HIPPOCRATIS COI

OPERA QUAE EXTANT GRAECE ET LATINE

Veterum codicum collatione restituta, Nouo Ordine in quattuor Classes digesta, Interpretationis latinæ emendatione, & scholijs illustrata, à

HIERON. MERCVRIALI FOROLIVIENSI.

VENETIIS, Industria ac sumptibus IVNTARVM 1588.

SERENISSIMO PRINCIPI, ET DOMINO, D. GVILHELMO COMITI PALATINO RHENI, AC VTRIVSQVE BAVARIAE DVCI, &c.

Hieronymus Mercurialis. S. D.

VICVMQVE locubrationes suas principibus viris vel obseruantiae causa, vel vt eas à maleuolorum iniurijs tueantur, nuncupant hodie, Serenissime Princeps, id sibi proponere fere consueuerunt, vt eos in primis, quos vigiliarum suarum patronos delegerunt, summis laudibus quasiq; panegyricis extollant, deinde vel scriptoris, quem forte prae manibus habent, excellentiam, vel certè laborum suorum vtilitatem, quam maxime possunt, verbis exornent. Ego autem, qui Celsitudini tuae Hippocratis opera partim emendata, partim illustrata nunc affero, huiuscemodi munere suscipiendo cum me solutum omnino videam, facere nõ possum, quin ea laetitia afficiar, qua solent ij, qui magnum aliquod opus animo molientes, & ne sub eo indecore succumbant, metuentes, grauissimo sese onere leuatos animaduertunt. Quis enim tam rudis et rerum humanarũ expers, quis vel in remotissimis terrarum orbis regionibus, qui et vetustissimae Principum gentis Bauariae admirabili cum fructu, ac populorum omnium applausu exercita Imperia, et perpetua omniq; cogitatione maiora erga Christianam remp. merita non audierit, legerit, senserit? quis item est, cui notae explorataeq; non sint eae laudes, quae Celsitudinis tuae propriae, ac veluti peculiares in priuato homine laudatissimae, in tãto Principe sunt admirabiles? ea est enim oris veneranda maiestas, ea ingenij & iudicij laus, ea in regendis populis, ac veteri religione propaganda prudentia, atq; aequanimitas: ea deniq; vitae integritas, pietas, communisq; Christianorũ salutis amor, cum saepe antea, tum vero non ita pridem grauissimo tempore declaratus, vt qui vel horum vnum aliquod sibi pro dignitate celebrandum proponat, vel cũctorum magnitudinem diserta oratione complecti conetur, solis splendorem inepte commendare velle iudicandus sit. Ceterum de Hippocrate si quicquam quantumuis egregium, omniq; industria elaboratum dicere aggrediar, sanè iudicij omnino inops videar: quod nemo sit vel mediocriter in litterarũ disciplinis versatus, vel omnino aurium & mentis particeps, qui eum inter medicos principatum & Magni nomen, velut olim inter Imperatores Alexander, obtinuisse, quinimmo ab omni antiquitate non

modo tanquam totius philosophiae & medicinae parentem, qualis vere semper habitus est, sed tanquam Deum humano generi caelitus missum, cultum fuisse ignoret. Neque vero de iis, quos in Hippocrate tum castigando, tum illustrando, tum etiam melius quàm vmquam antea in certum ordinẽ disponendo insumpsi, laboribus quidpiam mihi dicendum existimo: id enim malo doctorum hominum Medicinae studiosorum esse iudicium. qui siquid ex meis lucubrationibus fructus perceperint, satis amplũ mihi videbor praemium consecutus. illud certe non diffiteor, dedisse me operã iam inde à multis annis, vt aliquam vetustißimo eidemq; nobilißimo scriptori lucem afferrem, quem vel tantum edidissè plausibile est, ne dicam gloriosum. Tuae vero potißimum Celsitudini, conatus meos dedicandos, consecrandosq; duxi, quod Principi religiosißimo, naturae, ac fortunae bonis ornatißimo, viuoq; omnium virtutum exemplari, scriptorem sanctissimum, deque humano genere post hominum memoriam optimè omnium meritum, deberi quasi iure existimaui. Sed non mediocriter ea me quoque inuitauit, atque adhortata est, quam Celsitudo tua erga medicos, eorumque salutarem artem habet, animi propensio: cuius certissimum prae ceteris argumentum praebet, qua Thomam Mermannum intimum Celsitudinis tuae, ac totius Serenissimae familiae medicum complecteris, beneuolentia. et sane merito. dignus est enim, quem ob singularem eruditionem, summam eloquentiam, medendi peritiam, vitae puritatem, atq; admirabilem omnibus in rebus prudentiam tu carissimum habeas, reliqui omnes in oculis ferant. Non dissimulabo etiam, immo vero libenter praedico, praedicaboque dum viuam, occasionem me libenter hanc arripuisse, gratias tibi publice agendi pro eximio ac numquam obliuioni mandando beneficio, quo me tibi aeternum obstrinxisti, quod Andream Fachinaeum generum meum ad ius ciuile in tua nobilißima Ingolstadiensi Academia publice interpretandum honorificis condicionibus, benigne asciueris: vt ab ingrati me animi crimine vix vindicare posse existimauerim, nisi aliquid meae erga Celsitudinem tuam voluntatis indicium hac saltem nuncupatione fecissem. Te itaque, religiosißime Princeps, etiam atque etiam oro, vt ea, qua soles tibi deditißimorum obsequia hilaritate atque clementia, hocce qualecumque, multa certe animi demißione & reuerentia oblatum munus accipias. id si, vt spero, feceris, praeterquam quod animi mei gratitudini satisfactum aliqua ex parte arbitrabor, non modo nouo me obstringes beneficio, quod benignitate & gratia Celsitudinis tuae plurimum mihi ornamenti accessurum non dubito; verum etiam stimulos tum mihi, tum genero meo additos existimabo, alacrius enitendi, vt bonarum artium & litterarum studiosi intelligant, non fuisse eos sua omnino falsos opinione, qui tanti a Celsitudine tua accepti beneficij auctores extiterunt. Deus opt. Celsitudinem vestram, felicem, diuq; ad Christianae religionis tutelam, atq; incrementum seruet incolumem.

MICHAEL COLVMBVS

Lectori beneuolo.

ALE' nobiſcum ageretur, Amice Lector, malè bonis artibus, quinimo rebus humanis omnibus conſultum foret, niſi per quædam ſaltem temporum interualla, ſingularis præſtantiæ viri in hunc cęcitatis, ac tenebrarum carcerem, in teterrimam hanc rerum humanarum caliginem ex ſempiterna illa luce diuinitus immitterentur, quorum indagine, vigilantia, conatibus aperirentur occluſa, explicarentur inuoluta, & quæ in tenebris delituerant, in lucem atque omnium oculos producerentur. Verùm ſi in vllo id ſcientiarum artiumq; genere, in medica certè facultate neceſſarium in primis eſſe, neminem latere arbitror, in qua ſalebroſus quiſpiam principis alicuius autoris locus perperam deſcriptus, aut explicatus, imo vero literulæ vnius deprauatio tam multos velut vno ictu perdere, tam multis exitio eſſe queat. Quod cùm veteres illi ſapientiæ, ac vitæ magiſtri animaduerterent, acutiſſimo, & peruigili oculorum acumine præditum Draconem Æſculapij ſimulachro, vt Feſtus refert, vnà cum nodoſo baculo ſymbolum adiunxerunt, vt hoc quidem artis difficultatem, illo ſummam in medico vigilantiam acutiſſimamq; mentis aciem requiri ſignificarent, quam nihil omnino vel occultiſſimum effugiat, quæ vel in minutiſſima penitiſſimè introſpiciat. Talem Dij quondam Hippocratem, quem merito diuinæ ſcientiæ virum Macrobius appellat, orbi terrarum tradiderunt. Talem noſtris hiſce temporibus Mercurialem, quem Apollinis delicias rectè dixeris, ſingulari beneficio dedere; illum medicinæ conditorem, ac principem, hunc eiuſdem illuſtratorem præſtantiſſimum, vtrumque ſeculi ſui decus & ornamentum, vtrumque de re hominum communi, literariaq; optime meritum; Ille enim quam in incunabulis veluti balbutientem, & rudem Medicinam inuenerat, expolitam adultamq; poſteritati reliquit; hic præter multa, eaq; doctiſſima à diſcipulis edita, præter variarum lectionum libros omni eruditione refertiſſimos, quinquies iam, & Gallicis & Germanicis, demum vero etiam locupletiores Venetis Iuntarum typis excuſos, Gymnaſticen artem, olim præclariſſimam

rissimam, ac celeberrimam, nostris autem temporibus, vt alia pleraq;, posteriorum incuria penitus extinctam velut ab orci faucibus reuocauit, dum magnis vigilijs, magnoq; labore in vnum collectis ingenioseq; redintegratis, quæ huc atque illuc per vastissimos poëtarum, aliorumq; vtriusque linguæ scriptorum campos minutatim discerpta erant, ipsius membris, vitali afflato spiritu reducem veluti postliminio primus restituit, ludos omnes, armorum spectacula, palæstras, balnea, vniuersum deniq; exercitationum veteribus vsitatarum genus non minus eleganti doctoq; dicendi genere, quàm pulcherrimis iconibus affabrè admodum pictis, legentium oculis ita subijciens, vt res ipsa non scribi, sed coram agi videatur. Prætereo quæ ad veterum symposia, quæ ad cęnacula; ad thoros, ad accubitum pertinent, negotium sanè perquam difficile, atq; obscurum; latebant enim cuncta hæc tenebris abdita cymmerijs, lux nulla ijs aliunde vnquam affulserat, turpis adeo ignorantiæ caligo omnium oculos præstrinxerat. Prouinciam hanc primus Mercurialis felicibus auspicijs suscepit, felicioribus tractauit, felicissimis ad vmbilicum perduxit, aliorumq; deinceps ingenia excitauit, animos ipsis fiduciamq; copiosè, ac diffuse ea de re scribendi attulit, præsertim verò doctissimis quibusdam medicis, alijsq; spectatæ eruditionis viris, qui æmulatione gloriæ permoti, eandem rem aggressi, de re gymnastica, de Triclinio, & balneis præclara commentaria non ita pridem ediderunt, eruditè quidem & elegantissimè, sed parum æquo, vt ingenuè dicam, erga ipsum animo, dum apud quem didicissent, fateri ipsos puduit, nisi fortasse id officij genus consulto prætermiserint, quòd scirent id minimè ignoraturos, quicunque Mercurialis de re gymnastica & variarum lectionum libros ante annos viginti editos cum ipsorum lucubrationibus eiusdem argumenti contulissent. Sed ad clarissimi viri laudem ex hac vna Hippocratis restitutione (cuius ego causa hunc apud vos, beneuoli lectores, sermonem in præsentia suscepi) tanti momenti factam esse accessionem, non dubito, vt Hippocrates ipse si ad nos redeat, suaq; tam sedulo gnauiterq; restituta videat, medicinam, medicosq; omnes iam non minus restauratori Mercuriali, quam sibimet autori ac principi debere fateatur. Quandoquidem nemo, ni fallor, est, qui nescius sit quanta in hunc vsque diem medicæ artis iactura, ne dicam humani generis pernicie, omnia hæc diuini senis monumenta tenebris quodammodo obruta inexcultaq; in hominum manibus versarentur, quàm sordidè adulterina legitimis nullo delectu intertexta iacerent, vt dissidentium potius opinionum procellæ ex rudi, & confusa ea mole orirentur, quàm rati & firmi aliquid ad artis vsum promeretur, ne locos commemorem deprauatos, aut mutilos quos medius

fidius

fidius innumerabiles fuisse quisquis priores editiones cum hac non oscitanter contulerit, liquidò perspiciet. Tantis tanti operis calamitatibus, ne quid ad benemerendum de re litteraria prætermitteret tantus vir, obuiam sibi tandem, quoad eius fieri posset, eundum esse duxit. Itaque Musis bene fortunantibus, medico fauente Numine, in sua quæque regione, in suis singula cancellis reposuit, germana à nothis quadruplici intersepto seiunxit, habito tamen prius præcipuorum totius Europæ medicorum consensu, & approbatione, cùm vno alteroùe ante inchoatam impressionem anno, in omnes Europæ partes delata censura esset, in qua obseruati ordinis classiumq; constitutarum ratio diffusè explicatur. Præter hæc & locos deprauatos nitori suo summa ingenij solertia, summa fide restitutos, opus etiam vniuersum scholijs illustrauit, breuibus quidem illis si molem spectes, sed quæ eruditionis pondere, ac grauitate ingentium commentariorum loco esse queant, quos etiam aliquando, ne arcanos thesauros in amplissimo ingenij sui penu repositos, medicinæ, optimarumque litterarum studiosis inuidere videatur, lubens est conscripturus, vbi otij plusculum ab assiduis ægrorum interpellationibus, à publicis prælectionibus à consultationibus, aliarumq; rerum pondere quo nunquam non grauissimè premitur, sibi concessum fuerit. Hisce tanquam medelis quibusdam, innumeris quasi vulneribus antea confossus ipse Medicinæ parens, ad integram penè sanitatem, solerti Mercurialis manu perductus est; operam interim minime vulgarem ad id conferente doctissimo viro Lucio Scarano, cuius indefessa industria, & assiduitate, singulariq; tum medicæ facultatis, tum litterarum græcarum peritia effectum est, vt quàm emendatissimus, ac purissimus vterque Hippocratis contextus, elegantissimis hisce Iuntarum typis fuerit excussus. Iam itaque Hippocratem, Candide Lector, antea in sordibus propè, temporis iniuria iacentem, nunc pumice nitidissimo tantorum virorum expolitum, nitidumq; accipito, euoluito, æqui bonique consulito. Vale.

Eiuſdem M. C. in Hippocraticam reſtitutionem Epig.

T procul horriſoni Boreæ vi, nubibus actis,
Phœbea æthereus ſplendeſcit lampáde Olympus;
Haud ſecus ingenij vi Mercurialis & aura,
Depulſa errorum prodit caligine, Diuus
Hippocrates, nitidusq́; cauis emergit ab vmbris.
Haud alium magni decuit reſerare profunda
Dicta Senis; Tanto tractari interprete tantum
Autorem Medicæ iuſsit Pater artis Apollo.
Alter enim veteres inter medicosq́; σόφουσq́;,
Tempore ſupremos noſtro tenet alter honores.

CENSVRA OPERVM HIPPOCRATIS

POSTREMA HAC EDITIONE MVTATA,

nec non locupletior, & emendatior facta.

ILLVSTRI VIRO, IOANNI VINCENTIO PINELLO.

HIERONYMVS MERCVRIALIS, S.

VM de incomparabili veterum auctorum doctrina, et eruditione diligentius mecum cogito, in eam facilè deuenio sententiam, Hippocratem vt vetustate, sic etiam sapientia, et rerum peritia reliquis ferè omnibus, quorum quidem scripta ad nostram ætatem peruenerint, longè præstitisse. id vnum semper dolui vehementer, quòd commentarij, qui illius nomine circumferuntur, partim ita sunt, vel mendis inquinati, vel misere mutili, atque interpolati, vt ad eorum intelligentiam, quamuis acutus lector peruenire se posse desperet; partim etiam tam laudato scriptori falsò inscripti. Quod ego cum aliquando apud te quererer, Ioannes Vincenti vir clariss. hortari me valde cœpisti, vt quando Hippocratis librorum à mendis, quas tum librariorum negligentia, tum interpretum inscitia eis inspersit, purgandorum onus à multis iam annis suscepissem, vtilissimam prouinciam ne recusarem volumina germana ab adulterinis, & subditicijs secernendi: ita enim fore, vt ad illius doctrinam penitus cognoscendam planior via, quasi intento digito, monstraretur. Vicit, vt verum fatear, hortatio tua pudorem meum. etsi enim impeditum opus fore animaduerterem, & vndequaque difficillimum, de Hippocratis libris in tanta temporis longinquitate, in linguæ illius veteris peregrinitate iudicium sibi sumere: post multos tamen in hoc scriptore susceptos labores, Galeno potissimum innixus, rem aggressus sum, non tam perficiendi fiducia, quàm de priscæ medicinæ studiosis bene merendi voluntate. in quorum etiam gratiam, dum in singulos libros inquiro, hoc amplius faciendum mihi putaui, vt illorum legendorum, atque edendorum ordinem aliquem non incommodum breuiter indicarem. Itaque Censuram hanc operum Hippocratis ab hinc circiter biennium non tam emisi, quàm, vt eruditorum iudicium in re noua & difficili explorarem, publicè spectandam proposui: eaq; de causa meum nomen suppressi, vt cuiuis liberiùs cum amicis, qui eam per vniuersam Europam distribuerunt, sententiam propriam communicare liceret. Verùm dum complurium doctissimorum virorum, qui de hac censura, et alijs, & mihi erudite prudenterq; scripserunt, sententias diligenter exquiro, multaq; in ea mutare, demere, addere, pergo, nunciatum interea est, prælectionibus quibusdam meis de puerorum morbis, &

de venenis, quas anno superiore Poloni auditores mei publicauerunt, Typographum Basiliensem, qui post Venetam, & Francofurtensem editionem eas rursus imprimendas curauit, hanc Censuram addidisse: quam præproperam festinationem ita ægrè tuli, vt etiamsi nondum perfectam, & perpolitam, minus tamen rudem, & inchoatam, non parum certè mutatam, quasiq́ reformatam imprimendam rursum dare coactus sim: & quidem nomen meum apponi volui; non quod omne tulisse punctum, vt dicitur, aut magnam me laudem hinc consecuturum putem; scio enim non pauca superesse, in quibus aliorum elaboret industria, immò non defuturos esse, qui eam diuersis nominibus criminentur: sed, vt, siqui hactenus ignotum auctorem monere veriti sunt, sciant porrò, cum eo sibi esse agendum, qui non modo eruditorum admonitiones libenter auscultare solet, verùm etiam gratias ijs cunctis habiturus est immortales, qui ad iuuandum studiosorm profectum, atque illustrandos laudatissimi scriptoris libros aliquid quocumque modo sunt collaturi. Tibi verò potissimum Clariss. Pinelle, huiusmodi Censuram renouatam dicare volui, non solum quòd pro tua summa erga me beneuolentia, acerrimoq́ in omni pene disciplinæ liberalis genere iudicio, meorum scriptorum arbitrum esse volo; verum etiam quòd huius ipsius scriptionis auctor præcipuè fuisti. accedit, quòd pro ea, quæ tibi cum eruditis pene omnibus nostræ ætatis intercedit, amicitia & gratia, illorum iudicio examinandam, ac corrigendam mittes; nam Hippocratis nouæ, & ornatæ editioni, quam paro, non dubito forè plurimos, qui perficiendæ, & quantum in re antiquissima sperari potest, illustrandæ, suam operam nauaturi sint; qua de re ab omnibus Hippocraticæ doctrinæ studiosis summam te gratiam initurum esse non dubito. Vale.

CENSVRA OPERVM HIPPOCRATIS.

MAGNVM Hippocratem Coum Heraclidæ filium summum philosophum atque medicum, nec non, vt Strabo narrat, nobilitate insignem, ac Herodoti primi ferè historiarum scriptoris coætaneum, pauca scripsisse, aut pauca saltem ad nos ipsius peruenisse scripta, nemo ferè est qui ignoret. Cùm enim medicinam, atque philosophiam rudes, ac vix inchoatas inuenisset, vt memorat Galenus, assidueque in medicina facienda, atque in peregrinationibus ob artem captis versaretur, nec quidquam nisi longo rerum vsu confirmatum, aut saltem diuturna contemplatione exploratum litteris consignare sibi proposuisset, satis manifestum est, haud multa scribere potuisse. Cæterum cum posterioribus temporibus Aegypti Reges locupletandæ bibliothecæ cupidissimi, quemq; ad adferendos antiquorum auctorum commentarios, propositis eximijs præmijs, inuitarent, factum est, vt complures à lucri studiosis libri, falsò probatorum auctorum adscripto nomine offerrentur, qui deinceps, vel surrepti, quo tempore ea bibliotheca dissoluta est, vel inde transcripti falsis titulis ad posteritatem longe lateq; propagati sunt, id quod Hippocratis Coi commentarios potissimum esse passos existimandum est; tum quia summam semper illius (cuius dictionem Dei voci Galenus æquiparat, omnesq; idem sensisse auctor est Suidas) apud omnes auctoritatem extitisse certum est; tum quia alij fuere huiusce nominis scriptores, & præ cæteris Hippocratis nostri auus, Gnosidici filius, qui cùm & ipsi libros reliquerint, facile fuit bonos illos Reges, vel ipsorum bibliothecæ curatores fallere. Illud adijcere etiam hisce possumus, quod memorant Strabo, & Plutarchus Aristotelis libris contigisse, vt diu sepulti iacuerint, mox corrosi, & deprauati sint inuenti, simile quid Hippocratis commentarijs accidisse, me vehementer suspicari; siquidem Galenus perhibet eos dissipatos ab Artemidoro Capitone vocato, nec non à Dioscoride ipsius contemporaneo collectos, mox sub Hadriano Imperatore editos, ac proinde immutatos esse; vt cum incorrecti, & deformati essent, occasionem non exiguam attulerint, vel legitimos abrogandi, vel spurios legitimis tanquam contaminatis substituendi. Itaque multum interest, quæ verè sint ab illo Hippocrate scripta, à ceteris dignoscere posse, quod & à Galeno, & à plerisque alijs tentatum fuit, quodq; si Hippocrati contradicendi studiosi factitassent, minimè spuriorum ipsius librorum auctoritate (quod interdum faciunt) vsi essent, neque ita audacter eum damnare sibi proposuissent. Igitur pro illa, qua erga omnes Hippocratis studiosos affectus sum voluntate, putaui non inutile me opus facturum, si Galeni, aliorumq; iudicia secutus, germana Hippocratis commentaria à no-

1. de vsu part. c.9.

lib. 13. Geogr. in Sylla.

1. in tertiũ Epid. tex.3. & comm. in lib. de na. hum. tex. 1

ria à nothis, vt distingui debeant, quantum in me est, breuibus indicarem, eo maximè quod Erotianus in sui Lexici Hippocratici proœmio nimium audacter omnes verè Hippocraticos haberi, qui circunferuntur, prodidit. Neque me latet hoc opus impeditum fore; tum quia ingens semper fuit auctorum circa libros Hippocratis discordia; tum quia (vt dicebat Soranus Cous) multæ causæ iudicium offuscant, nomenclatura, dictionis character, quem æmulari licet; adhæc locutionis varietas, siquidem vnus atque idem scriptor ob ætatis varietatem modo debilius, modo validius scribere solet, multaq; scriptis Hippocratis ab alijs sunt interserta, vt Galenus plerisque in locis testatur, præsertim 6. Epid. comment. 2. text. 41. Omnes autem, qui sub Hippocratis nomine circunferuntur libros, in quatuor classes partiri debere, vt semper iudicauerim, efficit in primis explicatissima Galeni initio quarti de Acutis auctoritas, nec non insignis illa eorundem varietas: quicunque enim attente, ac prudenter ipsos perlegerit, facile cognoscet, aliquos esse quorum phrasis, & doctrina parentem Hippocratem referunt, alios qui nihil minus quàm Hippocraticam repræsentant farinam, alios rursum qui saltem doctrinam integram sapientissimi senis, alios qui dictionem quidem eius referunt, sed doctrinam non exactè integram continent. Vt prima classis sit eorum, qui verè phrasim, & dogmata eius continent, quorum alij certo ab ipso castigati, & editi sunt, aut saltem conscripti, vt ederentur, alios autem non ita constat editos esse. Secunda eorum, qui ab ipso quidem sunt memoriæ causa conscripti, verùm minimè castigati, sed editi à Thessalo eius filio, aut à Polybo, alijs've discipulis, ac propterea nonnullis minus Hippocraticis conspersi; cùm enim in membranis, atque chartis (vt erat tunc scriptorum omnium mos) obseruata, & meditata notasset, quò memoria conseruarentur, & subinde fusiùs in libris explicarentur, ipso Hippocrate extincto, ij qui in membranis notata inuenerunt, ne perirent, ita imperfecta potius ediderunt, & supplere defectibus cupientes aliqua propria immiscuerunt. Tertia eorum, qui nec editi, nec conscripti fuerunt ab Hippocrate, sed vel à filijs, vel à discipulis secundum eius dogmata, & doctrinam sunt confecti, aut ex Hippocraticis dogmatibus, atque alijs adulterinis conflati. Cùm enim quotidie videamus plerosq; discipulos, & filios præceptorum, ac parentum doctrinam colere, sequi, nec non posteris tradere, haud secus, imo multo magis contigisse Hippocrati par est, quem & viuentem omnes suspiciebant, & extinctum venerati sunt. Quarta demum eorum qui ab Hippocratica eruditione alieni, & omnino spurij, sub ipsius tamen nomine publicati fuerunt. Neque verò est, vt quæ à filijs Hippocratis scripta sunt, ea tanquam verè Hippocratica omnia recipiamus; quòd & à Galeno (*lib. quod animi mores ec. c. 4*) & ab ipso antiquioribus Aristophane, & Eupolide, ij tanquam indocti, bardi, & meræ pecudes traducti sint, quòd tamen de Thessalo, quem virum admirabilem vocat Galenus, minimè intelligendum puto, nisi potius de alterius Hippocratis non Coi filijs illud proditum credamus. Iam verò vt singulos in proprias classes referamus, à prima initium capiemus; atque ne in iudicandis germanis huiusce scriptoris operibus erremus, nonnulla præmittenda sunt de sermone atque vniuerso Hippocratis scribendi genere: quem quidem scribit Aelianus (*lib. 4. uar. cap. 20.*) cum esset Doricus a Democrito, à quo ipsemet fatetur se complura didicisse, monitum Ionica lingua scripsisse, hoc est prisca illa

Attica

Attica, quam eandem cum Ionica fuisse docet Strabo, vt verè dixerit Galenus, Hippocratem linguæ Græcæ peritum fuisse, ac lingua Attica prisca secundum nonnullos vsum. Illud tamen quoque verissimum, est aliquando eum nomina quædam (vt erat tunc vocabulorum paupertas) sibi effinxisse, interdum absoletissima vsurpasse, neque semper propriè locutum esse, sicuti ex libris Erotiani, & Galeni de Hippocraticis vocibus inscriptis vnicuique perspicere licet, vbi scriptum est, ex Erastothene antiquos multa sibi nomina fecisse, Hippocratem autem virum fuisse in phrasi Homericum, in nominibus fingendis promptum, & ad mentis demum conceptus explicandos, nec non ex popularibus magis proprias voces eligendas, idoneum. Porrò quod fuerit ipsi vsitatissimum, atque familiare scribendi genus, si mihi liceat proferre, & quæ de eo diligentissimus Galenus disertè, sed sparsim adnotauit, in vnum conferre, tres scribendi modos vsurpauit vetustissimus auctor, vt habetur apud Galenum 1. de fracturis, tresque conditiones Hippocratica dictio, & phrasis habere videtur. Sunt autem modi ij, κατὰ διέξοδον, διὰ κεφαλαίων, & alius quidem inter hos medicus, id est per fusam narrationem, vt est liber de Aere, aquis, & locis, de Acutis, de Fracturis; Per capita, vt Aphorismi, & Prognostica, liber de Alimento, Mochlicum; per vtrunque, siue medius, qualis in lib. de nat. hum. Cæterum ex conditionibus prima est breuitas, & breuitati coniuncta obscuritas: quo enim tempore paucissimis eloquentia in vsu erat, paucíq; siue soluta oratione (qua primum Pherecidem Syrum Pythagoræ præceptorem, & Hippocrate paulo seniorem Apuleius, Cadmum autem, & Hecatæum quoque vsos fuisse Strabo perhibet) siue metrica scribebant, quicunque se ad scribendum applicabant, siue philosophi, siue medici, communi hominum, quos ait Aristoteles optare citò addiscere desiderio inseruientes, quantum poterant quamlibet prolixitatem euitabant, & præsertim ij qui in continuis operum exercitationibus, vt Hippocrates versabantur, vnde factum est, vt is raro præfationibus (quemadmodum etiam Aristotelem in acromaticis fecisse inquit M. Cicero, cùm in exotericis vsum proœmijs dicat) vsus sit, quanquam non me latet Galenum alias breuitatis, & obscuritatis Hippocraticæ causas proposuisse, vbi scribit eum breuiter, concise, & obscurè scripsisse, quod ea quæ euidenter apparent absque vlla probatione traderet; quòd primus ferè indicationum aliarumq; rerum inuentor extiterit, quod sæpe quæ necessario sequuntur omittens, sub vno particulari vniuersalia præcepta complectatur, simulq; crebro euenientia relinquens, rara tantummodo enarret, atque vnius meminisse contentus, reliqua similis naturæ despiciat, vt iure dixerit idem Galenus, eum vniuersam medendi methodum summis capitibus indicasse. Quod si in aliquibus, & clarus, & prolixus apparet, vt in lib. de Aere, aquis, & locis, id propterea est quia res tractata eiusmodi orationem postulat. Altera condicio est, Hippocratis dicta tametsi concisa, & imperfecta, nihilominus vera esse, nec quidquam ab ipso frustrà proditum facile inueniri, adeo vt syllabas nedum dictiones huius auctoris aliquid significare scribat Galenus, secus quam Homeri. Ob quod si qui facilè Hippocratem damnant, vel quia imperfectus videatur, vel quia interdum superuacanea dicat, priusquam reprehendant, diligenter ipsius verba considerare, & perpendere debent: illud semper ob oculos proponentes, neminem ipso post natus homines

initio lib. 8. lib. 3. Epid. commen. 3. & 32. lib. 1. de fractu. tex. 1.

2. flor. lib. 1.

3. rhet. cap. 10.

4. ad Attic. ep. 15. 2. de elemen. 4. 9. Meth. 8. et 2. de uict. ac. 1. progn. 26. 2. de dieb. decr. vlt. 1. de elem. cap. 3.

3. de tuë. san. 1. 1. de vsu par. 8. lib. de com. 3.

sapientiorem, & medicinæ peritiorem extitisse, qui cùm ante se nullum ferè probatum medicum habuerit, à quo discere posset, præter vnum vel alterum, vt auum suum Hippocratem, & Alcmæona Crotoniatem Pythagoræ auditorem, quem primum inuenisse corporum dissectionem ab Herophylo (quem scribit Tertullianus septingenta cadauera secuisse, vt hominem cognosceret) posterius auctam & excultam tradit Chalcidius: propria tamen industria, ac singulari ingenij fœcunditate tot bona adinuenit, illustrauit, & perfecit. Tertia Hippocraticæ dictionis condicio est grauitas, quæ non modo in rebus ipsis tractatis conspicitur, verumetiam in sententijs, verbis, & compositione: quod enim eruditissimus vir atque ætatis nostræ vnicus splendor Petrus Victorius scribit, Hippocratem in suis edendis sententijs duram compositionem amasse, id quidem minimè vitio huic auctori verti debet, quippe qui cum breuitatem in Aphorismis præsertim sibi proposuisset, τὸ ἀσυνδετον, hoc est, non colligatum, sed disiunctum orationis genus (quod necessario duritiem aliquam præ se fert) sequi coactus est, vt eam potius æmulam quandam grauitatis locutionem, quam vitiosam nuncupare liceat, etsi non defuerint, qui in Seneca huiusmodi separatum loquendi genus damnarint, & inter alios Caius Caligula, quẽ scribit Suetonius vocasse orationem Senecæ calcem sine harena. Has conditiones, vel saltem maiorem ipsarum partem si quis in legendis Hippocratis commentarijs ante oculos habuerit, adulterinos à germanis, proprios ab alienis discernere, simulq; in iam propositas classes singulos distribuere, ei non erit difficile, præsertim si perspecta habeat ea dogmata, quæ in germanissimis à Galeno vocatis Hippocratis libris traduntur. Nam vt ad primam descendamus, cæteros omnes germanitate (sic loquar) antecedere videntur Aphorismorum sex priores libri, de quibus sermonem faciens Suidas dicebat, eos σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνειν, hoc est intelligentiam humanam superare; nec quidquam in antiquorum scriptis facile est inuenire, quod adeo sit in ore omniũ, atque Aphorismi Hippocratis, vt etiamnum plerique cum rem aliquam tanquam verissimam asserere cupiunt, Hippocratis Aphorismis æquiparent. Neque verò Demetrij Phalerei iudicium probare possum, qui in lib. de elocutione circa initium, & finem, primum Aphorismum valdè damnat, quod arida sit eiusmodi elocutio in minutas partes incisa, & cuncta pusilla habens, quoniam Hermogenes multo Demetrio præstantior, breuem orationem tanquam grandem & honoris plenam commendans, Aphorismos in exemplum adducit. Neque tamen hi libri Hippocratis communem alijs calamitatem effugere potuerunt, quod ipsis quoque non pauca, & præsertim in lib. 7. sint adulterina interiecta, ipsomet Galeno in plerisq; illorũ commentariorum teste. Galenus integerrimus librorũ Hippocratis iudex hisce etiam nonnullos alios adijcit, nempe Prognosticorum libros, quos qui aliquid intelligunt, necesse est nunquam admirari desinant, tanta est ipsorum præstantia, atque diuinitas; in ipsis enim descriptio ea faciei cadauerosa apud Terentium appellata habetur, quæ penè in prouerbium traducta, passim facies Hippocratica vocata est. Cõmẽtarium de natura humana, vsque ad secundam partem (cui etiam falsò adiectum librum Polybi de diæta, memorat Galenus) omnes in hac priore classe collocant, in quo vsque adeo firma de elementis, ac proinde totius philosophiæ fundamenta iacta sunt, vt Aristotelem penè totius suæ philosophiæ semina ab Hip-

lib. de anima. in comm. ad Plat. Timæum.

in comm. ad Demetr.

l. 3. de diff. resp. 1. in commen. ad Tim. Plat.

1. tex. 2. commen. de nat. hu.

ab Hippocrate mutuasse prædicauerit Galenus. Quinimo quæcunque Plato in Phædro de Hippocrate, deque præclara ipsius in naturam eiusque vires, & actiones docendo, obseruata methodo non sine insigni laude scribit, ab hoc vno libro, vel potissimum ab ipso capta esse nunquam dubitaui.

De Aere, aquis, & locis librũ, quem verisimile est, & conscripsisse, & edidisse postquam longa peregrinatione perfunctus certissima experientia insignique iudicio omnia didicit, quæ posteris deinde relicta, non mediocrem vtilitatem esse allatura putauit. Tres priores de victu acut. libros, qui vtrum ij sint, quos Varro, Strabo, Plinius, atque alij scriptores esse ab Hippocrate ex Tabellis è templo Aesculapij sublatis confectos memorant, fortasse addubitari possit. Veruntamen eos potius ad redarguendos sui temporis medicos, qui in instituenda vitæ ratione sæpenumero cum maxima humani generis pernicie errabant, nec non ad indicãdam veram in victu faciendam acutorum curationem suapte ingenio scripsisse censeo; quanquam absurdum minimè sit etiam existimare, in summa illa scriptorum inopia potius eum ex præscriptis tabellis præcepta aliqua, & experimenta ad perficiendam artem desumere potuisse, quæ postmodum regulis quibusdam complexa in artem redegerit. Etenim cùm priores medici in curandis ægris victu grauiter peccarent, Hippocrates tandem exemplo acutorum morborum proposito, quid in cunctis ferè obseruandum sit, disertissimè eo in libro docuit. Quidquid autem sit, librum de victu acut. quem habemus in quatuor diuisum, Galenus inter alios à nobis in prima classe repositos apertissimè recenset, sed quartum, vel spurium, vel multis mendacijs refertum in commen. ad eum passim fecit, vt de tribus prioribus præsertim vsque ad partem de balneis, quæ est in calce tertij, tantum nihil dubitet, quin antiqua, & Hippocratica doctrina sint pleni. eos enim ab aliquibus de Ptisana, cuiusmodi citat Plinius, & Cœlius Aurelianus sæpe; ab alijs Gnidias sententias inscriptos fuisse non semel significauit; præter quas tres inscriptiones Athenæus eruditus auctor aliam fuisse docet, nimirum de Diæta simpliciter. *initio 3. de diff. resp. et 3. epid. comm. 2. tex. 1.* Librum de alimento hic pariter collocandum non dubito, quem licet nonnulli auctori tribuant Philistioni, vel Pherecydi; ea tamen est in ipso sententiarum copia, sermonis breuitas, verborum grauitas, dogmatum consonantia, simulq; dictionis obscuritas, vt verè Hippocrate dignus à plerisque omnibus sit iudicatus, ac propterea. Galenus quatuor commentariorum libris eum illustrare voluerit, quæ mutila, & magna ex parte deturpata, vix conseruata sunt. Agellius quoque non ignobilis auctor lib. 3. c. 15. ex hoc libro perillustrem locum citat, vnde olim manca Hippocratis verba restituere nobis licuit; & sicuti ficticiam esse eam puto censuram huic libro appositam, in qua Galenus Hippocrati ipsum non adscribere iudicatur, cùm præter commentaria, non raró celeberrimas Hippocratis ex hoc ipso tantum captas sententias citet: ita à Cardano dissentio, cum ab ipsomet editum putet. Etenim multò meliùs Fracantianus censuit, dum ad memoriam sibi hunc librum scripsisse censuit, cuiusmodi est ille etiam qui Mochlicus inscriptus est, quemq; Cornarius nescio quo spiritu, cum libro de ossibus confudit, nec vt debebat totũ latinis tradidit, hunc enim Galenus inter receptissimos statuit, imo verò 1. de fract. 1. scribit, in libris de artic. & fract. Hippocratem plena oratione vsum esse, summatim verò in Mochlico eandem rẽ tractasse, vt ob hoc cũ ijs in eadẽ classe sit collocandum. Primum, & tertium Epidemiorum quos

πρὸς ἔκδοσιν ſcriptos eſse, alios verò πρὸς ὑπόμνησιν aſserit. Libros pariter de Arti-
1. de vict. acut. tex. 18. culis, fracturis, & luxationibus (quos ait Galenus aliquos exiſtimaſse conſcriptos ab Hippocrate Gnoſidici filio) in ea claſse licet collocare, ſi, quæ pleriſque in locis, & præſertim in eorum à ſeſe editis commentarijs ſcribit, aduertamus; imò vero eos forſan omnium germaniſsimos eſse aliquis poſſet aſserere, quod Hippocratem in ea parte medicinæ, quæ chirurgica vocata eſt quæq; tunc ſumma in exiſtimatione habebatur, maximè omnium excelluiſse conſtet. Haud ſecus de officina medici ſtatuendum, nam liber is cùm à Galeno eruditiſſimis commentarijs fuerit illuſtratus, ac ſæpe, & ab ipſo, & ab Erotiano citetur, quin ex Hippocratis bibliotheca prodierit, minimè dubitandum eſt, etſi ab ipſo viuente minimè editus, neque recognitus ſit, ſed
comm. 3. eius libr. text. 27. tantum poſt eius obitum, ſi Galenus vera ſcripſit, qui non abſolutum opus illud appellat; ſtylus enim maiorem Hippocratica claritatem præ ſe fert, vt ob
comm. 2. text. 23. 26. hoc forſan Galenus, vbi editos ab Hippocrate memorat, huius non meminerit, qui ſi in commentario ad eum librum hac de re nihil dixiſse videtur, idem quoque facit in pleriſque alijs commentarijs, vt in lib. de victu acut. quos cõ-
in princ. lib. de offic. medici. pertum eſt minimè ab Hippocrate fuiſse editos. Verumtamen lumina Hippocraticæ doctrinæ non exigua, neque pauca in ſeſe gerit, imo non defuerunt, (vt Galenus perhibet) qui, quod hic liber totius medicinæ prooemium habet, ante omnes alios Hippocratis commentarios collocari, & legi debere
lib. de lib. propr. c. 6 putarint. Huic autem affinis eſt de Vlceribus tractatus à Galeno, vt Hippocraticus non ſemel receptus, atque commentarijs, qui deſiderantur illuſtratus; complura enim medicorum antiquorum dogmata ad Vlcerum tractationem ſpectantia hinc capta eſse omnes intelligere poſsunt. Sed ſi quis liber in prima claſse, poſt illos editos ab ipſomet Hippocrate, locum habere debet,
9. meth. 6. & 2. in 3. Epid. tex. 1. profecto eſt inſcriptus de Capitis vulneribus, quem Galenus ob ſtylum, & doctrinam genuinum quinimo germaniſsimum Hippocratis facit, neque tantum ipſe pleriſque in locis eius teſtimonio vtitur, verumetiam Celſus, atque Erotianus non pauca inde mutuati videntur, vt non male videantur cenſuiſse nonnulli, qui hunc librum Coronidem librorum de fracturis vocarunt, etſi Galenus 4. de artic. aſſerat, illi quædam adulterina eſse adiuncta. Suidas, vbi Hippocratis ſcripta recẽſet, quatuor eorum ordines facit, in primo Iuſiurandum ponit, in ſecundo Prognoſtica, in tertio Aphoriſmos, de quarto loquens hunc in modum ſcribit: Τετάρτην τάξιν ἐχέτω ἡ πολυθρύλλητος, καὶ πολυθαύμαστος ἑξηκοντάβιβλος, ἡ πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ σοφίαν ἐμπεριέχουσα. qui autem fuerint ij ſexaginta libri Hippocratis vſqueadeo celebrati, & admirabiles, omnem medicinæ ſcientiam, omnemq; ſapientiam continentes, hactenus intelligere non potui, cùm à nullo alio probato auctore id proditum habeamus. Illud poſset fortaſse quiſpiam ſuſpicari, tempeſtate noſtra, atque etiam Galeni huiuſmodi libros fuiſse deſideratos, non autem vetuſtioribus temporibus; atqui vnde licuit Suidæ eos commemorare, niſi ab aliquo ſcriptore nominatos legerit? præterea æquum eſset ſaltem fragmenta aliqua ipſorum citata reperiri, vt contingit de pleriſque alijs libris extinctis, quod cùm nequaquam comperiatur, meras nugas propoſuiſse Suidam ſemper ſuſpicatus ſum. Itaque libri ad primam claſsem ſpectantes tot erunt, germani quidem omnes & verè Hippocratici, ſed partim ab ipſo correcti & editi, partim verò non editi, nec ad editionem facti, ſed tantummodo vt veluti aduerſaria quædam

in libros

in libros latiùs, & elimatiùs explicanda essent, memoriæq; inseruirent. Sequitur secunda, eorum scilicet, qui etsi ab Hippocrate scripti fuerint, ab eo tamen neque editi sunt, neque ex toto integri, seu perpoliti facti, sed ab alijs ordinati atque multis aucti, & forsan etiam imminuti; nam quod plerisque accidere solet, vt in componendis commentarijs manu & ingenio currant, ac impolito rudiq; quodam stylo, & ordine prima scripta designent, vt deinceps recognoscantur, melioraq; maturiori iudicio reddantur, id eo magis euenisse Hippocrati putandum est, quod ipsi in artis operibus continenter occupato, otium minimè suppeteret, quale exactè scribendi ratio expostulat. Hinc verò factum esse verisimile est, vt morte præuentus minimè potuerit extremam manum ijs omnibus, quæ adnotauerat, imponere; sed post eius mortem pleraque in chartis, & tabellis inuenta à filio, & discipulis in lucem edita sint, simulq; compluribus alijs commixta, quæ minimè Hippocraticam doctrinam referant. Huiusmodi autem sunt in primis liber secundus, quartus, & sextus Epidemiorum: de quibus loquens Galenus, scribit, quemadmodum primus & tertius non solùm ab Hippocrate compositi esse videntur ijs, qui optimè de ijs sentiunt, ac iudicant, sed etiam ob speculationis familiaritatem mutuo inter se connexi, sic in confesso esse, secundum & sextum à Thessalo eius filio, & secundum aliquos etiam quartum fuisse compositos, vtpote qui in parentis tabulis, aut chartis, siue pellibus, & membranis quibusdam commentarios repererit, ipseq; etiam aliqua & ea non pauca de suo addiderit, nam omnibus exactè huiusmodi scripta examinantibus facilè apparet, Aphorismorum & Prognosticorum complura (vt propterea idem Galenus dixerit Epidemios libros ante Prognostica, & Aphorismos esse conscriptos) & adnotatis in Epidemiorum aduersarijs ab Hippocrate collecta esse. Quod porrò subiungit Galenus, quartum Epidemiorum minimè inter hos esse reponendum, id quidem summa ratione dicit: cum absurdis multis, & Hippocratica maiestate indignis plenus sit. Sed hoc in loco nonnullæ sese offerunt considerationes, quandoquidem Galenus in censendis Epidemiorum Hippocratis cõmentarijs aduersus sibi ipsi interdum videtur, nam in initio lib. tertij de differ. respir. solum primum & tertium Epidemiorum germanos facit, quod etiam confirmauit in principio tertij in primum Prorrhet. & sexti Epidem. vbi scribit omnes in eo consentire, vt Hippocrates duos eos qui ederentur composuerit. Atqui in fine cap. 4. lib. 2. de dieb. decret. scribit, secundum, quartum & sextum Epid. vel Hippocratis, vel eius filij Thessali esse, quem fuisse virum clarissimum & multa cõmentarijs Hippocratis, vtpotè cuius sentẽtiam exactè sit æmulatus, addidisse, in initio 2. & 3. Epid. testatus est. Initio etiã 6. Epid. vbi diligentẽ censuram horum librorum proponit, quartum librum alijs locutione similem facit, licet contemplatione inferiorẽ. nisi dicere placeat huiuscemodi in Galeni scriptis diuersitatem, aut nullam, aut admodum exiguam esse, si eius verba accuratè expendantur, cum ipsius sententia firma hæc sit: primum & tertium legitimos esse, quintum & septimum verè spurios, alios autem partim ab ipso Hippocrate esse cõscriptos, partim à Thessalo eius filio immutatos, & auctos. Quod si præter primum & tertium alios quosdam Hippocrati tribuendos quandoque dubitat, id facit non quia ab ipso eos editos velit, sed quod doctrina ipsorum verè Hippocratica sit. Quare mirari soleo, cur Celsus & plerique alij scribant, Hippocratem suos errores interdum esse ingenuè confes-

23. de diffic. res. c. 1.

2. de dieb. decret.

ſum, quod id ex vno Epid. quinto colligatur, quem tamen omnes ab Hippocratis officina minimè exijſſe opinantur. Librum de ſeptimeſtri partu, vt in ſecunda Claſſe collocandum eſſe putem facit in primis Galeni auctoritas, qui non modo complura dogmata, & ſententias ex eo accepit, verumetiam commentaria in illum ſcribere deliberauit, quorum fragmentum (ſi tamen legitimum eſt) adhuc extat. ex libro quoque de locis in homine cùm citentur multa à Celſo, Cœlio Aureliano, Ruffo Epheſio, atque ab ipſo Galeno, eum ſi non verè germanum, ſaltem Hippocratis doctrina refertum antiquitus eſſe iudicatum facile colligitur. Quinimo Ruffus Epheſius Hippocratem verè illius auctorẽ facere videtur, eum appellans diuiniſſimum auctorem. Librum de flatibus inter Hippocraticos videntur recenſuiſſe Celſus (in proœmio enim ſuæ medicinæ Hippocratem omnia vitia corporis ſpiritui tribuiſſe ſcribit) Erotianus, Alexander Aphrodiſienſis, Gregorius Nazianzenus, & Plutarchus, imò verò ipſemet Galenus ſæpe eius auctoritate vſus videtur, & præſertim cum definitionem illam medicinæ, qua dicitur ipſam eſſe adiectionem & detractionem, vt Hippocraticam celebrat, quæ tamen non alibi quàm in hoc libro reperitur. Neque ſatis mirari poſſum Valeriolam qui in principio ſuarum enarrationum medicinalium ab huius libri diſcuſſione facto, ibi agit tanquam ab omnibus vt verè germanus ſit acceptus, cùm id nemo quem ego ſciam apertè dixerit, nec perinde ſit librum Hippocratis doctrinam aliquam aut etiam multam continere, atque ipſum ab eodem Hippocrate factum & editum eſſe, ita vt pro verè germano habendus ſit. Etſi enim in ipſo complura eſſe queant ab alijs interiecta; nec ſapientia Hippocratica digna (quod & plerique alijs ipſius Germanis commentarijs contigiſſe certum eſt) ob hoc tamen non ita prorſus Hippocratis nomine priuari debet, quin iure aliquo in hac ſecunda Claſſe reponi queat. Hunc autem librum forſan illi ſectæ medicorum qui ſpiritui omnium cauſam tribuebant, ac propterea Pneumatici (vt paſſim teſtatur Galenus) vocabantur, dediſſe non eſt à ratione alienum, quorum etiam opinionis meminiſſe videtur Ariſtoteles 2. Meteor. in tractatu de terræmotu, vbi tremoris, pulſus, diſtentionis, conuulſionis generationem flatibus tribuit. Similis penè farinæ eſt ille etiam qui de oſſibus inſcribitur, & in quo complura reperiuntur Hippocratica à Galeno iudicata, veluti inter alia, eſt dogma illud de renum attractione, inſunt quoque & nonnulla de venis tradita, quæ cùm ab Ariſtotele Polybo adſcribantur, & aliqua etiam in lib. de natura hum. repetantur, haud penitus ſpuria ſunt habenda: eo maximè quod vox τόνοι quam in linguis Hippocrati propriam facit, hoc in libro uſurpata inuenitur.

lib. 5. cronic. ca. 1. libr. 2. de par. hum. corp. nom.

in lib. Apol. & in epitaphio Cæſarij. In fine quæſt. Romanarum.

Nunc ad tertiam Claſſem tranſeo, quæ ſanè eadem cum ſecunda ſtatui ferè poſſet à nobis, niſi iam ordinem propoſitum ſequi placeret, nam vix vllum inſigne diſcrimen inter harum libros dignoſcitur, in hac autem plures quàm in vlla alia reponere cogor, tum quòd (vt ante dicebam) tempore Ptolemæi à luceri ſtudioſis filij, & diſcipulorum Hippocratis libri eius nomine notabantur, tum maximè quod ijs, quæ ab Hippocrate verè ſcripta erant, multa interſerta fuere, quo pro maioribus voluminibus maiora quoque dona acciperent. Vnde neque huiuſce claſſis libri prorſus negligendi ſunt, ſiquidem etſi germanis ſpuria intermiſta ſint, lectori tamen diligenti bona à malis diſcernere licet, præterquam quod nonnulla etiam, ſi ab aliquo alio vetere ſint conſcripta, minimè tamen ſunt aſpernanda, ſicuti ſcripta aut notata, & digeſta à Theſſalo filio,

lio, vel Polybo diſcipulo, tanquam Hippocratica amplecti oportet, quod vt memoriæ mandauit Galenus, præceptoris decreta, vel tantillum non immutarint, etſi alioqui vt antea dixi parenti admodum diſſimiles filij fuerint. Itaque Prorrhetica, & Coaca præſagia hic libenter colloco, quæ tametſi Galenus minimè Hippocratis eſſe, multiſq; erroribus ſcatere pluribus in locis ſtatuat, attamen & commentarijs Prorrhetica illuſtrauit (quod ſanè faciendum non erat ſi ex toto ea pro ſpurijs habuiſſet) & in loco Epid. citato ſcribit eorum librorum ſcriptores pleraque vera ab Aphoriſmis, Prognoſticis, & Epidemijs mutuaſſe, ac in eos retuliſſe, vt prorſus minimè negligi debeant, præſertim cum ipſemet Galenus haud abnuat ſeſe vſurum auctoritate eorum quoque librorũ, qui non verè Hippocrate, ſed ab alijs Draconi, ab alijs Theſſalo fuiſſe tributos teſtatur in ſecundo Prorrhæt. 18. Cœlius pariter Aurelianus, ſiue ſoranus interdum ſententiam Prorrhæticorum citat, quaſi eius auctoris ſint etiam tum putati libri. Atqui hæc omnia commentaria multo meliora eſſe, nec non diuiniore modo ſcripta, quàm putauerit Galenus (quod Iacotius vir doctiſſimus in præfatione ad Coacas prædictiones apertè profitetur) mihi ſanè placere non poteſt, quandoquidem nec ſermonis proprietas, nec dogmatum puritas, nec rerum veritas eiuſmodi ſunt, vt ex media Hippocratis officina manaſſe quis iure exiſtimare queat: Certè dubitauerunt nonnulli vtrum auctor Coacarum vetuſtior, an recentior Hippocrate, vel eius æqualis fuerit, at Galenus poſteriorem facit, qui omnia penè eius libri ex Hippocratis ſcriptis conflata eſſe docet: neque etiam Franciſco Valeſio alioqui magni ingenij, & ſolidæ doctrinæ viro ita fidẽ adhibeo, cum in commẽtarijs ad tertium Epidem. probare nititur librum Prorrhæt. eſſe quidem & dogmatum certitudine, & firma experientia Aphoriſmis, & Prognoſticis inferiorem, attamen ipſum quoque vt Epidemios libros ab Hippocratis ingenio, atq; manu exijſſe. In libris quatuor malè (inquit Galenus) de morbis inſcriptis, & à Cornelio Celſo, nec non à Cœlio Aureliano ſub Hippocratis nomine ſæpe citatis, complura inueniuntur, quæ doctrinam ſolidam & veterem redolent; non pauca ſimul reperias, quæ diligenter examinanti, nec vera, nec magno aliquo ingenio digna videntur, vt iure Dioſcorides (quemadmodum perhibet Galenus) Hippocrati Theſſali filio, ipſe verò Galenus, atque alij, potius Polybo diſcipulo quàm Hippocrati Coo tribuendos eſſe exiſtimauerint, præſertim quartum, qui ſanè antiqua philoſophia & medicina plurimum ſcatet, quanquam ſcribat priorem ex ijs minime de morbis inſcribi debere. Fuit ſanè Polybus non ſolum verus Hippocratis diſcipulus, verumetiam ipſius doctrinæ diſertiſſimus aſſertor & ni fallor ſuo tempore magni nominis medicus, ſiquidem Ariſtoteles, qui nunquam Hippocratem à quo plura bona accepit, niſi ſemel atque ieiunè admodum in Politicis citare dignatus eſt, non modo Polybi (vt eſt in codice Vaticano manuſcripto) non Polybij mẽtionem facit, verum ipſius pura verba (quod facere non ſolet) adducit, quæ cùm in poſtrema parte libri de nat. hum. atque lib. de oſſibus inueniantur, eaq; non germana Hippocratis Galenus iudicet, fit vt pleraque Polybi commẽtaria in tertia hac claſſe locanda putem. De libro qui de Salubri diæta inſcribitur varia inuenio Galenũ ſenſiſſe, initio enim commentariorũ, quæ in ipſum edidit, cum pleriſq; alijs eum eſſe Polybi ſtatuit, idq; etiã fecit in poſtremis verbis commen. ad ſecundum de natu. humana; At primo de victu acutorum tex. 18. præterito Polibo, vel Euriphontis, vel Phaontis, vel Philiſtionis,

1. comm. ad lib Hippoc. de natu. hum.

3. Epid. sect. 2. cõmẽ. 1. Primo prorrhe. 45. et lib. 2. 59. & libr. 3. 12. lib. de præcogn. cap. 4. in initio 3. de difficult. resp.

3. de arti. 18. In linguis

6. Epid. comm. 1. tex. 29.

ſtionis, vel Ariſtonis, vel alterius cuiuſdam ex veteribus eſſe ſcribit, adeo vt licet aliqua ſed pauca vitioſa habeat, ſolida tamen doctrina, & Hippocratica, vel ſaltem antiqua plenus ſit, vt ob id Galenus eum interpraetari non ſit dedignatus, ſicq; in tertia claſſe locum mereatur. Prædictos certè antiquiſſimos fuiſſe, & eorum nonnullos antiquiores Hippocrate Coo Heraclidæ filio, nonnullos ipſi coætaneos conſtat. Tres de Diæta libros ſimiliter vt ſcribit Galenus, alij Hippocratis, alij Philiſtionis, aut Ariſtonis, aut Euryphontis, aut Philetæ auctorum omnium antiquorum eſſe exiſtimarunt, ſed quidquid ſit, illud quod ibidem cenſet Galenus pro cóperto habere oportet, primum ex ijs libris prorſus indignum eſſe Hippocrate, totus enim ænigmaticus eſt, obſcurus & locutionibus ab Hippocratica alienis refertus, attamen ſunt etiam aliqua ſolidæ, & antiquæ eruditionis lumina, vt in hoc tertio ordine locum habere queat. Secundus vbi de cibis copioſè tractatur, minimè indignus Hippocrate à Galeno iudicatus eſt. ex tertio quoque nonnulla videtur accepiſſe Cornelius Celſus Hippocraticæ diſciplinæ ſtudioſiſsimus. Galenus autem librum de Diæta libro de Natura hum. coniungit, quo conſilio nondum perſpectum eſt mihi, niſi vulgatam tunc editionem & inſcriptionem ſit ſequutus. At dubitat idem Galenus, liber περὶ παθῶν, ſeu de affectionibus Hippocratis ne an Polybi ſit, cùmq; nihil decernat, ſed eius auctoritate tanquam graui ad confirmandam propriam ſententiam vtatur, minime ſpurius ex toto putandus eſt, eo maximè quod 2. acutorum tex. 38. ſcribit, in eo multa eſſe benè ſcripta, licet Hippocratica non ſint. Eiuſdem penè farinæ, & ille videtur, qui περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν ſeu de internis affectionibus inſcriptus legitur, qui, ſi Galeni iudicium ſequamur, pro eo habendus eſt quem veteres inſcribebát maiorem de Morbis, & de Empyis nonnulli. Verùm cum ipſemet in expoſ. linguarum primum & ſecundum libri de affectionibus Maioris citet, atque hunc in duos minimè diuiſum comperiamus, fit vt non parum hæream, quemadmodum etiam vehementer dubito vtrum liber περὶ παθῶν idem ſit cum eo, qui inſcriptus eſt Minor de morbis, quod & eius ibidem à Galeno primus & ſecundus citetur, nec vlla alterius diuiſio hodie inueniatur. Quidquid tamen ſit, vtrunque inter eos reponere mihi placet, qui ab Hippocrate quidem nec editi, nec perfecti ſunt, ſed veterem eruditionem ſapiunt, ac forſan ab ipſius ſequacibus in lucem miſſi, & aucti & aliquantiſper mutati fuerunt. Galenus certè dubitat, an liber de affectionibus ſit Hippocratis, vel Polybi, eius diſcipuli; tertio autẽ de artic. com. 18. videtur etiam eum qui de internis affectionibus inſcriptus eſt, Hippocrati auctori tribuere, ſed cùm auus magni Hippocratis nihil litteris conſignauerit, atque eiuſmodi libri minime Hippocrate magno ſint digni, vt 2. de victu acut. tex. 38. perhibet Galenus, fit vt Hippocratis, vel Theſſali, vel Draconis filij, cui etiam idem Galenus 6. Epidem. ſect. 1. comm. 29. adſcripſit, librum de morbis eſſe exiſtimem. Librum de Genitura, atq; de natura pueri eiuſdem auctoris, imo vero hunc illius partem eſſe iudicabit facile quicunque attentè vtrunque legerit. In ijs verò cùm citetur liber de morbis muliebribus, ab eodem omnes, atque ſimul de Natura muliebri commentarium, fuiſſe cóſcriptos credi poteſt; citantur ſanè à Galeno, & Erotiano ſub nomine Hippocratis, veruntamen fabuloſa aliqua, vt de lacte fuerunt interſecta, & Polybi potius phraſim referunt, quam Ioniſmis ad imitationem preceptoris conſperſiſſe ſatis conſtat, nam & Galenus cap. 1. libri de fœtus formatione dubitat eſſe Polybi, etſi in libr.

1. de facul ta. alim. 1. et 1. de victu acut. 18.

1. in 6. epid. text. 6.

6. aphor. 27. & 3. de art. 18.

6. aph. 1.

libr. an animal ſit quod in vtero, nec non 1. de ſem. cap. 9. maximè extollat, vt Hippocratica ea quæ in eiuſmodi libello ſcripta inueniuntur, quod quoque fecit Macrobius cap. 6. lib. 1. de ſomn. Scip. vbi citans hunc librum, Hippocratem, neque fallere, neque falli poſſe tradit. Clemens Alexandrinus non ignobilis auctor citat ſub auctore Polybo librum de Octimeſtribus partubus, vnde colligere licet eius auctoris eſſe; attamen Hippocratica multa habere & ob id in tertia claſſe locum mereri, etſi à Galeno nuſpiam citatus reperiatur. Scribit Galenus vnum Hippocratẽ verè ea de re primum eſſe commẽtatum, ſed vtrum prædictos libros intellexerit, ſemper addubitaui, quod tractatio fœtus formationis in ipſis non vſqueadeo perfecta inueniatur. Librum περὶ σαρκῶν 1. de carnibus malè inſcribi, potiusq́; περὶ ἀρχῶν hoc eſt de principijs, non autem de membrorum cõſtitutione, vt putat Scaliger decima aduerſus Cardanum exercitatione, vocari debere, vt eruditiſsimus Zuiggerus forſan primus omniũ aduertit, haud difficilè eſt illi intelligere, qui & ſeriem verborum in initio poſitorum, & res ipſas in eo tractatas expendere nõ oſcitanter voluerit. Hunc quandoque citaſſe inuenitur Galenus, habet tamen non pauca de partium & membrorum corporis generatione, de nutrimento fœtus, de fœtum productione, & de hominis vita nimiũ à veritate remota, potiusq́; occultam quandam & ænigmaticam philoſophiam referentia. In codicibus Græcis ante librum de ſacro morbo cenſura quædam appoſita legitur qua ſcriptor teſtatur, eum librum minimè Hippocratis germanum eſſe, quippe qui nec modum illius interprætationis, neque intelligentiæ exactam rationem referat, attamen egregij alicuius auctoris eſſe, vbi verò id dixerit Galenus non conſtat mihi: primo quidem cõmen. ad Prognoſt. tex. 4. & 6. in ſextum Epid. tex. 7. citat librum quendam de ſacro morbo, ſed cuiuſnam auctoris eũ faciat minimè expreſsè patet, quanquam colligi poſſit, pro germano non habuiſſe; nonnulli ſunt, qui exiſtimant Philotimum fuiſſe auctorem, quod in vetuſtis codicibus ſub eius nomine inſcriptus legatur, Cœlius Aurelianus eum tanquam Hippocratis germanum citat. Sed vtcunque ſit, doctrina illius libri minimè deſpicienda eſt, neque ex toto habenda ab Hippocratica aliena, etſi nonnulla contineat, neque vera, neque magno aliquo ingenio digna. Iulius Cæſar Scaliger ſummi ingenij, raræque eruditionis vir in præclariſſimis, quos ad libros Hippocratis de inſomnijs edidit commentarijs, minimè vtrum is liber ſit germanus diſputandum duxit, ſed tanquam verũ ſuppoſuit. ego verò cũ certo ex verbis principij videam ab eodem auctore & libros tres de Diæta, & librum de inſomnijs fuiſſe conſcriptos, (Caluus quoque ita eos coniunxit, vt hic eorum pars quædam videatur) ſicuti priores minimè Hippocratis eſſe iam conſtitui, ita quoque de hoc idem facere iudicium cogor, quem nunquam citaſse Galenus inuenitur & in quo grauitas ſapientiſſimi ſenis minimè conſpicitur: fuit tamen ab aliquo pio, & religioſo viro, Hippocratisq́; ſequace cõſcriptus, nec à veteribus omnino neglectus: ſiquidem & Galenus, & poſteriores hunc ſcriptorem imitati, eandemq́ue fere viam incedentes de inſomnijs ſimiles ſententias, & dogmata protulerunt. Librum de vſu liquidorum inſcriptum Galenus non ſemel citaſſe reperitur. Cumq́; is aliqua ex Hippocratis auctoritate citet, quæ ex nullo alio libro quam ex hoc deſumpta videntur, fit vt exiſtimem inter verè ſpurios minimè reijciendum eſſe, & eo quidem magis, quòd ſententiarum fracta illa continuitas, quam interdum affectauit Hippocrates, nec non grauitatis aliqua ſpecies in ipſo animaduer-

libr. 6. Strom.

lib. de fœtus format.

cap. 3. libri, An animal ſit ec.

1. de croa. paſsion. 4

5. aphor. 16. & 6. epid. ſect. 3. tex. 14.

maduertitur, neque tamen quod à Galeno citetur, propterea statim tanquam germanus est recipiendus, quoniam vt aliàs docui, sese etiam nothos Hippocratis libros citaturum est professus. In calce lib. 4. de morbis, in lib. de genitura, & de natura pueri, in epistolis, libri de morbis muliebribus citati habẽtur, sicut & in principio libri de morbis muliebribus citatur de natura pueri tractatus, in quibus etiam cum citatus reperiatur commentarius de Natura muliebri, fit vt omnes ab eodem auctore conscripti videantur, vnde ad Polybum, aut alium Hippocratis sequacem referendi veniunt, eamque ob causam cum ijs in eadẽ classe locari debent: nã etsi dispar aliquo pacto doctrinæ, atq; tractationis sit modus, non adeo tamen est, quin inter Hippocraticos quodammodo recenseri queant, atque in hãc eo magis adducor sententiam, quoniam non modo in glossis, verumetiam 4. Aphoris. 2. & 5. Aphoris. 36. & 45. Galenus eos citat. Libri de sterilibus quantum ipse obseruaui, ter meminit Galenus in linguarum interpætatione, bis verò mentionem fecit libri de hæmorrhoidibus, vt hinc colligam ab eo inter Hippocraticos fuisse vtrosque aliquo modo receptos: imo verò si verba in initio tractatus de sterilibus posita, vel semel considerentur, vnusquisque facilè intelliget, eum ad librum de muliebribus morbis spectare, vel potius eorũ postremam partem esse: Quod pariter dicere licet de lib. Virgineorum, qui cum citetur initio libri de morbis mulierum, eiusdem auctoris videri potest. Atqui de superfætatione tractatus cum plura de fœtatione quoque contineat, περὶ κυήσεως, καὶ ἐπικυήσεως inscribendus erit, & licet ipsius auctor ignoretur, nec citatus facile reperiatur, nonnulla tamen Hippocraticis dogmatibus consentanea habet, propter quæ in hac classe videtur posse collocari. Tractatum de hæmorrhoidibus, atque fistulis vnum & eundem esse iure quis asserere potest, quod Galenus sic eos citet, quasi coniuncti sint, nam & Celsum, & Paulum grauissimos scriptores, libri de fistulis Hippocratis testimonium sæpe adducere inuenias, qui licet imperfectus, & vix inchoatus sit, chirurgia tamen antiqua eum plenum esse satis apparet, vt quod de vno, idem & de altero constituendum sit, nempe in hac tertia classe collocari oportere, cui etiam placet adijcere de Iudicationibus, & Decretorijs diebus libellos, in quorum priore multa sunt, quæ in alijs germanis Hippocratis habentur, vt sæpe iudicauerim ex Aphorismis, & Prognosticis conflatum fuisse. In altero autem quædam non insulsè de decret. diebus interserta sunt, plura verò de quibusdã alijs morbis ad scopum quidem non pertinentia, haud prorsus tamen contemnenda. Locum in tertia classe tradendum esse puto quarto libro de Acutis, quòd multa falsa sint interserta, nec pauca tamen bona contineat, ob quæ Galenus minimè recusauit eum æquè ac alios commentarijs illustrare, vt ob id etiam minimè separandum à prioribus censeam.

*Quarta atque postrema succedit, quæ verè spurios, hoc est dictione, sententijs, & doctrina ab Hippocrate penitus alienos continet, inter quos recenset Galenus quintum, & septimum Epidem. quo fit vt sæpenumero sim miratus fuisse etiam inter veteres aliquos, quibus Quinti testimonio vti placuerit: quem cum auctor libri de Insania, vnà cum libro de sacro morbo tanquam suum citet, fit vt existimem vtrosque & simul tractatum de ellebori vsu, deq; medicamentis purgantibus ab eodem conscriptos, omnesq; spurios esse, hoc est illius Hippocratis, qui ex Dracone magni Hippocratis filio natus est, vt ex

1. in 3. Epid. tex. 1. & 2. de diff. resp. 8.

ipso Galeno facile intelligi potest 3. de diffic. respir. 8. tametsi in libro de sacro morbo nonnulla antiquæ, & Hippocraticæ doctrinæ lumina conspiciantur, quæ effecerunt, vt in tertia classe reposuerim; quod autem Galenus 6. Epid. comm. 3. tex. 13. dixerit vocem σύναγμα sese reperisse duntaxat loco illo sexti, & sept. Epid. haud prohibet, quin septimus ab ipso spurius iudicetur. Idem iudicium ferre oportet de parte libri de Natura humana, vbi de venis agitur, quæ quoniam multa absurda continet, nec stylo Ionico scripta est, à Galeno inter verè spurios reiecta fuit, imo neque etiam esse Polybi doctrinam, dixit Galenus in prooemio eius, sed clariùs 6. de decr. Hippoc. & Plat. etsi eam tribuit Polybo Aristoteles, qui fuit, vel contemporaneus, vel non multo posterior ipso. Iusiurandum cui primum locum inter Hippocratis libros consignarũt Scribonius Largus in suæ medicinæ procœmio, & Oribasius in procœm. Aphoris. (si tamen is est auctor) nec non Suidas, quonam in loco sit collocandum, semper equidem dubitaui. Certè iudicij plusculum ea de re in Scribonio, Oribasio, & Suida desidero, quod cùm neque à Galeno, neque ab alio quopiam vetere probato scriptore citetur, rationi consentaneum sit, virum vsqueadeo grauem nunquam simile iuramentum edidisse. Fieri quidem potest, vt forsan suis discipulis eiusmodi præceptiones, & iuramenta oretenus proposuerit, quæ postmodum ab alijs sint scriptis commendata, diuulgata, atque à Scribonio, Oribasio alijsq; sint suscepta; sed inter germanos libros, neque illud Iusiurandum, neque præceptiones inscriptas vnquam recensuero. *2. comm. de nat. hu. initio.* *3. de hist. anim. c. 3.*

Libros pariter de Arte ab auctore libri definit. medicarum non parum commendatos, & de Arte vetere ab Erotiano interdum & ab eodem finit. medic. sub Galeni nomine vulgatarum auctore citatas inuenio; ceterum cum absurda plurima in ijs contineantur, ac præsertim in libro de Arte vetere multum primis qualitatibus detrahatur, quas scimus non modo Hippocratem maximi fecisse, verumetiam quidquid boni de his scripsit Aristotelis (vt commemorat Galenus) ab eo accepisse, inter verè spurios colloco; quanquam doctrinæ antiquæ vestigia nonnulla habeant, ac quandoque Galenus aliqua ex his accepisse videatur, vt fortasse non male censuerint, qui libri de veteri medicina auctorem fecerunt Dexippum Coum Hippocratis discipulum, cuius non semel meminit Galenus. Ex libro de lege inscripto videtur Plinius sentẽtiam illam mutuatus, qua scribit soli medico licere hominem interimere; potest etiam aliqua accepisse Celsus, sed neque ab ipsis, neque à quopiam alio, vt Hippocraticus is liber citatur, nisi quod in tractatu, in quo Galenus optimum medicum debere esse optimum philosophum demonstrat, aliqua ex lege mutuatus apparet, vt est illud, quod medicum vrbes, & regiones varias obambulare oporteat. Iam verò tractatus de ornatu medici, ac de medico qui Dioscoridi ab aliquibus tribuitur, stylus ita ab Hippocratico diuersus, & incultus est, totq; ridiculis rebus, & nugis conspersus, vt qui eum non apertè spurium putat, prorsus nihil videre iudicandus sit. Libri de exsectione fœtus, de corde, in quo libro mentem in corde secus, quàm medici collocat auctor, de dentitione, de visu, eiusdem farinæ sunt, ac inter spurios omnino reponi æquum est, non solum quòd nemo ipsorum testimonio vtatur, verum etiam quia absurda non pauca, & ab Hippocratica grauitate, atque doctrina longè aliena habent, vt risu digni omnino sint illi, qui hoc penè vno libri de corde testimonio sese posse medicos, & philosophos de sede principis animi dissen- *lib. 2. c. 1.*

tientes

tientes conciliare. Citatur quidem à Galeno in lib. de semine, & 5. Aph. 48. & in lib. de anatom. administr. Hippocratis Anatomicorum liber nescio quis, at longè diuersus est qui circumfertur de corporum resectione; ex libro tamen de Corde videtur Galenus aliqua mutuasse, & in libros de placitis Hippocratis, & Platonis retulisse, quòd vt aliàs significaui in cunctis sub Hippocratis nomine vulgatis comment. aliquid boni reperiatur, nec virum grauem deceat ex stercore margaritas colligere. Qui de Glandulis inscriptus est liber, eum Galenus minimè Hippocratis germanum esse, sed ab aliquo iuniore sub illius nomine inscriptum, atque editum monstrat, cum tam locutionibus, quàm sententijs longe superetur à germanis illius libris, neque ab vllo veterum medicorum, vel eorum qui indicem scripserunt, mentio vlla ipsius fiat; ob quod iure huic classi debetur, quæ tametsi omnibus alijs ignobilior sit, prorsus tamen eam negligendam esse minimè consulo. Galenus librum Hippocratis de septimanis citat, quasi in ipso de animæ substantia clarè disseruerit, sed eum spurium esse profitetur, neque quod sciam is ad manus nostras peruenit. Certè in fine libri de carnibus, seu principijs auctor ille de septenario numero complura scribit, atque etiam se alibi diligentiùs tractaturum pollicetur; veruntamen de animæ substantia nullum ibi verbum legitur, quemadmodum nec in exiguo illo fragmento, quod Fabius Caluus sub nomine libri de septimanis publicauit. Atque hic est vniuersus illorum Hippocratis operum Catalogus, quæ vno volumine collecta in suasq; classes à nobis redacta, omnium manibus quotidie teruntur. Citantur à Galeno complura alia, vt de dissectione, de vulneribus exitialibus, de diutinis pulmonis affectibus, de venis, & arterijs, sed neque ad manus nostras peruenerunt, neque compertum est, vtrum quos Galenus vidit, ij germani fuerint. extra proposita volumina, quæ feruntur Hippocrati attributa, aut meræ nugæ, aut fragmenta sunt operum non extantium. Epistolis tamẽ assignandus aliquis restat locus, de quibus sanè diu hæsitaui, quod cum ab auctore libri de morbo sacro, & de morbis muliebribus citentur, in eadem cum illis classe videantur reponendæ: verùm cùm nec philosophiæ, nec medicinæ partes sint, separatim statuendas esse iudico, ita tamen vt ab ipso forsan scriptæ nunquam verò editę, vel vt ederentur factę habeantur; imo cur neque ab eo scriptas vnquam fuisse, sicuti nec eas quę tribuuntur, vel Democrito, vel alijs, sed potius ex rei historia ab alijs confictas quispiam credere queat, in primis facere posset Galenus alijq; scriptores posteriores, qui nuspiam earum mentionem vllam fecerunt, quam certè, si eas, vt Hippocraticas ęstimassent, facere debebant, quod in ipsis plerunque res dogmaticę tractentur. Huiusmodi verò argumentum non parum valere ex eo sciri potest, quod ętate ipsorum, & bibliothecę amplissimę, & optimorum auctorum libri conseruati magis quàm posterioribus sęculis erant. Accedit his Galenum tanta diligentia in Hippocratis commentarijs conquirendis vsum esse, vt minime consentaneum sit, huiusmodi tractationes ipsum effugere potuisse, cùm profiteatur sese spuriorum quoque Hippocratis librorum testimonio quandoque vsurum. Nec me ab hac sententia dehortatur quod auctor libri de sacro morbo, & de morbis muliebribus epistolas à se scriptas citet, siquidem iam illum à veris Hippocratis segregauimus, nec à ratione abhorret eundem scriptorem has aut alias epistolas cõfecisse. Adde in epistolis, præsertim verò in ea, vbi colloquium Hippocratis cum

1. de arti. tex. 45.

5. in 6. Epid. tex. 5

in fine 1. cap. 3. de diff. resp.

cum Democrito describitur tot reperiri ab Hippocratica grauitate aliena, sicut & in plerisque alijs, vt virum sanctissimum & in loquendo, ac scribendo prudentissimum putandum sit eum in modum, aut non scripsisse, aut si scripsit familiariter vt fieri consueuit, & absque illa matura cogitatione, quam exigunt monumenta victura, conscripsisse. Sunt tamen in aliquibus earum sicuti in scripta ad Cratæuam complura, quæ medicos iuxta, ac philosophos iuuare, ac delectare queant. Narrat Plutarchus in vita Catonis maioris, vsque adeo virum illum Græcis, tam philosophis, quam medicis fuisse infestum, vt lecta Hippocratis ad Artaxersem responsione, qua sese inimicis græcorum daturum operam negabat, commune id medicorum omnium iusiurandum esse dixerit, quasi verò epistolæ illæ à Plutarcho pro legitimis fuerint habitæ, sed neque huius auctoris testimonium tanti valet, vt ipse non potuerit communi vulgus iudicio adhærens falli, & fallere. Hæc quidem vera atque inculpata ratio discernendi, & censendi Hippocraticas lucubrationes mihi visa est. Quoniam verò aliqua sunt spuria ita coniuncta legitimis, vt minimè separari posse videantur, maximè quod Galeni commentarijs sint illustrata, & veluti copulata, vt Aphoris. Epidemiorum & de victu acutorum libri, satius & accommodatius duximus ita coniunctos publicare quàm diuidere, & in suas, ac proprias classes referre, eo vno contenti, vt & adminiculo huiusmodi censuræ ab vnoquoque veritas cognoscatur, & singulis qui spurij cùm sint legitimis interseruntur, qua possint dignosci, nota aliqua apponatur.

DE ORDINE LIBRORVM HIPPOCRATIS.

ETsi libri Hippocratis nomine editi siue germani, siue spurij non ita sint scripti, vt vel rei naturæ, vel tractationis modo vel temporis ratione certum aliquem ordinem requirant, quia tamen in ijs edendis necesse est aliqui antecedant, alij subsequantur, optimè consultum iri existimandum est, si non temerè, sed ea ratione disponantur, vt aliqua saltem ipsius naturæ consequentia eluceat, ac propterea facilius à lectoribus intellectu, & memoria complectantur. Quoniam verò in censura in classes diuisi omnes à nobis sunt, neque in his disponendis vlla, vel tractationis, vel rei tractandę ratio habita fuit, sed duntaxat commentariorum dignitas, seu potius germanitas, & germanitati proximitas spectatę fuerunt, in vnaquaque classe dirigenda ordinem seruare æquum fuit. Quod quia non temere, sed aliquo scopo proposito factum est, eius breuem quendam typum, seu significationem trademus. Quicunque enim in Hippocratis commentationibus euoluendis versari faciliter, atque vtiliter cupiunt, primùm scire eos decet inter opera tam germana, quàm spuria sub Hippocratis nomine publicata, alia esse ad Theoricam, alia verò ad praxim pertinentia, (nam sic etiam antiquitus fuisse diuisam medicinam disertè docuit Plutarchus in eo sermone, quem de Homeri laudibus conscripsit) quorum theorica vocata practicis, quasi vniuersalia particularibus pręponi debere, omnis medicorum, atque philosophorum schola docet. Vtraque verò cum multas habeant partes, neque omnes ab Hippocrate (quæ tunc erant nascentis medicinæ crepundia) admodum tractatæ inueniantur, eum ordinem placuit seruare, vt quæ initiandis, si in vlla sunt classe, accommodantur, primo loco ponantur, mox quæ rerum naturæ principia, & causas continent, tum

morborum & signorum tractationes, postremo ea quæ siue victus ratione, siue medicamentorum vsu, siue manuum operatione curationem docent. Neque verò me latet, Erotianum in his ordinandis, seu potius distinguendis alia via incessisse, dum volumina omnia sub Hippocratis nomine vulgata in significatiua, naturalia, seu causatiua, curatiua & ad artis præceptiones spectantia diuisit. Sed is nullam germanorum ab alijs separandorum rationem habuit, quod forsan primum sibi proponere debebat. Prædictam autem totius Hippocraticæ commentationis seriem luculenter sequens ordo indicat, etsi ea partim operarum incuria, partim digna aliqua ratione ad vnguem minimè obseruata inueniatur.

INDEX LIBRORVM HIPPOCRATIS
ad nouæ Censuræ rationem accommodatus.

PRIMA CLASSIS.

SECVNDA CLASSIS.

TERTIA CLASSIS.

QVARTA CLASSIS.

F I N I S.

HIPPOCRATICVS INDEX LONGE REFERTISSIMVS,

A'Michaele Columbo concinnatus.

PRIOR NVMERVS CLASSIS, ALTER PAGINÆ NOTA EST, sequens verò elementum ad literas A B C D refertur, quibus singularum paginarum margines quadripartitò distinguuntur.

A.

a Abscessus

de Ani-

quicun-

Articu-

Astro-

B.

C

Cani

Circa

Conuul-

INDEX.

F

si in

quæ

G

Graue-

Inflam-

L

Linguæ

Mammæ

Maza

qui

Morbi

O

Oculis

P

Peripneumonia

Profluuia

Q

R

Raucedo

S

sectio

Specilli

sputum,

gesimo

T

V

Venę

FINIS INDICIS.

TABVLA EORVM QVAE IN CENSVRA ET NOTIS HIERONYMI MERCVRIALIS ad Hippocratem habentur copiosissima.

Primus numerus Classem, secundus paginam, tertius notæ numerum denotat.

A

L Amicta

D.

de Diæta

Hipp.

I

Medicina

N

O

Pleni-

Vrina-

F I N I S.

OPERVM HIPPOCRATIS COI QVAE GRAECE ET LATINE EXTANT

Tomus Primus,

Continens Primam, & Secundam Classem.

PRIMA CLASSIS:

VENETIIS, CIϽ IϽ XXCIIX.

APVD IVNTAS,

Superiorum permissu comprobata, & Christianiss. Regis Galliarum, ac Serenissimæ Venetorum Reipublicæ Priuilegijs IVNTIS *tantùm concessa editio.*

QVÆ CONTINENTVR
IN PRIMA CLASSE.

HIPPOCRATIS COI VITA EX SORANO.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΕΝΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΣ ΚΑΤΑ ΣΩΡΑΝΟΝ.

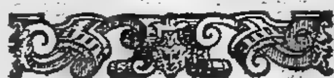

Argumentum in vitam Hippocratis, Auctore HIERONYMO MERCVRIALI.

HIPPOCRATIS *Ortus, Educatio, Jllustres operationes, Mores, Mors.*

A

IPPOCRATES genere Cous fuit, Heraclidę & Phænaretes filius. Ad Herculẽ autẽ & Aesculapiũ originem generis sui referebat, a quorũ altero vigesimus, ab altero decimus nonus extitit. Eius aũt genealogiæ Eratosthenes mẽtionẽ facit, & Pherecides, & Apollodorus, Arius itẽ Tarsensis. Cæterũ parẽtis sui Heraclidę discipulus fuit, deinde Herodici, & vt quidã tradunt,
B Gorgiã Leontinum rhetorẽ audiuit, & Democritũ philosophũ Abderitẽ. Floruit tẽporibus Pelopõnesiacis, natus (velut Istomachus in primo de Hippocratis secta tradit) primo octogesimę Olympiadis anno. Soranus verò Cous, qui 1
Coorũ bibliothecas perscrutatus est, addit, sub Abriadæ monarchia, Agriani mẽsis septima & vicesima die: in qua etiam vsque in hunc diem Coos Hippocrati oĩa sacra facere tradit. Porrò quum in arte Medica & circularibus disciplinis 2
exercitatissimus esset, functis vita parẽtibus, ex patria discessit, vt quidem malignè de eo An-
C dreas in eo, quẽ de Medicinę origine scripsit libro prodit, propterea ꝙ publicam Cnidiorum bibliothecam igne cõcremasset. Alij autem eo proposito eum patriã reliquisse dicunt, vt quæcunq; in locis varijs peculiariter nascebátur spectaret, ac diuersis modis exerceretur. Quemadmodũ verò Soran' Cous narrat, Sõnus De' eũ per somniũ admonuit, quo se ad Thessalorũ regionẽ inhabitandã conferret. Cęterũ per oẽm Gręciã Medicinę gloria omnibus admirationi fuit, adeò vt ẽt à Perdicca Macedonũ rege, qui tabe laborare putabatur, vocatus publicè sit ad ipsumq;

ΙΠποκράτης γένει μὲν ἦν Κῶος, υἱὸς Ἡρακλείδου, καὶ Φαιναρέτης, εἰς Ἡρακλέα καὶ Ἀσκληπιὸν τὸ γένος ἀναφέρων, ἀφ᾽ οὗ μὲν εἰκοστός, ἀφ᾽ οὗ δὲ ἐννεακαιδέκατος. μνημονεύει δὲ τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ Ἐρατοσθένης, καὶ Φερεκύδης, καὶ Ἀπολλόδωρος, καὶ Ἄρειος ὁ Ταρσεύς. Μαθητὴς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρός: εἶτα Ἡροδίκου: κατὰ δὲ τίνας καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ῥήτορος. φιλοσόφου δὲ Δημοκρίτου Ἀβδηρίτου. Κατὰ δὲ τοὺς Πελοποννησιακοὺς ἤκμασε χρόνους: γεννηθείς, ὥς φησιν Ἰσόμαχος, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς ὀλυμπιάδος. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῶος ἐρευνήσας τὰ ἐν Κῷ γραμματοφυλακεῖα, προστίθησι, μοναρχοῦντος Ἀβριάδα μηνὸς ἀγριανοῦ ἕκτῃ καὶ εἰκοστῇ, παρ᾽ ὃ καὶ ἐναγίζειν ἐν αὐτῇ μέχρι νῦν Ἱπποκράτει φησὶ τοὺς Κώους. *συχνὸν ἐπὶ.
Συνασκηθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰατρικῇ καὶ τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, τῶν γονέων αὐτοῦ τελευτησάντων, μετέστη τῆς ἰδίας πατρίδος. ὡς μὲν κακοήθως Ἀνδρέας φησὶν ἐν τῷ περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας, διὰ τὸ ἐμπρῆσαι τὸ ἐν Κνίδῳ γραμματοφυλακεῖον. ἄλλοι δὲ φασὶν ὅτι προθέσει τοῦ τὰ κατὰ τόπους ἀποτελούμενα θεάσασθαι, καὶ συγγυμνασθῆναι ποικιλώτερον. ὡς δὲ Σωρανὸς ὁ Κῶος ἱστορεῖ, ὄνειρος αὐτῷ παρέστη, κελεύων τὴν Θετταλῶν γῆν κατοικεῖν. Τὴν δὲ σύμπασαν ἑλλάδα θεραπεύων ἐθαυμάσθη. ὥστε καὶ ὑπὸ Περδίκκα τοῦ Μακεδόνων βασιλέως φθισικοῦ νομισθέντος παρακληθέντα δημοσία, πρὸς αὐτὸν

Vet. Cod.

Vet. Cod. αὐτὸν ἐλθεῖν μετ' Εὐρυφῶντος, ὃς καθ' ἡλικίαν πρεσβύτερος ἦν αὐτοῦ: καὶ σημειώσασθαι ψυχῆς εἶναι τὸ πάθος: ἤρα γὰρ μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, Φίλας τῆς παλλακίδος αὐτοῦ, πρὸς ἣν δηλώσαντα τὸ γεγονὸς, ἐπειδὴ παρεφύλαξεν ταύτης βλεπομένης παντελῶς ἐκεῖνον τρέπεσθαι, λῦσαι μὲν τὴν νόσον, ἀνακτήσασθαι δὲ τὸν βασιλέα. Παρεκλήθη δὲ ὑπὸ τῶν Ἀβδηριτῶν, πρὸς αὐτοὺς ἀπελθεῖν, καὶ Δημόκριτον μὲν ὡς ἐν μανίᾳ θεραπεῦσαι, ῥύσασθαι δὲ λοιμοῦ τὴν πόλιν ὅλην. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων βαρβάρων γῆν λοιμοῦ κατασκήψαντος, καὶ δεομένων τῶν ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν, παρὰ τῶν πρέσβεων, τίνα ἦν ἐκεῖ τὰ πολλὰ τῶν πνευμάτων μαθὼν, ἐκείνους μὲν ἀπράκτους ἀπέπεμψε. συλλογισάμενος δὲ τὴν νόσον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἥξειν, προειπὼν τὸ γενησόμενον, καὶ τῶν πόλεων, καὶ τῶν μαθητῶν ἐπεμελήθη. Τοσοῦτον δὲ φιλέλλην ὑπῆρξεν, ὥστε τῆς δόξης αὐτοῦ μέχρι Περσῶν διαπτύσει γενομένης, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου διὰ Ἱστάνιδος τοῦ Ἑλλησποντίων ὑπάρχου ἐπὶ μεγάλαις δωρεαῖς δεομένου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, διὰ τὸ σεμνὸν, καὶ ἀφιλάργυρον, καὶ φιλοίκειον ἀρνήσασθαι: ὡς καὶ τοῦτο διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς δηλοῦται. Ἐρύσατο δὲ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, πολεμεῖσθαι μέλλουσαν ὑπὸ Ἀθηναίων, Θεσσαλῶν δεηθεὶς ἐπιβοηθῆσαι. διὸ καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν παρὰ Κῴοις: ἀλλὰ καὶ Θεσσαλοῖς καὶ Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις, οἵτινες καὶ δεύτερον αὐτὸν ἀφ' Ἡρακλέους δημοσίᾳ τοῖς Ἐλευσινίοις ἐμύησαν, καὶ πολίτην ἔγραψαν, καὶ τὴν ἐν πρυτανείῳ σίτησιν ἔδοσαν εἰς ἐκγόνους. Ἀφθόνως δὲ τοὺς ἐπιτηδείους ἐδίδασκε τὴν τέχνην μετὰ τοῦ προσήκοντος ὅρκου. Ἐτελεύτα δὲ παρὰ Λαρισσαίοις, ὅτε καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτῆσαι. καὶ οἱ μὲν ἐννενήκοντα ἐτῶν: οἱ δὲ πέ φασιν: ἄλλοι ρδ΄: τινὲς ρθ΄. Τέθαπται δὲ μεταξὺ Γυρτῶνος καὶ Λαρίσσης. καὶ δείκνυται ἄχρι δεῦρο τὸ μνῆμα, ἐν ᾧ μέχρι πολλοῦ σμῆνος* ἦν, ἐργαζόμενον μέλι: ἀφ' οὗ τὰ ἄφθωντα παιδάρια* χρίουσαι παρὰ τῷ τάφῳ ῥᾳδίως ἀπήλλαττον αἱ τίτθαι. Ἐν δὲ ταῖς πολλαῖς εἰκόσιν ἐσκεπασμένος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ γράφεται. ὡς μέν τινες λέγουσι, ἐν πίλῳ, παράσημον εὐγενείας, καθάπερ Ὀδυσσεύς. ἄλλοι δὲ τῷ ἱματίῳ. καὶ τούτων οἱ μὲν δι' εὐπρέπειαν, ἐπεὶ φαλακρὸς ἦν: οἱ δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ* δι' ἔμφασιν τοῦ δεῖν τὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ χωρίον φρουρεῖν. οἱ δὲ τοῦ φιλαποδήμου τεκμήριον, οἱ δὲ τῆς ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀσαφείας. οἱ δὲ, πρὸς παράστασιν τοῦ δεῖν κἂν τῷ ὑγιαίνειν φυλάσσεσθαι τὰ βλάπτοντα. τινὲς δὲ ὅτι χειρίζων πρὸς τὸ τῶν χειρῶν ἀπαραπόδιστον, συμπεριλαμβάνων τὸ τοῦ ἱματίου περικεχυμένον, ἐπετίθει τῇ κεφαλῇ. Περὶ δὲ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, πολλὴ γέγονε διαφωνία, ἄλλων ἄλλα δοξα-

[Margin: *ἔπειτα. *ὥστε. *πλησίον. *ὑπῆρχεν. *διαπύστε. *παρά. *δηλοῦται. *ἰδίαν. *ἔτυχε δὲ. *τελευτῆσαι. *μελισσῶν. *δι. *χωρίον τηρεῖν.]

ipsumq; vnà cũ Euryphõte, qui ipso ætate maior erat, peruenit, animiq; hũc regis affectũ esse certis signis deprehẽdit. Post mortẽ. n. Alexãdri parẽtis, vnã ex pellicũ eius numero Philã noĩe Perdiccas deperibat: ad quã quũ rẽ ipsam Hippocrates detulisset, postea ex illius cõspectũ oĩno illũ mutari obseruauit, atq; ita morbo depulso, regẽ cõseruauit. Vocatus est & Abderã, quo pſens ipse Democritũ ab insania liberaret, atq; eo sanato à tota vrbe pestẽ depelleret. Quin & in Illyricorũ, Pæonũq; barbarorũ terras peste ingruẽte, & illarum gentiũ regibus ipsum ad se vocãtibus, quũ à legatis ipsorũ, qui vẽti ĩ illis regionibus vigerẽt, didicisset, ipsos re ĩfecta dimisit. At verò quũ prudẽti ratiocinatione pestẽ in Atticã grassaturã pũidisset, futurũ id pdixit, & B tũ ciuitatũ, tũ discipulorũ curã gessit: in tãtũq; Grecię amator fuit, vt quũ ipsi⁹ noĩs celebritas vsq; ad Persas diuulgaret, atq; eã gratia ab Artaxerxe p Histanidẽ Hellespõti præfectũ, magnis muneribus & pcibus, vt ad ipsum veniret, inuitaret, ob grauitatẽ, argẽtiq; cõteptũ, ac Grecię amorẽ, regi id denegarit, queadmodũ & hoc ex epistola ei⁹ ad illũ manifeste oñdit. Propriã porrò patriã liberauit, quũ Athenieses ei bellũ illaturi essent, Thessalis ad auxiliũ ferendũ rogatis. Quapp splẽdidos honores apud Coos cõsequutus est: imò & apud Thessalos Argiuosq; & Athenienses, qui eũ Eleusinijs sacris ſm ab Hercule publice initiarũt, & ciuẽ cõscripserũt, atq; in Prytaneo alimẽta tũ ipsi, tũ posteris eius C dederũt. Liberaliter aũt, & minime inuidiose studiosos artẽ edocuit, decẽti iureiurãdo prius adstrictos. Vita functus est apud Larissæos, qñ & Democritus obijsse tradit: atq; alij quidẽ nonagesimo ętatis suę anno, alij octogesimo quinto, alij cẽtesimo quarto, quidam verò cẽtesimo nono, decessisse tradunt. Sepultus aũt est inter Cyrtonẽ & Larissam, vbi vsq; in hũc diẽ monumentũ eius cernit: in quo sanè ad multũ tps examẽ apum mellificantiũ erat, quo melle ad infantũ oris vlcuscula iuxta tumulũ illito, nutrices ea facile psanabãt. Porrò in multis imaginibus velato capite pingit, vt quidã aiũt, pileo, quod nobilitatis signũ est (nã hoc modo ẽt Vlysses pileatus cernitur) alij aũt pallio velatũ dicunt: Atq; ex his aliqui decoris gratia id fieri asserunt, qñ D quidẽ caluus erat: aliqui verò ob capitis imbecillitatem id factũ perhibẽt: aliqui aũt significãter id ab eo factũ volũt, nimirũ ꝙ principẽ rationalis aĩæ sedẽ probè munitã & contectã esse oporteat. Alij signũ peregrinatiões amãtis esse ferũt: alij verò rursus obscuritatẽ scriptorũ ipsius per hoc significari cõtendũt. Alij postremũ in testificationẽ id fieri volũt, ꝙ ẽt sanitatis tpe ea, q̃ lędere pñt, cauere debeamus. Quanq̃ã quidã affirment, ꝙ in administratione rerũ gerendarũ, ne quid acircũfluo pallio manus ipsius impedirẽtur, id ipsum cõplicatũ ĩ caput reiicere cõsueuerit. Cęterũ de scriptis ipsius multa dissensio est.

A est. quare fit vt quum alia alii opinetur, nõ facile sit de ipsis certum quid pronunciare, ob multas præsertim caussas quæ iudicii certitudinem obfuscãt: velut est primum quidẽ cognomẽ. Secũdo ꝙ dictionis characterem possibile sit seruare. Tertio ꝙ vnus & idem modò robustiore, modò remissiore dictionẽ per ætatem vtatur: neq; desunt etiã aliæ preter has caussas, si referre libeat. Pecuniarũ aũt penitus contemptor
B fuit, moribusq; sanctis, ac Græcorum amator: quare etiã gẽtiles suos summa diligẽtia curauit, adeò vt a peste oẽs ipsorum ciuitates liberarit, quemadmodum suprà dixi. Vnde & splẽdidos honores non apud Coos tantum, sed & apud Argiuos & Athenienses est consequutus. Filios a morte reliquit duos, Thessalum, & Draconẽ: discipulorum verò magnum numerũ. Clarissimi verò ipsius filii fuisse perhibentur.

δοξασάντων. ὅθεν οὐκ εὐμαρὲς τὸ περὶ αὐτῶν ἀποφήνασθαι, διὰ τὸ πολλὰς αἰτίας ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει. πρῶτον τὴν ἐπωνυμίαν. δεύτερον τὸ δύνασθαι τὸν χαρακτῆρα τῆς φράσεως τηρῆσαι. τρίτον διὰ τὸ ἕνα καὶ τὸν αὐτόν, ποτὲ μὲν ῥωμαλεώτερον, ἄλλοτε ἀσθενέστερον, διὰ τὴν ἡλικίαν, συγγράφειν. καὶ ἄλλας δὲ μετὰ τούτων αἰτίας ἐστὶν εἰπεῖν. Ἀφι-
4 λάργυρος δὲ, καὶ τρόποις σεμνὸς, καὶ φιλέλλην ὑπῆρχεν· ὅτι καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς ἐθεράπευε συμπάσῃ σπουδῇ, ὡς καὶ λοιμῶν ὅλας ῥύσασθαι πόλεις καθάπερ εἴρηται. ὅθεν καὶ λαμπρῶν ἔτυχε τιμῶν, οὐ παρὰ Κῴοις μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις. Παῖδας δὲ κατέλιπε θανὼν δύο, Θεσσαλὸν καὶ Δράκοντα, καὶ μαθητὰς παμπληθεῖς. ἐπιφανεστάτους δὲ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας λέγεται καταλιπών.

Vet. Cod. *τηρεῖν. *τὸν τρόπον. *μὴν. *γενέσθαι

HIERONYMI MERCVRIALIS
ad Hippocratis vitam notae.

1 Svidas *tres fuisse Soranos memorat, duos Ephesios, tertium Cilicem cognomento Mallotem; Ephesiorum primus fuit filius Menandri & Phebes, nec non Traiani & Hadriani principatu Romæ atque alibi medicinam fecit, plurimosq; egregios in medicina commentarios reliquit; posterior, qui iunior a Suida dicitur, & ipse de medicina copiosè & doctè scripsit. cæterum quis fuerit huiusce vitæ auctor non clarè explicatum inuenio; cum tamen iuniorem medicorum vitas atque sectas scripsisse perhibeat Suidas, ipsum hunc esse auctorem puto, sicuti priorem fuisse eum arbitror, quem Galenus sectæ methodicæ principem appellat, & cuius scripta sese latina fecisse testatus est Cælius Aurelianus ij. lib. acut. cap. j. & cap. x.*

2 Τοῖς ἐγκυκλίοις μαθήμασι, *usus est hac voce Aristoteles j. Ethicorum: Isocrates in Euagora: Strabo. lib. xv. Plutarchus in lib.* Περὶ παίδων ἀγωγῆς: *quæ ijs non aliud significare videtur, quàm vel libros vbi de varijs rebus ageretur, vel institutiones varias, quo pacto hic accipi non debere sentio, sed pro ij: disciplinis, quæ non in opere, sed in speculationibus, & hominum disceptationibus totæ erant: cur enim medicinam a circularibus disciplinis separaret, si sub eo nomine disciplinarum orbem omnem comprehendi vellet? cæterum* Περὶ τῶν ἐγκυκλίων *plura apud Zuiggerum, atque Ferrarium doctissimos viros cuique legere licebit.*

3 Porro, *veteres Græcos atq; etiam Romanos capite nudo incedere consueuisse testatum abundè reliquit Plutarchus in probl. rom. vbi quærit, cur adorantes Deos caput cooperiebant, & qui mortuos parentes ad sepulturam comitabantur viri capite velato, mulieres aperto ibant. vnde quicunque caput velabant, vt plurimum valetudinis rationem habebant, atque hinc est quòd Cornelius Celsus sæpenumero præcipit, in affectibus plurimis velari caput. quasi id non esset in vsu. Suidas quoque scribit Hippocratis imagines capite tunica obuoluto fuisse, vel quia is eius erat mos, vel ob ipsius peregrinandi professionem, vel more chirurgico.*

4 A peste. *Gal. in lib. de theriaca ad Pisonem scribit, Hippocratem Coum pestem illam ex Aethiopia ad Græcos venientem non alio præsidio expulisse, quàm aerem purum faciendo, ne, ab hominibus pestilens attraheretur, illud verò assequutus est præcipiens vt per totam ciuitatem ignis accenderetur, qui non solum ex simplici materia constaret, sed bene olentes coronas & flores haberet, nec non vnguenta pinguissima, & alia id genus odorem bonum fundentia: quod pariter fecisse Acronem Agrigentinum commemorat Plutarchus in lib. de Iside & Osiride, vt fusius cap. xviij. ij. lib. variarum lectionum enarrauimus.*

HIPPOCRATIS COI DE NATVRA HOMINIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Argumentum in lib. de Nat. Hum.

Ex pluribus humanum corpus constare aduersus veteres. Humorum in corpore existentium natura & differentiæ, ac quibus vnusquisque anni temporibus exuperet: A quibus demum fiant gulæ febrium differentiæ.

Vet. Cod.

ΟΣ τις μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, προσωτέρω, ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰητρείην ἀφίκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. οὔτε γὰρ τοπάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, οὔτε πῦρ, οὔτε ὕδωρ, οὔτε γῆν, οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν, ὅτι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ τοῖσι βουλομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι. Δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ, πάντες χρέονται, λέγουσι δὲ οὐ ταυτά. ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέονται. φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι, ὅ, τί ἐστι. καὶ τοῦτ᾽ (* ταῦτ.) εἶναι τὸ ἕν τε, καὶ τὸ πᾶν. κατὰ δὲ τὰ οὐνόματα, οὐχ ὁμολογέουσι. λέγει (* λέγουσι.) δ᾽ αὐτέων ὁ μέν τις φάσκων, ἠέρα τοῦτο εἶναι, τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν: ὁ δὲ, πῦρ: ὁ δὲ, ὕδωρ. ὁ δὲ, γῆν. Καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωυτοῦ λόγῳ, μαρτύριά τε, καὶ τεκμήρια, ἅ γε ἐστιν οὐδέν. ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πάντες προσχρέονται, λέγουσι δ᾽ οὐ τὰ αὐτὰ, δῆλον ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. Γνοίη δ᾽ ἂν τῷδέ τις μάλιστα, παραγινόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. πρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες, τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων, οὐδέποτε τρεῖς (* τρὶς.) ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίνεται, ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ; ἀλλὰ ποτὲ μὲν, οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ, οὗτος, ποτὲ δὲ, ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλον.

καίτοι

QVicunque de natura humana amplius disserentes audire consueuit, quàm eius ad medicinam pertinet, huic non est commodum hunc A
1 sermonem audire. Neque enim omnino aerem dico hominem esse, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque quicquam aliud, quod non manifestum sit vnum in homine esse, sed volentibus tamen hæc dicere permitto. B
At verò talia dicentes mihi non rectè rem cognoscere videntur. Sententiam enim eandem omnes ineunt, verùm non eadem dicunt; sententiæ tamen epilogum eundem faciunt. Aiunt enim vnum quid esse, quodcunque tandem est, & id ipsum esse vnum ac totum, iuxta nomina autem non consentiunt. Etenim alius ex ipsis aerem esse, hoc vnum ac totum dicit, alius ignem, alius aquam, alius terram; & addit vnusquisque ad sermonem suum testimonia ac signa, quæ nullius momenti existunt. C
Quia enim eadem sententia omnes vtuntur, dicunt autem non eadem, manifestum facit quòd neque cognoscunt ipsa. quod ex eo vel maxime quis cognouerit, qui ipsorum disceptationibus interfuerit. Nam quum ijdem viri inter se disceptant, ijsdem auditoribus præsentibus, nunquam ter consequenter idem homo vincit in eodem sermone: sed modo hic, modo alius superat, cuicunque fuerit lingua ad populum fluxibilior. Atqui iustum erat, vt is,

qui

A qui de rebus se recte cognoscere pronũciaret,
semper sermonem suum victorem statueret, si
quidem vera cognosceret, ac rectè sentiret, ac
iudicaret. Verùm huiusmodi homines viden-
tur mihi seipsos oppugnare in verbis sermonũ
suorum, præ imperitia, & Melissi sermonem
approbare. De his igitur sufficiunt mihi, quæ
retuli. At verò ex Medicis quidam dicunt, ꝙ
homo sanguis solùm est, alij ex ipsis bilẽ aiunt
hominem esse, aliqui pituitam: epilogum au-
tem & ipsi omnes eundem faciunt. Vnũ enim
quid esse dicunt, quodcunq; cuiq; ipsorum no
minare visum est, & id ipsum vnum existens,
speciem ac vim transmutare, coactum à calido
ac frigido, fieriq; & dulce, & amarum, & al-
B bum, & nigrũ, & omnigenũ quid aliud. Mihi
verò neq; hæc sic se habere videntur. Plurimi
quidem igitur talia quædã, & amplius his pro-
xima pronunciant. Ego autem dico, si vnũ es-
set homo, nunquam sanè doleret. Neq; enim
esset à quo doleret, vnum existẽs. Si igitur etiã
doleret, necesse esset & quod mederetur ac sa-
naret, vnum esse. Nunc verò plura sunt. Mul- 2
ta enim sunt in corpore existentia, quæ quum
mutuo præter naturam calfiunt, & frigefiunt,
siccanturq; & humectantur, morbos pariunt.
Quare multæ quidem species morborũ sunt,
multaq; etiam medela ipsorum existit. Atque
ego sanè censeo eum, qui hominem sanguinẽ
solum esse dicit, & nihil aliud, demonstrare
C debere, ipsum non transmutare speciem, neq;
omnigenum fieri, vel saltem aliquod anni tẽ-
pus, aut hominis ætatem, in qua sanguis solus
in homine inesse appareat. verisimile est enim
vnum aliquod esse tempus, in quo appareat ip
sum in seipso vnum existens. Eadem censeo
etiam de eo qui pituitam solam esse dicit, &
qui bilem. Ego enim demonstrabo ea quæ 3
hominem esse dixero, & secundum legem, &
iuxta naturam, quòd semper ea ipsa similiter
sint, & in iuuene, & in sene, & tempore frigi-
do æquè ac calido. Exhibebo insuper signa, &
necessitates ostendã, per quas vnumquodque
augescit, ac minuitur in corpore. Primùm qui
dem igitur necesse est generationem fieri non
D ab vno. Quomodo enim vnum existens, aliud
quid generarit, si non alicui misceatur? Dein-
de neque generarint, si non eiusdem generis
existentia misceantur, & quæ eandem vim ha
beant, neque sanè nobis similia perficerentur.
Et rursus, Si non calidum ac frigidum, & sic-
cum ac humidum, moderate ac æqualiter in-
ter se haberent, sed alterum alterum multum
præcelleret, & fortius debiliori præstaret, ge-
neratio fieri non posset. Proinde quomodo
verisimile est, ab vno quid generari, quum
neq; à pluribus generetur, nisi habuerint tem-
peramentum inter se probe conueniens? Ne-
cesse itaque est tali existente natura, cum alio-
rum omnium, tum humana, non vnum esse
homi-

καίτοι δίκαιόν ἐστι τὸν φάντα ὀρθῶς γινώσκειν Vet. Cod.
* ἀμφὶ τῶν πρηγμάτων, παρέχειν αἰεὶ ἐπι- * ἐπαγγενόμενόν τι.
κρατεῦντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἴπερ ἐόντα
γινώσκει, καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. Ἀλλ᾽ ἔμοι-
γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι, σφᾶς αὐ-
τοὺς καταβάλλειν ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λό-
γων αὐτέων, ὑπὸ ἀσυνεσίης: τὸν δὲ Με-
λίσσου λόγον ὀρθοῦν. Περὶ μὲν οὖν τουτέων,
ἀρκεῖ μοι τὰ εἰρημένα. Τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν
τινες λέγουσιν, ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα μοῦνον
ἐστίν: οἱ δ᾽ αὐτέων, χολήν φασιν εἶναι τὸν ἄν-
θρωπον: ἔνιοι δέ τινες, φλέγμα. Ἐπίλογον * * ἴσαι.
δὲ ποιεῦνται καὶ αὐτοὶ πάντες τὸν αὐτόν. ἓν
γάρ τι εἶναί φασιν, ὅ, τι ἕκαστος ἠθέλησεν ὀνο-
μάσαι αὐτέων; καὶ τοῦτο ἓν ἐὸν, μεταλλάσσειν
τὴν ἰδέην, καὶ τὴν δύναμιν, ἀναγκαζόμε-
νον ὑπό τε τοῦ θερμοῦ, καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνε-
σθαι καὶ γλυκὺ, καὶ πικρὸν, καὶ λευκὸν, καὶ
μέλαν, καὶ παντοῖόν τι ἄλλο. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦ-
τα δοκέει ὧδε ἔχειν. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τοιαῦ-
τά τινα, καὶ ἔτι ἐγγύτατα τουτέων, ἀποφαί-
νονται. Ἐγὼ δέ φημι, εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέ-
ποτ᾽ ἂν ἤλγεεν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑπότου ἀλγή- * ὑφ᾽ ὅτου
σειεν ἓν ἐόν. Εἰ δ᾽ οὖν καὶ ἀλγήσειεν, ἀνάγκη καὶ τὸ
ἰώμενον ἓν εἶναι. νυνὶ δὲ, πολλά. πολλὰ γάρ
εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα: ἃ ὁκόταν ὑπ᾽ ἀλ-
λήλων παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχη-
ται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους
τίκτει. ὥστε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νοσημά-
των, πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. Ἀξιῶ
δὲ ἔγωγε, τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι μοῦνον τὸν
ἄνθρωπον, καὶ ἄλλο μηδὲν, δεικνύναι αὐτὸν
μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίνε-
σθαι παντοῖον. * ἀλλ᾽ ἢ ὥρην τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, * ἄλλην.
ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν
φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γὰρ εἶναι
μίαν τινὰ ὥρην, ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ
ἓν ἐόν. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος
φλέγμα εἶναι: καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. ἐγὼ
μὲν γὰρ ἀποδείξω, ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι,
καὶ κατὰ τὸν νόμον, καὶ κατὰ τὴν φύσιν, ἀεὶ ταῦτα ἐόντα
* ὁμοῖα, καὶ νέου ἐόντος, καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης * ὁμοίως.
ἐούσης καὶ ψυχρῆς, καὶ θερμῆς. καὶ τεκμήρια πα-
ρέξω, καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ, δι᾽ ἃς ἕκαστον αὔ-
ξεταί τε, καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι. Πρῶτον
μὲν οὖν, ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι, μὴ ἀφ᾽
ἑνός: πῶς γὰρ ἂν ἕν γ᾽ ἐὸν, τι γεννήσειεν, εἰ μή
τινι μιχθείη; ἔπειτα οὐδὲ ἂν μὴ ὁμόφυλα ἐόν-
τα μίσγηται, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν
γεννᾷ, οὐδ᾽ ἂν ταῦτα ἡμῖν συντελέοιτο. Καὶ
πάλιν, εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ τὸ ξη-
ρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει, καὶ
ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου πολὺ προέξει,
καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ
ἂν γένοιτο. ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννη-
θῆναι; ὅτε * γε οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν πλειόνων γεννᾶ- * ὅπου.
ται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς κρήσιος τῆς
πρὸς ἄλληλα. Ἀνάγκη τοίνυν τῆς φύσιος
τοιαύτης ὑπαρχούσης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάν-
των, καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄν-

Vet. Cod.

θρώπον, ἀλλ' ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν γένεσιν, ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵην περ ξυνεβάλλετο. Καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον, τελευτῶντος ἀνθρώπου, τό, τε ὑγρὸν πρὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ ξηρὸν, πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ θερμὸν, πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν, πρὸς τὸ ψυχρόν. τοιαύτη δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις, καὶ τῶν ἄλλων πάντων. Γίνεταί τε ὁμοίως πάντα, καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. ξυνίσταται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημένων πάντων: καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα, εἰς τὸ ἑωυτό. ὅθεν περ γὰρ ξυνέστι ἕκαστον, ἐνταῦθα οὖν καὶ ἀπεχώρησε. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν διττὴν, ἤγουν ξανθήν τε, καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτ' ἐστὶν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει, καὶ ὑγιαίνει. Ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα κρήσιος, καὶ δυνάμιος, καὶ τοῦ πλήθεος: καὶ μάλιστα ἣν μεμιγμένα ᾖ. ἀλγέει δὲ, ὁκόταν τι τουτέων, ἔλαττον ἢ πλεῖον εἴη: ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι ξύμπασιν. ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ στῇ, ἔνθεν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον, ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχει. καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. Ἢν ταῦτα πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν, καὶ τὴν μετάστασιν, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθεν τε ἐξέστη, καὶ ἔνθα ὑπερέβαλεν. εἶπον δὴ ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἀποφαίνειν ἀεὶ, ταῦτα ἐόντα καὶ κατὰ νόμον, καὶ κατὰ φύσιν. Φημὶ δὴ εἶναι αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ χολὴν, ξανθήν τε, καὶ μέλαιναν. καὶ τουτέων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν νόμον τὰ οὐνόματα διωρίσθαί φημι, καὶ οὐδενὶ αὐτέων, τὸ ωὐτὸ οὔνομα εἶναι: ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι, καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι, οὔτε τὸ αἷμα τῇ χολῇ. οὔτε τὴν χολὴν, τῷ φλέγματι. πῶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα, οὔτε τῇ χειρὶ ψαύοντι, ὅμοια δοκέει εἶναι. οὔτε γὰρ θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν, οὔτε ψυχρὰ, οὔτε ξηρὰ, οὔτε ὑγρά. ἀνάγκη τοίνυν, *ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τὴν ἰδέην τε, καὶ τὴν δύναμιν, μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι: εἴπερ μὴ πῦρ τε, καὶ ὕδωρ ταυτόν ἐστι. Γνοίης δ' ἂν τοῖσδε, ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ' ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε, καὶ φύσιν τὴν ἑωυτέου. ἢν γάρ τινι διδῷς ἀνθρώπῳ φάρμακον, ὅτι φλέγμα ἄγει, ἐμέεταί σοι φλέγμα. καὶ ἢν διδῷς φάρμακον, ὅτι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν.

κατὰ

*προσχωρῆσαι.
*γίγνεσθαι.
*ἂν στῇ καὶ.
*τ' ἂν.
*ὅθεν.
*ψαυόμενα.
*ὅτε.

hominem, sed singula quæ ad generationem eius conferunt, vim quandam in corpore habere; eam videlicet, quam contribuerunt. Et rursus necesse est secedere singula in suam ipsorum naturam, homine moriente, humidum nimirum ad humidum, siccum ad siccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem & animalium est natura, & aliorum omnium: generanturq; similiter omnia, & occidunt similiter omnia. constat enim natura ipsorum ex his prędictis omnibus, & desinit iuxta prædicta, in id vnumquodque, vnde est compactum secedens. At verò corpus hominis habet in seipso sanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam videlicet & nigram. atque hæc sunt ipsi corporis natura, & per hæc & ægrotat, & sanus est. Sanus quidem maxime est, vbi temperamentum hæc inter se habuerint moderatum, tum facultate, tum copia, & vbi maxime fuerint permixta: ægrotat autem quum horum quid minus aut amplius fuerit, aut separatur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus cõtemperatum. Necesse est enim quum quid horum secretum fuerit, & per se steterit, non solùm eum locum, vnde secesserit, morbidum fieri, sed etiam eum, in quo stat, & in quem propter nimiam copiam diffusum est, dolore ac morbo vexari. Etenim quum quid horum extra corpus effluxerit amplius quàm redundat, euacuatio ipsa dolorem exhibet. Rursus itaque si idem intus fecerit euacuationem, & transitionem, ac ab alijs secretionem, geminatum dolorem exhibere necesse est, velut dictum est, nempe & vnde secessit, & vbi receptum redundat. Dixi porrò, quęcunque hominem esse dixero, semper demonstraturum me esse, quòd talia sint, & iuxta legem, & iuxta naturam. Et dico sanè esse sanguinem & pituitam, & bilem flauam, ac nigram: & horum primum quidem iuxta legem nomina distincta esse dico, & nulli ipsorum idem nomen esse: deinde species iuxta naturam separatas esse, & neq; pituitam similem esse sanguini, neque sanguinem bili, neq; bilem pituitæ. quo enim modo hæc inter se similia sint, quorum neque colores similes videntibus apparent, neque ad manuum tactum similitudo aliqua esse deprehenditur? neque enim similiter calida sunt, neque frigida, neque sicca, neque humida. Quum itaque intantum inter se discrepent, tum specie, tum facultate, necesse est ipsa non vnum esse, quandoquidem neque ignis & aqua idem sunt. Quòd autem hæc omnia non vnum sunt, sed vnumquodque ipsorum vim, & naturam suam habet, vel hinc cognoscere licebit. Si enim homini alicui medicamentum dederis, quod pituitam ducit, pituitã tibi vomet: & si pharmacum dederis bilem ducens, bilem tibi vomet.

eadem

A eadem ratione & bilem atram purgabit, si medicamentum exhibueris quod bilem atram ducit. Quòd si ipsi partem aliquam sauciaris, vt vulnus fiat, effluet ipsi sanguis: atq; hæc omnia faciet tibi totam diem ac noctem, et hyeme & æstate, donec spiritum in sese trahere, & rursus reddere potens fuerit: potens autem erit, donec aliquo horum congenitorum fuerit priuatus. cōgenita autem sunt prædicta. quomodo enim non congenita essent? Primùm etenim manifestum est, hominem in seipso hæc omnia semper habere, donec vixerit. deinde ipsum natum esse ex homine hęc omnia habēte. postea nutritum esse in homine hęc omnia habente, quæ videlicet ego nunc dico ac demōstro.

B Qui verò dicunt, ꝙ vnum est homo, videntur mihi hoc consilio vsi esse. Nimirum quum viderint eos, qui medicamenta hauserunt, in superpurgationibus interijsse, alios quidem bilem vomentes, alios pituitam, vnūquodque horum hominem esse putauerūt, ꝙ vidissent his purgatum interijsse. Et qui sanguinem dicunt hominem esse, eodem cōsilio
5 vtuntur. nam quum vident iugulatos homines, & sanguinem ex corpore ipsorum effluentem, hunc ipsum animam in homine esse putant. atque his testimonijs sanè omnes vtuntur in sermonibus suis. Atqui primùm quidem in superpurgationibus nemo vnquam mortuus est, bile sola purgatus. Verùm quum

C quis pharmacū biberit, quod bilem deducit, primùm bilem vomet, deinde pituitam, postea per vim etiam atrā bilem, postremùm moribundus etiam sanguinē purum vomet. Eadem perpetiuntur à medicamentis pituitam ducentibus. Primùm enim pituitam vomēt, deinde bilem flauam, postea atram, morientes autem sanguinem purum, & in hoc mox vitam finiunt. Etenim pharmacum vbi corpus intrauerit, primùm quidem ducit id, quod ex omnibus in corpore existentibus, sibi maxime secundum naturā familiare fuerit, deinde verò etiam alia trahit, ac purgat. Quemadmodū ex terra nascētia, & in ipsa plātata ac seminata, vbi in terram peruenerint, vnumquodque trahit id, quod naturæ suæ familiare in terra existit.

D Inest autem in terra & acidum, & amarū, & dulce, & salsum, & omnigenum. Primùm itaq; plurimum eius trahit in seipsum, quod sibijpsi iuxta naturam maxime familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Huiusmodi sanè quiddam etiam pharmaca in corpore faciunt. quęcunq; enim bilē ducunt, primùm meracissimā bilē purgant, postea verò mixtam. Et rursus pituitæ pharmaca, primùm meracissimā pituitā ducunt, postea mixtā. Et iugulatis primū quidē sanguis calidissimus & ruberrimus profluit, deinde pituitosior ac biliosior.
6 Porrò pituita in homine hyeme augetur. Hæc.n. hyemi maxime ſm naturā cōuenit ex omnibus in corpore

Vet. Cod.

κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, ἢν διδῷς φάρμακον, ὅ, τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. καὶ ἢν τρώσῃς αὐτέου τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε τραῦμα γίγνεσθαι, ῥυήσεται αὐτέῳ αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην, καὶ νύκτα, καὶ χειμῶνος, καὶ θέρεος, μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν, καὶ πάλιν μεθιέναι: δυνατὸς δὲ ἔσται, ἔς ἄν τινὸς τουτέων στερηθῇ τῶν ξυγγεγονότων. ξυγγέγονε δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. πῶς γὰρ οὐ ξυγγέγονε; Πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα ἀεὶ, ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου, ταῦτα πάντα ἔχοντος. ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ, ταῦτα πάντα ἔχοντι, ὁκόσα ἐγὼ γε νῦν φημί τε, καὶ ἀποδείκνυμι. Οἱ δὲ λέγοντες, ὡς ἕν ἐστιν ἄνθρωπος, δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι. ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρμακα, καὶ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι, τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας, τοὺς δέ τινας φλέγμα, τοῦτο ἕκαστον αὐτέων ἐνόμισαν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ, τι καθαιρόμενον εἶδον αὐτὸν ἀποθανόντα. Καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶναι τὸν ἄνθρωπον, τῇ αὐτῇ γνώμῃ χρέονται. ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, τοῦτο νομίζουσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι λόγοισι. Καίτοι πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐθεὶς πω ἀπέθανε χολὴν μόνον καθαρθείς: ἀλλ᾽ ὁκόταν τὶς πίῃ φάρμακον, ὅ, τι χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέσει, ἔπειτα δὲ φλέγμα, ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ, ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγκαζόμενοι, τελευτῶντες δὲ καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσιν καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν. ἔπειτα χολὴν ξανθὴν, ἔπειτα μέλαιναν, τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τῷδε ἀποθνήσκουσιν. τὸ γὰρ φάρμακον, ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει, ὃ ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ, τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων: ἔπειτα δὲ καὶ τἄλλα ἕλκει τε καὶ καθαίρει. Ὥσπερ τὰ φυόμενά τε, καὶ σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ (ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ, καὶ πικρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ ἁλμυρὸν καὶ παντοῖον) πρῶτον μὲν ἓν πλεῖστον τουτέου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ, ὅ, τι ἂν ᾖ ἑωυτέῳ κατὰ φύσιν: ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τ᾽ ἄλλα. τοιοῦτον * δέ τι, καὶ τὰ φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι: ὁκόσα ἂν χολὴν ἄγῃ πρῶτον ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε χολὴν, ἔπειτα δὲ μεμιγμένην. Καὶ πάλιν τὰ τοῦ φλέγματος φάρμακα, πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει, ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. Καὶ τοῖσιν ἀποσφαγμένοισιν, πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει, θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον: ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον, καὶ χολωδέστερον. Αὔξεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος; τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώ-

* δὴ.

Vet. Cod. σώματι ἐνεόντων: ψυχρότατόν γάρ ἐστι. τεκ-
μήρια δὲ τουτέων, ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρό-
τατον. εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι φλέγματος, καὶ
χολῆς, καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα εὑρήσεις ψυ-
χρότατον ἐόν, καί τοι γλισχρότατόν ἐστι, καὶ
βίῃ μάλιστα ἄγεται μετὰ χολὴν μέλαιναν.
* ἄγεται. ὁκόσα δὲ βίῃ ἔρχεται, θερμότερα γίνεται,
ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βίης. ἀλλ' ὅμως καὶ
πρὸς πάντα ταῦτα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέ-
γμα φαίνεται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑαυτοῦ. Ὅτι
δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος,
γνοίης ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε
καὶ ἀπομύσσονται φλεγματωδέστατον τοῦ χει-
* αὐτέοισι. μῶνος. καὶ τὰ οἰδήματα λευκότατα γίνε-
ται μάλιστα κατὰ ταύτην τὴν ὥρην. καὶ τ'
ἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα. τοῦ δὲ ἦρος,
* ἔτι μένει τὸ φλέγμα * ἔστι μὲν ἰσχυρότερον ἐν τῷ σώ-
ματι, καὶ τὸ αἷμα αὔξεται. τά τε γὰρ ψύχεα
ἐξανίει, καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται. Τὸ δὲ αἷμα
κατὰ ταῦτα αὔξεται, ὑπό τε τῶν ὄμβρων, καὶ
τῶν θερμημερειῶν. κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέων ταῦ-
τα ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ: ὑγρόν τε γάρ ἐστι
καὶ θερμόν. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρω-
ποι τοῦ ἦρος καὶ τοῦ θέρεος, μάλιστα ὑπό τε τῶν
δυσεντεριῶν ἁλίσκονται, καὶ ἐκ τῶν ῥινέων
αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι, καὶ θερμότατοί εἰσι, καὶ
ἐρυθροί. τοῦ δὲ θέρεος, τό, τε αἷμα ἰσχύει ἔτι,
καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται ἐν τῷ σώματι, καὶ παρα-
τείνει ἐς τὸ φθινόπωρον. ἐν δὲ τῷ φθινοπώ-
ρῳ, τὸ μὲν αἷμα ὀλίγον γίνεται, ἐναντίον γὰρ
αὐτέου τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐστίν. Η δὲ χο-
λὴ, τὴν θερείην κατέχει τὸ σῶμα, καὶ τὸ φθι-
νόπωρον. γνοίης δ' ἂν τοῖσδε. Οἱ ἄνθρωποι
αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι,
καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα κα-
θαίρονται. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ
τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δὲ φλέ-
γμα τῆς θερείης, ἀσθενέστατόν ἐστιν αὐτὸ ἑωυ-
τοῦ: ἐναντίη γὰρ αὐτέου ἐστὶ τῇ φύσει, ἡ ὥρη; ξη-
ρή τε γάρ ἐστι καὶ θερμή. Τὸ δὲ αἷμα τοῦ φθι-
νοπώρου, ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ;
ξηρόν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον, καὶ ψύχειν
ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. Η δὲ μέλαινα
χολὴ, τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε, καὶ ἰσχυρο-
τάτη ἐστίν. Ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβά-
νῃ, ἥ τε χολὴ ψυχομένη, ὀλίγη γίνεται, καὶ τὰ
φλέγμα αὔξεται πάλιν, ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ
πλήθεος, καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. ἔχει
* ἀείδια. μὲν οὖν ταῦτα πάντα * αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀν-
θρώπου, ὑπὸ δὲ τῆς περιϊσταμένης ὥρης, πο-
τὲ μὲν πλείω γίνεται σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων,
ποτὲ δὲ, ἐλάσσω ἕκαστα κατὰ μέρος, καὶ κατὰ φύ-
σιν. Ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πᾶς πάν-
των, καὶ τῶν θερμῶν, καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν
ξηρῶν, καὶ τῶν ὑγρῶν (οὐ γὰρ ἂν μείνειεν τουτέων
οὐδὲν οὐδένα χρόνον, ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόν-
των ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι,
πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς ἀνά-
γκης πάντα ξυνέστηκέ τε, καὶ τρέφεται ὑπ'
ἀλλήλων) οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου
ἐκλίποι

corpore existétibus: frigidissima enim existit. A
Signa autem quòd pituita frigidissima est, hæc
sunt. Si enim pituitam, & bilem, & sanguiné
contingere libuerit, pituitam sanè frigidissi-
mam esse comperies, quamuis viscosissima sit,
& per vim maxime post bilem atram trahatur.
quæ verò per vim trahuntur, calidiora fiunt, à
violentia coacta, sed tamen supra hæc omnia,
frigidissima esse apparet pituita ex sua ipsius
natura. Quòd autem hyems corpus pituita
repleat, inde cognoscere datur, quòd homi-
nes pituitosissima & spuũt, & emungunt hye-
me, & tumores laxi albissimi fiunt maxime
hoc tempore, itemq; reliqui morbi pituito-
si. Cæterùm vere pituita quidem adhuc for-
tis in corpore manet, sed sanguis augescit. B
Nam & frigora remittunt, & imbres super-
ueniunt. Sanguis autem iuxta hæc augescit,
ab imbribus videlicet, & calidorum dierum té-
pore. hæc enim anni pars maxime iuxta na-
turam ipsi conuenit: est enim humidus &
calidus. Signa autem hinc colligere licet:
7 quòd homines vere & æstate maxime dy-
senterijs corripiuntur, & sanguis ex naribus
ipsis fluit, & calidissimi sunt ac ruberrimi.
At verò æstate sanguis adhuc viget, & bilis
in corpore eleuatur, & vsque in autumnum
porrigitur. In autumno verò sanguis modi-
cus fit. contrarium enim eius naturæ id tem-
pus existit. Bilis autem per æstatem ac au-
tumnum corpus possidet, id quod inde co- C
gnoscere potes: quòd homines sua sponte
hoc tempore bilem vomunt, & in medica-
mentorum potionibus biliosiora purgantur.
Manifestum fit & febribus, & hominum co-
loribus. Pituita autem æstate debilior seip-
sa est. Contrarium est enim naturæ eius id
tempus, calidum enim est, & siccum. San-
guis verò autumno paucissimus fit in homi-
ne. siccus enim est autumnus, & hominem
jam frigefacere incipit. Atra porrò bilis au-
tumno & plurima, & fortissima est. Post-
quam autem hyems apprehenderit, bilis fla-
ua perfrigerata modica fit, & pituita rursus
augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum
propter longitudinem noctium. Corpus D
quidem igitur humanum hæc omnia semper
habet, verùm pro temporis circunstantia,
aliquando plura seipsis fiunt, aliquando pau-
ciora, singula tum iuxta partem ac copiam,
tum iuxta naturam. Quemadmodum enim
annus omnis omnium particeps est, & cali-
ditatum & frigiditatum, & siccitatum ac hu-
miditatum, (neque enim quicquam horum
ne minimo quidem tempore consisteret ac
duraret, citra omnia ea, quæ in hoc mun-
do insunt, verùm si vnum aliquod defice-
ret, omnia sanè abolerentur: ex eadem enim
necessitate omnia consistunt & mutuo alun-
tur:) sic etiam si quid ex homine deficeret ex
his,

A his, quæ ipsi congenita sunt, non sanè viuere posset homo. In anno autem aliquando quidem hyems maxime viget, aliquando ver, modo æstas, modo autumnus: sic etiam in homine, aliquando pituita præualet, aliquando sanguis, aliquando bilis, primùm quidem flaua, deinde etiam nigra appellata. Quorum omnium euidentissimum testimonium hinc habes. Si enim eidem homini idem pharmacum quater in anno dare velis, vomet tibi hyeme quidem pituitosissima, vere autem humidissima, æstate biliosissima, autumno nigerrima. Itaque quum hæc sic se habeant, quicunque morbi hyeme augescunt, æstate desinere solent: quicunque verò æstate auge-
B scunt, hyeme finire consueuerunt, nisi certo dierum circuitu discedant. de circuitu autem dierum rursus dicam. Quicunque autem morbi vere fiunt, ad autumnum eorum discessum fore expectare oportet. Quicunq; postremùm autumnales morbi sunt, eorum discessum necesse est vere fieri. Quicunque verò morbus hæc tempora transgressus fuerit, eum annuum fore scire oportet. Porrò Medicum sic aduersus morbos instare oportet, prout vnumquodque horum in corpore præualet, iuxta tempus, quod sibijpsi maxime natura conueniens existit.

ἐκλίποι τουτέων τῶν ξυγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος. Ἰσχύει δὲ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, τοτὲ μὲν, ὁ χειμὼν μάλιστα, τοτὲ δὲ, τὸ ἔαρ, τοτὲ δὲ, τὸ θέρος, τοτὲ δὲ, τὸ φθινόπωρον. οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τοτὲ μὲν, τὸ φλέγμα ἰσχύει, τοτὲ δὲ, τὸ αἷμα, τοτὲ δὲ, ἡ χολὴ πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δ' ἡ μέλαινα καλεομένη. μαρτύριον δὲ σαφέστερον: εἰ ἐθέλεις τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεταί σοι τοῦ μὲν χειμῶνος, φλεγματωδέστατα: τοῦ δὲ ἦρος, ὑγρότατα: τοῦ δὲ θέρεος, χολωδέστατα, τοῦ δὲ φθινοπώρου, μελάντατα. Ὀφείλει οὖν, τουτέων ὧδε ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται, θέρεος λήγειν. ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται, χειμῶνος λήγειν: ὁκόσα μὴ αὐτέων, ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται. τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω, τὴν τῶν ἡμερέων. Ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νοσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπαλλαγήν: ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νοσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γενέσθαι. Ὅτι δ' ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον αὐτὸ ἐσόμενον. Καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου τουτέων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτῷ κατὰ φύσιν οὖσαν μάλιστα.

Vet. Cod.

C *Additita sunt hæc, non genuina Hippocratis, vt ait Galenus.*

Ταῦτα γνήσια οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ προσκείμενα τῷ περὶ φύσιος ἀνθρώπου βιβλίῳ, ὡς Γαληνός φησι.

Quin & hæc insuper ad illa nosse oportet, quòd quoscunque morbos repletio parit, euacuatio sanat: & quicunque ex euacuatione fiunt morbi, repletio sanat. quicunque verò à labore fiunt, quies sanat: qui autem ab ocio gignuntur, labor sanat. In summa Medicum scire oportet, opponere se contrarium instantibus & morbis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & distendentia soluere, & soluta distendere. sic enim vel maxime morbum sedauerit. & mihi sanè hoc ipsum sanatio esse videtur. Morbi 8
D partim ex diætis, partim ex spiritu, quem attrahentes viuimus, fiunt. Vtrorunque cognitionem sic facere oportet. Quando ab vno morbo multi homines corripiuntur eodem tempore, caussam ad id quod communissimum est, & quo maxime omnes vtimur, referre oportet. est autem hoc spiritus & aer, quem inspirando trahimus. manifestum est enim iam, quòd diæta vniuscuiusque nostrum caussa non est, quùm morbus omnes consequenter contingat & iuniores, & seniores, mulieresq;, ac viros, & tam meri quàm aquæ potores, & tam mazam edentes, quàm pane vescentes, & tam multum laborantes, quàm parum. nequaquam igitur diæta caussa

Εἰδέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε, πρὸς ἐκείνοισιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νοσήματα, κένωσις ἰῆται. ὁκόσα δὲ, ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα, πλησμονὴ ἰῆται. ὁκόσα δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται, ἀνάπαυσις ἰῆται. ὁκόσα δ' ὑπ' ἀργίης τίκτεται, ταλαιπωρίη ἰῆται. Τὸ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν, ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι καθεστεῶσι καὶ νοσήμασι, καὶ εἴδεσι, καὶ ὥρῃσι, καὶ ἡλικίῃσι, καὶ τὰ συντείνοντα λύειν, καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο: ἥτε ἴησις, τοῦτό μοι δοκέει εἶναι. Αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται, αἱ μὲν, ἀπὸ τῶν διαιτημάτων, αἱ δὲ, ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν. Τὴν δὲ διάγνωσιν χρὴ ἑκατέρου ὧδε ποιέεσθαι. Ὁκόταν μὲν ὑπὸ νοσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκωνται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι τουτέῳ, ὅ, τι κοινότατόν ἐστι, καὶ μάλιστα αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα. ἔστι δὲ τοῦτο ὃ ἀναπνέομεν: φανερὸν γὰρ ἤδη, ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν, οὐκ αἴτιά ἐστιν, ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως: καὶ τῶν θωρησσομένων, καὶ τῶν ὑδροποτεόντων: καὶ τῶν μάζαν ἐσθιόντων, καὶ τῶν ἀρτοσιτεόντων: καὶ τῶν πολλὰ ταλαιπωρούντων, καὶ τῶν ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τά γε διαιτήματα αἴτια

* ὑπερτερίη ἀργίη

Vet. Cod.

αἴτια εἴη, ὁκόταν διαιτεύμενοι πάντας τρόπους οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκωνται ὑπὸ τῆς αὐτέης νούσου. Ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνωνται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματά ἐστιν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι. καὶ τὴν θεραπείην χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου, ὥσπερ μοι πέφρασται καὶ ἑτέρωθι, καὶ ἐκ τῶν διαιτημάτων μεταβάλλειν. δῆλον γὰρ ὅτι, οἷσί γε χρῆσθαι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, οὐκ ἐπιτήδειά οἱ ἐστὶν, ἢ πάντα, ἢ τὰ πλείω, ἢ ἕν γέ τι αὐτέων. ἃ δεῖ καταμαθόντα μεταβάλλειν. καὶ σκεψάμενον τοῦ ἀνθρώπου τήν φύσιν, τήν τε ἡλικίην, καὶ τὸ εἶδος, καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος, καὶ τῆς νούσου τὸν τρόπον, τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι: ποτὲ μὲν, ἀφαιρέοντα, ποτὲ δὲ, προστιθέντα. ὥσπερ μοι καὶ πάλαι εἴρηται πρὸς ἑκάστας τῶν ἡλικιέων, καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν νόσων, ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι προτρέπεσθαι, καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ νουσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη καθεστήκῃ, δηλονότι οὐ τὰ διαιτήματα αἴτιά ἐστιν, ἀλλ᾽ ὃ ἀναπνέομεν, τοῦτο αἴτιόν ἐστι. καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο νοσηρήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. Τοῦτον χρὴ τὸν χρόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι, τοιάσδε τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβάλλειν, ὅτι γε οὐκ αἴτιά ἐστι τῆς νούσου. Τὸ δὲ σῶμα ὁρᾶν, ὅκως ἔσται ὡς ἀογκότατον, καὶ ἀσθενέστατον. τῶν σιτίων τε ἀφαιρέοντα, καὶ τῶν ποτῶν, οἷσιν εἰώθει χρέεσθαι κατ᾽ ὀλίγον. ἢν γὰρ μεταβάλῃ ταχέως τὴν δίαιταν, κίνδυνος καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτω χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνονται μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον. Τοῦ δὲ πνεύματος, ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥύσις ἐς τὸ σῶμα ἐσίοι, καὶ ὡς ξενωτάτη ἔσται προμηθέεσθαι. τῶν τε χωρίων τοὺς τόπους μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νοῦσος καθεστήκει, καὶ τὰ σώματα λεπτύνοντα: οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε καὶ πυκνοῦ πνεύματος χρῄζοιεν οἱ ἄνθρωποι. Ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἀπὸ τοῦ σώματος γίνεται τῶν μελέων τοῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐστι. καὶ γὰρ ἢν αὐτοῦ μένῃ ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, ἅπαν τὸ σῶμα πονέεσθαι. κἢν ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ἀπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται. ὁκόσα δ᾽ ἂν ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι, εὐλυτώτερά ἐστιν: ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται ῥηϊδίως τὰ ἐπιρρέοντα. Αἱ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι. Τέσσαρα ζεύγεά ἐστιν ἐν τῷ σώματι. καὶ ἓν μὲν αὐτέων, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται, καὶ ἐς τὰ σκέλεα, ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω, καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ, καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν.

* μεταβαλὼ.
* νουσήματα.
* εὐογκότατον.
* γενέσθαι.
* μὲν.
* ἰσχυρότατα.

caussa fuerit, quum homines diuersa victus A
ratione vtentes ab eodem morbo corripiuntur. Quum verò omnis generis morbi fiût eodem tépore, palam est, victus singulos singulis caussas esse: & curam sanè facere oportet; ex contrario instando aduersus morbi caussam, quemadmodum & alibi à me relatũ est; & victus rationem permutare: conspicuum est enim diætá qua homo vti consueuit, non esse ipsi commodam, aut in totum, aut magna ex parte, aut vnũ saltem quoddam ex ipsa: quod vbi cognoueris, transmutare oportet: habitaq; consideratione naturæ hominis, & ætatis, & speciei, horæq; anni, & modi ipsius morbi, curationem facere, aliquando detrahendo, aliquando apponendo, & quem- B
admodum iamdudum à me dictum est, ad singulas ętates, & horas, & species, ac morbos respiciendo, tum in exhibendis pharmacis, tum in constituenda diæta. At verò quum vnius morbi popularis grassatio consistit, manifestum est diætam non esse in caussa, sed quem trahimus spiritum: palamq; est insuper eum ipsum spiritum, siue aerem, morbosam aliquam exhalationem habere. Eo itaque tempore homines in hunc modum commonefacere oportet: nimirum vt diætas non permutent, quia morbi caussa non existunt: verùm vt videant, quò corpus habeant quàm minimæ molis, ac debilissimum.
9 Detrahendi insuper sunt cibi ac potus, quibus vti consueue- C
runt, idq; paulatim facere oportet: nã si quis cito diætam permutet, periculum est etiam à permutatione aliquid in corpore nouatum iri. quapropter victu solito quidem vtẽdum est, vbi hominem nihil lædere videtur. Prouidendum verò vt quàm paucissimus aeris influxus in corpus ingrediatur, & vt ille ipse quàm peregrinissimus existat. Regionum etiam locos, in quibus morbus consistit, quantum eius fieri potest, permutare oportet, & corpora attenuare: sic enim minime multo ac
10 denso spiritu homines opus habuerint. Porrò quicunque morbi à fortissima corporis parte fiunt, grauissimi existunt. etenim si isthic, vbi initium sumpserint, permanserint, necesse est D
fortissima parte laborante, totum corpus laborare. Et si à validissima ad quandam debiliorem transierint, difficulter soluuntur. Quicunque verò à debilioribus partibus ad fortiores transierint, commodius solui possunt: nam influentia à vi ipsarum facile consumuntur.
11 Venæ crassissimæ sic se habent. Quatuor paria ipsarum sunt in corpore; & vnum quidem à capite retro per ceruicem, forinsecus ab vtraque spinæ parte ad coxendices, & in crura progreditur, deinde per tibias, & malleolos forinsecus ad pedes peruenit. Oportet igitur venæ sectiones, in doloribus dorsi ac coxendicum, de poplitibus facere, & de malleolis forinsecus.

A forinsecus. Alterum par principium ex capite iuxta aures habet per ceruicem, & sphagitides appellantur, hoc est iugulares. deferunturque vtrinque iuxta spinam intrinsecus ad lumbos, in testes, ac femora, & per poplites ex interna parte, deinde per tibias ad malleolos intrinsecus & in pedes. Quapropter in doloribus lumborum ac testium, venæ sectionem de poplitibus ac malleolis facere intrinsecus oportet. Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem sub scapulas tendit, & ad pulmonem defertur, altera quidem à dextris ad sinistram partem, altera verò à sinistris ad dextram: & dextra quidem sub mammam ambit, & in splenem,
B & in renem, sinistra verò in dextram partem tendit à pulmone sub mammam, & in hepar, & in renem: vtraque autem in rectum intestinum ac podicem definit. Quartum par à priore capitis parte & oculis, sub ceruicem ad clauiculas deuenit, deinde super brachia superne in flexuras, postea per cubitos in manuum iuncturas ac digitos. deinde à digitis rursus, per cubitos ac manus superne in flexuras, & per brachiorum infernam partem ad alas: vnde superne à lateribus altera in lienem peruenit, altera in iecur, postea supra ventrem vtraque in pudendum desinit. Et crassissimæ quidem venæ sic se habent. Sunt autem & ex ventricu-
C lo venæ per corpus multæ, & omnigenæ, per quas corpori alimentum accedit. ferunt autem à crassis venis in ventriculum, ac reliquum corpus, & ab externis, & ab internis, & inter se mutuo distribuunt internæ extrinsecis, ac vicissim extrinsecæ internis. Venæ igitur sectiones iuxta prædictum sermonem facere oportet. Enitendum est autem, vt sectiones quàm longissimè à locis faciamus, vbi dolores fieri, & sanguis colligi solet. sic enim mutatio minime magna derepente fiet, & consuetudinem remouebit, vt non amplius in eundem locum colligatur. Quicunque pus multum spuunt, citra febrem, & quibuscunque in vrina pus
D multum subsidit, citra dolorem, & quibuscunque alui recrementa cruenta, velut in dysenterijs, & tarde ac diutine prodeuntia, velut in iuuenibus quinque & triginta annorum, atque etiam senioribus, his omnibus ex eadem caussa morbi fiunt. necesse est enim hos labori deditos, ac exercitationis studiosos, & corpore operarios in iuuentute fuisse, postea verò relictis laboribus, molli carne, & multum à priore differente, carnosos redditos esse, & corpus multum discrepans habere, vt id quod prius extitit, cum eo, quod nunc adepti sunt, nulla parte consentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit sic dispositos, euestigio quidem euadunt,

ἔξωθεν. Αἱ δ᾽ ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα, διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν* παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας, ἐς τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐς τοὺς μηρούς. καὶ διὰ τῶν ἰγνύων, ἐκ τοῦ ἔσωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων παρὰ τὰ σφυρὰ ἔσωθεν, καὶ ἐς τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας, πρὸς τὰς ὀδύνας ποιέεσθαι, τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν, καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες, ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος, *ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. ἔπειτα συμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα, καὶ ἀφικνέονται, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν, ἐς τὰ ἀριστερά. ἡ δὲ, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, ἐς τὰ δεξιά. καὶ ἡ μὲν δεξιή, ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, ἐς τὰ δεξιά, ἐκ τοῦ πλεύμονος, ὑπὸ τὸν μαζὸν. καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ* τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ εἰς τὸν ἀρ*χόν, αὗται ἑκάτεραι. αἱ δὲ τέταρται φλέβες, ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κληῖδας. ἔπειτα* ὑπὲρ τῶν βραχιόνων, ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς. ἔπειτα δὲ διὰ τῶν πηχέων, καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν, καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πήχεων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς. καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος εἰς τὰς μασχάλας. καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν, ἡ μὲν, εἰς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ, εἰς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε ἔχουσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες, ἀνὰ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε, καὶ παντοῖαι. καὶ δι᾽ ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται. Φέρουσι δὲ ἀπὸ τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω,* καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω: καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν, αἵ τε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν εἴσω. Τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι, κατὰ τούτους τοὺς λόγους. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. οὕτως γὰρ ἂν ἥ τε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης, καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. Ὁκόσοι πύον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν, ὑπὸ τὸ οὖρον πύον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι, καὶ χρόνια, ἃ νέοισιν οὖσι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι πᾶσιν ἀπὸ τοῦ αὐτέου τὰ νουσήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τουτέους, ταλαιπώρους τε γενέσθαι, καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι, καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας. ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων, σαρ*κωθῆναι μαλθακῇ σαρκὶ, καὶ πουλὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης: καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα, τό, τε προϋπάρχον, καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. Ὁκόταν οὖν νοσήματι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν:

ὕστερον

Vet. Cod.
* ἀπὸ τῆς κοίλης.
* ἐπὶ.
* ἐς.
* ὄρχιν.
* δὲ.
* ἐξωτάτω ἐς τὸ εἴσω.
* πληρωθῆναι.

Vet. Cod. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον, χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα, καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. Ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόνπερ ἐν τῷ σώματι ἐνέῃ, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ καταντέος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ, ὑπόπυοι γίνονται, ἅτε τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει, κατασήπεται, καὶ γίνεται πυοειδές. Ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὴν κύστιν διεξερεύγηται, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου τούτου καὶ θερμὸν, καὶ λευκὸν γίνεται, καὶ διακρίνεται: καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον, ἐφίσταται ἄνω, τὸ δὲ παχύτατον, κάτω, ὃ δὴ πῦον καλέεται. Γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου, καὶ τοῦ ὅλου σώματος. τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι, διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων, θερμότατός ἐστιν αὐτὸς ἑωυτοῦ: τῇ δὲ ὑστάτῃ, ψυχρότατος. ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην, θερμὸν εἶναι: ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, καταρρέον πρὸς εὐπέτειαν, ψυχρότερον γίνεται κατὰ τουτέον τὸν λόγον. Ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν πρώτην πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται. καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων, ὅσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ἀνάγκη ψυχρότερον εἶναι. ὑγιέες δὲ γίγνονται αὐτόματοι, οἱ οὕτως διακείμενοι: πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ, ἣν ἄρξωνται τήκεσθαι πέντε καὶ τεσσαρακονθήμεροι; ὁκόσοι δ' ἂν τὴν ὥρην ταύτην ὑπερβάλλωσιν ἐνιαυτῷ (*ἐν.) αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μήτι ἄλλο κακουργέηται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσα τῶν νοσημάτων ἐξ ὀλίγου γίνεται, καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι προσαγορεύεσθαι. τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρασχὸν ἐν τῷ σώματι. Ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένετο (*ἐν.) πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν; ἔπειτα δὲ ἅτε οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς, σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. Ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. Ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι, σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται (*συνεξέρχεται.), ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν, εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον, ἄλλο τε καὶ ἄλλο τε, ὁκοῖον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ. Οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δὲ σφέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων, τῇσιν ἀποκεκρυμμένῃσιν. ὀνόματα δ' αὐτέοισιν ἐστι, ξύνοχος: ἀμφημερινός: τριταῖος: τεταρταῖος. Ὁ μὲν οὖν ξύνοχος καλεόμενος, γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς, καὶ ἀκρητεστάτης: καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ

dunt, postea autem à morbo progressu temporis corpus colliquescit, & serosi humoris species per venas, qua parte maxime amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorem ventriculum processerit, ferè qualis in corpore inest, tale etiam recrementū prodit. quum enim decliuis sit via, non multo tempore hæret in intestino. Quibuscunque autem in pectus influxerit, suppurati fiunt: nimirum purgatione accliui existente, & multo tempore in pectore immorans putrescit, & purulenta redditur. Quibuscunque verò eadem serosi humoris species in vesicam proruperit, à loci caliditate, calida & alba fit, & segregatur: & quod quidem rarissimum est, superstat, crassissimum verò infrà mergitur, quod sanè pus appellatur.

12 Fiunt autem & calculi pueris, propter huius loci caliditatem, itemq; totius corporis. Viris autem calculi non generantur, propter corporis frigiditatem. Nam id probè nosse oportet, quòd homo primis diebus calidissimus est sui respectu, vltimis frigidissimus. necesse est enim augescens, & ad vim procedens corpus, calidum esse. vbi autem inceperit marcescere corpus, delabens in ocium, frigidissimum euadit. Et iuxta hanc rationem, quanto amplius primis diebus homo augescit, tanto calidior existit: & quanto plus vltimis diebus marcescit, tanto frigidiorem esse necesse est. Sani autem fiunt sua sponte illi prædicto modo dispositi ac affecti, plurimi quidem ab hora, qua liquescere incipiunt, quinto & quadragesimo die. qui verò hoc tempus transgresi fuerint, anno finito sua sponte conualescunt, nisi quid aliud mali committat homo. Quicunque morbi ex debili caussa fiunt, & quorum caussæ cognitu faciles sunt, securissimi fore prædici possunt. Curationem itaque ipsorum instituere oportet, vt caussæ morbi nos opponamus. sic enim soluitur vtique id quod morbum in corpore fecit. Quibuscunque arenosa, aut tofi in vrinis subsident, his initio tubercula circa crassam venam enata sunt & suppurata. Postea verò tuberculis non cito effractis, tofi ex pure coaliti sunt, qui per venam foras exprimuntur vnà cum vrina in vesicam. Quibuscunque verò cruentæ vrinæ sunt, his venę laborarunt. Quibuscunque autem in vrina crassa existente, carunculæ paruæ capilliformes simul prodeunt, eas à renibus prodire nosse oportet, & ab arthriticis. Quibus verò pura vrina est, & aliàs atque aliàs velut furfures in vrina innatant, horum vesica scabiosa existit.

13 Febres plurimæ à bile fiunt. Species ipsarum quatuor sunt, præter eas quæ ab occultis doloribus generantur. Nomina ipsarum sunt: Continens, Quotidiana, Tertiana, Quartana. Continens itaque appellata, à plurima ac meracissima bile prouenit, & iudicationes quàm breuissimo

A nisimo tempore facit. Corpus enim nullo
tempore perfrigeratum cito colliquescit, ni-
mirum à multa caliditate calfactum. Quoti-
diana verò post continentem à plurima bile
generatur, & præ reliquis celerrime discedit:
verùm longior est continente, quanto à pau-
ciore bile prouenit, & propterea quòd re-
quiem habet in ipsa corpus, in continente ve-
rò non quiescit vllo tempore. Tertiana au-
tem longior est quàm quotidiana, & à pau-
ciore bile gignitur. Quanto verò longiori
tempore in tertiana corpus quiescit quàm in
quotidiana, tanto diuturnior hæc febris est
quàm quotidiana. At verò quartanæ reliquæ
iuxta eandem rationem habent, sed tertianis
B diuturniores sunt, quanto pauciore bilis par-
te participant, vnde caliditas augetur, & pro-
pterea quòd corpus in ipsis plus perfrigescit,
id quod ab atra bile ipsis contingit superflue
adeò, vt ægrè frigus depelli possit. atra enim
bilis inter omnes corporis humores viscosissi-
ma est, & sedes diuturnissimas facit. Quòd
autem quartanæ febres atræ bilis participes
sint, vel hinc condiscere licet. autumno enim
maxime homines à quartanis corripiuntur,
& in ætate à quinque & viginti annis, vsque
ad quadragesimum quintum. hęc autem ætas
præ omnibus alijs maxime à bile atra infesta-
tur, & autumni tempus omnium anni tem-
porum ad eandem aptissimum est. Quicun- 14
C que autem extra hoc tempus, & ętatem à quar
tana corripiuntur, pro certo scire oportet,
eam febrem non fore diuturnam, nisi quid
aliud mali commisserit homo.

χίστῳ χρόνῳ ποιέεται. τὸ γὰρ σῶμα, οὐ διαψυ- Vet. Cod.
χόμενον οὐδένα χρόνον, συντήκεται ταχέως,
ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον.
Ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν ξύνοχον, ἀπὸ πλεί-
στης χολῆς γίνεται, καὶ ἀπαλλάσσεται τάχι-
στα τῶν ἄλλων, μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνό-
χου, ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ * ὅτι.
ὅτι ἔχει ἀνάπαυσιν τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῷ ξυνό-
χῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. Ὁ δὲ τρι-
ταῖος, μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ, καὶ
ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. ὁκόσῳ δὲ πλείο-
να χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ, ἢ τῷ ἀμφημερινῷ,
τὸ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτε-
ρος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστιν. Οἱ
δὲ τεταρταῖοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν
λόγον, χρονιώτεροι δὲ μάλα τῶν τριταίων εἰ-
σίν, ὁκόσῳ ἔλαττόν τι μέρος μετέχουσι χολῆς,
τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, τοῦ τε διαψύχεσθαι
τὸ σῶμα, πλεῖον μετέχουσιν. προσγίνεται δὲ αὐ-
τέοισιν ἀπὸ μελαίνης χολῆς, τὸ περισσὸν τοῦτο,
καὶ δυσαπάλλακτον. μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ
σώματι ἐνεόντων χυμῶν, γλισχρότατον, καὶ τὰς
ἕδρας χρονιωτάτας πεποίηται. Γνώσῃ δὲ ἐν
τῷδε, ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ
μελαγχολικοῦ. φθινοπώρου γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρω
ποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων. καὶ ἐν τῇ ἡλι
κίῃ, ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων, ἕως τῶν πέντε καὶ
τεσσαράκοντα. ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαί
νης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλι-
κιῶν, ἥτε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν
ὡρέων ἐπιτηδειοτάτη. ὁκόσοι δ' ἂν ἁλῶσιν ἔξω
τῆς ὥρης ταύτης, καὶ τῆς ἡλικίης, ὑπὸ τεταρταίου,
εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρε-
τόν, ἢν μὴ ἄλλο τι κακεργῆται ὁ ἄνθρωπος.

HIERONYMI MERCVRIALIS
In primum de Nat. Hum.

1 HVNC *librum vere Hippocratis esse præter multa Galeni argumenta, id quoque demonstrat, quòd veteri quadam philosophia, & auctore vetustißimo digna plenus est, vt non immerito quicquid Galenus de Elementis, atque temperamentis memoriæ prodidit, ex hoc vno libro quem & commentatus est, & centies in libris suis citauit, id totum accepisse conspicuo appareat, ne quid de Platone, ac Aristotele dicam, quos ambos magnam naturalis philosophiæ partem ab Hippocrate mutuasse, nemo non videt, qui in ipsorum doctrina diù versatus sit; præclarißima in hunc librum extant Galeni commentaria, quo fit vt mihi pauciora adnotanda sint, si quid tamen occurrerit à Galeno prætermissum, non celabo.*

2 Multa enim sunt. *In libro de veteri medicina quantum primis qualitatibus detrahatur, cuique cognoscere licet, illud maxime notandum quod ibi habeatur calidum & frigidum, vel nullam omnino, vel exiguam admodum, quicquàm boni, aut mali in corporibus agendi vim obtinere; cum hoc in loco contrarium prorsus scriptum inueniatur. Puto itaque vel librum illum ex placitis veris Hippocratis nõ esse captum; vel potius secundũ vetustorum medicorum sententias fuisse conscriptum, quando hinc etiam colligitur medicos Hippocrate antiquiores non parum diuersas sententias in rebus naturalibus declarandis habuisse.*

3 Ego enim. *Hippocrates vir sanctißimus pollicetur ea se de homine dicturum, quæ & legibus traditis, & naturæ ipsi consona sint, leges enim tam diuinas, quam humanas de homine multa loquutas esse, quæ placitis philosophorum enarratis refragentur, ex hoc vno videre est: quòd omnes ob pœnas, & alia, paßibilem, mutabilem, & mortalem supponant hominem, quæ illi minime inessent, si ex vna re tantum constaret. Nam leges ob solum hominem conditæ traduntur,*

qui

qui vt fælicitatem acquirere valeret, nisi fuisset alterabilis, & ratione temperaturæ varijs animi, & corporis subiectus vitiis, proculdubio legibus nullis habuisset opus; certe id quod scripsit D. Paulus, legem iniustis esse positam, Aristoteles quoque prædixit, videlicet ob hominum improbitatem necessarias fuisse leges, Hippocrates igitur sapientisime promisit, se de homine ea declaraturum, quæ legibus, & natura concordent, quicquid hoc in loco dixerit Galenus.

4 Et dico sanè esse. *Fuit in ea sententia Hippocrates, quòd ad restituendam humani corporis naturam, omnes quattuor humores ex æquo concurrerent, ac necessarij essent. Arist. autem in libris de animalibus solum sanguinem passim necessarium facit: cæteros omnes excrementa appellat, cumq; solum semen* χρηστὸν περίττωμα *esse dicat: bilem vtramque & pituitam inutilia excrementa esse sentit, cuius sententiam nisi in hunc modum accipiamus vt humores illi soli, qui ab vniuersa sanguinis massa separati inueniuntur, excrementa ab eo iudicentur, qui vero sanguini immixti perpetuo existunt, necessarij sint, vt sub nomine sanguinis (quo pacto interdum a medicis complectuntur) ab eodemmet intelligantur, falsa plane deprehenditur ijs omnibus rationibus, quæ in hoc commentario ab Hippocrate luculentissime exponuntur.*

5 Nam quum vident. *Auctor est Arist. in primo de anima lib. Critiam, & alios sensisse animam sanguinem esse, ea ducti ratione, quod sensus a solo sanguine animalibus nasceretur: fuit quoque Hebræorum eadem opinio, qui sanguinem animalium ideo non gustant: Hippocrates qui (vt ex hoc loco patet) hominem ipsum animam esse credidit, quemadmodum etiam Plato in Alcibiade primo statuit, animam esse quattuor elementorum temperiem consequenter sentire videtur, nempe qui hominem talem existere aduersus veteres disputat, quoniam vero adeò sapientissimum, ac religiosissimum virum ab huiuscemodi culpa liberare æquum est, quod hic, atque alibi scripsit, corporis atque caloris natiui temperaturam esse animam, id intelligendum est secundum sensum, quem medici in curando sequuntur, non autem secundum veram rationem, qua conuincitur, vti quidem animam temperatura tanquam instrumento ad obeundas proprias actiones, sed ab ea diuersam longe esse: quemadmodum etiam sensisse Galenum puto, & si plerique sibi secus imputarint, & præsertim Nemesius, in libro de hominis natura.*

6 Hæc enim hyeme. *Miror cur Galenus dixerit hunc locum lectore tantum opus habere, & non contemplatore: quandoquidem multis atque non contemnendis difficultatibus implicatur: si enim Hippocr. & Arist. vno ore dixerunt, hyeme calorem natiuum maiorem existere, & propterea cibos exactius confici, pauciores q; morbos subinde tunc oriri; qui fieri potest, vt eo tempore pituita, quæ maiori parte ex cruditatibus subnascitur, copiosior fiat? neque enim longitudo noctium hoc faciat, cum Gal. scripserit longioribus noctibus meliores fieri succorum coctiones, neque etiam aeris humiditas. propterea quòd ea ipsa humores diuersos in corpore, non alia ratione generare potest, nisi quia calorem natiuum vario modo disponit, qui si in hyeme fortior est, minùs pituitæ producet vtique. Hæ rationes persuaserunt Aristoteli in 1. prob. Hyeme ardentiores febres oriri, quam æstate: sed forsan Hippoc. sententia ideo vera erit, quoniam tunc temporis homines plus comedunt, cibos q; & potus crassiores, & magis diuersos gignunt, quæ omnia pituitam coaceruare nemo negauerit, quando & Horatius dixit.*

At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis
Dulcia se in bilem vertent, stomachoq; tumultum
Lenta feret pituita, vides, vt pallidus homo
Cœna desurgat dubia.

7 Quod homines vere, & æstate. *Homines vere abundare sanguine contingit, quoniam in hyeme, quando plus cibi assumptum & melius confectum est, is copiosior genitus, calore postmodum aeris sese iam explicante, perinde expanditur, diffunditurq;, ac reliqua vi hiberni frigoris congelata. Hinc fit, vt dilatatis vasis sanguis exitum quærat: Cur modo vni homini inter cætera animalia potius per nares quàm per alios ductus profluat sanguis, Arist. acceptum retulit in tertio de partibus animalium, vasorum eo tendentium amplioribus foraminibus, qui tamen in decima probl. sect. eiusdem euentus causam inquirens scriptum reliquit, id euenire, quoniam homo plurimum cerebri idemque humidissimum habet, cuius humiditatis merito efficitur, vt venæ tenuiore excrementitio, atque vitiato sanguine repletæ, illum faciliter profundere per ea loca queant, & nitantur. Theophrastus auctor grauissimus in primo de causis plantarum cap. xv. & lib. iij. cap. iij. probat, autumnum calidum, & humidum esse, non autem siccum, quoniam tunc temporis alui hominum soluuntur, & febres multæ ex humiditate ortæ conspiciuntur: præterea terram humescere, & aquas multas emergere conspicitur. Quod hoc in loco adnotare volui, vbi Hippocrates autumnum planè siccum facit, & multo æquius, quàm Theophrastus, cuius rationes facile diluuntur, quòd fluxus alui, & febres potius ob fructuum esum, & inæqualitatem temporis, quàm aeris humidioris vitium autumno contingant.*

8 Morbi partim ex. *Totam hanc partem vere Hippocratis esse asseruit Gal. 1. Com. de natura hu-*

ra humanæ. *Quòd porrò morbi interdum oriantur ex victus genere, non solum vagi, verum etiam populares, testatus est Gal. 1. de alim. fac. vbi pestem quandoque ex annonæ penuria, leguminumq́; vsu occasionem accepisse testatur, quamquam veram, & immediatam pestis causam, (vt ego puto) cum Hippocrate statuerit. Hippoc. quoque ij. Epid. narrat, morbos quosdam in Aeno grassatos, quòd incolæ leguminibus vesci coacti essent: sed fortasse ij morbi potius vagi, quàm Epidemici appellandi fuerunt; vtcunque sit, scriptum inuenitur in iiij. de morbis,* εἰ ἄνθρωπος ὀλίγα, ἐσθίῃ, καὶ πίνῃ, οὐδεμίαν τούτῳ νοῦσον ἐπάγει, *id est, si homo parum edat & bibat, non ægrotat Gal. vero in ij. de aliment. fac.* διὰ τοῦτο ἀπέχεσθαι συμβουλεύω τῶν πάντων κακοχύμων ἐδεσμάτων, λανθάνει γὰρ μοχθηρὸς ἐξ αὐτῶν ἐν ταῖς φλεψὶ χυμὸς ἠθροισμένος, ὃς ἐπειδὰν ὀλίγην εἰς σῆψιν ἀφορμὴν ἐπιλάβῃ πυρετοὺς κακοήθεις ἐργάζεται. *id est, ob hoc ab omnibus praui succi edulijs abstineatur consulo, nam prauus ex ijs succus latenter in venis cumulatur, qui vel exigua ad putredinem occasione capta, malignas febres parit. Nascuntur morbi ex pluribus certe causis; sed si quis rectè consideret omnes ferè ad aerem & victum referuntur. Victus autem maiorem partem sibi vendicat, quoniam morbus omnis ex humorum harmonia corrupta, vel mutata producitur, humores verò non aliunde, quam ex edulijs: excessum, defectum, ac prauitatem suscipiunt. Cognouit quoque Theophrastus ij. de causis plantarum cap. xxvij. morbos plantarum, & seminum, vel a nutrimento, vel ab aere principium ducere.*

9 Quam minime molis. *Nonnulli quibus durum videbatur, vt in epidemicis morbis summa debilitas esset paranda: crediderent non* ἀσθενέστατον, *sed* εὐσθενέστατον *esse legendum: quemadmodum, & quidam manuscripti codices pro* ἀογκότατον *habent* εὐογκότατον. *Qui vero intimius rem perscrutari voluerint facile poterunt intelligere,* ἀογκότατον, & ἀσθενέστατον *legi debere; sanè vbi aer corruptus est, salus hominum in eo collocatur, vt quam minimum vitiosi aeris attrahant, quòd si corpulenti, & validi sint, maiori opus habent aeris attracti copia, ob maiorem multi calidi refrigerandi necessitatem; itaque prouidendum est, vt debiles, & corpore tenues fiant, quia sic deficiente calore, pluris aeris attrahendi necessitas simul deficit.*

10 Porrò quicunque. *Plato in Timeo ea ratione dixit morbum medullæ omnium esse maximum, quoniam ea ægra facta deinceps vniuersum corpus male afficiatur necesse est: appellauit autem medullam eo in loco, cerebrum,* καθ' ἐξοχὴν.

11 Venæ crassissimæ. *Quæ hic de quattuor venarum paribus a capite descedentibus habentur, eadem & in libro de ossium natura Hippocrati ad scripto inueniuntur. Omnia tamen ab Hippocratis, & Polybi siue aliorum veterum probatorum dogmatibus aliena esse, statuit Gal. in ij. de decr. Hippo. & Plat. necnon in com. super hunc librum, sed quod mihi magnam parit admirationem, est hanc eandem sententiam apud Aristotelem iij. de Hist. animalium cap. iij. legi sub nomine Polybij, vnde dicendum est, aut penes Aristotelem loco Polybij aliud legendum esse nomen, aut Polybium medicum, & Philosophum, de quo loquitur Aristotel. & Plinius lib. xxxj. cap. vltimo, longe diuersum fuisse a Polybo Hippoc. discipulo, cuius multa extant præclarissima opera: secus credendum esset, hallucinatum Galenum, quando aperte negauit hanc venarum tractationem a Polybo editam. Potior enim in hoc Arist. esset fides putanda, qui Polybo ætate longe vicinior fuit Galeno, imo coætaneus.*

12 Fiunt autem & calculi. *Hippocrates in tertia Aphorismorum particula morbos ætatibus peculiares recensens, in pueris post dentitionem calculos fieri testatur, imo vero iiij. de morbis libro clare docet etiam in lactentibus, cum lacte vescuntur impuro hoc est pituitoso, & terrestri, fieri in iis vesicæ lapides; quod an illius tempore, siue in illius regione ita contigerit, minime certus sum, illud scio, hac tempestate, & hisce nostris regionibus, per quàm rarò euenire, vt pueri calculis laborent præsertim lactantes, quod fortasse etiam Celsus tempore suo aduertit Romæ, qui lib. ij. cap. j. morbos puerorum enarrans, ac Hippocratis verba prope vniuersa transferens, calculos consulto dimisit.*

13 Febres plurimæ. χολὴν *siue fel acutorum morborum causam putauit Anaxagoras, quod is abundans in pulmonem, venas, & costas defluat animalium. Arist. autem iiij. de part. animal. cap. ij. eum refellere conatus est, sed cum ad refellendum hac ratione vtatur, quòd quibus animalibus huiuscemodi morbi eueniunt, ea fel non habeant, & quod in sectionibus perspicuum fieret, certe nisi codex Græcus corruptus iudicetur, aut quid secretius significare voluerit, ab errore vindicari non potest; quemadmodum aperte falsum inuenitur quattuor genera febrium cuncta a bile oriri; vt enim verum est, maiorem acutorum morborum partem, atque etiam alios plurimos a bile ortum ducere, sic a veritate abhorret quotidianam non a pituita fieri, sed optime Gal. nouit multa in hac ij. libri parte absurda reperiri.*

14 Quicunque autem. *Quartanæ veteres vt plurimum vere soluuntur, sicut illæ, quæ alijs ab autumno temporibus, nec non pueris, vel senibus contingunt, intra annum curantur, nisi ægrotus aliquem errorem committat insignem: Quare Celsus libro ij. sapienter consuluit, eò tempore attendendum esse, ne quid fiat quod valetudinem impediat.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE AERE, AQVIS, ET LOCIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ, ΥΔΑΤΩΝ, ΤΟΠΩΝ.

Argumentum in lib. de Aere, Aquis, & Locis.

De ventis in genere; De vrbium ritu & terrarum differentijs; Qui venti in ipsis spirent; Quæ oriantur aquæ; & qui in eis vigeant singulis anni temporibus morbi. Aquarum præterea genera, & varietates, quos pariant morbos, & variarum gentium ritus & mores.

Vet. Cod.

Ἰητρικὴν, ὅστις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν, τάδε χρὴ ποιεῖν. Πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ, τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη: οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὐταί τε ἑωυτῶν, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. ἔπειτα δὲ, τὰ πνεύματα, τὰ θερμά τε, καὶ τὰ ψυχρὰ, μάλιστα μὲν, τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν. ἔπειτα δὲ, καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. Δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσιν, καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥστε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις, ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτέης, ὅκως κέεται, καὶ πρός τὰ πνεύματα, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται, ἥτις πρὸς βορέην κέεται, καὶ ἥτις πρὸς νότον; οὐδ' ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα: οὐδ' ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα: καὶ τῶν ὑδάτων πέρι, ὡς ἔχουσιν, καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων, καὶ ἐκ πετρωδέων: εἴτε ἁλυκοῖσι, καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν, πότερον ψιλή τε, καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ, καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος, καὶ ψυχρή. Καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων ὁκοίῃ ἥδονται. πότερον φιλοπόται, καὶ ἀριστηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι, καὶ ἐδωδοὶ, καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα.

εἰδῶ

Quicunque artem medicam integre adsequi velit, primùm quidem temporum anni rationem habere debet, quantū potentia quodlibet eorum valeat (nō enim simile quicquam in illis existit, verùm differūt inuicem propter varias, quę in eis fiunt mutationes) Deinde ventorū calidorumq;, & frigidorū maxime qui omnibus hominibus sunt cōmunes, & mox qui in vnaquaque regione sunt indigenæ, & proprij. Neq; vero negligētiorē se circa aquarum facultates cognoscēdas exhibere conuenit. quemadmodū enim gustu differunt, & pondere, sic quoq; virtute aliæ alijs longe præstant. Quare si quis ad vrbē sibi incognitam perueniat, circunspicere oportet eius situm, quo modo scilicet ad ventos, & solis exortus iaceat: non enim æquales vires sunt, ad Septentrionem sitæ, & vergētis ad Austrū: neq; eius quæ solem exoriētem, & quæ eūdem occidentem spectat. Hæc itaq; diligēter oportet perscrutari, ac simul quo modo habeant circa eā aquæ num ne palustribus vtātur & mollibus, aut duris, & ex sublimi loco prolabentibus, & scaturientibus ex petris: siue salsis, & arudis. Terra etiā ipsa consideranda, nuda ne sit, & aquis carēs, aut dēsa & aquosa, & an concaua sit & æstuosa, vel alta & frigida. Hominū insuper diæta perquirenda, qua maxime capiantur: an bibuli sint & prandeāt, & ocio dediti, aut exercitijs varijs vtētes, & tolerantes laborum, ciborumq; plus adpetentes quàm poculorū. ex his enim singula sunt inuestigan-

A B C

A uestigãda. Nam, qui hæc omnia probe, quantũ fieri põt, cognouerit, aut horũ plurima, eũ non latere possunt, quum in vrbem etiam ignotam sibi peruenerit, neq; morbi regioni peculiares & patrij, neq; communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, vt nõ possit in cognoscendis morbis dubius hærere, aut errare, sicubi ad morborum medicationẽ adhibeatur. quæ ambo illis euenire solent, qui nõ prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea studiose rimatus fuerit, vniuscuiusq; temporis, ac anni futuri cõstitutionẽ prædicere poterit, qui videlicet morbi cõmuni affectione ciuitatẽ sint inuasuri tum æstate, tum hyeme, & quęcunque pericula vnicuique sint timenda ex dietæ ac victus immutatione.

B Quum enim tẽporum mutationes, & astrorũ ortus & occasus obseruauerit, quemadmodum singula horum eueniant, prænoscet vtique & de anno, qualis hic sit futurus: hoc nanq; modo si quis rimatus fuerit, ac pręcognouerit tẽporum occasiones, maxime de singulis sciet, vt plurimumq; sanitatẽ assequetur, & recta via procedet, nõ minima artis suæ gloria. Quod si cui hæc sublimiora videantur, is si ab hac sñia discedat, discet sanè non minimam partẽ conferre ad rem medicã ipsam Astronomiã, sed omnino plurimã, quum vnà cum temporibus & ventriculi in hominibus mutentur. Quõ aũt singula quæ diximus scrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeste.

C Quæcunq; quidem ciuitas ad ventos sita est calidos, (puto autẽ eos qui inter brumalẽ solis exortum itidemq; occasum perflant,) huic hi venti sunt peculiares: à Septentrionalibus autẽ ventis tuta ac protecta ea ciuitas existit. Aquæ vero eius multæ & subsalsæ sunt, & necessario non sublimes, ęstate quidẽ calidę, hyeme frigidæ. Et quę quidẽ vrbes bene sitæ sunt ad solẽ, & ad vẽtos, & aquis bonis vtuntur, hæ minus à talibus mutationibus afficiuntur. quæ vero aquis palustribus ac lacustribus vtuntur, & non bene sitę sunt ad ventos, & ad solem, hæ magis. Et si quidem ęstas sicca fuerit, citius sedantur morbi: Si verò pluuiosa, diuturni fiunt: & phagedænas ex omni occasione oboriri verisimile est, si vlcus fiat.

D Si verò hyems frigida sit, homines capita humida, ac pituitosa habere par est: & ventres ipsorũ frequenter exturbari, pituita à capite influente: & formas ipsorum vt plurimũ debiliores esse: ipsosq; ad edendum ac bibendum non appositos esse. Nam qui capita debilia habent, non fuerint boni potores. crapula enim magis grauat. Morbi verò hi ipsis vernaculi sunt. Primũ quidẽ mulieres morbosę, ac fluxionibus obnoxiæ sunt: deinde multæ steriles sunt ex morbo, non à natura, & frequenter abortiunt. Pueris vero incidunt conuulsiones ac anhelationes, quæ morbus puerorum, & sacer esse putantur: Viris autem dysenteriæ, & alui profluuia, & febres lenes, diuturnæ, hybernæ, & pustulæ nocturnæ

εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν πάντα, εἰ δὲ μὴ, τάγε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ἦ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν· ὥστε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων, μηδὲ διαμαρτάνειν, ἃ εἰκὸς ἐστὶ γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς προφρόντις ἦ. Περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν, ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν καταχήσειν, ἢ θέρεος, ἢ χειμῶνος· ὁκόσα τε ἴδια ἑκάστῳ κίνδυνος γίγνεσθαι, ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης· εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς, καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς, τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος, ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. Οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος & προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου, καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης, καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. Εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μεταστάίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται Ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσιν, & αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. Ἥτις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά (ταῦτα δ᾽ ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν) καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα· τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων, σκέπη, ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ τά τε ὕδατα πολλὰ, & ὕφαλα, καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα· τοῦ μὲν θέρεος, θερμά, τοῦ δὲ χειμῶνος, ψυχρά. Καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πολίων κέονταί γε καλῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρῶνται ἀγαθοῖσιν, αὗται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν τοιούτων μεταβολέων. 1 Ὁκόσαι δὲ ὕδασί τε ἐλείοισι χρέονται, καὶ λιμνώδεσιν, κέονταί τε μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὗται δὲ μᾶλλον. Κἢν μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι. Ἢν δὲ ἔπομβρον, πολυχρόνιοι γίνονται, καὶ φαγεδαίνας εἰκὸς ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος, ἢν ἕλκος ἐγγένηται. Τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τούς τε ἀνθρώπους τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν, καὶ φλεγματώδεας· τάς τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκταράσσεσθαι, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ἐπικαταρρέοντος· τά τε εἴδεα ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτέων ἀτονώτερα εἶναι· ἐσθίειν δ᾽ οὐκ ἀγαθοὺς εἶναι, οὐδὲ πίνειν. ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀσθενέας ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἶεν ἀγαθοὶ πίνειν· ἡ γὰρ κραιπάλη μᾶλλον πιέζει. Νοσήματά τε τάδε ἐπιχώρια εἶναι· πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας νοσερὰς καὶ ῥοώδεας εἶναι· ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους ὑπὸ νόσου, καὶ οὐ φύσει, ἐκτιτρώσκεσθαί τε πυκνά. Τοῖσί τε παιδίοισιν ἐπιπίπτειν σπασμοὺς καὶ ἄσθματα, ἃ νομίζουσιν* τὸ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. Τοῖσι δὲ ἀνδράσιν, δυσεντερίας, καὶ διαρροίας, καὶ ἠπιάλους, καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους χειμερινοὺς, καὶ ἐπι-

Vet. Cod.

* τὰ παιδία πονέειν. vel. τότε θεῖον ποιέειν.

Vet. Cod. ἐπινυκτίδας πολλὰς, καὶ αἱμορροΐδας ἐν τῇ ἕδρῃ. πλευρίτιδες δὲ, καὶ περιπνευμονίαι, καὶ καῦσοι, καὶ ὁκόσα ὀξέα νοσήματα νομίζονται, οὐκ ἐγγίνονται πολλά. οὐ γὰρ οἷόν τε, ὅκου ἂν κοιλίαι ὑγραὶ ἔωσι, τὰς νούσους ταύτας ἰσχύειν. ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ, καὶ οὐ χαλεπαὶ, ὀλιγοχρόνιοι, ἢν μή τι κατάσχῃ νόσημα πάγκοινον ἐκ μεταβολῆς. καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, κατάρροι ἐπιγινόμενοι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου, παραπληκτικοὺς ποιέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁκόταν ἐξαίφνης ἡλιωθέωσι τὴν κεφαλὴν, ἢ ῥιγώσωσι. ταῦτα μὲν τὰ νοσήματα αὐτέοισιν ἐπιχώριά ἐστιν, χωρὶς δὲ, ἢν τι πάγκοινον κατάσχῃ νόσημα ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων, καὶ τουτέου μετέχουσιν. Ὁκόσαι δ' ἀντικέονται τουτέων πρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ, μεταξὺ τῶν δυσμῶν τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου, καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς θερινῆς, καὶ αὐτῇσι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐπιχώριά ἐστιν, τοῦ δὲ νότου καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων σκέπη, ὧδε ἔχει περὶ τῶν πολίων τουτέων. πρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τὰ σκληρά τε καὶ ψυχρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος γλυκαίνεται. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐντόνους τε καὶ σκελιφροὺς ἀνάγκη εἶναι. τούς τε πλείους τὰς κοιλίας ἀτεράμνους ἔχειν καὶ σκληρὰς τὰς κάτω, τὰς δὲ ἄνω εὐροωτέρας. χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶναι. τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιηρὰς ἔχουσι καὶ σκληράς. ῥηγματίαι τε εἰσὶν ἐπὶ τὸ πλῆθος. νοσεύματα δὲ αὐτέοισιν ἐπιδημεῖται πλευρίτιδές τε πολλαὶ, αἵ τε ὀξεῖαι νομιζόμεναι νοῦσοι. ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν, ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἔωσιν. ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης προφάσιος. τουτέου δὲ αἴτιόν ἐστι τοῦ σώματος ἡ ἔντασις, καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. ἡ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιέει εἶναι, καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. ἐδωδοὺς δὲ ἀνάγκη τὰς τοιαύτας φύσιας εἶναι, καὶ οὐ πολυπότας. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβόρους τε εἶναι καὶ πολυπότας. ὀφθαλμίας τε γίγνεσθαι μὲν διὰ χρόνου, γίγνεσθαι δὲ σκληρὰς καὶ ἰσχυρὰς, καὶ εὐθέως ῥήγνυσθαι τὰ ὄμματα. αἱμορρίας δὲ ἐκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων γίγνεσθαι ἰσχυρὰς τοῦ θέρεος. τά τε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα, ὀλίγα μὲν ταῦτα, ἰσχυρὰ δέ. Μακροβίους δὲ τοὺς ἀνθρώπους τουτέους μᾶλλον εἰκὸς εἶναι ἑτέρων. τά τε ἕλκεα οὐ φλεγματώδεα ἐγγίγνεσθαι, οὐδὲ ἀγριοῦσθαι. τά τε ἤθεα ἀγριώτερα, ἢ ἡμερώτερα. τοῖσι μὲν ἀνδράσι * τὰ νοσήματα ἐπιχώριά ἐστιν. καὶ χωρὶς, ἢν τι πάγκοινον κατάσχῃ ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων. τῇσι δὲ γυναιξὶ, πρῶτον μὲν στρυφναὶ πολλαὶ γίγνονται, διὰ τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε, καὶ ἀτέραμνα, καὶ ψυχρά. αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ἐπιγίνονται τῶν ἐπιμηνίων ἐπιτήδειαι, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί. ἔπειτα τίκτουσι χαλεπῶς. ἐκτιτρώσκουσί τε οὐ σφόδρα. ὁκόταν δὲ τέκωσι, τὰ παιδία ἀδύνατοι τρέφειν εἰσί. τὸ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτεραμνίης.

* τάδε.

φθίσιες

nocturnæ multæ, & hæmorrhoides in sede. A
Pleuritides autem, & peripneumoniæ, & febres ardentes, & quicunque acuti morbi putantur, non multum proueniunt. non enim fieri potest vt isti morbi vigeant, vbi alui liquidæ existunt. Lippitudines vero oboriuntur humidæ non graues, nec diuturnæ: si non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus communis occupet. Et vbi quinquagesimum annum transgresi fuerint, destuxiones ex cerebro accedentes, homines semisyderatos faciunt, vbi caput derepente insolatum, aut frigore correptum fuerit. Atque hi quidem morbi ipsis vernaculi sunt: præterquam si morbus aliquis omnibus communis ex temporum mutatione oboriatur, nam & B
huius participes fiunt. Quæcunque verò ciuitates his ex opposito sitæ sunt ad ventos frigidos, inter occasum solis æstiuum, & orientem æstiuum: etiam ipsis hi venti vernaculi ac indigenæ sunt: ab austro verò & calidis ventis protectæ sunt. Et de his vrbibus sic se res habet. Primum quidem aquæ & duræ & frigidæ vt plurimum dulcescunt. Homines autem vegetos, & siccos esse necesse est: & plures ventres qui difficiliter coquant, & infernos duros habere, supernos vero fluidiores: biliososque magis quàm pituitosos esse. Capita vero sana ac dura habent, & plerunque vasa ipsis rumpuntur. Morbi autem populares ipsis hi sunt, pleu- C
ritides, & quos acutos esse receptum est. Necesse est autem ita habere, quum alui duræ existant. Et suppurati multi ex omni occasione fiunt. Huius autem caussa est, corpo-
3 ris extensio, ac ventris duritia. Siccitas enim & aquæ frigiditas facit, vt vasa rumpantur. Edaces autem tales naturas esse necesse est, & non multum bibaces: non enim fieri potest vt simul multum edant ac bibant. Lippitudinesque his fieri ex temporis interuallo necesse est, duras autem ac vehementes, & statim oculos rumpi. Sanguinis item ex naribus fluxiones vehementes æstate fieri iunioribus triginta annis: morbos etiam sacros appellatos, paucos quidem, verum vehementes. D
Longæ vero vitæ magis quàm alios, hos homines esse par est: & vlcera non pituitosa oboriri, neque maligna fieri. Mores vero magis feros, quàm mansuetos. Ac viris quidem hi morbi vernaculi sunt: præterquam si quis omnibus communis ex temporum mutatione ingruat. Ex mulieribus verò, primum quidem multę steriles fiunt, propter aquas quę duræ sunt ac crudæ, & frigidæ. Purgationes enim mensium non contingunt commodæ, sed paucæ ac prauæ. Deinde pariunt difficulter, & non valde abortiunt. Vbi vero pepererint, pueros nutrire non possunt: lac enim ab aquarum duricia ac cruditate extinguitur.

Et

A Et tabes frequentes à partu fiunt. Præ violentia enim ruptiones ac vulsuras habent. Pueris autem hydropes in testibus fiunt, quandiu parui fuerint: deinde ætatis progressu euanescunt. Pubescunt autem serò in hac ciuitate. Et de calidis quidem ventis ac frigidis, & vrbibus ad hos sitis, hoc modo velut dictum est, res se habet. Quæcunque verò ciuitates sitæ sunt inter æstiuos ac hybernos solis ortus, & quæcunque ex opposito harum, de his ita habet.
4 Quæ quidem ad orientem solem sitæ sunt, eas par est esse salubriores his, quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & his quæ ad calidos ventos sitæ sunt, etiamsi stadium solum intersit. Primum enim moderatior est caliditas ac frigiditas.
B Deinde aquas quæ ad solis ortus sunt, omnes splendidas esse necesse est, & odoratas, & molles, & amabiles oriri in hac ciuitate. Sol enim emergens ac illustrans ipsas castigat: matutinum enim tempus ipse aer vt plurimum semper occupat. Et hominum formæ boni coloris sunt, & magis floridæ, si non quis alius morbus prohibeat. Et clara voce præditi sunt homines, & ad iram ac intelligentiam præstantiores septentrionalibus: siquidem & alia, quæ in ipsa nascuntur, meliora existunt. Et ciuitas quæ hoc modo sita est, veri maxime similis est, iuxta caliditatis ac frigiditatis moderationem. Et morbi pauciores fiunt ac debiliores, simi-
C lesque sunt morbis qui in ciuitatibus ad ventos calidos conuersis oriuntur. Et fœminæ isthic valde fœcundæ sunt, ac facile pariunt. Et de his quidem ita habet. Quæ vero ad occasus sitæ sunt, & ipsæ à ventis ab oriente spirantibus protectæ sunt, & tum calidi venti leuiter afflant, tum frigidi ab Vrsis præterflant: eas vrbes necesse est situ morbosissimo positas esse. Primum enim aquæ non sunt splendidæ: causa verò est, quòd aer matutinum tempus vt plurimum occupat, qui aquæ immixtus claritatem eius disperdit, sol enim priusquàm eleuetur, non illustrat. Aestate vero, mane quidem auræ frigidæ spirant, & ros decidit. De cætero
D verò sol ad ipsas occidens, quàm maxime homines percoquit. Quapropter etiam decolores, ac infirmos ipsos esse par est, & ex omnibus prædictis morbis participare: nulla enim re ab ipsis separantur. Verisimileque est ipsos graui voce præditos, ac raucosos esse, propter aerem, eo quòd impurus plerunque isthic est, & morbosus: neque enim ab aquilonaribus valde expurgatur: non enim perseuerant venti. Qui vero perseuerant ac ipsis incumbunt, aquosissimi existunt: nam venti occidentales, similes sunt autumno. Et huiusmodi ciuitatis situs est ad diei mutationes, eo quòd multum temporis inter matutinum ac vespertinum intercedit.

Et

φθίσιές τε γίνονται συχναὶ ἀπὸ τῶν τοκετῶν. ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἴσχουσι καὶ σπάσματα. τοῖς δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται ἐν τοῖσιν ὄρχεσιν, ἕως μικρὰ ᾖ. ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζονται. ἡβῶσί τε ὀψὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. περὶ μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων, καὶ τῶν ψυχρῶν, καὶ τῶν πόλεων τουτέων, ὧδε ἔχει, ὡς προείρηται. Ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύματα, μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων τοῦ ἡλίου, καὶ τῶν χειμερινῶν, καὶ ὁκόσαι τὸ ἐναντίον τουτέων, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. Ὁκόσαι μὲν πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑγιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμένων, καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμὰ, ἢν καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. πρότερον μὲν γὰρ μετριώτερον ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. ἔπειτα τὰ ὕδατα, ὁκόσα πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐστιν, πάντα λαμπρά τε εἶναι ἀνάγκη, καὶ εὐώδη, καὶ μαλακὰ, καὶ ἐρατεινὰ ἐγγίγνεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει ἀνίσχων καὶ καταλάμπων. τὸ γὰρ ἑωθινὸν ἑκάστοτε αὐτὸς ὁ ἠὴρ * ἐπιλεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων, εὔχροά τε καὶ ἀνθηρά ἐστι μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ. λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι. ὀργήν τε καὶ ξύνεσιν βελτίους εἰσὶν τῶν πρὸς βορέην, εἴπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐστίν. ἔοικέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις ἦρι κατὰ τὴν μετριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γίνεται καὶ ἀσθενέστερα. ἔοικε δὲ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν γινομένοις νοσεύμασι, ταῖς πρὸς τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐστραμμένῃσιν. αἵ τε γυναῖκες αὐτόθι ἀρικύμονές εἰσι σφόδρα, καὶ τίκτουσι ῥηϊδίως. περὶ μὲν τουτέων ὧδε ἔχει. Ὁκόσαι δὲ πρὸς τὰς δύσιας κέονται, καὶ αὐτῇσιν ἐστὶ σκέπη τῶν πνευμάτων τῶν ἀπὸ τῆς ἠοῦς πνεόντων, τά τε θερμὰ πνεύματα παραῤῥεῖ καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ἀνάγκη ταύτας τὰς πόλιας θέσιν κέεσθαι νοσερωτάτην. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδατα οὐ λαμπρά. αἴτιον δὲ, ὅτι ὁ ἠὴρ τὸ ἑωθινὸν κατέχει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅστις τῷ ὕδατι ἐγκαταμιγνύμενος, τὸ λαμπρὸν ἀφανίζει. ὁ γὰρ ἥλιος, πρὶν ἄνω ἀρθῆναι, οὐκ ἐπιλάμπει. τοῦ δὲ θέρεος ἕωθεν μὲν αὖραι ψυχραὶ πνέουσι, καὶ δρόσοι πίπτουσι. τὸ δὲ λοιπὸν ἥλιος ἐγκαταδύνων, ὥστε μάλιστα διέψει τοὺς ἀνθρώπους. διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς εἶναι, καὶ ἀῤῥώστους: τῶν τε νοσευμάτων πάντων μετέχειν, μέρος τῶν προειρημένων οὐδὲν αὐτέοις ἀποκέκριται. βαρυφώνους τε εἰκὸς εἶναι, καὶ βραγχώδεας, διὰ τὸν ἠέρα, ὅτι ἀκάθαρτος ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ αὐτόθι γίγνεται, καὶ νοσώδης. οὔτε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων ἐκκρίνεται σφόδρα. οὐ γὰρ προσέχουσι τὰ πνεύματα. ἅ τε προσέχουσιν αὐτέοισι, καὶ προσκέονται, ὑδατεινότατά ἐστιν. * ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν τῷ μετοπώρῳ μάλιστα. * ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος, κατά τάς τε ἡμέρης μεταβολὰς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦ τε ἑωθινοῦ, καὶ τοῦ πρὸς τὴν δείλην.

Vet. Cod.
* ἐπέχει. κατέχει.
* εἴτε.
* ἤτε.

περὶ

Vet. Cod. περὶ μὲν πνευμάτων, ἅτε ἐστὶν ἐπιτήδεια καὶ ἀνεπιτήδεια, ὧδε ἔχει.

Ενθαῦτα θετέον τὸ ἐν τῷ περὶ φύσιος τοῦ παιδὸς ὡς ἡμεῖς ἀπεδείξαμεν.

Αὔξεται δὲ, καὶ ἐς τὸ εὖρος, καὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἐς τὸ κάτω, διὰ τόδε. ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς, τοῦ μὲν χειμῶνος, θερμόν ἐστι, τοῦ δὲ θέρεος, ψυχρόν. τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστίν. ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος, καὶ πιέζεται ἐφ᾽ ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης οὔσης τῆς ἰκμάδος. πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου, καὶ οὐκ ἔχει διαπνοίην οὐδεμίην. οὐ γὰρ ἔτι ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα: καὶ διὰ τοῦτο τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. καὶ γὰρ ἡ κόπρος ἠνεναγμένη μὲν εὐθερμοτέρη ἐστὶν, ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ ἄλλως, τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα, ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται, καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συγκαιόμενα σήπεται. οὐ γὰρ διίεισι τὸ πνεῦμα δι᾽ αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. ἢν δὲ ξηρὰ ἔῃ καὶ ἀραιῶς κείμενα, πολλῷ ἧσσον θερμαίνεται καὶ σήπεται. οὕτω δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβρεγμένα, εὐθερμότερά ἐστιν, ἢ εἰ ξηρὰ εἴη καὶ ἀραιῶς κείμενα. καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα καὶ κατεσφιγμένα ἰσχυρῶς δορικὰ, κατακαίεται ὑπὸ σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα. καὶ τἆλλα εἴ τις θέλοι ἐνθυμηθῆναι πάντα, ὅσα πεπίεκται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα εὑρήσει, ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα. οὐ γὰρ ἔχει διαπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. οὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς τὸ κάτω πλείης ἐούσης καὶ αὐτῆς ὑφ᾽ ἑωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, θερμαίνεται ἐν χειμῶνι. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῆς διαπνοὴ οὐδ᾽ εἰς τοῦ θερμοῦ. ἀλλ᾽ ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐ διίεισι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς. ἀλλ᾽ ἡ πνοὴ ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ καὶ ἡ τάλασσα θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος, καὶ μείζους, ἢ τοῦ θέρεος. ὅτι ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος, ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης, καὶ οὐ διιείσης δι᾽ αὐτῆς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὸν ᾗ ἂν τύχῃ, τοῦτο διαρρήγνυσι χωρέον, καὶ ὁδὸν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην, ἢ εἰ ὀλίγον εἴη. τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἕστηκεν, ἀλλ᾽ ἀεὶ χωρέει εἰς τὸ κάταντες. εἰ δὲ διίησι τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα, ἡ γῆ δι᾽ ἑωυτῆς, ἔλασσον τὸ ὕδορ ἐχώρεεν ἐξ αὐτῆς. καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. πάντα ταῦτα εἴρηταί μοι, ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν τοῦ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρεος. νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς, ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ τοῦ χειμῶνος. ἡ γῆ τοῦ θέρεος ἀραιή ἐστι καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος, καὶ ἕλκοντος ἀπ᾽ αὐτῆς πρὸς ἑωυτὸν τὰς ἰκμάδας.

ἔχει

Et de ventis quidem qui commodi sunt ac incommodi, ita se res habet. A

Huc inserendus nobis videtur locus è libro de natura pueri, quem suo loco indicauimus.

Augetur autem & in amplitudinem, & in supernam, & in infernam partem, propterea quòd inferna terræ pars hyemæ quidem calida est, æstate autem frigida. Atq; hoc propterea contingit, quòd terra humida est in hyeme, præ aqua de cœlo delabente, & comprimitur in seipsam, vtpote humore grauiore existente: densior autem ab hoc ipso est, & nullam transpirationem habet. Non enim amplius magna B raritas ipsi inest: & propter hoc inferna terræ pars hyeme calida est. Nam & fimum densius accumulatum, intus calidius est, quàm quod rarum existit: & aliàs humecta ac compressa, à seipsis concalescunt, & breui à calore valde exusta putrescunt. neque enim permeat spiritus per ipsa, nimirum quum densa existunt. Si vero sicca fuerint, ac rarè posita, multo minus calescunt ac putrescunt. Atq; sic sanè frumentum ac hordeum humidum ac madefactum, intus calidius est, quàm si siccum sit, & rarè positum. Et vestes pelliceæ colligatæ ac fortiter compactæ, à seipsis comburuntur, velut ego vidi, quemadmodum ab igne exustæ. Sed & alia si quis velit considerare, omnia quæ com- C primuntur à seipsis, calidiora reperiet, quàm quæ rarè posita sunt. Non enim habent vnde frigiditatem inspirent à ventis. Sic etiam inferna terræ pars quum plena sit, & ipsa à seipsa comprimatur, nimirum grauis ac densa existens, ab humiditate in hyeme calescit, nullam enim caliditatis perspirationem habet. Sed vbi de cœlo aqua cadit in ipsam, quum spiritus prodierit ab ipsa in terra, non vlterius penetrat, vtpote terra densa existente, sed spiritus retrò ad aquam abit: & propterea fontes ac marinæ aquæ, hyeme calidiores sunt, & auctiores quàm æstate, quia spiritus dum exhalat, retrò abit ad aquam, quum terra densior existat, & per se spiritum non transmittat. Et aqua D multa existens quæ contigerit, ea perrumpens procedit, & viam sibijpsi ampliorē facit quàm si modica existat. Aqua enim in terra non consistit, sed semper in decliue procedit. Si autem spiritum ab aqua prodeuntem terra per se hyeme transmittat, paucior aqua ex ipsa procederet, & fontes hyeme magni non essent. Atque hæc omnia in hoc dicta à me sunt, quòd terræ inferna pars calidior esse apparet hyeme, quam ęstate. Nunc autem dicere volo, quòd æstate frigidior quàm hyeme, inferna terræ pars esse videtur. Terra æstate rara est & leuis, nimirum sole vehementius irruente, & ab ipsa humiditates ad sese trahente.

Habet

A Habet autem terra in se semper aquam plus aut minus. Spiritus autem omnes nobis sunt ab aqua. Id quod sic se habere, vnde coniectare possis demonstrabo. Etenim ab omnibus fluminibus ac nebulis spiritus semper procedunt. Est autem nebula aqua in aere cohærens & continua. Et tunc sanè terra rara est ac leuis æstate, & aquam in se habet, & aqua in decliue fluit, procedente autem aqua, semper inde alius ex alio spiritus exhalat. Qui verò exhalat, per terram abit leuem ac raram existentem, & frigiditatem terræ inducit, & ipsa aqua simul perfrigeratur. Habet autem sic, Quemadmodum si quis aquam in vtre existentem fortiter comprimat, & per puncturam acus,

B vel paulo maiorem, perspirationem aquæ faciat, & ipsum vtrem in sublimi suspendat, nullus spiritus per foramen procedet, sed aqua. non enim habet spatiositatem per quam aqua spiritum emittat. Sic sanè se habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aquæ in vtre locum satis amplum feceris, & vtrem in sublimi suspenderis, spiritus per foramen procedet. Locum enim spiritus habet ab aqua mota, procedendi per vtrem, & propterea per foramen spiritus transit. Sic sanè se habet etiam æstate aqua in terra. Satis amplum enim locum habet, nimirum terra rara existente, & sole ab ipsa humorem ad se trahente, & pertransit spiritus, vtpote qui

C frigidus existit, ab aqua per ipsam raram existentem ac leuem. Ob hoc itaque inferna ipsius pars æstate frigida existit, & aqua ipsa adhuc magis quàm spiritus, qui in terra frigidus existis, & ipsa in seipsam, & in terram, spiritum emittit. Sed & aqua quæ hauritur in puteo spiritum semper mouet, velut flabellum, atque hoc ipsum aquæ frigiditatem inducit. Quæ verò non hauritur æstate, sed stans densa existit, non similiter spiritum in se à terra suscipit, neque in terram à seipsa distribuit, & simul à sole, & aere in puteo non disperso, sed stante ac firmato, primùm superficies ipsius calefit, deinde alia eius pars ad aliam deorsum caliditatem distribuit.

D & propterea aqua quæ æstate non hauritur, calidior est ea quæ hauritur. Quin & fontes valde profundi æstate semper frigidi existunt: & aqua hausta hyeme, terra calida existente, ex tali fonte, statim quidem calida est, vbi verò tempus progressum fuerit, frigida est, ab aere videlicet frigido existente talis facta. Perflatur enim à vento, & spiritus per ipsam pertransit. Quemadmodum etiam aqua quæ æstate hauritur, vbi hausta fuerit, statim frigida est, calida autem fit postea, propterea quòd terra rara existente, & spiritu in ipsa existente, perfrigeratur: Vbi autem haustæ tempus accesserit, stabilis fit, & calida conspicitur.

Calefit

ἔχει δὲ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ ἀεὶ πλέον ἢ ἔλασσον. τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐστι πάντα ἀφ᾽ ὕδατος. τούτου δὲ πέρι, ἐπιδείξω συμβάλλεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε, καὶ τῶν νεφέων. τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς ἐν ἀέρι, καὶ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι, καὶ κούφη τοῦ θέρεος· καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα. καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς τὰ κατάντεα. χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, αἰεὶ ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. τὸ δὲ ἀποπνέον διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης, καὶ ἀραιῆς ἐούσης, καὶ ψύχος τῇ γῇ ποιέει. καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. ἔχει δὲ οὕτως. ὥσπερ εἴ τις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνεὸν ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς, καὶ διαπνοὴν τῷ ὕδατι ποιήσειεν, νύγματι βελόνης, ἢ μικρῷ μείζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας μετέωρον, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημμένου πνεῦμα χωρήσει, ἀλλ᾽ ὕδωρ. οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην, ἣ ἀποπνεύσεται τὸ ὕδωρ. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. ἢν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσῃς, καὶ κρεμάσας μετέωρον τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημμένου. εὐρυχωρίη γάρ ἐστι τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρέειν διὰ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ διὰ τοῦ τετρημμένου τὸ πνεῦμα διὰ τόδε διίεισιν. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος ἐν τῇ γῇ, τῷ ὕδατι. εὐρυχωρίη γάρ ἐστιν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης, καὶ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωυτὸν, καὶ διίεισα τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι᾽ αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης. διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος, καὶ τὸ ὕδωρ μᾶλλον τοῦ πνεύματος, τοῦ ἐν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος, καὶ αὐτὸ ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ τὸ πνεῦμα, καὶ ἐς τὴν γῆν. καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι, ἀεὶ διακινέει τὸ πνεῦμα, ὥσπερ ῥιπὶς. καὶ ποιέει αὐτὸ, ψύχος παρέχειν τῷ ὕδατι. τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ᾽ ἑστηκὸς, πυκνὸν ἐὸν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα ἐς ἑωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐδ᾽ ἐς τὴν γῆν ἀπ᾽ ἑωυτοῦ ἀποδίδωσι. καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος, οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ στασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς. ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐς τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, θερμότερόν ἐστι τοῦ ἀντλεομένου. αἵ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μάλα τοῦ θέρεος ἀεὶ ψυχραί εἰσι. καὶ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ, τοῦ χειμῶνος, καὶ τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ ταύτης τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν. ὅταν δὲ χρόνος δίῃ, ψυχρόν ἐστιν, ὑπὸ τοῦ ἠέρος δηλονότι ἐγγένηται, ψυχροῦ ἐόντος. ἐξαιρεῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, καὶ τὸ πνεῦμα δι᾽ αὐτοῦ διηθέει. καθάπερ καὶ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστι. θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε: ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ, ψύχεται. ὅταν δὲ ἀρυσθέντι χρόνος ἐγγένηται, στάσιμον γίνεται καὶ θερμαίνεται.

θερ-

θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἠέρος, θερμοῦ ἐόντος. ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι τοῦ θέρεος, διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. ἀναλήψομαι δὲ αὖθις, ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι. τοῦ δὲ χειμῶνος, θερμόν. τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς, τοὐναντίον τούτου.

Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι, ἅτε ἐστὶ νοσώδεα, καὶ ἃ ὑγιεινότατα, καὶ ὁκόσα ἀφ᾽ ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι, καὶ ὅσα ἀγαθά. πλεῖστον γὰρ μέρος ξυμβάλλεται ἐς τὴν ὑγιείην. Ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα, καὶ στάσιμα, καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρεος εἶναι θερμά, καὶ παχέα, καὶ ὀδμὴν ἔχοντα. ἅτε οὐκ ἀπόρρυτα ἐόντα, ἀλλὰ τοῦ τε ὀμβρίου ὕδατος ἐπιτρεφομένου αἰεὶ νέου, τοῦ τε ἡλίου καίοντος, ἀνάγκη ἄχροά τε εἶναι, καὶ πονηρά, καὶ χολώδεα. τοῦ δὲ χειμῶνος παγετώδεά τε, καὶ ψυχρά, καὶ τεθολωμένα, ὑπό τε χιόνος καὶ παγετῶν. ὥστε φλεγματωδέστατα εἶναι, καὶ βραγχωδέστατα. τοῖσι δὲ πίνουσι σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι, καὶ μεμυωμένους. καὶ τὰς γαστέρας σκληράς τε, καὶ λεπτάς, καὶ θερμάς. τοὺς δὲ ὤμους, καὶ τὰς κληῖδας, καὶ τὸ πρόσωπον καταλελεπτύσθαι. ἐς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται, διότι ἰσχνοί εἰσιν. ἐδώδους τε εἶναι τοὺς τοιούτους, καὶ διψηρούς. τάς τε κοιλίας ξηροτάτας τε καὶ τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω ἔχειν, ὥστε τῶν φαρμάκων ἰσχυροτέρων δεῖσθαι. τοῦτο μὲν τὸ νόσημα αὐτέοισι ξύντροφόν ἐστι καὶ θέρεος, καὶ χειμῶνος. πρὸς δὲ τουτέοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλεῖστοι γίνονται, καὶ θανατωδέστατοι. τοῦ γὰρ θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι, καὶ διάρροιαι, καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι πολυχρόνιοι. ταῦτα δὲ τὰ νοσήματα μηκυνθέντα, τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρωπας καθίστησι, καὶ ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν αὐτέοισι τοῦ θέρεος γίγνεται. τοῦ δὲ χειμῶνος, τοῖσι νεωτέροισι μὲν περιπνευμονίαι τε καὶ μανιώδη νοσήματα. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, καῦσοι, διὰ τὴν τῆς κοιλίης σκληρότητα. τῇσι δὲ γυναιξὶν οἰδήματα ἐγγίνεται, καὶ φλέγμα λευκόν, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι μόλις, καὶ τίκτουσι χαλεπῶς. μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα, καὶ οἰδέοντα, ἔπειτα ἐν τῇσι τροφῇσι φθινώδεά τε καὶ πονηρὰ γίγνεται. ἥ τε κάθαρσις τῇσι γυναιξὶν οὐκ ἐπιγίνεται χρηστὴ μετὰ τὸν τόκον. τοῖσι δὲ παιδίοισι, κῆλαι ἐπιγίγνονται μάλιστα, καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν κιρσοὶ καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι κνήμῃσιν. ὥστε τὰς τοιαύτας φύσιας οὐχ οἷόν τε μακροβίους εἶναι, ἀλλὰ προγηράσκειν τοῦ χρόνου τοῦ ἱκνευμένου. ἔτι δὲ αἱ γυναῖκες δοκέουσιν ἔχειν ἐν γαστρί, καὶ ὁκόταν ὁ τόκος ᾖ, ἀφανίζηται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός. τοῦτο δὲ γίγνεται ὑπὸ ὑδέρου, ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι. τὰ μὲν τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς ἅπαν χρῆμα. Δεύτερα δέ, ὅσων εἶεν αἱ πηγαὶ ἐκ πετρέων. σκληρὰ γὰρ ἀνάγκη εἶναι, ἢ εἴτε ὅκου θερμὰ ὕδατά ἐστιν, ἢ σίδηρος γίγνεται, ἢ χαλκός, ἢ ἄργυρος, ἢ χρυσός, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρία, ἢ ἄσφαλτον, ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ

* θερμοτάτας.

Calefit enim ab aere calido existente, quemadmodum & aqua quæ non hauritur in puteo æstate, ob hoc ipsum calida redditur. Atque hæc à me de hoc dicta sunt. Repetam autem rursus, quòd æstate inferna terræ pars frigida est, hyeme vero calida: Superna autem vice versa. A

Cæterum de aquis deinceps narrare volo, quæ morbosæ sint, & quæ saluberrimæ: & quæ mala reliquis ab aqua fieri verisimile est,
4 itemque quæ bona. plurimam enim partem conferunt ad sanitatem. Quæcunque igitur palustres sunt, & stabiles ac lacustres, eas necesse est æstate esse calidas, ac crassas, & graueolentes. Quum enim non defluant, sed aqua pluuia semper noua inferatur, & sol B vrat, necesse est ipsas decolores esse, & prauas ac biliosas: Hyeme vero glaciatas & frigidas ac turbatas præ niue ac glacie, vt pituitosissimæ existant, ac raucedinem facilime inducant. Bibentibus autem splenes semper sint magni ac pleni: & ventres duri, tenues ac calidi. Humeri vero & claniculæ & facies attenuata. In splenem enim carnes colliquantur, quapropter graciles existunt. Edaces autem esse tales, ac siticulosos par est, ventresque tum supernos, tum infernos, calidissimos habere, vt etiam fortioribus medicamentis opus habeant. Atque hic morbus ipsis & æstate, & hyeme familiaris est. Ad hæc, etiam hydropes plurimi ac letalissimi fiunt, æstate enim C dysenteriæ multæ, ac alui profluuia incidunt, & febres quartanæ diuturnæ. hi autem morbi prolongati, tales naturas ad hydropas deducunt, ac occidunt. Et hi quidem morbi ipsis æstate fiunt. Hyeme vero iunioribus quidem peripneumoniæ, & insaniæ morbi: Senioribus vero, febres ardentes, propter ventris duriciem: Mulieribus autem tumores oboriuntur, & pituita alba, & vix in ventre concipiunt, ac difficulter pariunt, & fœtus magnos ac tumidos: deinde ex alimentis tabescentes, ac deprauati fiunt. Et purgatio commoda post partum mulieribus non contingit. Pueris vero herniæ accedunt, & viris varices, & vlcera in tibia. D Quare fieri non potest vt tales naturæ longæuæ sint, sed ante temporis aduentum senescunt. Præterea fœminæ se in vtero habere putant, & vbi partus tempus adest, ventris moles illa ac plenitudo euanescit. Hoc autem contingit ex aqua, quum vteri ex aqua concepta laborant. Atque has quidem aquas ad omnem rem improbas esse censeo. Secundo vero loco eas, quarum fontes è petris scaturiunt; (duras enim esse necesse est:) aut isthic vbi calidæ aquæ existunt, aut ferrum nascitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut sulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. hęc enim omnia prę violentia caloris nascun-

A nascuntur. Non itaque ex huiusmodi terra aquæ bonæ prodeunt, sed duræ & æstuosæ, quæ & difficulter minguntur, & ad alui egestionem contrariæ sunt. Optimæ verò sunt quæ ex sublimibus locis, ac terreis collibus fluunt. Hæ enim & dulces sunt, & albæ, & vinum modicum ferre possunt: & hyeme calidæ fiunt, æstate vero frigidæ. tales enim fuerint ex profundissimis fontibus. Maximè verò laudare eas oportet, quarum fluxiones ad solis exortus erumpunt, & præsertim ad æstiuos, necesse est enim odoratas esse ac leues. Quæcunque vero salsæ, & crudæ ac duræ sunt, ad hoc quidem vt eas oẽs bibant, non bonæ sunt. sunt tamen aliquæ naturæ, & morbi, quibus
B tales aquæ in potu commodæ sunt, de quibus statim dicam. Habet autem & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes suos ad orientes habent, hæ præ omnibus optimæ sunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æstiuos solis exortus ac occasus emergunt, & magis quæ ad orientes vergunt. Tertio loco sunt, quæ inter occasus æstiuos ac hybernos scaturiunt. Pessimæ verò quæ ad austrum, & quæ inter æstiuum ortum & occasum. Et hæ quidem ad australes partes valde prauæ sunt, ad boreales vero meliores. His autem hoc modo vti conuenit. Quisquis sanus ac robustus est, is nullum discrimen faciat, sed semper eam quę præsens est bibat. Quicunque vero mor-
C bi gratia, eam quę commodissima est bibere volet, is si ita fecerit, maxime sanitatem assequi poterit. Quorum quidem ventres duri sunt, & idonei ad hoc vt amburantur, his dulcissimę, & leuissimę, ac splendidissimę conducunt: Quorum verò molles ventres, & humidi ac pituitosi sunt, his durissimę, & crudissimę, ac subsalsę aquę conferunt: sic enim maxime resiccari poterint. Quęcunque enim aquæ optimæ coctu sunt, ac lenissimæ, eas par est & ventrem maxime exoluere ac eliquare. Quæ vero duræ sunt, & minime coctu bonæ, hæ magis constringunt ventres ac resiccant. At enim mentiuntur 6
homines de salsis aquis, propter imperitiam,
D in eo quòd per aluum secedere, eamque soluere putant, maxime enim contrarię sunt ad alui egestionem ac secessum, sunt enim crudę, & coqui non possunt. Quare venter magis ab ipsis adstringitur, quàm eliquatur. Et de fontanis quidem aquis hoc modo res se habet. De pluuialibus autem, & quę à niuę fiunt, vt habeat, deinceps dicam. Aquę igitur pluuiales leuissimę & dulcissimę, & tenuissimę, ac splendidissimę sunt. Primùm enim sol quod tenuissimum ac leuissimum est in aqua, educit, ac sursum rapit, clarum autem hoc, ipsum mare facit, quod enim salsum est isthic relinquitur, præ crassitudine, ac grauitate, & fit mare, quod vero tenuissi-

τοῦ θερμοῦ. οὐ τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γίνεται, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυσώδεα, διουρέεταί χαλεπὰ, καὶ πρὸς τὴν διαχώρησιν ἐναντία εἶναι*. Ἄριστα δὲ, ὁκόσα ἐκ μετεώρων χωρίων, καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά τε γάρ ἐστι γλυκέα καὶ λευκὰ, καὶ τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον οἷά τέ ἐστι: τοῦ δὲ χειμῶνος θερμὰ γίνεται, τοῦ δὲ θέρεος ψυχρά. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἐκ βαθυτάτων πηγέων. Μάλιστα δὲ ἐπαινέειν, ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐῤῥώγασι, καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς θερινάς. ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι, καὶ εὐώδεα, καὶ κοῦφα. Ὁκόσα δέ ἐστιν ἁλυκὰ, καὶ ἀτέραμνα, καὶ σκληρὰ, τὰ μὲν πάντα* πίνειν οὐκ ἀγαθά. εἰσὶ δ' ἔνιαι φύσιες, καὶ νοσεύματα, εἰς ἃ ἐπιτήδειά ἐστι τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, περὶ ὧν φράσω αὐτίκα.

Ἔχει δὲ καὶ περὶ τουτέων ὧδε. Ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἔχουσι, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωυτέων ἐστί. δεύτερα δὲ τῶν, τὰ μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου καὶ δυσέων, καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὰς ἀνατολάς. τρίτα δὲ, τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν, καὶ τῶν χειμερινῶν. Φαυλότατα δὲ, τὰ πρὸς τὸν νότον, καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς ἢ δύσιος. καὶ ταῦτα τοῖσι μὲν νοτίοισιν πάνυ πονηρὰ, τοῖσι δὲ βορέοισιν ἀμείνω. Τουτέοισι δὲ πρέπει ὧδε χρέεσθαι. ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ ἔῤῥωται, μηδὲν διακρίνειν, ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. ὅστις δὲ νούσου εἵνεκα βούλεται τὸ ἐπιτηδειότατον πίνειν, ὧδε ἂν ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. Ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσι, καὶ ξυγκαίειν ἀγαθαὶ εἶναι, τουτέοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει, καὶ κουφότατα, καὶ λαμπρότατα. Ὁκόσων δὲ μαλθακαὶ αἱ νηδύες καὶ ὑγραί εἰσι, καὶ φλεγματώδεες, τούτοισι δὲ τὰ σκληρότατα, καὶ ἀτεραμνότατα, καὶ τὰ ὑφαλυκά. οὕτω γὰρ ἂν ξηραίνοιτο μάλιστα. Ὁκόσα γὰρ ὕδατά ἐστιν ἕψειν ἄριστα, καὶ τηκτότατα*, ταῦτα καὶ τὴν κοιλίην διαλύειν εἰκὸς μάλιστα, καὶ διατήκειν. Ὁκόσα δέ ἐστιν ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθὰ, ταῦτα δὲ ξυνίστησι μᾶλλον τὰς κοιλίας, καὶ ξηραίνει. Ἀλλὰ γὰρ ψευσάμενοί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων πέρι, δι' ἀπειρίην, καὶ ὅτι νομίζεται διαχωρητικά:* τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστιν πρὸς τὴν διαχώρησιν: ἀτέραμνα γὰρ, καὶ ἀνέψανα, ὥστε καὶ τὴν κοιλίην ὑπ' αὐτῶν στύφεσθαι μᾶλλον ἢ τήκεσθαι. Καὶ περὶ μὲν τῶν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει. Περὶ δὲ τῶν ὀμβρίων, καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος, φράσω ὅκως ἔχει. Τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα, καὶ γλυκύτατά ἐστιν, καὶ λεπτότατα, καὶ λαμπρότατα. Τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τό τε λεπτότατον καὶ κουφότατον. Δῆλον δὲ αἱ ἅλες ποιέουσιν. τὸ μὲν γὰρ ἁλμυρὸν λείπεται αὐτέου, ὑπὸ παχέος καὶ βαρέος, καὶ γίγνεται ἅλες. τὸ δὲ

* ἐστὶν
* παντὶ
* τηκτικότατα.
* εἶναι τὰ ἁλυκά.

Vet. Cod. λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος. ἀνάγει δὲ τὸ τοιοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων μόνον τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐξ ἁπάντων, ἐν ὁκόσοισιν ὑγρόν τί ἐστιν. ἔνεστι δὲ ἐν παντὶ χρήματι. καὶ ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότατον τῆς ἰκμάδος, καὶ κουφότατον. τεκμήριον δὲ μέγιστον, ὅταν ἄνθρωπος ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ, ἢ καθίζῃ, ἱμάτιον ἔχων. ὁκόσα μὲν τοῦ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώῃ ἄν. ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει τὸ προφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. ὁκόσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἱματίου ἐσκέπασται, ἢ ὑπ' ἄλλου του, ἱδροῖ: ἐξάγεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ βιάζεται: σώζεται δὲ ὑπὸ τῆς σκέπης, ὥστε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἅπαν τὸ σῶμα ὁμοίως διεῖ: οὐ γὰρ ἔτι ὁ ἥλιος ἐπιλάμπει. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιστα ταῦτα, καὶ ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν τὸ ὄμβριον, ὅτι ἀπὸ πλείστων ξυνῆκται καὶ συμμέμικται, ὥστε σήπεσθαι τάχιστα. Ἔτι δὲ πρὸς τουτέοισιν, ἐπειδὰν ἁρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὸν ἠέρα, τὸ μὲν θολερὸν αὐτέου καὶ νυκτοειδὲς ἐκκρίνεται, καὶ ἐξίσταται, καὶ γίγνεται ἠὴρ καὶ ὀμίχλη. τὸ δὲ λεπτότατον καὶ κουφότατον αὐτέου λείπεται, καὶ γλυκαίνεται, ὑπὸ τοῦ ἡλίου καιόμενόν τε καὶ ἑψόμενον. Γίγνεται δὲ καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἑψόμενα αἰεὶ γλυκέα. Ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ᾖ, καὶ μήπω ξυνεστήκει, φέρεται μετέωρον. Ὁκόταν δέ κου ἀθροισθῇ καὶ ξυστραφῇ ἐς τὸ αὐτὸ, ὑπὸ ἀνέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταῤῥήγνυται, ᾗ ἂν τύχῃ πλεῖστον ξυστραφέν. τότε γὰρ ἐοικὸς τοῦτο μᾶλλον γίνεσθαι, ὁκόταν τὰ νέφεα, μὴ ὑπὸ ἀνέμου στάσιν ἔχοντος ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα, ἐξαίφνης ἀντικόψῃ πνεῦμα ἐναντίον, καὶ ἕτερα νέφεα: ἐνταῦθα μὲν πρῶτον αὐτέου ξυστρέφεται. τὰ δὲ ὄπισθεν, ἐπιφέρεταί τε, καὶ οὕτω παχύνεται καὶ μελαίνεται καὶ ξυστρέφεται ἐς τὸ αὐτὸ, καὶ ὑπὸ βάρεος καταῤῥήγνυται, καὶ ὄμβροι γίνονται. Ταῦτα μὲν * ἐστιν ἄριστα κατὰ τὸ εἰκός: δεῖται δὲ ἀφέψεσθαι καὶ ἀποσήπεσθαι. εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν, καὶ βράγχος καὶ βαρυφωνίη τοῖς πίνουσι προσίσταται. Τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, πονηρά. Ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν καθίσταται, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτέου λαμπρὸν, καὶ κοῦφον, καὶ γλυκὺ ἐκκρίνεται, καὶ ἀφανίζεται: τὸ δὲ θολωδέστατον καὶ σταθμωδέστατον λείπεται. Γνοίης δ' ἂν ὧδε. εἰ γὰρ βούλει, ὅταν οἱ χειμῶνες, ἀγγεῖον, μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς τὴν αἰθρίην, ἵνα πήξεται μάλιστα, ἔπειτα τῇ ὑστεραίῃ εἰσενεγκὼν εἰς ἀλέαν, ὅπου χαλάσει μάλιστα ὁ παγετὸς, ὁκόταν δὲ λυθῇ ἀναμετρεῖν τὸ ὕδωρ, εὑρήσεις ἔλασσον συχνῷ. τοῦτο τεκμήριον, ὅτι ὑπὸ τῆς πήξιος ἀφανίζεται καὶ ἀναξηραίνεται τὸ κουφότατον καὶ λεπτότατον, οὐ τὸ βαρύτατον καὶ παχύτατον: οὐ γὰρ ἂν δύναιτο. ταύτῃ οὖν νομίζω πονηρότατα ταῦτα τὰ ὕδατα εἶναι τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου, καὶ τὰ τουτέοισιν ἑπόμενα, πρὸς ἅπαντα χρήματα. Περὶ

μὲν

* οὐκ

tenuissimũ est sol sursum rapit, præ leuitate. Ra A
pit aũt tale non solũ ab aquis stagnantibus, sed
et ex ipso mari & ex omnibus, ĩ quibus aliquid
humoris inest (inest aũt in omnibus rebus.) Et
ex ipsis hominibus tenuissimũ ac leuissimũ hu-
morem ducit. Eius rei maximum signũ inde su
mere licet, vbi homo vestibus indutus in sole
iter fecerit, aut sederit. quascunq; .n. corporis
partes sol aspicit, hæ nõ exudant (sed .n. quic-
quid cõparet sudoris, sursum rapit.) q̃ vero sub
veste cõtectæ sunt, aut sub aliqua alia re, hę exu-
dant. educitur enim ac domatur à sole sudor:
seruatur aũt ex tegmẽtis, vt ne disperdatur à so-
le. Quũ vero in vmbrã deuenerit, totũ corpus
similiter sudore perfluit. non .n. amplius sol af-
fulget. Quapropter et ex oĩbus aquis hæ citissi- B
me putrescunt: & odorẽ malum pluuialis aqua
habet, eo q ex plurimis congregata est, ac per-
mixta, vt citissime putrescat. Ad hæc vero, vbi
rapta est, & in sublime eleuata, dum circũfertur
& ad aerẽ permiscetur, quod turbidũ est in ip-
sa, ac noctẽ refert, id excernitur ac decedit, & fit
aer, & nebula: quod vero tenuissimũ ac leuissi-
mũ in ipsa, hoc relinquitur, ac dulcescit, dum à
sole vritur, ac coquitur. Fiunt aũt & alia oĩa quę
7 coquuntur semper dulcia. Quandiu igitur di-
spersa fuerit, & nondũ congregata, fertur subli-
mis. Vbi vero coaceruata fuerit, ac simul cõgre
gata, derepente à ventis inter se aduersarijs, tũc
disrumpitur, qua parte plurima collecta fuerit.
Tunc .n. hoc magis fieri verisimile est, quũ ne- C
bulas à vẽto stabilitatẽ non habente concitatas
ac procedẽtes, derepẽte ventus cõtrarius, ac aliæ
nebulæ reliserint: atq; tũc quidem prima ipsius
pars cõgregatur, q̃ vero à posteriore parte sunt,
insuper accedũt, & sic crassescunt, & nigrescũt,
ac simul cõgregantur, & præ grauitate disrum-
puntur, & pluuiæ fiũt. Atq; hæ quidẽ aquæ opti
mæ sunt ẜm hanc rationẽ, verùm opus habet vt
decoquantur, ac a putredine defendãtur: sin mi
nus, odorẽ prauum habent, & raucedines, & vo
cis grauitatẽ bibẽtibus inde accedere par est. At
vero aquæ ex niue ac glacie productæ, oẽs malę
sunt. quũ .n. semel concretę fuerint, nõ amplius
in pristinã naturã restituuntur: sed quod quidẽ
in ipsa clarũ ac leue, & dulce est, excernitur ac D
disperditur: quod vero turbidissimũ est, ac pon
derosissimum, relinquitur. Hoc vero cognoue
ris hoc modo. Si .n. volueris hyemis tẽpore, va
sculũ certa aquæ mẽsura infusa, sub dio expone
re, quo maxime cõgeletur: deinde postridie in
locũ calidum deportatum sinere, quo maxime
glacies liquescat, & vbi exoluta fuerit, aquã me
tiri: reperies aquã multo pauciorem. Atq; hoc
signũ est, q à congelatione id, quod leuissimũ
ac tenuissimum est, disperditur, & nõ quod gra
uissimum & crassissimũ existit. non .n. hoc di-
sperdi poterit. Hac igitur de caussa has aquas, q̃
à niue ac glacie eliquãtur, pessimas esse puto ad
oẽs res: itemq; eas, quæ ad has sequuntur. Atquẽ

sic

A sic quidem de pluuialibus, & niualibus, ac glacialibus aquis res se habet. Calculo vero maxime laborãt homines, & ex renũ affectionibus, & vrinæ stillicidio, & coxendicum morbo corripiuntur, & herniæ fiũt, vbi aquas omnigenas bibũt, & de magnis fluminibus, in quæ alia deferuntur: & de stagno, in quod fluxiones multę ac omnis generis deueniunt; & qui aquis inuectitijs vtuntur, q̃ ex longo, & non breui locorũ interuallo afferuntur. non enim fieri potest, vt alia aqua similis sit alij. Sed aliæ dulces sunt, aliæ salsæ, & aluminosæ, aliæ de calidis fluunt. Vbi vero hæ simul inter se miscentur, dissident: & quæ fortissima est, semper superat. Præualet autem non semper eadem, sed alias alia. Sed & B ex ventis, alij quidem Boreas robur exhibet, alij verò Auster: & de reliquis eadem ratio existit. Talibus igitur necesse est limum, & arenam in vasis subsidere: & ab his, si potentur, morbi prædicti fiunt. quod autem non omnibus, consequenter declarabo. Quorum quidem aluus satis fluida est ac sana, & vesica non ardens, neq; stomachus vesicæ valde coardescit, hi facile vrinã eijciũt, & in vesica nihil ipsis cõgregatur. Quorum verò aluus ardens, ac feruida fuerit, in his necesse est etiam vesicam idem perpeti. Quum enim magis, q̃ pro natura, fuerit calefacta, stomachus ipsius inflãmatur. Vbi vero hæc perpetitur, vrinam non dimittit, sed in seipsa concoquit, & adurit: & quod quidẽ tenuissimum in C ipsa est, excernitur: & quod purissimum est, trãsit & emingitur: quod vero crassissimum ac turbidissimum est, coaceruatur, & concrescit, primùm quidem parũ, deinde maius fit. Dum enim voluitur ab vrina, quicquid crassum compactum fuerit, ad seipsum adaptat, atque sic augescit, & in totum concrescit. Et quum vrinam emittit, ad vesicæ stomachum allabitur ab vrina impulsum, & vrinæ emissionem impedit & dolorem vehementem exhibet. Quare pueri calculosi fricant ac trahunt pudenda. videtur enim ipsis caussa micturitionis eo loco esse. Signum autem eius, quòd hæc ita se habent, hoc est. Vrinam splendidissimã calculosi mingunt, ad similitudinem seri, eo q̃ id quod crassissimũ D est ac biliosissimum, isthic manet, & coaceruatur, ac concrescit. Et plerique sanè hoc modo lapidem & calculum contrahunt. Fit autẽ pueris etiam ex lacte, si non salubre id fuerit, sed valde calidum ac biliosum. ventrem enim percalefacit, & vesicam. Quare vrina dum aduritur, hæc patitur. Et sanè censeo melius esse pueris vinum quàm aquosissimũ dare: minus enim venas adurit, ac resiccat. Muliebribus autem pudendis non similiter contingit; meatus enim vrinæ in vesica breuis est & amplius, vt facile vrina impellatur. Neque enim manu pudendum fricat, veluti masculus, neque vrinæ in vesica meatũ contingit: ad pudenda enim perforatus est: & quia meatus sunt ampli, etiã plus bibunt

μὲν ἐξ ὀμβρείων ὑδάτων, καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων, οὕτως ἔχει. Λιθιῶσι δὲ μάλιστα ἄνθρωποι, καὶ ὑπὸ νεφριτίδων καὶ στραγγουρίης ἁλίσκονται, καὶ ἰσχιάδων, καὶ κῆλαι γίνονται, ὅκου ὕδατα πίνουσι παντοδαπώτατα: καὶ ἀπὸ ποταμῶν μεγάλων, εἰς οὓς ποταμοὺς ἕτεροι ἐμβάλλουσι: καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥεύματα 8 πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἀφικνεῦνται: καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπακτοῖσι χρέονται, διὰ μακροῦ ἀγομένοισι, καὶ μὴ ἐκ βραχέος. Οὐ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ, ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα εἶναι, τὰ δὲ ἁλυκά τε καὶ στυπτηριώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ θερμῶν ῥέειν. ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς ταυτὸν, ἀλλήλοισι στασιάζει, καὶ κρατέει ἀεὶ τὸ ἰσχυρότατον. ἰσχύει δὲ οὐκ ἀεὶ τωυτὸ, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο. καὶ τὰ πνεύματα: τῷ μὲν γὰρ βορέης τὴν ἰσχὺν παρέχεται, τῷ δὲ ὁ νότος, καὶ τῶν λοιπῶν πέρι ωὑτὸς λόγος. Ὑφίστασθαι οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἰλὺν καὶ ψάμμον: καὶ ἀπὸ τουτέων πινομένων τὰ νοσήματα γίνεται τὰ προειρημένα. Ὅτι δὲ οὐχ ἅπασιν, ἑξῆς φράσω. Ὁκόσων μὲν ἥ τε κοιλίη εὔροός τε καὶ ὑγιηρής ἐστι, καὶ ἡ κύστις μὴ πυρετώδης, μὴ δὲ ὁ στόμαχος τῆς κύστιος ξυμπέπρακται* λίην, οὗτοι μὲν διουρεῦσι ῥηϊδίως, καὶ ἐν τῇ κύστει οὐδὲν ξυστρέφεται. ὁκόσων δὲ ἂν ἡ κοιλίη πυρετώδης ᾖ, ἀνάγκη καὶ τὴν κύστιν τωυτὸ πάσχειν. ὁκόταν γὰρ θερμανθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλέγμηνεν αὐτῆς ὁ στόμαχος: ὁκόταν δὲ ταῦτα πάθῃ, τὸ οὖρον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωυτέῳ ξυνέψει καὶ συγκαίει. καὶ τὸ μὲν λεπτότατον αὐτέου ἀποκρίνεται, καὶ τὸ καθαρώτατον διιεῖ καὶ ἐξουρέεται: τὸ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέστατον ξυστρέφεται καὶ συμπήγνυται, τὸ μὲν πρῶτον μικρὸν, ἔπειτα μεῖζον γίνεται. κυλινδεύμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅτι ἂν ξυνίστηται παχὺ, ξυναρμόζει πρὸς ἑωυτὸ, καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται. καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν στόμαχον τῆς κύστιος προσπίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον, καὶ κωλύει οὐρέειν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν. ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα: δοκέει γὰρ αὐτέοις τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. τεκμήριον δὲ ὅτι οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν, ὅτι τὸ παχύτατον καὶ χολωδέστατον αὐτέου μένει, καὶ συστρέφεται. τὰ μὲν πλεῖστα οὕτω λιθιᾷ. γίνεται δὲ παισὶ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηρὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίην, καὶ χολῶδες. τὴν γὰρ κοιλίην διαθερμαίνει, καὶ τὴν κύστιν. ὥστε τὸ οὖρον ξυγκαιόμενον ταῦτα πάσχειν. καὶ φημὶ ἄμεινον εἶναι τοῖς παιδίοισι τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέστατον διδόναι. ἧσσον γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει, καὶ συναυαίνει. τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις γίνεται οὐχ ὁμοίως. ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐστιν ὁ τῆς κύστιος, εὐρὺς, ὥστε βιάζεται τὸ οὖρον ῥηϊδίως. οὔτε γὰρ τῇ χειρὶ τρίβει τὸ αἰδοῖον, ὥσπερ τὸ ἄρσεν, οὔτε ἅπτεται τοῦ οὐρητῆρος: ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται: καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρεῖς, καὶ πίνουσιν

Vet. Cod.

* ξυμπίμπραται.

νοῦσι πλεῖον, ἢ οἱ παῖδες. περὶ μὲν οὖν τουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι τουτέων ἐγγύτατα. Περὶ δὲ ἐτῶν, * ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγινώσκοι, ὁ ποῖόν τι μέλλει ἔσεσθαι τὸ ἔτος, εἴτε νοσερὸν, εἴτε ὑγιηρόν. Ην μὲν γὰρ κατὰ λόγον γίνηται τὰ σημεῖα ἐπὶ τοῖς ἄστροισι δύνουσί τε καὶ ἐπιτέλλουσιν, ἔντε τῷ μετοπώρῳ ὕδατα γένηται, καὶ ὁ χειμὼν μέτριος, καὶ μήτε λίην εὔδιος, μήτε ὑπερβάλλων τὸν καιρὸν τῷ ψύχει: ἔντε τῷ ἦρι ὕδατα γένηται ὡραῖα, καὶ ἐν τῷ θέρει: οὕτω τὸ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς εἶναι. Ην δὲ ὁ μὲν χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἦρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετῶδες γίνεσθαι, καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιεῖν. ὁκόταν γὰρ τὸ πνῖγος ἐπιγένηται ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς ἐούσης ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν ἐαρινῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ νότου, ἀνάγκη διπλόον τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε τῆς γῆς διαβρόχου ἐούσης καὶ θερμῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καίοντος. * Οὐ γὰρ οἷόν τε τοῦ ἦρος τοιουτέου ὄντος. μὴ οὐ πλαδᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα, ὥστε τοὺς πυρετοὺς ἐπιπίπτειν ὀξυτάτους ἅπασιν, μάλιστα δὲ τοῖσι φλεγματίησι. τὰς δὲ δυσεντερίας εἰκός ἐστιν γίγνεσθαι, καὶ τῇσι γυναιξὶ, καὶ τοῖσιν εἴδεσι τοῖς ὑγροτάτοισι. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς ἐπιτολῇ ὕδωρ ἐπιγένηται καὶ χειμὼν, καὶ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν, ἐλπὶς παύσασθαι, καὶ τὸ μετόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι. ἢν δὲ μὴ, κίνδυνος θανάτους τε γενέσθαι τοῖσι παιδίοισι, καὶ τῇσι γυναιξὶ (τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσιν ἥκιστα) τούς τε περιγενομένους εἰς τεταρταίους ἀποτελευτᾶν, καὶ ἐκ τῶν τεταρταίων ἐς ὕδρωπας. Ην δ' ὁ μὲν χειμὼν νότιος γένηται, καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος, τὸ δὲ ἦρ βόρειόν τε, καὶ αὐχμηρὸν, καὶ χειμέριον, πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας, ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, καὶ ὁ τόκος αὐτέῃσιν ᾖ πρὸς τῷ ἦρι, ἐκτιτρώσκεσθαι. ὁκόσαι δ' ἂν καὶ τέκωσιν, ἀκρατέα τὰ παιδία τίκτειν, καὶ νοσώδη. ὥστε ἢ αὐτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ ζῶσι λεπτά τε ἐόντα, καὶ ἀσθενέα, καὶ νοσώδεα. ταῦτα μὲν τῇσι γυναιξίν. τοῖς δὲ λοιποῖσι δυσεντερίας, καὶ ὀφθαλμίας ξηρὰς, καὶ ἐνίοισι καταῤῥόους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὸν πνεύμονα. τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίῃσι τὰς δυσεντερίας εἰκὸς γίγνεσθαι, καὶ τῇσι γυναιξὶν, φλέγματος ἐπικαταῤῥυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, ὀφθαλμίαι ξηραὶ, διὰ τὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῆς σαρκός. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, καταῤῥόους, διὰ τὴν ἀραιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν φλεβῶν. ὥστε ἐξαίφνης τοὺς μὲν ἀπόλλυσθαι, * τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνεσθαι, * ὁκόταν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐόντος νοτίου καὶ θερμοῦ τὸ σῶμα μὴ ξυνίσταται, μηδὲ φλέβες, τοῦ ἦρος ἐπιγενομένου βορείου, καὶ αὐχμηροῦ, καὶ ψυχροῦ, ὁ ἐγκέφαλος, ὁπηνίκα αὐτὸν ἔδει ἅμα τῷ ἦρι διαλύεσθαι καὶ καθαίρεσθαι ὑπό τε κορύζης καὶ βράγχων, τηνικαῦτα πήγνυταί τε καὶ συνίσταται. ὥστε ἐξαίφνης τοῦ θέρεος ἐπιγενομένου, καὶ τοῦ καύματος, καὶ τῆς μεταβολῆς ἐπιγινομένης, ταῦτα τὰ νοσεύματα ἐπιπίπτειν.

τῶν

*ἔτω δ' ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγ.

*ξηρὸς

*κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραὶ, τοῖσί τε παισὶ καὶ γυναιξὶ πυρετοί.

*τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκυιῶν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου.

*ἀνδράσι

*ὑπὸ φρενίτιδος

*τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ.

*καὶ διαβρόχου, καὶ θερμοῦ, τὸ σῶμα μὴ ξυνῇ.

*ἔδει

bunt quàm pueri. Et de his quidem sic res se habet, aut his quàm proxime. Cæterùm de annis hoc modo consideratione facta, quis cognoscere possit, qualisnam annus sit futurus, salubrisne an morbosus. Si enim secundum rationem fiant signa in astris occidentibus, ac orietibus: & in autumno aquæ fiant: & hyems sit moderata, & neque valde clemens, neque modum excedens frigiditate: & in vere, ac in æstate tempestiue pluat: sic sanè saluberrimum esse annum par est. Si verò hyems quidem sicca sit, & borealis, ver autem pluuiosum & australe, necesse est æstate frequentes febres, & lippitudines induci. Quum enim æstus derepente accedat, terra humida existente à vernis imbribus, & ab austro: necesse est æstum duplicatum esse, & à terra irrigua, ac calida, & à sole vrente: quum ventres in hominibus nondum constricti sint, neque cerebrum resiccatum, non enim fieri potest, quum ver tale existat, vt corpus & caro non humore fluida fiant, adeò, vt febres acutissimæ in omnes irruant, maxime autem in pituitosos. At dysenterias par est fieri mulieribus, & præsertim ijs quæ habitu humidis primo sunt. Et si quidem circa Canis exortum accedat aqua ac tempestas, & Ethesię spirauerint, spes est cessationis, & vt autumnus salubris fiat. Sin minus, periculum est ne & pueri, & mulieres moriantur: minime verò senes, & ne, qui superstites euadunt, in quartanas desinant, & ex quartanis in hydropas. Si verò hyems australis fiat, & pluuiosa, & clemens, ver autem boreale & siccum & tempestuosum, primùm quidem mulieres quę vterum gestant, & partus ipsis ad ver instat, abortum facturas esse verisimile est: quę verò etiam pepererint, impotentes ac morbosos pueros parere, ita vt aut statim pereant, aut tenues & debiles, ac morbosi viuant. Atque hęc quidem mulieribus: reliquis verò dysenterias & lippitudines siccas: & aliquibus defluxiones à capite in pulmonem. Pituitosis igitur dysenterias fieri verisimile est, & mulieribus, pituita de cerebro defluente, propter naturæ humiditatem. Biliosis verò lippitudines siccas, propter carnis caliditatem ac siccitatem. Valde autem senibus defluxiones, propter raritatem ac eliquationem venarum, adeò vt aliqui quidem derepête a phrenitide pereant, aliqui verò semisiderati dextra parte fiant, quum enim hyems sit australis, & pluuiosa, ac calida, & corpus non adstringatur, neque venę: vere accedente boreali & sicco ac frigido, cerebrum postquam ipsum dissolui ac purgari contigit à grauedine ac raucedine, tunc simul cùm vere stabilitur ac constringitur. quare derepente æstate accedente, & ardore, ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et intestinorum leuitates, & aqua intercus ferè reliquis morbis desinentibus superueniunt,

quum

A (beside "bunt quàm pueri")
9 (beside "esse annum par est")
B (beside "pente accedat … imbribus")
C (beside "in quartanas desinant")
10 (beside "odropas")
D (beside "cas, propter carnis")

A quum non queant facile ventriculi à concepta
humiditate exsiccari. Si autem ęstas pluuiosa 11
sit, & austro multum perfletur, similisque se-
quatur autumnus, necesse est hyemem morbi-
dam esse: & his qui pituita abundant, & qui
quadragesimum annum excesserunt, febres ar-
dentes fieri verisimile est: qui verò bile abun-
dant, costarum inflammationes & pulmonis,
pleuritidas, ac peripneumonias dictas. Si verò
ęstas sicca existat, & borealis, sequens verò au-
tumnus pluuiosus & australis, capitis dolores
ad hyemem expectare conuenit, & cerebri cor
ruptiones, ampliusque raucedines, grauedines
& tusses, aliquibus etiam tabes. Quod si bo-
realis sit autumnus ac siccus, & neque sub Ca-
B ne, neque sub Arcturo pluuiosus, confert pi-
tuitosis natura, & maxime qui natura sunt hu-
mida, & mulieribus. Biliosis autem infestissi-
mum hoc tempus existit. valde enim exsiccan-
tur, acciduntque eis lippitudines aridę, & fe-
bres acutę, ac diuturnę, & aliquibus bilis atra:
siquidem quod liquidissimum ac aquosissimũ
in bile est, consumitur, densissimum verò &
acerrimum relinquitur: quod idem accidit se-
cũdum eandem rationem & circa sanguinem,
vnde hi morbi his accidunt. Pituitosis autem
hęc omnia commoda sunt: exsiccantur enim
& in hyemem perducuntur, minime humecti,
sed resiccati. Hęc igitur si quis mente conci- 12
piet & considerabit, is pręcognoscet plurima
C omnino, quę ex huiusmodi mutationibus sint
futura. Maxime autem obseruare oportet ma- 13
gnas temporum mutationes, vt neque medici-
nas in illis nisi coacti exhibeamus, neque vra-
mus quę circa ventrem, neque secemus, prius-
quam prętereant dies decem, aut plures, & non
pauciores. Periculosissima sunt etiam ambo
solstitia, maxime verò ęstiuum. Periculosum
etiam ęquinoctium vtrunque, magis verò au-
tumnale. Oportet autem & astrorum exortus
considerare, pręcipue Canis, deinde Arcturi,
& Pleiadum occasum. Morbi enim in his ma-
xime diebus iudicantur, alijque perimunt, alij
verò desinunt, aut in aliam speciem, aliumque
statum transmutantur. Et circa hęc quidem
D sicut dixi habet. Volo autem & de Asia & 14
Europa demonstrare, quantum differant inter
se per omnia, & de gentium formis, cur distet,
& nihil inuicem simile habeant. Verùm de
omnibus si quis dicere velit, in immensum
excresceret sermo: quare de maximis, &
plurimum differentibus dicam, quantum sal-
tem mihi in ea re est compertum. Ac dico
quidem, plurimum differre Asiam ab Europa
secundum naturas omnium ex terra nascen-
tium, itemque hominum: longe enim pul-
chriora, & maiora omnia nascuntur in Asia.
Estque regio ipsa, regione nostra multo man-
suetior, sunt etiam hominum mores benignio-
res & cultiores. Caussa verò horum est, tem-
porum

τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκεσῶν τοῖς ἀνθρώποις,
μήτε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου, καὶ λειεντε-
ρίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσήμασι
ἐπιγίγνονται· οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι
ῥηϊδίως. Ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται, καὶ
νότιον, καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νο-
σερὸν εἶναι· καὶ τοῖς φλεγματίῃσι, καὶ τοῖς γε-
ραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων καύσους γίγνε-
σθαι εἰκός. τοῖσι δὲ χολώδεσι, πλευρίτιδας,
καὶ περιπνευμονίας. Ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν
γένηται καὶ βόρειον, τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον
καὶ νότιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα, καὶ σφα-
κέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι: καὶ προσέτι
βράγχους, καὶ κορύζας, καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ
καὶ φθίσιας. Ἢν δὲ βόρειόν τε ᾖ καὶ ἄνυδρον,
καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον, μήτε ἐπὶ τῷ ἀρ-
κτούρῳ, τοῖσι μὲν φλεγματίῃσι φύσει ξυμφέρει,
μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυ-
ναιξί. τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο πολεμιώτατον
γίνεται: λίην γὰρ ἀναξηραίνονται, καὶ ὀφθαλ-
μίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται *ξηραί, καὶ πυ- *ἰσχυραὶ
ρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι, ἐνίοισι καὶ μελαγ-
χολίαι. τῆς γὰρ χολῆς τὸ μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδα-
ρέστατον *ἀναλοῦται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ *ἀποξηραί-
δριμύτατον λείπεται. καὶ τοῦ αἵματος κατὰ νεται καὶ
τὸν αὐτὸν λόγον. *ἄφνω ταῦτα νοσήματα αὐ- ἀναλίσκε-
τέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι πάντα ται.
ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ, καὶ ἐς *ἐφ᾽ ὧ.
τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται, ὑπ᾽ ἄλλων τ᾽ ἐς ἄλλα
ἀναξηραινόμενοι. κατὰ ταῦτά τις *ὁ νοσεύμε- *ἐννοεύ-
νος, καὶ σκοπεύμενος, προειδείη ἂν τὰ πλεῖστα μενος
τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων.
Φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς
τῶν ὡρέων τὰς μεγίστας, καὶ μήτε φάρμακον
διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ, τι ἐς κοιλίην,
μήτε τέμνειν, πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέ-
κα, ἢ καὶ πλείονες: μέγιστα δέ εἰσιν αἱ δέκα.
Καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι,
καὶ μᾶλλον θεριναί. Καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι
εἶναι ἀμφότεραι, μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί.
Δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσε-
σθαι, καὶ μάλιστα τοῦ κυνὸς, ἔπειτα ἀρκτούρου,
καὶ ἐπὶ πληϊάδων δύσει. Τά τε γὰρ νοσήμα-
τα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνε-
ται, καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει, τὰ δὲ *λήγει, τὰ *λύει.
δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτερον εἶδος, καὶ
ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν τουτέων οὕτως ἔχει.
Βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Εὐρώπης
δεῖξαι, ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ
πάντα, καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορφῆς, τι διαλ-
λάσσει, καὶ μηδὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν
οὖν ἁπάντων, πολὺς ἂν εἴη λόγος. περὶ δὲ τῶν
μεγίστων, καὶ πλεῖστον διαφερόντων, ἐρέω ὡς
μοι δοκέει ἔχειν. Τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέ-
ρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμ-
πάντων, τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων, καὶ τῶν
ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα
πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ. ἥ τε χώρη τῆς χώ-
ρης ἡμερωτέρης, καὶ τὰ ἤθεα τῶν ἀνθρώπων
ἠπιώτερα, καὶ *ἐνεργότερα. τί δὲ αἴτιον, *εὐεργ.
τουτέων,

τουτέων, ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων· ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ πορρωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ἐκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρατοῦν βιαίως, ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. Ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην, οὐ πανταχῇ ὁμοίως· ἀλλ᾽ ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶν, καὶ εὐδενδροτάτη, καὶ εὐδιεστάτη, καὶ ὕδασι μάλιστα κέχρηται, τοῖσί τε οὐρανίοισι, καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρείης ἀναξηραίνεται, οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη. νοτία τε καὶ διάβροχός ἐστιν, ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. Τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων, καὶ ὁκόσα αὐτὴ ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτὰ, ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων, καὶ εἰς ἐπιτήδειον μεταφυτέοντες. Τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα εὐθηνεῖν εἰκὸς καὶ μάλιστα, τίκτειν τε πυκνότατα, καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα. Τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφέας εἶναι, καὶ τὰ εἴδεα καλλίστους, καὶ μεγέθει μεγίστους, καὶ ἥκιστα διαφόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτῶν, καὶ τὰ μεγέθεα. εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην τοῦ προσεγγύτατα εἶναι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων. Τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἔμπονον, καὶ τὸ θυμοειδὲς, οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι μήτε ὁμόφυλον, μήτε ἀλλόφυλον, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν ἀνάγκη κρατέειν, διότι πολύμορφα γίνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν Αἰγυπτίων, καὶ Λιβύων, οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. Περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης, οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀσίης, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. Τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα, ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλόν ἐστι τῶν προδιηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων, καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως, ὥσπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη, καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστὶν, καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα καὶ δασέα, καὶ πεδία, καὶ λειμῶνας ὄντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλαι ἀλλάσσουσιν ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις βούλεται ἐνθυμέεσθαι. εἰσὶ γὰρ φύσιες, αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι· δενδρώδεσί τε, καὶ ἐφύδροισι. αἱ δὲ, λεπτοῖσί τε καὶ ἀφύδροισι, αἱ δὲ, λειμακωδεστέροις τε καὶ ἑλώδεσι, αἱ δὲ, πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ· αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν, εἰσὶ διάφοροι. ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ

porum anni temperies. Siquidem in medio solis exortu sita est ad aurorã, à frigiditate, ac caliditate omni remotior. Incremẽtum autem & benignitatem inde proficisci omnibus in confesso est, quum nihil sit præcellens & cogens violenter, sed per omnia equalitas vigeat, quãquam non habeant vbiq; per omnem Asiam, omnia secundum eundem modum: quæcunq; enim in ea regio in medio sita est calidiq; & frigidi, ea omnium fertilissima existit, & arboribus refertissima, & maxime serena, aquisq; vtitur, & cœlestibus & ex terra promanãtibus. Neque enim à calore combusta est valde, neq; à squalore & aquarum inopia exsiccatur, neq; à frigore oblæditur. Verùm austris perflatur, & irrigua est, tum propter imbres multos, tũ pro- B
16 pter niues. Fructus autem suo tẽpore maturos multos, in ea nasci par est, siue ex sparsis seminibus hi proueniant, siue terra ipsa per se spõte producat eorũ plantas, quarum fructibus vtuntur homines, eas ex agrestibus cicures & domesticas facientes, & pro commoditate sua transplantantes. Pecora etiam ipsa pleniora proueniũt, quę & pariũt sæpius, & pulcherrime educantur. Quin & homines habitiores esse ac specie pulcherrimos, & magnitudinis eximiæ, minimeq; differentes, quãtum ad formam ac corporum proceritatem attinet, constat. Certumque est hanc regionẽ proxime accedere ad naturam ac temperaturam optimæ cõstitutionis, verùm virilitatem, laboris tolerantiã, ac audaciam non verisimile est huic naturę innasci, C sicut neque eiusdem, neq; diuersi generis constantes, ac perpetui sunt amatores. Vincit enim in ipsis voluptas, quæ ratio est moltiformes generari partus, præcipue in feris. Atque sic quidem de Aegyptijs, ac Libycis mihi habere videtur. Qui verò ad dextram hyberni ortus solis vsque ad Mæotidem paludem habitant, (hic est enim Europæ, & Asię terminus) sic habẽt. Multo maior diuersitas est inter illas ipsas gentes, quàm de quibus iam dixi, quum propter varias temporũ mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autẽ eodem planè modo, quemadmodum & circa aliorum hominũ terras accidit, vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequentissimas, illic & regio agrestis, D & maxime inæqualis existit, inueniasque & montes plurimos, & densos, itemque campos & prata. Vbi autem non valde variant tempora, illic æqualissima regio est, quod idem & de hominibus ipsis est intelligẽdum. Si quis enim recte cõsideret, videbit quorundam naturam, mõtanis, syluosis, ac asperis locis similem esse, aliorũ verò aquosa, ac exilia loca referre: sicut quidam pratorum, ac paludum naturã prę se ferunt, atq; alij sunt, quorũ planitiebus, nudisq;, ac siccis terris cõstitutio similis existit: tempora enim quæ formarum naturam variant, sunt diuersa: quum ergo inter sese fuerint maxime diuersa,

A diuersa, varias & multiplices formas producũt. Porrò quæ parum inter se differunt gentes, relinquam. Quæ autem plurimum non natura solum, sed & legibus ac consuetudinibus discrepant, de illis referam quomodo habeant. Ac primùm omnium de Macrocephalis, quũ nulla omnino alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidem consuetudo in causa fuit, vt tam longis capitibus essent. Nunc autem natura ipsa cum consuetudine cõspirauit. Si quidem generosissimum apud eos putatur, caput habere quàm maxime longum: consuetudinis autem hoc initium fuit. Quum recens infans natus est, caput eius adhuc tenerum ac molle existens, quàm celerrime constringunt
B manibus, coaptantesque cogunt in longitudinem augeri, quin & vinculis connectunt, ac aptis instrumentis colligant, quo rotũditas capitis prohibeatur, ac longitudo augeatur, ea consuetudo tantum effecit, vt eiusmodi natura capitum existeret, temporis verò progressu natura quoque tales produxit, vt non esset necesse cõsuetudine priore cogere. Quum enim 17
semen genitale ab omnibus corporis membris procedat, à sanis quidem sanum, à morbidis morbosum, fiatque vt ex caluis calui gignãtur, ex cæsijs cæsij, & vt plurimum distortus distortum generet, eademque ratio sit circa reliquas formas: quid prohiberet vt non ex Macrocephalis Macrocephali gignerentur? Nũc autem
C non nascuntur ita magnis capitibus, quemadmodum prius, quum consuetudo nõ amplius duret, per incuriam hominũ intercepta. Et de his quidẽ hæc sufficiãt. De illis autẽ qui Phasim accolunt, adijciã. Regio eorũ palustris est, calida, aquosa & densa, imbresq; in eam decidũt omnibus tẽporibus & multi & vehementes, homines verò ipsi vitam agunt in paludibus, domosque ligneas & ex arundinibus in ipsis aquis habent extructas, neq; multũ inde prodeunt per ciuitatẽ, vel emporiũ: verùm nauiculis ex vno ligno fabrefactis permeãt sursum ac deorsum, habent enim fossas, ac ductus aquarũ plurimos. Bibunt autẽ aquas calidas, & stagnantes, quæ & à sole sunt putrefactæ, & ab imbriũ casu
D auctæ. Ipseq; fluuius Phasis omniũ fluuiorũ stagnantissimus est, & qui lentissimo cursu profluat. Fructus autẽ, qui illic nascũtur oẽs insalubres sunt, euirati imperfectiq; præ multitudine aquarũ, neq; vnquã maturescũt. Atq; quũ multus aer ab aquis regionẽ occupet, ob hãc ipsam causam, quod ad formã ac corporũ speciẽ attinet, Phasiani sunt à reliquis hominibus lõge diuersi: sunt enim magnitudine ingẽti, ac corpulentia valde excellẽti: neq; iuncturæ eorũ vllæ, neq; venæ cõparent: pallidũq; præ se ferũt semper colorẽ, quẽadmodũ q regio sunt obnoxij morbo: loquũtur aũt vt si qui alij omniũ hominũ grauissime, nimirũ aere vtẽtes non sereno, sed obscuro, & maxime humectato. Sũt insuper

διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. Καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων, παραλείψω: ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει, ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν Μακροκεφάλων: τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς, νῦν δὲ, καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. Τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται, τάχιστα τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦσαν μαλακοῦ ἐόντος, ἀναπλάσσουσι τῇσι χερσὶν. καὶ ἀναγκάζουσιν, ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμά τε προσφέροντες, καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια, ὑφ᾽ ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἐν φύσει ἐγένετο; ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν: ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. Εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν, φαλακροὶ, καὶ ἐκ γλαυκῶν, γλαυκοὶ, καὶ ἐκ διεστραμμένων, στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λόγος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι; νῦν δ᾽ ὁμοίως οὐκέτι γίγνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει, διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων, οὕτως μοι δοκεῖ. Περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ, καὶ θερμὴ, καὶ ὑδατεινὴ, καὶ δασεῖα, ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε, καὶ ἰσχυροὶ, ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσιν ἐστίν: τά τε οἰκήματα, ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν ὕδασι μεμηχανημένα: ὀλίγῃ τε χρέονται βαδίσει, κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαὶ εἰσίν. Τὰ δὲ ὕδατα, θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. Αὐτός τε ὁ Φάσις, στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν, καὶ ῥέων ἠπιώτατα. Οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτέοι πάντες ἀναλθέες εἰσιν κατατεθηλυσμένοι, καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται. ἤηρ τε πουλὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας, τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιηνοὶ. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι, τὰ πάχεα δ᾽ ὑπερπαχέες. ἄρθρον τε κατάδηλον οὐδὲν, οὐδὲ φλέψ. τήν τε χροιὴν ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων, τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδει τε, καὶ διερῷ. πρός ταλαιπωρέειν τε

Vet. Cod.

Vet. Cod. τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν, οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος, οὔτε πρὸς τὸ ψύχος. Τά τε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν αὐτῆς μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε βίαιος καὶ χαλεπὴ καὶ θερμή: καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὰ πνεῦμα. Ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται; ὁκόταν δὲ πνέῃ, ἀσθενὴς, καὶ βληχρὸς: καὶ περὶ μὲν τῆς φύσιος, καὶ τῆς διαφορῆς, καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ, οὕτως ἔχει. Περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσιν τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ, καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι, οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν, οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι: οὐ γὰρ γίνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης, οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος, ἀφ᾽ ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε, καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ αἰεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαί εἰσι τῶν πάντων, αἰεί τε ἐγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας, ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνὸν, καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄνθρωποι, μὴ δὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τουτέου αὐτέοισιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅπως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ᾽ ὅκως μὴ δόξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοί εἰσιν; τοὺς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι εἰκὸς, καὶ ταλαιπωρέειν, καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ἄπο τε παιδίων, καὶ γυναικὸς ἐόντας, καὶ τῶν λοιπῶν φίλων: καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ᾽ αὐτέων αὔξονταί τε, καὶ ἐκφύονται: τοὺς δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης; ὥστε καὶ εἴτις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ᾽ αὐτόνομοί εἰσι, καὶ ἑωυτέοισιν ταλαιπωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοί εἰσι πάντων: τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυτέων πέρι κινδυνεύουσιν, καὶ τῆς ἀνδρείης αὐτέοι τὰ ἆθλα φέρονται, καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. Εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτέων, τοὺς μὲν βελτίονας, τοὺς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, οὕτως ἔχει. Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ἐστὶν ἔθνος Σκυθικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυρομάται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε, καὶ τοξεύου-

ad laborẽ à natura ipsa segniores: anniq; tẽpora nõ varias habent, neq; ad æstũ, neque ad frigus permutationes: Venti autem eis sunt plurimi austrini omnes, præter vnum eius regionis proprium & indigenam, qui aliquando violentior ac molestior calidus existens spirat, quem Cenchrona patrio vocabulo appellant. Verùm Boreas non valde ad eos pertransit: quòd si aliquando spiret, debilis tamen existit ac valde lenis. De natura ergo ac diuersitate & forma eorum qui Asiam, & Europam incolũt, A
18 ita habet. Quòd autem timidiores, effœminatiores, ac imbelles præ Europeis Asiani existant, moribusque mansuetiores, tempora ipsa anni in causa sunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neq; frigoris, sed B semper æqualia permanent: vnde neque mentes stupore percelluntur, neq; corpora fortem transmutationem incurrunt: à quibus verisimile est iram exasperari, cognitionemque, & calorem amplius excitari, quàm si semper in eodem statu quis persistat. Mutationes.n. sunt quæ hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Propter quas sanè causas imbelle vniuersum Asianorum genus existit, atq; adhuc amplius propter leges: multo maxima enim Asiæ pars sub regibus est. Vbi autem non in sua potestate viuunt homines, neque sui iuris sunt, sed dominis subiecti, ibi non multum curiosi sunt, quo modo se ad bellum adparent, imò magis hoc curant, vt ne bellicosi videãtur: C pericula enim eis non æqualia instant. Nam hi in militiam proficisci, laboresque perferre, ac mortem oppetere pro dominis suis coguntur, relictis interim domi liberis, vxoribus, ac reliquis amicis: atque si quidem viriliter & feliciter bellum gesserint, dominis inde commoda accedunt, eorumque facultates inde augentur: verùm ipsis, præter pericula & cædes, nihil demetitur. Proinde non his hominibus regionẽ necesse est, propter inertiam bellicam ac otiũ, desertã esse. Vt enimquisque maxime à natura virilis & magnanimus est, ita plurimum eius animus leges auersatur: cuius rei magnum indicium vel inde habere licet. Quòd quicunq; in Asia Græci, itemq; Barbari dominis non sub- D sunt, sed iure suo degunt, sibiipsisque omnes labores lucrifaciunt, illi bellicosissimi omnium existũt. Periclitãtur enim ipsi sibi, virilitatisq; præmia ipsi reportant, sicut timiditatis ac ignauiæ pœnã luunt pariter. Inuenias autẽ & Asianos ipsos inter se plurimum differentes, generosiores alios, alios degeneres, quorum omnium causa ad temporum mutationes est referenda, quemadmodum & in præcedentibus dixi. Atq; sic quidẽ habet in Asia. In Europa verò genus hominum est Scythicum, circa paludẽ habitans Mæotim, quod à reliquis gẽtibus maxime differt, Sauromatæ appellantur. Horum fœminæ equites sunt, arcubus vtuntur, ac sagit-

A sagittas iaculantur ex equis, cum hostibus congredientes, dum virgines existunt: neque deuirginantur prius, quàm hostium tres confecerint, neque prius maritis cohabitant, quàm sacra Deo patrio more fecerint. Quòd si qua sibi virum acceperit, ab equitatu libera est, nisi necessitas cogat communi expeditione omnes arma sumere. Dexteram autem mammam non 19
habent. Nam puellis adhuc infantibus matres æreo instrumento in hunc vsum parato, igneq; candefacto eam exurunt, vt amplius crescendi facultas tollatur, atque vt omnis vis ac robur in dextrum humerum & brachium deferatur. Cæterùm reliqui Scythæ, quod ad formã attinet, ipsi sibi similes sunt, alijs dissimiles. Sicut quo-
B que Aegyptij ipsi inter se: preter quàm quòd hi à vehementi calore, illi ab intenso frigore sunt cõpressi. Verùm solitudo quæ Scythica dicitur, in planicie sita est, pratis abundans, sublimis & mediocriter aquosa: sunt enim fluuij in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaque Scythæ degunt, qui Nomades vocantur, propterea ꝙ nullas habeant domos, sed in curribus habitant. Sunt autem currus horum minimi quatuor rotarum, reliqui sex. Sunt etiam luto obturati, ac instar domorum fabrefacti, aliqui simplici, aliqui etiã triplici tabulato: vnde robur illis inest aduersus omnes iniurias aquarum, niuis, ac ventorũ propellẽdas. Trahunt currus aliquos quidem
C boum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus carent, quum præ frigore regionis cornua eis non enascantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem vehuntur viri. Sequuntur autem simul oues, boues & equi. Tandiu deinde in vno subsistunt loco, dum sufficit ipsis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrant. Vescuntur autem ipsi carnibus coctis: bibuntq; lac equinũ. Comedunt etiam Hippacen, id aũt est ca- 20
seus equinus. Hactenus ergo de victu & moribus diximus, nunc de anni tempestatibus ac formis. Nam gens Scythica multum a reliquis diuersa est, inter se vero maxime assimilantur Scythæ, sicut & Aegyptij. Minime autem foe-
D cunda ea gens est: regioque ipsa minimas feras enutrit, neq; numero, neq; magnitudine insignes: sub ipsis enim Vrsis Ripheisq; montibus sita est, vnde Boreas spirat, Solq; ipse supremo æstiuo solstitio deficiens proxime accedit, ac tum quidem exiguo tempore calefacit. Neq; verò vẽti à calidis locis spirantes valde ad eam regionẽ penetrant, nisi parumper & debiles. Verùm ab Vrsis vẽti procedẽtes sunt illic perpetui frigidi, à niuibus, glacie, imbribusq; condensati: qui nunquã à montibus decedunt, vt propterea & ægrè habitari possint. Aerq; ipse totũ fere diem nubilus campos occupat. Ipsi verò in humidis locis degũt. Et fere perpetua est ipsis hyems, æstas autem paucissimis diebus
atque

τοξεύουσιν, καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ, μέχρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι. καὶ οὐ πρότερον συνοικέουσιν, ἤπερ τὰ ἱερὰ θύουσαι τὰ ἐν νόμῳ. ἣ δ᾽ ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύεται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατείης. τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις, αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον ἢ * ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ διάπυρον ποιέουσαι, πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐπικαίεται, ὥστε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκασι, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις, ωὑτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι, οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. Ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλουμένη, πεδιάς ἐστι, καὶ λειμακώδης, καὶ ψιλὴ*, καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι, οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐνταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται, ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ᾽ ἐν ἁμάξαις οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἅμαξαι εἰσὶν, αἱ μὲν ἐλάχισται, τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι, αὗται δὲ πίλοις περιπεφραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι, ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ. ταῦτα δὲ καὶ στεγνὰ πρὸς ὕδωρ, καὶ πρὸς χιόνα, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα, τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ, τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις, γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ᾽ ἐφ᾽ ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα, καὶ αἱ βόες, καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ᾽ ἐν τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρη ωὐτέοισιν τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος. ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται*. αὐτοὶ δ᾽ ἐσθίουσι κρέα ἑφθά: καὶ πίνουσι γάλα ἵππων: καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τυρὸς ἵππων. Τὰ μὲν εἰς τὴν δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους, περὶ τε τῶν ὡρέων, καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθικὸν γένος, καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον, καὶ ἥκιστα πολύγονον ἐστὶν, καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος, καὶ πλῆθος: κεῖται γὰρ ὑπ᾽ αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις, καὶ τοῖς ὄρεσιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. Ὅτε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους, καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει, καὶ οὐ σφόδρα τὰ διαπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος, καὶ κρυστάλλων, καὶ ὑδάτων πολλῶν. οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοίκητά ἐστιν, ἠήρ τε κατέχει πολὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία, καὶ ἐν νότοισι διαιτεῦνται. ὥστε τὸν μὲν χειμῶνα, ἀεὶ εἶναι, τὸ δὲ θέρος, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην
μετέωρα

Vet. Cod.
* ἴσως.
* ὑψηλή.
* μετέρχονται.

Vet. Cod. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστε-
* ἡ αὐτή. φάνωνται ὄρεσιν. ἀλλ᾽ ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. Καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα. ἀλλ᾽ οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει, καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης, καί τοι οὐκ ἔστιν ἀλέα, οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι, οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ᾽ ὅμοιαι, καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα, ὅμοια αὐτὰ ἑωυτέοις εἰσίν. Σίτῳ τε χρέονται αἰεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτι τε τῇ αὐτέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχὺν: τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν: τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντος. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαιπωρέεσθαι, οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας, τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ, καὶ σαρκώδεα: καὶ ἄρ-
* ἴσως νώθρα. θρα καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα; αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ, καὶ φύσει, καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελήν τε, καὶ ψιλὴν τὴν σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν, τά τε ἄρσενα τοῖς ἄρσεσιν, καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι; τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων, φθοραὶ οὐκ ἐγγίγνονται, οὐδὲ κακώσιες ἐν τῇ τοῦ γόνου ξυμπήξει, ἣν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχης ἢ νούσου. Μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι: Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις, κεκαυμένους τούς τε ὤμους, καὶ τοὺς βραχίονας, καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρέων, καὶ τὰ στήθεα, ἰσχία, καὶ τὴν ὀσφὺν, δι᾽ ἄλλ᾽ οὐδὲν, ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν, οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ, καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον. ῥοϊκὰ δὲ γίνεται καὶ πλατέα: πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, οὐδὲ
* ἔνεδροι. νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν εὔεδροι ἐῶσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην. τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ᾽ ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηνται ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας, καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα. Πυῤῥὸν δὲ τὸ γένος ἐστὶν τὸ Σκυθικὸν, διὰ τὸ ψῦχος, οὐκ ἐπιγιγνομένου ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος, ἡ λευκότης ἐπικαίεται, καὶ γίγνεται πυῤῥή. Πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλὴ, διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος, καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε, καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν,

atque illis non valde multa: sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque vllis montibus circunseptæ, sed ferè sub ipsis Vrsis acclines. Neque ferę nascuntur illic magnæ, sed quales possibile est sub ipsa terra contegi. Prohibet enim hyems & nuditas terræ, quæ & diuerticulis & vmbraculis caret, propter temporum anni mutationes, neq; multas, neque fortes, sed similes semper, vel parum admodum diuariantes: vnde & formas corporum inter se similes habent, quum eodem vtantur victu & amictu, æstatis & hyemis tēpore: attrahuntque aerem aquosum condensatum, aquam insuper bibentes à niuibus & glacie resolutam, nullo etiam corporis exercitio accedente, quū nō verisimile sit corpus aut animū vllis exercitationibus apta fieri, vbi non mutationes tēporū fiunt fortes. Propter quas causas formæ eorum sunt crassæ & carnosæ: iuncturæ verò humectæ & inefficaces, ventriculiq; humidi oēs, maxime omniū tamē inferior aluus: nequit.n. ipsa exsiccari in eiusmodi quum regionis, tum naturæ & temporis cōstitutione. Sed pinguedine & nuditate carnis formæ inuicē sunt similes, masculorum masculis, & fœminarū fœmellis: tēpora enim quum sint inter se similia, nullas corruptiones, neq; malignitates inferūt in seminis genitalis mixturam ac cōpactionē, nisi quiddam aliud fortuito, vel casu cōtingat, aut à morbo. Magnum autem argumētum humiditatis corporum Scytharum hoc exhibebo. Multos enim ipsorū, præcipue qui Nomades sunt, reperias exustos humeros ac brachia habentes, manuumque iuncturas, pectora, coxas, & lūbos, nullā sanè aliā ob causam, nisi ob humoris & molliciei naturę detractionem. Nam neq; arcus intēdere, neq; telum torquere possunt præ impotentia humiditatis humerorum: quum autem vruntur, humor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntq; corpora ipsorū validiora, melius nutriuntur, & magis redduntur articulorū vsu potentia. Fluida verò fiunt ac lata primùm propterea, quòd fascijs non colligantur: quem-
20 admodū fieri solet in Aegypto. Deinde, q nō animaduertunt quomodocunq; inter equitandum equis insideant. Postremùm etiam propter desidiam perpetuam, masculi enim eorū antequam potentes fiant equos conscendere, atque in illis vehi, plurimum temporis desidēt in curribus, raroque prodeunt vt inambulent, propter locorum mutationes ac perpetuas circulationes. Muliebrium autem corporū formæ ad miraculum vsq; fluxæ existunt. Porrò Scytharū gens fului valde coloris existit, propter frigus ingēs. Nō.n. vehemēs accedit ad eos sol, à frigore verò albedo exuritur & fit fulua. Neque verò possibile est fęcundā esse eorū naturā,
21 quū viri minime cupidi sint cū fęminis cōmisceri, ob nimiā corporis liquiditatē, ventrisque mollitiē ac frigiditatē: q causæ apparēt minime viros

A viros ad coitum incitare. Accedit his lassitudo ex continua equitatione contracta, quæ eos ad commixtionem reddit impotentiores, atq; hæ sunt causæ cur viri infœcundiores putentur. Mulieres pinguedo carnis & humiditas steriles facit, præ quibus vteri earum genitale semen nequeunt continere. Lunares nanque purgationes eis non eueniunt, quemadmodũ est necesse, sed minus & intempestiue per longius tempus. Ipsumq; amplius vteri os præ pinguedine concluditur, vt nequeat semen suscipere. sunt enim otiosæ & pingues, ventresq; earum frigidi & molles, vnde necessario sequitur, nõ multum fœcundam Scytharum gentẽ esse, cuius rei famulæ earum indicium exhibent. Nam

B hæ viris misceri plurimum gaudent, in vteroq; conceptum cõtinent, propter corporis exercitium frequens carnisq; gracilitatem. Amplius autẽ plurimi Scythæ Eunuchi fiunt, & muliebria officia obeunt, instarq; fœminarum omnia faciunt & loquuntur: vocãturq; hi effœmina- 23
ti. Et regionis quidem incolæ causam ad Deũ referũt, coluntq; hos ipsos homines & adorãt, sibijpsis timẽtes nequid tale accidat. Mihi verò hi affectus diuini quidẽ esse videtur, sicut & reliqui oẽs, neq; vllum aliquem alio esse diuinio rem aut humaniorem, sed diuinos oẽs: verùm vnusquisq; eorum suam propriam habet naturam: neque aliquis citra naturam accidit. Quare quomodo hic affectus cõtingat, vt mihi vi-

C dere videor, narrabo. Ab equitatione ipsa diuturni eos corripiũt articulorum dolores, nimirum propendentibus semper ex equis eorum cruribus: deinde claudi fiunt, contrahunturq; coxendices, quũ inualuerit morbus. Medicantur autẽ sibijpsis hoc modo: à principio morbi vtranq; venã retro aures incidũt, quo facto sanguine multo promanante, somnus eos corripit præ imbecillitate, sicq; obdormiscũt: quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui verò minime. Atq; mihi sanè videntur ea medicatione seipsos perdere. Venę enim retro aures sunt, quas si quis secet, sterilitatẽ inferat his, quibus secantur: quare id ẽt ipsis ex earũ incisione accidere certum est. Qñ igitur postea

D vxores adeunt, impotentesq; se factos vident cum illis coire, primùm quidẽ nihil molestius cogitantes, quiescunt: quum autem bis, aut ter, aut amplius frustra opus tentarunt, neque quicquam proficiunt, mox putãt se Deum offendisse, in quem culpam reijciunt: induuntq; se veste muliebri, palàm se euiratos esse confitentes, ad mulierumq; cõtubernia transeunt, earum opera tractantes. Hoc itaq; malo ditissimi Scytharũ afficiũtur, minime verò infimi. Imò qui maxime & genere & potentia pręualent, ex nulla alia, quàm cõtinuæ equitationis causa hoc perpetiuntur: pauperes verò minus,

quum,

τῶν, ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν. καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι, ἀσθενέες γίγνονται εἰς τὴν μίξιν. Τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται: τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἥτε πιότης τῆς σαρκὸς, καὶ ὑγρότης: οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσι γίγνεται ὡς χρεών ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου: τό, τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται, καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον: αὗται τὲ ἀταλαίπωροι καὶ πιεραί. καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστιν τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι διὰ τὴν ταλαιπωρίην, καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. Ετι τὲ πρὸς τουτέοισιν εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται, καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως; καλεῦνται τὲ οἱ τοιοῦτοι ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι θεῷ, καὶ σέβονται τουτέους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ὠυτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ, ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι, καὶ τἆλλα πάντα, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον δὲ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων, καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι, φράσω. Υπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέους κέδματα λαμβάνει, ἅτε ἀεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσὶν. ἔπειτα ἀποχωλοῦνται, καὶ ἕλκονται τὰ ἰσχία οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. Ιῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέρην φλέβα τάμνουσιν: ὅταν δὲ ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας, καὶ καθεύδουσιν, ἔπειτα ἀνεγείρονται, οἱ μέν τινες, ὑγιέες ἐόντες, οἱ δ' οὔ. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκέει ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες. ταύτας τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα, ἐπεὶ δ' ἂν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκα, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφῆσιν αὐταῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦνται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν: ὁκόταν δὲ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνει, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ, ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην, καταγνόντες ἑωυτέων ἀνανδρίην. γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν, ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσιν, Σκυθέων οἱ πλούσιοι οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι, καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι

Vet. Cod.

διὰ

Vet. Cod. διὰ τὴν ἱππασίην, οἱ δὲ πένητες, ἧσσον, οὐ γὰρ ἱππάζονται, καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων, καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπίπτειν μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως: καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ᾽ ἀνθρώπων, καὶ ἀντὶ τουτέων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους, θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς, καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα, ὄντων χρημάτων, καὶ τιμᾶν: τοὺς δὲ πένητας, ἧσσον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν, ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους, ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτέοισιν: ὥστε τῶν τοιουτέων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας, τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον, ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταῦτά ἐστιν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται, οἵην εἴρηκα. Ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, καὶ λαγνεύειν κάκιστοί εἰσί. ταῦτα δὲ τοῖσι Σκύθῃσι πρόσεστι, καὶ εὐνουχοειδέστατοί εἰσιν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεί, καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. ὥς τε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ κόπου, ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἱμέρου, καὶ τῆς μίξιος, καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον, ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. Τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστι, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ κατὰ τὰς μορφάς, διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναί, καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ, καὶ χειμῶνες καρτεροὶ, καὶ ὄμβροι πολλοὶ, καὶ αὖθις, αὐχμοὶ πολυχρόνιοι, καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. ἀπὸ τουτέων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλην, καὶ μὴ τῷ αὐτῷ αὐτέην γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ θέρει, καὶ τῷ χειμῶνι: μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ, διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθαι νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν Ἀσιηνῶν: καὶ τὰ μεγέθη διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην. αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν ταῖς μεταλλαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις, ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίοισιν. Περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος, τότε ἄγριον, καὶ τὸ ἀμίαντον, καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι

* ἴσως ἄμικτος.

quum non multum equitent. Vnde si hæc affectio alijs diuinior censenda esset, nõ nobilissimis, non ditissimis Scytharum ferè solis accideret: sed esset omnibus æqualiter peculiaris. A

24 Imò magis inuaderet pauperes circa cultũ deorum negligentiores, si saltẽ gaudent dij in hominum admiratione constitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim sæpius dijs sacra faciunt, victimas offerunt, statuas erigunt, coluntq;, quum pecunijs abundent: pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant: quinetiam aliquando deos detestantur, qui eis opes non suppeditent, vt verisimilius esset, pauperes ac parum abundãtes hoc malo propter crimina sua puniri, quàm diuites & qui opibus abundant. Verùm (sicut & prius dixi) diuinus quidem hic affectus est, secundumq; naturam accidit similiter vt alij omnes: neque alia eius causa quàm ea, quam dixi, Scythis existit. Simili autem modo & reliquis hominibus euenit. vbi enim frequenter & cõtinue homines equitant, ibi plurimi à diuturnis doloribus articulorum, coxendicumq; maxime & pedum corripiuntur, ad coitumque fiunt impotentes: quæ omnia mala Scytharum genti adsunt. atque propterea Scythæ omnium hominum minime sunt ad coitum valentes. Et quod anaxyridas (bracharum, siue fœminalium id genus est) semper habent, & plurimum temporis in equis desides degũt, vt neque manu tractare pudenda liceat, atque præ frigore & lassitudine, voluptatis, ac iucunditatis coeundi obliuiscantur, neq; prius aliud sibi faciendum putent, quàm vt euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recensui. Reliquum autem in Europa hominum genus valde inter se dissimile est, & diuersum, tum quod ad magnitudinem attinet, tum quod ad formam: atq; id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas & frequentes. sunt enim eis calores vehementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rursumq; siccitas diutina, & venti plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiunt transmutationes. Neque à vero discrepat, circa generationem has ipsas mutationes sentiri, inq; seminis genitalis coactione aliam, neque ex eodem etiam eandem, æstatis pariter vt hyemis, pluuioso vt sicco tempore, progigni. Eaq; causa est, cur putem Europæos magis quàm Asianos, secundum corporum formas inter se discrepare, & magnitudines diuersissimas in singulis adeò vrbibus prouenire. Plures enim corruptiones contingunt in seminis coactione, quum tempora frequenter variant, quàm si eadem sint & similia. Eadem autem motuum ratio in vtrisq; existit. Feritas, integritas, & audacia à natura Europæis innascitur. frequentes enim mentis percul-

(Right-margin section letters, in order down the page: A, B, C, D.)

A perculsiones feritatem inducunt, mansuetudinem contrà, & benignitatem extirpant. Quare etiam magnanimos magis eos qui Europam incolunt Asianis iudico. Siquidem similitudo & æqualitas segnitiem parit. Mutatio autem & animum & corpus ad exercitationem excitat. Augetur itaque à desidia & ocio timiditas, ab exercitio verò & laboribus crescit virilitas: Vnde bellicosiores quoque Europæi extant, non ob hanc solum causam, sed & propter leges. non enim regibus obediunt, quemadmodum Asiani. Vbi enim sub regibus viuitur, ibi necesse est homines timidissimos esse, quemadmodum & suprà ostendi. Seruitute nanque animi eorum pressi non

B libenter, neque volentes temere pro alijs se periculis exponunt. Europæi autem suo iure viuentes, quum pro seipsis pericula belli subeant, magna cupiditate feruntur, volentesq; ac alacres difficultates omnes adgrediuntur, ipsiq; sibi ex re bene gesta præmia reportant: vt certum sit, leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota itaque & vniuersa res de Europa & Asia sic vt retuli habet. Cæterùm Europa ipsa adhuc habet gentes inuicem differentes, non magnitudine & forma solum, sed & magnanimitate ac fortitudine. Quæ verò in eis hanc diuersitatem faciant, in præcedẽtibus dixi, dicamq; amplius magis manifeste. Quicunque regionem montanam,

C asperam, nudam & non aquosam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ & diuersæ, vnde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem & ad viriliter agendum à natura præstent, quibusq; feritas & immanitas non mediocriter à natura sint congenita. Qui verò loca concaua, pratensia & æstuosa habitant, vẽtosq; calidos plus sentiunt quàm frigidos, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidẽ esse non possunt, neque bene cõpositi & longi ac erecti, sed in amplitudinem à natura producti carnosi sunt, & capillis nigris, immo & ipsi toti nigri magis quàm albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile. Virilitas autem & tolerantia laboris

D non æquè ipsis à natura inest, nisi consuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quòd si flumina extent in ea regione, quæ stagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipsi incolumes ac splendidi viuent. Si verò flumina desint, aquasq; puteorum stagnantes & olentes bibant, necesse est ab ipsis illis aquis & ventrem lædi, & splenem. Quicunque autem altam habitant regionem, planam, ventis expositam & aquosam, eorum formæ magnæ ac inuicem similes & erectæ. Animi quoque eorum existunt mansuetiores. Qui verò macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ temporum mutationibus non sunt permixta, horum formas necesse est esse asperas & vegetas,

μέναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέα- Vet. Cod.
σιν, τὸ δὲ ἥμερόν τε, καὶ ἤπιον, ἀμαυρῦσιν:
διότι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς * Εὐρώπην * τὴν.
οἰκοῦντας εἶναι, ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν
γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνει-
σιν: ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ, αἱ ταλαι-
πωρίαι τῷ σώματι, καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ
μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης, ἡ δειλίη αὔξε-
ται: ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πό-
νων, αἱ ἀνδρεῖαι. Διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτε-
ροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς
νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται, ὥσπερ οἱ Ἀσιη-
νοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δει-
λοτάτους εἶναι; εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον:
αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται, καὶ οὐ βούλον-
ται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῆ ὑπὲρ ἀλλο-
τρίης δυνάμιος. οὗτοι δὲ αὐτόνομοι, ὑπὲρ
αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται, καὶ οὐκ
ἄλλων: προθυμεῦνται ἑκόντες, καὶ ἐς τὸ δει-
νὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ
φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐ-
ψυχίην ἐργάζονται. Τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ
ἅπαν, οὕτως ἔχει, περί τε τῆς Εὐρώπης,
καὶ τῆς Ἀσίης. Ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις, καὶ τὰ μεγέ-
θεα, καὶ τὰς μορφὰς, καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ
δὲ διαλλάσσοντα ταῦτα ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν
προτέρων εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω.
Ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι, τρη-
χείην, καὶ ὑψηλὴν, καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ με-
ταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα
διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶ-
ναι, καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον, καὶ τὸ ἀν-
δρεῖον εὖ πεφυκότα. καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ
θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχου-
σιν. Ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία, καὶ λειμακώ-
δεα, καὶ πνιγηρὰ, καὶ τῶν θερμῶν πνευ-
μάτων πλέον μέρος μετέχουσι, ἢ τῶν ψυ-
χρῶν, ὕδασί τε χρῶνται θερμοῖς, οὗτοι δὲ
μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν, οὐδὲ * κανονίαι: ἐς * εὐμήκεες.
εὖρος δὲ πεφυκότες, καὶ σαρκώδεες, καὶ με-
λανότριχες, καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευ-
κότεροι. φλεγματίαι δὲ ἧσσον, ἢ χολώδεες.
τότε ἀνδρεῖον, καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ,
φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως * ἐνείη. νόμος δὲ προσ- * ἔχοιεν.
γενόμενος, * ἀπεργάσοιτ' ἄν. καὶ εἰ μὲν πο- * ὑπεργάσεται νόμον.
ταμοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες ἐκ τῆς
χώρης ἐξοχετεύουσιν τότε στάσιμον, καὶ τὸ
ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε εἴησαν καὶ λαμ-
προί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ
δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ
ὀδώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα * τῆς γαστρὸς * πρὸς.
ἀτηρέα εἶναι καὶ * σπληνός. ὁκόσοι δὲ ὑψη- * σπλήνεα
λήν τε οἰκέουσι χώρην, καὶ * λείην, καὶ ἀ- * λιαρήν.
νεμώδεα, καὶ ἔνυδρον, εἴη ἂν εἴδεα μεγά-
λοι, καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια, καὶ ἀνορθά-
τερα, καὶ ἠπιώτεραι * αἱ γνῶμαι. Ὁκόσοι λε- * τουτέων.
πτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλὰ, ταῖς δὲ μεταβολαῖς
τῶν ὡρέων * οὐ κέκρηνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ * οὐκ εὔκρητα ἔχει.
εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι, καὶ ἔντονα,

Vet. Cod. καὶ ξανθότερα, ἢ μελάντερα, καὶ τὰ ἤθη, καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεις τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν ὡρέων, καὶ πλεῖστον διάφοροι αὗται ἑωυτέοισιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα, καὶ τὰ ἤθεα, καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις, πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί: ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα: εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ
*πικρά. γῆ πιθήρη καὶ μαλθακὴ, καὶ ἔνυδρος, καὶ
*ἔχησα. τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, * ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος, καὶ χειμῶνος ψυχρὰ, καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεες εἰσὶ καὶ ἄναρθροι, καὶ ὑγροὶ, καὶ ἀταλαίπωροι, καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς
*τε. *ἐπὶ τὸ πολύ. τότε ῥάθυμον, καὶ τὸ ὑπνη-
*ἰδεῖν. ρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν * ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ, οὐδ' ὀξέες. Ὅκου δ' ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε, καὶ ἀνώχυρος, καὶ τρηχείη, καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε, καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους, καὶ ἐντόνους, καὶ δασέας. τότε ἐργατικὸν ὀξὺ ἔνθεν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ, καὶ τὸ ἄγρυπνον τά τε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς, αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας, τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας, ἢ τοῦ ἡμέρου. ἔς τε τὰς τέχνας, ὀξυτέρους τε, καὶ συνετωτέρους, καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι, ἔχουσιν οὕτως. Ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος, τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

tas, flauas magis quàm nigras: mores etiam A
eorum rigidi sunt, pertinaces & contumaces. Vbi enim mutationes temporum contingunt frequentes, & plurimum inter se diuersæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimum differentes. Temporum itaque varietates potissimæ sunt, quæ naturam ipsam permutant: deinde etiam regio in qua quis nutritur: postremum autem aquæ. Inuenias enim ferè semper & formas hominum & mores, regionis naturæ compares. Nam vbi terra pinguis est & mollis, & aquosa, aquæ autem valde sublimes, ita vt æstate calidæ sint, & hyeme frigidæ, & temporum ratio aliàs probe cōueniat, ibi & homines carnosi, articulis infirmi, humidi, laboris intolerantes, & vt pluri- B
mum maligni nascuntur: segnitiesq; & somnolentia eis inest multa: suntq; ad artes tractandas crassi, non acres aut subtiles. Vbi autem regio est nuda, natura munita & aspera, quæq; & à frigore hyberno prematur, & à sole æstiuo exuratur, ibi duros & robustos, & articulis probe disiunctis, vegetosq; & hirsutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerantia, & vigilantia insit: quiq; mores habeant pertinaces, ad iram procliues & contumaces, magisq; feritate participātes, quàm māsuetudine: insuper ad artes etiam acutiores & plus solertes, & ad res bellicas gerendas aptiores. Quin & omnia quæ è terra proueniunt, terræ ipsius naturā resipiunt & sequuntur. Atq; C
hactenus quidem maxime cōtrarias corporum naturas & formas diximus: è quibus coniectura facta, si quoque reliqua consideraueris, nunquam à vero aberrabis.

HIERONYMI MERCVRIALIS

In libro de Aere, Aquis, & Locis.

1 Et quæ vrbes. *Hunc librum περὶ οἰκήσεων, ὑδάτων, καὶ ὡρῶν, καὶ χώρων inscribendum esse voluit Gal. in sermone de lib. propr. quem ab Hippocrate dum iam ætate prouectior esset, ac multas vrbes peragrasset conscriptum fuisse mihi vesimile videtur: quod vero corruptus atque ex ipso multa in libellum de vulneribus capitis trāslata essent adhuc in græcis codicibus videre licet. Sed latini interpretes (quod clarum erat) veterem errorem facile emendarunt, vt ex hoc contextu omnium maximè apparet. Adnotauit Stobæus inter dogmata Hippoc. hoc vnum quod in vtroque sexu discrimen sit penes situs regionem, aeris proprietates ac victus rationes, quam sententiam ex hoc libro captam esse, nemo nescit, quamquam ita Plato in Timæo & Arist. xiiij. prob. sec. sunt amplexi, vt ingeniorum quoque varietatem inde pendere sint arbitrati.*

2 Pueris vero incidunt. *In codice Aldino hæc pars ita legitur* τοῖσί τε παιδίοισιν ἐπέπιπτον σπασμοὶ, καὶ ἄσθματα καὶ ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν, καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. *In basiliensi vero legitur* καὶ ἄσθματα ἃ νομίζουσι, *quemadmodum item legitur apud Gal. vj. Epid. com. j. tex. v. vbi is notans Hippocratis breuiloquentiam supplendum* τὸ πάθος παιδίον *vel* παιδικὸν *vt est apud Herotianum monet. morbum vero puerilem etiam Herculeum vocatum monstrat, ad eius magnitudinem ostendendam, non autem quod Hercules eo morbo laboraret ut Arist. xxx. prob. j. credidisse videtur.*

videtur. Quod porrò hic dicitur eos qui aluum liquidam habent non tentari acutis morbis citatur à Gal. vj. Aph. xxxiij. sed ibi dicitur non tentari alij, morbis, vox acutis deest, vnde Auenz. initio suæ medicinæ scribit conuenisse in hoc omnes sapientes, quod alui lubricitas maxime conseruet sanitatem.

3 Siccitas enim facit. *Quod frigore condensante & siccitate vasa rumpantur non modo Hippocr. est sententia sæpius comprobata, verum & chordæ instrumentorum musicorum id abunde clarum faciunt, dum vtroque excessu franguntur. Quod vero aquæ frigiditas homines edaces faciat, etiam in vj. Epide. dixit senex sub his verbis: ἡ ἀγρυπνίη βορρὸν, τὸ ὕδωρ βορρὸν, illud me anxium reddit, an fieri non possit vt quis simul sit & bibax & edax, plerunque enim id contingere scio: at non video quin etiam interdum quis inueniatur qui & immodicè esse & nimium potare queat.*

4 Quæ quidem ad. *Vitruuius lib. j. cap. iiij. situm Septentrionis cæteris præponere visus est, quod minores inæqualitates corporibus afferat. Aristot. etiam in Polit. & Problem. lib. sententiam Hippocr. sequitur, in hoc ab eo aliquantisper diuersus, cum tam in frigidis quam calidis regionibus homines efferatiores nasci tradat, An meliora ingenia nascantur, vbi alia omnia sunt meliora, non est ita facile iudicatu, sicuti non est pro vero statim accipiendum, habitatores plagarum frigidarum longioris vitæ esse, quàm calidarum, cum Arist. xiiij. par. Problem. contrarium profiteatur.*

5 Plurimam enim partem. *Quare eus Arist. in j. probl. sec. cur aquarum mutatio magis quam escarum morbos pariat, eam rationem assignat, quod plus aquæ quam cæterorum omnium in quotidiano victu insumatur, qua etiam ratione efficitur vt aer omnium maximè alteret, nempe quo copiosissimè & frequentissimè vtimur, adeo vt Cardanus curiosissimus causarum omnium indagator, in epist. nuncup. comm. in lib. de alim. Hippocratis, ausus sit profiteri, vnumquemq; singula die octingentas aeris amphoras Italicas haurire.*

6 Maximè vero. *In lib. de nat. pueri multa dempsimus de frigiditate aquæ in æstate, & caliditate in hyeme, quæ manifesto deprehenduntur illic fuisse sine ratione inserta, nec vllo modo ei tractationi conuenire, vbi vero illa reponenda sint, diu dubitauimus, an huic loco accommodari possint eruditis decernendum relinquo. In ea parte inter cætera scriptum habetur, vestes Doricas compressas vri, quas cur Cornarius verterit pelliceas sane ignoro, eo magis quod si Herodoti verba in v. vbi harum vestium fecit mentionem expendamus, vt eæ ex pellibus confectæ fuerint nequaquam colligere poterimus. Quod vero Hippoc. huc in loco aquas odoratas laudete est præter commune atque etiam ipsius opinionem, nempe cùm apud omnes constet aquam omni odore atque alia qualitate carere debere: nisi τὸ ὕδωρ ὀζῶδες ab Hippoc. dictum velimus quod solo aquæ proprio odore commendatur, nullumq; peregrinum odorem retinet.*

7 At enim mentiuntur. *Aquas salsas quotidie aluum ducere experimur, modo larga mensura propinentur, igitur sententia Hippocr. interpretanda est, de potu quotidiano, cuius mensura moderata sit, vel quod aquæ salsæ primo aluum ducunt, sed postea siccitatis vestigia quædam relinquentes potius adstringant, quàm mollem reddant. Narrat Laertius, Euripidem vbi in Aegyptum nauigasset, ac ventris cruciatibus esset tentatus clysmate ex marina aqua infuso liberatum fuisse, ac statim hunc versiculum cecinisse, ἡ θάλασσα κλύζει πάντα τῶν ἀνθρώπων κακά.*

8 Quandiu igitur dispersa. *Arist. primo Meteorol. hanc pluuiæ generationem esse placuit, Quod humor circa terram à calore cælestium corporum in vapores conuertatur, qui vbi eleuantur, ab eo calore deserti, atque etiam à loci frigore adiuti in aquam iterum vertuntur, sicq; rursum in terram defluunt, sed hic modus aliquas difficultates patitur, cur enim non semper aere nubilo aqua cadat Aristot. non explicuit: Hippocr. vero opinio omnes dubietates tollit, quod scilicet vapores congregati & in nubes conuersi ac moti modo à contrarijs ventis, modo à nubibus obuiam factis repellantur, sicq; ab alijs vaporibus subsequentibus aucti & crassefacti, nec non ventorum, atque aduersantium nubium vi collisi in aquam rumpantur, ac defluant; ex quo si quando venti non obsistunt, aut minimè valeant nubes collidere, non efficitur pluuia, vti sæpenumero contingere videmus.*

9 Et qui aquis inuectitijs. *Aegyptiorum reges quocunque ibant aquam Nili in potum quotidianum vehi secum curabant, quam etiam ex Aegypto aduectam alios quosdam homines potasse apud Historicos legimus, vt non immerito Aetius aquæ Nili inter fluuiales soli bonitatem aliquam tribuerit. Itaque & hos taxare & aquam Nili simul damnare Hippoc. Aegyptijs infensum voluisse puto. Quemadmodum etiam dum variarum aquarum confusionem improbat, insimul quoque vinorum diuersorum mixtionem damnare videtur, dicente Plinio, plurima vinorum genera miscere insaluberrimum iudicatum fuisse.*

10 Si vero hiems sicca sit & borealis. *Hanc penè eandem sententiam traditam habemus ab Hippoc. iij. Aph. xi. quam etiam latinè explicuit Celsus lib. ij. cap. i. in eius vero Aphor. explic. Gal. hæc*

verba citat, sed paulo diuersius; nam vbi in vulgatis huius libri codicibus legitur πλαδᾷν *apud Gal. scriptum est* συντήκεσθαι, *at manuscripti aliqui* φλυδᾷν *habent, quod secundum Gal. in exp. voc. ant. computrescere vel humescere significat: singula tamen conuenire queunt. Quoniam vero Arist. prima par. probl. xix. hunc locum Hippoc. mirificè expreßisse atque exposuisse mihi videtur, conuenire maxime puto, vt qui Hippoc. mentem intelligere optat, problema illud videat, vbi simul cognoscet quantoperè philosophus ille doctrinam mirandi senis æstimauerit, colueritve: etsi eius nominis parum memor, semel duntaxat vij. Polit. atque ieiunè satis & parum honorificè Hippoc. medicum nominarit.*

11 Si vero hiems australis fiat. *iij. Aph. xij. hæc eadem penè verba ab Hippoc. referuntur & à Celso lib. ij. cap. i. Romano sermone interpretantur. Gal. quoque ibidem hunc Hippoc. locum citat aliquantisper diuersum, nam hanc vocem* ὑπὸ φρενίτιδος, *dimittit, alibi quædam addit. Cæterum Arist. i. probl. ix. omnium horum causam luculentißimè explanat, vbi quæcunque dicit quin verbotenus ex hoc loco transtulerit, nemo sanæ mentis negaret.*

12 Si autem ęstas pluuiosa sit. *Et hæc quoque ab Hippoc. Celso & Gal. in cit. loc. repetuntur, atque etiam exponuntur. Arist. autem vsque adeo exactè de ipsorum causis in pri. probl. sec. disputat vt eius libri lectionem horum intelligentiam optantibus omnino necessariam, vel saltem vtilißimam ducam.*

13 Hęc igitur si quis. *In codicibus vulgatis & manuscriptis nonnulla leguntur quæ merito omisit Germanus interpres, quòd eadem etiam supra sint posita.*

14 Maximè autem obseruare. *Mutationes temporum morbos inducere, maximeq́ pernitiosas esse non raro alibi scriptum reliquit Hippoc. à quo etiam eandem sententiam mutuatus est Herodotus ipsius Coetaneus in ij. vbi quòd Aegyptij omnium post Lybios sanißimi viuant, causam ponit, quoniam mutationes temporum non patiantur. Cur autem à mutationibus huiuscemodi nec non à ventis morbi fiant, iudicentur ac soluantur, Arist. in pri. probl. iij. explicuit, Quod vero in purgandis corporibus solstitia æquinoctia & siderum ortus ac astrorum obseruare oporteat, hic solum clarè dixit Hippoc. cum in Aphor. solius caniculæ mentio habeatur, imò vero vterque Picus Astrologis infensißimi id medicis condonarunt, vt astrorum & temporum obseruationibus in medendo, naturaliter, non superstitiosè vtantur.*

15 Volo autem & de Asia. *Hippoc. duas tantum totius orbis partes efficere videtur, Asiam sub qua Lybiam complectitur, & Europam. Arist. vero iij. Polit. cap. x. & vij. cap. vij. tres effecit Asiam, Europam, & Græciam, quibus in locis ipsum multa etiam ex hoc Hippoc. lib. accepisse quiuis facile intelligere potest. Itaque veteres quamplurimos Aphricam ab Asia minimè separasse constat. Gal. in lib. quod animi mores: totam hanc Hippoc. orationem examinat, tanquam ex ipsa probetur, secundum Hippoc. animi mores corporis temperaturam sequi.*

16 Fructus autem suos. *Quamuis Hippoc. ætate maior pars hominum fructibus siluestribus vteretur, ars tamen eos cicures & delicatiores reddendi iam inuenta erat, præcipueq́ in Aegypto vsurpabatur, vbi Reges iam hortorum cultus maximè æstimabant, adeò vt etiam pensiles celebrauerit Herodotus. Atqui serius in oppida sunt horti traducti, quod primum Athenis fecisse Epicurum perhibet Plinius cap. iiij. lib. xix.*

17 Quum enim semen. *Aristotelis vbique hanc Hippocrates sententiam insectatus est, in hoc paulo æquior quòd nomen illius fere taceat: verißimam autem esse multis in locis probauit Galenus & præsertim in lib. quod fœtus in vtero animal sit, vbi hunc locum tanquam omnium clarißimum citat.*

18 Quod autem timidiores. *Vt Hippoc. Asianos facit timidiores & imbelles, quoniam non liberi sed regum imperio subiecti sunt, sic Arist. iij. & vij. Polit. eos à regibus sub imperio teneri fatetur, quod sint pusillanimes ac debiles, vtrunque tamen contingere potest.*

19 Dexteram autem mammam. *Fuerunt, & adhuc sunt complures qui historiam Amazonidum decantatam, fictam fuisse credant, sed cum Hippocrates eam clarißimè confirmet & hoc in loco & iij. de artic. (vbi etsi fateatur se ignorare an Amazonides puellulis crura frangerent, eas tamen quin essent minime negat) certam ipsi vt omnium antiquorum veracißimo fidem habere debemus.*

20 Comedunt etiam Hippacem. *Quomodo Hippacem facerent Schytæ, in iiij. de morbis edocet Hippo. siue Polybus hac oratione:* ἔοικε δὲ τοῦτο ὥσπερ οἱ Σκύθαι ποιέουσιν ἐκ τοῦ ἱππείου γάλακτος· ἐγχέοντες γὰρ τὸ γάλα ἐς ξύλα κοῖλα σείουσι, τὸ δὲ ταρασσόμενον ἀφρέει καὶ διακρίνεται, καὶ τὸ μὲν πῖον ὃ βούτυρον καλέουσιν ἐπιπολῆς διΐσταται ἐλαφρὸν ἐόν, τὸ δὲ βαρὺ καὶ παχὺ κάτω ἵσταται ὃ καὶ ἀποκρίναντες ξηραίνουσι, ἐπὴν δὲ παγῇ καὶ ξηρανθῇ ἱππάκην μὲν καλέουσιν, *loquutus est etiam hac de re satis disertè Herodotus, sed quoniam in varijs lectionibus & locum & rem adnotaui, hic plura dicere abstineo.*

21 Fluida vero fiunt. *Fasciæ in puellulis obligandis non id duntaxat præstant, vt carnes compactiores densioresq́ reddantur, verumetiam ne artus & ossa præ mollitie distorqueantur, vt enim*

non

non fasciare membrorum rectitudinem & firmitatem lædit, sic vbi indoctæ mulieres male fascijs ligant, mirum est, quas membrorum distorsiones ac turpitudines pariant. Quod vero frigus exurat, etiam Virgilius cecinit, Boreæ penebrabile frigus adurat.

22 Neque vero posibile est. *Arist. iij. part. probl. dum asserit ebrios ob nimiam humiditatem veneris ferè impotentes esse, cum Hippoc. quin conueniat, negandum haudquaquam est. Sed cum part. iiij. prob. xij. decernat, eos qui assidue equitant libidinosiores esse, quoniam ob calorem & agitationem idem ipsis contingit, quod coeuntibus euenit; & procedente ætate genitalia membra contrectata, agitataq; plenius augeantur, certè ab Hippoc. dogmatibus recedere videtur; nisi hic de immoderata equitatione, ille de iugi at non immodica loquatur. Neque solum pinguedo id efficit ad sterilitatem vt ora vteri conniueant, verum (quod maius est) seminis vtpote in pinguedinem conuersi perpetuam inopiam parit, ob id non vno in loco dicente Arist. pinguia animalia sterilia, vel saltem minus fœcunda non pinguibus semper esse.*

23 Vocanturq; hi effęminati. *In Aldino codice legitur καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι ἀνδριεῖς, in Basiliensi ἀνανδριεῖς, ego vero ἐνάρεες potius legendum puto, ratio meæ coniecturæ est quoniam Scytæ euirati & præcipue vates qui castrati erant ἐνάρεες apud Herodotum in Melpomene & alibi appellantur, apud quem omnia ferè de Scytis hoc in loco ab Hippoc. narrata, leguntur. Quod porro hic ab Hippocrate omnes morbi diuini vocentur, non est cur magis eius pietatem vel religionem æstimare debeamus, siquidem diuinitas penes ipsum nihil aliud notat, nisi secretam quandam & homines latentem morborum rationem, quam etiam naturalem esse dicit, ita nanque in Epid. vagantes ægritudines quodammodo diuinas esse tradidit & initio progn. in morbis quod diuinum est diligenter spectandum præcipit.*

24 Imò magis inuaderet. *Quin hic Hippoc. de Deorum prouidentia atque de ipsa religione dubitet, inficias ire non possumus, vnde etiam Arist. multa eorum quæ in ij. Rhet. de moribus nobilium & pauperum disputat, accepisse ille intelliget, qui vtriusque sententias conferre voluerit.*

HIPPOCRATIS COI LIBER APHORISMORVM.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ.

Argumentum in primam Aphorismorum Sectionem.

Scopi à quibus medendi indicationes desumendæ sunt, Vires ægrotantis, Morbi natura, Humor noxius, Humoris motus, Symptomata, Morbi tempora, Accessiones, Dies criticus, Partis natura, Aetas, Tempus, Consuetudo.

SECTIO PRIMA.

A VIta breuis, ars longa, tẽpus præceps: experimentum periculosum, iudicium difficile. Oportet autem non solùm seipsum exhibere quæ decent facientẽ, sed etiam ęgrotum, & pręsentes, & quę externa sunt. II. In perturbationibus alui, & vomitibus sponte contingentibus, si quidẽ qualia purgari oportet purgentur, confert, & leuiter

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

1

Ὁ βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρή, ὁ δὲ καιρὸς ὀξύς, ἡ δὲ πεῖρα σφαλερή, ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. Δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιοῦντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν. Vet. Cod.

Ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοῖσιν αὐτομάτως γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε, καὶ εὐφό-

Vet. Cod. * ἢ.

προσφέρουσιν· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. Οὕτω δὲ καὶ κενεαγγείη, ἢν μὲν οἷα δεῖ γίγνεσθαι γίγνοιτο, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως ἔχουσιν· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. ἐπιβλέπειν οὖν δεῖ, καὶ χώρην, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην, καὶ νούσους, ἐν ᾗσι δεῖ, ἢ οὔ. Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν, αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον. τουτέων οὖν εἵνεκεν τὴν εὐεξίην λύειν ξυμφέρει μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν ἀρχὴν ἀναθρέψιος λάβῃ τὸ σῶμα. Μὴ δὲ τὰς ξυμπτώσιας ἐς τὸ ἔσχατον ἄγειν, σφαλερὸν γάρ. ἀλλ' ὁκοίη ἂν ἡ φύσις ᾖ τοῦ μέλλοντος ὑπομένειν, ἐς τοῦτο ἄγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ κενώσιες, αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἄγουσαι, σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἀναθρέψιες, αἱ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐοῦσαι, σφαλεραί.

Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται, καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν αἰεὶ πάθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ὀξέσιν, οὗ μὴ ἐπιδέχεται, σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔσχατον λεπτότητος ἀφιγμέναι δίαιται, χαλεπαί. καὶ γὰρ αἱ πληρώσιες αἱ ἐς τὸ ἔσχατον, ἀφιγμέναι χαλεπαί. Ἐν τῇσι λεπτῇσι διαίτῃσιν, ἁμαρτάνουσιν οἱ νοσέοντες, διὸ μᾶλλον βλάπτονται. πᾶν γὰρ τὸ ἁμάρτημα, ὃ ἂν γίνηται, μέγα γίνεται μᾶλλον, * ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγον ἁδροτέρῃσι διαίτῃσι. διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι σφαλεραὶ αἱ πάνυ λεπταὶ, καὶ καθεστηκυῖαι, καὶ ἀκριβέες δίαιται, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρουσι. διὰ τοῦτο οὖν αἱ λεπταὶ, καὶ ἀκριβέες δίαιται, σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῶν μικρὸν ἁδροτέρων. Ἐς δὲ τὰ ἔσχατα νουσήματα, αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι ἐς ἀκριβείην κράτισται. Ὅκου μὲν κάτοξυ τὸ νούσημα, αὐτίκα τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχει, καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι. ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἁδροτέρως διαιτᾷν, τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος μαλθακωτέρη τῶν ἐσχάτων ᾖ. Ὁκόταν δὲ ἀκμάζῃ τὸ νούσημα, τότε λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι. Συντεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὸν νοσέοντα εἰ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς νούσου. καὶ πότερον ἐκεῖνος ἀπαυδήσει πρότερον, καὶ οὐκ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ, ἢ ἡ νοῦσος πρότερον ἀπαυδήσει, καὶ ἀμβλυνεῖται. Ὁκόσοισι μὲν οὖν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ, αὐτίκα λεπτῶς διαιτᾷν. ὁκόσοισι δὲ ἐς ὕστερον ἡ ἀκμὴ, ἐς ἐκεῖνο, καὶ πρὸ ἐκείνου, μικρὸν ἀφαιρετέον. ἔμπροσθεν δὲ λεπτοτέρως διαιτᾷν, ὡς ἂν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων. Ἐν δὲ τοῖσιν παροξυσμοῖσιν, ὑποστέλλεσθαι χρή· προστιθέναι γὰρ βλάβη. καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή.

Τοὺς δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος, καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες. ἤν τε καθ' ἡμέρην, ἤν τε παρ' ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίγνωνται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν, οἷον ἐν πλευριτικοῖσι, πτύελον ἢν αὐτίκα ἐπιφαίνηται, ἀρχομένου, βρα-

* ἐν τοῖσι λεπτῇσι.

ter ferunt: Sin minus, vice versa. Sic & vaso- A
rum vacuatio, si quidem talis fuit, qualis fieri
debet, confert, & bene ferunt: Sin minus, vice
versa. Inspicere itaque oportet regionem, &
tempus, & ætatem, & morbos, in quibus con-
2 uenit, aut non. III. In exercitatibus boni ha
bitus ad summum progresi periculosi sunt, si
in extremo fuerint. Nō enim manere possunt
in eodem, neque quiescere. Quum verò non
quiescāt, nō amplius in melius augescere pos-
sunt: reliquum est igitur vt in deterius. Ob has
igitur causas bonam habitudinē non tardè sol
uere confert, quo corpus rursum renutritionis
principium sumat. Neq; verò collapsiones ad
extremum ducere oportet, periculosum enim
est. Sed qualis natura est eius qui perferre de- B
bet, ad hoc ducere conuenit. Similiter autē &
euacuationes ad extremum ducentes, pericu-
losæ sunt: & rursus renutritiones in extremo
existentes, periculosæ sunt. IIII. Tenues &
exacti victus, & in lōgis semper affectionibus,
& in acutis, vbi non expedit, periculosi sunt: &
rursus victus ad extremam tenuitatē progresi,
difficiles sunt. Et repletiones ad extremū pro-
gressæ, difficiles sunt. V. In tenui victu delin-
quentes ægrotantes, magis læduntur. omne
enim delictum quod committi poterit, magis
magnum committitur in tenui, quàm in pau-
lò pleniore victu. Quapropter etiam in sanis
periculosus est valde tenuis, & constitutus, ac
exactus victus: quoniam delicta grauius ferūt. C
Ob hoc igitur tenuis & exactus victus pericu-
losus est magis quàm paulò plenior. VI. Ad
extremos morbos, exacte extremæ curationes
3 optimæ sunt. VII. Vbi quidem peracutus est
morbus, statim etiā extremos labores habet, &
extremè tenuissimo victu vti necesse est. Vbi
verò non, sed pleniore victu vti licet, intātum
subdescendendum est, inquantum morbus ex-
4 tremis mollior fuerit. VIII. Quum in vigo-
re fuerit morbus, tunc tenuissimo victu vti ne-
5 cesse est. IX. Simul autem cōiectare oportet,
an æger ex victu durare posit ad morbi vigo-
rem: & vtrum ille prius deficiet, & ex victu du-
rare nō posit: aut morbus prius deficiet, ac ob-
tundetur. X. Quibus igitur statim vigor est, D
his statim tenuis victus exhibēdus est. Quibus
verò vigor posterius, his ad illud, & paulò ante
illud tempus, subtrahendus est. Antea verò mi
tius æger victu tractandus est, quo durare pos-
6 sit. XI. In exacerbationibus subtrahere victū
oportet. nam apponere noxa est. Et quibus per
circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbatio-
7 nibus subtrahere oportet. XII. Exacerbatio-
nes & constitutiones indicabunt morbi, & tē-
pora anni, & circuituum inter se collata incre-
menta, siue quotidie, siue alternis diebus, siue
per amplius temporis interuallum fiant. Sed &
ex apparentibus indicia fiunt, velut in pleuriti-
cis, si sputum statim appareat incipiēte morbo,
ipsum

A ipsum abbreuiat. Si verò posterius appareat,
producit: & vrinæ, & alui egestiones, & sudo-
res apparentes indicāt, & ægrè & facile iudicā-
dos, & breues & longos morbos. XIII. Senes 8
facillimè ieiunium ferunt: deinde ætate consi-
stentes. minimè adolescentes: omnium verò
minimè pueri, & inter hos ipsos qui ipsi seipsis
alacriores fuerint. XIIII. Qui crescunt, pluri 9
mum habēt innatū calorē: plurimo igitur opus
habent alimēto: Sin minus, corpus cōsumitur.
Senibus aūt modicus est calor: quapropter pau
cis fomitibus opus habent, à multis enim extin
guuntur. Ob hanc ēt causam febres senibus nō
similiter acutæ fiunt. à multis est enim extin-
guuntur. Ob hanc etiam causam febres senibus
B non similiter acutæ fiunt. Frigidum enim ipso
rum corpus. XV. Vetres hyeme & vere natura 10
calidissimi sunt, & somni longissimi. Quapro-
pter in his tēporibus alimenta plura exhibenda
sunt. Nam innatum calorem ampliorem tunc
habent: alimento igitur ampliore opus habēt.
Signum sunt ætates, & athletæ. XVI. Victus hu 11
midi omnibus febricitantibus conferunt: maxi
mè verò pueris, & alijs ita ali adsuetis. XVII.
Et quibus semel aut bis, & plus aut minus, & ex
parte exhibere oportet, considerandū est. Dā-
dum verò ēt aliquid est tempori, & regioni, &
ætati, & consuetudini. XVIII. Aestate & au- 12
tūno cibos difficillimè ferūt, hyeme facillime:
deinde vere. XIX. His qui in circuitibus exa-
C cerbantur, nihil dare oportet, neq; cogere: sed
auferre de appositionibꝰ ante iudicationes. XX.
Quæ iudicantur, & iudicata sunt integrè, neq;
mouere oportet, neq; nouare, neq; medicamē-
tis, neq; alijs irritamētis, sed sinere. XXI. Quæ
ducere oportet, quò maximè repūt, eò ducere
oportet, per cōueniētes locos. XXII. Cōcocta 13
medicamētis aggredi oportet, & mouere non
cruda, neq; in principijs, si nō turgeāt. Plurima
verò nō turgēt. XXIII. Quæ prodeūt, nō mul-
titudine ęstimare oportet, sed quādiu prodeāt
qualia oportet, & facilè ęger ferat. Et vbi opꝰ ē,
vsq; ad animi deliquiū ducere oportet: & hoc
facere, si sufficiat æger. XXIIII. In acutis affe
ctionibus raro ēt in principijs medicamētis vti
D oportet atq; hoc facere, diligēti priꝰ ęstimatiōe
facta. XXV. Si qualia oportet purgari, purgenť,
cōfert, & facilè ferunt: cōtraria verò difficulter.

βραχύνει. ἢν δ' ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύ-
νει. Καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα καὶ ἱδρῶτες,
καὶ δύσκριτα καὶ εὔκριτα, καὶ βραχέα καὶ μα-
κρὰ τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ. Γέ-
ροντες, εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι. Δεύτε-
ρον, οἱ καθεστηκότες. ἥκιστα, μειράκια. πάν-
των δὲ μάλιστα, παιδία. τουτέων δὲ αὐτέων
ἃ ἂν τύχῃ αὐτὰ ἑωυτῶν προθυμότερα ἐόντα.
Τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον
θερμόν. πλείστης οὖν δεῖται τροφῆς. εἰ δὲ μή,
τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. Γέρουσι δὲ ὀλίγον τὸ
θερμὸν, διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμάτων
δέονται: ὑπὸ πολλῶν μὲν γὰρ ἀποσβέννυνται.
διὰ τοῦτο καὶ οἱ πυρετοὶ τοῖσι γέρουσιν οὐχ ὁ-
μοίως ὀξέες. ψυχρὸν γὰρ τὸ σῶμα. Αἱ κοιλίαι
χειμῶνος καὶ ἦρος, θερμόταται φύσει, καὶ
ὕπνοι μακρότατοι. Ἐν ταύτῃσιν οὖν τῇσιν ὥ-
ρῃσι, καὶ τὰ προσάρματα πλείω δοτέον. καὶ
γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν, πλεῖον ἔχει*. τροφῆς *ἔξεστι.
οὖν πλείονος δέονται. σημεῖον, αἱ ἡλικίαι καὶ
οἱ ἀθληταί. Αἱ ὑγραὶ δίαιται, πᾶσι τοῖσι
πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι: μάλιστα δὲ παιδίοι-
σι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, τοῖσι οὕτως εἰθισμένοι-
σι διαιτᾶσθαι. Καὶ οἷσι ἅπαξ, ἢ δὶς, καὶ
πλείω, ἢ ἐλάσσω, καὶ κατὰ μέρος. Δοτέον δέ
τι καὶ τῷ ἔθει, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ
τῇ ἡλικίῃ. Θέρεος καὶ φθινοπώρου σιτία
δυσφορώτατα φέρουσι: χειμῶνος, ῥᾷστα: ἦρος,
δεύτερον. Τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυ-
νομένοισι, μηδὲν διδόναι, μηδ' ἀναγκάζειν,
ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων πρὸ τῶν κρισέων.
Τὰ κρινόμενα, καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ
κινέειν, μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμα-
κίοισι, μήτ' ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσιν* ἀλλ' ἐᾷν. *χρῆσθαι.
Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ ταύτῃ* ἄ- *ἡ φύσις.
γειν, διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων. Πέπονα
φαρμακεύειν, καὶ κινέειν μὴ ὠμὰ, μηδὲ ἐν ἀρ-
χῇσιν, ἢν μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πλεῖστα οὐκ ὀργᾷ.
Τὰ χωρέοντα, μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι,
ἀλλ' ὡς ἂν χωρέῃ οἷα δεῖ, καὶ φέρει εὐφόρως:
καὶ ὅκου δεῖ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν: καὶ τοῦ-
το ποιέειν, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων. Ἐν τοῖσιν
ὀξέσι πάθεσιν, ὀλιγάκις, καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇ-
σι φαρμακείῃσι χρέεσθαι. καὶ τοῦτο προεξευκρι-
νήσαντας ποιέειν. Ἢν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι κα-
θαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι.
τὰ δ' ἐναντία, δυσχερῶς.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Aphorismos.

IN PRIMAM SECTIONEM.

1 Vita breuis. *Hunc librum esse Hippocratis Coi germanissimum nemo vnquam dubitauit, cum ferè apud cuiuscunque artis & scientiæ scriptores aphorismi citati & præsertim prior hic inueniatur, ea propter cum hi vulgatissimi sint, & ab innumeris ferè interpretibus diligentissimè expositi atque notati, paucissima aduertam. Constituit autem hic Hippoc. veluti prohemium quoddam totius medicinæ factitandæ, quod cum ea plurimis atque grauissimis difficultatibus sit inuoluta*

opus est ut quæ ad eam diligenter factitandam requiruntur, omnia accommodata sint. conueniunt vero pro medicina facienda medici, ægri, & adstantes, à quibus si quid erroris committatur, plane & in uita & in arte, & in occasione, & in experientia & in iudicio erretur necesse est: dicebat enim Gal. in j. sexti de simplici medicina Hippoc. iunxisse vita breuis, Ars longa, vt moneret studiosos medicinæ, ne in rebus vanis tempus contererent.

2 In exercitantibus. *Tempore Hippoc. ars athletica maxima in existimatione cum esset, vt nos in primo artis nostræ gymnasticæ indicauimus, Hippoc. sanitatis ideam ex ipsa nequaquam sumendam non immerito monere voluit. Sed de hac plura nos ibi. Celsus lib. ij. cap. ij. ita hanc sententiam transtulit. Ergo si plenior aliquis & speciosior & coloratior factus est, suspecta habere sua bona debet, quæ quia neque in eodem habitu subsistere neque vltra progredi possunt, ferè retro quasi ruina quadam reuoluuntur. Peius tamen signum est, vbi aliquis contra consuetudinem emacruit & colorem, decoremq; amisit, quoniam in quibus superant, est quod morbus demat, in quibus desunt, non est quod morbum ipsum ferat. Plutarchus etiam hunc locum & in præceptis salubribus citat & v. symp. vij.*

3 Vbi quidem peracutus. *Cornelius Celsus lib. iij. cap. ij. præter hæc in acutis morbis serius æger alendus est, nec nisi iam inclinatis, vt primo dempta materia impetum frangat, in longis maturius, vt sustinere spacium affecturi mali possit. Præter interpretationis elegantiam quæ in Celsi verbis reperitur, est quoque nonnihil quod ad mentem senis clarius explicandam facere queat.*

4 Quum morbus in vigore. *Celsus lib. iij. cap. vj. neque inter magnos dolores, neque increscente morbo tutum est ægrum cibo impleri, sed vbi inclinata iam in melius valetudo est.*

5 Simul autem coniectari oportet. *Celsus lib. iij. cap. iiij. In morbo qui plus virium aufert, celerius cibus dandus est, itemq; eo cœlo quod magis digerit, ob quã causam in Aphrica nullo die æger abstinere rectè videbitur. Deinde paulo post. Vnum illud & semper & vbiq; seruandum est, vt ægri vires subinde aßidens medicus inspiciat, & quandiu supererunt, abstinentia pugnet, si imbecillitatem vereri cœperit, cibo subueniat.*

6 In exacerbationibus. *Celsus lib. iij. cap. v. Etenim perpetuum est ad quod omne consilium dirigi potest, cibum quam maximè semper ab acceßione futura reducere, & hoc saluo dare quam integerrimo corpori, quod non inter duas tantum, sed etiam inter plures acceßiones seruabitur.*

7 Exacerbationes. *Cum aphorismorum liber sit fere totus ex Epidemicis libris collectus, hic videtur ex eo loco secundi Epid. captus, vbi sic scriptum inuenitur. Ad dignoscenda morborum principia considerandum an confestim consistendi vigorem habeant, quod ex incremento manifestum fiet. Incrementa autem ex ipsis morborum circuitibus, ex quibus indicationes etiam ipsæ cognoscuntur, atque ex acceßionum (quæ in circuitionibus fiunt) inter se commißione, num maturius, aut diutius, aut magis affligant nec ne.*

8 Senes facillime. *Celsus lib. j. cap. iij. Quod ad ætates vero pertinet, inediam facillimè sustinent mediæ ætates, minus iuuenes, minime pueri, & senectute confecti.*

9 Qui crescunt plurimum habent. *Hunc aphorismum esse superioris probationem apud me compertißimum est, idq; Celsus etiam censuisse intelligi potest ex hisce illius verbis lib. j. cap. iij. quo minus fert facile quisque inediam, eo sæpius debet cibum assumere, maximeq; eo eget, qui increscit. Quod porrò ait senum febres non adeo acutas esse ob corporum frigiditatem, idem quoque Auic. significauit, cum scripsit, senum febres sepultas esse.*

10 Ventres hyeme. *Celsus lib. iij. cap. iiij. maturius etiam cibum dari oportet puero quam iuueni, æstate quam hyeme; quæ Cornelij sententia plane diuersa est ab hoc aphorismo, licet ipsum insinuasse malè videatur nonnullis. Illud autem non est sine consideratione prætereundum, nempe Alex. Aphrodisiensem lib. ij. quæst. nat. cap. xx. aduersus hanc Hippoc. sententiam contendere, æstate somnos fieri longiores quàm hyeme, tum quia calor qui fortior est hyeme citius debellat eos vapores à quibus fit somnus, tum quia æstate ob aeris æstum sensoria omnia flaccescunt & delassantur magis, ob quod in somnum facile deferuntur, qui etiam non adeo facile soluitur, quòd calor natiuus præexterno admodum sit imbecillus. Sed hæ Alexandri rationes facile diluuntur, quoniam si euaporationes fiunt maiores, vbi & copiosius est humidum, & calor in illud magis agit, planè hyeme hoc totum est, quando & plus cibi ingeritur & calor maior est intestinus. Ad hæc, etsi sensoria concedatur æstate magis infirmari, illud tamen verius est, tunc aut vaporationes pauciores intus fieri ob alimenti paucitatem maiorem, aut si fiant interdum copiosæ, facilius eas per apertas & patentes corporis meatus dißipari. Id similiter, quod disputat Plutarchus ij. quæst. conuiu. q. ij. nimirum autumno fieri homines edaciores, planè falsum est, nisi ipsum dicamus in comparatione ad æstatem loqui, hyeme nanque maiorem hominum partem, melius edere experientia ipsa abunde testatur.*

11 Victus humidi. *Celsus lib. iij. cap. xxiiij. victus autem febricitantibus humidus aptißimus est, aut humori certè quam proximus, ex quibus verbis colligi potest, Celsum Hippo. interpretem atq; sectatorem pro victu humido, liquidum intellexisse, quod quidem etiam ipse semper existimaui, quòd Hippoc. consuetudo perpetua sit febrientibus cibos negare, sorbitiones vero concedere.*

12 Aestate & autumno. *Hanc eandem sententiam habet Hippo. in princ. tertij libri de Diata, quam breuius sic explicauit Celsus lib. j. cap. iij. Hyeme plus esse conuenit, minus sed meracius bibere. Hesiodus vero, in summo æstatis merum esse bibendum agricolis consulebat, vnde & apud Gellium ex Alcæo,* τέγγε πνεύμονα οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον ἐπιτέλλεται. *Gal. in com. vt defenderet Hippoc. ab ijs qui ipsum criminabantur, quòd hoc in loco idem inutiliter repeteret, quod supra dixerat in Aphor. ventres hyeme & vere; duas affert huiuscemodi sententiarum inter se differentias, vnam quòd in superiori secundum indicationem quantitatis cibi, in hoc autem modi vtendi eo à tempore acceptam, loquatur. Alteram, quod in illo de sanorum, in præsenti de ægrorum victu sermonem habeat.*

13 Concocta medicamentis. *Celsus lib. iij. cap. iiij. Antiqui medicamentis quibusdam datis concoctionem moliebantur, eo quòd cruditatem maxime horrebant, deinde eam materiam quæ lædere videbatur, ducendo sæpius aluum, subtrahebant. Asclepiades medicamenta sustulit, non toties, sed ferè tamen in omni morbo subduxit, Refert porrò Arist. lib. iij. Pol. cap. xj. in Aegypto medicis post quartam diem mouere licuisse, sin prius, ipsorum esse factum periculo. Ad hunc locum mirifice faciunt quæ scripta sunt in v. Epid. hunc in modum,* ὑποκαθαίρειν τὰς κοιλίας χρὴ ἐν τοῖσι νοσήμασιν ἐὰν πέπονα ᾖ, τὰς μὲν κάτω, ἐπὴν ἱδρυμένα ἴδῃς, σημεῖον δὲ ἢν μὴ ἀσώδεες ἢ καρηβαρικοὶ ἔωσι, καὶ ὅταν αἱ θέρμαι πρηΰτεραι, ἢ ὅταν λήγωσι μετὰ τοὺς παροξυσμούς· τὰς δὲ ἄνω ἐν τοῖσιν παροξυσμοῖσιν, τότε γὰρ καὶ αὐτόματα μετεωρίζεται ἐπὴν ἀσώδεες, καὶ καρηβαρέες, καὶ ἀλύοντες ὦσιν: *hoc est subducere oportet ventres si materiæ sint concoctæ, has quidem infra, cum firmatas videris, (signum est si fastidio careant ægrotantes vel capitis grauitate, nec non quando caliditas mitißima euaserit, vel quando post acceßiones prorsus desierit, hos vero supra in acceßionibus, tunc enim sponte ipsi humores sursum feruntur cum fastidium capitis laborem atque angustias inducant.*

Argumentum in secundam Sectionem.

Quæ morborum causæ, quæ veluti semina, Signa item quibus bonum aut malum in morbis saltem, aut interitum ægrotantis præsagire liceat.

SECTIO SECVNDA.

A IN quo morbo somnus laborem facit, mortale: Si verò somnus prosit, non lethale. II. Vbi somnus delyrium sedat, bonũ est. III. Somnus, vigilia, vtra- 1
que modum excedentia, malum. IIII. Non 2
satietas, non fames, neque aliud quicquam bonum est, quod naturæ modũ excedat. V. Lassi- 3
tudines spontaneæ denuntiant morbos. VI.
Quicunque aliqua corporis parte dolentes, ple 4
runque dolores non sentiunt, his mens ægrotat. VII. Quæ multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet: Quæ verò breui, breui. VIII. Si ex morbo cibum capiens, quis non fiat validus, significat quòd corpus 5
B vberiore alimento vtitur: Si verò cibum non accipienti hoc contingat, nosse oportet quòd euacuatione opus habet. IX. Corpora quandocunque quis purgare voluerit, fluida facere oportet. X. Non pura corpora quãto plus nutries, tanto magis lædes. XI. Facilius est repleri potu quàm cibo. XII. Quæ relinquũtur in morbis post iudicationem, recidiuas facere solent. XIII. Quibuscunque iudicatio fit, his 6
nox grauis ante exacerbationem. Quæ verò sequitur, plerunque tolerabilior est. XIIII. In alui fluxionibus, mutationes egestionum prosunt, si non ad prauas mutentur. XV. Vbi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore nascuntur,

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΕΝ ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιέει, θανάσιμον. ἢν δὲ ὕπνος ὠφελέῃ, οὐ θανάσιμον. Ὅκου παραφροσύνην ὕπνος παύῃ, ἀγαθόν. Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γινόμενα, κακόν. Οὐ πλησμονή, οὐ λιμός, οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθόν, ὅ, τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσιος ᾖ. Κόποι αὐτόματοι φράζουσι νόσους. Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει. Τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπτυνόμενα σώματα, νωθρῶς ἐπαναστρέφειν δεῖ: τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ, ὀλίγως. Ἢν ἐκ νόσου τροφὴν λαμβάνων * μὴ ἰσχύῃ, σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ τὸ σῶμα χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντος τοῦτο γίγνηται, χρὴ εἰδέναι, ὅτι κενώσιος δέεται. Τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιέειν. Τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων, ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς, μᾶλλον, βλάψεις. Ῥᾷον πληροῦσθαι ποτοῦ ἢ σιτίου. Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν τῇσι νούσῃσι μετὰ κρίσιν, ὑποστροφὰς ποιέειν εἴωθεν. Ὁκόσοισι κρίσις γίνηται, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος, ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. ἡ δὲ ἐπιοῦσα, εὐφορωτέρη ὡς ἐπιτοπολύ. Ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν, αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς τὰ πονηρὰ μεταβάλλῃ. Ὅκου φάρυγξ νοσέει, ἢ φύματα ἐν τῷ σώματι φύεται,

Vet. Cod.

* τὶς.

Vet. Cod. * χρή.

ται, τὰς ἐκκρίσιας σκέπτεσθαι* ἢν γὰρ χολώδεες ἔωσι, τὸ σῶμα ξυννοσέει. ἢν δὲ ὅμοιαι τοῖσιν ὑγιαίνουσι γίγνωνται, ἀσφαλὲς τὸ σῶμα τρέφειν. Ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν.

Ὅκου ἂν τροφὴ πλεῖον παρὰ φύσιν ἐσέλθῃ, τοῦτο νόσον ποιέει. δηλοῖ δὲ ἡ ἴησις. Τῶν τρεφομένων ἀθρόως καὶ ταχέως, ταχεῖαι καὶ διαχωρήσιες γίνονται. Τῶν ὀξέων νοσημάτων, οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες, οὔτε τοῦ θανάτου, οὔτε τῆς ὑγείης. Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσιν ξηραίνονται. Ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι, ὑγραίνονται. Λιμὸν θώρηξις λύει.

Ἀπὸ πλησμονῆς ὁκόσα ἂν νοσήματα γένηται, κένωσις ἰῆται. καὶ ὁκόσα ἀπὸ κενώσεως, πλησμονή. καὶ τῶν ἄλλων ἡ ὑπεναντίωσις.

Τὰ ὀξέα τῶν νουσημάτων κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι. Τῶν ἑπτὰ ἡ τετάρτη ἐπίδηλος. Ἑτέρης ἑβδομάδος, ἡ ὀγδόη ἀρχή. Θεωρητὴ δὲ, ἡ ἑνδεκάτη. αὕτη γάρ ἐστι τετάρτη τῆς ἑτέρης* ἑβδομάδος. Θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ἑπτακαιδεκάτη. αὕτη γάρ ἐστι τετάρτη μὲν ἀπὸ τῆς ιδ-, ἑβδόμη δὲ, ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης. Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι, τὰ πολλὰ γίγνονται βραχέες. Οἱ δὲ φθινοπωρινοὶ, μακροὶ, καὶ μάλιστα οἱ πρὸς τὸν χειμῶνα συνάπτοντες. Πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γενέσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ. Τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν οὐ δεῖ πιστεύειν: οὐδὲ φοβεῖσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ γινόμενα παραλόγως; τὰ γὰρ πολλὰ τῶν τοιουτέων ἐστὶν ἀβέβαια: καὶ οὐ πάνυ τοι διαμένειν, οὐδὲ χρονίζειν εἴωθεν. Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα, ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μῆκος νόσου σημαίνει: τὸ δὲ, ἀσθένειαν. Ἀρχομένων τῶν νούσων, ἤν τι δοκέῃ κινεῖν, κίνει. ἀκμαζουσῶν δὲ, ἡσυχίην ἔχειν βέλτιόν ἐστιν.

*δευτέρης

Περὶ* τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰ τέλη πάντα ἀσθενέστατα. περὶ δὲ τὰς ἀκμὰς, ἰσχυρότατα.

* μὲν.

Τῷ ἐξ ἀρρωστίης εὐσιτέοντι, μηδὲν ἐπιδιδόναι τὸ σῶμα, μοχθηρόν. Ὡς τὰ πολλὰ πάντες οἱ φαύλως ἔχοντες, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐσιτέοντες, καὶ μηδὲν ἐπιδιδόντες, πρὸς τῷ τέλει πάλιν ἀσιτέουσιν: οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀσιτέοντες ἰσχυρῶς, ὕστερον δὲ εὐσιτέοντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσιν. Ἐν πάσῃ νούσῳ, τὸ, ἐρρῶσθαι τὴν διάνοιαν, καὶ εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς, ἀγαθόν. τὸ δὲ ἐναντίον, κακόν. Ἐν τῇσι νούσοισιν ἧσσον κινδυνεύουσιν, οἷς ἂν οἰκείη τῆς φύσιος, καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ὥρης ἡ νοῦσος ᾖ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων. Ἐν πάσῃσι τῇσι νούσῃσι,* τὰ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, καὶ τὸ ἦτρον πάχος ἔχειν, βέλτιόν ἐστι: τὸ δὲ σφόδρα λεπτὸν καὶ ἐκτετηκὸς, μοχθηρόν. Ἐπισφαλὲς δὲ τὸ τοιοῦτον, καὶ πρὸς τὰς κάτω

* τό.

τω

tur, exscretiones considerare oportet. si enim A
biliosæ fuerint, corpus simul ægrotat. Si verò similes sanis fiant, tutum est corpus nutri-
7 re. XVI. Vbi fames, non oportet laborare.
8 XVII. Vbicibus præter naturma copiosior ingressus fuerit, morbum facit. Ostendit autem sanatio. XVIII. Eorum quæ aceruatim & velociter nutriunt, veloces etiam egestio-
9 nes fiunt. XIX. Acutorum morborum non omnino tutæ sunt prædictiones, neque mor-
10 tis, neque sanitatis. XX. Quibus dum iuuenes sunt, ventres humidi sunt, his senescentibus resiccantur. Quibus verò dum iuuenes sunt, ventres sicci sunt, his senescentibus humectantur. XXI. Famem vini potus soluit.
11 XXII. Quicunque morbi ex repletione fiunt, B
euacuatio sanat. Et quicunque ex euacuatione, repletio. Et aliorum contrarietas.
12 XXIII. Acuti morbi in quatuordecim die-
13 bus iudicantur. XXIIII. Septimæ quarta index est. Alterius hebdomadæ octaua principium est. Consideranda verò est vndecima. Hæc enim quarta est secundæ hebdomadæ. Consideranda rursus decimaseptima, ipsa enim est quarta quidem à decimaquarta, septima verò ab vndecima. XXV.
14 Aestiuæ quartanæ plerunque sunt breues. Autumnales verò longæ, & maxime quæ ad hye-
15 mem pertingunt. XXVI. Febrem in conuulsione fieri melius est, quàm conuulsionem in
16 febre. XXVII. His quæ non secundum ratio- C
nem leuant, non oportet credere, neque valde timere ea quæ praua fiunt præter ratione. Pleraque enim ex talibus inconstantia sunt, & nô valde permanere, neq; morari solêt. XXVIII.
Febricitantium non omnino leuiter, permanere, & nihil minui corpus, aut etiâ magis quàm pro ratione colliquari, malum est. illud enim morbi longitudinem, hoc verò debilitatem significat. XXIX. Incipientibus morbis si quid mouendum videtur, moue: vigentibus verò, quietem agere melius est. XXX. Circa principia & fines, omnia debiliora sunt: Circa vigores verò, fortiora. XXXI. Ex ægritudine bene cibum accipienti, nihil augescere corpus, ma-
lum est. XXXII. Plerunque omnes male ha- D
bentes, ab initio cibum bene capientes, & nihil augescentes, ad finem rursus cibos fastidiunt. At ab initio quidem valde cibum auersantes, postea verò benè cibum capientes, melius libe-
17 rantur. XXXIII. In omni morbo valere mête, & bene se habere ad ea quæ exhibentur, bo-
18 num: contrarium verò, malum. XXXIIII. In morbis minus periclitatur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & tempori morbus magis affinis fuerit, quàm hi quibus nô affinis in aliquo horum existit. XXXV. In omni morbo partes circa vmbilicum & pectinem, crassitudinê habere melius est. At vehemês tenuitas & eliquatio, praua est. Periculosa verò talis est etiam ad

infernas

A infernas purgationes. XXXVI. Sana habentes 19
corpora, dum medicamentis purgantur, cito
exoluuntur. Itemq; qui prauo cibo vtuntur.
XXXVII. Qui bene habent corpore, eos operosum est medicamentis purgare. XXXVIII.
Paulò deterior & potus & cibus, verùm iucun- 20
dior, melioribus quidem, sed iniucundioribus
præferendus est. XXXIX. Senes iuuenibus plerunque minus ægrotant. Quicunque verò ipsis fiunt morbi diuturni, vt plurimum commoriūtur. XL. Raucedines & grauedines, in valde senibus non coquuntur. XLI. Qui exoluūtur sæpe & fortiter absque manifesta causa, derepēte moriuntur. XLII. Syderationem for- 21
tem quidem soluere, impoßibile est, debilē ve-
B rò non facile. XLIII. Ex his qui strangulantur, & submerguntur, nondum autem mortui sunt, non recoualescunt quibus spuma circa os
fuerit. XLIIII. Crassi admodum secundum 22
naturam magis cito moriuntur, quàm graciles.
XLV. Iuuenibus comitialium liberationem fa- 23
ciunt mutationes, maximè ætatis, & regionum & victuum. XLVI. Duobus doloribus simul instantibus, non secundum eundē locum, vehementior obscurat alterum. XLVII. Circa generationem puris, dolores & febres magis cō-
tingūt, quàm facto iam ipso. XLVIII. In om- 24
ni corporis motu, quum inceperit dolere, quiescere statim lassitudinem eximit. XLIX. Adsueti consuetos labores ferre, etiā si fuerint de-
C biles, aut senes, non adsuetis fortibus ac iuuenibus facilius ferunt. L. Ex multo tempore cōsueta, etiā si deteriora fuerint, inconsuetis minus molestare solent. Oportet igitur etiam ad inconsueta transmutationem facere. LI. Multum & repentè euacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quomodocūque corpus mouere, periculosum est. Et omnis multitudo naturæ contraria est. Quod verò paulatim fit, tutum est, tum aliàs, tum si ex altero ad alterum transitus fit. LII. Omnia secundum rationem facienti, si nō secundum rationem fiant, non transire oportet ad aliud, manente eo quod visum est ab initio. LIII. Qui- 25
cunq; ventres humidos habent, dum quidē iu-
D uenes sunt, melius degūt q̄ hi qui siccos habēt. Verùm ad senectutem deterius degunt. resiccantur enim plerunque senescentibus. LIIII. In corporis magnitudine iuuentutem quidem degere, liberale est & non indecorū. Senectutē verò degere, inutile, & deterius paruitate.

Vet. Cod.

τω καθάρσιας. Οἱ ὑγιεινῶς ἔχοντες τὰ σώματα ἐν τῇσι φαρμακίῃσι καθαιρόμενοι, ἐκλύονται ταχέως, καὶ οἱ πονηρῇ τροφῇ χρεόμενοι. Οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες. Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα, καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον. Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων, τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον. ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γίνηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει. Βράγχοι καὶ κόρυζαι τοῖσι σφόδρα πρεσβύτῃσιν, οὐ πεπαίνονται. Οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς, ἄνευ φανερῆς προφάσιος, ἐξαπίνης τελευτῶσι. Λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν, ἀδύνατον: ἀσθενέα δὲ, οὐ ῥηΐδιον. Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν, οἷσι ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν, ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν. Τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν, ἀπαλλαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης, καὶ τῶν χωρέων, καὶ τῶν βίων ποιέουσι. Δύο πόνων ἅμα γινομένων μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὁ σφοδρότερος ἀμαυροῖ τὸν ἕτερον. Περὶ τὰς γενέσιας τοῦ πύου, οἱ πόνοι, καὶ οἱ πυρετοὶ συμβαίνουσι μᾶλλον, ἢ γενομένων. Ἐν πάσῃ κινήσει τοῦ σώματος, ὁκόταν ἄρχηται πονέειν, τὸ διαναπαύειν εὐθὺς, ἄκοπον. Οἱ εἰθισμένοι τοὺς συνήθεας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες, ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε, καὶ νέων, ῥᾷον φέρουσι. Τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν. Τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενοῦν, ἢ πληροῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁκωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλερόν. Καὶ πᾶν τὸ πολὺ, τῇ φύσει πολέμιον. τὸ δὲ κατ' ὀλίγον, ἀσφαλές; καὶ ἄλλως, ἢν τις ἐξ ἑτέρου ἐφ' ἕτερον μεταβαίνῃ. Πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, καὶ μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς. Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ἐόντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι, τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων: ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι. ξηραίνονται γὰρ, ὡς ἐπιτοπολὺ, τοῖσιν ἀπογηράσκουσι. Μεγέθει δὲ σώματος, ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές. ἐγγηρᾶσαι δὲ, δύσχρηστον, καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων. *ἐστι.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Aphorismos.

IN SECVNDAM SECTIONEM.

In quo morbo. *Celsus lib. ij. cap. vj. Is facile consumitur cui somnus laborem auget: est autem hæc particula fere tota ad simioticam medicinæ partem spectans, sicut & tertia, tametsi in ea potius de signis prognosticis magis vniuersalibus tractare videatur.*

2 Somnus & vigilia. *Celsus lib. ij. cap. iiij. Pessimum tamen est si somnus neque noctu neque interdiu accedit, æque vero signum malum est, etiam somnum vltra debitum augeri.*

3 Lassitudines spontaneæ. *Celsus hanc sententiam æmulatus lib. ij. cap. ij. hunc in modum scribit; Præter hæc timeri debet si membra grauiora sunt. Plutarchus quoque in lib. de tuen. san. hunc locum significans ita scribit, βαρύτητες καὶ κόποι φησὶν Ἱπποκράτης αὐτόμαται τὰς νόσους φράζουσι. Quasi vero in Hippoc. codicibus & Celsus & Plutarchus particulam illam βαρύτητες legerint; sed cum inter lassitudinis genera illa quoque connumeretur, in qua membrorum grauitas percipitur & queant βαρύτητες sub voce κόποι, intelligi, non est, vt Hippoc. breuitatem inutili additamento minuamus, deturpemusque.*

4 Quicunque dolentes. *Celsus lib. ij, cap. vij. Quibus causa doloris neque sensus eius est, his mens labat. Plutarchus autem Hippoc. æmulatus in initio lib. Animi an corporis morbi sint deteriores, scribit, corporis morbos, qui non sentiuntur esse pernitiosiores, vt lethargos, capitis dolores, morbos comitiales, easque febres, quæ ex ardore in delirium prolapsæ sunt, quo in loco, cur apposuerit dolorem capitis, non video, cùm certum sit, eiusmodi ægritudinem nimium sentiri, quare loco, κεφαλαλγίαι, substituendum puto παραπληγία, est enim παραπληγία paralysis, siue priuatio motus & sensus, apoplexiam vel epilepsiam consequens. Immo Tertullianus in lib. de anima, eam quoque mentem prodigere dicebat, quod tamen in omni paralysi minime verum est, quinimo plerunque in ipsa mentis operationes integræ conseruantur.*

5 Corpora quandocunque. *Celsus lib. ij. cap. xiij. Quisquis veratrum daturus erit, id agere ante debet, vt accepturi corpus humidius sit. Ex quo loco facile conijci potest Hippoc. sententiam esse potissimum intelligendam, vbi aliquo graui medicamento corpus purgandum, cuiusmodi omnia ferè veterum esse solebant, alioquin tempore nostro quando blandissimis plerunque vtimur medicamentis, minime necesse corpora adeo præparare.*

6 Quibuscunque iudicatio. *Celsus lib. iij. cap. v. Ferè vero grauiorem accessionem lenior nox sequitur, quo fit, vt grauiorem accessionem nox quoque tristior antecedat. Hoc tamen præcipue in tertianis verum esse dicebat Hippoc. in Epid. quanquam nisi de exquisitis intelligamus haud perpetuo verum est, quod sæpe in spurij, vtraque nox, aut bona, aut mala contingat.*

7 Vbi fames non laborandum. *Celsus lib. j. c. ij. Si quibus de causis futura inedia est, labor omnis vitandus est, quæ verba etsi videantur Hipp. ipsissima, per particulã tamen illam quibus de causis, magna lux Hippocraticæ affertur: quandoquidem, vt Stephanus Atheniensis optime animaduertit, cum pluribus de causis possit inedia vel à medico vel ab alijs præcipi, in omnibus à vehementibus corporis exercitationibus abstinendum est, siue corpus sit ægrum, siue sanum, siue plenitudine, siue inanitione affectum. Hesiodus in lib. ἔργα.*

Λιμὸς γὰρ τι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος. *Id est,*
Fames enim penitus otioso vtilis est homini.

8 Vbi cibus præter. *Hippocrates in iiij. de morbis, humores ex quibus fiunt morbi generari ex cibis, & potibus inde probat, quòd qui parum comedunt & bibunt nullo huiuscemodi morborum genere capiantur, iam vero cum hic de quantitate cibi agat, non solum quantitatem quoad molem, verum etiam quoad facultatem intelligendam esse puto; etenim idem Hippoc. non longe à fine libri περὶ παθῶν, scribit, si quis intempestiuè, vel plus quàm par sit vtatur cibis, qui sunt accommodatissimi atque potentissimi tum ad sanitatem, tum ad robur, fieri ei morbos, atque mortes, cùm alij cibi qui huiuscemodi facultate alendi carent, sicut parum prosunt quantumcunque quis opportunè ipsis vtatur, ita etiam importunè adhibiti parum nocent, quoniam tam ad bonum, quàm ad malum ipsorum facultas est imbecilla. Quæ sint autem ea ciborum genera, quæ ob nimiam facultatem malè adhibita noceant, enumerat deinceps Hippoc. hisce verbis, ἄρτος, μάζα, κρέα, ἰχθύες, οἶνος. Vnde natam esse puto eam sententiam, quæ in ore omnium versatur, scilicet plenitudinem ex pane omnium pessimam esse. Nam etiam lib. de affect. scriptum est, quæ meliora sunt & magis nutrientia si plus ingerantur deteriora fieri. Vnde Auic. iij. p. doct. ij. cap. vij. in fine. Amplius inquit scire debes, quod impedimentum panis cùm non digeritur est multum, sed carnis nutrimentum cum non digeritur, est minus hoc.*

9 Acutorum morborum. *Celsus lib. ij. cap. vj. Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas esse, & salutis, & mortis. Attamen contra hanc sententiam videtur id esse quod scribit ij. progn. vj. nimirum quæ minimo tempore iudicanda sunt facilius præsentiri & prædici, nisi dicamus aliud esse certitudinem, aliud facilitatem.*

10 Quibus iuuenibus. *Celsus lib. j. cap. iij. Quibus iuuenibus fluxit aluus, plerunque in senectute contrahitur; Quibus in adolescentia fuit adstricta, sæpe in senectute soluitur: ex quibus Celsi verbis, clarum fit, id verissimum quod Gal. in initio expositionis huiusce aphorismi prodidit, nimirum Hippoc. sententiam neque in omnibus, neque semper veram inueniri. Illud vero non est silentio prætereundum, Hippoc. summa ratione dixisse ξηραὶ γίνονται, quia senectute accedente, non uentres modo, sed & reliqua membra sicca fiunt, ex aduerso dixit ὑγραίνονται, & non ὑγραὶ γίνονται.*

σονται, quia cum senectus semper exiccet, non patitur ut tunc temporis ventres prorsus fiant humidi, sed solum aliquantisper humescant ob aduentitias humiditates illius ætatis.

11 Quicunque morbi. *Celsus lib. j. cap. iij. Tenuis homo implere se debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, & reliqua quæ id vnum docere videntur, quod in lib. de flatibus tradit Hippoc. contraria contrariorum esse remedia, quodque hoc etiam in loco significauit sub his verbis, καὶ τῶν ἄλλων ἡ ὑπεναντίωσις. Nam, qui hæc dixit vetustissimus auctor, idem pariter diffiniuit medicinam nihil esse aliud, quàm additionem atque detractionem.*

12 Acuti morbi. *Celsus lib. iij. cap. xxiij. Donec quatuordecim dies transeant, quos vbi morbus excessit, acuti vim deposuit. Cæterum in lib. de iudicationibus Hippocrati adscripto additur vox ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. id est, vt plurimum, quasi interdum vltra decimam quartam acuties duret, verum non ij vere sunt acuti.*

13 Septimæ quarta. *Celsus lib. iij. cap. iiij. Longa oratione aduersus hanc sententiam disputat ex Asclepiade & alijs methodicis, qui huiusmodi dierum obseruationes paruipendebant; cur autem ægri in imparibus diebus magis laborent, atq; morbi iudicentur explicat Hippoc. in iiij. de morbis, quanquam notauerit Hippoc. Pithionem illum in Thaso, commemoratum in Epidemijs, cunctos labores sibi in diebus paribus contigisse, quod forsan sibi euenit ob errores in victu, qui consuetos naturæ motus & ordines turbare consueuerunt.*

14 Aestiuæ quartanæ. *Celsus lib. ij. cap. viij. Aestiua quartana fere breuis est: rursum, Aestiua quartana breuis est, autumnalis fere longa est, maximè quæ cœpit hyeme appropinquante: cur autem hæc febris quartana longa sit, ratio est, quia tunc gignitur ex copiosiore & crassiore melancholia in autumno genita, corpusque extrinsecus adstrictum minime permittit excrementitios humores per cutis meatus vlla ex parte difflari.*

15 Febrem conuulsioni. *Cælius Aurelianus iij. de ac. cap. v. Febrem vero secundum Hippocratem in spasmum venientem, salutarem accipimus. Sed hoc minime dixit Hippocr. quasi semper febrem bonum sit conuulsioni superuenire, verum ait melius esse eam superuenire, quàm antecedere.*

16 His quæ. *Celsus lib. ij. cap. vij. Febris, quæ sine ratione sine bonis signis finita est, ferè reuertitur: Quod non tantum de febre, verum etiam, de quouis alio morbo iudicandum est, si quidem nulli fidere oportet, qui sine ratione sublatus videatur. Quæ enim facit natura sponte, semper cum ratione, & ordine facit, alioquin non sponte, sed coacta & impedita operatur.*

17 In omni morbo. *Celsus lib. ij. cap. iiij. Mali morbi est in prima febre, mentem esse turbatam; quod autem scribit, mente optimè valente indicium esse & cerebrum, & meningas, & spinalem medullam, & diaphragma, & omne genus neruosum bene valere, nequaquam ex toto, videtur verum, quoniam, vt de diaphragmate, & cerebro id facile concederem, haudquaquam tamen concesserim de spinali medulla (quanquam etiam ore ventriculi mentem coaffici Gal. dixit vj. Epidem. comm. iiij. tex. xxv.) Neque de neruosis partibus, quippe quibus affectis haud solet intellectus necessario affici. Sed forsan Celsi sententia ita interpretanda est, vt hoc non tanquam necessarium, sed vti signum, atque id fallax afferat: etenim nonnunquam aliqua, aut pluribus ex enarratis laborantibus, simul laborat mens.*

18 In morbis minus. *Hippoc. in lib.* Περὶ κρισίμων. μέγιστον τοίνυν σημήον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐς ἂν μὴ παρὰ φύσιν ᾖ ὁ καῦσος· καὶ τἄλλα νουσήματα ὡσαύτως· οὐδὲν γὰρ δεινὸν γίνεται τῶν κατὰ φύσιν οὐδὲ θανατῶδες. δεύτερον δὲ ἐὰν μὴ αὐτῇ τῇ ὥρῃ τῷ νουσήματι ξυμμαχήσῃ· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὅλου δυνάμιν. *id est, Maximum igitur signum in his ægris, qui victuri sunt habetur, si febris ardens, alijve morbi similiter, non sint præter naturam, eorum enim, quæ secundum naturam contingunt, nihil graue, neque mortale. Secundum autem, si morbo non pugnetur aduersus constitutionem, vt plurimum enim, haud vincit hominis natura vniuersi potestatem.*

19 Corpora sana. *Celsus lib. ij. cap. xiij. Illud scire oportet, omne eiusmodi medicamentum, quod potui datur, non semper ægris prodesse, semper sanis nocere. Ego vero puto, non tantum potui datum medicamentum, verum etiam quomodocunque exhibitum, semper sanis detrimentum afferre, modo eius sit generis de quo loquitur Hippoc. hoc est valens. Immo Gal. iij. Aph. xv. monet medicamenta egentibus magnopere duntaxat, & longis temporum interuallis esse administranda, quod corpus in malam consuetudinem adducant frequenter vsurpata, atque ipsum labefactent.*

20 Paulo deterior. *In lib.* Περὶ παθῶν, *præcipit Hippoc. cibos, & potus optatos ægris concedi, modo ex his detrimentum non accedat corpori. Sic Gal. & vinum, & fructus ægris gustandos se permisisse testatur, etiamsi naturæ morborum eam indulgentiam vetarent.*

21 Apoplexiam fortem. *Cælius Aurel. iij. de acut. solus Hippoc. ait apoplexiam vehementem soluere impossibile, imbecillem vero non facile. Celsus item lib. ij. cap. viij. de neruorum resolutione verba faciens, isque inquit, morbus mediocris vix sanatur, vehemens sanari non potest. Item. Neque is ad vitam redit, qui ex suspendio spumante ore detractus est, quasi vero Hippoc. de strangulatis loquens, de ijs, qui suspendio eripiuntur, verba faciat, cum potius ipsius sermo sit de illis, qui*

vi alicuius morbi aut alterius violenti symptomatis strangulationem patiuntur.

22 Crassi admodum. *Cur pingues minus gracilibus sint viuaces, apposite satis explicuit Gal. & ante ipsum Arist. luculentissime ij. part. anim. cap. v. & iij. cap. iiij. quanquam in eo diuersus à Gal. videtur, quod velit amplas venas habentes esse frigidiores, ac propterea non pinguescere. De morbis autem, quibus vtrique subijciuntur, ita prodidit Celsus lib. ij. cap. j. Praeter haec graciles, tabes, deiectiones, destillationes, itemq; viscerum, & laterum dolores fatigant: obesi plerunque acutis morbis & difficultate spirandi strangulantur, quod in corpore tenuiore vix euenit. Sciendum tamen est difficultatem spirandi, quae ab humore in pulmones à capite delapso originem trahit, non raro in gracilibus quoque conspici, et forsan saepius, quam in obesis, qui alioquin ob pondus thoracis, omnium facilime, quauis de causa suspirijs, & alijs anhelandi difficultatibus tentantur.*

23 Iuuenibus comitialium. *Celsus lib. ij. cap. viij. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus non aegrè finitur. & lib. iij. cap. xxij. In pueris veneris, in puellis menstruorum initium comitialem tollit. Quae sententia ita accipienda est, vt huiusmodi morbus eo tempore possit curari, non autem semper, vel saepe curetur; siquidem plerunque secus euenire solet, praesertim, quando à septimo anno perdurat iampridem inchoatus. Caeterum in puerulis lactantibus facilius, & frequentius epilepsia soluitur, quam in quauis alia aetate.*

24 In omni corporis. *Celsus lib. j. cap. iij. Si quando tamen aliquis insuetus laborauit, aut multo plus, quam solet etiam is, qui assueuit, huic ieiuno dormiendum est. Iterum omnem etiam laborem facilius, vel puer, vel senex, quàm insuetus homo sustinet. De cibis autem insuetis & consuetis apposite satis ad hunc locum scribit Theophrastus lib. iiij. de caus. plant. cap. x.*

25 Quicunque ventres. *Celsus lib. j. cap. iij. Melior est autem in homine fusior aluus, in sene adstrictior, & lib. ij. cap. j. Nam longa statura, vt in iuuenta decora est, sic matura senectute officit.*

Argumentum in tertiam Sectionem.

Quae morborum genera, quibus anni, coeliq; tempestatibus quibus aetatum mutationibus oriantur.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Vet. Cod.

Ι μεταβολαὶ τῶν ὡρέων, μάλιστα τίκτουσι νοσήματα. Καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, ἢ ψύξιος, ἢ θάλψιος, καὶ τ᾽ ἄλλα κατὰ λόγον οὕτως. Τῶν φύσεων, αἱ μὲν, πρὸς θέρος, αἱ δὲ, πρὸς χειμῶνα, εὖ, ἢ κακῶς πεφύκασι. Τῶν νούσων ἄλλαι πρὸς ἄλλας, εὖ, ἢ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι τινὲς, πρὸς ὥρας καὶ χώρας, καὶ διαίτας. Εν τῇσιν ὥρῃσιν, ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ ψύχος γίνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νουσήματα προσδέχεσθαι χρή. Νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσιν πάσχουσιν. Ην δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ. δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων. ὁκόταν οὕτως δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσι προσδέχεσθαι χρή. Οκόταν θέρος γίνηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή. Εν τοῖσιν αὐχμοῖσι, πυρετοὶ ὀξέες γίνονται. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ πλέον ᾖ τὸ ἔτος τοιοῦτον ἐὸν, οἵην τὴν κατάστασιν ἐποίησεν, ὡς ἐπιτοπουλὺ καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα δεῖ προσδέχεσθαι. Εν τοῖσι καθεστεῶσι καιροῖσι ἢν ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδιδῶσιν, εὐσταθέες, καὶ εὐκρινέες αἱ νοῦσοι γίνονται. ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, ἀκατάστατοι,

ἔτος.

SECTIO TERTIA.

1 Vtationes temporum maxime pariunt morbos, & in temporibus magnae mutationes frigoris, aut caloris, & reliqua iuxta rationem hoc modo. A
II. Naturarum aliae quidem ad aestatem, aliae verò ad hyemem, bene aut male se habent. III. Morborum alij ad alia tempora, bene aut male se habent: & aetates quaedam ad tempora, & regiones, & victus. IIII. In temporibus quum eadem die, modo calor, modo frigus fit, autumnales morbos expectare
2 oportet. V. Austri auditum grauantes, caliginosi, caput grauantes, torpidi, dissoluentes. Quum hic praeualuerit, talia in morbis B
patiuntur. Si verò Aquilo fuerit, tusses, fauces, alui durae, vrinae difficultates, horrores, dolores costarum, pectoris. quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet.
3 VI. Quum aestas fit veri similis, sudores in febribus multos expectare oportet. VII. In siccitatibus febres acutae fiunt: & si quidem annus amplius talis fuerit, qualem constitutionem fecerit, plerunque tales etiam mor-
4 bos expectare oportet. VIII. In constantibus temporibus, si tempestiue tempestiua reddantur, morbi constantes & iudicatu facilimi fiunt. In inconstantibus autem, inconstantes,

A ſtantes, & qui difficulter iudicantur. IX. In 5
autumno morbi acutiſsimi, & omnino mortiferi: Ver autem ſaluberrimum & minime lethale. X. Autumnus tabidis malus. XI. 6
De temporibus, ſi quidem hyems ſicca & aquilonaris fuerit: Ver autem pluuioſum & auſtrale, neceſſe eſt æſtate febres acutas, & lippitudines, & dyſenterias fieri, maxime mulieribus, & viris natura humidioribus. XII. Si verò hyems auſtralis, & pluuioſa, ac clemens fiat: ver autem ſiccum & aquilonare, mulieres quidem quibus partus ad ver inſtat, ex omni occaſione abortiunt. Quæ verò pariunt, impotentes ac morboſos pueros pariunt, ita vt aut ſtatim pereant, aut tenues
B ac morboſi viuant. Alijs autem dyſenteriæ, & lippitudines ſiccæ fiunt. Senioribus verò defluxiones breui perimentes. XIII. Si 7
verò æſtas ſicca fiat & aquilonaris: autumnus autem pluuioſus & auſtralis, capitis dolores ad hyemem fiunt, & tuſſes, & raucedines ac grauedines: quibuſdam etiam tabes. XIIII. Si verò aquilonaris & aqua- 8
rum exors autumnus fuerit, his quidem qui humidas naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis verò fient lippitudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines. Quibuſdam verò etiam atræ biles. XV. Ex anni verò conſtitutionibus, in ſumma ſiccitates pluuioſis ſalubriores ſunt, & minus le- 9
C thales. XVI. Morbi in pluuioſis quidem plerunque fiunt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & ſyderationes, & anginæ. In ſiccitatibus verò, tabes, lippitudines, arthritides, vrinæ ſtillicidia, & dyſenteriæ. XVII. Quotidianæ verò conſtitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robuſta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & ventres reſiccant, & oculos mordent, & ſi circa thoracem aliquis dolor prius eſt, magis affligunt. Auſtrales autem 10
corpora diſſoluunt, & humectant, & grauem auditum, ac capitis grauitatem, & vertigines faciunt. In oculis autem & corpori-
D bus ægrum motum, & ventres humectant. XVIII. Secundum tempora, vere quidem 11
& prima æſtate, pueri, & qui his ætate cohærent, optime degunt, & maxime ſani ſunt: Aeſtate verò & autumno aliquandiu, ſenes: Reliquo autumno & hyeme, mediam ætatem habentes. XIX. Morbi omnes qui- 12
dem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibuſdam ipſorum, & fiunt, & exacerbantur. XX. Vere etenim inſaniæ, 13
& atræ biles, & comitiales, & ſanguinis fluxiones, & anginæ, & grauedines, & raucedines, & tuſſes, & lepræ, & impetigines, & vitiligines, & puſtulæ vlceroſæ plurimæ, & tubercula, & morbus articularis. XXI. Aeſtate verò

στατοι, καὶ δύσκριτοι. Ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται αἱ νοῦσοι, καὶ θανατωδέσταται τοὐπίπαν. ἦρ δὲ ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες. Vet. Cod.

Τὸ φθινόπωρον, τοῖς φθίνουσι κακόν. Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ, καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν, καὶ ἔπομβρος, καὶ εὐδιεινὸς γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ᾗσιν οἱ τόκοι πρὸς τὸ ἦρ, ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν. * αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν: ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. Τοῖσι δὲ ἄλλοισι βροτοῖσι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται; τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι, κατάρροι συντόμως ἀπολλύντες. Ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι * ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες. Ἢν δὲ βόρειον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσιν ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον: τοῖσι δὲ λοιποῖσιν, ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραὶ, καὶ πυρετοὶ ὀξέες, καὶ κόρυζαι. * ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι. Τῶν δὲ καταστασίων τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ μὲν ὅλον οἱ αὐχμοὶ τῶν ἐπομβρίων εἰσὶν ὑγιεινότεροι, καὶ ἧσσον θανατώδεες. Νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι, καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. Ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες, ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι, καὶ δυσεντερίαι. Αἱ δὲ καθ' ἡμέρην καταστάσιες, αἱ μὲν βόρειοι, τά τε σώματα ξυνιστῶσι, καὶ εὔτονα, καὶ εὐκίνητα, καὶ εὔχροα, καὶ εὐηκοώτερα ποιέουσι: καὶ τὰς κοιλίας ξηραίνουσι, καὶ τὰ ὄμματα δάκνουσι, καὶ περὶ τὸν θώρηκα ἄλγημα ἤν τι προϋπάρχει, μᾶλλον πονέουσιν. Αἱ δὲ νότιοι διαλύουσι τὰ σώματα, καὶ ὑγραίνουσιν, καὶ βαρηκοΐας, καὶ καρηβαρίας, καὶ ἰλίγγους ποιέουσιν. Ἐν δὲ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ τοῖσι σώμασι, δυσκινησίην, καὶ τὰς κοιλίας ὑγραίνουσι. Κατὰ δὲ τὰς ὥρας, τοῦ μὲν ἦρος, καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τουτέων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίῃσιν, ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα. Τοῦ δὲ θέρεος, καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος οἱ γέροντες: τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ φθινοπώρου, καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι. Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων, καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται. Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος, τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ, καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι, καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι, καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφοὶ, καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα, καὶ ἀρθριτικά. Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε

* ὅσαι δὲ τέκωσι.

* ἰσχυραί.

* χρόνιαι.

Ver. Cod. *πλεῖστοι.

τουτέων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ, καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα. Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι, καὶ πλανῆτες, καὶ σπλῆνες, καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι, καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες, καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα, καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι, καὶ τὰ μανικὰ, καὶ τὰ μελαγχολικά. Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι. Εν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάρροιαι, καὶ μάλιστα, ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας, καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τ' ἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ, ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι, τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. Οσα δ' ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν. Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τ' ἄλλα νοσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λειεντερίαι, αἱμορροΐδες. Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης, καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

& quidã ex his, & febres continuæ, & ardẽtes, A
& tertianæ plurimæ, & quartanæ, & vomitus,
& alui profluuia, & lippitudines, & auriũ dolo
res, & oris exulcerationes, & pudendorũ putre
dines, & papulæ sudorosæ. XXII. Autũno aũt
& ex æstiuis multi, & febres quartanæ, & erro-
neæ, & splenes, & hydropes, & tabes, & vrinæ
stillicidia, & intestinorũ leuitates, & dysente-
riæ, & coxendices, & anginæ, & anhelationes,
& voluuli, & comitiales, & insaniæ, & atræ bi-
les. XXIII. Hyeme verò pleuritides, peripneu-
moniæ, grauedines, raucedines, tusses, dolores
pectorũ, laterũ ac lumborũ, capitis dolores, ver
14 tigines, syderationes. XXIIII. In ętatibus aũt ta-
lia cõtingunt: Paruis ac recẽs natis pueris feruí-
da oris vlcera, vomitus, tusses, vigiliæ, timores, B
vmbilici iflãmationes, auriũ humiditates. XXV.
Ad dẽtitionẽ verò accedẽtibus, gingiuarũ pru-
ritus, febres, cõuulsiones, alui profluuia, & ma-
xime vbi dẽtes caninos producunt, tũ crassissi-
mis pueris, tũ his qui duros vẽtres habẽt. XXVI.
Senioribus autẽ euadentibus, tonsillæ, verticuli
in occipitio intro luxationes, anhelationes, cal
culorũ generationes, lũbrici rotundi, ascaridę,
verrucæ, tumores glandularũ circa aures oblõ-
gi, satyriasmi appellati, strumæ, & alia tubercu
la, maxime verò prædicta. XXVII. Adhuc verò
senioribus, & ad pubertatẽ accedẽtibus, pleraq;
ex his, & febres diuturnæ magis, & ex naribus
sanguinis fluxiones. XXVIII. Plurimæ verò af-
fectiones pueris iudicantur, partim in quadra- C
ginta diebus, partim in septẽ mensibus, partim
in septẽ annis, partim ad pubertatem accedẽti-
bus. Quæ verò permãserint pueris affectiones,
& non exolutæ fuerint circa pubertatẽ, aut fœ
mellis circa mẽsium eruptiones, diuturnæ fieri
solẽt. XXIX. Iuuenibus autẽ sanguinis spuitio-
nes, tabes, febres acutæ, comitiales, & alij mor-
bi, maxime verò prędicti. XXX. Hi verò qui hãc
ætatẽ excesserunt, anhelationes, pleuritides, pe-
ripneumonię, lethargi, phrenitides, febres ardẽ
tes, alui profluuia diuturna, bilis sursum ac de-
orsum effusiones, dysenteriæ, intestinorũ leui-
tates, hæmorrhoides. XXXI. Senibus autem spi-
randi difficultates, & defluxiones cum tussi, vri
næ stillicidia, vrinæ difficultates, articulorũ do D
lores, nephritides, vertigines, syderationes, ma-
li habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alui,
oculorum, & narium humiditates, visus hebetu
dines, glaucedines, auditus grauitates.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes

IN TERTIAM SECTIONEM.

1 Mutationes temporum. *In hoc tertio Hippocrates artem praecognoscendi, & praedicendi oraculis multis docet, eamq; totam desumit à constitutionibus temporum, ab anni temporibus, ab ætatibus, & quia videtur amasse ordinem, qui à magis vniuersalibus ad particularia progreditur, ideo*

ideo prius de constitutionibus temporum sermonem habet. Aristoteles autem prima Problem. sect. quærens cur temporum mutationes morbos soluant, atque pariant, & augeant, eam potißimum attulit rationem, quod morbi sint excessus, & defectus primarum qualitatum, similiter, & temporum mutationes in his fiant, unde ut qualitates in quas mutantur tempora, sunt vel similes, vel contrariæ ipsis morbis, sic & modo tolluntur, modo fiunt, vel augentur morbi, quapropter in huiusmodi mutationibus, ut homines se gubernent monet.

2 Austri auditum. Celsus libro secundo, capit. primo. Ex tempestatibus aquilo tußim mouet, fauces exasperat, ventrem adstringit, vrinam supprimit horrores excitat. Item dolores lateris & pectoris, sanum corpus spissat, atque mobilius, & expeditius reddit. Auster aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluum soluit, corpus reddit hebes, humidum, languidum. Cæteri venti quo vel huic, vel illi propiores sunt, eo magis vicinos his illisve affectus faciunt.

3 Quum æstas. Celsus ibidem. Vbi primo calor à primo vere orsus æstatem quoque similem exhibet, necesse est multum sudorem in febribus subsequi: Hoc autem licet per crisim, ut monet Gal. fiat, nihil prohibet tamen, quin symptomaticè quoque, fieri queat, eo maxime, quod non omnes humores criticè per sudorem euacuantur, sed tantum tenuiores.

4 In constantibus temporibus. Hæc eadem sententia habetur ab Hippocrate ij. Epidem. sect. pri. quæ sic à Celso lib. ij. cap. j. explicata est. Ex tempestatibus vero optimæ sunt æquales siue frigidæ, siue calidæ, pessimæ, quæ variant maxime, quo fit, ut autumnus plurimos opprimat. Theoph. quoque lib. j. de caus. plant. ix. οἱ δ' ὡραῖοι χειμῶνες ὠφελοῦσι καὶ τὰ ἄγρια, καὶ τὰ ἥμερα. id est, tempestiuæ hyemes tam siluestria, quam domestica, iuuant.

5 In autumno morbi. Celsus libro primo, capit. tertio, per autumnum propter cœli varietatem, periculum maximum est. Et libro secundo, capit. primo. Itaque ver saluberrimum est, proxime deinde ad hoc hyems, periculosior æstas, autumnus longe periculosißimus. Item libro secundo, cap. octauo. In tabe utique, si tempus autumni est, quo fere, qui cætera parte anni, traxerunt, resoluuntur. Arist. pri. sectio. Problem. xxvij. quærens cur autumnus, atque ver morbis infestent, respondet; ideo esse, quia mutationes omnes graues occurrunt, sed autumnus vere grauior est, quia corpore calido refrigescente, quàm frigido incalescente potius ægrotamus, ut igitur vere frigidum recalescit, sic autumno calidum refrigescit. Ex quo loco possumus facile intelligere, ver quidem etiam morbosum esse, sed longè minus, quam autumnus, atque ita interpretandum esse Hippocratem, quasi dicat ver autumni comparatione esse saluberrimum, & multo minus lethale: nam quando folia ficus similia cornicis pedibus sunt, morbosum esse tempus, etiam Hesiodus scripsit, à quo forsan Hippocrates ea mutuatus est, quæ sexto Epidem. sectione septima, hunc in modum reliquit: τοῖσι φθίνωσι τὸ φθινόπωρον κακὸν, κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔαρ ὅταν τὰ τῆς σύκης φύλλα κορώνης ποσὶ ἴκελα ᾖ: id est, Tabescentibus autumnus malus, malum autem & ver, cum ficus folia cornicis pedibus similia sunt.

6 De temporibus anni. Post constitutiones temporum uniuersales de signis prognosticis, quæ ab anni temporibus sumuntur tractat. Hosce vero duos aphorismos, qui quasi coniuncti videntur, hunc in modum expreßit Celsus libro secundo, capit. primo. Si hyems sicca septentrionales ventos habuerit, ver autem austros, & pluuias exhibeat, fere subeunt lippitudines, tormina, febres maximeq; in mollioribus corporibus, ideoque præcipue in mulieribus. Si vero austri pluuiæq; hyemem occuparunt: ver autem frigidum, & siccum est, grauidæ quidem fœminæ, quibus dum adest partus, abortu periclitantur, hæ vero quos gignunt imbecilles, vixq; vitales edunt, cæteros lippitudo arida, & si seniores sint grauedines atque destillationes malè habent. Aristoteles autem sectione prima, Problem. octaua, & nona, horum omnium euentuum causas peruestigans, prioris causam esse scribit, quod calor æstiuus, cum corpora, tum terram atque aerem, sub hyeme, & vere humidis crassefacta, & plena adinueniens, omnia magis ardescere facit, unde febres atque lippitudines suboriuntur. Posterioris vero causam putat, quod corpora humectata, & laxata hyeme sub veris frigore, quasi siderentur, ac post humores congelati cum tepore aeris liquefiant, prout biliosi, vel pituitosi sunt, atque modo in hanc modo in illam partem delabuntur, sic hunc, vel illum morbum pariunt. Hippocrates primo Epidemiorum in secunda constitutione scribit, cum totus annus fuisset frigidus, & humidus, & aquilonius, factas esse ophtalmias, alui fluxus &c.

7 Si vero æstas sicca fiat. Hunc quoque Aphorismum sic ibidem expreßit Celsus. At si sicca æstas aquilones habuit, autumno vero imbres, austriq; sunt tota hyeme, quæ proxima est, Tußis, destillatio, raucitas, in quibusdam etiam tabes oriuntur. Aristoteles porro eadem prima Problema. sectione decima, huius euentus causam reddens, hunc in modum scribit, ἢ ὅτι λαμβάνει ὕλην πολλὴν ὁ χειμὼν ὥστε αὐτῷ ἔργον εἶναι πῆξαι τὴν ὑγρότητα, καὶ φλέγμα ποιῆσαι; ἐν μὲν οὖν ταῖς κεφαλαῖς ὅταν ὑγρασία γένηται βάρη ποιεῖ: ἐὰν δὲ ἡ πολλὴ καὶ ψυχρὰ, σφακελισμούς: ἐὰν δὲ διὰ πλῆθος μὴ πήξῃ ῥεῖ εἰς τὸν ἐχόμενον τόπον ὅθεν αἱ βῆχες, καὶ βράγχοι καὶ αἱ φθόαι γίνονται. i. an quod sumit materiam multam hyems ita, ut sibi operosum sit congelare humiditatem ac pitui-

tam facere: In capitibus igitur quando humiditas generatur grauia reddit, sin multa & frigida sit, corruptiones, si vero ob copiam non congeletur, fluit in proximum locum, unde tusses, raucedines & tabes oriuntur.

Si vero aquilonaris. *Celsus loco citato, hos duos aphorismos ita videtur interpretatus, At si sicca æstas aquilones habuit, autumno vero imbres, austriq́ sunt tota hyeme, quæ proxima est, tussis, distillatio raucitas, in quibusdam etiam tabes oriuntur. Sin autem autumnus quoque aque siccus iisdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quæ muliebria esse proposui, secunda valetudo contingit, Durioribus vero instare possunt, & aridæ lippitudines, & febres partim acutæ partim longæ, & hi morbi, qui ex atra bile nascuntur.*

9 Morbi in pluuiosis. *Celsus loco citato. Per imbres, longæ febres, alui deiectiones, angina, cancri, morbi comitiales resolutio neruorum, quam* παράλυσιν *græci nominant. In siccitatibus, acutæ febres, lippitudines, tormina, urinæ difficultas, articulorum dolor oriuntur.*

10 Australes autem corpora. *Aristoteles primo Problem. vigesimaquarta, quærens propter quid australibus temporibus homines, & grauiores, & magis impotentes sint, ita respondet.* ἢ ὅτι ἐξ ὀλίγου πολὺ ὑγρὸν γίνεται διατηκόμενον, διὰ τὴν ἀλέαν· καὶ ἐκ πνεύματος κούφου ὑγρὸν βαρύ, ἔτι δὲ δυνάμεις ἡμῶν ἐν τοῖς ἄρθροις ἐστί, ταῦτα δὲ ἀνίεται ὑπὸ τῶν νοτίων. δηλοῦσι δὲ οἱ ψόφοι τῶν κεκολλημένων· τὸ γὰρ γλίσχρον ἐν τοῖς ἄρθροις πεπηγὸς μὲν κωλύει κινεῖσθαι ἡμᾶς, ὑγρὸν δὲ λίαν ὂν συντείνεσθαι, *id est, an quod ex pauco multum humidum fiat, scilicet colliquatum ob teporem, & ex spiritu leui grauis humiditas: amplius autem vires nostræ in articulis sitæ sunt, hæ vero læduntur ab austris, ut indicant sonitus eorum conglutinatorum, nam viscidus humor articulis inexistens, ubi coactus est impedit nos moueri, ubi vero nimium fluit, contendi.*

11 Secundum tempora. *Celsus libro secundo, cap. primo. Quod vero ad ætates pertinet, pueri proximiq́ his vere optimè valent, & æstate prima, & autumni prima parte, iuuenes hyeme, quique inter iuuentam, senectutemq́ sunt. inimicior senibus hyems, æstas adolescentibus est. Explicat Arist. iiij. Probl. xxix. hunc locum appositissime, quanquam alio scopo cum ibi quærat, cur viri in exercenda venere magis valeant hyeme, æstate mulieres.*

12 Morbi quidem omnes. *Celsus ibidem. Non quid non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis ætas, omnis habitus hominum, per omnia genera morborum & ægrotent, & moriantur, sed quod frequentius tamen quædam eueniant.*

13 Vere etenim insaniæ. *Celsus libro secundo, capit. primo. Quatuor subsequentes aphorismos magno ordine ab Hippocrate coniunctos elegantissime hunc in modum explicat. Vere tamen maximè quæcunque nouantur humoris motu in motu esse consueuerunt. Ergo tum lippitudines, pustulæ, profusio sanguinis, abscessus corporis, quæ* ἀποστήματα *græci nominant, bilis atra, quam* μελαγχολίαν *appellant, insania, morbus comitialis, angina, raucedines, destillationes oriri solent, hi quoque morbi, qui in articulis modo urgent modo quiescunt, tum maxime, & inchoant, & repetunt. At æstas non quidem vacat plerunque ab his morbis, sed adiicit febres, vel continuas, vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alui deiectiones, auricularum dolores ulcera oris cancros, & in cæteris, quidem partibus: sed maximè obscenis, & quidquid hominem sudore resoluit. Vix quidquam ex his in autumnum non incidit, sed oriuntur eo quoque tempore febres incertæ, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, quam græci* φθίσιν *nominant, urinæ difficultas, quam* στραγγουρίαν *appellant, tenuioris intestini morbus, quem* εἰλεὸν *nominant. Fit item læuitas intestinorum, quæ* λειεντερία *vocatur, coxæ dolores, morbi comitiales. Hyems autem capitis dolores, tussim, & quicquid, in faucibus in lateribus, in visceribus mali contrahitur, irritat.*

14 In ætatibus autem talia. *Quæ post anni tempora de ætatibus utpote signis magis particularibus tractat Hippocrates in subsequentibus aphorismis, omnia etiam explicuit Celsus primo illo capite secundi libri, ubi hunc in modum scribit. Tum si qua imbecillitas oritur, proximum est, ut infantes tenerosq́ serpentia ulcera oris, quæ* ἄφθας *græci nominant, vomitus, nocturnæ vigiliæ, aurium tumor, circa umbilicum inflammationes exerceant propriæ, etiam dentientium gingiuarum exulcerationes, distentiones neruorum, febriculæ, interdum alui deiectiones, maximeq́ caninis dentibus oborientibus malè habent: quæ pericula plenissimè cuiusque sunt, & cui maximè venter adstrictus est, at ubi ætas paulum processit, glandulæ & vertebrarum, quæ in spina sunt, aliquæ inclinationes, strumæ, verrucarum quædam genera dolentia* ἀκροχορδόνας *græci appellant, & plura alia tubercula oriuntur, incipiente vero iam pube ex iisdem longæ febres, sanguinis ex naribus cursus, maximeq́ omnis pueritia primum circa quadragesimum diem, deinde septimo mense, post circa pubertatem periclitantur, si quæ etiam genera morborum in infantem inciderunt, ac neque pubertate, neque primis coitibus, neque in fœmina primis menstruis finita sunt, sæpius tamen morbi pueriles, qui diutius manserunt, terminantur, Adolescentia morbis acutis item comitialibus, tabiq́ maxime obiecta est, post hanc ætatem laterum, & pulmonis dolores, lethargus, cholera, insania, sanguinis per quædam etiam velut ora venarum* αἱμορροΐδας *græci appellant, profusio, in senectute spiritus, & urinæ difficultas, grauedo, articulorum, & neruo-*

rum

rum resolutiones, malus corporis habitus καχεξίαν græci appellant, vigiliæ, vitia longiora aurium, oculorum & narium, præcipueq́ soluta aluus, & quæ sequuntur hanc tormina, vel læuitas intestinorum, cæteraq́ fusi ventris mala.

Argumentum in quartam Sectionem.

De purgationibus tum arte, tum sponte factis, & de singulis per quas fiunt partibus, ex quibus morborum euentus, moresq; cognoscimus.

SECTIO QVARTA.

B PRægnantes medicamentis pur-
gare oportet, si turget, quarto
mense, & vsque ad septimum.
Minus verò has: Iuniores autē
& seniores fœtus vereri opor-
tet. II. In medicamentorum vsu, talia ex cor-
pore ducere oportet, qualia ēt sponte prodeun
tia cōmoda sunt: Cōtrario aūt modo prodeun-
tia, sedare. III. Si qualia oportet purgari, pur-
gētur, cōfert, & facile ferunt: Cōtraria verò dif-
ficulter. IIII. Medicamentis purgare oportet
æstate quidē, superiores magis: hyeme verò in-
feriores. V. Sub canē, & ante canem, operosæ
sunt medicamentorum purgationes. VI. Gra-
ciles, & facile vomentes, sursum purgare opor-
C tet, vitātes hyemē. VII. Difficulter vomentes,
& moderate carnosos, deorsum, vitātes æstatē.
VIII. Tabescentes aūt, vitantes superiores. IX.
Atrabiliarios verò plenius inferiores. Eadem
ratione cōtraria apponentes. X. Purgare opor-
tet in valde acutis, si turget, eadem die. mora-
ri enim in talibus malum est. XI. Quibus tor-
mina, & circa vmbilicum dolores, & lumborū
dolor, qui neq; à medicamento, neq; aliàs sol-
uitur, in hydropē siccum firmatur. XII. Qui-
bus alui intestinorum leuitate affecti, eos hye-
me sursum purgare malum est. XIII. Ad vera- 1
trum, his qui nō facile sursum purgantur, ante
potionē corpora humectare oportet, ampliore
cibo ac quiete. XIIII. Vbi biberit quis veratrū,
D ad motus quidē corporum magis ducere opor-
tet, ad somnos autē, & quietem minus. Decla- 2
rat autē nauigatio, quòd motus corpora turbat.
XV. Vbi volueris magis ducere veratrum, cor-
pus moueto. Vbi verò sistere, somnum facito,
& ne moueto. XVI. Veratrum periculosum est
sanas carnes habētibus. conuulsionē enim in-
ducit. XVII. Sine febre existenti cibi fastidiū,
& oris ventriculi morsus, & vertigo, & os ama
rescens, medicamento sursum purgāte opus ha
bere significat. XVIII. Dolores supra septum
transuersum, qui purgatione opus habent, sur-
sum versus purgatione indigere significāt: qui
vero infra, deorsum. XIX. Qui in medicamen-
torū potionibus, dum purgātur nō sitiunt, non
cessant prius q̄ sitierint. XX. Non febriētibus si
fiat

ΤΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰς κυούσας φαρμακεύειν ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα, καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν, ἧσσον δὲ ταύτας. Τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα, εὐλαβεῖσθαι χρή. Ἐν τῇσι φαρμακείῃσι τοιαῦτα ἄγειν ἐκ τοῦ σώματος, ὁκόσα καὶ αὐτόματα ἰόντα χρήσιμα. τὰ δὲ ἐναντίως ἰόντα, παύειν. Ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι. τὰ δὲ ἐναντία, δυσχερῶς. Φαρμακεύειν θέρεος μὲν, μᾶλλον τὰς ἄνω: χειμῶνος δὲ, τὰς κάτω. Ὑπὸ κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς, ἐργώδεες αἱ φαρμακίαι. Τοὺς ἰσχνοὺς τοὺς εὐημέας, ἄνω φαρμακεύειν, ὑποστελλομένους χειμῶνα. Τοὺς δὲ δυσημέας, καὶ μέσως εὐσάρκους, κάτω ὑποστελλομένους θέρος. Τοὺς δὲ φθινώδεας ὑποστελλομένους τὰς ἄνω. Τοὺς δὲ μελαγχολικοὺς, ἁδροτέρως τὰς κάτω, τῷ αὐτῷ λογισμῷ τἀναντία προστιθείς. Φαρμακεύειν ἐν τοῖσιν λίην ὀξέσιν, ἢν ὀργᾷ, αὐθημερόν: χρονίζειν γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι κακόν. Ὁκόσοισι στρόφοι καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν πόνοι, καὶ ὀσφύος ἄλγημα μὴ λυόμενον, μήτε ὑπὸ φαρμακίης, μήτ᾽ ἄλλως εἰς ὕδερον ξηρὸν ἱδρύεται. Vet. Cod.

Ὁκόσοισι κοιλίαι λειεντεριώδεες, χειμῶνος
1 φαρμακεύειν ἄνω, κακόν. Πρὸς τοὺς ἐλλεβόρους τοῖσι μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοισι, πρὸ τῆς πόσιος, προϋγραίνειν τὰ σώματα ἐν πλείονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει.
Ἐπὴν πίῃ τις ἐλλέβορον, πρὸς μὲν τὰς κινη-
2 σίας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς ὕπνους, καὶ μὴ κινησίας, ἧσσον. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ναυτιλία, ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταράσσει. Ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν τὸν ἐλλέβορον, κίνει τὸ σῶμα: ἐπὴν δὲ παῦσαι, ὕπνον ποίει, καὶ μὴ κίνει. Ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖσι τὰς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι. σπασμὸν γὰρ ἐμποιέει. Ἀπυρέτῳ ἐόντι, ἀποσιτίη, καὶ καρδιωγμὸς, καὶ σκοτόδινος, καὶ στόμα ἐκπικρούμενον, ἄνω φαρμακίης δεῖσθαι σημαίνει. Τὰ ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδυνήματα ἄνω* φαρμακείην σημαίνει: ὁκόσα* δὲ κάτω, κάτω. Ὁκόσοι ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι μὴ διψῶσι καθαιρόμενοι, οὐ παύονται πρὶν ἢ διψήσωσιν. Ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν, ἢν
γίν-

*ὁκόσα καθάρσεως δέονται, ἄνω φαρμακείας, *δεῖ.

Vet. Cod. γίνεται στρόφος, καὶ γενάτων βάρος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, κάτω φαρμακίης δεῖσθαι σημαίνει.

Ὑποχωρήματα μέλανα, οἱονεὶ αἷμα μέλαν, ἀπ' αὐτομάτε ἰόντα, καὶ ξὺν πυρετῷ, καὶ ἄνδυ πυρετοῦ κάκιστα. Καὶ ὁκόσοισιν ἂν τὰ χρώματα πονηρότερα ἦ, μᾶλλον κάκιον: σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείω χρώματα, οὐ πονηρά. Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

* πονηρόν.
* ἦν.

Ὁκόσοισιν ἐκ νουσημάτων ὀξέων, ἢ ἐκ πολυχρονίων, ἢ ἐκ τρωμάτων, ἢ ἄλλως πῶς λεπτυνομένων, χολὴ μέλαινα, ἢ ὁκοῖον αἷμα μέλαν ἐπέλθῃ, τῇ ὑστεραίῃ ἀποθνήσκουσι. Δυσεντερίη, ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

Αἷμα ἄνω μὲν ὁκοῖον ἂν ἦ, κακόν: κάτω δὲ, ἀγαθόν. Καὶ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα, κακόν. Ἢν ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ, ὁκοῖαι ἂν σάρκες ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον. Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν αἱμορραγέει πλῆθος ὁκοθενοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι, τουτέοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται. Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γινομένης, παύεται: καὶ ὁκόσοισι κώφωσις, χολωδέων γινομένων παύεται.

* ὑποχωρήματα.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἑκταίοισιν οὖσι ῥίγεα γίνονται δύσκριτα. Ὁκόσοισι παροξυσμοὶ γίνονται, ἢν ἂν ὥρην ἀφῇ* ἐς τὴν αὔριον τὴν αὐτὴν ὥρην ἢν λάβῃ, δύσκριτα.

* ὁ πυρετὸς

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἐς ἄρθρα, καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται. Ὁκόσοισι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νόσων* τι πονέσει, ἐνταῦθα ἀποστάσιες γίνονται.

* ἦν.

Ἀτὰρ ἢν καὶ προπεπονηκός τι ἦ πρὸ τοῦ νοσέειν, ἐνταῦθα στηρίζει ἡ νοῦσος. Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι, πνὶξ ἐξαίφνης ἐπιστῇ, θανάσιμον. Ἢν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον. Ἱδρῶτες πυρεταίνουσιν ἢν ἄρξωνται, ἀγαθοὶ τριταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐναταῖοι, καὶ ἑνδεκαταῖοι, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, καὶ ἑπτακαιδεκαταῖοι, καὶ μίῃ καὶ εἰκοστῇ, καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, καὶ τριακοστῇ πρώτῃ, καὶ τριακοστῇ τετάρτῃ: οὗτοι γὰρ οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι, πόνον σημαίνουσι καὶ μῆκος νόσου, καὶ ὑποτροπιασμούς.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον: ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ἱδρὼς, ἐνταῦθα φράζει τὴν νοῦσον. Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος. Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίνηται, μῆκος νούσου σημαίνει. Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ* τινὸς αἰτίης ἑτέρης γινόμενος, τὸ σῶμα σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι* τοῦτο γίγνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δέεται.* Ἱδρὼς πολὺς ψυχρὸς, ἢ θερμὸς ἀεὶ ῥέων,

* φανερῆς.
* λαμβάνοντος.
* πάσχει.

fiat tormẽ, & genuum grauitas, & lumborum A dolor, deorsum medicamento purgante opus
3 habere significat. XXI. Egestiones alui nigre, velut sanguis niger, sua sponte prodeuntes, & cum febre, & sine febre pessimæ sunt: & quãto plures fuerint peiores colores, tanto magis malum est. Cum medicamento verò, melius: & quanto plures fuerint colores, non malum est. XXII. Quibuscunque morbis incipientibus, si atra bilis, aut sursum aut deorsum prodierit, lethale est. XXIII. Quibuscunque ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex vulneribus, aut aliàs attenuatis, atra bilis, siue qualis sanguis niger subierit, postridie moriuntur. XXIIII. Dysenteria si ab atra bile inceperit, lethalis est. XXV. Sanguis sursum quidẽ qua- B liscunque fuerit, malus est, deorsum verò bona sunt nigra subeuntia. XXVI. Si à dysenteria occupato, veluti carnes subierint, lethale est. XXVII. Quibus in febribus sanguinis multitudo erumpit vndecunque, his in refectioni-
4 bus alui humectantur. XXVIII. Quibus biliosæ sunt egestiones, surditate oboriẽte cessant. Et quibus surditas, biliosis egestionibus contingentibus cessat. XXIX. Quibus in febribus sexta die rigores fiunt, difficulter iudicant. XXX. Quibus exacerbationes fiunt, quacunq; hora febris dimiserit, si postridie eadem qua antea hora corripuerit, difficulter iudicant. XXXI. Delassatis in febribus, ad articulos, & circa maxillas maxime, abscessus fiũt. XXXII. C Quibuscunq; resurgẽtibus ex morbis, si quid doluerit, isthic abscessus fiunt. XXXIII. Sed & si ante morbum quid doluerit, isthic morbus incumbit. XXXIIII. Si à febre occupato, tumore nõ existente in faucibus, suffocatio derepente contingat, lethale est. XXXV. Si à febre occupato collum repente obuersum fuerit, & vix deglutire poterit, tumore non existente, lethale est. XXXVI. Sudores febricitanti si inceperint, boni sunt tertia die, & quinta, & septima, & nona, & vndecima, & decimaquarta, & decimaseptima, & vigesimaprima, & vigesimaseptima, & trigesimaprima, & trigesimaquarta. hi enim sudores morbos iudicant. Qui verò non sic fiunt, dolorem signifi- D cant, & longitudinem morbi, & recidiuas.
5 XXXVII. Frigidi sudores cum acuta quidẽ febre, mortẽ significant: cum mitiore verò, morbi longitudinem. XXXVIII. Et vbi in corpore sudor est, illic morbũ esse declarat. XXXIX. Et vbi in corpore frigiditas aut caliditas, isthic morbus est. XL. Et vbi in toto corpore mutationes, & si corpus perfrigeretur, aut rursus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi significat. XLI. Sudor multus ex somno, citra manifestam causam oboriens, corpus multo alimento vti significat. Si verò cibũ non capienti hoc fiat, significat quòd euacuatione opus habet. XLII. Sudor multus, frigidus aut calidus,

A calidus, semper fluens: frigidus maiorem, cali-
dus minorem morbum significat. XLIII. Fe- 6
bres quæcunque non intermittentes, per ter-
tiam fortiores fiunt, magis periculosæ sunt.
Quocunque verò modo intermiserint, quòd
sine periculo sint significant. XLIIII. Quibus
febres longæ, his tubercula ad articulos, aut
dolores fiunt. XLV. Quibus tubercula ad ar-
ticulos, aut dolores, ex febribus longis fiunt,
hi pluribus cibis vtuntur. XLVI. Si rigor in-
cidat febre non intermittente, ægroto iam de-
bili, lethale est. XLVII. Exscreationes in
febribus non intermittentibus, liuidæ, & cruē-
tæ, & graueolentes, & biliosæ, omnes malæ
sunt. At probe secedentes, bonæ, & per alui
B egestiones, & per vrinas. Si verò non aliquid
ex conducentibus excernatur per hos locos,
malum est. XLVIII. In non intermittenti- 7
bus febribus, si externæ quidem partes frigidæ
fuerint, internæ vero ardeant, ac sitim habeāt,
lethale est. XLIX. In febre non intermitten-
te, si labium, aut palpebra, aut supercilium, aut
oculus, aut nasus distorqueatur: aut non vi-
deat, aut non audiat æger iam debilis existens,
quicquid horum fiat, propinqua mors est. L.
Vbi in febre non intermittente, difficultas spi-
randi, & delyrium fit, lethale est. LI. In fe-
bribus abscessus, qui non soluuntur ad primas
iudicationes, longitudinem morbi significāt.
LII. Quicunque in febribus, aut alijs ægritu-
C dinibus, ex voluntate lachrymantur, nihil ab-
surdi est: Qui vero non ex voluntate, absurdū.
LIII. Quibus circa dentes in febribus viscosa
adhærēt, his fortiores febres fiunt. LIIII. Qui- 8
bus plerunque tusses siccæ, parum irritantes, in
febribus ardentibus, hi non ita valde siticulosi
sunt. LV. Ex glandularum tumoribus febres
omnes malę sunt, exceptis diarijs. LVI. Febri-
citanti sudor oboriens febre non remittente,
malum: etenim longus fit morbus, & multam
humiditatem significat. LVII. A conuulsio- 9
ne, aut distentione neruorum vexato, febris
accedens morbum soluit. LVIII. A febre ar-
dente occupato, rigore accedente, solutio fit.
LIX. Tertiana exacta in septem circuitibus ad
D summū iudicatur. LX. Quibus in febribus au-
res obsurduerunt, his sanguis è naribus effusus,
aut aluus exturbata, morbum soluit. LXI. Fe 10
brientē si non in diebus imparibus febris dimi
serit, recidiuare solet. LXII. Quibus in febri- 11
bus morbus regius fit, ante septimū diem, ma-
lū. LXIII. Quibus in febribus quotidie rigo-
res fiūt, quotidie febres soluūtur. LXIIII. Qui
bus in febribus morbus regius septima, aut no-
na, aut decimaquarta accedit, bonū, si nō præ-
cordiū dextrū durum fiat: Sin minus, nō bonū.
LXV. In febribus circa ventrē æstus vehemēs, &
cordis siue oris vētriculi morsus, malū. LXVI.
In febribus acutis cōuulsiones, & circa viscera 12
dolores fortes, malum. LXVI. In febribus,
ex

ῥέων, ὁ ψυχρὸς, μείζω· ὁ δὲ θερμὸς, ἐλάσσω, νοῦσον σημαίνει. Οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ τρίτης, ἰσχυρότεροι γίνονται, ἐπικίνδυνοι. Ὅτῳ δ᾽ ἂν τρόπῳ διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι. Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

Ὁκόσοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι, ἐκ πυρετῶν γίγνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται. Ἢν ῥῖγος ἐπιπίπτῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἤδη ἀσθενεῖ ἐόντι, θανάσιμον. Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ διαλείπουσιν αἱ πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεες, καὶ δυσώδεες, καὶ χολώδεες πᾶσαι κακαί· ἀποχωρέουσαι δὲ καλῶς ἀγαθαὶ, καὶ κατὰ τὰς διαχωρήσιας, καὶ κατὰ τὰ οὖρα. Ἢν δὲ μή τι τῶν συμφερόντων ἐκκρίνηται διὰ τῶν τόπων τούτων, κακόν.

Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. Ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἢν χεῖλος* ἢ ὀφρὺς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ῥὶς διαστραφῇ, ἢν μὴ βλέπῃ, ἢν μὴ ἀκούῃ ἀσθενέος ἐόντος τοῦ κάμνοντος, ὅ, τι ἂν τουτέων γένηται, ἐγγὺς ὁ θάνατος. Ὅκου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γίνηται, καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἀποστήματα μὴ λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσιας, μῆκος νούσου σημαίνει. Ὁκόσοι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν, ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἀῤῥωστίῃσι κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν, οὐδὲν ἄτοπον· ὁκόσοι δὲ, μὴ κατὰ προαίρεσιν, ἀτοπώτερον. Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περιγλίσχρα γίνεται, ἰσχυρότεροι γίνονται οἱ πυρετοί.

Ὁκόσοισιν ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεές εἰσιν. *Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ, πάντες κακοὶ, πλὴν τῶν ἐφημέρων. Πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγενόμενος, μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην πλείω σημαίνει. Ὑπὸ σπασμοῦ, ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος, λύει τὸ νόσημα. Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος, λύσις. Τριταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισι τὸ μακρότατον. Ὁκόσοισιν ἂν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα. Πυρέσσοντι ἢν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποτροπιάζειν εἴωθεν.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἴκτεροι ἐπιγίνονται, πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερέων, κακόν, ἢν μὴ ξυνδόσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίην γένωνται.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καθ᾽ ἡμέρην ῥίγεα γίνηται, καθ᾽ ἡμέρην οἱ πυρετοὶ λύονται.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ* ἢ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι ἐπιγίνονται, ἀγαθὸν, ἢν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν ᾖ, ἢν δὲ μὴ, οὐκ ἀγαθόν. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περὶ τὴν κοιλίην καῦμα ἰσχυρὸν, καὶ καρδιωγμὸς, κακόν. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσιν ὀξέσιν, οἱ σπασμοὶ καὶ οἱ περὶ τὰ σπλάγχνα πόνοι ἰσχυροὶ, κακόν. Ἐν τοῖσι πυ-

Vet. Cod.
* μᾶλλον.
* ἢ.
* μακρῶν.
* ἢ τὸ βλέφαρον.
* σώματος
* ὁκόσοισιν.
* οἱ ὀφθαλμοί.
* τὰ ἐν ἀρτίῃσι κρινόμενα ἢ δύσκριτα ἢ φιλοπόστροφα.
* ἢ τῇ ἑνδεκάτῃ.

Vet. Cod. ῥετοῖσιν οἱ ἐκ τῶν ὕπνων φόβοι, ἢ σπασμοὶ, κακόν. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει. Ὁκόσοισιν οὖρα παχέα, θρομβώδεα, ὀλίγα οὐκ ἀπυρέτοισι, πλῆθος ἐπελθὸν ἐκ τουτέων λεπτὸν, ὠφελέει. μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα ἔρχεται, οἷσιν ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει. Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ οὖρα ἀνατεταραγμένα οἷον ὑποζυγίου, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρεισιν, ἢ παρέσονται. Ὁκόσοισιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον, τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον. Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκὰ, πονηρά, μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. *ἐπιγένονται. Ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγινομένου, αἱ κοιλίαι τουτέοισι καθυγραίνονται: ἢν μὴ φῦσαι καταρραγέωσιν, ἢ οὔρου πλῆθος ἐπέλθῃ. ἐν πυρετοῖσι δὲ ταῦτα. Ὁκόσοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος οὖρον πολὺ, κάρτα παχὺ, καὶ λευκὸν γινόμενον, οἷον ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἄρχεται ἐνίοισι γίνεσθαι. Ἢν δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἱμορραγήσῃ, καὶ πάνυ ταχὺ λύεται. Ἢν αἷμα, ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν, ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει. Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται. *ἢ.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι πιτυρώδεα συνεξουρέεται, τουτέοισιν ἡ κύστις ψωριᾷ.

Ὁκόσοι ἀπὸ τ' αὐτομάτου αἷμα οὐρέουσιν, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν φλεβίου ῥῆξιν σημαίνει.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ ψαμμώδεα ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ. Ἢν αἷμα οὐρέει καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τοὐπογάστριον, καὶ ἐς τὸν περίνεον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ. Ἢν αἷμα καὶ πύον οὐρέῃ, καὶ λεπίδας, καὶ ὀσμὴ βαρέη ᾖ, τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει. Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα φύεται, τουτέοισι διαπυήσαντος, καὶ ἐκραγέντος, λύσις. Οὔρησις νύκτωρ πολλὴ γινομένη, σμικρὴν τὴν ὑποχώρησιν σημαίνει.

ex somnis, timores, aut conuulsiones, malum. A
LXVIII. In febribus spiritus offendens, malũ.
Conuulsionẽ enim significat. LXIX. Quibus
vrinæ crassæ, grumosæ, paucæ, non sine febribus, vbi copia ex his successit tenuis, prodest.
Tales aũt maxime prodeunt his, quibus ab initio, aut breui subsidentiã habẽt. LXX. Quibus
in febribus vrinæ conturbatæ, velut iumenti,
his capitis dolores, aut adsunt, aut aderunt.
LXXI. Quibus septima die morbi iudicantur,
his nubeculã habet vrina, quarta die rubram, &
13 alia secundũ rationẽ. LXXII. Quibus vrinæ
pellucidæ, albæ, malæ. Maxime aũt in phreniticis comparent. LXXIII. Quibus præcordia
eleuata, permurmurantia, lumborum dolore
accedente, his alui humectantur, si non flatus B
erumpant, aut vrinæ copia prodeat. In febribus autem hæc. LXXIIII. Quibus spes est abscessum fore ad articulos, eos liberat ab abscessu vrina multa, & crassa, & alba prodiens, qualis in febribus laboriosis quarta die quibusdam
fieri incipit. Si vero etiam ex naribus sanguis
eruperit, breui admodum soluitur. LXXV. Si
14 quis sanguinẽ aut pus mingat, renum aut vesicæ vlcerationem significat. LXXVI. Quibus
in vrina crassa existente, carunculæ paruę, aut
veluti pili simul exeunt, his de renibus excernuntur. LXXVII. Quibus in vrina crassa existente, furfuracea quędam simul minguntur,
his vesica scabie affecta est. LXXVIII. Qui
sua sponte sanguinem mingunt, his in renibus C
venę ruptionẽ significat. LXXIX. Quibus in
vrina, arenosa subsidunt, his vesica calculo la-
15 borat. LXXX. Si quis sanguinẽ mingat, & grumos, & vrinę stillicidiũ habeat, & dolor incidat in imum ventrẽ, & ani ac scroti intercapedinẽ, partes circa vesicam affectę sunt. LXXXI.
Si quis sanguinẽ & pus mingat, & squamas, &
odor grauis sit: vesicę exulcerationẽ significat.
LXXXII. Quibus in vrinaria fistula tuberculũ nascitur, his suppuratione facta, & eruptione, solutio fit. LXXXIIII. Mictio noctu multa contingens, modicã alui egestionẽ significat.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes

IN QVARTAM SECTIONEM.

1 Ad veratrum his. *Multus hoc in libro est Hippocrates tum circa signa prognostica, tum vero circa præseruationem & curationem, quo autem ordine illud agat, non facile patet, siquidem iurarem nullum certum ordinem in vniuersum ab Hippo. fuisse spectatum. Celsus lib. iij. cap. xv. Quisquis album veratrum daturus est, id agere ante debet, vt accepturum corpus humidius sit, quod item intellexit Plinius lib. xxv. cap. v. vbi pulcherrima de helleboro tradens, hunc in modum scribit. Corpus septem diebus ante præparandum cibis acribus, abstinentia, vino: quarto & tertio die vomitionibus, pridie cenæ abstinentia. Et idem Celsus cap. xiij. Id scire oportet omne huiusmodi medicamentum, quod potui datur non semper ægris prodesse, semper sanis nocere.*

2 Declarat autem nauigatio. *Nauigatio, quæ fit mari, turbat & vomitum ciet, tum ratione timoris,*

ris, tum ob odorem, tum motionis illius à fluctibus factam inaequalitatem, secus autem in fluminibus facta nauigatione contingit, in qua cum nihil horum adsit, non est mirum etiam, vomitum ab ea nequaquam concitari, vt praeclare disputat Plutarchus in quaest. natur. quaest. iij. qui etiam vj. symp. viij. nauseae nomen primum ab hac nauium turbatione inuectum, mox ad alia quoque translatum memorat.

3 Egestiones alui. *Celsus hos locos ita explicuit lib. ij. cap. viij. Aluus nigra sanguini atro similis repentina, siue cum febre, siue etiam sine fiat, pernitiosa est, vbi animaduertendum Hippocratis dictionem illam, ἀπ᾽ αὐτομάτου ἰόντα, ab Celso interpretari repentinam, cùm tamen ea verba spontaneum potius exitum, quam subitaneum significare videantur. Idem lib. ij. cap. v. subsequentes aphorismos explicans hunc in modum scripsit, Is facile consumitur, cui protinus in recenti morbo bilis atra, vel infra, vel supra se ostendit, cuive alteratio modo se prompsit, cum iam longo morbo corpus eius esset extenuatum & affectum. & lib. ij. cap. viij. Quin etiam tormina, ab atra bile orta mortifera sunt, aut si sub his extenuato iam corpore subito nigra aluus profluxit, aut intestinorum laeuitas sit. Vtcunque bilis atrae spontanea euacuatio ferè pernitiosa est, quod is humor naturae aduersissimus semper à mala causa prodeat. Est tamen minus mala declinantibus morbis, quòd tunc à validis viribus, & expugnato iam morbo tetra humorum colluuies extra pellatur.*

4 Quibus biliosae sunt. *Haec eadē sententia habetur in Coacis praenotionibus, quam transtulit Celsus quoque lib. ij. cap. viij. vbi haec scripsit. Nihil plus aduersus surditatem, quàm biliosa aluus potest. Et lib. ij. cap. vij. sequentes aphorismos ita explicat. Si lassitudinis sensus in febre est, vel in maxillis, vel in articulis, aliquid abscedit, & lib. ij. cap. vj. Neque is seruari potest, qui sine vllo tremore febricitans subito strangulatur, aut deuorare suam saliuam non potest, cuius in eodem febris corporisq; habitu ceruix conuertitur, sic vt deuorare aeque nihil possit.*

5 Frigidi sudores. *Celsus lib. ij. cap. v. Signa longi morbi, vbi sudor frigidus inter febres non acutas circa caput tantum, & ceruices oritur, aut vbi febre non quiescente corpus insudat, aut vbi corpus modo frigidum modo calidum est, & color alius ex alio fit. Item cap. vj. sudor quoque frigidus, in febre acuta pestiferus est. Arist. ij. sect. Probl. xxxv. quaerens cur sudores calidi habeantur frigidis meliores, ideo fieri respondet, quod sudor, cum sit excrementum, rationi consentaneum est paucum magis incalescere, quàm multum, & propterea sudorem frigidum multam excrementi copiam indicare, & consequenter morbos longos fore significare. Quae philosophi ratio vera quidem est de frigido sudore in morbis diuturnis, at in acutis alia quoque ratio est cur sit pernitiosus, explicata à Gal. iiij. Aph. xxxvij. nempe, quod tunc fiat, vel extincto, vel proximè extinctioni accedente calore natiuo, ob febrilem intestinum feruorem.*

6 Febris quaecunque. *Celsus lib. ij. cap. iij. Hunc in modum sequentes duos aphorismos transtulit. Neque terrere debet ea febris, quae eadem die finita est, ac ne ea quidem, quae quouis longiore tempore euanuit, tamen ante alteram accessionem ex toto quieuit, sic vt corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Graeci vocant, fieret, & cap. vij. quibus autem longae febres sunt, his abscessus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Haec autem postrema sententia vera quidem est in multis, at non raro contingit, vt corpora longis febribus affecta, consumpserint calore cuncta excrementa, sicq; habitiora & validiora euadant.*

7 In non intermittentibus. *Ita Celsus lib. ij. cap. vj. Is seruari non potest, cui febre non quiescente exterior pars friget, interior sic calet, vt etiam sitim faciat, aut qui febre aeque non quiescente simul, & delirio, & spirandi difficultate vexatur. Notandum autem est eam febrem, in qua exteriora frigent, & interiora calent, ab Arist. Epialam nuncupari vj. part. Probl. ij. cum apud medicos epiala, inter quotidianas recenseatur, sicq; vocata sit à placiditate, quam seruat semper, & calorem simul, & frigus habens, Lypiria vero vocetur ea, in qua flagrantibus interioribus exteriora frigent.*

8 Quibus plerunque. *Si quis ait Celsus lib. iij. cap. vij. in ardente febre leuiter tussit, is neque vehementi siti conflictatur, neque bibere frigidam aquam debet. Causa carentiae sitis est humor, qui à capite in fauces destillans, eas partes irrigat. Cur autem aqua non sit bibenda, est quoniam cum pectus sit affectum prae tusse, adhuc maius detrimentum à frigidae potu perciperet, nimirum cum ij. Aph. scriptum sit, frigidum esse pectori inimicum, praeterquam, quod vt alias dixit Hippoc. & nos monstrauimus, aqua in huiusmodi febribus in bilem conuertitur.*

9 A conuulsione autem. *Celsus lib. ij. cap. viij. Hunc in modum subsequentes aphorismos est interpretatus; febris & neruorum distentionem & rigorem, si postea coepit, tollit ex toto, febrem autem ardentem, quam graeci καυσὸν vocant, subitus horror exoluit: Si in febre aures obtusae sunt, si sanguis è naribus fluxit, aut venter resolutus est, illud malum desinit ex toto. Haec autem omnia partim rationem aliquam certam habent, partim ob seruatione ab Hippoc. esse animaduersa persuasum habeo, nullum enim eorum ita perpetuum est, quin interdum experientia frustrari videamus. Sed sat est in plurimis veritatem habere, cum ars medica minime ex toto sit firma, nec ab omni interdum saltem fallendi suspicione libera.*

Febri-

10 Febricitantem si non. *Multa disputat Gal. de veritate huius aphorismi, sed plura etiam habentur lib. iiij. de morbis, quæ ad hunc locum mire facere videntur, quanquam vellem ibi explicatum esse, cur potius in imparibus, quam paribus diebus ægri intereant. Auctor est Plinius lib. ij. cap. xcviij. Arist. dixisse, nullum animal nisi æstu maris recedente spirare, obseruatumque id multum in Gallico Oceano, & duntaxat in homine compertum.*

11 Quibus in febribus. *Celsus lib. iij. cap. xxiiij. Aeque notus est morbus, quem interdum arquatum interdum regium nominant, quem Hippoc. ait, si post septimum diem, febricitante ægro superuenit tutum esse, mollibus tantummodo præcordijs substantibus. Diocles ex toto: si post febrem oritur etiam prodesse, si post hunc febris occidere. Cæterum huic Hippocratis sententiæ, multa aduersari videntur, ipse enim, vel alter auctor iiij. de acut. morb. victu scribit, in febribus biliosis morbum regium ante septimum diem soluere febrem. Adhæc Plinius lib. xxvj. cap. xij. hanc Hippocratis sententiam citans dicebat, nequaquam verum esse, quod morbus regius, quinta die apparens sit malus, quia nonnulli seruati sunt ab hac desperatione. Auenz. item lib. j. tract. xiij. cap. ultimo improbat antiquos, qui dixerunt morbum regium ante septimam diem esse malum, quasi censuerint hoc fieri non posse per crisim, cum tamen, ait is, ob sui tenuitatem cito paretur expulsioni, atque cito ad expulsionem naturam stimulet. Auer. qui nodum hunc vidit lib. iiij. collect. cap. xliij. scripsit, id forsan verum fuisse in Hippoc. regione, sed falsum esse in Persia, atque alijs calidioribus regionibus. Hæc eadem, & sequens sententia habetur in lib. de iudicationibus, quanquam ibi addatur particula, si singultus adsit, quæ hoc in loco non habetur, & certè singultum in arquato malum esse nemo non intelligit, qui perspectum habeat, tunc eum fieri ob bilem tunicis ventriculi nimium impactam.*

12 In febribus acutis. *Celsus lib. ij. cap. iiij. Nulla acuta febris nos leuiter terrere debet, neque unquam in acuta febre vt à somno non est terribilis neruorum distentio. Timere etiam ex somno, mali morbi est. Mali morbi etiam testimonium est, vehementer & crebro spirare, lib. ij. cap. vij. Quorum faucibus in febre eliditur spiritus, instat his neruorum distentio. Hoc tamen postremum in hecticis febribus minime verum est, quæ etsi mirum in modum corpora exsiccent, haudquaquam tamen vllo tempore conuulsiones inducunt, quòd neruosæ partes, aut non attingantur à simili calore, aut colliquationibus, ac victu ita quotidie irrigantur, vt minime exsiccationem conuulsionum effectricem subeant. Atqui Hippocr. minime hoc diffiniuisse reperitur, nempe qui hectica febris nusquam meminerit, forsan, quod ipsam sub tabe sit complexus, nam vix vnquam fit hectica febris, quin vel putridam, vel phtisim vesatam sequatur. Id quod etiam, tam de Celso, quàm de alijs vetustis scriptoribus, qui hecticam siluerunt dici potest.*

13 Quibus vrinæ pellucidæ. *Celsus lib. ij. cap. iiij. diluta quoque atque alba vrina vitiosa est, sed in phreneticis maxime. De turbatis porrò vrinis ita scribit Hippoc. circa finem vij. Epid.* πάντα γὰρ τὰ δασέα οὖρα, καὶ ἀνατεταραγμένα σημεῖον ἀκριβὲς κεφαλαλγίης, καὶ σπασμοῦ, καὶ θανάτου.

14 Si quis sanguinem. *Celsus lib. ij. cap. vij. At si sanguis, aut pus in vrina est, vel vesica, vel renes exulcerati sunt, si vrina crassa carunculas quasdam exiguas, quasi capillos habet, vtique in renibus vitium est. Cum enim carnis expers sit vesica, ab ipsa sanè carnium ramenta prodire nequeunt, quare necesse est, vt à renibus.*

15 Si quis sanguinem. *Celsus lib. ij. cap. vij. At si paulatim vrina distillat, vel si sanguis per hanc editur, & in eo cruenta quædam concreta sunt, idque ipsum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in eadem vesica vitium est. Item eiusdem lib. cap. viij. Quibus in fistula vrinæ, vti minuti abscessus, quos græci* φύματα *vocant, esse cœperunt ijs vbi pus ea parte profluxit, sanitas redditur.*

Argumentum in quintam Sectionem.

De qualitatum excessu & immoderantia, calidi inquam frigidi, humidi, & sicci, unde variæ morborum species.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Πασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον. Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον. Αἵματος πολλοῦ ῥυέντος κάτω, σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν. Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς, ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν. Ἢν μεθύων ἐξαίφνης

SECTIO QVINTA.

1 Onuulsio ex veratro lethalis est. II. Ex vulnere conuulsio lethalis est. III. Sanguine multo effuso conuulsio aut singultus accedens, malum. IIII. Ex superflua purgatione, conuul- A
2 sio aut singultus accedens, malum. V. Si quis ebrius

A ebrius derepente voce priuetur, conuulsus moritur, si non febris corripuerit, aut vbi ad horã qua crapulæ soluuntur peruenit, loquatur. VI. Quicunq; à distentione antrorsum ac retrorsum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si verò has effugerint, sani fiunt. VII. Quibus- 3
cunque morbi comitiales ante pubertatẽ fiunt, transmutationem habent. Quibuscunq; verò vigintiquinque annos natis fiunt, his plerunq; commoriuntur. VIII. Quicunque pleuritici facti, in quatuordecim diebus non repurgãtur, his ad suppurationem transitio fit. IX. Tabes 4
maxime fit ætatibus, ab anno decimooctauo, vsque ad trigesimumquintum. X. Quicunq; anginam effugiunt, his ad pulmonem vertitur,
B & in septem diebus moriuntur. Si verò has effugerint, suppurati fiunt. XI. Qui tabe infe- 5
stantur, si sputum quodcunque tussiendo reiecerint, graue olet, dum prunis inijcitur, & capilli de capite defluunt, lethale est. XII. Quibuscunque tabe laborantibus capilli de capite defluxerint, hi alui profluuio accedente moriuntur. XIII. Quicunque sanguinem spumosum spuunt, his ex pulmone eductio fit. XIIII. A tabe occupato, alui profluuium accedens lethale est. XV. Quicunque ex pleuritide suppurati fiũt, si in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. si verò non, ad tabem transeunt. XVI. Calida; frequenter ea vtentibus, has noxas inducit,
C carnium effœminationem, neruorum impotentiam, mentis torporem, sanguinis eruptiones, animi deliquia: Hæc quibus mors. XVII. Frigida verò cõuulsiones, antrorsum ac retrorsum distentiones, nigrores, rigores febriles. XVIII. Frigida inimica ossibus, dentibus, ner- 6
uis, cerebro, spinali medullæ: Calida verò, grata. XIX. Quæcunque perfrigerata sunt, excalefacere oportet, præterquam à quibus sanguis erumpit, aut erupturus est. XX. Vlceribus frigi- 7
da mordax, cutẽ obdurat, dolorẽ non suppurãtẽ facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, conuulsiones, distẽtiones. XXI. Qñq; verò in distẽtione sine vlcere, iuueni carnoso, æstate media, frigidæ multæ affusio, caloris reuocationẽ
D facit. Calor aũt hęc soluit. XXII. Calida suppuratoria est, nõ in omni vlcere, maximũ signum ad securitatẽ, cutẽ mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, cõuulsiones, distentiones mitigat, capitis grauitatẽ soluit. plurimũ aũt confert ad ossiũ fracturas, maxime denudatas. Ex his autẽ maxime his qui in capite vlcera habẽt, & his q̃ à frigiditate moriũtur, aut vlcerãtur, & herpetibus exedẽtibus, sedi, pudendo, vtero, vesicę: His calida grata est & iudicãs: frigida verò inimica & occidẽs. XXIII. In his frigida vti oportet vñ sanguis erũpit, aut erupturus est: non super ipsas partes, sed circa ipsas vñ fluit. Et quæcunq; inflãmationes, aut flãmei ardores, ad luborẽ & subcruentũ colorem ex nouo sanguine tendunt,

ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται ἀπαθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν, καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται. Vet. Cod.

Ὁκόσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν τέσσαρσιν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται, τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει. Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα καθίσταται. Φθίσις γίνεται μάλιστα ἡλικίῃσι, τῇσιν ἀπὸ ὀκτωκαίδεκα ἐτέων μέχρι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων. Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πνεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ἔμπυοι γίνονται. Τοῖσιν ὑπὸ τῆς φθίσιος ἐνοχλευμένοισιν, ἢν τὸ πτύσμα, ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζῃ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον, καὶ αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, θανατῶδες. Ὁκόσοισι φθισιῶσιν αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, οὗτοι διαῤῥοίης ἐπιγενομένης, ἀποθνήσκουσιν. Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισιν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται. Ὑπὸ φθίσιος ἐχομένῳ, διάῤῥοια ἐπιγινομένη, θανατῶδες. Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γένηται, παύονται: ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται. Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεομένοισι: σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας; ταῦτα οἷσι θάνατος. Τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα. Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ: Τὸ δὲ θερμὸν, ὠφέλιμον.

Ὁκόσα κατέψυκται, ἐκθερμαίνειν. πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέειν μέλλει. Ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες: δέρμα περισκληρύνει, ὀδύνην ἀνεκπύητον ποιέει, μελαίνει, ῥίγεα πυρετώδεα ποιεῖ, σπασμοὺς καὶ τετάνους. Ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνου ἄνευ ἕλκεος νέῳ εὐσάρκῳ θέρεος μέσου, ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις, ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεται. θέρμη δὲ ταῦτα ῥύεται. Τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν, οὐκ ἐπὶ παντὶ ἕλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφαλείην. δέρμα μαλάσσει, ἰσχναίνει, ἀνώδυνον, ῥιγέων, σπασμῶν, τετάνων, παρηγορικόν. Τὴν δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ καρηβαρίην λύει. Πλεῖστον δὲ διαφέρει ὀστέων κατήγμασι. μάλιστα δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι. τουτέων δὲ μάλιστα, τοῖσιν ἐν κεφαλῇ ἕλκεα ἔχουσι. Καὶ ὁκόσα ὑπὸ ψύξιος θνήσκει. ἢ ἑλκοῦται, καὶ ἕρπησιν ἐσθιομένοισιν, ἕδρῃ, αἰδοίῳ, ὑστέρῃ, κύστει, τουτέοισι τὸ μὲν θερμὸν, φίλιον καὶ κρῖνον, τὸ δὲ ψυχρὸν, πολέμιον καὶ κτεῖνον.

Ἐν τουτέοισι δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι, ὁκόθεν αἱμοῤῥαγέειν μέλλει, μὴ ἐπ' αὐτὰ, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ ὁκόθεν ἐπιῤῥεῖ. Καὶ ὁκόσαι φλεγμοναὶ, ἢ ἐπιφλογίσματα ἐς τὸ ἐρυθρὸν, καὶ ὕφαιμον ῥέπονται αἵματι

Vet. Cod. αἵματι νεαρῷ ἐπὶ ταῦτα. ἐπεὶ τά γε παλαιὰ, μελαίνει. Καὶ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλκούμενον· ἐπεὶ τό γε ἑλκούμενον, βλάπτει. Τὰ ψυχρὰ οἷον χιὼν, κρύσταλλος*, τῷ στήθει πολέμια, βηχέων κινητικὰ, αἱμοῤῥοϊκὰ, καταῤῥοϊκά. Τὰ δὲ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα, καὶ ἀλγήματα, ἄτερ ἕλκεος, καὶ ποδαγρικὰ, καὶ σπάσματα, τουτέων τὰ πλεῖστα ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενον, ῥηΐζει τε καὶ ἰσχναίνει, καὶ ὀδύνην λύει. νάρκη δὲ μετρίη ὀδύνης λυτική. Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον, κουφότατον.

Ὁκόσοισι δὲ πιεῖν ὀρέξιες νύκτωρ, τοῖσι πάνυ διψῶσιν, ἢν ἐπικοιμηθῶσιν, ἀγαθόν.

Γυναικείων ἀγωγὸν, ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη, πολλαχῇ δὲ καὶ εἰς ἄλλα χρησίμη ἂν ἦν, εἰ μὴ καρηβαρίας ἐποίει. Τὰς κυούσας φαρμακεύειν, ἢν ὀργᾷ τετράμηνα, καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν ἧσσον. Τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα εὐλαβέεσθαι.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες. Γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φλεβοτομηθεῖσα ἐκτιτρώσκει, καὶ μᾶλλον εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἔμβρυον. Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ τῶν καταμηνίων ῥαγέντων λύσις.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι ἀγαθόν. Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι. Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ, ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν. Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἄχροα, καὶ μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αἰεὶ γινόμενα, καθάρσιος δεῖσθαι σημαίνει. Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει. Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ὁ ἕτερος μαστὸς ἰσχνὸς γένηται, δίδυμα ἐχούσῃ, θάτερον ἐκτιτρώσκει. Καὶ ἢν μὲν ὁ δεξιὸς ἰσχνὸς γένηται, τὸ ἄρσεν· ἢν δὲ ὁ ἀριστερὸς, τὸ θῆλυ. Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μὴ δὲ τετοκυῖα γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε. Γυναιξὶν ὁκόσῃσιν ἐς τοὺς τιτθοὺς αἷμα συστρέφεται, μανίην σημαίνει. Γυναῖκα ἢν θέλῃς εἰδέναι εἰ κύει, ἐπὴν καθεύδειν μέλλῃ ἀδείπνῳ ἐούσῃ, μελίκρατον διδόναι* πιεῖν· κἢν μὲν στρόφος αὐτὴν ἔχῃ περὶ τὴν γαστέρα, κύει· ἢν δὲ μὴ, οὐ κύει. Γυνὴ ἔγκυος εἰ μὲν ἄρρεν κύῃ, εὔχροος ἐστίν. Ἢν δὲ θῆλυ, δύσχροος. Ἢν γυναικὶ κυούσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ ὑστέρῃ γένηται, θανατῶδες. Ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσιν, ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα, πρὶν ἢ παχυνθῆναι. Ὁκόσαι δὲ μετρίως τὸ σῶμα ἔχουσαι ἐκτιτρώσκουσι δίμηνα, καὶ τρίμηνα ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ταύτῃσιν αἱ κοτυληδόνες μύξης μεσταί εἰσιν· καὶ οὐ δύνανται κρατεῖν ὑπὸ τοῦ βάρεος τὸ ἔμβρυον, ἀλλ᾽ ἀποῤῥήγνυνται. Ὁκόσαι παρὰ φύσιν παχεῖαι ἐοῦσαι μὴ συλλαμβάνουσιν ἐν γαστρὶ, ταύτῃσι τὸ ἐπίπλοον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀποπιέζει. καὶ πρὶν ἢ λεπτυνθῆναι οὐ κύουσιν. Ἢν ὑστέρη ἐν τῷ ἰσχίῳ ἐγκειμένη διαπυήσῃ, ἀνάγκη ἔμμοτον γενέσθαι. Ἔμβρυα τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον. Ὑστέρων ἐκπτώσιας πταρμικὸν προσι-

* καὶ.

* δίδου.

* γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ τεινεσμὸς ἐ-

tendunt, ad eas ipsas: nā veteres nigrefacit: & ad A
sacrū ignē non exulceratū, nam exulceratū lædit. XXIIII. Frigida velut nix, glacies, pectori
inimica sunt, tusses mouent, & sanguinis eru-
8 ptiones, ac defluxiones inducunt. XXV. Tumores in articulis, & dolores absq; vlcere, & podagricas affectiones, & conuulsiones: horū plurima frigida multa affusa leuat, & attenuat, & dolorē soluit. Torpor. n. moderatus dolorē soluit. XXVI. Aqua quæ cito calescit, & cito perfrigeratur, leuissima est. XXVII. Quibus bibendi appetentiæ noctu valde sitientibus, si obdormierint bonū est. XXVIII. Menses ducit aromatum suffitus: Multis autē modis ēt ad alia cōmodus esset, si non capitis grauitatē induceret. XXIX. Prægnantes medicamentis purgare oportet, si B
turget humor, quarto mēse, & vsq; ad septimū. Minus verò has. Iuniores verò & seniores fœtus
9 vereri oportet. XXX. Mulierem vterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale est. XXXI. Mulier vterum gerens secta vena abortit, & magis si maior fuerit fœtus. XXXII. Mulieri sanguinem vomenti, mensibus erumpen-
10 tibus solutio fit. XXXIII. Mulieri mēsibus deficientibus, sanguinē ex naribus fluere, bonū est. XXXIIII. Mulieri vterū gestanti si aluus multū fluxerit, periculū est vt abortiat. XXXV. Mulieri q̄ ab vteri strāgulationibus vexatur, aut difficulter parit, sternutatio accedens, bonum. XXXVI. Mulieri menses decolores, & non eodē tempore semper prodeuntes, purgatione opus esse si- C
11 gnificāt. XXXVII. Mulieri vterū gestanti, si māmæ repentè graciles fiāt, abortit. XXXVIII. Mulieri vterum gestanti, si altera mamma gracilis fiat, gemellos gestans alterū abortit. Et si quidē dextera gracilis fiat, masculum: si verò sinistra, fœmellam. XXXIX. Si mulier quæ neque prægnans est, neq; peperit, lac habet: menses ipsius defecerūt. XL. Mulieribus quibuscunq; ad mā-mas sanguis colligitur, insaniā significat. XLI. Mulierē si velis cognoscere, an prægnās sit, vbi dormire volet, aquā mulsam bibendā dato. Et si quidē tormen habuerit circa ventrē, prægnās est: si verò nō, prægnans non est. XLII. Mulier prægnans si quidē masculū gestat, bene colorata est: si verò fœmellam, malè colorata. XLIII. D
Si mulieri prægnāti ignis sacer in vtero fiat, lethale est. XLIIII. Quæcunq; præter naturā tenues existētes, vterū gestant, abortiūt priusquā crassescāt. XLV. Quæcunq; verò moderatè corpus habentes, abortiūt bimestres, & trimestres, sine causa manifesta, his vteri acetabula muco plena sunt, & nō possunt fœtū cōtinere præ gra-
12 uitate, sed abrūpitur. XLVI. Quæcunq; præter naturā crassæ existētes, non cōcipiunt in vtero, his omentū osculū vteri cōprimit, & priusquā attenuentur, non concipiunt. XLVII. Si vterus in coxā incūbens, suppuratus fuerit, necesse est curationem ex medicamentis, per linamenta ipsi adhibere. XLVIII. Fœtus masculi quidē
in

in dextris, fœminæ verò in sinistris magis.
XLIX. Vt secundæ excidant, sternutatorio in-
dito, nares & os apprehendito. L. Mulieri
menses si cohibere voles, cucurbitam quàm
maximam ad mammas appone. LI. Quæ-
cunque vterum gestant, his osculum vterorum
clausum est. LII. Mulieri vterum gestanti, 13
si multum lac ex mãmis fluat, debilem fœtum
significat. Si verò solidæ fuerint mãmæ, sanio-
rem fœtum significant. LIII. Quæ corruptu-
ræ sunt fœtus, his mammæ graciles fiunt. Si ve-
rò rursus duræ fiãt, dolor erit aut in mammis,
aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, &
non corrumpunt. LIIII. Quibus os vtero-
rum durum est, his necesse est osculum vtero-
B rum clausum esse. LV. Quæcunque in vtero
habentes, à febribus corripiuntur, & fortiter
attenuantur sine manifesta occasione, difficul-
ter pariunt & periculose: aut abortum faciẽtes
periclitantur. LVI. In fluxu muliebri, cõuul-
sio & animi deliquiũ si accedat, malũ est. LVII.
Mẽsibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, 14
& nõ prodeũtibus, ab vtero morbi cõtingunt.
LVIII. Ex intestino recto, & vtero inflamma
to, vrinæ stillicidiũ accedit, & ex renibus sup-
puratis vrinæ stillicidiũ accedit. Verùm ex he-
pate inflãmato, singultus accedit. LIX. Si mu- 15
lier in ventre non concipit, velis autẽ scire an
cõceptura sit, vestimẽtis circuntectã ex infernis
suffito. Et si quidẽ odor per corpus tibi procé-
C dere videatur ad nares & ad os, scito q ipsa nõ
propter seipsam infœcunda est. LX. Si mulieri
vterum gestãti purgationes prodeunt, impos-
sibile est fœtum sanum esse. LXI. Si mulieri
purgationes non prodeunt, neque horrore, neque
febre accedẽte: verùm cibi fastidia ipsi accidũt,
hanc in vẽtre habere existimato. LXII. Quæ-
cunque frigidos ac densos vteros habent, non
concipiunt: & quæcunque humidos habent vte-
ros, non concipiunt. extinguitur enim in ipsis
genitura. Et quæcunque siccos magis, & adu-
stos: præ inopia enim alimenti corrumpitur
semen. Quæcunque verò ex vtrisque tempe-
ramentum habent moderatum, tales fœcun-
dæ fiunt. LXIII. Similiter autem in masculis.
D Aut enim propter corporis raritatem spiritus
extra fertur, vt semen non deducat: aut pro-
pter densitatem, humor nõ procedit foras: aut
propter frigiditatẽ non concalescit, vt ad hunc
locum congregetur: aut propter caliditatem,
idem cõtingit. LXIIII. Lac dare caput do- 16
lentibus, malum. Malum etiam febricitanti-
bus, & quibus præcordia eleuata permurmu-
rantia, & siticulosis. Malum & quibus bilio-
sæ alui egestiones in febribus acutis sunt, &
quibus sanguinis multi egestio facta est. Con-
uenit autem exhibere tabescentibus, non val-
de multum febrientibus, & in febribus lõgis,
debilibus, nullo ex prædictis signis præsente,
sed præter rationẽ consumptis. LXV. Quibus
tumores

προςιθεὶς, ἐπιλαμβάνειν τοὺς μυκτῆρας καὶ τὸ στόμα. Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἢν βούλῃ ἐπισχεῖν, σικύην ὡς μεγίστην πρὸς τοὺς τιτθοὺς πρόσβαλλε. Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τουτέων τὸ στόμα τῶν ὑστερέων συμμέμυκεν. Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει. Ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει. Ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ γίγνονται. Ἢν δὲ πάλιν σκληροὶ γένωνται, ὀδύνη ἔσται, ἢ ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσι γούνασι, καὶ οὐ διαφθείρουσιν. Ὁκόσῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρόν ἐστι, ταύτῃσιν ἀνάγκη τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ξυμμύειν.

Vet. Cod. ἐπιγινόμενος ἔκτρωσιν ποιέει.

Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, ὑπὸ πυρετῶν λαμβάνονται, καὶ ἰσχυρῶς ἰσχναίνονται ἄνευ προφάσιος φανερῆς, τίκτουσι χαλεπῶς καὶ ἐπικινδύνως: ἢ ἐκτιτρώσκουσαι, κινδυνεύουσιν. Ἐπὶ ῥόῳ γυναικείῳ σπασμὸς, καὶ λειποθυμίη ἢν ἐπιγένηται, κακόν. Καταμηνίων γινομένων πλειόνων, νοῦσοι ξυμβαίνουσι. καὶ μὴ γινομένων ἀπὸ τῆς ὑστέρης γίνονται νοῦσοι. Ἐπὶ ἀρχῷ φλεγμαίνοντι, καὶ ὑστέρῃ φλεγμαινούσῃ, στραγγουρίη ἐπιγίνεται. Καὶ ἐπὶ νεφροῖσιν ἐμπύοισι, στραγγουρίη ἐπιγίνεται. Ἐπὶ δὲ ἥπατι φλεγμαίνοντι, λὺγξ ἐπιγίνεται. Γυνὴ ἢν μὴ λαμβάνῃ ἐν γαστρὶ, βούλῃ δὲ εἰδέναι εἰ λήψεται, περικαλύψας ἱματίοισι, θυμία κάτω: κἢν μὲν πορεύεσθαι δοκέῃ ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ σώματος ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἐς τὸ στόμα, γίνωσκε ὅτι αὐτὴ οὐ δι᾽ ἑαυτὴν ἄγονός ἐστιν. Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καθάρσιες πορεύωνται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν. Ἢν γυναικὶ καθάρσιες μὴ πορεύωνται, μήτε φρίκης, μήτε πυρετοῦ ἐπιγινομένου, ἆσαι δὲ αὐτῇ προσπίπτωσι, λογίζου ταύτην ἐν γαστρὶ ἔχειν. Ὁκόσαι ψυχρὰς, καὶ πυκνὰς τὰς μήτρας ἔχουσι, οὐ κυΐσκουσι. Καὶ ὁκόσαι καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας οὐ κυΐσκουσι. ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος. Καὶ ὁκόσαι ξηρὰς μᾶλλον, καὶ περικαεῖς. ἐνδείῃ γὰρ τῆς τροφῆς, φθείρεται τὸ σπέρμα. Ὁκόσαι δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον, αἱ τοιαῦται ἐπίτεκνοι γίνονται. Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων. ἢ γὰρ δι᾽ ἀραιότητα τοῦ σώματος τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεται πρὸς τὸ μὴ παραπέμπειν τὸ σπέρμα, ἢ διὰ τὴν πυκνότητα τὸ ὑγρὸν οὐ διαχωρέει ἔξω, ἢ διὰ τὴν ψυχρότητα* οὐκ ἐκπυροῦται ὥστε ἀθροίζεσθαι πρὸς τὸν τόπον τοῦτον, ἢ διὰ τὴν θερμασίην, τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται. Γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν. Κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι. Καὶ οἷσιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα. Καὶ τοῖσι διψώδεσι. Κακὸν δὲ, καὶ οἷσι χολώδεες αἱ ὑποχωρήσιες ἐν ὀξέσι πυρετοῖσιν εἰσί. Καὶ οἷσιν αἵματος πολλοῦ διαχώρησις γέγονεν. Ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι. διδόναι δὲ καὶ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι βληχροῖσι, μηδενὸς τῶν προειρημένων σημείων παρεόντος, παρὰ λόγον δὲ ἐκτετηκόσι. Ὁκόσοισιν

* ται.

οἰδή-

Vet. Cod. οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μάλα σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται. τουτέων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοί, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δυσεντερία, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα. Ἢν τραυμάτων ἰσχυρῶν ἐόντων καὶ πονηρῶν, οἴδημα μὴ φαίνηται, κακόν. Τὰ χαῦνα, χρηστά. Τὰ ὠμὰ, κακά. Τῷ τὰ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ὀδυνομένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθίη φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφελέει.

* μέγα.

Ῥίγεα ἄρχεται γυναιξὶ μὲν, ἐξ ὀσφύος μᾶλλον, καὶ διὰ νώτου ἐς κεφαλήν. Ἀνδράσι δὲ μᾶλλον ὄπισθεν, ἢ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος, οἷον ἀπό τε πηχέων καὶ μηρῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιὸν ἔχουσι. δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ θρίξ. Οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενοι, ὑπὸ σπασμοῦ οὐ πάνυ τι ἁλίσκονται. ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, εἶτα ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται. Ὁκόσοισι δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ, ἄνευ ἱδρῶτος τελευτῶσιν. Ὁκόσοισι δὲ χαλαρὰ καὶ ἀραιὰ, σὺν ἱδρῶτι, τελευτῶσιν. Οἱ ἰκτερώδεες, οὐ πάνυ τι πνευματώδεές εἰσιν.

tumores in vlceribus apparent, non valde conuelluntur, neque insaniunt. His autem derepentè dissipatis, retrorsum quidem conuulsiones & distentiones fiunt: antrorsum verò, insaniæ, lateris dolores acuti, aut suppuratio, aut dysenteria, si rubicundi magis fuerint tumores. LXVI. Si in vulneribus fortibus ac prauis tumor non appareat, magnum malum. LXVII. Tumores laxi, boni: crudi, mali. LXVIII. Dolenti posteriorem capitis partem, vena recta in fronte secta prodest. LXIX. Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorsum ad caput. Verùm & viris magis posteriore corporis parte quàm anteriore, velut ex cubitis ac femoribus. Sed & cutis rara est. indicat autem pilus. LXX. Qui à quartanis corripiuntur, non ita valde à conuulsionibus corripiuntur. Si verò prius corripiantur, & quartana insuper accedat, cessant. LXXI. Quibus cutis circuntunditur arida ac dura, hi sine sudore moriuntur. Quibus verò laxa ac rara, cum sudore moriuntur. LXXII. Morbo regio laborantes, non ita valde flatuosi sunt.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes

IN QVINTAM SECTIONEM.

1 Conuulsio ex helleboro. *Eiusdem ferè farinæ est Quintus hic liber cum superiore, hoc est præseruationis, & curatorius. Sed qui satagunt, vt hos libros Hippoc. ordine conflatos esse monstrent, mea sententia in vanum laborare videntur, fateor enim aliquos esse aphorismos inuicem iunctos, quod etiam docet Gal. sed ordinare velle, quos auctor noluit, neque Gal. significauit, est ostendere se plus auctore scire, quod sanè multum abest ab interpretis officio. Celsus lib. ij. cap. vj. Is seruari non potest, qui epoto veratro exceptus distentione neruorum est, si sanguis profluxit, deinde sequuta est amentia cum distentione neruorum. Itemque si medicamentis purgatum, & adhuc inanem, neruorum distentio oppressit, periculum mortis est. Notandum est autem vbi contextus Hippoc. legit singultus, aut conuulsio, Celsum legere dementiam cum neruorum distentione.*

2 Si quis ebrius. *Secundo de morbis eadem ferè est sententia, sub hisce verbis:* ἢν δὲ θωρήξιος ἄφωνος γένηται, ἢν μὲν αὐτίκα δὴ καὶ παραχρῆμα λάβῃ μιν πυρετὸς, ὑγιὴς γίνεται, ἢν δὲ μὴ λάβῃ τριταῖος ἀποθνήσκει. *Citatur etiam hic locus à Cælio Aurel. lib. ij. acut. cap. x. Celsus autem lib. ij. cap. v. ita eum explicat. Seruari non potest, qui ebrius obmutuit, is enim fere adiecta neruorum distentione consumitur, nisi aut febris accessit, aut eo tempore quo ebrietas solui debet, loqui cœpit. & lib. iiij. cap. iij. Distentiones sæpe intra quartum diem tollunt, si hunc euaserunt, sine periculo sunt. Itaque videant, qui ebrietatibus incumbunt, quomodo simul, & animum & corpus lædunt.*

3 Quibuscunque morbi. *Celsus lib. ij. cap. iiij. Item morbus comitialis ante pubertatem ortus non ægre finitur, & iterum morbus quoque comitialis post annum quintum & vigesimum ortus ægre curatur. lib. iij. cap. xxiij. In pueris veneris, in puellis menstruorum initium comitialem tollit. Cæterum in lib. de sacro morbo habetur post vigesimum annum, aut nullos, aut paucos epilepsia capi.*

4 Tabes maxime. *Celsus lib. iij. cap. xxvij. Videtur legisse apud Hippocratem, non decimo octauo, sed duodecimo, nisi in eius codice (vt suspicor) sit error, ac duodeuicesimo legendum sit. Sequentem autem aphorismum, ita lib. ij. cap. vij. explicuit. Si angina subito finita est, in pulmonem id malum transit, idq́; sæpe intra septimum diem occidit, quod nisi incidit, sequitur vt aliqua parte suppuretur. Si enim vt Hippoc. primo de morbis docet, phrenitis in Peripneumoniam verti solet, multo magis angina id facere potest, quæ in loco pulmonibus multo proximiori oritur.*

Qui tabe vexantur. *Sequentes in quibus de tabe loquitur aphorismos Celsus lib. ij. cap. xxij. & viij. & vij. sic expressit. Quidquid excreatum est, si in ignem impositum mali odoris est: Itaque qui de morbo dubitat hac nota vtuntur. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, vbi capilli fluunt,*

vbi vrina, quædam araneis similia subsidentia ostendit, atque in his odor fœdus est, maximeq́; vbi post hæc orta deiectio est, protinus moritur. At, qui spumantem sanguinem excreant, his in pulmone vitium est. Eadem tabes subit si in lateris dolore orta suppuratio intra quadraginta dies purgari non potuit. Atqui scire oportet in coac. prænotionibus scriptum esse, illos, qui dolore hypochōdrij dexteri correpti spumosum sanguinem expuunt, eum à iocinore expuere & mori, vt iure Gal. vij. aph. xxx. dixerit, non semper spumosum sanguinem eijci, sed tunc cum ex eius substātia educitur.

6 Frigida inimica. Hæc & aliquæ ex subsequentibus sententijs habentur etiam ab Hippoc. v. aph. xvj. Citatur vero hic Hippoc. à Cælio Aureliano ij. acut. cap. vij. Cæterum à Celso lib. j. cap. ix. hunc in modum explicatus inuenitur, frigus est inimicum seni, tenui, vulneri, præcordijs, intestinis, vesicæ, auribus, coxis, scapulis, naturalibus, ossibus, dentibus, neruis, vuluæ, cerebro: quo in loco sunt duo digna animaduersione, vnum ab Hippoc. & Celso dentes inter ossa non connumerari, alterum ab eodem frigidum putari dentibus inimicum, cum tamen scriptum sit à Sereno,

Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha
Dentibus vt possis validum firmare tenorem.

Et à Plinio lib. xxviij. cap. iij, inter remedia doloris dentium numeratur collutio ex aqua frigida matutino tempore. De primo id dicendum est, apud omnes ferè medicos, dentes inter ossa nequaquā recipi, cum ij non vrantur, non habeant medullas, atque sensus expertes non sint, quæ conditiones in reliquis ossibus comperiuntur: Secundum autem ita diffiniendum est. frigidum iuuare quidem gingiuas non autem immediate dentes, sed quia gingiuis male habentibus plerunque noxa ipsis dentibus communicatur, hinc est, quod quæ iuuant & lædunt eas, hos etiam lædere & iuuare dicuntur: Iuuat vero gingiuas frigida constringendo, & ab ipsis prauas fluxiones repellendo. Cur porrò Iulius Pollux lib. ix. sui onomastici ex hoc loco colligat veteres medicos in vsu habuisse calidæ potum, satis apertè non video, cùm de extrinsecis potius remedijs, quam internis loquatur.

7 Vlceribus frigida. Celsus lib. ij. cap. j. Frigus modo neruorum distentionem, modo nigrorem infert, illud σπασμὸς hoc τέτανος græce nominatum, nigredinem in vlceribus, horrorem in febribus excitat, quæ quidem interpretatio, à verbis Hippoc. non parum videtur aliena. Subsequens vero aphorismus citatur & ij. de morbis, à Cælio Aur. lib. iij. acut. cap. viij.

8 Tumores in articulis. De frigidæ vsu in podagricis affectionibus, plura ad hunc locum facientia scripsi in lib. var. lectionum, qui locus etiam notatus inuenitur in libro de vsu liquidorum. Quomodo autem aliqui velint Hippocratem, hic loqui de aqua extremè frigida, atque eam modicè refrigerare, non satis video, cum in aqua ipsa summam, & omnium maximam frigiditatem esse etiam philosophi fateantur, quamquam nusquam ita sincera inueniatur, quin in ipsa maius frigus desiderare liceat, vt ex Plutarchi de primo frigido disputatione, satis apertum vnicuique esse potest.

9 Mulierem vtero gerentem. Celsus lib. ij. cap. vj. & vij. Sequentes aphorismos ita interpretatus est. Mulier quoque grauida acuto morbo facile consumitur, mulier sanguinem vomens profusis menstruis liberatur, quæ menstruis non purgatur si sanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat.

10 Mulieri menstruis deficientibus. Duo sequentes aphorismi ita inueniuntur apud Celsum lib. ij. cap. vij. Mulieri grauidæ sine morbo effusa aluus elidere partum potest. Quæ locis laborat, aut partum difficulter edit, sternutamento leuatur. Notandum est autem nequaquam perpetuum esse, vt fusa aluus abortum faciat, quemadmodum etiam Hippoc. significat, nam v. Epidem. habetur, de vxore Epicharmi, quæ prægnans à dysenteria capta non modo non aborsa est; sed statim ac peperit liberata fuit: Atque forsan id Hippocr. tanquam insolens quoddam, atque mirum (vt sui moris est) retulit.

11 Mulieri vterum. Sententiam huius aphorismi non esse semper veram, & experientia, & Gal. docet, idq́; voluisse nos monere Celsum, videtur, qui lib. ij. cap. vij. hunc in modum scripsit: mulieri grauidæ si subito mammæ emacruerunt, abortus periculum est. Quod porrò inferius in iij. & iiij. ab hoc aphorismo scribit, ibidem & lib. ij. cap. vij. Celsus ita exposuit. Quæ neque peperit, neque grauida est si lac habet, à menstruis defecta est. Suffusa quoque sanguine mulieris mammæ furorem venturum esse testantur.

12 Quæcunque præter naturam. Gal. cum vocis, præter naturam, duas afferat in medium expositiones, prior ab ipso præfertur, at secunda magis videtur accommodata verbis Hippoc. in primo de morb. mul. vbi dicit humidas, & siccas non concipere, nisi quid horum sit in antiqua natura. lib. de natura mul. & de steril. hæc eadem sententia inuenitur, scilicet crassis comprimi vteros ita vt genituram non admittant. Quod porrò scribit de maribus in dextera vteri parte, & fœminis in sinistra conceptis, haudquaquam semper verum esse Arist. quoque vij. de hist. anim. cap. iij. scripsit. At Hippoc. eius fuit sententiæ omnes dexteras partes esse calidiores, vt comprobatum est lib. de sacro morbo, cum Arist. quandoque contrariam sententiam videatur sequutus & præsertim xxxij. Probl. sect. Probl. vij. vbi iccirco perforatam aurem citius sinistram consolidari quàm dexteram scribit, quod sinistræ partes humidiores & calidiores sint.

Mulieri

13 Mulieri vterum gestanti. *Celsus lib. ij. cap. vij. Mulieri grauidæ, si lac ex mammis profluit, imbecillum est, quod intus gerit, dura mamma sanum illud esse testantur. Hoc quoque ex illis est, quæ perpetuo vera non esse docet experientia.*

14 Mensibus prodeuntibus. *Arist. ij. de gener. anim. cap. iiij. dum loqueretur de menstruis, hunc in modum scripsit. Seruat corpora integra vterque excrementorum excessus cum modice fit, vtpote cum ab excrementis vindicentur, quæ causa sunt corporibus, vt ægrotent. Sed si non fit, vel immodice fit, damnum euenit, aut enim morbi oriuntur, aut corpus emarcescit & extenuatur.*

15 Si mulier in ventre. *Mulier, quæ alioquin sana est, etiamsi vterum intemperatum habet, ex se nequaquam sterilis est, quandoquidem vt alias docuit Gal. Si viro contrariæ temperaturæ iungatur, fit conceptui ex vtrisque apta temperies, idq́ significauit Lucretius in iiij. de Natura luculentissimè. Pariter si vterus angustus sit, quod etiam in lib. de steril. inter causas infœcunditatis recensetur, neque sic sterilis est mulier: nam concipit quidem licet conceptum non perficiat. at si vtero denso sit mulier, cuicunque iungatur non concipit, cum non recipiat genituram. Propterea iure Hippo. de sanis mulieribus verba faciens, eas tantum ex se steriles esse docet, quibus densus atque durus est vterus. Quod autem scriptum est in subsequente aphorismo, idem etiam scriptum inuenitur apud Aristotelem primo de gener. anim. in fine cap. xxix. vbi de menstruis purgationibus verba facies, hunc in modum loquitur,* οὐδὲν δὲ ἄτοπον τὸ συνειληφυίαις ἔτι γίνεσθαι· καὶ γὰρ ὕστερον μέχρι τινὸς φοιτῶσι τὰ καταμήνια, ὀλίγα δὲ καὶ οὐ διὰ παντὸς ἀλλὰ τοῦτο μὲν νοσηματῶδες, διόπερ ὀλίγαις, καὶ ὀλιγάκις συμβαίνη· τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενα μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. *id est, minime absurdum est ijs, quæ conceperunt adhuc fieri, nam post vsque ad aliquod tempus menstrua fluunt, verum pauca nec ex toto, imò quod fluit morbidum est ac propterea paucis & raro contingit: nam quæ vt plurimum fiunt, maxime secundum naturam sunt.*

16 Lac dare caput. *Celsus lib. ij. cap. xxij. Hunc aphorismum ita explicuit. lac quoque quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & in facta per eas siti siue præcordia tument, siue biliosa vrina est, siue sanguis fluxit, prò veneno est, in phtisi tamen sicut in omnibus longis difficilibusq́ febribus dari potest: Sequens autem aphorismus sic ab eodem interpretatur lib. ij. cap. vij. Si tumores super vlcera subiti esse desierunt, idq́ à tergo incidit, vel distentio neruorum, vel rigor timeri potest. Sed animaduertendum est Celsum secundum aliquos videri ab Hippoc. differre, quoniam aliquot verba transposita sunt. Quæ hunc in modum legi fortasse possunt. Si tumores super vlcera esse desierũt, vel distentio neruorum vel rigor timeri potest, idque à tergo incidit. Subsequentem huic sententiam habet etiam Hippoc. ij. Epid. sect. iij.*

Argumentum in Sextam Sectionem.

Affectuum corporis partium notæ, quibus futura in morbis prædicimus.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

Vet. Cod.

Ν τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη ἐπιγινομένη, μὴ γινομένη πρότερον, σημεῖον ἀγαθόν. Οἷσι ῥῖνες ὑγρότεραι φύσει, καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη, ὑγιαίνουσι νοσηρότερον*. οἷσι δὲ τἀναντία, ὑγιεινότερον. Ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν, αἱ ἀποσιτίαι κακόν. καὶ σὺν πυρετῷ κάκιον. Τὰ περιμάδηρα ἕλκεα, κακοήθεα. Τῶν ὀδυνέων ἐν πλευροῖσι, καὶ ἐν στήθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι μέρεσιν, ἢν μέγα διαφέρωσι καταμαθητέον. Τὰ νεφριτικὰ, καὶ ὁκόσα κατὰ τὴν κύστιν, ἐργωδῶς ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβύτῃσι. Τὰ ἀλγήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίην γινόμενα, τὰ μὲν μετέωρα κοῦφα*· τὰ δὲ μὴ μετέωρα, ἰσχυρότερα. Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἕλκεα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζεται. Τὰ πλατέα ἐξανθήματα, οὐ πάνυ τι κνησμώδεα.

Κεφαλὴν πονέοντι, καὶ περιωδυνέοντι πύον, ἢ ὕδωρ,

*νοσηρότερος.

*κουφότατα.

SECTIO SEXTA.

N diuturnis intestinorum leuitatibus, ructus acidus accedens, A
qui prius non erat, signum bonum. II. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, morbosius sani sunt: quibus verò vice versa, salubrius. III. In longis intestinorum leuitatibus, cibi fastidium, malum: & cum febre, peius. IIII. Vlcera circumglabra, maligna sunt. V. Dolores in lateribus, & in pectoribus, & in alijs partibus, an multum differunt,
1 considerandum est. VI. Renum affectiones, B
& quæ circa vesicam consistunt, operose sanantur in senibus. VII. Dolores circa ventrem oborientes, sublimes quidem leues sunt, non
2 autem sublimes, fortiores. VIII. Hydropicis facta vlcera in corpore, non facilè sanantur. IX. Latæ pustulæ non valde pruriginosæ sunt. X. Caput dolenti & circundolenti, pus, aut

A aut aqua, aut sanguis fluẽs per nares, aut os, aut
aures, soluit morbũ. xi. Atrabiliarijs, & phre-
niticis, hæmorrhoides accedentes, bonũ. xii.
Hæmorrhoidas sananti diuturnas, si non vna
seruata fuerit, periculũ est hydropem, aut tabẽ
accedere. xiii. A singultu detento, sternutatio
nes accedentes soluunt singultum. xiiii. Ab
hydrope detento, vbi aqua in venis ad vẽtrem
confluxit, solutio fit. xv. A profluuio alui lon-
go correpto, vomitus sponte accedens, soluit
alui profluuiũ. xvi. A pleuritide aut peripneu
monia occupato, alui profluuium accedẽs, ma
lum. xvii. Lippientem alui profluuio corripi,
bonum. xviii. Vesicam dissectam habenti, aut
cerebrum, aut cor, aut septum transuersum, aut
B tenue aliquod intestinum, aut vẽtriculum, aut
hepar, lethale est. xix. Vbi dissectum fuerit os,
aut cartilago, aut neruus, aut genæ pars tenuis,
aut præputium, neque augescit, neq; coalescit.
xx. Si in ventrem sanguis effusus fuerit præter
naturam, necesse est suppurari. xxi. In insaniẽ-
tibus, varicibus aut hæmorrhoidibus acceden-
tibus, insaniæ solutio fit. xxii. Quicunque do-
lores ex dorso ad cubitos descendunt, venæ se-
ctio soluit. xxiii. Si timor & tristitia multo
tempore perseueret, atrabiliarium hoc signũ
est. xxiiii. Si ex itestinis tenuibus aliquod dis-
sectum fuerit, non coalescit. xxv. Ignem sacrũ
ab externis intro conuerti, non bonum: ab in-
ternis verò extra, bonum. xxvi. Quibus in fe-
C bribus ardẽtibus tremores facti fuerint, mentis
emotio soluit. xxvii. Quicunq; suppurati aut
hydropici, secãtur aut vrũtur, hi pure aut aqua
aceruata effluẽte, omnino moriuntur. xxviii.
Eunuchi nõ laborãt podagra, neque calui fiũt.
xxix. Mulier non laborat podagra, si non men
ses ipsi defecerint. xxx. Puer nõ laborat poda-
gra, ante veneris vsum. xxxi. Oculorũ dolores
meri potus, aut balneũ, aut fomentũ, aut venæ
sectio, aut medicamẽti potio soluit. xxxii. Bal
bi ab alui profluuio longo maxime corripiun-
tur. xxxiii. Acidũ ructum habentes, nõ ita val-
de pleuritici fiũt. xxxiiii. Quicũq; calui sunt,
his varices magni nõ fiũt. Quibuscũq; verò cal-
uis varices accedũt, hi rursus hirsuti fiũt. xxxv.
D Hydropicis tussis accedẽs, malũ. xxxvi. Vrinæ
difficultatẽ soluit venæ sectio. secare verò opor
tet internas. xxxvii. Ab angina detẽto tumo-
rẽ fieri foris in collo, bonum est. xxxviii. Qui-
buscũq; occulti cãcri fiũt, eos nõ curare melius
est: Si.n. curantur, citius moriũtur: si verò nõ cu
rẽtur, multũ tẽpus perdurãt. xxxix. Conuulsio
fit aut à repletione, aut euacuatione. Sic aũt &
singultus. xl. Quibuscũq; circa præcordiũ do-
lores fiũt, absq; inflãmatione, his febris accedẽs
dolorẽ soluit. xli. Quibuscunq; suppuratum
quid in corpore existẽs, significationẽ de se nõ
ꝑbet, his pp puris aut loci crassitudinẽ sui signi
ficationẽ nõ exhibet. xlii. Morbo regio labo-
rãtib⁹ hepar durũ fieri malũ est. xliii. Quicũq;
splenici

ἢ ὕδωρ, ἢ αἷμα ῥυὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὸ Vet. Cod.
στόμα, ἢ κατὰ τὰ ὦτα, λύει τὸ νόσημα. Τοῖ-
σι μελαγχολικοῖσι, καὶ τοῖσι νεφρικοῖσι, αἱ-
μοῤῥοΐδες ἐπιγινόμεναι, ἀγαθόν. Τῷ ἰηθέν-
τι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, εἰ* μὴ μία φυλαχθῇ, *μ...
3 κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι, ἢ φθίσιν. Ὑπὸ
λυγμοῦ ἐχομένῳ πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι, λύουσι
τὸν λυγμόν. Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ τοῦ κα-
τὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος,
λύσις. Ὑπὸ διαῤῥοίης ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ
ταυτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν
διάῤῥοιαν. Ὑπὸ πλευρίτιδος, ἢ ὑπὸ περι-
πλευμονίης ἐχομένῳ, διάῤῥοια ἐπιγενομένη,
4 κακόν. Ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆ-
ναι, ἀγαθόν. Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφα-
λον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν
λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.
Ἐπὴν διακοπῇ ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον, ἢ
γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὔτε αὔξεται,
5 οὔτε ξυμφύεται. Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ *ἐκχυθῇ.
6 παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι. Τοῖσι μαι-
νομένοισι κιρσῶν, ἢ αἱμοῤῥοΐδων, ἐπιγινομένων,
μανίης λύσις. Ὁκόσα ῥήγματα* ἐκ νώτου ἐς τοὺς *ἀλγήματα.
ἀγκῶνας καταβαίνει, φλεβοτομίη λύει. Ἢν
φόβος, ἢ δυσθυμίη, πολὺν χρόνον διατελέῃ,
μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον. Ἐντέρων ἢν δια-
κοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ ξυμφύεται. Ἐρυσίπε-
λας ἔξωθεν καταχεόμενον, εἴσω τρέπεσθαι οὐκ
ἀγαθόν· ἔσωθεν δὲ ἔξω, ἀγαθόν. Ὁκόσοι-
σιν ἂν ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι γένωνται, πα-
ρακοπὴ λύει. Ὁκόσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπικοὶ
7 τέμνονται, ἢ καίονται, ἐκρυέντος τοῦ πύου καὶ
τοῦ ὕδατος ἀθρόου, πάντως ἀπόλλυνται. Εὐ-
νοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν, οὐδὲ φαλακροὶ γίνον-
ται. Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμή-
νια αὐτῇ ἐκλίπῃ. Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ
τοῦ ἀφροδισιασμοῦ. Ὀδύνας ὀφθαλμῶν,
8 ἀκρητοποσίη, ἢ λουτρὸν, ἢ πυρίη, ἢ φλεβοτο-
μίη, ἢ φαρμακοποσίη λύει. Τραυλοὶ ὑπὸ
διαῤῥοίης μάλιστα ἁλίσκονται μακρῆς. Οἱ ὀ-
ξυρεγμιώδεες, οὐ πάνυ τι πλευριτικοὶ γίνον-
ται. Ὁκόσοι φαλακροὶ ἔωσι, τουτέοισι κιρ-
σοὶ μεγάλοι οὐκ ἐγγίνονται. Ὁκόσοισι δ᾽ ἂν
φαλακροῖσι κιρσοὶ* γίνονται, πάλιν οὗτοι γί- *μεγάλοι ἐπιγένωνται.
νονται δασέες. Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ
ἐπιγενομένη κακόν. *Δυσουρίην φλεβοτομίη *τὸ δὲ πρὸ γεγονέναι ἀγαθόν.
λύει. τάμνειν δὲ τὰς εἴσω. Ὑπὸ κυνάγχης
ἐχομένῳ οἰδήματα γενέσθαι ἐν τῷ βρόγχῳ ἔ-
ξω, ἀγαθόν. * Ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκῖνοι *ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νόσημα.
γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον. θεραπευό-
μενοι γὰρ, ἀπόλλυνται ταχέως. μὴ θεραπευό-
μενοι δὲ, πουλὺν χρόνον διατελοῦσι. Σπα-
σμοὶ γίνονται, ἢ ὑπὸ πληρώσιος, ἢ κενώσιος.
9 οὕτω δὲ καὶ λυγμός. Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑπο-
χόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, του-
τέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον.

Ὁκόσοισι διάπυόν τι ἐὸν ἐν τῷ σώματι μὴ
διασημαίνῃ, τουτέοισι διὰ παχύτητα τοῦ πύου, ἢ
10 τοῦ τόπου, οὐκ ἀποσημαίνει. Ἐν τοῖσιν ἰκτερικοῖ-
σι τὸ ἧπαρ σκληρὸν γενέσθαι, πονηρόν. Ὁκόσοι
σπλη-

Vet. Cod.

σπληνώδεες ὑπὸ δυσεντερίης ἁλίσκονται, τουτέοισιν ἐπιγινομένης μακρῆς τῆς δυσεντερίης, ὕδρωψ ἐπιγίνεται, ἢ λειεντερίη, καὶ ἀπόλλυνται. Ὁκόσοισιν ἐκ στραγγουρίης εἰλεοὶ γίνονται, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται.* ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου ἅλις τὸ ὕδωρ ῥυῇ. Ἕλκεα ὁκόσα ἐνιαύσια γίνεται, ἢ μακρότερον χρόνον ἴσχουσιν, ἀνάγκη ὀστέον ἀφίστασθαι, καὶ τὰς οὐλὰς κοίλας γίνεσθαι. Ὁκόσοι ὕβοι ἐξ ἄσθματος, ἢ βηχὸς γίνονται, πρὸ τῆς ἥβης ἀπόλλυνται. Ὁκόσοισι φλεβοτομίη ἢ φαρμακίη ξυμφέρει, τουτέους προσήκει τοῦ ἦρος φλεβοτομεῖν, ἢ φαρμακεύειν. Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἀγαθόν. Ὁκόσα ποδαγρικὰ νουσήματα γίνονται, ταῦτα ἀποφλεγμήναντα, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποκαθίστανται. Ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος διακοπῇ, τουτέοισιν ἀνάγκη πυρετὸν, καὶ χολῆς ἔμετον ἐπιγίνεσθαι. Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται, καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐόντι, ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι: αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσι, τοῖσι μετὰ πυρετοῦ, αἱ κλαυθμώδεες ἀναπνοαὶ κακαί. Τὰ ποδαγρικὰ* τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τοῖσι μελαγχολικοῖσι νουσήμασιν, ἐς τάδε ἐπικίνδυνοι αἱ ἀποσκήψιες, ἢ ἀποπληξίην τοῦ σώματος, ἢ σπασμὸν, ἢ μανίην, ἢ τύφλωσιν σημαίνουσι.

Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται, ἡλικίῃ τῇ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων, ἄχρις ἑξήκοντα.

Ἢν* ἐπίπλους ἐκπέσῃ, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι. Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισιν * ἐξίσταται τὸ ἰσχίον, καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τουτέοισι μύξαι ἐπιγίνονται. Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισι χρονίης τὸ ἰσχίον ἐξίσταται, τουτέοισι τήκεται τὸ σκέλος, καὶ χωλεῦνται ἢν μὴ καυθῶσιν.

* οἱ τοιοῦτοι.
* οὖρον.
* πάθη, ἢ τὰ μανικά.
* ἐπίπλοον.
* χρονίης.

splenici à dysenteria corripiuntur, his longa accedente dysenteria, aut hydrops accedit, aut intestinorum leuitas, & pereunt. XLIIII. Quibuscunque ex vrinæ stillicidio voluulus accedit, hi in septem diebus pereunt, si non febre accedente vrina satis fluxerit. XLV. Vlcera quæcunque annua fiunt, aut diutiore tẽpore durant, necesse est os abscedere, & cicatrices cauas fieri. XLVI. Quicunque gibbosi ex anhelatione, aut tussi fiunt, ante pubertatem pereunt. XLVII. Quibuscunque venæ sectio, aut medicamentum conducit, his vere venam secare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit. XLVIII. Splenicis dysenteria accedens, bonum. XLIX. Quicunque podagrici morbi fiunt, hi sedata inflammatione, in quadraginta diebus decedunt. L. Quibus cerebrum dissectum fuerit, his necesse est febrem, & bilis vomitum accedere. LI. Quibuscunq; sanis derepente dolores fiunt in capite, & statim voce intercepta iacent, ac stertunt, in septem diebus pereunt, si non febris apprehendat. LII. Considerare verò oportet etiã sub oculis apparitiones in somnis: Si enim albæ partis quid subapparuerit, non commissis palpebris, si id non ex alui profluuio, aut medicamenti potione fuerit, malum signum, & valde lethale est. LIII. Desipientiæ cum risu quidem oborientes, securiores sunt: cum studio verò serio, periculosiores. LIIII. In acutis affectionibus, quæ cum febre fiunt luctuosæ respirationes, malum. LV. Podagricæ affectiones vere & autumno, vt plurimũ mouentur. LVI. Atrabiliarijs morbis periculosi humorũ à loco ad locum decubitus, aut syderationem corporis, aut conuulsionem, aut insaniam, aut cæcitatem significant. LVII. Syderationes verò maximè fiunt, ætate à quadragesimo anno vsque ad sexagesimum. LVIII. Si omentum exciderit, necesse est putrefieri. LIX. Quibuscunque à coxendicum morbo vexatis, coxa excidit, & rursus incidit, his muci accedunt. LX. Quibuscunque à coxendicum morbo diuturno vexatis, coxa excidit, his crus tabescit, & claudicant, si non vsti fuerint.

A B C

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes

IN SEXTAM SECTIONEM.

Renum affectiones. *In vij. sexti Epid. sect. complures ex his scripti inueniuntur aphorismi. Inter alios autem hic est.* τὰ νεφριτικὰ οὐκ εἶδον ὑγιασθέντα ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτεα, *cui tamen ea videntur contrariari, quæ tradidit Gal. v. in vj. Epid. aph. vj. vbi scribit, multos ex his morbis qui à nimia caliditate oriuntur, senectutis aduentu solui, cuiusmodi nephritica affectio. nisi dicamus renum passiones aut naturales, quasiq́; insitas, aut aduẽtitias esse: naturales beneficio ætatis, ob quam temperamenti calidi mutatio fit, solui, aduentitias non, eo quod cum in senectute fiant, quando alioquin deberent iam facta solui, argumentum est maiorem esse causam, quam vt vlla ætatis ope colli*

tolli queat: Sic etiam dicebat Hippoc. epilepsiam natiuam ætatis mutatione finiri solere, quod alteri victus erratis aquisitæ minime conceditur.

2 Hydropicis facta. *Celsus lib. ij. cap. ij. Huiusce morbi mentionem faciens, ob quam ait ne vlcera quidem in his ægris facile sanescunt. Quod autem inferius ait Hippo. de antiquis hæmorrhoidibus, ita à Celso exprimitur lib. ij. ca. vij. Si ora venarum solita sanguinem fundere, subito suppressa sunt, aut aqua inter cutem, aut tabes sequitur. Ex quinto tamen Epid. in fine probatur alios etiam morbos ex curatis hæmorrhoidibus sequi.* Ἀλκίππος ἔχων αἱμορροΐδας ἐκωλύετο θεραπευθῆναι· θεραπευθεὶς ἐμάνη, πυρετοῦ ὀξέως ἐπιγενομένου ἐπαύσατο. *id est. Alcippus habens hæmorrhoidas prohibebatur curari, curatus insaniuit, febre acuta superueniente cessauit.*

3 A singultu detento. *Celsus lib. ij. ca. viij. Singultus sternutamento finitur, cæterum Plato in conuiuio finiri singultum non solum sternutamento, verum etiam aqua pota, & retentione spiritus docet: Post quem Arist. xxxiij. par. prob. loco aquæ, aceti potum ad id commendauit, vbi eius euentus rationem indagans, fieri singultum ex pulmone docuit, secus quàm & medicorum auctoritas & ratio, & experientia ipsa indicant, nisi dicere placeat pro Arist. defensione, eum singultum intellexisse, qui in pueris iratis & plorantibus sæpe conspicitur, quem tamen his remedijs finiri non est compertum. Subsequentes duos aphorismos sic Celsus interpretatur loco citato longas deiectiones supprimit vomitus, omnis deiectio lippienti prodest. Quod porrò in altero aphorismo habetur à pleuritide aut peripneumonia, habetur etiam primo de morbis, sed addita particula* ἢ ἐμπύῳ ἐόντι.

4 Vesicam dissectam habenti. *Celsus lib. v. cap. xxvj. Seruari non potest cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cui iocinoris portæ, cui spinæ medulla percussa est, cuique aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius intestinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati sunt.*

5 Si in ventrem. *Celsus lib. secundo, cap. vij. Si in ventrem sanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Illud autem vt fiat, primo congelari eum necesse est, præsertim si in magnam aliquam cauitatem fluxerit, vt ait Gal. Quare mirandum est Arist. qui ij. de part. an. cap. iij. atq; etiam alibi scripsit, sanguinem intra corpus ob calorem non congelari, extra autem ob frigus id pati, ac propterea sanguinē animalium multorum fibris refertum incongelabilem esse, nam id falsum est cum etiam in corpore sanguis concrescat, vbi separatus est à proprio loco, cuius vi naturali, & propria alioqui cōseruatur, id quod Gal. etiam Hippoc. monuisse docet, in comm. vbi scribit. Si quando sanguis è proprio conceptaculo in aliam quamuis cauitatem exciderit, vt sanguis permaneat fieri omnino non posse. At forsan dici posset pro Arist. intra corpus si sanguis ex proprio vase in alium locum egrediatur, tunc solum congelari, quando in magnas cauitates labitur, qui locus planè minus calidus est, quā proprius vt ratione huiusce minoris caliditatis, tepidior hoc est frigidior euadens sanguis congeletur.*

6 Insanientibus. *Celsus lib. ij. cap. viij. At varix ortus vel per ora venarum subita sanguinis profusio, vel tormina insaniam tollunt. Vbi animaduertendum est, vocem tormina, Celsum habere, quæ in codice Hippoc. desideratur, quasi ipse eam in suo legerit, sic etiam in tertio ab hoc aphorismo (vigilias) addit cum sic interpretatus sit lib. eodem cap. ij. At si longa tristitia, cum largo timore & vigilia est, atræ bilis morbus subest.*

7 Quicunque suppurati. *Celsus lib. ij. cap. viij. nam sine aqua inter cutem, quæ impleuit, siue in magno abscessu multum puris coijt, simul id omne effudisse mortiferum est, ac si quis sani corporis vulnere factus sit exanguis. Quod autem subsequente aphorismo habetur, ita apud Cælium Aurel. v. chron. c. ij. refertur. Frequentat autem in viris magis atque medijs ætatibus, difficiliter vero in mulieribus atque in eunuchis & pueris & iuuenibus fieri inuenitur. Sequens autem aphorismus ita à Celso lib. iiij. cap. xxiiij. Castratus raro vel pueros ante fœmina coitum, vel mulieres nisi, quibus menstrua suppressa sunt, podagra tentat. Iure enim dixit raro, quia vetustis temporibus id erat ob hominum maiorē tēperantiam, nunc autem non ita raro mulieres podagricas intueri contingit.*

8 Oculorum dolores. *Celsus lib. vj. cap. vj. Curari vero oculos sanguinis detractione, medicamēto, balneo, vino, vetustissimus auctor Hippoc. memoriæ prodidit, sed eorum tempora & causas parum explicuit, in quibus medicinæ summa est, neque minus in abstinentia & alui deiectione sæpe auxilij est. nam etiam Gal. qui idem, quod Celsus imponit Hippocrati, eum potius experientia, quàm ratione ductum huiusmodi aphorismum reliquisse putat, non de ea tamen loquitur experientia, quam pro crimine tribuit auctori prorrheticorum, quippe quem ex una, uel altera experientia vniuersales prædicendi regulas temere confecisse dicit.*

9 Quibuscunque circa. *Celsus lib. ij. cap. viij. Denique ipsa febris (quod maxime mirum videri debet) sæpe præsidio est: nam & præcordiorum dolores, si sine inflammatione sunt, finit. Cur autem Celsus dicat, mirum videri febrem interdum esse præsidio, certe mirandum est illi medico, qui contrarietatis ratione in cunctis humidis & frigidis vitijs calidum & siccum maxime auxiliari intelligit.*

10 Morbo regio. *Celsus lib. ij. c. viij. At in morbo arquato durum fieri iecur pernitiosum est: Quos lien male habet si tormina prehenderunt, deinde inuersa sunt, vel in aquam inter cutem vel in intestinorum læuitatem, vix vlla medicina periculo subtrahit. Item febris & ex difficultate vrinæ*

morbum tenuioris intestini ortum, si urinam per calorem mouet, leuat, & rursum morbus tenuioris intestini nisi resolutus est, intra septimam diem occidit.

Quibuscunque sanis. *Celsus lib. ij. cap. viij. Cui vero sano subitus capitis dolor ortus est, dein somnus oppreßit, sic vt stertat neque expergiscatur, intra septimam diem pereundum est, magis cùm aluus cita non antecesßit, si palpebræ dormientis nō coeunt, si album oculorum apparet. Tertium porrò ab hoc aphorismum sic explicat, neque ignorare oportet leuiorem esse morbum cum risu, quam serio insanientium, risus tamen Sardonius à cunctis peßimus omnium existimatur, sed non semper est cum insania, vel vt vocat Tertullianus cum mentis prodigalitate.*

Podagricæ affectiones. *Celsus lib. iiij. cap. xxiiij. Maiorem vero curam adhibere debent hi, quibus Podagra reuertitur, quod ferè vere autumnoue fieri solet: Hac ratione Gal. lib. de curat. per sanguinis misßionem, podagricis vere potisßimum, atque autumno sanguinem esse detrahendum monebat.*

Argumentum in Septimam Sectionem.

Prædicendi in morbis ars, ea continens, quorum aduentu pernities aut salus ægris accedit.

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Vet. Cod.

Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι, ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν. Ἐπὶ ὀστέῳ νοσέοντι, σὰρξ πελιδνὴ, κακόν. Ἐπὶ ἐμέτῳ λὺγξ καὶ καὶ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ, κακόν. Ἐπὶ ἱδρῶτι φρίκη, οὐ χρηστόν. Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερίη, ἢ ὕδρωψ, ἢ ἔκστασις, ἀγαθόν. Ἐπὶ νούσῳ πολυχρονίῃ, ἀσιτίη καὶ χολώδεις ὑποχωρήσιες, κακόν. Ἐκ πολυποσίης ῥῖγος καὶ παραφροσύνη, κακόν. Ἐπὶ φύματος ἔσω ῥήξιος, ἔκλυσις, ἔμετος καὶ λειποψυχίη γίνεται. Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν. Ἐπὶ εἰλεῷ, ἔμετος, ἢ λὺγξ, ἢ σπασμὸς, ἢ παραφροσύνη, κακόν. Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις, ἢ παραφροσύνη, κακόν. Ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις κακόν. Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις κακόν. Ἐπὴν δὲ τὸ σίελον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν. Ἐπὶ φλεγμονῇ τοῦ ἥπατος, λὺγξ κακόν. * Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς καὶ παραφροσύνη κακόν. Ἐπὶ ὀστέου ψιλώσει, ἐρυσίπελας. Ἐπὶ ἐρυσιπέλατι, σηπεδὼν ἢ ἐκπύησις κακόν. * Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν, αἱμοῤῥαγίη. Ἐπὶ ὀδύνῃ πολυχρονίῃ, τῶν περὶ τὴν κοιλίην ἐκπύησις. Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει, δυσεντερίη. Ἐπὶ ὀστέου διακοπῇ, παραφροσύνη ἢν κενεὸν λάβῃ. Ἐκ φαρμακοποσίης σπασμὸς, θανατῶδες. Ἐπὶ ὀδύνῃ ἰσχυρῇ τῶν περὶ τὴν κοιλίην ἀκρωτηρίων ψύξις, κακόν. * Ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, τεινεσμὸς ἐπιγινόμενος, ἐκτρῶσαι ποιέει. Ὅτι ἂν ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον ἀποκοπῇ ἐν τῷ σώματι, οὔτε αὔξεται, οὔτε συμφύεται.

Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάρροια ἐπιγένηται ἰσχυρὴ, λύει τὴν νοῦσον. Ὁκό-

σοισιν

*ἄκρητοι

*ἐπὶ ληθάργῳ τρόμος κακόν.

*ἐκληθάργῳ τρόμος κακόν.

*γυναικὶ

SECTIO SEPTIMA.

1 In acutis morbis frigiditas extremarum partium, malum. II. Ex osse ęgrotante, caro liuida, malum. III. Ex vomitu singultus, & oculi rubicunda, malū. IIII. Ex sudore horror, nō bonum. V. Ex insania, dysenteria, aut hydrops, aut mētis emotio, bonū. VI. In morbo diuturno cibi fastidiū, & meracæ alui egestiones, malū. VII. Ex multo potu rigor, & delyrium, malum. VIII. Ex tuberculi intus ruptione, exolutio, vomitus, et A
2 animi deliquiū fit. IX. Ex sanguinis fluxu delyriū, aut ēt conuulsio, malum. X. Ex voluulo vomitus, aut singultus, aut conuulsio, aut delyriū, malū. XI. Ex pleuritide peripneumonia, malū. XII. Ex peripneumonia phrenitis, malū. XIII. Ex ardoribus vehementibus cōuulsio, aut distētio, malū. XIIII. Ex plaga in caput, stupor, aut delyrium, malū. XV. Ex sanguinis B
3 sputo, puris sputū, malū. XVI. Ex puris sputo, tabes, & fluxus, malū. Postquā vero sputū supprimitur, moriūtur. XVII. Ex hepatis inflāmatione singultus, malū. XVIII. Ex vigilia cōuulsio, aut delyriū malū. XIX. Ex ossis denudatione, ignis sacer. XX. Ex igne sacro, putrefactio, aut suppuratio. XXI. Ex forti pulsu ī vlceribus, sanguinis eruptio. XXII. Ex dolore diuturno partiū circa ventrē, suppuratio. XXIII. Ex meraca alui egestione, dysenteria. XXIIII. Ex ossis dissectione, delyriū, si ad vacuū vsq; processerit. C
4 XXV. Ex medicamēti potione cōuulsio, lethale. XXVI. Ex dolore forti partiū circa ventrem, frigiditas extremarū partiū, malū. XXVII. Mulieri vterū gerēti, tenesmus accedēs abortire facit. XXVIII. Quodcūq; os pfectū fuerit, aut neruus in corpore, neq; augescit, neque coalescit. XXIX. Si à pituita alba detento, vehemens alui
5 profluuiū accedat, soluit morbū. XXX. Quibus-

cunque

A cunque spumosæ alui egestiones sunt in alui
profluuijs, his de capite pituita defluit. XXXI.
Quibuscunq; febricitantibus, in vrinis subsidē
tiæ crassiores farinæ partes referentes fiunt, lon
gū morbū significant. XXXII. Quibus verò bi
liosæ subsidentiæ, supernæ tenues, acutū mor
bū significant. XXXIII. Quibuscunq; disparatæ
vrinæ sunt, his vehemēs turbatio ī corpore est.
XXXIIII. Quibus in vrinis bullæ superstāt, renū
affectiones significant, & morbū fore longum.
XXXV. Quibus pingue est id quod superstat, &
aceruatū, his renū affectiones, easq; acutas signi
ficat. XXXVI. Quibus verò iā nephriticis ex re-
nibus affectis prædicta signa accidūt, doloresq;
circa musculos spinales fiunt, si quidem circa
B externos locos fiant, etiā abscessus extrinsecus
futuros expecta. Si verò dolores magis circa in-
ternos locos fiant, et abscessus magis intus fore
expecta. XXXVII. Quicunque sanguinē vomūt,
sine febre quidē, salutare est: verùm cum febre,
malum. Perfrigerātibus aūt & adstringētibus
curare oportet. XXXVIII. Defluxiones in ven-
trem supernum, in viginti diebus suppurātur.
XXXIX. Si quis sanguinem mingat, & grumos,
& vrinæ stillicidium habeat, & dolor incidat
in ani ac scroti intercapedinem, & imum vē-
trem ac pectinem, partes circa vesicā ægrotare
significat. XL. Si lingua derepente impotēs fiat, 6
aut aliqua corporis pars syderata, atrabiliarium
tale existit. XLI. Si senioribus nimium purgatis
C singultus accedat, non bonū est. XLII. Si febris 7
non à bile habeat, aqua multa calida in caput
affusa, febris solutio fit. XLIII. Mulier ambidex
tra non est. XLIIII. Quicunque suppurati vrun
tur, si quidem pus purum fluat & albū, euadūt:
Si verò subcruentū, & cœnosum, ac graueolēs,
pereunt. XLV. Quicunq; hepar suppuratū vrū- 8
tur, si quidem pus purū fluat, & album, super-
stites euadunt. (in tunica n. pus his inest.) Si ve
rò velut amurca fluat, pereunt. XLVI. In dolo-
ribus oculorū, vbi merū bibendum dedisti, &
multa calida lauisti, venā secato. XLVII. Hydro
picū si tussis vexet, desperatus est. XLVIII. Vri-
næ stillicidium, & vrinæ difficultatem, vini po-
tus & venæ sectio soluit. Secare verò oportet
D internas. XLIX. Ab angina detento, tumor &
rubor in pectore accedens, bonum: foras enim
vertitur morbus. L. Quibuscunq; corruptum
fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. Si ve
rò has effugerint, sani fiunt. LI. Sternutatio fit
ex capite, percalescēte cerebro, aut vacuo quod
est in capite perhumescente. Aer enim qui in-
tus est, foras erumpit. Strepitū verò edit, quia
transitus est ipsi per angustum. LII. Quibuscū-
que hepar circumcirca dolet, his febris accedēs
soluit dolorem. LIII. Quibuscunque sanguinē
de venis auferre conducit, his vere venam seca-
re conuenit. LIIII. Quibus inter ventrem & se-
ptum transuersum pituita conclusa est, & dolo
rem exhibet, non habens exitum ad neutrum
ventrem,

σοισιν ἀφρώδεα τὰ διαχωρήματα ἐν τῇσι διαρ-
ῥοίσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς* ταῦτα κα-
ταῤῥεῖ. Ὁκόσοισι πυρέττουσιν, ἐν τοῖσιν οὔροι-
σι κριμνώδεες αἱ ὑποστάσιες γίνονται, μακρὴν
τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν. Ὁκόσοισι δὲ χο-
λώδεες αἱ ὑποστάσιες, ἄνωθεν δὲ λεπταὶ, ὀξεῖην
ἀῤῥωστίην σημαίνει. Ὁκόσοισι δὲ διεστηκό-
τα τὰ οὖρα γίνεται, τουτέοισι ταραχὴ ἰσχυρὴ ἐν
τῷ σώματι ἐστίν. Ὁκόσοισι δ᾽ ἐπὶ τοῖσιν οὔροι-
σιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαί-
νουσι, καὶ μακρὴν ἀῤῥωστίην* ἔσεσθαι. Ὁκόσοι-
σι δὲ λιπαρὴ ἡ ὑπόστασις καὶ ἀθρόη, τουτέοισι νε-
φριτικά, καὶ ὀξέα σημαίνει. Ὁκόσοισι δὲ νεφρι-
τικοῖς ἐοῦσι, τὰ προειρημένα συμβαίνει σημεῖα,
πόνοι* τε περὶ τοὺς μύας τοὺς ῥαχιαίους γίνονται:
ἢν μὲν περὶ τοὺς ἔξω τόπους γίνονται, ἀπόστημα
προσδέχου ἐσόμενον ἔξω: ἢν δὲ μᾶλλον οἱ πόνοι
πρὸς τοὺς εἴσω τόπους γίνωνται, καὶ τὸ ἀπόστημα
προσδέχου ἐσόμενον μᾶλλον εἴσω. Ὁκόσοι
αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον. εἰ
δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν. θεραπεύειν δὲ, τοῖσι ψυ-
κτικοῖσι καὶ τοῖσι στυπτικοῖσι. Κατάῤῥοι ἐς τὴν
ἄνω κοιλίην ἐκπυοῦνται ἐν ἡμέραις εἴκοσιν. Ἢν
οὐρέῃ αἷμα, καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀ-
δύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸν περιτόναιον,* καὶ τὸν κτένα,
τὰ περὶ τὴν κύστιν νοσέειν σημαίνει. Ἢν ἡ γλῶσ-
σα ἐξαίφνης ἀκρατὴς γένηται, ἢ ἀπόπληκτόν τι
τοῦ σώματος, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτο γίνεται.
Ἢν ὑπερκαθαιρομένων τῶν πρεσβυτέρων λὺγξ
ἐπιγένηται, οὐκ ἀγαθόν.* Ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ
χολῆς ἔχῃ, ὕδατος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεο-
μένου κατὰ τῆς κεφαλῆς, λύσις* τοῦ πυρετοῦ γίνε-
ται. Γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται. Ὁκόσοι
ἔμπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ
λευκόν, περιγίνονται. Ἢν δὲ ὕφαιμον καὶ βορβο-
ρῶδες, καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται. Ὁκόσοι τὸ
ἧπαρ διάπυον καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθα-
ρὸν ῥυῇ καὶ λευκόν, περιγίγνονται. ἐν χιτῶνι
γὰρ τὸ πύον τουτέοισιν ἐστίν: Ἐὰν δὲ οἷον ἀμόργη
ῥυῇ, ἀπόλλυνται. Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἄκρη-
τον ποτίσας, καὶ λούσας πολλῷ θερμῷ, φλε-
βοτόμει. Ὑδρωπιῶντα ἐὰν βὴξ ἔχῃ, ἀνέλ-
πιστός ἐστιν. Στραγγουρίην καὶ δυσουρίην,
θώρηξις καὶ φλεβοτομίη λύει. τάμνειν δὲ τὰς εἴ-
σω. Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ, οἴδημα, καὶ ἐρύ-
θημα, ἐν τῷ στήθει ἐπιγινόμενον, ἀγαθόν. ἔξω γὰρ
τρέπεται τὸ νούσημα. Ὁκόσοισι σφακελι-
σθῇ ὁ ἐγκέφαλος, ἐν τρισὶν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυν-
ται. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνον-
ται. Πταρμὸς γίνεται ἐκ τῆς κεφαλῆς, δια-
θερμαινομένου τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ διυγραινομένου* τοῦ
ἐν τῇ κεφαλῇ κενοῦ. ὑπερχεῖται γὰρ ὁ ἀὴρ ὁ ἐ-
νεὼν ἔξω: ψοφεῖ δὲ, ὅτι διὰ στενοῦ ἡ διέξοδος αὐ-
τοῦ ἐστίν. Ὁκόσοισιν ἧπαρ περιωδύνεται, τού-
τοισι πυρετὸς ἐπιγινόμενος, λύει τὴν ὀδύ-
νην. Ὁκόσοισι συμφέρει αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ
τῶν φλεβῶν, τουτέοισι ξυμφέρει ἔαρι φλεβοτο-
μεῖσθαι. Ὁκόσοισι μεταξὺ τῶν φρενῶν καὶ τῆς
γαστρὸς φλέγμα ἀποκλείεται, καὶ ὀδύνην πα-
ρέχει οὐκ ἔχον διέξοδον, οὐδὲ εἰς ἑτέρην τῶν

Vet. Cod.
* φλέγμα.
* ἐπιγενήσεως.
* ὀξέες.
* θεραπεύεως.
* περίνεον.
* καὶ τὸ ὑπογάστριον
* ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πολὺν χρόνον ἔχουσα διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.
* ὑδρῶτος
* τῆς κεφαλαλγίης.
* ἢ ψυχομένου.

Vet. Cod.

κοιλιῶν, τουτέοισι κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν τραπέντος τοῦ φλέγματος, λύσις γίνεται τῆς νόσου. Ὁκόσοισι δὲ τὸ ἧπαρ ὕδατος πλησθὲν εἰς τὸν ἐπίπλουν ῥαγῇ, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ὕδατος ἐμπιπλᾶται, καὶ ἀποθνήσκουσιν. Ἀλύκην, χάσμην, φρίκην, οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος, λύει. Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα γίνονται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύεται ὁ πόνος. Ὁκόσοις δ' ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ ὑπό τινος προφάσιος, ἀνάγκη ἀφώνους γίνεσθαι παραχρῆμα. * Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ, ὁ τράχηλος ἐπιστραφῇ, καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται: οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον. Τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρκας ἔχουσιν, δεῖ λιμὸν ἐμποιέειν. λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὰ σώματα.

Ὅκου ἂν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ τὸ σῶμα καταψύχηται, καὶ πάλιν θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλλῃ, μῆκος νόσου σημαίνει. Ἱδρὼς πολὺς, θερμὸς ἢ ψυχρὸς ῥέων αἰεὶ, σημαίνει ἔχειν πλησμονὴν ὑγροῦ. Ἀπάγειν οὖν χρὴ τῷ μὲν ἰσχυρῷ, ἄνωθεν, τῷ δὲ ἀσθενεῖ, κάτωθεν. * Οἱ πυρετοὶ οἱ μὴ διαλείποντες, ἢν ἰσχυρότεροι διὰ τρίτης γίνωνται, ἐπικίνδυνοι. ὅτῳ δ' ἂν τρόπῳ διαλείπωσιν, σημαίνει, ὅτι ἀκίνδυνοι. Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισιν ἢ φύματα, ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται. Ὁκόσοισι φύματα μακρὰ ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐκ πυρετῶν γίνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται. Ἤν τις πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ, ἣν ὑγιεῖ, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι ἰσχύς, τῷ δὲ κάμνοντι, νοῦσος. Τὰ ἀπὸ τῆς κύστιος διαχωρέοντα, ὁρᾶν δεῖ, εἰ οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑποχωρέεται. Τὰ ἥκιστα οὖν ὅμοια τουτέοισι, ταῦτα νοσωδέστερα: τὰ δ' ὅμοια τοῖσιν ὑγιαίνουσιν, ἥκιστα νοσερά. Καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα, ἢν ἐάσῃς στῆναι, καὶ μὴ κινήσῃς ὑφίσταται οἱονεὶ ξύσματα. Καὶ ἢν ὀλίγα ᾖ, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται: ἢν δὲ πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ μὴ καθαρὴν ποιήσας διδῷς τὰ ῥοφήματα, ὁκόσῳ ἂν πλείω διδῷς, μᾶλλον βλάψεις. Ὁκόσοισιν ἂν κάτω ὠμὰ διαχωρέῃ, ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἐστὶν, ἢν πλείονα, πλείονος: ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσονος. Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσι μὴ διαλείπουσι, πελιδναὶ, καὶ αἱματώδεες * καὶ δυσώδεες, πᾶσαι κακαί: ἀποχωρεῦσαι δὲ καλῶς, ἀγαθαὶ, καὶ κατὰ κοιλίην καὶ κύστιν. Καὶ ὅκου ἄν τι ἀποχωρέον * στῇ μὴ κεκαθαρμένῳ, κακόν. Τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιεῖν. Κἢν μὲν ἄνω βούλῃ εὔροα ποιέειν, στῆσαι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ κάτω εὔροα ποιέειν, ὑγρῆναι τὴν κοιλίην. Ὕπνος, ἀγρυπνίη ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, κακόν. * Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔσω καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. Ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἢν χεῖλος, ἢ ῥὶς, ἢ ὀφθαλμὸς * διαστραφῇ, ἢ μὴ βλέπῃ, ἢ μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενὴς ἐὼν, ὅ,τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν σημείων, θανάσιμον. Ἐπὶ λευκῷ φλέγματι, ὕδρωψ ἐπι-

* ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι, πνὶξ ἐξαίφνης ἐπιγένηται, καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

* ἱδρὼς πολὺς νοῦσον σημαίνει. ὁ ψυχρὸς πολλὴν, ὁ θερμὸς ἐλάσσω.

* καὶ χολώδεες.

* ὑποχωρέον.

* οὐ πλησμονὴ οὐδὲ λιμὸς οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν ὅ,τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσιος ᾖ.

* ἢ ὀφρύς.

ventrẽ, his per venas ad vesicã conuersa pituita, A
morbi solutio fit. LV. Quibus hepar aqua repletũ, ad omentũ eruperit, his vẽter aqua impletur, & moriũtur. LVI. Anxietatẽ, oscitationem, horrorem, vinum æquali mensura aquę ammixta potum soluit. LVII. Quibus in vrinaria fistula tubercula fiunt, his suppuratione facta & eruptione, soluitur dolor. LVIII. Quibus cerebrum concussum fuerit ex aliqua causa, eos statim voce priuari necesse est. LIX. Corporibus humidas carnes habentibus, famem inducere oportet, fames enim corpora siccat. LX. Vbi in toto corpore mutationes, & corpus perfrigeratur, & rursus calescit, aut color alius ex alio mutatur, longitudinem morbi significat. LXI. Sudor B
multus, calidus aut frigidus, semper fluens, humorem abducere oportere significat, forti quidem superne, debili verò, inferne. LXII. Febres non intermittentes, si per tertiam fortiores fiant, periculosæ sunt. Quocunque verò modo intermiserint, sine periculo esse significat. LXIII. Quibus febres longæ sunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. LXIIII. Quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores ex febribus fiunt, hi cibis pluribus vtuntur. LXV. Si quis febricitanti cibum det, quem sano exhibet, sano quidem robur, ęgroto verò morbus est. LXVI. Quæ per vesicam prodeunt, inspicere oportet, an qualia sanis prodeunt. Quę igi- C
tur minimè similia his sunt, ea morbosiora sunt. Quæ verò similia sanis, ea minimè morbosa. LXVII. Et quibus alui egestiones, si stare permiseris, & non moueris, subsistunt veluti ramenta: si paucę fuerint, modicus morbus est: si multę, multus. His confert subpurgare aluum. Si verò non purgata aluo, sorbitiones dederis, lędes: & quanto plures dederis, magis lędes. LXVIII. Quibuscunque cruda deorsum secedunt, ex atra bile sunt: si plura, copiosiore: si pauciora, pauciore. LXIX. Exscreationes in febribus non intermittentibus liuidę, & cruentę, & graueolentes, & biliosę, omnes malę sunt. At probè secedentes, bonę, & per aluum, & per vesi- D
cam: & vbi sanè quid secedens constiterit non
9 purgatum, malum. LXX. Corpora quęcunque quis purgare voluerit, fluida facere oportet: Et si quidem sursum, sistere aluum: Si verò deorsum, humectare. LXXI. Somnus, vigilia, vtraque modum excedentia, morbus. LXXII. In non intermittentibus febribus, si externę quidem partes frigidę fuerint, internę verò ardeant, & febris habeat, lethale est. LXXIII. In febre non intermittente, si labiũ, aut nasus, aut oculus, aut supercilium distorqueatur: aut non videat, aut non audiat ęger iam debilis existẽs: quicquid horũ fiat, propinqua mors est. LXXIII. Ex pituita alba, hydrops accedit.

A accedit. LXXV. Ab alui profluuio, dysenteria. LXXVI. A dysenteria intestinorũ leuitas accedit. LXXVII. Ex corruptione, abscessus ossis. LXXVIII. Ex sanguinis vomitu, tabes, & puris purgatio sursum. Ex tabe, fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profluuiũ: ex alui profluuio, suppressio purgationis sursum versus: ex suppressione, mors. LXXIX. Qualia ẽt sint in vesicę ac alui egestionibus, inspicere oportet, & in his q̃ per carnes excernũtur, & sicubi alibi à natura recedat corpus, si parum, paruus est morbus: si multum, multus: Si vero valde multus sit recessus, lethale hoc est. LXXX. Quicunque supra quadraginta annos phrenitici fiunt, non ita valde sani fiunt. Minus enim periclitantur, quorum B naturæ, & ætati, morbus affinis fuerit. LXXXI. Quibuscunque in ægritudinibus oculi ex voluntate lachrymantur, bonum: Quibus vero citra voluntatem, malum. LXXXII. Quibus in febribus quartanis sanguis ex naribus fluxerit, malum est. LXXXIII. Sudores in diebus iudicatorijs oborientes, vehementes & veloces periculosi sunt, qui expelluntur ex fronte velut guttæ, & aquæ salientes, & frigidi valde ac multi. Necesse est enim talem sudorem prodire cum violentia, & doloris excessu, ac expressione diuturna. LXXXIIII. Ex morbo diuturno, ẽt alui defluxus, malũ. LXXXV. Quæcunq; nõ sanant medicamenta, ea ferrũ sanat. Quę ferrũ non sanat, ea ignis sanat. Quæ ignis non sanat, ea incurabilia putare oportet.

ἐπιγίνεται. Ἐπὶ διαῤῥοίῃ, δυσεντερίη* Ἐπὶ δυσεντερίῃ, λειεντερίη. Ἐπὶ σφακέλῳ, ἀπόστασις ὀστέου. Ἐπὶ αἵματος ἐμέτῳ, φθόη, καὶ πύου κάθαρσις ἄνω. Ἐπὶ φθόῃ, ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς. Ἐπὶ τῷ ῥεύματι διάῤῥοια. Ἐπὶ διαῤῥοίῃ, σχέσις τῆς ἄνω καθάρσιος. Ἐπὶ τῇ σχέσει, θάνατος. Ἐπὶ αἵματος πτύσει πύου πτύσις καὶ ῥύσις. Ἐπὴν δὲ σίαλον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν. Ὁκοῖα καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κύστιν, καὶ τοῖσι κατὰ τὴν κοιλίην ὑποχωρήμασι, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὰς σάρκας, καὶ ἤν που ἄλλῃ τῆς φύσιος ἐκβαίνῃ τὸ σῶμα, ἢν ὀλίγον, ὀλίγη νοῦσος γίνεται, ἢν δὲ πουλὺ, πολλή. ἢν πάνυ πολλὴ, θανάσιμον τὸ τοιοῦτον. Ὁκόσοι ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτεα φρενιτικοὶ γίνονται, οὐ πάνυ τι ὑγιάζονται· ἧσσον γὰρ κινδυνεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος καὶ τῆς ἡλικίης ἡ νοῦσος ᾖ. Ὁκόσοισιν ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν, ἀγαθόν. Ὁκόσοισι δὲ ἄνευ προαιρέσιος, κακόν. Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἐοῦσιν, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῇ, πονηρόν. Ἱδρῶτες ἐν τῇσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσι γινόμενοι σφοδροὶ καὶ ταχέες, ἐπικίνδυνοι. Οἱ ὠθεύμενοι ἐκ τοῦ μετώπου, ὥσπερ σταλαγμοὶ καὶ κρουνοὶ, καὶ ψυχροὶ σφόδρα καὶ πολλοί, ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον ἱδρῶτα, πορεύεσθαι μετὰ βίης, καὶ πόνου ὑπερβολῆς, καὶ ἐκθλίψιος πολυχρονίου. Ἐπὶ χρονίῳ νοσήματι κοιλίης καταφορὴ, κακόν. † Ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται. Ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται. Ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

Vet. Cod.
* ἐπιγίνεται.
* σφακελισμῷ.
* παχέες.
* πονηρεύεται.

Hæc verba, quæ sunt in veteri Codice, reponenda essent eo in loco, vbi conspicitur signum hoc. †

† Φθίσεες μάλιστα γίνονται ἀπὸ ὀκτὼ καὶ δέκα ἐτέων μέχρι τριάκοντα καὶ πέντε. Τὰ δὲ κατὰ φύσιν γιγνόμενα κατὰ φθίσιν, πάντα μὲν ἰσχυρὰ, τὰ δὲ καὶ θανατώδεα. δεύτερον δὲ ἢν μὴ ἐν τῇ ὥρῃ νουσέῃ, αὕτη ἡ ὥρη ξυμμαχεῖ τῇ νούσῳ, οἷον καύσῳ θέρος, ὑδρωπικῷ χειμὼν ἐπικρατεῖ γὰρ τὸ φυσικόν. Φοβερώτερον δὲ σπληνὶ γλῶσσα μελαινομένη καὶ αἱματώδης. ὅταν τι τουτέων ἀπῇ τῶν σημείων καὶ τὸ πάθος ἀσθενέστερον δηλοῖ. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τοῖσιν ὀξέσι σημειοῦσθαι χρὴ, ὁπότε μέλλει ἀποθνήσκειν, καὶ ὁπότε σωθήσεσθαι. ὄρχις δεξιὸς ψυχόμενος καὶ ἀνασπώμενος, θανατῶδες. ὄνυχες μελαινόμενοι καὶ δάκτυλοι ποδῶν ψυχροὶ καὶ μέλανες, καὶ ἐκκύπτοντες, ἐγγὺς τὸν θάνατον δηλοῦσι. σημαίνουσι καὶ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων καὶ χείλη πελιδνὰ ἢ καὶ ἀπολελυμένα, καὶ ἐξεστραμμένα καὶ ψυχρὰ θανατώδεα, καὶ σκοτοδινιῶν καὶ ἀποστρεφόμενος, τῇ τε ἠρεμίῃ ἡδόμενος καὶ ὕπνῳ, καὶ καύματι πολλῷ κατεχόμενος, ἀνέλπιστος, καὶ ὑπολυσσέων ἀτρέμα, καὶ ἀγνοέων καὶ μηδὲ ἀκούων μηδὲ συνιεὶς, θανατώδης, μέλλουσί τε ἀποθνήσκειν ταῦτα σαφέστερα γίγνεται. καὶ αἱ κοιλίαι ἐπαίρονται καὶ φυσῶνται. ὅρος δὲ τοῦ θανάτου, ἐπὰν τὸ τῆς ψυχῆς θερμὸν ἐπανέλθῃ ὑπὲρ τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς τὸν ἄνω τῶν φρενῶν τόπον, καὶ συγκαυθῇ τὸ ὑγρὸν ἅπαν, ἐπειδὰν ὁ πνεύμων καὶ ἡ καρδία τὴν ἰκμάδα ἀποβλέπωσι τοῦ θερμοῦ ἀθροῦντος ἐν τοῖσι θανατώδεσι τόποις ἀποπνέει ἀθρόον τὸ πνεῦμα τοῦ θερμοῦ, ὅθενπερ συνέστη τὸ ὅλον εἰς τὸ ὅλον πάλιν τὸ μὲν διὰ τῶν σαρκῶν, τὸ δὲ διὰ τῶν ἐν κεφαλῇ ἀναπνοῶν, ὅθεν τὸ ζῆν καλοῦμεν, ἀπολείπουσα ἡ ψυχὴ τὸ τοῦ σώματος σκῆνος, καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ θνητὸν εἴδωλον ἅμα χολῇ καὶ αἵματι καὶ φλέγματι καὶ σαρκὶ παραδέδωκε.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes

IN SEPTIMAM SECTIONEM.

1 In acutis morbis. *Si quis omnes aphorismos diligenter expendat, eorum maiorem partem prognosticam esse facile intelliget, & quantum in me est, Hippocratis hac in parte excellentiam, atque iudicij sublimitatem multo magis admiror, quam vlla alia in re. Cornelius Celsus lib. ij. cap. iiij. hunc in modum septimi libri aphorismos, hosce primos interpretatus est, mali morbi signum est frigidas extremas partes habere acuto morbo vrgente, aut post sudorem inhorrescere, aut post vomitum singultum esse, aut rubere oculos, aut post cibi cupiditatem post'ue longas febres hunc fa-*

stidire. Attamen in aliquibus nonnulla dimittit, quæ ab Hippocrate proponuntur, aliqua etiam addit, vt post cibi cupiditatem eiusdem fastidium malum esse, nam cupiuisse cibum, & statim eum abborrere, oris ventriculi vigentis lesionis argumentum est.

2 Ex sanguinis fluxu. *Celsus lib. ij. cap. vij. & viij. subsequentes aphorismos ita nobis latine reddidit. Si sanguis profluxit, deinde secuta est dementia cum distentione neruorum, periculum mortis est. Si vero in tenuiore intestino morbus est, vomitus, singultus, neruorum distentio, delirium mala sunt. Item. Post lateris dolores, vitia pulmonum, post hæc insania, post magnos feruores corporis, neruorum rigor, aut distentio. Vbi caput vulneratum est delirium. De transmutationibus morborum prauis, Hippocrates initio lib. j. de morbis loquens, longe plura.*

3 Ex puris sputo. *Idem Celsus eodem lib. ij. cap. viij. sic explicat sequentes aliquot aphorismos. Item pus in tabe expuere, deinde ex toto spuere desijsse mortiferum est. & cap. vij. frequens singultus, & præter consuetudinem continuus, iecur inflammatum esse significat, & Vbi vigilia torsit neruorum distentio, & vbi venæ supra vlcera mouentur, sanguinis profluuium erit: Vocat autem Celsus more veterum arterias, venas, quemadmodum optimi latinæ linguæ autores facere solent.*

4 Ex medicamenti potione. *Celsus lib. ij. cap. viij. Itemq́; si medicamentis purgatum, & adhuc inanem, neruorum distentio oppreßit, periculum mortis est; & Aut si partes extremæ in magno dolore frigent. Tacet Celsus* τῶν περὶ τὴν κοιλίην, *id est partium circa ventrem, forsan quod aliàs Hippocrates etiam tacuerit, nam Galenus scribit Hippocratem multa inuenisse, sed non omnia simul docuisse, at prout experientia confirmabat, sic singula edocebat.*

5 Quibuscunque spumosæ. *Multa in commentario huiusce aphor. proponit Galenus, non sine aliqua consideratione prætereunda. Illud autem potißimum est, vbi dicit nequaquam sanguinem ex pulmone reiectū semper spumosum esse, at illum solum, qui ex illius substantia educitur. Addit etiam interdum in Pleuritide, sanguinem spumosum reijci, etsi raro. Cæterum iiij. de loc. affect. cap. v. scribit, vbi sanguis spumosus reijcitur, efficacißimum signum esse, quod ex pulmone facta sit excretio, quasi ex nulla alia parte spumosus reddatur. Nam de pleuritide cum morbus is scientifica habeat indicia, vt ait Galenus in lib. meth. non est opus diligenti consideratione, vt discernatur locus affectus, etiamsi spumosus sanguis exeat. Sed hac de re supra quoque.*

6 Si lingua derepente. *Hanc linguæ incontinentiam de qua loquitur Hippoc. eam esse, quam Aristot. xj. sect. probl. sæpe, & ipsemet Hippoc. ij. epid. sect. v. in initio appellat* ἰχνοφωνίαν, *in sexto variarum lectionum libro latius indicaui, risuq́; dignus est Cardanus, qui grauißimum omnium scriptorem Hippocratem, vult locutū esse inter maiora medicinæ dogmata de his qui turpia, & obscæna loquuntur, quasi animi morbi promiscuè, & imprudenter à tanto autore vnà cum corporeis misceantur. Iterum Galenus quoque de hac sententia importunè videtur dubitare.*

7 Si febris non. *Cor. Celsus lib. iij. cap. xiiij. ita scribit, Quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus in hoc genere morborum, multo ante acceßionem caput ægri multa calida aqua superfundebat, quod quāuis pleraque huius viri præcepta secutus est Asclepiades, recte tamen præterijt. Quod porrò scribit in sequenti aphorismo, mulierem non fieri ambidexteram, minime confirmatum inuenitur à Platone, nec ab Aristot. hic enim ij. de hist. an. cap. j. ait, inter animalia solum hominem ambidexterum nasci, ille autem voluisse videtur, æque sinistris, atque dexteris valentes nasci homines, sed culpam esse nutricum, quæ cum assuefaciunt pueros magis dexteris, quam sinistris vti, eæ fortiores vsu reddūtur, quod etiam confirmatum habetur ab Aristotele xxxj. par. probl. xij. Sententiæ horum philosophorum attestatur etiam ipsa ratio, quandoquidem cum ea instrumenta in ambabus partibus inueniantur, atque eadem facultas in vtrasq́; mittatur, rationi consentaneum est robore, & facultate minime diuersas esse. Quas porrò hac de re proponit causas Albertus Magnus in eiusce loci expositione, haudquaquam medico, & philosopho dignæ mihi videntur. Sat est, & cerebrum, & cor tam sinistris, quam dexteris æqualiter vires infundere, ac propterea nihilominus vnas, quam alteras, si accedat vsus, validas magis euadere. Optarem autem vt Galenus, qui dixit nullam esse visam mulierem ambidexteram, hunc nodum diligentius nobis explicuisset, cum tempore nostro non adeo raræ videantur mulieres ambidexteræ.*

8 Quicunque Hepar. *Celsus lib. ij. cap. viij. Si in iocinore verruca est, & ex ea fertur pus purum, & album, salus ei facilis, id enim malum in tunica est. Idem paulo infra. ex iocinore, si pus cruētum exit, mortiferum est. Cur Hippocrates iiij. de morbis dixerit, à pueris hepar vocari cor, non satis intelligo, stomachum enim potius, quam hepar sic, & ab ipsis, & à plerisque alijs vocari scio, sed forsan pueri græcorum id agebant, quod tamen apud quenquam alium non inueni.*

9 Corpora quæcunque. *Celsus lib. ij. cap. viij. Illud quoque perpetuum est, in omnibus morbis, vbi à parte inferiore quis purgandus est, ventrem eius antè soluendum esse, vbi à superiore comprimendum.*

HIPPOCRATIS COI LIBER PRAENOTIONVM.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

Argumentum in lib. Prænotionum.

Prædictionis præſtantia & vtilitas; tum quænam ex vultu, decubitu, geſticulationibus, ſpiratione, ſudoribus, vrinis, ſputis, alijsq; exeuntibus & accidentibus præſagienda. Quæ in ægris bona, quæ mala. Ac de variorum affectuum naturis & notis.

A MEdicum prænotionem adhibe- 1
re, optimũ eſſe mihi videtur:
Prænoſcens enim, & prædi-
cens apud ægrotos, & præſen-
tia, & præterita, & futura, &
quæ ipſi ægroti relinquunt exponens, fidem
vtique fecerit, quod ægrotorum res magis co-
gnoſcat, quare audebunt homines ſeipſos
medico committere. At verò curationem
optimè fecerit, vbi prænouerit futuras affe-
ctiones. Sanos quidem facere omnes ægro-
tos impoſsibile eſt, hoc enim præſtantius eſ-
ſet, quàm prænoſcere in poſterum euentu-
B ra. Quandoquidem verò homines moriun-
tur, alij priuſquam medicum vocent, præ
violentia morbi: alij vero accito etiam medi-
co, derepente vita decedunt: quidam vbi v-
nam vixerunt diem, quidam tempore paulò
diutiore, anteaquam medicus per artem ad-
uerſus ſingulos morbos repugnet: itaque noſſe
oportet talium affectionum naturas, quantum
corporum vires excedunt. Simul verò & ſi 2
quid diuini in morbis ineſt, etiam huius præ-
notionem ediſcere. Ita enim merito admira-
tioni fuerit, & medicus bonus extiterit. Nam
quos ſuperſtites manere poſsibile eſt, eos ad-
C huc magis recte conſeruare poterit, ex multo
tempore antea conſilium adhibens ad ſingula:
& tum morituros, tum ſeruandos, prænoſcens
ac prædicens, à culpa exors fuerit. Conſidera- 3
re porrò hoc modo conuenit in morbis acutis,
primùm quidem faciem ægroti, an ſimilis ſit
his quę in ſanis ſunt, maximè vero an ipſa ſibi-
ipſi. ita enim optima fuerit. Si verò maxime
contraria ſimili fuerit, periculoſiſsima. talis au-
tem

Ον ἰητρὸν, δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι, τά τε παρεόντα, καὶ τὰ προγεγονότα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες, ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα. ὥστε τολμᾷν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. Τὴν δὲ θεραπείην ἄριστα ἂν ποιέοιτο προειδὼς τὰ ἐσόμενα * τῶν παθημάτων. Ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας, ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι, κρεῖττον ἂν ἦν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νούσου: οἱ δὲ, καὶ ἐκκαλεσάμενοι, παραχρῆμα ἐτελεύτησαν: οἱ μὲν, ἡμέρην μίην ζήσαντες, οἱ δὲ, ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι: γνῶναι οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσιας, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δύναμιν εἰσὶ τῶν σωμάτων; ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσῃσι, καὶ τούτου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἂν θαυ*μάζοιτό τε δικαίως, καὶ ἰητρὸς ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι, τούτους ἔτι μᾶλλον δύναιτ' ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα. καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε καὶ προαγορεύων, ἀναίτιος ἂν εἴη. Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι, πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων: μάλιστα δὲ, εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον; τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον. εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε.

Ρὶς

Vet. Cod.

* ἐκ τῶν παρεόντων.

* τις.

Ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι ξυμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ ξυνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον, σκληρόν τε, καὶ περιτεταμένον, καὶ καρφαλέον ἐόν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου χλωρόν τε, ἢ καὶ μέλαν ἐόν, καὶ πελιὸν, ἢ μολυβδῶδες. Ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανερέσθαι χρὴ, * μὴ ἠγρύπνησεν ὤνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης διεξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. κἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. Κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ. Ἢν δὲ μηδὲν τουτέων * φῆσιν εἶναι, μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταστῇ, εἰδέναι χρὴ, * ἐγγὺς ἐόντα τοῦ θανάτου. Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος, ἢ τριταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανερέσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα. καὶ τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι. Καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. Ἢν γὰρ τὴν * ἀρχὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πελιὰ βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, * ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι, ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν, καὶ ὀλέθρια εἶναι. Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. Ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης, ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες λίαν. Ἢν δὲ καμπύλον, ἢ ῥιγνὸν γένηται, ἢ πελιὸν, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ, ἐγγὺς ἐόντα θανάτου. Θανατῶδες δὲ καὶ χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμάμενα, καὶ ψυχρὰ, καὶ ἔκλευκα γινόμενα. Κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ, ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερόν; καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα, καὶ τὸ ξύμπαν σῶμα, ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. Ἄρισται δέ εἰσι τῶν κατακλίσεων, αἱ ὁμοῖαι * τῇσι τῶν ὑγιαινόντων. Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. Εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο, καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. Εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας: καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα καὶ γυμνὰ, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. Θανατῶδες δὲ, καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν

Vet. Cod.
* εἰ δή.
* φῆ.
* τοῦτο τὸ σημεῖον θανατῶδες ἐόν.
* αὐγήν.
* ἐπαιωρόμεναι.
* ὁμοιόταται.

tem fuerit, nasus acutus, oculi caui, tem- A
pora collapsa, aures frigidæ ac contractæ, &
extremitates aurium auersæ, & cutis circa
frontem dura, & circumtenta ac arida, &
color totius faciei pallidus, aut etiam niger,
& liuidus, aut plumbeus. Si quidem igi-
tur in principio morbi facies talis fuerit, &
nondum ex alijs signis coniecturam facere
licuerit, interrogare oportet, num vigilaue-
rit homo, aut alui excrementa valde liqui-
4 da sint, aut fames aliqua ipsum teneat. Et si
quidem horum aliquid confiteatur, minus
graue esse putandum est. Iudicantur au-
tem & cognoscuntur talia in die ac nocte,
si ob has causas facies talis fuerit. Si vero
nihil horum esse dicat, neque in prædicto B
tempore considat, nosse conuenit morti pro-
ximum esse. At si vetustiore existente mor-
bo, aut triduano, aut quatriduano, talis
fuerit facies, de his interrogare oportet, de
quibus etiam prius iussi: itemque alia signa
considerare, & in vniuersa facie, & in cor-
pore, & in oculis. Si enim lucem fugiant,
aut inuoluntariè lachrymentur, aut distor-
queantur, aut alter altero minor fiat, aut al-
bas partes rubentes habeant, aut venulas li-
uidas aut nigras in ipsis habeant, aut lemæ
ac sordes circa oculos appareant, aut etiam
instabiles, aut eminentes, aut caui vehe-
menter facti, aut squallentes & obscuri fue-
rint: aut color totius faciei alteratus fuerit: C
hæc omnia mala, & perniciosa esse putan-
dum est. Considerare vero conuenit etiam
oculorum subapparitiones in somnis. Si e-
5 nim albæ quid partis subapparuerit, palpe-
bris non commissis, si id non ex alui pro-
fluuio, aut medicamenti potione fuerit, aut
ægrotus non ita dormire consueuerit, ma-
lum signum & valde lethale est. Si verò re-
torta, aut contracta fiat, aut liuida, aut pal-
lida palpebra, aut labium, aut nasus, cum
aliquo ex alijs signis, morti proximum esse
sciendum est. Lethale est etiam habere la-
bia resoluta, & pendentia, & frigida, & al-
bicantia facta. Decumbentem ægrotum à
medico deprehendi conuenit in latus dex- D
trum aut sinistrum, & manus, & collum,
& crura modicè inflexa habentem, & totum
6 corpus flexibile situm. ita enim plurimi ex
sanis decumbunt. Optimi autem sunt de-
cubitus qui sanorum decubitibus similes exi-
stunt. At verò supinum iacere, & manus,
& collum, & crura extenta habere, minus
bonum est. Si verò etiam pronus fiat, & de
lecto ad pedes delabatur, magis horrendum
est. Si verò nudos quoque pedes habere com-
periatur, nec admodum calidos: & manus,
& collum, ac crura inæqualiter disiecta, ac
nuda, malum est. anxietatem enim signifi-
cat. Lethale est, & hiantem semper dor-
mire:

A mire: & crura supini iacentis valde incuruata esse ac complicata. At in ventrem decumbere, si quis non sit adsuetus, dum sanus fuit ita dormire, delyrium significat, aut dolorem loculorum circa ventrem. Cæterum erectum sedere velle ægrum in morbi vigore, in omnibus morbis acutis malum est: pessimum autem in pulmonis inflammatione laborantibus. Dentibus stridere in febribus, quibus non familiare, id est à pueris: furiosum ac lethale est. Verùm prædicere oportet ab vtrisque periculum futurum. Si verò etiam delyrus hoc faciat, perniciosum valde iam existit. Vlcus autem siue prius factum fuerit, siue in morbo accesserit, considera-
B re oportet: si enim periturus est homo, ante mortem liuidum ac siccum erit, aut etiam pallidum & siccum. At de manuum latione ita sentio. Quæ in febribus acutis, aut peripneumonijs, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciem feruntur, & frustra venantur, & festucas legunt, & floccos de vestibus euellunt, & de pariete paleas detrahunt, eas omnes malas, & lethales esse. Spiritus densus dolorem significat, aut inflammationem, in locis supra septum transuersum. Magnus autem longo tempore expiratus, delyrium indicat. Si verò frigidus è naso & ore exspiretur, valde iam perniciosus est. Bonam autem spirationem valde ma-
C gnam vim habere ad salutem, in omnibus acutis morbis putare conuenit, qui cum febribus sunt, & in quadraginta diebus iudicantur. Sudores optimi sunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatorijs fiunt, & febrem perfecte submouent. Boni vero sunt, qui per totum corpus contingentes, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui vero tale quid non effecerint, incommodi sunt. Pessimi autem sunt frigidi, & tantùm circa caput & faciem oborientes, & circa ceruicem: hi enim cum acuta quidem febre, mortem præsignificant: cum mitiore vero longitudinem morbi. Et qui per totum corpus fiunt, similiter significant his
D qui circa caput. At vero milioformes, & solum circa collum contingentes, mali sunt. Qui vero cum guttis fiunt, & euaporant, boni sunt. Considerare porrò conuenit sudores in summa: fiunt enim aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis vigorem. Præcordium optimum est doloris exors, & molle, & æquale, tum in dextra, tum in sinistra parte. At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextræ partes inæqualiter affectæ ad sinistras: hæc omnia obseruare oportet. Si verò etiam pulsus inerit in præcordio, turbationem significat aut delyrium. Verùm oculos talium insuper intueri oportet. Si enim oculi frequē-

ter

θάλπειν αἰεί. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς, καὶ διαπεπλεγμένα. Ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων. Ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νούσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασι. κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν. Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ* θανατῶδες, ἀλλὰ προλέγειν ἀπ' ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἢν δὲ καὶ παραφρονέων τοῦτο ποιῇ, ὀλέθριον γίνεται κάρτα ἤδη. Ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου, πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν. Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς, τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπλευμονίῃσιν, ἢ φρενίτισι, ἢ ἐν* κεφαλαλγίῃσι, πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς: καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκύδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας. Πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν, πόνον σημαίνει, ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, παραφροσύνην δηλοῖ. Ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. Εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην ἐν ἅπασι τοῖσι ὀξέσι νουσήμασιν, ὅσα ξὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ, καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. Οἱ δὲ ἱδρῶτες, ἄριστοι μέν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἐν ἡμέρῃσί τε κρισίμοισι γίνονται, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάττουσιν. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι, ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νόσημα. Οἱ δ' ἂν μὴ τοιοῦτό τι ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέες. Κάκιστοι δὲ, οἱ ψυχροί τε, καὶ μοῦνον περὶ τὴν κεφαλήν τε καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. οὗτοι γὰρ ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νούσου. καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι, τοῖσι περὶ τὴν κεφαλήν* οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι, πονηροί. οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες, ἀγαθοί. κατανοεῖν δὲ χρὴ τὸ σύνολον τῶν ἱδρώτων. γίνονται γὰρ οἱ μὲν, δι' ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ, διὰ συντονίην φλεγμονῆς. Ὑποχόνδριον δὲ, ἄριστον μὲν, ἀνώδυνόν τε ἐὸν, καὶ μαλθακὸν, καὶ ὁμαλὸν, καὶ ἐπὶ δεξιὰ, καὶ ἐπ' ἀριστερά. φλεγμαῖνον δὲ, ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως διακείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρή. Εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην, ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικατιδεῖν* τῶν τοιουτέων. ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυ-

κνὰ

Vet. Cod.

* καὶ.

* ἐν.

* καὶ τὸν αὐχένα γινόμενοι πονηροί.

* χρή.

Vet. Cod. κνὰ κινέωνται, μανίην τούτοις ἐλπίς. Οἴδημα
δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώ-
δυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ' ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόν-
*πλευρῷ. δριον. εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνώ-
τερόν ἐστιν ἢ ἐν τῷ ἐπ' ἀριστερά. Σημαίνει δὲ τὰ
*κίνδυνον τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἀρχῇ μὲν θάνατον ὀλι-
θανάτου. γοχρόνιον ἔσεσθαι. ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡ-
μέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ κα-
θιστάμενον, ἐς διαπύησιν τρέπεται. Γίνεται δὲ
τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ, καὶ αἵματος ῥῆ-
ξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανε-
ρωτᾷν χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, ἢ ἀμ-
ἄν. βλυωπέουσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέ-
ποι. Μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριή-
κοντα ἐτέων, τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι
χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα
*πιεζόμε- καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, χρονιωτέρας τὰς
να καὶ. κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσον ἐκείνων δεινότερά
ἐστιν. εἰ δὲ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ, τε
πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμ-
πυον ἔσεσθαι σημαίνει. καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλ- 8
λῃ κοιλίῃ κατὰ τ' ωὐτό. Ὁκόσα μὲν οὖν ἐπώδυ-
νά τε ἐστὶ, καὶ σκληρὰ καὶ μεγάλα, σημαίνει κίνδυ-
*ἔσεσθαι. νον θανάτου, ὀλιγοχρόνιον. ὁκόσα δὲ μαλθακά τε
καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει,
χρονιώτερα ἐκείνων. τὰς δὲ ἀποκαταστάσιας ἧσ-
σον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται, τῶν ἐν
τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω
τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται. αἵματος
δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχε-
σθαι. ἁπάντων δὲ χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόν-
των περὶ ταῦτα τὰ χωρία, ὑποσκέπτεσθαι τὰς
ἐκπυήσιας. τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτε-
σθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄρι-
στα ἐστὶ, μικρά τε ἐόντα, καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλί-
νοντα ἔξω, καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. τὰ δὲ μεγά-
*συνεσταλ λα τε ἐόντα καὶ πλατέα, καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀπο*κορυ-
μένα. φούμενα, κάκιστα. ὅσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά
ἐστιν, ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ'
ἐστὶ προσεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα. καὶ πᾶν τὸ ἔ-
ξω χωρίον, ὁμόχροον φαίνεται. Τὸ δὲ πύον, ἄ-
ριστον λευκόν τε εἶναι, καὶ ὁμαλὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς
ἥκιστα δυσῶδες. τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, κάκιστον.
Οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων πάν-
τες κακοί. οὔτε γὰρ τοῦ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν: ἐ-
πώδυνοί τε εἰσὶ κάρτα καὶ θανατώδεες. ἄρχονται
δὲ οἱ πλεῖστοι, ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος.
καί. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. Οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κε-
τῶν ὑ- νεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε
δρώπων. πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχου-
σιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων
καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι.
Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται,
*βὴξ *βῆχές τε καὶ θυμὸς τουτέοισιν ἐγγίνεται. καὶ οὐ-
δέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰ-
δέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ σκληρά
τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γί-
νονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀ-
ριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα. κεφα-
λὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες, ψυχρὰ ἐόντα, κακόν.
Τῆς

ter moueantur, furiosos hos fore timor est. Tu- A
mor in præcordio durus existens & dolorosus,
pessimus quidẽ est si per totũ fuerit præcordiũ.
Si verò fuerit in altera parte, minus periculosus
est in sinistra. Significãt aũt eiusmodi tumores,
in principio quidẽ, mortem breui affuturam.
Si verò viginti dies transgrediatur tũ febris de-
tinens, tum tumor non considens, ad suppura-
tionem conuertitur. Contingit aũt his in pri-
mo circuitu, etiã sanguinis eruptio è naribus,
& valde prodest. Verùm interrogare cõuenit,
an caput doleant, aut hebetem visum habeant.
si enim horum quid fuerit, ad eum locũ repit.
Magis tñ in iunioribus quinq; ac triginta an-
nis, sanguinis eruptionẽ expectare cõuenit. At
vero molles tumores, & doloris exortes, & qui B
digito cedũt, diuturniores iudicationes faciũt,
& minus illis sunt horrendi. Si verò transgre-
diatur sexaginta dies febris detinens, & tumor
non considat, suppuratũ fore significat & hũc,
8 & eum qui in reliquo ventre est eodẽ modo.
Quicunq; igitur tumores dolorosi sunt, & du-
ri, & magni, periculũ mortis breui affore signi-
ficãt. Qui vero molles, & doloris exortes sunt,
& digito compressi cedunt, diuturniores illis
sunt. Ceterũ tumores in vẽtre minus faciũt ab-
scessus, q̃ hi qui sunt in præcordijs. Minime ve-
ro hi qui sub vmbilico cõsistunt, ad suppuratio
nẽ cõuertuntur: Sãguinis vero eruptionẽ, ex su
pernis locis maxime expectare oportet. Oĩum
aũt tumorũ diuturnorũ circa hos locos, suppu- C
rationes considerare cõuenit. Sunt aũt suppura
tiones hinc contingẽtes hoc modo cõsiderãdę.
Quæcunq; extra vertuntur, optimę sunt, q̃ par
uę sunt, & q̃ maxime foras eminẽtes, & in acu-
tũ fastigiatæ. Quæ vero magnę sunt, & latæ, &
minime in acutũ fastigiatę, pessimę sunt. Quæ
cunque vero intro rũpuntur, optimę sunt quę
nihil cũ externo loco communicant, sed sunt
contractę, & doloris exortes, & totus externus
locus concolor apparet. At vero pus optimum
est, si est album & ęquale, & leue, & quàm mi-
nime graueolens. quod vero huic cõtrarium
est, pessimum est. Aquę porrò intercutem, ex
acutis morbis obortę, omnes malę sunt. neque
enim à febre liberant, & valde dolorosę sunt, D
ac lethales. Incipiunt aũt plerę; à laterũ molli
tudine, & à lumbis: aliquę vero etiã ab hepate.
Quibus igitur à laterũ mollitudine & lumbis
principia fiũt, his & pedes intumescunt, & alui
profluuia diuturna ipsos tenent, q̃ neque dolo
res ex laterũ mollitudine ac lumbis soluũt, ne-
que ventrem molliunt. Quibuscunq; vero ab
hepate aquę inter cutẽ oriuntur, his tusses tus-
siendiq; proptitudo accedit, & nihil memora-
bile expuunt, & pedes tumẽt, & venter nõ ege-
rit, nisi dura, & coactus, & circa aluũ fiunt tu-
mores, aliqui in dextra, aliqui in sinistra parte,
tũ consistentes, tum considentes. Caput aũt, &
manus, & pedes, si frigida sunt, malũ est, vbi &
venter,

A vēter, & latera calida sunt. Optimum vero est, & totũ corpus æqualiter calidũ esse, ac molle. Conuerti autem cõuenit facile ægrotum, & in attollendo se leuem esse. Si verò grauis esse appareat & reliquo corpore, & manibus & pedibus, magis periculosum est. Si verò supra grauitatem, vngues & digiti liuidi fiant, mors euestigio expectãda est. At si digiti ac pedes penitus nigrescunt, minus perniciosi sunt q̃ liuidi. Verùm & alia signa considerare oportet. Si enim facile ferre videatur malũ, & aliud quoddã ex salutaribus ad hæc signa subindicet, morbũ ad abscessum verti spes est, ita vt æger quidem superstes mansurus sit, corporis vero partes nigre factæ casuræ. Testes & pudenda reuulsa, dolo-
B res fortes significant, & periculũ lethale. Quod vero ad somnos attinet, quemadmodum secũdum naturam cõsuetum nobis est, interdiu vigilare oportet, noctu dormire. Si verò hoc fuerit transmutatum, peius est. Minime vero lędi æger poterit, si dormiat mane ad tertiam partẽ diei. Qui vero ab hoc tẽpore fiunt somni, deteriores sunt: Pessimum autem est non dormire, neque noctu, neq; interdiu. Aut enim præ dolore ac afflictionibus vigiliæ adsunt: aut delyrium aderit ab hoc signo. Egestio alui optima est, mollis, & consistens, & secundum horã, in qua et à sano egerebatur. Iuxta copiã vero pro ratione ciborum ingestorũ. tali enim contingente exitu, venter infernus sanus fuerit. Si ve-
C rò liquida fuerit egestio, conducit neq; stridere, neq; frequentem esse, & paulatim secedere. delassatur.n.homo ex frequẽti desessu, & vigilias vtiq; contraxerit. Si verò sæpe aceruatim egerit, periculũ est ne in animi deliquiũ incidat. Quin & iuxta copiã ingestorũ egere oportet bis, aut ter in die, & noctu semel. Plura vero mane, quemadmodũ in consuetudine est homini. Inspissari autem oportet egestionẽ, morbo ad iudicationẽ tendente. Sit autẽ subfulua, & non valde graueolens. Cõmodum est & lũbricos rotũdos cum egestione prodire, morbo ad iudicationem tendente. Oportet aũt in omni morbo mollẽ esse ventrẽ, & iusta mole præditum. At verò aquosum valde, aut albũ, aut
D pallidũ, aut viride, aut vehementer rufum, aut spumosum stercus egerere: hæc oĩa mala sunt. Malum insuper est & quod exiguum est, & viscosum ac albũ: & quod subpallidũ, aut subuiride ac leue. His vero magis lethalia fuerint stercora nigra, aut pinguia, aut liuida, & æruginosa, & male olẽtia. Quæ verò varia sunt, diuturniora quidẽ his sunt, nihilo minus autẽ perniciosa. Sunt autem talia, ramẽtosa, & biliosa, & cruenta, & prasina, & nigra, aliquãdo simul inter se exeuntia, aliquãdo particulatim. flatum porrò sine strepitu ac crepitu prodire, optimũ est. Melius autem est & cum strepitu exire, q̃ isthic reuolui: & qui sic progressus est flatus, aut dolere quid hominẽ significat, aut delirare:

re:

τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρέων, θερμῶν ἐόντων. Ἄριστον δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα, θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. στρέφεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν* ἀλγεῦντα, καὶ ἐν τοῖσιν μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνώτερον. Εἰ δὲ πρὸς τῷ βάρει, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, προσδόκιμος ὁ θάνατος παραυτίκα. Μελαινόμενοι δὲ παντελῶς οἱ δάκτυλοι, καὶ οἱ πόδες, ἧσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσιν. ἀλλὰ καὶ τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. Ἢν γὰρ εὐπετέως φέρων φαίνηται τὸ κακὸν, καὶ ἄλλο τι τῶν περιεστηκότων πρὸς τουτέοισι τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύει, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τραπῆναι ἐλπίς. ὥστε τὸν μὲν ἄνθρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν. Ὄρχιες δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα, πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει, καὶ κίνδυνον θανατώδεα. Περὶ δὲ ὕπνων, ὥσπερ κατὰ φύσιν σύνηθες ἡμῖν ἐστι, τὴν μὲν ἡμέρην ἐγρηγορέναι χρή. τὴν δὲ νύκτα, καθεύδειν. ἢν δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἥκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῷτο τὸ πρωῒ ἐς* τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι πονηρότεροί εἰσι. κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι, μήτε τῆς νυκτὸς, μήτε τῆς ἡμέρης. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνων ἀγρυπνίη,* ἢ παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τουτέου τοῦ σημείου. Διαχώρημα δὲ ἐστιν ἄριστον, τὸ μαλθακόν τε καὶ ξυνεστηκὸς. καὶ τὴν ὥρην ἥνπερ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν ἐσιόντων. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου, ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἄν. εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει μήτε τρύζειν, μήτε πυκνόν τι εἶναι. καὶ κατ' ὀλίγον ὑποχωρέειν. *κοπιῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ τῆς ξυνεχέος διανα-
9 στάσιος, καὶ ἀγρυπνοίη ἄν. εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχωρέει, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. ἀλλὰ χρὴ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων,* ἢ δὶς, ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν. τῆς δὲ νυκτὸς, ἅπαξ.* πλεῖονα δ' ἐπὶ τὸ πρωῒ, ὥσπερ σύνηθές ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα, ἰούσης πρὸς κρίσιν τῆς νόσου. ὑπόπυρρον δὲ ἔστω καὶ μὴ λίην δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος, πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου; Δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νοσήματι, λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι, καὶ εὔογκον. Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες διαχωρέεσθαι, πονηρὰ ταῦτα πάντα. Ἔτι πονηρὸν, καὶ σμικρόν τε ἐὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα, ἢ λιπαρὰ, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κακόδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. Ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, ξυσματώδεα, καὶ χολώδεα,* καὶ πρασοειδέα, καὶ μέλανα. ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος. Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ περδήσιος διεξιέναι, ἄριστον. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι: καὶ* οὕτω διελθοῦσα σημαίνει ἢ πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν.

Vet. Cod.
*ὁ μαλῶς.
*νοσέοντα
*τι ρητὸν.
*παραφρονήσει.
*κοπιῶν.
*ἢ ἅπαξ.
*πλεῖστον δ' ὑπείτω vel πλέον δὲ ὑπήτω
*καὶ αἱματώδεα.
*ἐναπολῆφθαι.
*ἔτι.

Vet. Cod. ρέει. ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. Τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ κυρτώματα, ἢν ἦ νεαρὰ καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ. καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν, ξὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ. ἢν δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς διὰ περαιωθεὶς, ὠφελέει. ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστι, ὅταν ἔῃ λευκή τε ἡ ὑπόστασις, καὶ λείη, καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔς ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ *νόσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ διαλείποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρέοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, χρονιωτέρη γίνεται ἡ νοῦσος: καὶ ἧσσον ἀσφαλής. Εἰ δὲ ἔῃ τό τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη, καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. Κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δὲ εἰσὶ κακίους, αἱ πεταλώδεες. Αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν, αἱ πιτυρώδεες. νεφέλαι *ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὔροισι, λευκαὶ μὲν ἀγαθαί. μέλαιναι δὲ φλαῦραι. ἔς ἂν δὲ *πυῤῥόν τε ἔῃ τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον ἔῃ τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, ἔς ἂν πεπανθῇ *τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων *τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλανα καὶ παχέα. *ἔτι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων, κάκιστα. τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τ' ἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι, συντήξιος γὰρ σημεῖα. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσι αἱ νεφέλαι, ἤν τε ἄνω ἤν τε κάτω ἔωσι, καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι. καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖς χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν, καὶ ἐπαινέειν. τὰς δὲ ἄνω ξὺν τοῖσι χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται, κακὰς εἶναι, καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιάσδε. μὴ ἐξαπατάτω δέ σε ἤν *γε ἡ κύστις τι νόσημα ἔχουσα, τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῷ. οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖον ἐστὶν, ἀλλ' καθ' ἑωυτῆς. Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μὴ δὲ πολὺς, *ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ ἔῃ τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ ωὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὄζει δυσῶδες. πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόσαπροι καὶ δυσώδεες ὀσμαὶ, κακαὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν. Πτύελον χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι, τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα *καὶ τὰς πλευρὰς, ταχέως τε ἀναπτύεσθαι,

*τὸ.

*ἐναιωρεύμεναι.

*ὑπο-

*τὸ νόσημα, τὸ δὲ οὖρον.

*ἐστί.

*αὐτέη.

In codice Galeni ὡς μάλιστα ponit post ξυμμεμιγμένος.

*τε.

re: nisi sua sponte homo ita flatum emittat. A
Cæterùm præcordiorum dolores ac tumores, si fuerint recentes, & non cum inflammatione, soluit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem si pertransierit cum stercore, & vrina ac flatu: sin minus, etiam ipsum per se si transierit. Prodest item si subdescenderit ad infernos locos. Optima vero est vrina, quum fuerit alba subsidentia, & leuis, & æqualis, per totum tempus, donec iudicatus fuerit morbus. significat enim & securitatem, & morbum fore breuem. Si intermiserit, & aliquando quidem pura mingatur, aliquando vero subsidet album ac leue, diuturnior fit morbus & minus securus. Si verò fuerit & vrina subrubra, & subsidentia ipsius similis, & le- B
uis, diuturnioré quidem hæc morbum quàm prior significat, sed valde salutarem. At subsidentiæ in vrinis, crassiores farinę partes referétes, prauæ sunt. His autem peiores sunt, laminosæ. Albæ vero & tenues valde malæ sunt. Verùm his deteriores sunt furfuraceæ. Nubeculæ quæ feruntur in vrinis, albæ quidē bonæ sunt: nigræ vero malæ. Quandiu vero fulua fuerit vrina, & tenuis, morbum incoctum esse significat. Si verò & diuturna fuerit talis existens, periculum est ne sufficere homo possit, donec vrina concocta fuerit. Lethaliores autem sunt vrinæ, & fœtidæ, & aquosæ, & nigræ, & crassæ. At tum in viris, tum in mulieribus, nigræ vrinæ pessimæ sunt: In pueris autem aquosæ. C
Quicunque vrinas tenues, & crudas mingunt multo tempore, si alia veluti superstitibus futuris signa fuerint, his abscessum expectare oportet ad locos infra septum transuersum. Sed & pinguitudines superne instantes, araneorum telis similes, damnare oportet: sunt enim col-
1 oliquationis signa. Considerare verò conuenit in vrinis in quibus nubeculæ sunt, an superne aut inferne sint: & quales habeant colores. Et quæ quidem deorsum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas esse putare, ac laudare. quæ vero sursum feruntur, cum coloribus relatis, malas esse, & tales damnare. Nec vero decipiat te, si vesica morbum aliquem habens, D
eiusmodi vrinas reddiderit. non enim totius corporis signum est, sed ipsius per se vesicæ. Vomitus commodissimus est, ex pituita ac bile quàm maxime permixtus, & non crassus valde, neque multus. nam meraciores, deteriores sunt. Si verò id quod vomitu reiectum est prasini fuerit coloris, aut liuidum, aut nigrum: quicunque horum fuerit colorum, malum esse putandum est. Si verò omnes colores idem homo vomit, valde perniciosum hoc est. Celerrimam autem mortē significat liuidus vomitus, si graueolens fuerit. Omnes vero subputridi ac fœtidi odores, in oībus vomitibus mali sunt. Sputum vero in oībus doloribus, qui circa pulmonem & costas fiunt, cito ac facile expui cōuenit,

A tienit, & flauum sputo valde permixtum apparere. Si enim longe postea, post principium doloris, expuerit quod flauum est, aut fuluum, aut quod multam tussim inducit, & non valde permixtum est, deterius est. Nam & flauum meracum, periculosum est: & album ac viscosum & rotundum, inutile est. Malum est & quod viride est valde, itemq; pallidum, & quod spumosum. Si verò ita fuerit meracum, vt etiam nigrum appareat, hoc ipsum deterius est quàm illa. Malum etiam est si nihil repurgetur, neque emittat pulmo, sed plenus ferueat in gutture. Grauedines, & sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis, & antecessisse, & succedere, ma-

B lum est. At in alijs morbis lethalissimis sternutationes prosunt. Sputum autem flauum, sanguine permixtum non multo, si in pulmonis inflammatione, in principio morbi reijciatur, salutare est, & valde prodest. Si verò septimo die, aut posterius, minus securum est. Omnia sputa mala sunt, quæ dolorem non sedant. Pessima vero sunt nigra, velut descriptum est. Quæ vero dolorem sedant, omnium optima existunt. Quicunque dolores ex his locis non sedantur, neque ad sputorum purgationes, neque ad stercorum alui subductionem, neque ad venæ sectiones, & victus rationem ac medicamenta, eos ad suppurationem verti sciendum est. Ex suppurationibus quæ-

C cunque, dum sputum adhuc biliosum est, suppurantur, perniciosæ valde sunt, siue biliosum illud separatim, siue simul cum pure expuatur: & hoc potissimum si morbo ad septimum diē progresso, suppuratio ab hoc sputo procedere incipiat. Timor autem est eum qui talia expuit moriturum esse decimaquarta die, si non aliquod bonum signum ipsi acciderit. Sunt autem bona hæc: facile ferre morbum, bene spirare, à dolore liberatum esse, sputum facile tussiendo reijcere, corpus æqualiter calidum ac molle apparere, sitim non habere, vrinas & alui egestiones, & somnos, & sudores, velut descriptum est: hæc singula nosse conuenit, vbi accidunt, bona esse. nam om-

D nibus his sic contingentibus, homo non morietur. Si verò aliqua ex his accesserint, aliqua non, non ampliore tempore vita producta decimaquarta die, homo peribit. Porrò mala signa his contraria sunt: ægrè ferre morbum, spiritum magnum & densum esse, dolorem non sedari, sputum vix tussiendo reijcere, valde sitire, corpus inæqualiter à febri teneri, ventrem quidem ac costas fortiter calidas esse, frontem vero & manus ac pedes frigidos. Vrinas autem & alui egestiones, & somnos, & sudores, velut descriptum est: hæc singula nosse oportet male esse. Si enim ita accesserit horum aliquid ad sputum, peribit vtique homo priusquam ad decimumquartum diem

πτύελον, καὶ εὐπετέως. ξυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν, ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. εἰ γὰρ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον, * καὶ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται. τό, τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν, κινδυνῶδες· τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. Κακὸν δὲ καὶ τὸ χλωρὸν ἐὸν κάρτα καὶ τὸ ἀφρῶδες. Εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον, ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. Κακὸν δὲ καὶ ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, μηδὲ προΐη ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν, ζέῃ ἐν τῇ φάρυγγι. Κορύζας δὲ, καὶ πταρμοὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα νοσήμασι, προγεγονέναι, ἢ ἐπιγίνεσθαι κακόν. ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν νοσήμασι τοῖς θανατωδεστάτοισιν, οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. Αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν, ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστικὸν καὶ κάρτα ὠφελέει. ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές. Πάντα δὲ πτύελα πονηρά ἐστιν, ὁκόσα ἂν τὴν ὀδύνην μὴ παύῃ. κάκιστα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται. Τὰ δὲ παύοντα ὀδύνην, πάντων ἀμείνω ἀναπτυόμενα. Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ὀλέθρια κάρτα, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ. μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἔμπύημα, ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τὰ τοιαῦτα πτύοντα, ἀποθανέεσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν. Ἐστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε. εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα: εὔπνουν εἶναι: τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι: τό, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν: τό, τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν: καὶ δίψαν μὴ ἔχειν: οὖρα τε καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας, ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ἐπιγίνεσθαι. οὕτω μὲν γὰρ ἁπάντων τουτέων ἐπιγινομένων, οὐκ ἂν ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος. Ἢν δὲ τὰ μέντοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ δὲ τὰ ἐναντία τουτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον, πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτύελον μόλις ἀναβήσσειν, διψῆν κάρτα, τό, τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμάλως ἔχεσθαι, καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευρὰς, θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ψυχρούς, οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι, κακὰ ἐόντα. οὕτω γὰρ εἰ ἐπιγίνοιτό τι τῷ πτυέλῳ τουτέων, ἀπόλλοιτο ἂν ὁ ἄνθρωπος, πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας

Vet. Cod.

* οὐ.

Vet. Cod. ἡμέρας ἀφίκηται, ἢ ἐναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος. Οὕτως ἂν ξυμβάλλεσθαι χρὴ, ὡς τοῦ πτυέλου τούτου θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ οὐ περιάγοντος ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας. Τὰ δὲ ἐπιλεγόμενά τε κακὰ καὶ ἀγαθὰ ξυλλογιζόμενον ἐκ τουτέων, χρὴ τὰς προρρήσιας προλέγειν. οὕτω γὰρ ἄν τις ἀληθεύοι μάλιστα. Αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες, ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι, αἱ δὲ πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε. καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίνεται τῶν ἐμπυημάτων. ἐξ οὖν τουτέων τῶν χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων, ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προειρημένους. Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι, μήτι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ. καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾶν εἴτι αὐτῷ δοκέει βάρυ ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ, τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι. Πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων. καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι: καὶ ἀποπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου: καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ, ἔγκοιλοι γίνονται: αἱ δὲ γνάθοι, ἐρυθήματα ἴσχουσι: καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν, γρυποῦνται: οἱ δὲ δάκτυλοι, θερμαίνονται: καὶ μάλιστα ἄκροι: καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν, οἰδήματα γίνεται: καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι: καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. Ὁκόσα μὲν οὖν ἐγχρονίζει τῶν ἐμπυημάτων, ἔχει τὰ σημεῖα ταῦτα, καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα. Ὁκόσα δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι, σημαίνεσθαι τουτέων, ἤν τι ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν. ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνούστερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος. Τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα, τοῖσδε γινώσκειν χρή. Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια, καὶ ἡ βὴξ, καὶ ὁ πτυαλισμὸς διατείνει, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν. Ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ᾖ, καὶ τἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον, τουτέου προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἐς ὕστερον.* γίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυαλισμὸν πρὸ τῆς τοῦ πύου ῥήξιος. Περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν, οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν. καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμῶσιν: καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι: καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέῃ: καὶ τὸ πύον λευκόν τε, καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον ᾖ, καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον, καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀνα-

* πρὸς.

diem peruenerit, aut nono die, aut vndecimo. Sic igitur coniecturam facere oportet, quòd hoc sputum lethale sit valde, & non perducat ad decimumquartum diem. Proinde & mala & bona signa expendentem ex his prædictiones facere oportet. ita enim potissimum veritatem consequi quis poterit. At verò aliæ suppurationes rumpuntur, plurimæ quidem vigesimo die, aliæ vero trigesimo, aliæ quadragesimo, aliquæ vero ad sexaginta dies perueniunt. Considerare vero futuræ suppurationis principium oportet, supputatione facta ab ea die qua primum homo febricitauit, aut si forte ipsum primum rigor apprehendit: & si pro dolore grauitatem sibi factam esse dixerit, in eo loco in quo dolebat. hæc enim in principijs suppurationum fiunt. Ex his igitur temporibus eruptionem suppurationum fore expectare oportet ad prædicta tempora. Si verò suppuratio fuerit in altero latere solum: vertere & considerare oportet in his, num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero sit calidius: & reclinato ægro in latus sanum, interrogare ipsum, an videatur ipsi graue quid ex superno latere incumbere. si enim hoc fuerit, in altero est suppuratio, in quo grauitas affuerit. Cæterùm omnes suppuratos ex his signis cognoscere oportet. Primùm quidem si febris non dimittit, sed per diem quidem tenuis est, noctu vero maior: & sudores multi oboriuntur, tussesq; ac tussiendi promptitudo ipsis adest, & nihil effatu dignum expuunt: & oculi caui fiunt, & maxillæ ruborem contrahunt, & vngues quidem manuum curuantur, digiti vero calescunt, & potissimum summi & in pedibus tumores fiunt, & cibos non appetunt, & phlyctenæ per corpus nascuntur. Quæcunque igitur suppurationes diuturnæ sunt, hæc signa habent, & fidem ipsis valde habere oportet. Quæ vero breues sunt, ex his signis cognóscere oportet, si quid apparuerit ex his, qualia in principijs fiunt. Simul autem & si aliquanto difficilius spirauerit homo. At verò quæ ex ipsis citius & tardius rumpuntur, his signis cognoscere oportet. Si quidem enim dolor in principijs fiat, & spirandi difficultas, & tussis, & sputatio perseuerans, ad vigesimum diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. Si verò quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione, eruptio posterius expectanda est. Necesse vero est accedere & dolorem, & spirandi difficultatem, & sputationem, ante puris eruptionem. Ex his autem maxime superstites manent hi quos febris eodem post eruptionem die dimiserit: & qui cibos cito appetiuerint, & à siti liberati fuerint: & si venter parua & compacta egesserit, & pus album & leue & eiusdem coloris fuerit, & à pituita liberum & citra dolorem ac tussim fortè repur-

A B C D

A repurgetur. Ac optime quidem sic ac celerrime liberantur: sin minus, hi quibus proxima his contigerint. At verò intereunt hi quos febris non dimiserit, aut vbi ipsos dimisisse putata fuit, rursus recalescens apparuerit: & qui sitim quidem habuerint, cibos autem non appetiuerint, & si venter liquidus fuerit, & pus pallidum siue viride, & liuidum expuerint, aut pituitosum & spumosum. Si hæc omnia contigerint, pereunt. Quibus vero ex his quædam accesserint, quædam non, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tempore superstites euadunt. Verùm ex omnibus signis quæ adsunt, tum in his, tum in alijs omnibus, coniecturam facere oportet. Quibus-

B cunque ex inflammati pulmonis morbis, abscessus circa aures fiunt, & suppurantur, aut ad infernas partes, ac fistulantur, hi superstites euadunt. Verùm huiusmodi sic considerare oportet. Si & febris detinuerit, & dolor non sedatus fuerit, & sputum pro ratione non prodierit, neque biliosæ, neque solutu faciles, & meracæ alui egestiones fuerint, neque vrina valde multa, & multam subsidentiam habens: indicatur autem superstes futurus ab omnibus reliquis salutaribus signis: tunc abscessus huiusmodi fore sperandum est. Fiunt autem partim ad infernas partes, quibus videlicet inflammatio aliqua circa præcordia affuerit: partim in supernis, quibus præcor-

C dium molle & doloris exors permanserit, & vbi spirandi difficultas, quæ per tempus aliquod affuit, desierit citra aliam manifestam causam. Cæterùm abscessus ad crura, in pulmonis inflammationibus fortibus ac periculosis, omnes quidem vtiles sunt, optimi vero sunt, qui dum sputum iam in mutatione est, fiunt. Si enim tumor & dolor fiat, sputo pro flauo purulento euadente, & foras procedente: ita securisime homo superstes euaserit, & abscessus absque dolore celerrime sedabitur: si verò sputum non bene processerit, neque vrina subsidentiam bonam habens apparuerit, periculum est claudum fore articulum, aut multum molestiarum exhibiturum.

D At si euanescant & recurrant abscessus, sputo non prodeunte, febreq; permanente, horrendum est. periculum enim est ne deliret homo & moriatur. Ex suppuratis à pulmonis inflammatione, seniores magis intereunt. Ex alijs autem suppurationibus, iuniores magis moriuntur. Dolores cum febre contingentes, circa lumbos, & infernas partes, si septum transuersum attigerint, infernas partes relinquentes, lethales valde sunt. Proinde alijs quoque signis animum aduertere oporteat. Nam si quod etiam ex alijs signis malum apparuerit, desperatus est homo. Si verò asiliente ad septum transuersum morbo, alia signa non mala accesserint, hunc suppu-

ἀνακαθαίρηται. Ἄριστα μὲν οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουσιν. ἢν δὲ μή, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τουτέων γίνηται. Ἀπόλλυνται δὲ οὓς ἂν ὅτε πυρετὸς μὴ ἀφείη, * ἢ δοκέων αὐτοὺς ἀφιέναι, αὖθις φαίνηται ἀναθερμαινόμενος: καὶ δίψαν μὲν ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι: καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ: καὶ τὸ πύον χλωρὸν * καὶ πέλιον πτύῃ, ἢ γλεματῶδες καὶ ἀφρῶδες. * Ἢν ταῦτα πάντα γίγνηται, ἀπόλλυνται. Ὁκόσοισι δ' ἂν τουτέων τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μή, οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται. ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τουτέοισι, σημαίνεσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσιν. Ὁκόσοισι δὲ ἀποστάσιες γίγνονται ἐκ τῶν περιπλευμονικῶν νουσημάτων, * παρὰ τὰ ὦτα, καὶ ἐμπυοῦσιν * ἐς τὰ κάτω χωρία καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι δὲ περιγίνονται. Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα, ὧδε. Ἢν ὅτε πυρετὸς ἔχῃ, καὶ ἡ ὀδύνη μὴ παύηται, καὶ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ κατὰ λόγον, μὴ δὲ χολώδεες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες, μὴ δὲ εὔλυτοί τε, καὶ ἄκρητοι γίγνοιντο, καὶ μὴ δὲ τὸ οὖρον πουλύ τε * κάρτα καὶ πουλλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ὑπηρετῆται δὲ περιεστικῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστικῶν σημείων, τουτέοισι χρή, τὰς τοιαύτας ὑποστάσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. Γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν ἂν * περὶ τὰ ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματός τι ἐγγένηται: αἱ δὲ ἄνω, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ. δύσπνους δέ τινα χρόνον γενόμενος, παύσηται ἄτερ φανερῆς προφάσιος ἄλλης. Αἱ δὲ ἀποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπλευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυρῇσί τε, καὶ ἐπικινδύνοισι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι: ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου ἐν μεταβολῇ * ἐόντος γιγνόμεναι. εἰ γὰρ τὸ οἴδημα, καὶ ἡ ὀδύνη γίγνοιτο, τοῦ πτυέλου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδεος γενομένου, καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὅ, τε ἄνθρωπος περιγίνοιτο, καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα * παύσεται. εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ καλῶς, μὴ δὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι τὸ ἄρθρον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. Ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος, καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ, μὴ παραφρονήσῃ, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος. Τῶν δὲ ἐμπύων, τῶν ἀπὸ τῶν περιπλευμονικῶν, * οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀπόλλυνται. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων, οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. Προσέχειν οὖν δεῖ, τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἢν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. Ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν καθαρὸν μὲν τὸ πύον ᾖ, καὶ λευκὸν, καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται. οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, τ' ἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦ-

Ver. Cod.
* καὶ.
* ἢ.
* οἷσι.
* περὶ.
* ἢ.
* καὶ παχύ.
* περιεστικότων.
* τι.
* ἤδη.
* ἂν παύσαιτο.
* νοσημάτων.

Vet. Cod.

*τὸ οὖρον.
*πέπον.

τον πολλαὶ ἐλπίδες. Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι· ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι, ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι. Καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρὰ ἐόντι καὶ πρὸς ἀνάγκην. Λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν. ἢν δὲ μήτε* τοῦ οὔρου μηδὲν ἐνδιδῷ* ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ, τε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος, ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. Ὁ δὲ τρόπος οὗτος, ἅπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαίδεκα ἔτεα γένωνται. Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνωνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν. οἵ, τε δὲ κακοηθέστατοι, καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσιν ἢ πρόσθεν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ. Ἡ δὲ δευτέρη, ἐς τὴν ἑβδόμην περιάγεται. ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἐνδεκάτην. ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. ἡ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. Αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσιν, ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν. οὐ δύναται δὲ ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ αὐτέῳ τρόπῳ κατὰ τὴν αὐτὴν πρόσθεσιν ἡ πρώτη περίοδος τεσσάρων καὶ τριήκοντα ἡμερέων. ἡ δὲ β΄ τεσσαράκοντα ἡμερέων. ἡ δὲ τρίτη ἑξήκοντα ἡμερέων. Τουτέων δ᾽ ἐν ἀρχῇσιν ἐστὶν χαλεπώτατον διαγινώσκειν, τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι. ὁμοιόταται γὰρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι. καὶ καθ᾽ ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην σκέπτεσθαι. καὶ οὐ λήσεται ὅπῃ τρέψεται τὸ νούσημα. Γίνεται δὲ ἡ τῶν τεταρταίων κατάστασις, ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι, εὐπετέστερα γινώσκεσθαι. μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα ἀπὸ ἀρχῆς αὐτέων ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι, εὔπνοοί τε, καὶ ἀνώδυνοί εἰσι: καὶ κοιμῶνται τὰς νύκτας: τά τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι, δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. Ὡς οὖν τουτέων οὕτω γινομένων, ξυμβάλλεσθαι χρὴ κατά τε τὸν χρόνον, κατά τε τὴν πρόσθεσιν ἑκάστην ἐπὶ τὴν κρίσιν ἰόντων τῶν νουσημάτων. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν τόκων γίνονται. Κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραί τε καὶ ξυνεχέες, ξὺν πυρετῷ. ἢν μέν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίνοιτο, ὀλέθριον κάρτα. εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ, αἵ-

ματος

*προγινώσκειν.

suppuratum fore multa spes est. Quicunque vero suppurati vruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & non fœtidum, hi seruantur: quibus autem subcruentum, & cœnosum, hi pereunt. Porrò vesicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ ac lethales sunt, lethalissimæ vero quę cum febre continua fiunt. etenim dolores ab ipsis vesicis ad occidendum sufficiunt, & alui non egerũt hoc tempore, nisi durum quiddam, & hoc coacte. Soluit autem vrina purulẽta micta, quæ albam ac leuem subsidentiam habet: Si vero neque ab vrina quicquam remiserit dolor, neque vesica molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi ægrum moriturum esse timor est. Atq; hic modus potissimum pueros corripit septennes, donec ad quintumdecimũ annum peruenerint. Febres iudicantur in iisdem numero diebus, ex quibus & superstites euadunt homines, & ex quibus pereũt. Etenim benignissimę febres, & signis securissimis nitẽtes, quarto die desinũt, aut prius: Malignissimæ vero, & signis horrendissimis orientes, quarto die aut prius occidunt. Primus igitur ipsarũ insultus sic desinit. Secundus autem, ad septimum producitur. Tertius ad vndecimum. Quartus ad decimum quartum. Quintus ad decimumseptimũ. Sextus ad vigesimum. Hi igitur impetus ex acutissimis morbis, per quatuor ad viginti, ex additione desinunt. Non potest autem quicquã horum integris diebus exacte numerari. Neque enim annus, & mẽses, integris diebus numerari possunt. Postea vero eodem modo, iuxta eãdem additionẽ, primus circuitus quatuor & triginta dierum est, secundus quadraginta dierũ, tertius sexaginta dierũ. At in horum principijs difficilimũ est cognoscere eos qui in plurimo tempore iudicabũtur. similima enim sunt ipsorum principia. Verùm à primo die animaduersionem facere oportet, & prout singuli quaternarij adduntur considerare, & non latebit te quò vertetur morbus. Fit autem & quartanarum febrium constitutio ex huiusmodi ordine. Qui porrò morbi in breuissimo tempore iudicabuntur, faciliores cognitu sunt. maximę enim differẽtiæ ab initio ipsis sunt. Qui enim superstites ab ipsis euasuri sunt, facile spirantes, & doloris exortes sunt, & noctu dormiũt, aliaq; signa securissima habent: qui verò morituri, ægrè spirantes fiunt, delirantes, vigilantes, aliaq; signa pessima habentes. Vt igitur his ita contingentibus, coniectare oportet, & iuxta hoc tempus, & iuxta vnamquamque additionem, tendentibus ad iudicationem morbis: Iuxta eandem rationem mulieribus quoque iudicationes fiunt ex partu. Capitis dolores fortes & continui cum febre, si quidem lethalium signorum quid accesserit, perniciosi valde sunt. Si verò absque talibus signis, dolor viginti dies transmiserit, & febris tenuerit, sanguinis

A guinis à naribus eruptionem, aut abſceſſum quendam ad infernas partes expectare oportet. Sed & quàm diu dolor recens fuerit, ſimiliter ſanguinis è naribus eruptionem, aut puris eruptionem ſperare conuenit, cum aliàs, tum ſi dolor circa tempora & frontem fuerit. Verùm ſanguinis eruptio magis expectanda eſt iunioribus triginta quinque annis, ſenioribus vero puris eruptio. Auris dolor acutus cum febre continua ac forti, horrendus eſt: periculum eſt enim deliraturum eſſe hominem, ac periturum. Proinde quum hic modus minime tutus ſit, cito mentem aduertere oportet etiam alijs ſignis, à primo ſtatim die. Pereunt autem iuniores homines ſeptimo die, & adhuc citius, ex hoc morbo: Senes vero longe tardius. nam & febres & deliria minus ipſis accidũt, & hac de cauſa aures antea ſuppurantur. Verùm his quidem ætatibus recidiuæ morbi contingentes, plurimos occidunt. At verò iuniores, priuſquam ſuppuretur auris, pereunt. Nam ſi pus album effluxerit ex aure, ſpes eſt iuuenem ſuperſtitem euaſurum eſſe, ſi ſanè & aliud quoddam bonum ſignum ipſi accedat. Fauces exulceratæ cum febre, graues ſunt. verum ſi quod aliud item ſignum accedat ex his, quæ antea mala eſſe iudicata ſunt, in periculo hominem verſari prædicendum eſt. Anginę grauiſsimæ ſunt, & citiſsime occidunt, quæ neque in faucibus quicquam conſpicuum faciunt, neque in ceruice: verùm plurimum dolorem exhibent, & erecta ceruice ſpirationem inducunt. hę enim eodem die ſuffocant, ſecundo item ac tertio & quarto. Quę vero alioqui ſimiliter dolorem exhibent, attolluntur autem, & in faucibus rubores faciunt, perniciosę quidem valde ſunt, verùm prioribus magis diuturnæ, ſi rubor fuerit magnus. Quibuſcunque vero fauces & ceruix ſimul rubuerint, hæ anginæ diuturniores ſunt, & ex ipſis maximè euadunt, ſi & ceruix, & pectus ruborem habuerit, & eryſipelas non intro recurrerit. Si verò neque in diebus iudicatorijs diſsipetur eryſipelas, neque tuberculum ad externam partem conuertatur, neq; pus tuſsiendo reijciat, facileq; ac ſine dolore degere videatur, mortem ſignificat, aut ruboris recidiuam. Securius eſt autem tumorem & ruborem quàm maxime foras verti. Si verò ad pulmonem vertatur, & delirium inducit, & quidam ex ipſis ſuppurati plerunque fiunt. Gurguliones periculoſi ſunt vt & reſecentur, & ſcarificentur, quàm diu rubicundi fuerint, & magni: nam inflammationes ad hos ſuccedunt, & ſanguinis eruptiones. Quare tales alijs machinamẽtis attenuare conari oportet hoc tempore. Quum vero totum iam fuerit ſecretum, quod ſanè vuam appellant, & fiat extrema gurgulionis pars maior & rotunda, ſuperior autẽ tenuior, in hoc tempore tutum eſt rẽ aggredi.

(Margin letters beside the Latin column: B at "huc citius", C at "ciunt, neque in ceruice", D at "do reijciat".)

ματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν, ἐς τὰ κάτω χωρία. Ἐστ' ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ἡ νεαρὴ, προσδέχεσθαι χρὴ ὡσαύτως, αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἐκπύησιν. ἄλλως τε ἢν ὀδύνη περὶ τοὺς κροτάφους καὶ τὸ μέτωπον ᾖ, μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων· τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τὴν πύησιν. ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπολέσθαι. Ὡς οὖν τουτέου τοῦ τρόπου σφαλεροῦ ἐόντος, ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον τοῖσι* σημείοισι πᾶσιν, ἀπὸ πρώτης ἡμέρης. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων, ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος: οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵ τε γὰρ πυρετοὶ, καὶ αἱ παραφροσύναι, ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται. καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι. Ἀλλὰ ταύτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφαὶ τοῦ νοσήματος ἐπιγινόμεναι, ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι, πρὶν ἐκπυῆσαι τὸ οὖς, ἀπόλλυνται. * Ἐπὴν γε ῥυῇ πύον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἐλπὶς τῷ νεωτέρῳ περιγενέσθαι, ἤν γε καὶ ἄλλο τι αὐτέῳ ἐπιγένηται χρηστὸν σημεῖον. Φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη, σὺν πυρετῷ, δεινὸν, ἀλλ' ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον * γένηται τῶν προκειμένων πονηρῶν εἶναι, προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ δὲ κυνάγχαι, δεινόταται μέν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτε ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραῖαι, καὶ τριταῖαι, καὶ τεταρταῖαι. ὅσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν κάρτα: χρονιώτεραι δὲ * μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. ὁκόσοισι δὲ ξυνεξερευθείη ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, αὗται δὴ χρονιώτεραι. καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων τινὲς * περιφεύγουσιν, ἢν ὅ,τε αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας εἴσω. ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος ξυστραφέντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ, μήτε πύον ἀποβήσσῃ, ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν* τοῦ ἐρυθήματος. ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἴδημα καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπείη, παράνοιάν τε ποιέει, καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται. Οἱ δὲ γαργαρεῶνες, ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι καὶ αἱμορραγίαι. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἄλλοισι μηχανήμασι πειρῆσθαι * κατισχναίνειν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁπόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ * περιφερὲς, τὸ δὲ ἀνώτερον, λεπτότερον ἐν τουτέῳ τῷ καιρῷ, ἀσφαλὲς δια-

Vet. Cod.
*ἄλλοισι.
*πλὴν ἀλλ' ἤν γε.
*ἐπιγένηται.
*ὀλίγῳ.
*γίνονται.
*ἀποτροπήν.
*καὶ ἰσχναίνειν.
*πελιόν.

[Vet. Cod.] διαχειρίζειν. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην ὑποκενώσαντα χειρουργίῃ χρῆσθαι, ἢν ὅ, τε χρόνος ξυγχωρέῃ, καὶ μὴ ἀποπνίγηται ὁ ἄνθρωπος.

Ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων γινομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. Ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μήτε τι ὀδύνης ἐχούσης διὰ φλεγμονήν τινα, μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, τουτέῳ προσδέχεσθαι ἀπόστασιν μετ' οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης * [* ἐκ] εἴς τι τῶν ἄρθρων, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω. Μᾶλλον δὲ γίνονται καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες, τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ εὐθέως τὰ περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων, ὑπερβάλλῃ. Τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἧσσον γίνεται πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. Χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, συνεχέως ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. ἐς δὲ τεταρταῖον καταστήσεσθαι, ἢν διαλείπῃ τε καὶ καταλαμβάνῃ, πεπλανημένον τρόπον, καὶ ταῦτα * [* πάντα] ποιέων τῷ φθινοπώρῳ προσπελάσῃ. Ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τριήκοντα ἐτέων, καὶ γεραιτέροισι. Τὰς δὲ ἀποστάσιας εἰδέναι χρὴ, τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένας, χρονιώτερόν τε παυομένας, ἧσσον δὲ παλινδρομεούσας. Ὅστις δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει φῇ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, ἢ καὶ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἢ καρδιωγμὸς τουτέῳ προσγένηται, χολώδης ἔμετος πάρεστι, [* παρέσται] ἢν δὲ καὶ ῥῖγος προσγένηται, [* ἐκλάβῃ.] καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχῃ, [* ψυχρὰ ἢ παχύτερος.] καὶ θᾶσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσται. ἢν δέ τι πίῃ, ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο ταχέως * [* ἐμήσεται] ἐμεῖται. τουτέων δὲ οἷσιν ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρταῖοι πιέζονται * [* μᾶλλον ἢ] μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. Οἱ μέντοι πλείονες αὐτῶν, ἄρχονται μὲν πονέεσθαι τριταῖοι. χειμάζονται δὲ μάλιστα, πεμπταῖοι. ἀπαλλάσσονται δὲ ἐναταῖοι, ἢ ἑνδεκαταῖοι. Οἳ δ' ἂν ἄρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γίνηται, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος. Γίνεται δὲ ταῦτα, τοῖσι μὲν ἀνδράσι, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ἐν τοῖσι τριταίοισι μάλιστα. τοῖσι δὲ νεωτέροισι, γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροισι πυρετοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσι γνησίοισι τριταίοισι. Οἷσι δ' ἂν δ' ἂν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, ἀμβλυωγμὸς γίνεται, ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται; ἀντὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν, ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἐπ' ἀριστερὰ ξυντείνεταί τι, μήτε ξὺν ὀδύνῃ, μήτε ξὺν φλεγμονῇ, αἷμα διὰ τῶν ῥινῶν τουτέοισι ῥυῆναι προσδόκιμον, ἀντὶ τοῦ ἐμέτου. μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι.

1 aggredi. Præstat tamen & aluo subducta, chirurgia hac vti, si & tempus permittat, & homo non strangulетur. Quibus febres cessant, neque signis solutorijs apparentibus, neque in diebus iudicatorijs, his reuersuras esse expectandum est. Quæcunque febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad salutem disposito, ita vt neque dolor teneat ob inflammationem, aut ob aliquam aliam manifestam causam: huic abscessum expectare oportet cum tumore ac dolore ad aliquem articulum, vel maximè infernum. Fiunt autem huiusmodi abscessus magis, & in breuiori tempore, his qui iuniores sunt triginta annis. Expectare verò statim oportet abscessum, si febris detinens viginti dies transmiserit. Senioribus autem minus fiunt, diuturniore etiam existente febre. At verò huiusmodi abscessum expectare oportet febre continua existente. Verùm ad quartanam deducetur, si intermiserit, & erroneo modo apprehenderit, & si hæc faciens ad autumnum appropinquarit. Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abscessus fiunt: ita quartanæ magis his qui triginta sunt annorum, & senioribus. Cæterùm hæc nosse expedit, abscessus magis hyeme fieri, tardiusq; cessare, & minus recurrere. Quicunque vero in febre non lethali, dixerit sibi caput dolere, aut etiam præ oculis tenebrosum quiddam apparere, si & osculi ventris morsus huic accesserit, ei biliosus vomitus aderit: si verò etiam rigor accesserit, & partes infra præcordium frigidas habuerit, citius adhuc
12 vomitus aderit. At si quid biberit aut ederit sub hoc tempus, valde cito vomet. Porrò quibus horum dolor fieri incœperit primo die, hi quarto magis quàm quinto premuntur: septimo verò liberantur. Plerique tamen ipsorum tertio die dolere incipiunt, vexantur autem maximè quinto, liberantur nono, aut vndecimo. Qui verò incœperint quinto die dolere, aliaq; iuxta rationem priorum ipsis fiant, his ad decimumquartum morbus iudicatur. Fiunt autem hæc & viris, & mulieribus, maximè in tertianis. Iunioribus vero fiunt quidem, & in his, verum magis in continuis febribus, & in sinceris tertianis. Quibuscunque verò in huiusmodi febre caput dolentibus, pro eo quòd tenebrosum quiddam præ oculis appareat, visus hebetudo contingit, aut splendores ob oculos obuersantur: & pro osculi ventris morsu, in præcordiorum dextra aut sinistra parte aliquid tenditur, neque cum dolore, neque cum inflammatione, sanguinem de naribus his, pro vomitu, fluxurum esse expectandum est. Magis tamen & hic in iuuenibus sanguinis eruptionem expectare

A ctare oportet: his autem qui triginta sunt annorum, & seniores adhuc, minus: verùm vomitus in his expectari debent. At verò pueris conuulsiones fiunt, si febris fuerit acuta, & venter non egesserit, & vigilarint, & terreantur, & eiularint, & colorem mutarint, & viridem siue pallidum, aut liuidum, aut rubrum contraxerint. Fiunt autem hæc promptissimè quidem pueris nuperrimè editis, vsque ad septimum annum. Seniores autem, pueri, & viri, non amplius in febribus corripiuntur conuulsionibus, si non quid ex signis fortissimis ac pessimis accesserit, qualia sanè in phrenitide fieri solent. Perituros porrò & superstites futuros, tum pueros, tum alios, ex omnibus signis B coniectare oportet, prout singula de singulis perscripta sunt. Atque hæc & de acutis morbis, & de his, qui ex ipsis fiunt, dico. Qui vero rectè prænoscere volet & superstites futuros, & morituros: & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duraturus est: eum signa omnia ediscere, & iudicare posse conuenit, ita vt vires ipsorum inter se conferendo expēdat, quemadmodum perscriptum est, & de alijs, & de vrinis, & de sputis, vbi simul & pus & bilē ægrotus tussiendo reiecerit. Quin & impetus morborum semper populariter grassantium cito animaduertere oportet, & temporis constitutionem non ignorare. Probè tamen id nosse expedit de coniecturis certis, & alijs signis, & C non ignorare, quod in omni anno, & omni tēpore, mala malum, bona bonum significant. Nam & in Libya, & Delo, ac Scythia, præscripta signa vera comperiuntur. Proinde sciendum est, minimè difficile esse, in iisdem regionibus posse aliquem pleraque ex ipsis assequi, si memoria tenens ipsa, iudicare ac rectè expendere sciat. Cæterùm nullius morbi nomen desiderare oportet, quod hic nō est adscriptū. Omnes enim qui in prædictis temporibus iudicantur, ex iisdem signis cognosces.

δέχεσθαι. Τοῖσι δὲ τριήκοντα ἔτεσι καὶ γεραιτέροισιν, ἧσσον, ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους τούτοις προσδέχεσθαι. * τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέει, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν πελιὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. Γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι, τοῖσι νεωτάτοισιν, ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα. τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες, οὐκ ἔτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἁλίσκονται, ἢν μή τι τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷά περ ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται. Τοὺς δ' ἀπολουμένους τε, καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων τε, καὶ τῶν ἄλλων, τεκμαίρεσθαι τοῖς ξύμπασι σημείοισιν, ὡς ἐφ' ἑκάστοισιν ἕκαστα διαγέγραπται. ταῦτα δὲ λέγω, περί τε τῶν ὀξέων νοσημάτων, καὶ ὅσα ἐκ τουτέων γίνεται. Χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τοὺς περιεσομένους, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσοισί τε ἂν μέλλῃ πλέονας ἡμέρας παραμένειν τὸ νόσημα, καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντας πάντα δύνασθαι κρίνειν, λογιζόμενον τὰς δυνάμιας αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται, περί τε τῶν ἄλλων, καὶ τῶν οὔρων, καὶ τῶν πτυέλων. ὅταν ὁμοῦ πύον τε ἀναβήσσῃ καὶ χολήν. χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων ἀεὶ ἐπιδημεόντων, ταχέως ἐνθυμεῖσθαι, * τήν τε τῆς ὥρης κατάστασιν. Εὖ μέντοι χρὴ εἰδέναι, περὶ τῶν τεκμηρίων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ ἔτει καὶ πάσῃ ὥρῃ, τά τε κακὰ κακὸν σημαίνει, καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθόν. ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ, καὶ ἐν Δήλῳ, καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα. * Ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι, ὅτι ἔν τε τοῖσιν αὐτοῖσι χωρίοισιν, οὐδὲν δεινὸν, τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν. ἢν ἐκμαθών τις αὐτὰ, κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίσταιτο. Ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ, τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοισι σημείοισιν.

Vet. Cod.
* χρή. * ὑποχωρέει.
* καὶ μὴ λανθάνειν.
* ἐν ἑνί.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. Prognosticorum.

1 Medicum prænotionum. *Libros prognosticorum nemo est qui Hipp. esse neget, immo vero si quid est, in quo ipsum admirari oporteat, planè hæc pars est, quam omnes veteres medicos & maximè coluisse atque in ea excelluisse constat. Codex manuscriptus habet* προειδὼς τὰ ἐπεσόμενα ἐκ τῶν παρεόντων παθημάτων. *i. prænoscens futura ex præsentibus affectionibus, quæ lectio non improbanda. Neque vero mirari oportet præsentium cognitionem esse vocatam ab Hippoc. præcognitionem, quando & Arist. Epimenidem in eo commendat, quod præterita sciuerit prædicere, & propheta non minus dicatur Moyses in enarranda mundi generatione, quàm alij in futuris prædicendis.*

2 Simul vero. *Quid sit diuinum illud, quod inesse morbis significat hoc in loco Hippoc. non admodum constat inter medicinæ scriptores. Ego vero arcanas morborum vires à Cœlo vel aere, celesti qualitate imbuto affectas tanquam diuinas, quasdam res ab ipso intelligi, aliàs in lectionibus de pestilentia ostendi. Sic quoque in morbis aliquid diuinum latitare primo de mulieb. morbis libro, dixit. quemadmodum Arist. in generatione etiam aliquid diuini positum esse cognouit.*

3 Considerare autem oportet. Citatur hic locus vt Hippocratis à Plutarcho in libello περὶ ἀοργησίας. Arist. autem iij. de part. animal. cap. primo, scribit, quæ est pars hominis inter caput, & collum, ideo græcè vocatam esse τὸ πρόσωπον, quoniam solus homo cum erectus incedat, ea, quæ sunt ante ipsum videt, sed & illud adijciendum, quod idem scribit xxxvij. Problem. sect. primo, ex facie omnium maxime non solum corporis, verum etiam animi vitia declarari, nam & Plato in Eutiphrone capillos, nasum, & barbam, causas esse, vt homines inuicem dignoscantur, scribit: Heu quàm difficile est (ait ille) crimen non prodere vultu: Ratio autem est, quod maxima, & melior spirituum tam animalium, quàm aliorum copia ad eam partem semper confluit. Quam porro hic describit faciem, naturali valde dissimilem, ea est, quæ passim Hippocratica facies, ab alijs cadauerosa nuncupatur. Vnde apud Terentium cum describeretur quidam magnus, crispus, crassus, Cæsius, ironicè alter eiusmodi faciem cadauerosam esse dixit, quod miror non vidisse oculatissimum Adrianum Turnebum, qui lib. xij. aduer. cap. xij. pueriliter pene quærit, quæ sit cadauerosa facies.

4 Aut fames aliqua. Fame homines emaciari, atque vultus, & totius corporis formam, ac decorem amittere, satis compertum est, sed & illud quoque sciri conuenit, ijs, qui fame macerantur, vt narrat Hesiodus, pedes intumescere, cuius rationem explicatam habemus apud Aristotelem prima sect. Probl. v. & apud Hesiodi interpretem. Quod autem in vulgatis legitur ἐγγὺς ἐόντα τοῦ θανάτου, in manuscripto antiquo habetur τοῦτο τὸ σημεῖον θανατῶδές ἐστι, quæ lectio forsan melior est, quandoquidem etsi facies cadauerosa extra illas occasiones semper lethalis sit, haudquaquam tamen semper verum est mortem proximam esse.

5 Palpebris non commissis. In manuscripto codice, & in translatione Laurentiani particula negatiua desideratur, vtraque tamen lectio quadrat, nam album oculi siue non committantur palpebræ, siue committantur, sed non exactè, sese ostendere potest, & vtrouis modo fiat perinde est, atque semper malum minatur. Ita enim plerique interire solent, vnde homines, & præsertim mulieres, quadam religione pereuntium sibi dilectarum personarum oculos claudere amant. Plinius libro vndecimo, capit. xxxvij. morientibus oculos aperire, rursusque in rogo patefacere. Quiritium magno ritu sacrum est, ita more condita, vt neque ab homine supremum eos spectari fas sit, & cœlo non ostendi nefas.

6 Ita enim plurimis. Quæ fuerit sanorum dormientium decubitus figura, significasse videtur Aristotel. vj. Proble. sect. Prob. vij. Vbi quærens cur libenter accumbamus in sinistrum, in dextrum autem potius dormimus, inquit esse, quoniam conuersi ad lucem minus dormire possumus cum somnus in tenebris ocyus obrepat, vel quia dum vigilamus, in latus sinistrum accubare magna ex parte consueuimus, & operum functio sic nobis expeditior est: Vnde ad contrarium opus contrarius situs requiritur. Inuitatur autem quisque magis ad opus efficiendum à situ, ex quo loco facile elici potest, quomodo veteres cubilia sua in cameris disponerent ita, scilicet, vt qui dormituri erant, supra latus sinistrum à tergo lumen haberent. Sed de accubitu longè plura, & ni fallor à paucis primum cognita diximus j. lib. de gymnastica cap. xj.

7 Cum mitiori vero. Interpretatus est hunc locum Aristoteles secundæ Proble. trigesimaquinta, & trigesimaprima sectio. Prob. vigesimaquarta, vbi scribit, sudorem cum sit excrementi soboles si sit frigidus, malum putari, & morbum longum significare, quod multum excrementum non possit ita incalescere & concoqui, vt paucum. Habet porro codex antiquus manuscriptus τοῖσι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα γινόμενοι πονηροί, id est, & qui per totum corpus fiunt similiter illis, qui circa caput, & collum praui sunt.

8 Et eum qui in reliquo. Nomine ventris varias corporis nostri cauitates complecti Hippocr. & Erotianus in Onomast. & Gal. compluribus in locis testati sunt, sed & illud quoque non est ignorandum, vt Stephanus Atheniensis in huiusce loci expositione monuit, Hippocratem non solum stomachum, intestina atque thoracem appellare ventrem, sed & lienem & iecur ventres hoc in loco vocare, vbi manifestè de hypocondrijs in quibus ea continentur, sermonem habet.

9 Quin & iuxta. Hoc in loco mirari subit, quomodo Hippoc. dicat debere ægros egerere faces semel noctu, bis, aut ter in die, atque mane plura, quasi homines eo tempore consueuerint ita facere, nam licet temporibus nostris magna pars hominum plura mane egerant, paucos tamen inuenias, quorum aluus bis, aut ter in die deijciat, paucissimos qui noctu. Sed forsan Hippocrates voluit docere, quod si qui sunt, qui sæpius in die comedant, toties eos debere egerere, quoties edunt, vt unicuique coctioni sua correspondeat excrementorum expulsio, quanquam etiam si ita legatur, vt in manuscripto codice antiquo, πλεῖστον δὲ ὑπείτω ἐπὶ τὸ πρωΐ, vt particula πλεῖστον aduerbialiter posita sit, sensus commodior erit, uidelicet ut plurimum homines debere mane faces egerere, sicuti maior hominum pars consueuit.

10 Considerare vero oportet. Notat hoc in loco Stephanus Atheniensis, nomine nebulæ Hippocratem abusiue intellexisse hypostasim. Cæterum Erotianus in Onom. inquit νεφέλας apud Hippocratem esse subpinguia quædam excrementis supernatantia, aliquando viridia, aliquando vero

flaua,

flaua, vel quouis alio modo colorata, ductam autem esse vocem metaphoricè, à nubibus, quæ in cœlo mouentur.

11 Præstat tamen. *Hoc ferè perpetuum est in medicina faciendum præceptum, vt nullum Chirurgicum opus aggrediamur, priusquam aluus ab excrementis emundata sit: & quanquam Hippoc. interdum à venæ sectione clysterem infundi iubeat, id tamen tunc potissimum videtur agendum, vel vbi aluus antea sponte deiecerit, sed non pro præsenti necessitate, vel vbi celeritate in mittendo sanguine opus est.*

12 Atsi quid ederit. *Vbi ventriculus nauseabundus est, nihil perinde concitat ad vomitum atque cibus quiuis sumptus is præsertim, qui suapte natura stomacho, alioqui valenti vomitum ciet, cuiusmodi brodia tepida, præsertim pinguia esse solent. Sic Gal. in commen. ad primum de ratione victus in ac: oua ventriculum subuertere prodidit, quæ alioquin eo vitio carent, præsertim si vt sanitas postulat, coquantur.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

Argumentum Primi Epidemiorum.

Austrina cœli constitutio, quales procrearit morbos, quales humida & aquilonia, & qui morbi quibus anni temporibus orti; ex quibus iidem dignoscantur, eorumq; varij mores & natura, cum nonnullis ægrotantium historijs.

SECTIO PRIMA.

Constitutio temporis prima.

A 1 IN Thaso autumni tẽpore, circa æquinoctium & sub pleiadas, aquæ multæ, aſsiduę, molles, velut in austrinis: Hyems austrina: parui venti aquilonares, squalores: & oĩno hyems, quale ver fieri solet: ver aũt austrinum, frigidũ, pluuiæ: æstas plerunque nubila, aquarum inopia. etesię parum, modicè, sparsim spirarunt. Quum autem totus
B hic aeris status ad austrina vergeret, ac cum siccitatibus fieret: ante ver quidẽ ex priore statu, subcontrario & aquilonio emergente, paucis obortæ sunt febres ardẽtes: atq; his omnino boni status: & paucis sanguis erupit, neque ex his moriebãt. Tubercula verò circa aurem alterã multis erãt, plurimis ex vtrisque, citra febrem erectè obambulantibus: quibusdam verò etiã

parum

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις πρώτη.

1 ΕΝ Θάσῳ φθινοπώρου περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ πληϊάδα, ὕδατα πουλλὰ, ξυνεχέα, μαλθακὰ*, ὡς ἐν νοτίοισι. Χειμὼν νότιος. σμικρὰ πνεύματα βόρεια, αὐχμοί. τὸ σύνολον εἰς γε χειμῶνα, ὁκοῖον ἦρ γίνεται. Ἦρ δὲ νότιον, ψυχινόν. μικρὰ ὕσματα. Θέρος ὡς τὸ πολὺ ἐπινέφελον. ἀνυδρίαι. ἐτησίαι ὀλίγα σμικρὰ διεσπασμένως ἔπνευσαν. Γενομένης δὲ τῆς ἀγωγῆς ὅλης ἐπὶ τὰ νότια, καὶ μετὰ αὐχμῶν, πρωῒ μὲν τοῦ ἦρος ἐκ τῆς πρόσθεν καταστάσιος ὑπεναντίης καὶ βορείου γενομένης, ὀλίγοισιν ἐγένοντο καῦσοι. καὶ τουτέοισι* πάντη εὐσταθέες. καὶ ὀλίγοισιν ἡμορράγεεν. οὐδ' ἀπέθνησκον ἐκ τουτέων. Ἐπάρματα δὲ παρὰ τὰ ὦτα, πολλοῖσιν ἑτερόρροπα,* καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τοῖσι πλείστοισιν ἀπύροισιν ὀρθοστάδην. Ἔστι δὲ οἷς καὶ

μικρὰ

Vet. Cod. * μαλθακῶς. * πάνυ. * ἰῶ.

Vet. Cod.

σμικρὰ ἐπεθερμαίνοντο. κατέσβη πᾶσιν ἀσινέως· οὐδ' ἐξεπύησεν οὐδενὶ, ὥσπερ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων. Ἦν δὲ ὁ τρόπος αὐτέων, χαῦνα, μεγάλα, κεχυμένα, οὐ μετὰ φλεγμονῆς. Ἀνώδυνα πᾶσιν ἀσήμως ἠφανίσθη. Ἐγένετο δὲ ταῦτα, μειρακίοισιν, νέοισιν, ἀκμάζουσι. καὶ τούτων τοῖσι περὶ παλαίστρην, καὶ γυμνάσια πλείστοισιν. γυναιξὶ δὲ ὀλίγῃσιν ἐγένετο. Πλείστοισι δὲ βῆχες ξηραί· βήσσουσι καὶ οὐδὲν ἀνάγουσι. καὶ φωναὶ βραγχώδεες, οὐ μετὰ πολύ. Τοῖσι δὲ καὶ μετὰ χρόνον. Φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης ἐς ὄρχιν ἑτερόρροπαι. τοῖσι δὲ ἐς ἀμφοτέρους. Πυρετοί τοῖσι μὲν, τοῖσι δ' οὔ. ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείστοισι. Τὰ δ' ἄλλα ὁκόσα κατ' ἰητρεῖον, ἀνόσως διῆγον. Περὶ δὲ τοῦ θέρεος ἀρξάμενοι, καὶ διὰ θέρεος, καὶ κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ τῶν ἤδη πολὺν χρόνον ὑποφθειρομένων, φθινώδεες κατεκλίθησαν. ἐπεὶ καὶ τοῖσιν ἐνδοιαστῶς ἔχουσι, πολλοῖσι ἐβεβαίωσε τότε. Ἐστὶ δ' οἷσιν ἤρξατο πρῶτον, τουτέοισιν ἔρρεψεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων. καὶ τῶν κατακλιθέντων οὐκ οἶδ' εἴ τις καὶ μέτριον χρόνον διεγένετο. ἀπέθνησκον δὲ ὀξυτέρως, ἢ ὡς εἴθισται διάγειν τὰ τοιαῦτα. ὡς τά γε ἄλλα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα, εὐφόρως ἤνεγκαν, καὶ οὐκ ἀπέθνησκον· περὶ ὧν γεγράψεται. μοῦνον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νοσημάτων τοὺς πολλοὺς τὸ φθινῶδες ἔκτεινεν. Ἦν δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων τὰ παθήματα τοιάδε. Φρικώδεες πυρετοί, ξυνεχέες, ὀξέες, τὸ μὲν ὅλον οὐ διαλείποντες, ὁ δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος· τὴν μίαν κουφότερον, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι. καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. Ἱδρῶτες δὲ αἰεί, οὐ δι' ὅλου. Ψύξις ἀκρέων πολλή, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. Κοιλίαι ταραχώδεες, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι. πυκνὰ ἀνίσταντο. Οὖρα δὲ λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἄπεπτα, καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα καὶ μικρὴν ὑπόστασιν, οὐ καλῶς καθιστάμενα, ἀλλ' ὠμῇ τινὶ καὶ ἀκαίρῳ ὑποστάσει. Ἔβησσον δὲ μικρὰ καὶ πυκνά, πέπονα, κατ' ὀλίγον μόλις ἀνάγοντες. Οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα ξυμπίπτοι, οὐδ' ἐς ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὠμὰ πτύοντες. Φάρυγγες δὲ *πλείστοισι τούτων ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τέλεος, ἐπώδυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς. Ῥεύματα σμικρά, λεπτά, δριμέα. ταχὺ τηκόμενοι καὶ κακούμενοι. ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων *διὰ τέλεος, ἄδιψοι, καὶ παράληροι πολλοὶ περὶ θάνατον. περὶ μὲν τὰ φθινώδεα, ταῦτα. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη, καὶ φθινόπωρον, πυρετοὶ πολλοί, καὶ ξυνεχέες, οὐ βίαιοι. μακρὰ δὲ νοσέουσιν, οὐδὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως διάγουσιν ἐγένοντο. Κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι πάνυ εὐφόρως, καὶ οὐδὲν ἄξιον λόγου προσέβλαπτον. Οὖρά τε τοῖσι πλείστοισιν, εὔχροα μὲν, καὶ καθαρά. λεπτὰ δὲ, καὶ μετὰ χρόνον, περὶ κρίσιν πεπαινόμενα. Βηχώδεες οὐ λίην. οὐδὲ τὰ βησσόμενα δυσκόλως· οὐδ' ἀπόσιτοι. ἀλλὰ καὶ διδόναι πάνυ ἐνεδέχετο. Τὸ μὲν οὖν ὅλον ὑπενόσεον οἱ φθινώδεες, οὐ τὸν φθινώδεα τρόπον. πυρε-

*τοῖσι.

*διετέλεον.

parũ incaleſcebãt. Extincta ſunt oĩbus abſq; nocumento: neq; cuiquam ſuppurarunt, quẽadmodum ea quæ ex alijs cauſis ſunt oborta. Erat aũt natura ipſorũ hęc: laxa erãt, magna, diffuſa, nõ cũ inflãmatione, doloris exortia: oĩbus obſcure euanuerũt. Fiebant aũt hæc adoleſcentibus, iuuenibus, ĩ vigore cõſtitutis, & ex his plurimis qui circa palæſtrã & gymnaſia excercebãtur: mulieribus vero paucis fiebãt. Plurimis vero tuſſes ſiccæ, qui tuſſiebãt & nihil reiectabãt, & voces nõ lõge poſtea raucoſæ. Quibuſdã vero ẽt interpoſito tẽpore inflãmationes cũ dolore, in altero teſticulo, quibuſdã in vtroque: Et alijs quidẽ febres, alijs nõ. Hæc aũt plurimis laborioſe fiebãt: De cætero vero, quãtũ ad ea attinet, q̃ in officina medica ad chirurgiã pertinẽtia fiũt, ſine morbo degebãt. At verò ante æſtatis initiũ, & pæſtatẽ ac hyemẽ, multi ex his qui lõgo iam tpe ſubcorrupti erãt, tabidi decubuerũt. nã & multis qui ambigui erãt, tũc tabes cõfirmata eſt: q̃buſdã vero primũ cępit: & his natura ad tabẽ vergebat. Moriebant aũt multi & plurimi ex his: Et de his qui decubuerũt, haud ſcio an qs ẽt modico tpe ſuperuixerit. moriebãtur aũt citius, q̃ tales morbi trãſigere ſolẽt. nam alios & lõgiores, et cũ febribus cõiunctos, facile ferebãt, & nõ moriebant: de quibus paulo pòſt ſcribetur: ſolus.n. & maximus ex his qui tũ vi-
2 gebãt, tabidus morbus multos occidit. Erãt aũt plurimis ipſorũ affectiones hmõi: febres horridæ, cõtinuæ, acutæ, ĩ totũ nõ intermittẽtes. Modus aũt erat ſemitertianus, vna die leuiores, altera amplius exacerbeſcẽte, et in ſumma acutiores increbeſcẽtes: Sudores vero ſemp, nõ p totũ: Frigiditas extremitatũ multa, & q̃ vix recaleſceret: Alui turbatæ, bilioſæ, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus: frequenter ad exonerãdos ſe ſurgebãt: Vrinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ: aut craſſitudinẽ habẽtes, & ſubſidentiã paruã, nõ probe deſidẽtes, ſed cũ cruda quadã ac intẽpeſtiua ſubſidẽtia. Tuſſiebãt autẽ, pauca, cõdenſata, cõcocta, paulatim vix educẽtes. Quib9 vero violẽtiſſima accidiſſẽt, his neq; modicè cõcoctio aderat, ſed crũda ſpuere pſeuerabãt. Fauces aũt plurimis horũ ab initio, & ppetuo dolebãt, ruborẽ habẽtes cũ inflãmatione: fluxiões paruæ, tenues, acres. Breui colliqueſcebãt, & affligebãtur, oẽs cibos ppetuo faſtidiẽtes; ſitis exortes, & deliri multi prope mortẽ. Et circa tabidos quidẽ hæc. Cęterũ æſtate iã & autũno, febres multæ, cõtinuę, nõ violẽtę, diu quidẽ ægrotãtibus, nõ aũt aliàs ita male habẽtibus oboriebant. Plurimis alui turbatæ, ita vt valde tolerãter ferrẽt, & nihil memorabile lędebant. Vrinæ itẽ plurimis boni q̃dẽ coloris & puræ: verũ tenues, & poſt aliquod tps circa iudicationẽ cõcoctę. Tuſſiebãt aũt nõ valde, neq; ea, q̃ p tuſſim reiectabant, difficultatẽ exhibebãt: neq; cibũ faſtidiebãt, ſed ẽt valde licebat ipſis offerre. In ſumma ſubægrotabãt tabidi, nõ tabido mõ, febribus

A B C D

A febribus horridis parum insudantes, aliàs alij, vt qui erroneo modo exacerbarentur, febribus quidem in totum non intermittentibus, sed quæ iuxta naturæ febris tertianæ morem exacerbarentur. Iudicabantur autem quibus inter hos breuissimæ essent, circa vigesimum diem, plurimis circa quadragesimum: multis circa octuagesimum: quibusdam neque sic, sed vago modo & absque iudicatione deficiebant: horum autem plurimis febres rursus non multum tempus intermittentes reuersæ sunt. Ex recidiuis autem in iisdem circuitibus iudicabantur. Multis vero ipsorum producebantur, vt sub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porrò in hac temporis constitutione descri-
B ptis, solis tabidis lethalia acciderũt: in alijs omnibus leuiter ferebantur, atq; in alijs febribus nil eueniebat lethale.

πυρετοῖσι φρικώδεσι σμικρὰ ἐφιδροῦντες, ἄλλοτε ἄλλοι ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως: (Vet. Cod.) τὸ μὲν ὅλον, οὐκ ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ τριταιοφυέα τρόπον, ἐκρίνετο δὲ τουτέων, οἷσι τὰ βραχύτατα γίνοιτο, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην: τοῖσι δὲ πλείστοισι, περὶ τεσσαρακοστήν. πολλοῖσι δὲ, περὶ ὀγδοηκοστήν. ἔστι δ᾽ οἷσιν, οὐδ᾽ οὕτως, ἀλλὰ πεπλανημένως τε, καὶ ἀκρίτως ἐξέλιπον. τουτέων δὲ τοῖς πλείστοισιν οὐ πολὺν διαλιπόντες χρόνον, ὑπέστρεψαν οἱ πυρετοὶ πάλιν. ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων ἐν τῇσι αὐτῇσι περιόδοισιν ἐκρίνοντο. Πολλοὶ δὲ αὐτέων ἀνήγαγον, ὥστε καὶ ὑπὸ χειμῶνα νοσέειν. ἐκ πάντων δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, μούνοισι τοῖσι φθινώδεσι θανατώδεα ξυνέπεσεν, ἐπὶ τοῖσί γε ἄλλοισιν εὐφόρως πᾶσι, καὶ θανατώδεες ἐν τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγίνοντο.

SECTIO SECVNDA.

Constitutio temporis secunda.

In Thaso ante autumnum tempestates non tempestiuè, sed derepente in aquilonijs, & austrinis multis, humidæ & præerumpentes. Huiusmodi vero durabant vsq; ad pleiada, & sub pleiade. Hyems autem aquilonia: Aquæ multæ, largæ, magnæ: Niues: Plerunque mixta aeris serenitas: & hæc quidem fiebant omnia: fri-
C gora verò non admodum intempestiua. Iam verò post brumale solstitium, & quando fauonius spirare incipit, posterior hyems magna erat, aquilonia multa. Niues, & aquæ assiduè multæ, & cœlum procellosum ac nubilũ. Hæc autẽ durabant & nõ remittebant vsq; ad æquinoctium. Ver autem frigidũ, aquiloniũ, aquosum, nubilum: Aestas nõ valde æstuosa fiebat: Etesiæ assiduè spirarunt: Mox circa arcturum in aquilonijs, aquæ valde multæ. Quum autẽ annus totus humidus & frigidus & aquilonius esset, per hyemem sano modo plerunq; habebant: ante ver autem multi quidem, & plurimi morbide degebant. Primùm igitur cœperunt lippitudines fluidæ, dolorosæ, humidæ, cru-
D dæ. Lemæ paruæ & multis difficulter erumpentes plurimis reuertebantur: defecerunt sero ad autumnum. Aestate iam & autumno, lienteriæ, & dysenteriæ, & tenesmi, & alui profluuia ex biliosis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus: quibusdã verò etiam aquosis. Multis aũt & vrinæ fluxiones cũ dolore biliosę, aquosæ, ramentosę, purulentæ, cum stillicidio, non renales, sed his alia pro alijs. Vomitus pituitosi, biliosi, & ciborum crudorum reiectiones: Sudores: Omnibus vndiquaq; multa humiditas. Fiebant autem hæc multis erectè obambulantibus, non febrientibus: multis itẽ febrientibus, de quibus paulo pòst scribetur. In quibus autẽ omnia hæc pręscripta apparebant cum dolore, tabidi

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κατάστασις δευτέρα.

Ἐν Θάσῳ πρωῒ τοῦ φθινοπώρου, χειμῶνες οὐ κατὰ καιρὸν, ἀλλ᾽ ἐξαίφνης ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισι πολλοῖς, ὑγροὶ καὶ προεκρηγνύμενοι. Ταῦτα δὴ ἐγένετο τοιαῦτα, μέχρι πληϊάδος δύσεως, καὶ ὑπὸ πληϊάδα. Χειμὼν δὲ βόρειος: ὕδατα πολλὰ, λάβρα, μεγάλα. χιόνες. μιξαίθρια τὰ πλεῖστα. ταῦτα δὲ ἐγένοντο μὲν πάντα, οὐ λίην δὲ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων. Ἤδη δὲ μεθ᾽ (* ψύξεων.) ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, καὶ ἡνίκα ζέφυρος πνέειν ἄρχεται, ὀπισθοχειμῶνες μεγάλοι, βόρεια πολλά. χιὼν καὶ ὕδατα ξυνεχῶς πουλλά. καὶ οὐρανὸς λαιλαπώδης, καὶ ἐπινέφελος. ταῦτα δὲ ξυνέτεινε, καὶ οὐκ ἀνίει μέχρις ἰσημερίης. Ἦρ δὲ ψυχρὸν, βόρειον, ὑδατῶδες, ἐπινέφελον. Θέρος οὐ λίην καυματῶδες ἐγίνετο. Ἐτησίαι ξυνεχῶς ἐπνευσαν. ταχὺ δὲ περὶ ἀρκτοῦρον. ἐν βορείοισι πολλὰ πάλιν ὕδατα. Γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ, καὶ βορείου, κατὰ χειμῶνα μὲν, ὑγιηρῶς εἶχον τὰ πλεῖστα. περὶ δὲ τὸ ἦρ, πολλοί τινες, καὶ οἱ πλεῖστοι διῆγον ἐπινόσως. (* ἐπιπόνως.) ἤρξαντο μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὀφθαλμίαι ῥοώδεες, ὀδυνώδεες, ὑγραὶ, ἄπεπτοι, σμικραὶ λημίαι πολλοῖσι (* ἀπέπλως) δυσκόλως ἐρρηγνύμεναι, τοῖσι πλείστοισιν ὑπέστρεφον. Ἀπέλιπον ὀψὲ πρὸς τὸ φθινόπωρον. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ τὸ φθινόπωρον, δυσεντεριώδεες, καὶ τεινεσμοὶ, καὶ λειεντεριώδεες, καὶ διάρροιαι χολώδεες, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι, καὶ δακνώδεσιν, ἔστι δ᾽ οἷσι καὶ ὑδατώδεες. Πολλοῖσι δὲ καὶ περίρροιαι μετὰ πόνου χολώδεες, ὑδατώδεες, ξυσματώδεες, πυώδεες, στραγγουριώδεες, οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τούτοισιν ἀντ᾽ ἄλλων ἄλλα. Ἔμετοι χολώδεες, φλεγματώδεες, καὶ σιτίων ἀπέπτων ἀναγωγαί. Ἱδρῶτες πᾶσι πάντοθεν. πουλὺς ὁ πλάδος. ἐγένετο δὲ ταῦτα πουλλοῖσιν, ὀρθοστάδην ἀπύροισιν. Πολλοῖσι δὲ πυρέττουσι (* πυρετοῖσι.) περὶ ὧν γεγράψεται, ἐνίοισι τε ἐπεφαίνοντο πάντα τὰ ὑπογεγραμμένα. μετὰ πόνου φθινώ-

Vet. Cod. φθινώδεες. ἤδη δὲ φθινοπώρου, καὶ ὑπὸ χειμῶνα πυρετοὶ ξυνεχέες. καὶ τοῖσιν αὐτέων ὀλίγοισι καυσώδεες, ἡμερινοί, νυκτερινοί, ἡμιτριταῖοι,* ἀκριβέες, τεταρταῖοι, πλανῆτες. Ἕκαστοι δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων πυρετῶν, πολλοῖσιν ἐγένοντο. οἱ μὲν οὖν καῦσοι, ἐλαχίστοισί τε ἐγίνοντο, καὶ ἥκιστα τῶν καμνόντων οὗτοι ἐπόνησαν. οὔτε γὰρ αἱμοῤῥάγεει εἰ μὴ πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγοισιν, οὔτε οἱ παράληροι: τά τε ἄλλα πάντα εὔφορα, ἐκρίνετο δὲ τουτέοισιν πάνυ εὐτάκτως. Τοῖσι πλείστοισι ξὺν τῇσι διαλιπούσῃσιν ἐν ἑπτακαίδεκα ἡμέρῃσιν. οὐ δὲ ἀποθανόντα οὐδένα οἶδα τότε ἐν καύσῳ: οὐ δὲ φρενιτικὰ τότε γινόμενα. Οἱ δὲ τριταῖοι, πλείους μὲν τῶν καύσων, καὶ ἐπιπονώτεροι, εὐτάκτως δὲ τούτοισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρας περιόδους: ἐν ἑπτὰ δὲ τελέως ἐκρίθησαν. οὐδ' ὑπέστρεψεν οὐδ' ἑνὶ τούτων. Οἱ δὲ τεταρταῖοι, πολλοῖσι μὲν ἐξ ἀρχῆς, ἐν τάξει τεταρταίου, ἤρξαντο. Ἐστι δ' οἷς οὐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν καὶ νοσημάτων ἀποστάσιες ἐς τεταρταίους ἐγένοντο. μακρὰ δὲ καὶ ὡς εἰώθασι τουτέοισι, καὶ ἔτι μακρότερα ξυνέπιπτεν. Ἀμφημερινοὶ δὲ, καὶ νυκτερινοί, καὶ πλανῆτες πολλοῖσι πολλοί. καὶ πουλὺν χρόνον παρέμενον, ὀρθοστάδην τε καὶ κατακειμένοισι. Τοῖσι πλείστοισι τουτέων ὑπὸ πλειάδα, καὶ μέχρι χειμῶνος οἱ πυρετοὶ παρείποντο. σπασμοὶ δὲ πουλλοῖσι, μᾶλλον δὲ παιδίοισιν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπύρεσσον. καὶ ἐπὶ πυρετοῖσιν ἐγίνοντο σπασμοί. χρόνια μὲν τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἀβλαβέα δὲ, εἰ μὴ* τοῖσι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ὀλεθρίως ἔχουσιν. Οἱ δὲ ξυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ πᾶσι τριταιοφυέα τρόπον. Μίαν ὑποκουφίζοντες, καὶ μίαν παροξυνόμενοι, πάντων βιαιότατοι τῶν τότε γενομένων. καὶ μακρότατοι, καὶ μετὰ πόνων μεγίστων γενόμενοι. πρηέως ἀρχόμενοι, τὸ ὅλον ἐπιδιδόντες αἰεὶ, καὶ παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισι. καὶ ἀνάγοντες ἐπὶ τὸ κάκιον σμικρὰ διακουφίζοντες. καὶ ταχὺ πάλιν ἐξ ἐπισχέσιος βιαιότερον παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ κακούμενοι. Ῥίγεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως, καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο: ἐλάχιστα δὲ, καὶ ἥκιστα τουτέοισιν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν, μέζω. ἱδρῶτες πολλοί. τουτέοισι δὲ ἐλάχιστοι, κουφίζοντες οὐδὲν, ἀλλ' ὑπεναντίον, βλάβας φέροντες. ψύξις πολλὴ τουτέοισιν ἀκρέων, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. οὐ δὲ ἄγρυπνοι τὸ σύνολον μάλιστα οὗτοι. καὶ πάλιν κωματώδεες. Κοιλίαι πᾶσι μὲν ταραχώδεες καὶ κακαὶ, πολὺ δὲ τουτέοισι κάκισται. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἢ λεπτὰ, καὶ ὠμὰ καὶ ἄχροα, καὶ μετὰ χρόνον σμικρὰ πεπαινόμενα κρισίμως, ἢ πάχος μὴ ἔχοντα, θολερὰ δὲ, καὶ οὐδὲν καθιστάμενα, οὐδ' ὑφιστάμενα, οὐδὲ πεπαινόμενα, ἢ σμικρὰ καὶ κακὰ, καὶ ὠμὰ τὰ ὑφιστάμενα. κάκιστα δὲ ταῦτα πάντα. Βῆχες μὲν παρείποντο τοῖσι πυρετοῖσι. γράψαι δὲ οὐκ ἔχω βλάβην, οὐδ' ὠφελείην γενομένην διὰ βηχὸς τότε. χρόνια μὲν οὖν καὶ δυσχερέα, καὶ πάνυ ἀτάκτως, καὶ πεπλανημένως,

*τριταῖοι.

*ἐπὶ.

tabidi fiebant. Iam verò autumno & sub hyemem, febres continuæ, & quibusdã ipsorũ paucis ardentes, diurnæ, nocturnæ, semitertianæ, tertianæ exquisitæ, quartanę, erroneę. Singulę verò prædictę febres multis fiebant. At ardẽtes & paucissimis obortæ sunt, & ex ægrotis hi minimũ laborauerunt: (neque.n. sanguis erupit, nisi valde parũ, & paucis:) neque delirabant: aliaq; omnia tolerabilia erant. Iudicabãtur autem plurimis valde bono ordine, cũ intermittentibus in septem ac decem diebus. Neq; mortuum aliquem tunc in febre ardente noui, neq; phrenitim tunc cuiquam factam scio. At verò tertianæ plures quidem quàm ardentes febres erant ac grauiores, verùm ordinate in his omnibus, à prima accessione quatuor circuitus habebant, in septem autem perfecte iudicabãtur, neque vlli horum reuersæ sunt. Quartanæ verò multis quidem ab initio ex ordine quartanę cœperunt. Quibusdam autem non paucis, ex aliis febribus ac morbis degenerationes in quartanas fiebãt: atque hos diu, quemadmodum solent, & adhuc diutius tenebant. Quotidianæ, & nocturnę, & erroneę multę, multis & multo tempore permanebant, & erecte obambulantibus, & decumbentibus. Plurimos horum sub pleiada, & vsque ad hyemem, febres consequebantur. Multos conuulsiones, magis autẽ pueros ab initio: & febriebant: & in febribus conuulsiones fiebant: & erant hæc plerisq; diuturna, verùm innocua, nisi ad hęc, etiã ex alijs omnibus pernicies adesset. At continuæ quidem in totum, & nihil intermittentes, exacerbescẽtes autem omnibus ad naturę tertianæ modũ, vna die subleuantes, & vna exacerbescentes, omniũ quæ tunc fiebant violentissimæ erant, & longissimæ, ac cum maximis doloribus, leniter auspicantes, & in totum semper augescẽtes, & in iudicatorijs diebus exacerbescentes, & in peius procedentes, parum alleuantes, & statim rursus ex intermissione violẽtius exacerbescẽtes, in iudicatorijs plerunq; diebus peiores euadentes. Rigores verò omnibus quidem inordinate, & erroneo modo fiebant, parcissime aũt & minime his. Verùm in alijs febribus maiores. Sudores multi, his minimi, nihil alleuãtes, sed subcontrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatum his multa, & vix recalescẽs. Neq; somni in totũ, maxime verò hi etiã rursus soporosi. Ventres aũt omnibus turbati & mali, his aũt lõge pessimi. Vrinæ verò plurimis horũ aut tenues, & crudę, & decolores, & post tẽpus parũ cõcoctę iudicatorio modo: aut crassitudinẽ quidẽ habẽtes, verũ turbatę, neque cõsistentes, neq; subsidentes, neq; cõcoctæ: aut paucę, & crudę, ac malę, & subsidẽtes. Pessimę aũt hę oẽs. Et tusses quidẽ febres comitabantur. Verũ non habeo qđ scribã, an detrimentũ aut vtilitas tũc ex tussi cõtigerit. Diuturna igitur & molesta, & valde inordinate ac erroneo more,

A B C D

A more, & citra iudicationē, plurima horū per-
seuerabant, tum his qui perniciosè habebant,
tum his qui non: si enim aliquos ipsorum pau-
lulum relinqueret, statim rursus reuertebatur.
Quibusdam verò paucis ipsorum iudicabatur,
quibus breuissime adessent, circa octogesimā
diem: & horum aliquibus reuersa sunt, vt plu-
rimi ipsorum per hyemem adhuc ęgrotarint.
Plurimis aūt citra iudicationē defecerunt. Hęc
verò pariter acciderunt, & his qui superstites
manserunt, & qui non. Quum aūt multa & va- 3
ria fieret iudicationis impeditio ex morbis,
maximum ēt ac pessimū signū perpetuo comi-
tabatur, ꝙ plerięq; oēs cibos fastidirēt, & ex his
maxime hi, quibus ēt alia exitialia erant. Siti-
B culosi verò non adeò intempestiue in his febri-
bus erant. Quum verò tēpus produceretur, &
dolores essent multi, ac colliquatio mala, his
abscessus succedebant, aut maiores quā vt ferre
possent, aut minores quàm vt quicquā prodes-
sent: sed statim recurrerent, & ad peius courge-
rent. Erant aūt quę his fiebant hęc dysenterię,
tenesmi, lienterię, & alui profluuia: quibusdā
ēt hydropes, partim cum his, & partim absque
his. Quicquid autē ex his violenter accedebat,
statim vires deijciebat: aut rursus nihil prode-
rat. Papulæ paruę, & nō pro dignitate rationis
excretionis morborū, & statim rursus euane-
scentes. Aut iuxta aures tumores, qui nō solue-
bantur, & nullā de se significationē prębebāt.
C Quibusdā in articulos, maxime verò in coxē-
dicem, paucis iudicatorio modo cessantes, &
statim rursus ād priorē statum inualescentes.
Moriebātur aūt ex omnibus, & plurimi ex his
pueri iam ablactati, & maiores natu, octennes
ac decennes, & nondum puberes. Fiebant aūt
hęc his, nō sine prius scriptis. Priora verò mul-
tis sine his. Solum verò bonū & maximū inter
ea quę fiebant signū, & quod plurimos in ma-
ximis periculis constitutos liberauit, quibus ad
vrinę stillicidium conuertebantur, & ad hoc
abscessus fiebant. Accidit aūt plerisque vrinę
stillicidium, maxime his ętatibus: fiebat & alijs
multis, tum erectè obambulātibus, tum in mor-
bis. Statim verò ēt magna quędā mutatio om-
D nium his fiebat. Alui enim etiamsi humectę
essent, maligno modo mox sistebātur, cibosq;
oēs libentes sumebant. Et febres postea mites
erant. Verùm vrinę stillicidium his diuturnū
& laboriosum erat. Vrinę verò his erant mul-
tę, crassę, varię, rubrę, purulentę cum dolore.
Atq; hi oēs superstites māserunt, & nullum ex
his mortuum noui. Quęcunq; verò non peri-
culosè fiunt, concoctiones excrementorū oēs
vndiquaq; tempestiuas aut bonas, & iudicato-
rios abscessus, considerare oportet. Cōcoctio-
nes celeritatē iudicationis, & securā sanitatem
significant: Cruda verò & inconcocta, & in
malos abscessus conuersa, aut iudicationis sub-
lationem, aut dolores, aut diuturnitatem, aut
mor-

μένως, καὶ ἀκρίτως τὰ πλεῖστα τουτέων διετέλει Vet. Cod.
γινόμενα, καὶ τοῖσι πάνυ ὀλεθρίως ἔχουσι, καὶ τοῖ-
σι μή. εἰ γάρ τινας αὐτέων διαλίποιεν σμικρὸν,
ταχὺ πάλιν ὑπέστρεφον. Ἔστι δὲ οἷσιν ἔκρινεν
αὐτέων ὀλίγοισιν, οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο
περὶ ὀγδοηκοστὴν ἐοῦσι, καὶ τουτέων ἐνίοις ὑπέ-
στρεφεν, ὥστε κατὰ χειμῶνα τοὺς πλείους αὐτέων
ἔτι νοσέειν. Τοῖσι δὲ πλείστοισιν ἀκρίτως ἐξέ-
λιπον. ὁμοίως δὲ ταῦτα συνέπιπτε τοῖσι περι-
γινομένοισι, καὶ τοῖσιν οὔ. Πολλῆς δέ τινος γινο-
μένης ἀκρισίης, καὶ ποικίλης * ἐν τῶν νουσημά- * ἐπὶ.
των, καὶ μεγίστου μὲν σημείου, καὶ κακίστου διὰ τέ-
λεος παρεπομένου τοῖσι πλείστοισιν, ἀποσίτους
εἶναι πάντων γευμάτων, μάλιστα δὲ τουτέων,
οἷσι καὶ τἄλλα ὀλεθρίως ἔχοι. Διψώδεες οὐ λίην
ἀκαίρως ἦσαν ἐπὶ πυρετοῖσι τούτοισι. Γενομένων
δὲ χρόνων μακρῶν, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ κα-
κῆς ξυντήξιος, ἐπὶ τουτέοισιν ἀποστάσιες ἐγίνον-
το, ἢ μείζους, ὥστε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείους
ὥστε μηδὲν ὠφελέειν, ἀλλὰ ταχὺ παλινδρο-
μέειν, καὶ ξυνεπείγειν ἐπὶ τὸ κάκιον. ἦν δὲ του-
τέοισι τὰ γινόμενα, δυσεντεριώδεα, καὶ τεινεσμοὶ
καὶ λειεντερίαι, καὶ ῥοώδεες. ἔστι δ' οἷσι καὶ ὕδρω-
πες, μετὰ τούτων, καὶ ἄνευ τούτων ἄσαι. Ὅ, τι
δὲ περιγίνοιτο* τούτων βιαίως, ταχὺ ξυνήρει*, * παραγενόμενον.
ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ μηδὲν ὠφελέειν. Ἐξανθήματα * συναιρεῖν.
μικρὰ, καὶ οὐκ ἀξίως τῆς περιβολῆς τῶν νουσημά- * ἐκκρίσεως.
των, καὶ ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα, ἢ παρὰ τὰ
ὦτα οἰδήματα μὴ λυόμενα*, καὶ οὐδὲν ἀποσημαί-
νοντα. Ἔστι δ' οἷσι ἐς ἄρθρα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ * μολυνόμενα.
ἰσχίον, ὀλίγοισι κρισίμως ἀπολιπόντα, καὶ ταχὺ
πάλιν ἐπικρατυνόμενα ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἕξιν.
Ἔθνησκον δὲ ἐκ πάντων μὲν, πλεῖστοι δὲ ἐκ του-
τέων παιδία, ὅσα ἀπὸ γάλακτος ἤδη, καὶ πρε-
σβύτερα ὀκταετέα, καὶ δεκαετέα: καὶ ὅσα πρὸ
ἥβης. * ἐγίνετο δὲ τούτοισι ταῦτα, οὐκ ἄνευ τῶν * ἦσαν.
πρώτων γεγραμμένων. τὰ δὲ πρῶτα πολλοῖ-
σιν ἄνευ τουτέων. Μοῦνον δὲ χρηστὸν, καὶ μέγιστον
τῶν γινομένων σημείων, καὶ πλείστους ἐρρύσατο
τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, οἷσιν
ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο. καὶ ἐς τοῦτο ἀ-
ποστάσιες ἐγίνοντο. Ξυνέπιπτε δὲ καὶ ἐν τοῖσι
πλείστοισι τὸ στραγγουριῶδες τῇσιν ἡλικίῃσι
ταύτῃσι γίνεσθαι μάλιστα. ἐγίνετο δὲ καὶ τῶν ἄλ-
λων πολλοῖσιν ὀρθοστάδην, καὶ ἐπὶ τῶν νουσημά-
των. ταχὺ δὲ καὶ μεγάλη τις ἡ μεταβολὴ τούτοι-
σι πάντων ἐγίνετο. κοιλίαι τε γὰρ εἰ καὶ τύχοιεν
ἐφυγραινόμεναι, κακοήθεα τρόπον ταχὺ ξυνί-
σταντο. γεύμασί τε πᾶσιν ἡδέως εἶχον. Οἵ τε
πυρετοὶ πρηέες μετὰ ταῦτα. χρόνια δὲ τουτέοι-
σι τὰ περὶ στραγγουρίην, καὶ ἐπίπονα ἦν. Οὖ-
ρα δὲ τουτέοισιν ἦν πουλλὰ, παχέα, καὶ ποικίλα,
καὶ ἐρυθρὰ, μυξόπυα μετ' ὀδύνης. περιεγίνοντο.
δὲ πάντες οὗτοι. καὶ οὐδένα τουτέων οἶδα ἀποθανόν-
τα, ὁκόσα δὲ ἀκινδύνως. Πεπασμοὺς τῶν ἀπιόν-
των πάντας πάντοθεν ἐπικαίρους, ἢ καλὰς καὶ κρι-
σίμους ἀποστάσιας, σκοπέεσθαι. Πεπασμοὶ ταχυ-
τῆτα κρίσιος καὶ ἀσφαλέην ὑγείην σημαίνου-
σιν. Ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα, καὶ ἐς κακὰς ἀποστά-
σιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ
θανά-

Vet. Cod. θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. Ὅτι δὲ τουτέων ἔσται μάλιστα, σκεπτέον ἐξ ἄλλων. Λέγειν τὰ προγινόμενα· γινώσκειν τὰ παρεόντα· προλέγειν τὰ ἐσόμενα· μελετᾶν ταῦτα. ἀσκεῖν περὶ τὰ νουσήματα, δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. Ἡ τέχνη διὰ τριῶν, τὸ νούσημα, ὁ νοσέων, καὶ ὁ ἰητρὸς. ὁ ἰητρὸς, ὑπηρέτης τῆς τέχνης. ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νουσήματι τὸν νοσεῦντα μετὰ τοῦ ἰητροῦ χρή. Τὰ περὶ κεφαλὴν, καὶ τράχηλον ἀλγήματα καὶ βαρέα μετ' ὀδύνης, ἄνευ πυρετῶν, καὶ σὺν πυρετοῖσι, φρενιτικοῖσι μὲν σπασμοὶ, καὶ ἰώδεα ἐπανεμέουσιν, ἔνιοι ταχυθάνατοι τούτων. Ἐν καύσοις δὲ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν, οἷσι μὲν τραχήλου πόνος, καὶ κροτάφων βάρος, καὶ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψις, ἢ καὶ ὑποχονδρίου ξύντασις* μετ' ὀδύνης γίγνεται, τουτέοισιν αἱμορραγέειν διὰ ῥινῶν. Οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλης τῆς κεφαλῆς, καρδιωγμοὶ δὲ καὶ ἀσώδεές εἰσιν, ἐπανεμέουσι χολώδεα καὶ φλεγματώδεα* τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν. ἐν τουτέοισι γὰρ οἱ σπασμοὶ μάλιστα. Γυναιξὶ δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἀπὸ ὑστερέων πόνοι. Πρεσβυτέροισι δὲ καὶ ὅσοισιν ἤδη τὸ θερμὸν κρατέεται, παραπληγικὰ, ἢ μανικὰ, ἢ στερήσιες ὀφθαλμῶν.

* οὐ.

* ὡς.

Κατάστασις τρίτη.

Ἐν Θάσῳ, πρὸ ἀρκτούρου ὀλίγον, καὶ ἐπ' ἀρκτούρου, ὕδατα πολλὰ, μεγάλα ἐν βορείοισι. Περὶ δὲ ἰσημερίην καὶ μέχρι πληϊάδος, νότια ὕσματα ὀλίγα.* χειμὼν βόρειος, αὐχμοὶ, ψύχεα πνεύματα μεγάλα, χιόνες. Περὶ δὲ ἰσημερίην, χειμῶνες μέγιστοι. Ἦρ βόρειον, αὐχμοὶ, ὕσματα ὀλίγα, ψύχεα. Περὶ δὲ ἡλίου τροπὰς θερινὰς, ὕδατα ὀλίγα, μεγάλα ψύχεα μέχρι κυνός. μετὰ δὲ κύνα, μέχρις ἀρκτούρου θέρος θερμὸν, καύματα μεγάλα,* οὐκ ἐκ προσαγωγῆς, ἀλλὰ συνεχέα, καὶ βίαια: ὕδωρ οὐκ ἐγένετο: ἐτησίαι ἔπνευσαν περὶ ἀρκτοῦρον. ὕσματα νότια μέχρις ἰσημερίης, ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, κατὰ χειμῶνα μὲν ἤρξαντο παραπληγίαι, καὶ πολλοῖσιν ἐγίνοντο. καὶ τινὲς αὐτέων ἔθνησκον διὰ ταχέων. καὶ γὰρ ἄλλως τὸ νούσημα ἐπίδημον ἦν. Τἆλλα διετέλεον ἄνοσοι. Περὶ δὲ τοῦ ἦρος, ἤρξαντο καῦσοι, καὶ διετέλεον μέχρις ἰσημερίης, καὶ πρὸς τὸ θέρος. Ὅσοι μὲν οὖν ἦρος, καὶ θέρεος ἀρξαμένου αὐτίκα νοσέειν ἤρξαντο, οἱ πλεῖστοι διεσώζοντο. ὀλίγοι δὲ τινες ἔθνησκον. Ἤδη δὲ τοῦ φθινοπώρου, καὶ τῶν ὑσμάτων γενομένων θανατώδεες ἦσαν, καὶ πλέους ἀπώλλυντο. Ἦν δὲ τὰ παθήματα τῶν καύσων, οἷσι μὲν καλῶς, καὶ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι, διὰ τούτου μάλιστα σώζεσθαι. καὶ οὐδένα οἶδα εἰ καλῶς αἱμορραγήσαιεν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ἀποθανόντα. Φιλίσκῳ γὰρ καὶ Ἐπαμίνωνι, καὶ Σιληνῷ τεταρταίῳ, καὶ πεμπταίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν, καὶ ἀπέθανον. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων, περὶ κρίσιν ἐπεῤῥίγεον, καὶ μάλιστα οἷσι μὴ αἱμορραγῆσαι.* ἐπεῤῥίγουν δὲ καὶ οὗτοι καὶ ἐφίδρευν. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἑκταίοισι, ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα,

* σμικρά.

* καὶ.

* αἱμορραγίαι.

mortem, aut eorundẽ recidiuas. Quod verò ex his potiſsimum futurum ſit, ex alijs cõſiderandum eſt. Præterita dicito, præſentia cognoſcito, futura prædicito. Hæc tractato. Exerceto circa morbos duo, vt iuues, aut nõ noceas. Ars ex tribus conſtat, morbo, ægroto, & medico artis miniſtro. Aegrotũ cum medico aduerſari morbo oportet. Capitis & colli dolores ac grauitates cũ dolore, cũ febribus, & ſine febribus, Phreniticis quidẽ conuulſiones: Sed & viroſa vomunt, & quidã ex his ſubito moriuntur. In ardentibus aũt & alijs febribus, quibus colli dolor, & temporũ grauitas, & caligo vertiginoſa circa oculos, aut ẽt præcordiorũ diſtentio, non cum dolore fit, his ſanguis per nares erumpit. Quibus autem grauitates quidẽ totius capitis, oris autem vẽtriculi morſus adſunt, & nauſeabundi ſunt, hi bilioſa & pituitoſa vomunt. Plerunq; verò pueris in talibus afflictionibus conuulſiones fiunt. Mulieribus aũt tum eadẽ, tum ab vteris dolores: Senioribus aũt & quibus iam calor ſuperatur, paraphlegię vocatæ, leues ſiderationes, aut inſaniæ, aut oculorũ priuationes.

A

B

Constitutio temporis tertia.

In Thaſo paulo ante arcturũ, & ſub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquilonijs. Circa ęquinoctiũ aũt & vſq; ad pleiada, auſtrinę pluuiæ paucæ: hyems aquilonia: ſiccitates, frigidi venti, magnæ niues. Circa æquinoctiũ hyemes maximæ. Ver aquiloniũ, ſiccitates, pluuiæ paucæ frigidę. Circa ſolſtitiũ æſtiuũ aquæ paucæ, magna frigora vſq; ad canẽ. Poſt canẽ vſque ad arcturũ, ęſtas calida, ęſtus magni, nõ paullatim, & ſenſim augeſcentes, ſed cõtinui ac violenti: Aqua non fuit: Eteſiæ ſpirarũt. Circa arcturũ pluuię auſtrinæ vſq; ad ęquinoctiũ. In hac aũt cõſtitutione, per hyemẽ quidẽ inceperũt reſolutiones ex ſideratione, & multos inuaſerunt: & quidã ex ipſis ſubito moriebantur: (nam hic morbus ſatis popularis erat.) Cætera incolumes degebant. Ante ver aũt cœperũt febres ardentes, & vſq; ad æquinoctiũ, & ad æſtatẽ durabant. Quicunq; igitur vere & æſtate ineunte ſtatim ægrotare cœperunt, plurimi ſeruabãtur: pauci verò quidã moriebantur. In autumno iam & quũ pluuiæ fierẽt, lethales erant, & plures peribant: erant aũt febriũ ardentium affectiones. Quibus quidem bene ac large ſanguis per nares erupit, per hoc maxime ſeruabãtur: & nullũ noui, qui in hac cõſtitutione mortuus eſſet, ſi recte ipſi ſanguis profluxiſſet. In Philiſco enim & Epaminone, ac Sileno, quarta, ac quinta die parũ de naribus ſtillauit, & moriebãtur. Pleriq; igitur ęgroti circa iudicationẽ rigebãt, maxime hi qbus ſanguis nõ erupiſſet. Iidẽ verò ẽt poſtea inſuper riguerũt, & exſudarunt. Quibuſdam morbus regius accidit ſexta die. Verùm his purgatio per veſicã, aut aluus exturbata

C

D

A exturbata profuit, aut larga sanguinis eruptio: velut Heraclides, qui decũbebat apud Aristocydẽ: nã huic & ex naribus sanguis erupit, & aluus turbata est, & p vesicã purgatus est: vigesima die iudicatus est: nõ velut Phanagoræ seruus, cui nihil tale factũ est, & mortuus est. Sanguis aũt plurimis erupit, maxime adolescentibus & in vigore cõstitutis: & taliũ pleriq; perierãt, quibus sanguis nõ erupit. Senioribus verò ad morbũ regiũ terminabatur: aut alui ipsis turbatæ sunt, aut dysenterici facti sunt: velut Bioni apud Silenũ decũbenti cõtigit. Populariter grassabãtur ẽt dysenteriæ p æstatẽ: & quibusdã qui ęgrotarunt, quibusque ẽt sanguis erupit, ad dysenteriã trãsitus factus est: velut Eratonis filio & Mylo, q multa sanguinis eruptione facta, B in dysentericũ statũ delapsi superstites manserũt. Multis igitur maxime hic humor redũdauit: nã & quibusdã circa iudicationẽ sanguis nõ erupit, sed tubercula iuxta aures excitata euanuerũt: q vbi euanuisset, iuxta sinistri lateris mollitudinẽ, & ad summã coxã grauitas fuit. Quũ aũt dolores post iudicationẽ fierẽt, & vrinę tenues pdiissent, parũ sanguinis pfundere cœperũt. Verũ circa quartã & vigesimã, abscessus ad sanguinis eruptionẽ fiebãt Antiphonti Critobuli filio, q sedata ẽ, & perfecte iudicatus est circa quadragesimã. Mulieres porrò multę quidẽ ęgrotarunt, pauciores aũt q̃ viri: & pauciores ẽt mortuę sunt. Plurimę verò ęgre parie C bãt, & post partus insuper ęgrotabãt, & hę maxime peribant: velut Telebuli filia, quę sexta à partu die mortua est. Plurimis itaq; in febribus menses apparebãt. Quibusdã verò ex naribus sanguis erupit: & virginibus multis id primũ factũ est. Quibusdã & ex naribus sanguis, & mẽses pruperũt: velut Dætharsei filię virgini apparuerũt tũc primũ, & sanguis largus ẽ narib' fluxit. Neq; vllã mortuã noui ex his, quibus aliquid probe factũ esset. Quibus aũt prægnantibus contigit ægrotare, oẽs fœtus perdiderunt, quas ego noui. Vrinę verò plurimis boni quidẽ coloris, verũ tenues, & subsidẽtias modicas habentes, ex recrementis tenuibus ac biliosis. Multis aũt alijs iudicatis ad dysenterias res deuenit: D velut Xenophani & Critię: vrinæ aquosę, multę, purę, tenues post iudicationẽ, & subsidẽtia bona facta, & alijs probe iudicatis. Mentionem faciam eorũ quibus factę sunt: Bioni qui apud Silenũ decũbebat: Cratiæ q apud Xenophanẽ: Aretonis filię, vxori Mnesistrati: postea verò oẽs hi dysenterici facti suut. Nũ q vrinas minxerunt aquosas, considerandũ est? Circa arcturũ aũt multis vndecima die iudicatio facta est, & his recidiuę non pro ratione factę reuersę sunt. Erant aũt soporosi circa tempus, plures autem pueri: & hi omnium minime moriebãtur. At verò circa ęquinoctiũ, & vsq; ad pleiada, & sub hyemem, comitabantur quidem febres ardentes. Sed & phrenitici plurimi tunc fiebant:

-ραχθεῖσα ὠφελήσαιεν, ἢ δαψιλὴς αἱμοῤῥαγίη, Vet. Cod οἷον Ἡρακλείδης, ὃς κατέκειτο παρὰ Ἀριστοκύδη. καίτοι τούτῳ καὶ ἐκ ῥινῶν αἱμοῤῥάγησε, καὶ ἡ κοιλίη ἐπεταράχθη, καὶ τὰ κατὰ κύστιν ἐκαθήρατο. ἐκρίθη εἰκοσταῖος. Οὐχ οἷον ὁ Φαναγόρεω οἰκέτης, ᾧ οὐδὲν τουτέων ἐγένετο, ἀπέθανεν. Αἱμοῤῥαγίαι δὲ τοῖσι πλείστοισι, μάλιστα δὲ μειρακίοισι, καὶ ἀκμάζουσι: καὶ ἔθνησκον πλεῖστοι τουτέων, οἷσι μὴ αἱμοῤῥαγῆσαι ἐγένετο. Πρεσβυτέροισι δὲ ἐς ἰκτέρους. ἢ κοιλίαι ταραχώδεες, ἢ δυσεντεριώδεες, οἷον Βίωνι, τῷ παρὰ Σιληνὸν κατακειμένῳ. Ἐπεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι κατὰ θέρος. Καὶ τισὶ καὶ τῶν διανοσησάντων, οἷσι καὶ αἱμοῤῥαγίαι ἐγένοντο, ἐς δυσεντεριώδεα ἐτελεύτησεν. οἷον τοῦ Ἐράτωνος τῷ παιδὶ, καὶ Μύλλῳ, πολλῆς αἱμοῤῥαγίης γενομένης, ἐς δυσεντεριώδεα κατάστασιν περιεγένοντο. Πολλοῖς μὲν οὖν μάλιστα ὁ χυμὸς οὗτος ἐπεπόλασεν, ἐπεὶ καὶ οἷσι περὶ κρίσιν οὐκ ἡμοῤῥάγησεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐπαναστάντα ἠφανίσθη. τούτων δὲ ἀφανισθέντων παρὰ τὸν κενεῶνα βάρος τὸν ἀριστερὸν, καὶ ἐς ἄκρον ἰσχίον. ἀλγήματος δὲ μετὰ κρίσιν γενομένου, καὶ οὔρων λεπτῶν διεξιόντων, αἱμοῤῥαγέειν σμικρὰ ἤρξαντο. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, ἐγένοντο ἐς αἱμοῤῥαγίην ἀποστάσιες, Ἀντιφῶντι τῷ Κριτοβούλου ἐπεπαύσατο καὶ ἐκρίθη τελέως περὶ τεσσαρακοστήν. Γυναῖκες δὲ ἐνόσησαν μὲν πολλαί, ἐλάσσους δὲ ἢ ἄνδρες, καὶ ἔθνησκον ἧσσους. Ἐδυστόκεον δὲ πλεῖσται, καὶ μετὰ τοὺς τόκους ἐπενόσεον: καὶ ἔθνησκον αὗται μάλιστα, οἷον Τελεβούλου θυγάτηρ, ἀπέθανεν ἑκταίη *τόκου. * ἐκ. Τῇσι μὲν οὖν πλείστῃσιν ἐν τοῖσιν πυρετοῖσιν γυναικεῖα ἐπεφαίνετο: ἔστι δὲ ᾗσιν ἐκ ῥινῶν ἡμοῤῥάγησεν. Καὶ παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγένετο. ἔστι δ᾽ ᾗσι καὶ ἐκ ῥινῶν. Καὶ τὰ γυναικεῖα τισὶν ἐπεφαίνετο, οἷον τῇ Δαϊθάρσεως θυγατρὶ, παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, καὶ ἐκ ῥινῶν λάβρον ἐῤῥύη. καὶ οὐδεμίην οἶδα ἀποθανοῦσαν, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Ἧσι δὲ συνεκύρησεν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι νοσῆσαι, πᾶσαι ἀπέφθειραν, ἃς καὶ ἐγὼ οἶδα. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισι εὔχροα μὲν, λεπτὰ δὲ, καὶ ὑποστάσιας ὀλίγας ἔχοντα διαχωρήμασι λεπτοῖσι, καὶ χολώδεσι. Πολλοῖσι δὲ τῶν ἄλλων κεκριμένων ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα, οἷον Ξενοφάνει καὶ Κριτίᾳ, οὖρα ὑδατώδεα πολλὰ, καθαρὰ καὶ λεπτὰ. καὶ μετὰ κρίσιν, καὶ ὑποστάσιος *καλῆς γινομένης, καὶ τῶν * πολλῆς. ἄλλων καλῶς κεκριμένων, ἀναμνήσομαι οἷσιν ἐγένετο. Βίωνι, ὃς κατέκειτο παρὰ Σιληνόν. Κρατίῃ τῇ παρὰ Ξενοφάνους. Ἀρέτωνος παιδὶ. Μνησιστράτου γυναικί. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσεντεριώδεες ἐγένοντο οὗτοι πάντες. 4 *ἆρά γε ὅτι οὔρησαν ὑδατώδεα, σκεπτέον; * οὖρα. Περὶ δὲ ἀρκτοῦρον, ἑνδεκαταίοισι πολλοῖσιν ἔκρινε, καὶ τουτέοισιν οὔθ᾽ αἱ κατὰ λόγον γενόμεναι ὑποστροφαὶ, ὑπέστρεφον, ἦσαν δὲ κωματώδεες περὶ τὸν χρόνον τοῦτον. πλείω δὲ παιδία, καὶ ἔθνησκον ἥκιστα οὗτοι πάντων. Περὶ δὲ ἰσημερίην, καὶ μέχρι πλειάδος, καὶ ὑπὸ χειμῶνα, παρείποντο μὲν οἱ καῦσοι: ἀτὰρ καὶ φρενιτικοὶ πλεῖστοι τηνικαῦτα ἐγένον-

Vet. Cod. ἐγένοντο, καὶ ἔθνησκον τούτων οἱ πλεῖστοι. Ἐγένοντο δὲ καὶ κατὰ θέρος ὀλίγοι. Τοῖσι μὲν οὖν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐπεσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπτεν. αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξὺς, ἐπερρίγουν σμικρὰ, ἄγρυπνοι. * διψώδεες, ἀσώδεες, σμικρὰ ἐφίδρουν, περὶ τὸ μέτωπον καὶ κληῗδας, * οὐδεὶς δι᾽ ὅλου, πολλὰ παρέλεγον, φόβοι, δυσθυμίαι, ἄκρεα ὑπόψυχρα, πόδες ἄκροι, μάλιστα δὲ καὶ τὰ περὶ χεῖρας, οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι. Τοῖσι δὲ πλείστοισι τεταρταίοισιν, οἱ πόνοι μέγιστοι, καὶ ἱδρὼς ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχρος, καὶ ἄκρεα οὐκ ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ᾽ ἦσαν πελιδνὰ καὶ ψυχρὰ, καὶ οὐδ᾽ ἐδίψων ἐπὶ τουτοισιν. οὖρα τούτοις μέλανα, ὀλίγα, λεπτὰ, καὶ κοιλίαι ἐφίσταντο, οὐδ᾽ ἡμορράγησαν ἐκ ῥινῶν, οὐδενὶ οἷσι ταῦτα ξυμπίπτοι, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσταξεν. οὐδὲ ἐς ὑποστροφὴν οὐδενὶ τούτων ἦλθεν, ἀλλ᾽ ἑκταῖοι ἀπέθνησκον ξὺν ἱδρῶτι. Τοῖσι δὲ φρενιτικοῖσι ξυνέπιπτε μὲν, καὶ τὰ ὑπογεγραμμένα πάντα. ἐκρίνετο δὲ τουτέοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ ἑνδεκαταίοισιν: ἔστι δ᾽ οἷσι καὶ εἰκοσταίοισι. Οἷσιν εὐθὺς οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἡ φρενῖτις ἤρξατο περὶ πρώτην ἡμέραν, ἀλλὰ μετρίως ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, περὶ τὴν ἑβδόμην εἰς ὀξύτητα τὸ νόσημα μετέπεσεν. Πλῆθος μὲν οὖν τῶν νοσημάτων ἐγένετο. Ἐκ δὲ τῶν καμνόντων ἀπέθνησκον μάλιστα μειράκια, νέοι ἀκμάζοντες, λεῖοι, ὑπολευκόχρωτες, ἰθύτριχες, μελανότριχες, μελανόφθαλμοι. * οἱ εἰκῆ καὶ ἐπὶ τὸ ῥᾴθυμον βεβιωκότες, ὑψόφωνοι, ἰσχνόφωνοι, τρηχύφωνοι, τραυλοὶ, ὀργίλοι. Γυναῖκες δὲ πλεῖσται ἐκ τουτέου τοῦ εἴδεος ἀπέθνησκον. Ἐν δὲ τῇ καταστάσει ταύτῃ ἐπὶ σημείων μάλιστα τεσσάρων διεσώζοντο. οἷσι γὰρ ἢ διὰ ῥινῶν * αἱμορραγῆσαι, ἢ κατὰ κύστιν οὖρα πολλὰ, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν καὶ καλὴν ἔχοντα ἔλθοι, ἢ κατὰ κοιλίην ταραχώδεα, χολώδεα ἐπικαίρως, ἢ δυσεντερικοὶ γενοίατο. Πολλοῖσι δὲ ξυνέπιπτε μὴ ἐφ᾽ ἑνὸς κρίνεσθαι τῶν ὑπογεγραμμένων σημείων, ἀλλὰ διεξιέναι διὰ πάντων τοῖσι πλείστοισι. καὶ δοκέειν μὲν ἔχειν ὀχληροτέρως, διεσώζοντο δὲ πάντες, οἷσι ταῦτα ξυνεμπίπτοι. Γυναιξὶ δὲ καὶ παρθένοισι, ξυνέπιπτε μὲν καὶ τὰ ὑπογεγραμμένα σημεῖα πάντα. ᾗσι δὲ ἢ τούτων τι καλῶς γένοιτο, ἢ τὰ γυναικεῖα δαψιλῶς ἐπιφανείη, διὰ τουτέων ἐσώζοντο, καὶ ἐκρίνε. καὶ οὐδεμίαν οἶδα ἀπολλυμένην, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Φίλωνος γὰρ τῇ θυγατρὶ ἐκ ῥινῶν λάβρον ἐρρύη, ἑβδομαίη δὲ ἐοῦσα ἐδείπνησεν ἀκαιροτέρως, ἀπέθανεν. Οἷσιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσι μᾶλλον καυσώδεσιν, ἀκούσια δάκρυα παραρρεῖ, τούτοισιν ἀπὸ ῥινῶν αἱμορραγίην προσδέχεσθαι, ἢν καὶ τ᾽ ἄλλα μὴ ὀλεθρίως ἔχωσιν. ἐπὶ τοῖς γὰρ φλαύρως ἔχουσιν, οὐχ αἱμορραγίην, ἀλλὰ θάνατον σημαίνει. Τὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐν πυρετοῖσιν ἐπαιρόμενα μετ᾽ ὀδύνης, ἔστιν οἷσιν ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ κρισίμως οὔτε καθίστατο, οὔτε ἐξεπύει, τουτέοισι διάρροιαι χολωδέων, ἢ δυσεντερίη, ἢ παχέων οὔρων ὑπόστασις γενομένη

* ἀδήμονες.
* ἐφιδροῦντες.
* αὖθις.
* ἡσυχῇ.
* καλῶς.
* ἀπορρεῖ.

fiebant: (& pleriq; horum moriebãtur:) fiebãt A
autem & per æstatem pauci. Quũ igitur febres ardentes inciperent, significationem de se præbebant, quibus pernicies immineret: statim nãq; ab initio febris acuta, parum insuper rigebant, vigiles erant, siticulosi, anxij, parum exudantes circa frontem & claviculas, nullus per totum: multum delirabant, timores, tristitiæ, extremitates subfrigidæ, pedes summi, & maxime manuum summæ partes: exarcerbationes in diebus paribus. Plurimis autem quarta die dolores maximi, & sudores plerunq; subfrigidi, & extremitates non amplius recalescentes, sed liuidæ, & subfrigidæ: & neq; sitiebãt: ad hæc vrinæ his nigræ, paucæ, tenues, & alui sistebantur: neq; sanguis è naribus erupit vlli ex his, quibus B
hæc accidissent, sed parum stillauit: neque ad recidiuã vlli horum res deuenit: sed sexta die mortui sunt cũ sudore. Phreniticis aũt acciderunt præscripta non omnia. Iudicabantur autẽ his plerunq; die vndecima, quibusdam vigesima. Quibus non statim ab initio phrenitis cœpit circa tertiam aut quartã diem, sed moderate habebant primo tempore, his circa septimã morbus ad acumen transijt. Magna itaq; erat morborum multitudo. Ex ægris autem maxime moriebantur adolescentes, iuuenes, in vigore ætatis constituti, glabri, subalbicãte cute, rectos itemq; nigros capillos habentes, & oculos nigros, & qui in quiete & ocio vixerãt, & alta voce, aut gracili, aut aspera præditi, balbi, iracundi: & mulieres plurimæ ex hac specie moriebantur. At in hac constitutione ex quatuor signis maxime seruabantur: Quibus videlicet sanguis è naribus pbe erupisset: aut vrinæ multæ, & multam subsidentiam ac bonã habentes per vesicã prodijssent: aut per vẽtrem turbata, biliosa tempestiue processissent: aut qui dysenterici facti essent. Acciditq; multis, vt non ex vno præscriptorũ signorum iudicarentur, sed per omnes vias excretio fieret: & grauius quidẽ habere videbãtur, conseruabantur aũt omnes, quibus hæc accidissent. Mulieribus aũt & virginibus accidebant itẽ præscripta signa omnia. Quibus aũt vel horum quippiam bene accideret, aut menses large apparerent, per hæc seruabantur ac iudicabantur: neque vllam interiisse D
5 noui, cui ex his aliquid accidisset. Philonis nãq; filiæ sanguis ex naribus large fluebat: septima autem die intempestiuius cœnauit, & mortua est. Quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ inuitæ defluunt, his sanguinis à naribus eruptionem expectare oportet, si etiã alia perniciose non habeant: nam his qui male habent, non sanguinis eruptionem, sed mortẽ significant. Tubercula iuxta aures in febrientibus cum dolore oborta, quibus febre iudicatorio modo deficiente, neque sedantur, neque suppurantur: hæc biliosum alui profluuium, aut dysenteria, aut crassarum vrinarum

A subsidẽtia solũ: velut Hermippo Clazomenio. Iudicationes autẽ ex quibus cognoscimus, aut similes sunt, aut dissimiles: velut duo fratres, qui simul eadẽ hora ægrotare cœperũt: decũbebant aũt iuxta theatrũ Epigenis fratres. Horũ seniori sexta die iudicatio facta est, iuniori verò septima: Recidiua facta est vtrisq; simul eadẽ hora: Intermisit dies quinque. Ex recidiua iudicatio facta est vtrisq; simul in totũ, die decimaseptima. Plurimis aũt sexta die iudicatio facta est, intermisit sex. Ex recidiuis aũt iudicatio facta ẽ quinta die. Quibusdã verò septima iudicatus ẽ morbus, & septẽ diebus intermisit: ex recidiua verò iudicatus est tertia. Quibusdã aũt iudicatus est quinta, intermisit septẽ, rediјt

B ꝑ tres, intermisit vnã, insuperq; vnã rursus occupauit. Aliquibus verò iudicatus est sexta, intermisit sex, rediјt ꝑ tres, intermisit vnã, & vna iudicatus est: velut Euagonti Daitharsis filio. Quibusdã aũt iudicatus est sexta, intermisit septẽ: ex recidiua verò iudicatus est quarta: velut filiæ Aglaidæ. Pleriq; igitur ex his qui ęgrotarũt in hac cõstitutione, hoc modo ægrotarũt: & nullũ noui ex his qui superstites manserunt, cui nõ rediisset recidiuę secundũ rõnem factæ: & seruati sũt oẽs quos ego noui, quibus hoc genus recidiuæ factæ sunt. Neq; ægrotantiũ hoc modo vllũ aliquẽ noui, quẽ recidiua iterũ repetiјsset. Moriebantur aũt in morbis his plurimi sexta die: velut Epaminõdas, & Silenus, & Phi-

C liscus Antagorę filiꝰ. Quibus aũt tubercula iuxta aures facta essent, his iudicatio facta est vigesima die. Restincta aũt ac sedata sunt omnibus, & nõ suppurata sunt, sed ad vesicã cõuersa. Cratistonacti, qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillę suppurauerũt, & mortui sunt. Quibus aũt iudicatus est septima die, intermisit nouẽ, reuersus est morbus. Iudicatus ẽ ex recidiua quarta die. Quibus aũt iudicatus est septima die, intermisit sex: deinde rediјt, & iudicatus est septima, velut Phanocrito, qui decũbebat apud Gnathonẽ pictorẽ. Sub hyemem circa solstitiũ hybernũ, & vsq; ad æquinoctiũ, perseuerabãt quidẽ & febres ardẽtes, & phrenitides, & multi moriebãtur. Iudicationes tamẽ

D trãsmutatæ sunt, & iudicatio facta est plurimis ab initio die quinta, intermisit quarta, recidiua facta est: ex recidiua verò iudicatio facta ẽ quinta die: in summa, quatuordecim diebus: sic autẽ facta est iudicatio pueris plurimis, imò et senioribus. Quibusdã verò morbus iudicabatur die vndecima: reuertebatur decimaquarta, iudicabatur ꝑfecte vigesima. Si verò aliqui insuper riguissẽt circa vigesimã, his iudicabatur quadragesima. Superriguerunt aũt plurimi circa iudicationẽ ab initio. Qui verò circa iudicationẽ ab initio riguerũt, et in recidiuis vnã cũ iudicatione riguerunt: Riguerunt aũt paucissimi vere, æstate plures, autumno adhuc plures, hyeme lõge plurimi. At sanguinis eruptiones cessabant.

μὲν ἡ λύει, οἷον Ἑρμίππῳ τῷ Κλαζομενίῳ. Τὰ Vet. Cod. δὲ περὶ τὰς κρίσιας, ἐξ ὧν καὶ διαγινώσκομεν ἢ ὅμοια ἢ ἀνόμοια, οἷον οἱ δύο ἀδελφεοὶ, ἤρξαντο ὁμοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην. κατέκειντο παρὰ τὸ θέατρον Ἐπιγένεος ἀδελφεοὶ, τουτέων τῷ πρεσβυτέρῳ, ἔκρινεν ἕκτῃ: τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἑβδόμῃ. ὑπέστρεψεν ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην. καὶ διέλιπεν ἡμέρας * πέντε. *ἓξ μὲν τῷ ἑτέρῳ, τῷ δὲ ἑτέρῳ. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἐκρίθη ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὸ ξύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοισιν. Ἔκρινε δὲ τοῖσι πλείστοισι πέμπτῃ, διέλειπεν ἑβδόμῃ: ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων, ἔκρινε πεμπταίοισιν. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλειπεν ἑβδόμῃ. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τρίτῃ. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διαλιπόντας τὴν τρίτην ἔκρινεν ἑβδόμῃ. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑκταίοισι, διαλιπόντας ἕκτην ἐλάμβανε τρίτῃ. Οἷσι δ' ἔλιπε πρώτῃ, ἐλάμβανε καὶ ἔκρινε πρώτῃ, οἷον Εὐάγοντι τῷ Δαϊθάρσους. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ϛ'. διέλιπεν ζ'. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τετάρτῃ. οἷον τῇ Ἀγλαΐδου θυγατρί. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων, ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, τούτῳ τῷ τρόπῳ διενόσησαν. καὶ οὐδένα οἶδα τῶν περιγενομένων, ὅντινα οὐχ ὑπέστρεψαν κατὰ λόγον αἱ ὑποστροφαὶ γενόμεναι: καὶ διεσώζοντο πάντες οὓς ἐγὼ οἶδα, οἷσιν αἱ ὑποστροφαὶ διὰ τοῦ εἴδεος τούτου γένοιατο. οὐδὲ τῶν διανοσησάντων διὰ τούτου τοῦ τρόπου οὐδενὶ οἶδα ὑποστροφὴν γενομένην πάλιν. Ἔθνησκον δὲ ἐν τοῖσι νουσήμασιν τούτοισιν οἱ πλεῖστοι, ἑκταῖοι. οἷον Ἐπαμινώνδας, καὶ Σιληνὸς, καὶ Φιλίσκος ὁ Ἀνταγόρεω. Οἷσι δὲ τὰ παρὰ τὰ ὦτα γένοιατο, ἔκρινε μὲν εἰκοσταίοισι. κατέσβη δὲ πᾶσι, καὶ οὐκ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ἐπὶ κύστιν ἐτράπετο. Κρατιστώνακτι, ὃς παρὰ Ἡρακλεῖ ᾤκει, καὶ Σκύμνου τοῦ γναφέως θεραπαίνῃ, ἐξεπύησεν, ἀπέθανον. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν, ἐνάτῃ ὑπέστρεφεν, ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς. ἔκρινεν ἑβδόμῃ Φανοκρίτῳ, ὃς κατέκειτο παρὰ Γνάθωνι τῷ γραφεῖ. Ὑπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, καὶ μέχρις ἰσημερίης, παρέμενον μὲν καὶ οἱ καῦσοι, καὶ τὰ φρενιτικὰ, καὶ ἔθνησκον πολλοί. Αἱ μέντοι κρίσιες μετέπεσον, καὶ ἔκρινε τοῖσι πλείστοισιν ἐξ ἀρχῆς πεμπταίοισι: διέλιπε τεταρταίοισι, ὑπέστρεφεν. ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε πεμπταίοισι, τὸ δὲ ξύμπαν τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι. Ἔκρινε δὲ παιδίοισιν οὕτω τοῖσι πλείστοισιν. ἀτὰρ καὶ πρεσβυτέροισιν. ἔστι δ' οἷσιν ἔκρινεν ἑνδεκαταίοισι, ὑπέστρεφε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἔκρινε τελείως εἰκοστῇ. εἰ δέ τινες ἐπερρίγουν περὶ τὴν εἰκοστὴν, τουτέοισιν ἔκρινε τεσσαρακοστῇ. Ἐπερρίγουν δ' οἱ πλεῖστοι περὶ κρίσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς. οἱ δ' ἐπιρριγώσαντες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν, καὶ ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσιν ἅμα κρίσει. Ἐπερρίγουν δ' ἐλάχιστοι μὲν τοῦ ἦρος, θέρεος πλείους, φθινοπώρου ἔτι πλείους, ὑπὸ δὲ χειμῶνα πολὺ πλεῖστοι. αἱ δ' αἱμορραγίαι ὑπέληγον.

Vet. Cod.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Τὰ δὲ περὶ τὰ νουσήματα, ἐξ ὧν διεγινώσκομεν, μαθόντες ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος ἁπάντων, καὶ τῆς ἰδίης ἑκάστου, ἐκ τοῦ νοσήματος, ἐκ τοῦ νοσέοντος, ἐκ τῶν προσφερομένων, ἐκ τοῦ προσφέροντος· ἐπὶ τὸ ῥᾷον γὰρ καὶ χαλεπώτερον, ἐκ τούτων· ἐκ τῆς καταστάσιος ὅλης, καὶ κατὰ μέρεα τῶν οὐρανίων, καὶ χώρης ἑκάστης. * ἐκ τοῦ ἔθεος, ἐκ τῆς διαίτης· ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων· ἐκ τῆς ἡλικίης ἑκάστου. λόγοισι, τρόποισι, σιγῇ, διανοήμασι, ὕπνοισιν, οὐχ ὕπνοισιν, ἐνυπνίοισι τίσι, καὶ ὅτε, τιλμοῖσι, κνησμοῖσι, δακρύοισιν· ἐκ τῶν παροξυσμῶν, διαχωρήμασιν, οὔροισι, πτυάλοισιν, ἐμέτοισι, καὶ ὅσαι ἐξ οἵων εἰς οἷα διαδοχαὶ νοσημάτων, καὶ ἀποστάσιες ἐπὶ τὸ ὀλέθριον καὶ κρίσιμον. ἱδρὼς, ψύξις, ῥῖγος, βήξ, πταρμοί, λυγμοί, πνεύματα, ἐρεύξιες, φῦσαι σιγώδεες, ψοφώδεες, αἱμορραγίαι, αἱμοῤῥοΐδες. Ἐκ τούτων καὶ ὅσα διὰ τούτων σκεπτέον. Πυρετοὶ, οἱ μὲν ξυνεχέες, οἱ δὲ ἡμέρην ἔχουσι, νύκτα διαλείπουσι, νύκτα ἔχουσιν, ἡμέραν διαλείπουσιν. ἡμιτριταῖοι, τριταῖοι, τεταρταῖοι, πεμπταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἐναταῖοι. Εἰσὶ δὲ ὀξύταται μὲν καὶ μέγισται καὶ χαλεπώταται νοῦσοι, καὶ θανατωδέσταται, ἐν τῷ ξυνεχεῖ πυρετῷ. Ἀσφαλέστατος δὲ πάντων, καὶ ῥήϊστος καὶ μακρότατος ὁ τεταρταῖος. * οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ νοσημάτων μεγάλων ἄλλων ῥύεται. Ἐν δὲ τῷ ἡμιτριταίῳ καλεομένῳ, ξυμπίπτει μὲν καὶ ὀξέα νοσήματα γίνεσθαι· καὶ ἔστι τῶν λοιπῶν ἔτος θανατωδέστατος· ἀτὰρ καὶ φθινώδεες, καὶ ὅσα ἄλλα μακρότερα νοσήματα νοσέουσιν, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα νοσέουσι. Νυκτερινὸς, οὐ λίην θανατώδης, μακρὸς δέ. Ἡμερινὸς μακρότερος· ἔστι δὲ οἷσι ῥέπει καὶ ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἑβδομαῖος, μακρὸς οὐ θανατώδης. Ἐναταῖος * μακρότερος καὶ οὐ θανατώδης. Τριταῖος ἀκριβὴς, ταχυκρίσιμος, καὶ οὐ θανατώδης. Ὁ δέ γε πεμπταῖος, πάντων μὲν κάκιστος. καὶ γὰρ πρὸ φθίσιος, καὶ ἤδη φθίνουσιν ἐπιγινόμενος, κτείνει. εἰσὶ δὲ τρόποι καὶ καταστάσιες, καὶ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν, ὁμοίως ξυνεχέων, διαλειπόντων. αὐτίκα γὰρ ξυνεχὴς ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ, καὶ ἀκμάζει μάλιστα, καὶ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλεπώτερον. Περὶ δὲ κρίσιν, καὶ ἅμα κρίσει, ἀπολεπτύνεται. ἔστι δ' οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς, καὶ ὑποβρύχιος, ἐπαναδιδοῖ δὲ καὶ παροξύνεται καθ' ἡμέρην ἑκάστην. περὶ δὲ κρίσιν καὶ ἅμα κρίσει, ἅλις ἐξέλαμψεν. ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος πρηέως, ἐπιδιδοῖ καὶ παροξύνεται, καὶ μέχρι τινὸς ἀκμάσας, πάλιν ὑφίησιν μέχρι κρίσιος καὶ περὶ κρίσιν. Ξυμπίπτει δὲ ταῦτα γίνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, καὶ παντὸς νοσήματος. Δεῖ δὲ τὰ διαιτήματα σκοπεύμενον ἐκ τούτων προσφέρειν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τούτοισίν ἐστιν ἀδελφισμένα, περὶ ὧν τὰ μὲν που γέγραπται, τὰ δὲ γεγράψεται, πρὸς ἃ δεῖ διαλογιζόμενον, δοκιμάζειν καὶ σκοπεῖσθαι τίνι τουτέων ὀξὺ καὶ θανατῶδες, ἢ περιεστικὸν, καὶ τίνι προσακτέον,

* καί.
* χαλώδεες.
* αὐτός.
* ἔτι.

SECTIO TERTIA.

A

Morbos cognoscere discimus ex communi omnium natura, & ex vniuscuiusque propria, ex morbo, ex ægroto, ex his quæ offerũtur, ex eo qui offert (ex his enim & breuiores, & grauiores redduntur) ex tota ac partiali cõstitutione cœlestium, & vniuscuiusq; regionis, ex victu, ex vitæ studijs, ex ætate cuiusque, sermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, somnis, vigilijs, insomnijs quibusdam: & quãdo vellicationibus, pruritibus, lachrymis, exacerbationibus, secessibus, vrinis, sputis, vomitibus, & q̃ ex quibus in quos, successiones morborum: & qui abscessus ad perniciem, & ad iudicationem: Sudor, rigor, frigiditas, tussis, sternutationes, singultus, spiritus, ructus, flatus silentes, strepentes, sanguinis eruptiones, hæmorroides: Ex his autem, & quæ per hęc fiunt, considerandũ. Febres quædã continuæ sunt, quædam interdiu tenent, noctu intermittunt: aut nocte tenent, die intermittunt: Semitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, septimanæ, nonanæ. Sunt autem acutissimi, & maximi ac grauissimi morbi, & maxime lethales in cõtinua febre. Securissima verò omnium, & facillima ac longissima est quartana. Nõ enim solum ipsa à seipsa talis est, sed etiã ab alijs magnis morbis liberat. At in semitertiana appellata, contingit quidem & acutos morbos fieri, & est hæc præ cæteris maxime lethalis. Sed & tabidi, & quicunque ex aliis longis morbis ægrotant, ex
6 hac maxime ægrotant. Nocturna non valde lethalis est, verum longa: diurna longior. Quibusdam autem & ad tabem vergit. Septimana longa est, verum non lethalis. Nonana adhuc lõgior, & non lethalis. Tertiana exacta cito iudicatur, & non est lethalis. Quintana pessima omnium est: nam & ante tabem, & iam tabidis superueniens occidit. Sunt autem modi, & constitutiones, & exacerbationes singularum harum febrium, ęque cõtinuarum ac intermittentium: velut verbi causa: Cõtinua quibusdã ab initio floret, & viget maxime, & ad deterius procedit; circa iudicationem verò & vnà cum iudicatione, imminuitur. Quibusdam verò molliter incipit & submisse, augescit autem & exacerbatur quotidie: circa iudicationem verò & vnà cum iudicatione aceruatim elucet. Quibusdam leniter auspicata augescit & exacerbatur: & vbi aliquandiu in vigore fuit, rursur remittit vsque ad iudicationem, & circa iudicationem. Atque hæc contingere solent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autẽ victus rationem ex horũ cõsideratione offerre. Multa verò etiã alia signa his sunt cognata, de quibus partim scriptũ est, partim scribetur. Ad quę ratiocinari oportet, examinareq; ac cõsiderare, cui horũ acutus ac lethalis sit morbus, aut à quo superstites sit futurus: & cui offerẽdũ sit,

B (at "ster-nutationes"), C (at "Sed & tabidi"), D (at "Quibusdam verò")

aut

A aut nõ, & qñ, & quantũ, & quid offerẽdũ erit. Quæ verò paribus diebus exacerbant, paribus 7
iudicant. Quorũ aũt exacerbationes in imparibus fiũt, ea ĩ imparibus iudicant. Est aũt primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicãtibus, quartus dies: deinde VI. X. XIIII. XVIII. XX. XXIIII. XXVIII. XXX. XXXIIII. XL. LX. LXXX. & CXX. Ex circuitibus verò in imparibus diebus iudicãtibus, I. III. V. VII. IX. XI. XVII. XXI. XXVII. & XXXI. At verò nosse expedit, si aliter iudicatio fiat, extra præscriptos dies, recidiuas fore significat, & fuerit sane pniciosa. Oportet autẽ animaduertere & nosse, ĩ his tẽporibus iudicationes futuras esse, ad salutẽ, aut pniciẽ: aut ĩclinationes ad melius, aut deterius. Erroneæ porrò
B febres, & quartanę, & qntanę, & septimanę, & nonanę, ĩ quibus circuitus iudicent cõsiderãdũ est.

σακτέον, ἢ οὔ, καὶ πότε, καὶ πόσον, ἢ τί τὸ προσφερόμενον ἔσται. Τὰ δὲ παροξυνόμενα ἐν ἀρτίῃ, κρίνεται ἐν ἀρτίῃσιν, ὧν δὲ οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρίνεται ἐν περισσῇσιν. Ἐστι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν περιόδων, ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι κρινόντων, * δ΄. ς΄. ή. ί. ιδ΄. κή. λ΄. μή. ζ΄. π΄. ρ΄. Τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι κρινόντων περιόδων. * ά. γ΄. έ. ζ΄. θ. ιά. ιζ΄. κά. κζ΄. λά. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι ἢν ἄλλως κριθῇ ἔξω τῶν ὑπογεγραμμένων ἐσομένας ὑποστροφὰς σημαίνοιτο, καὶ γένοιτο ἂν ὀλέθρια. Δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν καὶ εἰδέναι ἐν τοῖσι χρόνοισι τούτοισι, τὰς κρίσιας ἐσομένας ἐπὶ σωτηρίην, ἢ ὀλέθριον, ἢ ῥοπὰς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. Πλανῆτες δὲ πυρετοὶ, καὶ τεταρταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐναταῖοι, ἐν ᾗσι περιόδοισι κρίνονται, σκεπτέον.

Vet. Cod.
* εἰκοστῇ,
* τριακοστῇ,
* τεσσαρακοστῇ,
* ἑξηκοστῇ, ὀγδοηκοστῇ,
* ἑκατοστῇ,
* καὶ εἰκο-

Aegroti quatuor decim. Primus.

Philiscus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, sudauit, noctẽ laboriosam habuit. Secundo die oĩa exacerbata sunt: Vesperi clystere adhibito bene habuit, noctẽ quietã: Tertio mane, & vsq; ad meridiẽ, visus est à febre liber esse: Ad vesperã febris acuta cũ sudore, siticulosus erat, lingua resiccabatur, nigra minxit, noctẽ molestã habuit, non dormiuit, omnino delirauit: Quarto aũt omnia exacerbata sunt, vrinę nigræ, nox tolerabilior, vri-
C nę melioris coloris: Quinto circa meridiẽ parum de naribus stillauit nõ mixtum. Vrinæ variæ, quæ habebant innatantia quædã rotunda, genituræ similia, dispersa: nõ subsidebant. Subdita glande, flatuosa pauca prodierũt: noctem habuit laboriosam, somni parui, sermones, deliramenta, extremitates vndiq; frigidæ, & non amplius recalescentes: minxit nigra, dormiuit parum, ad diem voce destitutus est, frigidũ sudauit: extremitates liuidę. Circa meridiẽ sexta die mortuus est. Huic spiritus ad finem vsque velut reuocanti, rarus, & magnus. Splen eleua- 8
tus est orbiculari gibbositate. Sudores frigidi perpetuò. Exacerbationes diebus paribus.

Ἄρρωστοι τέσσαρες καὶ δέκα. Πρῶτος.

Φιλίσκος ᾤκει παρὰ τὸ τεῖχος, κατεκλίθη τῇ πρώτῃ, πυρετὸς ὀξὺς, ἵδρωσεν ἐν νυκτὶ, ἐπιπόνως δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη, ὀψὲ δὲ ἀπὸ κλυσματίου καλῶς διῆλθε, νύκτα δι᾽ ἡσυχίης, τρίτῃ πρωῒ, καὶ μέχρι μέσου ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος, πρὸς δείλην δὲ πυρετὸς ὀξὺς, μετὰ ἱδρῶτος, διψώδης, γλῶσσα δ᾽ ἐπεξηραίνετο, μέλανα οὔρησεν, νύκτα δυσφόρως, οὐκ ἐκοιμήθη, πάντα παρέκρουσε, τετάρτῃ πάντα παρωξύνθη, οὖρα μέλανα, νύκτα εὐφορωτέρην, οὖρα εὐχροώτερα, πέμπτῃ περὶ μέσον ἡμέρας, μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν ἄκρητον, οὖρα δὲ ποικίλα ἔχοντα ἐναιωρήματα, στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα, οὐχ ἱδρύτο. προσθεμένῳ δὲ βάλανον, φυσώδεα σμικρὰ διῆλθε, νύκτα ἐπιπόνως, ὕπνοι σμικροὶ, λόγοι, λῆρος, ἄκρεα πάντοθεν ψυχρὰ, καὶ οὐκέτι ἐπαναθερμαινόμενα, οὔρησε μέλανα, ἐκοιμήθη σμικρὰ πρὸς ἡμέρην, ἄφωνος, ἵδρωσε ψυχρῷ, ἄκρεα πελιδνὰ, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης ἑκταῖος ἀπέθανε, τούτῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλουμένῳ ἀραιὸν, * μέγα, σπλὴν ἐπηέρθη περιφερεῖ κυρτώματι, ἱδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέλεος, οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσιν.

* καὶ.

D *Aegrotus II.*

Silenus habitabat in Platamone, prope filios Eualcidis: Hunc ex lassitudinibus, & potationibus, ac exercitiis intempestiuis febris corripuit. Cœpit autem ægrotare ex lumbis, & caput grauitas tenebat: & colli distẽtio erat. Ab aluo prima die biliosa, mera, spumosa, abũde colorata, multa prodierunt: vrinæ nigræ nigram subsidentiã habentes: siticulosus, lingua resiccata, nocte nihil dormiuit. Secunda die, febris acuta, secessus plures, tenuiores, spumosi: vrinę nigræ, nox molesta, parum delirauit. Tertia, omnia exacerbata sunt, præcordij distentio vtrinque oblongua, ad vmbilicum submollis.

Ἄρρωστος δεύτερος.

Σιληνὸς ᾤκει ἐπὶ τοῦ Πλαταμῶνος πλησίον, τῶν Εὐαλκίδου, ἐκ κόπων, καὶ ποτῶν, καὶ γυμνασίων ἀκαίρων, πῦρ ἔλαβε, ἤρξατο δὲ πονεῖν. καὶ ὀσφῦν, καὶ κεφαλὴν εἶχε βάρος, καὶ τραχήλου ἦν ξύντασις, ἀπὸ δὲ κοιλίης τῇ πρώτῃ, χολώδεα, ἄκρητα, ἔπαφρα, κατακορέα, πολλὰ διῆλθεν, οὖρα μέλανα, μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, διψώδης, γλῶσσα ἐπίξηρος, νυκτὸς οὐδὲν ἐκοιμήθη. Δευτέρῃ, πυρετὸς ὀξὺς, διαχωρήματα πλείω, λεπτότερα, ἔπαφρα, οὖρα μέλανα, νύκτα δυσφόρως, μικρὰ παρέκρουσε. Τρίτῃ πάντα παρωξύνθη, ὑποχονδρίου ξύντασις ἐξ ἀμφοῖν παραμήκης, πρὸς ὀμφαλὸν ὑπολάπαρος,

* λῆς.

[Vet. Cod.] παρες, διαχωρήματα λεπτά, ὑπομέλανα, οὖρα θολερά, ὑπομέλανα, νυκτὸς οὐδὲν ἐκοιμήθη, λόγοι πολλοί, γέλως, ᾠδή, κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. Τετάρτη διὰ τῶν αὐτῶν. Πέμπτη, διαχωρήματα ἄκρητα, χολώδεα, λεῖα, λιπαρά. οὖρα λεπτά, διαφανέα, σμικρὰ κατενόει. Ἕκτη, περὶ κεφαλὴν σμικρὰ ἐφίδρωσεν, ἄκρεα ψυχρά, πελιδνά, πολὺς βλησειασμός. ἀπὸ κοιλίης οὐδὲν διῆλθεν, οὖρα ἐπέστη, πυρετὸς ὀξύς. Ἑβδόμη ἄφωνος, ἄκρεα οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο, οὔρησεν οὐδέν. Ὀγδόη, ἵδρωσε δι᾽ ὅλου ψυχρόν. Ἐξανθήματα μετὰ ἱδρῶτος ἐρυθρά, στρογγύλα, σμικρά, οἷον ἴονθοι παρέμενεν, οὐκ ἀφίστατο, ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ σμικρῷ κόπρανα λεπτὰ οἷα ἄπεπτα, πολλὰ διῄει μετὰ πόνου, οὔρει μετὰ ὀδύνης δακνώδεα, ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο, ὕπνοι λεπτοί, κωματώδεες, ἄφωνος, οὖρα λεπτὰ διαφανέα. Ἐνάτη διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, ποτὰ οὐκ ἐδέχετο κωματώδης, οἱ δὲ ὕπνοι λεπτοί, ἀπὸ δὲ κοιλίης ὅμοια οὔρησεν* ἀθρόον ὑπόπαχυ κείμενον, ὑπόστασις κριμνώδης, λευκή, ἄκρεα πάλιν ψυχρά. Ἑνδεκάτη, ἀπέθανεν. Ἐξ ἀρχῆς τούτῳ, καὶ διὰ τέλεος, πνεῦμα μέγα ἀραιόν, ὑποχονδρίου παλμὸς ξυνεχής, ἡλικίη, εἰς περὶ ἔτεα εἴκοσι.

[* λίαν.]

[* ὑπὸ τοῦ χυμοῦ κειμένου.]

Ἄρρωστος τρίτος.

Ἡροφῶντι πυρετὸς ὀξύς, ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, τεινεσμώδεα κατ᾽ ἀρχάς, μετὰ δὲ ταῦτα λεπτὰ διῄει χολώδεα, ὑπόσυχνα, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, οὖρα μέλανα λεπτά. Πέμπτῃ πρωΐ, κώφωσις, παρωξύνθη πάντα, σπλὴν ἐπήρθη, ὑποχονδρίου ξύντασις, ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, μέλανα διῆλθε. παρεφρόνησεν. Ἕκτῃ, ἐλήρει, ἐς νύκτα, ἱδρώς, ψύξις, λῆρος* παρέμενεν. Ἑβδόμῃ, περιέψυκτο, διψώδης, παρέκρουσε νύκτα, κατενόει, κατεκοιμήθη. Ὀγδόῃ ἐπύρεσε, σπλὴν ἐμειοῦτο, κατενόει πάντα, ἤλγησεν κατὰ βουβῶνα, ἐπ᾽ ἄρμα τὸ πρῶτον σπληνὸς κατ᾽ ἴξιν, ἔπειτα ἐπόνει ἐς ἀμφοτέρας κνήμας. νύκτα εὐφόρως, οὖρα εὐχρούστερα, ὑπόστασιν εἶχε σμικρήν. Ἐνάτῃ ἵδρωσεν, ἐκρίθη, διέλιπεν. Πέμπτῃ ὑπέστρεψεν, αὐτίκα δὲ σπλὴν ἐπήρθη, πυρετὸς ὀξύς, κώφωσις πάλιν, μετὰ δὲ τὴν ὑποστροφὴν τρίτῃ σπλὴν ἐμειοῦτο, κώφωσις ἧσσον, σκέλεα ἐπωδύνως, νύκτα ἵδρωσεν. Ἐκρίθη ἑπτακαιδεκάτῃ, οὐδὲ παρέκρουσεν ἐν τῇ ὑποστροφῇ.

[* παράληρος.]

Ἄρρωστος τέταρτος.

Ἐν Θάσῳ Φιλίνου γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, κατὰ φύσιν καθάρσεως γινομένης, καὶ τ᾽ ἄλλα κούφως διάγουσαν, τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐοῦσαν μετὰ τὸν τόκον, πῦρ ἔλαβε μετὰ ῥίγεος. Ἤλγεε δὲ ἀρχομένη καρδίην, καὶ περὶ ὑποχόνδριον δεξιόν. γυναικείων πόνοι, κάθαρσις ἐπαύσατο. προσθεμένη δὲ ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη, κεφαλῆς δὲ καὶ τραχήλου καὶ ὀσφύος πόνοι παρέμενον, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, ἄκρεα ψυχρά, διψώ-

mollis. Secessus tenues, subnigri. Vrinæ turbatæ, subnigræ. A Nocte nihil dormiuit, sermones multi, risus, cãtus, cõtinere se nõ potuit. Quarta ꝑ eadẽ. Quinta, secessus meri, biliosi, leues, pingues. Vrinæ tenues, pellucidæ: parũ resipiscebat. Sexta circa caput parũ sudauit: extremitates frigidæ, liuidæ: iactatio multa, ab aluo nihil ꝓdiit. Vrinæ suppressæ sunt, febris acuta. Septima die voce destitutus est: extremitates nõ ampliꝰ recalescebãt: nihil minxit. Octaua sudauit frigidũ ꝑ totũ sudorẽ: papulę cũ sudore rubrę, rotũdæ, paruę, velut vari ꝑmanebãt, nõ abscedebãt: Ab aluo verò cũ parua irritatione, stercora tenuia velut incõcocta, multa ꝓdibant cũ dolore. Vrinã reddebat cũ dolore mordacem. Extremitates parũ recalescebãt. Somni tenues, B soporosi. Vox ĩtercepta. Vrinæ tenues, pellucidæ. Nona ꝑ eadẽ. Decima potũ nõ suscipiebat. Soporosus erat, somni aũt tenues. Ab aluo similia. Minxit aceruatim subcrassum, depositum subsidens: subsidentia crassę farinæ similis, alba. Extremitates rursus frigidæ. Vndecima mortuus est. Ab initio huic & ad finem vsque spiritus magnus rarus: hypochondrij palpitatio assidua. Aetas erat circa annos viginti.

Aegrotus III.

Herophonti febris acuta. Ab aluo pauca ab initio velut in tenesmo: postea verò tenuia prodibant biliosa, frequentiora: somni nõ aderãt: C vrinæ nigræ, tenues. Quinta mane surditas: exacerbata sunt omnia: splen eleuatus est: præcordij distentio. Ab aluo pauca, nigra prodierunt, delirauit: Sexta delirabat: ad noctem sudor, frigiditas: delirus permanebat. Septima ꝑfrigerabatur: siticulosus, delirabat, noctu resipiscebat, obdormiuit. Octaua febricitauit, splẽ minuebatur, intelligebat omniã: doluit iuxta inguen, tumor primum è directo splenis: deinde dolebat vtrasq; tibias: nox tolerabilis: vrinæ coloris melioris paruam subsidentiã habebat. Nona sudauit, iudicatus est morbus, intermisit. Quinta reuersus est. Statim aũt splen eleuatus est, febris acuta, surditas rursum. Post recidiuã tertia die splen minuebatur, surditas minor D erat, crura dolebãt, noctu sudauit. Iudicatus est die septimadecima. Neq; delirauit in recidiua.

Aegrotus IIII.

In Thaso Philini vxorẽ, q̃ filiã pepererat, quũ purgatio secundũ naturã facta esset, & alias leuiter degeret, decimaquarta à partu die febris vehemẽs corripuit cũ rigore. Ab initio verò cor dolebat, & circa pręcordiũ dexterũ: muliebriũ partiũ dolores: purgatio cessauit. Vbi verò glandẽ subdidisset, hæc q̃dẽ leuiora facta sunt. Capitis autem colli & lumborum dolores permanebant. Somni non aderãt: extremitates frigidæ; siticu-

A siticulosa erat: aluus cõbusta: pauca egerebat: vrinæ tenues, ab initio decolores. Sexta die ad noctẽ multũ delirauit, & rursus resipiscebat. Septima siticulosa: secessus biliosi, abũde colorati. Octaua subperriguit: febris acuta, conuulsiones multæ cũ dolore: multũ delirabat. Glande subdita exurgebat, multaq; cũ fluxione biliosa prodibat: somni nõ aderãt. Nona cõuulsiones. Decima parum resipiscebat. Vndecima dormiuit: oĩum recordata est. Statim aũt rursus delirauit. Vrinã aũt reddebat cũ cõuulsionib⁹, accerũatã, multã: illis aũt parũ admonẽtibus, crassã albã: qualis est ex his q̃ subsiderũt, vbi multo tẽpore sita, fuerint cõturbata: non subsidebat: color & crassitudo talis, qualis est in vrinis iumẽ-
B torum, talia mingebat, quæ & ego vidi. Circa decimũquartũ diem palpitationes ꝑ totũ corpus, sermones multi, parũ resipiscebat: verùm statim rursus delirabat. Circa decimumseptimũ voce destituebatur, Vigesima mortua est.

διψώδης, κοιλίη ξυνεκαύθη, σμικρὰ διήει. οὖρα λεπτά, ἄχροα κατ᾽ ἀρχάς. Εκταίη ἐς νύκτα παρέκρουσε πολλά. καὶ πάλιν κατενόει. Εβδόμη διψώδης, διαχωρήματα χολώδεα, κατακόρεα. Ογδόη ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς, σπασμοὶ πολλοί, μετὰ πόνε, πολλὰ παρέλεγεν, ἐξανίστατο. βάλανον προστεθέντος, πολλὰ διῆλθε μετὰ περιρρόε χολώδεος, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. Ενάτη, σπασμοί, δεκάτη, σμικρὰ κατενόει. Ενδεκάτη, ἐκοιμήθη, πάντων ἀνεμνήσθη, ταχὺ δὲ πάλιν παρέκρουσεν, οὖρει δὲ μετὰ σπασμὸν, ἀθρόον πουλύ, ὀλιγάκις ἀναμιμνησκόντων παχὺ λευκόν. οἷον γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενον πουλὺν χρόνον. οὐ καθίστατο χρῶμα, καὶ πάχος ἴκελον οἷον γίνεται ὑποζυγίου, τοιαῦτα οὖρει, οἷα κἀγὼ εἶδον. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐούσῃ, παλμοὶ δι᾽ ὅλου τοῦ σώματος, λόγοι πολλοί, σμικρὰ κατενόει, διὰ ταχέων δὲ πάλιν παρέκρουεν. Περὶ δὲ ἑπτακαιδεκάτην ἐοῦσα ἦν ἄφωνος, εἰκοστῇ ἀπέθανε.

Vet. Cod.

Aegrotus V.

Epicratis vxorem, quæ decũbebat apud Archegetem, partui iam propinquã, rigor fortiter corripuit: non incaluit, velut dicebant. Et postridie eadem erant. Tertia die peperit filiam, & alia omnia iuxta rationẽ venerunt. Postridie à partu febris acuta eam inuasit, oris vẽtriculi dolor & muliebriũ partiũ. Vbi verò glãdem
C subdidisset, hęc quidẽ leuiora facta sunt. Capitis aũt & colli, ac lumborũ dolor. Somni non aderant. Ab aluo modica biliosa, tenuia, pura prodibant. Vrinæ tenues, subnigræ. Sexta die à quo febris ipsam corripuit, ad noctẽ delirauit. Septima, omnia exacerbata sunt: vigilãs delirauit: siticulosa, secessus oẽs biliosi abunde colorati. Octaua superriguit, plus dormiuit. Nona per eadẽ. Decima crura laboriose dolebat, oris ventriculi dolor rursus: capitis grauitas: nõ delirauit: magis dormiuit: aluus restitit. Vndecima sudauit: minxit melius coloratæ, multã subsidentiam habentia: leuius degebat. Decimaquarta superriguit: febris acuta. Decimaquinta vomuit biliosa, flaua, satis multa: sudauit sine
D febre. Ad noctem febris acuta: vrinę crassæ subsidentiam albam habentes. Decimasexta ad noctem exacerbata est, & cũ molestia non dormiuit, delirauit. Decimaoctaua, siticulosa, lingua combusta est: non dormiuit: multum delirauit: crura dolebat. Circa vigesimam mane parum riguit, soporosa, quiete dormiuit: vomuit biliosa, pauca, nigra: ad noctem surditas. Circa vigesimamprimam lateris sinistri grauitas, per totum cum dolore: parum insuper tussijt. Vrinæ crassæ, turbatæ, subrubræ, quæ depositæ nõ subsidebat: cętera leuiora: nõ sine febre. Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella reuulsa, fluxio acris, mordax, salsa, perpetuo perseuerabat. Circa vigesimamseptimam

Αῤῥωστος πέμπτος.

Επικράτεος γυναῖκα, ἣ κατέκειτο παρὰ Αρχηγέτην, περὶ τόκον ἤδη ἐοῦσαν, ῥῖγος ἔλαβεν ἰσχυρῶς, οὐκ ἐθερμάνθη ὡς ἔλεγον, καὶ τῇ ὑστεραίῃ τοιαῦτα. Τρίτη δὲ ἔτεκε θυγατέρα, καὶ τ᾽ ἄλλα πάντα κατὰ λόγον ἦλθε. Δευτέρῃ μετὰ τόκον, ἔλαβε πυρετὸς ὀξύς, καρδίης πόνος καὶ γυναικείων.* προστεθέντος δὲ ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη, κεφαλῆς δὲ καὶ τραχήλε, καὶ ὀσφύος πόνος. ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀλίγα χολώδεα, λεπτὰ διήει, ἄκρητα. οὖρα λεπτὰ ὑπομέλανα. Αφ᾽ ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ ἐς νύκτα, ἑκταίη παρέκρουσε. Εβδόμη πάντα παρωξύνθη, ἄγρυπνος, παρέκρουσε, διψώδης, διαχωρήματα* χολώδεα καὶ κατακορέα. Ογδόη, ἐπερρίγωσεν, ἐκοιμήθη πλείω. Ενάτη διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, σκέλεα ἐπιπόνως ἤλγει, καρδίης πάλιν ὀδύνη, καρηβαρίη, οὐ παρέκρουσεν, ἐκοιμᾶτο μᾶλλον, κοιλίη ἐπέστη. Ενδεκάτη οὔρησεν εὐχροώτερα, συχνὴν ὑπόστασιν ἔχοντα, διῆγε κουφοτέρως. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς. Πεντεκαιδεκάτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθά, ὑπόσυχνα, ἵδρωσεν ἄπυρος, ἐς νύκτα δὲ πυρετὸς ὀξύς, οὖρα πάχος ἔχοντα, ὑπόστασις λευκή. Εξκαιδεκάτη, παρωξύνθη νύκτα, καὶ δυσφόρως, οὐχ ὕπνωσε, παρέκρουσεν. Οκτωκαιδεκάτη διψώδης. γλῶσσα ἐπεκαύθη, οὐχ ὕπνωσε, παρέκρουσε πολλά, σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε. Περὶ δὲ εἰκοστὴν, πρωῒ σμικρὰ ἐπερρίγωσε, κωματώδης, δι᾽ ἡσυχίης ὕπνωσε, ἤμεσε χολώδεα ὀλίγα, μέλανα, ἐς νύκτα κώφωσις. Περὶ δὲ πρώτην καὶ εἰκοστὴν πλευρῆς ἀριστερῆς βάρος δι᾽ ὅλου μετ᾽ ὀδύνης, σμικρὰ ἐπέβησσεν. οὖρα δὲ πάχος ἔχοντα, θολερά, ὑπέρυθρα, κείμενα οὐ καθίστατο, τὰ δ᾽ ἄλλα κουφοτέρως, οὐκ ἄπυρος αὖθις. ἐξ ἀρχῆς φάρυγγα ἐπωδύνως, ἔρευθος, κίων ἀνεσπασμένος, ῥεῦμα δριμύ, δακνῶδες, ἁλμυρώδες διατελέως παρέμενε. Περὶ δὲ εἰκοστὴν ἑβδόμην,

*ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν.

*πάντα

Vet. Cod. ἄπυρος. οὔροισιν ὑπόστασις. πλευρὸν ἤλγεεν. περὶ δὲ τετάρτην καὶ τριακοστὴν, πῦρ ἐλάβετο, κοιλίη χολώδεσιν ὑπεταράχθη. ἤμεσε τῇ τεσσαρακοστῇ ὀλίγα χολώδεα, ἐκρίθη. Τελέως ἄπυρος τῇ ὀγδοηκοστῇ.

febri libera, in vrinis subsidentia: latus dolebat. A
Circa primam & trigesimã febris corripiebat: aluus ex biliosis turbata est. Quadragesima die vomuit pauca biliosa. Iudicata est perfecte libera à febri die octogesima.

Ἄῤῥωστος ἕκτος.

Κλεαναπτίδην, ὃς κατέκειτο ἐπάνω τοῦ Ἡρακλείου, πῦρ ἔλαβε πεπλανημένως, ἤλγει δὲ καὶ κεφαλὴν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πλευρὸν ἀριστερόν. καὶ τῶν ἄλλων πόνοι, κοπιώδεα τρόπον. οἱ πυρετοὶ παροξυνόμενοι, ἀλλοίως ἀτάκτως, ἱδρῶτες, ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δ᾽ οὔ. τὰ μὲν πλεῖστα ἐπεσήμαινον οἱ παροξυσμοὶ, ἐν κρισίμοισι μᾶλλον. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, χεῖρας ἄκρας ἐψύχετο. ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα: μετ᾽ ὀλίγον δὲ ἰώδεα, πάντων ἐκουφίσθη. Περὶ δὲ τριακοστὴν ἐόντι, ἤρξατο ἀπὸ ῥινῶν αἱμοῤῥαγεῖν ἐξ ἀμφοτέρων, καὶ ταῦτα πεπλανημένως κατ᾽ ὀλίγον μέχρι κρίσιος. Οὐκ ἀπόσιτος δὲ, οὐ δὲ διψώδης παρὰ πάντα τὸν χρόνον, οὐ δὲ ἄγρυπνος. οὖρα δὲ λευκὰ, οὐκ ἄχροα. Περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν ἐὼν, οὔρησεν ὑπέρυθρα, ὑπόστασιν πολλὴν λίην ἐρυθρὴν ἔχοντα. ἐκουφίσθη. μετὰ δὲ ταῦτα ποικίλως τὰ τῶν οὔρων, ὁτὲ μὲν ὑπόστασιν εἶχεν, ὁτὲ δὲ οὔ. Ἑξηκοστῇ οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ, καὶ λευκὴ, καὶ λείη. ξυνέδωκε πάντα. πυρετοὶ διέλιπον. οὖρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ. Ἑβδομηκοστῇ, ἄπυρος διέλιπεν ἡμέρας δέκα. ὀγδοηκοστῇ ἐπεῤῥίγωσε. πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. ἵδρωσε πολλῷ. οὔροισιν ὑπόστασις ἐρυθρὴ, λείη. τελέως ἐκρίθη.

* λεπτά.

* πάλιν.

Aegrotus VI.

Cleanactidẽ, qui supra Heracleũ decũbebat, febris vehemẽs corripuit erroneo modo. Dolebat aũt caput ab initio, & latus sinistrũ: & aliarũ partiũ dolores aderant, lassatorũ modo: febres exacerbant alias aliter inordinatè. Sudores quandoque, quandoque nõ. Exacerbationes vt plurimũ in iudicatorijs diebus magis accedebãt. Circa vigesimã quartã summas manus dolebat. Vomuit biliosa, flaua, satis multa: paulo pòst aũt æruginosa. Ab oĩbus alleuatus est. Circa trigesimã sanguis ex vtrisq; naribus erũpere cœpit, atq; hoc erroneo modo paulatim vsq; ad iudicationẽ. Nõ aũt fastidiebat cibũ, neq; siticulosus erat per totũ tps, neq; insomnis. Vrinæ tenues, non decolores. Circa quadragesimã minxit subrubra, subsidentiã multã valde rubrã habentia: alleuatus est: post hæc aũt vrinæ variæ, quãdoq; subsidentiã habebãt, quandoq; nõ. Sexagesima vrinis subsidentia multa, & alba, & leuis. Remiserunt oĩa: febres intermittebãt. Vrinæ rursum tenues qdẽ, verũ boni coloris. Septuagesima à febre liber permãsit diebus decẽ. Octogesima riguit, febris acuta corripuit: multũ sudauit. Vrinis subsidẽtia rubra, leuis, perfecte iudicatus est. C

Ἄῤῥωστος ἕβδομος.

Μέτωνα πῦρ ἔλαβεν. ὀσφύος βάρος ἐπώδυνον. Δευτέρῃ ὕδωρ πιόντι ὑπόσυχνον, ἀπὸ κοιλίης καλῶς διῆλθεν. Τρίτῃ, κεφαλῆς βάρος. διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, ὑπέρυθρα. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη. ἐῤῥύη ἀπὸ δεξιοῦ μυκτῆρος αἷμα δὶς ὀλίγον. νύκτα δυσφόρως. διαχωρήματα ὅμοια τῇ τρίτῃ. οὖρα ὑπομέλανα εἶχεν. ἐναιώρημα ὑπομέλαν ἐὸν διεσπασμένον, οὐχ ἱδρύετο. Πέμπτῃ ἐῤῥύη λάβρον ἐξ ἀριστεροῦ ἄκρητον. ἵδρωσεν, ἐκρίθη. Μετὰ δὲ κρίσιν ἄγρυπνος παρέλεγεν. οὖρα λεπτὰ, ὑπομέλανα. λουτροῖσιν ἐχρήσατο κατὰ κεφαλῆς, ἐκοιμήθη. κατενόει, τούτῳ οὐχ ὑπέστρεψεν, ἀλλ᾽ ἡμοῤῥάγη πολλάκις καὶ μετὰ κρίσιν.

* λευκά.

Aegrotus VII.

Metonem febris vehemens corripuit, lũborũ grauitas dolorosa. Postridie vbi aquã bibisset satis multã, ab aluo probe prodiit. Tertia, capitis grauitas: secessus tenues, biliosi, subrubri. Quarta, omnia exacerbata sunt. Fluebat à dextra nare bis sanguis modicus. Noctẽ moleste tulit: secessus similes tertię diei. Vrinæ subnigræ, habebãt quiddã in medio innatans, subnigrũ, diuulsum: nõ subsidebant. Quinta, effluxit ex sinistra nare sanguis largus, merus, sudauit: iudicatus ē. Post iudicationẽ isomnis, delirabat. Vrinę tenues subnigrę. D Capitis lotionibus vsus est: dormiuit: resipiscebat. Huic recidiua facta non est. Sed sanguis erupit sępe et post iudicationẽ.

Ἄῤῥωστος ὄγδοος.

Ἐρασῖνον, ὃς ᾤκει παρὰ Βοώτου χαράδρην, πῦρ ἔλαβε μετὰ δεῖπνον, νύκτα ταραχώδης. Ἡμέρην τὴν πρώτην δι᾽ ἡσυχίης. νύκτα ἐπιπόνως. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη, ἐς νύκτα παρέκρουσε. Τρίτῃ ἐπιπόνως. παρέκρουσε πολλά. Τετάρτῃ δυσφορώτατα, ἐς δὲ τὴν νύκτα οὐδὲν ἐκοιμήθη. ἐνύπνια καὶ λογισμοί. ἔπειτα χείρω μεγάλα καὶ ἐπίκαιρα. φόβος, δυσφορίη. Πέμπτῃ

πρωῒ

Aegrotus VIII.

Erasinũ qui habitabat circa Bootę torrentẽ, febris vehemens corripuit post cęnã: nocte turbatus fuit: diem primã quiete, noctẽ laboriose trãsegit. Secũda oĩa exacerbata sunt, ad noctẽ delirauit. Tertia, dolorose, multum delirauit. Quarta, molestissime, ad noctẽ nihil dormiuit. Insomnia & ratiocinationes: deinde peiora, & magna, & periculosa, timor, molestia. Quinta,

mane

A mane resipiscebat ac intelligebat oīa: verum ad meridiē multū insanijt, cōtinere se nō potuit. Extremitates frigidæ, subliuidæ. Vrinæ incōcoctæ. Circa solis occasum mortuus est. Huic febres perpetuo cū sudore: pcordia sublimia: distētio cū dolore. Vrinæ nigræ habētes quædā ī medio suspēsa īnatātia rotūda, nō subsidebāt: Ab aluo stercora pdibāt. Sitis perpetuo, nō valde. Cōuulsiones multū cū sudore circa mortē.

Aegrotus IX.

Critoni in Thaso erecte obambulanti, pedis dolor fortis à magno digito cœpit. Decubuit eadem die horridus, anxius, parum sub-
B calescens: nocte desipuit. Secunda die tumor laxus per totum pedem, & circa malleolum subrubens cum distentione. Pustulæ nigræ: febris acuta: insanijt. Ab aluo verò mera, biliosa, satis multa prodibant. Mortuus est altera ab initio die.

Aegrotus X.

Clazomeniū q ad Phrynichidæ puteū decūbebat, febris vehemēs corripuit. Dolebat autē caput, collū, lūbos ab initio: statim aūt surditas: somni nō aderāt: febris acuta inuasit: hypochōdriū eleuabatū cū tumore: distētio nō valde: lingua sicca. Quarta, ad noctē desipuit. Quinta, la-
C boriose oīa exacerbata sūt: Circa vndecimā parū remiserūt. Ab aluo verò ab initio, & vsq; ad decimaquartā, tenuia multa aquei coloris pdibāt. Tolerāter ea q ad secessū ptinent ferebat: postea aluus restitit. Vrinę ppetuo tenues qdē, verū boni coloris, & multa ī medio suspēsa habebāt diuulsa: nō subsidebāt. Circa decimāsextā minxit paulò crassiora, habebāt subsidentiā paruā, paululū alleuarūt, resipiscebat magis. Decimaseptima, rursus tenuia. Circa vtrasq; aures tubercula extiterūt cū dolore: somni non aderāt: delirabat: circa crura dolebat. Vigesima, à febre liber iudicatus est: nō sudauit: oīa ītelligebat. Circa vigesimāseptimā coxæ dextræ dolor fortis, cito qeuit. Tubercula verò iuxta aures ne-
D q; sedata sūt, neq; suppurata, verū dolebāt. Circa XXXI. profluuiū alui ex multis aquosis, cū eiusmodi quæ in dysenteria prodire solēt: vrinas crassas mīgebat. Tubercula circa aures sedata sunt. Circa quadragesimam oculum dextrū dolebat, obscurius videbat. Restitutus est. 10

Aegrotus XI.

Dromeadæ vxorem quæ filiam pepererat, & alijs omnibus secundum rationem factis, secunda die rigor corripuit: febris acuta. Cœpit autem prima die dolere circa hypochondria fastidiosa ac nauseabunda, horrida, anxia, & sequentibus non dormiuit. Spiritus rarus, magnus, statim reuulsus. Altera à rigore die, stercora

πρωὶ κατήρτητο, καὶ κατενόει πάντα. πολὺ δὲ πρὸ μέσου ἡμέρης ἐξεμάνη, κατέχειν οὐκ ἠδυνάσατο. ἄκρεα ψυχρὰ ὑποπέλια. οὖρα ὑπέστη*. ἀπέθανε περὶ ἡλίου δυσμάς. τούτῳ οἱ πυρετοὶ διὰ τέλεος ξὺν ἱδρῶτι. ὑποχόνδρια μετέωρα. ξύντασις μετ᾽ ὀδύνης. οὖρα δὲ μέλανα ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα, οὐχ ἱδρύετο. ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διήει. δίψα διὰ τέλεος οὐ λίην. σπασμοὶ δὲ πολλοὶ ξὺν ἱδρῶτι, περὶ θάνατον. Vet. Cod. * ἄπεπτα.

Ἄῤῥωστος ἔνατος.

Κρίτωνι ἐν Θάσῳ, ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ἰσχυρὴ, ἀπὸ δακτύλου τοῦ μεγάλου, ὀρθὸς ἀδὴν περιιόντι. κατεκλίθη αὐθημερόν. φρικώδης. ἀσώδης, μικρὰ ὑποθερμαινόμενος. νύκτα παρεφρόνησε. Δευτέρη, οἴδημα δι᾽ ὅλου τοῦ ποδός. καὶ περὶ σφυρὸν ὑπέρυθρον μετὰ ξυντάσιος. φλυκταινίδια μέλανα. πυρετὸς ὀξύς, ἐξεμάνη. ἀπὸ δὲ κοιλίης, ἄκρητα, χολώδεα, ὑπόσυχνα διῆλθεν, ἀπέθανεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δευτεραῖος.

Ἄῤῥωστος δέκατος.

Τὸν Κλαζομένιον ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ Φρυνιχίδεω φρέαρ πῦρ ἔλαβεν. ἤλγει δὲ κεφαλὴν, τράχηλον, ὀσφὺν ἐξ ἀρχῆς, αὐτίκα δὲ κώφωσις, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν, ὑποχόνδριον ἐπῆρτο μετ᾽ ὄγκου, οὐ λίην* σύντασις, γλῶσσα ξηρή. Τετάρτη, ἐς νύκτα παρεφρόνησε. Πέμπτῃ, ἐπιπόνως, καὶ πάντα παρωξύνθη. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην, σμικρὰ ἐνέδωκεν, ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τεσσαρασκαιδεκάτην λεπτὰ πολλὰ ὑδατόχροα διήει, εὐφόρως τὰ περὶ διαχώρησιν διῆγεν. ἔπειτα κοιλίη ἐπέστη, οὖρα διὰ τέλεος, λεπτὰ* μὲν εὔχροα δὲ καὶ πολλὰ εἶχεν ἐναιωρήματα, ὑποδιεσπασμένον οὐχ ἱδρύετο. Περὶ δὲ ἑκτὴν καὶ δεκάτην, οὔρησεν ὀλίγῳ παχύτερα, εἶχε σμικρὴν ὑπόστασιν, ἐκούφισεν ὀλίγῳ. κατενόει μᾶλλον. ζ. δὲ πάλιν λεπτὰ, παρὰ δὲ τὰ οὔατα ἀμφότερα, ἐπήρθη ξὺν ὀδύνη, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, παρελήρει, περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε. κ. ἄπυρος ἐκρίθη, οὐχ ἵδρωσε, πάντα κατενόει. Περὶ δὲ κζ. ἰσχίου ὀδύνη δεξιοῦ ἰσχυρῶς, διὰ ταχέων ἐπαύσατο, τὰ δὲ παρὰ τὰ οὔατα, οὔτε καθίστατο, οὔτε ἐξεπύει, ἤλγεε δέ. περὶ δὲ τὴν λα. διάῤῥοια πολλοῖσιν ὑδατώδεσι μετὰ δυσεντεριωδέων, οὖρα παχέα οὔρει, κατέστη παρὰ τὰ ὦτα, περὶ δὲ τὴν μ. ὀφθαλμὸν δεξιὸν ἤλγει, ἀμβλύτερα ἑώρα, κατέστη. * ὀλίγη. * λευκά.

Ἄῤῥωστος ἑνδέκατος.

Τὴν Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν: καὶ τῶν ἄλλων πάντων γινομένων κατὰ λόγον, δευτεραίην ἐοῦσαν, ῥῖγος ἔλαβε, πυρετὸς ὀξύς. ἤρξατο δὲ πονέειν τὴν πρώτην, περὶ ὑποχόνδριον, ἀσώδης, φρικώδης, ἀλύουσα, καὶ τὰς ἐχομένας οὐχ ὕπνωσε, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. β. ἀφ᾽ ἧς ἐῤῥίγωσεν ἀπὸ

Vet. Cod. ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπρανα διῆλθεν. οὖρα παχέα, λευκά, θολερά, οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισταμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενα χρόνον πουλύν. οὐ καθίστατο. νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη. Τρίτῃ περὶ μέσον ἡμέρης, ἐπερρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. οὖρα ὅμοια. ὑποχονδρίου πόνος, ἀσώδης, νύκτα δυσφόρως οὐκ ἐκοιμήθη, ἵδρωσε δι' ὅλου
* ψυχρῶς. ὑπόψυχρα, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. δ' περὶ μὲν ὑποχόνδρια, μικρὰ ἐκουφίσθη, κεφαλῆς δὲ βάρος μετ' ὀδύνης ὑπεκαρώθη. ἔσταξε μικρὰ ἀπὸ ῥινῶν, γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης.
* σμικρά. οὖρα* λεπτὰ ἐλαιώδεα, σμικρὰ ἐκοιμήθη. ε' διψώδης, ἀσώδης, οὖρα ὅμοια, ἀπὸ κοιλίης οὐδέν, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατενόει, ἀνισταμένη, ὑπεκαρώθη, ψύξις μικρά. νυκτὸς ἐκοιμήθη. παρέκρουσε. ς' πρωὶ, ἐπερρίγωσε. ταχὺ δὲ διεθερμάνθη, ἵδρωσε δι' ὅλου, ἄκρεα ψυχρά. παρέκρουσε, πνεῦμα μέγα ἀραιόν, μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο, ταχὺ ἀπέθανεν.

stercora ab aluo bene prodibant: Vrinę crassę, A
albæ, turbatæ: qualis fit ex his quę subsiderunt,
vbi multo tempore sita, fuerint cõturbata: non
subsidebant: nocte non dormiuit. Tertia circa
meridiẽ superriguit. Febris acuta, vrinæ similes: hypochondrij dolor, fastidiosa ac nauseabunda, nox molesta, nõ dormiuit. Sudauit per
totũ subfrigida: statim autẽ rursus recalefacta
est. Quarta die circa præcordia parum alleuata est. Capitis grauitas cum dolore: in soporẽ
incidit: parũ de naribus stillauit: lingua sicca:
siticulosa: vrinæ tenues, oleosæ: parum dormiuit. Quinta, siticulosa: fastidiosa: vrinæ similes:
nihil ab aluo. Circa meridiẽ multũ delirauit,
& statim rursus parum resipiscebat: exurgẽs in
soporẽ incidit: frigiditas parua: nocte dormi- B
uit: delirauit. Sexta, mane superriguit. Statim
aũt recalefacta est: sudauit p̃ totũ: extremitates
frigidę: delirauit: spũs magn⁹, rarus. Paulo pòst
cõuulsiones à capite cęperũt. Statim mortua ẽ.

Ἄρρωστος δωδέκατος.

Ἄνθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησε, καὶ ἔπιε πλέον. ἤμεσε πάντα νυκτός, πυρετὸς ὀξύς. ὑποχονδρίου δεξιοῦ πόνος, φλεγμονὴ ὑπολάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος. νύκτα δυσφόρως. οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα, ἐρυθρά, κείμενα οὐ καθίστατο. γλῶσσα ἐπίξηρος, οὐ λίην διψώδης. δ' πυρετὸς ὀξύς. πόνοι πάντων. ε' οὔρησε λεῖον ἐλαιῶδες πουλύ. πυρετὸς ὀξύς. ς' δείλης πολλὰ παρέκρουσεν. οὐδὲ ἐς νύκτα ἐκοιμήθη. ζ' πάντα παρωξύνθη. οὖρα ὅμοια. λόγοι πολλοί. κατέχειν οὐκ ἠδύνατο, ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ ὑγρὰ ταραχώδεα διῆλθε μετὰ ἑλμίνθων. νύκτα ὁμοίως ἐπιπόνως. πρωὶ δὲ ἐρρίγωσε. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε θερμῷ. ἄπυρος ἔδοξε γενέσθαι. οὐ πολὺ ἐπεκοιμήθη, ἐξ ὕπνου ψύξις. πτυαλισμός. δείλης πολλὰ παρέκρουσε. μετ' ὀλίγον δὲ ἤμεσε μέλανα, ὀλίγα χολώδεα. θ' ψύξις. παρελήρει πολλά. οὐχ ὕπνωσε. Δεκάτῃ, σκέλεα ἐπωδύνως. πάντα παρωξύνθη. παρελήρει. ια' ἀπέθανεν.

Aegrotus XII.

Homo quidam calefactus cœnauit, & bibit
plus. Vomuit omnia noctu: febris acuta, pręcordij dextri dolor. Inflammatio submollis ex interna parte: noctem moleste tulit. Vrinæ ab initio rubræ, crassæ, depositæ non subsidebant. Lingua sicca: non valde siticulosus.
Quarta, febris acuta: dolores omniũ. Quinta,
minxit leue, oleosum, multum: febris acuta. C
Sexta, vesperi multũ delirauit: Nec nocte dormiuit. Septima, omnia exacerbata sunt. Vrinæ
similes: sermones multi: continere se non po-
II tuit. Ab aluo cũ irritatione prodierũt liquida
turbata, cũ lumbricis. Nox laboriosa. Mane riguit: febris acuta. Sudauit calidũ: A febre liber
esse visus est: non multũ dormiuit: A somno
frigiditas, frequens sputũ. Vesperi multũ delirauit: paulo pòst vomuit nigra, pauca, biliosa.
Nona, frigiditas: multũ delirabat: non dormiuit. Decima, crura dolebat. Omnia exacerbata sunt: delirauit. Vndecima, mortuus est.

Ἄρρωστος τρισκαιδέκατος.

Γυναῖκα ἣ κατέκειτο ἐν ἀκτῇ τρίμηνον πρὸς ἑωυτὴν ἔχουσα, πῦρ ἔλαβε. αὐτίκα τε ἤρξατο πονέειν ὀσφῦν. γ' πόνος τραχήλου, κεφαλῆς, κατὰ κληῗδα, καὶ χεῖρα δεξιήν. διὰ ταχέων δὲ γλῶσσα ἠφώνει. δεξιὴ χεὶρ παρελύθη μετὰ σπασμοῦ, παραπληκτικὸν τρόπον. παρελήρει πάντα. νύκτα δυσφόρως οὐκ ἐκοιμήθη. κοιλίη ἐταράχθη, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὀλίγοισιν. δ' γλῶσσα φωνῆς ἐλύθη. σπασμοί. τῶν αὐτῶν πόνοι πάντων παρέμενον: κατὰ ὑποχόνδριον ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ. οὐκ ἐκοιμᾶτο. παρέκρουσε πάντα. κοιλίη ταραχώδης. οὖρα λευκά, οὐκ εὔχροα. ε' πυρετὸς ὀξύς. ὑποχονδρίου πόνος. παρέκρουσε πάντα. διαχωρήματα χολώδεα.

ἐς

Aegrotus XIII.

D

Mulierem q̃ decũbebat in littore, trimestri
fœtu grauidã febris vehemẽs corripuit, statimq́; lũbos dolere cœpit. Tertia, dolor colli, capitis, iuxta clauiculã, & manũ dexterã. Statim lingua voce destituta est: dextra manus resoluta ẽ
cũ cõuulsione, velut his, q aliqua siderant parte, cõtingere solet. Delirabat penit⁹: noctẽ moleste tulit, nõ dormiuit: aluus turbata ẽ, ex biliosis, meris, paucis. Quarta die lingua voce soluta
est. Cõuulsiones eorũdẽ: dolores oĩum p̃manebãt. Iuxta hypochõdria tumor cũ dolore: non
dormiebat: penit⁹ delirabat. alu⁹ turbata. Vrinę
tenues, nõ boni coloris. Quinta febris acuta: hypochõdrij dolor: planè delirabat: seces⁹ biliosi:

ad

A noctē sudauit, à febre libera. Sexta, resipiscebat. Ab oibꝰ alleuata ē. Verū circa sinistrā clauiculā dolor ꝑmanebat: siticulosa. Vrinæ tenues: non dormiuit. Septima, tremor: in soporē īcidit: parū delirauit: dolores iuxta clauiculā, & sinistrū brachiū ꝑmāserūt. Reliqua alleuata sūt. Oīa ītelligebat. Tres dies à febre libera māsit. Vndecima, reuersa ē, superriguit, febris vehemēs corripuit. Circa decimāquartā vomuit biliosa, flaua, satis multa: sudauit: A febre libera iudicata est, nō absq; dolore ex huiuscemodi affectibus.

Aegrotus XIIII.

Melidæ, quæ decumbebat iuxta Iunonis
B templum, capitis & colli, & pectoris dolor fortis cœpit. Statim autem febris acuta corripuit. Menses pauci apparebant. Dolores omnium horū continui. Sexta die, soporosa, anxia, horrida: rubor in maxilla: parum delirauit. Septima, sudauit: febris dimisit. Dolores permanebant: Rediit: somni pauci. Vrinæ perpetuo boni coloris, verùm tenues. Secessus tenues, biliosi, mordaces, valde pauci, nigri, graueolentes prodibant. In vrinis subsidentia alba, leuis. Sudauit. Iudicata est perfecte vndecima die.

ἐς νύκτα ἵδρωσεν, ἄπυρος. ϛ΄ κατενόει. πάντων ἐκουφίσθη. περὶ δὲ κλεῖδα ἀριστερὴν πόνος παρέμενε. διψώδης. οὖρα λεπτά. οὐκ ἐκοιμήθη. ζ΄ τρόμος, ὑπεκαρώθη. σμικρὰ παρέκρουσεν. ἀλγήματα κατὰ κλεῖδα, καὶ βραχίονα ἀριστερὸν, παρέμενε: τὰ δ᾽ ἄλλα διεκουφίσθη. πάντα κατενόει. τρεῖς δὲ διέλιπεν ἄπυρος. ια΄ ὑπέστρεψεν. ἐπερρίγωσε. πῦρ ἔλαβε. Περὶ δὲ ιδ΄ ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα. ἵδρωσεν. ἄπυρος ἐκρίθη, οὐκ ἀνάλγητος ἐκ τῶν αὐτῶν παθημάτων.

Vet. Cod. * διέμεινεν.

Ἄῤῥωστος τεσσαρεσκαιδέκατος.

Μελιδίῃ, ἣ κατέκειτο παρὰ τὸ τῆς Ἥρης ἱερὸν, ἤρξατο κεφαλῆς, καὶ τραχήλου, καὶ στήθεος πόνος ἰσχυρός. αὐτίκα δὲ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνετο. πόνοι τουτέων πάντων ξυνεχέες. Εκτη κωματώδης. ἀσώδης. φρικώδης. ἐρύθημα ἐπὶ γνάθω. σμικρὰ παρέκρουσε. ζ΄ ἵδρωσεν. πυρετὸς διέλιπεν. οἱ πόνοι παρέμενον. ὑπέστρεψεν. ὕπνοι σμικροί. οὖρα διὰ τέλεος εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, δακνώδεα, κάρτα ὀλίγα, μέλανα, δυσώδεα διῆλθεν. οὔροισιν ὑπόστασις λευκή, λείη. ἵδρωσεν, ἐκρίθη τελέως ἐνδεκαταίη.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in primum Epidemiorum.

1 In Thaso. *Septem cum habeantur sub Hippocratis nomine Epidemiorum libri, Qui secundum sententiam Galeni, eius genuini sint, & qui spurij, in Censura latè indicaui.*

2 Erant autem. *Hic omnium luculentissimè describitur natura hemitritæi, qui cum sit pessimus omnium typorum, non est mirum si plurimos in ea constitutione perdebat, nam & Romæ, vbi semper huiuscemodi febres vagatæ sunt, vix quenquam inuenias etiam nunc, qui ab homitritæo euadat. De hoc autem in varijs lectionibus nonnulla diximus.*

3 Quum autem. *Iure dictum est ab Hippocrate, pessimum omnium signorum fuisse abhominationem ciborum, quandoquidem non modo illud argumentum est, naturalem appellatam facultatem esse extinctam, verum etiam causa mortis esse solet, quòd cum in virium conseruatione tota spes sit posita, vt illæ absque cibo sustententur fieri nequaquam potest, ob id aliàs dixit Galenus, in quadam pestifera constitutione eos tantum fuisse seruatos, qui sibiipsis vim inferentes alimentum capiebant.*

4 Num quod vrinas. *Hoc, quod proponit Hippocr. considerandum à Galeno nequaquam diffinitum inuenio, & quanquam, ex eius verbis elici possit ideo factas vrinas aquosas, quod humores biliosi, qui vrinam inficere solent per aluum toti excreti dysenteriam facerent, attamem aliam etiam adfuisse causam existimo, quandoquidem hæc relata à Galeno, cùm sit cuiuis obuia, non videtur Hippocrate qui recondita solum proponere, & addubitare consueuit, digna. Puto itaque vrinas multas, & aquosas esse factas propter febres, quæ interius vrentes humores colliquabant omnes, quos deinde renes feruore nimio attrahebant statim, & transmittebant, id enim plerunque videre est in febribus prauis, & præsertim in his in quibus ægrotantes caput repletum, & valde calefactum habent, vt contigit Aloysio Bellocato, medico consummatissimo, & vt Hippocrates, siue Euriphon memoriæ prodidit initio libri ij. de morbis, huiuscemodi oratione, Multum vrinæ emittitur, vbi caput inualuerit, quod latius in adnotatione ad eum locum explicatum est.*

5 Septima autem. *Quantum in morbis acutis quidlibet momentum habeat ad mortem inducendum, hoc vno exemplo docere voluit Hippoc. siquidem filia hæc Philonis vtique ob largum sanguinis effluxum seruari debebat, nisi intempestiuius, & latius esset cenata. Dicit enim Hippo. in libris de affectionibus, inter morbos omnium maxime, & lethales, & molestos esse acutos, eapropter aduersus ipsos opus esse tū plurima custodia, tum curatione exactissima, nec quidquā mali à curante*

accedere debere. sed solum ea mala, quæ à morbo proficiscuntur sufficere, ac bonum præstandum esse, quantum per ipsum fieri potest. Quod si medico rectè curante, morbi magnitudine æger superetur, non id medico imputandum, sicuti eius culpa sit, quando neque morbum cognoscit, neque rectè curat.

6 Nocturna. *Valde mihi dubitandum videtur, diurna ne, vt ait Hippoc. febris sit longior, atq; deterior, an nocturna, nam etsi Gal. duas huius sententiæ afferat probationes, nimirum quod malum sit corpus compingi & densari die, quando aperiri rarefieriq; deberet, & quod noctu, quando dormiendum esset remedia administrari debeant, vnde vel interdiu dormiendum est, atque id exiguo somno, vel neque diu neque noctu instar noctuarum: sunt tamen & nocturnæ febri sua atque forsan maiora vitia. Nam in primis mala omnia eo tempore molestiora sunt ob sensuum vacationem, cumq; corpora tunc sint suapte natura magis adstricta, iure febris diutius protrahitur. Accedit his somnum in febribus negari, quo nihil est pernitiosius, & propterea noctu vel non dormiri omnino, vel ex somno detrimentum acquiri maius.*

7 Quæ vero paribus. *Iudicatio semper fit, eo tempore, quo maioribus symptomatibus natura conflictatur, ea propter iure dictum est ab Hippoc. si diebus paribus natura magis angatur etiam diebus paribus iudicationem fieri, sicuti si imparibus fiat exacerbatio, in imparibus quoque iudicium fiat necesse est, quæ tamen omnia intelligenda sunt tam de mala, quam de bona iudicatione; alioquin bonam iudicationem ferè semper in imparibus fieri, aliàs idem docuit Hippocrates, cum tamen decimusquartus inter iudicatorios præcipuum locum tenere videatur, atq; ab Hippocrate hoc in loco inter pares recenseatur.*

8 Splen eleuatus est. *Miratus sum sæpenumero cur Gal. nihil dixerit de lienis eleuatione in Philisco, eo magis, quod morbus, quo miser interijt, acutus fuit, tumor autem lienis ægritudinum longarum potius comes esse consueuit. Neque tamen existimandum est ab Hippo. post recitatam historiam fuisse illud additum, nisi & ipse rem notatu & forsan admiratione dignam putasset. Itaque lienem Philisco orbiculari figura donatum fuisse arbitror, quod in id viscus aliqua humorum exustorum portio & nigrorum, quos in ipso exuberasse & vrinæ monstrarunt nigræ, & deliria, statim decubuerit, atque in tumorem eleuarit. Dixi aliquam partem, quoniam si multus humor in lienem fuisset absorptus, aut euasisset, aut saltem vita ipsi longius esset protracta, quod humores quantumuis copiosi, & praui in ignobilem locum, cuiusmodi est lien præcipitati minimè queant velox exitium afferre.*

9 Circa decimamquartam. *Palpitationes in vniuerso corpore fieri, quàm rarißime contingit, quod fiant à flatu detento, & exitum quærente, quem in omnibus corporis partibus simul colligi vix creditu dignum est, ea propter tanquam rem raram adnotauit Hippocrates.*

10 Postridie à partu. *Veteres nomine* καρδίης *plerunque os ventriculi significasse plerisque in locis docuit Gal. præsertim vero hoc apud Hippocratem inuenire est in hisce Epidemiorum libris, vbi cum historias narret, eo modo, quo ipse & ab adstantibus & ab ægris audierat, non est mirum si populari modo loquendi plerunque vtatur, solet enim populus semper os ventriculi Cor appellare; nisi dicamus vt Cælius Aurelianus lib. ij. acut. xxx. ob magnitudinem paßionis morbum ventriculi oris vocari Cardialgiam, vt vocant sacrum morbum, sacrum mare, deificam luem.*

11 Circa trigesimamprimam. *In hoc eodem libro, non longe à fine sectionis secundæ habetur, Quibuscunque cohortæ sunt parotides, eas cunctas fuisse extinctas neque suppuratas, sed ad vesicam materiam fuisse conuersam, vt ex eo loco, & ab exemplo colligere liceat eiuscemodi tumores per partes inferiores expurgari & solui, nam etiam in libro de affectionibus internis, qui maior de morbis à Gal. vocatur, scriptum habetur, interdum alui fluxus atque dysenterias à materia à capite destillante fieri, sicut etiam in libro de acutis & prorrheticis habetur, calefacto capite multum vrinæ excerni, quasi familiaris sit via ipsi naturæ à capite tum ad aluum, tum ad vesicam.*

12 Ab aluo. *Hic duo oportet notare, vnum, Hippocratem in die septima aluum irritasse, cùm tamen dixerit aliàs Auic. in die motus naturæ medico nihil esse nouandum, neque etiam cum clystere. sed forsan dicere licet non hoc Hippocratem fecisse, sed ab alio factum esse, & ob id ab Hippoc. tanquam rem notatu dignam esse relatum. Alterum est lumbricos exiuisse per aluum ex modica alui irritatione, quod quidem argumentum esse poterat summæ in corpore latentis prauitatis, quam ea animalcula fugere quærebant. Hisce possumus, & illud adijcere, Hippoc. dixisse visum esse sine febre, quòd sæpe praui morbi tunc remitti videantur, quando sunt acerbiores, cum scilicet natura pugnam dimittit.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER II.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Liber hic secundus & si in secunda classe reponi debuerat, ut in censura distributus est, placuit tamen hoc loco post primum collocare, cum sic antiquitus vel à Galeno ipso dispositi fuerint.

SECTIO PRIMA.

A Carbunculi in Cranone æstiui: pluebat in ardoribus aqua larga. Cõtingebat hoc per totũ, & maxime ab austro: & subnascebãtur quidẽ in cute sanies: dũ aũt intro cõcipiebant, calescebãt, & pruritũ inducebãt: deinde pustulę velut ab igne inustę excitabãtur: & sub cutẽ vri sibi videbãt, in ardorib⁹ siccitatis. Febres plerũq; citra sudorẽ. In his verò si minutę imbris guttæ deciderint, magis sudatoriæ fiũt ab initio. Ad hæc difficiliora iudicatu manẽt, q̃ aliter: Attñ minus, si non pp

B hæc fuerint, sed pp morbi modũ. Febres ardẽtes ĩ æstiuis magis fiũt, & ĩ alijs tẽporibus. Resiccant aũt magis æstate. Autũno maxime ferinũ, & oris vẽtriculi dolor, q̃q̃ & ipse minus malesicus fuerit, ipso morbo tali existente. Ascarides vesperi similiter huic: & illæ tũc infestãt in die plerunq;, nõ solũ ideo q magis affligũt, sed ẽt ipsæ per seipsas. In autũno acutissimi morbi & maxime lethales: & oĩno similitudinẽ habẽt, cũ vetustissimis exacerbationibus: tanq̃ annus ipse habeat circuitũ morborũ. Quale ẽ dies morbi, quale est vespertinũ tps ad exacerbationẽ: ta

C le est morbi, & vniuscuiusq; cõstitutionis inter se, vbi nõ quid ĩ superiori spẽ fuerit innouatũ: sin minus, alia sanẽ constitutione hæc imperiũ obtinuerint. Quare etiã annus ad seipsum hoc modo se hẽt. In cõstantibus tẽporibus, & annis tẽpestiue tẽpestiua pbẽtibus, boni status & iudicatu facilimi morbi fiunt. In incõstãtibus verò, incõstãtes, & qui difficulter iudicant: quũ sanè in Perintho defecerit aut abundauerit quid, vt aut vẽti sint, aut nõ vẽti: aut aquæ, aut siccitates: aut ardores, aut frigora. Ver aũt oĩno saluberrimũ, ac minime lethale. Circa principia morborum

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἄνθρακες ἐν Κρανῶνι οἱ θερινοί. ὗεν ἐν καύμασιν ὕδατι λαύρῳ δι᾽ ὅλου ἐγένετο. καὶ μᾶλλον νότῳ. καὶ ὑπεγίνοντο μὲν ἐν τῷ δέρματι ἰχῶρες. ἐγκαταλαμβανόμενοι δὲ ἐθερμαίνοντο, καὶ κνησμὸν ἐνεποίεον. εἶτα φλυκταινίδες, ὥσπερ πυρίκαυστοι διανίσταντο. καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα καίεσθαι ἐδόκεον ἐν καύμασιν ἀνυδρείης. οἱ πυρετοὶ ἀνιδρῶτες τὰ πλεῖστα. ἐν τουτέοισιν δὲ ἢν ἐπιψεκάσῃ, ἱδρωτικώτεροι γίνονται κατ᾽ ἀρχάς. ταῦτα δυσκριτότερα μὲν ἢ ἄλλως. ἀτὰρ ἧσσον, εἰ μὴ εἴη διὰ ταῦτα, ἀλλὰ διὰ τῆς νόσου τὸν τρόπον. Οἱ καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίνονται, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. Ἐπιξηραίνονται δὲ μᾶλλον θέρεος. Φθινοπώρου μάλιστα θηριώδεες. καὶ ἡ καρδιαλγία. καίτοι καὶ αὐτὴ ἧσσον κακεργέοι ἄν, αὐτοῦ τοῦ νοσήματος τοιούτου ἐόντος. αἱ ἀσκαρίδες δείλης, ὁμοίως τούτῳ. καὶ ἐκεῖνα τηνικαῦτα ὀχλέουσι τῆς ἡμέρης τὰ πλεῖστα. οὐ μόνον διὰ τὸ μᾶλλον πονέειν, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ διὰ σφᾶς ἑωυτάς. Ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται νόσοι, καὶ θανατωδέσταται. τὸ ἐπίπαν ὅμοιον, τῷ δείλης παροξύνεσθαι. ὡς τοῦ ἐνιαυτοῦ περίοδον ἔχοντος τῶν νούσων. οἷον ἡ ἡμέρη τῆς νούσου, οἷον τὸ δείλης παροξύνεσθαι. τοιοῦτον τῆς νόσου καὶ ἑκάστης καταστάσιος πρὸς ἀλλήλας, ὅταν μή τι νεωτεροποιηθῇ ἐν τῷ ἄνω εἴδει. εἰ δὲ μὴ ἄλλης ταῦτα καταστάσιος ἂν ἄρχοι, ὥστε καὶ τὸν ἐνιαυτὸν πρὸς ἑωυτὸν οὕτως ἔχειν. Ἐν τοῖσι καθεστῶσι καιροῖσι, καὶ ὡραίως τὰ ὡραῖα ἀποδιδοῦσιν ἔτεσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέστατοι αἱ νοῦσοι. Ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν καὶ δύσκριτοι. Ἐν γοῦν Περίνθῳ ὅταν τι ἐκλίπῃ ἢ πλεονάσῃ, ἢ πνευμάτων, ἢ μὴ πνευμάτων, ἢ ὑδάτων, ἢ αὐχμῶν, ἢ καυμάτων, ἢ ψύξεων. Τὸ δὲ ἔαρ τὸ ἐπίπαν ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες. Πρὸς τὰς ἀρχὰς σκεπτέον τῶν νούσων, Vet. Cod.

Vet. Cod. σων, εἰ αὐτίκα αὔξει. δῆλον δὲ τῇ ἐπιδόσει. Τὰς δὲ ἐπιδόσιας, τῇσι περιόδοισι: καὶ αἱ κρίσιες ἐντεῦθεν δῆλοι. καὶ τοῖσι ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοῖσιν, εἰ πρωϊαίτερον ἢ οὔ. καὶ εἰ πλείονα χρόνον, ἢ οὔ. καὶ εἰ μᾶλλον, ἢ οὔ. Πάντων δὲ τῶν συνεχέων ἢ διαλιπόντων τῶν χρονίων, καὶ τρωμάτων, καὶ πτυέλων ὀδυνωδέων, καὶ φυμάτων φλεγμοναὶ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐπιφαίνονται ὕστερον. ἴσως δὲ καὶ ἄλλων πρηγμάτων κοινῶν, τὰ μὲν θᾶσσον, βραχύτερα: τὰ δὲ βραδύτερον, μακρότερα. Καὶ ἐν περιόδοισι τὸ ἐπιπρωϊαίτερον, καὶ ἄλλης ἐπιδόσιος ἀπαυδώσης τῆς νούσου. καὶ γὰρ τῶν παραχρῆμα ἀπολλυμένων, ταχύτεραι αἱ κρίσιες, ὅτι ταχέες οἱ πόνοι, καὶ ξυνεχέες, καὶ ἰσχυροί. Τὰ δὲ κρίνοντα ἐπὶ τὸ βέλτιον, μὴ αὐτίκα ἐπιφαινέτω. Τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα, τὰ μὲν θανατώδεα, τὰ δὲ δύσκριτα. Τὰ προκεκρινόμενα ἢν ὠμῶς κριθῇ, ὑποστροφαί. ἢν δὲ μὴ, ἀκρισίαι. γένοιτο δ' ἂν καὶ ὀλέθρια, τὰ μὴ σμικρά. Ὅσα κρίσιμα σημεῖα γινόμενα, τὰ αὐτὰ ταῦτα μὴ γινόμενα δύσκριτα. Τὰ ἐναντία δὲ σημαίνοντα, κακόν, οὐ μόνον ἢν παλινδρομέῃ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχαίης φύσιος τὰ ἐναντία ῥέποντα. ὥσπερ καὶ τῶν κακῶν σημεῖον, ἐπὶ τἀναντία ῥέποντα. Θεωρεῖν δὲ οὕτω δεῖ. βρωμάτων, συμπτώσεων φλεβῶν, ὄγκοι ὑποχονδρίων, ἀναρρόπων. καταρρόπων. Πολλὰ δὲ καὶ τῶν τοιούτων, οἷον ἀποφθειρουσέων, οἱ τιτθοὶ προσισχναίνονται. οὐ δὲ γὰρ ἐναντίον, οὐδὲ βῆχες χρόνιαι, ὅτι ὄρχιος οἰδήσαντος παύονται. Ὄρχις οἰδήσας ἀπὸ βηχέων, ὑπόμνημα κοινωνίης στηθέων, μαζῶν, γονῆς, φωνῆς. Ἀποστάσιες, ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ τόνων, ἢ δι' ὀστέων, καὶ νεύρων, ἢ δέρματος, ἢ ἐκτροπέων ἑτέρων. Χρησταὶ δὲ αἱ κάτω τῆς νούσου. οἷον κιρσοί, ὀσφύος βάρεα, ἐκ τῶν ἄνω. ἄρισται δὲ μάλιστα, αἱ κάτω. καὶ αἱ κατωτάτω κοιλίης, καὶ προσωτάτω ἀπὸ τῆς νούσου, καὶ αἱ κατ' ἔκρουν, οἷον αἷμα ἐκ ῥινέων, πύον ἐξ ὠτός, πτύαλον, οὖρον, κατ' ἔκρουν. Οἷσι μὴ ταῦτα ἀποστάσιες, οἷον ὀδόντες, ὀφθαλμοί, ῥῖς, ἱδρώς, ἀτὰρ καὶ τὰ ὑπὸ δέρμα ἀφιστάμενα ἐς τὸ ἔξω. φύματα. οἷον παγγαί. καὶ τὰ ἐκπυοῦντα, ἢ ἕλκος. καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξανθήματα, ἢ λεπροί, ἢ μάδησις τριχῶν, ἀλφοί, λέπραι. ἢ τὰ τοιαῦτα ὅσα ἀποστάσιες μὲν εἰσιν ἀθρόως ῥεύσασαι, καὶ μὴ ἡμιρρόπως, ὅσα ἄλλα εἴρηται. Καὶ ἢν μὴ ἀναξίως τῆς περιβολῆς τῆς νούσου: οἷον τῇ Τημενέω ἀδελφιδῇ ἐκ νούσου ἰσχυρῆς, ἐς δάκτυλον ἀπεστήριξεν. οὐχ ἱκανὸν δὲ δέξασθαι τὴν νοῦσον, ἐπαλινδρόμησεν. ἀπέθανεν. Ἀποστάσιες, ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ κοιλίης, ἢ διὰ νεύρων, ἢ διὰ δέρματος, ἢ κατὰ ὀστέα, ἢ κατὰ τὸν νωτιαῖον, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας ἐκροάς, στόμα, αἰδοῖον, ὦτα, ῥῖνας, ἐξ ὑστέρης ἐκ καταμηνίων. Τὰ τῶν κρίσεων, τῇ ὑστεραίῃ, ὡς ἂν ἐς τὴν ὀσφῦν, ἢ ἐς τὸν μηρόν, καὶ ἐς ὄρχιας. Ἔστι δ' ὅτε ἐκ βηχέων. Καὶ ὄρχις αὐτὸς ἐφ' ἑωυτοῦ. Βηχώδεες ἀποστάσιες, αἱ μὲν ἀνωτέρω τῆς κοιλίης, οὐχ ὁμοίως τελέως ῥύονται. Αἱμορραγίαι λαῦροι ἐκ ῥινῶν, ῥύονται πολλά: οἷον τὸ Ἡραγόρεω οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἰητροί. Τὰς φωνὰς οἱ τρηχέας φύσει ἔχοντες,

rũ cõsiderandũ, an statim vigẽt. Clarũ aũt hoc A
fit ex ĩcremẽto. Incremẽta verò ex circuitib⁹: et iudicationes quoq; hinc manifestę fiũt, itemq; exacerbationib⁹ ĩ circuitib⁹, si citius accedãt, aut nõ: & si diuti⁹ durẽt, aut nõ: & si magis affligãt, aut nõ. Ex oĩbus aũt cõtinuis aut ĩtermittẽtib⁹, & diuturnis, & vulneribus, & sputis, & doloribus. Iteq; tuberculorũ ĩflamationes, & quęcũq; alia posteri⁹ apparẽt, fortasſis aũt & ex alijs cõibus reb⁹, q̃ qdẽ citi⁹ fiũt, breuiora sũt, q̃ verò tardius, lõgiora: quũ ẽt ĩ circuitib⁹ citiorẽ recursũ, ac reliquũ augmẽtũ, morb⁹ neget: nã & eorũ q̃ statim pereũt, velociores sũt iudicationes, qm̃ & dolores, & cõtinui ac fortes. Quę verò ad me
3 li⁹ iudicãt, nõ statim apparẽt. Iudicatoria nõ iudicãtia, partim lethalia sũt, partim difficilis iu- B
dicationis. Quæ p̃iudicata sũt, si crude iudicata fuerint, recidiuæ fiunt: sin minus, iudicationes nõ fiũt. Pñt ẽt fieri pñiciosa, eã q̃ nõ parua sũt. Quæcũq; iudicatoria signa fiũt, eadẽ hęc si nõ fiũt, difficilis sũt iudicationis. Quæ verò cõtraria significãt, malũ: nõ solũ si recurrant, sed ẽt primariæ naturę cõtraria repẽtia. Quẽadmodũ ẽt malorũ signũ, eã q̃ ad cõtraria repũt. Cõsiderare verò sic oportet, ĩ cibis, cõpresſionib⁹ venarũ, tumoribus præcordiorũ sursum vergentib⁹, deorsum vergẽtib⁹. Sed & multa sũt eiuscemodi, velut abortiẽtiũ mãmę graciles fiũt, neq;. n. cõtrariũ ẽ: Neq; tusses diuturnę, qm̃ vbi testis ĩtumuit, cessãt: & testis tumor à tussi cessat, & alleuatur: q̃ res cõmonefacit nos cõionis pe- C
4 ctorũ, mãmarũ, genitaliũ, vocis. Abscessus aut p venas, aut p ossa, aut neruos, aut cutẽ, aut alias
5 emotiones. Boni aũt sunt q̃ infra morbũ fiũt, velut varices, lumborũ grauitates ex supernis. Optimi verò potisſimũ sunt inferni, & lõgisſime infra vẽtrẽ, & remotisſimi à morbo: & qui p effluxionẽ fiũt, velut sanguis è naribus, pus ex aure, sputũ, vrina, quæ p effluxionẽ fiũt. At abscessus quibus hæc nõ fiũt, sunt velut dẽtes, oculi, nasus, sudor. Sed & q̃ sub cutẽ abscedũt foras tubercula, velut putrescẽtia, & q̃ suppurant, aut vlcus, aut eiusmodi pustulæ, aut squamæ, aut defluuiũ capillorũ, vitiligines, lepræ, aut eiusmodi, q̃ abscessus sũt aceruatim fluẽtes, & nõ semi repẽtes, & quæcunq; alia dicta sunt: & si non p D
rõnis excretionis morbi dignitate fiant, velut Temeni nepti, ex morbo forti ad digitũ decubuit, q quũ nõ sufficeret ad suscipiẽdũ morbũ, recurrit; mortua est. Abscessus aut p venas, aut p aluũ, aut p neruos, aut p cutẽ, aut iuxta ossa, aut secundũ spinalẽ medullã, aut secundũ alias effluxiones, os, pudendũ, aures, nares, ex vtero menses. Iudicationes postridie fiunt, velut ad lũbos, aut ad femur, & ad testes: Quandoquoq; ex tussi, & testis ipse à seipso. Tussiculosi abscessus, qui supra vẽtrem sunt, non similiter pfecte liberãt. Sanguinis eruptiones largæ ex naribus plerunq; liberant, velut Heragoræ, quod medici non animaduertunt. Voces asperas natura haben-

A habētes, & linguæ ſubaſperæ, & quæcunq; aſperitates à morbis ſimiliter. Quæ igit duræ ſunt linguæ à natura, & ſine morbo hoc habēt. molles verò tardiores ſunt, & ad peccatū, & ad bonū, q̃ prior natura. Cōſideranda ſunt ēt longa capita, ex viuendi ratione, & ceruices lōgæ, ab inclinationibus: & venarū amplitudo & craſſitudo ab eadē, & anguſtię, ac latitudines, & breuitates, ac tenuitates, ex cōtrarijs. Quorum venæ amplæ, & ventres, & oſſa ampla, hi ſunt qui tenues ſunt. Pingues verò his contraria habent: & ex his in toleranda fame, mediocritates. Ab his cōſideranda ea ſunt, q̃ pręproperа incremēta vnicuiq; detrahunt, & q̃ diminutiones adaugent: & ea quæ incrementa coadaugent, & quę

B corroborāt: & quæ ſint cōmunes venarum diſſectiones. 6 Pectinū ruptiones quæ quidem circa pubem fiunt, vt plurimum ſtatim ſunt innoxiæ: quæ verò paululū ſupra vmbilicū in dextra parte, hæ doloroſæ ſunt & anxioſæ, & ſtercoris vomitū inducūt, velut ēt Pittaco accidit. Fiūt aūt hæ, aut à plaga, aut vulſura, aut alterius inſultu; quibus id quod mediū eſt inter abdomen & cutem inflatur, & nō ſedatur. Color eſt velut qui multum pallidus eſt, & qui ex candicāte pallet: qm̄ omne huiuſmodi ab hepate eſt, & ex hoc ſunt hepatici in his morbi: & morbi regij ab hepate, ad ſubalbidū colorem vergūt: & qui ex aqua inter cutē, & leucophlegmatia laborāt. Qui verò à ſplene ſunt, tū hydropes,

C tū morbi regij, nigriores ſunt. Sed & vlcera, q̃ ægre perſanātur, exalbidorū ſunt, qui ferè lētis colorē referūt: & cutis diffringitur ac labia, velut Antilochus habuit & Aleuas, ab humoribus ex corpore ſalſuginoſo, quod ſub cute maxime, & à capite cōtingit, quū à pulmone fuerit calefactū. Occaſiones vn̄ quis ægrotare cœpit, cōſiderare oportet, ſiue capitis ſit dolor, ſiue auris, ſiue lateris. Signū aūt ſunt ī quibuſdā dētes, & ī qbuſdā inguinū tumores. Vlcera oboriētia ac iudicātia febres, & tubercula: quibus hęc nō fiūt, iudicatio ſublata ē. Quib⁹ ītus relinquunt, certiſsimę recidiuæ, ac celerrimæ. 7 Crudos ac liqdos ſeceſſus, miliū ſolidū ī oleo coctū ſiſtit. Exēplo eſt nautæ puer, & Myriochaune.

D

ἔχοντες, καὶ αἱ γλῶσσαι ὑποτρηχέες. Καὶ ὅσαι τραχύτητες ὑπὸ νούσων ὡσαύτως. Αἱ ἐν ἑξ ἔσαι σκληραὶ τῇ φύσει καὶ ἄνοισοι, τοῦτ᾽ ἔχουσιν. αἱ δὲ μαλθακαὶ καὶ βραδύτεραι ἐς ἁμαρτωλὴν, ἢ χρησὸν, ἢ ἀρχαίη φύσις. Σκεπτέον, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν διαιτέων τὰ μακροκέφαλα. καὶ μακραύχενα ἀπὸ τῶν ἐπικυψίων. Καὶ τῶν φλεβῶν ἡ εὐρύτης, καὶ παχύτης ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. Καὶ στενότητες, καὶ πλατύτητες, καὶ βραχύτητες, καὶ λεπτότητες. Καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ὧν αἱ φλέβες εὐρεῖαι, καὶ αἱ κοιλίαι, καὶ τὰ ὀστέα, εὐρέα εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ λεπτοί. οἱ δὲ πίονες τἀναντία τουτέων. Καὶ ἐν τοῖσιν λιμαγχικοῖσιν αἱ μετριότητες. Ἀπὸ τουτέων σκεπτέαι αἱ προαυξήσιες ἑκάστῳ ἃ μειοῦσι, καὶ αἱ μειώσιες ἃ προαυξοῦσι. Καὶ τοῖσι προαύξεσιν, ὁποῖα συμπροαύξεται, ἢ ὁποῖα συγκρατύνεται. Καὶ διασφάξιες ποῖαι κοιναὶ τῶν φλεβῶν, αἱ τῶν ἰητρῶν ῥήξιες. Αἱ μὲν περὶ ἥβην τὰ πλεῖστα ἀσινέες τοπαραυτίκα. Αἱ δὲ σμικρὸν ἄνωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ ἐν δεξιῷ, ὀδυνώδεες αὗται καὶ ἀσώδεες, καὶ κοπριήμετοι, οἷον καὶ τὸ Πιττακοῦ. Γίνονται δὲ αὗται ἢ ἀπὸ πληγῆς, ἢ σπάσιος, ἢ ἐμπηδήσιος ἑτέρου, οἷσι τὸ μεταξὺ τοῦ ἤτρου καὶ τοῦ δέρματος ἐμφυσᾶται, καὶ οὐ καθίσαται. Τὸ τῶν χροιῶν οἷον τὸ πελιόχλωρον: τό, τε ἐκ λευκοχροίης, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἥπατος πᾶν τὸ τοιοῦτον. καὶ ἀπὸ τούτου ἡπατικὰ νοσήματα ἐν τουτέοισι. Καὶ ἴκτεροι οἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς τὸ ὑπόλευκον, καὶ ὑδατινόμενοι, καὶ οἱ λευκοφλεγματοι. οἱ δὲ ἀπὸ σπληνὸς μελάντεροι, καὶ ὕδρωπες, καὶ οἱ ἴκτεροι, καὶ αἱ δυσελκίαι τῶν ἑλκῶν, τῶν ὑποφακωδέων, καὶ τὸ δέρμα καταῤῥήγνυται, καὶ τὰ χείλεα, οἷος Ἀντίλοχος, καὶ Ἀλεύας τὸ ἀπὸ τῶν χυμῶν τῶν ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἁλμώδεος. Ὅτι ὑπὸ τὸ δέρμα μάλιστα, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὅταν ἀπὸ τοῦ πλεύμονος διαθερμαίνηται. τὰς ἀφορμὰς ὁπόθεν ἤρξατο κάμνειν σκεπτέον, εἴτε κεφαλῆς ὀδύνη, εἴτε ὠτὸς, εἴτε πλευρῆς. σημεῖον δὲ ἐφ᾽ οἷσιν ὀδόντες, καὶ ἐφ᾽ οἷσι βουβῶνες. τὰ γινόμενα ἕλκεα, καὶ κρίνοντα πυρετοὺς καὶ φύματα. Οἷσι ταῦτα μὴ παραγίνεται, ἀκρισία. οἷσιν ἐγκαταλίπεται, βεβαιόταται ὑποστροφαὶ, καὶ τάχισται. Τὰ ὠμὰ διαχωρήματα, καὶ ὑγρὰ, κέγχρος στερεὸς ἐν ἐλαίῳ ἑφθὸς ἵστησιν, οἷον τὸ ναυταπαίδιον, καὶ ἡ μυριοχαύνη.

SECTIO SECVNDA.

Mulier os vētriculi dolebat, & nihil remittebat dolor. Huic polētæ pollen in mali punici ſuccū īſperſus, & cibus ſemel tm̄ ī die acceptus ſatis fuit, & nō remouebat, velut Charioni cōtigit. Mutatiōes ꝓſunt, ſi nō ad praua mutenť, velut his q̃ à medicamētis vomūt febriū gratia. Fines ī meraciora deſinētes, putrefactionē ſignificāt, velut Dexippo. Serapis ex liquida aluo ītumuit. Pruritus aūt haud ſcio quot dieb⁹, nō vltra. Habebat aūt & abſceſsū quedā ī lateris mollitudine, qui nigrefactus occidit. Et Stymargi vxor ex vētris ꝑ paucos dies turbatiōe, vbi multum

8 (in margin beside "litudine, qui nigrefactus occidit. Et Stymargi")

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Γυνὴ ἐκαρδιάλγει, καὶ οὐδὲν καθίσατο: πάλην ἐς ῥοιῆς χυλὸν ἀλφίτων ἐπιπάσσουσα, καὶ μονοσιτίη ἤρκεσε, καὶ οὐκ ἀνήμει, οἷα τὰ Χαρίωνος. Αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς πονηρὰ μεταβάλλῃ, οἷον ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι πυρετῶν εἵνεκα. Αἱ ἐς ἀκρητέστερα τελευταὶ, σῆψιν σημαίνουσιν, οἷον Δεξίππῳ. Η Σέραπις ἐξ ὑγρῆς κοιλίης ᾤδησε. Κνησμοὶ δ᾽ οὐκ οἶδα ποσαίη, οὐ πρόσω. Εἶχε δέ τι καὶ ἀπόστημα ἐν κενεῶνι, ὥσπερ μελανθὲν ἀπέκτεινε. Καὶ ἡ Στυμαργέω ἐκ ταραχῆς ὀλιγημέρου πολλὰ στήσασα, καὶ παιδίου

Vet. Cod.

Vet. Cod.

μετάστασιν θήλεος ἀπὸ φθορῆς τετράμηνον ὑγιήνασα, ὤδησε. Μόσχῳ λιθιῶντι ἰσχυρῶς, ἐπὶ τοῦ βλεφάρου τοῦ ἄνω κριθὴ ἐγένετο πρὸς τοῦ ὠτὸς μᾶλλον· ἔπειτα ἐξελκώθη ἔσω. πέμπτῃ καὶ ἕκτῃ ἔσωθεν πύον ἐρράγη, τὰ κάτωθεν ἔλυσε, βουβὼν παρ' οὖς ἦν, καὶ κάτω ἐπὶ τοῦ τραχήλου κατ' ἴξιν τοῦ ἄνω βουβῶνος. Ὁ τῆς Ἀρισταίου γυναικὸς ἀδελφὸς, χλιαινόμενος ἐταλαιπώρει ὁδῷ. κἄπειτα ἐν κνήμῃ τέρμινθοι ἐγένοντο. ἔπειτα συνεχὴς πυρετὸς ἐγένετο, καὶ τῇ ὑστεραίῃ ἱδρὼς ἐγένετο, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἀρτίους ἐγένετο αἰεί. ἔτι δὲ ὁ πυρετὸς εἶχεν. ἦν δ' ὑπόσπληνος. αἱμορραγεῖ ἐξ ἀριστεροῦ πυκνὰ καὶ κατ' ὀλίγον ἐκρίθη. Τῇ ὑστεραίῃ, ἀριστερὸν παρ' οὖς οἴδημα. Τῇ δὲ ὑστέρῃ, καὶ παρὰ δεξιόν. ἧσσον δὲ τοῦτο, καὶ ἐπεχλιαίνετο. ταῦτα κατεμωλύθη, καὶ * οὐκ ἀπεπύησεν. Ὁ παρ' Ἀλκιβιάδεω ἐλθὼν, ἐκ πυρετῶν ὀλίγων πρὸ κρίσιος, ὄρχις ἀριστερὸς ὤδησεν. ἦν δὲ σπλῆνα μέγαν ἔχων. καὶ δὴ τότε ἐκρίθη ὁ πυρετὸς, εἰκοσταῖος. κἄπειτα ὑπεχλιαίνετο ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἔπτυεν ὑπανθηρόν. Ἡ χεὶρ ἡ δεξιὴ, σκέλος δὲ ἀριστερὸν ἐκ τῶν βηχωδέων βραχὺ οὐκ ἄξιον λόγου βηξάσῃ, παρελύθη παραπληγικῶς· ἄλλο δὲ οὐδὲν ἠλλοιώθη, οὔτε πρόσωπον, οὔτε γνώμην. οὐ μὴν ἰσχυρῶς ταύτῃ. ἐπὶ τὸ βέλτιον ἤρξατο χωρέειν, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην· σχεδὸν ἐγένετο οἱ περὶ γυναικείων κατάρρηξιν, καὶ ἴσως τότε πρῶτα γινόμενα· παρθένος γὰρ ἦν. Ἀπήμαντος, καὶ ὁ τοῦ τέκτονος πατὴρ τοῦ τὴν κεφαλὴν καταγέντος, καὶ Νικόστρατος οὐκ ἐξέβησσον, ἦν δὲ ἑτέρωθι κατὰ νεφροὺς ἀλγήματα· ἐρωτήματα· ἤρεον γὰρ αὐτὴν ἀεὶ, πληροῦσθαι ποτοῦ, ἢ σίτου. Ὀδύνας τὰς ἰσχυροτάτας, ὅτῳ τρόπῳ διαγνοίη ἄν τις ἰδών, ὁ φόβος, αἱ ἀφορίαι, αἱ ἐμπειρίαι, καὶ αἱ δειλίαι. Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον, αἰεὶ κουφότερον. Τὰ βρώματα καὶ τὰ πόματα πείρης δεῖ, εἰ ἐπὶ τὸ ἴσον μένει. Ῥητέον ὅτι αἵματος ῥυέντος ἐκχλοοῦνται, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα εἴποι. Τὸ ἑξηκονθήμερον ἀπόφθαρμα ἄρσεν τόκων ἐν ἐπισχέσεσιν ὑγιηρόν. Ἡρακλεῖ ᾤδεε τοῦ κακοῦ ὀγδοαίῳ. Δυσεντεριώδης μᾶλλον ὅστις ἄρα καὶ τεινεσμώδης. Θηλάζουσα εἶτα ἐκθήματα ἀνὰ τὸ σῶμα πάντῃ εἶχεν. ἐπεὶ ἐπαύσατο θηλάζουσα, κατέστη θέρεος. Τῇ τοῦ σκυτέως, ὃς τὰ σκύτινα ἐποίησε, τεκούσῃ, καὶ ἀπολυθείσῃ τελέως, ἐδόκει τῇ μὲν χωρίου τι τὸ ὑμενοειδὲς ἀπέχειν, ἀπῆλθεν τεταρταίῃ κακῶς. στραγγουριώδης γὰρ ἐγένετο, αὐτίκα συλλαμβάνουσα ἔτεκεν ἄρσεν. Πολλὰ δὲ ἔτεα ἤδη εἶχε τὰ ὕστατα, καὶ οὐδ' ἐπιμήνια εἴη. ὅτε δὲ τέκοι, διέλιπεν ἐπ' ὀλίγον ἡ στραγγουρίη. Ἰσχίον δέ τις ἤλγει, πρὶν ἴσχειν. ἐπεὶ δ' ἔσχεν, οὐκ ἔτι ἤλγει. ἐπεὶ δὲ ἔτεκεν, εἰκοσταίη ἐοῦσα, αὖθις ἤλγησεν. ἔτεκεν οὖν ἄρσεν. Ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἐν κνήμῃ κάτω δεξιῇ, ἢ τρίτῳ ἢ τετάρτῳ μηνὶ, ἐξανθήματα. πρὸς ἃ τῇ χρώμεθα. Καὶ ἐν δεξιῇ παρὰ μέγαν δάκτυλον. οὐκ οἶδ' ὅτι ἔτεκε, κατέλιπον γὰρ ἑξάμηνον. ᾤκει δὲ

* ἐκ κατα πτύησεν.

tũ i sistẽdo laborasset, & post pueri sexus fœminei quadrimestris ex corruptione discessum sana facta esset, intumuit. A Moscho è calculo laboranti, fortiter ĩ supna palpebra ordeolũ obortũ est, magis ad aurẽ: deinde intro exulceratũ est. Quinta & sexta die ex ĩternis pus erupit: infernas affectiões soluit. Glãdularũ tumor ac inflãmatio circa aurẽ erat, itemq; inferne in collo, è directo superni tumoris. Aristæi vxoris frater calefactus ambulabat ĩ via: deinde ĩ tibia tumores fiebãt terebinthi fructui siles. Postea febris cõtinua fiebat, & postridie sudor fact᷒ ẽ, & alijs paribus diebus semper idẽ fiebat. Adhuc aũt febris tenebat. erat aũt sublienosus. Ex sinistra nare sanguis erũpebat freqũter & paulatim. Iudicatus est. Postridie iuxta sinistrã aurẽ tumor. Se B quẽti die ẽt circa dextrã, sed hic minor: & insuper tepescebat. Hi euanuerũt, & nõ suppurati sunt. Qui ab Alcibiade venit, ei ex febrib᷒ modicis ante iudicationẽ testis sinister intumuit. Habebat aũt splenẽ magnũ: & sanè tũc iudicata est febris vigesima die: deinde aliàs atq; aliàs subincalescebat, & subfloridũ spuebat. Cuidã manus dextra, & crus sinistrũ, quũ ex tussi parum & nihil memorabile eiecisset, siderationis mõ resoluta sunt: alia vero nulla re alterata est, neq; facie, neq; mẽte: nec vero adeò fortiter illis partibus. Cępit ad melius pcedere circa vige-
9 simã diẽ. Factũ aũt hoc est illi ferè circa mensiũ eruptionem, & fortassis tũc primũ apparebãt. erat.n. virgo. Apœmãtus & pater fabri illius q C caput fregit, & Nicostratus nõ extussiebãt quicquã. Erãt aũt alibi circa renes dolores. Interrogationes factæ sunt: dicebãt ipsos semp repleri potu aut cibo. Dolores fortissimos quo mõ dignouerit qs cõspicatus, fuga, tolerãtiæ, experiẽtiæ, & timiditates indicãt. Aqua q̃ cito calescit, & cito frigescit, semp leuior est. Cibi & potus experientia opus hñt, an ad æqualitatẽ maneãt. Dicendũ q vbi sanguis effluxit, expallescũt, & q̃cunq; alia huiuscemodi. Abortus masculus sexaginta dierũ, in partuũ suppressionibus salubris. Hercules ĩtumescebat mali ipsius die octaua. Magis ex dysenteria laborat, quisquis sanè ẽt è tenesmo vexat. Quædã lactãs pustulas per corpus vbiq; habebat. Postquã aũt lactare cessa- D uit, sedatæ sunt p æstatẽ. Coriarij illius qui coriacea pparabat, vxori, quũ peperisset & pfecte exoluta esset, visum est die scđa mẽbranosum quiddã remanere: discessit aũt die male. Nã vrinæ stillicidio vexabat. Statim cõcipiẽs peperit masculũ. Habebat aũt iã multos annos, & postremũ neq; mẽses pdibãt. Qñ aũt peperisset, vrinę stillicidiũ paululũ intermittebat. Quędã priusquã conciperet, coxã dolebat. Postq̃ aũt cõcepit, nõ amplius dolebat. Vbi verò peperit, vigesima die rursus doluit. Peperit igit masculũ. Prægnãti in tibia inferne dextera, tertio aut quarto mẽse pustulæ, ad quas mãna thuris vtimur, itemq; in manu dextera iuxta magnũ digitum:

A gitũ: haud scio an peperit, reliq. n. ipsam semestrẽ: habitabat aũt, velut ego puto, ĩ ędibus Archelai ad rupẽ. Antigenis vxor habitabat iuxta Nicomachũ, peperit puerũ carnosum, quidẽ, verũ qui haberet maximas partes discretas, magnitudine vero esset quatuor digitorũ, & sine ossibus: deinde crassus ac rotũdus. Hæc aũt anhelosa erat ante partũ: deĩde simul cũ partu pus reuomuit modicum, velut ex furũculo vocato tuberculo. Quæ filias peperit gemellas, & difficulter peperit, & nõ valde purgata est, tota ĩtumuit: deĩde vẽter ipsi magnus fiebat. Reliqua vero reprimebañt: & rubicunda prodibãt vsq; ad sextũ mẽsem: deinde alba valde ꝑ oẽ iã tps. Atq; hæ fluxiones Veneri officiebant, & mera

B rubicũda ipsi ꝓfluebãt. In diuturnis ĩtestinorũ leuitatibus ructus acidus oboriens, antea nunq̃ factus, signũ bonũ, velut Demænetæ contigit. Fortassis aũt licet ẽt arte parare. nã turbationes eiusmodi alterãt. Fortassis aũt & ructus acidi ĩtestinorũ leuitatẽ soluũt. Sanata est veratri potione Lycia: postremũ splen magnus, & dolores, & febris, & ad humerũ dolores. Et vena q̃ ĩ splene est, ĩ cubito secabañt: & saliebat qdẽ sępe: aliqñ vero ẽt nõ ẽst secta, sed vnã cũ sudore sanguis penetrauit, aut sua spõte. Ex quo aũt ꝓdibat, splẽ dextera parte intẽdebañt, spũs intus duplicabañt, nõ tñ magnus: mẽte mouebañt, cõtegebañt, flatus inerat, nõ ꝓdibat inferne quicq̃, neq; mingebat. Mortua est ante partũ. Quę circa fau-

C ces ad alterutrã partẽ repẽtia ꝓcesserũt, exulcerata nõ sunt, ad sinistra trãsiuerũt, ad splenẽ dolor venit citra iudicationẽ. Hieroni iudicatio facta ẽ decimaquinta die. Coi sorori hepar eleuatũ est splenico mõ. Mortua est scđa die. Bion simul multũ mingebat qđ nõ subsidebat, & sanguis ex sinistra nare manabat. Erat. n. & splẽ sursum in gibbũ eleuatus, ac durus: sup̃stes mãsit: recidiua. Erant aũt anginosorũ affectiones hæ. Colli verticula intro vergebãt, quibusdam amplius, quibusdã ꝑpe. Et collũ forinsecus cõspicuã cauitatẽ intro habebat, & hac parte ad cõtactũ dolebat. Erat aũt & cuidã osse dẽtis vocato inferiori, qđ nõ siſr acutũ est: quibusdã vero ẽt valde rotũdũ, maiore circũferẽtia. Si nõ cũ dẽ-

D te appellato, fauces nõ inflãmatæ, verũ iacẽtes. Partes sub maxilla tumidę, nõ inflãmatis similes. Neq; glãdulæ vlli dolebãt, sed magis ſm naturã, linguã nõ facile vertebãt, ipsisq; & maior esse videbãt, & ꝓminẽtior, & sub lingua venæ cõspicuæ, deglutire nõ poterãt, aut valde difficulter. imò ad nares fugiebat, si valde cogerẽt, & ꝑ nares loquebañt. Spũs aũt his nõ valde sublimis. Quibusdã vero venæ in tpibus, & in capitibus ac ceruice eleuatæ. At recrudescẽtibus, ex his, breui tpa calida, nisi alias febricitarent. Nõ suffocabañt plurimi, nisi quũ deglutire cupiebãt, aut saliuã, aut aliud quiddã. Neq; oculi intus desidebãt. Quibus igit̃ tumor erat rectus, nec ĩ alterã partẽ vergebat, hi neq; leuiter side-

ratorum

δὲ ὡς ἐγὼ οἶμαι τὰ Ἀρχελάου πρὸς τῷ κρημνῷ. (Vet. Cod.) Ἡ Ἀντιγένεος, ἣ τὸ περὶ Νικόμαχον, τέκεν παιδίον, σαρκῶδες μὲν, ἔχον δὲ τὰ μέγιστα διακεκριμένα: μέγεθος δὲ ὡς τετραδάκτυλον ἀνόστεον. ὕστερον δὲ παχὺ στρόγγυλον. Αὕτη δὲ ἀσθματώδης ἐγένετο περὶ τοῦ τόκου: ἔπειτα ἅμα τῷ τόκῳ, πύον ἀνήμεσεν ὀλίγον οἷον ἐκ δοθιῆνος. Θυγατέρας τεκούσης διδύμους, καὶ δυστοκησάσης, καὶ οὐ πάνυ καθαρθείσης, ἐξῳδήσεν ὅλη. ἔπειτα ἡ γαστὴρ μεγάλη ἐγένετο. τὰ δ᾽ ἄλλα ἐταπεινώθη. καὶ ἐρυθρὰ εἴη μέχρι τοῦ ἕκτου μηνός: ἔπειτα λευκὰ κάρτα πάντα ἤδη τὸν χρόνον. Πρὸς δὲ τ᾽ ἀφροδίσια οἱ ῥόοι ἔβλαπτον, καὶ οἱ ἄκρητα ἐρυθρὰ ἱκνεύμενα ἴει. Τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη γενομένη, πρόσθεν μηδέποτε γενομένη, σημεῖον χρηστὸν, οἷον Δημαινέτῃ ἐγένετο. Ἴσως δ᾽ ἔστι καὶ τεχνήσασθαι: καὶ γὰρ αἱ ταραχαὶ αἱ τοιαῦται ἀλλοιοῦσιν. Ἴσως δὲ καὶ ὀξυρεγμίαι λειεντερίην λύουσιν. ἰήθη ἐλλεβόρου πόσει. Λυκίῃ τὰ ὕστατα. σπλὴν μέγας, καὶ ὀδύναι, καὶ πυρετὸς, καὶ ἐς ὦμον ὀδύναι, καὶ ἡ φλὲψ ἡ κατὰ σπλῆνα, ἐπ᾽ ἀγκῶνι ἐτέτατο. καὶ ἔσφυζε μὲν πολλάκις, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ οὐκ ἐτμήθη, ἀλλ᾽ ἅμα ἱδρῶτι διῆλθεν, ἢ αὐτόματον. ἐξ οὗ δὲ ἰόντων ὁ σπλὴν τὰ δεξιὰ ἐνετείνετο, πνεῦμα ἐνεδιπλασιάζετο. οὐ μὴν μέγα παρεφέρετο. περιεστέλλετο φῦσα ἐνεοῦσα. οὐ διίει κάτω οὐδὲν, οὐδὲ οὔρει. ἀπέθανε πρὸ τοῦ τόκου. Τὰ ἀμφὶ φάρυγγα ἑτερόρροπα. ὁρμήσαντα οὐκ ἐφειλκώθη. ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ μετῆλθεν. ἐς σπλῆνα ὀδύνη ἦλθεν ἀκρίτως. Ἱέρωνι ἐκρίθη πεντεκαιδεκαταίῳ. Τῇ Κῴου ἀδελφαίῃ, ἧπαρ ἐπήρθη σπληνικὸν τρόπον. ἀπέθανε δευτεραίη. Βίων ἅμα τε οὔρει ὑπέρπολυ ἀνυπόστατον, καὶ αἷμα ἐξ ἀριστεροῦ. ἦν γὰρ καὶ ὁ σπλὴν κυρτὸς, καὶ σκληρὸς, καὶ ἄνω περιεγένετο ὑποστροφή. Ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν τὰ παθήματα* τάδε. τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι, ἔσω ἔρρεπον, τοῖσι μὲν* πλέον, τοῖσι δὲ πέλας, καὶ ἔσωθεν ἔνδηλος* ἔγκοιλον ἔχων ὁ τράχηλος. καὶ ἤλγει* ταύτῃ ψαυόμενος. Ἦν δὲ καὶ κατωτέρω τινὶ τοῦ ὀδόντος καλεομένου ὀστοῦ, ὃ οὐχ ὁμοίως ὀξύ ἐστιν. ἔστι δ᾽ οἷσι καὶ πάνυ* περιφερὲς, μείζονι περιφερείῃ, εἰ μὴ ξὺν τῷ ὀδόντι καλεομένῳ. Φάρυγξ οὐ φλεγμαίνουσα.* κειμένη δέ. Τὰ ὑπὸ γνάθους ὀγκηρὰ, οὐ φλεγμαίνουσιν ἴκελα. Οὐ δὲ βουβῶνες οὐδενὶ ᾤδησαν, ἀλλὰ* φύσει* μὲν καὶ γλῶσσαν οὐ ῥηϊδίως στρέφοντες. ἀλλὰ μείζων τε αὐτέοισιν ἐδόκει εἶναι, καὶ προπετεστέρη, καὶ ὑπὸ γλώσσῃ φλέβες ἐμφανέες, καταπίνειν οὐκ ἠδυνάντο, ἢ πάνυ χαλεπῶς, ἀλλ᾽ ἐς τὰς ῥῖνας ἔφευγεν εἰ πάνυ ἐβίαζον, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν διελέγοντο. πνεῦμα δὲ τουτέοισιν, οὐ πάνυ μετέωρον. Ἔστι δ᾽ οἷσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι, καὶ ἐν κεφαλῇσι, καὶ ἐπ᾽ αὐχένι ἐπηρμέναι, βραχὺ δέ τι τουτέων τοῖσι παλιγκοτάτοισι. κρόταφοι θερμοὶ, καὶ τ᾽ ἄλλα μὴ πυρεταίνοιεν. οὐ* πνιγόμενοι οἱ πλεῖστοι, εἰ μὴ καταπίνειν προθυμέοιντο, ἢ* πτύαλον, ἢ ἄλλο τι. οὐ δ᾽ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐγκαθήμενοι. Οἷσι μὲν οὖν ἦν ἐς ὀρθὸν ἐξόγκωμα, μήτε ἑτερόρροπον, οὗτοι

οὔτε

*τοιάδε. *ἐπὶ. *ἐπὶ ἔλαττον. *ἦν. *ἐν. *ἧς. *ἐγκειμένη. *τῇ. *μᾶλλον. *μὴν. *τό.

Vet. Cod. οὔτε διαπληκτικοὶ ἐγίνοντο. ἀπολλύμενον δὲ εἴ τινα εἶδον, ἀναμνήσομαι. οὓς δὲ οἶδα νῦν, περιεγένοντο. Ην δὲ τὰ μὲν τάχιστα ῥηΐζοντα, τὰ δὲ πλεῖστα, καὶ ἐς τεσσαράκοντα ἡμέρας περιῄει. τοῦτο δ' οἱ πλεῖστοι καὶ * ἄπυροι. Πουλλοὶ δὲ καὶ πάνυ ἐπὶ πουλὺ χρόνον ἔχοντές τι μέρος τοῦ ἐξογκώματος. καὶ κατάποσις. καὶ φωνὴ ἐνσημαίνουσα, κίονές τε τηκόμενοι, μινύθησί τινα παρεῖχον, * πονηρὸν οὐδὲν δοκέοντες κακὸν ἔχειν. Οἱ δὲ ἑτερόῤῥοπα ἔχοντες, ἤτοι ὁπόθεν ἂν ἐγκλιθείησαν, οἱ σπόνδυλοι αὐτῇ παρελύοντο, τὰ δ' ἐπὶ θάτερα εἵλκοντο. Ην δὲ ταῦτα ἐν προσώπῳ καταφανέα μάλιστα, καὶ τῷ στόματι, καὶ τῷ κατὰ γαργαρεῶνα διαφράγματι. Ατὰρ καὶ γνάθοι οἱ κάτω, παρήλλασσον κατὰ λόγον. Αἱ δὲ παραπληγίαι, οὐ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐγίνοντο. οἷον ἐξ ἄλλων, ἀλλὰ μέχρι χειρός. Τὰ ὑπὸ τοῦ κυναγχικοῦ. οὗτοι καὶ πέπονα ἀναπτύοντες, * καὶ βραγχώδεες ἦσαν. Οἷσι δ' ἐς ὀρθὸν καὶ ἀπέπτυον. Οἷσι δὲ καὶ ξὺν πυρετῷ, οὗτοι πολλῷ μᾶλλον καὶ δύσπνοοι καὶ * διαλεγομένοισιν ἀλλοχόοι. καὶ φλέβες τουτέοισι μᾶλλον ἐπηρμέναι, καὶ πόδες, πάντων μὲν ψυχρότατοι, τούτων δὲ μάλιστα, καὶ ὀρθοστατεῖν οὗτοι ἀδυνατώτεροι, καὶ οἵτινες μὴ αὐτίκα ἔθνησκον. οὓς δὲ ἐγὼ οἶδα, πάντες ἔθνησκον.

* ἀπύρετοι εἶχον.

* πονηρὸν.

* βραχυμόγεες.

* διαλεγόμενοι σιαλόχοοι.

ratorū mō resoluebant̄. An vero aliquē perijsse viderim, in memoriā reuocabo. Quos aūt nūc noui, superstites māserunt. erāt aūt partim celerrime alleuātia. Plurima vero ad quadraginta dies deueniebāt: & in hoc plerunq; ēt sine febre. Multi vero ēt ad valde longū tp̄s, partē aliquā tumoris habebāt. Et deglutitio, & vox indicabat: & columellæ extenuatæ significationē quandā prauā exhibebāt, quāuis nullū grauius malū habere videbant̄. Qui vero tumores ad alterā partē vergentes habebāt, hi vnde verticala inclinata fuerūt, isthic resoluebant̄. Atq; inde ad alterā partem distrahebantur. Erant aūt hæc in facie maxime cōspicua, & in ore & intersepto iuxta gurgulionē. sed & maxime inferne ꝑ rōne immutabant. Cæterū resolutiones leuiter sideratorū mō, nō ꝑ totū corpus fiebāt, veluti ex alijs, sed vsq; ad manū, ab anginosa affectione. Atq; hi & matura expuebāt, eaq; pauca ac difficulter. Quibus aūt in rectū tumor tēdebat, itidē expuebāt. Quibus vero ēt cū febre, hi multo magis & difficulter spirabāt, & loquētes saliuā fundebāt, & venæ his magis eleuatæ. Et pedes omnibus quidem frigidissimi erant, maxime autem his. Et hi ad rectè stādum impotētiores erāt. & quidā non statim moriebantur. Quos autem ego noui, omnes mortui sunt.

A B

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Κατάστασις καιροῦ.

Ες Πέρινθον περὶ ἡλίου τροπὰς ὀλίγον τὰς θερινὰς, ἤλθομεν. Εγεγόνει δὲ ὁ χειμὼν εὔδιος, νότιος. τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, πάνυ ἄνυδρον μέχρι πληϊάδων δύσιος. εἰ γάρ τι καὶ ἐγένετο, ἦν ὅσον ψεκάς. καὶ ἐτησίαι οὐ κάρτα ἔπνευσαν. καὶ οἱ πνεύσαντες, διεσπασμένως. Τοῦ θερέος, καῦσοι ἐπεδήμησαν πολλοί. ἦσαν δὲ ἀνήμετοι, καὶ κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοῖσιν, ὑδατώδεσιν, ἀχόλοισιν, ἐπ' ἀφροῖσι πολλοῖσιν, ἴσχοντα ἔστιν ὅτε καὶ ὑπόστασιν τεθέντα. ἐξ οἵων δὴ, καὶ ἐξαιθριαζόμενον τὸ ἴκελον. Ισα τῷ εἴδει διαχωρήματα διὰ παντὸς, κακόν. Εν τουτέοισι, πολλοὶ κωματώδεες ἦσαν, καὶ παράφοροι. Οἱ δὲ ἐξ ὕπνων τοιοῦτοι ἐγίνοντο. ὅτε δ' ἐγερθεῖεν κατενόουν πάντα. πνεύματα μετέωρα οὐ μὴν πάνυ. οὖρα λεπτὰ μὲν τοῖσι πλείστοισι, καὶ ὀλίγα, ἄλλως δὲ οὐκ ἄχροα. αἱμοῤῥαγίαι ἐκ ῥινῶν οὐκ ἐγένοντο, εἰ μὴ ὀλίγοισιν. οὐδὲ παρωτίδες. περὶ ὧν ὕστερον γράψω, οὐδὲ σπλῆνες ἐπήροντο. οὐδὲ δεξιὸν ὑποχόνδριον, οὐδ' ἐπώδυνον κάρτα, οὐδ' ἐντεταμένον ἰσχυρῶς. ἦν δέ τι ἐνσημαῖνον. καὶ μάλιστα ἐκρίνετο πάντα τὰ πολλὰ περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὀλίγα σὺν ἱδρῶτι, ὀλίγα σὺν ῥίγει. καὶ πάνυ ὀλίγοισιν ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ὑπὸ δὲ τὰς ψεκάδας τὰς γενομένας ἐν τῷ θέρει, ἐπεφαίνετο ἱδρώς. Εν τοῖσι πυρέττουσι καί τινες αὐτίκα ἱδρῶτες ἀπ' ἀρχῆς ἐγίνοντο, οὐ μὴν κακοήθως. καὶ τοῖσιν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, ἢ ἐκρίθη

σὺν

SECTIO TERTIA.

Constitutio temporis. C

In Perinthū circa solstitiū ferè æstiuū venimus, facta aūt est hyems tepida, austrina: Ver & æstas valde sine aquis vsq; ad pleiadū occasum. Nā si ēt quid aquæ cecidisset, id erat velut minutæ roris guttæ. Et Etesiæ nō valde spirarunt: & qui spirarunt, diuulse id fecerūt. Aestate febres ardentes populariter grassatæ sunt multæ: Erāt aūt sine vomitu: & alui turbatæ ex tenuibus, aquosis, nō biliosis, spumosis, multis, q̄ aliq̄n deposita ēt subsidentiā habebant, ex quibus sane ēt id qđ sub dio noctu exponebāt, simile erat. Aequales spē alui secessus semꝑ, malū. In his multi soporosi erāt, & mente moti: hi vero ex somnis tales fiebāt. Quū aūt expergefacti essent, oīa itelligebāt. Spūs sublimes, nō tñ valde, vrinæ tenues quidē plurimis & paucæ, aliás aūt nō decolores. Sāguinis eruptiones è naribus nō fiebāt, nisi paucis: neq; parotides iuxta aures, de quibus postea scribā: neq; splenes attollebātur, neq; dextrū ꝑcordium, neq; dolorosum valde, neq; fortiter intētū erat. Erat tñ qđ qđ iudicationē faciebat. Et maxime iudicabant̄ oīa plerūq; circa decimāquartā diē, pauca cū sudore, pauca cū rigore: & valde paucis recidiuæ fiebāt. At verò sub minutas velut roris guttas q̄ in æstate fiebāt, apparebat sudor. In febricitātibus ēt quidā sudores statim ab initio fiebāt, nō tñ maligno mō: & quibusdā sub hoc tp̄s ēt iudicatio

facta

D

A facta est cũ sudore. Fiebãt aũt in febribus æstiuis, circa septimã, octauã, & nonã diẽ, asperitudines ĩ cute miliaceæ, culicũ morsibus maxime similes, nõ valde pruriginosæ. hę perseuerabãt vsq; ad iudicationẽ. Nulli equidẽ masculo tales erupisse vidi. Mulier aũt nulla mortua ẽ, cui hæ fiebant. Et graui auditu ꝑditæ, & soporosæ erãt. Prius aũt nõ valde soporosæ erãt hæ, ꝗbus illæ affuturæ essent. nõ tñ in totũ durabãt: verũ soporosæ & somnolẽtę erãt ꝑ ęstatẽ, & vsq; ad pleiadũ occasum. Postea vero magis vigilię aderãt. Sed neq; ĩ totũ ab hac cõstitutione moriebant. Aluũ igit̃ ꝑ cibos sistere nõ dabat, imò ꝓter rationẽ putasset quis mederi cõducere, etsi minus multa quibusdã prodirent, ꝑ hoc qđ in 11

B frigore qs iaceret strato supposito. Nã vlcerat quidẽ frigidũ, calefacit aũt eiusmodi spẽs sensim progrediẽdo adhuc magis, etiãsi nulla afflictio naturę accedat: & ĩ quibus, & qualia signa, & plura aut pauciora cõtingẽtia, oscitatio, tussis, sternutatio. distẽtio cũ oscitatione, eructatio, flatus: oĩa talia corrũpunt. Quibus in febribus anxiosis, horridis, rubescũt facies, lassitudines, oculorũ dolores, capitis grauitates, resolutiones leuiter sideratorũ mõ, & menses si apparuerint, maxime quibus primũ, sed & virginibus & mulieribus, quibus ꝑ tps: Sed & quibus nõ in quo solet tpe, aut velut oportet apparẽt: deinde pallidę fiũt. Magnũ aũt in oĩbus, id qđ & consequenter fit, & in quo tẽpore, & in qui- 12

C bus. Valde biliosis in febribus maxime, oĩno quibusdã ad crura purgatio. Medicamentorũ modos scimus, ex quibus qualia, & q̃ fiunt. non enim oẽs similiter, sed alij aliter cõponunt. Et alibi citius, aut serius, in manuũ tractationes assumunt, velut est aut siccare, aut tũdere, aut coquere, & eiusmodi. Omitto plurima q̃ vnicuique, & ĩ quibus morbis, & quo tpe morbi, ætatem, speciẽ, victũ, qualis hora anni, & q̃, & qualiter ꝓcedat, & huiuscemodi. Zoilo iuxta murũ ex tussi matura, febris acuta, & faciei rubor, & aluus intercepta, ꝓterquã ad necessitatẽ coactè, lateris sinistri dolor, & auris ẽ directo valde dolorosa, & caput non vsq; adeo. Spuẽs sem ꝑsuppuratũ ægrotabat. Sed alia iudicata sunt,

D & iuxta aurẽ pus multũ erupit, circa octauã aut nonã diẽ. Principia vero noni diei ex dolore auris. Haud scio quõ sine rigore iudicatio facta est. Sudauit caput valde. Et hic sudor firmus erat, q quidem ardor et sinistri lateris esset. Superne vnà cũ aure dolor sedatus, maxime circa scapulas. Sed & ante sputa multa, ab initio florida reiecta, & circa septimã aut octauã diẽ. Deinde laboriosa. Aluus restitit vsq; ad nonam & decimã diẽ. Dolor extinctus est. Tumor remittebat, & sudores fiebãt parui, nõ aũt indicabãt. Manifesta aũt erãt hæc tum ex alijs, tum ex secessu. Nam incipiente auris dolore, etiam venter turbatus est. Erupit aũt ex aure nona die, & iudicatus est morbus decimaquarta sine rigore

eadem

σιν ἱδρῶτι. Ἐγίνοντο δὲ ἐν τοῖσι θερινοῖσι πυρετοῖσι, περὶ ζ' καὶ η' καὶ θ' τρηχίσματα ἐν τῷ χρωτὶ, κεγχρώδεα, τοῖσιν ὑπὸ κωνώπων γινομένοις μάλιστα ἴκελα ἀναδήγμασιν, οὐ πάνυ κνισμώδεα. ταῦτα διετέλει μέχρι κρίσιος. ἄρσενι δὲ οὐδενὶ εἶδον τοιαῦτα ἐξανθήσαντα. γυνὴ δὲ οὐδεμία ἀπέθανεν, ᾗ ταῦτα ἐγένετο. Βαρυήκοοί τε ἦσαν, καὶ κωματώδεες. πρόσθεν δὲ οὐ κάρτα ἦσαν κωματώδεες ᾗσιν ἔμελλε ταῦτα ἔσεσθαι. οὐ μὴν τὸ σύμπαν διετέλεον, κωματώδεες δὲ καὶ ὑπνώδεες, τὸ θέρος καὶ μέχρι πληϊάδων δύσιος. Ἔπειτα μὴν ἀγρυπνίαι μᾶλλον. ἀτὰρ οὐδὲ τὸ σύμπαν ὑπὸ τῆς καταστάσιος ταύτης ἔθνησκον. Κοιλίην μὲν οὖν οὐκ ἐνεδέχετο, οὐδὲ τοῖσι γεύμασιν ἱστάναι, ἀλλὰ παρὰ λόγον ᾤετο ἄν τις ἰήσασθαι ξυμφέρειν: καίτοι ὑπέρπολλα, ἔστιν οἷσι τὰ διιόντα ἦν. τῷ ἐν ψύχει κεῖσθαι ὑποβεβλημένον: ὡς ἑλκοῖ μὲν τὸ ψυχρόν, θάλπει δὲ τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐκ προσαγωγῆς ἔτι μᾶλλον. καὶ τὸ μηδὲν τῇ φύσει πάθει γίνεσθαι, ἐφ' οἷσί τε καὶ ὁκοῖα τὰ σημεῖα, καὶ πλείω ἢ μείω γινόμενα, χάσμη, βὴξ, πταρμὸς, σκορδίνημα, ἐρεύξις, φῦσα, πάντα τὰ τοιαῦτα διαφθείρουσι. Ἦσιν ἐν πυρετοῖσιν ἀσώδεσι, φρικώδεσιν, ἐρεύθονται πρόσωπα. κοπιώδεες. ὀμμάτων ὀδυνώδεες. καρηβαρίαι. παραπληγίαι, καὶ γυναικεῖα ἢν ἐπιφαίνηται. μάλιστα δὲ ᾗσι πρῶτον, ἀτὰρ καὶ παρθένοισι, καὶ γυναιξὶν ᾗσι διὰ χρόνου, ἀτὰρ καὶ ᾗσι μὴ ἐν ᾧ εἴθισται χρόνῳ, ἢ ὡς δεῖ ἐπιφαίνονται. ἔπειτα ἔξωχροι γίνονται, μέγα δ' ἐν ἅπασι, τὸ καὶ ἑξῆς, καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ, καὶ ἐφ' οἷσι. Τοῖσι πάνυ χολώδεσιν ἐν πυρετοῖσι μάλιστα: ὅλως οἷσιν ἐπὶ σκέλεα ἡ κάθαρσις. Φαρμάκων τε τρόπους ἴσμεν, ἐξ ὧν γίνεται ὁποῖα ἄσσα: οὐ γὰρ πάντες ἀλλ' ἄλλοι ἄλλως ξυγκεῖνται. Καὶ ἄλλοθι πρωϊαίτερον, ἢ ὀψιαίτερον, ληφθέντα διαχειρισμοῖσιν, οἷον ἢ ξηρᾶναι, ἢ κόψαι, ἢ ἑψῆσαι. Καὶ τὰ τοιαῦτα ἐῶ τὰ πλεῖστα, ὁκόσα ἑκάστῳ, καὶ ἐφ' οἷσι νοσήμασι, καὶ ὁπότε τοῦ νοσήματος, ἡλικίην, εἶδεα, δίαιταν, ὁποίη ὥρη ἔτεος, καὶ ἥτις, καὶ ὁκοίως ἀγομένη, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ζωΐλῳ τῷ παρὰ τὸ τεῖχος, ἐκ βηχὸς πεπείρης, πυρετὸς ὀξὺς, καὶ προσώπου ἔρευθος, καὶ κοιλίη ἀπολελαμμένη, πλὴν πρὸς ἀνάγκην. πλευροῦ ὀδύνη ἀριστεροῦ, καὶ οὖς κατ' ἴξιν ὀδυνῶδες πάνυ. καὶ κεφαλῆς οὐ τοσοῦτον. πτύων διὰ παντὸς ὑπόπυον ἐνόσει. ἀλλὰ τὰ ἄλλα ἐκρίθη. καὶ κατὰ οὖς ἐρράγη πῦον πολὺ, περὶ ὀγδόην ἢ ἐνάτην. Αἱ δ' ἀρχαὶ τῆς ἐνάτης, ὀδύνης τοῦ ὠτός. Οὐκ οἶδ' ὅπως ἄνευ ῥίγεος ἡ κρίσις. ἵδρωσε κεφαλὴν κάρτα. καὶ οὗτος ἔμπεδος ἦν, μὴ ξύγκαυσις καὶ ἀριστεροῦ πλευροῦ. ἄνω ἅμα ὠτὶ, ἀνώδυνον μάλιστα κατ' ὠμοπλάτην. Ἀτὰρ καὶ ἔμπροσθεν πτύαλα πολλὰ, κατ' ἀρχὰς πτυέντα ἀνθηρὰ, καὶ ἀμφὶ ἑβδόμην ἢ ὀγδόην, ἔπειτα ἐπίπονα. Κοιλίη ἐσχέθη μέχρις ἀμφὶ ἐνάτην καὶ δεκάτην. ἡ ὀδύνη ἀπέσβη. οἴδημα ἀνίει, καὶ ἱδρῶτια ἐγίνετο. οὐ μὴν ἔκρινε. Δῆλα δὲ ἦν καὶ ἄλλοισι, καὶ τῇ ἐξόδῳ. περὶ γὰρ ἀρχομένην τὴν τοῦ ὠτὸς ὀδύνην καὶ ἡ γαστὴρ ἐπεταράχθη. Ἐρράγη δὲ ἐκ τοῦ ὠτὸς ἐνάτῃ, καὶ ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἄνευ ῥίγεος ἡ νοῦσος τῇ

αὐτῇ

Vet. Cod.

Vet. Cod.

αὐτῇ ἡμέρῃ. Ἀτὰρ καὶ τὸ πτύελον λαυρότερον εἴη, ἐπεὶ τὸ οὖς ἐρράγη, καὶ πεπειρότερον. Ἱδρῶτες δὲ καὶ ἕρπητα, ἐπὶ πολὺν χρόνον τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο. Ἐξηράνθη ὡς τρίτη. Ὁπόσα ἀσήμως ἀφανίζεται δύσκριτα: καὶ οἷον τῇ τῆς Πολεμάρχου παιδίσκῃ ἐρυσιπέλας. Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ, κακὸν πλὴν τῶν ἐφημέρων. Καὶ οἱ ἐπὶ πυρετοῖσι βουβῶνες, κακίονες. Ἐν τοῖσιν ὀξέσιν ἐξ ἀρχῆς παρακμάσαντες τὰ πνεύματα ὑποχονδρίοισιν ἔπαρσις μαλθακή, καὶ ἔντασις οὐδετέρη. ἐν αὐτῇ ἄνω στρογγύλον, ἐν τοῖσι δεξιοῖσι οἷον περιφέρεια ἀποπυητική. ἄλλο μακρότερον ἐπὶ πλέον, ἄλλο κεχυμένον, ἄλλο κάτω ῥέπον, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ξύντασις μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. Ἐν πάσῃ τῇ ἄνω ἴξει, ἢν ἐπανάληται, καὶ ἐπιλήπτηται ἐς τὸ περιφερές: ἢν μὲν πνεῦμα ᾖ, ἀκρίτως λεπτύνεται θέρμη, ἢν δὲ τοῦτο διαφύγῃ, ἐς ἐμπύησιν ὁρμᾷ. Πυκνὰ πνεύματα, σμικρὰ, μεγάλα, ἀραιὰ, ἔξεισιν ἔξω μέγα, ἔσω σμικρόν, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον, διπλῆ ἔσω ἐπανάκλισις, οἷον ἐπεισπνέουσιν ἐν θερμῷ ψυχρόν. Ἰητήριον συνεχέων χασμέων, μακρόπνοες. Τοῖσιν ἀποτοισι, καὶ μόγις, μακρόπνοες κατ' ἴξιν, καὶ πλευρέων ἔντασις ὀδυνώδης: καὶ ἐντάσιες ὑποχονδρίων, καὶ σπληνὸς ἐπάρσιες, ἐκ ῥινῶν ῥήξιες. Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν, ὑποστροφώδεα. Τὸ γοῦν πρῶτον σπληνῶν ἐπάρσιες, ἢν μὴ ἐς ἄρθρα τελευτήσῃ, αἱμορραγίη γίνεται, ἢ ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔντασις, ἢν μὴ διεξοδεύσῃ οὖρα, αὕτη γὰρ ἡ κατάληψις ἀμφοῖν καὶ ὑπόστροφαι, διὰ ταῦτα δεῖ ποιέεσθαι αὐτοὺς ἢ γινόμενον. Τὰς δὲ παρεκκλίνειν ἤδη γινομένας ἀποδέχεσθαι, ἢν ἴωσιν ἤδη, καὶ ὁποῖα δεῖ, καὶ ὁπόσα, μὴ ξυνδιδόναι ἐὰν δὲ, τὰς δ' ἀποτρέπειν, ἢν πάντη ἀσύμφοροι ἔωσι, μάλιστα δὲ ταύτας μελλούσας, εἰ δὲ μὴ, ἄρτι ἀρχομένας. Αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι, δύσκριτοι. Οἱ διαλείποντες μίαν τῇ ἑτέρῃ ἐπιρριγοῦσιν ἅμα κρίσει ἐς ἑβδόμην. Σκόπᾳ, ἐκ κορυζωδέων χολωδέων, καὶ φάρυγγος φλεγμονῆς, φλαύρως διαιτηθέντι ἡ κοιλίη ἀπελήφθη, καὶ πυρετὸς ξυνεχὴς ἐγένετο, καὶ γλῶσσα ἀνθηρή, καὶ ἄγρυπνος, ἤτρου ἔντασις ἰσχυρῶς ὁμαλῶς κατὰ σμικρὸν ἐς τὸ κάτω, ἐν τοῖσι δεξιοῖσι. πνεῦμα ὑπόπυκνον, ὑποχόνδρια ἤλγει, καὶ ἀναπνέων, καὶ στρεφόμενος, ἄνευ δὲ βηχὸς ἀνεχρέμπτετο ὑπόπαχυ. Πέπλος δοθεῖσα, ἀπὸ τοῦ ὑποχονδρίου μὲν ἀπῶσεν, ἐπεραιώθη δὲ οὐδέν. τῇ δ' ὑστεραίῃ βάλανοι δύο προστεθεῖσαι οὐκ ἐφάνησαν. οὖρον δὲ παχὺ καὶ θολερὸν. λεῖον καὶ ὁμαλή. καὶ ἔστη ἡ κοιλίη ἐν θολερότητι, ἥ τε γαστὴρ μαλακωτέρη ἦν. καὶ σπλὴν ἐπηρμένος, ἢ κατάρροπος ἐγένετο. πόματι ἐχρῆτο ὀξυγλυκεῖ. δεκάτῃ, αἷμα ἐξ ἀριστεροῦ ὑδαρὲς ὀλίγον ἦλθεν. οὐ πάνυ δέ τι ἄρρωστος αὐτὸ τοῦτο. καὶ οὖρον ὑπόστασιν ἔχον. ἐν δὲ τῇ ὑποστάσει, ὑπόλευκόν τι προσεχόμενον πρὸς τῷ ἀγγείῳ λεπτόν. οὔτε οἷον γονοειδές, οὔτε ἀνόμοιον, ἐρρύη τοῦτο βραχύ. τῇ δ' ὑστεραίῃ κριθεὶς, ἀπύρετος, καὶ ὑπῆλθεν ὑπόγλισχρον τῇ ἐνδεκάτῃ

το

eadē die. Sed & sputū largius ibat, & maturius, A postq̄ auris erupit. Sudores aūt, & serpentia vlcuscula ad multū tp̄s, in capite fiebant. Resiccata sunt tertia. Quæcunq; sine signo disparent, male iudicata sunt, velut Erysipelas ancillæ Polemarchi. In glandularū tumoribus febres, mali, exceptis diarijs. Et in febribus glandularum tumores, deteriores, qui in acutis ab initio vigorē remiserūt: Spiritus, p̄cordijs eleuatio mollis, & intētio neutra, in ipsis superne rotundū, ī dextris velut circūferētia suppuratoria, aliud lōgius magis, aliud diffusum, aliud deorsum repēs, & hinc atq; hinc distētio vsq; ad vmbilicū. In oī sursum versus è directo latione, si reuocetur, & in rotunditatē cōcludat, quatenus quidē spiritus fuerit, citra iudicationē calore attenuatur. B Si verò hūc effugerit, ad suppurationē procedit. Spiritus dēsi, parui: magni, rari: parui, rari, extra magnus, intra paruus, alius quidē extēdens, alius vero vrgēs: dupla intro reuocatio, velut superinspirātibus: calidus, frigidus. Medela assiduarū oscitationū spiratio lōga. Nō potātibus, & vix spiratio lōga s̄m rectitudinē. E directo et laterū intētio dolorosa, & p̄cordiorū intētiones, & splenis eleuationes, è naribus eruptiones. Quæ relinquunt post iudicationē, recidiuas facere solēt. Primū itaq; lienis eleuationes, si nō ad articulos finierint, sanguinis è naribus eruptio fit, aut p̄cordij dextri intentio, si nō penetrauerint vrinæ. Hæc.n. est interceptio vtrorunq;, & recidiuæ horū merito fiūt. Abscessus C igi ī horū facere oportet, si nō fiāt: eos vero qui iā fiūt declinare: eos aūt excipere, si prodierint iā, & qualia oportet, & quā parte oportet: Qui vero nō valde, eos coadiuuare: Eos vero auertere, si oīno incōmodi fuerint, maxime si hi affuturi sunt: sin minus, si iā venerit. Quarta die, cōtingētes sanguinis è naribus eruptiōes ægre iudicāt. Febres q̄ vna die intermittētes, altera superrigēt, vnà cū iudicatione, ad septimū circuitū durāt. Scopo ex mucosis, biliosis, & faucium inflāmatione, malo victu vso aluus suppressa ē, & febris acuta facta, & lingua florida, & vigil sine somno. Pectinis intētio fortiter, æqualiter, paulatim ad infernā partē in dextris. Sp̄us subdēsus p̄cordia dolebat, & respirās, & cū verteret. D Sine tussi vero exscreabat subcrassa. Peplus ipsi data, à p̄cordio quidē depulit, trāsijt autē nihil. Postridie glādes duæ appositæ non apparuerūt. Vrina crassa & turbata: Subsidētia leuis & plana: & restitit aluus in turbulētia, venterq; mollior erat. Et splen eleuatus, & deorsum vergēs fact' est. Potu vtebat' aceto mulso dulci, aut fauorū cremore cocto. Decima sanguis ex sinistra nare aquosus paucus venit: nō aūt valde infirmus erat ob hoc ipsum: & vrina subsidentiā hn̄s. In subsidētia vero subalbū quiddā adhęrēs vasi, tenue, neq; genituræ simile, neq; dissimile. Defluxit hoc breui. Postridie iudicatus est, à febre liber, & subijt subuiscoū vndecima die:

Hoc

A Hoc vero circa defluxũ erat q̃d biliosum. Vrinæ vero purgatio multa, tũ copia, tũ subsidentia: & priusq̃ vinũ bibere inciperet, ferè pituitę similis. Penetrauit aũt vndecima die, vt q̃ nõ esset multa. Viscosa vero erãt stercora & turbata. Hmõi aũt iudicatorio mõ fiebat. Nã & Antigenis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas eleuanť collectiones, & humiles calculi, & q̃ podagricis fiũt, circa debiles illorũ articulos sunt. Nã ossiũ natura causa est, vt hæc & indurenť, & distendanť. Collectio Hippostrati vxori ex quartana annua ad fastigiũ eleuata est, quũ subfrigida palàm esse videreť, impetus in totũ corpus factus est, & sudor: iudicata est hoc mõ: & postea mẽses plures copia & tpe. Tunc.n. suppressi fuerãt. Abscessus nõ cõsistere visus est.
B 13 In impulsantibus sanguinẽ fundẽtibus figura ampla, & in totum si ex oĩno decliui accliue fiat. Quapropter ẽt deligationes in venarũ sectionibus impetũ faciũt: fortes verò sanguinẽ impediũt. Sanguineũ & subbiliosum, ructũ acidũ facit. Fortasis aũt ad atræ bilis morbũ his desinet. Rigores incipiunt mulieribus quidẽ magis à lumbis, ꝑ dorsum ad caput. Sed & viris posteriore corporis parte magis q̃ anteriore, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Indicat autẽ pilus animantiũ. Quibus nihil intra constitutũ tp̃s accidit, singulis partus vitales fiũt. Apparẽtia ĩ quibus mẽsibus fiunt. Labores in circuitibus: Quicquid in septuaginta moueť, in triplicitati
C bus perficit. Post mẽses, dextera & sinistra hiãt. Humiditas per prodeũtia, requirit diætã siccissimã. Quod citius motũ est ac discretũ, rursus augescit ẽt tardius, & ad lõgius tp̃s. Labores, circa quinquagesimumtertiũ diẽ, & circa centesimũ sextũ. Labores tertio, quinto, septimo, nono mẽse, & secũdo, ac quarto. Quæ nosse oportet ad septimũ mensem, aut à mensiũ fluxu numerãdi sunt nouẽ mẽses, aut à cõceptione: & ad septuaginta ac ducẽtos dies, Græci mẽses fiunt: & si quid amplius vltra hos est, & aut masculis, aut ẽt fœmellis, hæc fiũt, aut cõtraria. A cibis & potibus humeri ac mãmæ inflantur: & impotẽtiæ, & inflationes in capite, incrementa faciũt, donec ossa fuerint solida facta. Mẽstruarũ pur
D gationũ circuitus est. Quæ ante has fiunt grauitates, similes sunt laboribus octimestribus. Primipararũ lac, alimento quidẽ transmutationẽ accipiẽte, octimestri vero perficiente. Si in vulneribus fortibus, tumor non appareat magnus, malũ. Laxi, bonũ: sursum pascentes, peius. Mẽstruæ purgationes similes octimestribus, in tẽdẽtibus ad decimũ mẽsem cõtingentes, malũ.
14 Quibus tumores in vlceribus, nõ valde conuelluntur, neq; insaniunt. His aũt derepente dissipatis, quibus quidẽ ad posteriores partes, cõuulsiones cũ doloribus, quibus aũt ad anteriores, aut insaniæ, aut dolores lateris acuti, & dysenteria rubra. Tumores præter rationem alleuantes, prauum: velut Andronici filio Erysipelas recurrit:

τὸ δέ τι περὶ ῥῦν χολῶδες. ἔρευ δὲ κάθαρσις πολλὴ, καὶ πλήθει, καὶ ὑποστάσει. καὶ πρὶν μὲν οἰνοποτέειν, ἦρξατο μικροῦ λάπη ὁμοίη. Διῆλθε δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ, ὡς ὀλίγων ἐόντων, γλίσχρα δὲ, καὶ κοπρώδεα θολερά. τοιοῦτον εἰ κρισίμως, ὅτι καὶ τὸ Ἀντιγένεος ἐν Περίνθῳ. Τὰ περὶ τὰς γλώσσας αἰρόμενα συστρέμματα, καὶ ταπεινὰ ἐόντα λιθίδια. Καὶ τὰ τοῖσι ποδαγρικοῖσι, τὰ ἀσθενέα παρ' ἄρθρα ἐκείνων ἐστί. καὶ γὰρ ἡ ὀστέων φύσις, καὶ τοῦ σκληρύνεσθαι τοῦτο αἴτιον, καὶ τὸ συντείνεσθαι. Τὸ τῆς Ἱπποστράτου ἐκ τεταρταίου ἐνιαυσίου ἀποκορυφοῦ, ὑπόψυχρος φανερῶς δοκέουσα· ἔφοδος ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἱδρώς; ἐκρίθη ταύτῃ: καὶ μετὰ ταῦτα γυναικεῖα πλείω πλήθει καὶ χρόνῳ. τότε γὰρ ἐπεῖχε, μὴ ἐστάναι ἔδοξεν ἀπόστασις. Ἐν τοῖσι σφίζουσιν αἱμορραγέσι* χῆμα εὐρύτερον, καὶ τὸ ξύμπαν εἰ ἐκ τοῦ παντὴ καταντέος ἄναντες ποιοῖτο. Διὸ καὶ αἱ ἀποδέσιες αἱ ἐν τῇσι φλεβοτομίῃσιν ὁρμῶσι, αἱ δὲ ἰσχυραὶ κωλύουσιν οἶμαι τὸ ἔναιμον, καὶ τὸ ὑπόχολον ὀξυρεγμιῶδες. Ἴσως δὲ ἐς μέλαιναν τούτοισι τελευτᾷ. Ῥίγη ἄρχεται, γυναιξὶ μὲν μᾶλλον ἀπὸ ὀσφύος διὰ νώτου ἐς κεφαλήν. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄπισθεν μᾶλλον, ἢ τὰ ἔξωθεν τοῦ σώματος, οἷον, πηχέων, μηρῶν: ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιόν. δηλοῖ δὲ ἡ θρὶξ τῶν ζώων. Ἧσιν οὐδὲν ἔσω τοῦ τεταγμένου χρόνου, ἑκάστῃσι τὰ τικτόμενα ἀπόγονα γίνεται. Τὰ ἐπιφαινόμενα ἐν οἷσι μησὶ γίνεται. Οἱ πόνοι ἐν περιόδοισιν, ὅτι ἐν ἑβδομήκοντα κινέεται, ἐν τριπλασίοισι τελειοῦται, ὅτι μετὰ γυναικεῖα δεξιά. Τὰ δὲ ἀριστερὰ χάσκων ὑγρότης διὰ τῶν ἀπιόντων διαίτης ξηροτάτης, ὅτι θᾶσσον κινηθὲν διακριθὲν αὖθις αὔξεται, καὶ βραδύτερον. Ἐπὶ πλείονα χρόνοι οἱ πόνοι περὶ τρίτην ἡμέραν πρὸς τῇσι πεντήκοντα. καὶ ἕκτην πρὸς τῇσιν ἑκατόν. μηνιαῖοι, δευτεραίῳ, καὶ τεταρταίῳ. Ἃ δεῖ εἰδέναι εἰς τὸν ἑπτάμηνον, ἢ ἀπὸ τῶν γυναικείων ἀριθμητέοι οἱ ἐννέα μῆνες, ἢ ἀπὸ τῆς ξυλλήψιος, καὶ εἰς ἑβδομήκοντα καὶ διηκοσίῃσιν οἱ ἑλληνικοὶ μῆνες γίνονται: καὶ ἔτι προσέτι τούτοισι, καὶ ἤτοι τοῖς ἄρσεσιν, ἢ καὶ τῇσι θηλείῃσι, ταῦτα ποιέεται, ἢ τἀναντία. Τῶν βρωμάτων καὶ πομάτων, οἱ ὦμοι καὶ οἱ μαστοὶ ἐμφυσῶνται, καὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ αἱ ἀκρησίαι, καὶ τὰ ἐμφυσήματα ποιέουσιν αὐξήσιας, ἐς ἂν τὰ ὀστέα στερεωθῇ. Τῶν ἐπιμηνίων περίοδος, τὰ πρὸ τούτων βαρέα ἀδελφὰ τῶν ὀκταμήνων πόνων πρωτοτόκων τὰ γάλακτα. τῆς μὲν τροφῆς μεταβαλλούσης τῆς δὲ ὀκταμήνου ἀπαρτιζούσης. Τρωμάτων μὴ ἰσχυρῶν ἐόντων οἴδημα μὴ φαίνηται μέγα, κακόν. Τὰ* χαῦνα, χρηστόν. Τὰ ἄνω νεμόμενα, κάκιον. Διὸ τὰ ἐπιμήνια, ἀδελφὰ τῶν ὀκταμήνων πρὸς δεκάμηνον τεινόντων γινόμενα, κακόν. Οἷσιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσιν, οὐ μάλα σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται. τούτων δὲ ἀφανισθέντων ἐξαίφνης, οἷσι μὲν ἐς τὰ ὄπισθεν, σπασμοὶ μετὰ πόνων, οἷσι δὲ ἐς τοὔμπροσθεν, ἢ μανίαι, ἢ ὀδύναι, πλευροῦ ὀξέαι, καὶ δυσεντερία ἐρυθρή. Τὰ οἰδήματα παραλόγως ῥηΐζοντα, κίβδηλον: οἷον τῷ τοῦ Ἀνδρονίκου παιδίῳ τὸ ἐρυσίπελας

Vet. Cod.

*ἴσως χίσμα.

*χαῦνα.

Vet. Cod.

ἐπαλινδρόμησεν, ἢν μὴ ἐς τὸ αὐτὸ ἐλθὸν, χρηστόν τι σημαίνῃ. τοῦτο ἔκ τε γενέσιος περὶ τὸ οὖς περὶ ἥβην διεδόθη. Ἑτέρῳ τριταίῳ ἐκ γενετῆς γενομένῳ ἀπεπύησεν ἐναταίῳ. γίνεται οὗτος ἑβδομαῖος ὑγιής. Κακοηθέστερα τὰ ἀφανιζόμενα ἐξαίφνης.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ φλεβῶν.

Ἡπατῖτις ἐν ὀσφύϊ, μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου κάτωθεν, καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖ ἐντεῦθεν. μετέωρος δι᾽ ἥπατος, καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα ἐς κληῗδας: ἐντεῦθεν δὲ, αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δὲ ἐπ᾽ ὠμοπλάτας, αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς ἀποκλίνουσι. καὶ ἐξ ἀριστερῶν μὲν μία ἐγγὺς κληῗδων, ἐκ δεξιῶν δὲ ἐπί τι αὐτῇ χωρίον ἄλλη. Ἡ δὲ σμικρὸν κατωτέρω ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε, προσέδωκε τῇσι πλευρῇσι, * τῇσιν ἐπιλοίποισιν ἁπάσαις, * ἡ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ᾽ ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα ἐπὶ τὰ ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης, ἔστ᾽ ἂν καταναλωθῇ καὶ ἔλθῃ, ὅθεν ἡ ἡπατῖτις ἐμετεωρίσθη. πρότερον δὲ πρὶν ἢ ἐνταῦθα ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς * ἐδιαιρέθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα, [illegible] δὲ ἔνθα τῶν σπονδύλων ἐλθοῦσα, καταναλώθη. Εὐθεῖα δὲ ἀπὸ καρδίης πρὸς κληῗδα τείνουσα ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίης ἐστί. καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ᾽ ὀσφὺν κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης ἀΐσσει ἐς τὸ ἧπαρ. Ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβόν, ἡ δὲ * τὸ ἄλλο ἐξῆς ἀφορμήκει, σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. Φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥάδιον χωρῆσαι. Δισσαὶ δ᾽ ἀπὸ κληῗδων, αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον: ὅπῃ δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. Φρένες δὲ κάτω κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κάτω τῶν πλευρῶν, ᾗ νεφροὶ ἐξ ἀρτηρίης, ταύτῃ ἀμφιβεβήκει. * ἐξ ἀρτηρίαι * μὲν ἐκ τοῦ τένοντος ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀρτηρίης τόνον ἔχουσαι. ταύτῃ δέ πῃ παλινδρομήσασα ἀπὸ καρδίης ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν νεφρῶν αἱ μέγισται δύο, ἡ μὲν ἔνθεν, ἡ δὲ ἔνθεν φέρονται μετέωροι. Πολυσχιδέες τε διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν ἀμφὶ ταύτας, καὶ πεφύκασιν ἄνωθεν δὴ φρενῶν: αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. Δύο δὲ τόνοι ἀπ᾽ ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σπονδύλου ἄνωθεν, καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν, ἑκάτερος ἐς ἑαυτὸν ἦλθεν, ἴκελος ἑνί. ἔπειτα * οἱ σπόνδυλοι, καὶ αἱ φρένες πεφύκασιν, ἐνταῦθα ἐτελεύτων. καί τινες ἐνδοιαστοὶ περὶ ἧπαρ καὶ σπλῆνα ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος, ἐδόκεον τείνειν. Ἄλλος τόνος ἐκ τῶν κατέρωθεν σπονδύλων παρὰ ῥάχιν παρέτεινεν ἐκ πλαγίου σπονδύλων, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμον. Ὥσπερ αἱ φλέβες οὕτως οὗτοι διὰ φρενῶν, ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν, ἐν δὲ τουτέοισιν ἐξέλιπον. αὖθις δ᾽ ὅθεν φρένες ἐκπεφύκεισαν

* ἔς᾽ ἄντοι ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς καρδίης προστύχοι ἀποκαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερὰ, καὶ ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω ἐπὶ σπονδύλους καταβαίνει ἔς᾽ ἂν ἀφίκηται ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἀποδιδοῦσα τῇσι πλευρῇσι.

* καὶ
* ἐδιώχθη
* ἐς
* αἱ
* δὲ

* ἡ

* ων

SECTIO QVARTA.

De venis.

recurrit: si nõ ad eundẽ locũ rediens, bonũ q̃d significet. Hoc ex natiuitate circa aurẽ, ad pubẽ distributũ est. Alteri tertia ex natiuitate die factũ, suppuratũ ẽ nona. Hic septima die sanus euasit. Maligniora sunt q̃ derepente disparent. A

Hepatitis in lũbis vsq; ad magnũ verticulũ, inferne ẽt verticulis se ingerit: hinc subleuata per hepar, & per septũ transuersum ad cor: & q̃ quidẽ recta est, ad clauiculas: hinc aliæ quidẽ ad collũ, aliæ vero ad scapulas, aliæ deorsum deflectentes, ad verticula & costas declinant. Et ex B sinistris quidem, vna prope clauiculas: ex dextris vero ad quendã ipsarum locum. Alia vero vtrinq; deflexa: Alia paulò inferius deflexa, vbi quidem illa deficit, costis se ingerit, donec ad venam in ipsum cor accesserit, ad sinistras deflexa. Infra aũt decuruata ad vertebras descendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerẽs se costis reliquis oĩbus, hinc atq; hinc singulis ramulos præbẽs, quum sit vna: à corde quidẽ ad locũ quendã à sinistris magis procedens: deinde infra arteriã, donec consumpta fuerit, & venerit eò, vnde hepatitis subleuata est. Priusq̃ aũt eò veniat, circa extremas duas costas diuisa est, & partim ab hac, partim ab illa verticulorũ parte progressa cõsumit. Quæ vero recta à cor- C de ad clauiculam tendit, supra arteriã est: & ab hac, velut ẽt iuxta lũbos infra arteriã, ad hepar insilit, partim in portas & pinnas, partim in reliquũ deinceps procedit paulo infra septũ trãsuersum. Septum aũt transuersum ad natum est hepati, neq; facile est ipsum separare. Duplices porrò venæ à clauiculis, alteræ hinc, alteræ isthinc, sub pectus ad pectinẽ procedũt: quò vero hinc, nõdum scio. At septũ transuersum infra iuxta verticulũ quod est infra costas, qua renes ex arteria, ea parte cõsurgunt: Verũ arteriæ ex ipso rene oriuntur, hinc atq; hinc ab arteria neruũ habẽtes. Atq; hac parte alicubi in recurrẽte à corde hepatitis desinit. Cęterũ ab hepatide per septum transuersum maximæ duæ, al- D tera hinc, altera isthinc, sublimes feruntur, multifidæq; per septũ sunt, & circa ipsum consistũt in superna parte, atq; hæ magis sunt conspicuę. Duo vero nerui à cerebro sub os magni verticuli, ex supernis & ad gulã magis, ab vtraq; arteriæ parte descẽdunt, & vterq; in seipsum incidẽs, vni similis, vbi verticula & septũ sunt, ibi desinunt: & quidã ambigui, ex hac societate ad hepar & splenẽ ipsos tẽdere putauerunt. Alius neruus ab vtraq; verticulorũ parte iuxta clauiculã ad spinã ꝓcedit, ex obliquo verticulorũ, & ad costas distribuit: & quẽadmodũ venæ, sic hi p̱ septũ, ad mesenteriũ mihi tẽdere vident. Vbi autem hæ deficiunt, rursus hinc vbi septũ exoritur,

A exorit, ab eo cohærētes ac cōtinui existētes, iux
ta mediū infra arteriā, deinceps ad verticula di
stribuuntur, quemadmodum venæ, donec ad
sacrū os progressi consumunt. In Aeno ex assi-
duo leguminū esu, fœminæ & masculi crurum
impotētes facti sunt, ac vita durarūt. Sed & his
qui eruo vescunt, genua dolēt. Diligentia adhi
bēda est vt excādescentia inducat, & coloris re
parādi, & sanguinis in vasa subter cuticulā col
ligēdi gratia: itemq; lætitia, & timor, & hmōi:
& si qdē reliquū corpus simul ægrotarit, simul
curare: Sin minus, satis ē. Strymargi famula Idu 15
mæa erat, q̄ vbi filiā peperisset, cōuersum est ei
vteri osculū, & dolor ad coxā & crus. Iuxta mal
leolū secta vena liberata est, & qdē quū ēt tre-
B mores totū corpus detinerēt. Verū ad causam
deuenire oportet, & ad causæ principium.

SECTIO QVINTA.

Naturæ indiciorum notio.

Quicūq; fului, naso acuto, oculis paruis, ma-
li. Quicūq; fului, simi, oculis magnis, boni. Hy
dropici rauos oculos hn̄t, & calui sunt. vocis hæ
sitantiā soluit varix, ad sinistrū & dextrū testē:
absq; horū altero fieri nō pōt vt soluat. Magni,
calui, balbi, voce hæsitātes boni. Morbos aūt ha 16
bēt, balbus, aut caluus, aut voce hæsitās, aut hir-
sutus, fortiter atrabiliarios. Qui lingua offen-
dūt, & labiorū non sunt potētes, eos necesse est
C dū illa soluunt, suppuratos fieri. Dolorē in lo-
cis īfernis fortē, surditas soluit, itemq; sanguis
multus ex naribus erūpēs. Insania, magni mor-
bi ex more cōtingentis solutio. Si puerperis cō-
uulsio fiat, febrē excitato: & cerato multo tepi-
do ī vesicā immisso, ac p clysterē infuso collui-
to. Si capitis os cōfractū fuerit, lac, & vinū am- 17
mixta aquæ pari mēsura, bibēda dato. Si vero vl
cus fuerit, īternas venās secato, si nō febricitet.
Si aūt desipiat, caput irrigato, si nō pcordia fue-
rint eleuata. Si caput doluerit, ad pectus descen
dit: deinde ad pcordia, postea ad coxā; Oīa ve-
ro vt doleāt, fieri nō pōt. Vētositatē venæ sectio
ne, fluxionē pharmaco illito sistito. Fluxus. n.
ex vena magna est. Si verò sua sponte multum
D fluat, ieiunet: aut aquæ partes duas, lactis qua-
tuor bibat. Infœcundas fomentis ac medicamē
tis curato. Quicunq; derepente voce destituū-
tur, si sine febre fuerint, ipsis venā secato. Pitui
tæ fluxiones ex mămis trahūt oculi, & eructāt
p nares ad pulmonē. Quibus tussis sicca est, his
nō soluitur, nisi dolor fortis ad coxas, aut crura,
aut ad testē irruat. Si hydropicum tussis corri-
piat, si quidē statim aīo linquatur, calidis oībus
vtatur: Sin minus, inebriato, ac cibis ipsum im-
pleto. Venas autem internas secato, dum mor-
bus magnus in intētione est. Solutio coxarum
doloris, oculorum distortiones, cæcitas: testiū
tumoris, mămarum eleuatio. Si febre tenente,
partes circa faciē graciles fuerint, in die impari,
sequenti

κεισαν ἀπὸ τούτου ξυνεχέες ἐόντες κατὰ μέσον Vet. Cod.
κάτωθεν ἀρτηρίης, τὸ ἐπίλοιπον παρὰ σπονδύ-
λους ἀπεδίδουν ὥσπερ αἱ φλέβες, μέχρι κατανα
λώθησαν, διελθοῦσαι ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον. Εν Αἴνῳ
ὀσπριοφαγοῦντες ξυνεχέως θήλειαι ἄρσενες,
σκελέων ἀκρατέες ἐγένοντο, καὶ διετέλεον. Ατὰρ
καὶ ὀροβοφαγέοντες γουναλγέες. Επιτηδεύειν
ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χρώματος ἀναλήψιος
ἕνεκα καὶ ἐγχυμόσιος, καὶ εὐθυμίης, καὶ φόβους, καὶ
τὰ τοιαῦτα: καὶ ἢν μὲν τὸ ἄλλο σῶμα συννοσέῃ,
ξυνιῆσθαι, εἰ δὲ μὴ, τοῦτο. Η Στυμάργεω οἰ-
κέτις ἡ Ιδουμαία ἐγένετο, ὡς ἔτεκε θυγατέρα,
ἐπέστραπτο τὸ στόμα τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐς ἰσχίον, καὶ
σκέλος, ὀδύνη παρὰ σφυρὸν· τμηθεῖσα ἐρρύη-
σεν. καίτοι καὶ τρόμοι κατὰ σῶμα πᾶν κατεῖ-
χον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόφασιν διελθεῖν, καὶ τῆς προ
φάσιος τὴν ἀρχήν.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Φυσιογνωμονίη.

Οκόσοι πυῤῥοὶ, ὀξύῤῥινες, ὀφθαλμοὶ σμι-
κροὶ, πονηροί. Οκόσοι πυῤῥοὶ, σιμοὶ, ὀφθαλ-
μοὶ μεγάλοι, ἐσθλοί. Υδρωπιώδεες, χαροποὶ,
φαλακροὶ ἔωσιν. Ισχνοφωνίην κιρσὸς λύει, ἐς τὸν
ἀριστερὸν καὶ τὸν δεξιὸν ὄρχιν· ἄνευ τουτέου τοῦ ἑτέ-
ρου οὐχ οἷόν τε λύεσθαι. Μεγάλοι, φαλακροὶ,
τραυλοὶ, ἰσχνόφωνοι, ἐσθλοί. Νοσήματα δὲ ἔχου-
σι τραυλὸς, ἢ φαλακρὸς, ἢ ἰσχνόφωνος, ἢ δα-
σὺς, ἰσχυρῶς μελαγχολικά. Νοσήματα δ' ἔ-
χουσιν, ὅσοι τῇ γλώσσῃ παφλάζουσιν. χειρῶν* *χειλῶν.
μὴ ἐγκρατέες ἐόντες, ἀνάγκη λυομένων ἐμ-
πύους γίνεσθαι. Οδύνην ἐν τοῖσι κάτω χωρίοι-
σιν, ἰσχυρὴ κωφότης λύει. Καὶ αἷμα πολλὸν ἐκ
τῶν ῥινῶν, ἢ μανίη. Ην λεχοῖ σπασμὸς ἐπιγένη-
ται, πῦρ ποιεῖ. Καὶ ἐς κύστιν κηρωτὴν ἐγχέας
πολλὴν χλιαρὴν, κλύζειν. Ην τῆς κεφαλῆς τὸ
ὀστέον καταγῇ, διδόναι γάλα καὶ οἶνον πίνειν,
ἴσον ἴσῳ. Ην δὲ ἕλκος ᾖ, φλεβοτομέειν τὰς
εἴσω, ἢν μὴ πυρεταίνῃ, ἢν δὲ παραφρονέῃ, τὴν
κεφαλὴν καταβρέχειν, ἢν μὴ τὰ ὑποχόνδρια
ἐπηρμένα ᾖ. Ην τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, ἐς στῆθος
ἔρχεται, ἔπειτα ἐς τὸ ὑποχόνδριον, ἔπειτα
ἐς τὸ ἰσχίον· πάντα δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλγέειν. Ανε-
μίην, φλεβοτομίη. Τῷ φαρμάκῳ τὸν ῥόον ἴσ-
χειν, ἐπαλείφων. ὁ δὲ γὰρ ῥόος, ἐκ τῆς μεγά-
λης φλεβός. Ην δ' αὐτόματον ῥέῃ πολλὸν, νη-
στευέτω. ἢ γάλα, δύο ὕδατος, τέσσαρας γά-
λακτος. Τὰς ἀγόνους πυριῆν, καὶ φαρμακεύ-
ειν. Οσοι ἐξαπίνης ἄφωνοι ἀπύρετοι ἔωσιν, φλε
βοτομέειν. Φλέγματος κατάῤῥοοι ἐκ τῶν μαζῶν
ἕλκουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐξερεύγεται κατὰ τὰς
ῥῖνας ἐς τὸν πνεύμονα. Οἷσι βὴξ ξηρὴ οὐ λύε-
ται, ἢν μὴ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐς τὰ ἰσχία, ἢ ἐς τὰ
σκέλεα, ἢ ἐς τὸν ὄρχιν. Ην ὑδρωπιῶντα βὴξ
ἔχῃ, ἢν μὲν αὐτίκα λειποθυμέῃ, θερμοῖσι πᾶσι
διαχρήσθω· ἢν δὲ μὴ, θωρῆξαι, καὶ σιτίων ἐμπλῆ-
σαι. Τάμνειν δὲ τὰς εἴσω, τοῦ νοσήματος τοῦ με-
γάλου ἐν τάσει γινομένου. Λύσις ἰσχίων ὀδύνης,
ὀφθαλμῶν διαστροφαὶ, τύφλωσις, ὀρχίων οἴδη-

Vet. Cod. σις, μαζῶν ἄρσις. Ἢν πυρετοῦ ἔχοντος τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχνὰ ᾖ, ἐν ἡμέρῃ γονίμῳ, τὴν ὑστέρην λύσει. Ὕδρωψ ἢν οἴδημα ἔχων ἐν τοῖσιν σκέλεσι, βήσσῃ. Ἢν τὸ οὖς ἀλγέῃ, τῷ γάλακτι διαχρήσθω. Ἢν μὴ ἐν τῇ γονίμῃ μεθῇ ὁ πυρετὸς, ὑποτροπάζειν ἀναγκαῖον. Ἢν ἡ φλὲψ ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι σφύζῃ, μανικὸς καὶ ὀξύθυμος. Ὧ δ᾽ ἂν ἀτρεμέῃ, τυφλώδης. Τρῶμα ἢν αἱμορραγήσῃ, μὴ βρέχειν τὸ ἕλκος, τὴν κεφαλὴν δὲ βρέχειν θερμῷ. Ἢν καρδιώσσῃ, θερμὸν ἄρτον μετ᾽ οἴνου ἀκρήτου διδόναι. Ἐμέτου λύσις, ὕδωρ θερμὸν διδόναι πίνειν, καὶ ἐμείτω. Ὅσα σφακελίζει ἀπολαβόντα τὴν φλέβα ἑλκῶσαι καὶ ὑγιῶσαι. Σπασμοῦ χειρὸς δακτύλων ἄνευ πυρετοῦ σχάσαι ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει. εἰ δὲ μὴ, ὕδωρ θερμὸν καταχεῖν. Ὀφθαλμῶν. Σποδίου δωδέκατον, κρόκου πέμπτον, πυρῆνος ἓν, ψιμμυθίου ἓν. σμύρνης. τὸ ὕδωρ κατὰ τῆς κεφαλῆς ψυχρὸν καταχεῖν, καὶ διδόναι σκόροδα σὺν μάζῃ. Κιρσοὶ δὲ φαλακρῶν ἢν μὴ μεγάλοι ἔωσι, μανιώδεις. Ἀλφοῦ καὶ λέπρης. τιτάνην ἐν ὕδατι ὡς μὴ ἑλκώσῃς. χωρίων κάθαρσις ἢν ὑπερέχῃ, πρὸς τὰς ῥῖνας προσιθέναι, ὥστε πτάρνυσθαι καὶ ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας τῆς πταρνυμένης, καὶ τὸ στόμα.

sequenti die soluetur. Hydropicus si tumorem in cruribus habens tussiat, malum. Si auris doleat, lacte vtatur. Si non in die impari febris dimittat, recidiuare necesse est. Cui vena in cubito pulsarit, insanus & iracundus est: cui vero quieuerit, stupidus. Vulnus si sanguinem fundat, vlcus ne madefacito, verùm caput calida rigato. Si os ventriculi doleat, panem calidum cum vino meraco exhibeto. Vomitus solutio: aquam calidam bibendam dato, & vomat. Quæcunque corrupta torpescunt, euulsa vena vlcerato, ac sanato. In conuulsione digitorum manus citra febrem, venam secato, si non caput doleat: Sin minus, aquam calidam affundito. Ad oculos. Spodij partem duodecimam, croci quintam, nuclei oliuæ vnam, cerusæ vnã, myrrhæ vnam. Aquã frigidam super caput fundito: & allia cum maza edenda dato. Varices caluorum si non magni fuerint, furiosi sunt. Ad vitiliginem & lepram. Calcem in aqua adhibeto, vt ne exulceres. Secundarum purgatio, si non discedant. Sternutatorium ad nares apponito, vt sternutet: & sternutantis nares ac os apprehendito.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

Φυσιογνωμονικόν.

Ἢν κεφαλὴ μεγάλη, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σμικροὶ, τραυλοὶ, ὀξύθυμοι. Οἱ μακρόβιοι, πλείους ὀδόντας ἔχουσιν. Οἱ τραυλοὶ, ταχύγλωσσοι, μελαγχολικοὶ, κατακορέες, ἀσκαρδαμύκται, ὀξύθυμοι. Μεγάλη κεφαλὴ, ὀφθαλμοὶ μέλανες καὶ μεγάλοι, ῥῖνα παχείην καὶ σιμὴν, ἐσθλοί. Χαροποὶ μεγάλοι, κεφαλὴ * σμικρὴ, αὐχὴν λεπτὸς, στήθεα στενὰ, εὐάρμοσοι. Κεφαλὴ σμικρὴ, οὐδ᾽ ἂν εἴη τραυλὸς, οὐδὲ φαλακρὸς, ἢν μὴ γλαυκὸς εἴη. Σπασμῶν φωνὴ ἐν γονίμῳ λύεται, ἀπήλλακται τοῦ μεγάλου νοσήματος. Λεχοῖ δὲ πυρεταινούσῃ, καὶ ἀλγεούσῃ, ὕδωρ καταχεῖν, καὶ πτισάνην παχείην διδόναι τρὶς τῆς ἡμέρης, θερμήν. Παιδίον τρέφεται ἑβδόμῳ μηνὶ, ἢ ἐννάτῳ, ἢ δεκάτῳ. καὶ ἵσταται τῇ φωνῇ, καὶ ἰσχὺς ἔσεται, καὶ τῶν χειρῶν καρτεῖ. Τῆς φωνῆς λυομένης πάντα λύεται, ἡ γὰρ λύσις τῷ φθέγξει ὁμοίη· λύεται δὲ ἐν γονίμῃ. Ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον, καὶ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος γίνεται. ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν, ἢ ὀδύνη ἐς τὰ ἰσχία. Τοῦ λαιμοῦ ὕδωρ θερμὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχεῖν, ἢν μὴ ψῦχος ᾖ. ἢν δὲ μὴ, ἄλητον ὡς θερμότατον διδόναι, καὶ οἶνον ἄκρητον. Ταραχῆς γαστρὸς, κυάμους ἑφθοὺς διδόναι, ἢν μὴ τὰ ἄνω κατακορέα ᾖ. ἢ κύμινον διδόναι τρώγειν, μετὰ τῶν κυάμων. Ἀπόληψις δὲ τοῦ νοσήματος οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ ἐν γονίμῃ ἡμέρῃ. οὐδὲ ἂν ἄρχοιτο, ἢν μὴ ἀγόνῳ ἡμέρῃ καὶ μηνί. Ἔτι δὲ γονίμῳ, λίτρον Αἰγύπτιον, καὶ κορίαννον καὶ κύμινον τρίβοντα σὺν

* μεγάλη.

SECTIO SEXTA.

Naturæ indiciorum notio.

Caput magnum, oculi parui, balbi, iracundi
18 sunt. Qui longæ vitę sunt, plures dentes habẽt. Balbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxij, biliosiq; sunt, oculis non nictãtes, iracundi. Magnũ caput, oculi nigri & magni, nasum crassum & simũ habentes. Oculi raui, magni, caput magnũ, ceruix tenuis, pectora angusta, congrue adaptati hoĩs sunt. Caput paruum habẽs, neq; balbus esse poterit, neq; caluus, nisi fuerit glaucus. In conuulsionibus si vox in die impari soluit, à magno morbo biberat. Puerpęræ febricitãti & dolenti aquã affundito, & ptisanã crassam ter in die calidã dato. Puer nutrit septimo mense, aut nono, aut decimo, & voce firmatur, & robur sequitur, & manibus validus fit. Dũ vox soluit, oĩa soluuntur. Solutio enim similis est locutioni. Soluitur aũt in die impari. Si venæ pulsauerint in manibus, & facies sana ac robusta fuerit, & præcordia non fuerint mollia, diuturnus fit morbus, qui sine cõuulsione nõ soluit, aut sanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas. In gutturis dolore, aquã calidã super caput fundito, si nõ frigus fuerit: Sin minus, farinam q̃ calidissimam dato, & vinum meracum. In turbatione vẽtris, fabas coctas dato, si non supernæ partes abunde fuerint biliosæ. Aut cuminum cum fabis edendum dato. At interceptio morbi fieri non poterit, nisi in die impari. Neq; principiũ fieri poterit, nisi in die pari, itemq; mense ac anno pari. Nitrum aũt Aegyptium, & coriandrum, ac cuminum cum

A di oleo terito, & ventri illinito. Qui moriunt̃, 19
eos necesse est die impari, & mense impari, &
anno impari mori. Bonũ aũt fuerit prædicere
mortẽ, aut dolores fortes. Quorũ oculi robusti
nõ sunt, his mors breui imminet. Si verò in im-
pari anno fiat, ab vtrisque impares fieri necesse
est. Si aũt in anno pari & die pari, necessarium
est in impari die mori. Ex numero tertia for-
tissima est. Anginã & lippitudinem soluit ve- 20
næ sectio. Vulnerato intestino, respiratio ꝑdit
inferne incõspicua iuxta vulnus, & euacuãtur
pectora. Dato igitur lac & vinũ, pari aquæ men
sura ammixta. Quorũ pectora bilem generant, 21
balbi, furiosi, & calui sunt. Quicunq; horũ ex
natiuitate et strabones, hi imprudẽtes sunt, aũt
B calculosi aut insanientes. Quibus aũt non, alte-
rius mali solutio fit. Circa naturã plurimã vim
habet mãma dextera, oculus dexter, & q̃ infra
sunt hac parte. Nã & masculi dextris inherent.
Mulieribus menses vt sistas, cucurbitã maximã
ad mãmam affigas. Trimestris puer oĩa ꝑ se fert 22
& magnus tũc est. Si multũ fluat lac, necesse est
fœtũ debilem esse. Si solidiores fuerint mãmę,
sanior est fœtus. Vena crassa est in vtraq; mãma:
quapropter maximã habet cõfluentiæ partem.
Vrinæ stillicidiũ soluit venæ sectio. Si superni
loci turgent qui sunt circa caput, vlcerũ purga-
tio, vomitus, hydrops. A vẽtris turbatione, aut
à tussi, si cãcer fiat, os amarescit. Dato aũt elate
riũ bibendũ bis aut ter, si nõ balbus fuerit. De-
C ligare vero oportet florem æris vstũ, donec ful
uus euaserit, & spongiã, si non balbus fuerit. In
anxietate, horrore, oscitatione, dato vinũ pari
aquę mensura ammixta. Ad auris dolorem cu-
curbitã affigito. Quicquid supernarũ partium
doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhe-
latio oboriens, omnia hæc soluit. In volulo 23
molli, frigidum vinum multũ meracum pro
ratione dato, donec somnus, aut crurum dolor
fiat. Soluit autem & febris, & dysenteria citra
dolorem. Si præcordia distenta fuerint, manu
comprimito ac lauato. Ad paronychiam vn-
guium abscessum, galla nigra cum melle. Aqua
secedente, lactis heminas octo bibendas dato.
Si verò vomat, & non bibat, allij aut ceparum
D intritum dato. Vt mulier in vtero concipiat,
polypos paruos super flamma calidissima assa-
tos, & ferè semiambustos, edendos dato. Et
nitrum Aegyptium tritum, coriandrumq; ac
cuminum, in pastillos efformato, in puden-
dumq; subdito. Si ex crapula caput doleat, vini
meraci heminam bibat. Si verò aliter caput do
leat, panem quàm calidissimum cum vino me
raco edat. Si hominem calor corripiat, non à bi
le, neq; à pituita, sed aut à lassitudine, aut aliàs
febriat, aquã multã calefacito: deinde ea super-
infusa caput rigato, donec pedes sudarint: & fa-
rinã crassissimam coquito. Postquam aũt pedes
sudarint: farinã plurimã & calidissimã edens,
ac vinum meracum insuper bibens, vestimẽtis
contectus

σὺν ἀλείφατι συναλείφειν. Ὅσα θνήσκει ἀνά- Vet. Cod.
γκη γονίμῳ ἡμέρῃ, καὶ γονίμῳ μηνὶ, καὶ γονίμῳ
ἔτει, προλέγειν δὲ ὀρθῶς ἂν ἔχοι θάνατον ἢ ὀ-
δύνας ἰσχυράς. Ὧν τὰ ὄμματα μὴ ἔρρωται, ὁ
θάνατος ἐν τάχει. ἢν δὲ ἐν γονίμῳ ἔτει γίνεται,
ἀπ' ἀμφοτέρων γονίμας ἀνάγκη γενέσθαι. ἢν δὲ
ἀγόνῳ ἔτει καὶ ἀγόνῳ ἡμέρῃ, θνήσκειν ἀνάγκη γο-
νίμῳ ἡμέρῃ. Τοῦ ἀριθμοῦ τρίτη ἰσχυροτάτη. Κυ-
νάγχην, καὶ ὀφθαλμίην, φλεβοτομίη. Τρω-
θέντος ἐντέρου, ἡ ἀναπνοὴ ἔρχεται κάτω ἀφα-
νὴς κατὰ τὸ τρῶμα, καὶ κενοῦται τὰ στήθεα. Δι-
δόναι οὖν γάλα καὶ οἶνον ἴσον ἴσῳ. Ὧν κατακορέα
τὰ στήθεα, ψελλοὶ μανιώδεες, καὶ φαλακροί. Τού-
των ὅσοι ἐκ γενεῆς καὶ στρεβλοὶ, ἀσύνετοι. ἢ λι-
θιῶντες, ἢ μαινόμενοι. ὅσοισι δὲ μὴ, ἑτέρου κακοῦ
λύσις περὶ φύσιος. Δύναμιν πλείστην ἔχει τιτ-
θὸς, ὀφθαλμὸς δεξιὸς, ταῦτα τὰ κάτω, καὶ ὅτι
ἐμπέφυκε τοῖσι δεξιοῖσι τὰ ἄρσενα. Γυναιξὶν
ἐπιμήνια ὥστε ἴσχειν, σικύην μεγίστην παρὰ τὸν
τιτθὸν προσβάλλειν. Τρίμηνον παιδίον πάν-
τα δηλοῖ. καὶ μέγα τότε ἔχει. Ἢν πολλὸν ῥέῃ
γάλα, ἀνάγκη ἀσθενέειν τὸ ἐν γαστρὶ. Ἢν στερεώ-
τεροι ἔωσιν οἱ τιτθοὶ, ὑγιηρότερον τὸ ἔμβρυον.
Φλὲψ ἔχει παχέην ἐν ἑκατέρῳ τιτθῷ. ταῦτα με-
γίστον ἔχει μέρος συνέσιος. Στραγγουρίην λύει
φλεβοτομίη. Ἢν τὰ ἄνω χωρία σπαργᾷ, τὰ
περὶ τὴν κεφαλὴν, ἑλκέων κάθαρσις, ἔμετος,
ὕδερος. Ἀπὸ γαστρὸς ταραχῆς, ἢ ἀπὸ βηχὸς
καρκίνου γενομένου τὸ στόμα πικραίνεται. Δι-
δόναι δὲ πίνειν ἐλατήριον δὶς ἢ τρίς. ἢν μὴ
ψελλὸς ᾖ, ἐπιδεῖν δεῖ, χαλκοῦ ἄνθος καύσας,
ἕως ἂν πυῤῥὸν ᾖ, καὶ σπογγίην, ἢν μὴ ψελλὸς ᾖ.
Ἀλύκης, φρίκης, χάσμης, οἶνος ἴσος ἴσῳ, ἢ γά-
λα. Ὠτὸς περιωδυνίην σικύην προσβάλ-
λειν. Ὅτι ἂν τῶν ἄνω πονέῃ, ὀδύνη ἐς τὰ ἰσχία,
ἢ ἐς τὰ γούνατα. καὶ ἆσθμα λύει πάντα του-
τέων γινόμενον. Εἰλέου λαπαροῦ, ψυχρὸν οἶ-
νον πολλὸν ἄκρητον κατὰ λόγον διδόναι, ἐς ἂν
ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γένηται. λύει δὲ καὶ πυ-
ρετὸς, καὶ δυσεντερίη ἄνευ ὀδύνης. Ἢν ὑπο-
χόνδρειον τεταμένον ᾖ, πιέζειν τῇ χειρὶ καὶ
λούειν. Παρωνυχίης κηκὶς μέλαινα ἐν μέλιτι. Ὕ-
δατος ἐφιεμένου, γάλακτος ὀκτὼ κοτύλας δοῦ-
ναι πιεῖν. ἢν δὲ ἐμέῃ, καὶ μὴ πίνῃ, μυττωτὸν
δριμύν. Ὥστε ἔχειν γυναῖκα ἐν γαστρὶ, πο-
λύπια ὑπὲρ φλογὸς ὀπτῶντα ὡς θερμότατα,
καὶ πλεῖστα ἡμίφλεκτα διδόναι τρώγειν. καὶ
τρίψαντα λίτρον Αἰγύπτιον, καὶ κορίανον καὶ
κύμινον κόλληκας ποιοῦντα, προστιθέναι τῷ
αἰδοίῳ. Ἢν ἐκ κραιπάλης κεφαλὴν ἀλγέῃ,
οἴνου ἀκρήτου κοτύλην πιεῖν. ἢν δὲ ἄλλως
κεφαλὴν ἀλγέῃ, ἄρτον ὡς θερμότατον σὺν
οἴνῳ ἀκρήτῳ ἐσθίειν. Ἢν ἄνθρωπον θέρμη ἔ-
χῃ μὴ ἀπὸ χολῆς, μηδὲ ἀπὸ φλέγματος, ἀλλ' ἢ
ἀπὸ κόπου, ἢ ἄλλως πυρεταίνῃ, ὕδωρ θερμῆ-
ναι πολλόν. ἔπειτα ὑπερχέων τὴν κεφαλὴν
βρέχειν, μέχρις ἂν τοὺς πόδας ἱδρώσῃ. καὶ ἄ-
λητον ἕψεσθαι ὡς παχύτατον. ἐπὴν δὲ ἱδρώ-
σῃ τοὺς πόδας, ἄλητον ὡς πλεῖστον καὶ θερμό-
τατον ἐσθίων, καὶ οἶνον ἄκρητον ἐπιπίνων, περι-

et Cod εἰσειλάμμενος ἱματίοις, ἀναπαυέσθω, ἀκόπως. ἢ μὴν ναρκίσσου δύο ἢ τρεῖς κεφαλὰς ἐπὶ τῷ δείπνῳ ἐσθιέτω. Τῷ μέλλοντι μαίνεσθαι τόδε προσημαίνει τὸ σημεῖον. αἷμα συλλέγεται αὐτῷ ἐπὶ τοὺς τιτθούς.

contectus facile quiescat. Aut narcisi duo aut A
24 tria capita in cœna edat. Qui insania corripietur, ei hoc signum præsagit, sanguis colligitur ipsi ad mammas.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in secundum Epidemiorum.

1 Carbunculi. *Huius constitutionis Cranonis tanquam maximè pestiferæ frequens habetur mentio, tum apud Gal. tum apud alios medicinæ scriptores. Ex quo librum hunc Hippocratica doctrina plenum esse nequaquam dubitandum est, quod si integra in hunc Gal. commentaria haberentur certe dogmatibus hic repertis maior fides & auctoritas accederet, quando ex ijs fragmētis, quæ in Raby Moysis aphorismis barbara dictione conseruantur ea eruditione plena, fuisse colligitur.*

2 Deinde postulæ. *Phlyctænas etiam in horribili Atheniensium peste subortas esse, testatus fuit Thucidides in ij. Cæterum non esse eas, quas hodie Peticulas appellat Italorum vulgus clarum est, quòd Peticulæ nequaquam pruritum, vlcus, tumoremve vllum habeant. Cæterum forsan possent aliquam peticulæ cum ijs similitudinem habere, quas φλύσεις ab Hippocrate nuncupari tradit Gal. in linguis, quasque dicit esse efflorescentias in cute factas ob humoris in corpore redundantis copiam. Sic scribunt Thucidides & Lucretius in ea peste vsque adeo ægrotantes magnum incendium percipere solitos, vt neque breuissima integumenta ferre possent.*

3 Iudicatoria. *Hæc & multa alia habentur in hoc libro, quæ etiam scripta inueniuntur in lib. Aph. & Progn. vt hinc pateat id esse verum, quod scriptum reliquit Gal. non semel, librum aph. & progn. ab Hippoc. iam sene ex secundo, atque sexto Epidemiorum, quos sibi pro promptuario parauerat esse captos. propter quod fuerunt nonnulli, qui vbi sententiæ illorum ab hisce discrepant, maluerunt fidem hisce, quàm illis esse habendam.*

4 Genitalia vocis. *Erotianus in Onomastico, & Iulius Pollux ij. lib. hanc vocem γονὴν Hippocrati significare etiam vterum prodiderunt. Gal. iij. de art. tex. xlj. lib. de vteri sect. cap. j. genitalia, tam fœminæ, quàm maris nomine γονῆς significari docet, qua significatione γονὴν hoc in loco accipiēdam non dubito, atq; hoc ignorantes Caluus & Cornarius, voces genituræ, ignaros linguæ græcæ deceperunt. facit quoque non parum ad hoc, vt sciatur vocem γονῆς penes Aristotelem aliud quid significare, siquidem j. de gener. ani. c. xviij. ponens differentiam inter vocem γονὴν & σπέρμα, genitur̄a dicit id esse, quod in coeuntibus à generante proficiscitur, semen autem, quod ab vtrisque, vt in plantis & in ijs animalibus, in quibus non est sexus distinctus. Illud præterea memoriæ mandandum, magnam intercedere communionem inter pectus atque testes, vt etiam Gal. in vj. Epid. sec. iiij. tex. iiij. & vj. Epid. commen. ij. tex. xiiij. docuit. Postquam tusses à tumore testium succedente soluuntur, rursumq; tumores testium subsequente tussi sedantur, sic enim videmus voces mutari, & conseruari, tum per testium abscissionem, tum vero perueneris vsum.*

5 Boni autem sunt. *Gal. iij. prorrhet. tex. lxviij. huius Hippocratis sententiæ mentionem faciens, multa præclara docet. Inter cætera illud est, Parotidas in capitis affectibus minime prodesse si minores sint, quam morbi magnitudo postularet, quāquam etsi non sint in inferioribus corporis partibus sæpe prosunt, sicuti semper vtiles ij abscessus sunt, qui & infra morbum κατ' ἄκρων, & in inferioribus corporis partibus atque etiam pro ratione morbi sunt. Appellarunt autem veteres parotidas διοσκούρους, vt habetur: medici Gal. adscripto, nec non apud Cassium in prob. med. quod vbi apparent sanitatē polliceantur, sicut astra Pollucis & Castoris apparentia nauigātibus serenitatē promittunt.*

6 Pectinum ruptiones. *Etsi cuius partes non dicat ruptas Hippocrates, attamen de peritonæo intelligere necesse est, hoc enim solo fracto, cum intestina superiora è loco suo abscedant, fit vt inter sese inuoluta atque implicata minime permittant crassioribus excrementis descensum, & ob hoc ea re vomantur, quod Pittaco contigisse scribit Hippocrates, nosq; & nobili Romano euenisse audiuimus atque mulieri Patauinæ contigisse certum habemus.*

7 Crudos ac liquidos. *Alui fluores à millio in oleo cocto sisti scribit quidem, sed vtendi modum tacuit, quòd (vt ego existimo) aque id præstet si edatur, atque si extrinsecus ad emplastri formam supra hypocondria ponatur, aut quod ego sæpissime sum expertus, per clysterem ad formam ptisanæ redactum infundatur, quanquam magis extrinsecus prodesse possit, cum oleum ore acceptum potius aluum subducat, sicut, & quæ oleo coquuntur.*

Et Stymargi. *Gal. in exp. ling. ita scribit* ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ὁ Διοσκουρίδης οὕτως γράφει, καὶ δηλοῦσθαι φησὶ τοῦ λαλοῦντος μανικῶς, οἱ δὲ ἄλλοι συμάργου γράφουσι, τὸ ὄνομα κύριον ἀκούουσιν. *id est, in ij. Epid. ita scribit Dioscorides, eumq; significari ait, qui vti insanus loquitur: alij*

vero

vero Stymargum scribunt, ac nomen proprium esse interpretantur. Rursum idem Gal. paulo post in voce Στυμάργε, ita scribit, vt ego interpretor: Non modo Stymargim, sed & hanc scripturam Dioscorides agnoscit, verum non vt nomen proprium interpretatur, aut eum significari inquit, qui rebus venereis totus addictissimus sit: multa enim alia epitheta hunc in modum apud Hippocratem dicta reperiri, quemadmodum μυόχανη σαράπες γρυπαιλιόπηξ. *Immo, & apud Erasistratum ait inueniri* ῥιυρχολᾶεος.

9 Factum autem est. *Virginibus, quando menstruarum purgationum tempus proximum est, varia morborum genera oboriri consueuerunt, quæ soluuntur, si pro ratione purgationes fiant, sin minus, morbi illi plerunque ipsis non connutriuntur modo, verum etiam in dies fiunt maiores, cuiusmodi præ cæteris epilepsia est, quæ nisi finiatur tempore, quo menses fluere incipiunt, magnum incrementum suscipit.*

10 In Perinthum. *Hippocratem medicinæ gratia multas regiones peragrasse ex pluribus locis conijctur, præsertim vero ex lib. de aere aq. & loc. Dictio autem* ὤδιος, *quam sæpe vsurpat Hippoc. cœli temperiem, vt docet Gal. non raro significat, quemadmodum hoc loco accipi debere, ver & æstas subsequentes hortantur. nam si serena fuit hyems, quomodo austrina, cùm auster aerem turbare & pluuias inducere soleat, nisi dicamus cum Oribasio, ix. collect. cap. vij. duplicem esse austrum, seu nothum, alterum lauum vocatum, qui non semper calidus est, ac vehementer aerem agitat, alterum semper calidum, atque adeo lenem, vt nullum in aere motum sensibilem efficiat.*

11 Fiebant autem. *Hæ maculæ nostris peticulis vocatis in multis dissimiles fuere. primo erant aspera, deinde miliacea, tum morsuris culicũ similes, ad hæc pruriginosæ, licet parum postremo solis mulieribus contingebant, neque lethales erant quorum nullum peticulis nostris inesse experientia ipsa quotidiana constat. Sed cur solis fœminis contingebant, puto quòd in æstate summè sicca ichores, masculis alioqui siccioribus natura, consumebantur, mulieres autem cum sint valde humidæ, ipsis neque ob aerem siccum copiosi ichores deficiebant, qui incalescentes & ebullientes eiusmodi maculas inducerent.*

12 Distentio cum oscitatione. *Hæc vox* σκορδίνημα *ter apud Erotianum* ἀντὶ καρηβαρίας *seu pro capitis grauitate interpretata inuenitur, quæ sanè interpretatio præsenti loco minime accommodatur, at multo melius ea conuenit, quam verbi* τοῦ σκορδινᾶσθαι *affert Gal. in ling. exp. scilicet pandiculatio, seu cum oscitatione distensio, sic enim & Pollux & Aristophanis antiquus interpres explicant, eorum exemplo, qui à somno excitati membra extendunt.*

13 In Pulsantibus. *Verba græca huiusmodi sunt* ἐν τοῖσι σφίζουσι αἱμορράγησι σχῆμα δρύτε ἐν ἐκ τ ξύμπαρα. *vbi potius* σχίσμα *legendum esse duco, tanquam ea sit sententia. Optimum esse ad fundendum sanguinem, vt apertura venæ lata sit, simulq; in totum ex decliui fiat accliue, & propterea ligaturas moderatas in venarum sectionibus conferre ad fundendum magis sanguinem, vehementes autem potius sanguinem impedire.*

14 Quibus tumores. *Vbi vlcera magna sunt, necesse est plurimos humores agitari & prauos, qui, optimum est si ad affectam partem currant ac nobiliores sedes relinquant, quod si humores iam depositi retrocedant, id fit, quia subtiles, qui cum natura sua in locum superiorem attollantur, si in parte posteriore vlcera sint, ad principium neruorum lati conuulsiones faciunt, si in anteriori ad cerebri anteriores partes perlati ratiocinatricem partem perturbant si ad partes pectoris, vel ad intestina aliqua ratione trahantur, ibi dolorem lateris, in hisce vero dysenteriam faciunt.*

15 Stymargi famula. *Gal. alicubi mentionem facit huius casus tanquam Hippocrates secuerit venam in tumore, qui frigidus affectus est, nam Hippoc. hoc in loco tria memoratu digna docet. Vnum est venam malleoli sectam præsentaneum auxilium esse aduersus vteri conuersionem: Alterum, vbi est affectus, qui postulet venæ sectionem, faciendam esse, etiamsi alij affectus adsint ipsam prohibentes magni, modo tamen hi ab illis dependeant. Tertium est, ad causam mali, & causæ originem, hoc est ad antecedentem & coniunctam esse in curando respiciendum. Quæ porro in tota hac quarta sectione habentur de venis, eadem etiam habentur in lib. de ossium natura: quanquam & hic et ibi nonnulla varient, quod potius existimandum est vitio euenisse exemplarium corruptorum. Eadem etiam habentur, à Gal. in fine lib. vj. de plac. Hipp. & Plat. vbi Hipp. totam hanc dictionẽ proponit.*

16 Morbos autem habent. *Gal. in exp. aph. xxxij. secundæ particulæ balbutiem ab humiditate nimia in alioqui sanis oriri appositissime monstrat. Cur itaq; dicat Hipp. hoc in loco, balbos esse vehementer obnoxios morbis melancholicis, sicut & infra in principio sextæ sectionis, & qui sint apud Hippocratem* ἰσχνόφωνοι, *quomodoq; melancholicis morbis subijciantur, in vj. variarũ lect. cap. iiij. latissimè discussimus, vt qui hac de re plura, nec inutilia, nec iniucunda cognoscere expetit, eum locum videre possit.*

17 Si capitis os. *In fracturis capitis dat vinum & lac Hippocrates, quæ duo Gal. in omnibus capitis grauibus morbis apertissime damnauit, sicut & hodie omnes medicinam facientes dãnant. Sed vel hæc sententia non est Hippocratica, vel vt aliàs sæpe dixi, vnum ex illis, quæ male veteres agebant in victus ratione instituenda, erat nimia vini licentia etiam in acutissimis morbis.*

18 Qui longæ vitæ. *Arist. xxxiij. part. Probl. primo, quærens causam ob quam raros dentes habentes breuioris sunt vitæ; ideo inquit esse, quod animalia habentia plures dentes sunt viuaciora, quæ autem raros habent, cum pauciores habeant, ea propter esse minus viuacia. Sed hæc ratio minime philosopho digna, quia ignotum per ignotius declaratur. Est enim ignotius pluribus cur animalia dentibus pluribus prædita, sint viuaciora. Itaque multo satius puto esse si dicatur, hoc ideo euenire, tum quia multitudo dentium sequitur caliditatis, & soliditatis substantiæ copiam, à qua vita producitur, tum quia, quæ plures habent dentes exactius cibum mandunt: exactam vero ciborum masticationem melior coctio sequitur: meliore coctione, & sanior, & diuturnior vita redditur, nisi quoque placeat eam assignare rationem, quam idem Arist. attulit x. part. Probl. xlj. Vbi scribit, qui raros dentes habent, habere quoque ossa capitis minus aperta, vnde cum cerebrum non perspiret, in eo fit corruptio, & mors præpropera.*

19 Qui moriuntur. *Quæ sit hæc necessitas, vt morituri die, mense, atque anno imparibus moriantur, à nemine traditum inuenio, immo experientia quotidiana comprobatur, nequaquam id verum esse, neque etiam in pluribus. Quare aliquid aliud insinuari nobis ab Hippocrate suspicandum, aut huiusmodi sententia pro spuria, & aduentitia, non autem Hippocratica est habenda; nam quod morbus saluatur, & æger plerunque intereat die impari, non modo aliàs ab Hippocrate proditum, verumetiam à plerisque omnibus confirmatum habemus: sed complura huiusmodi, apud veteres reperiuntur, quæ minime vera deprehenduntur, cuiusmodi etiam illud est, quod Plinius commemorat ex Aristotelis auctoritate lib. ij. cap. xcviij. nempe nullum animal nisi æstu recedente expirare obseruatum, id multum esse in Oceano gallico, & dumtaxat in homine compertum.*

20 Anginam & lippitudinem. *De duobus hisce morbis tantum, cur dicat Hippocrates à venæ sectione solui, puto rationem esse, tum quia id ipse præ cæteris experientia comprobauerat, tum quia ferè sola venæ sectione tempestiuè adhibita soluuntur, aut saltem magis, quàm à quouis alio præsidio, immo vero Gal. in lib. de Sect. venæ aduersus Erasistratæos in oculorum inflammationibus sanguinem eos mittere consueuisse absque apparente illa Syndrome conuincit.*

21 Quorum pectora. *Has voces τὰ στήθεα χολώδεα significare apud Hippocratem pectora bilem generantia Gal. in ling. expos. docuit. Nam Arist. iiij. de partibus anim. ij. in omni corporis parte eam gigni docuit. Verum non videtur rationi consentaneum, vt gignatur, nisi, vbi sit sanguis, iccirco pro generatione satius est collectionem intelligere, siquidem vbi in pectore colligitur bilis, rationi consentaneum est, ea omnia contingere, quæ scribit Hippoc. Cum autem cor in pectore contineatur, atque Arist. iiij. de par. anim. ij. dicat ipsi non appropinquare bilem, de eo, eiusq; circumiacentibus minime intelligendum est.*

22 Trimestris. *Omnes contextus habent καὶ μέγα τότε ἔχει, quæ lectio mihi videtur seruāda, quasi sententia sit puerum trimestrem, iam grandem esse, adeo, vt si lac multum fluat ex mammis, necesse sit ipsum alimenti inopia laborantem sanum non esse.*

23 In voluulo. *Citatur hic locus à Cælio Aurel. iij. de acutis cap. xvij. vbi etiam multa circa ilei curationem aduersus Hippoc. accuratè disputat.*

24 Qui insania. *Hanc eandem sententiam reliquit Hippoc. v. aph. xl. Sed in eo diuersam, quod ibi scribat sanguinem in mammis collectum præsagire insaniam, hic vero dicat, vbi futura est insania, sanguinem in mammis colligi. Gal. autem eum aphorismum exponens, duo dicit, vnum est, se nunquam id experientia comprobasse, sed ab Hippocrate fortasse proditum, quod is esset expertus. Alterum est, si vlla eius euentus afferri potest ratio, hanc vnam esse, quod si quando mulieri copiosus simul & feruidus sanguis sursum ex toto corpore raptus caput afficit, pars in mammis collecta, nequaquam in lac mutari potest, propter ipsius feruorem & copiam, quæ sane rationis assignatio, aut minime aphorismo conuenit, sed potius sententiæ secundi Epid. aut Hippocratis menti nullo pacto accommodatur. Verum illa potior est ratio, quòd vbi sanguis in mammis in lac nequaquam conuertitur, ibi retentus putrescit, aut cordis vicinia aduritur. vnde postmodum noxa facile cerebro communicata, insania atque furor sequitur; sic pectora omnia feruida, mentem deturbant, & Gal. inter signa pleuritidis iij. de causis pulsuum etiam cerebri læsionem recensuit.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER III.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Argumentum tertij Epidemiorum.

Ægrotantium historia plurima, & symptomatum, quæ in pestilenti illa aeris constitutione ægros inuaserant, enumeratio.

SECTIO PRIMA.

Aegrotus I.

A Pythion q̃ habitabat iuxta Telluris tẽplũ, cępit tremor à manibus prima die, febris acuta, deliriũ. Secũda, oĩa exacerbata sunt. Tertia, eadẽ. Quarta ab aluo pauca, mera, biliosa ꝓdierũt. Quinta oĩa exacerbata sunt: tremores ꝑseuerabant, somni tenues, aluꝰ restitit. Sexta, sputa variã, subrubra. Septima, os distractũ ẽ. Octaua, oĩa exacerbata sũt: tremores ꝑseuerabãt: vrinæ ab initio qdẽ, & vsq; ad octauã tenues, decolores, ĩ medio pẽ- B désnubilosum qddã habebãt. Decima, sudauit. sputa aliquãtulũ matura: iudicatꝰ ẽ: et vrinę sub tenues circa iudicationẽ. Post iudicationẽ verò XL. diebꝰ postea suppuratio circa sedẽ, & abscessus factus ẽ cũ vrinæ stillicidio. P. M. T. Q. S. hoc est, Probabile multitudine vrinæ XL. sanatum.

Aegrotus II.

Hermocratẽ q̃ ad Nouũ murũ decũbebat, febris vehemẽs corripuit. Cępit aũt dolere caput, lũbos. Præcordij distẽtio molliter, lingua C ab initio adusta est: surditas statim: somni non aderãt. Siticulosus nõ valde: vrinę crassę rubrę, depositę nõ subsidebãt. Ab aluo vero nõ pauca cõbusta ꝓdibãt. Quinta, minxit vrinas tenues, habebãt qdĩ medio pẽdens, nõ subsidebãt. Ad noctẽ mẽte motus ẽ. Sexta, morbo regio correptus est: oĩa exacerbata sunt: nõ resipiscebat. Septima, molesta fuit. Vrinæ tenues similes, similiter ẽt sequẽtibꝰ diebꝰ. Circa vndecimã oĩa visa sũt alleuata esse. Sopor cępit: vrinæ crassę subrubræ,

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἄρρωστος πρῶτος.

Πυθίων, ὃς ᾤκει παρὰ γῆς ἱερὸν, ἤρξατο τρόμος ἀπὸ χειρῶν. Τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξὺς, λῆρος. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη. Τρίτῃ, τὰ αὐτά. τετάρτῃ ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, ἄκρητα, χολώδεα διῆλθε. Πέμπτῃ πάντα παρωξύνθη. *ὕπνοι λεπτοί, κοιλίη ἔστη. Ἕκτῃ πτύελα ποικίλα, ὑπέρυθρα. Ἑβδόμῃ στόμα παρειρύσθη. Ὀγδόῃ πάντα παρωξύνθη. τρόμοι *παρέμενον. οὖρα δὲ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τῆς ὀγδόης, λεπτὰ, ἄχροα, ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον. Δεκάτῃ ἵδρωσε, πτύελα ὑποπέπονα. Ἐκρίθη: καὶ οὖρα ὑπόλευκα περὶ κρίσιν: μετὰ δὲ κρίσιν, τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ὕστερον, ἐμπύημα περὶ ἕδρην, καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο ἀπόστασις. π. Π. ΟΥ Μ Υ.

Vet. Cod.

* τρόποι παρέμενον.

* δὲ πάλιν

* ὑπόλευκα.

Ἄρρωστος δεύτερος.

Ἑρμοκράτην, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ καινὸν τεῖχος, πῦρ ἔλαβεν, ἤρξατο δὲ ἀλγέειν κεφαλὴν, ὀσφῦν, ὑποχονδρίου ἔντασις λαπαρῶς. γλῶσσα δὲ ἀρχομένῳ ἐπεκαύθη, κώφωσις αὐτίκα, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, διψώδης οὐ λίην, οὖρα παχέα ἐρυθρά, κείμενα οὐ καθίστατο, ἀπὸ δὲ κοιλίης οὐκ ὀλίγα ξυγκεκαυμένα διήει. Πέμπτῃ, οὔρησε λεπτά. εἶχεν ἐναιώρημα, οὐχ ἱδρύετο, ἐς νύκτα παρέκρουσε. Ἕκτῃ ἰκτεριώδης, πάντα παρωξύνθη. οὐ κατενόει. Ἑβδόμῃ δυσφόρως, οὖρα λεπτὰ ὅμοια τοῖς ἑπομένοις παραπλησίως. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην ἐόντι, πάντα ἔδοξε κουφισθῆναι, κῶμα ἤρξατο, οὖρα παχέα, ὑπέρυθρα, 1

κάτω

Vet. Cod. κάτω λεπτά, οὐ καθίστατο, ἡσυχῆ κατενόει. Τεσσαρεσκαιδεκάτη ἄπυρος, οὐχ ἵδρωσεν, ἐκοιμήθη, κατενόει πάντα. οὖρα παραπλήσια, περὶ ἑπτακαιδεκάτην ἐόντι, ὑπέστρεψεν, ἐθερμάνθη, τὰς ἑπομένας, πυρετὸς ὀξύς, οὖρα λεπτά. Πάλιν δὲ εἰκοστῇ ἐκρίθη, ἄπυρος, οὐχ ἵδρωσε, ἀπόσιτος παρὰ πάντα τὸν χρόνον. κατενόει, διαλέγεσθαι οὐκ ἠδύνατο, γλῶσσα ἐπίξηρος, οὐκ ἐδίψει, κατεκοιμᾶτο κωματώδης. Περὶ δὲ εἰκοστὴν καὶ τετάρτην, ἐπεθερμάνθη, κοιλίη ὑγρή, πολλοῖσι λεπτοῖσι ῥέουσα, καὶ τὰς ἑπομένας πυρετὸς ὀξύς. γλῶσσα ξυνεκαύθη. Ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, ἀπέθανε. Τούτῳ κώφωσις διὰ τέλεος παρέμενεν, οὖρα παχέα καὶ ἐρυθρά, οὐ καθιστάμενα, ἢ *λευκὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἐναιώρημα ἔχοντα, γεύεσθαι δὲ οὐκ ἠδύνατο. π. Ε. Δ. Κ. Ζ. Θ.

*λεπτά.

bræ, infrà tenues, nō subsidebant. Placide resipiscebat. Decimaquarta à febre liber, nō sudauit: dormiuit, intelligebat omnia. Vrinæ consimiles. Circa decimamseptimā rediit, calefactus est, sequentibus diebus febris acuta. Vrinæ tenues. Rursus aūt vigesima die iudicatus est, à febre liber, nō sudauit. Cibū fastidiebat ꝑ totū tēpus: resipiscebat, loqui nō poterat, lingua arida: nō sitiebat: dormiebat soporosus. Circa vigesimāquartā calefactus est: aluus lubrica multis tenuibus fluens: & sequētibus diebus febris acuta: lingua cōbusta est. Septima & vigesima mortuus est. Huic surditas ꝑpetuo ꝑseuerabat. Vrinæ crassæ & rubræ nō subsidētes: aut tenues decolores, & in medio qd pēdens habentes: gustare aūt nō poterat. P. S. S. V. S. M. hoc ē, Probabile secessibus suppressis XXVII. mortuum. A B

Ἄρρωστος τρίτος.

Aegrotus III.

Ὁ κατακείμενος ἐν τῷ Δεάλκεος κήπῳ, κεφαλῆς βάρος, καὶ κρόταφον δεξιὸν ἐπώδυνον εἶχε χρόνον πολύν. Μετὰ δὲ προφάσιος, πῦρ ἔλαβε, κατεκλίθη. Δευτέρῃ ἐξ ἀριστεροῦ ὀλίγον ἄκρητον ἐρρύη αἷμα, ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα καλῶς διῆλθεν. οὖρα λεπτὰ ποικίλα, ἐναιώρημα ἔχοντα, κατὰ σμικρά: οἷον κρίμνα γονοειδέα. Τρίτῃ πυρετὸς ὀξύς, διαχωρήματα, μέλανα, λεπτά, *ἔπαφρα, ὑπόστασις πελιδνὴ διαχωρήμασιν, ὑπεκαροῦτο, ἐδυσφόρει περὶ τὰς ἀναστάσιας, οὔροις ὑπόστασις πελιδνή, ὑπόγλισχρος. Τετάρτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθά, ὀλίγα. διαλιπὼν ὀλίγον ἰώδεα, ἐξ ἀριστεροῦ ὀλίγον ἄκρητον ἐρρύη, διαχωρήματα ὅμοια, οὖρα ὅμοια, ἐφίδρωσε περὶ κεφαλὴν καὶ κληῖδα, σπλὴν ἐπήρθη, μηροῦ ὀδύνη κατ' ἴξιν, ὑποχονδρίου δεξιοῦ ξύντασις ὑπολάπαρος, νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη, παρέκρουσε σμικρά. Πέμπτῃ διαχωρήματα πλείω, μέλανα, ἔπαφρα, ὑπόστασις μέλανα διαχωρήμασι, νύκτα οὐχ ὕπνωσε, παρέκρουσε. Ἕκτῃ διαχωρήματα μέλανα, λιπαρά, * γλισχρά, δυσώδεα, ὕπνωσε, κατενόει μᾶλλον. Ἑβδόμῃ, γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης, οὐκ ἐκοιμήθη, παρέκρουσεν, οὖρα λεπτά, οὐκ εὔχροα, ὀγδόῃ, διαχωρήματα μέλανα, ὀλίγα, συνεστηκότα, ὕπνωσε, κατενόει, διψώδης οὐ λίην. Ἐνάτῃ ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς, ἵδρωσε, ψύξις, παρέκρουσε, δεξιὸν ἴλλαινε, γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης, ἄγρυπνος. Δεκάτῃ, περὶ τὰ αὐτά. Ἑνδεκάτῃ κατενόει δι' ὅλου πάντα, ἄπυρος, ὕπνωσεν, οὖρα λεπτὰ περὶ κρίσιν, δύο διέλιπεν ἄπυρος. Διέστρεψεν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, αὐτίκα τὴν νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη, διενόει, πάντα παρέκρουσε. Πεντεκαιδεκάτῃ, οὖρον θολερόν, οἷον ἐκ τῶν καθεστηκότων γίνεται, ὅταν ἀναταραχθῇ, πυρετὸς ὀξύς, πάντα παρέκρουσεν, οὐκ ἐκοιμήθη, γούνατα καὶ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν, ἀπὸ δὲ κοιλίης βάλανον προσθεμένῳ, μέλανα κόπρανα διῆλθεν. Ἑξκαιδεκάτῃ, οὖρα λεπτά, εἶχε δὲ ἐναιώρημα ἐπινεφελον, παρέκρουσεν. Ἑπτακαιδεκάτῃ [illegible] περὶ [illegible] ἄκρεα

*ἔπαφρα.

*ἵδρωσεν.

Qui in Dealcis horto decūbebat, capitis grauitatem, & tps dextrū dolore affectū habebat multo tempore. Cū occasione vero febris corripuit, decubuit. Scd'a die ex sinistra nare modicus merus sanguis fluxit. Ab aluo stercora ꝓbe ꝓdierunt. vrinæ tenues, variæ, in medio pendens qddā habentes minutim dispersum, velut farinæ crassiores, & geniture similes. Tertia febris acuta, secessus nigri, tenues, spumosi, subsidētia secessibus liuida: somno grauiore aliquātulū præmebat, moleste surgebat: vrinis subsidentia liuida, subuiscosa. Quarta, vomuit biliosa, flaua, pauca, paulo pòst æruginosa. De sinistra nare modicus merus sanguis fluxit: secessus similes: vrinæ similes: sudauit circa caput & clauiculā: splen eleuatus est: femoris dolor ē di recto. Præcordij dextri distentio submollis: nocte nō dormiuit: parū mēte motus est. Quinta, secessus plures, nigri, spumosi, subsidētia secessibus nigra: nocte nō dormiuit: mēte motus est. Sexta die, secessus nigri, pingues, spumosi, viscosi, graueolentes: dormiuit, intelligebat magis. Septima, lingua sicca, siticulosus, n ō dormiuit, mēte motus est: vrinæ tenues, nō boni coloris. Octaua secessus nigri, pauci, cōpacti: dormiuit: intelligebat: siticulosus nō valde. Nona riguit: febris acuta: sudauit: frigiditas: mēte motus est: dextro oculo distortus est: lingua arida: siticulosus, insomnis. Decima circa eadē. Vndecima ītelligebat ꝑ totū oīa, à febre liber sudauit: vrinæ tenues circa iudicationē. Duobus dieb' à febre liber fuit, decimaquarta rediit: statim aūt nocte nō dormiuit: penitus mente motus est. Decimaquinta vrina turbata, qualis ex his quæ subsiderūt fit, quū fuerint agitata: febris acuta: penitus mēte motus est: nō dormiuit: genua & tibias dolentia habebat: ab aluo subdita glāde, stercora nigra prodierunt. Decimasexta vrinæ tenues, habebant quid in medio vehens nubilosum: mēte motus est. Decimaseptima mane extre- C D

A extremitates frigidæ, contegebatur: febris acuta: sudauit per totum: alleuatus est: intelligebat magis: non à febre liber, siticulosus. Vomuit biliosa, flaua, pauca. Ab aluo stercora prodierunt paulo pòst nigra, pauca, tenuia: vrinæ tenues, nō boni coloris. Decimaoctaua non resipiscebat: soporosus. Decimanona ꝑ eadē. Vigesima dormiuit, omnia intelligebat: sudauit: à febre liber: nō sitiebat. Vigesimaprima parū mente motus est: paululū sitiebat: præcordij dolor, & & circa vmbilicū palpitatio perpetuo. Vigesimaquarta vrinis subsidentia: intelligebat omnia. Vigesimaseptima coxę dextrę dolor: vrinę tenues, & subsidentiā habebant: in reliquis cōmodissime habebat. Circa vigesimamnonam
B oculi dextri dolor: vrinæ tenues. Quadragesima egesit pituitosa, alba, aliquanto plura: multum sudauit per totum: perfecte iudicatus est.

ἄκρεα ψυχρὰ περιεστέλλετο, πυρετὸς ὀξύς. Vet. Cod. ἵδρωσε δι᾽ ὅλου, ἐκουφίσθη, κατενόει μᾶλλον, οὐκ ἄπυρος, διψώδης, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα, ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθε, μετ᾽ ὀλίγον δὲ μέλανα, ὀλίγα, λεπτά. οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. Ὀκτωκαιδεκάτῃ, οὐ κατενόει, κωματώδης. Ἐνεακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν, οὖρα λεπτά. Εἰκοστῇ, ὕπνωσε. κατενόει πάντα, ἵδρωσεν ἄπυρος, οὐκ ἐδίψη, οὖρα δὲ λεπτά. Εἰκοστῇ πρώτῃ, σμικρὰ παρέκρουσεν, ὑπεδίψη, ὑποχονδρίου πόνος, καὶ περὶ ὀμφαλὸν παλμὸς διὰ τέλεος. Εἰκοστῇ τετάρτῃ, οὔροισιν ὑπόστασις, κατενόει πάντα. Εἰκοστῇ ἑβδόμῃ, ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη. οὖρα λεπτὰ, καὶ εἶχον ὑπόστασιν, τὰ δ᾽ ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέστατα. Περὶ δὲ εἰκοστὴν ἐνάτην, ὀφθαλμοῦ δεξιοῦ ὀδύνη, οὖρα λεπτά. Τεσσαρακοστῇ, διεχώρησε φλεγματώδεα, λευκὰ, ὑπόσυχνα, ἵδρωσε πολλῷ δι᾽ ὅλου, τελέως ἐκρίθη.

SECTIO SECVNDA.

Aegrotus IIII.

In Thaso Philistes caput multo tpe dolebat: & quādoq; etiā aliquāto grauiore somno pressus decubuit. Quum aūt ex potationibus febres cōtinuæ obortæ essent, dolor exacerbatus est: nocte excalefactus est primum. Prima die, vomuit biliosa, pauca, flaua primum, postea vero plus æruginosa. Ab aluo aūt stercora ꝑdibant:
C noctem habuit molestā. Secunda die, surditas: febris acuta: pcordiū dextrū distentū est, declinauit ad internas partes. Vrinę tenues, pellucidæ: habebāt quiddā in medio pēdens genituræ simile. Parū insaniuit circa meridiem. Tertiā diem molestā habuit. Quarta cōuulsiones: exacerbata sunt omnia: Quinta mane mortuus ē.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἄρρωστος τέταρτος.

Ἐν Θάσει Φιλίστη κεφαλὴν ἐπόνεε χρόνον πουλὺν, καί ποτε καὶ ὑποκαρωθεὶς, κατεκλίθη, ἐκ δὲ πότων πυρετῶν ξυνεχέων γενομένων, ὁ πόνος παρωξύνθη. Νυκτὸς ἐπεθερμάνθη τὸ πρῶτον. Τῇ πρώτῃ ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ τὸ πρῶτον: μετὰ δὲ ταῦτα, ἰώδεα πλέον, ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθεν, νύκτα δυσφόρως. Δευτέρῃ κώφωσις. πυρετὸς ὀξὺς, ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετάθη. ἔρρεπεν εἰς τὰ ἔσω, οὖρα λεπτὰ, διαφανέα. εἶχεν ἐναιώρημα γονοειδὲς, σμικρὸν ἐξεμάνη περὶ μέσον ἡμέρης. Τρίτῃ δυσφόρως. Τετάρτῃ, σπασμοὶ, παρωξύνθη πάντα. Πέμπτῃ πρωὶ ἀπέθανεν.

Aegrotus V.

Chærionem qui decumbebat apud Demænetum, ex potu febris corripuit. Satim aūt capitis grauitas cum dolore: nō dormiuit: aluus turbata ex tenuibus biliosis. Tertia die febris acuta: capitis tremor, maxime autem labij inferni:
D paulo pòst rigor, conuulsiones: penitus mente motus est. Noctem moleste tulit. Quarta, per quietem parū dormiuit: parū delirauit. Quinta, laboriose omnia exacerbata sunt: delirium: noctem moleste tulit, non dormiuis. Sexta, per eadem. Septima, supperriguit: febris acuta, sudauit per totum: iudicatus est. Huic perpetuo ab aluo secessus biliosi, pauci, meri. Vrinæ tenues, boni coloris, in medio nubilosum quiddā pendens habentes. Circa octauā minxit vrinas melioris coloris, habentes subsidentiā albā, paucā: resipiscebat: febris intermisit. Nona, rediit. Circa decimamquartam febris acuta: sudauit. Decimasexta vomuit biliosa, flaua, satis multa. Decimaseptima superriguit: febris acuta: sudauit:

Ἄρρωστος πέμπτος.

2 Χαιρίωνα ὃς κατέκειτο παρὰ Δημαινέτῳ, ἐκ πότου πῦρ ἔλαβεν, αὐτίκα δὲ κεφαλῆς βάρος ἐπώδυνον, οὐκ ἐκοιμᾶτο, κοιλίη ταραχώδης, λεπτοῖσιν, ὑποχολώδεσι. Τρίτῃ, πυρετὸς ὀξὺς, κεφαλῆς τρόμος, μάλιστα δὲ χείλεος τοῦ κάτω, μετ᾽ ὀλίγον δὲ ῥῖγος, σπασμοὶ, πάντα παρέκρουσε, νύκτα δυσφόρως. Τετάρτῃ δι᾽ ἡσυχίης, μικρὰ ἐκοιμήθη, παρέλεγε, πέμπτῃ, ἐπιπόνως πάντα παρωξύνθη, λῆρος, νύκτα δυσφόρως, οὐκ ἐκοιμήθη. Ἕκτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Ἑβδόμῃ, ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξὺς, ἵδρωσε δι᾽ ὅλου ἐκρίθη. Τούτῳ διατελέως ἀπὸ κοιλίης διαχωρήματα χολώδεα, ὀλίγα, ἄκρητα, οὖρα λεπτὰ εὔχροα, ἐναιώρημα ἐπινέφελον ἔχοντα. Περὶ ὀγδόην, οὔρησεν εὐχροώτερα, ἔχοντα ὑπόστασιν λευκὴν, ὀλίγην. κατενόει, ἀπύρετος διέλιπεν. Ἐνάτῃ, ὑπέστρεψεν. Περὶ δὲ τεσσαρασκαιδεκάτην, πυρετὸς ὀξύς, ἵδρωσεν. Ἑξκαιδεκάτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα. Ἑπτακαιδεκάτῃ, ἐπερρίγωσε, πυρετὸς ὀξύς, ἵδρωσεν,

Vet. Cod. σεν, ἄπυρος ἐκρίθη, οὖρα μετὰ ὑποστάσιος καὶ κρίσιν, εὐχροώτερα, ὑπόστασιν ἔχοντα, οὐδὲ παρέκρουσεν ἐν τῇ ὑποστροφῇ, ιη. ἐθερμαίνετο σμικρὰ, ἐπεδίψα, οὖρα λεπτά, ἐναιώρημα ἐπινέφελον, σμικρὰ παρέκρουσε. Περὶ ιθ'. ἄπυρος, τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν, οὔροισιν ὑπόστασις. Τελέως ἐκρίθη εἰκοστῇ. π Χ. Π. Δ. ΟΥ. Κ. Υ.

Ἄρρωστος ἕκτος.

Τὴν Εὐρυάνακτος θυγατέρα παρθένον πῦρ ἔλαβεν. Ἦν δὲ ἄδιψος διατελέως, γεύματα οὐ προσεδέχετο, ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διήει, οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, οὐκ εὔχροα, ἀρχομένου δὲ τοῦ πυρετοῦ, περὶ ἕδρην ἐπόνεε. ς' δὲ ἐοῦσα, ἄπυρος, οὐχ ἵδρωσεν, ἐκρίθη, τὸ δὲ περὶ τὴν ἕδρην σμικρὰ ἐξεπύησεν, ἐῤῥάγη ἅμα κρίσει. Μετὰ δὲ κρίσιν. ζ ἐοῦσα [...]γωσε, σμικρὰ ἐπεθερμάνθη, ἵδρωσεν. Μετὰ δὲ κρίσιν ὀγδοαίη ἐοῦσα, ἐῤῥίγωσεν οὐ πολλὰ, ὕστερον δὲ ἄκρεα ψυχρὰ ἀεί. Περὶ ί, μετὰ τὸν ἱδρῶτα τὸν γενόμενον, παρέκρουσε, καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. ἔλεγον δὲ γευσαμένην βότριος, ταῦτα παθεῖν. Διαλιποῦσα δὲ ιβ' πάλιν πολλὰ παρελήρει, κοιλίη ἐταράχθη, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, καὶ ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι. πυκνὰ ἀνίστατο. Ἀφ' ἧς δὲ παρέκρουσε τὸ ὕστερον ἀπέθανε ἑβδόμη. αὕτη ἀρχομένου τοῦ νοσήματος, ἤλγεε φάρυγγα, καὶ διὰ τέλεος ἔρευθος εἶχε, καὶ γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος, ῥεύματα πολλὰ, σμικρὰ, * δριμέα, ἔβηχε πέπονα, οὐδὲν ἀνῆγε, ἀπόσιτος πάντων, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον, οὐδ' ἐπεθύμησεν οὐδενὸς, ἄδιψος, οὐδ' ἔπινεν οὐδὲν ἄξιον λόγου, σιγῶσα οὐδὲν διελέγετο, δυσθυμίη ἀνέλπιστος αὖθις εἶχεν, ἦν δέ τι καὶ ξυγγενικὸν φθινῶδες.

* λεπτὰ.

Ἄρρωστος ἕβδομος.

Κυναγχική, ἡ παρὰ τὰ Ἀριστίωνος, ἡ πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο, ἀσαφὴς ἡ φωνὴ, γλῶσσα ἐρυθρή, ἐπεξηράνθη. Τῇ πρώτῃ, φρικώδης ἐπεθερμάνθη. γ' ῥῖγος, πυρετὸς ὀξύς, οἴδημα ὑπέρυθρον, σκληρὸν, τραχήλου καὶ ἐπὶ στῆθος ἐξ ἀμφοτέρων, ἄκρεα ψυχρά, πελιδνά, πνεῦμα μετέωρον, ποτὸν διὰ ῥινῶν ἐχεῖτο, καταπίνειν οὐκ ἠδύνατο, τὰ διαχωρήματα καὶ οὖρα ἐπέστη. δ' πάντα παρωξύνθη, έ, ἀπέθανε κυναγχική. π. Δ. Ε. Ε. Θ.

Ἄρρωστος ὄγδοος.

Τὸ μειράκιον ὃ κατέκειτο ἐπὶ Ψευδέων ἀγορῇ, πῦρ ἔλαβεν ἐκ κόπων καὶ πόνων, καὶ δρόμων παρὰ τὸ ἔθος. Τῇ ά, κοιλίη ταραχώδης, χολώδεσι, λεπτοῖσιν, πολλοῖσιν, οὖρα λεπτὰ ὑπομέλανα, οὐχ ὕπνωσε, διψώδης. β', πάντα παρωξύνθη. διαχωρήματα πλείω ἀκαιρότερα, οὐχ ὕπνωσε, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα, σμικρὰ ὑφί-

uit: à febre liber, iudicat° ē. Vrinæ post recidiuā A & iudicationē, melioris coloris, subsidētiā hñtes. Neq; mēte mot° ē ī recidiua. Decimaoctaua parū calescebat: īsup sitiebat. Vrinæ tenues, qđ ī medio pēdebat nubilosū erat: parū mēte motus ē. Circa xix. à febre liber, collū dolēs hēbat. Vrinis subsidentia: perfecte iudicatus est vigesima. P. M. B. V. V. S. hoc est, Probabile multitudine biliosarum vrinarum vigesima sanatū.

Aegrotus VI.

Euryanactis filiā virginem febris corripuit. Erat aūt sine siti perpetuo, nihil ad gustandum admittebat. Ab aluo pauca prodibant. Vrinæ tenues, paucæ, nō boni coloris. Incipiente aūt febre, circa sedem dolebat. Sexta die, à febre libera, non sudauit: iudicata est. Quod vero circa B sedem erat, parum suppuratū est: erupit vnà cū iudicatione. Post iudicationem septima die, riguit, parum incaluit, sudauit: post iudicationē octaua die, riguit nō multū: postea vero extremitates frigidæ semper. Circa decimā post factū sudorem, mēte mota est: & rursus breui re-
3 sipiscebat. Dicebāt aūt ex gustato botro ipsam hæc pati. Die vero vna intermissa, rursus duodecima multū delirabat: aluus turbata est ex biliosis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus: frequenter surgebat. Die septima ab ea qua mente mota fuit, mortua est. Hæc incipiēte morbo fauces dolebat: & perpetuo ruborem habebat: & gurgulio reuulsus: fluxiones multæ, paruæ, C tenues, acres. Tussiebat, maturū nihil educebat. Omnes cibos per totū tempus fastidiebat, neq; vllū aliquē appetiuit: fine siti erat: neq; qcquā memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Tristitia desperata rursus corripiebat. Erat autem & innata quædam ad taben procliuitas.

Aegrotus VII.

Anginosa illa q apud Bitonem erat, primū à lingua cępit. Vox nō clara, lingua rubra resiccata fuit. Prima die, horrida, incaluit. Tertia, rigor: febris acuta, tumor subruber, durus, colli & pectoris ex vtraq; parte: extremitates frigidę, liuidæ. Spiritus sublimis: potus p nares fun- D debat, deglutire nō poterat: alui secessus & vrinæ suppressa erāt, quarta, oīa exacerbata sunt, quinta mortua ē anginosa. P. S. S. Q. M. hoc est, Probabile, secessibus suppressis quinta mortuā.

Aegrotus VIII.

Adolescentem qui decūbebat in Mendaciū foro, febris corripuit, ex lassitudinibus, & laboribus, ac cursibus insolitis. Prima die, aluus turbata ex biliosis, tenuibus, multis: Vrinæ tenues subnigre, nō dormiuit: siticulosus. Secūda, omnia exacerbata sunt. Secessus plures, intempestiuiores: non dormiuit. Mens turbata: parum sudauit.

A sudauit. Tertia, moleste habuit, siticulosus, anxius: multa iactatio: desperatio: mẽte mot⁹ est. Extremitates liuidæ ac frigidæ, præcordij intẽsio submollis vtrinq;. Quarta, non dormiuit: Malũ in peius ꝓcedebat. Septima, mortuus est. Aetate circa vigesimũ annũ erat. P. N. S. M. hoc est, Probabile, nouationibus septima mortuũ.

Aegrotus IX.

Quæ apud Tisamenũ decũbebat mulier, ei voluulosa moleste procedebant: vomitus multi: potum continere non poterat. Dolores circa præcordia. Et in infernis partibus iuxta ventrem dolores: tormina continua, non siticulosa: incalescebat. Extremitates frigidę perpe-
B tuo: anxia: insomnis. Vrinæ paucę, tenues: secessus crudi, tenues, pauci: prodesse non amplius quicquam poterat. Mortua est.

Aegrotus X.

Mulierem ex his q̃ apud Pãtimedem degebãt, ex abortu infantis, prima die, febris corripuit. Lingua arida: siticulosa, anxia, insomnis: Aluus turbata ex tenuib⁹, multis, crudis. Secunda die, superriguit: febris acuta: ab aluo ꝓdiere multa: non dormiuit. Tertia die, dolores maiores. Quarta, mẽte mota est. Septima, mortua ẽ. Aluus semper lubrica, ex secessib⁹ multis, tenuibus, crudis. Vrinæ paucæ, tenues: febris ardens.
C

Aegrotus XI.

Alterã ex abortu circa quintũ mensem, febris corripuit. Ab initio soporosa erat: & rursus ĩsomnis: lũborũ dolor: capitis grauitas. Secũda, aluus turbata est paucis, tenuib⁹, meracis primũ. Tertia, plura, deteriora: nocte non dormiuit. Quarta, mente mota est. Timores, tristitiæ: dexter oculus distort⁹ est: sudauit circa caput sudorem modicũ, frigidũ: extremitates frigidæ. Quinta, oĩa exacerbata sũt: multũ delirabat: & rursus breui resipiscebat. Sitis: ĩsomnis. Ab aluo multa, ĩtẽpestiua, ꝑpetuo ꝓdibãt. Vrinę paucę, tenues, subnigræ. Extremitates frigidæ, sublinidę. Sexta ꝑ eadẽ. Septima, mortua ẽ phrenitide.
D

Aegrotus XII.

Mulierem q̃ decũbebat in Mendaciũ foro, primũ tũc enixã cũ dolore masculũ, febris corripuit. Statim ab initio siticulosa, anxia, cor dolebat: lingua arida: vẽter turbatus est tenuibus, paucis: nõ dormiuit. Secũda die, parum riguit: febris acuta: parum circa caput sudauit frigidum. Tertia, laboriose ab aluo cruda, tenuia, multa prodierunt. Quarta, riguit. Omnia exacerbata sunt. Insomnis. Quinta, laboriose tulit. Sexta, per eadem. Ab aluo vero prodierunt liquida, multa. Septima, riguit: febris acuta, sitis
multa:

ὑφίδρωσε. γ΄, δυσφόρως, διψώδης, ἀσώδης, πουλὺς βλησειρισμός, ἀπορίη, παρέκρουσεν, ἄκρεα πελιδνὰ, καὶ ψυχρὰ, ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος ἐξ ἀμφοτέρων. δ΄, οὐχ ὕπνωσεν. ἐπὶ τὸ χεῖρον, ζ΄ ἀπέθανεν, ἡλικίαν, περὶ ἔτεα κ΄. Π. Ξ. Ζ. Θ. Vet. Cod.

Ἄῤῥωστος ἔνατος.

Ἡ παρὰ Τισαμενοῦ γυνὴ κατέκειτο, ᾗ τὰ εἰλεώδεα, δυσφόρως ὥρμησεν, ἔμετοι πολλοί, τὸ ποτὸν κατέχειν οὐκ ἠδύνατο, πόνοι περὶ ὑποχόνδρια, καὶ ἐν τοῖσι κάτω κατὰ κοιλίην. πόνοι, στρόφοι ξυνεχέες, οὐ διψώδης, ἐπεθερμαίνετο, ἄκρεα ψυχρὰ διὰ τέλεος, ἀσώδης, ἄγρυπνος, οὖρα ὀλίγα, λεπτά, διαχωρήματα ὠμὰ, λεπτὰ, ὀλίγα, ὠφελέειν οὐκ ἔτι ἠδύνατο, ἀπέθανεν.

Ἄῤῥωστος δέκατος.

Γυναῖκα ἐξ ἀποφθορῆς νηπίου τῶν περὶ Παντιμίδην, τῇ πρώτῃ α. πῦρ ἔλαβεν, ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης, ἄγρυπνος, κοιλίη ταραχώδης λεπτοῖσι, πολλοῖσι, ὠμοῖσι. β΄ ἐπεῤῥίγωσε, πυρετὸς ὀξὺς ἀπὸ κοιλίης, οὐχ ὕπνωσε πολλά. Τρίτη, μείζους οἱ πόνοι. Τετάρτη παρέκρουσεν. ἑβδόμη, ἀπέθανεν. Ἡ κοιλίη διὰ παντὸς ὑγρὴ. διαχωρήμασι πολλοῖσι λεπτοῖσιν, ὠμοῖσιν, οὖρα ὀλίγα λεπτά, πυρετὸς καῦσος. * ἀσώδης

Ἄῤῥωστος ἑνδέκατος.

Ἑτέρην ἐξ ἀποφθορῆς περὶ πεντάμηνον, * πῦρ ἔλαβεν. Ἀρχομένη δὲ, κωματώδης ἦν, καὶ ἄγρυπνος πάλιν, ὀσφύος ὀδύνη, κεφαλῆς βάρος. β΄, κοιλίη ἐπεταράχθη, ὀλίγοισι, λεπτοῖσιν, ἀκρήτοισι τὸ πρῶτον. Τρίτη, πλείω, χείρω, νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη. Τετάρτη παρέκρουσε, φόβοι, δυσθυμία, δεξιῷ ἴλλαινε, ἵδρωσε περὶ κεφαλὴν, ὀλίγῳ ψυχρῷ, ἄκρεα ψυχρά * παρωξύνθη, πολλὰ παρέλεγε, καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει, ἄδιψος, * ἄγρυπνος, κοιλίη πολλοῖσιν ἀκαίροισι διὰ τέλεος, οὖρα ὀλίγα, λεπτά, ὑπομέλαινα, ἄκρεα ψυχρὰ, ὑποπέλιδνα. Ἕκτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Ἑβδόμη, ἀπέθανε φρενιτικὴ. * οἰκέτεω γυναῖκα. * πέμπτη πάντα. * δίψος.

Ἄῤῥωστος δωδέκατος.

Γυναῖκα, ἥτις κατέκειτο ἐπὶ ψευδέων ἀγορῇ, τότε τεκοῦσαν πρῶτον ἐπιπόνως ἄρσεν, πῦρ ἔλαβεν. Αὐτίκα ἀρχομένη, διψώδης, ἀσώδης, καρδίην ὑπήλγει, γλῶσσα ἐπίξηρος, κοιλίη ἐπεταράχθη, λεπτοῖσιν, ὀλίγοισιν, οὐχ ὕπνωσε. β΄, σμικρὰ ἐπεῤῥίγωσε, πυρετὸς ὀξὺς, σμικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσε ψυχρῷ, ἐπιπόνως ἀπὸ κοιλίας ὠμὰ, λεπτὰ, πολλὰ διήει. δ΄ ἐπεῤῥίγωσε, πάντα παρωξύνθη. ἄγρυπνος. ε΄, ἐπιπόνως. ς΄, διὰ τῶν αὐτῶν, ἀπὸ κοιλίης δὲ ἦλθεν ὑγρὰ πολλά. ζ΄, ἐπεῤῥίγωσε. πυρετὸς ὀξύς.
δίψα

Vet. Cod. δίψα πολλή, βληστρισμός, περὶ δείλην, ἱδρῶσε δι' ὅλου ψυχρῷ, ψύξις, ἄκρεα ψυχρά, οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο, καὶ πάλιν ἐς νύκτα ἐπερρίγωσεν, ἄκρεα οὐκ ἀνεθερμαίνοντο, οὐχ ὕπνωσε, σμικρὰ παρέκρουσε, καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. η', περὶ μέσον ἡμέρης ἀνεθερμάνθη, διψώδης, κωματώδης, ἀσώδης, ἤμεσε χολώδεα, μικρὰ, ὑπόξανθα, νύκτα δυσφόρως, οὐκ ἐκοιμήθη, οὔρησε πουλὺ ἀθρόον οὐκ εἰδυῖα. θ', ξυνέδωκε πάντα, κωματώδης, πρὸς δείλην σμικρὰ ἐπερρίγωσεν, ἤμεσε μικρὰ, χολώδεα. ι', ῥῖγος, πυρετὸς παρωξύνθη, οὐχ ὕπνωσεν οὐδὲν, πρωῒ, οὔρησε πουλὺ, ὑπόστασιν ἔχον, ἄκρεα ἀνεθερμάνθη. ια', ἤμεσεν ἰώδεα, χολώδεα, ἐπερρίγωσεν οὐ μετὰ πολὺ, καὶ πάλιν ἄκρεα ψυχρὰ, ἐς δείλην, ἱδρὼς, ῥῖγος, ἤμεσε πολλά, νύκτα ἐπιπόνως. ιβ', ἤμεσε πολλὰ, μέλανα, δυσώδεα, λυγμὸς πουλὺς, δίψος ἐπιπόνως. ιγ', μέλανα, δυσώδεα, πολλὰ ἤμεσε, ῥῖγος, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἄφωνος. ιδ', αἷμα διὰ ῥινῶν, ἀπέθανε, ταύτῃ διὰ τέλεος, κοιλίη ὑγρὴ, φρικώδης, ἡλικίη περὶ ἔτεα ιζ'.

*ἐπὶ ἔχον.

multa: iactatio. Circa vesperã frigidũ sudorẽ pẽ A totũ sudauit: frigiditas: extremitates frigidę nõ amplius recalescebãt: & rursus ad noctẽ riguit. extremæ partes nõ recalescebãt, nõ dormiuit, parũ mẽte ẽ mota, & rurs⁹ breui resipuit. Octaua, circa meridiẽ recalefacta ẽ: Siticulosa, soporosa, fastidiosa ac nauseabũda. Vomuit biliosa, pauca, subflaua. Noctẽ moleste tulit, nõ dormiuit. Vrinã minxit multã aceruatã inscia. Nona remiserũt oĩa soporosa. Ad vesperã parum riguit. Vomuit pauca, biliosa. Decima rigor, febris exacerbata ẽ, nihil dormiuit. Mane multã vrinã subsidẽtiã habentẽ minxit, extremitates recalefactæ sũt. Vndecimã vomuit virosa, biliosa. Nõ ita lõge postea superriguit, & rursus extremitates frigidę. Ad vesperã sudor, rigor. Vomuit multũ, noctẽ laboriose trãsegit. B Duodecima vomuit multa, nigra, graueolẽtia: singultus multus, sitis laboriosa. XIII. nigra, graueolentia multa vomuit: rigor: circa meridiẽ voce destituta. XIIII. sanguis pẽ nares. Mortua ẽ. Huic pẽpetuo aluus lubrica, horrida. Aetas circa annũ XVII.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Κατάστασις λοιμώδης.

Ἔτος νότιον, ἔπομβρον, ἄπνοια διὰ τέλεος, αὐχμῶν δὲ γενομένων, τοὺς ὑπόπροσθεν χρόνους ἐπ' ἐνιαυτῷ, ἐν νοτίοισι, περὶ ἀρκτοῦρον, ὕδατα πουλλά. Φθινόπωρον, σκιῶδες, ἐπινέφελον, ὑδάτων πλήθεα. Χειμὼν νότιος, ὑγρὸς, μαλακός. Μετὰ δὲ ἡλίου τροπὰς, ὕστερον πολλῷ πλησίον ἰσημερίης, ὀπισθοχειμῶνες, καὶ ἤδη περὶ ἰσημερίην, βόρεια χιονώδεα, οὐ πολὺν χρόνον. Ἦρ πάλιν νότιον, ἄπνοον, ὕδατα πολλὰ διὰ τέλεος μέχρι κυνὸς, θέρος, αἴθριον, θερμόν. πνίγεα μεγάλα, ἐτησίαι σμικρὰ διεσπασμένως ἔπνευσαν. πάλιν δὲ περὶ ἀρκτοῦρον ἐν βορείοισιν ὕδατα πολλά. γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος νοτίου, καὶ ὑγροῦ, καὶ μαλθακοῦ, κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα, διῆγον ὑγιηρῶς, πλὴν τῶν φθινωδέων, περὶ ὧν γεγράψεται. Πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος ἅμα τοῖσι γενομένοισι ψύχεσιν, ἐρυσιπέλατα πολλὰ, τοῖσι* καὶ μετὰ προφάσιος, τοῖσι δ' οὔ κακοήθεα, πολλοὺς ἔκτεινεν. πολλοὶ φάρυγγας ἐπόνησαν, φωναὶ κακούμεναι. καῦσοι φρενιτικοί. στόματα ἀφθώδεα, αἰδοίοις φύματα, ὀφθαλμίαι. ἄνθρακες, κοιλίαι ταραχώδεες, ἀπόσιτοι, διψώδεες, οἱ μὲν, οἱ δ' οὔ. οὖρα ταραχώδεα, πουλλὰ, κακά. κωματώδεες, ἐπὶ πουλὺ, καὶ πάλιν ἄγρυπνοι, ἀκρισίαι πουλλαί. δύσκριτα, ὕδρωπες, φθινώδεες πουλλοί. τὰ μὲν ἐπιδημήσαντα νοσήματα, ταῦτα. Ἑκάστου δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων εἰδέων, ἦσαν οἱ κάμνοντες, καὶ ἔθνησκον πολλοί. ξυνέπιπτε δὲ ἐφ' ἑκάστοισι τουτέων, ὧδε. Πολλοῖσι μὲν τὸ ἐρυσίπελας μετὰ προφάσιος ἐπὶ τοῖσι τυχοῦσι, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖσι τρωματίοισιν, ἐφ' ὅλῳ τῷ σώματι: μάλιστα δὲ, τοῖσι περὶ ξ' ἔτεα. περὶ κεφαλὴν, εἰ καὶ σμικρὸν ἀμεληθείη. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείῃ ἐοῦσι, μεγάλαι

*νῶς.

*μὲν.

SECTIO TERTIA.

Constitutio temporis pestilens.

Annus austrinus, pluuius. Vẽti pẽpetuo quiescentes. Quum squallores fuissent superioribus temporibus ad annũ, in austrinis circa arcturũ aquæ multæ. Autumnus, vmbrosus, nubilus: C aquarũ copia. Hyems austrina, humida, mollis. Post solstitiũ lõge postea, pẽpe ęquinoctiũ seræ hyemes. Et iam circa æquinoctiũ aquilonares venti niuosi nõ multo tpe. Ver rursus austrinũ, sine ventis. Aquæ multæ perpetuo vsq; ad Canem. Aestas serena, calida: æstus magni. Etesiæ parũ dispersum spirarunt. Rursus circa arcturũ in aquilonaribus aquæ multæ. Quũ aũt esset annus austrinus, humidus, & mollis, pẽ hyemẽ quidem sani degebant, exceptis tabidis, de quibus scribet. Ante ver aũt simul cũ orientibus frigoribus, sacri ignes multi, quibusdã cum occasione, quibusdã non, atq; hi maligni multos peremerunt. Multi fauces doluerũt. Voces vitiatę: febres ardentes, phrenitici: ora vlcere feruido D affecta, in pudendis tubercula. Lippitudines. Carbũculi: Aluũ turbatæ. Ciborũ fastidia. Aliqui siticulosi, aliqui nõ. Vrinæ turbatæ, multæ, malæ. Diu soporosi, & rursus insomnes. Multę iudicationes penitus interceptæ: quædam ægre contingentes. Hydropes: tabidi multi. Atque hi quidem erant populares morbi. In singulis autem relatis speciebus ægroti, & moriebantur multi. Acciderunt autem singulis horum hoc modo. Multis equidem erysipelas cum occasione, ex vulgaribus & valde paruis vlcusculis, in toto corpore, maxime sexagenariis, circa caput, si vel parum neglecta essent: Multis vero etiam in ipsa curatione, inflãmationes magnæ

A magnæ fiebant: & erysipelas multus: breui, vndiq; depascebat. Plurimis igitur ipsorū abscessus ad suppurationes cōtigerunt, carniū & neruorū ac ossiū elapsus magni. Erat aūt & fluxio collecta, nō puri similis, sed alia quædā putredo, & fluxio multa ac varia. Quibus igit circa caput horū q̃d fieri cōtigit, his glabricies totius capitis ac menti fiebat: & ossiū denudationes ac elapsus, & multæ fluxiones, & hæc in febribus, & sine febribus. Erāt aūt hæc horrēda magis, q̃ mala. Quibus.n. ad suppurationem taliū maturatio ꝑuenit, horū pleriq; seruabant. Quibus vero inflāmatio quidē & erysipelas discessit, talem aūt nullū abscessum fecit, horū multi perierunt. Similiter aūt & si alicubi in alia cor-

B poris parte horū quid oberraret, hęc acciderūt. multis.n. brachiū, & totꝰ cubitus defluxit. Quibusdā vero hęc affligebant latera, aut anteriorē, aut posteriorem aliquā partem. Quibusdā aūt totū femur, vel tibiæ denudabant, & totus pes. Erat aūt ex talibus oīum grauissimū, vbi circa pubem & pudēda accidisset: & circa vlcera q̄dem, & cū occasione, huiuscemodi erant. Multis aūt in febribus, & ante febrē, & ex febribus erysipelata inciderunt: & q quidem horū abscessum fecissent ꝑ suppurationem, aut ꝑ aluū turbatio quædā intempestiua, aut vrinarū bonarum excretio cōtigisset, per hæc soluebātur. Quibus aūt nihil horum accidisset, verum obscure disparuisset, hi lethales erant. Plerunque

C igitur plurimis accidit erysipelas vere, cōsequebantur autem & per æstatem, & sub autumnū. multa vero turbatio quibusdam, & circa fauces tubercula, & linguę inflammationes, & abscessus circa dentes. Vocesq; multis significationem de se præbebant, quòd essent vitiatæ, ac impeditæ & inuolutæ, primum quidem, tabidis incipientibus, immo etiam ardenti febre correptis, & phreniticis. Cœperunt igitur febres ardentes ante ver, itemq; phrenitis, post facta frigora: & plurimi tūc ægrotarunt. Acuta vero & lethalia symptomata his aderant. Erat autem cōstitutio febrium ardentium hoc modo. Ab initio soporosi, anxij, horridi, febris acuta, non valde siticulosi, non deliri. De

D naribus parum stillauit. Exacerbationes plerisque diebus paribus. Circa exacerbationes obliuio, & exolutio, & vocis priuatio. Extremitates manuum ac pedum semper his frigidiores, præsertim circa exacerbationes, & rursus tarde ac non bene recalescebant, rursumq; & intelligebant: & loquebantur. Detinebat etiam ipsos sopor continuus, non somniculosus: aut vigilię cū doloribus. Plurimis horū alui turbulentæ, secessibus crudis, tenuibus, multis: Vrinæ multę, tenues, nihil neq; iudicatorij neq; boni habentes. Nec vero aliud aliquod iudicatoriū ita habentibus fiebat: neque enim sanguis bene erumpebat, neque alius aliquis consuetus abscessus iudicatorius fiebat. Moriebaturque

vnus-

λαι φλεγμοναὶ ἐγίνοντο, καὶ τὸ ἐρυσίπελας, πο- Vet. Cod.
λὺ ταχὺ πάντοθεν ἐπενέμετο. Τοῖσι μὲν οὖν πλείστοισιν αὐτῶν ἀποστάσιες ἐς ἐμπυήματα συνέπιπτον, σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστέων ἐκπτώσιες μεγάλαι. Ην δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ ξυνιστάμενον οὐ πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη, καὶ ῥεῦμα πουλὺ καὶ ποικίλον. Οἷσι μὲν οὖν περὶ κεφαλὴν τουτέων τὶ ξυμπίπτει γίνεσθαι, μαδήσιές τε ὅλης τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο, καὶ τοῦ γενείου, καὶ ὀστέων ψιλώματα, καὶ ἐκπτώσιες, καὶ πολλὰ ῥεύματα, ἐν πυρετοῖσί τε ταῦτα, καὶ ἄνευ πυρετῶν. Ην δὲ ταῦτα φοβερώτερα, ἢ κακίω: οἷσι γὰρ ἐς ἐμπύημα ὁ τῶν τοιούτων ἀφίκοιτο πεπασμός, οἱ πλεῖστοι τούτων ἐσώζοντο: οἷσι δὲ ἡ μὲν φλεγμονὴ καὶ τὸ ἐρυσίπελας ἀπέλθοι, τοιαύτην δὲ ἀπόστασιν μηδεμίαν ποιήσαιτο, τούτων ἀπόλλοιντο πολλοί. Ομοίως δὲ καὶ ὅποι ἄλλη τοῦ σώματος πλανηθῇ, ξυνέπιπτε ταῦτα, πολλοῖσι μὲν γὰρ βραχίων, καὶ πῆχυς ὅλος περιερρύη. Οἷσι δ' ἐπὶ τὰ πλευρὰ ταῦτα ἐκακοῦτο. Η τῶν ἔμπροσθέν τι, ἢ τῶν ὄπισθεν. Οἷσι δὲ ὅλος ὁ μηρὸς, ἢ τὰ περὶ κνήμια ἐψιλοῦτο, καὶ ποὺς ὅλος. Ην δὲ πάντων χαλεπώτατον τῶν τοιούτων, ὅτε περὶ ἥβην, καὶ αἰδοῖα γένοιατο, καὶ τὰ μὲν περὶ ἕλκεα, καὶ μετὰ προφάσιος τοιαῦτα. Πολλοῖσι δὲ ἐν πυρετοῖσι, καὶ πρὸ πυρετοῦ, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι ξυνέπιπτεν. Ην δὲ καὶ τούτων ὅσα μὲν ἀπόστασιν ποιήσαιτο διὰ τοῦ ἐκπυῆσαι, ἢ κατὰ κοιλίην ταραχή τις ἐπίκαιρος, ἢ χρηστῶν οὔρων διάδοσις γένοιτο, διὰ τούτων λελύσθαι. οἷσι δὲ μηδὲν τούτων ξυμπίπτοι, ἀσήμως δὲ ἀφανιζομένων, θανατώδεα γίνεσθαι. Πολὺ μὲν οὖν τοῖσι πλείστοισι ξυνέπιπτε τὰ περὶ τὸ ἐρυσίπελας τοῦ ἦρος. Παρείπετο δὲ καὶ διὰ τοῦ θέρεος, καὶ ὑπὸ φθινόπωρον. Πολλὴ δὲ ταραχή τισὶ, καὶ τὰ περὶ τὸν φάρυγγα, φύματα, καὶ φλεγμοναὶ γλώσσης, καὶ τὰ παρ' ὀδόντας ἀποστήματα, φῶναί τε πολλοῖσιν ἐπεσήμαινον, κακούμεναι καὶ κατίλλουσαι, πρῶτον μὲν φθινώδεσιν ἀρχομένοισιν, ἀτὰρ καὶ τοῖσι καυσώδεσι, καὶ τοῖσιν φρενιτικοῖσιν. Ηρξαντο μὲν οὖν οἱ καῦσοι, πρωὶ τοῦ ἦρος, καὶ τὰ φρενιτικὰ, μετὰ τὰ γενόμενα ψύχεα, καὶ πλεῖστοι τηνικαῦτα διενόσησαν, ὀ-

5 ξέα δὲ τούτοισι καὶ θανατώδεα ξυνέπιπτεν. Ην δὲ ἡ κατάστασις τῶν γενομένων καύσων, ὧδε. Αρχόμενοι κωματώδεες, ἀσώδεες, φρικώδεες, πυρετὸς ὀξύς, οὐ διψώδεες λίην, οὐ παράληροι. ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξε μικρά. οἱ παροξυσμοὶ τοῖσιν πλείστοισιν, ἐν ἀρτίῃσι. περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς, λήθη καὶ ἄφεσις, καὶ ἀγωνίη, ἄκρεά τε τούτοισιν, αἰεὶ μὲν ψυχρότερα ποδῶν καὶ χειρῶν. πολὺ δὲ περὶ τοὺς παροξυσμοὺς μάλιστα, πάλιν τε βραδέως καὶ οὐ καλῶς ἀνεθερμαίνοντο, καὶ πάλιν κατενόουν, καὶ διελέγοντο, κατεῖχε δὲ ἢ τὸ κῶμα ξυνεχὲς, οὐχ ὑπνῶδες, ἢ μετὰ πόνων ἄγρυπνοι. κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι τούτων, διαχωρήμασιν ὠμοῖσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσι, οὖρα πολλὰ, λεπτά. κρίσιμον οὐδὲ χρηστὸν οὐδὲν ἔχοντα. οὐδὲ ἄλλο κρίσιμον οὐδὲν τοῖσι οὕτως ἔχουσιν ἐγένετο, οὔτε γὰρ ἡμορράγει καλῶς, οὔτε τις ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις ἐγίνετο κρίσιμος, ἔθνησκόν-

τε

Vet. Cod. τε ἕκαστος, ὡς τύχοι πεπλανημένως τὰ πολλὰ
περὶ τὰς κρίσιας, ἐκ πολλῶν δέ τινες ἄφωνοι,
ἱδρῶντες πολλοί. Τοῖσι μὲν ὀλεθρίως ἔχουσι,
ξυνέπιπτε ταῦτα, παραπλήσια δὲ καὶ τοῖσι
φρενιτικοῖσιν, ἄδιψοι δὲ πάνυ οὗτοι ἦσαν. οὐδ᾽ ἐξε-
μάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς, ὥσπερ ἐπ᾽ ἄλλοισιν.
ἀλλ᾽ ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως
ἀπώλλοντο. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι πυρετοὶ περὶ
ὧν γεγράψεται, στόματα πολλοῖσιν ἀφθώδεα,
ἑλκώδεα, ῥεύματα περὶ τὰ αἰδοῖα πολλὰ, ἑλ-
κώματα, φύματα, ἔξωθεν, ἔσωθεν, τὰ περὶ βου-
βῶνας, ὀφθαλμίαι ὑγραὶ, μακραὶ, χρόνιαι μετὰ πό-
νων, ἐπιφύσιες βλεφάρων ἔξωθεν, ἔσωθεν, πολ-
λῶν φθείροντες τὰς ὄψιας, ἃ σῦκα ἐπονομάζου-
σιν. Ἐφύετο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑλκέων πολλὰ
καὶ αἰδοίοισιν ἄνθρακες πολλοὶ κατὰ θέρος, καὶ
* σῆψις. ἄλλα, ἃ* σὴψ καλέεται, ἐκθύματα μεγάλα.
ἕρπητες πολλοῖσι μεγάλοι. Τὰ δὲ κατὰ κοιλίην
πολλοῖσι πολλὰ καὶ βλαβερὰ συνέβαινε, πρῶ-
τον μὲν τεινεσμοὶ πολλοῖσιν ἐπιπόνως, πλεῖστοι-
σι δὲ παιδίοισι, καὶ παισὶν ὅσοι πρὸ ἥβης· καὶ ἀ-
πώλλυντο τὰ πλεῖστα τούτων, λειεντερικοὶ
πολλοί, δυσεντερικοί. οὐδ᾽ οὗτοι λίην ἐπιπόνως.
Τὰ δὲ χολώδεα, καὶ λιπαρὰ, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώ-
δεα, πολλοῖσι μὲν αὐτὸ τὸ νόσημα ἐς τοῦτο κα-
τέσκηψεν, ἄνευ τε πυρετῶν, ἐν πυρετοῖσι μετὰ
πόνων, στρόφοι καὶ ἀνειλήσιες κακοήθεες. Τῶν
πολλῶν ἐνόντων τε καὶ ἐπεχόντων διέξοδοι, τά
* καὶ πάμπολλα μόρια τοῦ σώματος ἔπαθον. τε διεξιόντα, πόνους οὐ λύοντα* τοῖσι δὲ προ-
σφερομένοισι δυσκόλως ὑπακούοντα, καὶ γὰρ αἱ κα-
θάρσιες τοὺς πλείστους προσέβλαπτον. Τῶν δὲ
οὕτως ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλλοντο.
πολλοῖσι δὲ καὶ μακρότερα διῆγε, ὡς δ᾽ ἐν κε-
φαλαίῳ εἰρῆσθαι, πάντες καὶ οἱ τὰ μακρὰ νοσέον-
τες, καὶ οἱ τὰ ὀξέα, ἐκ τῶν κατὰ κοιλίην ἀπέθνη-
σκον μάλιστα, πάντας γὰρ κοιλίη συναπήνεγ-
κεν. ἀπόσιτοι δὲ πάντες μὲν ἐγένοντο, καὶ ἐπὶ πᾶ-
σι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, οἷς ἐγὼ οὐδέπω προ-
τέρῳ ἐνετύχον. Πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοί, καὶ οἱ ἐκ
τοιούτων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ, οἱ καὶ ὀλεθρίως ἔχοι-
εν. διψώδεες οἱ μὲν, οἱ δὲ οὔ. Τῶν ἐν πυρετοῖσι,
καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, οὐδεὶς ἀκαίρως, ἀλλ᾽ ἦν κατὰ
ποτὸν διαιτᾶν ὡς ἤθελες. Οὖρα δὲ πολλὰ
μὲν, τὰ διεξιόντα ἦν, οὐκ ἐκ τῶν προσφερομένων
ποτῶν, ἀλλὰ πολλὸν ὑπερβάλλοντα, πολλὴ
δέ τις καὶ τῶν οὔρων κακότης ἦν τῶν ἀπιόντων,
οὔτε γὰρ πάχος, οὔτε πεπασμοὺς, οὔτε καθάρσιας
χρηστὰς εἶχεν, ἐπὶ πολλοῖσι γὰρ αἱ κατὰ κύστιν
καθάρσιες χρησταὶ γιγνόμεναι, ἀγαθόν. Ἐσήμαι-
νον δὲ τοῖσι πλείστοισι, σύντηξιν, καὶ ταραχὴν,
* καὶ χρόνους καὶ πόνους,* καὶ ἀκρισίας, κωματώδεες δὲ μάλι-
στα οἱ φρενιτικοὶ, καὶ οἱ καυσώδεες ἦσαν, ἀτὰρ
καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι νουσήμασι πᾶσι τοῖσι με-
γίστοισιν, ὅτι μετὰ πυρετοῦ γίνοιτο, διὰ παντὸς
δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢ βαρὺ κῶμα παρείπε-
το, ἢ μικροὺς καὶ λεπτοὺς ὕπνους κοιμᾶσθαι. Πολ-
λὰ δὲ καὶ ἄλλα πυρετῶν ἐπεδήμησαν εἴδεα,
τριταίων, τεταρταίων, νυκτερινῶν, ξυνεχέων,
μακρῶν, πεπλανημένων, ἀσωδέων, ἀκαταστά-
των, ἅπαντες δὲ οὗτοι μετὰ πολλῆς ἐγίνοντο
ταρα-

vnusquisq; put cōtigit erroneo modo, plerūq; A
circa iudicationes: Quidā vero diu voce priuati: Multi sudātes. Et his qdē q pniciose habebāt,
hæc accidebāt: Consimilia vero et phreniticis.
Sine siti aūt hi erant. Neq; quisquā phreniticus
insaniuit, velut ex aliis, sed alia quadā mala accēta in somnū delatione grauiter peribāt. Erāt
insuper etiā aliæ febres, de quibus scribet. Ora
multis vlcere feruido affecta, vlcerosa. Fluxiones circa pudenda multæ, vlcerationes. Tubercula foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidæ, lōgæ, diuturnæ, cū dolorib'. Eruptiones
palpebrarū foris, intus, multorū oculos corrūpentes, quas ficus vocāt. Erūpebāt ēt in aliis vlceribus multa, & in pudendis. Carbunculi per
æstatem multi, & aliæ q putredo vocant, pustu- B
læ magnę. Herpetes multis magni. At vero circa aluū multis multa & nociua acciderunt. Primū quidem tenesmi multis dolorose: plurimis
aūt pueris, & oībus qui erāt ante pubertatem:
& plurimi horū peribāt. Lienterici multi, dysenterici, neq; hi valde dolorose. Secessus autē
biliosi, & pingues, & tenues, & aquosi. Et multis quidē ipse morbus ad hoc decubuit, & sine
febribus & in febribus: cū doloribus, tormina,
& voluuli maligni: multorū q in corpore erant
& suppressa erāt, exitus: & exeuntia progressa
dolores nō soluētia, & his q offerebant difficulter cedētia, multę quoq; corporis partes afficiebant. Nā purgationes plurimos amplius lædebāt. Ex his aūt q sic habebant, multi quidē cito C
peribāt: multi vero lōgius vitā degebāt. Et in
summa, oēs & qui lōgis morbis ægrotabant, &
q ex acutis, maxime ex his q p aluū secedebāt,
mortui sunt. Omnes.n.aluus sustulit. Cibū aūt
fastidiebant oēs, ob cunctos præscriptos morbos, in quos sanè ego incidi. Multi vero, & maxime hi ipsi, & qui tales erant, sed & alij, perniciose habebāt, & siticulosi alij erāt, alij non. Ex
his qui febribus aliisq; laborabāt, nullus siticulosus intempestiue. Sed licebat circa potum victus rōnem cōstituere, prout velles. Vrinæ aūt
prodeuntes multæ quidem erant, nō pro potus
ingesti ratione, sed multū excedētes. Verū multa quædā malitia vrinarū eiectarum erat: neq; D
enim crassitudinem, neq; cōcoctiones, neque
purgationes bonas habebāt. Nā in multis morbis purgationes per vesicā contingentes, bonæ
sunt. Significabant aūt plurimis colliquationē,
& turbationem, & dolores, & nullā iudicationē. Soporosi vero maxime phrenitici, & febre
ardente laborantes erant: Sed & in alijs morbis
oībus maximis, qui cū febre fiebāt. In totū autē
plurimos aut grauis sopor comitabatur, aut paruos ac tenues somnos habebāt. Multa præterea
alia febrium genera populariter grassata sunt,
tertianarū, quartanarū, nocturnarū, cōtinuarū,
lōgarum, erronearum, anxiarum, inconstātiū.
Oēs aūt hæ cum multa turbatione fiebant. Nā
alui plurimis turbatę: horrores, sudores non
iudi-

A iudicatorij, & vrinæ velut præscriptum est. Atque hæc plerisque horum longa erant: neque enim abscessus his oborientes iudicabant, velut in alijs. Et omnia quidem omnibus difficulter iudicabantur, & nullæ iudicationes fiebant, & diuturnæ, maxime vero his: paucis aũt horum iudicatio circa octogesimum diem fiebat. Plurimis prout contigit defecerunt. Moriebantur autem horum pauci ex hydrope erectè obambulantes. Multos verò etiam in alijs morbis tumores infestabant, maxime vero tabidos. Maxima autem & grauissima erat tabes: & plures occidit. Nam multi per hyemem incipientes, partim decumbebant, partim erectè obambulabant. Ante ver autem **B** plerique ex decumbentibus moriebantur. Aliorum vero tusses nihil defecerunt: verum æstate remiserunt. At sub autumnum omnes decubuerunt, & multi mortui sunt, plurimi vero horum diu ægrotauerunt. Cœpit igitur plurimis horum derepente ex his afflictio: frequentes horrores erant, sæpe febres continuę, acutæ, sudores intempestiui, multi, frigidi perpetuò. Multa frigiditas, & vix rursus recalescebant: Alui varie adstrictæ, & rursus breui humescentes. Et quæ circa pulmonem erant omnia, infra distribuebantur. Multitudo vrinarum non bonarum, colliquationes malæ. Tusses autem aderant quidem perpetuò multæ, & multa educentes matura ac li-**C** quida, non autem valde cum doloribus. Sed etiamsi aliquantulum dolerent, valde tamen leniter omnibus purgatio à pulmone fiebat: fauces non valde mordaces, neque salsugines quicquam infestabant. Viscosa tamen, & alba, & liquida ac spumosa multa de capite descendebant. Magnum autem malum & hos, & alios comitabatur ciborum fastidium, velut præscriptum est. Nam neque potum cum cibo libenter sumebant, sed valde sine siti degebant. Grauitas corporis. Soporosi. Plurimis ipsorum tumor, & ad hydropem deueniebant. Horridi, deliri circa mortem. Forma tabidorum erat leuis, subalbida, lentis colorem referens, subrubra, raua. pituita **D** alba referti: Scapulas alarum modo eminentes habentes: & mulieres sic. Atræ bilis item forma, & subsanguinea: febres ardentes, & phrenitides ac dysenteriæ hos tentabant. Tenesmi iuuenibus pituitosis, longa alui profluuia, acresq; secessus & pingues, biliosis. Erat autem omnibus præscriptis grauissimum quidem ver, & multos occidit. Aestas autem facilima, & paucissimi perierunt. Autumno verò & sub pleiada rursus multi moriebantur quartanarij.

ταραχῆς. κοιλίαι τε γὰρ τοῖσι πλείστοισι ταραχώδεες. φρικώδεες. ἱδρῶτες οὐ κρίσιμοι. καὶ τὰ τῶν οὔρων ὡς ὑπογέγραπται. μακρὰ δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων. οὐδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τουτέοισιν ἀποστάσιες ἔκρινον, ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι. δύσκριτα μὲν πᾶσι πάντα ἐγίνετο. καὶ ἀκρισίαι, καὶ χρόνια. πολὺ δὲ μάλιστα τούτοισι. ἔκρινε δὲ τουτέων ὀλίγοισι, περὶ ὀγδοήκοντα. τοῖσι δὲ πλείστοισι, ὡς ἔτυχεν, ἐξέλιπεν. Ἔθνησκον δὲ τουτέων ὀλίγοι ὑπὸ ὕδρωπος, ὀρθοστάδην. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασι, οἰδήματα παρέχλει:
6 πολὺ δὲ μάλιστα τοῖσι φθινώδεσι. Μέγιστον δὲ καὶ* χαλεπὸν, καὶ πλείστους ἔκτεινε τὸ φθινῶδες. πολλοὶ γάρ τινες ἀρξάμενοι κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ μὲν κατεκλίθησαν· οἱ δὲ αὐτέων ὀρθοστάδην ὑπέφερον. τὸ πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος ἔθνησκον οἱ πλεῖστοι τῶν κατακλιθέντων. Τῶν δὲ ἄλλων, ἐξέλιπον μὲν αἱ βῆχες οὐδενί, ὑφίεσαν δὲ κατὰ θέρος. Ὑπὸ δὲ τὸ φθινόπωρον, κατεκλίθησαν πάντες, καὶ πολλοὶ ἔθνησκον. μακρὰ δὲ τούτων οἱ πλεῖστοι διενόσεον. Ἤρξατο μὲν οὖν τοῖσι πλείστοισι τούτων ἐξαίφνης ἐκ τέτων, κακοῦσθαι. φρικώδεες πυκνά. πολλάκις πυρετοὶ ξυνεχέες, ὀξέες. ἱδρῶτες τε ἄκαιροι, πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλεος. πολλὴ ψῦξις, καὶ μόλις πάλιν ἀναθερμαινόμενοι. κοιλίαι ποικίλως ἐφιστάμεναι. καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραινόμεναι. καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πάντων, διάδοσις κάτω. πλῆθος οὔρων οὐ χρηστῶν. ξυντήξιες κακαί. αἱ δὲ βῆχες ἐνῆσαν μὲν, διὰ τέλεος πολλαὶ, καὶ πολλὰ ἀνάγουσαι πέπονα καὶ ὑγρὰ, μετὰ πόνων δὲ οὐ λίην. ἀλλ' εἰ καὶ ὑπεπόνεον, πάνυ πρηέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις ἡ ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνετο. φάρυγγες οὐ λίην δακνώδεες. οὐδὲ ἁλμυρώδεες οὐδὲν ἠνώχλεον. τὰ μέντοι γλίσχρα, καὶ λευκὰ, ἢ ὑγρὰ, καὶ ἀφρώδεα πολλὰ ἀπὸ κεφαλῆς κατήει. πολὺ δὲ μέγιστον κακὸν παρείπετο καὶ τούτοισι, καὶ τοῖσι ἄλλοισι τὰ περὶ τὴν ἀποσιτίην, καθάπερ ὑπογέγραπται. οὐδὲ γὰρ πότων μετὰ τροφῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διῆγον ἀδίψως. βάρος σώματος. κωματώδεες. τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων οἴδημα, καὶ ἐς ὕδρωπα περιΐσαντο. φρικώδεες. παράληροι περὶ θάνατον. εἶδος δὲ τῶν φθινωδέων ἦν, τὸ λεῖον. τὸ ὑπόλευκον, τὸ φακῶδες, τὸ ὑπέρυθρον, τὸ χαροπὸν, λευκοφλεγματίαι, πτερυγώδεες. Καὶ γυναῖκες, οὕτω. τὸ μελαγχολικόν τε, καὶ ὕφαιμον. οἱ καῦσοι. καὶ τὰ φρενιτικὰ, καὶ τὰ δυσεντεριώδεα τούτων ἥπτετο. τεινεσμοὶ νέοισι. φλεγματώδεσιν αἱ μακραὶ διάρροιαι, καὶ τὰ δριμέα διαχωρήματα, καὶ λιπαρὰ πικροχόλοισιν. Ἦν δὲ πᾶσι τοῖσιν ὑπογεγραμμένοισι, χαλεπώτατον μὲν, τὸ ἔαρ, καὶ πλείστους ἀπέκτεινε. τὸ δὲ θέρος, ῥήϊστον, ἐλάχιστοι ἀπώλλοντο. τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ ὑπὸ πληϊάδα πάλιν ἔθνησκον οἱ πολλοὶ τεταρταῖοι.

Vet. Cod.

*χαλεπώτατον.

Ἑκκαίδεκα ἄρρωστοι. Πρῶτος.

Vet. Cod. Ἐν Θάσῳ τὸν τοῦ Παρίωνος, ὃς κατέκειτο ὑπὲρ ἀρτεμισίου, πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς. κατ' ἀρχὰς δὲ ξυνεχής, καυσώδης. διψώδης. ἀρχόμενος κωματώδης. καὶ αὖθις ἄγρυπνος. κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν. οὖρα λευκά. ϛ´, οὔρησεν ἐλαιῶδες. παρέκρουσεν. ζ´, παρωξύνθη πάντα. οὐδὲν ἐκοιμήθη. ἀλλ' οὖρα τε ὅμοια, καὶ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. ἀπὸ δὲ κοιλίης, χολώδεα λιπαρὰ διῆλθε. Εἶτα τῇ η´, σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν. ἤμεσεν ἰώδεα ὀλίγα. σμικρὰ ἐκοιμήθη. θ´ διὰ τῶν αὐτῶν. ι´, πάντα ξυνέδωκεν. ια´, ἵδρωσεν οὐ δι' ὅλου. περιέψυξε μὲν, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. ιβ´, πυρετὸς ὀξύς. διαχωρήματα χολώδεα, λεπτὰ, πολλά. οὔροισιν, ἐναιώρημα. Παρέκρουσεν. ιζ´, ἐπιπόνως. οὔτε γὰρ ὕπνοι, οὔτε πυρετὸς ἐπέτεινεν. κ´, ἵδρωσε δι' ὅλου. ἄγρυπνος. διαχωρήματα χολώδεα. ἀπόσιτος. κωματώδης. κδ´ ὑπέστρεψε. λδ´ ἄπυρος. κοιλίη οὐ συνίστατο. καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη. μ´, ἄπυρος. κοιλίη ξυνέστη χρόνον οὐ συχνόν. ἀπόσιτος. σμικρὰ πάλιν ἐπύρεξε. καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως. ἄπυρος. τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. εἰ γάρ τι διαλείποι καὶ διακουφίσειεν, πάλιν ὑπέστρεφε. σιτίοισί

*φαύλοισι τε πουλλοῖσι, καὶ *φαύλοισι προσεχρῆτο. ὕπνοι κακοὶ περὶ τὰς ὑποστροφάς. παρέκρουσεν. οὖρα πάχος μὲν ἔχοντα οὔρει τηνικαῦτα, ταραχώδεα δὲ καὶ πονηρά, καὶ κατὰ κοιλίην συνιστάμενα. καὶ πάλιν διαλυόμενα. πυρέτια ξυνεχέα. διαχωρήματα πουλλὰ, λεπτά. ἐν δὲ τῇ ρκ´ ἡμέρῃ ἀπέθανε. τούτῳ κοιλίη ξυνεχέως ἀπὸ τῆς πρώτης ὑγρὴ χολώδεσιν, ὑγροῖσι, πολλοῖσιν ἦν. ἢ ξυνισταμένη, ἐν ζέουσι καὶ ἀπέπτοισιν. οὖρα διατέλεος κακὰ κωματώδεα. τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων. ἄγρυπνος. ἀπόσιτος. συνεχέως καῦσος.

Ἄρρωστος δεύτερος.

Ἐν Θάσῳ τὴν κατακειμένην παρὰ τὸ ψυχρὸν, *ἐκ τοῦ τόκου θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ καθάρσιος μὴ γινομένης, πυρετὸς ὀξὺς φρικώδης τεταρταίην ἔλαβεν. Ἐκ χρόνου δὲ πολλοῦ πρὸ τοῦ τόκου, πυρετώδης ἦν κατακλινὴς, ἀπόσιτος. Μετὰ δὲ τὸ γενόμενον ῥῖγος, ξυνεχέες, ὀξέες, φρικώδεες οἱ πυρετοί. η´, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἐχομένας: καὶ ταχὺ πάλιν κατενόει. κοιλίη ταραχώδης, πουλλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὑδατοχόλοις. ἄδιψος. ια´, κατενόει. κωματώδης δὲ ἦν. οὖρα πολλά. λεπτὰ καὶ μέλανα. ἄγρυπνος. κ´, σμικρὰ περιέψυξε. καὶ ταχὺ πάλιν ἀνεθερμάνθη. σμικρὰ παρέλεγεν, ἄγρυπνος. τὰ κάτω κοιλίης, ἐπὶ τῶν αὐτῶν. οὖρα, ὑδατώδεα, πουλλά. κζ´ ἄπυρος. κοιλίη ξυνέστη. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη ἰσχυρὴ, χρόνον πουλύν.

* ὕδωρ.

Aegroti sexdecim. Primus. A

In Thaso Parionis filium, qui decumbebat supra Artemisij aedes, febris corripuit acuta, ab initio continua, ardens, siticulosa. Principio soporosus, & rursus insomnis: Aluus turbata in principio. Vrinae albae. Sexta die, minxit vrinam oleosam, mente motus est. Septima, exacerbata sunt omnia, nihil dormiuit. Sed & vrinae similes, & mens turbata. Ab aluo vero biliosa, pinguia prodierunt: deinde octaua parum de naribus stillauit. Vomuit virosa
7 pauca, parum dormiuit. Nona, per eadem. Decima, omnia remiserunt. Vndecima, sudauit, non per totum. Circunfriguit quidem, verùm B
breui rursus incaluit. Duodecima, febris acuta: Secessus biliosi, tenues, multi. In vrinis quiddã in medio vehebatur: mente motus est. Decima septima, laboriose transmissa est. Neque enim somni erant, & febris augescebat. Vigesima, sudauit per totum, insomnis: secessus biliosi: cibũ fastidiens soporosus. Vigesimaquarta, recidiua facta est. Trigesimaquarta, à febre liber: aluus non suppressa est. Et rursus incaluit. Quadragesima, à febre liber: aluus non multo tẽpore suppressa fuit. Cibũ fastidiens, parum rursus febricitauit, & semper erroneo modo, partim sine febre, partim non. Nã etsi reliquisset & alleuata esset, rursus reuertebatur. Edulijs quoq; multis & vitiosis vtebatur. Somni mali circa recidi- C
uas: mente motus est. Vrinas crassitudinem quidem habentes, tunc mingebat, verùm turbatas & prauas: & aluus iam adstricta erat, & rursus soluta, febriculae continuae, secessus multi, tenues. Cẽtesimauigesima die, mortuus est. Huic aluus assiduè à prima die, lubrica erat, ex biliosis, liquidis, multis: Aut adstricta ex feruidis ac crudis. Vrinae verò perpetuò malae, sopores plerunque: cum doloribus insomnis, cibum fastidiens: febris ardens continenter.

Aegrotus II.

In Thaso decumbentem apud frigidã à partu vbi filiam peperisset, & purgatio facta nõ esset: febris acuta, horrida, tertia die corripuit. D
Multo autem tempore ante partum febriculosa erat, decũbens, cibum fastidiens. Postquam aũt riguisset, febres continuae, acutae, horridae. Octaua, multũ mente mota est, & sequentibus diebus: & breui rursus resipiscebat. Aluus turbata, ex multis tenuibus, aquosis, bile permixtis: sine siti erat. Vndecima, resipiscebat, verùm soporosa erat. Vrinae multae, tenues, & nigrae: insomnis. Vigesima, parum circũfriguit, & breui rursus incaluit, parũ delirauit, insomnis. Alui secessus ijdem. Vrinae aquosae, multę. Vigesima septima, à febre libera, aluus adstricta est. Non multo tẽpore postea coxae dextrae dolor fortis

A multo tempore. Febres rursus comitabantur, & vrinæ aquosæ. Quadragesima, dolores circa coxam alleuati sunt: Tusses autem assiduæ, humidæ, multæ: aluus substitit. Cibum fastidiens. Vrinæ in iisdem, febres autem in totũ quidem non deficientes, erroneo verò modo exacerbescentes, partim ita, partim non ita. Sexagesima, tusses quidem obscure defecerunt. Neq; enim aliqua sputorum concoctio fiebat, neque alius consuetus abscessus. Maxilla verò ex dextris diuulsa est, soporosa, rursus delirabat, & breui resipiscebat. Cęterùm à cibis auersum animum habebat, & maxilla quidem ad locum suum redijt. Aluus autem biliosa, pauca egessit, febricitauit acutius, horrida: & sequentibus diebus B voce destituta est, & rursus resipiscebat ac loquebatur. Octogesima, mortua est. Vrinæ huic perpetuo erant nigræ, & tenues, & aquosæ, & sopor comitabatur. Cibum auersans: tristis: insomnis: iræ, molestiæ: mens melancholica.

πελιοῦ. πυρετοὶ πάλιν παρείποντο. καὶ οὖρα ὑδατώδεα. μ΄, τὰ μὲν περὶ τὸ ἰσχίον, ἐπεκούφισε. βῆχες δὲ ξυνεχέες ὑγραὶ πολλαί. κοιλίη ξυνέστη. ἀπόσιτος. οὖρα ἐπὶ τῶν αὐτῶν. οἱ δὲ πυρετοὶ τὸ μὲν ὅλον, οὐκ ἐκλείποντες, πεπλανημένως δὲ παροξυνόμενοι, τὰ μὲν, τὰ δ᾽ οὔ. ξ΄. αἱ μὲν βῆχες ἀσήμως ἐξέλιπον, οὔτε γάρ τις πτυάλων πεπασμὸς ἐγίνετο, οὔτε ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις.* σιαγὼν δὲ ἡ ἐκ τῶν ἐπὶ δεξιὰ κατεσπάσθη. κωματώδης. παρέλεγε πάλιν καὶ ταχὺ κατενόει. πρὸς δὲ τὰ γεύματα, ἀπονενοημένως εἶχεν.* ἡ σιαγὼν μὲν ἐπαύσατο. ἡ κοιλίη δὲ, χολώδεα σμικρὰ διέδωκεν. ἐπύρεσεν ὀξυτέρως. φρικώδης. καὶ τὰς ἐχομένας ἄφωνος. καὶ πάλιν κατενόει καὶ διελέγετο. καὶ ὀγδοηκοστῇ, ἀπέθανε. ταύτῃ τὰ τῶν οὔρων διὰ τέλεος ἦν μέλανα, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα. καὶ κῶμα παρείπετο. ἄσιτος. ἄθυμος. ἄγρυπνος. ὀργαί. δυσφορίαι. τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά.

Vet. Cod.

* σιαγών.

* σιαγών.

Aegrotus III.

Ἄρρωστος τρίτος.

In Thaso Pythionem, qui supra Herculeum templum decũbebat, ex laboribus, & lassitudinibus, & neglecta victus ratiõe, rigor magnus, & febris acuta corripuit, lingua arida: siticulosus, biliosus, nõ dormiuit. Vrinæ subnigræ: qđ in medio ipsarum pendebat, sublime erat. Secunda die, circa meridiem frigiditas extrema-C rum partium, & magis circa manus & caput: loquela, & voce destitutus. Breuispirus ad multũ tempus, rursus incaluit. Sitis: Nox quieta. Sudauit parum circa caput. Tertia die, quieta. Vesperi verò sub solis occasus parum friguit. Turbatio nocte dolorose, nihil dormiuit. Ab aluo pauca compacta stercora prodierunt. Quarta, mane quietus. Circa vesperam omnia exacerbata sunt: frigiditas, loquela & voce destitutus, in deterius recalefactus est post tempus. Vrinas minxit nigras, in medio quid pendens habẽtes. Nocte quiete dormiuit. Quinta, visus est alleuatus esse. Verùm iuxta aluum grauitas cũ dolore, siticulosus. Noctem laboriose tulit. Sexta, mane quietus. Vesperi dolores maiores: exacer-D batus est. Vesperi clystere adhibito, ab aluo pbe 8 egessit. Nocte dormiuit. Septima die anxius, submoleste ferebat. Vrinã minxit oleosam: noctu turbatio multa, delirabat, nihil dormiebat. Octaua, mane parũ dormiuit. Mox aũt frigiditas. Vocis interceptio. Spũs tenuis imminutus. Vesperi rursus excalefactus est, mẽte motus est. Iam aũt ad diem parũ alleuatus est. Secessus meri, pauci, biliosi. Nona, soporosus, anxius, quũ excitaret, nõ valde siticulosus. Circa solis occasus moleste ferebat: delirabat: noctem malã habuit. Decima, mane voce destitutus: frigiditas multa: febris acuta. Sudor multus: mortuus est: labores huic in diebus paribus.

Ἐν Θάσῳ, Πυθίωνα ὃς κατέκειτο ὑπεράνω τοῦ Ἡρακλείου, ἐκ πόνων καὶ κόπων καὶ διαίτης γιγνομένης ἀμελοῦς, ῥῖγος μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. γλῶσσα ἐπίξηρος. διψώδης. χολώδης. οὐχ ὕπνωσεν. οὖρα ὑπομέλανα. ἐναιώρημα μετέωρον. οὐχ ἵδρυτο. β΄, περὶ μέσον ἡμέρης, ψύξις ἀκρέων. τὰ περὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον. ἄναυδος, ἄφωνος, βραχύπνοος. ἐπὶ χρόνον πουλὺν ἀνεθερμάνθη. δίψα. νύκτα δι᾽ ἡσυχίης. ἵδρωσε περὶ κεφαλὴν σμικρά. γ΄ ἡμέρη δι᾽ ἡσυχίης. ὀψὲ περὶ ἡλίου δυσμὰς ὑπεψύχθη σμικρά. ταραχὴ νυκτὸς ἐπιπόνως, οὐδὲν ὕπνωσεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης, μικρὰ ξυνεστηκότα κόπρανα διῆλθε. δ΄ πρωῒ, δι᾽ ἡσυχίης. περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πάντα παρωξύνθη, ψύξις, ἄναυδος, ἄφωνος, ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἀνεθερμάνθη, μετὰ χρόνον οὔρησε μέλανα ἐναιώρημα ἔχοντα. νύκτα δι᾽ ἡσυχίης ἐκοιμήθη. Πέμπτῃ, ἔδοξε κουφισθῆναι. κατὰ δὲ κοιλίην βάρος μετὰ πόνου. διψώδης. νύκτα ἐπιπόνως. Ἕκτῃ πρωῒ μὲν, δι᾽ ἡσυχίης. δείλης δὲ, οἱ πόνοι μείζους, παρωξύνθη. ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀψὲ κλυσματίῳ καλῶς διῆλθε. νυκτὸς, ἐκοιμήθη. ζ΄ ἡμέρη, ἀσώδης. ὑπεδυσφόρει, οὔρησεν ἐλαιώδες. νυκτὸς ταραχὴ πολλή. παρέλεγεν.* οὐδὲν ἐκοιμᾶτο. Ὀγδόῃ πρωῒ μὲν, ἐκοιμήθη σμικρά. ταχὺ δὲ ψύξις, ἀφωνίη. λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες. ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη, παρέκρουσεν. ἤδη δὲ πρὸς ἡμέρην σμικρὰ ἐκουφίσθη. διαχωρήματα, ἄκρητα, σμικρὰ, χολώδεα. θ΄, κωματώδης. ἀσώδης. ὅτε διεγείροιτο, οὐ λίην διψώδης. περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς, ἐδυσφόρει. παρέλεγε. νύκτα κακή. ι΄, πρωῒ, ἄφωνος, πολλὴ ψύξις, πυρετὸς ὀξὺς, πολὺς ἵδρως. ἔθανεν. ἐν ἀρτίῃσιν οἱ πόνοι τούτῳ.

* παρέκρουσε.

Ἄρρωστος τέταρτος.

Vet. Cod. Ὁ φρενιτικὸς τῇ πρώτῃ κατακλιθεὶς, ἤμεσεν ἰώδεα, πολλὰ, λεπτά, πυρετὸς φρικώδης. πολὺς ἵδρως, ξυνεχής. δι' ὅλου κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος, μετ' ὀδύνης. οὖρα λεπτά. ἐναιωρήματα σμικρὰ, διεσπασμένα. οὐχ ἵδρωσεν. ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξεκόπρισεν ἀθρόα, πολλά. παρέκρουσεν. οὐδὲν ὕπνωσε. β΄ πρωῒ, ἄφωνος. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσεν. οὐ διέλιπεν. παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος. νυκτὸς σπασμοί. γ΄, παρωξύνθη πάντα. δ΄, ἀπέθανεν.

Aegrotus IIII.

A Phreniticus prima die, decũbens vomuit æruginosa, multa, tenuia: febris horrida: sudor multus, continuus per totum. Capitis & colli grauitas cum dolore. Vrinæ tenues: in medio ipsarum pendentia, parua, diuulsa: nõ sudauit: Ab aluo stercora aceruatim egessit: multũ mente motus est: nihil dormiuit. Scđa, mane voce destitutus: febris acuta: sudauit: nõ intermisit. Palpitationes per totũ corpus. Noctẽ cõuulsiones. Tertia, exacerbata sunt oĩa. Quarta, mortuᵘ est.

Ἄρρωστος πέμπτος.

Ἐν Λαρίσσῃ φαλακρὸς, μηρὸν δεξιὸν ἐπόνησεν ἐξαίφνης. τῶν δὲ προσφερομένων οὐδὲν ὠφέλει. τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξὺς, καυσώδης, ἀτρεμέως εἶχεν. οἱ δὲ πόνοι παρείποντο. β΄. τοῦ μηροῦ μὲν ὑφίεσαν οἱ πόνοι. ὁ δὲ πυρετὸς ἐπέτεινεν. ὑπεδυσφόρει. οὐκ ἐκοιμᾶτο. ἄκρεα ψυχρά. οὔρων πλῆθος ἤει οὐ χρηστῶν. γ΄. τοῦ μηροῦ μὲν ὁ πόνος ἐπαύσατο. παράκρουσις δὲ τῆς γνώμης, καὶ ταραχὴ, καὶ πολὺς βληστρισμός. δ΄. περὶ μέσον ἡμέρης, ἔθανεν ὀξυτάτως.

Aegrotus V.

B In Larissa caluus, femur dextrũ doluit derepente: ex his, q̃ offerebãtur nihil proderat. Prima die, febris acuta, ardens, quiete tenebat: dolores autem consequebantur. Secunda, femoris quidem remiserũt dolores: febris autem aucta est: submoleste ferebat: nõ dormiebat: extremitates frigidæ. Vrinarum non bonarum copia prodibat. Tertia, femoris dolor quieuit. Mentis emotio, & turbatio, & multa iactatio. Quarta, circa meridiem mortuus est celerrime.

Ἄρρωστος ἕκτος.

*πυρετός. Ἐν Ἀβδήροισι Περικλέα, *νοῦσος ἔλαβεν ὀξὺς, ξυνεχὴς μετὰ πόνου. δίψα πολλὴ, ἄση, ποτὸν κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. ἦν δὲ ὑπόσπληνός τε καὶ καρηβαρικός. Τῇ πρώτῃ, ἡμορράγησεν ἐξ ἀριστεροῦ. πολὺς μέντοι ὁ πυρετὸς ἐπέτεινεν. οὔρησε πολὺ, θολερὸν, λευκόν. κείμενον οὐ καθίστατο. β΄, πάντα παρωξύνθη. τὰ μέντοι οὖρα, παχέα μὲν ἦν. ἱδρυμένα δὲ μᾶλλον. καὶ τὰ περὶ τὴν ἄσην ἐκούφισεν. ἐκοιμήθη. γ΄, πυρετὸς ἐμαλάχθη. οὔρων πλῆθος, πέπονα, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχοντα. νύκτα δι' ἡσυχίης. περὶ μέσον ἡμέρης, ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ. τετάρτῃ δι' ὅλου ἄπυρος ἐκρίθη, οὐχ ὑπέστρεψεν. ὀξύ.

Aegrotus VI.

In Abderis Periclẽ morbus corripuit acutus, cõtinuus cũ dolore. Sitis multa: anxietas: potũ cõtinere nõ poterat. Erat aũt sublienosus, & capitis dolori obnoxius. Primo die, sanguis è sinistra nare erupit, multa tñ febris augescebat. Vrinã minxit multã, turbatã, albã: deposita nõ subsidebat. Scđa, oĩa exacerbata sunt: Vrinę tñ crassæ quidẽ erãt, verũ magis subsidebãt: & anxietas leuata est, dormiuit. Tertia, febris emollita est. Vrinarũ copia: q̃ cõcoctę multã subsidentiã habebãt. Nox quieta. Quarta, circa meridiem, multũ calidũ sudorẽ per totũ exclusit: A febre liber, iudicatus est: nõ rediit: morbus acutus. C

Ἄρρωστος ἕβδομος.

*ὀξὺς κ. Ἐν Ἀβδήροισι τὴν παρθένον, ἣ κατέκειτο ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδοῦ, πυρετὸς *καυσώδης ἔλαβεν. ἦν δὲ διψώδης, καὶ ἄγρυπνος. κατέβη δὲ τὰ γυναικεῖα, πρῶτον αὐτῇ. ς΄, ἄση πολλὴ, ἔρευθος, *φρικώδης, ἀλύουσα. ζ΄ διὰ τῶν αὐτῶν. οὖρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ. τὰ περὶ τὴν κοιλίην, οὐκ ἠνώχλει. η΄, κώφωσις, πυρετὸς ὀξὺς, ἄγρυπνος, ἀσώδης, φρικώδης, κατενόει. οὖρα ὅμοια. Ἐνάτῃ διὰ τῶν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑπομένας οὕτως ἡ κώφωσις παρέμενε. ιδ΄ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα. ὁ πυρετὸς ξυνέδωκε. ιζ΄, διὰ τῶν ῥινῶν ἐρρύη πολύ. ἡ κώφωσις, σμικρὰ ξυνέδωκε. καὶ τὰς ἑπομένας, ἄση, κωφότης ἦν, καὶ παράληρος. κ΄, ποδῶν ὀδύνη, κωφότης, παράληρος ἀπέλιπεν, ἡμορράγησεν μικρὰ διὰ ῥινῶν, ἵδρωσεν

*φοινικώδης.

Aegrotus VII.

D In Abderis virginem quæ decũbebat in Sacra via, febris ardens corripuit. Erat aũt siticulosa & insomnis. Menses autẽ primùm ipsi descendebant. Sexta, anxietas multa, rubor: horrida, mœsta. Septima, per eadẽ. Vrinę tenues quidem, verùm boni coloris. Venter nõ vexabat. Octaua, surditas, febris acuta, insomnis, anxia, horrida: intelligebat. Vrinæ similes. Nona, per eadem, itemq; sequentibus sic surditas perseuerabat. Decimaquarta, mens turbata: febris remisit, Decimaseptima, sanguis per nares fluxit multus, Surditas parum remisit, & sequentibus anxietas, surditas aderat, & delira erat. Vigesima, pedum dolor, surditas, delirium intermisit, sanguis paucus per nares erupit, sudauit;

A dauit: à febre libera. Vigesimaquarta, febris redijt, surditas rursus, pedum dolor permansit, mentis emotio. Vigesimaseptima, sudauit multum, à febre libera. Surditas defecit, pedum dolor restabat. De cætero perfecte iudicata est.

Aegrotus VIII.

In Abderis Anaxionē, q̄ decūbebat ad Thracias portas, febris acuta corripuit, lateris dextri dolor assiduus. Siccā tussim habebat, neq; expuebat primis dieb⁹. Siticulosus: isomnis. Vrinę boni coloris, multæ, tenues. Sexta, delir⁹. Ad calefactoria nihil remisit. Septima, dolorose agebat. Nā & febris augescebat, & dolores nō remit-
B tebāt, & tusses vexabāt, difficulterq; spirabat. Octaua, cubitū secui, effluebat sanguis multus, velut debebat. Remiserūt q̄dē dolores, tusses tñ siccę comitabant. Vndecima, remiserūt febres, parū circa caput sudauit. Tusses adhuc, & q̄ à pulmone ꝓdibāt, liquidiora erāt. Decimaseptima, incępit pauca matura spuere, alleuatus est. Vigesima, sudauit: à febre liber, post iudicationē alleuat⁹ ē. Erat aūt siticulosus, & à pulmone ꝓdeūtiū purgationes nō bonæ. Vigesimaseptima, febris redijt. Tussijt, eduxit matura multa. Vrinis subsidētia multa alba. Sine siti erat, bene spirās. XXXIIII. sudauit ꝑ totū: à febre liber, penit⁹ iudicatus est.

Aegrotus IX.

C In Abderis Heropyth⁹ erecte obābulās caput dolebat. Nō multo aūt tp̄e postea decubuit, habitabat ꝓpe Superiorē viā: febris ipsū corripuit ardēs, acuta. Vomitus ab initio multorū biliosorū, siticulosus, multa molestia. Vrinæ tenues, nigræ: id q̄d ī medio ipsarū pēdebat, sublime erat aliq̄n, q̄nq; nō, noctē cū labore trāsegit. Febris aliàs aliter exacerbescebat, plerūq; inordinatè. Circa decimāquartā, surditas: febres augescebāt. Vrinæ ꝑ eadē. Vigesima, multū mēte mot⁹ est, itēq; sequētibus. Quadragesima, multus sanguis ex naribus erupit: & magis ītelligebat. Surditas aderat q̄dē, sed minor: febres remiserunt. Sequētib⁹ dieb⁹ sanguis erūpebat frequenter &
D paulatim. Circa sexagesimā sanguinis eruptiones cessarūt. Coxæ aūt dextrę dolor fortis: & febres augescebant. Nō lōgo tp̄e postea dolores oīum īfernarū partiū. Cōtigitq; aut febres esse maiores, & surditatē multā: aut hæc q̄dē remittere & leuiora fieri, infernarū aūt partiū circa coxas, dolores esse maiores. Iā verò circa octogesimā oīa remiserūt. Nihil tñ defecit. Vrinę n. boni coloris, & plures subsidētias habētes ꝓdibāt, & deliria minora erāt. Circa cētesimā aluus multis biliosis turbata est, & tp̄e non modico multa talia ꝓdibāt, & rursus dysenterica cū dolore. Reliquorū verò quies erat. In summa & febres defecerūt, & surditas cessauit. In cētesima uigesima perfecte iudicatus est: febris ardens.

σεν ἄπυρος. κδʹ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. κώφωσις πάλιν, ποδῶν ὀδύνη, παρέμεινε παρακοπή. κζʹ ἵδρωσε πολλά. ἄπυρος, ἡ κώφωσις ἐξέλιπεν, ἡ τῶν ποδῶν ὑπέμενεν ὀδύνη, τὰ δ᾽ ἄλλα τελέως ἐκρίθη. Vet. Cod.

Ἄρρωστος ὄγδοος.

Ἐν Ἀβδήροισιν ἀναξίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ τὰς Θρηικίας πύλας, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν. πλευροῦ ὀδύνη δεξιοῦ συνεχής. ἔβησσε ξηρά. οὐδ᾽ ἔπτυε τὰς πρώτας* διψώδης, ἄγρυπνος. οὖρα εὔχροα, πουλλά, λεπτά. ϛʹ παράληρος. πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα, οὐδὲν ἐνεδίδου. ζʹ ἐπιπόνως. ὅ, τε γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινεν, οἵ τε πόνοι οὐ ξυνεδίδοσαν, αἵ τε βῆχες ἠνώχλουν, δύσπνοός τε ἦν. Ὀγδόη, ἀγκῶνα ἔτεμον, ἐρρύει πολλὸν οἷον δεῖ. ξυνέδωκαν μὲν οἱ πόνοι. αἱ μέντοι βῆχες, ξηραὶ παρείποντο. ιαʹ, ξυνέδωκαν οἱ πυρετοί. σμικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσεν.* ἔτι βῆχες. καὶ τὰ ἀπὸ πλεύμονος ὑγρότερα. ιζʹ ἤρξατο σμικρὰ, πέπονα, πτύειν. ἐκουφίσθη. διψώδης δὲ ἦν. καὶ τῶν ἀπὸ πλεύμονος οὐ χρησταὶ αἱ καθάρσιες. κʹ, ἵδρωσεν ἄπυρος. μετὰ δὲ κρίσιν ἐκουφίσθη. κζʹ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν. ἔβησσεν. ἀνῆγε πέπονα πολλά. οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ, λευκή. ἄδιψος ἐγένετο,* ὕπνοι. λδʹ ἵδρωσε δι᾽ ὅλου, ἄπυρος. ἐκρίθη πάντα.

*ἡμέρας. * αἱ. * ἀπύρετος. * εὔπνοις.

Ἄρρωστος ἔνατος.

Ἐν Ἀβδήροις Ἡρόπυθος κεφαλὴν ὀρθὸς ἀδὴν ἐπιπόνως εἶχεν. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον κατεκλίθη. ᾤκει πλησίον τῆς ἄνω ἀγωγῆς. πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς. ἔμετοι τὸ κατ᾽ ἀρχὰς, πολλῶν χολωδέων. διψώδης. πολλὴ δυσφορίη. οὖρα λεπτὰ, μέλανα, ἐναιώρημα μετέωρον, ὅτε μὲν, ὅτε δ᾽ οὔ. νύκτα ἐπιπόνως. πυρετὸς ἄλλοτε ἀλλοίως παροξυνόμενος. τὰ πλεῖστα ἀτάκτως. Περὶ δὲ ιδʹ, κώφωσις, οἱ πυρετοὶ ἐξέτεινον. οὖρα διὰ τῶν αὐτῶν. κʹ, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἑπομένας. μʹ, διὰ ῥινῶν ἡμορράγησε πουλύ. καὶ κατενόει μᾶλλον. ἡ κώφωσις, ἐνῆν μὲν, ἧσσον δέ. οἱ πυρετοὶ ξυνέδωκαν. ἡμορράγει τὰς ἑπομένας, πυκνὰ καὶ κατ᾽ ὀλίγον. περὶ δὲ τὴν ξʹ αἱ μὲν αἱμορραγίαι, ἀπεπαύσαντο. ἰσχίου δὲ δεξιοῦ, ὀδύνη ἰσχυρή. καὶ οἱ πυρετοὶ ἐνέτεινον. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, πόνοι τῶν κάτω πάντων. ξυνέπιπτε δὲ ἢ τοὺς πυρετοὺς εἶναι μείζους, καὶ τὴν κώφωσιν πολλὴν, ἢ ταῦτα μὲν ὑφιέναι καὶ κουφίζειν, τῶν δὲ κάτω περὶ ἰσχία, μείζους εἶναι τοὺς πόνους. Ἤδη δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν, ξυνέδωκε μὲν πάντα, ξυνέλιπε δὲ οὐδέν. οὖρα τε γὰρ εὔχροα, καὶ πλείους ὑποστάσιας ἔχοντα, κατέβαινεν. οἵ παράληροί τε μείους ἦσαν. Περὶ δὲ ἑκατοστὴν, κοιλίη πολλοῖσι χολώδεσιν ἐπεταράχθη, καὶ ἤει χρόνον οὐκ ὀλίγον πολλὰ τοιαῦτα. καὶ πάλιν δυσεντεριώδεα, μετὰ πόνου. τῶν δὲ ἄλλων, ῥαστώνη. τὸ δὲ σύνολον, οἵ τε πυρετοὶ ἐξέλιπον, καὶ ἡ κώφωσις ἐπαύσατο. Ἐν ἑκατοστῇ κʹ, τελέως ἐκρίθη, καῦσος.

Ἀῤῥωστος δέκατος.

Vet. Cod. Ἐν Ἀβδήροισι Νικόδημον ἐξ ἀφροδισίων καὶ ποτῶν, πῦρ ἔλαβεν. ἀρχόμενος δὲ ἦν ἀσώδης, καὶ καρδιαλγικός, διψώδης. γλῶσσα ἐπεκαύθη. οὖρα λεπτὰ μέλανα. β΄, ὁ πυρετὸς παροξύνθη. φρικώδης, ἀσώδης, οὐδὲν ἐκοιμήθη, ἤμεσε χολώδεα ξανθά. οὖρα ὅμοια. νύκτα δι᾽ ἡσυχίης. ὕπνωσε. γ΄, ὑφῆκε πάντα, ῥᾳστώνη δὲ ἦν. Περὶ ἡλίου δυσμὰς, πάλιν ὑπεδυσφόρει. νύκτα ἐπιπόνως. Τετάρτῃ ῥῖγος, πυρετὸς πολὺς, πόνοι πάντων, οὖρα λεπτὰ, ἐναιώρημα, παρέκρουσε πολλά. ζ΄, ῥᾳστώνη. η΄, τὰ ἄλλα ξυνέδωκε πάντα. ι΄, καὶ τὰς ἑπομένας ἐνῆσαν μὲν οἱ πόνοι, ἧσσον δὲ πάντες, οἱ δὲ παροξυσμοὶ καὶ οἱ πόνοι τούτῳ διὰ τέλεος ἐν ἀρτίῃσιν ἦσαν μᾶλλον. Εἰκοστῇ οὔρησε λευκὸν, πάχος εἶχε, κείμενον οὐ καθίστατο. ἵδρωσε πολλά. ἔδοξεν ἄπυρος γενέσθαι. δείλης δὲ πάλιν ἐθερμάνθη, καὶ οἱ αὐτοὶ πόνοι, φρίκη, δίψα, σμικρὰ παρέκρουσε. κδ΄, οὔρησε πολὺ, λευκὸν, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον. ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι᾽ ὅλου. ἄπυρος ἐκρίθη.

Ἀῤῥωστος ἑνδέκατος.

Ἐν Θάσῳ γυνὴ δυσάνιος, ἐκ λύπης μετὰ προφάσιος ὀρθοστάδην ἐγένετο ἄγρυπνός τε καὶ ἄσιτος, καὶ διψώδης ἦν, καὶ ἀσώδης. ᾤκει δὲ πλησίον τοῦ Πυλάδου, ἐπὶ τοῦ Λείου. Τῇ πρώτῃ ἀρχομένης νυκτὸς, φόβοι, λόγοι πολλοὶ, δυσθυμίη, πυρέτιον λεπτόν. πρωῒ, σπασμοὶ πολλοί. ὅτε δὲ διαλίποιεν οἱ σπασμοὶ οἱ πολλοὶ, παρέλεγεν, ᾐσχρομύθει, πολλοὶ πόνοι, μεγάλοι, ξυνεχέες. Δευτέρῃ διὰ τῶν αὐτῶν, οὐδὲν ἐκοιμᾶτο, πυρετὸς ὀξύτερος. Τρίτῃ οἱ μὲν σπασμοὶ ἀπέλιπον, κῶμα δὲ καὶ καταφορή, καὶ πάλιν ἔγερσις, ἀνήϊσσε, κατέχειν οὐκ ἠδύνατο, παρέλεγε πολλά, πυρετὸς ὀξύς: ἐς νύκτα δὲ ταύτην ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι᾽ ὅλου. ἄπυρος, ὕπνωσε. πάντα κατενόει, ἐκρίθη. Περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, οὖρα μέλαινα, λεπτὰ, ἐναιώρημα δὲ ἐπὶ πολὺ στρογγύλον. οὐχ ἵδρυτο. περὶ δὲ κρίσιν γυναικεῖα πολλὰ κατέβη.

Ἀῤῥωστος δωδέκατος.

Ἐν Λαρίσσῃ, παρθένον πυρετὸς ἔλαβεν, καυσώδης, ὀξύς, ἄγρυπνος, διψώδης, γλῶσσα λιγνυώδης, ξηρή. οὖρα, εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. Δευτέρῃ ἐπιπόνως. οὐχ ὕπνωσε. Τρίτῃ, πολλὰ διῆλθεν ἀπὸ κοιλίης, ὑδατόχροα: καὶ τὰς ἑπομένας διῄει τοιαῦτα εὐφόρως. Τετάρτῃ, οὔρησε λεπτὸν ὀλίγον, εἶχεν ἐναιώρημα μετέωρον, οὐχ ἵδρυτο. παρέκρουσεν ἐς νύκτα. ϛ΄, διὰ ῥινῶν λάβρον ἐῤῥύη πουλύ. φρίξασα, ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι᾽ ὅλου. ἄπυρος ἐκρίθη. ἐν δὲ τοῖσι πυρετοῖσι καὶ ἤδη κεκριμένων, γυναικεῖα κατέβη τότε πρῶτον. παρθένος γὰρ ἦν. ἦν δὲ διὰ παντὸς ἀσώδης, φρικώδης, ἔρευθος προσώπου, ὀμμάτων ὀδύνη,

Aegrotus X. A

In Abderis Nicodemũ ex Venere & potu febris corripuit. Initio aũt erat anxius: & cordis dolore vexabat: siticulosus, lĩgua cõbusta fuit. Vrinę tenues: nigræ. Sc̃da, febris exacerbata ẽ: horridus: anxius: nõ dormiuit, vomuit biliosa, flaua. Vrinæ siles. Nox q̃eta: dormiuit. Tertia die, remiserũt oĩa: & q̃es erat: circa solis occasus rursus moleste ferebat: noctẽ laboriose tulit. Quarta, rigor, febris multa: dolores oĩum. Vrinæ tenues & q̃d ĩ medio ipsarũ pẽdens. Sexta, mẽte multũ motus ẽ. Septima, q̃es. Octaua, alia remiserũt oĩa. Decima & sequẽtibus diebus aderãt q̃dẽ dolores, verũ oẽs minores. Exacerbatiões aũt & dolores huic ad finẽ vsq; ĩ diebus paribus magis erãt. Vige- B
sima, minxit vrinã albã, q̃ crassitudinẽ habebat & deposita nõ subsidebat. Sudauit multũ: visus ẽ sibi à febre liber esse. Vesperi verò rursus incaluit: & dolores iidẽ: horror: sitis: parũ mẽte motus ẽ. Vigesimaquarta, multã vrinã albã, multã subsidentiã habentẽ minxit. Sudorẽ multũ calidũ ꝑ totũ exudauit: à febre liber: iudicatus est.

Aegrotus XI.

In Thaso mulier morosa, ex mœrore cũ occasione, erectè obãbulãs, ĩsomnis facta est, & cibi fastidiẽs: & erat siticulosa, & anxia: habitabat autẽ ꝓpe Pyladæ ędes in Leio. Prima die, sub initiũ noctis timores, sermones multi, tristitia: fe- C
bricula tenuis. Mane cõuulsiones multæ. Quũ aũt ĩtermisissent cõuulsiones illæ multę, delirabat: turpia loquebat. Dolores multi, magni, cõtinui. Sc̃da, ꝑ eadẽ: nihil dormiebat: febris. Tertia, cõuulsiões defecerũt: Sopor aũt & ĩsomniũ grauiorẽ delatio aderat, & rursus vigilię: exiliit: cõtinere se nõ potuit: multũ delirauit: febris acuta. Ad hãc noctẽ multũ sudorẽ calidũ per totũ corpus exclusit: à febre libera: dormiuit. Penitus resipuit: iudicata est. Circa tertiã aũt diẽ vrinæ nigræ, tenues: q̃d in medio ipsarũ pendebat aliquandiu rotundum, non subsidebat. Circa iudicationem menses multi prodierunt.

Aegrotus XII. D

In Larissa virginẽ febris corripuit ardẽs, acuta: ĩsomnis, siticulosa, lingua fuliginosa, arida. Vrinæ boni q̃dẽ coloris, sed tenues. Sc̃da die, laboriose degebat, non dormiuit. Tertia, ab aluo multa ꝓdierũt aquosa, cũ virore pallida, itidẽq; sequẽtibus diebus ꝓdierũt eiusmodi tolerabiliter. Quarta, vrinã egessit tenuẽ, paucã: habebat ĩ medio pẽdẽs illud sublime, nõ subsidebat: mẽte mota est ad noctẽ. Sexta, ꝑ nares sanguis multus large fluxit, quũq; inhorruisset, sudorẽ multũ calidũ ꝑ totũ effudit: à febre libera, iudicata est. In febribus aũt & iã iudicatæ, menses tunc primũ prodierunt. Erat enim virgo. Perpetuo verò anxia erat, horrida, faciei rubor, oculorũ dolor,

A dolor, capitis grauitas: Huic non rediijt, sed iudicata est. Dolores diebus paribus.

ὀδύνη, καρηβαρική. ταύτῃ οὐχ ὑπέστρεψεν, ἀλλ᾽ ἐκρίθη. οἱ πόνοι ἐν ἀρτίῃσι. Vet. Cod.

Aegrotus XIII.

Apollonius in Abderis erectè titubãs obambulabat multo tempore. habebat autem viscera tumida, & circa hepar dolor multo tempore familiaris ipsum comitabatur; & sanè tunc etiã morbo regio tenebatur, flatuosus, coloris subalbi. Quum autem edisset ac bibisset intempestiuius carnem bubulam, incaluit parum primùm: decubuit. Lacte verò vsus cocto & crudo, multo, caprino ac ouillo, & victu malo, omnium læsiones magnæ sequutæ sunt. Nam B & febres exacerbatæ sunt, & aluus nihil memorabile de ingestis egessit. Vrinæ tenues & paucæ prodibant. Somni non aderant, inflatio mala, sitis multa, soporosa, præcordij dextri eleuatio cum dolore, extremitates vndiq; subfrigidæ, parum delirabat. Obliuio omnium quę loquebatur: mente mouebatur. Circa decimamquartam, ex qua quum riguisset incaluit, decubuit, & insanijt: clamor, turbatio, sermones multi, & rursus quies, & tunc sopor accessit, postea verò aluus turbata, multis, biliosis, meris, crudis. Vrinæ nigræ, paucæ, tenues. Multa molestia. Secessus varie habebant. Aut enim nigri, & pauci, ac æruginosi erãt: aut pingues, crudi, & mordaces. Per tempora verò vi- C debatur etiã lactosa egerere. Circa vigesimam quartam lenitas erat: & reliqua quidem in ijsdẽ perseuerabant, parũ autem resipiscebat: ex quo verò decubuit, nullius meminit. Rursus autem breui desipiebat: Omnia in peius procedebãt. Circa trigesimam febris acuta. Secessus multi, tenues: delirus, extremitates frigidæ, voce destitutus. Trigesimaquarta mortuus est. Huic perpetuo ex quo ego noui, aluus turbata. Vrinæ tenues, nigræ: soporosus, insomnis, extremitates frigidæ, delirus perpetuo, phreniticus.

Ἄῤῥωστος τρεισκαιδέκατος.

Ἀπολλώνιος ἐν Ἀβδήροισιν, ὀρθοστάδην ὑπεφέρετο χρόνον πολλόν. ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος. καὶ περὶ ἧπαρ ξυνήθης ὀδύνη, χρόνον πολλὸν παρείπετο. καὶ δὴ τότε καὶ ἰκτερώδης ἐγένετο, φυσώδης, χροιῆς τῆς ὑπολεύκου. φαγὼν δὲ καὶ πιὼν ἀκαιρότερον βόειον, ἐθερμάνθη σμικρὰ τὸ πρῶτον, κατεκλίθη. γάλαξι δὲ χρησάμενος ἑφθοῖσι, καὶ ὠμοῖσι, πολλοῖσιν, αἰγείοισιν καὶ μηλείοισι, καὶ διαίτῃ κακῇ, πάντων αἱ βλάβαι μεγάλαι. οἵ τε γὰρ πυρετοὶ παρωξύνθησαν, κοιλίη τε τῶν προσενεχθέντων οὐδὲν διέδωκεν ἄξιον λόγου: οὖρά τε λεπτὰ καὶ ὀλίγα διῄει, ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν, ἐμφύσημα κακὸν, πολὺ δίψος, κωματώδης, ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ. ἄκρεα πάντοθεν ὑπόψυχρα. σμικρὰ παρέλεγε, λήθη πάντων ὅτι λέγοι, παρεφέρετο. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀφ᾽ ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη, κατεκλίθη. καὶ ἐξεμάνη, βοὴ, ταραχὴ, λόγοι πολλοί. καὶ πάλιν ἵδρυσις, καὶ τὸ κῶμα τηνικαῦτα προσῆλθε. Μετὰ δὲ ταῦτα, κοιλίη ταραχώδης, πολλοῖσι, χολώδεσιν, ἀκρήτοισι, ὠμοῖσιν. οὖρα μέλανα, σμικρὰ, λεπτά. πολλὴ δυσφορίη. τὰ τῶν διαχωρημάτων ποικίλως. ἢ γὰρ μέλανα, καὶ σμικρὰ, καὶ ἰώδεα, ἢ λιπαρὰ καὶ ὠμὰ, καὶ δακνώδεα. κατὰ δὲ χρόνους ἐδόκεε καὶ γαλακτώδεα διδόναι. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην διὰ παρηγορίην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τῶν αὐτῶν, σμικρὰ δὲ κατενόησεν. ἐξ οὗ δὲ κατεκλίθη, οὐδενὸς ἐμνήσθη. πάλιν δὲ ταχὺ παρενόει. ὥρμητο πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον. Περὶ δὲ τριηκοστὴν πυρετὸς ὀξὺς, διαχωρήματα πολλὰ λεπτὰ, παράληρος, ἄκρεα ψυχρὰ, ἄφωνος. Τριηκοστῇ τετάρτῃ, ἀπέθανε. Τούτῳ διὰ τέλεος ἐξ οὗ καὶ ἐγὼ οἶδα, κοιλίη ταραχώδης. οὖρα λεπτὰ, μέλανα. κωματώδης, ἄγρυπνος, ἄκρεα ψυχρὰ, παράληρος διὰ τέλεος, φρενιτικός.

Aegrotus XIIII.

In Cyzico mulierẽ, quæ gemellas filias ma- D gna difficultate peperit, & non valde purgata est, primùm inuasit febris horrida, acuta. Capitis & colli grauitas cum dolore. Insomnis ab initio, taciturna ac tetrica, & non obsecundãs. Vrinæ tenues & decolores: siticulosa, anxia plerunque, aluus erroneo modo turbata, & rursus adstricta. Sexta, ad noctem multum delirabat, nihil dormiuit. Circa vndecimam insanijt, & rursus resipuit. Vrinæ nigræ, tenues: & rursus tempore interposito oleosæ. Et aluus multis tenuibus turbata. Decimaquarta conuulsiones multæ, extremæ partes frigidæ, nihil amplius intelligebat. Vrinæ suppressæ sunt. Decimasexta voce destituta est. Decimaseptima mortua est: phrenitis.

Τεσσαρεσκαιδέκατος.

Ἐν Κυζίκῳ γυναικὶ θυγατέρας τεκούσῃ διδύμους, καὶ δυστοκησάσῃ, καὶ οὐ πάνυ καθαρθείσῃ, τὸ μὲν πρῶτον ἐπῆλθε πυρετὸς φρικώδης, ὀξὺς, κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος μετ᾽ ὀδύνης. ἄγρυπνος ἐξ ἀρχῆς: σιγῶσα δὲ καὶ σκυθρωπὴ, καὶ οὐ πειθομένη. οὖρα λεπτὰ καὶ ἄχροα. διψώδης, ἀσώδης τὸ πολύ. κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης. καὶ πάλιν ξυνισταμένη. Ἕκτῃ, ἐς νύκτα πολλὰ παρέλεγε, οὐδὲν ἐκοιμήθη. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην οὖσα, ἐξεμάνη, καὶ πάλιν κατενόει. οὖρα μέλανα, λεπτά, καὶ πάλιν διαλείποντα, ἐλαιώδεα. καὶ κοιλίη πολλοῖσι, λεπτοῖσι, ταραχώδεσι. ιδ, σπασμοὶ πολλοί. ἄκρεα ψυχρά. οὐδὲν ἔτι κατενόει. οὖρα ἀπέστη. ις ἄφωνος. ιζ, ἀπέθανε φρενῖτις.

Vet.Cod.

Πεντεκαιδέκατος.

* ληΐου. Ἐν Θάσῳ Δεάλκους γυναῖκα ἣ κατέκειτο ἐπὶ τοῦ Λείου, πυρετὸς φρικώδης, ὀξὺς, ἐκ λύπης ἔλαβεν, ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεστέλλετο, καὶ διὰ τέλεος αἰεὶ σιγῶσα, ἐψηλάφα, ἔτιλλεν, ἔγλυφεν, ἐτριχολόγει, δάκρυα, καὶ πάλιν γέλως, οὐκ ἐκοιμᾶτο, ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμοὶ, οὐδὲν διήει, μικρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν, οὖρα λεπτὰ, σμικρὰ * πυρετοὶ * οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν. πρὸς χεῖρα λεπτοὶ, ἀκρέων ψύξις. Ἐνάτη, πολλὰ παρέλεγε, καὶ πάλιν ἱδρυνθη σιγῶσα. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνους. Ἑπτακαιδεκάτη, ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμὸς ταραχώδης, ἔπειτα αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει, οὐδὲν συνίστατο, ἀναισθήτως εἶχε πάντων, δέρματος περίτασις καρφαλέου. Εἰκοστῇ, λόγοι πολλοὶ, καὶ πάλιν ἱδρυνθη ἄφωνος, βραχύπνοος, κα΄ ἀπέθανεν. Ταύτῃ διὰ τέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, ἀναισθήτως πάντων εἶχεν, αἰεὶ περιεστέλλετο, ἢ λόγοι πολλοὶ, ἢ σιγῶσα, διὰ τέλεος φρενῖτις.

Aegrotus XV.

A In Thaso Dealcis vxorē, q̃ decūbebat ī Leio, febris horrida, acuta, ex mœrore corripuit. Ab initio cōtegebat, & ad finē ꝑpetuò, semper tacita manibus palpabat, vellebat, scalpebat, pilos legebat. Lachrymę, & rursum risus: nō dormiebat: ab aluo irritationes, nihil ꝑdibat, parū cōmonita bibebat. Vrinę paucę, tenues. Febres ad manū tenues: extremarū partiū frigiditas. Nona, multū delirabat. Et rursus sedata est: tacita. Decimaquarta, spūs rarus, magnus ꝑ tps. Et rursus breuispira. Decimaseptima, ab aluo irritatio turbulēta: postea verò ipsi potus ꝑcurrebāt, neq; consistebant: oīno nihil sentiebat. Cutis aridæ circūtensio. Vigesima, sermones multi, B & rursus sedata est: voce destituta: breuispira. Vigesimaseptima, mortua. Huic perpetuò ad finē vsq; erat spiritus rarus magnus. Oīno nihil sentiebat: semper contegebatur: aut sermones multi, aut tacita perpetuo: phrenitis.

Ἑκκαιδέκατος.

Ἐν Μελιβοίῃ νεηνίσκος ἐκ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων πολλῶν πουλὺν χρόνον θερμανθεὶς, κατεκλίθη, φρικώδης δὲ καὶ ἀσώδης ἦν, ἄγρυπνος, καὶ ἄδιψος, ἀπὸ δὲ κοιλίης τῇ πρώτῃ, πολλὰ κόπρανα διῆλθε, σὺν περιρρόῳ πολλῷ, καὶ τὰς ἑπομένας ὑδατόχλοα πολλὰ διήει, οὖρα λεπτὰ ὀλίγα ἄχροα, πνεῦμα ἀραιὸν μέγα, διὰ χρόνου, ὑποχονδρίου ἔντασις, ὑπολάπαρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων, καρδίης παλμός, διὰ τέλεος ξυνεχής, οὔρησεν ἐλαιῶδες. παρέκρουσεν ἀτρεμέως, κόσμιός τε καὶ ἥσυχος, δέρμα καρφαλέον καὶ περιτεταμένον, διαχωρήματα πολλὰ, καὶ λεπτὰ, ἢ χολώδεα, λιπαρά. ιδ΄, πάντα παρωξύνθη, παρεκρούσθη, πολλὰ παρέλεγεν. κ΄, ἐξεμάνη, βλητρισμός, οὐδὲν οὔρει, μικρὰ ποτὰ κατείχετο, τῇ κδ΄, ἀπέθανε φρενῖτις. Δοκέει δέ μοι προσωφελῆσαι κατὰ λόγον τὸ γενόμενον θέρος, τὰς γὰρ θερινὰς νούσους χειμὼν ἐπιγενόμενος λύει, καὶ τὰς χειμερινὰς θέρος ἐπιγενόμενον μεθίστησι, καί τοι αὐτό γε ἐπὶ ἑωυτοῦ τὸ γενόμενον θέρος, οὐκ εὐσταθὲς ἐγένετο, ἀλλ᾽ * ἄπνοον. ἐξαίφνης θερμὸν, καὶ νότιον, καὶ ἄπονον, ἀλλ᾽ ὅμως πρὸς τὴν ἄλλην κατάστασιν μεταλλάξαν, ὠφέλησεν, μέγα δὲ μέρος ἡγεῦμαι τῆς τέχνης εἶναι, τὸ δύνασθαι σκοπεῖν, καὶ περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς, ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοις, οὐκ ἄν μοι δοκέει μέγα σφάλλεσθαι ἐν τῇ τέχνῃ, δεῖ καταμανθάνειν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὡρέων ἑκάστην, καὶ τὸ νόσημα, ἀγαθὸν, ὅτι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ, μακρὸν ὅτι νόσημα καὶ θανάσιμον, μακρὸν ὅτι καὶ περιεστηκός, ὀξὺ, ὅτι θανάσιμον, ὀξὺ, ὅτι περιεστηκός, τάξιν τῶν κρισίμων, ἐκ τούτων σκοπεῖσθαι καὶ προλέγειν, ἐκ τούτων εὐπορεῖται, εἰδότι περὶ τούτων ἔστιν εἰδέναι, οὓς καὶ ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτᾶν.

Aegrotus XVI.

Adolescēs ī Meliboea, ex potationibꝰ & Venere multo tpe calefactꝰ decubuit. Horridus autē & anxius erat: īsomnis: & nō siticulosus. Ab aluo prima die stercora multa ꝑdibāt, cū multa defluxione: & sequentibꝰ multa aquosa cū virore pallida ꝑdibāt. Vrinę tenues, paucę, decolores. Spūs rarus, magnus, ꝑ tps. Præcordij intētio submollis, oblonga, ex vtrisq;. Cordis palpi- C tatio ꝑpetuo cōtinua. Vrinā minxit oleosam. Decima, sensim mente motus est: moderatusq; erat ac quietus. Cutis arida et circūdistēta. Secessus multi & tenues, aut biliosi & pingues. Decimaquarta, oīa exacerbata sunt: mēte motus est: multū delirauit. Vigesima, insaniit: iactatio: nihil mingebat: paucos potꝰ cōtinebat. Vigesima quarta, mortuus ē: phrenitis. Videt̄ porò mihi æstas illa q̃ tūc fuit, iuxta rōnem cōmoditatē attulisse. Nā æstiuos morbos hyems succedēs soluit: Et hyemales æstas succedēs trāsmutat. Quāquā ipsa ī seipsa q̃ tūc erat æstas, nō stabilis erat: sed derepēte calida, & austrina, & sine vētis. At tamē ad aliā tēpestatē trāsmutata ꝓfuit. Magnā D verò artis partē esse arbitror, etiā de his q̃ scripta sunt rectè, posse cōsideratione facere, ac iudicare. Qui.n. hoc nouit, & his vtit̄, nō videt̄ mihi ī arte multū falli posse. Oportet aūt exactè perdiscere vnāquāq; temporū cōstitutionē, & ipsum morbū. Et quid boni cōis sit in cōstitutione, aut in morbo: & quid mali cōis sit in statu, aut morbo: & qui morbus lōgus sit, & lethalis: & qui lōgus, & nō ꝑniciosus ad vitā, & qui acutus, ac lethalis: & qui acutus, & salutaris. Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum cōsiderandi, ac prædicendi facultas datur. Et harum rerum gnaros scire contingit, quibus & quando, & quomodo victum præscribere oportet.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in tertium Epidemiorum.

1 Siticulosus non. *Est inquisione dignum, quomodo cum lingua esset arida, & febris valida, tamen sitis exigua esset, an quia mens non constabat, & iccirco sitis nõ aduertebatur ab ægro, etenim à principio vsq; ad finem cum fuerit surdus, vero simile est etiam mente, non admodum valuisse, etsi quinta duntaxat cœperint manifesta turbatæ mentis indicia apparere: Nam solet prius latenter à morbis animus lædi, donec paulatim auctum malum magno impetu erumpat, & sæpe solers medicus ex hac vna sitis carentia futurum delirium præsagit.*

2 Cherionem. *Cùm in hisce libris complures referantur, qui ex multis atque intempestiuis potibus in morbos varios inciderunt, alicui forsan videri posset Hippocratis ætate homines non vsque adeo fuisse temperantes & sobrios, quemadmodum plerisque in locis Gal. docet. At contrarium potius hinc colligi licet, quòd Hippoc. tanquam raros quosdam euentus eos referat, in quibus homines ob intemperantiam ægrotarint: est enim sobrietas adeo efficax in prospera valetudine tuenda, vt quandoque dixerit Hippoc. eum, qui parum edat & bibat, nullo humorali morbo tentari.*

3 Dicebant autem. *Puto Hippocratem hoc ex relatione aliorum scripsisse, quòd minimè crederet ex sola vuarum (vt sic dicam) gustatione, tot mala oriri potuisse, Consueuit enim vulgus plerunque ea mala, quæ longo tempore in corporibus concipiuntur, quibuslibet leuibus atque nouis occasionibus tribuere ἐξ ἀθρόως, dicebat aliàs Hippoc. γίνονται νοῦσοι ἀλλ' ἀθρόως ἐκλάμπουσι.*

4 Quibus vero. *Quæ in pestifera hac constitutione contigisse symptomata narrat Hippocr. eadem quoque Thucidides in illa Atheniensi, quam & ipse ij. lib. & Lucretius vj. de Natura descripserunt, euenisse narrat, vnde vtrasque verè pestiferas fuisse conijci potest. Vtrum autem ea fuerit in qua depellenda tantum gloriæ sibi comparasse Hippoc. prodiderunt Varro, Strabo, Plutarchus, & Plinius, non oportet diligenter hoc in loco perquirere.*

5 Erat autem. *Febris verè ardentis duos characteres medici tradunt, caloris nempe magnitudinem, atque sitim inextinguibilem: Itaque febres ardentes, de quibus hoc in loco loquitur Hippoc. veræ nequaquam erant, sed communiter sic appellatæ, quemadmodum febres ferè omnes acutæ sic consueuerunt appellari, immo vero tertianam quoque in genere ardentium aliquando collocasse Gal. reperitur.*

6 Nam multi. *Id præ cæteris conditionibus solet plerunq; habere pestis, vt in hieme vix emergat, vere sese magis prodat, autumno autem omnium pessimè tractet, cum alioquin autumnus suapte natura exitialis esse soleat. Etenim in extremis frigoribus, atque æstibus, putredo neque fieri potest neque si fiat valde propagatur, quòd humiditas desit, quæ fames, & pabulum omnis putredinis est, qua etiam ratione gentes, vel nimio aeris calore percoctæ, vel nimio frigore algentes, à peste vix tentantur vnquam.*

5 Decima omnia. *Mirum est sanè quomodo hic æger, qui vsque ad decimam diem lethalia ferè semper habuit signa, non obierit nisi centesima vigesima die, aut cur morbus non sit solutus, cùm à principio ad finem aluus fluxerit. Itaque iure Hippoc. inter casus huiusce constitutionis memoratu dignos, primum locum huic tradidit. Sed multa contingunt erroribus ægrorum & adstantium, quæ cum medicos lateant, ipsis admirationẽ parere consueuerunt, vt vbi hæc eueniunt, debeat solers medicus in inuestigandis, & ægri, & ministrorum operationibus maxima vti industria.*

8 Vesperi clystere. *Clysterem infusum esse propter alui dolores rationi consentaneum est, alioquin in exacerbationibus febrium minimè quidquam mouendum esse, neque etiam cum clysteribus monuit nos Auicennas.*

9 In Abderis Nicodemum. *In venere nimia & potu cum maxime ventriculus offenditur, tum vero humores biliosi gignuntur, atque iam geniti agitantur: Quare iure factum est, vt in Nicodemo humores biliosi ad ventriculum alioqui labefactatum transmissi & anxietates & cardialgias induxerint, quæ ijs humoribus per vomitum reiectis, sunt quidem sedatæ, verum turbatio, quæ in toto corpore iam incepta erat, nondum finita.*

10 Habebat autem. *Gracè legitur ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος, quæ vox apud poetas significat eos, qui forti animo, & corde sunt, sed apud Hippocratem eos, qui viscera, vel ob inflammationem, vel ob, quid aliud tumida habent, id enim non solum docuit nos Erotianus in suo Onomastico, uerum etiam Gal. iij. lib. de rat. victus acuo. tex. ix. & xij. Sic nanque & libro eodem iij. tex. ij. dicit vinum dulce esse μεγαλόσπλαγχνον σπληνὸς καὶ ἥπατος. idest, lienem & iecur in tumorem attollere, seu eorum humores augere.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER IIII.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Liber hic Quartus in secunda classe reponendus erat, vt etiam secundus, sicut in censura factum est. libuit tamen hoc loco eum collocare, quod sic ab antiquis, & à Galeno dispositi fuerint.

Argumentum Quarti Epidemiorum.

Ægrotantes plurimi diuersis anni temporibus, & quæ circa illos contigerint symptomata copiose recensentur. Qui præterea morborum euentus, quæ iudicationes factæ fuerint exactè proponuntur.

Vet. Cod.

Ετ' ἰσημερίην καὶ μετὰ πληϊάδα, οἷα τὰ ἀνεωγόμενα καὶ βλεννώδεα, ἃ τὴν κεφαλὴν ὦξε, ἀπῆλθεν ὑπὲρ τοῦ ὠτός. Τῷ παρὰ Λεωκύδεος, ἐν ποδὶ Φανοδίκου, οἱ δάκτυλοι οἱ ἐν τῷ ποδὶ ἐπὶ τοῦ στήθεος· ὁ τμηθεὶς τὴν κνήμην, ταύτῃ μὲν καὶ ἐμελάνθη, ἦν τὸ μέγα ἕλκος, ἐν τῷ ἔξω τῆς κνήμης, καὶ ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἦκε. ἐπεὶ καθαρὸν ἐγίνετο, πλευροῦ ὀδύνη, καὶ στήθεος κατ' ἴξιν ἀριστεροῦ, καὶ πυρετοί. ἀπέθανεν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ. τὸ χολῶδες τῷ σχοινοπλόκῳ κατακορὲς, καὶ τὰ καυστικὰ καταφερομένῳ περὶ ἰσημερίην, κάτω αἷμα πολὺ διῆλθε. Γέροντι πάνυ σφόδρα ἀπεγένετο, οὐ πρόσω τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. Τῷ δὲ στιγματίῃ παρ' Ἀντιφίλου καυστικῷ κριθὲν τῇ ἑβδόμῃ χολώδει, τυφώδει, τρίτῃ μετὰ κρίσιν. ἢ οὕτως αἷμα ἔπτυσε. περιεγένετο, καὶ ὑποστροφὴ ὕστερον ἐγένετο. ἐκρίθη ὡς εἰκὸς, περὶ πληϊάδων δύσιν τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ πληϊάδων δύσιν, χολώδης εἰς μανίην. κρίσις περιεγένετο περὶ ἐνάτην ἄνευ ἱδρῶτος. Περὶ ἰσημερίην, ὁ Καλχιδόνιος ἀπὸ πυλέων μετακομισθεὶς παρ' ἀγορὴν, ῥήγματος περὶ μαζὸν δεξιὸν ὀδυνώμενος ἔπτυεν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὑπόχλωρον. γαστήρ. ἱδρὼς ἀρξάμενος ἑβδόμῃ, εἶχε τὰ πολλὰ, ἄχρις ὀγδόης, ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν, ἤρθη περὶ τὰ ὦτα οἱ ἀμφότερα. οὐκ ἀπεοικὸς ἐδόκει ἔμπυος ἔσεσθαι, οὐκ ἐγένετο. Στῆθος Ἀριστοδήμῳ ἐκαύθη. Τῷ Φιλίδος οἱ ὡς ἀπέβη ἐκ πτώματος καὶ τούτῳ. προϋπῆρχε δὲ ὀδύνη τις ἀνωτέρω. μετ' ἰσημερίας φθινοπωρινὰς, ὑποστροφαί. καὶ ἄλλως μέχρι τροπέων χειμερινῶν, μεθ' ἡλίου τοῦ θερινοῦ. Η Ἀχελώου ἑκταίη ἀπέφθειρεν αἱματώδης ἐοῦσα καὶ φρικώδης. καὶ ἱδρῶτες. κρίσις τεσσαρεσκαιδεκάτη. ὁποσάμηνον οὐκ οἶδα. ἄρσεν δὲ καὶ ἄλλο πρὸς τὰς εἰκο-

σιν

1

Ost æquinoctiũ, & post pleiada, qualia sunt erodẽtia & mucosa, q̃ caput aperuerunt, supra aurẽ prodierunt: Ei qui apud Leocydis ædes habitabat, i pede, Phanodico digiti in pede, in pectore. Qui A
2 tibiã sectus est, hac parte ẽt nigrefactus est. Erat vlcus magnũ in externa tibiæ parte, & retro ꝓdibat. quũ purũ factũ esset, lateris dolor & pectoris sinistri è directo, & febres. Mortuus est à febre. Biliosũ Restioni abũde coloratũ, & vstoria adhibenti circa æquinoctiũ, sanguis multus deorsũ ꝓdijt. Seni valde vehemẽter abscessit, B
nõ vltra quatuordecim dies. Vulnerato ab Antiphilo, vsto, iudicatio facta est die septima, bilioso stupido. Tertia, post iudicationẽ sanguinẽ spuit: supstes manebat, & recidiua facta ẽ postea. Iudicatus ẽ velut par erat, circa pleiadũ occasum primũ. Post pleiadũ aũt occasum, biliosus ad isaniã vsq;: iudicatio facta est, supuixit, circa nonã diẽ, absq; sudore. Circa ęquinoctiũ Chalcidonius à portis delatus ad forũ, ex ruptione circa mãmã dextrã dolens, spuebat aliàs atq; aliàs pallẽs subuiride. vẽter egerebat. sudor auspicatꝰ septima, tenuit plerũq; vsq; ad octauã: iudicatꝰ C
ẽ decimaquarta. Circa quadragesimã tubercula exorta ipsi circa vtrasq; aures, haud immerito putabat̃ suppuratꝰ fore: nõ factũ ẽ. Pectus Aristodemo vstũ est. Philidis filio quũ abscessus factus eẽt ex casu, & ipsi pectus vstũ ẽ. Erat aũt dolor qdã ẽt antea: post æquinoctiũ autũnale recidiuæ: & aliàs vsq; ad solstitiũ hyemale, & cũ sole ęstiuo. Acheloi vxor sexta die abortiuit, quũ esset sanguinea, & horrida: & sudores. Iudicatio facta est decimaquarta: quot mẽsiũ fuerit fętus, haud scio. Masculũ aũt ẽt aliũ ad dies viginti se

aborti-

A abortiuisse dixit, an vera dixerit nõ scio. Circa solstitiũ hybernũ aquilonares venti erãt. Morbo regio corripiebant abunde colorati, & partim horridi, partim nõ. Linguæ cõbustæ tertia die. Et turbationes circa sextã, & septimã, atq; hæ diu durãtes. Decimaquarta vẽtres resistẽtes, & in medicationibus nõ obedientes. Pro rõne febriũ et nulli sudores. Splenes quibusdã parui ad pcordia dextra extenti, & ad manũ submurmurãtes. Sãguinis fluxiones, & vrinis purgatio ac iudicatio. Multo aũt magis infra nitebãtur. nã & hoc sub illud tps corripiebat. Quibus nõ sic erat, splenes verò et eleuati, his sanguis ex sinistra nare. Solstitiũ pterierat, hyberna hyberno mõ i Aquilonaribus, paulò verò post austri

B na erant, ad quindecim dies: postea vero niues quatuordecim diebus. Circa hãc anni cõstitutionẽ, morbi regij abunde colorati vigebãt: qui nõ sincere iudicabant, recidiuabãt. Post niues, austrina succedebãt, & pluuiæ: grauedines eruperũt, & cũ febribus, & sine febribus. Cuidã verò ẽt ad dentes, qui antea ex medio doluerat: ad dextra, superciliũ, & oculos. Erãt aũt & raucosi, & fauces inflãmatę: & glãdulæ isthic spongiæ appellatæ intumescebãt: & tubercula circa aures, & maxillã mollia, & cũ febre sedabãtur. Incipientibus febricitare, fiebãt supernè, & in vtrasq; partes pleraq; horũ: & spõgię quibusdã sub autumnũ & hyemẽ. Sed & porrigines. Et 3
multę oĩbus modis abortiebãt, & difficulter pa

C riebãt. Sexta die, virgini iudicata, sexta reuerterunt: iudicata verò sunt p sextã. Oĩa in his tpibus sexta & octaua iudicabant, circa pleiadũ occasus. Meãdri cæci vxor, statim cũ pallore viride, & statim purulẽtũ spuit circa sextã: & hepa 4
tis feruor, & deorsum secessus modicus: carnopurulenta sursum pauca, alba, lata expuebat: cibum fastidiẽs. Mortua est ppe vigesimã diẽ. Ex vicinis Thestoris famula, ex vstorijs: secessu bilioso, multo: pcordio intẽso: Sexta die, ex suppressione aluus ipsi tenuia, multa, vna vice egessit: & statim sudauit, & iudicata est: & aluus substitit, eadẽ aũt hora quũ riguisset febricitauit: & rursus eadẽ hora. Thersandri vxor, quum pituita alba pdita nõ valde esset, lactãs acuta febre

D correpta est. Huic lingua cõbusta est, dũ alia cõburerent, sub hoc tps linguaq; exasperabat, velut grãdine multa. Et lubrici p os. Circa vigesimã aũt nõ pfecte iudicata est. Circa pleiadũ occasus Metrophãti filius, caput testa percussus ab alio puero, quũ puenisset ad duodecimã diem, febricitauit. Occasio aũt erat, q quũ detergeret partes circa vlcus pfricuit, & pfrigeratus est: & labia statim sunt eleuata. Attenuata est aũt cutis, multis locis vlterius ab vlcere: quũ aũt secta esset nõ tarde, neq; pus effluxit, neq; alleuatus est. Iuxta aurẽ verò videbat suppurari, in maxilla ad dextrã. Hac.n. parte ẽt vlcus erat. Postea & hoc nõ suppuratũ est, & humerus dexter suppuratus est cito. Mortuus ẽ circa vigesimã quartã.

Post

συνέφη, εἰ ἀληθέα οὐκ οἶδα. Περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, βόρεια ἦν. ἰκτεριώδεες ἐγίνοντο κατακορέως, καὶ οἱ μὲν, φρικώδεες, οἱ δὲ, οὔ. γλῶσσαι ξυγκεκαυμέναι τρίτῃ. καὶ ὄχλοι περὶ ἕκτην καὶ ἑβδόμην. καὶ οὗτοι μακρὰν ἀποτείνοντες. ιδ΄, γαστέρες ἀντεχόμεναι, καὶ ἐν τῇσι φαρμακείῃσιν οὐχ ὑπακοῦσαι. κατὰ λόγον τῶν πυρετῶν, καὶ ἀνίδρωτες. σπλῆνες ἔστιν οἷσι σμικροὶ, πρὸς ὑποχόνδρια δεξιὰ ἐντεταμένοι. καὶ πρὸς χεῖρα ὑποβορβορύζοντες. αἱμόρροοι. καὶ οὔροισιν ἡ κάθαρσις καὶ ἡ κρίσις. πολλῷ δὲ μᾶλλον, εἴχοντο κάτω. καὶ γὰρ τοῦτο ἐπελαμβάνετο ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον. οἷσι μὴ οὕτως ἦν, σπλῆνες δὲ ἐπηρμένοι. αἱμορραγίη ἐξ ἀριστεροῦ. ἥλιος ἐτράπετο. τὰ χειμέρια χειμερίως ἐν βορείοισι. μετὰ δὲ ὀλίγον, νότια ἦν. ἐφ' ἡμέρας πεντεκαίδεκα. μετὰ δὲ ταῦτα, νιφετὸς. ιδ΄ ἡμέρῃσιν. ἀμφὶ ταῦτα τοῦ ἔτεος, ἰκτεριώδεες κατακορέες. οὐ κρινόμενοι εἰλικρινέως φιλυποστροφώδεα. μετὰ δὲ χιόνας, νότια ὑπεγήγερτο. καὶ ὑέτια. κόρυζαι κατερράγησαν, καὶ ξὺν πυρετοῖσι καὶ ἄνευ πυρετῶν. ἐνὶ δὲ τινὶ καὶ ἐς ὀδόντας. ἐκ τοῦ ἀπὸ μέσου προηλγηκότι ἐπὶ δεξιὰ, καὶ ὀφρὺν, καὶ ὄμμα. ἦσαν δὲ καὶ βραγχώδεες, καὶ φάρυγγες φλεγμαίνουσαι, καὶ οἱ σπόγγοι καλεόμενοι ἀνεῖχον, καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα καὶ γνάθον ἐπάρματα μαλθακὰ, καὶ ξὺν πυρετῷ καθίσατο. Αρχομένοισι πυρεταίνειν, ἐγίνετο ἐπάνω καὶ ἐπὶ θάτερα, τὰ πολλὰ τουτέων. καὶ οἱ σπόγγοι εἰσὶν οἷσιν ὑπὸ τὸ μετόπωρον καὶ χειμῶνα, ἀτὰρ καὶ τὰ πιτυρώδεα. καὶ διέφθειραν πολλαὶ παντοίως, καὶ δυστόκεον. ἕκτῃ τῇ παρθένῳ κριθέντα: ἕκτῃ ὑποτροπίασεν. ἐκρίθη δὲ δι' ἕκτης πάντα. ἐν τούτοισι τοῖσι χρόνοισιν, ἑκταῖα, ὀγδοαῖα ἐκρίνετο περὶ πληϊάδων δύσιας. Η Μεάνδρου τοῦ τυφλοῦ, αὐτίκα χλωρὸν καὶ αὐτίκα πυώδες ἔπτυσε περὶ ἕκτην. καὶ ἥπατος ζύμωσις, καὶ κάτω ὑποχώρησις ὀλίγη. σαρκοπυώδεα ἄνω, ὀλίγα, λευκὰ, πλατέα ἀνέπτυσεν. ἀπόσιτος. ἀπέθανεν ἐγγὺς εἰκοσαίη. Ἐκ τῶν γειτόνων Θέστορος οἰκέτις, ἐκ καυσικῶν ὑποχωρήσιος χολώδεος, συχνῆς, ὑποχονδρίου ἐντεταμένου. τῇ ἕκτῃ ἐξ ἐπισχέσιος οἱ κοιλίη λεπτὰ συχνὰ ἐς ἅπαξ διῆλθε. καὶ εὐθέως ἵδρωσε. καὶ ἐκρίθη. καὶ ἡ κοιλίη ἔστη. ἐς δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, ῥιγώσασα ἐπυρέταινε. καὶ ἐς τὴν αὐτὴν πάλιν ὥρην. Η Θερσάνδρου, λευκοφλεγματώδης οὐ πάνυ ἐοῦσα θηλάζουσα, ἐπυρέταινεν ὀξύ. ταύτῃ ἡ γλῶσσα ξυνεκαύθη τῶν ἄλλων ξυγκαιομένων. ὑπὸ τὸν χρόνον τοῦτον, γλῶσσα τε ἐτρηχύνετο, ὥσπερ χαλαζώδης πυκνῷ. καὶ ἑλμίνθια κατὰ στόμα. περὶ δὲ τὴν κ΄, οὐ τελέως ἐκρίθη. Περὶ δὲ πληϊάδων δύσιας, ὁ Μητροφάντου τὴν κεφαλὴν πληγεὶς ὑπὸ ἑτέρου παιδὸς, ὀστράκῳ, καὶ ἀπογενόμενος δωδεκαταῖος, ἐπύρεσε. προφάσιος δὲ, ὅτι σμήχων ἔτριψε τὰ περὶ τὸ ἕλκος, καὶ κατεψύχθη. καὶ ἐξήρθη τὰ χείλεα αὐτίκα. διελεπτύνθη τὸ δέρμα πολλαχῇ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος πρόσω. τμηθέντι δὲ οὐ βραδέως, οὔτε πύον ἔρρευν, οὔτε ἐκουφίσθη. παρὰ δὲ τὸ οὖς ἐδόκει παραπυΐσκειν, ἐπὶ τῇ γνάθῳ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ ἕλκος. ἔπειτα τοῦτο τε οὐκ ἀπεπύει. καὶ ὁ ὦμος ὁ δεξιὸς ἐνέπυσε ταχέως. ἀπέθανε περὶ κδ΄.

Vet. Cod.

Μετὰ

Vet.Cod. Μετὰ πληιάδων δύσιας, ὁ τοὺς ἀλγήσας, περὶ εἴκοσιν, ὕστερον ἄφωνος. τὰ ἐπὶ δεξιὰ τε ἀκρατής. ἀπύρετος ἵδρωσε. δεξιὸν οὖς, δεξιὸς ὀφθαλμὸς, ἐστήκει οὐ κάρτα. καὶ ἐφείλκετό τι ἐκ τοῦ κάτω μέρεος. ἀριστερὰ δὲ ἴλλαινεν αἰνῶς ὁ ὀφθαλμὸς ὀδυνώμενος. τράχηλος σκληρὸς ἀπεγένετο. τρίτην ὥρην ἴσως ὠδυνήθη ὕστερον. Μετὰ πληιάδων δύσιν ὁ θεράπων ὁ τοῦ ἀττικοῦ, ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενος, τυφλώδης ἱδρύθη. ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφλομανίῃ. ἐς ἰσχία καὶ σκέλεα ἦλθεν ὀδύνη. ἐπαύετο, ποσταῖος οὐ γινώσκω. ταύτην τὴν ὥρην φρικώδεες. ἐμετώδεες. καὶ μετὰ κρίσιν ἀπόσιτοι. καὶ χολώδεες. καὶ σπλῆνες μεγάλοι. σκληροί. ὀδυνώδεες. καὶ αἱ μορραγικοί. τοῖσι δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην μετὰ πληϊάδων δύσιας, ἐκ ῥινῶν αἷμα χολῶδες ἐπὶ σπλήνοισιν. Ἐν Κρανῶνι τῇ Νικοστράτου ληφθείσῃ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἔφθασεν, αὐτίκα ἀκρατέα τραχήλου καὶ τῶν ἄλλων, καὶ σῖτος ἐγκατεκλείσθη μέχρι δεκάτης. πνεῦμα πυκνόν. σμικρόν. ἀκρασίη. ψηλαφῶσα δακτύλους. παραλέγουσα. ἱδρῶτες. εἱλκύσθη ἐπὶ τὰ δεξιά, τράχηλος, στόμα, ὄμμα, ῥίς. οὔρων ὑπόστασις λευκή, ὀροβώδης. ἑτέρη λευκή. ξυσματώδης ἄλλη. ὑπόχλωρος. λεκιθώδης. ταύτῃ ἔστιν ὅτε, ὡς πιμελῶδες ἐφίστατο τοῦτο ἀθρόον οὐκ ἐπιπολὺ διεσκεδασμένον, οἷον τὸ ἐναιώρημα διεστηκός. οἷον ἔξωθεν ὠΐου, οὐ τὸ ὑφιστάμενον ἔπειτα οὐρεῖται, καὶ τὸ μέν τι τοιοῦτον. τὸ δὲ ἱδρύμενον, ἄλλο τοιοῦτον ὀλίγον, ἐπὶ πλατὺ διεσκεδασμένον. ἄλλο τεταραγμένον. ἕτερον τοιοῦτον. ἐναιώρημα, νεφέλιον ὑπομέλανος, δοκέοντος πάχος ἔχειν. χαῦνον δὲ ἄλλο λεπτόν. ἄλλο ἐναιώρημα λεπτὸν τοιοῦτον, ἄλλο οἷον ἵππου. ἄλλο, οἷον τὰ ζοφώδεα. ὁ πρῶτος παρενεχθεὶς, μειράκιον. τούτῳ οὖρον καθαρὸν λεπτόν. πάντων διαχώρησις, λεπτή. πολλή. ἄχολος. γλῶσσα τρηχεῖη πάνυ, πυρετὸς περικαής. ἄγρυπνος. κοιλίη κυρτή. οὗτος παρέκρουσεν οἶμαι ὀγδόῃ, τρόπον τὸν ἀκόλαστον. ἀνίστατο. μάχεσθαι. αἰσχρομυθέειν ἰσχυρῶς, οὐ τοιοῦτος ἐών. τούτῳ ἀθρόων οὔρων πολλῶν ἐλθόντων. λεπτῶν δὲ ἐπισχέσιος, ὕπνος ἐγένετο ξυνεχὴς καὶ ἱδρὼς, κρίσιμος δοκέων δὲ οὐ τοιοῦτος. ἴσως περὶ δεκάτην. ἔπειτα δὲ ἐμάνη τε αὖθις, καὶ ἀπέθανε ταχέως, ἑνδεκαταῖος. προφάσιος οἶμαι τοῦ πιεῖν ἄκρητον συχνὸν, πρὶν ἐκμανῆναι. ὀλίγα ἔτεα αὐτῷ, εἴκοσι ἐγγύς. Τοῦ φθινοπώρου, ἤμεσε χολὴν μέλαιναν, ἡ Εὐμένεος. καὶ αἱ ὀδμαὶ δὲ πρόδηλοι. καὶ οἱ φρικώδεες πυρετοί. καὶ αἱ καρδιαλγίαι χολώδεες. βραχέα ἀνεμοῦσα, καὶ τὸ ἑλμίνθιον. διαχωρήματα λεπτὰ πάντα τὸν χρόνον πρὸ πληϊάδων δύσιος. ἔληγον περὶ αὐτὰς, αἵ τε αἱμορραγίαι. καὶ βραχύτεροι οἱ πυρετοί, καὶ ὑποστροφώδεες αὐτίκα, βραχέησιν ὑποστροφῇσι. καὶ ἀπόσιτοι. καὶ ἐφθοί. καὶ ἀσώδεες. καὶ καρδιαλγέες. καὶ θηριώδεες ἐν τῇσι κρίσεσι. καὶ ῥιγώδεες, καὶ χολώδεες. Μειράκιον ξένον, τρίτῃ αἷμα ἐκ ῥινῶν πολύ. καὶ τετάρτῃ. καὶ πέμπτῃ. ἕκτῃ ἵστατο κοσμίως. παρέκρουσεν. ἑβδομαῖος γαστὴρ ἐστήκει. κωματώδης ἦν ὑποστροφῇ τριταίῳ. διέλιπε. γαστὴρ ἀντεχομένη. οὖρον

ἐκ

Post pleiadũ occasum is q aurẽ doluit, circa vigesimã diẽ, postea voce destitut⁹ ẽ, & dextrarũ partiũ ĩpotens: sine febre sudauit: dextra auris, dexter ocul⁹, cõsistebãt nõ valde, & attrahebat qd ex ĩfernã parte: A sinistris aũt distort⁹ ẽ oculus grauiter dolẽs, collũ durũ factũ est, tertia hora postea quã doluit. Post pleiadũ occasum, seruus Attici à quartana correptus, stupidus sedatus est. Alius eodẽ tpe vera stupida insania ex phrenitide, ac lethargo mixta, correptus ẽ. Ad coxas & crura venit dolor, quieuit: quoto die, haud scio. Eodẽ tpe horridi, vomentes, & post iudicationẽ cibũ auersantes, & biliosi, & splenes magni, duri, dolorosi, & sanguinis eruptiones. Quibusdã verò eodẽ tpe post pleiadũ occa- A

5 sum, ex naribus sanguis biliosus ob splenes. In B
Cranone vxorem Nicostrati correptã decimaquarta die, statim occupauit ĩpotẽtia colli, & a-

6 liarũ partiũ, & cibus ĩclusus fuit vsq; ad decimã. Spũs dẽsus paruus, ĩpotẽtia, palpãs digitis, delirãs: sudores distracta sunt ad dexterã partẽ, collũ, os, ocul⁹, nasus. Vrinarũ subsidẽtia alba, eruũ referẽs, alia alba, alia ramẽtosa, cũ pallore subuiridis, farinã lẽtiũ referẽs: Huic qñq; velut adiposum quiddã superstabat, atq; hoc aceruatũ nõ multũ dispersum, velut qđ in medio ipsarũ pẽdere solet disparatũ, velut extrinsecus ex ouicula, postea vero etiã nõ subsidẽs, mingebãt: & alia quidẽ talis erat, alia subsidẽs, alia talis modice ad latitudinẽ dispersa, alia cõturbata, alia talis. Qđ in medio vehi solet, nubeculę subnigrę C sitę, q̃ putaref crassitudinẽ habere. Laxũ aũt aliud tenue, aliud tenue tale, aliud velut equi, aliud velut sunt caliginosa. Qui primus delatus est adolescẽs, huic vrina pura tenuis. Oĩum secessus tenuis, mult⁹, sine bile: lingua valde aspera. Febris adurẽs, ĩsomnis, alu⁹ gibbosa. Hic mẽte motus ẽ octaua arbitror die, pteruũ ĩ modũ, exurgebat, pugnabat, turpia fortiter loquebat, quũ talis nõ eẽt: Huic quũ vrinę multę tenues pdijssent, ex suppresiõe, somnus obort⁹ est cõtinuus, & sudor, q iudicatorius esse putabat, ex quo talis erat forte circa decimã diẽ. Verũ postea rursus insanijt, & breui mortuus ẽ vndecima die. Occasionẽ fuisse puto q meracũ multũ bibisset, priusq̃ insaniret. Paucos habebat annos, D ppemodũ viginti. Eumenis vxor autũno vomuit bilẽ atrã. Sed & odores manifesti erãt, & febres horridæ, & cordis siue osculi vẽtris dolores: biliosa pauca vomebat, & lũbricũ. Secessus tenues p oẽ tps. Ante pleiadũ occasum desinebant statim sanguinis eruptiones, & breuiores erãt febres, ac statim reuertẽtes breuibus recidiuis, & cibũ auersantes, & velut excocti, et anxij, & cor dolẽtes, & ferini in iudicationibus, & rigore affecti, & biliosi. Adolescẽs peregrinus erat, cui tertia die sanguis ex naribus multus fluxit, itẽq; quarta, ac quĩta. Sexta, cõpositè cõsistebat, mẽte motus ẽ. Septima die, aluus substitit: soporosus erat. Recidiua tertia die, aluus enim

cessauit.

A cessãuit. Vrinã nõ vidi. Circa iudicationẽ, velut debebat. At vero circa pleiadũ occasum, austrina, & pluuiæ erãt: & tũc adolescẽs mucosa, sub biliosa, viscosa, multa recrementa egerebat: febris vehemẽs cõtinua, lingua arida. Sexta iudicatus est. Septima rursus inuasit, dimisit eadem die, cum tremore. Auris sinistræ fluxio viscosa, crassa die sexta. Puero ab vlcere phagedęna eroso, dẽtes inferni, & ex supernis ac infernis anteriores emergebãt, cauitatẽ habebãt. Quibus os ex palato discedit, his medi⁹ cõsidet nasus. Quibus vero superni dentes anteriores, his latus est summus nasus. Qui quintus dẽs ab anteriorib⁹ numerat, quatuor radices habet, singulis parib⁹ ad vtrũq; vicinũ dẽtẽ cõnexis, extremitatibus,
B oĩbus ad internã partẽ reflexis. Circa tertiũ dentẽ suppurationes plures q̃ iuxta alios oẽs. Et ex naribus fluxiones crassæ, & à tpibus dolores ex hoc maxime fiunt. Corrodit hic maxime quintus, ex medio quidem nodũ habebat vnũ, duos aũt anterius. Paruus primus, intrinsecus iuxta duos corrodebat. Septimus, radicẽ vnã crassam, acutã habebat. Atheniensi puero masculo doluit à sinistra parte infernus dens, à dextra supnus: Huius auris dextra suppurata est, dũ nõ amplius doleret. Post pleiada clemẽs cœlum, nubilosum, & caligines: iudicationes quintanæ, & sextanæ ac septimanæ. Iã verò ẽt diuturniores: febres recidiuãtes, & qñq; erroneę, & cibũ auersantes, & biliosæ: & dysenteriæ cibũ fastidien-
C tes, febriculosæ. Circa pleiadũ occasum, austrina fortiter erãt: sanguinis eruptiones & febres tertianæ naturã referẽtes, & lenes. Qui in sutrina decũbebat, sanguinẽ abunde biliosum è naribus effudit. Secessus modicus: iudicatus est septima cũ rigore. Seruus in extrema caupona, quarta die, sanguinẽ è narib⁹ effudit: multa statim nugabat, aluus renitebat. Pręcordiũ dolorosum, durum. Ad subditã glandẽ sexta die, subierunt mala, cũ pallore viridia. Septima, mane iactatio: clamor multus: venarũ pulsationes circa vmbilicũ. In acutissimis febribus pulsus densissimi, & maximi. Quale est ad vesperã exacerbari, tale erat in oĩ morbo. Cæterũ ad principia, cõsiderãdæ sunt ẽt exacerbationes, & an citius
D redeãt, & cõtinuitas, & anni tps. Post pleiadum occasum, austrina. Quæ quinta die iudicabant, itermissa vna repetebat. At vero squamoso mõ exasperata, pustulosa erãt, velut Acẽthio Lapyto. Circa pleiadũ occasum, subscabra, & aspera erãt pruriginosa, nullas lacrymas emittentia: & magis quidẽ hoc tpe: sed & impetiginosa turgẽtia. Hæc erãt ĩ Pythodori vxore, & Capelio, cũ febre: sub cuius initiũ ferè Pythodori vxori coxæ impotẽtes. Post pleiadũ occasum horrores: sanguinis è naribus eruptiones. Sutor qdã septima iudicatus est, vna ĩtermissa, altera redijt. rursus quarta iudicatus est: Alius ex his q̃ à Leocyde venerãt, septima iudicatus est: Alius quarta: Moschus nona. Largus sanguis ex sinistra, modicus

οὐκ οἶδα. περὶ κρίσιν οἷον ἔδει. περὶ δὲ πληϊάδων Vet. Cod.
δύσιας, νότια καὶ ὑέτια ἦν, κατὰ τότε μειράκιον. μυξώδεα. ὑπόχολα. πέπονα ὑπεχώρει. γλίσχρα. συχνὰ διαχωρήματα. πῦρ συνεχές. γλῶσσα ξηρή. ἐκρίθη ἑκταῖος. ἑβδομαῖον αὖθις ἔλαβεν. ἀφῆκεν αὐθημερὸν, τρόμῳ. ὠτὸς ῥεῦμα κατ' ἀριστερὸν. γλίσχρον. παχὺ ἕκτῃ. Τῷ παιδίῳ τῷ φαγεδαινωθέντι, ὀδόντες οἱ ὑποκάτω. καὶ τῶν ἄνω. καὶ τῶν κάτω οἱ ἐμπρόσθιοι, ἀνέπλεον. ἔγκοιλον εἶχον ὀστέον. ὧν μὲν ἐκ τῆς ὑπερῴης ἀπέρχεται, μέση ἵζει ἡ ῥίς. ὧν δὲ οἱ ἄνω ὀδόντες οἱ ἔμπροσθεν, πλατεῖα ἄκρη ἀριθμεύμενος. ὁ πεμπταῖος ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν, τέσσαρας ῥίζας κατὰ δύο συνεζευγμένας, ὡς πρὸς ἑκάτερον τῶν γειτόνων ὀδόντων, ἄκρας ἀποκεκαμμένας εἰς τὸ ἔσω μέρος πάσας, παρὰ τὸν τρίτον ὀδόντα, ἀποπυήματα πλείω, ἢ παρὰ τοὺς ἄλλους πάντας. καὶ τὰ ἐκ ῥινῶν παχέα ῥεύματα. καὶ ἀπὸ κροτάφων ὀδύναι ἐκ τούτου μάλιστα γίνονται. ἐσθίεται οὗτος, μάλιστα ὁ πέμπτος. ἐκ μέσου μὲν κόνδυλον εἶχεν. δύο δὲ ἔμπροσθεν ὁ μικρὸς, πρῶτος, ἔνδοθεν κατὰ τοὺς δύο ἐβέβρωτο. ῥίζαν μίαν παχεῖαν ὀξεῖαν εἶχεν ὁ ἕβδομος. Τῷ ἀθηναίῳ δὲ παιδίῳ ἄρσενι ὀδὼν ἐπ' ἀριστερὰ κάτω ἄνω, ὁ ἐπὶ δεξιὰ τούτου, οὖς δεξιὸν ἐνεπύησεν, οὐκ ἔτι ἀλγέοντος. μετὰ δὲ πληϊάδα, εὔδιαι ἐπινέφελοι. καὶ ὁμίχλαι. κρίσιες, πεμπταῖαι, καὶ ἑκταῖαι, καὶ ἑβδομαῖαι, ἔτι δὲ καὶ μακρότεραι. ὑποστροφώδεες οἱ πυρετοί. καὶ ἐς τὸ πλανώδεες. καὶ ἀπόσιτοι. καὶ χολώδεες. καὶ δυσεντερίαι, ἀπόσιτοι. πυρετώδεες. περὶ πληιάδων δύσιας, νότια ἰσχυρὰ ἦν. αἱμορραγίαι. καὶ τεταρταιοφυέες. καὶ ἠπιαλώδεες, ὁ ἐν τῷ σκυτείῳ ἡμορράγησε κατακορής. διαχώρησις ὀλίγη. ἐκρίθη ἑβδομαῖος ῥίγει. Ὁ παῖς ὁ παρὰ τὸ ἔσχατον καπηλεῖον, ἡμορράγησε τεταρταῖος. πολλὸν αὐτίκα ἐφλυήρει. γαστὴρ ἀντίσχετο, ὑποχόνδριον ὀδυνῶδες σκληρόν. πρὸς βάλανον ἑκταίῳ ὑπῆλθεν κακὰ χλωρά. ἑβδόμῃ πρωῒ, ῥιπτασμός. πολλὴ βοή. φλεβῶν σφυγμοὶ παρ' ὀμφαλόν. ἐν τοῖσιν ὀξυτάτοισι τῶν πυρετῶν, οἱ σφυγ-
7 μοὶ πυκνότατοι καὶ μέγιστοι. οἷον τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι, τοιοῦτον ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ. πρὸς τὰς ἀρχὰς δὲ καὶ οἱ παροξυσμοὶ, καὶ τὸ πρωΐτερον σκεπτέον. καὶ τὸ συνεχέον. καὶ τὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Μετὰ πληιάδων δύσιας, νότια. πέμπτῃ κρινόμενα διαλίποντα, μίαν λαμβάνει. τὰ δὲ φολλικώδεα ἐπιφλεκταινόμενα, οἷα τῷ Ακανθίῳ Λαπύτῳ. περὶ δὲ πληιάδων δύσιας, ὑποψωρώδεα καὶ τρηχέα τὰ κνησμώδεα οὐκ ἐπιδακρύοντα. μᾶλλον μὲν ταύτην τὴν ὥρην. ἀτὰρ καὶ τὰ λειχηνώδεα ἐξαιρόμενα. ταῦτα ἦν οἷ, τῇ Πυθοδώρου καὶ τῷ καπηλίῳ ξὺν πυρετῷ ἅμα ἀρχομένῳ. σχεδὸν τῇ Πυθοδώρου ἰσχία ἀκρατέα. Μετὰ πληιάδων δύσιας, φρικώδεες. αἱμορραγικοὶ ἐκ ῥινῶν. ὁ μέντοι σκυτεὺς ἐκρίθη ἑβδομαῖος. μίην διαλιπὼν, μίην ἐλάμβανεν. αὖθις τετάρτῃ ἐκρίθη. ἄλλος τῶν παρὰ Λεωκύδεος, ἐκρίθη ἑβδόμῃ. ἄλλος, τετάρτῃ. Μόσχος ἐνάτῃ. λαῦρον ἐξ ἀριστεροῦ. βραχὺ δὲ, ἐκ

Vet. Cod. ἐκ δεξιοῦ μυκτῆρος. περὶ τὰς ιδ΄, ἐς κρίσιν ἣ ἔδει ἀρξαμένα παροξύνετο. ἁμαρτάδες βρωμάτων ιζ΄ ἐγένοντο. περὶ τὸ οὖς ἐπὶ δεξιὰ σμικρὸν ἔσωθεν σκληρὸν. ἔξωθεν σμικρὸν χαῦνον, ὀδυνῶδες. οὐδὲν ἐπεδίδου. ιθ΄, ἐπεγένετο νυκτὸς. τοῖσι πάνυ χολώδεσιν ἐμπύοις μάλιστα ὅλω ἴκελη ἡ κάθαρσις. οἷον ὁ τὴν σικύην προσβαλλόμενος. ἐπεὶ ἐς τὸ ἰσχίον ὀδύνη τούτῳ ἐς σκέλος κάτω ἦλθε. καὶ ῥήισεν. Ὁ ἀπὸ τοῦ κεραμέου ἵππου καταπεσὼν, ᾧ οὐ προσεβλήθη αὐτίκα σικύη. ἐκαύθη ἔσω. καὶ κ΄, ἐπαλιγκότησεν. αἱμορραγικὰ. καὶ τρυγώδεα. καὶ ἐσθιόμενα. Ἡ Τενεδίη τεταρταίη ἀπέφθειρεν, ὡς ἔφη τριηκοσταῖον ἄῤῥεν. γαστὴρ ὑγρὰ λεπτά. ξυνεκαύθη γλῶσσα. κρίσις τεταρταίη. Μετὰ πλειάδων δύσιας, σπληνώδεα. καὶ μέχρι πέμπτης ἔῤῥει. ἐκρίθη. ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι, οὖρον, οἷον ὀρόβων πλύμα, ὅμοιον αὐτὸ ἑωυτῷ. ἔπειτα καθαρόν. ὑποστροφή. διέλιπέ τε καὶ τῷ Μεγάρεος, πλὴν αἷμα οὐκ ἐῤῥύη. οὖρον οἷον τὸ Ἀντιγένεος, λευκὸν παχὺ ὅμοιον. Ἡλίου χειμερινέων τροπέων, ἄστρον οὐ σμικρὸν. πέμπτῃ δ΄ ὕστερον ἑκάστων σεισμός. Ἡ τ΄ ἐν Περίνθῳ ἡ μὲν ἀσθματώδης. Ἡ Ἀντιγένεος, ἡ οὐκ εἰδυῖα εἰ ἔχει, ἐρυθρὰ ἐπιφαινόμενα. ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε γαστὴρ σμικρὴ ἄλλοτε μεγάλη. βήσσουσα γὰρ οἴομαι, ἐτύγχανεν. ὁδοιπορῆσαι θᾶσσον. μὴν ἦν ὄγδοος. ἱδρύθη προπυρεταίνουσα. Ἡ δὲ τοῦ Ἀπημάντου ἀδελφεοῦ γυνὴ, ἀπέφθειρεν ἑξήκονθ΄ ἡμερῶν, ὡς ἔφη, ἑβδομαίη, θῆλυ. περὶ δὲ ἐνάτην ἐθορυβήθη. μετὰ δὲ κρίσιν, τὰ δεξιὰ ἤλγει. ὡς ἂν ὑπὸ ἀποστροφῆς αὐτὴ εἶχε ταχέως, καὶ ἀπέφθειρεν. ἑτέρη λευκοῖς θυγατέρα ἔτικεν. ἑτέρη ἐρυθροῖς, ὡς ἔδει. φρικώδεες. ἀσώδεες. ἀπόσιτοι. ὑποστροφώδεες. χολώδεες. αἱμορραγικοί. ὑπόσπληνοι. ὀδυνώδεα τρόπον, ἐκ τῶν ἀριστερῶν οἱ πλεῖστοι. Τῇ Ἀπημάντου, ἡ στραπτο ταύτῃ, τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιόν. τὸν δὲ κενεῶνα, ἐπὶ τὰ ἕτερα. Ἡ Ἀριστοφῶντος θυγάτηρ, τῇ τρίτῃ καὶ τῇ ε΄, ἐπυρέτηνε. ξηρὴ διετέλη πλεῖστα. γαστὴρ μέντοι ταραχώδης ταύτῃ. δύσκριτα. ὑπὲρ τριήκοντα ἐπαύσατο. φλυκταίναι μὲν ἐκ κόπων οὐ κάρτα ἰσχυρῶν. ἀφικνεῦνται ἐς ἑβδόμην, ὑποπέλιοι. ῥῖγος τῇ ὄπισθεν τοῦ Ἡρῴου παιδίσκῃ ἐγένετο. αἱ δὲ λευκαὶ μεγάλαι, οὐδ΄ αὐταὶ πάνυ χρησταὶ τῶν κατοχέων καὶ ὑπνωδέων, καὶ μὴ ξυμπιπτόντων καὶ χολῆς ἀντεχομένης. καὶ ἢν ὑγρὴ ἢ ἡ σκληρὴ, οὐ ξυμπίπτοντες. Ζωΐλου τοῦ τέκτονος, τρομώδεες. σφυγμοὶ νωθροί. οὔρησις καὶ κοιλία μετρίως ἀχρόως. ἥτρου ἔντασις ἑκατέρωθεν ἐς ἰθὺ, μέχρις ὀμφαλοῦ ξὺν ὀξεῖ. ἀπόσιτος. διψώδης. Ἡ παρὰ Τηκομαίῳ Ἀγορανόμου θυγάτηρ, ἐν γαστρὶ ἀσήμως ἀρξαμένη δευτέρου ἔμετος φλεγματώδης, ὁτὲ δὲ χολώδης, ἔῤῥυξε, χαλεπῶς ἔτεκε, τελέως ἐκαθάρθη. ἔμετος ὁμοίως μέχρι τριηκοστῆς. ἔπειτα γαστὴρ ἐταράχθη, καὶ ὁ ἔμετος ἐπαύσατο. Λειτουργίη, γυναικεῖα οὐκ ἐγένετο. δύο ἐτέων χειμῶνος ἔσχεν αἱμοῤῥοΐδας.

modicus è dextra nare. Ad decimáquartá, ad A
iudicationē, si quatenus debebat ab initio exacerbarent. Delinquentes circa edulia decimaseptima fiebát. Circa aurē in dextra parte tuberculū, paruū intus durū, foris paruū, laxū, dolorosum, nihil remittens, decimanona noctu factū est. Valde biliosis suppuratis, purgatio sepiæ atramento maxime similis. Qui cucurbitá affixit, quū in coxa esset dolor, huic ad crus deorsum venit, & melius habuit. Qui in Ceramico ab equo lapsus est, cui nō statim cucurbita affixa est: vstus est intro, & vigesima die recruduit malū: sanguinis eruptiones fœculentæ, & erodentes. Tenedia quarta die abortiuit masculū, vt dixit triginta dierū: aluus liqda, tenuia egessit, lingua combusta fuit, iudicatio quarta die. B
Post pleiadū occasum lienosa, vsq; ad quintū diem, fluebant, iudicata sunt. Cuidá septima die, vrina velut erui lotura, similis ipsa sibijpsi, postea pura recidiua. Intermisit etiá Megaris filio, verū sanguis nō fluxit. vrina velut Antigenis alba, crassa, similis. Circa solstitiū hybernū, sydus nō paruum, quinta & sexta, postea terræ motus. Quæ in Perintho morabatur anhelosa,
8 Antigenis vxor, q̄ nō sciebat an prægnás esset, menses cōparentes rubri. Venter aliàs atq; aliàs paruus, aliàs magnus: Tussiens semper, velut si celerius iter pfecisset. Mensis erat octauus, sedata est prius febricitás. Apemáti fratris vxor, septima die, abortiuit fœmellá velut dixit, sexaginta dierum. Circa noná, turbata est: post iu- C
dicationem, dextras partes dolebat, velut à recidiua. Hęc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædá in albis mēsibus filiá peperit. Alia in rubris, velut conueniebat. Horridi, anxij, cibum auersantes, recidiuátes, biliosi, sanguine manátes, subsplenici, doloroso mō plurimi ex sinistris affecti. Apemáti vxori hac parte oculus distortus est dexter, ad alterá vero partem lateris mollitudo. Aristophōtis filia tertia & quinta, febricitauit, sicca plerūq; perseuerauit. Venter tñ huic turbatus, ęgre iudicatio fiebat: vltra triginta dies, cessauit. Pustulæ ex lassitudinibus nō valde fortibus, perueniūt ad septimá liuidę. Rigor ancillæ retro. Heroū obortus est. At ve- D
rō albæ magnæ, neq; ipsæ valde bonæ, graui sopore pressorū, & somnolentorū, & nō cōsidentium, & bile renitente: & siue lubrica, siue dura fuerit aluus, nō cōsidentes. Zoili fabri pulsus tremuli tardi: vrina & alui secessus moderate decolor: pectinis distentio vtrinq; in directū, vsq; ad vmbilicū, cū febre acuta, cibū auersans, siticulosus. Filiæ ædilis apud Tecomæū, quum oscurum esset ipsi q̄ vterum gestaret, secundi mensis initio erupit vomitus pituitosus, aliquádo vero biliosus; difficulter peperit, pfecte purgata est. Vomitus similiter vsq; ad trigesimam diem perseuerauit: postea vēter turbatus est, & vomitus cessauit. Liēteria; mēses nō prodibát: per duos annos hyeme habuit hæmorrhoïdas.

A Duos fratres Cecropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, subfeculenta, edulia ex sanguine cõfecta colore referentia, ea ex spumosis bile abunde coloratis viridia erãt. Qui asinum 9 ex pacto eleuauit, statim febricitauit. Tertia, & quarta, & quinta, & septima, & octaua, sanguis erupit: iudicatus est: aluus lubrica. Vir metallicus: pcordiũ dextrũ intentũ, splen magnus, aluus intenta, subdura, spirituosus, decolor: Huic ad genu sinistrũ, recidiua: p totũ iudicatus est. Temenæ filius habebat quid spũs, vt viridantis palloris esset ad dorsum, ad manus viridãtis palloris. Maritus Lechus puerperæ apud Sitodochũ arquato morbo infestatus, ad quẽ septima die ingressus sum, octaua moriebat, neq; mingens,

B neq; egerẽs. Præcordia magna & dura, & spũs densus. Hic moriẽs ne frontẽ quidẽ sudore humectauit prę dolore. Huius vxor eiecit fęmellã septimestrem, septima die. Apparuit aũt quarta die. Hãc à principio quidẽ pedũ dolor tenebat. Desinente vero febre, spũs nõ est solutus, sed intus relictus: dolor ad manus & brachiũ. Recidiua per lõgissimũ tps corripuit eos quibus vrinæ ante iudicationẽ suppressæ fuerãt. Quæ erat apud Temenen ipsius soror, cũ rigore iudicata est. Quum aũt viridãs pallor cito desineret, manus & humeri doluerũt: horũ aũt cessante dolore, caput: oculorũ palpebræ supnæ eleuatæ sunt, & lachrymæ pfluebãt: reliqua nõ noui: iudicata est primũ, septima die. Menã-

C dri vinitor filr, verũ aluus ab initio tenuia egerebat: postea suppressa est itemq; vrina: iudicata est, nõ riguit septima die: qm aluus antea turbata fuit. Potamonis filio aluus nõ egerebat septima die: duobus diebus ante iudicationẽ non riguit, quapp neq; vrina supprimebatur. Dens Hegesistratio, cui suppuratio iuxta oculũ, suppuratus est iuxta extremũ, & rursus sanatus est oculus, & fm nares pus descendit crassum. Iuxta gingiuã carũculæ paruæ rotũdæ abscesserũt. Huic circa tertiã diẽ, suppuratio affutura putabat, postea auertebat. Derepẽte vero intumuit maxilla & oculi. Quibus abscessus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & sanguinẽ ex naribus fundunt. Sed & quibus ad au-

D res fiunt. Fortassis aũt & abscessus ad articulos magis, nõ tñ clare noui. Rigores tremulis, pcordij intentio. Menses apparuerunt decimaseptima, iudicatio fiebat ita ppetuò. Si tñ nõ sic intus permãsissent, iudicabant tertia, qdã quinta, qdã septima. Hegesistratio postremi duo dẽtes parte inter se cõtigua corrodebant, postremus habebat supra gingiuã duo nodos, vnũ iuxta cauernã, alterũ ex altera parte: qua vero parte duo nodi erãt, ibi radices latę sites singulis parib⁹ coincidebant, ad alterã partẽ medietas vna rotũda. Mulier cui sanguis è narib⁹ erupit iiij. & vj. Septima iudicata est: rubicũda erat. Mulieri ex capite fortiter grauatę, iudicatio facta ẽ circa vigesimã: vigesima, pcordia æstuosa. Septima die,

Οἱ δύο ἀδελφεοὶ, οἱ τοῦ Κέκροπος οἰκεῖοι, οἷσι τὰ μέλανα κατ' ἀρχὰς δίνει, ὑπότρυγα, καρυκοειδέα. ἐκ κατακορέων ἀφρωδέων* χολώδεα ἦσαν. Ὅς τὸν ὄνον ἐκ συνθήκης ἦρεν, ἐπυρέταινεν αὐτίκα. τεταρταίῳ ἡμορράγησεν. δ, καὶ ε, καὶ ζ, καὶ η, ἐκρίθη κοιλίη ὑγρή. Ὁ ἐκ μετάλλων, ὑποχόνδριον δεξιὸν ἐντεταμένον. σπλὴν μέγας, καὶ κοιλίη ἐντεταμένη ὑπόσκληρος, πνευματώδης, ἄχροος, τούτῳ ἐς γόνυ ἀριστερὸν, ὑποστροφή. δι' ὅλου ἐκρίθη. Ὁ Τημένεω εἶχέ τι πνεύματος ὡς χλοειδὴς ἐς νῶτα ἐς χεῖρας χλοώδης. Ὁ τῆς λεχοῦς ἀνὴρ, ὁ παρὰ τὰ Σιτοδόκου, ὁ ἰκτεριώδης, πρὸς ὃν ἑβδομαῖον ἐσῆλθον, ὀγδόη ἀπώλετο. οὔτε οὐρέων, οὔτε διαχωρέων. ὑποχόνδρια μεγάλα καὶ σκληρά. καὶ πνεῦμα πυκνόν. οὗτος ἀπολλύμενος, οὐδ' ὑπὸ πόνου, ἐνότισε τὸ μέτωπον. ἡ τούτου γυνὴ, ἐξέβαλλε θῆλυ ἑβδόμη ἑβδόμῳ μηνί. ἐφάνη δὲ τετάρτη. ταύτην μὲν ἐν ἀρχῇ, ποδῶν ὀδύνη εἶχε. λήγοντος δὲ τοῦ πυρετοῦ, πνεῦμα οὐκ ἐλύθη, ἀλλ' ἐγκατελείφθη ἐς χεῖρας ὀδύνη, καὶ βραχίονα, ὑποστροφὴ διὰ μηκίστου ἔλαβεν οἷος ἐπέσχητο οὖρα πρὸ κρίσιος. Ἡ παρὰ Τημένεω ἀδελφὴ, ξὺν ῥίγει ἐκρίθη. τοῦ χλοώδεος δὲ λήγοντος ταχέως, χεῖρες καὶ ὦμοι. τούτων δὲ ληγόντων, κεφαλῆς. ὀφθαλμῶν τὰ ἄνω βλέφαρα ἐπήρθη, καὶ ἐδακρυρρόει. οὐκ οἶδα τὰ λοιπά. ἐκρίθη περὶ ζ, τοῦ πρώτου. Ὁ δὲ Μενάνδρου ἀμπελουργὸς ὡσαύτως. πλὴν γαστὴρ κατ' ἀρχὰς λεπτὰ ἐδίδου, ἔπειτα ἔστη, καὶ τὸ οὖρον ἐκρίθη. οὐκ ἐρρίγωσεν ἑβδόμη ἡμέρη, ὅτι ἡ γαστὴρ προεταράχθη. Ὁ Ποταμῶνος, τούτῳ κοιλίη οὐ δίνει ἑβδομαίῳ. πρὸ κρίσιος δύο ἡμέρας οὐκ ἐρρίγωσε. διὰ τοῦτο, οὐδὲ τὸ οὖρον ἔσχετο. Ὁ ὀδοὺς τοῦ Ἡγησιστρατίου, ὅτῳ ἀπόστημα παρ' ὀφθαλμὸν, καὶ ἀπεπύησε παρὰ τὸ ἔσχατον. καὶ αὖθις ἐξιήθη ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ κατὰ ῥῖνας πύον ἦκε παχύ. παρὰ τὸ οὖλον, σαρκία σμικρά, στρογγύλα ἀπῆλθε. τούτῳ παρὰ τὸν τρίτον ἐδόκει ἀποπυήσειν. ἔπειτα ἀπετρέπετο. ἐξαίφνης δὲ ᾤδησεν ἡ γνάθος, καὶ ὀφθαλμοί. Οἷσιν ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστάσιες ἐν καύσοις. ἐξέρυθροι γνάθους, καὶ αἱμορραγικοί. Ἀτὰρ καὶ οἷσι παρὰ τὰ ὦτα ἐξίν. Ἴσως δὲ καὶ ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα μᾶλλον, οὐ μὴν σάφα οἶδα. τὰ ῥίγεα, τρομώδεσιν, ὑποχονδρίου ἔντασις. γυναικεῖα ἐπεφάνη δεκάτῃ, καὶ ἑβδόμῃ ἐκρίθη διὰ τέλεος. εἶχε μὴν οὕτως ἐνέμεινεν, ἐκρίθη τρίτῃ. ἄλλῃ πέμπτῃ: ἄλλῃ ἑβδόμῃ ἐκρίθη. Τῷ Ἡγησιστρατίῳ οἱ δύο ὀδόντες οἱ ἔσχατοι, τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐβεβρῶντο. ὁ ἔσχατος εἶχεν ἄνωθεν τοῦ οὔλου δύο κονδύλους, ἕνα μὲν κατὰ βρῶμα, ἕνα δὲ ἐπὶ θάτερον: ᾗ δὲ οἱ δύο, ταύτῃ ῥίζαι πλατεῖαι ἴκελοι ἐκ δύο ξυνέπιπτεν ἐπὶ τὰ ἕτερα. μία ἡμισία, πρὸς στρογγύλη. Γυναικὶ, ἢ ἡμορράγησε δ, καὶ ς, ἑβδομαίη ἐκρίθη, ἐξέρυθρος. Γυναικὶ καρηβαρικῇ, ἰσχυρῶς ταύτῃ ἐκρίθη περὶ εἰκοστήν. Εἰκοστῇ καυσώδης ὑποχόνδρια. Ἑβδόμῃ οὐ κάρτα

Vet. Cod. *χολοώδες.

Vet. Cod. οὐ κάρτα ἡμοῤῥάγησε. διαχωρήματα λεπτά. ἐς ὀφθαλμὸν δεξιὸν, περὶ ὀγδόην. ἀνδρὶ ταυτά: πλὴν ἑβδόμη ἐκρίθη. ὑποσπλήνιος ἐς τὰ ἀριστερά. Ὀγδοηκοσταίῳ, καὶ χρονιώτερα τούτῳ τὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἴσως ὅτι ὕστερον τῆς κρίσιος, καὶ ὅτι πολλά. Η Μενέω ἀδελφὴ πνευματώδης ὑποχόνδρια, καὶ ἐντεταμένα ἐφάνη διὰ χρόνου. εἰ δὲ καὶ εἶχε νήπιον, οὐκ οἶδα. γαστὴρ τὰ πρῶτα ἑστηκῦα, καὶ ἐμετώδης τότε: ἔπειτα οὐκ ἔτι. γαστὴρ γὰρ διήει πολλὰ γλισχρόχολα, ὑποχόνδριον οὐκ ἐκώλυεν. ια, ἐς τὸν μέγαν τῆς δεξιῆς, φλεγμονὴ, κατάῤῥηξις. καὶ ὑπεχώρει ἀνωτέρω. τούτου γινομένου, βελτίων ἐγένετο. καὶ γὰρ καταφορὴ ἧσσον καὶ πυρετός. καὶ τινὶ καὶ εὐπνοωτέρη, ὅτι ἄνω ἤμει ἔμετον κακόν. Ἑξκαιδεκάτῃ, ἰσχνὸν ἐγίνετο, καὶ πνεῦμα πυκνόν. καὶ πυρετὸν. ἀπέθανεν. αὕτη ἐπύρεξε πρὸ τῆς ἀποστάσιος. ἑβδόμη μετὰ τὴν ἀπόστασιν ἀπώλετο. ἦν καὶ αὕτη τοῦ ἐξ ἐρυθροῦ τρόπου. Ο παῖς ὃς ἦν τῆς γυναικὸς τῆς τοῦ Απημάντου ἀδελφῆς, ὑποχόνδρια μεγάλα. καὶ σπλὴν πνευματώδης. διαχώρησις, γλισχρόχολος. ὑπόκοπρος. κοπιώδης. ἐξ ἔργων εἰκοσταῖος ἐς πόδας. καὶ κρίσις ἦρα τοῖσι κοπιώδεσιν ἐς ἄρθρα. καὶ οὐκ ἐς ὀφθαλμόν. τὰ ὑποχόνδρια δὲ ἐντεταμένα ἦν. καὶ δὴ καὶ ἦν τι βηχίον ξηρὸν ἡσυχῆ. τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν, ὑποστροφώδεα. καὶ τὰ ἐν αὐτῇσι τῇσι νούσοισι ἀποκρινόμενα, πτύαλον προπεπαινόμενον. ἡ γαστὴρ ἀκρασίαι, καὶ ταυτά. Απημάντῳ, ᾧ τὰ ἐν τῇ ἕδρῃ ἀλγήματα ἐν τῷ δεξιῷ κενεῶνι, καὶ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν κάτωθεν ὀλίγον. καὶ ἐκ δεξιοῦ πρὸ τοῦ ἀλγήματος, προούρει αἱματῶδες. ἔληξε τρίτῃ. καὶ ὁ τέκτων ἐπὶ τὰ ἕτερα, ἐκ τῆς αὐτῆς ἰξύος. καὶ οὗτος προούρει αἱματῶδες. λήγοντος δὲ ἀμφότεροι, ὑποστάσεις εἶχον. καὶ τοῦτο τρίτῃ. ἐπεχλιαίνετο δὲ πλεῖστα Απήμαντος. ὁ ἕτερος οὐκ ἐνόει, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ Νικοστράτῳ προσεγίνετό τι τὰ ὕστατα ἐκ τῶν δεξιῶν. κατώτερον ἢ οἷσι ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι. πρόμακρα δὲ πρὸ τοῦ κενεῶνος, μέχρι πρὸς ὀμφαλὸν ἀμφοτέροισιν. Η γραίη ἡ κατὰ Σωσιλέω λευκοφλέγματος. κνῆμαι σκληροῖσιν οἰδήμασι, λευκοῖσι, φολιδώδεσι, καὶ πόδες, ἧσσον δέ. ἦν δὲ καὶ ἐν τοῖσι κάτω τῶν μηρῶν. τοῖσι δὲ πολλοῖσι δυσέξοδον τοῦτο. ἀτὰρ καὶ ὀσφύϊ καὶ λεπτόγαστρος. ὑποχόνδρια ὑπολάπαρα. πνευματώδεες δὲ οὐ κάρτα. ἦν δὲ ληγόντων τῶν πλείστων, μελέτη καὶ ἄλλη ἦν ἐγλαυκώθη ἡ ὄψις. ταύτῃ μὲν τῶν ὀμμάτων, ἡσυχώτερα δή τι σμικρὸν ἦν. ἰσχίου δὲ καὶ σκέλεος, ὑστερικὰ ἦν, δοκέοντα ἀλγήματα εἶναι. προστεθεμένη εὐῶδες ἐξ ἀλήτου καὶ μύρου, ξυνέβη ταχέως ἀναδωθῆναι καὶ τελευτῆσαι. χρόνος τῇ ἐς ὀφθαλμοὺς ἀποστάσει, ἐνιαυτός. περιομφακώδης, ᾧ καὶ τὰ ἐξανθήματα ἐξετάκη οὐ τελέως: ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συρμάτων τοιαῦτα.

Εν

ma die, non valde ſanguis è naribus erupit. Seceſſus tenues, ad oculum dextrum circa octauam. Viro eadem, verum ſeptima iudicatus eſt. Sublienoſus è ſiniſtra parte. Huic octogeſima die, & diuturniores oculi affectiones: fortaſsis quoniã poſt iudicationẽ, & quia multæ. Vxor Temenæ ſpirituoſa præcordia, & intenta menſes per tempus apparuerunt. An vero etiam infantem aliquem habuerit, haud ſcio: aluus primum ſuppreſſa, & tunc vomebat, poſtea non amplius: aluus enim multa viſcoſa ac biliosa egerebat: præcordium non impediebat. Vndecima ad magnum dextræ digitum inflãmatio, alui egeſtio etiam penitus procedebat. Quibus contingentibus, melius habebat. Nam & in ſomnum delatio minor erat, & febris: & quodammodo facilius ſpirabat, quoniam ſupra malum vomitum vomuerat. Decimaſexta ſenſim factus eſt ſpiritus denſus, & febris: mortua eſt. Hæc febricitauit ante abſceſſum. Septima, poſt abſceſſum perijt. Erat & hæc rubicunda. Filius mulieris ipſius Apemanti ſororis: præcordia magna & ſplen, ſpiritus, ſeceſſus amaræ bilis, aliquantulo ſtercore ammixto, laſſus ex operibus. Vigeſima die, ad pedes, & iudicatio certe laſsis ad articulos, non ad oculum: præcordia vero erant intenta, & ſanè erat etiam tuſsicula quædam modice ſicca. Quæ relinquuntur poſt iudicationem, recidiuam faciunt: & in ipſis morbis quæ excernuntur, ſputum, præmaturum, alui ſeceſſus, intemperies, & ſimilia. Apemãtus cui dolores in ſede, in dextri lateris mollitudine, & iuxta vmbilicum paulo inferius, & è dextra parte: ante dolorem vrinam cruentã mingebat, deſijt tertia die. Et faber in altera parte, ex eadem in directum, & hic quoque vrinam cruentam eijciebat. Quæ vbi ceſſaſſet ambo ſubſidentias in vrinis habebant, & hoc tertia die. Apemantus autem plurimum fouebatur. Alter vero non ſentiebat, niſi in dextra parte. Et Nicoſtrato accidit aliquid iuxta vltimas partes à dextris, inferius quàm quibus in ſiniſtris: longe vero ſubter lateris mollitudinẽ, vſque ad vmbilicum vtriſq;. Anicula apud Soſileum alba pituita referta: tibiæ duris tumoribus, albis, laxis: itemq; pedes, verum minus. Erãt autem & in pedibus infra femora, etiamſi pleriſque difficilis huc exitus patet: imò & in lumbis: & venter tenuis erat, præcordia ſubmollia, ſpirituoſa non valde. Erat autem deſinentibus plurimis, etiam alia cura vbi glauci facti erant oculi. Atque oculorum quidem cura paulo moderatior erat. Coxæ vero ac cruris affectiones vterinæ erant, quum dolores eſſe putentur. Appoſito enim ſubditicio medicamento odorato, ex farina & vnguento, cõtigit vt breui diſcuterentur ac deſinerent. Tempus autem abceſſus ad oculum, annus. Circumcirca durus fuit, cui etiã puſtulæ non perfecte contabuerunt. Sunt autem & à diſquamatis talia.

Serius

A B C D

A Seruus in Hippolochi villa, cui in præcordijs vtrinq; quid collectũ erat durum, & fulgorem aliquantulũ habens inferne, qualis erat in fabri ferrarij vxore hydropica: cui tenuia recremẽta progressa partẽ aliquam euacuauerũt. Erat aũt & hoc ipsum ad dextrum, planum quiddam, supra ea quæ circumferentiam habent eleuatũ. Huic vmbilicus ex natiuitate denigratus erat, & vlcus profundũ fiebat, & vmbilicus non valde cicatricem contrahebat. & pudendum summa parte denudatũ erat, quum non statim tale fuisset, neque cõnatum, & adhuc magis fiebat. Hic plurimum vomebat: febris, cibi fastidium: sanatus est. Verum circa septimam à decubitu diem (nam & antea ægrotarat) aquam multam
B bibens, & fortasis aliter contẽnens, iactabatur & aliquantulũ conuellebatur. Desinente autẽ cõuulsione, citra animaduersionem extinctus est. Ante hoc vero vrinã aceruatam minxit, & flatus cũ crepitu prodierunt, & supernæ partes minime sunt euacuatæ. Quum aũt mortuus esset, statim etiam & illæ fortiter emollitæ sunt, & reliquæ rubefactæ sunt, velut à flagris per totum corpus, excepta ea parte vbi tumor ille maxime eleuatus erat, & multum quoque calidus erat. Cuidã vero in Abderis deorsum erupit. Cuidam autem anteriore parte intumescebat sine febre. Tumor ad contactum suppurato similis erat. Famulæ anhelosæ, quum vasa menstruum sanguinem funderẽt, anhelationes illæ
C cessabant: febris fiebat: mamma sinistra superne suppurata est: & ab initio etiã auris. Olympiodori famulæ sanguis ex sinistra nare: & iudicata est ad vigesimã, quemadmodum etiã febricitantibus: & secessus quales etiã æstate populariter grassati sunt, & quales Hipponactis. Hyle famula Aristidis, octaua die, in pharmacorũ purgatione, inferne signa habuit, qualia facile ferunt: & si nõ præter rationẽ debilitantur, & neque spumosa, neque subsanguinolenta, sed qualia sunt oua, velut Heraclidæ vxor purgata est multũ, & facile tulit. Quæ in Bulagoræ villa depurgata erat, cœpit febricitare ex splene (qui vero dextrũ hypochondriũ habent, non quidẽ sublime, verùm intentũ, hi & magis rubicundi
D fiunt) rubicunda quum esset, aluũ in principio turbatam habuit: expectabam ad oculum decubitum. Huic septima die, salsuginosa lacryma mordax ex oculis prodijt, & secundũ nasum, & fauces, & aurem sinistrã. Decimaquinta, sudauit cũ rigore, non iudicabatur ante rigorem, pallida facta est valde, & faciei circuntensio ac cõtractio. Aurẽ è directo splenis ac lateris dolebat. Pueris ventres turbati, & tusses siccæ: qñq; ad humerum suppuratio fiebat in tusibus, posterioribus diebus. Fullo collum, caput, septima manus torpida. Nona, crus torpidũ, tussis cessauit. Cui maxilla distracta fuit, in quinto mẽse in vẽtre distracta erat ad sinistrã partẽ. In Cranone Lycino Grãmatico, ex febre biliosã

Ἐν τῇ Ἱππολόχου κώμῃ, παῖς ᾧ ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισι τὸ περιλαμβανόμενον περὶ ἀμφότερα ἦν τ' αὐτοῦ, σκληρὸν δὲ καὶ κάτωθεν ἔχον ὑπόλαμψιν ἐμφερῆ τῇ τοῦ χαλκέως, τῇ ὑδερωώδεϊ, ἣ λεπτὰ ἐλθόντα, μέρος τι ἐλάπαξεν. ἦν δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο πρὸς τοῦ δεξιοῦ ὁμαλόν τι ὑπερεξηρμένον, τῶν ὑπό τι περιφέρειαν ἐχόντων. τούτῳ ὁ ὀμφαλὸς ἐκ γονῆς ἐμελάνθη, καὶ ἕλκος βαθὺ ἐγένετο, καὶ ὁ ὀμφαλὸς οὐ μάλα οὐλὴ ἐγεγόνει. καὶ τὸ αἰδοῖον, ἀκρόψιλον ἐγεγόνει, οὐ τοιοῦτον αὐτίκα ἐὸν, οὐδὲ ξυγγενικὸν. ἔπειτε μᾶλλον ἐγίνετο, οὗτος ἀνήμει τὰ πλεῖστα. πυρετὸς, ἀποσιτίη, ὑγιάνθη. Περὶ δὲ ζ' ἀπὸ τῆς κατακλίσιος, πρόσθεν γὰρ προέκαμνεν, ὕδωρ τε πολὺ πίνων, καὶ ἴσως ἄλλως ὑποκατεφρόνει. ἐρριπτάζετο καί τι ἐσπᾶτο. λήγοντος δὲ τοῦ σπασμοῦ, ἔλαθεν ἀποσβεὶς. πρὸ δὲ τούτου, οὔρησεν ἀθρόον. καὶ φῦσαι διῆλθον ἐν βρώμῳ. καὶ τὰ ἄνω οὐκ ἐλάπαξεν οὐδέν. ἀπογενομένου τε εὐθέως, κεῖνα τε ἐλαπάχθη ἰσχυρῶς, καὶ τ' ἄλλα διεφοινίχθη, ὡς μάστιξι πᾶν τὸ σῶμα, πλὴν τούτου ἧ μάλιστα τὸ ἔξαρμα ἦν. καὶ θερμὸς ἐπὶ συχνὸν ἦν. Ὧ δ' ἐν Ἀβδήροις ἐῤῥάγη κάτω. Ὧ δ' ἔμπροσθεν ἀνῴδει ἀπυρέτῳ: τὸ δὲ ἔπαρμα φαινόμενον, ἴκελον ἐμπύῳ ἦν. Ἀσθματώδει οἰκέτιδι. ἔνθα ὅταν ἐπαγγεῖα ἡμορράγησε. τοῖσι ἐπιμηνίοισιν ἐγένετο δὲ ἄσθματα. ἐκεῖνα ἐπαύσατο. πυρετὸς ἐγένετο. μαζὸς ἐνεπύησεν ἀριστερὸς ὕπερθεν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς καὶ οὖς. Τῇ Ὀλυμπιοδώρου παιδίσκῃ, αἷμα ἐκ τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐκρίθη ὡς εἰκοσταίῃ, οἷα καὶ τοῖσι πυρεταίνουσι. καὶ διαχωρήσιες, οἷαι καὶ τοῦ θέρεος ἐπιδήμησαν καὶ οἷα Ἱππώνακτος. καὶ Ὕλη οἰκέτις ἡ Ἀριστίδου ὀγδόῃ ἐν τῇ τῶν φαρμάκων καθάρσει. κάτω σημεῖα, οἷα εὐφόρως φέρουσι, κἂν μὴ παρὰ λόγον γνοῦται. καὶ μήτε ἔπαφρα, μήτε ὕφαιμα, ἀλλ' οἷα ὠὰ ἐστὶν, οἷα Ἡρακλείδεω. ἐκαθάρθη πολλὰ. καὶ ῥηιδίως ἔφερε. Τῇ ἐν τῇ Βουλαγόρεω κώμῃ, ἀποκαθαρθείσῃ, ἤρξατο πυρεταίνειν ἐπὶ σπλῆνι. ἔχουσιν δὲ καὶ δεξιὸν ὑπό τι. μετέωρον μὲν οὔ, ἐντεταμένον δέ. οὗτοι καὶ ἐξέρυθροι γίνονται, μᾶλλόν τι ἐξέρυθρος ἐοῦσα. κοιλίην ἐν ἀρχῇσι τεταραγμένην. προσεδεχόμην ἐς ὀφθαλμὸν σκῆψιν. ταύτῃ ἑβδόμῃ ἁλμῶδες ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἦλθεν δάκνον δάκρυον, καὶ κατὰ ῥῖνα, καὶ κατὰ φάρυγγα. καὶ οὖς ἀριστερόν. πεντεκαιδεκάτῃ ἴδρωσε σὺν ῥίγει. οὐκ ἐκρίνετο πρὸ τοῦ ῥίγεος. ἐχλωρίασε κάρτα. καὶ προσώπου περίστασις, καὶ σύμπτωσις. τὸ οὖς κατ' ἴξιν τοῦ σπληνὸς, καὶ τοῦ πλευροῦ ἤλγει. τοῖσι παιδίοισι, γαστέρες ταραχώδεες, καὶ βῆχες ξηραί. ἐς ὦμον ἔστιν ὅτε ἀπεπύει ἐν τῇσι βήχεσι τῇσιν ὑστέρῃσιν. Ὁ κναφεὺς, τράχηλον, κεφαλήν. ἑβδόμῃ, χεὶρ ναρκώδης. ἐν τῇ θ' σκέλος ναρκῶδες. βὴξ ἐπαύσατο. ἡ τὴν γνάθον ἐρυθεῖσα ἐν πέμπτῳ μηνὶ ἐν γαστρὶ εἵλκυτο ἐς τὰ ἀριστερά. Ἐν Κράνωνι Λυκίνῳ γραμματικῷ ἐκ πυρετοῦ χολώδεος,

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἐπὶ σπληνὸς καρυβαρίη, ἐκέρχα κατὰ σπλῆνα. ἐν χείλεσιν ἀμφοτέροισιν ἕλκεα, ἔνδοθεν, στρογγύλα, σμικρά. ἔπειτά τι καὶ αἷμα ἐκ τοῦ κατ᾽ ἴξιν σμικρὸν ἐῤῥύη. Τῇ οἰκέτιδι, ἣν νεώνητον ἐοῦσαν κατεῖδον, ἦν τὸ σκλήρωμα ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐὸν μέγα. οὐ κάρτα ὀδυνῶδες, καὶ γαστὴρ μεγάλη καὶ περιτεταμένη. οὐκ ἰκέλη ὑδατώδει, καὶ τ᾽ ἄλλα λιπαρή. καὶ οὐ πάνυ δύσπνοος. ἄχροος δέ. γυναικεῖα ἑπτὰ ἐτέων οὐκ ἐληλύθη. ἐγένετο δυσεντεριώδης, καὶ οὐ τεινεσμώδης. καὶ ὑπὸ ταῦτα, ὀδυνῶδες τὸ ἐν τῷ δεξιῷ ἦν. καὶ πυρετοὶ γλίσχροι. καὶ οὐ πρόσω ἑπτὰ ἡμερέων, καὶ κοιλίη ἐταράχθη. ἠλεκτρώδης. ὑπόγλισχρος. ὑπέρπολλος ἐς ἡμέρας τινὰς ὑγιής. καὶ γυναικεῖα μετὰ ταῦτα ἐγίνετο. καὶ κατὰ τὴν γαστέρα, λαπαρά. καὶ χρῶμα εὔχροον, καὶ παχὺ ἦν αὐτῷ. Ἡ Μίνωος ἡ ἐκ τομῆς πιεσάντων ἐσφακελίσθη, καθισαμένου ἐς πλεύμονα, ἐπεσήμαινε βραχέως, ἥσησι παρῆν, καὶ ἄλλο τι ἐς ἔνδον. τὰ ἐντεθέντα ἐς τὴν τρίτην ἢν πυρετήνωσιν. ἢν μὲν λυθῇ ἡ ὀδύνη, παχέα κατὰ τὸν μυκτῆρα ῥεῖ. ἢν δὲ μήτε ὀδύνη, μήτε ὁ πυρετὸς, λεπτὰ καὶ ἴσως πυρώδεα. οἷον τὸ μὲν λεπτὸν Ἡγησίππῳ ἐς νύκτα προσθεμένῳ. τὸ δὲ παχὺ, τῷ ἐν τῷ Κορίνθῳ εὐνουχοειδεῖ, τῷ Κελευρέος, ἦν. περίπειροι αἱ ἐπὶ τῇσι νούσοισιν ἀποστάσιες, εἰ κρίνουσι σημεῖον. ἢν πυρώδεα ἐόντα, μὴ πυρετήνωσι, καὶ δύσφορα ἐόντα, εὐφόρως φέρωσιν. οἷον τὰ ἐπὶ τῇ ἕδρῃ, Χάρωνι. τῷ δὲ Λεαμβίῳ ἑλκώδεος ἐντέρου δοκέοντος εἶναι, ἐν δυσεντερίῃ φαρμακευθέντι, ὦμος καὶ ἕδρη ἀφηλκώθη ἀπυρέτου ἐν ἀριστερῷ. Ὁ ἀπὸ τῶν φυσέων μετεωριζόμενος, ἐπῆρτο καὶ ὑπήλγει κενεῶνι. τούτῳ γάλα πλεῖον καὶ ἀκρητέστερον πιόντι καὶ ἐπικοιμηθέντι, αὐτίκα ναυσίη καὶ θέρμη ἐγένετο. ἔπειτα ἀπιόντι, καὶ ἀντὶ σιτίων ἐσχαροπέπτων κριμνῶν ἀποφαγόντι, συνέστη ἡ γαστὴρ, καὶ πυῶδές τι ἐπεξήγεν. ἕδρης δὲ ἐπιφλεγμηνάσης, ἀπύρετος καὶ ἀνώδυνος ἦν ἱκανῶς. τοῦτο λέγω. Ὁ ἐν τοῖσι λιθίνοισι προπύλοισι πρέσβυς, ὀσφὺν ἤλγησε. καὶ σκέλεα ἄμφω: καὶ θάτερον κατέβαινεν ἐπὶ μηρούς. καὶ ποτὲ κνήμας, καὶ ποτὲ γούνατα. ἐγχρονιζούσης μάλιστα, πολλαὶ παλινδρομαὶ ἐγεγένοιντο. οἴδημα ἐν ποσὶν, ὀσφύϊ, κνήμῃ, βραχεῖς βουβῶνες, γαστὴρ σκληρὴ, καὶ ἔντασις ἦτρου ἡ πᾶσα, καὶ ὀδυνώδης τὰ πλεῖστα εὑρέθη ἔχων, καὶ κύστιν σκληρὴν καὶ ὀδυνώδεα, καὶ βλαστήματα, καὶ θέρμαι. ὅτι τοῖσι ὄμμασι, τοῖσιν οὔασι, τῇσι ῥισὶ, τῇ χειρὶ αἱ κρίσιες, καὶ τ᾽ ἄλλα οἷσι γινώσκομεν. Ὁ ἀσθενέων ἢ ἱδρῶν, ἢ θίγων, ἢ ὀσφρανθεὶς, ἢ γευσάμενος, τὰ δ᾽ ἄλλα γνοὺς, τρίχες. χροιὴ, δέρματα, φλέβες, νεῦρα. μύες. σάρκες, ὀστέα, μυελὸς, ἐγκέφαλος, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ αἵματος σπλάγχνα, κοιλίη. χολὴ, οἱ ἄλλοι χυμοί. ἄρθρα καὶ μετὰ ταῦτα ἤλγηκει παρ᾽ οὖς. ταὐτὸν σύστρεμμα. ἀδένος οὐκ ἐπιψαύοντος, ὀστέον οὐκ ἀποπυοῦν. καὶ τοῦτο ἐμολύνθη, καὶ τότε εὐθὺς ἐπυρέτηνε. σφυγμοὶ, τρόμοι, σπασμοὶ, λύγγες, ἀμφίπνευμα, ἄφοδοι. οἷσι γινώσκομεν,

τοῖσιν

ex splene, capitis grauitas: stridebat secundum A
pulmonē, in labijs vtrisq; vlcera, intus rotūda, parua: postea etiā sanguinis quid ex nare è directo manauit. Famulæ quā recēs emptam vidi, cui duricies in dextris erat magna, nō valde dolorosa & venter magnus ac circumtensus: non similis hydropicæ, & aliàs pinguis ac mollis, & nō valde difficulter spirans, verū decolor: Mēses septē annis non prodierant, facta est dysenterica, & nō tenesmo tētata. Et sub hęc durities in dextra dolorosa erat: & febres tenues: & nō vltra septem dies, etiam aluus turbata est, secessus electrū referens, subuiscosus, multus ad aliquot dies. Sanata est, & menses postea prodierunt: & partes ſm ventrē molles fiebant, & corpus boni coloris ac crassum ipsi erat. Minois B
vxor ex sectione, pressa ab eā administrantibus durius, marcorē ac corruptionē incidit, malo ad pulmonē deueniēte, breui significationem de se dedit quotquot diebus supererat: erat & aliud quiddā intrinsecus. Quæ induntur in nares si febricitarint, si quidē solutus fuerit dolor, crassa per nares effluūt: Si vero neq; dolor, neque febris, tenuia: & fortassis feruida: Veluti tenue quidē Hegesippo, quū ad noctē quid indidisset: Crassum vero illi in Corintho eunucho simili, Celeuris filio erat. Maturi ī morbis abscessus an iudicēt, signū est, si dum feruida sunt mala, nō febricitarint: & dū molesta sunt, facile portarint: Velutq in sede acciderūt Charoni. Leābio vero quū intestinū vlcerosum esse pu- C
taretur, in dysenteria pharmacis curato humerus & sedes vlcerata sunt in sinistra parte, citra febrē. Cui à flatibus laterū mollitudo eleuabat, & aliquātulū dolebat, huic, quū lac vberius & meracius bibisset, & insuper dormijsset, statim nausea & calor accedebat: deinde ignē incendēti, & pro cibis farinā crassiorē in craticula coctā comedēti, aluus substitit: & purulentum quiddā egessit. Quū aūt sedes esset inflāmata, sine febre & sine dolore sufficiēter erat, hoc assero: Senex ī lapideis vestibulis, lūbos doluit, & ambo crura, et vtriq; dolores descendebāt ad femora, et qñq; tibias, et aliqñ ad genua: et quū diutissime durarēt, recursiones multæ fiebāt: tumor in D
pedibus, lūbis, tibia: breues inguinū tumores, vēter durus, et totus pectē intensus ac dolorosus. Plerunq; cōpertus est ēt vesicā durā habere ac dolorosam: et papularū eruptiones, et calores oculis, auribus, naribus, manu. Iudicatiōes, et alia per q̄ cognoscimus de ipso ægro, an sudet, aut tāgat, aut aliquid olfecerit, aut gustauerit, itemq; alia cognoscunt. Pili color, cutis, venæ, nerui, musculi, carnes, ossa, medulla, cerebrū, et à sanguine viscera, vēter, bilis, alij humores, articuli: et postea an doluerit iuxta aurē iuxta ipsā collectū tuberculū, glādulā nō attingēs, os nō suppurās, et hoc disparuit, et tūc statim febricitauit. Pulsus, tremores, cōuulsiones, singultus, circūspiratio, secessus, per q̄ cognoscimus.

Suppuratis

A Suppuratis oculis, & dum erumpunt, vlcera magna fiunt, & dum secantur, profunda: & vtroque modo oculi vlcerantur. Aristeas ex pago Amphilochi quarta die, mente motus est: aluus subuiridia egerebat, & somni salubres, albicantis coloris. Quibusdam ab initio subtremuli digiti, & labia vbi loquerentur, itidemq; aliæ partes: & proterue lingua citiore ac volubiliore præditi: his rubor in facie maxime erat. Hi ebriosi erant, aut vomitu commode vsi intumescebant. Qui iuxta Medosadæ ædes habitabat, cui tenuia, non biliosa, aquosa, multa, per secessum prodibant: præcordium cedens & gibbosum: soporosus fiebat. Circa decimamquartam, ad iudicationem

B maxime progresso, rigor sine tremore, dissolutio, resolutio, contractio, secessus & egestiones: soporosus, mente motus, ex somno non insaniit, iudicatus est circa decimamquartam, nihil è iudicantibus contrarium. Alius similiter in principiis secessus subuiscosi, ex quibus quod crassum est iudicatorium est, insomnis, postea subuiscosi, subbiliosi, maturi, biliosi, non tenues: qui vbi compacta fieri cœpissent, iudicationes celeres. Præcordium intentum apparuit, inflammati, aut venarum intentarum modo, circa sextam. Postea dormiuit septima, iudicatus est circa nonam, albicantis coloris ambo, non fului. Quum secessus aquosi sub dio expositi essent, superne leues, tenues,

C isatidi valde similes fuerunt: inferne vero subsidentiam habebant. Quibus in dextris distentio submollis, phrenitici sunt: si non soluatur febre desinente. Quibus autem à mollitudine ventris in hac ipsa febre, quiddam collectum aut durum dolorosum fit, & valde malignum diffundi non potest, ex talibus fortassis suppurantur. In dextris tumores eleuati, si quidem si quis plurimum ac maxime premat, submurmurarint, non valde maligni putandi sunt. Velut in dextris illi qui ex Amphilochi pago erat, & ei qui iuxta Medosadæ ædes habitabat. Hi soporosi erant, & in somnis mente moti. Constitutiones quales in quibus temporibus ac regionibus magis & minus fiunt. Vigores mor-

D borum, & ad indicationẽ, & quotidie: & an citius fiant aut serius, tertia, quarta, circuitu: & in quibus circuitibus iudicantia, tumentia, cruenta, & non. Quibus ascessibus recidiuæ fiant, venæ tẽporum, & contractiones, & colorũ mutationes ante iudicationes, ex rubro ad viridẽ ac pallidũ, si non iudicent: & cutis circũtensiones absq; iudicatione, & oculorũ cõtractio, corporis duritia sicca. Qui quidẽ volentes lachrymãtur, non malũ est. Quibus aũt inuitis lachrymę profluunt, malũ. Quibus in dentibus circũcirca viscosa fiunt, malum est subhiare. Qui in tibia vlcus habebat, & Attico vsus est, huic pustulæ eleuatæ, rubræ, magnæ: atque hoc pro tussi quæ postea, accessit: prius enim nõ tussiit.

In

τοῖσιν ἐμπύοισι τὰ ὄμματα, καὶ ἐκρηγνύμενα μεγάλα ἕλκεα γίνεται. καὶ ταμνόμενα βαθέα, ἀμφοτέρως. αἱ ὄψεις ἑλκεῦντο. Ὁ ἀπ' Ἀμφιλόχου κώμης Ἀριστέης, τετάρτῃ παρέκρουσε. κοιλίη ὑπόχλωρα διῄει, καὶ ὕπνοι ὑγιέες, λευκόχροος, ἀρχομένων οἷον ὑποτρομώδεες, καὶ δάκτυλοι καὶ χείλεα διαλεγόμενοι, καὶ τ' ἄλλα, καὶ ταχυγλωσσότεροι προπετέως. ἔρευθος ἐπὶ προσώπου μάλιστα τούτοισιν ἦν. οὗτοι ἐθώρηξαν, ἢ ἐμέτου χρηστῶς ἐμέσαντες ᾤδεον. Ὁ δὲ κατὰ Μηδοσάδεω ᾧ λεπτὰ, ἄχολα, ὑδατώδεα, πουλλὰ διεχώρει. ὑποχόνδριον ὑπακοῦον καὶ κυρτὸν. κωματώδης ἐγένετο. Περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην πρὸς κρίσιν μάλιστα ἰόντι, ῥῖγος ἄτρομον, διάλυσις, πάρεσις, σύμπτωσις. τὰ τῶν ἀπιόντων, κωματώδης παραφερόμενος ἐξ ὕπνου. οὐκ ἐξεμάνη. Ἐκρίθη περὶ τεσσαρεσκαιδεκάτην. οὐδὲν τῶν κρινόντων ἐναντίον. Ὁμοίως ὁ ἕτερος ἐν ἀρχῇσιν ὑπόγλισχρα διαχωρήματα, ἐξ οἵων τὸ παχὺ κρίσιμον, ἄγρυπνος, μετὰ ταῦτα ὑπόγλισχρα, ὑπόχολα, πέπονα, χολώδεα, μὴ λεπτά. ἐπὴν δὲ ἄρξηται ξυνίστασθαι, ταχεῖαι αἱ κρίσιες. ὑποχόνδριον ἐντεταμένον ἐφάνη, φλεβονώδεα τρόπον περὶ ἕκτην. Ἔπειτα ἐκοιμήθη ἑβδόμῃ. Ἐκρίθη περὶ ἐνάτην. λευκόχροοι, οὐ πυῤῥοὶ, ἀμφότεροι. διαχωρημάτων ὑδατωδῶν, ἐς αἰθρίην τεθέντων. λεῖον ἄνωθεν λεπτὸν, κάρτα ἴκελον ἰσατώδει. κάτωθεν γίνεται ὑπόστασιν ἔχον. Οἷσι κατὰ τὰ δεξιὰ ὑπολάπαρος ἔντασις φρενιτικοὶ, ἢν μὴ λύηται λήγοντος τοῦ πυρετοῦ. οἷσι δὲ ὑπὸ λαπαρότητος κοιλίης, ἐν αὐτῷ τούτῳ, οἷον περιλαμβανόμενον ἢ σκληρὸν ὀδυνῶδες γίνεται, καὶ πάνυ κακόηθες, οὐκ ἐθέλει διαχεῖσθαι, ἴσως ἐκ τῶν τοιούτων ἐκπυΐσκονται. Ἐν δὲ τοῖσι δεξιοῖσιν αἱ ἐπάρσιες. ὅσαι μὲν ἐπιπολὺ καὶ μάλα καὶ μάλιστα πιέζοντι, ἢν ὑποβορβορύζῃ, οὐ πάνυ τι κακοήθεις οἴεσθαι. τῷ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀπ' Ἀμφιλόχου, καὶ τῷ κατὰ Μηδοσάδεω. οὗτοι κωματώδεες, καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισι καταφερόμενοι. Αἱ καταστάσιες, καὶ οἷαι ἐν ᾗσι μᾶλλον καὶ ἧσσον γίνονται ὥρῃσι, χώρῃσι τὰς ἀκμὰς ὅτε τῶν νούσων, καὶ πρὸς κρίσιν, καὶ τὸ καθημερινὴν, καὶ τὸ πρωϊαίτερον, καὶ ὀψιαίτερον. τρίτῃ, τετάρτῃ περιόδῳ. καὶ περιόδων ἐν ᾗσι τὰ κρίνοντα οἰδοῦντα. αἱμοῤῥαγικά καὶ μή. αἱ ἀποστάσιες ᾗσιν ὑποστροφαί. φλέβες κροτάφων, καὶ συμπτώσιες, καὶ χροιῶν μεταβολαί. πρὸ τῶν κρισίων, καὶ οἷσι μὴ κρίνεται. καὶ οἱ ἀλυσμοί. περιτάσιες. χροιῶν μεταβολαὶ, ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ ἐς χλωρὸν. ἢν μὴ κρίνῃ. καὶ αἱ δέρματος περιτάσιες, ἄνευ κρίσιος. καὶ σύμπτωσις ὄμματος. τοῦ σώματος σκληρότης ξηρή. οἱ μὲν ἑκόντες δακρύουσιν οὐ κακόν. οἷσι δὲ ἀκούσιος παραῤῥεῖ, κακόν. οἷσι δ' ἐπὶ τῶν ὀδόντων περίγλισχρα γίνεται, κακὸν ὑποχάσκειν. ὃς ἐν τῇ κνήμῃ ἕλκος εἶχε, καὶ τῷ ἀττικῷ ἐχρήσατο, τούτῳ ἐξανθήματα ἐξαιρόμενα, ἐρυθρὰ, μεγάλα. τοῦτο ἀντὶ τῆς βηχὸς τῆς ὕστερον. οὐ γὰρ ἔβηξεν. τὸ δὲ πρότερον,

Vet. Cod.

Vet. Cod. Ἐν Αἴνῳ ὅσοι φρικώδεες τετρωματίαι κεφαλῆς κακοήθεις καὶ ἐμπυητικοί. ἐκ τεινεσμοῦ ὁδοιπορήσει ὀδύνη ποδῶν. καὶ ἐν τῇσι ταραχῇσιν οἱ κόποι. ὧν ἡ Κλινίη ἀπόσιτος τηκομένη, πυῶδες, ἄλλοτε σμικρὸν αἱματῶδες, πυῶδες ἐποίδεον. Η Ἱππέου ὑδρωπιώδης, ἣ καὶ ἐπὶ τρία ἔτεα ἦρος ἀρχομένου, ἔβησσεν, ἐπὶ πλέον διεπύησεν, ἐς χειμῶνα ἐξυδατώθη. κείνων δὲ φαρμακευθεῖσα, ἐρήϊσεν. ἀπέθανεν ἡ παιδίσκη. τῶν βησσόντων οἱ μὲν τῇσι χερσὶ ταλαιπωρέοντες, οἷον ὁ παῖς, ὁ τὰ κλήματα στρέφων, καὶ ὁ Ἀμύντεω, παραλυθέντες αὐτὴν μούνην τὴν δεξιὴν ἀμφότεροι, ἐπαύσαντο. ἔπειτα ἔπαθον τοῦτο βήσσοντες. οἱ δὲ ἢ ἱππεύσαν, ἢ ὁδοιπορήσαντες ὀσφὺν, ἐς μηρὸν, ξηραὶ δὲ αἱ πλεῖσται: εἰ δὲ μὴ, βίαιοί γε. Η Ἐνμύειος τρόπῳ οὐ νοσώδης, ἐδόκει ἄνευ πυρετοῦ τυφλώδης ἐοῦσα. ἔπειτα ἐς τρόμον ἦλθε παντὸς τοῦ σώματος, καὶ τῆξιν, καὶ ἀποσιτίην, καὶ δίψαν, καὶ ψυχρὰ ἦν. οἱ δὲ νυκτάλωπες, οἱ πλεῖστον οὐρήσαντες, τὸ ὕστερον βραχύ τι. ἐς δὲ τὰ ὦτα βήσσοντες, καὶ ἐπιπυρεταίνοντες ἐκρηγνύμενα περὶ ἑβδόμην ἢ καὶ ὀγδόην. Η Ἐνμύειος παῖς ἐπυρέταινε: καὶ ἐξ ὠτὸς ἔρρυη πυῶδες. Περὶ ὀγδόην οὐκ οἶδα σαφέως. ἔστι δ' οἷσι καὶ ὀδὼν ὑπῆρχε βεβρωμένος. μάλιστα ὁ τρίτος τῶν ἄνω. ἀντὶ πάντων δὲ οὗτος εὑρίσκεται βεβρωμένος. ἐς τοῦτον, ὀδύνη. καὶ ἔστιν οἷσι καὶ περιπύημα: οἷσι δὲ ἐς ὦτα ἰσχυρῶς βήσσοντες μᾶλλον ἢ ἐκεῖνοι. οἷσι δὲ καὶ ἐς ἐμπύησιν σὺν πυρετοῖσι, καὶ ἀπαλλάσσει ἑβδόμη. Ἐπεὶ παρωξύνθη ὑποχόνδριον οὐκ ἐλύθη: μαλαχθείσης ἐνίην τὰ σμικρὰ ὑπόγλισχρα. ξυστρέμματα οὐ χρηστά. οὖρον αἱμαχρῶδες. ἔπτυε δὲ ἀφρῶδες. πρὸς ὃν κυνικὸς εἰσήγαγέ με, ἑβδόμῃ παρωξύνθη. Περὶ δὲ ιδ' ἐκρίθη. μιλύσει* κακά. καθαρὸς φάρυγγα. ὀλίγα, πλατέα, πέπονα, ἀναπτύσας, ἐκ ῥινῶν μικρὸν ἔσταξεν. ἐκαρηβάρει. χειρῶν καὶ σκελέων κατάλυσις. κοιλίη λυθεῖσα ὤνησε. πόδες αἰεὶ θερμοί. ὕπνοι ἦσαν οἱ. καὶ παρ' οὖς οὐ ἠγέρθαι, ὅτι πέπονα ἔπτυσεν. Η Δημοκράτου γυνὴ, πόδες καὶ ἐν τῇσι φρίκῃσι θερμοί. εἴτε ἐς τὸ ἔμπυον εἴτε μὴ, ἀπολεῖται. εἴχετο πρεσβύτης, ὁ ἀποφθιμόμενος ἅμα ἀσθένει τῇ ἑωυτοῦ. τῇ κεκρυμμένον μανικόν τι ἐνῆν. ἐπεὶ δὲ ἐλθούσης ἕλμινθος ὑποπαχέος, καὶ σίτου ὀλίγου, αὐτίκα ἐπαύσατο. καὶ ἐκοιμήθη. καὶ ὑγιὴς ἦν ὁ πρεσβύτης οὗτος. καὶ τοῦ σώματος περίτασις τοῦ δέρματος. ἄκρεα ψυχρά. λιπαρός. τρομώδης. ἐν ἀρχῇσι καὶ χείλεα καὶ χεῖρες, καὶ φωνὴν παρηνέχθη κοσμίως. ἔχασκεν οὐ πάνυ. δύσπνοος ἦν. ἡμέρησιν οὐκ οἶδα πρόσω εἴκοσιν, ἀπέθανεν. Οἷσιν ὑποχόνδρια καὶ κοιλίη ὑποχωρέει, πιεζόμενα ἀλέα, οὐ βορβορυγμῷ, ὡς ἐν Ἀβδήροισι κωληκοειδέα, ὅτι ἐστὶ πρῶτον κρισίμων ἡμερέων τῇ προτεραίῃ. καὶ τὰ κακὰ καὶ τ' ἀγαθὰ σημεῖα, γίνεται τὰς ἡμέρας ᾗσιν ἐπιπαροξυνόμενοι χρονίζουσι,

καὶ

In Aeno quicũq; capite vulnerati horridi erãt, A maligni & ſuppurati ex teneſmio: ex peregrinatione ac itinere dolor pedũ, & ĩ turbationibus laſsitudines. Clinia cibũ auerſans, colliqueſcẽs, purulentũ, aliqñ parum cruentũ, purulentum tumidũ eiecit. Hippeæ vxor hydropica, quę ẽt per tres annos vere incipiẽte tuſsijt, amplius aũt ſuppurata eſt, ad hyemẽ aquoſa facta eſt, & ab illis aũt pharmacis curata melius habuit. Mortua eſt ancilla. Ex tuſsiẽtibus qui manibus laborabãt, velut ſeruus ille q ſarmẽta obtorquebat, & Amyntæ filiꝰ, ambo ſola dextra reſoluti ceſſauerũt, quãdoquidẽ perpeſsi ſunt hoc tuſsientes. Qui vero aut equitarũt, aut iter fecerũt, in lũbis ac femoribus reſoluti ſunt. Plurimæ vero tuſſes ſiccæ erãt: Sin minus, violẽtæ ſane. Vxor B Emmyris modo non morboſo, abſq; febre, ſtupida eſſe videbat. Poſtea ad tremorẽ totius corporis res ipſi deuenit, & ad colliquationẽ, & cibi faſtidiũ ac ſitim, & frigida erat. Nyctalopes qui plurimã minxiſſent, poſtea parũ quiddam mingebãt. Verũ tuſsiẽtes & inſuper febrientes tubercula ad aures habebãt, erũpentia circa ſeptimã aut octauã diem. Emmyris filia febricitabat, & ex aure purulentũ fluebat, circa octauã haud pro cõperto habeo. Quibuſdã vero etiã dens corroſus fuit: tertius maxime ex ſupernis: Præ oĩbus aũt hic reperitur corroſus: ad hũc dolor, & quibuſdã etiã circũſuppuratio. Quibus vero ad aures, hi magis tuſsiebãt q̃ illi. Quibus aũt cũ febribus ad ſuppurationẽ, ſeptima rece- C dit. Cuidã poſtquam exacerbatus fuit, præcordium ſolutũ non eſt: aluo aũt emollita, inerant pauca ſubuiſcoſa, cõpacta: nõ bona vrina, cruẽti coloris: ſpuebat aũt ſputum ſpumoſum. Ille ad quẽ Cynicus me induxit, ſeptima exacerbatus eſt, circa decimãquartã iudicatus eſt. Diſparentia, mala ſunt: purus ſ̃m fauces: pauca, lata, matura expuens: ex naribus parum ſanguinis ſtillaũit, capite grauatus erat. Manuũ ac pedum diſſolutio: aluus ſoluta profuit, pedes ſemper calidi, ſomni aderãt ipſi, & iuxta aurẽ non extuberabat, qm̃ matura ſpuiſſet. Demarati vxor, pedes ẽt in horroribus calidi: ſiue ad ſuppurationem, ſiue non tendebat, perijt. Senex qui è vita deceſsit, ægrotabat ſimul cũ vxore ſua, fu- D rioſum quiddam in ſe habebat. Poſtea vero vbi prodijſſet ab ipſo lumbricus ſubcraſſus, & modicus cibus, ſtatim ſedatus, & dormiuit, & ſanus erãt hic ſenex: & corporis cutis circũtenſio: extremæ partes frigidæ, mollis, tremulus ab initio & labijs, & manibus, & voce, mente motus ẽ moderate: hiabat, ac fixis oculis intẽdebat: nõ valde difficulter ſpirabat: diebꝰ haud ſcio quot vltra viginti mortuus eſt. Quibuſdã p̄cordia & aluus ſubegeſſerũt cõpreſſa, aceruatim; nõ cũ murmuratione, velut ĩ Abderis vermiũ ſpeciẽ p̄ ſe ferẽtia. Quicquid cõtingit priore iudicatorios dies p̄cedẽte die, & mala & bona ſigna fiũt in diebꝰ, quibus q exacerbant diuturniores fiũt

& quibus

A & quibus desinētes remorant. Quædā nō fideliter alleuabant, & q̄dā per seipsa exacerbabant. Sputa peripneumonicis quibusdā biliosa, quū desinere volunt. Valde flaua breuia fiūt. Si qualia sunt q̄ in principijs adsunt, talia postea appareāt, hæc nō valde cōcoqui puto: sed iudicare, velut ei qui apud præceptorē erat, & velut alias quoq; vidi. Nicippus in febribus p̄ somnū se-13 mē effudit: & nihil ad peius p̄cessit: & hoc ipsū sæpe ipsi factū est, & nihil læsit. Prędictū est ipsi id desiturū, postquā febres iudicatæ forēt, & sic factū est. Critias in febribus ab insomnijs vexabatur, q̄ nouimus, & cessauit ēt ipse eadē somniare vnà cū iudicatione. Alcippus quū habe-14 ret hæmorrhoidas, à curatione prohibebat. Cu-
B ratus insanijt, febre acuta succedēte cessauit. In febrib' acutis siticulosi, à medicis potu interdicto, aut ēt à seipsis abstinētes, multū sibi bibere posse vident: his aqua frigida data vt reuomāt, prodest. Biliosa enim aderunt. Quod nerui ipsi in seipsos trahunt, signū est. Si quidem enim nerui in supernis manus sauciati fuerint, manus deorsum nutabit, dum ab infernis neruis trahitur. Si vero contrà, vice versa. Tussiunt 15 siccam tussim, qui testes affectos habent: & ex tussi vena secta, ad testem solutio fit: & inflammati tussiunt: & in febribus ex inguinum tumoribus insuper tussiunt.

καὶ ἦσι λήγοντες βραδύνουσι. καὶ τὰ ἄπιστα τῶν Vet.Cod. ῥηϊζόντων, καὶ τὰ διὰ σφῶν αὐτῶν παροξυνόμενα. πτυάλων τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, οἷσι χολώδεα ὅταν μέλλῃ λήγειν, τὰ πάνυ ξανθὰ, βραχέα γίνεται, οἷα τὰ ἐν ἀρχῇσιν ἐόντα τοιαῦτα ἐπιφαίνεται, οὐ πάνυ δοκέω ταῦτα ἐκπεπαίνεσθαι. ἀλλὰ κρίνειν οἷον τῷ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, καὶ ἄλλοτε οἷον εἶδον. Νίκιππος ἐν πυρε-13 τοῖσι ἐξωνείρωσσε, καὶ οὐδὲν ἐπέδωκεν ἐπὶ τὸ χεῖρον. καὶ τὸ αὐτὸ οἱ τοῦτο πλεονάκις ἐγένετο, καὶ οὐδὲν ἔβλαψε. προερρέθη ὅτι παύσεται, ὅταν οἱ πυρετοὶ κριθῶσι. καὶ ἐγένετο οὕτως. Κριτίας ἐν πυρετοῖς ὑπὸ ἐνυπνίων ὠχλεῖτο ὑφ᾽ οἵων οἴδαμεν. ἐπαύσατο καὶ αὐτὸς ἅμα κρίσει. Ἀλ-14 κιππος ἔχων αἱμορροΐδας, ἐκωλύετο θεραπευθῆναι. θεραπευθεὶς, ἐμάνη. πυρετοῦ ὀξέος ἐπιγενομένου, ἐπαύσατο. Ἐν τοῖσι ὀξέσι πυρετοῖσι διψώδεες ὑπὸ ἰητρῶν πεπιεσμένοι τῷ ποτῷ, ἢ καὶ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, δοκέουσι πολὺ ἂν ἐκπίνειν. ὕδωρ ψυχρὸν δοθὲν ἵνα ἀπεμέσῃ, ὠφελεῖ. χολώδεα γὰρ πάρεσται. ὅτι τὰ νεῦρα αὐτὰ ἐφ᾽ ἑωυτὰ ἕλκει σημεῖον. ἢν μὲν τὰ ἐν τοῖσιν ἄνω τῆς χειρὸς τρωθῇ νεῦρα, ἐς τὸ κάτω νεύσει ἡ χεὶρ, ὑπὸ τῶν κάτω νεύρων ἑλκομένη. ἢν δὲ τἀ-15 ναντία, ἄλλως βήσσουσι ξηρά. οἱ τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐκ τῶν βηχέων ἐς ὄρχιν λύεται φλεβοτομηθέντα. καὶ φλεγμαίνοντες βήσσουσιν, οἱ ἐν τοῖς ἐπὶ βουβῶσι πυρετοῖς ἐπιβήσσουσι.

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in quartum Epidemiorum.

1 Post æquinoctium. *Hunc librum cum Gal. verè spurium & Hippocrate indignum esse constituerit iij. de differ. resp. cap. j. nulli mirum esse debet si complura inueniuntur in ipso, quæ falsa, atque fabulosa videntur. Sunt tamen aliqua ex hoc apud medicinæ probatos scriptores tanquam germana, & vere Hippocratica citata, immo vero ipse Gal. ij. de decret. diebus cap. iiij. eum cum ij. & vj. recenset & loco supra citato à Thessalo filio fuisse compositum minime negat.*

2 Erat vlcus magnum. *Id sæpe in medicina facienda vsu venire solet, vt morbi aliqui sanati alios multo deteriores inducant, atque hoc potissimum in crurum vlceribus alijsq; ex humorum affluxu genitis vitijs quotidie conspicitur: siquidem vbi praui humores inferiora petere vetantur, ad nobiliores regiones præsertimq; ad pectus conuersi pleuritides, peripneumonias, asthmata, sputa sanguinis parere solent, hic enim & Hippoc. & Arist. varicibus crurum sanatis mentem lædi, (vt Mario contigisse in historijs relatum est) disertè prodiderunt.*

3 Et spongiæ quibusdam. *Gal. in vocum interpret.* τοὺς σπόγγους *scribit ab Hippocrate vocatas eas esse glandulas in faucibus, quæ à latinis Tonsillæ nuncupantur. Erotianus vero in Onomastico, inquit ab Hippoc.* σπογγοειδὲς *vocari inflammationes, quæ fiunt circa Paristhmia cum lentissima quadam febre, addit nonnullos esse interpretatos vlcera furfuracea in capite, alios vero tumores, quasi fungosos & habentes quædam foramina, qua in significatione hoc in loco* σπόγγους *accipiendos esse aliquis forsan non male suspicaretur, sicuti verisimile est Tertullianum cap. x. lib. de spectaculis ad hanc significationem respexisse, vbi tumores aurium ex percussionibus inductos ad græcorum imitationem (quod sæpe facit) fungos nuncupauit.*

4 Et hepatis. *Græce scriptum est* ἥπατος οἴδημωσις, *quam vocem Hippocrati œdematosum tumorem significare docet Erotianus. Verum enimuero dubitatio hinc oritur, quoniam Gal. iiij. de prænotione ex puls. cap. iiij. scribit iecur minime tentari œdemate phlegmatico, eo, quod facultate sua phlegma alterat, atque permutans non sinit in tumorem attolli, nisi dicamus differre œdema pituitosum à tumore œdematoso, quādoquidē illud à sola pituita fit, hoc vero ab alijs humoribus, quibus fit commixta pituita, ac propterea de illo vere dixerit Gal. nunquam iecur tentare, de hoc vero postremo loquatur Erotianus, quem sane posse in ipso iecinore fieri etiam ipse met Gal. testatus est, eodem lib. iiij. de præsagijs ex puls. cap. ix. vbi scribit pulsus cerebro affecto esse omnium mollissimos, atque præ cæteris*

esse maximè proximos, qui consequuntur iecoris & lienis ædematosas affectiones, quo in loco latinus interpres malè ædema transtulit.

5 Sanguis biliosus. *Cum hic dicat auctor ob lienem exijsse à naribus sanguinem biliosum, videtur pro bilioso melancholicum esse intelligendum. docui namq; alias apud veteres hoc nomine* χολῆς *intelligi vtranque, scilicet nigram & flauam, quanquam experientia etiam comprobatur in lienosis non raro exuberare flauam bilem, quod iecur simul obstructum & incensum eam copiosè producat.*

6 Et cibus inclusus. *Pro cibo intelligere stercora alui familiare est Hippocrati qui iiij. de morbis scribit nisi quotidie cibi exeant, morbos fieri in corpore; sic aliquando Arist. vocauit intestina cibi receptacula & vesicam potus.*

7 In acutissimis. *Si liber hic Hippocratis germanus esset, ex hoc liceret colligere ipsum & cognouisse & curasse in febribus pulsum, quod quidem aliunde vix coniicitur, sed cuiuscunque sit, illud persuasum habere possumus, veteribus medicis haudquaquam inobseruatam prorsus fuisse pulsuum rationem, quandoquidem hoc in libro, qui certe alicuius antiqui est, non semel pulsuum obseruatorum fit mentio.*

8 Antigenis vxor. *Mulieri octauo mense vterum gerenti menses defluxisse rubros ac ventrem modo intumuisse, modo subsedisse ita, ut dubitaretur an prægnans esset, certè est admiratione dignũ, & tanquam tale vt ego puto, ab auctore mãdatum est memoriæ, eius autem euentus fortasse hæc fuit ratio quòd fœtus sua natura pro eo tempore exilis esset ac propterea neque multum nutrimentũ consumeret, neq; ventrem multum attolleret, nisi quando flatibus impletus maior videbatur, ac his abscedentibus, ille subsidebat. Admiratione quoque dignum est, quod paulo infra traditur mulierem quandam albis mensibus laborantem, filiam peperisse, nam raro contingit, vt quæ albo fluore tenentur concipere queant, quòd vteros semper humidos & lubricos habeant, adeo vt semen viri neque adhærere, neque retineri possit, sed veluti humore nimio extinguatur.*

9 Qui asinum. *Antiquitus, quando Palestra, & roboris virium certamina habebantur, inter alia de eleuandis grauibus ponderibus certare solebant, fertur enim Milonem interdum de attollendo Boue certasse, atque vicisse, sic etiam, qui refertur hoc in loco febricitasse, quod asinum ex pacto eleuasset, non est mirum illud egisse.*

10 Sancta est. *Hippoc. j. lib. de mor. mulieb. scribit vbi menstrua & menses integrè fuerint suppressa non amplius redire, quocirca casus hic admiratione planè dignus est, quando post septimum annum suppressos rediisse menses narratur.*

11 Maturi in morbis. *Cùm sæpe morbi in abscessus finiantur, manifestum est, de his Hippocratem non loqui, sed de his, qui in ipsis morbis cum fiant, etsi ad maturitatem perueniant, haudquaquam tamen certum est, an sint morbum finituri. Itaque si morbum sunt iudicaturi seu finituri, neq; febres facient, etsi alioquin ab humoribus calidissimis nascantur, neque etiam molestiam vllam afferent, etsi suapte natura graues & molesti sint, at potius leuiter ipsos ægri ferent.*

12 Et à sanguine. *Hoc in loco ea sunt intelligenda, quæ secus à medicis* παρεγχύματα *quasi sanguinis affusiones dixeris, sunt appellata, cuiusmodi cor, iecur, pulmo, lien: hæc enim ex sanguine simul confuso & concreto confarcta sunt, vt sæpenumero dixit Gal.*

13 Nicippus. *Hunc ægrotasse propter sanguinis & seminis multitudinem inde coniici potest, quod quæ solet febricitantibus omnibus esse incommoda seminis emissio, huic valde vtilis fuit, nam etiam alijs morbis interdum venerem prodesse testatum reliquit Hippoc. vj. de morb. vulg. commen. v. tex. xxiij. & Arist. j. probl. ij. & iiij. sect. xvij. qui prodiderunt, morbos à pituita veneris vsu curari. Sic etiam idem Hippoc. vij. Epid. in fine* πορνεία. ἀχεῖμος δυσεντερίης ἄκος, *quanquam Theodorus Gaza vocem* λαγνείης, *quam Arist. ab Hippocrate mutuatus est, quæq; simplicem concubitum significat, male pro immodica venere interpretatus sit.*

14 Alcippus. *Est celebratissima Hippocratis sententia vj. aphor. xij. eos qui antiquas hæmorrhoidas sanant, nisi vna adseruetur apta, valde periclitari, quam licet ita sit interpretatus Aetius, vt voluerit ab Hippoc. ea verba* ἢν μὴ μία φυλαχθῇ *de ratione victus esse interpretanda, attamen magis Gal. interpretatio placet, qui scribit, iecinore sanguinem fæculentum & crassum in venas ani exonerante, si illi huiusmodi viæ claudantur, periclitari ne retento in se sanguine illo, aut scyrrhum contrahat, aut ipsius calor suffocetur, instar ignis multitudine aceruatorum lignorum suffocati, sicq; aquæ inter cutem gignundæ occasio præbeatur, vnde melius est vnam semper venam seruare apertam, vt possit per eam, sanguinis crassi & melancholici sarcina deponi, nec iecur copia obrutum, aut prædicta mala contrahat aut sanguinis copiam in pulmones, vt assolet, deponens, venæ ruptionem & subinde tabem inducat.*

15 Tussiunt siccam. *Magnam esse inter testes & pulmones sympathiam antea ab Hippocrate in secundo huius tractationis libro traditum est, vbi habetur tussim à superueniente testium tumore, solui & rursum si superueniat tussis, testium tumoribus, eos finiri, immo vero etiam cerebrum ipsis non parum compati certum est, vt dixerit ob hoc Auenzoar lib. ij. tract. iij. cap. j. Nullum eunuchum esse sensati intellectus & bonorum morum.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER V.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Argumentum Quinti Epidemiorum.

Ægrotantium historias proponit, et ex adhibitis remedijs, quæ iuuerint, quæ non, & qui ad salutem, qui ad mortem morbi desierint, ut superiore libro.

A IN Helide olitoris vxor, febris 1 corripuit ipsam acuta, & medicamenta bibens nihil sentiebat opis. In větre infra vmbilicum erat quid durum, & altius altero, & dolores exhibebat fortes. Huc enim manibus cum oleo fortiter compressum ac emollitum est: & postea sanguis frequẽs ipsi deorsum processit, & sanata est, & vixit. In Helide Timocrates largius bibit. Insaniens autem ab atra bile, bibit pharmacum: hic purgatus est: purgatio multã pituitã ac bilem atram egerebat per
B diem: & ad vesperã purgatio cessauit, & dolorẽ pertulit in purgatione multũ: & quum polẽtam bibisset, somnus ipsum corripuit, & tenuit per noctem, donec sol oriretur. In somno autẽ præsentibus nihil respirare videbatur, sed mortuus esse: & neque quid diceretur, neque quid fieret, sentiebat. Extentum autem fuit corpus & rigidum. Verum viuebat, & excitatus est. Scomphus in Oeniadis pleuritide correptus, mortuus est, septima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgans, priore ante potionem die mentis compos erat, & purgatus est nõ mul
C tum: quum autem purgaretur, delirauit. Phoenici in Oeniadis & Andreæ fratribus maxilla altera intumuit, & labium quod est ante maxillã & oculum: & neq; intrinsecus quicquã spectanti apparebat, neq; forinsecus suppurabat: Sed tumens arida putredine putrescebat. Et alter eadem perpessus est. Mortuus est autem alter septima die, & pharmacũ bibit, & nihil profuit. Verum Phoenici circulus putridus exsectus est: & vlcus purgatum est magna ex parte priusquam moreretur. Mortuus est autẽ & hic, vbi diutius

ΕΝ Ἤλιδι ἡ τοῦ κηπωροῦ γυνὴ, πυρετὸς εἶχεν αὐτὴν ξυνεχής: καὶ φάρμακα πίνουσα, οὐδὲν ὠφελέετο. ἐν δὲ τῇ γαστρὶ κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, ἦν σκληρὸν, καὶ ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου, καὶ ὀδύνας παρεῖχεν ἰσχυράς. τοῦτο ἐβλημάσθη ἰσχυρῶς τῇσι χερσὶ σὺν ἐλαίῳ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐχώρησεν αἷμα οἱ συχνὸν κάτω, καὶ ἐγένετο ὑγιὴς, καὶ ἐβίω. Ἐν Ἤλιδι Τιμοκράτης ἔπιε πλέον. μαινόμενος δὲ ὑπὸ χολῆς μελαίνης, ἔπιε τὸ φάρμακον. οὗτος ἐκαθάρθη: τὸ κάθαρμα, πολὺ φλέγμα καὶ χολὴν μέλαιναν διίει. δι' ἡμέρης καὶ πρὸς δείλην, ἐπαύσατο τῆς καθάρσιος, καὶ πόνον ἐπόνησεν ἐν τῇ καθάρσει πουλύν; καὶ πιὼν ἄλφιτον, ὕπνος ἔλαβεν αὐτὸν, καὶ εἶχε τὴν νύκτα, μέχρις ἥλιος ἐγένετο. ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ, οὐκ ἐδόκεε τοῖς παροῦσιν ἀναπνέειν οὐδὲν; ἀλλὰ τεθνάναι: οὐδ' ᾐσθάνετο οὐδενὸς, οὔτε λόγου, οὔτε ἔργου. ἐτάθη δὲ τὸ σῶμα καὶ ἐπάγη. ἐβίω δὲ καὶ ἐξήγερτο. Σκόμφος ἐν Οἰνιάδῃσι πλευρίτιδι ἐχόμενος, ἀπέθανεν ἑβδομαῖος παρακόπτων. φάρμακον δὲ ἔπιε κατωτερικόν. ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ τῇ πρόσθεν κατανοέων, καὶ ἐκαθάρθη οὐ πολλά. καθαιρόμενος δὲ παρέκοψεν. Φοίνικι ἐν Οἰνιάδῃσι καὶ Ἀνδρέᾳ ἀδελφεοῖς, ἡ γνάθος ᾤδησεν ἡ ἑτέρη, καὶ τὸ χεῖλος τὸ πρὸς τῆς γνάθου καὶ ὀφθαλμοῦ: καὶ οὔτε ἔνδοθεν σκοπέοντι οὐδὲν ἐφαίνετο, οὔτε θύραθεν ἀπεπύει, ἀλλ' οἰδέουσα σαπρὴ ἐγένετο ξηρῇ σηπεδόνι, καὶ ἀπέθανε. καὶ θάτερος τὰ αὐτά. ἀπέθανε δὲ ὁ μὲν ἑβδομαῖος. καὶ ἔπιε φάρμακον, καὶ οὐδὲν ὠφελήθη. τῷ δὲ Φοίνικι ἐξετμήθη κύκλος σαπρός. καὶ τὸ ἕλκος ἐκαθαίρετο μὲν τὸ πλέον, πρὶν αὐτὸν ἀποθανέειν. ἀπέθανε δὲ καὶ οὗτος, πλείο- Vet. Cod.

Vet. Cod.

τὰ χρόνον βιούς. Πυρίδαμος ἐν Οἰνιάδῃσιν ἐν
περιπλευμονίῃ δεκαταῖος ἤρχετο παρακόπτειν.
ἰητρευόμενος δὲ κατενόησέ τε καὶ πτύαλα ἐγένε-
το καθαρώτερα: καὶ προχωρέουσα ἡ νοῦσος ἐπὶ
τὸ βέλτιον, ὕπνος τε αὐτῷ κατεχύθη πουλύς,
καὶ τὰ ὄμματα ἰκτερώδεα ἐγένετο, καὶ ἀπέθα-
νε πρὸς τὰς κ' ἡμέρας. Ἐν Οἰνιάδῃσιν ἀνὴρ
νοῦσον εἶχεν, ὁκότε ἄσιτος εἴη. ἔμυζεν αὐτοῦ ἐν
τῇ γαστέρι ἰσχυρῶς, καὶ ὠδυνᾶτο, καὶ ὅτε φα-
γόντι τὰ σιτία τριφθείη, καὶ χρόνος ἐπιγένοιτο
μετὰ τὴν βρῶσιν τοῦ σιτίου, μετ' οὐ πολύ,
ταυτὸ τοῦτο ἔπασχε. καὶ ἔφθινε τὸ σῶμα καὶ ἐτή-
κετο. καὶ τροφὴ οὐκ ἐγένετο οἱ ἀπὸ τῶν σιτίων
ἐσθίοντι. καὶ ὑπεχώρεεν ὁ σῖτος πονηρὸς καὶ συγ-
κεκαυμένος. ὁκότε δὲ νεωστὶ βεβρωκὼς εἴη, αὐ-
τὸν τοῦτον τὸν χρόνον ἥκιστα ἔμυζε. καὶ τὸ ἄλ-
γος εἶχεν αὐτόν. οὗτος φάρμακα πίνων παν-
τοδαπὰ καὶ ἄνω καὶ κάτω, οὐδὲν ὠφελέετο. φλε-
βοτομούμενος δὲ ἐν μέρει ἑκατέρην τὴν χεῖρα
ἕως ἔξαιμος ἐγένετο, ἔπειτα ὠφελήθη, καὶ ἀ-
πηλλάγη τοῦ κακοῦ. Εὐπόλεμος ἐν Οἰνιά-
δῃσιν ὠδυνᾶτο, ἰσχίον τὸ δεξιόν, καὶ τὸν βουβῶ-
να, καὶ τὴν πλησίον συμβολὴν πρὸς τοῦ ἰσχίου,
ἀπὸ τοῦ βουβῶνος, καὶ τοῦ ἰσχίου τὸ πρόσθεν. τού-
τῳ αἷμα ἀφῃρέθη ἀπὸ τοῦ σφυροῦ πουλὺ πάνυ,
καὶ μέλαν, καὶ παχύ: καὶ φάρμακον ἔπιεν ἐλατή-
ριον, καὶ ἐκαθάρθη πουλλά, καὶ ῥηΐων μέν τι ἐγέ-
νετο. αἱ δὲ ὀδύναι οὐκ ἐξέλιπον, ἀλλ' ἔμπυον
ἔσχε τό τε ἰσχίον, καὶ τὴν κοτύλην, καὶ τὸ ἀμφὶ
τὸν βουβῶνα, ἅπερ ὠδυνᾶτο καὶ ἐπὶ πλέον. τὸ
δὲ πῦον ἐγένετο πρὸς τὸ ὀστέον μᾶλλον, ἢ πρὸς
τὸ τῆς σαρκὸς κατὰ βάθος. καὶ ἐλελήθει χρό-
νον οὕτως ἔχων, ἕως πάνυ ἀσθενὴς ἐγένετο. ἔ-
πειτα ἐκαύθη ἐσχάραις πάνυ πολλαῖς. καὶ με-
γάλαι ἐγένοντο, καὶ πλησίαι ἀλλήλων. καὶ πύον
ἐρρύη πουλὺ καὶ παχύ. καὶ ἔθανεν ὀλίγῃσιν ἡ-
μέρῃσι μετὰ ταῦτα, καὶ ὑπὸ μεγέθεος τῶν ἑλ-
κέων καὶ πλήθεος καὶ ἀσθενείης τοῦ σώματος. οὗ-
τος ἐδόκεεν ἂν εἰ ἐτμήθη εὔροον μίαν τομὴν,
καὶ πρὸς τόμον ἀφίετο τὸ πύον, καὶ εἰ προσέδει
τομῆς ἑτέρης ταμεῖν εὔροον, ταῦτα παθὼν ἐν
τῇ ὥρῃ, ἐδόκεεν ἂν ὑγιὴς γενέσθαι. Λύκων ἐν
Οἰνιάδῃσι τὰ μὲν ἄλλα ταυτὰ ἔπασχεν. αἱ δὲ
ὀδύναι καὶ ἐς τὸ σκέλος οὐ πάνυ διεφοίτων.
καὶ οὐκ ἐγένετο ἔμπυος. ὑγιὴς δὲ πολλῷ χρό-
νῳ. φάρμακα δὲ ἔπινε, καὶ σικύας προσεβάλλε-
το, καὶ ἐφλεβοτομεῖτο, καὶ ἐδόκεε ῥάων γίνε-
σθαι. ταῦτα πάσχοντι. Ἀθήνησιν ἄνθρωπος,
ξυσμῷ εἴχετο πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ τοὺς
ὄρχιας, καὶ τὸ μέτωπον. εἴχετο δὲ πάνυ σφό-
δρα: καὶ τὸ δέρμα παχὺ ἦν, καθ' ἅπαν τὸ
σῶμα. καὶ οἱόνπερ λέπρη τὴν πρόσοψιν. καὶ
οὐκ ἂν ἀπέλαβεν οὐδαμόθεν τοῦ δέρματος, ὑ-
πὸ τῆς παχύτητος. τοῦτον οὐδεὶς ἠδύνατο
ὠφελῆσαι. διελθὼν δὲ εἰς Μῆλον ἣ τὰ θερμὰ
λουτρά, τοῦ μὲν κνησμοῦ ἐπαύσατο, καὶ τῆς πα-
χυδερμίης: ὑδερωπιήσας δὲ ἔθανεν. Ἀθήνησιν
ἄνδρα χολέρη ἔλαβεν: ἤμει τε καὶ κάτω διήει,
καὶ ὠδυνᾶτο, καὶ στῆναι οὐκ ἠδύνατο, οὔτε ὁ
ἔμετος, οὔτε ἡ ὑποχώρησις: καὶ ἥ τε φωνὴ ὑπο-
λελοίπει,

diutius vixisset. Euridamus in Oeniadis, in A
peripneumonia decima die, incœpit delirare:
curatus ad mentem rediit, & sputa erant purio-
ra, & morbus ad melius procedebat, & somno
multo perfusus est: & oculi morbum regium
contrahebant, & mortuus est ad viginti dies.
In Oeniadis vir quidā morbo tenebatur, quū
sine cibo esset, fortiter in vētre ipsius sugebat,
& dolebat: & quum edisset ac cibi contriti es-
sent, tempusq; post cibi esum accessisset, non
longe postea idem hoc patiebatur: & tabesce-
bat corpus ac consumebatur, & alimentum ip-
si non contingebat à ciborū esu: & per aluum
secedebat cibus prauus & combustus. Quum
vero recens cibum accepisset, eo ipso tempore
minime sugebat, neque dolor aderat. Hic om- B
nis generis pharmaca bibēs sursum ac deorsum
2 purgantia, nihil opis sentiebat. Vbi vero vena
ipsi secta esset in vtraque manu, donec exan-
guis redderetur, postea vtilitatem percepit, &
à malo liberatus est. Eupolemus in Oeniadis,
dolebat coxā dexterā, & inguen, & commissu
ram propinquam ad coxam, ab inguine & co-
xa in anteriore parte. Huic sanguis detractus
est à malleolo, multus valde, & niger, ac crassus:
1 & pharmacū bibit aluum deorsum purgans, &
multum purgatus est: & melius quidē habebat,
dolores autē non remittebant. Sed suppuratam
habebat & coxā, & commissuram in ipsa ad se-
dem, & partem circa inguen, quibus locis etiā
amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat, C
quàm ad carnem, in profundo: & per tēpus sic
habens negligebat donec valde debilis fiebat:
postea crustæ ipsi inustæ sunt, valde multæ &
magnæ, ac inter se propinquæ: & pus effluxit
multū ac crassum: & mortuus est postea paucis
diebus, tum præ magnitudine ac multitudine
vlcerū, tum ex corporis debilitate. Huic si vna
ampla sectio incisa fuisset, & per sectionem pus
emissum esset, & si opus fuisset, etiā altera sectio
facta esset, hæc sanè in tēpore si facta fuissent,
mihi quidem videtur ꝙ sanatus esset. Lycon in
Oeniadis, reliqua quidem eadem patiebatur:
Verum dolores etiam ad crus nō ita valde pro-
grediebantur, & non factus est suppuratus, sed
sanus multo tempore. Bibebat autem pharma- D
ca: & cucurbitas adhibebat: & venam secabat.
Atq; his factis, melius habere videbatur. Homo
quidam Athenis prurigine toto corpore vexa-
batur, maxime autem testibus ac fronte, vexa-
batur autem valde vehementer: & cutis crassa
erat per totū corpus, & velut lepra aspectu, &
ex nulla parte cutē apprehendere potuisset præ
crassitudine. Huic nemo opitulari potuit. Trās
gressus aūt ad Melum, vbi sunt calidæ balneæ,
à pruritu quidē & cutis crassitudine liberatus
est, verū hydropicus factus mortuus est. Athe-
3 nis virū cholera corripuit, vomebatq;, & deor-
sum egerebat: & dolebat: & neq; vomitus, neq;
per aluū secessus sisti poterat: & vox ipsum de-
stituebat:

A stituebat: & ex lecto moueri nō poterat: & oculi caliginosi ac caui erant, & conuulsiones tenebant ab aluo & intestino, & singultus. Verùm secessus multo copiosior erat quàm vomitus. Hic veratrum in lentium succo bibit, & alterū lentium succum insuper bibit, quātum potuit, & postea coactus vomuit, suntq; adstricta ipsi ambo: frigidus autem factus est, & lauabat inferne vsque ad pudenda, calida valde multa, donec etiam supernæ partes calefactæ sunt, & viuebat: postera vero die, polentam bibit ex aqua. In Larissa vxori Gorgiæ menses suppressi erant per annos quatuor, præter valde modicos: Verùm in vtero, ad quamcunq; partem se inclinasset, pulsum exhibebant ac graui-
B tatem. Hæc mulier concepit, & peperit, & puella viua nono mense edita est, vlcus habens in coxa: & secundæ consequentes, ac sanguinis fluxus valde multus successerunt: postridie, & tertia die, ac quarta, etiam grumi sanguinis cōcreti: & febris tenebat vsque ad decem primos dies, & de cætero prodijt ipsi sanguis ruber, & facies fortiter intumescebat, itemq; tibiæ, ac pedes ambo, & alterum femur: & cibos non admittebat. Sitim autem habebat vehementē, & frigidissima aqua conferebat: Vinum autem nequaquam. At venter post primum puerum modice emollitus est, valde autem non considit, sed durior erat: dolor autem non aderat. Quadragesima vero die, à prima, superfœtatio
C excidit, caruncula quædam, & venter considit omnesq; tumores: & fluxio tenuis, ac sanguis olens prodijt, & sana euasit. Mulier in Pheris caput circumcirca dolebat multo tempore, & nemo poterat illi quicquam opis conferre, neque dum caput purgaretur. Melius autem habebat, quum mēses ipsi facile prodibāt. Hæc quum caput doleret ex subditiis odoratis ad vterum appositis opem sentiebat, & modice depurgata est: & quum concepisset, dolores caput relinquebant. Mulier in Larissa prægnās erat. Huic decimo mense sanguis prodijt multus per quatuordecim dies: plurimus autem tribus diebus ante pueri editionem. Decimaquarta, excidit ex vtero puer mortuus, habens dex-
D trum brachium lateri adnatum: & tertia die, noctu eadem hora qua puer, prodijt secunda, & purgamenta alba: deinde post hæc per tres dies, ac noctes multa moderate prodierunt. Postea febris corripuit, per duos dies, totidēq; noctes: & dolebat omnem ventrem, & coxas, maxime vero pectinem. In Larissa Hipposthenes peripneumonia apprehensus esse medicis videbatur, erat autem nequaquam. Verum principio luctans in duro loco cecidit supinus, aduersario ipsi illapso: & lauatus est frigida, & cœnauit, & grauior factus esse sibi videbatur. Sequenti autem febricitauit, & tussis apprehendit siccior, & spiritus densus. Quinta die, cruentum exscreauit, non multum, & delirare incipiebat.

λελοῦσθαι, καὶ κινέεσθαι ἐκ τῆς κλίνης οὐκ ἠδύνατο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀχλυώδεες, καὶ ἔγκοιλοι ἦσαν, καὶ σπασμοὶ εἶχον ὑπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ἐντέρου, λὺγξ. ἡ δ' ὑποχώρησις πολλῷ πλείων ἦν τοῦ ἐμέτου. οὗτος ἔπιεν ἐλλέβορον ἐπὶ φακῶν χυλῷ, καὶ ἐπέπιεν φακῶν χυλὸν ἕτερον, ὅσον ἠδύνατο, καὶ ἔπειτα ἐπήμεσε, καὶ προσυναγκάσθη, καὶ ἔστη αὐτῷ ἄμφω. ψυχρὸς δὲ ἐγένετο, ἐλούετο δὲ μέχρι τῶν αἰδοίων κάτω πάνυ πολλῷ, ἕως καὶ τὰ ἄνω διεθερμάνθη, καὶ ἐβίω. τῇ δ' ὑστεραίῃ, ἄλφιτα ἔπιε λεπτὰ ἐφ' ὕδατι. Ἐν Λαρίσσῃ γυναικὶ Γοργίου τὰ ἐπιμήνια διὰ δ', ἐτέων ἴσχετο, πλὴν ὀλίγων πάνυ. ἐν δὲ τῇ μήτρῃ ἐφ' ὁκότερα ἂν κλιθῇ, σφυγμὸν παρεῖχε καὶ βάρος. αὕτη ἡ γυνὴ ἐκύησε, καὶ ἀπεκύησε, καὶ ἀπελύθη τὸ παιδίον ἐνάτῳ μηνὶ ζῶον θῆλυ, ἕλκος ἔχον ἐν τῷ ἰσχίῳ. καὶ τὰ ὕστερα ἑπόμενα. καὶ αἵματος ῥεῦμα πολὺ πάνυ ἐπεγένετο, καὶ τῇ ὑστεραίῃ καὶ τῇ γ', καὶ τῇ δ', καὶ θρόμβοι πεπηγότες, καὶ πυρετὸς εἶχε, μέχρι ἡμερέων δέκα τῶν πρώτων. καὶ ὑπεχώρεεν τὸ λοιπὸν αὐτῇ, αἷμα ἐρυθρόν: καὶ ᾤδεε τὸ πρόσωπον ἰσχυρῶς, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τὼ πόδε, καὶ τὸν ἕτερον μηρόν, καὶ σιτία οὐ προσίετο. δίψος δὲ εἶχεν ἰσχυρόν. καὶ τὸ ψυχρότατον ὕδωρ ξυνέφερεν: οἶνος δὲ οὐδαμῶς. ἡ δὲ γαστὴρ μετὰ τὸ πρῶτον παιδίον, ὀλίγῳ μέν τινι ἐλαπάχθη, πάνυ δὲ οὐ ξυνέπεσεν, ἀλλὰ σκληροτέρη ἦν. ὀδύνη δὲ οὐ προσῆν. Τεσσαρακοστῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς πρώτης, ἐξέπεσε τὸ ἐπικύημα, σάρξ. καὶ ἡ γαστὴρ ξυνέπεσε, καὶ τὰ οἰδήματα πάντα, καὶ τὸ ῥεῦμα λεπτόν, καὶ τὸ αἷμα τὸ ὄζον, καὶ ὑγιὴς ἐγένετο. Γυνὴ ἐν Φερῇσι, περιώδυνε κεφαλὴν, πουλὺν χρόνον, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ἠδύνατο ὠφελῆσαι. οὔτε καθαιρομένη τὴν κεφαλήν. ῥήϊστη δὲ ἐγένετο, ὁκότε τὰ ἐπιμήνια εὐχερῶς οἱ ἤει. αὕτη ὁκότε περιωδύνει τὴν κεφαλὴν προσθέμενα προσθετὰ εὐώδεα πρὸς τὴν μήτρην, ὠφέλει, καὶ ἀπεκαθάρθη ὀλίγον τί. καὶ ὁκότε ἐκύησεν, ἐξέλιπον αἱ ὀδύναι τῆς κεφαλῆς. Γυνὴ ἐν Λαρίσσῃ κύουσα, τῷ δεκάτῳ μηνὶ αἷμα ἐχώρεεν αὐτῇ πουλὺ, ιδ' ἡμέρας. πλεῖστον δὲ τὰς γ', τὰς πρὸ τοῦ παιδίου τῆς ἀπολύσιος. Τῇ ιδ', ἐξέπεσεν ἐκ τῆς γαστρὸς τὸ παιδίον τεθνεὸς, ἔχον τὸν δεξιὸν βραχίονα προσπεφυκότα τῇ πλευρῇ. καὶ τὸ χορίον τρίτῃ ἡμέρῃ, τῆς νυκτὸς τὴν αὐτὴν ὥρην, ὡς ὅτε τὸ παιδίον, καὶ τὰ λευκά. ἔπειτα μετὰ ταῦτα ἐχώρεεν τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας μετρίως τὶ πολλά. μετὰ δὲ τοῦτο, πυρετὸς ἔλαβε δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας: καὶ ὠδυνᾶτο τὴν γαστέρα πᾶσαν, καὶ τὰ ἰσχία, τὸ δὲ ἦτρον μάλιστα. Ἐν Λαρίσσῃ Ἱπποσθένης περιπλευμονίῃ ἐδόκεε τοῖσιν ἰητροῖσιν ἔχεσθαι: ἦν δὲ οὐδαμῶς. ἀρχῇ μὲν παλαίων, ἔπεσε σκληρῷ χωρίῳ ὕπτιος, καὶ ἐπενέπεσεν αὐτῷ, καὶ ἐλούσατο ψυχρῷ, καὶ ἐδείπνησε, καὶ ἐδόκεε βαρύτερος γίνεσθαι. Τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐπύρεξε, καὶ βὴξ ἔσχε ξηροτέρη καὶ τὸ πνεῦμα πυκνόν. Πεμπταῖος δὲ αἱματῶδες ἐχρέμψατο, οὐ πολὺ, καὶ παρακόπτειν ἤρχετο.

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἤρχετο. ὁκότε βήσσοι τότε ὠδυνᾶτο τὰ στήθεα, καὶ τὸν νῶτον. Ἑκταίῳ δὲ αἷμα ἐρρύη ἐκ τῶν ῥινῶν παρέντι, ὅσον τέσσαρες κοτύλαι. περὶ τὴν ἑσπέρην, οὔτε ἐφθέγγετο, οὔτε ᾐσθάνετο, οὔτε ἔργου, οὔτε λόγου. Ἑνδεκαταῖος δὲ ἔθανε. τὰς δὲ πέντε ἡμέρας, τότε μὲν ἄφρων ἦν, τότε δὲ εὖ. ἐγένετο καὶ ἀπύρετος, σίαλον δὲ οὐδὲν ἀπεχώρεεν, οὐδὲ ῥέγχος εἶχεν. οὐ γὰρ ἦν σίαλον. Σκάμανδρος ἐν Λαρίσσῃ καὶ ἰσχίον ἐσφακέλισε. καὶ ὀστέον ἀφεστηκὸς χρόνιον. ὁ δὲ ἐν μήκει τομὴν μεγάλην καὶ πρὸς τοῦ ὀστέου: καὶ ἔπειτα ἐκάη τότε ἡμέρῃ δωδεκάτῃ. ἤρξατο μετὰ τὴν τομὴν, σπασμός, καὶ εἶχε μᾶλλον. ἐσπάσατο δὲ τὸ σκέλος τοῦτο μέχρι τῶν πλευρῶν. διεφοίτα δὲ καὶ ἐπὶ θάτερα ὁ σπασμός. συνεκάμπτετο δὲ τὸ σκέλος καὶ ἐξετείνετο. καὶ τ' ἄλλα μέλεα ἐκίνει. καὶ αἱ γνάθοι ἐπάγησαν. οὗτος ἔθανε σπώμενος, ὀγδόῃ μετὰ τὴν τὴν τοῦ σπασμοῦ ἐπίληψιν. ἐθεραπεύετο δὲ χλιάσμασιν ἀσκίοισι, καὶ πυριήσιν ὀρόβων ὅλον τὸ σῶμα. καὶ ὑπεκλύσθη. καὶ ὑπῆλθε πάλαι ἡ κόπρος ὀλίγη. καὶ τὸ κατακορὲς φάρμακον, ἔπιε καὶ προσκατέπιε. καὶ ἐπῆλθε μὲν, οὐδὲν δὲ ἀπὸ τοῦ καταπότου ὠφελήθη. καὶ ὕπνος ὀλίγος ἦλθε. καὶ αὖθις πιὼν τὸ κατακορὲς ἰσχυρὸν ἑσπέρινος, ἡλίου ἀνιόντος ἔθανεν. ἐδόκει δ' ἂν πλείονα χρόνον διενεγκεῖν, εἰ μὴ κατὰ τοῦ φαρμάκου τὴν ἰσχύν. Ἱπποκόμος Παλαμήδεος ἐν Λαρίσσῃ ἑνδεκαέτης ἐπλήγη κατὰ τοῦ μετώπου ὑπὲρ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν ὑφ' ἵππου. καὶ ἐδόκεε τὸ ὀστέον οὐχ ὑγιὲς εἶναι. καὶ ἐπήδα ἐξ αὐτοῦ ὀλίγον αἷμα. οὗτος ἐπρίσθη μέγα μέχρι τῆς διπλόης. καὶ ἰητρεύετο οὕτως ἔχον τὸ ὀστέον, ὃ καὶ πρόσθεν αὐτίκα τὸ ὀστέον ἔκυεν: ἐπὶ εἴκοσιν οἴδημα παρὰ τὸ οὖς ἤρξατο, καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος: καὶ ἡμέρῃ μᾶλλον ᾠδίσκετο καὶ ὠδυνᾶτο τὸ οἴδημα. καὶ ἐπύρεσσεν ἀρχόμενος ἐκ ῥίγεος: καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ᾤδησαν, καὶ τὸ μέτωπον, καὶ ἅπαν τὸ πρόσωπον. ἔπασχε δὲ ταῦτα, ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον τῆς κεφαλῆς. παρῆλθε δὲ καὶ ἐς τὰ ἀριστερὰ τὸ οἴδημα. οὐδὲν οὖν τοῦτο ἔβλαπτεν. τελευτῶν δὲ πυρετὸς ξυνεχὴς ἔσχεν. ἧσσον ταῦτα ἦν, μέχρι ἡμερέων ὀκτώ: ἐβίω δὲ καυθεὶς, καὶ καθηράμενος διὰ καταπότου. καὶ περιπλασσόμενος τὸ οἴδημα. τὸ δὲ ἕλκος τῶν κακῶν οὐδὲν αἴτιον ἦν. Ἐν Λαρίσσῃ Θεοφόρβου παῖς ἐλέπρα τὴν κύστιν. καὶ διούρει γλίσχρον, καὶ ὠδυνᾶτο καὶ ἀρχόμενος καὶ τελευτῶν τῆς οὐρήσιος, καὶ ἔτριβε τὸ πρόσθιον. οὗτος πιὼν τὸ διουρητικὸν δριμὺ, ἐς μὲν τὴν κύστιν οὐδὲν ἐχώρησεν, ἐξήμεσε δὲ συχνὸν πυῶδες, καὶ χολήν. καὶ κάτω ἕτερα τοιαῦτα διεχώρεε. καὶ ὠδυνᾶτο τὴν γαστέρα. καὶ ἐκαίετο ἔνδοθεν. τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ψυχρὸν ἐγένετο, καὶ παρελύθη ὅλος, καὶ προσδέχεσθαι οὐδὲν ἤθελε. τούτῳ ἡλκώθη κοιλίη ἰσχυρῶς, ὑπὸ ἰσχύος τοῦ φαρμάκου ἄγαν. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ τὴν πόσιν τριταῖος. Γυνὴ Ἀντιμάχου ἐν Λαρίσσῃ, ἐκυΐσκετο ἡμέρας ὥσει

incipiebat. Quando tuſsiebat, dolebat pectus A
& dorſum. Sexta autẽ vbi ſternutaſſet, ſanguis fluxit è naribus, quatuor heminarum menſura. Ad veſperam neq; loquebatur, neq; ſentiebat, neque quid fieret, neq; quid diceretur. Vndecima, mortuus eſt. Per quinq; verò dies, modo ſapiens erat, modo non. Erat & ſine febre. Sputum autem nullum procedebat, neque ſtertorẽ habebat. Non enim erat ſputum. Scamãdrus in Lariſſa, & in coxa marcorem habuit, & in oſſe diu diſparato. Ipſe verò ſectus eſt ſectione magna, etiã ad os ipſum, & poſtea vſtus eſt, & tũc die duodecima poſt ſectionẽ cœpit cõuulſio, & valde obtinuit: conuellebatur autẽ crus hoc vſque ad coſtas, & ad aliam quoq; partem cõuulſio progrediebatur: flectebatur autem crus, & B
extendebatur: & alia membra mouebat: & maxillæ compactæ riguerunt. Hic mortuus eſt cõnulſus octaua die, poſt conuulſionis inuaſionẽ. Curabatur autẽ tepefactorijs vtriculis, & fomẽtis erui, per totum corpus: & infuſum per clyſterem immiſſum eſt, & tunc modicum ſtercoris prodijt: & pharmacũ bilem abunde purgãs bibit, ac inſuper catapotium deglutiuit, & ſeceſsit quidem, nihil autem à catapotio opis ſenſit: & ſomnus modicus venit: & rurſus pharmacũ idem forte ad veſperam bibit, ac ſole emergente mortuus eſt. Videbatur autem multo tẽpore morbum ferre potuiſſe, niſi ex pharmaci vi perijſſet. Hippocomus filius Palamedis in Lariſſa vndecim annorum, percuſſus eſt in frõ- C
tem ſupra oculum dextrum, ab equo: & videbatur os non ſanum eſſe, & exiliebat ex ipſo modicus ſanguis, & ſectus eſt ſectione magna vſq; ad ſecundam laminam, & curabatur ſic habens ipſum os, quod etiã antea ſtatim os peperit. Vigeſima tumor cœpit circa aurẽ, & febris & rigor: & in die magis intumeſcebat ac dolebat tumor: & ab initio febricitauit ex rigore: & oculi intumuerunt, & frons, & tota facies. Patiebatur aũt hæc in dextra magis capitis parte. Progreſſus eſt aũt tumor etiã ad ſiniſtrã: nihil tñ hic lęſit. Demum febris cõtinua corripiebat. Atq; hæc minora erant, vſq; ad octauã diem. Vixit aũt vſtus, & per catapotium purgatus, & cataplaſmate tumori impoſito. At vero vlcus D
nullius mali cauſa erat. In Lariſſa Theophorbi filius veſicam ſcabioſam habebat, & viſcoſam vrinam mingebat: & dolebat dum & inciperet mingere, & dum deſineret: & confricabat pudendũ. Hic quum bibiſſet pharmacum vrinam ciens acre, in veſicam quidẽ nihil proceſsit, verùm multum purulentum & bilem euomuit, & deorſum alia huiuſcemodi egerebat: & ventrem dolebat, & intrinſecus ardebat: Reliquũ vero corpus frigidũ erat, & totus reſolutus eſt: & nihil aſſumere volebat. Huic exulceratus eſt vẽter fortiter valde & vi medicamẽti: & mortuus eſt tertia poſt potionem die. Vxor Antimachi in Lariſſa, prægnans erat diebus circiter

A ter quinquaginta, & reliquo tpe præ fastidio à cibo abstinebat, & per septē dies vterū dolebat & cor: & febris corripiebat: eo tpe nihil per aluum egerebat. Huic datū est catapotium deorsum purgās fortius q̄ conueniebat, & euomuit bilem combustā, præ cibi abstinentia & febre. Nā neq; vllo potu vtebatur: euomuit aūt paucā violēter, & grumosa: & vbi cōcitata fuisset, ac ipsam emisisset, debilis esse videbatur: & nō volebat aquā bibens euomere. Postea vero dolor fortis tenebat infernū ventrem (exulceratus enim erat à medicamento, & prodibat ipsi statim post stercus, subcruentū ramentosum.) Semper aūt amplior fiebat: & debilitas, & cibi fastidiū: & purgamēti erāt heminę quinq;. Sistebāt

B aūt aluus, aqua multa super ventrē affusa, aliud aūt nihil potuit admittere. Mortua ē circa mediā noctem. Videbatur viuere potuisse, si aquā bibere potuisset, ac statim vomere priusquam deglutiuisset. Famula Onesidemi in Larissa, vlcerata est aluū & intestinū, à bile sponte cōmota: & prodibat sursum ac deorsum bilis & sanguis: & febris tenebat. Huic debili datū est pharmacū deorsum purgās in potu, debile, aquosū, ac modicū, & vomuit ab ipso multum: & infra amplius subijt: & vesperi redijt. Postridie febris erat, sed debilis. Aluus aūt vlcerabat, & adhuc eadē egerebat. Tertia die, ad vesperā mortua est, quū febris valde fortis ipsam corripuisset. Quapp oīno moritura esse videbat. Mini-

C me vero ideo q aquā frigidam biberat, donec vomitus tenebat. Postq̄ aūt perfrigeratus est supernus vēter, depurgatus per aquā, succo frigido postea poto, sic postea infusum per clysterē immissum est. Eudemus in Larissa, hęmorrhoidas habēs fortes, ac diuturnas, quū exanguis esset, bilis cōmota est, sed leniter in corpore: & aluus turbata deorsum biliosa egerebat, & hæmorrhoides itumescebāt. Pharmaco deorsum purgāte poto, pbe depurgatus est: & rursus bibit succū, & amplius aluus turbata est: & dolor ad pcordia cōsistebat. Huic quū venter nō pbe haberet, sed adhuc curatione indigeret, manus hæmorrhoidibus admotæ sunt, & vomuit. Postea quū cancer successisset, febris irruit, & non

D dimisit antequā occideret. Qnq; etiam cum rigor subrepēs dimisisset, febris venit, & prodijt ipsi bilis & flatus, & partim pdibat, partim intus erat, & dolor in ventre. Hæmorrhoides aūt extra ītestinū rectū erāt, reliquo tpe à purgationibus auspicatæ: & flat⁹ p ipsas pdibat: & ad sternutationē principiū fiebat. In Larissa vir quidā sauciatus est cominus ex manu p hastā latā à tergo, & summū eius penetrauit infra vmbilicū p multū spaciū, qđ liuidū erat & tumidū: postq̄ vulneratus fuit, dolor obtinebat primū fortis, & vēter intumescebat. Huic postridie datū est pharmacū deorsum purgans, & egesit modicū cruentū, & mortuus est. Videbantur intestina huius non esse sana, & venter sanguine plenus esse.

ὥσει ν´ καὶ ἀπεσιτέετο τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ ἡμέρας ζ´ ἤλγει τὰς ὑστέρας, καὶ ἐδυνᾶτο τὴν καρδίην, καὶ πυρετὸς ὑπελάμβανεν. οὐχ ὑπεκεχωρήκει τοῦ χρόνου τούτου. ταύτῃ ἐδόθη ἐλατήριον κατάποτον ἰσχυρότερον τοῦ δέοντος, καὶ ἀπήμεσε χολὴν ξυγκεκαυμένην, ὑπό τε τῆς ἀσιτίης καὶ τοῦ πυρετοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ ποτῷ ἐχρῆτο οὐδενί. ὀλίγην δὲ καὶ ἀπήμεσε βιαίως, καὶ θρομβώδεα. κἄπειτ' ἀνήσατο καὶ ἠφίει αὐτήν. καὶ ἐδόκεεν ἀσθενέειν, καὶ οὐκ ἤθελε πίνουσα ὕδωρ ἐξεμεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὀδύνη ἴσχει ἰσχυρὴ τὴν κάτω κοιλίην: εἵλκωτο γὰρ ὑπὸ τοῦ φαρμάκου, καὶ ἐχώρεεν αὐτῇ μετὰ τὴν κόπρον αὐτίκα ὕφαιμον ξυσματῶδες. αἰεὶ δὲ πλεῖον ἐγίνετο καὶ ἡ ἀσθένεια καὶ ἡ ἄση, καὶ τοῦ καθάρματος ἦσαν ε´ κοτύλαι. ἔστη δὲ ἡ κοιλίη ὕδατος καταχεομένου πολλοῦ κατὰ τῆς γαστρός. ἄλλο δὲ οὐδὲν ἠδυνήθη προσδέξασθαι. ἔθανε περὶ μέσας νύκτας. ἐδόκεε δ' ἂν βιῶναι, εἰ ἐδύνατο πίνειν τὸ ὕδωρ, καὶ ἐμεῖν αὐτίκα πρὶν ἢ πιέναι. Οἰκέτις Ὀνησιδήμου ἐν Λαρίσσῃ, ἡλκώθη κοιλίην καὶ τὸ ἔντερον ὑπὸ χολῆς αὐτομάτης κινηθείσης. καὶ ἐξεχώρεε καὶ ἄνω καὶ κάτω, χολὴ καὶ αἷμα. καὶ πυρετὸς εἶχε. ταύτῃ ἐδόθη ἀσθενεούσῃ, ἐλατήριον ἀσθενὲς ποτὸν ὑδαρὲς καὶ ὀλίγον: καὶ ἤμεσέ τε ἀπ' αὐτοῦ πουλύ. καὶ κάτω ὑπῆλθε πλέον. καὶ τῆς ἑσπέρης ἐπανῆλθε. τῇ δ' ὑστεραίῃ, πυρετὸς ἦν, ἀσθενὴς δέ. ἡ δὲ κοιλίη, ἥλκω τότε καὶ ἔτι ὑπεχώρεε ταῦτα. τρίτῃ δὲ ἔθανε δείλης, πυρετοῦ ἐπιλαβόντος πάνυ ἰσχυροῦ. αὕτη δὲ ἐδόκεεν ἀποθανεῖσθαι πάντως. ἥκιστα δ' ἂν ὕδωρ πίνουσα ψυχρὸν, ἕως ἔμετος εἶχεν. ἐπεὶ δὲ ἐψύχθη ἡ ἄνω κοιλίη, ἀποκαθαρθεῖσα τῷ ὕδατι, χυλὸν μεταπιοῦσα ψυχρὸν, οὕτω μετακλυσθῆ. Εὔδημος ἐν Λαρίσσῃ αἱμορροΐδας ἔχων ἰσχυρὰς πάνυ, καὶ χρονίας, ἔξαιμος ὤν, χολὴ ἐκινήθη: ἀλλ' ἠπίως σε τῷ σώματι. καὶ ἡ κοιλίη ἐταράχθη κάτω. ὑπεχώρεε χολώδεα, καὶ αἱμορροΐδες ἀνεῖχον. φάρμακον κατωτερικὸν πιὼν, ἀπεκαθάρθη καλῶς: καὶ αὖθις μετέπιεν χυλὸν, καὶ ἔτι ἐτετάρακτο, καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσίστατο. τούτῳ ἐπεχειρήθη τῇσιν αἱμορροΐσι τὴν κοιλίην οὐ καλῶς πως ἔχοντι. ἀλλὰ δεομένῳ θεραπείης ἔτι καὶ ἀπήμεσεν. ἔπειτα δὲ ἐπαλειφθέντος τοῦ καρκίνου, πυρετὸς ἐπέβαλλε, καὶ οὐκ ἀφήκεν πρὶν ἀπέκτεινεν. ὅτε δὲ καὶ ἀφῆκε ῥῖγος ὑπολαβὸν, ἧκεν ὁ πυρετὸς, καὶ ὑπεχώρησεν αὐτῷ χολὴ, καὶ φῦσα, ἡ μὲν διεξήει, ἡ δὲ ἐνῆν. καὶ ὀδύνη ἐν τῇ κοιλίῃ. αἱ δὲ αἱμορροΐδες ἔξω ἦσαν τοῦ ἀρχοῦ. ἀπὸ τῶν ἀποκαθαρσίων ἀρξάμεναι τὸν ἄλλον χρόνον. καὶ ἡ φῦσα διὰ ταύτας ἐπεγίνετο, καὶ πρὸς πταρμὸν ἐπεγίνετο ἡ ἀρχή. Ἐν Λαρίσσῃ ἀνὴρ ἐτρώθη ἐκ χειρὸς, λόγχῃ πλατείῃ ὄπισθεν. καὶ τὸ ἄκρον διήνεγκε κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, πελιὸν ὑπόιδεον, καὶ ἐπῆλθε χωρίον πολύ, ἐπεὶ δὲ ἐτρώθη, ἔπειτα ὀδύνη εἶχε τὰ πρῶτα ἰσχυρὴ, καὶ ἐπῳδίσκετο ἡ γαστήρ. τούτῳ ἐδόθη τῇ ὑστεραίῃ, κατωτερικόν, καὶ διεχώρησεν ὀλίγον ὕφαιμον, καὶ ἔθανεν. ἐδόκεε τούτου τὰ ἔντερα εἶναι οὐχ ὑγιέα καὶ αἵματος ἡ κοιλίη πλέη τυγχάνειν.

Vet. Cod.

Vei. Cod. τυγχάνειν. Ἀπελλαῖος Λαρισσαῖος εἶχε μὲν ἡλικίην, ὡσεὶ ἐτέων τριήκοντα, ἢ ὀλίγον ἀπέλιπεν. εἴχετο δὲ τῇ νούσῳ. ἐλαμβάνετο δὲ τὰς νύκτας μᾶλλον τῶν ἡμερέων ἐν τῷ ὕπνῳ. ἐνόσει δὲ ὡς δύο ἔτεα, πρὸ τοῦ θανάτου. ἤμεε δὲ χολὴν πυῤῥὴν ἐνίοτε ἐπεὶ διεγείροιτο, ἤμεε δὲ καὶ μέλαιναν. οὗτος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καθάρσιος ἰσχυρῆς πάνυ καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον καθαιρόμενος, καὶ φάρμακον δὶς πιὼν, ἓξ μῆνας αὐτὸν διέσχεν. ἦν δὲ πουλυφάγος, ἔχων δὲ τὸ σῶμα ἐπίχολον, παλαίσας πολλὰ, μάλα ἐῤῥίγωσε, καὶ πυρετὸς ἐπέλαβε, καὶ ἡ νοῦσος ἐς νύκτα. Τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ, ἐδόκει ὑγιὴς εἶναι: αὖ καὶ τῇ ἑτέρῃ. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἡ νοῦσος ἐπέλαβε δεδειπνηκότα ἀπὸ πρώτου ὕπνου. καὶ εἶχε τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέρην, καὶ μέχρι δορπίσου, ἔθανε πρὶν ἐμφρονῆσαι. ἐσπᾶτο πρεῖτα δεξιὰ πρῶτον, τό, τε πρόσωπον καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. ἔπειτα, ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ὅτε δοκέοι διαπεπαῦσθαι, κῶμα εἶχε καὶ ἔρεγχε. καὶ αὖθις ἐξεδέχετο ἡ νοῦσος. Εὔμηλος Λαρισσαῖος, ἐπάγη τὰ σκέλεα, καὶ χεῖρας, καὶ γνάθους, καὶ οὐκ ἠδύνατο οὔτε ἐκτείνειν, οὔτε ξυγκάμπτειν, εἰ μὴ ἕτερος ξυγκάμπτοι καὶ ἐκτείνοι. οὔτε τὰς γνάθους διαίρειν, εἰ μὴ ἕτερος διαίροι. ἄλλο δὲ οὐδὲν οὔτε ὠδύνατο, οὔτε ἤσθιεν, εἰ μὴ μάζαν καὶ μελίκρητον ἔπινεν. Εἰκοσταῖος ὕπτιος πίπτει καθήμενος, καὶ τύπτει τὴν κεφαλὴν πρὸς λίθον σφόδρα. καὶ αὐτοῦ σκότος κατεχύθη. καὶ ὀλίγον ὕστερον ἀναστὰς, ὑγιὴς ἦν. καὶ ἐλέλυτο πάντα πλὴν μετὰ τὸν ὕπνον. ὅτε ἐξέγροιτο, ὀλίγον τι συνεδέδετο τὰ ἄρθρα. ἔτεα δὲ ἦν ἤδη ιβ΄ ἢ ιγ΄. ἔκαμνε δὲ μῆνας γ΄ ἢ δ΄. Ἐν Λαρίσσῃ παρθένος αἷμα ἐμέσασα οὐ πολὺ, ἔμπυος γενομένη, πυρετῶν ἐπιλαβόντων, οὐκ ἀπηλλάσσετο πρὶν τελευτῶσα, ἀπέθανε τρίτῳ μηνί. πρὸ δὲ τοῦ θανάτου, ἐκωφώθη τὰ οὔατα. καὶ οὐκ εἰσήκουεν, εἰ μή τις πάνυ μέγα βοήσειε. πρὸ δὲ τοῦ ἐμέτου τοῦ αἵματος προησθένει. Ἀμφίπολος ἐν Λαρίσσῃ Δυσηρίδος νέη ἐοῦσα, ὁκότε λαγνεύοιτο, περιωδύνεε ἰσχυρῶς. ἄλλως δὲ ἀνώδυνος ἦν. ἐκύησε δὲ οὐδέποτε. ἑξηκονταέτης δὲ γενομένη, ὠδυνᾶτο ἀπὸ μέσου ἡμέρης ὡς ὠδίνουσα ἰσχυρῶς. πρὸ δὲ μέσου ἡμέρης αὕτη πράσα τρώγουσα πολλὰ, ἐπειδὴ ὀδύνη αὐτὴν ἔλαβεν ἰσχυροτάτη τῶν πρόσθεν, ἀναστᾶσα ἐπέψαυσε τινὸς τρηχέος ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης, ἔπειτα ἤδη λειποψυχούσης αὐτῆς, ἑτέρη γυνὴ καθεῖσα τὴν χεῖρα, ἐξεπίεσε λίθον ὅσον σπόνδυλον ἀτράκτου τρηχὺν, καὶ ὑγιὴς τότε αὐτίκα καὶ ἔπειτα ἦν. Ὁ Μαλιεὺς, ἅμαξα αὐτῷ ἐπῆλθε ἄχθος ἔχουσα, ἐπὶ τὰς πλευράς. καὶ κατῆξε τῶν πλευρέων. καὶ χρόνον αὐτῷ ὑπέστη πύον κάτωθεν τῶν πλευρέων. ὑπὸ τὸν σπλῆνα καυθεὶς, ἔμμοτος ὤν, ἀφίκετο ἐς δέκα μῆνας. ἀνατμηθὲν τὸ δέρμα ὅπη ἐφάνη ἐς τὸ δέρτρον ἐπὶ θάτερα ἀφίκουσα, καὶ πρὸς τὸν νεφρὸν καὶ πρὸς τὰ ὀστέα ἀπῆλθε σαπρά. τούτου, ἥ τε σχέσις τοῦ σώματος παρέλαθεν ἐπίχολος ἐοῦσα. καὶ ἐν τῷ σώματι ἡ σηπεδὼν ξηρὴ τοῦ δέρτρου πολλὴ, καὶ ἄλλων

esse. Apellæus Larissæus ætatem habebat annorum circiter triginta, aut parū aberat. Corripiebatur aūt morbo, à quo vexabatur noctu magis in somno, q̃ interdiu. Aegrotabat aūt ad duos annos ante mortē. Vomebat bilem fuluam aliqñ vbi excitatus esset: Vomebat etiam nigram. Hic purgatione à capite forti valde ad multum tempus purgabatur: & quum pharmacū bis bibisset, sex menses ipsum tulit. Erat valde vorax multi cibi: & quum corpus haberet biliosum, multū luctatus, valde riguit: & febris corripuit, ac morbus ad noctem: postridie sanus esse sibi videbatur, & rursus altera die. Sequēti vero nocte morbus inuasit cœnatum à primo somno, & per noctem ac diem, & vsque ad cœnam tenebat. Mortuus est priusquam resipisceret. Cōuellebatur primùm circa dextras partes, facieq; ac reliquum corpus; postea in sinistris: & quum videretur quietus esse, soporē habebat, ac stertebat, & rursus succedebat morbus. Eumelus Larissæus rigida habuit crura, & manus: & maxillas, & non poterat neq; extendere, neque flectere, si non alius flecteret ac extēderet. Et neq; maxillas diducere poterat, si non alius diduceret. Aliud verò nihil neque dolebat, neq; edebat, nisi mazam, & aquam mulsam bibebat. Vigesima die sedēs cadit supinus, & caput ad lapidē vehementer offendit, & vertigo ipsi caliginosa offusa est: & paulò pòst surgens, sanus erat: & soluta erant oīa, præterq̃ post somnum vbi excitaretur, articuli modice ligati erant. Erat aūt duodecim aut tredecim iam annorum, & ægrotauit mēsibus tribus aut quatuor. In Larissa virgo q̃ sanguinē vomuit, non multū, suppurata facta, febribus corripientibus, nō liberabat priusquā moreretur. Mortua est tertio mense. Ante mortē vero obsurduerunt ei aures, & nō audiebat, nisi quis valde exclamasset. Verū ante sanguinis vomitū debilis erat. Famula Dyseridis in Larissa, quum iuuencula esset, vbi Venere vteretur, fortiter circūcirca dolebat: aliàs aūt sine dolore erat: Concepit aūt nunquā. Et quum sexaginta esset annorum, dolebat à meridie, velut ex partu vehementer laboraret. Hæc quum ante meridiē porrum edisset multū, post quā dolor ipsam corripuit vehemētissimus, & priores oēs excedens, exurgens asperū quiddā in ore vteri deprehendit: Postea quum ipsa animi deliquiū incideret, alia mulier immissa manu, expresit lapidē asperū, magnitudine verticilli fusi. Et sana tunc statim, & postea erat. Maliēsi currus onustus inductus est supra costas, & costas confregit: & per tempus substitit ipsi pus infra costas. Vstus sub splenē, penicillis ac linamentis vtebatur, & peruenit ad decē menses. Resecta vero cute, cauerna apparuit ad tenue intestinū vtrinque procedens, & ad renē, & ad ossa procedebat putrida. In hoc nō animaduersum est, q & corporis habitus biliosus erat, & i corpore putredo sicca tenuis intestini multa, & aliarum

A

B

C

D

A aliarũ carniũ, quas statim eijcere oportebat, si quis potuisset sicco pharmaco, dũ robur aliqđ homo habebat. Nã ab humidis nihil remittebat, sed putrescebant: à linamentis vero inditis quũ humor sisteret, rigor corripiebat & febris, & magis putrescebat: affluebat aũt putridũ qddã, subnigrũ graueolẽs. Priusq̃ vero curationis aggressio fieret, quotidie multũ foras penetrabat. Erat aũt nõ φhe fluidũ. Cognitũ est naturã morbi esse magis remotã, quàm subter cutẽ. Quod si verò ẽt oĩa recte facta essent, tñ nõ videbat seruari posse, etiãsi vẽtris φfluuiũ ipsum corripuisset. Autonomus in Omilo, ex capitis vulnere mortuus est die decimasexta in media æstate, lapide ex manu ictus in suturas ĩ medio B sincipite. Quare nõ aĩaduerti ipsum secari opᵒ habere: deceperũt n. me suturæ habẽtes in seipsis iaculi læsionẽ, postea n. conspicuũ id fiebat. Primũ quidẽ ad clauiculã, postea ad latus dolor fortis valde, & cõuulsio ad ambas manus venit. In medio n. capitis ac sincipitis vlcus habebat. Sectus est aũt die decimaquinta, & pus prodijt nõ multũ. Mẽbrana vero cerebri imputrefacta apparebat. Famula in Omilo ex capitis vulnere, duodecim annos nata, morit in media æstate, decimaquarta die. Ianuã quidã ipsi impegerat, & os cõtuderat ac ruperat. Suturæ vero ĩ vlcere erãt. Quare cognitũ est recte sectione opᵒ habere. Secta ẽ aũt nõ velut oportebat: sed quãtũ relictũ est, pus ĩ ipso factũ est. Octaua, rigor, C febris inuasit: habebat aũt nõ velut oportebat, sed quãtũ ẽt prioribus diebus qñ febris nõ tenebat. Nona vero die reliquũ resectũ est, & valde modicũ pus cum sanguine subtus apparuit, & mẽbrana cerebri pura erat: & somnus quidẽ occupabat: febris aũt nõ dimittebat. Cõuulsio vero manũ sinistrã inuadebat. Nã ĩ dextris magis vlcus habebat. Cyrenius in Omilo suppuratus factus, infernũ ventrẽ vstus est, triginta diebus serius q̃ oportebat: & mãsuete se habebat: & resiccatũ est pus in vẽtre. Verũ in calidissimo tẽpore edens fructus pomorũ, & alios cibos non cõferentes, à febre correptus est: & à vẽtris profluuio, & mortuus est. Hecason ĩ Omilo, velut ẽt alter serius vstus est, attamẽ resiccatus est vẽ- D ter, modico excepto. Dysenteria vero arripiebat ipsum, quã vbi effugisset, oĩa edebat donec totus intumuit, & erupit ipsi pus deorsum, & vẽtris profluuio mortuus est. Hecason in Omilo, ab immunditia nõ purgata, & à praua purgatione, dolorẽ acutũ in coxa habebat: & hic quidẽ discessit, successerunt autem ipsi febres: & multo tempore in lecto decumbebat, neq; bibens quicquam, neq; sitiens: & debilis, & horridus. Huic cõmode quidẽ ablatus est morbus velut cõueniebat. Opem autem percipiebat ex his quæ offerebantur. Tandẽ vero erupit morbus deorsum, & totus secessit pre multa bile: et mente motus est, & mortuus. Videbatur autem morbũ euasurus esse. Qui in Salamine ĩ ancho-ram

Vet. Cod.

ἄλλων σαρκῶν ἃς ἔδει αὐτίκα ἐκβάλλειν, εἴ τις ἐδύνατο ξηρῷ φαρμάκῳ, ἕως ἰσχύν τινα εἶχεν ὁ ἄνθρωπος· ἀπὸ γὰρ τῶν ὑγρῶν οὐδὲν ἐπεδίδου, ἀλλ᾽ ἐσήπετο. ἀπὸ δὲ τῶν μότων ἰσχομένου τοῦ ὑγροῦ, ῥῖγος ἐλάμβανε καὶ πυρετὸς, καὶ ἐσήπετο μᾶλλον· ἐπέρρει δ᾽ αὐτοῦ σαπρόν τι ὑπομέλαν δυσῶδες· πρὶν δὲ ἐπιχειρέειν ἰητρεύεσθαι, οἷον ἑκάστης ἡμέρης συχνὸν διεπέρα ἔξω· ἦν δ᾽ οὐκ εὔροον. ἐγνώσθη τὸ εἶναι ποῤῥωτέρω τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα. πάντα ἀκόρθως πάσχων, ὅμως οὐκ ἂν ἐδόκεε σωθῆναι. καὶ διάῤῥοια κἢν ἐπέλαβεν. Αὐτόνομος ἐν Ὀμίλῳ ἐκ κεφαλῆς τρώματος ἔθανεν ις ἡμέρῃ. θέρεος μέσου λίθῳ ἐκ χειρὸς βληθεὶς κατὰ τὰς ῥαφὰς ἐν μέσῳ τῷ βρέγματι. τοῦτο παρέλαθέ με δεόμενον πρισθῆναι. ἔκλεψαν δέ με τὴν γνώμην αἱ ῥαφαὶ, ἔχουσαι ἐν σφίσιν ἑωυτῇσι τοῦ βέλεος τὸ σίνος. ὕστερον γὰρ καταφανὲς γίνεται. πρῶτον μὲν ἐς τὴν κληῖδα, ὕστερον δὲ ἐς τὴν πλευρὴν, ὀδύνη ἰσχυρὴ πάνυ. καὶ σπασμὸς ἐς ἄμφω τὼ χεῖρε ἦλθεν. ἐν μέσῳ γὰρ εἶχε τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ βρέγματος τὸ ἕλκος. ἐπρίσθη δὲ ιε΄ καὶ πύον ὑπῆλθεν οὐ πολύ. ἡ δὲ μῆνιγξ ἄσαπης ἐφαίνετο. Παιδίσκη ἐν Ὀμίλῳ ἐκ τρώματος κεφαλῆς, ὡς δωδεκαέτης θνήσκει ἐν μέσῳ θέρει ιδ΄ ἡμέρῃ. θύρην τις αὐτῇ ἐνέβαλε, καὶ τὸ ὀστέον θλᾷ, καὶ ῥήγνυσιν. αἱ δὲ ῥαφαὶ ἐν τῷ ἕλκει ἦσαν. τοῦτο ἐγνώσθη ὀρθῶς πρίσεως δεόμενον. ἐπρίσθη δὲ οὐκ εἰς τὸ δέον, ἀλλ᾽ ὅσον ὑπελείφθη πύον ἐν αὐτῷ ἐγένετο. ὀγδόῃ, ῥῖγος, πυρετὸς ἐπέλαβεν, εἶχε δὲ οὐκ εἰς τὸ δέον, ἀλλ᾽ ὅσον καὶ τῶν πρόσθεν ἡμερέων, ὅτε πυρετὸς οὐκ εἶχεν. ἐνάτῃ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεπρίσθη, καὶ ὑπεφάνη ὀλίγον πάνυ πύον ξὺν αἵματι. καὶ ἡ μῆνιγξ καθαρὴ ἦν. καὶ ὕπνος μὲν ἐπέλαβεν. ὁ δὲ πυρετὸς αὖθις οὐκ ἠφίει. σπασμὸς δὲ χεῖρα τὴν ἀριστερὴν ὑπελάμβανεν. ἐν γὰρ τοῖσι δεξιοῖσι μᾶλλον εἶχε τὸ ἕλκος. Κυρήνιος ἐν Ὀμίλῳ ἔμπυος γενόμενος, τὴν κάτω κοιλίην ἐκαύθη ὕστερον ἐν ἡμέρῃσι τριάκοντα τοῦ δέοντος. καὶ ἔσχεν ἐπιεικέως, καὶ ἐξηράνθη τὸ πύον, ἐν τῇ κοιλίῃ. ἐν δὲ τῇ θερμοτάτῃ ὥρῃ ἐσθίων ὀπώρην, καὶ ἄλλα σιτία ἀξύμφορα, πυρετὸς ἐπέλαβε, καὶ διάῤῥοια, καὶ ἔθανεν. Ἑκάσων ἐν Ὀμίλῳ ὥσπερ καὶ ὁ γε ἕτερος ὕστερον ἐκαύθη. ὅμως δὲ ἐξηράνθη, πλὴν ὀλίγου ἡ κοιλίη. δυσεντερίη δὲ ὑπέλαβε, καὶ αὐτὴν ἀποφυγὼν, ἤσθιεν πᾶν, ἕως ὅλος ᾤδησε· καὶ ἐῤῥάγη αὐτῷ πύον κάτω. καὶ διαῤῥοίᾳ ἔθανεν. Ἑκάσων ἐν Ὀμίλῳ ἀπὸ ἀκαθαρσίης καὶ πονηρῆς καθάρσιος ἐς τὸ ἰσχίον ἐπέσῃ αὐτῷ ὀδύνη ὀξείη. καὶ αὕτη μὲν ἀπηλλάγη. πυρετοὶ δὲ αὐτὸν ὑπέλαβον. καὶ χρόνον πουλὺν κλινοπετὴς ὤν. οὔτε πίνων οὐδὲν, οὔτε διψῶν. ἀσθενής τε ὢν καὶ φρικώδης. τούτῳ, ἀφῃρέθη μὲν τὸ νόσημα χρηστῶς ὡς ἔδει. ὠφελεῖτο δὲ τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν προσφερομένων. τελευτῶντι διεῤῥάγη τὸ νούσημα κάτω, καὶ ἐχώρεε πᾶν, ὑπὸ πολλῇ χολῇ· καὶ παρέκοψε, καὶ ἔθανε. ἐδόκεε δ᾽ ἂν ἐκφυγεῖν τὸ νόσημα. Ἐν Σαλαμῖνι ὁ περὶ τὴν ἀγκύρην

Vet. Cod. πλῶ περιπεσὼν, ἐπὶ γαστέρα διετρώθη, περιώδυνέε δέ. φάρμακον δὲ ἔπιε, καὶ οὐ διεχώρησε κάτω, οὐδ' ἀνήμεσεν. Ἡ γυνὴ ἡ ἀποσφάξειν αὐτὴν, ἐπνίγετο. καὶ ἐδόθη αὐτῇ ὕστερον πολλῷ καταπότιον ἐλατήριον, καὶ ἐξεχώρησεν αὐτῇ. Ὁ ἐξ Εὐβοίης ἐλθὼν νεηνίσκος, πολὺ κάτω κεκαθαρμένος, διαλιπὼν, ἀτρεμέως ἐπύρεσσεν. εἶτα δοκέων ἄνω δέεσθαι, ἐπιπιὼν ἀσθενὲς ῥίζιον ἐλατήριον. καὶ μετὰ τὴν πόσιν, τεταρταῖος ἔθανεν, ἐκκαθαρθεὶς οὐδέν. ἀλλ' ὕπνος εἶχε, καὶ οὐκ ἠδύνατο παύσασθαι ἡ δίψα. Ἡ δούλη ἡ ἀπὸ καταπότου, ἄνω μὲν ἐχώρησεν ὀλίγα, καὶ ἔπνιγε. κάτω δὲ πολλά. τῆς νυκτὸς δὲ ἔθανε. βάρβαρος δὲ ἦν. Ὁ Εὔβοιος ἄνθρωπος πιὼν ἐλατήριον, τρεῖς ἡμέρας ἐκαθαίρετο, καὶ ἔθανε. τὴν δὲ χεῖρα ἔμπυον εἶχε μέχρι τοῦ ἀγκῶνος. Ὁ Συμμάχου παῖς, ὑπὸ χολῆς ἀπεπνίγη. νύκτωρ καταδαρθὼν, καὶ πυρετοῦ ἐπέχοντος. φάρμακον δὲ πιὼν, οὐ κατέσχεν, οὐδὲ καθήρατο ἡμερέων καὶ πρὶν ἀποθανεῖν ἕξ. Ὁ παρὰ τὸ δρόμον οἰκέων τῆς νυκτὸς αἷμα ἐμέσας, τῇ ὑστεραίῃ ἔθανεν. αἷμα ἐμέων πολὺ, καὶ πνιγόμενος· ἐς σπλῆνα δὲ καὶ κάτω, αἱματῶδες αὐτῷ ἐχώρεε πουλύ. Παιδίον ὑπὸ ὀρέος πληγὲν τὴν γαστέρα, καὶ τὸ ἧπαρ, ἀπέθανε τῇ τετάρτῃ. τὸ δὲ πνεῦμα πυκνὸν εἶχε, καὶ οὐ κατενόει, καὶ πυρετὸς εἶχεν. Ὁ Ἑρμοφίλου υἱὸς, ἔκαμεν ἡμέρας ἕνδεκα. πυρετὸς δὲ εἶχε, καὶ οὐχ ὑπήει τὰ σιτία. καὶ πρῶτον μὲν παρενόησε, τῆς δὲ νυκτὸς ἐπαύσατο. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρῃ, ἄφωνος ἔκειτο ῥέγχων, διεστραμμένα ἔχων τὰ ὄμματα, πυρέσσων, πτεροῦ δὲ καθιεμένου, ἤμεσε χολὴν μέλαιναν. καὶ κλυσθέντος, κόπρος ὑπῆλθε πολλή. Ἀριστίωνος δούλης, αὐτόματος ὁ ποὺς ἐσφακέλισε, κατὰ μέσον τοῦ ποδὸς ἔνδοθεν ἐκ πλαγίου. καὶ τὰ ὀστέα σαπρὰ γενόμενα, ἀπέστη. καὶ ἐξῄει κατὰ μικρὸν συριγγώδεα. καὶ διάρροια ἐπεγένετο, καὶ ἔθανεν. Γυνὴ ὑγιαίνουσα, παχεῖα, κυήσιος εἵνεκεν ἀπὸ καταπότου, ὀδύνη εἴχετο τὴν γαστέρα, καὶ στρόφος ἐς τὸ ἔντερον, καὶ ᾤδησε. πνεῦμα δὲ περιΐστατο, καὶ ἀπορίη ξὺν ὀδύνῃ, καὶ αἷμα ἤμεσεν οὐ πολύ. καὶ ἐξέθανε πεντάκις, ὡς τεθνάναι δοκέειν. καὶ ἔτε ἐμέσασα ἀπὸ ὕδατος ψυχροῦ ἐχάλα, οὔτε τῆς ὀδύνης ἐπιούσης, οὔτε τὴν πνοιήν. ὕδατος δὲ κατεχύθησαν ψυχροῦ ἀμφορέες ὡς τριάκοντα κατὰ τοῦ σώματος, καὶ ἐδόκεεν ἄρα τοῦτο μόνον ὠφελέειν. καὶ ὕστερον κάτω ἐχώρησεν χολὴ συχνή. ὅτε δὲ ἡ ὀδύνη εἶχεν, οὐδὲν ἐδύνατο χωρῆσαι, καὶ ἐβίω. Ἄντανδρος ἀπὸ καταπότου ἐξ αὐτῆς ἐὼν τἄλλα, περὶ δὲ τὴν κύστιν ἐδόκεεν ἄλγος ἔχειν. ἐκαθήρατο αὐτὴν ὀξέως πουλὺ κάθαρμα. καὶ ἀπὸ μέσης ἡμέρης, ὀδύνην ἔχεν ἰσχυρὴν πάνυ καὶ ἐς τὴν ὑστέρην πνῖγμα, καὶ ἀπορίη, καὶ ῥιπτασμός, καὶ ἤμει, καὶ ἐχώρεεν οὐδὲν, καὶ τὴν νύκτα ἔπασχε, καὶ ὕπνος οὐκ ἐπήει. Τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐχώρεε πολλὸν, ὕστερον αἷμα, καὶ ἔθανεν. Τῷ Ἀθηνάδεω παιδὶ ἄρρενι τῷ φαγεδαινωθέντι, ὀδὼν ὁ ἐν ἀριστερῇ κάτω, ἄνω δὲ τὸ ἐν δεξιᾷ

rā incidit, i vētrē sauciatus est, & circūcirca dolebat. Bibit aūt pharmacū, & non egesſit deorsum, neq; reuomuit. Mulier q̄ iugulauit seipsā, suffocabat: & datū est ipsi lōge postea pharmacū deorsum purgans, & per secessum ipsi exijt. Qui ex Eubœa venit adolescēs, quū multū esset deorsum purgatus, intermisſione facta quietus febricitauit: deinde quū putaret se purgatione sursum versus opus habere, nō validā radicē veratri bibit, & post potionē quarta die, mortuus est, nihil expurgatus. Verū somnus ipsum tenebat, & sitis sedari nō poterat. Serua illa cui à catapotio sursū q̄dē pauca p̄dibāt, ac suffocabāt: deorsum vero multa, nocte mortua ē. Erat aūt barbara. Quidā homo Eubœus, poto pharmaco deorsum purgāte, p̄ tres dies purgabat, & mortuus est. Habebat aūt manū suppuratā vsq; ad cubitū. Symmachi fili⁹ à bilē suffocabat, noctu quū dormiret, & febris eū teneret. Pharmacū aūt vbi bibisset, nō continuit, neq; purgatus est diebus sex antequā moreret. Qui iuxta curriculū habitabat, quū noctu sanguinē vomuisset, postridie mortuus ē, sanguinē vomēs multū, & strāgulatus. Ad splenē vero, & deorsum multus sanguis ipsi p̄dibat. Puer à mulo pcussus vētrē & hepar, mortuus ē quarta die. Spūm aūt dēsum habebat, & nō intelligebat quicq;, & febris tenebat. Hermophili filius ęgrotabat diebus vndecim. Febris aūt tenebat, & cibi nō deorsum p̄dibāt: & primū q̄dē delirauit, nocte vero cessauit. Sequēti aūt die voce destitutus iacebat stertens, distortos habēs oculos, febricitās. Pēna vero immissa vomuit bilē atrā, & quum infusum p̄ clysterē immissum esset, stercus prodijt multū. Seruæ Aristonis pes sua spōte marcore corrupt⁹ obtorpuit, iuxta mediū pedis intrinsec⁹ ex obliquo: & ossa putrida facta abscesserūt, & p̄dibāt paulatim fistulosa: & vētris p̄fluuiū succedebat, & mortua est. Mulier sana, crassa, à catapotio cōceptus gratia accepto, dolorē habebat vētris, & tormē i intestino, & intumuit. Spūs aūt sistebat: & desperatio erat cū dolore: & sanguinē vomuit nō multū, & exanimata ē quinquies, vt vita decesſisse putaret: & neq; vomitu facto ab aqua frigida laxabat: neq; dolor p̄sens neq; spiratio. Superfusę vero sunt ipsi aquæ frigidæ amphorę circiter triginta sup corpus, & sanè hoc solū p̄desse videbat: & postea deorsum p̄cesſit bilis multa. Quū aūt dolor obtineret, nihil poterat secedere, & vixit. Antander à catapotio accepto, cætera sanus erat. Verū circa vesicā dolorē habere videbat: purgauit ipsam celeriter multo purgamento: & à meridie dolor tenebat fortis valde: & i posterā diē strāgulatio, & desperatio, & iactatio: & vomebat, & nihil p̄ secessū egerebat: & noctu patiebat: et somnus nō accedebat: postridie vero egerebat multū, & postea sanguinē: & mortu⁹ ē. Athenæ puero masculo à phagedena vlcere corroso, doluit à sinistra parte dēs infernus, à dextra supernus.

A

B

C

D

Vet. Cod.

A peruus. Huius auris dextera suppurata est, dum nō amplius doleret. Sutori Pytio dū soleas veteramētarias sueret, pupugit seipsum supra genu in femur & ferme lōgum digitū immersit. Huic sanguis quidē nullus effluxit. Vulnus autē cito clausum est: femur aūt totum in tumorem eleuabat, & procebat hic tumor vsq; ad inguē & lateris mollitudinē. Hic tertia die mortuus est. Quidā iuxta inguen sagitta percussus, quē nos vidimus, maxime præter omnem opinionē seruatus est. Neq; enim cuspis exempta est, erat enim valde ī profundo: neq; sanguinis eruptio vlla memorabilis fiebat: neq; inflāmatio: neq; claudicauit. Cæterùm cuspidē inuenimus nos, ipsamq; exemimus, quū sex iam essent anni,

B ex quo sauciatus erat. Suspitio aūt erat hæc, inter medios neruos cuspidē occultatā fuisse, nullāq; venā aut arteriā dissectā esse. Qui percussus est spiculo acuto retrorsum paulo infra collū, vulnus quidē habebat non memorabile aspectu, neq; enim in altū ferebatur, verū non multo tēpore postea exempto spiculo, distēdebatur in posteriorē partē tractus, velut opisthotonici, & maxillæ ligatæ erat, & si liquorem aliquē in os sumeret, eumq; deglutire conaretur, rursus relidebatur ad nares. Cæteraq; statim peiora fiebāt: & secūda die mortuus est. Adolescens per asperā viā cursu facto, dolebat pernā, maxime īferna parte. Abscessum aūt locus accepit nullū, velut qui colligeret humorē. Verùm

C tertia die totus locus nigrescebat, vsq; ad talū, astragalū appellatū, & vsq; ad cauitatē quæ est ad pectus pedis: & quod denigratū erat, nō diffringebat, sed prius moriebat. Viginti verò dies ex toto cursu vixit. Qui ad oculū percussus est, percussus quidē est in palpebrā, descēderat aūt cuspis alte satis, barbæ verò summū superemīnebat. Secta palpebra, sublata sunt omnia. Nihil erat mali. Oculus enim permansit, & cōpendio sanus factus est. Sāguis aūt effluxit large, & multa copia. Virgo illa pulchra Nerij filia, erat quidem annorum viginti, verùm à muliercula amica ludente, lata manu pcussa est in sinciput: & tunc quidem vertigine capta est, & sine spiritu erat, & quum ad domū venisset, statim febris

D vehemēs corripiebat, & caput dolebat, & rubor circa faciem erat. Septima die, circa autem dextram pus processit graueolens, subrubrum, amplius cyatho: & videbatur sibi melius habere, & alleuata est. Rursus augebatur febris, & in soporē deferebatur, & loqui nō poterat: & faciei pars dextera trahebatur, & difficulter spirabat: & cōuulsio ac tremor aderat: & lingua detinebatur: & oculus stupidus erat. Nona, mortua ē. Cleomenis filius hyeme initio facto, cibū auersabatur, & eius fastidio citra febrē vexabatur: & vomebat cibos ac pituitā: & per duos mēses cibi fastidiū durabat. Coco in spina gibbositas facta ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat. Verùm vinum nigrum, & panis

δεξιὰ οὖς τὸ δεξιὸν ἐνεπύησεν, οὐκ ἔτι ἀλγέοντος. Ὁ σκυτεὺς κάσσυμα κεντῶν ὁ ἐπὶ τοῦ Πιτύω, ἐκέντησεν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ γόνατος ἐς τὸν μηρὸν, καὶ ἔβαψεν ὡς δάκτυλον. τούτῳ αἷμα μὲν οὐδὲν ἔῤῥυη, τὸ δὲ τρῶμα ταχὺ ἔμυσεν· ὁ δὲ μηρὸς ὅλος ἐμετεωρίζετο, καὶ διέτεινεν ὁ μετεωρισμὸς, ἔστε τὸν βουβῶνα, καὶ τὸν κενεῶνα. οὗτος τῇ τρίτῃ ἀπέθανεν. Τις παρὰ τὸν βουβῶνα πληγεὶς τοξεύματι, ὃν ἡμεῖς ἑωράκαμεν, παραδοξότατα ἐσώθη. οὔτε γὰρ ἀκὶς ἐξῃρέθη, ἦν γὰρ ἐν βάθει λίην, οὔτε αἱμοῤῥαγίη οὐδεμίη ἐγένετο ἀξίη λόγου, οὔτε φλεγμονὴ, οὔτε ἐχώλευσεν. τὴν δὲ ἀκίδα ἀφείσκοντες ἡμεῖς, ἀπηλλάττομεθα ἐτέων ἐόντων ἓξ ἀφ᾽ οὗ ἐπερ ἐτρώθη. ὑπενοεῖτο δὲ τοῦτο μεσηγὺ τῶν νεύρων κεκρύφθαι κατὰ τὴν ἀκίδα, φλέβα τε καὶ ἀρτηρίαν οὐδεμίαν διαιρεθῆναι. Ὁ πληγεὶς ὀξεῖ βέλει ἐς τοὔπισθεν μικρὸν κάτω τοῦ τραχήλου, τὸ μὲν τρῶμα ἔλαβεν οὐκ ἄξιον λόγου εἰσιδεῖν. οὐ γὰρ ἐν βάθει ἐγένετο. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἐξαιρεθέντος τοῦ βέλεος ἐτιταίνετο ἐς τοὔπισθεν ἐρυσθεὶς, ὡς οἱ ὀπισθοτονικοί. καὶ αἱ γένυες ἐδέδεντο, καὶ εἴτι ὑγρὸν ἐς τὸ στόμα λάβοι, καὶ τοῦτο ἐγχειρίῃ καταπίνειν, πάλιν ἀνέκυπτεν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ τὰ λοιπὰ αὐτίκα ἐκακοῦτο. καὶ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἔθανεν. Νεηνίσκος ὁδὸν τρηχείαν τροχάσας ἤλγεε τὴν πτέρνην, μάλιστα τὸ κάτω μέρος. ἀπόστασιν δὲ ὁ τόπος οὐκ ἐλάμβανεν οὐδεμίην, ὡς ξυνάγων ὑγρὸν, ἀλλὰ τεταρταίῳ τε ἐόντι αὐτῷ, ἐμελαίνετο πᾶς ὁ τόπος, ἄχρι τοῦ ἀστραγάλου καλεομένου, καὶ τοῦ κοίλου τοῦ κατὰ τὸ στῆθος τοῦ ποδός. καὶ τὸ μελανθὲν οὐ περιεῤῥάγη, ἀλλὰ πρότερον ἐτελεύτα. τὰς πάσας δὲ ἐβίου ἡμέρας ἀπὸ δρόμου, εἴκοσιν. Ὁ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν πληγεὶς, ἐπλήγη μὲν κατὰ τοῦ βλεφάρου. ἔδυ δὲ ἡ ἀκὶς ἱκανῶς. ὁ δὲ αἰθὴρ προσυπερεῖχε. τμηθέντος βλεφάρου, ἤρθη πάντα, οὐδὲν φλαῦρον. ὁ γὰρ ὀφθαλμὸς διέμεινε καὶ ὑγιὴς ἐγένετο ξυντόμως. αἷμα δὲ ἔῤῥυη λαβρὸν, ἱκανὸν τῷ πλήθει. Ἡ παρθένος ἡ καλὴ ἡ τοῦ Νερίου, ἦν μὲν εἰκοσαέτης. ὑπὸ δὲ γυναίου φίλης παιζούσης, πλατείῃ τῇ χειρὶ ἐπλήγη τὸ κατὰ τὸ βρέγμα. καὶ τότε μὲν ἐσκοτώθη, καὶ ἄπνοος ἐγένετο. καὶ ὅτε ἐς οἶκον ἦλθε, αὐτίκα τὸ πῦρ εἶχε. καὶ ἤλγει τὴν κεφαλὴν. καὶ ἔρευθος ἀμφὶ τὸ πρόσωπον ἦν. ἑβδομαίῃ δὲ ἐούσῃ, ἀμφὶ τὸ οὖς τὸ δεξιὸν, πύον ἐχώρησε, δυσῶδες, ὑπέρυθρον, πλεῖον κυάθου. καὶ ἔδοξεν ἄμεινον ἔχειν· καὶ ἐκουφίσθη. πάλιν ἐπετείνετο τῷ πυρετῷ. καὶ κατεφέρετο. καὶ ἄναυδος ἦν, καὶ τοῦ προσώπου τὸ δεξιὸν μέρος εἵλκετο. καὶ δύσπνοος ἦν, καὶ σπασμὸς, καὶ τρομώδης ἦν, καὶ γλῶσσα κατείχετο, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς καταπλήξ. Ἐνάτη ἔθανεν. Ὁ Κλεομένεω παῖς χειμῶνος ἀρξαμένου, ἀπόσιτος, ἄνευ πυρετοῦ ἐτρύχετο. καὶ ἤμεε τὰ σιτία καὶ φλέγμα. δύο μῆνας ἀσιτίη παρέπετο. Τῷ μαγείρῳ ἐν ἀκάνθῃ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. τούτῳ φαρμακοποσίη οὐδεμίη συνήνεγκεν. οἶνος δὲ μέλας καὶ ἀρτοσιτίη.

Vet. Cod.

τὶν. λουτρῶν ἀπέχεσθαι καὶ ἀνατρίβεσθαι λείως, θάλπεσθαί τε μήτε πολλῷ πυριήματι, ἀλλὰ πρηέως. Τῇ κατὰ τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίης ἀποφθαρμα πιούσῃ, ξυνέβη πόνος. ἔμετος χλωδέων, πολλῶν, ὠχρῶν, καὶ πρασοειδέων. ὅτε πίη, σπασμὸς εἶχε, γλῶσσαν κατεμασᾶτο. πρὸς τεταρταίην εἰσῆλθον. καὶ αὐτῇ ἦν ἡ γλῶσσα μεγάλη, μέλαινα, τοῖν ὀφθαλμοῖν δὲ τὰ λευκὰ, ἐρυθρὰ ἦν, ἄγρυπνος. τῇ τετάρτῃ δὲ ἔθανεν ἐς νύκτα. 6 Ὁ ὀρίγανος ὀφθαλμοῖσι κακὸν πινόμενος, καὶ ὀδοῦσιν. Ἡ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κόρη πεσοῦσα ἄφωνος, ῥιπτασμὸς εἶχε, καὶ ἤμεσεν ἐς νύκτα, αἷμα πολύ. κατὰ ἀριστερὰ πεσούσης, συχνότερον ἔῤῥει. μελίκρητον χαλεπῶς κατέπινεν. ῥέγκος, πνεῦμα πυκνὸν, ὡς τῶν θνησκόντων, φλέβες ἀμφὶ τὸ πρόσωπον τεταμέναι. κλίσις ὑπτίη, πόδες χλιαροί, πυρετὸς βληχρὸς, ἀφωνίη. Ἑβδομαίη φωνὴν ἔῤῥηξεν. αἱ θέρμαι λεπτότεραι ἔσχον. περιεγένετο. 7 Πυθοκλῆς τοῖς κάμνουσιν γάλα πολλῷ ὕδατι μιγνὺς ἐδίδου. Χιμέτλων καταπᾶν ἀλεαίνειν τοὺς πόδας ὧδε. μάλιστα ἐκθερμαίνειν πυρὶ καὶ ὕδατι. ὀφθαλμοῖς ὡς ἡ πονηρὸν ἡ φακή. ὀπώρη τὰ γλυκέα, καὶ λάχανα. τοῖσι δὲ περὶ ὀσφὺν καὶ σκέλεα καὶ ἰσχίον ἀλγήμασιν ἐκ πόνων, θαλάσσῃ, ὄξει, θερμοῖσι καταιονεῖν. καὶ σπόγγους βάπτοντα πυριῆν. ἐπικαταδεῖν δὲ εἰρίοισιν οἰσυπηροῖσι καὶ ῥινικοῖσι. Τῷ γναφέω οἱ βουβῶνες ἐφυματοῦντο σκληροὶ, καὶ ἀνώδυνοι: καὶ περὶ ἥβην καὶ ἐν τραχήλῳ, ὅμοια μεγάλα. πυρετὸς πρόσθεν μὲν βληχώδης. τρίτη, μηνὶ τετάρτῳ, γαστὴρ ξυνετάκη, θέρμαι ἐπεγένοντο, γλῶσσα ξηρὴ, δίψα, ὑποχωρήσεις αἱ κάτω, χαλεπαί. ἔθανεν. Ὁ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Μακεδόνος λίθῳ πληγεὶς, ἔπεσε. τρίτῃ, ἄφωνος ἦν. ἀλυσμός. πυρετὸς λεπτός. οὐ πάνυ σφυγμὸς ἐν κροτάφοις. ἤκουεν οὐδὲν οὐδόλως. οὐ δὲ ἐφρόνει, οὐκ ἀτρεμέας. ἀλλὰ τῇ τετάρτῃ, ἐκίνετο. νοτὶς περὶ μέτωπόν τε καὶ ὑπὸ ῥῖνα, καὶ ἄχρις ἀνθερεῶνος, καὶ ἔθανεν. Ὁ Ενιήτης ἐν ἰδίῳ ἀκοντίῳ πληγεὶς ὄπισθεν τοῦ πλευροῦ κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος, τὸ μὲν ἕλκος ἄπονος: τρίτῃ δὲ γαστρὸς ὀδύνη δεινή. οὐχ ὑπεχώρει. κλυσθέντι δὲ κόπρος ἐς νύκτα. οὐ κόπος διαλιπὼν, ἕδρη εἰς τοὺς ὄρχιας. τετάρτῃ καὶ ἥβην καὶ κοιλίην πόνος κατεῖχε. ζῶν ἀτρεμέειν οὐκ ἠδύνατο. χολώδεα ἤμεσε κατακορέα. ὀφθαλμοὶ, οἷοι τῶν λιποθυμεόντων. μετὰ τὰς πέντε δὲ ἐτελεύτησε. θέρμη λεπτή τις ἐνῆν. Τῷ δὲ καθ᾽ ἧπαρ πληγέντι ἀκοντίῳ εὐθὺς τὸ χρῶμα κατεχύθη νεκρῶδες. τὰ ὄμματα κοῖλα, ἀλυσμὸς, δυσφορίη. ἔθανε πρὶν ἀγορὴν λυθῆναι, ἅμ᾽ ἡμέρῃ πληγείς. Τῇ Πολεμάρχου χειμῶνος κυναγχικῇ, οἴδημα ὑπὸ τὸν βρόγχον, πολὺς πυρετός. ἐφλεβοτομήθη. ἔληξεν ὁ πνιγμὸς ἐκ τῆς φάρυγγος. ὁ πυρετὸς παρείπετο. Περὶ πέμπτην, γόνατος ἄλγημα. οἴδημα τοῦ ἀριστεροῦ. καὶ κατὰ τὴν καρδίην ἐδόκει τι συλλέγεσθαι αὐτῇ. καὶ ἀνέπνεεν ὡς ἐκ τοῦ βεβάπτισθαι ἀναπνέουσι. καὶ ἐκ τοῦ στήθεος, ὑπεψόφεεν, ὥσπερ αἱ ἐγγα-

στρίμυθοι

panis esus, & balneorū abstinētia, & frictio, & lenis fotus, non cū multo somēto, sed placide. A Cuidā q̄ circa vigesimū ætatis annum, biberat pharmacū ad fœtum perdendū, accidit dolor, vomitus biliosorū, multorū, pallidorū ac prasinorū. Quum bibisset, cōuulsio tenebat, linguā cōmandebat. Ad quartā diē ad ipsam ingressus sum, & erat ei lingua magna, nigra. Oculorum aūt alba, erāt rubra: insomnis. Quarta, mortua ad noctē. 6 Origanū potū, ophtalmia laborātibus, & dentibus malū est. Puella q̄ de rupe cecidit, voce destituta: iactatio aderat: & vomuit ad noctē sanguinem multū: quum ad sinistrā aurē impegisset, amplius inde fluebat. Aquam mulsam difficulter deglutiebat: stertor, spiritus dēsus, velut morientiū. Venæ circa faciē distentę: B decubitus supinus: pedes tepidi: febris debilis: vocis interceptio. Septima vocē rupit: calores tenuiores tenebāt: superstes mansit. 7 Pythocles ægrotantibus aquā, & lac multa aqua ammixta dabat. Perniones pertundendi, & calefaciendi sunt pedes, sic vt maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incōmoda sunt, lenticula, fructus pomorū dulces, & olera. Doloribus circa lumbos, & crura, & coxā, ex laboribus obortis, aquę marinæ, acetiq; calidum fomentū cōfert, ita vt vel aspergas, vel spongiā his imbutā adhibeas. Deligare verò oportet lanis succidis, & pellibus agninis. Fullonibus inguina extuberabāt dura, & sine dolore: & circa pubē, & in collo, similia erant tubercula magna: febris ante decimū diē. C Tussi vexabant à ruptionibus. Tertio mēse aut quarto venter colliquatus est. Calores successerūt: lingua sicca: sitis: egestiones deorsum malignæ: mortui sunt. Qui lapide ī caput percussus est à Macedone, & corruit: Tertia die voce destitutus erat: anxietas: febris tenuis: pulsus non valde in tēporibus. Nihil oīno audiebat, neq; sapiebat: nō quietus, sed quarta mouebat: humiditas circa frontē, & sub nasum, & vsq; ad mentū: & mortuus est. Eniates in Delo iaculo ictus retro in latus, in sinistra parte, vlcus quidē sine dolore habuit. Tertia verò ventris dolor vehemēs: nō egerebat. Infuso verò per clysterē immisso, stercus pdijt ad noctē: afflictio intermittebat, Sedes ad scrotū extabat. Quarta & ad pubē, & ventrē, dolor irruebat: quiescere nō poterat: biliosa vomuit abūde colorata. Oculi quales animi deliquiū incidentiū. Post quintū diē mortuus est. Calor quidā tenuis inerat. Ei qui hepar pcussus & iaculo, statim color qualis est mortuorū p corpus diffusus est: oculi raui, anxietas, molestia. Mortuus est priusq̄ cōcio solueret, quū sub diei exordiū pcussus fuisset. Polemarchi vxori hyeme anginosæ, tumor sub guttur, febris multa: vena secta ē, cessauit suffocatio ex faucib⁹, febris comitabat. Circa quintā genu dolor ac tumor sinistri, & circa cor videbāt ipsi aliqd colligi, & respirabat velut hi qui submersi fuerūt respirāt: & ex pectore substrepebat, vel-

lut Enga-

A Iut, Engastrimythi, quasi ex ventre loquentes,
Græcis appellati, tale quiddā cōtingebat. Cir-
ca septimam aut nonā ad noctē aluus deorsum
prorupit, & multa liquida q̄ mala putant̄ eges-
sit. Ipsa verò voce intercepta mortua est. Ventres 9
subpurgare oportet in morbis, quū matura fue
rint, infra quidē, vbi cōsidisse videris. Signū ha
bes, si neque anxij, aut capite grauati fuerint: &
quū calores mitissimi fuerint, aut quū post ex-
acerbationes cessarint. Sursum verò, in exacer-
bationibus. Tūc.n. ēt sua spōte eleuātur, quū
anxij, & capite grauati fuerint ac se iactarint.
Ex casu vulnerato cubito, ob corruptionē cu-
bitus suppurat̄. Quū aūt iā maturus est, viscosa
sanies exprimit̄. Velut ēt Cleogenisco, & De-
B marcho Aglaotelis filio. Similiter aūt & valde
ex ijsdē pus nullū: Velut Aeschyli filio cōtigit.
Suppuratis aūt plurimis horror & febris succe-
debat. Parmenisci filio surditas accidit. Cōtulit
clysterē auriculariū non adhibere: Verùm lanā
solū indita perpurgare: & oleū infundere, aut
netopū: Præcipere verò vt deambularet, manè
surgeret, & vinū biberet albū. Aspasij vxori do
lor dentis vehemens, & maxillę in tumorē ele-
uatæ sunt. Quū verò castoriū & piper collue-
ret, opē sentiebat. Callimedontis puero cōtulit
ad tuberculū, quod habebat in collo durum &
magnū, & crudū ac dolorosum; abscessus ī bra- 10
chio ort⁹: & lini torrefacti cataplasma impone
re subactū vino albo, & oleo imbutū, ita vt de-
C liget, neque calidū, neque valde coctū. Aut cū
aqua mulsa coquat̄ fœni Græci, aut ordei, aut
tritici farina. Melissandro quū gingiua dolorē
corriperet, & vehemēter intumesceret, absces-
sus brachij, alumē Aegyptiū in principio seda-
bat. Hydropicū laborib⁹ fatigari oportet, suda
re, panē edere calidū, in oleo bibere, nō multū
lauari, & caput tepide. Vinū aūt albū & tenue,
& somnus auxiliat̄. Biāti pugili quū natura vo-
rax esset, cōtigit vt in affectiones cholericas, bi-
lis sursum ac deorsum exeūtis, delaberet̄, ex car
nis esu. Maxime verò ex porcinis carnibus cru-
dioribus, & ex ebrietate vini odorati, & placē-
tis ac dulciarijs ex melle, & cucumere, pepone,
& lacte, & polēta recēti. In æstate verò affectio-
D nes cholericæ, & febres ītermittētes. Timocha-
ri hyeme destillatio, maxime ī nares: quū Vene
re vsus eēt, resiccata sunt oīa: lassitudo, calor suc
cessit: caput graue, sudor à capite mult⁹: deflue-
bat aūt & p totū corpus. Erat aūt ēt sanus, suda
re adsuetus. Tertia die euasit san⁹. Post canē fe-
bres fiebāt sudorosę & nō pfrigebant oīno post
sudorē, sed rursus amplius īcalescebāt: & lōgæ,
& leniter sine iudicatiōe, & nō valde siticulosę:
paucis in septem & nouem diebus cessabant.
XI. & XIIII. & XVII. & XX. iudicabantur. Poly-
cratem febres inuadebat, & sudor qualis pscri-
ptus est. Purgatio à pharmaco deorsum facta ē,
& febris erat lenis. Rursus in tpibus sudores par
ui, & circa collū, ad vesperam: deinde in totū,
&

στρίμυθοι λεγόμεναι, τοιοῦτό τι ξυνέβαινε. Vet. Cod.
περὶ δὲ τὰς ἑπτὰ ἢ ἐννέα, ἐς νύκτα κοιλίη κα-
τερράγη· ὑγρὰ πολλὰ κακὰ νομιζόμενα, ἤδ'
ἄφωνη ἐτελεύτησεν. Ὑποκαθαίρειν τὰς κοι-
λίας χρὴ ἐν τοῖσιν νουσήμασιν, ἐπὴν πέπονα
ἢ· τὰς μὲν κάτω, ἐπὴν ἱδρυμένα ἴδῃς· ση-
μεῖον, ἢν μὴ ἀσώδεες, ἢ καρηβαρικοὶ ἔωσι, καὶ
ὅταν αἱ θέρμαι πρηΰταται, ἢ ὅταν λήγωσι με-
τὰ τοὺς παροξυσμούς. τὰς δὲ ἄνω, ἐν τοῖσιν
παροξυσμοῖσι. τότε γὰρ καὶ αὐτόματα μετεω-
ρίζεται. ἐπὴν ἀσώδεες καὶ καρηβαρέες καὶ ἀλύον-
τες ὦσιν. Ἐκ πτώματος τρωθέντος πήχεος ἐπὶ
σφακελισμῷ, πυοῦται πῆχυς. πεπαινομένου
δὲ ἤδη, γλίσχρος ἰχὼρ, ἐκθλίβεται, ὡς καὶ
Λεογενίσκῳ καὶ Δημάρχῳ τοῦ Ἀγλαοτέλεος. ὁ-
μοίως δὲ καὶ πάνυ ἐκ τῶν αὐτῶν πύον οὐδέν.
οἷον τῷ Αἰσχύλου παιδὶ ξυνέβη. πυομένοισι
δὲ τοῖσι πλείστοισι, φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπεγίνε-
το. Τῷ Παρμενίσκου παιδὶ, κωφότης συνή-
νεγκε μὴ κλύζειν. διακαθαίρειν δὲ ἐρίῳ μοῦνον.
καὶ ἐγχεῖν ἔλαιον, ἢ νέτωπον. κελεύειν δὲ πε-
ριπατέειν. ἐγείρεσθαι πρωΐ. οἶνον πίνειν λευ-
κόν. Τῇ Ἀσπασίου, ὀδόντος δεινὸν ἄλγημα
καὶ γνάθοι ἐπήρθησαν. καστόριον δὲ καὶ πέ-
περι διακλυζομένῃ, ὠφελεῖτο. Τῷ Καλλιμέ-
δοντος ξυνήνεγκε πρὸς τὸ φῦμα τὸ ἐν τῷ τρα-
χήλῳ σκληρὸν ἐὸν, καὶ μέγα, καὶ ἄπεπτον,
καὶ ἐπώδυνον, ἀπόστασις βραχίονος. λίνον κα-
ταπλάσσειν πεφυρημένον ἐν οἴνῳ λευκῷ καὶ ἐ-
λαίῳ δεύοντα. ἐπιδέειν δὲ ἑφθὸν ἄγαν, ἢ ξὺν
μελικρήτῳ ἕψειν καὶ ἄλευρον τήλιος, ἢ κριθῶν,
ἢ πυρῶν. Μελισάνδρῳ τοῦ οὔλου ἐπιλαβόν-
τος, καὶ ὄντος ἐπωδύνου, σφόδρα ξυνοιδέον-
τος, ἀπόστασις βραχίονος. στυπτηρίη ἐν ἀρχῇ πα-
ραθέλγει. Ὑδεριώδεα δέον ταλαιπωρέειν.
ἱδροῦν, ἄρτον ἐσθίειν θερμὸν, ἐν ἐλαίῳ, πί-
νειν, μὴ πουλὺ λούεσθαι, καὶ κεφαλὴν χλιη-
ρῶς. οἶνος δὲ λευκὸς καὶ λεπτὸς. καὶ ὕπνος ἀρήγει.
Βίαντι τῷ πύκτῃ, φύσει πολυβόρῳ ἐόντι, ξυ-
νέβη ἐμπεσεῖν ἐς πάθεα χολερικὰ, ἐκ κρεη-
φαγίης. μάλιστα δὲ ἐκ χοιρείων ἐναιμοτέρων,
καὶ μέθης εὐώδεος, καὶ πεμμάτων, καὶ μελιττω-
μάτων, καὶ σικύου πέπονος, καὶ γάλακτος, καὶ
ἀλφίτων νέων. ἐν θέρει δὲ τὰ χολερικὰ, καὶ οἱ
διαλείποντες πυρετοί. Τιμοχάρει χειμῶνος
κατάῤῥους μάλιστα ἐς τὰς ῥῖνας. ἀφροδισιά-
σαντι ἐξηράνθη πάντα, κόπος, θέρμη ἐπεγένε-
το, κεφαλὴ βαρεῖα, ἱδρὼς ἀπὸ κεφαλῆς πουλὺς.
ἦν δὲ καὶ ὑγιαίνων ἱδρώδης. τεταρταῖος ὑγιής.
Μετὰ κύνα, οἱ πυρετοὶ ἐγίνοντο ἱδρώδεες, καὶ
οὐ περιεψύχοντο παντάπασι, μετὰ τὸν ἱδρῶ-
τα. πάλιν δὲ ἐπεθερμαίνοντο, καὶ μακροὶ, καὶ
ἐπιεικέως ἄκριτοι, καὶ οὐ πάνυ διψώδεες. ὀλί-
γοισιν ἐν ἑπτὰ καὶ ἐννέα ἐπαύοντο, ἑνδεκαταῖοι,
καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, καὶ ἑπτακαιδεκα-
ταῖοι, καὶ εἰκοσταῖοι ἐκρίνοντο. Πολυκράτει πυ-
ρετὸς ἐπῄει, καὶ τὰ τοῦ ἱδρῶτος οἷα γέγραπται.
ἀπὸ φαρμάκου κάθαρσις κάτω ἐγένετο, καὶ τὰ
τοῦ πυρετοῦ ἤπια, πάλιν ἐν κροτάφοις ἱδρώ-
τια, καὶ περὶ τράχηλον ἐς δείλην, εἶτα ἐς ὅλον.

Vet. Cod. καὶ πάλιν ἐπεθερμάνθη. Περὶ δὲ τὰς δώδεκα καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἐπέτεινεν ὁ πυρετὸς, καὶ ὑποχωρήματα βραχέα. ῥοφήμασι μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐχρήσατο. Περὶ δὲ τὰς πεντεκαίδεκα γαστρὸς ἄλγημα κατὰ σπλῆνα, καὶ κατὰ κενεῶνα ἀριστερόν. θερμῶν προσθέσιες, ἧσσον ἢ ψυχρῶν προσωφέλεον. κλύσματι δὲ μαλθακῷ χρησαμένῳ, ἔληξεν ἡ ὀδύνη. Τῷ ἐκ τῆς μεγάλης πλοίου διώπῳ ἡ ἄγκυρα λιχανὸν δάκτυλον, καὶ τὸ κάτω ὀστέον ξυνέφλασε δεξιῆς χειρὸς. φλεγμασίη ἐπεγένετο, καὶ σφάκελος, καὶ πυρετὸς. ὑπεκαθάρθη μετρίως. θέρμαι ἤπιοι καὶ ὀδύναι. δακτύλου τι ἀπέπεσε μετὰ τὰς ἑπτά. ἐξῄει ἰχὼρ ἐπιεικής. μετὰ ταῦτα γλώσσης οὐ πάντα ἔφη δύνασθαι ἑρμηνεύειν. προρρήσιος ὅτι ὀπισθότονος ἥξει. ξυνεφέροντο αἱ γνάθοι συνερειδόμεναι. εἶτα ἐς τράχηλον. τριταῖος δὲ ὅλος ἐσπᾶτο ἐς τὸ ὀπίσω ξὺν ἱδρῶτι. ἑκταῖος ἀπὸ τῆς προρρήσεως ἔθανεν. Ὁ δὲ Ἁρπάλου ἐκ τῆς ἀπελευθέρης Τηλεφάνης, στρέμμα κάτω μεγάλου δακτύλου ἔλαβεν, ἐφλέγμηνε καὶ ἐπώδυνος ἦν. καὶ ἐπεὶ ἀνῆκεν, ᾤχετο ἐς ἀγρόν. ἀναχωρέων, ὀσφὺν ἤλγησεν, ἐλούσατο. αἱ γένυες ξυνήπτοντο ἐς νύκτα, καὶ ὀπισθότονος παρῆν. τὸ σίελον ἀφρῶδες. μόλις διὰ τῶν ὀδόντων ἔξω διῄει. τριταῖος ἔθανεν. Θείων ὁ τοῦ Δαίμωνος περὶ κνήμης σφυρὸν ἕλκος. κατὰ νεῦρον δὴ καθαρὸν τούτῳ δηχθέντι ὑπὸ φαρμάκου, ξυνέβη ὀπισθοτόνῳ θανεῖν. ἦρα γε ἐν πᾶσι ἐμπυήμασι, καὶ τοῖσι περὶ ὀφθαλμὸν ἐς νύκτα οἱ πόνοι. αἱ βῆχες χειμῶνος, μάλιστα δ' ἐν νοτίοισι παχέα καὶ πολλὰ λευκά. καὶ χρεμπτομένοισι πυρετοὶ ἐπεγίνοντο ἐπιεικέως. καὶ πεμπταῖοι ἐπαύοντο. αἱ δὲ βῆχες, περὶ τὰς τεσσαράκοντα. οἷον, Ἡγησιπόλι. Εὐτυχίδης ἐκ χολερικῶν ἐπὶ τῶν σκελέων ἐς τετανώδεα ἔληξεν, ἅμα τῇ κάτω ὑποχωρῆσαι. κατακορέα χολὴν πολλὴν ἤμεσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ λείην ἐρυθρὴν. καὶ ἀκρατὴς ἦν καὶ ἀσώδης. οὐδὲν δὲ κατέχειν ἠδύνατο, οὔτε ἐκ τῶν ποτῶν, οὔτε ἐκ τῶν σιτίων. καὶ τοῦ οὔρου πολλὴ σχέσις, καὶ τῆς κάτω διόδου. διὰ τοῦ ἐμέτου, τρὺξ μαλθακὴ ἦλθε, καὶ κατέρριψε κάτω. Ἀνδροφάνει ἀφωνίη. λήρησις. λυθέντων δὲ τούτων, περιῆν ἔτι συχνά. καὶ ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ἡ δὲ γλῶσσα διετέλει πάντα τὸν χρόνον ξηρή. καὶ εἰ μὴ διακλύζοιτο, διαλέγεσθαι οὐχ οἷός τε ἦν. καὶ πικρὴ λίην ἦν τὰ πολλά. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς καρδίην ὀδύνη, ἣν φλεβοτομίη ἔλυσε. ταύτῃ ὑδροποσίη ἢ μελίκρητον συνήνεγκεν. ἐλλέβορον ἔπιε μέλανα. οὐδὲ τὸ χολῶδες διῄει, ἀλλ' ὀλίγον. τέλος δὲ χειμῶνος κατακλιθεὶς, ἔξω ἐγένετο. καὶ τὰ τῆς γλώττης παθήματα ὅμοια. θέρμη λεπτὴ. ἄπονος γλῶσσα. ἄχροος. φωνὴ περιπλευμονική. ἀπόσταξις. εἵματα ἀπεδύετο, καὶ ἐξάγειν ἐκέλευεν. οὐδὲν δὲ ἠδύνατο σάφα εἰπεῖν. ἐς νύκτα ἐτελεύτα. Τὸ Νικάνορος πάθος, ὁπότε ἐς πότον ὥρμητο φόβος τῆς αὐλητρίδος, ὁκότε φωνῆς αὐλοῦ ἀρχομένης, ἀκούσειεν αὐλεῖν ἐν συμποσίῳ ὑπὸ δειμάτων ὄχλοι,

μόλις

A & rursus incaluit. Circa duodecimam, & decimamquartã diem febris augescebat, & secessus pauci: post purgationẽ sorbitionibus vsus est. Circa decimamquintã ventris dolor circa splenem, & lateris mollitudinem sinistrã. Calidorum adhibitiones minus profuerunt, q̃ frigidorum. Quum aũt leni ac molli per clysterẽ infuso vsus esset, dolor cessauit. Magnę nauis gubernatori anchora digitũ indicẽ, & infernũ os dextræ manus cõfregit, inflãmatio successit, & marcor, & febris. Subpurgatus est moderate. Calores lenes, & dolores: de digito q̃d decidit. Post septimũ diem, sanies exibat lenis: postea per linguã dixit se non oĩa posse enunciare. Prædictũ est opisthotonũ aduentare. Ad hoc conferebãt maxillæ consertæ, & ad collũ rigidæ. Tertia verò die totus cõuellebatur in posteriorẽ partem cum sudore. Sexta à prædictione mortuus est. B Harpali filius ex liberta Telephane, luxationẽ infra in pede magni digiti accepit: inflammatus est, & dolorosus erat: & vbi repositus est, & dolor remisit, proficiscebatur ad agrũ: rediens lumbos doluit, lauit: maxillæ ad noctem conferebantur, & opisthotonus aderat: Saliua spumosa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus est. Thrinon Damonis filius, habebat circa tibię malleolum vlcus, iuxta neruum sanè iam purum. Huic à pharmaco corroso cõtigit, vt opisthotono moreretur. Profecto in oĩbus suppurationibus, & his quę circa oculum sunt, dolores ad noctẽ. C Tusses hyeme, maxime in austrinis, crassa & multa alba exscreantibus: & febres succedebant leniter, & quinta die cessabãt. Tusses aũt circa quadraginta, velut Hegesipoli. Eutychides ex cholericis affectionibus, in cruribus ad neruorum distentionem desiuit, vnã cũ secessu deorsum. Bilem multam abunde coloratam vomuit ad três dies ac noctes, valdeq; rubrã: & impotens erat & anxius. Nihil autem continere poterat, neq; ex potibus, neque ex cibis: & vrinę ac trãsitus deorsum suppresio multa: per vomitũ fex mollis prodijt, & deorsum quoque erupit. Androphani vocis interceptio, ignorantia, delirium. His solutis supererat adhuc diu multis annis, & recidiuæ fiebant. Lingua verò per totum tempus permanebat sicca: D & si non collutione vteretur, loqui nõ poterat, & plerunque erat valde amara. Aliquando etiã dolor ad cor, quẽ venæ sectio soluit. Huic aquę potus, aut aqua mulsa cõtulit. Veratrum nigrũ bibit: neque biliosum prodibat, sed modicum. Tandem hyeme decubuit, & mẽte motus est: & linguæ affectiones similes: calor tenuis sine dolore, lingua decolor. Vox peripneumonica: de pectore stragula reijciebat, & se educi iubebat. Nihil aũt poterat clare loqui. Ad noctem mortuus est. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progrederetur, timor tibicinæ quum sub initium vocis tibiæ, in cõuiuio tibia canere audiuisset, præ timoribus turbationes.

Vix

A Vix se sufferre posse dixit, quum nox esset. Interdiu verò audiens, nihil cõmouebatur. Talia comitabantur ipsum multo tẽpore. Damocles qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto esse sibi videbatur: & nõ accessisset sanè ad preruptũ locũ, neq; trans pontẽ, neq; minimi scrobis altitudinem transgredi poterat: sed per ipsum scrobem. Hæc per tempus aliquod ipsi affuerunt. Phœnicis affectio ex oculo dextro talis quædam erat, plerunque velut fulgur elucere putabat. Quum aũt non diu ipsum cõtinuisset, dolor ad tẽpus dextrum instabat, & per totũ caput ac collum. Caput intumescebat retro ad verticula: & distentio, & durities circũ tendines: & vbi caput cõmouere, aut dentes diducere conabat, non poterat, vt qui valde disten-
B debatur. Vomitus vbi facti fuissent, prædictos dolores auertebãt, & leniores faciebant. Sed & venæ sectio proderat, & veratri potio, eduxit aũt varia & omnigena, maxime verò prasina. Parmenisco ẽt prius incidebant tristitiæ, & decedendi è vita cupiditas: quandoq; verò rursus lætitia. Cononis serua ex capitis dolore incipiente, mente mota est: clamor, querelæ multæ, raro quies. Circa quadragesimũ diem mortua est. Decem aũt diebus ante mortẽ voce destituta, & conuulsa fuit. Adolescens quidã mul- 12
to meraco poto, supinus in habitaculo quodã dormiebat. Huic serpẽs Arges appellatus in os ingressus est: & sanè quum sensisset, & loqui
C non posset, dentibus stridit, & serpentẽ deuorauit, & dolore magno tenebatur, & manus ꝑtensas adhibebat, velut qui strãgularetur: & iactabat seipsum: & cõuulsus mortuus est. Timocharis seruus, ex atrabiliarijs esse putatus, à talibus ac tot viris, similiter mortuus est circa easdem dies. Nicolai filius circa solstitium hybernum ex potationibus horruit: ad noctẽ febres: postridie vomit⁹ biliosus, merus, modicus. Tertia die quum concio fori adhuc plena esset, sudor totius corporis cessauit. Diopithis sorori in semitertiana, circa accesionem ẽt cor grauiter dolens, & cõcomitabantur ẽt is dolor tota die: & huiusmodi cordis dolor ẽt alijs similiter aderat. Veruntamẽ sub pleiadis occasum, viris ta-
D lia rariora fiebant. Epimarchi vxori antequam pareret, dysenteria erat, dolor vehemẽs, secessus recrementa, subcruenta, mucosa. Vbi peperisset, statim sanata est. Polemarchi vxori in morbo articulari, coxę dolor quidã vehemens: causa erat ꝙ menses nõ prodirent. Vox intercipiebatur, per totam noctem vsq; ad meridiẽ. Audiebat autem & sapiebat, & per manum significabat ꝙ circa coxam esset dolor. Epicharmo circa pleiadum occasum, dolor humeri, & grauitas in brachium: anxietas, vomitus multi, aquæ potus. Euphranoris filio pustulæ velut culicum morsus, verùm modico tempore, postridie febricitauit. Siccitates multæ post Fauonium factæ sunt, vsque ad æquinoctium autum-

μόλις ὑπομένειν ἔφη ὅτε εἴη νύξ. ἡμέρης δὲ ἀκούων, οὐδὲν διετρέπετο. τοιαῦτα παρείπετο οἱ συχνὸν χρόνον. Δημοκλῆς ὁ μετ᾽ ἐκείνου ἀμβλυώσσειν καὶ λυποσωματεῖν ἐδόκεε. καὶ οὐκ ἂν παρῆλθε παρὰ κρημνὸν, οὐδ᾽ ἐπὶ γεφύρης. οὐδὲ τοὐλάχιστον βάθος τάφρου διαπορεύεσθαι, ἀλλὰ δι᾽ αὐτῆς τῆς τάφρου οἷος ἦν, χρόνον τινὰ ξυνέβη αὐτῷ. Τὸ φοίνικος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ δεξιοῦ, τοιοῦτόν τι ἦν. τὰ πολλὰ ὥσπερ ἀστραπὴν ἐδόκεε λάμπειν. οὐ πολὺ δὲ ἐπισχόντι, ὀδύνη ἐς τὸν κρόταφον τὸν δεξιὸν ἐνεστήκει, ἢ σπονδύλων καὶ ξυντάσις. καὶ σκληρότης ἀμφὶ τοὺς ὀδόντας. καὶ διωγεῖν ἐπειρᾶτο ξυντεινόμενος. ἔμετοι ὁπότε γένοιατο, ἀπέτρεπον τὰς εἰρημένας ὀδύνας, καὶ ἠπιωτέρας ἐποίεον. ἀλλὰ μὴν καὶ φλεβοτομίη ὠφέλεε. καὶ ἐλλεβοροποσίη, ἀνῆγε παντοδαπὰ, οὐχ ἥκιστα δὲ πρασοειδέα. Παρμενίσκῳ καὶ πρότερον ἐνέπιπτον ἀθυμίαι, καὶ ἀπαλλαγῆς βίου ἐπιθυμίη. ὁτὲ δὲ πάλιν εὐθυμίη. Ἡ δὲ Κόνωνος θεράπαινα ἐκ κεφαλῆς ὀδύνης ἀρξαμένης, ἔκφρων ἐγένετο. βοή. κλαυθμοὶ πολλοί. ὀλιγάκις ἡσυχίη. περὶ δὲ τὰς τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. τὰς ὕστε δὲ ἔθνησκε δέκα ἡμέρας, ἄφωνος καὶ σπασμώδης ἐγένετο.

Νεανίσκος δέ τις πολὺν ἄκρητον πεπωκὼς, ὕπτιος ἐκάθευδεν ἔντινι σκηνῇ, τούτῳ ὄφις ἐς τὸ στόμα παρεισεδύετο ἀργής. καὶ δὴ ὅτε ᾔσθετο οὐ δυνάμενος φράσασθαι, ἔβρυξε τοὺς ὀδόντας, καὶ παρέτραγε τοῦ ὄφιος. καὶ ἀλγηδόνι μεγάλῃ εἴχετο. καὶ τὰς χεῖρας προσέφερεν, ὡς ἀγχόμενος, καὶ ἐρρίπτει ἑωυτόν. καὶ σπασθεὶς, ἔθανεν. Καὶ ὁ τοῦ Τιμοχάρεος θεράπων ἐκ μελαγχολικῶν δοκεόντων αὐτὸν εἶναι, καὶ τοιούτων καὶ τοσούτων, ἔθανεν ὁμοίως περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας. Τῷ Νικολάου παιδὶ, περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, ἐκ ποτῶν ἔφριξεν ἐς νύκτα. πυρετοὶ τῇ ὑστεραίῃ. ἔμετος χολώδης, ἄκρητος, ὀλίγος. τῇ τρίτῃ ἀγορῆς ἔτι πλήρεος ἐούσης, ἱδρὼς ὅλου τοῦ σώματος ἔληξεν. Τῇ Διοπείθεος ἀδελφῇ ἐν ἡμιτριταίῳ, καὶ ἡ καρδίη περὶ τὴν λῆψιν δεινή. καὶ ξυμπαρείπετο ὅλῃ τῇ ἡμέρῃ. καὶ ἡ τοιαύτη καρδιαλγίη, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι παραπλησίως, πλὴν ἀλλ᾽ ὑπὸ πληϊάδος δύσιν, ἀνδράσι σπανιώτερα ἐγίνετο τὰ τοιαῦτα. Τῇ Ἐπιχάρμου πρὸ τοῦ τεκεῖν, δυσεντερίη ἦν. ὁ πόνος σφοδρός. ὑποχωρήματα ὕφαιμα, μυξώδεα. τεκοῦσα παραχρῆμα ἰάθη. Τῇ Πολεμάρχου ἐν ἀρθριτικοῖς ἰσχίου ἄλγημά τι δεινὸν, ἐξ αἰτίης γυναικείων μὴ γινομένων. ἡ φωνὴ ἴσχετο νύκτα ὅλην μέχρις μέσον ἡμέρης. ἤκουε δὲ καὶ ἐφρόνεε, καὶ ἐσήμαινε τῇ χειρὶ, ὅτι περὶ τὸ ἰσχίον εἴη τὸ ἄλγημα. Ἐπιχάρμῳ περὶ πληϊάδων δύσιν, ὤμου ὀδύνη, καὶ βάρος ἐς βραχίονα. νάρκη. ἔμετοι συχνοί. ὑδροποσίη. Τῷ Εὐφράνορος παιδὶ, τὰ ἐξανθήματα οἷα τὰ τῶν κωνώπων δήγματα. ὀλίγον δὲ χρόνον τῇ ὑστεραίῃ, ἐπυρέτηνεν. Αὐχμοὶ πολλοὶ μετὰ ζέφυρον ἐγένοντο, μέχρις ἰσημερίης φθι-

Vet. Cod.

Vet. Cod. φθινοπωρινῆς. ὑπὸ κύνα, πνίγεα μεγάλα, θερμά. πυρετοὶ ἱδρώδεες. φύματα παρ' οὖς συχνοῖς ἐγένοντο. Τύχων ἐν τῇ πολιορκίῃ περὶ Δάτον, ἐπλήγη ὑπὸ καταπέλτου ἐς τὸ στῆθος. καὶ μετ' ὀλίγον, γέλως ἦν περὶ αὐτὸν θορυβώδης. ἐδόκεε δέ μοι ὁ ἰητρὸς ἐξαιρέων τὸ ξύλον, ἐγκαταλιπεῖν τι τοῦ δόρατος, κατὰ τὸ διάφραγμα. δοκέοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη τὴν ἑσπέρην ἔκλυσέ τε καὶ ἐφαρμάκευσε αὐτῷ. νύκτα διήγαγε τὴν πρώτην δυσφόρως. ἅμ' ἡμέρῃ δὲ ἐδόκεε καὶ τῷ ἰητρῷ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι βέλτιον ἔχειν. πρόῤῥησις ὅτι σπασμοῦ γενομένου, ταχέως ἀπολεῖται. τῇ γοῦν ἐπιούσῃ νυκτὶ, δύσφορος, ἄγρυπνος. ἐπὶ γαστέρα τὰ πουλλὰ κλινόμενος. τῇ τρίτῃ ἅμ' ἡμέρῃ, ἐσπᾶτο. καὶ ἤδη ταῦτα ἐτελεύτησεν. Τῷ Βίλλῳ πληγέντι ἐς τὸν νῶτον, τὸ πνεῦμα πουλὺ κατὰ τὸ τρῶμα μετὰ ψόφου ἐχώρεεν. ἡμοῤῥάγει. τῷ δὲ ἐναίμῳ καταδεθεὶς ἰάθη. Τῷ τῆς Φίλης παιδὶ, ψιλώματος ἐν τῷ μετώπῳ γενομένου, ἐνναταίῳ πυρετὸς ἔσχεν. ἐπελιάνθη τὸ ὀστέον. ἐτελεύτησεν. Καὶ τῷ Φανίου καὶ τῷ Εὐεργέτου, πελιαινομένων τῶν ὀστέων καὶ πυρεταινόντων, ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπὸ τοῦ ὀστέου καὶ πύον οὐ φαίνεται. Ἀρίστιππος ἐς τὴν κοιλίην ἐτοξεύθη. ἄνω βίῃ χαλεπῶς. ἄλγος κοιλίης δεινόν. καὶ ἐπιμώρατο ταχέως. κάτω δὲ οὐ διεχώρεεν. ἀσώδης ἦν. χολώδεα κατακορέα. καὶ ὅτε ἐπήμεσεν ἐδόκει ῥήϊον εἶναι. μετ' ὀλίγον δὲ πάλιν τὰ ἀλγήματα δεινά. καὶ ἡ κοιλίη ὡς ἐν εἰλεοῖσι. θέρμαι. δίψαι. καὶ ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ Νεάπολις πληγεὶς ὁμοίως ταῦτ' ἔπαθεν, κλυσθέντι δ' ἐν δριμεῖ, κοιλίη κατεῤῥάγη. χρῶμα κατεχύθη λεπτὸν, ὠχρὸν, μέλαν ἐόν. ὄμματα αὐχμηρὰ, καθαρείδεα, ἐνδεδινημένα, ἀτενίζοντα ἐν καρδίῃ. Τῷ Μητροδώρου παιδὶ ἐξ ὀδόντος ὀδύνης, σφακελισμὸς τῆς γνάθου. καὶ οὔλων ὑπερσάρκησις, μετρίως ἐξεπύησεν. ἐξέπεσον οἱ γόμφοι καὶ ἡ σιαγών. Γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι, καρκίνωμα ἐγένετο περὶ τὸ στῆθος. καὶ διὰ τῆς θηλῆς ἔῤῥεεν ἰχὼρ ὕφαιμος. ἐπιλειφθείσης δὲ τῆς ῥύσιος ἔθανεν. Ἐκ καταῤῥόου κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς, ἐπόνεον. καὶ κατὰ ῥῖνας ὑγροῦ χωρέοντος, ἐπυρέταινον ἐπιεικέως. ἐν τῇσι πέντε ἡμέρῃσι, περιεψύχοντο. Τῇ ἐν τόκῳ σεισθείσῃ, ἄλγημα περὶ στῆθος ἐγένετο καὶ πλευρόν. ἀποχρέμψιες πυώδεες. φθίσις κατέστη. ἓξ ἡμέρας οἱ πυρετοί. πάλιν διάῤῥοια. παῦσις. πυρετοί. κοιλίη ἔστη. καὶ περὶ ἡμέρας ἑπτὰ, ἔθανεν. Ἡ κυναγχικὴ χεῖρα δεξιὴν καὶ σκέλος ἤλγησε. πυρετὸς ἐπεῖχε βληχρός. ὁ δὲ πνιγμὸς τριταίῃ ἐχάλασεν. ἑβδόμῃ, σπασμώδης. ἄφωνος. ῥέγχος. ὀδόντων σύντριψις. γνάθων ἔρευθος. ἔθανε πεμπταίη, ἢ ἑκταίη. σημεῖον περὶ χεῖρα ὑποπέλιον. Καὶ ἑτέρη ἐπὶ τοῦ ὑπερῴου ῥεγχώδης. γλῶσσα ξηρή. περιπλευμονίη. ἔκφρων ἔθανεν. Καὶ ἐν Ὀλύνθῳ ὑδερωπικὸς ἐξαίφνης ἄφωνος. ἔκφρων νύκτα καὶ ἡμέρην, ἔθανεν.

autumnale. Sub canē æſtus magni, calidi venti: A
Febres ſudorificæ. Tubercula iuxta aurē multis
13 oborta ſunt. Thychō in obſidione circa Datū,
à catapulta percuſſus eſt in pectus, & paulò pòſt
riſus erat circa ipſum tumultuoſus. Videbatur
aūt mihi medicus eximens lignū, reliquiſſe aliquid de ſpiculo in ſepto tráſuerſo. Et quū ipſi
videretur, ad veſperā infuſum per clyſterē adhibuit, & pharmacū deorſum purgās dedit. Noctem primā tranſegit moleſte. Statim verò vbi
dies illuxiſſet, & medico, & alijs, melius habere
videbatur (erat enim quietus:) prædictio facta
eſt, ꝙ vbi conuulſio fieret, breui eſſet moriturus. Sequenti itaq; nocte moleſte habēs, inſomnis, plerunq; in ventrē decūbens: tertia exoriēte die conuellebatur, & tunc mortuus eſt. Billo B
percuſſo in dorſum, ſpūs multus per vulnus cū
ſtrepitu proceſsit: ſanguis erumpebat. Vbi verò
medicamentum cruentis vulneribus deſtinatū
adhibitum ac deligatum eſſet, ſanatus eſt. Cōtigit & infeliciſsimo Philes filio, denudatione
in fronte facta, nona die febris: deinde os liueſactum eſt: mortuus eſt. Et Phaniæ & Euergetæ
filio, liueſactis oſsibus, & febricitantibus, cutis
ab oſſe diſceſsit, & pus nō cōparuit. Ariſtippus
in ſupernum ventrem violenter ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt, ventris dolor vehemēs, &
breui ardebat, deorſum verò nō egerebat: anxius erat, bilioſa abunde colorata quū vomuiſſet, melius habere videbatur: paulò pòſt ruſus
dolores vehemētes, & vēter velut in volulis: C
calores, ſitis: & in ſeptē diebus mortuus eſt. Neapolis ſimiliter percuſſus, eadē paſſus eſt: acri inſuſo ꝑ clyſterē immiſſo, aluus deorſum erupit:
color per corpus diffuſus eſt, albus, pallidus, niger: oculi ſicci, ſtupore rigidi, intus cōuerſi, intuentes in corde. Metrodori filio ex dentis dolore, maxillæ marcor, & gingiuarum carnis ſuperexcreſcentia: Moderate ſuppuratus eſt: exciderunt dētes molares, & ipſa maxilla. Mulieri
in Abderis, carcinoma obortū eſt circa pectus:
& per māmam fluebat ſanies ſubcruēta: obturata verò fluxione, mortua eſt. Pleriq; ex deſtillatione ſecundū dimidiā capitis partē dolebāt:
& humore ſecundum nares procedente febricitabant leniter, & in quinq; diebus perfrigera- D
bantur. Ei quæ in partu concuſſa fuit, dolor circa pectus & latus factus eſt, exſcreationes purulentæ. Tabes cōſtitit, febres per ſex dies. Ruſus
alui profluuiū, quies, febris, aluus adſtricta eſt,
& circa ſeptimam diem mortua eſt. Anginoſa
quædam dextram manum & crus doluit: febris
tenebat debilis: ſtrangulatio tertia die remiſit:
quarta conuulſa, voce deſtituta, ſtertor, dentiū
contritio, maxillarum rubor. Mortua eſt quinta aut ſexta die. Signū circa manum ſubliuidū.
Alia quoque in palato ſtertoroſa: lingua ſicca,
peripneumonica, non deſipiens mortua eſt. Et
in Olyntho hydropicus, derepente voce deſtitutus, deſipiens per noctē ac diem, mortuus eſt.

HIERO-

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in quintum Epidemiorum.

1 In Helide. *Hunc librum planè spurium esse, & non Hippocratis, sed potius iunioris cuiusdã Draconis alias ex Gal. sententia indicauimus. Et cùm citetur in scripto illo de insania sub nomine Hippoc. edito, existimandum est & id & hunc librum eiusdem auctoris esse. Attamen insunt etiam aliqua non inutilia scitu, et quæ tanquã Hippocratica à nonnullis citantur, vt suis locis monstrabimus.*

2 Vbi vero. *Casus certè notatu dignus, quòd contabescens vir, nec cibum capiens, aut saltem à cibo nihil vtilitatis percipiens sanguinis missione vsq; ad animi defectum penitus sit curatus: nam aut à sanguinis copia, aut præ nimia caliditate iecoris bilem gignentis & in ventrem effundentis, factum verosimile est: nam eiusmodi sanguinis missio duo tantum, aut saltem præcipuè facere apta est, nempe exuberantem sanguinem, atque etiam alũum euacuare, simulq; calefacta & fragrantia corpora statim refrigerare.*

3 Athenis virum. *Cælius Aurelianus lib. iij. acut. cap. xxj. locum hunc examinans, tres grauissimos errores commisit, vnum quòd librum quintum Epid. Hippoc. germanum fecerit, alterum quòd scripserit Hippocratem dixisse, ellebori vsum contulisse, Tertium ꝙ voluerit ab Hippoc. non reprobatum, sed laudatum esse id factum. Nam ab Hippoc. hunc librum nequaquam fuisse conflatum satis supra ex Gal. indicauimus, eum vero dicere vsum ellebori contulisse, nequaquam verum est, etsi dicat ex vomitu & fluorem alui & vomitum esse adstrictum. Porro si Hippoc. dicit contulisse, cur debet damnari? & si merus facti tanquam miraculi cuiusdam relator est, quid ipsi adscribendum vitij? At ob nimiam Hippocrati contradicendi libidinem multa sæpe consueuit Cælius & falsa & puerilia comminisci.*

4 Postea quum. *Lapides in quamplurimis partibus corporis gigni quotidiana comprobatur experientia: Atqui in matrice fieri admodum rarum est, eius tamen eandem esse generationem, quam & vesicæ lapidum, quod vtrunq; hoc mẽbrum nerueum sit, quaq; humorum lacuna, non est dubitandũ.*

5 Quare non animaduerti. *Cornelius Celsus lib. viij. cap. iiij. ita scribit. à suturis se deceptum esse Hippoc. memoriæ prodidit, more scilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium, nam leuia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio, multaq; nihilo minus habituro conuenit etiam simplex erroris veri confessio, præcipueq; in eo ministerio, quod vtilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante est deceptus. Plutarchus etiam in libro de profectu in virtutibus hoc scriptum reliquit.* Ὁ δὲ προκόπτων ἀληθῶς, καὶ τὸν Ἱπποκράτην παράδειγμα ποίηται τὸ περὶ τὰς ῥαφὰς ἀγνοηθὲν τῆς κεφαλῆς ἐξαγορεύσαντα καὶ γεγράφαντα. *Ex quorum auctorum verbis palam fit non solum hunc locum ab ipsis citari, verum etiam & pro Hippocratis germano esse habitum.*

6 Origanum potum. *Hac eadem sententia vij. Epid. sub hisce verbis legitur.* ὀρίγανος ὀφθαλμιῶσι κακὸν καὶ ὀδοῦσι, *ex quo loco, sicut & multis alijs patet, quintum, & septimum libros ferè vnum atque eundem librum esse, & propterea hoc in loco legendum non* ὀφθαλμοῖς, *sed* ὀφθαλμιῶσι, *aut plura inutiliter à confarcinatoribus esse repetita, nam Arist. xxxj. part. Probl. ix. scribit multa, quæ ciẽt lachrymas, Ophtalmicis prodesse, sicuti origanum obest, quod minimè lachrymas moueat. Auic. tamen ij. lib. origanum commendat in Ostracositate & doloribus dentium, quod scilicet putredinem omnem arceat, vnde prouerbium* ὁ σαπρὸς ταρίχος τὸν ὀρίγανον φιλεῖ. *Putre salsamentum Origanum amat.*

7 Pythocles. *Hoc idem in vij. scriptum inuenitur, quod ab auctore notatum icci rco puto, quoniam prisci illi medicinæ auctores, vt aliàs monui quam rarissimè ægris vini potum prohiberent, vt propter hoc, atque aliam veterum in victu ægrorum instituendo ignorantiam, dixerit mirabilis ille Auenzoar tract. j. lib. iij. in fine primi cap. eo tempore omnes fuisse idiotas atque medicinam ignorantes præter vnum Hippoc. Quod porrò dicitur hic de calefactione pedum, paulo diuersius & forsan melius in septimo legitur, sicut & casus percussi à Macedone, percussorem enim nominasse puto, quòd maxime referat ad vulneris conditiones perquirendas, Macedones, vt erant procero & robusto corpore, ob id in amphiteatris inseruientes illis, qui videndi gratia alte cupiebant eleuari, sic vehementem percussionem, & magnum vulnus inferre consueuisse vero simile est.*

8 Engastrimythi. *Gal. in ling. exp. Engastrimythos scribit vocatos esse, qui concluso ore loquuntur, quòd videantur ex ventre loqui, nam & Angli clausis dentibus loqui semper videntur. Cæterum hanc vocem etiam vsurpatam esse pro diuinatoribus, & ijs, qui Dæmonem siue Pythonem in corpore gerunt satis copiosè monstrauit Cælius Rhodiginus lib. viij. antiq. lect. cap. x. quemadmodum etiam in Biblijs, nec non apud iurisconsultos, atque ipsum Augustinum eam inuenire licet.*

9 Ventres subpurgare. *Hæc sententia sane Hippoc. digna est, quales multæ aliæ in hoc libro. Nam quædam veluti regula breuis est, quam si medici sequantur in mouenda aluo & uomitu quam raris-*

ſimè eos decipi continget, quod enim vomitum præſtet in ipſis acceſſionibus mouere etiam Auic. & plerique alij probatiſſimi medici confirmarunt, præſertim vero hoc probatum eſt in quartana alijsq́ ægritudinibus, quæ à craſſis humoribus pendent, quippe qui facilius tunc vomitu reijciantur, cum à natura quoque mouentur.

10 Abſceſſus in brachio. *Cur Caluus & Cornarius hoc in loco & paulo infra in Meliſſandri caſu addiderint venæ ſectionem ſane rationem non intueor, cum præſertim nullus etiam codex manuſcriptus, aut græcus vulgatus, quem ego viderim eam habeat. Nam vt verum eſt brachiorum ſponte ortos abſceſſus tollere tumores colli, præſertim eiuſdem lateris, ſic etiam medici naturam imitantes loco abſceſſuum, ſi quando cauteria, aut alia vlcera faciunt, & tumores & alios tam capitis, quàm colli affectus euincere experientia quotidiana comprobatur.*

11 Harpali filius. *Hicce caſus certiores nos facere poteſt id verè & ſapienter à Gal. eſſe monitum pri. Epid. commen. iij. tex. xxix. ſcilicet in principijs morborum etſi ea videantur obſcura & exigua, nihil eſſe negligendum, præſertim autem circa victum eſſe ſollicitum medicum oportere. Dicebat enim Auic. & cum non noueris infirmitatem, ſubtilia regimen.*

12 Adoleſcens quidam. *Gal. in ling. exp. ita ſcribit* Αργης ὄφις τὶς ὅτως ὀνομαζόμϑυος, *quod ſanè ex hoc loco accepiſſe videtur, vbi ſcriptum eſt* τέτῳ ὄφις ἐς τὸ ςόμα παρησεδυέτο ἀργής. *Sed cum nec à Nicandro, nec à quoquam alio huiuſmodi ſerpentem nominatum inueniam, potius eam vocem* ἀργής *adiectiuè poſitam eſſe, atque pigrum ſignificare ſuſpicor. Id tamen non eſt abſque animaduerſione dignum, ſerpentes mero vehementer delectari, atque illius odorem perſequi. Nam ſcimus viperæ facultatem aduerſus venena & lepram inde eſſe inuentam, quod vinum in quo vipera ſuffocata fuerat, caſu cuidam venenato oblatum ſanitati priſtinæ reſtituerit, vt Gal. perhibet.*

13 Pſychon. *Hoc quod etiam in ſeptimo Epidemiorum ſcriptum eſt ei ſententiæ Ariſt. adſtipulatur quam habuit iij. de part. anim. cap. x. & xxxv. part. Probl. v. Viſum nihil aliud eſſe, quam titillationem præcordiorum.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER VI.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΕΚΤΟΝ.

Argumentum Sexti Epidemiorum.

Nullus hic liber epidemios morbos continet, ſed totus veluti aphoriſticus eſt, plurima ac præclara continens, tum ad Simioticen, tum ad curatricem medicinæ partem ſpectantia præcepta aphoriſticè tradita.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Vet. Cod.

Κόσησι ἐξ ἀποφθορῆς περὶ ὑςέρlω καὶ οἰδημάτων ἐς καρηβαρίlω τρέπεται, κατὰ τὸ βρέγμα ὀδιῶαι μάλιςα. καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀπὸ ὑςερέων, ταύτησιν ἐν ὀκτὼ ἢ δέκα μησὶν, ἐς ἰσχίον τελδυτᾷ. Οἱ φοξοὶ, οἱ μὲν καρτεραύχενες, ἰσχυροὶ καὶ τἄλλα καὶ ὀςέοισιν. οἱ δὲ κεφαλαλγέες, καὶ ὠτόῤῥυτοι: τούτοις ὑπερῷαι κοῖλαι, καὶ ὀδόντες παρηλλαγμϑύοι.

Οσοις

SECTIO PRIMA.

Vibuſcúq; ex abortu circa vterũ & tumoribus, ad capitis grauitatẽ cõuertit, & iuxta ſinciput maxime dolores, & quicunq; alij ab vteris: his in octo aut decẽ menſibus ad coxã morbus deſinit. Acutũ habẽtes caput, qui quidẽ validam habent ceruicẽ, robuſti ſunt tũ aliàs, tũ oſsibus. Qui verò caput dolẽt, & aures fluentes habent; his palatũ cauũ eſt, & dentes inter ſe nõ è directo reſpõdentes. A

Qui-

A Quibuscunq; os de palato discessit, his medius considet nasus. Quibus verò inde vnde dentes prodeunt, his summus nasus simus fit. Puerorũ elucescẽtiæ simul cũ pubertate, in quibusdam mutationes habẽt, et alias. In renem dolor grauis, quum implentur cibo, vomunt pituitam: Quum verò redũdarint dolores, æruginosa: & melius quidẽ habẽt. Soluuntur aũt, quum cibis euacuati fuerint, arenulæq; fuluæ subsident, & cruentum mingunt, torpor femoris è directo, quiescere non conducit, sed exercitia, non impleri, iuuenes veratro purgare, poplitẽ secare, vrinam cientibus purgare, attenuare, & mollire. Menses aquosis diu permanent. Quum vero non celeriter prodierint, intumescunt. In B Cranone antiqui dolores frigidi, recentes autẽ calidi, ex sanguine verò plurimi: & quæ ex coxa, frigida sunt. Quę ad rigores fortes progressa sunt, non valde mitigantur, nisi prope vigorem. Ante rigorem vrinarũ suppresiones, si ex bonis fuerint, & aluus egerat, & somni adsint: fortassis autem & febris modus: fortassis ẽt quæ ex lassitudinibus. Abscessus non valde, quibus rigores. Crurum effœminationes, veluti si aut ante morbũ iter fecisset, aut statim ex morbo: eo ꝙ fortassis ex lassitudinibus in articulos abscessit, ex quo crurum effœminationes. Tubercula extra extuberantia, & acuta, & fastigiata, & æqualiter maturescentia, & non obdura, & deorsum vergentia, & non bifida, meliora: cõ- C traria verò, mala: & quanto plus contraria, pessima. Ferinum autumno, & oris ventriculi dolores, & horrores, & atra bilis. Circa initia exacerbationes cõsidera, & in omni morbo, quale est ad vesperam exacerbari, & annus ad vesperam, & ascarides. Infantibus tussicula cum ventris turbatione, ac febre cõtinua, significat post iudicationem bimestri, in totũ vigesima die, etiã tumores ad articulos. Si quidem infra vmbilicum constiterint, in infernis articulis superna, bonum: si verò supra, non similiter morbum soluunt, nisi suppurata fuerint. Quæ verò in humeris suppurantur tantillis, paruũ, ac macilentum brachium cubitum vero mustellę instar tumidiorẽ habentes faciunt. Soluerit aũt & D vlcusculorum inferne eruptio, si non rotunda & profunda fuerint. Talia enim perniciosa etiã alias sunt pueris. Soluerit itidem sanguis fluẽs: Magis autẽ in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male habentibus, vltroneæ quidẽ bonæ: Inuoluntariè verò defluẽtes, malæ. Quibus circũtenditur palpebra, malum. Malus est etiã oculus inarescens, velut spuma, & obscuratio oculorum mala est. Et squalliditas mala, & qui intrinsecus corrugantur, & rigentes, & qui vix conuertunt, & qui intus cõuersi sunt, & quęcunq; alia omittuntur. Febres aliæ quidẽ mordaces sunt manui, aliæ lenes. Aliæ uerò nõ quidem mordaces, uerùm augescentes. Aliæ autẽ acutæ quidem, sed quæ à manu uincantur. Alię statim

Ὁσοις ὀςέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε, τουτέοισι μέση ἵζει ἡ ῥίς. οἷσιν δὲ ὅθεν οἱ ὀδόντες, ἄκρη σιμοῦται. Αἱ τῶν νηπίων * ἐκλάμψιες ἅμα ἥβῃ. * ἐστὶν οἷσι μεταβολὰς ἴσχουσι καὶ ἄλλας, καὶ ἐς νεφρὸν, ὀδύνη βαρεία. ὅταν πληρεῦνται σίτου, ἐμέουσι γε φλέγμα. ὅταν δὲ πλεονάζωσιν αἱ ὀδύναι, ἰώδεα. καὶ ῥάους μὲν γίνονται. λύονται δὲ ὅταν σίτου κενωθῶσι, ψαμμία τε πυῤῥὰ ὑφίσανται: αἱματώδεά τε * ῥέουσι. νάρκη μηροῦ τοῦ κατ' ἴξιν. ἐλινύειν οὐ ξυμφέρει, ἀλλὰ * γυμνάσια. μὴ ἐμπίπλασθαι. τοὺς νέους, ἐλλεβορίζειν. ἰγνύην τάμνειν. οὐρητικοῖσι καθαίρειν, λεπτῦναι καὶ ἁπαλῦναι. Γυναικεῖα τῇσιν ὑδατανούσῃσιν, ἐπιπολὺ παραμένει. ὅταν δὲ μὴ ταχὺ ἴῃ, ἐποιδέει. Ἐν Κρανῶνι αἱ παλαιαὶ ὀδύναι ψυχραί. αἱ δὲ νεαραὶ, θερμαί. Αἱματίαι αἱ πλεῖσται. καὶ τὰ ἀπὸ ἰσχίου ψυχρά. Τὰ ἐς ῥίγεα ἰσχυρὰ ἐόντα, οὐ πάνυ τι πρηϋνέται, ἀλλ' ἐγγὺς τῆς ἀκμῆς. Πρὸ ῥίγεος αἱ ἐπισχέσιες τῶν οὔρων, ἢν ἐκ χρηστῶν ἴωσιν καὶ κοιλίην ὑποδιέλθῃ, καὶ ὕπνοι ἐνέωσιν. ἴσως δὲ καὶ ὁ τρόπος τοῦ πυρετοῦ: ἴσως δὲ καὶ τὰ ἐκ κόπων. Ἀποςάσιες οὐ μάλα οἷσι ῥίγεα. Αἱ τῶν σκελέων ἐκθηλύνσιες, οἷον ἢ πρὸ νόσου ὁδοιπορήσαντι, ἢ ἐκ νόσου αὐτίκα. διότι ἴσως τὸ ἐκ κόπων, εἰς ἄρθρα ἀπέσῃ. διὸ καὶ τῶν σκελέων ἐκθηλύνσιες. Φύματα ἔξω ἐξοιδέοντα, καὶ τὰ ἐπόξεα καὶ κορυφώδεα, καὶ τὰ ὁμαλῶς ξυμπεπαινόμενα, καὶ μὴ περίσκληρα, καὶ κατάῤῥοπα, καὶ μὴ δίκραια ἀμείνω. τὰ δὲ ἐναντία κακά: καὶ ὅσα πλεῖστα ἐναντία, κάκιστα. Τὸ θηριῶδες φθινοπώρου, καὶ αἱ καρδιαλγίαι, καὶ τὸ φρικῶδες, καὶ μελαγχολικόν. Πρὸς τὰς ἀρχὰς τοὺς παροξυσμοὺς σκέπτεσθαι, καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ νούσῳ, οἷον τὸ ἐς δείλην παροξύνεσθαι. καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἐς δείλην, καὶ αἱ ἀσκαρίδες. Νηπίοισι βηχίον, ξὺν γαςρὸς ταραχῇ, καὶ πυρετῷ ξυνεχεῖ, σημαίνει μετὰ κρίσιν διμηναίῳ τὸ ξύμπαν εἰκοσταίῳ. καὶ οἰδήματα ἐς ἄρθρα. Καὶ ἢν μὲν κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ καταςῇ, τὰ ἄνω ἐν τοῖσι κάτω ἄρθροισιν ἀγαθόν: ἢν δὲ ἄνω, οὐχ ὁμοίως λύει τὴν νοῦσον, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ. Τὰ δὲ ἐν ὤμοισιν ἐκπυεῦντα, τοῖσι τηλικούτοισι γαλιάγκωνας ποιέει. Λύσειε δ' ἂν καὶ ἑλκυδρίων κάτω ἔκθησις, ἢν μὴ ςρογγύλα καὶ βαθέα ᾖ. τὰ δὲ τοιαῦτα ὀλέθρια καὶ ἄλλως παιδίοισι. Καὶ αἷμα λύσειεν ἂν ῥαγέν. μᾶλλον δὲ τοῖσι τελειοτέροισιν ἐπιφαίνεται. Δάκρυον ἐν τοῖσιν ὀξέσι τῶν φλαύρως ἐχόντων. ἑκόντων μὲν, χρηςόν. ἀκόντων δὲ, παράῤῥεον κακόν. Καὶ οἷσι περιτείνεται βλέφαρα, κακόν. κακὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἐπιξηραινόμενον, οἷον ἄχνη. καὶ τὸ ἀμαυρόν. καὶ αὐχμηρὸν, κακόν. καὶ οἱ ῥυτιδούμενοι ἔνδοθεν. καὶ οἱ πεπηγότες. καὶ οἱ μόλις ςρεφόμενοι. καὶ οἱ ἐνδεδινημένοι, καὶ τἄλλα ὅσα παρεῖται. Πυρετοὶ, οἱ μὲν δακνώδεες τῇ χειρί. οἱ δὲ πρηέες. οἱ δ' οὐ δακνώδεες μὲν, ἐπαναδιδόντες δέ. οἱ δ' ὀξέες μὲν, ἡσσώμενοι δὲ τῆς χειρός. οἱ δὲ περικαέες ἀθέ-

Vet. Cod.
* ἐπιλήψιες.
* εἰσὶ.
* οὐρέουσι.
* γυμνάζεσθαι.

Vet. Cod. ἐλθέως. οἱ δὲ διὰ παντὸς βληχροί. ξηροί. οἱ δὲ ἁλμυρώδεες. οἱ δὲ πεμφυγώδεες ἰδεῖν δεινοί. οἱ δὲ πρὸς τὴν χεῖρα νοτιώδεες. οἱ δὲ ἐξέρυθροι. οἱ δὲ πελιοί. οἱ δὲ ἔξωχροι. καὶ τἄλλα τοιουτότροπα. Αἱ ξυντάσιες τοῦ σώματος, καὶ οἱ σκληρυσμοὶ τῶν ἄρθρων, κακόν. Καὶ αὐτὸς διαλελυμένος, κακόν. Καὶ αἱ κατακλάσιες τῶν ἄρθρων, κακή. Ομματος θράσος παρακρουστικόν. Καὶ ἔρριψις καὶ κατάκλασις, κακόν.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Εὐρῦναι, στενυγρῶσαι, τὰ μὲν, ναὶ, τὰ δὲ μή. Χυμοὺς, τοὺς μὲν, ἐξῶσαι, τοὺς δὲ, ξηρᾶναι. τοὺς δὲ, ἐνθεῖναι. καὶ τῇ μὲν, τῇ δὲ μή. Λεπτῦναι, παχῦναι, τεῦχος, δέρμα, σάρκας, καὶ τἄλλα, καὶ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή. Λειῶσαι, τρηχῦναι, σκληρῦναι, μαλθάξαι, τὰ μὲν, τὰ δὲ μή. Επεγεῖραι, ναρκῶσαι, καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. Παροχετεύειν, ὑπείξαντα ἀντισπᾶν αὐτίκα, ἀντιτείνοντα ὑπεῖξαι. Αλλον χυμὸν μὴ τὸν ἰόντα ἄγειν, τὸν δὲ ἐόντα συνεκχυμοῦν. ἐργάσασθαι τὸ ὅμοιον. οἷον ὀδύνην παύει. τὰ ἀνόμοια, ἢν ῥέπει ἄνωθεν ἀρθέντα, κάτωθεν λύειν, καὶ τὰ ἐναντία ταῦτα. οἷον κεφαλῆς κάθαρσις, φλεβοτομίη ὅτε οὐχ ἥκει, ἀφαιρέεται. Αἱ ἀποστάσιες οἷον βουβῶνες. σημεῖον μὲν τῶν τὰ βλαστήματα ἐχόντων, ἀτὰρ καὶ ἄλλων, μάλιστα δὲ περὶ τὰ σπλάγχνα. κακοήθεες δὲ οὗτοι. Πνεύματα σμικρὰ, πυκνὰ, 2 μεγάλα, ἀραιὰ, σμικρὰ, ἀραιὰ, πυκνὰ, μεγάλα, εἴσω μεγάλα, εἴσω σμικρὰ, εἴσω μεγάλα, ἔξω σμικρὰ, τὸ μὲν ἐκτεῖνον, τὸ δὲ κατεπεῖγον. διπλῆ εἴσω ἐπανάκλισις οἷον ἐπιπνέουσι θερμὸν ψυχρόν. Ιητρεῖον ξυνεχέων χασμέων μακρόπνους. Εν τοῖσιν ἀποτοισι, καὶ μόγις βραχύπνοις. κατ' ἴξιν καὶ πλευρέων ὀδύνην, καὶ ξυντάσιες ὑποχονδρίων, καὶ σπληνὸς ἐπάρσιες, καὶ ἐκ ῥινῶν ῥήξιες, καὶ ὦτα κατ' ἴξιν. τούτων τὰ πλεῖστα ταῦτα καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσι. Πότερον ἢ ἄρα πάντα, ἢ τὰ μὲν κάτωθεν ἄνω κατ' ἴξιν, οἷα τὰ παρὰ γνάθους, ἢ παρ' ὀφθαλμὸν καὶ οὖς. τὰ δὲ ἄνωθεν κάτω οὐ κατ' ἴξιν, * ἢ καὶ τὰ κατὰ ἥπατος ἄνωθεν διαδόντα, οἷον τὰ ἐς ὄρχιας καὶ κίρσους. Σκεπτέα ταῦτα, ὅπη καὶ ὅθεν, καὶ διότι. Φλέβες κροτάφων οὐχ ἱδρυμέναι, οὐδὲ χλώρασμα λαμπρὸν, ἢν πνεῦμα ἐγκαταλείπηται, ἢ βὴξ ξηρὴ μὴ θηριώδης, ἐς ἄρθρα στήριξιν προσδέχεσθαι δεῖ κατ' ἴξιν. Τῶν ἐντασίων τῶν κατὰ κοιλίην ὡς ἐπιτοπουλύ. Εχουσι δὲ οὗτοι οἱ πλεῖστοι, καὶ ἐξέρυθρα, καὶ τῇ φύσει τοῦ λευκοχροωτέρου τρόπου. καὶ οὐκ αἱμορραγέουσι ῥῖνες, ἢ σμικρὰ αἱμορραγέουσι. καὶ ἢν μὲν ῥυέντων ἐγκαταλίπηται, ἕτοιμον. Δίψα ἐγκαταληφθεῖσα καὶ στόματος ἐπιξηρασίη καὶ ἀηδίη, καὶ ἀποσιτίη τοῦτον τὸν τρόπον. Πυρετοὶ δὲ οὐκ ὀξέες οἱ τοιοίδε, ὑποστροφώδεες δέ. Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα μετὰ κρίσιν, ὑποστροφώδεα. Τὸ γονῦ

πρῶτον

*καίτοι καὶ τὰ συναγχικὰ ἐρυθήματα καὶ πλευρῶν ὀδυνήματα κατ' ἴξιν.

statim adurentes, aliæ semper debiles, siccæ. A Aliæ salsuginosæ. Aliæ inflatæ, horrendi aspectus. Aliæ ad manum humectæ. Aliæ rubicundæ valde: aliæ valde pallidæ. Aliæ liuidæ, & alia id genus. Distentiones corporis, & articulorum duritię, malum: & ipse dissolutus, & cōfractiones articulorum, malum. Oculi audacia, delyrij signum est: & oculorum deiectiones ac peruersiones, malum.

SECTIO SECVNDA.

Dilatare, constringere, alia quidē, alia verò non. Humores alios quidē expellere, alios verò siccare, alios aūt indere, & alia quidē parte, alia verò non. Attenuare, crassefacere, corpus, B cutem, carnes, & alia: & aliqua quidem, aliqua verò nō. Leuigare, exasperare, indurare, mollire, alia quidē, alia nō. Excitare, torpefacere: & quæcunq; alia huiuscemodi. Deriuare, subcedentia statim reuellere, renitentibus concedere. Aliū humorē non prodeuntē ducere: prodeuntem verò simul effundere: operari simile, velut dolor dolorē sedat. Dissimilia, si vergant sursum eleuata, inferne soluere, & cōtraria per eadē: velut est capitis purgatio, venæ sectio, quā non temere detrahit. Abscessus velut glādularum tumores, signū quidē sunt earum partiū quæ germina habent, sed & aliarū: Maxime verò circa viscera. Maligni autem hi sunt. Spiritus parui dēsi, magni rari, parui rari, magni dēsi: C extra magni, intus parui: intus magni, extra parui: alius extendens, alius vrgens: dupla intro reuocatio, velut superinspirantibus, calidus, frigidus. Medela assiduarum oscitationum: spiratio longa. In non potantibus, & vix, spiratio breuis. E directo & laterum, & præcordiorum intentiones, & splenis eleuationes: & è naribus eruptiones, & aures è directo. Horum plurima ēt ad oculos. Vtrum igitur omnia? aut quæ quidē ex infernis sursum, è directo: qualia sūnt quę iuxta maxillas, aut circa oculum aut aurē? quæ vero ex supernis deorsum, nō è directo? Atqui & anginosi rubores, & laterum dolores è directo. Aut ēt quæ infra hepar sunt ex supernis distributa, velut in testes ac varices? considerāda D sunt hæc quò, & vnde, & propter quid. Venæ temporū non considentes, neq; viriditas splendida, si spiritus intus relinquat, aut tussis sicca, non ferina: vt in articulos decumbat expectare oportet, è directo distentionē śm ventrem vt plurimum. Habent autem horum plurimi, & facies rubicundas, & ex natura sunt modi albidioris, & de naribus sanguis nō erumpit, aut parum erumpit: & si quidem ex affusis intus relinquatur, paratus est abscessus. Sitis intus relicta, & oris resiccatio, & iniucunditas, & cibi fastidiū, eodē modo. Febres aūt non acutę, eiusmodi sunt, verum reuertentes. Quæ relinquuntur post indicationem, recidiuas facere solent.

Primùm

A Primùm itaq; splenis eleuationes, si nõ ad articulos finierint, aut sanguinis è naribus eruptio fit, aut dextra præcordij intẽtio: si nõ penetrauerint vrinæ. Hæc.n.est interceptio vtrorũq;, & recidiuæ horũ merito fiũt. Abscessus igit horũ facere oportet, si nõ fiãt: Eos vero q iã fiũt, declinare: Eos aũt excipere, si prodierint iã, & qualia oportet, & qua parte oportet. Qui vero nõ valde, eos coadiuuare. Eos vero auertere, si õino incõmodi fuerint, maxime si hi affuturi sunt: sin minus, si iã incipiũt. Quartanę sanguinis è naribus eruptiones ægre iudicãt. Febres q̃ vna die intermittentes, altera superrigent vnà cũ iudicatione, ex quinq; ad septem circuitus durãt. Quæcũq; tertianæ naturã habẽt, his nox 3
B molesta ante exacerbationẽ: Quæ vero sequit̃, tolerabilior plerunq; est. Tusses siccæ parũ irritãtes à febre adurẽte, nõ pro ratione siticulosæ, neq; linguæ torrefactæ, nõ feritate, sed spiritu. Cõstat id inde. Quũ.n.loquunt̃, aut hiãt, tunc tussiunt: quũ vero non, minime. Hoc aũt in febribus ex lassitudinibus obortis maxime cõtingit. Nihil temerè, nihil contẽnendũ. Cõtraria paulatim facta accessione adhibẽda sunt, & interquiescendũ. Dolẽti capitis partẽ posteriorẽ, recta vena in frõte secta pꝛofuit. Successiones pcordiorũ ex qualibus qualia alterãt, & viscerũ inflãmationum qualia possunt, siue ex hepate spleni, & vice versa: & q̃cunq; hmõi. Reuellere oportet, si non qua oportet repant: Si vero qua
C oportet, his oscula aperire oportet, qualiter singula repunt. Latę pustulę nõ valde pruriginosę sunt: Quales Simon habebat hyeme, qui vbi ad ignẽ inungeret, aut calida lauaret: opẽ sentiebat. Vomitus nõ proderãt. Arbitror si quis calida somẽta adhibuisset, opẽ ferre potuisse. Quęcunque concoqui oportet, conclusa esse cõuenit: Contraria vero siccare, & aperta esse. Oculorũ fluxiones, si aliàs cõducere videt̃, reuellere ad fauces cõuenit: & vbi eructatio cõducit, & q̃cunq; alia hmõi. Transitus apertos esse oportet, veluti nares, & alia quibꝰ opus est, & velut opus est, & qualia, & qua parte, & quãdo, & quantũ opus est: velut sudores, & alia sanè omnia. In magnis malis facies si fuerit bona, bonũ signũ
D est. In paruis autem, contraria significãs bonæ significationi, malũ. Apud magnũ Theatrum vbi mulier retro heroum, morbo regio superueniente permãsit ipsi. Apud Temenæ neptim ille nigricãtis erat coloris. In Perintho genituræ similis vrina talis, q̃ esset iudicatoria, et pectinis affectionẽ. Nam hmõi vrinæ talia sanant: qm̃ neq; flatu multo, neq; stercore multo egresso euacuabantur. Non.n. profecto magnũ erat pcordium. Brassicam septima die quis comedit, quũ adhuc difficulter spiraret: postquã pectẽ emollitus est, recte spirans factus est, aluus 4
ipsi expulit. De sanguine seroso, qm̃ in pauidis talis, aut in his qui vigilarunt: & siue malus, siue bonus. Quibus splen deorsum vergit, pedes & manus,

πρῶτον σπληνῶν ἐπάρσιες, ἢν μὴ ἐς ἄρθρα τελευτήσῃ, ἢ αἱμορραγίη γένηται, ἢ δεξιοῦ ὑποχονδρίου ἔντασις, ἢν μὴ ἐξοδεύῃ οὖρα. αὕτη γὰρ ἡ ἐγκατάληψις ἀμφοτέρων. αἱ ὑποστροφαὶ τουτέων εἰκότως. ἀπόστασιν οὖν ποιέεσθαι αὐτέων, μὴ γινομένας, τὰς δὲ, ἐκκλίνειν γινομένας. τὰς δὲ ἀποδέχεσθαι ἢν ἴωσιν, οἵας δεῖ, καὶ ᾗ δεῖ. ὁκόσαι δὲ μὴ σφόδρα, ξυνδρᾶν. τὰς δ' ἀποτρέπειν, ἢν πάντῃ ἀξύμφοροι ὦσι. μάλιστα δὲ ταύτας μελλούσας. εἰ δὲ μὴ, ἀρχομένας ἄρτι. Αἱ τεταρταῖαι αἱμορραγίαι δύσκριτοι. Οἱ διαλείποντες μίην, τῇ ἑτέρῃ ἐπιρριγέουσιν ἅμα κρίσει, ἐκ τῶν πέντε, εἰς τὰς ἑπτά. Ὅσοι τριταιοφυέες, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. ἡ δὲ ἐπιοῦσα, εὐφορωτέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Βῆχες ξηραὶ, βραχὺ ἐρεθίζουσαι ἀπὸ πυρετοῦ περικαέος, οὐ κατὰ λόγον διψώδεες: οὐδὲ γλῶσσαι καταπεφρυγμέναι. οὐ τῷ θηριώδει ἀλλὰ τῷ πνεύματι, δῆλον δέ. ὅταν γὰρ διαλέγωνται ἢ χασμῶσι, τότε βήσσουσι, ὅταν δὲ μὴ, οὔ. τοῦτο ἐν τοῖσι κοπιώδεσι μάλιστα πυρετοῖσι γίνεται. Μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπερορᾶν. Ἐκ προσαγωγῆς τἀναντία, ἃ προσάγειν καὶ διαναπαύειν. Τῷ ὄπισθεν κεφαλῆς ὀδυνωμένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθὴ φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφέλησεν. Αἱ διαδέξιες τῶν ὑποχονδρίων, ἐξ οἵων οἷα ἀλλοιοῖσι, καὶ τῶν σπλάγχνων τῶν φλεγμονῶν, οἷα δύναται. εἴτ' ἐξ ἥπατος σπλῆνι καὶ τἀναντία, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἀντισπᾶν, ἢν μὴ ᾗ δεῖ ῥέπει. ἢν δὲ ὅπῃ δεῖ, τουτέοισι δεῖ στομοῦν, οἵως ἕκαστα ῥέπει. Τὰ πλατέα ἐξανθήματα, οὐ πάνυ τι κνησμώδεα: οἷα Σίμων εἶχε χειμῶνος: ὃς ὅτε πρὸς πῦρ ἀλείψαιτο, ἢ θερμῷ λούσαιτο, ὀνίνατο. ἔμετοι οὐκ ὠφέλεον. οἴομαι εἴ τις ἐξεπυρία, * ἀνίεναι ἄν. Ὅσα πεπαίνεσθαι δεῖ, κατακεκλεῖσθαι δεῖ: τἀναντία δὲ ξηραίνειν, καὶ ἀνεῴχθαι. οἷον ὀμμάτων ῥοωδέων, ἢν ἄλλως φαίνηται ξυμφέρειν, ἀντισπᾶν ἐς φάρυγγα, καὶ ὅπη ἐρεύξις λυσιτελέει, καὶ * ἄλλα τοιαῦτα. Τὰς ἐφόδους ἀνεστομῶσθαι, οἷον ῥῖνας, καὶ τὰς ἄλλας, ὧν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, καὶ οἷα, καὶ ὅπη, καὶ ὅτε, καὶ ὅσον δεῖ, οἷον ἱδρῶτας καὶ τἄλλα δὴ πάντα. Ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι πρόσωπον ἢν ᾖ χρηστὸν σημεῖον χρηστόν: ἐπὶ δὲ τοῖσι σμικροῖσι τἀναντία σημαῖνον ἢ εὖ, σημεῖον κακόν. Παρὰ τὸ μέγα οὖν ἡ γυνὴ ὄπισθεν τοῦ ἡρῴου ἰκτερώδεος ἐπιγενομένου, παρέμενον αὐτέῃ. Ὁ παρὰ Τιμένεω ἀδελφιδῇ, οὗτος μελάγχρως. Ἐν Περίνθῳ τὸ γονοειδὲς τὸ τοιοῦτον ὅτι κρίσιμον. καὶ τῶν ἠτρῶν τὰ τοιαῦτα ὅτε αἱ οὐρήσιες ῥύονται. ὅτι οὔτε φύσης πολλῆς, οὔτε κόπρου πολλῆς, γλίσχρης δὲ διελθούσης, * ἐλαπάσσετο. οὐ γὰρ δὴ μέγα ἦν τοὐποχόνδριον. Κράμβην ἑβδομαῖος ἔφαγεν. ἔτι δύσπνους ἐὼν, ἐπὶ τὸ ἦτρον ἐλαπάσσετο εὔπνους ἐγένετο: ἡ κοιλίη αὐτῷ ἐξετίναξεν. Περὶ δὲ τοῦ αἵματος τοῦ ἰχωροειδέος, ὅτι ἐν τοῖσι πτυώδεσι τὸ τοιοῦτον, καὶ τοῖσιν ἠγρυπνηκόσι, καὶ εἴτε φλαῦρον, εἴτε χρηστόν. Οἷσιν ὁ σπλὴν ἐστὶ κατάρροπος, πόδες, καὶ γούνατα καὶ χεῖρες,

Vet. Cod.
* ὀνίνατο.
* ὅσα.
* ἐμαλάσσετο.

χεῖρες, θερμά. ῥὶς καὶ ὦτα, ἀεὶ ψυχρά. ἆρα διὰ τοῦτο λεπτὸν τὸ αἷμα; ἆρα καὶ φύσει τοιοῦτον οὗτοι ἔχουσιν; Ἐν τοῖσιν ἐμπυήμασιν ὀμφαλὸς *ὅρος, οἷσι μέλλουσιν ἐμπυεῖν, αἱ κοιλίαι ἐκταράσσονται. Σπλὴν σκληρὸς, οὐ τὰ ἄνω, κάτω, στρογγύλος, πλατὺς, παχὺς, λεπτὸς, μακρὸς, ἧσσον τοῖς ἀπὸ κεφαλῆς κορυζώδεσιν. Ἡ περὶ τὸν νοσέοντα οἰκονομίη, καὶ ἐς τὴν νοῦσον ἐρώτησις. ἃ διηγεῖται, οἷα, ὡς ἀποδεκτέον οἱ λόγοι τὰ πρὸς τὸν νοσέοντα. Τὰ πρὸς τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν. Ὅτι ἐνθερμότερον, *τὸ ἐν τοῖσι δεξιοῖσι. καὶ μέλανες διὰ τοῦτο καὶ ἔξω αἱ φλέβες, *μᾶλλον ξυνεκρίθη, συνέστη, ὀξύτερον κινηθὲν, ἐμωλύνθη, καὶ βραδύτερον αὔξεται, καὶ ἐπὶ πλείω χρόνον, ὅτι ἐστερεώθη. καὶ χολωδέστερόν τε καὶ ἐναιμότερον ᾖ, τοῦτο θερμότερόν ἐστι τὸ χωρίον τῶν ζώων.

Vet. Cod. *ὅρυς. *στερεωτέρων. *καὶ χολωδέστεροι.

manus, & genua calida sunt: nasus & aures semper frigida. Nũ propter hoc ꝙ tenuis sanguis? A
Num & natura talẽ hi habent? Suppurationibus vmbilicus, terminus: quibus suppuraturis ventres turbantur. Splen durus nõ superne, inferne, rotundus, latus crassus, longus, tenuis lõgus, minus capitis grauedine laborãtibus. Circa ægrotantẽ administratio, & de morbo interrogatio: quæ narrat qualia, quomodo accipiendi sermones: quæ ad ægrotantem, quæ ad presentes, quæ ad externos. Quòd in calidiore, solidiore, in dextris: & nigri ꝓpterea, & venæ extrinsecus, & multo biliosiores. Concretum est, cõpactum est citius: vbi motum est, desinit, & tardius augescit, & ad amplius tempus. Quòd solidum factum est, & biliosius, & sanguinolentius est: Hic calidior est locus animali. B

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

Ἡ δέρματος ἀραιότης, ἡ κοιλίης πυκνότης, ἡ δέρματος σύνδεσις, ἡ σαρκῶν αὔξησις, ἡ κοιλίης νάρκωσις, ἡ τῶν ἄλλων ξύγχυσις, ἡ τῶν ἀγγείων ἀκαθαρσίη, ἡ ἐγκεφάλου ἀνάλωσις. διὸ καὶ φαλακρότης, ἡ τῶν ὀργάνων κατάτριψις, ἡ καθαίρεσις, δρόμοισιν, ἡσυχίῃσιν, πάλῃσι, πολλοῖσι περιπάτοισι, ταχέσιν. Οἷσιν ἑφθὴ μάζα τὸ πλεῖστον, ἄρτος ὀλίγος. Καθαιρέσιος σημεῖον τὴν αὐτὴν ὥρην τῆς ἡμέρης φυλάσσειν. ἐξαπίνης γὰρ εἰρύεται· ἢ ὑφίεναι τῶν πόνων, ἢ ῥύεται. ὁμοίως γὰρ ὅλον ξυμπίπτει. Ὅταν δὲ δὴ ξυμπέσωσιν, προσάγειν ὕεια ὀπτά, ὅταν δὲ πληρῶνται. σημεῖον αὖθις, τὸ σῶμα ἀνθηρὸν γίνεται. Ἐν γυμνασίοισι σημεῖον, ὁ ἱδρὼς ὁ ῥέων σταγδὴν. ὃς ἔξεισιν ὥσπερ ἐξ ὀχετῶν. ἢ σύμπτωσις ἐξ ἐπάρσιος. Ἡ γυνὴ ἣν πρώτην ἐθεράπευσα ἐν Κρανῶνι, σπλὴν οἱ φύσει μέγας, πυρετὸς, καυσώδης, ἐξέρυθρος, πνεῦμα δεκάτη, ἱδρὼς τὰ πολλὰ ἄνω, ἀτὰρ τῇ καὶ κάτω τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. *Ἧσσον τοῖσιν ἀπὸ κεφαλῆς κορυζώδεσιν *ἐπιπυρεττήσασιν ὡς οἶμαι, ὑποστροφαί. Πᾶν τὸ ἐκπυέον ἀνυπόστροφον. οὗτος γὰρ πεπασμὸς, καὶ κρίσις ἅμα καὶ ἀπόστασίς ἐστιν. Οἷσιν ὅταν ἀφροδισιάζωσι, φυσᾶται ἡ γαστὴρ, ὡς Δαμναγόρᾳ: οἷσι δ' ἐν *τούτῳ ψόφος, ὡς Ἀρκεσιλάῳ. Τὸ φυσιῶδες ξυναίτιον τοῖσι *πτερυγώδεσι. καὶ γάρ εἰσι φυσώδεες. Τὸ ψυχρὸν, πάνυ φλεβῶν ῥηκτικὸν καὶ βηχῶδες, οἷον χιὼν, κρύσταλλος. συστρεπτικὸν δὲ, οἷον τὰ φηρεῖα, καὶ αἱ γογγρῶναι. συναίτιον, καὶ αἱ σκληρότητες. Τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα, παιδίοισι μᾶλλον. ἆρ' ὅτι θερμότερα; Τὰ σχήματα τὰ ῥηΐζοντα μᾶλλον, οἷον ὁ τὰ κλήματα τῇ χειρὶ πλέκων ἢ στρέφων, ὑπὲρ ὀδυνέων κατακείμενος, λαβόμενος πασσάλου ἄκρου ὑπερπεπηγότος εἴχετο, καὶ ἐρρήισεν. Ὃν ἐξ *ὀξειτυπίης περὶ τὴν γέφυραν εἶδον ἐγὼ, ῥιπτεῦντα σκέλεα, κνήμην ἑτέρην ἥκιστα ἐλεπτύνετο, μηροὺς δὲ κάρτα. οὖρα, καὶ γονὴ οὐκ ἔχετο. Ὅσαι πτερυγώδεες φύσιες πλα-

*οὐδὲν ἀξιόλογον. *καὶ βρογχώδεσιν. *τούτοισιν. *πιτυρώδεσι. *ἐξωρειτυπίης.

SECTIO TERTIA.

Cutis raritas, vẽtris densitas: cutis cõstrictio, carnium incrementum: ventris torpor, vniuersorum confusio: vasorum immunditia, cerebri consumptio. Quapropter & caluicies, instrumentorũ attritio. Detractio cursibus, luctis, quiete, multis celeribus deambulationibus, carne ouilla, maza cocta, plerunq;, panis modicus. Detractionis signum, eandem horã diei seruare, derepẽte enim trahitur. Remittito labores, aut defluet. Similiter enim totũ concidit. Quũ vero iã conciderint, carnes suillas assatas exhi- C
5 beto. Quum aũt implentur, signũ est, ꝙ corpus rursus floridum fit. In exercitationibus signũ, sudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus: aut collapsio ex eleuatione. Mulier quã primum curaui in Cranone, splen ipsi magnus natura, febris ardens, rubicunda, spiritus, decima sudor plerunq; supernè. Sed & infernè, decimaquarta nil effatu dignũ. Minus his qui ex capite grauedine ac raucedine laborant, vbi febre correpti fuerint, recidiuæ (velut puto) fiunt. Quicquid suppuratur, non reuertitur. Ipsa.n. maturatio, & iudicatio simul, & abscessus. Quibusdã vbi venere vtuntur, vẽter inflatur, velut Damagoræ: Quibusdam vero in hoc strepitus: Arcesilao verò ẽt intumescebat. Flatuositas simul causa est ĩ his qui scapulas alarũ modo emi- D
6 nẽtes habent. Sunt.n. flatuosi. Frigidum valde, venas rũpit, & tussim mouet, velut nix, glacies: & cõstringit, velut sunt eminẽtiæ subtus aures oblongæ, & rotundæ. Simul causa sunt ẽt duricies. Post mictionẽ cõcretio, pueris magis: num ꝙ calidiores? Figuræ magis alleuiãtes, velut qui sarmenta manu nectebat & obtorquebat, præ doloribus decumbens, arrepta paxilli summa parte supra seipsum ĩfixa, inhærebat, & melius habuit. Quẽ ex montano labore circa pontẽ ego vidi crura iactantem, altera tibia minime extenuabatur, femoribus autem valde. Vrinæ & genitura non supprimebantur. Quæcunque laterum

A laterũ naturæ, scapulas alarum modò eminẽtes habent, propter causæ debilitatẽ, in destillationibus malignis, siue excretio fiat, siue non fiat, malũ. Rigores incipiunt mulieribus quidẽ magis à lũbis, & per dorsum, & tunc ad caput. Sed & viris posteriore corporis parte magis quã anteriore. Horremus. n. magis exterioribus q̃ interioribus corporis partibus, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior. Indicat aũt pilus: à quibus aũt alijs rigent, fortasis vlceribus, incipiũt à vasis. Sũma, ex natiuitate, & causa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionẽ venientibus colligentẽ ac addiscentẽ, an similia sint inter se, & an non similia sint inter se: quo ex dissimilitudinibus similitudo fiat vna. Sic sanè fuerit via. Sic ẽt eorũ q̃ rectè se habent probatio, & nõ rectè se habentium redargutio. Sãguinis ex naribus eruptio, aut subpallidè nigricantibus, aut rubicundè pallẽtibus, aut subpallidis. Parũ dimittentẽ crassefacere oportet sicco. Alijs verò minus crassificatiõe opus est. Sicco aũt opus est albo, velut galla, alumẽ. Postq̃ venere vti inceperint, aut hircire, sanguis ipsis è naribus erũpit. In accessibus alij quidẽ strepitũ edũt, velut Arcesilaus. Alij vero accessuri, horridi fiunt ac rugosi. Alij postq̃ accesserint, vẽtre inflant, velut Danagoras. Mutationes cauendæ. Cibus modicus, nõ delassans, nõ sitim faciẽs. Oĩs attenuatio laxat cutẽ: deinde circumtenditur. Renutritio vicè versa. Cutis cõsidentis corrugatio, renutritæ extensio. Rugosum, læue, vtriusq; signũ, itemq; subbiliosum & subrubrum: Sic ẽt detractas esse mãmas, graciles aũt sursum tractas esse & circũtensas, etiãsi quis non propterea putauerit id fieri, sed in carnosis. Claiculæ cõspicuæ, venæ pellucidæ. Herodicus febricitãtes interficiebat circuitibus, luctis, multis fomentis. Mala est febriculositas, inimica fami, luctis, circuitibus, cursibus, frictioni: laborẽ labore. Ipsis venarũ rubor, liuor, pallor, laterum dolores molles. Non sitire faciunt, continere os, tacere, ventũ cũ potu frigidũ inducere. Occasiones vnde ægrotare cœperint, considerare oportet, siue capitis fuerit dolor, siue auris, siue lateris. Signum sunt dẽtes, & in quibusdã inguinum tumores. D Vlcera orientia ac tubercula iudicantia febres. Quibus hæc nõ fiunt, iudicatio sublata est: Quibus intus relinquunt, certissimæ recidiuæ ac celerrimæ. Sputa rotunda deliriũ significãt, velut in Pleno. Qui hæmorrhoidas habẽt, neq; pleuritide, neq; peripneumonia, neq; phagedæna, neq; furunculis, neq; tuberculis terebinthi figurã habentibus corripiuntur, fortasis aũt neque lepris, fortasis neq; vitiliginibus. Multi tñ intẽpestiue curati, talibus nõ tarde correpti sunt, & sic perniciosæ fuerunt: & quicunque alij abscessus, velut fistulæ, aliorũ medela sunt. Decubitus humorũ ad aliquem locũ, in quibus factos affectus liberat, in his prius ipse factus, illos impedit. Alterius loci morbos loca excipientia, aut

πλευρέων διὰ ἀδυναμίην τῆς ἀφορμῆς, ἐπὶ τοῖσι καταῤῥόοισι τοῖσι κακοήθεσιν, ἢν ἔκκρισις ἔῃ, ἢν μὴ ἔῃ, κακόν. Ῥίγεα ἄρχεται γυναιξὶν μὲν, μᾶλλον ἀπ᾽ ὀσφύος, καὶ διὰ νώτου. καὶ τότε ἐς κεφαλήν. ἀτὰρ καὶ ἀνδράσιν ὄπισθεν μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν. φρισσομὲν γὰρ τὰ ἔξωθεν μᾶλλον, ἢ τὰ ἔνδοθεν τοῦ σώματος. οἷον πήχεων, μηρῶν. ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιότερον: δηλοῖ δὲ ἡ θρίξ. Ἀφ᾽ ὧν δὲ ἄλλων ῥιγέουσιν ἴσως ἑλκέων, ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἀγγείων. Κεφάλαιον ἐκ τῆς γενέσεως, καὶ ἀφορμῆς. καὶ πλείστων λόγων, καὶ κατὰ σμικρὰ γινωσκομένων. συνάγοντα καὶ καταμανθάνοντα, εἰ ὅμοιά ἐστιν ἀλλήλοισι. καὶ εἰ μὴ ὅμοια ἀλλήλοις εἰσίν. ὡς ἐκ τῶν ἀνομοιοτήτων, ὁμοιότης γένηται μία. οὕτως ἂν* ἡ ὁδὸς. οὕτω καὶ τῶν ὀρθῶς * εἴη
ἐχόντων, δοκιμασίη: καὶ τῶν μὴ, ἔλεγχος. Αἱμοῤῥαγίαι ἐκ ῥινῶν, ἢ τοῖσιν ὑποχλωρομέλασιν, ἢ τοῖσιν ἐρυθροχλόοισιν, ἢ τοῖσιν ὑποχλώροισι. Βραχέα ὑφέντα, παχῦναι ξηρῷ. τοῖσι δὲ ἑτέροισι παχυσμοῖς, ἧσσον. ξηρῷ δὲ δεῖ λευκῷ, οἷον κηκὶς, στυπτηρία. Ἐπὴν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται, ἢ τραγίζειν, αἱμοῤῥαγέουσιν. Ἐν τοῖσι δὲ προσόδοισιν ἔστιν οἳ ἀποψοφέουσιν, οἷον Ἀρκεσίλαος, οἱ δὲ μέλλοντες ῥιγώσειν, ῥικνώδεες: οἱ δ᾽ ἐπὴν προσέλθωσι, φυσῶνται κοιλίην, οἷον Δαμναγόρας. Αἱ μεταβολαὶ φυλακτέαι. ὀλιγοσιτίη, ἄκοπον, ἄδιψον ποιέοντι. Πᾶς λεπτυσμὸς, χαλᾷ τὸ δέρμα: ἔπειτα περιτείνεται. ἀνάθρεψις τἀναντία. χερσὸς ῥίκνωσις, ξυμπίπτοντος. ἔκτασις, ἀνατρεφομένου. τὸ* ῥικνῶδες τὸ λεῖον ἑκατέρου σημεῖον, τοὐπόχολον, τὸ ὑπέρυθρον, οὕτω τὸ κατασπᾶσθαι μαζούς. Ἰσχνοὺς δὲ ἀνεσπᾶσθαι καὶ *περιτετᾶσθαι. καίτοι οὐκ ἄν τις οἴοιτο διὰ τοῦτο, ἀλλὰ σαρκωθέντος τοῦτο γίνεσθαι. * κλεῖς περιφανέες, φλέβες διαφανέες. Πρόδικος τοὺς πυρεταίνοντας ἔκτεινεν, * περιόδοισι, πάλῃσι, * πολλοῖσι, πυρίῃ. κακὸν, τὸ πυρετῶδες* πολέμιον πάλῃσι, περιόδοισι, δρόμοισιν, ἀνατρίψει. αὐτοῖσι, πόνῳ πόνον. Φλεβῶν ἔρευθος, πελίωσις, χλωρότης, πλευρέων ὀδύναι λαπαραί, ἄδιψον συνέχειν, στόμα σιγᾶν, ἄνεμον ξὺν τῷ ποτῷ ψυχρὸν εἰσάγειν. Τὰς ἀφορμὰς ὁκόθεν ἤρξαντο κάμνειν* εἴτε κεφαλῆς ὀδύνη, εἴτε ὠτὸς, εἴτε πλευρῆς, σημεῖον οἱ ὀδόντες. καὶ ἐφ᾽ οἷσι βουβῶνες. Τὰ γινόμενα ἕλκεα, καὶ φύματα κρίνοντα πυρετούς. Οἷσι ταῦτα μὴ παραγίνηται ἀκρασίη. οἷσιν ἐγκαταλείπηται, βεβαιόταται καὶ τάχισται ὑποστροφαί. Τὰ στρογγυλούμενα πτύαλα παρακρουστικὰ οἷα ἐν Πληνῷ. Οἱ αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντες, οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπλευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε τερμίνθοισι ἁλίσκονται. ἴσως δὲ οὐδὲ λέπραις, ἴσως δὲ οὐδὲ * ἀλφοῖσιν. ἰητρευθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοὶ, τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἑάλωσαν. Καὶ ὀλέθρια οὕτω, καὶ ὅσαι ἄλλαι ὑποστάσιες, οἷον σύριγγες, ἢ ἕτεραι ἀποσκήψιες. ἐφ᾽ οἷσι γινόμενα ῥύεται, τούτων προγενόμενα κωλύει, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ ποιοῦτοι οἱ δεξάμενοι,

πό-

Vte Cod. * κσι * ὀρικῶδες * περισπᾶσθαι. * ἀναπλήρωσις περιφανὴς. * πυρίῃσι. * δρόμοισι * λιμῷ. * σκεπτέον * ἀλφοῖσι

Vet. Cod. ἢ πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται. ἀλλ' οἷσιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται. ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν ξυγγένειαν τοιαῦτ' ἀποπτύουσιν. Ἔστιν οἷσιν αἷμα * ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ ἐπὶ τούτοισιν. ἐπ' ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισι, τοῦτο οὐκ εἰκός. Κώλυσις ἐπὶ τοῖσιν αἱματώδεα πτύουσιν, ὥρη, πλευρῖτις, χολή.

* ἀφαιρεῖσθαι.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Τὰ παρ' οὖς, οἷσιν ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, ταυτέων λαπασσομένων, ὑποστροφὴ γίνεται. κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων, τῆς ὑποστροφῆς γενομένης, αὖθις αἴρεται καὶ παραμένει. ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ, ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ, ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς, εἰς ἄρθρα ἀφίστασθαι. Οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τὸ τοῦ Ἀμφιγένεος ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ αἱμορραγήσῃ ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς, καὶ πάνυ. Ὧι τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθριτικὸς ἐγένετο, ἦν ἡσυχώτερος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰητρεύθη, ἐπιπονώτερος. Ἡ Ἀγασίος, κόρη μὲν ἐοῦσα, πυκνοπνεύματος ἦν. γυνὴ δὲ γινομένη, ἐκ τόκου οὐ πάλαι ἐπίπονος ἐοῦσα, ἐπιπολαίως ἦρεν ἄχθος μέγα. αὐτίκα μὲν ψοφῆσαί τι ἐδόκει κατὰ τὸ στῆθος. τῇ ὑστεραίῃ, ἆσθμα τε εἶχε καὶ ἤλγει ἰσχίον τὸ δεξιόν. ὁπότε τοῦτο πονέοι, ἐπόνει τότε, καὶ τὸ ἆσθμα εἶχε: παυσαμένου δὲ, ἐπαύσατο, ἔπτυσεν ἀφρώδεα. ἀρχομένη δὲ, ἀνθηρά. καταστάντος δὲ, ἐμέσματι χολώδει ἐῴκει λεπτῷ. οἱ πόνοι μάλιστα μὲν, ὁπότε πονοίη τῇ χειρί: ταύτην εἴργεσθαι, σκορόδου, χοιρείου, οἴος, βοός. Ἐν δὲ τοῖσι πρηξομένοισι, βοῆς, ὀξυθυμίης. Ὧι ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνέμετο, ἔπαρμα πρῶτον, ἡ στυπτηρίη ἡ κεκαυμένη ἐνήρμοσεν. εἶχεν ἄλλην ἀπόστασιν, ἴσως ὅτι ὀστέον ἔμελλεν ἀποστήσεσθαι. ἀπέστη ἑξηκοσταῖον, ὑπὲρ τοῦ ὠτὸς ἄνω πρὸς κορυφὴν τὸ τρῶμα ἦν. Τὰ κόλα ἔχει οἷα κυνὸς μείζω δὲ ἤρτηται ἐκ τῶν μεσοκόλων. ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. Αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρίως δρᾶν, ἢ ποτὰ, ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ μαλακῶς ὅσα ψαύῃ. ἄλλαι. ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει ἢ μὴ εὐανάληπτα, οἷον ψυχρὸν ὅκου τοῦτο δεῖ. ἄλλαι. εἴσοδοι, λόγοι, σχῆμα, ἐσθὴς, τῷ νοσέοντι, κουρὴ, ὄνυχες, ὀδμαί. Ὕδωρ ἀφεψηθὲν. τὸ μὲν ὡς δέχηται τὸν ἠέρα, τὸ δὲ μὴ ἔμπλεων εἶναι καὶ ἐπίθημα ἔχειν. Ὅτι ἐξ αἱμορραγιῶν ἐξυδεροῦνται, ἢν οἷα δεῖ * καθαίρωνται, καὶ εὐφόρως φέρουσιν. Ἐν Αἴνῳ ὀσπριοφαγέοντες ξυνεχέως θήλεα, ἄρρενα, σκελέων ἀκρατέες ἐγένοντο καὶ διετέλεον. ἀτὰρ καὶ ὀροβοφαγέοντες γονυαλγέες. Ἐμφανέως ἐγρηγόρος, θερμότερος τὰ ἔξω, τὰ ἔσω δὲ ψυχρότερος. καθεύδων τἀναντία. Ἐν θερμῷ φύσει ψύξις. ποτὸν ὕδωρ ἐλινύειν. Ὕπνος ἐν ψύχει ἐπιβεβλημένῳ. Ὕπνος ἑδραῖος, ὀρθῶν νυσταγμός. Αἱ ἀσθενέες δίαιται, ψυχραί:

* καθαίρεσθαι.

αἱ δ'

aūt ob dolorē, aut ob grauitatē, aut ꝑꝑ aliud q̄d A
dā liberāt, aut ꝙ alijs ſunt cōicationes. Propter
inclinationē nō amplı⁹ ſanguis ꝓdit, ſed iuxta
humoris cognationē talia ſpuūt. Cōuenit q̄buſ-
dā ſanguinē detrahere, tēpeſtiue in talibus. In
8 alijs aūt velut in his, nō cōuenit. Impedimentū
in ſpuētibus cruēta, tp̄s anni, pleuritis, bilis.

SECTIO QVARTA.

Tubercula circa aurē quibus circa iudicatio-
nē exorta, nō ſuppurata fuerint, his diſparētib⁹
recidiua fit, ꝓ rōne recidiuarū. Recidiua vero
cōtingēte rurſusītumeſcūt, & permanēt, velut
febriū recidiuæ in ſiſ̄icircuitu: his ſpes ē ad ar-
ticulos abſcedere. Vrina craſſa alba, qualis Am- B
phigenis familiari erat, in laſsitudinis febribus
quarta die aliq̄n ꝓdit, & liberat ab abſceſſu. Si
vero vltra hoc, ēt ſanguis è naribus large erūpe-
9 rit, ēt valde. Cui inteſtinū in dextra parte arti-
culari morbo correptus eſt: erat quietior. Poſt-
quā aūt hic curatus fuit, magis dolebat. Agaſis
filia quū eſſet puella, dēſum ſpiritum habebat.
Mulier aūt facta, à partu non diu dolore corre-
pta leuiter, magnū onus ſuſtulit: & ſtatim q̄dē
ī pectore aliq̄d crepuiſſe viſum fuit. Poſtera die
& anhelationē habebat, & coxam dextrā dole-
bat: & quū hæc doleret, tūc ēt anhelatio habe-
bat: coxę vero dolore ceſſante, ēt anhelatio ceſ-
ſabat. Spuebat ſpumoſa, ab initio vero florida.
Vbi vero conſidiſſet ſputū, vomitui bilioſo te- C
nui ſiſ̄e erat. Dolores maxime erāt quū manu
laboraret. Hāc ab allio arcere viſū fuit, porcoq;
ac ouicula, & boue: In reb⁹ aūt agēdis, à clamo-
re, & excādeſcētia. Cui ī capite tumor depaſcē-
do ꝓſerpebat, ei primū alumen vſtū ꝓfuit. Ha-
buit aliū abſceſſum, forte ꝙ os abſceſſurū eſſet.
Abſceſsit ſexageſima die ſupra aurē: ſurſum ad
verticē vulnus erat. Inteſtina craſſa habet, qua-
lia ſunt canis, verū maiora. Depēdēt aūt ex me-
dianis membranis, Meſocolis hac parte appella-
tis. Hæ vero ex neruis, de ſpina, ſub vētrē. Ae-
grotātib⁹ gratificationes, velut ē purè ꝑparare
potus ac cibos, & ea q̄ videt: molliter ea q̄ cōtin-
git. Aliæ gratificationes, q̄ non magnopere læ-
dunt, aut facile reparari pn̄t, velut frigida, vbi D
hac opus ē. Aliæ gratificationes ſunt, introitus,
ſermones, habitus, veſtitus ægrotāti, tōſura, vn-
gues, odores. Aqua decocta partim vt aerē ad-
mittat, partim vt vas non plenū ſit, & operculū
habeat. Quòd ex ſanguinis eruptionibus, aqua
intercutē corripiunt. Si qualia oportet purgari,
purgent, facile ferūt. In Aeno legumina come-
dētes aſsidue fœminę, mares, crurū impotētes
facti ſunt, & ꝑmāſerūt. Sed & eruū comedētes,
genuū dolores habebāt. Palā vigilās, calidior ex-
ternis partib⁹: frigidior aūt, internis: Dormiēs,
vice verſa. Calidæ naturæ frigiditas, pot⁹ aqua,
quieſcere, ſomnus ī frigore, cōtecto, ſomnus ſe-
dētiū, erectorū nictatio. Debiles victus, frigidi;

robuſti

A robusti vero, calidi. Aquarũ arte nõ ꝑparatarũ, q̃ quidẽ ab æthere excreta est, aut cũ tonitruo, tẽpestiua, ꝓcellosa vero, mala. Aqua vorax, vigilia vorax. Percalidã naturã calido tp̃e, in frigore cubile crassefacit: in calido attenuat. Exercitatio sanitatis, est vesci citra saturitatẽ, nõ refugere laborẽ. Inter vigilãdũ siti leui somnus medela est: Siti vero ex somno, vigiliæ quibusdã. Quibus plurimus calor est, maxima voce ꝑditi sunt. Nã & plurimus est frigidus aer. Ex duobus aũt magnis, magna etiã generant existũt. Vẽtriculo calidi, carne frigidi & tenues, hi eminẽtes venas habẽt, & iracũdiores sunt. Terra siccitatibus squallida, volucriũ genus abundat. Hircire incipiẽs, vter testis extra apparuerit, si q̃dẽ dexter, masculũ: si vero sinister, fœmellã portẽdit.
B Oculi ꝓut validi fuerint, ita & corpus: Sed & color in peius aut melius vergit. Iustũ est aũt, ꝓut se habuerit alimẽtũ, ita & qđ forinsecus est seq. Signa lethalia, ꝑ cutẽ, nares, calidus vapor: vbi prius nares frigidũ sp̃ũm emiserũt. Signa vero vitalia, cõtraria sunt. Labores cibos præcedant.

αἱ δ᾽ ἰσχυραὶ, θερμαί. Ὑδάτων ἀτεχνέων, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ αἰθέρος ἀποκριθὲν, βροντιαῖον, ὡραῖον. τὸ δὲ λαιλαπῶδες, κακόν. Ὕδωρ βορὸν: καὶ ἀγρυπνίη βορόν. Εὐθέρμῳ φύσει, καὶ θερμῇ ὥρῃ. κοίτη ἐν ψύχει παχύνει: ἐν δὲ θερμῷ, λεπτύνει. Ἄσκησις ὑγιείης, ἀκορίη τροφῆς, ἀοκνίη πόνων. Ἐν τῷ ἐγρηγορέναι.* δίψης ἐπιπολαίῳ, ὕπνος ἄκος. τῆς δὲ ἐξ ὕπνου διέγερσις.* * Οἷσι πλεῖστον τὸ θερμὸν, μεγαλοφωνότατοι. καὶ γὰρ ψυχρὸς ἀὴρ πλεῖστος.* δύο δὲ μεγάλων, μεγάλα καὶ τὰ ἔκγονα γίνεται. Οἱ θερμοκοίλιοι, ψυχρόσαρκοι καὶ λεπτοί: οὗτοι ἐπίφλεβοι, καὶ ὀξυθυμότεροι. Αὐχμοῦ ἐπὶ γῆς, οἰωνῶν γένος εὐθηνεῖ. Τράγος ὁκότερος ἂν φανῇ ἔξω. ὄρχις δεξιὸς, ἄρσεν. εἰ δὲ εὐώνυμος, θῆλυ. ὀφθαλμοὶ ὡς ἂν ἰσχύωσιν, οὕτω καὶ γυῖον. καὶ χροιὴ ἐπὶ τὸ κάκιον ἢ ἄμεινον ἐπιδιδοῖ. δίκαιον δὲ ὡς ἂν ἔχῃ ἡ τροφὴ, οὕτω καὶ τὸ ἔξω ἕπεσθαι. Σημεῖα θανατώδη. ἀνὰ δέρμα, ῥῖνα, θερμὸς ἀτμός. πρότερον δὲ ῥὶς, ψυχρὸν πνεῦμα ἀφίησιν. Τὰ ζωτικὰ ἐναντία. Πόνοι, σιτίων ἡγείσθωσαν.

Vet. Cod.	
* δίψη.	
* ἐνίοις.	
* αὖθις.	
* δυοῖν.	

SECTIO QVINTA.

Morborum naturæ medici. Inuenit natura ipsa sibijpsi egresiones, non ex discursu: partim velut est nictare, partim vero & ea q̃ lingua subministrat: & quæcunque alia huiuscemodi; nõ edocta natura, & nullo magistro vsa, ea qui-
C bus opus est, facit. Lachrymæ, narium humiditas, sternutationes, auris sordes, oris saliuæ eductio, spiritus introitus, exitus, oscitatio, tussis, singultus, non eiusdẽ omnino modi. Vrinæ secessus, & flatus, & huius alterius alimẽti, & trãspirationis, & ea quę fęminis solis adsunt, & in reliquo corpore sudores, pruritus, corporis distentiones cum oscitatione, & quęcunq; huiuscemodi. Hominis anima semper producit vsque ad mortẽ. Si verò efferbuerit, vnà cũ morbo etiam anima corpus depascitur. Morbi connutriti, in senecta, & per concoctionem, & per solutionem, & per rarefactionem desinũt. Sanatio, contra sentientem non consentire affectioni. Frigidum & auxiliatur, & occidit quæ-
D cunq; ex calido sunt. Excandescentia retrahit cor & pulmonẽ in seipsa: & ad caput calida ac humidum. Lętitia vero relaxat cor. Labor articulis & carnibus: cibus, somnus, visceribus. Animæ deambulatio est cogitatio hominibus. In vulneribus sanguis concurrit, opitulandum igitur vt vacuum expleatur. Si auris doleat, lana digito obuoluta oleum calidum instillato: deinde lanam intus in volam manus positã, sub aurem subdito, vt aliquid ipsi exijsse videatur: postea in ignem immittito: dolus. Lingua vrinã significat. Linguę virides cum pallore, biliosę. Biliosum autem à pingui: Rubicundæ vero à sanguine. Nigrę ab atra bile. Siccæ à fuliginoso ardore, & vterina parte. Albæ vero à pituita. Vrina

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Νούσων φύσιες ἰητροί. Ἀνευρίσκει ἡ φύσις αὐτὴ ἑωυτῇ, τὰς ἐφόδους οὐκ ἐκ διανοίης. τὰ μὲν οἷον τὸ σκαρδαμύσσειν, τὰ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα ὑπουργέει, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Ἀπαίδευτος ἡ φύσις ἐοῦσα, καὶ οὐ μαθοῦσα τὰ δέοντα ποιέειν. Δάκρυα, ῥινῶν ὑγρότης, πταρμοὶ, ὠτὸς ῥύπος, στόματος, σιάλου ἀναγωγή. πνεύματος, εἴσοδος, ἔξοδος, χάσμη, βὴξ, λύγξ, οὐ τοῦ αὐτέου παντάπασι τρόπου. Οὔρου ἄφοδος καὶ φύσης καὶ ταύτης τῆς ἑτέρης τροφῆς καὶ πνοιῆς. καὶ τοῖσι θήλεσιν, ἃ τούτοισι καὶ κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα. ἱδρῶτες, κνησμοὶ,* σκορδινιασμοὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἀνθρώπου ψυχὴ αἰεὶ φύεται μέχρι θανάτου. ἢν δὲ ἐκπυρωθῇ ἅμα τῇ νούσῳ καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα φέρβεται. Νοῦσοι ξυντροφοι ἐν γήραϊ, καὶ διὰ πεπασμὸν λείπουσι, καὶ διὰ λύσιν, καὶ δι᾽ ἀραίωσιν. Ἴησις ἀντίνοον μὴ ὁμονοέειν τῷ πάθει. Τὸ ψυχρὸν καὶ ἐπικουρέει καὶ κτέινει ὁκόσα ἐκ θερμοῦ. Ὀξυθυμίη ἀνασπᾷ καρδίην καὶ πλεύμονα εἰς ἑωυτά. καὶ ἐς κεφαλὴν τὰ θερμὰ, καὶ τὸ ὑγρόν. ἡ δ᾽ εὐθυμίη, ἀφίει καρδίην. Πόνος, τοῖσιν ἄρθροισι καὶ σαρκί. σῖτος, ὕπνος, σπλάγχνοισι. Ψυχῆς περίπατος φροντὶς ἀνθρώποισιν. Ἐν τοῖσι τρώμασι τὸ αἷμα ξυντρέχει. βοηθητέον ὡς τὸ κενὸν πληρωθῆναι. Ἢν οὖς ἀλγέῃ, εἴριον περὶ τὸν δάκτυλον ἑλίξας, ἐγχέειν ἄλειφα θερμόν. ἔπειτα ἐπιθεὶς εἴσω ἐν τῷ θέναρι τὸ εἴριον, τὸ οὖς ὑπερθεῖναι, ὡς δοκέειν τί οἱ ἐξιέναι. ἔπειτα ἐπὶ πῦρ ἐπιβάλλειν: ἀπάτη. Γλῶσσα, οὖρον σημαίνει, χλωραὶ γλῶσσαι, χολώδεες. τὸ δὲ χολῶδες, ἀπὸ πίονος. ἐρυθραὶ δὲ, ἀφ᾽ αἵματος. μέλαιναι δὲ, ἀπὸ μελαίνης χολῆς. αὗαι δὲ, ἀπὸ ἐκκαύσιος λιγνυώδεος, καὶ μητρώου μορίου. λευκαὶ δὲ, ἀπὸ φλέγματος. Οὖρον,

* σκορδινισμοί.

Vet. Cod. Οὖρον, ὁμόχροον βρώματι καὶ πόματι, καὶ ὡς ἔσωθεν ἐόν. ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ξυντήξις. Γλῶσσα ὁμόχρους τῇσι προσάσεσι, διὸ ταύτῃ* γινώσκομεν τοὺς χυμούς. Ἢν ἁλμυραὶ σάρκες γευομένῳ, περιασώσιος σημεῖον. Ἢν τῶν μαζῶν αἱ θηλαὶ, καὶ τὸ ἐρυθρὸν χλωρὸν ᾖ, νοσῶδες τὸ ἄγγος. Ἀνθρώποις ὁ ἐν τοῖσιν ὠσὶ ῥύπος, ὁ μὲν γλυκὺς, θανάσιμος: ὁ δὲ πικρὸς, οὔ. Τὴν μεταμείβειν σύμφορον, ἐπὶ τοῖσι μακροῖσι νοσήμασιν. Τὰ ἀσθενέστερα σιτία, ὀλιγοχρονίαν βιοτὴν ἔχει. Κεδμάτων τὰς ἐν τοῖσιν ὠσὶν ὄπισθεν φλέβας, σχάζειν. Λαγνείη τῶν ἀπὸ φλέγματος νούσων, ὠφέλιμον. Θερμοκοιλίοισιν ἰσχυρὰ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ταρακτικά. Μελαίνης χολῆς, ὡς ὅμοιον αἱμορροΐδι. Τὰς ἐπαυξέας νούσους, μῖξις. Ψύξις τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύνει. μῖξις τὰ κατὰ τὴν γαστέρα σκληρύνει. Ἐλλέβορον πιόντα θᾶσσον καθαίρειν ἢν θέλῃς, λούειν ἢ φαγεῖν. Τὸ αἷμα ἐν ὕπνῳ, εἴσω μᾶλλον φεύγει. Ῥῖγος ἀπὸ τῆς ἄνω κοιλίης: πῦρ δὲ ἀπὸ τῆς κάτω μᾶλλον. Ἐπισπασμὸς, ἢν πνεύμων. κέγχροι. κολοκύνθαι. Ἕλκεα ἐκφύουσιν, ἢν ἀκάθαρτος ἐὼν πονήσῃ. Γυνὴ, αἲξ, ἐλατήριον ἢ σικύον ἄγριον βεβρωκυῖαι, καὶ παιδίοισι κάθαρσις. Ἐν θέρμῳ βρωθὲν ἔσωθεν ψύξις, ἔξωθεν πόνος, ἡλίῳ, πυρὶ, ἐσθῆτι, ἐν ὥρῃ θερινῇ. τῷ δὲ ἐναντίῳ, ὡς ἐναντίως. Βρώματα τὰ μὲν ταχέως κρατεῖται, τὰ δ'* ἐναντίως.

* βραδέως

Vrina concolor cibo, & potui, & qualis intus est humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipsam humoribus: quapropter per hanc humores cognoscimus. Si salsæ carnes gustanti, redundantiæ signum. Si mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit, morbosum vteri vas est. Hominibus sordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara vero non. Terram mutare commodum est in longis morbis. Debiliores cibi breuem vitam habet. In fluxionibus ad coxā, venas retro aures secato. Coitus morbis ex pituita commodus. Calido ventriculo præditos, fortes potus ac cibi perturbant. Atræ bilis velut similis est hęmorrhois. Augescentes morbos coitus. Frigiditas ea quæ in ventre sunt indurat. Coitus ea quæ in ventre sunt indurat. B
Eum qui veratrum bibit, si citius purgare volueris, lauare oportet aut comedere. Sanguis in somno intro magis fugit. Rigor à superiore vētre, febris ab inferiore magis. Attractio, pulmo, siccus ardor: Superuacuatum siccat & somnus multus. Frigidissimus cibus, letes, milium, cucurbitæ. Vlcera exoriuntur si quis dum impurgatus est laborauerit. Mulier, capra, elaterium aut cucumerem syluestrem comedentes, pueris purgatio. Calido corpori, id quod comedit, intrinsecus frigiditas est: forinsecus autem dolor à sole, igne, vestitu, in tempore æstiuo. Contrario verò contrario modo. Cibi partim celeriter superantur, partim tarde. C

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ.

* ὁλκοὶ

Σάρκες* ὁλκή. καὶ ἐκ κοιλίης καὶ ἔξωθεν. δῆλον ἡ αἴσθησις ὡς ἔκπνοον καὶ εἴσπνοον ὅλον τὸ σῶμα. Ἐνθερμότερον φλέβιον, αἵματος πλήθει, ἀνίσχει τὸ καυσῶδες. καὶ εὐθὺς ἀποκρίνει. Καὶ οἷσι τὸ μὲν πῖον, χολὴ ξανθή. τὸ δ' αἷμα, μέλαινα. Γνώμης, ὀδμῆς τῶν ἄλλων, καὶ πείνης, ὀργάνων ἄσκησις. Πόνοι, σιτία, ποτὰ, ὕπνος, ἀφροδίσια μέτρια. Ὁ ἐμψυχρότερος ἐν ψυχρῇ ὥρῃ καὶ χώρῃ, ἐνθερμότερος ἔσται. Ὀδυνέων τὴν ἐγγύτατα κοιλίην καθαίρειν. αἵματος δὲ κοιλίην διαιρεῖν. καῦσις, τομὴ, θάλψις, ψύξις, πταρμοὶ, φυτῶν χυμοὶ, ἐφ' ὧν τὴν δύναμιν ἔχουσι, καὶ κυκεὼν. κακεργῶν. γάλα, σκόροδον, οἶνος ἀπεζεσμένος, ὄξος, ἅλες. Ἄνθρωπος ἐκ κόπων, ἐξ ὁδοῦ. ἀδυναμίη, βάρος, ἀνέπτυεν, ἔβησσε γὰρ ἐκ κορυφῆς. πυρετὸς ὀξὺς ὑποδάκνων πρὸς χεῖρα. δευτεραίῳ δὲ, καρηβαρείη, γλῶσσα ἐπεκαύθη, ῥὶς ὀνυχογραφηθεῖσα οὐκ ἡμορράγησεν. ἀριστερὸς σπλὴν μέγας καὶ σκληρὸς, ὠδυνᾶτο. Οἱ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενοι, ὑπὸ* τινος μεγάλης νούσου οὐχ ἁλίσκονται. ἢν δ' ἁλίσκωνται πρότερον, ἐπιγένηται δὲ τεταρταῖος, παύονται. Ἀνθ' οἵων αἱ νοῦσοι. Ἡ χολὴ, οἷον εἶπον περὶ τῶν ὀρνίθων, ὅτι χολώδεες. Ἡ θερμότης δριμύτητος σημεῖον. Οἱ ὄχλοι, αἱ δίοδοι. ὅτι τοῖσι παραχρέουσι, λήγουσιν ὀδύναι πλευρέων. ἔστι δ' οἷσι πυρετοὶ, ἔστι δ' οἷσιν,

* τῆς

SECTIO SEXTA.

Carnes attractrices, & ex ventre, & extrinsecus. Inditio est sensus ipse, ꝙ expirabile ac inspirabile est totū corpus. Calidissima venula sanguinis multitudine, id qđ fuliginosum est exerit, & statim secernit. Et quibus quidē pingue, bilis flaua: quibus aūt sanguis, atra. Mentis, memorię, olfactus, aliorū ēt, famis instrumentorū exercitatio. Labores, cibi, potus, somnus, res venereæ, oīa mediocria. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. In doloribus proximū ventrē purgato, sanguinis aūt ventrē secato. Vstio, sectio, calefactio, perfrigeratio, sternutationes, plantarum succi: in quibus vim habent, & cyceonis mixtura. Ex ijs q̄ malū operātur, sunt lac, alliū, vinū feruefactum, acetū, sal. D
Homo ex lassitudinibus ex itinere, imbecillus, grauatus, expuit. Tussiuit .n. ex vertice: febris acuta, ad manū submordēs. Secunda die, capitis grauitas, lingua cōbusta fuit, naris vnguibus cō
1 oscalpta sanguinē nō effudit. Sinister splen magnus & durus dolebat. A quartana correpti, à magno morbo nō corripiuntur: Si verò corripiant prius, & succedat quartana, liberant. Pro qualibus qui morbi. Bilis fit, velut de auibus dixi, ꝙ sint biliosæ. Caliditas acrimoniæ signum est. Turbationes, trāsitus. Nā mente motis dolores laterum desinunt: quibusdam & febres, quibusdam

A quibusdā non. Sed cum sudoribus, quibusdam aut cum turbatione, quibusdā vero cutis arida & circumtensa ac salsuginosa. Torpefactiones quales ex qualibus, & quales illi cui coxa. Per aures, ex auribus, plerunq; tertio die moriuntur. Quibus cutes circumtenduntur aridæ ac duræ, sine sudore, quibus laxæ sunt ac raræ, cum sudore moriūtur. In recidiuis mutationes prosunt. His transmutare oportet ad ea, quę conueniūt, ante quàm male afficiantur, velut Cherioni. Quæ irritantur ex qualibus, stridulæ faucium asperitates terminū præscribunt. Quibus quidem id quod sanum est relinquitur, causa deorsum submissa, eos aut purgato, aut deligato, aut eijcito, aut resecato, aut exurito: Quibus vero
B non, non. Quibus sanguis multus fluit ex naribus, qui quidē decolores mero modo sunt, his parum prodest: Quibus vero colores rubicundi, non similiter. Et quibus capita sunt quę facile tolerant, prodest: Quibus secus, non. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior ac copiosior, hi sani sunt. Plurimis aūt quibus ex morbo, vice versa. Sputa rotunda, mentem emouent, velut illi in Plinthio. Huic sanguis ex sinistra nare erupit, & solutus est quinto die. Vrina multā subsidentiā habens, à mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Post pilorū defluuium, quartana febris nō vltra annum. Auriū eruptiones æstate quinta die fiūt; Qnq; vero et diutius durant. Ita & circa gingi-
C uas, & circa nares suppurationes. Quibus in dentium dolore, de supercilio tenuia descendunt, his à pipere probe affricto postridie crassiora descendunt, si et alia non obtinuerint. Nā Hegesippo soporiferum inditum nō obtinuit, sed magis & violētius insuper prouocauit. Ossium naturā ex capite colligere oportet: deinde neruorū, & venarū, & carniū, & aliorū humorū, & supernorū ac infernorū ventriculorū, & mētis, & morū, & eorū quæ per annum fiunt, tēpore quodā anni præcociore, velut pustulæ & huiuscemodi. Simile enim est his q̄ quotidie citius aut serius accipiūtur. Similiter & biliosum & sanguineum corpus atrabiliarium fit, si non habet euacuationes. Lycino postremum splen
D magnus dolorosus, in quarta, aut quinta.

SECTIO SEPTIMA.

Tusses cœperunt circa solstitia hyberna, decimaquinta aut vigesima die, ex frequenti australium & aquilonarium ac niuosorū transmutatione. Ex his aliæ breuiores, aliæ diuturniores fiebant, & post has multæ peripneumonicæ affectiones. Ante æquinoctium rursus plerisq; reuertebantur, quadragesima vt plurimū ab initio die: & aliquibus sanè valde breues ac iudicatu faciles erant, aliquibus autem fauces inflammatæ sunt, quibusdam anginæ obortę: quibusdam leues siderationes, alijs nyctalopes, atq; hi magis

δ᾽ ὅισιν, οὔ. ἀλλὰ ξυνὼ ἰδρῶσιν. ἔστι δ᾽ ὅισι σὺν ὄχλῳ. ἔστι δ᾽ ὅισι, καρφαλέον καὶ περιτεταμένον τὸ δέρμα, καὶ ἁλμυρῶδες. Αἱ ναρκώσιες ὅιαι ἐξ ὅιων: καὶ ὅιαι ὧ τὸ ἰσχίον. Δι᾽ οὐάτων, ἐξ οὐάτων τὰ πολλὰ θνήσκει τριταῖα. Οἷσι μὲν δέρματα περιτείνεται καρφαλέα καὶ σκληρὰ ἄνευ ἱδρῶτος, ὅισι δὲ καὶ χαλαρὰ ξὺν ἱδρῶτι, θνήσκουσιν. Ἐν τοῖσι παλιμβόλοισιν αἱ μεταβολαὶ ὠφελέουσι, τούτοισι μεταβάλλειν πρὶν κακοῦσθαι ἐς τὰ πρέποντα, ὅιον Χειρώνι. Τὰ ἐρεθιζόμενα, ἐξ ὅιων τὰ κερχνώδεα ὅριον. Οἷσι μὲν ὑγιὲς καταλείπεται, κάτω ὑφειμένης τῆς προφάσιος, ἢ καθαίρειν, ἢ ἀποδέων, ἢ ἐκβάλλων, ἢ ἀποταμὼν, ἢ ἀποκαίων ἔσω. ὅισι δὲ μὴ, οὔ. Οἷσιν αἷμα ῥεῖ πολὺ ἐκ ῥινῶν, ὅισι μὲν ἄχροιαι ἄκρητοι, τούτοισιν ὀλίγα ἀρήγουσιν. ὅισι δὲ ἐξέρυθροι χρῶτες, οὐχ ὁμοίως: καὶ ὅισι κεφαλαὶ εὔφοροι, ἀρήγει, ὅισι δὲ μὴ, οὔ. Οἷσι ῥῖνες ὑγρόταται φύσει, καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη καὶ πλείων, ὑγιαίνουσιν οὗτοι νοσηλότερον. τοῖσι πλείστοισι δὲ ὅισιν ὑπὸ νόσου, τἀναντία. Τὰ στρογγυλούμενα πτύαλα, παρακρουστικὰ, ὅιον τῷ ἐν Πλινθίῳ, τούτῳ ἡμορράγησεν ἐξ ἀριστεροῦ, καὶ ἐλύθη πεμπταίῳ. Οὖρον πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ῥύεται τὰς παρακρούσιας, ὅιον καὶ τὸ τοῦ Δεξίππου μετὰ μάδησιν. Οὐ πρόσω ἐνιαυτοῦ τεταρταῖος. Ὦτα τοῦ θέρεος ῥήξιες πεμπταίοισιν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ μακρότερα τὰ περὶ τὰ οὖλα καὶ αἱ κατὰ ῥῖνας ἐμπυήσιες. Οἷσιν ἐπὶ ὀδόντων ὀδύνης ἀπὸ τοῦ ὀφρύος λεπτὰ ἔρχεται, τούτοισιν ἀπὸ πεπέρεως εὖ ἐνεραθέντος, παχύτερα τῇ ὑστεραίῃ ἔρχεται, ἢν καὶ τὰ ἄλλα μὴ κρατήσῃ: Ἡγησίππῳ γὰρ τὸ ὑπνικὸν ἐντεῦθεν, οὐκ ἐκράτησεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ προσεκαλέσατο βιαιότερον. Τὴν ἀπὸ κεφαλῆς ὀστέων φύσιν, ἔπειτα νεύρων, καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν, καὶ τῶν ἄλλων χυμῶν, καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω κοιλιῶν, καὶ γνώμης, καὶ τρόπων, καὶ τῶν κατ᾽ ἐνιαυτὸν γινομένων, ὥρῃ τινὶ τότ᾽ ἐπὶ πρώτερον λαμβανομένοισιν, ἢ ὀψίτερον. Ὡσαύτως τὸ ἐπίχολον, καὶ ἔναιμον σῶμα μελαγχολικὸν, μὴ ἔχον ἐξερρώσιας. Λυκίνῳ τὰ ὕστατα σπλὴν μέλας ὀδυνώδης, ἐν τῇ τετάρτῃ ἢ τῇ πέμπτῃ. Vet. Cod.

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Βῆχες ἤρξαντο, περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς. ἢ πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ, ἢ εἰκοστῇ ἡμέρῃ, ἐκ μεταβολῆς πυκνῆς νοτίων καὶ βορείων, καὶ χιονωδέων: ἐκ τούτων τὰ μὲν, βραχύτερα, τὰ δὲ, μακρότερα ἐγίνετο. καὶ περιπλευμονικὰ συχνὰ μετὰ ταῦτα. πρὸ ἰσημερίης αὖθις ὑπέστρεφε τοὺς πλείους ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρακοσταῖες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. καὶ τοῖσι μὲν, βραχέα πάνυ καὶ εὔκριτα ἐγίνετο, τοῖσι δὲ, φάρυγγες ἐφλέγμηναν, τοῖσι δὲ, κυνάγχαι, τοῖσι δὲ, παραπληγικὰ, τοῖσι δὲ, νυκτάλωπες, μᾶλλον δὲ

Vet. Cod.

δὲ παιδίοισι. Περιπλευμονικὰ δὲ, πάνυ βραχέα ἐγένετο. φάρυγγες δὲ βηξὶ τὸ ὕστερον, ἢ πάνυ βραχὺ ἀντὶ τῆς βηχὸς ἐγίνοντο. φάρυγγες δὲ, βραχέα, μᾶλλον δὲ νυκτάλωπες. κυνάγχαι δὲ καὶ παραπληγικὰ, ἢ σκληρὰ καὶ ξηρὰ, ἢ σμικρὰ, καὶ ὀλιγάκις ἀνάγουσαι πέπονα. ἔστι δ᾽ οἷσι καὶ κάρτα. οἱ μὲν ἐν ἢ φωνῇσι πλέον ταλαιπωρήσαντες, ἢ ῥιγώσαντες, εἰς κυνάγχας μᾶλλον ἐτελεύτων. οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονήσαντες, ἐς χεῖρας μόνον παραπληγικοί. οἱ δ᾽ ἱππεύσαντες ἢ πλείω ὁδοιπορήσαντες, ἢ ἄλλοτι τοῖσι σκέλεσι ταλαιπωρήσαντες, τουτέοισι δὲ ἐς ὀσφὺν ἢ σκέλεα ἀκρασίαι παραπληγικαί. καὶ ἐς μηροὺς καὶ κνήμας, κόπος καὶ πόνος. σκληρόταται δὲ καὶ βιαιόταται, αἱ ἐς τὰ παραπληγικὰ ἄγουσαι. Πάντα δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇσιν ὑποστροφῇσιν ἐγένετο. ἐν ἀρχῇσι δὲ οὐ μάλα. πολλοῖσι δὲ τούτων, ἀνῆκαν μὲν αἱ βῆχες ἐν τῷ μέσῳ: ἐξέλιπον δὲ τελέως οὔ. ἀλλὰ συνῆσαν τῇ ὑποστροφῇ. Οἷσι φωναὶ ἀπερρήγνυντο ἐς τὸ βηχῶδες, τούτων οἱ πλεῖστοι οὐδὲ ἐπυρέταινον. Οἱ δὲ τινὲς, βραχέα. ἀτὰρ οὐδὲ περιπλευμονικὰ ἐγίνετο τούτων οὐδενὶ, οὐδὲ παραπληγικὰ, οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ἐσημάνθη, ἀλλ᾽ ἐν τῇ φωνῇ μόνῃ ἐκρίνετο. Τὰ δὲ νυκταλωπικὰ, ἱδρύετο, ὡς καὶ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων γινόμενα. ἐγίνετο δὲ νυκταλωπικὰ τοῖσι παιδίοισι μάλιστα. ὀμμάτων δὲ τὰ μέλανα ὑποποίκιλα, ὅσα τὰς μὲν κόρας σμικρὰς ἔχει, τὸ δὲ ξύμπαν, μέλαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μεγαλόφθαλμοι δὲ μᾶλλον. καὶ οὐ σμικρόφθαλμοι, καὶ ἰθύτριχες οἱ πλεῖστοι, καὶ μελανότριχες. γυναῖκες δὲ οὐχ ὁμοίως ἐπόνησαν ὑπὸ τῆς βηχὸς, ἀλλ᾽ ὀλίγαι τε καὶ ἐπυρέτηναν. καὶ τούτων πάνυ ὀλίγαι ἐς τὸ περιπλευμονικὸν ἦλθον, καὶ αὗται πρεσβύτεραι, καὶ πᾶσαι περιεγένοντο. ᾐτιώμην καὶ τοῦτο, καὶ τὸ μὴ ἐξιέναι ὁμοίως ἀνδράσι, καὶ ὅτι οὐδ᾽ ἅμα ὁμοίως ἀνδράσιν ἁλίσκονται. Κυνάγχαι δὲ ἐγίνοντο μὲν καὶ ἐλευθέρῃσι διαιτῇσι: καὶ αὗται τοῦ εὐηθεστάτου τρόπου. πλειστότεραι δὲ δούλῃσι. ὅσῃσί τε ἐγίνοντο βιαιόταται, καὶ ταχύταται ἀπώλλυντο. ἀνδράσι δὲ πολλοῖσιν ἐγίνοντο, καὶ οἱ μὲν, διέφυγον, οἱ δὲ, ἀπώλλυντο. τὸ δὲ ξύμπαν, οἱ μὲν δυνάμενοι καταπίνειν μοῦνον, πάνυ εὐήθη καὶ εὔφορα: οἱ δὲ καὶ διαλεγόμενοι περὶ τούτοισιν ἀσαφέως, καὶ ὀχλωδέστερα, καὶ χρονιώτερα. Οἷσι δὲ καὶ φλέβες αἱ περὶ κρόταφον καὶ αὐχένα ἐπαίροντο, ὑποπονηρά. οἷσι δὲ καὶ πνεῦμα ξυνεμετεωρίζετο, κάκιστον. οὗτοι γὰρ καὶ * ἐπεχλιαίνοντο. ὡς γὰρ γέγραπται, οὕτως αἱ ξυγκληρίαι τῶν παθημάτων ἦσαν. Τὰ μὲν πρῶτα γεγραμμένα, καὶ ἄνευ τῶν ὕστερον γεγραμμένων, ἐγίνετο. τὰ δ᾽ ὕστερον, οὐκ ἄνευ τῶν προτέρων. Τάχιστα ἔθνησκον, ὅτ᾽ ἐπερριγώσειαν πυρετώδει ῥίγει. τούτους οὐδὲ ἀναστάσει πιεζομένους, οὐδὲν ἄξιον λόγου ὠφέλει. οὔτε γαστρὸς ταραχὴ, οὔτε φλεβοτομίη, ὅσα ἐπειράθην. ἔταμον δὲ καὶ ὑπὸ γλῶσσαν. οὓς δὲ καὶ ἄνω ἐφαρμάκευσα. ταῦτα μὲν ἐν καὶ διὰ παντὸς ἐν τῷ θέρει. ὡς δὲ καὶ

τὰ

*ἴσως ἐπεχλιαίνοντο .i. liuescebant.

magis pueris. Verùm peripneumonicę affectio A
nes valde breues erant. Faucium vero inflãmationes post tussim, aut omnino parum pro tussi fiebant, atq; hę breues, magis aũt nyctalopes. Anginæ vero & leues syderationes, aut dura & sicca, aut parua & raro matura educẽtes: quibusdã vero ẽt valde. Qui igitur aut vocibus amplius se fatigarant, aut riguerant, in anginas magis desierunt. Qui vero manibus laborarãt, manibus tanquã syderati ac resoluti sunt. Qui vero equitauerant, aut amplius iter fecerant, aut alios labores cruribus perfecerant, his ad lũbos aut crura impotentiæ resolutoriæ obortæ sunt, & ad femora ac tibias lassitudo ac dolor. Durissimæ aũt & violentissimæ tusses erãt, quę ad leuem syderationẽ ac resolutionẽ perducebant. B
Verũ oĩa hæc in recidiuis fiebant. In principijs vero non ita valde. Plerisque aũt horum tusses in medio remiserunt, sed perfecte non defecerunt, verum cũ recidiua affuerunt. Quibus voces frangebantur ad tussim, horũ plurimi ne febricitarũt quidẽ: Quidã vero parum. Sed neq; peripneumonicę affectiones vlli horũ fiebant, neq; leues syderationes, neq; vllus alius morbus de se significationẽ præbuit, sed in sola voce iudicabãtur. At verò nyctalopicæ affectiones firmabãtur, vt quæ ẽt ex alijs causis fiebãt. Fiebãt aũt pueris maxime. Oculorũ aũt nigræ partes aliquantũ variegabantur, quæ pupillas paruas habebant. In summa, oculus niger vt plurimũ erat. Et magnos magis, q̃ paruos oculos habe- C

12 bant, & plurimi rectos capillos ac nigros. Cæterùm mulieres non similiter à tussi afflictę sunt. Verùm paucę febricitarunt, & ex his valde paucę ad peripneumonicã affectionẽ deuenerunt; atque hæ seniores, & oẽs superstites euaserunt. Causabar autẽ hoc fieri, eo φ non similiter velut viri prodirent, & φ nequaquam similiter vt

13 viri morbis corripiũtur. At anginæ liberis duabus oboriebantur, atque hæ mãsuetissimi moris erant: abundantius aũt famulas corripiebãt, quibus & violentissimæ fiebant, ipsasq; celerrime perimebant. Viris vero multis fiebãt, qui partim euaserunt, partim perierunt. In summa, qui solum deglutire nõ poterant, his valde mites ac toleratu faciles erant. Qui vero ẽt insuper D
obscure loquebantur, his molestiores ac diuturniores. Quibus vero ẽt venæ circa tempora & ceruicẽ attollebantur, his aliquantũ malæ erãt. Pessimæ vero his quibus & spũs sublimis coeleuabatur. Hi enim etiã incalescebant. Nam sicut scriptum est, ita consortia affectionũ habebãt. Et quæ quidẽ primũ scripta sunt, ẽt sine posterioribus fiebant. Quæ vero posterius, non sine prioribus. Celerrime aũt moriebantur, vbi febrili rigore insuper riguissent. His ita pressis nihil memorabile proderat, nõ ventris turbatio, nõ venæ sectio, neq; quæcunq; alia tentaui. Secui ẽt venã sub lingua: quosdã & sursum purgaui. Hæc igitur oĩno in ęstate fiebãt, sicut etiã

eruptio-

A eruptiones omnino multæ, & potissimũ in siccitatib⁹ lippitudines dolorosę populariter grassabantur. Sanguinis venarum suppresiones faciunt animi deliquium, figura alterata, interceptio, linamentũ intortum, appositio, deligatio. Inguinũ glandularumq; tumores plurimi fiebant, eo q hepatis inferuescentia simul adesset. Erat aũt & ab arteria male affecta malũ signũ, veluti Posidoniæ. Quibus sanguis erumpebat, morientes fronte non exudarunt, sed velut cõtracti præ siccitate erant. Et anhelosi, ac cum sudoribus pereuntes, male habebant. Ventrium abundantiæ turbationem ferunt, velut Posidoniæ: & quæ animalcula in aluo inducunt. In attenuatione circũtensio ante obitum, & vm-
B bilicus oblongus ipsi protractus est: & gingiuarum dentes ambientium exulcerationes. Multa de vnoquoq; recte præcipi possunt, quæ partim eadem possunt, partim non: velut est talia diffundi, exolui, & educi, & indurari, & maturari, & vbi decumbitur, persequi. Timidos & torpescentes mutatione excitare in ijs, in quibus tardant, oportet. Hydropicos citius secare oportet, tabescentes statim vrere, caput secare, & huiusmodi. Hydropicorum pectinem ne contingito, neque internas partes. Simile est enim multis genibus. Affectiones circa cor siue ventriculi osculum Xenarcho, & calidum aceruatim exspirare, & vlcus per euacuationem ab initio fouere. Vox qualis est irascentibus, si ta-
C lis fuerit non irato, ex natura fuerit: & oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales sunt vbi irascuntur hi qui tales non sunt. Et alia iuxta morborum rationem, velut verbi caussa, Morbus tabidam speciem inducit, si talis ex natura æger fuerit, ex tali morbo superstes euadet: & alia eodem modo. Tusses laboriosæ contingũt locos læsos, & maxime articulos. Sed & in febribus lassitudinem inducentibus, tusses siccæ ad articulos decumbunt cum febre, si intus relinquantur. Spiritus tabescentibus obscuri mali, & non parientibus, & quicunque alij tales ab eadem constitutione. Tabescẽtibus autumnus
malus. Malum item ver, quum fici folia corni- 14
cis pedibus similia fuerint. In Perintho vere
D plurimi ægrotarunt. Simul causa fuit tussis per hyemem populariter vagata, & alijs quicunq; diuturni sunt morbi. Nam & in ambiguis confirmati sunt. Quibusdã vero diuturni nõ sunt oborti, velut his qui dolores renales habẽt. Sed & alijs, velut homo ille ad quem Cyniscus me adduxit. Dolorũ in lateribus, & pectore, & alijs partibus, tempora an multũ differant considerandum est, quod quum melius habuerint, rursus deterius habent, non delinquentes.

SECTIO OCTAVA.

In longis dysenterijs cibi fastidia mala, tum aliàs, tum si insuper febrierint. Vlcera inæqualia,

τὰ ἐπιῤῥηγνύμενα πάμπολλα. πρῶτον μὲν ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσιν, ὀφθαλμίαι ἐπεδήμησαν ὀδυνώδεες. Αἵματος φλεβῶν στάσιες, λιποθυμίη, σχῆμα, ἄλλη ἀπόληψις, μοτώματος ξυστροφὴ, πρόσθεσις, ἐπίδεσις. ἐβουβώνουν τὰ πλεῖστα, διότι ἡπατῖτις. ὧδε καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης κακωθείσης κακὸν σημεῖον, οἷος Ποσειδωνίῃ. Οἱ αἱμοῤῥαγοῦντες τελευτῶντες, οὐκ ἐφίδρωσαν μέτωπον, ἀλλ' οἷα ξυμπεπτωκότες: καὶ οἱ πνευματίαι, καὶ οἱ ὑπὸ ἱδρώτων ὀλλύμενοι, πονηρόν. Τῶν γαστέρων αἱ διφθορίαι ταραχὴν φέρουσιν, οἷον Ποσειδωνίῃ. καὶ τὰ θηρία οἷα ἐνεποίει ἐν τῷ λεπτυσμῷ ἡ περίτασις πρὸ τῆς τελευτῆς. καὶ ὁ ὀμφαλὸς πρόσμακρος εἱλκύσθη αὐτῇ. καὶ οὔλων ἑλκώσιες τῶν ἐπιόντων ἐπὶ ὀδόντα. ὅτι πολλὰ περὶ ἑκάστου ἐστὶν ὀρθῶς ἐντείλασθαι. τὰ μὲν, ταὐτὰ δυνάμενα, τὰ δὲ οὔ, οἷόν ἐστι τὰ τοιάδε διαχυθῆναι, ἐπιλυθῆναι, καὶ ἐξαχθῆναι, καὶ σκληρυνθῆναι, καὶ πεπανθῆναι, καὶ ὅπου κλίνειν διώσασθαι, τοὺς ἀτολμέοντας δέον μεταβολῇ ἀνεγείρειν καταναρκωμένους, ἃ ὑστεραίουσιν. Ὑδατώδεας θᾶσσον τάμνειν: φθίνοντας, καίειν αὐτίκα: πρίειν κεφαλήν: τὰ τοιαῦτα τῶν ὑδατουμένων μὴ ψαύειν ἤτρου, μηδὲ τῶν ἔσω. ὅμοιον γὰρ τοῖσι πολλοῖσι γένεσι. Τὰ περὶ καρδίην Ξενάρχῳ, καὶ θερμὸν ἀλὲς ἐκπνεῖν, καὶ τὸ ἕλκος ἀντὶ τῆς κενώσιος θάλπειν ἀρχῆθεν. *Φωνὴ οἵη γίνεται ὀργιζομένοισιν, ἢν τοιαύτη ᾖ μὴ ὀργιζομένῳ, φύσει ᾖ. καὶ ὄμματα οἷα ἂν ᾖ φύσει ταραχώδεα, οἷα ὅταν ὀργίζωνται οἱ μὴ τοιοῦτοι. καὶ τἄλλα κατὰ λόγον τῶν νούσων, οἷον τὸ φθινῶδες ποιέει, τὸ εἶδος. ἢν τοιοῦτος φύσει ὑπάρξῃ, ἐς τοιοῦτον νόσημα παρέσται. καὶ τἄλλα οὕτως. Αἱ βῆχες κοπιώδεες καὶ ἅπτονται τῶν σιναρῶν. ἀτὰρ καὶ μάλιστα ἄρθρων. ἀτὰρ καὶ ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι, βῆχες ξηραὶ γίνονται. Αἱ ξηραὶ βῆχες, ἄρθρα στηρίζουσι ξὺν πυρετῷ, ἢν ἐγκαταλίπωνται. Τὰ πνεύματα τοῖσι φθινώδεσι τὰ ἄσημα, κακὸν, καὶ τῇσιν ἀτόκοισι. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καταστάσιος. Τοῖσι φθίνουσι, τὸ φθινόπωρον κακόν. κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔαρ, ὅταν τὰ τῆς συκῆς φύλλα κορώνης ποσὶν ἴκελα ᾖ. Ἐν Περίνθῳ ἦρος οἱ πλεῖστοι ξυνάπτιον. βὴξ χειμερινὴ ἐπιδημήσασα, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ὅσα χρόνια, καὶ γὰρ τοῖσιν ἐνδοιαστοῖσιν ἐβεβαίωσαν. ἔστι δ' οἷσι τῶν χρονίων οὐκ ἐγένοντο, οἷον τοῖσι τὰς νεφριτικὰς ὀδύνας ἔχουσιν. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, οἷον ἄνθρωπος ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ὁ Κυνίσκος ἤγαγέ με. Τῶν ὀδυνέων καὶ ἐν πλευρῇσι καὶ στήθει καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τὰς ὥρας εἰ μέγα διαφέρουσι καταμαθητέον, ὅτι ὅταν βέλτιον ἴσχωσιν, αὖθις κάκιον ἴσχουσιν οὐχ ἁμαρτάνοντες.

Vet. Cod.

* σημεῖον ὀργῆς καὶ τῶν τοιούτων.

ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ.

Ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν, αἱ ἀποσιτίαι, κακὸν. ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπιπυρετήνωσιν. Τὰ πε-

Vet. Cod. περιμάδαρα ἕλκεα κακοήθεα. Ὀσφὺν ἀλγέοντι, ἀναδρομὴ ἐς τὸ πλευρόν· καὶ ἐκφύματα ἃ σὴψ καλεῖται. Τὰ νεφριτικὰ οὐκ εἶδον ὑγιασθέντα, ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτεα. Τὰ ἐν τοῖσιν ὕπνοισι παροξυνόμενα, καὶ ὅσοις ἄκρεα περιψύχεται, καὶ ἡ γνώμη ταράσσεται, καὶ τἆλλα ὅσα περὶ ὕπνον τοιαῦτα, καὶ οἷσι τἀναντία. Ὅσῃσι μὲν οὐδὲν εἴσω τοῦ τεταγμένου χρόνου ἑκάστῃσι τὰ τικτόμενα *ἐπίγονα γίνεται. Τὰ ἐπιφαινόμενα ἐν οἷσι μησὶ γίνεται. Υπόνοιαι ἐν περιόδοισιν, ὅ, τι ἐν ἑπτὰ κινέεται, ἐν τριπλασίῃ τελεῦται. Καὶ ὅτι ἐν ἐννέα κινεῖται, ἐν τριπλασίῃ τελευτᾷ. Καὶ ὅτι μετὰ γυναικεῖα τὰ δεξιά· τὰ δ' ἀριστερὰ χάσκων, ὑγρότης διὰ τῶν ἀπιόντων δίαιτης ξηρῆς. ὅτι δὲ τὸ θᾶσσον διακριθὲν, κινηθὲν αὖθις αὔξεται βραδύτερον. ἐπὶ πλείονα δὲ χρόνον οἱ πόνοι, τρίτῳ, πέμπτῳ, ἑβδόμῳ, ἐνάτῳ μηνὶ, δευτέρῳ, τετάρτῳ, ἕκτῳ. τὰ ἐκ τοῦ σμικροῦ πινακιδίου σκεπτέα. Δίαιτα γίνεται πλησμονῇ, κενώσει, βρωμάτων, πομάτων, μεταβολαὶ τούτων οἷα ἐξ οἵων ὡς ἔχει. ὀδμαὶ τέρπουσαι, λυποῦσαι, πιμπλῶσαι, πειθόμεναι· μεταβολαὶ ἐξ οἵων οἵως ἔχουσι τὰ ἐσπίπτοντα, εἰσιόντα, ἢ ἐξιόντα πνεύματα, ἢ καὶ σώματα. Ἀκοαὶ κρείσσονες, αἱ δὲ λυποῦσαι. καὶ γλώσσης ἐξ οἵων οἷα προσκαλέεται. πνεῦμα τοσαύτη θερμότης, ψυχρότης, παχύτης, λεπτότης, ξηρότης, ὑγρότης, πεπληρωμένον, μεῖόν τε καὶ τὸ πλεῖον. ἀφ' ὧν αἱ μεταβολαὶ, οἷαι ἐξ οἵων ὡς ἔχουσι. τὰ ἴσχοντα, ἢ ὁρμῶντα, ἢ ἐνισχόμενα σώματα. λόγοις, σιγῇ, εἰπεῖν ἃ βούλεται. λόγοις οἷσι λέγει, ἢ μέγα, ἢ πολλοὶ ἀτρεκέες, ἢ πλαστοί. τὰ ἀπιόντα εἰδέναι ὅθεν ἤρξατο, ἢ ὅπῃ ἐπαύσατο, ἢ ὅσον διεπράτο. χρώματα τε δὲ ᾗσιν, ἢ θερμότητα, ἢ ἁλμυρότητα, ἢ γλυκύτητα, ἢ λεπτότητα, ἢ παχύτητα. ὁμαλῶς ἢ ἀνωμάλως τὸ σῶμα, τὸν χρόνον, αἱ μεταβολαὶ, οἷαι ἐξ οἵων ἔχουσιν. ἤρξατο ἐρύγειν, οὐκ ἐκράτησε. δάκρυα, ἑκόντι, ἀέκοντι, πολλά, ὀλίγα, θερμά, ψυχρά, πάχος, χεῦσις. πτύαλον αὐτόθι ἀναχρεμπτόμενον, ἢ ἀναβήσσοντα. ἔμετος, ἡλίου θάλπος, ψῦχος, τέγξις, ξηρότης, μεταβολὴ διὰ οἷα, ἐξ οἵων, ἐς οἷα ἔχει. πόνοι, ἀργίαι, ὕπνοι, ἀγρυπνίαι, τὰ ἐν ὕπνῳ ἐνύπνια. κοῖται, καὶ ἐφ' οἷσι, καὶ ὑφ' οἵων. καὶ τῆς γνώμης ξύνοια, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, χωρὶς τῶν ὀργάνων καὶ τῶν πρηγμάτων. ἄχθεται, καὶ ἥδεται, καὶ φοβεῖται, καὶ θαρσέει, καὶ ἐλπίζει, καὶ ἀδοξέει, οἷον ἡ Ἱπποθόου ἡ κοῦρος. τῆς γνώμης αὐτῆς καθ' ἑωυτὴν ἐπίσημος ἐοῦσα τῶν ἐν τῇ νούσῳ ἐπιγινομένων. ἡλικίην μὲν ἡλικίης. καὶ ἢ πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ δέοντος, οἷον εἰ παρελύθη ἐν χειμῶνι, καὶ γέροντι τὴν ἡλικίην, ἢ νηπίῳ. καὶ θέρεος ἢ πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ δέοντος, ὀδόντων ἐκβολαὶ, τριχῶν φύσιες, γόνος τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον, τριχῶν αὔξησις, παχυσμὸς, κρατυσμὸς, μινύθησις, τὸ ξυγγενὲς, καὶ τὸ καθ' ἑωυτό. ὅσῳ μᾶλλον καὶ ἧσσον τοῦ ἔτεος, ἡ ὥρη, ἐν ᾗ τε καὶ πρωΐτερον ἢ ὀψίτερον. ἡ ὥρη ἐν ᾗ ἐγεγόνει ἔπομβρος ἢ αὐχμηρή. ψυχρὴ

* ἄγονα.

lia, & male nutrita maligna sunt. Lumbos dolenti recursus ad latus, & pustulæ quę putredo vocantur. A Renum affectiones non vidi sanatas supra quinquagesimũ annum. Quæ in somnis exacerbantur, & quibus extremę partes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia quę circa somnũ fiunt eiusmodi: & quibus contraria. Quibus nihil intra constitutũ tempus accidit, singulis partus vitales fiunt. Apparentia in quibus mẽsibus fiunt. Labores in circuitibus, quicquid in septuaginta mouetur, in triplicitate perficitur: & quicquid in nonaginta mouetur, in triplicitate perficitur. Post menses, dextera & sinistra hiant. Humiditas per prodeuntia, diæta sicca opus habet. Quod citius discretum ac motum est, rursus augescit tardius, & ad longius tẽpus. B Labores tertio, quinto, septimo, nono mẽse & secundo ac quarto, spectanda ex parua tabella. Victus ratio fit repletione, vacuatione, ciborũ, potuũ. Mutationes horũ qualia ex qualibus, prout se habẽt. Odores delectantes, offendentes, implentes, placãtes. Mutationes ex qualibus, prout se habent. Illabẽtes, ingressos aut egressos spiritus, aut ẽt corpora. Sermones qui audiuntur, alij meliores, alij offendẽtes. Et à lingua ex qualibus qualia alliciuntur. Spiritus, tanta caliditas, frigiditas, crassities, tenuitas, siccitas, humiditas: plenus, imminutus & copiosior: à quibus mutationes, quales ex qualibus, prout se habẽt. Continẽtia, aut cõtenta, aut intus permeantia corpora. Sermonibus, silentio, dicere C q̃ vult, sermonibus quibus dicit, an magni aut multi, veri, aut conficti. Prodeuntia & egressa nosse oportet, vnde cœperunt, aut vbi desiuerunt, aut quantũ diuulsa sunt: itemq; colores, in quibus aut caliditatẽ, aut salsuginẽ, aut dulcedinẽ, aut tenuitatẽ, aut crassitiẽ, ęqualiter, aut inæqualiter, corpus, tp̃s: Mutationes quales ex qualibus habẽt. Incœpit eructationẽ, non obtinuit. Lachrymæ volenti, nolẽti, multæ, paucæ, calidæ, frigidæ: crassities, sapor. Sputũ an per se exscreet, aut tussiendo reijciat, itemq; vomitũ. Solis calor, frigus, humectatio, siccitas: Mutatio per qualia, ex qualibus, ad qualia se habet. Labores, ocia, somni, vigiliæ. Quæ in somno fiunt, insomnia, cubilia, & ĩ quibus, & ex quibus. Mẽ D tis intelligẽtia ipsa per se ipsam, citra instrumẽta ac negotia, tristatur, lætatur, timet, confidit, sperat, desperat: velut Hippothoi domestica famula mentis suæ per seipsam gnara erat, & quę in morbo acciderãt sciebat. A etatẽ ab ætate discernere oportet, & an prius aut posterius q̃ cõuenit, quid fiat: veluti si resolutus est hyeme, & seni ętate, aut infanti, & æstate, aut prius, aut posterius q̃ cõuenit. Dentiũ emissiones, pilorũ productiones, genitura magis & minus, pilorũ augmentũ, crassitudo, robur, imminutio: quod cognatũ est, & quod per seipsum, quãto magis & minus. Anni tp̃s, in quo & citius, aut serius. Tẽpus in quo factum est, pluuiosum aut siccũ, frigidum

A frigidum aut calidum, sine ventis aut cũ ventis, & qualibus vẽtis. Tẽporis in principio, aut medio, aut fine, aut semper, præterito aut præsente. Morbi tempus & hora, accidẽtia, circuitus, & ex circuitibus maiores, & per amplius tẽpus: incrementa, & totius morbi incrementum, remissio, vigor: & magis & minus perficiens, & quando, & qualiter, & in quali hora ac ætate. Populariter grassantium morborum modi, & si quis ex incipientibus incœperit sine vomitu, veluti aut vbi biberunt quid cõtinentes, aut parũ purgati. Febriculosi fortasis valde candidi, quorum ẽt labia, qualis modus, tempora. Corpus, actio, in considerationem ducatur. Visus, auditus, nasus, tactus, lingua, cogitatio considere
B retur. Tumores in supernis palpebris relicti, dũ alia circumcirca gracilescunt, recidiuas faciũt: In extremitate vero subrubicundi, duri, & valde viscosi, & insurgentes ac inhærentes in his sunt, velut Pharsalio Polymedi. Erũpentes tumores aut liuores, in lippitudinibus aut vlceribus: Sed & quę deferuntur ex tuberculis ac suppurationibus, quod signum circũcisum tormina circa vmbilicum, & dolores, quãdoq; à porro: Sed & ab allio his postea. Sacri ignes quibusdam à collo, & circa has partes, in facie iudicabantur: Nigri ẽt quibus à collo, mali erant: & si pustulæ essent, malæ erant: & quibus aluus turbata esset. Adamãtus atrabiliarius à peplijs pluribus vomuit aliqñ nigra, quandoq; à cepis. Fe
C bres in quibus vlcerantur labia, fortasis intermittentes: & tertianis perfrigerationes. At amburentes statim ad manum soluuntur semper. Quale inest in articulis considerandum, an nõ suppurantur. Consuetudo aũt, ex qualibus sani degimus, victus modis, tegumentis, laboribus, somnis, rebus Venereis, mentis affectionibus. Qũo morbos ferant, à quibus quæ figuræ, ad quos locos cõuersi sunt, qñ cœperunt, affuerũt, desiuerunt. In quibus intemperans horrendus. Contrarię in morbo victus rationes, qui facile, qui ægrè toleratur. Victus rationẽs quantũ fieri potest cognoscendę. Nam non nosse, multarum calamitatum res est. Bonis autem medicis similitudines pariunt errores ac difficultates.
D Verùm contraria facit causa & occasio. Scio q difficile est ratiocinari ac cognoscere vias, veluti si sit acuto capite, simus, subaridus, biliosus, ægrè vomẽs, facile vomẽs, niger, iuuenis, qui temere vitã degit: Hæc simul inter se consentire difficile est. Cui fistula refringebatur, tussiculæ permanere impediebãt. Cui apex hepatis cõplicatus erat, eũ concussi, derepente dolor sedatus est. Satyrus in Thaso cognomẽto Grypalopex vocabatur, hic quũ annorũ viginti quinq; esset, sępe per somnum semen effudit & interdiu quoq; frequẽter ipsi prodibat. Quũ aũt ad annum trigesimum peruenisset, tabidus fiebat, & mortuus est. In Abderis palæstræ custos, q Stheneus dicebatur, multũ luctatus aduersus fortiorem,

ψυχρὴ ἢ θερμὴ, νηνεμος ἢ ἐπάνεμος, καὶ οἵων ἀνέμων. Τῆς ὥρης ἐν ἀρχῇ, ἢ μέσῃ, ἢ ἐσχάτῃ, ἢ διὰ παντὸς, παροιχομένης ἢ παρεούσης. ὥρη τῆς νόσου, ὁ χρόνος, τὰ ἐπιγινόμενα, αἱ περίοδοι, καὶ τῶν περιόδων αἱ μείζονες, καὶ αἱ διὰ πλείονος, αἱ ἐπιδόσιες, καὶ ἡ τῆς ἄλλης νόσου ἐπίδοσις, ἡ χάλασις, ἡ ἀκμὴ, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧσσον ἀποτελέουσα. καὶ ὅτε, καὶ ὁποίως, καὶ ἐν οἵῃ ὥρῃ, καὶ ἡλικίῃ, τῶν ἐπιδημιουσέων νόσων οἱ τρόποι, καὶ εἴ τις τῶν ἀρχομένων ἄρξαιτο ἀνέμετος, οἷον ἢ πιόντες τι, κατισχόντες, ἢ βραχὺ καθαιρόμενοι. πυρετώδεες ἴσως οἱ ἔκλευκοι. Ὧν καὶ χείλεα οἷος ὁ τρόπος, οἱ χρόνοι, τὸ σῶμα, ἔργον ἐς τὴν σκέψιν, ἄγειν, ὄψις, ἀκοὴ, ῥὶς, ἁφὴ, γλῶσσα, λογισμὸς καταμανθάνει, τὰ ἐν τοῖσι βλεφάροισι τοῖς ἄνω καταλειπόμενα οἰδήματα. Τῶν ἄλλων περισχναινομένων ὑποστροφαί. ἐν δ' ἄκρῳ ὑπέρυθρα σκληρὰ, καὶ πάνυ τούτοισι γλίσχρα, καὶ ἀνιστάμενα, καὶ ἐνεχόμενα ἐν τούτοισιν, οἷον Φαρσάλῳ Πολυμήδᾳ. τὰ καταρρηγνύμενα, οἰδήματα, ἢ πελιώματα, ἢ ἐπ' ὀφθαλμίαις ἢ ἕλκεσιν. ἀλλὰ γὰρ τὰ ἐκ τῶν φυμάτων καὶ ἐμπυημάτων καταφερόμενα. ὅτι σημεῖον ἀμφίδμητον στρόφοι περὶ τὸν ὀμφαλὸν. καὶ ὀδύναι ἐστὶν ὅτ' ἀπὸ πράσων. ἀτὰρ καὶ ἀπὸ σκορόδων τούτοισιν ὕστερον. ἐρυσίπελας τ' ἐστὶν, οἷσιν ἀπὸ τραχήλου, καὶ περὶ ταῦτα ἐν προσώπῳ ἐκρίνετο, τὰ μέλανα. Καὶ οἷσι τράχηλοι κακά. Καὶ εἰ φλυκταιναι κακά. Καὶ οἷσι ταρακτικά, ὁ μελαγχολικὸς. ὁ Ἀδάμαντος ἀπὸ πεπλίων πλειόνων ἤμεσε ποτὲ μέλανα, ἄλλοτε ἀπὸ κρομμύων. Οἱ πυρετοὶ, ἐν οἷσιν ἑφελκοῦται χείλεα ἴσως διαλιπόντες, καὶ τριταίοισι ψύξιες. οἱ δὲ περικαέες αὐτίκα πρὸς τὴν χεῖρα λυόμενοι αἰεὶ οἷον ἔνεστιν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι. σκεπτέον ἦρα οὐκ ἐμπυοῦνται. Ἔθος δὲ ἐξ οἵων ὑγιαίνομεν, διαίτῃσι, σκέπῃσι, πόνοισιν, ὕπνοισι, ἀφροδισίοισι, γνώμῃ. Ὅπως τὰς νόσους ἀπό τινων τινὰ σχήματα, ἐφ' οὓς τόπους ἐτράποντο, ἤρχοντο, παρῆσαν, ἐπαύσαντο. ἐν οἷσιν ἀκρατὴς φοβερός. Τὰ ἐναντία ἐν τῇ νούσῳ διαιτήματα, τὸ εὔφορον, τὸ δύσφορον, αἱ δίαιται, ὅσοι γνῶναι μὴ ἐξειδῆσαι. συμ-
16 φοραὶ γὰρ πολλαί. Ἀγαθοῖσι δὲ ἰητροῖσιν, αἱ ὁμοιότητες, πλάνας καὶ ἀπορίας. ἀλλὰ τἀναντία ἡ πρόφασις οἵη. ὅτι χαλεπόν ἐστιν ἐκλογίσασθαι εἰδότα τὰς ὁδοὺς, οἷον εἰ φοξὸς, εἰ σιμὸς, εἰ ὑπόξηρος, εἰ χολώδης δυσήμετος, χολώδης, μέλας, νέος, εἰκῆ βεβιωκὼς, ἅμα ταῦτα πρὸς ἄλληλα ξυνομολογήσασθαι χαλεπὸν. ᾧ τὸ συρίγγιον ἐπανερρήγνυτο, βηχία ἐκώλυε διαμένειν, ᾧ ὁ λοβὸς τοῦ ἥπατος ἐπεπτύχθη διέσεισα, ἐξαίφνης ὁ πόνος ἐπαύσατο. Σάτυρος ἐν Θάσῳ, παρωνόμιον ἐκαλεῖτο γρυπαλώπηξ, περὶ ἔτεα ἐὼν πέντε καὶ εἴκοσιν, ἐξωνείρωσσε πλεονάκις. προῄει δ' αὐτῷ, καὶ δι' ἡμέρης πλεονάκις, γινόμενος δὲ περὶ ἔτεα τριάκοντα, φθινώδης ἐγένετο, καὶ ἀπέθανεν. Ἐν δὲ Ἀβδήροις ὁ παλαιστροφύλαξ, ὁ καὶ Σθενεὸς λεγόμενος, παλαίσας πλείω πρὸς ἰσχυρότερον,

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἐὸν, ἢ πεσὼν ἐπὶ κεφαλὴν, ἀπελθὼν, ἔπιε ψυχρὸν ὕδωρ πολύ. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἀγρυπνίη, δυσφορίη, ἄκρεα ψυχρά. τῇ δ' ὑστεραίῃ, εἰσῆλθεν εἰς οἶκον, ἢ τῇ κοιλίῃ βαλάνου προστεθείσης, οὐχ ὑπῆλθεν. οὔρησε δὲ σμικρὸν, πρότερον οὐδὲν οὐρήκει. ἐς νύκτα, ἐλούσατο. οὐδὲν ἧσσον ἀγρυπνίη ἢ δυσφορίη. παρέκρουσεν. ἔστι δὲ τεταρταῖος, κατάψυξις ἀκρέων. ἐκθερμανθεὶς, ἵδρωσε. πιὼν δὲ μελίκρητον, ἀπέθανε τεταρταῖος. Οἱ μελαγχολικοὶ, ἢ ἐπιληπτικοὶ εἰώθασι γίνεσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Καὶ οἱ ἐπίληπτοι, μελαγχολικοί. τούτων δὲ ἑκάτερον μᾶλλον γίνεται, ἐφ' ὁπότερα ἂν ῥέψῃ τοῦτο τὸ ἀῤῥώστημα. ἢν μὲν ἐς τὸ σῶμα, ἐπίληπτοι. εἰ δὲ ἐπὶ τὴν διάνοιαν, μελαγχολικοί. Ἐν Ἀβδήροις, Φαέθουσα ἡ Πυθέου γυνὴ, ἡ οὖρος ἐπίτοκος ἐοῦσα τοῦ ἔμπροσθεν χρόνου, τοῦ δὲ ἀνδρὸς αὐτῆς φυγόντος, τὰ γυναικεῖα ἀπελήφθη χρόνον πουλύν. μετὰ δὲ, ἐς ἄρθρα πόνοι καὶ ἐρυθήματα. τούτων δὲ ξυμβάντων, τότε σῶμα ἠνδρώθη, ἢ ἐδασύνθη πάντα, ἢ πώγωνα ἔφυσε, ἢ φωνὴ τρηχείη ἐγένετο. καὶ πάντα πρηγματευσαμένων ἡμῶν ὅσα ἦν πρὸς τὸ τὰ γυναικεῖα καταπᾶσαι, οὐκ ἦλθεν, ἀλλ' ἀπέθανεν, οὐ πολλὸν μετέπειτα χρόνον βιώσασα. Ξυνέβη δὲ ἢ Ναμυσίῃ τῇ Γοργίππου γυναικὶ ἐν Θάσῳ, τὸ αὐτό. ἐδόκει δὲ πᾶσι τοῖσιν ἰητροῖσιν οἷσι κἀγὼ ἐνέτυχον, μία ἐλπὶς εἶναι οὐ γυναικωθῆναι, εἰ τὰ κατὰ φύσιν ἔλθοι. ἀλλὰ ἢ ταύτῃ οὐκ ἠδύνηθη πάντα ποιούντων ἐπελθεῖν, ἀλλ' ἐτελεύτησεν οὐ βραδέως.

rem, & in caput lapsus, digressus multam bibit frigidam aquam. Postea illa nocte vigiliæ obortæ sunt, angustiæ & extremarum partiũ frigiditates. Postridie ingressus ad domũ, & glandula aluo subdita, non subijt, verùm parũ minxit, prius autem nihil minxerat: ad noctem lauit, nihilominus vigiliæ & angustiæ aderant: delirauit. Tertia die, frigiditas, extremarũ par- A

17 tium, excalefactus sudauit: pota autem aqua

18 multa tertia die mortuus est. Atrabiliarij etiam comitiali morbo corripi plerunque solent, & vicissim comitiales fieri solẽt atrabiliarij. Vterque vero morbus magis fit, prout ad alterã partem inclinarit. Si quidem enim ad corpus inclinarit, comitiales fiũt: Si verò ad animum, atra-

19 biliarij melãcholici dicti. In Abderis Phaethusa Pytheæ vxor, priore quidem tẽpore fœcunda erat: quum autem maritus ipsius in exilium abijsset, menses multo tempore suppressi sunt: postea dolores & rubores ad articulos oborti sunt. Hæc autem vbi contigissent, & corpus virile factũ est, & hirsuta penitus euasit: & barbã produxit, & vox aspera facta est. Et quum nos oĩa tentassemus, quæ ad menses detrahendos conferre visa essent, non prodierunt, sed mortua est, quũ non ita multo tẽpore postea vixisset. Idem hoc contigit et Namysiæ Gorgippi vxori in Thaso. Visum est autẽ oĩbus medicis, in quos sanè ego incidi, vnã spem esse, si mẽses secundum naturam prodirent. Verùm & huic prolici non potuerunt, omnia nobis molientibus: sed paulo postea mortua est. B

HIERONYMI MERCVRIALIS.

Adnotationes in sextum Epidemiorum.

1 Ferinum autumno. *Aliàs docuimus à Gal. fuisse proditum, & ij. & vj. Epid. libros esse admodum similes, immo vero & multas in vtrisque easdem haberi sententias, qualis hæc est, autumnum esse ferinum, siue quod lumbrici qui* θηρία *ab Hippoc. vocantur tunc temporis exuberent, siue quod autumnus prauorum & ferinorum morborum sit feracißimus, vt aliàs ostendimus.*

2 Maligni autem hi. *Cur appellet tumores circa viscera existentes malignos, rationem hanc esse puto, tum quod ipsos sequantur febres & alij maligni morbi, tum ꝙ accidentia praua semper iuncta secum habeant. Etsi enim Gal. in lib. de crisibus docuerit benignum & malignum ad morborum mores pertinere, hæc tamen quoque inter mores recenseri poßunt: quanquam hæc cum nonnullis ex præcedentibus & subsequentibus desiderantur in contextu quem Gal. fuit commentatus.*

3 Quæcunque Tertianæ. *Dixit Hippoc.* τεταιοφυεῖς, *eo quòd omnibus febribus, quæ aliquid tertianarum habent, eandem conditionem gerant; Dixit etiam iure* ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, *quandoquidem id in omnibus nequaquam perpetuum est, etsi simplicibus nunquam desit.*

4 Brasicam. *Non determinat Galenus, qua ratione braßica difficultatem anhelitus curarit, ego vero puto, & quia aluum soluerit, & quia humores pulmonibus inhærentes exsiccarit, id effecisse. Etenim ipsemet Galenus testis est, cineres caulium braßicæ adipi vetusto permixtos dolores laterum antiquos vi sua exsiccatoria finire, qua ratione etiam factum fuit vt cinere & vino à lateris dolore sit curatus ille Lucius ab Oraculo monitus, cuius mentio à nobis facta est in pri. cap. lib. j. nostræ gymnasticæ.*

5 Quum autem implentur. *Duplex cum sit plenitudo, alia legitima, alia illegitima, clarum est in ea solum fieri corpus floridum, quæ legitima vocatur, quæq; tantum optimi sanguinis in vniuerso corpore redundantis, à quo floridus fit color, soboles est, sicuti ècontra plenitudo vitiosa aut decolorationem, aut pro succi praui exuberantis conditione colorem facit.*

6 Sunt enim flatuosi. *Gal. causam reddens cur alati & pectus angustum habentes flatuosi sint, eam potissimum adducit, quod his cor paruum sit & consequenter naturalis calor à quo postmodum flatus producuntur; ait etiam flatum ad venas pectoris frangendas non parum auxiliari: cuius ea potest assignari ratio, quod ob cordis & pulmonum calorem imbecillum in his locis plurimus flatus gignatur, qui vasa extendens, nimium quantum ea rumpat, ac sanguinem profundat, etenim in his, qui propter ventriculi imbecillitatem magnopere flatibus replentur, nullas sanguinis à pectore, aut quàm rarissimas reiectationes fieri conspicitur: quod in naturalibus non autem vitalibus partibus colligantur venti.*

7 Non sitire. *Plutarchus in fine libri de garrulitate hanc Hippoc. sententiam adducit, vt probet ex taciturnitate infinita propè bona oriri, ex quo loco pariter colligitur, in febribus ad intersting uendam sitim potum frigidum esse accommodatissimum.*

8 Impedimentum in cruenta. *Gal. in expos. huiusce loci, & in fine tertij de humoribus non admodum certus videtur in explicanda hoc in loco Hippoc. sententia, præsertim vero de pleuritide, quasi difficile sit comprehendere, quomodo vbi sanguis expuitur, ratione pleuritidis minimè sanguinem mittere liceat, eo magis, quod & indicatio à natura morbi id postulare videatur & experientia etiam testatur potissimum in sanguinea pleuritide exigi sanguinis missionem. Quare ea sententia etiam à Gal. insinuata mihi potior videtur, vt dicat Hipp. in expuentibus sanguinem, vbi pleuritis adest, nequaquam indicationem esse capiundam ab ipso sputo sanguinis, sed potius à pleuritide, quæ vt inflammatio est perpetuo, nisi quid impediat, esse sanguinem mittendum docet, neque huic refragatur, quod Hippoc. ij. de victu acut. tex. xj. scribat, dolore ad hypocondria sub septum transuersum vergente, esse purgante medicamento vtendum, quoniam Hippocrates in antecedentibus verbis cum monuisset dolore apparente explorandum esse vtrum vera sit pleuritis, subiungit; si dolor ad clauiculam ascendat, mittendum esse sanguinem, quasi tunc certum sit pleuritidem esse, sin autem descendat subtus septum transuersum, in locum scilicet extra costas, purgans medicamentum esse dandum, quod certum signum sit minime pleuritidem esse, sed humores extra costas ad intestina repere, vnde medicamentis depelli possunt, cum iam sint in motu, atque hic est Hippoc. germanus sensus à plerisque ignoratus, qui nec Hippoc. mentem, nec Gal. interpretationem assequentes importunas disputationes tentant.*

9 Cui intestinum. *Laborat Gal. in exponenda hac sententia, tandemq́ in eam partem inclinare videtur, vt velit Hippocratem dicere Arthriticum à dolore intestini superueniente esse leuatum, materia scilicet, quæ arthritim faciebat ad intestina translata, & minore dolore à maiore obscurato. Ego vero potius contrarium ab Hippocrate dictum puto, scilicet dolorem intestini ab articulari dolore superueniente fuisse leuatum, tum quia facilius est multo humores intestina afficientes inde ad articulos mitti, quàm ab articulis, vbi sunt valde infixi & tenaciter adhærent, ad intestina, tum quia minime dicetur ille quietior factus, qui dolorem minorem, vt articulorum, in maiorem qualis est colicus permutarit. Tum, quia Paulus libro tertio cap. xlij. scribit, constitutionem quandam pestilentis modo vagantem suo tempore fuisse, qua dolores colici in articulares desinebant.*

10 Sinister lien. *Cur addiderit Hippoc. vocem illam Sinister, Gal. ex quorundam sententia scribit nullam rationem fuisse, sed solum ex abundanti esse ita loquutum, quemadmodum dicitur lac album, etsi omne sit tale, & sues humi cubantes, quæ omnes id agunt, At id mihi videtur & à breuitate, & à grauitate Hippoc. valde alienum, neque quod Arist. scribit j. de hist. ani. cap. xvij. mihi satisfacit, scilicet interdum lienem in dextro latere positum esse visum, quandoquidem id tantum in brutis & veluti prodigium apparuisse dicit. Quare locus ex ijs est habendus, qui minime ab Hippocrate recogniti & emendati sunt, cuiusmodi aliqui alij reperiuntur.*

11 Alijs nyctalopes. *Gal. in exp. ling.* Νυκτάλωπες οἱ τῆς νυκτὸς. *id est, nocte non videntes, cuiusmodi vocem eam ab Arist. etiam fuisse vsurpatam colligitur v. de gen. anim. cap. j. Alij ex aduerso nyctalopas dicunt esse, qui interdiu non videntes noctu vident: differunt autem myopes & nyctalopes, quòd ij ex sententia Arist. xxxj. par. probl. vel propius, vel longius res admoueant, vt intueantur, interest vero hoc vitium vtrum à natura an à morbo factum sit, nam morbosum multo deterius est, & propterea veteres, seruos ex morbo luscíosos redhibere posse decreuerunt lege.*

12 Causabar autem. *Quemadmodum scribit Hippocrates, mulieres sub ea aeris constitutione nequaquam fuisse à destillationum malis vexatas, quod nequaquam libero aere vterentur, sed intra ædes se continerent, ita dicere possumus hac eadem ratione, moniales, monachos, & qui in nosocomijs aluntur, sub hac pestilenti constitutione, quæ vniuersum penè orbem exercuit, à malo fuisse immunes; quod etiam suo tempore contigisse, scriptum reliquit Raimundus Lullius in libello de peste, cæterum cum mulieres liberæ magis hac nostra peste quàm viri sint correptæ, eius sexus humiditatem atque timiditatem incusare licet. An autem verum sit viris mulieres minus alioquin ægrotare, vt Hippoc. sentit, valdè dubito. Id enim fortasse eius tempestate exploratum erat, atque menstruæ purgationes postulare videntur, sed ætate nostra secus contingit.*

13 At Anginæ. *Etsi contextus omnes habeant ἐλελϑέρησι διοσῆσι, quæ verba (liberis duabus) transtulit germanus interpres, mihi tamen vox ea διοσῆσι suspecta est, & loco eius puto subijciendam esse aliam quampiam, quæ per antithesim correspondeat alteri, qua vtitur πελιοτέρως. Contextus græcus habet ἔτοι γὰρ ἐπεχλιαίνοντο, quæ vertit Caluus (hi enim supercalefiebant) Cornarius vero hi enim etiam incalescebant. Sed forsan melius legeretur ἐπελιαίνοντο. id est, liuescebant, nam vox πελιον vsitata est Hippocrati, & cum suffocarentur ægri præ inflammationibus humorum iure liuidi fiebant.*

14 Malum item ver. *De hoc plura nec scitu indigna prodidimus in libris nostris variarum lectionum, quas poterit cupidus lector adire.*

15 Vlcera. *Erotianus in Hippocratis Onomastico ἕλκεα περιμαδαρὰ ἀνώμαλα ἐπ' ἀτροφα, Ea cur verterit Cornarius circunglabra, non satis intelligo, melius enim humida vt Caluus. Hic obseruandum vocem illam κακόηθες non semper apud Hippocratem de vere malignis esse accipiendam. Quod porrò infra dicit vlcera labiorum in febribus, eas esse intermittentes significare. Auicennas etiam confirmauit circa finem primæ partis canticæ. Idem quoque vulgares agnoscunt, cum exulceratis labijs febrem aut discesisse aut discessuram augerentur.*

16 Bonis autem medicis. *Citatur hic locus à Gal. iij. aphoris. ij. & in lib. de not. ac med. peccat. propter quod ix. de Plac. Hippoc. & Plat. summa cura satagendum esse medicis præcepit, vt in dignoscendis rerum similitudinibus exercerentur. Sic etiam Aristotel. in lib. de diuin. per somnium scriptum reliquit, eum esse diuinatorem solertem, qui rerum similitudines apte dignoscere queat.*

17 Pota autem. *Hic cum morbi occasionem habuerit ex intempestiuo aquæ frigidæ potu, ac vsque ad tertium diem, signa satis lethalia in ipso fuerint, notauit tamen Hippocr. eum mulsa tertio die sumpta interijsse, vt non sit mirum quandoque etiam ægros perire paulo post acceptum medicamentum: virtuti enim cadenti facile vnusquisque, vel leuis motus ad integram ruinam auxiliatur.*

18 Atrabilarij etiam. *Locus hic plerunque à Gal. citatus insigniter & copiose lib. iij. de loc. affectis cap. vij. explicatus habetur. Vnde etiam colligere licet non modo deliria melancholica à tetris & obscuris vaporibus originem ducere, verum etiam à praua cerebri intemperie, cum enim optimum cuiusque partis temperamentum bonarum eius actionum causa sit, cur etiam intemperamentum eiusdem actiones deprauare negabimus?*

19 In Abderis Phætusa. *Fuerunt, qui ex hoc loco confirmare ausi sint, mulieres interdum verè viros euadere, sed quàm ineptè vnusquisque intelligere potest, qui hanc historiam, vel superficie tenus consideret, nam id exploratum apud omnes habetur, interdum mulieribus ob menstruorum suppressionem eos humores per vniuersum corpus fundi, sicq́ pilos & barbam oriri, simulq́ vocem & alia contingere, quæ viris innascuntur, non tamen vere eas fieri viros quisquam mentis compos dixerit.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS POPVLARIBVS LIBER VII.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ'.

Argumentum Septimi Epidemiorum.

Quamplurimas liber hic vti priores ægrotantium historias complectitur, morbi naturas, symptomata, adhibita remedia & indicationes continens.

A Post canẽ febres fiebãt sudorificæ, & nõ perfrigerabãtur penitus post sudorẽ, sed rursus incalescebãt; & leniter lõgæ, & iudicatu difficiles, & nõ valde siticulosæ: paucis in septimo & nono desinebãt, alijs vndecimo, & decimoquarto, & decimoseptimo. Polycrati febris, & sudor, qualis descriptus est: à medicamento purgatio deorsum vehemẽter: & febris adeò lenis facta est, vt obscura cõsisteret, præterq̃ in tpibus: & sudores ad vesperã, circa caput, collũ, pectus: deinde rursus ẽt
B per totum ventrẽ, & rursus incalescebat. At circa duodecimũ & decimumquartũ febris aucta est, & modicæ alui subegestiones: post purgationẽ vsus est sorbitionibus. Circa decimumquintũ dolores ventris iuxta splenẽ, & sinistrã lateris mollitudinẽ. Calidorũ appositio minus
I profuit q̃ frigidorũ. Quum infuso per clysterẽ molli vsus esset, cessauit dolor. Idẽ quoq; Cleocydi profuit, ad dolorẽ similiter habentẽ, itẽq; febrẽ. Circa decimamsextam calores leniores esse videbantur, & egestiones bilis meracæ, & animus audacior, spiritus aũt moderatus. Quã-
C doq; vero aceruatim attractũ, rursus aceruatim expirabat, velut præ animi deliquio, aut velut in vmbra desidẽs respirare solet, is qui per æstũ iter fecit. Decimaseptima itaq; die vesperi desidens in sellã, animi deliquiũ incidit, & multo tpe sine voce ac sensu iacebat, & vix aquã mulsam suscipiebat, fibras in collo distẽdens, vtpote faucibus resiccatis, ac omni virium exolutione præsente. Vix itaq; intra seipsum erat, & calores leniores fiebãt. Postea vero desijt morbus vigesima secunda die. Pythodoro eodem tempore

Vet. Cod.

Μετὰ κύνα οἱ πυρετοὶ ἐγίνοντο ἱδρώδεες, καὶ οὐ περιεψύχοντο παντάπασι μετὰ τὸν ἱδρῶτα. πάλιν δὲ ἐπεθερμαίνοντο, καὶ μακροὶ ἐπιεικῶς, καὶ δύσκριτοι, καὶ οὐ πάνυ διψώδεες. ὀλίγοισιν, ἐν ἑπτὰ καὶ ἐννέα ἐπαύοντο. ἄλλοις ιά, καὶ * ιβ, καὶ ιδ, καὶ ιζ΄. Πολυκράτει πυρετὸς, καὶ τὰ τοῦ ἱδρῶτος οἷα γέγραπται. ἀπὸ φαρμάκου κάθαρσις κάτω σφόδρα, καὶ ἐγίνετο κατὰ τοῦ πυρετοῦ οὕτως ἠπία, ὡς ἄδηλα καταστῆσαι, πλὴν ἐν κροτάφοισι. καὶ τὰ ἱδρώτια πρὸς δείλην, περὶ κεφαλὴν, τράχηλον, στήθεα. εἶτ' αὖθις καὶ ἐς ὅλην κοιλίην. καὶ πάλιν ἐπεθερμαίνετο. περὶ δὲ τὰς ιβ καὶ τὰς ιδ΄, ἐπέτεινεν ὁ πυρετὸς, καὶ ὑποχωρήσιες βραχεῖαι. ῥοφήμασι δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐχρήσατο. περὶ δὲ τὰς ιέ, ἀλγήματα γαστρὸς κατὰ σπλῆνα, καὶ κενεῶνα ἀριστερόν. θερμῶν προσθέσις ἧσσον, ἢ ψυχρῶν ξυνέφερεν. κλύσματι μαλθακῷ χρησαμένῳ, ἔληξεν ἡ ὀδύνη. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Κλεοκύδει ξυνήνεγκε πρὸς ὀδύνην ὁμοίως ἔχουσαν καὶ πυρετόν. Περὶ δὲ ις΄ ἠπιώτεραι αἱ θέρμαι, ἐδόκεον εἶναι. καὶ ὑποχωρήσιες ἀκρήτου χολῆς, καὶ ἡ διάνοια θρασυτέρη. πνεῦμα δὲ μέτριον. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀλὲς ἑλκύσας, πάλιν ἀθρόον ἐξέπνει, ὥσπερ ὑπ' ἀψυχίης, ἢ ὡς ἂν διὰ πνίγεος πορευθεὶς ἐν σκιῇ καθεζόμενος ὅστις ἀναπνεύσειε. Τῇ δ' οὖν ιζ΄, ἑσπέρης καθεζόμενος ἐς δίφρον ἠψύχησε, καὶ ἄφωνος πουλὺν χρόνον, καὶ ἀναίσθητος ἔκειτο. μελικρήτου μόγις κατεδέξατο. ξυντείνας τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ ἶνας, ὡς κατεξηρασμένης τῆς φάρυγγος, καὶ τῆς πάσης ἀδυναμίης παρεούσης. μόγις γοῦν ἐντὸς ἑωυτοῦ ἐγίνετο. καὶ αἱ θέρμαι ἠπιώτεραι. μετὰ ταῦτα ἐπαύσατο δευτέρῃ καὶ εἰκοστῇ. Πυθοδώρῳ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον,

* κβ'

Vet. Cod. νον, πυρετὸς ξυνεχής. Ὀγδοαίῳ ἱδρὼς ἐγένετο, καὶ πάλιν ἐπεθερμαίνετο. ι΄, πάλιν ἱδρώς. ιβ΄, ἐρρόφησε χυλόν. καὶ μέχρι ιδ΄ ἄδηλος ἦν. ἐν κροτάφοισι δὲ ἦν. ἄδιψος δὲ, καὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ὑγιὴς ἐδόκεεν εἶναι. ἱδρῶτες ἐγίνοντο ἑκάστης ἡμέρης. Ἐν δὲ τῇ ιε΄, ζωμίον νεοσσοῦ ῥυφῶν, ἤμεσε χολήν. καὶ κοιλίη κάτω ἐξεταράχθη, καὶ ὁ πυρετὸς παρωξύνθη. πάλιν ἔληξε, καὶ ἱδρῶτες ἐγίνοντο πολλοί. καὶ τὸ σῶμα πᾶν περιεψυγμένον, πλὴν κροτάφων. σφυγμὸς οὐκ ἔλιπεν. ἐδόκει δὲ κοπάσαι ὀλίγον χρόνον, ὡς δόξαι ἐπιθερμαίνειν. κδ΄, ἤδη ἀπογευομένῳ σιτίων συχνὰς ἡμέρας, καὶ ἀριστήσαντι, πολὺς ἦν ὁ πυρετός. καὶ πρὸς τὴν ἑσπέρην, παραλήρησις προσιόντι ἅμα καὶ ὕπνῳ. εἶχε γοῦν ἤδη, ξυνεχὴς καὶ ἰσχυρὸς, ὁτὲ μὲν, μίαν: ὁτὲ δὲ, δύο νύκτας ἄγρυπνος. τὸν δὲ λοιπὸν ἅπαντα χρόνον, κατακορὴς ὕπνος, ἐγείρειν ἔργον. καὶ παραλήρησιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ εἴποτε ἐξ ὕπνου ἐγερθείη, μόγις αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἄδιψος, καὶ τὸ πνεῦμα μέτριον, τοιοῦτον δὲ ἐνίοτε, οἷον Πολυκράτει. γλῶσσα οὐκ ἄχροος. μετὰ δὲ ἑβδόμην τῆς ὑποστροφῆς, χυλοὶ προσεφέροντο. μετὰ δὲ ιδ΄, σιτίον περὶ τὰς πρώτας ζ΄, ἐρύγμοι καὶ ἀπήμει. ἔστιν ὅτε μετὰ τοῦ ποτοῦ ὑπόχολον ἄνευ ἄσης, ἕως κάτω ἐλύθη ἡ κοιλίη. Ἱδρῶτες ἐξ οὗ ὑπέστρεψεν ἐξέλιπον, εἰ μή τις ὅσον ὡς σημεῖον περὶ μέτωπον. γλῶσσα ἐκ τοῦ ὕπνου εἰ μὴ διακλύσαιτο ὑπότραυλος ὑπὸ ξηρότητος. καὶ ῥήγματα περὶ αὐτὴν ἑλκέων, καὶ ἐν χείλει τῷ κάτω, καὶ παρ' ὀδόντας: μικραὶ ὑποχωρήσιες. Περὶ ιε΄ ὡς ὑπέστρεψε, πυκνότεραι καὶ γλυώδεες. τὸ ἀπὸ τῶν σιδίων ἔπαυσεν αὐτάς. οὖρα δ' οἷα τὰ πολυχρόνια. ὑπὸ δὲ τὸν τελευταῖον χρόνον ἄλγημα στήθεος καταπίνοντι τὸ ποτὸν, καὶ ἡ χεὶρ ἐπὶ τῷ στήθει. κύμινον καὶ ᾠὸν ῥυφάνοντι κατέστη. ἡ γλῶσσα δὲ τὸ μανῶδες ξυνήνεγκε. ν΄. ἀπὸ τῆς α΄, περὶ ἀρκτοῦρον, ἱδρώτια κατ' ὀσφὺν, καὶ στήθεα βραχέα. καὶ τὸ σῶμα περιεψύχετο πλὴν κροτάφων, ὀλίγον χρόνον πάνυ. πρώτη καὶ ν΄, ἐχάλασε. καὶ β΄, οὐκ ἔλαβεν. Ὁ Ἐρατολάου, περὶ φθινοπωρινὴν ἰσημερίην, δυσεντερικὸς ἐγένετο, καὶ πυρετὸς εἶχε. τὰ ὑποχωρήματα ἦν χολώδεα, λεπτὰ, πολλὰ, καὶ ὕφαιμα μετρίως. ἡ δὲ ὀδύνη τῆς γαστρὸς, σφοδρή. ὀρροποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν γάλακτι πυρίτου ἑφθῷ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ τὰ ὕφαιμα. τὰ δὲ χολώδεα παρηκολούθει. καὶ ἀναστάσιες πυκναὶ, καὶ ἀπονώτεραι. τὸ πυρέτιον δ' ἐδόκει ἀρρωστέοντι, καὶ τοῖσι πολλοῖσιν ὅλως μὴ ἔχειν διὰ παντὸς τοῦ χρόνου μετὰ τὰς πρώτας ἓξ ἡμέρας, οὕτως ἄδηλος ἦν. κατὰ κροτάφους δὲ σφυγμὸς ἦν. καὶ γλῶσσα ὑπὸ ξηρότητος ὑπότραυλος, καὶ διψώδης μετρίως, καὶ ἄγρυπνος. ῥοφήμασι δὲ ἤδη ἐχρῆτο, καὶ οἴνοισι. περὶ ιδ΄ ἐόντος ἡμέρας, ἤδη ἐγένετο τὰ παρ' οὖς ἐν μέρει καὶ παρ' ἑκάτερον, σκληρὰ καὶ ἄπεπτα. πάντα ἐμολύνθη. ὀδυνώδεα δὲ μετρίως. οὐκ ἀποληγόντων δὲ τῶν ὑποχωρημάτων, καταχόλων τε διὰ παντὸς ἐόντων, τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ βοτάνην ῥυφέοντι, μετριώ-

pore febris cōtinua: octaua die, sudor obortus A
est,&rursus incalescebat. Decima rursus sudor, duodecima sorbuit succū,& vsq; ad decimamquartā obscura erat: in tpibus aūt cōparebat, & sine siti erat, & ipse sibijpsi sanus esse videbat. Sudores fiebāt oī die. Decimaquinta iusculum pulli sorbēs vomuit bilē,& aluus infra exturbata est:& febris exacerbata est: rursus desijt:& sudores fiebāt multi: & corpus totū perfrigeratū
2 erat exceptis tpibus. Pulsus nō defecit. Videbat quieuisse modico tpe vt incalescere se putaret. Vigesimaquarta, quū iam gustaret cibos multis diebus,& pransus esset, multa erat febris, & ad vesperā deliriū, accedēte simul ēt somno. Detinebat itaq; iā continua & vehemens, & qnq; vnam, qnq; duas noctes vigilabat: reliquo vero B
tempore somnus abunde contingebat, vt operosum esset excitare: & delirium in somno: & si qn ex somno excitatus esset, vix ipse suijpsius erat. Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliqn, qualis Polycrati. Lingua non decolor. Post septimam recidiuæ diem succi exhibebātur: post decimāquartam cibus. Circa primos sepē eructabat, ac reuomebat: qnq; cum potu subbiliosum, citra anxietatem, donec aluus deorsum soluta est. Sudores post recidiuā defecerunt, nisi quis circa frontem esset tantillus vt vix significationē de se præberet: lingua ex somno si non collueretur, subbalba prę siccitate:& ruptiones vlcerum circa ipsam, & in labio inferno:& circa dentes: alui egestiones paucę. Circa decimā- C
quintā vt recidiua facta est, frequētiores & viscosæ. Decoctū malicorij sedauit ipsas. Vrinæ quales sunt diuturnæ. Sub vltimum tps dolor pectoris deglutienti potū:& manus in pectore. Cuminū & ouum absorbēti sedatus est: linguę raritas profuit. Quinquagesima à prima circa arcturū, sudores breues iuxta lūbos & pectus: et corpus perfrigerabatur, exceptis tpibus, valde modico tpe. Prima & quinquagesima remisit: nec iterū apprehēdit. Eratolai filius circa æquinoctiū autūnale dysentericus fiebat, & febris tenebat. Egestiones alui erant biliosæ, tenues, multæ, & moderate subcruentę. Dolor aūt vētris vehemens. Vbi serū & lac bibisset, silice cādefacta immissa, dolores & subcruentæ egestio D
nes moderatiores fiebāt, sed biliosæ comitabātur:& sæpe ad exonerandā aluū surgebat, sed minore dolore. Febricula vero & ægroto, & multis, oīno nō adesse videbat per oē tps, post primos sex dies, adeò obscura erat. Verū iuxta tpa pulsus erat: & lingua ꝑ siccitate subalba:& moderatè siticulosus,& sine somno. Sorbitionibus aūt iā vtebat & vinis. Quū iā ad decimūquartū diē peruenisset, tubercula circa aurē oborta sunt, tum alterā, tū vtranq;, dura ac cruda: oīa disparuerūt, moderate aūt dolorosa erant. Quum aūt non desinerent egestiones, & semper biliosæ essent, absorbēti herbam in farina, biliosæ egestiones & dolores ad tēpus aliquod mitiores

A mitiores facti sunt: liquidas vero multas sæpe egerebat, & cibos valde auersabat, & omni necessitate coactus admittebat. Calor autẽ & lingua, & sitis tales sequebantur quales dicti sunt, & sudores nulli. Obliuio vero huiusmodi quędam. Vbi interrogasset de eo quod paulò antea audiuisset, modico interposito tempore rursus interrogabat: & rursus repetebat, velut qui nõ dixisset: & se desidere obliuiscebatur, nisi quis ipsum cõmonefecisset: & ipse sibijpsi conscius erat huius affectionis, neq; ignorabat. Spiritus qualis sano. Vltra trigesimũ vero vsque ad quadragesimũ diem & dolor ventris multũ augescebat, & supinus decũbebat, & se cõuertere ne tãtillum quidẽ poterat: & quia dolor vehemẽs

B erat, alijs qui cibum exhiberent opus habebat. Alui egestio erat multa, & discreta, tenuis, & coloris vinosi, quæcunq; tandem ingesisset, & qñq; subcruenti: & corporis dolor, colliquatio extrema, & impotentia: & ne alio quidẽ subleuante, surgere amplius poterat. In medio vero vmbilici ac osis pectoris, circa hanc sedẽ adhibita manu, talis palpitatio erat, qualis neque à 3
cursu, neq; à timore circa cor generari posit. Bibenti lac asininũ coctum, nouem heminarũ Atticarũ mensura ad duos dies, biliosa purgatio vehemẽs oborta est, & cessauerunt dolores, & ciborũ appetẽtia accesit. Postea vero bubuli lactis crudi quatuor heminas Atticas bibit, pro vice vna cyathos duos, in diẽ, primum sextam

C aquæ partẽ ammiscens, & vini nigri austeri parũ. Semel aũt in die cibũ capiebat ad vesperam. Panis erat ad mensurã dimidiæ chœnicis subcineritius, & pisciculus petrosus simplex, aut carũcula capræ aut ouiculæ. Potus lactis post primos decẽ dies, ad quadraginta vsq; sine aqua, cũ vini nigri modica parte. Post septuagesimũ iã à primo diẽ, à balneo ad noctẽ, sudor exiguus obortus est. Vtebaẽ aũt modico potu, & post cibũ potu austeriore. Ctesicrati lac in farina magis q̃ serum caprinum cõtulit, quum dolor esset circa totũ ventrẽ, & dolores cum multa ad egerendũ surrectione, ac subcruẽta egestione, & tumor circa pedes, ferè iam ad dies vigintiquinq; esset. Et Adriano eadẽ cõtulerunt: Ve-

D rũ Cæneæ filio lac asininum coctũ. Cydis filio circa solstitium hybernũ rigor & febris, & auris dextræ dolor, & capitis dolor. Talis aũt auris dolor statim à paruo puero ipsum comitabatur, fluidus, fistulosus, & grauis odoris. Quum aũt ita se haberet, plerunq; doloris exors erat. Tunc aũt dolor erat vehemẽs, & capitis dolor: secunda aut tertia die bilis vomitus: desidenti exonerandi ventris gratia, prodijt excrementum subbiliosum viscosum, velut ex ouo subpallidum. Quarta & quinta ad noctem aliquãtũ delirabat: & dolor capitis ac auris vehemẽs, & febris. Sexta alui egestio à mercuriali, & calor, & dolor cessasse videbatur. Septima, velut sanus. In tẽporibus autem dolor non defecit: sudor

τριώτερα τὰ χολώδεα καὶ τὰ ἀλγήματα ἐγένοντο μέχρι τινὸς χρόνου. ὑγρὰ δὲ πολλὰ πολλάκις. καὶ ἀπόσιτος σφόδρα. καὶ μετὰ πάσης ἀνάγκης προσδεχόμενος. τὰ δὲ τῆς θέρμης καὶ γλώσσης καὶ δίψης, τοιαῦτα παρηκολούθει, οἷα εἴρηνται. καὶ ἱδρῶτες οὐδέν. λήθη δέ τις τοιαύτη· ἐρωτήσας ὅτι πύθοιτο σμικρὸν, καὶ διαλιπὼν, πάλιν ἠρώτα. καὶ ἔλεγεν αὖθις, ὡς οὐκ εἴη εἰρηκώς. καθεζόμενός τε ἐπελανθάνετο, εἰ μήτις ὑπομιμνήσκοι αὐτόν. καὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ξυνῄδει τὸ πάθος. οὐδ' ἠγνόει. πνεῦμα ὁποῖον ὑγιαίνοντι. ὑπὲρ δὲ τὰς λ' μέχρι τῆς μ', ἥτε ὀδύνη πολὺ ἐπεδίδου τῆς γαστρός. ὕπτιός τε κατέκειτο. καὶ ἐπιστρέφεσθαι οὐδ' ἐπὶ ποσὸν ἠδύνατο. τὸ δὲ εἶναι τὸ ἄλγημα δεινόν, ψωμίζειν ἄλλων δεῖ. ἡ δὲ ὑποχώρησις πολλὴ, καὶ διακεκριμένη λεπτὴ, καὶ χρώματα οἰνώπα ὅσαπερ προσδέχοιτο. καὶ ὕφαιμα ἔστιν ὅτε. καὶ ὁ τόνος τοῦ σώματος, ἔκτηξις ἐσχάτη, καὶ ἀδυναμίη· οὐδ' ἀνίστασθαι ἄλλου ἐπαίροντος ἔτι δυνατὸς ἦν. μέσον δὲ ὀμφαλοῦ καὶ χόνδρου κατὰ ταύτην τὴν καταγωγὴν ἁπτομένῳ τῇ χειρὶ, τοιοῦτος παλμὸς ἦν, οἷος οὐδὲ ὑπὸ δρόμου, οὔτε ὑπὸ δείματος περὶ καρδίην γενηθείη. πίνοντι ἄπεφθον, ὡς ἐννέα ἀττικὰς κοτύλας ὄνειον ἐπὶ δύο ἡμέρας, χολώδης ἐγένετο σφόδρα ἡ κάθαρσις, καὶ ἔληξαν αἱ ὀδύναι, καὶ σιτίων ἐπιθυμίη ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα, βοείου γάλακτος ὡς τέσσαρας κοτύλας ἀττικὰς ὁμοῦ ἔπινεν, κατὰ δύο κυάθους, δι' ἡμέρης. πρῶτον ὕδατος τὸ ἕκτον μίσγων, καὶ μέλανος οἴνου, καὶ αὐστηροῦ μικρόν. ἐμονοσίτει δὲ, ἑσπέρην ἄρτος ὡς ἡμιχοίνικος ἐγκρυφίης, καὶ ἰχθύδιον πετραῖον ἁπλοῦν. ἢ κρεάδιον αἰγὸς, ἢ προβάτου. ἡ δὲ πόσις τοῦ γάλακτος, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἄνευ ὕδατος, μετὰ τὰς πρώτας δέκα ἡμέρας. οἴνου δὲ, ὡς μικρὸν μέλανος μέρος. ἱδρώτιον δὲ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑβδομήκοντα ἤδη ἀπὸ τῆς πρώτης μετὰ λουτρὸν ἐς νύκτα. ὀλιγοποσίῃ δὲ ἐχρῆτο. καὶ μετὰ τὸ σιτίον τῷ ποτῷ, ἢ αὐστηροτέρῳ τῆς ἀλωσίμου. Κτησικράτει δὲ τῷ ἐν τῷ ἀλεύρῳ μᾶλλον τοῦ αἰγείου ὀρροῦ ξυνήνεγκεν, ὀδύνης ἐούσης περὶ ὅλην τὴν κοιλίην. καὶ πόνων, καὶ ἀναστάσιος πολλῆς, καὶ ὑφαίμου, καὶ ἐπάρματος περὶ τοὺς πόδας. σχεδὸν ἤδη περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἐόντα. καὶ Ἀδριανῷ ταῦτα. Τῷ Καινείου τὸ ὄνειον ἑφθόν. Τῷ Κύδιος περὶ χειμερινὰς ἡλίου τροπὰς ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ ὠτὸς δεξιοῦ ἄλγημα, καὶ κεφαλῆς ὀδύνη. τὸ δὲ τοιοῦτον ἄλγημα εὐθὺς ἐκ μικροῦ παιδίου παρηκολούθει ῥευματῶδες, καὶ συριγγῶδες, καὶ ἔνοδμον. ἔχον δὲ οὕτω τὰ πολλὰ ἀνώδυνον ἦν. τότε δὲ ἡ ὀδύνη ἦν δεινὴ, καὶ ἡ κεφαλαλγίη δευτεραίῳ ἢ τριταίῳ ἐόντι, χολῆς ἔμετος ἀνακαθιζομένῳ ἐγένετο ὑπόχολον γλίσχρον, ὡς ἐξ ᾠοῦ ὕπωχρον. Τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ, ἐς νύκτα ὑποπαρελήρει. καὶ ἡ ὀδύνη τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ὠτὸς δεινὴ, καὶ ὁ πυρετός. Ἕκτῃ ὑποχώρησις ἀπὸ λινοζώσιος. καὶ ἡ θέρμη λῆξαι ἐδόκει καὶ ἡ ὀδύνη. Τῇ ἑβδόμῃ ὡς ὑγιὴς, κροτάφων δὲ σφυγμὸς οὐκ ἔλιπεν. ἱδρῶτος

Vet. Cod.

et.V Cod. ἱδρώτος οὐδὲν ἐγένετο. Ὀγδόη, χυλοῦ ἐρύφησεν. ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην, σεύτλου: καὶ τὴν νύκτα ὕπνος, καὶ σφόδρα ἀνώδυνος. καὶ τὴν ἐνάτην ἤσθετο πρὸς ἡλίου δυσμάς. ἐς δὲ νύκτα τῆς κεφαλῆς δεινὴ ὀδύνη καὶ τοῦ ὠτός. Ξυνέβαινε δὲ καὶ πυορροεῖν τὸ οὖς περὶ τοῦτον τὸν καιρὸν, ὁπότε μάλιστα πονοίη εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς. ὅλην δὲ τὴν νύκτα τὴν ἐνάτην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην, καὶ τῆς νυκτὸς τὸ πλεῖον, οὐκ ἐπεγίνωσκεν οὐδένα. στένων δὲ διετέλει. ἡμέρην δὲ ἐντὸς ἑωυτοῦ ἐγένετο, καὶ αἱ ὀδύναι ἔληξαν, καὶ τὰ τῆς θέρμης μετριώτερα, ῥυφήσαντι δὲ λινοζώστιν, τῇ ἑνδεκάτῃ ὑπεχώρησε φλεγματώδεα, μυξώδεα, κάκοδμα. Δυωδεκάτῃ, καὶ τρισκαιδεκάτῃ, μετρίως. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἀρξάμενος ἀφ' ἑωθινοῦ, μέχρι ἐς μέσον ἡμέρης, ἵδρου ὅλον τὸ σῶμα. μετὰ ὕπνου καὶ κώματος πολλοῦ, ἐγεῖραι ἔργον ἦν. πρὸς ἑσπέρην δὲ διηγέρθη. καὶ τὸ μὲν σῶμα μετρίως κατεψύχθη, ἐν κροτάφοισι δὲ σφυγμὸς διετέλει. Πεντεκαιδεκάτῃ, καὶ ἑκκαιδεκάτῃ, χυλοῖσιν ἐχρήσατο. Ἐν δὲ τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ, ἧκε πάλιν ἐς νύκτα ὀδύνη τῶν αὐτῶν, καὶ παραλήρησις, καὶ ἐπυορρόει. ιη' καὶ ιθ' καὶ εἰκοστῇ μανικῶς. ἦν δὲ κεκραγὼς ἐπαίρειν ἑωυτὸν πειρώμενος. οὐ δυνάμενος δὲ κρατεῖν τῆς κεφαλῆς, τῇσι χερσὶν ἐπορεγόμενος, καὶ αἰεί τι διακενῆς θηρεύων. Πρώτῃ καὶ εἰκοστῇ καὶ ἱδρώτιον περὶ πλευρὸν δεξιὸν, καὶ στήθεα, καὶ κεφαλήν. κβ', ἱδρώτιον περὶ τὸ πρόσωπον πλεῖστον ἦν. τῇ δὲ φωνῇ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, εἰ μὲν σφόδρα ἀπεβιάσατο, εἶπεν ἃ ἐβούλετο τελέως. εἰ δ' οὖν προχείρως ἡμιτελέα, καὶ τὸ στόμα λελυμένον, καὶ αἱ γένυες, καὶ χείλεα αἰεὶ ἐν κινήσει, ὥστε θέλοντος λέγειν. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν πυκνὴ κίνησις, καὶ ἔμβλεψις, καὶ χρῶμα ἐπ' ὀφθαλμοῦ δεξιοῦ, οἷον εἴρηται τὸ ὕφαιμον. καὶ βλέφαρον τὸ ἐπάνω ἐπῴδησε. καὶ κατὰ γνάθον ἔρευθος ἐπὶ τελευτῆς. καὶ φλέβες πᾶσαι αἱ ἐν τῷ προσώπῳ, φανεραὶ οὕτω ξυνεσταλμέναι. καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἔτι ξυμμύων ἦν, ἀλλ' ἀτενὲς ἐνορῶν καὶ διαίρεων τὰ βλέφαρα ἐς τὸ ἄνω μέρος, ὡς ἐπὴν τι ἐμπέσῃ ἐς τὸ ὄμμα. καὶ ὁπότε πίνει κατιόντος ἐς τὰ στήθεα καὶ τὴν κοιλίην, ψόφος οἷος καὶ Χαρτάδει. πνεῦμα δὲ ἐπιεικῶς διὰ παντὸς μέτριον. γλῶσσα δὲ οἵηπερ τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ὠχρόλευκος ἀπ' ἀρχῆς, καὶ διὰ παντὸς κεφαλαλγίη. τράχηλος διὰ παντὸς ἀκίνητος ξυμπεριάγειν τῇ κεφαλῇ ἐδεῖτο. καὶ τὸ κατὰ ῥάχιν ἐκ τραχήλου, ἰθὺ καὶ ἄκαμπτον. καὶ κλίσιες ὁποῖαι εἴρηνται. καὶ οὐκ αἰεὶ ὕπτιος. τὸ δὲ πύον ἤδη, ὀρρῶδες λευκόν. πολὺ ἔργον ὑποσπογγίσαι. ὀδμὴ ὑπερβεβλημένη κατὰ τὸν τελευταῖον χρόνον. ποδῶν ἄψιος οὐ πάνυ καταισθανόμενος. Τῇ Ἁρπαλίδεω ἀδελφῇ περὶ τέταρτον μῆνα ἢ πέμπτον κυούσῃ, οἴδημα περὶ τοὺς πόδας ὑδατώδεα ἐγένετο. καὶ τὰ κύκλα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπῴδει. καὶ ἅπαν τὸ χρῶμα μετέωρον, οἷον τῇσι φλεγματίῃσι. βὴξ ξηρή. ὀρθοπνοίη δὲ καὶ ἄσθμα τοιοῦτον·

sudor nullus obortus est. Octaua, succum sorbuit, ad vesperã autem betæ succum, & in nocte somnus: & valde doloris exors, & nona latabatur ad solis occasum. Verùm ad noctem capitis & auris vehemens dolor. Contigit quoq; aurem pure manare circa hoc tẽpus, quum maxime doleret statim à principio. Totã vero noctem nonam, & sequentem diem, ac noctis magnam partem, neminem noscebat. Verùm suspirans perseuerabat, in die vero intra seipsum erat: & dolores cessabant, & calor moderatior erat. Quum aũt sorbuisset mercurialem, vndecima egessit per aluum pituitosa, mucosa, maleolentia: duodecima & decimatertia moderate habebat. Decimaquarta initio mane facto, vsq; ad meridiẽ per totum corpus sudabat, cũ somno & sopore multo, vt operosum esset ipsum excitare: ad vesperã experrectus est, & corpus quidem moderate perfrigeratum est, in tẽporibus autẽ pulsus perseuerabat: decimaquinta & decimasexta succis vsus est. Decimaseptima venit rursus dolor eorũdem ad noctem, & delyrium: & pus fluebat. Decimaoctaua & decimanona ac vigesima, insani modo degebat. Vociferabatur autem, attollere scipsum nitens, sed capiti dominari non potens, manibus protentis semper aliquid frustra venabatur. Prima & vigesima sudor exiguus circa latus dexterũ, & pectus, & caput. Vigesimasecunda sudor circa faciem plurimus erat. Voce autem hoc tẽpore, si quidem valde conaretur, quę volebat perfecte loquebatur: Si vero ex tempore citra conatum, semiperfecta: & os exolutum: & maxillæ & labia semper ĩ motu, velut qui loqui vellet, & oculorum frequens motus ac intuitus: & color in dextro oculo (velut dictum est) subcruentus: & palpebra superna intumuit: & iuxta maxillam rubor in fine: & venę omnes in facie manifestæ, adeoq; contractæ: & oculis non amplius nictabat, sed intente intuebatur, & palpebras diducebat ad supernam partẽ, velut fieri solet vbi quid in oculum incidit: & quum biberet, & descendẽtis potus in pectora & ventrẽ strepitus audiebatur, qualis & Chartadi. Spiritus leniter semper moderatus: lingua qualis est peripneumonicis cum pallore albicans: ab initio & semper capitis dolor. Collũ semper immobile, vt vnà cũ capite circumageretur opus habebat: & pars ſm spinam ex collo recta ac inflexibilis: decubitus quales dicti sunt, & nõ semper supinus decumbebat. At pus iam serosum albũ, multum negocij ad detergendum cum spongijs exhibebat: odor eius valde excellens: circa postremũ tempus pedum contactum nõ valde percipiebat. Harpalidæ sorori prægnanti circa quartum aut quintum mensem, tumores circa pedes aquosi fiebant; & oculorũ cauæ partes intumescebant: & totum corpus in tumorem eleuatum erat, velut in pituita alba affectis: tussis sicca: rectæ ceruicis spiratio, & eiusmodi

(margin: A, B, C, 4, D)

A modi anhelatio: & quandoque strangulatio-
nes à spiritu, vt sedens in lecto perseueraret:
decumbere autem non poterat, sed etiam si
qua somni expectatio esset, desidebat. Sine
febre erat leniter: & fœtus ad plurimum tem-
pus immobilis erat, veluti corruptus, & tran-
slabebatur. Comitabatur autem anhelatio fe-
rè ad duos menses. At quum fabis melle am-
mixto, & eclegmate mellis vsa esset, & Aethio
picum cuminum in vino bibisset, melius ha-
buit. Postea tussiendo eduxit multa, matu-
ra, pituitosa, alba, & spiratio illa cessauit: pe-
perit autem fœmellam. Polycratis vxori æsta-
te circa caniculæ sydus febris. Spiritus matu-
tinus minor, à meridie magis, & paulo den-
B sior spiritus. Tussis & exscreatio statim ab ini-
tio, similis purulentis. Intus circa arteriam
& fauces subsibilabat stridula asperitate: fa-
cies boni coloris: in maxillis rubor, non abun-
de coloratus, sed leniter floridus. Progressu 5
vero temporis & vox raucosa, & corporis col-
liquatio: & circa lumbos eruptiones: & aluus
circa postremum tempus liquidior. Septua-
gesima die febris extrinsecus valde friguit: in
temporibus autem quies. Spiritus verò fre-
quentior fiebat: Verum post hanc quietem spi
ritus densior, adeò vt sedens perseueraret, do-
nec mortua est. In arteria strepitus multus in-
erat: & sudores praui: & intuitus valde mode-
sti, vsque ad extremum tempus. Dies acces-
C serunt ipsi perfrigeratæ plures quàm quinque:
Post primos autem purulentum exscreare per-
seuerabat. Mulieri supra portas habitanti iam
seniori febricula oborta est: quæ quum iam
desineret, colli dolor vsque ad spinam & lum-
bos: & harum partium non valde potens erat.
Maxillæ erant compactæ, adeò, vt dentes ip-
si, plus quàm genæ apparerent: & vox balbu-
tiens, eo quòd resolutum, & immobile ac de-
bile esset corpus. prudens tamen erat. Cale-
factorijs & aqua mulsa tepida, tertia ferè die
hæc laxauit, & postea succis & iusculis sana
euasit, id quod ad finem autumnalis tempo-
ris contigit. Apud Harpalidem vnctor, cru- 6
rum ac manuum impotentior circa Autum-
D num factus, bibit temere medicamentum sur-
sum ac deorsum purgans: ex purgatione fe-
bris: & ad arteriam defluebat fluor, qui lo-
quentem impediret, & faceret, vt inter loquen
dum anhelaret, similiter vt anginosus rauco-
sus. Strangulatio deglutienti, & alia quæ in
angina. Verum tumor non erat. Febris au-
tem & tussis augescebat, & exscreatio liquidæ
ac multæ pituitæ. Progressu temporis & dolor
circa pectus ac mammam sinistram. Quum au-
tem exurgeret, aut commoueretur, anhelatio
multa, & sudor à fronte & capite: & faucium
affectio mollior erat, dolore ad pectus descen-
dente. Ab initio igitur fabis melle ammixto
vtebatur: Postquam autem febres detinebant,
magis

τον. καὶ πνιγμοὶ ἔσιν ὅτε ὑπὸ τοῦ πνεύματος, Vet. Cod.
ὥς τε καθημένη διετέλει κατὰ κλίνην. κατα-
κεῖσθαι δὲ οὐχ οἵη τε ἦν, ἀλλ᾽ εἴ τις καὶ ὕπνου
δόξα γένοιτο, καθημένη ἦν. ἄπυρος δὲ ἐπιει-
κῶς. καὶ τὸ κύημα ἐπὶ πλεῖσον χρόνον ἀκίνητον
ἦν, ὡς διεφθαρμένον, καὶ μετέπιπτε. παρηκο-
λούθησε δὲ τὸ ἆσθμα, σχεδὸν δύο μῆνας. κυά-
μοισι δὲ χρωμένη μελιχροῖσι, καὶ μετὰ μέλιτος
ἐλλίξει, καὶ τοῦ Αἰθιοπικοῦ πιοῦσα ἐν οἴνῳ, ἐ-
ῥάϊσε. μετὰ ταῦτα δὲ ἀνῆγε βήσσουσα πολ-
λὰ, πέπονα, φλεγματώδεα, λευκὰ, καὶ τὸ
πνεῦμα ἔληξεν: ἔτεκε δὲ γόνον θῆλυ. Τῇ
Πολυκράτεος θέρεος περὶ τὸ ἄσρον πυρετός.
πνεῦμα τὸ ἑωθινὸν ἧσσον. ἀπὸ μέσου ἡμέρης
μᾶλλον τὸ πνεῦμα, πυκνότερον μικρῷ. βὴξ
καὶ ἀπόχρεμψις εὐθὺς ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὁμοίη πυώ-
δεσιν. ἔσω περὶ ἀρτηρίην καὶ φάρυγγα ὑπε-
σύριζε κερχναλέον: πρόσωπον εὔχροον: ἐπιγνά-
θοισιν ἐρύθημα, οὐ κατακορὲς, ἀλλ᾽ ἐπιεικῶς
ἀνθηρὸν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ ἡ φωνὴ
βραγχώδης, καὶ τοῦ σώματος ξυντηξις, καὶ
περὶ ὀσφὺν ἐκρήγματα, καὶ ἡ κοιλίη κατὰ τὸ τε-
λευταῖον χρόνον ὑγροτέρη. Εβδομηκοσῇ, ἡ πυ-
ρετὸς ἔξωθεν σφόδρα ἔψυχεν; ἐν δὲ τοῖσι κρο-
τάφοισιν, ἡσυχίη. τὸ δὲ πνεῦμα πυκνότερον
ἐγίνετο. μετὰ δὲ τὴν παῦσιν ταύτην, τὸ πνεῦ
μα πυκνότερον, οὕτως, ὥστε καθημένη διετέ-
λεσεν, ὥστε ἀπέθανεν. Εν δὲ τῇ ἀρτηρίῃ, ψό-
φος πουλὺς ἐνῆν, καὶ ἱδρῶτες πονηροὶ, καὶ ἐμ-
βλέψιες ἐμφρονώδεες σφόδρα, μέχρι τοῦ ἐσχά-
του χρόνου. ἡμέραι δ᾽ ἐπεγίνοντο αὐτῇ κατεψυ
γμένῃ, πλείους ἢ πέντε. μετὰ δὲ τὰς πρώτας
διετέλει πυώδεα ἀποχρεμπτομένη. Τῇ ἄνω
τῶν πυλέων οἰκεούσῃ, ἤδη οὔσῃ πρεσβυτέρῃ,
πυρέτιον ἐγένετο. καὶ ἤδη ἀπολήγοντος, τοῦ τρα
χήλου ἄλγημα μέχρις ἐς ῥάχιν καὶ ὀσφῦν. καὶ
οὐ πάνυ ἐγκρατὴς τούτων. γένυες δὲ ξυνηγμέ
ναι, καὶ ἑωυτῆς ὀδόντας πλέον, ἢ μήλην παρεῖ
ναι: ἥ τε φωνὴ ψελλὴ διὰ τὸ παραλελυμένον, καὶ
ἀκίνητον καὶ ἀσθενὲς εἶναι τὸ σῶμα. ἔμφρων δέ.
χλιάσμασι καὶ μελικρήτῳ χλιερῷ. ἐχάλασε
τριταίη σχεδόν. καὶ μετὰ ταῦτα χυλοῖσι καὶ ζω
μοῖσιν ὑγιὴς ἐγένετο. ξυνέβη δὲ τελευτῶντος
τοῦ μετοπωρινοῦ καιροῦ. Ο παρὰ Αρπαλί-
δι ἀλείπτης, ἀκρατέσερος σκελέων καὶ χειρῶν,
περὶ φθινόπωρον γενόμενος, ἔπιεν εἰκῇ φάρμα-
κον, ἄνω καὶ κάτω. ἐκ δὲ τῆς καθάρσιος, πυ-
ρετός. καὶ ἐς τὴν ἀρτηρίην κατεῤῥύη τὸ τοιοῦ-
τον, οἷον ἐπισχεῖν διαλεγόμενον, καὶ ἀσθμαίνειν
ἐν τῷ διαλέγεσθαι, ὁμοίως κυναγχικῷ βραγ-
χώδει, πνιγμὸς καταπίνοντι, καὶ ἄλλα κυναγ-
χικά. οἴδημα δὲ οὐκ ἦν: ὁ δὲ πυρετὸς ἐπέτεινε
καὶ ἡ βὴξ, καὶ ἀπόχρεμψις ὑγροῦ καὶ πολλοῦ
φλέγματος. προϊόντος δὲ, καὶ ὀδύνη κατὰ σῆ
θος καὶ μαζὸν ἀρισερόν. ὁπότε δὲ ἐξανασαίη ἢ
μετακινηθείη ἆσθμα πολὺ, καὶ ἱδρὼς ἀπὸ με-
τώπου, καὶ κεφαλῆς. καὶ τὰ περὶ τὴν φάρυγ-
γα κατεῖχε, μαλακώτερον δὲ ἐς τὸ σῆθος τῆς
ὀδύνης ἀπελθούσης. ἀπ᾽ ἀρχῆς μὲν οὖν κυάμοισι
μελιχροῖσιν ἐχρῆτο. ἐπεὶ δὲ οἱ πυρετοὶ ἐπεῖχον,
μᾶλλον

Vet. Cod. μᾶλλον ὀξιμέλιτι θερμῷ, καὶ μέλιτος ἐλίξει πολλῇ. παρελθουσέων τεσσάρων καὶ δέκα ἡμερέων, ἅπαντα ἔληξε. καὶ τὰ περὶ χεῖρας καὶ σκέλεα οὐ πολὺ ὕστερον ἐγκρατὴς ἐγένετο.

Χαρτάδει, πυρετὸς καῦσος, ἔμετος χολῆς πουλὺς, καὶ κάτω ὑποχώρησις, ἄγρυπνος, καὶ κατὰ σπλῆνα ἔπαρμα στρογγύλον ἐν αὐτῇ. τρίτῃ πρωῒ ἐξανέστη. ψόφου περὶ τὴν κοιλίην, ἄνευ ὀδύνης γενομένου, ὡς ἀφοδεύων δὲ ἦν, ὑπῆλθεν αἵματος πλέον, ἢ χοεὺς, προσφάτου, καὶ μικρὸν ἐπισχόντι, καὶ τρίτον, πεπηγότες θρόμβοι. ἄση δὲ περὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἱδρώτιον σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ σῶμα. καὶ τὸ πυρέτιον, κατὰ ψύχην ἐδόκει, καὶ ἔμφρων τὸ πρῶτον. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρης, ἥ τε ἄση πλείω καὶ ἀλυσμὸς, καὶ πνεῦμα σμικρῷ πυκνότερον, καὶ θρασύτερον, καὶ φιλοφρονώτερον τοῦ καιροῦ προσηγόρευε, καὶ ἐδεξιοῦτο, καί τινες λειποψυχίαι ἐδόκεον ἐπιγίνεσθαι. προσφερόντων δέ τινων χυλοὺς, καὶ τὸ ἀπὸ κριμνῶν ὕδωρ, οὐκ ἔληγεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν ἑσπέρην, ὑπέρπολυ ἦν. καὶ ῥιπτασμὸς πολὺς, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ καὶ ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, μεταρρίπτων ἑωυτὸν, οὐδένα χρόνον ἀτρεμίζειν δυνατὸς ἦν. πόδες ψυχροί. ἐν κροτάφοισι, καὶ κεφαλῆς θέρμη μᾶλλον, ὑπογύου τῆς τελευτῆς. καὶ ἱδρώτια* πολλά. καὶ πίνοντι τὰ τοῦ ψόφου περί τε στήθεα καὶ κοιλίην, κατιόντος τοῦ πόματος. οἷον δὲ κάκιστον, φάμενος δὲ θέλειν τι ἑωυτῷ ὑπελθεῖν, καὶ ἀτενίσας τοῖς ὄμμασιν, οὐ πολὺ ἐπισχὼν, ἐτελεύτησεν. Τῇ Ἑρμοπτολέμου χειμῶνος ὥρη, πυρετὸς καὶ κεφαλῆς ἀλγήματα. καὶ ὁπότε πίοι, ὡς χαλεπῶς καταπιοῦσα, ἐξανέστη. καὶ τὴν καρδίην ὑγιάσθαι ἔφη. γλῶσσα πελιδνὴ ἀπ' ἀρχῆς. ἡ δὲ πρόφασις ἐδόκει ἐκ φρίκης μετὰ λουτρὸν γενέσθαι. ἄγρυπνος καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην. μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἐρωτωμένη, οὐκ ἔτι μούνην κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ σῶμα πονέειν ἔφη: δίψα ὁτὲ μὲν κατακορὴς, ὁτὲ δὲ μετρίη. Πέμπτῃ καὶ ἕκτῃ, καὶ μέχρι τῆς ἐνάτης, σχεδὸν παραλήρησις. καὶ αὖθις πρὸς ἑαυτὴν ἐλάλει μετὰ κώματος, ἡμιτελέα: καὶ τῇ χειρὶ ἔστιν ὅτε ἐπορέγετο πρὸς τὸ κονίημα. καὶ προσκεφάλαιόν τι ψυχρὸν ἐνεὸν τῇ κεφαλῇ. καὶ τοῖσι στήθεσι προσεῖχε. καὶ τὸ ἱμάτιον ἔστιν ὅτε ἀπερρίπτει. καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῦ τοῦ δεξιοῦ τὸ ὕφαιμον ἦν. καὶ δάκρυον ἦν. οὖρον δὲ ὃ τοῖσι παισὶ πονηρόν ἐστιν αἰεί. ὑπεχώρει δὲ ἀπ' ἀρχῆς μὲν ὑπόκιρρα: ὕστερον δὲ ὑδατώδεα σφόδρα, καὶ τοιουτόχροα. ια' ἐδόκει μετριώτερον θερμὴ εἶναι, καὶ ἄδιψος ἔστιν ὅτε ἐγένετο, οὕτως ὡς εἰ μή τις διδοίη, οὐκ ᾔτει. ὕπνοι μετὰ τὸν πρῶτον χρόνον ἐγένοντο ἐπιεικῶς ἡμέρης. ἐς δὲ νύκτα, ἄγρυπνος: καὶ ἐπόνει μᾶλλον ἐς νύκτα. Ἐνάτῃ ἡ γαστὴρ ἐξεταράχθη, ὑδατώδεα διαχωρήσασα. Ὡσαύτως δὴ καὶ ἑνδεκάτῃ. Τὰς δὲ ἐπιούσας, ἐπιεικῶς. πολλὴ ἡ διανάστασις, καὶ τοιαύτη. Ἦσαν δὲ ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρῃσιν, ἀκρηχολίαι καὶ κλαυθμοὶ, οἷον παιδαρίῳ, καὶ βοὴ, καὶ δείματα, καὶ περιβλέψιες, ὁπότε δὴ ἐκ τοῦ κώματος ἐγείρατο.

* πονηρά.

magis aceto mulso calido, & mellis delinctu multo. Vbi præterijssent dies quatuordecim, omnia desiuerunt: & manuum ac crurum non longe postea potens factus est. A

Chartadi febris ardens, vomitus bilis multus, & infra alui egestio, vigiliæ, & iuxta splenem tumor rotundus. Tertia die mane surrexit, strepitu circa ventrem citra dolorem percepto. Vbi verò aluum exoneraret, sanguinis recentis plus quàm congij mensura subijt: & vbi iterum atque iterum cohibuisset, grumi concreti: anxietas circa os ventriculi, & sudor per totum ferè corpus, & febricula frigescere videbatur: & primùm prudens erat, progrediente vero die, & inquietudo maior, & anxietas, & spiritus paulò densior: & confidentius ac benignius quàm B pro tempore homines compellabat, ac excipiebat: & quædam animi deliquia accedere videbantur. Quum autem exhiberent aliqui succos, & aquam de farina crassa in ipsa macerata, non cessauit: sed spiritus ad vesperam valde multus erat, & iactatio multa: & ad dextera, & ad sinistra transmouens seipsum nullo tempore quiescere poterat, pedes frigidi. In temporibus & capite calor magis propinqua iam morte: & sudores multi. Et bibenti strepitus audiebatur, circa pectus & ventrem, descendentis potus, quod pessimum est, vbi autem dixisset sibi aliquid infra subire velle, & oculis intente intuitus esset, non diu se cohibens mortuus est. Hermoptolemi vxori hyemis tempore febris: & capitis dolores: et quum C bibisset, vt quæ difficulter deglutiret, surrexit, et cor se sanasse dixit: lingua liuida ab initio. Occasio videbatur ex horrore post balneum facta esse. Vigilabat et nocte et die. Post primos dies interrogata, non adhuc solùm caput, sed et totum corpus se dolere dixit. Sitis qñq; vehemens, qñq; moderata. Quinta et sexta et vsque ad nonam fermè delirium: et rursus ad seipsam loquebatur semiperfecta cum sopore: et aliqñ manum ad dealbatum parietem protendebat, et puluinum quendam frigidum ad caput situm, etiã pectoribus adhibebat: et stragula qñque reijciebat: et in oculo dextro subcruentum quid erat: et lachrymabatur. Vrina D autẽ erat quæ in pueris semper pessima est. Ex aluo egerebat ab initio quidẽ subfulua: postea verò aquosa valde, et huiusmodi coloris. Vndecima moderatius calida esse videbatur: et qñq; sitis exors fiebat, adeò vt nisi quis dedisset, non peteret. Somni post primum tempus contingebant moderate interdiu: ad noctẽ vigil erat: et ad noctem magis dolebat. Nona, venter exturbatus est aquosis excrementis. Similiter etiam vndecima. Sequentibus verò moderate: multum ad egerendũ surgebat, et talis egestio erat. Erãt autem in prioribus diebus indignationes et eiulationes, velut pueri, et vociferatio, et timores, et circunspectiones, vbi sopore excitata esset.

A esset. Verùm decimaquarta operosum erat ipsam continere exilientem ac clamantem derepente & pertinaciter, velut ex plaga, & vehementi dolore ac timore, velut si quis ipsam apprehensam modico tẽpore detineret: deinde rursus quietem habebat, & sopore pressa dormiens perseuerabat omnino non videns, qñq; neq; audiens: & totam hanc diem ad vtrunq;, modo ad tumultum, modo ad quietẽ transmutabat. Sequẽti nocte per aluũ subijt quid cruẽti, velut mucosum: & rursus velut limosum: postea prasina valde ac nigra. Decimaquinta repẽtinę iactationes, & timores, & vociferatio lenis fiebat. Sequebatur autem efferatio, & indignatio, & eiulatio, nisi ipsi cito quod vellet porre-
B ctum esset: & cognoscebat quidem omnes & omnia statim iã post primos dies: & oculi subcruentum illud sedatũ est. Verùm insania iuxta temporis occasionem, & vociferatio, & mutatio prædicta sequebatur ad soporem: audiebat inæqualiter, aliqua valde, etsi submisse quis loqueretur: aliqua verò clarius eloqui oportebat. Pedes semper æqualiter cũ reliquo corpore calidi, vsque ad extremos dies. Verùm decimasexta minus. Decimaseptima moderatius q̃ alijs diebus habens: ad noctem horrore ipsi oborto, se contrahens magis febricitabat: & sitis multa erat: reliqua similia sequebantur. Tremores autem circa manus fiebant: & aliquantum concutiebat caput: & oculorum intuitus
C praui: & sitis vehemens, vbi bibisset rursus postulabat, & rapiebat ac large bibebat: neq; auellere ipsi poterant: lingua sicca, valde rubicunda: & os totum ac labia vlcerata erant ac sicca: & ambas manus ad os admouens manducabat cum tremula esset: & si quis aliquid ad manducandum aut sorbendum obtulisset, large ac furiose deglutiebat ac sorbebat: & signa circa oculos mala. Diebus autem tribus aut quatuor ante obitum, horrores quandoque incidebant ipsi, adeò vt contraheret corpus, & contegeretur, & anhelaret: crura distendebantur, & pedes frigidi erant. Sitis similis: & mentis affectiones similes: & surrectiones ad egerẽdum aut inanes, aut paucis & tenuibus prodeunti-
D bus, cum modica quadam tensione. Postrema tertia & vigesima, oculus magnus manebat, & circumspectio breuis: & quietem agebat, quandoque etiam absque contectione ac sopore. Ad vesperam verò dextri oculi motus, qualis videntis, aut aliquid volentis, ab externo angulo ad nasum, cognoscebatq; & interroganti respondebat. Vox post multa subblæsa, & præ vociferatione fracta ac raucosa. Amphiphradis filio æstate lateris sinistri dolor, & tussis: & alui egestiones multæ, aquosæ, & subbiliosæ: & febris cessasse videbatur circa septimam. Tussis aderat. Color subalbidus ac subpallidus. Circa duodecimam cum virore subpallidum spuebat. Spiritus progressu morbi semper

ετο. Τῇ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἔργον κατέχειν ἦν, ἀναπηδῶσαν καὶ βοῶσαν, ἐξαίφνης καὶ συντόνως, ὥσπερ ἂν ἐκ πληγῆς, καὶ δεινῆς ὀδύνης, καὶ φόβου. ὡς καταλαβών τις αὐτὴν, κατάσχοι χρόνον ὀλίγον. εἶτα πάλιν ἡσυχίην τε εἶχεν. καὶ κωματιζομένη, ὑπνοῦσα διετέλει οὐχ ὁρῶσα ὅλως, ἔστι δ᾽ ὅτε, οὐδὲ ἀκούουσα. μετέβαλλε δ᾽ ἐς ἀμφότερα θορυβοῦντε καὶ ἡσυχίην πυκνὰ, σχεδὸν ὅλην τὴν ἡμέρην ταύτην. ἐς νύκτα δὲ τὴν ἐπομένην, ὑπῆλθέ τι καὶ ὕφαιμον, οἷον μυξῶδες, καὶ πάλιν οἷον ἰλυῶδες: μετὰ δὲ πρασοειδέα σφόδρα καὶ μέλανα. Τῇ δὲ ιε´ ὀξεῖς ῥιπτασμοὶ, καὶ οἱ φόβοι, καὶ ἡ βοὴ ἐγίνετο ἤπιος: παρηκολούθει δὲ τὸ ἀγριοῦσθαι, καὶ τὸ θυμαίνειν, καὶ κλαίειν, εἰ μὴ οἱ ταχέως ὅτι βούλοιτο ὀρεχθείη, καὶ ἐπεγίνωσκεν μὲν πάντας, καὶ πάντα ἤδη μετὰ πρώτας εὐθὺς ἡμέρας, καὶ τὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ κατέστη: ἡ δὲ μανίη παρὰ καιρὸν, καὶ ἡ βοὴ, καὶ ἡ μεταβολὴ ἡ εἰρημένη παρηκολούθει ἐς τὸ κῶμα. ἤκουεν ἀνωμάλως, τὰ μὲν σφόδρα, καὶ εἰ σμικρόν τι λέγοι, ἐπ᾽ ἐνίων δὲ μεῖζον ἐδόκει διαλέγεσθαι. πόδες αἰεὶ ὁμαλῶς τῷ ἄλλῳ σώματι θερμοὶ ἔς τε τὰς τελευταίας ἡμέρας. Τῇ δὲ ις´ ἧσσον. ιζ´ μετριωτέρον τῶν ἄλλων ἡμερέων ἔχουσα, ἐς νύκτα ὡς φρίκης αὐτῇ γινομένης, ξυνάγουσα ἐπυρέτηνε μᾶλλον, καὶ ἡ δίψα πολλὴ ἦν. τὰ δ᾽ ἄλλα ὅμοια παρηκολούθει. τρόμοι δὲ περὶ τὰς χεῖρας ἐγένοντο, καὶ κεφαλὴν ὑπέσειεν, καὶ αἱ ἐμβλέψιες τῶν ὀφθαλμῶν πονηραὶ, καὶ ἡ δίψα ἰσχυρὴ. πιοῦσα, πάλιν ᾔτει, καὶ ἥρπαζε, καὶ λάβρως ἔπινεν: ἀποσπᾶσαι δὲ οὐκ ἠδύναντο. γλῶσσα ξηρὴ, ἐρυθρὴ σφόδρα, καὶ τὸ στόμα ὅλον καὶ χείλεα καθηλκωμένα καὶ ξηρά. καὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρας ἐπὶ τὸ στόμα φέρουσα ἐμασσᾶτο, τρομώδης ἐοῦσα. καὶ εἴ τι προσήνεγκέ τις μασήσασθαι, ἢ ῥυφήσασθαι, λάβρως καὶ μανικῶς κατέπινεν, καὶ ἐρύφανεν. καὶ τὰ περὶ τὴν ὄψιν πονηρά. ἡμέρῃσι δὲ τρισὶν ἢ τέταρσι πρὸ τῆς τελευτῆς, φρίκαι τε αὐτῇ ἔστιν ὅτε ἐνέπιπτον, ὥστε ξυνάγειν τὸ σῶμα, καὶ ξυγκαλύπτεσθαί τε καὶ πνευσιᾶν. τέτανοί τε τὰ σκέλεα, καὶ ψύξις ποδῶν. ἡ δίψα δὲ ὁμοίη. καὶ τὰ περὶ τὴν διάνοιαν ὅμοια. καὶ ἐξαναστάσιες, ἢ διὰ κενῆς, ἢ σμικρὰ καὶ λεπτὰ, μετά τινος βραχέος τόνου. Τῇ δὲ τελευταίῃ τῇ τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ, τὸ ὄμμα μέγα τοπρωὶ ἦν, καὶ περίβλεψις βραχείη, καὶ ἡσυχίην ἔχεν, ἔστιν ὅτε, καὶ ἄνευ τοῦ ξυγκεκαλύφθαι τε καὶ κωματίζεσθαι. πρὸς δὲ τὴν ἑσπέρην τοῦ δεξιοῦ ὄμματος κίνησις οἵη ὁρεούσης, ἢ τινὸς βουλήσιος, ἐκ τοῦ ἔξω κανθοῦ πρὸς ῥῖνα. ἐπεγίνωσκέ τε καὶ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀπεκρίνετο. φωνὴ μετὰ πολλὰ ὑπότραυλος, καὶ ὑπὸ τῆς βοῆς ἀπερρωγυῖα, καὶ βραγχώδης.

7 Τῷ Ἀμφιφράδεος, θέρεος πλευροῦ ἀριστεροῦ ὀδύνη καὶ βὴξ, καὶ ὑποχωρήματα πολλὰ, ὑδατώδεα, καὶ ὑπόχολα. καὶ ὁ πυρετὸς ἐδόκει λῆξαι περὶ ἑβδόμην. ἡ βὴξ ἐνῆν, χρῶμα ὑπόλευκον καὶ ὕπωχρον. Περὶ δὲ τὰς ιβ´ ὑπόχλωρον ἔπτυεν. τὸ πνεῦμα προϊόντος τοῦ νοσήματος

αἰεὶ

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἀεὶ πυκνότερον. καὶ ἄσθμα, καὶ ὑποκερχαλέον, περὶ στήθεα καὶ ἀρτηρίας. ῥυφήμασιν ἐχρῆτο. ἔμφρων ἅπαντα τὸν χρόνον. Περὶ δὲ κη΄. ἐτελεύτησεν. ἱδρῶτες ἔσθ' ὅτε ἐγίνοντο ἔξω. Κάπηλος ὁ περιπλευμονικὸς, κοιλίη εὐθὺς ὑπήει. Περὶ δ' ἱδρὼς πουλὺς: ἐδόκει λῆξαι τὸ πυρέτιον. τὸ βηχίον οὐδὲν, ὡς εἰπεῖν. ε΄ καὶ ς΄ καὶ ζ΄ ἐπεῖχεν ὁ πυρετός. ἱδρὼς η΄ θ΄, ἀπεχρέμψατο ὠχρόν. Δεκάτη ᾔει ἄλες οὐ πολλάκις. περὶ ια΄ ἠπιώτερος. ἐν τῇ ιδ΄ ὑγιής. Ερμοπτολέμῳ μετὰ πληϊάδος δύσιν, πυρετὸς ἐπῆλθε. βὴξ οὐ πάνυ. γλῶσσα δὲ περιπλευμονική. Ενάτη, ἐξίδρωσεν. ὅλος κατεψύχθη, ὡς ἐδόκει. προσήνεγκαν αὐτῷ χυλόν. περὶ μέσον ἡμέρης, ἐθερμαίνετο. ια΄ ἱδρὼς, καὶ κοιλίη ἐξηραίνετο, κατάχολα ὑποχωρήματα. τὸ βηχίον ἐπεγένετο. ιδ΄ ὠχρὸν ἀπεχρέμψατο, καὶ ῥεγχῶδες ἦν καὶ τῇ ιε΄. ἔμφρων δὲ πάντα τὸν χρόνον ἐὼν, ἐτελεύτησεν. Ετερός τις ἐπὶ τοῦ ὑπερῴου ῥεγχώδης γλῶσσα ξηρὴ, περιπλευμονικὴ, ἔμφρων ἐτελεύτησεν. Καὶ Ποσειδώνιος ἔτι τοῦ θέρεος ἐνισταμένου, κατὰ στῆθος, καὶ ὑποχόνδρια, καὶ πλευρὸν, ἐπόνει χρόνον πουλὺν, ἄνευ πυρετῶν. πολλοῖσι δὲ ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἔμπυος ἐγένετο. τοῦ δὲ χειμῶνος φρίξαντι, ἐπέτεινεν ἡ ὀδύνη. καὶ τὸ πυρέτιον λεπτόν. καὶ ἀπόχρεμψις πυώδης. βὴξ κερχαλέη, περὶ φάρυγγα. καὶ ῥεγχώδης. ἔμφρων δὲ ἐὼν ἐτελεύτησεν. Ο δὲ Βάλεως ἐκ τοῦ ὄρεος πάντα ἡμαρτηκώς. ιθ΄ γλῶσσα πονηρὴ, ὑπέρυθρος. καὶ κατὰ φωνὴν τὴν ἐν τῇ ῥεμβίῃ. ὀφθαλμοὶ κεχρωσμένοι. πλέοντες ὥσπερ τῶν νυσταζόντων. χρῶμα καὶ τοῦ ἄλλου σώματος οὐκ ἰκτεριῶδες σφόδρα, ἀλλ' ὑπόχλωρον, πελιδνόν. φωνὴ πονηρή. ἀσαφὴς γλῶσσα, περιπλευμονική. οὐκ ἔμφρων. πνεῦμα πρὸς χεῖρα πονηρὸν, οὐ πυκνὸν, οὐδὲ μέγα. πόδες ψυχροὶ, λιθώδεις. Περὶ ἐνάτην ἐτελεύτησε. Κυναγχικὴ ἡ παρὰ Μέτρωνι, χεῖρα δεξιὴν, σκέλος ἤλγησε, πυρέτιον ἐπεῖχε, βηχίον, πνίγμα, τρίτη ἐχάλασεν. ἑβδόμη, σπαραγμώδης. ἄφωνος. ῥέγχος. ὀδόντων ξυνέρεισις. γνάθων ἔρευθος. οὗτος οὐ πολὺ διαζήσας, τῇ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ, ἐτελεύτησε. σημεῖον περὶ χεῖρα τὸ ὑποπέλιον. Βίων ἐξ ὑδρωπικοῦ πολυχρονίου, ἀπόσιτος ἐγένετο πολλὰς ἡμέρας, καὶ στραγγουριώδης. ἐπὶ γούνατος ἀριστεροῦ ἀπόστημα ἐγένετο, ἐξεπύησεν, ἐτελεύτησεν. Κτησιφῶν ὑδρωπικὸς ἐκ καύσου πολλοῦ. καὶ πρότερον ὑδρωπικὸς καὶ σπληνώδης, σφόδρα συνεπληρώθη, καὶ ὄρχεον, καὶ σκέλεα, καὶ περιτόναια. ἐπὶ τῇ τελευτῇ βὴξ καὶ πνιγμοὶ ἐγίνοντο ἐς νύκτα, μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ὥσπερ τοῖς πλευμονώδεσι. πρὸ δὲ ἡμέρης τῆς τελευτῆς, τρισὶν ἢ τέτρασι, ῥίγος, πυρετός. κατὰ μηρὸν δεξιὸν, ἔσω κατὰ φλέβα μέσην τὴν ἀπὸ τοῦ βουβῶνος, ὡς πυρὸς ἀγρίου σύστρεμμα, ὑποπέλιον ἔχον ἔρευθος. ἐς νύκτα καρδίης ἄλγος, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον, ἀφωνίη, πνιγμὸς μετὰ ῥέγχους, καὶ ἐτελεύτησεν. Καὶ ἐν Ολύνθῳ ὑδρωπικὸς, ἐξαίφνης. ἔκφρων νύκτα καὶ ἡμέραν, ἐτελεύτησεν. Ο δὲ

περὶ

A semper densior, & anhelatio, & stridula asperitas circa pectus & arteriã. Sorbitionibus vtebatur: prudens per omne tẽpus: circa vigesimũoctauã mortuus est. Sudores quõq; fiebant foras. Caupo peripneumonicus: aluus statim subibat. Circa quartã sudor multus: febricula cessasse videbatur: tussicula nulla, vt ita dicam. Quinta, sexta & septima detinebat febris, sudor octaua. Nona, exscreauit pallidũ. Decima, subibat aluus aceruatim non sæpe: circa vndecimam mitius habebat. Decimaquarta, sanus. Hermoptolemo post pleiadis occasum febris accessit. Tussis nõ valde: lingua peripneumonica: nona exudauit: totus frigefactus est, velut videbat: obtulerunt ipsi succũ: circa meridiẽ calescebat: vndecima sudor: & aluus erupit biliosis egestionib⁹: B Tussicula accessit: decimaquarta pallidum exscreauit, & stertebat. Decimaquinta quũ per totũ tps prudens mansisset, mortuus est. Alius quidã in palato stertens: lingua sicca, peripneumonica: prudẽs mortuus est. Et Posidonius adhuc æstate instante, iuxta pectus, & præcordia, & latus, multo tpe dolebat, citra febres. Multis autẽ annis antea suppuratus fuerat: hyeme verò quũ inhorruisset, dolor augescebat: & febricula tenuis: & exscreatio purulenta: tussis cũ stridula asperitate circa fauces: & stertens, mentis cõpos mortuus est. Balis filius quum ex monte penitus aberrasset, sexta lingua praua, subrubra: & vocem læserat inter aberrandum: oculi colorati, natantes velut dormitantium: color reliqui C corporis non valde velut in morbo regio, sed subpallidus, liuidus: vox praua: lingua obscura, peripneumonica: nõ mentis cõpos. Spiritus ad manũ malus, non densus, neq; magnus: frigidi pedes lapidosi. Circa nonã mortuus est. Quædam apud Metronem anginosa, dexterã manũ ac crus doluit. Febricula tenebat debilis: suffocatio die tertia remisit. Septima conuulsa, vox intercepta: stertor: dentiũ collisio ac consertio, maxillarum rubor. Hæc non longe vitã protraxit, quinta aut sexta mortua est. Signũ circa manum subliuidum. Bion ex hydropico diuturno cibum auersabatur ad multos dies: & vrinæ stillicidio vexabatur. In sinistro genu abscessus fiebat: suppuratus est: mortuus est. Ctesiphon D hydropicus ex febre ardente multa: & prius hydropicus ac splenicus, valde repletus est & tũm scrotum, & crura, & peritonæum membranã aluum ac intestina ambientem. Ad finem tussis & suffocationes fiebant ad noctem, magis à pulmone, velut pulmonicis ac tabescentibus. Tribus aut quatuor diebus ante diem obitus, rigor: febris: circa femur dextrum intus ad venã mediam ab inguine collectio velũt ignis fieri, subliuidum habens ruborem: ad noctem oris ventriculi dolor: & non longe postea vocis interceptio: strangulatio cũ stertore: & mortuus est. Et in Olyntho hydropicus, derepẽte voce priuatus, noctem & diẽ desipiens, mortuus est.

Prodromi

A Prodromi filius, æstate subblæsus, æstuosus: lingua ipsi subarida, obscura: egestio alui deorsum multa. Superstes euasit. Leophorbidæ febris acuta post solstitium hybernum: præcordiorum & ventris dolor: alui egestiones liquidæ, biliosæ, multæ: & interdiu soporosus: lingua peripneumonica: tussis non inerat. Duodecima, nigra & pauca & prasina egesit. Decimaquarta, febricula cessasse videbatur. Postea verò sorbitionibus vtebatur. Decimasexta, os valde salsuginosum siccum fiebat: ad summam vesperam horror, febris. Vigesimaprima, circa meridiem rigor: & sudor: febris desijt: verùm calor adhuc suberat tenuis: ad noctem rursus sudor: & vigesimasecunda, ad noctem sudor: &
B calor remisit. At prioribus diebus omnibus sine sudore erat. Aluus autem humecta fuit etiã in putata postea recidiua. Quæ superne habitabat Theoclis cognata, sub pleiadas febris acuta: sexta videbatur cessasse: lauit velut febre sedata: septima mane maxilla valde rubicunda, vtra non memini. In vespera febris venit multa: & animi deliquium, & vocis interceptio erat: non longe verò postea sudor, & quies cessante morbo septima die. Theodori vxori in febre vehemẽti sanguinis eruptio facta est, hyeme: vbi febris desijsset circa nonam, non longe postea, lateris dextri velut ab vtero grauitas. Sed & primùm, & sequentibus diebus, obortus est dolor vehemens iuxta pectus: & fomen-
C to ad latus dextrum adhibito, remiserunt dolores quarta die, spiritus densior: arteria vix respirans subsibilabat: & supina difficulter se vertere poterat: ad noctem febris acutior, & delyrium breue fiebat. Quinta mane mitior esse videbatur: sudor de facie diffundebatur primùm modicus: deinde multo tempore per totum corpus ac pedes. Postea verò videbatur ipsi febris remisisse. Erat autem ad manum frigidius corpus arteriarum. Quæ verò in temporibus sunt, etiam magis saliebant: & spiritus densior: & aliàs atque aliàs delyrabat: & omnia ad deterius: lingua perpetuò alba valde: & tussis non inerat, nisi tertia ac quinta die ad breue tempus. Sitis non erat. Sputatio erat. Præ-
D cordiũ dexterum valde eleuabatur circa quintam: verùm postea mollius: egestio tertia die à balneo stercoris modici: Quinta rursus liquidi modici: Venter autem mollis: Vrinæ acerbæ, cineris speciem referentes: oculi velut delassatæ, difficulter suspiciebat, ac circunferebat oculos. Quinta ad noctem ægrè affecta fuit: & delyrium sequebatur. Sexta rursus eadem hora, qua plenum solet esse forum, multus sudor diffundebatur, incipiebat à frõte ad totum corpus: ad multum tẽpus prudenter res suas disponebat: ad meridiem verò valde delyrabat: & perfrigeratio similis erat: omnia verò circa corpus grauiora. Ad vesperam tibia ipsius ex cubili decidit, & puero præter rationẽ minabatur,

& rursus

Προδρόμου, θέρεος ὑπότραυλος. καυσώδης ἡ γλῶσσα οἱ ὑπόξηρος, ἀσαφής. κάτω πολλὴ ἄφοδος ἐπεγένετο. Λεωφορβείδῃ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ χειμερινὰς τροπάς, ὑποχονδρίων, καὶ κατὰ κοιλίην ἄλγημα. ὑποχωρήματα ὑγρὰ, χολώδεα, πολλά. καὶ μεθ' ἡμέρην, κωματώδης. γλῶσσα περιπλευμονική. βὴξ οὐκ ἐνῆν. ιβ μέλανα σμικρά. καὶ πρασοειδέα ὑπεχώρησε. ιδ λῆξαι πυρέτιον ἐδόκει. μετὰ δὲ ῥοφήμασιν ἐχρήσατο. ις στόμα σφόδρα ἁλμῶδες ξηρὸν ἐγένετο. ἀκρέσπερον δὲ φρίκη, πυρετός. Μίῃ καὶ εἰκοστῇ, περὶ μέσον ἡμέρης, ῥῖγος καὶ ἱδρώς. τὸ πυρέτιον ἔληξε. θέρμη δὲ ὑπῆν λεπτή. ἐς νύκτα πάλιν ἱδρώς. καὶ κβ. ἐς νύκτα ἱδρώς. καὶ ἡ θέρμη ἐχάλασεν. τῇσι δὲ ἔμπροσθεν πάσῃσιν, ἀνίδρωτος ἦν. ἡ δὲ κοιλίη ὑγράνθη, καὶ ἐν τῇ ὕστερον δοκεούσῃ ὑποστροφῇ. Ἡ ἄνω οἰκοῦσα, ἡ τῷ Θεόκλῃ προσήκουσα, ὑπὸ πληϊάδα πυρετὸς ὀξύς. ϛ ἐδόκει λῆξαι. ἐλούσατο ὡς πεπαυμένη. Ἑβδόμῃ πρωΐ, γνάθος σφόδρα ἐρυθρή. ὁποτέρη οὐ μέμνημαι. ἐν τῇ ἑσπέρῃ ὁ πυρετὸς ἦλθε πουλύς. καὶ λιποψυχίη, καὶ ἀφωνίη ἦν. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον ἱδρὼς, καὶ παῦσις ἑβδομαίη. Καὶ ἡ Θεοδώρου σφόδρα ἐν πυρετῷ αἱμορραγίης γενομένης χειμῶνος. λήξαντος δὲ τοῦ πυρετοῦ περὶ. θ οὐ πολὺ ὕστερον, πλευροῦ δεξιοῦ ὡς ἀπὸ ὑστερέων βάρος. καὶ πρῶτον δὲ ἐγεγόνει, καὶ τὰς ἐχομένας ἡ ὀδύνη κατὰ στῆθος δεινή. καὶ πλευρὸν δεξιὸν πυριωμένῃ, ἐχάλασεν τεταρταίῃ τὰ ἀλγήματα. τὸ πνεῦμα πυκνότερον. ἡ ἀρτηρίη μόλις ἀναπνεούσῃ, ὑπεσύριζε. καὶ ὑπτίη ἐπιστρέφεσθαι χαλεπῶς. ἐς νύκτα ὀξύτερος ὁ πυρετὸς, καὶ λῆρος βραχὺς ἐγένετο. Πέμπτῃ πρωΐ, ἐδόκει ἠπιώτερος εἶναι. ἱδρώτιον ἀπὸ μετώπου κατεχύθη ὀλίγον πρῶτον: ἔπειτα πολλὸν χρόνον, ἐς ὅλον τὸ σῶμα καὶ πόδας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐδόκει αὐτῇ, κεχαλακέναι τὸ πῦρ. ἦν δὲ πρὸς χεῖρα, ψυχρότερον τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας. αἱ δὲ ἐν κροτάφοισι καὶ μᾶλλον ἐπήδων. καὶ πνεῦμα πυκνότερον, καὶ ἐπελήρει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. καὶ πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον. γλῶσσα διατέλεος λευκὴ λίην. ἥ τε βὴξ οὐκ ἐνῆν, ὅτι μὴ τριταίῃ καὶ πεμπταίῃ ὀλίγον χρόνον. δίψα οὐκ ἐνῆν, πτυσμὸς δὲ ἦν. ὑποχόνδριον δεξιὸν σφόδρα ἐπῆρτο περὶ τὴν ε. μετὰ δὲ μαλθακώτερον. ὑποχώρησις τριταίῃ ἀπὸ βαλάνου κόπρου ὀλίγης. Πέμπτῃ πάλιν, ὑγρὸν ὀλίγον, κοιλίη δὲ λαπαρή. οὖρα στρυφνὰ, ὁποειδέα. ὄμματα, ὡς κοπιώσης. χαλεπῶς ἀνέβλεπε καὶ περιέφερε. Πέμπτῃ ἐς νύκτα, χαλεπῶς, καὶ λῆρος εἵπετο. ϛ πάλιν τὴν αὐτὴν ὥρην περὶ πλήθουσαν ἀγορὴν, ἱδρὼς πουλὺς κατείχετο: ἀπὸ μετώπου ἤρχετο εἰς ὅλον τὸ σῶμα, πουλὺν χρόνον ἐμφρόνως διετίθετο τὰ ἑαυτῆς. πρὸς μέσον δὲ ἡμέρης, σφόδρα ἐλήρει. καὶ τὰ τῆς καταψύξιος ὅμοια. βαρύτερα δὲ τὰ κατὰ τὸν χρῶτα πάντα. πρὸς δὲ τὴν ἑσπέρην ἡ κνήμη αὐτῆς ἐκ τῆς κοιλίης κατερρύη, καὶ τῷ παιδὶ παραλόγως ἠπείλησέ τε καὶ πάλιν ἐσιώπησε, καὶ ἐς ἡσυχίην μετέβαλλε. Περὶ δὲ τὸν πρῶτον ὕπνον, δίψα πουλὴ καὶ μανίη, καὶ ἀνεκάθισε, καὶ τοῖσι παροῦσιν ἐλοιδορεῖτο. Vet. Cod.

καὶ πάλιν

Vet. Cod.

καὶ πάλιν ἀπεσιώπησεν, καὶ ἐν ἡσυχίῃ ἦν, καὶ ἐδόκει τὴν ἐπίλοιπον νύκτα κεκωματίσθαι. τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς οὐ ξυνῆγεν. ἐπὶ δ' ἡμέρην ἐπεκρίνετο, τὰ πλεῖστα νεύμασιν ἀτρεμίζουσα τὸ σῶμα, καὶ κατανοοῦσα ἐπιεικῶς. πάλιν δὲ ἱδρὼς τὴν αὐτὴν ὥρην. ὁμοίως οἱ ὀφθαλμοὶ, κατηφέες, ἐς τὸ κάτω βλέφαρον μᾶλλον ἐγκείμενοι, ἀτενίζοντες κεκαρωμένοι. τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὠχρὰ καὶ νεκρώδεα, καὶ τὸ πᾶν χρῶμα ὠχρὸν καὶ μέλαν ἐόν, τῇ χειρὶ τὰ πολλὰ, πρὸς τοῖχον, ἢ πρὸς ἱμάτιον, οἱ ψόφοι δὲ πινούσῃ μεγάλοι ἐγίνοντο. ἀποπτύζε καὶ ἄνω ἐς τὴν ῥῖνα ἀφώρει, καὶ ἐκροκιδολόγει, καὶ ξυνεκαλύπτετο τὸ πρόσωπον. μετὰ δὲ τὸν ἱδρῶτα, χεῖρες ὥσπερ κρυστάλλιναι. ὁ ἱδρὼς παρηκολούθει ψυχρός. σῶμα πρὸς χεῖρα ψυχρόν. ἀνεπήδα, ἀνεκεκράγει, ἐμαίνετο, πνεῦμα πουλὺ, τρομώδεες αἱ χεῖρες ἐγένοντο. ὑπὸ δὲ τὸν θάνατον ἐλθούσῃ, σπασμώδεες. Ἑβδομαίη ἐτελεύτησεν. Ἐνούρησε τῇ ἕκτῃ ἐν νυκτὶ ὀλίγον. τὸ οὐρούμενον τῷ κάρφει εἵλκετο, γλίσχρον, γονοειδές. ἄγρυπνος ἁπάσας. Μετὰ τὴν ς' οὖρον ὕφαιμον. Τῷ Ἀντιφάνους χειμῶνος, ἄλγημα πλευροῦ δεξιοῦ, βὴξ. πυρετός. ἤσθιεν. ἐπορεύετο ὑποπυρεταίνων. ἐδόκει ῥηγματώδης εἶναι. Ἐνάτῳ ἀφῆκεν ὁ πυρετὸς, οὐκ ἔλιπεν. ἡ βὴξ πολλὴ καὶ παχεῖα ἀφρώδεα. τὸ πλευρὸν ἐπόνει. Περὶ τὴν ιδ', καὶ πάλιν τὴν κ' ἐδόκεον ἀπολήγειν οἱ πυρετοί. καὶ πάλιν ἐπελάμβανον. ἦν δὲ λεπτὴ καὶ θερμὴ, βραχύ τι ἐξέλιπεν. ἡ δὲ βὴξ, ὁτὲ μὲν ἐξέλιπε, ὁτὲ δὲ κατακορὴς ἦν μετὰ πνίγματος πολλοῦ. τότε δὲ ἐχάλα. καὶ ἀπόχρεμψις μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας πολλὴ, μετὰ πνιγμώδους βηχός. καὶ πυώδεα ζέοντα ὑπὲρ τοῦ ἀγγείου, καὶ ἀφρέοντα. καὶ ἐν τῇ φάρυγγι τὰ πολλὰ κερχαλέα ὑπεσύρριζεν. ἆσθμα ἀεὶ κατεῖχε, καὶ πνεῦμα πυκνότερον. ὀλιγάκις εὔπνοος. Ὑπὲρ δὲ τὰς μ' ἐγγὺς οἶμαι τῶν ἑξήκοντα, ὀφθαλμὸς ἀριστερὸς ἐτυφλώθη μετὰ οἰδήματος ἄνευ ὀδύνης. οὐ πολὺ δ' ὕστερον καὶ ὁ δεξιὸς, καὶ σφόδρα αἱ κόραι λευκαὶ, καὶ ξηραὶ ἐγένοντο. καὶ ἐτελεύτησε μετὰ τὴν τύφλωσιν οὐ πολὺ, ὑπὲρ ζ' ἡμέρας, μετὰ ῥέγχου καὶ πολλῆς ληρήσιος. Ὅμοια δὲ καὶ ἐξ ὁμοίων τὴν ὥρην τὴν αὐτὴν ξυνέβη Θεσσαλίωνι τὰ ζέοντα. καὶ ἀφρέοντα, καὶ πυώδεα, καὶ βῆχες, καὶ οἱ κερχμοί. Ἡ Πολεμάρχου χειμῶνος κυναγχικὴ, οἴδημα ὑπὸ τὸν βρόγχον. πουλὺς πυρετός. φλέβα ἐτμήθη. ἔληξεν ὁ πνιγμὸς ἐκ τῆς φάρυγγος. ὁ πυρετὸς παρῆπτετο. Περὶ πέμπτην, γούνατος ἄλγημα καὶ οἴδημα ἀριστεροῦ. καὶ κατὰ τὴν καρδίην ἔφη δοκεῖν τι ξυνάγεσθαι ἑωυτῇ, καὶ ἀνέπνει, οἷον ἐκ τοῦ βεβαπτίσθαι ἀναπνέουσι. καὶ ἐκ τοῦ στήθεος ὑπεψόφει, ὥς αἱ ἐγγαστρίμυθοι λεγόμεναι. τοιοῦτόν τι ξυνέβαινε, περὶ τὴν η' ἢ θ'. ἐς νύκτα κοιλίη κατερράγη ὑγρὰ, πολλὰ, ἄλεα, καὶ κάκοδμα. ἀφωνίην ἔσχεν, ἐτελεύτησεν. Ἀρίστιππος ἐς τὴν κοιλίην τοξευθεὶς, ἄνω βίῃ χαλεπῶς. ἄλγος κοιλίης δεινόν. ἐμπίπρατο ταχέως. κάτω δὲ οὐδὲν διεχώρεεν.

& rursus silebat: & ad quietẽ cõuertebatur. Circa primũ somnũ sitis multa, & insania: & erecta sedebat, & præsentibus cõuiciabatur: & rursus conticuit, ac in quiete erat: & videbatur reliquũ noctis sopore pressa esse. Verũ oculos non clausit. Ad diem indicabat pleraq; nutibus, corpore quiescens, & moderate intelligens. Sudor rursus eadẽ hora: similiter oculi demissi, ad infernã palpebrã magis incũbentes, rigide ac stupide intuentes: albæ oculorũ partes pallidæ & mortiferæ: & totũ corpus pallidũ ac nigrũ: manum plerunq; ad parietẽ, aut ad stragula habebat: strepitus aũt bibenti magni fiebãt, respuebat, & sursum ad nasum absorbebat: & floccos legebat: & faciẽ obuelabat. Post sudorẽ manus instar glaciei gelidę: sudor sequebatur frigidus: corpus ad manum frigidum: exsiliebat, vociferabatur, insaniebat: spiritus multus, manus tremulæ fiebãt, sub mortẽ progressæ iam ẽt cõuulsæ: septima die mortua est. Sexta die, in nocte stratũ modice perminxit, quod minxerat de festucis detrahebatur, viscosum, geniturę simile. Vigilabat per oẽs dies: post sextã vrina subcruẽta. Antiphanis filio hyeme, lateris dextri dolor, tussis: febris: edebat, deãbulabat ẽt febriẽs. Videbaẽ ruptio facta esse: nona, remisit: febris non reliquit: tussis multa: & crassa ac spumosa spuebat: latus dolebat. Circa decimãquartam, & rursus vigesimã febres desinere videbanẽ, & rursus corripiebant: erat aũt calor tenuis, & parũ quid relinquebat. Tussis qñq; deficiebat, qñq; abũdabat, cum multa suffocatione: Tunc verò remittebat: & exscreatio post hos dies multa, cũ strangulatoria tussi: & purulẽta supra vas efferuentia ac spumãtia prodibant: & in faucibus plerunq; stridula asperitas subsibilabat: anhelatio semper detinebat, & spiritus densior: raro bene spirabat. Vltra quadragesimũ diem, prope sexagesimũ opinor, oculus sinister excæcatus est, cũ tumore, sine dolore: nec lõge postea ẽt dexter, & pupillæ valde albæ ac siccæ fiebãt: & mortuus est post excæcationẽ, non progressus vltra septẽ dies, cũ stertore ac multa delirATIONE. Similia & ex similibus eodẽ tpe contigerunt ẽt Thessalioni: feruentia, & spumantia, & purulẽta: & tusses, & stridulæ asperitates. Polemarchi vxori hyeme anginosę tumor sub gutture: febris multa: vena secta est: cessauit strangulatio ex faucibꝰ: febris conitabaẽ. Circa quintã genu dolor & tumor sinistri, & circa cor dixit sibi videri aliquid colligi: & respirabat velut respirãt hi qui sub aquã mersi fuerũt: & ex pectore substrepebat, velut qui cõcluso ore loquunẽ, engastrimythi, quasi ex vẽtre loquẽtes appellati. tale quid cõtingebat. Circa octauã aut nonã ad noctẽ aluus ꝓrupit, ac liqda multa, aceruata & graueolẽtia egessit: vox intercipiebaẽ. Mortua est. Aristippusĩ supernũ ventrẽ violẽter ac grauiter sagittę ictu petitus est: vẽtris dolor vehemẽs: & breui ardebat, deorsũ verò nihil egerebat:

A B C D

A rebat: anxius erat: bilioſa abunde colorata: quũ vomuiſſet, melius habere videbat. Paulo pòſt dolores rurſus vehementes: & venter ſimiliter ardebat, velut in voluulis: calores & ſitis: in ſeptem diebus mortuus eſt. Neopolis percuſſus ſimiliter, eadem paſſus eſt: acri infuſo per clyſterem immiſſo, aluus deorſum erupit: color per corpus diffuſus eſt tenuis, pallidus, niger: oculi ſqualliḋi, ſtupore rigidi, intus conuerſi, intente intuentes. Ei qui ſecundũ Iecur proxime percuſſus eſt iaculo, ſtatim color qualis eſt mortuorum per corpus diffuſus eſt: oculi caui, anxietas, moleſtia. Mortuus eſt prius q̃ concio ſolueret, in qua die percuſſus eſt. Qui caput percuſſus eſt lapide à Macedone, ſupra tẽpus dextrum, ita vt

B fiſſura ſaltẽ facta diſſectio contigiſſet, vertigine affectus eſt, & cecidit. Tertia die voce deſtitutus erat: anxietas: febris non valde vehemens, pulſus in temporibus velut tenuis caloris: nihil audiebat, neq; ſapiebat, neq; quieſcebat: humiditas circa frontem, & ſub naſum, vſq; ad mentum. Quinta mortuus eſt. Eniates in Delo iaculo percuſſus eſt retrorſum in latus, iuxta ſiniſtrã partẽ, vlcus quidẽ ſine dolore, verũ tertia die ventris dolor paruus: non egerebat: infuſo per clyſterẽ immiſſo, ſtercus prodibat: & dolor deficiebat, ſedes extra ad ſcrotum extabat: quarta die erat ad pubem, & totum ventrẽ, dolor vehementer irruebat: quieſcere non poterat, bilioſa vomuit abunde colorata: oculi cum virore pal

C lidi, quales ĩ animi deliquijs. Poſt quintã mortuus eſt. Erat aũt calor quidã tenuis ĩ ipſo. Billo percuſſo in dorſum, ſpiritus multus per vulnus cum ſtrepitu prodibat, & ſanguinẽ fundebat. Verùm deligatus emplaſtro, cruentis vulneribus commodo, ſanus euaſit. Contigit & infeliciſsimo Philes filio, denudatione in fronte facta, nona die febris: deinde liuefactũ eſt os: mortuus eſt. Et Phaniæ, & Euergetæ filio, liuefactis oſſibus, & febricitãtibus, cutis ab oſſe diſceſsit, & pus ſubtus depaſcebatur. His dum perforarentur, ex ipſo oſſe egreſſa eſt ſanies tenuis, ſeroſa, ſubpallida, graueolens, lethalis. Cõtingit aũt talibus ẽt vomitus accedere, & ad finẽ conuulſiones: & vt clangoroſam vocem edant, ac

D impotentes fiant, & ſi in dextris fuerit vulnus, in ſiniſtra parte: ſi vero in ſiniſtris, in dextra. Theodori filio nona die in ſole verſato, febris acceſsit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momenti. In febre vero denudatũ eſt, diſceſsit cutis, multũ clãgoroſus erat. Vigeſima ſecunda venter eleuatus eſt maxime circa præcordia. Vigeſimatertia mortuus eſt. Quibus oſſa fracta fuerint, his ſeptima die febres. Si verò calidius fuerit tẽpus, etiã citius. At ſi magis fracta fuerint, ẽt eueſtigio. Et Exarmodi famulus ſimiliter dolorem habebat ad femur, nõ è directo vulneris, & factus eſt clangoroſus, & colli erat dolor. Et Poſidocreõ tertia cõuulſio, calor nõ relinquebat, mortuus ẽ die decimooctauo.

ῥέειν. ἀσώδης ἦν. ἤμεε χολώδεα κατακορέα. Vet. Cod.
ὁπότε δὴ ἀπέμεσεν, ἐδόκει ῥάων εἶναι. μετ' ὀλίγον δὲ τὰ ἀλγήματα πάλιν δεινά. καὶ ἡ κοιλίη ὁμοίως ἐμπιπρᾶτο ὡς ἐν εἰλεοῖς. θέρμαι καὶ δίψαι. ἐν ἑπτὰ ἡμέραις ἐτελεύτησεν. Ὁ δὲ Νεόπολις πληγεὶς ὁμοίως, ταῦτα ἔπασχε, κλυσθέντι δὲ δριμέϊ κοιλίη κατεῤῥάγη. χρῶμα κατεχύθη λεπτὸν, ὠχρὸν, μέλαν ἐόν, ὄμματα αὐχμηρὰ, καρώδεα, ἐν δὲ δινημένα, ἀτενίζοντα. Τῷ

8 δὲ καθ' ἧπαρ ἐγγὺς πληγέντι ἀκοντίῳ, εὐθὺς τὸ χρῶμα κατεχύθη νεκρῶδες. τὰ ὄμματα κοῖλα. ἀλυσμός. δυσφορίη. ἀπέθανε πρὶν ἀγορὴν λυθῆναι, ἐν ᾗ περ ἡμέρῃ ἐπλήγη. Ὁ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ Μακεδόνος λίθῳ πληγεὶς, ὑπὲρ κροτάφου ἀριστεροῦ ὀστέου ἀμυχὴν διεκόπη. ἐσκοτώθη πληγεὶς, καὶ ἔπεσε. τριταῖος ἄφωνος ἦν. ἀλυσμός. πυρετὸς οὐ πάνυ σφοδρός. σφυγμὸς ἐν κροτάφοισιν, ὡς λεπτῆς θέρμης. ἤκουεν οὐδὲν, οὐδὲ ἐφρόνεεν, οὐδ' ἠτρέμιζεν. ὅςτις περὶ μέτωπον καὶ ὑπὸ ῥῖνα, ἄχρις ἀνθερεῶνος, πεμπταῖος ἐτελεύτησεν. Ὁ Γενιήτης ἐν Δήλῳ ἀκοντίῳ πληγεὶς ἐς τοὔπισθεν τοῦ πλευροῦ κατὰ τὸ ἀριστερὸν μέρος, τὸ μὲν ἕλκος, ἄπονον. τριταίῳ δὲ γαστρὸς ὀδύνη σμικρή. οὐχ ὑπεχώρει. κλυσθέντι δὲ ἐς νύκτα, κόπρος ἦν. καὶ ὁ πόνος διέλιπεν. ἕδρη ἔξω ἐς τὰς ὄρχιας, τεταρταίῳ. καὶ ἐς ἥβην καὶ κοιλίην ὅλην δεινῶς ὁ πόνος καταιγίζων. ἀτρεμέειν οὐκ ἠδύνατο. χολώδεα ἔμεσεν κατακορέα. χολώδεες ὀφθαλμοὶ, καὶ οἷοι τῶν λιποθυμεόντων. Μετὰ ε' ἐτελεύτησεν. πλὴν θέρμη λεπτή τις ἐνῆν αὐτῷ. Αὐδέλλῳ πληγέντι ἐς τὸν νῶτον, πνεῦμα πουλὺ κατὰ τὸ τρῶμα μετὰ ψόφου ἐχώρει, καὶ ἡμοῤῥάγει. τῷ ἐναίμῳ δὲ καταδεθεὶς, ὑγιὴς ἐγένετο. Συνέβη δὲ καὶ τῷ Δυσχυτάτῳ Φιλίας παιδίῳ, ψιλώματος ἐν τῷ μετώπῳ γενομένου, ἐναταίῳ πυρετός. εἶτα ἐπελιάνθη τὸ ὀστέον, ἐτελεύτησεν. Καὶ τῷ Φανίου καὶ τῷ Εὐέργου. πελιαινομένων δὲ τῶν ὀστέων καὶ πυρεταινόντων, ἀφίστατο τὸ δέρμα ἀπὸ τοῦ ὀστέου. καὶ πύου ὑπενέμετο. τούτοισι τρυπωμένοισιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀστέου ἀνήρχετο ἰχὼρ λεπτὸς, ὀῤῥώδης, ὕπωχρος, κάκοδμος, θανάσιμος. ξυμβαίνει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, καὶ ἐμέτους ἐπιγίνεσθαι, καὶ τὰ σπασμώδεα ἐπὶ τελευτῇ. καὶ ἐνίους κλαγγώδεας εἶναι: καὶ ἐνίους ἀκρατέας. καὶ ἢν ἐν τοῖσι δεξιοῖσι τὸ τρῶμα ᾖ, τὰ ἀριστερὰ: ἢν δ' ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι, τὰ δεξιά. Τῷ Θεοδώρου ἐναταίῳ ἡλιωθέντι, πυρετὸς ἐπῄει δεκαταίῳ ἐκ ψιλώματος, οὐδενὸς αὔξιος εἰπεῖν κατὰ τὸ ὀστέον. ἐν δὲ τῷ πυρετῷ, ἐμελάνθη, ἀπέστη τὸ δέρμα. ἐπιπολὺ κλαγγώδης. Δευτέρῃ καὶ εἰκοστῇ ἡ γαστὴρ ἐπήρθη, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια. κγ' ἐτελεύτησεν. Οἷσι δ' ἂν ὀστέα καταγῇ, τούτοισιν ἑβδομαίοισιν οἱ πυρετοί. ἢν δὲ θερμοτέρη ἡ ὥρη, καὶ θᾶσσον: ἢν δὲ μᾶλλον κλασθῇ, καὶ παραχρῆμα. Καὶ ὁ Ἐξαρμόδου παιδίσκος, παραπλησίως καὶ ἄλγημα ἐς μηρὸν οὐ κατ' ἴξιν τοῦ τρώματος. καὶ ἐγεγένει κλαγγώδης, καὶ τραχήλου ὀδύνη. Καὶ ὁ Πουσιδοκρέων, τρίτη, σπασμός. θέρμη οὐκ ἔλιπεν. ἐτελεύτησεν ὀκτωκαιδεκαταῖος.

Vet. Cod. Ὁ τοῦ Ἰσαγόρεω, ὄπισθεν ἐπλήγη τῆς κεφαλῆς, φλασθέντος τοῦ ὀστέου, καὶ μελανθέντος, πεμπταῖος περιεγένετο· ὀστέον δὲ οὐκ ἀπέστη. Τοῦ ἐκ τοῦ μεγάλου πλοίου διώτεω, ἡ ἄγκυρα τὸν λιχανὸν δάκτυλον, καὶ τὸ ὀστέον συνέφλασε τῆς δεξιῆς χειρός· φλεγμασίη ἐπεγένετο, καὶ σφάκελος, καὶ πυρετός· ὑπεκαθάρθη. Πέμπτη, μετρίως αἱ θέρμαι ἀνῆκαν, καὶ αἱ ὀδύναι· τοῦ δακτύλου τι ἀπέπεσεν. Μετὰ δὲ τὴν ζ΄ ἐξῄει ἰχὼρ ἐπιεικῶς· μετὰ ταῦτα τῇ γλώσσῃ, οὐ πάντα ἔφη δύνασθαι ἑρμηνεύειν· τις πρόῤῥησις· ὀπισθότονος εἰ ἔξει· ξυνέφερόν τε αἱ γνάθοι, ξυνερειδόμεναι· ἔπειτα ἐς τράχηλον, τριταῖος ὅλος ἐσπᾶτο ἐς τοὐπίσω ξὺν ἱδρῶτι. Ἑκταῖος ἀπὸ τῆς προῤῥήσιος ἀπέθανεν. Ὁ δὲ ἐκ τῆς Ἁρπάλου ἀπελευθέρης Τελεφάνης, τύμμα κάτωθεν μεγάλου δακτύλου ἔλαβεν· ἐπεφλέγμηνε, καὶ σφόδρα ἐπώδυνος ἦν· καὶ ἐπεὶ ἀνῆκεν, ᾤχετο εἰς ἀγρόν· ὀσφὺν ἤλγησεν, ἐλούσατο· αἱ γένυες ξυνήγοντο ἐς νύκτα, καὶ ὀπισθότονος παρῆν· τὸ σίαλον ἀφρῶδες μόλις ἔξω διὰ τῶν ὀδόντων διῄει, τριταῖος ἀπέθανεν. Ζήνων ὁ τοῦ Δάμωνος, περὶ κνήμην ἢ σφυρὸν, ἕλκος κατὰ νεῦρον ἤδη καθαρόν· τούτῳ δηχθέντι ὑπὸ φαρμάκου, ξυνέβη ὀπισθοτόνῳ ἀποθανεῖν. Μένωνι ὑπ᾿ ἀρκτοῦρον καὶ πρότερον, ἐκ πυρετοῦ θερινοῦ καὶ διαῤῥοίης, ἀσθενῶς διατεθέντι, ἐκ πορείης κοπιάσαντι, καὶ πλευροῦ ὀδύνη ἀριστεροῦ, καὶ βὴξ ἔχουσα μὲν ἐκ καταῤῥόου καὶ πρότερον, τότε δὲ ἦν κατακορής, καὶ ἄγρυπνος, καὶ δυσφόρως φέρων τὸν πυρετὸν εὐθὺς ἀπ᾿ ἀρχῆς· καὶ ἀνακαθίζων τριταῖος, ἔπτυσεν ὠχρόν· ἀρτηρίη ὑπέσυριζε ῥεγχῶδες. Περὶ τὴν δ΄ πνεῦμα ἐπιεικῶς πυκνόν· πόδες, αἱ κνῆμαι, ἄκρεα τὰ πλεῖστα ψυχρά, καὶ ἔξω τοῦ ἱματίου· ὑποχώρησις ἀπ᾿ ἀρχῆς ἐπεγένετο χολώδης, οὔτε λίην ὀλίγη, οὔτε πολλή· ζ΄ καὶ η΄ καὶ θ΄ ῥᾷον ἐδόκει φέρειν· καὶ τινες ὕπνοι ἐγένοντο, καὶ ἀποχρεμπτόμενα, ἀπεπτότερα. Δεκάτη καὶ μέχρι ιγ΄ σφόδρα λευκὰ, καὶ καθαρά, καὶ ὑποχόνδριον λαπαρώτερον ἐγένετο, τὸ δὲ ἀριστερὸν, ξυντεταμένον, καὶ εὐπνούστερον· πρὸς δὲ βάλανον ὑπῆλθε μετρίως· ιγ΄ πάλιν ἔπτυσεν ὠχρόν. ιδ΄ δὲ μᾶλλον· ιε΄ πρασοειδές· κοιλίη δὲ κακώδεα χολώδεα, ὑγρά, συχνὰ ὑπῆλθεν· ἀριστερὸν ὑποχόνδριον, ἐπήρετο· ιϛ΄ δὲ καὶ σφόδρα ἐπῴδησεν· καὶ τὸ πνεῦμα ἤδη ῥεγχῶδες· ἱδρὼς περὶ μέτωπον καὶ αὐχένα· ὀλιγάκις ἐπὶ τὸ στῆθος· ἄκρεα καὶ μέτωπον ἐπιεικῶς διετέλει ψυχρά· πήδησις δὲ φλεβῶν, περὶ κροτάφους κατεῖχεν· ὕπνοι κωματώδεες καὶ ἡμέρην καὶ νύκτα τοὺς τελευταίους χρόνους· οὖρον ἀπ᾿ ἀρχῆς ὠμὸν, σποδοειδές. Περὶ ι΄ καὶ μέχρι ιγ΄ λεπτὰ καὶ οὐκ ἄχροα. Ἀπὸ δὲ τῆς ιγ΄ οἷα περ ἀπ᾿ ἀρχῆς. Τῷ Κλεόχῳ πλευροῦ ἄλγημα καὶ πυρετός· ἀνῆκεν ὁ πυρετός· ἵδρωσε τὸ σῶμα ὅλον· ἐν τῷ οὔρῳ πολλὰ τὰ ἐκφερόμενα ἦν· ἐθορυβήθη μετὰ ταῦτα. Πληϊάδων περὶ δύσιν τὴν Ὀλυμπιάδεω, ὀκτάμηνον ἔχουσαν ἐκ πτώματος, πυρετὸς ὀξὺς

A Isagoræ filius percussus est retro in caput, contuso osse ac nigrefacto: quinta die superstes euasit, os autem non discessit. Magnæ nauis gubernatori anchora digitum medium, & os dextræ manus confregit; inflammatio successit, & marcor, & febris: subpurgatus est, quinta calores moderatè remiserunt, itemq; dolores, de digito quid decidit. Post septimum diem sanies exibat leniter. Postea per linguam dixit se non omnia posse enunciare. Prędictio facta est opisthotonum aduentare. Ad hoc conferebát maxillæ consertæ, & ad collum rigidæ. Tertia die totus cõuellebatur in posteriorem partem, cum sudore. sexta die à prædictione mortuus est. Harpali filius ex libera Telephanæ, luxationem infra in pede magni digiti accepit, in- B flammatus est, & valde dolorosus erat: & vbi repositus est, & dolor remisit, proficiscebatur ad agrum: rediens lumbos doluit, lauit, maxillæ ad noctem conferebantur, & opisthotonus aderat, saliua spumosa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus est. Thrinon Damonis filius habebat circa tibiã aut malleolum vlcus, iuxta neruum iam purũ. Huic à pharmaco corroso cõtigit, vt opisthotono moreret. Menoni sub arcturum & prius, ex febre æstiua, & alui profluuio ægrè affecto, & ex itinere delassato, dolor lateris sinistri: & tussis, quę ex destillatione quidem ẽt prius aderat, verùm tunc valde intenta erat: & vigilabat: & febrẽ statim ab initio ægrè ferebat, & erectus sedens tertia die C spuebat pallidum: arteria ex stertore subsibilabat. Circa quartam spiritus moderate densus: pedes, tibiæ, extremæ partes plerunq; frigidæ, & extra stragula: alui egestio ab initio fiebat biliosa, neque valde modica, neque multa: septima, octaua, & nona, leuius ferre videbatur, & somni aliqui contingebant: & quæ exscreabat crudiora erant: decima, & vsq; ad decimamtertiam, alba & pura: & præcordiũ mollius fiebat: sinistrum tñ distẽtum: & melius spirabat. Subdita glande moderate aluus subijt: Decimatertia rursus pallidũ spuebat. Decimaquarta magis: Decimaquinta prasinum. Aluus aũt maleolentia, biliosa, liquida, multa demisit. Sinistrũ præcordium eleuabatur. Decimasexta aũt etiã D valde intumuit, & spiritus iã stertorosus: sudor circa frõtem & ceruicem, raro ad pectus: extremæ partes, & frons, leniter permanebant frigidæ. Saltatio verò venarum circa tempora detinebat. Somni soporosi noctem ac diem postremo tempore. Vrina ab initio cruda, cineris speciem referens. Circa decimam, & vsque ad decimamtertiam tenues, & non decolores: Verùm à decimatertia quales ab initio. Cleocho lateris dolor & febris: remisit febris: sudauit per totum corpus. In vrina multa erant quæ ferebantur ac innatabant: postea turbata est. Circa pleiadum occasum Olympiadæ vxorẽ, fœtum octimestrem gestantem, ex casu febris acuta

A acuta corripuit: lingua æstuosa, sicca, aspera, pal-
lida: oculi pallidi: & corpus mortiferum: fœtũ
corrupit quinta die: facile liberata est: & som-
nus vt videbat soporosus: vesperi excitantes nõ
sensit: sternutatoriũ adhibitũ percepit: potio-
nẽ suscepit & succũ: deglutiens potionẽ aliquã
tum tussiuit: vox nõ soluebatur, neq; ipsa quic
quã alleuabatur ex morbo: oculi tristes ac sub-
missi: Spũs sublimis per nasum trahebatur: co-
lor prauus: sudor circa pedes, & crura, vbi iam
morti propinqua esset: mortua est. Nicolai cõ-
cubinæ ex febre ardẽti, abscessus iuxta aurẽ fie-
bant ab vtraq; parte: paulo posterius alter, quũ
iam febris remittere videretur, velut tumor la-
xus. Circa decimũquartũ magni citra signa se-
B dati sunt: recidiua facta est. Color qualis mor-
tuorũ: lingua aspera, valde dẽsa, subalbida. Si-
ticulosa: alui egestio deorsum multa, liquida,
male olens per oẽ tps. Ante finem corruptũ est
corpus, præ multitudine egestionis. Mortua est
circa vigesimũ diẽ. Andrean ante pleiadẽ hor-
ror, febris, vomitus. Ab initio semitertiana ap-
parebat: verũ tertiana erat. Quũ rursus in foro
versaretur, inhorruit: febris acuta: vomitus bilis
meracæ: deliriũ ad noctẽ: quarta rursus melius
habebat. Quinta difficulter. Sexta à mercuriali
probe egesit aluus. Septima difficilius: & sequẽ
tibus iã diebus febris magis cõtinenter affige-
bat: & sine sudore ab initio, & siticulosus. Ma-
xime verò os resiccabat, & potionẽ nullã liben
C ter admittebat, quũ multa iniucũditas circa os
esset: lingua sicca, inarticulata, asperitas efflore
scebat, cũ pallore albicãs. Vigil, anxius, exolut⁹,
fractus, lingua præ siccitate qñq; subblæsa, do-
nec madefecisset, succũ maxime admittebat.
Nona aut decima circa aurẽ sinistrã, atq; et al-
terã, tumores parui citra signa apparuerũt. Vri-
næ semper nõ decolores, verũ sine subsidentia.
Decimaquarta sudor circa supernas partes non
multus, sed moderatior. Calor circa decimãse-
ptimã euanuit: Aluus post decimam sicca, citra
glandẽ subditã nõ egerẽs. Circa vigesimãquin
tã pustulæ per totũ corpus pruriginosæ calidæ,
velut igne ambustę. Dolor autẽ erat circa locos
sub alis, & latera: transiuit ad crura citra signa,
D & desiuit. Balneũ proderat, & vnguenti illitio
cũ aceto. Mense verò secundo aut tertio fortas-
sis, ad renes dolor, qui etiam antea quandoque
fuerat, sedatus est. Aristocrati circa solstitiũ hy-
bernũ lassitudo, & horror, & calor. Postea ter-
tia die incepit lateris dolor itemq; lumborum,
& tumor sub alis initium sumens, per totũ dex
trum latus durus, rubicundus, liuidus, velut ab
igne calefactus, & inustus, anxius, oĩa moleste
ferẽs, valde siticulosus, lingua subalbida. Vrinæ
non procedebant, crura subfrigida, alui egestio
à mercuriali modica, liquida, subalbida spu-
mosa: ad noctẽ spiritus eleuabatur, sudor circa
frontem, partes internæ frigidæ, collũ inflaba-
tur, tussis nõ inerat: mortuus est mẽtis compos.
Onesia-

ὀξὺς ἔλαβε. γλῶσσα καυσώδης, ξηρὴ, τρα- Vet. Cod.
χεῖη, ὠχρή. ὀφθαλμοὶ ὠχροὶ, καὶ τὸ σῶμα νεκρῶ
δες. διέφθειρε πεμπταίη. ῥηϊδίως ἀπήλλαξε,
καὶ ὕπνος ὡς ἐδόκεε καυματώδης. δείλης, διε
γειρόντων οὐκ ᾐσθάνετο. πταρμικῷ ὑπήκουσε.
πόμα κατεδέξατο καὶ χυλοῦ. ὑπέβηξε καταπί-
νουσα τὸ πόμα ἡ φωνὴ, οὐκ ἐλύετο, οὐδὲ αὐ-
τὴ τι ἀνέφερε. τὰ ὄμματα κατηφέα. πνεῦμα
μετέωρον, κατὰ ῥῖνα πω μένον. χρῶμα πονη-
ρόν. ἱδρὼς περὶ τοὺς πόδας, καὶ σκέλεα περὶ
θάνατον ἐούσῃ, ἐτελεύτησεν. Τῇ Νικολάου
Εὐνέτιδι, καὶ καύσου τὰ παρ' οὖς ἐγένετο ἐπ' ἀμ-
φότερα. ὀλίγον ὕστερον τὸ ἕτερον ἤδη δοκέοντος
χαλᾷν τοῦ πυρετοῦ ὡς οἴδημα περὶ ιδ' μεγάλα
ἀσήμως κατέστη. ὑπέστρεψε. χρῶμα νεκρώδες.
γλῶσσα τρηχεῖη, δασεῖη σφόδρα, ὑπόλευκος.
διψώδης. ὑποχώρησις κάτω, πολλὴ, ὑγρὴ,
κακώδης παρὰ πάντα τὸν χρόνον. πρὸ τῆς τε-
λευτῆς, ἐφθάρη τὸ σῶμα τῷ πλήθει. ἐτελεύ-
τησε περὶ τὰς κ'. Ανδρέαν πρὸ πληϊάδος,
φρίκη: πυρετὸς, ἔμετος. ἀπ' ἀρχῆς ἡμιτριταῖος
ἐφαίνετο, τριταῖος δ' οὖν ἐών. πάλιν ἀγορά-
ζων, ἔφριξε, πυρετὸς ὀξὺς, ἔμετος χολῆς ἀκρή
του, παράληρησις ἐς νύκτα. ῥάων πάλιν. Πέμ
πτη χαλεπῶς. Εκτη, ἀπὸ λινοζώστιος, εὖ ὑπῆλ
θε. ζ' χαλεπώτερον. καὶ τὰς ἐφεξῆς συνεχέ-
στερος ἤδη καὶ ἀνίδρωτος ἀπ' ἀρχῆς καὶ διψώ-
δης. μάλιστα δὲ στόμα ὑπεξηραίνετο, καὶ πόμα
οὐδὲν ἡδέως προσεδέχετο. ἀηδίης πολλῆς ἐού-
σης περὶ τὸ στόμα. γλῶσσα ξηρή. ἄκροπις. τρη
χύτης ἐπήνθει ὀχρόλευκος, ἄγρυπνος, ἀσώ-
δης, ἐκλελυμένος, κεκλασμένος, γλῶσσα ὑπὸ
ξηρότητος ἐνίοτε ὑπότραυλος, ἕως διαβρέξειε.
χυλὸν μάλιστα προσεδέχετο. Εναταίῳ ἢ δεκα-
ταίῳ παρ' οὖς ἀριστερὸν καὶ περὶ τὸ ἕτερον, ἐπάρ
ματα μικρὰ ἀσήμως ἐφάνη. οὖρα διὰ παντὸς
οὐκ ἄχροα. ἄνευ δὲ ὑποστάσιος. Τεσσαρεσκαι-
δεκαταίῳ, ἱδρώτιον περὶ τὰ ἄνω οὐ πολὺ μετριώ
τερον. ἡ θέρμη περὶ τὰς ιζ' ἐμολύνθη. κοιλίη
μετὰ τὰς ι' ξηρὴ, οὐκ ἄνευ βαλανείων ὑποχω-
ρέουσα. Περὶ δὲ τὰς κε' ἐξανθήματα δι' ὀλίγου
κνησμώδεα θερμὰ, ὥσπερ πυρίκαυστα. ὀδύ-
νη δὲ ἦν περὶ τὰς μασχάλας, καὶ τὰ πλευρά.
ἐς σκέλεα διῆλθεν ἀσήμως, καὶ ἔληξε. λουτρὸν
ὠφέλει καὶ χρίσμα τὸ ἐν τῷ ὄξει. Μηνὶ δὲ δευ-
τέρῳ ἴσως ἢ τρίτῳ, ἐς νεφροὺς ἡ ὀδύνη, καὶ πρό-
τερόν ποτε γενομένη, κατέστη. Αριστοκράτει πε
ρὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, κόπος, καὶ φρίκη, καὶ
θέρμη. μετὰ δὲ ἤρξατο τριταίῳ, πλευροῦ ὀδύ-
νη, καὶ ὀσφύος, καὶ οἴδημα ἐκ τῆς μασχάλης ἀρξά
μενον παρ' ὅλον τὸ δεξιὸν πλευρὸν σκληρὸν, κα-
τὰ ταύτην τὴν πλευρὴν ἐκ μασχάλης ἀρξάμε
νον ἐρυθρὸν, πελιδνὸν ὡς ὑπὸ πυρὸς θαλφ-
θὲν καὶ ἐκκεκαυμένον. ἀσώδης, δυσφόρως ἔχων,
σφόδρα διψώδης γλῶσσα ὑπόλευκος. οὖρα οὐκ
ἐχώρεε, σκέλεα ὑπόψυχρα, ὑποχώρησις ἀπὸ
λινοζώστιος ὀλίγα, ὑγρὰ, ὑπόλευκα, ἀφρώδεα.
ἐς νύκτα πνεῦμα, ἐμετεωρίζετο. ἱδρώτιον περὶ
μέτωπον κάτω. ψυχρά. ἀσώδης. τράχηλος ἐνε-
φυσᾶτο. βὴξ οὐκ ἐνῆν. ἐτελεύτησεν ἔμφρων.

Vet. Cod.

Μνησιάνακτι περὶ φθινόπωρον, ὀφθαλμίη, μετὰ δὲ τεταρταῖος πυρετός. ἀρχομένου τοῦ τεταρταίου, σφόδρα ἀπόσιτος. προσιόντος δὲ ἡδέως πρὸς σιτίον. Καὶ Πολυχάρει δὲ ἐν τεταρταίῳ ὅμοια τὰ περὶ τὴν σίτισιν. Συνέβη δὲ καὶ τῷ Μνησιάνακτι, ὑποχώρησις ἔμπροσθεν τοῦ πυρετοῦ. καὶ μετὰ ἐπὶ πουλὺν χρόνον, παρηκολούθει πολλῶν, λευκῶν, μυξοποιῶν. καὶ ἔστιν ὅτε σμικρὸν αἷμα ἄνευ πόνων καὶ ὀδύνης. ψόφοι δὲ ἐν γαστρί. μετὰ τὸν πυρετὸν, ἀπέστη παρὰ τὴν ἕδρην φῦμα σκληρὸν πουλὺν χρόνον παρηκολούθει ἄπεπτον. ἐῤῥάγη ἐς τὸ ἔντερον. καὶ ἔξω συριγγῶδες ἐγένετο. Περιπατοῦντι δ' αὐτῷ ἐν τῇ ἀγορῇ, μαρμαρυγαὶ ὁρῶντο περὶ τῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τὸν ἥλιον οὐ πάνυ καθεώρα. ἀποχωρήσας δὲ σμικρὸν ἐξ ἑωυτοῦ, ἦν καὶ τράχηλον σπασμώδης. ἐπεὶ δὲ ἐκομίσθη ἐς οἶκον, μόγις ἀνέβλεψε, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ μόγις ἐγένετο. τὸ πρῶτον δὲ περιέβλεπε τοὺς περιεστῶτας. καὶ τὸ σῶμα κατεψύχθη. μόγις δὲ ἀνεθερμάνθη ἀσκίοισι καὶ πυρίῃ ὑπὸ τῇ καινῇ. ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ ἐντὸς ἦν, καὶ ἐξανίστατο, οὐκ ἐξιέναι ἤθελεν, ἀλλὰ δεδιέναι ἔλεγεν. εἰ δέ τις περὶ νοσημάτων χαλεπῶν διελέγετο, ὑπεξήρχετο φόβῳ. ἔστιν ὅτε προσπίπτειν αὐτῷ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια θερμασίην ἔφη, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μαρμαρυγὰς παρακολουθεῖν. καὶ ἡ ὑποχώρησις πολλὴ. καὶ πολλάκις καὶ ὁμοίη χειμῶνος ξυνέβη. φλεβοτομίη γέγονε, ἐλλέβοροι, γαλακτοποσίαι βοείου. πρότερον δὲ ὄνειον ξυνήνεγκε, καὶ τὰς ὑποχωρήσιας ἔπαυσεν. ὑδροποσίη ἀπ' ἀρχῆς, περίπατοί τε καὶ κεφαλῆς καθάρσιες. Τῷ Ἀνεχέτου ταυτά. χειμῶνος ἐν βαλανείῳ πρὸς πυρὶ χριόμενος, ἐθερμάνθη, καὶ παραχρῆμα περιέπεσεν ἐν ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς. ἐπειδὰν δὲ ἱκανοὶ σπασμοὶ, περιέβλεπεν, οὐ παρὰ ἑωυτῷ ἦν. ἐπειδὲ ἐντὸς ἑωυτοῦ ἐγένετο, πάλιν τῇ ὑστεραίῃ πρωῒ ἐλήφθη σπασμώδης. ἀφρὸς δὲ οὐ πάνυ. Καὶ τρίτη, ἄκροπις. Καὶ τετάρτη ἐπεσήμαινε τῇ γλώττῃ. Πεμπταῖος, οὐχ οἷός τε ἦν λέγειν. ἀλλ' ἴσχετο ἐν τῇσιν ἀρχῇσι τῶν ὀνομάτων. καὶ τῇ ε γλῶσσα σφοδρὰ, καὶ ὁ σπασμὸς ἐξεγίνετο, καὶ ἐκτὸς ἑωυτοῦ ἐγένετο. ὅτε δὲ ἀνίει ταῦτα, ἡ γλῶσσα μόγις ἀπεκαθίστατο εἰς ταυτό. Ἑκταίῳ ἀποχομένῳ πάντων, καὶ ῥοφήματος καὶ ποτοῦ, καὶ οὐκέτι οὐδεὶς ἐλάμβανεν. Κλεόχῳ ἐκ κόπων καὶ γυμνασίων, μέλιτι τὰς ἡμέρας διαχρεομένῳ, οἴδημα ἐς γόνυ δεξιόν. μᾶλλον δὲ ἐς τὸ κάτω περὶ τοὺς τένοντας τοὺς ὑπὸ τῷ γούνατι. περιῄει ὑποχωλαίνων. καὶ ἡ γαστροκνημίη ᾤδει, καὶ σκληρὴ ἦν. καὶ ἐς τὸν πόδα, καὶ ἐς τὸν σφυρὸν τὸν δεξιὸν, καὶ ἐς τὰ οὖλα παρ' ὀδόντας, μεγάλα ὡς ῥᾶγες, πελιδνὰ, μεμελανωμένα, ἀνώδυνα, ὁπότε μὴ ἐσθίῃ. καὶ τὰ σκέλεα εἰ μὴ ἐξανασταίη. ἦλθε γὰρ ἐς τὸ ἀριστερὸν τὸ οἴδημα. ἧσσον δὲ καὶ ἀπολιαίνετο. ἐν τοῖσιν οἰδήμασι τοῖσι περὶ γούνατα καὶ πόδας ὥσπερ ὑπόπυα. τέλος δὲ οὐχ οἷός τε ἦν ἵστασθαι, οὐδ' ἐπὶ τὰς πτέρνας ἐπιβαίνειν. ἀλλὰ κλινοπετὴς ἦν. θέρμαι δῆλοι. ἐνίοτε ἀπόσιτος. οὐ πάνυ διψώδης. οὐδὲ ἐπὶ θᾶκον ἀνίστατο. ἀσώδης. καὶ ἔστιν ὅτε

Onesianacti circa autumnū lippitudo, postea A
9 verò febris quartana. Incipiēte quartana cibos
valde auersabatur, in progressu verò libēter ac-
cipiebat. Sed & Polychari in quartana, similia
circa cibum accidebant. Mnesianacti alui ege-
stio ante febrē, & postea, ad multum tēpus se-
quebatur, multis albis mucosis prodeuntibus:
& quandoq; pauco sanguine, citra dolorem:
Strepitus aūt in vētre. Post febrē abscessit circa
sedē tuberculum durum, quod multo tempore
incococtum comitabatur: erupit ad intestinū,
& foris fistulosum fiebat. Deambulante verò
ipso in foro, splendores præ oculis obuersaba-
tur, & solem non valde ferebat. Quum autē pa-
rū discessisset, extra seipsum erat, & collum cō-
uulsum est. Postquam aūt domum deportatus B
est, vix suspexit, & ipse vix suijpsius erat. Pri-
mum aūt collustrabat circumstantes, & corpus
perfrigeratū est, vix verò recalfactus est, vtricu-
lis & fomentis adhibitis. Poquam aūt ipse intra
seipsum esset, & exurgeret, non volebat exire,
sed timere dixit. Si verò quis de grauibus mor
bis dissereret, subducebat se præ timore. Qnq;
etiam caliditatē sibi ad præcordia allabi dixit,
& oculorum splendores comitari: et alui ege-
stio multa, et sæpe, et similis hyeme contigit:
facta est venæ sectio, datum est veratrum, bibit
lac bubulum, prius autem asininum: contulit,
et alui egestiones sedauit. Aquæ potus ab ini-
tio, deambulationes quoque et capitis purga-
tiones. Anecheti filio hæc contigerunt: hyeme C
in balneo dum vngeretur ad ignem, calefactus
est, et statim in comitiales cōuulsiones incidit.
Postquam verò multæ factæ essent conuulsio-
nes, circumspexit: nō apud sese erat: quum autē
intra seipsum esset, rursus postridie mane corre
ptus est ac conuulsus: spuma non valde. Tertia
10 lingua inarticulata. Quarta per linguam signi-
ficabat. Quinta loqui non poterat, sed in prin-
cipijs nominū hærebat lingua valde: et conuul
sio fiebat: et extra sese erat. Quum verò hæc re-
mitterent, lingua vix in suum statum restitue-
batur. Sexta abstinebat ab omnibus, et sorbitio
ne, et potu: et à nulla amplius affectione corri
piebatur. Cleocho ex lassitudinibus ac exerci-
tijs melle per dies aliquot vtenti, tumor ad ge- D
nu dextrum obortus est: imò potius ad inferna
partē circa tendines sub genu: circumibat sub-
claudicans: et sura intumescebat, ac dura erat,
et ad pedē, et ad malleolum dexterū: et tuber-
cula ad gingiuas circa dētes magna, velut vuæ
acini, liuida, nigrefacta, doloris exortia, vbi ci-
bum non caperet. Sed et crura doloris exortia
erāt, si nō exurgeret. Venit enim et ad sinistrū
tumor, verùm minus liuescebat. In tumoribus
circa genua ac pedes velut suppurationes erāt.
Tandē verò fieri nō poterat, vt staret, aut calca
neis insisteret, sed in lecto decūbebat. Calores
manifesti: qnq; cibum auersabatur: non valde
siticulosus: neque ad sedem surgebat, anxius: et
quandoq;

A quandoque etiam pusillanimitas tenebat: veratrum exhibitum est, & capitis purgationes. Ad os pharmacum ex manna thuris, cum alijs ammixtis profuit. Ad vlcera in ore, sorbitio lenticulæ commoda erat. Circa sexagesimam sedati sunt tumores à secundo veratro: dolores tantũ ad genua decumbenti venerunt. Humor autẽ & bilis abscessit ad genua, ex à pluribus diebus ante veratrum. Pisistrato humeri dolor, & grauitas diuturna deambulanti, & alias sano: hyeme verò incidit multus lateris dolor, & calor, & tussis, & exscreatio sanguinis spumosi, & in faucibus stertebat. Verũ facile ferebat, & apud seipsum erat, & calor remisit, simulq; & exscreatio, & stridula asperitas, & circa quartam aut
B quintam diem sanus. Simonis vxori in partu concussæ dolor circa pectus & latus, tussis, febres, exscreationes purulentæ, tabes, ad sex mẽses febres, & alui profluuia semper. Ad finem febres cessauerunt, post cessationem substitit aluus, & post septem dies mortua est. Euxeni vxorem ex fomentis, vt videbatur, calores nullo tempore relinquebant, magis tamen ad vesperam augescebant, sudores fiebãt per totum corpus. Febre ad augmentum tendente frigiditas pedum, quandoq; etiam tibiarum & genuũ fiebat, tussicula sicca ad modicum tempus, febre exacerbari incipiente: deinde cessabat, per multum autem tempus etiam totius corporis rigor fiebat. Sitis exors semper. Vbi medicamẽtum bibisset, & serum, magis læsa. Ab initio
C omnino sine dolore erat, & bene spirabat. Medio verò tempore lateris dextri dolor fiebat, & tussis commota est, & anhelatio, & exscreationes paruæ albæ ac subtenues, & horror non amplius ex pedibus, sed de collo & dorso, & aluus liquidior: remisit febris cum multo sudore, & perfrigerata est. Anhelatio verò erat varia, mortua est post remissionem septima die quum esset mentis compos. Polemarchi vxor æstate incepit febrire, dimisit autẽ ipsam febris sexta die: titubans obambulabat, ad noctẽ calores. Rursus interposito tẽpore corripuit febris, & non dimisit tribus ferè mẽsibus: tussis multa, exscreatio pituitæ. Postquam verò viginti du-
D rasset diebus, spiritus semper densus, in pectore strepitus, plerunq; sudor, mane febris mitior: et horrores quandoq; corripiebant, somni fiebant, et aluus aliqñ humectabatur, et rursus restitabat, moderate cibum gustabat. At medio tempore ad genua et tibias dolor, et ad flectendum ac extendendum alio opus habebat. Perseuerabant crurum affectiones vsque ad finẽ iam propinquum, et intumuerunt pedes vsque ad tibias, et ad contactum dolebat, et sudores ac rigores desierunt. Febris autem semper intendebatur. Ante obitum aluus erupit, mentis cõpos permanebat. Tribus ante obitum diebus, in faucibus stertebat, et spiritus reuertebat. Mortua est. Hegesipolis filiolus quatuor ferè mensibus

dolorem

ὅτε καὶ ὀλιγοψυχίη ἴσχετο. ἐλλέβοροι προσήχθησαν, κεφαλῆς καθάρσιες. πρὸς τὸ στόμα μαννώδεες ξὺν τοῖσιν ἄλλοισι μισγομένοισι ξυνήνεγκεν. περὶ τὰ ἐν τῷ στόματι ἕλκεα, ῥόφημα φακῆ ἐπιτήδειον. περὶ δὲ ἑξηκοστὴν, κατέστη τὰ οἰδήματα περὶ τοῦ δευτέρου ἐλλεβόρου. μοῦνον ὀδύναι ἐς τὰ γούνατα κατακειμένῳ ἦλθον. ὑγρὸν δὲ καὶ χολὴ, ἀπέστη ἐς γούνατα, καὶ πλείους ἡμέρας περὶ τοῦ ἐλλεβόρου. Πεισιστράτῳ ὤμου ἄλγημα, καὶ βάρος πολὺ χρόνιον, περιπατοῦντι, καὶ τ' ἄλλα ὑγιαίνοντι. χειμῶνος δὲ ἐπέπεσε πολλὴ ὀδύνη πλευροῦ, καὶ θέρμη, καὶ βὴξ, ἀπόχρεμψις τε αἵματος ἀφρώδεος. τοῦτο καὶ ῥεγχῶδες ἐν τῇ φάρυγγι. εὔφορος δὲ καὶ παρ' ἑωυτῷ. καὶ ἡ θέρμη ἐχάλασεν, ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀπόχρεμψις, καὶ τὸ κέρχνον. Καὶ περὶ τετάρτην ἢ πεμπτὴν ἡμέρην, ὑγιής. Τῇ Σίμου ἐν τόκῳ σεισθείσῃ, ἄλγημα περὶ στῆθος καὶ πλευρὸν, βὴξ, πυρετοὶ, ἀποχρέμψιες πυώδεες, φθίσις, καὶ κατέστη, καὶ ἓξ μῆνας οἱ πυρετοὶ, καὶ διάῤῥοιαι αἰεί. ἐπὶ τέλει, παῦσις πυρετῶν. κοιλίη ἔστη μετὰ τὴν παῦσιν. ἡμέρας μεθ' ἑπτὰ, ἐτελεύτησεν. Καὶ ἡ Εὐξένου ἐκ πυριήσιος ἐδόκει. θέρμαι οὐκ ἔλιπον οὐδένα χρόνον, μᾶλλον πρὸς ἑσπέρην ἐπετείνοντο. ἱδρῶτες ἐγίνοντο, ἐς ὅλον τὸ σῶμα. μέλλοντος ἐπιτείνειν τοῦ πυρετοῦ, ψύξις τῶν ποδῶν. ὁτὲ δὲ καὶ κνημέων καὶ γουνάτων ἐγίνοντο. βηχίον ξηρόν. ὀλίγον χρόνον ἀρχομένου τοῦ πυρετοῦ παροξύνεσθαι, εἶτα ἔληγε. διὰ δὲ χρόνου πολλοῦ καὶ ὅλου τοῦ σώματος ῥῖγος ἐγένετο. ἄδιψος διὰ παντός. φάρμακον πιοῦσα καὶ ὀῤῥὸν, ἐβλάβη μᾶλλον, ἀπ' ἀρχῆς πάντων ἀνώδυνος καὶ εὔπνοος. μεσοῦντος δὲ τοῦ χρόνου, πλευροῦ δεξιοῦ ἐγένετο ἄλγημα, καὶ ἡ βὴξ ἐκινήθη, καὶ ἆσθμα καὶ ἀποχρέμψιες σμικραὶ λευκαὶ καὶ ὑπόλεπτοι, καὶ ἡ φρίκη, οὐκέτι ἐκ ποδῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τραχήλου καὶ νώτου, καὶ κοιλίη ὑγροτέρη. ἐχάλασεν ὁ πυρετὸς μετὰ πολλοῦ ἱδρῶτος καὶ κατεψύχθη. ἆσθμα δὲ ἦν ποικίλον, ἐτελεύτησε μετὰ τὴν ἄφεσιν ἑβδόμῃ ἔμφρων. Η Πολεμάρχου, θέρεος ἤρξατο πυρεταίνειν, ἀφῆκε δὲ αὐτὴν ἑκταίην. μετὰ δὲ ὑπεφέρετο ἐς νύκτα, θέρμαι. πάλιν δὲ διαλιπὼν, ἔλαβεν ὁ πυρετὸς. καὶ οὐκ [illegible] ἀνῆκε σχεδὸν τρεῖς μῆνας [illegible]. βὴξ πολλὴ, ἀπόχρεμψις φλέγματος. ἐπείπερ δὲ τὰς εἴκοσιν ἐγένετο, πνεῦμα αἰεὶ πυκνὸν, ἐν τῷ στήθει ψόφοι. ἱδρώδης τὰ πολλά. πρωῒ ἠπιώτερος ὁ πυρετὸς. καὶ φρῖκαι ἔστιν ὅτε ἐλάμβανον. ὕπνοι ἐγίνοντο. καὶ κοιλίη, ἔστιν ὅτε καθυγραίνετο, καὶ πάλιν ξυνίστατο. ἐγεύετο ἐπιεικῶς. μεσοῦντος δὲ χρόνου, ἐς γούνατα καὶ κνήμας, ἄλγημα. καὶ ξυγκάμπτειν καὶ ἐκτείνειν ἄλλου ἐδεῖτο. διετέλει τὰ τῶν σκελέων, μέχρι τελευτῆς. ὑπόγυον δέ. καὶ ἐπῴδησαν οἱ πόδες μέχρι κνημέων, καὶ ἐφαπτομένων, ἤλγεε, καὶ οἱ ἱδρῶτες ἔληξαν καὶ τὰ ῥίγεα. ὁ δὲ πυρετὸς αἰεὶ ἐπέτεινεν. πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς, κοιλίη κατεῤῥάγη. ἔμφρων διετέλει. πρὸ τριῶν ἡμερέων τῆς τελευτῆς, ῥεγχώδης ἐν φάρυγγι, καὶ πάλιν ἐπανήρχετο. Ἐτελεύτησεν. Ἡγησιπόλιος παιδίον σχεδὸν τέσσαρας μῆνας

ἀλ-

Vet. Cod.

Vet. Cod.

ἄλγημα περὶ ὀμφαλὸν βιωτικὸν εἶχεν· προϊόντος δὲ ἐπέτεινεν ἡ ὀδύνη, ἔκοπτε τὴν γαστέρα, ἐτίλλετο, θέρμαι ἐπελάμβανον, ἐτήκετο, ὀστέα ἐλήφθη, τὼ πόδε ἐπῴδεε, ὄρχιες, γαστὴρ τὰ περὶ ὀμφαλὸν πεφυσημένον ἀραιόν. Οἷσι μέλλουσι κοιλίαι ἐκταράσσεσθαι, ἀπόσιτος ἐγένετο. γάλα μοῦνον προσεδέχετο ὑπόγυον· καὶ ἡ κοιλίη καθυγράνθη, καὶ ὕφαιμος ἰχὼρ ὑπήει, κάκοδμος· κοιλίη ἐμπεπύρωτο. ἐτελεύτησεν ἐμέσας μικρὸν, βραχὺ, φλεγματῶδες, ὥστε δόξαι οἷον γονὴν τῆς πλατείης. τελευτήσαντι δὴ, ῥαφὴ τῆς κεφαλῆς σφόδρα ἐκοιλώνθη, ἀρρωστῶν δ᾽ αἰεὶ, τῇ χειρὶ κατῆγε κατὰ τοῦ βρέγματος. μάλιστα δ᾽ ὑπόγυον. οὐκ ἤλγει δὲ τὴν κεφαλήν. καὶ ἐν μηρῷ ἀριστερῷ ὑπὸ βουβῶνα τὰ κάτω πελιδνὸν ἴσως τῇ προτεραίῃ. ὄρχιες κατισχνάνθησαν. ὅμοια δὲ καὶ τῷ Ἡγητορίδεω παιδίῳ ἀπέθανε, πλὴν ὅτι ἔμετοι προσεγένοντο ὑπὸ τὴν τελευτὴν πλείους. Ἡ Ἱππίου ἀδελφεὴ χειμῶνος φρενιτικὴ, ἁμαρτάνουσα, τῇσι χερσὶ πραγματευομένη, ἀμύσσουσα ἑωυτὴν, πέμπτη· ἕκτη ἐς νύκτα, ἄφωνος. κωματώδης. ἐμφυσῶσα ἐς γνάθους, καὶ χείλεα ὡς οἱ καθεύδοντες. Ἐτελεύτησεν ἑβδομαίη. Ὀσάνδρῳ φρίξας πλευροῦ ὀδύνη, ἄλγος ἐς γούνατα καὶ μηρόν· φαγὼν παρεφρόνει. Ἐτελεύτησε ταχέως. Τῷ Κλεοτίμου σκυτεῖ κοιλίης ὑγρανθείσης πολὺν χρόνον, καὶ θέρμης γινομένης, καθ᾽ ἧπαρ ἔπαρμα φυματῶδες ἐς ὑπογάστριον κατέβη. καὶ κοιλίη ὑγραίνετο. καὶ ἕτερον αὐτῷ καθ᾽ ἧπαρ ἄνω πρὸς ὑποχόνδριον φῦμα· ἐτελεύτησεν. Οἷσι κεφαλῆς ὀδύνη δεινὴ ξὺν θέρμῃ· οἷσι μὲν ἐς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς καὶ κατὰ ῥῖνας τι ὑγρὸν ἀποχωρέει λεπτὸν, ἢ πέπον, ἢ ἐς ὦτα, ἢ ἐς φάρυγγα ἐκ κεφαλῆς ἀσφαλέστερον. Οἷσι δὲ ξηρὰ ταῦτα, ὁ δὲ σφάκελος δεινὸς, ἐπικίνδυνα. ἢν δὲ προσῇ ἀσώδης, ἢ χολώδης ἔμετος, ἢ κατάπληξις ὀμμάτων, ἢ ἀφωνίη καὶ σπανίοντι φθέγγεται, ἢ λῆρός τις, θανάσιμα καὶ σπασμώδεα. Ὁπόσοι δ᾽ ἂν ἐκ κατάρρου τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς πονέοντες, καὶ κατὰ ῥῖνας ὑγροῦ ὑποχωρέοντος ἐπιπυρετήνωσιν ἐπιεικῶς, ἐν τῇ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ περιψύχονται. Ἐχεκράτει τῷ τυφλῷ κεφαλῆς ὀδύνη δεινὴ μᾶλλον εἰς τοὔπισθεν, καὶ τραχήλου, ὅπου ἡ πρόσφυσις. καὶ ἐς κορυφὴν ἐχώρει· προϊόντος δὲ καὶ ἐς οὖς ἀριστερόν· καὶ τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ἐπώδυνον· μυξώδεα αἰεὶ ἐχώρει ἐπιεικῶς ξυγκεκαυμένα. καὶ θέρμη παρηκολούθει λεπτή· καὶ ἀπόσιτος· τὴν ἡμέρην ῥάων, ἐς νύκτα δὲ ὠδυνᾶτο. ἐπεὶ δὲ τὸ κατὰ τὸ οὖς ἐρράγη πύον, ἔληξε πάντα. ἐρράγη δὲ περὶ χειμῶνα. ἠρράγει ἐν πᾶσι τοῖς ἐμπυήμασι. καὶ τοῖσι περὶ ὀφθαλμὸν ἐς νύκτα οἱ πόνοι. Εἰσὶ βῆχες χειμῶνος μάλιστα ἐν νότοισι, παχέα καὶ πολλὰ χρεμπτομένοισι πυρετοὶ ἐπιγίνονται. Ἐπιεικῶς δὲ πεμπταῖοι παύονται. Αἱ βῆχες δὲ περὶ μʹ οἷον Ἡγησιπόλει. Οἷσι θέρμαι πολλαί ἐστιν ὅτε παυομένων οὐχ ὅλον τὸ σῶμα, ἀλλ᾽ ἢ περὶ αὐχένα καὶ ὑπὸ μασχάλας, ἢ κεφαλὴν ἀφιδρώσαντες παύονται. Χαρίτι χειμῶνος ἐκ βηχίου ἐπιδημίου προσγενόμενος πυρετὸς ἐπέλαβεν ὀξύς. τὰ

dolorē circa vmbilicū corrodentem habebat. A Progressu tpis augebat dolor. Percutiebat vētrē, vellicabat, calores corripiebant, contabescebat, ossa reliqua erāt, pedes tumebāt. Testes, vēter, partes circa vmbilicū inflata. Nū & quibus futurū est, vt aluus exturbetur? cibū auersabatur, lac solum admittebat recens, & aluus liquida erat, & subcruēta sanies subibat, male olēs, aluus ardebat: mortuus est vbi vomuisset modicū pituitosum, adeò vt quis genitură putasset. Plateę filio vbi mortuus esset, sutura capitis valde cauata est. Quum aūt ægrotaret, semper manu sinciput cōtingebat: maxime morti propinquus. Nō dolebat aūt caput, & in femore sinistro sub inguē partes īferiores liuidę. Testes aūt graciles erāt. Similia ēt Hegetoridæ filio: mortuus est. B Præterquā ꝙ vomitus plures sub obitū contigerunt. Hippiæ soror hyeme phrenitica, mēte aberrans, manibus negotiū exhibens, lancinans seipsam. Quinta & sexta ad noctē voce destituta, soporosa, inflās in maxillas & labia, velut dormiētes: septima mortua est. Osander vbi inhorruit, lateris dolor, & ad genua dolor, itēq; ad femur: vbi comedisset, delyrabat, breui mortuus est. Cleotimo sutori aluo liquefacta multo tpe, & calore oborto, iuxta hepar tumor tuberculosus ad imū ventrē descēdit, & aluus liquida fiebat, & aliud ipsi tuberculū iuxta hepar sursum ad pcordiū: mortuus est. Quibusdā capitis dolor vehemēs cū calore: quibusdam quidē ad dimidiā capitis partē, & ſm nares humor quidā decedit tenuis, aut maturus: C aut ad aures, aūt ad fauces ex capite securius. Quibusdā verò hęc sicca. At marcor vehemens periculosus est. Si verò affuerit anxiosus aut biliosus vomitus, aut stupor oculorū, aut vocis interceptio, & raro quid loquutus, aut delyrium, lethalia hæc sunt & cōuulsoria. Quicūq; verò ex destillatione dimidiā capitis partē dolēt, & humore ſm nares decēdente insuper febrierint leniter, in quinta aut sexta perfrigerātur. Echecrati cæco capitis dolor vehemēs magis ad posteriorē partē, & colli quo loco cōnexio est, & ad verticē procedebat. Progrediente tpe & ad aurē sinistram: & dimidia capitis pars dolorosa erat, mucosa semper procedebant leniter cōbusta, D & calor comitabatur tenuis, & cibū auersabat, in die melius habebat, ad noctē verò dolebat. Postq̄ aūt pus per aurē erupit, cessauerunt oīa,
12 erupit aūt circa hyemē. Num & omnibus suppurationibus, & affectionibus circa oculū, dolores ad noctē? Quibus existunt tusses hyeme, maxime austro spirāte, crassa & multa exscreātibus, febres accedunt: leniter aūt quinta die sedantur. Tusses verò circa quadragesimam, velut Hegesipoli. Quibus calores multi quādoq; sedantur, hi non per totum corpus, sed aut circa ceruicem, aut subalis, aut capite sudantes liberantur. Chariti hyeme ex tussicula populariter grassante febris aduentans acuta corripuit: stragula

A stragula reijciebat: sopor cũ dolore. Vrinæ erãt rubræ velut erui lotura, subsidẽtia statim ab initio multa, alba: postea et subrubra. Septima, à glãde subdita pauca prodierũt, sopor detinuit sine dolore, humiditas in frõte, somnus ad noctẽ, et calor mitior: octaua succũ admisit, soporosus permansit vsq; ad vndecimã. Hac aũt die et calor maxime cessauit. Postq̃ verò tussis erat, exscreatio pseuerabat semper multa, facilis, primũ viscosa, alba, crassa: postq̃ aũt cõcocta esset, similis purulẽtis. Vrinæ ab vndecima die puriores, subsidentia aspera: decimatertia dolor ad dexterã, vsq; ad lateris mollitudinẽ, ad imũ vẽtrẽ. Vrina supprimebatur. Potus callyphylli cõtulit. Decimaquinta, rursus dolor: decimasexta,
B ad noctẽ magis dolor pcordij incipiebat ad ventrẽ. Mercurialis aqua subduxit. Calor intra vigesimũ euanuit, et exscreatiões sequutæ sunt crassę. Melius habuit ad quadragesimũ. Subpurgandi sunt ventres in morbis, vbi purgãda matura fuerint: Inferni quidẽ, vbi considisse videris, signũ habes si non anxij fuerint, neq; capite grauati: et quũ calores mitissimi, et quum post exacerbationes cessarint. Superni verò, in ipsis exacerbationibus. Tunc, n. et hi eleuant, quum anxij, et grauati supernis partibus fuerint: propterea verò in principijs purgandũ non est, qm̃ sua spõte in his tpibus expurgant. In cubiti processu ex casu sauciato, cubitus marcore corruptus suppurat: maturatione verò contingente,
C viscosa sanies ac glutinosa exprimitur, et breui supprimit: velut et Cleogenisco, et Demarcho Agleaotelis filio. Similiter aũt et valde ex ijsdem pus nullũ: velut Aeschyli filio cõtigit. At vbi suppurat, plurimis horrores et febres accẽdũt. Alcmani ex renũ affectionibus se recolligẽti, et sanguine deorsum detracto, sursum ad hepar cõuersus est morbus, et ad cor dolor vehemẽs, et spũs pre dolore detinebat, et aluus difficulter egerebat parua caprini stercoris pilulis similia: anxietas nõ inerat. Verũ rigor qñq; et febris corripiebat, et sudor, et vomitus: et ĩ dolore nõ cõferebat aqua marina p clysterẽ infusa. Verùm furfurũ decoctũ infusum cõtulit: à cibo abstinuit ad dies septẽ, aquã mulsam meraciorẽ bibit, postea lẽtis succũ, qñq; verò tenuẽ
D ex faba fresa pultem. Inde bibit aquã, postea catulũ coctum: et mazæ parũ, quæ potissimũ diu antea cõfecta esset: progressu verò tpis, aut ceruices bubulas, aut extremas partes suillas coctas, vnã cũ priore aquæ potu: quies, tegmẽ, ad renũ affectionẽ infusum p clysterẽ ex cucumere syluestri. Parmenisci filio surditas: contulit clysterem auricularium nõ adhibere: Verùm lana expurgare, et solũ oleũ, aut netopum infundere, deambulare, mane surgere, vinũ albũ bibere, oleribus abstinere, pane et piscibus petrosis nutriri. Aspasij vxori dẽtis et maxillæ dolor vehemẽs. Castoriũ et piper colluens, ac in ore tenẽs, remisit. Et stillicidij vrinæ affectionem ipsi sedauit

Vet. Cod.

τὰ ἱμάτια ἀπέβαλλεν. κῶμα μετὰ πόνου. οὖρα ἐγένετο ἐρυθρὰ, οἷον ὀρόβων πλύμα. ὑπόστασις εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς πολλὴ, λευκὴ. ὕστερον δὲ καὶ ὑπέρυθρος. Ἑβδόμη, ἀπὸ βαλάνου σμικρὰ ὑπῆλθε. τὸ κῶμα κατεῖχεν, ἄλυπον. νοτὶς ἐπὶ μετώπω, ὕπνος ἐς νύκτα, καὶ θέρμη ἠπιωτέρη. Ογδόη, χυλὸν προσεδέξατο, κωματώδης διετέλει μέχρις ἑνδεκάτης. ταύτῃ δὲ καὶ ἡ θέρμη μάλιστα ἔληξεν. ἐπεὶ δὲ ἦν βὴξ, ἀπόχρεμψις διετέλει αἰεὶ πολλὴ, ῥηϊδίως, πρῶτον γλίσχρη, λευκὴ, παχέη. ἐπεὶ δὲ ξυνεπέπαίνετο, ὁμοίη πυώδεσιν. οὖρα ἀπὸ ἑνδεκάτης καθαρώτερα, ὑπόστασις τρηχεῖη. Τρισκαιδεκάτῃ, ἄλγημα ἐπὶ δεξιὰ μέχρι κενεῶνος ἐς ὑπογάστριον. οὖρον ἔσχετο. πόμα τὸ ἀπὸ τοῦ καλλιφύλλου ξυνήνεγκε. πεντεκαιδεκάτῃ. πάλιν τὸ ἄλγημα ιϛ΄. ἐς νύκτα μᾶλλον τὸ ἄλγημα ὑποχονδρίου ἤρχετο ἐς κοιλίην. λινοζώστιος ὕδωρ ὑπήγαγεν. ἡ θέρμη ἐντὸς τῆς κ΄ ἐμαλάχθη. καὶ ἀποχρέμψιες παρηκολούθεον παχεῖαι. ῥηϊδίως ἐς μ΄. ὑποκαθαίρειν τὰς κοιλίας. Ἐν τοῖσι νοσήμασιν ἐπὴν πέπονα ἦ, πεμπταῖα. τὰς μὲν κάτω, ἐπὴν ἱδρυμένα ἴδῃς σημεῖον, ἢν μὴ ἀσώδεες μὴ δὲ καρυβαρικοὶ ἔωσι. καὶ ὅτε αἱ θέρμαι πραΰταται. καὶ ὅταν λήξωσι μετὰ τοὺς παροξυσμούς. τὰς δὲ ἄνω, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖς. τότε γὰρ καὶ αὗται μετεωρίζονται, ἐπὴν ἀσώδεες καὶ βαρέες τὰ ἄνω ἔωσιν. διὰ τοῦτο δὲ μὴ ἐν ἀρχῇσι καθαίρειν, ὅτι ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐν τοῖσι χρονίοισι τούτοισιν, ἡ χρόνια ἐπικίνδυνα. Ἐπὶ ὠλεκράνου ἐκ τρώματος τρωθέντος, πῆχυς ἐπισφακελίσας πυοῦται. πεπαινομένου δὲ, γλίσχρος ἰχὼρ καὶ κολλώδης ἐκθλίβεται. ταχὺ προσίσταται, ὡς καὶ Κλεογενίσκῳ, καὶ Δημάρχῳ τῷ Αγλαοτέλεος. ὁμοίως δὲ καὶ πάνυ ἐκ τῶν αὐτῶν πύον οὐδέν. οἷον τῷ Αἰσχύλου παιδὶ ξυνέβη. πυουμένου δὲ τοῖσι πλείστοισι φρῖκαι καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται. Ἀλκμάνι, ἐκ νεφριτικῶν ἀνακομιζομένῳ, κάτω καὶ αἵματος ἀφαιρεθέντος, ἄνω καθ' ἧπαρ ἐστράφη, καὶ πρὸς καρδίην ἄλγος δεινόν. καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πόνου κατείχετο. καὶ ἡ κοιλίη χαλεπῶς ὑπεχώρεε σμικρὰ σπυραθώδεα. ἄση οὐκ ἐνῆν. ῥῖγος δ' ἔστιν ὅτε καὶ πυρετὸς ὑπελάμβανε. καὶ ἱδρὼς, καὶ ἔμετος. καὶ ἐν τῷ ἀλγήματι οὐ ξυνέφερεν ὑποκλύσαι θαλάσσῃ, ξυνήνεγκεν ἀπὸ πιτύρων. ἠσίτησεν ἡμέρας ἑπτά. μελίκρητον ἀκρητέστερον ἔπιεν. μετὰ δὲ χυλὸν φακοῦ. ὅτε δὲ λεπτὸν τὸ ἔτνος, ἐπέπιεν ὕδωρ. μετὰ δὲ σκυλακίου ἑφθοῦ. μάζης, μικρὸν ὅτι μάλιστα πάλαι ξυγκειμένης. προϊόντος δὲ ἢ βόεια τραχήλια, ἢ κωλῆνας ὑὸς ἀκρέων ἑφθῶν. τῇ προτεραίῃ ὑδροποσίη. ἡσυχίη. σκέπη. πρὸς τὸ νεφριτικὸν ἐκ τῆς σικύης κλυσμός. Τῷ Παρμενίσκου παιδὶ κώφωσις ξυνήνεγκε μὴ κλύζειν. διακαθαίρειν δὲ ἐρίῳ, μοῦνον δὲ ἐγχέειν ἔλαιον, ἢ νέτωπος. περιπατεῖν, ἐγείρεσθαι πρωΐ. οἶνος πίνειν λευκὸν, λαχάνων ἀπέχεσθαι, ἄρτῳ τρέφεσθαι, ἰχθῦσι πετραίοις. Τῇ Ἀσπασίου, ὀδόντος ὀδύνην ἄλγημα, καὶ γνάθη. καστόριος καὶ πέπερι διακλυζομένη, καὶ κατέχουσα ἐν τῷ στόματι, ἀνῆκε. καὶ στραγγουρικὸν αὐτῇ ἀνῆκε. προ-

13

Vet. Cod. θερμαίνῃ τὸ ἄλευρον τὸ ξὺν τῷ ῥοδίνῳ. Τὰς ἀφ᾽ ὑστερέων κεφαλαλγίας, καστόριον παύει. τὰ πλεῖστα τῶν ὑστερικῶν, αἱ φῦσαι· σημεῖον, οἱ ἐρυγμοὶ, καὶ οἱ περὶ γαστέρα ψόφοι, καὶ ἐπάρματα ὀσφύος, καὶ περὶ νεφροὺς ἀλγήματα, καὶ ἰσχία, ἢ ἐκγεγλευκισμένος μέλας. ἢ ἀρωμάτων τρίτον μέρος, ἀλεύρου δύο, ἐν οἴνῳ εὐώδει ἑψῆσαι λευκῷ, ἐπ᾽ ὀθόνιον ἐπιχέοντα, ἐπαλείψαντα τῷ ὀθονίῳ καταπλάσσειν, ἢ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἀλγήματα ὑστερικά. Τῷ Καλλιμέδοντος, ξυνήνεγκε πρὸς τὸ φῦμα ἐν τῷ τραχήλῳ, σκληρὸν ἐὸν, καὶ μέγα, καὶ ἄπεπτον, καὶ ἐπώδυνον, καὶ ἀπόσχασις βραχίονος, λίνου σπέρμα καταπλάσσειν πεφρυγμένῳ· οἴνῳ λευκῷ, καὶ ἐλαίῳ δεύοντα ἐπιδεῖν. μὴ θερμόν. μὴ δ᾽ ἑφθὸν ἄγαν. ἢ ξὺν μελικρήτῳ ἑψεῖν, ἄλευρον τήλιος. ἢ κριθῶν, ἢ πυρῶν. Μελισάνδρῳ τοῦ οὔλου ἐπιβαλόντος, καὶ ὄντος ἐπωδύνου, καὶ σφόδρα οἰδέοντος, ἀπόσχασις βραχίονος. στυπτηρίη αἰγυπτίη. ἐν ἀκμῇ παραστέλλειν. Εὐτυχίδει ἐκ χολερικῶν, ἔπειτα τῶν σκελέων τετανώδεα ἔληξεν ἅμα τῇ κάτω ὑποχωρήσει, κατακορέα χολὴν πολλὴν ἤμει, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτα, σφόδρα ὑπέρυθρον. ὑπὸ δὲ τὸν ἔμετον, ἔπινε. καὶ ἀκρατὴς ἦν, καὶ ἀσώδης. οὐδὲν κατέχειν ἠδύνατο οὐδὲ τὸ ἐκ τῶν σιτίων. καὶ οὔρου σχέσις, καὶ τῆς κάτω διόδου. διὰ τοὺς ἐμέτους τρὺξ μαλθακὴ ἦλθεν. καὶ κατέρηξε κάτω. ἰκτερώδει. ταλαιπωρέειν, ἱδροῦν, ἄρτον ἐσθίειν, πίνειν μὴ πολὺ, λούεσθαι κατὰ κεφαλῆς πολλῷ καὶ θερμῷ, ἀλλὰ χλιερῷ. ὁ οἶνος λευκός. ὕπνῳ μὴ πολλῷ χρῆσθαι. Καλλιγένει, περὶ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεα γεγενημένῳ, κατάῤῥοος ἢ βὴξ πολλή. ἀνήγετο καταῤῥέον ὑπὸ βίης. οὐδὲν κάτω ὑπέμενεν. ἔτεα τέσσαρα διετέλεσεν. θέρμαι λεπταὶ ἐν ἀρχῇ ἐγένετο. ἐλλέβορος οὐκ ὠφέλησεν, ἀλλὰ ὀλιγοσιτίη. ἀλλὰ τὸ συμπιασθῆναι, ἐσθίειν ἄρτον, οἶνον μέλανα, ὄψα ὁποῖα ἐθέλοι, ἀπέχεσθαι δριμέων ἁλυκῶν, λιπαρῶν, ὀποῦ σιλφίου, λαχάνων ὠμῶν, περιπατεῖν πουλλὰ, γαλακτοποσίη οὐ ξυνήνεγκεν, ἀλλὰ σήσαμον πίνειν, καθαρὸν, ὠμὸν, ὅσον, ὀξύβαφον, σὺν οἴνῳ μαλθακῷ. Τιμοχάρει τι χειμῶνος κατάῤῥους μάλιστα ἐς τὰς ῥῖνας ἀφροδισιάσαντι, ἐξηράνθη πάντα. κόπος. θέρμη ἐπεγένετο. κεφαλὴ βαρέη. ἱδρὼς ἀπὸ κεφαλῆς πουλύς. κατέῤῥει δὲ καὶ κατὰ τοῦ σώματος ὅλου, ἦν δὲ καὶ ὑγιαίνων ἱδρώδης. τριταῖος ὑγιάνθη. Ὁ τοῦ Κλεομένεος παῖς χειμῶνος ἀρξάμενος ἀπόσιτος ἄνευ πυρετοῦ ἐτρύχετο. καὶ ἤμει τὰ σιτία, καὶ φλέγμα. μῆνας δὲ δύο, ἡ ἀσιτίη παρηκολούθησεν. Τῷ μαγείρῳ ἐν ἀκάνθῃ τὸ κύφωμα ἐκ φρενίτιδος ἐγένετο. φαρμακοποσίη οὐδεμία ξυνήνεγκεν. οἶνος μέλας, καὶ ἀρτοσιτίη, καὶ λουτρῶν ἀπέχεσθαι. χρίεσθαι τε καὶ ἀνατρίβεσθαι χριόμενον. μὴ σφόδρα θάλπειν, μὴ πολλῷ πυρὶ, ἀλλ᾽ ἠπίῳ. Οἷσι ῥεύματα ἐν ὀφθαλμοῖς λεπτὰ καὶ χρόνια, ἢν πέπονα κατὰ ῥῖνας χωρήσῃ, ὠφελέονται. Ἧσιν ἐν κυήμασιν ἐκ πτώματος, ἢ σπάσματος, ἢ πληγῆς πόνοι ἐπιεικέες, ἐν τῇσι τρίτῃσι δηλοῖ εἰ διαφθείρει.

Τῆς

14 dauit farina cũ rosaceo. Capitis dolores ex vtero sedat castorium. Plurimas vteri affectiones A
flatus faciũt. Signũ sunt ructus, & strepitus circa ventrẽ, & lumborũ tumores, & dolores circa renes, ac coxas. Ad hos aũt confert, aromatũ tertiam partem, farinæ duas, in vino odorato albo coquere, & linteolo illita cataplasmatis modo imponere, qua parte ventris dolores ab vtero affligunt. Callimedontis filio contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum, & magnũ, & crudũ ac dolorosum, venæ brachij sectio: & seminis lini torrefacti cataplasma, vino albo ac oleo subactum ac imbutum, ita vt neque calidum, neq; valde coctum deligatur. Aut cũ aqua mulsa coquatur fœni Græci, aut ordei, aut tritici farina. Mellissandro quũ gingiua dolore corriperetur, & vehementer intumesceret, sectio venę brachij, & alumen Aegyptium in principio sedabat. B
Eutychidi ex cholericis affectionibus, ad neruorum in cruribus distentionẽ desiuit, vnà cum secessu deorsum. Bilem multã abunde coloratã vomuit ad tres dies ac noctes valde subrubrã, sub vomitum bibit, & impotẽs erat, & anxius. Nihil aũt continere poterat, neq; ex potibus, neq; ex cibis: & vrinæ ac transitus deorsum suppresio, per vomitus fex mollis prodijt, & deorsum quoque erupit. Regio morbo correpto prodest laborare, sudare, panem edere, bibere non multum, lauare caput calida multa, sed potius tepida, vinum albũ, somno non multo vti. Calligeni circa vigesimumquintum ætatis annum destillatio, tussis multa, quod defluebat per vim educebat, nihil infra persistebat, annos quatuor perseuerabat. C
Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum non profuit, sed modicus cibus, & comprimi corpus, edere panem, bibere vinũ nigrũ, obsoniorum quorumcunq; esus, abstinẽtia ab acribus, salsis, pinguibus, succo silphij, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis potus non contulit, sed sesamum purum, crudum, acetabuli mẽsura bibere, cũ vino molli. Timochari hyeme destillatio, maxime in nares. Quũ Venere vsus esset, resiccata sunt oĩa: lassitudo, calor successit, caput graue, sudor à capite multus, defluebat aũt, & per totũ corpus. Erat autẽ D
et sanus sudare adsuetus, tertia die sanatus est. Cleomenis filius hyeme initio facto cibũ auersabatur, & eius fastidio citra febrẽ vexabatur, & vomebat cibos ac pituitã. Duobus aũt mẽsibus cibi fastidiũ durabat. Coco in spina gibbositas facta est ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio cõtulit: Verùm vinũ nigrũ, & panis esus, & balneorũ abstinẽtia, & vnctio, & frictio ab vnctione, & fouere nõ valde, neq; multo fomẽto, sed leni.
15 Quibus fluxiones in oculis tenues ac diuturnę, si maturę in nares processerint, prosunt. Quibus prægnãtibus ex casu, aut conuulsione, aut plaga, dolores leuiter fiũt, his in tribus diebus manifestũ fit, an fętũ corrũpet.

Cuidam

A Cuidam quæ circa vigesimum ætatis annũ biberat vltro pharmacũ ad fœtũ perdendũ, accidit dolor, vomitus biliosorũ, multorũ, pallidorũ, prasinorum, nigrorũ. Quum bibisset, tertia die cõuulsio corripiebat, linguã cõmandebat. Ad quartã diẽ ad ipsam ingressus sum: lingua nigra, magna: oculorũ albæ partes, erãt rubræ: vigilabat, quarta mortua est ad noctem. Pythocles ęgrotãtibus aquã, & lac multa aqua ammixta dabat, & renutriebat. Perniones pertundere oportet, & calefacere, ita vt q̃ maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incõmoda sunt lẽticula, fructus pomorũ dulces, & olera. Doloribus circa lũbos, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aquæ marinæ acetiq; calidũ fomentũ
B cõfert, ita vt vel aspergas, vel spongiã his imbutam adhibeas. Deligare verò lanis oportet. Origanũ potũ, oculis lipitudine laborãtibus, & dẽtibus malũ est. Puella q̃ de rupe cecidit, voce destituta, iactatio ipsam tenebat, vomuit ad noctẽ sanguinẽ. Quũ ad sinistrã aurẽ impegisset, amplius inde fluebat, & aquã mulsam difficulter deglutiebat, stertor habebat. Spiritus densus velut morientiũ. Venæ circa frontẽ intentæ, decubitus supinus, pedes tepidi, febris multa, aliqñ acuta: maxime expauescebat, septima vocẽ rupit, calores tenuiores erãt, superstes euasit. Nisantides humeri dolorẽ habebat, in ęstate obortũ ex abscessu, prófuit ipsi corpus & humerũ in aqua marina madefacere, ad multum tps: & per
C tres dies vinũ albũ aquosum bibere, simul vt in aqua marina decuberet, ita vt & in ipsa vrinam ejiceret. Fullo in Syro phreniticus: quũ vreret, cruribus tremulis: corpus veluti a culicibus compunctũ: oculus magnus, motus breuis, vox fracta, sed clara tñ: vrina pura subsidentiã non habens. Nã pp alui ex thapsia egestionẽ, decimaoctaua die morbus remisit, euanescẽs, citra sudorẽ. Nicoxenus in Olyntho similiter septima die videbat à morbo liber esse cũ sudore. Sorbitiones assumebat, vinũ, botrũ ex sole. Decimaseptima die ingressus sum ad ipsum: lingua ardebat, calor forinsecus nõ valde fortis, exolutio corporis vehemẽs: vox fracta, vt operosum esset exaudire, clara tñ: tẽpa collapsa, oculi caui, pe-
D des molles ac tepidi, iuxta splenẽ distẽtio. Infusum per clysterẽ nõ valde suscipiebat, sed resiliebat: prodijt stercus cõpactũ modicũ, & aliquid sanguinis, arbitror ab infuso. Vrina clara, pura, decubitus supinus, crura diducta ac disparata, ob exolutionẽ, penitus vigil. Intra viginti dies calor euanuit. Potus erat aqua de farina crassa in ipsa macerata: Sed & de pomis, simulq; mali punici succus: & lẽtis torrefactæ, & farinæ lotura coacta, frigida, tenuis sorbitio. Superstes euasit. Fullonũ inguina extuberabãt dura & sine dolore, & circa pubẽ ac collũ similia erãt tubercula magna: febris ante diẽ decimum. Tussi vexabantur à ruptionibus. Tertio mense aut quarto venter collicuit. Calores successerunt,

lingua

6 Τῆς Τησίμου τὸ τριηκοσταῖον ἀπόφθαρμα ποιησάσῃ τι αὐτόματον, ξυνέβη πόνος. ἔμετος χολωδέων πολλῶν, ὠχρῶν, πρασοειδέων, μελανῶν. ὅτ' ἔπιε, τριταίῃ σπασμός. τὴν γλῶσσαν κατεμασσᾶτο. πρὸς τεταρταίην εἰσῆλθον. ἡ γλῶσσα μέλαινα μεγάλη. τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐρυθρά. ἄγρυπνος τεταρταίη ἀπέθανεν ἐς νύκτα. Πυθοκλῆς τοῖσι κάμνουσιν ὕδωρ, γάλα πολλῷ τῷ ὕδατι μιγνὺς, ἐδίδου, καὶ ἀνέτρεφε. χειμέτλων καταχᾶν. ἀλεαίνειν. τοὺς πόδας ὡς μάλιστα ἐκθερμαίνειν πυρὶ καὶ ὕδατι. ὀφθαλμοῖσι πονηρόν. κακὴ τοῖσί γε οὕτως ἔχουσιν ἡ γλυκέη ὀπώρη, καὶ λάχανα. τοῖσι περὶ ὀσφὺν, ἢ ἰσχίον, ἢ σκέλεα. ἀλγήμασιν ἐκ πόνων. θαλάσσῃ, ὄξει. θερμοῖσι καταιονᾶν. καὶ σπόγγους βάπτοντα πυριῆν. ἐπικαταδεῖν δὲ ἐρίοισιν. Ὀρίγανος ὀφθαλμιῶσι κακὸν πινομένη, καὶ ὀδοῦσιν. Ἡ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κόρη πεσοῦσα ἄφωνος, ῥιπτασμὸς αὐτὴν εἶχεν. ἤμεσεν ἐς νύκτα αἷμα συχνὸν ἐρρύη, κατὰ τὸ οὖς τὸ ἀριστερὸν πεσούσης. καὶ μελίκρητον χαλεπῶς κατέπινεν. ῥέγχος εἶχε. πνεῦμα πυκνὸν ὥσπερ τῶν ἀποθνησκόντων. φλέβες αἱ περὶ τὸ μέτωπον τεταμέναι. κλίσις ὑπτίη, πόδες χλιαροί. πυρετὸς πολὺς, ποτὲ ὀξύς. μάλιστα κατεπλήσσετο. Ἑβδόμη, φωνὴν ἔρρηξεν. αἱ θέρμαι λεπτότεραι. περιεγένετο. Ὀνησαντίδης τοῦ ὤμου τὸ ἄλγημα ἔχων ἐν θέρει γενόμενος ἐξ ἀποστάσιος, ἐν τῇ θαλάσσῃ βρέχειν τό τε σῶμα καὶ τὸν ὦμον, ὡς πλεῖστον χρόνον. ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, οἶνον λευκὸν ὑδαρέα ἅμα πίνειν ἐν τῇ θαλάσσῃ κατακείμενον. καὶ οὐρέειν ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ὁ γναφεὺς ὁ ἐν Σύρῳ, ὁ φρενιτικὸς. μετὰ δὲ καύσιος τρομώδης σκελέων. τὸ χρῶμα, οἷον ὑπὸ κωνώπων ἐγκαταδαμάσσειν. ὀφθαλμὸς μέγας, βραχέη κίνησις, φωνὴ κεκλασμένη, σαφὴς δέ. οὖρον καθαρὸν, ὑπόστασιν οὐκ ἔχον. ἥρα διὰ τὴν τῆς θαψίης ὑποχώρησιν ὀκτωκαιδεκαταῖος ἀνῆκε μολυνθεὶς ἄνευ ἱδρῶτος. Ὁ ἐν Ὀλύνθῳ Νικόξενος ὁμοίως ἑβδομαῖος ἐδόκει χαλάσσειν μεθ' ἱδρῶτος. ῥοφήματα προσεφέρετο, οἷον βότρυν ἐξ ἡλίου. πρὸς ἑπτακαιδεκαταῖον εἰσῆλθον. καυσικὸς. ἡ γλῶσσα θερμὴ, ἔξωθεν οὐ πάνυ ἰσχυρὴ, ἔκλυσις σώματος δεινὴ, φωνὴ κεκλασμένη, ἔργον ἀκοῦσαι, σαφὴς δέ. κρόταφοι συμπεπτωκότες. ὀφθαλμοὶ κοῖλοι. πόδες μαλθακοὶ καὶ χλιαροί. κατὰ σπλῆνα ξυντάσις. τὸ κλύσμα οὐ πάνυ τι ἐδέχετο, ἀλλ' ἀνεπήδα. ἐς νύκτα ἐπῆλθε κόπρος ξυνεστηκυῖα ὀλίγη, καὶ αἵματός τι, οἶμαι ἀπὸ τοῦ κλύσματος. οὖρον καθαρὸν λαμπρὸν, κλίσις ὑπτίη, σκέλεα διηυγμένα διὰ τὴν ἔκλυσιν. παράπαν ἄγρυπνος. ἐντὸς τῶν εἴκοσιν ἡ θέρμη ἐμολύνθη. ἄποτον τὸ ἀπὸ κρίμνου. ἀλλ' ὅγε ἀπὸ μήλων ὁμοῦ, καὶ σίδης χυλὸς, καὶ φακοῦ πεφωσμένου ψυχρὸς, καὶ ἀλεύρου πλύμα ἐφθὸν, ψυχρὸν, λεπτὸν ῥύφημα ἐπεγένετο. Τῶν κναφέων οἱ βουβῶνες, ἐφυματοῦντο σκληροὶ καὶ ἀνώδυνοι. καὶ περὶ ἥβην καὶ τράχηλον ὅμοια μεγάλα. πυρετὸς ἔμπροσθεν δεκάτης. βηχώδεες ἀπὸ ῥηγμάτων. τρίτῳ μηνὶ ἢ τετάρτῳ, γαστὴρ ξυνετάκη, θέρμαι ἐπεγένοντο.

γλῶσσα

Vet. Cod.

Vet. Cod. γλῶσσα ξηρή, δίψα, ὑποχώρησις ἑκάστω, χαλεπαί. ἀπέθανον. Τὰ χολερικὰ ἐκ κρεηφαγίης, μάλιστα δὲ χοιρείων ἐνωμοτέρων, καὶ ἐκ ἐρεβίνθων, καὶ μέθης εὐώδεος παλαιῆς, καὶ ἡλιώσιος, καὶ σηπίης, καὶ καράβων τε καὶ ἀστακῶν, καὶ λαχανοφαγίης. μάλιστα δὲ πράσων καὶ κρομμύων. ἔτι δὲ θριδάκων ἑφθῶν, καὶ κράμβης, καὶ λαπάθων ἐνωμοτέρων, καὶ ἀπὸ πεμμάτων, καὶ μελιτωμάτων, καὶ ὀπώρης, καὶ σικύος πέπονος, καὶ οἰνογάλακτος, καὶ ὀρόβων. καὶ ἀλφίτων νέων. μᾶλλον ἐν θέρει τὰ χολερικά. Καὶ οἱ διαλείποντες πυρετοὶ, καὶ ὅισι φρῖκαι ἐπιγίνονται, οὗτοι ἔστιν ὅτε κακοήθεις γίνονται, καὶ ἐς νοσήματα ὀξέα καθίστανται. ἀλλ' εὐλαβεῖσθαι χρή. Μάλιστα δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα ἡ πέμπτη, καὶ ἡ ἑβδόμη καὶ ἡ ἐνάτη δηλοῦσι. βέλτιον δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαίδεκα φυλάττεσθαι. Φερεκύδῃ μεθ' ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς τῆς νυκτὸς, πλευροῦ δεξιοῦ ἄλγημα. καὶ πρότερον ἐθισμένον ἔληξεν, ἠρίστησεν. ἐξελθὼν ἔφριξε. πυρετὸς ἐς νύκτα, ἀνώδυνος. βηχίον ῥέον τι ξηρόν. οὖρα οὐ πολλὰ, ὑπόστασις πολλή. ξυσματώδεα μαδαρὰ διεσπασμένα, ἀπ' ἀρχῆς. Μετὰ δὲ τέσσαρας, θολερὰ ὑφίστατο, καὶ τὸ οὖρον οὐκ ἄχροον ὑπόστασιν ἔχον. καὶ τὸ σύστημα οὐκ ἐφαίνετο ἐν τῷ χερνιβίῳ, ψύξιος ἐούσης. Τριταίῳ αὐτομάτη κοιλίη ὑπῆλθε. Τετάρτη βαλάνου γεγονότος, κοπρώδεα καὶ χολώδεα διεχώρησεν, ὑγρὸς, περίρροος, ὕπνος ἐς νύκτα, οὐ πάνυ. ἡμέρης δέ τι ἐκοιμᾶτο. δίψα οὐ σφοδρή. Τεταρταίῳ μάλιστα ἐς νύκτα, δέρμα περὶ μέτωπον, καὶ τὸ ἄλλο μαλθακὸν ὑπερφέρειν αἰεί. πυρετὸς ἐκρατεῖτο πρὸς χεῖρα, καὶ ὑπενότιζεν. ἄδηλος σφυγμὸς σφόδρα ἐν μετώπῳ. φλεβῶν βάρος, ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσι, καὶ ἐν τῇσιν ὑποχωρήσεσι πάσῃσιν. ὀλίγον χρόνον διὰ παντὸς, ἀνώδυνος ἀπ' ἀρχῆς. ἀσώδης. καὶ κατὰ μικρὸν, ἤμει. Ἑβδόμῃ παρὰ βαλάνου ὑπεχώρησε τρὶς, χολῶδες καὶ κοπρῶδες, ὑγρὸν σφόδρα καὶ ὠχρόν. καὶ ἤδη τι ὑποπαρέκρουσε. καὶ νοτὶς ἐπ' ὀλίγον ἔστιν ὅτε περὶ μέτωπον. τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τὸ πρόσωπον. τὰ ὄμματα διὰ κενῆς ὡς εἴ τι βλέπων ξυνέστρεφε. καὶ πάλιν κατέμυεν, αὖτις τὸ ἱμάτιον ἀπέβαλεν ἐναταῖος. ἱδρὼς περὶ ἀρξάμενος μέχρι στήθεος διετέλει, ἕως ἐτελεύτησε. καὶ ὁ πυρετὸς ἐπέτεινε, καὶ ἡ παράληρησις. περὶ μέτωπον πλεῖστος ἱδρὼς, καὶ οἷον δεινὸν μένων ἔκλευκον. τὸ δέρμα δὲ τὸ ὑπὸ τὰς τρίχας ἐς μιγμένον. ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἐπηρμένον. ὑφῆκεν ἐφ' ἑωυτὸν χολῶδες. ὀγδόῃ ὡς ὑπὸ κωνώπων ἀναδήγματα. περὶ τῆς τελευτῆς ἐνέβηξεν, οἷον ἐκ μύξης μύκητα ξυνεστηκότα λευκῷ φλέγματι περιεχόμενα. ἐπεχρέμπτετο δὲ καὶ ἔμπροσθεν σμικρὰ, λευκὰ, γαλακτώδεα. μετὰ τὸ δεῖπνον ἐν τῷ ὕπνῳ ἔφριξε. πρωὶ ἐξανέστη καρηβαρικὸς. ἔφριξεν, ἀπημεσε, κεφαλὴν ἐβαρύνετο, ἐς νύκτα ἀνῆκε μέχρι μέσης ἡμέρης ἐπιεικῶς. ἔφριξε πάλιν, νύκτα χαλεπῶς. τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἡμέρην, πυρετὸς ὀξύς. κεφαλῆς σφάκελος. ἔμετος χολῆς πολλῆς.

ἡ πλείστη

lingua sicca, sitis, egestiones deorsum malignę: mortui sunt. Cholericæ bilis sursum ac deorsum eruptiones, ex carnis esu, maxime suillæ crudioris, & ex cicere, & ebrietate vini odorati veteris, & insolatione, & ex sepijs, & locustis, & gammaris: & ex olerum esu, maxime porri & ceparum: Insuper & à lactucis coctis, & brassica, & rumicibus crudioribus: & à placentis ac dulciarijs & mellitis libis, & à fructibus pomorum, & cucumere pepone, & vino A
17 lactei teporis, & eruo, & polenta recenti. Cholericæ affectiones magis in æstate fiũt, & febres intermittentes, & quibus horrores accedunt. Hę quandoq; malignę fiunt, & ad morbos acutos perueniunt. Verùm cauere oportet. Iudicat autẽ tales morbos maxime quinta, & septima, & nona dies. Melius tamen est cauere vsq; ad decimamquartam. Pherecydæ post solstitium hybernũ, noctu lateris dextri dolor etiã prius fieri solitus cessauit, pransus est: & egressus horruit: febris ad noctem, doloris exors, tussicula quædam sicca. Vrina non multa, subsidentia multa. Ab initio ramentosa, glabra, diuulsa: post dies quatuor turbulenta, subsidebant: & vrina non decolor, subsidentiam habens, & collectio non apparebat in matula, vbi perfriguisset. Tertia die aluus sua sponte egessit. Quarta, subdita glande, stercoracea & biliosa prodierunt; fluxus erat liquidus. Somnus ad noctem non valde. Verùm interdiu aliquantum dormiebat. Sitis non vehemens. Quarta ad noctem maxime cutis circa frontẽ, & reliquum corpus mollis, semper superexcedens: febris vincebatur ad manum, & sub ea humescebat: pulsus in fronte valde obscurus, venarum grauitas in conuersionibus, & in omnibus egestionibus ad modicum tempus, semper doloris exors, ab initio anxius, & paulatim vomebat. Septima à glande subdita, egessit ter biliosum ac stercoraceum, liquidum valde ac pallidum: & iam aliquantum delirabat: & humiditas modice quandoque circa frontem: stragula in faciem ducebat: oculos frustra velut si quis videret contrahebat, & rursus nictabat: & stragula reijciebat. Nona die sudor mane obortus ad pectus, perseuerabat donec moreretur: & febris, & deliratio augescebat. Circa frontem sudor plurimus graueolens, color valde albus, cutis sub pilis interpuncta: præcordium dextrum eleuatum: demisit à seipso biliosa. Octaua apparebant velut culicum morsus: ante mortem tussiendo reiecit velut ex muco fungos, compacta quædam, alba pituita circundata. Exscrearat autem & antea parua, alba, lactea. Quidam post cœnam in somno horruit, mane surrexit, capite grauatus horruit, vomuit: capite grauabatur, ad noctem remisit: vsq; ad meridiem leniter horruit: rursus noctem grauiter tulit. Sequenti die febris acuta, capitis torpor, vomitus multæ bilis,

B

C

D

quæ

A quæ plurima prasina erat: cessauerunt oĩa, somnus ad noctem, mane perfrigerabatur, sudor & humiditas per plurimã corporis partem: iuxta splené manu indicabat ad modicũ tẽpus collectioné doloris exorté, statim euanuit, ad nocté vigil: circa fori tẽpus exacerbabatur febris, anxietas, vertigo, tormen, capitis dolor: vomitus prasinus, leuis, viscosus velut pituita: circa solis occasum cessauerũt oĩa, sudor capitis, colli: post vomitũ egessit per aluum stercoracea, liquida, biliosa, neq; nigra, neq; inconuenientia. Noctem moderate habebat, itemq; sequenté diem ad nocté rursus vigil. Vomitus mane similiter & sequenti die, citra anxietaté dolores capitis post sudoré cessarunt, ad vesperã omnia remi-

B serunt. Nona, non amplius vomuit, magis calefactus est. Reliquis nõ videbatur febrire. Venæ in tẽporibus saliebant: doloris omnino exors, sitis semper erat. Nona, quum ad sellã surrexisset, valde aĩo linquebat: à glande subdita egessit ramenta nigra & biliosa colore, quantũ stercoracei destillabat: vox fracta, in conuersionibus grauis, oculi caui, cutis frontis circũtensa, alioqui bene spirabat, moderatus erat, ad parie 18

tẽ plerunq; conuersus: flexibilis in decubitu, incuruatus quiescẽs, lingua alba, leuis. Circa decimã & postea, vrinæ rubræ in circuitu, in medio exiguum quid albũ: duodecima ad glandé subditã, similia destillabant biliosa & ramentosa: post glandé animi deliquiũ, postea os resic-

C cabatur. Colluebat semper, etsi non valde frigida esset aqua, calidam esse dicebat: niuem leniter gustabat, sitis nõ inerat, stragula semper de pectore repellebat. Chlamydem calefieri non sinebat, ignis procul, isq; paruus: vtriusq; maxillæ rubor, postea lingua inarticulata, recalescebat vnũ aut duos dies, cessauit. Androphani vocis interceptio, ignorãtia, delyriũ. His sedatis supererat multis annis, & recidiuæ fiebant: lingua permanebat per totum tempus sicca, & si collutione non vteretur, loqui non poterat: & plerunq; erat valde amara. Aliqñ etiam dolor ad cor. Venæ sectio soluit hæc: aquæ potus, aqua mulsa. Veratrũ quoq; bibit nigrum, biliosum non prodibat, sed modicũ. Tandem hye-

D me decubuit, & extra se positus mente motus est, & linguæ affectiones similes, calor tenuis, lingua decolor. Vox peripneumonica, de pectore stragula reijciebat, & se educi iubebat, velut micturũ, quũ nihil clare loqui posset, neq; apud seipsum esset, educebat ipsum: ad noctem mortuus est, duobus aut tribus dieb' decubuit. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuiũ pro- 19

grederetur, timor tibicinæ: quũ sub initiũ vocis tibiæ, in cõuiuio tibia canere audiuisset: præ timoribus turbationes, vix se sufferre posse dixit, quũ nox esset. Interdiu verò audiens nihil commouebatur, & hæc multo tempore ipsum comitabantur. Damocles qui cum illo erat, cecutire, & corpore exoluto esse sibi videbatur:

& sanè

ἡ πλείστη πρασοειδής. ἔληξε πάντα. ὕπνος ἐς νύκτα. πρωῒ περιέψυκτο. ἱδ ἔφτιον. νοτὶς ἐπὶ πολὺ τοῦ σώματος. κατὰ σπλῆνα. τῇ χειρὶ ἐδείκνυεν ὀλίγον χρόνον. ξύστρεμμα ἀνώδυνον. παραχρῆμα ἐμαράνθη. ἐς νύκτα ἄγρυπνος. περὶ ἀγορὴν παρωξύνετο. πυρετός, ἄση, σκοτόδινος, στρόφος, κεφαλῆς ὀδύνη. ἔμετος πρασοειδὴς λεῖος γλίσχρος ὡς φλέγμα. πρὸς δυσμὰς ἔληξε πάντα. ἱδρὼς κεφαλῆς, τραχήλου. ὑπεχώρησε μετὰ τὸν ἔμετον κοπρώδεα, ὑγρά, χολώδεα, οὔτε μέλανα, οὔτε ἀπεοικότα. Νύκτα μετρίως, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην. ἐς νύκτα πάλιν ἄγρυπνος. ἔμετος ὄρθρου ὁμοίως καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνευ ἄσης. Τῆς δὲ κεφαλῆς μετὰ τὸν ἱδρῶτα ἔληξαν αἱ ὀδύναι. Ἐς τὴν ἑσπέρην πάντα ἐχάλασεν. Ἐνάτη οὐκ ἔτι ἤμεσεν, ἐθερμάνθη μᾶλλον. τοῖσιν ἄλλοισιν οὐκ ἐδόκει πυρεταίνειν. αἱ ἐν κροτάφοισιν φλέβες ἐπήδων. ἀνώδυνος πάντων, δίψος ἦν αἰεί. Ἐναταῖος ἐπὶ θᾶκον ἀναστὰς ἐλειποψύχει σφόδρα. ὑπεχώρησε πρὸς βάλανον ξυσμάτια μέλανα καὶ χολώδεα. χρῶμα κοπρῶδες ὅσον ἀπέσταξεν. ἡ φωνὴ κεκλασμένη. ἐν τῇσιν ὑποστροφῇσι βαρύς, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, δέρμα μετώπου περιτεταμένον. ἄλλος εὔπνοος κόσμιος. πρὸς τοῖχον τὰ πλεῖστα ἀπεστραμμένος, ὑγρὸς ἐν τῇσι κλίσεσιν, ἐπικεκαμμένος. Ἀτρεμίζων, γλῶσσα λευκή, λείη. Περὶ δὲ τὰς δέκα καὶ μετὰ, οὖρα ἐρυθρὰ τὰ κυκλώδεα, ἐν μέσῳ σμικρὸν λευκόν. Δωδεκαταίῳ πρὸς βάλανον ὅμοια ἀπέσταξε χολώδεα καὶ ξυσματώδεα. μετὰ τοῦ βαλανείου λειποψυχίη. ἔπειτα τὸ στόμα ὑπεξηραίνετο. διέκλυζε τὸ αἰεί. καὶ εἰ μὴ σφόδρα ψυχρὸν ἦν, θερμὸν ἔφασκεν εἶναι. τῆς χιόνος ἐπιεικῶς. εἶτα δίψα οὐκ ἐνῆν. τὸ ἱμάτιον αἰεὶ ἀπὸ τῶν στηθέων ἀπεώθει. τὴν χλαμύδα χλιαίνειν οὐκ εἴα. τὸ πῦρ πόρρω καὶ σμικρόν. γνάθων ἀμφοτέρων ἔρευθος. μετὰ ταῦτα ἀπρόπτις ἀνεθερμαίνετο μίαν ἢ δύο ἡμέρας. καὶ ἔληξεν. Ἀνδροθαλεῖ, ἀφωνίη, ἄγνοια, παραλήρησις. παυθέντων δὲ τούτων περιῆει ἔτεα συχνά, καὶ ὑποστροφαὶ ἐγίνοντο. ἡ γλῶσσα διετέλει πάντα τὸν χρόνον ξηρή, εἰ μὴ διακλύσαιτο, διαλέγεσθαι οὐχ οἷός τε ἦν, καὶ σφόδρα πικρὴ ἦν τὰ πολλά. ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς καρδίην ὀδύνη. φλεβοτομίη ἔλυσε ταῦτα. ὑδροποσίη, μελίκρητον. ἐλλέβορον ἔπιε μέλανα. χολώδεα οὐ διήει, ἀλλ' ὀλίγον. Τέλει δὲ χειμῶνος κατακλιθεὶς, ἐξ ἑωυτοῦ ἐγένετο. καὶ τὰ τῆς γλώσσης παθήματα ὅμοια. θέρμη λεπτή, γλῶσσα ἄχροος, φωνὴ περιπλευμονική. ἀπὸ τοῦ στήθεος τὸ ἱμάτιον ἀπέρριπτε, ἢ ἐξάγειν ἑωυτὸν ὡς οὐρήσαντα ἐκέλευεν, οὐδὲν δυνάμενος σάφα εἰπεῖν. οὐδὲ ἐὼν παρ' ἑωυτὸν, ἐξῆγον αὐτὸν, ἐς νύκτα ἐτελεύτησεν. ἦσι κατέκλινε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐγένετο. Τὸ Νικάνορος πάθος ὁπότε ἐς πότον ὥρμητο, φόβος τῆς αὐλητρίδος ὅτε ἀρχομένης αὐλεῖν ἀκούσειεν ἐν τῷ συμποσίῳ ὑπὸ δειμάτων ὄχλοι. μόγις ὑπομένειν, ἔφη, ὅτε νὺξ εἴη. ἡμέρης δὲ ἀκούων, οὐδὲν διετρέπετο. καὶ ταῦτα παρείπετο χρόνον συχνόν. Τιμοκλέης δὲ ὁ μετ' ἐκείνου ἀμβλυώσσειν καὶ λυσισωματεῖν ἐδόκει.

καὶ οὐκ

Vet. Cod.

Vet. Cod. καὶ οὐκ ἂν παρὰ κρημνὸν ἔφη παρελθεῖν, οὐδὲ ἐπὶ γεφύρας, οὐδὲ τοὐλάχιστον βάθος τάφρου τολμῆσαι ἄν, ὑπὸ δείματος μὴ πέσῃ, διελθεῖν, ἀλλὰ δι' αὐτῆς τῆς τάφρου πορεύεσθαι. τοῦτο χρόνον τινὰ αὐτῷ ξυμβῆναι. Τῷ Φοίνικος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὰ πολλὰ τοῦ δεξιοῦ, ὥσπερ ἀστραπὴν ἐκλάμπειν ἐδόκει. οὐ πολὺ δὲ ἐπισχόντι, ὀδύνη ἐς κρόταφον τὸν δεξιὸν ἐγίνετο δεινή. ἔπειτα καὶ ἐς ὅλην τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον οἴδετο ἡ κεφαλὴ, ὄπισθεν τῶν σπονδύλων. καὶ ξύντασις καὶ σκληρότης, ἀμφὶ τοὺς τένοντας. εἰ γοῦν ἐπεχείρετο διακινέειν τὴν κεφαλὴν, ἢ διοίγειν τοὺς ὀδόντας, οὐ δυνατὸ, ὡς σφόδρα ξυντεινόμενος. ἔμετοι ὁπότ' ἂν γένοιντο, ἀπέτρεπον τὰς εἰρημένας ὀδύνας, ἠπιωτέρας ἐποίουν, καὶ φλεβοτομίη ὠφέλησε, καὶ ἐλλέβοροι ἦγον παντοδαπὰ οὐχ ἥκιστα πρασοειδέα. Τῷ Παρμενίσκῳ καὶ πρότερον ἐνέπιπτον ἀθυμίαι καὶ ἵμερος τῆς ἀπαλλαγῆς βίου, ὁτὲ δὲ πάλιν εὐθυμίη. Ἐν Ὀλύνθῳ δέ ποτε φθινοπώρου ἄφωνος κατέκειτο, ἡσυχίην ἔχων, βραχύ τι ὅσον ἄρχεσθαι ἐπιχειρέων προσειπεῖν. ἤδη δέ τι καὶ διελέχθη, καὶ πάλιν ἄφωνος. ὕπνοι ἐνῆσαν, ὁτὲ δὲ ἀγρυπνίη, καὶ ῥιπτασμὸς μετὰ σιγῆς, καὶ ἀλυσμὸς, καὶ χεὶρ πρὸς ὑποχόνδρια ὡς ὀδυνωμένῳ. ὁτὲ δὲ ἀποστραφεὶς ἔκειτο ἡσυχίην ἄγων. ὁ πυρετὸς δὲ διατελέως καὶ εὔπνοος. ἔφη δὲ ὕστερον ἐπιγινώσκειν τοὺς ἐσιόντας. πιεῖν δὲ ὁτὲ μὲν ἡμέρης ὅλης καὶ νυκτὸς, καὶ διδόντων, οὐκ ἤθελεν. ὁτὲ δὲ ἐξαίφνης τὸν στάμνον ἁρπάσας, τοῦ ὕδατος παντὸς ἐξέπιεν. οὖρον παχὺ ὡς ὑποζυγίου. περὶ δὲ τὴν ιδ' ἀνῆκεν. Ἡ δὲ Κόνωνος θεράπαινα ἐκ κεφαλῆς ὀδύνης ἀρξαμένη, ἐκτὸς ἑωυτῆς, καὶ βοὴ καὶ κλαυθμὸς πολὺς, ὀλιγάκις δὲ ἡσυχίη. Περὶ ἔτεα τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησεν. τὰς δὲ ἐπὶ τελευτῆς ἡμέρας, ἄφωνος καὶ σπασμώδης ἐγένετο. Καὶ ὁ τοῦ Τιμοχάρεος θεράπων, ἐκ μελαγχολικῶν δοκῶν εἶναι καὶ τοιούτων, ἐτελεύτησεν ὁμοίως, καὶ περὶ ἡμέρας τὰς αὐτάς. Τῷ Νικολάου περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, ἐκ πότων ἔφριξεν. ἐς νύκτα πυρετός. Τῇ ὑστεραίῃ ἔμετος χολώδης, ἄκρητος, ὀλίγος. Τρίτῃ δὲ ἀγορῆς πληθούσης, ἱδρὼς δι' ὅλου τοῦ σώματος. ἔληξε. καὶ ταχὺ πάλιν ἐθερμάνθη. περὶ μέσας νύκτας, ῥῖγος, πυρετὸς ὀξύς. ἡμέρης δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, ἱδρώς. ταχὺ πάλιν ἐπεθερμάνθη. ἔμετος ὅμοιος. Τῇ τετάρτῃ ἀπὸ ὕδατος λινοζώστιος, ὑπεχώρησεν σκω-κοπρώδεα καὶ ὑγρά. ὑπομώσαρα δὲ σποδοειδέα, οἷα ὕδωρ λινοζώστιος, οὐκ ἀνόμοια. ὑπόστασις οὐκ ἦν. οὐ δὲ πολὺ τὸ οὖρον, ἐναιωρήματα σμικρά. ἀλγήματα ὑποχονδρίου ἀριστεροῦ καὶ ὀσφύος. ᾤετο ἐκ τοῦ ἐμέτου ἐπαναπνεῖν, καὶ ἐπανέπνει. ἔστι δ' ὅτε διπλόον. γλῶσσα λευκὴ, ἔχουσα ἐκ δεξιοῦ οἷον θέρμου πρόσφυσιν. ἔπειτα βραχὺ ἦν διψώδης, ἄγρυπνος, ἔκφρων. Ἑκταίῳ δὲ δεξιὸς ὀφθαλμὸς μείζων ἐν τῷ βλέπειν. Ἑβδομαῖος ἐτελεύτησε. πλὴν ἡ κοιλίη πρὸ τῆς τελευτῆς ἐμετεωρίσθη. καὶ ἀποθανόντι, τὰ ὄπισθεν ἐφοινίχθη. Μέτωνι μετὰ πληϊάδων δύσιν, πυρετὸς, πλευροῦ ἀριστεροῦ ὀδύνη μέχρι κληῗδος. οὕτω δὲ δεινὴ, ὥστε ἀτρεμίζειν οὐχ οἷός τε. καὶ τὸ φλέγμα κατεῖχεν, ὑπο-

& sanè præruptum locum non accessisset, neq; A trans pontem, aut minimę altitudinis scrobem ausus fuisset transgredi, præ timore ne caderet, sed per ipsum scrobē ibat: hoc ad tēpus quoddam ipsi aderat. Phœnicis affectio erat, ex oculo dextro plerūq; velut fulgur elucere putabat. Vbi verò non diu ipsum clausisset, dolor ad tēpus dextrum vehemēs oriebatur: postea etiam ad totum caput, & collum: caput intumescebat retro ad verticula: & distentio ac duritia erat circum tendines. Si itaq; conaretur commouere caput, aut aperire dentes nō poterat, vtpote valde distentus. Vomitus si quando oborti essent, relatos dolores auertebāt, ac mitiores faciebāt: & venæ sectio profuit: & veratrum duxit omnigena, & non minime prasina. Parmenisco B etiam prius incidebant tristitiæ, & desiderium excedendi è vita: quandoq; verò rursus lætus erat. At in Olyntho aliquando autumni tempore, voce priuatus decumbebat, quietē agens, ita vt parum saltem loqui conaretur, ac inciperet. Imò etiam si quid loquutus esset, rursus voce destituebatur: somni aderant: quandoque verò vigiliæ: & iactatio cum silentio, & anxietas: & manus ad præcordia velut dolenti. Aliquando auersus iacebat quietem agens, febris perpetuò, & facile spirabat. Postea dixit se cognoscere ingressos. Bibere quādoq; tota die ac nocte, etiam si potus exhiberetur, non volebat: quandoq; vrna derepente correpta, omnem aquam ebibebat. Vrina crassa veluti iumenti. Circa decimamquartam remisit. Cononis serua ex do- C lore capitis incipiēte, extra se mente mota erat: & clamor, & querelæ multę, raro autem quies. Circa quadragesimum diem mortua est. Decē verò diebus ante mortem, voce destituta & cōuulsa fuit. Timocharis seruus ex atrabiliarijs esse quū putaretur à tot ac talibus viris, mortuus est similiter circa eosdem dies. Nicolai filius circa solstitium hybernū ex potationibus horruit: ad noctem febres: postridie vomitus biliosus, merus, modicus. Tertia die quū concio adhuc fori plena esset, sudor totius corporis cessauit, & statim rursus calefactus est: vomitus similis. Quarta ab aqua mercurialis egessit stercoracea & liquida. Vrina cineris specie, qualis est D aqua mercurialis, non dissimilis, subsidentia nō erat, neq; vrina multa, pauca quędā in medio vehebātur innatātia: dolores præcordij sinistri & lumborum. Putabat se ex vomitu insuper respirare, & insuper respirabat, quandoq; dupla respiratione: lingua alba, habens ex dextra parte concretionem adnatam instar lupini. Parū siticulosus erat, vigil, prudens. Sexta, dexter oculus maior dū videret. Septima mortuus est. Verū aluus ante mortē eleuata fuit: & mortuo posteriores partes rubefactæ sunt. Metoni circa pleiadum occasum febris: lateris sinistri dolor vsque ad clauiculam, atque is adeò vehemens, vt quiescere nō posset: & inflammatio tenebat, alui

A alui egestio multa, biliosa. In tribus ferè diebus cessauit dolor. Calor aũt circa septimũ aut nonũ. Tussis inerat, exscreationesq; biliosæ, neque multæ fiebant, verũ pituitosæ, tusses comitabant, cibos gustabat, qñq; velut sanus exibat. Corripiebant aũt aliqñ calores tenues modico tempore, sudores fiebãt ad noctem. Spiritus in calore densior, maxillarũ rubor, circa latus grauitas, & sub alis, & ad humerũ, tusses tenebant, medicamentũ per superna eduxit biliosa. Tertia à medicamento erupit pus, verũ ab initio morbi quadragesima, repurgabatur circa triginta quinque alios dies, & sanus euasit. Vxori Theotimi in semitertiana anxietas, & vomitus, & simul horror incipiente febre, & sitis progre-
B diente tpe incipiente febre. calor ingens. Vbi aquã mulsam bibisset, & vomuisset, & horror, & anxietas sedata sunt, & mali punici succũ postea accepit. Diopithis sorori in semitertiana, cordis dolor grauis circa accessionẽ, & comitabat istã diẽ: & hmôi cordis siue oris ventriculi dolor et alijs similiter aderat. Veruntñ sub pleiadis occasum viris talia rariora fiebãt. Vxori Apomoti in semitertiana circa arcturũ, vehemẽs cordis dolor circa accessionẽ, & vomitus, & strangulationes ab vtero simul instabant, & ad dorsum dolores iuxta spinã. Quum aũt ipsi peruenirent, cordis dolores cessabant. Terpide matri à Dorisco, quũm abortus factus esset mẽse quinto gemellorũ, ex casu, ab altero quidem
C statim, velut in tunica quadã liberata est: ab altero verò prius aut posterius quadraginta diebus. Postea aũt concepit in vẽtre. At anno nono dolores vehementes circa ventrẽ ad multũ tẽpus, qñq; incipiebant ex collo ac spina, considebant aũt ad imum ventrẽ & inguina: quandoque ex genu dextro, considebant autem ad eundẽ locũ. Et quum quidem iuxta ventrẽ dolores essent, aluus eleuabatur: quũ verò sedarentur, cordis dolor coincidebat. Verùm strangulationes non aderant. Sed frigiditas corporis, velut in aqua iacentis: Tẽpore quo dolor fiebat, per totũ corpus dolores spargebãtur, mitiores his qui ab initio erant: allium, silphium, acria oĩa non conferebant, neque dulcia, neq; acida:
D neq; vina alba: Verùm nigra, & balnea rara. Ab initio quoq; vomitus vehementes fiebant, & ciborum exclusiones, & circa dolores menses nõ apparebant. Cleomenis vxori circa fauonij flatus, ex nausea, & lassitudine, lateris sinistri dolor, ex collo ac humero auspicatus: febris & horror, & sudor. Incepit aũt febris, & nõ desijt, sed augescebat, & dolor vehemens, tussis, exscreatio subcruẽta, pallida, multa, lingua alba, alui egestiones moderatæ, liquidæ, vrinæ biliosæ. Quarta ad noctẽ mẽses prodierũt multi: cessauit & tussis, & exscreatio, & dolor: calor aũt tenuis. Epicharmi vxori ante partũ dysenteria, dolor, alui egestiones subcruẽtæ, mucosæ. Vbi peperisset, statim sana erat. Polemarchi vxori ĩ

morbo

ὑποχώρησις πολλὴ, χολώδης. Ἐν τρισὶν ἡμέρησι σχεδὸν, ἔληξεν ἡ ὀδύνη. ἡ θέρμη δὲ περὶ τὰς ζ΄ ἢ θ΄. βὴξ ἐνῆν. ἀποχρέμψιες ὑπόχολοι οὐ δὲ ἐγίνοντο, οὐδὲ πολλαί. φλεγματώδεες δὲ αἱ βῆχες παρηκολούθεον. σιτίων ἀπεγεύετο· ἔστιν ὅτε ἐξῄει ὡς ὑγιής. ὑπελάμβανον δὲ ἐνίοτε θέρμαι λεπταὶ, ὀλίγον χρόνον. ἱδρώτια ἐγίνοντο ἐς νύκτα. τὸ πνεῦμα ἐν τῇ θέρμῃ πυκνότερον. γνάθων ἔρευθος. περὶ τὸ πλευρὸν βάρος, καὶ ὑπὸ τὴν μασχάλην, καὶ ἐς ὦμον. αἱ βῆχες ἀπεῖχον. φάρμακον ἄνωθεν ἤγαγε χολώδεα. Τρίτη, ἀπὸ τοῦ φαρμάκου ἐῤῥάγη τὸ πύον. ἀπὸ δὲ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀῤῥωστήματος, τεσσαρακοστῇ. ἀποκαθῆραι δὲ περὶ πέντε καὶ τριήκοντα ἡμέρας ἄλλας, καὶ ὑγιής. Τῇ Θεοτίμου ἐν ἡμιτριταίῳ ἄση, καὶ ἔμετος, καὶ φρίκη ἅμα. ἀρχομένου τοῦ πυρετοῦ καὶ δίψα. προϊόντος ἀρχομένου ἐξαίσιον τὸ θερμόν. μελίκρητον πιούσῃ, καὶ ἀπεμεσάσῃ, ἥ τε φρίκη καὶ ἡ ἄση ἐπαύσατο. καὶ τὸ ἀπὸ τῆς σίδης ὕστερον. Τῇ Διοπείθεος ἀδελφῇ ἐν ἡμιτριταίῳ, δεινὴ καρδιαλγίη περὶ τὴν λῆψιν. καὶ ξυμπαρείπετο ὅλην τὴν ἡμέρην. καὶ κεφαλαλγίη καὶ τῇσιν ἄλλῃσιν. ὡσαύτως ὑπὸ πληϊάδος δύσιν. ἀνδράσιν σπανιώτερα ἐγίνετο τὰ τοιαῦτα. Τῇ Ἀπομότου ἐν ἡμιτριταίῳ περὶ ἀρκτοῦρον, δεινὴ καρδιαλγίη περὶ τὴν λῆψιν, καὶ ἔμετοι, καὶ πνίγες προσίσταντο ἅμα ὑστερικαὶ, καὶ ἐς τὸ μετάφρενον ὀδύναι κατὰ ῥάχιν. ὅτε δὲ ἐνταῦθα οἴη, ἔληγον αἱ καρδιαλγίαι. Τῇ Τερπίδεω μητρὶ, τῇ ἀπὸ Δορίσκου διαφθορῆς γενομένης, μηνὶ πέμπτῳ διδύμων ἐκ πτώματος, τοῦ μὲν ἑτέρου αὐτίκα ὡς ἐν χιτῶνί τινι ἀπηλλάγη. τοῦ δὲ ἑτέρου ἢ πρότερον ἢ ὕστερον μ΄ ἡμερέων, ἀπηλλάγη. ὕστερον δὲ ἔλαβεν ἐν γαστρί. Ἔτει δὲ ἐνάτῳ ὀδύναι δειναὶ κατὰ γαστέρα ἐπὶ πουλὺν χρόνον ἤρχοντο. ἔστι μὲν ὅτε ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ ῥάχιος. καθίσαντο δὲ ἐς ὑπογάστριον, καὶ βουβῶνας. ἔστι δ᾽ ὅτε ἐκ γούνατος τοῦ δεξιοῦ. καθίσαντο δὲ ἐς τωὐτό. καὶ ὅτε μὲν κατὰ τὴν γαστέρα αἱ ὀδύναι εἶεν, ἐμετεωρίζετο ἡ κοιλίη. ὅτε δὲ ἐπαύσατο, ξυνέπιπτεν ἡ καρδιαλγίη. πνιγμοὶ οὐκ ἐνῆσαν. ψύξις δὲ τοῦ σώματος ὡς ὕδατι κειμένῳ. κατὰ τὸν χρόνον ἡνίκα ἡ ὀδύνη ἐγίνετο, ὑπέστρεφε δι᾽ ὅλου τὰ ἀλγήματα, ἠπιώτερα τῶν κατ᾽ ἀρχάς. σκόροδα, σίλφιον, τὰ δριμέα ξύμπαντα, οὐ ξυνέφερεν, οὐδὲ τὰ γλυκέα, οὐδὲ τὰ ὀξέα, οὐδὲ οἱ λευκοὶ οἶνοι: οἱ μέλανες δὲ καὶ λουτρὰ ὀλιγάκις. ἀρχομένη. καὶ ἔμετοι δεινοὶ ἐπεγίνοντο, καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείσιες, καὶ περὶ τὰς ὀδύνας τὰ γυναικεῖα οὐκ ἐφαίνετο. Τῇ Κλεομένεος περὶ ζεφύρου πνοάς, ἐκ ναυσίης καὶ κόπου, πλευροῦ ἀριστεροῦ ὀδύνη. ἐκ τραχήλου ἀρξαμένη, καὶ τοῦ ὤμου. πυρετὸς, καὶ φρίκη, καὶ ἱδρώς. ἤρξατο δὲ ὁ πυρετὸς καὶ οὐκ ἔληγεν, ἀλλ᾽ ἐπέτεινε. καὶ ἡ ὀδύνη δεινὴ, βὴξ, ἀπόχρεμψις ὕφαιμος, ὠχρὴ πολλὴ, γλῶσσα λευκὴ, διαχωρήματα μέτρια ὑγρὰ, οὖρα χολώδεα. Τετάρτη ἐς νύκτα, τὰ γυναικεῖα ἦλθε πουλλά. ἔληξεν ἥ τε βὴξ καὶ ἡ ἀπόχρεμψις, καὶ ἡ ὀδύνη, ἡ δὲ θέρμη λεπτή. Τῇ Ἐπιχάρμου πρὸ τόκου δυσεντερίη, πόνος. ὑποχωρήματα ὕφαιμα, μυξώδεα. τεκούσῃ παραχρῆμα ὑγιής. Τῇ Πολεμάρχου ἐν

ἀρθρη-

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἀρθριτικοῖς, ἰσχίου ἄλγημα ἐξαίφνης, γυναικείων οὐ γινομένων. Τῇ ἐν τῷ τεύτλου πιούσῃ, ἔχετο ἡ φωνὴ νύκτα, καὶ ἐς μέσον ἡμέρης. ἤκουσε μετὰ ταῦτα καὶ ἐφρόνει, καὶ τῇ χειρὶ ἐσήμαινεν, ἀμφὶ τὸ ἰσχίον εἶναι τὸ ἄλγημα. Τῇ Κλινίου ἀδελφῇ, τῇ ἀφηλικεστέρῃ, ἔμετος ὅτι προσδέξαιτο τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ἄνευ πυρετοῦ. αἱματωδέων τῶν ἐμεσμάτων, ἐρευγμοὶ, καὶ ξυνεσαλμθίον. ἐχώρει πρὸς καρδίην πνῖγμα. καστόρειον, σέσελι, σίδια πάντα ἔπαυσε. καὶ τὸ ἀπὸ τῆς σίδης. ἀπέστη δὲ ἄλγημα μέτριον ἐς κενεῶνα. βολβοῦ χυλός. καὶ οἶνος γαλακτώδης, αὐστηρός. καὶ ἄρτοι ὡς ἐλάχιστοι ξὺν ἐλαίῳ. Τῇ Παυσανίου κόρῃ, μύκητα ὠμὸν φαγούσῃ, ἄση εἶχε. πνιγμός. ὀδύνη γαστρός. μελίκρητον θερμὸν πίνειν, καὶ ἐμέειν ξυνήνεγκε, καὶ λουτρὸν θερμόν. ἐν τῷ λουτρῷ ἐξήμεσε τὸν μύκητα. καὶ ἐπεὶ λήξειν ἔμελλεν, ἐξίδρωσεν. Ἐπιχάρμῳ περὶ πληϊάδων δύσιν, ὤμου ὀδύνη. καὶ βάρος δεινὸν ἐς βραχίονα. ἄση. ἔμετοι συχνοί. ὑδροποσίη. Τῷ Εὐφράνορος παιδὶ, ἐξανθήματα διὰ τῶν κωνώπων. μετὰ ζεφύρων, αὐχμοὶ ἐγίνοντο, μέχρις ἡμέρας μετοπωρινῆς. Ὑπὸ κύνα, δεινὰ πνίγεα, καὶ πνεύματα θερμὰ, καὶ πυρετοὶ ἱδρώδεες, καὶ πάλιν αὐθὺς ὑποθέρμαινον. φύματα δὲ παρ᾽ οὖς πολλοῖσιν ἐγένετο. Τῇ γραίῃ βηχικῇ περὶ ἐνάτην. Τῷ μειρακίῳ τῷ σπληνώδει τῷ τῆς παιδίσκης, κοιλίης ἐκταραχθείσης περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. Κτησιφῶντι ὑπ᾽ ἀρκτοῦρον σχεδὸν περὶ τὰς ἑπτὰ τῷ παιδὶ μοῦνον ἐπυήθη. Τῷ Ἐρατύλλου ἀπεμαλκύνθη. Περὶ ἀμφότερα αὐχμοὶ ἱδρῶτες. γλώσσης ὑπὸ ξηρότητος ψελλοί. οἱ ὀρνιθίαι ἔπνευσαν πολλοὶ καὶ ψυχροί. καὶ χιόνες ἐξ εὐδείων ἔστιν ὅτε ἐγίνοντο. καὶ μετὰ ἰσημερίην, νότια διαμίσγοντα βορείοις. ὕδατα συχνὰ ἐπεδήμησαν, βῆχες πολλαὶ, μᾶλλον δὲ παιδίοισι. παρὰ τὰ ὦτα πολλοῖσιν, οἷα τοῖσι σατύροισιν. ὅτε δὲ ὁ πρὸ τούτου τοῦ χρόνου χειμὼν, σφόδρα χειμερινὸς ἐγένετο, ἐν *χιόνι καὶ ὄμβροισι βορείοισιν.

*χειμῶνι.

Τῷ Τιμώνακτος παιδίῳ ὡς διμηναίῳ ἐξανθήματα ἐν σκέλεσιν. καὶ ἐν ἰσχίοισι, καὶ ὀσφῦϊ, ὑπογαστρίῳ, καὶ οἰδήματα σφόδρα ἐνερεύθη. καταστάντων δὲ τούτων, σπασμοὶ καὶ ἐπιληπτικὰ ἐγένοντο, ἄνευ πυρετῶν ἡμέρας πολλὰς, καὶ ἐτελεύτησεν. Τῷ τοῦ Πολεμάρχου, ξυνέβη μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἐμπυωθῆναί τε καὶ ἀποχρέμψασθαι. ὕστερον δὲ θέρμαι αὐτῷ ἦσαν. καὶ ὑδρωπιώδης ἦν, καὶ ἐπίσπληνος, καὶ ἀσθματώδης. πρὸς ἄναντες εἴποτε οἴοι, ἀδύνατος, καὶ διψώδης, καὶ ἀπόσιτος ἐπιεικῶς ἔστιν ὅτε. καὶ βηχία ξηρὰ ἐπὶ πουλὺν χρόνον οὕτως ἐγίνετο. ὑπεφέρετο καὶ εἰ μή τοι εὔλυτος. κοιλίη κάτω πλήρης ἐγίνετο. καὶ ἆσθμα καὶ πνῖγμα ἐγένετο μᾶλλον. *τέλος δὲ κατάρροος. καὶ ἀπόχρεμψις ἐπικατῆλθε, καὶ βήξ. ἡ δὲ ἀπόχρεμψις παχεῖα καὶ ὠχρὰ, πύα δὲ καὶ πυρετὸς σφοδρὸς, καὶ ἐδόκει λῆξαι, καὶ ἡ βὴξ πρηϋτέρη, καὶ ἡ ἀπόχρεμψις καθαρή. ὑπέστρεψε πάλιν ὀξὺς πυρετός. πνεῦμα πυκνόν. Ἐτελεύτησε, πρὶν προσερρίγωσε πόδας, καὶ κατεψύχθη μετὰ ταῦτα. πνεῦμα μᾶλλον ἐγκατελήφθη, ἡ οὔρησις ἔστη, τὰ ἄκρεα κατεψύχθη.

*τέλη.

morbo articulari coxæ dolor derepente, mensibus non prodeuntibus. Vbi betæ succũ bibisset, vox supprimebatur per noctem, & vsq; ad meridiẽ: attamen audiebat, & sapiebat, & manu significabat, dolorẽ esse circa coxã. Cliniæ sorori seniori vomitus, quicquid accepisset per quatuordecim dies, citra febrẽ, cruentorum vomitionũ reiectiones: & contracta strangulatio ad cor procedebat. Castorium, seseli, mali punici succus, sedauerunt oĩa: abscessit autem dolor moderatus ad lateris mollitudinem: bulbi succus, & vinum lacti mixtum, austerum, & panes quàm paucissimi cum oleo. Pausaniæ filiam ex fungi crudi esu, anxietas tenebat, strangulatio, dolor ventris. A quam mulsam calidam bibere ac vomere profuit, & balneum. In balneo fungum euomuit, & vbi illa cessatura essent, exsudauit. Epicharmo circa pleiadum occasum, humeri dolor, & grauitas vehemẽs ad brachium, anxietas, vomitus multi, aquæ potus. Euphranoris filio pustulæ velut à culicum morsu. Post sationũ siccitates fiebant, vsq; ad æquinoctium autumnale. Sub canẽ, æstus vehementes, & venti calidi, & febres sudorificæ, & statim aliquantum recalescebat. Tubercula verò iuxta aurem multis fiebant. Aniculæ à tussi vexatæ circa nonam diẽ. Adolescenti splenico ancillę filio, aluo liquefacta, circa idem tempus. Ctesiphonti sub arcturum, ferè circa septimam. Adolescẽti soli suppurata sunt. Eratylli filio euanuerunt. Circa vtraque tempora, multę exudationes, lingua præ siccitate blæsi. Recti venti spirauerunt multi ac frigidi: & niues ex clementi cęlo quãdoq; fiebant, & post æquinoctiũ, austrina aquilonaribus permixta, aquæ multæ, populariter grassatę sunt tusses multę, magis aũt in pueros. Circa aures multis talia, qualia Satyri habent. Qñq; verò ante hoc tẽpus hyems valde hyberna erat, cum niue & pluuijs aquilonaribus. Timonactis filio fermè bimestri pustulæ in cruribus, & in coxis, & lumbis ac imo ventre, & tumores valde rubicundi. His aũt sedatis, conuulsiones & comitiales fiebant, sine febribus, multis diebus: & mortuus est. Polemarchi filio cõtigit quidem, vt priore tẽpore suppuratus esset, & exscrearet: postea verò calores ipsi erãt: & hydropicus erat, et splenicus, et anhelosus: ad locũ accliuem, si qñ accederet, impotens, et siticulosus: quandoq; etiam cibũ leniter auersabat; et siccæ tussiculæ ad multum tẽpus ita fiebant: titubans obambulabat: et si non facile solubilis esset aluus deorsum, plena reddebatur, et anhelatio ac strangulatio magis fiebant. Tãdem aũt defluxus et exscreatio superuenit, ac tussis. Exscreatio crassa, pallida, purulenta: et febris vehemẽs cessasse videbatur: et tussis mitior, et exscreatio pura. Rediit rursus febris acuta, spiritus densus: mortuus est. Verùm antea riguerũt pedes, et postea perfrigeratus est. Spiritus magis interclusus est. Vrina substitit, extremæ partes perfri-

A perfrigeratæ sunt: prudens mortuus est, tertia die à recidiua. Thyni filio in febre ardēte inedia macerato, alui egestio multa. Verùm cum bile, & animi deliquio, & sudore multo fiebat: perfrigeratus est valde: & voce destitutus erat totam diem ac noctem. Instillatum ptisanæ succum continuit: sapiebat, bene spirabat. Epicharmi filio accidit ex via & potu cruditas. Postridie manè anxietate oborta, vbi aquam, acetum, salem bibisset, euomuit pituitam. Postea rigor apprehendit, lauit febricitans. Pectus dolebat. Tertia manè statim sopor modico tempore tenebat, & delirabat, & febris acuta: grauiter morbum tulit. Quarta vigil, mortuus est. Aristoni vlcerato pedis digito, cū febre loque-

B læ obscuritas. Carcinoma ascendit vsque ad genu: perijt. Erat aūt nigrum, subaridum, graueolens. Cui carcinoma in faucibus vstum est, sanatus est à nobis. Polyphantus in Abderis caput dolebat in febre vehementi. Vrinæ tenues, multæ. Subsidentiæ densæ & conturbatæ. Quum aūt non cessaret dolor capitis, sternutatoria decima die adhibita sunt. Postea ad collum dolor vehemens. Vrina prodijt rubicunda conturbata velut iumenti: mente motus est phrenitico modo. Mortuus est in vehementibus cōuulsionibus. Consimiliter et Eualcidæ famula, quum multo tempore densæ vrinæ prodijssent, & capitis dolores adessent, phrenitica facta mortua est, eodem modo ex vehementibus doloribus.

C Nam vrinæ densæ ac cōturbatæ, certum signū 21
sunt doloris capitis, & conuulsionis, ac mortis. Halicarnassensis qui in domo Xanthippi diuersabatur, aurem hyeme dolebat, et caput nō mediocriter. Erat aūt annorum circiter quinquaginta. Vena secta est iuxta Mnesimachum: læsum est caput euacuatum ac perfrigeratū. Non enim facta est suppuratio. Phreniticus factus est, et mortuus. Vrinæ erant et huic densæ. In Cardia Metrodori filio ex dentiū dolore corruptio maxillæ, et gingiuarum vehemens carnis excrescentia, mediocriter suppuratio facta est, exciderūt dentes molares, et maxilla. Anaxenor in Abderis, erat quidem splenicus, et viciati coloris. Contigit aūt ipsi, vt tumor circa fe-

D mur sinistrum obortus, derepēte euanesceret. Non multis verò postea diebus oborta est ipsi circa splenem, velut pustula nocturna ab initio, insuperq; tumor ac rubor durus. Post diem quartum febris ardens oborta est, et liquefacta sunt omnia circumcirca, et putrida videbātur: mortuus est. Verùm prius subpurgatus est, et intelligentiam habebat. Clonicus in Abderis, erat quidem nephriticus, mingebat autem sanguinem paulatim plerunque difficulter. Vexabat et aluus dysenterica. Huic manè quidem dabatur lac caprinum, et aquæ quinta pars, ita vt ex ambobus cōpositum totum essent heminæ tres: Ad vesperam autem, panis valde assatus, obsonia, beta aut cucumis, vinū nigrum tenue.

Dabatur

τεψύχθη. ἔμφρων ἐτελεύτησε, τριταῖος δὲ ἀπὸ τῆς ὑποστροφῆς. Τῷ τοῦ Θυώου σφόδρα ἐν πυρετῷ καυσώδει, λιμοκτονηθῇ. ὑποχώρησις συχνή. μετὰ χολῆς δὲ ἐγένετο, καὶ μετὰ ἀψυχίης, καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ. κατεψύχθη σφόδρα, καὶ ἄφωνος ἦν ἡμέρην ὅλην καὶ νύκτα. ἐγχεόμενος χυλὸν πτισάνης, κατείχετο. ἐφρόνει. εὔπνοος ἦν. Τῷ Ἐπιχάρμου ξυνέβη ἐκ περιόδου, καὶ ποτοῦ, ἀπεψίη. Τῇ ὑστεραίῃ δὲ πρωῒ ἄσης γινομένης, πιὼν ὕδωρ, ὄξος, ἅλας, ἐξήμεσε φλέγμα. μετὰ δὲ ῥῖγος ἔλαβεν. ἐλούσατο πυρεταίνων, καὶ στῆθος ἤλγει. Τῇ τρίτῃ εὐθὺς πρωῒ, κῶμα. ὀλίγον χρόνον ἐπεῖχεν, καὶ ἐπελήρει, καὶ πυρετὸς ὀξύς. βαρέως ἔφερε τὴν νόσον. Τῇ τετάρτῃ ἄγρυπνος. ἀπέθανεν. Ἀρίστωνι, δακτύλου τοῦ ποδὸς ἡλκωμένου, ξὺν πυρετῷ ἀσάφεια. τὸ γαγγραινῶδες ἀνέδραμεν ἄχρι πρὸς γόνυ. ἀπώλετο. ἦν δὲ μέλαν, ὑπόξηρον, δυσῶδες. Ὁ τὸ καρκίνωμα τὸ ἐν τῇ φάρυγγι καυθεὶς, ὑγιὴς ἐγένετο ὑφ' ὑμέων. Πολύφαντος ἐν Ἀβδήροισι κεφαλὴν ὠδυνᾶτο, ἐν πυρετῷ σφοδρῷ. οὖρα λεπτὰ πολλά, ὑποστάσιες δασεῖαι καὶ ἀνατεταραγμέναι. οὐ παυομένου δὲ τοῦ ἀλγήματος τῆς κεφαλῆς, πταρμικὰ προσετέθη ἐόντι δεκαταίῳ. μετὰ δὲ ἐς τράχηλον ὀδύνη ἰσχυρή. οὖρον ἦλθεν ἐρυθρὸν, ἀνατεταραγμένον, οἷον τὸ τοῦ ὑποζυγίου. παρέκρουσε τρόπον φρενιτικόν. ἀπέθανεν ἐν σπασμοῖσιν ἰσχυροῖσιν. Παραπλησίως δὲ καὶ ἡ τοῦ Εὐαλκίδου οἰκέτις. ἔνθα οἱ πολὺν χρόνον τὰ δασέα ἐχώρει οὖρα. καὶ κεφαλαλγίαι ἐνῆσαν. φρενιτικὴ γενομένη ἀπέθανεν, ὡσαύτως σπασμοῖσιν ἰσχυροῖσι. πάνυ γὰρ τὰ δασέα οὖρα καὶ ἀνατετραμμένα σημεῖον ἀκριβὲς κεφαλαλγίης, καὶ σπασμοῦ, καὶ θανάτου. Ὁ δὲ Ἀλικαρνασεὺς ὁ ἐν τῇ Ξανθίππου οἰκίῃ καταλύων, οὖς ἐν χειμῶνι ὠδυνᾶτο. καὶ κεφαλὴν οὐ μετρίως. ἦν δὲ περὶ ἔτεα πεντήκοντα, φλέβα ἐτμήθη. κατὰ Μνησίμαχον, ἐβλάβη ἡ κεφαλὴ, κενωθεῖσα, καὶ ψυχθεῖσα. οὐ γὰρ ἐξεπύησεν. φρενιτικὸς ἐγένετο. ἀπέθανε. οὖρα καὶ τούτῳ δασέα. Ἐν Καρδίῃ τῷ Μητροδώρου παιδὶ ἐξ ὀδόντων ὀδύνη. σφακελισμὸς σιαγόνος, καὶ ἐλάων ὑπερσάρκωσις δεινή. μετρίως ἐξεπύησεν. ἐξέπεσαν οἵ τε γόμφοι, καὶ ἡ σιαγών. Ἀναξήνωρ ἐν Ἀβδήροισιν ἦν μὲν σπληνώδης, καὶ κακόχρους. ξυνέβη δὲ αὐτῷ οἰδήματος γινομένου περὶ μηρὸν τὸν ἀριστερὸν, ἐξαπίνης τοῦτο ἀφανισθῆναι. οὐ πολλῇσι δὲ ὕστερον ἡμέρῃσιν ἐγένετο αὐτῷ κατὰ τὸν σπλῆνα, οἷον ἐπινυκτὶς ἐξ ἀρχῆς. ἔτι δὲ οἴδημα καὶ ἐρύθημα σκληρόν. μετὰ δὲ ἡμέρην τετάρτην πυρετὸς ἐγένετο καυσώδης, καὶ ἐπελιδνώθη πάντα κύκλῳ καὶ σαπρὰ ἐδόκει. ἀπέθανεν. ὑπεκαθάρθη δὲ πρότερον καὶ κατενόει. Κλόνιγος ἐν Ἀβδήροισιν, ἦν μὲν νεφριτικός. οὔρει δὲ αἷμα κατὰ σμικρὸν κατὰ πουλὺ χαλεπῶς. ἠνώχλει δὲ καὶ κοιλίη δυσεντερική. τούτῳ πρωῒ μὲν ἐδίδοτο γάλα αἴγειον, καὶ ὕδατος πέμπτη μερὶς, ἀνεζευγμένον τὸ πᾶν κοτύλαι τρεῖς. ἑσπέρην δὲ ἄρτος μὲν ἔξοπτος, ὄψα δὲ, σεῦτλα, ἢ σικυὸς, οἶνος μέλας λεπτός. Vet. Cod.

ἐδίδοτο

t. Cod. ἐδίδοτο δὲ καὶ σικύον πέπονα. οὕτω δὲ διαιτωμένῳ, καὶ ἡ κοιλίη ξυνέστη, καὶ τὰ οὖρα καθαρὰ ἐφοίτα. ἐγαλακτοπότησε δὲ, ἕως τὰ οὖρα ἀπεκατέστη. Γυναικὶ ἐν Ἀβδήροισι, καρκίνωμα ἐγένετο περὶ τὸ στῆθος. ἦν δὲ τοιοῦτον. διὰ τῆς θηλῆς, ἰχὼρ ὕφαιμος ἔρρει. ἐπιληφθείσης δὲ τῆς ῥύσιος, ἀπέθανεν. Τῷ Δεινίου παιδίῳ ἐν Ἀβδήροισι μετρίως ὀμφαλὸν τρηθέντι, συρίγγιον κατελείφθη. καί ποτε καὶ ἕλμινς δι' ἑωυτοῦ διῆλθεν ἁδρά. καὶ ἔφη ὅτε πυρέξειε χολώδεα, ὅτι καὶ αὐτὰ ταύτῃ δίεισι. προσεπεπτώκει τούτῳ τὸ ἔντερον πρὸς τῷ συριγγίῳ, καὶ διαβέβρωτο ὡς τὸ συρίγγιον, καὶ ἀπανερρήγνυτο. καὶ βηχία διεκώλυε διαμένειν. Τῷ παιδίῳ τῷ Πύθωνος ἐν Πέλλῃ πυρετὸς αὐτίκα ἤρξατο πολὺς, καὶ καταφορὴ πολλὴ μετὰ ἀφωνίης ὕπνοι ἐγένοντο, καὶ κοιλίη σκληρὴ, διὰ πάντα τὸν χρόνον. προστιθεμένου δὲ τοῦ ἐκ τῆς χολῆς, πολλὰ διεχώρει, καὶ αὐτίκα ἐνεδίδου. ταχὺ δὲ πάλιν ἡ κοιλίη ἐπήρετο, καὶ ὁ πυρετὸς παρωξύνετο, καὶ ἡ καταφορὴ διὰ τῶν αὐτῶν. Τῆς δ' αὐτῆς ἀγωγῆς ἐούσης, ἐδόθη τι τῶν σὺν κνίκῳ, καὶ σικύου, καὶ μηκωνίου, καὶ χολώδεα κατέρρηξε: καὶ αὐτίκα τὸ σῶμα ἐπέπαυτο, καὶ ὁ πυρετὸς ἐπραΰνετο, καὶ τὰ ὅλα ἐκουφίσθη, καὶ ἐκρίθη τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. Εὔδημος, σπλῆνα ἐπόνει ἰσχυρῶς. προσετάχθη τοῦ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐσθίειν πουλλά. πίνειν οἶνον ὀλίγον λεπτὸν, περιπατεῖν συχνά. οὐ μετέβαλλεν. ἐφλεβοτομήθη. σιτία καὶ ποτὰ πεφεισμένως. περίπατοι ἐκ προσαγωγῆς. οἶνος μέλας λεπτός. ὑγιάνθη. Φιλιστίδι τῇ Ἡρακλείδου γυναικὶ, ἤρξατο πυρετὸς ὀξύς. ἔρευθος προσώπου, ἐξ οὐδεμιῆς προφάσιος. ὀλίγον δ' ὕστερον τῆς ἡμέρης, ἐρρίγωσεν. οὐκ ἀναθερμανθείσης, σπασμὸς ἐγένετο, ἐν τοῖσι δακτύλοισι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. σμικρὸν δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεθερμάνθη. οὔρησε τροφιώδεα, νεφελώδεα, διεσπασμένα. νύκτα ἐκοιμήθη. Δευτέρῃ ἐπερρίγωσεν. ἡμέρῃ σμικρῷ μᾶλλον ἐθερμάνθη, καὶ τὸ ἔρευθος ἧσσον, καὶ οἱ σπασμοὶ ἐπεγένοντο μετριώτεροι, οὖρα διὰ τῶν αὐτῶν. νύκτα ἐκοιμήθη, σμικρὰ διαγρυπνήσασα, μηδεμιῆς δυσφορίης ἐνεούσης. Τριταίη οὔρησεν εὐχροώτερα, σμικρὰ ὑφεστηκότα. τὴν δ' αὐτὴν ὥρην, ἐπερρίγωσεν. πυρετὸς ὀξύς. ἵδρωσε ἐς νύκτα δι' ὅλου. ὀψὲ δὲ τῆς ἡμέρης τὸ χρῶμα ἀνετράπη εἰς τὸν ἰκτερώδεα τρόπον. νύκτα, ὕπνωσε δι' ὅλου. Τεταρταίῃ, αἷμα ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ἔρρυη καλῶς. καὶ γυναικεῖα σμικρὰ, ἐπεφάνη ἐν τάξει. Πάλιν δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, τὸ πυρέτιον παρωξύνθη. οὖρα τροφιώδεα σμικρά. κοιλίη δὲ, φύσει μὲν σκληρή. πολὺ δὲ μᾶλλον ξυνιστήκει, καὶ οὐδὲν διήει, εἰ μὴ βάλανον πρόσθοιτο. νύκτα, ὕπνωσε. Πεμπταίῃ τό, τε πυρέτιον πρηΰτερον. καὶ πρὸς τὴν ἑσπέρην δι' ὅλου ἵδρου, καὶ γυναικείων χώρησις. καὶ νύκτα ὕπνωσεν. Ἑκταίῃ, οὔρησεν ἀθρόον πουλὺ τροφιῶδες. σμικρὴν ὑπόστασιν ἔχον ὁμόχροον. Περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, σμικρὰ ἐρρίγωσεν, ὑπεθερμάνθη, ἵδρωσε δι' ὅλου. νύκτα ἐκοιμήθη. Ἑβδομαίῃ, σμικρὰ ἐπεθερμάνθη.

Dabatur et cucumis pepo. Hac verò victus ratione quũ vteret, A & aluus substitit, & vrinæ puræ prodibãt. Bibit aũt lac donec vrinæ restitutæ sunt. Mulieri in Abderis carcinoma factũ est circa pectus, erat aũt tale: per papillã sanies subcruenta fluebat, intercepta aũt fluxione mortua est.

22 Dinij filio in Abderis, vmbilicũ mediocriter sauciato, fistula parua relicta est, & qñq; et lumbricus p seipsũ satis crassus penetrauit: & quũ febriret, vomebat biliosa: qñq; verò & hæc ipsa per fistulã prodibant. Allapsum est & intestinũ ipsi ad fistulã, & velut fistula corrodebat, & rursus refringebat: & tusses permanere prohibebãt. Pythonis filio in Pela, febris statim incepit multa: & ĩ somnũ collapsio: & cũ vocis interceptione somni fiebant, & aluus dura per oẽ B tps. At glãde ex felle subdita, multa egerebat, & statim remittebat. Verùm breui aluus rursus eleuabat, & febris exacerbabat, & collapsio in somnũ per eadẽ. Quum aũt idẽ ductus esset, datũ est medicamentũ quoddã ex his q̃ cnico, & cucumere syluestri, & peplo cõstãt: & biliosa egestio erupit, & statim sopor sedatus est, & febris mitigabat, & oĩa leuiora facta sunt, & iudicatus est die decimaquarta. Eudemus splenẽ vehementer dolebat: imperarũt ipsi medici vt multũ ederet, & vinũ biberet modicũ, tenue, & multũ deambularet: nõ mutatũ est quicquã. Vena secta est, cibos ac potus parce sumpsit: deambulationes fecit, sensim augmento facto. Vinũ bibit nigrũ tenue: sanatus est. Philistidi He- C raclidę vxori cœpit febris acuta, rubor faciei, ex nulla manifesta causa: paulò pòst in die rigorẽ habuit: quũ nõ recalesceret, cõuulsio facta est ĩ digitis manuũ ac pedũ, paulò pòst recalefacta est: minxit vrinas cõpactis quibusdã innatantibus, nubeculosas, diuulsas: noctẽ dormiuit. Secũda die rursus riguit, paulò magis calefacta ẽ, & rubor minor, & conuulsiones fiebãt moderatiores. Vrinæ consimiles: noctẽ dormiuit, parũ vigilauit, quũ nulla molestia premeret. Tertia die minxit coloratiora, modicã subsidentiã habentia: eadẽ hora rigor apprehendit. Febris acuta, sudor ad noctẽ per totũ corpus. Verùm vesperi color ad morbi regij modũ permutatus est, noctu dormiuit, ac p totũ corpus sudauit. D Quarta sanguis ex sinistra nare probè fluxit, & mẽses pauci cõparuerunt ordinatè. Rursus aũt eadẽ hora febris exacerbata est. Vrinæ cõpactis quibusdã innatãtibus paucæ. Aluus natura quidem dura, verùm multo magis substitit, neque quicquã prodibat, si non glandem subdidisset: noctem dormiuit. Quinta, febris mitior: & ad vesperam per totum corpus sudabat, & mẽses prodierunt, & noctem dormiuit. Sexta minxit aceruatã multã vrinã, compactis quibusdã innatantibus, modicam subsidentiam habentem, concolorem. Circa meridiem vero parum rigore tenebatur: aliquantũ incaluit: sudauit per totum; noctem dormiuit. Septima parũ calefacta

A calefacta est: facile tulit: sudauit per totũ: vrinæ boni coloris. Iudicata sunt omnia. Psychon in obsidione circa Datum, ictus est catapulta in pectus, & paulò pòst risus erat circa ipsum tumultuosus. Videbatur autẽ mihi medicus eximens lignum, reliquisse ferrum in septo transuerso: & quum ipsi ita videretur, ad vesperam infusum per clysterem adhibuit, & pharmacũ deorsum purgans dedit. Noctẽ primã molestè transegit. Statim vero vbi dies illuxisset, & medico, & alijs, melius habere videbat, erat enim quietus. Prædictio facta est, ꝙ vbi couulsio fieret, non tarde moriturus esset. Sequentem noctem moleste ferens, insomnis, plerunque in ventrẽ decumbens: Tertia mane conuellebat.
B Circa meridiem mortuus est. Eunuchus ex venatione & discursione hydropicus factus est. Quidã circa Elealcis fontẽ, ad sex annos habuit ex equitatione inguinum tumorem, varices, & coxendicum dolores. Qui spinali medulla 23
tacuit, septima die mortuus est. Præpotent crudi salsa cũ melle. Scortatio turpis, dysenteriæ 24
medela est. Leonidæ filiæ natura cõcitata, auersa est: auersa in iram excanduit: vbi ira excanduit, reconciliata est. Medicus non intellexit: puella mortua est. Philotimi filius puber venit ad me in Iechina, caluariæ os habens medicina destitutum: in quo videbam occultas ratiocinationes non esse constantes.

μάνθη. εὔφορος ἤνεγκεν. ἵδρωσε δι' ὅλου. οὖρα εὔχροα. ἐκρίθη πάντα. Τύχων ἐν τῇ πολιορκίῃ τῇ περὶ Δάτον ἐπλήγη καταπέλτῃ ἐς τὸ στῆθος. καὶ μετ' ὀλίγον, γέλως ἦν περὶ αὐτὸν θορυβώδης. ἐδόκει δέ μοι ὁ ἰητρὸς ἐξαίρων τὸ ξύλον, ἐγκαταλιπεῖν τὸν σίδηρον, κατὰ τὸ διάφραγμα. ἀλγέοντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὴν ἑσπέρην, ἔκλυσέ τε καὶ ἐφαρμάκευσε. κατὰ νύκτα διήγαγε τὴν πρώτην, δυσφόρως. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρῃ, ἐδόκει καὶ τῷ ἰητρῷ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι βέλτιον ἔχειν. ἦν γὰρ ἡσυχέος. πρόρρησις ὅτι σπασμοῦ γινομένου, οὐ βραδέως ἀπολεῖται. ἐς τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα δύσφορος. ἄγρυπνος. ἐπὶ γαστέρα τὰ πολλὰ κείμενος. τρίτῃ πρωῒ, ἐσπᾶτο. περὶ μέσον ἡμέρης, ἐτελεύτησεν. Εὐνοῦχος ἐκ κυνηγεσίης καὶ διαδρομῆς, ὑδρωπικὸς γίνεται, ὁ παρὰ τὴν τοῦ Ελεαλκέος κρήνην. ὁ περὶ τὰ ἐξ ἔτεα, ἔσχεν ἱππουρίν τε, καὶ βουβῶνα, καὶ ἰξίν, καὶ κέδματα. ὁ τὸν* κενεῶνα φθινήσας, ἑβ- *αἰῶνα.
δομαῖος ἀπέθανεν. * Προπιουσῶν ἄπεπτον *προποι
ἁλμυρὰ μετὰ μέλιτος. πορνεία ἀχρεῖμος δυσεντερίης ἄκος. Τῇ Λεωνίδεω θυγατρὶ, ἡ φύσις ὁρμήσασα ἀπεστράφη. ἀποστραφεῖσα, ἐμυκτήρισεν. μυκτηρήσασα διηλλάγη. ὁ ἰητρὸς οὐ ξυνεῖδεν. ἡ παῖς ἀπέθανεν. Ο Φιλοτίμου παῖς ἔφηβος, ἦλθεν εἰς μέ. εὗρον κρανίον ὀστέον ἔρημον ἰητρικῆς ἐς Ἰηχῖνα τὰ κρύφιμα οὐκ ὀρθῶς ἐςῶτα.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Septimum Epidemiorum.

1 Calidorum appositio. *Gal. ij. lib. de diff. resp. cap. viij. & iij. lib. cap. j. nec non vj. Epid. Com. j. tex. j. librum hunc perspicuè nothum, nec vllo modo inter Hippoc. genuinos esse recipiendum scribit. Idem tamen Gal. bis septimum Epidemiorum tanquam Hippocraticum citat, in expos. ling. dictione* Ακροαπὶς, *& vj. Epid. Com. iij. tex. xiij. quasi hoc in libro etiam sint aliqua Hippoc. digna, cuiusmodi hoc ab ipso notatum, quod scilicet frigidæ fomentationes interdum præcordiorum dolores magis iuuent, quam calidorum, plurima tamen in hoc libro sunt repetita inutiliter, quæ etiam in quinto huius tractationis habentur, vtcunque sit, non est omnino reyciendus.*

2 Pulsus non. *Gal. in libro, quod animi mores ec. cap. ix. adnotauit, apud Hippocratem pulsum significare vehementem arteriarum motum, id quod etiam, ex hoc posse confirmari puto, vbi manifestè pro pulsu vehemens motus intelligitur. Cognouit quidem Hippocr. vt ego puto pulsum, sed minime eum curauit, nisi vbi ita vehemens est, vt medico sollicitudinem afferat, cuiusmodi præ cæteris est pulsus arteriæ illius, quæ internam dorsi partem perreptat, quaque vehementer sentiri solet in melancholicis hypochondriacis, atque præsertim in emaciatis corporibus, vt Gal. docuit initio lib. de puls. ad Tyrones.*

3 Talis palpitatio. *An vera esset palpitatio sane mihi incompertum est, quum obseruauerim arteriam eas partes perreptãtem in aliquibus adeo magnam, & cõcitatam esse, vt speciem ingentis palpitationis exhibeat, veruntamen haud inconuenit veram quoque fuisse palpitationem, cum & ipsas arterias præter familiarem motum, palpitationibus etiam obnoxias esse certum sit.*

4 Et cum biberet. *Ex hoc vno signo facile conijcere licet, filium Cydij mortuum esse, etenim omnes quos infra narrat Hippocrates dum biberent, circa pectus, & uentrem sonuisse, obierunt. Id quoque ipse sæpißime in compluribus ægrotantibus experientiã comperij. Causam autem cur hoc contingat, puto esse, quoniam uis attractrix œsophagi penitus abolita est, ut ob id potus suo pondere delapsus, nec paullatim attractus, eum strepitum edat, quemadmodum, qui magno impetu petant, sæpe id agere inueniuntur.*

5 In maxillis rubor. *Hoc tanquam præcipuum quoddam signum recenset Nicãder inter signa pul-*

monis vlcus indicantia, quo fit, vt & in Peripneumonia, & in alijs grauibus, & calidis pulmonis affectibus id perpetuo obseruetur, quum enim pectori cum vultu maxima adsit communicatio, iure supercalefacto pulmone, vapores, & cum vaporibus sanguis sursum elati faciem colorant. Itaque præsentem ægrum ob insignem pulmonis morbum interijsse rationi consentaneum est. Cæterum, vt hoc rationem habet, sic illud non adeo euidenter rationi consentit, quod scribit Arist. xxxiij. par. probl. xiiij. vbi scribit, surditatem esse pulmonis detrimentum.

6 Apud Harpalidem. *Omnium, quæ contigerunt mala, ab vna destillatione ortum duxerunt, qua in pectus delabente, tussis & spiritus difficultas orta est. In articulos vero & musculos impotentia manuum & crurum. Itaque iure Auicen. quandoque dixit, destillationes magnorum malorum esse causas.*

7 Ampliphradis filio. *Hac in historia duo sunt consideratione digna, vnum est, pleuriticum æstate factum esse, etsi enim hic morbus potissimum hyeme fieri videatur, attamen dicebat* Hippocr. *iij. aphor. morbos quoslibet omni tempore fieri, aliquos tamen, vno magis, quàm alio. Alterum est, pleuriticum vij. die obijsse, cum ad summum huiuscemodi morbus decimaquarta, vel decimaseptima necare soleat: Verum & hoc non absque ratione aliqua factum est, nam iuuenis cum esset, ac morbi vehementia, neque continua, neque ingens esset, (quod sciri potest, quia in septima videbatur sine febre, & semper mente constitit, quod in magna pleuritide secus contingere Gal. iiij. de causis puls. docet) minime mirum esse debet, si multum protracta sit vita.*

8 Ei qui in hepar. *Hippocr. vj. aphor. xviij. vulnus iecinoris, quemadmodum & aliorum multorum esse lethale prodidit, atqui Gal. in Comment. ex aliorum testimonio tradit non modo profundum vulnus in iecinoris fibris acceptum esse curatum, verum etiam, & fibram abscissam esse sanatam addit, quinetiam ipsummet* Hippocr. *in lib. de vulner. lethalibus, aggredi curationem vulnerum iecoris, quod quidem absurdum atque vanum esset, si iecinoris vulnus quodlibet insanabile esset. Quare dicendum est, non in substantia iecinoris sola, sed etiam in membranis illud vestientibus, & septo transuerso proximis esse sauciatum, ac propterea plures locos simul affectos eosq; insigniter, iure exitium attulisse.*

9 Incipiente quartana. *Illud præcipuum videtur esse in quartana febre laborantibus, vt primo, vel altero mense minime cibum appetant, mox nimium quam par sit appetitum habeant, cuius euentus eam causam esse existimo, quod primo illo tempore os ventriculi præ intemperie humida labefactatum sit, vt minime corrugationem, qua alioquin exigua est, sentiat, vbi vero diuturnitate temporis, & frigiditas aucta, & humoris melancholici copia maior effecta est, tum corrugatio insignis, atque supra naturæ consuetudinem fit: Vnde non absque ratione ingens suboritur fames, qua postmodum cogens ægros ad cibum copiosum sumendum, efficit, vt diuturnior, & contumacior febris euadat.*

10 Tertia lingua. *Gal. in expos. ling. ita scriptam reliquit:* Ακροαπὶς γλῶσσα οὕτως εἴρηται ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἡ οἷον ἄκρα ἑαυτῆς μὴ διατυποῦσα, τουτέστιν ἡ ἀδιάρθρωτος ὑπὸ δυσκινησίας; ἀκροαπὶς, *lingua sic dicitur in septimo Epidemiorum, quæ veluti extrema sui ipsius minime efformat, hoc est propter motus difficultatem inarticulata est. Cùm autem vitiorum linguæ tria genera faciat Arist. xj. sect. probl. xxx.* ἰσχνοφωνίαν, τραυλότητα, & ψελλότητα, *quas omnes ab imbecillitate oriri dixit, hanc de qua loquitur Hippoc. esse* ψελλότητα *puto in qua verba cuncta minime efformantur, sed vel litera, vel syllaba prætermittitur.*

11 Pisistrato humeri. *Satis liquet sanguinem à Pisistrato excreatum à pectore, non à pulmone exijsse, id enim abunde testatur, & multus lateris dolor, & subita sanatio, quare non est, vt ex sanguinis spumosi exitu statim conijciamus eum à pulmonibus manare, quemadmodum prudenter nos docuit Gal. quin. iiij. aph. xxx. scribit, non semper ex pulmone sanguinem spumosum reijci, sed tunc quando ex eius substantia educitur. Etsi iiij. de loc. affect. dicat spumosum sanguinem efficacissimum indicium esse affecti pulmonis; nam in Coacis prænotionibus scriptum est ab autore hunc in modum. Quicunque spumosum sanguinem dolore infra septum transuersum non existente à pulmone euomunt, & paulo infra. Qui dolore hypochondrij dexteri correpti spumosum sanguinem expuunt eum à iecinore expuunt, & moriuntur. Quare spuma in sanguine non est perpetuum signum, esse in pulmone vulnus.*

12 Num & in suppurationibus. *Non in his tantum affectibus verum etiam in plerisque fere omnibus noctu acerbiores fiunt dolores, tum quia minore facta corporis difflatione intus causæ dolorificæ magis cohibentur, tum quia sensus eo tempore, cum non sint alio distracti, toti vt sic dicam ad dolentem locum conuertuntur, sicq; insignior fit doloris perceptio, tunc enim vnusquisque sensus vehementius operatur, quando cæteri aliqua ratione feriantur, quo fit etiam, vt Arist. xj. sect. probl. xxxiij. probauerit nocte melius, quam die audiri.*

13 A cibo abstinuit. *Hominem prorsus, si sine cibo septem dies durare posset, alias negauit Hippoc. itaque cum in more positum sit, apud ipsum* τὰ σιτία *pro solidis cibis accipere, ita quoque hoc in loco intelligendum esse non dubito, quasi toto eo tempore nunquam cibo vllo solido, sed solis sorbitionibus*

nibus vsus sit, neque me latet ab Alberto Magno, alijsq; compluribus proditos esse, qui diu absque vllo cibo durauerint; & quod magis est, Olympiodorum in Comm. ad Phædonem Platonis narrasse ex Arist. quendam toto vitæ suæ tempore nihil cibi gustasse, sed fides horum autores appellet.

14 Capitis dolores. *Castorium vterinis omnibus affectibus, qui vel ab humoribus, vel à flatibus creati sint magnopere conferre, Dioscor. Plinius & Gal. satis testati sunt, quocirca iure etiam autor hic capitis dolores ab vtero natos à castorio tolli scripsit: immo etiam, qui ab vtero non fiunt dolores capitis plurimi vsu castorij curantur, porrò huiusmodi affectus, vt plurimum à flatu produci tam est verum, quam quod verißimum: idq; aliàs Hippoc. siue quispiam alius in aureo De flatibus libello appositißime demonstrauit.*

15 Quibus fluxiones. *Vt non semper tutum est oculis affectis per nares attrahere, quandoquidem pleno satis capite id valde noxium est, sic interdum maxime confert, quod non hic modo, verum etiam in lib. de loc. in hom. ab Hippoc. est magnopere commendatum, ijs tamen obseruatis, quæ eo in loco esse animaduertenda præcepit.*

16 Cuidam quæ. *Abortum medicamentis querere, & lege vetitum est ab Hippoc. & ab omnibus damnatum, quinimò vitæ etiam admodum periculosum, vt non immeritò hæc mortua sit.*

17 Cholericæ bilis. *An autor hic referat historiam, nimirum ex earum rerum, vsu bilis vomitum contigisse, an vero doceat, quæ sursum bilem purgant, non admodum certus sum, inclinat tamen animus magis, vt putem indicari nobis ab autore, quibus vti valeamus ad euacuandam per vomitum bilem, atque id mihi persuadet, plurima esse ex hisce relatis, quæ verè bilem vomitu exire faciant. Sed cùm multa proponantur, quæ & gignunt, & vomi faciunt bilem, non nulla tamen neutrum facere posse videntur, cuius modi est lactuca cocta. Ponit autem in primis carnem, quod ipsa in febricitantibus, alioq; modo ægrotantibus corrupta, in bilem facile vertatur, vt iccirco AuenZoar febrientibus eam vetauerit.*

18 Ad Parietem plerunque. *Veteres ita lectos dormitorios collocabant, vt iacentes super sinistrum latus, interdiu lumen, & fenestras spectarent, super dexterum vero lucem auersam haberent, cuius rei rationem appositè explicuit magnus Arist. xij. probl. sect. prob. vij. quem locum cum non admodum, vt sui moris est intelligeret Petrus ille Aponensis, multa præter rem proposuit. Est tamen in multis vir ille doctus excusandus, quod ipsius tempore cuncta barbarie plena, librique penè omnes corrupti essent.*

19 Nicanoris affectio. *Etsi similes huic Nicanoris affectiones non facile inueniantur, attamen qui humoris melancholici naturam, & mores experientia comprobauerit, facile hisce fidem habebit, nec quidquam mirabitur. iure enim, & antiquitas, & hodie vulgus quidquid miri ab humore melancholico fit, Dijs, aut Dæmonibus tribuunt, quasi effectus, qui in ipsis spectantur omnem humanam rationem transcendunt, quod etiam de diuinatione per somnium, dixit Arist.*

20 Et mortuo posteriores. *Posteriora plerunque ijs, vel rubesiunt, vel liuesiunt, vel nigresiunt, vel flauesiunt, qui aut suffocantur, aut pestifera febre intereunt, atque id frequentißimè animaduersum est in præsenti pestilenti aeris constitutione, quæ modo magnam Italiæ partem turbauit, ac toti ingens periculum minatur, eius euentus causam puto esse, quod cum morientes supra dorsum decumbant, ac proinde pars ea calidior atque aperta magis sit, natura humores à quibus vincitur prauos eò detrudit, quod pro natatura diuersa coloribus vario modo inficit. Id etiam fit sæpenumero in strãgulatis, quod cum facultates omnes vim ingentem patiantur, expulsiua potißima quosque humores etiam sanguineos ad cutim depellit, vbi vasa nimium repleta franguntur sicq; sanguis subtus cutem effusus liuidam, & rubram facit.*

21 Nam vrinæ densæ. *Hæc sententia est explicatio illius Aphorismi, qui iij. aphor. lxx. in hunc modum scriptus est. Quibus per febres vrinæ turbatæ quales iumentorum, ijs dolor capitis, vel adest, vel aderit, quo loco clarum est Hippocratem dixisse κεφαλαλγίαι, non κεφαλαλγία, vt complecteretur graues omnes capitis affectus, præsertim pleuritidem, & conuulsionem, etenim raro contingit, vt qui hmõi vrinas in febribus faciunt, non pereant tandem atq; aliquo capitis labore tententur.*

22 Dini filio. *Casus quidem hic notatu dignus, vt lumbricus, qui in intestinis fit, per fistulam vmbilici exierit, verumtamen etiam per vterum atque alias partes interdum exijsse scriptum habetur, nisi dicamus corroso intestino, quod fistulæ allabebatur, ipsum exijsse, at cum intestinorum vulnera non coalescant, necessarium erit statuere hunc Dinij filium obijsse.*

23 Qui spinali. *Omnes codices, ita habent, ὁ τὸν κενεῶνα φθινήσας, verum ego potius αἰῶνα legendum puto, quæ vox, vt notat Erotianus, significat spinalem medullam, & ipsi Hippocrati, & Pindaro: immo vero, & secundum nonnullos Homero, Iliados. Τ. Cur sic existimem est, quia quæ sit tabes iliorum ita lethalis non video, sed de tabe dorsali, seu medullæ habemus caput in ij. lib. de morbis, scilicet vno verbo hæc Erotiano citata, ex libro de vulneribus, & telis: τὸν αἰῶνα νοσήσας τι ἑβδομαῖος ἀπέθανε. sunt ferè eadẽ cũ ijs, q̃ scripta sunt, in vij. Ep. ὁ τὸν κενεῶνα φθινήσας ἑβδομαῖος ἀπέθανε.*

24 Scortatio. *Textus græcus hic est ἡ πορνείη ἀχέω μος δυσεντερίης ἄκος, quæ sententia cum admodum absurda atque rationi aduersa omnino sit excusandus est Caluus, si & ipse ex his ineptam*

satis sententiam elicuit. Habet quidem aliquam rationem ea sententia ab Hippoc. aliàs vj. Epid. notata & ab Arist. confirmata, scilicet morbum à pituita vsu veneris curari, at quomodo turpis scortatio dysenteriam curare queat non facile video, nisi dicamus multas esse dysenteriæ species atque ex his, vt Gal. prodidit iij. de artic. xl. vnam fieri ob sanguinem à iecore per aluum depulsum, in qua forte vtilis sit coitus frequens, quoniam sic sanguinis fluxus compescitur, verumtamen, quia hoc raro contingit, ob id ab authore notatum puto.

Scio aliquos esse eruditos viros, qui putant totam hanc partem tanquam obscœnam & absurdam esse penitus delendam, sed cùm omnes contextus eam habeant, tutius arbitror eam dimittere, & si superius dicta minus placent, pauca mutatione facta, corrigere. Itaque forsan hunc in modum autor scripsit. Προπιόντων ἄπεπτον ἁλμυρὰ μετὰ μέλιτος, πόρνη ὡς ἄχρωμος, δυσεντερίης ἄκος, *idest, Præpotantium crudum, salsa cum melle, vt meretrix decolorata, dysenteriæ remedium, quasi voluerit author docere dysenteriam factam ex cibis, vel potibus crudis, curatam esse in meretrici turpi, vsu aquæ salsæ cum melle. Nam Hippoc. lib. de aere aq. & loc. & Gal. xij. Methodi salsam atq; adeo ipsam muriam alui fluxum & præsertim vlcera intestinorum siccare prodiderunt.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VICTVS Ratione in morbis acutis,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΟΞΕΩΝ.

Argumentum libri de Acutis.

In quibus veteres medici defecerint, & quæ sit ptisanæ conficiendæ atque exhibendæ ratio, quæ illius facultates et vires. Pleuritidis curatio, et quæ circa consuetudinis mutationem medico sint obseruanda. Ac demum de facultatibus & differentijs, vinorum, mulsæ, oxymelitis & aquarum.

Vet. Cod. πρὸς τὰς κνιδίας γνώμας, ἢ περὶ πτισάνης.

Οἱ ξυγγράψαντες τὰς Κνιδίας καλεομένας γνώμας, ὁκοῖα μὲν πάσχουσιν οἱ κάμνοντες ἐν ἑκάστοισι τῶν νουσημάτων, ὀρθῶς ἔγραψαν, καὶ ὁκοίως ἔνια ἀπέβαινεν αὐτέων, καὶ ἄχρι μὲν τουτέων καὶ μὴ ἰητρὸς ἂν δύναιτο ὀρθῶς ξυγγράψαι, εἰ εὖ παρὰ τῶν καμνόντων ἑκάστου πυθοίατο, ὁκοῖα πάσχουσιν. Ὁκόσα δὲ προκαταμαθεῖν χρὴ τὸν ἰητρὸν μὴ λέγοντος τοῦ κάμνοντος, τουτέων τὰ πουλλὰ παρεῖται, ἄλλα ἐν ἄλλοισι, καὶ ἐπίκαιρα ἔνια ἐόντα, ἐς τέκμαρσιν. Ὁκόταν δὲ ἐς τέκμαρσιν λέγηται ὡς χρὴ ἕκαστα ἰητρεύειν, ἐν τουτέοισι πολλὰ ἑτεροίως γινώσκω, ἢ ὡς ἐκεῖνοι ἐπεξήεσαν· καὶ οὐ μόνον διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαινέω, ἀλλ' ὅτι

καὶ

1

QVi Cnidias appellatas sententias conscripserunt, rectè quidem scripserunt ea quæ patiuntur ægroti in singulis morbis, & quomodo quædam ipsorũ euenerunt: & hactenus quidem etiam qui medicus non sit, rectè conscribere posit, si probè ex singulis ægrotis quæ patiuntur didicisset: Quæ verò medicum antè discere oportet, ægroto non referente, horum pleraque omissa sunt, alia in alijs, & quædam valde commoda ad coniecturam. Quum autem ad coniecturam dicatur, quo modo singula curare oporteat: in his multa aliter sentio, quàm illi prodiderunt. Et nõ solùm ob hoc nõ laudo: A B

verùm

A verùm quòd etiam paucis numero vsi sunt me-
dicamentis. Nam exceptis morbis acutis, plu- 2
rima ab ipsis relata pharmaca exhibenda sunt
elaterium, & serum ac lac pro tempore. Si qui-
dem igitur hæc bona essent, & morbis conue-
nientia, in quibus exhibenda esse monuerunt:
longè magis laudanda essent, eo quòd, quum
paucissima sint sufficiunt. Nunc verò res non
ita habet. Qui tamen postea eam tractationem
repetiuerunt, magis sanè medico modo, de his
quæ singulis exhibenda sunt transegerunt. At
neque veteres quicquã memorabile de victus
ratione conscripserunt, & quanquam magna
hæc res sit, eam omiserunt: attamen multos in
singulis morbis modos, multiplicemq; ipso-
B rum diuisionem non ignorarunt aliqui. Cæ-
terum numeros singulorum morborum clare
pronunciare volentes, non rectè scripserunt.
Non enim facile sit enumerare, si ex eo quis 3
ægrotantium morbum æstimet, quòd alter ab
altero aliqua re differt: & ideo non putet eun-
dem morbum esse, si nõ idem nomen habeat.
Mihi vero placet, vt in vniuersa arte mentem
adhibeamus. Nam quæcunque opera bene ac
rectè tractat, ea singula bene ac rectè facere
oportet: & quæ cito, cito: & quæ pure, pu-
re: & quæ citra dolorem tractare oportet, ita
facere, vt quàm minimus dolor sentiatur: &
alia omnia eiusmodi insigniter præ alijs ad me
liorem modum transigere oportet. Maxi-
C me vero laudauerim medicum, qui in acutis
morbis, qui plurimos homines occidunt, præ
alijs insigniter ad meliorem partem excellat.
Sunt autem hi acuti, quos veteres nomina- 4
uerunt pleuritidem, peripneumoniam, phre-
nitidem, & febrem ardentem, & alij mor-
bi qui ex his hærent, quorum febres omni-
no continuæ sunt, & occidunt. Quum enim
non pestilentis morbi modus qui communis
grassatus fuerit, sed sparsi fuerint morbi, &
non similes, ab his morbis plures moriuntur,
quàm ab alijs omnibus. Idiotæ igitur non
valde cognoscunt eos, qui in his, alijs præ-
stant: aliarumq; curationum magis aut lau-
datores, aut vituperatores existunt. Et pro-
D fectò magnum signum hoc est, quòd popula-
res minime de his morbis intelligentiam ha-
beant, veluti quos studio consequi oportet.
Nam qui medici non sunt, medici esse vi-
dentur, maxime propter hos morbos. Faci-
le est enim nomina ediscere, quæ proferri so-
lent apud ægros his morbis affectos. Si enim 5
quis ptisanæ succum nominarit, & vinum ta-
le, aut tale, aut etiam aquam mulsam, om-
nia hæc eadem plebeis hominibus, & melio-
res, & deteriores medici dicere videntur. At
res hæc non ita se habet, sed in his sanè uel ma-
xime alij ab alijs differunt. Videntur autem
mihi digna esse quæ scribantur, maxime hæc,
quæ ignorantur à medicis, maxime scitu com-
moda,

Vet. Cod.

καὶ ὀλίγοισι τὸν ἀριθμὸν τοῖσιν ἄκεσιν ἐχρέοντο. τὰ γὰρ πλεῖστα αὐτέοισιν εἴρεαται, πλὴν τῶν ὀξείων νούσων, φάρμακα ἐλατήρια διδόναι, καὶ ὀῤῥὸν, καὶ γάλα ἐς τὴν ὥρην πιπίσκειν. Ἦν μὲν οὖν ταῦτα ἀγαθὰ ἦν, καὶ ἁρμόζοντα τοῖσι νουσήμασιν ἐφ᾽ οἷσι παρήνεον διδόναι, πολὺ ἂν ἀξιώτερα ἐπαίνου ἦν, ὅτι* ὀλίγα ἐόντα αὐτάρκεά ἐστι. νῦν δὲ οὐχ οὕτως ἔχει. οἱ μέν τοι ὕστερον ἐπιδιασκευάσαντες ἰητρικώτερον δή τι ἐπῆλθον περὶ τῶν προσοιστέων ἑκάστοισιν. Ἀτὰρ οὐδὲ περὶ διαίτης οἱ ἀρχαῖοι ξυνέγραψαν οὐδὲν ἄξιον λόγου, καίτοι μέγα τοῦτο παρῆκαν. Τὰς μέν τοι πολυτροπίας τὰς ἐν ἑκάστῃσι τῶν νούσων, καὶ τὴν πολυσχιδίην αὐτέων, οὐκ ἠγνόουν ἔνιοι. τοὺς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου τῶν νουσημάτων σάφα φράζειν ἐθέλοντες, οὐκ ὀρθῶς ἔγραψαν. μὴ γὰρ καὶ οὐκ εὐαρίθμητον ᾖ, εἰ τούτῳ τις σημανεῖται τὴν τῶν καμνόντων νοῦσον, τὸ, ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρειν τι. καὶ μὴ τωὐτὸν νόσημα δοκέειν, ἦν* μὴ τωὐτὸ ὄνομα ἔχῃ. Ἐμοὶ δ᾽ ἁνδάνει μὲν ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ προσέχειν τὸν νόον. καὶ γὰρ ὁκόσα ἔργα δ᾽ ἱκνεῖ καλῶς, ἕκαστα χρὴ ποιέειν καὶ ὀρθῶς. καὶ ὁκόσα ταχέως ἔργα, ταχέως. καὶ ὁκόσα καθαρίως, καθαρίως. καὶ ὁκόσα ἀνωδύνως διαχειρίζεσθαι, ὡς ἀνωδυνώτατα ποιέειν. καὶ τ᾽ ἄλλα πάντα τὰ τοιουτότροπα διαφερόντως τῶν πέλας, ἐπὶ τὸ βέλτιον ποιέειν χρή. Μάλιστα δ᾽ ἂν ἐπαινέσαιμι ἰητρὸν, ὅς τις ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ἃ τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων κτείνει, ἐν τουτέοισι διαφέρων τι τῶν ἄλλων εἴη ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἔστι δὲ ταῦτα ὀξέα, ὁκοῖα ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι, πλευρῖτιν, καὶ περιπλευμονίην, καὶ φρενῖτιν, καὶ λήθαργον, καὶ καῦσον, καὶ τ᾽ ἄλλα νουσήματα, ὁκόσα τουτέων ἐχόμενά ἐστιν. ὧν οἱ πυρετοὶ τὸ ἐπίπαν ξυνεχέες ὄντες, κτείνουσιν. ὅταν γὰρ μὴ λοιμώδεος νόσου τρόπος τις κοινὸς ἐπιδημήσῃ, ἀλλὰ σποράδεες ἔωσιν αἱ νόσοι καὶ μὴ παραπλήσιοι, ὑπὸ τουτέων τῶν νουσημάτων ἀποθνήσκουσι μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν ξυμπάντων. Οἱ μὲν οὖν ἰδιῶται, οὐ κάρτα γινώσκουσι τοὺς εἰς ταῦτα διαφέροντας τῶν πέλας, ἑτεροίων τε μᾶλλον ἰημάτων ἐπαινέται, ἢ ψέκταί εἰσιν. Ἔπειτα μέγα σημεῖον τόδε, ὅτι οἱ μὲν δημόται, ἀξυνετώτατοι αὐτοὶ ἑωυτῶν περὶ τουτέων τῶν νουσημάτων εἰσὶν, ὥς τε μελετητέα εἶναι. οἱ γὰρ μὴ ἰητροὶ, ἰητροὶ δοκέουσιν εἶναι, μάλιστα διὰ ταύτας τὰς νούσους. ῥηΐδιον γὰρ τὰ ὀνόματα ἐκμανθάνειν ὁκοῖα νενόμισται προσφέρεσθαι, πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα κάμνοντας. ἦν γὰρ ὀνομάσῃ τις πτισάνης χυλὸν, καὶ οἶνον τοῖον, ἢ τοῖον, ἢ καὶ μελίκρητον, ἅπαντα τοῖσι δημότῃσι δοκέουσιν ἰητροὶ ταῦτα λέγειν, οἵ τε βελτίους, καὶ οἱ χείρους. τὰ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ᾽ ἐν τουτέοισι δὴ, καὶ πάνυ μέγα διαφέρουσιν ἕτεροι ἑτέρων. δοκέει δέ μοι ἄξια γραφῆς εἶναι ταῦτα μάλιστα, ὁκόσα τε ἀκαταμάθητά ἐστι τοῖσιν ἰητροῖσιν, ἐπίκαιρα ἐόντα εἰδέναι, καὶ ὁκόσα μεγάλας ὠφελείας φέρει, ἢ μεγάλας βλάβας. ἀκαταμάθητα μὲν

*ὀλίγιστα

*μήπωτοι

Vet. Cod. *τινες *αὖ

οὖν, τάδε ἐστι. Διατί ἄρα ἐν τοῖσιν ὀξείῃσι νούσοισιν, οἱ μὲν * τῶν ἰητρῶν, ἅπαντα τὸν αἰῶνα διατελέουσι πτισάνας διδόντες ἀδιηθήτους, καὶ νομίζουσιν ὀρθῶς ἰητρεύειν. οἱ δέ τινες, περὶ παντὸς ποιοῦνται, ὅκως κριθὴν μηδεμίην καταπίῃ ὁ κάμνων. μεγάλην γὰρ βλάβην ἡγεῦνται εἶναι, ἀλλὰ δι' ὀθονίου διηθέοντες τὸν χυλὸν, διδόασιν. οἱ δὲ * τινες αὐτέων, οὔτ' ἂν πτισάνην παχείην δοῖεν, οὔτε χυλόν. οἱ μὲν, μέχρις ἂν ἑβδομαῖος γένηται ὁ κάμνων. οἱ δὲ, καὶ διὰ τέλεος ἄχρις ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. Μάλα μὲν οὖν οὐδὲ προβάλλεσθαι τὰ τοιαῦτα ζητήματα εἰθισμένοι εἰσὶν οἱ ἰητροί. ἴσως δὲ οὐδὲ προβαλλόμενα εὑρίσκεται, καίτοι διαβολὴν γε ἔχει ὅλη ἡ τέχνη πρὸς τῶν δημοτέων μεγάλην, ὡς μηδὲ δοκέειν ὅλως ἰητρικὴν εἶναι. ὥστε ἔν γε τοῖσιν ὀξέσι τῶν νουσημάτων, τοσόνδε διοίσουσιν ἀλλήλων οἱ χειρωνάκται, ὥστε ἃ ὁ ἕτερος προσφέρει ἡγεύμενος ἄριστα εἶναι, ταῦτα νομίζειν ἤδη τὸν ἕτερον, κακὰ εἶναι. καὶ σχεδὸν ἂν κατά γε τὸ τοιόνδε, τὴν τέχνην φαῖεν ὁμοιῶσθαι μαντικῇ. ὅτι οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν ὄρνιθα, εἰ μὲν ἀριστερὸς εἴη, ἀγαθὸν νομίζουσιν εἶναι. εἰ δὲ δεξιὸς, κακόν. Καὶ ἐν ἱεροσκοπίῃ τὰ τοιάδε ἄλλα ἐπ' ἄλλοισιν. ἀλλ' ἔνιοι τῶν μάντεων, τἀναντία τουτέων. φημὶ δὲ πάγκαλον εἶναι τοῦτο τὸ σκέμμα, καὶ ἠδελφισμένον τοῖσι πλείστοισι τῶν ἐν τῇ τέχνῃ, καὶ ἐπικαιροτάτοισι. καὶ γὰρ τοῖσι νοσέουσι πᾶσιν ἐς ὑγείην μέγα τι δύναται. καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἐς ἀσφαλείην.

5 καὶ τοῖσιν ἀσκέουσιν ἐς εὐεξίην, καὶ ἐς ὅ, τι ἂν ἕκαστος ἐθέλοι. Πτισάνη μὲν οὖν δοκέει ὀρθῶς προκεκρίσθαι τῶν σιτηρῶν γευμάτων, ἐν τουτέοισιν τοῖσιν νουσήμασι. καὶ ἐπαινέω γε τοὺς προκρίναντας. τὸ γὰρ γλίσχρασμα αὐτέης, λεῖον, καὶ ξυνεχὲς, καὶ προσηνές ἐστι, καὶ ὀλισθηρὸν, καὶ πλαδαρὸν μετρίως, καὶ ἄδιψον, καὶ εὐέκπλυτον, εἴ τι καὶ τουτέου προσδέοι, καὶ οὔτε στύψιν ἔχον, οὔτε ἄραδον κακὸν, οὔτε ἀνοιδίσκεται ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀνώδηνε γὰρ ἐν τῇ ἑψήσει, ὁκόσον πλεῖστον ἐπεφύκει διογκοῦσθαι. Ὁκόσοι μὲν οὖν πτισάνῃσι χρέωνται ἐν τουτέοισι τοῖσι νουσήμασιν, οὐδεμίῃ ἡμέρῃ κενεαγγητέον ὡς ἔπος εἰρῆσθαι, ἀλλὰ χρηστέον καὶ οὐ διαλειπτέον, ἢν μή τι δέῃ, ἢ διὰ φαρμακείην, ἢ κλύσιν διαλείπειν. καὶ τοῖσι μέν γε εἰθισμένοισι, δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, δὶς δοτέον. τοῖσι δὲ μονοσιτέειν εἰθισμένοισιν, ἅπαξ δοτέον τὴν πρώτην, ἐκ προσαγωγῆς δέ. ἢν δὲ ἐνδέχηται, τουτέοισι καὶ δὶς δοτέον ἤν τι δοκέῃ προσδεῖν. πλῆθος δὲ ἀρκέει κατ' ἀρχὰς διδόναι, μὴ πουλὺ, μηδὲ ὑπέρπαχυ, ἀλλ' ὁκόσον ἕνεκεν τοῦ ἔθεος ἐσιέναι

6 τι, καὶ κενεαγγίην μὴ γενέσθαι πολλήν. Περὶ δὲ τῆς ἐπιδόσιος εἰς πλῆθος τοῦ ῥοφήματος, ἢν μὲν ξηρότατον ᾖ τὸ νούσημα, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο, οὐ χρὴ ἐπὶ πλέον διδόναι, ἀλλὰ προπίνειν πρὸ τοῦ ῥοφήματος, ἢ μελίκρητον, ἢ οἶνον, ἢ ὁκότερον ἂν ἁρμόζῃ. τὸ δ' ἁρμόζον ἐφ' ἑκάστοισι τῶν τρόπων εἰρήσεται. Ἢν δὲ ὑγραίνηται τὸ στόμα, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ πλεύμονος εἴη, ὁκοῖα δεῖ, ἐπι-

moda, & quæ magnas vtilitates, aut magna detrimenta afferunt. Quæ itaq; ignorantur, hæc A sunt. Cur nam in acutis morbis, aliqui medici oē æuū terunt, ptisanas non colatas exhibētes, & recte se medicari putant? Aliqui vero plurimi faciunt, vt nullū ordeū æger deuoret: (magnū enim detrimentum afferre arbitrantur) verùm per linteum excolantes succū exhibent. Quidam vero ipsorum neque ptisanā crassam dederint, neque succum: atq; hi partim donec ad septimum diem æger perueniat, partim vero perpetuo, donec iudicatus fuerit morbus. Sanè huiusmodi quæstiones ne proponere quidem medici consueuerunt, fortasis aūt neque si proponantur, comperiantur. Proinde calumniā incurrit tota ars apud vulgus adeò magnā, B vt neque omnino medicinam esse putent. Nā in acutis morbis intantum inter se differunt artifices, vt q alter exhibet optima esse putans, ea alter iam mala esse existimet. Et ferè ob id artē vaticinationi similem esse dixerint. Quia vates eandem auem, si sinistra appareat, bonam esse ducunt: si dextera, malam. Et in aruspicina talia sunt, alia in alijs. Verùm aliqui vates contraria his dicunt. Assero autem hanc speculationē pulcherrimam esse, & cognatā plurimis ac maxime cómodis in arte. Nam ægrotantibus omnibus plurimū ad sanitatem confert, & sanis ad securitatem, & his qui se exercent, ad bonū habitum, & ad quod quisq; voluerit. Ptisana igit recte omnibus frumentaceis edulijs prælata esse videtur, in morbis acutis: & laudo sanè eos C qui ipsam prætulerunt. Nā viscositas ipsius leuis est, & cótinua, & iucunda, & lubrica, & moderate humida, & sitim eximit, & facile eluit, si forte et hoc opus sit: et neque adstrictionem habet, neque malam turbationē, neque in ventre intumescit. Intumuit enim in coctura q̄ maxime tumefieri solet. Quicunque igitur ptisana in hisce morbis vtuntur, nulla die vasa vacua fieri permittant, vt ita dicam, sed vtantur, et non intermittant, si non aūt ob medicamenti, aut infusi per clysterē vsum, intermittere oporteat. Et qui quidem bis in die cibum capere soliti sunt, eis bis danda est: qui uero semel edere consueuerunt, his semel primo die danda est. D Verū sensim progressu facto, si fieri poterit, et his bis detur, si sanè opus habere uisum fuerit. At uero copiā sufficit ab initio dare nō multā, neq; minus crassam: sed ut cōsuetudinis gratia quid ingerat, et ut ne multa uasorū uacuatio fiat. Cæterū quod ad augmentū copiæ sorbitionis attinet, si quidē siccior fuerit morbus, quàm quis putarit, nō ita magna copia dare oportet, sed ante sorbitionē, aut aquam mulsam, aut uinum præbibendum exhibere, utrum ex his cōuenientius fuerit. Vtrum uero conueniat, in singulis modis referetur. Si uerò os humectetur, et à pulmone prodeuntia, qualia oportet fuerint, sorbitionis copiam, ut in summa dicā, augere

A augere oportet. Quæ enim citius & magis hu-
mectantur, celeritatem iudicationis significāt,
Quæ vero tardius & minus, tardiorem indica-
tionem significant. Et hæc quidem per se talia
omnino existunt. Verùm multa quoque alia
commoda omittuntur, ex quibus coniecturas
facere oportet, quæ postea referentur: & quā-
to copiosior purgatio fuerit, tanto plus dare
oportet, vsque ad iudicationem, maxime duo-
bus à iudicatione diebus, quibus sanè quinta,
aut septima, aut non iudicare videtur, ita vt
etiam parium ac imparium dierum rationem
habeas. Postea vero sorbitione quidem mane 7
vtendum est: Vespere vero ad cibos transeun-
dum. Conueniunt autem talia vt plurimùm
B his qui statim tota ptisana vtuntur. Nam & do-
lores in pleuriticis statim sua spōte cessant, vbi
memorabile quid spuere ac expurgari cœpe-
rint: & purgationes longe perfectiores sunt, &
minus suppurati fiunt, quàm si quis aliter victū
suppeditet: & iudicationes simpliciores, & me-
lius iudicantes, & minus reuertentes. Ptisanā 8
porrò ex optimo ordeo factam esse oportet, &
quàm optime coctam, & præsertim si non so-
lo succo vti velis. Nam vnà cum reliqua ptisa-
næ virtute, lubricitas facit vt ordeum dum de-
glutitur non lædat. Nusquam enim adhæret,
neque secundum thoracis rectitudinem morā
trahit. Lubricissima autē est, & maxime sitim
eximit, & facillime concoquitur, & debilissi-
C ma est, quæ optime cocta est, quibus omnibus
opus est. Si quidem igitur non opem tulerit
quis quantum opus est, vt sufficiens sit eiusmo-
di ptisanæ sorbitionis modus, multis modis læ-
detur. Etenim verbi causa, quibus cibus intus 9
conclusus est, si quis non facta deorsum euacua-
tione, sorbitionem dederit, dolorē si adest am-
plius exacerbauerit: & si non adest, statim indu-
xerit, & spiritus densior fiet. Hoc vero malum
est. Pulmonem enim resiccat, & præcordium,
& pectinem, ac septum transuersum dolore af-
fligit. Quinetiam si lateris dolor assiduus est,
& ad calefactoria non remittit, & sputum non
prodit, sed citra cōcoctionem valde viscosum 10
fit, si non soluerit quis dolorem, aut ventre
D mollito, aut vena secta, vtrum tandem horum
conducet: ptisanam autem ita habentibus de-
derit, cita mors talium continget. Propter has
igitur causas, & alias huiusmodi adhuc magis,
qui tota ptisana vtuntur, septima die & citius
moriuntur, partim mente læsi, partim ab ere-
ctæ ceruicis spiratione, & stertore suffocati.
Tales vero veteres ictos esse putauerunt, ob 11
hoc quidem maxime, non minus autem, quòd
& mortuis ipsis latus liuidum reperitur, vt si-
mile quid plagæ appareat. Causa vero huius 12
est, quòd prius quàm dolor soluatur moriun-
tur. Cito enim anhelosi fiunt. Præ multo au-
tem ac denso spiritu, velut iam dictum est, val-
de viscosum citra concoctionem fit sputum, &
egressum

ἐπιδιδόναι χρὴ ὡς πλῆθος τοῦ ῥοφήματος, ὡς ἐν Vet. Cod.
κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι. τὰ μὲν γὰρ θᾶσσον καὶ μᾶλλον
πλαδῶντα, ταχυτῆτα κρίσιος σημαίνει: τὰ δὲ
βραδύτερον καὶ ἧσσον, βραδυτέραν σημαίνει τὴν
κρίσιν. καὶ ταῦτα αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ, τοιάδε τὸ
ἐπίπαν ἐστί. Πολλὰ, δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα παρεῖ-
ται, οἷσι προσημαίνεσθαι δεῖ, ἃ εἰρήσεται ὕστερον.
καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείων ἡ κάθαρσις γίνηται, τοσῷ-
δε χρὴ πλέον ἐπιδιδόναι ἄχρι κρίσιος. Μάλι-
στα δὲ κρίσιος ὑπερβολὴ, δύο ἡμερέων. οἷσι γε ἢ
πεμπταίοισιν, ἢ ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισι δοκέῃ
κρίνεσθαι, ὡς καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περισσὸν, προμη-
θὲς ᾖ. μετὰ δὲ τοῦτο τῷ μὲν ῥοφήματι ἐς τὸ πρωῒ
χρηστέον, ἐς ὀψὲ δὲ ἐς σιτία μεταβάλλειν. ξυμ-
φέρει δὲ τὰ τοιάδε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖσιν ὅλῃσι
πτισάνῃσιν αὐτίκα χρεομένοισιν. αἵ τε γὰρ ὀδύναι
ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσιν, αὐτίκα αὐτόματοι παύ-
ονται, ὅταν ἄρξωνται πτύειν τι ἄξιον λόγου καὶ ἐκ-
καθαίρεσθαι: αἵ τε καθάρσιες, πολλῷ τελεώτε-
ραι εἰσὶ, καὶ ἔμπυοι ἧττον γίνονται, ἢ εἰ ἀλλοίως τις
διαιτῴη. καὶ αἱ κρίσιες ἁπλούστεραι, καὶ εὐκριτώ-
τεραι, καὶ ἧττον ὑποστροφώδεες. Τὰς δὲ πτισάνας
χρὴ ἐκ κριθέων τέως βελτίστων εἶναι, καὶ κάλλι-
στα ἑψῆσθαι: καὶ ἄλλως, ἢν μὴ τῷ χυλῷ μούνῳ
μέλλῃς χρέεσθαι. μετὰ γὰρ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, τῆς
πτισάνης τὸ ὀλισθηρὸν τὴν κριθὴν καταπινο-
μένην, ποιέει μὴ βλάπτειν. οὐδαμοῦ γὰρ προσίσχε-
ται. οὐδὲ μένει κατὰ τὴν τοῦ θώρακος ἴξιν. ὀλισθη-
ροτάτη δὲ, καὶ ἀδιψοτάτη, καὶ εὐπεπτοτάτη, καὶ
ἀσθενεστάτη ἐστὶν, ἢ κάλλιστα ἑφθὴ, ὧν πάντων
δεῖ. Ην οὖν μὴ προσιμωρήσῃ τις ὁκόσων δεῖται,
αὐτάρκης εἶναι ὁ τρόπος τῆς τοιαύτης πτισανο-
ῥοφίης, πολλαχῆ βεβλάψεται. ὁκόσοισι γὰρ σῖ-
τος αὐτίκα ἐγκατακέκλεισται, ἢν μή τις ὑποκε-
νώσας, τὸ ῥόφημα δῴη, τὴν ὀδύνην ἐνεοῦσαν προ-
παροξυνέοιεν ἄν. καὶ μὴ ἐνεοῦσαν εὐθὺς* ποιή- *ἐμποιήσειεν
σειεν. καὶ πνεῦμα πυκνότατον γένοιτ' ἄν. κακὸν
δὲ τοῦτό ἐστι, ξηραντικὸν γὰρ πλεύμονος, καὶ κο-
πῶδες ὑποχονδρίων, καὶ ἤτρου, καὶ φρενῶν. τοῦ-
το δὲ, ἢν ἔτι τῆς ὀδύνης τοῦ πλευροῦ ξυνεχέος
ἐούσης, καὶ πρὸς τὰ θερμάσματα μὴ χαλώσης,
καὶ τοῦ πτυέλου μὴ ἀνιόντος, ἀλλὰ καταγλισχραι-
νομένου* ἀπέπτως, ἢν μὴ λύσῃ τις τὴν ὀδύνην, *ἀσαπέως
ἢ κοιλίην μαλθάξας, ἢ φλέβα ταμὼν, ἢ ὁκό-
τερον ἂν τουτέων ξυμφέρῃ: τὰς δὲ πτισάνας ἢν
οὕτως ἔχουσι διδῷς, ταχέως οἱ θάνατοι τῶν τοιου-
τέων γίνονται. Διὰ ταύτας οὖν τὰς προφάσιας
καὶ ἑτέρας τοιαύτας ἔτι μᾶλλον, οἱ ὅλῃσι τῇ-
σι πτισάνῃσι χρεόμενοι, ἑβδομαῖοι καὶ ὀλιγη-
μερώτεροι θνήσκουσιν. οἱ μέν τοι, καὶ τὴν γνώ-
μην βλαβέντες, οἱ δὲ, ὑπὸ τῆς ὀρθοπνοίης τε
καὶ τοῦ ῥέγχους ἀποπνιγέντες. Μάλα δὲ τοὺς τοιου-
τέους οἱ ἀρχαῖοι, βλητοὺς ἐνόμιζον εἶναι, διὰ
τόδε μάλιστα: οὐχ ἥκιστα δὲ ὅτι καὶ ἀποθανόντων
αὐτέων, ἡ πλευρὴ πελίη εὑρίσκεται, ἴκελόν τι
πληγῇ. αἴτιον δὲ τουτέου, τόδε ἐστὶν, ὅτι πρὶν
λυθῆναι τὴν ὀδύνην, θνήσκουσι. ταχέως γὰρ
πνευματίαι γίνονται. ὑπὸ δὲ τοῦ πολλοῦ, καὶ
πυκνοῦ πνεύματος ὡς ἤδη εἴρηται καταγλι-
σχραινόμενον τὸ πτύελον ἀπέπτως, κωλύει τὴν
ἐπά-

Vet. Codi. ἐπάνοδον γίνεσθαι, ἀλλὰ τὴν ῥέγξιν ποιέει, ἐνισχόμενον ἐν τοῖσι βρογχίοισι τοῦ πλεύμονος. καὶ ὁκόταν ἐς ταυτὸ ἔλθῃ, θανατῶδες ἤδη ὡς ἐπιτοπουλὺ ἐστί. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πτύελον ἐνισχόμενον, κωλύει μὲν τὸ πνεῦμα ἔσω φέρεσθαι: ἀναγκάζει δὲ ταχέως ἔξω φέρεσθαι. καὶ οὕτως ἐς τὸ κακὸν ἀλλήλοισι* τιμωρέουσι. τό, τε γὰρ πτύελον ἐνισχόμενον, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιέει, τό, τε πνεῦμα πυκνὸν ἐόν, ἐπιγλισχραίνει τὸ πτύελον, καὶ κωλύει ἀπολισθαίνειν. καταλαμβάνει δὲ ταῦτα οὐ μόνον ἢν πτισάνῃ* ἀκαίρως χρέωνται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, ἤν τι ἄλλο φάγωσιν ἢ πίωσιν πτισάνης ἀνεπιτηδειότερον. Μάλα μὲν οὖν τὰ πλεῖστα παραπλήσιαί εἰσιν αἱ τιμωρίαι, τοῖσί τε ὅλῃσι τῇσι πτισάνῃσι χρεομένοισι, τοῖσί τε τῷ χυλῷ αὐτέω, τοῖσί τε μηθ' ἑτέρῳ τουτέων, ἀλλὰ ποτῷ μούνον. ἔστι δ' ὅπῃ καὶ διαφερόντως τιμωρητέον. Χρὴ δὲ τό γε πάμπαν οὕτω ποιέειν. Ἢν νεοβρῶτι ἐόντι αὐτέῳ καὶ κοιλίης μήπω ὑποκεχωρηκυίης ἄρξηται ὁ πυρετός, ἤν τε ξὺν ὀδύνῃ, ἤν τε ἄνευ ὀδύνης, ἐπισχεῖν τὴν δόσιν τοῦ ῥοφήματος, ἔστ' ἂν οἴηται κεχωρηκέναι ἐς τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐντέρου τὸ σιτίον. χρέεσθαι δὲ ποτῷ, ἢν μὲν ἄλγημά τι ἔχῃ, ὀξυμέλιτι, χειμῶνος μὲν, θερμῷ: θέρεος δὲ, ψυχρῷ. ἢν δὲ πολλὴ δίψα εἴη, μελικρήτῳ καὶ ὕδατι. ἔπειτα μέντοι, ἢν μὲν ἄλγημά τι ἐνῇ, ἢ τῶν ἐπικινδύνων τι ἐμφαίνηται, διδόναι τὸ ῥόφημα, μήτε πουλὺ, μήτε παχὺ, μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην ἢ ἐνάτην, ἢν ἰσχύῃ. ἢν δὲ μὴ ὑπεληλύθῃ ὁ παλαιότερος σῖτος νεοβρῶτι ἐόντι, ἢν μὲν ἰσχύῃ τε καὶ ἀκμάζῃ τῇ ἡλικίῃ, κλύσαι. ἢν δὲ ἀσθενέστερος ᾖ, βαλάνῳ προσχρήσασθαι, ἢν μὴ αὐτόματα διεξίῃ καλῶς. καιρὸν δὲ τῆς δόσιος τοῦ ῥοφήματος, τόνδε μάλιστα φυλάσσεσθαι, κατ' ἀρχὰς καὶ διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος. Ὅταν μὲν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσιν, ἐπισχεῖν χρὴ τοῦ ῥοφήματος τὴν δόσιν. μάλιστα δὲ καὶ τοῦ ποτοῦ ἀπέχεσθαι. Ὁκόταν δὲ ἡ θέρμη καταβῇ ἐς τοὺς πόδας, τότε διδόναι. καὶ νομίζειν μάλα δύνασθαι τὸν καιρὸν τοῦτον ἐν ἁπάσῃσι τῇσι νούσῃσιν, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τῇσιν ὀξείῃσι, μάλιστα δὲ ἐν τῇσι μᾶλλον πυρετώδεσι καὶ ἐπικινδυνοτάτῃσι. χρῆσθαι δὲ πρῶτον μάλιστα μὲν, χυλῷ, ἔπειτα δὲ, πτισάνῃ, κατὰ τὰ τεκμήρια τὰ προγεγραμμένα ἀκριβῶς θεωρέων. Ὀδύνη δὲ πλευροῦ ἤν τε κατ' ἀρχὰς γένηται, ἤν τε ἐς ὕστερον, θερμάσμασι μὲν πρῶτον οὐκ ἀπὸ τρόπου ἐστὶ χρησάμενον, πειρηθῆναι διαλῦσαι τὴν ὀδύνην. Θερμασμάτων δὲ, κράτιστον μὲν ὕδωρ θερμὸν ἐν ἀσκῷ, ἢ ἐν κύστει, ἢ ἐν χαλκῷ ἀγγείῳ, ἢ ἐν ὀστρακίνῳ. προϋποτιθέναι δὲ χρὴ μαλθακόν τι πρὸς τὴν πλευρὴν, προσηνείης εἵνεκεν: ἀγαθὸν δὲ καὶ σπόγγος μαλθακὸς, μέγας, ἐξ ὕδατος θερμοῦ ἐκπεπιεσμένος προστίθεσθαι. περιστέγειν τε ἱματίῳ τὴν θάλψιν χρή. πλείω τε γὰρ χρόνον ἂν διαρκέσει καὶ παραμενεῖ, καὶ ἅμα ὡς μὴ ἡ ἀτμὶς πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ κάμνοντος προσφέρηται. ἢν ἄρα μὴ δοκέῃ καὶ τοῦτο χρήσιμον πρός τι εἶναι. ἔστι γὰρ ὅτε δεῖ πρός τι. ἔτι

δὲ

* ξυν

* σιν

egressum fieri prohibet. Imò stertorem inducit, chartilaginosis pulmonis arteriarum partibus bronchijs appellatis impactũ, & vbi ad hoc deuenerit, lethale iam plerunq; existit. Nã & ipsum sputum impactum, prohibet quidẽ spiritum intro ferri, cogit aũt cito extra ferri. Atque sic mutuam opem ad malum inter se cõferunt, dum & sputum impactũ, densum spiritũ facit: & hic quum densus sit, sputum insuper viscosum facit, & lubricũ fieri, ac elabi impedit. Occupant aũt hæc, non solũ si ptisana intempestiuè vtantur: verùm multo magis, si quid aliud ederint, aut biberint, qđ minus q̃ ptisana idoneum sit: proinde plerunq; consimilia sunt auxilia, & his qui tota ptisana vtuntur, & his qui succo ipsius: his vero qui neutro horum, sed solo potu, qñq; etiam diuersimode auxiliari oportet. At verò hoc modo omnino facere oportet. Si cui à cibo recens accepto, & aluo nondum subeuacuata, febris incepit, siue cũ dolore, siue sine dolore, inhibenda est sorbitionis exhibitio, donec putarit cibũ ad infernã intestini partẽ secessisse. Vtendum aũt est potu aceti mulsi, si dolor affuerit, hyeme quidẽ calidi, æstate vero frigidi. Si verò multa fuerit sitis, et aqua mulsa, & aqua. Postea vero si dolor aliquis affuerit, aut periculosi aliquid apparuerit, danda est sorbitio neque multa, neque crassa, atq; hæc post septimum, aut nonum diẽ, si validus æger fuerit. Si verò non subijt vetustior cibus ei qui re-

13 cens cibum accepit, si quidẽ validus sit, & ætate vigeat, infusum per clysterem adhibendum est. Si verò debilior fuerit, glande vtẽdum est, si non sua sponte probe prodierit. Tempus porrò exhibendæ sorbitionis hoc maximè obseruare ab initio, & per omnem morbũ oportet. Quum quidem pedes frigidi fuerint, inhibere oportet sorbitionis exhibitionem. Maxime vero & à potu abstinendum est. Vbi verò calor descenderit ad pedes, tunc exhibere conuenit, & putare in omnibus morbis, & non minime in acutis, & maxime in his qui magis febriles ac periculosissimi sunt, tempus hoc magnam vim habere. Vtendum est autem primùm quidem maxime succo: deinde vero ptisana, iuxta prædictas coniecturas diligenti facta cõsidera-

14 tione. Cæterum pleuritis, hoc est dolor lateris, siue ab initio fiat, siue postea, calefactorijs quidem primum non alienum est tentare dissolue re. Ex calefactorijs vero optima est aqua calida in vtre aut in vesica, aut in vase æneo, aut testaceo admota. Verùm molle quid antea ad latus supponere oportet, lenitatis ergò. Commode etiã spongia, mollis, magna, ex aqua calida expressa apponitur. Contegere vero stragulis ipsum fomentum oportet. Nam & ampliore tempore sic sufficiet & durabit, ita vt nec vapor ad ægrotantis spiritum afferatur: nisi fortasis & hoc ad aliquid commodum esse visum fuerit. Aliquando enim ad aliquid cõmodat. Insuper

autem

A B C D

A aūt & ordeū, & eruū, in aceto diluto, ita vt pau
lò acidius sit q̃ vt quis bibere possit, dissoluta ac
feruefacta, & in marsupia coniecta, apponere
oportet: & furfur eodē mō. Siccū aūt fomentū 15
sal & miliū torrefactū, in laneis sacculis conue-
nientissimū. Nā & leue, & lene est miliū. Sol-
uit aūt hmōi mollitorium fomentū, et dolores
ad clauiculā pertingentes. Sectio aūt venę non
similiter soluit dolorē, si non ad clauiculā per-
tingat dolor. Quòd si ad calefactoria dolor nō
soluat, nō multo tpe calefacere oportet. Resic-
cat.n. hoc pulmonē, & suppurationē facit. At 16
si quidē dolor ad clauiculā de se significationē
prębeat, aut grauitas ad brachiū, aut circa mam-
mā aut supra septū transuersum, venam secare
B prodest in cubiti flexura internā, & nō cuncta-
ri copiosum sanguinē detrahere, donec multo
rubicundior fluxerit, aut pro puro & rubicun-
do liuidus. Vtrunq;.n. contingit. Si vero sub se 17
pto transuerso fuerit dolor, ad clauiculā aūt de
se significationē nō pbeat, aluū mollire opor-
tet, aut veratro nigro, aut peplio, ita vt veratro
qdē daucū, aut seseli, aut cuminū, aut anisum,
aut aliud qd ex odoratis ammisceas, peplio ve-
ro silphij succū. Sed & hæc inter se si misceanī,
consimilis modi existunt. Ducit aūt nigrū ve-
ratrū melius, & ad iudicationē cōmodius q̃ pe-
plium. Pepliū vero flatus magis erūpere facit.
Ambo aūt hæc dolorē sedant. Sedant item alia
multa aluū subducentia medicamenta. Verùm
C hæc inter ea q̃ ego noui optima sunt. Alioqui
& ea q̃ in sorbitionibus exhibenī aluū subducē-
tia medicamēta, opitulanī, q̃cunq; nō valde in-
iucunda sunt, aut ob amaritudinē, aut pp aliā
quandā iniucunditatē, aut ob copiam, aut co-
lorē, aut aliquā suspicionē. Ptisanā tñ statim in- 18
super sorbendā dare oportet, postq̃ medicamē
tū bibit, non memorabili copia pauciorem, q̃
quanta sumere adsuetus est. Nā & rationi con-
sentaneū est, in media purgatione sorbendam
non dare. Quum aūt cessauerit purgatio, tunc
minus sorbeat de ea, q̃ adsuetus est. Postea ve-
ro reducat semper ad maiorē copiā, si & dolor
sedatus fuerit, & nihil aliud aduersef. Idē mihi
sermo est, si ēt ptisanę succo vti opus fuerit. Me
D lius enim esse assero, statim omnino incipere
sorbere, q̃ præeuacuatis iam vasis sorbere auspi
cari, aut tertia, aut quarta, aut quinta, aut sexta,
aut septima die, si sanè nō iudicatus fuerit mor 19
bus ante hoc tēpus. Præparationes autem & his
consimiles faciendæ sunt, quales dictæ sunt. De
sorbitionis igitur exhibitione ita sentio. Sed &
de potu, qualemcunque tandē quis ex descri-
bendis sumpturus est, eadem mihi penitus ser-
monis ratio est. Noui aūt ēt medicos maxime
cōtraria facere his, q̃ fieri oportebat. Oēs enim
volunt, vbi sub morborū initia homines fame
præmacerarunt, duobus aut tribus, aut etiā plu
ribus diebus, sic sorbitiones exhibere, itemq;
potus: & fortassis etiā par ipsis esse videtur, vt

magna

δὲ καὶ κρῖθαι καὶ ὄροβοι ἐν ὄξει κεκρημένῳ, σμικρῶς ὀξύτερον ἢ ὡς ἄν τις πίοι, διέντα καὶ ἀναζέσαντα, ἐς μαρσίππιά τε ἀπορράψαντα, προστιθέναι, καὶ πίτυρα τὸν αὐτὸν τρόπον. Πυρίη δὲ ξηρὴ, ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιππίοισιν ἐπιτηδειότατοι. καὶ γὰρ κοῦφον καὶ προσηνὲς ὁ κέγχρος. λύει δὲ μάλθαξις ἡ τοιήδε, καὶ τὰς πρὸς κληῗδας περαιούσας ἀλγηδόνας. τομὴ μέν τοι γε οὐχ ὁμοίως λύει ὀδύνην, ἣν μὴ πρὸς τὴν κληῗδα περαίνῃ ἡ ὀδύνη. Ην δὲ μὴ λύηται πρὸς τὰ θερμάσματα ὁ πόνος, οὐ χρὴ πολὺν χρόνον θερμαίνειν. καὶ γὰρ ξηραντικὸν τοῦ πλεύμονος τοῦτο ἐστὶ καὶ ἐμπυητικόν. Αλλ᾽ ἢν μὲν σημαίνῃ ἡ ὀδύνη ἐς τὴν κληῗδα, ἢ ἐς τὸν βραχίονα βάρος, ἢ περὶ μαζὸν, ἢ ὑπὲρ τῶν φρενῶν, τάμνειν ἀρήγει τὴν ἐν τῷ ἀγκῶνι φλέβα, τὴν εἴσω, καὶ μὴ ὀκνεῖν συχνὸν ἀφαιρέειν τὸ αἷμα, ἕως ἂν ἐρυθρότερον πολλῷ ῥυῇ, ἢ ἀντὶ καθαροῦ καὶ ἐρυθροῦ, πέλιον. ἀμφότερα γὰρ γίνεται. Ην δὲ ὑπὸ τὰς φρένας ἢ τὸ ἄλγημα, ἐς δὲ τὴν κληῗδα μὴ σημαίνῃ, μαλθάσσειν δεῖ τὴν κοιλίην, ἢ μέλανι ἐλλεβόρῳ, ἢ πεπλίῳ. μέλανι μὲν δαῦκον, ἢ σέσελι, ἢ κύμινον, ἢ ἄννησον, ἢ ἄλλο τι τῶν εὐωδέων μίσγοντα. πεπλίῳ δὲ, ὀπὸν σιλφίου. ἀτὰρ καὶ μισγόμενα ἀλλήλοισιν, ὁμοιότροπα ταῦτα ἐστίν. ἄγει δὲ μέλας μὲν καλλίω, καὶ κρισιμώτερα πεπλίου. πέπλιον δὲ, μέλανος μᾶλλον φυσέων καταρρηκτικώτερον ἐστιν. ἄμφω δὲ ταῦτα, ὀδύνην παύει: παύει δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ὑπηλάτων. κράτιστα δὲ ταῦτα ὧν ἐγὼ οἶδα ἐστίν, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τοῖσι ῥοφήμασι διδόμενα ὑπήλατα, ἀρήγει, ὁκόσα μὴ ἄγαν εἰσὶν ἀηδέα,* ἢ διὰ πικρότητα, ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ ἀηδίην, ἢ διὰ πλῆθος, ἢ χροιὴν, ἢ ὑποψίην τινά.

Τὴν μὲν πτισάνην ὁκόταν πίῃ τὸ φάρμακον, ἐπιρροφεῖν αὐτίκα χρὴ διδόναι, μὴ ἔλασσον ἀξίως λόγου, ἢ ὁκόσον εἴθισται. ἐπεὶ καὶ κατὰ λόγον ἐστὶ, μεσηγὺ τῆς καθάρσιος, μὴ διδόναι ῥοφεῖν. ὁκόταν δὲ λήξῃ ἡ κάθαρσις, τότε ἔλασσον ῥοφεέτω, ἢ ὁκόσον εἴθισται. μετὰ δὲ τοῦτο ἀναγέτω αἰεὶ ἐπὶ τὸ πλεῖον, ἢν ἥτε ὀδύνη πεπαυμένη ᾖ, καὶ μηδὲν ἄλλο ἐναντιῶται. Ωυτὸς δέ μοι λόγος ἐστὶ, καὶ ἢν χυλῷ πτισάνης δέῃ χρέεσθαι. φημὶ γὰρ ἄμεινον εἶναι αὐτίκα ἄρξασθαι ῥοφεῖν τὸ ἐπίπαν μᾶλλον, ἢ προκενεαγγήσαντα ἄρξασθαι τοῦ ῥοφήματος, ἢ τριταῖον, ἢ τεταρταῖον, ἢ πεμπταῖον, ἢ ἑκταῖον, ἢ ἑβδομαῖον, ἤν γε μὴ προκεκριθῇ ἡ νοῦσος ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. Αἱ δὲ προπαρασκευαὶ καὶ ἐπὶ τουτέοισι παραπλήσιοι ποιητέαι, ὁκοῖαί περ εἴρηνται. Περὶ μὲν οὖν ῥοφήματος προσάρσιος οὕτω γινώσκω. Ατὰρ καὶ περὶ ποτοῦ ὁκοῖον ἄν τις μέλλῃ πίνειν τῶν γραφησομένων ὡυτός μοι λόγος ὡς ἐπίπαν ἐστίν. Οἶδα δὲ καὶ τοὺς ἰητροὺς, τὰ ἐναντιώτατα ἢ ὡς δεῖ ποιοῦντας. βούλονται γὰρ ἅπαντες ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν νούσων προταριχεύσαντες τοὺς ἀνθρώπους, ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ πλείονας ἡμέρας, οὕτω προσφέρειν τὰ ῥοφήματα καὶ τὰ ποτά. καὶ ἴσως τι καὶ εἰκὸς δοκέει αὐτέοισιν εἶναι: μεγάλης τῆς με-

ταβολῆς

Vet. Cod.

* λύειν

Vet. Cod. ταβολῆς γινομένης τῷ σώματι, μέγα τι κάρτα καὶ ἀντιμεταβάλλειν. τὸ δὲ μεταβάλλειν μὲν εὖ ἔχει, μὴ ὀλίγον. ὀρθῶς μέν τοί γε μεταβιβαστέη ἡ μεταβολή. καὶ ἔκ γε τῆς μεταβολῆς, ἡ πρόσαρσις τῶν γευμάτων ἔτι μᾶλλον. Μάλιστα μὲν οὖν βλάπτοιντο ἄν, ἢν μὴ ὀρθῶς μεταβάλλοιεν οἱ ὅλῃσι τῇσι πτισάνῃσι χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' ἄν, καὶ οἱ μούνῳ τῷ χυλῷ χρεόμενοι. βλάπτοιντο δ' ἄν, καὶ οἱ μούνῳ τῷ ποτῷ χρεόμενοι. ἥκιστα δὲ οὗτοι. Χρὴ δὲ καὶ τὰ μαθήματα ποιέεσθαι ἐν τῇ διαίτῃ τῶν ἀνθρώπων ἔτι ὑγιαινόντων, οἷα ξυμφέρει. εἰ γὰρ δὴ τοῖσί γε ὑγιαίνουσι φαίνεται διαφέροντα μεγάλα, τὰ τοῖα ἢ τοῖα διαιτήματα, καὶ ἐν ἄλλῳ τινί που, καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσι, πῶς οὐχὶ καὶ ἔν γε τῇσι νούσοισι διαφέρει μεγάλα, καὶ τουτέων ἐν τῇσιν ὀξυτάτῃσι μάλιστα; ἀλλὰ μὴν εὐκαταμάθητόν γε ἐστὶν, ὅτι φαύλη δίαιτα βρώσιος καὶ πόσιος, αὐτὴ ἑωυτῇ ἐμφερὴς αἰεὶ ἀσφαλεστέρη ἐστὶ τὸ ἐπίπαν ἐς ὑγείην, ἢ εἴ τις ἐξαπίνης μέγα μεταβάλλοι ἐς ἄλλο κρεῖττον. ἐπεὶ καὶ τοῖσι δὶς σιτεομένοισι τῆς ἡμέρης, καὶ τοῖσι μονοσιτέουσιν αἱ ἐξαπιναῖοι μεταβολαὶ, βλάβας καὶ ἀρρωστίην παρέχουσιν, καὶ τοὺς μέν γε μὴ μεμαθηκότας ἀριστᾶν, εἰ ἀριστήσουσιν, εὐθέως ἀῤῥώστους ποιέει, καὶ βαρέας ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἀσθενέας, καὶ ὀκνηρούς. ἢν δὲ καὶ ἐπιδειπνήσωσιν, ὀξυρεγμιώδεας. Ἐνίοισι δὲ, καὶ σπατίλη γένοιτο ἄν, ὁκόταν παρὰ τὸ ἔθος ἀχθοφορήσῃ ἡ κοιλίη, εἰθισμένη ἐπιξηραίνεσθαι καὶ μὴ δὶς διογκοῦσθαι, μήτε δὶς ἕψειν τὰ σιτία. ἀρήγει οὖν τουτέοισιν, ἀνασηκῶσαι τὴν μεταβολήν. ἐγκοιμηθῆναι γὰρ χρὴ, ὡς νύκτα ἀγάγοντα μετὰ τὸ δεῖπνον, τοῦ μὲν χειμῶνος, ἀῤῥιγέως: τοῦ δὲ θέρεος, ἀθαλπέως: Ἢν δὲ μὴ δύνηται καθεύδειν, βραδεῖαν συχνὴν περίοδον πλανηθέντα, μὴ *στασίμως, δειπνῆσαι μηδὲν, ἢ ὀλίγα καὶ μὴ βλαβερά. ἔτι δὲ ἔλασσον πιεῖν καὶ μὴ ὑδαρές. ἔτι δ' ἂν μᾶλλον, πονήσειεν ὁ τοιοῦτος, εἰ τρὶς σιτέοιτο τῆς ἡμέρης ἐς κόρον: ἔτι δὲ μᾶλλον, εἰ πλεονάκις. καί τοι γε πολλοί εἰσιν οἳ εὐφόρως φέρουσιν τρὶς σιτεόμενοι τῆς ἡμέρης ἐς πλῆθος, οἳ ἂν οὕτως ἐθισθῶσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ μεμαθηκότες δὶς σιτέεσθαι τῆς ἡμέρης, ἢν μὴ ἀριστήσωσιν ἀσθενέες, καὶ ἄῤῥωστοί εἰσι. καὶ δειλοὶ ἐς πᾶν ἔργον. καὶ καρδιαλγέες. κρεμᾶσθαι γὰρ δοκέει τὰ σπλάγχνα αὐτέοισι. καὶ οὐρέουσι θερμὸν καὶ χλωρόν. καὶ ἡ ἄφοδος ξυγκαίεται. ἔστι δ' οἷσι καὶ τὸ στόμα πικραίνεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαίνονται, καὶ οἱ κρόταφοι πάλλονται, καὶ τὰ ἄκρα διαψύχονται. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἀνηριστηκότων, οὐ δύνανται κατεσθίειν τὸ δεῖπνον. δειπνήσαντες δὲ βαρύνουσι τὴν κοιλίην, καὶ δυσκοιτέουσι πολὺ μᾶλλον, ἢ εἰ προηριστήκεισαν. Ὁκότε γοῦν ταῦτα τοιαῦτα γίνεται τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἕνεκεν ἡμίσεος ἡμέρης διαίτης μεταβολῆς παρὰ τὸ ἔθος, οὔτε προσθεῖναι λυσιτελέειν φαίνεται, οὔτε ἀφελέειν. Εἰ τοίνυν οὗτος ὁ παρὰ τὸ ἔθος μονοσιτήσας ὅλην ἡμέρην κενεαγγήσας δειπνήσειεν ὁκόσον εἴθιστο, εἰκὸς αὐτὸν

*στασίμως

εἰ τότε

magna corpori mutatione contingente, etiam magnum quid valde contrà obijciatur: Verùm mutare quidem non parum, bene habet. Recte tamen mutatio transferenda est, & ex mutatione adhuc magis exhibitio eorum quæ per os sumuntur. Maxime igitur lædi poterint, si non recte mutationem fecerint, hi qui tota ptisana vtuntur. Poterint etiam lædi qui solo succo vtuntur, lædi quoque possunt qui solo potu vtuntur: minime vero hi. Oportet autem & in sanorum adhuc hominum victu addiscere quæ conferunt. Si enim sanis tales aut tales victus multum differre videntur, tum in alijs quibusdam, tum in mutationibus: quomodo non etiam in morbis multum differant, & maxime in acutis? Atqui facile est hoc addiscere, quòd simplex victus cibi ac potus, ipse sibijpsi semper similis, securior omnino est ad sanitatem, quàm si quis derepente ad alium meliorem, magnam mutationem faciat. Nam & his qui bis in die cibum sumunt, & his qui semel, repentinæ mutationes noxas ac ægritudines inducunt: & eos sanè qui prandere non adsueti sunt, si pransi fuerint, statim infirmos facit hoc, & toto corpore graues, & debiles, & pigros: Si verò etiam insuper cœnauerint, acidum ructantes. Quibusdam vero etiam alui liquida egestio oboritur, quum præter consuetudinem ventriculus grauetur, solitus resiccari, & non bis intumescere, neque bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his, mutationem rursus adæquare: dormire enim oportet velut nocte reducta post cœnam, hyeme quidem absque frigore, æstate vero, absque calore. Si vero dormire non queat, vbi multam lentam deambulationem non stādo oberrauit, nihil cœnet, aut pauca, eaq; innoxia. Insuperque minus bibat, & potum nō aquosum. Talis autem adhuc magis affligetur, si ter in die ad satietatem cibum acceperit, & adhuc magis si sæpius. Quanquam sanè multi sint, qui facile ferunt, si ter in die cibum copiose accipiant, qui ita sunt adsueti. Quin & hi qui bis in die cibum capere soliti sunt, si pransi non fuerint, debiles & infirmi sunt, & ad omne opus timidi, & ventriculi osculum dolent. Viscera enim pendere ipsis videntur: & calidam ac cum virore pallidam vrinam mingūt, & alui egestio comburitur. Quibusdam etiā os amarescit, & oculi caui fiunt, & tempora palpitant, & extremæ partes perfrigerantur. Et plerique ex his qui pransi non sunt, cœnam edere non possunt. Si verò cœnam sumpserint, ventriculum grauant, & multo magis ægre in lecto degunt, quàm si etiam pransi fuissent. Quum igitur talia hæc sanis fiant, ob victus dimidiæ diei mutationem præter consuetudinem: apparet neque apponere, neque detrahere commodum esse. Eum igitur qui præter cōsuetudinem semel in die cibum accepit,

A B C D

si vbi

A si vbi tota die vasa vacua fecit, quantũ cõsueuit
cœnauerit, verisimile est, si tunc quũ imprãsus
esset doluit ac ægrotauit, & vbi cœnauit grauis
fuit, multo magis grauari. Si vero ẽt lõgiore tpe
euacuatis vasis, postea derepente cęnauerit, ad-
huc magis grauabit. Qui igitur p̃ter cõsuetudi-
nẽ vasa vacua fecit, ei hanc diẽ rursus adæqua-
re sic cõducit absq; frigore, & calore, atq; labo-
re. Hæc.n. oĩa grauiter tulerit: & cœna multo
minor exhibenda est, q̃ consueuit, eaq; nõ sic-
ca, sed modi humectioris: & postea bibat potũ 20
nõ aquosum, neq; pauciorẽ q̃ pro cibi ratione.
Sed & postera die pauca prandeat, quo sensim
progressũ cõtingente ad cõsuetudinẽ reuertat̃.
Qui tñ supernas partes amara bile infestantur,
B talia molestius ferũt. Pituitosi aũt supernis par-
tibus, cibi præter morem abstinẽtiam omnino
facilius ferunt. Quare etiã semel in die cibum
præter morem capere, facilius vtique ijdem tu
lerint. Sufficiens igitur & hoc signũ est, quod
maximę mutationes eorũ, quę circa naturas no
stas ac habitus contingunt, maxime morbos fa
ciunt. Non igit̃ licet intẽpestiuẽ, neq; vehemẽ-
tissimas vasorũ vacuationes facere neq; vigen-
tibus morbis, & in inflãmatione cõsistẽtibus, ci
bos exhibere, neque licet derepente in tota re
quicquã aut huc aut illuc mutare. Multa vero
his cognata, ex his, qui ventri contingunt, itẽq;
alia referre quis posśit, ꝙ facile quidẽ ferunt ci
bos, quibus adsueti sunt, etiãsi natura non sint
C boni: Similiter ẽt potus: Aegrè aũt ferunt cibos
quibus adsueti non sunt, etiamsi sint boni: simi
liter etiã potus. Et quæ quidem multus carnis
esus præter cõsuetudinem assumptus facit, aut
alliũ, aut silphium, aut succus ipsius, aut caulis,
aut alia huiusmodi, magnas quasdã peculiares
vires habentia, minus admiretur quis vbi talia
dolores ventriculis magis q̃ alia inducunt. At
iusta fuerit admiratio, si didiceris quantã maza
turbatiõnẽ, & molem, & flatũ, & tormen ven-
triculo inducat, si præter morẽ ingesta fuerit,
ab eo qui mazã edere non est solitus: aut qualẽ
sitim panis ipse calidus ingestus inducat, & re- 21
pentinã repletionẽ, ob siccandi vim, & ꝙ tarde
transit: & q̃ diuersas inter se affectiones faciant
D & panes valde puri, & qui ex toto sunt collati,
præter cõsuetudinẽ in cibo accepti, itemq; ma-
za sicca p̃ter morem, aut liquida, aut viscosa: &
qualc quid faciãt polentæ recentes non adsue-
tis, & aliæ his qui recentibus vti adsueti sunt:
itemq; vini & aquæ potus, p̃ter morẽ derepẽte
vicissim permutatus, & aquosum vinũ, & me
racũ, prę̃ter consuetudinẽ derepente potatum.
Illud enim humiditatẽ in superno ventre indu
cit, & flatum in inferno. Hoc vero venarũ pal-
pitationẽ, & capitis grauitatẽ ac sitim. Quin & 22
album vinum, & nigrum si quis præter consue
tudinem permutet, etiamsi ambo vinosa fue-
rint, tñ multa in corpore alterarint, vt minus
mirũ esse quis dixerit, dulce & vinosum vinũ
non

εἰ τότε ἀνάριστος ἐὼν, ἐπόνεε καὶ ἠῤῥώσει, δει- Vet. Cod.
πνήσας δὲ τότε βαρὺς ἦν, πουλὺ μᾶλλον βα-
ρυνέεσθαι. εἰ δέ γε ἐπὶ πλείω χρόνον κενεαγγή-
σας, ἐξαπίνης μεταδειπνήσειεν, ἔτι μᾶλλον
ἂν βαρύνοιτο. τὸν γοῦν παρὰ τὸ ἔθος κενεαγ-
γήσαντα, ξυμφέρει ταύτην τὴν ἡμέρην ἀντι-
σηκῶσαι ὧδε ἀρριγέως καὶ ἀθαλπέως καὶ ἀτα-
λαιπώρως. ταῦτα γὰρ ἅπαντα βαρέως ἂν ἐνέγ-
κοι καὶ τὸ δεῖπνον συχνῷ ἔλαττον ποιήσασθαι,
ἢ ὅσον εἴθιστο, καὶ μὴ ξηρὸν, ἀλλὰ τοῦ πλαδαρω-
τέρου τρόπου: καὶ μετὰ ταῦτα, πιεῖν μὴ ὑδα-
ρὲς, μὴ δ' ἔλασσον, ἢ κατὰ λόγον βρώματος, καὶ
τῇ ὑστεραίῃ. ὀλίγα ἀριστῆσαι, ὡς ἐκ προσαγω-
γῆς ἀφίκηται ἐς τὸ ἔθος. Αὐτοὶ μέν τοι σφῶν αὐ-
τῶν δυσφορώτερον δὴ τὰ τοιαῦτα φέρουσιν οἱ
πικρόχολοι τὰ ἄνω, τὴν δὲ ἀσιτίην τὴν πα-
ρὰ τὸ ἔθος, οἱ φλεγματίαι τὰ ἄνω εὐφορώτερον
φέρουσι τὸ ἐπίπαν, ὥστε καὶ τὴν μονοσιτίην,
τὴν παρὰ τὸ ἔθος, εὐφορώτερον ἂν οὗτοι ἐνέγ-
κοιεν. ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο σημήϊον, ὅτι αἱ μέ-
γισται μεταβολαὶ τῶν περὶ τὰς φύσιας ἡμῶν, καὶ
τὰς ἕξιας συμβαινόντων μάλιστα νοσοποιέου-
σιν. οὐδ' εἰ οἷόν τε παρὰ καιρὸν, οὔτε σφοδρο-
τάτας κενεαγγείας ποιέειν, οὔτε ἀκμαζόντων
τῶν νουσημάτων, καὶ ἐν φλεγμασίῃ ἐόντων προ-
σφέρειν. οὔτε ἐξαπίνης οἷόν τε ὅλῳ τῷ πρή-
γματι μεταβάλλειν, οὔτε ἐπὶ τὰ, οὔτε ἐπὶ τά.
Πολλὰ δ' ἄν τις ἠδελφισμένα τουτέοισι τῶν ἐς
κοιλίην καὶ ἄλλα εἴποι, ὡς εὐφόρως μὲν φέρου-
σι τὰ βρώματα, ἃ εἰθισμένοι εἰσίν. εἰ καὶ μὴ
ἀγαθὰ ᾖ φύσει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ποτά. Δυ-
σφόρως δὲ φέρουσι τὰ βρώματα ἃ μὴ εἰθισμέ-
νοι εἰσὶν, εἰ καὶ καλὰ ᾖ. ὡσαύτως δὴ καὶ ποτά.
καὶ ὁκόσα μὲν κρεηφαγίη πολλὴ παρὰ τὸ ἔθος
βρωθεῖσα ποιέει, ἢ σκόροδα, ἢ σίλφιον, ἢ ὀπὸς,
ἢ καυλὸς, ἢ ἄλλα ὁκόσα τοιουτότροπα, μεγά-
λας δυνάμιας ἔχοντα ἰδίας. ἧσσον ἄν τις θαυ-
μάσειεν, εἰ τὰ τοιαῦτα πόνους ἐμποιέει, τῇσι
κοιλίῃσι μᾶλλον τῶν ἄλλων. Ἀλλ' εἰ καταμά-
θοις ὅκως ἂν μᾶζα τε ὄχλον, καὶ ὄγκον, καὶ φῦσαν,
καὶ στρόφον, τῇ κοιλίῃ παρέχοι παρὰ τὸ ἔθος βρω-
θεῖσα, τῷ μὴ μαζοφαγέειν εἰθισμένῳ, ἢ αὐτός
τε ὁ ἄρτος θερμὸς βρωθεὶς, οἵην δίψαν παρέ-
χει, καὶ ἐξαπιναίην πληθώρην, διὰ τὸ ξηραντι-
κόν τι καὶ βραδύπορον, καὶ οἱ ἄγαν καθαροί τε
καὶ ξυγκομιστοὶ παρὰ τὸ ἔθος βρωθέντες, οἷα
διαφέροντα ἀλλήλων ποιέουσι. καὶ μᾶζα τε
ξηρὴ παρὰ ἔθος, ἢ ὑγρὴ, ἢ γλισχρὴ, καὶ τὰ ἄλ-
φιτα οἷόν τι ποιέει τὰ ποταίνια, τοῖσι μὴ εἰω-
θόσι, καὶ τὰ ἑτεροῖα, τοῖσι τὰ ποταίνια εἰωθόσι,
καὶ οἰνοποσίη, καὶ ὑδροποσίη παρὰ τὸ ἔθος εἰς θά-
τερα μεταβληθέντα ἐξαπίνης, καὶ ὑδαρής τε
οἶνος καὶ ἄκρητος παρὰ τὸ ἔθος ἐξαπίνης πο-
θείς. ὁ μὲν γὰρ πλάδον τε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐμ-
ποιήσει, καὶ φῦσαν * ἐς τὴν κάτω. ὁ δὲ παλμὸν *ἐν τῇ
φλεβῶν καὶ καρηβαρίην καὶ δίψαν. Καὶ λευκός
τε καὶ μέλας οἶνος παρὰ τὸ ἔθος μεταβάλλοντι εἰ
καὶ ἄμφω οἰνώδεες εἶεν, ὅμως πολλὰ ἂν ἑτε-
ροιώσειαν κατὰ τὸ σῶμα. ὡς δὴ γλυκύν τε καὶ οἰ-
νώδεα οἶνον, ἧσσον ἄν τις φαίη θαυμαστὸν εἶναι,
μὴ

Vet. Cod. μὴ τωὐτὸ δύνασθαι ἐξαπίνης μεταβληθέντα. Τιμωρητέον δὲ τοιόνδε τι μέρος, τῷ ἐναντίῳ λόγῳ, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς διαίτης, τουτέοισιν ἐγένετο, οὐ μεταβαλλόντος τοῦ σώματος, οὔτε ἐπὶ τὴν ῥώμην, ὥστε προστίθεσθαι δεῖν σιτία, οὔτ' ἐπὶ τὴν ἀρρωστίην, ὥστε ἀφαιρεθῆναι. προστεκμαρτέα δὴ καὶ ἰσχὺς, καὶ ὁ τρόπος τοῦ νοσήματος ἑκάστοισι, καὶ τῆς φύσιος τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἔθεος, καὶ τῆς διαίτης τοῦ κάμνοντος, οὐ μόνον σιτίων, ἀλλὰ καὶ ποτῶν. πολλῷ δὲ ἧσσον ἐπὶ τὴν πρόσθεσιν ἰτέον. ἐπεὶ τήν γε ἀφαίρεσιν ὅλως ἀφελεῖν πολλαχοῦ λυσιτελέει, ὅκου διαρκέειν μέλλει ὁ κάμνων, μέχρις ἂν τῆς νούσου ἡ ἀκμὴ πεπανθῇ. ἐν ὁκοίοισι δὲ τὸ τοιόνδε ποιητέον γεγράψεται. Πολλὰ δ' ἄν τις καὶ ἄλλα ἠδελφισμένα τοῖσιν εἰρημένοισι γράφοι, τό γε μὴν κρέσσον μαρτύριον. οὐ γὰρ ἠδελφισμένον ἐστὶ τῷ πρήγματι, περὶ οὗ μοι ὁ πλεῖστος λόγος εἴρηται. ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρῆγμα, ἐπικαιρότατόν ἐστι διδακτήριον. οἱ γὰρ ἀρχόμενοι τῶν ὀξέων νουσημάτων, ἔστιν ὅτε οἱ μὲν σιτία ἔφαγον αὐθημερὸν, ἠργμένοι ἤδη. οἱ δὲ, καὶ τῇ ὑστεραίῃ. οἱ δὲ, καὶ ἐρρόφεον τὸ προστυχόν. οἱ δὲ, καὶ κυκεῶνα ἐρρόφεον. ἅπαντα δὲ ταῦτα, κακίω μέν ἐστιν ἢ εἰ ἑτεροίως τις διαιτηθείη. Πολλῷ μέντοι ἐλάσσω βλάβην φέρει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἁμαρτηθέντα, ἢ εἴ τις τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς κενεαγγήσειε τελείως. τεταρταῖος δὲ ὢν, τοιάδε διαιτηθείη, ἢ καὶ πεμπταῖος. *Ετι μέντοι κάκιον, εἰ ταύτας πάσας τὰς ἡμέρας προκενεαγγήσας, ἐν τῇσιν ὕστερον ἡμέρῃσιν, οὕτω διαιτηθείη, πρὶν ἢ πέπειρον γενέσθαι τὴν νοῦσον. οὕτω μὲν γὰρ θάνατον φέρει φανερῶς τοῖσι πλείστοισιν, ἢν μὴ παντάπασί τις εὐήθης ἡ νοῦσος ἔῃ. αἱ δὲ κατ' ἀρχὰς ἁμαρτάδες, οὐχ ὁμοίως ταύτῃσιν ἀνήκεστοί εἰσιν, ἀλλὰ πολλῷ εὐακεστότεραι. τοῦτο οὖν ἡγεῦμαι μέγιστον διδακτήριον, ὅτι οὐ στερητέαι αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ ῥοφήματος, ἢ τοίου, ἢ τοίου, τοῖσι μέλλουσιν ὀλίγον ὕστερον ῥοφήμασιν, ἢ τοίοις, ἢ τοίοις χρέεσθαι. πυθμένοθεν μὲν οὖν οὐκ ἴσασιν, οὔθ' οἱ τῇσι κριθώδεσι πτισάνῃσι χρεόμενοι, ὅτι αὐτέῃσι κακοῦνται, ὁκόταν ῥοφέειν ἄρξωνται, ἢν προκενεαγγήσωσι, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἢ καὶ πλείους. οὔτ' αὖ οἱ τῷ χυλῷ χρεόμενοι γινώσκουσιν ὅτι αὐτέοισι βλάπτονται ῥοφέοντες, ὅταν μὴ ὀρθῶς ἄρξωνται τοῦ ῥοφήματος. τότε μὲν φυλάσσουσι καὶ γινώσκουσιν, ὅτι μεγάλην τὴν βλάβην φέρει, ἢν πρὶν πέπειρον τὴν νόσον γενέσθαι, κριθώδεα πτισάνην ῥοφήσῃ ὁ κάμνων, εἰθισμένος χυλῷ χρέεσθαι. Πάντα οὖν ταῦτα, μεγάλα μαρτύρια, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἄγουσιν ἐς τὰ διαιτήματα οἱ ἰητροὶ τοὺς κάμνοντας, ἀλλ' ἐν ᾗσί γε νούσοισιν οὐ χρὴ κεναγγέειν τοὺς μέλλοντας ῥοφήμασι διαιτᾶσθαι, κεναγγέουσιν. ἐν ᾗσι τε οὐ χρὴ μεταβάλλειν ἐκ κεναγγείης ἐς ῥοφήματα, ἐν ταύτῃσι μεταβάλλουσι, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἁμαρτάνουσιν. ἐνίοτε δὲ, ἐν τοῖσι καιροῖσι μεταβάλλουσιν ἐς τὰ ῥοφήματα ἐκ τῆς κεναγγείης, ἐν οἷσι πολλάκις ἀρήγει ἐκ τῶν ῥοφημάτων πλησιάζειν τῇ κεναγ-

*ἔστι

non idem posse, si derepente permutata fuerint. Porrò huiusmodi aliquam partem sermoni contrario patrocinari oportet: quòd mutatio victus his facta est, corpore non mutato, neque ad robur, vt cibos apponere opus sit, neque ad debilitatem, vt detrahere oporteat. Insuper autē & robur coniectandum est, & morbi vniuscuiusque modus, & hominis natura, & consuetudo victus ægri, non ciborum solum, sed etiam potuum. Multo autem minus ad additionem procedendum est. Nam detractionem omnino tollere sæpe conducit, vbi suffecturus est æger, donec morbi vigor maturescat. In quibus autem hoc faciendum sit, scribetur. Multa vero etiam alia relatis cognata scribere quis posit. Hoc tamen melius testimonium est. Non enim cognatum est rei illi de qua plurimus à me sermo habitus est, sed ipsa res opportunissimum est documentum. Nā ab acutorum morborum initio, aliqui quandoque eadem die, qua morbus incepit, cibos comederunt: aliqui postridie: quidam etiam sorbuerunt quicquid oblatum esset, quidam etiam cyceonem. Omnia autem hæc deteriora quidem sunt, quàm si quis alio modo victū instituisset: multo tamen minus detrimentum afferunt in hoc tempore peccata, quàm si quis primis duobus aut tribus diebus, penitus vasa vacua fecisset, & quarta aut quinta die, tali victu vsus esset. Deterius tamē est, si omnibus his diebus vasis euacuatis, in posterioribus diebus hoc modo victum instituat, prius quàm concoctus sit morbus. Etenim hoc modo mortē plurimis manifeste affert, si nō omnino benignus fuerit morbus. Quæ verò ab initio committuntur peccata, non similiter, vt illa medelam omnem respuūt, sed multo facilius correctionem admittunt. Hoc igitur maximum documentum esse arbitror, quòd primi dies sorbitione tali, vel tali non sint priuandi, in his qui paulò postea talibus, aut talibus sorbitionibus vsuri sunt: Funditus igitur ignorant, tum hi qui granosa ptisana vtuntur, quòd ab ipsa læduntur, quum sorbere inceperint, si duobus, aut tribus, aut pluribus diebus antea vasa euacuauerint: tum hi qui succo vtuntur, quòd sorbentes læduntur, vbi non recte sorbitionem inceperūt. Tunc tamen cauent, & magnam noxam afferre cognoscunt, si priusquā coctus fuerit morbus, granosam ptisanam sorbuerit æger, succo vti assuetus. Omnia igitur hæc magna testimonia sunt, ꝙ medici ægros non recte ad victum perducunt. Sed in quibus morbis vasa vacua facere nō oportet, his qui sorbitionibus vti debēt, vasa vacua faciunt. In quibus vero ex vasorum vacuatione, ad sorbitiones mutationem facere nō oportet, in his mutationē faciunt, & hoc plerunque absolute. Aliqñ vero in his temporibus mutationem ad sorbitiones faciunt ex vasorū vacuatione, in quibus sæpe ex sorbitionibus ad

A B C D

A bus ad vasorũ vacuationem accedere expediebat, si ita morbum exacerbari contingat. Aliqñ aũt & cruda attrahuntur de capite, & à thoracis regione, biliosa, & vigiliæ ipsis coincidunt, ob quas nõ coquitur morbus: & tristes ac amarulẽti fiunt, & delyrant, & splendores ipsis ob oculos obuersantur, & aures sonitu plenæ sunt, & extremæ partes perfrigeratæ, & vrinæ incoctæ, & sputa tenuia, & salsa, & meraco colore tincta, ac pauca, & sudores circa collum, & anxietudines, & spiritus in latione sursum versus offendens, densus, aut ẽt valde magnus, supercilia distẽta ac grauata deliquia animi praua, & stragulorũ de pectore reiectiones, & manus tremulæ. Qñq; vero labium infernũ cõcutitur. Hæc
B aũt in principijs cõparentia, vehemẽtis delyrij significationẽ præbent, & plerunque ægri moriuntur. Qui vero effugiũt, aut cũ abscessu, aut cũ sanguinis è naribus fluxione: aut ex crassi puris sputo effugiunt: aliàs vero minime. Neq; n. talium rerũ peritos medicos esse video, quo debilitates ĩ morbis dignoscere oporteat, & q̃ ex vasorũ vacuatione efficiuntur, & quæ propter aliã aliquã irritationẽ, & quæ propter dolorẽ, & præ acumine morbi: itẽq; quot affectiones, & omnigenas species, natura nostra & habitus singulis pariat: & quidem quum talium cognitio, aut ignorantia, salutem aut mortẽ afferant. Maius enim malũ est, si ob dolorem & morbi acumen debilitato, exhibet quis potũ, aut sor-
C bitionẽ copiosiorem, aut cibum, ob vasorũ vacuationem debilem esse existimans. Indecorũ ẽt est ob vasorum vacuationem debilitatũ nõ cognoscere, & victu premere. Affert quidem 4
periculum aliquod & hoc peccatũ, verùm multo minus q̃ alterum. Multo autem magis risu dignum hoc peccatum est, q̃ illud alterũ. Si enim alius medicus, aut ẽt idiota, ingressus cognouerit ea quæ contigerunt, & edenda ac bibenda dederit ea quæ alter prohibuit, palam auxiliũ tulisse putabitur. Talia vero faciunt, vt artifices maxime ab hominibus vituperentur. Videtur enim ipsis ille qui ingressus ẽ medicus aut idiota, velut mortuum suscitasse. Scribentur aũt de his quoq; signa, ex quibus singula dignoscere
D oportet. Consimilia tñ illis quæ circa ventrem contingunt, & hæc sunt. Nam si totum corpus præter consuetudinem multum quiescat, non statim magis robustũ fit. Si vero etiã vbi multo tempore quieuit, derepente ad labores prodierit, vitiosum quiddã palàm operabitur. Ad eundem modum etiã singulæ corporis partes. Nam & pedes tale quiddã operabuntur, & alij articuli laborare non adsueti, si interposito tẽpore derepente ad laborandũ prodeant. Eadẽ oculi, & dẽtes perpetientur, & quæcunq; tandẽ pars. Nam & lectus præter morem mollis dolorem inducit, itemq; præter consuetudinẽ durus. Sed & si sub dio lectus præter morẽ sternatur, corpus indurat. Quin & talium omnium
exempla

κεναγγείῃ, ἢν οὕτως τύχῃ παροξυνομένη ἡ νοῦσος. ἐνίοτε δὲ καὶ ὠμὰ ἐπισπῶνται, ἀπό τε κεφαλῆς, καὶ τοῦ περὶ τὸν θώρηκα τόπου χολώδεα. ἀγρυπνίαι τε συνεμπίπτουσιν αὐτέοισι, δι' ἃς οὐ πέσσεται ἡ νοῦσος. περίλυποί τε καὶ πικροὶ γίνονται, καὶ παραφρονέουσι, καὶ μαρμαρυγώδεα σφέων τὰ ὄμματα, καὶ αἱ ἀκοαὶ ἠχέμεσαι, καὶ τὰ ἀκρωτήρια κατεψυγμένα, καὶ οὖρα ἄπεπτα, καὶ πτύσματα λεπτὰ, καὶ ἁλυκὰ, καὶ κεχρωσμένα ἀκρήτῳ χρώματι σμικρὰ, καὶ ἱδρῶτες περὶ τὸν τράχηλον, καὶ διαπορήματα, καὶ πνεῦμα προσπταῖον ἐν τῇ ἄνω φορῇ, πυκνὸν, ἢ μέγα λίην. ὀφρύες δεινώσιος μετέχουσαι, λειποψυχώδεα πονηρὰ, καὶ τῶν ἱματίων ἀπορρίψιες ἀπὸ τοῦ στήθεος, καὶ χεῖρες τρομώδεες, ἐνίοτε δὲ καὶ χεῖλος τὸ κάτω σείεται. ταῦτα δὲ ἐν ἀρχῇσι παραφαινόμενα, παραφροσύνης δηλωτικά εἰσι σφοδρῆς, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ, ἀποθνήσκουσιν. Οἱ δὲ διαφεύγοντες ἢ μετὰ ἀποστήματος, ἢ αἵματος ῥύσιος ἐκ τῆς ῥινὸς, ἢ πύον παχὺ πτύσαντες διαφεύγουσιν, ἄλλως δὲ οὔ. οὐδὲ γὰρ τῶν τοιουτέων ὁρέω ἐμπείρους τοὺς ἰητροὺς, ὡς χρὴ διαγινώσκειν τὰς ἀσθενείας ἐν τῇσι νούσοισιν, αἵ τε διὰ κεναγγείην ἀποτελοῦνται, αἵ τε δι' ἄλλον τινὰ ἐρεθισμὸν, αἵ τε διὰ πόνον, καὶ ὑπὸ ὀξύτητος τῆς νούσου. ὁκόσα τε ἡμέων ἡ φύσις καὶ ἡ ἕξις ἑκάστοισιν ἐκτεκνοῖ πάθεα καὶ εἴδεα παντοῖα. καίτοι σωτηρίην ἢ θάνατον φέρει, γινωσκόμενα, ἢ ἀγνοεύμενα τὰ τοιαῦτα. μέζον μὲν γὰρ κακόν ἐστιν, ἢν διὰ τὸν πόνον καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς νούσου ἀσθενέοντι, προσφέρῃ τις ποτὸν, ἢ ῥόφημα πλεῖον, ἢ σιτίον, οἰόμενος διὰ κεναγγείην ἀσθενέειν. ἀεικὲς δὲ καὶ διὰ κεναγγείην ἀσθενέοντα, μὴ γνῶναι καὶ πιέζειν τῇ διαίτῃ, φέρει μὲν γάρ τινα κίνδυνον καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτὰς. πολλῷ δὲ ἧσσον τῆς ἑτέρης. καταγελαστοτέρη δὲ πολλῷ αὕτη μᾶλλον ἡ ἁμαρτὰς τῆς ἑτέρης. εἰ γὰρ ἄλλος ἰατρὸς ἢ καὶ ἰδιώτης εἰσελθὼν καὶ γνοὺς τὰ συμβεβηκότα, δώῃ καὶ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἃ ὁ ἕτερος ἐκώλυσεν, ἐπιδήλως ἂν δοκοίη ὠφεληκέναι. τὰ δὲ τοιαῦτα μάλιστα καθυβρίζεται τῶν χειρωνακτέων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. δοκέει γὰρ αὐτέοισιν ὁ ἐσελθὼν ἰητρὸς ἢ ὁ ἰδιώτης, ὥσπερεὶ τεθνεῶτα ἀναστῆσαι. γεγράψεται οὖν καὶ περὶ τουτέου, σημήϊα οἷσι δεῖ ἕκαστα τουτέων διαγινώσκειν. παραπλήσια μέν τοι τοῖσι κατὰ κοιλίην καὶ ταῦτα ἐστί. καὶ γὰρ ἢν ὅλον τὸ σῶμα ἀναπαύσηται πουλὺ παρὰ τὸ ἔθος, οὐκ αὐτίκα ἔρρωται μᾶλλον. ἢν δὲ δεῖ καὶ πλείω χρόνον διελινύσας ἐξαπίνης ἐς τοὺς πόνους ἔλθῃ, φλαῦρόν τι πρήξει ἐπιδήλως. οὕτω δὲ καὶ ἓν ἕκαστον τοῦ σώματος. καὶ γὰρ ἢν οἱ πόδες τοιόνδε τι πρήξειαν, καὶ τὰ ἄλλα ἄρθρα μὴ εἰθισμένα πονέειν, ἢν διὰ χρόνου ἐξαπίνης πρὸς τὸ πονεῖν ἔλθῃ. ταῦτα δ' ἂν καὶ οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ πάθοιεν, καὶ πᾶν ὁτιοῦν. ἐπεὶ καὶ κοίτη ἡ παρὰ τὸ ἔθος μαλθακὴ, πόνον ἐμποιέει, καὶ σκληρὴ παρὰ τὸ ἔθος, καὶ ὕπαιθρος εὐνὴ παρὰ τὸ ἔθος, σκληρύνει τὸ σῶμα. Ἀτὰρ καὶ τὰ τῶν τοιῶνδε πάντων, ἀρκέει πα-
ραδείγματα

Vet. Cod.

Vet. Cod. παραδείγματα γράψαι. εἰ γάρ τις ἕλκος λαβὼν ἐν κνήμῃ, μήτε λίην ἐπίκαιρον, μήτε λίην εὐηθες ὄν, καὶ μήτε ἄγαν δυσελκὴς ὤν, μήτε ἄγαν εὐελκὴς, αὐτίκα ἀρξάμενος ἐκ πρώτης κατακείμενος ἰητρεύοιτο, καὶ μηδαμῆ μετεωρίζοι τὸ σκέλος, ἀφλέγμαντος μὲν ἂν * ἔτος εἴη καὶ ὑγιὴς πολλῷ θᾶσσον οὕτω γένοιτο, ἢ εἰ πλανώμενος ἰητρεύοιτο. εἰ μέντοι πεμπταῖος, ἢ ἑκταῖος, ἢ καὶ ἔτι ἀνωτέρω ἀναστὰς, ἐθέλοι προβαίνειν, μᾶλλον ἂν πονέοι τότε, ἢ εἰ αὐτίκα ἐξ ἀρχῆς πλανώμενος ἰητρεύοιτο. εἰ δὲ καὶ πολλὰ ταλαιπωρήσειεν ἐξαπίνης, πολλῷ ἂν μᾶλλον πονέσειεν, ἢ ἐκείνως ἰητρευόμενος ταῦτα ταλαιπωρήσειεν ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι. διὰ τέλεος οὖν μαρτυρεῖ ταῦτα πάντα ἀλλήλοισιν, ὅτι πάντα ἐξαπίνης μέζω πολλῷ τοῦ μετρίου μεταβαλλόμενα ἐπὶ τὰ καὶ ἐπὶ τὰ βλάπτει. Πολλαπλασίη μὲν οὖν κατὰ κοιλίην ἡ βλάβη ἐστὶν, ἢν ἐκ πολλῆς κενεαγγείης ἐξαπίνης πλέον τοῦ μετρίου προσαίρηται. ἀτὰρ καὶ κατὰ τὸ ἄλλο σῶμα ἢν ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἐξαίφνης ἐς πλείω πόνον ἔλθοι, πουλὺ πλείω βλαβείη, ἢ εἰ ἐκ πολλῆς ἐδωδῆς ἐς κενεαγγείην μεταβάλλοι. δεῖ μέντοι καὶ τὸ σῶμα τουτέοισιν ἐλινύειν. καὶ ἢν ἐκ πολλῆς ταλαιπωρίης ἐξαπίνης ἐς σχολήν τε καὶ ῥαθυμίην ἐμπέσῃ, δεῖ δὲ καὶ τουτέοισι τὴν κοιλίην ἐλινύειν πλήθεος βρώμης. ἢν δὲ μὴ, πόνον ἐν τῷ σώματι ἐμποιήσει, καὶ βάρος ὅλου τοῦ σώματος. Ὁ δ᾽ ὦν πλεῖστος μοι λόγος γέγονε περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐπὶ τῆς διαίτης, καὶ ἐπὶ τὰ καὶ ἐπὶ τά. Ἐς πάντα μὲν οὖν εὔχρηστον ταῦτα εἰδέναι. Ἀτὰρ καὶ περὶ οὗ ὁ λόγος ἦν, ὅτι καὶ ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν ἐς τὰ ῥοφήματα μεταβάλλουσιν ἐκ τῆς κενεαγγείης. μεταβλητέον γὰρ ὡς ἐγὼ κελεύω. ἔπειτα οὐ χρηστέον ῥοφήμασι, πρὶν ἢ νοῦσος πεπανθῇ, ἢ ἄλλο τι σημεῖον φανῇ, ἢ κατ᾽ ἔντερον κενεαγγικὸν, ἢ ἐρεθιστικὸν, ἢ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια ὁκοῖα γεγράψεται σημεῖα. Ἀγρυπνίη ἰσχυρὴ, πόματα καὶ σιτία ὠμὰ καὶ ἀπεπτότερα ποιέει. Καὶ ἡ ἐπὶ θάτερα αὖ μεταβολὴ, διαλύει σῶμα, καὶ ἑφθότητα καὶ καρηβαρίην ἐμποιέει. Γλυκὺν δὲ οἶνον, καὶ οἰνώδεα, καὶ λευκὸν, καὶ μέλανα, καὶ μελίκρητον, καὶ ὕδωρ, καὶ ὀξύμελι, τοῖσι δὲ σημαινομένοισι χρὴ διορίζειν ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν. ὁ μὲν γλυκὺς, ἧσσόν ἐστι καρηβαρικώτερος τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος, καὶ διαχωρητικώτερος δή τι τοῦ ἑτέρου κατ᾽ ἔντερον. μεγαλόσπλαγχνος δὲ σπληνὸς, καὶ ἥπατος. Οὐκ ἐπιτήδειος οὖν οὐδὲ τοῖσι πικροχόλοισι. καὶ γὰρ οὖν * διψώδης τοῖσί γε τοιουτέοισιν ἐστίν. Ἀτὰρ καὶ φυσώδης ἐντέρου τοῦ ἄνω. οὐ μὴν πολέμιός γε αὐτέῳ ἐντέρῳ τῷ κάτω, ὡς κατὰ λόγον τῆς φύσης. καίτοι γε οὐ πάνυ πορίμη ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ γλυκέος οἴνου φῦσα, ἀλλ᾽ ἐγχρονίζει περὶ ὑποχόνδρια. καὶ γὰρ οὖν ἧσσον οὗτος διουρητικός γίνεται τοῦ ἐπίπαν τοῦ οἰνώδεος λευκοῦ. πτυάλου δὲ μᾶλλον ἀναγωγός ἐστι τοῦ ἑτέρου ὁ γλυκύς. καὶ οἷσι μὲν διψώδης ἐστὶ πινόμενος, ἧσσον ἂν τούτοισιν ἀνάγοι, ἢ ὁ ἕτερος οἶνος. οἷσι δὲ μὴ διψώδης,

* ἔτως

* ἢ

exempla scribere satius fuerit. Si quis enim accé- A
pto vlcere in tibia, neque valde periculoso, ne-
què adeò contemnendo, ita vt neq; ipsi ita dif-
ficulter, aut adeò facile vlcera sanescant, statim
prima ab initio die decumbens curetur, & ne-
quaquam crus eleuet: hic sanè hoc modo citra
inflammationem fuerit, & sanus multo citius
sic fiet, quàm si obambulás curetur. Attamen si
quinta aut sexta die, aut etiam prius surrexerit,
& progredi voluerit, magis vtique affligetur,
ac dolebit, q̃ si statim ab initio obambulans cu-
ratus esset. Si vero etiam multum derepente se
fatigauerit, multo magis dolebit, q̃ si illo modo
curatus, in illis diebus ita se fatigasset. Perpetuò
igitur hęc omnia inter se testimonium prębet,
quòd omnia quæ derepente multum supra mo- B
dum huc & illuc mutantur, lædunt. Multiplex
igitur in ventre læsio est, si ex multa vasorum
vacuatione, plus moderato derepente ingera-
tur. Quin & in reliquo corpore, si ex multa
quiete, ad ampliorem laborem derepéte deue-
niat, multo magis lædetur, quàm si ex multo ci-
bo ad vasorum vacuationem transmutetur, &
si ex multo labore derepéte ad ocium ac segni-
ciem exciderit. Oportet tamen & his corpus
quiescere. Oportet item illis ventrem à ciborũ
copia quiescere. Sin minus, & dolorem in cor
26 pore inducet, & totius corporis grauitaté. Plu-
rimus itaq; sermo de mutatione huc atque il-
luc à me habitus est, eo q̃ hæc nosse ad omnia
cómodum sit, & ad hoc præsertim de quo no- C
bis sermo erat, quòd in acutis morbis ad sorbi-
tiones mutationem faciunt ex vasorum vacua-
tione. Faciéda enim est mutatio velut ego iam
iubeo. Deinde non est vtédum sorbitionibus
priusquam morbus maturus factus fuerit, aut
aliud quoddam signum apparuerit, vel vacua-
torium, vel irritatorium, circa intestinum, aut
27 circa præcordia, qualia scribentur signa. Vigi-
lia fortis, potus & cibos crudos & inconcoctio-
res facit. Et rursus in contrariam partem mu-
tatio, dissoluit corpus, & excoctionem ac capi-
28 tis grauitatem inducit. Vinum porrò dulce, &
vinosum, & album, ac nigrum, & aquam mul-
sam & aquam, & acetum mulsum, his notis di-
stinguere oportet in morbis acutis. Vinum D
dulce minus caput grauat, quàm vinosum, &
minus mentem ferit, & magis quàm alterum
per aluum & intestinum subit. In magnitudi-
nem attollit splenem & hepar. Quare neque
his qui amara bile abundant commodum est.
Nam & siticulosum in talibus est, & flatuosum
in superno intestino: non tamen inferno inte-
stino inimicum pro flatus ratione, & quidem
quum non valde penetret flatus à vino dulci,
sed circa præcordia moretur. Certè per vrina
hoc minus exit omnino, q̃ vinosum albũ. Spu-
tum vero magis educit dulce q̃ alterum: & qui-
bus quidé siticulosum est dum bibitur, his mi-
nus quàm alterum vinum educit. Quibus vero
siticu-

A siticulosum non est, his magis quàm alterum educit. At vero album vinosum vinum, plurima ac maxima ex parte iam & laudatum & vituperatum est, in dulcis vini enarratione. Ad vesicam autem magis penetrat quàm alterum: quum vrinam cieat, ac semper perrumpat, multum in his morbis profuerit. Nã etsi ad alia incommodius sit altero, attamen quæ in vesica fit ab ipso purgatio, liberat, si quale oportet propellatur. Bonæ verò hæ notę sunt de vini vtilitate ac detrimento, quas seniores me non nouerunt. Fuluo verò vino & nigro austero, in his morbis ad hæc vti poteris, si capitis grauitas nõ affuerit, neque mentis perculsio, neque sputum ab ascensu prohibeatur, neque vrina suppressa

B sit: alui autem egestiones humectiores ac ramẽtosiores fuerint. In talibus sanè, vel maxime cõuenerit ex albo transmutationem facere, & si qua his similia existunt. Hoc vero insuper intelligere oportet, quòd si aquosum fuerit vinum, supernas partes omnes, & eas quę circa vesicam sunt minus lædet. Verùm partibus circa intestinum magis proderit, si meracius fuerit. Aqua vero mulsa si bibatur per totũ morbum in acutis morbis, in totum quidem his qui amara bile abundant, ac magna viscera habent, minus cõmoda est, quàm his qui tales non sunt. Siticulosa tamen minus est dulci vino. Pulmonẽ enim mollit, & sputum moderatè educit, & tussim lenit. Habet enim vim quandam extersoriam, 29

C quæ magis moderatò sputũ viscosum facit. Vrinas et sufficienter ciet aqua mulsa, si non aliqua ex visceribus affectio prohibeat. Sed & biliosa per aluum magis egerit, quandoq; bona, quandoque magis quàm conuenit colore saturata, ac spumosiora: atque hoc biliosis & magna viscera habentibus magis contingit. Sputi igitur eductionem, & pulmonis mollitionem, aquosior aqua mulsa magis facit. At spumosas alui egestiones, & biliosa, magis quàm conuenit colorata, ac magis calida, meraca aqua mulsa magis ducit, quàm aquosa. Talis aũt egestio habet quidẽ & alia magna nocumenta. Neque enim ex præcordijs ardorem extinguit, sed cõcitat, & anxiam molestiã, ac membrorũ iactationẽ facit: verũm & intesti

D na & sedẽ exulcerat. Horum aũt auxilia scribẽtur. Qui igitur aqua mulsa vtitur, absque sorbitionibus, pro alio potu, in his morbis, hic multum successum percipiet, & non in multis successu destituetur. Quibus aũt danda sit, & quibus non, & ob quas causas non danda, maxima ex parte dictum est. Dãnata vero est aqua mulsa ab hominibus, veluti quæ bibẽtes ipsam extremẽ debilitet: et propterea mortẽ accelerare putata est. Verùm hoc propter eos, qui seipsos fame cõficere constituerunt dictũ est. Aliqui.n. aqua mulsa sola in potu vtuntur, nimirũ velut talis existat. At hoc non oĩno hoc modo se habet. Sed si sola bibatur, multo quidẽ fortior est, quàm aqua, si nõ aluum exturbet. Sed et vino albo

ac

διψώδης, μᾶλλον ἀνάγοι ἂν τοῦ ἑτέρου. Ὁ δὲ (Vet. Cod.) λευκὸς οἰνώδης οἶνος, ἐπῄνηται μὲν καὶ ἔψεκται, τὰ πλεῖστα καὶ τὰ μέγιστα ἤδη ἐν τῇ τοῦ γλυκέος οἴνου διηγήσει· ἐς δὲ κύστιν μᾶλλον πορεύσιμος ἐὼν τοῦ ἑτέρου, καὶ διουρητικὸς καὶ καταρρηκτικὸς, αἰεὶ πουλλὰ προσωφελέοι ἂν ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι. Καὶ γὰρ εἰ πρὸς ἄλλα ἀνεπιτηδειότερος τοῦ ἑτέρου πέφυκεν, ἀλλ' ὅμως ἡ κατὰ κύστιν κάθαρσις ὑπ' αὐτοῦ γινομένη, ῥύεται ἢν προτρέπηται, ὁκοῖον δεῖ. Καλὰ δὲ ταῦτα τεκμήρια ἐστι,* τῆς περὶ οἴνου ὠφελίης καὶ βλάβης, ὁκόσα ἀκαταμάθητα ἦν, τοῖσιν ἐμεῦ γεραιτέροισι. Κιρρῷ δὲ οἴνῳ καὶ μέλανι αὐστηρῷ ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισιν, ἐς τάδε ἂν χρήσαιο, εἰ καρηβαρίη μὲν μὴ ἐνείη, μηδὲ φρενῶν ἅψις, μηδὲ τὸ πτύελον κωλύοιτο τῆς ἀνόδου, μὴ δὲ τὸ οὖρον ἴσχοιτο. Τὰ διαχωρήματα δὲ πλαδαρώτερα καὶ ξυσματωδέστερα εἴη. Ἐν δὴ τοῖσι τοιουτέοισι πρέποι ἂν μάλιστα μεταβάλλειν ἐκ τοῦ λευκοῦ, καὶ ὁκόσα τουτέοισιν ἐμφερέα. Προσξυνιέναι δὲ δεῖ, ὅτι τὰ μὲν ἄνω πάντα καὶ τὰ κατὰ κύστιν, ἧσσον βλάψει, ἢν ὑδαρέστερος ᾖ. τὰ δὲ κατ' ἔντερον, καὶ μᾶλλον ὀνήσει, ἢν ἀκρατέστερος ᾖ. Μελίκρητον δὲ πινόμενον διὰ πάσης τῆς νούσου ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι, τὸ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι καὶ μεγαλοσπλάγχνοισιν, ἧσσον ἐπιτήδειον, ἢ τοῖσιν οὐ τοιούτοισιν ἐστίν. διψῶδές γε μὴν ἧσσον τοῦ γλυκέος οἴνου. πνεύμονός τε γὰρ μαλθακτικόν ἐστι, καὶ πτυέλου ἀναγωγὸν μετρίως, καὶ βηχὸς παρηγορικόν. ἔχει γὰρ σμηγματῶδές τι, ὃ μᾶλλον τοῦ μετρίου καταγλισχραίνει τὸ πτύελον. ἔστι δὲ καὶ οὐρητικὸν μελίκρητον ἱκανῶς, ἢν μή τι τῶν ἀπὸ σπλάγχνων κωλύῃ, καὶ διαχωρητικὸν δὲ κάτω χολωδέων. ἔστι μὲν ὅτε καλῶν, ἔστι δ' ὅτε κατακορεστέρων μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ ἀφρωδεστέρων. μᾶλλον δὲ τὸ τοιοῦτο τοῖσι χολώδεσί τε καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι γίνεται. Πτυάλου μὲν οὖν ἀναγωγὴν, καὶ πνεύμονος μάλθαξιν, τὸ ὑδαρέστερον μελίκρητον ποιέει μᾶλλον. τὰ μέντοι ἀφρώδεα διαχωρήματα καὶ μᾶλλον τοῦ καιροῦ κατακορέως χολώδεα, καὶ μᾶλλον θερμὰ, τὸ ἄκρητον μᾶλλον τοῦ ὑδαρέος ἄγει. τὸ δὲ τοιόνδε διαχώρημα, ἔχει μὲν καὶ ἄλλα σίνεα μεγάλα. οὔτε γὰρ ἐξ ὑποχονδρίων καῦμα σβεννύει, ἀλλὰ ὁρμᾷ. Δυσφορίην τε καὶ ῥιπτασμὸν τῶν μελέων ποιέει. Ἑλκῶδές τε ἐστὶ καὶ ἐντέρων καὶ ἕδρης. Ἀλεξιτήρια δὲ τούτων, γεγράψεται. Ἄνευ μὲν οὖν ῥοφημάτων μελικρήτῳ χρεώμενος ἀντ' ἄλλου ποτοῦ ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι, πολλὰ ἂν εὐτυχοίης, καὶ οὐκ ἂν πολλὰ ἀτυχοίης. οἷσι δὲ δοτέον, καὶ οἷσι μὴ δοτέον, τὰ μέγιστα εἴρηται, καὶ δι' ἃ οὐ δοτέον. Κατέγνωσται δὲ μελίκρητον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς καταγυιοῖ τοὺς πίνοντας, καὶ διὰ τοῦτο ταχυθάνατον εἶναι νενόμισται. ἐκλήθη δὲ τοῦτο, διὰ τοὺς ἀποκαρτερέοντας. ἔνιοι γὰρ μελικρήτῳ μούνῳ χρέονται ποτῷ, ὡς τοιουδὲ δῆθεν ἐόντος. τὸ δὲ, οὐ παντάπασιν ὧδε ἔχει. ἀλλ' ὕδατος μὲν πολλῷ ἰσχυρότερόν ἐστι πινόμενον μοῦνον, ἢν μὴ ἐκταράσσῃ τὴν κοιλίην. ἀτὰρ καὶ οἴνου λευκοῦ,

καὶ λε-

Vet. Cod.

καὶ λεπτοῦ, καὶ ὀλιγοφόρου, καὶ ἀνόσμου, ὁ μὲν ἰσχυρότερον, ὁ δὲ ἀσθενέστερον. μέγα μὴν διαφέρει καὶ οἴνου καὶ μέλιτος ἀκρητότης ἐς ἰσχὺν ἀμφοῖν. ὅμως τοίνυν εἰ καὶ διπλάσιον μέτρον οἴνου καὶ ἀκρήτου πίνοι τις, ἢ ὁκόσον μέλι ἐκλείχοι, πολλὸν ἂν δήπου ἰσχυρότερος εἴη ὑπὸ τοῦ μέλιτος μούνου, εἰ μὴ ταράσσοι τὴν κοιλίην. πολλαπλάσιον γὰρ καὶ τὸ κόπριον διεξίη ἂν αὐτέῳ. εἰ μέντοι ῥοφήματι χρέοιτο πτισάνῃ, ἐπιπίνοι δὲ μελίκρητον ἄγαν, πλησμονῶδες ἂν εἴη, καὶ φυσῶδες, καὶ τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια σπλάγχνοισιν ἀξύμφορον. προπινόμενον μὲν πρὸ ῥοφήματος μελίκρητον, οὐ βλάπτει ὥσπερ μεταπινόμενον, ἀλλά τι καὶ ὠφελέει. ἑφθὸν δὲ μελίκρητον ἐστὶ δεῖν μὲν πολλὸν κάλλιον τοῦ ὠμοῦ. λαμπρὸν γὰρ καὶ λεπτὸν, καὶ λευκὸν, καὶ διαφανὲς γίγνεται. ἀρετὴν δὲ ἥν τινα αὐτέῳ προσθέω διαφέρουσάν τι τοῦ ὠμοῦ, οὐκ ἔχω. οὔτε γὰρ ἥδιόν ἐστι τοῦ ὠμοῦ, ἢν τυγχάνοι γε τὸ μέλι καλὸν ἐὸν, ἀσθενέστερον μέντοι γε τοῦ ὠμοῦ, καὶ ἀκοπρωδέστερόν ἐστιν· ὧν οὐδ' ἑτέρου εἰς τιμωρίην προσδέεται μελίκρητον. ἄγχιστα δὲ χρηστέον αὐτῷ τοιῷδε ἐόντι, εἰ τὸ μέλι τυγχάνοι πονηρὸν ἐὸν, καὶ ἀκάθαρτον, καὶ μέλαν, καὶ μὴ εὐῶδες. ἀφέλοιτο γὰρ ἂν ἡ ἕψησις τῶν κακοτήτων* αὐτέων, τὰ πλείονα τοῦ αἴσχεος. Τὸ δὲ ὀξύμελι καλεόμενον ποτὸν, πολλαχοῦ μὲν εὔχρηστον ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισιν εὑρήσεις ἐόν. καὶ γὰρ πτυάλου ἀναγωγόν ἐστι, καὶ εὔπνοον. καιροὺς μέντοι τοιούσδε ἔχει. τὸ μὲν γὰρ κάρτα ὀξὺ, οὐδὲν ἂν μέζον ποιήσειε πρὸς τὰ πτύελα τὰ μὴ ῥηϊδίως ἀνιόντα. εἰ γὰρ ἀνάγοι μὲν τὰ ἐγκέρχνοντα, καὶ ὄλισθον ἐμποιήσειεν, καὶ ὥσπερ διαπτερώσειε τὸν βρόγχον, παρηγορήσειεν ἂν τὸν πλεύμονα. μαλθακτικὸν γὰρ αὐτέῳ. καὶ εἰ μὲν ταῦτα συγκυρήσειεν, μεγάλην ἂν ὠφελείην ποιήσειεν. ἔστι δ' ὅτε τὸ κάρτα ὀξὺ, οὐκ ἐκράτησε τῆς ἀναγωγῆς τοῦ πτυέλου, ἀλλὰ προσεγλισχρηνέ τε καὶ ἔβλαψε. μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, οἵπερ καὶ ἄλλως ὀλέθριοί εἰσι, καὶ ἀδύνατοι βήσσειν τε καὶ ἀποχρέμπτεσθαι τὰ ἐνεχόμενα. Ἐς μὲν οὖν τόδε προσεκμαίρεσθαι χρὴ τὴν ῥώμην τοῦ κάμνοντος, κἢν ἐλπίδα ἔχῃ διδόναι. διδόναι δὲ, ἢν διδῷς, ἀκροχλιαρὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸ τοιόνδε, καὶ μὴ λάβρως. τὸ μέντοι ὀλίγον, ἔποξυ, ὑγραίνει μὲν τὸ στόμα καὶ φάρυγγα, ἀναγωγὸν δὲ πτυέλου ἐστὶ καὶ ἄδιψον, ὑποχονδρίῳ δὲ, καὶ σπλάγχνοισι, καὶ τῇσι ταύτῃσιν εὐμενές. καὶ γὰρ τὰς ἀπὸ μέλιτος βλάβας ταύτας κωλύει. τὸ γὰρ χολῶδες ἐν μέλιτι κολάζεται. ἔστι δὲ καὶ φυσέων καταρρηκτικὸν, καὶ ἐς οὔρησιν προτρεπτικόν. ἐντέρου μέντοι, τῷ κάτω μέρει πλαδαρώτερον, καὶ ξύσματα ἐμποιέει. ἔστι δ' ὅτε καὶ φλαῦρον τοῦτο ἐν τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισι γίνεται, μάλιστα μὲν ὅτι φύσας κωλύει περαιοῦσθαι, ἀλλὰ παλινδρομέειν ποιέει. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως γυιοῖ, καὶ τὰ ἀκρωτήρια ψύχει. ταύτην καὶ οἶδα μούνην δι' ὀξυμέλιτος γινομένην βλάβην, ἥτις καὶ ἀξίη γραφῆς. ὀλίγον δὲ τοιόνδε ποτὸν, νυκτὸς μὲν καὶ νήστει πρὸ ῥοφήματος ἐπιτήδειον προπίνεσθαι. ἀτὰρ καὶ ὁκόταν πολὺ μετὰ

* αὐτῆ

ac tenui, & parũ aquæ ferente, & inodoro, aliquatenus fortior est, aliquatenus debilior. Multum tamẽ differt & vini & mellis meracitas, ad vtriusq; vires. Nã & si duplã mensurã vini meraci quis bibat, respectu mellis quod delingat, multo tñ fortior fuerit ex melle solo, si aluum non turbarit. Nam & multo plus stercoris ipsi prodibit. Si tñ ptisanæ sorbitione vtatur, insuper aũt aquã mulsam bibat, valde ipsum replebit ac flatus excitabit, & visceribus circa præcordia incommoda erit. At si ante sorbitionẽ aqua mulsa bibatur, non ita lædit, velut si insuperbibatur, sed & aliquo modo proderit. Cęterũ cocta aqua mulsa, aspectu quidem multo melior est quàm cruda. Splendida enim & tenuis, albaq; ac pellucida fit: Sed quam ipsi virtutẽ attribuam, qua crudam præcellat, nõ habeo. Neque enim iucundior est q̃ cruda, si mel bonum esse contigerit: debilior tamen, & minus stercoris ducens: quorũ neutro vt castigetur, aqua mulsa opus habet. Proximè vero vtendum tali cocta, si mel prauum fuerit, & impurum, & nigrum, et non boni odoris. Coctura enim maiorẽ partẽ turpitudinis prauitatis ipsius detrahere poterit. At vero acetum mulsum appellatum si bibatur, sæpe quidem commodum esse in his morbis comperies. Nam et sputum educit, et facilem spirationem facit. Tempora vero huiusmodi habet. Etenim quod valde acre est, nihil moderati fecerit, ad sputa quæ non facile prodeunt. Si enim educeret ea quæ stridulam aspe ritatem faciunt, et lubricitatem induceret, et guttur velut dilataret, pulmonem vtique leniret. Ipsum enim mollit: et si quidem hæc contingerent, magnam sanè vtilitatem afferret. Aliqñ verò id quod valde acre est, eductionem sputi non obtinet, sed insuper viscosum id facit, et lędit. Maxime aũt hoc perpetiũtur hi, qui & aliàs perniciose habent, et qui neque tussire, neque excreare inhærentia possunt. Ad hoc igitur vires ægroti insuper coniectare oportet, et si spem de ipso habeas, exhibere. Exhibere aũt oportet, si dederis, summè tepidum: atque tale paulatim, et nõ large. Quòd vero parũ acre est, humectat quidẽ os et fauces, sputũ itẽ educit, et sitim sedat, et præcordio et visceribus quæ sunt hac parte lene est, et detrimenta ex melle hac parte prohibet. Quod enim biliosum est in melle, castigat. Flatus etiam erumpere facit, et ad mictionẽ proritat. Intestini tamen infernã partem humectiorem facit, et ramẽta inducit. Quandoq; vero etiam malum hoc fit in acutis morbis, maxime quidem, quòd flatum penetrare prohibet, imò recurrere facit. Insuper autem et aliàs debilitat, et extremas partes frigefacit. Atque hãc solam læsionem ex aceto mulso contingere noui, quæ sanè digna sit vt scribatur. Parum autem de huiusmodi potu, nocte et ieiuno ante sorbitionem præbibendum dare commodum est. Sed et vbi multum temporis post

A B C D

A post sorbitionẽ intercessit, bibere nihil prohi-
bet. His vero qui solo potu degunt absq; sorbi
tionibus, propterea nõ est commodũ semper
et perpetuò hoc vti, maximè propter rasurã aut
exasperationẽ intestini. Quũ enim stercore va
cuũ sit, magis vtiq; hæc induxerit: & quum va
sorũ vacuatio adsit, postea et aqua mulsa vires
detraxerit. Si tamẽ opitulari apparuerit ad to-
tũ morbũ multus huius potus vsus, parum ace-
ti affundere oportet, vt saltẽ cognosci possit.
Ita enim & ea quæ lædere solet, minimè læse-
rit: & his quæ auxilio opus habent, opẽ tulerit.
Cæterum vt in summa dicatur, acredines siue
aciditates ex aceto, amara bile abũdantibus ma
gis cõferunt, q̃ atrabiliarijs. Amara.n. dissoluũ
B tur, & in pituitã transeunt, dum ab ipso attol-
luntur ac multiplicãtur. Acetum.n. nigra sur-
sum ducit. Mulieribus aũt omnino magis ad-
uersatur acetum, quàm viris. Dolores enim
vteri inducit. Aquæ porrò potui in acutis mor
bis, nullum aliud opus habeo quod attribuam.
Neq; enim lenit tussim in peripneumonicis,
neque sputum educit, sed minus quàm alia, si
quis semper aquæ potu vtatur. Si tamen inter
acetum mulsum & aquam mulsam, parũ aquæ
absorbeatur, sputum educit, propter qualitatis
potuum transmutationem. Inundationem 30
enim quandã inducit, aliàs autem neque sitim
sedat, sed exacerbat. Est enim naturæ biliosæ
biliosi, & præcordio mala, imò pessima fit ac
C biliosissima, & vires maximè prosternit, vbi in
vacuitatem ingressa fuerit. Sed & splenem au-
get & hepar, vbi inflãmatum fuerit, & fluctuat
ac superinnatat. Nam & tardi transitus est, eo
quod frigida est & cruda ac incoctilis, et neq; p
aluũ secedit, neq; per vrinas trãsit. Insuper au
tẽ & propterea læsionẽ inducit, q̃ à natura ster
cus nõ subducit. Si vero et dum adhuc frigidi
sunt pedes, aliquando bibita fuerit, hæc omnia
multo plus lædit, ad quodcunq; tandẽ ipsorũ
peruenerit. Vbi tamen in his morbis suspica-
tus fueris, aut capitis grauitatẽ vehementẽ, aut
mentis percussionẽ, penitus à vino abstinendũ
est. Et aqua in tali vtendũ: aut vinum aquosum 31
& album penitus dandũ, & penitus inodorum,
D & post ipsius potum aqua modica insuper bi-
benda: ita enim robur vini caput & mentem
minus percellet. In quibus autem potu ipsius
maximè utendum sit, & quãdo valde multa, et
quando moderata, & quando frigida, & quan
do calida, partim prius dictum est, partim pro
temporis occasione dicetur. Cæterum de re-
liquis potibus, qualis est, qui ex hordeo, &
qui ex herbis fiunt, & qui ex uua passa, & uua-
rum expressarum retrimentis, & ex tritico
& cnico, & myrti baccis, & malo punico, &
de alijs, ubi alicuius ipsorum usus contigerit,
scribetur circa ipsum morbum: quemadmo-
dum etiam de alijs compositis medicamentis.
Balneũ uero in multis morbis opem tulerit eo
uten-

τὰ ῥόφημα ᾖ, οὐδὲν κωλύει πίνειν. τοῖσι δὲ πο- Vet. Cod.
τῷ μούνον διαιτωμένοισιν ἄνευ ῥοφημάτων, διὰ
τόδε οὐκ ἐπιτήδειόν ἐστιν αἰεὶ, καὶ διὰ παντὸς
χρέεσθαι τούτῳ, μάλιστα μὲν διὰ ξύσιν, ἢ τρηχυ-
σμὸν τοῦ ἐντέρου. ἀκόπρῳ γὰρ ἐόντι, μᾶλλον ἐμ-
ποιέῃ ἂν, καὶ ταῦτα κενεαγγείης παρεούσης.
Ἔπειτα δὲ καὶ τὸ μελίκρητον τῆς ἰσχύος, ἀφαιρέοι
τὸ ἄν. ἢν μέντοι ἀρήγειν φαίνηται πρὸς τὴν ξύμ
πασαν νοῦσον, πολλῷ ποτῷ τούτῳ χρέεσθαι, ὀλί-
γον χρὴ τὸ ὄξος παραχέειν, ὅσον μοῦνον γινώσκε-
σθαι. οὕτω γὰρ καὶ ἃ φιλέει βλάπτειν, ἥκιστα ἂν
βλάπτοι. καὶ ἃ δεῖται προσωφελέειν, προσωφε-
λοίη ἄν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰρῆσθαι, αἱ ἀπὸ ὄξεος ὀξύ
τητες πικροχόλοισι μᾶλλον, ἢ μελαγχολικοῖσι
ξυμφέρουσι. τὰ μὲν γὰρ πικρὰ διαλύεται, καὶ ἐκ-
φλεγματοῦται, μετεωριζόμενα ὑπ' αὐτέου. τὰ δὲ
μέλανα ζυμοῦται, καὶ μετεωρίζεται, καὶ πολλα-
πλασιοῦται. ἀναγωγὸν γὰρ μελάνων, ὄξος. γυ-
ναιξὶ δὲ τὸ ἐπίπαν, πολεμιώτατον, ἢ ἀνδράσιν
ὄξος. ὑστεραλγὲς γάρ ἐστι. Ὕδατι δὲ ποτῷ ἐν
τῇσιν ὀξείῃσι νούσοισιν ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχω ἔρ-
γον ὅ τι προσθῶ. οὔτε γὰρ βηχὸς παρηγορικόν
ἐστιν ἐν τοῖσι περιπνευμονικοῖσιν, οὔτε πτυέλου ἀνα-
γωγὸν, ἀλλ' ἧσσον τῶν ἄλλων, εἴ τις διὰ παν-
τὸς ὕδατι ποτῷ χρέοιτο. μεσηγὺ μέντοι ὀξυ-
μέλιτος καὶ μελικρήτου ὕδωρ ἐπιρροφεόμενον
ὀλίγον, πτυέλου ἀναγωγόν ἐστι, διὰ τὴν μετα-
βολὴν τῆς ποιότητος τοῦ ποτοῦ. πλημμυρίδα
γάρ τινα ἐμποιέει. ἄλλως δὲ οὔτε δίψαν παύει,
ἀλλ' ἐπιπικραίνει. χολῶδες γὰρ φύσει χολώδει,
καὶ ὑποχονδρίῳ κακόν. καὶ κάκιστον ἑωυτοῦ, καὶ χολω-
δέστατον, καὶ φιλαδυναμώτατον, ὅταν ἐς κενεό-
τητα ἐσέλθῃ. καὶ σπληνὸς δὲ αὐξητικὸν, καὶ ἥπα-
τός ἐστιν, ὁκόταν πεπυρωμένον ᾖ. καὶ ἐγκλυδα-
στικόν τε καὶ ἐπιπολαστικόν. βραδύπορόν τε
γάρ ἐστι, διὰ τὸ ὑπόψυχρον καὶ ἄπεπτον εἶναι.
καὶ οὔτε διαχωρητικὸν, οὔτε διουρητικόν. προσ-
βλάπτει δέ τι καὶ διὰ τόδε, ὅτι ἄκοπρόν ἐστι φύ-
σει. ἢν δὲ δὴ καὶ ποδῶν ψυχρῶν ποτὲ ἐόντων
ποθῇ, πάντα ταῦτα πολλαπλασίως βλά-
πτει, ἐς ὅ τι ἂν αὐτέων ὁρμήσῃ. ὑποπτεύσαντι
μέντοι ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισιν ἢ καρηβαρίην
ἰσχυρὴν, ἢ φρενῶν ἅψιν, παντάπασιν οἴνου ἀπο-
σχετέον. ὕδατι δὲ ἐν τῷ τοιῷδε χρηστέον, ἢ
ὑδαρέα καὶ λευκὸν παντελῶς δοτέον οἶνον, καὶ
ἄοσμον παντάπασι, καὶ μετὰ τὴν πόσιν αὐ-
τοῦ, ὕδωρ μεταποτέον ὀλίγον. οὕτω γὰρ ἂν
ἧσσον τὸ ἀπὸ τοῦ οἴνου μένος ἅπτοιτο τῆς κεφα-
λῆς καὶ γνώμης. ἐν οἷσι δὲ μάλιστα αὐτῷ, ὕδα-
τι ποτῷ χρηστέον, καὶ ὁκότε πολλῷ κάρτα, καὶ
ὅκου μετρίῳ, καὶ ὅκου ψυχρῷ, καὶ ὅκου θερμῷ,
τὰ μέν που πρόσθεν εἰρέαται, τὰ δὲ, ἐν αὐτέοι-
σι τοῖσι καιροῖσι, ῥηθήσεται. Περὶ δὲ τῶν ἄλλων πο-
τῶν, οἷον τὸ κρίθινον, καὶ τὰ ἀπὸ χλοίης ποιεύμε-
να, καὶ τὰ ἀπὸ σταφίδος, καὶ στεμφύλων, καὶ πυ-
ρῶν, καὶ κνίκου, καὶ μύρτων, καὶ ῥοιῆς, καὶ τῶν ἄλ-
λων, ὅτε μὲν ἄν τινος αὐτέων καιρὸς ᾖ χρέεσθαι, γε-
γράψεται παρ' αὐτῷ τῷ νοσήματι, ὅκως τε καὶ
τὰ ἄλλα τῶν συνθέτων φαρμάκων. Λουτρὸν
δὲ συχνοῖσι τῶν νοσημάτων ἀρήγοι ἂν χρεομέ-
νοισιν,

Vet. Cod. νοισιν, ἐς τὰ μὲν ξυνεχέως, ἐς τὰ δ' οὔ. ἔστι δὲ
ὅτε ἧσσον χρηστέον, διὰ τὴν ἀπαρασκευασίην
τῶν ἀνθρώπων. ἐν ὀλίγῃσι γὰρ οἰκίῃσι παρε-
σκεύασται τὰ ἄρμενα, καὶ οἱ θεραπεύοντες ὡς
δεῖ. εἰ δὲ μὴ παγκάλως λούοιτο, βλάπτοιτ'
ἂν οὐ σμικρά. καὶ γὰρ σκέπης ἀκάπνου δεῖ, καὶ
ὕδατος δαψιλέος, καὶ τοῦ λουτροῦ συχνοῦ, καὶ
μὴ λίην λάβρου, ἤν γε μὴ οὕτω δέοι. καὶ μᾶλ-
λον μὲν μὴ σμήχεσθαι. ἢν δὲ σμήχηται, θερ-
μῷ χρέεσθαι αὐτέῳ καὶ πολλαπλασίῳ, ἢ ὡς νο-
μίζεται, σμήγματι. καὶ προσκαταχέεσθαι μὴ
ὀλίγῳ. καὶ ταχέως μετακαταχέεσθαι. δεῖ δὲ καὶ
τῆς ὁδοῦ βραχείης ἐς τὴν πύελον, καὶ ἐς εὐέμβα-
τον, καὶ ἐς εὐέκβατον. εἶναι δὲ καὶ τὸν λουόμενον
κόσμιον, καὶ σιγηλὸν, καὶ μηδὲν αὐτὸν προσεξερ-
γάζεσθαι, ἀλλ' ἄλλους καὶ καταχέειν καὶ σμή-
χειν. καὶ μετακέρασμα πολλὸν ἡτοιμάσθαι. καὶ τὰς
ἐπαντλήσιας ταχείας ποιέεσθαι. καὶ σπόγγοις
χρέεσθαι ἀντὶ στλεγγίδος. καὶ μὴ ἄγαν ξηρὸν
χρίεσθαι τὸ σῶμα. Κεφαλὴν μέντοι ἀνεξηράνθαι
χρὴ ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὑπὸ σπόγγου ἐκμασσομέ-
νην. καὶ μὴ διαψύχεσθαι τὰ ἄκρεα, μήτε τὴν κε-
φαλὴν, μήτε τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ μήτε νεορρόφητον,
μήτε νεόποτον λούεσθαι, μηδὲ ῥοφέειν, μηδὲ πί-
νειν ταχὺ μετὰ τὸ λουτρόν. μέγα μέντοι μέ-
ρος χρὴ νέμειν τῷ κάμνοντι, ἢν ὑγιαίνων ᾖ φι-
λόλουτρος ἄγαν, καὶ εἰθισμένος λούεσθαι. καὶ
γὰρ ποθέουσι μᾶλλον οἱ τοιοίδε, καὶ ὠφελέον-
ται λουσάμενοι, καὶ βλάπτονται μὴ λουσάμε-
νοι. ἁρμόζει δὲ ἐν περιπλευμονίῃσι μᾶλλον, ἢ
ἐν καύσοισι τὸ ἐπίπαν. καὶ γὰρ ὀδύνης τῆς κατὰ
πλευρὴν, καὶ στήθεα, καὶ μετάφρενον, παρηγο-
ρικόν ἐστι τὸ λουτρόν. καὶ πτυέλου πεπαντικὸν,
καὶ ἀνάγωγον, καὶ εὔπνοον, καὶ ἄκοπον. μαλθακ-
τικὸν γὰρ καὶ ἄρθρων, καὶ τοῦ ἐπιπολαίου δέρματος,
καὶ οὐρητικὸν δὲ, καὶ καρηβαρίην λύει, καὶ ῥῖνας
ὑγραίνει. ἀγαθὰ μὲν οὖν λουτρῷ τοσαῦτα πά-
ρεστιν, ὧν πάντων δεῖ. Ἢν μέντοι τῆς παρα-
σκευῆς ἔνδειά τις ᾖ ἑνὸς, ἢ πλειόνων, κίνδυνος
μὴ λυσιτελέειν τὸ λουτρὸν, ἀλλὰ μᾶλλον βλά-
πτειν. ἓν γὰρ ἕκαστον αὐτέων, μεγάλην φέρει τὴν
βλάβην, μὴ παρασκευασθὲν ὑπὸ τῶν ὑπουρ-
γῶν, ὡς δεῖ. ἥκιστα δὲ λούειν καιρὸς, οἷσιν ἡ
κοιλίη ὑγροτέρη τοῦ καιροῦ ἐν τῇσι νούσοισιν.
ἀτὰρ οὐδὲ οἷσιν ἕστηκε μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ
μὴ προδιελήλυθε. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς γεγυιωμένους
χρὴ λούειν, οὐδὲ δὴ τοὺς ἀσώδεας, ἢ ἐμετικοὺς, οὐ-
δὲ τοὺς ἐπανερευγομένους χολῶδες. οὐδὲ τοὺς
ἐκ ῥινῶν αἱμορραγέοντας, εἰ μὴ ἔλασσον τοῦ και-
ροῦ ῥέοι. τοὺς δὲ καιροὺς οἶδας. ἢν δὲ ἔλασσον
τοῦ καιροῦ ῥέοι, λούειν. ἤν τε ὅλον τὸ σῶμα
πρὸς τὰ ἄλλα ἀρήγῃ, ἤν τε τὴν κεφαλὴν μοῦ-
νον. ἢν οὖν αἱ παρασκευαὶ ἔωσιν ἐπιτήδειοι, καὶ ὁ
κάμνων μέλλῃ εὖ δέξασθαι τὸ λουτρὸν, λούειν χρὴ
ἑκάστης ἡμέρης. τοὺς δὲ φιλολουτρέοντας καὶ δὶς
τῆς ἡμέρης εἰ λούοις, οὐδὲν ἂν βλάπτοις. Χρέεσθαι δὲ
λουτροῖσι, τοῖσιν ὅλῃσι πτισάνῃσι χρεομένοισι πα-
ραπολὺ μᾶλλον ἐνδέχεται, ἢ τοῖσι χυλῷ μοῦνον
χρεομένοισι. ἐνδέχεται δὲ καὶ τούτοισιν ἐνίοτε. ἥκιστα
δὲ καὶ τοῖσι ποτῷ μούνῳ χρεομένοισιν. ἔστι δ' οἷσι
οἷσι

* μούνῳ

ytentibus, ad aliquos quidē assiduè, ad aliquos A
nō itē. Qñq; vero minus eo vtēdū est, ꝓpea q̃
hoīes ad hoc sint imparati, in paucis .n. domibꝰ
ꝑparata sunt necessaria instrumēta, & nec mini
stri velut opus ē parati hñr. Si verò nō oīno be-
ne quis lauet: nō modicā lęsionē īcurret. Nā &
tugurio fumū nō habēte opus est, & aqua lar-
ga, & balneo multo, & nō valde largè affuso, si
sanè nō ita opus fuerit. Et defrictione q̃dē po-
tius vtēdū nō est. Si verò defricetur, calido vtē
dū ē ipso defrictorio medicamēto, eoq; multi
plici magis q̃ aliàs receptū est, & insuper nō pau
ca aqua ꝑfundendū, & cito ꝑfundendū. Breui
quoq; via ad labrū opus est, & vt facilis sit inscē
sus, & facilis itē exitus: oportet aūt eū qui lauat
esse moderatū ac taciturnū, & nihil ipsum ope B
rari, sed alios et ꝑfundere, & defricare. Debet ēt
postea multa aquæ mixtura parata esse, & cele
res ꝑfusiones fieri, & spōgijs vtēdū est ꝓ strigi-
li, & nō valde siccū inūgēdū est corpus. Caput
tā resiccatū esse oportet, quātum eius fieri pōt
maxime, ita vt spongia extergeat: & neq; ꝑfri-
gerari caput oportet, neq; extremas partes, ne-
que reliquū corpus: & neq; eū qui recēs sorbi-
tionē accepit: neq; eū qui recēs potū sumpsit, la
uare oportet, & neq; sorbere, neq; bibere cito
post balneū. Magnā tñ partē ægro tribuere cō-
uenit, si sanus balnei valde amans fuit, & lauari
adsuetus. Tales .n. magis appetūt, & loti vtilita
tē sentiūt, & nō loti lædunt. Cōuenit aūt in to
tū magis peripneumonijs, q̃ febribꝰ ardētibus. C
Nā dolorē lateris & pectoris ac dorsi balneū le
nit, & sputū maturū facit, ac educit: & facilē spi
rationē reddit, & lassitudinē eximit, articulos
enim & cutis superficiē mollit. Sed & vrinam
ciet, & capitis grauitatē soluit, & nares hume-
ctāt: tot igitur bona balneo adsunt, quibus om
nibus opus est. Si vero apparatus penuria aliqua
fuerit, in vna re vel pluribus, periculū ē ne ma-
gis lædat balneū q̃ prosit. Singula enim ex ipsis
magnū detrimētum afferunt, si nō à ministris
velut cōuenit præparata fuerint. Minimè vero
tēpestiuum est eos lauare, quibus aluus in mor-
bis liquidior iusto est; itemq; eos quibus plus
iusto adstricta est, & nō prius subsit. Sed neque
debilitatos lauare oportet, neq; ex ciborū fasti D
dio nauseantes, aut vomentes, neq; eos qui bi-
liosum eructāt, neq; eos quibus sanguis ex na-
ribus erumpit, nisi minus q̃ pro occasione con-
uenit, fluat. Occasiones autē nosti: Si vero mi-
nus, q̃ pro occasione fluat, lauare expedit, siue
totum corpus ad reliqua inde opem sentiat, si-
ue caput solū. Si igitur præparationes commo
dæ fuerint, & æger bene suscepturus est bal-
neū, quotidie lauare cōuenit. Eos verò qui bal
neo delectātur, etiam si bis in die laueris, nihil
peccaueris. Cæterùm balneis vti, multò magis
licet his qui tota ptisana vtuntur, quàm his qui
solo vtuntur succo. Licet autem & his aliquan-
do. Minime vero his qui potu solo vtūtur. Sūt
tamen

A tamen ex his quoque quibus licet. Coniectare vero ex præscriptis oportet, & quibus balneum in singulis victus modis profuturum est, & quibus non. Quibus enim aliquid horum deest commodorum, quæ balneum facit, & quæ balneo commodant, lauare non oportet. Quibus vero nihil horum deest, & adsunt ipsis signa in quib⁹ lauari cõducit, lauare oportet.

Horum, quæ sequuntur, quædam, vt Galenus ait, legitima sunt Hippocratis, ac dictionem, & sensus habent inculpatos: quædam verò ipsius indigna, vt existimet inter legitima irrepsisse.

Febris autẽ ardens fit, quũ resiccatæ venulæ, hora estiua acres ac biliosos ichoras in seipsas
B attraxerint: & febris multa detinet, & corpus velut ex ossiũ lassitudine detentũ, delassatur ac dolet. Fit aũt plerunq; & ex lõgo itinere, & lõga siti, quũ resiccatæ venulæ acres ac calidas fluxiones in seipsas attraxerint. Fit autẽ lingua aspera ac sicca, & valde nigra, & dum circa vẽtrẽ mordetur, dolet, & alui egestiones valde liquidæ ac pallidæ fiunt: & sitis vehemens inest: itẽq; vigiliæ. Aliquãdo etiã mẽtis emotiones. Huic & aquã, & aquã mulsam aquosam coctã, quantã voluerit, bibendã dato: & si amarũ fuerit os, vomere cõducit, & vẽtrẽ p clysterẽ subluere. Si vero ad hæc non soluatur, lacte asinino cocto purgato. Salsum autẽ nihil, neq; acre exhibeto. Non enim sufferet. Sorbitionẽ ve-
C rò, donec extra iudicationes fuerit, ne dato. Et si sanguis ex naribus fluxerit, soluitur affectio: itemq; si sudores accedãt iudicatorij, genuini, cum vrinis albis & crassis, ac subsidentijs leuibus, etsi abscessus aliquis fiat: si vero absque his soluta fuerit, recidiua rursus ægritudinis continget: aut coxę, aut crurum dolor emerget & crassa expuet, si sanus futurus est. Febris ardẽtis genus aliud: Aluus subit, siti plena est, lingua aspera, sicca, salsuginosa. Vrinæ interceptio, vigilia, extremitates frigefactæ. Tali si nõ sanguis ex naribus fluxerit, aut abscessus circa collũ fiat, crurum dolor, & sputa crassa spuerit (hęc autẽ suppressa aluo fiunt) aut coxæ dolor, aut pudendi liuor, nõ iudicatur: & testis inten-
D sus iudicatoriũ signũ est. Sorbitiones attractorias dato. Verũ in acutis morbis venã secabis, si vehemens appareat morbus, & qui ipsum habeant, in vigoris ætate fuerint, & robur ipsis affuerit. Si quidẽ igitur angina fuerit, siue aliquis alius ex pleuriticis morbus, eclegmatis delinctu repurgato. Si vero debiliores appareãt, si plus de sanguine detraxeris, infuso alui p clysterẽ tertio quoq; die vtere, donec in tuto fuerit æger, aut etiã fame opus habeat. Præcordia inflãmata non ex flatuum interceptione: septi transuersi intentiones, aut spirituum protensiones: in rectę ceruicis spiratione sicca, quibus pus nõ subest: verùm ex flatuũ interceptione, affectiones hæ accedũt. Maxime aũt, & hepatis dolores,

οἷσι τούτων ἐνδέχεται. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ τοῖσι προγεγραμμένοισιν οὕς τε μέλλει λουτρὸν ὠφελέειν, ἐν ἑκάστοισι τῶν τρόπων τῆς διαίτης, οὕς τε μή. οἷσι μὲν γὰρ προσδέεταί τινος κάρτα τουτέων, ὁκόσα λουτρὸν ἀγαθὰ ποιέει λούειν, καὶ ὅσα ἂν λουτρῷ ὠφελέηται. οἷσι δὲ τούτων μηδενὸς προσδεῖ, καὶ πρόσεστιν αὐτέοισι τῶν σημείων, ἐφ' οἷσι λούεσθαι ξυμφέρει, δεῖ λούειν.

Vet. Cod. * μούνῳ.

Τῶν ἑπομένων, τινὰ μὲν, ὡς Γαληνός φησι γνήσια Ἱπποκράτους ἐστὶ, καὶ τὴν λέξιν ἄμεμπτον ἔχει μετὰ τῆς διανοίας; τινὰ δὲ, αὐτοῦ οὐκ ἄξια, ὡς ὑπονοῆσαι, παρεγγεγράφθαι τοῖς γνησίοις.

* Καῦσος δὲ γίνεται, ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια ἐν θερινῇ ὥρῃ, ἐπισπάσηται δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας ἐς ἑωυτά. καὶ πυρετὸς πολὺς ἴσχει. τό, τε σῶμα ὡς ὑπὸ ὀστεοκόπου ἐχόμενον, κοπιᾷ καὶ ἀλγέει. γίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, καὶ ἐκ πορείης μακρῆς, καὶ δίψεος μακροῦ, ὁκόταν ἀναξηρανθέντα τὰ φλέβια, δριμέα καὶ θερμὰ ῥεύματα ἐπισπάσηται. * γίνεται δὲ ἡ γλῶσσα τρηχείη, καὶ ξηρὴ, καὶ μέλαινα κάρτα. καὶ τὰ περὶ τὴν νηδὺν δακνόμενος ἀλγέει. τά τε ὑποχωρήματα ἔξυγρα καὶ ὠχρὰ γίνεται, καὶ δίψαι σφοδραὶ ἔνεισι, καὶ ἀγρυπνίη. ἐνίοτε δὲ καὶ παραλλάξιες φρενῶν. τῷ τοιῷδε δὲ δίδου πίνειν, ὕδωρ τε καὶ μελίκρητον ἑφθὸν, ὑδαρὲς, ὁκόσον ἐθέλει. ἢν πικρὸν τὸ στόμα γίνηται, ἐμέειν ξυμφέρει. καὶ τὴν κοιλίην ὑποκλύσαι. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα λύηται, γάλα ὄνου ἑψήσας, κάθαιρε. Ἁλμυρὸν δὲ μηδὲν, μηδὲ δριμὺ προσφέρειν, οὐ γὰρ ὑποίσει. Ῥοφήματα δὲ, ἕως ἂν ἔξω τῶν κρισίμων γένηται, μὴ δίδου. ἢν αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῇ, λύεται τὸ πάθος. ἢν ἱδρῶτες ἐπιγένωνται κριτικοὶ γνήσιοι μετ' οὔρων λευκῶν καὶ παχέων, καὶ λείων ὑφισταμένων. ἢν ἀποστήματι ἐγγένηται. ἢν δ' ἄνευ τούτων λυθῇ, ὑποστροφὴ πάλιν ἔσται τῆς ἀρρωστίης, ἢ ἰσχίων, ἢ σκελέων ἄλγημα ξυμβήσεται. καὶ πτύσεται παχέα, ἢν μέλλῃ ὑγιὴς ἔσεσθαι. Καύσου γένος ἄλλο. Ἡ κοιλίη ὑπάγουσα, δίψης ἐστὶ μεστή. γλῶσσα τρηχείη ξηρὴ, ἁλυκώδης. οὔρων ἀπόληψις. ἀγρυπνίη. ἀκρωτηρια ἐψυγμένα. τῷ τοιούτῳ ἢν μὴ αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυῇ, ἢ ἀπόστημα περὶ τὸν τράχηλον γένηται, ἢ σκελέων ἄλγημα, καὶ πτύσματα παχέα πτύσῃ. ταῦτα δὲ ξυστάσης τῆς κοιλίης γίνεται, ἢ ἰσχίων ὀδύνη, ἢ αἰδοίου πελίωμα, οὐ κρίνεται. καὶ ὄρχις ἐνταθεὶς, κριτικόν. ῥοφήματα ἐπισπαστικὰ δίδου. Τὰ δ' ὀξέα πάθεα, φλεβοτομήσεις, ἢν ἰσχυρὸν φαίνηται τὸ νόσημα, καὶ οἱ ἔχοντες ἀκμάζωσι τῇ ἡλικίῃ, καὶ ῥώμη παρῇ αὐτέοισιν. ἢν μὲν οὖν συνάγχος ᾖ, καὶ ἐκλικτοῖσιν ἀνακάθαιρε, εἴτ' ἄλλο τι τῶν πλευριτικῶν. ἢν δὲ ἀσθενέστεροι φαίνωνται, ἢν καὶ πλεῖον τοῦ αἵματος ἀφέλῃς, κλυσμῷ κατὰ τὴν κοιλίην χρέεσθαι, διὰ τρίτης ἡμέρης, ἕως ἂν ἐν ἀσφαλείῃ γένοιτο ὁ νοσέων. καὶ λιμοῦ χρῄζοι. φλεγμαίνοντα ὑποχόνδρια μὴ πνευμάτων ἀπολήψει, φρενῶν ἐντάσιες, ἢ πνευμάτων προστάσιες, ὀρθοπνοίης ξηρῆς οἷσι μὴ πύον ὕπεστιν, ἀλλὰ ὑπὸ πνευμάτων ἀπολήψιος τὰ παθήματα ταῦτα ὑπογίνεται. μάλιστα δὲ ἥπατος πόνοι,

*In Vet. C. hêt inscriptio ἀρχὴ τῶν νόσων deinde sequitur περὶ καύσου.

* πρὸς ἑωυτά.

* ἀποστήματι.

Vet. Cod. εριωδυνίαι, καὶ σπληνὸς βάρεα, καὶ ἄλλαι φλεγμασίαι τε καὶ ὑπὲρ φρενῶν περιωδυνίαι τε, καὶ ξυστροφαὶ νουσημάτων, οὐ δύνανται λυθῆναι, ἢν τις πρῶτον ἐπιχειρέῃ φαρμακεύειν. ἀλλὰ φλεβοτομίη τῶν τοιῶνδε ἡγεμονικόν ἐστιν. ἔπειτα δὲ *ἐπικλυσμὸν, ἢν μὴ μέγα καὶ ἰσχυρὸν τὸ νόσημα ᾖ. εἰ δὲ μὴ, καὶ ὕστερον φαρμακείης δεῖ. δέεται δὲ ἀσφαλείης καὶ μετριότητος, μετὰ φλεβοτομίην φαρμακείη. Ὁκόσοι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῶν νούσων εὐθέως ἐπιχειρέουσι λύειν φαρμακείῃ, τοῦ μὲν ξυντεταμένου καὶ φλεγμαίνοντος, οὐδὲν ἀφαιρέουσιν, οὐ γὰρ ἐνδιδοῖ, ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος, τὰ δὲ ἀντέχοντα τῷ νουσήματι καὶ ὑγιέα συντήκουσιν. Ἀσθενέος δὲ τοῦ σώματος γενομένου, τὸ νόσημα ἐπικρατέει. Ὁκόταν δὲ τὸ νόσημα ἐπικρατήσῃ τοῦ σώματος, τὸ τοιόνδε ἀνιάτως ἔχει. Τὸ δὲ ἄφωνον τινὰ ἐξαίφνης γενέσθαι, φλεβῶν ἀπολήψιες* λυπέουσιν, ἢν ὑγιαίνοντι τόδε ξυμβῇ ἄνευ προφάσιος, ἢ ἄλλης αἰτίης ἰσχυρῆς. Φλεβοτομέειν οὖν χρὴ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν, τὴν ἔσω φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, κατὰ τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ἡλικίην διαλογιζόμενον τὸ πλεῖον καὶ τὸ ἔλασσον. ξυμπίπτει δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων τοιάδε. ἐρυθήματα προσώπου, ὀμμάτων στάσιες, χειρῶν διαστάσιες, ὀδόντων τρισμοὶ, σφυγμοὶ σιαγόνων, συναγωγὴ καὶ κατάψυξις ἀκρωτηρίων, πνευμάτων ἀπολήψιες ἀνὰ τὰς φλέβας. Ὁκόταν ἀλγήματα προσγένωνται μελαίνης χολῆς, καὶ δριμέων ῥευμάτων ἐπιρρύσιες γίνονται. ἀλγέει δὲ τὰ ἐντὸς δακνόμενα, διχθεῖσαι δὲ καὶ λίην ξηραὶ γενόμεναι αἱ φλέβες, ἐντείνονταί τε, καὶ φλεγμαίνουσαι, ἐπισπῶνται τὰ ἐπιρρέοντα. ὅθεν διαφθαρέντος τοῦ αἵματος, καὶ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων ἐν αὐτῷ τὰς κατὰ φύσιν ὁδοὺς βαδίζειν, καταψύξιές τε γίνονται ὑπὸ τῆς στάσιος, καὶ σκοτώσιες. καὶ ἀφωνίη. καὶ καρηβαρίη. καὶ σπασμοὶ, ἢν ἤδη ἐπὶ τὴν καρδίην, ἢ τὸ ἧπαρ, ἢ ἐπὶ τὴν φλέβα διέλθῃ, ἔνθεν ἐπίληπτοι γίνονται ἢ παραπλῆγες, ἢν ἐς τοὺς περιέχοντας τόπους ἐμπέσῃ τὰ ῥεύματα, καὶ ὑπὸ τῶν πνευμάτων οὐ δυναμένων διεξιέναι, καταξηρανθῇ. ἀλλὰ χρὴ τοὺς τοιούτους προπυριῶντας, φλεβοτομέειν ἐν ἀρχῇσιν εὐθέως, μετεώρων ἐόντων, πάντων τῶν λυπεόντων πνευμάτων, καὶ ῥευμάτων. εὐβοηθητότερα γάρ ἐστι καὶ ἀναλαμβάνοντα, καὶ τὰς κρίσιας ἐπιθεωρέοντα φαρμακεύειν, ἢν μὴ κουφίζηται ἄνω. τὴν δὲ κάτω κοιλίην ἢν μὴ ὑποχωρέῃ κλυσμῷ, ὄνου γάλα ἑφθὸν δίδου, καὶ πινέτω μὴ ἔλασσον δυώδεκα κοτυλέων. ἢν δὲ ῥώμη αὐτὸν περιέχῃ, πλεῖον ἑξκαίδεκα. Κυνάγχος δὲ γίνεται, ὁκόταν ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥεῦμα πουλὺ καὶ κολλῶδες, ὥρῃ χειμερινῇ ἢ ἐαρινῇ, ἐς τὰς σφαγίτιδας φλέβας ἐπιρρυῇ. καὶ τὸ ῥεῦμα πλεῖον, διὰ τὴν εὐρύτητα ἐπισπάσωνται. ὁκόταν δὲ ψυχρόν τε ἐὸν καὶ κολλῶδες ἐμφράξῃ, τούτου πνεύματος τὰς διεξόδους, καὶ τοῦ αἵματος ἀποφράσσον, πηγνῦσι τὰ ξυνεγγὺς τοῦ αἵματος, καὶ ἀκίνητον καὶ στάσιμον ποιέει, φύσει ψυχρὸν ἐὸν καὶ ἐμφρακτικόν. διὰ τοῦτο πνίγονται τῆς γλώττης ἀποπελιουμένης, καὶ στρογγυλουμένης,

dolores, & splenis grauitates, & aliæ inflãmatio- A
nes, & supra septũ trãsuersum dolores, ac morborũ collectiones, solui nõ possunt, si qs prius
33 medicamẽtis purgare aggrediatur. Nã venæ sectio in talibus principalis est: deinde infusa per clysteres, si nõ magnus & vehemẽs fuerit morbus: Sin minus, ẽt postea medicamẽto purgãte opus est. Sed & post venæ sectionẽ, purgãs medicamentũ securitate ac moderatione opus habet. Quicunq; vero ea, q̃ inflãmata sunt, statim ĩ principio morborũ medicamẽto soluere aggrediunt̃, hi de intẽto quidẽ ac inflãmato nihil auferũt: nõ enim quicq̃ trãsfundit affectio q̃ adhuc cruda est; q̃ verò morbo resistũt ac sana sũt, colliquefaciunt. Debili verò euadẽte corpore, morbus inualescit. Quum aũt morbus corpori B
præualuerit, tale iã incurabiliter affectum est. Vt aliquis derepente voce priuatus fiat, venarũ interceptiones faciunt, si sano hoc contingat absque manifesta, aut alia forti causa. Venã igit̃ secare oportet, in brachio dextro internam, & sanguinẽ detrahere, iuxta habitũ ac ętatẽ rationem ineundo, an plus aut minus oporteat. Coincidunt aũt plurimis ipsorum hæc; rubores faciei, oculorũ stabilitates, digitorũ in manibus distẽtiones, dẽtiũ stridores, pulsationes maxillarũ cõtractiones, extremitatum perfrigeratio, spirituum per venas interceptiones. Quum dolores accesserint, atræ bilis & acriũ fluxionum affluxus fiunt. Dolent aũt partes internæ dum mordentur. Cõuersæ vero, & valde siccæ factæ C
venæ intenduntur, & inflãmatę affluẽtia attrahunt. Vnde corrupto sanguine, & spiritibus nõ potẽtibus naturales in ipso vias permeare, perfrigerationes fiũt ex statione, & vertigines, & vocis interceptio, & capitis grauitas, & cõuulsiones, si iam ad cor, aut hepar, aut ad venam deuenerint. Hinc morbi comitiales fiũt, aut semisyderati, si in ambientes locos fluxiones inciderint, & à spiritibus pertrãsire nõ potẽtibus resiccatæ fuerint. Quare talibus, fomẽtis prius adhibitis, venã secare oportet statim ab initio, dum adhuc eleuati sunt oẽs affligẽtes spũs, ac fluxiones. Facilius enim auxiliũ admittunt: & refectis viribus, & cõsideratis iudicationibus, medicamentũ exhibere sursum purgãs, si nõ alleuet: D
ad infernã vero aluũ, si nõ subeat, infusum per
34 clysterẽ adhibere. Postea vero lac asininũ coctum dato, & non minus q̃ duodecim heminas bibat: Si vero virium robur adsit, plures q̃ sedecim. Angina fit, quum fluxio ex capite multa ac glutinosa, tempore hyberno aut verno, ad venas iugulares influxerit, & hæ fluxionem copiosiorẽ, propter amplitudinem, attraxerint. Quum aũt frigida & glutinosa sit, spiritus transitus obturabit, & sanguinis transitus obturãs, propinquas sanguinis partes congelat, ipsumq; immobilẽ ac stabilem facit: quum natura frigida sit, & obturandi vim habeat: & p̃pterea suffocant̃, lingua liuescente, & rotunda euadente

* ἐπὶ κλυσμῶν

* ποιέουσιν

A te ac reflexa, propter venas quę sunt sub lingua.
Præcisa enim vua, quã aliqui columellã vocãt,
vena crassa ab vtraque parte est. Quum igitur
hæ plenæ sint, & in linguã innitantur, quæ rara
est ac spongiosa, propter siccitatem, cõtingit vt
ipsa præ violentia humorẽ ex venis suscipiens,
ex lata fiat rotunda: ex bene colorata, liuida: ex
molli, dura: ex facile flexibili, inflexibilis: adeò
vt æger cito suffocetur, si non quis cito auxiliũ
ferat, venę sectionem à brachijs faciẽs, & venas 35
sub lingua secãs, & eclegmatũ delinctu curãs,
& calidos gargarismos exhibẽs, & caput radẽs.
Debet aũt & ceratum collo ac capiti circumpo
nere, & lanas obuoluere, & spõgijs mollibus ex
aqua calida expressis fouere. Bibat autem ęger
B aquam: & aquam mulsam, non frigidam. Succũ
vero ptisanæ tunc sumet, quum iam ex iudica-
tione in tuto fuerit. Quum verò æstiuo vel au-
tumnali tempore, fluxio calida ac nitrosa de ca
pite defluxerit, vtpote ex tempore acris ac cali-
da facta: talis vbi est mordet, & vlcerat, & spi-
ritu implet, & erecta ceruicis spiratio accedit,
& siccitas multa, & quæ videntur gracilia appa
rent: & tendines posteriores in collo distendũ-
tur, & velut in tetano distenti esse videntur: &
vox abrupta est, & spiritus paruus est, & retra-
ctio spiritus densa ac violenta accedit. Talibus
arteria vlceratur, & pulmo ardet, quũ non pos-
sint extrinsecus spiritũ inducere. Et si his affe-
ctio non vltronea ad externas colli partes defe-
C ratur, grauior ac ineuitabilior est, & propter tẽ
pus, & quòd à calidis & acribus sit humoribus. Si fe
bris corripiat, veteri stercore non subeunte, aut
à cibo recẽs accepto, siue cum dolore lateris, si-
ue absque eo, quietem agere oportet, donec ci-
bi descenderint prius ad infernam aluum: potu
verò vti aceto mulso. Quum autem ad lumbos
grauitas deuenerit, infuso per clysterẽ eluere,
aut medicamento purgare oportet. Vbi verò
purgatus fuerit, victũ præscribere ex sorbitio-
ne primùm, & aquæ mulsæ potu: deinde ex ci-
bis ac piscibus coctis, & vino aquoso, modico,
ad noctem: interdiu aũt, ex aqua mulsa aquosa.
Quum vero flatus graueolentes prodierint, glã
dula subdititia, aut infuso per clysterem vten-
D dum erit: Sin minus, in aceti mulsi potu cohi-
bere oportet, donec ad infernam aluum descẽ-
derint cibi: deinde sic per infusum clysteris sub
ducere. At si mollem ac vacuum ventrem ha-
benti febri ardens accedat, si tibi commodum
esse visum fuerit medicamentis purgare, intra 36
tres dies id ne feceris, sed quarto. Postquam ve
ro medicamentum exhibueris, sorbitionibus
vtere, obseruans febriũ exacerbationes, vt nun
quàm exhibeas quum sunt, aut futuræ expe-
ctantur, sed vbi desinunt, aut quieuerunt, &
quàm longissimè à principio. Quum verò fri-
gidi sunt pedes, neque potum, neque sorbitio-
nem neq; aliud quicquã eiusmodi dato: verũ
maximum hoc esse ducito, vt expectes donec
valde

νης, καὶ ἀνακαμπτομένης διὰ τὰς φλέβας τὰς Vet. Cod.
ὑπὸ τὴν γλῶσσαν. τῆς γὰρ ὑποτεμνομένης στα-
φυλῆς, οἱ δὲ κιονίδα καλοῦσιν, ἑκατέρωθεν
φλὲψ παχεῖα. Ὁκόταν γοῦν πλήρεις αὗται ἐοῦ-
σαι ἐς τὴν γλῶσσαν ἐναποσκήπτωνται ἀραιὴν ἐοῦ-
σαν καὶ σπογγοειδέα, διὰ τὴν ξηρασίην, ἡ δ'
ὑπὸ βίης τὸ ἐκ τῶν φλεβῶν δεχομένη ὑγρὸν,
ἐκ πλατείης μὲν, στρογγύλη γίνεται, ἐξ εὐχρόου
δὲ, πελιδνὴ, ἐκ μαλθακῆς δὲ, σκληρὴ, ἐξ εὐ-
35 κάμπτου δὲ, ἄκαμπτος. ὥστε ταχέως ἀποπνί-
γεσθαι, ἢν μή τις ὀξέως βοηθῇ. Φλεβοτομίην
τε ποιεύμενος ἀπὸ βραχιόνων, καὶ τὰς ὑπὸ τὴν
γλῶσσαν φλέβας ὑποτάμνων, καὶ φαρμακεύων
τοῖσιν ἐκλικτοῖσι, καὶ ἀναγαργαρίζων θερμοῖ-
σι, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑποξυρῶν, καὶ κήρωμα
κεφαλῇ, καὶ τραχήλῳ περιτιθέναι, καὶ εἰρίοις πε-
ριελίσσειν, καὶ σπόγγοισι μαλθακοῖσι, καὶ ὕδα-
τι θερμῷ ἐκπιεζεῦντα πυριῇν, πίνειν τε ὕδωρ
καὶ μελίκρητον, μὴ ψυχρά, χυλὸν δὲ προσφέ-
ρειν, ὁκόταν ἐκ κρίσιος ἐν ἀσφαλείῃ ἤδη ᾖ.
Ὁκόταν ἐν θερινῇ ἢ μετοπωρινῇ ὥρῃ ἐκ κεφα-
λῆς θερμὸν τὸ ῥεῦμα καταρρυῇ, καὶ νιτρῶδες
ἅτε ὑπὸ τῆς ὥρης δριμὺ καὶ θερμὸν γεγενημέ-
νον: δάκνει δὲ τὸ τοιόνδε ἐὸν, καὶ ἑλκοῖ, καὶ πνεύ-
ματος ἐμπίμπλησι, καὶ ὀρθόπνοια παραγίνε-
ται. καὶ ξηρασίη πουλλή. καὶ τὰ θεωρεύμενα ἰσχνὰ
φαίνεται, καὶ τοὺς ὄπισθεν τένοντας ἐν τῷ τρα-
χήλῳ ξυντείνεται. καὶ δοκέει ὁ τέτανος ἐντετά-
σθαι. καὶ ἡ φωνὴ ἀπέρρωγε. καὶ τὸ πνεῦμα σμι-
κρόν. καὶ ἡ ἀντίσπασις τοῦ πνεύματος, πυκνὴ καὶ
βιαία παραγίνεται: οἱ τοιοίδε, τὴν ἀρτηρίαν ἑλ-
κοῦνται. καὶ τὸν πνεύμονα πίμπρανται, οὐ δυνά-
μενοι τὸ ἔξωθεν πνεῦμα ἐπάγεσθαι. τοῖσι τοι-
ούτοισιν ἢν μὴ εἰς τὰ ἔξω μέρεα τοῦ τραχήλου ἑκου-
σίη ἀποφέρηται, δεινοτέρη καὶ ἀφυκτοτέρη ἐστὶ, διὰ
τὴν ὥρην, ὅτι ἀπὸ θερμῶν καὶ δριμέων. Ἢν πυρε-
τὸς λάβῃ παλαιῆς κόπρου οὐχ ὑπεξιούσης, ἢ νεο-
βρῶτι ἐόντι, ἤν τε ξὺν ὀδύνῃ πλευροῦ, ἤν τε
μὴ, ἡσυχίην ἄγειν, μέχρις οὗ καταβῇ τὰ σιτία
πρῶτον ἐς τὴν κάτω κοιλίην. πόματι δὲ χρεέ-
σθω, ὀξυμέλιτι. Ὁκόταν δὲ ἐς τὴν ὀσφὺν βάρος
ἥκῃ, κάτω κλύσαι κλυσμῷ, ἢ καθᾶραι φαρμά-
κῳ. ὁκόταν δὲ καθαρθῇ, διαιτᾶν ῥοφήματι πρῶ-
τον, καὶ πόματι μελικρήτῳ. ἔπειτα σιτίοισι, καὶ
ἰχθύσιν ἑφθοῖσι, καὶ οἴνῳ ὑδαρεῖ, ἐς νύκτα ὀλίγῳ.
ἡμέρῃ δὲ, ὑδαρὲς μελίκρητον. Ὁκόταν δὲ αἱ φῦ-
σαι δυσώδεες ἔωσιν, οὕτως ἢ βαλάνῳ, ἢ κλυσ-
μῷ. εἰ δὲ μὴ, ἐπισχεῖν ὀξύμελι πίνοντα, ἕως ἂν
καταβῇ ἐς τὴν κάτω κοιλίην. εἶθ' οὕτως κλυσ-
μῷ ὑπαγαγεῖν. ἢν δὲ λαπαρῷ ἐόντι καῦσος ἐ-
36 πιγένηται, ἤν σοι δοκέῃ φαρμακεύειν, ἐπὴν δὲ εἴως
ἔχειν εἴσω τριῶν ἡμερῶν, μὴ φαρμακεύειν, ἀλλ'
ἢ τεταρταῖον. ὁκόταν δὲ φαρμακεύσῃς, τοῖσι ῥο-
φήμασι χρεόμενος, διαφυλάσσων τοὺς παροξυ-
σμοὺς τῶν πυρετῶν, ὅπως μηδέποτε προσοίσῃς
ἐόντων, μὴ δὲ μελλόντων ἔσεσθαι, ἀλλὰ ληγόντων,
ἢ παυσαμένων, καὶ ὡς πορρωτάτω ἀπὸ τῆς ἀρχῆς.
Ποδῶν δὲ ψυχρῶν ἐόντων, μήτε ποτὸν, μήτε ῥό-
φημα, μήτ' ἄλλο μηδὲν δίδου τοιόνδε, ἀλλὰ μέ-
γιστον ἡγεῖο τοῦτ' εἶναι διαφυλάσσεσθαι ἕως ἂν δια-

Vet. Cod. μοι σφόδρα γίνωνται, εἶθ' οὕτω τὸ ξυμφέρον πρόσφερε. ὡς γὰρ ἐπιτοπουλὺ σημεῖον ἐστὶ μέλλοντος παροξύνεσθαι τοῦ πυρετοῦ, ψύξις ποδῶν. εἰ δ' ἐν τοιούτῳ καιρῷ προσοίσεις ἅπαντα, τὰ μέγιστα ἐξαμαρτήσεις. τὸ γὰρ νόσημα αὐξήσεις οὐ μικρῶς. ὁκόταν δὲ ὁ πυρετὸς λήγῃ, τοὐναντίον οἱ πόδες θερμότεροι γίνονται τοῦ ἄλλου σώματος. αὔξεται μὲν γὰρ ψύχων τοὺς πόδας, ἐξαπτόμενος ἐκ τοῦ θώρηκος, ἐς τὴν κεφαλὴν ἀναπέμπων τὴν φλόγα. συνδεδραμηκότος δὲ ἀλέος τοῦ θερμοῦ ἅπαντος ἄνω, καὶ ἀναθυμιωμένου ἐς τὴν κεφαλὴν, εἰκότως οἱ πόδες ψυχροὶ γίνονται, ἄσαρκες καὶ νευρώδεες φύσει ὑπάρχοντες. ἔτι δὲ πολὺ ἀπέχοντες τῶν θερμοτάτων τόπων, ψύχονται, συναθροιζομένου τοῦ θερμοῦ εἰς τὸν θώρηκα. καὶ πάλιν ἀνάλογον λυομένου τοῦ πυρετοῦ καὶ κατακερματιζομένου, ἐς τοὺς πόδας καταβαίνει. κατὰ τόνδε οὖν τὸν χρόνον, ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ θώρηξ κατέψυκται αὐτέων. εἵνεκεν τουτέου, προσαρτέον. ὅτι ὁκόταν οἱ πόδες ψυχροὶ ἔωσι, θερμὴν ἀνάγκη τὴν κοιλίην εἶναι, καὶ πολλῆς ἄσης μεστὴν, καὶ ὑποχόνδριον ἐντεταμένον. καὶ ῥιπτασμὸν τοῦ σώματος, διὰ τὴν ἔνδοθεν ταραχὴν, καὶ μετεωρισμὸν γνώμης. καὶ ἀλγήματα. καὶ ἕλκεται. καὶ ἐμέειν ἐθέλει: καὶ ἢν πονηρὰ ἐμέῃ, ὀδυνῆται. θέρμης δὲ καταβάσης ἐς τοὺς πόδας, καὶ οὔρου διελθόντος, ἢν μὴ ἱδρώσῃ, πάντα λωφᾷ. κατὰ τόνδε οὖν τὸν καιρὸν, δεῖ τὸ ῥόφημα διδόναι. τότε δὲ, ὄλεθρος. Ὁκόσοισι δὲ διὰ τέλεος ὁ κοιλίη ἐν τοῖσιν πυρετοῖσιν ὑγρὴ, τουτέοισι διαφερόντως τοὺς πόδας θερμαίνων καὶ περιστέλλων, κηρώμασι καὶ ταινιδίοισι περιελίσσων πρόσεχε, ὅκως μὴ ἔσονται ψυχρότεροι τοῦ λοιποῦ σώματος. θερμοῖσι δὲ οὖσι, θέρμασμα μηδὲν πρόσφερε, ἀλλὰ διατήρει, ὅκως μὴ ψυχθήσωνται. πόματι δὲ χρέεσθαι, ὡς ἐλαχίστῳ ὕδατι, ψυχρῷ ἢ μελικρήτῳ. Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι, κοιλίη ὑγρὴ, καὶ γνώμη τεταραγμένη, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν τοιουτέων τὰς κροκύδας ἀφαιρέουσι, καὶ τὰς ῥίνας σκάλλουσι, καὶ κατὰ βραχὺ μὲν ἀποκρίνονται τὸ ἐρωτώμενον, αὐτοὶ δὲ ἀφ' ἑωυτῶν οὐδὲν λέγουσι κατηρτημένον, δοκέει οὖν μοι τὰ τοιάδε μελαγχολικὰ εἶναι, ὅσων τοιῶνδε ἐόντων ἢν ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ καὶ συντήκῃ, δοκεῖ μοι τὰ ῥοφήματα, ψυχρότερα καὶ παχύτερα προσφέρειν. καὶ τὰ πόματα σταλτικὰ καὶ οἰνωδέστερα, ἢ στυπτικώτερα. Ὁκόσοισι δὲ τῶν πυρετῶν, δῖνοι τε ἀπ' ἀρχῆς, καὶ σφυγμοὶ κεφαλῆς εἰσὶ, καὶ οὖρα λεπτὰ, τουτέοισι προσδέχεσθαι πρὸς τὰς κρίσιας παροξυνόμενον τὸν πυρετόν. οὐ θαυμάσαιμι δ' ἂν, οὐδ' εἰ παραφρονήσειαν. Οἷσιν ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα νεφελοειδέα ἢ καὶ παχέα, τοὺς τοιούσδε ὑποκαθαίρειν, ἢν καὶ τὰ ἄλλα ξυμφέρῃ. Ὁκόσοισι δὲ ἐν ἀρχῇ τὰ οὖρα λεπτὰ, μὴ φαρμάκευε τοὺς τοιούτους, ἀλλ' ἢν δοκέῃ κλύσαι, τουτέοις ξυμφέρει. οὕτως θεραπεύεσθαι τῷ σώματι ἡσυχίην ἄγοντα, ἀλειφόντά τε καὶ περιστέλλοντα, ὁμαλῶς. ποτῷ δὲ χρέεσθαι, μελικρήτῳ ὑδαρεῖ, καὶ ῥοφήματι, χυλῷ πτισάνης ἐς ἑσπέρην. κοιλίην δὲ ὕπαγε κατ' ἀρχὰς κλυσμῷ. φάρμα-

κα

valde fuerint calfacti: deinde sic id quod conducit exhibe. Plerunque enim futuræ exacerbationis febris signum est pedum frigiditas. A Si vero in tali tempore exhibueris, maxime per omnia peccaueris, morbum enim non parum augebis. Quum autem febris desinit, vice versa pedes reliquo corpore calidiores fiunt. Augetur enim frigefaciens pedes, accensa ex thorace, ad caput flammam remittens. Vniuerso autem calore aceruatim sursum concurrente, & ad caput exhalante, meritò pedes frigidi fiũt, vt qui excarnes & neruosi natura existant. Insuper autem etiã quum longe à calidissimis locis absint, perfrigerantur, calore ad thoracem coaceruato. Et rursus iuxta proportionem, quum febris soluitur, & in tenues partes dirimitur, ad pedes calor descendit. B Hoc igitur tempore & caput, & thorax ipsorũ perfrigeratur, qua de causa sorbitio exhibenda est. Nam vbi pedes frigidi fuerint, necesse est ventriculum calidum esse, & multo fastidio plenum, & præcordium intentum, & corporis iactationẽ, propter internam turbationem: & mentis abalienationem, & dolores: & æger distrahitur, ac vomere cupit, & si praua vomuerit, dolet. Postquam verò calor ad pedes descendit, & vrina progressa est, etiamsi non sudarit, omnia desinunt. Hoc igitur tempore sorbitionem dare oportet, alioqui perniciosa est. Quibus verò perpetuo aluus in febribus liquida est, his præcipuè pedes calefaciens, & ceratis integens, & C fascijs obuoluens, animum aduerte vt ne sint reliquo corpore frigidiores. Si vero calidi sunt, calefactorium nullum adhibe, sed conserua vt ne perfrigerentur; potu autem vtendum est q̃ paucissimo, aqua frigida, aut aqua mulsa. Quibus autem in febribus aluus liquida est, & mẽs perturbata, & multi ex talibus floccos auferũt, & nares scalpunt, & paulatim quidem respondent si interrogentur, ipsi vero à seipsis nihil aptum dicunt: talia atrabiliaria esse mihi videntur. Talibus igitur ita se habentibus, si aluus liquida fuerit, ac colliquiuerit, videtur mihi sorbitiones frigidiores ac crassiores exhibere oportere, & potiones aluum sistentes, & vinosiores magis quàm adstringentes. D At quibus in febribus vertigines ab initio, & capitis pulsus fiunt, & vrinæ tenues, in his expectare oportet, vt ad iudicationes febris exacerbetur. Nec vero admirarer, si delirarent. Quibus in principio vrinæ nebulosæ, aut etiam crassæ sunt, tales depurgare oportet, si etiam alia contulerint. Quibus vero in principio vrinæ tenues, tales ne purgato, sed si visum fuerit, infusum per clysterem adhibeto. Hos sic curare conducit. Aeger corpore quietem agat, vngaturq; ac æqualiter contegatur. Potu vtatur, aqua mulsa aquosa: & sorbitione succi ptisanæ ad vesperam. Aluum vero ab initio per clysteris infusum subducito. Medi-

camenta

A caméta aút his ne exhibeto. Si.n. quid circa ventré cómoueris, vrina nó cócoquit, sed absq; sudore ac iudicatióe, febris ad multú tps durabit. Sorbitiones aút, vbi ꝓpe iudicationé fuerit, ne dato, si turbet: verú quú remiserit turbatio, & ad melius ꝓcedet. Obseruare vero ét oíum febriú indicationes oportet, & in hoc tꝑe sorbitiones detrahere. Solét aút lógæ fieri hæ febres, & impetuosos humorú de loco ad locú illapsus habere, si quidé infernæ partes frigidæ fuerint, circa aures & collú. Si vero nó fuerint frigidæ, alias mutationes hñt. Fluit aút sanguis ex naribus, & alui his exturbant. Quibuscúq; vero febres anxiosę sunt, & q̃ ꝓcordia intédút: & decúbétes í eodé loco decubitú nó sustinét, & extre

B mæ partes perfrigerant, hi plurima oíno diligẽtia ac custodia opus hñt. Degát aút hi, vt nihil ipsis exhibeas aliud, q̃ acetú mulsum aquosum. Sorbitioné vero ne exhibe, donec febris desierit, & vrina cócocta fuerit. Decúbere aút debet æger í domo obscura, & in stratis q̃ mollissimis reclinatus esse, ita vt multo tꝑe decubitú in eodé loco toleret, & q̃ minimú se iactet. Hoc.n. talibus maximè prodest. Super ꝓcordiú vero, lini semé linteo illitú imponito, obseruádo vt ne horrescat æger dú apponit. Sit aút summe tepidú, aqua et oleo coctú. Cóiectare veró ex vrinis oportet id quod futurú est. Si.n. crassiores ac pallidiores fuerint, meliores sint. Si vero tenuiores ac nigriores, deteriores. Si aút mutatio

C nes hñt, tꝑis diuturnitaté significát: & necesse ẽ vt morbus & ad deterius, et ad melius, inæqualitaté permutet. Ceterú incóstátes febres sinere oportet, donec cóstiterint: Quú vero constiterint, et victu, et curatióe cóueniéti occurrere, speculatione ẽm naturã facta. Sút aút aspectus ægrotorú multi. Quare aíaduertédú est medico, vt ne aliqua manifesta causa ipsum lateat, neq; ex his q̃ ratiocinatione cognoscunt, neq; ex his q̃ ad numerú paré aut imparem apparere oportet. Maxime igit, numerú imparé vereri oportet. Ná hi dies in alterutrã parté ægrotos íclinare faciút. Primú itaq; dié obseruare oportet, quo æger debilis eé cœpit, cognito principio ex quo, et qñ. Præcipuú.n. hoc est vt sciat.

D Quú vero ægrú interrogaueris, ét hæc oía cósiderabis: Primú quidé quó caput habet, an doloris exors sit, neq; grauitaté in seipso habeat: deinde ꝓcordia et latera an doloris exortia sint. Si enim ꝓcordiú dolorosum fuerit, aut eleuatú, aut obliquitaté aliquã habuerit, aut satietatem: aut lateris dolor affuerit, et vnã cú dolore, tussicula, aut tormẽ, aut vẽtris dolor: quú horú qd affuerit in ꝓcordio, aluú maxime infusis ꝑ clysterẽ soluere oportet. Bibet aút aquã mulsam calidã coctã. Cósiderádú verò est an dú exurgit, animi deliquiú incidat, an bona spũs tolerãtia ipsum habeat: et inspicienda alui egestio, nú vehementer nigro colore ꝓdierit, aut pura, quales sani hominis sunt egestióes: et an febris ad

καὶ δὲ μὴ πρόσαγε τούτοισιν. ἢν γάρ τι κινήσῃς Vet. Cod. κατὰ κοιλίην, τὸ οὖρον οὐ πεπαίνεται, ἀλλ᾽ ἀνιδρώς τε καὶ ἄκριτος ὁ πυρετὸς ἐπὶ πολὺ χρόνον ἔσται. Τὰ δὲ ῥοφήματα ὁκόταν ἐγγὺς τῶν κρισίων ᾖ, μὴ δίδου ἢν θορυβῆται. ἀλλ᾽ ὅταν ἀνῇ καὶ ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον. Φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ καὶ πάντων τῶν πυρετῶν τὰς κρίσιας, καὶ ἀφαιρέειν τὰ ῥοφήματα κατὰ τοῦτον τὸν καιρόν. μεμαθήκασι δὲ μακροὶ οἱ πυρετοὶ οἱ δὲ γίνεσθαι, καὶ ἀποσκήμματα ἴσχειν, ἢν μὲν τὰ κάτω ψυχρὰ ᾖ, περὶ ὦτα, καὶ τράχηλον. ἢν δὲ μὴ ψυχρὰ, ἄλλας ἴσχει μεταβολάς. Ῥέει δὲ καὶ αἷμα ἐκ ῥινῶν, καὶ αἱ κοιλίαι τοῖσι τουτέοισιν ἐκταράσσονται. Ὁκόσοισιν δὲ πυρετοὶ ἀσώδεές εἰσι, καὶ ὑποχόνδρια συντείνουσι, καὶ κεκλιμένοι οὐκ ἀνέχονται ἐν τῷ αὐτέῳ. καὶ τὰ ἄκρεα ψύχονται πάντα, πλείστης ἐπιμελείας καὶ φυλακῆς δέονται. διάγειν δὲ τούτοισι προσφέροντας μηδὲν ἄλλο, ἢ ὀξύμελι ὑδαρές. ῥόφημα δὲ μὴ πρόσφερε, ἕως ἂν λήξῃ καὶ τὸ οὖρον πεπανθῇ. κατακλίνειν δὲ ἐς ζοφερὰ οἰκήματα, καὶ κατακεκλίσθαι ὡς ἐπὶ μαλθακωτάτοισι στρώμασι πλεῖστον χρόνον ἐπὶ τὰ αὐτὰ καρτερέοντα, καὶ ὡς ἥκιστα ῥιπτάζειν. μάλιστα γὰρ τοῦτο τοὺς τοιούτους ὠφελέει. ἐπὶ δὲ τὸ ὑποχόνδριον, λίνου σπέρμα ἐγχρίων ἐπιτίθει, φυλασσόμενος ὅκως μὴ φρίξῃ προσιθέμενος. ἔστω δὲ ἀκροχλίαρον, ἑφθὸν ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. τεκμαίρεσθαι δὲ ἐκ τῶν οὔρων, τὸ μέλλον ἔσεσθαι. ἢν μὲν γὰρ παχύτερα καὶ ὠχρότερα ᾖ, βελτίω. ἢν δὲ λεπτότερα καὶ μελάντερα, πονηρότερα. ἢν δὲ μεταβολὰς ἔχῃ, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη τῷ νοσήματι μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἐπὶ τὰ βελτίω, τὴν ἀνωμαλίην. τοὺς δὲ ἀκαταστάτους τῶν πυρετῶν, ἐᾶν μέχρις ἂν καταστῶσιν, ὁκόταν δὲ στῶσιν, ἀπαντῆσαι διαίτῃ καὶ θεραπείῃ τῇ προσηκούσῃ, κατὰ φύσιν θεωρέων. Εἰσὶ δὲ ὄψιες πολλαὶ τῶν καμνόντων, διὸ προσεκτέον τῷ ἰωμένῳ, ὅκως μὴ διαλήσεταί τις τῶν προφασίων. μήτε τῶν κατὰ λογισμόν, μήτε ὁκόσα ἐς ἀριθμὸν ἄρτιον, ἢ περισσὸν δεῖ φανῆναι. μάλιστα μὲν οὖν δεῖ περισσὸν ἀριθμὸν εὐλαβέεσθαι, ὡς αὗται αἱ ἡμέραι ἑτερορροπέας ποιέουσι τοὺς κάμνοντας. Φυλάσσεσθαι οὖν δεῖ τὴν πρώτην ἡμέρην, ἐν ᾗ ἤρξατο ἀσθενέειν ὁ κάμνων, ἰδόντα τὴν ἀρχὴν ἐξ ὅτου καὶ ὅτε. ἡγέεται γὰρ τοῦτο πρῶτον εἰδῆσαι. ὁκόταν δὲ ἔρῃ αὐτὸν καὶ διασκέψῃ ταῦτα πάντα, πρῶτον μὲν κεφαλὴν, ὅκως ἔχῃ, εἰ ἀνάλγητος, καὶ μὴ βάρος ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. ἔπειτα ὑποχόνδρια καὶ τὰ πλευρὰ, εἰ ἀνάλγητα. ὑποχόνδριον μὲν γὰρ, εἰ ἐπίπονον ἦ, ἢ ἐπηρμένον, ἢ ἔχῃ τινὰ σκολιότητα, ἢ κόρον, ἢ πλευροῦ ἀλγηδὼν ἐνῇ, καὶ ἅμα τῷ ἀλγήματι, ἢ βηχίον, ἢ στρόφος, ἢ πόνος κοιλίης: ὅταν δέ τι τούτων παρῇ, ἐν ὑποχονδρίῳ μὲν, μάλιστα λύειν τὴν κοιλίην κλυσμοῖσι. πινέτω δὲ μελίκρητον θερμὸν ἀφεψημένον. καταμανθάνειν δὲ καὶ * τοῖσιν ἐξαναστάσεσιν, εἰ λυποθυμέει. καὶ εἰ τοῦ πνεύματος εὐφορίην αὐτὸς ἔχει. ἰδεῖν τε καὶ διαχώρησιν, μή τι μέλαν διεχώρησεν ἰσχυρῶς χρῶμα, καὶ εἰ καθαρὸν, ὁκοῖα ὑγιαίνοντος ἂν εἴη διαχωρήματα καὶ ὁ πυρετὸς

Vet. Cod. ἐς τὴν τρίτην ἐπιπαροξυνόμενος. κατιδὼν δὲ εὖ μάλα τοὺς τοιούσδε ἐν ταύτῃσι τῇσι νούσοισι τριταίους, πρὸς ταῦτα ἤδη καὶ τὰ ἄλλα συνορᾶν. καὶ ἢν ἡ τετάρτη τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ὅμοιον ἔχῃ τι τῶν αὐτῶν τούτων, κινδυνώδης ὁ κάμνων γίνεται. τὰ δὲ σημεῖα ἡ μὲν μέλαινα διαχώρησις, θάνατον σημαίνει. ἢν δὲ ὁμοίη τῷ ὑγιαίνοντι, ὁκόταν ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας φαίνηται, σωτήριος. ὁκόταν δὲ μὴ ὑπακούῃ τῇ βαλάνῳ, ἐνῇ δὲ τοῦ πνεύματος εὐφορίη, διαναστὰς ἐπὶ τὸν θρόνον, ἢ αὐτοῦ ἐν τῇ κλίνῃ ἢν ἀψυχίη ἐνῇ: ταῦτα δὲ ὁκόταν προσῇ τῷ κάμνοντι, ἢ τῇ καμνούσῃ, κατ' ἀρχὰς, παραφροσύνην οἱ ἐσομένην. προσέχειν δὲ χρὴ καὶ τῇσι χερσίν. ἢν γὰρ τρομεραὶ ἔωσιν, προσδέχου τῷ τοιῷδε ἀποστάξιν αἵματος ἐκ ῥινῶν ἐσομένην. Ὁρῆν δὲ χρὴ καὶ τοὺς μυκτῆρας ἢν ὁμοίως τὸ πνεῦμα δι' ἀμφοτέρων ἕλκηται. καὶ ἢν πολὺ φέρηται ἐκ τῶν μυκτήρων, φιλέει γίνεσθαι σπασμός. Ἢν δὲ σπασμὸς γένηται τῷ τοιῷδε, θάνατος προσδόκιμος. καὶ καλῶς ἔχει προλέγειν. εἰ δὲ ἐν πυρετῷ χειμερινῷ ἡ γλῶσσα τρηχείη γένηται, καὶ ἀψυχίαι ἐνέωσι, φιλέει τῷ τοιῷδε καὶ ἐπάνεσις εἶναι τοῦ πυρετοῦ. ἀλλ' ὅμως τὸν τοιόνδε παραφυλάσσειν τῇ λιμοκτονίῃ, καὶ τῇ ὑδατοποσίῃ. καὶ μελικρήτου πόσει, καὶ χυλοῖσι παραφύλασσε, μηδὲν πιστεύων τῇ ἀνέσει τῶν πυρετῶν. ὅσοι δὲ τοιάδε ἔχουσι σημεῖα, ἐπικίνδυνοί εἰσι θνήσκειν. ὁκόταν δὲ ταῦτα συνειδῇς, οὕτω προλέγειν ἢν τοι ἀρέσκῃ θεωρήσας εὖ μάλα. Ὁκόταν δὲ πυρετοῖσι φοβερόν τι γένηται πεμπταίοισιν ἐοῦσιν, ἢ κοιλίη τε ἐξαίφνης ὑγρὰ διαχωρήσῃ, καὶ ἀψυχίη γένηται, ἢ ἀφωνίη ἐπιλάβῃ, ἢ σπασμώδης γένηται, ἢ λυγμώδης, ἐπὶ τούτοισι καὶ ἀσώδης φιλέει γίνεσθαι. καὶ περὶ ὑποῤῥίνιον καὶ μέτωπον ἱδρῶτες, καὶ αὐχένα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. οἱ δὲ ταῦτα πάσχοντες, θνήσκουσιν οὐκ ἐς μακρὴν πνευματωθέντες. Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ σκέλεα γίνεται φυματώδεα, καὶ ἐγχρονιζόμενα μὴ ἐκπεπαίνηται ἔτι ἐόντων ἐν πυρετοῖσι, καὶ προσπέσῃ πνιγμὸς ἐν φάρυγγι, ἰσχνῶν ἐόντων τῶν περὶ φάρυγγα, καὶ μὴ* σβεσθῇ, φιλέει τῷ τοιῷδε αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέειν. καὶ ἢν μὲν πολὺ ῥυῇ, λύσιν σημαίνει τῆς νούσου. ἢν δὲ μὴ, μακρήν. ὁκόσῳ δ' ἂν ἔλασσον ῥυῇ, τοσῷδε χεῖρον καὶ μῆκος. ἢν δέ τ' ἄλλα ῥήϊστα γένηται, προσδέχεσθαι τῷ τοιῷδε, ἐς πόδας ἀλγήματα. ἢν δὲ ἅψηται τοῦ ποδὸς, καὶ ἐπώδυνος γενόμενος παραμένῃ πυριφλεγὴς γενόμενος καὶ μὴ λυθῇ, κατὰ μικρὸν ἥξει. καὶ ἐς αὐχένα ἀλγήματα, καὶ ἐς κληῗδα, καὶ ἐς ὦμον, καὶ ἐς στῆθος, καὶ ἐς ἄρθρον. καὶ τοῦτο δεήσει φυματῶδες γίνεσθαι: σβεννυμένων δὲ τούτων ἢν αἱ χεῖρες ἐφέλκωνται, ἢ τρομεραὶ γένωνται, σπασμὸς τὸν τοιόνδε ἐπιλαμβάνει, καὶ παραφροσύνη. ἀτὰρ καὶ φλυζάκια ἐπὶ τὴν ὀφρύν. καὶ ἐρυθήματα ἴσχει, καὶ βλέφαρον τὸ ἕτερον παρὰ τῷ ἑτέρῳ παραβλαστάνει, καὶ σκληρὴ φλεγμονὴ κατέχει, καὶ οἰδέει ἰσχυρῶς ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ παραφροσύνη μέγα ἐπιδιδοῖ. Αἱ δὲ νύκτες μᾶλλον σημαίνουσιν ἢ αἱ ἡμέραι, τὰ περὶ τὴν παραφροσύνην. Τὰ δὲ σημεῖα μάλιστα γίνεται πολλὰ ἐπὶ τὸ περισσὸν

* δὲ πεπαίνεται ἄγαν.

ad tertium diem exacerbetur. Vbi verò valde A probè tales consideraueris in his morbis tertia die, ad hæc iam etiam alia contẽplare: & si quarta simile quid tertiæ habuerit ex iisdem illis, æger in periculo versatur. Ex signis autem, nigra alui egestio mortẽ significat. Quæ vero sani hominis egestioni similis est, si per oẽs dies apparuerit, salutare signũ est. At si glande subdita non obedierit, & spiritus bona tolerantia affuerit, si vbi ad sedẽ exurrexit, aut isthic in lecto, animi deliquium inciderit: hæc vbi ægro, aut ægrotæ, ab initio affuerint, delyrium futurum expecta. Intentus autẽ sis quoque ad manus. Si enim tremulæ fuerint, tali sanguinis de naribus destillationẽ futuram expecta. Inspicere vero ipsas nares oportet, an spiritus æquali- B ter per vtrasq; feratur: & si multus feratur è naribus, cõuulsio fieri solet. Si verò cõuulsio fiat, tali mors expectanda est: & bene habet si quis hoc prædicat. Si vero in febre hyberna, lingua aspera fiat, & animi deliquia adsint, tali remissio febris contingere solet: attamen fame talẽ macerare oportet, & aquæ, mulsæ potu, ac ptisanæ succo cõseruare ita, vt fidem ne habeas febrium remissioni. Nam qui talia signa habẽt, de vita periclitãtur. Vbi vero hæc cognoueris, ac probe contemplatus fueris, ita fore prædicere potes, si placuerit. Quum vero in febribus horrẽdum quid acciderit quinta die, aut aluus derepente liquida deiecerit, & animi deliquiũ incidat: aut vocis priuatio contingat, aut con- C uulsio, aut singultus fiat: ex his anxiosus fieri æger solet, & sudores sub naso, & circa frontẽ ac ceruicem à posteriore capitis parte oboriri. Qui vero hæc patiũtur, spirituosi facti, non lõge postea morientur. Quibus autem in febribus crura fiunt tuberculosa, atq; hæc tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perseuerantibus, & strangulatio acciderit in faucibus, ita vt partes circa fauces graciles existant, & tubercula nõ matura facta, sed extincta fuerint: talibus sanguis è naribus fluere solet. Et si quidem multus fluxerit, solutionem morbi significat: sin minus, morbum longum. Quanto autem minus fluxerit, tanto deterius est, & longitudo maior. Si vero reliqua facillima fiant, tali D dolores ad pedes expectare oportet. Si autem contigerint pedem, & dolorosus esse perseueret æger, & calore affligatur, ac non soluatur: paulatim & ad ceruicem dolores peruenient, & ad clauiculam, & humerum, & pectus, & articulum. Nã & hunc tuberculosum fieri oportebit. His autem extinctis, si manus contrahantur, aut tremulæ fiant, cõuulsio talem corripit, & delyrium. Sed & pustulę in supercilio oriũtur, & rubores habet, & palpebra altera ad alteram progerminat, & inflãmatio dura detinet, & oculus vehementer intumescit, & delyrium valde augescit. Noctes autem plus q̃ dies delyrij significationem præbent. Multa vero signa ad imparem

A imparem numerũ magis fiunt, q̃ ad pare. Vtro autem horũ numerorum fiant, lethalia existũt. Tales verò si quidẽ ab initio medicamentis purgare volueris, ante quintum diem id facito, si venter murmurarit: Sin minus, impurgatos finito. Si vero murmurarit, & alui egestiones biliosæ fuerint, scamonio dato moderate purgato. In reliquo vero victu pot⁹ ac sorbitiões parcissimè exhibeto, quo melius ęger habeat, si nõ remissione facta decimumquartum diem trãsgressus fuerit. Quum febricitanti decimaquarta die vocis interceptio accesserit, non cita solutio cõtingere solet, neq; liberatio à morbo fieri, sed tpis diuturnitatem tali significat. Quum itaq; apparuerit in hac die, longius protrahetur
B morbus. Quũ febrienti quarta die lingua cõturbata loquitur, & aluus biliosa liquidã egerit, talis delyrare solet. Sed obseruare ac assequi euentus oportet. A estiuo ac autumnali tpe in morbis acutis, sanguinis destillatio repentina, vehementiã ac multã inflammationẽ circa venas significat, & in posterũ diem tenuium vrinarũ apparitiones. Et si ætate viguerit, & corpus in exercitio, aut bene carnosum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet vt delyriũ aut conuulsionem prædicas. Et si quidẽ in diebus paribus accedat, melius est: In iudicatione vero perniciosum, si non multus aceruatim concitatus sanguis, redundãtiæ exitus faciat per nares aut per
C sedẽ: aut abscessus, aut precordiorũ dolores, aut ad testes, aut ad crura dolores inducat. His aũt concoctis, exitus fiunt sputorũ, crassarũ vrinarũ, leuium, albarũ. Febri singultuosæ silphij succũ, acetum mulsum, daucũ tritum bibenda dato, & galbanũ in melle, & cuminũ in eclegmate delingendum, & ptisanæ succũ post hæc sorbendum. Talis aũt effugere non potest, si non sudores iudicatorij, & somni æquales accesserint: & vrinæ crassæ & acres decurrerint, aut ad abscessum morbus decubuerit. Nux pinea, & myrrha, in eclegmate dentur. Bibendũ aũt talibus acetũ mulsum q̃ minimum dato: Si vero valde siticulosi fuerint, aquam ordeaceã. Peripneumonicas ac pleuriticas affectiones sic cõsi-
D derare oportet, an acuta sit febris, & dolores lateris alterius, aut vtriusq;: & dũ spiritus sursum fertur an doleat: & an tusses adsint, & sputa ꝓdeãt fulua, aut liuida, aut ẽt tennia, & spumosa, & florida: & si quid aliud diuersum habeat, ab his q̃ illis fieri solet. Hunc sic degere oportet. Si quidẽ dolor sursum tendat ad clauiculã, aut circa mãmam, & brachiũ, venam in brachio secare oportet internam, vtra tandẽ fuerit parte, in ea ipsa: detrahere vero sanguinem, iuxta corporis habitũ, & tps, & ætatem, & colorẽ, plus & confidenter: & si acutus fuerit dolor, ducere vsque ad animi deliquiũ: Postea vero infusum ꝑ cly- 38
sterem adhibere. Si vero sub thorace fuerit dolor, & valde distẽdat, pleuritico medicamento aluum

ἐισσὸν ἀριθμὸν, ἢ ἐπὶ τὸν ἄρτιον. ὁκοτέρου δ' ἂν τούτων τῶν ἀριθμῶν γίνηται, ὀλέθριοι ἐπιγίνονται. τοὺς τοιούτους δὲ ἢν μὲν ἐξ ἀρχῆς φαρμακεύειν προαιρῇ, πρὸ τῆς πέμπτης ἢν βορβορύζῃ ἡ κοιλίη. εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν ἀφαρμακεύτους εἶναι. ἢν δὲ διαβορβορύζῃ, καὶ τὰ ὑποχωρήματα χολώδεα ᾖ, σκαμμωνίῳ ὑποκάθαιρε μετρίως. τῇ δὲ ἄλλῃ θεραπείῃ, ὡς ἐλάχιστα προσφέρειν πόματα καὶ ῥοφήματα, ἵνα βελτιόνως ἔχῃ, ἢν μὴ ὑπερβῶσι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐπανέντες. Ὁκόταν πυρέσσοντι τεσσαρεσκαιδεκαταίῳ ἐόντι ἀφωνίη προσγένηται, οὐ φιλέει ἥκειν λύσις ταχείη, οὐδ' ἀπαλλαγὴ τοῦ νοσήματος γίνεσθαι, ἀλλὰ χρόνον τῷ τοιῷδε σημαίνει. ὁκόταν δὲ φανῇ ἐπὶ τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ μακρότερον ξυμπίπτει. ὁκόταν δὲ πυρέσσοντι τεταρταίῳ ἡ γλῶσσα ἐκτεταραγμένα διαλέγηται, καὶ ἡ κοιλίη χολώδεα ὑποχωρέῃ ὑγρά, φιλέει παραληρεῖν ὁ τοιόσδε. ἀλλὰ χρὴ παραφυλάσσειν παρεπόμενον τοῖσιν ἀποβαίνουσι θερινῆς καὶ μετοπωρινῆς ὥρης ἐπὶ τῶν ὀξέων, αἵματος ἀπόσταξις ἐξαπίνης, συντονίην καὶ πολλὴν φλεγμασίην κατὰ τὰς φλέβας δηλοῖ. καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν λεπτῶν οὔρων ἐπιφάσιας. καὶ ἢν ἀκμάζῃ τῇ ἡλικίῃ, καὶ τὸ σῶμα ἐν γυμνασίοισιν ἢ εὐσαρκώσιος ἔχῃ, ἢ μελαγχολικός. ἢ ἐκ πόσιος χεῖρες τρομεραὶ, καλῶς ἔχει παραφροσύνην προειπεῖν, ἢ σπασμόν. κἢν μὲν ἐν ἀρτίῃσιν ἐπιγένηται βέλτιον. ἐν κρισίμῃσι δὲ ὀλέθριον, ἢν μὴ πολὺ ἅλις ἀπορυὲν αἷμα ἐξόδους ποιήσηται τῆς πλεονεξίης κατὰ ῥῖνας, ἢ κατὰ ἕδρην, ἢ ἐμπυήσεις, ἢ μεταστάσεις, ἢ ἀποστάσεις, ἢ πόνους ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, ἢ ἐς ὄρχιας, ἢ ἐς σκέλεα. * λυθέντων δὲ τούτων, ἔξοδοι γίνονται. * πτυσμοὶ. παχέων οὔρων, λείων, λευκῶν, ἔξοδοι. πυρετῷ λυγγώδει, ὀπὸν σιλφίου. ὀξύμελι, δαῦκον τρίψας, πιεῖν δίδου. καὶ χαλβάνην ἐν μέλιτι. καὶ κύμινον ἐκλεικτικόν. καὶ χυλὸν πτισάνης, ἐπὶ τουτέοισι ῥοφέειν. ἄφυκτος δὲ ὁ τοιοῦτος. ἢν μὴ ἱδρῶτες κριτικοὶ καὶ ὕπνοι ὁμαλοὶ ἐπιγίνωνται. καὶ οὖρα παχέα καὶ δριμέα καταρρέῃ, ἢ ἐς ἀπόστασιν στηρίξῃ. κόκκαλος καὶ σμύρνα, ἐκλικτόν. πίνειν δὲ τούτοισι διδόναι, ὀξύμελι ὡς ἐλάχιστον. ἢν δὲ διψώδεες ἔωσι σφόδρα, τοῦ κριθίνου ὕδατος. Τὰ δὲ περιπλευμονικὰ καὶ πλευριτικὰ ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι, ἢν ὀξύς τε ὁ πυρετὸς ᾖ, καὶ τὰ ὀδυνήματα τοῦ ἑτέρου πλευροῦ, ἢ ἀμφοτέρων, καὶ τοῦ πνεύματος ἀναφερομένου, ἢν ποιέῃ, καὶ βῆχες ἐνέωσι, καὶ πτύσματα ἀνίει πυῤῥὰ, ἢ πελιὰ, ἢ καὶ λεπτὰ, καὶ ἀφρώδεα, καὶ ἀνθηρὰ, καὶ εἴτι ἄλλο διάφορον ἔχοι, παρὰ τὰ μεμαθηκότα τούτοισιν, οὕτω χρὴ διάγειν. ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω σημαίνει πρὸς κληῗδα, ἢ περὶ μαζὸν, ἢ περὶ βραχίονα, τάμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω, ἐφ' ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερέων. κατὰ τόδε. ἀφαιρέειν δὲ κατὰ τὴν τοῦ σώματος ἕξιν, καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην, καὶ χροιὴν, πλεῖον, καὶ θαρσέων. κἢν ὀξὺ τὸ ἄλγημα ᾖ, ἄγειν πρὸς λειποψυχίην. ἔπειτα ὑποκλύζειν μετὰ τοῦτο. ἢν δὲ ὑποκάτω τοῦ θώρηκος ᾖ τὸ ἄλγημα, καὶ συντείνῃ λίην, τῷ πλευριτικῷ τὴν κοιλίην ὑποκάθαρε.

Vet. Cod.

* πεφθέντων.
* πτυσμῶν

Vet. Cod. κάθαιρε. μεσηγὺ δὲ τῆς καθάρσιος, μηδὲν δίδου. μετὰ κάθαρσιν δὲ ὀξύμελι. φαρμακεύειν δὲ τεταρταῖον· τὰς δὲ ἐξ ἀρχῆς τρεῖς ὑποκλύζειν. καὶ ἢν μὴ κουφίζῃ οὕτως, ὑποκάθαιρε. φυλακὴ δὲ ἔστω, ἕως ἀπυρέτου καὶ ἑβδόμης. ἔπειτα ἢν ἀσφαλὴς γένηται ἐὼν, οὕτω χυλῷ ὀλίγῳ καὶ λεπτῷ τὸ πρῶτον σὺν μέλιτι μίσγων, δίδου. ἢν δὲ ἀνάγηται ῥηϊδίως, καὶ εὔπνοος ᾖ, καὶ ἀνώδυνος τὰ πλευρὰ κατὰ σμικρὸν, παχύτερον τε καὶ πλείονα καὶ δὶς τῆς ἡμέρης. ἢν δὲ μὴ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσῃ, ἔλασσόν τε τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα ὀλίγον χυλὸν λεπτὸν καὶ ἅπαξ, καὶ ἐν ὁποτέρῃ ἂν ὥρῃ, βέλτιον διάγει. γνώσῃ δὲ καὶ ἐκ τῶν οὔρων. δεῖ δὲ ῥόφημα προσφέρειν τοῖσιν ἐκ τῶν νοσημάτων μὴ πρότερον ἢ πέπονα τὰ οὖρα, ἢ πτύσματα ἴδῃς γεγενημένα. ἢν δὲ φαρμακευθεὶς συχνὰ καθαρθῇ, ἀναγκαῖον διδόναι, ἔλασσον καὶ λεπτότερον, οὐ γὰρ δυνήσεται ὑπὸ κενεαγγείης ὑπνώσσειν. οὐδὲ πέσσειν ὁμοίως. οὐδὲ τὰς κρίσιας ὑπομένειν. ἀλλ' ἐπειδὰν ξυντήξιες ὠμῶν γένωνται, καὶ τὰ ἀντέχοντα ἀποβάλλῃ, ἀνθέξει οὐδέν. Πέπονα δέ ἐστι τὰ μὲν πτύελα, ὁκόταν γένηται ὅμοια τῷ πύῳ. τὰ δὲ οὖρα τὰς ὑποστάσιας ὑπερύθρους ἔχοντα, ὁκοῖον* ὄροβος. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἀλγήματα τῶν πλευρέων, καὶ χλιάσματα προσιθέναι, καὶ κηρώματα. ἀλείφειν δὲ τὰ σκέλεα καὶ ὀσφὺν, θερμῷ καὶ λίπος ἐγκαταλείφειν. ἐπὶ δὲ ὑποχόνδρια λίνου σπέρμα καταπλάσσειν ἕως μαζῶν. ἀκμαζούσης δὲ τῆς περιπλευμονίης, ἀβοήθητος μὴ ἀνακαθαιρομένου, καὶ πονηρὸν ἢν δύσπνοος ᾖ, καὶ τὰ οὖρα λεπτὰ καὶ δριμέα, καὶ οἱ ἱδρῶτες περὶ τράχηλον καὶ κεφαλὴν γίνωνται. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἱδρῶτες πονηροὶ, ὑπὸ πνιγμοῦ καὶ ῥωγμῆς καὶ βίης ἐπικρατεόντων τῶν νουσημάτων, ἢν μὴ οὖρα πολλὰ, καὶ παχέα ὁρμήσῃ, καὶ πτύσματα πέπονα ἔλθῃ. ὅ,τι δ' ἂν τούτων αὐτοματίσῃ, λύσει τὸ νόσημα. Περιπλευμονίης ἐκλικτὸν, χαλβάνη καὶ κόκκαλος, ἐν μέλιτι ἀττικῷ. ἀβρότονον ἐν ὀξυμέλιτι. πέπερι, ἐλλέβορος μέλας, ἐπιζέσας, καὶ πλευριτικῷ ἐν ἀρχῇ περιωδυνέοντι, δίδου. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ πάνακες ἐν ὀξυμέλιτι ἀναζέσαντα καὶ διηθέοντα, διδόναι πίνειν, καὶ ἡπατικοῖσι, καὶ τῇσιν ἀπὸ τῶν φρενῶν περιωδυνίῃσι. Καὶ ὁκόσα δεῖ ἐς κοιλίην ἢ ἐς οὔρησιν, ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι. τὰ δὲ ἐς κοιλίην, σὺν ὑδαρεῖ μελικρήτῳ πίνειν πλείω δίδου. Δυσεντερίη ἀπόστημα, ἢ ἔπαρμά τι παυσαμένη ποιήσει, ἢν μὴ ἐς πυρετοὺς, ἢ ἱδρῶτας, καὶ οὖρα παχέα, καὶ λευκὰ καὶ* λίαν ἐπιφανῆ, ἢ ἐς τριταίους, ἢ ἐς κιρσὸν, ἢ ἐς ὄρχιν, ἢ ἐς σκέλεα, ἢ ἐς ἰσχία στηρίξῃ ὀδύνη. Ἡ ἐν πυρετῷ χολώδει πρὸ τῆς ἑβδόμης μετὰ ῥίγεος ἴκτερος ἐπιγενόμενος, λύει τὸν πυρετόν. ἄνευ δὲ ῥίγεος ἢν ἐπιγένηται ἔξω τῶν καιρῶν, ὀλέθριον. Τέτανοι δὲ ὀσφύος, καὶ ἀπὸ μελαγχολικῶν διὰ φλεβῶν πνευμάτων ἀπολήψιες ὁκόταν ἔωσι, φλεβοτομίη λύει. ὁκόταν δὲ ἀπὸ τῶν τενόντων σφοδρῶς ἔμπροσθεν ἀντισπῶνται, καὶ ἱδρῶτες περὶ τράχηλον καὶ πρόσωπον, ὑπὸ τοῦ πόνου δακνομένων, καὶ ξηραι-

*ὀρόβων

*ου μέλανα

*α

*πορρὰ

subpurgato, & interim dũ purgaĩ nihil dato: A Post purgationẽ vero acetũ mulsũ. Medicamẽtũ aũt purgãs exhibeto quarta die. Verũ p tres ab initio, ĩfusum p clysterẽ adhibeto: & si hinc nõ alleueĩ, sic subpurgato. Custodia aũt fiat vsque ad febris quietẽ ac septimũ diẽ: deinde si in tuto esse videaĩ, succũ modicũ ac tenuẽ primũ melle ammixto exhibeto. Si vero facile educat sputũ & bene spiret, ac doloris exors sit circa latera, et paulò crassiorẽ ac ampliorẽ, & bis in die dabis. Si vero nõ facile libereĩ, potionẽ pauciorẽ, & modicã sorbitionẽ, succũ tenuẽ, eũq; semel, & in quo tpe melius degit, exhibeto. Cognosces aũt hoc ex vrinis. Sorbitionẽ.n. exhibere ĩ his morbis nõ prius oportet, q̃ vrinas cõcoctas, aut sputa matura facta eẽ videris. Si vero is B q medicamẽtũ accepit, frequẽter & multũ purgatus fuerit, necesse ẽ dare, verũ pauciorẽ ac tenuiorẽ. Nõ.n. poterit dormire, p vasorũ vacuatione: neq; similiter coquere: neq; iudicatiões sustinere ac expectare. At vbi crudorum colliquationes factæ fuerint, & ea q renitunt abiecerit, nihil obstabit. Matura vero sũt sputa quidẽ, quũ similia fuerint puri: Vrinę aũt subsidẽtias hãbẽtes subrubras, velut est eruũ. Nihil aũt prohibet, & ad alios laterũ dolores tepefactoria apponere & cerata. Inungere aũt crura ac lumbos oleo calido: & pinguedinẽ illinere, pcordia vero ex lini semine ĩtẽgere vsq; ad mãmas. At vbi in vigore est peripneumonia, auxiliũ nõ admittit, si nõ expurgeĩ: & malũ est si æger difficulter C spirauerit: & vrinæ tenues & acres, & sudores circa collũ ac caput fiant. Tales.n. sudores praui sũnt, præ suffocatione, & impetu ac violentia, superãtibus morbis, si nõ vrinæ multæ ac crassę pdierint, & sputa matura exierint. Vtrũ aũt horũ sua sponte venerit, morbũ soluit. Ad peripneumoniã medicamentum quod delingitur. Nux pinea & galbanũ, in melle Attico: Abrotonũ ĩ aceto mulso. Piper, veratrũ nigrũ feruefacito, & pleuritico, ĩ principijs dũ dolor vexat, bibẽda dato. Bonũ est & panacẽ ĩ aceto mulso feruefacere, & excolare, ac bibẽdũ dare, tũ hepaticis, tũ in doloribus septi trãsuersi. Et q̃cũq; ad vẽtrem, aut ad mictionẽ impellere oportet, hæc ĩ vino & melle dabis, illa ad vẽtrẽ, cũ aqua D mulsa aquosa copiosiore bibẽda dato. Dysenteria sedata abscessũ, aut tumorẽ aliquẽ faciet, si nõ ad febres, aut sudores, & vrinas crassas, & albas, ac valde perspicuas, aut ad tertianas, aut ad varicẽ, aut ad testẽ, aut ad crura, aut ad coxã dolor decubuerit. In febre biliosa ante septimum diẽ, cũ rigore morb᷒ regi᷒ accedẽs, soluit febrẽ. Verũ sine rigore si accedat, extra tpis occasiões, perniciosus est. Tetanus lumborũ in anteriorẽ ac posteriorẽ partẽ distẽtio: & in atrabiliarijs, vbi spirituũ p venas interceptiones fuerint, venæ sectiõe soluunt. Quũ aũt à tẽdinib᷒ vehemẽter ĩ anteriorẽ partẽ reuellunt, & circa collũ ac faciẽ sudores fiũt, dum præ dolore mordenĩ ac resic-

A resiccant, tẽdines vsq; ad sacri ossis finẽ exporrecti, qui crassiores spinã cõtinẽt, qua parte maxima ligamẽta exorta, maxime deorsũ ad pedes vsq; desinũt: Tali si nõ febris & somnus accesserit, & sequẽtes vrinæ cõcoctionẽ habẽtes, ꝓdierint, & sudores iudicatorij, vinũ Creticũ vino- 39
sum bibẽdũ dato, & farinã coctã edendã. Et cerato vngito ac illinito, & itegito crura vsq; ad pedes, vbi calida aqua prius in scapha perfudisti: brachia quoq; ad digitos vsq; integito: & lũbos ac spinã à collo vsq; ad coxas, pinguedine incerata molli pelli illita circũdato, ita vt ẽt anteriores partes cõplectant: & interposito tp̃e, ꝓ vtriculos calida aqua infusa foueto, & circũteto linteo ipsum reclinato: Aluũ vero ne valde

B soluas, nisi glandulã subditicia, si multũ tp̃s fuerit, quo absq; egestione permãsit: & si quidẽ in melius res tibi processerit, satis est: Sin minus, meu radicẽ in vino odorato tritã, & daucũ bibẽda dato, mane vbi ieiunus est ante calidæ ꝑfusionẽ: & post hæc breui farinã coctã, tepidã, plurimã edat, & vinũ vbi voluerit, bene tẽperatũ insuper bibat: & si quidẽ in melius res tibi processerit, satis est: Sin minus, prædicere oportet. Morbi porrò omnes soluuntur, aut per os, aut per aluũ, aut per vesicã, aut aliũ aliquẽ eiusmodi articulũ. Verùm sudoris species omnibus cõmunis est. Veratrũ dare his oportet, quibus à capite fluxio fertur. Quicũq; vero ex abscessibus, aut venæ ruptura, aut propter intẽperan-

C tiã, aut ob aliã quandã forte causam, suppurati fiunt, talibus veratrũ ne dato. nihil enim profuerit, & si quid perpetietẽ æger, veratrũ in causa esse videbit. Si vero corpus dissoluat, aut dolor in capite sit, aut aures obturatæ sint, aut nares, aut sputatio, aut genuũ grauitas sit, aut corporis tumida moles præter cõsuetudinẽ, dato quicquid tãdẽ horũ cõtigerit, si nõ ex potibus, neq; ex rebus venereis, neq; ex tristitia, neq; ex curis, neq; vigilijs hæc fiant: & si quidẽ horum quid in causa fuerit, ad hoc ipsum curationem instituito. Dolores ex itinere, laterum, dorsi, lumborũ, coxarũ, & quæcunque respirãtes dolent, causam manifestã habẽtes. (sæpe enim ex crapulis & cibis flatuosis, dolores procedere so-

D lent, & ad lũbos, & ad coxã.) Quibus vero ipsorũ talia fuerint, vrinæ difficultas ipsis accedit. Horum aũt causa iter est, & grauedinũ ac raucedinũ. Quæcunque ex victus ratione cõtingũt, pleraq; vnusquisq;, prout præter consuetudinẽ victu vsus fuerit, maxime annotat. Nã qui non soliti sunt prandere, si prãsi fuerint, multus vẽtris tumor ipsis accedit, et dormitatio, ac repletio. Si vero isuper cœnauerint, aluus exturbat. His vbi balneo vsi sunt, dormire cõducit: Vbi verò dormiuerũt, deambulare lẽta ac multa circuitione: et si quidẽ aluus euacuata fuerit, cœnare, et bibere uinũ paucũ, meracius. Si uero euacuata nõ fuerit, corpus oleo calido illinere: et si sitierit, uinum aquosum albũ aut dulce bibere

ac

ξηραινομένων τῶν τενόντων, καὶ τῶν ουρεθέων, οἱ παχύτεροι τὴν ῥάχιν ξυνέχουσιν, ἢ οἱ μέγιστοι συνδεσμοί, καταπεφυκότες ἕως ἐς πόδας ἀποτελευτῶσι, τῷ τοιῷδε, ἢν μὴ πυρετὸς καὶ ὕπνος ἐπιγένηται, καὶ τὰ ἐπόμενα οὖρα πέψιν ἔχοντα ἔλθῃ, καὶ ἱδρῶτες κριτικοί, πίνειν οἶνον κρητικὸν οἰνώδεα. καὶ ἄλητον ἐφθὸν ἐσθίειν. καὶ κηρωτῇ ἀλείφειν, καὶ ἐγχέειν· τάτε σκέλεα περιελίσσειν ἕως τῶν ποδῶν, θερμῷ προσβρέχων ἐν σκάφῃ. καὶ βραχίονας ἕως δακτύλων κατελίσσειν. καὶ ὀσφὺν ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἕως τῶν ἰσχίων, σίαλον ἐγκηρώσας μαλακῷ δέρματι, ὅκως καὶ τὰ *ἔξωθεν περιέξει. καὶ διαλιπὼν πυελίᾳ τοῖσιν ἀσκίοισι, θερμὸν ὕδωρ ἐγχέων, καὶ περιτείνων σινδόνιον, ἐπανακλίνε αὐτόν. κοιλίην δὲ μὴ λίην λύσης, ἢν μὴ βαλάνῳ, ἢν πολὺς ὁ χρόνος ᾖ, καθ' ὃν ἀδιαχώρητος μένει. καὶ ἢν ἐπιδιδῷ τί σοι ἐπὶ τὸ βέλτιον. εἰ δὲ μή, τοῦ μήου τῆς ῥίζης τρίβων ἐν οἴνῳ εὐώδει, καὶ δαῦκον, πίνειν δίδου πρωΐ νῆστει, πρὸ τοῦ βρέχειν. καὶ ταχὺ ἐπὶ τούτοισι, τὸ ἄλευρον ἐφθὸν χλιαρὸν ἐσθιέτω ὡς πλεῖστον. καὶ οἶνον ὁκόταν βούληται εὔκρητον ἐπιπινέτω. καὶ ἢν μὲν σοι ἐπιδιδῷ ἐπὶ τὸ βέλτιον. εἰ δὲ μή, προλέγειν. τὰ δὲ νουσήματα πάντα λύεται, ἢ κατὰ στόμα, ἢ κατὰ κοιλίην, ἢ κατὰ κύστιν, ἢ τινὸς ἄλλου τοιούτου ἄρθρου. ἡ δὲ τοῦ ἱδρῶτος ἰδέη, κοινὴ ἁπάντων. Ἐλλεβορίζειν δὲ χρή, οἷσιν ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα. ὁκόσοι δὲ ἐξ ἀποστημάτων, ἢ φλεβορραγίης, ἢ δι' ἀκρασίην ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἰσχυρὴν αἰτίην ἔμπυοι γίνονται, μὴ δίδου ἐλλέβορον τοῖσι τοιούτοισιν, οὐδὲν γὰρ ὠφελήσει. καὶ ἤν τι πάθῃ, αἴτιον δόξει εἶναι ἐλλέβορος. ἢν δὲ διαλύηται τὸ σῶμα, ἢ πόνος ἐν κεφαλῇ, ἢ ἐμπεπλασμένα τὰ ὦτα, ἢ ῥίς, ἢ πτυελισμός, ἢ γουνάτων βάρος, ἢ σώματος ὄγκος παρὰ τὸ ἔθος, ὅτι ἂν συμβαίνῃ μήτε ὑπὸ ποτῶν, μήθ' ὑπὸ ἀφροδισίων, μήτε ὑπὸ λύπης, μήτε ὑπὸ φροντίδων, μήτε ἀγρυπνιῶν. κ' ἢν μέν τι τουτέων ἔχῃ αἴτιον, πρὸς τοῦτο ποιεῖσθαι τὴν θεραπείην. Τὰ δὲ ἐκ πορείης ἀλγήματα, πλευρέων, νώτου, ὀσφύος, ἰσχίων, καὶ ὁκόσα ἀναπνέοντες ἀλγέουσι πρόφασιν ἔχοντες, πολλάκις γὰρ μεμάθηκε φοιτᾶν, ἐκ κραιπαλέων, καὶ βρωμάτων φυσωδέων ἀλγήματα ἐς ὀσφὺν καὶ ἐς ἰσχία, οἷσι δ' ἂν αὐτέων ἢ τοιάδε, δυσουρέεται. τούτων δὲ πορείη αἰτίη, καὶ κορυζέων καὶ βραγχῶν.

Ὁκόσα δὲ ἀπὸ διαιτημάτων, τὰ μὲν πολλὰ ἕκαστος ὡς ἂν παρὰ τὸ ἔθος διαιτηθῇ, μάλιστα ἐπισημαίνει. καὶ γὰρ ὁκόσοι ἂν μὴ μεμαθηκότες ἀριστᾶν, ἢν ἀριστήσωσιν, ὄγκος πολὺς αὐτοῖσι τῆς γαστρὸς, καὶ νυσταγμὸς, καὶ πληθώρη. ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, κοιλίη ἐκταράσσεται. ξυμφέρει δὲ τουτέοισιν ἐκλουσαμένοισι καθεύδειν. κοιμηθέντας δὲ περιπατῆσαι βραδέως συχνὴν περίοδον. κ' ἢν μὲν λαπαχθῇ, δειπνῆσαι καὶ πιεῖν οἶνον ἐλάσσονα ἀκρητέστερον. ἢν δὲ μὴ λαπαχθῇ, ὑποχρίσασθαι τὸ σῶμα θερμῷ. καὶ ὑδαρέα οἶνον λευκὸν, ἢ γλυκὺν, ἢν διψῇ ἐπι-

πιόντα

Vet. Cod.
*κρητικὸν
*ἔμπροσθεν.

Vet. Cod.

πιόντα ἀναπαύεσθαι. ἢν δὲ μὴ ἐγκοιμηθῇ, πλείω ἀναπαύεσθαι. τὰ δ' ἄλλα ὁμοίως τοῖσιν ἐκ κραιπάλης διαιτάσθω. Τὰ δὲ ἀπὸ πομάτων, ὁκόσα μὲν ὑδαρέα, βραδυπορώτερά ἐστι. καὶ ἐγκυκλέεται, καὶ ἐπιπολάζει περὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐς οὔρησιν οὐ καταρρέχει. τοιούτου δὲ πόματος πληρωθεὶς, μηδὲν ἔργον ὀξέως διαπρήξῃ, ὁκόσα τῷ σώματι ξυνταθέντι, βίῃ, ἢ τάχει πονέειν ξυμβαίνει. ὡς μάλιστα δὲ ἡσυχαζέτω, ἕως ἂν καταπεφθῶσι μετὰ τῶν σιτίων. ὁκόσα δὲ τῶν πομάτων ἀκρητέστερά ἐστιν ἢ αὐστηρότερα, παλμὸν ἐν τῷ σώματι καὶ σφυγμὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐμποιέει, τούτοισι καλῶς ἔχει ἐπικοιμᾶσθαι, καὶ θερμόν τι ῥοφέειν, πρὸς ὅπερ μάλιστα ἡδίστως ἔχουσι. νηστείη δὲ πονηρὸν πρὸς τὴν κεφαλαλγίην καὶ κραιπάλην. ὁκόσοι δὲ μονοσιτέουσι, κεῖνοι καὶ ἀδύνατοί εἰσι, καὶ οὐρέουσι θερμὸν παρὰ τὸ ἔθος κενεαγγέοντες. γίνεται δὲ καὶ τὸ στόμα, ἁλικὸν καὶ πικρόν. καὶ τρέμουσιν ἐν παντὶ ἔργῳ. καὶ κροτάφους ἐπιξυντείνονται. καὶ τὸ δεῖπνον οὐ δύνανται πέσσειν, ὅκωσπερ ἢν ἠριστηκότες ἔωσι. τούτους δὲ χρὴ πίνειν ἔλασσον ἢ μεμαθήκασι. καὶ ὑγροτέρην μᾶζαν ἀντὶ ἄρτου. καὶ λαχάνων λάπαθα, ἢ μαλάχην, ἢ πτισάνην, ἢ σεῦτλα, πίνειν δὲ κατὰ τὸ σιτίον, οἶνον, ὁκόσον ξύμμετρον καὶ ὑδαρέστερον. καὶ ἀπὸ δείπνου περιπατῆσαι ὀλίγον, ἕως οὖρα καταδράμῃ καὶ οὐρήσῃ. χρήσθω δὲ καὶ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν. Βρώματα δὲ μάλιστα ἐπισημαίνει. Σκόροδον φῦσαν, καὶ θέρμην περὶ τὸν θώρηκα. καὶ κεφαλῆς βάρος, καὶ ἄσην, καὶ εἴ τι ἄλλο ἄλγημα ἐὸν μεμαθηκὸς πρόσθεν παροξύνειεν ἄν. οὐρητικὸν δὲ καὶ τοῦτο ἔχει ἀγαθόν. ἄριστον δὲ αὐτοῦ φαγέειν, εἰ μέλλοι τι ἐς πόσιν ἰέναι, ἢ μεθύειν. Τυρὸς δὲ φῦσαν ἐμποιέει. καὶ στεγνότητα. καὶ σιτίων ἔξαψιν ποιήσει, τότε ὠμὸν καὶ ἄπεπτον. κάκιστον δὲ ἐν ποτῷ φαγεῖν πεπληρωμένοισιν. Ὄσπρια δὲ πάντα φυσώδεα καὶ ὠμὰ καὶ ἑφθὰ καὶ πεφρυγμένα, * καὶ βεβρεγμένα, καὶ χλωρά. τούτοισι δὲ μὴ χρέεσθαι, ἢν μὴ μετὰ καὶ ἑτέρων σιτίων. ἔχει δὲ καὶ ἰδίας μοχθηρίας, ἕκαστον αὐτέων. Ἐρέβινθος μὲν φῦσαν ὠμὸς καὶ πεφρυγμένος, καὶ πόνον ἐμποιέει. Φακὸς δὲ στύφει, καὶ ἄραδον ἐμποιέει, ἢν μετὰ τοῦ φλοιοῦ ᾖ. Θέρμος δὲ ἥκιστα τουτέων κακὰ ἔχει. Σιλφίου δὲ καυλὸς καὶ ὀπὸς, ἔστι μὲν οἷσι μάλιστα. τοῖσι δὲ ἀπείροισιν οὐ διέρχεται ἡ κοιλίη· ἀλλὰ καλέεται ξηρὴ χολέρη. μάλιστα δὲ γίνεται, ἢν μετὰ πολλοῦ τυροῦ μιχθῇ, ἢ κρεηφαγίης βοείων κρεῶν. Τὰ μὲν γὰρ μελαγχολικὰ παθήματα καὶ παροξυνθείη ἂν ὑπὸ βοείων κρεῶν. ἀνυπέρβλητος γὰρ ἡ φύσις αὐτέων, καὶ οὐ* τῆς τυχούσης κοιλίης καταπέψαι. βέλτιστα δ' ἂν καὶ ἀπαλλάττοιεν, εἰ διεφθοῖσί τε χρέοιντο, καὶ ὡς παλαιοτάτοισι. Αἴγεια δὲ κρέα, συμφορώτερα. πλὴν ὅσα τε βοείοισιν ἔνι κακὰ πάντα ἔχει. ἤγουν τήν τε ἀπεψίην, καὶ φυσωδέστερα, καὶ ἐρευγματώδεα. καὶ χολέρης γεννητικά. ἔστι δὲ τὰ εὐωδέστατα, στερεὰ, καὶ ἥδιστα ταῦτα ἄριστα διεφθὰ καὶ ψυχρά. τὰ δὲ ἀηδέστατα καὶ δυ-

*ἥκιστα δὲ

*τὸ τυχὸν δύναται κοιλίην χρὴ βλάψαι ὡς δύσπεπτα

ac quiescere. Si vero nõ obdormierit, amplius A
quiescere. Reliquus victus similiter vt his qui
crapula grauant, constituat. Quod uero ad po-
tus attinet, qui quidẽ aquosi sunt, tardioris trã-
situs sunt, & intus obuoluunt, & circa pcordia
redundãt, & ad mictionẽ nõ decurrũt. Tali ue-
ro potu repletus, nullũ opus celeriter perficere
poterit, ex his q̃ intento corpore per uiolentiã
aut celeritatẽ perfici solent. Quiescat autem q̃
maximè, donec unà cum cibis cõcoctus fuerit.
Quicunq; uero potus meraciores sunt, aut au-
steriores, palpitationẽ in corpore, & pulsatio-
nẽ in capite inducũt. His cõmodum est ut insu
per dormiãt, & calidũ quid sorbeãt, ad qđ ma-
40 xime iucũde affecti sunt. At uero ieiuniũ ad ca
pitis dolorẽ ac crapulã malũ est. Cæterũ qui se- B
mel in die cibũ capiunt, hi & impotentes sunt,
& calidã urinã mingunt, pter consuetudinem
uasa uacua habẽtes, fit aũt & os salsum ac ama-
rũ, & in omni opere tremunt, & tẽpora ipsis di
stendunt, & cœnam concoquere non possunt,
uelut si pransi essent. Hos autem minus bibere
oportet, q̃ soliti fuerunt, & mazam liquidiorẽ
pro pane sumere: & ex oleribus, rumicem, aut
maluã, aut ptisanã, aut betas: Bibere uero uinũ
inter cibũ, moderatum & aquosius: & à cœna
modice deambulare, donec urina descenderit,
ac minxerint. Vtant aũt & piscibus coctis. Edu
lia porrò maxime de se significationẽ prębent.
Alliũ flatũ & calorẽ circa thoracẽ facit, & capi-
pitis grauitatẽ, & anxietatẽ, & si quis alius do- C
lor antea fieri consueuit, eũ exacerbauerit. Vri-
nam aũt ciet, & hoc bonum habet. Optimum
uero est ũt quis ipsum edat, si aut ebrius est, aut
ad potationẽ ire uolet. Caseus flatũ, & adstri-
ctionẽ, & ciborũ accensionem facit, quum cru
dũ & incoctile sit eduliũ: pessimum aũt est re-
pletos ipsum inter potũ edere. Legumina oĩa
flatuosa sunt, & cruda, & cocta, et fricta, et ma-
cerata, et uiridia. His aũt utendũ nõ est nisi cũ
cibis. Vnũquodq; uero ex ipsis sua peculiaria
uitia habet. Cicer flatum, tum crudum, tum fri
ctum, et dolorẽ inducit. Lens adstringit, et tur-
bationẽ inducit, si cum cortice sumatur. Lupi-
nus minime inter hęc mala habet. Silphij caulis
et succus, quibusdã quidẽ maxime, inexpertis D
aũt nõ trãsit per uentrẽ. Verùm uocat hoc ma-
lũ cholerã siccã. Fit aũt maxime, ubi cũ multo
caseo mixtus fuerit, aũt cum carnis bubulæ esu.
Nã et atrabiliariæ affectiones à bubularum car-
niũ esu exacerbant. Est enim insuperabilis ip-
sarũ natura, et non cuiusuis uentriculi est ipsas
concoquere. Optime tamen ipsas cõcoxerint,
41 ac summouerint, qui percoctis, et quàm uetu-
stissimis utant. At caprinæ carnes quæcunq; in
bubulis insunt mala, oĩa habent: itemq; à cõco
ctione alienitatẽ: et flatuosiores sunt ac ructus
ampliores faciunt, et cholerã generant. Sunt au
tem odoratissimæ, solidæ ac iucũdissimæ, opti
mæ et percoctæ et frigidæ. Verũ iniucũdissimę
et gra-

A & graueolentes ac duræ, pessimæ: imò et recentes. Optimæ vero sunt æstatis tēpore: pessimæ autumno. Porcinæ vero carnes prauę sunt, quū fuerint crudiores, aut ambustę. Magis aūt choleram generant, & turbationē faciunt. Suillę aūt optimæ sunt omnium carnium: Sed præstant etiā ex his quæ non vehementer pingues sunt, neque tenues, neq; veteris victimæ ætatem habent. Edere vero ipsas oportet absque pelle, & subfrigidas. In cholera sicca vēter inflatus est, & strepitus insunt, & dolor laterū ac lumborum. Secedit aūt nihil deorsum, sed aluus adstricta est. Talē adseruato vt ne vomat, sed aluus subeat. Infusum itaque calidū ac pinguissimum q̄ citissimè per clysterem immittito: & oleo illi-
B tum in aquā plurimam calidā demittito, in solium reclinans, & calidā paulatim affundēs. Et si calescenti ipsi aluus subierit, morbus solutus est. Dormire quoque tali conducit, & bibere vinū tenue, & vetus ac meracius, & oleum dato, vt & quiescat, & aluus subeat, & soluat morbus: à cibis vero & alijs abstineat. Si vero nō remiserit dolor, asininū lac bibendū dato, donec purgatus fuerit. At si liquida fuerit aluus, & bilis subeat, & tormina sint, & vomitus, ac suffocationes: his optimum fuerit quiescere: Bibere vero aquā mulsam, & non vomere. Hydropū duæ naturæ sunt: quorum alter sub carne si fieri aggreditur, ineuitabilis est. Qui vero cum inflationib' fit, multa bona fortuna opus habet, ma-
C xime aūt duris laboribus, & fomētis, ac tēperātia. Edat aūt sicca & acria. Sic enim vel maxime vrinā eiecerit, & plurimū viribus polluerit. Si vero difficulter spirauerit, & tēpus vernū fuerit, & simul ætas viguerit, & viriū robur adsit, de brachio sanguinē detrahere oportet: deinde panes calidos ex vino nigro & oleo tinctos edat: & q̄ minimum bibēs, q̄ plurimū laboret, & carnes suillas carnosas edat cū aceto coctas, vt aduersus accliues deambulatiōes reniti possit. Quicūq; infernū ventrē calidū habēt, & alui egestiones acres & inæquales ipsis prodeūt præ colliquatione: his si quidē potentes fuerint, veratro albo reuellere oportet: Sin minus, succus tritici horni crassus, frigidus dandus est: & lēti-
D culæ fresæ decoctū, & panes subcineritij, & pisces febriēti quidē elixi, non vero febriēti, assati: & vinū nigrū non febriēti: sin minus, aquā à mespilis, aut myrti baccis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut vite œnāthe. Si vero febris nō habeat, & tormina adsint, lac asininū calidum modicū primū: deinde sensim facto progressu amplius, & lini semen, & triticeā polentā, & fabas Aegyptias, exēpto eo qđ in ipsis amarū est, molita ac trita hæc inspergēs bibat: aut oua semicōcreta assata edat, & similaginē, & miliū: & alicā coctā in lacte: hæc cocta frigida edat, & q̄ his similia existūt, tum pocula, tum edulia in cibo assumat. Maximi momenti circa victus rationē, est, obseruare ac cauere, tum in acutis, tum in

καὶ δυσώδεα καὶ σκληρά, ταῦτα κάκιστα. ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ πρόσφατα. βέλτιστα δέ ἐστιν ἐν θέρους καιρῷ. ἐν δὲ μετοπώρου καιρῷ, κάκιστα. Χοίρου δὲ πονηρά, ὁκόταν ἢ ὠμότερα ἢ περικαῆ: χολερώτερα δ' ἂν εἴη, καὶ ἐκταρακτικά. Ὕεια δὲ βέλτιστα τῶν κρεῶν ἁπάντων. κράτιστα δὲ τὰ μήτε ἰσχυρῶς πίονα, μήτε πάλιν ἰσχυρῶς λεπτά. μήτε ἡλικίην φέροντα παλαιοῦ ἱερείου. ἐσθίειν δὲ ἄνευ τῆς φορινῆς καὶ ὑπόψυχρα. Χολέρης δὲ ξηρῆς ἡ γαστὴρ πεφύσηται, καὶ ψόφοι ἔνεισι, καὶ ὀδύνη πλευρέων, καὶ ὀσφύος. διαχωρέει δὲ οὐδὲν κάτω, ἀλλ' ἀπέστεγνωται. τὸν τοιόνδε διαφύλαξον, ὅκως μὴ ἐμέσηται. ἀλλ' ἡ κοιλίη ὑπελεύσηται. κλύσον οὖν ὅτι τάχος θερμῷ, καὶ ὡς λιπαρωτάτῳ. καὶ ἐς ὕδωρ ἀλείφων ὡς πλεῖστον κάθιζε θερμὸν, ἐν σκάφῃ κατακλίνων. καὶ τοῦ θερμοῦ παραχέε κατὰ μικρόν. καὶ ἢν θερμαινομένῳ αὐτέῳ ἡ κοιλίη ὑπάγῃ, λέλυται. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐγκοιμᾶσθαι τῷ τοιῷδε. καὶ πίνειν οἶνον λεπτὸν, καὶ παλαιὸν, καὶ ἀκρητέστερον. καὶ ἔλαιον δίδου, ὥστε ἡσυχίῃ. καὶ ἡ κοιλίη * ὑπίῃ, καὶ λέλυται. σιτίων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω. ἢν δὲ μὴ ἀνῇ ὁ πόνος, ὄνου γάλα δίδου πίνειν, ἕως ἂν καθαρθῇ. ἢν δὲ ὑγρὴ ἡ κοιλίη ᾖ, καὶ χολὴ ὑποχωρέῃ, καὶ στρόφοι, καὶ ἔμετοι, καὶ πνιγμοὶ, τούτοισιν κράτιστον ἀτρεμίζειν. πίνειν δὲ μελίκρητον, καὶ μὴ ἐξεμέειν. Ὑδρώπων δύο φύσιες, ὧν ὁ μὲν ὑποσαρκίδιος ἐγχειρέων γίνεσθαι, ἄφυκτος. ὁ δὲ μετ' ἐμφυσημάτων, πολλῆς εὐτυχίης δεόμενος. μάλιστα δὲ ὑπὸ ταλαιπωρίης καὶ πυρίης καὶ ἐγκρατείης, ξηρὰ καὶ δριμέα ἐσθιέτω. οὕτω γὰρ οὐρητικώτατος ἂν εἴη, καὶ ἰσχύοι μάλιστα. ἢν δὲ δύσπνοος ᾖ, καὶ ἡ ὥρη ἐαρινὴ ἐοῦσα τύχῃ, καὶ ἡλικίη ἅμα ἀκμάζῃ, καὶ ῥώμη ᾖ, ἀπὸ τοῦ βραχίονος αἷμα ἀφαιρέειν. εἶτα θερμοὺς ἄρτους ἐξ οἴνου μέλανος καὶ ἐλαίου ἀποβάπτων, ἐσθιέτω. καὶ ὡς ἐλάχιστα πίνων, καὶ ὡς πλεῖστα πονεέτω. καὶ κρέα ὕεια σαρκώδεα ἐσθιέτω μετὰ ὄξους ἑφθὰ, ὅκως πρὸς τοὺς προσάντεας περιπάτους ἀντέχῃ. Ὁκόσοι κοιλίας τὰς κάτω θερμὰς ἔχουσι, καὶ δριμέα τὰ ὑποχωρήματα, καὶ ἀνώμαλα διέρχεται, ὑπὸ συντήξιος αὐτέοισιν, ἢν μὲν δυνατοὶ ἔωσιν, ἐλλεβόρῳ τῷ λευκῷ ἀντισπᾶσαι. ἢν δὲ μὴ, ὁ χυλὸς τῶν σητανίων πυρῶν, παχὺς, ψυχρὸς, καὶ τὸ φάκιον ἔτνος, καὶ ἄρτοι ἐγκρυφίαι, καὶ ἰχθύες, πυρέσσοντι μὲν ἑφθοί. ἀπυρέτῳ δὲ ἐόντι, ὀπτοί. καὶ οἶνος μέλας ἀπυρέτῳ. ἢν δὲ μὴ, ὕδωρ ἀπὸ μεσπίλων, ἢ μύρτων, ἢ μήλων, ἢ οὔων, ἢ φοινικοβαλάνων. ἢ οἰνάνθης ἀμπελικῆς. ἢν δὲ πυρετὸς μὴ ἔχῃ, καὶ στρόφοι ἔωσι, γάλα βόειον θερμὸν ὀλίγον τὸ πρῶτον. ἔπειτα ἐκ προσαγωγῆς πλεῖον. καὶ λίνου σπέρμα. καὶ πύρινα ἄλφιτα. καὶ τῶν αἰγυπτίων κυάμων ἐξελὼν τὰ πικρὰ, * καταλέσας καὶ ἐπιπάσσων, πινέτω. καὶ ὠὰ ἡμιπαγέα ἐσθιέτω ὀπτὰ, καὶ σεμίδαλιν. καὶ κέγχρον. καὶ χόνδρον ἑφθὸν ἐν γάλακτι, ἑφθὰ ψυχρὰ ἐσθίειν. καὶ τὰ τούτοισιν ὅμοια καὶ ποτὰ καὶ ἐδέσματα προσφερέσθω. τῆς διαιτητικῆς ἐστὶ μέγιστον παρατηρέειν καὶ φυλάσσειν, ὥσπερ ἐν

Vet. Cod.

* ἠπίῃ

* καταλεπίσας

Vet. Cod. ἐν τοῖς ὀξέσι καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσι ἀρρωστήμασι. καὶ τὰς ἐπιτάσιας τῶν πυρετῶν, καὶ τὰς ἀνέσιας, ὥστε τοὺς καιροὺς διαπεφυλάχθαι, ὁκότε μὴ δεῖ τὰ σιτία προσενεγκεῖν. καὶ ἀσφαλέως ὁκότε δεῖ προσενεγκεῖν, εἰδέναι. ἔτι δὲ ὁκόταν πλεῖστον ἀπέχωσι τῆς ἐπιτάσιος. εἰδέναι δὲ τοὺς κεφαλαλγικοὺς, ἐκ γυμνασίων, ἢ δρόμων, ἢ πορειῶν, ἢ κυνηγεσίων, ἢ ἄλλου τινὸς πόνου ἀκαίρου, ἢ ἐξ ἀφροδισίων. τοὺς ἀχρόους. τοὺς βραγχαλέους. τοὺς σπληνώδεας. τοὺς λειφαίμους. τοὺς πνευματώδεας, τοὺς ξηρὰ βήσσοντας. καὶ διψώδεας. τοὺς φυσώδεας. φλεβῶν ἀπολήψιας. ἐντεταμένους ὑποχόνδρια καὶ πλευρά. καὶ μετάφρενον. τοὺς ἀπονεναρκωμένους. καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας, καὶ οἷσιν ἦχοι τῶν ὤτων ἐμπίπτουσι. καὶ τῆς * οὐρήθρης ἀκρατέως διακειμένους. τοὺς ἰκτεριώδεας, καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὠμὰ ἐκβάλλουσι. καὶ αἱμορραγέοντας ἐκ ῥινὸς ἢ καθ' ἕδρην σφοδρῶς. ἢ ἐν ἐμφυσήμασιν ἐόντας ἢν πόνος αὐτοῖσιν ἐπιτρέχῃ σφοδρός, καὶ μὴ ἐπικρατέωσι. τῶν τοιῶνδε μηδένα φαρμακεύειν. κίνδυνόν τε γὰρ ἕξει, καὶ οὐδὲν ὀνήσεις. τάς τε ἀπὸ ταὐτομάτου ἀπαλλάξιας καὶ κρίσιας ἀφαιρήσεις. ἢν δὲ αἷμά τινι ξυμφέρει ἀφαιρέειν, στερεὴν πρότερον ποιέειν τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἀφαιρέειν καὶ λιμοκτονέειν, καὶ οἶνον ἀφαιρέειν αὐτέων: ἔπειτα τῇ διαίτῃ τῇ προσηκούσῃ, τὰ ἐπίλοιπα αὐτέων, καὶ πυριήσιν ὑγροῖσιν θεράπευε. ἢν δέ σοι κατάπυκνος ἡ κοιλίη δοκέῃ εἶναι, μαλθακῷ κλύσματι ὑποκλύζε. ἢν δὲ φαρμακεῦσαι δόξῃ, ἐλλεβόρῳ ἀσφαλέως, ἄνω κάθαιρε· κάτω δὲ μηδένα τῶν τοιῶνδε. κράτιστα δὲ ἐς οὔρησιν, καὶ ἐς ἱδρῶτας, καὶ ἐς περιπάτους ἄγειν. καὶ τρίψει ἡσύχῳ χρέο, ἵνα μὴ πυκνώσῃς τὴν ἕξιν. ἢν δὲ κλινοπετὴς ᾖ, ἄλλοι τριβέτωσαν αὐτόν. καὶ ἢν μὲν ἐν τῷ θώρηκι ὑπὲρ τῶν φρενῶν λυπέῃ τὸ πάθος, αὐτὸν ἀνακαθίζειν ὡς πλειστάκις. καὶ ὡς ἥκιστα προσκλινέσθωσαν, ἐς ὅτε δυνατοί εἰσι. καὶ καθίζοντα ἀνατρίβειν μὲν πολὺν χρόνον, πολλῷ θερμῷ. ἢν δὲ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ ὑπὸ φρένας ἴσχῃ τὰ ἀλγήματα, ἀνακεῖσθαι ξυμφέρει, καὶ μηδεμίην κίνησιν κινέεσθαι τῷ τοιῷδε σώματι ξυμφέρει, ἔξω τῆς ἀνατρίψιος. τὰ δὲ ἐκ τῆς κάτω κοιλίης λυόμενα δι' οὔρων καὶ ἱδρώτων, ἢν ὀλισθῇ μετρίως, ὑπὸ αὐτοματισμοῦ λύεται τὰ σμικρά. τὰ σφόδρα δὲ πονηρά. οἱ τοιοῦτοι γὰρ ἢ ἀπόλλυνται, ἢ ἄνευ ἄλλων κακῶν, οὐ γίνονται ὑγιέες, ἀλλ' ἀποστηρίζεται τοιουτότροπα.

*ὀρηθῆρας

Πόμα ὑδρωπιῶντι. κανθαρίδας τρεῖς, ἀφελὼν τὴν κεφαλὴν ἑκάστης, καὶ πόδας καὶ πτερά, τρίψας ἐν τρισὶ κυάθοις ὕδατος τὰ σώματα, ὁκόταν δὲ πονέῃ ὁ πιών, θερμῷ βρεχέσθω. ὑπαλειψάμενος δὲ πρότερον, νῆστις πινέτω, ἐσθιέτω δὲ ἄρτους θερμοὺς ἐξ ἀλείφατος. Ἴσχαιμον. ὀπὸν συκῆς ἐν ἐρίῳ προσθεῖναι ἔσω πρὸς τὴν φλέβα, ἢ πιτύην συστρέψαντα ἐμβῆσαι ἐς τὸν μυκτῆρα. ἢ χαλκίτιδος τῷ δακτύλῳ προσεμπιπασάμενος, πιέσον καὶ τοὺς χόνδρους ἔξωθεν προσπιέζειν ἑκατέρωθεν καὶ τὴν

in longis morbis, & intensiones febrium, & A
remissiones, quo temporum occasiones scias, quando cibos exhibere non oportet, & quando tuto exhiberi possunt. Insuperq; quando plurimùm ab intentione adsunt. Nosse porrò oportet, eos quibus caput dolet ab exercitationibus, aut cursibus, aut profectionibus, aut venationibus, aut ex alio quopiam intempestiuo labore, aut ex re venerea: decolores item, raucosos, splenicos, exangues, spirituosos, & siccam tussim habentes, ac siticulosos, & flatuosos, & venarum interceptiones: & eos qui intenta habent præcordia, & latera, & dorsum, & torpefactos, & obscure videntes, & quibus aurium sonitus incidunt, & qui vrinariam fistulam vrinam non continentē habent, & morbo regio laborantes, & quorum alui cruda eij- B
ciunt, & ex quibus ex naribus, aut per sedē sanguis vehementer erumpit, & qui tubercula habent, & quibus vehemens dolor incurrit, & nō superauerint: ex talibus nullum medicamento purgandum esse. Periculum enim habebis, & nihil opis afferes, & spontaneas liberationes ac iudicationes tolles. At si sanguinem alicui detrahere conducit, solidam aluum facere oportet, atque sic detrahere, & fame macerare, ac vinum auferre. Postea victu conueniente, & fomentis humidis, reliquam curationem perage. Si verò aluus densa ac adstricta esse videatur, molle infusum per clysterem immitte. Si verò medicamentum dare visum fuerit, per ve- C
ratrum tuto sursum purga: deorsum verò nullum talium. Optimum autem est ad mictionē, & ad sudores, & ad deambulationes perducere, & leni frictione vti, vt ne habitum densum efficias. Si verò in lecto decumbat, alij ipsum fricent. Et si quidem in thorace supra septum transuersum, affectio ipsum infestarit, plurimū resideat, & minime ipsum reclinent, quandiu vires tolerant: & sedentem multo tēpore multo oleo calido defricent. Si verò in inferna aluo sub septo transuerso dolores habeat, decumbere conducit, & nullo motu moueri tali corpori confert, extra defrictionem. Qui verò ex inferna aluo soluuntur dolores, per vrinas & sudores, si moderatè delabuntur, sua sponte sol- D
uuntur, qui parui sunt, vehementes autem praui sunt. Tales enim aut pereunt, aut absq; alijs morbis sani non fiunt. Verùm qui huiusmodi sunt incubunt ac firmantur. Potio hydropicæ. Cantharidas tres, detracto capite vniuscuiusq; & pedibus, & alis, corpora videlicet ipsarū in tribus aquæ cyathis terito. Quum autem is qui bibit doluerit, calida aqua perfundat. Bibat aūt prius illitus, ieiunus: & edat panes calidos ex oleo. Medicamentū sanguinē sistens. Fici succum lana exceptum intus ad venam appone: Aut coagulo intorto nares obturato. Aut chalcitidem digito prius efformatam apprime, & cartilagines extrinsecus vtrinq; comprime: & alium

A aluum lacte asinino cocto solue, & caput rade, & perfrigerãtia adhibe, si calidum tempus fuerit. Sesamoides sursum purgat, potus eius est drachma dimidia in aceto mulso trita. Commiscetur etiam veratris tertia potionis pars, & minus suffocat. Ad trichiasin, id est pilos pungentes in palpebris enascentes. Immissum in acus foramen habentem filum, in summa supernæ palpebræ margine deorsum versus perpũctione facta transmitte, & aliud itidem sub hoc inferne trajce: extenta fila cõsue ac deliga, donec decidant: & si quidem satis habuerit, bene est: Sin minus, & quid defecerit, rursus eadem facito. Sed & hæmorrhoidas eodem modo transmittes, filo lanæ succidæ crassissimo ac maximo in acũ immisso, ac deligato. Securior enim B fit curatio: deinde cõpressione facta medicamẽto erodente vtere, & ne proluе donec deciderint: & semper vnam relinque. Postea vero refectis viribus veratrum dato: deinde exerceat & exudet, & ante exercitationẽ mane frictio multa fiat. Verùm à cursu abstineat, & ebrietate, & ab acribus, origano excepto. Vomat autẽ per interpositos dies septem, aut ter in mense: sic enim quàm optime habuerit corpus. Vinũ vero fuluum, austerum, aquosum ac modicum bibat. At verò ad suppuratos, scillæ frustra rotunda secta, in aqua coquito, & vbi valde bene efferbuerit, diffundito, & alia affusa coquito, donec ad contactum percocta ac mollia appa-C ruerint: deinde leuiter tritis cuminũ frictũ admisce, & sesama alba, & amygdalas recentes tritas, et hæc melle excepta delingenda præbe, et postea vinum dulce bibendum. Sorbitiones vero sumat, peplum appellatum meconium albũ, tritum acetabuli parui mensura, in aqua loturæ farinæ recentis dilutum ac coctum, melle affuso, tepidum absorbens. Atque sic degat per diem: deinde supputans ea quæ eueniunt, cœnam dato. Fabarum item depuratarum quadrantem, et rubiæ sarmenta duodecim, terito, misceto, coquito, et pingui addito, delingẽda præbeto. Ad oculos. Spodium lotum probe velut farinæ massam subactum, non liquidum, vuæ immaturæ acerbæ succo humectatum leuiter terito, D in sole resiccato, et vt ad illitionem commodũ sit humectato: quum vero siccum factum fuerit, leuiter trito sicco oculos sublinito, et angulos conspergito. Ad eosdem. Ebeni drachmã, æris vsti obolos nouem, croci obolos tres. Hæc trita in coticula terito, et vini dulcis heminam Atticam affundito: deinde ad solem obuelata exponito, et vbi cocta exaruerint, ipsis vtere. Ad dolores oculorum. Chalcitidis drachmã, vuæ expressæ, vt duæ partes sint reliquæ, myrrham et crocum terito, et mustum admisceto, et ad solem coquito, ac illinito. Sint autem in vase æneo. Earum quæ ab vtero strangulantur cognitio. Digitis duobus comprimito, et si sen senserit, vteri strangulatio est: Si non, cõuulsio.

τὴν κοιλίην λῦσον, ὄνου γάλακτι ἑφθῷ. καὶ τὴν κεφαλὴν ξυρεῖν, ψυκτικὰ πρόσφερε, ἢν ἐν ὥρῃ θερμῇ γίνηται. σησαμοειδὲς ἄνω καθαίρει, ἡ πόσις ἡμιόλιον δραχμῆς ὁ σταθμὸς ἐν ὀξυμέλιτι τετριμμένον. ξυμμίσγεται δὲ καὶ τοῖσιν ἐλλεβόροισι, καὶ ἧσσον πνίγει, τὸ τρίτον μέρος τῆς πόσιος. Τριχώσιος ὑποθεὶς τὸ ῥάμμα τῇ βελόνῃ τῇ τὸ κύαρ ἐχούσῃ, κατὰ τὸ ὀξὺ τῆς ἄνω τάσιος τοῦ βλεφάρου ἐς τὸ κάτω διακεντήσας, δὶς καὶ ἄλλο ὑποκάτω τούτου. ἀνατείνας δὲ τὰ ῥάμματα, ῥάψον καὶ κατάδει, ἕως ἂν ὑποπέσῃ. κἢν μὲν ἱκανῶς ἔχῃ, ἢν δὲ μὴ, εἰ ἐλλείπῃ, ὀπίσω ποιέειν τὰ αὐτά. Καὶ τὰς αἱμορροΐδας τὸν αὐτὸν τρόπον διώσεις, τῇ βελόνῃ ὡς παχύτατον ἐρίου οἰσυπηροῦ ῥάμμα, καὶ ὡς μέγιστον ἀποδήσας, ἀσφαλεστέρη γὰρ γίνεται ἡ θεραπείη. εἶτα ἀποπιέσας τῷ σηπτῷ, χρέω, καὶ μὴ βρέχε πρὶν ἀποπέσῃ. καὶ αἰεὶ μίην καταλιμπάνε. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλαβὼν ἐλλεβορίσαι. εἶτα γυμναζέσθω καὶ διϊδρούτω. γυμνασίῃ δὲ τρίψις πολλὴ ἀπὸ ὄρθρου, δρόμου δὲ ἀπεχέσθω καὶ μέθης, καὶ τῶν δριμέων, ἔξω ὀριγάνου. ἐμεέτω δὲ δι᾽ ἑπτὰ ἡμερέων, ἢ τρὶς ἐν τῷ μηνί. οὕτω γὰρ ἂν ἔχοι ἄριστα τὸ σῶμα. οἶνον δὲ κιῤῥὸν αὐστηρὸν, ὑδαρέα τε καὶ ὀλίγον πινέτω. Τοῖσι δὲ ἐμπυΐσκοισι, σκίλλης κατατάμων κυκλίσκους, ἕψειν ὕδατι. καὶ ἀποζέσας εὖ μάλα ἀπόχεον, καὶ ἐπιχέας ἄλλο, ἕψε, ἕως ἂν ἁπτομένῳ δίεφθον καὶ μαλθακὸν φανῇ. εἶτα τρίψας λεῖον, σύμμισγε κύμινον πεφρυγμένον, καὶ λευκὰ σήσαμα. καὶ ἀμυγδάλας νέας τρίψας ἐν μέλιτι, ἐκλεικτὸν δίδου, καὶ ἐπὶ τούτῳ, οἶνον γλυκύν. ῥοφήματα δὲ μήκωνος τῆς λευκῆς ὑποτρίψας ὁκόσον λεκίσκιον, ὕδατι διεὶς, σητανίου ἀλεύρου ἀλεύρου ἑψήσας, μέλι ἐπιχέας, χλιερὸν ἐπιῤῥοφέων, οὕτω διαγέτω τὴν ἡμέρην, εἶτα ἐς τὰ ἀποβαίνοντα λογιζόμενος, τὸ δεῖπνον διδόσθω. Δυσεντερίης. Κυάμων καθαρῶν, τεταρτημόριον, καὶ ἐρυθεδάνου δυοκαίδεκα κάρφεα λεῖα συμμίξαντα καὶ ἑψήσαντα, λιπαρὰ διδόναι ἐκλείχειν. Ὀφθαλμῶν. Σποδὸν πεπλυμένην, λιπαρῶς πεφυρημένην, ὡς στέαρ μὴ ὑγρὸν λεῖον τρίψας, ὀμφακίῳ τῷ τῆς πικρῆς ὄμφακος ἀνυγρήνας, ἐν ἡλίῳ τε ἀναξηρήνας, ὑγραίνειν ὡς ἐνάλειπτον. ὁκόταν δὲ ξηρὸν γένηται, τρίψας λεῖον ξηρὸν, ὑπάλειφε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διάπασσε τοὺς κανθούς. Ἑτέρα. Ἐβένου δραχμὴν, χαλκοῦ κεκαυμένου ἐννέα ὀβολοὺς, ἐπ᾽ ἀκόνης τρίβειν, κρόκου τριώβολον. ταῦτα τρίψας λεῖα, παράχεε οἴνου γλυκέος κοτύλην ἀττικήν, κἄπειτα ἐς τὸν ἥλιον θεὶς, κατακαλύψας, ὁκόταν συνεψηθῇ, τούτῳ χρέω. Πρὸς τὰς ὀφθαλμωδυνίας. * Χαλκίτιδος δραχμὴ, σταφυλῆς, ὁκόταν δύο μέρεα λειφθῇ, ἐκπιέσας, σμύρναν καὶ κρόκον τρίψας, συμμίξας τὸ γλεῦκος, ἕψησον ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ τούτῳ ὑπάλειφε τοὺς ὀφθαλμιῶντας. ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἀγγείῳ. Τὰ ὑστερικὰ πνιγόμενα γνῶσαι. πιέσαι τοῖσι δακτύλοισι. κἢν αἴσθηται, τὰ ὑστερικά ἐστιν. ἢν δὲ μὴ, σπασμώδεα.

Vet. Cod. 1 ἴσω

Vet. Cod. Τοῖσιν ὑδερπιώδεσι, μηκώνιον, λεκίσκιον ἀττικὸν στρογγύλον. Πόσις, λεπίδος, μηλαὶ τρεῖς τῷ πλάτει. καὶ * ἀλήτου σητανίου κολλήσαντα, ταῦτα λεῖα τρίψας καταπότια δίδου. Κάτω ὕδωρ καθαίρει, καὶ κοιλίην ἐκκοπρεῖ. ἐς ἰσχάδας, ὀποῦ τοῦ τιθυμάλλου ἀποστάζε, ἑπτάκις ἐς ἑκάστην. εἶτα ἐς καινὸν ἄγγος συνθεὶς παμμέλεθος, δίδου τῷ εἰρημένῳ πρὸ τῶν σιτίων. * Καὶ τὸ μηκώνιον τρίβων, ὕδωρ ἐπιχέων καὶ διηθέων, ἄλευρον φυρῶν, ἰτρίον ὀπτῶν, μέλι παραχέων, τοῖσιν ὑδερπικοῖσι τρώγειν δίδου καὶ ἐπιπίνειν οἶνον γλυκὺν, ὑδαρέα, ἢ μελίκρητον ὑδαρές. τὸ δὲ ἀπὸ τῶν κοπρίων μηκώνιον ξυλλέγων, ταμιεύειν καὶ θεραπεύειν.

* ἀλεύρου

* Τοῖς ὑδρωπικοῖς τὸ μὲν κώνιον τρίβων ὕδωρ ἐπιχέας δίδου ἐσθίειν καὶ ἐπιπίνειν.

Ad hydropicos. Pepli meconij appellati, acetabulũ paruũ Atticũ rotũdũ, potio vna, squamæ æris spicilla lata tria: Hæc leuiter trita, et cũ farina recẽti agglutinata, ac in catapotia efformata, deglutiẽda dato. Purgãt aquã deorsum. Aliud, qđ stercora p aluũ expellit. In caricas succũ tithymalli instilla, in singulas septies: deinde in nouũ vas cõpositas recõde, ac exhibe ante cibũ. Aliud. Peplũ, qđ et meconiũ appellat, aqua affusa terito ac excolato, et farinã placentarũ torrefactarũ ammiscẽs, et mel coctũ affundẽs, hydropicis edendũ dato: et vinũ dulce aquosum, aut aquã mulsam aquosam insuper bibendam. At meconiũ, quod primùm excrementũ à pueris prodit, collectum recondito, ac curato.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Victu acutorum.

1 Qui Cnidias. *Habuit hic liber apud veteres medicinæ scriptores diuersas inscriptiones, nam & de Rat. victus acutorum, & de Ptisana, siue de laudibus Ptisanæ, cuiusmodi inter alios ipsum citat Cælius Aurelianus, Plinius lib. xviij. c. vij. & ad Cnidias sententias. etenim tempore Hipp. vt erat medica ars rudis admodum, & vix nata, sic pauci reperiebantur, qui eam, vt decet exercerent. Cnidij medici inter alios eminebant quidem Hipp. tempore, veruntamen & ipsi plurimum à veritate aberrabant, præsertim in recta victus ratione: an autẽ Cnidij medici ad quos hæc scripsit Hipp. sic appellarentur à Cnido insula, an vero à grano Cnidio, quo frequenter vtebantur, quemadmodum scribit Oribasius vij. collec. cap. xxvij. non admodum certus sum, quanquam Gal. videatur eos à Cnido insula sic vocatos existimasse, in qua, vt narrat Strabo, multi præclarissimi viri floruerunt, Eudoxus, Agarchides, & Etesias, Artoxerxis medicus.*

2 Nam exceptis. *Duo sunt hoc in loco ab Hippocrate scripta, quibus impellor, vt credam libros plurimos Hippocratis spurios Cnidiorum medicinam sapere, vnum est, quod frequentissimè his in libris & seri & lactis & elaterij habetur mentio, quæ medicamenta ferè sola vsurpasse Cnidios dicit Hippoc. Alterum est ibidem victus rationem & exiguã & inutilem institui, quemadmodum Hipp. Cnidijs imponit, quasi de victus ratione parum & non decenter loquuti.*

Non enim. *Plinius trecenta morborum genera à medicis esse numerata, præter eos, qui quotidie oriuntur nouos scribit. Sed potior est existimanda Hipp. sententia, qui eos penè innumerabiles statuit. Quod porro de acutis hic prodidit, elegantissime & apposite explicatum habetur apud Celsum lib. iij. cap. j. vt etiam in lib. Hippoc. de affectionibus.*

4 Sunt autem hi. *Valde obscura est sequentium verborum sententia, quandoquidem videtur Hipp. statuere à morbis sporadicis plures interfici, quam à pestilentibus, quod & ipsemet Hipp. & veritati repugnat, nisi dicamus Hippoc. excipere pestilentes morbos, tanquam hi ferè omnes interimant, & post hos statuere sporadicos acutos prænominatos, quasi hi, vt verum est, plures cæteris quibusque morbis iugulent, exceptis scilicet pestilentibus.*

Ptisana. *Hactenus videtur longè præfatus Hippoc. contra quam consueuerit, breuitatis studiosus agere, ex quo & ex multis alijs facile patet hunc librum minime ex his esse, qui ab Hipp. licet alioqui germanissimus habeatur & elaborati & editi sunt. Hinc etiam manifestum fit cur Plinius appellet hanc tractationem de laudibus Ptisanæ, & alij de ptisana, quandoquidem præcipuum Hipp. propositum id vnum esse videtur, vt de Ptisana tractet, tanquam in acutis curandis & ratione alimenti & ratione medicamenti nihil vtilius atque tutius reperiri queat.*

6 Cæterum quod ad. *Hoc in loco duo offeruntur dubia, vnum est Hippocratem in morbis sicco, vinum exhibere, alterum est, in humidioribus plus sorbitionis concedere. Quod ad primum attinet puto sic consuluisse senem, vt vino prius humectatis partibus, vel meliorato magis hæreat cibus, magisque perueheretur in corpus vniuersum. Sic enim dicit Gal. melicratum & vinum aqua magis humectare quod magis penetret, & propriam humiditatem intimius perducant. De secundo autem, existimandum est Hippoc. etiam id sapienter statuisse, quandoquidem morbi vigore iam prætergresso opportunum est cibum augere, quemadmodum vbi consistit, parcius esse nutriendum aliàs in j. aphor. scripsit. Vbi enim euacuatio magna fit in corpore, multus cibus est ingerendus, etiam si fit ante iudicationem.*

7 Postea vero. *Notat Gal. alios fuisse, qui Hippocratem tanquam ægros cibis nimium replentem, alios qui tanquam inedia conficientem accussauerint, idq; pro magna demonstratione habet, sapientissimum senem mediam, & veram nutriendi rationem tenuisse. Veruntamen tempore Gal. medici, vt ipse scribit multo liberalius alebant, oua, carnes, pisces, & panem ægris, quibusq; concedentes, quam consuetudinem si ei non placuit, miror cur non damnarit.*

8 Ptisanam porro. *Præter Galenum, qui de Ptisana præclare scripsit, Plinius etiam inter latinos insigniter hordei conditiones prosequutus est, conficiendi rationem tanquam suo tempore vulgatam emisit libro decimo octauo, cap. septimo. Sed cum habeatur Galeni liber, qui hanc rem docet, non est, vt quidquam aliud quæramus, eos certe nunquam laudare potui, qui nostro tempore huiusmodi cibum parari posse negant, quod & hordeum non habeatur, & conficiendi ratio ignoretur, similis enim est hæc sententia illi alteri, quam habuerunt nescio qui recentiores, scilicet nos carere faba antiquorum. Male profecto nobiscum ageretur si res potiores veterum ad nos minime peruenissent.*

9 Etenim verbi. *Adeo putat Hippocrates referre, vt excrementis vacua sint intestina, vt neque sorbitionem dandam esse consulat, priusquam excrementa aluo sint educta, alioquin dolorem facere, aut factum augere scribit, quocirca prudentissimè etiam Galenus monuit, neque sectionem venæ, neque aliud graue auxilium esse administrandum, nisi antea sint, vel per clysterem, vel per leue pharmacum emundata intestina.*

10 Sed citra concoctionem. *Alij contextus habent ἀπρεπῶς, alij ἀσαφῶς, sed vtrunque perinde est, nam veteres coctionem σύψιν vocabant, vt aliàs significauimus. Visciditas in rebus est tam per coctionem, quam per cruditatem. Huc spectare videtur omnino Hippocratis consilium, vt plenum victum, cuiusmodi est ptisana tota nunquam in pleuritide demus, donec signa cruditatis sola apparent, nec dum facta sit vlla euacuatio, & doloris mitigatio; secus tamen hodie faciunt medici pleriq;, nec forsan male, quia si vnica spes salutis pleuriticorum (vt dicebat aliquando Galenus) in virium robore posita est, nisi cibis moderatis virtus conseruetur, educendis sputis minime sufficit.*

11 Tales vero veteres. *A veteribus captum esse nomen teli, quo dolor lateris significatur, forsan non absurdum fuerit existimare. Serenus.*

Est & vis morbi, quod telum commemoratur
Cum subito dolor insanus furit incitus ictu

Hac eadem sententia habetur etiam in Coacis prænotionibus.

12 Causa vero huius. *Causam liuoris huius clarius proponens Gal. id inquit contingere, quod dolore attractus sanguis in latus corpore iam mortuo, frigidum, & subinde nigrum euadit, sic sæpe fit in ardentibus atque pestiferis febribus, vt in dorsum, & varias corporis partes ob calorem sanguis attractus mortuo subinde corpore refrigeretur, refrigeratus nigrescat, atque corpus varijs maculis inficiat, quemadmodum retro aliàs diximus.*

13 Si quidem validus. *Hoc Hippocratis consilium non est oscitanter prætereundum, vt debilibus glans, validis clyster infundatur, ad educenda intestinorum excrementa, id enim vbique ab Hippocrate obseruatum reperitur. Pariter & illud magnoperè memoria tenendum est, vt in quouis morbo siue acuto siue diuturno, non offeratur cibus dum pedes adhuc frigent, sed vbi calefacti sunt, modo tamen ob naturam morbi pedes non semper frigeant, vt interdum in aliquibus contingit. Quanquam Galenus interdum etiam inchoante febre esse cibum offerendum consulat, vt x. Meth. cap. iij. & v. scilicet in corporibus calidis, & siccis, quorum vires semper necessario sunt imbecilles, adeo vt facile ruinam patiantur.*

14 Cæterum pleuritidis. *Cælius Aurelianus, libro secundo, de acutis, capit. decimonono, citans hunc librum, sub titulo de ptisana, totam hanc tractationem diligenter explicat, in qua illud occurrit dubitatione dignum, cur hic Hippocrates, statim in pleuritide adhibeat fomenta calida cum in libro, de affectionibus, non longe à principio statuat nequaquam esse adhibenda extrinsecus calefactoria priusquam pus excerni incipiat, nisi dicamus hic de modicè calefacientibus fomentis verba facere, ibi autem, de his, quæ insigniter calefaciunt, tepentibus enim moderatis dolorem mitigare, & pleuritidis naturam explorare licet. At si initio calida, quæ trahant adhibueris, insigniter lædes.*

15 Siccum autem fomentum. *Soranus apud Cælium loco præcitato carpit in multis Hippocratem, in primis vero, quod vtatur sale, posca, milio frixo, sales enim ait acres esse, propterea inflammationem, ac febrem augere. Poscam etiam constringere, milium vero frixum graueolentia atque nidore capiti graue, & inimicum esse. Sed cum Hippocratis, omnia paruo tempore fieri consulat, Sorani crimina nullius sunt momenti.*

16 At siquidem. *Prosequitur Soranus apud eundem Cælium in eo Hippocratem damnare, quod tunc velit esse venam secundam, cum ad claiuculam dolor pertingit. In qua re eum arguit de tempore sectionis venæ, de loco & de quantitate, De tempore quidem, quod solum vergente dolore ad claiuculam tunc velit venam pertundi, nam ait Soranus, si hoc verum esset, futurum etiam, vt nunquam in*

inflammationibus inferiorum partium in podagra, & similibus sit opportunum mittere sanguinem, quod tamen falsum est. De loco etiam inquit, non esse necessarium semper interiorem venam secari, quoniam, & exteriore, & media sectis corpora releuari perspectum est, sicut interiore secta augeri tumorem. Quod pertinet ad quantitatem, dupliciter ipsum damnat, primo quod mutatio illa sanguinis non possit esse debita sanguinis mittendi mensura & terminus. Deinde, quod vsque ad animi defectionem postea mittendum consulat, cum in hac affectione per se vehementi atque magna, valde pernitiosum sit vires tanta sanguinis effusione infirmas atque debiles reddere. Sed Sorani rationes nihil valent, quia vt inflammationibus superiorum partium detractio sanguinis à supernis facta vtilis est, sic etiam si infra renes oboriatur inflammatio ab infernis partibus sanguinem mittere oportet. Interna vero cæteris anteponitur, non quod etiam inde non liceat quandoque sanguinem detrahere, sed quia totius euacuatio fœlicius succedit ab interna secta, vt docet in Commen. Gal. De quantitate, ita scripsit Hippocrates, tum quia sic ipse obseruauerat, tum quia tempora, & regionis ipsius mores sic ferebant.

17 Si vero sub. *Reprehendit in hoc quoque Soranus Hippocratem, quòd purgantia medicamenta in pleuritide exhibeat, tanquam ea ob acrimoniam non tantum stomachum, atque membranam succigentem costas lædant, magisq́ inflamment, verum etiam periculum inferant ne ventris fluxu excitato morbus reddatur vehementior. Sed hac de re consulendus est Galenus, qui vt intelligi debeat Hippocrates, & vt agi tuto possit, prudenter decernit. Nos quoque retro de hac re diximus, Hippocratem consuluisse purgans medicamentum dolore ad hypochondria descendente, quod tunc certum sit non esse pleuritidem, sed humores ad intestina descendere, atque ob id eò esse ducendos.*

18 Ptisana tamen. *Quod hìc obÿcit Hippocrati Soranus, videlicet male cibum statim à medicamento exhiberi, forsan defendi potest, cum is potius, vt medicamenti reliquias facultate abstersoria hordei eluat, quàm ad nutriendum ptisanam exhibeat, quod Galenus adnotauit, in libro, quos quando oportet.*

19 Aut septima die. *Duo hìc quoque imponit Soranus Hippocrati. Vnum est, ipsum vsque ad septimam diem abstinentiam præcipere, cum nullus vehementiam morbi sustinere possit nisi cibis reficiatur. Alterum est, declinante morbo ipso cibi qualitatem, & quantitatem non mutare, contra quàm & ratio exigit, & eius in primo Aphoris. præcepta postulant. Veruntamen defendi potest, quod homines sui temporis, vt alicubi notat Galenus, in victu temperantiores essent, ac propterea inediam facilius sustinerent. Nam & hodie græci monaci, & alÿ ea ieiunia faciunt, quæ alia nulla nationes ferunt. Cur autem declinante morbo non statim mutet victum, est, vt motus naturæ omnes prætereantur, siquidem etiam interdum post initium declinationis moueri solent in acutis materiæ.*

20 Et postea bibat. *Cur vinum aquosum Hippocr. illis prohibeat, qui ventriculum ex inedia insueta imbecillum habent, causam explicuit Galenus in Commen. nimirum, quod huiusmodi vinum ventriculi robur dissoluat, quare videant medici, ne semper languentibus stomachis aquosum vinum tradant, etiam si languor à siccitate, & inanitione proficiscatur, nisi tamen, id fiat gratia blandiendi morosis ægris, vt se quandoque fecisse Gal. scribit, cum in febribus modicum vini, multa aqua infusum cupientibus ægris indulgebat.*

21 Panis ipse calidus. *Quod scribit auctor panem calidum cum siccet atque tardè permeet, & sitim, & plenitudinem inducere, verum quidem est, At neque illud falsum, quod scriptū inuenitur ex Athenæo, apud Oribasium lib. j. collec. cap. ix. scilicet calidos recentesq́ panes valentius nutrire, quàm frigidos, & veteres: si quidem non modo caliditas coctionem adiuuat, verum etiam vaporosa panis substantia, quæ alit, multo copiosior tunc est. An porro veteres magis calido, quam frigido pane familiariter vescerentur, nonnulla diximus vj. lib. var. lectionum.*

22 Quin & album. *Non possum Hippocrati assentiri, qui scribit mutationem à vino albo ad nigrum etiamsi vtraq; sint vinosa, magnopere posse: nisi præter colorem in vinis aliquam aliam differentiam agnoscamus, etenim colores, quantum sit ex se, nihil in corpora nostra agere, & apud philosophos, & apud medicos iamdudum est comprobatum.*

23 Funditus igitur. *Iure itaque Gal. in Thessalum, & eius sectatores inuectus est, qui ægros omnes primorum trium dierum inedia pœne conficiebant. Nam præter alias rationes hæc vna eius consilÿ prauitatem docet, quòd variæ sint corporum naturæ, varÿq́ morbi, vnde neque omnes tātam inediam ferre, nec quicunque morbi eam exigere queánt.*

24 Affert quidem. *Hæc sententia videtur plane illi aduersari, quam habuit j. aphoris. Hippocr. vbi scribit, in victu eos minus delinquere, qui paulo pleniori, quàm qui tenuius alunt, quam contradictionem miror etiam, cur Gal. dissimularit, cùm quæ clara sunt explicet, nisi dicamus, voluisse Gal. secundum Hippoc. esse manifestiorem errorem eorum, qui minus alunt, vbi plus nutrire opus est, quàm aliorum, qui secus agunt, hoc est, qui plus alunt, vbi pauciore alimento est opus, hi enim addunt, quod potest detrahi, illi vero ita demunt, vt vix restitui quidquam possit.*

25 Sed etsi sub dio. *Miror cur tantum dicat Hippocratis ijs, qui sub dio dormiunt corpus indurari, cum certum sit plura alia mala oboriri inassuetis præsertim, quibus ipse loquitur. Atque dicere licet illud esse primum, quod fit, vt ab aere externo perculsum dormientis corpus densetur atque duretur, inde postmodum alia subnascantur. Etenim de his, qui sub luna dormiunt, plerique narrant grauius multo affligi, quàm si vigilent, quod vigilantium vires magis resistant, contra dormientium sopitæ magis sint, ac propterea minus externas depellant.*

26 Plurimus itaque. *Iure se hoc in loco videtur excusare Hippocr. de sermonis prolixitate, quandoquidem multa sanè inculcat, quæ minime necessaria sunt, quæque cùm sæpius dixerit, prætermitti poterant. Aut igitur hic liber ab Hippocrate, non est editus, aut breuitatis studium, quod alibi affectauit, hoc in libro omisit, maxime cum aduersus Cnidios medicos sibi esset certandum, quos breuibus refutare non ita facile, & acceptum erat.*

27 Vigilia fortis. *Somnus, vt dicebat Gal. iiij. de tuenda valetud. omnium maxime, quæ cruda sunt coquit, sed vigilia immodica quicquid sumitur crudum remanet, vt etiam nimio somno coquitur quidem cibus, verum alia mala inducuntur, ob quod scribit Arist. xj. probl. & Cassius probl. xxiiij. nimio somno grauari caput, & simul coloris florem deperdi, scilicet quod retenti vapores in humores vitiosos conuertantur, qui & sanguinem coinquinant, & corpus obstruentes colorem defædant.*

28 Vinum dulce. *Arist. iiij. Meteorol. cap. ix. & sect. ij. probl. xxvij. reddens rationem cur vinum dulce non inebriat, inquit, id minime esse vinum re vera, sed nomine tantum, immo vero eadem sect. probl. xiij. scribit, si quis iam temulentus superpotet vinum dulce, prius ingestum vinum coqui, & minus infestare propter sui lentorem ac leuitatem, merito quarum foramina obfarciuntur, sed cum hæc minime vera sint de omni vino dulci, potius de eo, quod* γλεῦκος, *vel* ἀείγλευκος, *à veteribus appellatum prodidit Plinius lib. xiiij. intelligendum arbitror, quod vt fieret habemus à Plutarcho in sympos. vbi scribit, tandiu vasa musto plena consueuisse in aqua frigida cõtineri, donec ex toto feruida vis & bulliendi facultas extingueretur, sic enim postmodum semper dulcia nec valida remanere.*

29 Habet enim vim. *Iure videtur Gal. dubitare, & de sententia, & de Hippocr. elocutione: quandoquidem non solum melicratum non magis moderato sputum viscosum reddit, verum etiam nullo modo id facit, immo vero plane contraria est vis detersoria ei, quæ incrassat, & visciditatem rebus inducit, siquidem vbi visciditatem auferre optamus, non alijs quam detersorijs id agimus.*

30 Est enim naturæ. *Hanc eandem sententiam habuit Hippoc. ij.* περὶ ἀγμῶν, *tex. cxxvj. Alex. autem Trallianus, cap. de pleur. verso modo à Gal. interpretatus videtur. Sed & Cælius Aurel. ij. de acut. cap. xxj. aquam in corpore calido verti in bilem asserit, hæc enim est vera ratio, quod aqua retenta in hypochondrijs vertatur in bilem, quia fiat veluti materia, & fomentum bilis iam præexistentis in corpore, alioquin cum vtranque qualitatem bili contrariam gerat, plane repugnare videtur, vt in bilem conuerti queat.*

31 Aut vinum aquosum. *Vbi caput affectum est, primo Hippocrates vinum vetat, id si fieri non possit concedit quidem vinum, sed oligophorum, atque post ipsum aquam bibi præcipit, cur vero potius vino aquam non immisceri velit, eam esse puto rationem, quod aqua statim à vino pota illius vapores comprimit, & quo minus in caput ferantur prohibet, sed si immisceatur vino, non modo id non facit, verum etiam magis capitis affectionem auget, quando vt dicebat Aristot. iij. sect. io. problem. xiiij. compertum est, vinum aqua dilutum caput magis infestare, quàm merum, quoniam aqua mixtione vinum redditur tenuius, adeo vt fortius penetret in omnesq; corporis partes peruehatur. Sic etiam dicebat Plutarchus, maculas à vino diluto factas multo difficilius elidi, quam factas à mero, & Auicen. tertia par. doct. ij. cap. viij. scias præterea, quod mixtum velociter inebriat, propterea, quòd aqueitas penetrat.*

32 Si vero. *Duo hoc in loco ex Gal. sunt adnotatione digna, vnum est, ad purgandum in ardente febre lacti asinino eius serum præferri, & iure, siquidem lac coctum ad sistendam aluum potius conferre, & medici antiqui, & experientia testantur, quod autem de diuino scriptum est, idem etiam & de vnoquoque alio intelligi potest. Alterum est separari serum à caseo perfecte si id prius modico oxymelis admixto coquatur, ac statim cocto, & calenti vas aeneum aqua frigida plenum imponatur.*

33 Nam venæ sectio. *Hic videtur esse mos Hippocr. sæpe in his libris vsurpatus, vt semper cæteris remedijs venæ sectionem præmittat, ac deinceps, vel clysterem imponat, vel si morbus sit magnus purgationem tradat, ex quo loco etiam colligere licet, interdum Hippocr. consueuisse mittere sanguinem si morbus magnus non sit, nam sanguinis peccatum præsertim secundum copiam, vel vniuersalem, vel particularem, illud est, quod sanguinis detractionem indicat.*

34 Postea vero lac. *Tria hoc in loco ex Gal. sunt animaduersione digna, vnum est veteres consueuisse in magna copia lac exhibere, quotiescunque purgare optabant, nam vsque ad decem libras, & plus dabant, quod quidem hodie nemo facit. Alterum est eosdem frequentissimè omnium in vsu habuisse lac asininum, eò quòd cum ratione seri lac purget, atque serosius omnibus sit asininum, iure id cunctis prælatum est, quemadmodum etiam hac ratione lac camelinum conuenire posset, quod similiter vsurpatum fuisse indicat Arist. vj. de hist. animal. & Arabes medici confirmant. Tertium*

tium & postremum est lacti, quod administratur, aut mel, aut salem esse in miscendum ne in stomacho coaguletur, idq́ præsertim agendum est, quando præ aliorum inopia cogitur medicus crassioris substantiæ lacte uti.

35 Venæ sectionem. *Monstrat hoc in loco Hippocr. quis in curanda angina ordo seruari debeat, ut scilicet prius vena brachij secetur, tum vena sub lingua, mox collo fomenta, capiti cerata imponantur, simulq́ ad euacuandam materiam in capite contentam calida gargarismata administrentur, quem ordinem Cælius Aurel. si considerasset, haudquaquam gratis Hippocratem damnasset ij. lib. de acut. cap. iiij. sed ea fuit omnium methodicorum libido, ut unum Hippocratem tanquam medicorum principem suisq́ dogmatibus aduersarium, ignaris, & leuibus ingenijs odiosum, ac neglectum facerent.*

36 Intra tres dies. *Scribit Arist. iij. Polit. in ægypto penes medicos cautum fuisse ne quidquam intra tres dies circa ægros à medico moueretur, alioquin mulctam irrogari, pro maleactis. id autē saluberrimum præceptum est hoc in loco, ut neque medicamenta purgantia, neque cibi in ipsis paroxysmis neque paulo ante ipsos, sed ijs vel desinentibus, vel iam finitis, & quam longissimè à principio exhibeantur, nisi tamen aliqua ingens necessitas urgeat, cuiusmodi proponit Gal. x. meth. cap. iij.*

37 Aquam hordeaceam. *Ex his, quæ in Com. scribit Gal. facile possumus intelligere, quæ nunc vtimur in morbis hordeacea aqua non eam esse, cuius meminit Hippoc. etsi etiam nostra perinde sitim mitiget, utebantur nanque hordeo antiqui pluribus potuum generibus conficiendis, ut quoq; hodie apud plerasque nationes præsertim septentrionales vsurpari scimus.*

38 Postea vero infusum. *Hoc quod mandat auctor, ut post venæ sectionem infundatur clyster, contrarium est ei, quod hodie medicinam facientes passim obseruant, ut scilicet clysteres ante sectionem venæ fiant, & post ægri in summa quiete contineantur. Utrum melius sit nonnulli dubitant, sed cum à Gal. quod scribit auctor non admodum probari videam, fit, ut nostram consuetudinem præferam, maxime cum ratio, & quotidiana experientia sic maiori utilitate, & minori molestia fieri ostendant.*

39 Vinum creticum. *Totam hanc Tetani curationem perstrinxit Cælius Aurel. lib. iij. de acut. cap. viij. ubi semper hunc librum appellat ad Cnidias sententias, sed etsi præsentis auctoris consilia non careant aliqua reprehensione, Cælij tamen argumenta aduersus ipsa non ita firma sunt, quin à quouis frigido ingenio dilui queant.*

40 At vero ieiunium. *Cum scribat auctor, ieiunium ad dolorem capitis malum esse, forsan commendari posset, quòd interdum contingat dolere caput ob biliosos & acres vapores in ipsum elatos, qui sicut à cibo & potu demulcentur, sic inedia & ieiunio acriores & molestiores euadunt. Cæterum quo pacto crapulæ non debeat prodesse ieiunium, plane non video: nisi dicere velimus maximum in crapula finienda auxilium præstare vomitum, qui cibis, & potibus excitatur, inedia vero minime. Miror autem cur Gal. huiuscemodi sententiam, ita silentio præterierit.*

41 Et quam vetustissimis. *Pro vetustissimis intelligendum est non eorum animalium, quæ maxime sunt ætate prouecta, cùm hæc difficillime omnium conficiantur, sed quæ longo tempore mactata sunt, sic enim dicit Hippoc. in lib. de alim. eiusmodi carnes melius coqui, & libro de diæta dicebat, recentes quidem carnes magis nutrire,* ὅτι ἔγγυον τοῦ ζῶντός ἐστι τὰ ἕωλα, καὶ σαπρὰ διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἔγγυον τῆς σηπεδόνος ἐστι. *idest, quod viuenti proximiores sint, mactatas vero diu ante secedere magis recentibus, quòd putredini propinquent magis.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE CAPITIS VVLNERIBVS,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΕΦΑΛΗ ΤΡΩΜΑΤΩΝ.

Argumentum libri de Vulneribus Capitis.

De natura affectarum capitis partium. Earum vulnera, rupturæ, fixuræ, contusiones, depressiones, incisiones, rimæ, vlcera, & accidentia his superuenientia, quomodo dignoscenda, & curanda, quæ sint telorum discrimina, quis perforationis & terebrationis vsus.

A Hominum capita nihil inter se similiter habent, neq; suturæ 1
capitis in omnibus eodem loco 2
consistunt. Verùm quisquis ex priore capitis parte prominentiam habet: (est autem prominentia, rotunda ossis pars eminens præ alia) huius suturæ consistunt in capite, velut litera Græca tau T pingitur. Breuiorem enim lineam ad prominentiam transuersam constitutam habet: alteram vero lineam per medium caput, sed
B secundum longitudinem ad collum semper habet. Qui vero ex posteriore capitis parte prominentiam habet, huius suturę etiam contrario priori modo consistunt. Breuior enim linea ad prominentiam transuersa consistit: longior autem per medium caput, secundum longitudinem ad frontem semper constituta est. Quisquis autem ex vtraque capitis parte, & anteriore, & posteriore, prominentiam habet: huic suturæ sunt similiter constitutæ, velut litera Græca Η scribitur. Consistunt au-
C tem longæ quidem lineæ ad vtranque prominentiam transuersæ. Breuis autem per medium caput, secundum longitudinem ad vtramque longam lineam desinens. At qui neutra parte vllam prominentiam habet, hic suturas habet velut litera Græca Χ pingitur. Consistunt autem hæ lineæ, altera quidem transuersa ad tempora pertingens, altera

Τῶν ἀνθρώπων αἱ κεφαλαὶ οὐδὲν ὁμοίως σφίσιν αὐτῇς, οὐδὲ αἱ ῥαφαὶ τῆς κεφαλῆς πάντων κατὰ ταυτὰ πεφύκασιν, ἀλλ᾽ ὅστις μὲν ἔχει ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς προβολήν. ἡ δὲ προβολή ἐστι, τὸ τοῦ ὀστέου ἐξέχον στρογγύλον παρὰ τὸ ἄλλο, τούτου * εἰσὶν αἱ ῥαφαὶ πεφυκῦαι ἐν τῇ κεφαλῇ, ὡς γράμμα τὸ ταῦ. Τ, γράφεται. τὴν μὲν γὰρ βραχυτέρην γραμμὴν ἔχει πρὸ τῆς προβολῆς ἐπικαρσίην πεφυκῦαν, τὴν δ᾽ ἑτέρην γραμμὴν, ἔχει διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς κατὰ μῆκος ἐς τὸν τράχηλον αἰεί. Ὅστις δ᾽ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς τὴν προβολὴν ἔχει, αἱ ῥαφαὶ τούτου πεφύκασιν τἀναντία ἢ τῷ προτέρῳ. ἡ μὲν γὰρ βραχυτέρη γραμμὴ, πρὸ τῆς προβολῆς πέφυκεν ἐπικαρσίη: ἡ δὲ μακροτέρη, διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς πέφυκεν κατὰ μῆκος ἐς τὸ μέτωπον ἀεί. Ὅστις δὲ καὶ ἀμφοτέρωθεν τῆς κεφαλῆς προβολὴν ἔχει, ἔκτε τοῦ ἔμπροσθεν καὶ τοῦ ὄπισθεν, τούτῳ αἱ ῥαφαὶ εἰσὶν ὁμοίως πεφυκῦαι ὡς γράμμα τὸ ἦτα. Η. γράφεται. πεφύκασι δὲ τῶν γραμμῶν, αἱ μὲν μακραὶ, πρὸς τῆς προβολῆς ἑκατέρης ἐπικάρσιοι πεφυκῦαι, ἡ δὲ βραχείη, διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς κατὰ μῆκος πρὸς ἑκατέρην τελευτῶσα * τὴν μακρὴν γραμμήν. ὅστις μηδ᾽ ἑτέρωθι μηδεμίαν προβολὴν ἔχει, οὗτος ἔχει τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς, ὡς γράμμα τὸ χῖ. Χ. γράφεται, πεφύκασι δὲ αἱ γραμμαὶ, ἡ μὲν ἑτέρη, ἐπικαρσίη πρὸς τὸν κρόταφον ἀφικοῦσα.

Vet. Cod. * ἐ
*τῇσι μακρῇσι γραμμῇσι.

Vet.Cod. ἡ δὲ ἑτέρη, κατὰ μῆκος διὰ μέσης τῆς κεφαλῆς. Δίπλοον δ' ἐστὶ τὸ ὀστέον κατὰ μέσην τὴν κεφαλήν. Σκληρότατον δὲ, καὶ πυκνότατον αὐτοῦ πέφυκεν, τὸ ἀνώτατον, ἡ ὁμοχροίη τοῦ ὀστέου ὑπὸ τῇ σαρκί, καὶ τὸ κατώτατον τὸ πρὸς τῇ μήνιγγι, ἡ ὁμοχροίη τοῦ ὀστέου ἡ κάτω. ἀποχωρέον δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου ὀστέου καὶ τοῦ κατωτάτου. ἀπὸ τῶν σκληροτάτων καὶ πυκνοτάτων ἐπὶ τὸ μαλθακώτερον καὶ ἧσσον πυκνὸν καὶ ἐπικοινώτερον ἐς τὴν διπλόην. ἡ δὲ διπλόη κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον, καὶ μάλιστα σηραγγῶδές ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ πᾶν τὸ ὀστέον τῆς κεφαλῆς, πλὴν κάρτα ὀλίγου τοῦ τε ἀνωτάτου καὶ* κατωτάτου, σπόγγῳ ὅμοιον. καὶ ἔχει τὸ ὀστέον ἐν ἑωυτῷ ὅμοια σαρκία πολλὰ καὶ ὑγρά, καὶ εἴ τις αὐτὰ διατρίβοι τοῖσι δακτύλοισιν, αἷμα ἂν διαγίνοιτο ἐξ αὐτῶν. ἔνι δ' ἐν τῷ ὀστέῳ καὶ φλέβια λεπτότερα καὶ κοιλότερα, αἵματος πλέα. σκληρότητι μὲν νυν καὶ μαλθακότητι καὶ κοιλότητι, ὧδε ἔχει. παχύτητι δὲ καὶ λεπτότητι, οὕτως. συμπάσης τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον λεπτότατόν ἐστιν καὶ ἀσθενέστατον τὸ κατὰ βρέγμα, καὶ σάρκα ὀλιγίστην, καὶ λεπτοτάτην ἔχει ἐφ' ἑωυτῷ ταύτῃ τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον: καὶ ἐγκέφαλος κατὰ τοῦτο τῆς κεφαλῆς πλεῖστος ὕπεστι. καὶ διότι οὕτω ταῦτα ἔχει τῶν τε τρωσίων, καὶ τῶν βελέων ἴσων τε ἐόντων κατὰ μέγεθος, καὶ ἐλασσόνων, καὶ ὁμοίως τε τρωθεὶς καὶ ἧσσον, τὸ ὀστέον ταύτῃ τῆς κεφαλῆς φλᾶταί τε μᾶλλον, καὶ ῥήγνυται, καὶ ἔσω ἐσφλᾶται. καὶ θανασιμώτερά ἐστιν καὶ χαλεπώτερα ἰητρεύεσθαί τε καὶ ἐκφυγγάνειν τὸν θάνατον ταύτῃ, ἤ που ἄλλοθι τῆς κεφαλῆς. ἐξ ἴσων τε ἐόντων τῶν τρωμάτων, καὶ ὁμοίως τε τρωθεὶς καὶ ἧσσον, ἀποθνήσκει ἄνθρωπος, ὅταν καὶ ἄλλως μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι ἐκ τοῦ τρώματος, ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ ὁ ταύτῃ ἔχων τὸ τρῶμα τῆς κεφαλῆς, ἤ που ἄλλοθι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος τάχιστά τε καὶ μάλιστα κατὰ τὸ βρέγμα αἰσθάνεται τῶν κακῶν, τῶν γινομένων ἔν τε τῇ σαρκὶ καὶ τῷ ὀστέῳ. ὑπὸ λεπτοτάτῳ γὰρ ὀστέῳ ἐστὶ ταύτῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ ὀλίγῃ σαρκί. καὶ ὁ πλεῖστος ἐγκέφαλος ὑπὸ τῷ βρέγματι κεῖται: τῶν δὲ ἄλλων τὸ κατὰ τοὺς κροτάφους ἀσθενέστατόν ἐστιν. συμβολή τε γὰρ τῆς κάτω γνάθου πρὸς τὸ κρανίον: καὶ κίνησίς ἐστιν ἐν τῷ κροτάφῳ ἄνω καὶ κάτω ὥσπερ ἄρθρου, καὶ ἡ ἀκοὴ πλησίον γίνεται αὐτέου, καὶ φλὲψ διὰ τοῦ κροτάφου τέταται κοίλη τε καὶ ἰσχυρή. ἰσχυρότερον δ' ἐστὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀστέου παντὸς τὸ ὀστέον τῆς κορυφῆς καὶ τῶν οὐάτων, ἢ πᾶν τὸ πρόσθεν, καὶ σάρκα πλέονα καὶ βαθυτέρην ἐφ' ἑωυτῷ ἔχει τοῦτο τὸ ὀστέον. καὶ δὴ τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑπό τε τῶν τρωσίων καὶ τῶν βελέων ἴσων ἁπάντων καὶ ὁμοίων, καὶ μειζόνων καὶ μειόνων ὁμοίως τιτρωσκόμενος, καὶ μᾶλλον ταύτῃ τῆς κεφαλῆς τὸ ὀστέον ἧσσον ῥήγνυται καὶ φλᾶται. καὶ ἢν μέλλῃ ἄνθρωπος ἀποθνήσκειν καὶ ἄλλως ἐκ τοῦ τρώματος, ἐν τῷ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ τρῶμα, ἐν πλέονι χρόνῳ ἀποθανεῖται. ἐν πλέονι γὰρ χρόνῳ τὸ ὀστέον ἐμπυΐσκεταί τε, καὶ διαπυΐσκεται κάτω ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, διὰ τὴν παχύτητα τοῦ ὀστέου.

* τοῦ.

καὶ

ra vero secundum longitudinem, per medium caput. A

3 Duplex autem est os iuxta medium caput: durissima vero ac densissima suprema ipsius pars existit, & infima quę est ad

4 membranam. Secedit autem a supremo ac infimo osse, a durissimis ac densissimis, ad mollius, ac minus densum, & communius, ad duplicatam laminam. Est autem duplicata lamina cauissima, ac mollissima, & maximè antrosa.

5 Est autem & totum os capitis, excepta valde modica suprema ac infima parte, spongiæ simile: & habet os in seipso caruunculas similes multas humidas: & si quis ipsas digitis conterat, sanguis vtrique ex ipsis prodierit. Sunt etiam in osse venulæ tenuiores ac cauiores, sanguine plenæ. Quod igitur ad duritiam, & mollicie, & cauitatem attinet, sic habet: B Quod vero ad crassitudinem ac tenuitatem, hoc modo. Vniuersi capitis os tenuissimum est ac debilissimum, quod est circa sinciput: & carnem paucissimam, ac tenuissimam hac parte os in seipso habet: & cerebrum hac capitis parte plurimum subest.

6 Et quia hæc ita se habent, vt & vulnerationes, & tela æqualia sint magnitudine, & minora: & similiter vulneratus quis sit, & minus: os hac capitis parte & magis contunditur, & rumpitur, & magis intrò contusum cedit: & lethaliora, ac ad curandum, & effugiendam mortem, difficiliora sunt vulnera hac parte, quàm alibi in capite: & vt sint æqualia vulnera, & similiter vulneratus quis sit, & minus: homo vbi etiam aliàs ex vulnere moriturus est, breuiore tempore moritur, qui hac parte capitis vulnus habet, quàm qui alia. C

7 Cerebrum enim, & citissimè, & maximè iuxta sinciput sentit mala, quæ & in carne, & in osse fiunt. Sub tenuissimo enim osse, ac modica carne, cerebrum est hac parte, & plurimum cerebrum sub sincipite iacet. Cæterum ex reliquis ossibus id quod circa tempora est, debilissimum est. Commissura enim est infernæ maxillæ ad caluariam, & motus in temporibus sursum ac deorsum, velut articuli: & auditus prope ipsum est: et vena per tempora extenta est, caua ac fortis. Omnis verò capitis osse robustius est os verticis: & quod est retro aures, robustius est quàm totum quod in anteriore parte est: & carnem ampliorem ac profundiorem in seipso hoc os habet. D Et sanè his ita se habentibus, si quis & vulnerationibus, & telis, omnibus æqualibus ac similibus, & maioribus ac minoribus, similiter sit vulneratus, & magis: hac capitis parte os minus rumpitur, & contunditur: & si homo aliàs moriturus est ex vulnere, si in posteriore capitis parte vulnus habet, diutiore durans tempore morietur. In longiore enim tempore os suppuratur, & deorsum ad cerebrum transpuratur propter ossis crassitudinem:

&.

A & paucius etiam cerebrum hac parte subest: &
plures mortem effugiunt plerunque ex his qui
posteriore capitis parte vulnerati sunt, quàm
qui anteriore. Sed & in hyeme diutiore tem-
pore viuit homo, quàm in æstate, quisquis e-
tiam aliàs moriturus est ex vulnere, quacun-
que capitis parte vulnus habeat. At verò se- 8
des telorum acutorum ac leuiorum, ipsæ in se-
ipsis contingentes in osse, & cum fissura, &
contusione, ac intrò cessione: (fiunt autem
hæ similiter, & in anteriore & in posteriore
capitis parte:) ex his mors non contingit se-
cundum iustitiam, etiam si contingat. Sutu-
ra verò in vlcere si compareat, osse denuda-
to, quacunque capitis parte vlcere oborto,
B debilissimus æger est ad resistendum vulneri
ac telo, si in ipsam suturam telum incubue-
rit: & maximè omnium si in sincipite, iux-
ta debilissimam capitis partem incussum fue-
rit, & suturæ circa vlcus, si ita contingat, fue-
rint, & telum ipsas suturas contigerit. Vul-
neratur porrò os in capite tot modis. Singu-
lorum autem modorum plures species fractu-
ræ in vulnere fiunt. Os vulneratum rumpi-
tur, & ossi fissuram continenti ac ambienti
necesse est contusionem accedere, si ruptum
fuerit. Nam telum quod os rumpit, idem 9
hoc etiam os, aut magis, aut minus contun-
dit, id ipsum videlicet os, in quo fissuram
rumpit. Atque hic vnus modus est. Spe-
C cies autem fissurarum omnigenæ fiunt. Nam
& tenuiores, & valde tenues conspicuæ fiunt.
Quædam verò neque statim post vulneratio-
nem, neque in diebus, in quibus dolorum
vtilitas mors homini contingere potest. Rur-
sus autem aliquæ fissuræ crassiores ac amplio-
res fiunt: quædam verò etiam valde amplæ.
Et aliæ quidem in longiorem modum rum-
puntur, aliæ verò in breuiorem: & aliæ re-
ctiores sunt, aliæ etiam valde rectæ: aliæ ve-
rò curuiores, & curuæ ac profundiores: aliæ
autem ad infernam partem, & per totum os.
Poterit autem & os in sua ipsius natura con-
tundi, ita vt nulla fissura ad contusionem os-
si accedat. Atque hic secundus modus est.
D Species autem contusionis plures sunt. Nam
& magis, & minus contunditur, & altius ac
per totum os, & minus in altum ac per totum
os, & in ampliorem & minorem, tum longi-
tudinem, tum latitudinem. Verùm harum
specierum nullam oculis intuenti cognoscere
datur, qualisnam specie existat, & quanta ma-
gnitudine. Neque enim etiam si sint contu- 10
sa, & malum factum sit, an contusa sint, ocu-
lis videre conspicuum fit, statim post vulnera-
tionem: quemadmodum neque aliquæ fissuræ
videri possunt, quæ rupto osse procul absunt.
Intrò etiam cedit os ex natura sua, vnà cum fis-
suris: aliàs enim nõ intrò cesserit. Nã quod intrò
cedit, abrumpiturq; ac frangitur, intrò cedit ab
alio

καὶ ἐλάσσων ταύτῃ τῆς κεφαλῆς ὁ ἐγκέφαλος Vet. Cod.
ὕπεστι, καὶ πλέονες, ἐκφυγγάνουσιν τὸν θά-
νατον τῶν ὄπισθεν τιτρωσκομένων τῆς κεφαλῆς
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢ τῶν ἔμπροσθεν. καὶ ἐν χειμῶ-
νι πλέονα χρόνον ζῇ ἄνθρωπος ἢ ἐν θέρει, ὅς
τις καὶ ἄλλως μέλλει ἀποθανεῖσθαι ἐκ τοῦ τρώ-
ματος, ὅπου οὖν τῆς κεφαλῆς ἔχων τὸ τρῶμα.
Αἱ δὲ ἕδραι τῶν βελέων τῶν ὀξέων καὶ κουφοτέ-
ρων, αὗται ἐπὶ σφῶν αὐτῶν γινόμεναι ἐν τῷ ὀ-
στέῳ* τὰ νεῦρα, ἀγμῆς τε καὶ φλάσιος, καὶ ἔσω *ἀνὰ ῥωγ-
ἐσφλάσιος. αὗται δὲ γίνονται ὁμοίως ἔν τε τῷ ἔμ- μῆς
προσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ ἐν τῷ ὄπισθεν. ἐκ
τουτέων θάνατος οὐ γίνεται κατά γε δίκην, οὐδ'
ἢν γένηται. ῥαφὴ δὲ ἐν ἕλκει φανεῖσα ὀστέου ψι-
λωθέντος, πανταχοῦ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἕλκεος
γενομένου, ἀσθενέστατον γίνεται τῇ τρώσει καὶ
τῷ βέλει ἀντέχειν, εἰ τύχῃ τὸ βέλος ἐς αὐτὴν
τὴν ῥαφὴν στηριχθέν. πάντων δὲ μάλιστα, ἢν τὸ
βέλος ἐν τῷ βρέγματι γενόμενον κατὰ τὸ ἀσθε-
νέστατον τῆς κεφαλῆς, καὶ αἱ ῥαφαὶ εἰ τύχοιεν οὖ-
σαι περὶ τὸ ἕλκος, καὶ τὸ βέλος αὐτέων τύχοι
τῶν ῥαφῶν. τιτρώσκεται δὲ ὀστέον τὸ ἐν κεφα-
λῇ, τοσούσδε τρόπους. τῶν δὲ τρόπων ἑκάστου
πλέονες ἰδέαι γίνονται τοῦ κατήγματος ἐν τῇ
τρώσει. Ὀστέον ῥήγνυται τιτρωσκόμενον, καὶ
τῷ περιέχοντι ὀστέῳ τὴν ῥωγμὴν ἀνάγκη φλά-
σιν προσγενέσθαι, ἤνπερ ῥαγῇ. τῶν γὰρ βελέων
ὅτι περ ῥήγνυσι τὸ ὀστέον, τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ
φλᾷ τὸ ὀστέον ἢ μᾶλλον ἢ ἧσσον. αὐτό τε ἐν ᾧ-
περ καὶ ῥήγνυσιν τὴν ῥωγμήν. εἷς οὗτος τρό-
πος. ἰδέαι δὲ ῥωγμέων τοῖαι γίνονται.* καὶ γὰρ *παντοῖαι
λεπτότεραί τε καὶ* λεπταὶ πάνυ ὀστέου καταφα- *αἱ
νέες γίνονται. ἔστι δ' αἴτιον* ῥωγμέων, οὔτε αὐ- *λιταὶ *ὅσαι
τίκα μετὰ τὴν τρῶσιν, οὔτ' ἐν τῇσιν ἡμέρη-
σιν ἐν ᾗσιν ἂν καὶ πόνων* ὄφελος γένοιτο τοῦ θα- *τέλος
νάτου τῷ ἀνθρώπῳ. αἳ δ' αὖ, παχύτεραί τε καὶ
εὐρύτεραι γίνονται τῶν ῥωγμέων. ἔνιαι δὲ, καὶ πά-
νυ εὐρέαι. καὶ αἱ μὲν, ἐπὶ μακρότερον ῥήγνυνται.
αἱ δὲ, ἐπὶ βραχύτερον. καὶ αἱ μὲν, ἰθύτεραι. αἱ
δὲ, ἰθεῖαί τε καὶ πάνυ. αἱ δὲ, καμπυλώτεραί
τε καὶ καμπύλαι καὶ βαθύτεραι. αἱ δὲ, εἰς τὸ κά-
τω καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου. Φλασθείη δ' ἂν τὸ
ὀστέον ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει, καὶ ῥωγμὴ τῇ φλάσει
οὐκ ἂν προσγένοιτο τῷ ὀστέῳ οὐδεμία. δεύτερος
οὗτος.* ἰδέαι δὲ τῆς φλάσιος, πλείους γίνονται. *τρόπος
καὶ γὰρ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον φλᾶται καὶ ἐς βα-
θύτερόν τε, καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου, καὶ ἧσσον
ἐς βαθὺ, καὶ διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου, καὶ ἐπὶ
πλέον τε καὶ ἔλασσον, μήκεός τε καὶ πλατύτη-
τος. ἀλλὰ τουτέων τῶν ἰδεῶν, οὐδεμία ἐστὶν ἰδόν-
τι τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν γνῶναι, ὁποίη τίς ἐστι
τὴν ἰδέην, καὶ ὁπόση τὸ μέγεθος. οὐδὲ γὰρ εἰ
πέφλασται, ἐόντων πεφλασμένων καὶ τοῦ κακοῦ
γεγενημένου. γίνεται τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι κατα-
φανὲς ἰδεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν τρῶσιν. ὥσπερ οὐ-
δὲ τῶν ῥωγμέων ἔνιαι ἑκὰς ἐοῦσαι* καὶ ἐῤῥωγό- *τε
τος τοῦ ὀστέου. Ἐσφλᾶται τὸ ὀστέον ἐκ τῆς φύ-
σιος τῆς ἑωυτοῦ ἔσω σὺν ῥωγμῇσιν. ἄλλως γὰρ οὐκ
ἂν ἐσφλασθείη. τὸ γὰρ ἐσφλώμενον, ἀποῤῥηγνύ-
μενόν τε καὶ καταγνύμενον, ἐσφλᾶται ἔσω ἀπὸ
τοῦ

Vat. Cod.

τοῦ ἄλλου ὀστέου μένοντος ἐν τῇ φύσει τῇ ἑωυτοῦ. καὶ δὴ οὕτω ῥωγμὴ ἂν προσείη τῇ ἐσφλάσει. τρίτος οὗτος τρόπος. Ἐσφλᾶσαι δὲ τὸ ὀστέον πολλὰς ἰδέας. καὶ γὰρ ἐπιπλέον τοῦ ὀστέου καὶ ἐπ' ἔλασσον. καὶ μᾶλλόν τε καὶ ἐς βαθύτερον κάτω. καὶ ἧσσόν τε καὶ ἐπιπολαιότερον. Καὶ ἕδρης γενομένης ἐν τῷ ὀστέῳ, βέλεος προσγένοιτο ἂν ῥωγμὴ τῇ ἕδρῃ, τῇ τε ῥωγμῇ καὶ φλάσιν προσγενέσθαι ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἢ μᾶλλον, ἢ ἧσσον, ἢ ἥπερ καὶ ῥωγμὴ προσγένηται, ἔνθα περ καὶ ἕδρη ἐγένετο. καὶ ἡ ῥωγμὴ ἐν τῷ ὀστέῳ τῷ περιέχοντι τήν τε ἕδρην καὶ τὴν φλάσιν. Τέταρτος οὗτος τρόπος. καὶ ἕδρη δὲ τοῦ βέλεος γίνεται ἐν τῷ ὀστέῳ: *ἕδρη δὲ καλέεται, ὅταν μένον τὸ ὀστέον ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει, τὸ βέλος στηρίξαν ἐς τὸ ὀστέον δῆλον ποιήσῃ ὅπῃ ἐστήριξεν. Ἐν δὲ τῷ τρόπῳ ἑκάστῳ πλέονες ἰδέαι γίνονται. καὶ περὶ μὲν φλάσιος καὶ ῥωγμῆς, ἢν ἄμφω ταῦτα προσγίνηται τῇ ἕδρῃ, καὶ ἢν φλάσις μούνη γένηται, ἤδη πέφρασται, ὅτι πολλαὶ ἰδέαι γίνονται καὶ τῆς φλάσιος καὶ τῆς ῥωγμῆς. ἡ δὲ ἕδρη αὐτή, ἐφ' ἑωυτῆς γίνεται μακροτέρη καὶ βραχυτέρη ἐοῦσα, καὶ καμπυλωτέρη, καὶ ἰθυτέρη, καὶ κυκλοτερής, καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἰδέαι τοῦ τοιούτου τρόπου, ὁποῖόν ἄν τι καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βέλεος ᾖ. καὶ δ' αὐταὶ καὶ βαθύτεραί τε κάτω, καὶ μᾶλλον καὶ ἧσσον. καὶ στενότεραι, καὶ εὐρύτεραι, καὶ πάνυ εὐρέαι. ἢ διακεκόφαται, διακοπὴ δ' ὁπόση τῆς οὖν γινομένη μήκεός τε καὶ εὐρύτητος ἐν τῷ ὀστέῳ ἕδρη ἐστίν, ἢν τ' ἄλλ' ὀστέα, τὰ περιέχοντα τὴν διακοπὴν μένει ἐν τῇ φύσει τῇ ἑωυτῶν, καὶ μὴ συνεφλᾶται τῇ διακοπῇ ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῶν. οὕτω δ' ἔσφλασις ἂν εἴη καὶ οὐκ ἔτι ἕδρη ὀστέον τιτρώσκεται, ἀλλ' ᾗ τῆς κεφαλῆς ἢ τὸ ἕλκος ἔχει ἄνθρωπος, καὶ τὸ ὀστέον ἐψιλώθη τῆς σαρκός. πέμπτος οὗτος τρόπος. καὶ ταύτην τὴν ξυμφορὴν ὅταν γένηται, οὐκ ἂν ἔχοις ὠφελῆσαι οὐδέν. οὐδὲ γὰρ εἰ πέπονθε τὸ κακὸν τοῦτο οὐκ ἔστιν ὅπως χρὴ αὐτὸν ἐξελέγξαντα εἰδέναι εἰ πέπονθεν τὸ κακὸν τοῦτο ἄνθρωπος, οὐδ' ὅπῃ τῆς κεφαλῆς. τούτων τῶν τρόπων τῆς κατήξιος ἐς πρίσιν ἀφήκει. ἤτε φλάσις ἢ ἀφανὴς ἰδεῖν. καὶ ἢν πως τύχῃ φανερὴ γενομένη. καὶ ῥωγμὴ ἢν ἀφανὴς ἰδεῖν. καὶ ἢν φανερὴ ᾖ. καὶ ἢν ἕδρης γενομένης τοῦ βέλεος ἐν τῷ ὀστέῳ προσγένηται ῥωγμὴ καὶ φλάσις τῇ ἕδρῃ. καὶ ἢν φλάσις μούνη προσγένηται ἄνευ ῥωγμῆς τῇ ἕδρῃ, καὶ αὐτὴ ἐς πρίσιν ἀφήκει. τὸ δ' ἔσω ἐσφλώμενον ὀστέον ἐκ τῆς φύσιος, τῆς ἑωυτοῦ, ὀλίγα τῶν πολλῶν πρίσιος προσδεῖται καὶ τὰ μάλιστα ἐσφλασθέντα καὶ μάλιστα καταρραγέντα. ταῦτα πρίσιος ἥκιστα κέχρηνται. οὐδὲ ἕδρη αὐτὴ ἐφ' ἑωυτῆς γενομένη ἄτερ ῥωγμῆς, καὶ φλάσιος, οὐδὲ αὐτὴ πρίσιος δεῖται. οὐδ' ἡ διακοπὴ ἢν μεγάλη, καὶ εὐρέη οὐδ' αὐτή. διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τωὐτό ἐστιν. πρῶτον δὲ χρὴ τὸν τρωματίην σκοπεῖσθαι, ὅπῃ ἔχῃ τὸ τρῶμα τῆς κεφαλῆς εἴτ' ἐν τοῖσιν ἀσθενεστέροισιν. καὶ τὰς τρίχας καταμανθάνειν τὰς περὶ τὸ ἕλκος, εἰ διακεκόφαται ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ *εἰ ἔσω ἐπισαν ἐς τὸ τρῶμα,

* ἢ ἕδρη

* εἰσίεσαν

alio osse, quod in sua ipsius natura manet; & sic sanè fissura adest intrò cessioni. Atque hic tertius modus est. A Intrò autem cedit os per multas species. Nam & maior ossis pars, & minor intrò cedit: & magis ac profundius de-

11 orsum, & minus ac magis in superficie. Quin & sede teli in osse contingente, fissura vtique ad sedem accesserit, & ad fissuram etiam contusionem magis aut minus accedere, necesse est, si quidem & fissura accedat ea parte, qua & sedes facta est: & fissura fit in osse continente, & sedem, & contusionem. Atque hic quartus modus est, in quo sedes teli fit in osse. Sedes autem vocatur, quum manente osse in sua ipsius natura, telum quod in os incubuit, manifestum fecerit vbi incubuit. B Verùm in singulis modis plures species fiunt. Et de contusione quidem ac fissura, si ambo hæc ad sedem accedant, & si contusio sola fiat, iam dictum est, quòd multæ species & contusionis, & fissuræ fiunt.

Hæc autem sedes ipsa in seipsa, longior ac breuior fit, & curuior ac rectior, & orbicularior: & multæ aliæ species talis modi sunt prout etiam figura teli fuerit, & eædem etiam profundiores deorsum, & magis & minus, & angustiores, & ampliores, & valde amplæ, si dissectione intercisa fuerit. Quanta autem dissectio in longitudinem ac latitudinem fiat, in osse sedes est, si alia ossa dissectionem ambientia in sua ipsorum natura man- C serint, & non vnà cum dissectione intrò cesserint ex sua natura. Nam si ita contingat, intrò cessio fuerit, & non amplius ossis sedes.

Si verò alia capitis parte vulneratur, et vlcus habet homo, et os carne denudatum est, quintus hic modus est: et hanc calamitatem vbi facta est, nulla re iuuare queas. Nam si passus est hoc malum, non est quod ex ipso exquirere possis, an passus sit hoc malum, neque qua capitis parte: et ex his fracturæ modis ad perforationem deuenit, tum si contusio ad visum inconspicua est, tum si aliquo modo manifesta fuerit: et fissura si inconspicua visui fuerit, et ad visum manifesta. Sed et si sede teli in osse contingente, fissura ac contusio ad sedem D accedat: et si contusio sola accedat ad sedem, absque fissura: hæc quoque ad perforationem deuenit. At verò os quod ex sua natura intrò cessit, parum perforatione opus habet: et quæ maxime intrò cesserunt, et maxime fracta sunt, et perforatione minime opus habent. Neque sedes ipsa in se ipsa contingens absque fissura ac contusione, perforatione indiget: Neque dissectio ipsa, si magna ac ampla fuerit. Dissectio enim et sedes idem sunt. Cæterùm primùm spectare oportet in vulnerato, qua capitis parte, et num in debilioribus, vulnus habeat: et capillos considerare circa vlcus, an dissecti sint à telo, et an intus sint in vulnere:

A vulnere: quod si est, periculum est os carne nudum esse. Itaque dicere oportet, os aliquam læsionem à telo habere. Atque hæc longe prius considerasse ac dixisse oportet, anteaquam hominem contingas. Vbi verò iam contigeris, clare nosse conari, an nudum carne os sit, aut non, & si quidem oculis conspicuum fuerit os nudum, bene habet: Sin minus, spicillo considerato, & si quidem inueneris os carne nudum esse, & non sanum à vulnere, eius quod in osse est dinotionem primum facere oportet, inspiciendo, & quantum sit malum, & quo opere opus habeat. Oportet etiam vulneratum interrogare, vt passus sit, & quo modo. Si verò non conspicuum fuerit os,
B multo adhuc magis interrogationem facere oportet, an habeat quid mali, aut non habeat: & si nudum est os, vt factnm sit, & iuxta quem modum. Nam contusiones, & fissuras in osse non apparentes, & tamen præsentes, ex vulnerati responsione cognoscere primùm conari oportet, an tale quid passum sit os, aut non passum: deinde ratione & opere exquirere, citra spicilli admotionem. Spicilli enim admotio non indicat, an tale quid mali os passum sit, & an habeat quid in seipso, aut non passum sit. Sed sedem teli indicat spicillum, & an intrò cesserit os ex natura sua, & an vehementer fractum sit os: quæ etiam oculis conspicua videnti cognoscere datur.
C Rumpitur autem os & obscuris fissuris & manifestis: & contunditur obscuris contusionibus: & intrò ex sua natura maxime cedit, quum alter ab altero sauciatur, de industria sauciare volens: aut quum ex altiore loco fit iactus, aut plagæ ictus, vter tandem fuerit, magis quàm ex plano loco: & si contineat manu telum, siue iaciat, siue percutiat: & si fortior debiliorem vulnerat. Ex his verò qui cadentes vulnerantur ad os, aut in ipsum os, is qui ex altissimo loco cadit, & in durissimum ac obtusissimum: huic periculum est, vt os & rumpatur, & contundatur, & intro cedat ex sua natura. Et verò qui ex plano magis loco cadit, & in molliorem, os mi-
D nus hæc patitur, aut etiam non patitur. Quæcunque verò illabentia in caput tela, ad os vulnerant, ex his id quod ex altissimo loco illapsum est, & minime ex plano, & quod durissimum ac obtusissimum, & grauissimum ac minime leue est, & quod minime acutum ac molle: hoc & ruperit os, & contuderit: & maxime sanè periculum est, ut os hæc patiatur, quum & hæc fiant, & è directo aduersus telum, os sauciari contingat, siue ex manu percutiatur, siue iactum suscipiat, siue quid ipsi incidat, siue ipse collapsus saucietur, ita vt quomodocunque sauciatus, osse aduersus telum occurrat. Quæ verò tela ex obliquo os sauciant, minus & os rumpunt, & intro ad

caput

μα, κινδυνεύειν τὸ ὀστέον ψιλὸν εἶναι τῆς σαρκός. καὶ ἢν τοῦτο ᾖ, φάναι ἔχειν τι σίνος τὸ ὀστέον ὑπὸ τοῦ βέλεος. Ταῦτα μὲν οὖν χρὴ ἀπὸ προσθεν σκεψάμενον λέξαι, μὴ ἁπτόμενον τοῦ ἀνθρώπου. ἁπτόμενον δ' ἤδη πειρᾶσθαι εἰδέναι σάφα, εἰ ἐστι ψιλὸν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ἢ οὔ. Καὶ ἢν μὲν καταφανὲς ᾖ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι τὸ ὀστέον ψιλόν: εἰ δὲ μὴ, τῇ μήλῃ σκέπτεσθαι. Καὶ ἢν μὲν εὕρῃς ψιλὸν ἐὸν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς, καὶ μὴ ὑγιὲς ἀπὸ τοῦ τρώματος, χρὴ τοῦ ἐν τῷ ὀστέῳ ἐόντος τὴν διάγνωσιν πρῶτα ποιέεσθαι, ὁρῶντα ὅσον τέ ἐστι τὸ κακὸν, καὶ τίνος δεῖται ἔργου. χρὴ δὲ καὶ ἐρωτᾷν τὸν τετρωμένον, ὅπως ἔπαθε καὶ τίνα τρόπον. ἢν δὲ μὴ καταφανὲς ᾖ τὸ ὀστέον, εἰ ἔχει τι κακὸν ἢ μὴ ἔχει, πολλῷ ἔτι χρὴ μᾶλλον τὴν ἐρώτησιν ποιέεσθαι, ψιλοῦ τε ἐόντος τοῦ ὀστέου τὸ τρῶμα ὅπως ἐγένετο, καὶ ὅν τινα τρόπον. τὰς γὰρ φλάσιας, καὶ τὰς ῥωγμὰς τὰς οὐ φαινομένας ἐν τῷ ὀστέῳ, ἐνεούσας δὲ ἐκ τῆς ὑποκρίσιος τοῦ τετρωμένου πρῶτον διαγινώσκειν πειρῆσθαι εἴτι πέπονθε τοιοῦτο τὸ ὀστέον ἢ οὐ πέπονθεν. ἔπειτα δὲ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐξελέγχοντα πλὴν μηλώσιος. μήλωσις γὰρ οὐκ ἐξελέγχει εἰ πέπονθε τοῦτο τῶν κακῶν τὸ ὀστέον, καὶ εἴτι ἔχει ἐν αὐτῷ, ἢ οὐ πέπονθεν, ἀλλ' ἕδρην τε τοῦ βέλεος ἐξελέγχει μήλωσις. καὶ ἢν ἐμφλασθῇ τὸ ὀστέον ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. Καὶ ἢν ἰσχυρῶς ῥαγῇ τὸ ὀστέον, ἅπερ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι καταφανέα ἐστὶν ὁρῶντα γινώσκειν. Ῥήγνυται δὲ τὸ ὀστέον τάς τε ἀφανέας ῥωγμὰς, καὶ τὰς φανεράς. καὶ φλᾶται τὰς ἀφανέας φλάσιας καὶ ἐσφλᾶται ἔσω ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἑωυτοῦ μάλιστα, ὅταν ἕτερος ὑφ' ἑτέρου τιτρωσκόμενος ἐπίτηδες τρῶσαι βουλόμενος, ἢ ὅταν ἐξ ὑψηλοτέρης γίνηται ἡ βολὴ ἢ ἡ πληγὴ, ὁπότερ' ἂν ᾖ μᾶλλον, ἢ ὅτ' ἂν ἐξ ἰσοπέδου τοῦ χωρίου. καὶ ἢν περικρατέῃ τῇ χειρὶ τὸ βέλος, ἤν τε βάλλῃ, ἤν τε τύπτῃ, καὶ ἰσχυρότερος ἐὼν ἀσθενεστέρους τιτρώσκει. ὅσοι δὲ πίπτοντες τιτρώσκονται, πρός τε τὸ ὀστέον, καὶ αὐτὸ τὸ ὀστέον. Ὁ ἀπὸ ὑψηλοτάτου πίπτων καὶ ἐπὶ σκληρότατον καὶ ἀμβλύτατον, τούτῳ κίνδυνος τὸ ὀστέον ῥαγῆναί τε καὶ φλασθῆναι, καὶ ἔσω ἐσφλασθῆναι ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. τῷ δ' ἐξ ἰσοπέδου μᾶλλον χωρίου πίπτοντι καὶ ἐπὶ μαλθακώτερον, ἧσσον ταῦτα πάσχει τὸ ὀστέον, ἢ οὐκ ἂν πάθοι. ὅσα δὲ ἐσπίπτοντα ἐς τὴν κεφαλὴν βέλεα τιτρώσκει πρὸς τὸ ὀστέον, τὸ ἀπὸ ὑψηλοτάτου ἐμπεσὸν καὶ ἥκιστα ἐξ ἰσοπέδου, καὶ σκληρότατόν τε καὶ ἀμβλύτατον, καὶ βαρύτατον, καὶ ἥκιστα κοῦφον, καὶ ἥκιστά τε καὶ ὀξὺ καὶ μαλθακὸν, οὗτο ἂν ῥήξειε τὸ ὀστέον καὶ φλάσειε. καὶ μάλιστά γε ταῦτα πάσχειν τὸ ὀστέον κίνδυνος, ὅταν ταῦτά τε γίνηται, καὶ ἐς ἰθὺ τρωθῆναι κατ' ἀντίον γένηται τὸ ὀστέον τοῦ βέλεος. ἤν τε πληγῇ ἐκ χειρὸς, ἤν τε βληθῇ, ἤν τέ τι ἐμπέσῃ αὐτέῳ, καὶ ἢν αὐτὸς καταπεσὼν τρωθῇ, καὶ ὁπωσοῦν τρωθεὶς κατ' ἀντίον γένοιτο τοῦ ὀστέου τῷ βέλει. τὰ δὲ πλάγιον τοῦ ὀστέου παρασύραντα βέλεα, ἧσσον καὶ ῥήγνυσι τὸ ὀστέον, καὶ φλάσει εἴσω ἐς Vet. Cod.

κεφα-

Vet. Cod.

κεφαλὴν, κἂν ψιλωθῇ τὸ ὀστέον τῆς σαρκός. ἔνια γὰρ τῶν τρωμάτων τῶν οὕτω τρωθέντων οὐδὲ ψιλοῦται τὸ ὀστέον τῆς σαρκός. τῶν δὴ βελέων ῥήγνυσι μάλιστα τὸ ὀστέον, τάς τε φανερὰς ῥωγμὰς καὶ τὰς ἀφανέας, καὶ φλᾶται καὶ ἐσφλᾷ ἔσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ τὸ ὀστέον τὰ στρογγύλα τε καὶ περιφερέα. καὶ ἀρτίσομα, ἀμβλέα τε ἐόντα καὶ βαρέα, καὶ σκληρά. καὶ τὴν σάρκα ταῦτα φλᾶται, καὶ πέπειρον ποιέει, καὶ κόπτει. καὶ τὰ ἕλκεα γίνεται ὑπὸ τῶν τοιούτων βελέων ἐς τὸ πλάγιον. Καὶ ἐν κύκλῳ ὑπόκοιλα καὶ διάπυά τε μᾶλλον γίνεται, καὶ ὑγρὰ ἐστὶ καὶ ἐπὶ πλέονα χρόνον καθαίρεται. ἀνάγκη γὰρ τὰς σάρκας τὰς φλασθείσας καὶ κοπείσας πύον γενομένας ἐκτακῆναι. Τὰ δὲ βέλεα καὶ προμήκεα ἐπὶ πολὺ λεπτὰ ἐόντα καὶ ὀξέα καὶ κοῦφα, τήν τε σάρκα διατάμνει μᾶλλον ἢ φλᾷ. καὶ ὀστέον ὡσαύτως. καὶ ἕδρην μὲν ἐμποιέει αὐτὸ καὶ διακόψαν. διακοπὴ γὰρ καὶ ἕδρη τωυτόν ἐστι. φλᾷ δὲ οὐ μάλα τὸ ὀστέον τὰ τοιαῦτα βέλεα· οὐδὲ ῥήγνυσιν, οὐδ' ἐκ τῆς φύσιος ἔσω ἐσφλᾷ. ἀλλὰ χρὴ πρὸς τῇ ὄψει τῇ ἑωυτοῦ ὅ, τι ἂν σοι φαίνηται ἐν τῷ ὀστέῳ, καὶ ἐρώτησιν ποιέεσθαι πάντων τούτων. τοῦ γὰρ μᾶλλον τε καὶ ἧσσον τρωθέντος ταῦτ' ἐστὶ σημεῖα. καὶ ἢν ὁ τρωθεὶς καρωθῇ, καὶ σκότος περιχυθῇ. καὶ δῖνος ἢ καὶ πέσῃ. ὅτ' ἂν δὲ τύχῃ ψιλωθὲν τὸ ὀστέον τῆς σαρκὸς ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ τύχῃ κατ' αὐτὰς τὰς ῥαφὰς γενόμενον τὸ ἕλκος, χαλεπὸν γίνεται καὶ τὴν ἕδρην τοῦ βέλεος φράσασθαι τὴν ἐν τῷ ἄλλῳ ὀστέῳ φανερὴν γινομένην. εἴτ' ἔνεσιν ἐν τῷ ὀστέῳ, εἴ τε μὴ ἔνεσιν. ἤν τε τύχῃ γινομένη ἡ ἕδρη ἐν αὐτῇσι τῇσι ῥαφῇσι. συμβλέπει* γὰρ αὐτὴ ἡ ῥαφὴ τρηχυτέρη ἐοῦσα τοῦ ἄλλου ὀστέου. καὶ οὐ διάδηλον ὅτι τε αὐτοῦ ῥαφή ἐστιν, καὶ ὅτι τοῦ βέλεος ἕδρη, ἢν μὴ κάρτα μεγάλη γένηται ἡ ἕδρη. προσγίνεται δὲ καὶ ῥῆξις τῇ ἕδρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ αὐτὴ ἐν τῇσι ῥαφῇσι γινομένη, καὶ γίνεται καὶ αὐτὴ ἡ ῥῆξις χαλεπωτέρη φράσασθαι ἐρρωγότος τοῦ ὀστέου, διὰ τοῦτο, ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ῥαφὴν ἡ ῥῆξις γίνεται, ἢν ῥηγνύηται ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ἕτοιμον γὰρ ταύτῃ ῥήγνυσθαι τὸ ὀστέον, καὶ διαχαλᾶν διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσιος τοῦ ὀστέου ταύτῃ, καὶ ἀραιότητα, καὶ διά τε τῆς ῥαφῆς ἑτοίμης ἐούσης ῥήγνυσθαι, καὶ διαχαλᾶν τ' ἄλλα τὰ ὀστέα τὰ περιέχοντα τὴν ῥαφὴν μὲν εἰ ἄρραγέα, ὅτι ἰσχυρότερά ἐστι τῆς ῥαφῆς. ἡ δὲ ῥῆξις ἡ κατὰ τὴν ῥαφὴν γινομένη καὶ διαχάλασίς ἐστιν τῆς ῥαφῆς, καὶ φράσασθαι οὐκ εὐμαρὴς ἢ, οὔτε ὑπὸ ἕδρης τοῦ βέλεος γενομένης ἐν τῇ ῥαφῇ, ἐπειδὰν ῥαγῇ καὶ διαχαλάσῃ, ἀλλ' ἐστὶ χαλεπώτερον φράσασθαι τὴν ἀπὸ τῆς φλάσιος ῥωγμήν. συγκλέπτουσι γὰρ τὴν γνώμην καὶ τὴν ὄψιν τοῦ ἰητροῦ αὐταὶ αἱ ῥαφαὶ ῥωγμοειδέες φαινόμεναι, καὶ τρηχύτεραι ἐοῦσαι τοῦ ἄλλου ὀστέου. ὅτι μὴ ἰσχυρῶς διεκόπη, καὶ διεχάλασε. διακοπὴ δὲ καὶ ἕδρη τ' ωὐτόν ἐστιν. ἀλλὰ χρὴ εἰ κατὰ τὰς ῥαφὰς τὸ τρῶμα γένοιτο, καὶ πρός γε τὸ ὀστέον στηρίξειε τὸ βέλος, προσέχοντα τὸν νόον ἀνευρίσκειν ὅτι πέπονθεν τὸ ὀστέον, ἀπὸ γὰρ

ἴσων

*συγκλέπτει.

caput contundunt, etiam si carne fuerit os denudatum. Nam quædam vulnera ita inflicta, neque denudant os carne. Profectò ex telis maxime os rumpunt, & manifestis, & obscuris fissuris, & contundunt, & ex natura sua os intro cedere faciunt, quæ sunt rotunda, & orbiculata, & vndiquaque plana, & obtusa, & grauia, & dura: & carnem hæc contundunt, & maturam faciunt, ac concidunt: & vlcera fiunt à talibus telis in obliquum. Sed & in circulum, subcaua, & suppurata magis fiunt, ac humida sunt, & diutiore tempore purgantur. Necesse est enim carnes cõtusas ac concisas, pus fieri ac consumi. At tela oblonga, multum tenuia, & acuta, & leuia, carnem magis dissecant quàm contundant, & os eodem modo. Et sedem quidem inducit id ipsum quod etiam dissecauit. Dissectio enim & sedes idem sunt. Verùm non valde os contundunt talia tela, neque fendunt, neque ex natura sua intrò cede-
12 re faciunt. Cæterùm oportet supra conspectum tuum, quicquid tandem apparuerit in osse, etiam de omnibus his interrogationem facere. Nam magis & minus sauciati signa hęc sunt, si vulneratus soporem altiorem inciderit, & caligo offusa fuerit, & vertigo, & si ceciderit. Quum autem os carne denudatum à telo fuerit, & circa ipsas suturas vlcus fieri
13 contigerit, difficile est sedem teli deprehendere, quæ alio osse manifesta est, an insit in osse, aut non insit, & an sedes facta sit in ipsis suturis. Occultat enim ipsa sutura, asperior existens reliquo osse, & non satis clarum est vbi in ipso sutura est, & vbi ossis sedes, si non valde magna sedes fiat. Accedit etiam ruptio ad sedem, plerunque & ipsa in suturis contingens, & fit etiam hæc ruptio rupto osse deprehensu difficilior, eo quòd circa ipsam suturam ruptio fit, si rumpitur, vt plurimum. Procliue enim est hac parte os rumpi ac dissolui, propter ossis hac parte debilitatem ac raritatem, & propterea quòd parata sit sutura, vt rumpatur ac dissoluatur. Nam reliqua ossa suturam ambientia ruptionis exortia manere possunt, eo quòd robustiora sunt quàm sutura. Verùm ruptio circa suturam facta, etiam dissolutio suturæ est, & non facile est deprehendere, neque si à teli sede fiat in sutura, vbi rupta fuerit ac dissoluta. Verùm difficilius est deprehendere fissuram ex contusione. Fallunt enim & mentem, & visum medici hæ suturæ, fissuræ speciem referentes, & reliquo osse asperiores existentes, nisi vehementer dissectæ fuerint ac dissolutæ. Dissectio autem & sedes idem sunt. Proinde si circa suturas vulnus factum fuerit, & ad os telum incubuerit, animaduersionem habere oportet, ac inuenire quod os passum sit. Nam ab æqualibus magnitudine telis, & similibus, ac

multo

A multo minoribus, & similiter & multo minus vulneratus longe magis malum accipit, qui in osse in suturas telum recepit, quàm qui non in suturas id recepit. Et pleraque horum perforare oportet. Verùm ipsas suturas perforare non oportet, sed secedendo in propinquo osse perforationem facere, si perfores. Porrò de curatione vulnerum in capite, & quo modo deprehendere oportet affectiones in capite obortas non manifestas, ita mihi videtur.

14 Vlcus in capite nullo humore humectare conuenit, ac ne vino quidem: neque cataplasmate integere, neque linamento curationem facere. Neq; verò comprimere oportet vlcus in capite, si non in fronte fuerit, aut B in loco pilis nudato, aut circa supercilium, & oculum. Hic enim facta vlcera, cataplasmatis ac deligatione magis opus habent, quàm in alijs capitis partibus. Continet ac ambit reliquum caput totam frontem: partes autem vlcus ambientes, in quacunque tandem parte vlcera fuerint, inflammantur ac intumescunt, propter sanguinis influxionem. Oportet autem neque ea quæ in fronte sunt vlcera, per omne tempus cataplasmatis integere ac deligare, sed postquam inflammatio sedata est, & tumor sedatus, à cataplasmatis ac deligatione cessare. At in reliquo capite vlcus, neque linamentis, neque cataplasmatis, neque deligatione curare oportet, si non & sectione C opus habeat. Secare autem oportet vlceribus in capite ac fronte factis, qua parte os carne nudum fuerit, & læsionem aliquam ex telo habere visum fuerit. Vlcera verò quæ non habent sufficientem magnitudinem longitudinis ac latitudinis, ad ossis inspectionem, an quid mali passum sit à telo, & quale id passum sit, & quantum caro contusa est, & quantam os læsionem habet: & rursus an illæsum sit os à telo, & nihil mali passum sit: & ad curationem, qualinam opus habet vlcus, & caro, & ossis affectio: talia sanè vlcera sectione opus habent. Si verò etiam os quidem carne fuerit denudatum, subcaua verò fuerint vlcera in obliquum, cauitatem quamplurimum resecare oportet, vbi non D facile est medicamento quocunq; peruenire. Sed & orbiculatiora vlcera, ac plurimum subcaua, etiam in ipsa resecare oportet, circulo diuisim inciso secūdum longitudinem pro hominis natura, vt longius fiat vlcus. At vero in capitis sectione, reliquæ quidem capitis partes securitatem habent dum secantur. Verùm tempora, & adhuc supra tempora venam quæ per tempora fertur, secare non oportet. Conuulsio enim corripit sectum. Et si quidem sinistra tempora secta fuerint, dextera conuulsio cor-15 ripit. Si verò dextra secta fuerint, sinistra conuulsio apprehendit. Quum igitur vlcus in capite secas, ossium gratia carne denudatorum, scire

ἴσων βελέων τὸ μέγεθος καὶ ὁμοίων, καὶ πολλὸν πελαστέρων καὶ ὁμοίως τρωθεὶς καὶ πολὺ ἧσσον, πολλῷ μεῖζον ἐκτήσατο τὸ κακὸν ἐν τῷ ὀστέῳ ἐς τὰς ῥαφὰς δεξάμενος τὸ βέλος, ἢ ὁ μὴ ἐς τὰς ῥαφὰς δεξάμενος· καὶ τούτων τὰ πολλὰ πρίεσθαι δεῖ. ἀλλ᾽ οὐ χρὴ αὐτὰς τὰς ῥαφὰς πρίειν, ἀλλ᾽ ἀποχωρήσαντα ἐν τῷ πλησίον ὀστέῳ τὴν πρίσιν ποιέεσθαι, ἣν πρίῃς. Περὶ δὲ ἰήσιος τρώσιος τῆς ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ ὡς χρὴ ἐξελέγχειν τὰς πάθας τὰς ἐν τῷ ὀστέῳ γινομένας τὰς μὴ

14 φανερὰς, ὧδε μοι δοκέει. Ἕλκος ἐν τῇ κεφαλῇ οὐ χρὴ τέγγειν οὐδενὶ, οὐδὲ οἴνῳ, ἄλλως* ἥκιστα. οὐδὲ καταπλάσσειν, οὐδὲ μοτῷ τὴν ἴησιν ποιέεσθαι. οὐδὲ πιέζειν χρὴ ἕλκος ἐν κεφαλῇ, ἢν μὴ ἐν τῷ μετώπῳ ᾖ τὸ ἕλκος, ἢ ἐν τῷ ψιλῷ τῶν τριχῶν, περὶ τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν ὀφθαλμόν. ἐνταῦθα δὲ γινόμενα τὰ ἕλκεα, καταπλάσιος καὶ ἐπιδέσιος μᾶλλον κέχρηται, ἢ που ἄλλοθι τῆς κεφαλῆς τῆς ἄλλης. Περιέχει γὰρ ἡ κεφαλὴ ἡ ἄλλη τὸ μέτωπον πᾶν. ἐκ δὲ τῶν περιεχόντων τὰ ἕλκεα, καὶ ἐν ὅτῳ ἂν ᾖ τὰ ἕλκεα φλεγμαίνει καὶ ἐπανοιδίσκεται δι᾽ αἵματος ἐπιῤῥοίην. Χρὴ δὲ οὐδὲ τὰ ἐν τῷ μετώπῳ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καταπλάσσειν καὶ ἐπιδεῖν, ἀλλ᾽ ἐπειδὰν παύσηται φλεγμαίνοντα, καὶ τὸ οἴδημα καταστῇ, παύσασθαι καταπλάσσοντα καὶ ἐπιδέοντα. ἐν δὲ τῇ ἄλλῃ κεφαλῇ ἕλκος οὔτε μοτοῦν χρὴ, οὔτε καταπλάσσειν, οὔτ᾽ ἐπιδεῖν, εἰ μὴ καὶ τομῆς δέοιτο. τάμνειν δὲ χρὴ τῶν ἑλκέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ γινομένων, καὶ ἐν μετώπῳ ὅπῃ ἂν τὸ μὲν ὀστέον ψιλὸν ᾖ τῆς σαρκὸς, καὶ δοκέῃ τι σίνος ἔχειν ὑπὸ τοῦ βέλεος· τὰ δὲ ἕλκεα μὴ ἱκανὰ τὸ μέγεθος τοῦ μήκεος καὶ τῆς εὐρύτητος, ἐς τὴν σκέψιν τοῦ ὀστέου εἴ τι πέπονθεν ὑπὸ τοῦ βέλεος κακὸν, καὶ ὁποῖόν τι πέπονθεν, καὶ ὅσον ἡ μὲν σὰρξ πέφλασται, καὶ τὸ ὀστέον ἔχει* τὸ σίνος. καὶ δ᾽ αὖτε εἰ ἀσινές ἐστιν τὸ ὀστέον ὑπὸ τοῦ βέλεος, καὶ μηδὲν πέπονθε κακόν. καὶ ἐς τὴν ἴησιν, οἵης δεῖται τινός τότε ἕλκος, ἥτε σὰρξ, καὶ ἡ πάθη τοῦ ὀστέου. τὰ δὴ τοιαῦτα τῶν ἑλκέων, τομῆς δεῖται. *ἂν καὶ τὸ μὲν ὀστέον ψιλωθῇ τῆς σαρκὸς, ὑπόκοιλα δὲ ᾖ ἐς πλάγιον ἐπὶ πολὺ ἐπανατάμνειν τὸ κοῖλον, ὅκου μὴ εὐχερὲς τῷ φαρμάκῳ ἀφικέσθαι, ὁκοίῳ ἂν τινὶ χρῇ* καὶ τὰ κυκλωτερέα τῶν ἑλκέων, καὶ ὑπόκοιλα ἐπὶ πολὺ, καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπανατάμνων τὸν κύκλον διχῇ κατὰ μῆκος, ὡς πέφυκεν ἄνθρωπος, μακρὸν ποιέειν τὸ ἕλκος. τάμνοντι δὲ κεφαλὴν, τὰ μὲν ἄλλα τῆς κεφαλῆς, ἀσφαλείην ἔχει τεμνόμενα· ὁ δὲ κρόταφος, καὶ ἄνωθεν ἔτι τοῦ κροτάφου κατὰ τὴν φλέβα, τὴν διὰ τοῦ κροτάφου φερομένην, τοῦτο δὲ τὸ χωρίον μὴ τάμνειν, σπασμὸς γὰρ ἐπιλαμβάνει τὸν τμηθέντα. καὶ ἢν μὲν ἐπ᾽ ἀριστερὰ τμηθῇ κροτάφου, τὰ ἐπιδέξια ὁ σπασμὸς ἐπιλαμ-

15 βάνει, ἢν δ᾽ ἐπὶ τὰ δεξιὰ τμηθῇ κροτάφου, τὰ ἐπ᾽ ἀριστερὰ ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει. ὅταν οὖν τάμνῃς ἕλκος ἐν κεφαλῇ, ὀστέων εἵνεκα τῆς σαρκὸς ἐψιλωμένων, θέλων εἰδέναι εἴ τι ἔχει

Vet. Cod.

*ἴσως ἀλλ᾽ ὡς

* τὶ

*κἂν

*κρίνεται

Vet. Cod.

ἔχει τὸ ὀστέον κακὸν ὑπὸ τοῦ βέλεος ἢ καὶ οὐκ ἔχει, τάμνειν χρὴ τὸ μέγεθος τὴν ὠτειλὴν, ὅσον ἂν δοκέῃ ἄνω χρῆναι. τάμνοντα δὲ χρὴ ἀναστεῖλαι τὴν σάρκα ἀπὸ τοῦ ὀστέου, ἣ πρὸς τῇ μήνιγγι καὶ πρὸς τῷ ὀστέῳ πέφυκεν. ἔπειτα διαμοτῶσαι τὸ ἕλκος πᾶν μοτῷ, ὅς τις ἂν εὐρύτατον τὸ ἕλκος παρέξει ἐς τὴν ὑστεραίην ξὺν ἐλαχίστῳ πόνῳ. μοτώσαντα δὲ καταπλάσματι χρῆσθαι ὅσον ἂν χρόνον καὶ τῷ μοτῷ, μάζην ἐκ λεπτῶν ἀλφίτων, ἐν ὄξει διαμάσσειν ἢ ἕψειν καὶ γλίσχρην ποιέειν ὡς μάλιστα. Τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπειδὰν ἐξέλῃς τὸν μοτὸν, κατιδὼν τὸ ὀστέον * ὅτι πέπονθεν, ἐὰν μή σοι καταφανὴς ἡ τρῶσις, ὁποίη τίς ἐστιν ἐν τῷ ὀστέῳ, μὴ δὲ διαγινώσκῃς εἴ τέ τι ἔχει τὸ ὀστέον κακὸν ἐν ἑωυτῷ, ἢ καὶ οὐκ ἔχει, τὸ δὲ βέλος δοκέῃ ἀφικέσθαι ἐς τὸ ὀστέον καὶ σινάσαι, ἐπιξύειν χρὴ τῷ ξυστῆρι κατὰ βάθος καὶ κατὰ μῆκος τοῦ ἀνθρώπου ὡς πέφυκεν, καὶ αὖθις εἰ ἦ * κάρσιον τὸ ὀστέον τῶν ῥήξιων εἵνεκα τῶν ἀφανέων ἰδεῖν, καὶ τῆς φλάσιος εἵνεκα τῆς ἀφανέος τῆς οὐκ ἐσφλωμένης εἴσω ἐκ τῆς φύσιος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἄλλου ὀστέου. ἐξελέγχει γὰρ ἡ ξύσις μᾶλλον, ἢν μὴ καὶ ἄλλως καταφανέες ἔωσιν αὗται αἱ πάθαι οὖσαι ἐν τῷ ὀστέῳ τοῦ βέλεος. καὶ ἢν ἕδρην ἴδῃς ἐν τῷ ὀστέῳ τοῦ βέλεος, ἐπιξύειν χρὴ αὐτήν τε τὴν ἕδρην τοῦ βέλεος, καὶ τὰ περιέχοντα αὐτὴν ὀστέα, μὴ πολλάκις τῇ ἕδρῃ προσγένηται ῥῆξις, καὶ φλάσις, ἢ μούνη φλάσις. ἔπειτα λανθάνῃ οὐ καταφανέα ἐόντα. ἐπειδὰν δὲ ξύσῃς τὸ ὀστέον τῷ ξυστῆρι, ἢν μὲν δοκέῃ ἐς πρίσιν ἀφικνέεσθαι ἡ τρῶσις τοῦ ὀστέου, πρίειν χρὴ, καὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας μὴ ὑπερβάλλειν ἀπρίωτον, ἀλλ᾽ ἐν ταύτῃσι πρίειν, ἄλλως τε καὶ τῆς θερμῆς ὥρης ἢν ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς τὸ ἴημα. Ἢν δὲ ὑποπτεύσῃς μὲν τὸ ὀστέον ἐρρωγέναι, ἢ πεφλάσθαι, ἢ ἀμφότερα ταῦτα, τεκμαιρόμενος ὅτι ἰσχυρῶς τέτρωται ἐκ τῶν λόγων τοῦ τρωματίου· καὶ ὅτι ὑπὸ ἰσχυροῦ τοῦ τρώσαντος, ἢν ἕτερος ὑφ᾽ ἑτέρου τρωθῇ. καὶ τὸ βέλος ὅτῳ ἐτρώθη, ὅτι τῶν κακούργων βελέων ἦν. ἔπειτα τὸν ἄνθρωπον, ὅτι δῖνός τε ἔλαβεν καὶ σκότος, καὶ ἐκαρώθη καὶ κατέπεσεν· τούτων δὲ οὕτω γινομένων, ἢν μὴ διαγινώσκῃς, εἰ ἔρρωγε τὸ ὀστέον, ἢ πέφλασται, ἢ καὶ ἀμφότερα ταῦτα, μήτε ἄλλως ὁρῇς, δεῖ δὴ ἐπὶ τὸ ὀστέον τήκων τὸ μελάντατον δεύσας τι τῷ μέλανι φαρμάκῳ τῷ τηκομένῳ, τὸ ἕλκος ὑποτείνας ὀθόνιον, ἐλαίῳ τέγξας, εἶτα καταπλάσας τῇ μάζῃ ἐπιδῆσαι. τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ, ἀπολύσας καὶ ἐκκαθήρας τὸ ἕλκος ἐπιξῦσαι. καὶ ἢν μὴ ᾖ ὑγιὲς, ἀλλ᾽ ἐρρώγῃ καὶ πεφλασμένον ᾖ, τὸ μὲν ἄλλο ἔσται ὀστέον, λευκὸν ξυόμενον. ἡ δὲ ῥωγμὴ καὶ ἡ φλάσις, κατατακέντος τοῦ φαρμάκου δεξαμένη τὸ φάρμακον ἐς ἑωυτὴν μέλαν, ἐὸν ἔσται μέλαινα ἐν λευκῷ τῷ ὀστέῳ τῷ ἄλλῳ. ἀλλὰ χρὴ αὖθις τὴν ῥωγμὴν ταύτην φανεῖσαν, * ἐπιξύειν κατὰ βάθος, καὶ ἢν μὲν ἐπιξύων τὴν ῥωγμὴν ταύτην φανεῖσαν μέλαιναν ἐξέλῃς καὶ ἀφανέα ποιήσῃς· φλάσις

* ἔχῃ

* ἐπικαρσίων τοῦ ὀστέου.

* τίκτων

* διάσαντα

* μέλαιναν

scire cupiens an habeat os quid mali à telo, aut non habeat, secare oportet vulnus tanta magnitudine, quanta sursum opus habere visum fuerit. Secantem verò carnem ab osse diducere oportet, quæ ad membranam, & ad os existit. Deinde linamentum per totum vlcus adhibere oportet, quod vlcus quàm amplissimum in posterum diem faciat, cum minimo dolore: vbi verò linamentum adhibuisti, cataplasmate vtere, quanto tempore etiam linamento, ita vt mazam ex tenui polenta in aceto subigas, aut coquas, & quàm maximè viscosam facias. Postridie verò vbi linamentũ exemeris, inspecto osse quod passum est, si non conspicua tibi sit vulneratio, qualisnam sit in osse: neque cognoscas, an os aliquid mali in se habeat, aut non habeat, telum autem ad os peruenisse ac læsisse videatur, radere oportet spicillo rasorio, secundum longitudinem ac profunditatem, pro hominis natura: & rursus si etiam transuersum sit os, ruptionum gratia ad visum inconspicuarum, & contusionis obscuræ gratia, quæ non intro cessit ex natura alterius ossis capitis. Indicat enim ipsa rasio magis, si non etiam aliàs conspicuæ fuerint hæ affectiones, ex telo in osse existentes. Et si sedem teli in osse videris, tum ipsam teli sedẽ radere oportet, tum ambientia ipsam ossa, ne sæpe ad sedem ruptio accedat, & contusio, & deinde lateant, quum non conspicua existãt. Postquã autem os scalpro raseris, si quidem ad perforationem tendere ossis sauciatio videatur, perforare oportet, & citra perforationem triduum non excedere, sed in hoc perforare, tum aliàs, tum tempore calido, si ab initio curationem susceperis. Si verò suspiceris os ruptum, aut contusum esse, aut ambo hæc: coniectura facta qđ vehementer sauciatus sit, ex vulnerati verbis: & quòd à forti id contigit qui sauciauit, si alius ab alio vulneratus fuerit: & quòd telum quo vulneratus est, ex maleficorum telorum ordine fuit: deinde quòd vertigo & caligo ipsum corripuerit, & quòd in soporem profundiorem

16 inciderit, & quòd ceciderit: His ita contingentibus, si non cognoscas an os ruptum sit, aut contusum, aut ambo hæc, neque aliàs videas: super os atramentum scriptorium nigri coloris, nigro medicamẽto liquato subactum, imponere oportet: & subextento linteo oleo imbuto super vlcus, & deinde mazæ cataplasmate apposito, deligare: postridie verò, exoluto ac expurgato vlcere deradere. Et si sanum non fuerit, sed ruptum ac contusum, reliquũ quidẽ rasum albũ erit, fissura verò & contusio, quę nigrum medicamentum eliquatum in seipsam suscepit, in reliquo osse albo nigra erit. Cæterùm hanc fissuram conspectam rursus secundũ profunditatem radere oportet. Et si quidem radens fissuram hanc conspectam nigram exemeris, ac deleueris, è conspectu sublatam, contusio

A

B

C

D

A tusio quidem osſis, aut magis aut minus facta fuit, quæ ſanè etiam fiſſuram à ſcalpro raſorio deletam rupit. Verùm minus horrenda hæc eſt, & minus negotij exhibuerit, fiſſura deleta. Si verò in profundo ſit, & dum raditur deleri nolit, ad perforationem deuenit hæc calamitas. Sed perforare oportet, ac de cætero vlcus curare. Cauere autem conuenit, vt ne aliquid mali os contrahat ex carne, ſi male curetur. Nam & perforato oſsi, & aliàs denudato, ſed ſano, & ſi læſionem aliquam ex telo habeat, & tamen ſanum eſſe putetur, periculum magis immineret, vt ſuppuratum fiat, etiam ſi aliàs futurum non eſſet, ſi & caro os ambiens male curetur, & inflammetur ac conſtringatur.
B (igneſcit enim, & multa flamma impletur. Et ſanè os ex ambientibus carnibus in ſeipſum calorem & flammam, & turbationem, & pulſum & quæcunque mala in ſeipſa habet caro, trahit, & ex his ita ſuppuratum fit. Malum eſt etiam humidam eſſe carnem in vlcere, & putreſcentem, & ad multum tempus purgari.) Quare ſuppuratum quidem, quàm celerrime vlcus facere oportet. Sic enim ambientes vlcus partes, quàm minimum inflammabuntur, & vlcus citiſsime purum erit. Neceſſe eſt enim carnes conciſas ac contuſas à telo ſuppuratas fieri ac conſumi. Poſtquam autem purgatum fuerit, ſiccius fieri vlcus oportet. Sic enim citiſsime ſanum fiet, ſicca carne germinante, & non hu-
C mida. Et ſic quoque vlceri caro non ſuperincreſcet. Eadem ratio membranæ circum cerebrum eſt. Statim enim oſſe perforato & exſecto, ac de membrana detracto, ipſam denudatam membranam puram, quàm citiſsime ac ſiccam facere oportet, vt ne vbi ad multum tempus humida ſit, computreſcat ac in tumorem attollatur. His enim ita contingentibus, periculum eſt ipſam putrefieri. At verò os quod diſcedere à quouis alio oſſe oportet, vlcere in capite facto, & ſede teli in oſſe exiſtente, aut aliàs oſſe plurimum denudato, diſcedit, vbi plurimum exangue factum eſt. Reſiccatur enim ſanguis ex oſſe, & à tempore, & à plurimis medicamentis. Citiſsime enim di-
D ſceſſerit, ſi quis vlcus quàm citiſsime purgarit, & de cætero & vlcus, & os, tum maius, tum minus reſiccauerit. Quod enim citiſsime reſiccatum ac ſeparatum, ex hoc facto maxime dimittitur ab alio oſſe, quod ſanguinolentum ac viuum exiſtit, & quum exangue ac ſiccum fiat, à ſanguinolento ac viuo valde diſcedit. Quæcunque verò oſſa intro contuſa cedunt ex ſua ipſorum natura, rupta aut etiam diſſecta, valde ampla, talia minus periculoſa ſunt, vbi membrana ſana fuerit: & quæ pluribus fiſſuris & amplioribus intro rupta ſunt, adhuc minus periculoſa ſunt, & ad detractionem faciliora ſunt: & nullum ex talibus perforare oportet, neque periclitari oſſa auferre conan-

dο,

φλάσις μὲν γεγένηται τοῦ ὀστέου ἢ μᾶλλον ἢ Vet. Cod.
ἧσσον, ἥ τις περιέρρηξε καὶ τὴν ῥωγμὴν τὴν ἀφανισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ξυστῆρος. ἧσσον δὲ φοβερὸν καὶ ἧσσον ἂν πρῆγμα ἀπ᾽ αὐτῆς γένοιτο ἀφανισθείσης τῆς ῥωγμῆς. Ην δὲ κατὰ βάθος ᾖ, καὶ μὴ ἐθέλῃ ἐξιέναι ἐπιξυομένη, ἀφίκει ἐς πρίσιν ἡ τοιαύτη ξυμφορή. ἀλλὰ χρὴ πρίσαντα τὰ λοιπὰ ἰητρεύειν τὸ ἕλκος. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ ὅπως μή τι κακὸν ἀπολαύσῃ τὸ ὀστέον ἀπὸ τῆς σαρκὸς, ἢν κακῶς ἰητρεύηται. ὀστέῳ γὰρ καὶ πεπρισμένῳ, καὶ ἄλλως ἐψιλωμένῳ, ὑγιεῖ δὲ ἐόντι, καὶ ἔχοντι τὶ σίνος ὑπὸ τοῦ βέλεος, δοκέοντι δὲ ὑγιεῖ εἶναι, κίνδυνός ἐστι μᾶλλον ὑπόπυον γενέσθαι, ἢν καὶ ἄλλως μὴ μέλλῃ, ἢν καὶ ἡ σὰρξ ἡ περιέχουσα τὸ ὀστέον κακῶς θεραπεύηται, καὶ φλεγμαίνηται καὶ περισφίγγηται, πυρετῶδες γὰρ γίνεται, καὶ πολλοῦ φλογμοῦ πλέων, καὶ δὴ τὸ ὀστέον ἐκ τῶν περιεχουσῶν σαρκέων ἐς ἑωυτὸ θέρμην τε καὶ φλογμὸν καὶ ἄραδον ἐμποιέει καὶ σφυγμὸν, καὶ ὅσα περ ἡ σὰρξ ἔχει κακὰ ἐν ἑωυτῇ, καὶ ἐκ τουτέων ὧδε ὑπόπυον γίνεται. κακὸν δὲ καὶ ὑγρήν τε εἶναι τὴν σάρκα ἐν τῷ ἕλκει, καὶ μυδῶσαν, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον καθαίρεσθαι, ἀλλὰ χρὴ διάπυον μὲν ποιῆσαι τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα, οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα φλεγμαίνοι τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, καὶ τάχιστα καθαρὸν εἴη, ἀνάγκη γὰρ ἔχει τὰς σάρκας τὰς κοπείσας, καὶ φλασθείσας ὑπὸ τοῦ βέλεος ὑποπύους γενομένας, ἐκτακῆναι, ἐπειδὰν δὲ καθαρθῇ, ξηρότερον χρὴ γίγνεσθαι τὸ ἕλκος, οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιὲς γένοιτο, ξηρῆς σαρκὸς βλαστούσης καὶ μὴ ὑγρῆς, καὶ οὕτως οὐκ ἂν ὑπερσαρκίσῃ τὸ ἕλκος. Ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ ὑπὲρ τῆς μήνιγγος τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἢν γὰρ αὐτίκα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον καὶ ἀφελὼν ἀπὸ τῆς μήνιγγος ψιλώσειας, αὐτὴν καθαρὴν χρὴ ποιῆσαι ὡς τάχιστα καὶ ξηρὴν, ὡς μὴ ἐπὶ πουλὺν χρόνον,* ἐοῦσα, μυδήη τε καὶ ἐξαίρηται, τούτων γὰρ οὕτω γινομένων, σαπῆναι αὐτὴν κίνδυνος. Ὀστέον δὲ ὅτι δὴ ἀποστῆναι δεῖ ὅτου ἄλλου ὀστέου ἕλκεος ἐν κεφαλῇ γενομένου, ἕδρης τε ἐούσης τοῦ βέλεος ἐν τῷ ὀστέῳ, ἢ ἄλλως ἐπὶ πουλὺ ψιλωθέντος τοῦ ὀστέου, ἀφίσταται ἐπὶ πουλὺ ἔξαιμον γινόμενον, ἀναξηραίνεται γὰρ τὸ αἷμα ἐκ τοῦ ὀστέου ὑπό τε τοῦ χρόνου, καὶ ὑπὸ φαρμάκων τῶν πλείστων, τάχιστα δ᾽ ἂν ἀποσταίη, εἴ τις τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα καθήρας, ξηραίνοιτο λοιπὸν τό τε ἕλκος καὶ τὸ ὀστέον, καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἧσσον. τὸ γὰρ τάχιστα ἀποξηρανθὲν καὶ ἀποστρακὸς,* ἐν τούτῳ μάλιστα ἀφίεται ἀπὸ τοῦ ἄλλου ὀστέου τοῦ ἐναίμου τε καὶ ζῶντος αὐτέου, ἔξαιμόν τε γενόμενον καὶ ξηρὸν, τῷ ἐναίμῳ καὶ ζῶντι μάλα ἀφίσταται, ὅσα δὲ τῶν ὀστέων ἐσφλᾶται ἔσω, ἐκ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτῶν καταρραγέντα ἢ καὶ διακοπέντα πάνυ εὐρέα, ἀκινδυνότερα τὰ τοιαῦτα γίνεται, ἐπὴν ἡ μῆνιγξ ὑγιὴς ᾖ, καὶ τὰ πλέοσι ῥωγμῇσιν ἐσκαταρραγέντα καὶ εὐρυτέρῃσιν, ἔτι ἀκινδυνότερα καὶ εὐμαρέστερα ἐς τὴν ἀφαίρεσιν γίνεται, καὶ οὐ χρὴ πρίειν τῶν τοιούτων οὐδὲν, οὐδὲ κινδυνεύειν τὰ ὀστέα πειρώ-

μενον

*οἰδέουσα μυδέη

*ἀποστρακὸς

Vet. Cod. * εἰκῶς

μένον ἀφαιρέειν πρὶν ἢ αὐτόματα ἐπανίῃ * εἰκὸς πρόσθεν τοῦ χαλάσαντος, ἐπανέρχεται δὲ τῆς σαρκὸς ὑποφυομένης, ὑποφύεται δὲ ἐκ τῆς διπλόης τοῦ ὀστέου καὶ ἐκ τοῦ ὑγιέος, ἢν ἡ ἄνωθεν μοῖρα τοῦ ὀστέου μούνη σφακελίσῃ, οὕτω δ᾽ ἂν τάχιστα ἥτε σὰρξ ὑποφύοιτο καὶ βλαστάνοι, καὶ τὰ ὀστέα ἐπανίοι. εἴ τις τὸ ἕλκος ὡς τάχιστα διάπυον ποιήσας καθαρὸν ποιήσηται, καὶ ἢν διὰ παντὸς τοῦ ὀστέου ἄμφω αἱ μοῖραι ἐσφλασθῶσιν ἔσω ἐς τὴν μήνιγγα, ἥτε ἄνω μοίρη τοῦ ὀστέου καὶ ἡ κάτω, ἰητρεύοντι ὡσαύτως τὸ ἕλκος ὑγιὲς τάχιστα ἔσται. καὶ τὰ ὀστέα τάχιστα ἐπάνεισιν τὰ ἐσφλασθέντα ἔσω, τῶν δὲ παιδίων τὰ ὀστέα καὶ λεπτότερά ἐστι, καὶ μαλθακώτερα διὰ τοῦτο, ὅτι ἐναιμότερά ἐστι καὶ κοῖλα, καὶ οὔτε σηραγγώδεα, καὶ οὔτε πυκνά, οὔτε στερεά, καὶ ὑπὸ τῶν βελέων ἴσων τε ἐόντων καὶ ἀσθενεστέρων, καὶ τρωθέντων ὁμοίως τε καὶ ἧσσον τὸ τοῦ νεωτέρου παιδίου, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον ὑποπυΐσκεται, ἢ τὸ τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ. καὶ ὅσα ἂν ἄλλως μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι ἐκ τοῦ τρώματος, ὁ νεώτερος τοῦ πρεσβυτέρου θᾶσσον ἀπόλλυται, ἀλλὰ χρὴ ἢν ψιλωθῇ τῆς σαρκὸς τὸ ὀστέον προσέχοντα τὸν νόον πειρῆσθαι διαγινώσκειν ὅτι μὴ ἔστι τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν καὶ γνῶναι εἰ ἔρρωγε τὸ ὀστέον, καὶ εἰ πέφλασται, ἢ μοῦνον πέφλασται. Καὶ εἰ ἕδρης γενομένης τοῦ βέλεος πρόσεστι φλάσις ἢ ῥωγμὴ ἢ ἄμφω ταῦτα, καὶ ἤν τι τούτων πεπόνθῃ τὸ ὀστέον, ἀφεῖναι τοῦ αἵματος, τρυπῶντα τὸ ὀστέον σμικρῷ τρυπάνῳ φυλασσόμενον ἐπ᾽ ὀλίγον, λεπτότερον γὰρ τὸ ὀστέον, καὶ ἐπιπολαιότερον τῶν νέων ἢ τῶν πρεσβυτέρων. Ὅστις δὲ μέλλει ἐκ τρωμάτων ἐν κεφαλῇ ἀποθνήσκειν, καὶ μὴ δυνατὸν αὐτὸν ὑγιᾶ γενέσθαι, μὴ δὲ σωθῆναι, ἐκ τῶνδε τῶν σημείων χρὴ τὴν διάγνωσιν ποιέεσθαι τοῦ μέλλοντος ἀποθνήσκειν, καὶ προλέγειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι. πάσχει γὰρ τάδε. Ὁπόταν τις ὀστέον κατεηγός, ἢ ἐρρωγός, ἢ πεφλασμένον, ἢ ὅπως γοῦν τετρωμένον κατεηγὸς ἐννοήσας ἁμάρτῃ καὶ μήτε ξύσῃ, μήτε πρίσῃ, μήτε δεόμενον, μήτε δὲ ὡς ὑγιέος ὄντος τοῦ ὀστέου, πρὸ τῶν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων πυρετὸς ἐπιλήψεται ὡς ἐπιπολὺ ἐν χειμῶνι, ἐν δὲ τῷ θέρει μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ ἐπειδὰν τοῦτο γένηται, τὸ ἕλκος ἄχροον γίνεται, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἰχὼρ ῥέει σμικρός. καὶ τὸ φλεγμαῖνον ἐκτέθνηκεν ἐξ αὐτοῦ, καὶ γλισχρῶδες γίνεται, καὶ φαίνεται, ὥσπερ τάριχος, χροιὴν πυῤῥὸν, ὑπόπελιον, καὶ τὸ ὀστέον σφακελίζειν τηνικαῦτα ἄρχεται, καὶ γίνεται περκνὸν, λεῖον ἐὸν, τελευταῖον δὲ ἔπωχρον γενόμενον ἢ ἔκλευκον, ὅταν δ᾽ ἤδη ὑπόπυον, ἢ ἐπὶ τῇ γλώσσῃ φλυκταῖναι γίνωνται, καὶ παραφρονέων τελευτᾷ, καὶ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει τοὺς πλείστους τὰ ἐπὶ θάτερα τοῦ σώματος: ἢν μὲν ἐν τῷ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς λαμβάνει: ἢν δ᾽ ἐν τῷ ἐπὶ δεξιὰ τῆς κεφαλῆς ἔχῃ τὸ ἕλκος, τὰ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τοῦ σώματος ὁ σπασμὸς ἐπιλαμβάνει: εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ ἀπόπληκτοι γίνονται, καὶ οὕτως ἀπόλλυνται πρὸ ἑπτὰ ἡμερέων ἐν θέρει, ἢ τεσσάρων

καὶ

do, priusquam sponte sua emergant, priore A forma exoluta. Emergunt autem carne subnascente. Subnascitur autem ex duplicata ossis lamina, & ex sano osse, si superna ossis pars sola fuerit corrupta. Sic verò quàm citissime & caro subnasci ac germinare poterit, & ossa emerserint, si quis vlcus quàm citissime suppuratum redditum, purum faciat. Et si per totum os ambæ partes intro contusæ cesserint ad membranam, & superna ossis pars, & inferna, si quis similiter medeatur, vlcus celerrime sanum erit, & ossa quæ intro cesserunt, celerrime emergunt ac reuertuntur. At verò puerorum ossa, & tenuiora & molliora sunt, ea de causa, quòd sanguinolentiora sunt, & caua, & neque antrosa, neque densa, neque B solida: & à telis æqualibus ac debilioribus, si similiter ac minus fuerint vulnerati, iunioris pueri vulnus, & magis & citius suppuratur, & in breuiori tempore, quàm senioris: & si aliàs ex vulnere moriturus est, iunior seniore citius perit. Cæterùm si os denudatum carne fuerit, animaduersione habita cognoscere conari oportet, si oculis videre ac noscere non datur, an ruptum sit os, & an contusum, aut solum contusum: & an sede teli facta, adsit contusio, aut fissura, aut ambo hæc. Et si quid horum os passum fuerit, detracto sanguine, paruo terebello modice & cum cautione, os terebrare oportet. Tenuius est enim os, & minus profundum iuuenibus, quàm senioribus. Quicunque verò ex vulneribus in capite C moriturus est, & fieri non potest, vt sanus fiat ac seruetur, ex his signis dignotionem morituri facere oportet, & quod futurum est prædicere. Patitur enim hæc. Quum quis os fractum, aut ruptum, aut contusum, aut quocunque modo fractum intelligens, per errorem deliquerit, & neque raserit, neque perforauerit, veluti os non opus habeat, & velut os sanum existat: ante decimumquartum diem febris corripiet, vt plurimum in hyeme. In æstate verò post septimum diem febris corripit: & postquam hoc factum fuerit, vlcus colorem amittit, & ex ipso sanies pauca fluit: & quod inflammatum est ex ipso emoritur, & D viscosum fit, & apparet velut salsamentum, colore fuluum, subliuidum: & os tunc corrumpi incipit, & fit valde nigrum, postremum pallidum, aut valde album euadens. Quum verò iam suppuratum fuerit, in lingua pustulæ oboriuntur, & desipiens æger moritur, & conuulsio plerosque corripit in altera corporis parte. Si quidem in sinistra parte capitis vlcus habeat, in dextra corporis parte conuulsio corripit. Si verò in dextra capitis parte vlcus habeat, in sinistra corporis parte conuulsio corripit. Sunt autem, & qui syderati fiunt, atque sic pereunt ante septimum diem in æstate, aut decimumquartum in hyeme.

Simi-

A Similiter aũt significãt hæc signa & in seniore, & in iuniore, si vulnus existat. Quapropter vbi intellexeris febrẽ inuadere hominẽ: & ex alijs signis aliquod ipsi accedere, nõ cũctari oportet, sed os vsq; ad mẽbranã pforare, aut scalpro raso rio deradere. Est.n. & ad perforationẽ, & ad ra sionẽ, facile ac expeditũ: deinde reliqua sic cu rare, prout conducere visum fuerit, respectu ad id qđ fit habito. Quũ verò in vulnere, in capite hominis terebello perforato, aut nõ perforato, osse aũt denudato, tumor rubicũdus, ignis sacri speciẽ referẽs, accesserit in facie, & ĩ oculis vtris que, aut altero: & si quis tumorẽ contingat, do leat: & febris corripiat ac rigor: & vlcus ipsum, tũ qđ ad carnẽ attinet, tũ qđ ad os, bene habeat B ad aspectũ: et ambiẽtes vlcus partes bene habeãt, excepto tumore qui in facie existit: & aliud pec catũ nullũ tumor habeat, qđ ad reliquã victus rationẽ attinet: huius infernam aluũ deorsum purgare oportet medicamẽto, quod bilẽ ducit: & vbi sic purgatus fuerit, et febris dimittit, & tu mor sedatur, & sanus euadit. Medicamentũ ve rò dare oportet, ad vires hominis respiciendo, prout robore validus fuerit. Cæterùm de per forationis ac terebrationis vsu, vbi ea necessitas ingruat, vt necesse sit hominẽ perforare, sic sta tuendũ est. Si ab initio assumptã curationẽ ad ministras, nõ oportet statim os ad membranam perforare ac excindere. Non enim cõducit mẽ branam osse denudatã osse ad multũ tẽpus male C afflictam: sed postremũ vbi madore corrumpi ac putrescere ipsam periculũ est. Est & aliud pe riculũ, si statim osse ad mẽbranam perforato, ip sum auferas, ne in ipso opere membranã per te rebellũ vulneres. Verùm terebrantem oportet, vbi iam valde parũ abest, vt os sit perforatũ, & os iam mouetur, à terebratione desistere, & si nere, vt os sua sponte discedat. Nã in osse per forato, & à perforatione relicto, nihil mali ac cedere poterit. Tenue enim iam id quod restat fit. Reliqua verò curare oportet, prout vlceri cõducere visum fuerit. Terebrantẽ aũt frequẽ ter eximere terebellũ oportet, caliditatis ossis gratia, & in frigidã aquã immergere: calescens enim ex circũductione terebellũ, et os excalfa D ciens ac reficcãs adurit, et maius os perforationẽ ambiens, discedere facit, quàm aliàs discessurũ fuisset. Si verò etiã statim volueris vsq; ad mẽ branã perforare, & postea os auferre, eodẽ mo do frequenter eximere terebellũ oportet, & in frigidã aquã demergere. At si nõ ab initio cura tionẽ assumpseris, sed ex alio traditã susceperis, ita vt posterior tarde ad curationẽ deuenias: te rebello exsculpto statim os ad membranã perfo rare ac excindere oportet, & exẽpto sæpe tere bello speculari, tum aliàs, tum per admotũ spi cillum, circumcirca ipsius terebelli viam. Nam multo citius perforatur os, si suppuratum perfo raueris: & sæpe cõtingit, vt nõ profundũ os sit, tum aliàs, tum si ea capitis parte fuerit vulnus, qua

καὶ δέκα ἐν χειμῶνι, ὁμοίως δὲ τὰ σημεῖα ταῦτα σημαίνει, καὶ ἐν πρεσβυτέρῳ ἐόντι τῷ τρώματι, ἢ καὶ ἐν νεωτέρῳ, ἀλλὰ χρὴ εἰ ἐννοίης τὸν πυρετὸν ἐπιλαμβάνοντα, καὶ τῶν ἄλλων τι σημεῖον τούτῳ προσγινόμενον, μὴ διατρίβειν, ἀλλὰ πρίσαντα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα, ἢ καταξύσαντα τῷ ξυστῆρι, εὔπειστον δὲ γίνεται καὶ εὔξυστον, ἔπειτα τὰ λοιπὰ οὕτως ἰητρεύειν, ὅπως ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν πρὸς τὸ γινόμενον ὁρῶν, ὅταν δ' ἐπὶ τρώματι ἐν κεφαλῇ ἀνθρώπου ἢ πεπρισμένου ἢ ἀπρίστου, ἐψιλωμένου δὲ τοῦ ὀστέου, οἴδημα ἐπιγένηται ἐρυθρὸν καὶ ἐρυσιπελατῶδες ἐν τῷ προσώπῳ, καὶ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀμφοτέροισιν, ἢ τῷ ἑτέρῳ, καὶ εἴ τις ἅπτοιτο τοῦ οἰδήματος ὀδυνῷτο, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ ῥῖγος, τὸ δὲ ἕλκος αὐτό τε ἀπὸ τῆς σαρκὸς καλῶς ἔχοι ἰδέσθαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ὀστέου, καὶ τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος ἔχῃ καλῶς, πλὴν τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν τῷ προσώπῳ, καὶ ἄλλην ἁμαρτάδα μὴ δὲ μίαν ἔχοι τὸ οἴδημα τῆς ἄλλης διαίτης, τούτου χρὴ τὴν κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι φαρμάκῳ, ὅ, τι χολὴν ἄγει. καὶ οὕτω καθαρθέντος, ὅ, τε πυρετὸς ἀφίησιν, καὶ τὸ οἴδημα καθίσταται, καὶ ὑγιὴς γίνεται. τὸ δὲ φάρμακον χρὴ διδόναι, πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου ὁρῶν, ὡς ἂν ἔχῃ ἰσχύος. Περὶ δὲ πρίσιος, ὅταν καταλάβῃ ἀνάγκη πρίσαι ἄνθρωπον, ὧδε γινώσκειν. Ην ἐξ ἀρχῆς λαβὼν τὸ ἴημα πρίῃς, οὐ χρὴ ἐκπρίειν τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα αὐτίκα, οὐ γὰρ συμφέρει τὴν μήνιγγα ψιλὴν εἶναι τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺν χρόνον κακοπαθοῦσαν, ἀλλὰ τελευταῖον σάπη καὶ διεμύδησεν. Εστι δὲ καὶ ἕτερος κίνδυνος ἢν αὐτίκα ἀφαιρέῃς πρὸς τὴν μήνιγγα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον, τρῶσαι ἐν τῷ ἔργῳ τῷ πρίονι τὴν μήνιγγα, ἀλλὰ χρὴ πρίοντα, ἐπειδὰν ὀλίγου πάνυ δέῃ διαπεπρίσθαι, καὶ ἤδη κινέεται τὸ ὀστέον, παύσασθαι πρίοντα, καὶ ἐᾶν ἐπὶ τὸ αὐτόματον ἀποστῆναι τὸ ὀστέον, ἐν γὰρ τῷ διαπεπρισμένῳ ὀστέῳ καὶ ἐπιλελειμμένῳ τῆς πρίσιος, οὐκ ἂν ἐπιγένοιτο κακὸν οὐδέν, λεπτὸν γὰρ τὸ λειπόμενον ἤδη γίνεται. Τὰ δὲ λοιπὰ ἰῆσθαι χρὴ ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει. πρίοντα δὲ χρὴ πυκνὰ ἐξαιρέειν τὸν πρίονα, τῆς θερμασίας εἵνεκα τοῦ ὀστέου, καὶ ὕδατι ψυχρῷ ἐναποβάπτειν, θερμαινόμενος γὰρ ὑπὸ τῆς περιόδου ὁ πρίων, καὶ τὸ ὀστέον ἐκθερμαίνων καὶ ἀναξηραίνων, κατακαίει, καὶ μεῖζον ποιέει ἀφίστασθαι τὸ ὀστέον τὸ περιέχον τὴν πρίσιν, ἢ ὅσον μέλλει ἀφίστασθαι, καὶ ἢν αὐτίκα βούλῃ ἐκπρίσαι τὸ πρὸς τὴν μήνιγγα, ἔπειτα ἀφελέειν τὸ ὀστέον, ὡσαύτως χρὴ πυκνά τε ἐξαιρέειν τὸν πρίονα καὶ ἐναποβάπτειν τῷ ὕδατι τῷ ψυχρῷ. ἢν δὲ μὴ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνῃς τὸ ἴημα, ἀλλὰ παρ' ἄλλου παραδέχῃ ὑστερίζων τῆς ἰήσιος, πρίονι χρὴ χαρακτῷ ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα, θαμινὰ δὲ ἐξαιρεῦντα τὸν πρίονα σκοπεῖσθαι καὶ ἄλλως καὶ τῇ μήλῃ περὶξ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ πρίονος, καὶ γὰρ πολὺ θᾶσσον διαπρίεται τὸ ὀστέον, ἢν ὑπόπυόν τε ἐὸν ἤδη καὶ διάπυον πρίῃς, καὶ πολλάκις τυγχάνει ἐπιπόλαιον ἐὸν τὸ ὀστέον, ἄλλως

Vet. Cod.
* καπυρὸν
* ἴημα
* πρίνε
* σαπεῖσα

Vet. Cod. ἄλλως τε καὶ ἢν ταύτῃ τῆς κεφαλῆς ᾖ τὸ τρῶμα, ᾗ τυγχάνει λεπτότερον ἐὸν τὸ ὀστέον ἢ παχύτερον. ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ ὡς μὴ λάθῃς προσβαλὼν τὸν πρίονα, ἀλλ᾽ ὅπῃ δοκέῃ παχύτατον εἶναι τὸ ὀστέον, ἐς τοῦτο αἰεὶ ἐνστηρίζειν τὸν πρίονα, θαμινὰ σκοπεύμενος. καὶ πειρᾶσθαι ἀνακινέων τὸ ὀστέον ἀναβάλλειν. ἀφελὼν δὲ τὰ λοιπά, ἰητρεύειν ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει.

qua tenuius magis, quàm crassum os ipsum existit. Quare cauere oportet, vt in terebelli admotione ne fallaris, verùm qua parte crassissimum os esse visum fuerit, in ea semper terebellũ admotum adigito, ita vt frequenter consideres, ac commoueas os, & eijcere coneris. Postquam autem abstuleris, reliqua, velut vlceri conferre visum fuerit, curato. A

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Vulneribus capitis.

1 Nullum vulnus leuiter. *Tota hac prima pars vsque ad eam (Nam hominum capita) in codicibus græcis vulgatis, atque etiam vetustis manuscriptis desideratur, & propterea iure aliqui eam veluti spuriam reijciunt, & nos etiam abstulimus, esse tamen librum hunc Hippocraticum non modo ex stylo satis probatur, verumetiam eo quod & Erotianus in Onomastico, & Gal. vj. Meth. vj. ac alibi ipsum tanquam vere Hippocraticum citant: immo vero Celsus atque Gal. omnia fere ad huiusmodi tractationem pertinentia ex hoc excepisse videntur. Etenim veteres illos, præsertim vero Asclepiadarum prosapiam atque ipsum Hippocratem, quem exercitus vulnera, curandi gratia sequutum esse scimus, in Chirurgica Medicina, atque in ipsis adeo vulneribus curandis mirum in modum valuisse nemo vnquam dubitasse inuenitur. Multa vero spuria in fine huius libri intersecta atque addita fuisse testatur ipsemet Gal. iiij. Comm. in lib. de victu acutorum, quæ nunc restituta habentur in locum proprium, in lib. de aere aq. & loc. Vtrum autem recte inscriptus sit περὶ τρωμάτων, cum proprie de ossibus loquatur, quorum fractura, & vulnera dicuntur κατάγματα, sicut carnium ruptura τρώματα vocantur, vt plerisque in locis Gal. testatur, & lib. de artis constit. ab ab aliquibus valde dubitatum inuenio. Atqui Gal. ij. de artic. sex. xviij. atque etiam in expositione linguarum manifeste docet, hoc nomen τρῶμα Ionas quorum lingua, Democriti suasu, vt narrat Aelianus lib. de var. hist. or. vsus est Hipp. alioquin Doricos vsurpasse pro qualibet læsione, quemadmodum etiam Homerus, atque alij vsi sunt. Quare cum dicat Hippoc. περὶ τρωμάτων ἐν τῇ κεφαλῇ, æque intelligi potest de illis, quæ in ossibus fiunt, atque de alijs quanquam etiam, vt diserte Fallopius sensit, fracturæ in capite semper sunt vulneribus copulatæ, quasiq; vulnera cum in ipsis, vt in vulneribus sedes instrumenti, quod fracturam facit, nunquam non remaneat.*

2 Hominum capita. *Dissimilitudinem humanorum capitum, de qua hoc in loco Hippoc. sermonem habet, non tantum penes ossa, verumetiam penes omnia, atque etiam temperamentum intelligere oportet, id enim verissimum est, miram quandam esse capitum humanorum dissimilitudinem, atque etiam in suturis, etsi forsan in his multo minor est, atque tantum secundum ætates, nequaquam vero secundum sexum, vt male censuit Arist. qui lib. j. & iij. de hist. animal. cap. vij. scripsit differre mulierum suturas à suturis virorum, quod illæ circulares sint, atque pauciores. Miror autem tanti philosophi simplicitatem, qui quasi rem miram dicturus in prædictis locis scripsit, interdum visum esse caput sine suturis, quod etiam rarum facit Celsus, quasi fere senibus omnibus non ita coalescant & indurentur, vt nullo modo appareant, quasiq; vt dicebant Herodotus, & idem Celsus ibi qui habitant plagas feruidiores ob aeris siccitatem compactas, & fere deletas suturas non habeant. Sed quid dicendum de Hippocrate, qui quatuor suturarum genera cum constituat, solum tertium ipsarum genus reperitur? an tantum virum, & in ea artis parte in qua maxime excelluit, deceptum fatebimur? an potius dicemus fieri quidem omnes prædictas suturas, sed præter tertium genus, reliquas esse admodum raras, atque ab ipso Hipp. qui varias regiones peragrauit, cum fuerint obseruata scriptis quoque mandatas fuisse, neque enim par est existimare virum eminentissimum, atque sanctissimum, aut sibi confixisse huiusmodi figuras, sicq; medicinam dehonestare voluisse, aut alijs temere credidisse? Arist. quidem decipi potuit, qui rationes naturæ sequutus, sæpe à sensu discederet. Sed hac in re de suturis cum nulla ratio persuadeat, posse tot tales q; ipsarum figuras inueniri, nisi experientia Hipp. didicisset, nescio quomodo sibi ipsi confingere potuisset, nec me mouet, quod in his nostris regionibus secus obseruarint anatomici, quoniam hi diuersa hominum capita, & hominum fere mortuorum inspexerunt: Hipp. sub diuerso cælo, & forsan viuorum omnium capita speculatus est, vt ob hoc potuerit ipse videre, quæ alijs inspicere non licuit. Iam vero non prætereunda est contradictio, quæ inter Arist. atque Celsum versari videtur. Is namque ij. de par. anim. cap. vij. scribit, in hominis capite factas esse suturas, vt locus magis perflaretur, siquidem corporis humani calor eximius id postulabat. Addit Auerroes fecisse eas naturam propter sanitatem. Celsus vero in initio lib. viij. scribit, caput sine suturis firmissimum, atque à dolore tutissimum esse, & quo suturæ pauciores sunt eo valetudinem*

letudinem capitis esse commodiorem. Nisi dicere velimus sanitatem capitis lædi tum ab internis, tum ab externis causis, & ob id suturæ capitis, quo plures, & maiores, eo magis ab internis causis valetudinem tueri, quo vero pauciores, & minores eo securiorem eam reddere ab externis. Sic enim vtrunque veritatem proposuisse nec inter sese discordes esse probari potest.

3 Duplex autem est os. *Iosephus Scaliger vir acutißimi iudicij hac in parte putat verba illa* ἢ ὁμοχέον *ec. bis repetita esse, glossemata à scriptore imprudenter interserta, quam rem aliquo pacto subolfecisse Cornarius videtur, cum secus quam sit in codice græco, & melius suam interpretationem continuauerit: sed & ipse addidit verba, quæ expungenda iudicat Scaliger, Vidius, & Fallopius, qui nihil auferre ausi sunt, aut nihil auferendum viderunt, diuersa inter se statuerunt, & certe Fallopius multo accommodatius interpretari videtur. Vidius autem, vt puto à Celso inuitatus, qui læuitatis vtriusque in Caluaria meminit, leuigationem transtulit. Atque cum ea verba, & superflua, & male coniuncta sint, idq; prorsus à consuetudine, & grauitate Hippocr. longe recedat, potius cum Scaligero sentio, eo magis, quod absque illis verbis concinna, integra, & accommodata, ita redditur oratio. Quod porrò dicit Celsus, Caluariam esse simplicem ab occipitio, & temporibus, duplicem vsque ad verticem à fronte, neque verum est, neque ab Hippocrate dictum, est enim tota duplex, sed cum duplicitas sit manifesta iuxta medium caput, alibi vero obscura, vel potius obscurißima, cuius solius ab Hippocrate facta est mentio. Nam consueuit Hippocr. sensus amantißimus, sæpe ea, quæ sub sensum non cadunt aspernari.*

4 Secedit autem. *Hoc in loco non possum ferre libertatem critici cuiusdam, qui nescio cur totam eam partem, quæ incipit* (ἀποχωρέον) *vsque ad* ἤδε δίπλόη, *abscindendam, quasi non germanam velit, cum omnia bene quadrent, & vt verißima, sic etiam concinna, & præcedentibus coniuncta sint. Immo vero cum verba ea* (ἡ δὲ δίπλόη) *quæ finit Scaliger sint explicatiua vocis* δίπλόη, *necesse est Hippocratem eius vocis prius meminisse, quod quidem non fecerit, si cum alijs dematur. Itaque etiam atque etiam cogitent oportet, qui vetustißimum auctorem, à totq; ingenijs tractatum, sine antiquorum codicum fide mutare, aut corrigere tentant.*

5 Est autem & totum. *Hic etiam Vertunnianus cum Scaligero iam ab ipsis recepta licentia abutitur, cum multa delet, ac vterque in Fallopium iniuste debachatur. Nam si delere placebit, quæcunq; in Hippocrate prima facie falsa, atque absona videntur, totum hunc antiquißimum scriptorem, ita omnibus artubus mutilabimus, vt merus truncus remaneat, Vbi enim reperiemus, ita clarum, & sibi constantem Hippocratem, vt non aliquam dubitandi occasionem præbeat? inquiunt, caruncula illas in oßis meditullio mera figmenta esse, Atqui nec Hippocr. verè carunculas: sed similes carunculis nominat, etenim substantia illa ossea, sed mollis, & spongiosa carunculas quodam pacto æmulatur, & ob venulas per ipsam diffusas, si digitis comprimatur, sanguineus quidam ichor exudat, ita enim verba Hippocr. sonant, quasi postquam dixerit sanguinem exprimi digitis statim reddere huiusce euentus rationem velit, quòd* ἔνι ἐν τῷ ὀστέῳ καὶ φλέβια λεπτότερα, καὶ κοιλότερα αἵματος πλέα. *id est, & si quis ipsa digitis comprimat sanguis funditur, quod oßi venæ tenuiores, cauiores, & sanguine repletæ insint, Quæso si antecedentia illa glossemata essent, ad quid inseruirent? Nam qui marginibus librorum glossemata adijciunt, id facere solent, vel vt explicent obscura, vel dictionem ditiorem faciant, vel notent, quæ continentur intus. Iam vero quomodo vllus potuisset hoc moliri, si falsa, & nihil explicantia, vt Scaliger opponit sibi confixisset? neque me mouet Celsi auctoritas, quem ex his, quæ ab Hippocr. de oßibus capitis copiose simul, & sapienter proponuntur, paucißima collegisse vnusquisque facile intelligit. Inutilem itaque, & periculosam hanc audaciam metuamus decet, alioquin licebit cuique bonos omnes auctores detruncare, immo etiam deformare.*

6 Et quia. *In alijs forsan Critici iudicium æquo animo ferri posset. At cur hoc in loco particulam* διότι οὕτω *etc. expungant, certe nullam rationem habet, cum sententia pura sit, nec ab Hippocratis stylo aliena.*

7 Cerebrum enim. αἰσθάνεται τὸν ἐγκέφαλον, *scilicet sentire cerebrum hic apertè Hippocrates sentire videtur, contra quam, & philosophi, & medici prodiderunt, sed vt prudenter Fallopius adnotauit, sentire hoc in loco apud Hippocratem nihil aliud est, quam recipere, non autem iudicare, vt sensus sit cerebrum, qua parte* βρέγμα *est, magis noxas recipere. Ita quoque Arist. inuenitur vsurpasse vocem* αἰσθάνεται. *iij. de hist. anim. cap. v. & de gener. anim. cap. iij. vbi scribit* διὰ λόγως ἓν ὁ ἐγκέφαλος αἰσθάνεται πρῶτον. *Immo vero, in lib. de insomnijs, cap. ij. ita scribit* ὅδε χαλκὸς διὰ τὸ λέιος εἶναι ὅποιας ἓν ἁφὰς αἰσθάνεται. *Sed illud maiorem difficultatem facit, quomodo Gal. qui cerebri substantiæ nullum sensum alias tribuit, secundo tamen de medicamentis localibus, cap. j. scribat cerebrum sentire dolorem, & viij. de vsu part. vj. dicat, solum odoratus sensorium intra cranium, atque ideo ipsius cerebri ventriculos esse, nec non odores cerebrum alterare, quod idem est, ac si diceret sensationem odoratus in ipso cerebro fieri. Nec quidquam est, quod respondet Fallopius, id habere cerebrũ non sui substantia, sed ob membranas, quandoquidem sic etiam ob membranas cerebrum tactus sensum habet, secus quam existimat Gal. & alij. Quod pertinet ad locum libri de medic. local. vbi vulgati codices habent,* ἢ τοῦ δέρματος ἢ αὐτοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, *antiquus interpres legit* τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς, *id est,*

cutis capitis, quæ lectio multo melior videtur, quanquam si receptam lectionem retinere placeat, possumus interpretari de receptione non autem de iudicio, aut de cerebro, vt est pars dissimilaris, & organica, non autem similaris. Ad alium vero locum, dicendum est, sensationem ipsius odoratus fieri quidem in anterioribus cerebri ventriculis, sed propter hoc nequaquam sequi, vt cerebri substantia sentiat, etsi enim dicat Gal. ab vnoquoque sensibili alterari cerebrum, nequaquam tamen aperte fatetur, perceptionem atque sensibilium iudicium in cerebri substantia fieri, Etenim sensus haudquaquam ipsa est alteratio, sed potius ipsius alterationis perceptio atque iudicium.

8 At vero sedes Telorum. *Cum hic locus in omnibus ferè codicibus asterisco notatus habeatur, totam antiquitatem suspectum eum habuisse non est negandum, ea propter Scaligeri emendationem nõ amplecti non possum, atque vtinam insignem iudicij sui vim in omnibus dubijs sic exerceat.*

9 Nam telum. *Fateor hunc locum non parum maculatum esse, atque in eo expurgando complures viros doctos insigni industria certasse. Sed vt in aliquibus mihi placent Scaligeri coniectura, atque iudicium, sic etiam in nonnullis minime probantur. Ego vero, ita corrigerem.* ἰδέαι δὲ τῶν ῥωγμέων παντοῖαι (*sic in manuscripto*) γίνονται καὶ γὰρ λεπτότεραι, καὶ πάνυ λεπταί, ὥστε οὐ καταφανέες γίνωνται οὔτε αὐτίκα μετὰ τὴν τρῶσιν, οὔτε ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐν ᾗσιν ἂν καὶ πόνων ὄφελος γένοιτο τοῦ θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ. *idest, species scissurarum diuersæ fiunt, nam & tenuiores, & multum tenues, adeo vt minime conspicuæ fiant, neque statim post vulnerationem, neque in diebus, in quibus, & laborum necessitas mortis homini contingat, Quod enim loco* ὄφελος *putet legendum* τέλος *Scaliger, id quidem necessarium minime, ac potius eius pectoris nimio calori, quam incomparabili Hippocratis grauitati conueniens est, Sic enim, vt prædixi paucissimis mutatis clarus sensus, nec non rei naturæ accommodatus elicitur.*

10 Neque enim etiam. *Hic quoque Scaliger lasciuire videtur, Cur enim Hippocr. phrasem non seruabimus, si ita dicamus. Neque enim vitrum aliquid contusum sit, cum & contusæ partes sint, atque malum iam factum oculis perspici potest, & reliqua.*

11 Quia & sede teli. *Hic proculdubio est inanis, & minime sententiæ Hippocratis accommodata verborum repetitio, quare Scaligeri emendatio minimè damnanda est.*

12 Cæterum oportet. *Ignoro cur hic particulam (quidquid tandem et.) delendam velit Scaliger, non modo enim sententia Hippocratica est, verum penè necessaria, cum Hippocratis consilium sit, vt non oculis tantum fidamus, quin etiam ab ægro aliqua explicari conemur. Est quidem præcognitionis pars & industrij medici munus proprio ingenio complura circa ægros cognoscere, & sunt etiã aliqua, quæ vel nullo modo, vel non æque bene possunt aliter sciri, quam vel ab ipsomet ægro, vel ab astantibus.*

13 Difficile est sedem. *Quis hic ferat tantam immanitatem Criticorum, vt sibi liceat totum Hippocratem detruncare. Quæso videatur diligenter nunquid hæc non sint digna Hippocratis inimitabili diligentia, (Arduum est teli sedem, quæ alioquin in alio osse manifesta est, circa suturas deprehendere, an sit in osse an non, & an facta sit sedes in ipsis suturis) facile erit, quibuscunque auctoribus manus inferre, si ita indicta causa vulneremus quosque, & præsertim vetustate, atque auctoritate commendatissimos.*

14 Vlcus in capite. *Codex græcus, ita habet* ἕλκος ἐν τῇ κεφαλῇ οὐ χρὴ τέγγειν οὐδενὶ οὐδὲ οἴνῳ ἄλλως ἥκιστα. *Sed forsan legendum* ἀλλ' ὡς ἥκιστα, *quasi hæc sit sententia, vulnus capitis non esse tractandum vllo humore, neque vino, nisi quam minime, in libri enim initio de vlceribus sic etiam habetur* ἕλκεα ξύμπαντα οὐ χρὴ τέγγειν πλὴν οἴνῳ, *nam vulnera omnia, & præsertim capitis, vt vbique docuit Gal. exsiccantia postulant præsertim potentia, cuiusmodi est vinum, & propterea, aut fefellit Arist. j. sect. probl. iiij. quando vlceribus solis humida conuenire dixit, aut (quod magis puto) loco dictionis* ὑγροῖς *legendum* ξηροῖς, *id est, siccis, quemadmodum exigit ratio, ac verborum antecedentium connexus. Quæ porrò hoc in loco male inserta delet Scaliger. Ego quoque auferenda puto, cum neque sententiæ, neque phrasi Hippocraticæ possint accommodari.*

15 Conuulsio enim corripit. *Cassius medicus probl. xlj. reddens rationem, propter quam percussa capitis sinistra parte conuellitur dextera, hunc in modum scribit.* διὰ τί ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς ἐκ τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς μήνιγγος τρωθείσης τὰ ἀριστερὰ παραλύεται, εἰ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν τοῦτο συμβαίνει τὰ δέξια τὴν παράλυσιν ὑπομένει: ῥητέον οὖν ὅτι αἰτία ἡ θέσις τῶν νεύρων: ταῦτα γὰρ τὴν ἔμφυσιν ἔχει ἐκ τῆς βάσεως τοῦ ἐγκεφάλου. κεῖται γὰρ ἐναλλὰξ ἀλλήλων, τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ δεξιῶν μερῶν τῆς βάσεως ἐκφυόμενα φέρεται ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ μέρη τῆς κεφαλῆς: ὡς τὴν σύνθεσιν αὐτῶν γίνεσθαι ἐναλλάξ. εἰκότως οὖν τρωθέντος τινὸς τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς μήνιγγος, τὰ ἀριστερὰ παραλύεται: ἐπὶ δὲ ἑτέρου τὸ ἐναντίον. i. *cur membrana dexterarum capitis partium vulnerata dexteræ resoluuntur, si autem sinistris idem accidat, dexteræ resolutionem subeunt: Dicendum ergo est causam esse neruorum situm, siquidem hi ortum ducunt à cerebri basi, atque vicissim orientes à dexteris basis partibus, in sinistras feruntur capitis partes adeo, vt vice versa ipsorum compositio fiat. Quare rationi consonum est aliqua dexterarum capitis partium sauciata membrana sinistras resolui, & contra in altera. Sed huius problematis multo meliorem, & medicorum dogmatibus accommodatiorem solutionem videre est apud Alexandrum ij. lib. probl. medic. probl. xlj.*

His

16 His ita contingentibus. *Si omnia, quæ ab hoc libro amputanda censuit Scaliger, aliquo insigni autore iudicium suum comprobasset, quemadmodum hoc in loco fecit, æquius planè eius libertas ferri posset. Nam Celsi, qui Hippocrates Romanus est, tanta his in rebus apud me est existimatio, vt nullo alio pacto Hippocratem loquutum esse mihi persuadeam, quàm quo ex Celso ipsum scripsisse colligitur. Illud autem pro coronide harum notarum adijcere placet, non mihi penitus Aristotelem satisfecisse, cum primo probl. xix. & xiiij. sect. vj. scripsit, in paludosis regionibus cito capitis vlcera sanari, crurum autem vix, quod humiditas terrestris, & grauis existens in huiusmodi habitatoribus, ad partes infernas descendens ibi collecta putrescat, superioresq; partes ab excrementis liberæ maneant, nam etiamsi tempore sanitatis id esse queat, quod tamen non probatur, cum in eadem xiiij. sect. dicat in paludosis habitantes celerius senescere, & decoloratiores esse, attamen secus est tempore ægritudinis, quando caput vulneribus est affectum.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE FRACTVRIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΓΜΩΝ.

Argumentum libri de Fracturis.

De luxatis & fractis cum vlcere, & sine vlcere partibus: De eminentibus & transgreßis: de earundem extensionibus & varijs deligationum modis ac instrumentis, & de curationis ratione singulis adhibenda.

A Oportet medicum & luxationum & fracturarũ extensiones quàm directißimas facere. Hæc enim iustißima natura est. Si verò q̃d vel hac, vel illac inclinarit, ad pronam partem vergere cõuenit. Minus enim hoc peccatũ est, q̃ ad supinam. Qui igitur nihil præmeditati sunt, plerunq; nihil peccant. Ipse enim qui deligatur, manũ porrigit, vt qui ita à
B iusta natura cogatur: Qui verò sapientes sibi videntur medici, hi sunt nimirũ qui peccãt. Studij igitur nõ multi est manũ fractã tractare, & quilibet (vt ita dicã) medicus hoc potest. Verùm cogor plura de hoc scribere, q̃ sciam medicos esse, qui sibi sapiẽtes esse videntur ex figuris manus in deligatione, ex quibus ipsos idoctos esse putare oportebat. Sed.n. multa i hac arte hoc modo iudicantur. Quod.n. peregrinũ est, quũ nondum intellexerint

1 Χρὴ τὸν ἰητρὸν τῶν ἐκπτωσίων τε καὶ κατηγμάτων ὡς ἰθυτάτας τὰς κατατάσιας ποιεῖσθαι. αὕτη γὰρ ἡ δικαιοτάτη φύσις. ἢν δέ τι ἐγκλίνῃ ἢ τῇ, ἢ τῇ, ἐπὶ τὸ πρηνὲς ῥέπειν. ἐλάσσων γὰρ ἡ ἁμαρτὰς, ἢ ἐπὶ τὸ ὕπτιον. Οἱ μὲν οὖν μηδὲν προβουλεύσαντες οὐδὲν ἐξαμαρτάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. αὐτὸς γὰρ ὁ * ἐπιδεόμενος τὴν χεῖρα ἀπορέγει, οὕτως ὑπὸ τῆς δικαίης φύσεως ἀναγκαζόμενος. οἱ δὲ ἰητροὶ σοφιζόμενοι δῆθέν εἰσιν οἱ ἁμαρτάνοντες. σπουδὴ μὲν οὖν οὐ πολλὴ χεῖρα κατεαγῦαν χειρίσαι, καὶ παντὸς δὲ ἰητροῦ, ὡς ἔπος εἰπεῖν. Ἀναγκάζομαι δὲ πλείω γράφειν περὶ αὐτέου, ὅτι οἶδα ἰητροὺς σοφοὺς δόξαντας εἶναι ἀπὸ σχημάτων χειρὸς ἐν ἐπιδέσει, ἀφ' ὧν ἀμαθέας αὐτοὺς ἐχρῆν δοκέειν εἶναι. ἀλλὰ γὰρ πολλὰ οὕτω ταύτης τῆς τέχνης κρίνεται. τὸ γὰρ ξενοπρεπὲς οὔπω ξυνιέντες

Vet. Cod.
* ἐπιδηξάμενος

Vet. Cod.

τες εἰ χρηστὸν, μᾶλλον ἐπαινέουσιν, ἢ τὸ ξυνήθες, ὃ ἤδη οἴδασιν ὅτι χρηστὸν, καὶ τὸ ἀλλόκοτον ἢ τὸ εὔδηλον. ῥητέον οὖν ὁκόσας ἐθέλω τῶν ἁμαρτάδων τῶν ἰητρῶν, τὰς μὲν ἀποδιδάξαι, τὰς δὲ διδάξαι περὶ τῆς φύσιος τῆς χειρός. καὶ γὰρ ἄλλων* ὀστέων τῶν κατὰ τὸ σῶμα δίδαγμα ὅδε ὁ λόγος ἐστί. Τὴν μὲν οὖν χεῖρα, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐδόκεέ τις καταδῆσαι καταπρηνέα ποιήσας. ὁ δ' ἠνάγκαζεν οὕτως ἔχειν, ὥσπερ οἱ τοξεύοντες, ἐπὴν τὸν ὦμον ἐμβάλλωσι, καὶ οὕτως ἔχουσαν ἐπέδει, νομίζων ἑωυτῷ εἶναι τοῦτο αὐτὴν τὸ κατὰ φύσιν. καὶ μαρτύριον ἐπήγετο τά τε ὀστέα ἅπαντα τὰ ἐν τῷ πήχει, ὅτι ἰθυωρίην κατάλληλα ἔχει, τήν τε ὁμοχροίην, ὅτι αὐτὴ καθ' ἑωυτὴν τὴν ἰθυωρίην ἔχει. οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος καὶ ἐκ τοῦ ἔσωθεν. οὕτω δὲ ἔφη καὶ τὰς σάρκας καὶ τὰ νεῦρα πεφυκέναι. καὶ τὴν τοξικὴν ἐπήγετο μαρτύριον. ταῦτα λέγων καὶ ταῦτα ποιέων σοφὸς ἐδόκεεν εἶναι. τῶν δὲ ἄλλων τεχνέων ἐπελελήθει, καὶ ὁκόσα ἰσχύϊ ἐργάζονται καὶ ὁκόσα τεχνήμασιν, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἄλλο ἐν ἄλλῳ, τὸ κατὰ φύσιν σχῆμά ἐστιν, καὶ ἐν τῷ αὐτέῳ ἔργῳ ἕτερα τῆς δεξιῆς χειρὸς σχήματα κατὰ φύσιν ἐστὶν, καὶ ἕτερα τῆς ἀριστερῆς, ἢν οὕτω τύχῃ. ἄλλο μὲν γὰρ σχῆμα ἐν ἀκοντισμῷ κατὰ φύσιν, ἄλλο δὲ ἐν σφενδονήσει, ἄλλο δὲ ἐν λιθοβολίῃσιν, ἄλλο ἐν πυγμῇ, ἄλλο ἐν τῷ ἐλινύειν. ὁκόσας δ' ἄν τις τέχνας εὕροι ἐν ᾗσιν οὐ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῶν χειρέων κατὰ φύσιν ἐστίν. καὶ ἐν ἑκάστῃ τῶν τεχνέων, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἄρμενον ὃ ἂν ἔχῃ ἕκαστος, καὶ πρὸς τὸ ἔργον ὃ ἂν ἐπιτελέσασθαι θέλῃ σχηματίζονται αἱ χεῖρες. τοξικὴν δὲ ἀσκέοντι, εἰκὸς τοῦτο τὸ σχῆμα κράτιστον εἶναι τῆς ἑτέρης χειρός. τοῦ γὰρ βραχίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεος βαθμίδι, ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐρειδόμενον, ἰθυωρίην ποιέει τοῖσιν ὀστέοισιν τοῦ πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, ὡς ἓν εἴη τὸ πᾶν. καὶ ἡ ἀνάκλασις τοῦ ἄρθρου κέκλασται ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰκὸς οὖν οὕτως ἀκαμπτότατόν τε καὶ τετανώτατον εἶναι τὸ χωρίον, καὶ μὴ ἡσσᾶσθαι, μηδὲ ξυνδιδόναι ἑλκομένης τῆς νευρῆς ὑπὸ τῆς δεξιῆς χειρός. καὶ οὕτως ἐπιπλεῖστον μὲν τὴν νευρὴν ἑλκύσει. ἀφήσει δὲ ἀπὸ στερεωτάτου καὶ ἀθροωτάτου. ἀπὸ τῶν τοιουτέων γὰρ ἀφεσίων τῶν τοξευμάτων, ταχεῖαι καὶ ἰσχυρὲς καὶ τὰ μήκεα γίνονται. Ἐπιδέσει δὲ καὶ τοξικῇ οὐδὲν κοινόν.* τοῦτο μὲν γὰρ εἰ ἐπιδήσας ἔχειν τὴν χεῖρα οὕτως ἔμελλεν, πόνους ἂν ἄλλους πολλοὺς προσετίθει μείζονας τοῦ τρώματος. τοῦτο δ' εἰ συγκάμψαι ἐκέλευεν, οὔτε τὰ ὀστέα οὔτε τὰ νεῦρα οὔτε αἱ σάρκες ἔτι ἐν τῷ αὐτέῳ ἐγγίνοντο, ἀλλὰ ἄλλῃ μετεκοσμεῖτο, κρατέοντα τὴν ἐπίδεσιν. καὶ τί ὄφελος ἐστὶ τοξικοῦ σχήματος. καὶ ταῦτα ἴσως οὐκ ἂν ἐξήμαρτανε σοφιζόμενος εἰ ἐξίᾳ τὸν τετρωμένον αὐτὸν τὴν χεῖρα παρέχεσθαι. Ἄλλος δὲ αὖθις τῶν ἰητρῶν ὑπτίην τὴν χεῖρα δοὺς οὕτω κατατείνειν ἐκέλευεν, καὶ οὕτως ἔχουσαν ἐπέδει, τοῦτο νομίζων τὸ κατὰ φύσιν εἶναι τῷ τε χρώματι σημαινόμενος, καὶ τὰ ὀστέα νομίζων κατὰ φύσιν εἶναι οὕτως, ὅτι φαίνεται τὸ ἐξέχον ὀστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν ᾗ ὁ σμικρὸς δάκτυλος κατ' ἰθυωρίην εἶναι τοῦ ὀστέου. ἀφ' ὁκοίου τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι

*ἐξίων

*τοῦ

ἀξιοπιστό* τατος

intellexerint an bonũ sit, magis laudant q̃ familiare, quod iam bonũ esse sciũt: & alienũ magis laudant, q̃ probè notum. Dicendũ igitur, quęnã medicorũ peccata de natura manus, tum dedocere, tũ docere velim. Nã & aliorũ corporis ossiũ doctrinã hic sermo affert. Manũ itaq; de qua nobis sermo est, quidã pronã deligandã dedit, ille verò cogebat sic tenere velut sagittãtes, qui humerum inijciunt, atq; ita habentẽ deligabat: hoc ipsum illi ſm naturam esse existimans: & in testimoniũ adducebat, tum omnia cubiti ossa, q directionem inter se haberent: tum coloris concordiã, q ipsa per seipsam rectitudinem haberet, idq; hoc modo & externa & interna parte. Hoc modo et dicebat & carnes, & neruos, à natura productos esse, & artem sagittandi in testimoniũ citabat: & hæc dicens ac faciens, sapiẽs esse sibi videbatur. Verùm aliarum artium oblitus erat, & eorum quæ robore, & eorum quę artificijs operantur ac efficiunt: non animaduertens aliam in alio figuram secundum naturã esse, & in eodem opere alias dextrę manus figuras secundum naturam esse, alias sinistræ, si ita contingat. Alia enim figura in iaculatione secundũ naturam est, alia in fundę iactu, alia in lapidis iactu, alia in pugilatu, alia in quiescendo. Quot verò artes inuenire quis posit, in quibus nõ eadem figura manuũ naturalis est? & in vnaquaque arte, aliter ad instrumentum quod quisque habet, & ad opus quod perficere vult, manus figurantur. Ei verò qui sagittandi artem exercet, hanc figuram alterius manus optimam esse, cõsentaneum est. Cardinoformis enim brachij pars, in cubiti sede in hac figura innitens, ossibus cubiti & brachij rectitudinem facit, velut totum vnum esset: & refractio articuli fracta est in hac figura. Verisimile est igitur hoc modo minimè flexibilem & rigidissimum esse hunc locum, & non superari, neq; remittere, dum à dextra manu neruus trahitur: & sic neruum quidẽ quàm plurimùm trahet, à firmissimo verò ac confertissimo emittet. Ex talibus enim sagittarum emissionibus, celeres & vehementiæ & lõginquitates fiunt. Deligationi verò cum arte sagittandi nihil commune est. Nam & vbi deligauit, si manum ita habiturus esset, multos vtique dolores maiores vulnere adderet: & si flectere iuberet, neque ossa, neque nerui, neq; carnes in eodem permanerent, sed superata deligatione aliò transferrentur. Et quæ tandem est figuræ sagittarij vtilitas? Et in hac parte fortasse non peccaret is qui sibi sapiens esse videtur, si ipsum vulneratũ sibi manum exhibere permitteret. Alius porrò medicus supinam manũ præbẽs ita extendere iubebat, atq; hoc modo habentẽ deligabat, hanc figuram naturalem esse putans, coniectura ex colore facta: & ossa hoc modo secundum naturam esse existimans, eo q os eminens circa manus iuncturam, vbi paruus digitus est, è directo esse apparet eius ossis, ex quo vlnã homines

A 2 B C D

A hominès metiuntur: & hæc testimonia adducebat, ꝗ secundum naturam hoc modo figura se haberet, & recte dicere putabatur. At verò si qui dē manus supina extendatur, vehemēter vtique doluerit. Cognoscere autem poterit hoc quisq; sua manu ita extenta, quòd dolorosa est hæc figura. Nam & debilior vir, fortiorem ita manibus suis comprehensum, vt cubiti flexura supina frangitur, quocunque voluerit duxerit. Neque enim si gladium in hac manu habeat, eo vti poterit, adeò violenta hæc figura est: deinde si vbi deligauit quis, in hac figura sinat, maior quidē dolor vbi obambularit, magnus autē etiam vbi decubuerit, sentietur. Quin & flectere manũ si opus fuerit, omnino necesse est & muscu-
B los & ossa aliam figuram habere. Sed & citra reliquā perniciē, in hac figura hæc ignorabat. Os enim circa iuncturā manus eminēs, iuxta paruũ digitũ, hoc quidē cubiti est. Quòd verò in flexura est, à quo vlna homines metiuntur, id brachij caput est. Ille verò idem os esse, & hoc & illud putabat: itemq; multi alij. Est aũt idem cũ illo, is qui cubitus siue cubiti gibbus vocatur, in quem innitimur. Si quis igitur ita supinam manũ habeat, tunc & os distortum apparet, & nerui à manus iunctura tendentes, ex interna parte & de digitis, distorti sunt. Tendunt enim hi nerui ad os brachij, vnde vlna mensuratur. Tanta sanè ac talia sunt peccata, & ignorantiæ naturæ manus. Si verò velut ego iubeo, manum fractā quis ex-
C tendat, os quidē quod est circa paruum digitũ, ad cubiti flexuram tendens, in directum couertet, rectitudinem verò habebunt nerui à manus iunctura ad brachij summas partes tendentes: & manus dum appensa excipitur, in cōsimili figura erit, in quali etiam dum deligatur, ita vt neq; ambulanti, neque decumbenti, vllus dolor aut fatigatio accedat. Desidere verò hominem ita oportet, vt ossis pars ad clarissimam præsentem lucem constituatur, ne is qui extensionē tractat, circa sufficientem directionem fallatur. Nam periti artificis manum admotam, ne os quidem eminens in contactu latere poterit. Porrò ex cubiti ossibus, vbi non ambo fracta sunt, facilior curatio est, si supernum os sauciatum est, etiam
D si crassius id existat: partim quod sanum subtētum fundamenti loco ipsi est, partim quòd facilius occultari potest, nisi iuxta manus iũcturam sauciari contigerit. Crassa enim est caro quæ superne innascitur. Infernum verò os excarne est, & non facilè occultari potest, & vehementiore extensione opus habet. Si verò hoc contritum non fuerit, sed alterum illud, vilior extensio sufficit. At si ambo fracta fuerint, fortissima extensione opus habent. In puero etenim vidi extenta magis quàm oportebat: Verùm plerique minus quàm oportebat extēduntur. Conuenit autem facta extensione, volis admotis dirigere: deinde cerato illito non ita multo, vt ne deligamēta circũ fluitēt, ita deligare, vt summā manum

ποι μετρέουσιν, ταῦτα τὰ μαρτύρια ἐπήγετο Vet.Cod. ὅτι κατὰ φύσιν οὕτως ἔχει. καὶ ἐδόκεεν εὖ λέγειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰ ὑπτίη ἡ χεὶρ κατατείνοιτο ἰσχυρῶς πονοίη ἄν. γνοίη δ' ἄν τις τὴν ἑωυτοῦ χεῖρα κατατείνας, ὡς ἐπώδυνον τὸ σχῆμα. ἐπεὶ καὶ ἀνὴρ ἥσσων κρέσσονα διαλαβὼν οὕτως ἐν τῇσιν ἑωυτοῦ χερσὶν ὡς κλᾶται ὁ ἀγκὼν ὕπτιος, ἄγοι ἂν ὅπη ἐθέλοι. οὔτε γὰρ εἰ ξίφος ἐν ταύτῃ τῇ χειρὶ ἔχοι, ἔχοι ἂν ὅτι χρήσαιτο τῷ ξίφει, οὕτω βίαιον τοῦτο τὸ σχῆμα ἐστίν. τοῦτο δὲ εἰ ἐπιδήσας τις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι *ἐών. μέζων μὲν πόνος, εἰ περιίοι: μέγας δὲ καὶ εἰ κατακέοιτο. τοῦτο δὲ εἰ συγκάμψει τὴν χεῖρα ἀνάγκη συνάγειν τοὺς μύας, καὶ τὰ ὀστέα ἄλλο σχῆμα ἔχειν. ἠγνόει δὲ καὶ τάδε τὰ ἐν τῷ σχήματι χωρὶς τῆς ἄλλης λύμης. τὸ γὰρ ὀστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν ἐξέχον, τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον, τοῦτο μὲν τοῦ πήχεός ἐστι. τὸ δ' ἐν τῇ συγκάμψει ἐὸν ἀπ' οὗ τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μετρέουσιν, τοῦτο δὲ τοῦ βραχίονος ἡ κεφαλή ἐστιν. ὁ δὲ ᾤετο τωὐτὸ ὀστέον εἶναι τοῦτό τε κἀκεῖνο. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι. ἔστι δὲ ἐκείνῳ τῷ ὀστέῳ τωὐτὸ, ὁ ἀγκὼν καλεόμενος, ᾧ ποτιστηριζόμεθα. οὕτως οὖν ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα. τοῦτο μὲν τὸ ὀστέον διεστραμμένον φαίνεται. τοῦτο δὲ τὰ νεῦρα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τείνοντα ἐκ τοῦ ἔσω μέρεος, καὶ ἀπὸ τῶν δακτύλων, ταῦτα ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα διεστραμμένα γίνεται. τείνει τε γὰρ ταῦτα τὰ νεῦρα πρὸς τὸ τοῦ βραχίονος ὀστέον, ὅθεν ὁ πῆχυς μετρεῖται. αὗται τοσαῦται καὶ τοιαῦται αἱ ἁμαρτάδες καὶ ἄγνοιαι τῆς φύσιος τῆς χειρός. εἰ δ' ὡς ἐγὼ κελεύω χεῖρα κατεαγεῖαν κατατείνοι τις, ἐπιστρέψει μὲν τὸ ὀστέον ἐς ἰθὺ τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον τὸ ἐς τὸν ἀγκῶνα τεῖνον: ἰθυωρίην δὲ ἕξει τὰ νεῦρα τὰ ἀπὸ τοῦ καρποῦ πρὸς τοῦ βραχίονος τὰ ἄκρα τείνοντα. ἀναλαμβανομένη δὲ ἡ χεὶρ ἐν παραπλησίῳ σχήματι ἔσται, ἐν ὥσπερ καὶ ἐπιδεομένη. ἄπονος μὲν ὁδοιπορέοντι. ἄπονος δὲ κατακειμένῳ καὶ ἀκάματος. καθίζειν δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον οὕτως, ὅκως ἂν τὸ ἐξέχον τοῦ ὀστέου πρὸς τὴν λαμπροτάτην τῶν παρεουσέων αὐγέων, ὡς μὴ λάθῃ τὸν χειρίζοντα ἐν τῇ κατατάσει εἰ ἱκανῶς ἐξιθύνται. τοῦ γε μὴν ἐμπείρου, οὐδ' ἂν τὴν χεῖρα λάθοι ἐπαγομένην τὸ ἐξέχον ψαυόμενον. Τῶν δὲ ὀστέων τοῦ πήχεος, ὧν μὴ ἀμφότερα κατέηγεν, ῥάων ἡ ἴησις, ἢν τὸ ἄνω ὀστέον τετρωμένον εἴη. καίπερ παχύτερον ἐόν. ἅμα μὲν ὅτι τὸ ὑγιὲς ὑποτεταμένον γίνεται ἀντὶ θεμελίου. ἅμα δ' ὅτι καὶ κρυπτότερον γίνεται, πλὴν εἰ τὸ ἐγγὺς τοῦ καρποῦ. παχείη γὰρ ἡ τῆς σαρκὸς ἐπίφυσις ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω. τὸ δὲ κάτω ὀστέον ἄσαρκον, καὶ οὐκ εὐξυγκρυπτόν, καὶ κατατάσιος ἰσχυροτέρης δεῖται. ἢν δὲ τοῦτο μὴ ξυντριβῇ, ἀλλὰ τὸ ἕτερον, *φαυλοτέρη ἡ κατάτασις ἀρκέει. ἢν δ' ἀμφότερα κατεηγῇ, ἰσχυροτάτης κατατάσιος δεῖται. παιδίου μὲν γὰρ ἤδη εἶδον κατατα-θέντα μᾶλλον, ἢ ὡς ἔδει. οἱ δὲ πλεῖστοι ἧσσον τείνονται, ἢ ὡς δεῖ. χρὴ δ' ἐπὴν τείνωσιν, τὰ θέναρα προσβάλλοντα διορθοῦν. ἔπειτα χρίσαντα κηρωτῇ μὴ πάνυ πολλῇ, ὡς μὴ περιπλέῃ τὰ ἐπιδέσματα, οὕτως ἐπιδεῖν, ὅπως μὴ κατωτέρω ἄκρην τὴν

*ἐόν.

*ἐλαφροτέρη

Vet. Cod. χεῖρα ἕξει τοῦ ἀγκῶνος. ἀλλὰ σμικρὸν καὶ ἀνωτέρω, ὡς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἐπιρρέῃ, ἀλλ' ἀπολαμβάνηται. ἔπειτα ἐπιδεῖν τοῖς ὀθονίοις τὴν ἀρχὴν βαλλόμενος κατὰ τὸ κάτηγμα. ἐρείδων μὲν οὖν, μὴ πιέζων δὲ κάρτα. ἐπὴν δὲ περιβάλλῃ κατὰ τοῦτο δὶς ἢ τρὶς, ἐπὶ τὸ ἄνω νεμέσθω ἐπιδέων, ἵνα αἱ ἐπιρροαὶ τοῦ αἵματος ἀπολαμβάνωνται, καὶ τελευτησάτω κεῖθι. χρὴ δὲ μὴ μακρὰ εἶναι τὰ πρῶτα ὀθόνια. τῶν δὲ δευτέρων ὀθονίων, τὴν μὲν ἀρχὴν βάλλεσθαι ἐπὶ τὸ κάτηγμα, περιβαλὼν δὲ ἅπαξ ἐς τὸ αὐτὸ, ἔπειτα νεμέσθω ἐς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ ἧσσον πιέζων, καὶ ἐπὶ μεῖζον διαβιβάσκων, ὡς ἂν αὐτέῳ ἱκανὸν γένηται τὸ ὀθόνιον ἀναπαλινδρομῆσαι κεῖθι, ἵνα περ τὸ ἕτερον ἐτελεύτησεν. ἐνταῦθα μὲν οὖν τὰ ὀθόνια ἐπ' ἀριστερὰ ἢ ἐπὶ δεξιὰ ἐπιδεδέσθω, ἢ ἐπὶ ὁκότερα ἂν ξυμφέρῃ πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ * κατηγότος, καὶ ἐφ' ὁκότερα ἂν περιρρέπειν ξυμφέρῃ. μετὰ δὲ ταῦτα σπλῆνας κατατείνειν χρὴ κεχρισμένους κηρωτῇ ὀλίγῃ, καὶ γὰρ προσηνέστερον καὶ εὐθετώτερον. ἔπειτα οὕτως ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισιν ὡς ἐναλλὰξ ὅτε μὲν ἐπὶ δεξιὰ, ὅτε δὲ ἐπ' ἀριστερά. καὶ τὰ μὲν πλείω κάτωθεν ἀρχόμενος, ἐς τὸ ἄνω ἄγειν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνωθεν ἐς τὸ κάτω. τὰ δὲ ὑπόξηρα ἀκέεσθαι τοῖσιν σπλήνεσι κυκλεῦντας. τῷ δὲ πλήθει τῶν περιβολέων μὴ πάνυ ἀθρόον ξυνδιορθεῦντας, ἀλλὰ κατὰ μέρος. προσπεριβάλλειν δὲ χρὴ χαλαρὰ καὶ περὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. πλῆθος δὲ τῶν ὀθονίων ἱκανὸν τὸ πρῶτον αἱ δύο μοῖραι. Σημεῖα δὲ τοῦ καλῶς ἰητρευμένου ταῦτα, καὶ ὅρος ἐπιδεομένου, εἰ ἐρωτώης αὐτὸν, εἰ πεπίεκται. καὶ ἢν φάῃ μὲν πεπιέχθαι, ἡσύχως δὲ, καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὸ κάτηγμα φάῃ. τοιαῦτα τοίνυν φάναι χρὴ πεπρηγμένα διὰ τέλεος τὸν ὀρθῶς ἐπιδεόμενον. σημεῖα δὲ ταῦτα τῆς μετριότητος, τὴν μὲν ἡμέρην ἣν ἂν ἐπιδεθῇ καὶ τὴν νύκτα δοκείτω αὐτὸς ἑωυτῷ μὴ ἐπὶ ἧσσον πεπιέχθαι, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον. τῇ δ' ὑστεραίῃ οἰδημάτιον ἐλθεῖν ἐς χεῖρα ἄκρην μαλθακόν. μετριότητος γὰρ σημεῖον τῆς πιέξιός ἐστι. τελευτώσης δὲ τῆς ἡμέρης, ἐπὶ ἧσσον δοκείτω πεπιέχθαι. τῇ δὲ τρίτῃ χαλαρά σοι δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα. καὶ ἢν μέν τι τούτων τῶν εἰρημένων ἐλλίπῃ, γινώσκειν χρὴ ὅτι χαλαρωτέρη ἐστὶν ἐπίδεσις τοῦ μετρίου. ἢν δέ τι τῶν εἰρημένων πλεονάζῃ, χρὴ γινώσκειν ὅτι μᾶλλον ἐπιέχθη τοῦ μετρίου. καὶ τουτέοισι σημαινόμενος τὸ ὕστερον ἐπιδέων, ἢ χαλᾷν μᾶλλον, ἢ πιέζειν. ἀπολύσαντα δὲ χρὴ τριταῖον ἐόντα, κατατεινάμενον καὶ διορθωσάμενον, ἢν μετρίως τὸ πρότερον * κατατύχης ἐπιδήσας, ταύτην τὴν ἐπίδεσιν χρὴ ὀλίγῳ μᾶλλον ἢ ἐκείνην πιέσαι. βάλλεσθαι δὲ χρὴ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὸ κάτηγμα, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον. ἢν μὲν τοῦτο πρότερον ἐπιδέῃς, ἐξαρεῖται ἐκ τούτου οἱ ἰχῶρες ἐς τὰς ἐσχατιὰς ἔνθα καὶ ἔνθα. ἢν δέ τι ἄλλο πρότερον πιέξῃς, ἐς τοῦτο ἐξαρέεται ἐκ τοῦ πιεχθέντος. ἐς πολλὰ δ' εὔχρηστον τὸ ξυνιέναι. οὕτως οὖν ἄρχεσθαι μὲν ἀεὶ χρὴ τὴν ἐπίδεσιν καὶ τὴν πίεξιν ἐκ τουτέου τοῦ χωρίου. τὰ δ' ἄλλα κατὰ λόγον. ὡς ἂν προσωτέρω ἀπὸ τοῦ κατήγματος ἀγάγῃς ἐπὶ ἧσσον τῇ

πιέξει

*κατεάγοτος

*ἐπιτύχης

manum non inferius cubiti flexura habeat, sed etiã paulò superius, ne ad summã partem sanguis influat, sed intercipiatur. Postea linteo deligare, initio eius supra fractura iniecto, ita vt firmet quidem, non tamen admodum premat. Postquam autẽ circumdedit eodem loco bis aut ter, ad supernã partẽ deligãs distribuat, quo sanguinis influxiones intercipiatur, & illic desinat. Conuenit aũt prima lintea non esse longa. Secũdorũ verò linteorum initium supra fracturam inijcere, ita vt semel circũdet eodẽ loco, deinde deorsum distribuat, & minus premens, & magis traducens, quo linteum ipsi sufficiens sit, ad recurrendum eò vbi alterũ desinit. Hic igitur lintea ad sinistrã, aut dextrã deligentur, aut ad vtrã partẽ contulerit ad fracturæ figurã, & in vtram B declinare expedierit. Postea verò splenia extendere oportet modico cerato illita: (nã sic & mitius & stabilius se habent.) deinde sic linteis deligare alternatim, modò in dextrã, modò in sinistrã: & plerunque infernè initio facto, sursum ducere: aliquando etiã supernè deorsum. Extremitates aũt subaridas, & in acutũ abeuntes, splenijs obuolutis curare oportet, ita vt copia opertoriũ non totũ aceruatim, sed particulatim corrigat. Insuper aũt circa manus iuncturã siue articulũ laxè circũdare splenia oportet aliàs atque aliàs. Copia vero linteorum sufficiens primùm, duæ partes sunt. Signa autẽ bene curati, & terminus rectè deligati, hæc sunt: si interrogaueris ipsum an cõpressus sit, & si cõpressum quidẽ se C esse dixerit, sed leniter, & maxime circa ipsam fracturã. Huiusmodi ita facta esse perpetuo dicere oportet eum, qui rectè deligatur. Signa vero mediocritatis hæc sunt. Ea die ac nocte qua deligatus est, ipse sibijpsi videatur non minus, sed magis compressus esse. Postridie vero tumorem paruum, mollẽ, ad summam manum obortum esse. mediocritatis enim factę à te compressionis signũ hoc est. Desinente autẽ die minus cõpressus esse sibi videatur. Tertio verò die deligamenta laxa esse ipsi videantur. Et si quid horum iam relatum defecerit, noscere oportet deligationem moderata laxiorẽ esse. Si verò quid ex relatis abundauerit, nosse oportet vltra modum cõpressum esse. Et ex his coniectura facta, D postea deligans aut laxabis, aut comprimes magis. Resoluere autem oportet tertia die, vbi extẽderis, ac direxeris. Et si primum moderate deligasti, hanc deligationẽ paulò magis q̃ illam cõprimere oportet, & initia supra fracturam inijcere, quemadmodum etiam antea.
3 Si quidem enim hãc prius deligaueris, sanies ex hac ad extremitates hinc atque illinc exhauritur. Si verò aliquam aliam partem prius compresseris, in illam ex compressa exhauritur. Intelligentia autem ad multa vtilis existit. Sic igitur semper incipere oportet & deligationem & compressionem ex hoc loco. Reliqua vero iuxta rationẽ, ita vt quãto lõgius à fractura digressus fueris, minus

compri-

A

A comprimas, nunquam quidem laxa omnino circundando, sed adhærentia. Postea verò pluribus linteis deligare oportet in singulis deligationibus. Et si interrogetur, dicat se paulò magis compressum esse quàm prius, & præsertim circa fracturam. Sed & alia, & circa tumorem, & circa dolorem, & circa alleuationē, pro prioris deligationis ratione fiant. Postquam vero tertius iam aderit dies, laxiora esse ipsi videantur deligamenta: deinde resoluere oportet, & rursus paulò magis comprimendo deligare, & hoc cum omnibus linteis quibus deligandus erat. Et postea omnia ea ipsum apprehendant, quæ etiā in primis deligationum circuitibus contigerāt. Vbi vero tertius aderit dies, & septimus à pri-
B ma deligatione, si quidem rectè deligatus fuerit, tumor in summa manu, atque hic non valde magnus erit: locus autem qui deligatur, in omnibus deligationibus tenuior ac gracilior cōperietur: verum in septimo etiam valde tenuis: Et ossa fracta magis mouentur, & facilius ad correctionem ducuntur. Et si hæc huiusmodi fuerint, facta coaptatione velut ad ferulas adhibendas deligare oportet, paulò magis comprimendo quàm antea, si non dolor aliquis maior fuerit ex tumore qui est in summa manu. Postquam autem linteis deligaueris, ferulas circumponere oportet, & vinculis quàm laxissimis circundare, quietis saltem gratia, vt ferularum appositio ad compressionem manus nihil faciat.
C Postea verò & dolor, & alleuatio, eodem modo fiant, velut in primis deligationum circuitibus. At verò vbi tertio die laxas esse dixerit, tunc postea ferulas firmare oportet, maximè quidem circa fracturam, sed & alia iuxta rationem, si quidem & deligatio magis laxa fuerit, quàm comprimat. Crassissimam autem ferulam esse oportet, qua parte extat fractura, non tamen multum. Et ad hoc studium vel maximè adhibendum est, vt ferula è directo magni digiti non ponatur, sed hàc vel illàc: immo neque à directo parui digiti, qua parte os supereminet in manus articulo, sed hàc vel illàc. Quod si ad fracturam cōferat, hac parte aliquas ferulas poni, breuiores ipsas alijs esse oportet, vt
D ne perueniant ad ossa præminentia, iuxta manus articulum. Periculum est enim vlcerationis, & denudationis neruorum. Oportet autē tertio quoque die ferulis valde leniter firmare, hoc cogitantes, q̃ ferulæ deligationis conseruādæ gratia apponuntur, non autem compressionis gratia alligantur. Si quidem igitur probè noueris, quòd in prioribus deligationibus ossa sufficienter sunt directa, & neque pruritus infestet, neque vlla aliqua vlceratio suspecta sit: ita cum ferulis deligatum sinere oportet, donec viginti dies transgressus fuerit. In triginta enim diebus vniuersis maximè ex toto cubiti ossa corroborantur. Certum tamē nihil est. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate valde differt. Postquam
autem

πίεξιν ποιέεσθαι. χαλαρὰ δὲ παντάπασιν μηδέ- Vet.Cod.
ποτε περιβάλλειν, ἀλλὰ προσπεπτωκότα. ἔπει-
τα δὲ πλείοσιν ὀθονίοισιν χρὴ ἐπιδεῖν ἑκάστην
τῶν ἐπιδεσίων. ἐρωτώμενος δὲ φάτω ὀλίγῳ μᾶλ-
λον οἱ πεπιέχθαι, ἢ τὸ πρότερον, καὶ μάλιστα φά-
τω κατὰ τὸ κάτηγμα. καὶ τὰ ἄλλα δὲ κατὰ λό-
γον, καὶ ἀμφὶ τῷ οἰδήματι, καὶ ἀμφὶ τῷ πονέειν, καὶ
ἀμφὶ τῷ ῥηΐζειν, κατὰ λόγον τῆς προτέρης ἐπι-
δέσιος γινέσθω. ἐπὴν δὲ τριταῖος ἦ, χαλαρώτερα
οἱ δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα. ἔπειτα ἀπολύ-
σαντα χρὴ αὖθις ἐπιδῆσαι ὀλίγῳ μᾶλλον πιέ-
ζοντα, καὶ ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀθονίοισιν οἷσιπερ ἤμελ-
λεν ἐπιδεῖσθαι. καὶ ἔπειτα αὐτὸν πάντα ταῦτα
καταλαβέτω, ἅπερ καὶ ἐν* τῇσι περιόδοισιν τῶν *πρώτῃσι
ἐπιδεσίων. ἐπὴν δὲ τριταῖος γένηται, ἑβδομαῖος
δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσιος, ἢν ὀρθῶς ἐπιδέη-
ται, τὸ μὲν οἴδημα ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ ἔσται, οὐ δὲ
τοῦτο λίην μέγα. τὸ δ' ἐπιδεόμενον χωρίον ἐν πά-
σῃσι τῇσιν ἐπιδέσεσιν ἐπὶ τὸ λεπτότερον καὶ ἰσχνό-
τερον εὑρεθήσεται. ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πά-
νυ λεπτὸν, καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατηγότα ἐπὶ μᾶλ-
λον κινεύμενα καὶ εὐπαράγωγα ἐς κατόρθωσιν.
καὶ ἢν ᾖ ταῦτα τοιαῦτα, κατορθωσάμενον χρὴ
ἐπιδῆσαι ὡς ἐς νάρθηκας, ὀλίγῳ μᾶλλον πιέ-
σαντα, ἢ τὸ πρότερον, ἢν μὴ πόνος τις πλείων ᾖ
ἀπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρί. ἐπὴν δ'
ἐπιδήσῃς τοῖσιν ὀθονίοισιν, τοὺς νάρθηκας περιθεῖ-
ναι χρὴ καὶ περιλαβεῖν ἐν τοῖσι δεσμοῖσιν, ὡς χα-
λαρωτάτοισιν ὁκόσον ἠρεμέειν, ὥστε μηδὲν ξυμ-
βάλλεσθαι ἐς τὴν πίεξιν τῆς χειρὸς τὴν τῶν ναρ-
θήκων πρόσθεσιν. μετὰ δὲ ταῦτα ὅ, τε πόνος, αἵ
τε ῥαστῶναι αἱ αὐταὶ γινέσθωσαν, αἵπερ καὶ ἐν τῇ-
σι πρώτῃσι περιόδοισιν τῶν ἐπιδεσίων. ἐπὴν δὲ
τριταῖος ἐὼν φῇ χαλαρὸν εἶναι, τότ' ἔπειτα χρὴ
τοὺς νάρθηκας ἐρείσασθαι, μάλιστα μὲν κατὰ τὸ κάτη-
γμα, ἀτὰρ καὶ τἄλλα κατὰ λόγον, εἴπερ καὶ ἡ ἐπί-
δεσις* ἐχαλα μᾶλλον ἢ ἐπίεζε. παχύτατον δὲ χρὴ *ἐχαλάρα
εἶναι τὸν νάρθηκα, ᾗ ἐξέστη τὸ κάτηγμα· μὴ μὲν
πολλῷ. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ, μάλιστα μὲν κατ' ἰθυω-
ρίην τοῦ μεγάλου δακτύλου ὡς μὴ κείσεται ὁ νάρ-
θηξ, ἀλλὰ τῇ ἢ τῇ. μὴ δὲ κατὰ τὴν τοῦ σμικροῦ
δακτύλου ἰθυωρίην, ᾗ τὸ ὀστέον ὑπερέχει ἐν τῷ
καρπῷ, ἀλλὰ τῇ ἢ τῇ. ἢν δὲ ἄρα πρὸς τὸ κάτη-
γμα ξυμφέρῃ κεῖσθαι κατὰ ταῦτα τινὰς τῶν ναρθήκων,
βραχυτέρους αὐτοὺς χρὴ τῶν ἄλλων ποιέειν, ὡς μὴ
ἐξικνέωνται πρὸς τὰ ὀστέα τὰ ὑπερέχοντα παρὰ
τὸν καρπόν. κίνδυνος γὰρ ἑλκώσιος, καὶ νεύρων
ψιλώσιος. χρὴ δὲ διὰ τρίτης ἐρείδειν τοῖσι νάρθη-
ξιν* πάνυ ἡσυχῇ, οὕτω τῇ γνώμῃ ἔχοντας ὡς οἱ *πάντι
νάρθηκες φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἐπιδέσιος προσκέων-
ται, ἀλλ' οὐ τῆς πιέξιος εἵνεκεν ἐπιδέωνται.
Ην μὲν οὖν εὖ εἰδῇς ὅτι ἱκανῶς τὰ ὀστέα ἀπιθύνε-
ται ἐν τῇσι προτέρῃσιν ἐπιδέσεσιν, καὶ μήτε
κνησμοί τινες λυπέωσι, μήτέ τις ἕλκωσις μη-
δεμία ὑποπτεύηται εἶναι, ἐᾶν χρὴ ἐπιδεδέσθαι
ἐν τοῖσιν νάρθηξιν ἔστ' ἂν ὑπὲρ εἴκοσιν ἡμέρας
γένηται. ἐν τριήκοντα δὲ μάλιστα τῇσι ξυμπά-
σῃσι κρατύνεται ὀστέα τὰ ἐν τῷ πήχει τὸ ἐπί-
παν. ἀτρεκὲς δὲ οὐδέν. μάλα γάρ τε καὶ φύ-
σις φύσιος, καὶ ἡλικίη ἡλικίης διαφέρει. ἐπὴν

Vet. Cod. δὲ λύσης, ὕδωρ θερμὸν καταχέαι χρὴ καὶ μετεπιδῆσαι, ἧσσον μὲν ὀλίγῳ πιέσαντα, ἢ τὸ πρόσθεν. ἐλάσσοσι δὲ τοῖσιν ὀθονίοισιν, ἢ τὸ πρότερον. καὶ ἔπειτα διὰ τρίτης ἡμέρης λύσαντα ἐπιδεῖν, ἐπὶ μὲν ἧσσον πιέζοντα, ἐπὶ δὲ ἐλάσσοισι τοῖσιν ὀθονίοισιν. ἐπὴν δὲ ὅταν τοῖσι νάρθηξιν δεθῇ, ὑποπτεύῃς τὰ ὀστέα μὴ ὀρθῶς κεῖσθαι, ἢ ἄλλο τι ὀχλέῃ τὸν τετρωμένον, λῦσαι ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρόνου, ἢ ὀλίγῳ πρόσθεν, καὶ αὖθις μετεπιδῆσαι. Δίαιτα δὲ τουτέοισιν οἷσιν ἂν μὴ ἕλκεα ἐξ ἀρχῆς γένηται, ἢ ὀστέα ἔξω ἐξίσχει ἀρκέει ὑποφαύλη. ἐνδεέστερον δὲ χρὴ διαιτᾶν ἄχρι ἡμερέων δέκα, ἅτε ἤδη καὶ ἐλινύοντας. καὶ ὄψοισιν ἁπαλοῖσιν χρῆσθαι ὁκόσα τῇ διεξόδῳ μετριότητα παρέχουσι. οἴνου δὲ καὶ κρεηφαγίης ἀπέχεσθαι. ἔπειτα μέντοι ἐκ προσαγωγῆς ἀνακομίζεσθαι. Οὗτος ὁ λόγος ὥσπερ νόμος κεῖται δίκαιος περὶ κατηγμάτων ἰήσιος. ὥστε χειρίζειν χρὴ ὥστε ἀποβαίνειν ἀπὸ τῆς δικαίης χειρίξιος. ὅτι δ' ἂν μὴ οὕτως ἀποβαίνῃ, εἰδέναι χρὴ ὅτι ἐν τῇ χειρίξει τι ἐνδεὲς πεποίηται, ἢ πεπλεόνασται. Ἔτι δὲ τάδε χρὴ προσξυνιέναι ἐν τούτῳ τῷ ἁπλῷ τρόπῳ, ἃ οὐ κάρτα ἐπιμελέονται οἱ ἰητροί, καίτοι πᾶσαν μελέτην, καὶ πᾶσαν ἐπίδεσιν οἷά τε διαφθείρειν ἐστὶ μὴ ὀρθῶς ποιούμενα. ἢν γὰρ τὰ μὲν ὀστέα ἄμφω καταγῇ, ἢ τὸ κάτω μοῦνον, ὁ δὲ ἐπιδεδεμένος ἐν ταινίῃ τινὶ τὴν χεῖρα ἔχει ἀναλελαμμένος, τυγχάνει δὲ ἡ ταινίη κατὰ τὸ κάτηγμα πλείστη ἐοῦσα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἡ χεὶρ* ἀπαιωρέηται, τοῦτον ἀνάγκη τὸ ὀστέον εὑρεθῆναι διεστραμμένον ἔχοντα πρὸς τὸ ἄνω μέρος. ἢν δὲ κατεηγότων τῶν ὀστέων οὕτως ἄκρην τε τὴν χεῖρα ἐν τῇ ταινίῃ ἔχει, καὶ παρὰ τὸν ἀγκῶνα, ὁ δὲ ἄλλος πῆχυς μὴ μετέωρος ᾖ, οὗτος εὑρεθήσεται τὸ ὀστέον ἐς τὸ κάτω μέρος διεστραμμένον ἔχων. χρὴ οὖν ἐν ταινίῃ πλάτος ἐχούσῃ μαλθακῇ τὸ πλεῖστον τοῦ πήχεος καὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ὁμαλῶς αἰωρέεσθαι.

* ἀπηώρηται.

Ἢν δὲ ὁ βραχίων καταγῇ, ἢν μέν τις ἀποτανύσας τὴν χεῖρα ἐν τουτέῳ τῷ σχήματι διατείνῃ, ὁ μῦς τοῦ βραχίονος κατατεταμένος ἐπιδεθήσεται. ἐπὴν δ' ἐπιδεθεὶς ξυγκάμψῃ τὸν ἀγκῶνα, ὁ μῦς τοῦ βραχίονος ἄλλο σχῆμα σχήσει. δικαιοτάτη οὖν βραχίονος κατάτασις ἥδε. ξύλον πηχυαῖον ἢ ὀλίγῳ βραχύτερον ὁκοῖοι οἱ στύλαιοι εἰσὶ τῶν σκαφίων κρεμάσαι χρὴ ἔνθεν σειρῇ δήσαντα. καθίσαντα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὑψηλοῦ τινὸς τὴν χεῖρα ὑπερκεῖσθαι, ὡς ὑπὸ τῇ μασχάλῃ γένηται ὁ στύλαιος, ἔχων ξυμμέτρως, ὥστε μόλις δύνασθαι καθικνεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, σμικροῦ δέοντα μετέωρον εἶναι. ἔπειτα θέντα τι ἄλλο ἔφεδρον καὶ ὑποθέντα σκύτινον ὑποκεφάλαιον ἢ ἓν ἢ πλείω, ὅκως ξυμμέτρως σχοίη ὕψιος τοῦ πήχεος πλαγίου πρὸς ὀρθὴν γωνίην. ἄριστον μὲν σκύτος πλατὺ καὶ μαλθακὸν ἢ ταινίην πλατείην ἀμφιβάλλοντα, τῶν μεγάλων τι σταθμίων ἐξαρτῆσαι, ὅ, τι μετρίως ἕξει κατατείνειν. εἰ δὲ μή, τῶν ἀνδρῶν ὅστις ἐῤῥωμένος ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τοῦ πήχεος παρὰ τὸν ἀγκῶνα καταναγκαζέτω ἐς τὸ κάτω. ὁ δὲ ἰητρὸς ὀρθῶς μὲν ἑστὼς χειριζέτω, τὸν ἕτερον πόδα

aut solueris, aquā calidā affundere oportet, & postea deligare, paulò minus cōprimendo q̄ antea, & paucioribus linteis q̄ prius: Et postea tertio quoque die soluere, ac rursus deligare, ita vt minus comprimas, & paucioribus linteis vtaris. A At verò si, vbi ferulis deligatus est, ossa nō rectè posita esse suspiceris, aut aliud quid vulneratum vexet, in dimidio tp̄is spatio, aut paulò prius soluere, & rursus deligare oportet. Victus porrò his, quibus ab initio vlcera nō facta fuerint, neq; ossa extra eminent, sufficit aliquāto simplicior: Verùm parciore victu vtendū est ipsis, vsq; ad diem decimū, vt qui iam et quiescant: & obsonijs tenellis vtēdum, quæ transitui mediocritatem exhibent. A vino vero & carnis esu abstinēdum. Postea tn̄ sensim progressu facto reficiendi sunt. B Hic sermo velut lex iusta posita est de fracturarū curatione, & qūo tractare oporteat, & qūo euentus sequi, ex iusta tractatione. Quicquid vero non ita euentum habuerit, scire oportet, q̄ in tractatione quid defectuose, aut redundanter factum est. Quin & hæc insuper in hoc simplici modo cōsiderare oportet, q̄ non ita valde curare solent medici, & quidē qūum oēm curationē, & totā deligationē corrūpere possint, si non rectè fiant. Si enim ambo ossa fracta fuerint, aut infernum solum: is vero qui deligatus est, in fascia quadā manum exceptam ac appensam habeat, & plurima fasciæ pars circa fracturā existit, ita vt manus hinc atque hinc pendeat: hunc necesse est reperiri os ad supernam partē distortum habentem. C Si verò sic fractis ossibus, & summam manum in fascia habet, & partem iuxta cubiti flexuram: reliqua vero cubiti pars nō sit eleuata, hic ad infernam partem os distortum habere cōperietur. Proinde in fascia molli latitudinem habēte maximam cubiti partem, & manus articulum suspendere, ac eleuata gestare oportet: At verò si brachium fractum fuerit, si quidem quis extentam manum in hac figura extendat, musculus brachij extentus deligabitur. Postquam autem deligatus cubiti flexuram inflexerit, musculus brachij aliam figuram habebit. Iustissima igitur brachij extensio hæc est. Lignum cubitale aut paulò breuius, qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur, D suspendere oportet, hinc atque illinc catena deligatum. Hominem vero in alta quapiam sede collocatū, ita manu superincumbere oportet, vt lignū sub ala sit, moderate habens, vt homo vix sedere possit, & ferè subleuatus sit, supposito postea alio quopiam fulcimento, & coriaceo puluino vno aut pluribus subiectis, quo moderatā altitudinem habeat cubitus, ad rectum angulū obliquatus: Optimum quidē est coriū latum ac molle, aut fasciam latā circundare, & magnū aliquod pondus appendere, quod moderate intendere possit: Sin minus, vir aliquis robustus in hac figura cubiti, circa cubiti flexurā deorsum cogat. At verò medicus erectus stans, & alterū

pedem

A pedem in altiore quopiam habens aggressionẽ
faciat, ita vt volis os dirigat ac cõponat: facile au
tem dirigetur. Nam hæc extensio bona est, si
quis ipsam recte præparet: deinde deliget fascia-
rum principijs supra fracturã iniectis: & reliqua
oĩa, quemadmodum prius monuimus, tractet:
& easdẽ interrogationes faciat: & ijsdem signis
vtatur, an moderate habeat, aut secus. Et per ter
tium diem deliget, & magis comprimat: Et se-
ptima aut nona die cum ferulis deliget. Et si su-
spicionem habeat, os nõ bene positum esse, in-
termedio tempore soluat, & vbi probè colloca-
uit, rursus deliget. Corroboratur autẽ maxime
os brachij in quadraginta diebus. Postquã vero
os excesserit, soluere oportet, & minus compri
B mere, & paucioribus quoq; linteis deligare. Ce-
terùm victum quendam exquisitiorem q̃ prius
constituere oportet, & ad longius tempus. Eius
vero cõiecturam facere oportet, ad tumoris qui
in summa manu est robur respiciendo. Insuper
autem & ad hęc animũ aduertere oportet: quod
brachium à natura ad externam partẽ incuruа-
tum est, & distorqueri solet, si nõ bene curetur.
Sed & alia omnia ossa, quæ à natura ad hanc par
tem distorta sunt, etiã dum curantur vbi fracta
sunt, distorqueri solent. Vbi igitur tale quippiã
in suspicionem venerit, lata insuper fascia bra-
chium circumcirca complecti oportet, & circũ
pectus deligare: & vbi quiescere volet, inter cu-
biti flexuram & costas, splenium quoddam mul
C tiplex cõuolutum ac complicatum supponere:
aut aliud quid quod huic simile existat. Hoc
enim modo incuruatio ossis recta euadet. Ca-
uere tamen oportet, vt ne nimis ad internã par-
tem vergat. Pes vero hominis ex multis ac par
uis ossibus compositus est, quemadmodum etiã
summa manus. Franguntur quidem non ita val
de hæc ossa, si non vna cum corpore, ab acuto
aliquo aut graui vulnerato. Vulnerata igit quo-
modo curare oporteat, in vlceration ũ parte re-
fertur. Si vero quid è loco suo motũ fuerit, aut
digitorum articulus, aut aliud quoddam ex os-
sibus summi pedis, vnumquodque in suum locũ
cogere oportet, queadmodum & ea quæ in ma-
nu sunt. Curare vero oportet cerato, & splenijs,
D & linteis velut etiam fracturas, exceptis ferulis,
eodẽ modo cõprimendo, & per tertium diem
deligando. Interrogetur item is qui deligatur si-
militer, velut in fracturis, & de compressione fa
cta, & an laxa sit deligatio. At vero sana fiunt in
viginti diebus perfecte oĩa, exceptis his quæ cũ
tibiæ ossibus cõmunionem habent, & cum ipsa
è directo. Conducit aũt hoc tẽpore decumbere.
At non tolerant contenentes morbum. Verùm
priusquam sani fiant obambulat. Et propterea
plurimi non perfecte sanantur, sed dolor ipsos
sæpe merito commonefacit. Totũ enim corpo-
ris pondus pedes vehunt. Quum igitur nondũ
sani iter faciunt, articuli moti male curantur,
ideoq; alias atq; alias hi qui ad tibiã sunt dolent.

Quæ

δα ἐπὶ ὑψηλοτέρου τινὸς ἔχων, κατορθώσας δὲ Vet. Cod.
τοῖσιν θέναρσι τὸ ὀστέον. ῥηϊδίως δὲ κατορθώσε-
ται. ἀγαθὴ γὰρ ἡ κατάτασις, ἢν τις καλῶς παρα-
σκευάσηται. ἔπειτα ἐπιδείτω τάς τε ἀρχὰς βαλ-
λόμενος ἐπὶ τὸ κάτηγμα, καὶ τἆλλα πάντα ὥσ-
περ πρότερον παρῄνέθη, χειριζέτω. καὶ ἐρω-
τήματα ταυτὰ ἐρωτάτω. καὶ σημείοισι χρήσθω
τοῖσιν αὐτέοισιν, ἢν μετρίως ἔχει ἢ οὔ. καὶ διὰ τρί-
της ἐπιδείτω. καὶ ἐπὶ μᾶλλον πιεζέτω. καὶ ἑβ-
δομαῖον ἢ ἐναταῖον ἐν νάρθηξιν δησάτω. καὶ ἢν
ὑποπτεύσῃ μὴ καλῶς κεῖσθαι τὸ ὀστέον, μεσηγὺ
τουτέου τοῦ χρόνου λυσάτω, καὶ διαθετησάμενος
μετεπιδησάτω. κρατύνεται δὲ μάλιστα βραχίο-
νος ὀστέον ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν. ἐπὴν δὲ
ταύτας ὑπερβάλῃ, λύειν χρὴ, καὶ ἐπὶ ἧσσον πιέ-
ζειν τοῖσιν ὀθονίοισιν. καὶ ἐπὶ ἐλάσσοσιν ἐπιδεῖν.
δίαιταν δὲ ἀκριβεστέρην τινὰ, ἢ τὸ πρότερον
διαιτᾶν, καὶ πλείω χρόνον. τεκμαίρεσθαι δὲ
πρὸς τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ ῥώμην
ὁρῶν. προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τάδε. ὅτι βρα-
χίων κυρτὸς πέφυκεν ἐς τὸ ἔξω μέρος, καὶ δια-
στρέφεσθαι φιλέει, ἐπὴν μὴ καλῶς ἰητρεύηται.
ἀτὰρ καὶ τἆλλα πάντα ὀστέα* εἰς ὅπερ πέφυκε *ἅπερ
διεστραμμένα ἐς τοῦτο καὶ ἰητρευόμενα φιλέει δια-
στρέφεσθαι ἐπὴν κατεαγῇ. χρὴ τοίνυν ἐπὴν τοιοῦ-
τό τι ὑποπτεύηται, ταινίῃ πλατείῃ προσεπιλαμ-
βάνειν τὸν βραχίονα κύκλῳ περὶ τὸ στῆθος περι-
δέοντα. καὶ ἐπὴν ἀναπαύεσθαι μέλλῃ, μεσηγὺ
τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῶν πλευρέων σπλῆνά τινα πο-
λύπτυχον πτύξαντα ὑποτιθέναι, ἢ ἄλλο τι ὃ τοι-
ούτῳ ἔοικεν. οὕτω γὰρ ἂν ἰθὺ τὸ κύρτωμα τοῦ ὀστέου
γένοιτο. φυλάσσεσθαι μέντοι χρὴ, ὅπως μὴ ἢ ἄ-
γαν ἐς τὸ ἔσω μέρος. Ποὺς δὲ ἀνθρώπου ἐκ
πολλῶν καὶ μικρῶν ὀστέων ξύγκειται, ὥσπερ
4 χεὶρ ἄκρη. κατάγνυται μὲν οὐ πάνυ τι ταῦτα τὰ
ὀστέα, ἢν μὴ ξὺν τῷ χρωτὶ τιτρωσκομένῳ ὑπὸ
ὀξέος τινὸς ἢ βαρέος. τὰ μὲν οὖν τιτρωσκόμενα,
ἐλκωσίων μέρει εἰρήσεται ὡς χρὴ ἰητρεύειν. ἢν δέ
τι κινηθῇ ἐκ τῆς χώρης, ἢ τῶν δακτύλων ἄρθρον,
ἢ ἄλλο τι τῶν ὀστέων τοῦ ταρσοῦ καλεομένου, ἀ-
ναγκάζειν μὲν χρὴ ἐς τὴν ἑωυτοῦ χώρην ἕκαστον,
ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ εἴρηται. καὶ ἰητρεύειν
δὲ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν καὶ ὀθονίοισιν, ὥσπερ
καὶ κατήγματα. πλὴν τῶν ναρθήκων, τὸν μὲν
αὐτὸν τρόπον πιεζεῦντα, διὰ τρίτης δὲ ἐπιδέον-
τα. ὑποκρινέσθω δὲ ὁ ἐπιδεόμενος παραπλή-
σια, οἷά περ καὶ ἐν τοῖσι κατήγμασι. καὶ περὶ
τοῦ πεπιέχθαι. καὶ περὶ τοῦ χαλαρὰν εἶναι. ὑγιέα
δὲ γίνεται ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν τελέως ἅπαντα,
πλὴν ὁκόσα κοινωνέει τοῖσι τῆς κνήμης ὀστέοισι,
καὶ αὐτέῃ τῇ ἴξει. ξυμφέρει δὲ κατακεῖσθαι τοῦ-
τον τὸν χρόνον. ἀλλὰ γὰρ οὐ τολμέουσιν ὑπερο-
ρῶντες τὸ νόσημα, ἀλλὰ περιέρχονται πρὶν ὑ-
γιέες γενέσθαι. διὰ τοῦτο καὶ οἱ πλεῖστοι οὐκ ἐξυ-
γιάζουσι τελέως, ἀλλὰ πολλάκις αὐτοὺς ὁ πό-
νος ὑπομιμνήσκει εἰκότως. ὅλον γὰρ τὸ ἄχθος
τοῦ σώματος οἱ πόδες ὀχέουσιν. ὁκόταν οὖν μή-
πω ὑγιέες ἐόντες ὁδοιπορέουσιν, φλαύρως ξυ-
ναλλάσσεται τὰ ἄρθρα τὰ κινηθέντα. διὰ τοῦτο
ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀδυνῶνται τὰ πρὸς τῇ κνή-
μῃ.

Al. Cod. μὴ. τὰ δὲ κοινωνέοντα τοῖς τῆς κνήμης ὀστέοισι, μείζω τε τῶν ἑτέρων ἐστὶ, καὶ κινηθέντων τούτων πολυχρονιωτέρη ἡ ἄλθεξις. ἴησις μὲν οὖν ἡ αὐτή. ὀθονίοισι δὲ πλείοσι χρέεσθαι, καὶ σπλήνεσιν. καὶ ἐπὶ πᾶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδέειν, πιέζειν δὲ ὥσπερ καὶ τἄλλα πάντα, ταύτῃ μάλιστα ᾗ ἐκινήθη, καὶ τὰς πρώτας περιβολὰς τῶν ὀθονίων, κατὰ ταῦτα ποιέεσθαι. ἐν δὲ ἑκάστῃ τῶν ἀπολυσίων ὕδατι πολλῷ θερμῷ χρέεσθαι. ἐν πᾶσι δὲ πολλὸν ὕδωρ θερμὸν καταχέειν τοῖσι κατ᾽ ἄρθρα σίνεσιν. αἱ δὲ πιέξιες καὶ αἱ χαλάσιες, ἐν τοῖσιν αὐτέοισιν χρόνοισι τὰ αὐτὰ σημεῖα δεικνυόντων, ἅπερ ἐπὶ τοῖσιν πρόσθεν. καὶ τὰς μεταπιδέσιας, ὡσαύτως χρὴ ποιέεσθαι. ὑγιέες δὲ τελέως οὗτοι γίνονται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι μάλιστα, ἢν τολμέωσι κατακεῖσθαι. ἢν δὲ μὴ, πάσχουσι ταῦτα ἃ καὶ πρότερον, καὶ ἐπὶ μᾶλλον.

Ὅσοι δὲ πηδήσαντες ἀφ᾽ ὑψηλοῦ τινὸς ἐστηρίξαντο τῇ πτέρνῃ ἰσχυρῶς, τουτέοισι διΐστανται μὲν τὰ ὀστέα. φλέβια δ᾽ ἐκχυμοῦνται ἀμφιθλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τὸ ὀστέον. οἴδημα δὲ ἐπιγίνεται καὶ πόνος πουλύς. τὸ γὰρ ὀστέον τοῦτο, οὐ σμικρόν ἐστιν, καὶ ὑπερέχει μὲν ὑπὸ τὴν ἰθυωρίην τῆς κνήμης, κοινωνέει δὲ φλεψὶ καὶ νεύροις ἐπικαιροίσιν. ὁ τένων δὲ ὁ ὀπίσθιος τούτῳ προσήρτηται τῷ ὀστέῳ. τούτους χρὴ ἰητρεύειν μὲν κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισιν. ὕδατι δὲ θερμῷ, πλείστῳ τουτέοισι χρῆσθαι, καὶ ὀθονίοισι πλείοσιν. ἐπὶ τουτέοισι δεῖ καὶ ἄλλως ὡς βελτίστων, καὶ προσηνεστάτων. καὶ ἢν μὲν τύχῃ ἁπαλὸν τὸ δέρμα φύσει ἔχων τὸ ἀμφὶ τῇ πτέρνῃ, ἐᾶν οὕτως. ἢν δὲ παχὺ καὶ σκληρὸν οἷα μετεξέτεροι ἴσχουσιν, κατατέμνειν χρὴ ὁμαλῶς καὶ διαλεπτύνειν μὴ διατιτρώσκοντα. ἐπιδεῖν δὲ ἀγαθῶς, οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστι τὰ τοιαῦτα. ἢν γάρ τις ἐπιδέῃ ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὰ σφυρὰ ἐπιδεῖται, ὁτὲ μὲν περὶ τὸν πόδα περιβαλλομένας, ὁτὲ δὲ περὶ τὸν τένοντα, αἱ ἀποσφίγξιες αὗται χωρίζουσι τὴν πτέρνην, ᾗ τὸ θλάσμα ἐγένετο. καὶ οὕτω κίνδυνος σφακελίσαι τὸ ὀστέον τὸ τῆς πτέρνης. καίτοι ἢν σφακελίσῃ, τὸν αἰῶνα πάντα ἱκανὸν ἀντισχεῖν τὸ νόσημα. καὶ γὰρ τἄλλα ὅσα μὴ ἐκ τοιούτου τρόπου σφακελίζει, ἀλλ᾽ ἐν κατακλίσει μελανθείσης τῆς πτέρνης ὑπὸ ἀμελείης τοῦ σχήματος. ἢ ἐν κνήμῃ τρώματος γινομένου ἐπικαίρου καὶ χρονίου, καὶ κοινοῦ τῇ πτέρνῃ. ἢ ἐν μηρῷ. ἢ ἐπὶ ἄλλῳ νοσήματι ὑπτιασμοῦ χρονίου γενομένου, ὅμως καὶ ταῦτα τοιουτοῖσι χρόνια καὶ ὀχλώδεα, καὶ πολλάκις ἀναρρηγνύμενα, ἢν μὴ χρηστῇ μὲν μελέτῃ θεραπευθῇ, πολλῇ δ᾽ ἡσυχίῃ. ὡς τά γε ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου σφακελίζοντα κινδύνους μεγάλους τῷ σώματι παρέχει πρὸς τῇ ἄλλῃ λύμῃ. καὶ γὰρ πυρετοὶ ὑπεροξέες, ξυνεχέες, τρομώδεες, λυγγώδεες, γνώμης ἁπτόμενοι, καὶ ὀλιγήμεροι κτείνοντες ἐπιγένοιτο δ᾽ ἂν καὶ φλεβῶν αἱμορρόων πελιώσιες, *ναυσιώσιες, καὶ γαγγραινώσιες ὑπὸ τῆς πιέξιος. γένοιτο δ᾽ ἂν ταῦτα ἔξω τοῦ ἄλλου σφακελισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται, οἷα τὰ ἰσχυρότατα θλάσματα γίνεται. ταῦτα μέντοι πλεῖστα ἡσυχαίως

* ναρκώσιες

Quæ vero cum tibiæ ossibus communionē habent, & maiora alijs sunt, & vbi hæc mota sunt, diuturniorem medelam requirunt. Curatio tamen eadem est. Verùm linteis & splenijs pluribus vti oportet: Et in totum hinc atque illinc deligare, comprimere item velut alia omnia, eá maxime parte qua emota sunt, & primas quoq; linteorum obuolutiones eodem modo facere. In vnaquaque vero resolutione, multa calida aqua vti oportet. In omnibus enim circa articulos læsionibus, multa aqua calida affundēda est. Cæterum compressiones & laxationes in ijsdē temporibus eadem signa ostendunt, quæ in superioribus: & religationes eodem modo fiant. Sani vero perfecte hi fiunt in quadraginta maxime diebus, si decumbere sustinuerint: Sin minus, eadem patiuntur, quæ prius relata sunt, & adhuc amplius. Porrò quicunque saltu de alto quopiam loco facto, in calcaneum vehementer se fulciuerunt, his ossa quidem disparantur, venulæ vero sanguinem effundunt, carne circa os contusa: tumor autem accedit, & dolor multus. Os enim hoc paruum non est, & supereminet quidem sub tibiæ rectitudinem, cōmunionem vero habet cum venis ac neruis principalibus. Tendo autem posterior huic ossi annectitur. Hos curare oportet cerato, & splenijs, & linteis, & aqua plurima calida, & linteis pluribus. Et ab his opus est etiam alijs quàm optimis ac lenissimis. Et si quidem mollis fuerit à natura cutis circū m calcaneum, sic sinere oportet: Si vero crassa & dura, veluti quidam habent, incidere oportet æqualiter, & attenuare, ita tamen vt ne vulneretur. At verò talia bene deligare, non cuiusuis est. Si enim deliget quis, quō alia circa malleolos deligantur, ita vt aliquando circum pedem, aliquādo circum tendinem, fasciæ circundentur: hæ constrictiones calcaneum separant, qua parte contusio facta est. Atque ita periculum est, ne calcanei os corrumpatur. Et sanè si corruptum fuerit, per omne æuum morbus durare potest. Nam & alia quæ non ex tali modo fiunt, ipsum corrūpunt, sed in decubitu denigrato calcaneo, ex figuræ neglectu: aut in tibia vulnere facto periculoso, ac diuturno, & cōmunionem cum calcaneo habente: aut in femore, aut vbi ex alio morbo diuturnus decubitus contingit: Attamen & talibus diuturnæ ac molestæ affectiones fiunt, & quæ sæpe refringūtur, si non bona diligentia, & multa quiete curētur. Quare etiā ea quæ ex tali modo corrūpuntur, supra aliquā læsionem, magna corpori pericula inducunt. Febres enim peracutæ oboriuntur, continuæ, tremulæ, singultuosæ, mentē contingentes, paucis diebus durātes ac occidētes. Fieri etiā possunt venarum sanguifluarum liuores, venarum nauseæ, & cancerationes ex compressione. Fieri autem possunt hæc absque alia corruptione. Atque hæc quidem relata sunt, vbi vehementissime cōtusiones fiunt. Plurima tñ leniter

A circūcirca cōtundunt, neq; vllū magnū curationis studiū exigunt, sed recte tñ tractare oportet. Quū vero vehemēs in fulciēdo illisio facta esse visa fuerit, tūc sanè relata facere cōuenit, & deligationē plurimā facere circū calcaneū obuolutā, ita vt aliqñ ad summas pedis partes, aliqñ ad medias, aliqñ ad tibiæ partes, ex opposito lintea obuoluantur. Deligare insuper oportet & vicina oīa, hinc atque illinc, velut ét prius dictū est, & vehementē cōpressionem non facere, sed cū multis linteis. Præstat aūt & veratrū bibendū dare eadē die, aut postridie: & tertia die resoluere ac rursum deligare. Signa porrò an recrudescāt, aut non, hæc sunt. Quum sanguis è venis effusus, & denigrationes, & his vicina, fiunt subru-
B bra & subdura, periculū est ne recrudescant. At si quidē febre careat, sursum purgans medicamētum dandum est, velut dictum est: itemq; si non cōtinua febre laboret. Si verò continua fuerit febris, medicamentū dandum non est. Verùm & à cibis, & à sorbitionibus abstinendū. Potu vero vtendū aqua, non vino, sed aceto mulso dulci. Si verò non recrudescent, sanguis è venis effusus, & denigrationes, & vicinæ partes, & cum virore subpallidæ fiēt, & nō duræ: & bonū est hoc testimoniū in oībus sugillatis, sanguine è venis subter cutē effuso, q̄ nō recrudescent. Quæcunque vero cū duricia liuescūt, ea vt denigrescāt periculū est. Cæterū hoc studio habere oportet, vt pes plerūq; paulo altius reliquo corpore habeat.
C Sanus aūt fieri poterit ī sexaginta diebus, si quieuerit. At verò tibia duo ossa sunt, quorū alterum altero hac parte multo tenuius est, illa vero parte nō multo tenuius. Cohæret aūt inter se iuxta pedē, & appendicē cōem habent. Verū in rectitudine tibiæ nō cohęrent. Iuxta femur aūt cohęrent, & appendicē habent, & appendix discriminationē. Longius vero paulò alterū os est, quod secundū paruum digitum est. Et talis quidē est natura ossium in tibia. Luxantur autem aliquādo iuxta pedem ambo ossa, quandoque cum appendice: quandoque vero appendix tantū emouetur, quandoq; alterum tantū os. Hæc autem minus molesta sunt, q̄ ea quæ in articulo manus existunt, si quiescere homines sustineant. Cu-
D ratio vero consimilis est velut illorum. Nā & repositionē ex extēsione, velut in illis, facere oportet. Verum vehementiore extensione opus habent, quāto fortius est ea parte corpus. Plerunq; tñ sufficiunt viri duo, alter hinc alter illinc extēdentes. Si verò nō satis robusti fuerint, facile est vehementiorē extensionē facere. Aut enim rotæ modiolum, aut aliud quid huic simile defodere oportet, & molle quiddā pedi circundare, & postea latis bubulis loris pede deligato, principia lororū aut ad pistillū, aut ad aliud lignū alligare, atq; ita ligno ī summū modiolū indito refringere, ita vt alij cōtra extēdāt humeris & poplite apprehēsis. Pōt ét superna corporis pars necessitate hac extēsionis vrgeri, partim qdē si ita

voles,

ἀμφιθλᾶται, καὶ οὐδεμίη πολλὴ σπουδὴ τῆς μελέτης, ἀλλ' ὅμως ὀρθῶς γε χρὴ χειρίζειν. Ἐπὴν μέντοι ἰσχυρὸν δόξῃ εἶναι τὸ ἔρεισμα, τά τε εἰρημένα ποιέειν χρή, καὶ τὴν ἐπίδεσιν τὴν πλείστην ποιέεσθαι ἀμφὶ τὴν πτέρνην περιβάλλοντα. ἄλλοτε πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ ποδὸς ἀντιπεριβάλλοντα. ἄλλοτε πρὸς τὰ μέσα, ἄλλοτε πρὸς τὰ περὶ τὴν κνήμην. προσεπιδεῖν δὲ καὶ τὰ πλησίον πάντα καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. καὶ ἰσχυρὴν μὴ ποιέεσθαι τὴν πίεξιν, πολλοῖσι δὲ τοῖς ὀθονίοισιν. ἄμεινον δὲ καὶ ἐλλέβορον πιπίσκειν αὐθημερὸν ἢ τῇ ὑστεραίῃ. ἀπολῦσαι δὲ τριταῖον, καὶ αὖθις μετεπιδῆσαι. σημεῖα δὲ τάδε ἢν παλιγκοταίνει, ἢ οὔ. ἐπὴν μὲν τὰ ἐκχυμώματα τῶν φλεβῶν, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ ἐγγὺς ἐκείνων ὑπέρυθρα γίνεται καὶ ὑπόσκληρα, κίνδυνος παλιγκοτῆσαι. ἀλλ' ἢν μὲν ἀπύρετος ᾖ, φαρμακεύειν ἄνω χρὴ ὥσπερ εἴρηται. καὶ ὅσα μὴ ξυνεχῆ πυρεταίνηται. ἢν δὲ ξυνεχῆ πυρεταίνηται, μὴ φαρμακεύειν, ἀπέχειν δὲ σιτίων καὶ ῥοφημάτων, ποτῷ δὲ χρῆσθαι ὕδατι καὶ μὴ οἴνῳ, ἀλλὰ ὀξυγλυκεῖ. ἢν δὲ μὴ μέλλῃ παλιγκοταίνειν τὰ ἐκχυμώματα καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ περιέχοντα ὑπόχλωρα γίνεται, καὶ μὴ σκληρά. ἀγαθὸν τοῦτο τὸ μαρτύριον ἐν πᾶσιν ἐκχυμώμασιν, τοῖσι μὴ μέλλουσι παλιγκοταίνειν. ὅσα δὲ σὺν σκληρύσμασιν πελιοῦται, κίνδυνος μὲν μελανθῆναι. Τὸν δὲ πόδα ἐπιτηδεύειν χρὴ, ὅπως ἀνωτέρω τοῦ ἄλλου σώματος ἔσται τὰ πλεῖστα ὀλίγον. ὑγιὴς δ' ἂν γένοιτο ἐν ἑξήκοντα ἡμέρῃσιν, εἰ ἀτρεμέοι. Ἡ δὲ κνήμη δύο ὀστέα ἐστί. τῇ μὲν συχνῷ λεπτότερον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, τῇ δὲ οὐ πολλῷ λεπτότερον. ξυνέχεται δὲ ἀλλήλοισι τὰ πρὸς τοῦ ποδὸς, καὶ ἐπίφυσιν κοινὴν ἔχει. ἐν ἰθυωρίῃ δὲ τῆς κνήμης οὐ ξυνέχεται. τὰ δὲ πρὸς τοῦ μηροῦ ξυνέχεται, καὶ ἐπίφυσιν ἔχει. καὶ ἡ ἐπίφυσις διάφυσιν. μακρότερον δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον σμικρῷ τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κνήμῃ. ὀλισθάνει δὲ ἔστιν ὅτε τὰ πρὸς τοῦ ποδὸς, ὅτε μὲν ξὺν τῇ ἐπιφύσει ἀμφότερα τὰ ὀστέα, ὅτε δὲ ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη. ὅτε δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον. ταῦτα δὲ ὀχλώδεα μὲν ἧσσον, ἢ τὰ ἐν τῷ καρπῷ τῶν χειρέων, εἰ τολμῷεν ἀτρεμέειν οἱ ἄνθρωποι. Ἴησις δὲ παραπλησίη, οἵηπερ ἐκείνων. τήν τε γὰρ ἐμβολὴν χρὴ ποιέεσθαι ἐκ κατατάσιος ὥσπερ ἐκείνων. ἰσχυροτέρης δὲ δεῖται τῆς κατατάσιος, ὅσῳ ἰσχυρότερον τὸ σῶμα ταύτῃ. ἐς τὰ πλεῖστα μὲν γὰρ ἀρκέουσιν ἄνδρες δύο, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τείνοντες. ἢν δὲ μὴ ἰσχύωσιν, ἰσχυροτέρην ῥηΐδιόν ἐστι ποιέειν τὴν κατάτασιν. ἢ γὰρ πλήμνην κατορύξαντα χρὴ, ἢ ἄλλο τι ὅτι τούτῳ ἔοικεν, μαλθακόν τι περὶ τὸν πόδα περιβάλλειν. ἔπειτα πλατέσι βοείοισιν ἱμᾶσι περιδήσαντα τὸν πόδα, τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων, ἢ πρὸς ὕπερον, ἢ πρὸς ἕτερον ξύλον προσδήσαντας, τὸ ξύλον πρὸς τὴν πλήμνην ἄκρον ἐνθέντα ἀνακλᾶν. τοὺς δὲ ἀντιτείνειν, ἄνωθέν τε τῶν ὤμων ἐχομένους καὶ τῆς ἰγνύης. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἄνω τοῦ σώματος ἀνάγκη προσλαβεῖν. τοῦτο μὲν ἢν Vet. Cod.

βούλῃ,

Vet. Cod. βούλῃ, ξύλον στρογγύλον λεῖον καταορύξας βαθέως, μέρος τι αὐτοῦ ὑπερέχον τοῦ ξύλου μεσηγὺ τῶν σκελέων ποιήσασθαι παρὰ τὸν περίνεον, ὡς κωλύῃ ἀκολουθέειν τὸ σῶμα τοῖσι πρὸς ποδῶν τείνουσιν. ἔπειτα πρὸς τὸ τεινόμενον σκέλος μὴ ῥέπειν. τὸν δέ τινα πλάγιον παρακαθήμενον ἀπωθέειν τὸν γλουτὸν, ὡς μὴ περιέλκηται τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ καὶ ἢν περὶ τὰς μασχάλας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ξύλα παραπέπηγεν. αἱ δὲ χεῖρες παρατεταμέναι φυλάσσονται, προσεπιλαμβανέτω δέ τις κατὰ γόνυ, καὶ οὕτως ἀντιτείνοιτο. τοῦτο δ' ἢν παρὰ τὸ γόνυ βούληται ἄλλους ἱμάντας περιδήσας ἢ περὶ τὸν μηρὸν, πλήμνην ἄλλην ὑπὲρ κεφαλῆς κατορύξας, ἐξαρτήσας τε τοὺς ἱμάντας ἔκ τινος ξύλου, τὸ ξύλον στρέφων ἐς τὴν πλήμνην, τἀναντία τῶν πρὸς ποδῶν ἕλκειν. τοῦτο δ' ἢν βούλῃ ἀντὶ τῶν πλημνέων δοκίδα ὑποτείνας ὑπὸ τὴν κλίνην μετρίην. ἔπειτα πρὸς τῆς δοκίδος, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὴν κεφαλὴν στρέφων, καὶ ἀνακλῶν τὰ ξύλα κατατείνειν τοὺς ἱμάντας. ἢν δὲ θέλῃς, ὀνίσκους καταστήσας ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπ' ἐκείνων τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τρόποι κατατασίων. ἄριστον δὲ ὅστις ἐν πόλει μεγάλῃ ἰητρεύει, κεκτῆσθαι ἐσκευασμένον ξύλον, ἐν ᾧ πᾶσαι ἀνάγκαι ἔσονται πάντων μὲν κατηγμάτων, πάντων δὲ ἄρθρων ἐμβολῆς ἐκ κατατάσιος καὶ μοχλεύσιος. ἀρκέει δὲ τὸ ξύλον ἢν ᾖ τοιοῦτον, οἷον οἱ τετράγωνοι στῦλοι οἱ δρύϊνοι γίνονται μῆκος καὶ πλάτος καὶ πάχος. ἐπὴν δὲ ἱκανῶς κατατανύσῃς, ῥηΐδιον ἤδη τὸ ἄρθρον ἐμβαλεῖν. ὑπεραιωρέεται γὰρ ἐς ἰθυωρίην ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἕδρης. Κατορθώσαντα οὖν χρὴ τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν, τοῖσι δὲ ἐς τὸ ἐξεστηκὸς ἐρείδοντα, τοῖσι δὲ ἐπὶ θάτερα κατώτερον τοῦ σφυροῦ ἀντερείδοντα. ἐπὴν δ' ἐμβάλῃς, ἢν μὲν οἷόν τε ᾖ, κατατεταμένα ἐπιδεῖν χρή. ἢν δὲ κωλύηται ὑπὸ τῶν ἱμάντων, ἐκείνους λύσαντα ἀντικατατείνειν ἐς ἂν ἐπιδήσῃς. ἐπιδεῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ἀρχὰς ὡσαύτως βαλλόμενον κατὰ τὸ ἐξεστηκὸς, καὶ τὰς περιβολὰς τὰς πρώτας πλείστας κατὰ τοῦτο ποιέεσθαι. καὶ τοὺς σπλῆνας πλείστους κατὰ τοῦτο. καὶ τὴν πίεξιν μάλιστα κατὰ τωυτό. προσεπιδεῖν δὲ καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπὶ συχνόν. μᾶλλον δέ τι τοῦτο τὸ ἄρθρον πιέζεσθαι χρὴ ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιδέσει ἢ τὸ ἐν τῇ χειρί. ἐπὴν δὲ ἐπιδήσῃς, ἀνωτέρω μὲν τοῦ ἄλλου σώματος ἐχέτω τὸ ἐπιδεθέν. τὴν δὲ θέσιν δεῖ ποιήσασθαι οὕτως, ὅκως ἥκιστα ἀπαιωρηθήσεται ὁ πούς. τὸν δὲ ἰσχνασμὸν τοῦ σώματος οὕτως ποιέεσθαι, ὁκοίην τινὰ δύναμιν ἔχει καὶ τὸ ὀλίσθημα, τὰ μὲν γὰρ σμικρὸν, τὰ δὲ μέγα ὀλισθάνει. τὸ ἐπίπαν δεῖ ἰσχναίνειν μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέω χρόνον χρὴ ἐν τοῖσι κατὰ σκέλεα τρώμασιν, ἢ ἐν τοῖσι κατὰ χεῖρας. καὶ γὰρ μέζω καὶ παχύτερα ταῦτα ἐκείνων. καὶ δὴ καὶ ἀναγκαῖον ἐλινύειν τὸ σῶμα καὶ κατακεῖσθαι. μετεπιδῆσαι δὲ τὸ ἄρθρον, οὔτε τι κωλύει τριταῖον, οὔτε κατεπείγει. καὶ τὰ ἄλλα πάντα παραπλησίως χρὴ ἰητρεύειν, ὥσπερ καὶ τὰ παροιχόμενα. καὶ ἢν μὲν ἀτρέμα κατακέηται, ἱκαναὶ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἢν μοῦνον ἐς τὴν ἑωυτοῦ χώρην

voles, Ligno rotundo leuigato alte defosso, partē quandā ipsius supereminentē intra crura iuxta ani & scroti intercapedinē applicato, quo corpus sequi prohibeat ad eos qui à pedibus extendunt: deinde ad crus quod extēditur, declinare nō oportet, sed aliquē à latere assidere, qui nates retrudat, ne corpus circūtrahatur: partim verò si etiā circa alas hinc atque illinc ligna affigantur, manus aūt extentæ seruentur, apprehendat autem quis circa genu, atque ita contrà extendat: partim item si quis velit, alijs loris circa genu aut circa femur deligatis, & alio rotæ modiolo suprà caput defosso, & loris ex ligno quopiam alligatis, & ligno ita in rotæ modiolū defixo, ad contrariā partē his, qui à pedibus extēdunt, adtrahere pōt. Quin & si voles, pro rotarum modiolis trabem mediocrē sub lectū extendes, deinde ad trabis hinc atq; illinc caput ligna fulciēs ac refringens, lora ipsis alligata intendes. Si verò & hoc velis, asellis hinc atque illinc constitutis, in ipsis extensionem facies. Sunt autem & alij multi extensionū modi. Optimum aūt fuerit, si quis in magna ciuitate medicū agit, vt lignū habeat præparatum, in quo oēs necessitates insint, tum ad oēs fracturas, tum ad omnes articulorum repositiones, ex extensione, ac vectium vsu. Satis aūt est si lignum fuerit & longitudine, & latitudine, & crassitudine tale, quales columnæ querneæ quadrangulæ fiunt. Postquam aūt sufficienter extenderis, facile iam est articulū reponere. Eleuatur enim in directū supra pristinā sedē. Dirigere itaq; manuum volis oportet, ita vt his partim in id quod eluxatū eminet innitaris, partim ab altera parte infra malleolū renitaris. Vbi verò reposueris, si quidē fieri poterit, extentū ita deligabis. Si verò præ loris impediaris, his exolutis distentionem facias, donec deligaueris. Deligare aūt eodē modo oportet, & fasciarum initijs similiter, in id quod luxatū eminet iniectis, & primis obuolutionibus plurimis supra id factis, imò et splenijs plurimis supra id impositis, & cōpressione maxime isthic contingente. Sed & hinc atque illinc multū insuper deligare oportet. Magis aūt hic articulus compressione opus habet, in prima deligatione, q̄ is qui in manu est. Postquam aūt deligaueris, sublimius reliquo corpore deligatam partē habeat. Positū aūt ipsius ita facere oportet, quo q̄ minime pes depēdeat. At verò attenuationē corporis ita facere oportet, prout talē vel talē vim ipsa luxatio habet. Aliqua enim parum, aliqua multū luxantur. In totum vero magis & longiore tēpore, in vulneribus circa crura, q̄ his q̄ circa manus fiunt, attenuare oportet. Nā & maiora & crassiora hęc quàm illa sunt: & sanè etiam necessariū est quiescere corpus ac decūbere. Verum postea deligare articulū tertia die, neq; prohibet quicquam, neque vrget: & alia omnia similiter velut superius relata curare oportet. Et si quidem quiete decūbet, sufficient quadraginta dies, si solum in suum

A B C D

A suum locũ ossa rursus desederint. Si vero quiescere nolet, nõ facile quidẽ crure vti poterit, & deligatione ad multũ tẽpus vti cogetur. Quæcunque vero ossa non perfecte desidẽt in suum locũ, sed aliquid deficit, progressu tẽporis attenuatur coxa, & femur, & tibia. Et si quidẽ intro luxata fuerint, externa pars attenuaẽ: Si verò extra, interna. Plurima aũt ad internã partem luxãtur. Postq̃ verò ambo tibiæ ossa fracta fuerint, citra exulcerationem, extensione vehementiore opus habent. Extendere autem oportet quibusdã modis ex prædictis, si magnæ emotiones fuerint. Sufficiunt et à viris factæ extensiones. Plerunque enim suffecerint duo viri robusti, alter hinc, alter illinc distendentes. Intendere autem B oportet in directum, secundum naturam, & secundum rectitudinẽ tibiæ ac femoris, siue tibiæ fractæ, siue femoris ossa extẽderis. Sed & deligare sic oportet vtrisq; extẽtis, vtrũ tandẽ horum deligaueris. Non enim eadẽ cruri & manui confert. Nã vbi cubiti & brachij ossa fracta fuerint deligata, manu appẽsa excipit. At si extenta deligaueris, figuræ carnium alterantur inter flectẽdum in cubiti flexura. Fieri enim non põt, vt cubiti flexura ad multũ tẽpus maneat extenta. Nõ enim sæpe in hac figura, sed in flexione esse consueuit. Quin & quũ homines obambulare possint, vbi circa manum sauciati fuerint, opus habent flexione in cubiti flexura. At crus quum & in ambulando, & in stando consueuerit aliq̃ C quidem extentum esse, aliquando vero ferè extentum esse, ad infernã partem secundum naturam: & sanè etiã ad hoc vt reliquum corpus vehat: propterea facile est ipsi extẽtũ esse, vbi eius necessitatem habuerit. Quin & in cubilibus sæpe in hac figura est, vt videlicet sit extentũ. Postquam autẽ vulneratum fuerit, necessitas animi propositum in seruitutem adigit. Impotentes enim fiunt ad se attollendum, adeò vt ne meminerint quidẽ, vt inflectant ac exurgant: sed quiescunt in hac figura decumbẽtes. Propter has igitur causas, neque extensionis, neq; deligationis figura eadẽ, manui & cruri cõducit. Si quidem igitur suffecerit extensio quæ per viros fit, nihil aliud laboris frustra insumere oportet. Imperi- D tia enim arguit, machinas adhibere, vbi ipsis nõ est opus. Si verò nõ sufficiens fuerit extensio per viros, etiam ex alijs necessarijs quædam adhibere oportet, si quæ commoda fuerint. Quum autem satis iam extenta fuerint, facile est dirigere ossa, & ad naturam reducere, manuum volis ac palmis corrigendo ac coaptando. Vbi vero direxeris, linteis deligare extenta, siue ad dextram partem, siue ad sinistrã, circunducere prima lintea conducat. Initia aũt ipsorum supra fracturã injiciantur, & circum hanc primę quoque obuolutiones circunducantur, deinde deligando sursum ad tibiam distribuantur, velut in fracturis dictum est. Cæterũ lintea latiora esse oportet, & longiora, eaq; multo plura circa crus quàm in manu.

χώρην τὰ ὀστέα αὖθις καθίζηται. ἢν δὲ μὴ θέλῃ ἀτρεμέειν, χρῷτο μὲν ἂν οὐ* ῥαδίως τῷ σκέλει, ἐπιδεῖσθαι δὲ ἀναγκάζοιτ᾽ ἂν πουλὺν χρόνον. Ὁκόσα μέντοι τῶν ὀστέων μὴ τελέως ἵζει ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, ἀλλά τι ἐπιλείπει, τῷ χρόνῳ λεπτύνεται ἰσχίον καὶ μηρὸς καὶ κνήμη. καὶ ἢν μὲν εἴσω ὀλισθῇ, τὸ ἔξω μέρος λεπτύνεται. ἢν δὲ ἔξω, τὸ εἴσω. τὰ πλεῖστα δὲ ἐς τὸ εἴσω ὀλισθάνει. ἐπὴν δὲ κνήμης ὀστέα ἀμφότερα καταγῇ ἄνευ ἑλκώσιος, κατατάσιος ἰσχυροτέρης δεῖται. τείνειν δὲ * τουτέων τῶν τρόπων ἐνίοισι τῶν προειρημένων τισί, ἢν μεγάλαι αἱ παραλλάξιες ἔωσιν, ἱκαναὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν κατατάσιες. τὰ πλεῖστα γὰρ ἀρκέσειεν ἂν δύο ἄνδρες ἐρρωμένοι, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ᾽ ἔνθεν ἀντιτείνοντες. τείνειν δὲ ἐς τὸ ἰθὺ χρὴ κατὰ φύσιν, καὶ κατὰ τὴν ἰθυωρίην τῆς κνήμης καὶ τοῦ μηροῦ. καὶ ἢν κνήμης ὀστέα καταγέντα κατατείνῃς, καὶ ἢν μηροῦ. καὶ ἐπιδεῖν δὲ οὕτως ἐκτεταμένων ἀμφοτέρων ὁκότερον ἂν τουτέων ἐπιδέῃς. οὐ γὰρ ταὐτὰ ξυμφέρει σκέλει τε καὶ χειρί. πήχεος μὲν γὰρ καὶ βραχίονος ἐπὴν ἐπιδεθῶσιν ὀστέα κατεηγότα, ἀναλαμβάνεται ἡ χείρ. καὶ ἢν ἐκτεταμένα ἐπιδέῃς, τὰ σχήματα τῶν σαρκῶν ἑτεροιοῦται ἐν τῇ ξυγκάμψει τοῦ ἀγκῶνος. ἀδύνατος γὰρ ὁ ἀγκὼν ἐκτετάσθαι πουλὺν χρόνον, οὐ γὰρ πολλάκις ἐν τοιούτῳ εἴθισται, ἀλλ᾽ ἐν τῷ ξυγκεκάμφθαι. καὶ δὴ καὶ ἅτε δυνάμενοι οἱ ἄνθρωποι περιιέναι, ἐπὴν κατὰ χεῖρα τρωθῶσιν, ξυγκεκάμφθαι κατὰ τὸν ἀγκῶνα δέονται. σκέλος δὲ ἔν τε τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν, καὶ ἐν τῷ ἑστάναι εἴθισται, ὅτε μὲν ἐκτετάσθαι, ὅτε δὲ μικροῦ δεῖν ἐκτετάσθαι ἐς τὸ κάτω κατὰ φύσιν. καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ ὀχέειν τὸ ἄλλο σῶμα, διὰ τοῦτο εὔφορον αὐτῷ ἐστὶν τὸ ἐκτετάσθαι, ὅταν ἀνάγκην ἔχῃ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῇσι κοίτῃσι πολλάκις ἐν τῷ σχήματι τουτέῳ ἐστὶν ἐν τῷ ἐκτετάσθαι. ἐπὴν δὲ δὴ τρωθῇ, ἀνάγκη καταδουλοῦται τὴν γνώμην ὅτι ἀδύνατοι μετεωρίζεσθαι γίνονται. ὥστε οὐδὲ μέμνηνται περὶ τοῦ συγκαμφθῆναι, καὶ ἀναστῆναι, ἀλλὰ* ἀτρεμέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ σχήματι κείμενοι. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας χειρὸς καὶ σκέλεος, οὔτε ἡ κατάτασις οὔτε ἡ ἐπίδεσις τοῦ σχήματος ξυμφέρει ἡ αὐτή. ἢν μὲν οὖν ἱκανὴ ἡ κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ᾖ, οὐδὲν δεῖ μάτην πονέεσθαι. καὶ γὰρ σολοικότερον μηχανοποιέειν μηδὲν δέον. ἢν δὲ μὴ ἱκανὴ κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν ἀναγκαίων προσφέρειν, ἤν τινά γε προσχωρέῃ. ὅταν δὲ δὴ ἱκανῶς κατατανθῇ, ῥηΐδιον ἤδη κατορθῶσθαι τὰ ὀστέα καὶ ἐς τὴν φύσιν ἀγαγεῖν, τοῖσι θέναρσι τῶν χειρέων ἀπευθύνοντα καὶ διευκρινέοντα. ἐπὴν δὲ κατορθώσῃ, ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισιν κατατεταμένα. ἤν τ᾽ ἐπὶ δεξιά, ἤν τ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ περιφερόμενα ξυμφέρῃ αὐτέοισιν τὰ πρῶτα ὀθόνια. βαλλέσθω δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ κάτηγμα. καὶ περιβαλλέσθω κατὰ τοῦτο τὰς πρώτας περιβολάς. κἄπειτα νεμέσθω ἐπὶ τὴν ἄνω κνήμην ἐπιδέων, ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι κατήγμασιν εἴρηται. τὰ δὲ ὀθόνια πλατύτερα χρὴ εἶναι καὶ μακρότερα καὶ πλέω πολὺ αὐτὰ κατὰ τὸ σκέλος ἢ ἐν τῇ χειρί.

Vet. Cod.
* βραδέως
* τοῦτον τὸν τρόπον
* τολμέουσι

Vet. Cod:

χειρί. ἐπὴν δ᾽ ἐπιδέῃς, καταθεῖναι ἐφ᾽ ὁμαλοῦ τινος καὶ μαλθακοῦ, ὥς τε μὴ διαστρέφεσθαι, ἢ τῇ ἢ τῇ, μήτε λορδὸν, μήτε κυφὸν εἶναι. Μάλιστα δὲ ξυμφέρει προσκεφάλαιον, ἢ λινέον, ἢ ἐρινέον, μὴ σκληρὸν, λαπαρὸν, μέσον κατὰ μῆκος ποιήσαντα, ὑποθεῖναι, ἢ ἄλλο τι, ὃ τούτῳ ἔοικεν. περὶ γὰρ τῶν σωλήνων τῶν ὑποτιθεμένων ὑπὸ τὰ σκέλεα τὰ κατεηγότα ἀπορέω ὅ, τι ξυμβουλεύσω, ἢ ὑποτιθέναι χρὴ, ἢ οὔ. ὠφελέουσι μὲν γὰρ, οὐχ ὅσον δὲ οἱ ὑποτιθέντες οἴονται. οὐ γὰρ ἀναγκάζουσιν οἱ σωλῆνες ἀτρεμέειν, ὡς οἴονται. οὔτε γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος στρεφομένου, ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἐπαναγκάζει ὁ σωλὴν μὴ ἐπακολουθέειν τὸ σκέλος, ἢν μὴ ἐπιμελεῖται αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος. οὔτε αὖ τὸ σκέλος ἄνευ τοῦ σώματος κωλύει ὁ σωλὴν κινηθῆναι, ἢ τῇ, ἢ τῇ. ἀλλὰ μὴν ἀστεργέστερόν τε ξύλον ὑποτετάσθαι, ἢν μὴ ὁμῶς ἄν τις μαλθακόν τι ἐς αὐτὸ ἐντεθῇ. ἀχρηστότατον δέ ἐστιν ἐν τῇσι μεθυποστρώσεσιν, καὶ ἐν τῇσιν ἐς ἄφοδον προχωρήσεσιν. ἔστιν οὖν σὺν σωλῆνι, καὶ ἄνευ σωλῆνος καὶ καλῶς καὶ αἰσχρῶς κατασκευάσασθαι. πιθανώτερον δὲ τοῖσι δημότῃσίν ἐστι, καὶ τὸν ἰητρὸν ἀναμαρτητότερον εἶναι, ἢν σωλὴν ὑποκέηται. καίτοι ἀτεχνέστερόν γε ἐστιν. δεῖ μὲν γὰρ ἐφ᾽ ὁμαλοῦ καὶ μαλθακοῦ κεῖσθαι πάντη πάντως ἐς ἰθύ. ἐπεί τοι γε ἀνάγκη κρατηθῆναι τὴν ἐπίδεσιν ὑπὸ τῆς διαστροφῆς τῆς ἐν τῇ διαθέσει, ὅποι ἂν ῥέπῃ, καὶ ὁκόσα ἂν ῥέποι. ὑποκρινέσθω δὲ ὁ *ὑποδεδεμένος ταὐτὰ, ἅπερ καὶ πρότερον εἴρηται. καὶ γὰρ τὴν ἐπίδεσιν χρὴ τοιαύτην εἶναι, καὶ τὰ οἰδήματα οὕτως ἐξαείρεσθαι ἐς τὰ ἄκρεα, καὶ τὰς χαλάσιας οὕτως, καὶ τὰς μετεπιδέσιας διὰ τρίτης, καὶ εὑρίσκεσθω ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον, καὶ τὰς ἐπιδέσιας ἐπὶ μᾶλλον ποιέεσθαι: καὶ πλείοσι τοῖσιν ὀθονίοισιν περιλαμβάνειν τε καὶ τὸν πόδα χαλαρῶς, ἢν μὴ ἄγαν ἐγγὺς ᾖ τοῦ γόνατος τὸ τρῶμα. κατατείνειν δὲ μετρίως καὶ ἐπικατορθοῦν ἐφ᾽ ἑκάστῃ ἐπιδέσει χρὴ τὰ ὀστέα. ἢν γὰρ ὀρθῶς μὲν ἰητρεύηται, κατὰ λόγον δὲ τὸ οἴδημα χωρέῃ, ἔτι μὲν λεπτότερον καὶ ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον χωρίον ἔσται, ἔτι δὲ αὖ παραγωγότερα *ὀστέα, ἐπακούοντα δὲ τῆς κατατάσιος μᾶλλον. ἐπὴν δὲ ἑβδομαῖος ἢ ἐναταῖος ἢ ἑνδεκαταῖος γένηται, τοὺς νάρθηκας προστιθέναι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοισι κατήγμασιν εἴρηται. τῶν δὲ ναρθήκων τὰς ἐνέδρας χρὴ φυλάττεσθαι κατά τε τὴν σφυρῶν τὴν ἴξιν, καὶ κατὰ τὸν τένοντα τὸν ἐν τῇ κνήμῃ τοῦ ποδός. ὀστέα δὲ κνήμης κρατύνεται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἢν ὀρθῶς ἰητρεύηται. ἢν δὲ ὑποπτεύῃς τῶν ὀστέων τι δεῖσθαι τινὸς διορθώσιος, ἢ τινα ἕλκωσιν ὀρρωδέῃς ἐν τῷ μεσηγὺ χρόνῳ, χρὴ λύσαντα καὶ εὐθετησάμενον μετεπιδῆσαι. ἢν δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον κατεαγῇ ἐν κνήμῃ, κατατάσιος μὲν ἀσθενεστέρης δεῖται, οὐ μὴν ἐπιλείπειν χρὴ, οὐδὲ βλακεύειν ἐν τῇ κατατάσει. μάλιστα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιδέσει κατατείνεσθαι ὅσον ἐφικνέεται, αἰεί ποτε πάντα τὰ κατήγματα, εἰ δὲ μὴ, ὡς τάχιστα. ὅτι γὰρ ἂν μὴ κατὰ τρόπον εὐθετισμένων τῶν ὀστέων ἐπιδέων τις πιέζῃ, ὀδυναίτερον τὸ χωρίον γίνεται. ἡ δὲ ἄλλη ἰητρείη ἡ αὐτή. τῶν δὲ ὀστέων τὸ μὲν ἔσω τοῦ ἀντικνημίου καλεομένου ὀχλωδέστερον ἐν τῇ

ἰητρείῃ

*ἀχρηστότατον

*ἐπιδεδεμένος

*τὰ

manu. Vbi vero deligaueris, super planũ quoddã & molle deponere cõuenit, vt neq; hàc, neq; illàc distorqueatur: neq; repandũ, neq; gibbum fiat. A Maxime aũt confert puluinar, aut lineũ, aut laneũ, non durum, laxum, per medium secundum longitudinẽ subiectũ, aut aliud quid quod huic simile existit. Nã de canalibus, qui sub crura fracta subijciuntur, quid cõsulam ambigo, an supponere ipsos conueniat, aut non: prosunt. n. non tñ quantum putãt hi, qui ipsos supponunt. Non enim quiescere cogunt canales, velut illi putant. Nã neq; dum reliquum corpus aut hàc, aut illàc vertitur, cogit canalis vt crus ne sequatur, si non ipse homo huius rei curam habeat. Neq; rursus absque corpore crus moueri canalis prohibet, vel in hanc, vel in illam partẽ. B Quin & crudelius est lignum subijcere, si non simul molle quiddã in ipsum indatur. At vtilissimũ est in strato permutãdo, & in progressibus ad aluũ exonerandã. Licet igitur & cũ canali, & sine canali, & bene, & male rem moliri. Verùm vulgo persuasum est, et medicum minus delinquere, si canalis subijciatur, etiamsi minus hoc artem referat. Oportet enim super plano quopiã ac molli cubare crus ipsum, penitus, in directum: alioquin necesse est deligationẽ superari à distortione, quæ in positu cõtingit, quocunq; & quantumcunq; tandem inclinarit. Respondeat autem deligatus eadem quæ etiã prius dicta sunt. Nam & deligationẽ talem esse oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religationes C per tertiũ diem: & quod deligatur gracilius inueniri, & deligationes magis facere, & pluribus linteis, & circũdare pedẽ laxe, si non vulnus valde propinquũ genu fuerit. Extẽdere aũt moderate, & dirigere ossa, in vnaquaq; deligatione oportet. Si enim recte curetur, & tumor s̃m rationẽ procedat: tum locus qui deligatur tenuior ac gracilior erit, tum ossa adductu faciliora, & extensioni magis obedientia. Postquam autẽ septimus aut vndecimus aderit dies, ferulas apponere oportet, quemadmodum & in alijs fracturis dictum est. Cæterũ ferularum locationes vitare oportet, & secundum malleorum rectitudinẽ, & supra tendinem, qui est in tibia pedis. At tibiæ ossa corroborãtur in quadraginta diebus, D si recte curetur. Si verò suspicionẽ habeas, os aliquod directione opus habere, aut de vlceratione aliqua timeas, intermedio tẽpore soluere, & probe coaptata religare oportet. Porrò si alterũ tibiæ os fractum fuerit, extensione quidem debiliore opus habet, non tamen deficere, neq; segniter agere in extẽdendo cõuenit, & maxime quidem oẽs fracturas in prima deligatione, quantũ eius fieri debet, extendere oportet. Sin minus, q̃ citissime. Quodcunq; enim os non recto modo coaptatum deligans quis cõpresserit, locus maiori dolore vexabitur. Reliqua vero curatio eadẽ est. At verò ex ossibus his internum, tibia & prima tibia appellatum, molestiam maiorem in

curando

A curando exhibet, & extensione magis opus habet: & si non rectè coaptata ossa fuerint, occultari non possunt. Est enim totum conspicuum & carnis exors, & hoc fracto, longe tardius progredi eo crure poterint. Si verò externum os fractum fuerit, & multo facilius ferût, & multo melius occultare possunt, etiam si non bene fuerit coaptatum. Est enim carnosum, & cito in pedes consistunt. Plurimum enim oneris internum tibiæ os vehit. Nam simul & vnà cum ipso crure, & oneris secundum crus rectitudine, maiorē laboris partem internū os suffert. Femoris enim caput supernam corporis partem sustinet. Hoc autem intrà crus est, & non extra, sed secundum tibiæ rectitudinē: & simul reliqua dimidia cor-
B poris pars huic rectitudini magis appropinquat, & non externè: & simul crassius est internum quàm externum, quemadmodū etiam id quod in cubito est, secūdum parui digiti rectitudinē, tenuius est & longius. In articulo tamen inferno nō similis est ossis longioris constitutio. Inæqualiter enim cubiti gibbus siue flexura, & poples flectuntur. Propter has igitur causas, externo quidem osse fracto, celeres progressus fiunt, interno verò fracto, tardi. At verò si femoris os fractum fuerit, extensionem præ omnibus facere oportet, ita vt ne defectuosius fiat. Amplior enim facta nihil læserit. Neque enim si quis distantia ex vehementia extensionis ossa deligauerit, fieri poterit vt deligatio ipsa teneat, vt ita di-
C stent: sed coeunt inter se ossa q̃ citissime, vbi intendentes ipsa remiserunt. Crassissimæ enim ac fortissimæ quum sint hac parte carnes, deligationem superabunt, nō ab ipsa superabuntur. Magnum enim dedecus est ac detrimentum, femur breuius efficere. Nā si quidē manus breuior fiat, & occultari poterit, & non magnus est error. At crus si breuius fiat, claudum hominē efficiet. Sanū enim crus longius est, & id redarguit. Quare vtilius fuerit, vt si quis male curandus sit, ambo potius crura fracta habeat, q̃ alterum tantum: æquilibris enim ipse sibijpsi fuerit hoc modo. Postquam vero sufficienter extēderis, directione ac coaptatione per manuum volas facta, eodem modo deligare oportet, velut etiam prius
D scriptum est, iniectis etiā fasciarum initijs velut dictum est, & deligationis distributione sursum versus factæ, & deligatus eadē respondeat, velut etiā prius: & doleat eodem modo, & melius habeat, & similiter rursus deligetur, & ferularum appositio eadem fit. Corroboratur autem femur in quinquaginta diebus. Insuper vero & hoc cōsiderare oportet, q̃ femur gibbosum magis est 5 ad externam partem, quàm ad internam, & magis ad anteriorem, quàm posteriorem. In has itaque partes etiam distorquetur, si non probe curetur: & sanè ijsdem partibus etiam ipse seipso magis excarnis est, vt neq; occultari possit in distortione. Si igitur huiusmodi quippiā suspectū habueris, machinari ea oportet, quæ in brachio distorto

ἰητρεύειν ἐστὶν, καὶ κατατάσιος μᾶλλον δεόμενον, καὶ ἢν μὴ ὀρθῶς τὰ ὀστέα τεθῆ, ἀδύνατον κρύψαι. φανερὸν γὰρ καὶ ἄσαρκον πᾶν ἐστὶν, καὶ ἐπιβαίνειν ἐπὶ τὸ σκέλος πολλῷ βραδύτερον δύναιτ᾽ ἂν τουτέου κατεηγότος. ἢν δὲ τὸ ἔξω ὀστέον κατεηγῆ, πουλὺ μὲν εὐφορώτερον φέρουσι, πουλὺ δὲ εὐκρυπτότερον, καὶ ἢν μὴ καλῶς ξυντεθῆ. ἐπίσαρκον γάρ ἐστιν, ἐπὶ πόδας τε ταχέως ἵστανται. τὸ πλεῖστον γὰρ τοῦ ἄχθεντος ὀχέει τὸ ἔσωθεν τοῦ ἀντικνημίου ὀστέον. ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ* σκέλει καὶ τῇ ἰθυωρίῃ τοῦ ἄχθεος, τοῦ κατὰ τὸ σκέλος, τὸ πλεῖον ἔχει τοῦ πόνου τὸ ἔσω ὀστέον. τοῦ γὰρ μηροῦ ἡ κεφαλὴ ὑπερέχει τὸ ὕπερθεν τοῦ σώματος, αὕτη δὲ ἔσωθεν πέφυκε τοῦ σκέλεος, καὶ οὐκ ἔξωθεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἀντικνημίου ἴξιν: ἅμα δὲ τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ σώματος γειτονεύεται ταύτῃ μᾶλλον τῇ ἴξει, ἀλλ᾽ οὐχὶ τῇ ἔσωθεν, ἅμα δὲ ὅτι παχύτερον τὸ εἴσω τοῦ ἔξωθεν. ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ πήχει τὸ κατὰ τὴν τοῦ μικροῦ δακτύλου ἴξιν λεπτότερον καὶ μακρότερον. ἐν μέντοι τῷ ἄρθρῳ τῷ κάτω οὐχ ὁμοίη ἡ ὑπόστασις τοῦ ὀστέου τοῦ μακροτέρου. ἀνομοίως γὰρ ὅ ἀγκών τε καὶ ἡ ἰγνύη, κάμπτεται. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας τοῦ μὲν ἔξωθεν ὀστέου κατεαγέντος, ταχεῖαι αἱ ἐπιβάσιες. τοῦ δὲ εἴσωθεν κατεαγέντος, βραδεῖαι αἱ ἐπιβάσιες. Ην δὲ τὸ τοῦ μηροῦ ὀστέον καταγῆ, τὴν κατάτασιν χρὴ ποιέεσθαι περὶ παντὸς, ὅκως μὴ ἐνδεεστέρως σχήσει. πλεονασθεῖσα μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν σίνοιτο. οὐδὲ γὰρ εἰ διεστεῶτα τὰ ὀστέα ὑπὸ τῆς ἰσχύος τῆς κατατάσιος ἐπιδέοι τις, οὐκ ἂν δύναιτο κρατέειν ἡ ἐπίδεσις, ὥστε διεστάναι, ἀλλὰ συνέλθοι ἂν πρὸς ἄλληλα τὰ ὀστέα ὅτι τάχιστα ἂν *ἀφιῶσιν οἱ τείνοντες. παχεῖαι γὰρ καὶ ἰσχυραὶ, αἱ σάρκες ἐοῦσαι, κρατήσουσι τῆς ἐπιδέσιος ἀλλ᾽ οὐ κρατηθήσονται. περὶ οὖν ὁ λόγος διατείνειν εὖ καὶ ἀδιαστρέπτως χρὴ, μηδὲν ἐπιλείποντα. μεγάλη γὰρ ἡ αἰσχύνη καὶ βλάβη βραχύτερον τὸν μηρὸν ἀποδεῖξαι. χεὶρ μὲν γὰρ βραχυτέρη γινομένη καὶ ξυγκρυφθείη ἂν, καὶ οὐ μέγα τὸ σφάλμα. σκέλος δὲ βραχύτερον γενόμενον χωλὸν ἀποδείξει τὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ ὑγιὲς ἐλέγχει μακρότερον ἐόν. ὥστε λυσιτελεῖ τὸν μέλλοντα κακῶς ἰητρεύεσθαι ἀμφότερα καταγῆναι τὰ σκέλεα μᾶλλον, ἢ τὸ ἕτερον. ἰσόρροπος γοῦν ἂν εἴη αὐτὸς ἑωυτῷ. ἐπὴν μέντοι ἱκανῶς κατατανύσῃς, κατορθωσάμενον χρὴ τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν ἐπιδεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται. καὶ τὰς ἀρχὰς βαλλόμενον, ὥσπερ εἴρηται. καὶ νεμόμενον ἐς τὸ ἄνω τῇ ἐπιδέσει, καὶ ὑποκρινέσθω ταῦτα ὥσπερ καὶ πρόσθεν. καὶ πονείτω κατ᾽ αὐτὰ, καὶ ῥηΐζέτω, καὶ μετεπιδείσθω ὡσαύτως. καὶ ναρθήκων πρόσθεσις ἡ αὐτή. κρατύνεται δὲ ὁ μηρὸς ἐν πεντήκοντα ἡμέρῃσιν. προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τόδε. ὅτι μηρὸς γαῦσός ἐστιν ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἢ ἐς τὸ ἔσω. καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν μᾶλλον, ἢ ἐς τοὔπισθεν. ἐς ταῦτα τοίνυν τὰ μέρεα καὶ διαστρέφεται, ἐπὴν μὴ καλῶς ἰητρεύηται. καὶ δὴ καὶ κατὰ ταῦτα ἀσαρκότερος αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐστιν. ὥστε οὐδὲ ξυγκρύπτειν δύναται ἐν τῇ διαστροφῇ. ἢν οὖν τι τοιοῦτον ὑποπτεύῃς, μηχανοποιέεσθαι χρὴ οἷά περ ἐν τῷ βραχίονι τῷ

Vet. Cod.

* τῷ

* ἀφίωσι.

Vet. Cod. * διεστραμμένῳ

* τῷ διαστρεφομένῳ παραινέονται. προσπεριβάλλειν δὲ χρὴ ὀλίγα τῶν ὀθονίων κύκλῳ ἀμφὶ τὸ ἰσχίον, καὶ τὰς ἰξύας, ὅκως ἂν οἱ βουβῶνες τε καὶ τὸ ἄρθρον τὸ κατὰ τὴν πληχάδα καλεομένην προσεπιδέηται, καὶ γὰρ ἄλλως ξυμφέρει, καὶ ὅκως μὴ τὰ ἄκρεα τῶν ναρθήκων σίνηται πρὸς τὰ ἀνεπίδετα προσβαλλόμενα. ἀπολείπεσθαι δὲ χρὴ ἀπὸ τῶν γυμνῶν αἰεὶ τοὺς νάρθηκας, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἱκανόν, καὶ τὴν θέσιν αἰεὶ τῶν ναρθήκων προμυθέεσθαι χρή, ὅκως μήτε κατὰ τὸ ὀστέον τῶν ἐξεχόντων παρὰ τὰ ἄρθρα φύσει πεφυκότων, μήτε κατὰ τὸ ἄρθρον νεῦρον ἔσται. Τὰ δὲ οἰδήματα κατ' ἰγνύην, ἢ κατὰ πόδα, ἢ κατά τι ἄλλο ἐξαειρόμενα ὑπὸ τῆς πιέξιος, εἰρίοισι πολλοῖσι, ῥυπαροῖσιν, εὖ κατειργασμένοις, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ῥήνας, κηρωτὴν ὑποχέων καταδεῖν. καὶ ἢν πιέζωσιν οἱ νάρθηκες χαλᾶν θᾶσσον, ἰσχναίνειε δ' ἄν, εἰ * ἐπάνω ἐς τοὺς νάρθηκας ὀθονίοισιν ἰσχνοῖσιν ἐπιδέοις τὰ οἰδήματα, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ κατωτάτω ἐπὶ τὸ ἄνω νεμόμενος. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ἰσχνὸν τὸ οἴδημα γένοιτο, καὶ ὑπερθείη ὑπὲρ τὰ ἀρχαῖα ἐπιδέσματα, ἀλλ' οὐ χρὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ χρῆσθαι τῆς ἐπιδέσιος, ἢν μὴ κίνδυνος ᾖ ἐν τῷ οἰδήματι φλυκταινώσιος, ἢ μελασμοῦ. γίνεται δὲ οὐδὲν τοιοῦτο, ἢν μὴ ἄγαν τις πιέζῃ τὸ κάτηγμα, ἢ κατακεκρεμασμένον ἔχῃ, ἢ κνῆται τῇ χειρί, ἢ ἄλλο τι προσπίπτῃ ἐρεθιστικὸν πρὸς τὸν χρῶτα. σωλῆνα δέ, εἰ μέν τις ὑπ' αὐτὸν τὸν μηρὸν ὑποθείη, μὴ ὑπερβάλλοντα τὴν ἰγνύην, βλάπτοι ἂν μᾶλλον ἢ ὠφελέοι. οὔτε γὰρ αὐτὸ σῶμα κωλύοι, οὔτε τὴν κνήμην ἄνευ τοῦ μηροῦ κινεῖσθαι. ἀσηρὸν γὰρ εἴη πρὸς τὴν ἰγνύην προσβαλλόμενον, καὶ ὃ ἥκιστα δεῖ τοῦτ' ἂν ἐποτρύνοι ποιέειν. ἥκιστα γὰρ δεῖ κατὰ τὸ γόνυ κάμπτειν. πᾶσαν γὰρ ἂν τύρβην παρέχοι τῇσιν ἐπιδέσεσιν, καὶ μηροῦ ἐπιδεδεμένου, καὶ κνήμης ὅστις κατὰ τὸ γόνυ κάμπτοι, ἀνάγκη ἂν εἴη τούτῳ τοὺς μύας ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἄλλο σχῆμα ἴσχειν. ἀνάγκη δ' ἂν εἴη καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα κίνησιν ἔχειν. περὶ παντὸς οὖν ποιητέον τὴν ἰγνύην ἐντετάσθαι. Δοκεῖ ἂν οὖν ὁμοίως ὁ σωλὴν ὁ περιέχων πρὸς τὸν πόδα ἀπὸ τοῦ ἰσχίου ὠφελέειν ὑποτιθέμενος· καὶ ἄλλως κατ' ἰγνύην ταινίην χαλαρῶς περιβάλλειν ξὺν τῷ σωλῆνι, ὥσπερ τὰ παιδία ἐν τῇσι κοίτῃσι σπαργανοῦται. εἶτα ἐπὴν ὁ μηρὸς ἐς τὸ ἄνω διαστρέφοιτο, ἢ ἐς τὸ πλάγιον, εὐκατασχετώτερον εἴη ἂν ξὺν τῷ σωλῆνι οὕτως. ἢν οὖν διαμπερὲς εἴη, ποιητέος ὁ σωλὴν * ἢ ποιητέος. πτέρνης δὲ ἄκρης κάρτα χρὴ ἐπιμελέεσθαι ὡς εὐθέτως ἔχοι, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ κνήμην, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ μηρὸν κατήγμασιν. ἢν μὲν γὰρ αἰωρῆται ὁ πούς, τῆς ἄλλης κνήμης ἠρματισμένης, ἀνάγκη κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τὰ ὀστέα κυρτὰ φαίνεσθαι. ἢν δὲ ἡ μὲν πτέρνη ὑψηλοτέρη ᾖ τοῦ μετρίου ἠρτισμένη, ἡ δὲ ἄλλη κνήμη ὑπομετεωροτέρη ᾖ, ἀνάγκη * τῷ ὀστέῳ τούτῳ κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τοῦτο κοιλότερον φαίνεσθαι τοῦ μετρίου, προσέτι καὶ ἢν ἡ πτέρνη τυγχάνῃ ἐοῦσα τοῦ ἀνθρώπου φύσει μεγάλη. ἀτὰρ καὶ κρατύνεται πάντα τὰ ὀστέα βραδύτερον, ἢν μὴ κατὰ

* ἢ

* ἐπὰν

* τὸ ὀστέον τοῦτο

distorto consuluimus. Pauca insuper lintea circa coxam, & locum inter coxas & lumbos, circumdare oportet, quo & inguina, & articulus A
circa intermediam crurum, ac inguinum partem (plechada appellatam,) insuper deligetur. Nam & aliàs confert, & vt ne extremæ ferularum partes lædant, si ad non deligata adhibeantur. Deficere autem oportet semper ferulas à nuda parte, & hinc atque illinc multum: & positionem ferularum semper ita prouidere conuenit, vt neque super os aliquod circa articulos natura prominens, neque super neruum circa articulum fiat. Tumores vero iuxta poplitem, aut circa pedem, aut iuxta aliam quampiam partem, ex compreßione eleuatos, multis lanis succidis probe carminatis, vino ac oleo B
respersis, cerato sublito, deligare oportet, & vbi presserint ferulæ, citius laxare. Graciles autem fieri poterint, si supra ferulas gracilibus linteis tumores deligaris, ab infima parte initio facto, ad supernam procedendo. Sic enim quàm citißime tumor gracilis fieri poterit, & transcenderit supra priores deligationes. Verùm hoc deligationis modo vti non oportet, si non periculum fuerit in tumore, pustularum, aut denigrationis. Tale vero nihil fit, si non quis valde premat fracturam, aut suspensam habeat, aut manu scalpat, aut aliud quid quod irritet, corpori allabatur. At vero canalem si quis sub ipsum femur supponat, qui poplitem non excedat, læserit magis quàm profuerit. C
Neque enim prohibuerit quominus & corpus, & tibia, sine femore moueatur. Noxius enim erit ad poplitem pertingens, & quod minimè oportet, id facere impulerit. Minime vero oportet genu flectere. Omnem enim turbationem deligationibus inducit, & femore, & tibia deligata, quisquis genu flexerit. Necesse enim erit propter hoc, musculos aliàs atque aliàs aliam figuram habere. Necesse est item ossa fracta moueri. Præ omnibus itaque faciendum, vt poples sit extentus. Videtur igitur canalis similiter prodesse, qui à coxa ad pedem vsque subiectus contineat: & aliàs circa poplitem, fasciam cum canali laxe circumdare oportet, quemadmodum infantes in cunis, fa- D
scijs obuoluuntur: deinde si femur ad supernam partem distorqueatur, aut ad latus, melius ita contineri poterit vnà cum canali. Cæterùm calcanei summi valde magnam curam habere conuenit, vt & in tibiæ, & in femoris fracturis aptè se habeat. Si enim dependeat pes, reliqua tibia firmata, necesse est iuxta anteriorem tibiæ partem ossa incurua esse. Si vero calcaneum quidem moderato altius fuerit firmatum, reliqua vero tibia aliquantulum eleuata, necesse est huic osi, vt circa anteriorem tibiæ partem moderato cauius appareat: atque hoc adhuc magis, si calcaneum hominis natura fuerit magnum. Sed & omnia ossa tardius corroborantur, si nõ secundum

A secūdū naturā posita fuerint; itemq; ea q̄ nō in eadē figura quiescūt: & calli quoq; debiliores ipsis obducūtur. Atq; hæc quidē de his, quibus ossa quidē fracta sunt, non aūt extra eminēt, neq; alias vlcus factū est. Quibus vero ossa fracta sunt simplici modo, & non multifido, ita vt eadem die reposita sint, aut postridie in sedem suā recepta, & nullus timor sit fissorū ossiū discessionis: aut ēt quibus vlcus quidē factū est, ossa vero fracta non extra eminent, neq; modus fracturæ talis est, vt sint segmenta à fissis ossibus separata: tales spes est simplici modo curari posse. Et quidē sanè neq; magni quippiam boni, neque mali faciētes, vlcera quidē curāt aliquo purgatorio, aut picatū ceratū, (vt emplastrū cruentis vulneribus B idoneū) aut aliud quid ex his, quæ facere solent, imponētes: Ego vero eos laudo qui splenia vino imbuta, aut lanas succidas, aut aliud quid hmōi deligāt: Vbi vero vlcera pura facta fuerint, & iā coalescunt, tūc multis linteis deligare, & ferulis dirigere conantur. Hæc quidē curatio boni aliquid facit, nihil aūt magni mali. Ossa tā nō similiter in suā sedē firmari possunt. Verum corpora aliquāto tumidiora ea parte fiunt, q̄ fit opportunū: fiunt aūt & breuiora his quibus vtraq; ossa, aut cubiti, aut tibiæ fracta sunt. Alij vero rursus sunt, qui talia statim linteis curāt, & hinc atque illinc linteis deligāt, vlcus vero ipsum relinquunt, & perfrigerari sinūt: deinde super vlcus purgatoriū aliquod imponunt, & splenijs vino C imbutis, & lanis succidis curāt. Hæc curatio mala est, & verisimile est eos qui ita curant, tum in alijs fracturis, tum in hmōi maximè imprudēter se gerere. Maximum enim est cognoscere quō initium lintei inijcere oporter, & qua parte maximè cōprimere: & quæ vtilitas cōtingat, si quis initiū lintei rectè inijciat, & qua maximè oportet parte premat: & quæ detrimenta inducātur, si quis non rectè inijciat, neq; quà maxime oportet premat, sed hinc atq; illinc id faciat: & dictū quidem est etiam in superioribus, quæ ex vtrisque eueniant. Testatur autem & ipsa hæc medicina. Necesse est enim ei qui ita deligatur, tumorem ad ipsum vlcus eleuari. Etenim si sanū corpus hinc atq; illinc fuerit deligatū, in medio ve- D rò relictū, iuxta relictū vtiq; spatiū maximè intumuerit ac decoloratū reddet, quo modo vlcus hæc nō ꝑpetiet? Necesse igit̄ est, vt vlcus quidē decoloratū sit, & labijs euersū ac ꝓtuberās, verū lachrymosum & nō suppurās: ossa vero ēt q̄ discessura nō erāt, discedāt: sed & pulsās, & febriēs vlcus fuerit. Coguntāūt ꝓp tumorē cataplasmata insuꝑ imponere, qđ & ipsum incōmodū ē his qui hinc atq; illinc deligant. (pondus.n. inutile ad reliquū pulsum accedit.) Postremū verò deligamenta resoluunt, vbi iam malum ipsis recrudescit, & de cætero citra deligationē curant. Neque verò minus, etiā si aliud quoddā eiusmodi vulnus acceperint, eodem modo curant. Non enim deligationē hinc atq; illinc factā, & vlceris perfri-

κατὰ φύσιν κείμενα ἦ. καὶ τὰ μὴ ἀτρεμέοντα ἐν τῷ αὐτέῳ σχήματι. καὶ αἱ πωρώσιες ἀσθενέστεραι. ταῦτα μὲν δὴ ὅσοισι τὰ μὲν ὀστέα κατέηγεν, ἐξέχει δὲ μὴ, μὴ δὲ ἄλλως ἕλκος ἐγένετο. Οἷσι δὲ τὰ ὀστέα κατέηγεν ἁπλῷ τρόπῳ, καὶ μὴ πολυσχιδεῖ, αὐθήμερα ἐμβληθέντα ἢ τῇ ὑστεραίῃ κατὰ χώρην ἱζόμενα, καὶ μὴ ἐπίδοξος ἡ ἀπόστασις παραχίδων ὀστέων ἀπιέναι: ἢ καὶ οἷσιν ἕλκος μὲν ἐγένετο, τὰ δὲ ὀστέα κατεηγότα οὐκ ἐξίσχει, οὐδ' ὁ τρόπος τῆς κατήξιος τοιοῦτος, οἷος παραχίδας ὀστέον ἐούσας ἐπιδόξους εἶναι, ἀναπλῶσαι τοὺς τοιούτους. οἱ μὲν μήτε μέγα ἀγαθὸν μήτε μέγα κακὸν ποιέοντες, ἰητρεύουσι τὰ μὲν ἕλκεα καθαρτικῷ τινὶ, ἢ πισσηρὴν ἐπιθέντες, ἢ ἔναιμον, ἢ ἄλλό τι ὧν εἰώθασιν ποιέειν. ἐπαινέω δὲ τοὺς οἰνηροὺς σπλήνας ἢ εἴρια ῥυπαρὰ ὁκόσοι ἐπιδέουσιν, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον. ἐπὴν δὲ τὰ ἕλκεα καθαρὰ γένηται, καὶ ἤδη ξυμφύηται, τότε τοῖς ὀθονίοισιν συχνοῖσι πειρῶνται ἐπιδεῖν, καὶ νάρθηξιν κατορθοῦν. αὕτη μὲν ἡ ἴησις ἀγαθόν τι ποιεῖ, κακὸν δὲ οὐ μέγα. τὰ μέντοι ὀστέα οὐχ ὁμοίως δύναται ἱδρύεσθαι ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, ἀλλά τινὶ ὀγκηρότερα τὰ σώματα τοῦ καιροῦ ταύτῃ γίνεται. γένοιτο δ' ἂν καὶ βραχύτερα ὧν ἀμφότερα τὰ ὀστέα κατέηγεν ἢ πήχεος, ἢ κνήμης. ἄλλοι δ' αὖ τινές εἰσιν οἳ ὀθονίοισιν τὰ τοιαῦτα ἰητρεύουσιν αὐτίκα. καὶ ἔνθεν μὲν καὶ ἔνθεν ἐπιδέουσιν τοῖς ὀθονίοισιν. κατὰ δὲ τὸ ἕλκος αὐτὸ διαλείπουσιν, καὶ ἐῶσιν ἀναψύχεσθαι. ἔπειτα ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τὸ ἕλκος τῶν καθαρτικῶν τι, καὶ σπλήνεσιν οἰνηροῖσιν, ἢ εἰρίοισιν* ῥυπαροῖσι θεραπεύουσιν. αὕτη ἡ ἴησις κακή. καὶ εἰκὸς τοὺς οὕτως ἰητρεύοντας τὰ μέγιστα ἀσυνετέειν, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι κατήγμασιν, καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι. μέγιστον γάρ ἐστιν τὸ γινώσκειν καθ' ὁποῖον τρόπον χρὴ τὴν *ἀρχὴν βάλλεσθαι τοῦ ὀθονίου, καὶ καθ' ὁποῖον μάλιστα πεπιέχθαι. καὶ οἷά τε ὠφελέονται, ἢν ὀρθῶς τὶς βάλληται τὴν ἀρχὴν, καὶ πιέζῃ ᾗ μάλιστα χρή. καὶ οἷα βλάπτονται, ἢν μὴ ὀρθῶς τις βάλληται μὴ δὲ πιέζῃ ᾗ μάλιστα χρὴ, ἀλλὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. εἴρηται μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖσι πρόσθεν γεγραμμένοισιν ὁποῖα ἐφ' ἑκατέρῳ ἀποβαίνει. μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἰητρική. ἀνάγκη γὰρ τῷ οὕτως ἐπιδεομένῳ τὸ οἶδος ἐξαείρεσθαι ἐς αὐτὸ τὸ ἕλκος. καὶ γὰρ εἰ ὑγιὴς χρὼς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδεθείη, ἐν μέσῳ δὲ διαλειφθῇ, μάλιστα κατὰ τὴν διάληψιν οἰδήσειεν ἂν, καὶ ἀχροιήσειεν. πῶς οὖν οὐχὶ ἕλκος γε ταῦτα ἂν πάθοι; ἀναγκαίως οὖν ἔχει ἄχροον μὲν καὶ ἐκπεπιεσμένον τὸ ἕλκος εἶναι: δακρυῶδες δὲ καὶ ἀνέκπυητον εἶναι. ὀστέα δὲ καὶ μὴ μέλλοντα ἀποστῆναι ἀποστατικὰ γίνεσθαι. σφυγμῶδές τε καὶ πυρετῶδες τὸ ἕλκος ἂν εἴη. ἀναγκάζονται δὲ διὰ τὸ οἶδος ἐπικαταπλάσσειν. ἀσύμφορον δὲ καὶ τοῦτο τοῖσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδεομένοισιν. ἄχθος γὰρ ἀνωφελὲς πρὸς τῷ ἄλλῳ σφυγμῷ ἐπιγίνεται. τελευτῶντες δὲ ἀπολύουσι τὰ ἐπιδέσματα, ὁπότ' ἂν σφιν παλιγκοτέῃ. καὶ ἰητρεύουσι τὸ λοιπὸν ἄνευ ἐπιδέσιος. οὐδὲν δ' ἧσσον, καὶ ἤν τι ἄλλο τρῶμα τοιοῦτο λάβωσι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἰητρεύουσιν. οὐ γὰρ οἴονται τὴν ἐπίδεσιν τὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ τὴν ἀνά-

Vet. Cod.

* ὑσσωπηροῖσι

* μὲν βάλλεσθαι

Vet. Cod. * εἶναι

ἀνάψυξιν τοῦ ἕλκεος αἰτίην*, ἀλλ᾽ ἄλλην τινὰ ἀτυχίην. οὐ μέντοι γε ἀνέγραφον περὶ τουτέου τοσαῦτα, εἰ μὴ εὖ μὲν ᾔδειν ἀσύμφορον ἐοῦσαν τὴν ἐπίδεσιν, συχνοὺς δὲ οὕτως ἰητρεύοντας, ἐπίκαιρον δὲ τὸ ἀπομάθημα. μαρτύριον δὲ τοῦ ὀρθῶς γεγράφθαι τὰ πρόσθεν γεγραμμένα, εἴτε μάλιστα πιεστέα τὰ κατήγματα, εἴτε ἥκιστα. χρὴ δὲ ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, οἷσιν ἂν μὴ ἐπίδοξος ᾖ ἡ τῶν ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι, τὴν αὐτὴν ἰητρείην ἰητρεύειν, ὥσπερ ἂν οἷσιν ὀστέα μὲν κατεηγότα εἴη, ἕλκος δὲ μὴ ἔχοντα. τάς τε γὰρ κατατάσιας καὶ κατορθώσιας τῶν ὀστέων τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέεσθαι, τήν τε ἐπίδεσιν παραπλησίαν. ἐπὶ μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ ἕλκος πισσηρὴν κηρωτὴν χρίσαντα, σπλῆνα λεπτὸν διπλόον ἐπιδεθῆναι, τὰ δὲ πέριξ κηρωτῇ λεπτῇ χρίειν. τὰ δὲ ὀθόνια καὶ τὰ ἄλλα πλατύτερα τινὶ ἐσχισμένα ἔστω, ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχεν. καὶ ᾧ ἂν πρώτῳ ἐπιδέηται συχνῷ ἔστω τοῦ ἕλκεος πλατύτερον. τὰ γὰρ στενώτερα τοῦ ἕλκεος ζώσαντα ἔχει τὸ ἕλκος. τὸ δ᾽ οὐ χρή. ἀλλ᾽ ἡ πρώτη περιβολὴ ὅλον κατεχέτω τὸ ἕλκος. καὶ ὑπερεχέτω τὸ ὀθόνιον ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν. βάλλεσθαι μὲν οὖν χρὴ τὸ ὀθόνιον κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος. πιέζειν δὲ ὀλίγῳ ἧσσον, ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχε, ἐπινέμεσθαι δὲ τῇ ἐπιδέσει ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. τὰ δὲ ὀθόνια αἰεὶ μὲν τοῦ τρόπου τοῦ μαλθακοῦ ἔστωσαν. μᾶλλον δέ τι δεῖ ἐν τοῖσιν τοιούτοισιν ἢ εἰ μὴ ἕλκος εἶχεν. πλῆθος δὲ τῶν ὀθονίων μὴ ἐλάσσω ἔστω τῶν πρότερον εἰρημένων, ἀλλὰ τινὶ καὶ πλείω. ἢν δ᾽ ἐπιδεθῇ, δοκείτω τῷ ἐπιδεδεμένῳ ἡρμόσθαι μὲν, πεπιέχθαι δὲ μή. φάτω δὲ κατὰ τὸ ἕλκος μάλιστα ἡρμόσθαι. τοὺς δὲ χρόνους τοὺς αὐτοὺς μὲν χρὴ εἶναι ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν ἡρμόσθαι. τοὺς αὐτοὺς δὲ ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν χαλᾶν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖσιν πρόσθεν εἴρηται. μετεπιδεῖν δὲ διὰ τρίτης πάντα μεταποιέοντα ἐς τοὺς τρόπους τοὺς παραπλησίους, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, πλὴν ἐς τὸ σύμπαν ἧσσον τινὶ πιέζειν ταῦτα ἢ ἐκεῖνα. καὶ ἢν κατὰ λόγον τὰ εἰκότα γίνηται, ἰσχνότερον μὲν αἰεὶ εὑρεθήσεται τὸ κατὰ τὸ ἕλκος. ἰσχνὸν δὲ, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν τὸ ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος κατεχόμενον. καὶ αἵ τε ἐκπυήσιες ἔσονται θάσσους, ἢ τῶν ἄλλων ἰητρευομένων ἑλκέων. ὅσα τε σαρκία ἐν τῷ τρώματι ἐμελάνθη, καὶ ἐθανατώθη, θᾶσσον περιρρήγνυται, καὶ ἐκπίπτει ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἰητρείῃ, ἢ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν. ἔς ὠτειλάς τε θᾶσσον ὁρμᾶται τὸ ἕλκος οὕτως ἢ ἄλλως ἰητρευόμενον. πάντων δὲ τούτων αἴτιον, ὅτι ἰσχνὸν μὲν τὸ κατὰ τὸ ἕλκος χωρίον γίνεται. ἰσχνὰ δὲ τὰ περιέχοντα. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα, παραπλησίως χρὴ ἰητρεύειν, ὥς τε ἄνευ ἑλκώσιων ὀστέα κατηγνύμενα. τοὺς δὲ νάρθηκας οὐ χρὴ προστιθέναι. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὀθόνια χρὴ τούτοισιν πλείω εἶναι ἢ τοῖσιν ἑτέροισιν, ὅτε ἧσσον πιέζεται, ὅτι τε οἱ νάρθηκες βραδύτεροι προστίθενται. ἢν μέντοι τοὺς νάρθηκας προστιθῇς, μὴ κατὰ τὴν ἴξιν τοῦ ἕλκεος προστιθέναι, ἀλλ᾽ ὥς τε καὶ χαλαρῶς προστιθέναι, προθυμεόμενος ὅπως μηδεμία σφίγξις μεγάλη ἔσται ἀπὸ τῶν ναρθήκων. εἴρηται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖσι πρότερον γεγραμμένοισιν.

perfrigerationem, in causa esse putant, sed aliud quoddam infortunium. Attamen de hoc tã multa non scripsissem, si nõ certò scirẽ incommodã esse hanc deligationẽ, & multos esse qui ita curent, & magni momẽti esse hãc rem dediscere, & testimonio hæc esse, ꝙ rectè scripta sint, eaꝗ prius scripta sunt, siue maximè premendæ sint, siue minimè ipsæ fracturæ. Oportet aũt (vt in summa dicã) quibus his non est futuri discessus osis expectatio, eãdẽ curationẽ adhibere, velut his quibus os fractũ fuerit, vlcus aũt non habẽt. Nã & extẽtiones, & directiones ac coaptationes osiũ eodẽ modo facere oportet, & cõsimilem deligationẽ. Super ipsum enim vlcus spleniũ tenue duplex, picato cerato illitum deligandũ est, & circumsitæ partes cerato albo illinendę. Verũ lintea, & reliqua latiora, aliquantũ fissa sint magis, q̃ si non vlcus haberent: & id quo primum deligamus, multo latiꝰ sit ipso vlcere. Quæ enim angustiora sunt q̃ vlcus, cinctum vlcus tenẽt, id quod fieri non conuenit: sed prima circumductio totũ vlcus cõprehẽdat, & linteũ hinc atque illinc præmineat. Itaq; secundum vlceris rectitudinẽ, linteũ inijcere oportet, & premere paulò minus, q̃ si vlcus non haberent. Distribuẽda verò est deligatio, velut ẽt prius dictum est. Lintea autem semper quidem mollis modi sint, magis tamen in talibus, q̃ si vlcus nõ esset. Copia vero linteorum non minor sit prius relatis, sed etiam aliquanto amplior. Si verò deligatus fuerit, videatur is sibi lintea firmata quidem esse, non autem compressa: dicatq; super vlcus maximè firmata esse: Eadem autem tempora esse oportet, ad hoc vt magis firmata esse videãtur, & ad hoc vt magis laxa videantur, quemadmodum ẽt in superioribus dictũ est. Deligatio ẽt postea faciẽda per tertium diem, ita vt omnia postea faciamus consimili modo, velut prius dictũ est, præterquam ꝙ in totum, minus aliquanto hæc q̃ illa comprimenda sunt. Quòd si secundum rationẽ, quę fieri par est, facta fuerint, gracilior quidẽ semper cõperietur vlceris pars, graciliores autẽ & reliquæ oẽs, quæ à deligatione cõtinentur: & suppurationes citiores erũt, q̃ in vlceribus aliter curatis: & quæcunque caruncule in vulnere denigratæ sunt & mortificatę, citius abrumpuntur ac excidũt in hac curatione, quàm in alijs: & ad cicatricem citius peruenit vlcus, si hoc modo, q̃ si alio curetur. At omnium horum causa est, ꝙ & locus circa vlcus gracilis fit, & quæ circumsita sunt, gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus consimiliter curare oportet, velut ossa sine vlcerationibus fracta: Verum ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura esse debent, q̃ alijs, & ꝙ minus comprimantur, & ꝙ ferulæ tardius apponantur. Si tamen ferulas apposueris, non secundum rectitudinem vlceris appones, sed ita laxæ adhibeantur, prouidendo vt nulla magna ab ipsis constrictio fiat. Dictum aũt hoc quoq; est in his quæ prius scripta sunt.

A sunt. Victus autem rationem exquisitiorem, & longiori tempore constituere oportet his, quibus ab initio vlcera fiunt, & quibus ossa extra eminent: &, vt in summa dicatur, in vehemẽtissimis vulneribus exquisitiore, eoq; diuturniore victu vti conuenit. Eadem etiam curatio vlcerum est in his quibus ossa quidem fracta sunt, sed vlcus ab initio non fuit: verum inter medendum factum est, aut maiore à linteis, ferularumve insessu facta compressione, aut alia quapiam occasione. Cognoscuntur autem tales fracturæ, an vlcus subsit, & dolore, & pulsibus: & tumor, qui in extremis partibus est, talibus durus efficitur, & si digitum admoueris, attollitur: sed & cito rursus subterfugit. Si igitur
B tale quid suspicatus fueris, soluere oportet: & si quidem pruritus circa subligationes fuerit, aut alia quapiá parte deligata, cerato picato pro altero vti. Si verò horum nihil fuerit, verum ipsum vlcus irritatum, reperitur nigrum valde, aut impurum: & futurum est vt & carnes suppurẽtur, & nerui insuper excidant: hos omnino perfrigerare non oportet, neq; quicquam has suppurationes vereri, sed curare in reliquis omnibus cõsimili modo, velut eos quibus ab initio vlcus factum est. Linteis verò deligare incipere oportet valde laxis, à tumore qui ĩ extremis partibus consistit, atq; ita deligationem distribuere semper sursum versus, nusquam quidem cõprimendo, sed maximè super vlcus firmãdo, super alia
C verò minus: & prima quidem lintea hæc munda sint, & non angusta. Copia verò linteorum tãta sit, quanta est, si cum ferulis deligatio fiat, aut paulò minor. Super ipsum autem vlcus sufficiẽs est splenium cerato albo illitum. Siue enim caro, siue neruus denigratus fuerit, excidet. Talia enim acribus curare non oportet, sed mollibus, velut ambusta. Deligare verò postea per tertium diem conuenit, ferulas autem non apponere: Quiescere verò magis q̃ prius, & modico cibo vti. Scire verò expedit, siue caro siue neruus sit, id quod excidet, q̃ hoc modo multo minus vltra depascitur, & multo citius excidet, & multo graciliores circumsitæ partes erunt, quàm si
D quis exolutis linteis, aliquid medicamentorum purgatoriorum super vlcus imponat. Quin & si exciderit id quod suppurasset, & citius carne repletur, & citius ad cicatricem peruenit, q̃ si illo aut alio modo curetur. Omnia sanè in hoc sita sunt, vt quis hæc rectè & moderatè deligare sciat. Conferunt insuper & figuræ, quales esse oportet, & reliqua victus ratio, & linteorũ aptitudo. Si verò in recens vulneratis decipiaris, ossium discessum non fore putans, quũ tamen expectatio sit, illa emersura esse, modũ curationis timere non oportet. Nihil enim magni mali cõtigerit, si modo bonas ac innoxias deligationes manu facere noueris. Signum autem hoc est, si ossiũ discessus in hoc curationis modo futurus est. Pus.n. multum fluit ex vlcere, & gliscere acturgere

σιν. τὴν μέντοι δίαιταν ἀκριβεστέρην καὶ πλείω χρόνον χρὴ ποιέεσθαι, οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἕλκεα γίνεται, καὶ οἷσιν ὀστέα ἐξίσχει. καὶ τὸ ξύμπαν δὲ εἰρῆσθαι, ἐπὶ τοῖσιν ἰσχυροτάτοισι τρώμασιν ἀκριβεστέρην, καὶ πουλυχρονιωτέρην εἶναι χρὴ τὴν δίαιταν. Ἡ αὐτὴ δὲ ἰητρείη τῶν ἑλκέων, καὶ οἷσιν ὀστέα μὲν κατέηγεν, ἕλκος δὲ ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἦ. ἢν δὲ ἐν τῇ ἰητρείῃ ἕλκος γένηται, ἢ τοῖσιν ὀθονίοισιν μᾶλλον πιεχθέντος, ἢ ὑπὸ νάρθηκος ἐνέδρης, ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς προφάσιος. γινώσκεται μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα ἢν ἕλκος ὕπῃ, τῇ τε ὀδύνῃ καὶ τοῖσι σφυγμοῖσιν. καὶ τὸ οἴδημα τὸ ἐν τοῖσιν ἄκροισιν σκληρὸν γίνεται τῶν τοιουτέων. καὶ εἰ τὸν δάκτυλον ἐπαγάγοις ἐξαείρεται, ἀτὰρ καὶ αὖθις ὑποτρέχει ταχέως. ἢν οὖν τι τοιοῦτον ὑποπτεύῃς, λύσαντα χρὴ, ἢ μὲν ἦ κνησμὸς κατὰ τὰς ὑποδεσμίδας, ἢ ἐπὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιδεδεμένον, πισσηρῇ κηρωτῇ ἀντὶ τῆς ἑτέρης χρῆσθαι. ἢν δὲ τούτων μὲν μηδὲν ἦ, αὐτὸ δὲ τὸ ἕλκος ἠρεθισμένον, εὑρίσκεται μέλαν ἐπὶ πουλὺ ἢ ἀκάθαρτον. καὶ τῶν μὲν σαρκῶν ἐκπυησομένων, τῶν δὲ νεύρων προσεκπεσουμένων, τούτους οὐδὲν δεῖ ἀναψύχειν παντάπασιν, οὐδὲ τι φοβεῖσθαι τὰς ἐκπυήσιας ταύτας. ἀλλ' ἰητρεύειν* τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον τρόπον, ὥσπερ καὶ οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἕλκος ἐγένετο. τοῖσι δὲ ὀθονίοισιν ἄρχεσθαι χρὴ ἐπιδέοντα ἀπὸ τοῦ οἰδήματος, τοῦ ἐν τοῖς ἀκραίοις πάνυ, χαλαροῖσιν. καὶ ἔπειτα ἐπινέμεσθαι τῇ ἐπιδέσει, αἰεὶ ἐς τὸ ἄνω, καὶ πιέχθαι μὲν μηδαμῇ, ἡρμόσθαι δὲ μάλιστα κατὰ τὸ ἕλκος. τὰ δὲ ἄλλα ἐπὶ ἧσσον, τὰ δὲ ὀθόνια, τὰ πρῶτα, ταῦτα μὲν καθαρὰ ἔσω καὶ μὴ στενά. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ὀθονίων ἔστω, ὅσον περ ἂν ἐν τῇσι νάρθηξιν εἰ ἐπιδέοιτο, ἢ ὀλίγῳ ἔλασσον. ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος ἱκανὸν σπλήνιον τῇ λευκῇ κηρωτῇ κεχρισμένον. ἤν τε γὰρ σὰρξ, ἤν τε νεῦρον μελανθῇ, προσεκπεσεῖται. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ χρὴ δριμέσιν ἰητρεύειν, ἀλλὰ μαλθακοῖσιν, ὥσπερ τὰ πυρίκαυτα. μετεπιδεῖν δὲ διὰ τρίτης. νάρθηκας δὲ μὴ προστιθέναι, ἀτρεμέειν δὲ ἐπὶ μᾶλλον, ἢ τὸ πρόσθεν, καὶ ὀλιγοσιτέειν. Εἰδέναι δὲ χρὴ, εἴτε σὰρξ, εἴτε νεῦρον τὸ ἐκπεσόμενόν ἐστιν, ὅτι οὕτω πολλῷ μὲν ἧσσον νέμεται ἐπὶ πλεῖον. πολλῷ δὲ θᾶσσον ἐκπεσεῖται. πολλῷ δὲ ἰσχνότερα τὰ περιέχοντα ἔσται, ἢ εἴ τις ἀπολύσας τὰ ὀθόνια, ἐπιθείη τι τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸ ἕλκος. καί τοι καὶ ἢν ἐκπέσῃ τὸ ἐκπυησόμενον θᾶσσόν τε σαρκοῦται ἐκείνως, ἢ ἑτέρως ἰητρευόμενον. καὶ θᾶσσον ὠτειλοῦται. πάντα μὲν ἐστὶ ταῦτα ὀρθῶς ἐπιδεῖν καὶ μετρίως ἐπίστασθαι. προσσυμβάλλεται δὲ καὶ τὰ σχήματα ἢν οἷα χρὴ εἶναι, καὶ ἡ ἄλλη δίαιτα, καὶ τῶν ὀθονίων ἡ ἐπιτηδειότης. ἢν δ' ἄρα ἐξαπατηθῇς ἐν τοῖς νεοτρώτοισι μὴ οἰόμενος ὀστέων ἀπόστασιν ἔσεσθαι, τὰ δ' ἐπίδοξα ᾖ ἀναπλῶσαι, οὐ χρὴ ὀρρωδέειν τὸν τρόπον τῆς ἰητρείης. οὐδὲν γὰρ ἂν μέγα φλαῦρον γένοιτο. ἢν μοῦνον οἷός τ' ἔσῃ τῇ χειρὶ τὰς ἐπιδέσιας ἀγαθὰς καὶ ἀσινέας ποιέεσθαι. σημεῖον δὲ τόδε, ἢν μέλλῃ ὀστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ἰητρείης. πύον γὰρ συχνὸν ῥεῖ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ ὀργᾶν

Vet. Cod.

*αὐτὰς

γᾶν

Vet. Col. γὺν φαίνεται. πυκνότερον οὖν μεταπιδέεσθαι διὰ τὸν πλάδον, ἐπεὶ ἄλλως τε καὶ πυρετοὶ γίνονται. καὶ ἢν μὲν κάρτα πιέζωνται ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος, καὶ τὸ ἕλκος καὶ τὰ περιέχοντα ἰσχνά. ὅσα μὲν οὖν λεπτῶν πάνυ ὀστέων ἀποστάσιες οὐδεμιῆς μεγάλης μεταβολῆς δέονται, ἀλλ' ἢ χαλαρωτέρως ἐπιδεῖν, ὡς μὴ ἀπολαμβάνηται τὸ πύον, ἀλλ' εὐαπόρρυτον ᾖ. καὶ πυκνότερον μεταπιδεῖν, ἐς ἂν ἀποστῇ τὸ ὀστέον. καὶ νάρθηκας μὴ προστιθέναι. Ὁκόσοισι δὲ μείζονος ὀστέου ἀπόστασις ἐπίδοξος γίνηται, ἤν τε ἐξ ἀρχῆς προγνῷς, ἤν τε καὶ ἔπειτα μεταγνῷς, οὐκ ἔτι τῆς αὐτῆς ἰητρείης δεῖται, ἀλλὰ τὰς μὲν κατατάσιας, καὶ τὰς διορθώσιας οὕτω ποιέεσθαι, ὥσπερ εἴρηται. σπλῆνας δὲ χρὴ διπλοῦς, πλάτος μὲν ἡμισπιθαμιαίους μὴ ἐλάσσους: ὁκοῖον δὲ ἄν τι καὶ τρῶμα ᾖ πρὸς τοῦτο τεκμαίρεσθαι, μῆκος δὲ βραχυτέρους μὲν ὀλίγῳ, ἢ ὥς τε δὶς περιικνέεσθαι περὶ τὸ σῶμα τὸ τετρωμένον, μακροτέρους δὲ συχνῷ, ἢ ὥς τε ἅπαξ περιικνέεσθαι. πλῆθος δὲ, ὁκόσους ἂν ξυμφέρει ποιησάμενον, τούτους ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ βρέχοντα, χρὴ ἐκ μέσου ἀρχόμενον,

* ις ὡς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ὑπόδεσμος ἐπιδεῖται, περιελίσσειν. κἄπειτα σκεπαρνηδὸν παραλλάσσοντα τὰς ἀρχὰς ἀφιέναι. ταῦτα κατά τε αὐτὸ τὸ ἕλκος ποιέειν, καὶ κατὰ τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἕλκεος: καὶ πιέχθω μὲν μὴ, ἀλλ' ὅσον ἐρμασμοῦ ἕνεκεν τοῦ ἕλκεος προσκείσθω. Ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος ἐπιτίθεσθαι χρὴ πισσηρὴν, ἤ τι τῶν ἐναίμων, ἤ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅ, τι ξύντροφόν ἐστι ἐπιτέγξει. καὶ ἢν μὲν ἡ ὥρη θερινὴ ᾖ, ἐπιτέγγειν τῷ οἴνῳ τοὺς σπλῆνας πυκνὰ, ἢν δὲ χειμερινὴ ἡ ὥρη ᾖ, εἴρια πολλὰ ῥυπαρὰ οἰνοτισμένα οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἐπικείσθω. ἰξάλην δ' αἰγὸς χρὴ ὑποτετάσθαι, καὶ εὐαπόρρυτα ποιέειν, φυλάσσοντα τοὺς ὑποῤῥόους, μεμνημένον ὅτι οἱ τόποι οὗτοι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι σχήμασιν πολλὸν χρόνον κείμενοι, ἐκτρίμματα δυσακέστα ποιέουσιν. ὅσους δὲ μὴ οἷόν τε ἐπιδέσει ἰήσασθαι διά τινα τούτων τῶν εἰρημένων τρόπων, ἢ τῶν εἰρησομένων, τούτους περὶ πλείονος χρὴ ποιέεσθαι, ὅκως εὐθέτως σχήσωσιν τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος κατ' ἰθυωρίην προσέχοντα τὸν νόον: καὶ τῷ ἀνωτέρω δὲ μᾶλλον ἢ κατωτέρω. Εἰ δέ τις μέλλοι καλῶς καὶ εὐχερῶς ἐργάζεσθαι, ἄξιον καὶ μηχανοποιήσασθαι, ὅκως κατάτασιν δικαίην, καὶ μὴ βιαίην σχήσῃ τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ ἐν κνήμῃ ἐνδέχεται μηχανοποιέειν. Εἰσὶ μὲν οὖν τινὲς οἳ ἐπὶ πᾶσι τοῖς τῆς κνήμης κατήγμασιν, καὶ τοῖσιν ἐπιδεομένοισι καὶ τοῖσι μὴ ἐπιδεομένοισι, τὸν πόδα ἄκρον προσδέουσιν πρὸς τὴν κλίνην, ἢ πρὸς ἄλλο τι ξύλον παρὰ τὴν κλίνην κατορύξαντες. οὗτοι μὲν οὖν πάντα κακὰ ποιέουσιν, ἀγαθὸν δὲ οὐδέν. οὔτε γὰρ τοῦ κατατείνεσθαι ἄκος ἐστὶ τὸ προσδεδέσθαι τὸν πόδα. οὐδέν τε ἧσσον τὸ ἄλλο σῶμα προσχωρήσει πρὸς τὸν πόδα: καὶ οὕτως οὐκ ἂν ἔτι τείνοιτο. ὄτ' * ἂν ἐς τὴν ἰθυωρίην οὐδὲν ὠφελέει, ἀλλὰ καὶ βλάπτει. στρεφομένου γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος ἢ τῇ ἢ τῇ, οὐδὲν κωλύσει ὁ δεσμὸς τὸν πόδα, καὶ τὰ ὀστέα τῷ ποδὶ προσηρτημένα ἐπακολουθέειν τῷ

* αὖ

ἄλλῳ

turgere effecta pars videtur. Frequentius igitur deligare oportet, ob nimiam humiditatẽ, & quia alias etiam febres fiunt. Et si quidem valde premantur à deligatione, & vlcus, & circũsitæ partes graciles fiunt. Quicunque itaque valde tenuium osium discessus fiunt, hi nulla magna mutatione opus habent, nisi vt laxius deligatio fiat, vt ne pus intercipiatur, sed facilè effluere posit. Sed & frequentius deligare oportet, donec os discesserit, & ferulas non apponere. Quibus verò maioris osis discessus expectatur, siue hoc à principio prænoueris, siue et postea cognoueris, nõ amplius eadẽ curatione opus habet. Sed extẽtiones & directiones ita facere oportet, velut dictũ est: splenia vero duplicata, latitudine quidem dimidio palmo nõ minora: (quale tñ fuerit vuln⁹, iuxta hoc cõiectura facienda est:) lõgitudine verò paulò quidem breuiora, q̃ vt bis circũ sauciatum corpus circũduci posint, multo vero longiora q̃ vt semel. Copia verò tot sint, quot facere conducit. Hæc in vino nigro austero madefacta, ex medio initio facto circũuoluere oportet, quemadmodũ fascia ex duobus initijs deligatur: & deinde asciatim alternatione ipsorũ facta, initia dimittere. Hæc & super ipsum vlcus adhibẽda sunt, & ab vtraque vlceris parte, & ne cõprimantur, sed saltem fulciẽdi vlceris gratia incũbant. Supra ipsum verò vlcus, ceratum picatum imponere oportet, aut aliquod ex emplastris cruentis vulneribus destinatis, aut aliud quoddã medicamentum, quod familiare ac idoneum sit humectationi adhibendæ: & si quidẽ æstatis tẽpus fuerit, vino madefacere splenia frequenter oportet. Si vero hyems, lanas succidas multas vino & oleo imbutas adhibeto. Oportet autem capræ pellem substernere, & defluxiones obseruare, vt facilè effluere posint, ita vt meminerimus quòd hi loci in iisdem figuris multo tẽpore permanentes, intertrigines curatu difficiles faciũt. Qui verò deligatione sanari per aliquem ex relatis, aut referendis modis non posunt, eos magnam huc curam adhibere conuenit, vt fractam corporis partem commodè positam habeant secundum rectitudinem, animaduersione ad hoc habita, vt sursum magis quàm deorsum vergat. Si vero quis bene ac facile opus perficere velit, operæpreciũ est etiam machinamenta facere, quo iustã & non violentã extensionem pars corporis fracta habeat. Maximè vero in tibia machinamẽta adhibere expedit. Sunt igitur aliqui qui in omnibus tibiæ fracturis, & quæ deligãtur, & quæ non deligantur, pedem summum ad lectũ alligant, aut ad aliud quoddam lignum iuxta lectum defosum. Hi itaque omnia mala faciunt, nihil autem boni. Neq; enim vllam opem affert extensioni hæc pedis alligatio. Nihilo enim minus ad pedem concedet reliquũ corpus, atq; sic nõ amplius extenditur: neque rursus ad rectitudinem quicquam prodest, sed etiam obest. Dũ enim vertitur reliquũ corpus aut hac, aut illac,

nihil

Margin letters beside the Latin column: A, B, C, D.

A nihil prohibebit vinculum illud, quo minus & pes, & ossa pedi annexa, reliquum corpus sequantur. Imò si pes alligatus non fuisset, minus distorqueretur. Si vero quis pilas duas ex corio Aegyptio consuat, tales quales gestât hi qui multo tempore in magnis compedibus vincti sunt: habeant autem pilæ hinc atque illinc tunicas, ad vulneris quidem partes, profundiores: ad articulorum vero partes, breuiores: Sint item tumidæ ac molles, & congruentes ad hoc, vt altera supra malleolos, altera infra genu coaptetur. Habeat insuper vtraque duas vtrinque appendices à latere, aut ex simplici, aut ex duplici loro, breuiores velut ansas, ita vt alteræ sint ab vtraque malleoli, alteræ ab vtraque genu parte:

B & superna pila alteras tales habeat secundũ eandem rectitudinem. Postea virgis corneis acceptis, æqualem inter se magnitudinem habentibus, crassitudine quidem digitali, longitudine vero vt flexæ appendicibus congruant, huc diligentiam adhibeas, vt extremæ virgarum partes non ad corpus, sed ad summas pilarum eminentias innitantur. Oportet autem tria esse virgarũ paria, aut etiam plura: & alias alijs aliquanto longiores, & aliquanto breuiores ac minores, vt si velis, magis distendere possis. Locentur autem virgæ vtræque hinc atq; illinc à malleorũ vtraque parte. Hæc itaque si bene machinatus fueris, & extensionem iustam exhibuerint, & secundum rectitudinem æqualem, & vulneri nullus

C dolor accesserit. Nam quæ expressa fuerint, si quid tamen exprimetur, partim ad pedem abducentur, partim ad femur: & virgæ hinc atque illinc à malleolis accommodatiores erunt, vt tibiæ positio nõ impediatur, & vulnus probe impingat ac sustentetur. Neque enim impedimẽto est, si quis velit duas virgas superiores, ipsas inter se coniungere, & si quis leuiter quid superimponere velit, vt id quod superimponitã vulnere eleuatum sit. Si quidem igitur & pilæ lenes & molles, & bonæ, & recenter consutæ fuerint: & virgarum intentio probe intenta fuerit, velut iam dictum est, commodum erit machinamentum. Si vero quid horũ non rectè habuerit, læserit magis, q̃ profuerit. Conuenit autem & alias

D machinas, aut bene machinari, aut nõ machinari. Turpe enim est & minimè artificiosum, in machinis struendis à machinis aberrare. Pleriq; porrò medici fracturas, & cum vlceribus, & sine vlceribus, primis diebus lanis succidis curant, & nihil ab arte alienũ ipsis hoc esse videtur: & quidẽ à recens vulneratis coguntur, ex linteorũ inopia lanis vti, his plurimus veniæ locus patet. Non enim habuerit quis in linteorum penuria, aliud quid multo melius ad tales deligandas, q̃ est lana. Verùm omnino multæ lanæ esse debẽt, & valde bene carminatæ, & non asperæ. Nam paucarum & malarum vires etiam modicæ sunt. Qui vero ad vnum aut duos dies, lanis deligare iustum esse censent, tertia verò ac quarta linteis deligantes

ἄλλῳ σώματι. εἰ δὲ μὴ προσεδέδετο, ἧσσον ἂν διεστρέφετο. ἧσσον γὰρ ἂν ἐγκατελείπετο ἐν τῇ κινήσει τοῦ ἄλλου σώματος. εἰ δέ τις σφαίρας δύο ῥάψαιτο ἐκ σκύτεος αἰγυπτίου τοιαύτας οἵας φοροῦσιν οἱ ἐν τῇσι μεγάλῃσι πέδῃσιν πολλὸν χρόνον πεπεδημένοι. αἱ δὲ σφαῖραι ἔχοιεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν χιτῶνας, τοὺς μὲν πρὸς τοῦ τρώματος, βαθυτέρους,* τοὺς δὲ πρὸ τῶν ἄρθρων, βραχυτέρους: εἶεν δὲ ὀγκηραὶ μὲν καὶ μαλθακαί, ἁρμόζουσαι δὲ, ἡ μὲν* ἄνωθεν τῶν σφυρῶν. ἡ δὲ κάτωθεν τοῦ γόνατος. ἐκ δὲ πλαγίης ἑκατέρη* διπλᾶ ἑκατέρωθεν ἔχοι προσηρτισμένα ἢ ἁπλοῦ ἱμάντος, ἢ διπλόου, βραχέα ὥσπερ ἀγκύλας: τὰ μέν τι τοῦ σφυροῦ ἑκατέρωθεν, τὰ δέ τι τοῦ γούνατος. καὶ ἡ ἄνωθεν σφαῖρα ἕτερα τοιαῦτα ἔχοι κατὰ τὴν ἰθυωρίην τὴν αὐτήν. κἄπειτα κρανεΐνας ῥάβδους λαβὼν ἴσον τὸ μέγεθος ἀλλήλῃσιν ἐχούσας, πάχος μὲν ὡς δακτυλιαίας, μῆκος δὲ ὡς κεκαμμέναι ἐναρμόζωσιν ἐς τὰ ἀπαιωρήματα, ἐπιμελεόμενος ὅκως τὰ ἄκρα τῶν ῥάβδων μὴ ἐς τὸν χρῶτα, ἀλλ' ἐς τὰ ἄκρα τῶν σφαιρέων ἐγκέλσῃ. εἶναι δὲ χρὴ ζεύγεα τρία τῶν ῥάβδων, καὶ πλέω, καὶ τινὶ μακροτέρας τὰς ἑτέρας τῶν ἑτέρων. καὶ τινὶ καὶ βραχυτέρας, καὶ μικροτέρας, ὡς καὶ μᾶλλον διατείνειν ἢν βούληται. ἔστωσαν δὲ αἱ ῥάβδοι ἑκάτεραι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν σφυρῶν. ταῦτα τοίνυν εἰ καλῶς μηχανοποιηθείη, τήν τε κατάτασιν δικαίην παρέχοι καὶ ὁμαλὴν κατὰ τὴν ἰθυωρίην, καὶ τῷ τρώματι πόνος οὐδεὶς ἂν εἴη, τὰ γὰρ ἀποπιέσματα, εἴ τι καὶ ἀποπιέζοιτο. τὰ μὲν ἄν, ἐς τὸν πόδα ἀπάγοιτο. τὰ δὲ, ἐς τὸν μηρόν. αἵ τε ῥάβδοι εὐθετώτεραι. αἱ μὲν, ἔνθεν, αἱ δὲ, ἔνθεν τῶν σφυρῶν. ὥστε μὴ κωλύεσθαι τὴν θέσιν τῆς κνήμης. τό τε τρῶμα εὐκατάσκεπτον καὶ εὐβάστακτον: οὐδὲ γὰρ ἐμποδὼν εἴ τις ἐθέλοι τὰς δύο τῶν ῥάβδων τὰς ἀνωτέρω αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας ζεῦξαι. καὶ ἤν τις κούφως βούλοιτο ἐπιβάλλειν, ὥστε τὸ ἐπιβαλλόμενον μετέωρον ἀπὸ τοῦ τρώματος εἶναι. εἰ μὲν οὖν αἵ τε σφαῖραι προσηνέες. καὶ καλαί. καὶ μαλθακαί. καὶ καιναὶ ῥαφεῖεν. καὶ ἡ ἔντασις τῶν ῥάβδων χρηστῶς ἐνταθείη, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, εὔχρηστον τὸ μηχάνημα. εἰ δέ τι τουτέων μὴ καλῶς ἕξει, βλάπτοι ἂν μᾶλλον, ἢ ὠφελέοι. χρὴ δὲ καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς, ἢ καλῶς μηχανᾶσθαι, ἢ μὴ μηχανᾶσθαι: αἰσχρὸν γὰρ καὶ ἄτεχνον μηχανοποιέοντα ἀμηχανοποιέεσθαι. τοῦτο δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν ἰητρῶν τὰ κατήγματα, καὶ τὰ ξὺν ἕλκεσιν, καὶ τὰ ἄνευ ἑλκέων τὰς πρώτας τῶν ἡμερέων ἰητρεύουσιν εἰρίοισιν ῥυπαροῖσιν, καὶ οὐδέν τι ἄτεχνον δοκέει τοῦτο εἶναι. ὅσοι μὲν ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν αὐτίκα νεοτρώτων ἐόντων μὴ ἔχοντες ὀθόνια, εἰρίοισι παρασκευάσασθαι, τουτέοισι πλείστη συγγνώμη. οὐ γὰρ ἄν τις ἔχοι ἄνευ ὀθονίων ἄλλο τι πολλῷ βέλτιον εἰρίου ἐπιδῆσαι ἐπὶ τὰ τοιαῦτα. εἶναι δὲ χρὴ πάμπολλα, καὶ πάνυ καλῶς εἰργασμένα, καὶ μὴ τρηχέα. τῶν γὰρ ὀλίγων καὶ γλαύρων ὀλίγου καὶ ἡ δύναμις. ὅσοι δὲ ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας, εἴρια ἐπιδέειν δικαιοῦσι, τρίτῃ δὲ, καὶ τετάρτῃ ὀθονίοισιν ἐπι-

Vet. Cod.
* τὰ
* τὸ
* ρης

Vet. Cod. ἐπιδέοντες πιέζουσι καὶ κατατείνουσιν, τότε μάλιστα οὗτοι πουλύ τι ἰητρικῆς καὶ κάρτα ἐπὶ καιρὸν ἀσυνετέουσιν. ἥκιστα γὰρ χρὴ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ συφλίζειν πάντα τὰ τρώματα. ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰρῆσθαι, καὶ μηλώσιας δὲ πάσας φυλάττεσθαι χρὴ, ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν. καὶ ὁκόσοισιν ἄλλοισι τρώμασιν ἠρέθισαι. τὸ ἐπίπαν γὰρ ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη ἡμέρη ἐπὶ τοῖσι πλείστοισιν τῶν τρωμάτων τίκτει τὰς παλιγκοτήσιας, καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὁρμᾷ, καὶ ὅσα ἂν ἐς πυρετοὺς ἴει. καὶ μάλα πολλοῦ ἄξιον τοῦτο μάθημα, εἴπερ τι καὶ ἄλλο. τίνι γὰρ οὐκ ἐπικοινωνέει τῶν ἐπικαιροτάτων ἐν ἰητρικῇ, οὐ κατὰ τὰ ἕλκεα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα πολλὰ νουσήματα, εἰμή τις φήσει καὶ τἆλλα νοσήματα ἕλκεα εἶναι. ἔχει γάρ τινα καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐπιείκειαν. πολλαχῇ δὲ ἠδέλφισται τὰ ἕτερα τοῖσιν ἑτέροισιν. Ὁκόσοι μὲν τοι δικαιεῦσιν εἰρίοισιν χρῆσθαι, ἐς ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἔπειτα κατατείνειν τε καὶ κατορθοῦν, καὶ ὀθονίοισιν ἐπιδεῖν, οὗτοι οὐκ ἂν ἀσύνετοι ὁμοίως φανοῖεν. καὶ γὰρ τῆς φλεγμονῆς τὸ ἐπικαιρότατον παρελήλυθεν, καὶ τὰ ὀστέα χαλαρὰ καὶ εὔθετα μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἂν εἴη. πολλῷ μὲν τοι ἡσσᾶται καὶ αὕτη ἡ μελέτη τῆς ἐξ ἀρχῆς τοῖσιν ὀθονίοισιν ἐπιδέσιος. κεῖνος μὲν γὰρ ὁ τρόπος ἑβδομαίους ἐόντας ἀποδείκνυσιν καὶ παρασκευάζει νάρθηξιν τελέως ἐπιδεῖν. οὗτος δὲ ὁ τρόπος πολὺ ὑστεροῖ, βλάβας δέ τινας καὶ ἄλλας ἔχει, ἀλλὰ μακρὸν ἂν εἴη πάντα γράφειν. Ὁκόσοισι δὲ τὰ ὀστέα κατεηγότα καὶ ἐξίσχοντα μὴ δύνωνται ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην καθιδρύεσθαι, ἢ δὲ ἡ κατάτασις. σιδήρια χρὴ ποιέεσθαι, ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὅνπερ οἱ μοχλοὶ ἔχουσιν, οἷς οἱ λατύποι χρέονται. τὸ μὲν τι πλατύτερον, τὸ δέ τι, στενώτερον. εἶναι δὲ χρὴ καὶ τρία καὶ ἔτι πλείω ὡς τοῖς μάλιστα ἁρμόζουσιν τις χρήσαιτο. ἔπειτα τουτέοισι χρὴ ἅμα τῇ κατατάσει μοχλεύειν ὑποβάλλοντα. πρὸς μὲν τὸ κατώτερον τοῦ ὀστέου, ἐρείδοντα, πρὸς δὲ τὸ ἀνώτερον, τῷ ἀνωτέρῳ τοῦ σιδηρείου. ἁπλῷ δὲ λόγῳ, ὥσπερ εἰ λίθον τις ἢ ξύλον μοχλεύοι ἰσχυρῶς. ἔστω δὲ σθεναρὰ τὰ σιδήρια ὡς οἷόν τε, ὡς μὴ κάμπτηται. αὕτη μεγάλη τιμωρίη, ἤν τε τὰ σιδήρια ἐπιτήδεια ᾖ, καὶ μοχλεύηταί τις ὡς χρή. ὁκόσα γὰρ ἀνθρώποις ἄρμενα μεμηχάνηται πάντων ἰσχυρότατά ἐστι τρία ταῦτα, *ὄνου τε περιαγωγὴ, καὶ μόχλευσις, καὶ σφήνωσις. ἄνευ δὲ τούτων ἢ ἑνός δή τινος ἢ πάντων οὐδὲν τῶν ἔργων τῶν ἰσχυροτάτων οἱ ἄνθρωποι ἐπιτελέουσιν. οὔκουν ἀτιμαστέη αὕτη ἡ μόχλευσις. ἢ γὰρ οὕτως ἐμπεσεῖται τὰ ὀστέα, ἢ οὐκ ἄλλως. ἢν δ' ἄρα τοῦ ὀστέου τὸ ἄνω παρηλλαγμένον μὴ ἐπιτήδειον ἔχῃ ἐνέδρην τῷ μοχλῷ, ἀλλὰ παρόξυ ὂν παραφέρει, παραγλύψαντα χρὴ τοῦ ὀστέου ἐνέδρην τῷ μοχλῷ ἀσφαλέα ποιῆσαι. μοχλεύειν δὲ χρὴ καὶ τείνειν αὐθήμερα, ἢ δευτεραῖα. τριταῖα δὲ μή. τεταρταῖα δὲ, ὡς ἥκιστα, καὶ πεμπταῖα. καὶ γὰρ μὴ ἐμβάλλοντι, ὀχλήσαντι δὲ, ἐν ταύτῃσιν τῇσιν ἡμέρῃσιν φλεγμονὴν ἂν ποιήσαι, καὶ ἐμβάλλοντι οὐδὲν ἧσσον. σπασμὸν

μέν τοι

* κατάστασις

* ὧν ἡ

deligantes premunt, ac extendunt tunc vel maxime, hi in re multi adeo ac magni in medicina momenti, se imprudenter gerunt. Minimè etiā tertia ac quarta die, oīa vulnera mouere oportet: & vt in summa dicā, et oēs spicillorū admotiones vitare conuenit in his diebus, & alia quoque quibus vulnera irritantur. In totū enim tertia ac quarta dies in plerisque vulneribus recrudescentias pariunt, & quæ ad inflammationem ac immunditiā procedunt, & quæ ad febres deueniunt. Et hæc res multi momēti est vt discat, vt si qua alia. Cū qua.n. ex vtilissimis in medicina rebus, non solū circa vulnera, verum et circa alios multos morbos, cōmunionem non habet? nisi quis et alios morbos vlcera esse dixerit. Habet.n. & hic sermo aliquā verisimilitudinē. Multis.n. modis alijs cognati sunt. Quicunque tñ iustū esse putāt lanis vti, donec septē præterierint dies, deinde vero extendere ac dirigere, & linteis deligare, hi nō similiter imprudentes videri poterint. Nam & maximū inflamationis periculum preterijt, & ossa laxa ac apta post hos dies sunt. Lōge tñ & hæc curatio superatur ab ea deligatione quæ ab initio linteis fit. Ille enim modus pparat ac efficit vt septima die ferulis perfectè deligari possint. Hic aūt modus multo tardior est. Sed & alia quædā detrimēta habet. Verū longū esset oīa scribere. Quibus vero ossa fracta & extra eminentia in suā sedē collocari non possunt, his hæc restitutio debetur. Ferramenta facere oportet ad eū modum quē vectes habent illi, quibus lapicidæ vtuntur, alia latiora, alia angustiora. Esse verò cōuenit tria, aut plura et, quo quis maximè congruis vtatur. Postea cū his vnà cū extensione motionē aggredi oportet, ita vt ad inferiorē ossis partē subijcias, ad superiorem vero partē ossis, superiorem ferramenti partem innitendo firmes, in summa, quemadmodum si quis lapidē aut lignum vehementer vecte commoueat. Sint autem valida ferramenta quātum eius fieri potest, vt ne flectantur. Hoc magnum auxiliū est, si & ferramenta idonea fuerint, & si
6 quis velut conuenit cōmotionem faciat. Nā ex omnibus instrumētis, quę homines machinati sunt, fortissima hæc tria existunt, aselli circūductio, per vectes cōmotio, & cuneorum vsus. At sine horū vno aliquo, aut sine omnibus, nullum vehementissimū opus homines perficiunt. Nō igitur spernenda est hæc per ferreos illos vectes cōmotio: aut enim hoc modo, aut nullo alio, in sedē suā collabentur. Si vero superna ossis pars immutata fuerit ac confracta, vt vecti adhibendo locus nō sit cōmodus, sed acutū quid prominet, tunc osse scalpēdo deraso, securā vecti sedē facere oportet. Hanc aūt per vectes commotionē & extensionem, eadem die, aut secunda facere oportet: non aūt tertia. Minime vero quarta aut quinta. Nā etiamsi nō reponas, sed aliàs molestiam exhibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quāto magis si reponas? Conuulsionē

tamen

A B C D

A tamen multò magis induxeris si reponas, quàm si reponere omittas. Atq; hæc probè nosse conuenit. Si enim reponenti conuulsio accesserit, non multa salutis spes est. Commodum autem est rursus eijcere os à sua sede, si hoc fieri citra molestiam possit. Non enim in laxioribus q̃ opportunum est, conuulsiones ac distentiones accedunt, sed in his quæ magis extenta sunt. Cæterum de qua re nũc nobis sermo est, in prædictis illis diebus molestiam exhibere non oportet, & curam adhibere vt vlcus minime inflammetur, & maximè suppuretur. Postq̃ verò septem præterierint dies, aut paulò plures, si sine febre fuerit, & vlcus non inflammatum sit, tunc minus vetat vt reponere tentes, si speres obtenturum

B te esse. Sin minus, non oportet frustra molestiã suscipere & inferre. Si igitur ossa reposueris in suam sedem, iam scripti sunt modi quomodo curare oporteat, siue ossa discessura esse, siue nõ, expectatio sit: & si quidem ossium discessus expectatio sit, eo quem dixi modo cum linteis, in omnibus talibus deligationem facere oportet, ex medio linteo initio facto vt plurimum, velut ex duobus initijs fascia deligatur. Coniecturam autem facere oportet iuxta vlceris formam, quò sit quàm minimũ hians ac labijs protuberans & expansum. Alijs enim ad dextram deligare commodum est, alijs ad sinistram, alijs ex duobus initijs. Quæcunque vero ossa repositionem effugerũt, ea discessura esse nosse opor-

C tet: itemq; ea quæ carnibus penitus nudata sunt. Nudatur autem quorundam superna pars, quorundam vero carnes circumcirca mortificantur. Et quibusdam quidẽ ex vteri vulnere aliqua ossa emarcuerunt: quibusdam vero non: & aliquibus magis, aliquibus minus, & partim parua, partim magna. Propter hæc igitur relata, vno verbo dici nõ potest, qñ ossa sint discessura. Aliqua enim ob paruitatem, aliqua ex eo ꝙ in summa parte existunt, citius discedunt: aliqua eo quòd non discedunt, resiccata & marcida effecta desquamantur. Præterea differt curatio à curatione. In totum igitur ossa citissimè his discedunt, quibus citissimæ fiunt suppurationes, & citissimæ ac optimæ carnis productiones. Subnascen-

D tes enim iuxta læsam partem carnes, plerunq; ossa ipsa eleuant. Totus tñ ossis circulus, si in quadraginta diebus discesserit, bene discedet. Quædam enim ad sexaginta dies perueniunt. Nam & rariora ossa citius discedunt, solidiora vero tardius. Alia autem minora, multo minore tẽporis spacio, alia aliter. Cæterùm os extra eminens his de causis præsecare oportet, si reponi non posit, & parum absit vt reponi posse videatur, & fieri poterit vt auferatur, & si noxium fuerit, & de carnibus quid rumpat, & sensus molestiã exhibeat. Sed & si nudum fuerit, tale auferre oportet. Reliqua siue præseces, siue nõ præseces, non multum refert. Hoc enim certo scire expedit, ꝙ ossa quæ carnibus perfectè priuantur, ac exare-

μέν τοι ἐμβάλλοντι, πουλὺ ἂν μᾶλλον ποιήσειεν Vet. Cod. ἢ ἀπορήσαντι ἐμβαλεῖν. ταῦτα εὖ χρὴ εἰδέναι, καὶ γὰρ εἰ ἐπιγίνοιτο σπασμὸς ἐμβάλλοντι, ἐλπίδες μὲν οὐ πολλαὶ σωτηρίης. λυσιτελέει δὲ ὀπίσω ἐκβάλλειν τὸ ὀστέον εἰ οἷόν τε εἴη ἀόχλως. οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖσιν χαλαρωτέροισι τοῦ καιροῦ σπασμοὶ, καὶ τέτανοι ἐπιγίνονται, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖσιν ἐντεταμένοισι μᾶλλον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος. οὐ χρὴ οὖν ἐνοχλέειν ἐν τῇσι προειρημένῃσιν ἡμέρῃσιν ταύτῃσιν, ἀλλὰ μελετᾶν ὅκως ἥκιστα φλεγμαίνῃ τὸ ἕλκος καὶ μάλιστα ἐκπυήσῃ. ἐπὴν δὲ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἢ ὀλίγῳ πλείους, ἢν ἀπύρετος ἦ, καὶ μὴ φλεγμαίνῃ τὸ ἕλκος, τότε ἧσσον κωλύειν ἢ πειρῆσθαι ἐμβάλλειν, ἢν ἐλπίζῃς κρατήσειν, ἢν δὲ μὴ, οὐδὲν δεῖ μάτην ὀχλέειν καὶ ὀχλέεσθαι. ἢν μὲν οὖν ἐμβάλῃς τὰ ὀστέα ἐς τὴν ἑωυτῶν χώρην, γεγράφαται ἤδη οἱ τρόποι τοῦ ὡς χρὴ ἰητρεύειν, ἤν τε ἐλπίζῃς ὀστέα ἀποστήσεσθαι, ἤν τε μή. χρὴ δὲ καὶ ἢν μὲν ἐλπίζῃς ὀστέα ἀποστήσεσθαι, ὡς ἔφην τῷ τρόπῳ τῶν ὀθονίων ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τοιουτέοισι τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι, ἐκ μέσου τοῦ ὀθονίου ἀρχόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, ὡς ἐπὶ δύο ἀρχέων ὑποδεσμὶς ὑποδεῖται. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἕλκεος, ὅκως ἥκιστα σεσηρὸς, καὶ ἐκπεπληγμένον ἔσται παρὰ τὴν ἐπίδεσιν. τοῖσι μὲν γὰρ ἐπὶ δεξιὰ ἐπιδεῖν ξυντρόφως ἔχει, τοῖσι δὲ ἐπ᾽ ἀριστερὰ, τοῖσι δὲ ἀπὸ δύο ἀρχέων. ὁκόσα δὲ κατηπορήθη ὀστέα ἐμπεσεῖν ταῦτα αὐτὰ εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀποστήσεται, καὶ ὅσα τελέως ἐψιλώθη τῶν σαρκῶν. ψιλοῦται δὲ, ἐνίων μὲν, τὸ ἄνω μέρος, μετεξετέρων δὲ κύκλωθεν ἀμφιθνήσκουσιν αἱ σάρκες. καὶ τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου τρώματος σεσάπρισται ἔνια τῶν ὀστέων, τῶν δ᾽ οὔ. καὶ τῶν μὲν μᾶλλον, τῶν δ᾽ ἧσσον. καὶ τὰ μὲν σμικρὰ, τὰ δὲ μεγάλα. διὰ οὖν ταῦτα τὰ εἰρημένα οὐκ ἔστιν ἑνὶ ὀνόματι εἰπεῖν ὁκότε τὰ ὀστέα ἀποστήσεται. τὰ μὲν γὰρ διὰ μικρότητα, τὰ δὲ, διὰ τὸ ἐπ᾽ ἄκρου ἔχεσθαι, θᾶσσον ἀφίσταται, τὰ δὲ, διὰ τὸ μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλὰ λεπιδοῦσθαι καταξηρανθέντα, καὶ σαπρὰ γινόμενα. πρὸς δὲ τούτοις, διαφέρει τε καὶ ἰητρείη ἰητρείης. ὡς μὲν οὖν τὸ ἐπίπαν τάχιστα τουτέων ὀστέα ἀφίσταται, ὧν τάχισται μὲν αἱ ἐκπυήσιες, τάχισται δὲ καὶ κάλλισται αἱ σαρκοφυΐαι. καὶ γὰρ αἱ ὑποφυόμεναι σάρκες κατὰ τὸ σιναρὸν, αὗται μετεωρίζουσιν τὰ ὀστέα ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ὅλος μὴν ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου, ἢν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποστῇ, καλῶς ἀποστήσεται. ἔνια γὰρ εἰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνεῖται. τὰ μὲν γὰρ ἀραιότερα τῶν ὀστέων, θᾶσσον ἀφίσταται: τὰ δὲ στερεώτερα, βραδύτερον: τὰ δὲ ἄλλα τὰ μείω, πολλὸν ἐνδοτέρω: ἄλλα δ᾽ ἄλλως. Ἀποπρίειν δ᾽ ὀστέον ἐξέχον ἐπὶ τῶνδε τῶν προφασίων χρὴ, ἢν μὴ δύνωνται ἐμβάλλειν, μικροῦ δέ τινος αὐτῷ δοκέει δεῖν παρελθεῖν, καὶ οἷόν τε ἦ παραιρεθῆναι. ἤν τε ἀσηρὸν ἢ καὶ θραῦον τι τῶν σαρκίων, καὶ δυσαισθησίην παρέχει, ψιλὸν δὲ τυγχάνει ἐόν, καὶ τὸ τοιοῦτον ἀφαιρέειν χρή. τὰ δ᾽ ἄλλα οὐδὲν μέγα διαφέρει, οὔτε ἀποπρίσαι, οὔτε μὴ ἀποπρίσαι. σαφέως γὰρ εἰδέναι χρὴ ὅτι ὀστέα ὅσα τελέως στερέεται τῶν σαρκῶν καὶ ἐπι-

Vet. Cod. ξηραίνεται, ὅτι πάντα τελέως ἀποστήσεται. Ὅσα δὲ ἀπολεπιδοῦσθαι μέλλει, ταῦτα οὐ χρὴ ἀποπρίειν. τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ ἀπὸ τῶν τεταγμένων σημείων τὰ τελέως ἀποστησόμενα: ἰητρεύειν δὲ τοὺς τοιούτους σπλήνεσι καὶ τῇ οἰνηρῇ ἰητρείῃ, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται τῶν ἀποστησομένων ὀστέων. Φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μὴ καταψυχροῖσι τέγγειν τὸν πρῶτον χρόνον. ῥιγέων γὰρ πυρετωδέων κίνδυνος: κίνδυνος δὲ καὶ σπασμῶν. προκαλέεται γὰρ ἀεὶ σπασμὸν τὰ ψυχρά: ποτὲ δὲ καὶ ἕλκει. Εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι περ ἀνάγκη βραχύτερα τὰ σώματα ταύτῃ γίνεσθαι, ὧν ἀμφότερα τὰ ὀστέα κατεηγότα καὶ παρηλλαγμένα ἰητρεύηται, καὶ οἷς ὅλως καὶ ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου ἀπέστη. * Ὅσοις δὲ μηροῦ ὀστέον ἢ βραχίονος ἐξέσχεν, οὗτοι οὐ μάλα περιγίνονται. τὰ γὰρ ὀστέα μεγάλα πολυμύελα, καὶ πολλὰ καὶ ἐπίκαιρα τὰ συντιτρωσκόμενα * νεῦρα, καὶ μύες καὶ φλέβες. καὶ ἢν μὲν ἐμβάλλοις σπασμοὶ φιλέουσιν ἐπιγίνεσθαι. μὴ ἐμβληθεῖσι δὲ πυρετοὶ ὀξέες καὶ ἐπίχολοι, καὶ * λιγνυώδεες, καὶ ἐπιμελαίνονται. περιγίνονται δὲ οὐχ ἧσσον οἷσι μὴ ἐμβληθῇ, μηδὲ πειρηθῇ ἐμβάλλεσθαι. Ἔτι δὲ μᾶλλον περιγίνονται οἷσι τὸ κάτω μέρος τοῦ ὀστέου ἐξέσχεν, ἢ οἷσι τὸ ἄνω. περιγίνονται δ' ἂν καὶ οἷσιν ἐμβληθείη. σπανίως γε μήν. μελέται γὰρ μελετέων μέγα διαφέρουσιν, καὶ φύσιες φυσίων τῶν σωμάτων εἰς εὐφορίην. Διαφέρει δὲ μέγα καὶ ἢν ἔσω τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ μηροῦ τὰ ὀστέα ἐξέχῃ. πολλαὶ γὰρ καὶ ἐπίκαιροι κατατάσιες φλεβῶν ἐν τῷ ἔσω μέρει: ὧν ἔνιαι τιτρωσκόμεναι σφάγιαί εἰσιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ ἔξω μέρει: ἧσσον δέ. Ἐν τοῖσιν οὖν τοιούτοισι τρώμασι τοὺς μὲν κινδύνους οὐ χρὴ λήθειν, ὁκοῖοί τινές εἰσιν, καὶ προλέγειν χρὴ πρὸς τοὺς καιρούς. εἰ δὲ ἀναγκάζοιο μὲν ἐμβαλεῖν, ἐλπίζοις δὲ ἐμβάλλειν, καὶ μὴ πολλὴ ἡ παράλλαξις ᾖ τοῦ ὀστέου, καὶ μὴ ξυνδεδραμήκοιεν οἱ μύες, φιλέουσι γὰρ ξυνδεῖν, ἡ μόχλευσις καὶ τούτοισι μετὰ τῆς κατατάσιος εὖ ἂν ξυλλαμβάνοιτο. ἐμβάλλοντα δὲ ἐλλέβορον μαλθακὸν πιπίσαι χρὴ αὐθημερὸν, ἢν αὐθημερὸν ἐμβληθῇ, εἰ δὲ μὴ, οὐδ' ἐγχειρέειν χρή. Τὸ δὲ ἕλκος ἰητρεύειν χρὴ, οἷόνπερ κεφαλῆς ὀστέα κατεηγότος, καὶ ψυχρὸν μηδὲν προσφέρειν: σιτίων δὲ στερῆσαι τελέως. καὶ ἢν μὲν πικρόχολος φύσει ᾖ, ὀξύγλυκυ εὐῶδες ὀλίγον ἐπὶ ὕδωρ ἐπιστάζοντα τούτῳ διαιτᾶν. ἢν δὲ μὴ πικρόχολος ᾖ, ὕδατος πόματι χρῆσθαι. καὶ ἢν μὲν πυρεταίνῃ ξυνεχῶς, τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας τὸ ἐλάχιστον οὕτω διαιτᾶν. ἢν δὲ ἀπύρετος ᾖ, ἑπτὰ ἡμέρῃσιν. ἔπειτα ἐκ προσαγωγῆς κατὰ λόγον, φαύλην δίαιταν ἄγειν. Καὶ οἷσιν ἂν μὴ βληθῇ τὰ ὀστέα καὶ τὴν φαρμακείην χρὴ τοιαύτην ποιέεσθαι, καὶ τῶν ἑλκέων τὴν μελέτην, καὶ τὴν δίαιταν ὡσαύτως. καὶ τὸ ἀπεωρεύμενον τοῦ σώματος μὴ κατατείνειν, ἀλλὰ καὶ προσάγειν μᾶλλον, ὥς τε χαλαρώτερον εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἕλκος. τῶν δὲ ὀστέων ἀπόστασις χρονίη, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. μάλιστα δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα διαφυγεῖν. ἀλλ' ἤν τις καλὴν ἔχῃ τὴν ἀποφυγήν, αἵ τε γὰρ ἐλπίδες ὀλίγαι, καὶ οἱ κίνδυνοι πολλοί.

* ὅσων
* καὶ
* λιγγώδεις

exarescũt, oĩa penitus discedent. A quibus vero squamæ discessuræ sunt, ea pſecare nõ oportet. A
Coniecturã vero eorũ q discedent, ex cõstitutis signis facere oportet. Curare aũt tales splenijs & vinosa curatiõe, velut ẽt prius de discessuris ossibus scriptũ est. Sed cauere decet ne primo tpe frigidis madefiant. Rigorũ enim febrilium periculũ est: Periculũ itẽ conuulsionũ. Frigida enim semper conuulsionẽ prouocãt: qñq; vero ẽt vlcera. Nosse quoq; id cõuenit, necesse esse ibi corpora breuiora fieri, vbi ossa fracta ac immutata curantur, & quibus totus ossis circulus discessit. At vero quibus femoris aut brachij os extra eminet, hi nõ valde superstites euadunt. Nã & ossa magna sunt, & multũ medullæ habẽt: & q̃ simul vulnerantur, multa sunt, & magni momenti, & B
nerui, & musculi & venæ. Et si quidẽ reposueris, cõuulsiones accedere solẽt. Si vero nõ reposi-
7 ta fuerint, febres acutæ, & biliosæ, & singultuosæ oboriunt, & denigrant. Nõ minus aũt superstites euadũt hi, quibus reposita nõ sunt, neque tẽtatũ est vt reponerent. Adhuc vero magis euadunt, quibus inferna osris pars eminet extra, q̃ quibus superna. Euadũt ẽt quibus reposita fuerint, attamẽ raro. Nã & curationes à curationibus multũ differũt, & naturę corporũ à naturis, ad facile tolerãdũ. Multũ ẽt differt an in interna brachij ac femoris parte ossa extra pmineãt. Multæ enim & periculosæ venarũ extensiones in interna parte sunt, quarũ aliquæ si vulnerent, lethales sunt. Sunt aũt & in externa parte, verũ C
minus. In talibus igitur vulneribus qualia pericula immineãt, ignorare nõ oportet, & ad tẽporũ occasiones pdicere. Si verò reponere hęc ossa cogaris, & reponendi aliqua tibi spes sit, & non multa osris immutatio fuerit, & musculi nõ cõcurrerint (solent enim cõcurrere) vectis molitio ẽt his cũ extẽsione, opem bene ferre poterit. Vbi verò reponis, veratrũ molle bibendũ dare oportet eadẽ die, si eadẽ die reposita fuerint: Sin minus, ne aggredi quidẽ oportet. Verùm vlcus curare oportet, velut in capitis ossibus fractis, & frigidi nihil adhibere, & cibos penitus auferre: & si quidẽ amara bile præditus natura fuerit, fauorum cremorẽ odoratũ coctũ, aut acetũ mulsum dulce, in aquã instillato, eoq; pro victu vtat. Si D
vero amara bile pditus nõ sit, aquę potione vtat. Et si quidẽ cõtinua febre laborarit, ad quatuordecim dies vt minimũ hoc victu degat. Si vero sine febre sit, septẽ diebus. Postea sensim pgressu cõtingente secundũ rationẽ ad vulgarẽ victũ adducatur. Et quibus ossa non reposita fuerint, eandẽ itidẽ medicamẽti purgationẽ facere oportet, & vlcerum curationem, eundem item exhibere victũ: & dependentẽ de corpore partem non extendere, sed magis adducere, quo laxior sit pars circa vlcus. At osriũ discessus diuturnus est, velut etiam prius dictum est: maximè vero talia fugere oportet, si modo quis honestam fugã habeat. Nam & spes paucæ sunt, & pericula multa:

A multa: & si quis nō reponat, artis expers esse videri poterit: & si reponat, propinquius ad mortem q̃ ad salutem perduxerit. Cæterum luxationes & emotiones ossium circa genua, multo mitiores sunt emotionibus, ac luxationibus circa cubiti flexuram. Nam femoris articulus pro magnitudine expeditior est q̃ brachij, & iustam naturam solum habet, eamq; rotundam. Brachij vero articulus & magnus est, & sinus plures habet. Ad hæc vero, tibiæ ossa longitudine inter se similia sunt: & externū os paululum, ne memorabili quidem modo excedit, nullum magnum impedimentum afferens, à quo externus tendo circa poplitem enascitur. At cubiti ossa inæqualia sunt, & quod breuius est, multo crassius est:
B quod vero tenuius est, multum superat & excedit articulum. Depēdet tamen & hoc ex neruis, iuxta cōmunem ossium connexionem. Maiorē autem partem conexionis neruorū in brachio os tenue habet, q̃ crassum. Horum itaque articulorum & ossium flexuræ cubiti natura huiusmodi est. Et propter naturæ modum, ossa circa genu sæpe quidem luxantur, facilè autem rursus incidunt ac reponuntur. Inflammatio vero non magna accedit, neq; vinculum articuli. Luxātur aūt plerunque in internam partem, aliqn̄ etiam ad externam, quandoque etiam ad poplitē. Horum omnium repositiones non sunt difficiles. Verùm si quidē foras aut intro luxentur, hominem in humili aliquo sedili sedere oportet, ita
C vt crus altius, non tñ multo habeat. Extensio aūt plerūque moderata sufficit, ita vt ab altera parte tibia, ab altera femur in diuersum extendatur. At ossa circa cubiti flexuram molestiora sunt, q̃ q̃ circa genu sunt, & difficilius reponi possunt, etiam ob inflammationem, si quis nō statim reponat. Luxantur quidem minus q̃ illa, verum difficilius reponuntur ac coaptantur: insuperq; inflammantur, ac callum acquirunt. Sunt autem & horum plerunque paruæ inclinationes, aliqn̄ ad partem ad costas, aliquando ad externā, non vt totus articulus sit emotus, sed manet quid iuxta ossis brachij cauitatem, qua parte cubiti os excedens habet. Talia igitur siue hàc, siue illàc luxentur, facilè est reponere: & sufficit exten-
D sio in directum facta, secundum brachij rectitudinem, ita vt alter iuxta manus iuncturam extēdat, alter locum sub alis amplectatur: Medicus vero altera manu ad emotum articulum admota, volis impellat: altera prope ad articulum iniecta retrudat. Obediunt autem tales luxationes, & non tarde reponuntur, si quis antea quàm inflammentur reponat. Luxantur autem plerunque magis ad internam partem: luxantur etiam ad externam. Innotescit id ex figura: & talia sæpe etiam absque vehementi tensione rursus incidunt. Oportet autem in his quæ intrò luxantur, articulum quidem ad naturam suam repellere, cubitum vero magis in pronam partem vergētem circūducere. Et plerunq; sane cubiti luxa-

λοί. καὶ μὴ ἐμβάλλων, ἄτεχνος ἂν δοκέοι εἶναι, Vet. Cod.
καὶ ἐμβάλλων ἂν ἐγγυτέρω* τοῦ θανάτου ἀγάγοι, * αὐτοῦ
ἢ σωτηρίης. Τὰ δὲ ὀλισθήματα τὰ κατὰ γόνατα, καὶ τὰ διακινήματα τῶν ὀστέων εὐηθέστερα πουλὺ τῶν κατ' ἀγκῶνα κινημάτων καὶ ὀλισθημάτων. τό, τε γὰρ ἄρθρον τοῦ μηροῦ εὐσταλέστερόν ὡς ἐπὶ μεγέθη, ἢ τὸ τοῦ βραχίονος, καὶ δικαίην φύσιν μοῦνον ἔχον, καὶ ταύτην περιφερέα. τὸ δὲ τοῦ βραχίονος ἄρθρον μέγα* καὶ βαθμίδας * τε
πλείονας ἔχον. πρὸς δὲ τούτοις, τὰ μὲν* κνήμης * τῆς
ὀστέα παραπλήσια μῆκός ἐστι, καὶ σμικρόν τι οὐκ ἄξιον λόγου τὸ ἔξω ὀστέον ὑπερέχει, οὐδενὸς μεγάλου κώλυμα ἐὸν, ἀφ' οὗ πέφυκεν ὁ ἔξω τένων ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην. τὰ δὲ τοῦ πήχεος ὀστέα, ἄνισά ἐστιν. καὶ τὸ βραχύτερον παχύτερον συχνὸν, τὸ δὲ λεπτότερον, πολλὸν ὑπερβάλλει καὶ ὑπερέχει τὸ ἄρθρον. Ἐξήρτηται μέντοι καὶ τούτων τῶν νεύρων κατὰ τὴν κοινὴν ξύμφυσιν τῶν
ὀστέων,* πλεῖον δὲ μέρος ἔχει τῆς ἐξαρτήσεως * πλεῖον δὲ
τῶν νεύρων ἐν τῷ βραχίονι τὸ λεπτὸν ὀστέον, ἤπερ μέρος ἔχει
τὸ παχύ. Ἡ μὲν οὖν φύσις τοιουτότροπος τῶν τὸ ἄρθρον.
ἄρθρων τούτων καὶ τῶν ὀστέων τοῦ ἀγκῶνος. καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς φύσιος τὰ κατὰ γόνυ ὀστέα πολλάκις μὲν ὀλισθαίνει, ῥηϊδίως δὲ ἐμπίπτει, φλεγμονὴ δὲ οὐ μεγάλη προσγίνεται, οὐδὲ δεσμὸς τοῦ ἄρθρου. Ὀλισθάνει δὲ τὰ πλεῖστα ἐς τὸ εἴσω μέρος, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐς τὸ ἔξω, ποτὲ δὲ καὶ ἐς τὴν ἰγνύην. τούτων ἁπάντων αἱ ἐμβολαὶ οὐ χαλεπαί, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔξω καὶ ἔσω ὀλισθαίνοντα, καθῆσθαι μὲν χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ χαμαιζήλου τινὸς, τὸ δὲ σκέλος ἀνωτέρω ἔχειν μὴ μὴν πολλόν. κατάτασις δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ μετρίη ἀρκέει, τῇ μὲν κατατείνειν τὴν κνήμην, τῇ δὲ ἀντιτείνειν τὸν μηρόν. Τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὀχλωδέστερά ἐστιν τῶν κατὰ τὸ γόνυ, καὶ δυσεμβολώτερα, καὶ διὰ τὴν φλεγμονὴν, ἢν μή τις αὐτίκα ἐμβάλοι. ὀλισθαίνει μὲν γὰρ ἧσσον, ἢ ἐκεῖνα, δυσεμβολώτερα δὲ, καὶ δυσθετώτερα, καὶ ἐπιφλεγμαίνει μᾶλλον, καὶ ἐπιπωροῦται. ἔστι δὲ καὶ τούτων τὰ μὲν πλεῖστα, σμικραὶ ἐγκλίσιες. ἄλλοτε ἐς τὸ
πρὸς* τῶν πλευρέων μέρος, ἄλλοτε ἐς τὸ ἔξω. * τὸ
Οὐ πᾶν δὲ τὸ ἄρθρον μεταβεβηκὸς, ἀλλὰ μένον τι κατὰ τὸ κοῖλον ὀστέον τοῦ ὀστέου τοῦ βραχίονος, ἢ τὸ τοῦ πήχεος ὀστέον τὸ ὑπερέχον ἔχει. Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα, κἂν τῇ, ἢ τῇ ὀλισθῇ, ῥηΐδιον ἐμβάλλειν, καὶ ἀπόχρη ἡ κατάτασις ἡ ἐς τὸ ἰθὺ γινομένη κατ' ἰθυωρίην τοῦ βραχίονος, τὸν μὲν κατὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τείνειν, τὸν δὲ κατὰ τὴν μασχάλην περιβάλλοντα. τὸν δὲ τῇ ἑτέρῃ πρὸς τὸ ἐξεστεὸς ἄρθρον τὸ θέναρ προσβάλλοντα ὠθέειν. τῇ δ' ἑτέρῃ ἀντωθέειν προσβάλλοντα ἐγγὺς τοῦ ἄρθρου. ἐνακούει δὲ οὐ βραδέως ἐμβαλλόμενα, τὰ τοιαῦτα ὀλισθήματα, ἢν πρὶν φλεγμήνῃ ἐμβάλλῃ τις. ὀλισθαίνει δὲ, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ μᾶλλον ἐς τὸ ἔσω μέρος, ὀλισθαίνει δὲ καὶ ἐς τὸ ἔξω. εὔδηλα δὲ τῷ σχήματι, καὶ πολλάκις ἐμπίπτει τὰ τοιαῦτα, καὶ ἄνευ ἰσχυρῆς κατατάσιος. χρὴ δὲ τῶν ἔσω ὀλισθαινόντων, τὸ μὲν ἄρθρον ἀπωθέειν ἐς τὴν φύσιν, τὸν δὲ πῆχυν ἐς τὸ καταπρηνὲς μᾶλλον ῥέποντα περιάγειν. τὰ μὲν πλεῖστα ἀγκῶνος τοιαῦτα ὀλι-

Vet. Cod. ὀλισθήματα. Ἢν δὲ ὑπερβῇ τὸ ἄρθρον ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα ὑπὲρ τὸ ὀστέον τοῦ πήχεος τὸ ἐξέχον ἐς τὸ κοῖλον τοῦ βραχίονος, γίνεται μὲν οὖν ὀλιγάκις τοῦτο· ἢν δὲ γένηται, οὐκ ἔτι ὁμοίως ἡ κατάτασις ἡ ἐς τὴν ἰθυωρίην γινομένη ἐπιτηδείη τῶν τοιουτέων ὀλισθημάτων. κωλύει γὰρ ἐν τῇ τοιαύτῃ κατατάσει τὸ ἀπὸ τοῦ πήχεος ὑπερέχον ὀστέον τὴν ὑπέρβασιν τοῦ βραχίονος. Χρὴ τοίνυν τοῖσιν οὕτως ἐκβεβληκόσι τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι τοιαύτην, οἵηπερ πρόσθεν γέγραπται, ἐπὴν τις ὀστέα βραχίονος κατεηγότα ἐπιδέῃ. ἀπὸ μὲν τῆς μασχάλης, ἐς τὸ ἄνω τείνεσθαι, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀγκῶνος αὐτοῦ ἐς τὸ κάτω ἀναγκάζειν· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὁ βραχίων ὑπερεωρηθείη ὑπὲρ τῆς ἑωυτοῦ βαθμίδος. ἢν δὲ ὑπερεωρηθῇ, ῥηιδίη ἡ κατάτασις τοῖσι θέναρσι τῶν χειρῶν. τὸ μὲν ἐξεστεὸς τοῦ βραχίονος ἐμβάλλοντα ὠθέειν, τὸ δὲ ἐς τὸ τοῦ πήχεος ὀστέον τὸ παρὰ τὸ ἄρθρον ἐμβάλλοντα ἀντωθέειν. τὸν αὐτὸν τρόπον ἄμφω, ἧσσον μέντοι ἡ τοιαύτη κατάτασις τοῦ τοιούτου ὀλισθήματος δικαιοτάτη. ἐμβληθείη δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐς ἰθὺ κατατάσιος, ἧσσον δὲ ἢ οὕτω. ἢν δὲ ἐς τοὔμπροσθεν ὀλισθῇ ὁ βραχίων. ἐλαχιστάκις μὲν τοῦτο γίνεται. ἀλλὰ τί ἂν ἐξαπίνης ἐκπάλησις οὐκ ἐκβάλλοι; πολλὰ γὰρ καὶ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν ἐμπίπτει. κἢν μέγα τι* ᾖ τὸ κωλῦον. ταύτῃ δὲ τῇ ἐκπαλήσει μέγα τι τὸ ὑπερβαινόμενον τὸ ὑπὲρ τὸ παχύτερον τῶν ὀστέων, καὶ τῶν νεύρων συχνὴ κατάτασις. ὅμως δὲ δή τισιν ἐξεπάλησεν. σημεῖον δὲ τοῖς οὕτως ἐκπαλήσασιν. οὐδὲν γὰρ χρῆμα τοῦ ἀγκῶνος κάμψαι δύνανται. εὔδηλον δὲ καὶ τὸ ἄρθρον ψαυόμενον. Ἢν μὲν οὖν μὴ αὐτίκα ἐμβληθῇ, ἰσχυραὶ καὶ βίαιοι φλεγμοναὶ καὶ πυρετώδεες γίνονται· ἢν δὲ δὴ αὐτίκα τις παρατύχῃ, εὐέμβολον. χρὴ δὲ ὀθόνιον σκληρὸν* εἰλιγμένον, ἀρκέσει μὴ μέγα, ἐνθεῖναι πλάγιον ἐς τὴν καμπὴν τοῦ ἀγκῶνος, ἐξαπίνης ξυγκάμψαι τὸν ἀγκῶνα, καὶ προσαγαγεῖν ὡς μάλιστα τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ὦμον. ἱκανὴ μὲν οὖν αὕτη ἡ ἐμβολὴ τοῖσιν οὕτω ἐκπαλήσασιν. ἀτὰρ καὶ ἐς τὸ ἰθὺ κατάτασις, δύναται εὐθετίζειν τοῦτον τὸν τρόπον τῆς ἐμβολῆς. Τοῖσι μέντοι θέναρσι τῆς χειρὸς χρή, τὸν μὲν ἐμβάλλοντα ἐς τὸ τοῦ βραχίονος ἐξέχον τὸ παρὰ τὴν καμπὴν ὀπίσω ἀπωθέειν. τὸν δὲ τινα κάτωθεν ἐς τὸ τοῦ ἀγκῶνος ὀξὺ ἐμβάλλοντα ἀντωθέειν ἐς τὴν ἰθυωρίην τοῦ πήχεος ῥέποντα. δύναται δὲ ἐν τουτέῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὀλισθήσιος κἀκείνη ἡ κατάτασις ἡ πρόσθεν γεγραμμένη, ὡς χρὴ κατατείνειν τὰ ὀστέα τοῦ βραχίονος κατεηγότα, ἐπὴν μέλλωσιν ἐπιδεῖσθαι. ἐπὴν δὲ κατατάθῇ, οὕτω χρὴ τοῖσι θέναρσι τὰς προσβολὰς ποιέεσθαι, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται. ἢν δὲ εἰς τοὐπίσω βραχίων ἐκπέσῃ, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίνεται, ἐπωδυνώτατον δὲ τοῦτο πάντων καὶ πυρετωδέστατον ξυνεχέων πυρετῶν, καὶ ἀκρητοχόλων θανατωδέων, καὶ ὀλιγημερέων. οἱ τοιοῦτοι ἐκτανύειν οὐ δύνανται. ἢν μὲν οὖν αὐτίκα παρατύχοις, βιάσασθαι χρὴ ἐκτανύσαντα τὸν ἀγκῶνα, καὶ αὐτόματον ἐμπίπτει. ἢν δέ γε φθάσῃ πυρετήνας, οὐκ ἔτι χρὴ ἐμβάλλειν. κατατεί-

τείειν

* ᾖ

*εἰλιμένον

luxationes huiusmodi sunt. Si vero transgressus fuerit articulus, aut hàc, aut illàc, supra cubiti os, quod ad brachij cauitatem excedit: fit quidem raro hoc: si vero fiat, non amplius similiter extensio in directum contingens, talibus luxationibus idonea est. In tali enim extensione, os à cubito excedens, brachij transgressionem prohibet. Oportet itaque sic emotis extensionem talem facere, qualis prius descripta est, vbi quis ossa brachij fracta deligat, vt ab alia quidem in supernam partem tensio fiat, ab ipsa vero cubiti flexura, ad infernam, cogatur. Sic enim brachiũ supra suum sinum maximè eleuabitur. Si vero eleuatum fuerit, facilis est restitutio cũ volis manuum, ita vt emotam quidẽ brachij partem apprehendentes impellamus, os vero cubiti iuxta articulum retrudamus, vtraque eodem modo, minus tamen. Atque talis extensio huiusmodi luxationis iustissima est. Poterit etiam reponi per extensionem in directum, verùm minus quàm hoc modo. At si in anteriorem partem brachium luxetur: rarissimè autem hoc contingit. Sed quid repentina eluctatio non eiecerit? Multa enim etiam præter naturam suam excidunt, etiamsi magnum quid sit quod prohibeat. Huic autem eluctationi magnum quoddam obstaculum est, & os crassius quod superexcedit, & multa neruorum extensio: attamen quidam sanè eluctantur. Signum autem his qui ita eluctati sunt. Nihil enim de cubito flectere possunt. Manifestus est etiam articulus ad cõtactum. Si quidem igitur non statim repositus fuerit, vehementes ac violentæ inflammationes, itemq; febriles fiunt. Si vero statim quis occurrat, facile reponi potest. Oportet autem linteum durum cõuolutum (sufficerit non magnum) imponere obliquum in cubiti flexuram, & derepente cubitum inflectere, & manum quàm maximè ad humerum adducere. Sufficiens igitur fuerit hæc repositio, his qui ita eluctati sunt. Sed & extensio in directum, hunc repositionis modum coaptare potest: volis tamen manus in eminentem brachii partem iniectis, iuxta flexuram retro impellere oportet, ita vt aliquis inferne ijsdem in cubiti gibbum iniectis, ad cubiti rectitudinem retrudat. Efficax est etiam in hoc luxationis modo illa extensio quæ prius scripta est, quomodo ossa brachij fracta extendere oportet, vbi sunt deligãda: Postquam vero extẽta fuerint, sic cum manuum volis iniectis coaptationes facere, velut etiã prius scriptum est. Cæterum si in posteriorem partem brachium exciderit (raro autem hoc contingit) hæc luxatio omnium maxime dolorosa existit, & febres continuas meracæ bilis paucorum dierum ac maxime lethales inducit, & tales extendere brachium non possunt. Si igitur statim affueris, extento cubiti gibbo cogere oportet, & sponte incidit. Si vero febris præuenerit, non amplius reponere oportet, dolor enim in cogẽ-

do

A B C D

A do augescet. Vt autem in summa dicam, neque alium articulum febrienti reponere oportet, minime vero cubiti gibbum. Sunt autem & aliæ læsiones ac molestiæ circa cubiti gibbũ. Hoc enim os crassius, si quando ab altero emotum est, neq; flecti, neque extendi similiter potest. Manifestum autem fit ex contactu, iuxta cubiti flexurã, circa venæ discissionem supra musculum tendẽtem. Quibus autem tale accidit, his non amplius facile est ad suam naturam reducere. Neq; enim aliam vllam communem duorũ ossium connexionem emotam, ad pristinam naturam collocare facile est: sed necesse est tumorem habere ipsam disparationem. Quomodo vero deligare oporteat in articulo, dictũ est in deligatione circa malleolum. B Quibusdam autem os cubiti brachio subiectum frangitur, quandoque quidem chartilaginosa ipsius pars, ex qua tẽdo retro brachium enascitur: & vbi hæc emota fuerit, febrile est ac malignum. Articulus manet in suo loco, æqualiter enim basis ipsius hac parte excedit. Quum autem abductus fuerit ea parte qua caput brachij excidit, vagabundus magis fit articulus, quàm si penitus sit abruptus. Nam vt in summa dicam, omnia ossa quæ franguntur, minus noxia sunt, quàm si ossa quidem non frangantur, venæ autem & nerui alicuius momenti in his locis contundantur. Vicinius enim ad mortem accedunt hæc, quàm illa, si febris continua accesserit. Paucæ tamen tales fracturæ C fiunt. Quandoque vero hoc brachij caput iuxta appendicem frangitur: atq; hoc quum videatur multo magis noxium esse, longe mitius noxis circa cubiti gibbum contingentibus existit. Quomodo igitur singulas luxationes reponere, & præsertim curare oporteat, scriptum est: & q statim reponere articulum maxime cõfert, propter celeritatem inflammationis neruorũ. Nam etiamsi elapsa statim reposita fuerint, similiter tamen nerui distensionem facere solent, & ad tẽpus aliquod tum extensionem, quam facere solent, tum inflexionem impedire. Confert autẽ omnia hæc similiter curare, & quæ frãguntur, & quæ disparantur, & quæ luxantur. Omnia enim multis linteis, & splenijs, & cerato curare oportet, velut etiam alias fracturas. D At figuram cubiti gibbi in his etiam omnino talem facere oportet, qualem in his, quibus brachium fractum, & cubitus deligabatur. Communissima enim omnibus luxationibus, & emotionibus, & fracturis hæc figura est. Communissima item ad distentionem postea faciendam, & ad singula extendenda, ac inflectenda. Hinc enim viæ sunt ad vtrasque partes consimiles. Commodissima est etiam hæc figura ipsi ęgroto, vt ipsum & gestet, & appensum excipiat. His adde, si à callo apprehensus fuerit, si quidem extenta manus apprehẽdatur, melius fuerit, si nõ adsit: multis enim impedimento erit, paucis adiumento: Si vero inflexa, magis quidem commoda fuerit. Verum lõge commodior,

νοιεν γὰρ ἂν ἡ ὀδύνη ἀναγκαζομένου. ὡς δὲ ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, οὐδ' ἄλλο χρὴ ἄρθρον πυρεταίνοντι ἐμβάλλειν· ἥκιστα δὲ ἀγκῶνα. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα σίνεα κατ' ἀγκῶνα καὶ ὀχλώδεα. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ παχύτερον ὀστέον ἔστιν ὅτε ἐκινήθη ἀπὸ τοῦ ἑτέρου· καὶ οὔτε ξυγκάμπτειν, οὔτε κατατανύειν ὁμοίως δύναται. δῆλον δὲ γίνεται ψαυόμενον κατὰ τὴν σύγκαμψιν τοῦ ἀγκῶνος παρὰ τὴν διαχίδα τῆς φλεβὸς τὴν ἄνωθεν τοῦ μυὸς τείνουσαν. οἷσι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐκ ἔτι ῥηΐδιον ἐς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἀγαγεῖν. οὐδὲ γὰρ ἄλλην οὐδὲ μίην ῥηΐδιον ξυμφυάδα κοινὴν δύο ὀστέων κινηθεῖσαν ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν ἱδρυνθῆναι, ἀλλ' ἀνάγκη ὄγκον ἔχειν τὴν διάστασιν. ὡς δ' ἐπιδεῖν χρὴ ἐν ἄρθρῳ, ἐν τῇ κατὰ σφυρὸν ἐπιδέσει εἴρηται. Ἔστι δ' οἷσι κατήγνυται τοῦ πήχεος τὸ ὀστέον τὸ ὑποτεταγμένον τῷ βραχίονι. ὅτε μὲν τὸ χονδρῶδες αὐτοῦ ἀφ' οὗ πέφυκεν ὁ τένων ὄπισθεν τοῦ βραχίονος, καὶ ἐπὴν τοῦτο κινηθῇ, πυρετῶδες καὶ κακόηθες γίνεται, τὸ μέντοι ἄρθρον μένει ἐν τῇ ἑωυτοῦ χώρῃ· ἴσως γὰρ ἡ βάσις αὐτέου ταύτῃ ὑπερέχει. ὅταν δὲ ἀπαγῇ ταύτῃ ἡ ὑπερέχει ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, πλανωδέστερον τὸ ἄρθρον γίνεται, ἢν παντάπασιν ἀποκαυλισθῇ. ἀσινέστερα δὲ ὡς* κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι πάντα τὰ κατηγνύμενα τῶν ὀστέων ἐστὶν, ἢ οἷσι τὰ μὲν ὀστέα οὐ κατάγνυται, φλέβες δὲ καὶ νεῦρα ἐπίκαιρα ἀμφιφλᾶται, ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν. ἐγγυτέρω γὰρ θανάτου πελάζει ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢν ἐπιπυρεθῇ ξυνεχεῖ πυρετῷ. ὀλίγα γε μὲν τὰ τοιαῦτα κατήγματα γίνεται. Ἔστι δ' ὅτε αὐτὴ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος κατὰ τὴν ἐπίφυσιν κατάγνυται. οὕτω δὲ δοκέει κακοσινώτερον εἶναι πολλῷ, πολλῷ τι εὐηθέστερον τῶν κατ' ἀγκῶνα σινέων ἐστίν. Ὡς μὲν οὖν ἕκαστα τῶν ὀλισθημάτων ἁρμόσει ἐμβάλλειν, καὶ μάλιστα ἰητρεύειν γέγραπται, καὶ ὅτι παραχρῆμα ἐμβάλλειν μάλιστα ἄρθρον ξυμφέρει διὰ τὸ τάχος τῆς φλεγμονῆς τῶν νεύρων. καὶ γὰρ ἢν ἐκπεσόντα αὐτίκα ἐμπέσῃ, ὁμοίως φιλέει τὰ νεῦρα ξυντασιν ποιέεσθαι, καὶ κωλύειν ἐπὶ πόσον χρόνον τήν τε ἔκτασιν ὅσην περ φιλέει* ποιέεσθαι, τήν τε ξύγκαμψιν. Ἰητρεύειν δὲ πάντα παραπλησίως ταῦτα ξυμφέρει, καὶ ὁκόσα ἄγνυται, καὶ ὁκόσα διίσταται, καὶ ὁκόσα ὀλισθάνει. πάντα γὰρ χρὴ ὀθονίοισι πολλοῖσι, καὶ σπλήνεσι, καὶ κηρωτῇ ἰητρεύειν, ὥσπερ καὶ τἆλλα κατήγματα. Τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ἀγκῶνος ἐν τούτοισι παντάπασι δεῖ τοιοῦτον ποιέεσθαι, οἷόν περ οἷσιν βραχίων ἐπεδεῖτο καταγεὶς, καὶ πῆχυς. κοινότατον μὲν γὰρ πᾶσι τοῖσιν ὀλισθήμασιν, καὶ τοῖσι κινήμασιν, καὶ τοῖσι κατήγμασι τοῦτο τὸ σχῆμα ἐστίν. κοινότατον δὲ πρὸς τὴν ἔπειτα διάτασιν, καὶ τὸ ἐκτανύειν ἕκαστα, καὶ ξυγκάμπτειν. ἐντεῦθεν γὰρ ὁδοὶ ἐς ἀμφότερα παραπλήσιοι. εὐοχώτατον δὲ, καὶ εὐανάληπτον αὐτῷ τῷ κάμνοντι τοῦτο τὸ σχῆμα. Ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰ ἄρα κρατηθείη ὑπὸ τοῦ πωρώματος, εἰ μὲν ἐκτεταμένη ἡ χεὶρ κρατηθείη, κρέσσων ἂν εἴη μὴ προσεοῦσα. πολλῷ μὲν γὰρ κώλυμα εἴη: ὠφελείη δὲ ὀλίγον. εἰ δ' αὖ ξυγκεκαμμένη, μᾶλλον εὔχρηστος ἂν εἴη. πολλῷ δὲ

Ver. Cod.

* ἐν

* ποιήσασθαι

Vet. Cod. δὲ εὐχρηστοτέρη εἰ τὸ διὰ μέσου σχῆμα ἔχουσα πωρωθείη κρέσσων. τὰ μὲν περὶ τοῦ σχήματος τοιαῦτα. ἐπιδεῖν δὲ χρὴ τὴν τε ἀρχὴν τοῦ πρώτου ὀθονίου βαλλόμενον κατὰ τὸ βλαφθὲν, ἤν τε καταγῇ, ἤν τε ἐκστῇ, ἤν τε διαστῇ. καὶ τὰς περιβολὰς τὰς πρώτας κατὰ τοῦτο ποιέεσθαι, καὶ ἐρηρείσθω μάλιστα ταύτῃ. ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἐπὶ ἧσσον. τὴν δὲ ἐπίδεσιν κοινὴν ποιέεσθαι χρὴ τοῦ τε πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, καὶ ἐπὶ πουλὺ πλέον ἑκάτερον ἢ ὡς οἱ πλεῖστοι* ποιέουσιν, ὅκως ἐξαρέαται ὡς μάλιστα ἀπὸ τοῦ σίνεος τὸ οἴδημα ἔνθεν καὶ ἔνθεν. προσπεριβαλλέσθω δὲ καὶ τὸ ὀξὺ τοῦ πήχεος, ἤν τὸ σίνος κατὰ τοῦτο ᾖ, ἤν τε μή, ἵνα τὸ οἴδημα ἐν ταῦθα περὶ* αὐτὸ ξυλλέγηται. περιφεύγειν δὲ χρὴ ἐν τῇ ἐπιδέσει, ὅκως μὴ κατὰ τὴν καμπὴν πολλὸν τοῦ ὀθονίου ἠθροισμένον ἔσται ἐκ τῶν δυνατῶν. πεπιέχθαι δὲ κατὰ τὸ σίνος ὡς μάλιστα, καὶ τὰ ἄλλα καταλαβέτω αὐτὸν περὶ τῆς πιέξιος καὶ τῆς χαλάσιος ταῦτα. καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἕκαστα ὥσπερ τῶν ὀστέων τῶν κατεηγότων ἐν τῇ ἰητρείῃ πρόσθεν γέγραπται. καὶ αἱ μετεπιδέσιες διὰ τρίτης ἔστωσαν. χαλαρὸν δὲ δοκέετω τῇ τρίτῃ ὥσπερ καὶ τότε, καὶ νάρθηκας περιβάλλειν ἐν τῷ ἱκνευμένῳ χρόνῳ. οὐδὲν γὰρ ἀπότροπον. καὶ τοῖσι τὰ ὀστέα κατεηγόσι, καὶ τοῖσι μὴ, ἢν μὴ πυρεταίνῃ. ὡς χαλαρωτάτους δὲ τοὺς μὲν, ἀπὸ τοῦ βραχίονος κατατεταγμένους, τοὺς δὲ, ἀπὸ τοῦ πήχεος κειμένους. ἔστωσαν δὲ μὴ παχέες οἱ νάρθηκες: ἀναγκαῖον δὲ καὶ ἀνίσους αὐτοὺς εἶναι ἀλλήλοισιν. παραλλάσσειν δὲ παρ' ἀλλήλους, ᾗ ἂν ξυμφέρει τεκμαιρόμενον πρὸς τὴν ξύγκαμψιν. ἀτὰρ καὶ τῶν σπληνῶν τὴν πρόσθεσιν τοιαύτην χρὴ ποιέεσθαι, ὥσπερ καὶ τῶν ναρθήκων εἴρηται. ὀγκηροτέρους δὲ ὀλίγῳ κατὰ τὸ σίνος προστιθέναι. τοὺς δὲ χρόνους τοὺς ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς τεκμαίρεσθαι, * καὶ ἀπὸ τῶν πρόσθεν γεγραμμένων.

* πονέουσιν

* αὐτὰ

* χρὴ

commodior, si mediam figuram obtinens callo apprehendatur. Et hæc quidem de figura. A Deligare vero oportet, primũ lintei initio super ipsam læsam partem iniecto, siue fracta fuerit, siue emota, siue disparata: primas etiã obuolutiones super ipsam facere, ita vt maximè hac parte innitantur, minus verò hinc atque illinc. Deligationem autem communem facere oportet, & cubiti, & brachij, vtriusque multo plus quàm plerique faciunt, quo quàm remotißimè à læsa parte tumor hinc atque illinc exprimatur. Circumdetur insuper etiam acuta cubiti pars, siue læsio in hac fuerit, siue non, vt ne tumor ibi circa ipsam colligatur. Fugiendum vero est in deligatione, quantum eius fieri potest, vt ne circa flexuram multa lintea coaceruata sint. Compresio autem B quàm maximè circa læsam partem facienda est. Sed & reliqua cõpresio ac laxatio eadem adhibeatur, & iisdem temporibus singula, quemadmodum in osium fractorum curatione antea scriptum est. Et religationes postea per diem tertium fiant, Videatur autem laxa esse deligatio tertia die, velut etiam tunc. Et ferulæ conueniente tempore adhibeantur. Neque enim alienum hoc est, & in his quibus ossa fracta, & quibus non fracta sunt, si non febriant. Sint autem quàm laxißimæ partim à brachio extentæ, partim ad cubitum positæ: & non sint crassæ. Necesse est etiam inæquales ipsas esse inter se, vt vicisim permutentur qua parte conducit, coniectura iuxta inflexionem facta. Quin & splenio- C rum appositionem eiusmodi facere oportet, velut de ferulis dictum est, ita tamen vt paulo tumidiora super lesam partem apponantur. Tempora vero ab inflammatione, & ab his quæ prius scripta sunt, coniectare oportet.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Fracturis.

Oportet medicum. *Præclarißima à Gal. in hos libros ædita commentaria satis testatum facere poßunt, ab eo Hippocratis genuinos esse iudicatos, præterquam quod apud Stobæum ser. xc. id adhuc manifestè indicatur, aliàs enim dixi, in parte medicinæ Chirurgica non modo Hippocr. excelluisse, verum etiam cuncta penè ad eam exercendam necessaria scriptis consignasse.*

Tum æquabilem. *Omnes græci codices ita habent,* τὴν τε ὁμόχροίην, ὅτι αὐτὴ, *&c. Iam vero quid sit Hippoc.* ὁμοχροία *siue* ὁμοχροίη, *apud aliquos, qui circa librum de vulneribus capitis disputarunt, in controuersia positum inuenio. Ego vero hoc in loco nihil aliud, quam æquabilem, seu complanatam superficiem* ὁμοχροίαν *significare inde adducor, quod Hippocratis sententiæ mirificè quadrat cuius propositum est dicere, & ossa, & superficiem totam ita recta, & æqualiter complanata esse; vt horum nihil excedat.*

Si quidem enim hanc. *Codices impreßi ita habent,* ἐξαρήαται ἐκ τούτου οἱ ἰχῶρες ἐς τὰς ἐσχατιὰς ἔνθα καὶ ἔνθα, *vbi manuscriptus codex antiquus habet* ἐξαρέαται, *sed legendum esse bis* ἐξαρύαται, *vel* ἐξαρύεται, *& Gal. in expos. ling. & Erotianus satis testantur, vbi quoque sciendum, non (exhauritur) vt Cornarius, esse vocem transferendam, sed (exprimitur) nam illud verum est, præ deligatione exprimi subtiliorem sanguinem ad eius extremitates, atque ibi cruorem extra venas coactum sanguineos vibices ostendere.*

Pes vero hominis. *Hippoc. in lib.* περὶ παθῶν, *podagram omnes articulares morbos, tum violentia, tum diuturnitate, tum pertinacia antecellere, atque eam ex sanguine in venis à bile & pituita pu-*

trefacto

trefacto fieri cum dixisset, subiungit, eo perseuerātiorem, atque contumaciorem esse, quo materia in tenuioribus venis, nec non in neruis, & oßibus pluribus, atque densioribus impacta est. Vnde cum hoc in loco, ita scribat, ποὺς δὲ ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ὀστέων σύγκειται, fit ut suspicer eo in loco, πρὸ ὀστέοισι πολλοῖσι, καὶ πυκνοῖσι, vel legendum, vel saltem interpretandum esse, πολλοῖσι, καὶ μικροῖσι, nam in pede cum multa sint ossa, necessario densa, siue crebra sunt, fit vero, ut vbi complures sunt, quæ violantur partes, acerbiores dolores fiant.

5 Quod femur. *Græcè scriptum est, ὅτι μηρὸς γαῦσος ἐστὶν ἐς τὸ ἔξω μέρος, Erotianus autem in voce, ῥοικώδεα, & ῥεβονδέστατον, scribit hanc vocem γαῦσον apud Hippocratem significare distortum.*

6 Nam ex omnibus. *Quod hic Hippocrates de instrumentis, ad aliquid mouendum validißimis scribit, non in medicina facienda modo compertum est, verumetiam in omnibus alijs mechanicis artibus. Solebat enim dicere Archimedes, se potuisse vniuersam terram mouere, si vbi vectem, vel asellum firmare licuisset, extra ipsam habuisset. Arist. quoque in mechanicis abundè docuit.*

7 Et singultuosæ. *Omnes codices impreßi habent λιγνυώδεες. idest, fuliginosa, Cretensis codex, quem videntur sequuti Caluus & Cornarius, habent λυγγώδης. i. singultuosa, forsan, quod febrium singultuosarum mentio habeatur in libris de morbis. Ego vero puto scripturam vulgatam esse retinendam, siquidem Gal. in expos. vocum, dum hanc vocem λιγνυώδης interpretaretur, ita scriptum reliquit λιγνυώδης, ἡ μελαίνουσα, καὶ γὰρ ἡ λιγνὺς μελαίνα, nam μελαίνειν denigrare est, & μελαίνουσα, nigrefaciens, vt potius huiuscemodi significatio videatur febribus fuliginosis, & nigrefacientibus, quàm linguæ tribuenda, atque ob id hic locus fortasse à Gal. sit indicatus. Neque quidquam facit, quod Hippoc. subiungat illud verbum, καὶ ἐπιμελαίνονται, quasi idem sit quod λιγνυώδεες, quoniam, vel de oßibus id additum esse potest, vel esse veluti vocem illius antecedentis explicatiuam.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTICVLIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΘΡΩΝ.

Argumentum libri de Articulis.

De partium luxationibus, fracturis, concußionibus, gibbositatibus, decurtationibus, eminentijs, disparationibus. Quæ faciles curatu, quæ difficiles: Quod modis fiant. Et quomodo partes singulæ suis locis reponendæ, restituendæq; sint.

A HVmeri vero articulum vno modo luxari noui, ad locũ sub alis: Sursum autem nunquam neque ad externam partem. Non tamen adfirmauerim an luxet, aut non, etiamsi habeã quod dicam de ipso. Sed neque in anteriorem partem vnquam vidi, neq; videtur mihi vnquam excidisse. Medicis tamen videtur valde in anteriorem partem luxari, & maximè decipiuntur in his, quorũ carnes tabes

circa

ΩΜου δὲ ἄρθρον ἕνα τρόπον οἶδα ὀλισθάνον, τὸν ἐς τὴν μασχάλην· ἄνω δὲ, οὐδέποτε εἶδον, οὐδὲ ἐς τὸ ἔξω. οὐ μέντοι διισχυριείω γε, εἰ ὀλισθαίνοι ἂν, ἢ οὔ, καίπερ ἔχων περὶ αὐτοῦ, ὅ, τι λέγω. Ἀτὰρ οὐδὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν οὐδέπω ὄπωπα· οὐ γὰρ τοῦτο ὅ, τι ἔδοξέ μοι ὠλισθηκέναι. τοῖσι μέντοι ἰητροῖσι δοκέει κάρτα ἐς τοὔμπροσθεν ὀλισθαίνειν, καὶ μάλιστα ἐξαπατῶνται ἐν τούτοισιν, ὧν ἂν φθίσις καταλάβῃ τὰς σάρκας Vet. Cod.

τὰς

Vet. Cod.

τὰς περὶ τὸ ἄρθρον τε καὶ τὸν βραχίονα. φαίνεται γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι παντάπασιν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, ἐξέχουσα ἐς τοὔμπροσθεν. ἐγὼ δὲ ποτὲ τὸ τοιοῦτον οὐ φὰς ἐκπεπτωκέναι, ἤκουσα φλαύρως ὑπό τε τῶν ἰητρῶν, ὑπό τε τῶν δημοτέων διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα. ἐδόκεον γὰρ αὐτοῖσιν ἠγνοηκέναι μοῦνος, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐγνωκέναι, καὶ οὐκ ἠδυνάμην αὐτοὺς ἀναγνῶσαι, εἰ μὴ μόλις ὅτι τόδ' ἐστὶ τοιόνδε. Εἴ τις τοῦ βραχίονος ψιλώσειε μὲν τῶν σαρκέων τὴν ἐπωμίδα, ψιλώσειε δὲ, ᾗ ὁ μῦς ἀνατείνει. ψιλώσειε δὲ, τὸν τένοντα, τὸν κατὰ τὴν μασχάλην καὶ τὴν κληῖδα πρὸς τὸ στῆθος ἔχοντα, φαίνοιτο ἂν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐς τοὔμπροσθεν ἐξέχουσα ἰσχυρῶς, καίπερ οὐκ ἐκπεπτωκυῖα. πέφυκε γὰρ ἐς τοὔμπροσθεν, προπετὴς ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος, τὸ δ' ἄλλο ὀστέον τοῦ βραχίονος, ἐς τὸ ἔξω καμπύλον. ὁμιλέει δὲ ὁ βραχίων τῷ κοίλῳ τῆς ὠμοπλάτης πλάγιος, ὅταν παρὰ τὰς πλευρὰς παρατεταμένος ἔῃ. Ὅταν μέντοι ἐς τοὔμπροσθεν ἐκτανυσθῇ ἡ ξύμπασα χεὶρ, τότε ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος,* κατ' ἴξιν τῆς ὠμοπλάτης* τῷ κοίλῳ γίνεται, καὶ οὐκέτι ἐξέχειν ἐς τοὔμπροσθεν φαίνεται. περὶ οὗ* νῦν ὁ λόγος, οὐδέ ποτε εἶδον, οὐδὲ εἰς τοὔμπροσθεν ἐκπεσόν, οὐ μὴν ἰσχυ*ριείω γε οὐδὲ περὶ τούτου, εἰ μὴ ἐκπέσῃ ἂν οὕτως, ἢ οὔ. Ὅταν οὖν ἐκπέσῃ ὁ βραχίων ἐς τὴν μασχάλην, ἅτε πολλοῖσιν ἐκπίπτοντος, πολλοὶ ἐπίστανται ἐμβάλλειν. εὐπαίδευτον δέ ἐστι τὸ εἰδέναι πάντας τοὺς τρόπους οἷσιν οἱ ἰητροὶ ἐμβάλλουσι. καὶ ὡς ἄν τις αὐτοῖσι τοῖσι τρόποισι τούτοισι κάλλιστα χρέοιτο. χρέεσθαι δὲ χρὴ τῷ κρατίστῳ τῶν τρόπων, ἢν τὴν ἰσχυροτάτην ἀνάγκην ὁρᾷς. κράτιστος δὲ ὁ ὕστατος* γεγραψόμενος. Ὅσοισι μὲν οὖν* πυκινὰ ἐκπίπτει ὁ ὦμος, ἱκανοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ σφίσιν* αὐτοῖσιν ἐμβάλλειν εἰσίν. ἐνθέντες γὰρ τῆς ἑτέρης χειρὸς τοὺς κονδύλους ἐς τὴν μασχάλην, ἀναγκάζουσιν ἄνω τὸ ἄρθρον, τὸν δὲ ἀγκῶνα παράγουσιν ἐπὶ τὸ στῆθος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ ὁ ἰητρὸς ἂν ἐμβάλλοι, εἰ αὐτὸς μὲν ὑπὸ τὴν μασχάλην, ἐσωτέρω τοῦ ἄρθρου* ἐκπεπτωκότος, ὑποτείνας τοὺς δακτύλους ἀποαναγκάζοι ἀπὸ τῶν πλευρέων ἐμβάλλων τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἐς τὸ ἀκρώμιον, ἀντερείσιος ἕνεκα, τοῖσι δὲ γούνασι παρὰ τὸν ἀγκῶνα ἐς τὸν βραχίονα ἐμβαλὼν, ἀντωθέῃ πρὸς τὰς πλευράς. ξυμφέρει δὲ καρτερὰς τὰς χεῖρας ἔχειν τὸν ἐμβάλλοντα. ἢ* αὐτὸς μὲν τῇσι χερσὶ καὶ τῇ κεφαλῇ οὕτω ποιοίη, ἄλλος δέ τις τὸν ἀγκῶνα παράγοι παρὰ τὸ στῆθος. ἔστι δὲ ἐμβολὴ ὤμου, καὶ ἐς τοὐπίσω* ὑποβάλλοντα τὸν πῆχυν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔπειτα τῇ μὲν ἑτέρῃ χειρὶ ἀνακλᾶν ἐς τὸ ἄνω τοῦ ἀγκῶνος ἐχόμενον, τῇ δὲ ἑτέρῃ παρὰ τὸ ἄρθρον ὄπισθεν ἐρείδειν. αὕτη ἡ ἐμβολὴ καὶ ἡ πρόσθεν εἰρημένη, οὐ κατὰ φύσιν ἐοῦσαι, ὅμως ἀμφιβάλλουσαι τὸ ἄρθρον, ἀναγκάζουσιν ἐμπίπτειν. Οἱ δὲ τῇ πτέρνῃ πειρώμενοι ἐμβάλλειν, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν ἀναγκάζουσι. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἄνθρωπον χαμαὶ κατακλῖναι ὕπτιον, τὸν δὲ ἐμβάλλοντα χαμαὶ ἵζεσθαι ἐφ' ὁκότερα ἂν τὸ ἄρθρον ἐκπεπτώκει.

* κατὰ τὴν
* τοῦ κοίλου
* γοῦν
* ριεύω
* συγ
* πυκνὰ
* ἑαυτοῖσι
* τοῦ
* εἰ
* ὕπερ

circa articulum & brachium occupauit. Apparet enim in talibus caput brachij omnino in anteriorem partem eminens. Atque ego tale aliquando non excidisse asserens, ob hanc rem apud medicos & vulgus male audiui. Solus enim ipsis ignorare videbar, alij vero omnes cognoscere. Nec potui ipsis persuadere, nisi admodum difficulter, rem ita se habere. Siquis in brachio supernam humeri partem carnibus denudarit, denudarit autem qua parte musculus sursum tendit: nudarit item tendinem, qui sub alis, & iuxta claniculam ad pectus est: apparuerit vtique caput brachij in anteriorem partem, reliquum autem brachij os, ad externam partem incuruum. Conuersatur autem brachium cum scapulæ cauitate obliquum, quum iuxta costas fuerit porrectum. Quum vero ad anteriorem partem extenta fuerit tota manus, tunc brachij caput è directo est in scapulæ cauitate, & non amplius in anteriorem partem eminere conspicitur. Verum de quo nunc est sermo, nunquam vidi in anteriorem partem elapsum: non tamen affirmarim ne de hoc quidem, an ita excidat, nec ne. Quum igitur exciderit brachium ad locum sub alis, multi reponere nouerunt, vtpote quod multis elabatur. Eruditi autem est omnes modos nosse, quibus medici id reponunt, & quomodo quis his modis quàm optime vtatur. Optimo vero horum modorum vti oportet, si fortissimam necessitatem videris. Optimus autem est qui postremus describetur. Quibuscunque igitur frequenter humerus excidit, hi plerunque ipsi sibijpsis ad reponendum sufficientes sunt. Immissis enim alterius manus digitis ac nodis in locum subalarem, articulum sursum cogunt, cubiti vero gibbum ad pectus adducunt. Eodem etiam modo medicus reponet, si ipse quidem sub alam, articulo magis intrò elapso, subtentis digitis à costis diducat, ita vt capite suo in summum humerum iniecto, renitendi gratia, genibus vero iuxta cubiti gibbum ad brachium admotis, ad costas retrudat: Conducit autem eum qui reponit, fortes manus habere: aut ipse quidem manibus, & capite ita faciat, alius vero quidam cubiti gibbum ad pectus adducat. Est autem & humeri repositio, vt cubitus retrorsum ad spinam subducatur, deinde altera manu in summam gibbi cubiti partem iniecta, retortio fiat, altera vero iuxta articulum retro innitatur. Hæc repositio, & ea quæ prius dicta est, quum non sint secundum naturam, tamen articulum circumagitantes, incidere cogunt. Qui vero calcaneo reponere conantur, propinquum quid ei quod est secundum naturam, cogunt. Oportet autem hominem humi supinum reclinare, eum vero qui reponit, humi sedere qua parte articulus excidit:

A
B
C
D

A cidit: deinde apprehensam manum læsam, cum suis manibus extendere, calcaneo verò in subalarem locum iniecto, dextro in dextrum, sinistro in sinistrum, retrudere. Oportet autem in cauitatem sub ala rotundum quid congruens indere. Commodissimæ vero fuerint pilæ valde paruæ, ac duræ, quales multæ ex corijs consuuntur. Si enim non eiusmodi quid inditum fuerit, calcaneum ad brachij caput peruenire non potest. Dum enim manus extenditur, locus sub ala cauatur. Tendines enim qui hinc, atque illinc locum sub ala constringunt, contrarij sunt. Oportet autem aliquem ab altera parte eius qui extenditur considentem, sanum humerum con-

B tinere, vt ne corpus circumtrahatur, dum læsa manus in alteram partem extenditur. Postea vbi pila sub alam subdita fuerit, molle lorum sufficienti latitudine præditum, circum pilam circumdare oportet, ita vt quidem eo loro ex vtrisque initijs apprehenso sursum retrahat, à capite eius qui extenditur considens, & pede ad summi humeri os innitens. Pila verò quàm penitissime & maxime intus ad costas sita sit, & non ad brachij caput. Est & alia repositio, quum humerum alter subdit. Maiorem tamen esse oportet eum qui humerum supponit, ita vt apprehensa manu, humerum suum acuminatum sub illius luxati alam supponat, & deinde aliquantum verset, vt ve-

C lut sedi insideat, ea coniectura facta, vt homo ille circa humerum suum ex ala pendeat, ipse vero seipsum in hunc humerum altiorem faciat, quàm in alterum, brachium autem pendentis ad pectus suum quàm citissime cogendo adducat. In hac vero figura insuper concutiat, vbi hominem sustulerit, quo reliquum corpus in aduersam partem brachio quod continetur, vergat. Si vero valde leuis fuerit homo, puer aliquis leuis insuper ex ipso retrorsum dependeat. Atque hæ omnes repositiones in palæstra vsitatæ sunt, eo quòd non opus habent aliorum instrumentorum importatione. Poterit tamen quis etiam alibi his vti. Sed & qui circum pistillum cogunt, propemo-

D dum secundum naturam reponunt. Oportet autem pistillum molli quadam fascia esse inuolutum: minus enim ita labarit: & inter costas ac brachij caput subter intrusum: & si quidem breue fuerit pistillum, collocare hominem in sedili aliquo oportet, quo vix brachium circum pistillum circumdare possit. Sit autem potius longum pistillum, quo homo stans fermè circum pistillum dependeat. Postea brachium quidem & cubitus circa pistillum porrigantur, ab altera vero corporis parte, quis manibus circa ceruicem ad clauiculam circumiectis deorsum cogat. Hæc repositio moderate secundum naturam est, & repositionem facere potest, si probe ipsam tractent. Quin & per

scalam

πτώσει. ἔπειτα λαβόμενον τῇσι χερσὶ τῆς ἑωυτοῦ, τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς, κατατείνειν αὐτὴν, τὴν δὲ πτέρνην ἐς τὴν μασχάλην ἐμβάλλοντα ἀντωθέειν, τῇ μὲν δεξιῇ, ἐς τὴν δεξιὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ, ἐς τὴν ἀριστερήν. δεῖ δὲ ἐς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ἐνθεῖναι στρογγύλον τι ἐναρμόττον. ἐπιτηδειόταται δὲ αἱ πάνυ σμικραὶ σφαῖραι καὶ σκληραὶ, οἷαι πολλαὶ ἐκ τῶν σκυτέων ῥάπτονται. ἢν γὰρ μή τι τοιοῦτον ἐγκέηται, οὐ δύναται ἡ πτέρνη* ἐξικνέεσθαι πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. κατατεινομένης γὰρ τῆς χειρὸς, κοιλαίνεται ἡ μασχάλη, οἱ γὰρ τένοντες οἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μασχάλης ἀντισφίγγοντες, ἐναντίοι εἰσί. χρὴ δέ τινα ἐπὶ θάτερα τοῦ κατατεινομένου καθήμενον κατέχειν κατὰ τὸν ὑγιέα ὦμον, ὡς μὴ περιέλκηται τὸ σῶμα τῆς χειρὸς τῆς σιναρῆς ἐπὶ θάτερα τεινομένης. ἔπειτα ἱμάντος μαλθακοῦ πλάτος ἔχοντος ἱκανὸν, ὅταν ἡ σφαῖρα ἐντεθῇ εἰς τὴν μασχάλην περὶ τὴν σφαίρην περιβεβλημένου τοῦ ἱμάντος, καὶ κατέχοντος λαβόμενον ἀμφοτέρων τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱμάντος, ἀντικατατείνειν τινὰ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ κατατεινομένου καθήμενον, τῷ ποδὶ προσβάντα πρὸς τοῦ ἀκρωμίου τὸ ὀστέον. ἡ δὲ σφαίρη ὡς ἐσωτάτω καὶ ὡς μάλιστα πρὸς τῶν πλευρέων κείσθω, καὶ μὴ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἐμβολὴ, ὡς κατωμίζουσιν ἐς ὀρθόν. μέζω μέντοι εἶναι χρὴ τὸν κατωμίζοντα, διαλαβόντα δὲ τὴν χεῖρα, ὑποθεῖναι τὸν ὦμον τὸν ἑωυτοῦ ἐπὶ τὴν μασχάλην ὀξύν. κἄπειτα ὑποστρέψαι, ὡς ἂν ἐνίζηται ἕδρῃ, εὖ στοχασάμενον ὅκως ἀμφὶ τὸν ὦμον τὸν ἑωυτοῦ κρεμάσαι τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν μασχάλην. αὐτὸς δὲ ἑωυτὸν ὑψηλότερον ἐπὶ τοῦτον τὸν ὦμον ποιεέτω, ἢ ἐπὶ τὸν ἕτερον. τοῦ δὲ κρεμαμένου τὸν βραχίονα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στῆθος προσαναγκαζέτω ὡς τάχιστα. ἐν τούτῳ δὲ τῷ σχήματι προσανασειέτω, ὁκόταν μετεωρήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἀντιῤῥέπῃ τὸ ἄλλο σῶμα αὐτοῦ, ἀντίον τοῦ βραχίονος τοῦ κατεχομένου. ἢν δὲ ἄγαν κοῦφος ἔῃ ὁ ἄνθρωπος, προσεπικρεμασθήτω τούτου ὄπισθεν τις κοῦφος παῖς. αὗται δὲ αἱ ἐμβολαὶ πᾶσαι κατὰ παλαίστρην εὔχρηστοί εἰσιν, ὅτι οὐδὲν ἀλλοίων ὀργάνων δέονται ἐπεισενεχθῆναι. χρήσαιτο δ' ἄν τις καὶ ἄλλοθι. Ἀτὰρ καὶ οἱ περὶ* τὸ ὕπερον ἀναγκάζοντες, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν ἐμβάλλουσι. χρὴ δὲ τὸ μὲν ὕπερον κατειλῆχθαι ταινίῃ τινὶ μαλθακῇ, ἧσσον γὰρ ἂν ὑπολισθάνοι, ὑπηναγκάσθαι δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. καὶ ἢν μὲν βραχὺ ἔῃ τὸ ὕπερον, καθῆσθαι χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐπί τινος, ὡς μόλις τὸν βραχίονα περιβάλλειν δύνηται περὶ τὸ ὕπερον. μάλιστα δὲ ἔστω μακρότερον τὸ ὕπερον, ὡς ἂν στὰς ὁ ἄνθρωπος, κρεμασθῇ μικροῦ δεῖν ἀμφὶ τῷ ξύλῳ. κἄπειτα ὁ μὲν βραχίων καὶ ὁ πῆχυς παρατεταμένος* περὶ τὸ ὕπερον ἔστω. τὸ δὲ ἐπὶ θάτερα τοῦ σώματος, καταναγκαζέτω τις ὑπερβάλλων κατὰ τὸν αὐχένα παρὰ τὴν κληῖδα τὰς χεῖρας. αὕτη ἡ ἐμβολὴ κατὰ φύσιν ἐπιεικέως ἐστίν. καὶ ἐμβάλλειν δύναται, ἢν χρηστῶς σκευάσωνται αὐτήν. Ἀτὰρ καὶ ἡ διὰ

τῆς

Vet. Cod.
*ἰκνέεσθαι
*τὰ ὕπερα
*παρὰ

Vet.Cod. τοῦ κλιμακίου ἑτέρη τις τοιαύτη, καὶ ἔτι βελτίων, ὅτι ἀσφαλεστέρως ἂν τὸ σῶμα τὸ μὲν τῇ, τὸ δὲ τῇ, ἀντισηκωθείη μετεωρισθέν. περὶ γὰρ τὸ ὑπεροειδὲς ὁ ὦμος εἰ καὶ καταπεπήγει, περισφάλλεσθαι τὸ σῶμα κίνδυνος, ἢ τῇ, ἢ τῇ. χρὴ μέντοι καὶ ἐπὶ τῷ κλιμακτῆρι ἐπιδεδέσθαι τι ἄνωθεν στρογγύλον ἐναρμόστον ἐς τὸ κοῖλον τῆς μασχάλης, ὃ προσαναγκάσει τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐς τὴν φύσιν ἀπιέναι. Κρατίστη μέντοι πασέων ἐμβολέων, ἡ τοιήδε. Ξύλον χρὴ εἶναι πλάτος μὲν ὡς πεντεδάκτυλον, ἢ τετραδάκτυλον τὸ ἐπίπαν: πάχος δὲ, ὡς διδάκτυλον, ἢ καὶ λεπτότερον, μῆκος δὲ, δίπηχυ, ἢ ὀλίγῳ ἔλασσον. ἔσω δὲ ἐπὶ θάτερα τὸ ἄκρον περιφερὲς καὶ στενότατον ταύτῃ καὶ λεπτότατον. * ἄμβην δὲ ἐχέτω, μικρὸν ὑπερέχουσαν ἐπὶ τῷ ὑστάτῳ τοῦ περιφερέος ἐν τῷ μέρει, ἀλλὰ μὴ τῷ πρὸς τὰς πλευρὰς, ἀλλὰ τῷ πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἔχοντι, ὡς ὑφαρμόσειεν τῇ μασχάλῃ παρὰ τὰς πλευρὰς ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ὑποτιθέμενος. ὀθονίῳ δὲ, ἢ ταινίῃ μαλθακῇ, κατακεκολλήσθω ἄκρην τὸ ξύλον, ὅκως προσηνέστερον ἔῃ. ἔπειτα χρὴ ὑπώσαντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ξύλου, ὑπὸ τὴν μασχάλην ὡς ἐσωτάτω, μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, τὴν δὲ ὅλην χεῖρα πρὸς τὸ ξύλον κατατείνοντα προσκαταδῆσαι κατά τε τὸν βραχίονα, κατά τε τὸν πῆχυν, κατά τε τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς, ὡς ἂν ἀτρεμέῃ ὅτι μάλιστα. περὶ παντὸς δὲ χρὴ ποιέεσθαι, ὅκως τὸ ἄκρον τοῦ ξύλου, ὡς ἐσωτάτω τῆς μασχάλης ἔσται, ὑπερβεβηκὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. ἔπειτα χρὴ μεσηγὺ δύο στύλων στρωτῆρα πλάγιον εὖ προσδῆσαι, ἔπειτα ὑπερενεγκεῖν τὴν χεῖρα ξὺν τῷ ξύλῳ ὑπὲρ τοῦ στρωτῆρος, ὅκως ἡ μὲν χεὶρ ἐπὶ θάτερα ἔῃ, ἐπὶ θάτερα δὲ, τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τὴν μασχάλην, ὁ στρωτήρ. κἄπειτα ἐπὶ μὲν θάτερα τὴν χεῖρα καταναγκάζειν ξὺν τῷ ξύλῳ περὶ τὸν στρωτῆρα. ἐπὶ θάτερα δὲ, τὸ ἄλλο σῶμα. ὕψος δὲ ἔχων ὁ στρωτὴρ προσδεδέσθω, ὥστε μετέωρον τὸ ἄλλο σῶμα εἶναι, ἐπ᾽ ἄκρων τῶν ποδῶν. οὗτος ὁ τρόπος παραπολὺ κράτιστος ἐμβολῆς ὤμου, δικαιότατα μὲν γὰρ μοχλεύει, ἢν καὶ μόνον ἐσωτέρω ἔῃ τὸ ξύλον τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. δικαιόταται δὲ αἱ ἀντιρροπαὶ, ἀσφαλέες δὲ τῷ ὀστῷ τοῦ βραχίονος. Τὰ μὲν οὖν νεαρὰ ἐμπίπτει θᾶσσον, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο πρὶν ἢ κατατετάσθαι δοκέειν. Ἀτὰρ καὶ τὰ παλαιὰ μούνη αὕτη τῶν ἐμβολέων οἵη τε ἐμβιβάσαι. ἢν μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου σὰρξ μὲν ἐπεληλύθῃ ἐπὶ τὴν κοτύλην, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἤδη τρίβον ἑωυτῇ πεποιημένη ἔῃ ἐν τῷ χωρίῳ, ἵνα ἐξεκλίθη, οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐμβάλλειν γάρ μοι δοκέει, καὶ οὕτω πεπαλαιωμένον ἔκπτωμα τοῦ βραχίονος. τί γὰρ ἂν δικαίη μόχλευσις οὐχὶ κινήσειεν; μένειν μέντοι οὐκ ἄν μοι δοκέῃ κατὰ χώρην, ἀλλ᾽ ὀλισθαίνειν ἂν ὡς τὸ ἔθος. Τὸ αὐτὸ δὲ ποιέει καὶ περὶ κλιμακτῆρα καταναγκάζειν, τοῦτον τὸν τρόπον σκευάσαντα. πάνυ μὴν ἱκανῶς ἔχει, καὶ περὶ μέγα ἕδος Θεσσαλικὸν ἀναγκάζειν, ἢν νεαρὸν ἔῃ τ᾽ ὀλίσθημα, ἐσκευάσθαι μέντοι χρὴ τὸ ξύλον, ὥσπερ εἴρηται. ἀτὰρ τὸν

ἄνθρωπον

† ἄμβωνι

scalam alia quædam huiusmodi repositio fieri potest, & adhuc melior, eo q; corpus hinc atque illinc eleuatum, securius librando adæquari potest. Nam circum pistillum etiamsi humerus fixus maneat, periculum tamen est ne corpus hac aut illac circumagatur. Oportet tamen & super scalam superne rotundum quid deligatum esse, quod ad loci sub ala cauitatem congruum sit, & quod brachij caput ad naturam redire insuper cogat. Optima verò ex omnibus repositionibus talis est: Lignum esse oportet latitudine quidem quinque aut quatuor in totum digitorum, crassitudine vero duorum digitorum, aut etiam tenuius, longitudine autem bicubitali, aut paulo breuius. Sit autē altera parte summa rotundum, & angustissimum ac tenuissimū hac parte, habeatq; crepidinē paululum supereminentem, in extrema rotunditatis parte, sed non ea quæ ad costas, verùm ea quæ ad brachij caput existit, quo sub alam congrua sit iuxta costas sub brachij caput subdita. Linteo autem vel fascia molli, lignum summa parte obuoluatur, quo leuius reddatur: deinde subdito ligni capite quàm penitissime sub alam, inter costas ac brachij caput, totam manum ad lignum porrectam alligare oportet, iuxta brachium, iuxta cubitum, & iuxta manus iuncturam, quo quàm maximè sit quieta: prę omnibus autem curandum est, vt summa ligni pars, quàm penitissime intra subalarem locum recipiatur, brachij caput transgressa. Postea inter duas columnas trabem transuersam probe alligare oportet, & deinde manū cum ligno supra trabem transmittere, quo manus ab altera parte sit, corpus ab altera, trabes vero sub ala, & postea ad alteram partem manum deorsum cogere vnà cum ligno, circum trabē: ad alteram vero reliquum corpus. Trabs autem ea altitudine alligetur, vt reliquum corpus eleuatum summis pedum digitis innitatur. Hic modus repositionis humeri longe optimus est. Iustissimè enim commotionē facit si solum penitus intus ad brachij caput lignum fuerit. Iustissimæ item sunt in vtranque partem adæquationē facientes librationes, & ad hæc ossi brachij securæ. Recentes itaque luxationes citius incidunt, quàm quis putare possit, & priusquam extentæ esse videantur. Sed & veteres sola hæc repositio reponere potest, si non iam ob vetustatem, caro quidem in acetabulum deuenit, caput autē brachij in loco ad quem declinauit, semitam sibiipsi iam fecit. Veruntamen etiam ita inueteratum brachij elapsum, mihi posse reponere videtur. Quid .n. iusta molitio non nouerit? manere tā in loco posse, nō ita mihi videtur, sed prout cōsueuit rursus luxabitur. Idem facit ēt si circū scalam, eodē modo velut dixi præparatam, coactio transmissi brachij fiat. Abunde item sufficit circum magnam sedem Thessalicam coactionem facere, si recens fuerit luxatio. Præparatum autem esse oportet lignum, velut dictum est: hominem

A B C D

A nem vero locare oportet in sede obliquum, deinde brachiũ vnà cum ligno supra sedis reclinatoriũ transmittere, & ad alterã partẽ corpus deorsum cogere, ad alteram brachium cum ligno. Idem quoq; facit coactio supra biforem ianuã. His autem quæ forte præsentia fuerint, vtendũ est. Nosse igitur expedit, quòd naturæ à naturis multum differunt, ad hoc vt elabentia facile rursus incidant: differt etiã acetabulum ab acetabulo, quum aliud facile transcẽdi possit, aliud minus. Plurimum item differt neruorum ligamentum, quum in quibusdam remissum sit, in quibusdam intentum. Nam humiditas hominibus fit ex articulis, propter neruorum connexionem, si laxa fuerit, & intensiones facile ferat.
B Multos enim videas, qui adeo humidi sunt, vt quando velint, articuli ipsis citra dolorem excidant, & absque dolore restituãtur. Differt etiã habitus quidam corporis. Nam his quibus bene se habet membrum, & carnosis, & minus excidit, & difficilius incidit. Vbi vero ipsi seipsis teniuores & magis excarnes fuerint, tunc & magis excidit, & facilius incidit. Argumentum autem quòd hæc ita se habeant, hoc est. Bobus enim tunc magis femora excidũt ex acetabulo, quum tenuissimi existunt. Fiunt autem tenuissimi boues ad finem hyemis. Tunc igitur etiam maxime luxantur: si tamen & huiusmodi quiddam in medicina scribere conuenit. verùm conuenit vtique. Bene enim Homerus
C didicit, quod ex omnibus pecudibus boues quàm maxime laborent hoc tempore, & ex bobus potissimum aratores, eo quòd hyeme operentur. His itaque maxime excidunt articuli, hi enim maxime attenuantur. Nam reliqua quidem pecora breuem herbam depasci possunt: Bos autem non ita valde, priusquam alta fiat. reliquis enim tenuis est labri prominentia, tenuis item superna maxilla: Boui verò crassa est labij prominentia, crassa item & obtusa superna maxilla. Quapropter in breues herbas subijcere non potest. Rursus solidipeda animalia, vtpote vtrinque dentata, & dentes inter se committere possunt, & sub breuem herbam dentes subijcere queunt, delectanturq; tali herba magis quàm
D alta. Breuis enim herba in totum melior ac solidior est quàm alta, adde quòd alta etiam prius fructum effert. Ob hoc igitur ita cecinit,

Haud secus ac bobus nigris gratissima veris
Tempora proueniunt:

quia gratissima apparet ipsis alta herba. Sed & aliàs bos laxum habet hunc articulum, magis quàm alia animalia, & ob id etiam magis, quàm alia pedem trahit, & maximè quum macilentus est, & iam senex. Propter omnia hæc etiam maxime boui excidit. Plura aũt de ipso à me scripta sunt, eo quod omnium antea relatorum testimonia hæc sunt. Verùm de quo nunc sermo est, excarnibus magis excidit, sicut etiam citius incidit, quàm probe carnosis:

Vet. Cod.

ἄνθρωπον καθίσαι πλάγιον ἐπὶ τῷ δίφρῳ, καὶ ἔπειτα τὸν βραχίονα ξὺν τῷ ξύλῳ ὑπερβάλλειν ὑπὲρ τοῦ ἀνακλισμοῦ, καὶ ἐπὶ μὲν θάτερα τὸ σῶμα καταναγκάζειν, ἐπὶ δὲ θάτερα τὸν βραχίονα σὺν ξύλῳ. Τὸ 1 αὐτὸ δὲ ποιέειν ἀναγκάζειν, καὶ ὑπὲρ δικλείδος θύρης, χρέεσθαι δὲ τούτοισιν, ἃ ἂν τύχῃ παρεόντα. Εἰδέναι μὲν οὖν χρὴ, ὅτι φύσιες φυσίων μέγα διαφέρουσιν, ἐς τὸ ῥηιδίως ἐμπίπτειν τὰ ἐκπίπτοντα, διενέγκοι μὲν γὰρ ἄν τι καὶ κοτύλη κοτύλης· ἡ μὲν, εὐυπέρβατος ἐοῦσα, ἡ δὲ, ἧσσον. Πλεῖστον δὲ διαφέρει καὶ τῶν νεύρων ὁ σύνδεσμος, τοῖσι μὲν, ἐπιδόσιας ἔχων, τοῖσι δὲ, ξύντεταμένος ἐών, καὶ γὰρ ἡ ὑγρότης τοῖσιν ἀνθρώποισι γίνεται ἡ ἐκ τῶν ἄρθρων διὰ τῶν νεύρων τὴν ἀπάρτισιν, ἢν χαλαρά τε ἦ φύσει, καὶ τὰς ἐπιτάσιας εὐφόρως φέρει, συχνοὺς γὰρ ἄν τις ἴδοι οἳ οὕτως ὑγροί εἰσιν, ὥστε ὁπόταν ἐθέλωσιν, τότε αὐτοῖσι τὰ ἄρθρα ἐξίστανται ἀνωδύνως, καὶ καθίστανται ἀνωδύνως. Διαφέρει μέντοι καὶ ἕξις τις σώματος, τοῖσι μὲν γὰρ εὖ ἔχουσι τὸ γυῖον καὶ σεσαρκωμένοισιν ἐκπίπτει τε ἧσσον, ἐμπίπτει τε χαλεπώτερον, ὅταν δὲ αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότεροι καὶ ἀσαρκότεροι ἔωσι, τότε ἐκπίπτει τε μᾶλλον, ἐμπίπτει τε ῥᾷον. σημεῖον δὲ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχοι, τόδε, τοῖσι γὰρ βουσὶ, τότε ἐκπίπτουσι μᾶλλον οἱ μηροὶ ἐκ τῆς κοτύλης, ἡνίκα ἂν αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότατοι ἔωσι, γίνονται δὲ καὶ βόες λεπτότατοι, τοῦ χειμῶνος τελευτῶντος: τότε οὖν καὶ ἐξαρθρέουσι μάλιστα. εἰ δή τι καὶ τοιοῦτο δεῖ ἐν ἰητρικῇ γράψαι, δεῖ δὲ, καλῶς γὰρ Ὅμηρος καταμεμαθήκει, ὅτι πάντων τῶν * προβάτων βόες ὅτι μάλιστα πονέουσι ταύτην τὴν ὥρην, καὶ βοῶν οἱ ἀρόται, ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐργάζονται. τούτοισι τοίνυν * ἐκπίπτει μάλιστα, οὗτοι γὰρ μάλιστα λεπτύνονται, τὰ μὲν γὰρ ἄλλα βοσκήματα δύναται βραχεῖαν τὴν ποίην βόσκεσθαι: βοῦς δὲ οὐ μάλα πρὶν βαθεῖα γένηται, τοῖσι μὲν γὰρ ἄλλοισι ἐστὶ λεπτὴ ἡ προβολὴ τοῦ χείλεος, λεπτὴ δὲ ἡ ἄνω γνάθος, βοῒ δὲ παχεῖα μὲν ἡ προβολὴ τοῦ χείλεος, παχεῖα δὲ καὶ ἀμβλεῖα ἡ ἄνω γνάθος, διὰ ταῦτα ὑποβάλλειν ὑπὸ τὰς βραχείας πόας οὐ δύνανται. Τά τε αὖ μώνυχα τῶν ζώων, ἅτε ἀμφόδοντα ἐόντα, δύναται μὲν σαρκάζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τὴν βραχεῖαν ποίην ὑποβάλλειν τοὺς ὀδόντας, καὶ ἥδεται τῇ οὕτως ἐχούσῃ πόῃ μᾶλλον, ἢ τῇ βαθείῃ, καὶ γὰρ τὸ ἐπίπαν ἀμείνων, καὶ στερεωτέρη ἡ βραχεῖα πόη τῆς βαθείης, ὅτι καὶ πρὶν ἐκκαρπεῖν τὴν βαθεῖαν, διὰ τοῦτο οὖν ἐποίησεν ὧδε τάδε τὰ ἔπεα.

Ὡς δ᾽ ὁπότ᾽ ἀσπάσιον ἔαρ ἤλυθε βουσὶν ἕλιξιν.

Ὅτι ἀσμενωτάτη τοῖσι αὐτοῖσιν ἡ βαθεῖα ποίη φαίνεται. ἀτὰρ καὶ ἄλλως ὁ βοῦς χαλαρὸν φύσει τὸ ἄρθρον τοῦτο ἔχει μᾶλλον τῶν ἄλλων, διὰ τοῦτο καὶ εἱλίπους ἐστὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων, καὶ μάλιστα ὅταν λεπτὸν καὶ γηραλέον ἔῃ, διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἐκπίπτει βοῒ μάλιστα, πλείω δὲ γέγραπται περὶ αὐτοῦ, ὅτι πάντων τῶν προειρημένων ταῦτα μαρτύριά ἐστι. Περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος, τοῖσιν ἀσάρκοισι μᾶλλον ἐκπίπτει, ὡς θᾶσσον ἐμπίπτει, ἢ τοῖς εὐ-

* θρεμμάτων

* καὶ

Vet. Cod.

σεσαρκωμένοισι· καὶ ἧσσον ἐπιφλεγμαίνουσι τοῖσιν ὑγροῖσιν καὶ τοῖσιν ἀσάρκοισιν, ἢ τοῖσι ξηροῖσι, καὶ σεσαρκωμένοισι, καὶ ἧσσόν γε δέδεται ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον, ἀτὰρ καὶ ἡ μύξα πλείων ὑπείη τοῦ μετρίου μὴ ξὺν φλεγμονῇ, καὶ οὕτως ἂν ὀλισθηρὸν εἴη· μυξωδέστερα γὰρ τοὐπίπαν τὰ ἄρθρα τοῖσιν ἀσάρκοισι, ἢ τοῖσι σεσαρκωμένοισιν ἐστί· καὶ γὰρ αὐταὶ αἱ σάρκες, τῶν μὴ ἀπὸ τέχνης ὀρθῶς* λελιμαγχημένων, αἱ τῶν λεπτῶν, μυξωδέστεραί εἰσιν, ἢ αἱ τῶν παχέων. Ὅσοισι μέντοι ξὺν φλεγμονῇ μύξα ὑπογίνεται, ἡ φλεγμονὴ δήσασα ἔχει τὸ ἄρθρον, διὰ τοῦτο οὐ μάλα ἐκπίπτει τὰ ὑπόμυξα, ἐκπίπτοντα ἂν εἰ μή τι ἢ πλέον ἢ ἔλασσον φλεγμονῆς ὑπεγένετο. Οἷσι μὲν οὖν ὅταν ἐμπέσῃ τὸ ἄρθρον, καὶ μὴ ἐπιφλεγμήνῃ τὰ περιέχοντα, χρῆσθαί τε ἀνωδύνως αὐτίκα τῷ ὤμῳ δύνανται, οὗτοι μὲν οὐδὲν νομίζουσι δεῖν ἑωυτῶν ἐπιμελείης, ἰητροῦ μέντοι ἐστὶ καταμαντεύσασθαι τῶν τοιούτων. τοῖσι τοιούτοισιν ἐκπίπτει, καὶ αὖθις μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν ἐπιφλεγμήνῃ τὰ νεῦρα, τοῦτο κατὰ πάντα τὰ ἄρθρα οὕτως ἔχει, καὶ μάλιστα κατ' ὦμον καὶ κατὰ γόνυ, μάλιστα γὰρ οὖν καὶ ὀλισθάνει ταῦτα. Οἷσι δὲ ἂν ἐπιφλεγμήνῃ τὰ νεῦρα, οὐ δύνανται χρέεσθαι τῷ ὤμῳ, κωλύει γὰρ ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ξύντασις τῆς φλεγμονῆς. Τοὺς οὖν τοιούτους ἰῆσθαι χρὴ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισι πολλοῖσιν ὑποδέοντα, ὑποτιθέναι δὲ ἐς τὴν μασχάλην εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν ξυνελίσσοντα, ἐκπλήρωμα τοῦ κοίλου ποιέοντα, ἵνα ἀντιστήριγμα μὲν τῇ ἐπιδέσει ἔῃ, ἀνακωχὴν δὲ τὸ ἄρθρον. τὸν δὲ βραχίονα ἐς τὸ ἄνω ῥέποντα, ἴσχειν χρὴ τὰ πλεῖστα, οὕτω γὰρ ἂν οἱ ἑκάστω εἴη τῆς χώρης ἐς ἣν ὤλισθεν ἡ κεφαλὴ τοῦ ὤμου. Χρὴ δὲ, ὅταν ἐπιδήσῃς τὸν ὦμον, ἔπειτα προσκαταδεῖν τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευρὰς ταινίῃ τινὶ κύκλῳ περὶ τὸ σῶμα περιβάλλοντα, χρὴ δὲ καὶ ἀνατρίβειν τὸν ὦμον* ἡσυχέως καὶ λιπαρῶς. Πολλῶν δὲ ἔμπειρον δεῖ εἶναι τὸν ἰητρὸν, ἀτὰρ δὴ καὶ ἀνατρίψιος, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος οὐ τὸ αὐτὸ ἀποβαίνει, καὶ γὰρ ἂν δήσειεν ἄρθρον ἀνάτριψις χαλαρώτερον τοῦ καιροῦ ἐὸν, καὶ λύσειεν ἄρθρον σκληρότερον τοῦ καιροῦ ἐόν. ἀλλὰ διοριεῖται ἡμῖν περὶ ἀνατρίψιος ἐν ἄλλῳ λόγῳ. Τὸν γοῦν τοιοῦτον ὦμον μαλθακοῖσι χρὴ χερσὶν ἀνατρίβειν, συμφέρει γὰρ καὶ ἄλλως πρηέως, τὸ δὲ ἄρθρον διακινέειν μὴ βίῃ, ἀλλὰ τοσοῦτον, ὅσον ἀνωδύνως κινήσεται. Καθίσταται δὲ πάντα, τὰ μὲν ἐν πλείονι χρόνῳ, τὰ δ' ἐν ἐλάσσονι. Γινώσκειν δὲ εἰ ἐκπέπτωκεν ὁ βραχίων* τούτοισι χρὴ τοῖσι σημείοισι. Τοῦτο μὲν ἐπειδὴ δίκαιον ἔχουσι τὸ σῶμα οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὰ σκέλεα, παραδείγματι χρέεσθαι δεῖ τῷ ὑγιεῖ πρὸς τὸ μὴ ὑγιὲς, καὶ τῷ μὴ ὑγιεῖ πρὸς τὸ ὑγιές. μὴ τἀλλότρια ἄρθρα καθορῶντα, ἄλλοι γὰρ ἄλλων μᾶλλον ἔξαρθροι πεφύκασιν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοῦ κάμνοντος, ἢν ἀνόμοιον ᾖ τὸ ὑγιὲς τῷ κάμνοντι, καὶ τοῦτο* εἴρηται μὲν ὀρθῶς, παραξύνεσιν δὲ ἔχει πάνυ πολλήν· διὰ τὰ τοιαῦτα, καὶ οὐκ ἀρκέει μοῦνον λόγῳ εἰδέναι τὴν τέχνην ταύτην,* καὶ ὁμιλίῃ ὁμιλέειν. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης, ἢ καὶ ἄλλῃσι προφάσεσιν οὐκ ἐξεστεώτων

* λελιμαγχονημένων

* ἰσχυρῶς

* τοῖς δὲ

* εἰρέσθαι

* ἀλλὰ

carnosis, & humidis ac excarnibus minus inflammatur, quàm siccis ac carnosis: & in posterum tempus quoque minus vincitur: sed & mucus amplior moderato subest, si non adsit 1 inflammatio, & sic sanè lubricus fuerit. Mucosiores enim omnino sunt articuli excarnibus quàm carnosis: nam & ipsæ carnes eorum qui non recte ex arte fame macerati sunt, in macilentis mucosiores sunt, quàm in crassis. Quibus tamen cum inflammatione mucus subest, his inflammatio vinculo facto articulum continet: & ob id hi qui submucosi sunt articuli, non valde excidunt, & exciderent vtique si non plus aut minus inflammationis accessisset. Quibus igitur quum articulus incidit, circumsitæ partes non inflammantur, & statim citra dolorem humero vti possunt, hi putant quidem nihil opus esse, vt sui ipsorum curam gerant, medici tamen est, vt contra tales vaticinetur. Talibus excidit rursus magis quàm his quibus nerui sunt inflammati. Atque hæc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerum, & genu. Maxime igitur etiam hæc excidunt. Quibus autem nerui inflammati sunt, hi humero vti non possunt. Prohibet enim dolor & inflammationis distentio. Tales igitur curare oportet cerato, & splenijs, & linteis multis deligando. Sub alam vero lanam mollem puram cõuolutam subijcere oportet, ad cauitatem explẽdam, quo fulcimentũ quidẽ sit deligationi, articulũ vero sustentet. At brachium plerunq; sursum vergẽs tenere oportet. Sic enim procul fuerit humeri caput à loco, in quem excidit. Oportet autem postquã humerũ deligaueris, brachiũ ad costas adalligare, fascia quadã in orbem circũ corpus obducta. Fricare quoque humerũ oportet placide & accurate. Multarum autem rerum peritum medicũ esse expedit, & non minus frictionis. Ex eodem enim nomine, non idẽ euentus subsequitur. Nam & vincire potest frictio articulum iusto laxiorem, & soluere articulum iusto duriorem. Verùm de frictione in alio opere à nobis tractabitur. Talem igitur humerum mollibus manibus fricare cõuenit, cõfert enim, & aliàs leniter: Articulum autem commouere non violenter, sed intantum vt citra dolorẽ cõmoueatur. Restituuntur vero oẽs articuli partim longiore, partim breuiore tempore. An autem brachium exciderit, his signis cognoscere oportet. Nam vbi iustum corpus habent homines, manus item ac crura, sano in exemplum vti oportet, ad non sanum, & non sano ad sanum, non alienos articulos inspiciẽdo, (alij enim alijs magis extantibus natura sunt articulis) sed ipsos eius qui affectus est, an dissimilis sit sanus ægroto. Et hoc recte quidẽ dictum est, multã tamen erroneam intelligentiam talia habent: & nõ satis est solum sermonis doctrina artem hãc nosse, sed cõuersatione etiã versare oportet. Multi enim præ dolore, aut ex alia causa, quũ non exciderint

A ciderint ipsis articuli, tamen non possunt in similes figuras restitui, in quales sanum corpus figuratur. Proinde & talem figuram insuper intelligere ac considerare oportet. Sed & in loco sub ala, caput brachij multo magis incumbere videtur, in luxato quàm in sano. Quin & superne iuxta supernam humeri partem, cauus apparet locus: & summi humeri os extans conspicitur, vtpote articulo ad infernum locum digresso: & est etiam aliqua erronea in hoc intelligentia, sed postea de ipso scribetur. Est enim dignum de quo scribatur. Præterea in luxato cubiti gibbus magis à costis distare videt, quàm in altero. Si tamen quis vim afferens cogat, adducitur quidem, sed cum dolore. Sed & sur-
B sum ad aurem manu attollere cubiti gibbo extento, non valde potest, velut sanam: neque hàc & illàc similiter diducere. Hæc igitur signa sunt humeri luxati: repositiones item præscriptæ & curationes hæ sunt. Operæprecium vero est discere, quomodo frequenter exciden tes humeros curare oporteat. Multi enim à certaminibus iam prohibiti sunt, ob hãc calamitatem, quum aliàs penitus fuerint inculpabiles. Multi etiam ad res bellicas inutiles fuerunt, & ob hanc calamitatem perierunt. Sed & propterea res digna est quæ discatur, quòd nullum nouerim qui recte medeatur, sed alios ne aggredi quidem sciam, alios contrà quàm conducit & sentire, & facere. Multi enim humeros
C luxatos vsserunt, & iuxta supernam humeri partem, & iuxta anteriorem, qua parte caput brachij extuberat, & iuxta posteriorem paulum retro supernam partem. Hæ igitur vstiones, si quidem sursum brachium excidisset, aut in anteriorem aut posteriorem partem, recte inustæ essent. Nunc vero quum deorsum excidit, eijciunt magis hæ vstiones, quàm impediunt. A superna enim spacij amplitudine caput brachij excludunt. Verùm hæc ita vrere oportet. Cutem sub ala digitis apprehensam attrahere oportet, secundum ipsam maxime rectitudinem, secundum quam brachij caput excidit: deinde ita attractam cutem in vlteriorem partem perurere. Ferramentis autem talia vrere oportet non
D crassis, neque valde caluis, sed oblongis. Citius 2
enim penetrant, & manu firmata transfigi possunt: pellucidis itẽ his vrere oportet, quo quàm celerrime pro viribus penetrent. Nam crassa tarde penetrantia, latiores crustarum elapsiones faciunt, & periculum est ne cicatrices rumpantur, & nihilo quidem deterius hoc esset, verùm turpius & ab arte alienius. Postquam autem in vlteriorem partem perusseris, in plurimis satis est vt infernæ parti soli has crustas inuras. Quòd si periculum esse non videatur ne cicatrices rumpantur, sed multum spacij interpositum sit, tenue quoddam spicillum per inusta foramina traijcere oportet, cute adhuc attracta (neque enim aliàs traijcere possis.) Vbi vero traieceris, cutem

τῶν αὐτέοισι τῶν ἄρθρων, ὅμως οὐ δύνανται ἐς τὰ ὅμοια σχήματα καθιστάναι, ἐς οἷά περ τὸ ὑγιαῖνον σῶμα σχηματίζεται. Προσξυνιέναι δὲ δεῖ οὖν, καὶ ἐννοεῖν καὶ τὸ τοιόνδε σχῆμα χρή, ἀτὰρ καὶ ἐν τῇ μασχάλῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος φαίνεται ἐγκειμένη, πολλῷ μᾶλλον τοῦ ἐκπεπτωκότος, ἢ τοῦ ὑγιέος. τοῦτο δὲ ἄνωθεν κατὰ τὴν ἐπωμίδα κοῖλον φαίνεται τὸ χωρίον, καὶ τὸ τοῦ ἀκρωμίου ὀστέον ἐξέχον φαίνεται. ἅτε ὑποδεδυκότος τοῦ ἄρθρου ἐς τὸ κάτω τοῦ χωρίου. παραξυνιέσιν μὲν καὶ ἐν τούτῳ ἔχει τινά, ἀλλ' ὕστερον περὶ αὐτοῦ γεγράψεται, ἄξιον γὰρ γραφῆς ἐστί. τοῦτο δὲ τοῦ ἐκπεπτωκότος ὁ ἀγκὼν φαίνεται ἀφεστεὼς μᾶλλον ἀπὸ τῶν πλευρέων, ἢ τοῦ ἑτέρου. εἰ μέντοι τις προσαναγκάζοι, προσάγεται μέν, ἐπιπόνως δέ. τοῦτο δὲ ἄνω τὴν χεῖρα ἆραι εὐθεῖαν παρὰ τὸ οὖς ἐκτεταμένου τοῦ ἀγκῶνος οὐ μάλα δύνανται, ὥσπερ τὴν ὑγιέα, οὐδὲ παράγειν ἔνθα καὶ ἔνθα ὁμοίως, τάτε οὖν σημήϊα ταῦτά ἐστιν ὤμου ἐκπεπτωκότος. αἵτε ἐμβολαὶ αἱ γεγραμμέναι, αἵτε ἰητρεῖαι αὗται. Ἐπάξιον δὲ τὸ μάθημα ὡς χρὴ ἰητρεύειν, τοὺς πυκνὰ ἐκπίπτοντας ὤμους. πολλοὶ μὲν γὰρ ἤδη ἀγωνίης ἐκωλύθησαν διὰ ταύτην τὴν ξυμφορήν, τ' ἄλλα πάντα ἀξιόχρεοι ὄντες. πολλοὶ δὲ ἐν πολεμικοῖσιν ἀχρήϊοι ἐγένοντο, καὶ διεφθάρησαν διὰ ταύτην τὴν ξυμφορήν. ἅμα τε ἐπάξιον καὶ διὰ τοῦτο, ὅτι οὐδένα οἶδα ὀρθῶς ἰητρεύοντα, ἀλλὰ τοὺς μὲν μηδὲ ἐγχειρέοντας, τοὺς δὲ τἀναντία τοῦ ξυμφέροντος φρονέοντάς τε, καὶ ποιέοντας, συχνοὶ γὰρ ἤδη ἰητροὶ ἔκαυσαν ὤμους ἐκπίπτοντας, κατά τε τὴν ἐπωμίδα, κατά τε τὸ ἔμπροσθεν, ᾗ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐξογκέει, κατά τε τὸ ὄπισθεν ὀλίγον τῆς ἐπωμίδος. αὗται οὖν αἱ καύσιες εἰ μὲν εἰς τὸ ἄνω ἐξέπιπτεν ὁ βραχίων, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν, ἢ ἐς τοὔπισθεν, ὀρθῶς ἂν ἔκαιον. Νῦν δὲ δὴ ὅτε ἐς τὸ κάτω ἐκπίπτει ἐκβάλλουσιν αὗται αἱ καύσιες μᾶλλον, ἢ κωλύουσιν, ἀποκλείουσι γὰρ τῆς ἄνω εὐρυχωρίης, τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. Χρὴ δὲ ὧδε καίειν ταῦτα, ἀπολαβόντα τοῖσι δακτύλοισι κατὰ τὴν μασχάλην, τὸ δέρμα ἀφελκῦσαι κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν μάλιστα, καθ' ἣν ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐκπίπτει, ἔπειτα δὲ οὕτως ἀφειλκυσμένον τὸ δέρμα, διακαῦσαι ἐς τὸ πέρην, σιδηρείοισι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα καίειν, μὴ παχέσι, μηδὲ λίην φαλακροῖσιν, ἀλλὰ προμηκέσι, ταχυπορώτερα γὰρ καὶ τῇ χειρὶ ἐπερείδειν, χρὴ δὲ διαφανέσι καίειν, ὡς ὅτι τάχιστα περαιωθῇ κατὰ δύναμιν, τὰ γὰρ παχέα βραδέως περαιούμενα, πλατυτέρας τὰς ἐκπτώσιας τῶν ἐσχαρέων ποιέεται, καὶ κίνδυνος ἂν εἴη ξυῤῥαγῆναι τὰς ὠτειλάς, καὶ κάκιον μὲν οὐδὲν ἂν εἴη. αἴσχιον δὲ καὶ ἀτεχνότερον. Ὅταν δὲ διακαύσῃς ἐς τὸ πέρην, τῶν μὲν πλείστων ἱκανῶς ἂν ἔχοι τῷ κάτω μέρει τὰς ἐσχάρας ταύτας μόνας θεῖναι. ἢν δὲ μὴ κίνδυνος φαίνηται εἶναι * ξυῤῥαγῆναι τὰς ὠτειλάς, * ἀλλὰ πολὺ τὸ διὰ μέσου ἦ, ὑπάλειπτρον χρὴ λεπτὸν διεῖρσαι διὰ τῶν * κατηγμάτων, ἔτι ἀναλελαμμένου τοῦ δέρματος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως δύναιο διεῖρσαι. Ἐπὴν δὲ διείρσῃς, ἀφεῖναι τὸ δέρ-

Vet. Cod.
* καραρραγῆναι
* ἀλλ' ἂν
* καυμάτων

Vet. Cod. μα. ἔπειτα μεσηγὺ τῶν ἐσχαρῶν, ἄλλην ἐσχάρην ἐμβάλλει λεπτῷ σιδηρείῳ καὶ διακαῦσαι, ἄχρις ἂν τοῦ ὑπαλείπτρου ἐγκύρσῃ. ὁκόσον δέ τι χρὴ τὸ δέρμα τὸ ἀπὸ τῆς μασχάλης ἀπολαμβάνειν, τοῖσιδε χρὴ τεκμαίρεσθαι. ἀδένες ὕπεισιν ὑπὸ τῇ μασχάλῃ. πολλαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τοῦ σώματος. ἀλλ' ἐν ἄλλῳ λόγῳ περὶ ἀδένων οὐλομελίης γεγράψεται, ὅτι τέ εἰσι, καὶ οἷα ἐν οἵοισι σημαίνουσί τε καὶ δύνανται. Τοὺς μὲν οὖν ἀδένας οὐ χρὴ προσεπιλαμβάνειν, οὐδ' ὅσα ἐσωτέρω τῶν ἀδένων· μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος· τοῖσι γὰρ ἐπικαιροτάτοισι τόνοισι γειτονεύονται. ὅσον δὲ ἐξωτέρω τῶν ἀδένων ἐπὶ πλεῖστον ἀπολαμβάνειν· ἀσινέα γάρ. Γινώσκειν δὲ χρὴ, ὅτι εἰ μὲν ἰσχυρῶς τὸν βραχίονα ἀνατείνοις, οὐ δυνήσῃ τοῦ δέρματος ἀπολαβεῖν οὐδὲν τοῦ ὑπὸ τῇ μασχάλῃ, ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου κατατεῖναι· σιμοῦται γὰρ ἐν τῇ ἀνατάσει. οὐδ' αὖ τόνους οὐδεμιῇ μηχανῇ δεῖ τιτρώσκειν· οὗτοι γὰρ πρόχειροι γίνονται, καὶ κατατεταμένοι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰ δὲ μικρὸν ἐπάρῃς τὸν βραχίονα, πολὺ μὲν τοῦ δέρματος ἀπολήψῃ. οἱ δὲ τόνοι ὧν δεῖ προμηθέεσθαι, εἴσω καὶ πρόσω τοῦ χειρίσματος γίνονται. Ἆρ' οὖν οὐκ ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ περὶ παντὸς χρὴ ποιέεσθαι τὰ δίκαια σχήματα ἐξευρίσκειν ἐφ' ἑκάστοισι; ταῦτα μὲν κατὰ τὴν μασχάλην, καὶ ἱκαναὶ αὗται αἱ καταλήψιες, ἢν ὀρθῶς τεθῶσιν αἱ ἐσχάραι. Ἐκτοσθεν δὲ τῆς μασχάλης, δισσὰ μόνα ἐστὶ χωρία ἵνα ἄν τις ἐσχάρας θείη, τιμωρεούσας τῷ παθήματι. μίαν μὲν ἐν τῷ ἔμπροσθεν μεσηγὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην. καὶ ταύτῃ τὸ μὲν δέρμα τελέως διακαίειν χρή. βαθύτερον δὲ οὐ χρή. φλὲψ γὰρ παχείη πλησίη καὶ νεῦρα, ὧν οὐδέτερα θερμαντέα. ὄπισθεν δ' αὖ ἄλλην ἐσχάρην ἐνδέχεται ἐνθεῖναι ἀνωτέρω μὲν συχνῷ τοῦ τένοντος τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην· κατωτέρω δὲ ὀλίγῳ τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, καὶ τὸ μὲν δέρμα τελέως χρὴ διακαίειν, βαθεῖαν δὲ μηδὲ κάρτα ταύτην ποιέειν· πολέμιον γὰρ τὸ πῦρ νεύροισιν. Ἰητρεύειν μὲν οὖν χρὴ διὰ πάσης τῆς ἰητρείης τὰ ἕλκεα, μηδέποτε ἰσχυρῶς ἀνατείναντα τὸν βραχίονα, ἀλλὰ μετρίως ὅσον τῶν ἑλκέων ἐπιμελείης εἵνεκα, ἧσσον μὲν γὰρ ἂν διαψύχοιτο, ξυμφέρει γὰρ πάντα τὰ καύματα σκεπεῖν, ὡς καὶ ἐπιεικῶς ἰητρεύεσθαι, ἧσσον δ' ἂν ἐκπλήσσοιτο, ἧσσον δ' ἂν αἱμορραγοίη, ἧσσον δ' ἂν σπασμὸς ἐπιγένοιτο. Ὅταν δὲ δὴ καθαρὰ γένηται τὰ ἕλκεα, ἐς ὠτειλάς τε ἴῃ, τότε δὴ καὶ παντάπασι χρὴ αἰεὶ τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσι προσδεδέσθαι, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην. ἀτὰρ καὶ ὅταν ὑγιέα γένηται τὰ ἕλκεα, ὁμοίως ἐπὶ πολὺν χρόνον χρὴ προσδεῖν τὸν βραχίονα πρὸς τὰς πλευράς. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ἐπουλωθείη καὶ ἀπολειφθείη ἡ εὐρυχωρίη καθ' ἣν μάλιστα ὀλισθάνει ὁ βραχίων. Ὅσοισι δ' ἂν ὦμος καταπορηθῇ ἐμβληθῆναι, ἢν μὲν ἔτι ἐν αὐξήσει ἐῶσιν, οὐκ ἐθέλει συναύξεσθαι τὸ ὀστέον τοῦ βραχίονος ὁμοίως τῷ ὑγιεῖ. ἀλλ' αὔξεται μὲν ἐπί τι, βραχύτερον δὲ τοῦ ἑτέρου γίνεται, καὶ οἱ καλεόμενοι δὲ ἐκ γενεῆς γαλιάγκωνες, διὰ δισσὰς ξυμφορὰς ταύτας γίνονται. ἢν γέ τι τοιοῦτον αὐτοὺς ἐξάρθρημα

cutē dimittere: Postea inter crustas aliam crustā A tenui ferramento infligere ac inurere, donec spicillum contingas. Quantū vero de cute sub ala apprehēdere oportet, hinc coniectare licet. Glādulæ sub ala sunt, sicut et in alijs corporis partibus. Verum in alio libro de tota glandularum natura scribetur, quę sint, & qualia in qualibus significant ac possunt. Glandulas igitur simul apprehendere non oportet, neque ea quæ glādulis sunt interiora. Magnum enim afferūt periculū; Sunt enim neruis maximi momēti vicina. Quātum vero extra glandulas est, eiusq; plurimam partem apprehendere oportet. Nihil enim periculi est. Nosse tamen hoc expedit, quod si fortiter brachium extenderis, nihil cutis sub ala apprehendere poteris, quod sanè attractu memorabile sit. Distrahitur enim in extensione. Nec vero B neruos vlla machina vulnerare oportet. Hi enī prompti expositiq; sunt ac extēti in hac figura. Si verò parum brachium eleuaris, multum quidem cutis apprehendes. Nerui verò quorū curam gerere oportet, intus vltra apprehēsionem consistent. Nonne igitur in omni arte præ omnibus curandū est, vt in singulis figuræ iustæ inueniantur? Atque hæc quidem de loco sub ala. Et sufficiunt hæ apprehēsiones, si crustæ fuerint inustæ. Extra vero alam duo solū loci sunt, vbi qs crustas inurere queat, huic affectioni auxiliātes. Vnā in anteriore parte, inter brachij caput & tendinem iuxta alam. Et hac quidem parte cutem penitus perurere oportet, sed non altius. C Vena enim crassa propinqua est, & nerui, quorum neutra igne calfacienda sunt. Retrorsum autem alteram crustam inurere licet, multū supra tendinem, qui est iuxta alam, & paululū infra brachij caput. Et cutem quidem penitus perurere oportet: Verum neque hic valde altā crustam facere. Inimicus enim est ignis neruis. Curare igitur vlcera per omnem curationem oportet, ita vt brachium nunquā vehementer extendas, sed moderate, vlcerum saltem curandorum gratia. Minus enim perfrigerantur. Conducit enim omnes vstiones tegere, vt etiā leniter curentur, & minus disparentur, minusq; sanguinis erumpat, & minus conuulsio accedat. Vbi vero pura facta fuerint vlcera, & ad cicatrices de- D uenerint, tunc sanè penitus brachium semper die ac nocte costis alligatum esse oportet. Sed & quum sana facta fuerint vlcera, similiter ad multum tēpus, brachium ad costas alligādum est. Sic enim maxime cicatrix induci poterit, & spatij amplitudo intercipietur, in quam maxime luxatur brachium. Quibuscunq; vero humerus repositione fuerit destitutus, si quidē homines adhuc crescāt, os brachij non similiter vt sanū coaugescit, sed augescit quidē, verū altero breuius aliquanto efficitur. Et qui mustellæ cubito prediti sunt, paruumq; ac macilentum brachium ex natiuitate habent, galeancones vocati, ob duplices has calamitates fiunt tales, tum si talis aliqua luxatio

A luxatio ipsos dum in vtero sunt corripuerit, tũ ob aliam calamitatem, de qua postea aliquando scribetur. Quin & hi, quibus dum adhuc infantes sunt, profundæ ac submersæ suppurationes circa brachij caput fiunt, omnes galeancones efficiuntur: & siue secti fuerint, siue vsti, siue sua sponte ipsis eruperint, hæc ita se habere nosse oportet. Qui tamen ex natiuitate galeancones sunt, etiamsi manu potétissimè vti possint, tamen neque ipsi extento cubiti gibbo, brachiũ ad aurẽ extendere ac eleuare possunt: sed multo minus hanc, quàm sanam manum. Quibus vero iam viris exciderit humerus, & repositus non fuerit, his superna humeri pars magis excarnis efficitur, & habitus hac parte tenuis fit.

B Quum tamen dolor cessauerit, non omnia ea similiter operari possunt, quæ eleuato cubiti gibbo à costis in obliquum operari oportet. Quæ vero transmoto brachio iuxta costas, aut in anteriorem, aut in posteriorem partem operari oportet, ea operari possunt. Nam & scobinam, & serram trahere poterint, securi item findere, & fodere, si non valde sursum cubiti gibbum attollant, sed & alia iuxta tales figuras operantur. At verò quibus summus humerus fuerit auulsus, his os auulsum extra eminens apparet. Est autem hoc velut vinculum claiculæ & scapulæ. Alia enim est hominis natura hac parte quàm aliorum animalium. Medici igitur in hoc vulnere maximè falluntur. Nam quum os

C auulsum emineat, superna humeri pars humilis & caua apparet, vt etiam velut humeri elapsi curam adhibeat. Multos igitur noui medicos aliàs non malos, qui grauiter afflixerunt, tales humeros reponere conantes, ita excidisse rati, & non prius desistunt ipsi existimare se humerum reponere, quàm vel desperarint, vel frustrati fuerint. His curatio quidem eadem quæ etiam alijs huiusmodi, ceratum, splenia, & lintea, & deligatio eiusmodi: deorsum tamen cogere os supereminens oportet, & splenia super hoc ponere plurima, & hac parte maxime premere: & brachium ad costas adalligatum ad supernam partem tenere. sic enim os auulsum maximè appropinquarit. Hæc tamen probè nosse expedit, &

D velut certa prædicere, si alioqui voles, ꝙ nullum detrimẽtum, neque paruum, neque magnum, humero contingit ex hoc vulnere. Sed locus turpior euadit. Neque enim hoc os in pristinam sedem similiter firmari poterit, velut natura exigit, sed necesse est plus aut minus tumidum esse ad supernam partem. Neque enim aliud vllum os in eundem locum restituitur, quod cum alio osse communionem habet, & adherens à veteri naturali sede auulsum fuerit. Paucis autẽ diebus summus humerus doloris exors fit, si probè deligetur. Clauicula porrò fracta, si quidem penitus caulatim hoc contigerit, curatu facilior est. 3
Si verò oblongè, difficilius sanatur: & contraria in his contingunt, aliter ꝙ quis putauerit. Nam quæ

θρημα καταλάβῃ ἐν γαστρὶ ἐόντας. διά τε ἄλλην συμφορὴν, περὶ ἧς ὕστερόν ποτε γεγράψεται. Vet. Cod.
Ατὰρ καὶ οἷσιν ἔτι νηπίοισιν ἐοῦσι κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος βαθεῖαι καὶ ὑποβρύχιοι ἐκπυήσιες γίνονται, καὶ οὗτοι πάντες γαλιάγκωνες γίνονται, καὶ ἤν τε τμηθῶσιν, ἤν τε καυθῶσιν, ἤν τε αὐτόματόν σφιν ἐκραγῇ, εὖ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει. χρέεσθαι μέντοι τῇ χειρὶ δυνατώτατοί εἰσιν οἱ ἐκ γενεῆς γαλιάγκωνες, οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνοί γε ἀνατεῖναι παρὰ τὸ οὖς τὸν βραχίονα ἐκτανύσαντες τὸν ἀγκῶνα δύνανται. ἀλλὰ πολὺ ἐνδεεστέρως, ἢ τὴν ὑγιέα χεῖρα. Οἷσι δ' αὖ ἤδη ἀνδράσιν ἐοῦσι ἐκπέσῃ ὁ ὦμος, καὶ μὴ ἐμβληθῇ, ἡ ἐπωμὶς ἀσαρκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἕξις λεπτὴ ἡ κατὰ τοῦτο. ὅταν μέντοι ὀδυνώμενοι παύσωνται, ὁκόσα μὲν δεῖ ἐργάζεσθαι ἐπάραντας τὸν ἀγκῶνα ἀπὸ τῶν πλευρέων εἰς τὸ πλάγιον, ταῦτα μὲν οὐ δύνανται ἅπαντα ὁμοίως ἐργάζεσθαι. Ὁκόσα δὲ δεῖ ἐργάζεσθαι, παραφέροντας τὸν βραχίονα παρὰ τὰς πλευρὰς, ἢ ἐς τοὔπισω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν, ταῦτα δὲ δύνανται ἐργάζεσθαι, καὶ γὰρ ἂν ἀρίδα ἑλκύσαιεν, καὶ πρίονα, καὶ πελεκήσαιεν ἂν, καὶ σκάψαιεν ἂν, μὴ κάρτα ἄνω αἴροντες τὸν ἀγκῶνα, καὶ τ' ἄλλα ὅσα *τῶν τοιούτων *ἐκ σχημάτων ἐργάζονται. Ὅσοισι δ' αὖ τὸ ἀκρώμιον ἀποσπασθῇ, τουτέοισι φαίνεται ἐξέχον τὸ ὀστέον τὸ ἀπεσπασμένον. ἔστι δὲ τοῦτο ὁ σύνδεσμος τῆς κληΐδος καὶ τῆς ὠμοπλάτης. ἑτεροίη γὰρ φύσις ἀνθρώπου ταύτῃ, ἢ τῶν ἄλλων ζώων. οἱ οὖν ἰητροὶ μάλιστα ἐξαπατέονται ἐν τούτῳ τῷ τρώματι. ἅτε γὰρ ἀνασχόντος τοῦ ὀστέου τοῦ ἀποσπασθέντος, ἡ ἐπωμὶς φαίνεται χαμαιζήλη καὶ κοίλη, ὥστε καὶ προμηθεῖσθαι τῶν ὤμων τῶν ἐκπεπτωκότων. πολλοὺς οὖν οἶδα ἰητροὺς, τ' ἄλλα οὐ φλαύρους ἐόντας, οἳ πολλὰ ἤδη ἐλυμήναντο, ἐμβάλλειν πειρώμενοι τοὺς τοιούτους ὤμους, οὕτως οἰόμενοι ἐκπεπτωκέναι, καὶ οὐ πρόσθεν παύονται, πρὶν ἢ ἀπογνῶναι ἢ ἀπορῆσαι δοκέοντας, αὐτοὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐμβαλέειν τὸν ὦμον. τούτοισι ἰητρείη μὲν ἥπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν τοῖσι τοιούτοισι, κηρωτὴ καὶ σπλῆνες καὶ ὀθόνια, καὶ ἐπίδεσις τοιαύτη. καταναγκάζειν μέντοι τὸ ὑπερέχον χρὴ, καὶ τοὺς σπλῆνας κατὰ τοῦτο τιθέναι πλείστους, καὶ πιέζειν ταύτῃ μάλιστα, καὶ τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσι προσηρτημένον ἐς τὸ ἄνω μέρος ἔχειν, οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα πλησιάζοιτο ἀπεσπασμένον. τὰ δὲ μὴν εὖ εἰδέναι χρὴ, καὶ προλέγειν ὡς ἀσφαλέα, εἰ ἄλλως ἐθέλοις ὅτι βλάβη μὲν οὐδὲ μία, οὔτε μεγάλη τῷ ὤμῳ γίνεται ἀπὸ τούτου τοῦ τρώματος: αἴσχιον δὲ τὸ χωρίον. οὐ δὲ γὰρ τοῦτο τὸ ὀστέον ἐς τὴν ἀρχαίην ἕδρην ὁμοίως ἂν ἱδρυνθείη, ὥσπερ ἐπεφύκει, ἀλλ' ἀνάγκη πλέον ἢ ἔλασσον ὀγκηρότερον εἶναι ἐς τὸ ἄνω. οὐ δὲ γὰρ ἄλλο ὀστέον, οὐδὲν ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται, ὅτι ἂν κοινωνέον ἐστὶν ἑτέρῳ ὀστέῳ, καὶ προσπεφυκὸς ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχαίης φύσιος. ἀνώδυνον δὲ τὸ ἀκρώμιον ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν γίνεται, ἢν χρηστῶς ἐπιδέηται. Κληῒς δὲ κατεαγεῖσα, ἢν μὲν ἀτρεκέως ἀποκαυλισθῇ εὐιητοτέρη ἐστί. ἢν δὲ παραμηκέως, δυσιητοτέρη. τἀναντία δὲ τούτοις ἐστὶν ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο. τὴν μὲν

Vet.Cod. γὰρ ἀτρεκέως ἐπικαυλισθεῖσαν προσαναγκάσειεν
ἄν τις μᾶλλον ἐς τὴν φύσιν ἐλθεῖν. καὶ εἰ πάνυ
προμηθηθείη τὸ ἀνώτερον, κατώτερον ἂν ποιή-
σειε, σχήμασί τε ἐπιτηδείοισι καὶ ἐπιδέσει ἁρμο-
ζούσῃ. εἰ δὲ μὴ τελέως ἱδρυνθείη, ἀλλ' οὖν τὸ ὑ-
περέχον γε τοῦ ὀστέου οὐ κάρτα ὀξὺ γίνεται. ὧν δ'
ἂν παρὰ μῆκος τὸ ὀστέον κατεαγῇ, ἰκέλη ἡ ξυμ-
φορὴ γίνεται τοῖσιν ὀστέοισιν τοῖσιν ἀπεσπασμέ-
νοισιν. περὶ ὧν πρόσθεν γέγραπται. οὔτε γὰρ ἱδρυν-
θῆναι αὐτὸ πρὸς ἑωυτὸ κάρτα ἐθέλει, ἥ τε ὑπερέ-
χουσα ἀκρὶς τοῦ ὀστέου ὀξεῖα γίνεται κάρτα. τὸ
μὲν οὖν σύμπαν εἰδέναι χρὴ, ὅτι βλάβη οὐδὲ μία
τῷ ὤμῳ, οὐδὲ τῷ ἄλλῳ σώματι γίνεται διὰ τὴν
κάτηξιν τῆς κληῗδος, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ὀλι-
γάκις δὲ τοῦτο γίνεται. αἶσχος γε μὴν προσγίνε-
* τὴν ται περὶ τὴν κάτηξιν* κληῗδος, καὶ τούτοισι τὸ
πρῶτον αἴσχιστον. ἔπειτα μὴν ἐπὶ ἧσσον γίνεται.
συμφύεται δὲ ταχέως κληῒς, καὶ τ' ἄλλα πάντα
ὅσα χαῦνα ὀστέα. ταχεῖαν γὰρ τὴν ἐπιπώρωσιν
ποιέεται τὰ τοιαῦτα. ὅταν μὲν οὖν νεωστὶ κατεα-
γῇ, οἱ τετρωμένοι σπουδάζουσιν, οἰόμενοι μεῖζον
τὸ κακὸν εἶναι, ἢ ὅσον ἐστίν. οἵ τε ἰητροὶ προθυμέον-
ται δῆθεν ὀρθῶς ἰῆσθαι. περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου οἱ
τετρωμένοι, ἅτε οὐκ ὀδυνώμενοι, οὔτε κωλυό-
μενοι, οὔτε ὁδοιπορίης, οὔτε ἐδωδῆς καταμε-
λέουσιν. οἵ, τε αὖ ἰητροὶ ἅτε οὐ δυνάμενοι κατὰ
τὰ χωρία ἀποδεικνῦναι, ἀποδιδράσκουσι, καὶ
οὐκ ἄχθονται τῇ ἀμελείῃ τῶν τετρωμένων. ἐν τού-
τῳ δὲ ἡ ἐπιπώρωσις συνταχύνεται. ἐπιδέσιος
μὲν οὖν τρόπος καθέστηκε παραπλήσιος τοῖσι
πλείστοισι, κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι
μαλθακοῖσιν ἰητρεύειν. καὶ τάδε δεῖ προσιη-
τρεύειν, καὶ τάδε δεῖ προσξυνιέναι, καὶ μάλιστα ἐν
τούτῳ τῷ χειρίσματι. ὅτι τούς τε σπλῆνας πλεί-
στους κατὰ τὸ ἐξέχον χρὴ τιθέναι, καὶ τοῖσι ἐπιδέ-
σμοισι πλείστοισι, καὶ μάλιστα κατὰ τοῦτο χρὴ πιέ-
ζειν. εἰσὶ δὲ δή τινες οἳ ἐπεψηφίσαντο ἤδη μολί-
βδιον βαρὺ προσεπικαταδεῖν, ὡς καταναγκά-
ζειν τὸ ὑπερέχον. ξυνιᾶσι μὲν οὖν ἴσως, οὐδὲ οἱ ἁ-
πλῶς ἐπιδέοντες, ἀτὰρ δὴ οὐδ' οὗτος ὁ τρόπος
κληῗδος κατήξιος ἐστίν. οὐ γὰρ δυνατὸν τὸ ὑπερέ-
χον καταναγκάζεσθαι, οὐδὲν ὅ, τι καὶ ἄξιον λόγου.
ἄλλοι δ' αὖ τινες εἰσὶν, οἵτινες καταμαθόντες τοῦ-
το, ὅτι αὗται αἱ ἐπιδέσιες παράφοροι εἰσὶ καὶ οὐ κα-
τὰ φύσιν καταναγκάζουσι τὰ ὑπερέχοντα, ἐπι-
δέουσι μὲν οὖν αὐτοὺς σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισι χρεώμε-
νοι, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ζώσαντες δὲ τὸν ἄνθρω-
πον ταινίῃ τινὶ ᾗ διαζωσότατος αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐστιν,
ὅταν ἐπιθῶσι τοὺς σπλῆνας ἐπὶ τὰ ὑπερέχοντα
τοῦ κατήγματος, ἐξαγκώσαντες ἐπὶ τὰ ἐξέχον-
* περὶ τὸ τα, τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀθονίου προσέδησαν* πρὸς τὸ
ζῶσμα ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, καὶ οὕτως ἐπιδέουσιν ἐπὶ
τὴν ἴξιν τῆς κληῗδος ἐπιτανύοντες ἐς τοὔπισθεν
ἄγοντες. κἄπειτα περιβαλόντες περὶ τὸ ζῶσμα,
ἐς τοὔμπροσθεν ἄγουσι. καὶ αὖθις ἐς τοὔπισθεν.
οἱ δέ τινες οὐχὶ περὶ τὸ ζῶσμα περιβάλλουσι τὸ
ὀθόνιον, ἀλλὰ περὶ τὸ περίνεόν τε καὶ παρ' αὐτὴν
τὴν ἕδρην, καὶ παρὰ τὴν ἄκανθαν μοχλεύοντες τὸ
ὀθόνιον, οὕτω πιέζουσι τὸ κάταγμα. ταῦτα
γοῦν ἀπείρῳ μὲν ἀκοῦσαι, φαίνεται ἐγγὺς τοῦ κατὰ
φύσιν

quæ penitus caulatim fracta est, cogi magis po-
terit vt ad naturam redeat. Et si diligens cura A
adhibeatur, partem quæ superior est, inferio-
rem fecerit figuris idoneis, & deligatione con-
ueniente. Si verò perfecte non firmata fuerit,
attamen supereminens ossis pars non valde acu
ta fit. At quorum os in longitudinem fractum
fuerit, his similis ossibus auulsis calamitas con-
tingit, de quibus antea scriptum est. Neque
enim ipsum ad seipsum valde firmari solet, &
summa ossis eminentia valde acuta fit. In vni-
uersum igitur nosse expedit, quòd nullum de-
trimentum neque humero, neque reliquo cor-
pori, ob claiculæ fracturam accedit, si non in-
super corruptio aliqua contingat. Raro autem
hoc fit. Deformitas tamen circa clauiculæ fra- B
cturam accedit, primùm turpissima, deinde ve
ro minor fit. Coalescit autem clauicula cito,
itemq; alia ossa laxa. Celerem enim calli obdu-
ctionem talia faciunt. Quum igitur recens fra-
cta fuerit, vulnerati ad curationem festinant,
maius malum esse putantes quàm est, & medici
quoque prompti sunt ad rectè curandum. Pro-
gressu vero temporis & vulnerati, vtpote qui
neque dolent, neque iter facere, neque cibum
capere prohibentur, negligunt: & medici, vtpo-
te qui suis sedibus restituere non possunt, aufu-
giunt, neque vulneratorum negligentiam ægrè
ferunt. In hoc autem calli obductio acceleratur.
Deligationis vero modus plerisque consimilis
est, vt cerato & splenijs, & mollibus linteis cura- C
tio fiat. Insuper autem & hæc curatio, & hęc ani
maduersio habenda est, & præsertim in hac ag-
gressione: quòd plurima splenia iuxta eminen-
tem partem imponere oportet, & plurimis de-
ligationibus maxime circa hanc partem preme
re. Sunt autem aliqui quibus complacuit plum-
bum graue insuper adalligare, vt supereminen-
tem partem deorsum cogat. Fortasis autem
neque intelligunt qui simpliciter deligant. Sed
neque hic modus ad clauiculam fractam perti-
net. Neque enim fieri potest vt id quod eminet
memorabili modo deprimatur. Alij vero qui-
dam sunt, qui quum cognouerint quòd hæ de-
ligationes erroneæ sunt, & non secundum natu
ram, supereminentia deorsum cogunt: deligant D
quidem ipsos splenijs & linteis vtentes, velut etiā
alij: verum cincto homine fascia quandam quā
parte maxime cingi solet, postquàm splenia su-
pra eminentes fracturas imposuerint, ita vt isthic
magna mole extuberent, tunc initium lintei ad
cincturam ex anteriore parte alligant, atque ita
deligant in directum clauiculæ, extendentes ac
retrorsum ducentes, & isthic cincturæ circun-
datum in anteriorem partem reducunt, & rur-
sus in posteriorem. Aliqui vero non cincturæ
linteum circumdant, sed circum interfœmi-
neum iuxta sedem, & per spinam linteum cir-
cumdantes, hoc modo fracturam comprimunt.
Hæc itaque si quis inexpertus audit, propè sim
naturam

A naturam esse videntur: verum si quis vtatur, inutilia existunt. Neque enim stabilia sunt, etiamsi decumbat quis, quamuis ita vel maximè stabilitas contingat: attamen si decumbens aut crus inflexerit, aut ipse se inclinet, omnia deligamenta mouebuntur: & alioqui noxia est hæc deligatio. Nam & sedes intercluditur, & lintea in hac angustia aceruata fiunt: & quæ rursus cingulo circumdantur, non ita valida facta cinctura circumdari possunt, vt non cingulum sursum ascendere cogant, neque ita necesse est omnia deligamenta laxari. Quàm proximè verò quis rem conficere videri possit, etiamsi non magna faciat, si quibusdam linteis cingulum circundet, plurimis autem linteis priorem deligatio-
B nem perficiat. Sic enim maximè stabiles fuerint deligationes, & mutuam inter se opem tulerint. Plurima igitur ex his quæ contingunt his quibus clauicula fracta est, relata sunt. Insuper autem & hoc adintelligere oportet, quòd clauicula plerunque frangitur, ita vt os, quod à pectore est, ad supernam partem emineat: quod vero à summo humero est, in infernam partem subsidat. Causæ vero horum hæ sunt, quòd pectus neque multo inferius, neque superius procedere potest. Nam articuli in pectore motus paruus est: ipsum enim sibijpsi, & spinæ, ex continuitate commissum est. Proximè quidem clauicula ad humeri articulum fluctuat. Cogitur enim frequentem motum habere, propter sum-
C mi humeri connexionem: & alioqui vbi vulnerata est, ad supernam partem defugit ea pars quę pectori adhæret, & non valde ad infernam partem cogi potest. Nam & à natura leuis est, & loci amplitudo ipsi supernè maior est quàm infernè. At humerus & brachium, & quæ his annexa sunt, à costis ac pectore facilè exolui possunt: & propterea multo superius, ac inferius abduci queunt. Quum igitur fracta fuerit clauicula, os quod ad humerũ est, magis deorsum repit. huc enim ipsum vnà cũ humero & brachio defluere procliuius est quã sursum ferri. Quum igitur hęc ita se habeãt, imprudenter se gerunt qui supereminentẽ ossis partẽ deorsum cogere oportere putant. Nam infernam ad supernã adducẽ-
D dam esse manifestũ est: hæc enim motũ habet: hæc est quæ à natura discessit. Clarum itaq; est aliter nullo modo ipsam cogi posse: deligationes enim nihilo magis appellunt q̃ repellunt. Si verò quis brachium q̃ maximè ad costas admotum sursum cogat, vt q̃ acutissimus esse humerus videatur, perspicuum est quòd sic adaptari poterit ad os quod à pectore est, vnde est diuulsum. Si quis igitur legitima deligatione vtatur, celeris curationis gratia, & reliqua omnia frustra fieri putet, præter figuram relatam, is & recte intellexerit, & celerrime ac optimè curauerit. Decumbere tamen hominẽ multum refert, & sufficiunt dies xiiij. si quieuerit, aut ad summum viginti. Si tamen cõtrario modo clauicula fracta

φύσιν εἶναι. χρεομένῳ δὲ, ἄχρηστα. οὔτε γὰρ μόνιμα οὐδένα χρόνον, οὐδ᾽ εἰ κατακλίνοιτό τις, καίτοι ἐγγυτάτω ἂν οὕτως, ἀλλ᾽ ὅμως εἰ κατακείμενος, ἢ τὸ σκέλος συγκάμψοιεν, ἢ αὐτὸς καμφθείη, πάντα ἂν τὰ ἐπιδέσματα κινέοιτο. ἄλλως τε ἀστηρὴ ἡ ἐπίδεσις. ἥτε γὰρ ἕδρη ἀπολαμβάνεται, ἄθροά τε τὰ ὀθόνια ἐν ταύτῃ τῇ στενοχωρίῃ γίνεται. τάτε αὖ περὶ τὴν ζώνην περιβαλλόμενα, οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς ἔζωσαι, ὡς οὐκ ἀναγκάσαι ἐς τὸ ἄνω τὴν ζώνην ἐπανιέναι, καὶ οὕτως ἀνάγκη ἀνεῖν πάντα χαλῶντα τὰ ἐπιδέσματα. ἄγχιστα δ᾽ ἄν τις δοκέοι ποιέειν, καίπερ οὐ μεγάλα ποιέων, εἰ τοῖσι μέν τισι τῶν ὀθονίων περὶ τὴν ζώνην περιβάλλοι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν ὀθονίων, τὴν ἀρχαίην ἐπίδεσιν ἐπιδέοι, οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὰ ἐπιδέσματα μόνιμά τε εἴη, καὶ ἀλλήλοισι τιμωρέοι. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα εἴρηται, ὅσα καταλαμβάνει τοὺς τὴν κληῖδα καταγνυμένους. προσξυνιέναι δὲ καὶ τόδε χρὴ, ὅτι κληῒς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατάγνυται, ὥστε τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ στήθεος πεφυκὸς ὀστέον, ἐς τὸ ἄνω μέρος ὑπερέχειν, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκρωμίης πεφυκὸς ὀστέον ἐν τῷ κάτω μέρει εἶναι. αἴτια δὲ τούτων τάδε. ὅτι τὸ μὲν στῆθος οὔτε κατωτέρω ἂν πολὺ, οὔτε ἀνωτέρω χωρήσειεν. μικρὸς γὰρ ὁ κιγκλισμὸς τοῦ ἄρθρου τοῦ ἐν τῷ στήθει. αὐτὸ* γὰρ ἑωυτῷ συνεχές ἐστι τὸ στῆθος, καὶ τῇ ῥάχει. ἄγχιστα μὲν ἡ κληῒς πρὸς τὸ τοῦ ὤμου ἄρθρον* πλοώδης ἐστίν. ἠνάγκασται γὰρ πυκνοκίνητος εἶναι, διὰ τὴν τῆς ἀκρωμίης σύζευξιν. ἄλλως τε, ὅταν τρωθῇ, φεύγει ἐς τὸ ἄνω μέρος τὸ πρὸς τῷ στήθει προσεχόμενον, καὶ οὐ μάλα ἐς τὸ κάτω μέρος ἀναγκάζεσθαι ἐθέλει. καὶ γὰρ πέφυκε κοῦφον, καὶ ἡ εὐρυχωρίη αὐτῷ ἄνω πλείων, ἢ κάτω. ὁ δὲ ὦμος καὶ ὁ βραχίων καὶ τὰ προσηρτημένα τούτοισι εὐαπόλυτά εἰσιν ἀπὸ τῶν πλευρέων καὶ τοῦ στήθεος, καὶ διὰ τοῦτο δύναται καὶ ἀνωτέρω πολὺ ἀνάγεσθαι καὶ κατωτέρω. Ὅταν γοῦν καταγῇ κληῒς, τὸ πρὸς τῷ ὤμῳ ὀστέον ἐς τὸ κατωτέρω ἐπιρρέπει. ἐς τοῦτο γὰρ ἐπιτροχώτερον αὐτὸ ἅμα τῷ ὤμῳ, καὶ τῷ βραχίονι κάτω ῥεῦσαι μᾶλλον, ἢ ἐς τὸ ἄνω. Ὁπότε οὖν ταῦτα τοιαῦτά ἐστιν, ἀξυνετέουσιν ὅσοι τὸ ὑπερέχον τοῦ ὀστέου ἐς τὸ κάτω καταναγκάσαι οἴονται εἶναι. ἀλλὰ δῆλον ὅτι τὸ κάτω πρὸς τὸ ἄνω προσακτέον ἐστί. τοῦτο γὰρ ἔχει κίνησιν, τοῦτο γάρ ἐστι καὶ τὸ ἀποστὰν ἀπὸ τῆς φύσιος. δῆλον οὖν ὅτι ἄλλως μὲν οὐδαμῶς ἐστιν ἀναγκάσαι τοῦτο. αἵτε γὰρ ἐπιδέσιες οὐδέν τι μᾶλλον προσαναγκάζουσιν, ἢ ἀπαναγκάζουσιν. εἰ δέ τις τὸν βραχίονα πρὸς τῇσι πλευρῇσιν ὡς μάλιστα ἐόντα ἀναγκάζοι ἄνω, ὡς ὅτι* ὀξύτατος ὁ ὦμος φαίνεται εἶναι, δῆλον ὅτι οὕτως ἂν ἁρμοσθείη πρὸς τὸ ὀστέον τὸ ἀπὸ τοῦ στήθεος πεφυκὸς ὅθεν ἀπεσπάσθη. εἰ οὖν τις τῇ μὲν ἐπιδέσει χρέοιτο τῇ νομίμῃ, τοῦ ταχέως συναλθεσθῆναι εἵνεκα, ἡγήσαιτο δὲ τἄλλα πάντα μάτην εἶναι παρὰ τὸ σχῆμα τὸ εἰρημένον, ὀρθῶς τε ἂν ξυνίη, ἰητρεύοιτ᾽ ἂν τάχιστα καὶ κάλλιστα. κατακέεσθαι μέντοι τὸν ἄνθρωπον μέγα τὸ διάφορόν ἐστι, καὶ ἡμέραι ἱκαναὶ τεσσαρεσκαίδεκα εἰ ἀτρεμέοι: εἴκοσι δὲ πάμπολλαι. εἰ μέντοι τινὶ ἐπὶ τἀναντία ἡ κληῒς

Vet. Cod.
* τε
* ἀστήρικτος
* μάλιστα

Vet. Cod.

καταγείη, ὃ οὐ μάλιστα γίνεται· ὥστε τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ στήθεος ὀστέον ὑποδεδυκέναι, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκρωμίης ὀστέον ὑπερέχειν καὶ ὑποχέεσθαι ἐπὶ τοῦ ἑτέρου, οὐδὲ μιῆς μεγάλης ἰητρείης ταῦτά γ' ἂν δέοιτο. αὐτὸς γὰρ ὁ ὦμος ἀφιέμενος καὶ ὁ βραχίων, ἱδρύοι ἂν τὰ ὀστέα πρὸς ἄλληλα. καὶ φαύλη ἄν τις ἐπίδεσις ἀρκέοι, καὶ ὀλίγαι ἡμέραι τῆς πωρώσιος γένοιντ' ἄν. εἰ δὲ μὴ καταγείη μὲν οὕτω, παρολισθάνοι δὲ ἐς τὸ πλάγιον, ἢ τῇ ἢ τῇ, ἐς τὴν φύσιν μὲν ἀπαγαγεῖν ἂν δέοι ἀναγαγόντα τὸν ὦμον σὺν τῷ βραχίονι, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. ὅταν δὲ ἵζηται εἰς τὴν ἀρχαίην φύσιν, ταχείη ἂν ἡ ἄλλη ἰητρείη εἴη. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν παραλλαγμάτων κατορθοῖ αὐτὸς ὁ βραχίων ἀναγκαζόμενος πρὸς τὰ ἄνω. ὅσα δὲ τῶν ἄνωθεν παρολισθαίνοντα ἐς τὸ πλάγιον ἦλθεν, ἢ ἐς τὸ κατωτέρω, συμπορσύνοι ἂν τὴν κατόρθωσιν, εἰ ὁ μὲν ἄνθρωπος ὕπτιος κέοιτο, κατὰ δὲ τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ὑψηλότερόν τι ὀλίγον ὑποκέοιτο ὡς *περιρρηδὲς εἴη τὸ στῆθος ὡς μάλιστα καὶ τὸν βραχίονα εἰ ἀνάγοι τις παρὰ τὰς πλευρὰς παρατεταμένον. ὁ δὲ ἰητρὸς τῇ μὲν ἑτέρῃ χειρὶ ἐς τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐμβαλὼν τὸ θέναρ τῆς χειρὸς ἀπωθέοι, τῇ δὲ ἑτέρῃ τὰ ὀστέα τὰ κατεαγότα διορθίζοι· οὕτως ἂν μάλιστα ἐς τὴν φύσιν ἄγοι. ἀτὰρ ὅπερ ἤδη εἴρηται, εὖ μάλα τὸ ἄνωθεν ὀστέον, ἐς τὸ κάτω φιλέει ὑποδύειν. τοῖσι μὲν οὖν πλείστοισιν ὅταν ἐπιδεθῶσι τὸ σχῆμα ἀρήγει, παρ' αὐτὰς τὰς πλευρὰς τὸν ἀγκῶνα ἔχοντα, οὕτως ἐς τὸ ἄνω τὸν ὦμον ἀναγκάζεσθαι. ἔστι δ' οἷσι μὲν τὸν ὦμον ἀναγκάζειν δεῖ ἐς τὸ ἄνω ὡς εἴρηται. τὸν δὲ ἀγκῶνα πρὸς τὸ στῆθος παράγειν· ἄκρην δὲ τὴν χεῖρα παρὰ τὸ ἀκρώμιον τοῦ ὑγιέος ὤμου ἔχειν. ἢν μὲν οὖν κατακέεσθαι τολμᾷ, ἀντιστήριγμά τι προστιθέναι χρή, ὡς ἂν ὁ ὦμος ἀνωτάτω εἴη. ἢν δὲ περιίῃ, σφενδόνην χρὴ ἐκ ταινίης περὶ τὸ ὀξὺ τοῦ ἀγκῶνος ποιήσαντα, ἀναλαμβάνειν περὶ τὸν αὐχένα. Ἀγκῶνος δὲ ἄρθρον παραλλάξαν μὲν, ἢ παραρθρῆσαν πρὸς πλευρὴν ἢ ἔξω, μένοντος τοῦ ὀξέος τοῦ ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ βραχίονος ἐς *ἰθὺ κατατείναντα τὸ ἐξέχον, ἀπωθεῖν ὀπίσω καὶ ἐς τὸ πλάγιον. τὰ δὲ τελείως ἐκβάντα ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα, κατάτασις μὲν ἐν ᾗ ὁ βραχίων καταγεὶς ἐπιδέεται. οὕτω γὰρ ἂν τὸ καμπύλον τοῦ ἀγκῶνος οὐ κωλύσει. ἐκπίπτει δὲ μάλιστα ἐς τὸ πρὸς πλευρὰς μέρος. τὰς δὲ κατορθώσιας ἀπάγοντα ὅτι πλεῖστον, ὡς μὴ ψαύῃ τῆς κορώνης ἡ κεφαλὴ μετέωρον περιάγειν καὶ περικάμπτειν, καὶ μὴ ἐς ἰθὺ βιάζεσθαι· ἅμα δὲ ὠθεῖν τἀναντία, ἐφ' ἑκάτερα καὶ παρωθεῖν ἐς χώρην. συνωφελοίη δ' ἂν καὶ ἐπίστρεψις ἀγκῶνος ἐν τουτέοις. ἐν τῷ μὲν εἰς τὸ ὕπτιον. ἐν τῷ δὲ ἐς τὸ πρηνές. ἴησις δὲ σχήματος μὲν, ὀλίγον ἀνωτέρω ἄκρην τὴν χεῖρα τοῦ ἀγκῶνος ἔχειν. βραχίονα δὲ κατὰ πλευράς. οὕτω δὲ καὶ ἀνάληψις, καὶ θέσις, καὶ εὔφορον, καὶ φύσις καὶ χρῆσις ἐν κοινῷ ἢν ἄρα μὴ κακῶς πωρωθῇ. πωροῦται δὲ ταχέως. ἴησις δὲ ὀθονίοισι κατὰ τὸν νόμον τὸν ἀρθριτικὸν καὶ τὸ ὀξὺ προσεπιδεῖν. πολυγκοτώτατον δὲ ὁ ἀγκὼν πυρετοῖσιν ὀδύνῃσι, ἀσώδει ἀκρητοχόλῳ. ἀγκῶνες δὲ μάλιστα τοὐπίσω διὰ τὸ ναρκῶδες.

*περικεκλασμένον

*ἰξὺ

fracta fuerit, quod nõ valde cõtingit, vt os q̃d à pectore est, subsidat, quod vero à summo humero est, superemineat, alteriq; superstet: nulla magna curatione in his opus fuerit. Ipse.n. humerus & brachiũ si demittat, ossa inter se cõmittere ac firmare põt: & vilis quæpiã deligatio suffecerit, & pauci dies satis erũt ad callũ obducendũ. Qđ si hoc modo fracta nõ fuerit, sed in obliquũ hàc vel illàc iuxta, ad naturã reducere oportebit, humero cũ brachio sursum adducto, velut ẽt antè dictũ est. Quum aũt ad pristinã naturã resederit, reliqua curatio velox erit. Plerasque igit immutationes ac luxationes, brachiũ si sursum cogat, corrigit. Quęcũq; vero luxationes ex supernis obliq; ad latus fiunt, aut deorsum, his correctio præparat, si homo supinus decubuerit: iuxta medias aũt scapulas aliquid altius suppositum fuerit, quo pectus maxime in vtranq; partẽ inflexũ sit, & brachiũ adducat quis ad costas porrectũ. Medicus aũt altera manus vola in brachij caput iniecta retrudat, altera ossa fracta cõponat. Sic enim q̃ maxime ad naturã reduxerit. Verũ quod iã dictũ est, supernũ os facilè ad partẽ subsidere solet. Plerisq; igitur vbi deligati fuerint, figura ipsa opitulatur, ita vt ad ipsas costas cubiti gibbũ habentes, hoc modo humerũ ad supernã partẽ cogat. Quibusdã vero humerũ quidẽ sursum, velut dictũ est, cogere oportet, cubiti autẽ gibbũ ad pectus adducere: summam vero manũ ad summũ sanum humerũ adhibere. Si quidem igitur decumbere sustinet, fulcimentũ aliquod quod obfirmet, apponere oportet, quo humerus q̃ maximè supernè maneat. Si verò obambulare volet, fundam ex fascia factã, & acutæ gibbi cubiti parti circumdatã, de collo appẽsam gestare oportet. Cubiti porrò gibbi articulus vbi emotus aut luxatus est, ad costas, aut foras, acuta ipsius parte in brachij cauitate manẽte, extensione in directum facta, id quod eminet retrorsum & in obliquũ repellere oportet. Vbi vero perfectè excidit, aut hàc, aut illàc, extẽsio in qua brachiũ fractũ deligat, requirit. Ita.n. incurua gibbi pars nõ impediet. Excidit autẽ maximè ad partẽ versus costas. Correctiones vero facere oportet q̃ plurimũ abducendo, & vt ne brachij caput cornicẽ contingat, sublimẽ circũducere ac inflectere, & nõ in directũ cogere, simul aũt cõtraria in vtranque partẽ detrudere, & in sedẽ cõpellere. Cõtulerit ẽt in his gibbi cubiti inuersio, modò in supinã, modò in pronam partem. Curatio vero ex figura est, vt summam manum paulò altiorem cubiti gibbo habeant, brachium vero ad costas. Sic etiam appensi exceptio, & positio, & gestandi facilitas, & natura, & vsus, in communi sunt, si modo non male callus obducatur. Obducitur autem citò. Curatio fit linteis iuxta legem articularem, ita vt acuta eius pars insuper deligetur. Recrudescit autem maxime cubiti gibbus febribus, doloribus, nausea & vomitu meracæ bilis, pſertim si retrorsum luxatus fuerit, ob torporẽ: deinde,

A

B

C

D

A deinde, sm̄ anteriorē partē. Verū curatio eadē ē. Repositio vero retrorsum luxati, vt extētū distē damus. Signū aūt est, q̄ extēdere ipsum nō p̄nt, sicut in anteriorē partē luxati, q̄ inflectere nequeunt. Verū tūc durū quiddā inuolutū indere oportet, & circū hoc ab extēsione derepēte inflectere. Disparationis aūt ossiū signū est manifestū ex cōtactu, iuxta venā q̄ in brachio findit. At verò callus cito his obducit. Ex natiuitate autē breuiora sunt ossa infra noxā, plurimū q̄ proxima sunt, cubiti, deinde manus, postea digitorū. Verùm brachiū & humerus robustiora fiūt, p̄p inuersionē. At altera manus p̄p opera adhuc fortiorē ē. Imminutio verò carniū fit, si foras excidit, intrinsecus: Sin minus, ī cōtrariū, p̄ut excidit.

B Cubiti vero gibbus si intro, aut extra exciderit, extēsio fit in cōi figura cubiti ad brachiū: fascia.n. sub alā data, ipsā exceptā suspēdere oportet: ad summū vero cubiti gibbū iuxtā articulū pōdus appēdere, aut manibus deorsum cogere. Vbi vero articulus vltra eleuatus est, coaptationes manuū volis fiūt, velut ēt in manibus. Deligatio quoq; in hac figura, & excepio appēsio, & positio. At si in posteriorē excidit partē, statim extentū palmis dirigere ac coaptare oportet. Simul aūt in directione ēt alijs opus est. Si in anteriorē, circū linteū conuolutū iustæ molis inflectēdo simul directionē facere oportet. Si verò ī alterā partē inclinarit, ī directione simul vtraq; facere oportet. Verū curationi cōis est figura & deligatio.

C Pn̄t aūt & ex distētione oīa in cōi cōtingere. At verò repositiones aliæ ex supereleuatione reponunt, aliæ ex extēsione, alię ex circūuolutione. Hæc verò ex figurarū excessibus, aut hàc aut illàc celeriter fiūt. Man⁹ articulus aut intro, aut extrà luxat, pleruq; vero intro. Signa aūt facilia cognitu sunt. Si.n. intro luxatus ē, digitos inflectere nō p̄nt: Si extra, extēdere nequeūt. Repositio fit, digitis supra mēsam positis, vt ab alijs atq; alijs ī diuersū extēsio fiat, & id q̄d eminet, aūt vola aut calcaneo retrudat, & ī anteriorē partē deorsū p̄trudat. Inferne vero iuxta alterū os moles aliqua couoluta mollis supponat, si supra eminet, manu p̄na locata: si īfra, supina. Curatio vero linteis fit. Tota porrò manus, aut intro, aut

D extra, aut hàc aut illàc luxat: Maximè vero ītro. Qnq; aūt & appēdix emota est. Qnq; verò alterū os disparatū distat. His extēsio fortis facienda ē: & q̄d quidē eminet retrudat, alterū vero cōtra trudat, duabus spēbus simul cōtingentibus, & retrorsum, & ī obliquū, aut manib⁹ supra mēsam, aut calcaneo. Quę vero recrudescūt ac deformia sūt, t̄pe ad vsum corroborant. Curatio fit linteis cū manu & cubito: & ferulæ vsq; ad digitos ponūt. At ferulis hæc deligata frequētius q̄ fracturas soluere oportet, & p̄fusione ampliore adhibere. Ex natiuitate aūt manus breuior fit, & carnes imminuūtur maxime in cōtraria parte ei in qua luxatio facta est. At adulto iā ossa manent. Digiti vero articulus luxatus facilis cognitu est.

Repositio

σαρκῶδες. δεύτερον δὲ τὸ ἔμπροσθεν. ἴησις δὲ ἡ αὐτή. ἐμβολαὶ δὲ τοῦ μὲν ὀπίσω, ἐκτείναντα * κατατεῖναι. σημεῖον δὲ, οὐ γὰρ δύνανται ἐκτείνειν. τοῦ δὲ ἔμπροσθεν, οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν. τουτέῳ δὲ ἐνθέντα τι συνειλεγμένον σκληρὸν, περὶ τοῦτο ξυγκάμψαι ἐξ ἐκτάσιος ἐξαίφνης. Διαστάσιος δὲ ὀστέων, σημεῖον κατὰ τὴν φλέβα τὴν κατὰ βραχίονα σχιζομένην διαψαύοντι. ταῦτα δὲ ταχέως διαπωροῦνται. Ἐκ γενεῆς δὲ βραχύτερα τὰ κάτω τοῦ σίνεος ὀστέα. πλεῖστα τὰ ἐγγύτατα τοῦ πήχεος. δεύτερα, χειρός. τρίτα, δακτύλων. βραχίων δὲ καὶ ὦμος, ἐγκρατέστερα διὰ τὴν τροφήν. ἡ δὲ ἑτέρη χεὶρ διὰ τὰ ἔργα ἔτι πλέον ἐγκρατεστέρη. μινύθησις δὲ σαρκῶν, εἰ μὲν ἔξω ἐξέπεσεν, ἔσωθεν, εἰ δὲ μὴ, ἐς τοὐναντίον ἢ ἐξέπεσεν. Ἀγκὼν δὲ ἢν ἔσω ἢ ἔξω ἐκβαίη, κατάστασις μὲν ἐν σχήματι κοινῷ τῷ πήχεϊ πρὸς βραχίονα. τὴν μὲν γὰρ μασχάλην ἀναλαμβάνοντα ταινίῃ ἀνακρεμάσαι. ἀγκῶνι δὲ ἄκρῳ ὑποθέντα τι παρὰ τὸ ἄρθρον βάρος, ἐκκρεμάσαι. ἢ χερσὶ καταναγκάζειν. ὑπεραιωρηθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου, αἱ παραγωγαὶ τοῖς θέναρσιν. ὡς τὰ ἐν χερσὶν ἐπίδεσις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, καὶ ἀνάληψις, καὶ θέσις. τὰ δὲ ὄπισθεν ἐξαίφνης ἐκτείναντα, διορθοῦν τοῖσι θέναρσιν. ἅμα δὲ δεῖ ἐν τῇ διορθώσει καὶ ἐν τοῖσιν ἑτέροισιν. ἢν δὲ ἔμπροσθεν, * ἀμφὶ ὀθόνιον συνειλυμμένον εὔογκον συγκάμπτοντα ἅμα διορθοῦν. ἢν δὲ ἑτεροκλινὲς ἦ, ἐν τῇ διορθώσει ἀμφότερα ἅμα χρὴ ποιέειν. τῆς δὲ μελέτης τῆς θεραπείης, κοινὸν * τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐπίδεσις. δύναται καὶ ἐκ τῆς διατάσιος κοινῇ συμπίπτειν ἅπαντα. τῶν δὲ ἐμβολέων, αἱ μὲν ἐξ ὑπεραιωρήσιος ἐμβάλλονται. αἱ δὲ ἐκ κατατάσιος. αἱ δὲ ἐκ περισφάλσιος. αὗται δὲ ἐκ τῶν ὑπερβολέων τῶν σχημάτων, ἢ τῇ, ἢ τῇ σὺν τῷ τάχει. Χειρὸς δὲ ἄρθρον ὀλισθαίνει ἢ ἔσω, ἢ ἔξω. ἔσω δὲ τὰ πλεῖστα. σημεῖα δὲ εὔσημα. ἢν μὲν ἔσω, συγκάμπτειν τοὺς δακτύλους οὐ δύνανται. ἢν δὲ ἔξω, ἐκτείνειν. ἐμβολὴ δὲ ὑπὲρ τραπέζης τοὺς δακτύλους ἔχων. τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δὲ ἀντιτείνειν, τὸ δὲ ἐξέχον, ἢ θέναρι, ἢ πτέρνῃ ἅμα ἀπωθέειν, καὶ ὠθέειν πρόσω κάτω. κάτωθεν δὲ κατὰ τὸ ἕτερον ὀστέον ὄγκον μαλθακὸν ὑποθεὶς, ἢν μὲν ἄνω, καταστρέψας τὴν χεῖρα, ἢν δὲ κάτω, ὑπτίην, ἴησις δὲ ὀθονίοισιν. ὅλη δὲ ἡ χεὶρ ὀλισθαίνει, ἢ ἔσω, ἢ ἔξω, ἔνθα, ἢ ἔνθα. μάλιστα δὲ ἔσω. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη. ἔστι δ᾽ ὅτε τὸ ἕτερον τῶν ὀστέων διέστη. τούτοισι κατάτασις ἰσχυρὴ ποιητέη. τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν. τὸ δὲ ἕτερον ἀντωθέειν δύο εἴδεα ἅμα ἐς τοὔπισω καὶ ἐς τὸ πλάγιον. ἢ χερσὶν ἐπὶ τραπέζης, ἢ πτέρνῃ. παλίγκοτα δὲ καὶ ἀσχήμονα, τῷ μὲν χρόνῳ, κρατύνονται ἐς χρῆσιν ἴησις. ἡ ἴησις, ὀθονίοισι σὺν τῇ χειρὶ καὶ τῷ πήχεϊ. καὶ νάρθηκας μέχρι δακτύλων τιθέναι. ἐν νάρθηξι δὲ δεθέντα ταῦτα πυκνότερον λύειν ἢ τὰ κατάγματα. καὶ * καταχύσει πλείονι χρέεσθαι. ἐκ γενεῆς δὲ βραχυτέρη ἡ χεὶρ γίνεται. καὶ μινύθησις σαρκῶν μάλιστα τἀναντία, ἢ τὸ ἔκπτωμα. ηὐξημένῳ δὲ τὰ ὀστέα μένει. Δακτύλου δὲ ἄρθρον ὀλισθὲν μὲν εὔσημον.

ἐμβολ

Vet. Cod. * τι

* ἀμφιθεὶς

* δὲ

* καταχρήσει

Vet. Cod. ἐμβολὴ δὲ κατατείναντα ἐς ἰθὺ, τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν, τὸ δὲ ἐναντίον, ἀντωθέειν. ἴησις δὲ ταινίοισιν ὀθονίοισι. μὴ ἐμπεσὸν δὲ ἐπιπωρεῦται ἔξωθεν. ἐκ γενεῆς δὲ, ἢ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα τὰ ὀστέα

*μένει * βραχυνέται κάτω τοῦ ὀλισθήματος, καὶ σάρκες μινύθουσι τἀναντία μάλιστα ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα, ἠυξημένῳ δὲ τὰ ὀστέα μένει. Γνάθος δὲ ὀλίγοισιν ἤδη τελέως ἐξήρθρησεν. ὀστέον τε γὰρ τὸ ἀπὸ τῆς ἄνω γνάθου πεφυκὸς, ὑπεζύγωται πρὸς τῷ ὑπὸ τὸ οὖς ὀστέῳ προσπεφυκότι: ὅπερ ἀποκλείει τὰς κεφαλὰς τῆς κάτω γνάθου. τῆς μὲν ἀνωτέρω ἐὸν, τῆς δὲ κατωτέρω τῶν κεφαλαίων. τά τε ἄκρεα τῆς κάτω γνάθου, τὸ μὲν διὰ τὸ μῆκος, οὐκ εὐπαρείσδυτον, τὸ δ' αὖ τὸ κορωνόν τε καὶ ὑπερέχον ὑπὲρ τοῦ ζυγώματος. ἅμα τε ἀμφοτέρων τῶν ἀκρέων τούτων νευρώδεες τένοντες πεφύκασιν, ἐξ ὧν ἐξήρτηνται οἱ μύες, οἱ κροταφῖται καὶ μασητῆρες καλεόμενοι. διὰ τοῦτο δὲ καλέονται, καὶ διὰ τοῦτο κινέονται, ὅτι ἐντεῦθεν ἐξήρτηνται. ἐν γὰρ τῇ ἐδωδῇ, καὶ ἐν τῇ διαλέκτῳ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ χρήσει τοῦ στόματος, ἡ μὲν ἄνω γνάθος ἀτρεμέει: συνήρτηται γὰρ τῇ κεφαλῇ, καὶ οὐ διήρθρωται. ἡ δὲ κάτω γνάθος κινέεται. ἀπήρθρωται γὰρ ἀπὸ τῆς ἄνω γνάθου, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. διότι μὲν οὖν ἐν σπασμοῖσι καὶ τετάνοισι, τοῦτο πρῶτον τὸ ἄρθρον ἐπισημαίνει συντεταμένον, καὶ διότι πληγαὶ καίριοι καὶ καροῦσαι αἱ κροταφίτιδες γίνονται, καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ εἰρήσεται. περὶ δὲ τοῦ μὴ κάρτα ἐξαρθρέειν, τάδε τὰ αἴτια. αἴτιον δὲ καὶ τόδε, ὅτι οὐ μάλα καταλαμβάνουσι τοιαῦται ἀνάγκαι βρωμάτων. ὥστε τὸν ἄνθρωπον χανέειν μεῖζον ἢ ὅσον δύναται. ἐκπέσοι δ' ἂν ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου σχήματος, ἢ ἀπὸ τοῦ μεγάλα χανέοντα, παραγαγεῖν τὴν γένυν ἐπὶ θάτερα. προσσυμβάλλεται μέντοι καὶ τόδε πρὸς τὸ ἐκπίπτειν. ὁκόσα γὰρ νεῦρα καὶ ὁκόσοι μύες παρὰ τὰ ἄρθρα εἰσὶν, ἢ ἀπὸ ἄρθρων ἀφ' ὧν ξυνδέδενται, τούτων ὅσα ἐν τῇ χρήσει πλειστάκις διακινέεται, ταῦτα καὶ ἐς τὰς κατατάσιας δυνατώτατα

*ἐλελιτότατα ἐπιδιδόναι. ὥσπερ καὶ τὰ δέρματα τὰ * εὐδεψητότατα πλείστην ἐπίδοσιν ἔχει. περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος,

*ἰσχάτα ἐκπίπτει μὲν γνάθος ὀλιγάκις. * χαλᾶται μέντοι πολλάκις ἐν χάσμασιν. ὥσπερ καὶ ἄλλαι μυῶν παραλλαγαὶ καὶ νεύρων τοῦτο ποιέουσι. δῆλον δὲ τοῖσιν δε μάλιστα ἐστὶν ὅταν ἐκπεπτώκει. προΐσχει γὰρ ἡ κάτω γνάθος ἐς τοὔμπροσθεν. καὶ παρῆκται τἀναντία τοῦ ὀλισθήματος. καὶ τοῦ ὀστέου τὸ κορωνὸν ὀγκηρότερον φαίνεται παρὰ τὴν ἄνω γνάθον. καὶ χαλεπῶς ξυμβάλλουσι τὰς κάτω γνάθους. τουτοισι δὲ ἐμβολὴ πρόδηλος, ἥτις γίνοιτ' ἂν ἁρμόζουσα. χρὴ γὰρ τὸν μέν τινα κατέχειν τὴν κεφαλὴν τοῦ τετρωμένου: τὸν δὲ περιλαμβάνοντα τὴν κάτω γνάθον, καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τοῖσι δακτύλοισι κατὰ τὸ γένειον, χάσκοντος τοῦ ἀνθρώπου ὅσον μετρίως δύναται, πρῶτον μὲν διακινέειν τὴν γνάθον χρόνον τινὰ, τῇ καὶ τῇ παράγοντα τῇ χειρί. καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον κελεύειν χαλαρὴν τὴν γνάθον ἔχειν, καὶ συμπαράγειν καὶ συνδιδόναι ὡς μάλιστα. ἔπειτα ἐξαπίνης χάσαι τρισὶ σχήμασιν ὁμοῦ προσέχοντα τὸν νόον. δεῖ μὲν γὰρ παράγειν ἐκ τῆς διαστροφῆς εἰς τὴν φύσιν. δεῖ

δὲ

Repositio fit extendens in directũ, ita vt quod A
eminet os protrudat contrariũ, vero contra trudatur. Curatio fit fascijs ac linteis. Si vero nõ reponatur, forinsecus callo obducitur. At si ex natiuitate, aut dum adhuc crescit homo, luxata fuerint ossa, breuiora fiunt infra luxationẽ, & carnes imminuuntur contraria maxime parte ei in qua luxatio facta est. In adulto vero ossa manẽt. Maxilla vero paucis iã pfecte iuxta est. Os enim quod à superiore maxilla prodit, cũ eo osse subiugatũ est, quod sub aure annexum est, quodq; capita infernæ maxillæ cõcludit, ac dirimit, quũ altero capite superius sit, altero inferius: & extremæ infernæ genæ partes ita se habẽt, vt altera ob longitudinem non facile accessum admittat: altera vero cornix est, & supra iugale os excedit: B
Simul autem & ambarum harum extremitatum neruosi tendines existũt, ex quibus musculi dependent, qui temporales ac manducatorij appellantur. Propterea autem appellantur, & propterea mouentur, eò quòd hinc dependent. Nam in edendo, & in loquẽdo, & in reliquo oris vsu, superna quidem maxilla quiescit: est enim capiti connexa, & non coarticulata: inferna aũt maxilla mouetur. coarticulata enim est à superna maxilla, & à capite. Cur igitur in cõuulsionibus ac distentionibus huc articulus distentus primus de se significationem præbeat: & cur plagæ temporales periculosæ sint, ac soporẽ inducant, alio libro referetur. Quòd vero non valde luxetur, causæ hæ sunt. Sed & hæc quoq; causa est, q̃ non C
valde tales ciborum necessitates hominẽ apprehendunt, vt magis q̃ potest hiet. Exciderit autẽ à nulla alia figura, q̃ si quis valde hians maxillã in alteram partẽ diducat. Confert tamen ad hoc vt excidat, hoc ipsum. Quicunque enim nerui, & quicunq; musculi circa articulos sunt, aut ab articulis, ex quibus colligãtur, horum quicunq; in vsu sæpe mouentur, hi etiam maxime ad extensiones remittunt, quemadmodum et pelles mollissimæ multũ remittunt. De quo igitur sermo est, luxatur quidẽ & excedit maxilla rarò: laxatur tñ sæpe in hiatibus, velut etiam aliæ musculorum ac neruorũ immutationes hoc faciũt. Manifestum vero ex his maxime fit, vbi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorem D
partem, & in contrariã luxationi partẽ abducit: & ossis cornix circa supernam maxillã tumidior fit: & infernas maxillas difficulter committunt. Quæ vero repositio his cõueniat, manifestũ est: oportet enim aliquẽ vulnerati caput detinere, & alterũ infernam maxillam intrinsecus ac extrinsecus ad mentum digitis apprehendere, hiãte homine quantũ moderate potest, & primum maxillam aliquandiu hac atq; illac manu abducere, & ipsum hominẽ iubere, vt maxillam laxã habeat, & simul abducat, ac q̃ maximè remittat: deinde repente tribus figuris simul laxare oportet, diligẽti in hoc animaduersione habita. Nam & ex distortione ad naturam deducere oportet,

&

A & infernã maxillã retrorsum protrudere, ita vt æger hęc sequaẽ, & maxillas cõmittat, ac nõ hiet. Atq; hæc quidẽ repositio est, & neq; alijs figuris fieri poterit. Curatio vero breuis sufficit. Spleniũ enim inceratũ apponit, ac laxo deligamẽto deligat. Securius aũt hæc aggressio perficit, hoĩe supino reclinato, & coriaceo puluinari plenissimè farcto capiti supposito, vt in ipsum innitẽti q̃ minimũ cedat. Insuper aũt & caput vulnerati aliquis detinere debet. Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem eadẽ est, verũ hi os minus cõmittere possunt. Nã his genæ prominẽtiores sunt, sed indistortæ. Quòd vero distortæ nõ sint, maximè cognoueris ex dẽtiũ tum superiorũ, tũ infernorũ terminis è directo inter
B se correspõdentibus. His confert vt q̃ citissimè reponanẽ. Repositionis aũt modus prius dictus est. Si verò nõ reponãtur, aię periculũ imminet, præ febribus cõtinuis, & torpido sopore. Soporiferi.n. hi musculi sunt, & dũ alteranẽ, & dũ intendunẽ præter naturã. Solet ẽt aluus his biliosa, meraca, pauca egerere. Et si vomuerint, meraca vomunt. Hi igitur ẽt moriunẽ decima maximè die. At si fracta fuerit inferna maxilla, si quidem non omnino caulatim hoc cõtigerit, sed cohæret adhuc os, confractũ tñ fuerit, dirigere quidẽ os oportet digitis circa linguã obliquã subiectis, forinsecus verò cõtrà niti, prout cõtulerit. Et si distorti fuerint dẽtes iuxta vulnus cõmoti, postquã os directũ fuerit, dentes inter se coniugare
C oportet, nõ duos solũ, sed ẽt plures, atq; hoc maximè auro, sin minus, lineo filo, donec os corroboretur. Postea cerato, & splenijs paucis, & linteis modicis deligare, nõ nimiũ firmis, sed laxis. Nam hoc probè nosse expedit, q̃ deligatio per lintea, maxillæ fractæ parũ quidem contulerit, si rectè fiat: magnopere verò læserit, si prauè deligetur. Frequenter aũt circa linguã explorare oportet, & multo tẽpore reniti ac digitis dirigere os confractũ: optimumq; esset si hoc semper fieri posset, sed fieri nequit. Si verò os penitus caulatim diffractum fuerit (rarò autem hoc cõtingit) dirigere quidem os oportet, velut dictũ est: Vbi verò direxeris, dentes cõiugare, quemadmodum antea dictum est. Magnopere enim
D cõtulerit ad quietẽ, & adhuc magis si quis rectè coniungat, & velut oportet suturas consuat. At enim non facile est omnem chirurgiam scripto exquisitè prodere: sed ex his quæ scripta sunt, formam & imaginem concipere oportet. Postea corio opus est Carthaginensi: & si quidem iunior fuerit vulneratus, satis est squama inde detracta vti: Si verò adultior, ipso corio: ita vt desecta inde particula trium digitorum latitudine, aut prout congrua fuerit, sublita prius è gũmi maxilla (ita enim mitius fuerit) glutine agglutinetur summa sui parte, ad diffractam maxillæ partẽ, digiti aũt paulo ampliore distantia à vulnere. Et hæc quidem particula ad infernam partem agglutinanda est, & habeat fissurã è directo menti,

δὲ ἐς τοὐπίσω ἀπωθῆσαι τὴν γνάθον τὴν κάτω. δεῖ δὲ ἑπόμενον τούτοισι συμβάλλειν τὰς γνάθους καὶ μὴ χάσκειν. ἐμβολὴ μὲν οὖν αὕτη, καὶ οὐκ ἂν γένοιτο ἀπ᾽ ἄλλων σχημάτων. ἰητρεία δὲ βραχεῖα ἀρκέει. σπλῆνα προσθέντα κεκηρωμένον χαλαρῷ ἐπιδέσμῳ ἐπιδεῖν. ἀσφαλέστερον δὲ χειρίζειν ὀξὶν ὕπτιον κατακλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἐρείσαντα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ σκυτίνου ὑποκεφαλαίου ὡς πληρεστάτου, ἵνα ὡς ἥκιστα ὑπείκη. προσκατέχειν δέ τινα χρὴ τὴν κεφαλὴν τοῦ τετρωμένου. ἢν δ᾽ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι ἐξαρθρήσωσιν, ἡ μὲν ἴησις, ἡ αὐτή. συμβάλλειν δέ τι ἧσσον οὗτοι τὸ στόμα δύνανται. καὶ γὰρ προπετέστεραι αἱ γένυες τούτοισιν, ἀστραβέες δέ. τὸ δὲ ἀστραβὲς, μάλιστ᾽ ἂν γνοίης, τοῖσιν ὄρχοισι τῶν ὀδόντων τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω κατ᾽ ἴξιν. τούτοισι ξυμφέρει ἐμβάλλειν ὡς τάχιστα. ἐμβολῆς δὲ
4 τρόπος πρόσθεν εἴρηται. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, κίνδυνος περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὸ πυρετῶν ξυνεχέων, καὶ νωθρῆς καρώσιος. καρώδεες γὰρ οἱ μύες οὗτοι, καὶ ἀλλοιούμενοι, καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. φιλέει δὲ καὶ ἡ γαστὴρ ὑποχωρέειν τούτοισι χολώδεα ἄκρητα ὀλίγα. καὶ ἢν ἐμέωσιν, ἄκρητα ἐμέουσιν. οὗτοι οὖν καὶ θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα. ἢν δὲ καταγῇ ἡ κάτω γνάθος, ἢν μὲν μὴ ἀποκαυλισθῇ παντάπασιν, ἀλλὰ ξυνέχηται τὸ ὀστέον, ἐγκεκλιμένον δὲ ᾖ, κατορθῶσαι μὲν χρὴ τὸ ὀστέον παρὰ τὴν γλῶσσαν πλαγίαν ὑπείραντα τοὺς δακτύλους. τὸ δὲ ἔξωθεν ἀντερείδειν, ὡς ἂν ξυμφέρῃ. καὶ ἢν διεστραμμένοι ἔωσιν οἱ ὀδόντες οἱ κατὰ τὸ τρῶμα κεκινημένοι, ὁπόταν τὸ ὀστέον κατορθωθῇ, ζεῦξαι τοὺς ὀδόντας χρὴ πρὸς ἀλλήλους, μὴ μόνον τοὺς δύο, ἀλλὰ καὶ πλέονας, μάλιστα δὲ δὴ χρυσίῳ, ἐς ἂν κρατυνθῇ τὸ ὀστέον. εἰ δὲ μὴ, ἐν λίνῳ. ἔπειτα ἐπιδεῖν κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν ὀλίγοισιν. καὶ ὀθονίοισιν ὀλίγοισιν, μὴ ἄγαν ἐρείδοντα, ἀλλὰ χαλαροῖσιν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ, ὅτι ἐπίδεσις ὀθονίων γνάθῳ κατεαγείσῃ, μικρὰ μὲν ἂν ὠφελέοι, εἰ χρηστῶς ἐπιδέοιτο. μεγάλα δ᾽ ἂν βλάπτοι, εἰ κακῶς ἐπιδέοιτο. πυκνὰ δὲ* περὶ τὴν γλῶσσαν* ἐσμαστεύειν χρὴ, καὶ πολὺν χρόνον ἀντέχειν τοῖσι δακτύλοισι κατορθοῦντα τοῦ ὀστέου τὸ ἐγκλιθέν. ἄριστον δὲ εἰ αἰεὶ δύναιτο, ἀλλ᾽ οὐχ οἷόν τε. ἢν δὲ ἀποκαυλισθῇ παντάπασι τὸ ὀστέον, ὀλιγάκις δὲ τοῦτο γίνεται, κατορθοῦν μὲν χρὴ τὸ ὀστέον οὕτως, καθάπερ εἴρηται, ὅταν δὲ κατορθώσῃς, τοὺς ὀδόντας χρὴ ζευγνύναι, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, μέγα γὰρ ἂν συλλαμβάνοι ἐς τὴν ἀτρεμίην, πρὸς ἔτι καὶ εἴ τις ὀρθῶς ζεύξῃ ὥσπερ χρὴ τὰς ῥαφάς, ἀλλὰ οὐ ῥηΐδιον ἐν γραφῇ χειρουργίην πᾶσαν ἀτρεκέως ἡγέεσθαι, ἀλλ᾽ ὑποτυποῦσθαι χρὴ ἀπὸ τῶν γεγραμμένων. Ἔπειτα χρὴ δέρματος Καρχηδονίου ἢν μὲν* νεώτερος, ἢ ὁ τρωθεὶς, ἀρκέει τῷ* λοπῷ χρέεσθαι. ἢν δὲ τελειότερος ἢ αὐτῷ τῷ δέρματι,* τάμνοντα χρὴ εὖρος ὡς* τριδάκτυλον ἢ ὅκως ἂν ἁρμόζῃ ὑπαλείψαντα κόμμι τὴν γνάθον. ἠπιμώτερον γὰρ κόλλῃ προσκολλῆσαι τὸ δέρμα ἄκρον πρὸς τὸ ἀποκεκαυλισμένον τῆς γνάθου, ὡς δάκτυλον ἀπὸ τοῦ τρώματος ἢ ὀλίγῳ πλέον. τοῦτο μὲν ἐς τὸ κάτω μέρος. ἐχέτω δὲ ἐντομὴν κατὰ τὴν ἴξιν

τοῦ

Vet. Cod.

*ἐν βάθει ζητῶν

*νηπιώτερος
*λοιπῷ
*ταμόντα
*δάκτυλος

Vet. Cod.

τοῦ γενείου ὁ ἱμὰς ὡς ἀμφιβεβήκει ἀμφὶ τὸ ὀξὺ τοῦ γενείου. ἕτερον δὲ ἱμάντα τοιοῦτον ἢ ὀλίγῳ πλατύτερον προσκολλῆσαι χρὴ πρὸς τὸ ἄνω μέρος τῆς γνάθου, ἀπολιπόντα* κατὰ τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ τρώματος, ὅσονπερ ὁ ἕτερος ἀπέλιπεν. ἐσχίσθω δὲ καὶ οὗτος ὁ ἱμὰς τὴν ἀμφὶ τὸ οὖς περίβασιν. ἀποξέες δὲ ἔστωσαν οἱ ἱμάντες, ἀμφὶ τὴν ξυναφὴν, ἔνθα συνάπτεσθαί τε καὶ συνδεῖσθαι εἰς τὰ πέρατα τῶν ἱμάντων. ἐν δὲ τῇ κολλήσει ἡ σὰρξ τοῦ σκύτεος πρὸς τοῦ χρωτὸς ἔσω, ἐχεκολλότερον γὰρ οὕτως. ἔπειτα κατατείναντα χρὴ καὶ τοῦτον τὸν ἱμάντα, μᾶλλον δέ τι τὸν περὶ τὸ γένειον, ὡς ὅτι μάλιστα* ἀπομυλαίνῃ ἡ γνάθος, ξυνάψαι τοὺς ἱμάντας κατὰ τὴν κορυφήν. κἄπειτα περὶ τὸ μέτωπον, ὀθονίῳ καταδῆσαι, καὶ κατάβλημα χρὴ εἶναι, ὥσπερ νομίζεται, ὡς ἀτρεμέῃ τὰ δεσμά. τὴν δὲ κατάκλισιν ποιεέσθω ἐπὶ τὴν ὑγιέα γνάθον, μὴ τῇ γνάθῳ ἐρηρεισμένος, ἀλλὰ τῇ κεφαλῇ. ἰσχναίνειν δὲ χρὴ τὸ σῶμα ἄχρι ἡμερέων δέκα. ἔπειτα ἀνατρέφειν μὴ βραδέως. ἢν γὰρ* ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι μὴ φλεγμήνῃ, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν ἡ γνάθος κρατύνεται. *τελέως γὰρ ἐπιπωροῦται, ὥσπερ καὶ τἄλλα τὰ ἀραιὰ ὀστέα, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ἀλλὰ γὰρ περὶ σφακελισμῶν τῶν συμπάντων ὀστέων, ἄλλος μακρὸς λόγος λείπεται. αὕτη ἡ διάτασις ἡ ἀπὸ τῶν κολλημάτων εὐμενής καὶ εὐταμίευτος καὶ ἐς πολλὰ καὶ πολλαχοῦ διορθώματα εὔχρηστος. τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μὴ σὺν νόῳ εὔχειρες καὶ ἐν ἄλλοισι τρώμασι τοιοῦτοί εἰσι, καὶ ἐν γνάθων κατήξεσιν. ἐπιδέουσι γὰρ τὴν γνάθον κατεαγεῖσαν ποικίλως καὶ καλῶς καὶ κακῶς. πᾶσα γὰρ ἐπίδεσις γνάθου οὕτω καταγείσης, ἐκκλίνει τὰ ὀστέα τὰ ἐς τὸ κάτηγμα ῥέποντα μᾶλλον, ἢ ἐς τὴν φύσιν ἄγει. ἢν δὲ ἡ κάτω γνάθος κατὰ τὴν σύμφυσιν τὴν κατὰ τὸ γένειον διασπασθῇ, μόνη δὲ αὕτη ξύμφυσις ἐν τῇ κάτω γνάθῳ ἐστίν· ἐν δὲ τῇ ἄνω, πολλαί. ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐν ἄλλοισι γὰρ εἴδεσι νοσημάτων περὶ τούτων λεκτέον. ἢν οὖν διασπασθῇ ἡ κατὰ τὸ γένειον σύμφυσις, κατορθῶσαι μὲν παντὸς ἀνδρός ἐστι. τὸ μὲν γὰρ ἐξεστεὸς ἐσωθέειν χρὴ εἰς τὸ εἴσω μέρος, προσβάλλοντα τοὺς δακτύλους. τὸ δὲ εἴσω ῥέπον, ἀνάγειν ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἐνερείσαντα τοὺς δακτύλους. ἐς διάτασιν μέντοι διατείναντα μὲν, ταῦτα χρὴ ποιέειν. ῥᾷον γὰρ οὕτως ἐς τὴν φύσιν ἥξει, ἢ εἰ ἐγχειρέων τις * ἐς ἄλληλα τὰ ὀστέα παραναγκάζειν πειρᾶται. τοῦτο δὲ παρὰ πάντα τὰ ὑπομνήματα χρέων εἰδέναι. ὁκόταν δὲ κατορθώσῃ, ζεῦξαι μὲν χρὴ τοὺς ὀδόντας τοὺς ἔνθεν καὶ ἔνθεν πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. ἰῆσθαι δὲ χρὴ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν ὀλίγοισι καὶ ὀθονίοισιν. ἐπίδεσιν δὲ βραχείην ἢ ποικίλην μάλιστα τοῦτο τὸ χωρίον ἐπιδέχεται, ἐγγὺς γάρ τι τοῦ ἰσοῤῥόπου ἐστὶν, ὡς δὴ μὴ ἰσόῤῥοπον ἐόν. τοῦ δὲ ὀθονίου τὴν περιβολὴν ποιέεσθαι χρὴ, ἢν μὲν ἡ δεξιὴ γνάθος ἐξεστήκῃ, ἐπὶ δεξιά. ἐπὶ δεξιὰ δὲ νομίζεται εἶναι, ἢν ἡ δεξιὰ χεὶρ ἡγέεται τῆς ἐπιδέσιος. ἢν δὲ ἡ ἑτέρη γνάθος ἐξεστήκῃ, ὡς ἑτέρως χρὴ τὴν ἐπίδεσιν ἄγειν. κἢν μὲν ὀρθῶς τις κατορθώσῃ καὶ ἐπατρεμήσῃ ὡς χρὴ, ταχεῖα μὲν ἡ ἄλθεξις, οἱ δὲ

* καὶ

* εἰς ὀξὺ ἄγεται

* ἐν

* ταχέως

* πρὸς

méti, quo acutá eius parte circucirca cóplectat. **A** Alterú aút eiusmodi lorú, aut paulo latius, ad supernam maxillæ parté agglutinare oportet, tanta à vulnere distantia, quanta illa altera lori particula abfuit. Sit autem & hoc fissum, vt circúcirca aurem ambiat. Sint autem hæc lora acuta, qua parte cómittuntur, & vbi ipsorum extremitates connectere ac colligare oportet. In agglutinatione vero, caro corij ad cutem vergat: sic enim magis agglutinatú adhærescit. Postea extento hoc loro, magis auté eo quod circa mentum est, q̃ maximè, q̃ maxilla euacuatur, lora ipsa circa verticem connectere oportet, & deinde linteo frontem deligare: & superiniectú quid esse oportet, velut moris est, quo vincula quieta sint ac firma. Decubitum aút faciat in saná maxillam, nó maxillæ, sed capite innitens. **B** Attenuádum verò est corpus vsque ad dies decé, deinde renutriendum nó tarde. Si enim primis diebus inflammatio nó accesserit, in viginti diebus maxilla corroboratur: perfecte enim callo obducitur, quemadmodum etiam alia ossa rara, si non corruptio infestarit. Verùm de corruptionibus omnium ossium alia longa tractatio restat. Hæc extensio per agglutinamenta contingens, mitis est, & prompta ad moderationé faciédam, & ad multas ac multis locis faciédas directiones accómodata. At medici nó intelligentia æquè, ac manibus própti, tum in alijs vulneribus, tum in maxillarum fracturis tales existunt. Varijs enim modis, & bene, & male, maxillam fractam deligát. **C** Omnis enim deligatio maxillæ sic fractæ, ossa ad fracturam magis vergentia inclinat, quàm ad naturam ducit. Si verò inferna maxilla circa cónexionem ad mentum diuulsa fuerit, (sola autem hæc cónexio in inferna maxilla est: Verùm in superna multæ. Sed non volo sermone lógius aberrare. in alijs enim morborum speciebus de his dicendú est.) Si igitur connexio ad mentum disparata fuerit, ipsam coaptare cuiuslibet viri est. Os enim quod eminet, ad internam partem digitis admotis detrudere oportet: Quod verò intro vergit, ad externam partem digitis immissis reducere. Hæc tamen extensione distendendo facere oportet. Facilius enim sic ad naturam redibunt, quàm si quis ossa inter se **D** complicans cogere conetur. Vbi verò coaptata fuerint, coniugare oportet dentes inter se hinc atque illinc, velut prius dictum est. Curare verò cerato, & splenijs paucis ac linteis. Deligationem autem breuem potius quàm variam hic locus maxime admittit. Nam vt æquilibris non est, prope tamen ad æquilibrium accedit. At lintei obuolutionem facere oportet, si quidem dextra maxilla eminet, in dexteram. In dexteram enim fieri putatur, si dextra manus deligationi præit. Si verò alterá maxilla emineat, aliter deligationem ducere oportet. Et si quidem recte quis coaptationé adeptus fuerit, & velut cóuenit quieuerit, cita curatio cótinget, & dentes

A & dentes illæsi manent: Sin minus, diuturnior fiet curatio, & distortionē habebit, dentes autē læsi & inutiles fiunt. Porrò si nasus fractus fuerit, fracturæ modus non vnus est. Verùm qui pulchris deligationibus gaudēt citra intelligentiā, tum in alijs multis damnum incurrunt, tum in fracturis circa nasum vel maxime. Ex deligationibus enim hæc maxime varia est, & quæ plurimas ascias habeat, & interruptiones ac intercesptiones cutis maxime varias rhombiformes. Sicut igitur dictum est, qui nulla intelligētia præditi aggresionis studio tenentur, vltro se offerunt ad nasum fractum deligandum. Vna itaq; alteraq; die lætatur medicus, gaudet quoque is qui deligatur: deinde cito quidem is qui deliga-
B tur satiatur. Noxia enim & molesta est gestatio: satis autem est medico ostentasse, quòd nasum varie deligare nouit: facit autem talis deligatio omnia contra quàm cōuenit. Partim enim qui propter fracturam simi fiunt, si supernè quis magis premat, simiores nimirum fient: partim verò quibus nasus hàc aut illàc distorquetur, aut circa cartilaginem, aut superius, palam est quòd neque ipsis superne deligatio proderit, sed etiā magis lædet. Non enim ita congruit splenijs altera nasi pars, quanquam neque hoc faciant deligantes. Proxime verò deligatio resistere mihi videtur, si iuxta medium nasum circa acutā partem, contusa caro ad os fuerit, aut etiam os parū, & non multum contusum sit. Talibus enim na-
C sus callo obducitur, & aliquāto asperior euadit. Sed tamen neque his deligatio multo negotio opus habet, si modo etiam deligare oportet. Sufficit autem super contusionem splenium inceratum extendere. Postea velut ex duobus initijs deligatio fit, ita semel linteum circumdandum est. Optima tamen curatio est, per farinam triticeam hornam, lotam, viscosam, subactam, modicam, ita vt talia ex illa velut cataplasmate integantur. Si igitur triticea farina bona fuerit, & tractu facilis, ea ad omnia huiusmodi vti oportet. Si verò non facilis tractu sit, modicam mannam leuissime tritam, & aqua dilutam, cum farina subigere oportet, aut gummi parum, similiter admiscere. Quibuscunque igitur nasus fractus est,
D vt deorsum & in sinum vergat, si quidem ex anteriore parte iuxta cartilaginē subsidat, fieri potest, vt aliquid quod ipsum dirigat in nares indatur: Sin minus, oīa talia digitis in nares iniectis dirigere oportet, si id fieri datur: Sin minus, crassum spicillum non in anteriorem narium partē digitis indere oportet, sed qua parte nasus subsidit: extrinsecus autem ab vtraq; parte nasum apprehendere, simulq; cogere ac sursum ducere. Et si quidem valde in anteriore parte fuerit fractura, fieri poterit, vt aliquid intra nares indatur, velut iam dictum est, nimirum lintei rasura, aut aliud quid huiusmodi, linteo inuolutum, aut potius in corio Carthaginiensi consutum, ea figura, quæ congruat loco cui incūbet. Si verò vlterius

rius

οἱ δὲ ὀδόντες ἀσινέες γίνονται. ἢν δὲ μὴ, χρονιωτέρη μὲν ἡ ἄλθεξις, διὰ στρεβλὴν δὲ ἴσχουσα. οἱ ὀδόντες δὲ καὶ σιναροὶ καὶ ἀχρήιοι γίνονται. Ἢν δὲ ἡ ῥὶς καταγῇ, τρόπος μὲν οὐχ εἷς ἐστι κατήξιος. ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέωνται οἱ χαίροντες τῇσι καλῇσιν ἐπιδέσεσιν, ἄνευ νόου, ἐν δὲ τοῖσι περὶ τὴν ῥῖνα, καὶ μάλιστα. ἐπιδεσίων γὰρ ἐστιν αὕτη ἡ ποικιλωτάτη, καὶ πλείστους μὲν σκεπάρνους ἔχουσα,* διαρρήξιας δὲ καὶ διαλήψιας, ποικιλωτάτας τοῦ χρωτὸς ῥομβοειδέας, ὡς οὖν εἴρηται οἱ τὴν ἀνόητον εὐχειρίην ἐπιτηδεύοντες ἄσμενοι ῥινὸς καταγείης ἐπιτυγχάνουσιν ὡς ἐπιδήσωσι. μίαν μὲν οὖν ἡμέρην, ἢ δύο, ἀγάλλεται μὲν ὁ ἰητρὸς, χαίρει δὲ καὶ ὁ ἐπιδεδεμένος. ἔπειτα ταχέως μὲν ὁ ἐπιδεδεμένος κορέσκεται, ἀσηρὸν γὰρ τὸ* φόρημα, ἀρκέει δὲ τῷ ἰητρῷ ἐπειδὴ ἐπέδειξεν, ὅτι ἐπίσταται ποικίλως ῥῖνα ἐπιδέειν, ποιέει δὲ ἡ ἐπίδεσις ἡ τοιαύτη πάντα τἀναντία τοῦ δέοντος, τοῦτο μὲν γὰρ ὁκόσοι σιμοῦνται διὰ τὴν κάτηξιν δηλονότι, εἰ ἄνωθέν τις μᾶλλον πιέζοι, σιμώτεροι ἂν εἶεν, τοῦτο δὲ ὅσοισι παραστρέφεται ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα ἡ ῥὶς, ἢ κατὰ τὸν χόνδρον, ἢ ἀνωτέρω, δῆλον ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς ἡ ἄνωθεν ἐπίδεσις ὠφελήσει, ἀλλὰ καὶ βλάψει μᾶλλον. οὐχ οὕτω γὰρ συναρμόσει σπλήνεσι τὸ ἐπὶ θάτερα τῆς ῥινὸς, καίτοι οὐδὲ τοῦτο ποιέουσιν οἱ ἐπιδέοντες. ἄγχιστα δὲ ἡ ἐπίδεσίς μοι δοκέει ἀντιποιέειν, εἰ κατὰ μέσην τὴν ῥῖνα κατὰ τὸ ὀξὺ ἀμφιφλασθείη ἡ σὰρξ κατὰ τὸ ὀστέον, εἰ καὶ τὸ ὀστέον μικρόν τισιν εἴη καὶ μὴ μέγα, τοῖσι γὰρ τούτοισιν ἐπιπώρωμα ἴσχει ἡ ῥὶς, καὶ ὀχθοειδέστερη τι γίνεται, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τούτοισι δή που πολλοῦ ὄχλου δέεται ἡ ἐπίδεσις, εἰ δή τι καὶ δεῖ ἐπιδέειν, ἀρκέει δὲ ἐπὶ μὲν τὸ φλάσμα σπλήνιον ἐπιτείναντα κεκηρωμένον, ἔπειτα ὡς ἀπὸ δύο ἀρχέων ἐπιδέεται, ἅπαξ ὀθονίῳ ἐς ἅπαξ περιβαλέειν. ἀρίστη μέντοι ἰητρείη, τῷ ἀλήτῳ τῷ σιταρίῳ, τῷ πλυτῷ, γλίσχρῳ, πεφυρημένῳ, ὀλίγῳ, καταπλάσσειν τὰ τοιαῦτα, χρὴ δὲ ἢν μὲν ᾖ ἀγαθῶν ἢ τῶν πυρῶν τὸ ἄλητον καὶ ὁλκιμον, τούτῳ χρέεσθαι ἐς πάντα τὰ τοιαῦτα, ἢν δὲ μὴ πάνυ ὁλκιμον ᾖ, ἐς ὀλίγην μάνναν ὕδατι ὡς λειοτάτην διιέντα, τούτῳ φυρᾶν τὸ ἄλητον, ἢ κόμμι πάνυ ὀλίγον ὡσαύτως μίσγειν, ὁκόσοισι μὲν οὖν ῥὶς ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ σιμὸν ῥέπουσα καταγῇ, ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν μέρεος κατὰ τὸν χόνδρον ἵζηται, οἷόν τε ἐστι καὶ ἐντιθέναι διόρθωμα εἰς τοὺς μυκτῆρας, ἢν δὲ μὴ, ἀνορθοῦν μὲν χρὴ πάντα τὰ τοιαῦτα, τοὺς δακτύλους ἐς τοὺς μυκτῆρας ἐντιθέντα, ἢν ἐνδέχηται, ἢν δὲ μὴ, παχὺ ὑπαλειπτρον μὴ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τῆς ῥινὸς ἀπάγοντα τοῖσι δακτύλοισιν, ἀλλ' ἢ ἵδρυται, ἔξωθεν δὲ τῆς ῥινὸς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐμφιλαμβάνοντα τοῖσι δακτύλοισι, συναναγκάζειν τε ἅμα καὶ ἀναφέρειν ἐς τὸ ἄνω, καὶ ἢν μὲν πάνυ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τὸ κάτηγμα ᾖ, οἷόν τέ τι καὶ ἔσω τῶν μυκτήρων ἐντιθέναι, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, ἄχνην τὴν ἀφ' ἡμιτυβίου, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐν ὀθονίῳ εἱλίσσοντα, μᾶλλον δὲ ἐν καρχηδονίῳ δέρματι ἐρράψαντα σχηματίσαντα τὸ ἁρμόσσον σχῆμα τῇ χώρῃ ἵνα ἐγκείσεται. ἢν μέντοι προσω-

τέρω

Ver. Cod.
* διαρρωγας
* φόνημα

Vet. Cod. * φόνημα

τέρῳ ἢ τὸ κάτηγμα, οὐδὲν οἷόν τε εἴσω ἐντιθέναι, καὶ γὰρ εἰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἀσηρὸν τὸ * φόρημα, πῶς γε δὴ οὐκ ἐν τῷ ἐσωτέρῳ; τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἔσωθεν ἀναπλάσσειν καὶ ἔξωθεν ἀφειδήσαντα χρὴ ἀνάγειν ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν, καὶ διαρθρῶσαι. κάρτα γὰρ οἵη τε ῥὶς καταγεῖσα ἀναπλάσσεται, μάλιστα μὲν αὐθήμερος. ἢν δὲ μὴ, ὀλίγῳ ὕστερον, ἀλλὰ καταβλακεύουσιν οἱ ἰητροὶ καὶ ἁπαλωτέρως τὸ πρῶτον ἅπτονται ἢ ὡς χρή. παραβάλλοντα γὰρ τοὺς δακτύλους χρὴ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν φύσιν τῆς ῥινὸς ὡς κατωτάτω κάτωθεν συναναγκάζειν, καὶ οὕτω μάλιστα ἀνορθοῦται σὺν τῇ ἔσωθεν διορθώσει διορθοῦντα, ἔπειτα δὲ ἐς ταῦτα ἰητρὸς οὐδεὶς ἄλλος τοιοῦτός ἐστιν εἰ ἐθέλοι μελετᾶν καὶ τολμᾶν, ὡς οἱ αὐτοῦ δάκτυλοι οἱ λιχανοὶ, οὗτοι γὰρ κατὰ φύσιν μάλιστά εἰσιν, παραβάλλοντα γὰρ χρὴ τῶν δακτύλων ἑκάτερον παρὰ πᾶσαν τὴν ῥῖνα ἐρείδοντα, ἡσύχως οὕτως ἔχειν, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε εἴη αἰεὶ, ἔστ' ἂν κρατηθῇ. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστον χρόνον, ὡς εἴρηται. εἰ δὲ μὴ, ἢ παῖδα ἢ γυναῖκά τινα, μαλθακὰς γὰρ τὰς χεῖρας δεῖ εἶναι, οὕτως, ὡς ἂν κάλλιστα ἰητρευθείη ἡ ῥὶς, ὅτῳ μὴ ἐς τὸ σκολιὸν, ἀλλ' ἐς τὸ κάτω ἱδρυμένη εἴη ἰσόρροπος. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδεμίαν πω ῥῖνα εἶδον, ἥ τις οὕτω κατεαγεῖσα οὐχ οἵη τε διαρθρωθῆναι αὐτίκα, πρὶν πωρωθῆναι συναναγκαζομένη ἐγένετο, εἴ τις ὀρθῶς ἐθέλοι ἰητρεύειν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι αἰσχροὶ μὲν εἶναι πολλοῦ ἀποτιμῶσι, μελετᾶν δὲ ἅμα μὲν οὐκ ἐπίστανται, ἅμα δὲ οὐ τολμέουσιν, ἢν μὴ ὀδυνῶνται, ἢ θάνατον δεδοίκασι, καίτοι ὀλιγοχρόνιος ἡ πώρωσις τῆς ῥινὸς, ἐν γὰρ δέκα ἡμέρῃσι κρατύνεται, ἢν μὴ ἐπισφακελίσῃ. ὁκόσοισι δὲ τὸ ὀστέον ἐς τὸ πλάγιον καταγνῦται, ἡ μὲν ἴησις αὐτὴ, τὴν δὲ διόρθωσιν δηλονότι χρὴ ποιέεσθαι, οὐχ ἰσόρροπον ἀμφοτέρωθεν, ἀλλὰ τότε ἐγκεκλιμένον ὠθέειν ἐς τὴν φύσιν ἔξωθεν ἀναγκάζοντα, καὶ ἐσματτευόμενον ἐς τοὺς μυκτῆρας, καὶ τὰ εἴσω ῥέψαντα διορθοῦν ἀόκνως ἔστ' ἂν κατορθώσῃ, εὖ εἰδότι, ὅτι ἢν μὴ αὐτίκα κατορθώσηται, οὐχ οἷόν τε μὴ καὶ διεστράφθαι τὴν ῥῖνα. ὅταν δὲ ἀγάγῃς ἐς τὴν φύσιν προσβαλλόντα χρὴ ἐς τὸ χωρίον, ἢ τοὺς δακτύλους, ἢ τὸν ἕνα δάκτυλον, ᾗ ἐξέσχεν ἀνακωχέειν ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ, ἔστ' ἂν κρατυνθῇ τὸ τρῶμα, ἀτὰρ καὶ ἐς τὸν μυκτῆρα τὸν μικρὸν δάκτυλον ἀπωθέοντα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, διορθοῦν χρὴ τὰ ἐγκεκλιθέντα. ὅτι δ' ἂν φλεγμονῆς ὑπογίνεται τούτοισι, χρὴ τῷ σταιτὶ χρέεσθαι. τοῖσι μέντοι δακτύλοισι προσέχειν χρὴ ὁμοίως, καὶ τοῦ σταιτὸς ἐπικειμένου. ἢν δέ που κατὰ τὸν χόνδρον ἐς τὰ πλάγια καταγῇ, ἀνάγκη τὴν ῥῖνα ἄκρην μετεστράφθαι. χρὴ οὖν τοῖσι τοιούτοισι ἐς τὸν μυκτῆρα ἄκρον διόρθωμά τι τῶν εἰρημένων, ἢ ὅτι τούτοισιν ἔοικεν ἐντιθέναι. πολλὰ δ' ἄν τις εὕροι τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα μήτε ὀσμὴν ἴσχει, μήτε ἄλλως προσηνέα ἐστίν. ἐγὼ δέ ποτε πνεύμονος προβάτου ἀπότμημα ἐνέθηκα, τοῦτο γάρ πως παρέτυχεν. οἱ γὰρ σπόγγοι ἐντιθέμενοι ὑγράσματα δέχονται, ἔπειτα χρὴ, καρχηδονίου λοπὸν πλάτος ὡς τοῦ μεγάλου δακτύλου τετμημένον, ἢ ὅκως ἂν ξυμφέρῃ, προσκολλῆσαι

rius facta fuerit fractura, fieri nō pot, vt aliquid indatur. Si enim in anteriore parte molesta est gestatio, q̄uo nō sit in interiore? A Primum igitur & intrinsecus conformando, & forinsecus non parcendo, ad pristinā naturam reducere ac dirigere oportet. Valde enim cōformatur nasus fractus, maxime quidē eadem die: sin minus, paulo postea. Verum segniter agunt medici, & leuius q̄ conuenit primum contingunt. Inijcere enim manus hinc atq; illinc iuxta naturā nasi q̄ infime oportet, ex infernis sursum cogendo, & sic q̄ maxime erigere, vnà cū interna directione et extrinsecus dirigendo. Postea ad hæc nullus talis medicus est, si studiū adhibere ac tolerare vult, velut ipsius digiti indices. Hi. n. maxime sm̄ naturā sunt. Vtrunq; enim digitū inijcere, eoq; B totum nasum firmare oportet, atq; ita in quiete habere, si quidē fieri posset, semper donec corroboret: Sin minus, plurimo tp̄e velut dictum est. Quòd si fieri nequeat, aut puer aut aliqua mulier hoc faciāt, molles enim manus esse oportet. Sic enim q̄ optime nasus curari poterit, vbi non in obliquū, sed ad infernā partē æqualiter subsidat. Ego igitur nullū vnq̄ nasum vidi, qui sic fractus dirigi non potuisset, si statim ita cogeretur priusq̄ callus obduceretur, si modo quis rectè curare velit. Verùm homines, vt ne deformes fiāt, multo quidē precio coemerint, studiū aūt adhibere non sciunt, simulq; non tolerant, si nō dolore vexentur, aut mortē timeant: q̄q̄ breui tempore nasus callo obducatur, decem enim diebus C corroboratur, si non corruptio insuper accedat. Quibuscunque verò os in obliquum frangit, cu ratio quidē eadē est. Verùm directionē nō æqualem vtrinq; facere oportet, sed quod inclinatū est, extrinsecus cogendo ad naturam cōpellere, & in nares facta contrectatione, ea quę intro repunt impigre dirigere, donec correcta fuerint: ita vt eius probe memineris, quòd si nō statim corrigātur, fieri nō posit, vt nasus nō distortus fiat. Postq̄ aūt ad naturā reduxeris, digitos plures aut vnū digitū ad locū admouere oportet, qua parte eminebat, atq; ita vt ipsum, aut aliū quendā sustentare, donec vulnus corroboratū fuerit. Sed & in narē paruū digitū immittere oportet, & aliàs atq; aliàs impellendo ea q̄ inclinata sunt, D dirigere. At si quid inflāmationis his accedat, farina subacta vti oportet: & tñ incumbente et farina, digitos sir̄r admouere opus est. Si verò iuxta cartilaginē in obliquum fractus sit, necesse est summum nasum distorqueri. Talibus igitur in summā narem aliquid quod dirigat ex relatis, aut quod his sīle sit, indere oportet. Poterit autē quis multa idonea inuenire, q̄ neque odorē habeāt, neq; aliàs lenia sint. Ego verò q̄nq; pulmonis ouili frustum defectū indidi. Hoc enim forte obtingebat. Nam spongiæ inditæ humiditates suscipiunt. Postea Carthaginiēsis corij squamam magni digiti latitudine, aut prout cōtulerit resectam, extrinsecus ad nasum inclinatum agglu-

A agglutinare oportet, & deinde hoc corij lorum
pur cõtulerit extẽdere. Paulò tñ amplius extẽde
re cõuenit, quo erecte & absolute directus sit na
sus. Longũ aũt sit hoc lorũ, vt postea infra aurẽ
abductũ circũ caput obducat: & licet quidẽ lori
extremitatẽ ad frontẽ agglutinare, licet & lõgius
ducere, & deinde capiti obductũ deligare. Hic
modus simul iustã directionẽ habet, & simul ad
moderationẽ faciendã prõptus est, si quis magis
aut minus nasi inclinationẽ ad contrariũ facere
velit. Nã quibus in obliquũ nasus frangit, eos in
reliquis velut relatũ est curare oportet. Plurimis
tñ insuper opus est, vt inclinationis in cõtrariũ
gratia, lorũ ad summũ nasum agglutinet. Qui-
buscũq; verò cũ fractura & vlcera adsunt, eos ea
B ꝓp turbari nõ oportet: verùm super vlcera cera-
tũ picatũ imponere, aut ex emplastris aliquod
cruẽtis vulneribus idoneũ. Facilia.n. curatu talia
sunt. Sic & etiã, si ossa discessura sunt. Primã dire-
ctionẽ impigre facere oportet, nihil omittendo,
& directionẽ per digitos & postero tpe, ita vt la-
xius quidẽ admoueas, admoueas tñ. Ex oĩbus.n. 5
corporis partibus nasus facillime cõformari põt.
Cæterùm lororum agglutinatione ac in contra-
riũ inclinatione vti omnino nihil prohibet, siue
vlcera affuerint, siue inflãmatio. Nullã enim mo
lestiã exhibent. At verò si auris fracta fuerit, de-
ligationes oẽs inimicæ sunt. Neq; enim ita laxã
quis circũdare poterit. Si verò magis premat, ma
ius malũ operabit. Nã & sana auris deligatione
C pressa, dolore, & pulsatione, & febre afficit. Sed
& cataplasmata pessima quidem omnino sunt,
quæ grauissima sunt. Verùm & alia pleraq; om-
nia mala sunt, & abscessus inducunt, & mucum
ampliorem suggerunt, & deinde suppurationes
noxias. His aũt fracta auris minime opus habet.
Proximũ tñ locum habet, si quid imponi debet,
farina viscosa, quã neque ipsam graue esse opor-
tet. Contingere verò q minime conducit. Bonũ
enim aliqñ medicamentũ est, etiã nullum adhi-
bere medicamentũ, & ad aures, & ad multa alia.
Vellicationẽ insuper ac scalpturam vitare opor-
tet. Corpus autẽ attenuare, & magis in quo pe-
riculum est ne auris suppuretur: melius est quo-
que aluum mollire. Si verò quis facile vomat, ex 6
D moderata aliqua purgatione vomitũ faciat: At
si ad suppurationem deueniat, cito quidem ape-
rire non oportet (multa enim ex his quæ suppu-
rari videntur, qñq; resorbẽtur, & si nondũ quis
vllũ cataplasma imposuit.) Si verò quis aperire
cogatur, celerrime quidẽ sana fit, si in vlteriorẽ
perurat. Illud tñ certo scire expedit, q mutila
fiet auris, & minor altera, si perusta fuerit. Si ve-
rò non in vlteriorẽ partẽ peruratur, tumidã par
tem nõ valde parua sectione incidere oportet.
Sub crassiore enim cute pus reperit, quàm quis
putauerit. Verùm vt in summa dicam, alia quo-
que omnia mucosa, & mucos facientia, vtpote q
sunt viscosa, ad contactũ sub digitis hàc atq; il-
làc cito dilabũtur: & ꝓpterea sub crassiore cute
medici

σαι ἐς τὸ ἔκτοσθεν πρὸς τὸν μυκτῆρα τὸν ἐγκε- Vet. Cod.
κλιμένον, κἄπειτα κατατείναι τὸν ἱμάντα ὅκως
ἂν ξυμφέρῃ, μᾶλλον δὲ ὀλίγον τείνειν χρὴ, ὥστε
ὀρθὴν καὶ ἀπαρτῆ τὴν ῥῖνα εἶναι, ἔπειτα, μακρὸς
γὰρ ἔσω ὁ ἱμὰς, κάτωθεν τοῦ ὠτὸς ἀγαγόντα αὐ-
τὸν, ἀναγαγεῖν περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔξεστι μὲν
κατὰ τὸ μέτωπον προσκολλῆσαι τὴν τελευτὴν
τοῦ ἱμάντος, ἔξεστι δὲ μακρότερον ἄγειν, ἔπειτα
περιελίσσοντα περὶ τὴν κεφαλὴν καταδεῖν, τοῦ-
το ἅμα μὲν δικαίην τὴν διόρθωσιν ἔχει, ἅμα
δὲ εὐταμίευτον, καὶ μᾶλλον ἢν ἐθέλῃ καὶ ἧσσον
τὴν ἀντιρρόπην * ποιῆσαι τῆς ῥινός, * ἀτὰρ καὶ *ποιήσεται
ὁκόσοισιν ἐς τὸ πλάγιον ἡ ῥὶς κατάγνυται, τὰ *καὶ γὰρ
μὲν ἄλλα ἰητρεύειν χρὴ ὡς προείρηται, προσδέε-
ται δὲ τοῖσι πλείστοισι, καὶ τοῦ ἱμάντος πρὸς ἄ-
κρην τὴν ῥῖνα προσκολλῆσαι τῆς ἀντιρροπίης
εἵνεκα. ὁκόσοισι δὲ σὺν τῇ κατήξει καὶ ἕλκεα προσ-
γίνεται, οὐδὲν δεῖ ταράσσεσθαι διὰ τοῦτο, ἀλλ᾽
ἐπὶ μὲν τὰ ἕλκεα ἐπιτιθέναι πισσηρὴν, ἢ τῶν
ἐναίμων τι, εὐαλθέα γὰρ τὰ τοιαῦτα, ὁμοίως κἢν
ὀστέα μέλλῃ ἀπιέναι, τήν τε διόρθωσιν τὴν πρώ-
την, ἀόκνως χρὴ ποιέεσθαι, μηδὲν ἐπιλείποντα,
τὰς διορθώσιας τοῖσι δακτύλοισιν ἐν τῷ ἔπειτα
χρόνῳ, χαλαρωτέροισι μὲν γὰρ χρεόμενον, χρεό-
μενον δέ. εὐπλαστότατον γάρ τι παντὸς τοῦ σώ-
ματος ἡ ῥίς ἐστι, τῶν δὲ ἱμάντων τῇ κολλήσει καὶ
τῇ ἀντιρροπίῃ παντάπασιν οὐδὲν κωλύει χρῆ-
σθαι, οὔτ᾽ ἢν ἑλκώσῃ, οὔτ᾽ ἢν ἐπιφλεγμήνῃ, ἀλύ-
πητοι γάρ εἰσιν. Ἢν δὲ οὖς κατεαγῇ, ἐπιδέσιες
πᾶσαι πολέμιαι, οὐ γὰρ οὕτω τις χαλαρὸν περι-
βάλλοι. ἢν δὲ μᾶλλον πιέζῃ, πλέον κακὸν ἐργά-
ζεται, ἐπεὶ καὶ ὑγιὲς οὖς ἐπιδέσει πιεχθὲν ὀδυνη-
ρὸν, καὶ σφυγματῶδες, καὶ πυρετῶδες γίνεται.
ἀτὰρ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα κάκιστα μὲν τὰ βαρύ-
τατα ἐπίπαν, ἀτὰρ καὶ τὰ πλεῖστα, φλαῦρα καὶ
ἀποστατικὰ, καὶ μύξαν τε ὑποποιέει πλείω, κἄ-
πειτα ἐκπυήσιας ἀτηράς, τούτων δὲ οὖς ἥκιστα
κατεαγὲν προσδέεται, ἄγχιστα μὲν εἴπερ χρὴ, τὸ
γλίσχρον ἄλητον, χρὴ δὲ μηδὲ τοῦτο βάρος ἔχειν.
ψαύειν δὲ ὡς ἥκιστα ξυμφέρει, ἀγαθὸν γὰρ ἐνίοτε φάρ-
μακον, καὶ τὸ μηδὲν φέρειν φάρμακον καὶ πρὸς οὖς,
καὶ πρὸς ἄλλα πολλά. χρὴ δὲ καὶ τὴν ἐπικοίμα-
σιν φυλάττεσθαι, τὸ δὲ σῶμα ἰσχναίνειν, καὶ μᾶλ-
λον, ᾧ ἂν κίνδυνος ἔῃ, ἔμπυον τὸ οὖς γενέσθαι,
ἄμεινον δὲ καὶ μαλθάξαι τὴν κοιλίην. ἢν δὲ καὶ
εὐήμετος ἔῃ, ἐμέειν ἀπὸ συρμαϊσμοῦ. ἢν δὲ ἐς
ἐκπύησιν ἔλθῃ, ταχέως μὲν οὐ χρὴ στομοῦν,
πολλὰ γὰρ καὶ τῶν δοκεόντων ἐκπυέεσθαι ἀναπί-
νεταί ποτε, κἢν μηδέν τις καταπλάσσῃ. ἢν δὲ
ἀναγκασθῇ στομῶσαι, τάχιστα μὲν ὑγιὲς γίνεται,
ἤν τις πέρην διακαύσῃ. εἰδέναι μέντοι χρὴ σα-
φῶς, ὅτι κυλλὸν ἔσται τὸ οὖς καὶ μεῖον τοῦ ἑτέρου, ἢν
πέρην διακαυθῇ. ἢν δὲ μὴ πέρην καίηται, τάμ-
νειν χρὴ τὸ μετέωρον, μὴ πάνυ σμικρὴν τομήν.
διὰ παχυτέρου μὲν καὶ τὸ πύον εὑρίσκεται, ἢ ὡς
ἄν τις δοκέοι, ὡς δ᾽ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, καὶ πάν-
τα τἄλλα τὰ μυξώδεα καὶ μυξοποιὰ, ἅτε γλί-
σχρα ἐόντα ὑποθιγγανόμενα διολισθαίνει ταχέως
ὑπὸ τοὺς δακτύλους καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, διὰ τοῦ-
το διὰ παχυτέρου εὑρίσκουσι τὰ τοιαῦτα οἱ ἰη-
τροὶ,

vet. Cod. τροὶ, ἢ ὡς οἴονται, ἐπεὶ καὶ τῶν γαγγλιωδέων ἔνια ὅσα αὖ πλαδαρὰ ἔῃ, καὶ μυξώδεα σάρκα ἔχῃ, πολλοὶ στομοῦσιν, οἰόμενοι ῥεῦμα ἀνευρήσειν ἐς τὰ τοιαῦτα, ἡ μὲν οὖν γνώμη τοῦ ἰητροῦ ἐξαπατᾶται, τῷ δὲ πρήγματι, τῷ τοιούτῳ οὐδεμία βλάβη στομωθέντι. ὅσα δὲ ὑδατώδεα χωρία ἐστὶν, ἢ μύξης πεπληρωμένα, καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισιν ἕκαστα θάνατον φέρει στομούμενα, ἢ κατὰ ἀλλοίας βλάβας, περὶ τούτων ἐν ἄλλῳ λόγῳ γεγράψεται. ὅταν οὖν τάμῃ τις τὸ οὖς, πάντων μὲν καταπλασμάτων, πάσης τε μοτώσιος ἀπέχεσθαι χρή. ἰητρεύειν δὲ ἢ ἐναίμοις, ἢ ἄλλῳ τῳ, ὅ τι μήτε βάρος, μήτε πόνον παρέξει. ἢν γὰρ ὁ χόνδρος ἄρξηται ψιλοῦσθαι, καὶ ὑποστάσιας ἴσχῃ πυώδεας, ἢ χαλώδεας, ὀχληρόν. γίγνεται δὲ καὶ τοῦτο διὰ ἐκείνας τὰς ἰήσιας, πάντων δὲ τῶν παλιγκοτησάντων ἡ πέρην διάκαυσις αὐταρκέστατον. Σπόνδυλοι δὲ οἱ κατὰ ῥάχιν ὅσοισι μὲν ὑπὸ νοσημάτων ἕλκονται ἐς τὸ κῦφον, τὰ μὲν πλεῖστα ἀδύνατα λύεσθαι, πρὸς δὲ καὶ ὅσα ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τῆς προσφύσιος κυφοῦται, τῶν δὲ κατωτέρω, μετεξέτερα λύουσι κιρσοὶ γενόμενοι ἐν τοῖσι σκέλεσι, μᾶλλον δέ τι ἐγγινόμενοι κιρσοὶ ἐν τῇ κατ' ἰγνύην φλεβί. οἷσι δ' ἄν τι κύφωμα ᾖ, λύουσιν, ἐγγίνονται δὲ καὶ ἐν τῇ κατὰ βουβῶνα, ἤδη δέ τισιν ἔλυσε καὶ ἡ δυσεντερίη πολυχρόνιος γινομένη, καὶ οἷσι μὲν κυφοῦται ῥάχις παισὶν ἐοῦσιν, πρὶν ἢ τὸ σῶμα τελειωθῆναι ἐς αὔξησιν, τούτοισι μὲν οὐδὲ συναύξεσθαι ἐθέλει κατὰ τὴν ῥάχιν τὸ σῶμα, ἀλλὰ σκέλεα μὲν καὶ χεῖρες τελειοῦνται, ταῦτα δὲ ἐνδεέστερα γίνονται, καὶ ὅσοισι* αὖ ἢ ἀνωτέρω τῶν φρενῶν τὸ κῦφος, τούτοισι μὲν αἵ τε πλευραὶ οὐκ ἐθέλουσιν ἐς τὸ εὐρὺ αὔξεσθαι, ἀλλ' ἐς τοὔμπροσθεν. τό, τε στῆθος ὀξὺ γίνεται, ἀλλ' οὐ πλατύ. αὐτοί τε δύσπνοοι γίνονται, καὶ κερχνώδεες, ἧσσον γὰρ εὐρυχωρίην ἔχουσιν αἱ κοιλίαι αἱ τὸ πνεῦμα δεχόμεναι καὶ προπέμπουσαι, καὶ* μέντοι καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν μέγαν σπόνδυλον λορδὸν τὸν αὐχένα ἔχειν, ὡς μὴ προπετὴς ἔῃ αὐτοῖσιν ἡ κεφαλή. στενοχωρίην μὲν οὖν πολλὴν τῷ φάρυγγι παρέχει καὶ τοῦτο ἐς τὸ εἴσω ῥέπον, καὶ γὰρ τοῖσιν ὀρθοῖσι φύσει δύσπνοιαν παρέχει τοῦτο τὸ ὀστέον, ἢν ἔσω ῥέψῃ ἔστ' ἂν ἀναπιεχθῇ, διὰ οὖν τὸ τοιοῦτον σχῆμα ἐξεχέβρογχοι οἱ τοιοῦτοι τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον φαίνονται, ἢ ὑγιέες, φυματίαι τε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸν πνεύμονά εἰσιν οἱ τοιοῦτοι σκληρῶν φυμάτων καὶ ἀπέπτων, καὶ γὰρ ἡ πρόφασις τοῦ κυφώματος, καὶ ἡ ξύντασις τοῖσι πλείστοισι, διὰ τοιαύτας συστροφὰς γίνεται, ᾗσιν αὖ κοινωνήσωσιν οἱ τόνοι οἱ σύνεγγυς. ὅσοισι δὲ κατωτέρω τῶν φρενῶν τὸ κύφωμά ἐστι, τούτοισιν νοσήματα μὲν ἐνίοισι προσγίνεται νεφριτικά, καὶ κατὰ κύστιν, ἀτὰρ καὶ ἀποστάσιες ἐς ἐμπύημά τι, καὶ κατὰ κενεῶνας, καὶ κατὰ βουβῶνας χρόνιαι, καὶ δυσαλθέες, καὶ τουτέων οὐδ' ἑτέρη λύει τὰ κυφώματα, ἰσχία δὲ τοῖσι τουτέοισιν ἔτι ἀσαρκότερα γίνεται, ἢ τοῖσιν ἄνωθεν κυφοῖσιν, ἡ μέντοι σύμπασα ῥάχις, μακροτέρη τούτοισιν, ἢ τοῖσιν ἄνωθεν κυφοῖσιν, ἥβη δὲ καὶ γένειον βρα-

χύτερα

* μὲν

* γὰρ δὴ

medici talia inueniũt, q̃ putarint. Nã & aliquas A
neruorum contortiones, ganglia appellatas, quę ſanè laxæ ac fluidæ ſunt, mucoſamq; carnem habent, multi aperiunt, humorẽ in talibus ſe inuẽturos eſſe putantes. Medicus quidẽ igitur ſententia ſua fallitur, verùm rei huiuſmodi nullum ex apertione accedit detrimentũ. Qui verò aquoſi loci ſint, aut muco pleni: & in qualibus locis ſingula ſi aperiãtur mortẽ afferant, aut ẽt alia detrimenta inducant, de his in alio opere ſcribetur. Quum igitur inciderit quis aurẽ, ab oĩbus quidẽ cataplaſmatis, & ab omni linamentorũ vſu abſtinere oportet: Curare autẽ vel emplaſtro aliquo cruẽtis vulneribus idoneo, vel aliquo alio, quod neq; grauitatẽ, neq; dolorẽ inducat. Si.n. cartilago denudari inceperit, & ſubſidentia pu- B
rulenta aut mucoſa habuerit, moleſtũ eſt. Fit aũt & hoc propter illas curationes. Cæterùm omniũ eorum quæ recruduerunt, peruſtio in vlteriorẽ partem ſufficientiſsima medela eſt. Verticula verò ſpinæ quibuſcunque in gibbũ trahũt ex morbis, pleraque vt ſoluantur fieri non põt. Inſuperq; & quę ſupra ſepti tranſuerſi iuncturã ac connexionẽ gibba fiunt. Quæ verò infra, eorũ aliqua ſoluunt varices, in cruribus oboriẽtes. Magis aũt hæ varices quæ in vena iuxta poplitẽ fiunt, quibuſcunque gibboſitas contigerit, eam ſoluunt. Fiunt aũt & in vena circa inguina. Iam verò quibuſdam ẽt dyſenteria diuturna ſoluit. Et quibus quidẽ gibba fit ſpina dum pueri ſunt,
priuſquam corpus ad augmentum plenũ perfe- C
ctum fuerit, his corpus iuxta ſpinã coaugeri nõ ſolet. Sed crura quidem ac manus perficiuntur, illæ verò partes defectuoſiores fiunt. Et quibus ſupra ſeptũ tranſuerſum gibboſitas eſt, his & coſtæ in amplitudinẽ augeri nõ ſolent, ſed in anteriorẽ partem: & pectus acutũ fit, ſed non latũ: ipſiq; & difficulter ſpirãt, & ſtridulam faucium aſperitatẽ habent. Nam ventriculi qui ſpiritum ſuſcipiunt ac emittũt, minorẽ amplitudinẽ habẽt. Sed & iuxta magnũ verticulũ ceruicem repandam habere cogũt, vt ne caput ipſis pronũ ſit. Multam igitur anguſtiã faucibus exhibet ẽt hoc os intro vergens. Nam & his qui natura recti ſunt, ſpirãdi difficultatẽ hoc os inducit, ſi intro vergat, donec regreſſum fuerit. Ob talẽ igiť D
figurã eiuſmodi homines eminentis gutturis, magis q̃ ſani apparent: & tuberculis circa pulmonem duris ac crudis plerunque tales affecti ſunt: Nam & gibboſitatis occaſio, & diſtẽtio pleriſq; propter tales collectiones fit, cum quibus vicini nerui communionem habẽt. Quibus verò infra ſeptum tranſuerſum gibboſitas eſt, horum quibuſdam morbi renum ac veſicæ accedũt: Sed & abſceſſus ad ſuppurationem, & circa laterũ mollitudines & inguina diuturni ac ægre curabiles: & neutrũ horũ gibboſitates ſoluũt. Coxæ verò his magis excarnes fiũt, q̃ his quibus ſuperne gibboſitas contigit. Vniuerſa tamẽ ſpina his lõgior eſt, q̃ ſuperne gibboſis: Pubes verò & barba tar-

dior

A dior ac imperfectior. Sed & infœcundiores hi sunt, quàm superne gibbosi. At verò quibus iam aucto corpore gibbositas facta fuerit, his palàm præsentis tunc morbi iudicationem gibbositas facit, per tempus tamen, aliquid ex iisdem significationem de se plus aut minus præbet, quemadmodum etiam in pueris. Minus autem maligne in totum talia se habent. Et multi sanè iam facile ac sano modo gibbositatem sustinuerunt, vsque ad senectutem: & maxime hi quibus ad carnositatem ac pinguitudinem promotum fuerit corpus, pauci tamen talium sexaginta annos transgressi sunt: plerique verò breuioris vitæ sunt. Quibusdam etiam in latus, aut hàc aut illàc, verticula obliqua fiunt.

B Et omnia aut pleraque talia, propter collectiones intra spinam fiunt. Quibusdam vnà cum morbo etiam figuræ insuper conferunt, ad quas reclinari consueuerunt. Verùm de his in diuturnis pulmonis morbis dicitur. Illic enim de his quæ futura sunt, pulcherrimæ prænotiones habentur. Porro quibus ex casu spina gibba fit, horum sanè pauca superantur, ita vt dirigi possint. Nam quæ in scala fiunt extensiones, nihil direxerunt quod ego sciam. Vtuntur enim ipsa maxime hi medici, qui multitudinis famam aucupantur. Apud tales enim hæc in admiratione sunt, si aut pendentem, aut proijci aliquem, aut quæ his similia sunt videat, & hæc celebrant semper, neque ipsis curæ est,

C quale quid eueniat ex hac congressione, siue bonum id sit, siue malum. Medici tamen qui talia studio habent, quos sanè ego noui, imperiti sunt. Inuentum equidem vetus est, & laudo sanè vehementer eum qui primus excogitauit, & hoc machinamentum, & quoduis aliud secundum naturam inuentum. Nihil enim despero, si quis rectè constructum concutiat, fieri posse, vt quædam dirigantur. Ipse tamen omnia huiusmodi hoc modo curare erubui, propterea quod impostorum magis tales sunt modi. Quibus igitur prope ceruicem gibbositas fuerit, his verisimile est has in caput extensiones minus prodesse: paruum enim pondus habet caput, & summi humeri deorsum vergentes. Verùm tales

D verisimile est magis dirigi posse, si in pedes concutiantur. Ita enim maior propensio ad huiusmodi fieret. Quibus autem magis inferius gibbositas est, hos par est, vt magis in caput concutiantur. Si quis igitur concutere volet, rectè sanè hoc modo præparare poterit. Scalam coriaceis aut laneis puluinaribus insternere oportet probe alligatis, paulo amplius & in longitudinem, & in vtraque partem, quàm quantum corpus hominis occuparit: deinde hominem supinum supra scalam reclinare, & postea pedes quidem alligare iuxta malleolos ad scalam non disparatos, vinculo quidem satis valido, verùm molli: alligare verò etiam oportet infra & supra vtrunque genu, itemq; circa coxas: Circa laterum

χύτερα καὶ ἀτελέστερα, καὶ ἀγονότεροι οὗτοι, τῶν ἄνωθεν κυφῶν. οἷσι δ' ἂν ηὐξημένοισιν ἤδη τὸ σῶμα γένηται κύφωσις, τούτοισιν ἀπαντικρὺ μὲν τῆς νούσου τῆς τότε παρεούσης κρίσιν ποιέει ἡ κύφωσις. ἀνὰ χρόνον μέντοι ἐπισημαίνει τι τῶν αὐτέων, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἑτέροισιν, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. ἧσσον δὲ κακοήθως ὡς τὸ ἐπίπαν μὲν τοιαῦτά ἐστι. πολλοὶ μέντοι ἤδη καὶ εὐφόρως ἤνεγκαν καὶ ὑγιεινῶς τὴν κύφωσιν ἄχρι γήρως. μάλιστα δὲ οὗτοι, οἷσιν ἂν ἐς τὸ εὔσαρκον καὶ πιμελῶδες περιτράπηται τὸ σῶμα. ὀλίγοι μὲν ἤδη καὶ τῶν τοιούτων ὑπὲρ ἑξήκοντα ἔτη ἐβίωσαν. οἱ δὲ πλεῖστοι βραχυβιώτεροί εἰσιν. ἔστι δ' οἷσι καὶ ἐς τὸ πλάγιον σκολιοῦνται σπόνδυλοι, ἢ τῇ, ἢ τῇ. πάντα μὲν ἢ τὰ πλεῖστα τὰ τοιαῦτα γίνεται διὰ συστροφὰς τὰς εἴσωθεν ῥάχιος. προσξυμβάλλεται δὲ ἐνίοισι σὺν τῇ νούσῳ καὶ τὰ σχήματα, ἐφ' ὁποῖα ἂν ἐθισθέωσι κεκλίσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖσι χρονίοισι κατὰ πνεύμονα νοσήμασιν εἰρήσεται. ἐκεῖ γάρ εἰσιν αὐτῶν κάλλισται προγνώσιες περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι. ὅσοισι δὲ ἐκ καταπτώσιος ῥάχις κυφοῦται, ὀλίγα δὴ τούτων ἐκρατήθη, ὥστε ἐξιθυνθῆναι. τοῦτο μὲν γὰρ αἱ ἐν τῇ κλίμακι * κατατάσιες, οὐδὲν ἀπεξίθυναν, ὧν γε ἐγὼ οἶδα. χρέονται γὰρ οἱ ἰητροὶ μάλιστα αὐτῇ οὗτοι οἱ ἐπιθυμέοντες ἐκχαυνοῦν τὸν πολὺν ὄχλον. τοῖσι γὰρ τοιούτοισι ταῦτα θαυμάσιά ἐστιν, ἢν ἢ κρεμάμενον ἴδωσιν, ἢ ῥιπτούμενον, ἢ ὅσα τοῖσι τοιούτοισιν ἔοικε, καὶ ταῦτα κληΐζουσιν ἀεὶ καὶ οὐκέτι αὐτοῖσι μέλει, ὁποῖόν τι ἀπέβη ἀπὸ τοῦ χειρίσματος, εἴτε κακὸν, εἴτε ἀγαθόν. οἱ μέντοι ἰητροὶ οἱ τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντες, σκαιοί εἰσιν, οὓς ἔγωγε ἔγνων. τὸ μὲν γὰρ ἐπινόημα ἀρχαῖον, καὶ ἐπαινέω ἔγωγε σφόδρα τὸν πρῶτον ἐπινοήσαντα καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο πᾶν ὅ, τι μηχάνημα κατὰ φύσιν ἐπενοήθη. οὐδὲν γάρ μοι ἄελπτον, εἴ τις καλῶς σκευάσας κατασείσειε κἂν ἐξιθυνθῆναι ἔνια. αὐτὸς μέντοι κατῃσχύνθην πάντα τὰ τοιουτότροπα ἰητρεύειν οὕτω, διὰ τοῦτο ὅτι πρὸς ἀπατεώνων μᾶλλον οἱ τοιοῦτοι τρόποι. ὅσοισι μὲν ἐν ἐγγὺς τοῦ αὐχένος ἡ κύφωσις γίνεται, ἧσσον εἰκὸς ὠφελέειν τὰς κατασείσιας ταύτας, τὰς ἐπὶ κεφαλὴν, μικρὸν γὰρ τὸ βάρος ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ἀκρώμια καταρρέποντα. ἀλλὰ τούς γε τοιούτους εἰκὸς ἐπὶ τοὺς πόδας κατασεισθέντας μᾶλλον ἐξιθυνθῆναι, μείζων γὰρ οὕτως ἡ καταρροπίη ἐπὶ τὰ τοιαῦτα. ὅσοισι δὲ κατωτέρω τὸ ὕβωμα, τούτοισιν εἰκὸς μᾶλλον ἐπὶ κεφαλὴν κατασείεσθαι. εἰ οὖν τις θέλει κατασείειν, ὀρθῶς ἂν ὧδε σκευάζοι. τὴν κλίμακα χρὴ σκυτίνοισιν ἐνυποκεφαλαίοισιν πλαγίοισιν, ἢ ἐρινεοῖσι καταστρῶσαι εὖ προσδεδεμένοισιν ὀλίγῳ πλέον καὶ ἐπὶ μῆκος, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἢ ὅσον ἂν τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου κατάσχοι. ἔπειτα τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον κατακλῖναι ἐπὶ τὴν κλίμακα χρή. κἄπειτα προσδῆσαι μὲν τοὺς πόδας παρὰ τὰ σφυρὰ πρὸς τὴν κλίμακα μὴ διαβεβῶτα, ἐν δεσμῷ ὀχυρῷ μὲν μαλθακῷ δέ. προσδῆσαι δὲ κατωτέρω ἑκάτερον τῶν γονάτων, καὶ ἀνωτέρω. προσδῆσαι δὲ καὶ κατὰ τὰ ἰσχία. κατὰ δὲ τοὺς κενεῶ- νας

Vet. Cod.
*κατασείσιες

Vet. Cod.

νας καὶ κατὰ τὸ στῆθος χαλαρῇσι ταινίῃσι περιβαλέειν οὕτως, ὅκως μὴ κωλύωσι τὴν κατάσεισιν, τὰς δὲ χεῖρας παρὰ τὰς πλευρὰς παρατείναντα προσκαταβαλεῖν πρὸς αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ μὴ πρὸς τὴν κλίμακα. ὅταν δὲ ταῦτα κατασκευάσῃς, οὕτως ἀνέλκειν τὴν κλίμακα ἢ πρὸς πύργον τινὰ ὑψηλὸν, ἢ πρὸς αἴτωμα οἴκου, τὸ δὲ χωρίον ἵνα ὅκου κατασείεις, ἀντίτυπον ἔστω, τοὺς δὲ ἀνατείνοντας εὐπαιδεύτους χρὴ εἶναι, ὅκως ὁμαλῶς, καὶ καλῶς καὶ ἰσοῤῥόπως, καὶ ἐξαπιναίως ἀφήσωσι, καὶ μήτε ἡ κλίμαξ ἑτερόῤῥοπος ἐς γῆν ἀφίξεται, μήτε αὐτοὶ προπετέες ἔσονται. ἀπὸ μέντοι πύργου ἀφιεὶς, ἢ ἀπὸ ἱστοῦ καταπεπηγότος καρχήσιον ἔχοντος, ἔτι κάλλιον ἄν τις σκευάσαιτο, ὥστε ἀπὸ τροχαλίης τὰ χαλώμενα εἶναι ὅπλα ἢ ἀπὸ ὄνου. ἀηδὲς μὲν καὶ μακρηγορέειν περὶ τούτων, ὅμως δὲ ἐκ τουτέων ἂν τῶν κατασκευῶν μάλιστα ἄν τις κατασεισθείη. εἰ μέν τι κάρτα ἄνω εἴη τὸ ὕβωμα, δέοι δὲ κατασείειν, πάντως ἐπὶ πόδας λυσιτελέει, ὥσπερ ἤδη εἴρηται· πλείων γὰρ οὕτω γίνεται ἡ κατοῤῥοπίη ἐπὶ ταῦτα. ἑρμῆσαι μὲν οὖν κατὰ μὲν τὸ στῆθος πρὸς τὴν κλίμακα προσδήσαντα ἰσχυρῶς, κατὰ δὲ τὸν αὐχένα, ὡς χαλαρωτάτῃ ταινίῃ ὅσον τοῦ κατορθοῦσθαι εἵνεκα, καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸ μέτωπον προσδῆσαι πρὸς τὴν κλίμακα, τὰς δὲ χεῖρας παρατανύσαντα πρὸς τὸ σῶμα προσδῆσαι, μὴ πρὸς τὴν κλίμακα, τὸ μέντοι ἄλλο σῶμα ἄδετον εἶναι χρὴ, πλὴν ὅσον τοῦ κατορθοῦσθαι εἵνεκα, ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ ταινίῃ χαλαρῇ περιβεβλῆσθαι. ὅκως δὲ μὴ κωλύωσιν οὗτοι οἱ δεσμοὶ τὴν κατάσεισιν, σκοπέειν· τὰ δὲ σκέλεα πρὸς μὲν τὴν κλίμακα μὴ προσδεδέσθω, πρὸς ἄλληλα δὲ ὡς κατὰ τὴν ῥάχιν ἰθυῤῥοπα ἔῃ. ταῦτα μέντοι τοιουτοτρόπως ποιητέα, εἰ πάντως δέοι ἐν κλίμακι κατασεισθῆναι. αἰσχρὸν μέντοι καὶ ἐν πάσῃ τέχνῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν ἰητρικῇ, πολὺν ὄχλον, καὶ πολλὴν ὄψιν, καὶ πολὺν λόγον παρασχόντα, ἔπειτα μηδὲν ὠφελῆσαι. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν γινώσκειν τὴν φύσιν τῆς ῥάχιος οἵη τίς ἐστιν· ἐς πολλὰ γὰρ νοσήματα, προσδέοι ἂν αὐτῆς. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ πρὸς τὴν κοιλίην ῥέπον οἱ σπόνδυλοι ἐντὸς ἄρτιοι εἰσὶν ἀλλήλοισι, καὶ δέδενται πρὸς ἀλλήλους δεσμῷ μυξώδει καὶ νευρώδει ἀπὸ χόνδρων ἀποπεφυκότι ἄχρι πρὸς τὸν νωτιαῖον. ἄλλοι δέ τινες τόνοι νευρώδεες διαναῖοι πρόσφυτοι παρατέτανται ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῶν, αἱ δὲ φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν κοινωνίαι, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δεδηλώσονται, ὅσαι τε καὶ οἷαι καὶ ὅθεν ὡρμημέναι, καὶ ἐν οἵοισιν οἷα δύνανται, αὐτός δὲ ὁ νωτιαῖος οἷσιν ἐλλύτρωται ἐλλύτροισι, καὶ ὅθεν ὁρμημένοισι, καὶ ὅπη κραίνουσι, καὶ οἷσι κοινωνέουσι, καὶ οἷα δυναμένοισιν. ἐν δὲ τῷ ἐπέκεινα ἐν ἄρθροισι γεγιγγλύμωνται πρὸς ἀλλήλους οἱ σπόνδυλοι. τόνοι δὲ κοινοὶ παρὰ πάντας, καὶ ἐν τοῖσιν ἔξω μέρεσι, καὶ ἐν τοῖσιν εἴσω παρατέτανται, ἀπόφυσίς τέ ἐστιν ὀστέου ἐς τὸ ἔξω μέρος ἀπὸ πάντων τῶν σπονδύλων μία ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου, ἀπό τε τῶν μειζόνων, ἀπό τε τῶν ἐλασσόνων, ἐπὶ δὲ τῇσιν ἀποφύσεσιν ταύτῃσι χονδρίων ἐπιφύσιες, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων νεύρων ἀποβλάστησις, ἠδελφισμέ-

laterum autem mollitudinem, & circa pectus, A laxas fascias circundare, ita vt ne impediant cõcussionem: Manus verò ad costas extentas, ad corpus applicare, & non ad scalam. Vbi verò hæc præparaueris, scalam ita ad turrim aliquam altam, aut ad domus lacunar attrahere oportet: Locus autem in quo concussionem facis, renitens sit. Eos verò qui extendunt probe doctos esse cõuenit, quo æqualiter, & pbe, & ex æquilibrio, ac de repente demittant, vt neque scala in alteram partem repens ad terram deueniat, neq; ipsi pronui sint. Quòd si tamen à turri, aut malo defixo catchesium habente, quis demittat, adhuc melius pparabit, ita vt ex trochilea aut asella laxatis instrumentis ac funibus demissio fiat.

Verùm iniucundum est de his longius verba fa- B cere: attamen ex his structuris maxime quis concuti poterit. Si verò valde superne fuerit gibbositas, & concutere sit opus, omnino in pedes id faciendum est, velut dictum est. Ita enim maior propensio ad hæc contingit. Et firmare quidem oportet iuxta pectus ad scalam fortiter deligando, iuxta ceruicem verò fascia, quàm laxissima, directionis saltẽ gratia. Sed & ipsum caput iuxta frontem ad scalam alligare oportet, manus autem porrectas ad corpus alligare, non ad scalam. Reliquum verò corpus indeligatum esse oportet, nisi quantum satis est directionis gratia, alia atque alia laxa fascia circundatum esse. Verùm considerandum est, ne concussionem impediat hæc vincula.

Crura verò ad scalam quidem ne C deligentur, sed inter se, ita vt secũdum spinam in directum vergant. Atq; hęc quidem hoc modo facienda sunt, si omnino opus fuerit in scala concussionem fieri. Turpe tamen est & in omni arte, & non minime in medicina, multam turbam, & multam ostentationem, & multum rumorem concitare, & deinde nullam vtilitatem afferre. Oportet autem primum spinæ naturam qualis est cognoscere, ad multos enim morbos ea opus fuerit. Nam qua parte ad ventrẽ vergit, verticula intus inter se paria sunt, & inter se ligata vinculo mucoso ac neruoso de cartilaginibus exorto, vsque ad medullam. Alij verò nerui neruosi perpetui annexi, hinc atque illinc iuxta ipsa porriguntur.

Verùm venarum & arteria- D rum communitates, in alio sermone declarabuntur, quot & quales sint, & vnde proficiscantur, & in qualibus qualia possint. Itemq; quibus inuolucris ipsa medulla intecta sit, & vnde profectis, & vbi desinentibus, & quibus cum communionem habentibus, & qualia potentibus. At in vlteriore parte in articulis verticula inter se cardinis in modum conserta sunt. Nerui verò communes iuxta omnia, & in externis, & in internis partibus porriguntur. Et processus ossis ad externam partẽ, ab omnibus verticulis vnus de vnoquoque, tum à maioribus, tum à minoribus. In his autem processibus cartilaginum appendices, & ex illis neruorum progerminatio,

A cognata ac consimilis extremis neruis. Costæ verò annexæ sunt, ad internam partem magis q̃ ad externã capitibus vergẽtes: ad vnumquodq; aũt verticulum adarticulatæ sunt. Curuissimæ aũt sunt hominis costæ obtorto modo. Intermediam verò partem costarum & ossium de verticulis procedentiũ, explent vtrinque musculi, à ceruice initio sumpto, vsque ad septi transuersi annexionẽ. Ipsa aũt spina secundum longitudinem, rectobliqua est: A sacro quidem osse vsq; ad magnum verticulum, iuxta quod crurum annexio dependet, gibbosa est: (Nam & vesica, & 7 genituræ, & intestini recti laxa pars, in hac parte constituta sunt.) Inde verò vsque ad septi annexionẽ, in directum repanda est: & musculos adnatos habet solus hic locus, ex internis partibus,
B quos lumbarios vocant. Ab hac aũt parte vsque ad magnum verticulũ, quod supra supernas humeri partes est, è directo gibbosa est, imò magis esse videtur q̃ est. Nam spina media sui parte, altissimas ossium propagines habet, hinc autem atque illinc minores. Ipse verò ceruicis articulus repandus est. Quibuscunq; igitur gibbositas iuxta verticula fiunt, his expulsio magna à cõnexione abrupta, vnius aut plurium verticulorũ, non ita multis, sed paucis contingit. Neque enim talia vulnera fieri facile est, neq; ad externam partem expelli facile est, si non ex anteriore parte, forti aliqua re per ventrẽ quis vulneratus fuerit: (sic aũt vtique perierit) aut nisi quis ex alto loco
C delapsus, coxis, aut humeris impegerit. Sed & hic vtique morietur, ẽt si statim nõ intereat. At ex posteriore parte ad internã, hmôi expulsionem fieri non est procliue, si non in immẽsum graue aliquod onus irruat. Nã ex ossibus quæ foras enata sunt, vnũquodq; eiusmodi est, vt prius ipsum frangatur, q̃ magnam intro inclinationẽ faciat, ita vt & ligamẽta, & articulos inter se alternatos ac articulatos violet. Preterea & spinalis medulla affligeretur, si ex modico loco inflexionẽ haberet, vbi verticulũ tali expulsione exiluisset: & verticulũ quod exiluisset, spinalẽ medullã vtiq; premeret, si non ẽt abrumperet. At ea pressa ac intercepta, multarũ & magnarũ & nobiliũ partium torporẽ induceret. Quare neq; curæ foret
D medico, quõ verticulum dirigat ac coaptet, quũ multa & violenta alia mala adsint. Itaq; si tale cõtingat, palàm est, quod neque cõcutiendo, neq; alio quodam modo, reponi possit, nisi quis dissecto homine, & manu in ventrẽ iniecta inquisitionẽ faciat, & ex interna parte ad externam manu retrudat: atque hæc in mortuo quidem fieri possent, in viuo aũt non ita. Cur igitur hæc scribo? Quia sunt quidã, qui putant se curasse homines, quibus intro exciderint verticula articulos penitus trãsgressa: Et sanè facillimã hanc distortionẽ esse, vt quis inde conualescat, aliqui censent, eaq; nulla repositione opus habere, sed sua sponte talia sanescere. Ignari aũt multi sunt, & lucro hoc habẽt quod ignorãt. Persuadẽt enim alios.

ἐν τοῖσιν ἐξωτάτω τόνοισι. πλευραὶ δὲ προσπεφύκασιν ἐς τὸ εἴσω μέρος τὰς κεφαλὰς ῥέπουσαι μᾶλλον, ἢ ἐς τὸ ἔξω, καθ' ἕνα δὲ ἕκαστον τῶν σπονδύλων προσήρθρωνται. καμπυλώταται δὲ πλευραὶ ἀνθρώπου εἰσὶ, ῥαιβοειδέα τρόπον, τὸ δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων καὶ τῶν ὀστέων τῶν ἀποπεφυκότων ἀπὸ τῶν σπονδύλων, ἀποπληρέουσιν ἑκατέρωθεν οἱ μύες ἀπὸ τοῦ αὐχένος ἀρξάμενοι, ἄχρι τῶν φρενῶν τῆς προσφύσιος. αὐτὴ δὲ ἡ ῥάχις κατὰ μῆκος ἰθυσκόλιός ἐστι. ἀπὸ μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, παρ' ὃν προσήρτηται τῶν σκελέων ἡ πρόσφυσις, ἄχρι μὲν τούτου κυφή· κύστις τε γὰρ, καὶ γοναὶ, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἐν τουτέῳ ἔκτισται. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι φρενῶν προσαρτήσιος, ἰθυλόρδη, καὶ παραφύσιας ἔχει μυῶν, τοῦτο μοῦνον τὸ χωρίον ἐκ τῶν εἴσωθεν, ἃς δὴ καλέουσι ψόας. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐπωμίδων ἰθυκυφή. ἔτι δὲ μᾶλλον δοκέει ἢ ἐστίν. ἡ γὰρ ἄκανθα κατὰ μέσον ὑψηλοτάτας τὰς ἐκφύσιας τῶν ὀστέων ἔχει, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἐλάσσους. αὐτὸ δὲ τὸ ἄρθρον τοῦ αὐχένος λορδόν ἐστιν. ὁκόσοισι μὲν οὖν κυφώματα γίνεται κατὰ τοὺς σπονδύλους, ἔξωσις μὲν μεγάλη ἀπορραγεῖσα ἀπὸ τῆς συμφύσιος, ἢ ἑνὸς σπονδύλου, ἢ καὶ πλειόνων, οὐ μάλα πολλοῖσι γίνεται, ἀλλ' ὀλίγοισιν. οὐδὲ γὰρ τὰ τρώματα τὰ τοιαῦτα ῥηΐδιον γίνεσθαι, οὔτε γὰρ ἐς τὸ ἔξω ἐξωθῆναι ῥηΐδιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἰσχυρῷ τινι τρωθείη διὰ τῆς κοιλίης. οὕτω δ' ἂν ἀπόλλοιτο, ἢ εἴ τις ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ χωρίου πεσὼν, ἐρείσειε τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ τοῖσιν ὤμοισιν, ἀλλὰ καὶ *ἔτος ἂν ἀποθάνοι, παραχρῆμα δὲ οὐκ ἂν ἀποθάνοι. ἐκ δὲ τοῦ ὄπισθεν οὐ ῥηΐδιον τοιαύτην *ἔξαλσιν γενέσθαι ἐς τὸ εἴσω, εἰ μὴ ὑπερβαρύ τι ἄχθος ἐμπέσοι. τῶν τε γὰρ ὀστέων τῶν ἐκπεφυκότων ἔξωθεν ἕκαστον τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε πρόσθεν ἂν αὐτὸ καταγῆναι, πρὶν ἢ μεγάλην ῥοπὴν εἴσω ποιῆσαι, τούς τε συνδέσμους βιασάμενον, καὶ τὰ ἄρθρα τὰ ἐνηλλαγμένα. ὅ, τε αὖ νωτιαῖος πονοίη ἂν, εἰ ἐξ ὀλίγου χωρίου τὴν περικαμπὴν ἔχοι τοιαύτην ἔξαλσιν, ἐξαλλομένου σπονδύλου, ὅ, τ' ἐκπηδήσας σπόνδυλος πιέζοι ἂν τὸν νωτιαῖον, εἰ μὴ καὶ ἀπορρήξειε. πιεχθεὶς δ' ἂν καὶ ἀπολελαμμένος πολλῶν ἂν καὶ μεγάλων καὶ ἐπικαιρίων ἀπονάρκωσιν ποιήσειεν. ὥστε οὐκ ἂν μέλοι τῷ ἰητρῷ, ὅκως χρὴ τὸν σπόνδυλον κατορθῶσαι, πολλῶν καὶ βιαίων ἄλλων κακῶν παρεόντων, ὥστε δὴ οὐδ' ἐμβαλεῖν οἷόν τε, οὔτε κατασεῖσαι, οὔτ' ἄλλῳ τρόπῳ τινὶ, πρόδηλον τὸ τοιοῦτον, εἰ μή τις διαταμὼν τὸν ἄνθρωπον, ἔπειτα ἐσμασάμενος ἐς τὴν κοιλίην, ἐκ τοῦ εἴσωθεν τῇ χειρὶ ἐς τὸ ἔξω ἀντωθέοι, καὶ ταῦτα νεκρῷ μὲν οἷόν τε ποιέειν, ζῶντι δὲ οὐ πάνυ. διὰ τί οὖν ταῦτα γράφω; ὅτι οἴονταί τινες ἰητρευκέναι ἀνθρώπους, οἷσιν εἴσωθεν ἔπεσον σπόνδυλοι τελέως ὑπερβάλλοντες τὰ ἄρθρα, καίτοι γε ῥηΐστην ἐς τὸ περιγενέσθαι τῶν διαστροφέων ταύτην ἔνιοι νομίζουσι, καὶ οὐδὲν δεῖσθαι ἐμβολῆς, ἀλλ' αὐτόματα ὑγιέα γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα. ἀγνοέουσι δὲ πολλοὶ, καὶ *κερδαίνουσιν ὅτι ἀγνοέουσιν. πείθουσι γὰρ

Vet. Cod.
*ἔτως
*ἐξέλασιν
*κερδαίνοισιν

Vet. Cod. τοὺς πέλας, ἐξαπατῶνται δὲ διὰ τόδε. οἴονται τὴν ἄκανθαν τὴν ἐξέχουσαν κατὰ τὴν ῥάχιν ταύτην τοὺς σπονδύλους αὐτοὺς εἶναι, ὅτι στρογγύλον αὐτῶν ἕκαστον φαίνεται ψαυόμενον, ἀγνοοῦντες ὅτι τὰ ὀστέα ταῦτα ἐστὶ τὰ ἀπὸ τῶν σπονδύλων πεφυκότα, περὶ ὧν ὁ λόγος ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται. οἱ δὲ σπόνδυλοι, πολὺ προσωτέρω ἄπεισι, στενοτάτην γὰρ πάντων ζώων ἄνθρωπος κοιλίην ἔχει. ὡς ἐπὶ μεγέθει ἀπὸ τοῦ ὄπισθεν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ποτὶ καὶ κατὰ τὸ στῆθος. ὅταν οὖν τι τούτων τῶν ὀστέων τῶν ὑπερεχόντων ἰσχυρῶς καταγῇ, ἤν τε ἕν, ἤν τε πλείω, ταύτῃ ταπεινότερον τὸ χωρίον γίνεται, ἢ τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, διὰ τοῦτο ἐξαπατῶνται οἰόμενοι τοὺς σπονδύλους εἴσω* οἴχεσθαι, προσεξαπατᾷ δὲ ἔτι αὐτοὺς καὶ τὰ σχήματα τῶν τετρωμένων. ἢν μὲν γὰρ πειρῶνται καμπύλεσθαι, ὀδυνῶνται, περιτενέος γινομένου ταύτῃ τοῦ δέρματος, ᾗ τέτρωνται, καὶ ἅμα τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα ἐνθράσσει οὕτω μᾶλλον τὸν χρῶτα. ἢν δὲ λορδαίνουσι, ῥάους εἰσί. χαλαρώτερον γὰρ τὸ δέρμα κατὰ τὸ τρῶμα ταύτῃ γίνεται, καὶ τὰ ὀστέα ἧσσον ἐνθράσσει. ἀτὰρ καὶ ἤν τις ψαύῃ αὐτῶν κατὰ τοῦτο, ὑπείκουσι λορδοῦντες, καὶ τὸ χωρίον κενεὸν καὶ μαλθακὸν ψαυόμενον ταύτῃ φαίνεται, ταῦτα πάντα τὰ εἰρημένα προσεξαπατᾷ τοὺς ἰητρούς. ὑγιέες δὲ ταχέως καὶ ἀσινέες αὐτόματοι οἱ τοιοῦτοι γίνονται, ταχέως γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ὀστέα ἐπιπωροῦται ὅσα χαῦνά ἐστι. σκολιαίνεται μὲν οὖν ῥάχις, καὶ ὑγιαίνουσι, κατὰ πολλοὺς τρόπους, καὶ γὰρ ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ χρήσει, οὕτως ἔχει, ἀτὰρ καὶ ὑπὸ γήραος, καὶ ὑπὸ ὀδυνημάτων ἐπεὶ ξυνδατική ἐστιν. αἱ δὲ δὴ κυφώσιες αἱ ἐν τοῖσι πτώμασιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνονται, ἢν ἢ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἐρείσῃ, ἢ ἐπὶ τοὺς ὤμους πέσῃ, ἀνάγκη γὰρ ἔξω φαίνεσθαι ἐν τῷ κυφώματι ἕνα μέν τινα ὑψηλότατον τῶν σπονδύλων, τοὺς δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐπὶ ἧσσον, οὔκουν ὡς ἐπὶ πολὺ ἀποπεπήδηκως ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐστὶν, ἀλλὰ μικρὸν ἢν ἕκαστος συνδιδοῖ, ἀθρόως πολύ. διὰ οὖν τοῦτο καὶ ὁ νωτιαῖος μυελὸς εὐφόρως φέρει τὰς τοιαύτας διαστροφὰς, ὅτι κυκλώδης αὐτῷ ἡ διαστροφὴ γίνεται, ἀλλ᾽ οὐ γωνιώδης, χρὴ δὲ τὴν κατασκευὴν τοῦ διαναγκασμοῦ τοιήνδε κατασκευάσαι, ἔξεστι μὲν ξύλον ἰσχυρὸν καὶ πλατὺ, ἐντομὴν παραμήκεα ἔχον κατορύξαι, ἔξεστι δὲ καὶ ἀντὶ τοῦ ξύλου ἐν τοίχῳ ἐντομὴν παραμήκεα ἐνταμεῖν, ἢ πήχει ἀνωτέρω τοῦ ἐδάφεος, ἢ ὅκως ἂν μετρίως ἔχῃ. ἔπειτα οἷον στύλον δρυΐνον, τετράγωνον, πλάγιον, παραβάλλειν, ἀπολείποντα ἀπὸ τοῦ τείχου ὅσον παρελθεῖν τινὰ ἢν δέῃ, καὶ ἐπὶ μὲν τὸν στύλον ἐπιστορέσαι ἢ χιτῶνας, ἢ ἄλλό τι ὃ μαλθακὸν μὲν ἔσται, ὑπείξει δὲ μὴ μέγα, τὸν δὲ ἄνθρωπον πυριῆσαι, ἢν δὲ δέχηται πολλῷ καὶ θερμῷ λοῦσαι, κἄπειτα πρηνέα κατακλῖναι κατατεταμένον, καὶ τὰς μὲν χεῖρας αὐτοῦ παρατείναντα κατὰ φύσιν προσδῆσαι πρὸς τὸ σῶμα, ἱμάντι δὲ μαλθακῷ ἱκανῶς πλατεῖ τε καὶ μακρῷ ἐκ δύο διαντέων ξυμβεβλημένῳ μέσῳ, κατὰ μέσον τὸ στῆθος δὶς περιβεβλῆσθαι χρὴ, ὡς ἐγγυτάτω τῶν μασχαλέων, ἔπειτα τὸ περιεσσεῦον τῶν ἱμάντων κατὰ τὴν μασχάλην ἑκατέρην περὶ τοὺς

ὤμους

*ἔχεσθαι

alios. Verum falluntur hi hac de causa. Spinam quæ in spina ipsa eminet, verticula ipsa esse putant, A quia vnumquodq; ex his ossibus ad contactum rotundum apparet, ignorantes ꝙ hæc ossa sunt ea, quę à verticulis enata sunt, de quibus paulò ante dixi. At verticula lōge magis in anteriorem partem absunt. Angustissimum enim ventrem ex omnibus animalibus homo habet, quātum ad magnitudinē attinet, à posteriore ad anteriorem partem, insuperq; etiam iuxta pectus. Quum igitur horum supereminentium ossium aliquod vehementer fractū fuerit, siue vnū, siue plura, ea parte humilior locus redditur, ꝙ hinc atq; illinc: & propterea decipiuntur putātes verticula intro abijsse. Decipiunt aūt insuper ipsos etiam figuræ vulneratorum. Si enim inclinare se B conatur, dolent: quū ea parte quā vulnerati sunt, cutis fit circumtenta: & simul ossa fracta ita magis corpus affligunt. Si verò in repandum recuruantur, melius habent. Nā & cutis iuxta vulnus laxior fit, & ossa minus affligunt. Sed & si quis ipsos contingat, ea parte repandi cedunt, & locus vacuus ac mollis hac parte ad contactū apparet. Hæc omnia relata insuper medicos decipiunt. Verùm tales cito sani & illæsi sua sponte fiunt. Cito enim omnia eiusmodi ossa, quæ laxa sunt, callo obducuntur. Obliquatur igitur spina etiā sanis iuxta multos modos. Nam & in natura, & in vsu ita se habet. Sed & præ senectute, ac doloribus. Nam hæc colligandi vim habent. At gibbositates ex casibus contingentes plerunque C fiunt, si aut in costas innitatur, ac impingat, aut in humeros cadat. Necesse est enim foris apparere in gibbositate vnum aliquod altissimum verticulum, minus verò ea quę sunt hinc atque illinc. Non igitur prosilit multum ab alijs, sed parū, quum singula aceruatim cōcedant. Propter hoc igitur etiam spinalis medulla eiusmodi distortiones facile fert, eo ꝙ circularis ipsi distortio cōtingit, non angularis. Oportet autem fabricam instrumenti coactorij huiusmodi construere. Licet equidem lignum robustum & latum, incisuram oblongam habens, defodere. Licet etiam pro ligno, in pariete incisuram oblongam facere, quæ aut cubiti altitudine, aut, prout congruū fuerit, à pauimento extet. D Postea columnā quercineam, quadrangularem, obliquam ad parietem adijcere oportet, tanto spacio in medio relicto, vt aliquis pertransire posit, si forte opus sit. Et super columnā quidē, aut tunicas, aut aliud quid molle, quod tamen non multum cedat, insternere oportet: homini verò fomentum adhibere: si verò admittat, ipsum etiam multa calida lauare, Deinde pronum extentum reclinare, & manus ipsius secundum naturam extentas ad corpus alligare. Postea verò loro molli satis lato ac lōgo, ex duobus perpetuis inter se aduersarijs loris cōstante, ex media ipsius parte, iuxta mediū pectus ꝙ proxime sub alas, bis circumdare oportet: & quod superest de loris vtrisq; iuxta alam circum

humeros

A humeros obuoluatur, & initia ipsorū ad lignū quoddā pistilloforme alligentur, ita vt congruat secundum longitudinem subiectæ columnæ, ad quam lignum illud pistilloforme apponere, & renitendo extensionem facere oportet. Tali verò quodam alio vinculo & supra genua, & supra calcanea alligato, initia item ad eiusmodi lignū alligare oportet. Postea autem alio loro lato ac molli & robusto fasciæ formam habente, longitudinemq; ac latitudinem sufficientem, partem inter coxas & lumbos, quàm proxime ad coxas, circumcirca fortiter deligare, atque ita tum huius lori, tum aliorum duorum capita, ad lignum à pedibus extans alligare, & postea in hac figura hinc atq; illinc, æqua simul inclinatione, simulq; B in directum extensionem facere. Nullum enim magnum malum talis extensio induxerit, si cōmode præparata fuerit, nisi quis de industria se extendendum exhibeat. At medicus, siue alius quisquam fortis & non imperitus, imposita manus vola supra gibbum, & altera manu insuper alteri superimposita, deorsum cogat, animaduersione habita, an in directum deorsum cogere oporteat, siue ad caput, siue ad coxas. Atq; hæc coactio maxime innoxia est. Sed & si quis insideat super gibbum, & attollendo se dum ille distenditur incutiat, innoxium est. Neque quicquam prohibet pede inscendere ac gestari supra gibbum, atque ita sensim incutere. Ad hoc autē moderate faciendum idoneus quis fuerit ex his C qui in palæstra adsueti sunt. Efficacissima tamen coactio est, si aut paries incisuram habeat, aut lignum defossum infra spinæ altitudinē incisum sit, quantum moderate habere videatur, ita vt tabula tiliacea, aut cuiusdam alterius ligni, non tenuis, incisuræ indatur, & postea linteum quoddam multiplex, aut paruum quoddam coriaceū puluinar, super gibbum imponatur. Quàm paucissima tamen imposita esse conducit, cauendi saltem gratia, vt ne tabula præ duricie dolorem aliquem importune inducat. Sit autem gibbositas è directo maxime incisuræ in pariete, quo qua parte maxime extat, ea q̃ maxime tabula imposita premat. Vbi verò imposita fuerit, aliquis extremam tabulæ partē deprimat, aut duo hoc D faciant, si vnus non suffecerit: alij verò corpus secundum longitudinem, velut dictum est extendant, partim hinc, partim illinc constituti. Potest etiam asellis extensio fieri, aut iuxta lignum defossis, aut in ipso ligno asellorum postibus constructis, siue erectos velis vtrinq; paullulum supereminentes, siue hinc atque illinc iuxta ligni verticem. Hæ coactiones moderationem admittunt, vt & vehementissime, & moderate fieri possint. Talem autem vim habent, vt si quis etiam ad perniciem tales necessitates adhibere velit, & non ad curationem, tunc quoque multum possint. Nam si quis secundum longitudinem hinc atque illinc saltem sic extendat, & nullam aliam necessitatem addat, tamen sic etiā exten-

ὤμους περιβεβλήσθω, ἔπειτα αἱ ἀρχαὶ πρὸς ξύλον ὑπερεειδές τι προσδεδέσθωσαν, ἁρμόζουσαι κατὰ μῆκος τῷ ξύλῳ τῷ ὑποτεταμένῳ, πρὸς ὅ,τι προσβάλλον τὸ ὑπερεειδὲς ἀντιστηρίζοντα κατατείνειν. τοιούτῳ δέ τινι ἑτέρῳ δεσμῷ χρὴ ἄνωθεν τῶν γουνάτων δήσαντα καὶ ἄνωθεν τῶν πτερνέων, τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων πρὸς τοιοῦτό τι ξύλον προσδῆσαι, ἄλλῳ δὲ ἱμάντι πλατεῖ καὶ μαλθακῷ καὶ δυνατῷ ταινιοειδεῖ, πλάτος ἔχοντι καὶ μῆκος ἱκανὸν, ἰσχυρῶς περὶ τὰς * ἰξύας κύκλῳ περιδεδέσθαι, ὡς ἐγγύτατα τῶν ἰσχίων, ἔπειτα τὸ περιεσσεῦον τοῦ ταινιοειδέος ἅμα ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων, πρὸς τὸ ξύλον προσδῆσαι πρὸς τῶν ποδῶν, κἄπειτα κατατείνειν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἅμα μὲν, ἰσορρόπως, ἅμα δὲ, ἐς ἰθύ. οὐδὲν γὰρ ἂν μέγα κακὸν ἡ τοιαύτη κατάτασις ποιήσῃ εἰ χρηστῶς σκευασθείη, εἰ μὴ ἄρα ἐξεπίτηδες τις βούλοιτο τείνεσθαι. τὸν δὲ ἰητρὸν χρὴ, ἢ ἄλλον ὅς τις ἰσχυρὸς, καὶ μὴ ἀμαθὴς, ἐπιθέντα τὸ θέναρ τῆς χειρὸς ὑπὸ τὸ ὕβωμα, καὶ τὴν ἑτέρην χεῖρα προσεπιθέντα ἐπὶ τὴν ἑτέρην, καταναγκάζειν, προσξυνιέντα, ἤν τε ἐς ἰθὺ ἐς τὸ κάτω πεφύκῃ καταναγκάζεσθαι, ἤν τε πρὸς τῆς κεφαλῆς, ἤν τε πρὸς τῶν ἰσχίων, καὶ ἀσινεστάτη μὲν αὕτη ἡ ἀνάγκη, ἀσινὲς δὲ καὶ ἐπικαθίζεσθαί τινα * ἐπὶ τὸ κύφωμα τοῦ ἅμα κατατεινομένου ἐνσεῖσαι μετεωρισθέντα. ἀτὰρ καὶ ἐπιβῆναι τῷ ποδὶ, καὶ ὀχηθῆναι ἐπὶ τὸ κύφωμα, ἡσύχως τε ἐπενσεῖσαι, οὐδὲν κωλύει. τὸ τοιοῦτο δὲ ποιῆσαι μετρίως ἐπιτήδειος ἄν τις εἴη τῶν * ἀμφὶ παλαίστρην εἰθισμένων, δυνατωτάτη μέν τοι τῶν ἀναγκέων ἐστὶν, εἰ ὁ μὲν τοῖχος ἐντετμημένος εἴη, τὸ δὲ ξύλον τὸ κατωρωρυγμένον, ἢ ἐντέτμηται, κατωτέρω εἴη τῆς ῥάχιος τοῦ ἀνθρώπου, ὁκόσῳ ἂν δοκέῃ μετρίως ἔχειν, σανὶς δὲ φιλυρίνη μὴ λεπτὴ ἐνείη, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς ξύλου, ἔπειτα ἐπὶ τὸ ὕβωμα ἐπιτεθείη, ἢ τρύχιόν τι πολύπτυχον, ἢ μικρόν τι σκύτινον ὑποκεφάλαιον, ὡς ἐλάχιστα μὴν ὑποκεῖσθαι ξυμφέρει, μόνον προμηθεόμενον, ὡς μὴ ἡ σανὶς ὑπὸ σκληρότητος ὀδύνην παρὰ καιρὸν παρασχῇ. κατὰ ἴξιν δὲ ἔσω ὡς μάλιστα τῇ ἐντομῇ τῇ ἐς τὸν τοῖχον, τὸ ὕβωμα, ὡς ἂν ἡ σανὶς, ᾗ μάλιστα ἐξέστηκεν, ταύτῃ μάλιστα πιέζῃ ἐπιτεθεῖσα, ὅταν δὲ ἐπιτεθῇ, τὸν μέν τινα καταναγκάζειν χρὴ τὸ ἄκρον τῆς σανίδος, ἤν τε ἕνα δέῃ, ἤν τε δύο, τοὺς δὲ κατατείνειν τὸ σῶμα κατὰ μῆκος, ὡς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς μὲν, τῇ, τοὺς δὲ, τῇ. ἔξεστι δὲ καὶ ὀνίσκοισι τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι, ἢ παρακατορύξαντα παρὰ τὸ ξύλον, ἢ ἐν αὐτῷ τῷ ξύλῳ τὰς φλιὰς τῶν ὀνίσκων ἐντεκτηνάμενον, ἤν τε ὀρθὰς ἐθέλῃς ἑκατέρωθεν μικρὸν ὑπερεχούσας, ἤν τε κατὰ κορυφὴν τοῦ ξύλου ἔνθεν καὶ ἔνθεν, αὗται αἱ ἀνάγκαι, εὐταμίευτοί εἰσιν, καὶ ἐς τὸ ἰσχυρότατον, καὶ ἐς τὸ ἧσσον, καὶ ἰσχὺν ἔχουσι τοιαύτην, ὥστε καὶ εἴ τις ἐπὶ λύμῃ βούλοιτο, ἀλλὰ μὴ ἐπὶ ἰητρείῃ, ἐς τοιαύτας ἀνάγκας ἀγαγεῖν, κἂν τούτῳ ἰσχυρῶς δύνασθαι, καὶ γὰρ ἂν κατατείνων κατὰ μῆκος μοῦνον ἔνθεν καὶ ἔνθεν οὕτω καὶ ἄλλην ἀνάγκην οὐδεμίην προσιθεὶς ὅμως κατα-

Vet. Cod.

* ἰσχίας

* πρὸς

* ἐπὶ

Vet. Cod. κατατείνειεν ἄν τις, ἀλλὰ μὴν καὶ ἢν μὴ κατατεί-
νων, αὐτῇ δὲ μούνῃ τῇ σανίδι οὕτως εἰ ποιέει
τις, καὶ οὕτως ἱκανῶς καταναγκάσειε, καλαὶ οὖν
αἱ τοιαῦται ἰσχύες εἰσὶν ᾗσιν ἔξεστιν καὶ ἀσθενεστέ-
ρῃσι, καὶ ἰσχυροτέρῃσι χρέεσθαι αὐτὸν ταμιεύον-
τα, καὶ μὲν δὴ καὶ κατὰ φύσιν γε ἀναγκάζουσι,
τὰ μὲν γὰρ ἐξεστεῶτα ἐς τὴν χώρην ἀναγκάζει
*ἴπτωσις ἡ ἴππωσις ἰέναι. τὰ δὲ ξυνελθόντα κατὰ φύ-
σιν, κατατείνουσιν αἱ κατὰ φύσιν κατατάσιες.
οὔκουν ἐγὼ ἔχω τουτέων ἀνάγκας καλλίους, οὐ-
δὲ δικαιοτέρας, ἡ γὰρ κατ' αὐτὴν τὴν ἄκανθαν
ἰθυωρίη τῆς κατατάσιος κάτωθέν τε καὶ κατὰ
τὸ ἱερὸν ὀστέον καλεόμενον, οὐκ ἔχει ἐπιλαβὴν
οὐδεμίην, ἄνωθεν δὲ κατὰ τὸν αὐχένα καὶ κα-
τὰ τὴν κεφαλὴν, ἐπιλαβὴν μὲν ἔχει, ἀλλ' ἐς
εἰδέην γε, ἀπρεπής. ταύτῃ τοι γινομένη ἡ κα-
τάτασις, καὶ ἄλλας βλάβας ἂν προσπαρέχοι
πλεονασθεῖσα, ἐπειρήθην δὲ δή ποτε ὕπτιον
τὸν ἄνθρωπον κατατείνας, ἀσκὸν ἀφύσητον ὑ-
ποθεῖναι ὑπὸ τὸ ὕβωμα, κἄπειτα αὐλὸν ἐκ χαλ-
κείου ἐς τὸν ἀσκὸν τὸν ὑποκείμενον ἐνιέντα, φυ-
σᾶν, ἀλλά μοι οὐκ εὐπορεῖτο, ὅτε μὲν γὰρ εὖ κα-
τατείνοιμι τὸν ἄνθρωπον, ἡσσᾶτο ὁ ἀσκὸς καὶ οὐκ
ἠδύνατο ἡ φῦσα ἐπαναγκάζεσθαι, καὶ ἄλλως ἑτοί-
μον περιολισθάνειν ἦν, ἅτε ἐς τὸ αὐτὸ ἀναγκαζό-
μενον τό, τε τοῦ ἀνθρώπου ὕβωμα, καὶ τὸ τοῦ ἀσκοῦ
πληρευμένου κύρτωμα, ὅτε δ' αὖ μὴ κάρτα κατα-
τείνοιμι τὸν ἄνθρωπον, ὁ μὲν ἀσκὸς ὑπὸ τῆς φύ-
σης ἐκυρτοῦτο, ὁ δὲ ἄνθρωπος, πάντῃ μᾶλλον ἐλορ-
δαίνετο ἢ συνέφερεν. ἔγραψα δὲ ἐπίτηδες τοῦτο,
καλὰ γὰρ καὶ ταῦτα μαθήματά ἐστι, ἃ πειρηθέν-
τα, ἀπορηθέντα ἐφάνη, καὶ δι' ἅπερ ἠπορήθη. Ὁσοι-
σι δὲ ἐς τὸ εἴσω σκολιαίνονται οἱ σπόνδυλοι ὑπὸ
πτώματος, ἢ καὶ ἐμπεσόντος τινὸς βαρέος, εἷς
μὲν οὐδεὶς τῶν σπονδύλων μέγα ἐξίσταται κάρ-
τα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῶν ἄλλων. ἢν δὲ ἐκστῇ
μέγα, ἢ εἷς, ἢ πλείονες, θάνατον φέρουσιν, ὥσ-
περ δὴ καὶ πρόσθεν εἴρηται, κυκλώδης καὶ αὕ-
τη, καὶ οὐ γωνιώδης γίνεται ἡ παραλλαγή. οὖρα
μὲν οὖν τοῖσι τοιούτοισι καὶ ἀπόπατος μᾶλλον
*ἴσασαι *ἴσχεται, ἢ τοῖς ἔξω κυφοῖσι, καὶ πόδες καὶ ὅλα
τὰ σκέλεα ψύχεται μᾶλλον, καὶ θανατηφόρα
ταῦτα μᾶλλον, ὧν ἔφην, καὶ ἢν περιγίνωνται δὲ,
ῥυώδεες τὰ οὖρα μᾶλλον οὗτοι, καὶ τῶν σκελέων
ἀκρατέστεροι καὶ ναρκωδέστεροι. ἢν δὲ καὶ ἐν τῷ
ἄνω μέρει, μᾶλλον τὸ λόρδωμα γίνηται, παν-
τὸς τοῦ σώματος ἀκρατέες καὶ κεναρκωμένοι γί-
νονται, μηχανὴν δὲ οὐκ ἔχω οὐδεμίην ἔγωγε ὅ-
κως χρὴ τὸν τοιοῦτον ἐς τὸ αὐτὸ καταστῆσαι, καὶ εἰ
μή τινα ἡ κατὰ τῆς κλίμακος κατάσεισις, ὠφε-
λέειν οἵη τε εἴη, ἢ καὶ ἄλλη τὶς τοιαύτη ἴησις, ἢ κα-
τάσεισις, οἵηπερ ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται, κατα-
νάγκασιν δὲ σὺν τῇ κατασείσει οὐδεμίην ἔχω,
ἥ τις ἂν γίνοιτο, ὥσπερ τῷ κυφώματι τῇ καὶ κατα-
νάγκασιν ἡ σανὶς ἐποιέετο, πῶς γὰρ ἄν τις ἐκ τοῦ
ἔμπροσθεν διὰ τῆς κοιλίης ἀναγκάσαι δύναιτο; οὐ
γὰρ οἷόν τε, ἀλλὰ μὴν, οὔτε βῆχες, οὔτε πταρμοὶ οὐδε-
μίην δύναμιν ἔχουσιν ὥστε τῇ κατατάσει συν-
τιμωρέειν, οὐ μὴν οὐδ' ἔνεσις φύσης ἐνιεμένης
ἐς τὴν κοιλίην, οὐδὲν ἂν δυνηθῇ, καὶ μὴν αἱ
μεγάλαι

extensionem facere poterit. Sed & si non exten- A
dat, & tabula solum ita quis vtatur, etiã sic suffi-
cienter deorsum cogere poterit. Bonæ aũt sunt
huiusmodi violentiæ, quibus & vehementiori-
bus & debilioribus vti licet, vsu ipsorum prout
quisque vult moderato. Et sanè etiam secundũ
naturam coactionem faciunt: Nam ea quæ ex-
tãt, ad locum suum redire cogit depressio. Quæ
verò præter naturã coiuerunt, ea extendunt ex-
tensiones secundum naturam. Proinde neq; me
liores his necessitates ego habeo, neq; iustiores.
Rectitudo enim extensionis iuxta ipsam spinã,
inferne & iuxta os sacrum appellatum, nullam
ansam habet: superne verò iuxta ceruicem & ca
put, habet quidem ansam, sed in speciem inde-
cora est: & si hac parte extensio fiat redundans, B
etiam alias læsiones inducere poterit. Experi-
mentum autem aliquando feci, vt homine supi-
no extento, vtrem non inflatum sub gibbũ sub-
derem, & postea folle ex officina fabri in subie-
ctum vtrem immisso inflarem. Verùm res mihi
non successit. Quum enim bene extenderẽ ho-
minẽ, vincebatur vter, & non poterat flatus ali-
quam coactionẽ facere. Sed & aliàs hæc res prõ-
pta erat ad dilapsionẽ, nimirum quum in idẽ &
hominis gibbositas, & vtris pleni incurua turgi-
ditas cogantur. Quum aũt rursus non valde ex-
tenderẽ hominẽ, vter quidẽ præ flatu incuruus
turgebat, homo verò omnino magis q̃ conduce
bat repandus fiebat. Scripsi autem hoc de indu-
stria. Pulchrum enim est etiã ea addiscere quæ C
in experimentũ assumpta successu caruerunt, &
cur successum non habuerunt. Quibuscunque
porrò verticula intro obliquantur, aut ex casu,
aut graui aliqua re illapsa, his nullũ quidem ver-
ticulum extat plerunque ita multum ab alijs. Si
verò extiterit multũ, aut vnum aut plura, mor-
tem inducunt, velut ẽt antea dictum est. Circu-
laris etiam hæc, & non angularis emotio existit.
Vrinæ igitur talibus magis supprimuntur, itẽq;
alui egestio, q̃ his qui extra gibbosi fiũt: & pedes
ac tota crura magis perfrigerantũ: & lethalia sunt
hæc magis q̃ illa quæ dixi. Sed & si superstites
euadunt hi, magis profluam vrinam habent, &
cruribus impotentiores ac torpidiores fiunt. Si
verò ẽt in superna parte magis repandi fiant, to- D
tius corporis impotentia ac torpor accedit. Atq;
ego sanè nullam machinam habeo, per quam ta
lia in idem restitui posint, si non alicui concus-
sio per scalam opem tulerit, aut etiam alia quæ-
dam eiusmodi curatio aut extensio, qualis est ea,
quæ paulò antea relata est. At coactionem vnà
cum extẽsione nullam habeo, quæ sanè fieri ita
posset, velut in gibbo tabula coactionem face-
bat. Quomodo enim quis ab anteriore parte
per ventrem coactionem facere posit? Neque
enim fieri hoc potest. Sed neque tusses, neque
sternutationes vllam vim habent, vt extensio-
ni auxiliari posint. Nec verò flatus immissio
in vẽtrem quicquam efficere poterit. Quin & si
magnæ

A magnæ cucurbitæ affigantur, attractionis nimirū gratia verticulorum intro repẽtium, magno hoc meritis errore contingit. Propellunt enim magis q̃ attrahūt, & neque hoc animaduertunt hi qui ipsas affigunt. Quanto enim magis ipsas quis adigit, tanto magis repandi fiunt hi quibus affiguntur, cute simul sursum coacta. Possem autem & alios concussionū modos, q̃ hi sunt quos antea retuli, exponere, quos sanè affectioni magis conuenire quis putare possit, verùm non valde ipsis fidem habeo, & propterea nō scribo. In summa igitur de his quæ relata sunt, ita aceruatim constituere oportet, q ea quidem quæ in repandum emota sunt, lethalia sunt ac noxia: quæ verò in gibbum, innoxia in totum, quantum ad
B mortē, & vrinæ suppressionē ac torporem attinet. Non enim riuos qui sunt in ventre gibbositas ad externā partē intendit, neque fluidos esse prohibet. Repanditas verò ambo hæc facit, & ad alia multa hæc accedūt. Nā multò plures & cruribus & manibus impotentes fiunt, & corpore torpescunt, & vrinæ his supprimuntur, quibus gibbositas quidem neq; extra neq; intro exciderit, verùm in rectitudinē spinæ vehementer cōcussi fuerint. Quibus verò gibbositas extat, hi minus talia perpetiuntur. Multa verò ēt alia in medicina quis videre poterit, ex quibus ea quidem q fortia sunt, innoxia sunt per se totā morbi iudicationē inducentia: quæ verò debiliora, noxia, ita vt & diuturnos morbos progenerent,
C & cum reliquo corpore ampliorem communionem habeant. Nam & costarū fractura eiusmodi quid perpetitur. Quibus enim fracta fuerit costa vna, aut plures, velut plurimis frāgitur, ita vt ossa ad internam partem non vergant, neq; denudata sint, ex his pauci iam febricitarunt. Sed neque sanguinem multi iam expuerunt, neque suppurati multi fiūt, neq; curatione medicamētorum ex illitis linamentis opus habet, neq; ossium corruptiones accedunt, & victus vulgaris sufficit. Si enim febris continua ipsos non corripuerit, et vasa per mediā his vacua fieri deterius est, q̃ si nō vacua fiant. Maiorē item dolorem ac febrem & tussim inducit. Moderata enim ventris repletio, costarū fit directio. Verùm vacua-
D tio pendentes costas facit, & hæc dependētia dolorē inducit. Extrinsecus aūt vulgaris deligatio talibus sufficit, ita vt cerato, & splenijs, & linteis, plana deligatio placide firmetur, aut ēt laneum quiddam insuper imponatur. Corroboratur autē costa diebus viginti. Celeriter enim his ossibus calli obducuntur. At contusa circa costas carne, aut ex plaga, aut ex casu, aut renisu, aut alio quopiam eiusmodi, multi iam multum sanguinem spuerūt. Riui enim in molli ad vnamquamq; costā extenta parte, & nerui, à principalissimis in corpore partibus progressus habent. Multi itaq; iā tussiculosi, & tuberculosi, ac suppurati facti sunt, & linamētis opus habuerūt, & costa ipsis corruptionē sensit. Sed & quibus nihil tale

μεγάλαι σικύαι προσβαλλόμεναι ἀνασπάσιος εἵνεκα δῆθεν τῶν εἴσω ῥεπόντων σφονδύλων μεγάλη ἁμαρτὰς γνώμης ἐστίν, ἀπωθέουσι γὰρ μᾶλλον, ἢ ἀνασπῶσι. καὶ οὐκ αὐτὸ τοῦτο γινώσκουσιν οἱ προσβάλλοντες, ὅσῳ γὰρ ἄν τις μείζω προσβάλλῃ, τοσούτῳ μᾶλλον λορδοῦνται οἱ προσβληθέντες, συναναγκαζομένου ἄνω τοῦ δέρματος, τρόπους δὲ ἄλλους κατασεισίων ἢ οἷοι πρόσθεν εἴρηνται, ἔχοιμι ἂν εἰπεῖν, ἁρμόσαι οὓς ἄν τις δοκέῃ τῷ παθήματι μᾶλλον, ἀλλ᾽ οὐ κάρτα πιστεύω αὐτοῖς· διὰ τοῦτο οὐ γράφω, ἀθρόον δὴ ξυνιέναι χρὴ περὶ τούτων ὧν ἐν κεφαλαίῳ εἴρηται, ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸ λορδὸν ῥέψαντα ὀλέθρια εἰσὶ καὶ σινόμωρα, τὰ δὲ ἐς τὸ κῦφον ἀσινέα θανάτου, καὶ οὔρων σχεσίων καὶ ἀποναρκωσίων τὸ ἐπίπαν. οὐ γὰρ ἐκτείνει τοὺς ὀχετοὺς τοὺς κατὰ τὴν κοιλίην, οὐδὲ κωλύει διαῤῥόους εἶναι, ἡ εἰς τὸ ἔξω κύφωσις, ἡ δὲ λόρδωσις ταῦτα ἀμφότερα ποιέει, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πολλὰ προσγίνεται, ἐπεί τοι* πολὺ πλείονες σκελέων τε καὶ χειρῶν ἀκρατέες γίνονται, καὶ καταναρκοῦνται τὸ σῶμα, καὶ οὖρα τούτοισιν ἴσχεται, οἷσι δὲ ἂν μὴ ἐκστῇ μὲν τὸ ὕβωμα μήτε ἔξω, μήτε ἔσω, σεισθέωσι δὲ ἰσχυρῶς ἐς τὴν ἰθυωρίην τῆς ῥάχιος, οἷσι δὲ ἂν ἐκστῇ μὲν τὸ ὕβωμα, ἧσσον τοιαῦτα πάσχουσιν· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν ἰητρικῇ ἄν τις θεάσοιτο, ὧν τὰ μὲν ἰσχυρὰ ἀσινέα ἐστὶ καθ᾽ ἑωυτὰ τὴν κρίσιν ὅλην λαμβάνοντα τοῦ νοσήματος, τὰ δὲ ἀσθενέστερα σινόμωρα καὶ ἀποτόκους νοσημάτων χρονίους ποιέοντα, καὶ κοινωνέοντα καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐπὶ πλέον, ἐπεὶ καὶ πλευρέων κάτηξις, τοιοῦτόν τι πέπονθεν, οἷσι μὲν γὰρ ἂν καταγῇ πλευρὴ μία ἢ πλέονες ὡς τοῖσι πλείστοισι κατάγνυται, μὴ διασχόντα τὰ ὀστέα ἐς τὸ εἴσω μέρος, μὴ δὲ ψιλωθέντα, ὀλίγοι μὲν ἤδη ἐπυρέτηναν· ἀτὰρ οὐδὲ αἷμα πολλοὶ ἤδη ἔπτυσαν, οὐδὲ ἔμπυοι πολλοὶ γίνονται, οὐδὲ ἔμμοτοι, οὐδὲ ἐπισφακελίσιες τῶν ὀστέων, δίαιτά τε φαύλη ἀρκέει. ἢν γὰρ μὴ πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιλαμβάνῃ αὐτοὺς, καὶ κενεαγγέειν κάκιον τοῖς τοιούτοισιν, ἢ μὴ κενεαγγέειν, καὶ ἐπωδυνέστερον, καὶ πυρετωδέστερον, καὶ βηχωδέστερον, τὸ γὰρ πλήρωμα τὸ μέτριον τῆς κοιλίης, διόρθωμα τῶν πλευρέων γίνεται. ἡ δὲ κένωσις κρεμασμὸν μὲν τῇσι πλευρῇσι ποιέει, ὁ δὲ κρεμασμὸς, ὀδύνην, ἔξωθεν δὲ, φαύλη ἐπίδεσις τοῖσι τοιούτοισιν ἀρκέει κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισιν ἡσύχως ἐρείδοντα, ὁμαλὴν τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι, ἢ καὶ ἐριῶδές τι προσεπιθέντα, κρατύνεται δὲ πλευρὴ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι, ταχεῖαι γὰρ αἱ ἐπιπωρώσιες τούτων τῶν ὀστέων, ἀμφιθλασθείσης δὲ τῆς σαρκὸς, ἀμφὶ τῇσι πλευρῇσιν, ἢ ὑπὸ πληγῆς, ἢ ὑπὸ πτώματος, ἢ ὑπὸ ἀντερείσιος, ἢ ἄλλου τινὸς τοιουτοτρόπου, πολλοὶ ἤδη πολὺ αἷμα ἔπτυσιν. οἱ γὰρ ὀχετοὶ οἱ κατὰ τὸ λαπαρὸν τῆς πλευρῆς, ἑκάστης παρατεταμένοι, καὶ οἱ τόνοι ἀπὸ τῶν ἐπικαιροτάτων τῶν ἐν τῷ σώματι, τὰς ἀφορμὰς ἔχουσι, πολλοὶ γοῦν ἤδη βηχώδεες, καὶ φυματίαι, καὶ ἔμπυοι ἐγένοντο, καὶ ἔμμοτοι, καὶ ἡ πλευρὴ ἐπεσφακέλισεν αὐτοῖσιν. ἀτὰρ, καὶ οἷσι μηδὲν τοιοῦ-

Vet. Cod.
* καὶ
* ωρ

tale / τον

Vet. Cod. *βραχύτερον

τον προσεγένετο, ἀμφιφλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τῇσι πλευρῇσιν, ὅμως δὲ* βραδύτερον ὀδυνώμενοι παύονται οὗτοι, ἢ οἷσιν ἂν ἡ πλευρὴ καταγῇ· καὶ ὑποστροφὰς μᾶλλον ἴσχει ὀδυνημάτων τὸ χωρίον, ἐν τοῖσι τοιούτοισι τρώμασι. μάλα μὲν οὖν μεθεξέτεροι καταμελέουσι τῶν τοιούτων σινέων, μᾶλλον ἢν πλευρὴ κατεαγῇ αὐτοῖσιν. ἀτὰρ καὶ ἰήσιος σκεθροτέρης οἱ τοιοῦτοι δέονται, εἰ σωφρονοῖεν, τῇ τε γὰρ διαίτῃ ξυμφέρει ξυνεστάλθαι, ἀτρεμέειν δὲ τῷ σώματι ὡς μάλιστα, ἀφροδισίων τε ἀπέχεσθαι, βρωμάτων τε λιπαρῶν, καὶ κερχνωδέων, καὶ ἰσχυρῶν πάντων, φλέβα τε κατ᾽ ἀγκῶνα τέμνεσθαι, σιγᾷν τε ὡς μάλιστα, ἐπιδέεσθαι δὲ εἰς τὸ χωρίον τὸ φλασθὲν σπλήνεσι μὴ πολυπτύχεσι, συχνοῖσι δὲ καὶ πολὺ πλατυτέροισι πάντῃ τοῦ φλάσματος, κηρωτῇ τε ὑποχρίειν, ὀθονίοισί τε πλατέσι, σὺν ταινίῃσι πλατείῃσι καὶ μαλθακῇσιν ἐπιδέειν, ἐρείδειν τε μετρίως, ὥστε μὴ κάρτα πεπιέχθαι φάναι τὸν ἐπιδεδεμένον, μὴ δ᾽ αὖ χαλαρόν. ἄρχεσθαι δὲ τὸν ἐπιδέοντα κατὰ τὸ φλάσμα, καὶ ἐρηρεῖσθαι ταύτῃ μάλιστα, τὴν δὲ ἐπίδεσιν ποιέεσθαι ὡς ἀπὸ δύο ἀρχέων, ἐπιδέειν τε, ἵνα μὴ περιρρεπὲς τὸ δέρμα τὸ περὶ τὰς πλευρὰς ᾖ, ἀλλ᾽ ἰσόρροπον, ἐπιδέειν δὲ, ἢ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρην, ἢ παρ᾽ ἑτέρην. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην μαλθάξαι κούφῳ τινὶ ὅσον κενώσιος εἵνεκεν τοῦ σίτου, καὶ ἐπὶ μὲν δέκα ἡμέρας ἰσχναίνειν, ἔπειτα ἀναθρέψαι τὸ σῶμα καὶ ἁπαλῦναι, τῇ δὲ ἐπιδέσει ἔστ᾽ ἂν μὲν ἰσχναίνῃς ἐρηρεισμένῃ μᾶλλον χρέεσθαι, ὁκόταν δὲ ἐς τὸν ἁπαλυσμὸν ἄγῃς, ἐπιχαλαρωτέρῃ. καὶ ἢν μὲν αἷμα ἀποπτύσῃ κατ᾽ ἀρχὰς, τεσσαρακονθήμερον τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι χρή. ἢν δὲ μὴ πτύσῃ τὸ αἷμα, ἀρκέει εἰκοσιήμερος ἡ μελέτη, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τῇ ἰσχύϊ δὲ τοῦ τρώματος τοὺς χρόνους προσεκμαίρεσθαι χρή. ὅσοι δ᾽ ἂν ἀμελήσωσι τῶν τοιουτέων ἀμφιφλασμάτων, ἢν καὶ ἄλλο μηδὲν αὐτοῖσι φλαῦρον μέζον γένηται, ὅμως τό γε χωρίον ἀμφιφλασθὲν μυξωδεστέρην τὴν σάρκα ἴσχει, ἢ πρόσθεν εἶχεν. ὅκου δέ τι τοιοῦτον ἐγκαταλείπεται, καὶ μὴ εὖ ἐξιποῦται τῇ γε ἀλθέξει, φαυλότερον μὲν, ἢν παρ᾽ αὐτὸ τὸ ὀστέον ἐγκαταλειφθῇ τὸ μυξῶδες, οὔτε γὰρ ἔτι ἡ σὰρξ ὁμοίως ἅπτεται τοῦ ὀστέου. τότε ὀστέον νοσηλότερον γίνεται, σφακελισμοί τε χρόνιοι ὀστέου πολλοῖσιν ἤδη ἀπὸ τοιουτέων προφασίων ἐγένοντο. ἀτὰρ καὶ ἢν μὴ παρὰ τὸ ὀστέον, ἀλλ᾽ αὐτὴ ἡ σὰρξ μυξώδης ᾖ, ὅμως γε ὑποστροφαὶ γίνονται καὶ ὀδύναι, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἤν τις τῷ σώματι τύχῃ πονήσας, διὰ τοῦτο τῇ ἐπιδέσει δέεσθαι χρὴ, ἅμα μὲν, ἀγαθῇ, ἅμα δὲ, πολὺ προσηκούσῃ, ἕως ἂν ξηρανθῇ μὲν καὶ ἀναποθῇ τουτὶ τὸ ἐκχύμωμα τὸ ἐν τῇ φλάσει γενόμενον, αὐξηθῇ δὲ σαρκὶ ὑγιέϊ τὸ χωρίον. αὔξηται δὲ τοῦ ὀστέου ἡ σάρξ· οἷσι δ᾽ ἂν ἀμεληθεῖσι χρονιωθῇ, καὶ ὀδυνῶδες τὸ χωρίον γένηται, καὶ ἡ σὰρξ ὑπόμυξος ᾖ, τούτοισι καῦσις ἴησις ἀρίστη, καὶ ἢν μὲν αὐτὴ ἡ σὰρξ μυξώδης ᾖ, ἄχρι τοῦ ὀστέου καίειν χρὴ, μὴ μὴν διαθερμανθῆναι τὸ ὀστέον. ἢν δὲ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ᾖ, ἐπιπολῆς μὲν

οὐδ᾽

tale accesſit, carne circa coſtas contuſa: tardius tamen dolor in ipſis ſedatur, quàm in his A quibus coſta fracta fuerit: & in talibus vulneribus locus dolorum recidiuas magis habet. Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt, ſi coſta ipſis fracta fuerit. Quin & curatione exactiore tales indigent, ſi modo ſapiant. Victum enim contractum eſſe conducit, & corpore quàm maxime quieſcere, & à Venere abſtinere, edulijsq; pinguibus, & fauces exaſperantibus, ac fortibus omnibus: Venamq; in cubiti flexura ſecare, & quàm maxime ſilere. Deligare verò locum contuſum conducit ſplenijs non multiplicibus, ſed multis & multò latioribus tota contuſione, & cerato ſublinire, & linteis latis cum faſcijs latis ac mollibus deligare, & moderatè firmare, vt deligatus non valde ſe compreſſum eſſe dicat, neque rurſus laxum. Initium autem ſumere debet, qui deligat in ipſa contuſione, atque iſthic maximè firmare: facienda verò eſt deligatio, velut à duobus initijs, deligandumq; vt ne circunflua ſit cutis circa coſtas, ſed æquilibris. Deligandum autem aut ſingulis, aut alternis diebus. Præſtat autem & aluum mollire leui aliquo medicamento, cibi ſaltem euacuandi gratia: & ad decem quidem dies attenuare: Poſtea verò corpus renutrire ac tenerum facere. Quandiu verò attenuas, deligatione magis firmata vtendum eſt: Quum autem ad teneritudinem deducis, laxiore. Et ſi quidem ſanguinem ab initio expuerit, quadraginta dierum curationem ac deligationem facere oportet. Si verò ſanguinem non ſpuat, ſufficit viginti diebus vt plurimum curatio. Verùm ex robore vulneris tempora coniectare oportet. Qui porrò tales contuſiones neglexerint, etiam ſi aliud nihil maioris mali ipſis contingat, tamen locus contuſus mucoſiorem carnem habet, quàm antea habebat.

8 Vbi verò tale quippiam relinquitur, & curatione non probe exprimitur, deterius quidem eſt ſi iuxta ipſum os mucoſitas relicta fuerit. Neque enim caro amplius ſimiliter os contingit, & os ipſum morboſius redditur, & corruptiones oſsis diuturnæ, multis iam ex huiuſmodi occaſionibus factæ ſunt. Sed & ſi iuxta os non fuerit, verùm ipſa caro mucoſa ſit: attamen etiam ſic recidiuæ, ac dolores, aliàs atque aliàs fiunt, ſi quis fortè corpore ægrotauerit. Quapropter deligatione vti oportet bona, ſimulque multum conueniente, quoad ea humoris effuſio, quæ in contuſione facta eſt, reſiccetur ac reſorbeatur, locus autem carne ſana augeatur, & oſsis quoque caro augeſcat. At quibus ex neglectu vetuſtatem contraxerit, ita vt locus ſit doloroſus, & caro ſubmucoſa, his vſtio medela optima eſt. Et ſi quidem ipſa caro mucoſa fuerit, vſque ad os vrere oportet, non tamen vt os percaleſcat. Si verò inter coſtas mucoſitas fuerit,

ne ſic

A ne sic quidem in superficie vrere oportet, cauere tamen ne in vlteriorem partem perurras. Si verò ad os ipsum contusio esse videatur, & sit adhuc recens, & nondum os corruptionem sentiat: siquidem parua admodum fuerit, sic vrere oportet veluti dictum est. Si verò oblonga fuerit iuxta os contusionis eleuatio, plures crustas incutere oportet. Cæterùm de corruptione costæ, vnà cum eorum qui linamentis opus habent curatione, dicetur. Si verò femoris articulus ex coxa exciderit. Excidit autem iuxta quatuor modos, intrò quidem sæpe, foras autem præ alijs sæpe. Verùm in posteriorem ac anteriorem partem excidit quidem, sed rarò. Quibus igitur intrò excesserit, his lon-
B gius apparet crus, si ad alterum comparetur: atque hoc meritò, propter duas causas. Nam os quod à coxa procedit, & sursum ad pectinem fertur, fundamentum fit capitis femoris, & articuli ceruix in acetabulo vehitur: & nates forinsecus cauæ apparent, vtpote quum intrò cesserit femoris caput. Et rursum summa femoris pars iuxta genu, extra repere cogitur: Tibia item, & pes, eodem modo. Quum igitur foras repat pes, medici ob imperitiam, sanum pedem ad hunc exhibent, & non hunc ad sanum: & propterea multò longius læsum crus apparet, quàm sanum. Multis autem etiam alijs locis talia sinistram intelligentiam habent. Nec verò flectere iuxta inguen similiter, vt sa-
C num possunt. Sed & si femoris caput in interfœmineo contingatur, quàm extuberare comperitur. Signa igitur hæc sunt, in his quibus femur intrò excidit. Quibus igitur articulus elapsus non fuerit repositus, sed aut frustra tentatus est, aut neglectus, his & ambulatio per cruris circumuolutionem, velut in bobus fit, & plurima vexatio ipsis in sano crure contingit: & coguntur iuxta lateris mollitudinem, aut iuxta elapsum articulum, mutili ac obliqui esse. Iuxta sanum verò crus, nates ad externam partem rotundæ esse coguntur. Si quis enim sani cruris pede extra ambularet, protruderet vtique reliquum corpus, vt ad læsum crus veheretur. Læsum autem vehere hoc non pote-
D rit, quomodo enim posset? Cogitur igitur sic sani cruris pede intrò ambulare, & non extra. Ita enim maximè vehit sanum crus, & suam ipsius, & læsi cruris partem corporis vtrisque incumbentem. Quum autem iuxta lateris mollitudinem, ac iuxta articulum cauentur, parui apparent, & baculo inniti coguntur à latere iuxta sanum crus. Hac enim parte fulcimento opus habent. Ad hanc enim & nates repunt, & in hac corporis pondus vehitur. Coguntur item se inclinare. Manum enim quæ est à parte cruris læsi, ad obliquum femur firmare coguntur. Non enim potest læsum crus vehere corpus, in crurum permutatione, si non detineatur dum ad terram premitur. In his igitur figuris esse coguntur

οὐδ᾽ οὕτως χρὴ καίειν, φυλάσσεσθαι μέντοι μὴ διακαύσης πέρην. ἢν δὲ πρὸς τῷ ὀστέῳ δοκέῃ εἶναι τὸ φλάσμα, καὶ ἔτι νεαρὸν ᾖ, καὶ μήπω σφακελίσῃ τὸ ὀστέον, ἢν μὲν κάρτα ὀλίγον ᾖ, οὕτω καίειν χρὴ ὥσπερ εἴρηται. ἢν μέντοι παραμήκης ᾖ ὁ μετεωρισμὸς ὁ κατὰ τὸ ὀστέον, πλείονας ἐσχάρας ἐμβάλλειν χρή. περὶ δὲ σφακελισμοῦ πλευρῆς, ἅμα τῇ τῶν ἐμμότων ἰητρείῃ, εἰρήσεται. Ἢν δὲ μηροῦ ἄρθρον ἐξ ἰσχίου ἐκπέσῃ, ἐκπίπτει δὲ κατὰ τέσσαρας τρόπους, ἐς μὲν τὸ ἔσω, πλειστάκις, εἰς δὲ τὸ ἔξω, τῶν ἄλλων πλειστάκις, ἐς δὲ τὸ ὄπισθεν καὶ τὸ ἔμπροσθεν. ἐκπίπτει μὲν, ὀλιγάκις δέ. οἷσι μὲν οὖν ἂν ἐκβῇ εἰς τὸ* ἔσω, μακρότερον τὸ σκέλος φαίνεται, παραβαλλόμενον πρὸς τὸ ἕτερον, διὰ δύο τὰς προφάσιας, εἰκότως, ἐπὶ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἰσχίου πεφυκὸς ὀστέον, τὸ ἄνω φερόμενον, πρὸς τὸν κτένα ἐπὶ τούτου ἡ ἐπίβασις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ γίνεται, καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ ἄρθρου, ἐπὶ τῆς κοτύλης ὀχέεται. ἔξωθέν τε αὖ, ὁ γλουτὸς, κοῖλος φαίνεται, ἅτε εἴσω ῥεψάσης τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. τοῦ τε αὖ κατὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἄκρον ἀναγκάζεται ἔξω ῥέπειν, καὶ ἡ κνήμη καὶ ὁ πούς ὡσαύτως, ἅτε οὖν ἔξω ῥέποντος τοῦ ποδὸς, οἱ ἰητροὶ δι᾽ ἀπειρίην, τὸν ὑγιέα πόδα πρὸς τοῦτον προσίσχουσιν, ἀλλ᾽ οὐ τοῦτον πρὸς τὸν ὑγιέα. διὰ τοῦτο πολὺ μακρότερον φαίνεται τὸ σιναρὸν τοῦ ὑγιέος, πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τὰ τοιαῦτα παρασυνέσιν ἔχει, οὐδὲ μὴν οὐδὲ ξυγκάμπτειν δύναται κατὰ τὸν βουβῶνα ὁμοίως τῷ ὑγιεῖ. ἀτὰρ C ψαυομένη ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ κατὰ τὸν περίνεον ὑπερογκέουσα εὔδηλός ἐστι. ταῦτα μὲν οὖν σημήϊα ταῦτά ἐστιν οἷσιν ἂν εἴσω ἐκπεπτώκει ὁ μηρός. οἷσι μὲν ἂν οὖν ἐκπεσὼν μὴ ἐμπέσῃ, ἀλλὰ καταπορηθῇ καὶ ἀμεληθῇ, ἥ τε ὁδοιπορίη περιφοράδην τοῦ σκέλεος ὥσπερ τοῖς βουσὶ γίνεται, καὶ ὄχλησις πλείστη αὐτοῖσιν ἐπὶ τοῦ ὑγιέος σκέλεός ἐστι. καὶ ἀναγκάζονται κατὰ τὸν κενεῶνα ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεπτωκὸς, κυλλοὶ καὶ σκολιοὶ εἶναι, κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς ἐς τὸ ἔξω ὁ γλουτὸς ἀναγκάζεται περιφερὴς εἶναι. εἰ γάρ τις ἔξω τῷ ποδὶ τοῦ ὑγιέος σκέλεος βαίνει, ἀπωθοίη ἂν τὸ σῶμα τὸ ἄλλο ἐς τὸ σιναρὸν σκέλος τὴν ὄχησιν ποιέεσθαι, τὸ δὲ σιναρὸν οὐκ ἂν δύναιτο ὀχέειν. πῶς γάρ; ἀναγκάζεται οὖν οὕτω κατὰ τοῦ ὑγιέος σκέλεος τῷ ποδὶ εἴσω βαίνειν, ἀλλὰ μὴ ἔξω, οὕτω γὰρ ὀχέει μάλιστα τὸ σκέλος τὸ ὑγιὲς, καὶ τὸ ἑωυτοῦ μέρος τοῦ σώματος, καὶ τὸ τοῦ σιναροῦ σκέλεος μέρος, κοιλαινόμενοι δὲ κατὰ τὸν κενεῶνα καὶ κατὰ τὰ ἄρθρα, μικροὶ φαίνονται, καὶ τῷ ξύλῳ ἀναγκάζονται ἀντερείδεσθαι πλάγιοι κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος, δέονται γὰρ ἀντικοντώσιος ταύτῃ. ἐπὶ τοῦτο γὰρ οἱ γλουτοὶ ῥέπουσι, καὶ τὸ ἄχθος τοῦ σώματος ὀχέεται ἐπὶ τοῦτο, ἀναγκάζονται δὲ καὶ ἐπικύπτειν, τὴν γὰρ χεῖρα τὴν κατὰ τὸ σκέλος τὸ σιναρὸν ἀναγκάζονται κατὰ πλάγιον τὸν μηρὸν ἐρείδειν, οὐ γὰρ δύναται τὸ σιναρὸν σκέλος ὀχέειν τὸ σῶμα ἐν τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων, ἢν μὴ κατέχηται πρὸς τὴν γῆν πιεζόμενον. ἐν τούτοισι γοῦν τοῖσι σχήμασι ἀναγκά-

Vet. Cod.

* ἔσω

Vet.Cod. ἀναγκάζονται ἐσχηματίσθαι, οἷσιν ἂν εἴσω ἐκβὰν τὸ ἄρθρον, μὴ ἐμπέσῃ, οὐ προβουλεύσαντος τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἂν ῥήϊστα ἐσχηματισμένον ἔῃ. ἀλλ' αὐτὴ ἡ ξυμφορὴ διδάσκει ἐκ τῶν παρεόντων τὰ ῥήϊστα αἱρέεσθαι, ἐπεὶ καὶ ὁκόσοι ἕλκος ἔχοντες ἐν ποδὶ ἢ κνήμῃ, οὐ κάρτα δύνανται ἐπιβαίνειν τῷ σκέλει πάντες, καὶ οἱ νήπιοι οὕτως ὁδοιπορέουσιν, ἔξω γὰρ βαίνουσι τῷ σιναρῷ σκέλει, καὶ διισὰ κερδαίνουσι, διισῶν γὰρ δέονται. τό, τε γὰρ σῶμα οὐκ *ὄχεται ὁμοίως, ἐπὶ τοῦ ἔξω ἀποβαινομένου, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ εἴσω. οὐδὲ γὰρ κατ' ἰθυωρίην αὐτῷ γίνεται τὸ ἄχθος, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ὑπερβαινομένου, κατ' ἰθυωρίην γὰρ αὐτῷ γίνεται τὸ ἄχθος, ἔν τε αὐτῇ τῇ ὁδοιπορίῃ, καὶ τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων. ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τάχιστα ἂν δύναιτο ὑποτιθέναι τὸ ὑγιὲς σκέλος, ἢν τῷ μὲν σιναρῷ, ἐξωτέρω βαίνῃ, τῷ δὲ ὑγιεῖ, ἐσωτέρω. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, ἀγαθὸν εὑρίσκεσθαι αὐτὸ ἑωυτῷ τὸ σῶμα ἐς τὰ ῥήϊστα τῶν σχημάτων. ὅσοισι μὲν οὖν μήπω τελειουμένοισιν ἐς αὔξησιν, ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, γυιοῦται ὁ μηρὸς, καὶ ἡ κνήμη, καὶ ὁ πούς, οὔτε γὰρ τὰ ὀστέα ἐς τὸ μῆκος ὁμοίως αὔξεται, ἀλλὰ βραχύτερα γίνεται, μάλιστα δὲ τὰ τοῦ μηροῦ, ἄσαρκόν τε ἅπαν τὸ σκέλος καὶ ἄμυον, καὶ ἐκτεθηλυσμένον, καὶ λεπτότερον γίνεται, ἅμα μὲν, διὰ τὴν στέρησιν τῆς χώρης τοῦ ἄρθρου, ἅμα δὲ, ὅτι ἀδύνατον χρέεσθαι ἐστὶν, ὅτι οὐ κατὰ φύσιν κέεται, χρῆσις γὰρ μετεξετέρη ῥύεται τῆς ἄγαν ἐκθηλιώσιος, ῥύεται δέ τι καὶ τῆς ἐπὶ μῆκος ἀναυξήσιος. κακοῦται μὲν οὖν μάλιστα, οἷσιν ἂν ἐν γαστρὶ ἐοῦσιν ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον, δεύτερον δὲ οἷσιν ἂν ὡς νηπιωτάτοισιν ἐοῦσιν, ἥκιστα δὲ, τοῖσι τετελειωμένοισιν. τοῖσι μὲν οὖν τετελειωμένοισιν εἴρηται οἵη τις ὁδοιπορίη γίνεται. οἷσι δ' ἂν νηπίοισιν ἐοῦσιν, ἡ ξυμφορὴ αὕτη φαίνεται, οἱ μὲν πλεῖστοι καταβλακεύουσι τὴν διόρθωσιν τοῦ σώματος, ἀλλὰ κακῶς εἰλέονται ἐπὶ τὸ ὑγιὲς σκέλος, τῇ χειρὶ πρὸς τὴν γῆν ἀπερειδόμενοι τῇ κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος, καταβλακεύουσι δὲ ἔνιοι τὴν ἐς τὸ ὀρθὸν ὁδοιπορίην, καὶ οἷσιν ἂν τετελειωμένοισιν αὕτη ἡ ξυμφορὴ γένηται. ὁκόσοι δ' ἂν νήπιοι ὄντες ταύτῃ τῇ ξυμφορῇ χρησάμενοι ὀρθῶς παιδαγωγηθῶσι, τῷ μὲν ὑγιεῖ σκέλει χρέονται ἐς ὀρθόν. ὑπὸ δὲ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος σκίπωνα περιφέρουσι, μετεξέτεροι δὲ, καὶ ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, τὸ δὲ σιναρὸν σκέλος μετέωρον ἔχουσι, καὶ τοσούτῳ ῥήϊους εἰσὶν, ὅσῳ ἂν αὐτοῖσιν ἔλασσον τὸ σκέλλος τὸ σιναρὸν ἔῃ, τὸ δὲ ὑγιὲς ἰσχύει αὐτέοισιν οὐδὲν ἧσσον, ἢ εἰ καὶ ἀμφότερα ὑγιέα ἦν. θηλιώονται δὲ πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν αἱ σάρκες τοῦ σκέλεος, μᾶλλον δ' ἔτι θηλιώονται αἱ ἐκ τοῦ ἔξω μέρεος, ἢ αἱ ἐκ τοῦ εἴσω ὡς ἐπὶ πολύ. μυθολογοῦσι δέ τινες, ὅτι αἱ ἀμαζονίδες τὸ ἄρσεν γένος τὸ ἑωυτῶν, αὐτίκα νήπιον ἐὸν, ἐξαρθρέουσιν, αἱ μὲν, κατὰ γούνατα, αἱ δὲ, κατὰ τὰ ἰσχία, ὡς δῆθεν χωλὰ γίνοιτο, καὶ μὴ ἐπιβουλεύοι τὸ ἄρρεν γένος τῷ θήλει, χειρώναξιν ἄρα τούτοισι χρέονται, ὁκόσα ἢ σκυτίνης ἔργα, ἢ χαλκείης, ἢ ἄλλό τι ἑδραῖον ἔργον. εἰ μὲν οὖν ἀληθέα

ταῦτα

* ὀχέεται

coguntur hi quibus intro elapsus, non fuerit re- A
positus articulus, homine non præmeditante, vt quàm facillimè sit figuratus. Sed ipsa hæc calamitas ex præsentibus ea quæ facillima sunt eligere docet. Nam & qui vlcus habet in pede aut tibia, non omnes crure valde ingredi possunt. & infantes sic iter faciunt: extra enim ingrediuntur læso crure. Et duplex lucrum consequuntur. Duplici enim opus habent. Nam & corpus non similiter vehitur in eo crure quod extra ingreditur, sicut in eo quod intro. Non enim secundũ rectitudinem ipsi incumbit pondus, sed multò magis ei quod subingreditur. Ipsi enim è directo incumbit pondus, tum in ipsa ambulatione, tum in crurum permutatione. In hac enim figura sanum crus celerrimè supponere poterit, si eo B
quod læsum est, exterius: sano interius ingrediatur. Verùm de quo nunc sermo est, bonum est vt corpus ipsum sibijpsi facilimas figuras inueniat. Quibus igitur nondum perfectis ad augmentum, elapsus articulus non fuerit repositus, his femur decurtatur, & tibia, & pes. Neque enim ossa similiter in longitudinem augescunt, sed breuiora fiunt: maximè autem femoris. Excarne item & emusculatum, ac effœminatum & tenuius totum fit crus, simul quidem propter priuationem loci articuli, simul autem quòd eo vti non possunt, eò quod secundum naturam situs non est. Vsus enim aliquis liberat ab effœminatione, liberat etiam aliquãtum ab intercepto in longitudinem augmento. Maxime igitur læ- C
dũtur hi, quibus dum in ventre sunt, hic articulus fuerit luxatus. Secundo loco hi quibus valde infantibus idem contigit. Minime verò hi qui perfecti sunt. Qualis igitur ambulatio perfectis contingat, dictum est. Quibus verò dum infantes sunt, calamitas hæc incidit, plerique ad corporis directionem tardi sunt, imò male ad sanũ crus deuoluuntur, manu quæ est ad sanũ crus, ad terram se fulcientes. Sed & ex perfectæ ætatis hominibus quidam, quibus hæc calamitas contigit, ad ambulationem rectam cunctantur. Quicunque verò infantes hac calamitate pressi, recte educati fuerint, sano quidem crure in rectum vtuntur, verùm sub alam secundum sanum crus scipionem ferunt, aliqui etiam sub D
vtranque alam. Crus autem læsum eleuatum habent, & tanto melius habent, quanto breuius ipsius læsum crus fuerit. Sanum autem crus nihilo minus ipsis robustum est, quàm si ambo sana essent. Effœminantur tamen omnibus talibus carnes cruris, & plerunque hoc magis perpe-
9 tiũtur hæ; quæ sunt sunt ab externa parte, quàm quæ ab interna. Cæterùm quidam fabulantur Amazonides masculam suam sobolem statim dum infantes sunt luxare, alias circa genua, alias circa coxas, quo nimirum claudi fiant, & masculum genus fœmineo insidias nõ struat. Vtũtur itaque his pro opificibus, ad coriaria, aut fabrilia, aut alia sedentaria opera. An equidẽ vera

hæc

A hæc sint, ego non noui: quod autem tales fiant, scio, si quis ipsos statim dum infantes sunt luxet. Iuxta coxas igitur magna differẽtia est, an extra, aut intro fiat luxatio. Iuxta genua verò, differentia quidem aliqua est, sed minor. Modus autem vtriusque claudicationis proprius est. Decurtantur enim magis hi quibus extra luxatio facta est. Recti autem minus stant, quibus intro luxatio contigit. Eodem modo etiam si iuxta malleolum luxatio fiat, si quidem ad externam partem id contingat, mutili quidem fiunt, verùm stare possunt. Si verò ad internam, valgi quidẽ fiunt, minus autem stare possunt. At verò coauctio ossium talis fit. Quibus quidem circa malleolum tibiæ os excessit, his pedis quidem ossa B minimè coaugescũt: hæc enim proxime ad vul vulnus sunt. Verùm tibiæ ossa augentur quidẽ, non multò defectuosius, carnes tamen minuuntur. Quibus verò iuxta malleolum manserit articulus secundum naturam, iuxta genu autẽ excesserit: his tibię os similiter coaugescere nõ solet, sed breuius fit. Hoc enim proximè ad vulnus est. Pedis autem ossa minuũtur quidem, sed non similiter, velut paulò ante dictum est, quia articulus circa pedẽ saluus est. Si verò ipso etiam vti possent, velut mutilo, minus adhuc pedis ossa his minuerentur. At quibus circa coxam luxatio contingit, his femoris os non similiter coaugescere solet: Hoc enim proximè ad vulnus est: sed breuius sano fit. Tibiæ tamen ossa non simi C liter his augmento destituuntur, neque ossa pedis: atque hoc ea de causa, quòd femoris articulus qui ad tibiam est, & tibiæ articulus qui ad pedem est, in sua natura manet. Carnes tamen minuuntur his totius cruris. Si verò vti crure possent, adhuc magis ossa augerentur, velut etiam prius dictum est, excepto femore, & minus excarnes essent. Multò tamẽ minus carnosi, quàm hi qui sani sunt essent. Argumento autẽ quod talia ita se habent, hoc est. Quicunque enim brachio elapso, mustellæ cubito præditi sunt, paruumq; ac macilentum brachium habent, aut ex natiuitate, aut etiam dum augescunt, priusquam perfecti euadant, galeácones appellati, hi os quidem brachij breue habent, cubitum autem & D summam manum paulò defectuosiorem quàm sani, propter relatas causas, eo quòd brachium vulnerato articulo proximum est, vt ideo breuius factum sit. Rursus autem cubitus propterea non similiter calamitatem percipit, quia brachij articulus qui est ad cubitũ, in veteri natura manet. Et rursus manus adhuc longius abest à calamitate, quàm cubitus. Propter has igitur causas contingit, vt & ossa quæ non coaugentur, nõ coaugescant, & quæ coaugentur, coaugescant. Cæterùm ad carnositatem & manui & brachio multum profuerit, si quis manu laborando se fatiget. Quæcunque enim manuum opera sunt, plurima ex ipsis galeancones hac manu operari conantur, velut altera possunt, & nihilo defectuosius,

ταῦτα ἐστι, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, ὅτι δὲ γίνοιατο ἂν τοιαῦτα οἶδα. εἴ τις ἐξαρθρέοι αὐτίκα νήπια ἐόντα, κατὰ μὲν οὖν τὰ ἰσχία, μέζον τὸ διάφορον ἐστὶν, εἰς τὸ εἴσω, ἢ ἐς τὸ ἔξω ἐξαρθρῆσαι, κατὰ γούνατα δὲ, διαφέρει μέντι, ἔλασσον δέ τι διαφέρει, τρόπος δὲ ἑκατέρου τοῦ χωλώματος, ἴδιος ἐστι. γυιοῦνται γὰρ μᾶλλον, οἷσιν ἂν ἐς τὸ ἔξω ἐξαρθρήσῃ, ὀρθοὶ δὲ ἧσσον ἵσανται, οἷσιν ἂν ἐς τὸ εἴσω ἐξαρθρήσῃ. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ παρὰ τὸ σφυρὸν ἐξαρθρήσῃ, ἢν μὲν εἰς τὸ ἔξω μέρος, κυλλοὶ μὲν γίνονται, ἑστάναι δὲ δύνανται. ἢν δὲ ἐς τὸ εἴσω μέρος, βλαισοὶ μὲν γίνονται, ἧσσον δὲ ἑστάναι δύνανται, ἥ γε μὴν ξυναύξησις τῶν ὀστέων, τοιήδε γίνεται, οἷσιν μὲν οὖν κατὰ τὸ σφυρὸν ὀστέον τὸ τῆς κνήμης ἐκστῇ, τούτοισι μὲν τὰ τοῦ ποδὸς ὀστέα ἥκιστα ξυναύξεται, ταῦτα γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός εἰσι, τὰ δὲ τῆς κνήμης ὀστέα, αὔξεται μὲν, οὐ πολὺ δὲ ἐνδεεστέρως: αἱ μέντοι σάρκες μινύθουσιν, οἷσι δ᾽ ἂν κατὰ μὲν τὸ σφυρὸν μένῃ τὸ ἄρθρον κατὰ φύσιν, κατὰ δὲ τὸ γόνυ ἐξεστήκῃ, τούτοισι τὸ τῆς κνήμης ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως, ἀλλὰ βραχύτατον γίνεται, τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν. τοῦ μέντοι ποδὸς τὰ ὀστέα, μινύθει μὲν, ἀτὰρ οὐχ ὁμίως, ὥσπερ ὀλίγον τι πρόσθεν εἴρηται, ὅτι τὸ ἄρθρον τὸ παρὰ τὸν πόδα σῶον ἐστιν. εἰ δὲ οἱ χρέεσθαι ἠδύνατο, ὥσπερ καὶ τῷ κυλλῷ, ἔτι ἂν ἧσσον ἐμινύθη τὰ τοῦ ποδὸς ὀστέα τούτοισιν. οἷσι δ᾽ ἂν κατὰ τὸ ἰσχίον ἐξάρθρησις γίνηται, τούτοισι τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως, τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν, ἀλλὰ βραχύτερον τοῦ ὑγιέος γίνεται, τὰ μέντοι τῆς κνήμης ὀστέα, οὐχ ὁμοίως τούτοισιν ἀναύξεα γίνεται, οὐδὲ τὰ τοῦ ποδός, διὰ τοῦτο δὲ, ὅτι τὸ τοῦ μηροῦ ἄρθρον τὸ* παρὰ τὴν κνήμην, ἐν τῇ ἑωυτοῦ φύσει μένει, καὶ τὸ τῆς κνήμης, τὸ παρὰ τὸν πόδα, σάρκες μέντοι μινύθουσι παντὸς τοῦ σκέλεος. τούτοισιν, εἰ μέντοι χρέεσθαι τῷ σκέλει ἐδύναντο, ἔτι ἂν μᾶλλον τὰ ὀστέα ξυνηυξάνετο, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, πλὴν τοῦ μηροῦ,* ἢν ἧσσον ἄσαρκα ἔῃ, ἀσαρκότερα δὲ πολλῷ ἢ ὑγιέα ἦν. σημήϊον δὲ ὅτι τοιαῦτα ἐστίν. ὁκόσοισι γὰρ τοῦ βραχίονος ἐκπεσόντος, γαλιάγκωνες ἐγένοντο ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἐν αὐξήσει πρὶν τελειωθῆναι, οὗτοι τὸ μὲν ὀστέον τοῦ βραχίονος βραχὺ ἴσχουσι, τὸν δὲ πῆχυν καὶ ἄκρην τὴν χεῖρα ὀλίγῳ ἐνδεεστέρην τοῦ ὑγιέος. διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὰς εἰρημένας, ὅτι ὁ μὲν βραχίων ἐγγυτάτω τοῦ ἄρθρου τοῦ τρώματός ἐστιν, ὥστε διὰ τοῦτο βραχύτερος γέγονεν, ὁ δ᾽ αὖ πῆχυς διὰ τοῦτο οὐχ ὁμοίως ἐπακούει τῆς ξυμφορῆς, ὅτι τὸ τοῦ βραχίονος ἄρθρον τὸ περὶ τοῦ πήχεος ἐν τῇ ἀρχαίῃ φύσει μένει. ἥ τε αὖ χεὶρ ἔτι τηλοτέρω ἄπεστιν, ἢ ὁ πῆχυς ἀπὸ τῆς ξυμφορῆς. διὰ ταύτας οὖν τὰς εἰρημένας προφάσιας τῶν ὀστέων τά τε μὴ συναυξόμενα οὐ συναύξεται, τό τε ξυναυξόμενον, ξυναύξεται, ἐς δὲ τὸ εὔσαρκον τῇ χειρὶ καὶ τῷ βραχίονι ἡ ταλαιπωρείη τῆς χειρὸς μέγα προσωφελήσει, ὅσα γὰρ χειρῶν ἔργα ἐστὶ, τὰ πλεῖστα προθυμέονται οἱ γαλιάγκωνες ἐργάζεσθαι τῇ χειρὶ ταύτῃ, ὅσα καὶ τῇ ἑτέρῃ δύνανται, οὐδὲν ἐνδεεστέρως

Vet. Cod.

* κατὰ

* καὶ

Vet. Cod. ὅσοι δὲ τῆς ἀσινέος, οὐ γὰρ δεῖ ὀχέεσθαι τὸ σῶμα ἐπὶ τῶν χειρῶν, ὡς ἐπὶ τῶν σκελέων, ἀλλὰ κοῦφα αὐτοῖσι τὰ ἔργα ἐστί. διὰ δὲ τὴν χρῆσιν οὐ μινύθουσιν αἱ σάρκες αἱ κατὰ τὴν χεῖρα καὶ κατὰ τὸν πῆχυν τοῖσι γαλιάγκωσιν, ἀλλὰ καὶ ὁ βραχίων τι προσωφελέεται ἐς εὐσαρκίην διὰ ταῦτα. ὅταν δὲ ἰσχίον ἐκπαλὲς γένηται ἐς τὸ εἴσω μέρος ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἔτι νηπίῳ ἐόντι, μινύθουσιν αἱ σάρκες, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἢ τῆς χειρὸς, ὅτι οὐ δύνανται χρέεσθαι τῷ σκέλει. μαρτύριον δέ τι ἐνέσται ἐν τοῖσιν ὀλίγον ὕστερον εἰρησομένοισιν, ὅτι ταῦτα τοιαῦτα ἐστίν. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐς τὸ ἔξω ἡ τοῦ μηροῦ κεφαλὴ ἐκβῇ, τούτοισι βραχύτερον μὲν τὸ σκέλος φαίνεται παρατεινόμενον παρὰ τὸ ἕτερον, εἰκότως, οὐ γὰρ ἐπ᾽ ὀστέον ἡ ἐπίβασις τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐστὶν, ὡς ὅτε εἴσω ἐξέπιπτεν, ἀλλὰ παρ᾽ ὀστέον παρεγκεκλιμένην τὴν φύσιν ἔχον. ἐν σαρκὶ δὲ στηρίζεται ὑγρῇ καὶ ὑπεικούσῃ. διὰ τοῦτο μὲν βραχύτερον φαίνεται, ἔσωθεν δὲ ὁ μηρὸς παρὰ τὴν πληχάδα καλεομένην κοιλότερος καὶ ἀσαρκότερος γίνεται, ἔξωθεν δὲ ὁ γλουτὸς κυρτότερος, ἅτε ἐς τὸ ἔξω τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ὀλισθηκυίας. ἀτὰρ καὶ ἀνωτέρω φαίνεται ὁ γλουτὸς ἅτε ὑπειξάσης τῆς σαρκὸς τῆς ἐνταῦθα, τῇ τοῦ μηροῦ κεφαλῇ, τὸ δὲ παρὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἄκρον, εἴσω ῥέπον φαίνεται, καὶ ἡ κνήμη, καὶ ὁ πούς. ἀτὰρ οὐδὲ ξυγκάμπτειν ὥσπερ τὸ ὑγιὲς σκέλος δύνανται. τὰ μὲν οὖν σημήϊα ταῦτα, τοῦ ἔξω ἐκπεπτωκότος μηροῦ ἐστιν. οἷσι μὲν οὖν τετελειωμένοισιν ἤδη ἐκπεσὸν τὸ ἄρθρον μὴ ἐμπέσῃ, τούτοισι βραχύτερον μὲν φαίνεται τὸ σύμπαν σκέλος. ἐν δὲ τῇ ὁδοιπορίῃ τῇ μὲν πτέρνῃ, οὐ δύνανται καθικνέεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, τῷ δὲ στήθει τοῦ ποδὸς, βαίνουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, ὀλίγον δὲ εἰς τὸ ἔσω μέρος ῥέπουσι τοῖσι δακτύλοισιν ἄκροισιν, ὀχέειν δὲ δύναται τὸ σῶμα, τὸ σιναρὸν σκέλος τούτοισι πολλῷ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν ἐς τὸ ἔσω μέρος ἐκπεπτώκῃ· ἅμα μὲν ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ ἄρθρου πλάγιος φύσει πεφυκὼς ὑπὸ συχνῷ μέρει τοῦ ἰσχίου τὴν ὑπόστασιν πεποίηται, ἅμα δὲ ὅτι ἄκρος ὁ πούς, οὐκ ἐς τὸ ἔξω μέρος ἀναγκάζεται ἐγκεκλεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἐγγύς ἐστι τῆς ἰθυωρίης τῆς κατὰ τὸ σῶμα, καὶ τείνει καὶ ἐσωτέρω. ὅταν μὲν οὖν τρῖβον λάβῃ τὸ ἄρθρον ἐν τῇ σαρκὶ εἰς ἣν ἐξεκλείσθη, ἡ δὲ σὰρξ γλισχρανθῇ, ἀνώδυνον τῷ χρόνῳ γίνεται. ὅταν δὲ ἀνώδυνον γένηται, δύνανται μὲν ὁδοιπορέειν ἄνευ ξύλου, ἢν ἄλλως βούλωνται, δύνανται δὲ ὀχέειν τὸ σῶμα ἐπὶ τὸ σιναρὸν σκέλος. δι᾽ οὖν τὴν χρῆσιν ἧσσον τοῖσι τοιούτοισιν ἐκθηλύνονται αἱ σάρκες, ἢ οἷσιν ὀλίγον πρόσθεν εἴρηται, ἐκθηλύνονται δὲ ἢ πλεῖον ἢ ἔλασσον, μᾶλλον δ᾽ ἔτι ἐκθηλύνονται κατὰ τὸ εἴσω μέρος, ἢ κατὰ τὸ ἔξω ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὸ μέντοι ὑπόδημα μετεξέτεροι τούτων ὑποδέεσθαι οὐ δύνανται διὰ τὴν ἀκαμπίην τοῦ σκέλεος. οἱ δέ τινες καὶ δύνανται. οἷσι δὲ ἂν ἐν γαστρὶ ἐοῦσιν ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον, ἢ ἔτι ἐν αὐξήσει ἐοῦσι βίῃ ἐκπεσὸν ἢ δὴ μὴ ἐμπέσῃ, ἢ καὶ ὑπὸ νόσου ἐξαρθρήσῃ τοῦτο τὸ ἄρθρον, καὶ ἐκπαλήσῃ, πολλὰ γὰρ τοιαῦτα

defectuosus, q̃ cum illæsa efficiunt. Non enim A
supra manus, velut supra pedes, corpus vehi necesse est. verum leuia sunt ipsis opera. Propter vsum autem non minuuntur carnes galeanconibus, neque circa manum, neque circa cubitum: Sed & brachium propterea aliquam opem sentit ad carnositatem. Quum autem coxa eluxata fuerit ad internam partem à natiuitate, aut adhuc infanti, carnes ideo magis minuũtur, quàm in manu, quòd crure vti non possint. Quòd autem hæc hoc modo se habeant, testimonium vnum quoddam in paulò posterius referendis habebitur. At quibus in exteriorem partem femoris caput excesserit, his crus breuius apparet, si ad alterum extendatur, atque id merito. Non enim super os fundamentum fit capitis femoris, B
sicut quum intro excidebat, sed iuxta os quod inclinatam naturam habet, in carne humida ac cedente firmatur. Et propterea quidem breuius apparet. Intrinsecus autẽ iuxta plechada, inter mediam crurum ac inguinum partẽ, femur magis mutilum & excarne fit. Nates autem extrinsecus incuruiores, vtpote quum extra femoris caput elapsum sit. Sed & superius apparent nates, vtpote quum caro quæ isthic est, femoris capiti cesserit. Summa verò femoris pars circa genu, intro repere videtur: Tibia item & pes. Sed neque inflectere velut sanũ crus possunt. Et signa quidem femoris extra elapsi hæc sunt. Quibus igitur perfectis iam elapsus articulus non fuerit repositus, his totum crus breuius apparet. In ambu C
latione autem calcaneo terram pertingere non possunt. Verum pectore pedis in terra cõsistunt ac progrediuntur, parum autem ad internã partem summis digitis vergunt. At crus læsum in his multo magis corpus vehere potest, q̃ quibus ad internam partem excidit, partim quòd caput femoris, & ceruix articuli, quum natura obliqua sit, sub multam coxæ partem subsistit: partim q̃ summus pes nõ ad externam partem inclinatus esse cogitur, sed prope est ad rectitudinem corporis, & tendit etiam interius. Quum igitur femitam ac callem acceperit articulus, in carne ad quam elapsus est, & caro viscositatem contraxerit, doloris exors progressu temporis fit. Quum autem doloris exors factus fuerit, possunt quidẽ D
absque baculo iter facere, si aliàs voluerint: possunt autem & vehere corpus supra crus læsum. Itaque propter vsum, carnes talibus minus effœminantur, quàm illis de quibus paulò ante dictũ est. Effœminantur autẽ aut plus, aut minus. Magisq; adhuc effœminantur plerunque iuxta internam partem, quàm iuxta externam. Plerique tamen ex his calceamentum sibi inducere non possunt, propter cruris inflexibilitatem. Quidam verò etiam hoc possunt. At quibus dum adhuc in ventre sunt, hic articulus fuerit luxatus, aut dum adhuc augescunt, vi elapsus, non fuerit repositus, aut etiam præ morbo hic articulus excesserit, ac luxatus fuerit (multa enim huiusmodi

A huiusmodi fiunt) talium quibusdã si corruptionem senserit femur, suppurationes diuturnæ & linamentis indigentes fiũt, & aliquibus ossium denudationes. Similiter autem & quibus corruptionem femoris os sentit, & quibus non sentit, multo breuius fit, & velut sanum coaugescere non solet. Tibiæ tamen ossa breuiora quidem fiunt, quàm alterius tibiæ, sed paululum, ob causas antea relatas. Ambulare verò tales possunt, & quidam ex ipsis eo modo quo perfecti, quibus elapsus articulus repositus non est: aliqui verò etiam toto pede cõsistentes progrediuntur, declinant tamen inter ambulandum propter cruris breuitatem coacti. Hæc autem hoc modo fiunt, si diligenter educati fuerint in figuris, & B recte in quibus oportet, priusquam ad iter faciẽdum corroborati fuerint: diligenter item & rectè, postquam corroborati fuerint. Plurima autem diligentia opus habent hi, quibus dum maxime infantes sunt, hæc calamitas contigerit. Si enim neglecti fuerint dum infantes sunt, inutile penitus, & omni augmento priuatum, totum crus euadit, & carnes totius cruris magis minuũtur, quàm sani. Multo tamen minus his minuũtur, quàm illis quibus intro excidit, propter vsum & laborem, ita vt statim crure vti possint, velut etiam paulò ante in galeãconibus dictum est. Sunt autem aliqui, quibus partim statim à natiuitate, partim præ morbo, amborum crurum articuli exciderunt ad externam partem. C His igitur ossa quidem easdem affectiones habent ac perpetiuntur. Carnes tamen minime effœminantur. Sed & satis carnosa crura fiunt, præterquam si quid sanè circa internam partem paululum deficiat. Propterea verò satis carnosa sunt, quia vtrisque cruribus similiter vtuntur. Similiter enim fluctuant hàc atque illàc inter ambulandum: & vehementer eminentibus natibus hi videntur, propter articulorum excessum. Si verò ossa ipsis corruptionem non senserint, neque gibbosi supra coxas fiant: nonnullos enim etiam talia corripiunt. Si igitur tale quid non contigerit, satis sani de cætero durãt. Totum tamen corpus hi minus augescens habent, capite excepto. At verò quibus in poste- D riorem partem femoris caput exciderit (paucis autem excidit) hi crus extendere non possunt, neque iuxta articulum elapsum, neque ita valde circa poplitem, & multò minus quàm hi quibus iamdudum id cõtigit. Hi enim magis & circa inguen, & circa poplitẽ, articulum extendũt. Illud tamen insuper intelligere oportet (Est enim commodum, & magni faciendum, & plerisque ignotum:) q neque sani articulum circa poplitem extendere possunt, si non simul extendant & articulũ circa inguen, præterquam si pedẽ valde sursum attollãt. Sic enim poterint. Hi itaq; neq; inflectere articulum circa poplitẽ similiter possunt, sed multo difficilius, si non etiam articulum circa inguen inflexerint. Multa verò etiã alia

τοιαῦτα γίνεται, καὶ ἐνίων μὲν τῶν τοιούτων ἢν Vet. Cod. ἐπισφακελίσῃ ὁ μηρὸς, ἐμπυήματα χρόνια καὶ ἔμμοτα γίνεται, καὶ ὀστέων ψιλώσιες ἐνίοισιν, ὁμοίως δὲ καὶ οἷσιν ἐπισφακελίζει, καὶ οἷσι μὴ ἐπισφακελίζει τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον, πολλῷ βραχύτερον γίνεται, καὶ οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι, ὥσπερ τὸ ὑγιέος, τὰ μέντοι τῆς κνήμης βραχύτερα μὲν γίνεται, ἢ τὰ τῆς ἑτέρης, ὀλίγῳ δὲ διὰ τὰς αὐτὰς προφάσιας, ἃς καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὁδοιπορέειν τε δύνανται οἱ τοιοῦτοι, οἱ μέν τινες αὐτῶν, τοῦτον τὸν τρόπον, ὥσπερ οἷσι τετελειωμένοισιν ἐξέπεσε, καὶ μὴ ἐνέπεσεν. οἱ δὲ, καὶ βαίνουσι μὲν παντὶ τῷ ποδὶ. διαρρέπουσι δὲ ἐν τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν, ἀναγκαζόμενοι διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ σκέλεος, ταῦτα δὲ τοιαῦτα γίνεται, ἢν ἐπιμελῶς μὲν παιδαγωγηθῶσιν ἐν τοῖσι σχήμασι, καὶ ὀρθῶς ἐν οἷσι δεῖ, πρὶν κρατυνθῆναι ἐς τὴν ὁδοιπορίην, ἐπιμελέως δὲ καὶ ὀρθῶς, ἐπὴν κρατυνθῶσιν. πλείστης δὲ ἐπιμελείης δέονται οἷσιν ἂν νηπιωτάτοισιν ἐοῦσιν, αὕτη ἡ ξυμφορὴ γένηται. ἢν γὰρ ἀμεληθῶσι νήπιοι ἐόντες, ἀχρήϊον παντάπασιν καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίνεται, αἵ τε σάρκες τοῦ σύμπαντος σκέλεος μινύθουσι μᾶλλον, ἢ τοῦ ὑγιέος, πάνυ μὴν πολλῷ ἧσσον τούτοισι μινύθουσιν, ἢ οἷσιν ἂν εἴσω ἐκπέπτωκε διὰ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν ταλαιπωρίην. οἷον εὐθέως δύνασθαι χρέεσθαι τῷ σκέλει, ὡς καὶ πρόσθεν ὀλίγον ἐπὶ τῶν γαλιαγκώνων εἴρηται. εἰσὶ δέ τινες, ὧν τοῖσι μὲν ἐκγενὲς αὐτίκα, τοῖσι δὲ καὶ ὑπὸ νούσου ἀμφοτέρων τῶν σκελέων ἐξέστη τὰ ἄρθρα ἐς τὸ ἔξω μέρος. τούτοισιν οὖν τὰ μὲν ὀστέα, ταὐτὰ παθήματα πάσχει. αἱ μέντοι σάρκες, ἥκιστα ἐκθηλύνονται. * εὔσαρκα δὲ, καὶ τὰ σκέλεα *ἄσαρκα γίνονται, πλὴν εἴ τι ἄρα κατὰ τὸ εἴσω μέρος ἐλλείποι ὀλίγον. διὰ τοῦτο δὲ εὔσαρκά ἐστιν, ὅτι ἀμφοτέροισι τοῖσι σκέλεσιν ὁμοίως ἡ χρῆσις γίνεται. ὁμοίως γὰρ σαλεύουσιν ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ ἔνθα καὶ ἔνθα, ἐξεχέγλουτοι δὲ οὗτοι ἰσχυρῶς φαίνονται, διὰ τὴν ἔκστασιν τῶν ἄρθρων. ἢν δὲ μὴ ἐπισφακελίσῃ αὐτοῖσι τὰ ὀστέα, μὴ δὲ κυφοὶ ἀνωτέρω τῶν ἰσχίων γένωνται. ἐνίους γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα καταλαμβάνει. ἢν οὖν μὴ τοιοῦτόν τι γένηται, ἱκανῶς ὑγιηροὶ τ' ἄλλα διαφέρονται, ἀναυξέστεροι μέντοι τὸ πᾶν σῶμα οὗτοι γίνονται, πλὴν τῆς κεφαλῆς. οἷσι δ' ἂν ἐς τοὔπισθεν ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐκπέσοι, ὀλίγοισι δὲ ἐκπίπτει, οὗτοι ἐκτανύειν οὐ δύνανται τὸ σκέλος. οὔτε κατὰ τὸ ἄρθρον τὸ ἐκπεσὸν, οὔτε τι κάρτα κατὰ τὴν ἰγνύην: ἀλλ' ἥκιστα τῶν ἐκπαλαιῶν, ἔτι μᾶλλον ἐκτανύουσιν καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον, προσξυνιέναι μὲν οὖν καὶ τόδε χρή. εὔχρηστον γὰρ καὶ πολλοῦ * ἄξιον *λόγε ἐστὶν, καὶ τοὺς πλείστους λήθει, ὅτι οὔτε ὑγιαίνοντες δύνανται κατὰ τὴν ἰγνύην ἐκτανύειν τὸ ἄρθρον, ἢν μὴ ξυνεκτανύωσι καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα ἄρθρον, πλὴν ἢν μὴ πάνυ ἄνω ἀείρωσι τὸν πόδα, οὕτω δ' ἂν δύναιντο. οὐ τοίνυν οὐδὲ ξυγκάμπτειν δύνανται τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον ὁμοίως, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, ἢν μὴ συγκάμψωσι καὶ τὸ κατὰ τὸν βουβῶνα ἄρθρον, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα

Vet. Cod. * τὰς τῶν

ἀλλὰ κατὰ τὸ σῶμα τοιαύτας ἀδελφίξιας ἔχει, καὶ κατὰ *νεύρων ξυντάσιας, καὶ κατὰ μυῶν σχήματα καὶ πλεῖστά τε καὶ πλείστου ἄξια γνωσθῆναι, ἢ ὥς τις οἴεται· καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἐντέρου φύσιν, καὶ τὴν τῆς ξυμπάσης κοιλίης, καὶ κατὰ τὰς τῶν ὑστερέων πλάνας καὶ ξυντάσιας, ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἑτέρωθι λόγος ἔσται, ἠδελφισμένος τοῖσι νῦν λεγομένοισι. περὶ οὗ δὲ ὁ λόγος ἐστὶν, οὔτε ἐκτανύειν δύναται, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, βραχύτερόν τε τὸ σκέλος φαίνεται διὰ δισσὰς προφάσιας, ὅτι τε οὐκ ἐκτανύεται, ὅτι τε πρὸς τὴν σάρκα ὠλίσθηκε τὴν τοῦ πυγαίου. ἡ γὰρ φύσις τοῦ ἰσχίου τοῦ ὀστέου ταύτῃ, ᾗ καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ αὐχὴν τοῦ μηροῦ γίνεται. ὅταν δὲ ἐξαρθρήσῃ, κατ' ὀφρύν τε πέφυκεν ἐπὶ τοῦ πυγαίου τὸ ἔξω μέρος. ξυγκάμπτειν μέντοι δύνανται, ὅταν μὴ ὀδύνη κωλύοι, καὶ ἡ κνήμη τε καὶ ὁ πούς, ὀρθὰ ἐπιεικέως φαίνονται, καὶ οὔτε τῇ, οὔτε τῇ πολὺ ἐγκεκλιμένα. κατὰ δὲ τὸν βουβῶνα δοκέει τι ἡ σὰρξ λαπαρωτέρη εἶναι πρός τι καὶ ψαυομένη· ἅτε τοῦ ἄρθρου, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα μέρη ὠλισθηκότος. κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ πυγαῖον διαψαυομένη ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, δοκέει τι ἐξογκέειν καὶ μᾶλλον. τὰ μὲν οὖν σημήια ταῦτα, ᾧ ἂν ἐς τὸ ὄπισθεν ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρός. ὅτῳ μὲν οὖν τετελειωμένῳ ἤδη ἐκπεσὼν μὴ ἐμπέσῃ, ὁδοιπορέειν μὲν δύναται, ὅταν ὁ χρόνος ἐγγένηται, καὶ ἡ ὀδύνη παύσηται, καὶ ἐθισθῇ τὸ ἄρθρον ἐν τῇ σαρκὶ στρέφεσθαι. ἀναγκάζεται μέντοι ἰσχυρῶς ξυγκάμπτειν κατὰ τοὺς βουβῶνας ὁδοιπορέων, διὰ δισσὰς προφάσιας, ἅμα μὲν ὅτι πολλῷ βραχύτερον τὸ σκέλος γίνεται, διὰ τὰ προειρημένα, καὶ τῇ μὲν πτέρνῃ καὶ πάνυ πολλοῦ δέεται ψαύειν τῆς γῆς. ἢν γὰρ πειρᾶτο καὶ ἐπ' ὀλίγον τοῦ ποδὸς ὀχηθῆναι, μηδενὶ ἄλλῳ ἀντιστηριζόμενος, ἐς τὸ ὀπίσω ἂν πέσοι. ἡ γὰρ ῥοπὴ πολλὴ ἂν εἴη τῶν ἰσχίων ἐπὶ πολὺ ἐς τοὐπίσω ὑπερεχόντων ὑπὲρ τοῦ ποδὸς τῆς βάσιος, καὶ τῆς ῥάχιος ἐς τὰ ἰσχία ῥεπούσης. μόλις δὲ τῷ στήθει τοῦ ποδὸς καθικνέεται, καὶ οὐδὲ οὕτως, ἢν μὴ κάμψῃ αὐτὸς ἑωυτὸν κατὰ τοὺς βουβῶνας, καὶ τῷ ἑτέρῳ σκέλει κατὰ τὴν ἰγνύην ἐπιξυγκάμψῃ. ἐπειδὴ γε τοῖσιν ἀναγκάζεται, ὥστε τῇ χειρὶ τῇ κατὰ τὸ σιναρὸν σκέλος ἐρείδεσθαι ἐς τὸ ἄνω τοῦ μηροῦ ἐφ' ἑκάστῃ ξυμβάσει. ἀναγκάζει οὖν τι τοῦτο αὐτὸ ὥστε κάμπτεσθαι κατὰ τοὺς βουβῶνας. ἐν γὰρ τῇ μεταλλαγῇ τῶν σκελέων ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ, οὐ δύναται τὸ σῶμα ὀχέεσθαι ἐπὶ τοῦ σιναροῦ σκέλεος, εἰ μὴ προσκατερείδεται τὸ σιναρὸν πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ τῆς χειρὸς, ἅτε οὐχ ὑφεστεῶτος τοῦ ἄρθρου ὑπὸ τῷ σώματι, ἀλλ' ἐς τὸ ὄπισθεν ἐξεστεῶτος κατὰ τὸ ἰσχίον. ἄνευ δὲ μέντοι τοῦ ξύλου δύνανται ὁδοιπορέειν οἱ τοιοῦτοι, ἢν ἄλλως ἐθισθῶσιν, διὰ τοῦτο ὅτι ἡ βάσις τοῦ ποδὸς κατὰ τὴν ἀρχαίην ἰθυωρίην ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ ἔξω ἐγκεκλιμένη. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲν δέονται τῆς ἀντικοντώσιος. ὅσοι μέντοι βούλονται ἀντὶ τῆς τοῦ μηροῦ ἐπιλαβῆς ὑπὸ τὴν μασχάλην τὴν κατὰ τὸ σιναρὸν σκέλος ὑποτιθέμενοι σκίπωνα ἀντερείδειν, κεῖνοι ἢν μὲν μακρότερον τὸν σκίπωνα ὑποτιθέοιντο, ὀρθότεροι μὲν ὁδοιπορήσουσι, τῷ

δὲ

alia circa corpus, huiusmodi fraternitates ac co- A
gnationes habent, & circa neruorum distentio-
nes, & circa musculorum figuras, plurima, &
pluris facienda, vt cognoscantur, quàm quis-
piam putauerit. Item circa intestini naturam,
& totius ventris, & circa vterorum errores ac di-
stentiones. Verùm de his alibi nobis sermo erit
cognatus his quæ nunc dicuntur. Sed de quo nũc
sermo est, neque extendere possunt, velut iam
dictum est, & breuius crus apparet, atque hoc
ob duas causas, & quòd nõ extenditur, & quòd
ad natium carnem elapsum est. Natura enim
ossis coxæ ea parte est, qua & caput & ceruix fe-
moris existit. Vbi verò luxatum fuerit, pronum
ad externam partem natium defertur. Inflecte-
re tamen possunt, si dolor non prohibeat, & ti- B
bia & pes moderatè recta apparent, & neq; hac,
neque illac multum inclinata. Iuxta inguen ve-
rò caro insuper aliquanto mollior esse videtur,
præsertim ad contactum, vtpote articulo ad al-
teram partem elapso. Ad ipsas autem nates si
attrectetur femoris caput, aliquanto etiam ma-
gis extuberare videtur: atque hæc quidem signa
sunt, si cui in posteriorem partem femur exci-
dit. Cui igitur iam perfecto elapsum, non fuerit
repositum, hic ambulare quidem potest, vbi
tempus intercesserit, & dolor sedatus fuerit, &
articulus in carne versari adsueuerit. Cogitur
tamen vehementer se inflectere circa inguina,
dum iter facit, atque hoc ob duas causas: tum
quòd multò breuius crus fit, ob ea quæ antea di- C
cta sunt: tum quòd multum valde abest ab eo,
vt calcaneo terram contingat. Si enim conare-
tur vel paululum pede illo vehi, ita vt nihil
aliud habeat quo se firmet, retro sane corruerit.
Magna enim fuerit momenti inclinatio, & co-
xis multum in posteriorem partem superemi-
nentibus super pedis gressum, & spina insuper
ad coxas vergente. Vix autem pectore pedis ter-
ram attingit, & ne sic quidem, nisi ipse seipsum
circa inguina inflectat, & altero crure circa po-
plitem insuper se inflectat. Ob hæc autem co-
gitur, vt manum quæ est secundum læsum crus,
ad supernam femoris partem in singulis gressi-
bus firmet. Cogitur aliquantum hoc ipsum, vt
circa inguina inflectatur. Nam in permutatio- D
ne crurum in ambulando, corpus supra læsum
crus vehi non potest, si non insuper firmetur
crus per manum ad terram, nimirum quum nõ
sub corpore articulus subsistat, sed ad posterio-
rem partem iuxta coxam extet. Absque tamen
baculo tales iter facere possunt, si aliàs adsueue-
rint, eo quòd gressus pedis in veteri rectitudi-
ne manet, & non ad externam partem inclina-
tus est. Quapropter nihil opus habent baculi
fulcimento. Quicunque tamen pro femoris
per manum apprehensione, supposito sub alâ,
quæ ad sinistrum crus est, scipione inniti vo-
lunt, hi si quidem longiorem scipionem sup-
posuerint, erectiores quidem iter facient, pe-

de

A de autem ad terram non innituntur. Si verò pede inniti volent, breuior ipsis baculus faciendus est, & ad inguina vt se inflectant necesse fuerit. Cæterùm carnium imminutiones etiam his secundum rationem fiunt, velut antea dictum est. Qui enim eleuatum habent crus, & nihil laborant, his etiam maximè minuuntur. Si verò plurimo vtuntur ingressu, his minimè minuuntur. Sanum tamen crus nihil inde vtilitatis consequitur, sed etiam deformius fit, si læso crure ad terram innitentes vtantur. Illi enim simul inseruiens, & extra prominente coxa esse cogitur, & circa poplitem se inflectere. Si verò quis læso crure non ad terram vtatur, sed eleuatum habeat, & scipioni innitatur, sic sanum crus robustum fiet. Nam & in naturali statu degit, & exercitationes ipsum corroborant. Posit aliquis dicere, extra medicinam talia esse. Quid enim opus est de his quæ incurabilia iam facta sunt, amplius tractare? At hoc facere multum refert. Eiusdem enim professionis est & hæc cognoscere. Non enim fieri potest, vt inter se dirimatur. Oportet enim curabilia ita tractare, vt ne incurabilia fiant, ea intelligentia, vt quàm maxime prohibeamus, ne ad hoc deueniant, vt incurabilia reddantur. Oportet autem & incurabilia cognoscere, vt ne maxime lædāt. Prædictiones autem splendidæ sunt ac gloriosæ ex cognitione, quò, & qualiter, & quando, singula desinent, siue eo vertantur, vt incurabilia C fiant, siue curationis spem exhibeant. Quibuscunque verò ex natiuitate, aut dum adhuc aliàs augescunt, ita elapsus fuerit articulus, & non repositus, siue ex violentia elapsus sit, siue pręmorbo; (multæ enim huiusmodi luxationes fiunt in morbis: Qui verò sint hi morbi, in quibus articuli elabuntur, postea scribentur.) Si itaque elapsus non fuerit repositus, femoris quidem os breue fit, affligitur autem totum crus, & augmento destituitur, & multò magis excarne fit, eo quòd ipso non vtantur. Nam & articulus circa poplitem his affligitur. Nerui enim ob ea quę antea dicta sunt, intenduntur. Quare articulum circa poplitē extendere non possunt hi quibus hoc modo coxa excidit. Vt enim in summa

B (at "num crus robustum fiet")

D dicam: Omnia quæ in corpore ad vsum facta sunt, si quis moderate ipsis vtatur, & in his laboribus exerceat, ad quos singula sunt adsueta, sic quidē sana sunt, & augescunt, & probe consenescunt. Si verò quis non vtatur, sed quiescat, morbosiora fiunt, & non augescunt, & cito consenescunt. Inter hæc autem non minimè perpetiuntur hoc & articuli, & nerui, si quis non ipsis vtatur. Propter has igitur causas, magis in hoc luxationis modo quàm in alijs affliguntur. Totum enim crus & in ossium, & in carnium natura, augmento destituitur. Tales igitur vbi iam in viros euaserunt, eleuatum ac inclinatū crus hoc habent, altero vero vehuntur baculo innitentes, aliqui vno, aliqui duobus. Quibus porro in

δὲ ποδὶ πρὸς τὴν γῆν οὐκ ἐρείδονται. εἰ δ᾽ αὖ βούλονται ἐρείδεσθαι τῷ ποδὶ, βραχύτερον μὲν τὸ ξύλον ποιητέον. κατὰ δὲ τοὺς βουβῶνας ἐπιξυγκάμπτεσθαι ἂν δέοι αὐτούς. τῶν δὲ σαρκῶν αἱ μινυθήσιες κατὰ λόγον γίνονται καὶ τούτοισιν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. τοῖσι μὲν γὰρ μετέωρον ἔχουσι τὸ σκέλος καὶ μηδὲν ταλαιπωρέουσιν, τούτοισι καὶ μάλιστα μινύθει. εἰ δ᾽ αὖ πλεῖστα χρέονται τῇ ἐπιβάσει, τούτοισι ἥκιστα μινύθουσι. τὸ μέντοι ὑγιὲς σκέλος οὐκ ὠφελέεται, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀσχημονέστερον γίνεται, ἢν χρέωνται τῷ σιναρῷ σκέλει ἐπὶ τὴν γῆν, συνυπουργέον γὰρ ἐκείνῳ ἐξισχιόν τε ἀπαναγκάζεται εἶναι καὶ κατὰ τὴν ἰγνύην ξυγκάμπτειν. ἢν δὲ μὴ προσχρέηται τῷ σιναρῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ μετέωρον ἔχων, σκίπωνι ἀντερείδηται, οὕτω δὲ καρτερὸν γίνεται τὸ ὑγιὲς σκέλος, ἔν τε γὰρ τῇ φύσει διαιτᾶται, καὶ τὰ γυμνάσια προσκρατύνει αὐτό. φαίη μὲν οὖν ἄν τις ἔξω ἰητρικῆς τὰ τοιαῦτα εἶναι. τί γὰρ δῆθεν δεῖ περὶ τῶν ἤδη ἀνηκέστων γεγονότων ἔτι προσξυνιέναι; πολλοῦ δὲ δεῖ οὕτως ἔχειν. τῆς γὰρ αὐτῆς γνώμης καὶ ταῦτα ξυνιέναι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἀπαλλοτριωθῆναι ἀπ᾽ ἀλλήλων. δεῖ μὲν γὰρ τὰ ἀκεστὰ μηχανᾶσθαι ὅκως μὴ ἀνήκεστα ἔσται, ξυνιέντα ὅπῃ ἂν μάλιστα κωλυτέα εἰς τὸ ἀνήκεστον ἐλθεῖν. δεῖ δὲ τὰ ἀνήκεστα ξυνιέναι, ὡς μὴ μάλιστα λυμαίνηται. τὰ δὲ προρρήματα λαμπρὰ καὶ ἀγωνιστικὰ ἀπὸ τοῦ διαγινώσκειν, ὅπῃ ἕκαστον, καὶ οἵως, καὶ ὁπότε τελευτήσει, ἤν τε ἐς τὸ ἀκεστὸν τράπηται, ἤν τε ἐς τὸ ἀνήκεστον. Ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἄλλως ἐν αὐξήσει ἐοῦσιν, οὕτως ὀλισθῇ τὸ ἄρθρον ὀπίσω, καὶ μὴ ἐμπέσῃ, ἤν τε βίῃ ὀλισθῇ, ἤν τε καὶ ὑπὸ νόσου. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα ἐξαρθρήματα γίνεται ἐν νούσοισιν. οἷαι δέ τινές εἰσιν αἱ νοῦσοι, ἐν ᾗσιν ἐξαρθρέεται τὰ τοιαῦτα ὕστερον γεγράψεται. ἢν γοῦν ἐκστὰν μὴ ἐμπέσοι, τοῦ μὲν μηροῦ τὸ ὀστέον βραχὺ γίνεται, κακοῦται δὲ πᾶν τὸ σκέλος καὶ ἀναυξέστερον γίνεται καὶ ἀσαρκότερον πολλῷ, διὰ τὸ μηδὲν προσχρέεσθαι αὐτῷ. κακοῦται γὰρ τούτοισι καὶ τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον. τὰ γὰρ νεῦρα ἐντεταμένα γίνεται διὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. διὸ οὐ δύνανται τὸ κατὰ τὴν ἰγνύην ἄρθρον ἐκτανύειν οἷσιν ἂν οὕτως ἰσχίον ἐκπέσῃ. ὡς γὰρ ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, πάντα τὰ ἐν τῷ σώματι ὁκόσα ἐπὶ χρήσει γέγονε, χρεομένοισι μὲν μετρίως καὶ γυμναζομένοισιν ἐν τῇσι ταλαιπωρίῃσιν, ἐν ᾗσιν ἕκαστα εἴθισται, οὕτω μὲν ὑγιεινά, καὶ αὔξιμα, καὶ εὔγηρα γίνεται. μὴ χρεομένοισι δὲ ἀλλ᾽ ἐλινύουσι νοσηρότερα γίνεται, καὶ ἀναυξέα, καὶ ταχύγηρα. ἐν δὲ τούτοισιν οὐχ ἥκιστα τὰ ἄρθρα τοῦτο πέπονθεν καὶ τὰ νεῦρα, ἢν μή τις αὐτοῖσι χρέηται. κακοῦται οὖν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας μᾶλλον τι ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος, ἢ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν. ὅλον γὰρ τὸ σκέλος ἀναυξὲς γίνεται, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ὀστέων φύσει, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν. οἱ οὖν τοιοῦτοι ὁκόταν ἀνδρωθῶσι, μετέωρον καὶ συγκεκλιμένον τὸ σκέλος ἴσχουσιν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὀχέονται καὶ τῷ ξύλῳ ἀντιστηριζόμενοι. οἱ μὲν, ἑνί, οἱ δὲ, δυσίν. οἷσι δ᾽ ἂν ἐς τοὔμπροσθεν Vet. Cod.

Vet. Cod.

σθεν ἡ κεφαλὴ μηροῦ ἐκπέσῃ, ὀλίγοισι δὲ τοῦτο γίνεται· οὗτοι ἐκτανύειν μὲν τὸ σκέλος δύνανται τελείως, ξυγκάμπτειν δὲ ἥκιστα οὗτοι δύνανται τὰ κατὰ τὸν βουβῶνα. πονέουσι δὲ καὶ ἣν κατὰ τὴν ἰγνύην ἀναγκάζωνται ξυγκάμπτειν· μῆκος δὲ τοῦ σκέλεος παραπλήσιον φαίνεται κατὰ μὲν τὴν πτέρνην καὶ πάνυ. ἄκρος δὲ ὁ ποὺς ἧσσόν τι προκύπτειν ἐθέλοι ἐς τοὔμπροσθεν. ὅλον δὲ τὸ σκέλος ἔχει τὴν ἰθυωρίην κατὰ τὴν φύσιν, καὶ οὔτε τῇ, οὔτε τῇ ῥέπει. ὀδυνῶνται δὲ αὐτίκα οὗτοι μάλιστα, καὶ οὖρον ἴσχεται τὸ πρῶτον μᾶλλόν τι, ἢ τοῖσιν ἄλλοισιν ἐξαρθρήμασι. ἐγκέεται γὰρ ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ ἐγγυτάτω τούτοισι τῶν τόνων τῶν ἐπικαίρων, καὶ κατὰ μὲν τὸν βουβῶνα ἐξογκέονται, καὶ κατατεταμένον τὸ χωρίον φαίνεται, κατὰ δὲ τὸ πυγαῖον, στολιδωδέστερον, καὶ * ἀσαρκότατον. ταῦτα μὲν οὖν σημεῖα ἐστὶ τὰ εἰρημένα, ὧν ἂν οὕτως ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρός. Ὁκόσοισι μὲν οὖν ἂν ἤδη ἠνδρωμένοισι τοῦτο τὸ ἄρθρον ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ, οὗτοι ὁκόταν αὐτοῖσιν ἡ ὀδύνη παύσηται, καὶ τὸ ἄρθρον ἐθισθῇ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ τροχᾶσθαι ἵνα ἐξέπεσεν, οὗτοι δύνανται σχεδὸν εὐθὺς ὀρθοὶ ὁδοιπορέειν ἄνευ ξύλου, καὶ πάνυ μέντοι εὐθέες. ἐπὶ δὲ τὸ σιναρὸν ἅτε οὔτε κατὰ τὸν βουβῶνα εὔκαμπτοι ἐόντες, οὔτε κατὰ τὴν ἰγνύην· διὰ γοῦν τοῦ βουβῶνος τὴν ἀκαμπίην εὐθυτέρῳ ὅλῳ τῷ σκέλει ἐν τῇ ὁδοιπορίῃ χρέονται ἢ ὅτε ὑγίαινον, καὶ σύρουσι δὲ ἐνίοτε πρὸς τὴν γῆν τὸν πόδα, ἅτε οὐ ῥηϊδίως * ξυγκάμπτοντες τὰ ἄνω ἄρθρα, καὶ ἅτε παντὶ βαίνοντες τῷ ποδί. οὐδὲν γὰρ ἧσσον τῇ πτέρνῃ οὗτοι βαίνουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. εἰ δέ γε ἠδύναντο μέγα προβαίνειν, κἂν πάνυ πτερνοβάται ἦσαν, καὶ γὰρ οἱ ὑγιαίνοντες ὅσῳ ἂν μεῖζον προβαίνοντες ὁδοιπορέωσι, τοσούτῳ μᾶλλον πτερνοβάται εἰσίν, τιθέντες τὸν πόδα, αἴροντες δὲ τὸν ἐναντίον. ὁκόσοισι δὲ δὴ οὕτως ἐκπέπτωκε καὶ ἔτι μᾶλλον, τῇ πτέρνῃ προσεγχρίμπτουσιν, ἢ τῷ ἔμπροσθεν. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ ποδὸς, ὅταν ἐκτεταμένον ᾖ, τὸ ἄλλο σκέλος οὐχ ὁμοίως δύναται ἐς τὸ πρόσω καμπυλοῦσθαι. ὥσπερ ὅταν ξυγκεκαμμένον ᾖ τὸ σκέλος· οὔτ' αὖ σιμοῦσθαι δύναται ὁ ποὺς ξυγκεκλιμένου τοῦ σκέλεος, ἕως ὅταν ἐκτεταμένον ᾖ τὸ σκέλος. ὑγιαίνουσά τε οὖν ἡ φύσις οὕτω πέφυκεν, ὥσπερ εἴρηται. ὅταν δὲ ἐκπεσὸν μὴ ἐμπέσῃ τὸ ἄρθρον, οὕτως ὁδοιπορέουσιν ὡς εἴρηται, διὰ τὰς προφάσιας ταύτας τὰς εἰρημένας. ἀσαρκότερον μέντοι τὸ σκέλος τοῦ ἑτέρου γίνεται, κατά τε τὸ πυγαῖον, κατά τε τὴν γαστροκνημίην, καὶ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἶξιν. οἷσι δ' ἂν νηπίοισιν ἔτι ἐοῦσι τὸ ἄρθρον οὕτως ὀλισθάνον μὴ ἐμπέσῃ, ἢ καὶ ἐκ γενεῆς οὕτω γένηται, καὶ τούτοισι τὸ τοῦ μηροῦ ὀστέον μᾶλλόν τι μινύθει, ἢ τὰ τῆς κνήμης, καὶ τὰ τοῦ ποδός. ἥκιστα μὲν ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ὁ μηρὸς μειοῦται. μινύθουσι μέντοι αἱ σάρκες πάντη, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ὄπισθεν ἶξιν, ὥσπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἴρηται. ὅσοι μὲν οὖν ἂν τιθηνηθῶσιν ὀρθῶς, οὗτοι μὲν δύνανται προσχρέεσθαι τῷ σκέλει αὐξανόμενοι, βραχυτέρῳ μὲν ἐόντι τοῦ ἑτέρου, ὅμως δὲ

* ἀσαρκότερον

* ξυγκάμπτονται

anteriorem partem femoris caput elapsum fuerit (paucis autem hoc contingit) hi extendere quidem crus perfecte possunt, inflectere autem se minime possunt circa inguen. Affliguntur autem etiam, si circa poplitem se inflectere coguntur. Longitudo vero cruris cõsimilis apparet, & circa calcaneum quidẽ valde. Verùm summus pes aliquanto minus in anteriorem partem prominere solet. Totum autem crus rectitudinem habet secundum naturam, & neque hàc, neq; illàc vergit. Cæterum hi statim dolore corripiuntur maxime, & vrina imprimis supprimitur, aliquãto magis quàm in alijs luxationibus. Caput enim femoris proxime his incũbit ad præcipuos neruos, circa inguen quidem extuberantes vidẽtur, & locus extentus apparet. Verum circa nates rugosior, & maxime excarnis. Atque hæc quidem quæ relata sunt, signa sunt eorum quibus ita femur excidit. Quibuscunque igitur viris iam factis, hic articulus elapsus, non fuerit repositus, hi vbi dolor ipsis sedatus fuerit, & articulus in eo loco, in quem excidit, versari adsueuerit, statim ferè recti ambulare possunt absque baculo, & valde quidem recti, vtpote quum ad læsum crus, neque circa inguen, neque circa poplitem, facile se flectere possint. Propter inguinis itaq; inflexibilitatem, rectiore toto crure inambulando vtuntur, q̃ quum sani essent. Sed & aliquando ad terram pedem trahũt, vtpote quum supernos articulos non facile inflectant, & toto pede ingrediantur. Nihilo enim minus hi calcaneo ingrediuntur, q̃ anteriore pedis parte. Si verò magnis gressibus progredi possent, etiam valde calcaneo insistentes progrederentur. Nam & sani quãto minoribus gressibus iter faciunt, tãto magis calcaneo ingrediũtur, alterum pedem deponentes, contrarium eleuantes. Quibuscunque itaque hoc modo excidit, adhuc etiam magis calcaneo terram contingunt, quàm anteriore pedis parte. Anterior enim pedis pars, vbi reliquum crus extentum fuerit, non similiter in anteriorem partẽ inflecti potest, sicut vbi crus fuerit inflexum. Neque rursus sinuari pes potest crure inflexo, sicut vbi crus fuerit extentum. Sana igitur natura hoc modo est, velut dictum est. Quum vero elapsus articulus repositus non fuerit, sic iter faciunt, velut dictum est, ob prædictas has causas. Magis tamen excarne crus fit quàm alterum, & iuxta nates, & circa suram, & iuxta posteriorem rectitudinẽ. At verò quibus dum adhuc infantes sunt, articulus sic elapsus, nõ fuerit repositus, aut etiã à natiuitate ita habuerint, & his femoris os aliquanto magis minuitur, q̃ tibiæ aut pedis ossa. Et minimum quidem in hoc luxationis modo femur minuitur. Carnes tamen vndique minuuntur, maxime circa posteriorẽ rectitudinem, quemadmodum etiã prius dictum est. Quicunque igitur recte educati fuerint, hi vbi augescunt, crure vti possunt, breuiore aliquantum existente, quàm altero, ita tamen

A

B

C

D

A tamen vt baculo innitantur ea parte qua læsum crus est. Non enim absq; calcaneo, pedis pectore admodum vti possunt, vt in id innitantur, quemadmodum in alijs claudicationibus aliqui possunt. Causa vero cur non possint, ea est, quæ paulo antè relata est. Ob id igitur baculo insuper opus habent. Qui vero neglecti fuerint, & crure ad terrā non vtuntur, sed eleuatum id habent, his minuuntur quidem ossa, vbi augescunt, magis q̃ his qui eo vtuntur (minuuntur autē & carnes magis multo quàm his qui vtuntur.) Verum circa articulos in directū mutilatur his crus, aliquanto magis, q̃ quibus alio modo luxatio facta est. Quo igitur in summa dicatur, Articuli excidētes ac qui luxantur, inæqualiter inter seipsos excidunt ac

B luxantur, aliqn̄ multo plus, aliquando multo minus. Et quibus quidem multo plus luxati aut elapsi fuerint, his omnino difficilius reponuntur. Et si repositi nō fuerint, maiores & manifestiores mutilationes ac afflictiones tales habent, & ossium, & carnium, & figurarum. Vbi vero minus exciderint, & luxati fuerint, tales facilius q̃ alij reponi possunt. Si verò frustra tētati, aut neglecti fuerint, minores ac minus noxiæ mutilationes his fiunt, quàm illis de quibus paulò ante dictum est. Reliqui igitur articuli etiam valde, multum differunt ad hoc vt aliquando minor, aliquando maior luxatio fiat. Verùm femoris & brachij capita, quàm simillime inter se vtraque excidunt. Nam capita prout rotunda sunt, sim-

C plicem & caluam rotunditatem habent. Orbiculatiores autem sinus sunt, qui capita excipiunt, capitibus tamen ipsis congruentes. Quapropter fieri non potest vt dimidium articuli ex ipsis elabatur. Nā ob rotunditatis circumferentiam, aut ad externam, aut ad internā partem luxari poterit. Sed de quo nūc sermo est, perfecte excidūt, nam alioqui non excidunt. Attamen & hi aliquando plus, aliquando minus, à naturali statu prosiliunt, & femur aliquanto magis quàm brachium patitur. Nam aliquę etiam ex his luxationibus quæ à natiuitate fiunt, si parum elapsę fuerint, ad naturalem statum reduci possunt, & maxime articuli circa pedem. Quicunque à natiuitate mutili fiunt, plerique ex his curabiles sunt,

D si non valde magna emotio facta fuerit, aut etiā præauctis iam pueris contigerit. Optimum igitur est vt talia quàm celerrime curentur, priusquam valde magnus ossiū defectus fiat, & priusquam admodum magnus carnium defectus circa tibiam contingat. Modus itaque mutilationis non vnus est, sed plures. Plurima quidem eluxata non sunt penitus, sed per figuræ consuetudinem, in quadam pedis interceptione mutilata. Animaduertendum autem in horum curatione est, vt tibiæ circa malleolū os, quod extrinsecus est, ad internam partem detrudatur ac dirigatur, & calcanei os, quod è directo illi subiacet, ad externam partem retrudatur, quo ossa quæ eminent sibijpsis occurrant iuxta mediū ac

δὲ ἐρειδόμενοι ξύλῳ ἐπὶ ταύτῃ ᾗ τὸ σιναρὸν σκέλος, οὐ γὰρ κάρτα δύνανται ἄνευ τῆς πτέρνης, τῷ στήθει τοῦ ποδὸς χρέεσθαι, ἐπικαθιέντες ὥσπερ ἐν ἑτέροις χωλεύμασιν ἔνιοι δύνανται. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ δύνασθαι, τὸ ὀλίγῳ πρόσθεν εἰρημένον. διὰ οὖν τοῦτο προσδέονται ξύλου. ὅσοι δ' ἂν καταμεληθῶσι, καὶ μηδὲν χρέονται ἐπὶ τὴν γῆν τῷ σκέλει, ἀλλὰ μετέωρον ἔχουσι, τούτοισι μινύθουσι μὲν τὰ ὀστέα ἐς αὔξησιν μᾶλλον, ἢ τοῖσι χρεομένοισι, μινύθουσι δὲ καὶ αἱ σάρκες πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖσι χρεομένοισι, κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα ἐς τὸ ἰθὺ πηροῦται τούτοισι τὸ σκέλος μᾶλλον τι, ἢ οἷσιν ἂν ἄλλως ἐκπεπτώκῃ. ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ εἰρέεσθαι, τὰ ἄρθρα τὰ ἐκπίπτοντα καὶ τὰ ὀλισθαίνοντα, ἀνίσως αὐτὰ ἑωυτοῖσιν ἐκπίπτει καὶ ὀλισθάνει. ἄλλοτε μὲν πολὺ πλείονα. ἄλλοτε δὲ πολὺ ἐλάσσονα, καὶ οἷσι ἂν μὲν πολὺ πλεῖον ὀλισθῇ ἢ ἐκπέσῃ, χαλεπώτερα ἐμβάλλειν τὸ ἐπίπαν ἐστί. καὶ ἢν μὴ ἐμβιβασθῇ, μείζους καὶ ἐπιδηλοτέρας τὰς πηρώσιας καὶ κακώσιας ἴσχει τὰ τοιαῦτα, καὶ ὀστέων, καὶ σαρκῶν, καὶ σχημάτων. ὅταν δὲ μεῖον ἐκπέσῃ καὶ ὀλισθῇ, ῥήϊδιον μὲν ἐμβάλλειν τὰ τοιαῦτα τῶν ὀστέων γίνεται. ἢν δὲ καταπορηθῇ ἢ ἀμεληθῇ ἐμπεσεῖν, μείους καὶ ἀσινέστεραι αἱ πωρώσιες γίνονται τούτοισιν, ἢ οἷσιν ὀλίγῳ πρόσθεν εἴρηται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἄρθρα, καὶ πάνυ πολὺ διαφέρει ἐς τὸ ὅτε μὲν μεῖον, ὅτε δὲ μεῖζον τὸ ὀλίσθημα ποιέεσθαι. μηροῦ δὲ καὶ βραχίονος κεφαλαὶ παραπλησιώτατα ὀλισθαίνουσιν αὐτὴ ἑωυτῇ ἑκατέρη. ἅτε γὰρ στρογγύλαι μὲν αἱ κεφαλαὶ ἐοῦσαι, ἁπλῆν τὴν στρογγύλωσιν καὶ φαλακρὴν ἔχουσι, κυκλοτερέες δὲ αἱ κοιλίαι ἐοῦσαι, αἱ δεχόμεναι τὰς κεφαλὰς, ἁρμόζουσαι δὲ, τῇσι κεφαλῇσι. διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῇσι τὸ ἥμισυ ἐκστῆναι τοῦ ἄρθρου, ὀλισθαίνοι γὰρ ἂν διὰ τὴν περιφερείην ἢ ἐς τὸ ἔξω, ἢ ἐς τὸ εἴσω, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστὶν, ἐκπίπτουσι τελέως ἤδη, ἐπεὶ ἄλλως γε οὐκ ἐκπίπτουσιν, ὅμως δὲ καὶ ταῦτα ὅτε μὲν, πλείω ἀποπηδᾷ ἀπὸ τῆς φύσεος. ὅτε δὲ, ἔλασσον, μᾶλλον δέ τι μηρὸς τοῦ βραχίονος πέπονθεν. Ἐπεὶ ἔνια καὶ τῶν ἐκ γενεῆς γινομένων ὀλισθημάτων ἢν μικρὸν ὀλισθῇ, οἷά τε ἐς τὴν φύσιν ἄγεσθαι, καὶ μάλιστα παρὰ τὰ τοῦ ποδὸς ἄρθρα. ὁκόσοι ἐκ γενεῆς κυλλοὶ γίνονται, τὰ πλεῖστα τούτων ἰήσιμά ἐστιν, ἢν μὴ πάνυ μεγάλη ἡ ἔκκλισις ἔῃ, ἢ καὶ προκυξέων γεγονότων ἤδη παιδίων ξυμβῇ. ἄριστον μὲν οὖν ὡς τάχιστα ἰητρεύειν τὰ τοιαῦτα, πρὶν πάνυ μεγάλην τὴν ἔνδειαν τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῷ ποδὶ γενέσθαι, πρίν τε πάνυ μεγάλην τὴν ἔνδειαν τῶν σαρκῶν, τῶν κατὰ τὴν κνήμην εἶναι. τρόπος μὲν οὖν κυλλώσιος οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλείονες, τὰ πλεῖστα μὲν οὐκ ἐξηρθρηκότα παντάπασιν, ἀλλὰ δι' ἔθος σχήματος ἔν τινι ἀπολήψει τοῦ ποδὸς κεκυλλωμένα. προσέχειν δὲ τῇ ἰητρείῃ τοῖσι δὲ χρή. ἀπωθέειν μὲν, καὶ κατορθοῦν τῆς κνήμης τὸ κατὰ τὸ σφυρὸν ὀστέον, τὸ ἔξωθεν ἐς τὸ εἴσω μέρος, ἀντωθέειν δὲ * ἐς τὸ ἔξω μέρος τὸ τῆς πτέρνης τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ἴξιν, ὅκως ἀλλήλοις ἀπαντήσῃ τὰ ὀστέα τὰ ἐξίσχοντα, κατὰ μέσον δὲ καὶ πλά-

Vet. Cod.

* ἐν τῷ ἔσω

Vet.Cod. γιον τὸν πόδα, τοὺς δ' αὖ δακτύλους ἀθρόους ξὺν τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ ἐς τὸ εἴσω μέρος ἐγκλίνειν, καὶ περιαναγκάζειν οὕτως. ἐπιδεῖν δὲ κηρωτῇ ἐρρητινωμένῃ εὖ, καὶ σπλήνεσι, καὶ ὀθονίοισι μαλθακοῖσι μὴ ὀλίγοισι, μὴ δὲ ἄγαν πιέζοντα. οὕτω δὲ τὰς περιαγωγὰς ποιέεσθαι τῆς ἐπιδέσιος, ὥσπερ καὶ τῇσι χερσὶν ἡ κατόρθωσις ἦν τοῦ ποδὸς, ὅκως ὁ ποὺς ὀλίγον μᾶλλον ἐς τὸ βλαισὸν ῥέπων φαίνηται, ἴχνος δέ τι ποιέεσθαι, ἢ δέρματος μὴ ἄγαν σκληροῦ, ἢ μολυβδίνου, προσεπιδεῖν δὲ, μὴ πρὸς τὸν χρῶτα τιθέντα, ἀλλ' ὅταν ἤδη τοῖσιν * ὑστάτοισι ὀθονίοισι μέλλῃς ἐπιδέειν. ὅταν δὲ ἤδη ἐπιδεδεμένος ἔῃ, ἑνός τινος τῶν ὀθονίων χρὴ, οἷσιν ἐπιδέεται τὴν ἀρχὴν προσεάψαι πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποδὸς ἐπιδέσματα, κατὰ τὴν ἴξιν τοῦ μικροῦ δακτύλου. ἔπειτα ἐς τὸ ἄνω τείνοντα, ὅκως ἂν δοκέῃ μετρίως ἔχειν, περιβάλλειν ἄνωθεν τῆς γαστροκνημίης, ὡς μόνιμον ᾖ κατατεταγμένον οὕτως, ἁπλῷ δὲ λόγῳ, ὥσπερ κηροπλαστέοντα χρὴ ἐς τὴν φύσιν τὴν δικαίην ἄγειν, καὶ τὰ ἐκκεκλιμένα, καὶ τὰ συντεταμένα παρὰ τὴν φύσιν, καὶ τῇσι χερσὶν οὕτω διορθοῦντα, καὶ τῇ ἐπιδέσει ὡσαύτως, προσάγειν δὲ οὐ βιαίως, ἀλλὰ παρηγορικῶς. προσεάπτειν δὲ τὰ ὀθόνια ὅκως ἂν ξυμφέρῃ τὰς ἀναλήψιας ποιέεσθαι. ἄλλα γὰρ ἄλλης τῶν χωλωμάτων δέεται ἀναλήψιος. ὑποδημάτιον δὲ ποιέεσθαι μολύβδινον, ἔξωθεν τῆς ἐπιδέσιος ἐπιδεδεμένον, οἷον αἱ Χῖαι κρηπῖδες ῥυθμὸν * εἶχον, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ δεῖ, ἢν τις ὀρθῶς μὲν τῇσι χερσὶ διορθώσῃ, ὀρθῶς δὲ τοῖσιν ὀθονίοισιν ἐπιδέῃ, ὀρθῶς δὲ καὶ τὰς ἀναλήψιας ποιοῖτο. ἡ μὲν οὖν ἴησις αὕτη, καὶ οὔτε τομῆς, οὔτε καύσιος, οὐδὲν δεῖ, οὔτ' ἄλλης ποικιλίης· θᾶσσον γὰρ ἐπακούει τὰ τοιαῦτα τῆς ἰητρείης, ἢ ὡς ἄν τις οἴοιτο. προσνικᾶν μέντοι χρὴ τῷ χρόνῳ, ἕως ἂν αὐξηθῇ τὸ σῶμα ἐν τοῖσι δικαίοισι σχήμασιν. ὅταν δὲ ἐς ὑποδήματος λόγον ἔῃ, Ἀρβύλαι ἐπιτηδειόταται αἱ πηλοπατίδες καλεόμεναι, τοῦτο γὰρ ὑποδημάτων ἥκιστα κρατέεται ὑπὸ τοῦ ποδὸς, ἀλλὰ κρατέει μᾶλλον, ἐπιτήδειος δὲ καὶ ὁ Κρητικὸς τρόπος τῶν ὑποδημάτων. Ὁκόσοισι δ' ἂν κνήμης ὀστέα ἐξαρθρήσαντα, καὶ ἕλκος ποιήσαντα τελείως ἐξίσχῃ τὰ παρὰ τὸν πόδα ἄρθρα, εἴτε εἴσω ῥεύσαντα, εἴτε μέντοι καὶ ἔξω, τὰ τοιαῦτα μὴ ἐμβάλλειν, ἀλλ' ἐᾶν τὸν βουλόμενον τῶν ἰητρῶν ἐμβαλεῖν, σαφέως γὰρ εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀποθανεῖται, ἐὰν ἐμβληθέντα ἐμμείνῃ, καὶ ἡ ζωὴ δὲ ὀλιγήμερος τούτοις γενήσεται, ὀλίγοι γὰρ αὐτῶν τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὑπερβάλλοιεν. σπασμὸς γὰρ ὁ κτείνων ἐστίν. ἀτὰρ καὶ γαγγραινοῦσθαι ἱκνέεται κνήμην καὶ τὸν πόδα. ταῦτα βεβαίως εἰδέναι χρὴ οὕτως ἐσόμενα, καὶ οὐκ ἄν μοι δοκέῃ οὐθ' ἐλλέβορος ὠφελήσειν αὐθημερόν τε δοθεὶς, καὶ αὖθις πινόμενος. ἄγχιστα δὲ εἴπερ τι τοιοῦτον, οὐ μέντοι οὐδὲ τοῦτο δοκέω. ἢν δὲ μὴ ἐμβληθῇ μηδὲ ἀπ' ἀρχῆς μηδὲ ἀπειρηθῇ ἐμβάλλειν, περιγίνονται οἱ πλεῖστοι αὐτῶν. χρὴ δὲ ἡρμόσθαι μὲν τὴν κνήμην καὶ τὸν πόδα οὕτως, ὡς αὐτὸς ἐθέλει· μόνον δὲ, μὴ ἀπαιωρεύμενα, μὴ δὲ κεκινευμένα ἔστω, καὶ ἰητρεύειν δὲ, πισσηρῇ καὶ σπλήνεσιν οἰνη-

* ὑποσάτοισι.

* τῇσι χερσὶν

obliquum pedē. Digiti vero aceruati vnà cū magno digito ad internā partē inclinentur, atq; ita circumcirca cogātur. A Probe autē deligare oportet cerato resinato, & splenijs, & linteis mollib. non paucis, neq; nimis cōpressis, atq; ita deligationis circūductiones facere, velut ēt manibus directio pedis fiebat, quo pes paulò magis ad valgum vergere videatur. Soleam etiā quandam facere oportet, aut ex pelle non nimis dura, aut è plumbo, eamq; insuper alligare nō ad corpus positā, sed vbi iam postremis linteis deligare voles. Quum vero iā deligatus fuerit, vnius alicuius lintei ex his quibus deligatur, initium, ad deligamēta quæ infra pedem sunt assuere oportet, è directo parui digiti, & postea sursum extendere, ita vt moderate habere videatur, atq; sic supra surā B circundare, quo sic extentū ac collocatum stabile maneat. In summa, quasi quis cerā fingat, ad naturam iustam adducere oportet, ita vt & inclinata, & distenta pręter naturā, & manibus sic dirigamus: & similiter deligatione: adducamus autem non violenter, sed leniter. Assuere vero ita oportet lintea, vt cōducat ad reparationes ac appensiones faciendas. Aliæ enim claudicationes alia reparatione ac appēsione opus habent. Calceum insuper plumbeū facere oportet, extra deligationem adalligatum, qualem modulum crepidæ Chiæ habebat. Verùm nihil ipso opus est, si quis & manibus recte direxerit, & linteis recte deligauerit, & appensiones ac reparationes per assuta lintea recte fecerit. Atque hęc quidem est C curatio, & neque sectione, neque vstione, neq; alia varietatè quicquā opus habet. Citius enim talia medicinæ obtemperāt, quàm quis putarit. Deuincire tamen tempore oportet, donec in iustis figuris corpus auctum fuerit. Vbi vero calceiratio habenda est, Arbylæ lutigradæ, calceamenti ita appellati species, accommodatissimæ existunt. Hoc enim calceamentum minime à pede superatur, sed potius ipsum superat. Idoneus est etiam Creticus calceamentorum modus. At verò quibus tibiæ ossibus luxatis, ac vlcere inducto, articuli circa pedem penitus eminent, siue intro vergant, siue extra, tales reponere non oportet, sed permittere vt quicunq; velit medicus reponat. Illud enim clare scire oportet ꝙ homo mo- D rietur, si repositi permanserint. Sed & vita paucorum dierum his continget. Pauci enim ex ipsis septimum diem transgrediuntur. Conuulsio enim est, quæ ipsos occidit. Sed & cancerari cōtingit tibiā ac pedem. Hæc ita futura esse certo scire oportet. Et neq; veratrū mihi videtur profuturū esse, & eadem die datū, & rursus epotū, proxime autem si quicquam huiusmodi facit, non tamen mihi hoc videtur. Si verò repositi non fuerint, & ne tentati quidem ab initio, plerique ipsorum superstites euadūt. Sic autem & tibiam & pedē coaptari oportet, prout ipse volet, modo non sint dependentia, aut commota. Curatio vero faciēda ē cerato picato, & splenijs

vino

A vino imbutis paucis non valde frigidis. Frigiditas enim in talibus conuulsionem accersit. Idonea ét sunt folia betarum, aut tussilaginis, bechij appellatæ, aut alicuius alterius huiusmodi, in vino nigro austero semicocta, ac imposita. Et sanciéda est curatio super vlcus & super partes adiacentes. Et cerato tepido ipsum vlcus illinendũ. Si verò hyemis tempus fuerit, etiã lanæ succidæ vino ac oleo tepidis imbutæ supernè ipsum madefaciant. Deligatio vero nulla, neq; vllum cataplasma adhibendũ est. Probe enim nosse conuenit, quod compresio, ac omnis oneris gestatio, talibus omne malũ affert. Accõmodata autẽ sunt ad talia, & ex emplastris aliqua quæ cruẽtis vulneribus destinata sunt, quibus videlicet ex ip
B sis cõfert, vt lanæ superimpositæ vino madefiãt, & multo tẽpore sinantur. Quæ vero ex illis cruẽtis emplastris, paucissimis diebus incumbere debent; & quæ resina comprehenduntur forinsecus adiecta, non similiter vt illa idonea sunt: diuturna enim fit horũ vlcerũ purgatio, quum multo tempore madore abundent. Quosdam tamen ex his deligare, bonum est. Verùm illud clare nosse oportet, quod necesse est hominẽ turpiter claudum fieri. Nam pes in talibus in supernam partẽ retractus est: & ossa luxata, extra eminentia apparent. Neque enim vllum ex talibus ossibus plerunque denudatur, nisi leuiter aliquãtum: neque abscedit, sed tenuibus ac debilibus cicatricibus circumducitur: atq; hoc, si multo tẽ
C pore quieuerint: sin minus, periculum est ne vlcusculum immedicabile relinquatur. Verum de quo sermo est, qui sic curantur, seruantur. Si verò repositus fuerit articulus ac permãserit, moriuntur. Eadem ratio est, si etiam cubiti ossa circa manus articulum vlcere facto emineant, siue ad internã manus partem, siue ad externã. Clare enim nosse id oportet, quod is morietur intra paucos dies tali morte, qualis antea dicta est, cui reposita ossa permanserint. Quibus vero reposita non fuerint, neq; repositio tentata est, hi multo plures superstites manent. Curatio autẽ eiusmodi etiã talibus commoda est, qualis iam dicta est. Figurã vero claudicationis turpem esse necesse est, & digitos manus debiles ac inutiles. Si
D enim ad internam partem ossa luxata fuerint, digitos inflectere non potest: si verò ad externam, extendere nequit. Quibus vero tibiæ os facto vlcere, circa genu eminuerit foras, siue ad externã partem, siue ad internam, his si quis reponat, adhuc própior mors adest quàm alijs, etiamsi & illis prompta aderat. Si verò omissa repositione medearis, spes quidẽ salutis hoc solo modo existit. Verùm periculosiora hæc ossa sunt, quanto superiora ac robustiora sunt, & à fortioribus elapsa. At si os femoris, quod ad genu est, vlcere facto elapsum fuerit & repositũ permãserit, mortẽ adhuc violentiorẽ citius induxerit, q̃ prius relata. Si verò repositum non fuerit, longe magis periculosum est q̃ priora. Sola tamen hæc salutis spes

οἰνηροῖσιν, ὀλίγοις, μὴ ἄγαν ψυχροῖσιν, ψύχος γὰρ ἐν τοῖσι τοιούτοισι σπασμὸν ἐπικαλέεται. ἐπιτήδεια δὲ καὶ φύλλα τεύτλων, ἢ βηχίου, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ ἡμίεφθα ἐπιτεθέντα. ἰητρεύειν ἐπί τε τὸ ἕλκος, ἐπί τε τὰ περιέχοντα, κηρωτῇ δὲ χλιερῇ ἐπιχρίειν αὐτὸ τὸ ἕλκος. ἢν δὲ ἡ ὥρη χειμερινὴ ἔῃ, καὶ ἔρια ῥυπαρὰ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ καταῤῥαίνοντα χλιεροῖσι ἄνωθεν ἐπιτέγγειν. καταδεῖν δὲ μηδὲν μηδενί, μὴ δὲ περιπλάσσειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρή, ὅτι πίεξις καὶ ἀχθοφορίη πᾶν κακὸν τοῖσι τοιούτοισι ἐστίν. ἐπιτήδεια δὲ πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ τῶν ἐναίμων μετεξέτερα, ὅσοισιν αὐτῶν ξυμφέρει. ἔρια δὲ ἐπιτιθέντα οἴνῳ ἐπιτέγγοντα πολλὸν χρόνον ἐᾶν. τὰ δὲ ὀλιγημερώτατα τῶν ἐναίμων, καὶ ὅσα ῥητίνῃ προσκαταλαμβάνεται, οὐχ ὁμοίως ἐπιτήδεια ἐκείνοισιν ἐστί. χρονίη γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν ἑλκέων γίνεται τούτων: πολλὸν γὰρ χρόνον πλαδαρὴ γίνεται. τινὰς δὲ τούτων ἀγαθὸν ἐπιδέειν. εἰδέναι μὲν δή που σάφα χρή, ὅτι ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον χωλὸν αἰσχρῶς γενέσθαι, καὶ γὰρ ὁ ποὺς ἐπὶ τὸ ἄνω ἀνέσπασται τῶν τοιούτων, καὶ τὰ ὀστέα τὰ διολισθήσαντα, ἔξω ἐξέχοντα φαίνεται. οὔτε γὰρ ψιλοῦται τῶν τοιούτων ὀστέων οὐδέν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰ μὴ κατὰ βραχύ τι, οὔτε ἀφίσταται, ἀλλὰ περιωτειλοῦται λεπτῇσιν ὠτειλῇσι καὶ ἀσθενέσι, καὶ ταῦτα ἢν ἀτρεμίζωσι πουλὺν χρόνον. ἢν δὲ μή, ἑλκύδριον ἐγκαταλειφθῆναι κίνδυνος ἀναλθές. ὅμως δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος, οὕτω μὲν οἱ ἰητρευόμενοι σώζονται. *ἐμβληθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου καὶ ἐμμείναντος, ἀποθνήσκουσιν. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος οὗτος ἢν καὶ τὰ τοῦ πήχεος ὀστέα, τὰ παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχῃ, ἤν τε εἰς τὸ εἴσω μέρος τῆς χειρός, ἤν τε εἰς τὸ ἔξω. σάφα γὰρ ἐπίστασθαι χρή, ὅτι ἀποθανεῖται ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσι, τοιούτῳ θανάτῳ, οἵῳπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅτῳ ἂν ἐμβληθέντα τὰ ὀστέα ἐμμείνῃ. οἷσι δ' ἂν μὴ ἐμβληθῇ, μὴ δὲ πειρηθῇ ἐμβαλέσθαι, οὗτοι πολὺ πλείονες περιγίνονται. ἰητρείη δὲ τοιαύτη τοῖσιν τοιούτοισιν ἐπιτηδείη, οἵηπερ εἴρηται. τὸ δὲ σχῆμα αἰσχρὸν τοῦ χωλώματος ἀνάγκη εἶναι, καὶ τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς ἀσθενέας καὶ ἀχρηΐους. ἢν μὲν γὰρ ἐς τὸ εἴσω μέρος ὀλισθῇ τὰ ὀστέα, ξυγκάμπτειν οὐ δύναται τοὺς δακτύλους. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἐκτανύειν οὐ δύναται. ὅσοισι δ' ἂν κνήμης ὀστέον ἕλκος ποιησάμενον παρὰ τὸ γόνυ, ἔξω ἐξίσχῃ, ἤν τε ἐς τὸ ἔξω μέρος, ἤν τε ἐς τὸ εἴσω, τουτοισιν ἢν μέν τις ἐμβάλῃ, ἔτι ἑτοιμότερος ὁ θάνατος ἐστίν, ἤπερ τοῖσιν ἑτέροισι, καίπερ κἀκείνοισιν ἑτοίμος ἐών. ἢν δὲ μὴ *ἐμβαλὼν ἰητρεύῃ, ἐλπίδες μὲν σωτηρίης οὕτω μόνως εἰσίν. κινδυνωδέστερα δὲ ταῦτα τῶν ὀστέων γίνεται, ὅσῳ ἂν ἀνωτέρω, καὶ ὅσῳ ἂν ἰσχυρότερα ἔῃ, καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων ὀλισθήκῃ. ἢν δὲ τὸ ὀστέον τὸ τοῦ μηροῦ τὸ πρὸς τοῦ γόνατος ἕλκος ποιησάμενον ἐξολισθῇ. ἐμβληθὲν μὲν καὶ ἐμμεῖναν, ἔτι βιαιότερον θᾶσσον τὸν θάνατον ποιήσει τῶν πρόσθεν εἰρημένων: μὴ ἐμβληθὲν δέ, πολὺ ἀκινδυνωδέστερον, ἢ τὰ πρόσθεν, ὅμως δὲ μούνη ἐλπὶς αὕτη σωτη-

Vet. Cod.

*ἐκβληθέντος

*ἔμμοτον

Vet. Cod. σωτηρίης. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῶν κατὰ τὸν ἀγκῶνα ἄρθρων, καὶ περὶ τῶν τοῦ πήχεως καὶ τοῦ βραχίονος. ἃ γὰρ ἂν τούτων ἐξαρθρήσαντα ἐξίσχῃ, ἕλκος ποιησάμενα πάντα, ἢν ἐμβληθῇ, θάνατον φέρει, μὴ ἐμβληθέντα δὲ, ἐλπίδα σωτηρίης. χώλωσις δὲ τοῖσι περιγινομένοισι. θανατωδέστερα δὲ τοῖσιν ἐμβαλλομένοισιν ἐστὶν, τὰ ἀνωτέρω τῶν ἄρθρων. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐμβαλλομένοισι, κινδυνωδέστερα αὐτὰ ταῦτα. εἰ δέ τινι τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιήσαντα ἐξίσχοι, ταῦτα δέ τι καὶ ἐμβαλλόμενα, ταχυθανατώτατα ἔη, καὶ μὴ ἐμβαλλόμενα, κινδυνωδέστερα. ἴησις δὲ ἤδη εἴρηται οἵη τις ἐμοὶ δοκέει ἐπιτηδειοτάτη εἶναι. ὅσοισι δὲ ἄρθρα δακτύλων, ἢ ποδὸς, ἢ χειρὸς ἐξαρθρήσαντα, ἕλκος ποιήσαντα ἐξέσχεν, μὴ κατεηγότος τοῦ ὀστέου, ἀλλὰ κατ᾽ αὐτὴν τὴν ξύμφυσιν ἀποσπασθέντος, τούτοισιν εἰ ἐμβληθέντα ἐμμένει, ἔνι μέν τοι κίνδυνος σπασμοῦ, ἢν μὴ χρηστῶς ἰητρεύωνται. ὅμως δέ τι ἄξιον ἐμβάλλειν, προειπόντα, ὅτι φυλακῆς πολλῆς καὶ μελέτης δέεται. ἐμβάλλειν μέν τοι ῥήϊστον καὶ δυνατώτατον καὶ τεχνικώτατόν ἐστι τῷ μοχλίσκῳ, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται ἐν τοῖσι κατεαγνυμένοισι, καὶ ἐξίσχουσιν ὀστέοισιν. ἔπειτα ἀτρεμέειν ὡς μάλιστα χρὴ, καὶ κατακεῖσθαι, καὶ ὀλιγοσιτέειν. ἄμεινον δὲ καὶ φαρμακεῦσαι ἄνω, κούφῳ τινὶ φαρμάκῳ, τὸ δὲ ἕλκος ἰητρεύειν, ἢ ἐναίμοισι τοῖσιν ἐπιτέγκτοισιν, ἢ πολυοφθαλμοῖσιν, ἢ οἷσιν ἐν κεφαλῇ ὀστέα κατεηγότα ἰητρεύεται, κατάψυχρον δὲ κάρτα μηδὲν προσφέρειν. ἥκιστα μὲν οὖν τὰ πρῶτα ἄρθρα, κινδυνώδεά ἐστι, τὰ δὲ ἔτι ἄνω κινδυνωδέστερα, ἐμβάλλειν δὲ χρὴ αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ. τριταίῳ δὲ, ἢ τεταρταίῳ ἥκιστα, τεταρταῖα γὰρ ἐόντα ἐπισημαίνει τῇσι παλιγκοτίῃσι μάλιστα. οἷσιν ἂν οὖν μὴ αὐτίκα φθῶνται ἐμβάλλειν, ὑπερβαίνειν χρὴ ταύτας τὰς εἰρημένας ἡμέρας. ὅτι γὰρ ἂν εἴσω δέκα ἡμερέων ἐμβάλλῃ, πᾶν καταληπτέον. ἢν δ᾽ ἄρα ἐμβεβλημένῳ σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐμβάλλειν τὸ ἄρθρον δεῖ ταχὺ, καὶ θερμῷ τέγγειν ὡς πλειστάκις, καὶ τὸ ὅλον σῶμα θερμῶς, καὶ λιπαρῶς καὶ μαλθακῶς ἔχειν, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ ἄρθρα, κεκάμφθαι δὲ μᾶλλον ἢ ἐκτετάσθαι πᾶν τὸ σῶμα χρή. προσδέχεσθαι μέντοι κατὰ τοὺς δακτύλους τὰ ἄρθρα τὰ ἐμβαλλόμενα ἀποστατικὰ ἔσεσθαι. τὰ γὰρ πλεῖστα οὕτω γίνεται, ἢν καὶ ὁτιοῦν φλεγμονῆς ὑπογένηται, ὡς εἰ μὴ δι᾽ ἀμαθίην τῶν δημοτέων ἐν αἰτίῃ ἔμελλεν ὁ ἰητρὸς ἔσεσθαι, οὐδὲν ἂν πάντως οὐδ᾽ ἐμβάλλειν ἔδει. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰ ἄρθρα ὀστέα ἐξίσχοντα, ἐμβαλλόμενα οὕτω κινδυνώδεά ἐστιν, ὡς εἴρηται. Ὅσα δὲ κατὰ τὰ ἄρθρα τὰ κατὰ τοὺς δακτύλους ἀποκόπτεται τελείως, ταῦτα ἀσινέα τὰ πλεῖστά ἐστιν, ἢν μή τις ἐν αὐτῇ τῇ τρώσει λειποθυμήσας βλαβείη, καὶ ἰητρείη φαύλη ἀρκέσει τῶν τοιούτων ἑλκέων. ἀτὰρ καὶ ὅσα μὴ κατὰ τὰ ἄρθρα, ἀλλὰ κατ᾽ ἄλλην τινὰ ἴξιν τῶν ὀστέων ἀποκόπτεται, καὶ ταῦτα ἀσινέα ἐστὶ, καὶ ἔτι εὐαλθέστερα τῶν ἑτέρων. καὶ ὅσα κατὰ τοὺς δακτύλους ὀστέα κατεαγότα ἐξίσχει μὴ κατὰ τὸ ἄρθρον,

spes est. Eadem vero ratio est, & de articulis A circa gibbum cubiti, & de cubito ac brachio. Quæcunque enim ex his luxata, vlcere facto eminuerint, ea omnia si reposita fuerint, mortem inducunt: non reposita, spem salutis: claudicationem vero superstitibus. Lethaliores autem sunt superiores articuli, si reponantur. Sed & si non reponantur, periculosiores iidem sunt. Si verò alicui superiores articuli luxati, facto vlcere emineant, hi & si reponantur celerrimam mortem inducunt: & si non reponantur, periculosiores sunt. Curatio vero iam relata est, quæ mihi accommodatissima esse videtur. At verò quibus articuli digitorum aut pedis, aut manus luxati, facto vlcere eminuerint, osse non fracto, sed circa ipsam connexionem auulso, his B si repositi permanserint, adest quidem periculum conuulsionis, si non bene curati fuerint: attamen operæprecium est vt repositio fiat, cũ prædictione, quòd multa custodia ac cura opus habet. Reponere vero facilimum est, efficacissimumq; ac artificiosissimum per vecticulum, velut etiam antea dictum est, in fractis ac eminentibus ossibus. Postea quiescere quàm maxime cõuenit, & decumbere, ac pauco cibo vti. Melius est & pharmaco sursum purgãte leui aliquo vti. Vlcus vero curare oportet, aut cruentis emplastris quæ madefiunt, aut polyophthalmi siue buphthalmi folijs impositis, aut quibus ossa in capite fracta curantur: Nihil autem valde frigidum adhibere. Minime igitur primi articuli pe C riculosi sunt: superiores autem periculosiores. Reponere vero oportet eadem die aut postridie: Tertio ac quarto minime. Quarto enim die maxime recrudescere solent. Quibus autem nõ statim repositi fuerint, in his dictos dies transgredi oportet. Quicquid enim intra decẽ dies repositum fuerit, omne id continetur. Si verò reposito osse conuulsio accedat, articulum statim eijcere oportet, & calida quàm sæpissime humectare, & totum corpus, & præsertim circa articulos calide & leniter ac molliter tractare. Verùm inclinatum magis quàm extentum totum corpus esse oportet. Expectandum tamen est, articulos circa digitos qui reponũtur, abscessuros esse. Plerunque enim ita contingit, si vel D
11 quæuis inflãmatio subsit. Quare si non propter vulgi imperitiam, medico verenda esset accusatio, nullum penitus reponere oportebat. Atque ad hunc modum periculosa sunt ossa, circa articulos eminentia foras, si reponantur, quemadmodum dictum est. Quæcunque vero circa articulos digitorum penitus resecantur, ea plerunque innoxia sunt, si non quis in ipsa vulneratione ex animi deliquio lædatur. Et curatio vulgaris talibus vlceribus sufficit. Sed & quæ non circa articulos, sed iuxta aliam quandam ossium rectitudinem resecantur, & hæc innoxia sunt, & adhuc alijs curatu faciliora. Et quæ iuxta digitos ossa fracta extra eminent, non ad articu-

A articulum, & hæc si reponantur, innoxia sunt. At resectiones ossium perfectæ circa articulos, & in pede, & in manu, & in tibia ad malleolos, & in cubito ad iuncturam manus, plerisq; quibus resecantur innoxiæ sunt, si non statim animi deliquium euertat, aut quarta die febris continua accedat. Corruptiones tamen carnium contingunt, & in vulneribus sanguifluis euadentibus, & vehementibus constrictionibus, & in ossium fracturis magis quàm oportet compressis: & alijs vinculis violentis intercepta plerisque decidunt. Et plerique ex talibus superstites euadunt, & quibus femoris pars aliqua & carniũ & ossis decidit, & quibus brachij pars (minus autem si cubiti aut tibiæ pars deciderit) & B amplius facile ferentes superstites euadunt. Quibus igitur fractis ossibus corruptiones statim fiunt, & denigrationes, his abruptiones corporis celeres circumcirca fiunt, & decidentia cito decidunt, vt quum ossa iam antea remiserint emollita. Quibus vero dum ossa sana sunt, denigrationes fiunt, carnes quidem etiam his cito moriuntur, ossa vero tarde abscedunt, qua parte termini sunt denigrationis, & ossis nudatio extat. Oportet autem partes corporis quæcunque infra terminos denigrationis sunt, quum iam penitus mortuæ fuerint, & doloris exortes, iuxta articulum auferre, prouidendo vt ne vulneres. Si enim is cui resectio fit, dolore affectus fuerit, & corpus nondum mor-C tuum fuerit ea parte qua resecatur, magnum periculum est ne præ dolore animi deliquium incidat. Talia vero animi deliquia multos iam euestigio peremerunt. Femoris itaque os tali modo denudatum octogesimo die abscedere vidi. Tibia tamen huic homini circa genu vigesima die ablata fuerat, aut vt mihi videbatur etiam citius. Non enim simul, sed ad maiorem prouidẽtiam facere quid mihi visum fuit. At tibiæ ossa ex eiusmodi denigratione circa mediam tibiam, sexagesimo die mihi deciderunt, quæcunque ex ipsis fuerunt denudata. Differt equidem & curatio à curatione, ad hoc vt ossa denudata citius, aut tardius decidant. Differt etiam compresio à compresione, pro-D ut vehementior aut debilior fit, ad hoc vt citius, aut tardius nerui denigrati emoriantur, carnes item & arteriæ ac venæ. Nam quæcunque non vehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædam ad ossium denudationes non perueniunt, sed magis in superficie decidunt. Propter has igitur causas, non vnum numeri nomen tempori poni potest, in quanto singula ex his iudicantur. Assumere vero valde oportet tales curationes. Sunt enim magis horrendi aspectus quàm curationis, & curatio lenis omnibus talibus sufficit. Ipsa enim seipsa solum iudicant. Et circa victum diligentiam adhibere oportet, vt pro viribus febris exors fit: & in iustis figuris corpus collocare. Iustæ autem hæ

θρον, καὶ ταῦτα ἀσινέα ἐστὶν ἐμβαλλόμενα. ἀποκόψιες δὲ τέλειαι ὀστέων καὶ κατὰ τὰ ἄρθρα, καὶ ἐν ποδὶ καὶ ἐν χειρὶ, καὶ ἐν κνήμῃ, τοῖσι παρὰ τὰ σφυρὰ, καὶ ἐν πήχει, τοῖσι κατὰ τοὺς καρπούς. τοῖσι πλείστοισιν ἀποκοπτομένοισιν, ἀσινέα γίνεται. ὅσα αὖ μὴ αὐτίκα λειποθυμίη ἀνατρέψῃ, ἢ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, πυρετὸς ξυνεχὴς ἐπιγένηται. ἀποσφακελίσιες μέντοι σαρκῶν, καὶ ἐν τρώμασιν αἱμοῤῥόοισι γενομένοισιν ἢ ἀποσφίγξεσιν ἰσχυραῖς, καὶ ἐν ὀστέων κατήγμασι γενομένοισι, πιεχθεῖσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ ἐν ἄλλοισι δεσμοῖσι βιαίοισι ἀπολειφθέντα, ἀποπίπτει πολλοῖσι, καὶ οἱ πολλοὶ περιγίνονται τῶν τοιούτων, καὶ οἷσι μηροῦ μέρος τι ἀποπίπτει καὶ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ ὀστέου, καὶ οἷσι βραχίονος. ἧσσον δὲ πήχεός τε καὶ κνήμης ἀποπεσούσης, καὶ ἔτι εὐφόρως περιγίνονται. οἷσι μὲν οὖν κατεαγέντων* ὀστέων ἀποσφακελίσιες αὐτίκα ἐγένοντο, καὶ μελασμοὶ, τούτοισι μὲν, ταχεῖαι περιῤῥήξιες γίνονται τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα ταχέως ἀποπίπτει ἤδη τῶν ὀστέων προενδεδωκότων. οἷσι δὲ ὑγιέων ἐόντων τῶν ὀστέων οἱ μελασμοὶ γίνονται, αἱ μὲν σάρκες, ταχέως θνήσκουσι καὶ τούτοισι. τὰ δὲ ὀστέα, βραδέως ἀφίστανται, ᾗ αὖ τὰ ὅρια τοῦ μελασμοῦ γένηται, καὶ ἡ ψίλωσις τοῦ ὀστέου. χρὴ δὲ ὅσα αὖ κατωτέρω τοῦ σώματος τῶν ὁρίων τοῦ μελασμοῦ ἔῃ, ταῦτα ὅταν ἤδη πάμπαν τεθνήκῃ καὶ ἀνάλγεα ᾖ, ἀφαιρέειν κατὰ τὸ ἄρθρον, προμηθεόμενον ὅκως μὴ τιτρώσκῃς. ἢν γὰρ ὀδυνηθῇ ἀποταμνόμενος, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς ταύτῃ, ᾗ ἀποτέμνεται, κάρτα κίνδυνος ὑπὸ τῆς ὀδύνης λιποθυμῆσαι. αἱ δὲ τοιαῦται λειποθυμίαι πολλοὺς παραχρῆμα ἤδη ἀπώλεσαν. μηροῦ μὲν οὖν ὀστέον ψιλωθὲν ἐκ τοιούτου τρόπου, ὀγδοηκοσταῖον εἶδον ἀποστάν. ἡ μέντοι κνήμη τούτῳ* τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ γόνυ ἀφῃρέθη εἰκοσταίη. ἐδόκεε δέ μοι καὶ ἐγγυτέρω. οὐ γὰρ ἅμα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ προμηθέστερον ἔδοξέ μοι τι ποιέειν. κνήμης δὲ ὀστέα ἐκ τοιούτου μελασμοῦ, μάλα κατὰ μέσην τὴν κνήμην ἐόντα, ἑξηκοσταῖα μοι ἀπέπεσεν, ὅσα ἐψιλώθη αὐτῶν. διενέγκοι μὲν γὰρ ἄν τι καὶ ἰητρείης ἐς τὸ θᾶσσόν τε καὶ βραδύτερον τὰ ὀστέα ψιλεύμενα ἀποπίπτειν. διενέγκοι δ' ἄν τι καὶ πίεξις πιέξιος, καὶ ἐπὶ τὸ ἰσχυρότερόν τε καὶ ἀσθενέστερον, καὶ ἐς τὸ θᾶσσόν τε καὶ βραδύτερον ἀπομελανθέντα ἀποθανεῖν τὰ νεῦρα, καὶ τὰς σάρκας, καὶ τὰς ἀρτηρίας, καὶ τὰς φλέβας. ἐπεὶ ὅσα μὴ ἰσχυρῶς ἀπολειφθέντα θνήσκει, ἔνια τῶν τοιουτέων οὐκ ἀφικνέεται ἐς ὀστέου ψιλώματα, ἀλλ' ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει. ἔνια δὲ, οὐδὲ εἰς νεῦρον ψιλώματα ἀφικνεῖται, ἀλλὰ ἐπιπολαιότερα ἐκπίπτει. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσιας οὐκ ἔστιν ἓν οὔνομα ἀριθμοῦ τοῦ χρόνου θέσθαι ἐν ὁκόσῳ ἕκαστα τούτων κρίνεται. προσδέχεσθαι δὲ μάλα χρὴ τοιαῦτα ἰήματα. ἐπιδέειν γὰρ φοβερώτερα ἐστὶν ἢ τινὶ ἰητρεύειν, καὶ ἰητρείη πρηέη ἀρκέει πᾶσι τοιούτοισι. αὐτὰ γὰρ ἑωυτὰ κρίνει μόνον. τῆς τε διαίτης ἐπιμελέεσθαι χρὴ, ὡς κατὰ δύναμιν ἀπύρετος ἔῃ, καὶ ἐν σχήμασι δικαίοισιν εὐθετίζειν τὸ σῶμα. δίκαια δὲ καὶ

Vet. Cod.
* τῶν
* τῷ

Vet. Cod.

καὶ ταῦτα, μηδὲ μετεωρηποιέειν, μηδὲ ἐς τὸ κάτω ῥέπειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐς τὸ ἄνω ποτὶ, καὶ ἐς ἂν τελείως περιῤῥαγῇ. αἱμοῤῥαγιέων γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κίνδυνος. διὰ τοῦτο γοῦν οὐ χρὴ κατάῤῥοπα ποιέειν τὰ τραύματα, ἀλλὰ τἀναντία. ἐπεὶ ὅταν γε ὁ χρόνος ἐγγένηται πλείων, καὶ καθαρὰ τὰ ἕλκεα γένηται, οὐκ ἔτι ταῦτα τὰ σχήματα ἐπιτήδειά ἐστιν, ἀλλ' ἡ εὐθεῖα θέσις, καὶ ἐνίοτε ἐπὶ τὸ κατάῤῥοπον ῥέποντα, ἀνὰ χρόνον γὰρ ἐνίοισι τούτων ἀποστάσιες ὀστέων γίνονται, καὶ ὑποδεσμίδων δέονται, προσδέχεσθαι δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους ἀνὰ χρόνον ὑπὸ δυσεντερίης πιέζεσθαι, καὶ γὰρ ἐπὶ τοῖς μελαινομένοισι τοῖσι πλείστοισι ἐπιγίνεται δυσεντερίη, καὶ ἐπὶ τῇσιν αἱμοῤῥαγίῃσι ἐξ ἑλκέων. ἐπιγίνεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκριμένων ἤδη καὶ τῶν μελασμῶν καὶ τῆς αἱμοῤῥαγίης, καὶ ὁρμᾶται μὲν λάβρως καὶ ἰσχυρῶς, ἀτὰρ οὔτε πολυήμερος γίνεται, οὔτε θανατώδης. οὔτε γὰρ μάλα ἀπόσιτοι γίνονται οἱ τοιοῦτοι, οὔτε ἄλλως ξυμφέρει κενεαγγέειν. Μηροῦ δὲ ὀλίσθημα* κατ' ἰσχίον, ὧδε χρὴ ἐμβάλλειν, ἢν ἐς τὸ εἴσω μέρος ὀλισθήκῃ. ἀγαθὴ μὲν ἥδε καὶ δικαίη καὶ κατὰ φύσιν ἡ ἐμβολὴ, καὶ δή τι καὶ ἀγωνιστικὸν ἔχουσα. ὅστις γε τοῖσι τοιούτοισιν ἥδεται κομψευόμενος, κρεμάσαι χρὴ τὸν ἄνθρωπον, τῶν ποδῶν πρὸς μεσόδμην δεσμῷ δυνατῷ, μαλθακῷ δὲ καὶ πλάτος ἔχοντι. τοὺς δὲ πόδας διέχειν χρὴ, ὅσον τέσσαρας δακτύλους ἀπ' ἀλλήλων ἢ καὶ ἔλασσον. χρὴ δὲ καὶ ἐπάνωθεν τῶν ἐπιγουνίδων προσπεριβεβλῆσθαι πλάτει ἱμάντι καὶ μαλθακῷ ἀνατείνοντι ἐς τὴν μεσόδμην. τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τετάσθαι χρὴ, ὡς δύο* δακτύλοισι μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. ἀπὸ δὲ τῆς γῆς τὴν κεφαλὴν ἀπεχέτω, ὡς δύο πήχεας, ἢ ὀλίγῳ πλέον, ἢ ἔλασσον. τὰς δὲ χεῖρας παρατεταμένας παρὰ τὰς πλευρὰς προσδεδεμένος ἔστω μαλθακῷ τινί. πάντα δὲ ταῦτα ὑπτίῳ κατακειμένῳ κατασκευασθήτω, ὡς ὅτι ἐλάχιστον χρόνον κρέμηται. ὅταν δὲ κρεμασθῇ ἄνδρα χρὴ εὐπαίδευτον, καὶ μὴ ἀσθενέα ἐνείραντα τὸν πῆχυν μεσηγὺ τῶν μηρῶν. εἶτα θέσθαι τὸν πῆχυν μεσηγὺ τοῦ περινέου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ ἐξεστηκυίης. ἔπειτα συνάψαντα τὴν ἑτέρην χεῖρα πρὸς τὴν διηρμένην, παραστάντα ὀρθὸν παρὰ τὸ σῶμα τοῦ κρεμαμένου ἐξαπίνης ἐκκρεμασθέντα, μετέωρον αἰωρηθῆναι, ὡς ἰσοῤῥοπώτατον. αὕτη δὲ ἡ ἐμβολὴ παρέχεται πάντα ὅσα χρὴ κατὰ φύσιν. αὐτό τε γὰρ τὸ σῶμα κρεμάμενον, τῷ ἑωυτοῦ βάρει κατάτασιν ποιέεται. ὅ, τε ἐκκρεμασθεὶς ἅμα μὲν τῇ κατατάσει ἀναγκάζει ὑπεραιωρεῖσθαι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ὑπὲρ τῆς κοτύλης. ἅμα δὲ τῷ ὀστέῳ τοῦ πήχεος ἀπομοχλεύειν, καὶ ἀναγκάζειν εἰς τὴν ἀρχαίην φύσιν ὀλισθάνειν. χρὴ δὲ πάγκαλως μὲν, τοῖσιν δεσμοῖσιν ἐσκευάσθαι. φρονέοντα δὲ ὡς ἰσχυρότατον τὸν ἐξαιωρεύμενον εἶναι. ὡς μὲν οὖν καὶ πρόσθεν εἴρηται, μέγα τὸ διαφέρον ἐστὶ τῶν φυσίων τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐς τὸ εὐέμβλητα εἶναι, καὶ δυσέμβλητα, καὶ διότι μέγα διαφέρει, εἴρηται πρόσθεν ἐν τοῖς περὶ ὤμου. ἐνίοισι γὰρ ὁ μηρὸς ἐμπίπτει ἀπ' οὐδεμιῆς παρασκευῆς, ἀλλ' ὀλίγης μὲν κατα-

* περὶ

* δακτύλους

hæ sunt, vt neque sublimius eleuatum sit, neque A deorsum repat: Sed magis præterea sursum vergat, donec perfecte fuerit circumcirca abruptũ. Nam in hoc tempore sanguinis eruptionum periculum imminet. Ob id igitur vulnera deorsum repentia facere non oportet, sed vice versa. Alioqui vbi tempus amplius accesserit, & vlcera pura facta fuerint, non amplius hæ figuræ cõmodæ sunt, sed positio recta, & aliquãdo deorsum repentes. Temporis enim progressu quibusdam horum ossis discessiones fiunt, & subligamini-

12 bus opus habent. Expectare tamen oportet, vt tales per tempus à dysenteria corripiãtur. Nam in plerisq; denigrescentibus dysenteria accedit, & in sanguinis eruptionibus ex vlceribus. Accedit autem iudicatis iam denigrationibus, ac sanguinis eruptione, & procedit quidẽ large ac vehementi impetu, sed non ad multos dies durat, B neq; lethalis est. Neq; enim valde cibum auersantur tales, neq; aliàs vasa vacua facere cõducit. Femoris porrò luxationem circa coxã hoc modo reponere oportet, si ad internam partem elapsum fuerit. Bona quidem ac iusta & secundum naturam hæc repositio est, & sanè etiam aliquid ostentationis habens, si quis talium rerum iactatione superbire velit. Ex pedibus hominem ad transuersam mediæ domus trabem suspendere oportet, vinculo forti, sed molli ac lato, ita vt pedes quatuor digitorum spatio, aut minus, inter se distantes habeat. Sed & supra genua latum ac molle lorum circũdatum esse oportet, quod itẽ C ad trabem illam extendat. Crus aũt læsum duobus digitis amplius q̃ alterum extentũ esse oportet. A terra vero absit caput ad duorum cubitorum spatium, aut paulò plus, aut minus. Manus autem iuxta latera extentæ, aliquo molli sint alligatæ. Omnia vero hæc supino iacenti ipsi præparentur, vt q̃ breuissimo tempore pẽdeat. Postquam vero suspensus fuerit, virum peritum, & non debilẽ immisso inter femora cubito ita agere oportet, vt cubitum inter caput femoris elapsum, & interfemineum, locumq; inter anum ac pudendum ponat, & postea altera manu ad illã interpositam coniuncta, rectus astans ad suspẽsũ corpus, derepente se appendens, sublimis q̃ æquabilissime dependeat. Hæc repositio omnia qui- D bus secundum naturam opus est exhibet. Nam & ipsum corpus suspensum sua ipsius grauitate extensionem facit: & is qui appendet, vnà cum extensione, femoris caput super acetabulum eleuari cogit, simulq; cum cubiti osse, velut cũ vecte molitur ac cogit, vt ad pristinam naturã relabatur. Oportet aũt vincula omnino bene constructa esse, & curare vt fortissimus sit is, qui se appendit. Quẽadmodum igitur et antea dictum est, Magna est differẽtia naturarũ in hominibus, ad hoc vt vel facile, vel difficulter repositio fiat. Et cur magna sit differẽtia, dictum est antea, vbi de humero egimus. Quibusdã .n. femur rursus incidit, nullo adhibito apparatu, sed ex modica exten-

A extensione, quantum manibus directio fieri potest, & ex leui cōmotione. Multis autem, qui crus iuxta articulum inflexerunt, iam facta circumagitatione, rursus incidit. At multo plura vulgari cuilibet apparatui non obtemperant. Quapropter scire quidem oportet de singulis optima in omni arte, vti vero his quæ singulis vicibus idonea visa fuerint. Relati igitur sunt extensionum modi etiam in superioribus, vt quis vti possit ex his qui forte affuerint. Oportet enim in contrarias partes fieri extensionem vehemēter, in alteram, cruris: in alterā, corporis. Si enim probe extēsio facta fuit, femoris caput supra pristinam sedem eleuabitur. Et si quidem ita supereleuatum fuerit, ne prohibere quidem facile

B sit, quo minus ipsum in suam sedē insideat. Quare omnis iam vectis molitio ac directio sufficit. Sed enim in extensione deficiunt, & ob id maiorem turbationem exhibet repositio. Oportet igitur non solum iuxta pedem vincula alligata esse, sed etiam supra genu, quo non magis circa articulum sit deligatio in extensione, q̃ circa coxæ articulum. Sic igitur extensionem ad pedis partem preparatam facere oportet. Sed & in alteram partem extensionem, non solum ex deligatione circa pectus & alas, in contrarium extēdere oportet, sed etiā loro longo, duplicato, robusto, leni, circa interfœmineum inserto, & à posteriore parte ad spinam porrecto, ab anteriore vero ad clauiculam tēdente, ibiq; ad alterū ini-

C tium alligato, ita coactionem facere oportet, vt alij hinc, alij illinc extensionem faciant, ita tñ vt lorum circa interfemineum, non super femoris caput porrectum sit, sed inter caput & interfœmineum. Verùm inter extēdendum pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exteriorē partem propellat. Si vero is qui trahitur eleuetur, iniecta manu, & cum altera manu coniuncta, simul deorsum trahat, simulq; ad externam partē cogat. Alius vero quispiam partem femoris ad genu, placide ad internam partē dirigat. Dictū autem est etiam antea, operæpretium esse vt si quis in vrbe populosa medicinam exerceat, lignum possideat quadrangulare sex cubitorum, aut paulò minus: latitudine bicubitali: crassi-

D tudo autē sufficit dodrantalis. Id secundū longitudinem hinc atq; illinc sectionē incisam habere oportet, vt ne altior q̃ oportet machinatio fiat, deinde postes aselli breues, robustos, vtrinq; inaptatos habere. Postea sufficit quidē in dimidia ligni parte, nihil tamen vetat etiam per totū, velut fossas longas quinque vel sex, quatuor digitorum spatio inter se distantes, incisas esse: & satis est vt sint hæ & latitudine & profunditate trium digitorum. Habere etiam in medio hoc lignum debet excauationem profundiorē quadrangulam trium digitorum, quo in hanc excauationem, vbi opus esse visum fuerit, lignum cauitati congruum infigatur, quod superne sit rotundum. Infigendum autem hoc est, si quando

καταστάσιος ὅσον τῇσι χερσὶ κατιθῦναι. βραχείης δὲ, κιγκλίσιος. πολλοῖσι δὲ συγκάμψασι τὸ σκέλος κατὰ τὸ ἄρθρον, ἐνέπεσεν ἤδη ἀμφίσφαλσιν ποιησάμενον, ἀλλὰ γὰρ τὰ πολὺ πλείω, οὐκ ἐνακέει τῆς τυχούσης παρασκευῆς. διὰ τοῦτο ἐπίστασθαι μὲν χρὴ, τὰ κράτιστα περὶ ἑκάστου ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ, χρέεσθαι δὲ οἷσιν ἂν δόξῃ ἑκάστοτε. εἴρηνται μὲν οὖν τρόποι κατατασίων καὶ ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν γεγραμμένοισιν, ὥς τε χρέεσθαι τούτων ὅστις ἂν παρατύχῃ. δεῖ γὰρ ἀντικατατετάσθαι ἰσχυρῶς, ἐπὶ θάτερα μὲν, τοῦ σκέλεος, ἐπὶ θάτερα δὲ, τοῦ σώματος. ἢν γὰρ εὖ καταταθῇ, ὑπεραιωρηθήσεται ἡ κεφαλὴ τοῦ μηροῦ, ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἕδρης, καὶ ἢν μὲν ὑπεραιωρηθῇ οὕτως, οὐδὲ κωλῦσαι ἔτι ῥηΐδιον ἵζεσθαι αὐτὴν ἐς τὴν ἑωυτῆς ἕδρην, ὥς τε ἤδη πᾶσα ἀρκέει μόχλευσίς τε καὶ κατόρθωσις. ἀλλὰ γὰρ ἐλλείπουσιν ἐν τῇ κατατάσει. διὰ τοῦτο ὄχλον πλείω παρέχει ἡ ἐμβολή. χρὴ οὖν οὐ μόνον παρὰ τὸν πόδα τὰ δεσμὰ ἐξηρτῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ γούνατος, ὅκως μὴ κατὰ τὸ τοῦ γούνατος ἄρθρον ἐν τῇ τανύσει ἡ ἐπίδεσις ἐῃ μᾶλλον, ἢ κατὰ τὸ τοῦ ἰσχίου ἄρθρον. οὕτω μὲν οὖν χρὴ τὴν κατάτασιν, τὴν πρὸς τὸ τοῦ ποδὸς μέρος, ἐσκευάσθαι. ἀτὰρ καὶ τὴν ἐπὶ θάτερα κατάτασιν, μὴ μόνον ἐκ τῆς περὶ τὸ στῆθος καὶ τὰς μασχάλας περιβολῆς ἀντιτείνεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἱμάντι μακρῷ, διπτύχῳ, ἰσχυρῷ, προσηνεῖ, παρὰ τὸν περίνεον βεβλημένῳ, παρατεταμένῳ. ἐπὶ μὲν τὰ ὄπισθεν, παρὰ τὴν ῥάχιν, ἐπὶ δὲ τὰ ἔμπροσθεν, παρὰ τὴν κληῗδα, προσηρτημένῳ, πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἀντικατατείνουσαν οὕτω διαναγκάζεσθαι. τοῖσι μὲν, ἔνθα διατεινομένοισιν. τοῖσι δὲ ἔνθα, ὅκως δὲ ὁ ἱμὰς ὁ παρὰ τὸν περίνεον μὴ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ μηροῦ παρατεταμένος ἔσται, ἀλλὰ μεσηγὺ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τοῦ περινέου. ἐν δὲ τῇ κατατάσει κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἐρείσας τὴν πυγμὴν, ἐς τὸ ἔξω ὠθέετω. ἢν δὲ μετεωρίζεται ἑλκόμενος, διείρσας τὴν χεῖρα, καὶ ἐπισυνάξας τῇ ἑτέρῃ χειρὶ, ἅμα μὲν συγκατατεινέτω, ἅμα δὲ ἐς τὸ ἔξω συναναγκαζέτω. ἄλλος δέ τις τὸ παρὰ τὸ γόνυ τοῦ μηροῦ ἡσύχως ἐς τὸ εἴσω μέρος κατορθούτω. εἴρηται δὲ καὶ πρόσθεν, ὅτι ἐπάξιον ὅστις ἐν πόλει πολυανθρώπῳ ἰητρεύει, ξύλον κεκτῆσθαι τετράγωνον, ὡς ἑξάπηχυ, ἢ ὀλίγῳ μεῖζον· εὖρος δὲ, ὡς δίπηχυ· πάχος δὲ, ἀρκέει σπιθαμιαῖον. ἔπειτα κατὰ μῆκος μὲν ἔνθεν, καὶ ἔνθεν τομὴν ἔχειν χρὴ, ὡς μὴ ὑψηλοτέρη τοῦ καιροῦ μηχάνησις εἴη. ἔπειτα φλιὰς βραχείας, ἰσχυρὰς, ἐνηρμοσμένας, ὀνίσκου ἔχειν ἑκατέρωθεν. ἔπειτα ἀρκέει μὲν ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ξύλου, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ διὰ παντὸς ἐντετμῆσθαι, ὡς καπέτους μακρὰς πέντε ἢ ἕξ, διαλειπούσας ἀπ᾽ ἀλλήλων τέσσαρας δακτύλους· αὐτὰς δὲ ἀρκέει εὖρος τριδακτύλους εἶναι, καὶ βάθος οὕτως. ἔχειν δὲ κατὰ μέσον τὸ ξύλον καὶ καταγλυφὴν χρὴ βαθυτέρην ἐπὶ τετράγωνον, ὡς τριῶν δακτύλων, καὶ ἐς μὲν τὴν καταγλυφὴν ταύτην, ὅταν* δοκέῃ προσδεῖν ξύλον ἐμπηγνύναι ἐναρμόζον τῇ* καταγλυφῇ. τὸ δὲ ἄνω στρογγύλον, ἐμπηγνύναι δὲ ἐπὴν

Vet. Cod.

* δέῃ

* κεφαλῇ

ποτε

Vet. Cod. ὅποτε δοκέοι ξυμφέρειν, μεσηγὺ τοῦ περινέου καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ. τοῦτο τὸ ξύλον ἑστεὸς κωλύει τὴν ἐπίδοσιν ἐπιδιδόναι τὸ σῶμα, τοῖσι πρὸς ποδῶν ἕλκουσιν. ἐνίοτε γὰρ ἀρκέει αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦτο, ἀντὶ τῆς ἄνωθεν ἀντικατατάσιος. ἐνίοτε δὲ καὶ κατατεινομένου τοῦ σκέλεος ἔνθεν καὶ ἔνθεν, αὐτὸ τὸ ξύλον τοῦτο χαλαρὸν ἐγκείμενον ἢ τῇ, ἢ τῇ, ἐκμοχλεύειν ἐπιτήδειον ἂν εἴη τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἐς τὸ ἔξω μέρος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αἱ κάπετοι ἐντετμέαται, ὡς καθ' ὁκοίην ἂν αὐτέων ἁρμόσῃ ἐμβαλλόμενος ξύλινος μοχλὸς, μοχλεύοι ἢ παρὰ τὰς κεφαλὰς τῶν ἄρθρων, ἢ κατὰ τὰς κεφαλὰς τελέως ἐρειδόμενος ἅμα τῇ κατατάσει, ἤν τε ἐς τὸ ἔξω μέρος συμφέρει ἐκμοχλεύεσθαι, ἤν τε ἐς τὸ εἴσω, καὶ ἤν τε στρογγύλον τὸν μοχλὸν ξυμφέρει εἶναι, ἤν τε πλάτος ἔχοντα. ἄλλος γὰρ ἄλλῳ τῶν ἄρθρων ἁρμόζει. εὔχρηστος δέ ἐστιν ἐπὶ πάντων τῶν ἄρθρων ἐμβολῆς τῶν κατὰ τὰ σκέλεα, αὕτη ἡ μόχλευσις σὺν κατατάσει. περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί. στρογγύλος ἁρμόζει ὁ μοχλὸς εἶναι, ἀπὸ τουτέων τῶν μηχανέων, καὶ ἀναγκέων, οὐδὲν ἄρθρον μοι δοκέει οἷόν τε εἶναι, ἀπορηθῆναι τοῦ ἐμπεσεῖν. Εὕροι δ' ἄν τις καὶ ἄλλους τρόπους τούτου τοῦ ἄρθρου ἐμβολῆς. εἰ γὰρ τὸ ξύλον τοῦτο τὸ μέγα ἔχει κατὰ μέσον καὶ ἐκ πλαγίων φλιὰς δύο ποδιαίας, ὕψος δὲ ὅκως δοκέει ξυμφέρειν, τὴν μὲν ἔνθεν, τὴν δὲ ἔνθεν: ἔπειτα ξύλον πλάγιον ἐνείη ἐν τῇσι φλιῇσιν, ὡς κλιμακτὴρ, ἔπειτα διεῖρσαι τὸ ὑγιὲς σκέλος μεσηγὺ τῶν φλιέων. τὸ δὲ σιναρὸν ἄνωθεν τοῦ κλιμακτῆρος ἔχοι ἐναρμόσσον. ἀτὰρ τι πρὸς τὸ ὕψος καὶ πρὸς τὸ ἄρθρον ᾗ ἐκπέπτωκε, ῥηΐδιον χρὴ ἁρμόζειν. τὸν γὰρ κλιμακτῆρα, ὑψηλότερον χρὴ ποιέειν τοῦ μετρίου, καὶ ἱμάτιον πολύπτυχον, ὡς ἂν ἁρμόσῃ, ὑποτείνειν ὑπὸ τὸ σῶμα. ἔπειτα χρὴ ξύλον ἔχον τὸ πλάτος μέτριον καὶ μῆκος, ἄχρι τοῦ σφυροῦ ὑποτεταμένον, ὑπὸ τὸ σκέλος εἶναι ἱκνεόμενον ἐπέκεινα τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ, ὡς οἷόν τε. προσκαταδεδέσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὸ σκέλος ὁκοσαχῶς ἂν μετρίως ἔχῃ. κἄπειτα κατατεινομένου τοῦ σκέλεος, εἴτε ξύλῳ ὑπεροειδεῖ, εἴτε τουτέων τινὶ τῶν κατατασίων, ὁμοῦ χρὴ καταναγκάζεσθαι τὸ σκέλος περὶ τὸν κλιμακτῆρα ἐς τὸ κάτω μέρος ξὺν τῷ ξύλῳ τῷ προσδεδεμένῳ, τὸν δέ τινα κατέχειν τὸν ἄνθρωπον ἀνωτέρω τοῦ ἄρθρου κατὰ τὸ ἰσχίον, καὶ γὰρ οὕτως ἅμα μὲν ἡ κατάτασις * ὑπεξαίροιτο τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ὑπὲρ τῆς κοτύλης, ἅμα δὲ ἡ μόχλευσις ἀπωθέοι τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ εἰς τὴν ἀρχαίην φύσιν. αὗται πᾶσαι αἱ εἰρημέναι ἀνάγκαι ἰσχυραὶ, καὶ πᾶσαι κρείσσους τῆς ξυμφορῆς, ἤν τις ὀρθῶς καὶ καλῶς σκευάζοι. ὥσπερ δὲ καὶ πρόσθεν εἴρηται, πουλύ τι ἀπὸ ἀσθενεστέρων κατατασίων καὶ φαυλοτέρης κατασκευῆς τοῖσι πλείοσιν ἐμπίπτει. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω κεφαλὴ μηροῦ ὀλισθῇ, τὰς μὲν κατατάσιας ἔνθα καὶ ἔνθα χρὴ ποιέεσθαι, ὥσπερ εἴρηται τοιουτοτρόπως. τὴν δὲ μόχλευσιν, πλάτος ἔχοντι μοχλῷ, μοχλεύειν χρὴ, ἅμα τῇ κατατάσει, ἐκ τοῦ ἔξω μέρεος, ἐς τὸ εἴσω ἀναγκάζοντα, κατά τε αὐτὸν ἤδη τὸν γλουτὸν, τιθέμενον τὸν μοχλὸν, καὶ ὀλίγῳ

*ὑπεραίροιτο

quando conducere visum fuerit, inter caput femoris & locum inter anum ac pudendum. Hoc A lignum erectũ stans prohibet ne concedat corpus, dum à pedibus extenditur. Qnq; enim hoc ipsum lignum sufficit pro extensione in cõtrarium superne facienda. Aliqñ etiam dum hinc atque illinc crus extenditur, hoc ipsum lignum hàc vel illàc laxum incubens, cõmodum ad hoc fuerit, vt instar vectis, caput femoris ad externã partem extrudat. Ob hoc enim etiam fossæ incisæ sunt, quo in quibuscunque ex ipsis congruũ id facere fuerit, vectis ligneus immissus molitionem faciat, aut circa articulorũ capita, aut ad ipsa penitus capita infixus, vnà cum extensione, siue ad externam partem, siue ad internam, molitionem facere expedierit: siue etiam rotundum vectem esse conducat, siue latum: alius enim alij articulo conducit. Commoda autem est in omnium articulorum cruris repositione, hæc per vectes molitio vnà cum concussione. Verum de quo nũc sermo est, teretem ac rotundum vectẽ esse conuenit. Ex his machinis ac coactionibus, non videtur mihi fieri posse vt vllius articuli repositio frustra tentetur. Inuenire tamen quis posit etiam alios modos repositionis huius articuli. Si enim lignum hoc magnum, habeat in medio, & à lateribus duos postes pedales, eius altitudinis, quæ conferre videtur, alterum hinc, alterum illinc. deinde lignum trãsuersum, velut scalæ gradus, postibus impositum sit: atque ita sano crure inter postes trãsmisso, læsum crus supra C gradum adaptatum habeat. Verùm ad altitudinẽ, & ad articulũ qua parte excidit, facile quiddam adaptare oportet. Gradum enim moderato altiorem facere oportet, & stragulum multiplex prout congruum fuerit, sub corpus subextendere: deinde lignum moderatã latitudinem ac longitudinem habens, sub crus ad malleolum vsque extẽtum esse oportet, quod vltra femoris caput, quãtum eius fieri potest porrigatur, & ad crus alligetur, quotiescunque opus fuerit, vt moderate habeat. Postea dum extenditur crus, siue ligno pistilloformi, siue aliqua alia ex his extensionibus, crus simul circum gradum vnà cũ alligato ligno, deorsum cogere oportet, ita vt aliquis supra articulum iuxta coxã hominem detineat. Hoc enim modo simul & extẽsio femoris D caput super acetabulum attollet, simulq; molitio femoris caput in pristinã naturam detrudet. Hæ omnes relatæ necessitate ac coactiones fortes sunt, & omnes calamitates superiores, si quis recte ac bene præparet. Quemadmodum autem etiam antea dictũ est, à longe debilioribus extẽsionibus, & viliore apparatu plerisque rursus incidit. At verò si ad externam partem femoris caput luxatum fuerit, extensiones quidem hinc atque illinc facere oportet, eodem modo velut dictum est. Verùm molitionem cum vecte lato, vnà cum extensione facere conuenit, ab externa parte ad internã cogẽdo, ita vt ad ipsas nates, & paulò

A paulò superius vectem adhibeas. Ad sanam vero coxam iuxta nates aliquis manibus renitatur, vt ne cedat corpus: aut alio quopiam eiusmodi vecte submisso, & ex fossa conueniente fulcito contra obnitatur. Partem autem femoris luxati quæ ad genu est, ab interna parte foras placidè abducat. Cæterum suspensio in hoc modo luxationis articuli non conuenit. Cubitus enim eius, qui se appendit, caput femoris ab acetabulo propellit. Molitionem tamen cum ligno subiecto, ita quis adaptare posit, vt huic luxationis modo conueniat, si forinsecus adhibeat. Sed quid opus est plura dicere? Si enim rectè extẽsio fiat, & recte per vectes molitio contingat, qui articulus hoc modo elapsus non reponi possit?
B At si in posteriorem partem femur exciderit, extensiones & in diuersum tensiones ita facere oportet, velut dictum est, ita tamen vt super lignum multiplex stragulum insternatur, quo mollissimũ sit, & homo pronus reclinetur ac sic extendatur. Verum vnà cum extensione, etiam tabula deorsum cogere oportet eodẽ modo, veluti gibbositates, è directo natium tabula collocata, aut magis ad infernã quàm ad supernam coxarum partem: & incisura in pariete ad tabulam excipiendam non recta sit, sed paululum decliuis ad pedum partem. Hæc repositio maximè secundum naturam est huic luxationis modo, & simul fortissima. Suffecerit autem fortassis pro tabula, vt aliquis insideat, aut mani-
C bus innitatur, aut inscendat derepente, simulq; cum extensione incumbat. Nulla vero alia ex relatis repositionibus secundum naturã est huic luxationis modo. Si verò in anteriorem partem elapsum fuerit, idem quidem modus extensionum faciendus est. Verùm virum & manibus validissimum, & aliàs peritissimum, vola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu insuper iniecta, simul luxationem deorsum propellere, simulq; femoris partem quæ ad genu est, ad anteriorem partem cõpellere oportet. Hic enim modus repositionis, huic luxationi maximè secundum naturam est. Sed & suspensio finitimum quid secundum naturam habet. Oportet tamen eum, qui se appendit, peri-
D tum esse, vt ne cubito articulum excutiat, sed circa medium inter anum ac pudendum locum, & iuxta os sacrum se appendat. Laudatur etiam is qui per vtrem hunc articulum reponere conatus est. Etiam sanè aliquos vidi, qui præ imperitia, etiam extra & retro luxatos, per vtrem reponere conabantur, non animaduertentes quòd magis ad ipsum eijcerent, quàm reponerẽt articulum. Nam qui primus excogitauit, haud dubie ad intro elapsos articulos, per vtrem repositionem tẽtauit. Nosse igitur oportet quòd alia multa vtre sunt potiora. Oportet autem vtrem non inflatum intra femora ponere, quantum fieri potest supreme ad locũ inter anum ac pudendũ adductũ: & facto à patellis genu initio,

femora

ὀλίγῳ ἀνωτέρω, ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, κατὰ τὸν Vet. Cod. γλουτὸν ἀντισηκαζέτω τὶς τῇσι χερσὶν, ὡς μὴ ὑπείκῃ τὸ σῶμα, ἢ ἑτέρῳ τινὶ τοιούτῳ μοχλῷ ὑπερβάλλων, καὶ ἐρείσας ἐκ τῶν καταντίον, τὴν ἁρμόζουσαν ἀντικαταχέτω. τοῦ δὲ μηροῦ τοῦ ἐξηρθρηκότος τὸ παρὰ τὸ γόνυ ἔσωθεν ἔξω, παραγέτω ἡσύχως. ἡ δὲ κρέμασις οὐχ ἁρμόσει τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὀλισθήσιος τοῦ ἄρθρου. ὁ γὰρ πῆχυς τοῦ ἐκκρεμαμένου, ἀπωθέοι ἂν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἀπὸ τῆς κοτύλης. τὴν μέντοι ξὺν τῷ ὑποκειμένῳ ξύλῳ μόχλευσιν μηχανήσαιτ' ἄν τις, ὥς τε ἁρμόζειν καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ ὀλισθήματος ἔξωθεν προσαρτέων. ἀλλὰ τί καὶ δεῖ πλείω λέγειν; ἢν γὰρ ὀρθῶς μὲν καὶ εὖ κατατείνηται, ὀρθῶς δὲ μοχλεύηται, τί οὐκ ἂν ἐμπέσοι ἄρθρον, οὕτως ἐκπεπτωκός; ἢν δὲ ἐς τοὔπισθεν μέρος ἐκπεπτώκῃ ὁ μηρὸς, τὰς μὲν κατατάσιας καὶ ἀντιτάσιας, οὕτω δεῖ ποιέεσθαι, καθάπερ εἴρηται, ἐπιστορέσαντα δὲ ἐπὶ τὸ ξύλον ἱμάτιον πολύπτυχον, ὡς μαλακώτατον ἔῃ, πρηνέα κατακλίναντα τὸν ἄνθρωπον, οὕτω κατατείνειν. ἅμα δὲ τῇ κατατάσει, χρὴ τῇ σανίδι καταναγκάζειν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς τὰ ὑβώματα, κατ' ἴξιν τοῦ πυγαίου ποιησάμενον* καὶ σανίδα, τὴν μᾶλλον ἐς τὸ κάτω μέρος, ἢ ἐς τὸ ἄνω τῶν ἰσχίων, καὶ ἡ ἐντομὴ ἐν τῷ τοίχῳ τῇ σανίδι μὴ εὐθεῖα ἔστω, ἀλλ' ὀλίγον καταφερὴς, πρὸς τὸ τῶν ποδῶν μέρος. αὕτη ἡ ἐμβολὴ κατὰ φύσιν μάλιστα τῷ τρόπῳ τούτῳ τοῦ ὀλισθήματός ἐστι, καὶ ἅμα ἰσχυροτάτη. ἀρκέσειε δ' ἂν ἴσως ἀντὶ τῆς σανίδος καὶ ἐφεζόμενόν τινα ἢ τῇσι χερσὶν ἐρεισάμενον, ἢ ἐπιβάντα ἐξαπίνης ὁμοίως ἐπαιωρηθῆναι ἅμα τῇ κατατάσει. ἄλλη δὲ οὐδεμίη ἐμβολὴ τῶν προειρημένων κατὰ φύσιν ἐστὶ τῷ τρόπῳ τούτου τοῦ ὀλισθήματος. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ὀλισθῇ, τῶν μὲν κατατασίων ὁ αὐτὸς τρόπος ποιητέος, ἄνδρα δὲ χρὴ ὡς ἰσχυρότατον ἀπὸ χειρῶν, καὶ ὡς εὐπαιδευτότατον ἐνερείσαντα τὸ θέναρ τῆς χειρὸς τῆς ἑτέρης παρὰ τὸν βουβῶνα, καὶ τῇ ἑτέρῃ χειρὶ τὴν ἑωυτοῦ χεῖρα προσκαταλαβόντα, ἅμα μὲν ἐς τὸ κάτω ὠθέειν τὸ ὀλίσθημα, ἅμα δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ γούνατος μέρος. οὗτος γὰρ ὁ τρόπος τῆς ἐμβολῆς μάλιστα κατὰ φύσιν τούτῳ τῷ ὀλισθήματί ἐστιν. ἀτὰρ καὶ ὁ κρεμασμὸς, ἐγγύς τι τοῦ κατὰ φύσιν. δεῖ μέντοι τὸν ἐκκρεμάμενον, ἔμπειρον εἶναι, ὡς μὴ ἐκμοχλεύοι τῷ πήχεϊ τὸ ἄρθρον, ἀλλὰ περὶ μέσον τὸν περίνεον καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστέον τὴν ἐκκρέμασιν ποιέεσθαι. εὐδοκιμέει δὲ καὶ ὁ πειρηθεὶς ἀσκῷ τοῦτο τὸ ἄρθρον ἐμβαλέσθαι, καὶ ἤδη μέν τινας εἶδον, οἵτινες ὑπὸ φαυλότητος, καὶ τὰ ἔξω ἐγκεκλιμένα καὶ τὰ ὄπισθεν, ἀσκῷ ἐπειρῶντο ἐμβαλεῖν, οὐ γινώσκοντες, ὅτι ἐξέβαλλον αὐτὸ μᾶλλον ἢ ἐνέβαλλον. ὁ μέντι πρῶτος ἐπινοήσας, δῆλον, ὅτι πρὸς τὰ εἴσω ὠλισθηκότα, ἀσκῷ ἐμβάλλειν ἐπειρήσατο. ἐπίστασθαι μὲν οὖν χρὴ ὡς χρηστέον ἀσκῷ εἰ δέοι χρέεσθαι. διαγινώσκειν δὲ χρὴ, ὅτι ἕτερα πολλὰ ἀσκοῦ κρείσσω ἐστί. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀσκὸν, κατατιθέναι ἐς τοὺς μηροὺς, ἀφύσητον ἐόντα, ὡς ἂν δύναιτο ἀνωτάτω πρὸς τὸν περίνεον ἀνάγοντα. ἀπὸ δὲ τῶν ἐπιγουνίδων ἀρξάμενον, ταινίῃ πρὸς ἀλλήλους

* τὴν

τοὺς

Vet. Cod. τοὺς μηροὺς καταδῆσαι, ἄχρι τοῦ ἡμίσεος τῶν μηρῶν. ἔπειτα ἐς ἕνα τῶν πολλῶν, τὸν λελυμένον ἐνθέντα αὐλὸν ἐκ χαλκέου, φυσᾶν, καὶ ἐσαναγκάζειν ἐς τὸν ἀσκόν. τὸν δὲ ἄνθρωπον πλάγιον κατακέεσθαι τὸ σιναρὸν σκέλος ἐπιπολῆς ἔχοντα. ἡ μὲν οὖν παρασκευὴ αὕτη ἐστί. σκευάζονται δὲ κάκιον οἱ πλεῖστοι, ἢ ὡς ἐγὼ εἴρηκα. οὐ γὰρ καταδέουσι τοὺς μηροὺς, ἐπὶ συχνὸν, ἀλλὰ μοῦνον τὰ γόνατα, καὶ οὐ προσκατατείνουσι. χρὴ δὲ καὶ προσκατατείνειν. ὅμως δὲ ἤδη τινὲς ἐνέβαλον, ῥηϊδίου πράγματος ἐπιτυχόντες, εὐφόρως δὲ οὐ πάνυ ἔχει διαναγκάζεσθαι οὕτως. ὅ, τε γὰρ ἀσκὸς ἐμφυσώμενος, οὐ τὰ ὀγκηρέστατα αὐτοῦ ἔχει πρὸς τῷ ἄρθρῳ τῆς κεφαλῆς, ἣν δεῖ μάλιστα ἐκμοχλεύσασθαι. ἀλλὰ κατὰ τὸν ἑωυτὸν, αὐτὸς μέσος καὶ τῶν μηρῶν ἴσως, ἢ κατὰ τὸ μέσον, ἢ ἔτι κατωτέρω. οἵ, τε αὖ μηροὶ φύσει γαυσοὶ πεφύκασιν. ἄνωθεν γὰρ σαρκώδεές τε καὶ ξύμμηροι. ἐς δὲ τὸ κάτω ὑπόξηροι. ὥς τε καὶ ἡ τῶν μηρῶν φύσις ἐπαναγκάζοι τὸν ἀσκὸν, ἀπὸ τοῦ ἐπικαιροτάτου χωρίου. εἴτε οὖν τι σμικρὸν ἐνθήσει τὸν ἀσκὸν μικρὴ ἡ ἰσχὺς ἐοῦσα, ἀδύνατός ἐστιν ἀναγκάζειν τὸ ἄρθρον. εἰ δὲ δεῖ ἀσκῷ χρέεσθαι, ἐπὶ πολὺ οἱ μηροὶ ξυνδετέοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἅμα τῇ κατατάσει τοῦ σώματος, ὁ ἀσκὸς φυσητέος. τὰ δὲ σκέλεα ἀμφότερα ὁμοῦ καταδεῖν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ἐμβολῆς ἐπὶ τὴν τελευτήν. χρὴ δὲ περὶ πλείστου μὲν ποιέεσθαι ἐν πάσῃ τῇ τέχνῃ, ὅκως ὑγιὲς μὲν ποιήσῃς τὸ νοσέον. εἰ δὲ πολλοῖσι τρόποισιν οἷόν τε εἴη ὑγιέας ποιέειν, τὸν ἀοχλότατον χρὴ αἱρέεσθαι, καὶ γὰρ ἀνδραγαθικώτερον τοῦτο καὶ τεχνικώτερον, ὅστις μὴ ἐπιθυμέει δημοειδέος κιβδηλίης, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστίν. τοιαίδε τ' αὖ τινες κατοικίδιοι κατατάσιες εἶεν τοῦ σώματος, ὥς τε ἐκ τῶν παρεόντων τὸ εὔπορον αἱρέεσθαι. τοῦτο μὲν ἢν τὰ δεσμὰ τὰ ἱμάντινα μὴ παρέῃ τὰ μαλθακὰ καὶ προσηνέα, ἀλλ' ἢ σιδήρεα, ἢ ὅπλα, ἢ σχοινία, ταινίῃσι χρὴ, ἢ ἐρρήγμασι τρυχίων ἐρινεῶν περιελίσσειν ταύτῃ μάλιστα, εἰ μέλλοι τὰ δεσμὰ καθέξειν καὶ ἔτι ἐπιπλέον. ἔπειτα οὕτω δεῖν τοῖσι δεσμοῖσι. τοῦτον δὲ ἐπὶ κλίνης χρὴ, ἥτις ἰσχυροτάτη καὶ μεγίστη τῶν παρεουσέων, κατατετάσθαι καλῶς τὸν ἄνθρωπον. τῆς δὲ κλίνης τοὺς πόδας ἢ τοὺς πρὸς κεφαλῆς ἢ τοὺς πρὸς ποδῶν ἐρηρεῖσθαι πρὸς τὸν οὐδὸν, εἴτε ἔξωθεν ξυμφέρει, εἴτε εἴσωθεν. παρὰ δὲ τοὺς ἑτέρους πόδας παρεμβεβλῆσθαι ξύλον τετράγωνον, πλάγιον, διῆκον ἀπὸ τοῦ ποδὸς πρὸς τὸν πόδα, καὶ ἢν μὲν λεπτὸν ᾖ τὸ ξύλον, προσδεδέσθω πρὸς τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ἢν δὲ παχὺ ᾖ, μηδέν. ἔπειτα τὰς ἀρχὰς χρὴ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς, καὶ τῶν πρὸς τῶν ποδῶν, προσδῆσαι ἑκατέρας, πρὸς ὕπερον, ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον ξύλον. ὁ δὲ δεσμὸς ἐχέτω ἰθυωρίην κατὰ τὸ σῶμα καὶ ὀλίγον ἀνωτέρω. ξυμμέτρως δὲ ἐκτετάσθω πρὸς τὰ ὕπερα ὡς ὀρθὰ ἑστεῶτα, τὸ μὲν παρὰ τὸν οὐδὸν ἐρείδηται, τὸ δὲ παρὰ τὸ ξύλον τὸ παραβεβλημένον, κἄπειτα οὕτω τὰ ὕπερα ἀνακλῶντα χρὴ τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι. ἀρκέει δὲ κλίμαξ ἰσχυροὺς ἔχουσα τοὺς κλιμακτῆρας ὑποτεταμένη

femora per fasciam vsque ad mediam femorum A
partem deligare: deinde in partem vtris solutam folle ex officina fabri immisso inflare, & vtrem cogere vt distendatur. Hominem verò in latus decumbere oportet, & læsum crus superne habere. Atque hic quidem est apparatus: sed plerique peius præparant quàm ego nunc dixi. Non enim deligant femora ad multam partem, sed solum genua, & non insuper extendunt: est autem insuper extensio quoque facienda. Attamen aliqui iam reposuerant, facile rem assequuti. Non autem ita facile est coactionem hoc modo perficere. Nam & vter dum inflatur, tumidissimas partes suas ad articuli caput non habet, quod maximè emoliri oportet: sed inferius ipso, medius B
ipse locatus est circa media femora, aut adhuc inferius: & rursus femora ipsa natura sunt curua. Superne enim carnosa sunt, & inter se sociata: Inferne vero sicca, vt etiam natura femorum vtrem ab opportunissimo loco repellat. Si verò quis paruum vtrem imponat, fieri non potest vt paruum robur articulum cogat. Si itaque vtre vti velis, femora inter se ad multam partem colliganda sunt: & vnà cum corporis extensione vter inflandus est. Crura vero ambo deliganda sunt vsque ad finem in hoc repositionis modo. At verò in vniuersa arte hoc plurimi facere præ omnibus oportet, vt id quod ægrotat sanum facias: Si verò multis modis fieri possit sanatio, vt eum, qui minime C
molestus est, eligas. Nam & virum bonum, & artis peritum, hoc declarat, qui populo imponere non studeat. Verùm de quo nunc sermo est. Tales quædam sunt familiares extensiones corporis, vt ex his quæ adsunt expedita ac facilis reperiri possit. Nam si vincula ex loris mollia ac lenia non affuerint, sed aut ferrea, aut funes nautici aut domestici, fascijs aut panniculis laneis ea maximè parte amplius obuoluere oportet, qua vincula detentionem factura sunt, atque ita vinculis deligare: deinde in lecto robustissimo, & ex præsentibus maximo, hominem bene extendere oportet, hoc modo. Lecti pedes qui ad caput sunt, aut à pe- D
dibus, ad limen ianuæ, intus aut foris prout commodum fuerit firmentur. Ad alteros autem lecti pedes lignum quadrangulare transuersum obijciatur, ita vt à pede ad pedem pertingat. Et si quidem tenue fuerit lignum, ad pedes lecti deligetur. Si verò crassum, non est opus: deinde initia vinculorum, & eorum quæ à capite sunt, & eorum quæ à pedibus, vtraque alligentur ad pistillum, aut ad aliud huiusmodi lignum: ita vt è directo corporis sint, aut paulò superius. Moderatè verò extendantur ad pistilla erecta consistentia, quorum alterum ad limen, alterum ad lignum obiectum firmetur, atque sic refractis pistillis extensio fiat. Sufficit autem scala quę robustos gradus habet, sub lectum

A extenta, pro limine ac ligno obiecto, quo pistil-
lis ad conuenientes gradus hinc atque illinc fir-
matis, ita vinculorum extensio fiat. Porrò repo-
nitur femoris articulus etiam hoc modo, si ad
internam, & ad anteriorem partem luxatus fue-
rit. Supra scalam in terram defixam hominem
collocare oportet: deinde sanum crus placide
extentum deligare, vbi commodum fuerit: ex
sinistro verò vas testaceum aqua plenum, aut
sportulam lapidibus refertam appendere. Alius
repositionis modus, si ad internam partem luxa-
tus fuerit. Inter duas columnas trabem mode-
rata altitudine deligare oportet. Præmineat au-
tem vna pars trabis pro magnitudine natium:
& vbi stragula circum pectus hominis deligaue-
B ris, ipsum hominem supra præminentem trabis
partem collocato, & deinde pectus ad colum-
nam lato aliquo vinculo alligato. Postea sanum
quidem crus detineat aliquis, vt ne circumaga-
tur. Ex læso vero appendatur pondus quãtum
congruit, velut etiã prius dictum est. Primum
igitur scire expedit, quòd omnium ossium cõ-
missuræ plerunque sunt caput & acetabulum.
In quibusdam vero & locus acetabuli formam
refert, & oblongus est. Quidam vero loci leui-
ter sinuosi sunt. Semper autem reponere opor-
tet omnes articulos elapsos, maxime quidem sta-
tim dum adhuc calidi sunt: Sin minus, quàm ce-
lerrime. Nam & ei qui reponit, facilius ac citius
reponere contingit, & ægroto multo minus do-
C loris affert repositio, priusquã intumuerit. Om-
nes etiam articulos vbi reponere voles, præmol-
lire ac commouere oportet. Sic enim facilius
reponi solent. Circa omnes autem articulorum
repositiones hominem attenuare oportet, maxi-
me circa maximos articulos & repositu diffici-
limos: minimum circa minimos & faciles. At ve-
rò si digitorum articulus, siue primus, siue secũ-
dus, siue tertius in manu exciderit, idẽ ac æqua-
lis repositionis modus est: difficilius tñ semper
maximi articuli reponuntur. Excidunt aũt arti-
culi quatuor modis, aut sursum, aut deorsum,
aut in obliquum vtrinque: maxime quidem su-
perne, minime autem in obliquum, in vehemẽ-
ti motu. Vtrinq; autem in ea parte, in quam ex-
D ciderunt, velut crepido est. Si quidem igitur ad
supernam aut infernam partem exciderit articu-
lus, eo q leuior est hic locus quàm à lateribus, &
simul parua facta est transgresio, facile est repo-
nere. Modus autem repositionis sic habet. Di-
gitum summum aut deligamento aliquo, aut
alia quapiam huiusmodi re obuoluito, vt ne vbi
summum digitum apprehensum extẽdis elaba-
tur. Quum autẽ obuolueris, alter quispiam ma-
num supra iuncturam apprehendat, alter digitũ
obuolutum, atque ita vterque ad seipsum probe
extendat, simulq; elapsum articulum ad sedem
suã detrudat. Si verò in obliquum excidit, extẽ-
sionis quidẽ idẽ modus est. Vbi verò iam visus
fuerit tibi articulus lineam trãgressus esse, simul
cum

μένην ὑπὸ τὴν κλίνην, ἀντὶ τοῦ οὐδοῦ τε, καὶ τοῦ ξύ- Vet. Cod.
λου τοῦ παρατεταμένου, ὥστε τὰ ὕπερα πρὸς τὴν
κλιμακτῆρα τοὺς ἁρμόζοντας ἔνθεν καὶ ἔνθεν
προσερηρεισμένα, οὕτω τὴν κατάτασιν ποιεῖσθαι
τῶν δεσμῶν. Ἐμβάλλεται δὲ μηροῦ ἄρθρον καὶ
τόνδε τὸν τρόπον, ἢν ἐς τὸ εἴσω ὀλισθῇ καὶ ἐς
τὸ ἔμπροσθεν: κλίμακα χρὴ κατορύξαντα, ἐπι-
καθῆσαι τὸν ἄνθρωπον. ἔπειτα τὸ μὲν ὑγιὲς σκέ-
λος ἡσύχως κατατείναντα προσδῆσαι ὅκου ἂν
ἁρμόσῃ. ἐκ δὲ τοῦ σιναροῦ, εἰς κεράμιον ὕδωρ
ἐγχέαντας ἐκκρεμάσαι, ἢ ἐς σφυρίδα λίθους ἐμ-
βάλλοντας. Ἕτερος τρόπος ἐμβολῆς. Ἢν ἐς τὸ
εἴσω ὀλισθῇ, σφηνῆρα χρὴ διαδῆσαι, μεταξὺ
δύο στύλων, ὕψος ἔχοντα σύμμετρον. προσεχέτω
δὲ τοῦ σφηνῆρος κατὰ τὸ ἓν μέρος ὁ νοσέων, ὁκόσον
τὸ πυγαῖον. περιδήσας δὲ περὶ τὸ στῆθος τοῦ ἀν-
θρώπου ἱμάτιον, ἐπικαθῆσαι τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸ
προσεχὲς τοῦ σφηνῆρος. εἶτα προσλαβεῖν τὸ στῆ-
θος πρὸς τὸν στύλον πλατεῖ τινι. ἔπειτα τὸ μὲν
ὑγιὲς σκέλος κατεχέτω τις, ὡς μὴ περισφάλλη-
ται. ἐκ δὲ τοῦ σιναροῦ ἐκκρεμάσαι βάρος ὅσον ἁρ-
μόζει, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ
εἰδέναι, ὅτι πάντων τῶν ὀστέων αἱ ξυμβολαί εἰσιν
ὡς ἐπιπολὺ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ κοτύλη, ἐφ᾽ ὧν δὲ καὶ ἡ
χώρα κοτυλοειδὴς καὶ ἐπίμακρος. ἔνιαι δὲ τῶν χω-
ρέων γληνοειδέες εἰσίν. ἀεὶ δὲ ἐμβάλλειν δεῖ πάν-
τα τὰ ἐκπίπτοντα ἄρθρα. μάλιστα μὲν αὐθὺς πα-
ραχρῆμα ἔτι θερμῶν ἐόντων. εἰ δὲ μὴ, ὡς τάχιστα.
καὶ γὰρ τῷ ἐμβάλλοντι ῥήϊτερον καὶ θᾶσσόν ἐστιν ἐμ-
βαλεῖν, καὶ τῷ ἀσθενέοντι πολὺ ἀπονωτέρη ἡ ἐμ-
βολὴ, ἢ πρὶν διοιδεῖν ἐστί. δεῖ δὲ ἀεὶ πάντα τὰ
ἄρθρα ὁκόταν μέλλῃς ἐμβάλλειν, προαναμαλά-
ξαι καὶ διακιγκλίσαι. ῥᾷον γὰρ ἐθέλει ἐμβάλλε-
σθαι. παρὰ δὲ πάσας τὰς τῶν ἄρθρων ἐμβολὰς,
ἰσχναίνειν δεῖ τὸν ἄνθρωπον, μάλιστα μὲν περὶ τὰ
μέγιστα ἄρθρα καὶ χαλεπώτατα ἐμβάλλεσθαι. ἥκι-
στα δὲ περὶ τὰ ἐλάχιστα, καὶ ῥήϊδια. δακτύλων δὲ
ἢν ἐκπέσῃ ἄρθρον, ἤν τε τὸ πρῶτον τῆς χειρὸς,
ἤν τε τὸ δεύτερον, ἤν τε τὸ τρίτον, ὁ αὐτὸς καὶ ἴσος
τρόπος τῆς ἐμβολῆς. χαλεπώτερα μὲν ἀεὶ τὰ μέ-
γιστα τῶν ἄρθρων ἐμβάλλειν. ἐκπίπτει δὲ κατὰ
τέσσαρας τρόπους, ἢ ἄνω, ἢ κάτω, ἢ ἐς τὸ πλάγιον
ἑκατέρωθεν. μάλιστα μὲν ἐς τὸ ἄνω. ἥκιστα δὲ ἐς
τὰ πλάγια, ἐν τῷ σφόδρα κινέεσθαι. ἑκατέρωθεν
δὲ τῆς χώρης οὗ ἐμβέβηκεν, ὥσπερ ἄμβη ἐστίν.
ἢν μὲν οὖν ἐς τὸ ἄνω ἐκπέσῃ, ἢ ἐς τὸ κάτω, διὰ τὸ
λειοτέρην εἶναι ταύτην τὴν χώρην, ἢ ἐκ τῶν πλα-
γίων, καὶ ἅμα μικρῆς ἐούσης τῆς ὑπερβάσιος, ἢν
μεταστῇ τὸ ἄρθρον, ῥήϊδιόν ἐστιν ἐμβάλλειν. Τρό-
πος δὲ τῆς ἐμβολῆς ὧδε. περιελίξας τὸν δάκτυ-
λον ἄκρον, ἢ ἐπιδέσματί τινι, ἢ ἄλλῳ τρόπῳ
τοιούτῳ τινὶ, ὅκως ὁκόταν κατατείνῃς ἄκρου λα-
βόμενος, μὴ ἀπολισθάνῃ. ὅταν δὲ περιελίξῃς,
τὸν μέν τινα διαλαβέσθαι ἄνωθεν τοῦ καρποῦ
τῆς χειρὸς, τὸν δὲ τοῦ κατειλημμένου, ἔπειτα
κατατείνειν πρὸς ἑωυτὸν ἀμφοτέρους εὖ μάλα,
καὶ ἅμα ἀπῶσαι τὸ ἐξεστηκὸς ἄρθρον ἐς τὴν
χώρην. ἢν δὲ ἐς τὰ πλάγια ἐκπέσῃ, τῆς μὲν
κατατάσιος ὁ αὐτὸς τρόπος. ὅταν δὲ δὴ δοκέῃ
σοι ὑπερβεβηκέναι τὴν γραμμὴν, ἅμα χρὴ κα-
τατεί-

Vet.Cod. τατείναντας ἀπῶσαι ἐς τὴν χώρην εὐθύς. ἕτερον δέ τινα ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους τοῦ δακτύλου, φυλάσσειν καὶ ἀνωθέειν, ὅκως μὴ πάλιν ἐκεῖθεν ἀπολισθῇ. ἐμβάλλουσι δὲ ἐπιεικέως καὶ αἱ σαῦραι αἱ ἐκ τῶν φοινίκων πλεκόμεναι, ἢν κατατείνῃς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸν δάκτυλον λαβόμενος, τῇ μὲν ἑτέρῃ τῆς σαύρης, τῇ δὲ ἑτέρῃ τοῦ καρποῦ τῆς χειρός. ὁκόταν δὲ ἐμβάλλῃς, ἐπιδεῖν δεῖ ὀθονίοισιν ὡς τάχιστα λεπτοτάτοισι, κεκηρωμένοισι κηρωτῇ, μήτε λίην μαλακῇ, μήτε λίην σκληρῇ, ἀλλὰ μετρίως ἐχούσῃ. ἡ μὲν γὰρ σκληρὴ, ἀφέστηκεν ἀπὸ τοῦ δακτύλου. ἡ δὲ ἁπαλὴ καὶ ὑγρὴ διατήκεται καὶ ἀπόλλυται, θερμαινομένου τοῦ δακτύλου. λύειν δὲ ἄρθρον δακτύλου, τριταῖον ἢ τεταρταῖον. τὸ δὲ ὅλον, ἢν μὲν φλεγμήνῃ, πυκνότερον λύειν. ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερον, κατὰ πάντων δὲ τῶν ἄρθρων, ταῦτα λέγω. καθίσταται δὲ τοῦ δακτύλου τὸ ἄρθρον, τεσσαρεσκαιδεκαταῖον. ὁ αὐτὸς δὲ ἐστὶ θεραπείης τρόπος, δακτύλων

13 χειρός τε καὶ ποδός. περὶ πάσας δὲ τὰς τῶν ἄρθρων ἐμβολὰς, δεῖ ἰσχναίνειν, καὶ λιμαγχονέειν ἄχρι ἑβδόμης, καὶ εἰ μὲν φλεγμαίνει, πυκνότερον λύειν. ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερον, ἡσυχίην δὲ δεῖ ἔχειν ἀεὶ τὸ πονέον ἄρθρον, καὶ ὡς κάλλιστα ἐσχηματισμένον κέεσθαι. Γόνυ δὲ * εὐηθέστερον ἀγκῶνος, διὰ τὴν εὐσταλίην καὶ τὴν εὐφυίην. διὸ καὶ ἐκπίπτει ῥᾷον. ἐκπίπτει δὲ πλειστάκις εἴσω. ἀτὰρ καὶ ἔξω καὶ ὄπισθεν, ἐμβολαὶ δὲ ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι, ἢ ἐκλακτίσαι ὀξέως, ἢ συνελίξας ταινίης ὄγκον ἐν τῇ ἰγνύϊ, καὶ θεὶς ἀμφὶ τοῦτον ἐξαίφνης, ἐς ὄκλασιν ἀφιέναι τὸ σῶμα. δύναται δὲ καὶ κατατεινόμενον μετρίως, ὥσπερ ἀγκὼν ἐμπίπτειν τὰ ὄπισθεν, τὰ δὲ ἔνθα καὶ ἔνθα, ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι, ἢ ἐκλακτίσαι. ἀτὰρ ἐκ κατατάσιος μετρίης, ἡ διόρθωσις ἅπασι κοινή. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, τοῖσι μὲν ὄπισθεν ξυγκάμπτειν οὐ δύνανται, ἀτὰρ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι. πάνυ μινύθει δὲ μηροῦ καὶ κνήμης τὸ ἔμπροσθεν. ἢν δὲ ἐς τὸ εἴσω, βλαισότεροι. μινύθει δὲ τὰ ἔξω. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔξω, γαυσότεροι. χωλοὶ δὲ ἧσσον. κατὰ δὲ τὸ παχύτερον ὀστέον ὀχέει, μινύθει δὲ τὰ εἴσω, ἐκ γενεῆς δὲ καὶ ἐν αὐξήσει κατὰ λόγον τὸν πρόσθεν. Τὰ δὲ κατὰ τὰ σφυρὰ, κατατάσιος ἰσχυρῆς δέεται, ἢ τῇσι χερσὶν, ἢ ἄλλοισι τοιούτοισι, κατορθώσιος δὲ ἅμα ἀμφότερα ποιεούσης. κοινὸν δὲ τοῦτο ἅπασι, τὰ δὲ ἐν ποδὶ, ὡς καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ ὑγιέες, τὰ δὲ τῆς κνήμης ξυγκοινωνέοντα καὶ ἐκπεσόντα ἐκ γενεῆς, ἢ καὶ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα, ταῦτα ἃ καὶ ἐν χειρί. ὁκόσοι δὲ πηδήσαντες ἄνωθεν ἐστηρίξαντο τῇ πτέρνῃ, ὥστε διαστῆναι τὰ ὀστέα καὶ φλέβας ἐκχυμωθῆναι, καὶ νεῦρα ἀμφιφλασθῆναι, ὁκόταν γένηται οἷα τὰ δεινὰ, κίνδυνος μὲν σφακελίσαντα τὸν αἰῶνα πρήγματα παρέχειν. * ῥοικώδη μὲν γὰρ τὰ ὀστέα, τὰ δὲ νεῦρα ἀλλήλοισι κοινωνέοντα, * ἔπειτα καὶ οἷσιν ἂν μάλιστα κατεηγῇσιν, ἢ ὑπὸ τρώματος, ἢ ἐν κνήμῃ, ἢ ἐν μηρῷ, ἢ νεύρων * ἀπολυθέντων, ἃ κοινωνέει τούτων, ἢ ἐκ κατακλίσιος ἀμελέος ἐμελάνθη πτέρνη, καὶ τούτοισι τὰ παλιγκοτέοντα δὲ ἐκ τῶν τοιούτων ἐστίν. ὅτε καὶ πρὸς τῷ σφακελισμῷ γίνονται πυρετοὶ ὀξέες,

* ἀσινέστερον ἴσως

* ῥοιώδη

* ἐπεὶ

* ἀπολεσθέντων

cū extēsione statim ad locū suū detrudere oportet, ita vt alius quidā ex altera digiti parte obseruet ac repellat, vt ne rursus illic elabať. Moderate quoq; repositionē faciūt viminee texturæ, sauræ.i.lacertæ appellatæ, ex palmis contextæ: ita vt dū digitū hinc atq; illinc distēdis, altera manu lacertā, altera manu iuncturā apprehēdas. Postq̄ aūt reposueris, deligare oportet linteis q̄ citissime tenuissimis inceratis, cera neq; valde molli, neq; valde dura. dura.n.de digito abscedit. mollis aūt & liquescens eliquať, & digito calescente deperit. Soluēdus autē est digiti articulus tertia aut quarta die. In summa, si inflāmatus fuerit, frequētius soluēdus est: sin minus, rarius. De oībus articulis hæc dico. Restituiť digiti articulus decimaquarta die. Idē vero est curationis modus di- A B

13 gitorū manus ac pedis. Circa oēs aut articulorū repositiones attenuare oportet ac fame macerare vsq; ad septimū diē: & si inflāmati sint, frequētius soluere: Sin minus, rarius. Quietē vero semper habere oportet afflictū articulū, & q̄ optime figuratū positū esse. Genu pp expeditā ac facilē naturā, mitius est, q̄ cubiti gibbus. Quare ēt facile excidit. excidit aūt sæpe intro. Sed & extra, & in posteriorē partē. Repositiones aūt fiūt ex repētina cōflexione, aut ex calcitratione: aut cōuolutā fasciæ molē in poplitē ponito, & circū illam corpus ita ad flectēdū genua in terrā dimittito. Potest ēt vbi in posteriorē partē excidit, moderata extensione reponi, veluti cubiti gibbus. Si verò hàc aut illàc excessit, ex cōflexione, aut ex calcitratione reponitur. Cæterū directio ex moderata extensione oībus cōis est. Si verò nō inciderit, hi quibus in posteriorē partē excidit, flectere non possunt: Sed neq; alij ita valde: minuitur aūt femoris & tibiæ anterior pars. Si verò intro, valgiores fiunt. Minuunť aūt externæ partes. Si verò extra, magis vari ac detorti, minus claudi fiunt, crassiore aūt osse vehuntur, & internæ partes minuunť. At si ex natiuitate, aut in augmēto hæc fiant, iuxta priorē rationē res se habet. Cæterū articuli circa malleolos luxati extēsione vehemēti opus habēt, aut manibus, aut alijs huiusmodi: & simul directione vtrunq; præstare. Cōmune aūt hoc est omnibus. At verò luxationes articulorū in pede, velut eas q̄ in manu fiūt sanabis. Qui vero cum tibia cōmunionē habēt, & ex natiuitate elapsi sūnt, aut ēt in augmento luxati, eandē cum manu repositionē expetunt. Quicūque vero facto saltu ex supernis, calcaneo innitētes se firmarūt, sic vt ossa disparata sint, & venæ humores effuderint, & nerui cōtusi sint: si grauiter hæc acciderint, periculū est ne corruptione accedēte, per oēm vitam affligant: obtorta enim fiunt ossa, nerui aūt inter se cōionē habēt. Quin & quibus fractis, aut ex vulnere, vel in tibia, vel in femore, aut neruis exolutis qui his cōicāt, aut ex negligēti decubitu, calcaneū fuerit denigratū, etiam his maximæ recrudescentiæ ex talibus fiunt. Quandoq; etiam ad corruptionē accedūt C D

febres

A febres acutæ, singultuosæ, mẽtẽ percellẽtes, citã mortẽ inducẽtes, & insuper venarũ sanguifluarũ liuores. Signa recrudescentiũ sunt, si effuso sanguine sugillata & denigrata, & vicina his, subdura ac subrubra fuerint. Si.n. cũ duritia liuescãt, periculũ est ne denigrescãt. Si verò subliuida sint, aut ẽt liuida mollia & diffusa: aut cũ virore subpallida ac mollia: hęc in oĩbus talib⁹ bona sunt. Curatio si febris absit, veratro ĩ potu dato fit: Sin minus, non: sed potu si opus sit, fauorũ cremor decoctus, aut acetũ mulsum dulce det. Deligatio cõuenit qualis in articulis. Ad cõtusiones aũt magis q̃ ad oĩa, linteis pluribus ac mollioribus vtendũ est, & minus cõprimendũ, & plurima insuper calcaneo obuoluenda. Figura sit veB lut deligatio postulat, vt ne ad calcaneũ exprimat. Ferulis vtendũ nõ est. Quibus vero aut ipse pes solus excesserit, aut cũ appẽdice (excidit quidẽ magis ad internã partẽ) his si nõ rursus incidat, attenuat progressu tpis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi opposita. Repositio est velut iuncturæ ad manum. Extensio aũt vehemẽs: Curatio p lege articulorũ. Recrudescit, sed minus q̃ manus articulus siue iũctura, si qui euerint. Victus parcior quiescẽtib⁹ expedit. Quæ vero ex natiuitate, aut ĩ augmẽto fiũt, iuxta priorẽ rõnẽ.

ὀξέες, λοιμώδεες, γνώμης ἀπτόμενοι, ταχυθάνατοι, καὶ ἔτι φλεβῶν αἱμοῤῥοΐδων πελιώσιες. σημεῖα δὲ τῶν παλιγκοτησάντων, ἢν τὰ ἐκχυμώματα, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὑπόσκληρα, καὶ ὑπέρυθρα, ἤν τε ξὺν σκληρύσμασι πελιδνωθῇ, κίνδυνος μελανθῆναι. ἢν δὲ ὑποπέλια ᾖ ἢ καὶ πέλια μάλα καὶ ἐκκεχυμωμένα, ἢ ὑπόχλωρα καὶ μαλακά, ταῦτα ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν ἀγαθά. Ἡ ἴησις, ἢν μὲν ἀπύρετος ἔῃ, ἐλλέβορον. ἢν δὲ μή, μή. ἀλλὰ ποτὸν ὀξύγλυκυ εἰ δέοι. ἐπίδεσις δὲ ἄρθρων, ἐπὶ δὲ πάντα μᾶλλον, τοῖσι φλάσμασι ὀθονίοισι πλείοσι καὶ μαλθακωτέροισι. πίεξις ἧσσον, προσπεριβάλλειν δὲ τὰ πλεῖστα τῇ πτέρνῃ, τὸ σχῆμα, ὅπερ ἡ ἐπίδεσις, ὡς μὴ ἐς τὴν πτέρνην ἀποπιέζηται. νάρθηξι δὲ μὴ χρέεσθαι. ἧσι δ' αὖ ἐκβῇ ὁ πούς ἢ αὐτὸς, ἢ ξὺν τῇ ἐπιφύσει, ἐκπίπτει μὲν μᾶλλον ἐς τὸ εἴσω. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, λεπτύνεται ἀνὰ χρόνον, τό, τε ἰσχίον καὶ ὁ μηρὸς, καὶ κνήμης τὸ ἀντίον τοῦ ὀλισθήματος, ἐμβολὴ δὲ καὶ ἄλλη ὥσπερ καρποῦ. κατάτασις δὲ ἰσχυρή. ἴησις δὲ νόμος ἄρθρων παλιγκοτέει. ἧσσον δὲ καρποῦ, ἢν ἡσυχάζωσι. δίαιτα μείων ἐλινύουσι. τὰ δὲ ἐκ γενεῆς ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον τὸν πρότερον.

Τέλος τοῦ δεκάτου λόγου.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Articulis.

1. Mucosiores enim. *Difficile forsan videatur, quomodo articuli, qui carnibus magis priuati sunt, mucosiores quoque sint; attamen id fieri verosimile est, quod cum alimentum in carnes minime vertatur, totum excrementum fit, ac propterea in articulos delapsum, mucus euadit; id enim videtur in omnibus natura comparatum, vt corpora pinguia, & carnosa excarnibus sint minus excrementosa, quòd in his totum alimentum in carnes, & pinguedinem euadat; nisi tamen importunus victus etiam in carnosis & pinguibus excrementa cumulari faciat. Sic enim apud Athenæum iiij. dipnos. Diphilus scribit, Byzantinos, ob vsum frequentiorem piscium esse* βληχανώδης, *vel* βλεννώδης. *i. mucosos, ac propterea absynthio sale, & allio ijs frequenter vtendum esse.*

2. Neque valdè rotundis. φαλακροῖσι *græcè scriptum est, quam vocem, & Erotianus in Onomast. & Gal. in comment. pro rotundis vsurpari ab Hippocr. docent. Cæterum cum huiuscemodi significatio videatur esse longe aliena non ab vsu aliorum modo, verum etiam ab ipsius vocis etymo, valde suspicatus sum, ne legendum sit* φαλαροῖσι, *cum Gal. in exposit. vocum* φάλαρα *significare* τὰ στρογγύλα μετὰ λειότητος *tradat, nisi potius, & in hoc loco non* φάλαρα, *sed* φαλακρὰ *sit legendum, eo quod caput, in quo sit* φαλακρότης, *& laue, & rotundum sit, ad cuius similitudinem Idæ promontorium* φαλακρὸν *dictum esse puto.*

3. Siquidem penitus. *Erotianus in voce* ἀτρεκέω, *hunc locum citans, ea voce significari (exacte) docet, quod quomodo quadret, docet Gal. in comm.*

4. Si vero. *Gal. hoc in loco vbi Hippocrates scribit periculum imminere* τῆς ψυχῆς, *vere animum interpretari videtur, ego potius vitam à sapientissimo sene significari puto, quo pacto apud Homerum Xenophontem, aliosq́; præclaros scriptores, immo vero apud Euangelistas sæpe accipi videre licet, id enim significasse ex eo Hippoc. videtur, quod infra addit, ægros decima die perire.*

5. Ex omnibus enim. *Facile omnium nasum fractum & luxatum curari ex eo etiam colligi potest, quod hodierna die inueniuntur in regno Neapolitano, qui etiam penitus abscissas nares reficiunt, quod in alijs corporis partibus amputatis, adeo fæliciter minime fieri compertum est, nec forsan veteres, adeo in Chirurgia excellentes huiusmodi artem calluisse suspicandum est, in qua magna cum laude, atque omnium admiratione, nunc floret Bononiæ Gaspar Tagliacotius, qui inter alia, quæ proprio, ac singulari ingenio nostræ arti attullit præclarissima ornamenta, atque adiumenta, est admirabilis in reficiendis naribus facultas, de qua quoniam ad me, quædam scripsit breuiter, sed eruditè, hìc ea, donec elaboratum ipsius, ea de re opus prodit, ob lectorum vtilitatem ponenda iudicaui.*

Vet. Cod.

Tagliacotij Epistolam hinc auferri libuit, quod eadem in editis nostris de Decoratione lectionibus, commodiore loco posita fuerat.

6 Ex moderata aliqua. *Contextus græcus ita habet:* ἐμέειν ἀπὸ συρμαϊσμοῦ. *Erotianus in voce* συρμαϊσμοῦ *ita scribit.* συρμαία λέγεται ἡ ἐμετικὴ ῥάφανις ἣν τίνες μετ᾽ ἅλμης ἐσθιόντες καθαίρονται, καὶ καλεῖται συρμαϊσμος ὁ τοιοῦτος τῆς καθάρσεως τρόπος. *De hac aũt purgatione plura à nobis in varijs lectionibus scripta sunt, quæ legi poterunt, si à medicinæ, ac philologiæ studiosis desiderabũtur.*

7 Nam & vesica. *Gal. in comm. hanc vocem* γοναὶ, *Hipp. hoc in loco & vterum, & testes significare tradit, sed quomodo huiusmodi significatio Hippocr. sententiæ accommodari queat, non admodum intelligo, cum ex ipsa anatome constet ipsos virorum testes hinc, & inde ab ossibus pubis pendere, minime vero contineri in cauitate, quæ fit ab osse sacro, nisi dicamus, Hipp. hoc in loco id significare voluisse non immediate huiuscemodi partes sub ossis sacri cauitate contineri, sed mediate, et aliquo modo, nam rem ita esse ipsa Autopsia satis superq; docet. Cæterum Arist. nomine* γονῆς, *fere semper genituram comprehendisse videtur, quam etiam j. de gener. anim.* ἀπὸ τοῦ σπέρματος, *seu semine distinxit, quod illa in perfectis animalibus sit imperfectum hoc est, alterum duntaxat generationis principium, hoc vero perfectum ex vtrisque constans in imperfectis, atque plantis.*

8 Vbi vero quid. *Contextus græcus hunc in modum habet,* ὅκου δέ τι τοιοῦτον ἐγκαταλείπεται καὶ μὴ ἐξιπωθεῖται τῇ γε ἀλθέξει, *quo in loco Cornarius vocem* ἐξίπουται *interpretatus est, exprimitur, quã etiam retinuerunt Gal. interpretes. at forsan melius legi posset* ἐκπυοῦται, *siquidem carnes contusæ per suppurationem vere curantur, & melius quam per expressionem; quãquam compressio ipsam contusam partem calidiorem reddens efficit, vt sanguis effusus à uenis in carnes per halitum dissipetur, quod circa articulos prospicere satius est, quam pus mouere: nam Arist. ix. sect. prob. ix. & x. dicebat, æs superpositum vibicibus non alia ratione eos tollere, & dissoluere, quàm quod suo frigore calorem cogens, neque spirare permittens in causa est, vt is sanguinem dissoluat, & dissipat.*

9 Cæterum quidam fabulantur. *AmaZonidum genus etiã nostris temporibus inueniri in Aethiopia Franciscus AluareZias in sua Aethyopiæ narratione prodidit memoriæ, neq; vero à ratione alienum est infantes ab ipsis luxari, tum ob causas, ab Hipp. propositas, tum maxime, quia non solum ad opera aliqua non redduntur ineptiores claudi, verum etiam ad veneris exercitationes obeundas, quibus indigent AmaZonides promptiores, & fortiores efficiuntur, non distributa scilicet seminali materia in partes luxatas, sed in lumbis, & venis retenta. Ea enim matrona Romana, quæ claudo nupserat, cum ab alijs exprobaretur, quod viro pedibus capto esset coniugio copulata, cunctis iure respondebat, claudũ optime virum agere. Sic nanq; crura tenuia habentes esse cæteris salatiores experientia cõpertum est.*

10 Quicunque enim. *Quid significet Hippocrati, vox hæc* γαλιάγκωνες, *explicuit Gal. in explic. linguarum, sub his verbis,* οἱ γαλιάγκωνες, οἱ σμικρὸν μὲν καὶ ἄτροφον ἔχοντες τὸν βραχίονα· τὰ δὲ κατὰ τὸν ἀγκῶνα ὀγκωδέστερα, ὥσπερ καὶ γαλαῖ. οἱ δὲ φάσκοντες γαλλὸν τὸ χαυδὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ τοῦτο γε κεῖσθαι τῷ ὀνόματι, τάχα ἂν δόξειαν παρακούειν. οὐ γὰρ, γαλιάγκωνας, ἀλλὰ γαλιαβραχίονας, ἐχρῆν αὐτὸ ὀνομάζεσθαι. *i. paruum, & emaciatum brachium habentes, ea autem, quæ secundum cubitum sunt tumidiora instar mustellarum, dicentes autẽ,* γαλλὸν, *brachium vocari et hoc positum esse nomini forsan videri possunt, male intelligere, non enim* γαλιάγκωνας, *sed* γαλιοβραχίονας *dicebat appellari.*

11 Quare si non propter. *Cum vulgares plerunque ab euentu de medicorum operationibus iudicium ferant, eorum quoque rationem ita esse habendam voluit Hippocrates, vt quandoque dicat, opera secundum rationem facta esse omittenda, ne medicum accusandi idiotis occasio præbeatur. Quanquam vbi certum vitæ ægrotantis periculum imminet, spesq; est auxilia, ratione inuenta esse iuuatura, potius huius quam vulgarium ratio habenda est.*

12 Expectare tamen oportet. *Hunc locum explicans Gal. non paucas egregia, & scitu digna de dysenteria docuit, illud solum mihi dubietatem facit, cum rationem afferens quamobrem post largas sanguinis effusiones, interdum plenitudo paulo post in corpore suboritur, corpora refrigerari ait, ac subinde insensibilem corporis difflationem huiuscemodi refrigeratione impediri, proptereaq; paulatim plenitudinem in corpore colligi. Nam vt refrigeratis corporibus minor fit efflatio insensibilis, ita par est multo minus sanguinis gigni, quippe qui caloris opera conficitur, vt iure post eiuscemodi effusiones plerunque soleat malus corporis habitus & hydrops suboriri. forsan itaque accommodatius esset dicere tunc solummodo post largos sanguinis fluores fieri plenitudinem, quando non tanta fuerit effusio, vt calorem hebetarit, sed potius is onere copiosi sanguinis leuatus veluti emerserit, aut saltem non sit læsus. Id nanque certissimum est, impeditum insensibile corporis nostri assiduum effluuium minimè satis esse ad veram plenitudinem efficiendam.*

13 Circa omnes. *Cùm in reponendis luxatis artubus extensiones lacertorum magnæ, & cruciatus insignes fiant, ad eas partes confluere sanguinem, aliosq; humores, & subinde inflammationes oriri periculum est, propterea donec omne inflammationis periculum elabatur, optimum est corpus ieiunio macerare, sic enim membra nutrimento priuata in sese retinent sanguinem, & humores, neque eos ad partes præ dolore, & extensione concussas fluere permittunt.*

HIPPOCRATIS COI CHIRVRGIAE OFFICINA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΙΗΤΡΕΙΟΝ.

Argumentum.

Qualia instrumenta debeant esse in Chirurgia. Speties deligationis, & quæ pulchræ, ac bonæ. De ferulis. De figuris deligationis, ac fulcimentis.

A Aut similia, aut dissimilia, à principio, à maximis, à facilimis, ab his q̃ vndiquaq; penitus cognoscunt: quæ & videre, & tangere, & audire licet: quę & visu, & tactu, & auditu, & naribus, & lingua, & intelligẽtia sentire licet: q̃, & quib⁹ cognoscunt, oĩbus cognoscere licet. Quæ verò ad chirurgiæ officinã: Aegrotãs, agẽs, ministri, instrumẽta, lumẽ: vbi, quõ: quot, quõ, qñ: corpus, vasa cõmoda: Tẽpus, modus, locus: Agens aut sedens, aut stans, moderate ad seipsum, ad id qđ tractat, ad splẽdorẽ lucis. Lucis igit spẽs duæ sunt, altera cõis, altera ar-
B tificialis. Cõis, in nobis nõ est. Artificialis, ẽt in nobis est. Vtriusq; verò duplices vsus sunt, aut ad lucẽ, aut sub lucẽ. Sub lucẽ, & modicus vsus est, & moderatio manifesta. Ad lucẽ verò, ex p̃sentibus, ex cõferentibus luminibus, ad splendorem cõuertere oportet id quod tractat, exceptis his q̃ aut latere oportet, aut videre turpe est: ita vt id
C qđ tractat, ex aduerso sit luci: qui verò tractat, ex aduerso eius qđ tractat: veruntñ vt ne tenebras inducat. Sic.n. & qui agit videre poterit, & qđ tractat nõ videt. Ad seipsum verò, si quidẽ sedeat, pedes s̃m rectitudinẽ sursum versus è directo ad genua sint, distãtia aũt parua in cõsistẽdo
C intercedat. Genua aũt superiora sint inguinib⁹, modice distãtia, pro commoda cubiti positione ac appositione. Vestit⁹ expedite, distincte, æqualiter, similiter, cubitis, humeris. Ad id verò qđ tractatur, vltra & prope, & sursum ac deorsum, & hac aut illac, aut in medio. Vltra quidẽ & p̃pe termini sunt cubitorũ gibbi, ita vt in anteriorẽ partẽ nõ excedãt genua, in posteriorẽ costas. Sursum verò, vt non supra mãmas summas manus habeat.

Ὁμοῖα, ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ τῶν ῥηΐστων, ἀπὸ τῶν πάντη πάντως γιγνωσκομένων. ἃ καὶ ἰδεῖν, καὶ θίγειν, καὶ ἀκοῦσαι ἐστί. ἃ καὶ τῇ ὄψει, καὶ τῇ ἀφῇ, καὶ τῇ ἀκοῇ, καὶ τῇ ῥινὶ, καὶ τῇ γλώσσῃ, καὶ τῇ γνώμῃ ἐστὶ αἰσθέσθαι. ἃ, καὶ οἷς γιγνωσκόμενα, πᾶσιν ἐστὶ γνῶναι, τὰ δ' ἐς χειρουργίην κατ' ἰητρεῖον. ὁ ἀσθενέων, ὁ δρῶν, οἱ ὑπηρέται, τὰ ὄργανα, τὸ φῶς, ὅκου, ὅκως, *ὅσα, ὅκως, ὅκοτε, τὸ τε σῶμα, τὰ ἄρμενα, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος, ὁ τόπος, ὁ δρῶν, ἢ καθήμενος, ἢ ἑστεώς. ξυμμέτρως πρὸς ἑωυτὸν, πρὸς τὸ χειριζόμενον, πρὸς τὴν αὐγήν. Αὐγῆς μὲν οὖν δύο εἴδεα. τὸ μὲν κοινὸν, τὸ δὲ τεχνητόν. τὸ μὲν οὖν κοινὸν οὐκ ἐφ' ἡμῖν. τὸ δὲ τεχνητὸν, καὶ ἐφ' ἡμῖν. ὧν ἑκατέρου διασσαὶ χρήσιες, ἢ πρὸς αὐγὴν, ἢ ὑπ' αὐγήν. ὑπ' αὐγὴν μὲν οὖν ὀλίγη τε ἡ χρῆσις, καταφανής τε ἡ μετριότης, τὰ δὲ πρὸς αὐγὴν ἐκ τῶν παρεουσέων, ἐκ τῶν ξυμφερουσέων *αὐγέων, πρὸς τὴν λαμπρότητα τρέπειν τὸ χειριζόμενον, πλὴν ὁκόσα ἢ λαθεῖν δεῖ, ἢ ὁρῆν αἰσχρόν. οὕτωσὶ δὲ τὸ μὲν χειριζόμενον, ἐναντίον τῇ αὐγῇ, τὸν δὲ χειρίζοντα, ἐναντίον τοῦ χειριζομένου, πλὴν ὥς τε μὴ ἐπισκοτάζειν. οὕτω γὰρ ἂν ὁ μὲν δρῶν, ὁρῴη, τὸ δὲ χειριζόμενον, οὐχ ὁρῷτο. πρὸς ἑωυτὸν δὲ καθημένῳ πόδες ἐς τὴν ἄνω ἴξιν κατ' ἴθυ γουνάσι. διάστασιν δὲ ὀλίγον συμβεβῶτες, γουνάτα δὲ ἀνωτέρω βουβώνων σμικρὸν διάστασιν *ἀγκῶσιν θέσει καὶ παραθέσει. ἱμάτιον εὐσταλέως, εὐκρινέως, ἴσως, ὁμοίως, ἀγκῶσιν, ὤμοισι, πρὸς δὲ τὸ χειριζόμενον, τοῦ μὲν πρόσω, καὶ ἐγγὺς, *καὶ ἄνω, καὶ *κάτω, καὶ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἢ μέσον, τοῦ μὲν πρόσω καὶ ἐγγὺς, ὅρον *ἀγκῶνες. εἰς μὲν τὸ πρόσθεν, γούνατα μὴ ἀμείβειν. εἰς δὲ τὸ ὄπισθεν, πλευράς. τοῦ δὲ ἄνω, μὴ ἀνωτέρω μαζῶν ἄκρας χεῖρας ἔχειν,

Vet. Cod.
*ὁκόσα, οἷσιν ὡς ὅκη
* αὐγέην
* δὲ
* τοῦ
* τοῦ
* ἀγκῶνας

Vet. Cod. ἔχει. τὸ δὲ κάτω, μὴ κατωτέρω, ἢ ὡς τὸ στῆθος
ἔχοντα ἐπὶ γούνασιν ἔχει ἄκρας χεῖρας ἐγγωνίως πρὸς βραχίονας, τὰ μὲν κατὰ μέσον οὕτως, τὰ δὲ ἔνθα, ἢ ἔνθα μὴ ἔξω τῆς ἕδρης, κατὰ λόγον δὲ τῆς ἐπιστροφῆς προβαλλόμενον τὸ σῶμα καὶ τοῦ σώματος τὸ ἐργαζόμενον. ἑστῶτα δὲ* δεῖ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων βεβῶτα ἐξ ἴσου τοῖν ποδοῖν ἅλις, δρᾶν δὲ τῷ ἑτέρῳ ἐπιβεβῶτα, μὴ τῷ κατὰ τὴν δρῶσαν χεῖρα. ὕψος γούνατι πρὸς βουβῶνα, ὡς ἐν ἕδρῃ, καὶ τὰ ἄλλα ὅρια τὰ αὐτά. ὁ δὲ χειριζόμενος τῷ χειρίζοντι τῷ ἄλλῳ τοῦ σώματος μέρει ὑπηρετείτω, ἢ ἑστὼς, ἢ καθήμενος, ἢ κείμενος, ὅκως ἂν ῥήϊστα, ὧδε ὡς σχῆμα ἔχων διατελέει, φυλάσσων ὑπόρρυσιν, ὑπόστασιν, ἔκτρεψιν,* κατάντίαν, ὡς ὃ δεῖ σώζεται καὶ σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ χειριζομένου ἐν παρέξει, ἐν χειρισμῷ* ἐν τῇ ἔπειτα ἕξει. Ὄνυχας μήτε ὑπερέχειν, μήτε ἐλλείπειν, δακτύλων κορυφὰς ἐς χρῆσιν ἀσκέειν, δακτύλοισι μὲν ἄκροις, τὰ πλεῖστα λιχανῷ πρὸς μέγαν. ὅλῃ δὲ καταπρηνεῖ, ἀμφοτέρῃσι δὲ ἐναντίῃσι, *δάκτυλον εὐφυΐαι μέγα τὸ ἐν μέσῳ τῶν δακτύλων, καὶ ἀπεναντίον τὸν μέγαν τῷ λιχανῷ. νόσος δὲ δι' ἣν καὶ βλάπτονται, οἷσιν ἐν γενετῇσιν ἐν τροφαῖς ἔθισαι ὁ μέγας ὑπὸ τῶν ἄλλων δακτύλων κατέχεσθαι, δῆλον. τὰ ἔργα πάντα ἀσκέειν ἑκατέρῃσι δρῶντα, καὶ ἀμφοτέρῃσιν ἅμα. ὅμοια γάρ εἰσιν ἀμφοτέρῃσι, στοχαζόμενον ἀγαθῶς, καλῶς, ταχέως, ἀπόνως, εὐρύθμως, εὐπόρως, ὄργανα μὲν καὶ ὅτε καὶ ὅπως εἰρήσεται, ὅκου δεῖ μὴ ἐμποδὼν *τὸ ἔργον, μὴ δὲ ἐμποδὼν τῇ ἀναιρέσει. παρὰ τὸ ἐργαζόμενον δὲ τοῦ σώματος ἐπί. ἄλλως δὲ ἢν ἄλλῳ ἑτοίμως ὀλίγῳ πρότερον ἔστω, ποιείτω δὲ ὅταν κελεύῃς. οἱ δὲ περὶ τὸν ἀσθενέοντα τὸ μὲν χειριζόμενον παρεχόντων ὡς ἂν δοκῇ, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κατεχόντων, ὡς ὅλον ἂν ἀτρεμέῃ, σιγῶντες, ἀκούοντες τοῦ ἐφεστῶτος. Ἐπιδέσιος δύο εἴδεα, *εἰργασμένον, καὶ ἐργαζόμενον, ἐργαζόμενον μὲν ταχέως, ἀπόνως, εὐπόρως, εὐρύθμως. ταχέως μὲν ἀνύειν τὰ ἔργα, ἀπόνως δὲ ῥηϊδίως δρᾶν, εὐπορίη δὲ ἐς πᾶν ἑτοίμη, εὐρυθμίη δὲ ὁρῆσθαι ἡδέως, ἀφ' ὧν δὲ ταῦτα ἀσκημάτων, εἴρηται. εἰργασμένον δὲ ἀγαθῶς, καλῶς, καλῶς μὲν ἁπλῶς, εὐκρινέως, ἢ ὅμοια, ἢ ἴσα, ἴσως καὶ ὁμοίως, ἢ ἄνισα καὶ ἀνόμοια, ἀνίσως καὶ ἀνομοίως. τὰ δὲ εἴδεα, ἁπλοῦν. ἐγκύκλον, σκέπαρνον, σιμὸν, ὀφθαλμὸς, ῥόμβος καὶ* ἡμίτομον, ἁρμόζον τὸ εἶδος τῷ εἴδει καὶ τῷ πάθει τοῦ ἐπιδεομένου. ἀγαθῶς δὲ δύο ἰδέα τοῦ ἐπιδεομένου, ἰσχύος μὲν ἢ πιέξει ἢ πλήθει ὀθονίων, τὸ μὲν οὖν αὐτὴ ἡ ἐπίδεσις ἰῆται, τὸ δὲ τοῖς ἰωμένοισιν ὑπηρετέει. ἐς μὲν οὖν ταῦτα νόμος, ἐν δὲ τουτέοισι μέγιστα ἐπιδέσιος, πίεξις μὲν ὥστε τὰ ἐπικείμενα μὴ ἀφεστάναι, μὴ δὲ ἐρηρεῖσθαι, ἀλλὰ ἡρμόσθαι μὲν, προσηναγκάσθαι δὲ μή. ἧσσον μὲν τὰ ἔσχατα, ἥκιστα δὲ τὰ μέσα. ἅμμα καὶ ῥάμμα, νεμόμενον μὴ κάτω, ἀλλ' ἄνω, ἐν παρέξει, καὶ σχέσει, καὶ ἐπιδέσει, καὶ πιέξει. ἀρχὰς βάλλεσθαι μὴ ἐπὶ τὸ ἕλκος, ἀλλ' ἔνθεν ἢ ἔνθεν τὸ ἅμμα. τὸ δὲ ἅμμα, μήτε ἐν τρίβῳ, μήτε ἐν ἔργῳ, μήτε ἐκεῖσε, ὅκου κενεόν. ὡς μὴ ἔσω κενεὸν κείσεται. ἅμμα δὲ καὶ ῥάμμα μαλθακὸν, οὐ μέγα. εὖ γε μὴν γνῶναι,

ὅτι

Margin (Vet. Cod.): *ἔχοντα — *ἰδὼν μὲν — *κατανέαν — *καὶ — *δακτύλων εὐφυΐη, μετὰ — *τῷ ἔργῳ — *εἰργασάμενον — *ἰότομα

habeat. Deorsum, vt nō īferius q̃ vt vbi pectus ad genua hēt, summas man⁹ angulares ac brachia fi- A guret, & ī medio quidē hoc mō se hēt. Hac verò aut illac, vt nō extra sedē: sed ꝓ rōne cōuersionis & corp⁹, & operātē corporis partē ꝓducat. Si verò stet, vtrisq; pedib⁹ ex æquo insistere satis est. Agere verò oportet, ita vt altero pede īscēdat, nō eo q̄ est ad manū agētē, genu ad īguē sublato, velut ī sede, sed & alij termini iidē sunt. At qui tractat, reliqua corporis parte tractāti inseruiat, aut stās, aut sedēs, aut decūbēs, quo q̃ facillime ita velut figurā hn̄s ꝑseueret, seruās subfluxionē, subsidētiā, euersionē, decliuitatē. Sic q̃ debet seruat & figura, & forma ei⁹ q tractat, in exhibitione, ī tractatione, in habitu postea sequēte. Vngues neque ꝑminere oportet, neq; deficere: digitorū ver- B tices ad vsū exercere, digitis quidē summis pleraq;, indice ad magnū admoto: Tota verò manu ꝓna, ambab⁹ aūt aduersis. Digitos generose extēdere cogit magnū quiddā in medio digitorū positu, & oppositū facere magnū digitū īdici. Morbū aūt eē manifestū est, ꝑ quē ēt lædunt hi, quib⁹ ex natiuitate, & educatione, assueuit magnus digit⁹ ab alijs cōtineri. Opera oīa exercere oportet vtrisq; seorsim agēdo, & ambabus simul. Siles. n. sunt, ambabus cōiectādo bene, pulchre, cito, nō laboriose, cōcinne, expedite. Instrumēta qdē, & qñ, & qualr̄ dicet. Vbi oportet, vt ne quid impediat op⁹, neq; īpedimēto sit iter accipiēdū circa operātē corporis partē. Si verò ali⁹ det, paulò pri⁹ paratus sit, & faciat vbi iusseris. Qui verò circa æ- C grotātē sunt, id qđ tractat exhibeāt ꝓut visū fuerit. Reliquū aūt corpus detineāt, vt totū q̄scat, tacētes, & ꝑfecto obedientes. Deligationis spēs duæ sunt, q̄ facta ē, & q̄ adhuc fit. Quæ adhuc fit, cito, nō laboriose, expedite, cōcinna. Cito, quidē, perficiēdo opera: nō laboriose, facile agēdo: Expeditio verò ad oīa parata est. Cōcinnitas aūt iucūda aspectu ē. Ex q̄bus verò exercitationibus hæc cōtingāt, dictū ē. Quę facta ē, bene, pulchrè: Pulchrè quidē, simpliciter, distinctè: aut sīlia ac æqualia, æqualr̄ ac sīlr̄: aut īæqualia ac dissimilia, īæqualiter ac dissimiliter. Spēs verò hæ sunt, simplex, rotūda ī orbē, ascia, sima, oculus, rhōbus, & semisecta: ita vt spēs cōgrua sit speciei & affectioni eius qđ deligat. Eius verò quod bene deligat, D duæ sunt species, roboris quidē, aut cōpressione, aut copia linteorū: & partim qdē ipsa deligatio sanat, partim curātibus inseruit. Ad hæc igit̄ lex hæc est. In his aūt maxima deligationis vis est. Cōpressio quidē, vt incūbētia nō abscedāt, neq; penitus innitant̄: sed sint quidē firmata, nō autē coacta: & minus quidē extrema, minimè verò media. Nexus & filū procedāt, nō deorsum, sed sursum, in exhibitione, & ꝑparatione, & deligatiōe, & habitu postea sequēte. Initia nō sup vlc⁹ inijcere oportet, sed hinc aut illinc facere nexū. Nexū verò neq; ī semita, neq; ī opere, neq; illic vbi inane est, vt neī vanū iaceat. Nexū aūt & filū, mollia, n̄ magna. Hoc tn̄ ꝓbè nosse cōuenit,

quòd

A q̄ ois deligatio ad decliuia & acuminata fugit, veluti ĩ capite, ad partẽ supernã: ĩ tibia, ad ĩfernã. Deligare oportet dextras partes ĩ sinistras: & sinistras ĩ dextras: excepto capite. Hoc verò ſm rectitudinẽ. Verũ cõtraria ex duob⁹ initijs. Si verò ex vno, ad id qđ ſiſt ẽ, ad subtilitatẽ: velut ẽ media pars capitis, & si qd aliud hmõi. Quæ verò mouẽtur, veluti articuli, qua qdẽ parte ĩflectunt, q̃ minimis ac expeditissimis linteis obuoluere oportet, velut poplitẽ: quà verò circũtẽdunt, expaßis ac latis, velut ẽ patella. Circũdare quoq; insup oportet, cõprehẽsiõis qdẽ gratia eorũ q̃ circa hæc sũt, appẽsionis verò vniuersi deligamẽti, ĩ qeſcẽtibus & depſsiorib⁹ corporis partib⁹, qualis est, et supra et ĩfra genu. Cõuenit aũt ĩ humero qdẽ, circũductio circũ alterã alã: in ĩguine verò, circũ alterã lateris mollitudinẽ: ĩ tibia, supra surã: & quibuscũq; sursũ cõtingit fuga, his inferne appẽsio cõuenit: qb⁹ aũt deorsũ, vice versa. Quib⁹ verò ñ ẽ, veluti ĩ capite, his ĩ æqualissima parte cõphẽsiones facere oportet & minimè obliquo deligamẽto vti. Nã stabilissimũ postremũ circũdatũ, vel maximè vagabũda cõtinet. Quibuscũq; aũt neque cõphẽsio, neq; appẽsio linteorũ, cõmodè se hẽt: his p fila appẽsiones facere cõuenit, ex iniectiõe, aut cõsutione. Deligamẽta sint pura, leuia, mollia, tenuia. Obuoluere verò oportet ambabus simul, aut vtrisq; seorsim exercere: cõueniẽte aũt deligatione vti, cõiectura ad latitudinẽ ac crassitudinẽ partiũ facta. Obuolutiõis capita dura, æqualia, distincta sint. In qb⁹ aũt futurũ est vt decidat, ea peiora sunt, q̃ si cito decidat. Quædã sũt eiusmodi, vt neq; cõprimere, neq; decidere oporteat. Quæ verò spectat deligatio, aut subligatio, aut ambo, hęc sunt. Subligatio qdẽ ĩ cã ẽ, vt aut disparata attrahant, aut expassa cõtrahant, aut cõtracta diducant, aut distorta dirigant, aut vice versa. Præparare aũt oportet lintea leuia, tenuia, mollia, pura, lata, nõ cõsuta, neq; extuberãtias hñtia, & sana, vt extẽsionẽ ferãt, & paulò pſtatiora, nõ sicca, sed succo ĩbuta singulis affectionib⁹ familiari: ad ea qdẽ q̃ disparata abscesserũt, ita vt sublimia sedẽ qdẽ cõtingãt, ñ tñ cõprimãt. Initiũ aũt sumere oportet ex sana parte, & ad vlcus desinere, quo id qdẽ qđ subest excolet, aliud aũt ampli⁹ colligat. Deligare aũt oportet recta qdẽ, ĩ rectũ: obliqua verò, oblique: ĩ figura doloris exorte, ĩ qua neq; cõstrictio, neq; discessio cõtingat: ex qua vbi trãslatio fit ad appẽsionẽ, aut positionẽ, nõ trãsmutẽt, sed siã habeãt hæc, musculos, venas, neruos, ossa, & bene posita, et bene detẽta. Appẽsa verò aut posita eẽ cõuenit, ĩ figura doloris exorte, q̃ est ſm naturã: in qbus verò discesserint, uice uersa. At qb⁹ expassa sũt, cõtrahere oportet, qđ ad alia qdẽ attinet eodẽ mõ: ex multo uerò tpis spatio ĩterposito cõtractionẽ facere oportet, & sensim pgressu facto cõpreßionẽ, primũ minimè, deinde magis, ita ut termin⁹ q̃ maximè facta sit, mutu⁹ cõtact⁹ fiat. Quib⁹ uerò cõtracta sũt, diducere: cũ ĩflãmatione qdẽ uice uersa: sine hac aũt, pparatione qdẽ eiusmodi, deligatione uerò cõtraria. Distorta uerò dirigere oportet, qđ ad alia qdẽ attinet, eodẽ mõ: Verũ q̃ quidẽ abierũt, ea reducere oportet, subligatione, agglutinatione,

ὅτι ἐς τὰ κατάντη, καὶ ἀπόξη φεύγει παρὰ ἐπιδέσμος, οἷον κεφαλῆς μὲν τὸ ἄνω, κνήμης δὲ τὸ κάτω. ἐπιδεῖν* δεξιὰ, ἐπ' ἀριστερὰ, καὶ ἀριστερὰ* ἐπὶ δεξιὰ, πλὴν κεφαλῆς, ταύτην δὲ κατ' ἴξιν, τὰ δ' ὑπεναντία, ἀπὸ δύο ἀρχέων, ἣν δὲ ἀπὸ μιῆς, ἐφ' ὅπερ ὅμοιον ἐς τὸ μόνιμον, οἷον τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς, καὶ ἔτι ἄλλο τοιοῦτον, τὰ δὲ κινεύμενα, οἷον ἄρθρα ὅπη μὲν συγκάμπτεται, ὡς ἥκιστα, καὶ εὐσταλέστατα περιβάλλειν, οἷον ἰγνύην.* ᾗ δὲ περιτείνεται, ἁπλᾶ τε καὶ πλατέα, οἷον ἡ μύλη, προσπεριβάλλειν δὲ καταλήψιος μὲν τῶν περὶ ταῦτα εἵνεκα, ἀναλήψιος δὲ τῆς σύμπαντος ἐπιδέσμου, ἐν τοῖσιν ἀτρεμέουσι, καὶ λαπαρωτέροισι τοῦ σώματος, οἷον τὸ ἄνω, καὶ τὸ κάτω τοῦ γόνατος, ὁμολογέει δὲ ὤμου μὲν ἡ περὶ τὴν ἑτέρην μασχάλην περιβολή.* βουβῶνος δὲ ἡ περὶ τὸν ἕτερον κενεῶνα, καὶ κνήμης, ἡ ὑπὲρ γαστροκνημίην. ὁκόσοισι μὲν ἄνω ἡ φυγὴ, κάτωθεν ἡ ἀντίληψις. οἷσι δὲ κάτω, τοὐναντίον. οἷσι δὲ μὴ ἔστι, οἷον ἡ κεφαλὴ, τουτέων ἐν τῷ ὁμαλωτάτῳ τὰς καταλήψιας ποιέεσθαι, καὶ ἥκιστα λοξῷ τῷ ἐπιδέσμῳ χρέεσθαι, ὡς τὸ μονιμώτατον ὕστατον περιβληθέντα πλανωδέστατα κατέχει. ὁκόσοισι δὲ μὴ εὐκαταλήπτως τοῖς ὀθονίοισι, μὴ δὲ εὐαναλήπτως ἔχει, ῥάμμασι τὰς ἀναλήψιας ποιέεσθαι ἐν καταβολῆς ἢ ξυρραφῆς. ἐπιδέσματα καθαρὰ, κοῦφα, μαλθακὰ, λεπτὰ, ἑλίσσειν ἀμφοτέροισιν ἅμα, καὶ ἑκατέροισιν χωρὶς ἀσκέειν, τῇ πρεπούσῃ δὲ ἐς τὰ πλάτη καὶ τὰ πάχη τῶν ὀθονίων τεκμαιρόμενον χρέεσθαι. ἐλίξιος κεφαλαὶ σκληραὶ, ὁμαλαὶ, εὐκρινέες. τὰ δὲ ἢ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίω ταχέως ἀποπεσόντων, τὰ δὲ ὡς μήτε πιέζειν, μήτε ἀποπίπτειν.* ὧν δὲ ἔχεται ἐπίδεσις, ἢ* ὑπόθεσις, ἢ ἀμφότερα, ὑπόθεσις μὲν αὐτίη ὥστε ἢ ἀφεστῶτα, προσεῖλαι, ἢ ἐκπεπταμένα, συστεῖλαι, ἢ* ξυνεσταλμένα, διαστεῖλαι, ἢ διεστραμμένα, διορθῶσαι, ἢ τἀναντία. παρασκευάζειν δὲ ὀθόνια κοῦφα, λεπτὰ, μαλθακὰ, καθαρὰ, πλατέα, μὴ ἔχοντα συρραφὰς, μὴ δ' ἐξεχίας, καὶ ὑγιέα, ὥστε τανύσιν φέρειν καὶ ὀλίγῳ κρέσσω, μὴ ξηρὰ, ἀλλ' ἔγχυμα χυμῷ ὃ ἕκαστα σύντροφα, ἀφεστῶτα μὲν, ὥστε τὰ μετέωρα τῆς ἕδρης ψαύειν μὲν, πιέζειν δὲ μὴ,* ἤρχθαι δὲ ἐκ τοῦ ὑγιέος, τελευτᾶν πρὸς τὸ ἕλκος, ὡς τὸ μὲν ὑπεὸν, ἐξαθέληται, ἕτερον δὲ μὴ ἐπισυλλέγηται. ἐπιδεῖν τὰ μὲν ὀρθὰ, ἐς ὀρθὸν, τὰ δὲ λοξὰ, λοξῶς, ἐν σχήματι ἀπόνῳ, ἐν ᾧ μήτε ἀπόσφιγξις, μήτε ἀπόστασις ἔσται, ἐξ οὗ ὅταν μεταλλάσσῃ ἐς ἀνάληψιν ἢ θέσιν, οὐ μεταλλάξουσιν, ἀλλ' ὅμοια ταῦτα ἕξουσι μύας, φλέβας, νεῦρα, ὀστέα, ἀναλελάμφθαι δὲ ἢ κεῖσθαι ἐν σχήματι ἀπόνῳ τῷ κατὰ φύσιν, ὧν δὲ αὖ ἀποστῇ, τἀναντία, ὧν δ' αὖ ἐκπεπταμένα συστεῖλαι, τὰ μὲν ἄλλα* τὰ αὐτὰ, ἐκ πολλοῦ δέ τινος δεῖ τὴν συναγωγὴν καὶ ἐκ προσαγωγῆς τὴν πίεξιν τὸ πρῶτον ἥκιστα, ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον, ὅριον τοῦ μάλιστα τὸ συμψαύειν. ὧν δὲ συνεσταλμένα διαστεῖλαι, σὺν μὲν φλεγμονῇ τἀναντία, ἄνευ δὲ ταύτης, παρασκευῇ μὲν τοιαύτη, ἐπιδέσει δὲ ἐναντίη. διεστραμμένα δὲ διορθῶσαι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ, δεῖ δὲ τὰ μὲν ἀπεληλυθότα, ἐπαγαγεῖν, ὑποθέσει, παρακολλήσει,

Vet. Cod.
* δὲ
* δὲ
* ὅπη
* καὶ
* τὰ εἰρημένα
* ὑπόδεσις
* τὰ
* ἄρχεσθαι
* ταῦτα

Vet. Cod. *κατήγμασι δὲ *ἐκ τοῦ κάτω ἐς τὰ ἄνω τελευτῶσι *ἐξήριπε *ἐλιασέτω *μήτε ἀποκλᾶται *κατάτασις

σει, ἀναλήψει. τὰ δὲ ἐναντίως. * σπλήνων μήκεα, πλάτεα, πάχεα, πλήθεα. μῆκος ὅση ἡ ἐπίδεσις, πλάτος τριῶν, ἢ τεσσάρων δακτύλων, πάχος τριπτύχους ἢ τετραπτύχους, πλῆθος, κυκλεῦντας μὴ ὑπερβάλλειν, μὴ δὲ ἐλλείπειν, οἷσι δὲ ἐς διόρθωσιν μῆκος κυκλεῦντας. πλάτος καὶ πάχος τῇ ἐνδείῃ τεκμαίρεσθαι, μὴ δὲ ἀθρόα πληρεῦντας. τῶν δὲ ὀθονίων ὑποδεσμίδες εἰσὶ δύο, τῇ πρώτῃ ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ ἄνω τελευτῶσι, τῇ δὲ δευτέρῃ, ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ κάτω. * καὶ τὸ σίνος πιέζειν μάλιστα, ἥκιστα τὰ ἄκρα, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ λόγον, ἡ δὲ ἐπίδεσις πουλὺ τοῦ ὑγιέος προσλαμβανέτω. ἐπιδέσμων δὲ πλῆθος, μῆκος, πλάτος, πλῆθος μὲν, μὴ ἥσσασθαι τοῦ σίνεος, μηδὲ νάρθηξιν ἐνέρεισιν εἶναι, μηδὲ ἄχθος, μηδὲ περίρρεψιν, μηδὲ ἐκθήλυνσιν, μῆκος δὲ καὶ πλάτος, τριῶν ἢ τεττάρων, ἢ πέντε, ἢ ἕξ. πήχεων μὲν μῆκος, δακτύλων δὲ πλάτος. καὶ παρέρματος περιβολαὶ τοσαῦται, ὥστε μὴ πιέζειν, μαλθακὰ δὲ καὶ παχέα, ταῦτα πάντα ὡς ἐπὶ μήκει καὶ πλάτει καὶ πάχει τοῦ παθόντος. νάρθηκες δὲ λεῖοι, ὁμαλοὶ, σιμοὶ κατ' ἄκρα σμικρῷ μείους ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἐπιδέσεως, παχύτατοι δὲ ᾗ * ἐξέρριπτε τὸ κάτηγμα. ὁκόσα δὲ κυρτὰ καὶ ἄσαρκα φύσει φυλασσομένων τῶν ὑπερεχόντων. οἷον κατὰ δακτύλους ἢ σφυρὰ τῇ θέσει ἢ τῇ βραχύτητι. παρέρμασι δὲ ἐρμάζειν μὴ πιέζειν τὸ πρῶτον, κηρωτὴ μαλθακὴ καὶ λείη καὶ καθαρή. * ὕδατος θερμότης, πλῆθος, θερμότης μὲν κατὰ τῆς ἑωυτοῦ χειρὸς καταχεῖν, πλῆθος δὲ χαλάσαι μὲν καὶ ἰσχνῶσαι τὸ πλεῖστον, ἄριστον. σαρκῶσαι δὲ καὶ ἁπαλῦναι, τὸ μέτριον, μέτριον δὲ ἐν τῇ καταχύσει ἔτι μετεωριζομένου, δεῖ πρὶν συμπίπτειν παύεσθαι, τὰ μὲν γὰρ πρῶτον, αἴρεται, ἔπειτα δὲ ἰσχναίνεται. θέσις δὲ μαλθακὴ, ὁμαλὴ, ἀνάρροπος τοῖσιν ἐξέχουσι τοῦ σώματος. οἷον πτέρνῃ καὶ ἰσχίῳ, ὡς μήτε ἀνακλᾶται * μήτε ἐκτρέπεται, σωλῆνα παντὶ τῷ σκέλει ἢ ἡμίσει, ἐς τὸ πάθος δὲ βλέπειν καὶ τὰ ἄλλα ὅσα βλάπτει δῆλα. πάρεξις δὲ, καὶ διάτασις, καὶ * ἀνάπλασις, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ φύσιν, φύσις δὲ ἐν μὲν ἔργοισι τοῦ ἔργου τῇ πρήξει ὃ βούλεται τεκμαρτέον, ἐς δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐλινύοντος, ἐκ τοῦ κοινοῦ, ἐκ τοῦ ἔθεος, ἐκ μὲν τοῦ ἐλινύοντος καὶ ἀφειμένου, τὰς ἰθυωρίας σκέπτεσθαι, οἷον τὸ τῆς χειρὸς, ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ, ἔκτασιν, σύγκαμψιν, οἷον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου πήχεος πρὸς βραχίονα, ἐκ δὲ τοῦ ἔθεος, ὅτι οὐκ ἄλλα σχήματα φέρειν δυνατώτερον, οἷον σκέλεα ἔκτασιν, ἀπὸ τουτέων γὰρ ῥήϊστα πλεῖστον χρόνον ἔχοι, ἂν μὴ μεταλλάσσονσαι. ἐν δὲ τῇ μεταλλαγῇ ἐκ διατάσιος ὅμοια ταῦτα ἔχουσιν, εἰς ἕξιν, ἢ θέσιν, μύες, φλέβες, νεῦρα, ὀστέα, ἣ μάλιστα εὔθετα, καὶ εὔσχετα, διάτασις μάλιστα, τὰ μέγιστα, καὶ παχύτατα, καὶ ὁμαλὰ, καὶ οὗ ἀμφότερα, δεύτερα, ὧν τὸ ὑποτεταγμένον, ἥκιστα, ὧν τὸ ἄνω, μᾶλλον δὲ τοῦ μετρίου βλάβη, πλὴν παιδίων ἔχειν ἀνάντη σμικρόν, διορθώσιος παράδειγμα τὸ ὁμώνυμον, τὸ ὁμόζυγον, τὸ ὅμοιον, τὸ ὑγιές. ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι, μινυθῆσαι, ἡ σκληρὴ, δῆσαι, ἡ μαλακὴ, λῦσαι, ἡ πολλὴ, μινυθῆσαι, ἡ μετρίη, παχῦναι.

ne, appēsione. Cōtraria verò cōtrario mō. Splēniorū longitudines, latitudines, crassitudines, multitudines. Lōgitudo, quāta ē deligatio. Latitudo, quatuor aut triū digitorū: crassitudo, vt triplices aut quadruplices sint. Multitudo, vt dū circūdant, nō excedāt, neq; deficiāt. Quib⁹ vero ad directionē, in lōgitudinē circūdādo, latitudinē ac crassitudinē defectu cōiectare oportet, ita vt A
I nō aceruatim expleam⁹. At vero linteorū subligationes duæ sūt, prima ex loco læso ad supernas partes desinit: altera ex loco læso, ad īfernas. Iuxta locū affectū maxime cōprimere oportet, minime extremas partes: reliqua vero ꝑ rōne. Deligatio aūt multā sani loci partē occupet. Deligamētorū multitudo, lōgitudo, latitudo. Multitudo quidē, vt ne superet à loco læso, neq; ꝑ ferulas illisio fiat, neq; pōdus, neq; circūcirca inclinatio, neq; effeminatio deligamēti cōtingat. Longitudo vero & latitudo, triū aut quatuor, aut quinq; aut sex cubitorū qdē lōgitudo, digitorū aūt latitudo. Et assulcimēti circūductiōes tot sint, vt ne cōprimāt. Mollia vero & nō crassa sint hæc oīa, ꝑ lōgitudine, & latitudine, ac crassitudine partis affectæ. Ferulę porro sint leues, ęquales, iuxta extremitates simę, hinc atq; illinc paulo minores deligatiōe, crassissimæ aūt ea parte qua extat fractura. Quæcūq; vero partes incuruæ sūt & excarnes, ī his q̄ ꝑminēt cauēdæ sunt, velut circa digitos & malleolos, aut positiōe, aut breuitate. Assulcimētis aūt fulcire ac firmare oportet, nō cōprimere primū. Ceratū molle, & leue, & purū sit. In aqua spectaē caliditas, multitudo. Caliditas, vt supra suā ipsi⁹ manū medic⁹ affundat. Multitudo, ad laxādū qdē & attenuādū, plurima optima ē: verū ad īcarnādū ac molliēdū, moderata. Moderatio aūt ī ꝑfusione ea ē, q̄ dū adhuc attollit pars, priusquā concidat desistere oportet. Primū.n. attollitur: postea verò attenuaē. Positio sit mollis, æqualis, sursū vergēs, ī eminētibus corporis partib⁹, velut calcaneo, & coxa, vt neq; refragat, neq; euertaē. Canalē toti potius cruri, q̄ dimidio adhibere oportet. Ad affectionē tñ respicere oportet: & reliqua q̄ lædere solēt, manifesta sūt. Exhibitio verò, & distētio, et restitutio, & reliqua, ꝑm naturā fiat. Natura ī operib⁹ est: operis actiōe qd illa velit cōiectādū ē: ad hęc aūt ex quiescēte, ex cōi, ex cōsuetudine. Ex quiescēte quidē ac remisso, rectitudines cōsiderare oportet, veluti ī manus figura: ex cōi verò, extēsionē & inflexionē, veluti figura cubiti ad brachiū, q̄ ꝑpe ad angularē accedit. Ex cōsuetudine, qđ nō alias figuras magis ferre pōt, velut crura extēsionē. In hac.n. figura plurimū tps facilime durarint, nulla facta immutatione. In immutatiōe verò ex distētione, si sia hæc sint, ad habitū, aut positionē, musculos, venas, neruos, ossa, & bñ posita, & bñ detēta. Distētio fit maxime circa maxima, & crassissima; ac æqualia, & vbi ambo ossa læsa sunt. B D C

Scđo loco vbi subiectū, minime vbi supnū. Si verò magis moderato fiat, detrimētū affert: pueris exceptis. Oportet aūt ipsa paululū accliuia hēre. Directiōis exēplū, ęquocū, cōiugatū, sile, sanū. Defrictio pōt soluere, ligare, incarnare, minuere: dura, ligare: mollis, soluere: multa, minuere; moderata, crassefacere.

A craſſefacere. Deligare verò oportet, primū, vt is q deligaĩ dicat, maxime ſe cõpreſſum eẽ circa lęſam partẽ, minime circa extremas: & firmatū ſe eẽ, nõ cõpreſsū, copia linteorū, nõ robore: & hac die ac nocte paulò magis, poſtridie min⁹, tertia laxè. Reperiaĩ aũt poſtridie ĩ extremis partib⁹ tumor mollis. Tertia verò die deligatū ſolutū gracili⁹ ſit, atq; hoc p oẽs deligatiões. Scđa verò deligatiõe, an iuſtè deligatū apparuerit, diſcere oportet. Hinc aũt magis & plurib⁹ cõprimaĩ: Tertia adhuc magis, iteq; plurib⁹. Septima verò à prima deligatione ſoluta, iueniant gracilia oſſa ac depſſa. At verò ĩ ferulas deligata, ſi gracilia & prurit⁹ exortia, & ſine vlcere fuerint, ſinere oportet vſq; ad dies viginti à læſione. Si verò qd ſuſpectū ſit, B ſoluere in medio tpe, & ferulas tertio quoq; die firmare. Appẽſio, poſitio, deligatio, vt ĩ eodẽ ſtatu ſint cuſtodire oportet. Figurarū sũma hæc ẽ, conſuetudines, naturæ ſingulorū mẽbrorū, ſpẽs ex currẽdo, ambulãdo, ſtãdo, decũbẽdo, ex opere, ex remittẽdo. (nã vſus corroborat, ociū autẽ colliquat,) aut cõpreſsione, aut copia linteorū. Quæcũq; verò effuſo ſanguine ſugillationes, aut cõtuſiones, aut vulſiones, aut tumores iſlãmationis exortes, ex vulnere oboriunĩ, ad ſupnã partẽ plurimū, ad infernã ẽt parū deligare oportet, ita vt manū aut crus ñ hẽat ĩ decliue, & initiū ſupra vulnus ponat, ac maxime firmet, minime extremas partes, medio mõ medias, vltimã partẽ ad ſupnas corporis partes diſtribuẽdo, deligatione, C cõpreſsiõe: Sed et hęc, copia magis, q̃ robore. Maximè aũt his lintea tenuia, leuia, mollia, pura, lata, ſana debenĩ, vtpote ſine ferulis: & vberiore pfuſione vti oportet. At verò elapſiones aut luxationes, aut tortiones, aut diſtantię diſparatæ, aut auulſiones, aut abruptiones, aut diſtortiones, ueluti mutilatiões ad alterã partẽ uergẽtes, vñ qdẽ exceſſerũt, remittẽdo deligare oportet: quo uerò exceſſerũt, intẽdẽdo deligamẽtū, ut ad cõtraria vergãt deligata, ẽt priuſq̃ fuerint deligata, paulò magis q̃ ut ex ęquo ſint, & deligamẽtis, & ſplenijs, & appẽſionib⁹, & figuris, extẽſiõe, defrictione, directiõe: & hic ẽt uberiore pfuſiõe. Cęterū imminutiones multã ſanã partẽ occupãdo deligare oportet, ut ex ĩfluxiõe, qua colliquata plus D q̃ ſua ſpõte imminuta ſunt, alia deligatiõe pmutata, ad augmẽtū declinẽt, & carniū efformationẽ faciãt. Meli⁹ aũt ẽ, ut & ſupna pars ſimul deligẽt, uelut tibiæ & femorū, & alterū crus cū ſano crure, quo ſimilius ſit, & ſiſr quieſcat, & ſiſr alimentū excludãt, & ſuſcipiãt. Linteorū uero copia, nõ cõpreſsione utẽdū eſt, remittẽdo primū id qđ maxime opus hẽt, & utẽdo defrictione incarnãte, & pfuſione abſq; ferulis. Fulcimẽta porrò ac ſtabilimẽta adhibere oportet, ueluti pectori, coſtis, capiti, et alijs q̃ eiuſmodi sũt: partim pulſuū gratia, ut ne concutianĩ: partim ẽt diſtãtiarū diſparatarū gratia, circa ſuturas ĩ oſsib⁹ capitis, quo firment. Et ĩ tuſsibus, aut ſternutationibus, aut alio motu, qualia fiũt circa thoracẽ & caput ſtabili-

παχυῶσαι. ἐπιδεῖν δὲ, τὸ πρῶτον ὁ μὲν ἐπιδεδεμένος μάλιστα φάτω περιέχθαι κατὰ τὸ σίνος, ἥκιστα τὰ ἄκρα, ἡρμόσθαι δὲ μὴ πεπιέχθαι τῷ πλήθει μὴ ἰσχύει, τὴν δὲ ἡμέρην ταύτην καὶ νύκτα ὀλίγῳ μᾶλλον, τὴν δ᾽ ὑστέρην, ἧσσον, τρίτῃ, χαλαρά. εὑρεθήτω δὲ τῇ μὲν ὑστεραίῃ ἐν ἄκροις οἴδημα μαλθακὸν, τῇ τρίτῃ δὲ τὸ ἐπιδεθὲν λυθὲν ἰσχνότερον παρὰ πάσας τὰς ἐπιδέσιας * τοῦτο, τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ, ἐπιδέσθαι, ἢν δικαίως ἐπιδεδεμένον φανῇ, μαθεῖν δεῖ. ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέοσιν πιεχθήτω. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλείοσιν, τῇ δὲ ἑβδόμῃ, ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσιος λυθέντα, εὑρεθήτω ἰσχνὰ, χαλαρὰ τὰ ὀστέα, ἐς δὲ νάρθηκας δεθέντα, ἢν ἰσχνὰ καὶ ἄκνησμα καὶ ἀνέλκεα ᾖ, * ἐὰν μέχρις εἴκοσιν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ σίνεος, ἢν δέ τι ὑποπτεύηται, λύσαι ἐν μέσῳ, νάρθηκας διὰ τρίτης ἐρείδειν, ἡ ἀνάληψις, ἡ * αἴσθησις, ἡ ἐπίδεσις, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ * ἢ διαφυλάσσειν, κεφάλαια, σχημάτων ἔθη, φύσεις ἑκάστου τῶν μελέων. τὰ * εἴδεα ἐκ τοῦ τρέχειν, ὁδοιπορέειν, ἑστάναι, κατακεῖσθαι, ἐκ τοῦ ἔργου, ἐκ τοῦ ἀφεῖσθαι, ὅτι χρῆσις κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει, * ἢ πιέξει, ἢ πλήθει. * ὁκόσα δὲ ἐκχυμώματα, ἢ φλάσματα, ἢ σπάσματα, ἢ οἰδήματα ἀφλέγμαντα * ἐξεργᾶται ἐκ τοῦ τρώματος, ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώματος τὸ πλεῖστον, βραχὺ δέ τι καὶ ἐς τὸ κάτω, μὴ κατάντη τὴν χεῖρα ἔχοντα, ἢ τὸ σκέλος, τιθέμενον τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ τρῶμα, καὶ μάλιστα * ἐρείδοντα, ἥκιστα τὰ ἄκρα, μέσως τὰ διὰ μέσου, τὸ ἔσχατον πρὸς τὰ ἄνω τοῦ σώματος νεμόμενον ἐπιδέσει, πιέξει. ἀτὰρ καὶ ταῦτα πλήθει μᾶλλον, ἢ ἰσχύϊ, μάλιστα δὲ τουτέοισιν ὀθόνια λεπτὰ, κοῦφα, μαλθακὰ, καθαρὰ, πλατέα, ὑγιέα, ὡς ἂν ἄνευ ναρθήκων, καὶ καταχύσει χρῆσθαι πλέονι. τὰ δὲ ἐκπτώματα, ἢ στρέμματα, ἢ διαστήματα, ἢ ἀποσπάσματα, ἢ ἀποκλάσματα, ἢ διαστρέμματα. οἷα τὰ κυλλὰ, τὰ ἑτερόρροπα ἔνθεν μὲν ἐξέστη σὺν διδόντα, ὅπη δὲ συντείνοντα, ὡς ἐς τἀναντία ῥέπῃ ἐπιδεθέντα, ἢ πρὶν ἐπιδεθῆναι, σμικρῷ μᾶλλον, ἢ ὥστε ἐξ ἴσου εἶναι, καὶ τοῖσιν ἐπιδέσμοισι, καὶ τοῖσι σπλήνεσι, καὶ τοῖσιν ἀναλήμμασι, καὶ τοῖσι σχήμασι, κατατάσει, ἀνατρίψει, διορθώσει, ταῦτα καὶ καταχύσει πλέονι. τὰ δὲ μινυθήματα, * πολὺ προσλαμβάνοντα τοῦ ὑγιέος ἐπιδεῖν ὡς ἂν ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλέονα, ἢ αὐτόματα ἐμινύθη, ἢ * ἄλλῃ, ἢ τῇ ἐξ ἐπιδέσει παραλλάξαντα ἐκκλίνει ἐς τὴν αὔξησιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν σαρκῶν ποιήσεται, βέλτιον δὲ καὶ τὸ ἄνωθεν οἷον κνήμης καὶ τῶν μηρῶν, καὶ τὸ ἕτερον σκέλος * τῷ ὑγιεῖ συνεπιδεῖν. ὡς ὁμοιότερον ᾖ, καὶ ὁμοίως ἐλινύῃ, καὶ ὁμοίως τῆς τροφῆς ἀποκλέηται καὶ δέχηται, ὀθονίων πλήθει μὴ * πιέξει, ἀνιέντα πρῶτον τὸ μάλιστα δεόμενον, καὶ ἀνατρίψει χρεόμενον σαρκούσῃ, καὶ καταχύσει ἄνευ ναρθήκων. τὰ δὲ ἐρμάσματα καὶ ἀποστηρίγματα, οἷον στήθει, πλευρῇσι, κεφαλῇ, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ὅσα τοιαῦτα. τὰ μὲν σφυγμῶν ἕνεκεν, ὡς μὴ ἐνσείηται, τὰ δὲ καὶ τῶν διαστάσιων τῶν κατὰ τὰς ἁρμονίας, ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κεφαλὴν ὀστέοισιν ἐρεισμάτων χάριν, ἐπί τε βυχέων, ἢ πταρμέων, ἢ ἄλλης κινήσεως, οἷα τὰ κατὰ τὸν θώρακα καὶ κεφαλὴν ἀποστηρίγματα

Vet. Cod.
* τούτου
* ἴσως ἐὰν
* θέσις
* σχήματι
* δὲ
* ἢ πίεξις
* ἢ ἰσχύϊ
* ἐξάρει
* τὰ
* μὴ
* ἀλλοίη τῇ ἐξ ἕξει
* τὸ ὑγιὲς
* ἐν ἕξει

Vet. Cod. *ἡ γὰρ μάλιςα δεῖ πεπιέχθαι ὑπό τινος *ἔριον *ειν, μηδὲ μᾶγον ἢ ὥστε τῶν διεςηκοτῶν *μηδὲ τὰς βῆχας κὴ τοῖσι πταρμοῖς ὥςε κωλύειν. *ὡς

γίγνεται. τουτέων ἁπάντων αἱ αὐταὶ ξυμμετρίαι τῆς ἐπιδέσιος. * ἡ μὲν γὰρ τὰ σίνη μάλιςα πιέζει, ὑποτιθέναι οὖν * εἰρίον, μαλθακόν τι ἁρμόζον τῷ πάθει. ἐπιδεῖν δὲ μὴ μᾶλλον πιεζεῦντα, ἢ ὥς τε τοὺς σφυγμοὺς μὴ ἐνσείεσθαι, τὰς τε διαςάσιας τῶν ἁρμονιῶν ψαύειν τὰ ἔσχατα ἀλλήλων. * μήτε ἀμφὶ τοῖσι πταρμοῖσι καὶ βηξὶν. ἀλλ' ὥς τε ἀποςήριγμα εἶναι * καὶ μήτε διαναγκάζηται μήτε ἐνσείηται.

stabiliméta. Horũ oĩum eędẽ sũt deligatióis cõ- A moderationes. Qua.n. parte læsiones sunt, maxime cõprimendũ est: Supponere igĩ oportet lanã mollẽ, affectioni cõueniẽtẽ: deligare verò nõ amplius cõprimẽdo, vt ne pulsus cõcutiantĩ: neq; amplius q̃ vt distantiũ iuncturarũ extremitates mutuo se cõtingãt. Neq; vt tusses & sternutationes fiãt, sed vt prohibeantĩ, stabilimẽtũ adhibeatur, quo neq; cogatur quid, neq; concutiatur.

HIERONYMI MERCVRIALIS

In Chirurgię officinam Adnotationes.

1 At vero linteorum. *Manuscriptus codex græcus, atque Aldinus ita habet, τῇ δὲ δευτέρῃ ἐκ τοῦ σίνεως εἰς τὰ κάτω, ἐκ τοῦ κάτω εἰς τὰ ἄνω τελευτώσῃ. i. ex loco affecto ad infernas, & ab infernis ad supernas partes desinens, vtra lectio melior sit, videre non est difficile.*

2 Deligare vero oportet. *Et Aldinus, & manuscriptus codex hunc in modum habent, ἐπιδεῖν δὲ τὸ πρῶτον ὁ μὲν ἐπιδεδεμένος μάλιςα φάτω πεπιέχθαι πλήθει, μὴ ἰσχύι κατὰ τὸ σίνος. i. deligere autem primum oportet, vsq; quo deligatus dicat se maxime non robore, sed linteorum copia compressum esse.*

HIPPOCRATIS COI MOCHLICVS

Seu de Ossibus impellendis.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΜΟΧΛΙΚΟΝ.

Argumentum.

Ossium natura, Luxatio, & curatio nasi, auris, maxillarum, humeri, cubiti, manus, femoris, genuum, tibiæ, tali, pedis, vertebrarum spinæ, præcepta vniuersalia pro restituendis et curandis luxatis, instrumentorum apparatus, prædictiones variæ.

Vet. Cod.

1 Στέων φύσις, δακτύλων μὲν ἁπλᾶ καὶ ὀςέα καὶ ἄρθρα, χειρὸς δὲ, καὶ ποδὸς, πουλλὰ ἄλλα, ἀλλοίως συνηρθρωμένα, μέγιςα δὲ τὰ ἀνωτάτω. Πτέρνης δὲ ἓν οἷον ἔξω φαίνεται. πρὸς δὲ αὐτὴν, οἱ ὀπίσθιοι τένοντες τείνουσι. Κνήμης δὲ δύο ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ξυνεχόμενα, κατὰ μέσον δὲ διέχοντα, σμικρὸν τὸ ἔξωθεν, κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον λεπτότερον βραχεῖ, πλεῖςον δὲ ταύτῃ διεχούσῃ καὶ σμικροτέρῃ ῥοπῇ, κατὰ γόνυ. καὶ ὁ τένων ἐξ αὐτοῦ πέφυκεν, ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην ἔξω.

1 Atura ossiũ hmõi ẽ, digitorũ q̃dẽ B simplicia sũt ossa & articuli; sed man⁹ & pedis multa, diuersa ac diuersimodè articulata, maxima vero ĩ supma parte. Cæterũ calcis vnũ os extat, queadmodũ extrinsec⁹ apparet, atq; ad ipsũ tẽdines posteriores ferunĩ. Atq; Tibiæ duo sũt, q̃ cũ ẽ superiori & inferiori parte cohæreãt, iuxta mediũ distãt. Qđ extrĩsec⁹ cõspiciĩ paruũ ẽ, nec nõ ẽm paruũ digitũ aliquãtisper tenui⁹; plurimũ vero et minori versura distat ẽm genu, ac ex ipso oriĩ tẽdo q externã poplitis partem

A te ambit. Hñt aũt ĩferius cõem appẽdicẽ ad quã
mouet̃ pes, sicut & aliã su pius, ĩ qua articulus fe-
moris simplr̃ & expeditè ſm lõgitudinẽ, spẽm
nodosam, atq; patellã hñs. Iã vero femur ipsum
extrorsum & antrorsum ẽ incuruũ, caputq; ip-
sius rotũda appẽdix est, ex qua neruus coxæ ace-
tabulo ĩsit° originẽ ducit, subobliquus ẽt hic ad-
nexus ẽ, sed minus q̃ brachiũ. Coxa aũt vinculo
mẽbranoso ac nerueo ad magnũ qđ ẽ ꝓpe os sa-
crũ, verticulũ adnectit̃. Spina vero ab osse sacro
vsq; ad magnã vertebrã curua est, simulq; vesica
partes genitales, & podicis qđ est inclinatũ, ĩ hac
parte habet̃. A b hac aũt vsq; ad septũ trãsuersum
recta obliqua tẽdit, atq; ſm ipsam lũbi reperiun
tur. Hinc vero vsq; ad magnã vertebrã, q̃ supra
B partes humeri summas iacet recta, gibbosa ẽ, imò
magis ita videt̃, q̃ sit, nã posticæ vertebrarũ ꝓpa-
gines hac parte sunt altissimę, colli aũt articulus
curuus. Cæterũ vertebræ adinuicẽ intrinsecus
æquales ab externis chartilaginibus & neruis cõ-
tinent̃. Coarticulatio vero ipsorũ in posteriori
medullæ spinalis parte collocata ẽ, quẽadmodũ
ẽt à posteriore parte extuberãtiã acutã vnã cum
chartilaginea appẽdice hñt, vñ neruorũ decliuis
ꝓpago manat, sicuti musculi à collo ad lũbos na-
ti ferunt̃, à qbus costarũ & spinæ mediũ intersti-
tiũ replet̃. Cæterũ costæ iuxta vertebrarũ discri-
minationes à collo vsq; ad lũbos intrinsecus ner
uulo adnascunt̃, anterius vero ſm pect° laxã atq;
mollẽ summã partẽ, nec nõ specie p cũctis aĩali-
C bus maximè obtorta, ideo hñt, qñ hac parte ho
mo angustissimæ molis est, vbi vero costę nõ re
periunt̃, exortus qdã obliquus, breuis & latus ad
vnãquãq; vertebrã neruo adnascit̃. At pectus si-
bi ipsi cõtinuũ ẽ, obliquas discriminationes tñ
qua parte sibi costæ appẽdunt̃ hñs, simulq; laxũ
& chartilagineũ existẽs, clauiculæ aũt cũ rotũdę
sint ĩ anteriori parte iuxta pect° breues mot°, sed
magis assiduos hñt, iuxta summũ humerũ q ex
scapulis ĩ plerisq; admodũ dissimilis nascit̃. Sca-
pula versus spinã chartilaginea est, alibi aũt laxa
atq; extrĩsec° ĩæqualis, ceruicẽ, & acetabulũ char
tilagineũ hñs, vñ motũ costæ nãciscunt̃. Hæc.n.
cũctis excepto brachio facilius luxant̃, qppe cui°
caput ex acetabulo, neruo alligatũ depẽdet, char
D tilaginis laxæ rotũdã appẽdicẽ hñs, ipsũ nãq; bra
chiũ extrĩsec° curuũ, anteri° obliquũ minime re
ctũ ad acetabulũ fert̃. Sed qua parte cubito cõne
ctit̃, latũ ẽ, nodosũ oblõge cauũ durũ, posteriori
parte cõcauũ, ĩ qua cornix qñ extẽsa ẽ manus, ex
cubito ĩ hãc ĩserit̃, simulq; neruus torpidus ex di
scriminatiõe ossiũ colli media adnascit̃ & finit̃.
Nasus fractus eadẽ penè hora restitui põt. Itaq;
si chartilago depressa ẽ, linamẽti rasurã chartagi
nẽsi corio vel aliquo alio qđ nõ irritet, cõuolutã
ĩdere oportet, corio aũt adglutinari ansæ debẽt,
qbus extrahi & permutari queat, hæc vero liga-
tura facit, alia curõ, simulatq; hoc cõtigerit, sul-
phur cũ cerato statĩ ĩ formã emplastri cõpones,
dũ digitis ad chartaginẽse coriũ accõmodans, ac
vertens

ἔξω. ἔχουσι δὲ κάτωθεν κοίλην ἐπίφυσιν πρὸς ἣν ὁ Vet. Cod.
ποὺς κινέεται, ἄλλην δὲ ἄνωθεν ἔχουσιν ἐπίφυσιν ἐν
ᾗ τὸ τοῦ μηροῦ ἄρθρον κινέεται, ἁπλοῦν καὶ εὐσταλέως
ἐπὶ μῆκος, εἶδος κονδυλῶδες, ἔχον ἐπιμυλίδα, αὐ-
τὸς δ' ἔγκυρτος ἔξω καὶ ἔμπροσθεν. Ἡ δὲ κεφαλὴ ἐ-
πίφυσίς ἐστι στρογγύλη, ἐξ ἧς τὸ νεῦρον τὸ ἐν τῇ
κοτύλῃ τοῦ ἰσχίου πέφυκεν, ὑποπλάγιον δὲ καὶ τοῦτο
προσήρτηται, ἧσσον δὲ βραχίονος. Τὸ δ' ἰσχίον προ
σέχεται πρὸς τῷ μεγάλῳ σπονδύλῳ τὸ παρὰ τὸ
ἱερὸν ὀστέον, χονδρονευρώδει δεσμῷ. ῥάχις δὲ ἀπὸ
μὲν τοῦ ἱεροῦ ὀστέου μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κυ-
2 φή. κύστις τε καὶ γονὴ καὶ ἀρχοῦ τὸ ἐγκεκλιμένον ἐν
τούτῳ. ἀπὸ δὲ τούτου ἄχρι φρενῶν, ἦλθεν ἡ ἰθυλορ-
δος, καὶ ψόαι κατὰ τοῦτο. ἐντεῦθεν δὲ ἄχρι τοῦ με-
γάλου σπονδύλου τοῦ ὑπὲρ τῶν ἐπωμίδων, ἰθυκυφής.
ἔτι δὲ μᾶλλον δοκέει, ἢ ἐστίν. αἱ γὰρ ὄπισθεν τῶν σπον-
δύλων ἀποφύσιες ταύτῃ ὑψηλόταται. Τὸ δὲ τοῦ αὐ-
χένος ἄρθρον, λορδόν. Σπόνδυλοι δὲ ἔσωθεν ἄρ-
τιοι πρὸς ἀλλήλους, ἀπὸ δὲ τῶν ἔξωθεν χονδρῷ καὶ
νεύρῳ συνεχόμενοι. Ἡ δὲ ξυνάρθρωσις αὐτῶν,
ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ νωτιαίου. ὄπισθεν δὲ ἔχουσιν ἔκ-
φυσιν ὀξεῖαν, ἔχουσαν ἐπίφυσιν χονδρώδεα, ἔνθεν
νεύρων ἀπόφυσις καταφερής. ὥσπερ καὶ οἱ μύες πα
ραπεφύκασιν ἀπὸ αὐχένος ἐς ὀσφῦν, πληρεῦντες
δὲ πλευρέων, καὶ ἀκάνθης τὸ μέσον. πλευραὶ δὲ κατὰ
τὰς διαφύσιας τῶν σπονδύλων νεύροισι προσπεφύ-
κασιν, ἀπ' αὐχένος ἐς ὀσφῦν ἔσωθεν. ἐπίπροσθεν
δὲ κατὰ τὸ στῆθος, χαῦνον καὶ μαλθακὸν τὸ ἄκρον
ἔχουσαι εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων, στενότα-
τος γὰρ ταύτῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπ' ὄγκων. ἢ δὲ μὴ
3 πλευραί εἰσιν, ἔκφυσις πλαγείη, βραχείη, καὶ
πλατείη, ἐφ' ἑκάστῳ σπονδύλῳ νεύροισι προσπεφύ
κασι, στῆθος δὲ ξυνεχὲς αὐτὸ ἑωυτῷ, διαφύσιας
ἔχον πλαγείας, ᾗ πλευραὶ προσήρτηνται, χαῦνον
δὲ καὶ χονδρῶδες. Κληῗδες δὲ περιφερέες ἐς τοὔμ-
προσθεν, ἔχουσαι πρὸς μὲν τὸ στῆθος, βραχείας κι-
νήσιας. πρὸς δὲ τὸ ἀκρώμιον, συχνοτέρας. ἀκρώ
μιον δὲ ἐξ ὠμοπλατέων πέφυκεν, ἀνομοίως τοῖ-
σι πλείστοισιν. Ὠμοπλάτη δὲ χονδρώδες τὸ πρὸς
ῥάχιν. τῷ δ' ἄλλῳ χαύνη, τὸ ἀνώμαλον ἔξω ἔ-
χουσα: αὐχένα δὲ καὶ κοτύλην ἔχουσα χονδρώ-
δεα, ἐξ ἧς αἱ πλευραὶ κίνησιν ἔχουσιν, διαπόλυ-
τος ἐοῦσα ὀστέων, πλὴν βραχίονος, τούτου δὲ ἐκ τῆς
κοτύλης νεύρῳ ἡ κεφαλὴ ἐξήρτηται, χόνδρου
χαύνου περιφερῆ ἐπίφυσιν ἔχουσα, αὐτὸς δ' ἔγκυρ
τος ἔξω, καὶ ἔμπροσθεν πλάγιος, οὐκ ὀρθὸς πρὸς
κοτύλην. τὸ δὲ πρὸς ἀγκῶνα αὐτοῦ, πλατὺ, καὶ
κονδυλῶδες, καὶ βαλβιτῶδες, καὶ στερεὸν, ἔγκυ-
4 λον ὄπισθεν, ἐν ᾧ ἡ κορώνη ἐκ τοῦ πήχεος. Ὅταν
ἐκταθῇ ἡ χεὶρ ἔνεστιν ἐς τοῦτο, καὶ τὸ ναρκῶδες νεῦ-
ρον ὃ ἐκ τῆς διαφύσιος τῶν τοῦ πήχεος ὀστέων, ἐκ
μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνεται. Ῥὶς δὲ κατεα-
γεῖσα, ἀναπλάσσεσθαι οἷόν τε αὐθημερόν. κ' ἢν μὲν
σιμῶ ὁ χόνδρος ἐντίθεται, ἄχνην ὀθονίου ἐναπο-
δέοντα λοπῷ καρχηδονίῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ ᾧ μὴ ἐρε-
θιεῖ. τῷ λοπῷ δὲ τὰς παραλλάξιας παρακολ-
λᾶν, καὶ ἀναλαμβάνειν, ταῦτα δὲ ἐπίδεσις κατα-
ποιέει, ἴησις ἄλλη, ἅμα δὲ τῷ ξυμβαλεῖν ἢ θείῳ
ξὺν κηρωτῇ αὐτίκα ἀναπλάσσειν, ἔπειτα ἀνακου-
φίζειν τοῖσι δακτύλοισι ἐσματτευόμενον, καὶ παρα

Vet. Cod. στρέφοντα, καὶ τὸ καρχηδόνιον πωροῖτο ἄν, καὶ ἢν ἕλκος ἐνῇ, καὶ ἢν ὀστέα ἀπιέναι μέλλῃ, οὐ γὰρ παλιγκώτατα οὕτω ποιητέα. Οὖς κατεαγὲν, μὴ ἐπιδεῖν, μηδὲ καταπλάσσειν. ἢν δέ τι δέῃ, ὡς κουφότατον ἢ κηρωτῇ, καὶ θείῳ κατακολλᾶν, ὧν δὲ ἔμπυα τὰ ὦτα, διὰ * παχέος διείσηκεται, πάντα δὲ τὰ ὑπόμυξα καὶ τῇ ὑγρῇ σαρκὶ πλήρεα, διαπαταίου μὴ βλάβη γένηται στομωθὲν τὸ τοιοῦτον, ἔστι γὰρ ἄσαρκα καὶ ὑδατώδεα, μύξης πλέα, ὅπου δὲ καὶ οἷα ἐόντα θανατώδεά ἐστι παρεθέντα. Ὤτων καῦσις πέρην, τάχιστα ὑγιάζει, κυλλὸν δὲ, καὶ μεῖον γίνεται τὸ οὖς, ἢν πέρην καυθῇ. ἢν δὲ στομωθῇ, κούφῳ ἐναίμῳ δεήσει χρῆσθαι. Γνάθοι δὲ καταασπῶνται μὲν πολλάκις καὶ καθίστανται. ἐκπίπτουσι δὲ ὀλιγάκις, μάλιστα μὲν χασμωμένοισιν, οὐ γὰρ ἐκπίπτει, ἢν μή τις χανὼν μέγα παραγάγοι. ἐκπίπτει δὲ μᾶλλον, ὅτι τὰ νεῦρα ἐν πλαγίῳ, καὶ λελυσμένα συνδίδοι. σημεῖα παρέχει ἡ κάτω γνάθος, καὶ παρέστραπται τἀναντία τοῦ ἐκπτώματος, ξυμβάλλειν οὐ δύνανται. ἢν δ' ἀμφότεραι προίσχωσι, μᾶλλον συμβάλλουσιν ἧσσον ἀστραβέες, δηλοῖ δὲ τὰ ὄρθια τῶν ὀδόντων, τὰ ἄνω τοῖσι κάτω κατ' ἶξιν. Ἢν οὖν ἀμφότεραι ἐκπεσοῦσαι μὴ αὐτίκα ἐμπέσωσι, θνήσκουσι δεκαταῖοι οὗτοι μάλιστα πυρετῷ συνεχεῖ, νωθρῇ τε καρώσει. οἱ γὰρ μύες οὗτοι, τοιοῦτοι. Γαστὴρ ἐπιταράσσεται ὀλίγα ἄκρητα, καὶ ἢν ἐμέωσι, τὰ τοιαῦτα ἐμέουσιν, ἡ δ' ἑτέρη ἀσινεστέρη. ἐμβολὴ δὲ ἡ αὐτὴ ἀμφοτέρων, κατακειμένου ἢ καθημένου τοῦ ἀνθρώπου τῆς κεφαλῆς ἐχόμενον περιλαβόντα τὰς γνάθους ἀμφοτέρας ἀμφοτέρῃσι χερσὶν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, τρίαμμα ποιῆσαι, ὦσαι δὲ ἐς ὀρθὸν καὶ ἐς τοὐπίσω, καὶ συγχέειν τὸ σῶμα. Ἴησις, μαλάγμασι, καὶ σχήμασι, καὶ ἀναλήψει γενείου ποιοῦσι ταῦτα τῇ ἐμβολῇ. Ὦμος δὲ ἐκπίπτει κάτω, ἄλλῃ δὲ οὔπω ἤκουσα, δοκέει μὲν γὰρ ἐς τοὔμπροσθεν ἐκπίπτειν, ὧν αἱ σάρκες αἱ περὶ τὸ ἄρθρον μεμινυθήκασι διὰ τὴν φύσιν. οἷον καὶ τοῖσι βουσὶ χειμῶνος φαίνεται διὰ λεπτότητα, καὶ ἐκπίπτει μᾶλλον· τοῖσι δὲ λεπτοῖσιν, ἢ ἰσχνοῖσι, ἢ ξηροῖσι, καὶ τοῖσι ὑγράσματα περὶ τὰ ἄρθρα ἔχουσιν ἄνευ φλεγμονῆς, αὕτη γὰρ συνδέει, καὶ βουσὶν ἐμβάλλοντες καὶ ἀποστερεοῦντες, ἐξαμαρτάνουσι· καὶ ὅτι διὰ τὴν χρῆσιν ὡς χρῆται βοῦς σκέλει, λήθει, καὶ ὅτι κοινὸν καὶ ἀνθρώπῳ οὕτως ἔχοντι, τὸ σχῆμα τοῦτο. τό, τε ὁμήρειον, καὶ διότι λεπτότατοι βόες τηνικαῦτα. ὅσα τε τὸν πῆχυν πλάγιον ἀπὸ πλευρέων ἄραντες δρῶσιν, οὐ πάνυ δύνανται δρᾶν, οἷσιν ἂν μὴ ἐμπέσῃ. Οἷσι μὲν οὖν ἐκπίπτει, μάλιστα καὶ ὡς ἔχουσιν εἴρηται. οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς, τὰ ἐγγύτατα μᾶλλον βραχύνεται ὀστέα, οἷον ἐν τούτῳ οἱ γαλιάγκωνες, πῆχυς δὲ ἧσσον, χεὶρ δὲ ἔτι ἧσσον, τὰ δ' ἄνωθεν, οὐδέν, καὶ ἀσαρκώτατα ἐγγύς, μινύθει δὲ μάλιστα τὰ ἐναντία τῶν ὀλισθημάτων, καὶ τὰ ἐν αὐξήσει, ἧσσον δέ τινι τῶν ἐκ γενεῆς, καὶ τὰ παραποιήματα, τὰ κατ' ἄρθρον, βαθέα νεογνοῖσι μάλιστα παρ' ὦμον γίνεται, καὶ τουτέοισιν ὥσπερ τὰ ἐξαρθρήσαντα ποιέει. ἢν δὲ ηὐξημένοισι, τὰ μὲν ὀστέα οὐ μειοῦται, οὐδὲ γὰρ ἔχει ὅ, ἀλλ' οὐ ξυναύξεται

vertēs ītromissum obturabis, & si vlc⁹ adsit, siue A
ossa casura sint. Neq;.n.q̄ recrudescūt sic faciēda
sūt, auris fracta, neq; ligāda, neq; emplastris tractāda ē, qđ si quippiā desideret, q̄ leuissime cerato & sulphure est cōglutināda, quorū aūt aures sunt purulētæ, crassitie id dephēdit, cūcta vero sub mucosa atq; humida carne repleta sunt, vñ ꝑspiciendū est, ne fallaris, neve hmôi locus clausus detrimētū aliqđ pariat, etenim excarnis ē & mucci plen⁹, vbi aūt intus talia detinent exitialia sunt. Auriū cōbustio celerrimè ad sanitatē ꝑducit. Cæterū mutila atq; minor reddit auris, si vltra exusta fuerit, sed si claudat leui linamēto vti oportebit. Maxillę sępenumero cōuellunt & cōsistūt, at raro luxant, atq; hiātib⁹ ꝑcipue, neq;.n. vnq̄ excidūt, nisi q̄s hiās valde os aperiat, excidit B
vero maxilla, qm̄ nerui ī obliquū tracti & cōtorti cōcedūt. Indicat id īferior maxilla & cōtrariæ partes luxatiōis cōtractę sunt, nec cōferre quidquā pñt. Sed si vtraq; maxilla exciderit, magis sibijpsis correspōdēt, minusq; cōtorquent, atq; id declarāt dētiū extremitates superiores cū īferioribus ſm rectitudinem. Ergo si vtræq; excidētes haudquaq̄ statim ītro redeant, hi decima die ex cōtinua ꝑsertim febre pereūt, simulq; sopore & stupore capiunt. Sūt.n. tales hi musculi, aluus turbata pauca, & sincera egerit, siq; euomāt eiusmodi euomūt; altera vero si luxata ē, nō adeo lędit, eodē tñ mō vtraq; reponit. Iacētis vel sedētis hominis caput phēdit, simulq; maxillas vtrasq; ambabus manib⁹ ītus & extra circū agēdo cōcusssionē facere oportet, mox ī rectū atq; retro īpellere, simulq; corp⁹ cōmouere. Curatio emollietib⁹, C
figuris & mēti resūptiōe, faciūt hec cū repositione. Humer⁹ aūt excidit īfra, alio mō fieri luxatiō nē hācnōdū audiui. Videt.n. in anteriorē partē excidere his, quorū carnes circa articulū naturaliter extenuatæ sūt, queādmodū hyeme ī bobus ob gracilitatē apparet, ac luxat magis. Tenuibus aūt vel gracilib⁹ vel siccis, & humiditates circa articulos, absq; īflāmatiōe hñtib⁹. Inflāmatio.n. tumefaciēs veluti colligat, & illi q̄ ī bob⁹ reponere ac firmare student, fallunt, cū eos lateat, qūo bos ꝑp vtilitatē crure vtat, & qđ homini ita dispoſito cū boue figura hmôi cōis est; quodq; ſm illud Homericū, tūc boues extenuatissimi sūnt, & qđ D
q̄ brachiū obliquū à costis eleuātes faciunt, haud multū facere pñt illi, quibus humerus nō sit repositus. Quib⁹ igit maxime excidit & qūo hñt, dictū est, quibus vero à natiuitate fit hmôi luxatio, ꝓxima ossa breuiora euadūt, quales ī hoc vocati Galiancones .i. paruū & extenuatū brachiū hñtes, cubit⁹ quoq; minor fit, atq; ampli⁹ man⁹, sꝑiora verò nequaq̄, & maxime excarnia ꝓpinqua reddunt, maxime aūt minuunt cōtrariæ partes lapsui & q̄ ī icremēto sūt, sed minus q̄ si ab ortu; & q̄ circa articulos fiūt ꝓfunda nuperrime genitis, maxime ſm humerū fiūt, quasi exarticulatiōes q̄dā factæ sint. Cęterū adolescētiā ꝑtergressis ... minuunt, neq;.n. hñt alia, q̄ sil
pariter

A pariter sibi augeant. attamẽ carnes minuuntur, eo quod hæ quotidie augent atq; minuunt, nec nó secundũ ætates & secundũ quas possunt figuras. Signum huius est humeri summa pars contracta & caua, quoniam vbi contracta sit & caua reddita, tunc omnes putant excidisse: Caput vero brachij subtus alas apparet: nam attollere nequeunt, neque huc atque illuc diducere. Similiter & aliud brachium id ostendit. Sic repones pugnum subtus axillam suppones caput brachij sursum impelles, manum vero ad pectus adducito, vel retro circumagito vt securius agat, vel capite ad summũ cubiti, manibus vero sub axillis brachij caput subducas, genubus aũt cubitũ impellas, aut pro genubus cubitum alterũ vt prius

B adigas aut supra humerũ firmes, supponens humerum axillæ, vel calcaneum, vbi sunt cauitates sub alam immittes dexterum dexteræ, sinistrũ sinistræ, vel pistillo, vel scala vteris, vel circumactioné facies cum ligno subtus brachiũ extẽso. Curatio, sic fiet figura, ad costas brachium, summa manus supra humerum sanum statuatur, atq; ita supra ligetur, vbi religatio fit, si non sit restitutum, summum humeri extenuatur, vbi cõuellitur humeri summum, speciem quandam ipsius luxationis representat, nulla re autem priuatur, neque idem in eadem figura consistit, in qua luxatum, tam in ligatura quàm in ligaturę solutione secundum legem facta. Cubiti articulũ permutatum vel ad costam, vel acuta parte, quæ in

C cauo brachij sita est extra prodeunte, in rectum tendere, atque exeuntes partes retro impellere oportet. Quod si perfectè exciderit hac aut illac extensio facienda in qua brachium fractum ligatur, sic enim cauum cubiti minimè impedit, excidit vero maxima ex parte ad costam vergẽte, correctiones vero facere oportet adducendo q̃ plurimum fieri potest, ita vt caput articuli cornicem non tangat: sublime deinde circumagendũ atque circumflectendum est neque in rectum cogendum, sed simul vtrinq; ad contraria pellendum atque repellendum est in locum. Vtile etiã erit in his cubitum inuertere modo in supinam modo in pronam partem. Repositionis modus hic est, vt summa manus paulo altius, q̃ cubitus

D collocetur, brachium vero ſm costas, sic enim et resumptio & facilitas & natura, & vsus in cõmuni habẽtur, nisi male sit callus obductus, siquidẽ celeriter occalescit. Curatio fit linamentis ſm legem articularem, celerrimeq; ligandum est, qm̃ facile cubitus reluxatur, simulq; febres, dolores & meraci vomitus biliosi fiunt, maxime aũt retro cubitus, secundario ante luxari solet, atq; curatio eadem est. Repositio fit retro luxatum extendẽdo, cognosciturq; hoc quod minime fieri posit extẽsio si retro, sicuti nec flexio si ante luxatum sit. Huic autem cùm durũ aliquid & rotundum imposueris circum circa tẽdere statim oportet, atq; vbi ossa inuicem ob extẽsioné distãt, cognoscitur à tangente venã per brachium diuisam.

ναύξεται ὁμοίως· αἱ δὲ μινυθήσιες τῶν σαρκῶν, τοῦτο γὰρ καθ' ἡμέρην καὶ αὔξεται καὶ μειοῦται, καὶ καθ' ἡλικίας καὶ ἃ δύναται σχήματα, καὶ αὖ σημεῖον τὸ παρὰ τὸ ἀκρώμιον κατεσπασμένον καὶ κοῖλον, διότι ὅταν τὸ ἀκρώμιον ἀποσπασθῇ, καὶ κοῖλον ᾖ, οἴονται τὸν βραχίονα ἐκπεπτωκέναι, κεφαλὴ δὲ τοῦ βραχίονος ἐν τῇ μασχάλῃ φαίνεται, αἴρειν γὰρ οὐ δύνανται, οὐδὲ παράγειν ἔνθα ἢ ἔνθα. ὁμοίως ὁ ἕτερος ὦμος μηνύει. ἐμβολαὶ δὲ αὐτὸς μὲν τὴν πυγμὴν ὑπὸ μασχάλην ὑποθεὶς, τὴν κεφαλὴν ἀνωθέειν, τὴν δὲ χεῖρα ἐπιπαράγειν ἐπὶ τὸ στῆθος· ἀλλ' ἢ ἐς τοὐπίσω περιαναγκάσαι ὡς ἀμφισφαλῆ. ἀλλ' ἢ κεφαλῇ μὲν πρὸς τὸ ἀκρώμιον, χερσὶ δὲ ὑπὸ μασχάλην, κεφαλὴν ὑπάγειν βραχίονος, γούνασι δὲ ἀγκῶνα ἀπωθέειν, ἢ ἀντὶ τῶν γουνάτων τὸν ἀγκῶνα τὸν ἕτερον παράγειν, ὡς τὸ πρότερον, ἢ κατ' ὤμου ἵζεσθαι, ὑποθεὶς τῇ μασχάλῃ τὸν ὦμον, ἢ τῇ πτέρνῃ. ἔνθεν τὰ ἐκπληρώματα τῇ μασχάλῃ τῇ δεξιῇ, δεξιὸν, ἢ περὶ ὕπερον, ἢ περὶ κλιμακτῆρα, ἢ περιόδος ξὺν τῷ ξύλῳ τῷ ὑπὸ χεῖρα τεινομένῳ. Ἴησις, τὸ σχῆμα πρὸς πλευρῇσι, βραχίων, χεὶρ ἄκρη, ἄνω ὦμος, ἄνω οὕτως ἐπίδεσις, ἀνάληξις. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, ἀκρώμιον προσλεπτύνεται. ἀκρώμιον ἀποσπασθὲν, τὸ μὲν εἶδος φαίνεται, οἷον περ ὤμου ἐκπεσόντος. στερίσκεται δ' οὐδενός, ἐς δὲ τὸ αὐτὸ οὐ καθίσταται σχῆμα, τὸ αὐτό. ᾧ καὶ ἐκπεσόντι ἐν ἐπιδέσει καὶ ἀναλήψει ἐπιδέσιος, καὶ ὡς ὁ νόμος. Ἀγκῶνος ἄρθρον παραλλάξαν μὲν ἢ πρὸς πλευρὴν, ἢ ἔξω μένοντος τοῦ ὀξέος, τοῦ ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ βραχίονος, ἐς ἰθὺ κατατείνοντα τὰ ἐξέχοντα ἀνωθέειν ὀπίσω, καὶ ἐς τὸ πλάγιον, τὰ δὲ τελευτίως ἐκβάντα ἢ ἔνθα ἢ ἔνθα, κατάστασις μὲν ἐν ᾗ ὁ βραχίων ἐπιδεῖται. οὕτω γὰρ τὸ καμπύλον τοῦ ἀγκῶνος οὐ κωλύσει. ἐκπίπτει δὲ μάλιστα ἐκ τοῦ πρὸς πλευρὰ μέρους. τὰς δὲ κατορθώσιας ἀπάγοντα ὅτι πλεῖστον, ὡς μὴ ψαύσῃ τῆς κορώνης ἡ κεφαλή. μετέωρον δὲ περιάγειν, καὶ περικάμψαι, καὶ μὴ ἐς ἰθὺ βιάζεσθαι· ἅμα δὲ ὠθέειν τἀναντία ἐφ' ἑκάτερα καὶ παρωθέειν ἐς χώρην. συνωφελοίη δ' ἂν καὶ ἐπίστρεψις ἀγκῶνος ἐν τούτοισιν, ἐν τῷ μὲν ἐς τοὔπτιον, ἐν τῷ δὲ ἐς τὸ πρηνές. ἐμβολὴ δὲ σχήματος μὲν ὀλίγον ἀνωτέρω ἄκρην χεῖρα ἀγκῶνος ἔχειν, βραχίονα δὲ κατὰ τὰς πλευράς. οὕτω δὲ καὶ ἀνάληψις, καὶ εὔφορον, καὶ φύσις, καὶ χρῆσις ἐν τῷ κοινῷ. ἢν ἄρα μὴ κακῶς πωρωθῇ· πωροῦται δὲ ταχέως. Ἴησις, ὀθονίοισι κατὰ τὸν νόμον τὸν ἀρθριτικὸν, καὶ τὸ ὀξὺ προσεπιδεῖν. παλιγκοτώτατον δὲ ἀγκὼν πυρετοῖσι ὀδύνῃ ἀσώδει ἀκρατοχόλῳ, ἀγκῶνος δὲ μάλιστα ὀπίσω διὰ τὸ ναρκῶδες, δεύτερον τὸ ἔμπροσθεν. ἴησις ἡ αὐτή. ἐμβολαὶ δὲ τοῦ μὲν ὀπίσω ἐκτείνοντα κατατεῖναι, σημεῖον δὲ, οὐ γὰρ δύνανται ἐκτείνειν· τοῦ δὲ ἔμπροσθεν, οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν. τούτῳ δὲ ἐνθέντα τι σκληρὸν συνειλεγμένον περὶ τοῦτο ξυγκάμψαι ἐξ ἐκτάσιος ἐξαίφνης. Διαστάσιος δὲ ὀστέων σημεῖον, κατὰ τὴν φλέβα, τὴν κατὰ τὸν βραχίονα σχιζομένην διαψαύοντι. ταῦτα δὲ ταχέως διαπωροῦται. ἐκ γενεῆς δὲ βραχύτερα τὰ κάτω ὀστέα τοῦ σίνεος πλεῖ- Vet. Cod.

 πλεῖ-

Vet. Cod. πλεῖστον, τὰ δ' ἐγγύτατα πήχεος, δεύτερον χειρὸς, τρίτον δακτύλων, βραχίων δὲ καὶ ὦμος ἐγκρατέστερα διὰ τὴν τροφήν. ἡ δ' ἑτέρη χεὶρ διὰ τὰ ἔργα, πλείω ἔτι ἐγκρατεστέρη: μινύθησις δὲ σαρκῶν. εἰ μὲν ἔξω ἐξέπεσεν, εἴσω, εἰ δὲ αἰ, ἐς τὐναντίον ἢ ἐξέπεσεν. Ἀγκὼν δὲ ἢν μὲν ἔξω ἢ ἔσω ἐκβῇ, κατάστασις μὲν ἐν σχήματι ἐγγωνίῳ, τῷ πήχει κοινῷ, πρὸς βραχίονα, τὴν γὰρ μασχάλην ἀναλαβὼν ταινίῃ ἀνακρεμάσαι. ἀγκῶνι δὲ ἄκρῳ ὑποθείς τι παρὰ τὸ ἄρθρον βάρος ἐκκρεμάσαι ἢ χερσὶ καταναγκάσαι, ὑπεραιωρηθέντος δὲ τοῦ ἄρθρου αἱ παραγωγαὶ τοῖσι θέναρσιν, ὡς τὰ ἐν χερσὶν ἐπίθεσις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι καὶ ἀνάληψις καὶ θέσις, τὰ δ' ὄπισθεν ἐξαίφνης ἐκτείνοντα διορθοῦν τοῖσι θέναρσιν. ἅμα δὲ δεῖ ἐν τῇ διορθώσει, καὶ τοῖσιν ἑτέροισιν. ἢν δὲ πρόσθεν ἀμφὶ ὀθόνιον συνειλεγμένον εὔογκον ξυγκάμπτοντα ἅμα διορθοῦσθαι. ἢν δ' *ἑτεροκλινὲς ᾖ ἐν τῇ διορθώσει, ἀμφότερα ἅμα χρὴ ποιέειν. τῆς δὲ μελέτης, κοινὸν τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἐπίδεσις, δύναται γὰρ ἐκ τῆς διαστάσιος κοινῇ ξυμπίπτειν πάντα, τῶν δὲ ἐμβολέων αἱ μὲν ἐξ ὑπεραιωρήσιος ἐμβάλλονται, αἱ δὲ ἐκ κατατάσιος, αἱ δὲ ἐκ περισφάλσιος, αὗται δὲ ἐκ τῶν ὑπερβολέων τῶν σχημάτων, ἢ τῇ ἢ τῇ, σὺν τῷ τάχει. Χειρὸς δὲ ἄρθρον, ὀλισθάνει, ἢ ἔσω, ἢ ἔξω. ἔσω δὲ τὰ πλεῖστα, σημεῖα δ' εὔσημα ἢν μὲν ἔσω, ξυγκάμπτειν ὅλως σφῶν τοὺς δακτύλους οὐ δύνανται: ἢν δ' ἔξω, ἐκτείνειν. Ἐμβολὴ δὲ ὑπὲρ τραπέζης τοὺς δακτύλους ἔχων, τοὺς μὲν τείνειν, τοὺς δ' ἀντιτείνειν. τὸ δὲ ἐξέχον, ἢ θέναρ ἢ πτέρνῃ, ἅμα ἀπωθέειν πρόσω καὶ κάτωθεν κατὰ τὸ ἕτερον ὀστέον. ὄγκον τε μαλθακὸν ὑποθεὶς, ἢν μὲν ἄνω καταστρέψας τὴν χεῖρα. ἢν δὲ κάτω, ὑπτίην: Ἴησις ὀθονίοισιν, ὅλη δὲ ἡ χεὶρ ὀλισθάνει ἢ ἔσω, ἢ ἔξω, μάλιστα δὲ ἔσω, ἢ ἔνθα, ἢ ἔνθα: ἔστι δ' ὅτε ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη, ἔστι δ' ὅτε; τὸ ἕτερον τῶν ὀστέων διέστη, τουτέοισι κατάτασις ἰσχυρὴ ποιητέη, καὶ τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν, τὸ δ' ἕτερον ἀντωθέειν. δύο εἴδεα ἅμα καὶ ἐς τοὐπίσω καὶ ἐς τὸ πλάγιον, ἢ χερσὶν ἐπὶ τραπέζης, ἢ πτέρνῃ. παλίγκοτα δὲ καὶ ἀσχήμονα, τῷ μὲν χρόνῳ κρατύνεται ἐς χρῆσιν. ἴησις ὀθονίοισι ξὺν τῇ χειρὶ καὶ τῷ πήχει, καὶ νάρθηκας μέχρι δακτύλων τιθέναι. ἐν νάρθηξι δὲ δεθέντα ταῦτα, πυκνότερον λύειν ἢ τὰ κατήγματα, καὶ καταχύσει πλέονι χρῆσθαι. ἐκ γενεῆς δὲ βραχυτέρη ἡ χεὶρ γίνεται, καὶ ἡ μινύθησις σαρκῶν μάλιστα τἀναντία, ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα, ηὐξημένῳ δὲ ὀστέα μένει. Δακτύλου δὲ ἄρθρον ὀλισθὸν μὲν εὔσημον οὐ δεῖ γράφειν. Ἐμβολὴ δὲ αὐτοῦ, ἥδε. κατατείναντα ἐς ἰθὺ, τὸ μὲν ἐξέχον ἀπωθέειν, τὸ δὲ ἐναντίον ἀντωθέειν. Ἴησις δὲ ἡ προσήκουσα τοῖς ὀθονίοισιν ἐπίδεσις, μὴ ἐμπεσὼν γὰρ ἐπιπωροῦται ἔξωθεν. ἐκ γενεῆς δὲ ἢ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαντα τὰ ὀστέα, βραχύνεται κάτω τοῦ ὀλισθήματος. Καὶ σάρκες μινύθουσι τἀναντία μάλιστα, ἢ ὡς τὸ ἔκπτωμα. ηὐξημένῳ δὲ τὰ ὀστέα μένει. Μηροῦ ἄρθρον ἐκπίπτει, κατὰ τρόπους τέσσαρας, ἔσω πλεῖστα, ἔξω δεύτερον, τὰ δ' ἄλλα ὁμοίως, σημεῖα, κοινὸν μὲν τὸ ἕτερον σκέλος, ἴδιον δὲ τοῦ μὲν ἔσω, παρὰ τὸν περίνεον φαίνεται ἡ κε-

* ἑτεροχενὴς

diuisã. Hęc vero callũ celeriter obducũt, qđ si à A gñatiõe fctã sit luxatio, ossa ĩferna multo q̃ cõsueuerit breuiora sũt, tũ cubito ppĩqora, scđo loco manꝰ, tertiọ digitorũ, brachiũ ãt atq; humerꝰ ob nutrimentũ copiosũ robustiora sunt, altera vero manꝰ pp opationes quas facit plures validior ẽ, atq; hęc significãt à carne imminuta, siqdẽ extra excidit ĩtus, sin minꝰ ĩ pte cõtraria illi q̃ excidit. Cubitꝰ aũt si extra vel ĩtro exciderit, cõstõ qdẽ faciẽda in angulari figura cõi cubito ad brachiũ, nec ñ fascia subtꝰ alã ad collũ appẽdere cõuenit, sũmo aũt cubito postq̃ supposueris. aliqđ ſm articulũ graue appẽdere, atq; manibꝰ cogere oportet. Iã vero eleuato articulo, atq; reposito manus cauo coaptãdũ ẽ ita, vt q̃ manibꝰ ĩpositio ĩ hac figura fiat, resũptio atq; sitꝰ. Quę aũt retro luxanſ, B subito extẽdere, atq; manuum cauitate dirigere cõuenit, simulq; ĩ directiõe ac alijs, sed si anteriꝰ, circa lĩteũ cõplicatũ magna mole cõflectere atq; simul dirigere opꝰ ẽ, sin aũt ĩ alterã partẽ dũ dirigit ĩclinet, vtraq; simul facere oportet, curatiõis vero cõis figura & deligatio ẽ, pñt. n. ex cõi distẽtione cũcta reponi, repositionũ aũt aliæ fiũt ex subleuatiõe, aliæ ex distẽsione, aliæ ex circũflexiõe, atq; ipsæ ex figurarũ superiectiõibꝰ hac vel illac cũ celeritate. manꝰ articulꝰ elabiſ vel ĩtro vel extra sed vt plurimũ ĩtro, cognosciſ aũt faciliter si ĩtro, qm̃ suos digitos oĩno flectere nequeũt. si extra extẽdere. repositio fit, vbi sup mẽsã digitos hñs alios tẽdat, alios retẽdat, qđq; pminet vola manꝰ aut calcaneo simul ante ĩpellat, atq; ĩferiꝰ C ſm alterũ os, mollẽ cumulũ supponat, siq; supra luxata ẽ, manũ deorsũ cõuertat, sin aũt supra eã resupinet. Curatio fit linteis, tota vero manu elabiſ ĩtro aut extra, maxime aũt ĩtro hinc vel hinc. Quin ĩterdũ pcessus dimoueſ, interdũ alterũ os distat. In his valida extẽsio ẽ faciẽda, atq; id qđ pminet ĩpellẽdũ, alterũ vero cõtra ĩpellẽdũ. Duæ simul formæ & retrorsũ & ĩ obliquũ, vel manibus supra mẽsã vel calcaneo. Quæ aũt reuertunſ & deformanſ, tpe ad vsũ valida euadũt. Curatio linteaminibus fit cũ manu & cubito, nec nõ ferulas vsq; ad digitos ponẽdo. Quæ aũt ferulis sunt colligata crebrius quã fracta soluere & copiosiore pfusiõe vti oportet. Ab ortu luxata manꝰ breuior ẽ atq; carnes maximẽ ĩ cõtraria luxatę parte D imminutæ. Cæterũ adulto carnes maneſ; digitũ luxatũ cũ sit cognitu facilis, describere nõ ẽ opꝰ, repositio ipsius eadẽ est, s. in rectũ distẽdere, qđ pminet ĩpellere, cõtrariũ cõtra impellere. Curatio aũt cõueniẽs & deligatio cũ linteaminibus, nã nisi reponaſ extrinsecꝰ callũ cõtrahit. ab ortu aũt vel ĩ adolescẽtia, q̃ luxata sunt ossa ĩfra luxationẽ breuiora redduntſ, & carnes potissimũ in cõtraria luxationi parte cõsumptæ apparẽt. Post adolescẽtiã aũt carnes manẽt. Femoris articulus quatuor modis excidit, potissimũ intra, scđario extra, atq; alia siłr. Signa sunt cõia à cõparatione alterius cruris, propriũ verò luxationis intro factæ quod caput articuli iuxta perinæũ tangitur, neq;

A neq; sim͠r conflectũt, apparet vero crus lõgius & multũ, nisi in mediũ vtraq; agẽs extẽdas, nã extra & pes & genu inclinãt. Si igit̃ à generatione, vel in adolescẽtia exciderit femur, breuius euadit, minus aũt tibia, atq; s̃m ꝓportionẽ alia. minuunt̃ carnes, maxime extrinsecus, hi tardo dirigunt̃ & ad sanã partẽ voluunt̃. Sed si cogant̃ vno vel altero scipione ambulant & crus attollunt, quãto.n. minus est, tãto facilius. Adultis ossa quidẽ manent, verũtamẽ carnes imminuunt̃, vt ante dictũ est, incedunt aũt per cruris circũuolutionẽ vt boues. In ilio vero inflexi ad sanã partẽ cũ coxa excidit: nã hac parte necesse est perinde, ac vehiculo subire, hac vero ascẽdere, cũ nequeat vehere, haud aliter atq; illi, qui in pede vlcus habẽt qui super sanã partẽ ligno oblique in cõtrariã partẽ cogunt̃. Læsum vero manu super genu adigunt ita, vt in ascẽsu corpus vehãt, coxa si inferius vtant̃, infra minus ossa minuuntur, magis aũt carnes, econtra extrinsecus aũt luxati cõtraria, tũ signa, tum status & genu & pes intro parũ repit. Ijs aũt qui in adolescẽtia, vel ab ortu sic affecti sũnt, haud sim͠r coaugetur s̃m eãdẽ rationẽ, coxa supra alicui non sim͠r. Quibus vero sæpe excidit extra absq; inflãmatione crus humidius habent, quemadmodũ & magnus manus digitus, maxime.n. hic excidit natura. Quib⁹ q̃dẽ excidit magis vel min⁹, q̃b⁹ excidit difficilius, vel facili⁹, & quib⁹ spes est citius repositũ & quibus nõ remediũ est, & quibus excidit sæpenumero, curatio eadẽ est, vt & quibus ab ortu, vel in adolescẽtia vel in morbo, maximè.n. ex morbo. Aliquibus igit̃ os syderat̃, aliquibus oĩa non patiunt̃, minus aũt q̃ intro, si cõmodè curent̃ ita, vt toto pede incedentes multa diligentia proijciant. Infantibus luxata si negligant̃, iacturã insignem incurrunt, curata vero in cũctis vtilitatẽ cõsequuntur, sed minus ijs quibus aliquid est imminutũ; quibus vero, sic vtraq; ossa exciderunt, hęc patiunt̃, carnosi quidẽ prӕterq̃ intus sunt, declunes vero sunt, & crura tortuosa, nisi siderent̃, si superiore coxa gibbi fiant, sani quidẽ euadunt, sed corpus excepto capite nõ augent̃. Quibus aũt retro fit luxatio, signa sunt q̃d partibus anterioribus teneritudo maior apparet, posteriores ꝓminẽt, pes rectus, cõflectere nisi cũ dolore nequeũt, minime uero extẽdere, his crus breuius, sic neq; extẽdere p̃nt s̃m poplitẽ, vel s̃m inguẽ nisi admodũ attollat, neq; flectere antecedit ĩ plurimis superior articulus. Primũ cõeq; hoc est articulis, neruis musculis intestinis, uteris, alijsq; h̃mõi, coxæ os delabi in clunes ꝑ hoc breue fit, & extendere nequeũt, simulq; carnes toti⁹ cruris ĩ cũctis minuũtur. In q̃bus aũt maximè & q̃ dictũ ẽ, operationes cuiuslibet partis corporis eã operãtes robustiorẽ efficiũt, sicut pars q̃libet ociosa uitiat̃, nisi t̃n lassitudo, febris, iflãmatio operari uetẽt. Atq; q̃d extra excidit cũ in carnẽ cedentẽ ꝓlabat̃ fit breuius, q̃d aũt intro labitur cũ in os prominens cadat longius euadit. Si igitur iam adultis minime

ἡ κεφαλὴ, ξυγκάμπτουσιν οὐχ ὁμοίως, δοκέει δὲ μακρότερον τὸ σκέλος, καὶ πολὺ, ἢν ἐς μέσον ἀμφότερα ἄγων παρατείνῃς, καὶ γὰρ οὖν ἔξω ὁ πούς καὶ τὸ γόνυ ῥέπει. Ἦν μὲν οὖν ἐκ γενεῆς ἢ ἐν αὐξήσει ἐκπέσῃ, βραχύτερος ὁ μηρὸς, ἧσσον δὲ κνήμη, κατὰ λόγον δὲ τἄλλα. Μινύθουσι δὲ σάρκες, μάλιστα δὲ ἔξω. οὗτοι κατοκνέουσιν ὀρθοῦσθαι, καὶ εἰλέονται ἐπὶ τὸ ὑγιές. ἢν δ' ἀναγκάζωνται σκίμπωνι ἑνὶ, ἢ δυσὶν ὁδοιπορέουσι: τὸ δὲ σκέλος αἴρουσιν. ὅσῳ γὰρ μεῖον, τόσῳ ῥᾶον. ἢν δ' ηὐξημένοισι τὰ μὲν ὀστέα μένει, αἱ δὲ σάρκες μινύθουσιν ὡς προείρηται. ὁδοιπορέουσι δὲ περιεσφαδάζοντες ὡς βόες. ἐν δὲ τῷ κενεῶνι καμπύλοι ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον ἐόντες, τῷ μὲν γὰρ ἀνάγκη ὑποβαίνειν ὡς ὀχέειν, τῷ δ' ἀποβαίνειν, οὐ γὰρ δύναται ὀχέειν, ὥσπερ οἱ ἐν ποδὶ ἕλκος ἔχοντες, κατὰ δὲ τὸ ὑγιὲς, πλάγιον ξύλῳ τῷ σώματι ἀντικοντέουσι. Τὸ δὲ σιναρὸν τῇ χειρὶ ὑπὲρ τοῦ γόνατος καταναγκάζουσι, ὡς ὀχέειν ἐν τῇ μεταβάσει τὸ σῶμα, ἰσχίῳ κάτωθεν εἰ χρῆται, κάτωθεν ἧσσον μινύθει καὶ ὀστέα. μᾶλλον δὲ σάρκες, τοῦ δὲ ἔξω τἀναντία, καὶ τὰ σημεῖα, καὶ αἱ στάσιες, καὶ τὸ γόνυ, καὶ ὁ πούς, ἔσω ῥέπει βραχύ. τοῖσι δὲ ἐν αὐξήσει ἢ ἐκ γενεῆς παθοῦσιν, οὐχ ὁμοίως ξυναύξεται κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἰσχίον ἀνωτέρω τινὶ οὐχ ὁμοίως. οἷσι δὲ πυκνὰ ἐκπίπτει ἐς τὸ ἔξω ἄνευ φλεγμονῆς, ὑγροτέρῳ τῷ σκέλει χρέονται, ὥσπερ ὁ μέγας τῆς χειρὸς δάκτυλος, μάλιστα γὰρ οὗτος ἐκπίπτει φύσει, οἷς μὲν ἐκπίπτει μᾶλλον ἢ ἧσσον, καὶ οἷς μὲν ἐκπίπτει χαλεπώτερον ἢ ῥᾶον, καὶ οἷσιν ἐλπὶς θᾶσσον ἐμπεσεῖν, καὶ οἷσιν οὐκ ἀκὴ τούτου, καὶ οἷσι πολλάκις ἐκπίπτει, ἴησις τούτου, ἐκ γενεῆς δὲ ἢ ἐν αὐξήσει, ἢ ἐν νούσῳ, μάλιστα γὰρ ἐκ νούσου. Ἐστι μὲν οὖν, οἷσιν ἐπισφακελίζει τὸ ὀστέον. ἀτὰρ καὶ οἷσι μὲν μὴ πάσχῃ πάντα, ἧσσον δὲ ἢ τὸ ἔσω, ἢν χρηστῶς ἐπιμεληθῶσιν. ὥστε καὶ ὅλῳ βαίνοντας τῷ ποδὶ, διαρρίπτειν διὰ μελέτης πλείστης. τοῖσι νηπιωτάτοισιν ἐαθέντα, καὶ κεῖται, ἐπιμεληθέντα δὲ ὠφελέεται τοῖσι ὅλοισιν. ἧσσον δέ τι μινύθησιν. οἷσιν δ' αὖ ἀμφότερα οὕτως ἐκπέσῃ τῶν ὀστέων, ταῦτα παθήματα, εὔσαρκοι μὲν πλὴν ἔσωθεν, ἐξεχέγλουτοι, ῥοικοὶ μηροὶ ἢν ἐπισφακελίσῃ. εἰ κυφοὶ τὰ ἄνωθεν ἰσχίου γίνονται, ὑγιηροὶ μὲν ἀναυξέες δὲ τὸ σῶμα, πλὴν κεφαλῆς. οἷσι δὲ ὄπισθεν σημεῖα, ἔμπροσθεν λαπαρώτερον, ὄπισθεν ἐξέχον. πους ὀρθὸς, συγκάμπτειν οὐ δύνανται, εἰ μὴ μετ' ὀδύνης, ἐκτείνειν ἥκιστα, τούτοις, σκέλος βραχύτερον. ἀτὰρ οὐδ' ἐκτανύειν δύνανται κατ' ἰγνύην, ἢ κατὰ βουβῶνα, ἢν μὴ πάνυ αἴρῃ, οὐδὲ ξυγκάμπτειν ἡγεῖται ἐν τοῖσι πλείστοισι τὸ ἄνω ἄρθρον, τὸ πρῶτον, κοινὸν τοῦτο ἄρθροισι, νεύροισι, μυσὶν, ἐντέροισιν, ὑστέραις, ἄλλοισι ταύταις τοῦ ἰσχίου τὸ ὀστέον καταφέρεσθαι ἐς τὸν γλουτόν. διὰ τοῦτο βραχὺ καὶ ὅ, τι ἐκτείνειν οὐ δύνανται σάρκες παντὸς τοῦ σκέλεος ἐν πᾶσι μινύθουσιν. ἐφ' ὅσι δὲ μάλιστα, καὶ οἱ εἴρηται, τὰ ἔργα τὰ ἑωυτοῦ ἕκαστον τοῦ σώματος ἐργαζόμενον μὲν ἰσχύει, ἀργέον δὲ κακοῦται, πλὴν κόπου, πυρετοῦ, φλεγμονῆς, καὶ τὸ ἔξω, ὅτι ἐς σάρκα ὑπείκουσαν, βραχύτερον, τὸ δὲ ἔσω, ὅτι ἐπὶ ὀστέον προέχον, μακρότερον. ἢν μὲν οὖν ηὐξημένοισι μὲν ἐμπέσῃ

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἐμπέσῃ ἐπὶ βουβῶσι κάμπυλοι ὁδοιπορέουσι, καὶ ἡ ἑτέρη ἰγνύη κάμπτεται, στήθεσι μόλις κινεῖται, χειρὶ τὸ σκέλος καταλαμβάνει ἄνευ ξύλου ἢν ἐθέλωσιν. ἢν μὲν γὰρ μακρότερον ᾖ, οὐ βήσεται, ἢν δὲ βαίνῃ, βραχύ. μινύθησις δὲ σαρκῶν, οἷσι τόνοι καὶ ἧξις ἔμπροσθεν, καὶ τῷ ὑγιεῖ κατὰ λόγον. οἷσι δὲ ἐκ γενεῆς, ἢ αὐξομένοισιν, ἢ ὑπὸ νόσου, ἐνόσησε καὶ ἐξάρθρα ἐγένετο. ἐν αἷς εἰρήσεται, οὗτοι μάλιστα κακοῦνται, διὰ τὴν τῶν νεύρων καὶ ἄρθρων ἀργίην, καὶ τὸ γόνυ διὰ τὰ εἰρημένα συγκακοῦνται, συγκεκαμμένον οὗτοι ἔχοντες, ὁδοιπορέουσιν ἐπὶ ξύλου ἑνὸς ἢ δύο. τὸ δὲ ὑγιὲς, εὔσαρκον διὰ χρῆσιν. οἷσι δὲ ἐς τοὔμπροσθεν, σημεῖα τἀναντία. ὄπισθεν, λαπαρόν, ἔμπροσθεν, ἐξέχον, ἥκιστα ξυγκάμπτουσιν οὗτοι τὸ σκέλος, μάλιστα δὲ ἐκτείνουσιν, ὀρθὸς πούς, σκέλος ἴσον, πτέρνα βραχεῖ ἄκρου ἀνέσταλται, ἢ πονέουσι μάλιστα οὗτοι αὐτίκα, καὶ οὖρον ἴσχεται μάλιστα ἐν τούτοισι τοῖσι ἐξαρθρήμασιν. ἐν γὰρ τόνοισιν ἔγκειται τοῖσιν ἐπικαίροισι. τὰ ἔμπροσθεν κατατέταται, ἀναύξεα, νοσώδεα, ταχύγηρα, τὰ ὄπισθεν στολιδώδεις. οἷσιν ηὐξημένοισιν ὁδοιπορέουσιν, ὀρθῇ πτέρνῃ, μᾶλλον βαίνοντες, οἱ δὲ ἠδύναντο μέγα προβαίνειν κἂν πάνυ. σύρουσι δὲ, μινύθει δὲ ἥκιστα, τούτοισι δὲ ἡ χρῆσις αἰτία, μάλιστα δὲ ὄπισθεν διὰ παντὸς τοῦ σκέλεος ὀρθότεροι, τοῦ μετρίου ξύλου δέονται κατὰ τὸ σιναρόν. ὅσοι δὲ ἐκ γενεῆς αὐξανομένοισι, χρηστῶς μὲν ἐπιμεληθεῖσιν, ἡ χρῆσις ὥσπερ τοῖσιν ηὐξημένοισιν, ἀμεληθεῖσι δὲ βραχὺ ἐκτεταμένον, πωροῦται γὰρ τούτοισι, μάλιστα δὲ ἐς ἰθὺ τὰ ἄρθρα. αἱ δὲ τῶν ὀστέων μειώσιες καὶ αἱ τῶν σαρκῶν μινυθήσιες κατὰ λόγον. μηροῦ δὲ κατάτασις μὲν ἰσχυρή, καὶ ἡ διόρθωσις κοινή, ἢ χερσὶν, ἢ σανίδι, ἢ μοχλῷ, τὰ μὲν ἔσω, στρογγύλῳ, τὰ δὲ ἔξω, πλατεῖ, μάλιστα δὲ τὰ ἔξω, καὶ τὰ μὲν ἔσω, ἀσκοῖσι ἀκεσάμενον ἐς τὸ ὑπόξηρον τοῦ μηροῦ. κατατάσιος δὲ καὶ συνδέσιος σκελέων, κρεμάσαι διαλείποντα σμικρὸν τοὺς πόδας, ἔπειτα πλέξαντα ἐκκρεμασθῆναί τινα ἐν τῇ διορθώσει, ἀμφότερα ἅμα ποιεῦντα, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦτο ἱκανὸν, καὶ τοῖσιν ἑτέροις, ἥκιστα δὲ τῷ ἔξω, ἡ τοῦ ξύλου ὑπόστασις ὥσπερ ὤμῳ ὑπὸ τὴν χεῖρα οἷς ἔσω. τοῖσι γὰρ ἄλλοισιν ἧσσον. καταναγκάσεις δὲ μετὰ διατάσιος, μάλιστα τῶν ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν, ἢ ποδὶ ἢ χειρὶ ἐφιζέσθω, ἢ σανίδι. Γόνυ δὲ εὐηθέστερον ἀγκῶνος, διὰ τὴν εὐσταλίην καὶ εὐφυΐην. διὸ καὶ ἐκπίπτει, καὶ ἐμπίπτει ῥᾷον, ἐκπίπτει δὲ πλειστάκις ἔσω, ἀτὰρ καὶ ἔξω, καὶ ὄπισθεν. Ἐμβολαὶ δὲ ἢ ἐκ τοῦ ξυγκεκάμφθαι, ἢ ἐκ λακτίσαι ὀξέως, ἢ ξυνειλίξας ταινίης ὄγκον ἐν ἰγνύῃ θεὶς ἀμφὶ τοῦτον ἐξαίφνης, ἐς ὄκλασιν ἀφεῖναι τὸ σῶμα. μάλιστα αὕτη τῶν ὄπισθεν, δύναται δὲ καὶ κατατεινόμενα μετρίως, ὥσπερ ἀγκὼν ἐμπίπτει τὰ ὄπισθεν, τὰ δὲ ἔνθα, ἢ ἔνθα, ἐκ τοῦ συγκεκάμφθαι ἢ ἐν κατατάσει, μάλιστα αὐτὴ τὸ ὄπισθεν. ἀτὰρ καὶ ἐκ κατατάσιος μετρίης, ἡ διόρθωσις ἅπασι κοινή. ἢν δὲ μὴ ἐμπέσῃ, τοῖσι μὲν ὄπισθεν ξυγκάμπτειν οὐ δύνανται, ἀτὰρ οὐδὲ τοῖσιν ἄλλοισι, πάνυ τι. Μινύθει δὲ μηροῦ καὶ κνήμης ὀστέον τὸ ἔμπροσθεν. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔσω, βλαισότεροι, μινύθει δὲ τὰ ἔξω. ἢν δὲ ἐς τὰ

A me reponat i iguina curuati icedũt & poples alter flectit, pectore vix mouent, manu crus prehẽdũt, sine ligno si velint, si.n. lõgius sit haudquaq̃ gradiet, vel si ambulet, breui id faciet, carnis imminutio qb⁹ & dolores & luxatio i anteriore parte i sana parte sm pportionẽ. Quib⁹ aũt ab ortu vel adolescẽtibus vel ex morbo ægrotarũt & luxata sũt i qb⁹ dicet, hi maxime lędunt ob neruorũ & articulorũ ignauiã, simulq; sm genu, ob antedictas cãs vitiant, cũq; iflexũ illud habeãt, vno vel duobus baculis gradiunt, sanã aũt partẽ ob exercitationẽ carnosam hñt. Quib⁹ vero ad anteriora fit luxatio, signa cõtraria sunt, mollis pars posterior ẽ, anterior aũt pminẽs, minime hi crus flectũt, maxime vero extẽdunt, pes rectus, æquale crus alteri ẽ pterq̃ qđ parũ calcaneus i sũma parte cõtractus ẽ, B hi statim valde dolẽt, atq; i hmõi luxationibus maxime vrina ipedit, nã i tẽdinib⁹ quibusdã isignib⁹ coxa infigit, anteriora distendunt, nõ augent, morbosa aũt cito senescũt, sm posteriora corrugant. Quib⁹ adultis sic cõtigit luxatio, ij incedũt recto calcaneo magis ambulãtes, alij nequeũt admodũ pcedere etiã si multũ conent, trahũt attamẽ, minime aũt minuunt, atque horũ vsus i cã est maxime vero à parte posteriore per totũ crus rectiores mediocri baculo egẽt sm læsã partẽ. Quibus vero à gnatione dũ augent facta ẽ vtiliter curatio, vsus ijs queadmodũ adultis, sed si cõtẽnant parũ extẽsũ, his etenĩ callũ i rectũ articuli cõtrahũt. Ossium aũt cõtractiones & iminutiones & carniũ sm pportionẽ C fiunt, femoris valida extẽsio & directio cõis vel manib⁹, vel tabella, vel vecte. Atq; ea q intro rotũdo, q aũt extra lato maxime vero q extra. Nã q intro luxant curãda sũt vtris ad subsiccã femoris partẽ, tẽsis vero et colligatis cruribus pedes itã sunt appẽdendi, vt parũ inter se distet, deinceps postq̃ ita sunt cõplexa appendere in directione aliquid oportet, vtraq; simul faciẽdo, atq; in anteriorib⁹, & alijs hoc sufficit, minime vero i externis ligni suppositio queadmodũ humero sub manũ qb⁹ intro cõuenit, alijs.n. minime. Coges aũt cũ distẽsione maxime q ante vel retro sũt dimota aut pede aut manu aut tabella suo loco reponi, genu aũt facilius cubito restituit, tũ ob flexibilitatẽ, tũ ob facilẽ extensionẽ, vñ & elabit & D redit facilius: excidit aũt sępenumero itro interdũ & extra & retro, restitutiões aũt fiũt vel si celeriter cõflectat vel extẽdat vel fasciæ cumulũ cõplicatũ i poplite circa hũc quã primũ ponas, sicq;
6 corpus dimittas sedere flexis genubus i tibias & calcanea, pñt vero & mediocriter tẽsa queadmodũ cubit⁹ redit luxatus ad posteriora. Quæ vero hinc & hinc luxant ex cõflexione vel tẽsione reponunt, maxime aũt q retro ex moderata tẽsiõe. Directio cũctis cõis. Sin minime restituat, q retro sunt luxata haudquaquã flectere pñt, quinimo, nec in alijs multũ, minuit aũt femoris atq; tibię os anterius. Sin autem intro facta sit luxatio magis diuaricatur, exteriora autem minuuntur quod

A qđ si ad exteriora luxent, crura qdẽ magis distor
ta fiũt at min⁹ claudicãt. nã os crassius veliculũ
ẽ, iteriora vero minuunt. Ex gñatione aũt vel ĩ
augmẽto ſm pdictã, pportionẽ afficiunt. Cęterũ
ossa tali maiore egẽt extẽsione, vel manibus dire
ctione simul vtraq; efficiente, cõe aũt oĩbus eaq̃
in pedibus haud aliter ac q̃ in manibus sanãtur.
Iá vero q̃ in tibia hisce cõicant nec ab ortu exci-
dunt, & in adolescentia luxata sunt eadẽ q̃ & in
manu. Quicunq; vero è loco altiore desilientes
calcaneo sese sustentarũt adeo, vt ossa sint disse-
parata, venæ sanguinẽ effuderint ac nerui circũ
circa sint fracti, vbi ita factũ est, in maximo peri
culo res versatur, siquidẽ periculũ imminet ne
ossa syderata toto vitę tẽpore negociũ facessant,
B atq; ossa quidẽ separata, nerui aũt mutuo cõican
tes remaneãt, deinceps & q̃bus fractis, vel à vul-
nere qualia in tibia aut femore cõtingũt, neruis
qui hisce cõicant dissolutis, vel si ex alio decubi-
tu neglecto calcaneũ sit nigrefactum. Nam & hi
sce facillimè redeunt mala ex hmõi causis, aliqñ
siderationi coniunguntur febres acutissimæ sin-
gultuosæ tremulę, mentem percutientes, subitũ
exitiũ afferentes. Amplius venarũ sanguinẽ ef-
fundentiũ liuores & gãgrænæ. Signa redeuntiũ
sunt, si appareãt suggillationes & nigrores, atqui
circa hęc subdura & subrubra sint. si.n. vnà cum
duritiæ liuescãt, periculum imminet ne quoque
nigrefiant. Sin autẽ suppurulenta sint quæ liue-
scunt vel diffusa vel subuiridia & mollia. hæc in
cunctis huiusmodi bona sunt. Medicatio autẽ si
C quidẽ sine febre sint, elleborũ præbere, sin febri-
citent abstinere, atq; in potu si opus sit oxymel
dare, ligatio vero articulorum cõpositio. Ad hęc
aũt magis vti oportet in fracturis linteaminibus
pluribus & mollioribus, pressura minor sit, cal-
caneo aquã vt plurimũ circumponere conuenit.
Figura esto queadmodũ & ligatio: bene cõpo-
sita sit ita vt calcaneum non premat supra genu,
ferulis aũt minimè est utendum. quomodo aũt
pes excidit siue solus, siue vna cum suo processu
intro magis labitur. Atque si non reponatur, tẽ-
pore emaciatur coxa femur tibia in contraria lu
xationis parte. restituitur, quemadmodũ manus
iunctura, sed extensio fortior fit. curatio lex arti
culorũ. reuertitur minus quàm manus articulus,
D si quiescat, minor debet esse victus, quoniã ociã-
tur. Quæ autem ex generatione vel in adolescẽ-
tia, secundum prædictam proportionẽ. Quando
aliqua parũ à generatione sunt luxata dirigi pos-
sunt, præsertim pedis obliquitas, obliquitatis.n.
haud vnus est modus. Medicatio vero huius est
ceratum resinosum apponere, multas fascias vel
tabellulas vel laminulas plũbeas circũligare, ne
corpori resumptio & figuræ concordet. Sin aũt
articuli qui exciderũt & vlcus effecerũt extube-
rẽt, sic sinere satius est, ita ut neq; attollãtur neq;
cogantur. Curatio est pix vel cum splenijs vino
imbutis calentibus, (omnibus nanq; his frigidũ
aduersãt) vel cũ folijs, hieme vero succidis lanis
custodiæ

τὰ ἔξω, γαυσότεροι, χωλοὶ δὲ ἧσσον. κατὰ Vet. Cod.
7 γὰρ τὸ παχύτερον ὀστέον ὀχέει. μινύθει δὲ τὰ
ἔσω. ἐκ γενεῆς δὲ, ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον
τὸν πρόσθεν. τὰ δὲ κατὰ τὰ σφυρὰ, κατατά-
σιος ἰσχυρῆς δεῖται, ἢ τῇσι χερσὶ, κατορθώ-
σιος δὲ ἅμα ἀμφότερα ποιούσης. κοινὸν δὲ πᾶ-
σι. τὰ δὲ ἐν ποδὶ, ὥς τὰ ἐν χειρὶ ὑγιῶς. Τὰ
δὲ ἐν τῇ κνήμῃ συγκοινωνέοντα, καὶ μὴ ἐκπε-
σόντα ἐκ γενεῆς, καὶ ἐν αὐξήσει ἐξαρθρήσαν-
τα, ταῦτα ἃ καὶ ἐν χειρί. ὅσοι δὲ πηδήσαν-
τες ἄνωθεν ἐστηρίξαντο τῇ πτέρνῃ, ὥστε διαστῆ-
ναι τὰ ὀστέα, καὶ φλέβας ἐγχυμωθῆναι, καὶ νεῦ-
ρα ἀμφιθλασθῆναι ὅταν γένηται, οἷα τὰ δει-
νότατα. κίνδυνος μὲν σφακελίσαντα, τὸν αἰῶνα
πρήγματα παρασχεῖν, καὶ ῥοικώδη μὲν τὰ ὀ-
στέα, τὰ δὲ νεῦρα ἀλλήλοισι κοινωνέοντα. ἔπει-
τα καὶ οἷσιν ἂν καταγεῖσιν ἢ ὑπὸ τρώματος οἷα
ἐν κνήμῃ: ἢ μηρῷ, νεύρων ἀπολυθέντων ἃ κοινω-
νέει τουτέοισιν: ἢ ἐξ ἄλλης κατακλίσιος ἐμε-
λάνθη ἡ πτέρνη, καὶ τουτέοισι παλιγκοτώτα-
8 τα ἐκ τοιουτέων, ἔστιν ὅτε προσσφακελισμοῦ γί-
νονται πυρετοὶ ὑπερόξεες, λυγγώδεες, τρο-
μώδεες, γνώμης ἁπτόμενοι, ταχυθάνατοι, καὶ
ἔτι φλεβῶν αἱμορρόων πελιώσιες, καὶ γαγγραι-
νώσιες. σημεῖα τῶν παλιγκοτησάντων, ἢν τὰ
ἐκχυμώματα, καὶ τὰ μελάσματα, καὶ τὰ πε-
ρὶ ταῦτα ὑπόσκληρα ἢ ὑπέρυθρα ᾖ. ἢν γὰρ ξὺν
σκληρύσματι πελιωθῇ, κίνδυνος μελανθῆ-
ναι, ἢν δ᾽ * ὑποπέλια ᾖ καὶ πέλια μάλα, καὶ
κεχυμένα, ἢ ὑπόχλωρα καὶ μαλθακὰ, ταῦτ
ἐν πᾶσι τοῖσι τοιούτοισιν ἀγαθά. Ἴησις δὲ, ἢν
μὲν ἀπύρετοι ἔωσιν, ἐλλεβορίζειν, ἢν δὲ μὴ,
μὴ ἄλλα ποτὸν διδόναι ὀξύγλυκυ, εἰ δέοι. Ἐπί-
δεσις δὲ, ἡ ἄρθρων συνθέσις. ἐπὶ δὲ ταῦτα
μᾶλλον, τοῖσι φλάσμασι καὶ ὀθονίοισι πλέοσι
καὶ μαλθακωτέροισι χρῆσθαι. πίεξις, ἧσσον, ὕ-
δωρ πλέον προσπεριβάλλειν, τὰ πλεῖστα τῇ
πτέρνῃ. Τὸ σχῆμα, ὅπερ ἡ ἐπίδεσις, ὡς μὴ ἐς
τὴν πτέρνην ἀποπιέζηται, ἀνωτέρω γούνατος
ἔσω εὔθετος. νάρθηξι μὴ χρήσασθαι. Ὅταν δὲ ἐκ-
στῇ ὁ πούς, ἢ μοῦνος, ἢ ξὺν τῇ ἐπιφύσει, ἐκπί-
πτει μᾶλλον ἐς τὸ ἔσω. εἰ δὲ μὴ ἐμπέσῃ, λεπτύ-
νεται ἀνὰ χρόνον ἰσχίου καὶ μηροῦ καὶ κνήμης τὸ
ἀντίον τοῦ ὀλισθήματος. ἐμβολὴ ὡς ἡ καρποῦ,
κατάτασις δὲ ἰσχυροτέρη. Ἴησις, νόμος ἄρθρων.
παλιγκοτέει ἧσσον. καρποῦ ἢν ἡσυχάσῃ, δίαι-
τα μείων, ἐλιννύουσι γάρ. Τὰ δὲ ἐκ γενεῆς μὲν
ἢ ἐν αὐξήσει, κατὰ λόγον τὸν πρότερον. ἔπει-
τα σμικρὸν ὀλισθηκότα ἐκ γενεῆς ἔνια, οἷά τε
διορθοῦσθαι, μάλιστα δὲ ποδὸς κύλλωσις, κυλ-
λώσιος γὰρ, οὐχ εἷς ὁ τρόπος. Ἡ δὲ ἴησις τε-
τέου κηρωπλαστεῖν, κηρωτῇ ῥητινώδει. ὀθόνια
συχνὰ, ἢ πέλματα, ἢ μολύβδιον προσεπι-
δεῖν, μὴ χρωτί. ἀνάληψις, τά τε σχήματα ὁμο-
λογείτω. ἢν δὲ ἐξαρθρήσαντα ἕλκος ποιησά-
μενα ἐξίσχῃ, ἐώμενα ἀμείνω, ὥστε δὴ μὴ ἀ-
παιωρέεσθαι, μὴ δ᾽ ἀπαναγκάζεσθαι. Ἴησις
δὲ πισσηρὴ, ἢ σπλήνεσιν οἰνηροῖσι θερμοῖσιν.
ἅπασι γὰρ τουτέοισι, τὸ ψυχρὸν κακὸν, καὶ
φύλλοισι, χειμῶνος δὲ, ἐρίοισι, ῥερυπωμένοισι
τῆς

* ὑπόπνα ἢ τὰ πέλια ἢ μαλθακὰ καὶ κεχυμένα

Vet. Cod. τῆς σκέπης εἵνεκα μὴ καταπλάσσειν, μὴ δὲ ἐπιδεῖν. δίαιτα λεπτή, ψῦχος, ἄχθος πολύ, πίεξις ἀνάγκη, σχήματος τάξις, εἰδέναι μὲν οὖν ταῦτα πάντα ὀλέθρια, μετρίως δὲ θεραπεύοντες χωλοὶ αἰσχρῶς. ἢν γὰρ παρὰ πόδας γένηται πὺς, ἀναφράσσεται, καὶ ἢν τῃ ἄλλῃ κατὰ λόγον, ὀστέα οὐ μάλα ἀφίστανται, μικρὰ γὰρ ψιλοῦται, περιωτειλοῦται λεπτῶς. τουτέων τὰ μέγιστα κινδυνώτατα, καὶ τὰ ἀνωτάτω. ἐλπὶς δὲ μόνη σωτηρίης, ἐὰν μὴ ἐμβάλλῃ, πλὴν τὰ κατὰ δακτύλους, καὶ χεῖρα ἄκρην. ταῦτα δὲ προειπεῖν τοὺς κινδύνους ἐγχειρέειν ἐμβάλλειν, ἢ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ δευτέρῃ. ἢν δὲ μὴ πρὸς τὰς δέκα ἥκιστα τεταρταία, ἐμβολὴ δὲ οἱ μοχλίσκοι. Ἴησις δὲ ὡς κεφαλὴ ὀστέων καὶ θέρμη. ἐλλεβόρῳ δὲ, καὶ αὐτίκα· ἔπειτα τοῖσιν ἐμβαλλομένοισι βέλτιον χρῆσθαι, τὰ δ᾽ ἄλλα εὖ εἰδέναι, διότι ἐμβαλλομένων, θάνατοι τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἀνωτάτω μάλιστα καὶ τάχιστα. Ποὺς δὲ ἐκβὰς, σπασμὸς, γάγγραινα, καὶ ἢν ἐμβληθέντι ἐπιγένηταί τι τουτέων, ἐκβάλλοντι ἐλπὶς, εἴ τις ἄρα ἐλπίς. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν χαλώντων οἱ σπασμοὶ, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἐντεινόντων. αἱ δ᾽ ἀποκοπαὶ ἢ ἐν ἄρθρῳ, ἢ κατὰ τὰ ὀστέα. μὴ ἄνω, ἀλλ᾽ ἢ παρὰ τῷ ποδὶ, ἢ παρὰ τῇ χειρὶ ἐγγὺς περιγίνονται, ἢν μὴ αὐτίκα μάλα λιποθυμίῃ ἀπόλλωνται. Ἴησις, ὡς κεφαλῆς θερμῆς. Ἀποσφακελίσιος μέντοι σαρκῶν καὶ ἐν τρώμασιν αἱμοῤῥόοις ἀποσφιγχθὲν, καὶ ἐν ὀστέων κατήγμασι πιεχθὲν, καὶ ἐν δεσμοῖς ἀπομελανθὲν, καὶ οἷσι μηροῦ μέρος ἀποπίπτει καὶ βραχίονος, ὀστέα τε καὶ σάρκες ἀποπίπτουσι, πολλοὶ περιγίνονται, ὡς τάγε ἄλλα εὐφορώτερα. οἷσι μὲν οὖν καταγέντων ὀστέων, αἱ μὲν περιῤῥήξιες ταχεῖαι, αἱ δὲ τῶν ὀστέων ἀποπτώσιες ἢ αὖ τὰ ὅρια τῆς ψιλώσιος ἦ, ταύτῃ ἀποπίπτουσι, βραδύτερον δέ. δεῖ δὲ τὰ κατωτέρω τοῦ τρώματος προσαφαιρέειν, καὶ τοῦ σώματος τοῦ ὑγιέος, προθνήσκει γὰρ φυλασσόμενον, ὀδύνη. ἅμα γὰρ λιποθυμίῃ, θνήσκουσι. μηροῦ ὀστέον, ἀπελύθη ἐκ τοιούτου, ὀγδοηκοσταῖον. ἡ δὲ κνήμη ἀφῃρέθη, εἰκοσταίη. κνήμης δὲ ὀστέα κατὰ μέσην, ἑξηκοσταῖα ἀπελύθη. ἐκ τοιουτέων ταχὺ καὶ βραδέως αἱ πιέξιες αἱ ἰητρικαί. τὰ δ᾽ ἄλλα ὅσα ἡσυχαίως. τὰ μὲν ὀστέα οὐκ ἀποπίπτει, οὐδὲ σαρκῶν ψιλοῦται, ἀλλ᾽ ἐπιπολαιότερον προσδέχεσθαι ταῦτα χρή. τὰ γὰρ πλεῖστα, φοβερώτερα ἢ κακίω. Ἡ ἴησις πραεῖα, θερμὴ δίαιτα ἀκριβής. κίνδυνος αἱμοῤῥαγιῶν, ψῦχος. σχήματα δὲ ὡς μὴ ἀνάῤῥοπα, ἔπειτα ὑποστάσιος πύου εἶναι ἐξ ἴσου, ἢ ὅσα ξυμφέρει ἐπὶ τοῖσι τοιουτέοισι, καὶ ἐπὶ τοῖσι μελασμοῖσιν. αἱμοῤῥαγίαι. δυσεντερίαι. περὶ κρίσιν λάβροι μὲν, ὀλιγήμεροι δέ. οὐκ ἀπόσιτοι δὲ πάνυ πυρετώδεες, οὐδέ τι κενεαγγητέον. ὕβωσις, ἡ μὲν εἴσω ἐπιθάνατος. οὔρων σχέσιος, ἀποναρκώσιος. τὰ δὲ ἔξω τουτέων, ἀσινέα τὰ πλεῖστα πολὺ μᾶλλον, ἢ ὅσα σεισθέντα, μὴ ἐξέστη. αὐτὰ ἐν ἑωυτοῖσι κρίσιν ποιησάμενα, κεῖνα δὲ ἐπὶ πλέον τῷ σώματι ἐπιδιδόντα, καὶ ἐν ἐπικαιρίοις ἐόντα, οἷον πλευραὶ καταγεῖσαι μὲν ὀλίγαι πυρετώδεες, καὶ αἵματος πτύσιος, καὶ σφακελισμοῦ. ἤν τε μία ἤν τε πλείους. μὴ καταγεῖσαι δὲ καὶ ἴησις φαύλη,

custodiæ gratia, neq; emplastris tractare, neq; ligatiōib⁹ cōuenit. diæta tenuis sit, frig⁹, pōdus magnū, pssio ingēs fugiēda, necessarius est figurarū ordo. Sciēdū ē igit hæc oīa eē exitiosa. Mediocriter aūt se curātes turpiter claudicāt, si .n. ꝑter pedū figurā fiat, pes cōuellit & si aīr ꝑm ꝓportionē lędit, ossa haud multū disseparant, nā parū denudant ac tenuis cicatrix obducit; horū q̄ maxima & suprema sūt, maximū quoq; periculū afferūt, vna spes salutis ē si frustratio repositiōis ī digitis tm̄ & summa manu cōtingat. est aūt pdicēdū periculū priusquā repositionē aggrediaris, vel prima, vel secūda die, sin minus, ad decimā quartā minimū. Restitutio fit cū pusillis vectib⁹. curatio quēadmodū caput ossiū & calor. Elleborū autē oportet statim pbere, post melius est iniectis vti, alioqn optimè callere cōuenit, qđ in restituēdo maximas & supmas luxatiōes, maximę atq; celerrimæ mortes cōtingunt. Pes cū excidit, cōuulsio gāgræna, siq; reposito nihil horū cōtigerit spes ē eijciēti, si rq spes ē, neq; .n. à relaxātibus, sed à tēdētibus cōuulsiones fiūt, abscisiones aūt vel ī articulo, vel ꝑm ossa nō supra, sed vel apud pedē, vel apud manū pxime si fiāt seruant, nisi statim maximo animi deliquio extinguant. curatio vt capitis calida, siderationis quidē carniū & in vulnerib⁹ cruētis qđ infixū est, & qđ in ossiū fracturis cōpresū & ī ligationibus denigratū, & qbus femoris pars & brachij abscedit, ossaq; & carnes cadūt cōplures seruant, quēadmodū & alia toleratu facilia. Quib⁹ ergo fractis ossib⁹, veloces qdē sūt circū circa carniū corruptiones, ossiū vero abscisiōes qua denudatiōes termini sūt, ibi ossa decidūt, q̄q̄ tarde. Oportet aūt antea partes īfra vulnus auferre, atq; ēt aliquid sani corporis, nā si ibi cōseruet, pmorit, simulq; dolore ac animi defectu ægri intereūt. Os femoris ex hoc resolutū est octuagesima, tibia vero centesima ablata est. Cęterū tibię ossa ꝑm mediā partē sexagesima resoluta sunt. ex hmōi, celeriter & tardo presiones medicæ fuerint, alia aūt q̄cunq; placide ossa qdē à carnibus minime denudant, at supficie tenus magis hæc suscipere oportet. plurima .n. potius terrēt q̄ dānū afferāt. Curatio blāda cū calida atq; victus rōne exacta, periculū imminet à sanguinis fluore atq; à frigore. Figura & situs cuiusmodi ne relabat, ita tamen vt pus subsidat, ex equo, vel q̄cūq; ī talibus atq; ēt denigrationibus cōferūt. Sāguinis fluxiones dysenteriæ circa crisim largiores qdē, sed paucis diebus durāt, haud multū inappetētes sunt qui febricitāt, nec quicq̄ euacuādū est. Vertebrarū intro luxatio gibbositas vocata exitialis ferè est ob vrinæ inhibitionē atq; torporē. Cęterū earūdē externæ luxationes plurimæ innocuæ magis sunt, quā q̄cūq; cōcussa haudquaq̄ exciderūt. hæc in seipsis crisim faciūt illa plus corpori indūt, etsi in pcipuis sint, quēadmodū costæ fractæ paucæ quidem febres inducūt, at sanguinis sputum ac siderationem faciūt siue vna, siue plures. Non fractarum autē curatio facilis

A B C D

A facilius est non euacuandũ si febris absit. ligatio
facienda vt lex postulat, callus in viginti diebus
obducit cũ os fungosum sit, sed si ab vtraq; parte
fractio contingat, pustulæ, & tussiculosi & lina- 9
mẽtis indigẽtes fiũt, nec non sm costas siderant,
nã iuxta vnãquãq; costam oĩbus tendines sunt.
quæ aũt à casu contingunt, minus dirigi queũt,
& q̃ supra septum transuersum difficilius dire-
ctionẽ sustinent. Quibus aũt pueris cõtingit nõ
augentur, sed crura manus & caput, adultis gib-
bositas statim quidẽ soluitur, sed tẽpore apparet
ijsdẽ de causis, quib9 & iunioribus, at minus ma-
ligne, sunt. & qui faciliter ferũt, nẽpe q̃ carnosi
& pingues euadunt. verũ pauci ex his circa sexa-
gesimũ annum viuunt, quin obliquæ distorsio-
B nes ijs contingunt. Cæterũ adiuuant ad hoc figu-
ræ in quibus collocant, q̃ pręcognoscũtur, multi
aũt sanguinẽ expuunt & suppurati euadunt. cu-
ra est medicatio & deligatio sm legẽ, in primis
ratio victus exquisita: deinde emollire, quies, si-
lentiũ, figuræ, vẽter, venus. ea in quibus sanguis
effluit, minus doloris quã infracta inferũt, & tẽ-
poribus magis reuertũtur quibus aliquid muco-
sum remanet, & ipsum submonet: in doloribus
curatio vstio ab osse vsq; ad os nõ ipsum tñ, sed si
in media parte nõ trãs, neq; in superficie alioqui
sideratio, linamenta tentãda sunt. Dicent oĩa in- 10
gredientia visa non sermonibus, nõ cibi, potus,
calefactio, frigus, figura fit, & quod medicamẽ-
ta alia quidẽ sicca, alia humida, alia fulua, alia ni-
C gra, alia alba, alia acerba in vlcere hoc pacto, atq;
dictæ, lex restitutionis & directionis, lex vectis,
spleniolũ quidẽ ad abducendũ, vectis inducen-
dum, q̃ aũt restituenda sunt vel dirigẽda cogere
oportet extendendo, nec non attollendo, & in
qua debent vnaquaque figura statuẽdo, quodq;
excidit super hoc vñ excidit, hocq; vel manibus
vel appẽsione vel asellis, vel circa aliquod. mani-
bus quidẽ igitur recte sm partes, carpum autẽ &
cubitũ sufficit cogere, manus quidẽ iuncturã in
cubiti directũ, cubitũ vero icuruatũ ad brachiũ
habẽtẽ, velutiq; aliquid sub manũ iuxta brachiũ
tendentẽ. In his aũt digitos pedis, manus, carpi,
gibbositatis, externã partẽ cogere, iterũq; infra
cogere oportet. In cæteris sufficiũt manib9 factæ
D coactiones, cogẽda aũt sunt superextãtia in sedẽ
calcaneo vel manus palma ĩ aliquo ita, vt illi qd
exuberat, aliqs moderatus globulus mollis sup-
ponat, & sm alterã partẽ minister retro & infra
impellat, siue intro siue extra exciderit. Cæterũ
q̃ obliquè sũt luxata partim qdẽ ĩpellẽda, partim
vtraq;, & alterũ retro cõtra ĩpellẽda. At gibbosi-
tates iterne, neq; sternutatiõe neq; tussi, neq; fla-
tus emissiõe, neq; cucurbita iuuabit: aliqua tñ cõ-
stitutione opus ẽ. Deceptio vero est, qd fieri põt
aliqñ vt fractis spõdylijs incuruamẽta quoq; ob
dolorẽ itro videant elapsa, sed hæc celeriter ac fa-
ciliter reponunt: externa vero extẽsio iuuat supe-
riora ad pedes, ĩferiora ĩ cõtrariũ, coges aũt extẽ-
siõe, vel sella, vel pede, vel tabella. Quæ vero hic
vel

λῃ, μὴ κενεαγγοῦντα. ἢν ἀπύρετος εἴη, ἐπίδε- Vet. Cod.
σις, ὡς νόμος, ἡ δὲ πώρωσις, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι.
χαῦνον γάρ. ἢν δ᾽ ἀμφιφλασθῇ, φυματίαι, καὶ
9 βηχώδεες, καὶ ἔμμοτοι, καὶ πλευρὰς ἐσφακέλι-
σαν. παρὰ γὰρ πλευρὴν ἑκάστην, ἀπὸ πάντων τό-
νοι εἰσί. τὰ δ᾽ ἀπὸ καταπτώσιος, ἧσσον δύνανται
διιθύνασθαι, χαλεπώτερα δὲ τὰ ἄνω φρενῶν
διιθύνεσθαι. οἷσι δὲ παισὶν οὐ συναύξεται, ἀλλ᾽
ἢ σκέλη καὶ χεῖρες, καὶ κεφαλὴ, ηὐξημένοισιν ὑ-
βωσις, παραχρῆμα μὲν τῆς νούσου ῥύεται, ἀνὰ
χρόνον δ᾽ ἐπισημαίνεται, δι᾽ ὧνπερ καὶ τοῖσι νεω-
τέροισιν. ἧσσον δὲ κακοήθως. εἰσὶ δὲ οἳ εὐφόρως
ἤνεγκαν οἷσιν εὔσαρκον καὶ πιμελῶδες τρέπε-
ται. ὀλίγοι δὲ τουτέων, περὶ ἑξήκοντα ἔτεα ἐβίω-
σαν. ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ πλάγια διαστρέμματα γίνε-
ται. συναίτια δὲ καὶ τὰ σχήματα ἐν οἷσιν ἐγκα-
τακέωνται, καὶ ἔχει προγνώσιας, πολλοὶ δὲ καὶ
αἷμα ἔπτυσαν, καὶ ἔμπυοι ἐγένοντο. ἡ δὲ μελέτη,
ἴησις, ἐπίδεσις ὡς νόμος, δίαιτης τὰ πρῶτα ἀτρε-
κέως, ἔπειτα ἁπαλύνειν ἡσυχίῃ, σιγῇ, σχήματα,
κοιλίῃ, ἀφροδίσια. ἀτὰρ οἷς ἀν αἷμα, ἀνωδυνώ-
τερα τῶν καταγνυμένων, καὶ φιλυπόστροφώτερα
χρόνοισιν. οἷσι δὲ καταλείπεται μυξῶδες, ὑπο-
μιμνήσκει. ἐν πόνοισιν, ἴησις, καῦσις, τοῖσι μὲν
ἀπ᾽ ὀστέου μέχρις ὀστέου, μὴ αὐτό δε. ἢν δὲ μετα-
ξὺ, μὴ πέρην. μὴ δὲ ἐπιπολῆς σφακελισμὸς, καὶ
10 τὰ ἔμμοτα πειρᾶσθαι. εἰρήσεται ἅπαντα τὰ ἐπι-
σιόντα ὁραθά. λόγοις δ᾽ οὐ μὴ βρώματα, πώμα-
τα, θάλπος, ψῦχος, σχῆμα, ὅτι καὶ φάρμακα. τὰ
μὲν ξηρὰ, τὰ δὲ ὑγρὰ, τὰ δὲ πυῤῥὰ, τὰ δὲ μέλα-
να, τὰ δὲ λευκὰ, τὰ δὲ στρυφνά. ἐπὶ ἕλκει οὕτω καὶ
δίαιται, νόμος ἐμβολῆς καὶ διορθώσιος, νόμος μο-
χλὸς, σφηνίσκος ὑπόσονος μὲν ἀνάγειν, μοχλὸς
δὲ παράγειν, τὰ δ᾽ ἐμβλητέα ἢ διορθωτέα δια-
ναγκάσαι διεκτείνοντα, ἐν ᾧ ἂν ἕκαστα σχήματι
μέλλῃ ὑπεραιωρηθήσεσθαι, τὸ δ᾽ ἐκβὰν ὑπὲρ τού-
του ὅθεν ἐξέβη. τοῦτο δὲ ἢ χερσὶν, ἢ κρεμασμῷ,
ἢ ὄνοισι, ἢ περιτι. χερσὶ μὲν οὖν ὀρθῶς κατὰ μέρεα.
καρπὸν δὲ καὶ ἀγκῶνα, ἀπόχρη διαναγκάζειν,
καρπὸν μὲν ἐς ἰθὺ ἀγκῶνος, ἀγκῶνα δὲ ἐγγώνιον
πρὸς βραχίονα ἔχοντα: οἷον παρὰ τῷ βραχίονι
τὸ ὑπὸ τὴν χεῖρα ὑποτεινόμενον. ἐν οἷσι δὲ δα-
κτύλους ποδὸς, χειρὸς, καρποῦ, ὑβώματος, τὸ
ἔξω διαναγκάσαι δεῖ καὶ καταναγκάσαι, τὰ μὲν
ἄλλα ὑπὸ χειρῶν αἱ διαναγκάσιες ἱκαναί. κατα-
ναγκάσαι δὲ τὰ ὑπερέχοντα ἐς ἕδρην, πτέρνῃ ἢ
θέναρι ἐπί τινος. ὥς τε κατὰ μὲν τὸ ἐξέχον, ὑπο-
κέεσθαι ὄγκον σύμμετρον μαλθακόν. κατὰ δὲ τὸ
ἕτερον. μήσωρ δ᾽ ἂν χρὴ ὠθέειν ὀπίσω καὶ κά-
τω, ἤν τε ἔσω, ἤν τε ἔξω ἐκπεπτώκῃ. τὰ δ᾽ ἐκ
πλαγίων, τὰ μὲν ἀπωθέειν, τὰ δὲ ἀντωθέειν
ὀπίσω ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον. τὰ δὲ ὑβώμα-
τα τὰ μὲν ἔσω, οὔτε πταρμῷ, οὔτε βηχὶ, οὔτε
φύσης ἐνέσει, οὔτε σικύῃ, δεῖ δέ τι ἡ κατάστασις.
Η δὲ ἀπάτη, ὅτι οἴονταί ποτε καταγέντων τῶν
σπονδύλων, καὶ τὰ λορδώματα διὰ τὴν ὀδύνην
δοκέει ἔσω ὠλισθηκέναι. ταῦτα δὲ ταχύφυα καὶ
ῥάδια, τὰ δὲ ἔξω κατάτασις, τὰ μὲν ἄνω ἐπὶ πό-
δας, τὰ δὲ κάτω, τἀναντία. καταναγκασις δὲ συγ-
κατατάσει, ἢ ἕδρῃ, ἢ ποδὶ, ἢ σανίδι, τὰ δ᾽ ἔνθα
ἢ ἔνθα,

Vet. Cod. ἢ ἔνθα, ἔστι κατάτασις, καὶ ἔτι τὰ σχήματα ἐν τῇ διαίτῃ. Τὰ ἄρμενα πάντα εἶναι πλατέα, προσηνέα, ἰσχυρὰ εἴδεα, μὴ δεῖ ῥάκεσι περικατειλίχθαι, ἐσκευάσθαι πρὶν ἢ ἐν τῇσιν ἀνάγκῃσι. πάντα συμμεμετρημένως, τὰ μήκεα καὶ ὕψεα, εὔρεα, διάτασις οἷον μηροῦ τὸ παρὰ σφυρὸν δεδέσθαι, καὶ ἄνω τοῦ γούνατος, ταῦτα μὲν ἐς τὸ αὐτὸ τείνοντα. παρὰ δ' ἰξὺν καὶ περὶ μασχάλας καὶ κατὰ περίνεον, καὶ μηρὸν τὰ μεταξὺ τῆς ἀρχῆς, τὸ μὲν ἐπὶ τὸ στῆθος, τὸ δ' ἐπὶ νῶτον τείνοντα, ταῦτα δ' ἐς τὸ ὑπὸ ἅπαντα τεινόντων προσδεθέντα, ἢ πρὸς ὑπεροειδέα, ἢ πρὸς ὄνον. ἐπὶ μὲν οὖν κλίνης ποιέοντι, τοῦτο μὲν τῶν ποδῶν πρὸς οὐδὸν χρὴ ἐρεῖσαι, πρὸς δὲ τὸ ἕτερον, ξύλον ἰσχυρὸν πλάγιον παραβεβλῆσθαι. τὰ δὲ ὕπερθεν ὑπεροειδέα πρὸς ταῦτα ἀντιστηρίζοντα διατείνειν, ἢ πλήμνας κατορύξας, ἢ κλίμακα διαθέντα, ἀμφοτέρωθεν ὠθέειν. Τὸ δὲ κοινὸν, σανὶς ἑξάπηχυς, εὖρος δίπηχυς, πάχος, σπιθαμῆς ἔχουσα, ὄνους δύο ταπεινοὺς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἔχουσα δὲ καὶ κατὰ μέσον, στυλίσκους ξυμμέτρους, ἐξ ὧν ὡς κλιμακτῆρες πρεσαί. ἐς τὴν ὑπόστασιν τῷ ξύλῳ, ὥσπερ τῷ κατ' ὦμον, καταγλύφους δὲ, ὥσπερ ληνοὺς λείας ἔχειν, τετραδακτύλους εὖρος καὶ βάθος, καὶ διαλιπεῖν τοσοῦτον, ὅσον αὐτῇ τῇ μοχλεύσει ἐς διόρθωσιν. ἐν μέσῳ δὲ τετράγωνον καταγλυφὴν, ὥστε στυλίσκον ἐνεῖναι, ὃς παρὰ περίνεον ἐὼν, περιρρέπειν τε κωλύσειεν, ὅτε ὑποχαλαρὸς ὑπομοχλεύσει. χρὴ δὲ τῆς σανίδος ἢ ἐν τῷ τοίχῳ τὸ ἄκρον καταγεγλυμμένον τι ἐχούσης τοῦ ξύλου, ὦσαι τὸ ἄκρον. ἐπὶ δὲ θάτερα καταναγκάζειν, ὑποτιθέντα μαλθακά τινος σύμμετρα. ὁκόσοισιν ὀστέον ἀπὸ ὑπερῴης ἀπῆλθε μέση ἵζει ἡ ῥὶς τουτέοισιν, οἱ δὲ φλώμενοι κεφαλὰς ἄνευ ἕλκεος, ἢ πεσόντος, ἢ κατάξαντος ἢ πιέσαντος τουτέων ἐνίοισι, τὰ δριμέα ἔρχεται ἀπὸ κεφαλῆς κατὰ τὰς φάρυγγας, καὶ ἀπὸ τρώματος ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν μηρὸν, σημεῖα παραλλαγμάτων καὶ ἐκπτωμάτων, καὶ ᾗ καὶ ὅπως, καὶ ὅσον, διαφέρει ταῦτα πρὸς ἄλληλα, καὶ οἷσιν ἡ κοτύλη παρεάγη, καὶ οἷσι νεῦρον ἀπεσπάσθη, καὶ οἷσιν ἐπίφυσις ἀπεάγη, καὶ οἷσι, καὶ ὡς καὶ ἐν ἢ δύο ὧν δύο ἐστὶν ἐπὶ τουτέοισι κίνδυνοι, ἐλπίδες. οἷσι κακοὶ, καὶ ὅτε κακῶς ἰὲς θανάτου, ὑγιείας ἀσφαλείας, καὶ ἃ ἐμβλητέα, ἢ χειριστέα, καὶ ὅτε καὶ ἃ οὔ, ἢ ὅτε οὔ. ἐπὶ τουτέοισιν ἐλπίδες κίνδυνοι, οἷα καὶ ὅτε χειριστέα, καὶ τὰ ἐκ γενεῆς, ἐξάρθρα, τὰ αὐξανόμενα, τὰ ηὐξημένα, καὶ ὅ, τι θᾶσσον καὶ ὅ, τι βραδύτερον, καὶ ὅ, τι χωλὸν, καὶ ὡς, καὶ ἐὼν, καὶ διότι καὶ ὅτι μινυθείσῃ, καὶ ᾗ, καὶ ὡς, καὶ οἷσιν ἧσσον, καὶ ὅτι τὰ καταγέντα θᾶσσον καὶ βραδύτερον φυόμενα, ἢ αἱ διαστροφαὶ, καὶ ἐπιπωρώσιες γίνονται, καὶ ἄκη τουτέων οἷσιν ἕλκεα αὐτίκα ἢ ὕστερον γίνονται, οἷσι καὶ ὀστέα καταγῆσι, μείω, οἷσιν οὔ. οἷσι καταγέντα ἐξέσχεν, καὶ ἢ ἐξίσχει μᾶλλον, οἷσιν ἐκβάντα, ἢ ἄρθρα ἐξίσχια παγῶνται, καὶ δι' ἃ ἐν οἷσιν ὁρῶσιν, ἐν οἷσι διανοεῦνται, ἀμφὶ τὰ παθήματα ἀμφὶ τὰ θεραπεύματα, νόμοισι τοῖσι νομίμοισι, περὶ ἐπιδέσιος,

vel hinc exciderũt aliqua si adhibeatur extẽsio, A
nec nõ situs & rõ victus restituunt. Cũcta instrumenta idonea esse conuenit, lata, lenia valida, si opus ẽ, neq; oportet pãnos crassiores circũdare. Atq; hæc oĩa cõmoderatè parãda priusq̃ cogas, longa alta, & lata, prout vsus requirit. Extẽsio veluti femoris ad talum ligari, & supra genua. Hęc
11 quidem in idem distendito, iuxta aũt lumbum & circa alas & secundũ perinæum & femur, quę sunt inter principium partim ad pectus, partim ad dorsum tendenda, atq; sic subtus omnia tendendo liganda sunt vel ad pistillum vel ad asellum. In lecto igitur facientem oportet lecti pedes ad terram cõfirmare, ad alterum vero lignũ forte transuersum apponere. Quæ vero supra pistillũ sunt, ad hæc contra firmantẽ distẽdere, vel B
postq̃ modiolos rotæ defixeris aut scalam disposueris vtrinq; impellas. Cõmune aũt hoc, tabella vero sumitur sex cubitis lõga, duobus lata, palmæ crassitudine, habens duos axes humiles hinc & inde, secundum autem medium habens columellas cõmensuratas, ex quibus veluti scalæ gradus leuigati ligno sustentãdo, quemadmodum parti qua humeri cõmittuntur subijciant. Oportet autẽ habere incisuras instar torcularis leues latitudine & profunditate duorum digitorum, atque tãtum interualli interponere, quãtum in ipsa per vectem emotione ad directionem opus est, in medio autem conuenit habere quadratã incisurã, in qua possit columella collocari quę iuxta perinæum existens circum circa repere ve C
tet, dum minister molliter subimpellet. Oportet vero tabellæ vel in muro extremum defixũ atque ad alterã partem cogere, supposita tñ aliqua re molli commensurata. Quibus os à palato abscessit, his media parte subsidet nasus. Qui vero caput absq; vlcere fregerũt, vel cadẽte vel incussa uel premente aliqua re, horum nonnullis acria à capite in fauces proficiscunt, & à vulnere capitis tũ in iecur, tum in femur, signa vero huiusmodi mutationũ, luxationumq; qua, q̃uo, & quantũ adinuicẽ hæc differunt, & quibus acetabulũ fractũ est, & quibus neruulus conuulsus, & quibus processus ruptus, quibusq; & q̃uo, vnum vel duo, quorũ duo sunt in his pericula spes. q̄bus male & q̄n prauitates mortis securę sanitatis, et q̄ D
restituenda vel manu tentãda & q̄n & quænam non, vel quãdo non. In his spes, pericula qualia & q̄n tractanda, & quæ luxata à generatione augescentia & adulta, tum quod citius, tum quod tardius, tum quod claudum, tum q̃uo & quorũ nõ, nec non pp quid, & quod minuatur & qua & q̃uo, & quibus minus: & quod fracta citius & tardius coalescãt: vel distorsiones & callorũ obductiões fiũt & remedia horũ, q̄b⁹ vlcera statim vel post oriunt: quibus et ossa fracta hñtibus minora q̄bus nõ, quib⁹ fracta exierũt, et qua exeũt magis, & exeũtia vel articuli exeũtes cõiungunt & per q̃ in quibus videt, in quibus intelligũt circa affectus, circa curationes legibus legitimis. De

A superligatione apparatus remissio, distẽsio, dire
ctio, fricatio, superligatio, resũptio positio, figu
ra, tpa, victus rõ: Quæ rara & fungosa sunt celer
rimè coalescũt, cõtraria vero ècõtra, distorsiões,
curuationes, sine carne sine neruis. Qđ repositũ
quã ꝓpinquissimũ quã qđ excidit, erit loco vñ
excidit. Neruorũ qđ eĩ motu, & ĩ madore valde
alijs cõicãt, hi minus nõ. Optimũ est vbi, qd ex-
ciderit, si celerrimè restituat, febricitãti nõ sunt
reponẽda, nec ẽt quarta, quinta die minime. Cu
bitũ & oẽs partes torporẽ facile patiẽtes optimũ
est q̃ citissime reponere, ad iflãmationẽ auertẽdã
cõuulsi nerui vel chartilaginis partes, vel ꝓcessio
vel distãtia sm cõiũctiones naturales impossibi
le est adsimilent, calli contrahunt cito plurimis,
B vsus aũt seruat. Quorũ extrema luxant facilius,
q̃ facillimè excidunt minime inflãmantur. Quæ
vero mininime icalescũt, ẽt nõ diligẽter curata
maximè iterũ excidũt. Extẽdere in ea figura o-
portet ĩ qua maxime superattolluntur, cõsiderantẽ
naturã & locũ qua excidit, directio, retro ĩ rectũ
& ĩ obliquũ, ĩpellẽtẽ aũt velociter q̃ cõuellũt, &
reuellẽtẽ celeriter vel ex circũductione. Quæ sæ
pius elabunt facilius reponunt, cã est pũctione fa
cta solutio, vel neruorũ vel ossiũ, neruorũ quidẽ
lõgitudo vel remissio, ossiũ vero acetabuli ęqua
litas, capitis caluitiũ cõsuetudo & vsus faciũt, cã
& habitudo & habitus & ætas; qđ est submuco
sum ab iflãmatione liberũ est, quib' vlcera facta
sũt vel statim, vel ossib' exeũtib', vel deinceps,
C vel pruritu vel asperitate apparẽtib'. Hęc vbi sen
seris statim solutã picẽ vlceri ĩposito simulq; li-
gato ita, vt ad vlcus pricipiũ fasci ęponant, et alia
peragant ne ipsum lędat. Sic.n. ipsũ extenuatissi
mũ reddet, & celerrime excidet, ac circũ circa rũ
pet & purgatũ citissimè coalescet. Ferulę aũt ne-
que circa hoc ducẽdę sunt, neq; premere, et quo
rum ossa non valde abscedũt, & quorũ valde sic
tractare conuenit, multa nãq; suppuratio, atque
hęc nõ amplius sic, sed refrigerata sunt ob sedi-
mẽta. Talia aũt q̃cunq; exciderunt, & siue repo
sita sint, siue nõ, ligatio minime iuuat, sed exten
sio pilæ factæ instar pueriliũ, atq; vna sm talũ,
altera secundũ genu versus tibiã, latæ, cõmodæ,
validæ circulos habentes, nec non virgulæ com-
D mensuratæ longitudine & crassitie, ita vt distẽ-
dant, vtrinq; aũt habeãt ab extremis habenulas,
q̃ in circulis ligentur ita, vt extrema in pilis defi
xa cogant. Medicatio est pix calida, figura & pe-
dis & coxæ situs, victus ratio exacta. Oportet os-
sa luxata reponere vel eadẽ vel secũda die, quar-
ta autẽ vel quinta minime. Sed postq̃ extenuata
sint. repositio vero fit vectib' si os repositũ firmi
tatẽ haudquaquã habeat. ĩpediẽtia resecare expe
dit ẽt si denudata membra abscedãt & breuiora
fiãt. Atq; articuli alij quidẽ plus alij minus elabũ
tur: & quæ minus facilius est restituere, quæ ve-
ro plus maiora inferunt detrimenta & ossibus et
neruis & articulis & carnibus & figuris, femur
autem & brachium simillimo modo excidunt.

Vet. Cod.

δέσιος, παρασκευὴ, πάρεξις, κατάτασις, διόρθωσις, ἀνάτριψις, ἐπίδεσις, ἀνάληψις, θέσις, σχῆμα, χρόνοι, δίαιτα. τὰ χαυνότατα τάχιστα φύεται, τὰ δ' ἐναντία ἐναντίως, διαστροφαὶ, οἱ κυρτοὶ, ἄσαρκοι, ἄνευροι, τὸ ἐμπεσὸν ὡς προσωτάτω ἢ τὸ ἐκπεσὸν, ἔσται, τῆς χώρης ἐξ ἧς ἐξέπεσε. νεύρων, τὰ μὲν ἐν κινήσει καὶ ἐν πλάδῳ ἐπιδοτικά. τὰ δὲ μὴ ἧσσον, ἄριστον ἢ ἂν ἐκπέσῃ, ἢ ἐμπέσῃ τάχιστα. πυρεταίνοντι μὴ ἐμβάλλειν, μηδὲ τεταρταίῳ πεμπταίῳ ἥκιστα ἀγκῶνα, καὶ τὰ ναρκώδεα πάντα, ὡς τάχιστα ἄριστα, τὴν φλεγμονὴν περιέντα. τὰ ἀποσπώμενα, ἢ νεῦρα, ἢ χόνδρια, ἢ ἐπιφύσιες, ἢ διϊστάμενα κατὰ συμφύσεις, ἀδύνατα ὁμοιωθῆναι, διαπωροῦται ταχέως τοῖσι πλείστοισιν, ἡ δὲ χρῆσις σώζεται. ἐκβάντων τὰ ἔσχατα, ῥᾶον τὰ ῥᾶστα ἐκπεσόντα ἥκιστα φλεγμαίνει, τὰ δὲ ἥκιστα θερμαίνοντα, καὶ μὴ ἐπιθεραπευθέντα, μάλιστα αὖθις ἐκπίπτει. κατατείνειν ἐν σχήματι τοιούτῳ, ἐν ᾧ μάλιστα ὑπεραιωρηθήσεται, σκεπτόμενον ἐς τὴν φύσιν καὶ τὸν τόπον, ᾗ ἐξέβη. διόρθωσις ὄπισθεν ἐς ὀρθὸν καὶ ἐς πλάγιον, παραθέντα δὲ ταχέως ἀντισπάσαντα, ἀντισπᾶσαι ταχέως ἢ δὴ ἐκ περιαγωγῆς, τὰ πλειστάκις ἐκπίπτοντα, ῥᾶον ἐμπίπτει. αἴτιον φύσις, ἢ νεύρων, ἢ ὀστέων, νεύρων μὲν, μῆκος, ἢ ἐπιδόσιος, ὀστέων δὲ, κοτύλης ὁμαλότης, κεφαλῆς φαλακρότης, τὸ ἔθος: τρίβον ποιέει, αἰτίη, καὶ σχέσις, καὶ ἕξις, καὶ ἡλικίη. τὸ ὑπόμυξον ἀφλέγμαντον. οἷσιν ἕλκεα ἐγένετο, ἢ αὐτίκα, ἢ ὀστέων ἐξισχόντων, ἢ ἔπειτα, ἢ κνησμῶν, ἢ τρηχυσμῶν, ταῦτα μὲν ἣν αἰσθῇ εὐθέως λύσας, πισσηρὴν ἐπὶ τὸ ἕλκος ἐπιθεὶς, ἐπιδεῖν ὡς ἐπὶ τὸ ἕλκος πρῶτον τὴν ἀρχὴν βαλλόμενος, καὶ τ' ἄλλα ὡς οὐ ταύτῃ τοῦ σίνεος ἐόντος, οὕτω γὰρ αὐτό τε ἰσχνότατον, καὶ ἐκπέσῃ τάχιστα καὶ περιῤῥήξεται, καὶ καθαρθέντα τάχιστα φύσεται, νάρθηκες δὲ μήτε κατ' αὐτὸ τοῦτο προσάγειν, μήτε πιέζειν, καὶ ὧν ὀστέα μὴ μεγάλα ἄπεισιν, ὧν δὲ μεγάλα οὕτω ποιεῖν, πολλὴ γὰρ ἐμπύησις, καὶ ταῦτ' οὐκ ἔτι οὕτως, ἀλλ' ἀνέψυκται τῶν ὑποστασίων εἵνεκα. Τὰ δὲ τοιαῦτα ὁπόσα ἐξέσχε, καὶ εἴτε ἐμβληθῇ εἴτε μὴ, ἐπίδεσις μὲν, οὐκ ἐπιτήδειον, διάτασις δὲ, σφαῖραι ποιηθεῖσαι, οἷα πέδαι, ἡ μὲν παρὰ σφυρὸν, ἡ δὲ παρὰ γόνυ ἐς κνήμην, πλατεῖαι, προσηνέες, ἰσχυραὶ, κρίκους ἔχουσαι, ῥάβδοι τε σύμμετροι κρανίης, καὶ μῆκος καὶ πάχος, ὥστε διατείνειν, ἱμάντια δὲ ἐξ ἄκρων ἀμφοτέρωθεν ἔχοντα εἰς τοὺς κρίκους ἐνδεδέσθαι. ὡς τὰ ἄκρα ἐς τὰς σφαίρας ἐνστηριζόμενα διαναγκάζῃ. ἴησις δὲ πισσηρὴ θερμή. σχήματα καὶ ποδὸς θέσις, καὶ ἰσχίου, δίαιτα ἀτρεκής. ἐμβάλλειν τὰ ὀστέα τὰ ὑπερέχοντα αὐθημεραῖα, ἢ δευτεραῖα: τεταρταῖα δὲ ἢ πεμπταῖα, μὴ, ἀλλ' ἐπὴν ἰσχνὰ ᾖ, ἡ δ' ἐμβολὴ τοῖσι μοχλικοῖσιν, ἢ τὸ ἐμβαλλόμενον τοῦ ὀστέου, ἢν μὴ ἔχῃ ἀποστήριξιν, ἀποπρίσαι τῶν κωλυόντων. ἀτὰρ καὶ ὥστε ψιλωθέντα ἀποπέσῃ τε καὶ βραχύτερα τὰ μέλεα, τὰ δὲ ἄρθρα, τὰ μὲν πλέον, τὰ δὲ μεῖον ὀλισθάνει: καὶ τὰ μὲν μεῖον, ἐμβαλεῖν ῥάδιον, τὰ δὲ μείζους ποιέει τὰς κακώσιας, καὶ ὀστέων, καὶ νεύρων, καὶ ἄρθρων, καὶ σαρκῶν, καὶ σχημάτων, μηρὸς δὲ καὶ βραχίων, ὁμοιότατα ἐκπίπτουσιν.

HIERONYMI MERCVRIALIS
In Mochlicum Adnotationes.

1 Ossium natura. *De Mochlico proditum à Gal. habemus j. prorrhet. iiij. huiusmodi librum inter germanos Hippoc. fuisse receptum, & j. de fract. j. dum doceret duo esse orationis genera Hippoc. vsitata, aliud fusum, aliud breue, subiungit, fuso esse vsum in lib. de artic. & de fracturis, summatim vero in Mochlico, qui vt nomen etiam significat de ossibus impellendis agit, eandem rem tractasse, vnde in hanc sententiam venio, esse, quidem hunc librum Hippocr. genuinum, verumtamen haudquaquam ab ipso factum, vt ederetur, nam cùm Hippoc. varijs rebus occupatus multa scriberet in chartis, & membranis, & breuiter, concise & obscure, vt tantummodo ad memoriam sibi inseruirent, posteaq́ in libris fusè explicatè, & disertè scriberentur, ex his Mochlicum esse, sicut & lib. de alim. secundum & sextum Epidem. aliquotq́ alios non dubito. Quod si quispiam diligenter aduertat facile potest comprehendere dictionem breue, fractam, & obscuram plerunque in ipso haberi, cum postmodum easdem res diexodice clarè & disertè, in lib. de artic. & fract. explicauerit. Neque satis miratus sum cur Cornarius dimiserit hunc, & principio illius tantum accepto, nec non libro de ossibus anteposito, vnum, atque idem fecerit, & librum de Ossibus & Mochlicum, licet enim eisdem de rebus agat, quæ in lib. de artic. & fract. latius sunt explicata, ob id tamen non erat omittendus, cùm Gal. testimonio germanissimus Hippoc. habitus sit; Caluus quidem melius multo se gessit, qui græcos contextus fideliter sequutus Mochlicum quoque interposuit, etsi ipse contra fidem græcorum contextuum idem principium vtrisq́ apposuerit, & sæpe in eo vertendo, aut fusior, aut contractior, aut obscurior fuerit. Ego vero satius & accomodatius iudicaui fore, vt quemadmodum græci omnes codices, tam editi, quàm manuscripti inueniuntur, sic etiam cùm latina oratione imprimantur. Licet enim principium Mochlici naturæ ossium tractationem promittat, ac propterea libro de ossibus magis aptari videatur, haudquaquam tamen hæc ratio tantum valet, vt non potuerit etiam Hippoc. vbi de impellendis ossibus erat locuturus, etiam aliqua breuiter de ossium natura præfari. In linguis in voce φλεβάτας, scribitur à Gal. Mochlico fuisse præpositum, de venis librum, sed quis ille esset non satis compertum habeo, nisi forsan librum de ossibus intelligat, vt videtur etiam intellexisse in voce κοτυλίδα.*

2 Simulq; uesica. *Tertio de artic. tex. xlj. hæc eadem verba ab Hippoc. scripta inueniuntur, vbi Gal. vocem γονὴν etiam vterum aliasq́ partes genitales significare contendit: idq́ Iulius Pollux lib. ij. & Ruffus Ephesius lib. j. de nominibus partium corporis confirmant. Sed vtrum id verum sit hoc loco dubitari potest, quandoquidem mulierum, atque virorum genitalia minime complectuntur sub cauitate ab osse sacro facta, sed ab ossibus pubis vtrinque pendent. Quod autem Erotianus ait γονὴν pariter semen esse, id non solum apud Hippoc. verumetiam apud Aristotelem, in lib. de animalibus reperitur.*

3 Homo angustissimæ molis. *An ita sit, vt Hippocrates indicare videtur, nempe hominem præ cunctis animalibus angustissimum pectus in anteriore parte gerere, dubium non paruum facit, quod sit illis animal calidius, calor autem cuius sedes, & ara cor est, præterquam quod sua sponte magis dilatat, vbi maior est, etiam ampliorem locum exigit, vnde & fuligines eructare & aerem externum recipere valeat. Sed forsan bruta ideo latiora anterius pectora, proportione suorum corporum seruata, fuere sortita, quod siue prona, siue erecta incedant, dorsum depressius, planius, atque robustius tum ad euitandas iniurias, tum ad onera ferenda, aliasq́ vitæ necessarias operationes obeundas necesse fuit habere, vnde natura posterioris partis angustiam anterioris amplitudine compensauit.*

4 Linamenti rasura. *Erotianus hunc in modum habet; ἄχνη ὀθονίου τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον ξύσμα ἐξ οὗ γίνεται μοτὸς ὁ καλούμενος ξυσμός. i. ramentum lini est ramentum, apud nos vocatum, ex quo fit penicillus vulnerarius, qui ξυσμὸς appellatur. Hoc enim solemus vti, vbi mollissimis linamentis egemus, & fit cum tela gladiolo acuto raduntur. Porrò de chorio chartaginensi Gal. ij. de artic. tex. xxvij. nonnulla dicit, sed eius formam haud describit. Africam enim, & præsertim Chartaginis regionem multa corij genera etiamnum dare compertum est.*

5 Et contorti uocem. *λελυγισμένα, cuiusmodi hoc in loco esse legendum puto, vt Hippocraticam Erotianus in Onomastico recenset, eamq́ significare (contorta) docet atque à viminibus, quæ sunt plantæ flexibiles esse deductam, sed cum nusquam in Hippoc. commentarijs præterquam in hoc reperiatur, forsan hinc tanquam ex libro vere Hippocratico captam eam fuisse coniectari licet.*

6 In contrariam partem coguntur. Αντικοτέωσι, *habet Hippocr. sed melius,* ἀντικοτάινουσι, *quemadmodum Erotianus, qui eiusmodi vocem, ita interpretatur;* πρὸς τὸ ἐναντίον βιάζονται. *i. in contrarium vi ducuntur, nec alibi, quàm hic inuenitur apud Hippoc. est autem hæc operatio diuersa* ἀπὸ τῆς ἀντικοντώσιος, *siue vt interpretatur Galenus in linguis,* τῆς διὰ τοῦ κοντοῦ ἀντερείσεως, ὅπερ ἐστὶ σκίμπων. *i. reuerberationis eius, quæ fit remo, & σκίμπων vocatur.*

7 Flexis genubus in tibias, & calcanea. Οκλασις, *vox ab Erotiano hunc in modum exponitur,* ὀκλάσαι λέγεται, τὸ ἐπὶ τὰς κνήμας καὶ τὰς πτέρνας κάμψαντα τὰ γόνατα καθίσαι. *i. ὀκλάσαι dicitur genubus*

nubus ad crura, & calcanea flexis sedere, sed neque alibi quàm hoc in loco similis dictio in Hippocraticis commentarijs inuenitur.

8 Magis distorta. *Auctor est Erotianus* ῥεβὸν *&* γαυσὸν, *dici distortum. & Gal. in linguis* γαυσὸς κυρτὸς εἰς τὰ ἔξω. *Sic apud Latinos vocantur vari, vacij, & valgi, qui vel intro, vel extra crura habent curuata.*

9 Singultuosæ. *Febres* λυγγώδεις, *id est, singultuosæ commemorantur ab Hippoc. aiij. acutor. & alibi, síq; Gal. credimus sic vocantur illæ, quæ singultum, seu stomachi conuulsorium motum inducunt. Fit autem singultus in febribus potißimum malignis, vel ob siccitatem ingentem, vel ob perniciosos humores stomachum acriter vellicantes, vnde maxima ex parte exitiales sunt.*

10 Dicentur omnia. *Hinc clare colligi potest, ita esse, vt initio dicebam, nimirum hunc librum conflatum ruditer fuisse ex schedis, in quibus Hippocrates ad memoriam obseruata & concepta concisè & obscurè notabat, vt postmodum latius & disertè magis explicarentur.*

11 Lumbo. ἰξύει *gracè, Erotianus autem exponit lumbo, quæ vox plurali quidem numero frequenter legitur in Hippoc. cõmentarijs, at in singulari vix alibi, quàm hoc in loco vsurpatam inuenias: vt cùm dictiones complures inter Hippocraticas connumeratæ hic tantum habeantur, eo plus fidei sit ipsi tribuendum.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE ALIMENTO.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ.

Argumentum in lib. de Alimento.

De alimentorum generibus & facultatibus; ad quas peruehantur partes: Quæ facilius, quæ difficilius transmutentur: Quæ eorum principia: Quæ quibus alimenta, quæ non.

A Alimentum & alimenti species, vnum et multæ: vnum quidem, quatenus vnum genus est: Species verò humiditate ac siccitate finit. Et in his formę, ac quãtitas ẽ, & ad qdã, & ad tot. Auget aũt, & corroborat, & incarnat, & asimilat, & disimilia facit q̃ i singulis sunt, iuxta vniuscuiusq; naturã ac facultatẽ q̃ ab initio adest. Asimilat aũt ꝑ viribus, quũ id B qđ superingerit superatur, id vero qđ prius inest superat. Exile aũt fit aliqñ quidẽ prius, ĩ tpe dissolutũ, aut insuper appositum, aliqñ vero posterius, in tpe dissolutũ aut appositũ. Destruit autẽ vtrunque in tpe & post tẽpus, id quod extrinsecus asiduo superingestũ est, & per multũ tẽpus omnibus mẽbris solide implicatũ est, & propriã quidẽ formã producit, priorẽ vero, aliquando autẽ & priores destruit. Facultas porrò alimenti peruenit

Τροφὴ, καὶ τροφῆς εἶδος, μία καὶ πολλαί. μία μὲν, ᾗ γένος ἕν. εἶδος δὲ, ὑγρότητι καὶ ξηρότητι, καὶ ἐν τουτέοισιν ἰδέαι, καὶ πόσον, ἐστὶ, καὶ ἐς τίνα καὶ ἐς τοσαῦτα. αὔξει δὲ, καὶ ῥώννυσι, καὶ σαρκοῖ, καὶ ὁμοιοῖ, καὶ ἀνομοιοῖ τὰ ἐν ἑκάστοισι κατὰ φύσιν τὴν ἑκάστου, καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναμιν. ὁμοιοῖ δὲ, ἐς δύναμιν. ὁκόταν κρατέῃ μὲν, ἡ ἐπεισιοῦσα: ἐπικρατέῃ δὲ, ἡ προϋπάρχουσα: γίνεται δὲ καὶ ἐξίτηλος. ὁτὲ μὲν, ἡ προτέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροσεθεῖσα, ὁτὲ δὲ, ἡ ὑστέρη ἐν χρόνῳ ἀπολυθεῖσα, ἢ ἐπιπροσεθεῖσα, ἀμαυροῖ δὲ ἑκατέρας ἐν χρόνῳ καὶ μετὰ χρόνον ἡ ἔξωθεν συνεχὴς ἐπεισκριθεῖσα, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον στερεμνίως πᾶσι τοῖσι μέλεσι διαπλακεῖσα, καὶ τὴν μὲν ἰδίην ἰδέην ἐξεβλάστησε, τὴν δὲ προτέρην, ἔστιν ὅτε καὶ τὰς προτέρας ἐξημαύρωσε. Δύναμις δὲ τροφῆς, Vet. Cod.

Vet. Cod.

ἀφικνέεται καὶ ἐς ὀστέον, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτοῦ, καὶ ἐς νεῦρον, καὶ ἐς φλέβα, καὶ ἐς ἀρτηρίην, καὶ ἐς μῦν, καὶ ἐς ὑμένα, καὶ σάρκα, καὶ πιμελὴν, καὶ αἷμα, καὶ φλέγμα, καὶ μυελὸν, καὶ ἐγκέφαλον, καὶ νωτιαῖον, καὶ τὰ ἐντοσθίδια, καὶ πάντα τὰ μέρεα αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ ἐς θερμασίην, καὶ πνεῦμα, καὶ ὑγρασίην. τροφῆς δὲ τὸ τρέφον τοῦτο τροφὴ, καὶ τὸ οἷον τροφὴ, καὶ τὸ μέλλον τροφή. Ἀρχὴ δὲ πάντων μία καὶ τελευτὴ πάντων μία: καὶ ἡ αὐτὴ τελευτὴ καὶ ἀρχὴ, καὶ ὅσα κατὰ μέρος ἐν τροφῇ καλῶς καὶ κακῶς διοικέεται, καλῶς μὲν, ὅσα προείρηται, κακῶς δὲ, ὅσα τούτοισι τὴν ἐναντίην ἔχει τάξιν. χυλοὶ ποικίλοι καὶ χρώμασι, καὶ δυνάμεσι, καὶ ἐς βλάβην, καὶ ἐς ὠφελείην: καὶ οὔτε βλάπτειν οὔτε ὠφελέειν: καὶ πλήθει, καὶ ὑπερβολῇ, καὶ ἐλλείψει, καὶ διαπλοκῇ, ὧν μὲν, ὧν δ' οὔ. καὶ πάντων ἐς θερμασίην βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς ψῦξιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. ἐς δύναμιν βλάπτει καὶ ὠφελέει. δυνάμιος δὲ, ποικίλαι φύσιες. Χυλοὶ φθείροντες καὶ ὅλον καὶ μέρος, καὶ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν. Αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι. ἡμῖν μὲν, αὐτόματοι, αἰτίῃ δ', οὐκ αὐτόματοι, αἰτίῃ δ' αὖ: τὰ μὲν δῆλα, τὰ δ' ἄδηλα, καὶ τὰ μὲν, δυνατὰ, τὰ δ' ἀδύνατα. Φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσιν. Ες δὲ ταύτην ἔξωθεν μὲν κατάπλασμα, κατάχρισμα, ἄλειμμα, γυμνότης, καὶ σκέπη ὅλου καὶ μέρεος. Θέρμη καὶ ψῦξις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ στύψις, καὶ ἕλκωσις, καὶ δηγμὸς, καὶ λίπασμα. ἔνδοθεν δὲ, τινά τε τῶν εἰρημένων, καὶ ἐπὶ τούτοισιν. αἰτίη ἄδηλος, καὶ μέρει καὶ ὅλῳ: τινὶ τὲ καὶ οὐ τινί. ἀποκρίσιες κατὰ φύσιν κοιλίης, οὔρων, ἱδρῶτος, πτυάλου, μύξης, ὑστέρης, καθ' αἱμορροΐδα, θύμον, λέπρην, φῦμα, καρκίνωμα. ἐκ ῥινῶν, ἐκ πνεύμονος, ἐκ κοιλίης, ἐξ ἕδρης, ἐκ καυλοῦ, κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν. Αἱ διακρίσιες τούτων, ἄλλοισι πρὸς ἄλλον λόγον, ἄλλοτε καὶ ἀλλοίως. Μία φύσις ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. πολλαὶ φύσιες εἰσὶ ταῦτα πάντα, καὶ οὐ μία. Φαρμακείη ἄνω καὶ κάτω, καὶ οὔτε ἄνω, οὔτε κάτω. Εν τροφῇ φαρμακείη, ἄριστον. ἐν τροφῇ φαρμακείη, φλαῦρον. φλαῦρον καὶ ἄριστον πρός τι. Ελκος, ἐσχάρη, αἷμα, πύον, ἰχὼρ, λέπρη, πίτυρον, ἀχὼρ, λειχὴν, ἀλφὸς, ἔφηλις, ὁτὲ μὲν, βλάπτει, ὁτὲ δὲ, ὠφελέει, ὁτὲ δὲ, οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελέει. Τροφὴ, οὐ τροφὴ, ἢν μὴ οἷόν τε ᾖ τρέφεσθαι, οὔνομα τροφὴ, ἔργον δὲ οὐχί. ἔργον τροφὴ, οὔνομα δὲ οὐχί. Ες τρίχας τροφὴ, καὶ ἐς ὄνυχας, καὶ ἐς τὴν ἐσχάτην ἐπιφανείην ἔνδοθεν ἀφικνέεται. ἔξωθεν τροφὴ ἐκ τῆς ἐσχάτης ἐπιφανείης, ἐνδοτάτω ἀφικνέεται. Ξύρροια μία, ξύμπνοια μία, ξυμπαθέα πάντα. κατὰ μὲν οὐλομελίην πάντα, κατὰ μέρος δὲ, τὰ ἐν ἑκάστῳ μέρει, μέρεα πρὸς τὸ ἔργον. Αρχὴ μεγάλη, εἰς ἔσχατον μέρος ἀφικνέεται. ἐξ ἐσχάτου μέρεος εἰς ἀρχὴν μεγάλην ἀφικνέεται. Μία φύσις εἶναι καὶ μὴ εἶναι. Νούσων διαφοραὶ, ἐν τροφῇ, ἐν πνεύματι, ἐν θερμασίῃ, ἐν αἵματι, ἐν φλέγματι, ἐν χολῇ, ἐν χυμοῖσιν, ἐν σαρκὶ, ἐν πιμελῇ, ἐν φλεβὶ, ἐν ἀρτηρίῃ, ἐν νεύρῳ, μυῒ, ὑμένι, ὀστέῳ, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ, στόματι, γλώσσῃ, στομάχῳ, κοιλίῃ, ἐντέροισι, φρεσὶ, περιτοναίῳ, ἥπατι, σπληνὶ, νεφροῖσι, κύστει, μήτρῃ, δέρματι.

puenit & ad ossa, & ad oēs partes, & ī neruū, & in venā, & ī arteriā & in musculū, & in pelliculā, & carnē, & pinguedinē, & sanguinē, & pituitā, & medullā, & cerebrū, & medullā spinalē, & interanea, oēsq; ipsorū partes, & sanè et in calidi- A

1 tatē, & spiritū, & humiditatē. Alimēti verò & id qđ hoc nutrit, alimētū est, & qđ velut nutrimētū est, & quod nutrimentū futurū est. Principiū aūt omniū vnū est, & finis omniū vnus, & idē finis est atq; principiū: & q̄ particulatim in alimēto ꝓbe et male disponunt. Probe quidē, q̄ pdicta sunt: malè verò, q̄ cōtrariū his ordinē hñt. Succi varij, & coloribus, & viribus, & in detrimētū, & in vtilitatē, & neq; lædētes, neq; cōmodantes, & multitudine, & excessu, & defectu, & īplicatione, aliquorū qdē, aliquorū vero nō. Et oīum calidítatē lædūt ac iuuāt, & frigiditatē lædūt ac iuuāt, & facultatē lædūt ac iuuāt. Facultatis aūt variæ naturæ sūt. Succi corrūpētes & totū & partē, & forinsecus ac intrinsecus, spōtanei & nō spō- B

2 tanei: nobis quidē spōtanei, causæ vero nō spōtanei. Rursus aūt causæ, aliæ manifestæ, aliæ obscuræ, & aliæ possibiles, aliæ īpossibiles. Natura oīb' subuenit. Ad hāc vero forinsec' qdē cataplasma, Illitio, Vnguētū. Nuditas & totius & partis. Caliditas & frigiditas, iuxta eādē rōnē & adstrictio, & vlceratio, & morsus, & corrosio. Intrinsecus vero & qdā ex pdictis, & supra hæc caussa obscura, & parti & toti, & alicui, & nō alicui, excretiones vētris ſm naturā, itē vrinarū, sudoris, saliuæ, muci, vteri, iuxta hęmorrhoidas, verrucā, leprā, tuberculū, carcinoma, ex narib', ex pulmone, ex vētre, ex sede, ex cole, ſm naturā, & pter naturā: discrimina horū alijs iuxta aliā rōnē, aliqñ ēt aliter. Vna natura sūt hæc oīa, & nō vna: multæ naturæ sunt hæc oīa, & nō vna. Medicina sursū & deorsū, & neq; sursū neq; deorsū, in alimēto me- C

3 dicina, optimū. In alimēto medicina malū. Malū & optimū ad aliqd. Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, furfur, vlcera capitis manātia, impetigo, vitiligo, lētigo, aliqñ lædit, aliqñ pdest: aliqñ neq; lædit, neq; pdest. Alimētū, nō alimētū: Si nutrire nō pōt, nomē est alimētum, nō opus. Opus & res est alimētū, nō nomē. In pilos alimētū, & ī vngues, & ī extremā supficiē intrinsecus puenit. Forinsecus alimētū ex extrema supficie, D

4 ad ītima puenit. Cōfluxio vna, cōspiratio vna. Consentientia omnia. Iuxta totius quidem corporis naturam omnia, iuxta partē vero, partes in vnaquaq; parte ad opus. Principiū magnū ad extremā partē peruenit. Ex extrema parte ad magnum principium peruenit. Vna natura, esse, & nō esse. Morborum differētiæ, in alimēto, in spiritu, in calore, in sanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pinguedine, in vena, in arteria, in neruo, musculo, pellicula, osse, cerebro, medulla spinali, ore, lingua, stomacho, siue gula, ventre, intestinis, septo transuerso, peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente, hepate, splene, renibus, vesica, vtero, cute.

Hæc

A Hæc oĩa & singulatim & particulatim. Magnitu
do ipsorũ magna, & nõ magna. Signa, titillatio,
dolor, ruptura, mens, sudor, vrinarũ subsidẽtia,
qes, iactatio, visus, imaginationes, morbus arqua
tus, singultus, morbus comitialis, sanguis integer,
somnus: & ex his, & ex alijs naturalibus: & q̃cũq;
alia hmõi ad detrimẽtũ & vtilitatẽ ꝓcedũt. La-
bores totius & partis. Et magnitudinis signa, al-
terius ad maius, alterius ad minus, & ab vtrisque
ad maius, & ab vtrisq; ad minꝰ. Dulce nõ dulce:
dulce ad potẽtiã, velut aqua: Dulce ad gustũ, ve
lut mel. Signa vtrorũq;, vlcera, oculi, & gustus:
& in his magis & minus. Dulce ad visum, & in 5
coloribꝰ, & in alijs mixturis. Dulce magis & mi
nus. Raritas corporis ad ꝑspirationẽ, quibus am-
B plius aufert, saniores sunt. Dẽsitas corporis ad ꝑ 6
spirationẽ, qbus minus aufert, morbidiores. Qui
ꝓbe ꝑspirãt, debiliores & saniores sũt, & à mor
bis facile recoualescũt. Qui malè ꝑspirãt, priusq̃
ægrotẽt, fortiores sunt. Vbi aũt ægrotarũt, diffi-
cilius à morbis reconualescũt. Hæc aũt & toti &
parti. Pulmo cõtrariũ corpori alimẽtũ trahit, re-
liqua vero oĩa idẽ. Principiũ alimẽti spũs, nares, 7
os, guttur, pulmo, & reliqua respiratio. Princi-
piũ alimẽti & humidi & sicci, os, gula vẽter. Ve-
rũ antiquius & primordiale alimẽtũ, ꝑ abdomẽ
vmbilicus. Radicatio venarũ hepar. Radicatio ar
teriarũ cor: ex his aberrãt in oĩa, sanguis & spũs,
& calor ꝑ hæc meat. Vis vna, & nõ vna, quã oĩa 8
hæc & alia gubernanť, alia qdẽ ad vitã totius &
C partis, alia ad sensum totiꝰ & partis. Lac nutrimẽ
tũ, quibus videlicet ẽm naturã alimẽtũ est, alijs
vero nõ. Alijs aũt vinũ alimẽtũ est, & quibusdã
nõ alimẽtũ. Et carnes, & aliæ multę alimẽti spẽs,
& iuxta regionẽ, & iuxta cõsuetudinẽ alũt, par-
tim ad augmẽtũ, & ad esse: partim ad esse solũ,
velut in senibus. Quædã vero supra hæc ẽt ad ro-
bur. Dispositio Athletica nõ est à natura. Habi- 9
tus sanus melior in oĩbus. Magna res est quãtitas
ad vires solerti ratiocinatione adaptata. Lac &
sanguis alimẽti sunt redũdãtia. Circuitꝰ ad mul-
ta cõsoni sunt, ad fœtũ eiusq; alimentũ. Rursus
aũt sursum repit ĩ lac, & in alimẽtũ, & ad infan-
tẽ. Viuificanť nõ aĩalia, viuificanť aĩalia, viuificã-
tur partes aĩaliũ. Naturæ oĩum doceri nequeũt.
D Sãguis alienus vtilis. Sãguis ꝓprius vtilis: Sãguis
alienus nociuus. Sanguis ꝓprius nociuus. Humo-
res ꝓprij nociui. Humores alieni nociui. Humo
res alieni cõducibiles. Humores ꝓprij cõducibi-
lès. Consonans dissonans est. Dissonans conso-
nans est. Lac alienum bonum. Lac propriũ no-
ciuum. Lac alienum nociuũ. Lac propriũ com- 10
modum. Cibus iuuenibus facile ac leuiter putre
factus, senibus vero ad summũ trãsmutatus: His
qui in vigore ætatis consistunt impermutabilis.
Ad figurationẽ, solẽs trigintaquinque. Ad mo-
tũ, septuaginta: Ad perfectionẽ, ducenti & de-
cẽ. Alij tradũt: Ad formã, quadraginta quinq;,
ad motum, septuaginta sex: ad exitũ, ducenti &
decẽ. Alij sic: Ad formã, quinquaginta: ad primũ
saltum,

ματι. ταῦτα πάντα καὶ καθ' ἓν, καὶ κατὰ μέρος. Vet. Cod.
Μέγεθος αὐτῶν, μέγα καὶ οὐ μέγα. τεκμήρια,
γαργαλισμὸς, ὀδύνη, ῥῆξις, γνώμη, ἱδρὼς, οὔρων
ὑπόστασις, ἡσυχίη, ῥιπτασμὸς, ὄψιες, φαντασίαι,
ἴκτερος, λυγμὸς, ἐπιληψίη, αἷμα ὁλοχερὲς, ὕπ-
νος, καὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ φύσιν,
καὶ ὅσα ἄλλα τοιουτότροπα ἐς βλάβην, καὶ ἐς
ὠφελίην ὁρμᾷ. Πόνοι ὅλου, καὶ μέρεος· καὶ με-
γέθους σημεῖα, τῷ μὲν, ἐς τὸ μᾶλλον, τῷ δὲ, ἐς τὸ
ἧσσον, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ μᾶλλον, καὶ ἀπ'
ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἧσσον. Γλυκὺ, οὐ γλυκύ· γλυ-
κὺ, ἐς δύναμιν, οἷον *ὕδωρ· γλυκὺ ἐς γεῦσιν, οἷον * γλυκὺ
μέλι· σημεῖα ἑκατέρων ἕλκεα, ὀφθαλμοὶ, καὶ
γεύσιες, καὶ ἐν *τούτοισι τὸ μᾶλλον, καὶ *τὸ ἧσσον, * τοῖσισι ἐν τοῖσι
γλυκὺ ἐς τὴν ὄψιν, καὶ ἐν χρώμασι, καὶ ἐν ἄλλησι * δὲ
μίξεσι. γλυκὺ μᾶλλον καὶ ἧσσον. ἀραιότης σώ-
ματος ἐς διαπνοὴν, οἷσι πλέον ἀφαιρέεται, ὑγιει-
νότερον. Πυκνότης σώματος ἐς διαπνοὴν, οἷσιν
ἔλασσον ἀφαιρέεται, νοσερόν. Οἱ διαπνεόμενοι κα-
λῶς, ἀσθενέστεροι, καὶ ὑγιεινότεροι, καὶ εὐανάσφαλ-
τοι. Οἱ διαπνεόμενοι κακῶς, πρὶν ἢ νοσέειν, ἰσχυ-
ρότεροι· νοσήσαντες δὲ, δυσανάσφαλτοι. ταῦτα
δὲ, καὶ ὅλῳ καὶ μέρει. πνεύμων ἐναντίην σώμα-
τι τροφὴν ἕλκει· τὰ δ' ἄλλα πάντα τὴν αὐτήν.
Ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος, ῥῖνες, στόμα, βρόγχος,
πνεύμων, καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή. Ἀρχὴ τροφῆς καὶ
ὑγρῆς καὶ ξηρῆς, στόμα, στόμαχος, κοιλίη. Ἡ δὲ
ἀρχαιοτέρη τροφὴ, διὰ τοῦ ἐπιγαστρίου, ὀμφαλός.
Ῥίζωσις φλεβῶν, ἧπαρ. Ῥίζωσις ἀρτηριῶν, καρ-
δίη. ἐκ τούτων ἀποπλανᾶται ἐς πάντα αἷμα καὶ
πνεῦμα· καὶ θερμασίη διὰ τούτων φοιτᾷ. Δύνα-
μις μία καὶ οὐ μία, ἣ πάντα ταῦτα καὶ τὰ ἑτεροῖα
διοικέεται. ἡ μὲν, ἐς ζωὴν ὅλου καὶ μέρεος, ἡ δὲ,
ἐς αἴσθησιν ὅλου καὶ μέρεος. Γάλα, τροφή. οἷσι
γάλα τροφὴ κατὰ φύσιν· ἄλλοισι δὲ οὐχί· ἀλ-
λοισι δὲ οἷσιν, οἶνος τροφή. καὶ οἷσιν οὐχὶ τροφή,
καὶ σάρκες, καὶ ἄλλαι ἰδέαι τροφῆς πολλαί· καὶ
κατὰ χώρην καὶ ἐθισμὸν τρέφεται, τὰ μὲν, ἐς αὔ-
ξησιν, καὶ ἐς τὸ εἶναι, τὰ δὲ, ἐς τὸ εἶναι μόνον. οἷον
γέροντες· τὰ δὲ πρὸς τούτων, καὶ ἐς ῥώμην. Διά-
θεσις ἀθλητικὴ, οὐ φύσει. Ἕξις ὑγιεινὴ κρέσσων
ἐν πᾶσι. Μέγα τὸ ποσὸν εὐστόχως ἐς δύναμιν
ξυναρμοσθέν. Γάλα καὶ αἷμα, τροφῆς πλεονασμός.
Περίοδοι ἐς πολλὰ σύμφωνοι, ἐς ἔμβρυον καὶ ἐς
τὴν τούτου τροφήν. αὖθις δὲ ἄνω ῥέπει, ἐς γάλα,
καὶ ἐς τροφὴν, καὶ ἐς βρέφος. Ζωοῦται τὰ μὴ ζῶα·
ζωοῦται τὰ ζῶα· ζωοῦται τὰ μέρεα τῶν ζώων. Φύ-
σιες πάντων ἀδίδακτοι. Αἷμα ἀλλότριον, ὠφέ-
λιμον. αἷμα ἴδιον, ὠφέλιμον. αἷμα ἀλλότριον,
βλαβερόν. αἷμα ἴδιον, βλαβερόν. χυμοὶ ἴδιοι,
βλαβεροί. χυμοὶ ἀλλότριοι, βλαβεροί. χυμοὶ
ἀλλότριοι, ξυμφέροντες. χυμοὶ ἴδιοι, ξυμφέρον-
τες. Τὸ ξύμφωνον, διάφωνον. τὸ διάφωνον, ξύμ-
φωνον. Γάλα ἀλλότριον, ἀστεῖον. γάλα ἴδιον, βλα-
βερόν. γάλα ἀλλότριον, βλαβερόν. γάλα ἴδιον,
ὠφέλιμον. Σιτίον νέοισιν ἀκροσαπές· γέρουσι δὲ ἐς
τέλος μεταβεβλημένον. ἀκμάζουσιν ἀμετάβλη-
τον. Ἐς τύπωσιν, λε', ἡέλιοι. Ἐς κίνησιν, ο'. Ἐς τε-
λειότητα σι'. Ἄλλοι φασὶ ἐς μορφὴν, με', ἐς κίνησιν,
οϛ'. ἐς ἔξοδον, σι'. ἄλλοι, ν' ἐς ἰδέην. ἐς πρῶτον

ἅλμα,

Vet. Cod. ἄλμα, ρ'. ἐς τελειότητα, τ'. ἐς διάκρισιν μ'. ἐς μετάβασιν, π'. ἐς ἔκπτωσιν, σμ'. οὐκ ἔστι καὶ ἔστι. γίνεται δὲ ἐν τούτοισι καὶ πλέω καὶ ἐλάσσω. Καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος. Οὐ πολλὸν δὲ πλείω ἢ ἐλάσσω. τὰ δὲ ἐλάσσω τοσαῦτα, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοισιν ὅμοια. Οστέων τροφὴ ἐν κατήξιος ῥινί. Δὶς πέντε. Γνάθῳ καὶ κληῖδι καὶ πλευρῇσι διπλάσιαι, πήχει, τριπλάσιαι. κνήμῃ καὶ βραχίονι, τετραπλάσιαι: μηρῷ, πενταπλάσιαι: καὶ ἔστι ἐν τούτοισι δύναται πλέον ἢ ἔλασσον. αἷμα ὑγρὸν, καὶ αἷμα στερεόν. αἷμα ὑγρὸν, ἀστεῖον. αἷμα στερεὸν, φλαῦρον. πρὸς τι πάντα, φλαῦρα καὶ ἀστεῖα. Ὁδὸς ἄνω κάτω, μίη. Δύναμις τροφῆς κρέσσον, ἢ ὄγκος. ὄγκος τροφῆς κρέσσων, ἢ δύναμις, καὶ ἐν ὑγροῖσι καὶ ἐν ξηροῖσιν. ἀφαιρέει καὶ προστίθησι τοῦτο αὐτό. τῷ μὲν, ἀφαιρέει, τῷ δὲ, προστίθησι τὸ αὐτό. φλεβῶν διασφύξιες. Καὶ ἀναπνοὴ πνεύματος καθ' ἡλικίαν, καὶ ξύμφωνα καὶ διάφωνα. Καὶ νούσου καὶ ὑγιείης σημήϊα, καὶ ὑγιείης μᾶλλον, ἢ νούσου, καὶ νούσου μᾶλλον, ἢ ὑγιείης. τροφὴ γὰρ καὶ πνεῦμα. Ὑγρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ξηρή. Ξηρὴ τροφὴ εὐμετάβλητος μᾶλλον, ἢ ὑγρή. Ἡ δυσαλλοίωτος, δυσεξανάλωτος. ἡ δυσπροσθετος, δυσεξανάλωτος. Καὶ ὁκόσοι ταχείης προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα εἰς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης, δι' ὀσφρήσιος. ὁκόσοι δὲ βραδυτέρης προσθέσιος δέονται, στερεὴ τροφή. Μύες στερεώτεροι, δυσδιάκτητοι τῶν ἄλλων, πάρεξ ὀστέου καὶ νεύρου. Δυσμετάβλητα τὰ γεγυμνασμένα, κατὰ γένος αὐτὰ αὐτῶν ἰσχυρότερα τοῦ ὄντος, διὰ τοῦτο αὐτὰ ἑωυτῶν δυσηκτότερα. Πύον τὸ ἐκ σαρκός. Πυῶδες τὸ ἐξ αἵματος, καὶ ἐξ ἄλλης ὑγρασίης. Πύον, τροφὴ ἕλκεος. Πύον, τροφὴ φλεβὸς, ἀρτηρίης. Μυελὸς, τροφὴ ὀστέου, διὰ τοῦτο ἐπιπωροῦται. Δύναμις πάντα αὔξει, καὶ τρέφει, καὶ βλαστάνει. Ὑγρασίη, τροφῆς ὄχημα.

saltū, centū:ad pfectionē, ccc. Alij sic: Ad discriminationē, xl. ad trāsitū, lxxx. ad elapsū, ccxl. Nō ē, & ē. Gignūt aūt ī his & plures & pauciores, fm totū & fm ptes. Nō multo aūt plures aut pauciores, pauciores vero tot, & q̄cūq; alia his silia. Ossiū alimētū ex cōfractiōe. Naso bis qnq;. Maxilla & clauiculę, & costis duplicia: cubito triplicia. Tibię & brachio quadruplicia: fœmori qntupli- A

11 cia. Et si qđ ī his pl' aut min' pōt. Sāguis humid', & sāguis solid'. Sāguis humid', bon': Sāguis solidus mal'. ad aliquid oīa mala & bona sunt. Via sursū deorsū vna. Potētia alimēti melior q̄ moles. Moles alimēti melior q̄ potētia. Et ī humidis & in siccis detrahit & apponit idē: & alteri qdē aufert, alteri vero apponit idē. Venarū pulsationes, & respiratio spūs, iuxta ætatē, & cōsonātia & dissonātia sunt, & morbi & sanitatis signa: & sanitatis magis q̄ morbi, & morbi magis q̄ sanitatis. Alimenta.n. et spūs est. Humidū alimentū magis facile transmutat̄ q̄ siccū. Siccū alimentū B

12 facilius trāsmutat̄ q̄ humidū. Alimētū qđ ægre alterat̄, ęgrè cōsumit̄. Quod facile apponit̄, facile

13 consumit̄. Et quicunq; veloci appositione opus hn̄t, his humidū ad reficiēdas vires medicamen optimū. Quicūq; vero adhuc velociori indigēt, per olfactū. Qui autē tardiore appositione opus hn̄t, solido alimēto vtantur. Musculi solidiores ægre magis q̄ alia colliquescunt, excepto osse & neruio. Quæ exercitata sunt, ęgre trāsmutantur, & fm genus ipsa seipsis fortiora sunt q̄ pro re ipsa: ppterea ipsa seipsis ægri' colliquescūt. Pus ex carne, purulētū ex sanguine, & ex alia humiditate. Pus vlceris alimētū. Pus alimētū venæ, arteriæ. Medulla alimentū ossis ppterea callo obducuntur. Facultas & potētia oīa auget & nutrit, & C

14 germinare facit. Humiditas alimēti vehiculū ē.

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. de Alimento.

1 Alimento vero. *Qui à principio Hippoc. tom. typis tradiderunt, eorumq́ue censuram facere sunt professi, Gal. in hunc lib. inter Hippocraticos minimè recensuisse scripserunt; quod cùm nuspiā in lib. Gal. qui extant, notatum habeatur, falsam ipsorum sententiam puto, eò magis, quod Gal. quatuor commentariorum, quorum fragmenta extant, sectiones extremo vitæ suæ tempore, vt colligitur ex catalogo propriorum librorum, in hunc edidisse testatur. Et præterea in infinitis propè locis ipsum tanquam Hipp. citat. Vt his rationibus credere cogamur pro Hippocratico fuisse à Gal. receptum, atque inter germanos esse collocandum, præterquam quòd sermonis breuitas sententiarum grauitas & præceptorum copia Hippoc. ingenium satis indicant. Præsentem vero locum citat Gal. iij. de temper. c. ij. & j. de facul. natur. cap. xj. & j. de san. tuen. c. xv. atque alibi; In aliquibus tamen antiquis manuscriptis codicibus inuenitur ipsum esse tributum Philistioni vel Pherecydi, sed nec huiusmodi leue testimonium quidquam aduersus prædicta facit.*

2 Nobis quidem spontanei. *Gal. in v. de plac. Hip. & Plat. Chrysippum damnat, qui perturbationes à nulla causa fieri, sed temere vt de alijs narrat Sextus Empiricus sentiebat. Ea vero aduersus ipsum ratione vtitur, quod nihil sine causa fiat, sed secundum cognitionem nostram quid temere factum interdum dicatur, quādo illius causa nobis ignoratur. Quo in loco hæc uerba habet, de Chrysippo loquēs,* οὐκ εἰδὼς ὅτι πᾶν, ὅτι περ ἂν εἰκῇ καὶ ἀπὸ ταὐτομάτου γίνεσθαι λέγηται, κατὰ τὸ ὡς πρὸς ἡμᾶς γνῶσιν οὕτω προσαγορεύεται, ταῖς δὲ ἀληθείαις οὐδὲν αὐτῶν γίγνεται, καθάπερ καὶ ὁ θειότατος Ἱπποκράτης εἶπεν ἡμῖν μὲν αὐτόματον, αἰτίᾳ δὲ οὐκ αὐτόματον. *quod deinde subiungit,* φύσις ἐξαρκέει πάντα πᾶσι, *res est ab Hipp. & Gal. millies decantata, naturam sagacem esse, prudentem, diuinam, ipsamq́ue omnia efficere, medicum autem duntaxat ministrare.*

In

3 In alimento. *Gal. in j. de alim. facul. c. j. citans hanc sententiam videtur monstrare, interpretes in hoc conuenisse, ut ea intelligenda sit, de vna eademq́; re, cui vel vtraque facultas à natura sit insita, tum alendi, tum purgandi, vel neutra manifestè insit. Itaque à summi medici explanatione recessit Fracantianus praeceptor meus, qui in commentariolo suo dicta Hippocratis exponenda vult, non de vna eademq́; re, sed de cibo, & medicamento diuersimode simul commixtis.*

4 Confluxio vna. *Hoc dogmate tanquam verè si quid aliud Hippocratico, millies in commẽtarijs suis ad asserendas proprias demonstrationes vsus inuenitur Gal. quod cùm in nullo ferè alio Hippoc. lib. praeterquam in hoc legatur, clare videtur Gal. eum inter Hippocraticos recepisse.*

5 Dulce ad visum. *Dulce ad visum mihi videtur ab Hippoc. dictum illud, quod καθ' ἀναλογίαν, dulce vocatur, nam per similitudinem quandam ad saporem, quidam color dulcis, & similiter quidam sonus nuncupatur, immo vt asserit Gal. in ij. de loc. affect. non defuerunt etiam, quibus dolores aliquos dulces nominare placuerit. Quomodo enim certo ex coloribus sapores dignoscantur (vt interpretatur Fracantianus) videre nequeo, tanto minus ex illius verbis.*

6 Densitas corporis. *Gal. in lib. de op. corp. const. vj. de san. tuen. c. vj. Epid. com. iij. Aphor. j. & j. de tuen. san. c. x. ita clarè citat haec verba, tanquam vere Hippocratica, vt non liceat dubitare: vbi etiam demonstrat in hoc libro tractare senem de cõmodis atq; incommodis, quae ab alimento proficiscuntur.*

7 Principium alimenti. *Citat & hunc locum Gal. lib. de vtilit. respir. c. v. nec non ij. de plac. Hipp. & Plat. Quod vero dicit Hippoc. ἡ δὲ ἀρχαιοτέρη τροφὴ διὰ τοῦ ἐπιγαστρίου, ὀμφαλὸς, in eo lib. Gal. adscripto, in quo disputatur, an faetus in vtero sit animal, sic legitur in Basilieñ. codice, τοῦ Ἱπποκράτους εἰπόντος, ἡ δὲ ὀρχαιοτέρη τροφὴ διὰ ἐπιγαστρίου ὀμφαλοῦ, quo in loco monstrat auctor Hippocratem credidisse faetum non modo per vmbilicum, verum etiam per os nutriri.*

8 Vis vna & non vna. *Gal. in ij. Aph. xvj. loquens de Hippoc. ait, καὶ τοῦτο καὶ τὸ περὶ τῆς τροφῆς αὐτὸς εἶπε, δύναμις μία, καὶ οὐ μία, καὶ μὲν τὸ γένος δηλονότι ἐμφαίνων μίαν εἶναι τὴν δύναμιν εἴδεας δὲ πλείους ἔχειν. id est, & hoc in lib. de alim. dixit Hippocrates, facultas vna & non vna, demonstrans scilicet vnam esse secundum genus potentiam, at eam plures species habere.*

9 Dispositio Athletica. *De Athletis plura à nobis monstrata fuerunt in lib. de Gymnastica, vbi etiã hac Hippocratis sententia nõ raro vsi sumus, quam citat quoq; Gal. in Suasoria ad bonas artes: & lib. de Op. sec. ad Trasib. c. xxxix. sicut & j. ad Glauc. c. j. citat id, μέγα ποσὸν εὐσόχως ἐς δύναμιν ξυναρμοσθέν. Quod vero ait Hippoc. φύσιες πάντων ἀδίδακτοι, à Gal. citatur pluribus in locis & maximè j. de vsu par. in principio, quae sententia cum nullo modo, alio loco Hippocratis, ita expressa habeatur, hinc captam fuisse putandum. Demonstrat autem ibi Gal. particulae, πάντων, adiungendum ζώων, quae ita interpretandam, quasi artes atque industria animalium à natura sine disciplina proficiscantur, neque illa doceantur, quemadmodum homo, qui ratione vtitur. Somniauit itaque Fracantianus, vbi secus Hippocratis oraculum intelligit, sicut fecit in multis alijs.*

10 Cibus iuuenibus. *Hac eadem verba citantur in lib. de Op. sec. ad Trasyb. sed hoc modo aliquantum diuerso, φησὶ γὰρ πῶς, σῖτος νέοισι μὲν ἄχρι ἀκμάζουσιν ἀμετάβλητος, γέρουσι δὲ ἐς τέλος μεταβεβλημένος, quod fortasse melius legitur. Hic tamen adnotandum vt saepius dixi, penes Hippocratem σῆψιν & σαπὲς de concoctione siue maceratione, & concoctis vel maceratis diei. Iuuenes enim, quorum calor robustus est, cibos nimium maceratos vrunt, contra senes ob eiusdem caloris imbecillitatem etiam maceratos vix satis conficere possunt.*

11 Sanguis humidus bonus. *Gal. vj. de comp. med. s. l. c. iij. scribit omnium veterum primum Hippocratem dixisse, quod omnia respectu ad aliquid, in se habeant emolumentum & detrimentum: quam sententiam deinde posteriores amplexi sunt, ipsa vero est, quam hoc in loco explicuit senex.*

12 Alimentum quod aegrè. *Hippoc. ij. Aph. xviij. τῶν τρεφόντων ἀθρόως καὶ ταχέως, ταχεῖαι καὶ αἱ διαχωρήσιες γίνονται, quo in loco Gal. citat hanc ex lib. de alim. sententiam.*

13 Et quicunque veloci appositione. *Gal. iij. de caus. puls. c. xvij. probaturus, vinum celerem appositionem facere, hac Hippocratis verba citat, sicut & ij. Aph. xj. Veruntamen id scire oportet, vinum celerem appositionem facere potius, vt veri alimenti vehiculum, quàm quod ipsum suapte substantia admodum alat: cum Hippoc. in fine huius dicat, ὑγρὸν ὄχημα τροφῆς.*

14 Humiditas. *Gal. iiij. de vsu par. c. v. hanc sententiam citans, monstrat ipsam non solum de ichoribus intra venas existentibus esse interpretandam, verum etiam de potu, cùm dicat, aquam in animalibus hunc vnum praestare vsum, vt perueheat cibum in uenas, nec nutriat: quod similiter confirmauit iij. de rat. vict. acut. Aph. xvij. vbi haec scribit, τὴν γὰρ ὑγρασίαν τῆς τροφῆς ὄχημα, καὶ οὐ τροφὴν οὐ μόνος ὁ Ἱπποκράτης, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἅπαντες οἱ ἄριστοι τῶν ἰατρῶν ἀπεφήναντο, quod uero ait senex, ὑγρασίαν τροφῆς ὄχημα, sic Plato corpora quaedam spiritalia, τῶν ψυχῶν ὀχήματα, appellauit. Verum illud est dubium, vtrum vinum etiam sub humidi appellatione sit complexus Hippocr. atque Gal. nam certum est, plerisque in locis insignem alendi vim tribuisse vino Gal. qui tamen ut diximus in lectionibus nostris de urinis aliàs, uoluisse uidetur totum quod bibitur excerni per urinam, excepto exiguo quodam, quod per sudorem & insensibilem transpirationem euacuatur.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HVMORIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

Argumentum in lib. de Humoribus.

Variæ medicis obseruandæ præceptiones, tum de his quæ circa ægrotantes molienda sunt, tum de his quæ in morbis eueniunt: Diuersi morborum ortus pro varijs cœli tempestatibus & constitutionibus: Quomodo ex morbis temporum constitutiones prædicere liceat: Quænam ex hæmorrhoidibus corporibus accedant commoda.

Vet. Cod.

Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν, ὅκου μὴ ἄμπωτίς ἐστι τῶν χυμῶν, ὥσπερ ἀνθέων. Ἀκτέα ᾗ ῥέπει διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐν τῇ χρόνων. Οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέπουσιν, ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ. Εὐλαβείη, ἀπειρίη, δυσπειρίη, μαδαρότης, σπλάγχνων κενότης, τοῖσι κάτω, πλήρωσις, τοῖσιν ἄνω, τροφή. Αναῤῥοπίη, καταῤῥοπίη, τὰ αὐτόματα ἄνω ἢ κάτω, ἃ ὠφελέει ἢ βλάπτει. Συγγενὲς εἶδος, χώρη, ἔθος, ἡλικίη, ὥρη, κατάστασις νούσου, ὑπερβολή, ἔλλειψις. Οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ οὔ, ἄκη, ἔκκλισις, παροχέτευσις ἐς κεφαλὴν, ἐς τὰ πλάγια, ᾗ μάλιστα ῥέπει. Η ἀντίσπασις, ἐπὶ τοῖσιν ἄνω, κάτω, ἄνω, ἐπὶ τοῖσι κάτω, ἢ ξυρῆναι, ἢ οἷσι τὰ κάτω, ἢ οἷσι τὰ ἄνω, ἢ ἐκπλυνέεται, ἢ οἷσι παρηγορήσεται. Μὴ τὰ ἐκκεχυμωμένα εἰς τὸ εἴσω ἐπιλαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. ταραξις, κατάκλυσις, ἀδυνάμις. Οἷσιν ἀποστήσεται πρὸς ἕδρην, ὅθεν ἀθέλγεται, ἢ φάρμακον, ἢ ἕλκος, ἢ χυμός τις συνεστηκὼς, ἢ βλάστημα, ἢ φῦσα, ἢ σῖτος, ἢ θηρίον, ἢ καῦμα, ἢ ἄλλο τι πάθος. Σκεπτέα ταῦτα, τὰ αὐτόματα λήγοντα, ἢ οἷον αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπεγειρόμεναι φλύκταινες. Ἐφ' οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελέει. Σχήματα, κίνησις, μετεωρισμὸς, παλινίδρυσις, ὕπνος, ἐγρήγορσις. Ἅ τε ποιητέα ἢ κωλυτέα φθάσαι. Παίδευσις ἐμέτου. κάτω δι' ἐξόδου, ἢ πτύαλον, μύξης, βηχὸς, ἐρεύξιος, λυγμοῦ, φύσης, οὔρου, πταρμοῦ, δακρύων, κνησμῶν, τιλμῶν, ψαυσίων, δίψης, λιμοῦ, πλησμονῆς, ὕπνων, πόνων, ἀπονίης, σώματος, γνώμης, μαθήσιος, * μνήμης, φωνῆς, σιγῆς, τῆς ὑστερικῆς καθάρσιος. Τὰ ἄνωθεν, καταῤῥηγνύμενα ἢ στρέφοντα. Λιπαρὰ, ἄκρητα, ἀφρώδεα, θερμὰ, δακνώδεα, ἰώδεα, ποικίλα, ξυσματώδεα, τρυγώδεα, αἱματώδεα, ἄφυσα, ὠμὰ, ἑφθὰ, αὖα, ὅσα περιῤῥέει. Εὐφορίην καθορέειν, δυσφορίην, πρὶν κίνδυνον ἰέναι.

*γνάμης

1 Color humorũ in superficie apparet, sicut & florũ, nisi ipsi humores intro recesserint. ducẽda sunt quæ repunt p loca conducentia, exceptis his quorũ maturitas tẽpore cõtingit. Maturatiões extra aut ĩtro repũt, aut aliò quò oportet. Cautio, ĩfinita magnitudo, experiẽdi difficultas, pilorũ nuditas, viscerũ vacuitas, infernis repletio, sũpnis alimẽtũ, mutatio sursũ, mutatio deorsũ. Spõtanea sursũ & deorsũ: q̃ psunt & lædũt. 2 Cognata spẽs, regio, mos, ætas, tps, cõstõ morbi, excessus, defectus: Quibus q̃tũ deficit, aut nõ, medela, declinatio, deriuatio, in caput, ĩ obliqua, quà maxime repit: aut reuulsio, ĩ sũpnis deorsũ, ĩ ifernis sursũ: aut siccare, aut aliqb᷒ ĩferna, aut aliqb᷒ sũpna, aut eluit, aut qbusdã mitigabit: humores effusi ne ĩtro reuellant, sed secretiones siccent. 3 Turbatio, ĩfusio p sedẽ, pelluuiũ, qbus abscedit ad sedẽ, vñ curat, aut medicamẽtũ, aut vlcus, aut humor aliqs cõpact᷒, aut eruptio pustulosa, aut flat᷒, aut cib᷒, aut aĩalculũ, aut æstus, aut alia qdã affectio. Cõsiderãda hæc, spõtanea desinẽtia, aut velut ab exustione excitatæ bullæ, ĩ qbus qualia lædũt aut psunt. Figuræ, motus, eleuatio, & rursus subsidẽtia, somn᷒, vigilia. Quæ faciẽda, aut ĩpediẽda, cito asseq. Castigatio p vomitũ, inferne p exitũ, aut sputũ, mucũ, tussim, ructũ, singultũ, flatũ, vrinã, sternutationẽ, lachrymas, pruritus, euulsiões, cõtactus, sitim, famẽ, repletionẽ, somnos, labores, ocium, corpus, mentẽ, disciplinã, memoriã, vocẽ, silentium, vteri purgationẽ. Quæ superne erũpũt ac torquẽt, pinguia intẽperata ac meraca: spumosa, calida, mordacia, æruginosa, varia, ramentosa, feculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, sicca. Quæcunq; circũfluunt, ferendi facilitatẽ contẽplari oportet, itẽq; difficultatẽ, priusq̃ periculũ veniat.

A veniat. Itē q̃ sedare nō oportet: maturatio, descē-
sus eorū q̃ infra sunt, redūdātia & fluctuatio eo-
rū q̃ supra: & q̃ ex vteris, & in auribus sordes, cō-
citatio ac pmixtio, apertio, euacuatio, calfactio,
pfrigeratio, intrinsecus, forinsecus: horū quidē,
horū verò nō. Quū infra vmbilicū fuerit id q̄d
torquet, tardum & molle est tormen: vice versa,
cōtrà. Quæ per aluū egerunt quà repunt, nō spu
mosa, matura, cruda, frigida, fœtida, sicca, humi
da. Quæ olfactū male afficiūt. Sitis quę prius nō
adfuit, neq; æstus, neq; alia cā. Vrina, nasi hume-
ctatio. iactationē. siccitatē: & non esse cōtractū
ac aresactū, & spūm turbulentū: pcordia, extre-
mitates, oculos male affectos: coloris transmuta-
tio. Pulsus, frigiditas, palpitatiōes, cutis duricies,
B neruorū, articulorū, vocis, mētis, figura volūta-
ria, pili, vngues: facile ferre aut nō, qualia opor-
tet. Signa hæc. Odores corporis, oris, secessus, au
ris, flatus, vrinę, vlceris, sudoris, sputi, nasi. Corp⁹
salsuginosū, aut sputū, aut nasus, aut lachryma,
aut alij humores. Penitus sisia, iuuātia, lædentia.
Insōnia qualia videat, & ī somnis qualia faciat,
an acute audiat, & obedire paratus sit aīo: an ma
gis fortia sint ac plura q̃ cōmoda sunt ac seruāt,
q̃ alia: an sentiāt oīa oībus sensibus, & ferāt, velu-
ti odores, sermones, vestitus, figuras, & hmōi pa
tiēter, q̃ sanè & sua spōte cōparētia, psunt, & q̄n
ēt talia iudicationē inducūt. Itē tot, & talia, ve-
luti sunt, flatus, vrina, qualis, & q̄ta, & q̄n. Quæ
vero contraria sunt auertere, ipsisq; aduersari.
C Quæ, ppinqua, q̃ cōia sunt affectionibus, & pri-
ma q̃ maxime affligunt. Cōstitutionē aūt ex pri-
mis incipiētibus, quicquid tandē excernat ex vri
nis, qualesnā fuerint: & qualis sit corporis colla-
psio, coloris immutatio, spūs imminutio, & reli
quæ cū his victus rōnes. Scire ēt oportet an sisia
sint q̃ decedūt, trāsitus, vrinæ, p vteros, sputa, p
nares, oculi, sudor, ex tuberculis, ex vulneribus,
ex pustulis, q̃ sua spōte, q̃ arte. Quòd similia sunt
inter se oīa q̃ iudicant, & q̃ prosunt, & q̃ nocent,
& q̃ perimunt, quo hæc quidē fugiens auertat,
illa verò accersat, et ducat, ac suscipiat. Sed & alia
eodē modo, cutis, extremarū partiū, præcordio
rū, articulorū, oculorum, oris, figurarū, somnio-
rū, qualia iudicant, & q̄n, talia machinari. Insu-
D perq; qui tales abscessus fiunt. Qualia prosunt ci
bis, potibus, odoribus, visu, auditu, cogitatu, se-
cretionib⁹, humoribus, calefactione, frigefactio-
ne, siccitatibus, humectando, siccādo, vnguētis,
illitionibus, cataplasmatis, emplastris, inspersio-
nibus, deniq; & epithematis q̃ imponunt. Figu-
ræ, defrictio, curatio, labor, ociū, somn⁹, vigilię:
spūs superne, inferne, cōibus, proprijs, arte para-
tis. In exacerbationibus neq; psentibus, neq; fu-
turis, neq; pedū frigiditate, sed in declināte de-
orsum morbo. In exacerbationibus p circuitus
cōtingētib⁹, ciborū oblatiōes dādæ nō sunt, neq;
cogere oportet, sed auferre de appositionib⁹ an-
te iudicationes. Quæ iudicant, & iudicata sunt
itegre, neq; mouere oportet, neq; nouare, neq;
medi-

ἰέναι. Οἷα οὐ δεῖ παύειν, περιπασμός, κατάβασις Vet. Cod.
τῶν κάτω, ἐπιπόλασις τῶν ἄνω, καὶ τὰ ἐξ ὑστερέων,
καὶ ἐν ὠσὶ ῥύπος, ὀργασμός, ἄνοιξις, κένωσις,
θάλψις, ψύξις. Ἔσωθεν, ἔξωθεν. τῶν μὲν, τῶν δ'
οὔ. Ὁκόταν ἔῃ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τὸ στρέφον, βρα-
δὺς, μαλθακὸς ὁ στρόφος. Ἐς τοὐναντίον. Τὰ δια-
χωρέοντα, ᾗ ῥέπει. Ἀναφρέα, πέπονα, ὠμὰ, ψυ-
χρὰ, δυσώδεα, ξηρὰ, ὑγρὰ, ὀδμὴ κακώδεα, δίψα
πρόσθεν μὴ ἐνεοῦσα, μὴ δὲ καῦμα, μὴ δὲ ἄλλη
πρόφασις, οὖρον, ῥινὸς ὑγρασμὸς, τὴν ἔρριψιν, καὶ
τὸν αὐασμὸν, καὶ τὸ ἀσύμπτωτον, καὶ τὸ θολερὸν
πνεῦμα, ὑποχόνδριον, ἄκρεα, ὄμματα προσκα-
κούμενα, χρώματος μεταβολὴ, σφυγμοὶ, ψύξιες,
παλμοὶ, σκληρυσμὸς δέρματος, νεύρων, ἄρθρων,
4 φωνῆς, γνώμης. Σχῆμα ἑκούσιον. Τρίχες, ὄνυχες.
τὸ εὔφορον, ἢ μή. οἷα δεῖ. σημήια ταῦτα. ὀδμαὶ
χρωτὸς, στόματος, διαχωρήματος, ὠτὸς, φύσης,
οὔρου, ἕλκεος, ἱδρῶτος, πτυάλου, ῥινός. χρὼς ἁλμυ-
ρὸς, ἢ πτύαλον, ἢ ῥὶς, ἢ δάκρυον, ἢ ἄλλοι χυμοί.
Πάντῃ ὅμοια τὰ ὠφελέοντα, τὰ βλάπτοντα. Ἐνύπ-
νια, οἷα ἂν ὁρέῃ, καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, οἷα ἂν ποιέῃ.
Ἢν ἀκούῃ ὀξύ. καὶ πείθεσθαι προθυμέηται ἐν τῷ
λογισμῷ, μέζω ἰσχυρότερα τὰ πλείω. ἐπίκαιρα
τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων, ἢν αἰσθάνωνται πάσῃ αἰ-
σθήσει, πάντων καὶ φέρωσιν. ὁκοῖον ὀδμὰς, λό-
γους, εἵματα, σχήματα. τοιαῦτα εὔφορα, ὥσπερ καὶ
αὐτόματα ἐπιφαινόμενα ὠφελέει. Καὶ ὁκότε κρί-
σιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει, καὶ τοσαῦτα, καὶ τοιαῦτα
οἷον φῦσαι, οὖρον. οἷον καὶ ὁκόσον καὶ ὁκότε. ὁκόσα δὲ
τἀναντία, ἀποτρέπειν, μάχεσθαι αὐτοῖσι. Τὰ ἐγ-
5 γὺς καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι πρῶτα καὶ μάλι-
στα κακοῦται. Κατάστασιν δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχο-
μένων, ὅ τι ἂν ἐκκρίνηται ἐκ τῶν οὔρων, ὁκοῖα ἂν ἔῃ.
Καὶ οἵη τις σύμπτωσις. χροιῆς ἀπάλλαξις, πνεύ-
ματος μινύθησις, καὶ τἆλλα μετὰ τούτων διαιτή-
ματα. Τὸ μὲν εἰ ὅμοια τὰ ἀπιόντα δεῖ εἰδέναι,
διέξοδοι, οὖρα καθ' ὑστέρας, πτύαλα κατὰ ῥῖνας, ὄμ-
ματα, ἱδρὼς ἐκ φυμάτων, ἐκ τραυμάτων, ἐξαν-
θημάτων. Ὁκόσα αὐτόματα. Ὁκόσα τέχνῃσιν.
Ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι, πάντα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ
ὠφελέοντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα.
Ὡς τὰ μὲν περιφεύγων ἀποτρέπῃ, τὰ δὲ προσκα-
λέων, καὶ ἄγῃ καὶ δέχηται, καὶ τἆλλα δὲ οὕτω. Δέρ-
ματος, ἀκρέων, ὑποχονδρίων, ἄρθρων, ὄμματος,
στόματος, σχημάτων, ὕπνων. οἷα κρίνει, καὶ ὅτε τὰ
τοιαῦτα μηχανάασθαι. Καὶ ἔτι ὅσαι τοιαῦται ἀπο-
στάσιες γίνονται. Οἷα ὠφελέουσι, βρώμασι, πόμα-
σιν, ὀδμῇσιν, ὁράμασιν, ἀκούσμασιν, ἐννοήμασιν,
ἀφόδοισιν, ὑγροῖσιν, θάλψει, ψύξει, ξηροῖσιν, ὑγρῆ-
ναι, ξηρῆναι, χρίσμασιν, ἐγχρίσμασιν, ἐπιπλάστοι-
σιν, ἐμπλάστοισιν, ἐπιπάστοισιν. Ἐπὶ δὲ τοῖσιν
ἐπιθέτοισι, σχήματα, ἀνάτριψις, ἴησις, πόνος, ἀρ-
γίη, ὕπνος, ἀγρυπνίη, πνεύμασιν ἄνωθεν, κάτωθεν.
Κοινοῖσιν, ἰδίοισιν, τεχνητοῖσιν. Ἐν τοῖσι παροξυ-
σμοῖσι μήτε ἐοῦσι, μήτε μέλλουσι, μήτε ποδῶν ψύ-
6 ξει, ἀλλ' ἐν καταρρόπῳ τῇ νούσῳ. Τοῖσιν ἐν τοῖσι
περιόδοισι, παροξυσμοῖσι. Τὰ προσάρματα, μὴ
διδόναι, μὴ δὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προσθε-
σίων, πρὸ τῶν κρισίων. Τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμέ-
να, ἀρτίως μὴ κινέειν, μήτε νεωτεροποιέειν, μήτε
φαρμα-

Vet. Cod. φαρμακίοισι, μήτε ἄλλοις ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ᾽ ἐᾶν.
Πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν, μὴ ὠμὰ, μὴ δὲ ἐν
ἀρχῇσιν, εἰ μὴ ὀργᾷ· τὰ δὲ πολλὰ, οὐκ ὀργᾷ.
Ἃ δεῖ ἄγειν, ὅπη ἂν μάλιστα ῥέπῃ, διὰ τῶν ξυμφερόντων χω-
ρίων, ταύτῃ ἄγειν. Τὰ χωρέοντα, μὴ τῷ πλήθει
τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ἕως ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ
εὐφόρως. Ὅκου δὲ δεῖ γνῶσαι, ἢ λυποθυμῆσαι ἕως
ἂν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπ᾽ ἄλλα ῥέψαι, ἢ ξηρῆναι, ἢ
ὑγρῆναι, ἢ ἀντισπάσαι, ἕνεκα τοῦτο ποιέεται, ἢν
ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων, τούτοισι τεκμαίρεσθαι. Τὰ μὲν
ξηρὰ, θερμὰ ἔσται, τὰ δὲ ὑγρὰ, ψυχρά. Διαχω-
ρητικὰ δὲ τἀναντία ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ταῦτα τῇσι
περισσῇσιν ἄνω, ἢν καὶ αἱ περίοδοι καὶ ἡ κατάστασις
τοιαύτη ἔῃ τῶν παροξυσμῶν. γίνεται δὲ τὰ πλεῖ-
στα τῇσιν ἀρτίῃσι κάτω. οὕτω γὰρ καὶ αὐτόματα
ὠφελέει, ἢν μὴ αἱ περίοδοι τοὺς παροξυσμοὺς ἐν
τῇσιν ἀρτίῃσι ποιέωνται. ἐν δὲ τοῖσι τοιούτοισιν,
ἐν μὲν ἀρτίῃσιν ἄνω. ἐν δὲ τῇσι περισσῇσι, κάτω.
ὀλίγαι δὲ τοιαῦται. αἱ δὲ τοιαῦται, καὶ δυσκρι-
τώτεραι καταστάσιες. Ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσω χρό-
νου προήκοντα ἀνάγκη οὕτως. οἷον τρεισκαιδεκα-
ταῖα, τεσσαρεσκαιδεκαταῖα· τρεισκαιδεκάτῃ μὲν
κάτω, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ ἄνω. πρὸς γὰρ τὸ
κρίσιμον, οὕτω ξυμφέρει· καὶ ὁκόσα εἰκοσταῖα,
πλὴν ὁκόσα κάτω, πολλὰ δεῖ καθαίρειν. ταῦτα
δὲ ἐγγὺς οὕτω κρίσιος, ἀλλὰ προσωτέρω. Δεῖ
δὲ ὀλιγάκις ὀξέσι, πολλὰ ἄγειν, τοῖσι κοπώδε-
σι τὸ σύμπαν. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν εἰς ἄρθρα, καὶ
παρὰ γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται, ἐγγύς
τι τῶν πόνων ἑκάστου, ἐπὶ τὸ ἄνω μᾶλλον καὶ τὸ
σύμπαν. Ἢν ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ, καὶ καταῤῥέπουσα,
* αἱ κάτω καὶ *ἀποστάσιες. Μάλιστα δὲ πόδες θερμοὶ,
κάτω σημαίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἄνω. Οἷσι δὲ ἀνισταμέ-
νοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ
πονέουσί τι, ἐν τούτοισιν ἀφίστανται. ἀτὰρ καὶ ἤν
τι πεπονηκὼς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσέειν, ἐς ταῦτα ἀποστη-
ρίζεται. οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ
κυναγχικοῖσιν. ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς ἀποστά-
σιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαύτας. κατὰ τὸν αὐ-
σώματος ἀπὸ χυμῶν σύντηξις τὸν λόγον συμβαίνει ἢ ἀπὸ χυμῶν ἢ σώματος
συντήξιος καὶ ψύξιος. Τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέ-
ναι ἐν ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσή-
ματα ποιέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νουσήματι παθή-
ματα. Τὸ δὲ σῶμα τὸ ἄλλο, ἐς ὅ, τι μάλιστα νόση-
μα ἡ φύσις ῥέπει· οἷόν τι, σπλὴν ἐνοιδέων ποιέει,
τούτων τι καὶ ἡ φύσις. Σχεδὸν τι καὶ χρώματα κα-
κίω, καὶ σώματα στερεοί, καὶ εἴ τι ἄλλο, ταῦτα διαι-
γυμνάσθαι, ψυχῆς ἀκρασίη ποτῶν καὶ βρωμά-
των, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δι᾽ ἔρωτάς τινας, οἷον
κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι᾽ ἀνάγκας καρτερίη πό-
νων, καὶ ὧν τινων τεταγμένη, ἢ ἄτακτος. Αἱ μετα-
βολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. Ἐκ τῶν ἠθέων φιλοπονίη
* ζηλησίων ψυχῆς, ἢ * ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων,
ἢ εἴ τι ἄλλο. οἷον λῦπαι, δυσοργησίαι, ἐπιθυμίαι,
τὰ ἀπὸ συγκυρίης, λυπήματα γνώμης, ἢ διὰ τῶν
ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, οἷα τὰ σώματα. μύλης
μὲν τριφθείσης πρὸς ἑωυτὴν, ὀδόντες ἡμώδησαν.
Παρά τε κοῖλον παριόντι, σκέλεα τρέμει. ὅταν
δὲ τῇσι χερσὶν ὧν δεῖται ἄραι, αὗται τρέμουσιν.
Ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς, χλωρότητα ἐποίησεν.
οἱ

medicamẽtis, neq; alijs irritamẽtis, sed sinere. Cõ-
cocta medicamẽtis aggredi oportet, & mouere A
nõ cruda, neq; ĩ pricipijs, si nõ turgeãt. Multa ve-
ro nõ turgẽt. Quæ ducere oportet, quò maxime
repunt per cõuenientes locos, eò ducere oportet.
Quæ ꝓdeunt nõ multitudine æstimare oportet,
sed q̃diu ꝓdeãt, qualia oportet, & facile æger fe-
rat. Vbi vero opus ẽ, debilitare ẽt, aut animi deli-
quiũ ĩducere oportet, donec hoc feceris, cuius gra-
tia hoc fit: ĩterim aliò vertere, aut siccare, aut hu-
mectare, aut reuellere, si sufficiat æger, id q̃d ex
his cõiectabis. Sicca q̃dẽ calida erũt, humida ve-
rò frigida. Quæ verò aluũ mouẽt, plerũq; cõtra-
ria. Hæc ĩparibus diebus, sursũ, si & circuitus, & cõ-
stitutio talis sit ex exacerbatiõibus. Fiũt aũt pluri-
ma paribus diebus, deorsũ: sic.n. & sua spõte ꝓsunt: B
si nõ circuitus faciãt exacerbatiões ĩ paribus. In tali-
bus aũt, ĩ paribus sursum: ĩ imparibus deorsũ. Tales
aũt pauci sunt. Et tales cõstõnes ẽt difficilius iudi-
cant. Quin & vlterius t̃pe ꝓgressa sic fieri neces-
se ẽ, velut ad decimãtertiã, ac decimãquartã diẽ:
Decimatertia quidẽ deorsum, decimaquarta ve-
rò sursum. Ita.n. ad iudicationẽ cõducit. Et q̃ ad
vigesimã. Cæterũ q̃ infra prodeũt, multũ purga-
re oportet, & hæc nõ prope iudicationẽ, sed lõ-
gius ab ea. Raro aũt ĩ acutis, multa ducere opor-
tet, in delassatis, totũ. In febribus ad articulos, &
circa maxillas maxime abscessus fiunt, ꝓpe sanè
dolores vniuscuiusq;, ad supernã partẽ magis &
in totũ. Si verò lẽtus fuerit morbus, & deorsum
tẽdẽs, inferne ẽt abscessus fiũt. Maxime aũt pe- C
des calidi, ĩferne significãt: frigidi, superne. Qui-
bus vero ex morbis se erigẽtibus statim in mani-
bus aut pedibus dolores fiũt, ĩ his abscessus cõtin-
gũt. Sed & si quid doluerit quis antea q̃ ęgrotet,
ad eas partes infirmat. Queadmodũ ẽt tussienti-
bus & anginosis in Perintho. Faciunt.n. tusses
abscessus, velut ẽt febres. Iuxta eandẽ rationẽ cõ-
tingit ab humorũ, aut corporis colliquatione &
frigiditate. Proinde nosse expedit, in quibus tẽ-
poribus humores florẽt, & quales in singulis mor-
bos faciũt, & quales ĩ vnoquoq; morbo affectio-
nes: & reliquũ corpus ad quẽ morbũ maxime na-
tura repit: & quale quid splen intumescens facit.
Horũ sanè & natura, et fermè colores deterio-
res sunt, & corpora tumẽt. Et si q̃d aliud ẽ, in his D
exercere se ꝓdest, velut ẽ, Animi ĩtẽperãtia cir-
ca cibos ac potus, somnũ, vigilias, aut ob amores
quosdã, velut tesserarũ, aut ꝑ artes, aut ꝑ ne-
cessitates: tolerãtia laborũ, & quorũ ordinata ẽ,
aut inordinata: Mutatiões ex qualibus ad qualia:
ex moribus aĩæ ĩdustria, aut querẽs, aut meditãs,
aut vidẽs, aut dicẽs, aut aliud quid, velut tristitię,
iracundiæ, cupiditates, quæ ex casu contingunt.
Molestiæ animi aut per oculos, aut per auditũ,
velut ẽt corporũ: Malis quidẽ ad seipsas attritis,
dentes stupescunt: Ambulãti verò circa cauum
locum, crura tremunt: quũ aũt quis manibus ea
7 quibus opus habet leuat, hæ tremunt: Serpens
derepente cõspectus pallorẽ cũ virore inducit.
Timores,

A Timores, pudor, mœror, voluptas, ira, aliaq; huiusmodi quo obediũt. Vnicuiq; aũt pars corporis ad actionẽ pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiusmodi potẽtiæ. Quæ extrinsecus prosunt aut nocẽt, vnctio, perfusio, illitio, cataplasmatũ vsus, deligatio lanarũ et taliũ rerũ: & internæ partes talibus obediũt, non solũ externæ his q̃ intro assumunt: sed & q̃ in lanis ab ouili succidis adhibent, & quod à rege nomẽ habet cuminũ, videntibus & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant, sermones, vox, & huiusmodi, mãmæ, genitura, vterus, & q̃ signa in ætatibus, & in suffocationibus, & tussi, & q̃ ad testiculos. Quemadmodũ arboribus terra, ita aı̃alibus ventriculus: & nutrit, & calefacit, & frigefacit: B Frigefacit, dum euacuatur: calefacit, dum impletur. Quemadmodum terra stercorata hyeme calida est, ita et ventriculus. Arbores corticẽ tenuem siccũ habẽt, intrinsecus aũt carne sicca, sanæ, non putridæ, diuturnæ. Ita & ex animalibus testudines, & quicquid eiusmodi est. Aetatibus, tẽporibus, annis, similia animalia, non deteruntur, si moderate melioribus vtantur. Quẽadmodum hydria quod recens est transmittit, quod inueteratũ retinet: Sic & ventriculus trãsmittit alimentũ, & fecẽ retinet, velut vasculũ. Modi morborũ hi sunt: partim quidẽ cognati sunt, de quibus interrogando discere oportet: partim à regione, (familiares enim sunt per multas, & multi ipsos noscũt:) partim ex corpore, & C victus ratione, ac tẽperiei cõstitutione, aut à tẽporibus. At regiones ad tẽpora male dispositæ, tales morbos pariũt, quali tpi similes fuerint: verbi gratia, inæqualis calor aut frigus eadẽ die, quũ talia fuerint, morbos autũnales faciũt. Et in alijs tẽporibus s̃m rationẽ, alij ab odoribus cœnosis aut palustribus: alij ab aquis, calculosi, splenici: alij à ventis bonis & malis incipiunt. Qualia vero sunt tẽpora, tales erunt et morbi, & constitutiones ex ipsis. Si tẽpora tẽpestiue, & ordinatè se habuerint, morbos iudicatu faciles faciunt. Vernaculi aũt tẽporũ morbi indicant mutationes, & p̃ut euariauerit tempus, similes aut dissimiles erunt morbi, qui in hoc tpe oriunt. Si verò sic̃ p̃cedat, eiusmodi quoq; fuerint morbi, & ad ta- D lem modũ tracti, veluti est morbus regius autũnalis. Frigora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et si æstas biliosa fiat, & bilis aucta intus relinquat, et aliquantũ splenici fiet. Quum igitur & ver sic processerit, et vere fit morbus regius. Proximus est enim hic motus tẽpori, iuxta hanc speciẽ. Quum vero æstas fiat veri similis, sudores in febribus, & febres faciles, & nõ peracutæ, neq; linguis obaridæ fiẽt. Si vero hybernũ fiat ver, & postremũ hyemis tps, hyberni et morbi, & tusses, & peripneumoniæ, & anginæ. Et autũnus si nõ in tpe ac derepente hybernarit, nõ assidue tales morbos facit, eo quòd non in tempore incepit, sed inæqualiter fit. Quapropter etiam tempora à iudicatione aliena ac inconstantia fiunt: quem-

Οἱ φόβοι, οἷον αἰσχυνὴ, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τ' ἄλλα τοιαῦτα οὕτως ὑπακούει. Ἑκάστῳ δὲ τὸ προσῆκον τοῦ σώματος τῇ πρήξει, ἐν τούτοισιν ὑπακούει. ἱδρῶτες, καρδίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δυνάμιων. τὰ ἔξωθεν ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα. ἄλειψις, κατάχυσις, κατάχρισις, κατάπλασις, ἐπίδεσις ἐρίων καὶ τῶν τοιούτων. Καὶ τὰ ἔνδοθεν ὑπακούει τῶν τοιούτων, οὐ μόνον ὥσπερ τὰ ἔξω τῶν ἔσω προσφερομένων, ἀτὰρ καὶ τάδε ἐν ἐρίοισι κοίτῃ πινώδεσι, καὶ τὸ παρὰ βασιλεῖ λεγόμενον κύμινον ὁρῶσιν. Ὀσφραινομένοισιν ὅσα κεφαλῆς ἀγωγά. Ταρακτικὰ, λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μαζοὶ, γονὴ, ὑστέρη. Σημήϊα τά τε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι, καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξὶ, τὰ πρὸς ὄρχιν. ὥσπερ τοῖσι δένδροισιν ἡ γῆ, οὕτω τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ, καὶ τρέφει, καὶ θερμαίνει, καὶ ψύ-
8 χει. ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη, ὥσπερ γῆ κοπρευομένη, χειμῶνος θερμή. οὕτω καὶ ἡ κοιλίη. Δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει. Ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρὰ, ἄσηπτα, χρόνια, καὶ ζώων, οἷον χελῶναι, καὶ ὅ, τι τοιοῦτον. Ἡλικίῃσιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια, τὰ ζῶντα οὐ τρίβεται χρεωμένοισι μετρίως βελτίω, ὥσπερ ὑδρεῖον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον* στέγει. οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ, διίει τὴν τροφὴν, καὶ ὑπόστάθμην *ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον. Οἱ τρόποι τῶν νούσων, τὰ μὲν συγγενικά ἐστιν εἰδέναι πυθόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης. οἰκέουσι γὰρ διὰ πλειόνων, καὶ πολλοὶ ἴσασι. Τὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ τῶν διαιτημάτων, καὶ καταστάσιος τῆς νούσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. Αἱ δὲ χῶραι πρὸς τὰς ὥρας κακῶς διακείμεναι, τοιαῦτα τίκτουσι νουσήματα, ὁκοίῃ ἂν ὥρῃ ὁμοίαι ἔωσιν, οἷον ἀνώμαλον θάλπος, ἢ ψύχος, τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ νουσήματα, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον. Τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορβορωδέων, ἢ ἑλωδέων, τὰ δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων χρηστῶν τε καὶ κακῶν ἄρχονται. Ὥρῃς δὲ οἷαι ἔσονται νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶνδε. Ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. αἱ δ' ἐπιχώριοι τῇσιν ὥρῃσι νοῦσοι, δηλοῦσι τοὺς τρόπους. ὅτι δ' ἂν ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη. Ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσται τὰ νουσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. ἢν δ' ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ἐπὶ τοιοῦτο εἰλκυσμένα, οἷον ἴκτερον φθινοπωρινόν. ψύχεα γὰρ ἐκ θαλπέων, καὶ θάλπος ἐκ ψύχεος, καὶ ἢν τὸ θερινὸν χολῶδες γένηται, καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ ὑπόσπληνοι. ὅταν οὖν καὶ ὁ ἦρ οὕτως ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἴκτεροι. ἐγγυτάτω γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ κατὰ τοῦτο τὸ εἶδός ἐστιν. Ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ εὔτροποι, καὶ οὐ κατόξεες, οὐδὲ κατάξηροι γλώσσῃσιν. Ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ καὶ ὀπισθοχειμὼν, χειμέριναι καὶ αἱ νοῦσοι, καὶ βηχώδεες, καὶ περιπνευμονικαὶ, ἢ κυναγχικαί. Καὶ φθινοπώρου, ἢν μὴ ἐν ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχῶς τοιαύτας νόσους ποιέει, διὰ τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ἦρχθαι, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεσθαι: διόπερ καὶ αἱ ὧραι, ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται. ὥσπερ

Vet. Cod.
* δὲ
* ἔχει

Vet. Cod.

ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, ἐὰν προεκρηγνύωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται. φιλυπόστροφοι γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νοσοποιέουσαι. Προσλογιστέον οὖν, ὁκοίως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα, αἱ ὧραι παραλαμβάνωσι. Νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί. ὅταν ἔτος δυναστεύῃ, τοιουτότροπα ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσιν· ἕλκεα μαδαρὰ, μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τ' ἄλλα. ἢν δὲ βόρειον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. ἢν μᾶλλον πλεονάζῃ, αὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἕπονται, καὶ ὄμβροισιν δὲ ὁποίων ἂν οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσωσι, καὶ ὅκως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα παραλάβωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης ὥρης, καὶ ὁκοίου τινος οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. Ἀτὰρ ἀνυδρίαι νότιαι, βόρειαι. διαφέρει γὰρ καὶ τ' ἄλλα οὕτω. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ μέγας. οἷον τὸ θέρος χολοποιόν· ἦρ ἕναιμον. τ' ἄλλα ὡς ἕκαστα. αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τίκτουσι νουσήματα, καὶ αἱ μέγισται μάλιστα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι. Τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται. αἱ ὧραι αὗται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται. Καὶ ψῦχος καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς. Καὶ ἡλικίαι οὕτω μεταβαλλόμεναι. Φύσιες δὲ ὡς πρὸς τὰς ὥρας· αἱ μὲν πρὸς θέρος, αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα εὖ καὶ κακῶς πεφύκασιν. Αἱ δὲ πρὸς χώρας, καὶ ἡλικίας, καὶ διαίτας, καὶ τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νούσων, ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ καὶ κακῶς πεφύκασι. Καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας, καὶ χώρας, καὶ διαίτας, καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. Καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσι, δίαιται, καὶ σιτία, καὶ ποτὰ, διὰ ὅτι ὁ μὲν χειμὼν ἀργὸς ἔργων, καὶ πέπονα τὰ εἰσιόντα καὶ ἁπλᾶ. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. αἱ ὀπῶραι δὲ, ἐργάσιμοι, ἡλιώσιες. Τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία.* οἶνοι, ἀκρόδρυα. Ὥσπερ δὲ ἐκ τῶν ὡρέων τὰς νούσους ἔστι τεκμήρασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν νούσων, ὕδατα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀνυδρίας προγινώσκειν. οἷον βόρεια, νότια. ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς ὅθεν σκεπτέα. οἷον καὶ λέπραι τινὲς, καὶ περὶ τὰ ἄρθρα πόνοι, ὕδατα ὅταν μέλλῃ, κνησμώδεες εἰσὶ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Καὶ τῶν ὑσμάτων ὁ διὰ ἢ διὰ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ διὰ περιόδων ἄλλων, καὶ τὰ συνεχέα. Καὶ ἀνέμων οἱ μὲν, πολυήμεροι πνέουσι καὶ ἀντιπνέουσιν ἀλλήλοισιν: ἄλλοι δὲ, διὰ βραχυτέρων, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ, κατὰ περίοδον. ταῦτα ἔχει τῇσι καταστάσεσιν ὁμοιότητας. ἐπὶ βραχύτερον δὲ τὰ τοιαῦτα. Ἢν μὲν ἐπὶ πλέον τὸ ἔτος τοιοῦτο ἐν οἵῃ κατάστασιν ἐποίησεν, ἐπὶ πλεῖον καὶ τὰ νοσήματα τοιαῦτα, καὶ ἢν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νοσήματα οὕτως ἐγένετο καὶ κοινότατα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. Ἐκ τῶν πρώτων ὑδάτων, ὅταν δὲ ἀνυδρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι περὶ ὑδρώπων προειπεῖν, καὶ ὁκόταν τ' ἄλλα σμικρὰ σημήϊα φανῇ ἐν νηνεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. Συνακτέον δὲ, ὅσαι μὲν ἐφ' οἵοισιν ὕδασιν ἢ ἀνέμοισιν αἱ νοῦσοι ἐπισημαίνουσι, καὶ ἀκουστέον εἴ τις οἶδεν ὅτι τοιούτου χειμῶνος

* οἷον

9 queadmodũ & morbi, si prærũpãt, aut præcer- A
nant, aut intus relinquant. Recidiuas enim & tẽ-
pora faciunt, quemadmodũ & morbos ita indu-
cunt. Itaque insuper considerandũ est, quo ha-
bentia se corpora tẽpora suscipiant. Austri audi-
tũ grauant, caliginẽ inducunt, caput grauãt, tor-
pidi sunt, dissoluunt. Quũ hic ꝓualuerit, talia in
morbis patiunt, vlcera glabra, maxime os, pudẽ-
dũ, & aliæ partes. Si vero aquilo, tusses, fauciũ af-
fectiones, ventres duriores, vrinæ difficultates,
horrores, dolores laterũ ac pectoris. Quũ hic do-
minat, tales morbos magis expectare oportet. Si
magis redũdauerit, ad squalores sequunt febres,
itẽq; ad pluuias. ex qualibus tandẽ redundantiæ
transmutatę fuerint, & quocunq; habẽtia se cor-
pora ex alio tẽpore susceperint, & quocũq; tan- B
dẽ humore in corpore dominãte. Cæterũ sicci-
tates & austrinæ sunt, & aquilonares. Differunt
enim & alio hoc modo. Magnum enim & hoc
est. Nã alius in alio tpe ac regione magnus est.
Veluti æstas bilẽ parit, ver sanguinẽ, reliqua put
10 singula. Mutationes maxime pariũt morbos, &
ꝓsertim maximæ: & in tpibus magnæ mutatio-
nes, & in alijs. Quędã sensim cõtingente ꝓgres-
su fiũt. Tpa hmõi sunt securissima, velut & diæ-
tæ, & frig⁹, & calor maxime sensim facto ꝓgres-
su. Et ætates sic transmutant. Naturæ quantũ ad
tpa attinet, aliæ ad æstatẽ, aliæ ad hymem, bene
aut male dispositæ sunt. Quantũ vero ad regio-
nes, & ętates, & victus rationẽ, & alias morborũ
cõstitutiones, aliæ ad alias bene aut male se hñt. C
Et ætates ad tpa, & regiones, & victus rationẽ,
& morborũ cõstitutiones. Et in tpibus, victus,
11 & cibi, & potus, qualitatẽ suã requirunt. Nam
hyems ab operibus ocium habet, & q in corpus
ingerunt, matura, ac simplicia sunt. Magnũ n.
& hoc est. Autũnus autẽ laboribus deditus. Sub
insolationibus potus frequentes sunt, cibi incõ-
stãtes, vina, arborũ fructus. Queadmodũ aũt ex
tẽporibus morbos coniectare datur, ita qñq; etiã
ex morbis aquas, & ventos, & siccitates pnoscere
licet, & aquilonares, & austrinas. Licet autem ei
qui probe ac recte didicit, vnde sint hæc cõside-
rare, velut & lepræ quędã, & circa articulos do-
lores, aquæ vbi futuræ sunt, pruriginosi sunt, &
alia hmõi. Et q pluuiæ alternis, aut singulis die- D
bus, aut per alios circuitus, aut assiduæ fiãt. Et vẽ-
ti aliqui per multos dies flãt, & cõtrario inter se
modo flãt, alij per pauciores. Et ijdẽ per circuitũ.
Hæc hñt cũ tẽporũ cõstitutionibus similitudi-
nes. Verũ breuius talia. Si vero annus diutius ta-
lis fuerit, qualẽ cõstitutionẽ fecerit, tales & mor-
bi diutius erũt. Et si magis fortes fuerint, maxi-
mi quoq; morbi sic fiẽt, & cõissimi, & ad pluri-
12 mũ tps. Ex primis aquis, vbi post multã siccita-
tẽ, aqua futura est, de aqua inter cutẽ prædicere
licet: & vbi talia parua signa apparuerint in ven-
torum quiete, in transmutatione. Colligẽda igi-
tur sunt, quæ in qualibus aquis aut ventis morbi
significant, & audiendus est si quis nouit, ꝙ tali
hyeme

A hyeme pgressa, tale ver aut æstas erit. Colores nõ sunt similes in tpibus, neq; ĩ aquilonaribus, neq; in austrinis, neq; in ætatibus, neq; in vnoquoq; ad seipsum, neq; in alio ad aliũ. Cõsiderãdũ aũt est ex his q̃ psentia ac quiescẽtia nouimus de coloribus, & q̃ ætates tpibus siles sunt, & colore, & mutatiõe. Qui hæmorrhoidas hñt, neq; pleuritide, neq; peripneumonia, neque phagedæna, neq; furũculis, neq; tuberculis terebinthi figurã hñtibus corripiunt: fortasſis aũt neq; lepris, fortasſis neq; vitiliginibus. Multi tñ intẽpestiue curati, nõ tarde talibus correpti sunt, & sic pnicioſæ fuerũt. Et quicũq; alij absceſſus, velut fistulæ, aliorũ medela sunt. Quæ vbi insuper cõparẽt se dare solẽt, ea prius oboriẽtia impedimẽta ab his B liberãt. Alterius loci morbos loca excipiẽtia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddã liberãt, aut q̃ alijs sunt cõicationes. Propter inclinationẽ nõ amplius sanguis pdit, sed iuxta humoris cognationẽ talia spuũt: cõuenit quibusdã sanguinẽ detrahere tẽpestiue in talibus, in alijs aũt, velut in his, nõ hoc cõuenit. Impedimentum in spuẽtibus cruẽta: tps anni, pleuritis, bilis. Tubercula circa aurẽ quibus circa iudicationẽ exorta, nõ suppurata fuerint, his disparẽtibus recidiua fit, & p rõne recidiuarũ, recidiua cõtingẽte: rursus intumescũt & permanent, quemadmodũ febriũ recidiuæ, in simili circuitu: in his spes est ad articulos abscedere. Vrina crassa, alba, qualis Archigenis familiari erat, in laſsitudinosis febribus C quarta die aliqñ prodit, & liberat ab absceſſu. Si verò vltra hoc, ẽt sanguis è naribus large eruperit, ẽt valde. Cui in intestinũ in dextra parte dolebat, et articulari morbo correptus est, quietior erat. Postq̃ aũt hic curatus fuit, magis dolebat.

χειμῶνος προηγμένης, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσαι. Τὰ χρώματα οὐχ ὁμοῖα ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, οὐδὲν ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ' ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτὸν, οὐδ' ἄλλος ἄλλῳ οὐδέν. Σκεπτέον δὲ ἐξ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων καὶ ἀτρεμεόντων, περὶ χροιῶν. Καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρῃσιν ἐμφερέες εἰσὶ καὶ χροιῇ, καὶ τρόπῳ. Οἱ αἱμορροΐδας ἔχοντες, οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπνευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δοθιῆσιν, οὔτε τερμίνθοισιν ἁλίσκονται. ἴσως δὲ οὐδὲ λέπρῃσιν, ἴσως δὲ οὐδὲ ἀλφοῖσιν. Ἰητρευθέντες γε μὴν ἀκαίρως, συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως ἥλωσαν, καὶ ὀλέθρια οὕτως. Καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες ἑτέρων ἄκος. Ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα παύειν, ῥύεται τούτων προσγενόμενα κωλύματα. Ἀλλοισιν αἱ κοινωνίαι. Οἱ ὑπόποι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ, ῥύονται. Ἀλλοισιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν, οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν συγγενείην, τοιαῦτα πτύουσιν. Ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφιέναι ἐν καιρῷ, ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισιν. ἔστιν ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισιν, τοῦτο οὐκ εἰκὸς κώλυσις. Ἐπὶ τοῖσι δὲ δὴ αἱματώδεα πτύουσιν, ὥρη, πλευρῖτις, χολή. Τὰ παρὰ τὸ οὖς, ὅσοισιν ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα, μὴ ἐκπυήσῃ, τούτου ἀπαλλασσομένου ὑποστροφὴ γίνεται, καὶ κατὰ λόγον τὸν ὑποστροφέων τῆς ὑποστροφῆς γενόμενα, αὖθις αἴρεται καὶ παραμένει. Ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ, ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ. ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι. Οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τὸ τοῦ Ἀρτιγένεος. ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. Ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ αἱμορραγήσῃ, ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς καὶ πάνυ. Καὶ ὧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθριτικῷ πάθει ἐλύετο, ἣν ἡσυχαίτερος. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰητρεύθη ἐπιπονώτερος. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Humoribus.

1 Color humorum. *Gal. in j. Aph. ij.* τεκμαίρεσθαι δὲ δεῖ, τὸν πλεονάζοντα χυμὸν τῇ χροιᾷ, πλὴν εἴ τινες ὑποχωρήσαιεν εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, τὸ γὰρ χρῶμα τῶν χυμῶν ἔοικος αἰθέρων ὁκόσων μὴ ἀμπωτίς ἐστιν. *Hanc autem ex huius libri initio Hippocratis, à Gal. relatam sententiam fuerunt, qui interpretandam noluerint de humoribus in ambiente corporis, & non in venis existentibus, ego vero de omnibus intelligendam puto, quoniam sanguis in ambiente corporis dispersus etiam in venis continetur. Adhæc medici ex pallore, atque alijs signis non modo crudorum humorum extimorum, verumetiam intus latentium abundantiam dignoscunt, sicut ex faciei rubore intestinam sanguinis copiam arguunt, aliaq́ huiusmodi multa.*

2 Cognata species regio. *Quæ Gal. in com. suis millies ex Hippocrate præcepit, loca, regiones, ætatem consuetudines esse spectandas medico curanti, ex hoc loco potiſsimum capta videntur, vt ob id aliaq́ plurima non dubitandum sit, Gal. hunc librum pro Hippocratico habuisse, ac propterea commentarijs illustrasse, qui tamen non sunt ij, qui hodie vulgati habentur. Nam ipsemet ij. in iij. Epid. tex. j. commẽtarios in librum de humoribus sese succincte & breui tempore scripsisse testatur, cùm tamen vulgati non solum fusiſsimi sint, verum ex innumeris alijs Gal. ad verbum collectis sententijs instar centonæ conflati, præterquam quod in ipsis multa falsa, & absurda inueniuntur.*

3 Turbatio infusio per sedem. *Gal. in exp. ling. in voce* θήελον, *vbi citat hunc locum, habet* ὅθεν ἀλθαίνεται. *id est, vnde curatur, cum in vulgatis & manuscriptis Hippoc. codicibus legatur,* ὅθεν ἀθέλγεται, *ibidem etiam notat Gal. sub vocabulo* θήελον *ab Hippocrate notari,* ἕλμινθας καὶ ἀσκαρίδας, *vnde latini animalia ventris interdum vocarunt.*

Pulsus

4 Pulsus. *Hoc in loco clarum est Hippoc. praeceptum de pulsibus: quos cum rarissime nominet, omnino eos contempsisse aliquibus visus est, certe Hippoc. aetate pulsuum doctrina nondum erat in existimatione, neque forsan exculta, quam Herophilum prouexisse, & ob eius subtilitatem fuisse desertum auctor est Plinius.*

5 Quæ propinqua. *Gal. lxj. de vsu part. cap. iij. demonstrans musculos temporales idcirco laesos maximam noxam inferre, quoniam cerebro sunt propinqui, hunc Hippoc. locum citat paulo diuersum à vulgatis, & manuscriptis Hippoc. codicibus, sed meo iudicio meliorem. sic igitur ait,* εἴπερ ἂν ὡς Ἱπποκράτης ἔλεγε, τὰ τε ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ, καὶ πρῶτα μάλιστα κακοῦται. *id est, si ergo, vt dicebat Hippoc. proxima & communia & prima maxime vitiantur.*

6 In exacerbationibus. *Plurima ex subsequentibus etiam in j. Aphor. scripta sunt, vnde non adeo male iudicant, qui hunc librum ex multis alijs scriptorum Hippoc. collectum & in hanc formam redactum fuisse putant.*

7 Serpens derepente. *In lib. de mot. manif. & obs. Gal. adscripto haec Hippoc. sententia citatur, vbi etiam nonnulla dogmata habentur, quae in com. libri de humoribus Gal. attributis leguntur, vt conijci possit vtrosque libros, non à Gal. sed ab aliquo alio auctore fuisse conscriptos.*

8 Quemadmodum arboribus. *Hic locus citatur à Gal. in vj. de plac. Hipp. & Plat. vbi etiam venas quae à iecore in ventrem deriuantur, radicibus arborum è terra succum pro eorum nutritione trahentibus similes facit. Eorum porro, quae sequuntur, maior pars etiam in iij. Aph. habetur. Sed quomodo ventriculus euacuatus frigefacit, repletus calefacit, cum Arist. prope finem lib. de iuuent. & senec. nec non xiiij. probl. sec. probl. vij. dicat ieiunantium ventriculum calefieri, vbi autem repletur frigefieri? nisi dicamus initio quidem ieiunium, & euacuationem calefacere, sed vbi nimium tempus praeterijt calorem languescere & refrigerari: contra vero vbi repletur refrigerari statim donec cibus confectus calorem augeat.*

9 Si prærumpant. *Hoc verbo* προεκρήγνυσθαι, *vsum esse Hippoc. quando ante statum natura irritata ad crisim praeceps concitatur, auctor est Gal. vi. de crisibus, cap. x. & iij. de diebus decr. cap. viij.*

10 Mutationes maxime. *Hoc alibi etiam ab Hippoc. scriptum est & ab Herodoto eius coetaneo, qui nonnullas regiones ideo morbosas facit, quoniam varijs temporum mutationibus subijciuntur: vt forsan ob hoc inculpanda esset Italia, quam Columella lib. j. c. vj. coeli inconstantia laborare scribit, nisi Varro lib. de re rustica j. cap. ij. eam salubrem & propterea fructuosam faceret.*

11 Et quæ in corpus. *Plutarchus auctor grauissimus, & qui in Hippoc. commentarijs plurimum versatus, erat viij. simp. probl. x. quaerens cur autumnalibus insomnijs minus credamus, hoc inter disputandum asserere videtur, hieme, dum folia arbores linquunt, frumenta, nuces & poma concocta esse, simulque tenui ac rugosa, feriente ve illa vi, & furiosa priuata. Vnde non adeo tetri, ac obscuri halitus ex ijs in cerebrum tolluntur, qui imaginandi vim confundant, sicut autumno, quo crudi adhuc fructus, succos simul & vapores impuros producunt, qui in caput sublati insomnijs perturbatis & insidis occasionem praebent.*

12 Ex primis aquis. *Basiliensis codex etsi habeat,* ὅτι περὶ ὑδάτων πρώτων περιέντων, *vt etiam Caluus legisse videtur, magis tamen placet, si quemadmodum, ex Aldino codice & nonnullis manuscriptis scribendum videtur,* περὶ ὑδάτων *legatur.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VLCERIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΛΚΩΝ.

Argumentum in lib. de Vlceribus.

De partium vlceribus, quæ eorum differentiæ, quæ illis superueniant, De ambustis, De tumoribus. & quæ præsidiorum genera, quæ curandi ratio singulis eorum conueniat.

A 1 Vlcera vniuersa, nisi vino, humectare non oportet, si non in articulo fuerit vlcus. Nã siccum sano propius est, & humidũ non sano. Est enim vlcus, humidũ: quod vero sanũ est, siccum. Præstat aũt absq; deligatione sinere, præterquam q̃ cataplasma imponitur: quanquam aliqua vlcera neq; cataplasma ferre possint, magis autem recentia q̃ vetustiora, & quæ sunt in articulis. Modicus cibus, & aqua, q̃ maxime omnibus vlceribus cõducũt,
B & magis recẽtioribus q̃ vetustioribus (& si quod aliud vlcus inflammatũ est, aut inflammationem minatur, & si periculum est corruptionis:) & vlceribus ac inflammationibus in articulis: & vbi conuulsionẽ fieri periculum est: & vulneribus in ventre: Maxime vero omnium, fracturis in capite ac femore, & si cui alij parti fractura cõtigerit. Stare aũt vlceri minime cõducit, præsertim si quis in crure vlcus habeat: imò neque sedere, neq; ambulare. Verum ocium & quies maxime conferunt. 2 At vero recentia vlcera oĩa, tum
C ipsa, tum circũsitæ partes, minime inflãmationẽ incurrent, si quis q̃ citissime suppuret, & pus ab osculo vlceris nõ interceptũ supprimatur: aut si quis auertat, vt omnino nõ suppurentur, præterquam necessario, eoq; paucissimo pure, & sicca sint q̃ maxime ex medicamento non molesto. Igneũ enim feruorem hoc inducit, vbi horror & pulsatio accesserit. Inflammantur enim vlcera 3 tunc quum ad suppurationem tendunt. Suppurantur aũt alterato sanguine ac calefacto, donec putrefactus taliũ vlcerũ pus fiat. Quum vero cataplas-

Ἕλκεα ξύμπαντα, οὐ χρὴ τέγγειν, πλὴν οἴνῳ· ἢν μὴ ἐν ἄρθρῳ εἴη τὸ ἕλκος, τὸ γὰρ ξηρὸν τοῦ ὑγιέος *ἐγγυτέρω ἐστὶ, καὶ τὸ ὑγρὸν τοῦ μὴ ὑγιέος. τὸ γὰρ ἕλκος, ὑγρόν ἐστι, τὸ δὲ ὑγιὲς, ξηρόν. ἀνεπίδετον δὲ ἐᾶν, ἄμεινόν ἐστιν, ὅτι γε μὴ καταπλάσσεται, οὐδὲ καταπλάσσειν ἐνδεχόμενόν ἐστιν ἔνια τῶν ἑλκέων, μᾶλλον δὲ τὰ νεώτερα τῶν παλαιοτέρων, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν. ὀλιγοσιτέειν τε ὡς μάλιστα καὶ ὕδωρ ξυμφέρει πᾶσι τοῖσι ἕλκεσι, μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν παλαιοτέρων, καὶ ὅ, τι ἄλλο φλεγμαίνει ἕλκος, ἢ μέλλει, καὶ ὅτι σφακελίσαι κίνδυνος, καὶ τοῖσιν ἕλκεσι καὶ φλέγμασι, τοῖσιν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, καὶ ὅκου σπασμὸς *γενέσθαι κίνδυνος, καὶ τοῖσιν ἐν κοιλίῃ τρώμασι· πάντων δὲ μάλιστα, τοῖσιν ἐν κεφαλῇ καὶ μηρῷ *κατεαγεῖσι, ἢ ἄλλῳ ὧ κάτηξις γένηται. Ἑστάναι δὲ ἐν τῷ ἕλκει ἥκιστα ξυμφέρει, καὶ μᾶλλον ἢν ἐν τῷ σκέλει ἔχῃ τὸ ἕλκος. ἀλλ᾽ οὐδὲ καθῆσθαι οὐδὲ πορεύεσθαι, *ἡσυχίη δὲ καὶ ἀτρεμίη, ξυμφέρει μάλιστα.
2 Τὰ δὲ νεώτερα ἕλκεα πάντα ἥκιστα ἂν φλεγμαίνοιεν αὐτά τε καὶ τὰ περιέχοντα, εἴ τις διαπυήσει ὡς τάχιστα, καὶ τὸ πύον μὴ ἀπολαμβανόμενον ἀπὸ τοῦ ἕλκεος τοῦ στόματος ἴσχοιτο· ἢ εἴ τις ἀποτρέποι ὅκως μὴ δὲ μελλήσει διαπυῆσαι, πλὴν τοῦ ἀναγκαίου πύου ὀλιγίστου, ἀλλὰ ξηρὸν εἶναι ὡς μάλιστα φαρμάκῳ μὴ περισκελεῖ, πυρετώδες γὰρ γίνεται, ἐπὴν φρίκη ἐγγένηται καὶ σφυ-
3 γμός, φλεγμαίνει γὰρ τὰ ἕλκεα τότε, ὁκόταν διαπυῆσαι μέλλῃ, διαπυεῖ δὲ, ἀλλοιουμένου τοῦ αἵματος καὶ θερμανθέντος, ἕως σαπὲν πύον γένηται τῶν τοιούτων ἑλκέων. Ὅταν δ᾽ ὁκόσης δέεσθαι καταπλά-

Vet. Cod.
*ἐγγυτέτω
*ἐπιγενέσθαι
*καλεαγέντι
*ἀλλά

Vet. Cod.

καταπλάσιος, οὐ χρὴ αὐτὸ τὸ ἕλκος καταπλάσσειν, ἀλλὰ τὰ περιέχοντα, ὅκως τὸ πῦον ἀποχωρέῃ, καὶ τὰ σκληρυνόμενα μαλαχθῇ. Τῶν δὲ ἑλκέων, ὅπερ μὲν ἂν ὀξεῖ βέλει διατμηθῇ ἢ διακοπῇ, ἐνδέχεται ἔναιμον φάρμακον, καὶ τὸ κωλῦον διαπυεῖν* ἀναξηραίνοντι. ἥτις ὑπὸ τοῦ βέλεος ἐφλάσθη καὶ ἐκόπη σάρξ, ταύτην δὲ ἰητρεύειν, ὅκως διάπυος ὡς τάχιστα γένηται. ἧσσον τε γὰρ φλεγμαίνει, καὶ ἀνάγκη τὰς σάρκας τὰς φλασθείσας καὶ κοπείσας καὶ σαπείσας καὶ πῦον γενομένας, ἐκτακῆναι, ἔπειτα βλαστάνειν νέας σάρκας. Ἕλκει νεοτρώτῳ παντὶ, πλὴν ἐν κοιλίῃ ξυμφέρει,* αἷμα ποιέειν ἀποῤῥέειν πυκνὰ, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν ἑλκέων* τῶν περιεχόντων τὸ ἕλκος, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐν κνήμῃ ἔῃ τὸ ἕλκος, ἢ ἐν δακτύλῳ ποδὸς, ἢ χειρὸς: μᾶλλον ἢ που ἄλλοθι τοῦ σώματος. γίνεται γὰρ ἀποῤῥέοντος τοῦ αἵματος, ξηρότερα καὶ μείονα ἰσχναινόμενα. κωλύει μὲν γὰρ μάλιστα τὰ τοιαῦτα ἕλκεα* ὑγραίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ τὰ σύμπαντα αἵματος σηπεδὼν, καὶ* ἐξ αἵματος μεταστάσιος γίνηται. ξυμφέρει δὲ μετὰ τὴν τοῦ αἵματος ἀπόῤῥοιαν, ἐπὶ τῶν τοιούτων ἑλκέων καὶ σπόγγον ἐπιδεῖν, πυκνὸν καὶ μαλθακὸν τετμημένον, ξηρότερον ἢ ὑγρότερον, ἢ ἐπὶ τῷ σπόγγῳ ἄνωθεν φύλλα ἰσχνὰ τίθεσθαι. ἔλαιον δὲ καὶ ὅσα μαλθακώδεα, ἢ ἐλαιώδεά ἐστι φάρμακα, οὐ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν ἕλκεσιν, ἢν μὴ πάνυ ἤδη πρὸς ὑγιείην τείνῃ. οὐδὲ τοῖσι νεοτρώτοισιν ἕλκεσι ξυμφέρει ἔλαιον, οὐδὲ μαλθακώδεα, οὐδὲ στεατώδεα φάρμακα, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἂν δέηται ἕλκος πλείονος καθάρσιος. τὸ δὲ ξύμπαν εἰπεῖν, ἐλαίῳ τὴν χρίσιν ποιέεσθαι, καὶ ἐν θέρει καὶ ἐν χειμῶνι, πρὸς ἃ τῶν τοιούτων φαρμάκων δεόμεθα. Ὑποκάθαρσις τῆς κάτω κοιλίης ξυμφέρει τοῖσι πλείστοισι τῶν ἑλκέων καὶ ἐν τρώμασιν ἐν κεφαλῇ ἐοῦσι, καὶ ἐν κοιλίῃ, καὶ ἐν ἄρθροισι, καὶ ὅσα σφακελίσαι κίνδυνος, καὶ ὅσα* ῥαπτὰ, καὶ τοῖσιν ἐσθιομένοισι καὶ* ἑρπυστικοῖσι, καὶ τοῖσιν ἄλλως πεπαλαιωμένοισιν ἕλκεσι. Καὶ ὅπη ἂν μέλλῃ* ἐπιδεῖν, οὐ χρὴ* οὐδ' ἐμπλάσσειν τὰ φάρμακα, πρὶν ἂν πάνυ ξηρὸν ποιήσῃς τὸ ἕλκος, τότε δὲ δεῖ προστιθέναι, ἀνασπογγίζειν δὲ τὸ ἕλκος πολλάκις σπόγγῳ, καὶ αὖθις ὀθόνιον ξηρὸν καὶ καθαρὸν προσίσχων πολλάκις. οὕτω δὲ ἐπιθεὶς τὸ φάρμακον τὸ δοκέον ξυμφέρειν, ἐπιδεῖν, ἢ μὴ ἐπιδεῖν. Ἕλκεσι τοῖσι πλείστοισιν, ὥρη ἡ θερμοτέρη ξυμφορωτέρη* τοῦ χειμῶνος, πλὴν τοῖσιν ἐν κεφαλῇ καὶ κοιλίῃ, μᾶλλον δὲ ἡ ἰσημερινή. Τὰ ἕλκεα ὁκόσα ἂν καθαρθέντα, καλῶς τε καὶ ἐς τὸ δέον αἰεὶ, ἐπὶ τὸ ξηρότερον* ποιῆται τὴν βλάστησιν. ταῦτα δὲ οὐχ ὑπερσαρκέει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἢν ὁκόθεν οὖν ὀστέον ἀφιστῆται, ἢ καυθὲν, ἢ πρισθὲν, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ, τῶν ἑλκέων τούτων αἱ οὐλαὶ κοιλότεραι γίνονται. Ἕλκεα οὐ κεκαθαρμένα, οὐκ ἐθέλει ξυνιέναι, ξυναγόμενα, οὐδ' αὐτόματα ξυνέρχεται. Ὧν τὰ περιέχοντα φλεγμαίνει τοῦ ἕλκεος, ἐς ἂν μὴ παύσηται τῆς φλεγμασίης, οὐκ ἐθέλει ξυνιέναι.

οὐδὲ

* καὶ

* ἐκ τοῦ τρώματος αἷμα ῥυῆναι αὐτίκα πλέον ἢ ἔλασσον, φλεγμαίνει γὰρ ἧσσον αὐτό τὸ ἕλκος καὶ τὰ περιέχοντα, καὶ ἀπὸ τῶν πεπαλαιωμένων ἑλκέων, συμφέρει.

* καὶ ἀπὸ

vel ὑγιαίνεσθαι ἔτι

* ῥαπτεται

* ἕρπησι

* τίς

* ὑποκαθαίρειν τὴν κάτω κοιλίαν

ἢ

* θεραπεύεται πλὴν ὀ θλασθῇ

taplasmate opus esse visum fuerit, nõ ipsum vl- A
cus cataplasmate integere oportet, sed circum-
sitas partes, quo pus decedat, & quæ indurata
sunt mollescant. Cæterum ex vlceribus si quod
acuto spicillo incisum aut dissectũ fuerit, cruen-
tis vulneribus aptum medicamentum suscipit,
& resiccatorium quoddam, quod prohibet sup-
purationem. Si qua caro ex telo contusa & dis-
secta est, eam curare oportet, quo quàm celerri
me suppuretur. Nam & minus inflammatur, &
necesse est carnes contusas ac dissectas, putresce-
re ac pus fieri, & eliquari ac consumi, & postea
nouas carnes nasci. Omni recenti vlceri, præ-
terquam in ventre, conducit frequenter sangui-
nem defluere: nam & ipsum vulnus, & quæ iux-
ta sunt, minus inflammatione, tentátur, prodest B
etiam in inueteratis vlceribus efficere vt sanguis
fluat, prout oportunum visum fuerit, & ab ipsis
vlceribus, & ab ipsis partibus vlcus complecten-
tibus, tũ alias, tũ si in tibia vlcus fuerit, aut in di-
gito pedis aut manus, magis q̃ si alicubi in alia
corporis parte. Sanguine enim defluente, graci-
lescentiora sicciora fiunt ac minora. Prohibet.n.
hoc maximè talia vlcera humectari: deinde ve-
ro in oĩbus, putredo sanguinis ex sanguinis trãs-
mutatione fit. Confert aũt post sanguinis deflu-
xionẽ in talibus vlceribus, et spongiam deligare
densam, mollẽ, concisam, scciorem q̃ humidio-
1 rẽ: aut super spongiã superne folia multa pone-
re. At oleũ & quæcunq; mollia, aut oleosa sunt
medicamenta, talibus vlceribus non conducũt, C
si non valde iã ad sanitatẽ tendant. Neq; vlceri-
bus ex recẽti vulnere oleũ conducit, neq; mol-
lientia, neq; adiposa medicamẽta, tum alias, tum
q̃ vlcus ampliore purgatione opus habet. Vt aũt
in summa dicã, oleo illitio faciẽda est, & in æsta-
te, & hyeme, in his, ad quæ talibus medicamẽtis
opus habemus. Depurgatio vẽtris deorsum plu-
rimis vlceribus confert, & in vulneribus q̃ sunt
in capite, & in vẽtre, & in articulis, & in quibus
corruptionis periculũ est, & in his q̃ cõsuta sunt,
& in exedentibus ac serpentibus, & aliàs inuete-
ratis vlceribus. At vbi deligare voles, pharmaca
nõ prius imponere oportet, q̃ vbi valde siccũ fe-
ceris vlcus. Tunc vero apponere oportet, vlcus
aũt sæpe spõgia detergere: & rursus linteũ siccũ D
ac purũ sæpe adhibere, atq; sic imposito medica
mentũ, quod conferre videtur, deligare, aut nõ
4 deligare. Plerisque vlceribus tp̃s calidius cõmo-
5 dius est hyeme, exceptis his quæ in capite sunt
ac ventre: magis vero æquinoctij tẽpus. Vlcera
quæcunq; probe & prout oportet purgata sunt,
semper ad sicciorẽ modũ germinationẽ faciũt.
Hæc autem plerunq; carne non superexcrescũt.
Si vndecunq; tandem os discesserit, aut vstũ, aut
sectum, aut alio modo, horum vlcerũ cicatrices
cauiores fiunt. Vlcera non purgata, non cõmitti
solent, etiamsi adducãtur, neq; sua spõte coeũt.
Vbi circumsitæ vlceris partes inflammatæ sunt,
quandiu durat inflãmatio, vlcera coire nõ solẽt.

Sed

A Sed & vbi circumsitæ partes denigratæ fuerint, & sanguinis putredine, aut etiam varice, influxionem sanguinis exhibente: neque hæc coire solent, si non circumsitas vlceris partes sanas feceris. Ex vlceribus rotunda si subcaua fuerint, excidere oportet vndiquaque in orbem ea quæ discesserunt, aut omnia, aut ex dimidio circuli, secundum longitudinem naturæ hominis. In omni vlcere, igne sacro accedente, corporis purgationem facere oportet, in vtram partem vlceri contulerit, siue sursum, siue deorsum. Cui tumor obortus fuerit circa vlcus, vlcere nō inflammato, huic postea temporis progressu tumor puris subsidentiam habet. Quodcunque vlcus ex inflammatione tumidum non sedatur,
B dum alia quæ simul inflammari ac tumescere cœperunt sedantur, etiam hoc non coalescere periculum est. Quæcunque verò ex casu, aut alio quopiam modo dissecantur, & contunduntur, & intumescunt, ita vt vicinæ circumcirca partes suppuratæ, pus de tumoribus per vlcus egerant: in talibus quicquid cataplasmate opus habere visum fuerit, non super ipsum vlcus cataplasma ponere oportet, sed super circumsitas partes, quo pus decedat, & indurata molliantur. Postquam autem mollita fuerint, & inflammatio sedata, spongijs super ea quæ abscesserunt deligatis, compescito, initio à sana parte facto, atque ita procedendo. Supernè vero super spongiam folia sint multa. Quum vero com-
C pesci non poterit caro, quæ humida existit, in causa est vt hanc eijcias. Si sub profunda carne vlcus fuerit, ex vtrisque, & ex deligatione, & ex eo quod insuper compressit, hoc sane incuruum subattollitur: & si quis id secet spicillo, si fieri poterit, ad fluxionem accommodatum ab ore vlcus resecare oportet, vbi commodum tempus esse visum fuerit, atque ita curationem adhibere, qualicunque tandem indigere videbitur. Plerunque vero in omni vlcere quod cauitatem habet, in directum ad visum conspicua sunt omnia, tumore non præsente. Et si quidem in ipso fuerit putredo, aut caro suberit humida ac putrida, hoc vlcus & complectentes vlcus partes, aspectu nigra subliuida erunt. Et in exedentibus vl-
D ceribus, qua parte phagedæna affuerit, vehemētissimeq; depascitur ac edit, ea parte circumsita vlceris pars colorem habebit nigrum, subliuidum. Cataplasmata tumorum & inflammationis in circūsitis partibus sunt, verbascum coctum, & trifolij folia cruda, & ligustri folia cocta, & polium. Si verò etiam purgari opus habuerit vlcus, omnia quidem etiam hæc purgant: Sed & fici & oleæ folia, & marrubium. Coquere autem oportet hæc omnia, & maxime viticem, & fici ac oleæ folia: & mali Punicæ folia similiter coquere oportet. Crudis vero his vtendum est. Maluæ folia terito cū vino, & rutæ folia, & origani viridis. Omnibus his lini semen torrefactum ac tusum q̃ leuissime ammiscere oportet.

Vbi

οὐδὲ ὧν τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος μελανθῇ, καὶ αἵματος σηπεδὼν, ἢ καὶ κιρσοῦ παρέχοντος τὴν ἐπιῤῥοιὴν τοῦ αἵματος, οὐδὲ ταῦτα ἐθέλει ξυνιέναι, ἢν μὴ τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος ὑγιέα ποιήσῃς. Τῶν ἑλκέων τὰ κυκλοτερέα, ἢν ὑπόκοιλα ᾖ, ἐν κύκλῳ πάντῃ ἐπιτάμνειν χρὴ τὰ ἀφεστεῶτα, ἢ πάντα, ἢ τὰ ἡμίσεα τοῦ κύκλου, κατὰ μῆκος τῆς φύσιος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπὶ παντὶ ἕλκει ἐρυσιπέλατος ἐπιγινομένου, κάθαρσιν δεῖ ποιέεσθαι* τοῦ σώματος. Ἐφ᾽ ὁκότερα ἂν ξυμφέρει τῷ ἕλκει, εἴτε ἄνω, εἴτε κάτω. Ὅτῳ ἂν οἴδημα γίνηται περὶ τὸ ἕλκος, Ἀφλεγμάντου ἐόντος τοῦ ἕλκεος, χρόνῳ ὕστερον *πύον ὑπόστασιν ἴσχει τὸ οἴδημα, καὶ ὅτι ἂν τῇ φλεγμασίῃ, οἰδῆσαν μὴ καθίστηται, τῶν ἄλλων καθισταμένων, ὅσα ἅμα ἤρξατο φλεγμαίνειν καὶ οἰδίσκεσθαι, καὶ τοῦτο κίνδυνος, μὴ δ᾽ ἅμα ξυνιέναι. Ὅσα δὲ πιπτόντων, ἢ ἄλλῳ τρόπῳ διακόπτεται, καὶ θλᾶται, καὶ ἀνοιδίσκεται, τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, καὶ διαπυήσαντα πύον ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀποχωρέει κατὰ τὸ ἕλκος, τῶν τοιούτων ὅτι ἂν δοκέῃ δεῖσθαι καταπλάσιος, οὐ χρὴ αὐτὸ τὸ ἕλκος καταπλάσσειν: ἀλλὰ τὰ περιέχοντα, ὅκως τὸ πύον ἀποχωρέῃ, καὶ τὰ σκληρυνόμενα λαπαχθῇ. ἐπειδὰν δὲ λαπαχθῇ, καὶ ἡ φλεγμασίη παύσηται, ἔπειτα ἀφεστηκότα σπόγγους ἐπιδέων προσιστάναι, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ὑγιέος ὀλίγον προσχωρέων: ἐπὶ δὲ τῷ σπόγγῳ ἄνωθεν, φύλλα ἀπέστω συχνά. ὅτι δ᾽ ἂν μὴ δύνηται προσίζειν ἡ σὰρξ ὑγρὴ ἐοῦσα, αἰτίη ἐστὶ ταύτην ἐκβάλλειν. Ἢν ὑπὸ βαθείῃ σαρκὶ τὸ ἕλκος ᾖ, κατ᾽ ἄμφω, κἀκ τῆς ἐπιδέσιος, κἀκ τοῦ προσπιέσαντος ὑποκυρσοῦται, τὸ δὴ τοιοῦτον, ἄντις τάμνῃ πρὸς μήλην ἢν ἐνδέχηται εὔροον, ἀπὸ τοῦ στόματος τὸ ἕλκος ἀνατάμνειν, ὅπῃ ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, καὶ οὕτως ἰητρείην προσφέρειν, ὁκοίης δ᾽ ἂν δοκέῃ προσδεῖσθαι. ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἐπὶ παντὶ ἕλκει ὅτι ἂν κοιλίην ἔχῃ, πρὸς τὸ ἰθὺ καταφανέα ἰδεῖν, οἰδήματος μὴ προσεόντος. ἢν μὲν ἐνῇ ἐν αὐτῷ σηπεδὼν, ἢ ἡ σὰρξ ὑπέῃ μυδῶσα καὶ σαπρὴ, ἔσται, τοῦτο τὸ ἕλκος καὶ τὰ περιέχοντα τὸ ἕλκος, ἰδεῖν μέλανα ὑποπέλια. καὶ τῶν ἐσθιομένων ἑλκέων, ὅπῃ ἂν φαγέδαινα ἐνέῃ, ἰσχυρότατά τε νέμεται καὶ ἐσθίει, καὶ ταύτῃ τοῦ ἕλκεος τὸ περιέχον, χροιὴν ἕξει μέλαιναν ὑπόπελιον. Καταπλάσματα οἰδημάτων καὶ φλεγμασίης τῆς ἐν τοῖς περιέχουσιν, ἡ ἑφθὴ φλόμος, καὶ τῆς τριφύλλου τὰ φύλλα ὠμά: καὶ τοῦ *ἐπιπέτρου τὰ φύλλα ἑφθὰ, καὶ τὸ πόλιον. Ἢν δὲ καὶ καθαίρεσθαι δέῃ τὸ ἕλκος, πάντα μὲν καὶ ταῦτα καθαίρει. ἀτὰρ καὶ τῆς συκῆς τὰ φύλλα, καὶ τῆς ἐλαίης, καὶ τὸ πράσιον. ἕψειν δὲ ταῦτα πάντα, μάλιστα δὲ τούτων ἕψειν τὸν ἄγνον, καὶ τὴν συκῆν, καὶ τὴν ἐλαίην, καὶ τῆς σίδης τὰ φύλλα ὡσαύτως ἕψειν, ὠμοῖσι δὲ τοῖσι δεῖ χρέεσθαι. τῆς μαλάχης τὰ φύλλα* τρίβων ξὺν οἴνῳ, καὶ τοῦ πηγάνου τὰ φύλλα, καὶ τῆς ὀριγάνου χλωρῆς. πᾶσι τούτοισι χρὴ τοῦ λίνου τὸν καρπὸν φρύξαντα, καὶ κόψαντα ὡς λειότατον, μιγνύναι.

Vet. Cod.
*παντὸς
*πύκ
*ἐπιπέτρε
*καὶ τῆς ὀριγάνου χλωρῆς

Oxu

vet. Cod. Ὅκου δὲ ἐρυσίπελας κίνδυνος ἐφ' ἕλκεσι γενέσθαι, τῆς ἰσάτιδος τὰ φύλλα τρίβων, ὠμὰ καταπλάσσειν σὺν τῷ λίνῳ, ἢ τὸ λίνον διαίων στρύχνου χυλῷ, ἢ ἰσάτιδος καταπλάσσειν. Ὅταν δὲ τὸ ἕλκος καθαρὸν μὲν ᾖ, φλεγμαίνει δὲ τότε ἕλκος, καὶ τὰ περιέχοντα τοῦ ἕλκεος, φακὸν ἐν οἴνῳ ἑψήσας καὶ τρίψας λεῖον, ἐλαίῳ ὀλίγῳ φυρήσας καταπλάσας ἐπιδεῖν, καὶ τοῦ κυνοσβάτου ἑψήσας τὰ φύλλα, ἐν ὕδατι τρίψας λεῖα καταπλάσσειν. ὀθόνιον ὑποτείνας λεπτὸν καθαρὸν, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ τέγξας, καὶ ὅταν ξυνάγειν βούλῃ, τοῦ κυνοσβάτου τὰ φύλλα, ὥσπερ τὸν φακὸν σκευάζειν, σαυρίδιον, οἶνος, καὶ λίνου καρπὸς παραμίγνυται λεπτὸς, καὶ τόδε ὁ τοῦ λίνου καρπὸς, καὶ ἄγνος ὠμὸς, καὶ μηλεία στυπτηρίη, ὄξει ταῦτα διαιθέντα. Ὄμφακα λευκὴν, ἐς χαλκεῖον θλίψας ἐρυθρὸν: διὰ ἠθμοῦ πρὸς ἥλιον τιθέναι τὰς ἡμέρας, τὰς δὲ νύκτας αἴρειν, ὅκως μὴ δροσίζηται, ἀνατρίβειν δὲ τῆς ἡμέρης ἀπαύστως, ὡς ὁμαλῶς ξηραίνηται, καὶ ἀπὸ τοῦ χαλκείου ὡς ὅτι πλεῖστον ἀναλαμβάνειν: τιθέναι δὲ ἐς τὸν ἥλιον τοσοῦτον χρόνον, ἐς ἂν παχὺ γένηται, ὥσπερ μέλι: ἔπειτα ἐς χύτρην χαλκῆν ἐγχέας, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον, καὶ οἶνον γλυκὺν, ἐναφεψήσας πρότερον ῥητίνην τερμινθίνην, ἕψειν δὲ τὴν ῥητίνην ἐν τῷ οἴνῳ, ἕως ἂν σκληρὴ γένηται, ὥσπερ μέλι ἑφθόν: ἔπειτα τὴν μὲν ῥητίνην ἐξελεῖν, τὸν δὲ οἶνον ξυγχέαι: ἔστω δὲ πλεῖστος μὲν ὁ χυλὸς τῆς ὄμφακος, δεύτερος δὲ ὁ οἶνος, τρίτον δὲ τὸ μέλι, καὶ σμύρναν τὴν στακτὴν, καὶ ἄλλως ὡς βελτίστην τρίψας λείην, καὶ διεῖσθαι τῷ οἴνῳ τῷ αὐτῷ παρεγχέοντα κατ' ὀλίγον, ἔπειτα ἕψειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς τὴν σμύρναν ξὺν τῷ οἴνῳ ἀνακινέοντα. ὅταν δὲ δοκέῃ ἤδη καλῶς ἔχειν τὸ πάχος, ξυγχέαι ἐς τὸν χυλὸν τῆς ὄμφακος, καὶ νίτρον ὡς ἄριστον φρύξας, ἡσύχως μιγνύναι ἐς τὸ φάρμακον, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ἔλασσον τοῦ νίτρου. ταῦτα δὲ ἐπειδὰν μίξῃς, ἕψειν, μὴ ἔλασσον τριῶν ἡμερέων, ξύλοισι συκίνοισιν ὡς ὀλίγον ὑποκαίοντα, ἢ ἄνθραξιν ὡς μὴ φρύγηται, καὶ ἐμβαλλόμενα πάντα, ἄνυδρα ἔστω, καὶ τὰ ἕλκεα μὴ τεγγέσθω, ὅπη ἂν ἐπαλείφηται τοῦτο τὸ φάρμακον. χρῆσθαι δὲ τούτῳ τῷ φαρμάκῳ, πρὸς πεπαλαιωμένα ἕλκεα, καὶ πρὸς τὰ νεότερα, καὶ ἐς πόσθιον, καὶ ἐς κεφαλῆς ἕλκεα, καὶ ὠτός. Φάρμακον ἕτερον τῶν αὐτέων ἑλκέων. Χολὴ βοὸς ξυρή. μέλι ὡς κάλλιστον, οἶνος λευκός. ἐναφεψῆσαι δὲ ἐν αὐτῷ, λωτοῦ τορνεύματα, λιβανωτὸς, σμύρνη ἴση, κρόκος ἴσως, ἄνθος τε χαλκοῦ. ὁμοίως δὲ ὑγρῶν, οἶνος πλεῖστος, μέλι δεύτερον, ὀλίγιστον ἡ χολή. Ἕτερον. Οἶνος, μέλι κέδρινον, ὀλίγον, τὰ δὲ ξηρὰ, ἄνθος χαλκοῦ, σμύρνα, σίδιον αὖον. Ἕτερον. Ἄνθος χαλκοῦ, ὀπτὸν ἡμιμοίριον, σμύρνης δύο ἡμιμοίρια, κρόκου τρεῖς μοῖραι, μέλι ὀλίγον σὺν οἴνῳ ὀπτώμενα. Ἕτερον. Λιβανωτοῦ μοῖρα, κηκίδος μοῖρα, κρόκου τρεῖς, τούτων ἕκαστον ξηρὸν τρίψαι ὡς λειότατον, ἔπειτα μίξας, τρίβειν ἐφ' ἡλίῳ ὡς θερμοτάτῳ, παραχέων χυλὸν ὄμφακος, ἕως ἂν ἰξώδεα γένηται, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἔπειτα

ἐν

A Vbi vero periculum est ignem sacrum in vlceribus oboriturum esse, isatidis folia trita cruda cum lini semine imponito: aut lini semen solani aut isatidis succo subactum imponito. Quum autem vlcus purum quidem fuerit, verum inflammatum est & vlcus, & circumstantes itidem inflammatæ partes, lentem vino coctam, ac leuiter tritam, oleo modico subactam imponito, ac deligato: & rubi canini folia in aqua cocta, leuiter trita imponito, linteo tenui subextento, puro, vinoq; ac oleo madefacto. Et vbi committere ac coalescere vlcus voles, rubi canini folia velut lentem præparato. Nasturtium item, sauridion à lacerti similitudine appellatum, vinum, & lini semen tenuiter tritum commiscentur. Et hæc, lini semen, & vitex crudus, & alumen Melium: hæc aceto subacta. B Vuam albam immaturam per colum in vas æris rubri expressam, per dies ad solem exponito, noctu autem tollito, vt ne irroretur: Per dies vero indesinenter terito, vt æqualiter siccetur, & de æneo vase quàm plurimum assumat. Tantò autem tempore ad solem exponere oportet, donec ad mellis crassitudinem deuenerit. Postea & hunc succum, & mel quàm optimum, & vinum dulce, in æneam ollam infundito, ita tamen vt prius resinam terebinthinam in vino coquas, donec dura fiat instar mellis cocti, & postea resinam eximas, & vinum affundas. Sit autem plurimus vuæ immaturæ succus: secundo loco vinum: tertio mel. Myrrham etiam stacten quàm optimam leuiter tritam, eodem vino paulatim affuso diluito: & C postea ipsam per seipsam cum vino sæpe agitando coquito: & vbi ad bonam crassitudinem deuenisse videbitur, ad vuæ immaturæ succum affundito: & nitrum optimum torrefactum sensim ad pharmacum ammisceto, & floris æris minus quàm nitri. Hæc posquam miscueris, coquito non minus tribus diebus, lignis ficulneis non multis succensis, aut prunis, vt ne torreatur: & vbi hoc pharmacum illinitur, omnia quæ imponuntur sicca sint, & vlcera non humectentur. Vtendum autem est hoc pharmaco ad vlcera inueterata ac recentia: & ad pudendi, & capitis, ac aurium vlcera. Aliud ad eadem vlcera. D Fel bubulum siccum, mel quàm optimum, vinum album in quo cocta sint loti ramenta, thus, myrrha æqualis, crocus æqualis, flos æris similiter. Ex liquidis autem vinum sit plurimum, deinde mel, paucissimum vero fel. Aliud. Vinum, mel, oleum cedrinum: Sicca vero sint, flos æris, myrrha, malicorium siccum. Aliud. Flos æris tostus dimidia parte, myrrhæ duæ partes dimidiæ, croci partes tres, mel modicum, cum vino hæc torrentur. Aliud. Thuris pars, gallæ pars, croci tres. Hæc singula sicca quàm leuissime terito: deinde mixta ad solem calidissimum, affuso vuæ immaturæ succo, donec viscosa fiant, per tres dies terito: postea

vino

A vino austero, nigro, odoraro, paulatim affuso, diluito. Aliud. In vino dulci albo ilicis radices coquito, & vbi probe habere visum fuerit, de vino defuso duas partes sumito, & amurcæ olei quàm siccissimæ partem vnam. Postea agitando coquito, vt ne torreſiant, lento igne, donec ad bonam crassitudinem deueniant. Aliud. Reliqua quidem eadem sint. Verum pro vino, acetum sit album acerrimum, in quo tinctæ sint succidæ lanæ. Postea ammixta amurca coquito, & succum caprifici affundito, & alumen Melium, & nitrum, ac æris florem, vtraque tosta ammisceto. Hoc magis priore vlcera purgat. Verum prius non minus resiccat. Aliud. Lanas succidas paucissima aqua tingito, deinde vini tertiam partem
B misceto, ac coquito donec bona prouenerit crassitudo. Ex his recentia vulnera quàm citissime suppurari possunt. Aliud. Aron siccum inspergito ac adaptato. Aliud. Fici dum succulenta est, corticem viridem, in uino tritum immittito: & sine uino, ipsum etiam cum melle. Aliud. Ad acetum in quo cocta sunt loti ramenta (sit autem acetum album) amurcam oliuarum, & picis serum crudum ammisceto, & illinito, & instillato, & deligato sicca. (hoc recentia vulnera auertit ne suppurentur:) aut aceto abluito, & uino imbuta spongia extergito. Aliud. Plumbum tritum cum spodio Cyprio leuigatum inspergito. Et loti ramenta inspergi
C to: & squamam æris, & chalcitidem cum ære, & solam per se, & cũ loti ramentis. Et aliàs ubi siccis opus fuerit, talibus utendum est, & spodio Illyrico trito cum ramentis, & ipsis solis ramentis, & flore argenti solo quàm leuissimè trito: & aristolochiam rasam ac tritam leuiter, inspergito. Aliud, ad cruenta uulnera. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris tostus, alumẽ Aegyptium tostum, œnanthe, lanarum sordes, plumbago: Horum singulorum æquale pondus diluitur cũ uino uelut superius, & reliqua preparatio fit eodem modo. Aliud. Acetum quàm acerrimum album, mel, alumen Aegyptium, nitrum optimum leuiter tostum, fellis parum, simul coquito. Hoc carnem superexcrescentem consumit,
D & cauat, & non mordet. Aliud. Herba est paruis folijs prædita, cui nomen est Parthenium microphyllum. Hæc uerucas de pudendo aufert: & chalcitis ex insula Melo cruda, & elaterium tenue siccum adaptato: & malicorium tenue siccum eodem modo. Maxime autem replet caua, pura, herba Lagopyrus nomine: est autem tritico similis ubi arescit, folio paruo uelut olea, sed longiore: & marrhubij folium cum oleæ folijs. Aliud. Caricæ siccissimæ internam partem pinguem, mellis speciem referentem duabus portionibus cum seminis lini tosti non admodum, ac triti quàm tenuissimè parte una. Aliud. Caricæ partem internam, & florem æris tenuem modicum, & fi-

ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ μέλανι εὐώδει παραχέειν κατ' ὀ- Vet. Cod. λίγον διεῖσθαι. Ἕτερον. Ἐν οἴνῳ γλυκεῖ ἕψειν λευκῷ, πρίνου ῥίζας: ἐπειδὰν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀποχέας τοῦ οἴνου δύο μοίρας, ποιῆσαι τοῦδε, καὶ * ἀμόργης ἐλαίου ὡς ἀνυδροτάτου μοῖραν μίαν. *ἀμοργέος ἔπειτα ἕψειν, ἀνακινέων ὡς μὴ φρυγῇ, μαλθακῷ πυρὶ ἕως ἂν δοκέῃ τοῦ πάχεος καλῶς ἔχειν. Ἕτερον. Τὰ μὲν ἄλλα, τὰ αὐτά, ἀντὶ δὲ τοῦ οἴνου, ὄξος ὀξύτατον ἔστω λευκόν. ἐμβάψαι δὲ ἐς αὐτό, εἴρια ὡς οἰσυπώδεα. κἄπειτα διείσας τῇ ἀμόργῃ, ἕψειν, καὶ ὀπὸν ἐρινεοῦ ξυγχέαι, καὶ στυπτηρίην Μηλείην, καὶ νίτρον, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, μίξαι ὀπτὰ ἀμφότερα. τοῦτο μᾶλλον τοῦ προτέρου καθαίρει τὰ ἕλκεα, ξηραίνει δὲ τὸ πρότερον οὐχ ἧσσον. Ἕτερον. Τὰ εἴρια βάψαι ὡς ἐν ὀλιγίστῳ ὕδατι: ἔπειτα οἴνου ξυγχέας μέρος τρίτον, ἕψειν ἕως ἂν καλῶς ἔχῃ τὸ πάχος, ἀπὸ τῶνδε διαπυΐσκεσθαι ὀξέα ἔσται τὰ νεότρωτα τάχιστα. Ἄλλο. Ἄρον ξηρὸν ἐπιπάσσειν, καὶ στέλλειν, κράδης ἐν ὀπῷ φλοιὸν χλωρὸν τρίβων ἐν οἴνῳ, ἐνστέλλειν, καὶ ἄνευ οἴνου, αὐτὸν καὶ ξὺν μέλιτι. * Ἕτερον. *τὰ δὲ μάλιστα ἀποτρέπει τὰ νεότρωτα διαπυΐσκεσθαι καὶ τὰ ἔναιμα Ὄξος ἀφεψῶν, λωτοῦ τορνεύματα, ἔστω δὲ λευκὸν τὸ ὄξος, κἄπειτα μίξαι ἀμόργην ἐλαίων, καὶ ὀρρὸν πίσσης ὠμόν, καὶ ἐπαλείφειν, καὶ καταστάζειν, καὶ ἐπιδεσμεῖν, ξηρά, ἀποτρέπει τὰ νεότρωτα διαπυΐσκεσθαι, ἢ ὄξει ἀπονίψας, οἴνῳ ἀποσπογγίσας. Ἄλλο. Τὸν μόλιβον τὸν λεῖον ξὺν τῇ σποδῷ τῇ Κυπρίῃ λεανθέντα ἐπιπάσσειν, καὶ τοῦ λωτοῦ τὰ ἰχθυήματα ἐπιπάσσειν, καὶ τὴν λεπίδα τοῦ χαλκοῦ, καὶ τὴν στυπτηρίην καὶ τὴν χαλκῖτιν μετὰ τοῦ χαλκοῦ, καὶ μούνην, καὶ μετὰ τῶν τοῦ λωτοῦ ἰχθυημάτων. Καὶ ἄλλως, ὅταν δέηται ξηροῖσι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι, καὶ τῇ σποδῷ τῇ Ἰλλυριώτιδι λείῃ μετὰ τῶν ἰχθυημάτων, καὶ αὐτοῖσι μούνοισιν ἰχθυήμασι, καὶ ἄνθει ἀργύρου μούνῃ, ὡς λειοτάτῃ, καὶ τὴν ἀριστολοχίην, ξύων τε καὶ τρίβων λείην ἐπιπάσσειν. Ἕτερον ἔναιμον. Σμύρνα, λιβανωτός, κηκίς, ἰός, ἄνθος χαλκοῦ ὀπτόν, στυπτηρίη αἰγυπτίη ὀπτή, οἰνάνθη, οἰσυπίδες, μολύβδαινα, τούτων ἴσον ἑκάστου, ἡ δίεσις σὺν οἴνῳ ὥσπερ τὸ πρότερον. Καὶ ἄλλη ἐργασίη κατὰ τὰ αὐτά. ὄξος ὡς ὀξύτατον λευκόν, μέλι, στυπτηρίην αἰγυπτίην, νίτρον ὡς ἄριστον, ἡσύχως φρύξας, χολῆς ὀλίγον συνέψει. τοῦτο τὰ ὑπερσαρκέοντα καθαίρει καὶ κοιλαίνει, καὶ οὐ δάκνει. Ἄλλο. Ποίη ἡ μικρόφυλλος, ᾗ ὄνομα παρθένιον τὸ μικρόφυλλον, ἣ τὰ θύμια τὰ ἀπὸ τοῦ ποσθίου ἀφαιρεῖ, καὶ στυπτηρίη ἡ χαλκῖτις, καὶ μηλιάδος ὠμῆς, ἐλατήριον λεπτὸν ξηρὸν προστεῖλαι, καὶ τὸ σίδιον λεπτὸν ξηρὸν ὡσαύτως. Πληροῖ δὲ μάλιστα τὰ κοῖλα τὰ καθαρά, ποίη, ἡ λαγώπυρος οὔνομα. ἔστι δὲ πιτύροισιν ὁμοίη ὅταν αὐαίνηται, μικρὸν τὸ φύλλον, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς ἐλαίης, καὶ μακρότερον, καὶ πρασίου τὸ φύλλον, σὺν ἐλαίῳ. * Ἕτερον. Ἰσχάδος τὸ εἴσω, τὸ *ἔμπλαστρον πῖαρ, τὸ μελιτοειδές, ὡς ξηροτάτης, ὕδατος δύο μοίρας, καὶ λίνου καρπὸν φρύξας μὴ σφόδρα, ὡς λεπτότατου μοῖραν μίαν. Ἄλλο. Τῆς ἰσχάδος, καὶ ἄνθος χαλκοῦ ὀλίγον λεπτόν, καὶ συ-

Vet. Cod.

κῆς ὀπὸν. τὸ δ' ἐκ τῆς ἰσχάδος, χαμαιλέων μέλας, χολὴ βοὸς ξηρή. τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτά, τὰ δὲ, ξηρά. κάρδαμον λεπτὸν, ὠμὸν, ἐρύσιμον, ἑκατέρου ἴσον. τῆς δὲ ἰσχάδος δύο μέρη, λίνου καρποῦ, δύο μοίρας, ὀπὸν συκῆς. ὅταν τούτων τινὶ χρέῃ τῶν φαρμάκων, σπλῆνας ἄνωθεν ὀξηροὺς ἐπιθεὶς, σπόγγον ἄνωθεν τῶν σπληνῶν ἐπιθὲς, καὶ ἐπίδει, καὶ προσπιέσαι ὀλίγῳ μᾶλλον. τὰ δὲ περιέχοντα ἢν φλεγμαίνῃ, ὅ, τι ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν, περιπλάσσειν. ἢν βούλῃ ὑγρῷ χρέεσθαι, καὶ τὸ κηρινὸν φάρμακον ἐπαλείφειν. ἐπιδεῖν δὲ ὥσπερ τὰ πρότερα γέγραπται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ἔστι δὲ ἐκ τῶνδε τὸ φάρμακον ποιεύμενον. ἐλλεβόρου μέλανος, σανδαράχης λεπίδος, μολίβδου πεπλυμένου, σὺν πολλῷ θείου ἀρρενικοῦ, κανθαρίδος. τούτῳ ὁποίῳ δοκέει συντεθέντι χρῆσθαι. Ἡ δὲ δίεσις, κεδρίνῳ ἐλαίῳ. ἐπειδὰν δὲ ἅλις ἔχῃ ἐπαλείφοντι ἐκβάλλειν τὸ φάρμακον, ἐπιπλάσσων ἄρον ἑφθὸν, λεῖον, ἢ τρίβων ξηρὸν, τῷ μέλιτι δεύων, καὶ ἢν ξηρῷ χρῇ τῷ κηρικῷ, τούτων χρὴ ἀφιστάνειν τὸ φάρμακον ἐπιπλάσσων. Ποιέει δὲ τὸ ξηρὸν ἀπὸ τοῦ ἐλλεβόρου μόνον καὶ τῆς σανδαράχης. Ἕτερον ὑγρόν. Ποίη, ἧς τὸ φύλλον ὅμοιον ἄρου τὴν φύσιν, λευκὸν δὲ, χνοῶδες, κατὰ κισσοῦ φύλλον τὸ μέγεθος. αὕτη ἡ ποίη, σὺν οἴνῳ ἐπιπλάσσεται, ἢ τοῦ πρίνου τὸ περὶ τὸ στέλεχος τρίψας σὺν οἴνῳ, ἐπίπλασσε. Ἕτερον. Ὀμφακοῦ χυλὸς, ὄξος ὡς ὀξύτατον, ἄνθος χαλκοῦ, νίτρον, ὀπὸς ἐρινεοῦ, ἐς ὄμφακος χυλὸν στυπτηρίην τε ἐμβάλλειν, ὡς λειοτάτην, καὶ θεῖναι ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ ἐς ἥλιον καὶ ἀνακινέειν, καὶ ἀνελεῖν ὅταν δοκέῃ καλῶς ἔχειν τὸ πάχος. Ἔναιμα ξηρὰ τάδε. Ἐλλέβορος μέλας, ὡς λειότατος ἐπιπάσσεται, ἕως ἄν τι τοῦ ὑγροῦ ἐνέῃ, καὶ νεμομένου, ἐπίδεσις δὲ ἡ αὐτή, ἥπερ ἐπὶ τοῖσιν ἐμπλάστροισιν. Ἕτερον ὁμοίως. Ἅλας χόνδρους ὡς ξηροτάτους, ἐς χυτρίδιον χάλκεον ἢ κεραμεοῦν καινὸν ἐμβάλλειν, ἴσους ὡς μάλιστα τὸ μέγεθος, μὴ ἁδροὺς, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον διπλάσιον τῶν ἁλῶν εἰκάσας, ἐπιχέαι ἐπὶ τοὺς ἅλας, ἔπειτα ἐπιθεῖναι ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας τὸ χυτρίδιον, καὶ ἐᾶν ἕως ἂν κατακαυθῇ πᾶν. ἔπειτα ἀνασπογγίσας τὸ ἕλκος καὶ ἐκκαθήρας, ἐπιδῆσαι ὥσπερ τὸ πρότερον, καὶ πιέσαι ὀλίγῳ μᾶλλον. τῇ δ' ὑστεραίῃ, ὅπῃ ἂν μὴ λάβηται τὸ φάρμακον ἐπιπάσας, προσπιέζειν καὶ ἐπιδεῖν. ὅταν δὲ βούλῃ ἀφιστάναι τὸ φάρμακον, ὄξος θερμὸν ἐπιχέειν, ἕως ἂν ἀποστῇ, καὶ αὖθις τὰ αὐτὰ ποιέειν, ἢν δέηται ἀνασπογγίσας. Ἄλλο ξηρὸν δάκνον. Μύσιος ὡς λειοτάτου ἐπιπάσσειν, ἐπὶ τὰ ὑγρὰ καὶ σαπρὰ, καὶ ἄνθος λεπτὸν, μὴ παντελῶς λεῖον. Ἄλλο ξηρὸν ὁμοίως δάκνον. Ἀνασπογγίσας ὡς οἰσυπωδέστατα εἴρια, ἐν ὀστράκου κατακαῦσαι δᾳδίῳ, προσίσχων ἕως ἂν πάντα κατακαύσῃς, τοῦτο λεῖον τρίβων καὶ ἐπιπάττων, τὴν αὐτὴν ἐπιδεῖν ἐπίδεσιν. * Ἕτερον ξηρὸν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἑλκέων. Χαμαιλέων μέλας, στυπτηρίη ἡ τῷ ὀπῷ τῆς συκῆς δεδευμένη, δεύειν δὲ ὀπτήν, καὶ ἄγχουσαν μίσγειν. ἀναγαλλὶς καὶ

στυπτηρίη

* Μίσυος ὡς λεπτοτάτου ἐπιπάσσειν ἐπὶ τὰ ὑγρὰ καὶ τὰ σαπρὰ καὶ ἄνθος λεπτὸν μὴ παντελῶς λεῖον.

ci succum. Aliud. Caricæ partem internā, chamæleonē nigrum, bubulum fel siccum. Aliud. A
Reliqua quidem eadem sint, verùm sicca, nasturtium tenue crudum, irio, vtrunque pari pondere: caricæ vero partes duæ sint, & seminis lini partes duæ, cum fici succo. Quum aūt aliquo horum pharmacorum vteris, splenia aceto imbuta superne imponito, & spongia super splenia imposita deligato, & paulò magis apprimito. Si verò circumsitæ partes inflammatæ fuerint, quicquid conferre visum fuerit circūponito. Si liquido vti voles, etiam caricum pharmacū illinito, & velut supra scriptum est deligato eodem modo. Est autem ex his pharmacū factum: veratro nigro, sandaracha, squama æris, plumbo vsto, cū multo sulphure, auripigmento, cantharide. Ex B
his prout visum fuerit componito, ac vtitor. Diluuntur oleo cedrino. Postquā vero satis fuerit illitum, pharmacum eijcito, & aron coctum, tritum imponito: aut siccū, tritum oleo subactū. Et si sicco carico vti voles, liquida remouere oportet, & pharmacum inspergere. Facit autem siccū ex veratro solo cōstans ac sandaracha. Aliud liquidum. Herba est, cuius folium simile est aro natura, verùm album, lanuginosum, ad hederæ folij magnitudinem. Hæc herba cum vino imponitur. Aut ilicis partem eam quæ est circum truncum, cum vino tritam imponito. Aliud. Vuæ immaturæ succus, acetum acerrimum, flos æris, nitrum, succus caprifici. Ad vuæ immaturæ succum alumen inijcito tenuissime tritum, C
& in vas æris rubri immissum ad solem exponito ac agitato, & vbi ad bonam spissitudinem deuenerit tollito. Sicca ad cruenta vulnera hæc faciunt. Veratrum nigrum tenuissime tritum inspergitur, quādiu aliquid humoris inerit ac depascentis. Deligatio verò eadē est quæ in emplastris. Aliud. Salis grana siccissima in æneā ollā, aut fictilem nouā immittito, magnitudine maxime æqualia, non magna: & mel optimū dupla salis mensura, pro coniectura facta, ad salē affundito: deinde ollā prunis imponito, & dum totū cōbustum fuerit, sinito. Postea exterso ac expurgato per spōgiā vlcere inspergito, & velut prius deligato, & paulo magis cōprimito. Postridie verò qua parte non adhæserit pharmacum insper- D
gito, cōprimito ac deligato. Vbi verò pharmacū discedere voles, acetū calidum affundito, donec discedat: & rursus eadē facito, si opus fuerit extersione per spongiam facta. Aliud siccum mordax. Misy q̄ leuissime tritum inspergito in ea q̄ humida sunt ac putrida: & florem æris tenuem non penitus leuiter tritum. Aliud siccum similiter mordax. Vbi spongia extersisti, lanas q̄ maxime succidas in testa exurito, face admota donec totas combusseris: hoc pharmacū leniter tritum inspergito, & eandem deligationē adhibeto. Aliud siccum ad eadē vlcera. Chamæleo niger, alumen fici succo subactū: subigito aūt tostum, & anchusam misceto. Aliud. Anagallis &

alumen

A alumen Aegyptium tostum. Aliud. Puluillum insperfilem Orchomeniũ inspergito. Cæterùm ad nomas proserpẽdo depascẽtes, alumen Aegyptium tostum, itemq́; Melium facit. Verùm nitro tosto insperso prius præparare ac spõgia extergere oportet. Facit & chalcitis tosta. Torrere aũt oportet, donec flãmæ speciẽ induat. Ad vetera vlcera in tibijs oborientia: (fiunt aũt sanguinolenta & nigra) meliloti florem tritum, melle subactũ, cataplasmatis modo vtere. At verò supra neruos dissectos, myrti syluestris radices cõtusas ac cribratas, & oleo subactas deligato. Et herbã quinquefolium (est aũt alba & lanuginosa, & altior à terra, q̃ nigrum quinquefolium:) in oleo tritum deligato, & tertia die exoluito. His
B aũt medicamentis in hyeme potius q̃ æstate vtẽdum est. Medicamenta mollientia, quæ ẽt cicatrices, pulchras faciunt. Scillæ internam partẽ mucosam terito, & resinam de picea, cum recẽti adipe suillo, & oleo modico, resinaq; ac cerusa modica. Et adipem anserinũ, ac suillum recentem purum, & oleum modicũ, & scillam, & ceram albissimam. Aut scillam, oleum albũ, resinæ parũ, ceram, adipem suillum veterẽ ac recẽtem. Facit & oleum, & ærugo, & scilla, & resina. Sint aũt, duæ partes veteris adipis ad recentẽ: de reliquis aũt quantum opportunũ esse visum fuerit. Adipem recentem liquefactum in aliã ollam defundito, & plumbaginem leuissime tritam ac cribratam commisceto ac coquito, & pri
C mùm agitato. Coquito aũt donec destillatũ in terram congeletur: deinde tollito, ac reliquum diffundito, preter lapidem subsidentem: & resinam injicito ac agitato, & modicum oleũ cedrinum, & quod prius diffusum ac ablatũ fuit ammisceto. Porrò in omnibus mollibus, in quibus resinã ammisces, vbi pharmacum ab igne abstuleris, in calidũ adhuc resinã immittito ac agitato. Aliud. Adeps suillus vetus & nouus, & cera, & oleum. Sicca verò, loti ramenta, thus, plũbago: thuris videlicet, pars vna, plumbaginis vna, & ramentorum loti vna. Sint aũt, adipis veteris partes duę, cerę vna, & noui adipis vna. Aut adipem solum veterem suillum, & cum ipso adipẽ caprinum recẽtem, q̃ minime cum membrana,
D sed purgatum, parum terito aut contundito, & oleum affundito, & plumbum cũ spodio inspergito, & ramentorũ loti dimidiũ. Aliud. Adeps caprinus, spodium, chalcitis cærulea, oleum. De Ambustis. Ilicis radices coquere oportet teneras. Quarum si cortex crassissimus est ac viridissimus, confectum in tenues partes, vino albo affuso, lento igne coquito, donec ad bonam crassitudinem deueniat, vt illini possit. Potest & in aqua coqui eodem modo. Aliud non mordax. Suillum adipem solum veterem liquefactum illinito. Superne verò scillæ radicem dissectam imponito ac deligato. Postridie verò foueto ac perfundito, & adipem suillum veterem liquato, & ceram ac oleũ ammisceto, thus itẽ, &

loti

στυπτηρίην αἰγυπτίην ὀπτὴν, ἐπίπασσον ὀρχομένιον ἐπιπάσσειν, πρὸς δὲ τὰς νομὰς στυπτηρίη ἥτε αἰγυπτίη ὀπτὴ καὶ ἡ μηλείη, πρότερον δὲ ἀπονιτρῶσαι ὀπτῷ καὶ ἀνασπογγίσαι, καὶ ἡ χαλκῖτις στυπτηρίη ὀπτή. ὀπτᾶν δὲ ἕως ἂν φλογοειδὴς γένηται. τῶν παλαιῶν ἑλκέων τῶν ἐν τοῖσι ἀντικνημίοισι γινομένων. αἱματώδεα δέ τοι γίνεται καὶ μέλανα. Μελιλώτου ἄνθος τρίψας, μέλιτι φυρῶν, ἐπιπλάσσω χρῆσθαι. Ἐπὶ νεῦρα δὲ διατμηθέντα, ἐπιδεῖν, μυῤῥίνης ἀγρίης, ῥίζας κόψας καὶ διαττήσας, καὶ φυρήσας ἐλαίῳ, καὶ τὴν ποίην τὴν πεντάφυλλον, λευκὴ δὲ ἐστὶ καὶ χλοώδης, καὶ ὑψηλοτέρα ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ τὸ μέλαν πεντάφυλλον, ταύτην τρίψας ἐν ἐλαίῳ ἐπιδεῖν. ἀπολύειν δὲ τριταῖον μαλθακώδεα. τοῖσι δὲ χρὴ τοῖσι φαρμακοῖσι χρῆσθαι ἐν χειμῶνι μᾶλλον, ἢ ἐν θέρει. Φάρμακα μαλθακώδεα, ἃ καὶ οὐλὰς καλὰς ποιέει. Σκίλλης τὸ εἴσω τὸ μυξῶδες τρίψας, ἢ πεύκην σὺν συείῳ στέατι νέῳ, ὀλίγον ἔλαιον καὶ ῥητίνης ὀλίγον, καὶ ψιμυθίου, καὶ στέαρ χηνὸς, καὶ συὸς νέον, καὶ σκίλλαν, καὶ ἔλαιον ὀλίγον, κηρὸς ὡς λευκότατος, στέαρ πρόσφατον καθαρὸν, ἢ σκίλλαν καὶ ἔλαιον λευκὸν, ῥητίνης ὀλίγον, κηρὸν, στέαρ συὸς παλαιὸν καὶ νέον, καὶ ἔλαιον, καὶ ἰὸς, καὶ σκίλλα, καὶ ῥητίνη. ἔστω δὲ δύο μοῖραι τοῦ παλαιοῦ στέατος πρὸς τὸ νέον, τῶν δὲ ἄλλων ὁκόσον δοκέῃ καιρὸς εἶναι. στέαρ συντήξας πρόσφατον ἀποχέας εἰς ἕτερον χυτρίδιον, καὶ τῆς μολυβδαίνης τρίψας ὡς λειότατον διαττήσας, συμμίξας, ἕψειν, καὶ κυκᾶν τὸ πρῶτον. ἕψειν δὲ, ἕως ἂν ἐπισταχθὲν ἐπὶ γῆς πήγνυται, ἔπειτα καθελὼν ἀποχέαι τὸ ἄλλο, πλὴν τῆς λίθου τῆς ὑποστάσης, καὶ ἐμβάλλειν ῥητίνην καὶ ἀνακινέειν, καὶ κέδρινον ἔλαιον ὀλίγον ξυμμίξας τὸ ἀφῃρημένον, πᾶσι χρὴ τοῖσι μαλθακοῖσιν ὅκου ἂν ῥητίνην ξυμμιγνύῃς, ἐπειδὰν ἀφέλῃς ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ φάρμακον, ἐς θερμὸν ἔτι ἐὸν καθεὶς τὴν ῥητίνην κυκᾶν. Ἕτερον. Στέαρ συὸς παλαιὸν, καὶ κηρὸς, καὶ ἔλαιον. τὰ δὲ ξηρὰ ἰχθυήματα τοῦ λωτοῦ, λιβανωτὸς, μολύβδαινα, ἤγουν τοῦ μὲν μοῖρα, καὶ τῆς δὲ μοῖρα, καὶ τοῦ ἰχθυήματος μοῖρα. ἔστω δὲ τοῦ παλαιοῦ στέατος, δύο μοῖραι, κηροῦ δὲ μία, καὶ νέου στέατος μία. Ἕτερον. Ἢ στέαρ μόνον παλαιὸν ὕειον, σὺν τῷδε, στέαρ αἰγὸς πρόσφατον, ὡς ἥκιστα ξὺν τῷ ὑμένι καθαρὰς μικρὰ, τρίψας, ἢ κατακόψας λεῖα, ἔλαιον παραχέειν, καὶ παραπάσσειν τὸν μόλιβδον, ξὺν τῇ σποδῷ, καὶ λωτοῦ ἰχθυημάτων τὸ ἥμισυ. Ἕτερον. Στέαρ αἰγὸς, σποδὸς χαλκῖτις, * κυανέη, ἔλαιον. Περὶ πυρικαύστου. Ἕψειν χρὴ πρίνου ῥίζας ἁπαλὰς, ὧν εἰ ὁ φλοιὸς ἐστὶ παχύτατος καὶ χλωρότατος, καταταμὼν μικρὰ, οἶνον λευκὸν ἐπιχέας, μαλθακῷ πυρὶ καθεψεῖν, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν τὸ πάχος, ὡς ὑπαλειπτρὸν, καὶ ἐν ὕδατι τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἕτερον μὴ δάκνον. Ὑὸς στέαρ μόνον παλαιὸν ὑπαλείφειν, τήξας αὐτὸ ἄνωθεν διὰ τῆς σκίλλης, τὴν ῥίζαν διαιρῶν καὶ προστιθεὶς καταδεῖν. τῇ δὲ ἑξῆς ἐπαιονᾶν τήξας, στέαρ τε ὑὸς παλαιὸν, καὶ κηρὸν καὶ ἔλαιον συμμίξας, καὶ λιβανωτὸν, καὶ

λωτῶ.

Vet. Cod.

* κυανέη

Vet. Cod. λωτοῦ ἰχθυήματα, καὶ μίλτον, τούτῳ ὑπαλείψας, ἄρου φύλλα ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἑψήσας, προσθεὶς καταδεῖν. Ἕτερον. Ἐπειδὰν τῷ συείῳ στέατι ὑπαλείψῃς τῷ παλαιῷ, καταλείφειν ἀσφοδέλου ῥίζας ἐν οἴνῳ τρίψας καὶ λειώσας. Ἕτερον. Τήξας στέαρ συὸς παλαιὸν, συμμίξας ῥητίνῃ καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ αὐτὸ ἐπαλείψας ἐς ὀθόνιον, θερμήνας πρὸς πῦρ, ἐπιθεὶς ἐπιδεῖν. Ὅταν ἐν τῷ νώτῳ ὑπὸ πληγέων ἢ ἄλλως ἕλκος γένηται, τῇ σκίλλῃ διέφθῳ, τρίψας καὶ ἐπ᾽ ὀθόνιον ἀλείψας, ἐπιδεῖν, ὕστερον δὲ στέαρ αἰγὸς, καὶ συὸς νέον, καὶ σποδὸν, καὶ ἔλαιον, καὶ λιβανωτὸν ἐπαλείφειν. Οἰδήματα ἐν τοῖσι ποσὶ γινόμενα, αὐτόματα καὶ μὴ αὐτόματα, οὐδὲν ὑπὸ τῶν καταπλασμάτων καθιστάμενα, τάτε οἰδήματα, καὶ ἡ φλεγμασίη, καὶ ἢν σπόγγους ἐπιδέῃ τις ἢ εἴρια, ἤ τι ἄλλο ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, ἔπειτα ἀνοιδίσκηται αὐτόματον καὶ ἀναφλεγμαίνῃ κατὰ φλέβας, ἐπίρρους αἴτιόν ἐστιν αἵματος, ᾧ τινι μὴ φλάσμα αἴτιόν ἐστι. καὶ ἤν που ἄλλοθι τοῦ σώματος τοιοῦτόν τι γίνηται, ὁ αὐτὸς λόγος. ἀλλὰ τοῦ αἵματος χρὴ ἀφιέναι, μάλιστα μὲν κατὰ φλέβας τὰς ἐπιρρεούσας, ἢν καταφανέες ἔωσιν, ἢν δὲ μὴ, κατακρούειν τὰ οἰδήματα βαθύτερα καὶ πυκνότερα, καὶ ἄλλο πᾶν ὅ, τι ἂν κατακρούῃς, οὕτω χρὴ ποιέειν, καὶ ὡς ὀξυτάτοισι σιδηρείοισι, καὶ λεπτοτάτοισι. καὶ ὅταν ἀφαιρῇς τὸ αἷμα τῇ μήλῃ, μὴ κάρτα πιέζειν, ὡς μὴ φλάσις προσγίνηται, ὄξει δὲ κατανίζειν, καὶ θρόμβον αἵματος ἐν τοῖσι χάσμασι μὴ ἐᾶν ἐγκαταλείπεσθαι, καταχρίσας τῷ ἐναίμῳ φαρμάκῳ, εἴρια οἰσυπῶντα, κατεξασμένα, μαλθακὰ ἐπιδῆσαι, ῥήνας οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καὶ ἐχέτω τὸ σχασθὲν ὅκως ἀνάρρους ἔῃ τοῦ αἵματος, καὶ μὴ κατάρρους, καὶ μὴ τεγγέτω ὅλως, καὶ ὀλιγοσιτεέτω, καὶ πινέτω ὕδωρ. ἢν δὲ ἀπολύων εὑρήσκῃς τὰ χάσματα φλεγμαίνοντα, καταπλάσσειν τῷ ἐκ τοῦ ἄγνου καὶ λίνου καρποῦ καταπλάσματι. ἢν δὲ ἑλκωθῇ τὰ χάσματα καὶ συρραγῇ, πρόσχημα ὁρέων, ἔπειτα προσφέρων ὅ ἂν δέῃ, τὰ λοιπὰ ἰητρεύειν. Ὅκου δὲ κιρσὸς ἔνεστιν ἐπ᾽ ἀντικνημίου, ἢ περιφανὴς, ἢ κατὰ τῆς σαρκὸς, καὶ ἐστὶ μέλαν τὸ ἀντικνήμιον, καὶ δοκέῃ δεῖσθαι αἵματος ἀπ᾽ αὐτοῦ ἀπορρυέντος, οὐ χρὴ τὰ τοιαῦτα κατακρούειν οὐδαμῶς, ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ ἕλκεα μεγάλα γίνεται ἐκ τῶν χασμάτων, διὰ τοῦ κιρσοῦ τὴν ἐπιρροίην. ἀλλὰ χρὴ αὐτὸν τὸν κιρσὸν ἀποκεντέειν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὅπῃ ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. ὅταν δὲ φλέβα τάμνῃς, ἐπειδὰν τοῦ αἵματος ἀφῇς, καὶ λύσῃς τὴν ταινίην, καὶ μὴ ἵστηται, τὰ ἀντία ὅκως ἂν ὁ ῥοῦς γίνηται, καὶ αἵματος ἐχέτω, ἤν τε χεὶρ, ἤν τε σκέλος ᾖ. ὡσεὶ χρέοντος τοῦ αἵματος ὀπίσω, καὶ οὕτως ὑπομείνας χρόνον πλείω ἢ ἐλάσσω κατακείμενος, ἔπειτα ἐπιδῆσαι αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, μὴ ἐνεόντος τινὸς θρόμβου ἐν τῇ τομῇ. ἔπειτα σπλήνιον διπλόον προσθεὶς, τέγξας οἴνῳ, καὶ ἄνωθεν εἴριον ἐλαιώσας καθαρόν. καὶ ἢν γὰρ ἐπίρρυσις τοῦ αἵματος ᾖ βιαίη, σχέσις γίνεται ἐπιρρέοντος. καὶ ἢν θρόμβου ἐπὶ τῇ τομῇ γινομένου οὕτω

loti ramenta, ac minium: hoc vbi illeueris, ari folia in vino ac oleo cocta apponito ac deligato. A Aliud. Postquam suillo adipe illeueris vetusto, hastulæ regiæ radices in vino coctas ac tritas superillinito. Aliud. Adipem suillum veterem liquato, & resinam ac bitumen ammisceto, & hæc linteo illita, ad ignem calefacta, imponito ac deligato. Quum in dorso ex plagis, aut aliàs vlcus factum fuerit, scilla cocta, trita, ac linteo illita deligato. Postea verò adipem caprinum, & recentem suillum, & spodium, & oleum, & thus illinito. Tumores in pedibus oborti, & sponte, & non sua sponte, in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplasmatis sedatur: & si quis spongias deliget, aut lanas, aut aliud quid super sanam partem, B postea intumescunt sua sponte, ac inflammantur: influxio sanguinis per venas in causa est, si cui non contusio causa est. Et si alicubi alia in corporis parte tale quid fiat, eadem ratio est. Verùm sanguinem detrahere oportet, de venis præsertim influentibus, si conspicuæ fuerint. Sin minus, pertundere tumores oportet, profundioribus, ac frequentioribus vulnusculis impactis. Sed & in alijs omnibus quæ pertundis, sic facere oportet, atque hoc acutissimis ac tenuissimis ferramentis. Quum verò sanguinem detrahis, spicillo ne valde premas, vt ne contusio accedat. Aceto autem perluito, & grumum sanguinis in hiatibus ne relinquito: & illito cruentis vulneribus destinato medicamento, C lanas succidas, carminatas, molles deligato, vino & oleo respersas. Et pertusam partem æger ita habeat, vt refluxus sit sanguinis, non defluxus: & omnino non humectet: & parum cibi capiat, & aquam bibat. Si verò vbi solueris, fissuras repereris inflammatas, cataplasma ex vitice ac lini semine imponito. Si verò vlceratæ fuerint fissuræ ac eruperint, ad rem respiciens, & quod opus fuerit adhibens, de cætero curato. At vbi varix inest in tibia, aut conspicuus, aut in carne, & tibia est nigra, & videtur opus habere sanguine ab ipsa defluente; talia nequaquam pertundere oportet. Plerunque enim magna vlcera ex fissuris fiunt, propter varicis influxum. D Verùm varicem ipsum aliàs atque aliàs compungere oportet, vbi opportunum esse visum fuerit. Cæterùm quum venam secueris, postquam sanguinem dimiseris, & fasciam solueris, & non sistatur, in contrarium partem habeat, quò refluxus sanguinis fiat, siue manus fuerit, siue crus, vtpote sanguine retro fluente: atque ita tempus longius aut breuius decumbens expectet. Postea ipsum sic habentem deligato, nullo grumo existente in fissura: deinde splenium duplum vino imbutum apponito, & super ipsum lanam puram oleo imbutam. Nam etiam si influxus sanguinis fuerit violentus, suppressio fit influentis. Et si grumo in fissura manente sic

A sic inflammetur, suppuratur. Pransum autem & potum plus aut minus venam secare sinere oportet, & aliquantum calefactum: & die calidiore quàm frigidiore. Si verò influat sanguis, cucurbitam affigere oportet: & si ablata cucurbita, multum sanguinis, aut serosus sanguis fluat, cito priusquam repleatur rursus affigere, & quod restat extrahere. Sin minus, grumi in fissuris inhærent, & deinde ex ipsis inflammata vlcera fiunt. Aceto autem omnia talia perluere oportet, & postea non humectare, neque
B in fissuras decumbere: Verùm aliquo medicamento cruentis vulneribus destinato fissuras illinere. Et quum infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit, stanti erecto, si stare potuerit, affigantur.

οὕτω φλεγμήνῃ, διαπυΐσκεται. ἠριστηκότα δὲ χρὴ πλέον, ἢ ἔλαττον, καὶ πεπωκότα φλεβοτομέειν, καὶ ὑποτεθερμασμένον, καὶ ἡμέρης θερμοτέρης ἢ ψυχροτέρης, σικύην δὲ προσβάλλοντα χρὴ, ἢν ἐπιῤῥέῃ τὸ αἷμα ἀφηρημένης τῆς σικύης κἢν πολὺ ῥέῃ, ἢ ἰχὼρ ῥέῃ αὐτοῖσι, ταχέως πρὶν ἢ πληθῆ, αὖθις προσβάλλων, ἐπεξέλκειν τὸ λειπόμενον. ἢν δὲ μὴ θρόμβοι ἐνεχόμενοι ἐν τοῖσι χάσμασιν, ἔπειτα ἀναφλεγμήναντα ἕλκεα γίνεται ἐξ αὐτῶν. ὄξει δὲ χρὴ πάντα τὰ τοιαῦτα κατανίζειν, καὶ ὕστερον μὴ τέγγειν, μὴ δὲ κατακέεσθαι ἐπὶ τὰ χάσματα. τῷ δὲ ἐναίμων τινὶ φαρμάκων καταχεῖσαι τὰ χάσματα, καὶ ὅταν κάτωθεν τοῦ γόνατος δέῃ προσβάλλων ἢ πρὸς τὸ γόνυ, ἑστηκότι ὀρθῷ, ἢν δύνηται ἑστάναι. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Vlceribus.

1 Vlcera vniuersa. *Hunc librum esse Hippocratis doctrina repletum, atque germanum certam fidem facere possint complura Gal. testimonia, quæ in iiij. Meth. in ij. ad Glauc. in iiij. de med. comp. per genera, atque etiam in explicatione vocum ex ipso profert, nam iiij. de art. xxvj. cum scribat ab Hippocrate, & in lib. de art. & in lib. de vlceribus eadem,* ἔναιμα, *nuncupari, clare indicat vtrosque commentarios vnius atque eiusdem auctoris esse. Iam vero quod hoc in loco dicit, posse vlcera articulorum etiam alio humido quam vino tractari, id clare docet conuenire eius dogmatibus Gal. iiij. de art. his verbis:* ἐπὴν δὲ φοβέεται τὸν σπασμὸν ἔλαιον τε μίγνυσι, καὶ χλιαρὰ προσφέρει πάντα. *id est, vbi conuulsionem metuit, oleum commiscet, omniaq; tepida adhibet. Atque in alijs etiam casibus olea vlceribus adhiberi solent non quidem simplicia, sed vel mixta, vel arte facta & varijs modis accommodata.*

2 At vero recentia. *Vlcera omnia cum ex sua natura exsiccans medicamentum requirant, vt supra constitutum est ab Hippocrate, attamen ijs in initio conuenire suppurantia quæ humida sunt, ad prohibendam inflammationem, tradit, verum difficile est intelligere quomodo suppurantia medicamenta inflammationem prohibeant, tum quia calida sunt, tum quia paullo infra scribit Hippocrates, tunc maxime partes inflammari, cum suppuratio efficitur: Veritatem autem hunc in modum sese habere existimo: Vlcera vel pura esse, vel cum contusione, priora non sunt suppurantibus tractanda statim sed posteriora, sic enim minus inflammantur partes, quam si permittatur, vt sanguis effusus sponte putrescat, quippe qui mora sua longe lateq; partes contaminans plane altam inflammationum occasionem præstat: atque hanc esse germanam huius loci sententiam indicant, quæ paullo post sequuntur. Sic quoque licebit forsan tueri Aristotelem, quando j. probl. xlix. scripsit, vlcera pura solis humidis egere, qua de re aliàs in his adnotationibus locuti sumus.*

3 Omni recenti. *In Cornarij interpretatione hoc loco nonnulla desiderantur, quæ Gal. hanc ipsam sententiam in medium afferens iiij. Meth. cap. v. & vj. habet, quæq; cum etiam à Vidio addita sint, iure quoque hic interserenda esse iudicaui. Ea vero sententia quæ paulo infra hunc in modum habetur,* ἔλαιον δὲ, καὶ ὅσα μαλθακώδεα, *&c. à Gal. citata inuenitur iiij. de medic. per genera, cap. j. ca. vj. Quod porrò supra dixit vulnera ab acuto telo illata exigere medicamenta* ἔναιμα, *similiter à Gal. citatum inuenitur iij. de art. xxvj. ubi scribit medicamenta* ἔναιμα *uocari ab Hippocrate, tum ibi, tum in lib. de ulceribus, quæ statim uulneribus injciuntur.*

4 Plerisque vlceribus. *Quod hic scribit Hippocr. non ita facile intellectu est, quum videatur & rationi & experientiæ refragari; rationi quidem, eo, quia vt Gal. viij. de vsu part. ij. docuit, aer etiam summè calidus semper est cerebro frigidior, ita vt æstate quoque in vlceribus capitis illum vitare oporteat, tanto magis hyeme; quinimo ibidem Gal. scribit poscente necessitate nos statim ossa capitis excidere ne cerebrum refrigeretur, cùm illud sit ipsi pernitiosissimum. Experientiæ quoque refragatur, propterea quod multo magis plerique medici tempore hyemis student aerem calidum reddere, quod sanè agendum non esset, si hyems in vlceribus capitis esset salubrior tempestate calida; Itaque vel exponendus est Hippocrates perinde ac dicat, calidam tempestatem salubriorem esse, nisi vlceribus capitis & ventris, hoc est solis, tum quia particula græca* πλὴν *significare solet interdum nisi, vt etiam in huius libri initio* πλὴν οἴνῳ. *id est, nisi vino; tum etiam quia rationi consentaneum uidetur, ac*

etiam

etiam ab Hippoc. commendatum est, ut ulcera partium calidarum & principalium, potißimum uerò cerebri, magis tueamur à frigidi aeris iniurijs, quam cæterarum partium.

5 Exceptis his quæ. *Iure dubitari potest, quare hieme melius habeant vulnera capitis & ventris, quam æstate, eo maximè quod Chirurgi omnes multo diligentiores sunt in aeris frigore vitando, quippe quod cunctis vlceribus est inimicum, cum huiusmodi vlcera curant, quàm cum alia. Si enim vt aliqui dicunt id fit, quia calor coactus, validius curat, Cur non potius in his partibus id agendum, quæ frigidiores sunt, quæq; à caloris natiui fonte longius posita sunt? Quare potuit hæc esse mera Hippoc. obseruatio, quemadmodum & illa, quam ponit in lib. de vulneribus capitis, nimirum longius in vulneribus lethalibus hieme, quam æstate vitam protrahi.*

Finis Primæ Clasßis.

OPERVM
HIPPOCRATIS
COI

Secunda Claſſis.

QVAE CONTINENTVR
IN SECVNDA CLASSE.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE LOCIS IN HOMINE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΝ.

Argumentum in lib. de Locis in homine.

De corporis partibus in genere quædam; De sensibus exterioribus; De venis plurima: De neruis, suturis, articulis, alijsq; partibus: tum de humorum fluxionibus in has illabentibus: De febribus, vlceribus, alijsq; morborum generibus: ac de plurium auxiliorum administrationis ratione.

A Mihi quidẽ videtur principium corporis nullũ esse, sed omnia similiter principium, & omnia finis. Circulo enim scripto principium nõ reperitur. Similiter etiã morborum in toto corpore. Quod enim siccius est, morbos magis recipere, ac magis dolere, à natura solet: Humidum verò minus. Morbus enim qui in sicco est, den-
B satur & nõ cessat: Qui verò in humido, diffluit, & aliàs aliam corporis partem occupat: & semper transmigrans requiem facit, & citius quoq; sedatur, vtpote non densatus. Corporis autẽ singulæ partes altera alteri, vbi hinc aut illinc processerit, morbum statim facit, venter capiti, caput carnibus ac ventri, & reliquæ omnes iuxta eandem rationem, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri. Etenim quum venter egestionem moderatam non fecerit, & in ipsum cibus ingeratur, humiditate ciborum
C ingestorum corpus irrigat. Ipsa autem humiditas à ventre obstructa, aceruatim ad caput viam facit; & vbi ad caput peruenerit, à vasis in capite non recepta, fluit quocunque contigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipsum subit, partim verò circum cerebrum per os tenue. Et si quidem in ventrem rursus peruenerit, ventri morbum inducit. Si verò ad aliam aliquam partem incubuerit, illi ipsi morbum facit. Ita etiam reliquæ partes altera alteri morbum inducit. Et optimũ fuerit sic curare ægrotas per has quæ morbos faciunt.

Ἐμοὶ δοκέει ἀρχὴ μὲν οὐδεμία εἶναι τοῦ σώματος, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως ἀρχὴ, καὶ πάντα τελευτή. κύκλου γὰρ γραφέντος ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη, καὶ τῶν νοσημάτων * ἐπὶ παντὸς ὁμοίως τοῦ σώματος, τὸ μὲν ξηρότερον πεφυκὸς, νούσους λάζεσθαι, καὶ μᾶλλον πονέειν. τὸ δὲ ὑγρὸν, ἧσσον, τὸ μὲν γὰρ ἐν τῷ ξηρῷ νόσημα, πήγνυταί τε, καὶ οὐ διαπαύει, τὸ δ' ἐν τῷ ὑγρῷ, διαῤῥέει, καὶ τοῦ σώματος ἄλλοτ' ἄλλο μάλιστα ἔχει, καὶ αἰεὶ μεταλλάσσον, ἀνάπαυσιν ποιέει καὶ θᾶσσον παύεται, ὥστε οὐ πεπηγός. Τοῦ δὲ σώματος τὰ μέλεα ἕκαστα τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ὁπόταν ἔνθα ἢ ἔνθα ὁρμήσῃ, νοῦσον παραυτίκα ποιέει, ἡ κοιλίη τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ, τῇσι σαρξὶ καὶ τῇ κοιλίῃ, καὶ τἆλλα πάντα οὕτω κατὰ λόγον, ὥσπερ ἡ κοιλίη τῇ κεφαλῇ, καὶ ἡ κεφαλὴ, τῇσί τε σαρξὶ καὶ τῇ κοιλίῃ, ἡ γὰρ κοιλίη ὁπόταν ὑπεχώρησιν μὴ ποιέῃ τὴν μετρίην καὶ ἐσίῃ ἐς αὐτὴν, ἄρδεται τῇ ὑγρότητι τὸ σῶμα τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων τῶν προσφερομένων. αὕτη δὲ ἡ ὑγρότης ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀποφρασσομένη, ἐς τὴν κεφαλὴν ὁδοιπόρησιν ἀθρόην, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐπὴν ἀφίκηται, οὐ χωρουμένη ὑπὸ τῶν ὀχετῶν τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ, ῥέει ᾗ ἂν τύχῃ καὶ πέριξ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον διὰ λεπτοῦ τοῦ ὀστέου, καὶ ἡ μὲν, ἐν τῷ ὀστέῳ ἐνέδυνεν, ἡ δὲ, περὶ τὸν ἐγκέφαλον διὰ λεπτοῦ τοῦ ὀστέου, καὶ ἢν μὲν ἐς τὴν κοιλίην πάλιν ἀφίκηται, τῇ κοιλίῃ νοῦσον ἐποίησεν. ἢν δ' ἄλλῃ ἐπιτύχῃ, ἄλλῃ νοῦσον ποιέει, καὶ τἆλλα οὕτως ὥσπερ τοῦτο τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ νοῦσον ποιέει, καὶ κάλλιστον οὕτως ἐντρεπίζειν τὰ νοσήματα, διὰ τῶν τὰς νούσους

Vet. Cod.

* ἀπὸ

Vet. Cod. ποιεῦντων. οὕτω γὰρ ἂν κάλλιστα τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσεῦμένου τις ἰῷτο. τὸ δὲ σῶμα αὐτὸ ἑωυτῷ τωὐτόν ἐστι, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν σύγκειται, ὁμοίως δὲ οὐκ ἔχοντος καὶ τὰ σμικρὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ κάτω, καὶ τὰ ἄνω, καὶ εἴ τις βούλεται τοῦ σώματος ἀπολαβὼν μέρος κακῶς ποιέειν τὸ σμικρότατον, πᾶν τὸ σῶμα αἰσθήσεται τὴν πεῖσιν ὁποίη ἄν τις ᾖ, διὰ τόδε, ὅτι τοῦ σώματος τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει, ὅσα περ καὶ τὸ μέγιστον, τοῦτο δ' ὁποῖον ἄν τι πάθῃ τὸ σμικρότατον, ἐπαναφέρει πρὸς τὴν ὁμοεθνίην, ἕκαστον πρὸς τὴν ἑωυτοῦ. ἤν τε κακὸν, ἤν τε ἀγαθὸν ᾖ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἀλγέει καὶ ἥδεται ὑπὸ ἔθνεος τοῦ σμικροτάτου τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῷ σμικροτάτῳ πάντ' ἔνι τὰ μέρεα, καὶ ταῦτα ἐπαναφέρουσιν ἐς τὰ σφῶν αὐτῶν ἕκαστα, καὶ διαγγέλλουσιν πάντα. Φύσις δὲ τοῦ σώματος, ἀρχὴ τοῦ ἐν ἰητρικῇ λόγου, πρῶτον διατέτρηται ᾗ ἐσακούομεν, τὰ μὲν γὰρ περὶ τὰ ὦτα περιξ κενεὰ, οὐκ εἰσακούει ἄλλο ἢ ψόφον καὶ ἰαχήν. ὅτι δ' ἂν διὰ τῆς μήνιγγος ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἐσέλθῃ, τοῦτο διαφραδέως ἀκούεται ταύτῃ, καὶ μόνη τρῆσις διὰ τῆς μήνιγγός ἐστι, τῆς περὶ τὸν ἐγκέφαλον περιτεταμένης, κατὰ δὲ τὰς ῥῖνας τρῆμα μὲν οὐκ ἔνεστιν, σόμφον δὲ, οἷον σπογγιά, καὶ διὰ τοῦτο διὰ πλέονος ἀκούει, ἢ ὀσφραίνεται, κατὰ πολὺ γὰρ σκίδναται ἡ ὀδμὴ τῆς ὀσφρήσιος, καὶ ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς φλέβια λεπτὰ ἐς τὴν ὄψιν ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τῆς μήνιγγος τῆς περιεχούσης φέρονται. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια τὴν ὄψιν τρέφουσιν τῷ ὑγρῷ τῷ καθαρωτάτῳ τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ἐς ὃ καὶ ἐμφαίνεσθαι ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ταῦτα δὲ τὰ φλέβια καὶ ἀποσβεννύασι τὰς ὄψεις ὅταν ξηρανθῶσιν. μήνιγγες δὲ τρεῖς εἰσιν αἳ τοὺς ὀφθαλμοὺς φυλάσσουσαι, ἡ μὲν ἐπάνω παχυτέρη, ἡ δὲ διὰ μέσου, λεπτοτέρη, ἡ δὲ τρίτη λεπτὴ, ἡ τὸ ὑγρὸν φυλάσσουσα, τούτων ἡ μὲν ἐπάνω καὶ παχυτάτη νοῦσος ἢν κωφωθῇ, ἡ δὲ διὰ μέσου ἐπικίνδυνος αὕτη, καὶ ὅταν ῥαγῇ ἐξίσχει οἷον κύστις, ἡ δὲ τρίτη ἡ λεπτοτάτη πάμπαν ἐπικίνδυνος, ἡ τὸ ὑγρὸν φυλάσσουσα, μήνιγγες δὲ δύο εἰσὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ μὲν ἐπάνω παχυτέρη, ἡ δὲ λεπτὴ τοῦ ἐγκεφάλου ἁπτομένη, οὐκέτι ἡ αὐτὴ ἐπὴν τρωθῇ, φλέβες δὲ περαίνουσι μὲν ἐς τὴν κορυφὴν διὰ τῆς σαρκὸς ἔχουσαι πρὸς τὸ ὀστέον, φέρονται δὲ διὰ τῆς σαρκὸς, δύο μὲν ἐκ τῆς κορυφῆς κατ' ἰθὺ, ᾗ αἱ ὀφρύες συγκλείονται καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς κανθοὺς τῶν ὀφθαλμῶν, μία δὲ ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἐς τὴν ῥῖνα φέρεται, καὶ σχίζεται ἐς τὸν χόνδρον τῆς ῥινὸς ἑκάτερον. ἄλλαι δύο φλέβες παρὰ τοὺς κροτάφους φέρονται, ἐν μέσῳ τῶν κροτάφων καὶ τῶν ὤτων, αἳ πιέζουσι τὰς ὄψεις καὶ σφύζουσιν ἀεὶ, μόναι γὰρ αὗται οὐκ ἄρδουσι τῶν φλεβῶν, ἀλλ' ἀποτρέπεται ἐξ αὐτῶν τὸ αἷμα, τὸ δ' ἀποτρεπόμενον ἀποσυμβουλεύει τῷ ἐπιρρέοντι, καὶ τὸ μὲν ἀποτρεπόμενον βουλόμενον ἀποχωρέειν, τὸ δ' ἄνωθεν ἐπιρρέον βουλόμενον κάτω χωρέειν, ἐνταῦθα ὠθεύμενά τε καὶ ἀναχεόμενα πρὸς ἄλληλα καὶ κυκλεύμενα, σφυγμὸν παρέχουσιν τοῖσι φλεβίοισιν. ἡ δὲ ὄψις τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὑγρῷ τρέφεται. ὅταν δέ τι τοῦ ἀπὸ τῶν φλεβῶν

λάβῃ

faciunt. Sic enim q̃ optime principium ægro- A
tantis quis sanauerit. Corpus porrò ipsum sibi
ipsi idem ac simile est, & ex iisdem compositũ
est. Similiter autem habet & paruas & magnas
partes, itemq; infernas ac supernas. Et si quis
minimam corporis partem acceptam male affi-
cere velit, totum corpus affectionem sentiet,
2 qualiscunque tandem ea fuerit: propterea quòd
minima corporis pars omnia habet, quæcunque
& maxima. Insuper quicquid tandem minima
pars pertulerit, ad cognationem refert, ac trans-
fert, vnaquæque ad suam, siue bonum siue ma-
lum id fuerit: & propterea corpus & dolet, &
lætatur, ob cognationem cuiusq; minimæ par-
tis, quia in minima omnes insunt partes, & hæ
ad cognatas sibiipsis singulas transferunt, & om- B
3 nia denunciant. Cæterùm natura corporis prin-
cipium sermonis in arte medica, primùm perfo-
rata est, qua parte audimus. Etenim vacua circũ
circa aures, non aliud inaudiunt quàm strepi-
tum & clamorem. Quicquid autem per mem-
branam in cerebrum peruenerit, id liquido &
clare auditur. Ob id etiam foramen solum per
4 membranam circum cerebrum extẽtam, est. In
nares autem nõ inest foramen, verùm mollis la-
xitas velut spongia, & propterea per longiorem
distãtiam audit, quàm olfacit, odor enim ab ol-
factus instrumẽto in multas partes discinditur.
Et in oculos venulę tenues ad visum ex cerebro
per ambientem membranam feruntur. Hæ au-
tem venulæ visum alunt humore de cerebro pu- C
rissimo, qui etiam in oculis apparet. Eædem ve-
næ etiam visum extinguunt, vbi fuerint resicca-
5 tæ. Membranæ autem tres sunt, quæ oculos cu-
stodiunt. Superna quidem crassior, media te-
nuior, tertia tenuis, quæ humorem conseruat.
Ex his superna & crassissima si lædatur ac muti-
letur morbos facit. Media verò etiam ipsa peri-
culosa est, & vbi rupta fuerit prominet foras,
velut vesica. Tertia autem tenuissima omnino
periculosa est, quæ humorem conseruat. Mem-
branæ cerebri duæ sunt, altera superna crassior,
altera tenuis cerebrum attingens, non amplius
eadem permanens, postquam fuerit vulnerata.
Venæ autem transeunt ad verticem per carnem
venientes ad osiculum: feruntur & per carnem D
duæ ex vertice rectà, qua parte supercilia clau-
duntur, & desinunt ad angulos oculorum. Vna
autem à vertice ad nasum fertur, & in vtranque
nasi chartilaginem finditur. Aliæ verò duæ ve-
næ iuxta tempora feruntur, in medio temporum
& aurium, quæ premunt oculos, & semper pul-
sant. Solæ enim hæ ex venis sanguine non ri-
gantur, sed auertitur ex ipsis sanguis. Qui au-
tem auertitur influenti occurrit, & qui quidem
auertitur volens discedere, qui verò superne in-
fluit volens infra procedere, hic impelluntur ac
diffunduntur, ac mutuo circumagitantur, & pul-
sum venis exhibent. Visus humore de cere-
bro nutritur: quum autem quid eius de venis ac-

ceperit,

A ceperit, fluxione turbatur, & humor ipse non apparet, & ob oculos moueri ipsi videntur, aliquando velut auicularum imagines, aliquando velut lentes nigræ, & nihil exacte iuxta rei veritatem videre potest. Aliæ duæ venæ in medio aurium & aliarum venarum, quæ feruntur ad aures, & premunt aures. Aliæ duæ venæ ex ossis conclusione in aures feruntur. Quædam verò infra ad corpus conuertuntur: Duæ quidem venæ iuxta tendines colli feruntur, & iuxta verticula, & desinunt in renes, hæ autem etiam in testes penetrant: & quum hæ affectæ fuerint, homo sanguinem mingit. Aliæ duæ venæ à vertice ad humeros feruntur, & sanè humerales vocantur. Aliæ duæ uenæ à uertice,

B iuxta aures, ab anteriore colli parte utrinque ad cauam appellatam uenam feruntur. Caua autem uena finitur quidem uelut gula, consistit autem inter gulam & guttur siue arteriam, fertur: per septum transuersum, & per cor, & inter septum, & finditur ad inguina, & ad femora intrò, & disparationes in femoribus facit, & ad tibias intus fertur ad malleolos. Hæ & in- 6 fœcundum faciunt hominem, quum fuerint sectæ, & in magnos digitos desinunt. Ex caua autem uena producitur quædam in sinistram manum, fertur autem subter splenem ad sinistri lateris mollitudinem, unde splen propagatur per omentum, & finem sortitur ad thoracem. Producitur autem iuxta septum, & cum

C humerali committitur subter cubiti articulum, atque hæc splenis gratia secatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua producitur. Communicant autem omnes uenæ, & confluunt inter se mutuo, & aliæ quidem sibi ipsis per se committuntur ac coincidunt, aliæ uerò per uenulas à uenis extentas. Quæ autem carnes nutriunt, ea parte inter se confluunt. Et quicunque morbus à uenis oritur, leuior est quàm qui à neruis, diffluit enim unà cum humore, qui in uenis inest, & non quiescit. Et natura uenis in humore est, in carnibus. Nerui autem sicci sunt, & uentriculos siue cauitates non habent, & ad ossa consistunt, & maxima ex parte ab ossibus nutriuntur. Nutriuntur &

D à carnibus, & colorem ac robur inter ossa ac carnem medium habent: & humidiores quidem sunt ac carnosiores quàm ossa, licciores autem ac magis ossei quàm carnes. Quicunque autem morbus in ipsos peruenerit, roboratur & quiescit in eodem loco, & difficile est ipsum educere. Maxime uerò impetunt ipsos distentiones, & alij morbi, à quibus tremor corpus occupat, & tremere ipsum facit. Nerui autem premunt articulos, extentiq; sunt per totum corpus. Robusti autem maxime, & semper crassissimi sunt in illis corporis partibus, in quibus paucissimæ carnes sunt. Et corpus quidem omne neruis plenum est. Verùm circa faciem & caput non sunt nerui, sed fibræ consimiles neruis, inter ossa

λάβῃ τῇ ῥύσει ταράσσεται, καὶ οὐκ ἐμφαίνεται ἐς αὐτὰ, καὶ προκινέεσθαι δοκέει ἐν αὐτῷ, τότε μὲν οἷον εἴδωλον ὀρνίθων, τότε δὲ οἷοι φακοὶ μέλανες, καὶ τἄλλα οὐδὲν ἀτρεκέως κατ' ἀλήθειαν δύναται ὁρᾷν. ἄλλαι δύο φλέβες ἐν μέσῳ τῶν τε ὤτων καὶ τῶν ἄλλων φλεβῶν, αἳ φέρονται ἐς τὰ ὦτα, καὶ πιέζουσι τὰ ὦτα. ἄλλαι δύο φλέβες ἐκ τῆς συγκλείσεως τοῦ ὀστέου ἐς τὰς ἀκοὰς φέρονται. αἱ δὲ κάτω τοῦ σώματος τετραμμέναι δύο μὲν φλέβες παρὰ τοὺς τένοντας τοῦ τραχήλου, φέρονται δὲ καὶ παρὰ τοὺς σπονδύλους, καὶ τελευτῶσιν ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ καὶ ἐς τοὺς ὄρχιας περαίνουσιν, καὶ ὅταν αὗται πονέσωσιν,* αἷμα οὐρέει ἄνθρωπος, ἄλλαι δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς φέρονται ἐς τοὺς ὤμους, καὶ δὴ καὶ ὠμιαῖαι καλέονται. ἄλλαι δύο φλέβες ἀπὸ τῆς κορυφῆς παρὰ τὰ ὦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τοῦ τραχήλου ἑκατέρωθεν ἐς τὴν κοίλην φλέβα καλεομένην, φέρονται. ἡ δὲ κοίλη φλὲψ περαίνεται μὲν ὡς ὁ οἰσοφάγος, πέφυκε δὲ μεταξὺ τοῦ τε βρόγχου καὶ τοῦ οἰσοφάγου, φέρεται δὲ διὰ τῶν φρενῶν, καὶ διὰ τῆς καρδίης, καὶ μεταξὺ τῶν φρενῶν, καὶ σχίζεται ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐς τοὺς μηροὺς ἐντὸς, καὶ τὰς διασφαγὰς ἐν τοῖσι μηροῖσι ποιέεται, καὶ ἐς τὰς κνήμας φέρεται* ἐντὸς παρὰ τὰ σφυρά. αὗται καὶ ἄκαρπον ποιέουσι τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ἀποτμηθῶσιν, αἳ καὶ ἐς τοὺς μεγάλους δακτύλους τελευτῶσιν, ἐκ δὲ τῆς κοίλης φλεβὸς ἀποπέφυκεν ἐς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερήν. φέρεται δ' ὑποκάτω τοῦ σπληνὸς ἐς τὴν λαπάρην τὴν ἀριστερὴν, ὅθεν ὁ σπλὴν ἀποπέφυκεν διὰ τοῦ ἐπιπλόου, καὶ τὴν ἀποτελεύτησιν ἴσχει ἐς τὸν κίθαρον, ἀποπέφυκε δὲ κατὰ τὰς φρένας, καὶ ξυμβάλλει τῇ ὠμιαίῃ, κάτω τοῦ ἄρθρου τοῦ ἀγκῶνος, καὶ τοῦ σπληνὸς τέμνεται αὕτη, καὶ ἄλλη ἐς τὴν δεξιὴν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποπέφυκεν ἀπὸ τῆς κοιλίης. κοινωνέουσι δὲ πᾶσαι αἱ φλέβες καὶ διαρρέουσιν ἐς ἑωυτάς. αἱ μὲν γὰρ σφίσιν ἑωυτῇς ξυμβάλλουσιν. αἱ δὲ διὰ τῶν φλεβίων τῶν διατεταμένων ἀπὸ τῶν φλεβῶν, αἳ τρέφουσι τὰς σάρκας ταύτῃ διαρρέουσι πρὸς ἑωυτὰς, καὶ ἀπὸ τῶν φλεβῶν ὅτι ἂν νόσημα γένηται, ῥᾷόν ἐστιν ἢ ἀπὸ τῶν νεύρων, διαρρεῖ γὰρ σὺν τῷ ὑγρῷ τῷ ἐνεόντι ἐν τῇσι φλεψὶ, καὶ οὐκ ἀτρεμίζει, καὶ ἡ φύσις τῇσι φλεψὶν ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἐν τῇσι σαρξί. τὰ δὲ νεῦρα ξηρά τέ ἐστι καὶ ἀκοίλια, καὶ πρὸς τῷ ὀστέῳ πεφύκασιν, καὶ τρέφονται δὲ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ ὀστέου, τρέφονται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν χροιὴν καὶ τὴν ἰσχὺν μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς πεφύκασιν, καὶ ὑγρότερα μέν εἰσι τοῦ ὀστέου καὶ σαρκοειδέστερα, ξηρότερα δ' εἰσὶν ἢ αἱ σάρκες καὶ ὀστοειδέστερα. νόσημα δ' ὅτι ἂν ἐς αὐτὰ ἔλθῃ, ῥώννυταί τε καὶ ἀτρεμίζει ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ χαλεπόν ἐστιν ἐξάγειν, μάλιστα δ' ἐσέρχονται, τέτανοί τε καὶ ἄλλα ἀφ' ὧν τρόμος τὸ σῶμα λαμβάνει, καὶ τρέμειν ποιέει, τὰ δὲ νεῦρα πιέζουσιν τὰ ἄρθρα, παρατεταμένα τέ ἐστι παρ' ὅλον τὸ σῶμα, ἰσχύουσι δὲ μάλιστα ἐν ἐκείνοισιν τοῦ σώματος, καὶ ἀεὶ παχύτατά ἐστιν, ἐν οἷσι τοῦ σώματος αἱ σάρκες ἐλάχισταί εἰσι, καὶ τὸ μὲν σῶμα πᾶν ἔμπλεον νεύρων. περὶ δὲ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν, οὐκ ἔστι νεῦρα, ἀλλ' ἶνες παρόμοιαι νεύροις

Vet. Col.

* αἰτὰ

* ἐν τοῖς

Vet. Cod.

μεταξὺ τοῦ τε ὀστέου καὶ τῆς σαρκὸς λεπτότεραι καὶ στερεώτεραι. αἱ δὲ νευροκοίλιοι. αἱ κεφαλαὶ ῥαφὰς ἔχουσιν, αἱ μὲν, τρεῖς, αἱ δὲ τέσσαρας. αἱ μὲν τέσσαρας ἔχουσαι, κατὰ τὰ ὦτα ἑκατέρωθεν, ῥαφὴ ἄλλη ἔμπροσθεν, ἄλλη ἐξόπισθεν τῆς κεφαλῆς. οὕτω μὲν ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα, ἡ δὲ τὰς τρεῖς κατὰ τὰ ὦτα, ἑκατέρωθεν καὶ ἔμπροσθεν. ὥσπερ δὲ ἡ τὰς τέσσαρας ἔχουσα, οὐ διαπέφυκεν οὐδὲ ταύτῃ ῥαφή. ὑγιεινότεροι δ' εἰσὶ τὴν κεφαλὴν, οἱ τὰς πλέονας ῥαφὰς ἔχοντες. * ἐν τῇσιν ὀφρύσι διῆλθον τὸ ὀστέον, καὶ ἡ σύγκλεισις τῶν γνάθων ἔν τε τῷ γενείῳ μέσῳ, καὶ ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ. σπονδύλους οἱ μὲν, πλέονας, οἱ δὲ, ἐλάσσονας ἔχουσιν, καὶ οἱ μὲν πλέονας ἔχοντες, δυοῖν δεόντοιν εἴκοσιν εἰσιν, ὧν οἱ μὲν ἄνω πρὸς τῇ κεφαλῇ, οἱ δὲ κάτω πρὸς τῇ ἕδρῃ. πλευραὶ ἑπτὰ, τὰ μὲν, ὄπισθεν τοῦ σώματος πρὸς τοὺς σπονδύλους. τὰ δ' ἔμπροσθεν ἐν τῷ στέρνῳ πρὸς ἑωυτάς: κλεῖδες ἄρθρα ἔχουσιν. τὰ μὲν ἐν μέσῳ τοῦ στέρνου κατὰ τὸν βρόγχον, κατὰ ταῦτα ἤρθρωνται. τὰ δὲ πρὸς τοὺς ὤμους κεκλιμένα πρὸς τὰς πλάτας: αἳ ἐπὶ τοῖς ὤμοις ἀεὶ πεφύκασιν. αἱ δὲ πλάται πρὸς τὰ γυῖα ἤρθρωνται, * ἐπιβάλλουσαι ἐπὶ τὸ ὀστέον τὸ ἐν τῷ γυίῳ. παρὰ δὲ τὸ ὀστέον περόναι δύο παρήκουσιν. ἡ μὲν, ἔνδοθεν, ἡ δὲ, ἐκτός. αἳ πρὸς τὰς πλάτας τῷ ὀστέῳ προσπεφυκυῖαι, ἤρθρονται κάτω. αἱ δ' ἐν τῷ ἀγκῶνι, κάτω μὲν περόνῃ ἤρθρωνται, * κάτω πεφυκυῖαι, ἄνω δὲ σμικρὸν τῆς περόνης ἐς τὸν ἀγκῶνα, τότε ὀστέον καὶ ἡ περόνη ἐς τὸ αὐτὸ συμβάλλοντα, ἄρθρον ἐν τῷ κυβίτῳ ποιέουσι. παρὰ δὲ τὸν πῆχυν περόναι παρήκουσι λεπταὶ πάνυ τέσσαρες. αἱ μὲν δύο, ἄνω. αἱ δὲ δύο, κάτω, καὶ πρὸς μὲν τὸν ἀγκῶνα δύο περόναι πεφυκυῖαι ἄνω ἐκ τοῦ ὀστέου πεφύκασιν. αὗται σὺν τῷ ὀστέῳ * πεφυκυῖαι, παρὰ τὸ τοῦ ὀστέου ἄρθρον ἤρθρωνται ἐς τὸ κύβιτον. αἱ δὲ κάτω κείμεναι καὶ ἐντὸς κεκλιμέναι, αὗται ἀμφότεραι ξυμβάλλουσαι πρὸς τὴν περόνην τὴν ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ γυίου φερομένην, ἐντὸς τοῦ γυίου ἤρθρωνται, καὶ περόνην καλουμένην ποιέουσιν, αὗται ἑωυταῖς ξυμβάλλουσαι ἐν τῷ κυβίτῳ ἐντός. κάτω δὲ πρὸς τὴν χεῖρα τὸ ὀστέον ἄρθρον ἔχει. αἱ δὲ περόναι ταύτῃ * ἁπαλαὶ ἐοῦσαι, αἱ μὲν δύο, οὐκ ἐξήκουσιν ἐς τὸ ἄρθρον, ἡ δ' ἄνω καὶ ἡ κάτω, σὺν τῷ ὀστέῳ ἤρθρωνται πρὸς τὴν χεῖρα. αἱ δὲ χεῖρες ἄρθρα ἔχουσι πολλά. * ὅσα γὰρ ὀστέα πρὸς ἑωυτὰ συμβάλλουσιν, πάντα ἄρθρα ποιέουσιν. δάκτυλοι ἄρθρα ἔχουσιν πολλὰ, ἕκαστος τρία. ἓν μὲν ὑπὸ τῷ ὄνυχι ἐν μέσῳ τοῦ τε ὄνυχος καὶ τοῦ κονδύλου, ἄλλο ἐν τῷ κονδύλῳ, ᾗ καὶ ξυγκάμπτουσιν τοὺς δακτύλους. ἄλλο τρίτον, ᾗ ὁ δάκτυλος ἀπὸ τῆς χειρὸς ἀποπέφυκεν. ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἄρθρα δύο εἰσὶν αἱ κοτύλαι καλεύμεναι, καὶ οἱ μηροὶ ἐς ταῦτα ἐνήρθρωνται. παρὰ δὲ τοὺς μηροὺς περόναι δύο παρήκουσιν, ἡ μὲν, ἐντὸς, ἡ δ' ἐκτὸς, καὶ ἐς τὸ ἄρθρον οὐδετέρη ἐξήκει, οὐδ' ἑτέρωθεν, ἀλλὰ πρὸς τῷ ὀστέῳ προσπεφύκασιν πρὸς τῷ μηρῷ. Ὁ δὲ μηρὸς, ἄνωθεν μὲν ἡ ἐς τὴν κοτύλην

* ἄρθρα

* τὰ δὲ πρὸς τοῖς ὤμοις

* κατὰ τὸ πεφυκὸς κοιλανῶδες

* πεφυκότι

* ἁπαλῇ ἐούσῃ

* ὅσαι

7 ossa & carnes, tenuiores & solidiores. Capita suturas habent, alia tres, alia quatuor. Et quæ quidem quatuor habent, his sunt vtrinque iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta à posteriore capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet. In eo verò quod tres, iuxta aures vtrinque sunt, & ab anteriore parte: posteriore verò parte sutura nulla est, uelut in eo quod quatuor habet. Saniores autem capite sunt, qui plures suturas habent. Inter supercilia os descendit ac transit, & mandibularum clausura in medio mento, & superne ad caput est. Verticula alij plura, alij pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeuiginti sunt: horũ alia sursum ad caput, A

8 alia deorsum ad sedem tendunt. Costæ septem à posteriore corporis parte, ad uerticula connectuntur, B anteriore parte in pectore inter se committuntur. Claviculæ articulos habent, alios in medio pectoris iuxta guttur, atque hic coarticulatæ sunt, alios uerò ad humeros, reclinatos ad scapulas, qui humeris semper adhærent. Scapulæ uerò ad membra brachij siue totius manus

9 coarticulantur, incumbentes in ipsum os, quod in membro est. Iuxta os autem appendices duæ prodeunt, altera intrinsecus, altera forinsecus, quæ ad scapulas osi adnascentes, infra coarticulatæ sunt. Quæ uerò in cubiti flexura sunt, infra quidem radio coarticulatæ sunt, iuxta os natura cauum existens, supra autem radium paululum, in cubiti gibbum, & tunc tum os, tum radius in idem commissa, articulum in cubiti C gibbo faciunt. Iuxta ulnam uerò appendices prodeunt tenues ualde quatuor, duæ sursum, duæ deorsum: & ad cubiti gibbum quidem duę appendices consistentes, supra ex osse hærent, hæ cum osse cohærentes, iuxta osis articulum in cubiti gibbum coarticulantur. Quæ uerò infra sitæ sunt, & intus reclinatæ, hæ utræque committuntur ad radium ex supernis à membro procedentem, & intus ad membrum coarticulantur, & radium appellatum faciunt hæ sibijpsis intus in cubito commissæ. Infra autem ad manum os articulum habet. Appendices uerò hac parte teneræ existentes, duæ quidem non coeunt in articulum. Superna autem & inferna cum osse coarticulantur ad manum. D Cæterùm manus articulos multos habet. Quæcunque enim ossa inter se committuntur, omnia articulos faciunt. Digiti articulos habent multos, unusquisque tres: Vnum ad unguem, in medio unguis & nodosæ prominentiæ: alterum in ipsa nodosa prominentia, qua parte etiam digitos conflectunt: tertium qua parte digitus à manu exoritur. At uerò in coxendicibus articuli duo sunt, quæ acetabula appellantur, & femora in hos inarticulata sunt. Iuxta femora autem appendices duæ protenduntur, altera intus, altera foris, & in articulum neutra procedit, neque ab altera parte, sed ad os ad femur inseruntur. Femur autem superne ubi in aceta-

A acetabulum ingruit, bifidum est huiuscemodi bicipitate. In ea quidem parte quæ intro inclinata est, in summitate rotundum est ac leue, quæ etiam in acetabulum ingreditur. Altera autem bicipitatis pars exterior, magis foras prominet, & inferius apparet ad nates, & coxendix appellatur. Ad genu verò os femoris taliter biceps est. Bicipitio autem huic os tibia appellata, velut in cardine adaptatum est, supra adaptatum autem mola, siue patella incumbit, quæ humiditatem à carne in articulum expassum descendere prohibet. Iuxta tibiam autem appendices duæ procedunt, quæ inferne ad malleolos pedis finiunt, superne ad genu, non autem perueniunt ad articulum. Ad pedem verò
B tibia iuxta malleolos articulum habet, & alium infra malleolos. Et in pedibus articuli multi, quemadmodum & in manibus sunt. Quot enim ossa, tot sunt articuli, & in digitis pedum eodẽ numero sunt, ac pari modo habent. Articuli insuper multi in corpore parui sunt, non similiter omnibus, sed alij alijs. Hi autem qui scripti hic sunt, omnibus similiter habent. Aliæ etiam venæ alijs sunt, sed non memorabiles. Mucus omnibus à natura est, & quum hic purus fuerit, articuli sani sunt, & bene moueri possunt, vtpote lubrici inter seipsos. Labor autem & dolor fit, vbi à carne humiditas fluxerit vitiosa. Primum enim articulus densatur, non enim lubrica est humiditas quæ de carne influxit. Deinde vt
C multa, & valde sparsa, & ex carne non irrigata, semper resiccatur, & vt multa existens, & articulo ipsam non capiente, effluit: & male stabilita eleuat neruos, quibus articulus colligatur, ipsosq; inconnexos ac dissolutos facit. Et propterea claudi fiunt, quum hoc magis fit, magis: quum minus, minus. In ventrem porrò ea quæ comeduntur ac bibuntur procedunt. Ex ventre autem, fibræ in vesicam, qua parte humorem percolat, extentæ sunt. Fluxiones autem, & perfrigerata valde carne, & percalfacta fiunt, ac superinflammata. Fluxiones propter frigus fiũt, quum caro in capite, & venæ tensæ fuerint. Hæ enim horrente carne, & ad angustias perueniente, adstrictaq;, ac excludente, humiditatem ex-
D primunt. Et simul carnes ipsæ contra exprimunt, ad angustias peruenientes: & capilli sursum erecti fiunt, vtpote simul vndiquaque fortiter compressi. Quicquid igitur inde expressum fuerit, id ipsum quocunque contigerit, fluit. Fluit autem etiam propter caliditatem, quum carnes rarefactæ transitus præbuerint, & humor calefactus tenuior redditus fuerit. Omnis enim humor calefactus tenuior fit, & omne cedens fluit, maxime verò vbi valde fuerit inflammatum, propter hanc fluit causam. Carnes valde plenæ factæ quum capere non possint, fluit humor qui capi non potuit, fluit autem quocunque contigerit. Vbi verò semel fluidæ factæ fuerint fluxiones, diffluunt ad locum

κοτύλην ἐμβάλλει, δικραιός ἐστι τοιῇδε δικραιότητι. ἐπὶ μὲν τοῦ ἐντὸς κεκλιμένου τῶν δικραίων ἐπὶ τοῦ ἄκρου ἐπιπέφυκεν στρογγύλον καὶ λεῖον, ὃ καὶ ἐς τὴν κοτύλην ἐμβάλλει, τὸ δ᾽ ἕτερον τὸ ἔλασσον τῶν δικραίων τὸ ἐκτὸς, μᾶλλον ἔξω ἐξέχει, καὶ φαίνεται ἐν τῷ πυγαίῳ κάτω, καὶ ἰσχίον καλέεται. πρὸς δὲ τὸ γόνυ τὸ ὀστέον τοῦ μηροῦ τοιόνδ᾽ ἐστὶ δικραιον. τῷ δὲ δικραίῳ τούτῳ τὸ ὀστέον ἡ κνήμη καλεομένη οἷον ἐν γιγγλύμῳ ἐνήρμοσται. ἄνωθεν δὲ τοῦ ἐνηρμοσμένου, ἡ μύλη ἐπίκειται, ἣ ἀποκωλύει ἐς τὸ ἄρθρον ἀναπεπταμένον ἐσβῆναι τὴν ὑγρότητα, τὴν ἀπὸ τῆς σαρκός. παρὰ δὲ τὴν κνήμην περόναι δύο παρήκουσιν, αἳ κάτωθεν μὲν, πρὸς τοῦ ποδὸς τὰ σφυρὰ τελευτῶσιν. ἄνωθεν δὲ πρὸς τοῦ γόνατος, οὐκ ἐξήκουσι πρὸς τὸ ἄρθρον. πρὸς δὲ τὸν πόδα ἡ κνήμη κατὰ τὰ σφυρὰ ἄρθρον ἔχει, καὶ ἄλλο κατώτερον τῶν σφυρῶν, καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν ἄρθρα πολλὰ, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι χερσίν. ὅσα γὰρ τὰ ὀστέα, τοσαῦτα καὶ ἄρθρα, καὶ ἐν τοῖσι δακτύλοισι τῶν ποδῶν τὸν ἀριθμὸν, ἴσα κατὰ ταῦτα. ἄρθρα δὲ πολλὰ ἐν τῷ σώματι σμικρὰ, οὐχ ὁμοίως πᾶσιν, ἀλλὰ ἄλλα ἄλλοις. ταῦτα δὲ τὰ γεγραμμένα πᾶσιν ὁμοίως εἰσίν, ἄλλα τε φλεβία εἰσὶν ἄλλοις, ἀλλ᾽ οὐκ ἄξια λόγου. Μύξα πᾶσιν ἐστὶ φύσει, καὶ ὅταν αὕτη καθαρὴ ᾖ, ὑγιαίνουσι τὰ ἄρθρα, καὶ διὰ τοῦτο εὐκίνητά ἐστιν, ὥς τε ὀλισθάνοντα πρὸς ἑωυτά. πόνος δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται, ὅταν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὑγρασίη ῥυῇ πονησάσῃ. τὸ πρῶτον μὲν πήγνυται τὸ ἄρθρον, οὐ γὰρ ὀλισθηρὴ ἡ ὑγρότης ἡ ἐπερρυηκυῖα ἀπὸ τῆς σαρκός. ἔπειτα ὥστε πολλὴ λίην νεμομένη, καὶ οὐκ ἀρδομένη ἐκ τῆς σαρκὸς, ἀεὶ ξηραίνεται, καὶ ὥς τε πολλὴ ἐοῦσα, καὶ οὐ χωρέοντος τοῦ ἄρθρου, ἐκχεῖ, κακῶς τε πεπηγυῖα μετεωρίζει τὰ νεῦρα, οἷσι τὸ ἄρθρον συνδέδεται, καὶ ἄδετα ποιέει καὶ διαλελυμένα, καὶ διὰ τοῦτο χωλοὶ γίνονται. καὶ ὅταν μὲν τοῦτο μᾶλλον γίνεται, μᾶλλον. ὅταν δ᾽ ἧσσον, ἧσσον. Ἐς δὲ τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἐσθιόμενα καὶ τὰ πινόμενα χωρέουσιν. ἐκ δὲ τῆς κοιλίης, ἶνες ἐς τὴν κύστιν, ᾗ διηθεῖ τὸ ὑγρὸν τεταμέναι εἰσίν. ῥόοι δὲ γίνονται καὶ διαψυχομένης τῆς σαρκὸς λίην, καὶ διαθερμαινομένης, καὶ ὑπερφλεγμαινούσης. ῥόοι δὲ διὰ μὲν τὸ ψῦχος γίνονται, ὅταν ἡ σὰρξ ἡ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ αἱ φλέβες τεταμέναι ἐῶσιν. αὗται φριξάσης τῆς σαρκὸς, καὶ ἐς μικρὸν ἀφικνουμένης, καὶ ἐκθλιψάσης ἐκθλίβουσι τὴν ὑγρότητα, καὶ αἱ σάρκες ἅμα αὗται, ἀντεκθλίβουσιν ἐς μικρὸν ἀφικνούμεναι, καὶ αἱ τρίχες ἄνω ὀρθαὶ γίνονται, ὥς τε πάντοθεν ἅμα ἰσχυρῶς πιεζόμεναι. ἐντεῦθεν ὅτι ἂν ἐκθλιβῇ, ῥεῖ ᾗ ἂν τύχῃ, ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τὴν θερμότητα, ὅταν αἱ σάρκες ἀραιαὶ γινόμεναι διόδους ποιήσωσιν, καὶ τὸ ὑγρὸν θερμανθὲν λεπτότερον γένηται. πᾶν γὰρ τὸ ὑγρὸν θερμαινόμενον, λεπτότερον γίνεται, καὶ πᾶν τὸ ὑπεῖκον, ῥεῖ. μάλιστα δ᾽ ὅταν λίην ὑπερφλεγμήνῃ, διὰ τόδε ῥεῖ. αἱ σάρκες λίην ἔμπλεαι γινόμεναι ὅτι ἂν μὴ δύνωνται χωρέειν, ῥεῖ τὸ ὑγρὸν τὸ μὴ δυνάμενον χωρέεσθαι. ῥεῖ δὲ, ᾗ ἂν τύχῃ. ἐπὴν δὲ ἅπαξ εὔροοι αἱ ῥοίαι γένωνται, ῥεῖ καὶ ἐς τὸ χω-

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἐὸν ἢ ἂν τύχῃ, ἔστ᾽ ἂν συμπιεχθῶσιν αἱ δίοδοι τοῦ ῥόου, διὰ ἰσχνότητα. ὅταν τὸ σῶμα ξηρανθῇ. ὥστε γὰρ τὸ σῶμα κοινωνέον αὐτὸ ἑωυτῷ διαλαμβάνει καὶ ἄγει, καθ᾽ ὅτι ἂν ὑγρὸν ἐπιτύχῃ, ἐς ἑωυτὸ τὸ ξηρόν. ἄγειν δὲ οὐ χαλεπὸν αὐτό ἐστιν

* ἴσως ὥς γε

*ὥστε τοῦ σώματος κενοῦντος καὶ οὐ συνοιδέοντος ὑπὸ ἰσχνότητος. ὅταν δὲ τὰ κάτω ξηρὰ γένωνται, τὰ δ᾽ ἄνω ὑγρά. μᾶλλον δὲ τὰ ἄνω ὑγρά ἐστι τεύχεα. αἱ γὰρ φλέβες ἄνω πλέονές εἰσιν ἢ κάτω, καὶ αἱ σάρκες ἐλάττονες ὑγρότητος δέονται αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἄγει δὴ τὸ ξηρὸν τοῦ σώματος τὸ ἐν τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν, καὶ ἅμα καὶ δίοδοι εἰσὶν τῷ ἄγοντι μᾶλλον, ἢ τῷ ἀγομένῳ. καὶ γὰρ αὗται κερδαίνουσιν ὥστε ξηραὶ ἐοῦσαι, καὶ ἅμα καὶ τὰ ὑγρὰ πέφυκε κάτω χωρέειν, ἢν καὶ βραχεῖά τις ἀνάγκη γένηται. ῥόοι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἑπτά. ὁ μὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ὁ δὲ, κατὰ τὰ ὦτα, ὁ δὲ, κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὗτοι οἱ ῥόοι καταφανέες ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν. ἐπὴν δ᾽ ἐς τὸν κίθαρον ῥυῇ ὑπὸ ψύχεος χολὴ γίνεται, μᾶλλον δὲ ῥεῖ ἐς τὸν κίθαρον ὑπὸ ψύχους, διὰ τόδε, ὅτι εὔροον γίνεται ἐς τὸν βρόγχον. ὥστε οὐδὲ ξυγκεκαλυμμένον. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχους καὶ κόπος ἔχει, διὰ τοῦτο τοὺς ὑπὸ τῆς χολῆς ἐχομένους. ὅτι αἱ σάρκες, ὅταν ἔχωμιν ἢ, οὐκ ἀτρεμίζουσιν, ἀλλὰ σείονται, καὶ σειόμεναι μοχθέουσιν, καὶ κοπιῶσιν. ὥστε σειόμεναι ὥσπερ ἐν τῇσιν ὁδοιπορίῃσιν. καὶ ἔμπυοι γίνονται ὅταν ἐς τὸν κίθαρον ῥέῃ, καὶ φθισιῶντες. ὅταν δ᾽ ἐς τὸν μυελὸν ῥόος γένηται, φθίσις ἄλλη γίνεται. ὅταν δ᾽ ὄπισθεν ἐς τοὺς σπονδύλους, καὶ ἐς τὰς σάρκας ῥυῇ, ὕδρωψ γίνεται. καὶ τῷδε δ᾽ ἐστὶ γιγνώσκειν. ξηρὰ τὰ ἔμπροσθεν ἢ, ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ ῥῖνες καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι γίνεται ἀμβλυώσσειν, καὶ χλωροὶ γίνονται καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ οὐκ ἀποπτύει οὐδὲν, οὐδ᾽ ἢν πολὺ ῥέῃ. ὅδε γὰρ ὁ ῥόος διὰ τῆς σαρκὸς μέσης ῥέων τῆς ὄπισθεν, καὶ τῆς ἔμπροσθεν ἀπεστραμμένος, ξηρὰ τὰ ἔμπροσθεν ποιέει. τὴν δ᾽ ὄπισθεν ἄρδει σάρκα, καὶ τὴν ἐντὸς μᾶλλον πρὸς τὴν κοιλίην, ἢ ἐκτὸς πρὸς τὴν ῥῖνα. διὰ τοῦτο δὲ ἐκτὸς μᾶλλον ἢ ἐντὸς στερεώτερον τὸ σῶμα, καὶ στενωτέρας διατρήσιας ἔχει. ὥστε δὲ λεπταὶ ἐοῦσαι συμπιλέονται, καὶ ἀκέουσιν αὐταὶ σφίσιν ἑωυταῖς, καὶ ῥόος οὐ δύναται ταύτῃ ἰέναι οὐδείς. αἱ δ᾽ εὐρύτεραί τε εἰσιν αἱ ἐντὸς, καὶ λεπτότερα τὰ μεταξὺ ἔχουσαι. ὁ δὲ ῥόος, ὥστε ἀφ᾽ ὑψηλοτέρων, καὶ λεπτὰ τὰ ἀντικωλύοντα ἔχων, ῥεῖ καὶ πιμπλῇσιν ὑγρότητος τὰς σάρκας, καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων ἐς τὸ αὐτὸ χωρέουσα ἡ ὑγρότης, διέφθαρται. διεφθαρμένη δ᾽ αὐτὴ ὑπὸ τῆς συμμίξιος, καὶ τὸ ῥέον σὺν αὐτῇ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τρέφουσι τὸ σῶμα. λίην δὲ πολλῷ ὑγρῷ αἱ σάρκες τρεφόμεναι, καὶ νοσηλῶς θάλλουσαι, ὕδερπος ἔμπλεαί εἰσιν. ἢν δ᾽ ὀλίγον ῥυῇ, ἰσχιάδα καὶ κέδματα ἐποίησεν, ἐπὴν ῥέον παύσηται. ὥστε γὰρ ὀλίγον ἐρρυηκὸς, καὶ πάντοθεν ὠθεύμενον ὑπὸ παντὸς κρέσσονος ἐόντος, ἐς τὰ ἄρθρα ἀποφυγὴν ποιέεται. γίνεται δὲ κέδματα καὶ ἰσχιάδες καὶ ἀπὸ τοιούτων νοσημάτων ὑγιῶν γιγνομένων. ὅταν τὸ μὲν νόσημα τὸ ποιέον ὑγιὲς γένηται. καταληφθῇ δέ τι ἐν τῇ σαρκὶ καὶ μὴ ἢ αὐ-

τῷ

locū quò tandē contigerit, donec transitus fluxionis cōpresi fuerint propter gracilitatē. Quū A
aūt corpus fuerit resiccatū, & alioqui corpus ipsum sibijpsi cōicans sit, ēt quū siccū est, diducit, & concipit ac ducit, vbicunq; humor tandē obtigerit: ducere aūt ipsum non difficile est, vtpote corpore vacuo & non intumescente, præ gracilitate. Aliqñ aūt infernæ partes siccæ fiunt, supernæ verò humidæ. Magis aūt superna vasa humida sunt. Venę enim plures supra sunt q̃ infra, & carnes in capite minori humiditate opus habent. Ducit itaque sicca corporis pars humiditatem ex capite: & simul transitus magis ducenti patent, q̃ ei quæ ducitur. Nam ipsi transitus, vtpote sicci existentes, eā sibi lucrifaciūt, & simul humores à natura deorsum procedere solent, si B
vel modica quædā necessitas contingat. Fluxiones de capite septem sunt, in nares, in aures, in oculos, atque hæ ex capite fluxiones oculis apparent.
9 Postquam autem in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit. Magis aūt in thoracē præ frigore fluit, propterea ꝙ facilis est fluxio ad guttur, vtpote non contectū. Præ frigore verò à bile infestati,
10 propterea lassitudine affligūtur, quia carnes quum bilem habuerint, non quiescunt, sed concutiuntur, & concussę laborant ac delassantur, vtpote velut in itinere faciendo cōcussæ, & suppurati fiunt, quū in thoracem fluxerit, itēq; tabidi. Quum verò in medullam fluxio contigerit, tabes occulta ac incōspicua oboritur. Quū autem retro ad vertebras, & in carnes defluxerit, hydrops fit. Id quod ex hoc cognōscere dat. C
Siccæ enim anteriores partes sunt, caput videlicet, & nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntq; cum virore pallidi, itemq; reliquum corpus: & nihil expuit homo, etiāsi multum fluat. Fluxus enim per mediam carnem retro fluens, & ab anteriore auersus, anteriores partes siccas facit, posteriorem vero carnē irrigat, & magis eam quæ intus est ad ventrem, q̃ quæ foris est ad nasum. Et propterea corpus foris magis solidum, q̃ intus, & angustiores meatus ac foramina habet. Quare sanè quū tenuia sint foramina, cōstringuntur, ipsaq; sibijpsis medentur, & fluxus nullus hac transire potest. Intus verò foramina ampliora sunt, & intermedia tenuiora D
hn̄t: fluxus verò vtpote ab altioribus procedēs, & tenuia impedimēta cōtra se hn̄s, influit & carnes humiditate replet. Sed & humiditas à cibis i idē ꝓcedēs corrūpit, corrupta aūt ipsa præ ammixtiōe, & simul cū ipsa, ea q̃ à capite defluit, corpus nutriūt. Carnes verò multo humore nutritæ, & morboso augescētes, hydrope plenæ sunt. Si aūt modicus fluxus fuerit, coxendicū & articulorū diuturnā affectionem facit, vbi fluere cessauerit. Nā vt modicus, & vndiquaq; ab oībus fortioribus depulsus, ad articulos refugiū facit. Fiūt ꝓpterea articulorū ac coxēdicū affectiones, à talibus morbis sanatis, quum morbum quidem efficiēs sanatur, in carne vero quid relictū fuerit, cui nō

sit

A sit exitus, neq; rursus intrò, neq; foras, sed ad cu-
tē egressum tuberculū utiq; fecerit, fugit aūt in
id quod cedit, articulos videlicet, & aut articu-
lorū, aut coxēdicū affectiones inducit. Si porrò
intumuerint nares, & pituita plenæ fuerint, atq;
ea cōpacta, oportet pituitā cōpactā ac congela-
tā attenuare aut fomētis, aut medicamēto, & nō
auertere. Si .n. fluxus auersus aliò pcedet, omni-
no maiorē morbū faciet. Quū verò in aures flu-
xerit, primū dolorē exhibet, violēter .n. pcedit:
dolorē aūt exhibet, donec in fistulā redactus fue-
rit. Vbi aūt fluere cōsueuerit, nō amplius dolorē
facit. Ei verò quē dolor affligit, medicamentū
natura calidū, tepidū factū & metopio dilutū, 12
infundendū est, & retrò cucurbita medica affi-
B gēda, si sinistra auris doluerit, ad dextrā, sin dex-
tra ad sinistrā: non aūt scarificando pertundere
oportet, sed vt trahat solū sinēda est. Si verò per
hæc dolor nō sedet, frigefacietia à natura frigida
infundant, & medicamentū potandū præbeat,
quod secessum deorsum faciat, sursum aūt non,
quandoquidē vomitus nō auxiliat: & de cætero
frigidis vtendū est, & semper nō sanantē variare
oportet modū: & si quidē peius reddiderit ma- 13
lū, ad contrariū te conuerte: si verò ad sanitatē
tēdat, oīno nihil ab his q adhibent auferre opor-
tet, neq; quicquā aliud addere aut apponere. Si
verò iam in fistulā redactus fuerit, & multa puru
lēta sanies fluxerit, quæ graueolens sit, sic facere
oportet. Spongiā siccante quopiā sicco medica-
C mēto imbue, & in aurē q penitissime inde: & in
nares purgatoriū medicamentū mitte, quo ea q
prius in aures fluebant, in nares ferant, & non id
quod morbosum est in caput rursus recedat. Cæ-
terùm vbi in oculos fluxio pcesserit, oculi inflā-
mant & tumēt. Sic aūt affectū hominē medica-
mento liquido, aut sicco inspersilli curare opor-
tet. Si verò statim inflāmati fuerint, nihil omni- 14
no illine, sed aut fortissimo per inferna purga-
to, aut alio quopiā aluū subducente medicamē-
to attenuato, vitando nē vomitū facias. Si verò
velut lapilli subtercurrerint, medicamentū illi-
nes, quod plurimā lachrymā ducere pōt, & reli-
quum corpus humectabis ac tumidū facies, quo
oculi humidiores fiant ac colluantur, vt lachry-
D mā adstrictam ac compactam decurrere facias.
Quum aūt in oculos paulatim fluxerit, & pruri-
tum fecerit, sic affectum molli medicamēto illi-
nes, quod siccare pōt, simulq; modicā lachrymā
ducere, & ad nares medicamentū adhibebis, aut
singulis diebus, aut alternis eodem vtens. Sit au-
tem tale medicamentum, quod non plus quàm
acetabulū p nares deducat, idq; paulatim: quod
verò oculis adhibetur resiccet, vt quod oculorū
pharmacū resiccarit ac obstruxerit, id ipsum ad
nares feratur. Medicamenta caput purgantia,
quæ quidē fortia sunt, à toto capite ducunt: quę
verò debilia, ab oculis, & hinc à vicinis naso par
tibus. Si aūt à carne & osse, muco inter os & car
nē subsistēte, fluxus ad oculos fiat, ex hoc manife
stum

τοῦ ἡ ἔξοδος, μήτ' αὖ ἔσω, μήτε ἔξω, ἀλλ' ἐς τὸ Vet. Cod.
δέρμα φῦμα ποιήσῃ, ἐξιὸν φεύγει ἐς τὸ ὑπεῖκον
ἐς τὰ ἄρθρα, καὶ ἢ κέδματα, ἢ ἰσχιάδα ἐποίησεν.
ἢν δὲ οἰδήσωσιν αἱ ῥῖνες, καὶ φλέγματος ἔμ-
πλεαι ἔωσι, συμπεπηγότος τούτου, χρὴ τὸ φλέ-
γμα τὸ συμπεπηγὸς λεπτύνειν ἢ πυρίησιν, ἢ
φαρμάκῳ, καὶ μὴ ἀποτρέπειν. ἢν γὰρ ἀποτρεφθὲν
ἄλλῃ πορεύσει, πάντῃ τὸ ῥέεθρον μείζονα νόσον
ποιέοι. ὁπόταν δ' ἐς τὰ ὦτα ῥέῃ, τὸ πρῶτον ὀδύ-
νην παρέχει. βίῃ γὰρ χωρέει, πόνον δὲ παρέχει,
ἔστ' ἂν *ἀποσυριγγωθῇ. ἐπὴν δὲ μάθῃ ῥεῖν, οὐκέτι * συριγγωθῇ
πόνον ποιέει. τῷ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἐχομένῳ φάρ-
μακον θερμὸν φύσει χλιαρὸν ποιήσαντα, διέντα
μετώπῳ ἐγχέειν, καὶ ὄπισθεν σικύην ἐμβάλλειν.
ἢν τὸ ἀριστερὸν ἀλγέῃ, ἐς τὸ δεξιὸν, καὶ ἢν τὸ δε-
ξιὸν, ἐς τὸ σκαιόν. μὴ κατακρούειν δὲ, ἀλλ' ὡς ἂν
ἕλκῃ μοῦνον. ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα παύηται, ψύ-
χοντα ἐγχέειν φύσει ψυχρὰ, καὶ φάρμακον πῖσαι, ὅ-
τι ἂν κάτω ὑποχώρησιν ποιέῃ. ἄνω δὲ μὴ, ὥσπερ
οὐδ' ἀρήγει ἐμέειν, καὶ τὰ ἄλλα ψύχειν, καὶ ἀεὶ δὲ
ἐκ τοῦ ὑγιὲς μὴ ποιέοντος τρόπου, μεταλλάσσειν,
καὶ ἢν μὲν κάκιον ποιέῃ, ἔχου ἐς τὸ ὑπεναντίον. ἢν
δὲ ῥέπῃ ἐς τὸ ὑγιὲς, τὸ πάμπαν μὴ ἀφελεῖν τι
τῶν προσφερομένων, μηδ' ἀποζυγῆσαι, μηδὲ
προσθεῖναι ἄλλο τι. ἢν δὲ ἐσυριγγωμένον ἤδη
ᾖ, καὶ πεπυωμένος ῥέῃ ἰχὼρ πουλὺς, καὶ κακὸν
ὀζόμενος, τοῦτο ὧδε ποιέειν. σπογγίαν δεύων
ξηραίνοντί τινι φαρμάκῳ ξηρῷ, πρὸς τὴν ἀκοὴν
ὡς πελασάτω προσθεῖναι, καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας
καθαρτήριον, ὅπως τοῦ ἐς τὰ ὦτα ῥέοντος, πρό-
σθεν ἐς τὰς ῥῖνας φέρηται, καὶ μὴ ἐς τὴν κεφαλὴν
πάλιν ἀποχωρέῃ, νοσηλὸν ἐόν. ὅταν δ' ἐς ὀφθαλ-
μοὺς ῥεῦμα ἴῃ, φλεγμαίνουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ
οἰδέουσιν. τοῦτον χρὴ φαρμάκῳ ἢ τῷ ὑγρῷ, ἢ τῷ
ξηρῷ ἐμπάσσειν ἰᾶσθαι. ἢν δ' αὐτέως φλεγμή-
νωσι, μὴ ἐγχέειν μηδὲν, ἀλλ' ἢ καῦσαι κατωτά-
τω ἰσχυροτάτῳ, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἀπισχναίνειν ὑποχω-
ρητικῷ φαρμάκῳ, φυλασσόμενος μὴ ἔμετον ποιή-
σῃς. ἢν δὲ οἷον λίθοι ὑποτρέχωσιν, φάρμακον
ἐγχέειν, ὅ, τι πλεῖστον ἄγειν δάκρυον μέλλει,
καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ὑγραίνοντα, καὶ φλεγμαίνειν
ποιέοντα, ὡς ὑγρότεροι οἱ ὀφθαλμοὶ γίνωνται καὶ
ἐκκεκλυσμένοι, ὡς τὸ δάκρυον συμπεπηγὸς
ὑποτρέχειν ποιέῃς. ὅταν δ' ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς
κατὰ σμικρὸν ῥέῃ, καὶ κνισμότητα παρέχῃ, τοῦτον
ἐγχέειν μαλθακώδει, ὅ, τι μέλλει ξηραίνειν ἅ-
μα καὶ δάκρυον ὀλίγον ἄγειν, καὶ πρὸς τὰς ῥῖνας
φάρμακον προσφέρειν, ἢ ἑκάστης ἡμέρης, ἢ διὰ τρί-
της τῷ αὐτῷ χρεώμενος. τοιόνδε ἔστω τὸ φάρμα-
κον, ὅ, τι μὴ πλεῖον ἢ ἐμβάφιον ἀπάγειν μέλλει
κατὰ τὰς ῥῖνας. ἀπάγειν δὲ κατὰ σμικρὸν, τὸ δὲ
κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποξηραίνειν. ὡς ὅτι ἂν τὸ τῶν
ὀφθαλμῶν φάρμακον ἀποξηρήνῃ καὶ ἀποφράξῃ, καὶ
κατὰ τὰς ῥῖνας ἀποτράπηται. τὰ δὲ φάρμακα
τὰ τῆς κεφαλῆς καθαρτήρια, ἃ μὲν αὐτῶν ἰσχυ-
ρά ἐστιν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄγουσιν ὅλης, ὅσα καὶ
ἀσθενέα, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ αὐτόθεν ἀπὸ τῶν
πέλας τῆς ῥινός. ἢν δ' ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ ὀστέου
μύξης ὑποστάσης μεταξὺ τοῦ ὀστέου καὶ τῆς σαρ-
κὸς ῥεῦμα ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγγίνηται, τῷδε δῆ-
λον

Vet. Cod. * δέρμα

λόν ἐστιν, ὅτι ἐντεῦθεν ῥεῖ τὸ * ῥεῦμα, τὸ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φλιβόμενον, καὶ ὑπείκει, καὶ ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν ἐκθύουσιν, καὶ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύουσιν, καὶ οὐχ ἑλκοῦνται τὰ βλέφαρα, οὐδὲ δάκνει, οὐδ᾽ ἀμβλυώσσειν ποιέει, ἀλλ᾽ ὀξὺ ὁρᾷν γίνεται. τὸ γὰρ ῥεῦμα οὐχ ἁλμυρόν ἐστιν, ὡς οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ μυξῶδες μᾶλλον. τοῦτον ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. φαρμάκῳ καθαίρειν χρὴ τὴν κεφαλὴν μὴ ἰσχυρῷ, καὶ τὸ σῶμα ἰσχναίνειν, καὶ σιτίοισι καὶ φαρμάκοισι κάτω ὑπάγοντα, ὡς ἀποξηρανθῇ ἰσχναινομένου τοῦ σώματος, ἢ ἐκτρεφθῇ τῷ κατὰ τὰς ῥῖνας προστιθεμένῳ φαρμάκῳ, πρὸς δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐδὲν δεῖ φάρμακον προσφέρειν. ἢν δὲ μὴ δ᾽ οὕτως ὑγιὲς γίνηται, τὴν κεφαλὴν κατατάμνειν ἐς αὖ πρὸς τὸ ὀστέον ἵκῃς, μὴ μετεώρους, μὴ δ᾽ ἐπικαρσίους τὰς τομὰς ποιεύμενος. τάμνειν δὲ ἄχρι τούτου, ἄχρις ἂν τοῦ ὀστέου θίγῃς, τάμνειν δὲ πυκνὰ, ὡς ἂν τὸ συνεστηκὸς ἐξέλθῃ θᾶσσον, διὰ τῶν ἑλκέων ἀπορρέον. ἅμα δὲ αἱ τομαὶ πυκναὶ ἐοῦσαι περίστασιν ποιέωσιν τῇ σαρκὶ πρὸς τὸ ὀστέον. οὕτως ἰᾶσθαι δεῖ, εἰ τούτῳ τοιάδε ἡ ἀποτελεύτησις γίνεται. ἢν μὴ ταῦτ᾽ εὐτρεπῆ ἔῃ, οὐκ ἐκκέκλυσται, ὥστ᾽ ἐκκλυσομένην ὀξὺ ὁρᾷν ποιέειν, αἰεὶ τῷ ἐφισταμένῳ μαρμαρυγώδης μᾶλλον γίνεται, καὶ τὸ ὀξὺ ὁρᾷν τοῦ ἀνθρώπου ἀποσβέννυται. ἢν δ᾽ ἐς τὴν ὄψιν ἐς τὸ ὑγρὸν καθαρὸν αἱματῶδές τι ἐσέλθῃ ὑγρὸν, τούτῳ ἡ ὄψις ἔνδον ἐμφαίνεται τοῦ ὀφθαλμοῦ, οὐ στρογγύλον ἐὸν διὰ τόδε. ἐν ᾧ ἂν τὸ αἱματῶδες ἐνῇ, τοῦτο οὐκ ἐμφαίνεται, τούτῳ δὴ ἐλλείπει τὸ φαινόμενον περιφερὲς εἶναι, καὶ προκινέεσθαι αὐτῷ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ οὐδὲν κατ᾽ ἀλήθειαν ὁρᾷ. τούτου χρὴ τὰς φλέβας ἀποκαίειν, τὰς πιεζούσας τὰς ὄψιας, αἳ σφύζουσιν αἰεὶ, καὶ μεταξὺ τοῦ τε ὠτὸς, καὶ τοῦ κροτάφου πεφύκασι, καὶ ἐπὴν δ᾽ ἂν ταύτας ἀποφράξῃς, πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς φάρμακα ὅσα ὑγραίνει, πρόσφερε, καὶ δάκρυον ἄπαγε ὡς πλεῖστον, ὅπως τὸ συνεστηκὸς ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἐκκλυσθῇ, τὸ τὴν νοῦσον παρέχον. ἢν δ᾽ ὀφθαλμὸς ῥαγῇ, μαλθακοῖσι φαρμάκοισιν χρῆσθαι, καὶ στρυφνοῖσιν. ὡς συστρεφόμενον τὸ ἕλκος ἐς μικρὸν συνίῃ, καὶ ἡ οὐλὴ λεπτὴ ᾖ. ὅταν δ᾽ ἄρ * ἐπηγέμον * δακρύειν τῷ ὀφθαλμῷ ἀρήγει. ὁπόταν δὲ ἐς τὸν κίθαρον ῥέῃ, καὶ χολὴ ᾖ, τῶδε δῆλόν ἐστιν. ὀδύνη ἔχει ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὴν κληῖδα πρὸς τὴν ἐς τὴν λαπάρην, καὶ πυρετὸς, καὶ ἡ γλῶσσα τὰ ἄνω χλωρὴ γίνεται, καὶ ἀποχρέμπτεται ξυμπεπηγότα. ταύτης τῆς νούσου ἑβδομαίῳ ὁ κίνδυνός ἐστιν ἢ ἐνναταίῳ. Ὁπόταν ἀμφότερα τὰ πλευρὰ ἀλγέῃ, τὰ δ᾽ ἄλλα ὅμοια ᾖ τῇ ἑτέρῃ, αὕτη μὲν περιπλευμονίη ἐστίν. ἡ δὲ ἑτέρη πλευρῖτις, αὗται δὲ γίνονται διὰ τόδε. ὅταν ἐς τὸν πλεύμονα ῥεύσῃ ἐκ τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ βρόγχου καὶ τῶν ἀρτηριῶν, ὁ πνεύμων ἅτε ψαφαρὸς ἐὼν καὶ ξηρὸς φύσει, ἕλκει ἐφ᾽ ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν ὅτι ἂν δύνηται, καὶ ἐπὴν εἰσρύσῃ, μείζων γίνεται, καὶ ὅταν μὲν ἐς ὅλον ῥεύσῃ, μείζων ὁ λοβὸς γενόμενος, ἀμφοτέρων ἔψαυσεν τῶν πλευρέων, καὶ περιπλευμονίην ἐποίησεν. ὅταν δὲ τῆς ἑτέρης μοῦνον, πλευρῖτις ἦ. ἡ περιπλευμονίη πολὺ ἐπικινδυνοτέρη ἐστὶ, καὶ ὀδύναι πολὺ ἰσχυρότεραί

εἰσιν

* ἐπῆ γέμον

stum fit quòd inde profluit. Cutis in capite cõpressa cedit, & vlcera in capite enascuntur, & oculi lachrymantur, & palpebræ non exulcerãtur, nec mordax est fluxus, nec visum hebetat, sed homo ipse acutius videt. Fluxus enim non est salsus, vtpote non de cerebro, sed magis mucosus. Hunc sic sanare oportet. Medicamento caput purgandũ est non forti, & corpus attenuãdũ & cibis & medicamentis infra corpus subducẽtibus, donec attenuato corpore fluxus resiccetur, aut medicamento in nares indito emoueatur. Verùm ad ipsos oculos nullum pharmacum adhibendum est. Si verò neque sic sanus fiat, caput secare donec ad os perueneris, oportet, nõ superficialibus neq; transuersis aut obliquis fissuris, incisis vsquequo ad os ipsum pertigeris: frequenter autem secare oportet, vt compactus humor citius prodeat per vlcera effluens: & simul vt frequentes sectiones, extensionem carnis ad os faciant. Sic mederi oportet, si huic hoc modo res succedat. Si verò hæc non commoda fuerint, & fluxus non eluitur, vt elutus acutè cernere faciat, semper ab incumbente oculi magis splendescentes fiunt: & acutus visus hominis extinguitur. Si in visum, in humorẽ purum cruentus aliquis humor ingrediatur, huic visus intra oculum non rotundus esse apparet, propterea quòd in quocunque inest cruentus humor, id ipsum non apparet. huic itaque deficit vt visus rotundus appareat, & ante oculos aliqua moueri ipsi videntur, & nihil reuera videt. Huius venas visum premẽtes exurere oportet, quæ videlicet semper pulsant, & inter aurem ac tempora consistunt: & vbi has obturaueris, oculis pharmaca quæ humectant adhibe, & lachrymam quàm plurimam prolecta, quo id quod in oculis compactum est, & morbum facit, eluatur. Si verò oculus rumpatur, mollibus medicamẽtis & acerbis vtendum est, vt vlcus adstrictum in angustũ coeat, & cicatrix tenuis fiat. Si autem adhuc humoribus plenus fuerit, lachrymare oculo conducit. At verò quum in thoracem fluxerit, & bilis fuerit, ex hoc manifestum fit. dolor lateris mollitudinem occupat, & clauiculam eiusdem partis, & febris adest, & lingua superne pallida fit, & exscreat compacta. huius morbi periculum septima aut nona die instat. Alia bilis. Quum ambo latera doluerint, reliqua autem similia alteri fuerint: hæc quidem peripneumonia est: Illa verò pleuritis. Hæc autem propterea fiunt. Quum in pulmonem fluxerit ex capite, per guttur, & arterias, pulmo tanquam natura rarus & siccus, trahit in se humorem quantum eius capere potest, & vbi influxerit, maior fit: & vbi quidem in totum fluxerit, extremitas eius maior reddita vtrunque latus contingit, & peripneumoniam pulmonis appellatum morbum, facit. quum verò alterum tantum, pleuritis, id est, costalis morbus fit. Peripneumonia multo periculosior est, & dolores multo fortiores sunt,

qui

A qui ad laterum mollitudinem & ad clauiculas
tendunt, & lingua multo viridior ac pallidior,
& fauces præ fluxione dolent, & lassitudo fortis
occupat, & spiritus sexta aut septima die corri-
pit: hunc si non septima die febris dimiserit, mo
ritur aut suffocatur, aut vtrunque. Si verò nona
die, duabus diebus interpositis, corripiat, vt plu
rimum etiam hic aut moritur, aut suppuratus
euadit. Si verò duodecima die, suppuratus fit.
Si quarta & decima, sanus fit. Et quicunq; præ
peripneumonia aut pleuritide suppurati fiunt,
non moriuntur, sed sani fiunt. Suppurati vt
plurimum fiunt, quum fluxus in idem velut in
bile cōtingit, sed in bile quidem multū defluit,
& vbi defluxit sedatur. Suppuratis vero minus
B defluit, & non sedatur. Fiunt etiam suppurati,
quum minus exscreant, q̃ influit in pulmonem.
Hoc enim quod in pulmone consistit, & quod
influit, pus fit. Pus in pulmone & in thorace cō-
sistens ac congregatum, vlcerat & putrefacit, &
postquā exulcerata fuerint, ab vlcerato influit,
& quum exscreat, caput simul concussum magis
fluit, simulq; ex vlcerato in thorace ac pulmone
magis fluit, & vlcera agitata refringūtur: vt etiā
si fluxus à capite cesset, is qui ab ipsis vlceribus ve
nit, sufficiens sit morbum facere. Fit præterea et
ab vlcere suppuratus, & leuior hic morbꝰ existit.
Fit etiā extra pulmonem, maxime quidem à ru
ptura, & vbi caro contusa fuerit. Iuxta hāc enim
pus congregatur, & cōgregatum fluctuat, si quis
C corpus concutiat, & strepitū facit, & hæc vrun-
tur. Tabes autem fit quum in idem velut in sup-
purato, fluxio fit per guttur, & appendentes pul
monis partes, appellatas aortas, quæ pulmonem
& guttur continent ac coniungunt. Fluit autē
in pulmonem frequenter & paulatim, & humi-
ditatem in pulmone non multam facit. Resic-
catum enim id quod influit, & in gutture com-
pactum, vtpote quod non eluitur, sed paula-
tim influit ac detinetur, tussim excitat, & in aor
tis id quod influit detentum, vtpote quum an-
gusta foramina aortæ habeant, angustum spiri-
tui locum exhibet, & talem spiritū habere facit,
qui velut defectus semper respirare concupiscit.
Et in pulmone velut non vehementer humido
D existente, pruritus contingit. Quum vero mul-
tum de capite fluxerit, pruritus in pulmone non
fit. Multum enim est quod in ipsum influit, &
suppurati ex his tabidis siue phthisicis Græcè ap
pellatis fiunt, vbi corpus humectius factum fue-
rit: & contrà vbi siccius fuerit factum, ex suppu-
ratis tabidi. Suppurati hoc modo cognoscunt.
Lateris mollitudinē à principio dolor occupat.
Quum vero iam pus collectum est, & dolor si-
militer habet, & tussis fit, & pus exscreat, & spi-
ritus corripit. Si vero nondum erupit pus, in la-
teris mollitudine concutitur, & velut in vtricu
lo strepitum facit. Si vero horū nihil adsit, suppu
ratus aūt sit, ex his coniectare oportet: Spiritum
multum habet, subraucosiusq; loquitur, & pe-
des

εἰσιν αἱ ἐς τὰς λαπάρας καὶ ἐς τὰς κληῖδας, καὶ Vet. Cod.
ἡ γλῶσσα πολὺ ὠχροτέρη, καὶ τὴν φάρυγγα
ἀλγέει ὑπὸ τοῦ ῥεύματος, καὶ κόπος ἔχει ἰσχυ-
ρὸς, καὶ πνεῦμα ἑκταῖον ἢ ἑβδομαῖον λάζεται. τοῦ-
τον ἢν μὴ ἑβδομαῖον ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ἀποθνή-
σκει καὶ ἀποπνίγεται, ἢ ἀμφότερον. ἢν δ' ἐνα-
ταῖον δύο ἡμέρας διαλιπὼν λάζηται, ὡς τὰ πολ-
λὰ, καὶ οὗτος ἢ ἀποθνήσκει, ἢ ἔμπυος διαφεύγει.
ἢν δὲ δωδεκαταῖον, ἔμπυος γίνεται. ἢν δὲ τεσ-
σαρεσκαιδεκαταῖον, ὑγιὴς γίνεται, καὶ ἔμπυοι ὅσοι
ὑπὸ περιπλευμονίης ἢ πλευρίτιδος γίνονται,
* οὐκ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ὑγιέες γίνονται. ὡς τὰ * ἢ
πολλὰ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ῥεῦμα ἐς τὸ αὐτὸ
ὥσπερ ἐπὶ τῇσι χολῇσιν γένηται. ἀλλὰ τῇσι μὲν
χολῇσι πολὺ ἀπορρέει, καὶ ἀπορρεῦσαν παύεται.
τοῖσι δ' ἐμπύοισιν ἔλασσόν τε ῥεῖ, καὶ οὐ παύεται,
καὶ ἔμπυοι γίνονται, ὅταν ἔλασσον ἀποχρέμπτων-
ται ἢ ἐπιρρέει ἐς τὸν πλεύμονα. τοῦτο γὰρ τὸ ἐν
τῷ πλεύμονι συνιστάμενόν τε καὶ ἐπιρρέον, πύον
γίνεται. τὸ δὲ πύον συνιστάμενον ἐν τῷ πλεύμο-
νι, καὶ ἐν τῷ κιθάρῳ, ἑλκοῖ καὶ σήπει, καὶ ἐπὴν ἑλ-
κωθῇ, ἀπὸ τοῦ ἡλκωμένου ἐπιρρέει, καὶ ἐπαναχρεμ-
πτομένου. ἅμα μὲν ἡ κεφαλὴ μᾶλλον ῥεῖ σειομέ-
νη. ἅμα δὲ ἐκ τοῦ ἡλκωμένου ἐν τῷ κιθάρῳ καὶ τῷ
πλεύμονι μᾶλλον ῥεῖ, καὶ τὰ ἕλκεα κινεύμενα ἐπα-
ναρρήγνυται. ὥστε καὶ εἰ παύσαιτο τὸ ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς ῥέον, τὸ ἀπ' αὐτέων τῶν ἑλκέων ἱκανὸν
ἔσται νοῦσον παρασχεῖν. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ἕλκους
ἔμπυος, καὶ ῥάων αὕτη ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ καὶ
ἐκτὸς τοῦ πλεύμονος. μάλιστα μὲν ἀπὸ ῥήγμα-
τος, καὶ ὅταν ἡ σὰρξ φλασθῇ. κατὰ τοῦτο γὰρ πύον
ξυνίσταται, καὶ συνιστάμενον εἴ τις σείη τὸ σῶμα,
κλυδάζεται καὶ ψόφον παρέχει, καὶ καίονται ταῦ-
τα. φθίσις δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ
τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γένηται διὰ τοῦ βρόγχου καὶ
τῶν ἀορτέων αἳ ξυνέχουσι τὸν πλεύμονα καὶ τὸν
βρόγχον. ἐς δὲ τὸν πλεύμονα ῥέει θαμινὰ κατ'
ὀλίγον, καὶ ὑγρότητα ἐν τῷ πλεύμονι * μὴ ποιεῖ * ἴσως ἢ
πολλήν. ξηραινόμενον γὰρ τὸ ἐπιρρέον ἐν τῷ βρόγ-
χῳ πεπηγὸς, ὥστε οὐκ ἐκκλυζόμενον, ἀλλὰ
κατ' ὀλίγον ἐπιρρέον, καὶ * ἐνεχόμενον, βῆχα ποιέει. * ἐπιχεόμενον
ἔν τε τῇσιν ἀορτῇσιν ἐνεχόμενον τὸ ῥέον, ὥστε
στενὰς διατρήσιας ἐχούσας τὰς ἀορτὰς, στενο-
χωρίην τῷ πνεύματι παρέχει, καὶ τοῦτο ποιέει
πνεῦμα ἔχειν. ὥστε γὰρ ἀναλισκόμενον ἀεὶ ἐπιθυ-
μέει ἀναπνεῖν καὶ ἐν τῷ πλεύμονι, ὥστε οὐκ ἰσχυ-
ρῶς ὑγρῷ ἐόντι, ξυσμὸς ἐγγίνεται. ὅταν δὲ πο-
λὺ ἀπορροῇ τῆς κεφαλῆς, οὔτ' ἐν τῷ πλεύμονι
ξυσμὸς γίνεται. πολὺ γὰρ αὐτέῳ τὸ ἐπιρρέον ἐστὶ,
καὶ ἔμπυοι ἐκ τῶν φθισίων τούτων γίνονται, ὅταν
ὑγρότερον τὸ σῶμα γένηται, καὶ ὅταν ξηρότε-
ρον γένηται, ἐκ τῶν ἐμπύων φθισιῶντες. ἔμπυοι
τῷδε δῆλοι γίνονται. τὴν λαπάρην ἀρχομέ-
νων πόνος ἔχει. ἐπὴν δὲ πύον ξυνεστήκει ἤδη,
ὅτε πόνος ὁμοίως ἔχῃ, βήξ τε γίνεται, καὶ ἐπα-
ναχρέμπτεται πύον, καὶ πνεῦμα ἔχει. ἢν δὲ μή-
πω ἐρρώγῃ ἐν τῇ λαπάρῃ, σείεται καὶ ψοφέει οἷον
ἐν ἀσκῷ. ἢν δὲ τούτων μηδὲν προσέῃ, ἔμπυος
δὲ ᾖ, τοῖσι δὲ χρὴ τεκμαίρεσθαι. πνεῦμα πουλὺ
ἔχει, φθέγγεταί τε ὑποβραγχότερον, καὶ οἱ πό-
δες

Vet. C d. δες οἰδέουσι καὶ τὰ γούνατα. μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν λαπάρην ἐν ᾗ τὸ πύον ἐστί. καὶ ὁ κίθαρος συγκεκαμμένος ἐστὶ, καὶ λυσιγυῖα γίνεται καὶ ἱδρὼς περιχεῖται ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τοτὲ μὲν δοκέει θερμὸς αὐτὸς ἑαυτῷ εἶναι. τοτὲ δὲ, ψυχρὸς, καὶ οἱ ὄνυχες περιτεταμένοι εἰσὶ, καὶ ἡ κοιλίη θερμὴ γίνεται. τούτοισι χρὴ γινώσκειν τοὺς ἐμπύους. ὅταν δ' ὄπισθεν ῥεύσῃ ἐς τὴν ῥάχιν, φθίσις γίνεται τούτῳ τοιάδε. τὴν ὀσφὺν ἀλγέει, καὶ τὰ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς κενὰ δοκέουσιν αὐτῷ εἶναι. χολὴ δὲ. τὰ δ' ἐστὶν ἐπικίνδυνα. ἴκτερος ἢν ἐπιγίνηται ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ ἐν τοῖσιν ὄνυξιν πελιδνὰ ὅταν γίνωνται, καὶ ἐς τὸ σῶμα ὅταν ἔχῃ ἕλκεα, καὶ τὰ περὶ τὰ ἕλκεα, πελιδνὰ ᾖ, καὶ ὁ ἱδρὼς ὁκόταν μὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἐκθύῃ, ἀλλὰ καθ' ἓν μέρος τοῦ σώματος, καὶ ὅταν τοῦ πυρετοῦ ἔτι ὄντος ἐπαναχρέμπτηται χλωρὸν, ἢ ἐνεόντος ἐν τῷ πλεύμονι ἔτι τοῦ χλωροῦ, ἡ ἐπανάχρεμψις παύσηται, τοῦτο δὲ δεῖ γινώσκειν ὅταν ἐνῇ καὶ ὅταν μὴ ἐνῇ. ὅταν ἐνῇ ἐμψοφεῖ ἐν τῇ φάρυγγι ἀναπνέοντος, καὶ πνεῦμα ἐπικίνδυνον καὶ * λὺξ, καὶ ὁ πυρετὸς ἀπιὼν, ἀποχρέμματος ἔτι ἐν τῷ πλεύμονι ἐόντος, καὶ ἡ κοιλίη ἀσθενέος ἤδη ἐόντος ὑποχωρέουσα. ταῦτα πλευρίτιδος καὶ περιπλευμονίης ἐπικίνδυνα. πλευρῖτιν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. τὸν πυρετὸν μὴ παύειν ἑπτὰ ἡμερέων. πότῳ δὲ χρήσθω, ἢ ὀξυμελικρήτῳ, ἢ ὄξει καὶ ὕδατι. ταῦτα δὲ χρὴ προσφέρειν ὡς πλεῖστα, ὡς ἐπίτεγξις γίνηται, καὶ γινομένη ἐπανάχρεμψιν ποιέῃ, καὶ τὴν ὀδύνην παύειν θερμαντηρίοισιν φαρμάκοισιν, καὶ καταρροφεῖν διδόναι, ὅ, τι ἐπανάχρεμψιν ποιήσει, καὶ λουτροῖσι χρῆσθαι τεταρταίοισιν. τῇ δὲ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ χρίειν ἐλαίῳ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ λούειν, ἢν μὴ ὁ πυρετὸς μέλλῃ ἀφιέναι, ὡς ὑπὸ τοῦ λουτροῦ ὁ ἱδρὼς ἐγγίνηται, καὶ ἔτι τῇ πέμπτῃ καὶ τῇ ἕκτῃ ἰσχυροτάτοισι χρῆσθαι τοῖσιν ἐπαναχρεμπτηρίοισι φαρμάκοις, ὡς τὴν ἑβδόμην ὅτι ῥήϊστα ἡμέρην ἀγάγῃ. ἢν δὲ μηδὲ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρῃ παύσηται, τῇ ἐνάτῃ παύσηται ἢν μή τι ἄλλο τῶν ἐπικινδύνων γίνηται. ἐπὴν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ῥοφήματα ὡς ἀσθενέστατα ποιέων προσφερέειν. ἢν δὲ * ἰνηθμὸς ἐγγίνηται, ἢν μὲν ἔτι νεαροῦ τοῦ σώματος ἐόντος, τῶν ποτῶν ἀφαιρέειν. ἢν δὲ τοῦ πυρετοῦ ἀφικόντος, πυρίνοις τοῖς ῥοφήμασι χρέο, καὶ τὴν περιπλευμονίην τὸν αὐτὸν τρόπον ἰῶ. τοὺς ἐμπύους καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, μὴ ἰσχυροῖσι φαρμάκοισιν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἀποτρέπειν ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἅμα διαχωρητικοῖσιν σιτίοισι χρῆσθαι, καὶ ἐπὴν ἡ ἀρχὴ τοῦ νοσήματος μηκέτι ᾖ, ἀλλ' ἐκτρέπεται ὁ ῥόος, ἐπανάχρεμψιν ποιέεσθαι, καὶ βῆχα ποιέειν, καὶ ἐγχύτοισι φαρμάκοισιν χρῆσθαι, καὶ σιτίοισιν ἅμα. ὁπόταν δὲ δεῖ ἀπόχρεμψιν ποιέεσθαι, καὶ πλέοσι σιτίοισι καὶ ἁλυκοῖσι χρῆσθαι καὶ λιπαροῖσι, καὶ οἴνῳ αὐστηρῷ, καὶ βῆχα ποιέειν ὅταν ὧδε ἔχῃ, καὶ τοὺς ὑπὸ τῆς φθίσιος τὸν αὐτὸν τρόπον τἄλλα, πλὴν τὰ σιτία μὴ πολλὰ ἅμα, καὶ τὰ ὄψα μὴ πλείονα ἢ τὰ σιτία, καὶ τῷ οἴνῳ ὑδαρεῖ χρέο ἐπὶ τῷ σιτίῳ, ὡς μὴ θερμαίνῃ, καὶ

*λύγξ

*λυγμὸς

des ac genua intumescunt, magis autem ab ea lateris mollitudinis parte, in qua pus est, & thorax A
concuruatus est, & membrorum dissolutio fit, & sudor per totum corpus diffluit, & aliquando sibijpsi videtur calidus esse, aliquando frigidus, & vngues circuntensi sunt, & aluus calida fit. Ex his suppuratos cognoscere oportet. Porrò quum retrò in spinam fluxio processerit, huic tabes fit eiusmodi. Lũbos dolet, & anteriores capitis partes vacuæ videntur ipsi esse. Bilis autem periculosa est, si icterus siue regius morbus ĩ oculis accedat, & in vnguibus liuiditas si fiat: & si corpus vlcera habeat, & partes circa vlcera liuidæ sint, & quum sudor non toto corpore erumpit, sed vna aliqua corporis parte, & quum febre adhuc existente exscreat æger pallidum viride, aut si B
dum adhuc in pulmone inest pallidum viride, exscreatio cesset. Sic autem quum inest, & non inest, cognoscere oportet. Quum inest, in faucibus respirantis strepit, & spiritus periculosus est, & singultus adest, & febris discedit, exscreatione adhuc in pulmone hærente, & aluus debili iam existenti secessum facit. Hæc pleuritidis & peripneumoniæ periculosa indicia existunt. Cæterùm pleuritidem hoc modo curare opor-
16 tet. Febris sedanda non est per septem dies. Potu vtendum aut aceto mulso, aut aceto & aqua: hæc autem quàm plurima offerre oportet, quo humectatio fiat, eaq; facta exscreationem faciat: & dolor sedandus est calfactorijs medicamentis, & absorbendum dandum est quicquid C
exscreationem facit, & balneis vtendum quarta die, quinta autem & sexta oleum illinẽdum est. Septima lauandum est, si febris dimittere non velit, quo præ balneo sudor contingat. Insuperq; & quinta & sexta fortissimis vtendum est exscreatorijs medicamentis, quo septimam diẽ quàm facillime transigat. Si verò neque septima die febris cesset, nona cessabit, si non aliud quid periculosum accedat. Postquam autem febris dimiserit, sorbitiones quàm debilissimæ
17 offerantur. Si verò punctio oboriatur, si quidem iuuenile adhuc est corpus, potus auferendi sunt. Si verò febris dimisit, triticeis sorbitionibus vtaris. Et eodem modo peripneumoniam curato. At verò suppuratis, caput purgare opor- D
tet, non fortibus medicamentis, sed paulatim auertere in nares, & simul edulijs ventrem subducentibus vti. Et quum principium morbi nondum est, sed eò fluxus vertitur ac vergit, exscreationem facere, & tussim excitare, & medicamentis infusilibus in nares vti, & cibis simul ingestis. Quum autem exscreationem facere oportet, pluribus cibis & salsis ac pinguibus vtẽdum est, & vino austero, & quum sic habet tussis inducenda. Tabidos item eodẽ modo, quod ad reliqua attinet, curabis: præterquam quòd cibi non multi simul ingerendi sunt, & obsonia non plura quàm cibaria frumẽtacea, & vino inter edendũ vtendum est aquoso, vt ne calfaciat, &

A & corpori debili existēti caliditatē exhibeat, & simul ambo calfaciāt in eodem tp̄e, & caliditate mulsū fluxū inducāt. Quū porrò p̄ gulā fluxus ī vētrē p̄cesserit, morbus infrà fit, aliqn̄ ēt superne. Huic si quidē in vētre dolor inerit, subducendus est primū medicamento aut succo: deinde pharmaco fortiore vtendū est, cibis verò aluum subducētibus, donec dolor perseueret. Vbi verò dolor sedet, cibis validioribus vtat̄. Eodē modo vbi morbus multos dies hæserit, curabis. Si verò debilis fuerit, & p̄ imbecillitate hæc offerri non possint: primū q̄dē ptisanę succo p̄ clysterē infuso, aluus eluēda est, pòst vbi p̄ hūc purgaris, aliquo ex adstringētiū tādē huic aluū abluēs. Quū aūt retrò in carnē iuxta vertebras fluxus illapsus
B hydropē fecerit, sic mederi oportet. Caro in collo inter venas crustis tribus vrat̄, & vbi vsseris, cōstringat̄, & cicatrices q̃ tenuissimæ inducant̄, & vbi fluxū obturaris, medicamētū in nares adhibe, vt eò vertat̄, & aliud rursus, donec auertat̄, et anteriores quidē capitis partes calfacito, posteriores vero perfrigerato. Et postq̃ anterioribus capitis partibus excalfactus fuerit, cibos edat q̃ pituitosissimos, ac minime vētrē subducētes, quo fluxionū meatus in anteriore capitis parte, q̃ maxime dilatent̄. Postea vbi obturaris & auerteris influxionē, si quid prius q̃ curaris fluxum, in corpus peruenerit, sic mederi oportet. Si quidē magis ad cutē secesserit, externis partibus fomentū adhibebis: si vero intrò ad ventrē, foris aūt non
C conspicuum sit, medicamentū bibendū dabis: si vero in vtranq; partē, ab vtraq; detrahes. Verū hoc studio habere oportet, vt proximum exitū facias, siue inferne, siue superne, aut ēt alia aliqua corporis parte, vbi exitus sunt. Quū coxendicū morbus à fluxione fiat, cucurbitā medicā affigere oportet, & foras trahere, & nō scarificādo p̄tūdere: & calfactorijs medicamētis in potu exhibitis intus calfacere, quo exitus fiat tū foras ad cutē p̄ cucurbitæ tractionē, tū intus ad ventrē per caliditatē. Nam quum obturatus fuerit fluxus, & nō habeat quò iter faciat, viā ad articulos facit, & in id quod cedit influit, & sic coxēdicū morbū inducit. Tabes ex fluxione retrorsum. Qui hac affectus est, ei caput est purgandū debili medica-
D mētō, donec fluxus auertat̄: diæta aūt vtere velut in tabe superiore. Medicamentū potandū p̄be deorsum purgās, & inferne aluum lacte infuso elue, de cætero fomentis vtere. Quum splen p19 febre magnus factus fuerit (fit autē quum corpus attenuat̄. iisdem enim qn̄ corpus floret lien cōtabescit. quū autē corpus tenue fuerit, & splen floret) & omentū simul cū corpore attenuatum fuerit, pinguitudo in omento colliquescit. Vbi vero vasa pinguitudine vacua facta fuerint, & à splene florēte ac augescēte ī omentū defluxerit, vtpote vicinum valde existēs, & vt vasa hn̄s eaq; vacua, excipit, & vbi morbus semel in corpore factus fuerit, ad id qđ est morbosum vertit̄, nisi quis probe disponat ac curet. Nā ēt si quis bene tractet,

καὶ τῷ σώματι ἀσθενεῖ ἐόντι θερμότητα παρέχῃ, καὶ ἅμα ἀμφότερα θερμαίνωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ θερμωλὴ ποιέουσιν ῥεῦμα πουλύ. ὁπόταν διὰ τοῦ οἰσοφάγου ἐς τὴν κοιλίην ῥεύσῃ, νοῦσις γίνεται κάτω. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω. τούτῳ ἢν μὲν ὀδύνη ἐνῇ ἐν τῇ γαστρὶ, ὑπεξάγειν πρῶτον φαρμάκῳ ἢ χυλῷ. ἔπειτα φαρμάκῳ * ἰσχυροτέρῳ χρῆσθαι. τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. ἐπὴν δὲ παύσηται ἡ ὀδύνη, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἰσχυροτέροισι χρῆσθαι, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὴν πολλὰς ἡμέρας ἡ νοῦσις ἔχῃ, ἰᾶσθαι. ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, καὶ μὴ δύνηται προσφέρεσθαι ὑπὸ ἀσθενείης, κλύζειν πρῶτον μὲν χρὴ χυλῷ πτισάνης. ἔπειτα ἐπὴν τούτῳ καθήρῃς, τῶν στυφόντων τινί. * ὁπότε δ' ἐς τὴν σάρκα ὄπισθεν παρὰ τοὺς σπονδύλους ῥυεῖσα ὕδρωπα ποιήσῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. καίειν τὴν σάρκα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ μεταξὺ τῶν φλεβῶν ἐσχάρας τρεῖς, καὶ ἐπὴν καύσῃς, ξυνάγειν καὶ ποιέειν ὡς ἰσχνοτάτας οὐλάς, καὶ ἐπὴν ἀποφράξῃς, πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον πρόσφερε, ὡς ἐκτρέπηται, καὶ ἀσθενὲς * αὖθις, ἕως ἂν ἀποτρεφθῇ, καὶ τὰ μὲν ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς θέρμαινε. τὰ δ' ὄπισθεν, ψῦχε, καὶ ἐπὴν σοι ἐκθερμασμένος ᾖ τὰ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, σιτία ἐσθίειν τὰ φλεγματωδέστατα, καὶ ἥκιστα διαχωρητικά, ὡς ἔτι μάλιστα διευρυνθῶσιν αἱ ῥοιαὶ αἱ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς. ἔπειτα δ' ἐπὴν ἀποφράξῃς καὶ ἀποτρέψῃς τὴν ἐπίρρησιν, ἤν τι πρὶν ἢ εὐτρεπίζειν τὸ ῥεῦμα, ἐς τὸ σῶμα ἔλθῃ, ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι. ἢν μὲν μᾶλλον πρὸς τὸ δέρμα ἐκκεχωρηκὸς ᾖ, τὰ ἔξωθεν πυριῶντα. ἢν δ' ἔνδον πρὸς τὴν κοιλίην, ἔξωθεν δὲ μὴ δῆλον ᾖ, φάρμακον πιπίσκοντα. ἢν δ' ἐπ' ἀμφότερα, ἀμφοτέρωθεν ἀφαιρέειν. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ ἐγγυτάτην ἔξοδον ποιέειν, ἤν τε κάτω, ἤν τε ἄνω, ἤν τε ἄλλῃ ὅπῃ τοῦ σώματος ἔξοδοί εἰσιν. ὁπόταν ἰσχιὰς ἀπὸ ῥόου γίνηται, σικύην χρὴ προσβάλλειν, ἢ ἕλκειν ἔξω, καὶ μὴ κατακρούειν, καὶ ἔνδοθεν θερμαντήρια φάρμακα πιπίσκοντα διαθερμαίνειν, ὅπως ἔξοδος ᾖ καὶ ἔξω ἐς τὸ δέρμα ὑπὸ τῆς ἑλκύσιος τῆς σικύης, καὶ ἐντὸς πρὸς τὴν κοιλίην ὑπὸ τῆς θερμασίης. ὁπόταν γὰρ ἀποφραχθῇ, καὶ μὴ ἔχῃ ὅπῃ ὁδοιπορέῃ, ὁδοιπορέουσα ἐς τὰ ἄρθρα, ῥεῖ ἐς τὸ ὑπεῖκον, καὶ ἰσχιάδα ποιέει. ἡ ὄπισθεν φθίσιν. τούτῳ τὴν κεφαλὴν καθαρτέον ἀσθενεῖ φαρμάκῳ, ἕως ἂν ἀποτρεφθῇ ὁ ῥόος, καὶ τῇ διαίτῃ, ὥσπερ ἔμπροσθεν χρῶ. φάρμακον δὲ πῖσον ἐλατήριον, καὶ κάτω γάλακτι κλύσον. τὰ δ' ἄλλα πυρίησιν ἰῶ. ἐπὴν ὁ σπλὴν ὑπὸ πυρετοῦ μέγας γίνηται, γίνεται δὲ ὅταν τὸ σῶμα λεπτυνθῇ. τοῖσι γὰρ αὐτοῖσιν, ὅτε σπλὴν θάλλει, καὶ τὸ σῶμα φθίνει. ὅταν δὲ τὸ σῶμα λεπτὸν ᾖ καὶ ὁ σπλὴν θάλλῃ, καὶ τὸ ἐπίπλοον ἅμα τῷ σώματι λεπτυνθῇ, ἡ πιμελὴ ἡ ἐν τῷ ἐπιπλόῳ * ἐκτήκεται. ἐπὴν δὲ ταῦτα κενὰ πιμελῆς γίνηται, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς θάλλοντος ἀπορρέοι ἐς τὸ ἐπίπλοον, ὡς ἐγγύτατα ἐὸν τὸ ἐπίπλοον, ὥστε τεύχεα ἔχον, καὶ ταῦτα κενεὰ ἐσδέχεται, καὶ ἐπὴν τὸ νόσημα ἅπαξ ἐν τῷ σώματι γίνηται, ἐς τὸ νοσέον τρέπεται, ἢν μή τις εὐτρεπίζῃ. ὡς καὶ τὸ εὐτρεπιζόμενον

Vet. Cod.
* ἰσχυτηρίῳ
* ὕστερον ἐπὴν τούτῳ κλύσῃ
* ὕστερον
* ἐστὶ

Vet. Cod. * ἐπικίνδυνον

ζόμενον * ἐπὶ κινδύνῳ. τοῦτον ὧδε ἰᾶσθαι· φάρμακα πιπίσκειν ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαιρεῖται, καὶ σιτία τὰ φλεγματωδέστατα διδόναι. ἢν δὲ μὴ δ' οὕτω ῥάων γίνηται, καίειν ὡς λεπτότατα καὶ ὡς ἐπιπολαιότατα, ὅπως τὸ ὕδωρ ἴσχειν δύνῃ, πέριξ τοῦ ὀμφαλοῦ κύκλον καὶ ἐς τὸν ὀμφαλὸν μίαν, καὶ ἀφιέναι ἑκάστης ἡμέρης τῶν νοσημάτων, ὅτι ἐὸν ἐπικινδυνότατόν ἐστιν ἐν τούτοισι παρακινδυνεύειν χρή. ἐπιτυχὼν μὲν γὰρ ὑγιᾶ ποιήσεις, ἀτυχήσας δ' ὅπερ καὶ ὡς ἔμελλε γίνεσθαι, τοῦτ' ἔπαθε. παιδίῳ δὲ χρὴ ὕδερον ὧδε ἰᾶσθαι· τὰ οἰδέοντα καὶ ὕδατος ἔμπλεα ἐξοίγειν μαχαιρίῳ, πυκνὰ καὶ σμικρὰ ἐξοίγοντα, ἐξοίγειν δ' ἐν μέρει ἑκάστῳ τοῦ σώματος, καὶ πυρίῃσι χρῆσθαι, καὶ ἀεὶ τὸ ἐξοιγόμενον χρίειν θερμαντηρίῳ φαρμάκῳ. πλευρῖτις ξηρὴ ἄνευ ῥόου γίνεται ὅταν ὁ πλεύμων λίην ξηρανθῇ ὑπὸ δίψης ἀναγκαίης. ὁ γὰρ πλεύμων, ἅτε ξηρὸς ἐών, ἐπὴν τι μᾶλλον ξηρανθῇ τῆς φύσιος, ἰσχνὸς γίνεται, καὶ ἀκρατὴς γενόμενος καὶ * κλιθεὶς ἐς τὸ πλευρὸν ὑπ' ἀκρασίης, ψαύει τοῦ πλευροῦ, καὶ ἐπὴν θίγῃ ὑγροῦ ἐόντος ἅπτεται, καὶ πλευρῖτιν ποιέει. τότε δὲ καὶ ὀδύνη γίνεται ἐς τὸ πλευρὸν καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ πυρετὸς, καὶ ἐπαναχρέμπτεται λευκόν. τοῦτον χρὴ πολλοῖσι ποτοῖσιν ἰᾶσθαι, καὶ λούειν, καὶ τῆς ὀδύνης φάρμακον διδόναι, καὶ τἄλλα τὰ ἀνάχρεμψιν ποιεῦντα. οὗτος ἐν ἡμέρῃσιν ἑπτὰ ὑγιὴς γίνεται, καὶ τὸ νόσημα ἀκίνδυνόν ἐστιν, καὶ σιτία οὐ χρὴ διδόναι. πυρετοὶ δι' αὐτὸ δὲ γίνονται ὅταν τοῦ σώματος ὑπερφλεγμήναντος αἱ σάρκες ἀνοιδήσωσιν, καὶ τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολὴ κατακλεισθέντα ἀτρεμίζωσι, καὶ μὴ ἀναψύχηται μηδὲν μήτ' ἐξιὸν, μήτε κινεύμενον, μήτ' ἄλλου ὑπιόντος. ὁπόταν κόπος ἔχῃ καὶ πυρετὸς καὶ πλησμονὴ, λούειν χρὴ πολλῷ, καὶ χρίειν ὑγρὸν, καὶ θερμαίνειν ὡς μάλιστα ὡς ἡ θέρμωλη ἀνοιχθέντος τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ ἱδρῶτος ἐξέλθῃ, ἑξῆς δ' εὖ αὐτὰ ποιέειν καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ἢν μὴ παύηται, φάρμακον πῖσαι χολαγωγικόν. καὶ ψύχειν τὸν πυρετὸν, πρὶν ἢ τεταρταῖος ᾖ. μὴ δ' ὡς ἂν τὸ σῶμα θάλλῃ πιπίσκειν φάρμακον. οὐ γὰρ κρίνονται εἰ μὴ σμικρὸν, ὥς τε συνοιδέοντος τοῦ σώματος. ἐπὴν δὲ ἰσχνὸς ᾖ, πιπίσκειν, καὶ ὀνήσεται πυρετῷ. σιτίον μὴ προσφέρειν, μὴ δὲ ῥοφήμασιν ὑπεξάγειν, καὶ πιὼν ὕδωρ θερμὸν καὶ μελίκρατον, καὶ ὄξος σὺν ὕδατι. ταῦτα δὲ πιπίσκειν ὡς πλεῖστα. ἢν γὰρ μὴ ψυχρὸν ἐσίῃ τὸ ποτὸν θερμὸν ἐὸν, καὶ μένον, ἐκ τοῦ σώματος τοῦ νοσέοντος ἀφαιρέει, ἤν τε διουρήσῃ, ἤν τε διιδρώσῃ. πάντῃ δὲ ἀνοιγόμενόν τε καὶ ἀναπνέον, καὶ κινούμενον τὸ σῶμα συμφέρον ποιήσει. ἐπὴν δὲ ἰσχνὸν ἐόντα καίῃ, δῆλον ὅτι οὐ διὰ τὸ φλεγμαίνειν ὁ πυρετὸς ἔχει, καὶ ἢν μὴ παύηται τρέφειν, καὶ φλεγμαίνειν ποιέειν, καὶ ἢν μὴ δ' οὕτω ξυμφέρῃ, δῆλον ὅτι οὐκ ἐχρῆν τὸν πυρετὸν παρέχειν. τοῦτον χρὴ φάρμακον πῖσαι, ὡς ὑπεξάγῃ, ὅπῃ ἂν μᾶλλον ὁ πυρετὸς ἔχῃ, ἤν τε κάτω, ἤν τε ἄνω. ἢν μὲν ἄνω, ἄνω. ἢν δὲ κάτω, κάτω. οὐδὲν δ' ἧσσον δεῖ τοὺς ἀσθενέοντας τῶν ἰσχυρῶν φαρμάκων πιπίσκειν. ἀλλ' ὁμοίως

ἢ μεῖον

tractet, periculo nõ vacat.) Hũc sic sanare oportet, medicaméta ĩ potu exhibẽda sũt q̃ aquã pur- A
gẽt, & edulia q̃ pituitosissima offerenda. Si verò
neq; sic leuior fiat, inurẽdã est lenissime, ac sufficietenus valde, (quo áquã cõtinere possis,) circũ circa vmbilicũ, & vnã ĩ vmbilicũ, & emittere singulis diebus. Quũ.n. morbus periculosissimus sit, ĩ his periclitari oportet. Si.n. successerit, sanũ facies: sin minus, qđ ét aliàs futurũ erat, id ipsum perpetiẽ. Cæterũ ĩ puero hydropẽ sic curare oportet. Partes tumidæ & aqua plenæ aperiẽdæ sunt scalpello, & frequẽter ac parũ educẽdũ est. Educẽdũ aũt est à singulis corporis partibus, & somẽtis vtẽdũ, & sem̃ p locũ apertũ vñ eduxeris calfactorio medicamẽto illines. Pleuritis sicca citra fluxũ fit, quũ pulmo valde exsiccatus fue- B
rit præ siti necessaria. Pulmo.n. natura siccus existẽs, vbi amplius quidq̃ p natura siccatus fuerit, gracilis fit, & ĩpotẽs redditus & ad latus præ impotẽtia reclinatus, latus cõtingit, & postq̃ cõtigerit ipsum humidũ existẽs, cohęret & adglutinatur, & pleuritidẽ, hoc est lateris morbũ facit. Tũc vero & dolor fit ĩ latere & in clauicula, & febris, & albũ exscreat. hũc multis potib⁹ curare oportet, & lauare, & doloris medicamentũ pbere, & alia q̃ exscreationẽ faciũt. hic in septẽ diebus sanus fit, & morbus minime periculosus est, & cibos prebere nõ oportet. Febres porrò propterea fiunt, quũ corpore superinflãmato carnes intumuerint, & pituita ac bilis cõclusa quieuerint, & neq; refrigeret quicquã, neq; exeat, neq; mouea- C
tur, neq; aliud quid subeat. Quũ itaq; lassitudo occuparit & febris ac repletio, lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & q̃ maxime calfacere, quo caliditas aperto corpore p sudore egrediať; cõsequẽter aũt hæc faciẽda sunt per tres, aut quatuor dies: & si nõ sedeť accessit, pharmacũ in potu exhibẽdũ est quod bilẽ educat, & febris per-
21 frigerãda est, præterq̃ si quartana existat. Medicamẽtũ tñ donec corpus floridũ est ne propinato, non enim vacuanť, nisi parũ, vtpote corpore turgẽte. Quum aũt gracilis ac macilentus fuerit, tunc bibendũ exhibe, & euacuabiť. Febrienti cibũ ne offeras, neq; sorbitionibus subtus aluũ ducas. In potu dabis aquã calidã & aquã mulsam, & acetũ cũ aqua: hæc aũt q̃ plurima bibat. Si.n. D
nõ frigidus ingressus fuerit potus calidus existẽs ac manẽs, ex corpore ægroto detrahet, & vel p vrinã eijciet, vel exsudabit. Vndiquaq; aũt apertũ, & respirãs, ac motũ corpus, id quod cõduci-
22 bile est faciet. Quũ vero gracilẽ existentẽ febris vrat, manifestũ est ꝙ non propter pituitã febris occupet: & si nõ cesset, nutrire oportet ac pituitã progignere: & si neque sic conducat, palàm est ꝙ non oportuerit febrem inducere. Hunc itaq; medicamentũ potare oportet quod educat, qua parte febris magis hæret, siue superne, siue inferne: & si quidẽ superne hæreat, superne: sin inferne, inferne. Nihilo aũt minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, sed similiter:

aut-

A aut solū sic, vt fortibus quidē forte, debilibus ve-
ro debile exhibeas. Ardores vero potionibus &
sorbitionibus, quēadmodū febrē frigefactorio
medicamēto exoluere oportet, cammaro videli- 23
cet, aut alio quopiā huiuscemodi: & si nauseā cō-
trahat à frigefactorio, calfactorijs vtere, cōseque-
ter. Vbi vero nō cesset, frigefactorijs rursum vte-
re. Icterū siue regium morbū sic curare oportet.
Quū susceperis, nutrito, & balneis, & pinguefa-
cientibus, potibusq; ac cibis humectato, ꝑ tres aut
quatuor dies. Postq̄ aūt humectatū fuerit corpꝰ,
purgato & resiccato ipsum, pinguitudineq; de-
repente exhaurito, & vndiquaq; si possibile sit
medicamētū adhibēs, humiditatē educito, ad ca-
put vero purgatorio debili vtitor: & vrinā cientia
B bibēda dato, eaq; ante cibos: hoc tpe quo turba- 24
tā humiditatē purgaueris, à potu arceas, ne ab eo
tpe corpus nutriat. Quū verò attenuatū fuerit, et
balneis purgato, & contusa cucumeris syluestris
radice, eaq; i aquā coniecta, inde lauato. Cæterū
medicamēta bilē ducētia ne ꝓpinato, ne corpus
magis cōturbes. Vbi vero siccū fuerit id qđ con-
turbatū fuit, nutrito, nullo aluū subducēte me-
dicamento, neq; vrinā ciente vtens, sed vino vi-
noso, & his q̄ rubicundiorē hominē faciunt. Si
vero viridis ac luteus sit, rursus exhaurito, nequa-
quā vero siccato, vt ne is color stabilis reddatur.
Vlcus ferinū in corpus ꝓpterea venit. Postq̄ ca-
ro tumida & inflāmata circūcirca fuerit, & mar-
gines vlceris magni extiterint, & vlcꝰ ipsum hu-
C midū, & in vlcere sanies resiccata inerit, aut vl-
cus cōstrictū fuerit: sanies cōputrefaciēs ab vlce-
re defluēs, foras ꝓdire à cōstricto ad carnē vlcere
ꝓhibet. Caro aūt suscipit, vtpote eleuata existēs
ab inflāmatione: & quū in ipsam peruenerit sa-
nies subterfluēs, putrefacit & attollit. Hūc medi-
camētis humectātibus ipsum vlcus illinire opor-
tet, vt ex humectato vlcere fluxꝰ foras effluat, &
nō subter carnē. Influētia ēt in vlcus frigefaciēti-
bus pharmacis illinēda sunt, quo ꝑfrigerata caro
existat, & nō dirupta rursus fluxionē immittat.
Sed & alia vlcera frigefaciētibus oblinēda sunt,
& sup ipsa humectātia imponēda. Angina quā
cynachen Græci vocāt, à sanguine fit, quū san-
guis in venis q̄ in collo sunt cōpactus fuerit. Sic
D affectis à venis q̄ in brachijs sunt, sanguinē detra-
hes, & simul aluū inferne subduces, quo id quod
morbū exhibet detrahat. Lingua quoq; quū ma-
gna vlcera habuerit, sīr curanda est. Morbos à
principio curare oportet, & si quidē à fluxioni-
bus fiūt, primum fluxiones sedare: si vero ab alia
cā, principiū morbi sedare ac curare: deinde id
qđ influxit, si quidem multū fuerit, educere, sin
modicū, ꝑ diætā moderari ac cōponere. Capitis
fracturæ. Siquidē os fractū fuerit ac cōtritū, peri-
culo vacat, & curare oportet hūc humectātibus
medicamētis. Si vero rūpat, & fissura fiat, pericu-
losum est. Huic serrā adhibere oportet, ne in os-
sis scissurā sanies influens, membranam cerebri
putrefaciat. Nam vt per angustum intrans, non
autem

ἢ μοῦνον οὕτω, τοῖσι μὲν ἰσχυροῖς, ἰσχυρόν, τοῖσι Vet. Cod.
δ᾽ ἀσθενέσιν, ἀσθενές. τὰς δὲ πυρετίας ποτοῖ-
σι καὶ ῥοφήμασιν, ὥσπερ τὸν πυρετὸν ψυκτηρίῳ
φαρμάκῳ ἐκλύειν, καμμάρῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τοιού-
τῳ, καὶ ἐπὴν ναυτιῷ τὸ τῷ ψυκτηρίῳ, θερμαντη-
ρίοισι χρέεσθαι ἑξῆς. ἐπὴν δὲ μὴ παύηται, ψυκτη-
ρίοισι πάλιν χρῆσθαι. ἴκτερον ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι,
ἐπειδὰν παραλάβῃς, τρέφε καὶ λουτροῖσι καὶ πιαν-
τηρίοις, καὶ ποτοῖσι, καὶ σιτίοισι καθυγραίνειν τρεῖς
ἢ τέσσαρας ἡμέρας. ἐπὴν δ᾽ ὑγρανθῇ τὸ σῶμα,
καθαίρειν καὶ ξηραίνειν τὸ σῶμα, λιπαρότητά τε ἐξαί-
φνης ἐξαρύσαι, πάντῃ τε προσφέρων φάρμακον,
εἰ δυνατὸν ἡ ὑγρότητα ἐξάγειν, πρὸς δὲ τὴν
κεφαλὴν καθαρτηρίῳ ἀσθενεῖ, καὶ οὐρητικὰ πι-
πίσκειν, καὶ πρὸ τῶν σιτίων. τοῦτον τὸν χρόνον ἣν
καθάρῃς τὴν τεταραγμένην ὑγρότητα, * κατὰ * ἄποτον
ποτὸν δίδου, ὡς ἂν τρέφηται ἀπὸ τούτου τοῦ χρό-
νου τὸ σῶμα. ὅταν δ᾽ ἰσχναίνηται, καὶ λουτροῖσι κα-
θαίρειν. τοῦ δὲ σικύου τοῦ ἀγρίου τὴν ῥίζαν κό-
ψας, ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, ἀπὸ τούτου λοῦε. χολη-
γαγὰ δὲ φάρμακα μὴ πίπισκε, ὡς μὴ ταράσσῃ
μᾶλλον τὸ σῶμα τοῦτον. ἐπὴν δὲ ξηρὸν ᾖ τὸ τε-
ταραγμένον, τρέφε μηδενὶ ὑποχωρητικῷ φαρ-
μάκῳ μηδὲ διουρητικῷ, ἀλλ᾽ οἴνῳ οἰνώδει, καὶ
ὅσα ἐρυθρότερον ποιέει τὸν ἄνθρωπον τούτοισιν.
ἢν δὲ χλωρὸς ᾖ, πάλιν ἐξαρύσαι, ξηραίνειν δὲ μη-
δαμᾶ, ὡς μὴ παγῇ χλωρὸς ἐών. Θηρίον ἐπέρ-
χεται ἐπὶ τὸ σῶμα διὰ τόδε. ἐπὴν φλεγμαίνῃ ἡ
σὰρξ ἡ πέριξ, καὶ οἱ κρημνοὶ μεγάλοι ἔωσι τοῦ
ἕλκεος, καὶ τὸ ἕλκος ὑγρὸν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἕλκεος ἐξη-
ρασμένος ἐπῇ ἰχὼρ, ἢ τὸ ἕλκος συμπεπηγὸς ᾖ.
ξυνσεσηπὼς ὁ ἰχὼρ ὁ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ἀποῤῥέων,
κωλύεται ἔξω χωρέειν ὑπὸ τοῦ ἐπιπεπηγότος.
ὑπὸ τοῦ ἕλκεος πρὸς τὴν σάρκα, ἡ δὲ σὰρξ ὑπο-
δέχεται. ὥστε μετέωρος ἐοῦσα ὑπὸ φλεγμασίης,
καὶ ὅτ᾽ ἂν ἀφίκηται ὁ ἰχὼρ ὑποῤῥέων, σήπει καὶ με-
τεωρίζει, τοῦτον φαρμάκοισιν ὑγραίνοντας αὐτὸ
τὸ ἕλκος χρίειν, ὡς ὑγραινομένου ἔξω τὸ ῥεῦμα
ῥέῃ ἐκ τοῦ ἕλκεος, καὶ μὴ ὑπὸ τὴν σάρκα. καὶ τὰ κα-
ταῤῥέοντα τοῦ ἕλκεος ψύχουσι φαρμάκοισιν, ὡς χει-
μιοῦσα * συμπέληται ἡ σὰρξ, καὶ μὴ διαῤῥαγεῖ- * συμπίλεται
σα ἀντεπιῤῥέῃ, καὶ τἄλλα δὲ ἕλκεα ψύχουσι
περιχρίειν, καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ ὑγραίνοντα ἐπιτιθέ-
ναι. Κυνάγχος ἀπὸ αἵματος γίνεται, ὅταν τὸ αἷ-
μα παγῇ τὸ ἐν τῇσι φλεψὶ, τῇσιν ἐν τῷ τρα-
χήλῳ, τούτων ἀπὸ τῶν ἐν τοῖσι γυίοισι φλεβῶν αἷ-
μα ἀφαιρέειν, καὶ ἅμα κάτω ὑπεξάγειν, ὡς τὸ τὴν
νοῦσον παρέχον τοῦτο κατασπασθῇ. καὶ γλῶσ-
σαν ὁπόταν ἕλκεα μεγάλα ἔχῃ ὡσαύτως θερα-
πευτέον. τὰ νοσήματα χρὴ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἰᾶσθαι. ὅσα
μὲν ἀπὸ τῶν ῥόων γίνεται, τοὺς ῥόους παύειν πρῶ-
τον. ὅσα δ᾽ ἀπ᾽ ἄλλου, παύειν τὴν ἀρχὴν τοῦ νο-
σήματος, καὶ θεραπεύειν. ἔπειτα τὸ συνεῤῥυη-
κὸς, ἢν μὲν πολὺ ᾖ, ἐξάγειν. ἢν δὲ ὀλίγον, διαι-
τῶν καθιστάναι. Κεφαλῆς κατάγματα, ἢν μὲν τὸ
ὀστέον καταγῇ καὶ ξυντριβῇ, ἀκίνδυνον, καὶ ἰᾶσθαι
χρὴ τοῦτον ὑγραίνουσι φαρμάκοισιν. ἢν δὲ ῥαγῇ, καὶ
ῥωγμὴ ἐγγένηται, ἐπικίνδυνον. τοῦτον πρίειν ὡς μὴ
κατὰ τὴν ῥωγμὴν τοῦ ὀστέου ἰχὼρ ῥέων τὴν μήνιγ-
γα σήπῃ. ὥστε γὰρ κατὰ στενὸν εἰσιὼν μὲν, ἐξιὼν
δὲ

Vet. Cod. δὲ οὖ, λυπέει καὶ μαίνεσθαι ποιέει τὸν ἄνθρωπον,
τοῦτο χρὴ πρίειν, ὡς ἔξοδος ᾖ τῷ ἰχῶρι, μὴ μοῦ-
νον ἔσοδος, εὐρέος διαπρισθέντος, καὶ φαρμά-
κοισι χρῆσθαι, ὅσα ἐφ᾽ ἑωυτὰ τοὺγρὸν ἕλκουσιν,
καὶ λούειν. Πυρεταίνοντι κεφαλὴν μὴ κάθαιρε,
ὡς μὴ μαίνηται, θερμαίνουσι γὰρ τὴν κεφαλὴν
καθαίροντα φάρμακα, πρὸς δὴ τὸ ἀπὸ τοῦ πυ-
ρετοῦ θερμὸν, τὸ ἀπὸ τοῦ φαρμάκου προσελ-
θὸν μανίην ποιέει. Θανάσιμα τρώματα, ἐφ᾽
* ὧν ἄν τινι κακῶς ἔχοντι, χολὴν μέλαιναν ἀπε-
μέσῃ, ἀποθνήσκει ὁ τὸ τρῶμα ἔχων, καὶ ὑπὸ ἰνη-
θμοῦ ὁ ἐνεχόμενος, καὶ ἔχων ἀσθενέως, καὶ λεπτὸς
ἐὼν ἐξαπίνης ξηρὸν καθίζει, ἀποθνήσκει. ἐπὴν
ὑπὸ θερμωλῆς ἐχομένῳ ἑλκύδρια ἐκθύωσιν ἀσθε-
νεῖ ἐόντι, περὶξ πελιδνὰ, ἀποθνήσκει. ἐπὴν ὑπό
τινος νοσήματος ἐχομένῳ ἀσθενεῖ ἤδη ἐόντι, πε-
λιδνὰ ἐκθύῃ, θανάσιμον. ἐπὴν φάρμακόν τις
πιὼν ὑπερνοσῇ, καὶ κάτω καὶ ἄνω ὑπεκχωρέῃ,
οἶνον καταῤῥοφεῖν, τὸ μὲν πρῶτον κεκρημένον,
ἔπειτα ἄκρητον θαμινὰ διδόναι καὶ παύεται,
φάρμακον δὲ μήτ᾽ ἰνηθμῶν, μήτ᾽ ἐμετήριον. χο-
λὴ δ᾽ ἐπὴν αὐτομάτη ῥαγῇ, ἢ κάτω, ἢ ἄνω, χα-
λεπωτέρα παύειν. ἡ γὰρ αὐτομάτη ὑπὸ βίης γι-
νομένης τῷ σώματι βιᾶται. ἢν δ᾽ ὑπὸ φαρμά-
κου ῥέῃ, οὐχ ὑπὸ συγγενέος βιᾶται. ἐπὴν παρα-
λάβῃς οἰνώμενόν τε καὶ ἐμεῦντα, μὴ παύειν τὸν
ἔμετον. ὁ γὰρ ἔμετος τὸν ἰνηθμὸν παύει. ῥᾷον δὲ
ὁ ἔμετος ὕστερον παύσαιτο. ἢν δ᾽ αὖ ἀσθενὴς ᾖ ὁ
ταῦτα πάσχων, ὕπνου φάρμακον ἐμετηρίσας δι-
δόναι. τὸ μὲν αἷμα ὁπόταν νοῦσον ποιέει, ὀδύ-
νην παρέχει, τὸ δὲ φλέγμα, βάρος, ὡς τὰ πολ-
λά. τῶν νοσημάτων ὧν μὴ ἐπίσηταί τις φάρμα-
κον πῖσαι μὴ ἰσχυρόν. ἢν δὲ ῥᾴων γένηται, δέδει-
κται ὁδὸς, ἐπιτρεπιστέον ἐστὶν ἰσχνάναντα. ἢν δὲ μὴ
ῥᾷον ᾖ, ἀλλὰ χαλεπώτερον ἔχῃ, τἀναντία. ἢν
μὴ ἰσχναίνειν ξυμφέρῃ, φλεγμαίνειν συνοίσει καὶ
θαμινὰ μεταλλάσσειν, ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεώ-
μενος. τῶν δὲ νοσημάτων ἤν τις ἰσχύοντος μὲν
τοῦ ἀλγέοντος παραλλάξεται, τοῦ δὲ νοσήμα-
τος ἀσθενέος, ἐνταῦθα μὲν ἰσχυροτέρῳ θαρσεῦν-
τα τῷ φαρμάκῳ τοῦ νοσήματος χρῆσθαι. ὥς τε
καὶ ἤν τι τοῦ ὑγιαίνοντος ἢν ἀπάγειν σὺν τῷ ἀ-
σθενέοντι, οὐδὲ μία βλάβη ἐστίν. ἐπὴν δὲ τὸ νό-
σημα ἰσχυρότερον, τὸν δὲ νοσέοντα ἀσθενέα λάβῃς,
ἀσθενέσι τοῖσι φαρμάκοισιν ἐπιτρεπίζειν, ὅσα
αὐτοῦ τοῦ νοσήματος περιέσονται καὶ ἀπάξουσιν.
ἀσθενέστερον δὲ μηδὲν ποιήσουσι τὸν ἀλγέοντα.
γυμναστικὴ δὲ καὶ ἰητρικὴ ὑπεναντία πέφυκεν,
ἡ μὲν γὰρ γυμναστικὴ οὐ δεῖται μεταλλαγὰς
ποιέειν, ἀλλ᾽ ἡ ἰητρική. τῷ μὲν γὰρ ὑγιαίνοντι,
οὐκ ἀρήγει ἐκ τοῦ παρέοντος μεταλλάσσειν. τῷ
δ᾽ ἀλγέοντι. τῶν δὲ νοσημάτων ὅσα μὲν ἕλκεα
ἐόντα ὑπερέχοντα τοῦ ἄλλου σώματός εἰσιν, ἅ-
μα τοῖσι φαρμάκοισι καὶ λιμῷ χρὴ ἰῆσθαι, ῥόου
ξυμφέρον ἐκ κεφαλῆς ῥέοντος, ἔμετος. τὰ πα-
λαιὰ νοσήματα χαλεπώτερον ἰᾶσθαι τῶν νέων, ἀλ-
λὰ νοσήματα τὰ παλαιὰ, νέα πρῶτον ποιέειν,
ἕλκος πεπωρωμένον ἐκβάλλοντα τὸ σκληρὸν
σηπτηρίῳ φαρμάκῳ, ἔπειτα συνάγειν. τῶν φαρ-
μάκων ὅσα φλεγμαίνειν ποιέει μάλιστα, ταῦτα
συνά-

aũt exiens, affligit, & furere hominẽ facit. Huic A
itaq; ſerram adhibere oportet, vt ſanies exitũ ha
beat, nõ ſolũ ingreſſum, ampla per ſerrã ſectio-
ne facta. Medicamentis aũt vtendũ quæ humo-
rẽ in ſeſe trahunt, & lauandũ. Febricitanti caput
ne purgato, vt ne furioſus fiat. Calfaciunt enim
pharmaca capitis purgatiua: & ſanè ad caliditatẽ
febrilẽ accedẽs ea q̃ in medicamento eſt, inſaniã
facit. Ex quacunque cauſſa male affligente quis
atrã bilem euomuerit, morit. Qui vulnus hñs à
ventris fluxu detinet, & debilis eſt, & tenuis exi-
ſtens derepente ſiccus ſubſidit, moritur. Quum
à caliditate detento, vlcuſcula eruperint debili
exiſtenti circũ circa liuida, moritur. Quũ à mor
bo quopiã detento, debili iam exiſtẽti, liuida vl-
cuſcula enata fuerint, mortale. Quum quis à me B
dicamenti potu ſuperægrotarit, & inferne ac ſu
perne ab ipſo ſeceſſerit, vinũ ſorbeat primũ qui
dẽ dilutũ, deinde meracũ frequenter, & ſanabit.
Medicamentũ aũt neq; euacuatiuũ, neq; vomi-
torium ſumat. Bilis vbi ſua ſponte eruperit, aut
inferne, aut ſuperne, difficilius ſedat. Quæ enim
ſponte procedit, præ violẽtia corpori facta im-
pellitur. Si vero à medicamento fluat, nulla co-
gnati vi cogit. Quum ſuſceperis vinoſum & vo-
25 mentẽ, vomitũ ne ſedato. Vomitus enim temu
lentiam ſedat: facilius aũt vomitus poſtea ſedabi-
tur. Si vero debilis fuerit qui hæc patitur, ſomni-
ficũ medicamentũ à vomitu præbebis. Sanguis
quum morbũ facit, dolorẽ exhibet: Pituita autẽ
grauitatẽ vt plurimũ. Morbum ſi quis nõ cogno C
ſcat, medicamentũ bibendũ præbeat non forte.
Si itaque leuior inde fiat, demonſtrata via eſt, q
gracilitatẽ inducendo curandus eſt. Si vero non
leuior reddatur, ſed peius habeat, cõtraria faciẽ-
da ſunt. Si non profuerit gracilẽ facere, tumidũ
facere conducet, & frequenter permutare, ita vt
26 hoc conſilio vtaris. Si quis in morbis quid per-
mutaturus eſt, forti quidem ægroto, debili autẽ
morbo, tum quidẽ confidenter fortiore q̃ mor-
bus eſt medicamento vtendũ eſt. Nã etiãſi quid
de ſano abducat vnà cũ debili ac ægroto, nullũ
detrimentũ eſt. Si vero morbũ fortiorẽ, ægrotũ
aũt debilẽ acceperis, debilibus pharmacis cura-
bis, q̃ ipſum morbum ſuperent & abducant, ve-
rùm ægrotum nihilo debiliorem reddant. Ars D
exercitãdi corpora, & Medicina cõtrariæ ſunt.
Ars enim exercendi corpora (gymnaſtice Græ
cis appellata) non opus habet permutatione, ſed
Medicina. Sano enim nõ auxiliat transmutatio
ex præſenti ſtatu, verũ ægroto. Morbi quicunq;
vlcera ſunt, & ſuper reliquum corpus eminent,
eos ſimul cum medicamẽtis etiam fame curare
oportet. Fluxione ex capite fluente vomitus cõ-
27 ducit. Antiqui morbi difficilius curantur q̃ re-
centes, verum morbos antiquos primum recen-
tes facere oportet. Vlcus calloſum factum eie-
cta primùm duricia per putrefactorium medi-
camentum, conſtringere deinde oportet. Phar-
maca q̃ tumefacere maxime ſolẽt, ea pura vlcera
adſtrin-

A adstringunt: Quæ vero attenuant, ea purgant. Si vero quis constringat vlcera nódum matura, corpus ægrotum nutrit quod vlcus habuerit. Et si quidẽ adstringere oporteat vlcus ac implere, tumefacere prodest, etiãsi in capite carnẽ velis. Renutrita enim à cibis caro, propulsat eam quæ à medicamento putrefacta est, & simul cũ natura debellat. Verũ eleuatã, aut leuem carnẽ cibis gracilẽ reddere oportet. Tristes, anxios, & ęgros, ac se strangulare volentes, mandragoræ radice mane in potu data minore pondere q̃ quod insanire facit, curabis. Conuulsioni sic mederi oportet. Ignis ab vtraque lecti parte succẽdatur, & mandragoræ radix in potu præbeatur minore pondere q̃ quod insaniã facit. Et ad tendines
B posteriores sacculi imponantur. A conuulsione si febris inuaserit, sedatur eadẽ die, aut sequẽti, aut omnino tertia. A ruptura febris nõ corripit amplius q̃ tres aut quatuor dies. Si verò corripiat, & quis putat se à ruptura habere, ab alia sanè quapiam causa corripitur, & non oportet ipsam velut à ruptura curare. Quũ homo manibus ac pedibus distentus ac tortus fuerit, insaniã sibi ipsi facit. Venam porrò sic vrere conuenit cõmodam ad morbum, ex quocunq; tandẽ quis ægrotarit. Si vstus fuerit homo, & fluxerit sanguis, ita vt hoc non periculosum sit ipsi, ambo hęc facere licet. Si vero perusseris ipsam ĩ dolore, cuius gratia vrebatur, non coalescit, verũ fluxui prodest. Si enim perusta fuerit non fluit. Nam postq̃ per-
C usta est, extremitas vtraq; venę recurrit, qua parte perusta est, & exarescit. Si verò quid relictum fuerit, præ relicto persluente fluxũ humectatur. At si sanguis ex vena fluit, per trãsuersum perurito. Si vero nõ cesset, ad hęc supra ac infra vtrinque dissecato, quò sanguinis fluxus auertat. Diductum enim facilius est medicamento sedare, q̃ coaceruatum. Doloris in capite gratia, sanguinem de venis detrahito. Si vero non sedetur, & diuturnus sit, perure venas, & sanus euadit. Si vero caput purgaueris, magis affliges. Medicinam cito discere nõ est possibile, propterea q̃ impossibile est statã ac certã doctrinã in ipsa fieri, velut verbi gratia, Qui scribere didicit, iuxta vnũ modum, quem omnes docent, nouit, & scientes
D oẽs similiter nouerunt, propterea q̃ idem & similiter factum, & nunc, & non nunc, nõ potest fieri contrarium, sed semper exacte simile est, & nõ opus habet occasione. Medicina vero & nũc, & statim, non idem facit, & ad eundem cõtraria facit, & hæc ẽt cõtraria sibiipsis. Primũm aluum subducentia non semper hoc faciunt, & aluum subducentia vtrunq; faciunt. Fortãsis aũt neq; sic se habent aluum subducentia, velut aluum sistentibus contraria. Restitante enim aluo, ppter vehementem stabilitatem corpus intumescit: pituita in vẽtrem perueniente, sic stabilitas secessum facit. Vbi enim pituita in ventrem ingressa fuerit, euacuatio contingit. Insuper vero aluum subducentia ex naturã, stabilitatem faciunt in ventre,

συνάγουσι τὰ καθαρὰ τὰ διϊσχναίνοντα. ταῦτα Vet. Cod.
δὲ καθαίρουσιν. ἢν δέ τις συνάγῃ τὰ μήπω ὡραῖα ἐόντα, τὸ νοσέον τρέφει σῶμα ὃ ἂν ἕλκος ἔχῃ, καὶ ἢν μὲν συνάγειν δέῃ τὸ ἕλκος, καὶ ἐμπλῆσαι, φλεγμαίνειν ἀρήγει, καὶ ἢν ἐν κεφαλῇ σάρκα βούλῃ, ἐπαναστρεφομένη γὰρ ἡ σὰρξ ὑπὸ τῶν σιτίων, ὠθέει τὴν ὑπὸ τοῦ φαρμάκου σηπομένην καὶ ξυμμαχεῖ, τὴν δὲ μετέωρον ἢ λείην ἰσχναίνειν τοῖσι σιτίοισι. Τοὺς ἀνιωμένους, καὶ νοσέοντας, καὶ ἀπάγχεσθαι βουλομένους, μανδραγόρου ῥίζαν πρωῒ πιπίσκειν ἔλασσον, ἢ ὡς μαίνεσθαι. Σπασμὸν ὧδε χρὴ ἰᾶσθαι, πῦρ παρακαίειν ἑκατέρωθεν τῆς κλίνης, καὶ μανδραγόρου ῥίζαν πιπίσκειν ἔλασσον ἢ ὡς μαίνεσθαι, καὶ πρὸς τοὺς τένοντας τοὺς ὀπισθίους σακκία προστιθέναι θερμά. ἀπὸ σπασμοῦ πυρετὸς ἢν ἐπιλάβῃ παύεται αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ. ἀπὸ ῥήγματος πυρετὸς οὐ λάζεται πλεῖον ἢ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας. ἢν δὲ λάζηται, οἰόμενος ἀπὸ ῥήγματος ἔχειν, ἀπ' ἄλλου τινὸς λάζοιτο ἂν, καὶ οὐ χρὴ ὡς ἂν ἀπὸ ῥήγματος ἐκτρεπίζειν. ὁπόταν ἄνθρωπος συντεταμένος ᾖ τοὺς πόδας, καὶ τὰς χεῖρας, μανίην ἑωυτῷ ποιέει, φλέβα δὲ ὧδε χρὴ καίειν ἐπιτήδειον, ὥστε τὸ νόσημα ὃ ἂν καὶ ἡ νοσέων. ἢν κεκαυμένος ᾖ ἄνθρωπος, ῥέῃ δὲ τὸ τοῦ αἵματος, ὡς μὴ ἐπικίνδυνον ᾖ τοῦτο αὐτῷ, ἀμφότερα ταῦτ' ἐστὶ ποιέειν. ἢν διακαύσῃς ταύτῃ ἐν τῷ πόνῳ οὗ εἵνεκα ἐκαίετο, οὐ ξυμφύεται, ὠφελήσει δὲ τῷ ῥόῳ. ἢν γὰρ διακαῇ οὐ ῥέει. ἐπὴν γὰρ διακαῇ τὸ ἄκρον, ἑκάτερον ἀνατρέχει τῆς φλεβὸς, ᾗ διακαῇ, καὶ συναυαίνεται. ἢν δὲ καταλελειμμένον ᾖ, ὑπὸ τοῦ καταλελειμμένου διαρρέοντος τοῦ ῥεύματος, ὑγραίνεται. ἢν δὲ αἷμα ῥέει ἐκ φλεβὸς, διακαίειν ἐπικαρσίην. ἢν δὲ μὴ παύηται πρὸς ταῦτα ἄνω καὶ κάτω ἑκατέρωθεν διατάμνειν ὡς ἀποτρεφθῇ τὸ αἷμα ῥέον. διαλελημμένον γὰρ φαρμάκῳ ῥᾷον παύειν ἢ τὸ* ἀθρόον. ὀδύνης ἐν κεφαλῇ τοῦ αἵ- * ἄρθρον
ματος ἀφαιρέειν ἀπὸ τῶν φλεβῶν, ἢν δὲ μὴ παύηται, ἀλλὰ πολυχρόνιον ᾖ, διάκαιε τὰς φλέβας, καὶ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ κεφαλὴν καθάρῃς, μᾶλλον πονέεις. ἰητρικὴν οὐ δυνατόν ἐστι ταχὺ μαθεῖν διὰ τόδε, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι καθεστηκός τι ἐν αὐτῇ σόφισμα γενέσθαι. οἷον ὁ τὸ γράφειν ἕνα τρόπον μαθὼν ὃν διδάσκουσι, πάντα ἐπίσταται, καὶ οἱ ἐπιστάμενοι πάντες ὁμοίως διὰ τόδε, ὅτι τὸ αὐτὸ καὶ ὁμοίως ποιεύμενον νῦν τε, καὶ οὐ νῦν, οὐκ ἂν τὸ ὑπεναντίον γένοιτο, ἀλλ' αἰεὶ ἐνδίκως ὅμοιόν ἐστιν. καὶ οὐ δεῖ καιροῦ. ἡ δὲ ἰητρικὴ, νῦν τε καὶ αὐτίκα οὐ τὸ αὐτὸ ποιέει, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπεναντία ποιέει, καὶ ταῦτα ὑπεναντία σφίσιν ἑωυτοῖσιν. πρῶτον ὑποχωρητικὰ οὐκ αἰεὶ ποιέουσιν, καὶ τὰ ὑποχωρητικὰ ἀμφότερα ποιέουσιν, τάχα δὲ οὐδ' οὕτως ἔχουσιν τὰ ὑποχωρητικὰ τοῖσι στασίμοις, ὡς ὑπεναντία. ἐπιστάσης τῆς κοιλίης διὰ τὴν λίην στάσιν φλεγμήναν τὸ σῶμα, ἐς τὴν κοιλίην φλέγματος ἀφικομένου, οὕτως ἡ στάσις ὑποχώρησιν ἐποίησεν. ἐπὴν γὰρ τὸ φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθῃ, κινηθμὸς γίνεται. ἐν τούτῳ δὲ τὰ ὑποχωρητικὰ φύσει στάσιμον ποιέουσιν ἐν τῇ κοιλίῃ.

Ver. Cod.

κοιλίην, ἢν μὲν μὴ ὑπεκχωρητικὰ ποιέῃς, ἐκλύηται δὲ τὸ νοσεῖν ποιέον καὶ ὑγραίνηται, ἐπὴν ἐκλυθῇ, γίνεται ὑγιής. καὶ οὕτω τά τε στάσιμα τοῖσιν ὑπεκχωρητικοῖσι στάσιν ποιέουσι τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσι στασίμοισι τὰ ὑπεκχωρητικά. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐρυθροὺς καὶ τοὺς χλωροὺς, καὶ τὰ φλεγματώδεα χλωροὺς ποιέει καὶ ἀχρόους, καὶ τὰ ἰσχναινόμενα εὐχρόους, ἑκατέρου δ' ἐστὶ φάρμακον τὰ ὑπεναντία τῷ ὑπεναντίῳ. αὐτίκα ὅτ' ἂν φλεγμαίνῃ χλωρὸς ἐὼν ἐκλύεται, ἢν μή τι ἰσχναῖνον φάρμακον προσενεχθῇ, ἐνθάδε τῷ φλεγμαίνοντι τὸ ἰσχναῖνον ὠφέλησεν, τούτων δὲ τὸ ποτὲ ὠφελεύμενον τῷ ὠφελεῦντι νῦν ὠφελεῖ ἐνταῦθα, ὁπότ' ἂν ὑπὸ ἰσχνότητος ἄχροος καὶ χλωρὸς ᾖ. ἢν γάρ τις φλεγματῶδες προσφέρῃ, παύεται τὸ χλωρόν. ὀδύνη τε * γίνηται καὶ διὰ τὸ ψυχρὸν καὶ διὰ τὸ θερμὸν, καὶ διὰ τὸ πλέον λίην καὶ διὰ τὸ ἔλασσον, καὶ ἐν μὲν τοῖσιν ἐψυγμένοισι φύσει τοῖσιν ἐκ τοῦ σώματος πρὸς τὸ δέρμα, διὰ τὸ * θερμαινόμενον λίην ὀδύνη γίνεται, ἐν δὲ τοῖσι θερμοῖσι φύσει, διὰ τὸ ψυχρὸν, καὶ ἐν μὲν τοῖσι ξηροῖσι φύσει, ὑγραινομένοισι, ἐν δὲ τοῖσι ὑγροῖσι φύσει, ξηραινομένοισι, τὴν γὰρ φύσιν διαλλασσομένοις ἑκάστοισι καὶ διαφθειρομένοις αἱ ὀδύναι γίνονται, ὑγιαίνονταί τε αἱ ὀδύναι τοῖσιν ὑπεναντίοισιν. ἴδιον ἑκάστῳ νοσήματί ἐστι. τοῖσι θερμοῖσι φύσει, διὰ τὸ δὲ τὸ ψυχρὸν νοσέουσι, θερμαίνονται καὶ τἆλλα τούτων κατὰ λόγον. Ἄλλος ὅδε τρόπος. Διὰ τὰ ὅμοια νοῦσος γίνεται, καὶ διὰ τὰ ὅμοια προσφερόμενα ἐκ νοσεύντων ὑγιαίνονται, οἷον στραγγουρίην τὸ αὐτὸ ποιέει οὐκ ἐοῦσαν, καὶ ἐοῦσαν τὸ αὐτὸ παύει, καὶ βὴξ κατὰ τὸ αὐτὸ ὥσπερ καὶ στραγγουρίη ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται καὶ παύεται. Ἄλλος ὅδε τρόπος. Πυρετὸς ὁ διὰ φλεγμασίην γινόμενος, τότε μὲν ὑπὸ τῶν αὐτῶν γίνεται καὶ παύεται, τότε δὲ τοῖσιν ὑπεναντίοισιν ἐγένετο. ποτὲ μὲν γὰρ εἴ τις βούλεται λούειν ὕδατι θερμῷ καὶ ποτὰ πολλὰ διδόναι, ὑγιὴς γίνεται διὰ τὸ φλεγμαῖνον τοῖσι φλεγμαίνειν ποιέουσι προσφερομένοισιν. ὁ ὢν πυρετὸς γίνεται ὑγιὴς, καὶ εἴ τις βούλεται φάρμακον πῖσαι ὑποχωρητικὸν καὶ ἐμετικὸν, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖσί τε ποιέουσι παύεται, καὶ τοῖσι παύουσι γίνεται, τοῦτο μὲν γὰρ εἴ τις ἐμέοντι ἀνθρώπῳ βούλεται ὕδωρ δοῦναι πιεῖν πολὺ, ἐκκλυσθήσεται δι' ἃ ἐμέει σὺν τῷ ἐμέτῳ, οὕτω μὲν διὰ τὸ ἐμέειν ὁ ἔμετος παύεται. * ὧν δὲ διὰ τὸ παύειν ὅτι κάτω ποιήσει αὐτῷ ἐλθεῖν, ἐξ ἐκείνου ὃ ἐνεὸν ἔμετον ποιέει ἀμφοτέροισι τοῖσι ὑπεναντίοισι τρόποις, ὑγιὴς γίνεται. καὶ εἰ μὲν οὕτως εἶχε πᾶσι, καθεστήκει ἄν, ὥστε τὰ μὲν τοῖς ὑπεναντίοισιν εὐτρεπίζεσθαι ἰᾶταί τε ἐστὶ καὶ ἀφ' ὅτου ἐγένετο, τὰ δὲ τοῖσιν ὁμοίοισιν ἰᾶταί τε ἐστὶ, καὶ ἀφ' ὅτου ἐγένετο. τούτου δ' αἴτιόν ἐστιν ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια, τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ μὲν τῶν σιτίων ἴσων ἴσως τρέφεται, ὑπὸ * δὲ τοῦ σώματος, τὰ σιτία κρατέεται, ἐπὴν δὲ πλέον ἢ ἔλασσον προσενέγκηται, ἢ ὡς ἄλλο μεταλλάξας κρατέεται, κρατέεται δὲ καὶ τὰ σιτία, καὶ ὁπόταν κρατέηται τὸ σῶμα ὑπὸ

τῶν

*γίνεται
*μαῖνον
*ἢ
*τε

ventre, si quidem non sub ducentia feceris. Si au- A
tem exoluatur & humectetur id quod morbũ fa-
cit, postquã exolutum fuerit, sanus euadit. Et sic
ventrẽ sistentia, subducentibus stabilitatẽ ven-
tris faciunt, & vicissim subducentia ventrẽ, sistẽ-
tibus. Eodem modo res se habet circa rubicũdos
& pallidos. Nam & pituitosa ac tumefacientia
& pallidos faciunt, & boni coloris, itemq; atte-
nuantia, vtriusq; aũt medicamentũ sunt contra-
ria cõtrario. Verbi caussa, quum intumuerit pal
lidus existens, exoluit sanè, si quod medicamen
tum attenuans adhibitũ fuerit, atq; hic tumenti
attenuans opitulatur. Rursus aũt quod aliqñ vti-
litatẽ cœpit, nunc hic opitulanti opitulatur, quũ
sanè præ gracilitate decolor & pallid⁹ factus fue
rit. Si quis enim pituitosum ac tumefaciens me- B
28 dicamentũ exhibuerit, pallor sedatur. Insuper
vero ẽt dolor, & propter frigiditatem fit, & pro
pter caliditatem, & propter valde exuperans, &
propter imminutum. Et in perfrigeratis quidẽ
natura extra corpus ad cutem, propter calfaciẽs
valde, dolor fit. In calidis verò natura, propter
frigidũ. Et in siccis natura, si humectentur: & in
humidis natura, si resiccentur. In singulis enim
quorum natura, permutatur ac corrũpitur, do-
lores fiunt. Sananturq; dolores contrarijs, idq;
ẽt vnicuique morbo proprium est. Nam in cali-
dis natura propter frigiditatem ægrotãtibus do-
lores calefiunt; & reliqua iuxta hãc rationẽ fiũt.
Alius porrò modus hic est, per similia morbus
fit, & per similia adhibita ex morbo sanant. Ve- C
lut vrinæ stillicidium idẽ facit, si non fit: & si sit,
idem sedat. Et tussis eodẽ modo, velut vrinę stil
licidium, ab ijsdem fit & sedatur. Alius rursus
modus hic est, febris quæ ex accẽsione efficitur,
aliquando quidem ab ijsdem fit, & sedatur, ali-
quando aũt à contrarijs. Aliquãdo enim si quis
vult aquã calida lauare, & multum potum exhi-
bere, sanus æger fit, & febris quæ propter accen-
sionem est facta, inflammantibus remedijs obla-
tis & adhibitis sanescit. Et si quis vult medica-
mentum bibendũ dare, aluum subducẽs & vo
mitorium, eodẽ modo & à facientibus sedatur,
& à sedantibus fit. Nam si quis homini vomẽti
aquam multam bibendã dare velit, eluentur ea
propter quæ vomit, vnà cum vomitu. Et sic quĩ- D
dem per vomitũ vomitus sedatur. Rursus autẽ
propterea quod sedatur, quia inferne procede
re ipsi fecit, ex illo id quod intus est vomitũ fa-
cit, & ambobus cõtrarijs modis homo sanus fit.
Et si quidẽ sic in oĩbus haberet, stata sanè ac cer-
ta medicina esset. Ita alia quidẽ cõtrarijs curare
oportet, qualia tandẽ sint, & à qua causa fiãt, alia
verò similibus qualia tandẽ sint, & à qua cã fiãt.
Huius autẽ rei causa corporis debilitas existit.
Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutri-
tur, à corpore vero cibi superantur. Postq̃ vero
plus aut minus in ipsum ingestũ est, aut alia quę-
piam transmutatio facta est, superatur, superant
aũt cibi. Et quum sanè superatur corpus ab his

quæ

A quæ ipsi offerunt, florere hæc ipsa facit: & superant hæc simul corpus, & cōtraria ipsi faciūt. Et calida lauari, donec quidem corpus superat eius exhibitionē, florere corpus facit. Quū vero superatū fuerit, gracile corpus facit. Et conuiuari sic vt lauari facit. Hæc enim donec superantur, florere corpus faciunt. Vbi vero superauerint, & alui secessus, & varia vitia inducūt. Quū aūt id quod offertur, transmutatur, necesse est & id cui offert, transmutare. Etenim corpus transmutatū
29
parū efficax ac potens est, & à quouis molestias nouas & recrudescentes suscipit. Hoc aūt faciūt, & aluū subducētia: & florere ipsum faciētia, gracile corpus faciūt, & reliqua oīa cōtraria his faciētia. At vero medicina breuē occasionē hēt,
B & qui hoc nouit, illa stata ac certa habet, & scit q̄ bona sint, & quæ non bona, (ad quæ cognoscēda nō est occasio in medicina,) & q̄ aluum subducentia, non subducenda fiūt, & reliqua quod cōtraria sunt, & cōtrarijssima nō cōtrarijssima. Occasio aūt hęc est, vt cibos offeramus ea copia, quantā corpus cui offerunt, superare valeat. Nā si quis sic fecerit, oīno necesse est cibum aluum subducentē oblatum, subducentē esse, & pituitosum, pituitosum. Si igitur superauerit corpus ipsos cibos, neq; morbus neq; contrarietas fit ex his quæ offeruntur, & hæc est occasio quā medicū nosse oportet. Quū verò occasionē supergressus fuerit, cōtrariū fit: & antequā ei excessum fa-
30
ctum esse putant, cōsequens est vt calescat. Do-
C nec enim corpus id quod oblatū est superauerit, corpus nutritur. Vbi verò hanc occasionē transmiserit, contrarium fit, nam attenuatur & gracilescit. Sed & alia omnia, & quę tumefaciūt, donec quidē superauerit corpus, ampliusq; pro occasione offeruntur, et iuxta naturam suam singula faciunt, & pituitosa, siue tumefacientia tumefaciunt: vbi vero occasionē transmiserint, cōtraria sunt. Medicamenta sunt oīa quæ præsentem statum transmouent. Omnia aūt fortiora transmouent. Licet autē si velis, medicamento transmouere, & rursus si velis alimento, ac cibo. Oīa vero ex præsenti statu transmouere, ægrotanti opitulatur. Si enim id quod morbum facit non transmoueris, augescit. Medicamēta fortia à na-
D tura, in debilibus morbis dare non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipsis faciēda est: sed fortibus natura, fortibus pharmacis vtendū est: debilibus vero, pharmacis non fortibus. Neq; partiendū est medicamentū, sed singulis s̄m naturam, debilibus quidē debilia à natura, fortibus vero morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda sunt. Cæterū morbi ea parte qua proximi sunt, educendi sunt: & qua parte singulis exitus quàm proximus est, extrahendi. Aluū autem subducentia talia sunt, quæcunq; lubrica & incisiua sunt, & quæcunq; in calidis attenuātur, (Venter enim calidus est:) Et reliqua quæ salsuginosa sunt, & quæcunque ex talibus plurimum participant. Contra aluum non subducentia,

τῶν προσοισμάτων, θάλλειν ποιέει ταῦτα, καὶ Vet. Cod.
κρατέει ἅμα τοῦ σώματος, τά τε ὑπεναντία ποιέουσιν αὐτίκα. τὸ λοῦσθαι θερμῷ, ἕως μὲν ἂν τὸ σῶμα κρατέῃ τοῦ προσοίσματος, θάλλει, ἐπὴν δὲ κρατηθῇ, ἰσχνὸν ποιέει τὸ σῶμα, καὶ τὸ δειπνέεσθαι ὁμοίως * τοῦ λοῦσθαι ποιέει. ταῦτα μὲν γὰρ * τῷ
ἕως μὲν ἂν κρατέωνται, θάλλειν ποιέουσιν. ἐπὴν δὲ κρατέωσιν, ὑπεκχωρήσιας τε ποιέουσιν καὶ ἀλλοίας κακίας. ὁπότε δὲ ὃ προσφέρεται τοῦτο
29 μεταλλάσσεται, ἀνάγκη καὶ τὸ προσφερόμενον μετατρέπεσθαι. τὸ γὰρ σῶμα μετατρεπόμενον νικώμενον καὶ ὀλιγοεργές ἐστιν, καὶ ὑπὸ παντὸς τὰς παλιγκοτίας παρέχει. τοῦτο δὲ ποιέει καὶ τὰ ὑποχωρητικά, καὶ τὰ θάλλειν ποιέοντα, ἰσχναίνοντα ταῦτα τὸ σῶμα ποιέουσιν, καὶ τἆλλα πάντα τὰ ὑπεναντία τούτοισι πάσχοντα. ἡ δὲ ἰητρικὴ ὀλιγόκαιρός ἐστιν, καὶ ὃς τοῦτο ἐπίσταται ἐκεῖνο καθέστηκεν, καὶ ἐπίσταται τὰ εἴδεα, καὶ τὰ μὴ εἴδεα, ἃ μὴ ἔστιν ἐν ἰητρικῇ ὁ καιρὸς γνῶναι. ὅτι τὰ ὑποχωρήματα οὐχ ὑποχωρητικὰ γίνεται, καὶ τἆλλα ὅτι ὑπεναντία ἐστὶ, καὶ τὰ ὑπεναντιώτατα οὐχ ὑπεναντιώτατα. ὁ δὲ καιρὸς ὅδ' ἐστί. τὰ σιτία προσφέρειν, ὅσων μέλλει τὸ σῶμα προσφερόμενον τὸ πλῆθος κρατέειν. ὥστ' ἢν μὲν οὕτω ποιέῃ, πᾶσα ἀνάγκη τὸ ὑποχωρητικὸν σιτίον προσφερόμενον ὑποχωρητικὸν εἶναι, καὶ τὸ φλεγματῶδες, φλεγματῶδες. ἢν κρατέῃ οὖν τὸ σῶμα τῶν σιτίων, οὔτε νοῦσος, οὔτε ὑπεναντίωσις γί-
30 νεται προσφερομένων, καὶ αὐτὸς ὁ καιρός ἐστιν ὃν δεῖ τὸν ἰητρὸν εἰδέναι. ἐπὴν δὲ τὸν καιρὸν ὑπερβάλλῃ, τὸ ὑπεναντίον γίνεται, ἢ οἱ πρὶν * ὑπερπεσεῖν * ὑπερπέσσειν
οἴονται ἔχειν καὶ τὸ θερμαίνεσθαι. ἕως μὲν γὰρ ἂν τὸ σῶμα τοῦ προσοίσματος κρατέῃ, τρέφεται τὸ σῶμα. * ἐπὶ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑπερβάλλῃ, τὸ * ἐπὴν
ὑπεναντίον γίνεται. ἰσχναίνεται γάρ. καὶ τἆλλα πάντα δὲ τὰ φλεγμαίνειν ποιεῦντα, ἕως μὲν ἂν κρατέῃ τὸ σῶμα, ἔτι τε πρὸς τὸν καιρὸν, καὶ τὰ κατὰ φύσιν ποιέουσιν ἕκαστον, τὰ φλεγματώδεα φλεγμαίνειν. ἐπὴν δὲ ὑπερβάλλῃ τὸν καιρὸν, τὰ ὑπεναντία γίνεται. πάντα φάρμακά εἰσι τὰ μετακινέοντα τὸ παρεόν. πάντα δὲ τὰ ἰσχυρότερα μετακινέουσιν. ἔξεστι δὲ, ἢν μὲν βούλῃ, φαρμάκῳ μετακινέειν. ἢν δὲ μὴ βούλῃ, σιτίῳ. ἅπαντα δὲ νοσέοντι μετακινέειν ἐκ τοῦ παρεόντος ἀρήγει. ἢν γὰρ μὴ μετακινήσῃς τὸ νοσέον, αὔξεται. φάρμακα οὐ χρὴ τὰ ἰσχυρὰ φύσει ἐπὶ τῶν ἀσθενέων νοσημάτων διδόναι, ὀλιγότητι τοῦ φαρμάκου ἀσθενὲς ποιεῦντα. ἀλλὰ τοῖσι μὲν ἰσχυροῖσι φύσει, φαρμάκοις * ἰσχυροῖσι χρῆσθαι, * ἐπὶ
τοῖς δ' ἀσθενέσι, φαρμάκοις μὴ ἰσχυροῖσι. μὴ δὲ τὰ ποιεῦντα τὸ φάρμακον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ἑκάστοισιν. τοῖσι μὲν ἀσθενέσι, ἀσθενῆ φάρμακα φύσει. τοῖσι * ἰσχυροῖσι νοσήμασιν, ἰσχυ- * δὲ
ρὰ φύσει τὰ φάρμακα. τὰ δὲ νοσήματα ᾗ πελαστάτω πέφυκεν ἐξάγειν. ταύτῃ δ' ἐξάγειν ᾗ ἑκάστῳ ἔξοδος ἐγγυτάτω. Τὰ ὑποχωρητικὰ τοιάδε ἐστίν. ὅσα ὀλισθηρὰ καὶ τμηματώδεα, καὶ ὅσα ἐν τοῖσι θερμοῖσιν λεπτύνονται. ἡ γὰρ κοιλίη θερμή ἐστι, καὶ τἆλλα τὰ ἁλμυρὰ, καὶ ὅσα τῶν τοιούτων πλεῖστον ἔχουσι. τὰ δ' οὐ διαχωρη-

Vet. Cod. χωρητικὰ, ἀλλὰ στάσιμα, ὅσα φῦσαν παρέχουσιν. τὰ γὰρ ὑγρὰ ξηραινόμενα φῦσαν ποιέουσι, καὶ τὰ στύφοντα, καὶ τὰ ὑπὸ θερμοῦ πηγνύμενα, καὶ τὰ ψαθυρὰ, καὶ τὰ ξηρά. πάντα δὲ τὰ ἐντὸς φλεγμαίνειν ποιέουσιν προσφερόμενα, ὅσα τὰ ἐκτὸς ἰσχναίνουσιν. ταῦτα δὲ καὶ ἰσχυτήριά ἐστι καὶ φλεγματώδεα. καὶ τὰ ὑποχωρητικὰ ἰσχναίνοντα θερμαίνουσιν τὰ τοιαῦτα. ἔτι δὲ τὰ ὀξέα καὶ φλεγματώδεα. πάντα δὲ τὰ ψύχοντα τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ. τὰ δὲ τοιαῦτα ὑποχωρητικά ἐστι, καὶ τὰ ψυχρὰ καὶ τὰ ὑγρά. ὁπόταν δὲ μὴ ὑποχωρητικὰ ἐῶσι θερμαίνουσιν. ψύχουσι δὲ καὶ τὰ θερμὰ ἐς τὴν κοιλίην προσφερόμενα καὶ ταχὺ, διαχώρησιν δὲ μὴ ποιεύμενα θερμά ἐστιν ἐν τῇ κοιλίῃ. τούτων ὅσα πλησμονὴν ποιέει, μάλιστα φλεγματώδεά ἐστιν. ἃ δὲ πλεῖστα προσφερόμενα, οὐ ποιέει πλησμονὴν, διαχωρητικά. ἰητρικὴ δή μοι δοκέει ἤδη ἀνευρῆσθαι ὅλη, ἥτις οὕτως ἔχει. ἥτις διδάσκει ἕκαστα καὶ τὰ ἔθεα, καὶ τοὺς καιρούς. ὃς γὰρ οὕτως ἰητρικὴν ἐπίσταται, ἐλάχιστα τὴν τύχην ἐπιμένει, ἀλλὰ καὶ ἄνευ τύχης, καὶ ξὺν τύχῃ εὖ ποιηθείη ἄν. βέβηκε γὰρ ἰητρικὴ πᾶσα, καὶ φαίνεται τῶν σοφισμάτων τὰ κάλλιστα ἐν αὐτῇ συγκείμενα, ἐλάχιστα τύχης δεῖσθαι. ἡ γὰρ τύχη αὐτοκρατὴς, καὶ οὐκ ἄρχεται, οὐδ' ἐπ' εὐχῇ ἐστιν αὐτὴν ἐλθεῖν. ἡ δ' ἐπιστήμη ἄρχεταί τε καὶ εὐτυχής ἐστιν, ὁπόταν βούληται ὁ ἐπιστάμενος χρῆσθαι. ἔπειτα τί καὶ δεῖται ἰητρικὴ τύχης; εἰ μὲν *ἔστι τῶν νοσημάτων φάρμακα σαφῆ, οἶμαι, οὐκ ἐπιμένει τὴν τύχην, τὰ φάρμακα ὑγιᾶ ποιῆσαι τὰ νοσήματα, εἴπερ ἐστὶ τὰ φάρμακα. εἰ δὲ σὺν τῇ τύχῃ διδόναι ὠφελέει, οὐδὲν μᾶλλον τὰ φάρμακα, ἢ καὶ τὰ μὴ φάρμακα σύν γε τῇ τύχῃ ὑγιᾶ ποιέουσι προσφερόμενα τοῖσι νοσήμασιν. ὅστις δὲ τὴν τύχην ἐξ ἰητρικῆς, ἢ ἐξ ἄλλου τινὸς ἐξελάσει, φάμενος οὐ τοὺς καλῶς τι πρῆγμα ἐπισταμένους χρῆσθαι τύχῃ, τὸ ὑπεναντίον δοκέει μοι γινώσκειν. ἐμοὶ γὰρ δοκέουσιν μοῦνοι καὶ ἐπιτυγχάνειν, καὶ ἀτυχεῖν οἱ καλῶς τι καὶ κακῶς πρῆξαι ἐπιστάμενοι. ἐπιτυγχάνειν τε γὰρ τοῦτ' ἐστι, τὸ καλῶς ποιέειν. τοῦτο δὲ οἱ ἐπιστάμενοι ποιέουσιν. ἀτυχεῖν δὲ, τοῦτ' ἐστιν, ὃ ἤν τις μὴ ἐπίστηται, τοῦτο μὴ καλῶς ποιέειν. ἀμαθὴς δὲ ἐὼν, πῶς ἂν ἐπιτύχοιεν; εἰ γάρ τι καὶ ἐπιτύχοι, οὐκ ἂν ἀξίως λόγου τὴν ἐπιτυχίην ποιήσαιτο. ὁ γὰρ μὴ καλῶς ποιέων οὐκ ἂν ἐπιτύχοι, τἄλλα τὰ εἰκότα μὴ πράσσων. Τὰ γυναικεῖα νοσεύματα καλεύμενα αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἴτιαί εἰσιν. αὗται γὰρ ὅπη ἂν ἐκ τῆς φύσιος μετακινηθέωσι νόσους παρέχουσιν, ἤν τε προέλθωσιν, ἤν τε διαχωρήσωσιν, καὶ ὅταν μὲν μὴ βάλλουσαι τὸ στόμα αἱ μῆτραι, καὶ μὴ ψαύουσαι τῶν κρημνῶν μετακεκινημέναι ἐῶσιν ἔξω, σμικροτάτη νοῦσός ἐστιν. ἐπεὶ δὲ προκινηθέωσιν ἐς τὸ ἔμπροσθεν, καὶ ἐμβάλλωσι τὸ στόμα ἐς τὸν κρημνόν: πρῶτον μὲν ψαύσασα, πόνον παρέχει. εἶτα ἀποφραχθεῖσα ἡ μήτρη καὶ ἐπιπωμασθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐμβλήσεως, τῆς ἐς τὸν κρημνὸν, οὐ γίνεται ῥόος τὰ καταμήνια. τοῦτο δὲ συνιστάμενον οἶδός τε καὶ ὀδύνην παρέχει, καὶ ἢν μὲν κάτω κατελθοῦσα καὶ ἀποστραφεῖσα ἐμβάλλῃ

* γὰρ

ducẽtia, sed sistẽtia sunt, q̃ flatũ exhibẽt, (humida.n. dũ resiccant̃ flatũ faciũt:) & q̃ adstringũt, et q̃ à calore cõpacta sunt, & friabilia, & sicca. Oĩa
A
aũt q̃ foris extenuãt, intra corp' assumpta tumefactionẽ inducũt, eadẽ aũt & vẽtrẽ sistẽtia, & pituitosa, ac tumefaciẽtia existũt. Et q̃ aluũ subducũt ac extenuãt, cũ calefaciẽtibus eadẽ sunt. Insuper aũt et acida pituitosa sunt. Oĩa vero q̃ frigefaciũt ea q̃ in vẽtre sũt, talia aluũ subducũt. Itẽq̃ frigida sunt, & q̃ humida. Quũ aũt nõ aluũ subducẽtia fuerint, calfaciũt. frigefaciũt aũt & calida in ventrẽ assumpta, & cito secessum faciũt. Si vero secessum nõ faciãt, calida in vẽtre existũt. Ex his q̃cunq; repletionẽ faciũt, maxime pituitosa sunt. Quæ vero plurima assumpta repletionẽ nõ faciũt, aluũ subducũt. Medicina itaq; mihi iã tota inuẽta esse videt̃, q̃ sic habet, & q̃ docet
B
singulas & cõsuetudines, & occasiones. Qui.n. sic medicinã nouit, minime fortunã respicit aut expectat, sed & citra fortunã, & cũ fortuna, recte faciet. Cõstans.n. ac firma est tota medicina, & doctrinæ optimæ in ipsa cõposite, minime fortuna egere apparẽt. Nã fortuna sui iuris est, & nullius imperio subest, neq; optãtis est ad ipsam peruenire. Scĩa vero imperata facere cogit, & facile est ipsam feliciter assequi, si quis sciẽs vti velit. Deinde vero quid opus est medicinæ fortuna? Si.n. morborũ medicamenta clara sunt & manifesta, velut equidẽ arbitror, nõ expectãt sanè fortunã ad sanãdos morbos, si quidẽ sunt medicamẽta. Si vero cũ fortuna exhibere ipsa prodest, nõ magis medicamẽta, q̃ ea q̃ nõ sũt medicamẽta, vnà
C
31 cũ fortuna adhibita sanos faciũt. Quicũq; vero fortunã ex medicina, aut alia quapiã arte expellit, dicitq; eos qui probe rẽ aliquã sciũt, fortuna nõ vti, is cõtrariũ mihi iudicare videt̃. Mihi.n. soli hi fortunate assequi, itẽq; infortunate nõ assequi vident̃, qui recte quid, & male facere sciũt. Fortunate.n. assequi, est recte facere. hoc aũt qui sciũt faciũt. Non assequi aũt hoc est, si quis non sciat, hoc non recte faciat. Indoctus aũt qui est, qũo fortunate assequi possit? Si quid enim etiã assequatur, non memorabilem sanè successum habebit. Qui.n. non recte quid facit, non fortunate assequi poterit, quum reliqua quę æquũ est facere, nõ faciat. MORBI MVLIEBRES. Vteri
D
omnium morborum causæ sunt: hi enim vbi ex natura transmoti fuerint, morbos exhibẽt, siue ascenderint, siue descenderint. Et quum quidẽ vteri osculum suum non demittentes, & pudẽdi eminentias non cõtingentes, transmoti fuerint foras, leuissimus morbus est. Quum vero in anteriorẽ partẽ promoti fuerint, & osculũ in pudẽdi eminẽtias ac labra immiserint, primũ quidẽ ipso contactu dolorẽ vterus percipit ac exhibet: deinde obturatus, & velut operculo cõtect', ex eo qđ pudẽdi eminẽtijs incũbit, fluxus nõ cõtingit, qui mensiũ noĩe venit. Hic vero fluxus cõgregatus, tumorem ac dolorẽ exhibet. Et si quidem infra descendens & auersus, in inguen se immiserit,

A immiserit, dolorē exhibebit. Si verò sursum ascē-
dēs, auersus & obturatus fuerit, et sic pp raritatē
dolorē exhibet. Quū vero pp hoc ægrotarit, co-
xendicū ac capitis dolorē facit. Vbi verò vteri 31
impleti intumuerint, nihil fluit, & pleni fiunt:
quū aūt pleni facti fuerint vteri humiditate, ne-
que dilatati recedāt, sed coxēdices cōtingāt, do-
lores exhibēt, & in coxēdices, & in inguē, & ve-
lut pilæ in vētre discurrūt, & caput dolore affli-
gūt, modo altera ipsius parte, modo totū, put cō
tingit ipsi morbus. Hæc itaq; sic curanda sunt. Si
quidē descēderit solū, & illini possit, vtere quo-
cūq; libet, ex graueolētiū genere, aut cedro, aut 32
allij intrito myttoto Græcis appellato, aut ali-
quo alio ex grauiter & male olentium numero,
B eoq; suffitū facito, & somēta ne adhibeto, neq;
cibo neq; potu vrinā ciēte hoc tpe vtitor, neq;
calida lauato. Si aūt sursum ascēderit, & nō auer
sa fuerit, medicamētis apposititijs bene olētibus,
& q̄ simul calfaciunt vtere. Velut sunt myrrha,
aut vnguētū, aut aliud quoddā odoratū, simulq;
calf. ctoriū. Et his quidē subdititijs vteris, somē-
tum aūt ex infernis ex vino adhibebis, & calida
aqua lauabis, & vrinā ciētibus vteris. Ex hoc aūt
manifestū fit auersa sit necne. Si. n. sursum pgres
sa auersa nō fuerit, fluxus pcedit: si vero auersa sit,
fluxus, mēstrua appellatū, nō cōtingit. Hūc mor-
bum somēto primū tali curare oportet. In vinū
grossos immittito, ipsumq; vinū calfacito, & cu
curbitā circū osculū vasis in quo calefit, addito,
C hoc modo. Cucurbitā p mediū dissectā euacua-
to, & summitate ipsius modice rescissa, velut in
vtriculis fieri solet, hāc ipsam vasi velut opercu-
lū circūdato, quo odor p angustiā meās ad vte-
rū pferat. Insup aūt & calida aqua fouere, & cal-
facīetibus medicamentis subdititijs vti oportet.
Calfaciētia aūt sunt ea, q̄ ducūt ex superius rela- 33
tis, itemq; hæc: bulbus, fel bubulū, myrrha, alu-
mē, galbanū, & si quod aliud eiusmodi est. Plu-
rimis et ipsarū p purgātia inferne medicamēta
aluus subducēda est, & per debilia, q̄ vomitū fa-
ciūt, ne euacuatio ex superuacuatione fiat. Cæte
rū subdititias glandulas sic facere oportet, si for-
tes facere velis, mel semicoctū facito, & ex pscri-
ptis subdititijs pharmacis ea q̄ valde efficacia sūt
D immittito, & vbi immiseris, glādulas formato
istar earū q̄ in sedē indunt, verū lōgas facito ac te
nues. Mulierē vero supinā reclinato, locis à pe-
dibus lecti altius istratis, deinde apponito, & pa-
niculo intecto, aut alia quadā re cōsimili, calfaci
to, donec colliquescat. Si vero debiliorē glādulā
subdere velis, i linteolū illigato. Sed & si humo-
re pleni vteri osculū tumidū habuerint, & nō flu
xerit, fluxionē facere oportet, & subdititijs phar
macis sanare, iteq; somentis velut scriptū est, ita
faciēdo veluti priore fluxione suppressa. Quin
& si i anteriorē partē pcedēs vterus, auersus fue-
rit, fluxionē facere oportet, velut i superiore flu-
xione suppressa. Quū verò fluxus nimius fuerit,
neq; calida aqua, neque alio quopiam calfacere
oportet,

ἐμβάλλῃ ἐς τὸν βουβῶνα, ὀδύνην παρέξει. Vet. Cod.
ἢν δὲ ἄνω ἐπαναχωρήσασα ἀποστραφῇ, καὶ ἀπο-
φραχθῇ, καὶ οὕτω διὰ τὴν ἀραιότητα νοῦσον πα-
ρέχει. ὁπόταν δὲ διὰ τοῦτο νοσέῃ, ἐς τὰ ἰσχία καὶ
τὴν κεφαλὴν ὀδύνην ποιέει. ὁπόταν δὲ αἱ μῆ-
τραι πλησθεῖσαι συνοιδήσωσιν, οὐ ῥεῖ οὐδὲν, καὶ
πλέαι γίνονται. ἐπὴν δὲ πλέαι γίνωνται, ψαύου-
σι δὲ τῶν ἰσχίων, * ὀδύνας παρέχουσιν καὶ ἐς τὰ
ἰσχία καὶ τὸν βουβῶνα, καὶ οἷον σφαῖραι ἐν τῇ γα-
στρὶ ὑποτρέχουσιν, καὶ τὴν κεφαλὴν ποιέουσιν.
ποτὲ μὲν, ἐς τὸ ἕτερον μέρος, ποτὲ δὲ, ὅλην.
οἵη γίνεται καὶ ἡ νοῦσος. ὧδε δὴ ταῦτα θεραπευ-
τέον. ἢν μὲν προέλθῃ μοῦνον καὶ ᾖ διαχρίειν,
χρῶ ᾧ τινι βούλει τῶν κακόδμων, ἢ κέδρῳ, ἢ
μυττωτῷ, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν βαρυτέρων καὶ κα-
κὸν ὀζομένων, καὶ κάπνιζε, καὶ μὴ πυρία, μὴ
δὲ σιτίῳ, μὴ δὲ πότῳ οὐρητικῷ χρῶ τούτου τοῦ
χρόνου, μὴ δὲ λοῦε θερμῷ. ἢν δὲ ἀνακεχωρήκει
καὶ μὴ ἀπεστραμμένη ᾖ, τοῖσιν εὐόδμησιν προσθε-
τοῖσι χρῶ, ὅσα ἀναθερμαίνουσιν ἅμα. ταῦτα
δὲ τοιάδε εἰσίν. σμύρνη, ἢ μύρῳ, εἴτ' ἐν ἄλλῳ
εὐόδμῳ, καὶ θερμαίνοντι ἅμα. τοιούτοισι προ-
σθετοῖσι χρῶ, καὶ πυριᾶν οἴνῳ κάτωθεν, καὶ θερ-
μῷ ὕδατι λούειν, καὶ διουρητικοῖσι χρῶ. τὸ δὲ
δῆλόν ἐστιν, ἢν μὴ ἀποστραφῇ ἀνακεχωρηκυῖα, ῥεῦ-
μα γίνεται. ἢν δ' ἀπεστραμμένη ᾖ, οὐ γίνεται
ῥόος τὰ καταμήνια καλεύμενα. τοῦτο τὸ νόσημα
πυρίῃ πρῶτον τοιῇδε χρὴ ἰᾶσθαι, ἐς οἶνον ἐρινέα
ἐμβάλλοντα θερμαίνοντα τοῦτον περιθέντα σι-
κυωνίην, περὶ τὸ στόμα τοῦ τεύχεος ἐν ᾧ ἂν θερ-
μαίνηται ὧδε ποιῆσαι. σικυωνίην μέσην διατα-
μὼν ἐκκενώσας, τὸ ἄκρον ἀποταμὼν σμικρὸν,
ὡς ἐπ' ἀσκίων τοῦτο περιπωμάσαι· ὅπως ἂν ἡ ὀ-
δμὴ διὰ τοῦ στενοῦ ἰοῦσα, πρὸς τὴν μήτρην ἀφίκη-
ται, καὶ θερμῷ ὕδατι αἰονᾶν, καὶ φαρμάκοισιν θερ
μαίνουσι χρῆσθαι προσθετοῖσι. θερμαίνοντα δ' ἐστὶ
τὰ ἄγοντα τῶν πρόσθεν. τὰ δὲ τοιάδε, βόλβι-
τον, χολὴ βοὸς, σμύρνα, στυπτηρίη, χαλβάνη, καὶ
ἄλλο, ὅ τοιοῦτόν ἐστι. τούτων ὡς πλείστοισι καὶ ὑ-
πεξάγειν ἐλατηρίοισιν φαρμάκοισιν κάτω ὅσα
ἔμετον ποιέουσιν, ἀσθενέουσιν, ὅπως μὴ κενθμὸς
γένηται ἐκ τῆς ὑπερινήσιος. τὰ δὲ προσθετὰ,
ὧδε χρὴ ποιέειν ἢν βούλῃ ἰσχυρὰ ποιέειν. μέλι ἡ-
μίεφθον ποιέων ἐμβαλλέων γεγραμμένων προ-
σθετῶν τῶν ἄγειν ποιεόντων, καὶ ἐπὴν ἐμβάλλῃς,
ποίησον, ὥσπερ τὰς βαλάνους τὰς πρὸς τὴν ἕδρην
προστιθεμένας. μακρὰς δὲ ποίεει καὶ λεπτὰς ταύ-
τας, τὴν δὲ γυναῖκα ὑπτίην κατακλίνας, ἄνω τοὺς
πόδας ποιήσας τῆς κλίνης τοὺς πρὸς ποδῶν.
ἔπειτα πρόσθες καὶ θερμαίνει ἐν ἀκηδίῃ ἄλλῳ
τινὶ, ἕως ἂν κατατακῇ. ἢν δὲ ἀσθενέστερον βούλῃ
τὸ πρόσθετον προστιθέναι, ἐς ὀθόνιον ἐνδέων, καὶ ἢν
ὑγρότητος ἔμπλεαι οὖσαι αἱ μῆτραι τὸ στόμα συ-
νοιδήσωσιν, καὶ ἀῤῥοίην παράσχωσι, ῥόον χρὴ
ποιέοντα ἰᾶσθαι προσθετοῖσι φαρμάκοισιν,
καὶ πυριῶντα, ὡς γέγραπται, οὕτω ποιεῦντα,
ὥσπερ καὶ τὴν πρόσθεν ἀῤῥοίην. καὶ εἰ ἐς τὸ πρό-
σθεν προχωρέουσα ἀποστραφῇ, ῥόον χρὴ ποιέειν
ὥσπερ ἐπὶ τῆς πρότερον ἀῤῥοίης. ὅταν δὲ ῥόος ᾖ
λίην, οὔτε θερμαίνειν χρὴ θερμῷ ὕδατι, οὔτ' ἄλλῳ

* ἐπὴν δὲ πλησθεῖσαι αἱ μῆτραι ὑγρότητος καὶ διευρυνόμεναι ὑποχωρέωνται ψαύωσι δὲ τῶν ἰσχίων

Vet. Cod. οὐδενί. οὔτε ὑπεκχωρητικοῖσι χρῆσθαι, οὔτε σιτίοισι διαχωρητικοῖσι. τῆς γε κλίνης τὰ πρὸς ποδῶν ὑψηλότερα εἶναι, ὡς μὴ ἡ κατάκλισις εὔροος ᾖ, καὶ προσθετοῖσιν ἅμα τοῖς στύφουσι χρῆσθαι. οἱ δὲ ῥόοι ὁπόταν μὲν εὐθέως ἵκηται ἡ κάθαρσις, εὐθέως ὑφήμονες γίνονται. ὁπόταν δ' ἧσσον ἴῃ, πυώδεες, καὶ τῇσι νεωτέρῃσιν ὕφαιμα μᾶλλον. αἱ δὲ πρεσβύτεραι, μυξώδεα μᾶλλον ἔχουσιν τὰ καταμήνια καλούμενα.

oportet, neq; vrinam cientibus vti, neque cibis aluum subducẽtibus. Lecti aũt partes à pedibus altiores esse oportet, vt ne declinatio fluxui facilitatẽ præbeat. Vtere aũt simul ẽt subdititijs adstringentibus. Fluxiones porrò, quum cõfestim venerit purgatio, statim subcruentæ fiunt: quũ verò tardius prodierit, purulentæ. Et iunioribus subcruenta magis prodeunt: seniores verò magis mucosa menstrua habent.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Locis in Homine.

1 Etenim cum. *Excrementa alui quotidie secundùm proportionem ingestorum exire debere communis est medicorum sententia. Quinimo AuenZoar ab Auerroe, frequenter mirabilis appellatus initio sui libri omnes medicos in eo conuenisse tradit, ut sanitas in alui lubricitate maxima ex parte sit collocata. At id, nec vitæ, nec valetudini necessarium puto, quando non paucos noui, qui sani, vsque ad extremam senectutem aluo maxime adstricta peruenerunt, vt etiam non taceam, quod ab Arist. scriptum est de boue, qui & si à natura occlusum anum haberet, vixit tamen excrementis intestinorum à natura extenuatis & per vesicam expurgatis: est tamen Hippocratis sententia, in lib. de aere aq. & loc. eos qui humidam aluum habent, acutis morbis minus tentari, quod humores acutarum ægritudinum auctores iugiter effluant.*

2 Propterea. *Gal. lib. vj. de vsu part. cap. xvj. citat Hippocratem, quod dixerit omnia in omnibus esse, illud autem nullibi clarius habetur, quam in hoc loco; vt hinc atque etiam ex multis alijs similiter à Galeno citatis liceat asserere, hunc librum Hippocraticum fuisse iudicatum, etsi minime ab ipso editum.*

3 Cæterum natura corporis. *Hæc verba ex Hippocrate transferuntur à Galeno in lib. quod optimus medicus, & in lib. qui medicus inscribitur.*

4 In nares autem. *Quod Hippoc. ossa narium σπογγοειδῆ, vocarit, fatetur Gal. in lib. viij. de vsu par. c. vij. & lib. ix. c. ij. Sed id tantum in hoc lib. & iiij. Epid. notatum inuenitur, vt quod in cẽsura dictũ est, hunc librum doctrina Hippocratica esse refertum confirmari hinc non parum queat.*

5 Membranæ autem. *Hoc Hippocr. dogma citatur à Gal. in eo lib. qui medicus inscribitur, quanquã nec is verè Gal. germanus à plerisque habetur.*

6 Hac etiam infœcundo. *Hæ sunt illæ venæ, quas sectas sterilitatem Scytis peperisse scripsit Hippoc. in lib. de aere aq. & loc. de quibus & de Herodoti ad id loco plura, nec aspernanda diximus c. vij. lib. iij. variarum lectionum.*

7 Capita suturas habent. *Arist. j. de hist. animal. cap. vij. & ij. c. vij. eam opinionem sequutus est, quod fœminæ vnam tantum orbicularem in capite suturam habeant, viri tres in figura triangula speciem coeuntes, cur vero plures viro tributæ sint, rationem explicat ij. de par. animal. cap. vij. vt locus spirantior sit, nempe cum vir calidior existens maiori perspiratione egeat, vnde etiam trahi causa, potest ob quam Hippocrates dicat eos saniores uiuere, qui plures suturas habent. Sed falsam esse Aristotelis sententiam ipsa αὐτοψία docet. Aduertit Erotianus hoc in loco eam uocem δίκραιον Hippocrati diuisum in duo significare.*

8 Costæ septem. *Miror quomodo Aristot. primo, de histor. animal. cap. xv. tradiderit, costas homini octonas esse, neque vllius auctoris testimonio constare, quod vllæ gentes vt Turdolorum, septenis creentur, poterat enim hoc ab Hippocrate didicisse: nisi forte Hippocratis auctoritatem, ita accipiendam quis putet, quod septem tantum sint, quæ à posteriore corporis parte ad verticula connectantur, anteriore parte in pectore inter se committantur, quæ alioquin sensus docet plerunque duodecim, ab vtraque parte esse, aliquando tredecim. In eundem errorem lapsus est Plinius lib. xj. cap. xxxvij. quod sæpenumero sibi contigit, dum Arist. nimium exprimere studuit.*

9 Postquam autem in Thoracem. *κίθαρον apud Dorienses Thoracem significare Erotianus, & Gal. testantur, vnde fortasse cithara vocata est à similitudine Thoracis, neque vllus mirari debet, Hippocratem interdum Doricis vocibus uti, quoniam Aelianus iiij. de varia historia scribit Hippocratem origine Doricum extitisse, persuasum uero à Democrito, Ionicè scripsisse. Quomodo autem facilius fluxiones ex frigore in Thoracem labantur, quod lubricus sit in guttur, non admodum percipio, nisi uelimus ἐπιγλωττίδα, ligulam frigore exsiccatam contrahi, sicq; humoribus decurrentibus ingressum ad Thoracem patere.*

10 Quia carnes. *In Aldino & Basiliensi codicibus legitur, ὅτι αἱ σάρκες ὅταν εὔχυμοι ᾖ, οὐκ ἀτρεμίζουσι*

ζωσι. *In Vaticano*, ὅταν ἔχει μὴν ἦ, *quam lectionem & Germanus & Caluus interpretes videntur sequuti, forsan, & sic legi melius posset*, ὅταν μὴ ἄχυμιν, *vel* ὅταν κακοχυμίη ἦ. *Carnes enim vbi bonorum succorum copia non suppetat, proprio cibo destitutæ turbationem sentiunt. Hoc etiam in loco omnes contextus habent*, ἄλλη φθίσις γίνεται, *vbi Germanus interpres vertit, Tabes occulta, ac inconspicua oboritur, quod forsan crederet legendum*, φθίσις ἀλαΐα: *nam Galenus in exposit. voc. antiquit. scribit eam vocem*, ἀλαΐα *significare phtisim occultam, & inconspicuam, citatq; Hippocratem, in libro hoc in quo cum nullibi ipsa reperiatur, non est vero dissimile hic ponendam esse.*

11 Si porro intumuerint nares. *Quod Gal. dicebat in iij. de composit. medic. s. l. cap. ij. parotidibus curandis nunquam adhibenda repercutientia, quæ periculum est, ne materiam in cerebrum repellant, maioremq; morbum faciant, idem prorsus ab Hippocrate in naribus admonemur, nempe quæ, & ipsa cerebro proxima existentes, facile ei detrimentum afferre queunt.*

12 Tepidum factum & metopio. *Græci codices vulgati atque etiam manuscripti habent*, διέντα μετώπῳ ἐγχεῖν, *Caluus & Germanus Metopum transtulerunt, ego vero legendum puto* μετοπίῳ. *Nam Aegyptium vnguentum, cuius apud Hippocratem creber vsus in similibus habetur*, μετώπιον, *vocatum esse locupletissimus testis est Gal. in exposit. ant. voc. Constat etiam Metopij nomen oleo amigdalino & alijs fuisse tributum.*

13 Et si quidem peius reddiderit. *Criminatur Plinius medicos in primo, xxxix. libri, capite quod sæpe contrarijs remedijs ægrotos curent: & id tamen præcipit hoc in loco Hippocrates, vt si remedia applicata non prosint, ad ipsorum contraria conuertatur medicus, vnde multa accepisse videtur, Celsus lib. iij. cap. ix.*

14 Si vero statim. *In omnibus codicibus legitur*, ἀλλ' ἦ κλῶσαι κατωτάτῳ ἰσχυροτάτῳ, *quæ lectio vt ambiguam valde sententiam habet, sic præceptum periculosum, & incertum facit, propterea locum corruptum, atque sic restituendum conijcio*, ἀλλ' ἦ καθαίρειν κάτω τῷ ἰσχυροτάτῳ, *quod enim in inflammationibus oculorum purgationes per inferiora magnoperè prosint, testatum fecit Hippocrates eo in Aphorismo*, τῶν ὀφθαλμιῶντα τῆς διαῤῥοίας ληφθῆναι ἀγαθὸν. *Hoc etiam in loco notatum velim*, κνιφότητα, *quam Erotianus siccam lippitudinem interpretatur, etiam interdum pruritum Hippocrati significare, vt testatur Gal. in sua expositione, quod non aliunde quam ex hoc loco habuisse facile credo.*

15 Huius venas visum. *Neminem dubitare puto quin ex hoc loco & superioribus verbis Aristoteles acceperit, quando xxxj. part. probl. v. dixit, medicos consueuisse in fluxionibus oculorum venas temporum ferro candente exurere, vt humorum meatus occluderentur, nec non cutem capitis pertundere, in quorum auxiliorum loco nunc haud sine fructu cauteria, tum commissuræ coronali, tum posteriori capitis parte inusta vsurpare solemus.*

16 Febris non est sedanda. *Cum in medico non sit in alijs morbis, & tanto minus in pleuritide, febrem sedare, ita Hippocratis mentem interpretari debemus, vt ante septimum diem febris nullam curam habeamus, sed solum inflammationis & sputorum eductionis, nam Gal. docuit veteres iccirco pleuritidem, phrenitidem, cæterasq; huiusmodi inflammationes non appellasse febres, quod quæ ipsis coniunguntur pura symptomata sint inflammationem consequentia.*

17 Si vero morsus. *In vulgatis codicibus legitur*, ἢν δὲ ἰνιθμος ἐγγίνηται, *de qua voce Erotianus & Gal. in exposit. Vaticanus codex habet*, ἢν δὲ λύγμος, *Caluus* λυγμὸς *legisse videtur, quas omnes lectiones conuenire non ignoro, attamen Vaticanam præfero, quoniam cum de pleuritide iam inclinante sermonem faciat Hippocrates, lethalium eius symptomatum, qualia sunt fluxus alui & singultus mentionem habere æquum non erat.*

18 Quum coxendicum morbus. *Cælius Aurelianus lib. diutur. passion. v. cap. j. hæc, de Ischiade loquens scribit. Nobilium vero principum Hippocrates libro, quo de locis conscripsit cucurbitam iubet sine scarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicamentibus potis, quæ si essent verè congrua passioni, minime tamen ad veterem excludendam passionem valere crederem. Hinc itaque perspectum esse potest antiquissimis etiam temporibus hunc librum pro Hippocratico habitum fuisse, quando nemo inficias iret Cælium Hippocratem dum citat, locum hunc intelligere. Cæterum quod præcipit ad propellendos extra humores intus pharmaca calefactoria sumi, videtur non multa ratione consultum, vt enim calida extrinsecus adhibita humores foras trahunt, & refrigerantia intrò repellunt, sic calida intus sumpta ab extrinsecis ad intima reuocant, & frigida ad extimas partes propellunt. Non inconuenit tamen quandoque calefacientia dum corpora rarefaciunt, humoribus exitum patefacere, atque per accidens posse dici ad exteriora & ipsa propellere. Sed Hippocrates, vult calefactorias ad exinaniendum per aluum esse vtendum. Hic notandum*, Ἐλατήριον *Hippocrati, vt scribit Gal. & Erotianus non solum succum cucumeris siluestris designare, verum etiam omne infernè purgans medicamentum.*

19 Quum splen. *Gal. ij. de poten. nat. cap. vlt. hæc ait*, ἐμμὴν ὅτι γε τὸ σῶμα θάλλει τούτοις, ὃ ἀπλήν ἐθίζει, φησὶν Ἱπποκράτης, *quæ sententia, cum alibi nusquam reperiatur, eam ex hoc loco captam existimo, vnde etiam, quæ subnectuntur illi à Gal. accepta esse clarum est. Quocirca sic Hippocratis*

textum restituendum duco, ἐπὴν ὁ σπλὴν ὑπὸ πυρετοῦ μέγας γίνηται, γίνεται δὲ ὅταν τὸ σῶμα λεπτυνθῇ, τοῖσι γὰρ αὐτοῖσιν, ὅτε τὸ σῶμα θάλλει καὶ ὁ σπλὴν φθίνει: ὅταν δὲ τὸ σῶμα λεπτὸν ᾖ, καὶ ὁ σπλὴν θάλλει, καὶ τὸ ἐπιπλόον ἅμα σώματι λεπτυνθῇ. *Hoc etenim pacto non modo sententia à Gal. citata clare perspicitur, verumetiam Hippocratis mens, verbis magis accommodata intelligitur, atque Gal. intentioni coheret. Huic sententiæ dissimilis est ea, quæ apud Platonem in Timeo legitur, vbi scribit, lienem purgato & mundato corpore subsidere, cum Hippocrates dicat florere, dum corpus extenuatur; Sed Plato de sanis corporibus, Hippocrates autem de ægrotantibus sermonem facit.*

20 Si vero neque sic. *Hydropis duas esse potissimas curandi vias ab antiquis traditas, nimirum sectionem & vstionem, nemo ignorat, quarum vtraque certè magno cum periculo efficitur, attamen in deploratis præstat anceps remedium experiri, quam ægrum dimittere vt certo pereat, hæc vero disputatio doctissimè examinata habetur apud Cælium Aurel. in lib. chron. pass. quomodo vero Hippoc. cibos pituitosissimos hydropicis dari paulo ante consuluerit, ignoro, nisi placeat quorundam dogma recipere, qui hydropem à causa calida oriri compluribus argumentis demonstrare conati sunt, qualis Cardanus fuit, in suis ad Hippocratis Prognostica commentarijs.*

21 Præterquam in quartana. *Quartanam, quæ ab humore frigido & sicco fit, calidis & humidis medicamentis curari nemo ignorat, propterea Aristot. in primo probl. non sine aliqua ratione scripsit, corporibus quartanariorum ignem multum esse inserendum. Quod porro præcipit febrientibus non esse potum frigidum, sed calidum exhibendum, ita interpretandum est, vt frigida potentia, actu calida exhibeantur, alioquin male dictum fuisset, victum frigidum, atque humidum febricitantibus omnibus conuenire.*

22 Quum vero gracilem. *Vbi textus vulgati,* φλεγμαίνειν *habent, Caluus* φλέγμα *legisse videtur, quod sane mihi magis probatur, quoniam corpora gracilia, vt bile non autem pituita abundare constat, sic pituitosis remedijs magnopere in febribus leuari non parum rationi consentaneum est.*

23 Cammaro videlicet. *Quid sit* κάμμαρον *Hippocrati Erotianus in Onomastico, & Galenus, in exposit. ling. fusè satis disputarunt, vnde hoc in loco id solum adnotandum velim, cum hæc vox nullibi aliàs apud Hippoc. inueniatur, & à prædictis auctoribus ex hoc libro certo capta sit, eos in ea fuisse sententia, vt liber iste ab Hippocraticis segregandus minime sit. Sed vtcunque sit, ab Hippoc. pro cammaro refrigeratorium modicamentum complecti certum est.*

24 Hoc tempore. *Vulgati omnes codices habent,* κατὰ πότον δίδου, *Vaticanus autem,* ἄποτον δίδου, *quam lectionem videtur sequutus Caluus, atque etiam ego magis probo, quoniam, vt potus maximè ad nutrimenti distributionem facit, sic vbi eo careas, nutritio magis impeditur: Antiquos balneis purgasse & hic Hippocrates, & Oribasius clarissimè testantur. Est insuper obseruandum, quod vbi Hippocr. scribit,* καὶ οἱ κρημνοὶ μεγάλοι ἔωσι τοῦ ἕλκεος, *à Gal. in exposit. vocum citatur, quasi vox* κρημνοὶ *vlcerum margines designet, vnde quoque haberi potest librum hunc pro Hippocratico ab ipso habitum esse, eo magis, quod ibidem citat, ex hoc loco etiam* θηρίον, *Hippocrati vlcus ferinum significare.*

25 Vomitus enim temulentiam. *In impressis codicibus legitur,* ὁ γὰρ ἔμετος τὸν λυγμὸν παύει, *Caluus legisse videtur,* λυγμὸν. *mihi autem placet magis* μέθην *legamus: si quidem prius dixit,* οἰνωγμόν, *quam vocem Hippocrati, Arist. & alijs quandam remissiorem speciem, cui interdum* μέθη, *grauior nimirum succedit, significare inuenio: sed hæc omnia clariora fierent, si librum Arist.* περὶ μέθης, *apud Athenæum & Apollonium sæpius citatum, haberemus.*

26 Si quis in morbis. *Hanc methodum vbique incedunt Gal. sectatores, vt ægrum debilem pharmacis leuibus, fortem validioribus purgent, eamq; semper rationem sequantur, vt plus mali quam boni educant; Quod porro fluentibus à capite humoribus vomitus conducat, intelligendum est de his, quibus in ventriculum, & præsertim calidi in frigidum delabuntur, quorum eos pessimè omnium habere scripsit Gal. vij. Meth. & v. de tuen. val. qui vomitui inepti sunt, ac aluum adstrictam habent.*

27 Antiqui morbi difficilius. *Hunc locum videtur imitatus Cornel. Celsus lib. iij. cap. ix. vbi ita scribit, nonnunquam etiam lentæ febres, sine vlla remissione corpus tenent, ac neque cibo, neque vlli remedio locus est. In hoc casu medici cura esse debet, vt morbum mutet, & in fine capitis. Sed est circumspecti quoque hominis, & nouare interdum & augere morbum, & febres accendere, quia curationem, vbi id quod est non recipit, potest recipere id quod futurum est.*

28 Insuper vero etiam. *Citatur hic locus, vt Hippocraticus à Galeno lib. vij. de plac. Hippoc. & Plat. cap. vj. primo de causis sympt. cap. vj. & ij. cap. v. Item lib. de inæqual. int. cap. iij. & lib. de trem. ac pal. cap. vj.*

29 Etenim corpus transmutatum. *Quid* παλιγκοτία *Hippocrati significet, sciri potest ex Erotiano, & Galeno, qui semper has voces in morbis rursum recrudescentibus & renouatis vsurpatas esse obseruarunt.*

30 Et antequam. *In impressis codicibus hæc ita leguntur,* καὶ ὑπερπιοσεῖν οἴονται ἔχειν, καὶ τὸ θερμαίνεσθαι. *In Vaticano autem, loco,* ὑπερπιοσεῖν, *legitur* ὑπερπιοσεῖν, *sed cum neutro modo sensus*

vllus

nibus apte edici queat, videtur Caluus consulto fecisse, qui ea prætermisit. Quod cibos & medicamenta per cibos exhibita, si quid proficere debent, superari à natura & ex potentia ad actum reduci necessarium sit, omnes medicinæ auctores confirmant, alioquin naturam ipsam superantia, medicamentorum tantum & non ciborum rationem habent.

31 Quicunque vero fortunam. *Quam hîc Hippoc. videtur medicinæ sequacem facere fortunam, non ea est, quam vulgus putat, quamve in superioribus medico minimè necessariam esse probauit, sed nihil aliud mea sententia est, quam εὐπραξία, & εὐτυχία illa, quæ secundum etiam Aristot. prudentium operationes semper comitatur. Studeant igitur medici artis suæ regulas cognoscere, atque secundum illas operari, nec fortunæ vmbratilis minas vllas extimescant, quoniam opera illa fortunata erunt, quæ à prudentia & scientia semper exibunt.*

32 Vbi vero. *Hic nonnulla in Vaticano codice leguntur, quæ in cæteris desunt, iccirco ipsa latina interpretationi interseruimus, quanquam non admodum necessaria.*

33 Aut allij intrito. *Cum codices manuscripti & vulgati habeant, ἢ κέδρῳ, ἢ μυσιωτῷ, nemo est qui non videat omnes corruptos esse, & μυσωτῷ, vel μυττωτῷ, restitui debere, id enim quid significet Hippocrati, & Erotianus & Gal. satis declararunt. Extat autem huiusce intriti suauißimum poematium Virgilio attributum, sub nomine mereti corrupta græca voce, quæ sanè rem abhominabilem denotat, vt Erotianus, atque Aristophanis interpres perhibent.*

34 Calefacientia autem sunt. *Quamuis in omnibus codicibus legatur, τὰ δὲ τοιάδε βόλβιτον, nihilominus βόλβιον restituendum esse, vt credam duæ rationes faciunt, vna quòd mihi videtur turpe nimis & graui medico indignum, stercus vteris immittere, quando alia remedia nobiliora conceduntur: altera quoniam Hippoc. in ij. de morb. mulieb. in simili propè casu, atque etiam alibi βόλβιον, & nō βόλβιτον nominat. βόλβιον, autem seu βόλβον, genus herbæ interpretatur Erotianus & Gal. qui eos increpat, qui narcissum esse putant. Ex hoc loco habetur, quæ esset apud antiquos pessorum vocatorum forma nostris etiam vsitata.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE FLATIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

Argumentum in lib. de Flatibus.

Spiritus siue Aer quid; Quæ ipsius in omnibus penè morbis producendis vis; quæ productionis ratio; morborum item complurium causæ, ac generationis modi.

A SVnt q̄dā artes, q̄ illis, quibus earū cognitio cōtingit, multū laboris ac molestiarū exhibent: illis vero qui earū vsu indigēt, iucūdæ ac vtiles existūt. Imò ignaris ēt ac plebeis hoībus cōe quoddā sūt bonū: his verò qui eas exercēt, planè molestæ. Ex harū artiū numero ē & ea, q̄ medicina appellat̄. Medic⁹. n. 2 grauia videt, insuauia cōtrectat, & ex alienis calamitatibus ꝓprios mœrores sibi lucrat̄. Aegrotantes

1 ΕΙ'σὶ τινὲς τῶν τεχνέων, αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν, ἐστὶν ἐπίπονοι. τοῖσι δὲ χρεομένοισιν, ὀνηϊστοὶ, καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι, ξυνὸν ἀγαθόν. τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν σφᾶς, λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων, καὶ ἣν οἱ ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. 2 ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς, ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων. καὶ ἐπ' ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν, ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ Vet. Cod.

Vet. Cod. δὲ νοσέοντες ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην, νούσων, πόνων, λύπης, θανάτου, πᾶσι γὰρ τουτέοισιν, ἀντικρὺς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα, χαλεπὸν γνῶναι. τὰ δὲ σπουδαῖα, ῥηΐδιον, καὶ τὰ μὲν φλαῦρα, τοῖσι ἰητροῖσι, καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα ἐστίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ, χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ κάλλιστον διδασκαλεῖον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων, δόξῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ κρίνεται, διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον, ἡ πεῖρα τῆς ἀπειρίης. ἓν δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ, τόδε. τί ποτε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων, καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, οἷός τ' ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῷ σώματι ἐκ τῶν ἐναντίων, ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα. αὕτη γὰρ ἡ ἰητρικὴ, μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς, νοῦσός ἐστιν. ὅ, τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ φάρμακον; ὅ, τι παύει λιμὸν, τοῦτο δ' ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψαν ἔπαυσε πόσις, πάλιν αὖ, πλησμονὴν ἰῆται, κένωσις, κένωσιν δὲ πλησμονή, πόνον δὲ, ἀπονίη, ἀπονίην δὲ, πόνος. Ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα, ἰητρικὴ γάρ ἐστι, πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις, ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ, τῶν ἐλλειπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων, ἄριστος ἰητρὸς, ὁ δὲ τούτου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλοντος εἴρηται. Τῶν δὲ δὴ νούσων ἁπασέων, ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτός. ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκέει μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, διὰ τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νουσέων ἁπασέων καὶ ἰδέη, καὶ αἰτίη ἡ αὐτή, ἥτις δὲ ἐστιν αὕτη, διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι, ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτὰ, πνεύματα, πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι, φῦσαι καλέονται. τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων, ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστος ἐστὶν ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστης, ἄξιον δ' αὐτοῦ θεήσασθαι τὴν δύναμιν, ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα, καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ, ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόρριζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος. τό, τε πέλαγος κυμαίνεται. ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει, ἐς ὕψος διαρρίπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει, ἀφανὴς, τῷ δὲ λογισμῷ, φανερός. τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἄν; ἢ τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ, πνεύματος συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι, πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον. ἐν δὲ τῷ θέρει, πραῢ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς, διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι, τῷ γὰρ πυρὶ, τὸ πνεῦμα τροφὴ

τοῦ

tantes autem artis beneficio, à maximis malis li- A
berantur, à morbis, à doloribus, à tristitia, à mor
te. Omnibus enim his euidẽs medicina auxilia-
trix reperitur. Huius autem artis quæ vilia vul-
go putant, cognoscere difficile est. Quæ vero ali
cui' pcij existũt, facile: atq; vilia qdẽ soli medici
norũt, vulgus ignorat. Nõ.n. corporis, sed aĩ ope
3 ra existũt. Quæcũq; qdẽ manuũ operã exigunt,
ad ea cõsuetudinẽ pneniẽdũ est. Est.n. vsus ipse
egregius manuũ magister. Verũ de nõ apparẽti-
bus & difficillimis ægritudinibus planè opinio
magis q̃ ars ipsa iudicat. In his ergo plurimũ re-
fert expertusne sit qs, an oĩ experiẽtia carẽs. Vnũ
aũt est horũ oĩum iudiciũ, hoc, s. quæ tãdẽ cã sit
morborũ, & quod principiũ ac quasi fons sit, ex
quo corporis mala oĩa scaturiãt. Si quis.n. causas B
morbi pbe cognouit, potẽs est valde ea adferre,
q̃ corpori cõmodent, nimirũ contraria corpori-
bus morborũ natura pspecta. Est.n. maxime ſm
naturam ipsa medicina. Quare statim vbi fames
4 molestat, morbus fit. Quicqd.n. hoĩ molestiã ac
tristitiã ĩfert, hoc morb' vocať. Qđ ergo ẽ famis
remediũ? hoc. s. quod famẽ sedat, id aũt facit ci-
bus: eo ergo malũ illud medicãdũ. Amplius aũt
vbi sitis vrgeat, bibere cõpetit: & rursus, repletio
ni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies
succurrit, & quietis medelã ex labore reperias:
atq; vt breuiter dicã, cõtraria cõtrariorũ sũt me-
5 dicamina. Medicina.n. nihil aliud ẽ, nisi apposi
tio & ablatio. Ablatio qdẽ eorũ q̃ excedũt, appo
sitio vero eorũ q̃ deficiũt: q aũt istud optime fa- C
cere põt, is optimus medicus cẽsebiť, q̃tũq; qs ab
hoc pstãdo deficit, tm̃ deficit quoq; ab ipsa arte.
Atq; hæc qdẽ pter istitutũ futuri sermonis à me
dicta sũt. Morborũ aũt oĩum vnus & idẽ modus
ẽ. Locus vero ipse eorũ differẽtiã facit. Quare vi
denť qdẽ morbi inter se nihil sĩle habere, pp di-
uersitatẽ. s. locorũ, quũ sit tm̃ vna morborũ oĩum
& spẽs, & cã quoq; eadẽ. Quæ aũt hæc ipsa sit, in
sermonis huius progressu manifestũ facere cona
bor. Corpora.n. oĩa tũ hoĩum, tũ reliquorũ quo
que aĩantiũ à triplici nutrimẽto sustentanť. Ho-
rũ aũt nutrimẽtorũ noĩa hæc sunt, cibus, potus,
spũs. Ac spũs quidẽ qui in corporibus sunt, fla-
tus vocanť: qui vero extra corpora existunt, aer.
Qui sanè maximus est ĩ oĩbus, q̃ corpori accidũt D
& autor & dñs. Quare operæpreciũ est eius potẽ
tiã diligẽtius pspicere. Vẽtus.n. ipsius aeris fluct'
& vnda existit. Qñ igiť multus aer fortes fluctus
facit, tũ & arbores radicitus euelluntť, & mare vn
dis exęstuat, spirituũ potẽtia ita cogẽte, & naues
onerarias ẽt & ingentes in altũ disijciente. Talẽ
itaq; vim in ista exercet, ẽt si oculis minime sit
cõspicuus, & tantùm ratiocinatione cognoscať.
Quid aũt sine hoc fit tãdẽ? aut cui rei nõ adest?
Oẽ enim quod inter cœlũ & terrã est, spiritu re-
pletum est. Hic & hyemis & æstatis causa est. In
hyeme quidem frigidus & cõdensatus. In æstate
aũt mitis & trãquillus. Quin & solis & lunæ, &
astrorum omnium cursus per spiritũ procedũt.
Etenim

A Etenim igni spūs nutrimentū pbet, quo si ignis
priuet, viuere nō possit. Et solis ppetuū cursum,
aer perpetuus & tenuis cōseruat. Verū neq; ma-
re ipsum spūs exors esse oībus manifestū esse pu
to. Non.n. viuere natantia animantia possent, si 6
non spū participarent: quō aūt participarent, si
nō per aquā & ex aqua aerē attraherent? Et lunę
hic fundamentum est, & terræ vehiculum, neq;
quicquā vsquam est spiritu vacuum. Atq; hacte-
nus quidē quantū aer alijs commodet diximus.
Mortalibus aūt vitæ, & morborū ægrotis, solus
is est autor. Tātaq; oībus corporibus spiritus ne-
cessitas extat, vt si quidē oībus alijs interdicat ho
mo, neq; cibū sumat, neq; potum, possit tñ dies
duos vel tres et plures ducere. Si cui vero spiritus
B in corpus viæ intercipiant, in breui parte vnius
diei intereat, vt vel hinc quāto vsui spūs corpo-
ri sit liceat æstimare. Amplius aūt ab oībus alijs
operibus aliqñ immunes quiescūt hoīes (multæ
enim sunt mutationes in vita) verū ab hoc ope-
re nulla oībus mortalibus aīantibus requies cō-
tingit, vt cessent inspirare, atq; exspirare. Vides
ergo ex his q̄ dixi, quāta cōio oībus aīantibus in
fruēdo aere existat. Subijciā igit̄ mox & illud, ꝙ
nō aliunde vnq̄ verisimile sit morbos euenire, q̄
inde, si is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut
morbidis sordibus inquinatior in corpus se inge
rat. Sed hęc de vniuersa hac re dicta sufficiāt. Ad
ipsa nunc opera sermonē cōuertēs, demōstrabo,
oēs morbos ex hoc oriūdos corporibus innasci,
C ac generari. Primū aūt à cōissimo morbo febrili
exordiū sumā, & qui omniū morborū comes ē:
pcipue tñ ex inflāmatione & tēsione abscessuū.
Quod satis indicant sequentia offendicula, sta-
tim enim cū inflāmatione inguinū abscessus &
febris consequitur. Sunt aūt febriū genera duo,
vt hoc quoq; nūc attingā, quorū alterū cōe om-
bus pestis appellatur, alterū propter malā diætā
priuatim his contingit, qui ea vtuntur, vtriusq;
autem generis aer autor & causa existit. Cōis 7
ergo febris propterea omnibus accidit, ꝙ eundē
spiritum omnes adtrahunt, sitq; vt simili corpo-
ri similes spiritus similiter permixti, similes gi-
gnāt febres. Sed est fortasse qui dicat: vt quid er-
go non omnibus animantibus, sed alicui eorū
D generi incidunt hi morbi? Cui ego sic respōde-
rim, differt corpus à corpore, natura à natura, &
nutrimentū à nutrimēto. Non enim omni ani-
mantiū generi eadē aut non conferunt, aut com
moda sunt, sed sunt alia alijs magis cōuenientia.
Qñ igitur aer eiusmodi inquinamentis plenus
est, quibus humana natura offenditur, homines
ægrotāt. Qñ vero alteri cuipiā animantiū gene-
ri aer inconueniens est, tum morbus illud genus
corripit. Qui ergo populares sint morbi, hacte-
nus dictū sit, & quare, & quō, & quibus, & vnde
gignantur. Quō autem propter malam diætam
febris accidat, deinceps exponā. Est aūt mala dię
ta hęc. Primū quidem quum quis plures cibos, li-
quidos aut siccos ingerit in corpus, q̄ ipsum cor
pus

τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν, οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν, ὥστε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος καὶ λεπτὸς ἐὼν, τὸ εἶναι παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγεος ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος παντί που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζώειν ἠδύνατο, μὴ μετέχοντα πνεύματος. μετέχοιεν δὲ πῶς ἂν ἄλλως, ἀλλ᾽ ἢ διὰ τοῦ ὕδατος, ἢ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα, καὶ τῇ μήνῃ, ἐπὶ τούτου τὸ βάθριον, ὅ τε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστι τούτου. διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔρρωται, εἴρηται. τοῖσι δ᾽ αὖ θνητοῖσιν, οὗτος αἴτιος, τοῦ τε βίου, καὶ τῶν νούσων, τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος, καὶ σιτίων, καὶ ποτῶν δύναιτ᾽ ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διάγειν. ἢν δέ τις ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης, ἀπόλλοιτο ἄν, ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρωποι πρήσσοντες· ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστί. τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα, τοτὲ μὲν ἐμπνέοντα, τοτὲ δὲ ἐκπνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν, εἴρηται. Μετὰ τοῦτο τοίνυν, αὐθέως ῥητέον, ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκός ἐστι γίνεσθαι τὰς ἀρρωστίας μάλιστα, ἢ ἐντεῦθεν. ὅταν τοῦτο ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον, ἢ καὶ ἀθροώτερον, καὶ μεμιασμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν, ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος, ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα, πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς, ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι, μάλιστα δὲ φλεγμονῇ, δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα, ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβὼν, καὶ πυρετὸς ἕπεται. Ἔστι δὲ δισσὰ ἔθνεα πυρετῶν, ὡς ταύτῃ διελθεῖν. ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός. ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίην, τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος, ἀμφοτέρων δὲ τουτέων, αἴτιος ὁ ἀήρ. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς, διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν, ὅτι τὸ πνεῦμα τωὐτὸ πάντες ἕλκουσιν. ὁμοίου δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος, ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ᾽ ἴσως φήσει τις, διὰ τί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ᾽ ἐπὶ ἑνί τινι αὐτέων ἐμπεριπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι, φαίην ἄν, διαφέρει σῶμα σώματος, καὶ φύσις φύσιος, καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταῦτα οὔτ᾽ ἀνάρμοστα, οὔτ᾽ εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ᾽ ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιούτοισι πλήθῃ μιάσμασι, ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμια ἐστὶν, ἄνθρωποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ᾖ, τὸ νούσημα κεῖνα νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν δημόσιαι οὖσαι τῶν νούσων, εἴρηνται, καὶ ὅ, τι, καὶ ὅκως, καὶ οἷσι, καὶ ἀφ᾽ οὗ γίνονται. τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν, διέξειμί σοι. πονηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα. τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ὑγρὰς, ἢ ξηρὰς διδῷ τῷ σώματι

Vet. Cod.

Vet. Cod. τι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν, καὶ πόνον μηδένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτίθησι. τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλῃσιν ἐσπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ σχολαίτερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη, καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο τῷδέ ἐστιν. ἐρυγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀνατρέχει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναῤῥήξῃ τὰς πομφόλυγας, ἐν ᾗσι κρύπτεται. ὅτε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πλησθῇ, καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται, τῶν σιτίων χρονιζομένων. χρονίζεται δὲ τὰ σιτία, διὰ πλῆθος οὐ δυνάμενα διελθεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης, εἰς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. προσπεσοῦσαι δὲ τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος, ἔψυξαν. τούτων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων, ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματός εἰσι, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἡ φρίκη διῆλθεν. ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος, ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον, αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρετῶν. ὅπως δ' ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθει καὶ ψυχρότητι, τοιοῦτον γίνεται καὶ ῥῖγος. ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ ψυχροτέρων, ἰσχυρότερον. ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων, καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν, ἧσσον ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος, κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεόμενον τὴν παροῦσαν φρίκην, συντρέχει καὶ διέξεισι κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἄλλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα τρομέουσι, καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος, γίνεται πολύαιμα, τὰ δὲ ἄναιμα. τὰ μὲν οὖν ἄναιμα, διὰ τὴν ψύξιν οὐ τρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων ἐκλέλειπε. τὰ δὲ πολύαιμα, διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος, τρέμουσι, καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν, ὅτε πολὺς ἢ ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν, ἐξεμόχλευσε, καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου, διέισι διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ, ξυνεστραμμένος, καὶ βίῃ φερόμενος, καὶ τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν, χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διΐστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ, ὁ ψύξας τὸ αἷμα, κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνειργάσατο. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμα ἐστί. τήκεται γὰρ πυρούμενον, καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος, οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ γὰρ πνεῦμα συνιστάμενον, ἐς ὕδωρ ἔρχεται, καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν, ἔξω περαιοῦται, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἀπὸ τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ

στερέωμα

pus ferre queat, neque laborem aliquem ciborum saltem multitudini parem adiungit. A Deinde quum varios & dissimiles inter se cibos adsumit, seditionem enim mouent quæ sunt dissimilia, aliquaq; citius, alia difficilius concoquuntur. Cum multorum autem ciborum ingestione necesse est & multum spiritum ingredi. Omnia enim quæ eduntur & bibũtur, spiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiã pauciores. Id autem inde manifestum fit, q plurimis eructationes post cibos & potus euenire solent, recurrẽte sursum aere incluso, vbi perruperit bullas, quibus fuerat inclusus. Qñ igitur corpus cibis expletũ est, ac spũs quoq; multitudo vehemẽter excellit, dũ cibi in vẽtre diu immorantur: (immorantur aũt cibi quum pre multitudine exire nequeãt) & inferior venter vel aluus ipsa sit obturata: B per vniuersum corpus permeant flatus, sanguineq; plenas corporis partes maxime petentes, eas frigefaciũt: frigefactis aũt his locis, vñ fontes & radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror cõsequitur: vniuerso aũt sanguine frigefacto, totũ corpꝰ horret. Quæ ratio est cur primũ horrores ante febres corpus cõcutiant, quantoq; maiore impetu multitudinis & frigiditatis ipsi flatus præcelluerint, tanto maior fit & horror, à pluribus videlicet & frigidioribus fortior, à paucioribꝰ ac minus frigidis, minus et fortis. Cũ horroribus aũt & tremores corporis accidũt, fm eundem planẽ modũ. Sanguis enim ꝑsentis horroris timore perculsus, cõcurrit, ac penetrat per oẽ corpus ad locos maxime calidos. C Hi enim sunt eius saltus. Decedente itaq; ab extremis corporis partibus sanguine, viscera contremiscunt & carnes. Sunt aũt quædã corporis partes sanguine plenæ, qdam vero exangues. Exangues itaq; ꝑꝑ frigus nõ tremunt, sed parũper cõmouentur ac palpitant, quum calor ex eis defecerit. Sanguine aũt abundantes, ꝑpter sanguinis multitudinẽ & tremunt, & inflãmationes suscitant. Nequit enim fieri vt sanguinis multitudo cõquiescat. Hiatus et ꝑcedere solet febres, siquidẽ multus aer coaceruatus, cumulatim superna petens cõmouet ac diducit os, quũ per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodũ enim ab aquis ĩ lebete ferueẽtibus vapor multus eleuatur: D sic & corpore calefacto penetrat ꝑ os aer conuolutus, & quadã vi erumpens. Amplius aũt & articuli exoluũtur ante febres, calefacti enim nerui diducuntur. Qñ aũt congregatus fuerit cumulatim plurimus sanguis, calefit rursus ipse aer, qui antea sanguinẽ infrigidauit. Nimirũ à calore multo victus, accẽsusq; ac velut igneus factus, ꝑ oẽ corpus calorẽ spargit, cooperate ei in hoc et ipso sanguine. Liquefit ergo qcquid ignea vis illa attigerit, fitq; inde spũs. Qui quũ ad meatus corporis irruerit, sudores fiũt. Siquidẽ spũs cõpactus in aquã transmutaẽ, & per meatus penetrãs extra prorumpit, eodem planẽ modo, quo à ferueẽtibus aquis vapor eleuatus, si

solidum

A solidū obstaculum habeat, ad quod impingere oportet, crassefit ac condensatur, guttæq; destillāt ab his corporibus, quibus vapor ipse fuit impactus. Insuper aūt & dolores capitis simul cū febre accidunt, cuius rei hæc causa est. Sanguinis transitus in capite magna angustia coarctantur: repleti enim sunt multo aere: cuius abundantia ac cōclusio dolorē excitant in capite. Sanguis.n. ipse natura calidus existens, vi coactus per angustam viam transire celerrime non potest, quum multa impedimento sint obstacula, & oppilationes, quapropter ēt pulsus fiunt circa tēpora. Hoc ergo modo, vt dixi, febres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quædā ægritudines. Porrò sunt aliquæ aliæ infirmitates, vtpote voluuli, agitatio

B nes intestinorum, tormina, atque oppilationes: q autem hæ ipsæ oēs à flatibus causam habeant, nemini puto nō manifestum esse. Omnium.n. horum caussa est spiritus trāsitus. Nam is quum contingit locos teneros, incōsuetos, ac prius intactos, quemadmodū spiculū infixum penetrās per carnem perrumpit, aliquando præcordia petens, aliquando ilia, imò quandoq; vtraq; simul adfligens. Quare solent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare. Rarefacto enim corpore à calore, fomentum spiritus inde exhalat, vt quies inde aliqua & mitigatio cōtingat dolorum. Sed dixerit fortasis quispiā, quō ergo fluxus generantur per ipsos flatus? Et quonam modo sanguinis rupturarum circa pectus

C flatus autor & caussa existet? Opinor autem ego me ista per hæc manifeste declaraturum. Quum igitur venæ circa caput aere repletæ sunt, primū quidem caput ipsum propter flatus inclusos aggrauatur, deinde conuoluitur spiritus cū sanguine propter angustiā viarū, tenuissimum autem ipsius sanguinis per venas excluditur, atque idipsum tenuissimum liquidum quum coaceruatur per alios meatus fluit: & vbi tādem cumulatim progrediens constiterit, ibi constituitur & morbus. Si itaque ad oculos peruenerit, sequitur eorum dolor: si ad aures, morbus & illas occupat: si ad nares, grauedinē generat: si ad pectus, raucedinem. Pituita enim ipsa acribus humoribus permixta, quocunque proruperit, maxime in non

D cōsuetos locos, eos exulcerat. Quòd si fauces teneras aliàs fluxus petiuerit, eas exasperat: spiritus enim qui fauces ingredit, ad pectus vsq; ꝓcedit, ac rursus effertur per eandem viā. Quum aūt spiritus ingrediens in fluxū, qui intus est, inciderit, tussis gignitur, & repellitur sursum pituita. Quæ quum sic habeant, fauces exulcerant, exasperātur & calefiunt, adtrahuntq; calefactæ humorē de capite, caput autē rursus ab alijs corporis partibus adtrahēs, his admittit. Quum igitur hic fluxus assueuerit ita excurrere, meatusq; bifidū habeant, etiam transmittunt in pectus. Acris autē quum sit pituita carnem penetrans, exulcerat ac perfringit venas. Ex quibus sanguis effusus in alienos sibi locos vbi morā traxerit, putrescit, ac

in

στερέωμα πρὸς ὅ, τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται, καὶ πυκνοῦται. καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσπίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται, διὰ τόδε. στενοχωρείη τῆσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται, πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος, πλησθεῖσαι δὲ καὶ πρησθεῖσαι, τὸν πόνον ἐμποιέουσι ἐν τῇ κεφαλῇ. βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται περαιοῦσθαι ταχέως, πολλὰ γὰρ ἐμποδὼν ἐστὶν αὐτῷ κωλύματα, καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται, καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰλεοὶ εἶεν, ἢ εἰλήματα, ἢ στρόφοι, ἢ ἕτερα ἀποστηρίγματα, φύσας εἶναι αἴτια ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων γὰρ τῶν τοιουτέων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διόδευσις. τοῦτο γὰρ ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς, καὶ ἀηθέας, καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδυνὸν, διὰ τῆς σαρκὸς προσπίπτει. ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια. ποτὲ δὲ, πρὸς τὰς λαπάρας. ποτὲ δὲ, ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι, πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον, ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος, ὥστε παῦλαν τινὰ γενέσθαι τῶν πόνων. ἴσως δ' ἄν τις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιόν ἐστιν; Οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν, διὰ ταῦτα γινόμενα. ὅταν περὶ τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων. ἔπειτα ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ αἷμα, διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος, διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι' ἄλλων πόρων. ὅκου δ' ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος. ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ' ἡ νόσος. ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας, κόρυζα γίνεται. ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀηθέας τόπους, ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπίπτον, τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος, ἐς τὰ στέρνα βαδίζει, καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦμα κάτωθεν τῷ ἀνιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται, καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω τὸ φλέγμα. τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων, ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται, καὶ τρηχύνεται, καὶ θερμαίνεται, καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα, ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν, καὶ χαραδρωθέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπίπτον τε τῇ σαρκὶ, ἑλκοῖ καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον, χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον,

γίνεται

Vet. Cod.

Vet. Cod. γίνεται πύον, καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελθεῖν, οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσάντης τις οὖσα, ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἑτέρῳ παντὶ βάρος ἔχοντι, κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. διότι δήποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἄνευ πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον, ἀναῤῥήγνυται. τὸ μὲν αὐτόματον. τὸ δὲ, διὰ πόνους. αὐτόματον μὲν οὖν, ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας, στενοχωρίην ποιήσῃ τοῖσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τό, τε γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γινόμενον, ἀναῤῥηγνύει τοὺς πόρους, ᾗ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βρίσῃ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγήσαν καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας, ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα, τ' ἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. τὰ δὲ ῥήγματα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστέωσιν αἱ σάρκες ἀπ' ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτον τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν, ἕπεται* δὲ τῇσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπηργάσατο. διαβρόχου δὲ γινομένου τοῦ σώματος, ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες. οἰδήματα δὲ, ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει, καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νόσημα, ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον, ὅτι φῦσαι τοῦ νοσήματός εἰσιν αἴτιαι, τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες ἐκλύθησαν, καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν οὖν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ, πολὺ φαίνεται. χρονιζομένου δὲ, ἔλασσον γίνεται. διατί δὴ γίγνεται καὶ τοῦτο δῆλον. ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ, ἠέρος πλῆρες ἐστὶν, ὁ δὲ ἀὴρ, ὄγκον παρέχεται μέγαν, ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐόν. ἔστι δὲ ἴσον. ἄλλο δὲ αὐτῶν τόδε σημεῖον. κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης, οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι, καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν, ἀλλ' ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον, ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα, καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἴτιαι* ἀποτακησόμεναι, λείπεται γὰρ ὀστέα, καὶ νεῦρα, καὶ ἶνες, ἀφ' ὧν οὐδενὸς οὐδεμίην δύναιτ' ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται. Αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι καὶ πολλαὶ διαδύνωσι, καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος. ἢν μὲν οὖν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται. ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος, καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος. ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς, δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα, τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν, ἢ τὸ αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ,

*ἰσῶς

*ἀπολῆξάμεναι

in pus conuertitur, & neq; sursum pōt conscendere, neque infra exire. Sursum non, nam nō facilis est via humori ad ardua prodire, sicut neq; alijs rebus, quæ aliquam admixtam secum habēt grauitatem. Infra autem procedere prohibet septum transuersum. Quare sanè contingit fluxū aliquem citra spiritum rumpi, & aliquando quidem sua sponte, quandoq; etiam propter dolores. Ac sponte quidem, quum aer in venas vltro receptus sanguinis meatus coarctat. Multitudine nanque sua cōpressus sanguis meatus perfringit, qua eius copia maxime prorūpit. Effusione aūt eius facta, venæ rursus spiritu complētur, & ex eo dolor sequitur. Necesse est enim affectum locum spiritu occupari, aliaq; dictis similia fieri. A

Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quum violentia quadam inuicem discedunt & findūtur carnes, fissuram subtercurrit spiritus, ac dolore adfligit: quum autem ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rarefecerint, sequitū post flatus humiditas, cui viam iam antea aer præstrauit. Irriguo itaq; corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoresq; in suras descendunt, atque morbus fit, qui aqua intercus appellatur. B

10 Maximum autem signum est, morbum hunc à flatibus generatum esse, q iam sæpe aliqui hoc malo affecti exoluti sunt, & ab aqua euacuati. Atque his quidem subito aqua ex ventre prorumpens multa apparet, post moram autem paucior fit. Cur vero hoc fiat satis manifestū est. Nā primum subito prorumpēs aqua aere plena est, is tumorē ac aceruum præ se fert ingentē: quum aūt aeris spiritus euanuerit, remanet planè eadē aqua, & apparet quidem paucior, verum penitus eadem existit. Adijciam autem aliud adhuc signum. Si quis vniuersum ventrem penitus euacuet, intra triduum rursus plenus fit. Quid ergo aliud quod impleat putandū est, quàm spiritus? Quid enim aliud tam repente implesset? Nam neque tantum potuum in corpus ingestum est, neq; carnes in caussa esse possunt, vtpote antea liquefactæ. Supersunt aūt ossa, nerui, chordæ, fibræ, à quorū nullo vllum aliquod aquę augmētum potest prouenire. Ergo quo aqua intercus fiat iam sit dictum. Quod vero stupor attonitus vel syderatio à flatibus fiat, deinceps demonstrabo. Quum ergo flatus frigidi multi penetrēt ac inflēt carnes, partes corporis stupidæ fiunt, & siquidem plurimi flatus per vniuersum corpus discurrant, totus homo syderatur. Si per partē, pars illa percutitur, atque vbi abierint flatus, cessat & morbus: quamdiu autē permanserint, cōsistit & morbus, quoniam autem hæc ita se habent, continuo hiant. Videtur autem mihi amplius & sacrum appellatum morbum ab ipsis flatibus gigni: quibus autem rationibus ego persuasus sum, illis ipsis & auscultaturos persuadere conabor. C D

11 Opinor aūt inter omnia, quę in corpore sunt, nihil magis ad prudentiam conferre quàm sanguinem. Hic ergo quum in constanti habitu persistit,

A persistit, cōsistit & prudētia: sanguine vero permutato, cōcidit simul & prudētia. Quòd aũt hęc ita habeat, multa sunt testimonia. Ac primũ quidē, qui oībus animātibus cōmunis est, hæc cōfirmat somnus. Quum enim corpus inuaserit somnus, sanguis frigesit. A natura enim somno frigefaciendi vis est. Infrigidato aũt sanguine, languidiores fiũt eius meatus: quod hinc palàm fit, ꝙ corpora aggrauata reclinātur. (oīa enim grauia natura ad fundum deferũtur) & oculi ardēt, & prudentia permutatur, opinionesq; peregrinę mentē occupāt & exercent, q̄ sanè insomnia appellantur. Quin & in temulentis per ebrietatem aucto repēte sanguine, percellitur animus, & in animo prudentia, fiũtq; præsentiũ malorũ obli-
B uiosi, ac futurorũ bonorum fœcunda spe beant. Possem autem plurima eiusmodi congerere, in quibus sanguinis permutationes, animi quoque prudentiam permutant. Siquidem igitur penitus totus conturbatus est sanguis, penitus & prudentia prosternitur. Affectus enim & cognitiones à cōsuetudine cōtingunt: quum aũt à cōsuetudine solita recedimus, aufertur nobis prudentia. 12 Dico itaq; & sacrũ morbum tum fieri, quũ plurimus spiritus per omne corpus vniuerso sanguini fuerit permixtus: tum enim multæ oppilationes fiũt multifariam per omnes venas: quũq; in crassiores & pleniores sanguine venas aer ꝑdierit, progressusq; diutius maneat, ꝓhibet sanguinis cursum, atq; alio quidem loco consistit,
C alio lentius penetrat, alicubi aũt citius. Qua sanè inæqualitate transitus sanguinis per corpus facta, omnigenę inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus vndiquaque contrahitur ac turbatur, nimirum corpore partes suas ad tumultum ac cōturbationem sanguinis subministrante: continguntq; ex sanguinis peruersione, totius oīno corporis subuersiones. Eo.n. quo corripiuntur à morbo, tēpore, neque sentiunt quicquā, neque audiunt quæ dicuntur, neque vident quæ fiunt, neq; vllos aliquos dolores percipiunt. Sic nanq; aer cōturbatus sanguinē turbauit, ac conspurcauit. Spumaq; ēt per os illis excurrit, neq; id ab re est. Nā per iugulares venas aer transiens, penetrat quidem ipse, addu-
D cit autem simul secum quod tenuissimum est in sanguine: idipsum quũ humidũ sit, multa permixtione albescit. Tenues enim membranas purus permeās aer pellucet, quapropter & albę spumæ oēs adparent. Quando itaq; illi, qui ab hac ægritudine capti sunt, à morbo, & ab instāti turbatione soluant, ego dicā; 13 cum .n. varijs laboribus exercitatũ corpus calefactũ est, calefit & sanguis, qui calefactus, rursus calefacit & flatus: hi verò calefacti, dissoluunt & ipsi, & cōpactũ sanguinē dissoluũt sil, ꝓcedũtq; è corpore partim cũ spũ, partim cũ pituita eiecti. Deferuente itaque spuma, & cōsistente sanguine, tranquillitateq; ꝑ omne corpus facta, quiescit ēt morbus. Quare, vt dixi, flatus ipsi verè omniũ istorum morborũ omni-

νη, μεθύει καὶ ἡ φρόνησις. ἐξαλλάσσοντος δὲ τοῦ αἵματος, μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ' ὧδ' ἔχει, πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται, φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν, ψυχθέντος δὲ τοῦ αἵματος, νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δέ. ῥέπει γὰρ τὰ σώματα, καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βάρεα, πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι, καὶ τὰ ὄμματα καίεται, καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται, δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι, πλέονος ἐξαίφνης γινομένου τοῦ αἵματος, μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ, καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται, τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ' ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν, ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ, τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἣν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα, ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστῶμεν, ἀναίρεται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον, ὧδε γίνεσθαι. ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παντὶ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται, πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδ' ἂν οὖν ἐς τὰς παχείας καὶ πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι. τῇ μὲν οὖν ἔστηκε, τῇ δὲ νωθρῶς διεξέρχεται. τῇ δὲ θᾶσσον, ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γινομένης, παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα πανταχόθεν ἕλκεται, καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος, αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται, κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, ἀναίσθητοι πάντων εἰσί. κωφοί τε τῶν λεγομένων, καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων. ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς, ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίηνε, καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀνατρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδυόμενος ὁ ἀὴρ, ἔρχεται μὲν αὐτὸς, ἀνάγει δὲ μετ' αὐτοῦ τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον, λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. πότε μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος, οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι, ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων, τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα. τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν, ἐξεθέρμανε τὰς φύσας. αὗται δὲ θερμανθεῖσαι, διαλύονται, καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος. αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι, μετὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ φλέγματος. ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ, καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος, καὶ γαλήνης ἐν τῷ σώματι γινομένης, πέπαυται τὸ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι διὰ πάντων τούτων, πολυ-

Vet. Cod.

Vet. Cod. πολυτροπώτεροι αἰτίαι ἔσαι· τὰ δ' ἄλλα πάντα, συναίτια καὶ μεταίτια. τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐὸν, τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι. ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυναστεῦον, καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ γνώρισμα, καὶ τῶν νοσημάτων, καὶ τῶν ἀρρωστημάτων, ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη. ἀμφὶ δὲ τῶν ἀρρωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος, γένοιτο ἄν. ἀτρεκέστερος δὲ, οὐδὲν ἧττον, οὐδὲ πιστότερος.

oĩmodæ existũt cãæ. Cæteraq; oĩa q̃ cãæ videri queãt, vel hos adiuuãt, vel cõsequẽter post hos corporib⁹ morbos generãt. Hactenus ergo morborũ oĩum cãs flat⁹ esse demõstraui. Id.n. à principio receperã me facturũ. Recẽsui aũt spũm ipsum, quũ in alijs oĩbus rebus potẽtẽ, tũ maxime in aĩantiũ corporib⁹ plurimũ posse. Deduxi aũt sermonẽ vsq; ad morborũ cognitionẽ, atq; adeò ægritudinũ singularũ, in quibus verũ argumẽtũ huius sermonis est à me manifestatũ. Quòd si pergerẽ singula ægritudinũ genera recensendo amplius corroborare, longius quidẽ sermo ipse extenderetur: verus autem nihilominus futurus esset, & qui fidem suam omnibus probaret. A

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. de Flatibus.

1 Sunt quædam. *Hoc libro qui, περὶ φυσῶν, vel φύσεων inscribitur de spiritibus Hippocratem agere, & nomine φυσῶν τὰ πνεύματα intelligere cum ex ipsiusmet subsequentibus verbis satis perspicuum extat, tum Erotianus in Onomastico memoria tradidit, quod item confirmatum inuenitur à Galeno apud Stobæum sermone xcix. vnde fit, vt credam, hunc librum inter Hippocraticos numerari debere. Celsus enim in proemio scribit, dogma fuisse Hippocratis, quod omnis morbus fiat à spiritu, quæ sententia in hoc libro maximè adstruitur sicut Erasistratus ex transfusione sanguinis à venis in arterias, quam παρέμπτωσιν vocabat, vt Plutarchus in lib. de tuend. val. & Gal. in lib. an sang. in art. nat. &c. cap. iij. testantur. Hunc autem librum vidisse Aristotelem, ex eo conijcio, quod is secundo Metheorol. cap. de terræm. pulsum conuulsionem & distentionem fieri à flatu asserat. illud certe persuasum habeo ab auctore huius libri sectam pneumaticorum toties à Galeno citatam, originem habuisse.*

2 Medicus enim. *Hæc sententia, vt Hippocratis citatur à Gregorio Nazianzeno in lib. Apolog. & in Epitaphio Cæsarij, vnde elici potest, etiam ab alijs, quam à medicis hunc librum pro Hippocratico habitum fuisse.*

3 Quæcunque quidem. *Gal. in lib. viij. de Anat. administr. cap. iiij.* σὺ δὲ εἰ τρισὶ καὶ τέτρασιν ἐπιβολαῖς τὸ πρῶτον γυμνώσαις, οὐ χρὴ τῆς τοῦ βελτίονος ἐλπίδος ἀπογινώσκειν, ἀλλ' ἀκηκοότα σε λέγοντος Ἱπποκράτους, ὁκόσα χειρουργῆσαι δεῖ συνεθισθῆναι χρὴ, προσεδρεύειν ἀεὶ τὰς χεῖρας ἀσκεῦντα, *quo loco quin præsentem sententiam, vt Hippocraticam recenseat nemo, dubitare potest.*

4 Quidquid enim hominis. *Hæc morbi definitio valde vniuersalis est, & propterea Gal. pluribus in locis eam moderauit, quod uero hic tantum quasi decretum quoddam medicinæ statuit,* τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, *à Galeno, tanquam Hippocratis scitum oraculum citatur viij. de plac. Hipp. & Plat. capit. vj. lib. j. de tuen. sanita. capit. vij. & lib. v. capit. x. & lib. vj. Epidem. Commen. j. Aphoris. ix. & Commen. v. Aphor. vj. lib. de constit. ar. cap. xij. lib. ij. Aphor. xxxiiij. lib. de vena sect. ad Eras. cap. vj. & xj. Meth. cap. ix. citatur, & à D. Hieronymo Epist. clj. Itaque ab Hippocraticis non erit hic liber à Galeno segregatus.*

5 Medicina enim. *Gal. xj. Meth. c. xij. & in lib. qui inscribitur medicus dum ait à sene rectè dictum fuisse medicinam detractionem atque appositionem esse, quin hunc locum innuat, nullus negauerit.*

6 Non enim viuere. *Etsi pisces non ita aerem attrahant, quemadmodum terrestria, ac volatilia animalia, haudquaquam tamen inficiari possumus, quin aliquantulum & aliquo pacto trahant, alioquin nullo tempore extra aquam viuere possent, cum non pauci per horas multas quotidie viuere & quasi aerem trahere conspiciantur. Itaque sic Hippocratem Aristot. qui ij. de anima, tex. xcj. pisces aerem capere negat, conciliabimus, vt alter manifestam, ac insignem respirationem, siue aeris attractionem à piscibus vtpote pulmone, & gutture carentibus, auferat, alter eam, sed exiguam & per canales arteriarum instar deseruientes factam ijsdem tribuat, quod Hippoc. appellat aerem* βάθεος τῆς γῆς ὄχημα, *Plato & Platonici accepisse videntur, vbi animarum vehicula comminiscuntur.*

7 Communis ergo febris. *Hæc de peste, siue pestis febre, Hippocratis sententia ab omnibus fere approbatur, quam ego à Democrito ipsum accepisse puto, is enim atoma, siue corpuscula aeri immixta & corporibus inimica facere pestem tradidit, Hippocratis vero atoma illa* μιάσματα *appellare maluit, quemadmodum inter recentiores Fracastorius vtrunque sequutus, diuersum nomen seminariorum illis indidit, quo pacto Lucretius fecit, qui in vj. lib. ita Hippocratis de peste sententiam expressit, vt aliquibus ab ipso illam accepisse iure videri queat.*

Quæ

8 Quæ ratio est. *Plato in Timeo licet variam de tremore, ac rigore ab Hippocr. sententiam protulerit, in eo tamen cum ipso conuenit, quod frigus sanguinis prima causa existat, sed quod Gal. in lib. de tremore ac rigore, pro Platonis excusatione dicit, idem etiam, pro Hippocrate quis dicat, si minus recte, ac medice sensisse ipsum videatur, quanquam potius obscuritas interdum ab antiquis scriptoribus affectata accusanda erit, quam vt Hippocratem in assignanda rigoris causa fefelisse dicamus, quando præsertim hiatus, sudores ac dolores febrium comites exquisitissime persequutus est.*

9 Cum igitur hic fluxus. *Hoc in loco multa desiderantur in translatione Calui, quod fortasse textus eius imminutus esset: Quæ vero sic leguntur in Aldino codice (καὶ χαλαδεανέωσιν οἱ πόροι) & in Basiliensi χαλαδεαθέωσι, mihi placuit, vt χαλαδεωθέωσι legeretur, quam vocem solam, vt Hippocraticam memorat Gal. in exp. ling.*

10 Maximum signum est. *Tria à medicis enumerantur Hydropis genera, in quorum vno cùm præ cæteris flatuum copia abundet, Tympanitidis nomen habuit, in quo tamen aquam etiam copiosam reperiri Cælius Aurelianus, & alij demonstrant, in reliquis duobus, quamuis humorem magis abundare conspiciatur, non destituuntur tamen & ipsa flatuum multitudine, quo fit, vt Hippocratis vere iudicauerit, hydropes omnes vna cum humore flatum quoque pro materiali causa habere: qui enim fieri potest, vt in tanta caloris imbecillitate, atque humoris aquei vbertate, non fiant continuo flatus, modo tamen plures modo pauciores.*

11 Opinor autem. *Quamuis Hippocrates à sanguinis temperie omnes animæ operationes proficisci fateatur, quemadmodum etiam philosophorum, ac medicorum magna pars credere videtur, non ob id tamen ipsissimam animam sanguinem esse, ex eius sententia elicitur, imò si verba ipsius diligenter examinentur, apparebit, Hippocratem vere animam à sanguine distinguere, quamuis eo perturbato eius etiam operationes confundi perspicue asserat, atque experientia conuincatur.*

12 Affectus enim & cognitiones. *Arist. philosophus Hippocratis sectator etsi in secundo Ethicorum solas virtutes morales, quæ in affectibus fundantur, ἀπὸ τοῦ ἔθους, fieri tradiderit, dum tamen etiam διανοητικὰς γνωρίσματα, siue cognitiones ab Hippocrate vocatas opus habere experientia, ac tempore scribit, quodam & ipsas consuetudinis beneficio comparari sentire videtur, vt hac ratione ab Hippocrate non recedat, cum scribit, τὰ παθήματα, καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα εἶναι ἐθίσματα, siue virtutes morales, ac intellectiuas à consuetudine, siue quotidianis, ac frequentibus actionibus perfici.*

13 Porro liberantur. *Quod Hippocrates scribit, καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος, interpres Germanus verterat maxime accedente hieme, quasi maxime omnium soluantur affecti morbo sacro eo tempore, quod vt est maximè falsum, sic etiam à verborum serie non parum abest, itaque melius valdè Caluus, τοῦ χειμῶνος, molestiam interpretatus erat, quamuis propriè ea dictio fluctuationem & turbationem denotet, ἀπὸ τοῦ χειμάζεσθαι, quando. s. naues à ventis in mari agitatæ, magno periculo huc illuc impelluntur & fluctuant.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE SEPTIMESTRI PARTV.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΤΑΜΗΝΟΥ.

Argumentum in lib. de Septimestri Partu.

Septimestris partus quot dierum numero perficiatur, & cur vitalis; septenary numeri in mensibus, ac diebus vis & præstantia; de octimestri, nonimestri, ac decimestri partu nonnulla, ac de masculi et feminei fœtus perfectionis tempore.

Vet.Cod.

Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται, ἐκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων, καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ δύο, καὶ προσεόντος μορίου. Ἢν γὰρ τοῦ πρώτου λογίσῃ μηνὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας, τῶν δὲ πέντε μηνῶν. ρμ, καὶ ζ', καὶ ἥμισυ ἡμέρας. Ἢν γὰρ ἑξήκοντα μιῆς δεούσης ἡμέρης ἐγγύτατα δύο μῆνες ἐκτελειοῦται. οὕτως οὖν τούτων ἐόντων, ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα περιγίνονται ἡμέραι πλεῖον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης τοῦ μέρους τῷ μέρει προσῳ γινομένῳ. Οκόταν ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς τελειώσεως ἔλθῃ ταύτην, ἀδρυνωμένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὴν ἰσχὺν πουλὺ ἐπιδιδόντος ἐν τῇ τελειώσει μᾶλλον, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις, οἱ ὑμένες ἐν οἷς τὴν ἀρχὴν ἐτράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ' ἐξεχάλασαν πρόσθεν ἀναγκαζόμενοι, ἢ τελείως ἐξαδρυνθῆναι τὸν καρπὸν, τὰ μὲν ἰσχυρότατα καὶ ἁδρότατα τῶν ἐμβρύων βιησάμενα, καὶ διαρρήξαντα τοὺς ὑμένας, ἠνάγκασε τὸν τόκον γενέσθαι, καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τουτέων ἀπώλλοντο. μικρὰ γὰρ ὄντα, τῇ μεταβολῇ μέζονι χρέονται τῶν ἄλλων, καὶ τὴν τεσσαρακονθήμερον κακοπαθείην ἀναγκάζονται κακοπαθεῖν, ἐξελθόντα ἐκ τῆς μήτρης, καὶ τῶν δεκαμήνων πολλὰ ἀποκτείνει. ἔστι δὲ ἃ τούτων τῶν ἑπταμηνῶν καὶ περιγίνονται ἐκ πολλῶν ὀλίγα. ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος ἐς ὃν ἐτράφη ἐν τῇ μήτρῃ κατέστησεν. ὥστε μετέχειν πάντων, ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει, καὶ μάλιστα περιγινόμενα, καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν* κυέσης, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μη-

*νοσησάσης, τὰ

νὶ

Eptimestres autẽ nascuntur diebus cẽtum & octoginta duobus ac dimidio, & insuper accedente diei particula. Si enim primi mensis dies quindecim supputaueris, deinde quinque mensium, dies centũ quadraginta septem ac dimidium: in vndesexaginta enim diebus quàm proxime duo menses perficiuntur. his igitur sic habentibus, ad septimum mẽsem supersunt dies plus quàm viginti. Et est tota summa dimidij anni, vnà cum aliquantula diei parte ad partem accedente. Quum itaque ad hoc perfectionis principium partus peruenerit, maturescente fœtu, & robore multum augescente, in perfectione magis, quàm alijs temporibus, pelliculæ in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum spicarum membranæ, laxãtur, ad id coactæ anteaquã fructus perfecte maturescat: & fortissimi ac plenissimi fœtus violãtes ac dirũpentes pelliculas, partũ fieri cogũt, & plurimi ex his pereũt. Quum.n. parui sint, transmutatione maiore q̃ alij vtuntur, & quadraginta dierũ afflictionẽ perferre coguntur, ex vtero egressi, id quod etiam ex decimestribus multos peremit. Sunt autem ex his septimestribus qui etiam superstites manent, ex multis pauci. Propterea ꝙ ratio & tẽpus in quod enutriti sunt in vtero, constitit, vt omnium participes sint, quorum ẽt perfectissimi participes existũt, maxime qui superstites manent, quin & ex vtero prius morbũ passo prodierunt quicunque in octauo mẽ- A B C I

se

A se ægrotarunt. Si enim in his laboribus succedant, vt in conspicuum prodeat puer, impossibile est superstitem esse, ob prædictas affectiones, quas ego octimestres perimere dico, immo etiam multos decimestres. Cæterum multi fœtus septimestris ætatis, quum pelliculæ laxantur, secedunt in id quod cedit, & hic alimentum sumunt, primos quidem quadraginta dies laborantes, alij plus, alij minus: propter permutationem autem ex locis & pelliculis quæ ipsos aluerunt, transmutantur, & pro vmbilico, trahunt, & transumunt etiam per matrem labores. Pelliculæ enim dum tenduntur, & vmbilicus conuulsus, dolores matri inducunt. Et fœtus ex antiquo vinculo ex-
B solutus, grauior redditur. Multæ verò mu- 2
lieres etiam febricitant his contingentibus, quędam etiam pereunt vnà cum fœtibus, verum omnes breui ab hoc labore partus sese expediunt. Aiunt autem & octonos menses difficillime vteros ferre, rectè id dicentes. Est autem octauus mensis non solùm hoc tempus, sed & dies accedunt à septimo mense, & à nono, & ab ipso anno. Verum dies non similiter, neque dicunt, neque cognoscunt mulieres. Decipiuntur enim ex eo, quòd non eodem modo fiunt, sed aliquando à septimo mense plures dies accedunt ad quadraginta, aliquando à nono. Tunc enim fieri necesse est, prout contigerit mulierem in ventre concipe-
C re, tum mense, tum tempore. Mensis autem 3
octauus minime dubius est, secundum hunc enim contingit, vt iudicatio facilis existat. Et mea sententia pars etiam in vndecimo mense, mensis est, vt hic satis memorabilis existat. Porrò mulieribus de partubus fidem derogare non oportet, dicunt enim omnia, & semper dicunt, & semper proferunt. Neque enim aut opere, aut sermone persuasæ sunt, sed ex eo, quod cognouerunt in corporibus suis contigisse. Licet autem & volentibus aliud dicere. Quæ verò iudicio præditæ sunt, & victoriam de hac sententia pronunciant, semper dicunt ac testantur, nasci septimestres, & octimestres, & nouimestres, & decimestres, & vnde-
D cimestres: & ex his octimestres non superstites manere, alios superesse. Dicunt autem & abortus plurimos in primis quadraginta diebus fieri, sed & reliqua conscripta his accidere, in quadragenarijs, ac in singulis mensibus fieri dicunt. Quum autem septimo mense pelliculæ dirumpantur, & fœtus secesserit, labores qui circa octauum mensem, & sextum quadragenarium, in partu fieri traduntur, corripiunt. hoc autem tẽpore præterito, quibus bene futurum est, inflammationes tum fœtus, tum matris exoluuntur, vt venter molliatur, & tumor à præcordijs & laterum mollitudine descendat ad locos inferiores, ad facilem partus tempore progressionẽ, & septimo sanè quadragenario plurimo tempore fœtus

ᾖ νενοσημένα. τούτοις γὰρ τοῖς πόνοις ἢν ἐπιγί- Vet. Cod.
γνωνται, ὥστ' εἰς τοὐμφανὲς ἐλθεῖν τὸ παιδίον, ἀδύνατον περιγενέσθαι, διὰ τὰς πάθας τὰς προειρημένας, ἅς ἐγώ φημι τὰς ὀκταμήνους ἀποκτείνειν, πολλὰς δὲ καὶ τῶν δεκαμήνων. Τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἐμβρύων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίῃ τῇ ἑπταμήνῳ, ὅταν οἱ ὑμένες χαλῶσι, μετεχώρησαν ἐς τὸ ὑπεῖξαν, καὶ ἐνταῦθα τὴν τροφὴν ποιέεται. τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας πονοῦντα, τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ, ἧττον. διὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τὴν ἐκ τῶν χωρίων τῶν θρεψάντων,
* μετεβάλλετο, καὶ ἀντὶ τοῦ ὀμφαλοῦ ἔσπασε καὶ με- * μεταβολαὶ τοκάσι τοῦτε
τεχώρησε, καὶ διὰ τῆς μητρὸς τοὺς πόνους. οἱ γὰρ ὑμένες τεινόμενοι καὶ ὁ ὀμφαλὸς σπασθεὶς ὀδύνας ποιεῖ τῇ μητρί, καὶ τὸ ἔμβρυον ἐκ τοῦ παλαιοῦ συνδέσμου ἐκλυθὲν, βαρύτερον γίνεται. πολλαὶ δὲ τῶν γυναικῶν καὶ ἐπιπυρεταίνουσι τούτων γινομένων, αἱ δὲ καὶ ἀπόλλυνται σὺν τοῖς ἐμβρύοις.
χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ * περὶ τούτου. Φασὶ * πυρὶ τουτέῳ
δὲ τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν, καὶ χαλεπώτατα φέρειν τὰς γαστέρας, ὀρθῶς λέγουσαι. ἔστι δὲ ὄγδοος μὴν, οὐ μόνον ὁ χρόνος οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἡμέρας πρόσεισιν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, καὶ τοῦ ἐννάτου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἡμέρας οὐχ ὁμοίως, οὔτε λέγουσιν, οὔτε γινώσκουσιν αἱ γυναῖκες. πλανῶνται γὰρ διὰ τὸ μήτε κατὰ ταὐτὸ γίνεσθαι. ἀλλ' ὅτε μὲν, ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, πλέονας ἡμέρας προσγίνεσθαι, ἐς τὰς τεσσαρά-
κοντα. ὅτε δὲ, ἀπὸ τοῦ * ἐννάτου. * τότε γὰρ ἀνάγκη * ἐνιαυτοῦ
γίνεσθαι, ὅκως ἂν τύχῃ ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, * ὧδε
τοῦ μηνός τε καὶ τοῦ χρόνου. ὁ δὲ μὴν ὁ ὄγδοος * ἀναμ- * ἀναμφισ
φισβήτητός ἐστι, κατὰ τοῦτον γὰρ γίνεται, ὥστε * δυ- βητήσιμός
σκρίτως ἔχειν. * κατ' ἐμὲ καὶ τὸ μέρος ἐν τοῖς ἑνδε- * ἀκρίβως
κα μησὶ, ὁ μείς ἐστιν: ὥστε τοῦτον * οὐ μνημόνευτον * ἐν δὲ
εἶναι. χρὴ δὲ οὐκ ἀπιστεῖν ταῖς γυναιξὶ περὶ τῶν τό- * ἀμένιστα
κων, λέγουσι γὰρ * πάντα, καὶ αἰεὶ λέγουσι, καὶ αἰεὶ ἐρέου- * ἅπερ καὶ
σιν, οὐ γὰρ ἂν πεισθείησαν οὔτ' ἔργῳ, οὔτε λόγῳ. * ἀλ- εἰδέουσι
λ' ὅ, τι γνῶναι ἐν τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμε- * ἄλλο. ἴσως
νον. * τὰς δὲ * βουλομένας ἄλλο λέγειν ἔξεστιν, αἱ * τῇσι
δὲ κρίνουσαι, καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι περὶ αὐτέου * βουλομένῃσι
τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι, καὶ φήσουσι τίκτειν καὶ ἑπτάμηνα, καὶ ὀκτάμηνα, καὶ ἐννεάμηνα καὶ δε-
κάμηνα, * καὶ τουτέων τὰ ὀκτάμηνα οὐ περιγε- * καὶ ἑνδεκάμηνα
νέσθαι. * φήσουσι δὲ καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους * τὰ δὲ ἄλ
ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι, καὶ τ' λα περι-
ἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ἐν τῇσι τεσσαρα- γίνεσθαι
κοντάσι, καὶ ἐν τοῖσι μησὶν ἑκάστοισιν. ὅταν δὲ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ περιραγέωσιν οἱ ὑμένες, καὶ τὸ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ὑπέλαβον οἱ πόνοι οἱ περὶ
τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον * συνεαλογούμενοι, καὶ πε- * ἐν συνεα-
ρὶ τὴν ἕκτην τεσσαρακοντάδα. τούτου δὲ τοῦ λογημέ-
χρόνου παρελθόντος ὁπόσαις μέλλει εὖ εἶναι, αἱ νον
φλεγμοναὶ ἐλύθησαν καὶ τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῆς
μητρὸς, * ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ, καὶ ὁ ὄγκος * ἦτε
ὑποκατάβῃ, ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, καὶ τῶν κενεώνων, εἰς τὰ κάτω χωρία ἐς εὐτρεπίην τὴν
* ἐπὶ τοὺς τόκους τροπὴν, καὶ τὴν ἑβδόμην * ἀπὸ τοῦ
τεσσαρακοντάδα * ἐντεῦθεν ἐστὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στομάχου
χρόνου τὰ ἔμβρυα, τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθα- στρέφα
κὰ, καὶ αἱ μετακινήσιες αὐτοῖς εὐπετέστεραι γίνον- * ἐνταῦθα

Vet. Cod. ται καὶ πυκνότεραι, καὶ διὰ ταῦτα καθέστηκε πρὸς τὸν τόκον εὐλυτωτέρα, καὶ πάσης τῆς τεσσαρακοντάδος. ταύτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐπιπονώτερον τὰς γαστέρας, ἔστ' ἂν *ἁρμόσῃ τὸ ἔμβρυον στρέφεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, αἵ τε ὠδῖνές εἰσι *καὶ οἱ πόνοι ἐπίκεινται, ἔστ' ἂν ἐλευθερωθῇ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ ὑστέρου. Ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία, καί τι αὐτέων ἐγένετο χωλὸν, ἢ τυφλὸν, ἢ ἄλλο τι κακὸν ἔχον, φήσουσιν ἐπὶ τῶν τουτέων τοῦ παιδίου τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον διαγαγεῖν, ἢ ἐφ' ὧν ἔτεκεν, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. τὸ γὰρ ἔμβρυον τὸ πηρωθὲν, ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ, ἰσχυρῶς *ἐνόσησεν, ὥστε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος, ὡς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ ἰσχυραὶ νόσοι ἐποίησαν. ὅσα δ' ἂν τῶν ἐμβρύων ἐν *ἄλλῳ χρόνῳ ἰσχυρῶς νοσήσῃ, ἀπόλλυται πρόσθεν, ἢ αὐτέῳ ἀπόστασιν γενέσθαι. ὅσα δ' ἂν τῶν ὀκταμηνιαίων ἐμβρύων μὴ σφόδρα νοσήσῃ, ἀλλὰ κατά ἔντι ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ἐν ἀσθενείῃ. τὰ δὲ πλεῖστα, ἐν τῇ μήτρῃ, διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς προειρημένας, ἐγένοντο δὲ ὑγιαίνοντα. ὅτι δ' ἂν γένηται ἐν τεσσαράκονθ' ἡμέραις ταύταις, ἀδύνατον περιγενέσθαι, νοσέοντι γὰρ αὐτέῳ ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ, ἐπιγίνονται αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κακοπάθειαι, μετὰ τὸν τόκον. ὅτι δ' ἂν ἀπονοσῆσαν ἐν τῇ μήτρῃ, ἐς τὸν ἔνατον μῆνα ἔλθῃ, καὶ ἐν τουτέῳ τῷ μηνὶ γένηται, περιγίνεται. περιγίνεται μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑπτάμηνα. ὀλίγα δὲ καὶ τουτέων ἐκτρέφεται. οὔτε γὰρ τὴν παχύτητα ἴσχει, ἥνπερ τὰ τελεώτατα ἔχουσιν, οὔτε πόνοι οἱ ἐν τῇ μήτρῃ, οὐ πάλαι πεπονημένοι εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γενέσθαι. σωθείη δ' ἂν μάλιστα, εἰ τοῦ ἐνάτου μηνὸς γένοιτο ἐν ἐξόδῳ. ἰσχυρότερον δ' ἂν γένοιτο, καὶ πλεῖστον ἀπέχον τῶν νούσων, τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων, καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑπτὰ τεσσαρακοντάσι τικτόμενα, τὰ δεκάμηνα καλεόμενα, διὰ ταῦτα μάλιστα ἐκτρέφεται, ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι, καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἐκακοπάθησε τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς νοσουμένας, περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. σαφηνίζει δὲ περὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γινομένων, καὶ τὰ ἐννεάμηνα λεπτὰ τικτόμενα, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγεγόνει κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἐκ νόσων *καὶ κακοπαθίης ἀφιγμένας, οὐχ ὥσπερ τὰ ἑπτάμηνα τίκτεται σεσαρκωμένα, καὶ τὸ πάχος ἔχοντα εὐτραφέως, ἄνοσα διατετελεκότα, ὃν χρόνον ἐν τῇ μήτρῃ διεφέρετο. Ταῖς δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμβρύων, καὶ οἱ τρωσμοί τε καὶ οἱ τόκοι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται, ἐν ᾧπερ αἵ τε νοῦσαι, καὶ αἱ ὑγίειαι, καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. ταῦτα δὲ πάντα, τὰ μὲν, καθ' ἡμέρας, τὰ δὲ, κατὰ μῆνας ἐπισημαίνει. τὰ δὲ κατὰ τεσσαρακοντάδας ἡμερῶν. τὰ *δὲ, κατ' ἐνιαυτὸν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι τουτέοισιν ἔνεισι πρὸς ἕκαστον, πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων

αἵ τε

*ὁρμήσῃ
*ἔτι τε
*ἐνεδέησεν
*ὀλίγῳ
*ἢ
*γὰρ

fœtus isthic existunt. Nam loci ipsis molles sunt, & transmotiones ipsis faciliores ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum magis solubiles consistunt, & mulieres per hos vltimos dies ex toto quadragenario facilius vteros ferunt, donec contigerit fœtum verti. Postea verò dolores partus ac labores incumbunt, donec à puero & à secunda mulier liberetur. Quæcunque vero mulieres multos pueros peperunt, & quidam ex ipsis claudus natus est, aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt in hoc puero octauum mensem ipsas difficilius transegisse, quàm in his, quos pepererunt nihil mali habentes. Fœtus enim mancus in octauo mense fortiter ægrotauit, vt etiam morbus abscessum fecerit, quemadmodum etiam viris fortes morbi faciunt. Qui verò fœtus in alio tempore fortiter ægrotant, pereunt prius quàm ipsis abscessus eiusmodi fiat. Quicunque autem octimestres fœtus non valde ægrotant, sed iuxta vnam aliquam partem, ex secessu afflictionem pertulerunt, quadraginta quidem dies in imbecillitate transigunt, vt plurimum in vtero, propter prædictas necessitates: sani autem fiunt. Quicunque autem natus fuerit in his quadraginta diebus, eum impossibile est superstitē manere: ægrotāti enim adhuc ipsi in vtero trāsmutationes & afflictionet post partum accedūt. Quicunque verò ægrotans in vtero ad nonum mensem peruenerit, & in hoc mense natus fuerit, superstes erit. Et superuiuunt quidem non minus hi, quàm septimestres, verum pauci etiā ex his educantur. Neque enim crassitudinem habent, quam perfectissimi habēt, & labores in vtero non diu ante tolerauerunt, vt tenues euaserint. Seruabitur autem uel maxime talis puer, si nouem mensium fuerit in exitu: fortior autē euadet etiam is, ut qui plurimū abest à morbis, qui octimestribus accidere solent. Qui enim in septem quadragenarijs nascuntur, decimestres appellati, ob id maxime educantur, ꝙ fortissimi sunt, & plurimum à uulgarium puerorum tēpore absunt, in quo affligūtur quadraginta ægrotantes diebus, circa octauum mensem. Declarāt autē de morbis & afflictionibus octimestrium, etiam nouimestres tenues nascentes. Iuxta multitudinem enim temporis, etiā magnitudo corporis contingit, ex morborum afflictione progressis: & non uelut septimestres carnosi gignūtur, & crassitudinem probe coaltam habentes, ut qui tēpus, quo in utero gestabantur, sine morbis transegerunt. Verum enimuero conceptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiā morbi, & sanitas, & mors omnibus hominibus, fiunt. hæc uero omnia partim ſm dies, partim secundum menses, partim secundū dierum quadragenarios, partim secundum annum, significationem sui præbent. In omnibus enim his tēporibus insunt ad unumquemq;, & utilia multa, & hostilia multa. Ex utilibus igit̄,

sanitas

A B C D

A sanitas & augmentum contingit: & ex contrarijs, morbi & mors. Dies quidem igitur maxime insignes in plurimis sunt, primi & septimi, multum potentes in morbis, & multum in fœtibus. Nam plurimi abortus in his diebus fiunt, nominantur autem tales effluxus, non abortus. Verum alij dies intra quadragesimum insignes quidem minus sunt, multi vero iudicant. Cæterum in mensibus, eadem quæ in diebus fiunt, iuxta rationem insunt. Menses enim mulieribus sanis singulis mensibus apparent, tanquam peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Vnde sanè septimi menses his quæ vterum gestant, fœtus in principium perfectionis constituunt. Pueris vero, vbi septem menses à natiuitate impleuerunt,
B tum alia vtilia in corporibus fiunt, tum dentes in eo tempore apparere incipiunt. Eadem ratio est etiam in decretorijs diebus, si quidem fortasis vnà cum his quos recensui coniungere quis velit, historiæ ac cognitionis gratia referuntur. Etenim medicum qui ægrotorum salutem recte coniectare volet, animaduertere quidem oportet & cõtemplari omnes dies, ex paribus vero decimumquartum, & vigesimumoctauum, & quadragesimumsecundum. Hic enim terminus ponitur à quibusdam harmoniæ rationi, & integer ac perfectus numerus: verum ob quam caussam, longius fuerit in præsenti exequi. Contemplari autem sic oportet per ternarios ac quaternarios, ternarijs
C quidem omnibus copulatis, quaternarios autem duobus ad duos connexis. At verò quadragenarij primum in fœtibus iudicant. Quisquis enim primos quadraginta dies transmiserit, abortus effugit ex omni causa contingentes: plures autem fiunt in primo quadragenario abortus, quàm in alijs omnibus. Hoc autem tempore præterito, fœtus fortiores sunt, & ipsorum corporis per singula membra discretio fit: & masculorum quidem partes omnes valde conspicuæ fiunt: femellæ vero in hoc tempus, carnes apparent exortus ac processus solum habentes. Similia enim longius tempus in similis sunt, & tardius discernuntur, propter consuetudinem & amicitiam: quanquã aliàs quum
D à matre segregatæ fuerint, filiæ citius quàm filij pubescant, & sapiant, ac senescant, propter corporum imbecillitatem, & victus rationem. Alter quadragenarius est, in quo circa octauum mensem fœtus in vtero ægrotant, de quibus hic totus sermo institutus est. Tertius est, in quo vbi nascantur pueri etiam male afflicti, si effugerint quadraginta dies, apparent magis robusti ac sapientes. Nam & splendores clarius vident, & strepitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquam incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta sapientiam ex corpore elucescentem. Peculiarem quidem sapientiam in corpore inesse manifestum est, in prima sanè die. Nam in somnis, statim

ἅτε ὑγίειαι γίνονται, καὶ αἱ αὐξήσιες, ἐκ δὲ τῶν ἐ- Vet. Cod.
4 ναντίων, ἅτε νοῦσοι καὶ οἱ θάνατοι, αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις, αἵ τε πρῶται καὶ ἑβδομαῖαι, πολλαὶ μὲν, περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ, καὶ τοῖς ἐμβρύοις, τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα, ἐκρύσεις, ἀλλ' οὐ τρωσμοί. αἱ δ' ἄλλαι ἡμέραι ὅσαι ἐντὸς τῶν τεσσαράκοντα, ἐπίσημοι μὲν, ἧσσον, πολλαὶ δὲ, κρίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς μησὶ ταῦτά τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον, καὶ καταμήνια γυναιξὶ ταῖς ὑγιαινούσαις φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔχοντος τοῦ μηνὸς ἰδίην δύναμιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ ἕβδομοι μῆνες ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τῆς τελειώσεως. τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι, καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται ἐν τοῖς σώμασι, καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ κρισίμων. ἣν περ ἴσως καὶ τοῖς δέ τις συγχρέοιτο, ὁκοίας ἔλεξα, ἱστορίας τε ἕνεκα εἰρήσθω, σκοπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς στοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας, θεωροῦντα μὲν, περὶ τὰς πάσας, τῶν δὲ ἀρτίων, τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, καὶ τὴν ὀγδόην εἰκοστὴν, καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ δευτέρην. οὗτος γὰρ ὁ ὅρος τίθεται τῷ τῆς ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων, καὶ ὁ ἀρτιφυής τε καὶ τέλειος ἀριθμός. δι' ἣν δὲ αἰτίην, μακρότερον ἂν εἴη ἐπὶ τοῦ παρόντος διεξελθεῖν. θεωρεῖν δὲ χρὴ οὕτως, τριάσι τε καὶ τετράσι, ταῖς μὲν τριάσι συνημμέναις ἁπάσαις, ταῖς δὲ τετράσι, δύο μὲν, παρὰ δύο συνημμέναις, δύο δὲ παρὰ δύο συνεζευγμέναις. αἱ δὲ τεσσαρακοντάδες, πρῶτον μὲν κρίνουσιν ἐπὶ τῶν ἐμβρύων. ὅ, τι δ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, ἐκφεύγει τοὺς τρωσμοὺς ἐπὶ παντὸς γινομένους. πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι τρωσμοὶ, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις, τοῦ δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος, ἰσχυρότερά ἐστι τὰ ἔμβρυα, καὶ διακρίνεται καθ' ἕκαστα τῶν μελέων τὸ σῶμα, καὶ τῶν μὲν ἀρσένων, σφόδρα διάδηλα γίνεται πάντα. τὰ δὲ θήλεα, ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, σάρκες φαίνονται
5 ἀποφύσιας μοῦνον ἔχουσαι. πλείονα γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιόν ἐστι, καὶ κρίνεται βραδύτερον, διὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ φιλότητα. καίτοι τάγε ἄλλα ὅταν χωρισθῶσιν τῆς μητρὸς αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι, καὶ φρονέουσι, καὶ γηράσκουσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων, καὶ τὴν δίαιταν. ἄλλη δὲ τεσσαρακοντὰς, ἐν ᾗ περὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσεῖ, περὶ ὧν ὁ λόγος λέγεται ὧδε σύμπας. τρίτη δὲ, ἐν ᾗ τὰ παιδία ὅταν γένηται καὶ κακοπαθήσαντα, ἢν περιφύγῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐφάνη ἰσχύοντα δῆτα μᾶλλον καὶ φρονέοντα, καὶ γὰρ τὰς αὐγὰς ὁρᾷ σαφέστερον καὶ τὸν ψόφον ἀκούει πρόσθεν μὴ δυνάμενα, ὡς ἐπίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατά τε ἄλλα, καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν τὴν διὰ τοῦ σώματος. τὸ μὲν γὰρ ἴδιον φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι, ἔν γε τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ. ἔν τε γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν αὐ-

θέως ἐπὴν γίνωνται, γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα, αὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει, πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραι γένοιτο, οὐδὲ γελᾷ, ψαυόμενά τε καὶ ἐρεθιζόμενα πρόσθεν, ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γένηται. ἀμβλύνονται γὰρ αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς μίξεσι, καί γε ὁ θάνατος διὰ τὴν μοιρίην ἔλαχεν. ὥστε παράδειγμα τοῖς πᾶσιν εἶναι, ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐκ τῶν αὐτέων ἐόντα, μεταβολὰς ἔχειν διὰ χρόνων τῶν ἰκνουμένων. σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισιν ἄλλοτι τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τελουμένῳ, πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγεῖαι, κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, πρὸς τοὺς μῆνας τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας τοῖς ἑβδόμοις. καὶ τ᾽ ἄλλα πολλὰ γίνεται διαφέροντα τοῖς σώμασι. τοῖσι δὲ παιδίοισιν οἱ ὀδόντες ἐκπίπτουσι, καὶ ἕτεροι φύονται. τὰ γὰρ ἐπὶ σώμασι, τάδε γράφω.

statim vbi nati sunt pueri, ridere & plorare videntur. Vigilantes quoque sua sponte statim rident ac plorant, prius quàm quadraginta dies A transeant. Non rident autem, si titillentur ac irritentur, priusquam hoc ipsum tempus trãseat. hebetantur enim vires in muccis: quanquam mors etiam per fatum sit forte designata. vt hoc exemplo omnibus sit, quòd omnia existentia quæ naturam ex iisdem habent, trãsmutationes per tempora venientia habeant. Declaratur autem in singulis, quum alia nascantur, alia corrũpantur. B Porrò anno finiente multi quidem morbi fiunt, multæ etiam sanitates, iuxta temporis rationem ad menses, & ad singulos dies. Septenarijs autem annorum, cùm alia multa insignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alij nascuntur. Quę enim in corporibus fiunt, ea scribam.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Septimestri Partu.

1 Quin & ex vtero. *In vulgatis codicibus legitur,* καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν χύσιος, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσημένα, *In Vaticano autem codice, sic habetur,* καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν νοσησάσης τὰ ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσημένα, *quæ lectio aliquantum clarior videtur.*

2 Multæ vero mulieres. *In Vaticano codice, quem sequutus est Caluus, legitur,* χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ πυρὶ τουτέῳ, *quod sententiam clariorem habet, quam in vulgatis, quos Cornarius, dum sequi vellet, sententiam ab omnibus diuersam sibi commentus est. Mulieres enim, quæ in septimo mense, præter dolores etiam febre tentantur, haud multum temporis sic perdurant, quoniam vel liberantur, vel statim intereunt.*

3 Mensis enim octauus. *Si mensis octauus minime dubitationem habet, qui fieri potest, vt iudicatu difficilis sit? quæ melius Vaticanus codex,* ὥστε δυσκρίτως ἔχειν, *vt & ibi,* λέγουσι γὰρ πάντα, ἅπερ καὶ εἰδέουσι, καὶ αἰεὶ ἐρέουσι, *sed fortasse interpres respectum potius habuit ad iudicij prauitatem, quam ad difficultatem, sic enim Hippoc. consueuit interdum appellare morbos,* δυσκρίτους, *qui male iudicantur.*

4 Dies quidem igitur. *Ex hoc loco videtur Arist. ea accepisse, quæ vij. de hist. anim. cap. iij. hunc in modum scribit,* καλοῦνται δὲ ἐκρύσεις μὲν αἱ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διαφθοραί, ἐκτρωσμοὶ δὲ αἱ μέχρι τῶν τεσσαράκοντα, καὶ πλεῖστα διαφθείρεται τῶν κυημάτων ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, *id est, effluxiones autem vocantur, corruptiones, quæ vsque ad septem dies fiunt, abortus vero, quæ vsque ad quadraginta & plurimi fœtuum in hisce diebus corrumpuntur.*

5 Similia enim longius tempus. *Arist. vij. de hist. animal. cap. iij. hunc in modum scribit,* πάσας μὲν οὖν τελειώσεις τῶν μορίων βραδύτερον ἀπολαμβάνει τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ ἀκμὴν λαμβάνει μᾶλλον τῶν ἀρρένων. ὅταν δὲ γένηται, θᾶττον τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, καὶ νεότητα, καὶ ἀκμὴν λαμβάνει, καὶ γῆρας, καὶ μᾶλλον αἱ χρώμεναι πλείοσι τοκοῖς, *vbi quod de animalibus cunctis sermonem faceret, omisisse videtur prudentiam, quam Hippocrates, etiam mulieres citius viris comparare scribit. Cum enim in viris calor duret magis, eos tenet quominus vacare rationi valeant. Ex aduerso mulieres frigidiores celerius effectæ, citius item prudentiores redduntur. Nam frigiditatem conferre ad prudentiam Arist. quoque pluribus in locis fuit attestatus, qui ij. de part. anim. cap. ij. dicebat, ingenio & intelligentia magis ea animalia valere, quæ frigidum ac tenuem sanguinem habent. Neque parum confert mulieribus ratio victus, quæ & copia, & qualitate plerunque ab ipsis rectius, certe sobrie magis, quàm à viris instituitur, vt hac ratione non parum in prudentia proficere queant, ad quam, & omnem aliam virtutem adipiscendam quantum adiumenti afferat ciborum & totius victus seruata ratio, monstrauit Plato in Timæo & in lib. de legibus.*

6 Tertius est in quo. *Quam appellat hoc in loco Hippocr.* φρόνησιν, *non est ea, de qua Arist. in libris de moribus sermonem fecit, sed quæuis sensuum operatio, quam etiam in belluis quandoque ponere auctores inueniuntur, dum alia alijs prudentiora dicunt. Quod porro scribit Hippoc. pueros statim in lucem editos ridere sponte, atque flere, tam dormientes, quam vigilantes, est ita accipiendum, vt monstrare velit, quàm vocat prudentiam quasi nobis innatam esse, quando pueri à nullo edocti vel excitati flent atque rident, risu namque differre hominem à brutis tanquam rationali quadam potentia apud omnes constat. Quod deinceps statim adijcit, pueros ante quadragesimum diem minime incitatos titillatos ve ridere, nihil superioribus contradicit, cum ibi spontaneo risu, vel fletu, hìc de eo, qui veluti disciplina*

stiplina & ratione quadam, quæ post quadragesimum diem proficere inchoat, sermonem faciat. Atque hac in re fortasse melius sensisse videtur Hipp. quam Arist. qui vij. de hist. ani. lib. c. x. pueros statim ortos vtique in somnis ridere, at vigilantes non nisi post quadragesimum diem, memoriæ tradidit.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE OCTIMESTRI PARTV.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

Argumentum in lib. de Octimestri Partu.

Octimestris partus cur minimè vitalis; Decimestris cur frequentissimus: Fœtus quomodo securiùs edatur; De vmbilico quædam; de purgationibus menstruis, & vndecimo partus mense.

A DE octimestri partu sic sentio. Impossibile esse vt duas consequẽter succedẽtes afflictiones pueri ferre possint, & propterea octimestres non superstites manere.
Contingit enim ipsos consequenter affligi, tum ea quæ in vtero fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, & ob id nullus octimestris vitalis est.
Insuper & decimestres appellatos, in septem quadragenarijs dierum magis in lucem edi sentio, & maxime contingere vt educentur. Nam
B tio, & maxime contingere vt educentur. Nam perfectissimus est fœtus in primis quadraginta diebus: vbi verò plures accesserint, perit. Coguntur enim multa in pauco tempore assumentes ac perferentes, multum ægrotare, ex quibus mors consequitur. Incipit autem laborare puer ante partum, & interitus periculũ subit, quum in vtero vertitur. Producuntur enim omnes sursum habentes caput. Pariuntur autem multi in caput, & securius discedunt ac liberantur his, qui in pedes pariuntur. Cum enim par-
C tes corporis facile flectantur, non impedimento sunt, puero in caput exeunte. Verùm quum in pedes prodierit, obturamenta contingunt: torsiones in vtero, & alia pericula, quin & vmbilici puerorum iam sæpe circa colla apparuerunt. Si enim iuxta partem quamcunque vmbilicus fuerit in vtero porrectus, magis hac parte puer vmbilici circumactionem, dum vertitur, faciet, quàm circa ceruicem. Si verò iuxta humerum, vmbilici circumactionem retrahit. hoc autem vbi fit, etiam matrem magis laborare necesse est, & puerũ aut perire, aut difficilius exire.

Quare

Περὶ δὲ ὀκταμήνου γενέσιος φημὶ, Vet. Cod.
δισσὰς ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας, ἀδυνάτους εἶναι ποιέειν φέρειν τὰ παιδία, καὶ διὰ τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τὰ ὀκτάμηνα. συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν, τήν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην κακοπαθείην, καὶ τὴν ὅταν ὁ τόκος γένηται, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται. ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλεόμενα λέγω ἐν ἑπτὰ τεσσαρακονθ' ἡμέραις μᾶλλον τίκτεσθαι, καὶ μάλιστα προσήκει ἐκτρέφεσθαι, καὶ τελεώτατόν ἐστιν ἐν τῇσι πρώταις τεσσαράκοντα ἡμέραις· ἐπὴν δὲ γένηται πλείω, ἀπόλλυται, ἀναγκάζεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβάνοντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐξ ὧν οἱ θάνατοι γίνονται. ἄρχεται δὲ πονέειν τὸ παιδίον πρὸ τοῦ τόκου γινόμενον, καὶ κινδυνεύει ἀπολέσθαι, ὅταν ἐν τῇ μήτρῃ στρέφηται. Φύεται γὰρ πάντα, ἄνω
τὴν κεφαλὴν ἔχοντα. τίκτεται* δὲ πολλὰ, ἐπὶ * τὰ
I κεφαλὴν, καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει τῶν ἐπὶ πόδας τικτομένων. τὰ γὰρ συγκαμπτόμενα τοῦ σώματος ἐπὶ κεφαλὴν οὕτω κωλύει ἰόντος τοῦ παιδίου. ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἐπὶ πόδας ὁρμήσῃ, τὰ ἐμφράγματα γίνονται. αἱ γὰρ στροφαὶ ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ἄλλος κίνδυνος, καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς τραχήλους. ἢν γὰρ κατὰ τὸ μόριον ὁπότερον ἂν τύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ παρατεταμένος, μᾶλλον ταύτῃ τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον, ποιήσεται, ἢ περὶ τὸν αὐχένα. ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον, τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀντιτείνειν. τούτου δὲ γενομένου, καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη πονῆσαι μᾶλλον, καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀπολέσθαι, ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν.

ὥστε

Vet.Cod. ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου τῶν παιδίων ἦλθεν ἔχοντα. ἐξῆς τὰ μὲν, ἀπώλετο, τὰ δὲ νοσήσαντα, περιεγένετο. ὁκόσα δ' ἂν εὐπορήσῃ, καὶ ἀσφαλέως, καὶ ἐς τὸ ἐμφανὲς ἐξίῃ ἀνεθέντα ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τῇ γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο. οὐκ αὐξήματος, ἀλλ' οἰδήματος γινομένου, ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. ἢν γὰρ μὴ συνίζῃ τὸ οἴδημα θᾶσσον ἢ τριταῖον ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον, νοῦσοι γίνονται ἀπ' αὐτέου.* ὥστε τροφαὶ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι. ἤν τι γὰρ νοσηρὸν *ἐπάγωνται, κατὰ τὸ στόμα, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἐπάγονται, καὶ ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα εἶναι τὰ ἐσιόντα, ὅσα ἐξαρκέει καὶ μὴ περιγίνεσθαι, πολλῷ πλέω εἰσέρχεται. ὥστε ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἐσιόντων καὶ ὑπὸ τῆς διαθέσιος, ἧς διάκειται τὸ σῶμα τοῦ παιδίου,* ἤδη τὰ μὲν κατὰ τὸ* σῶμα τε καὶ τὰς ῥῖνας πάλιν ἐξιέναι. τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κύστιν κάτω περαιοῦσθαι, πρόσθεν οὐδενὸς τουτέων οὕτως γινομένων, καὶ ἀντὶ πνευμάτων τε καὶ χυμῶν, οὕτω συγγενέων. οἷς δ' ἀνάγκη ἐν τῇσι μήτρῃσι γίνεσθαι, συνήθειάν τε ἔχοντα καὶ εὐμένειαν πᾶσι ξένοις, χρῆται ὠμοτέροισι καὶ ξηροτέροισι, καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, ἔξω ἀνάγκη πόνους γίνεσθαι πολλούς. πολλοῖς δὲ καὶ θανάτους, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρίων τε καὶ τῶν διαιτημάτων, τὰς νόσους ποιέουσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ, καὶ περὶ τῶν ἐσθημάτων. ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιεροῖς τε καὶ ὑγροῖς καὶ συγγενέσι, τοιαῦτα ἀμφιέννυται τὰ παιδία, οἷά περ οἱ ἄνδρες. ὁ δὲ ὀμφαλὸς δι' οὗ αἱ ἔσοδοί εἰσι τοῖσι παιδίοισι μοῦνον τοῦ σώματος τῇ μητρὶ προσέρχεται. διὰ τουτέων καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐσιόντων, τὰ δ' ἄλλα ξυμμύει, καὶ οὐκ ἀνεστομωμένα ἐστὶ πρόσθεν, ἢ ἐν ἐξόδῳ ᾖ τὸ παιδίον ἐκ τῆς γαστρός. ὁκόταν δὲ ἐν ἐξόδῳ ᾖ, τὰ μὲν ἄλλα, ἀναστομοῦται: ὁ δὲ ὀμφαλὸς λεπτύνεταί τε καὶ ξυμμύει, καὶ ἀποξηραίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἁδρυνόμενοι ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι κατὰ τὴν διάφυσιν, οὕτω καὶ τοῖσι παιδίοισι ἁδρυνομένοις τε καὶ τελείοις γινομένοις, ὁ μὲν ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεστομώθη. ὥστε εἰς δέχεσθαι τε τὰ ἐσιόντα, καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ἧσιν ἀνάγκη τοὺς ζῶντας χρέεσθαι, ἕκαστα γὰρ χωρίζεται ῥέποντα, κατὰ τὰς συλλοχείας. κρατιστεύει δὲ τὰ τῷ ἡλίῳ ξυντροφώτατα. οἱ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων καὶ ἑνδεκάμηνοι, ἐκ τῶν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδων τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται, καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, μετὰ τὰ καταμήνια, ἢν ἔῃ ἡ λύσις* τοίνυν τῇ γυναικὶ χρόνον δοῦναι τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ αὐτῇ ἡ κάθαρσις ἔσται, καὶ ὁ χρόνος οὗτος ἧσιν ἐλάχιστος γίνεται, τρεῖς ἡμέραι, ταῖς δὲ πλείσταις καὶ πολὺ πλείονες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα καὶ* τοῖς ἀνδράσιν ἐξ ὧν βραδύνεται ἡ σύλληψις. χρὴ δὲ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι. ὅτι ἡ νουμηνίη, ἡμέρη μία ἐοῦσα, ἐγγύτατα τριηκοστη-

* αἱ
* ἢ
* τότε
* σόμα
* δεῖ
* τῇσι γυναιξὶ καὶ τῇσι

A Quare multi iam pueri principium morbi intus nacti prodiere, & consequenter alij perierunt, alij morbidi superuixerunt. Quicunque verò probe ac tuto prodierint, & in cōspicuum exierint, derepente ex necessitate in ventre liberati, & crassiores ac maiores quàm pro ratione statim existunt, his non ex augmento, sed laxo tumore id contingit, & multi sani ex his pereunt. Si enim tumor non residat citius quàm tertio die, aut paulo serius, morbi ex ipso fiunt. Quare etiā alimenta ac respirationes periculosè mutantur. Si quid enim morbidum inducūt, per os & per nares inducunt: & pro eo ꝙ tanta ingerātur edulia, quanta sufficiunt, & ea etiam nō superentur, multo plura ingeruntur: vt necesse sit, & cogantur præ ingestorum copia, & præ ipsa adeò affe- B ctione, qua pueri corpus afflictum est, alia quidē per os & nares rursus exire, alia verò per intestinum ac vesicam inferne transire, antea nullo horum ita contingente. Sed & pro flatibus ac spiritibus, & humoribus ita cognatis, qui vero necessitate quadam cum omnibus extraneis consuetudinem, ac facilitatem in vtero habuerunt, ij vtūtur crudioribus ac siccioribus, & minus māsuetis, vt necesse sit dolores oboriri multos, plerisq;

2 etiam mortes: quandoquidem etiam viris trāsmutationes locorum ac victus, morbos faciunt. Eadem ratio est & de vestibus. Pro eo enim ꝙ carne & humoribus induti fuerunt, ijsq; tepidis ac liquidis & cognatis, tales vestes pueri induūt quales ipsi viri. At verò vmbilicus per quem ali- C menti ac spiritus ingressus pueris contingunt, solus ex omni corpore vtero adhæret, & per hunc introitus ac ingressus ingredientiū particeps fit, reliquæ partes cōniuent, & nō prius apertæ sunt, ꝙ vbi in exitu fuerit puer ex ventre. Quum autē in exitu fuerit, reliquæ omnes aperiūtur, verùm vmbilicus attenuatur, & conniuet ac resiccatur. Quemadmodum autem in his quæ ex terra nascuntur, fructus pleni ac maturi secernuntur ac decidūt, iuxta discriminationem, qua parte inhærent: sic etiam pueris maturis ac perfectis, vmbilicus quidem cōniuet ac clauditur, reliqua verò aperiūtur, vt & ingredientia suscipiant, & exitus habeant secundum naturam, quibus necesse est viuentes vti. Singula enim separantur, iuxta D modū quo agmina congregantur repentia: optima autē sunt, quæ maxime soli connutrita sunt. Cæterùm decimestres & vndecimestres partus, ex septem quadragenarijs eodem modo fiunt,

3 velut ex dimidio anno septimestres. Plurimis enim mulieribus necessarium est in ventre concipere, post menstrua purgamēta, modo hęc habeant. Oportet igitur mulieri tēpus dare mēsis, in quo ipsa purgatio continget: & hoc tēpus quibus breuissimum fit, tres sunt dies, plerisq; autē

4 multo plures. Sūt aūt & alia multa impedimēta in mulieribus, ex quibus conceptus retardatur. Oportet aūt vel maxime hoc considerare, ꝙ nouiluniū, quod dies vnus existit, exactissime trigesima

A sima mensis pars est: duo autem dies, fermè quindecima mensis pars sunt. Tres verò dies, pars mensis decima sunt, & reliqua iuxta horum rationem. & non est possibile in paucioribus partibus fieri, neque menstruorum solutionem, neque fœtuum conceptionem. Ex his igitur omnibus necessarium est plerasque mulieres circa plenilunium, & vltra in ventre concipere, vt ducenti & octoginta dies, sæpe vndecimum mensem apprehendere videantur. tot enim dies septem quadragenarios constituunt. Nam quum vltra plenilunium mulier concipit, necesse est eum conceptum vndecimum mensem attingere ac apprehendere, quo ad vltimum circuitum perueniat.

κοστημόριον ἐστὶ τοῦ μηνὸς, αἱ δὲ δύο ἡμέραι, σχεδὸν πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνὸς. αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι, δεκατημόριον τοῦ μηνὸς, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον τουτέων, καὶ οὐχ οἷόν τε ἐν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι, οὔτε τὴν λύσιν * τῶν καταμηνίων, οὔτε τὴν σύλληψιν τῶν ἐμβρύων. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων, ἀναγκαῖον ἐστὶ ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν, * περὶ διχομηνίην ἐν γαστρὶ * λαβούσαις, καὶ πορρωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ἐπιλαμβάνειν τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς, τὰς ὀγδοήκοντα καὶ διηκοσίας. * τοῦτο γάρ ἐστιν, ἑπτὰ τεσσαρακοντάδες. ὅτι γὰρ * ἣν ἔξω τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνει ἡ γυνὴ, τοῦτο πᾶν ἀναγκαῖον ἐστὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς ἐπιλαμβάνειν, * ἵνα περ ἐς * τελευταίην περίοδον * καταστῇ.

Vet.Cod.
* εἶναι
* ἀπὸ
* λαμβάνειν
* ἡμέρας
* ἂν ἰσῶς
* ἣν παρέχει
* τὴν
* ἑκάστου

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. de Octimestri Partu.

1 Pariuntur autem multi. *Clemens Alexandrinus VI. stromatum citat librum de Octimestribus partibus sub auctore Polybo, vbi puto ipsum intelligere tam præcedentem, quàm hunc, cuius auctor, cum in multis pueris contingere scribat, vt capite præeunte in lucem veniant, id non solum pueris, verum etiam cunctis animalibus euenire affirmat Aristoteles vij. de hist. anim. cap. x. his verbis,* γίνεται δὲ καθάπερ ἐλέχθη πρότερον, κατὰ φύσιν ἐπὶ κεφαλὴν καὶ τ' ἄλλα ζῶα, τὰ δὲ παιδία καὶ τὰς χεῖρας παρατεταμένας παρὰ τὰς πλευρὰς, ἐξελθόντα δ' εὐθὺς φθέγγεται, καὶ προσάγει πρὸς τὸ στόμα τὰς χεῖρας, ἀφίησι δὲ περιττώματα τὰ μὲν εὐθὺς, τὰ δὲ διὰ βραχέων, πάντα δὲ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ τοῦτο τὸ περίττωμα πλέον ἢ τοῦ παιδὸς κατὰ μέγεθος, ὃ καλοῦσιν αἱ γυναῖκες μηκώνιον. *Plinius vero lib. vij. cap. viij. Aristotelis sententiæ magis adstipulari videtur, dum scribit. in pedes procedere nascentem contra naturam est, quo argumento eos appellauere agrippas, vt ægrè partes, qualiter M. Agrippam ferunt genitum vnico propè fælicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis, quanquam is quoque aduersa pedum valetudine misera iuuenta, exercito æuo inter arma mortesq́; ad noxia successu infelici terris stirpe omni, sed per vtrasque Agrippinas maxime, quæ Caium & Domitium Neronem principes genuere, totidem faces generis humani: præterea breuitate æui quinquagesimo vno raptus anno in tormentis adulteriorum coniugis, socerió; prægraui seruitio luisse augurium præposteri natalis existimatur. Neronem quoque paulo ante principem & toto principatu suo hostem generis humani pedibus genitum parens eius scribit Agrippina. Ritu naturæ capite hominem gigni mos est pedibus afferri.*

2 Quandoquidem. *Hippoc. iij. Aphor.* αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιστα τίκτουσι νοσήματα, *dixit & alibi mutationes locorum ætatum, & temporum morbos soluere, sed quæ morbos pariunt temporum mutationes sunt magnæ & repentinæ, quæ vero adhibita recta ratione paulatim & accommodatæ fiunt, sanitati comparandæ, atque tuendæ adiumentum afferunt.*

3 Plurimis enim. *In Vaticano codice legitur,* ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν μετὰ τὰ καταμήνια ἢν ἴῃ. δεῖ τοίνυν τῇ γυναικὶ χρόνον δ' εἶναι, *quod iccirco scriptum ab autore puto, quoniam nonnullæ mulieres inueniuntur, quæ licet careant menstruis purgationibus, attamen concipiunt, vt & Aristot. memoriæ prodidit, in his certe nequaquam conceptus efficitur post menstruas purgationes.*

4 Sunt & alia. *In vulgatis legitur,* καὶ τοῖς ἀνδράσιν, *In Vaticano autem,* καὶ τῇσι γυναιξὶ, *quam lectionem magis probo, quod hoc in loco de conceptu, qui à mulieribus & in mulieribus fit sermo habeatur.*

HIPPOCRATIS COI LIB. DE OSSIVM NATVRA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

Argumentum in lib. de Oſsibus.

De quarundam corporis partium natura, ſitu, numero, & vſu; De venis quamplurimis, earumq́ in corporis partes propagatione, atque progreſſu.

Vet. Cod. Στέα χειρὸς εἰκοσιεπτὰ, ποδὸς, εἰκοσιτέσσαρα. τραχήλου ἐς τὸν μέγαν, ἑπτά. ὀσφύος πέντε, ῥάχιος εἴκοσι, κεφαλῆς ξὺν ὀφθαλμίοις ὀκτώ. ξύμπαντα ρα΄. σὺν ὄνυξιν, ρια΄. ἃ δ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρωπίνων ὀστέων κατεμάθομεν, σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληῖδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς, ὅσαι περ αἱ πλευραὶ, ιβ. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύϊ, πέντε. τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος, ἐκ δ' αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν, διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου, λάρυγξ, ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηρίην. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν ἥπατος, πέντε λοβοί. ἐπὶ
ὑπὸ ἴσως δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ, * ἐπίκειται ἡ χολὴ, ἣ τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην, καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμὴν περιέχει. τὰ κῶλα ἔχει κοινῶς μείζω, ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων. ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα, νεφροὶ ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηρίης, καρδίης πηγὴ ξυγγενὴς, φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον, περὶ γαστροκνημίην, ἐπὶ τὸν ταρσόν. ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης, ὑπὸ μασχάλας, κληῖδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον. παρὰ τὰ ὦτα, ὤμους, μετάφρενον, στῆθος, γαστέρα. διὰ πήχεος, ἡ δὲ διὰ μασχάλων ἐπὶ πῆχυν, ἐπὶ ταρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηροὺς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ' ἐς βραχίονας. τὰ μὲν, ἐς σάρκας. τὰ δὲ, παρὰ τὴν περόνην, ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον. τὰ δ' ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους, ἀλλ' ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα, ὀστέοισι, συνδέσμοισιν, ἀπὸ δὲ αἰδοίοις παρ' ἀρχὸν, κοτυληδόνα, τὸ μὲν ἄνωθεν μηρῶ.

1 Sſa manus, viginti ſeptẽ ſunt: pedis, viginti quatuor. Colli vſq; ad magnũ verticulũ, ſeptẽ. Lũbi, quinque: ſpinæ, viginti: capitis vnà cũ oculorũ oſsibus, octo. A In vniuerſum xcj. cũ vnguibus verò, cxj. Cæterũ, vt nos ipſi ex hoĩs oſsibus didicimus, verticula ſupra clauiculã vnà cũ magno, vij. ſunt. Iuxta coſtas aũt tot, quot coſtæ ſunt, duodecim videlicet. Iuxta laterũ mollitudinẽ vero forinſecus vbi coxẽdices, in lũbo quinq;. Semẽ porrò velut fauus ab vtraq; veſicæ parte eſt. Ex ipſis aũt renib⁹ venæ ab vtraq; meatus vrinæ parte, in pudendũ B tẽdunt. Potus ꝑ fauces ac gulã: (larynx.n. qui caput arteriæ eſt, in pulmonẽ ac arteriã tendit) ab his ĩ ſummã veſicã hepatis extremitates quinq; ſunt: ſuper quarta aũt extremitate fel incumbit, quod oſculũ ad ſeptũ tranſuerſum, & cor, ac pulmonẽ ꝑfert. Circũ cor pellicula eſt, mẽbra cõiter maiora hẽt, dependẽt aũt ex meſenterij mẽbrana, q̃ Meſocolon hac parte vocat. Meſocolõ aũt ex neruis de ſpina ſub ventrẽ: renes ex neruis de ſpina. Arteriæ fons cognatus cor eſt. Vena tẽdit per ſeptum tranſuerſum, hepar, ſplenẽ, renes ad coxendicẽ, circa ſurã ad ſummũ pedẽ. Altera C aũt ex corde ſub alas, clauiculas, iugula, caput, naſum, frontẽ, iuxta aures, humeros, dorſum, pectus, vẽtrẽ, per cubitũ. Aliæ vero per alias ad cubitũ, ad ſummã manũ. Neruorũ exortus ab occipitio vſq; ad ſpinã, ad coxendicẽ, ĩ pudẽda, ĩ femora, pedes, tibias, ĩ man⁹. Alij ĩ brachia, partim ĩ carnes, ꝑtim ad fibulã, ĩ magnũ digitũ, partim ex carnib⁹ ĩ alios digitos. Alij ad ſcapulas, pectus, vẽtrẽ, oſſa, ligamẽta. A pudẽdo vero ad princeps ĩteſtinũ ac podicẽ acetabula coxarũ, ꝑtim ſupra femur,

A femur, partim infra ad genua. Inde alius ad ge-
nu extentus ad tendinē, pernam, pedes, alius ad
fibulā, alius in renes. Ipsæ porrò venæ in vtran-
que partem bifariam maximè finduntur, partim
ab vna vtriusque renis parte, partim ab altera: &
perforatæ sunt in renes: habent autem cordis for
mam ipsi renes. Nam etiam ipsi ventriculos ha
bent. At vero Ren cauam sui partem ad venas 2
magnas habens situs est. Vnde enascuntur ex ip-
so venæ in vesicam, qua parte potus trahitur per
venas in renes, & per ipsa intestina, per quę pro-
cedit. Deinde vero velut per qualum, per renes
aqua percolatur: spongiforme enim est ipsorū
corpus ad vesicam, & hic percolatur ac secerni-
tur à sanguine vrina, quapropter etiā rubra exi-
B stit. Neque enim in renes aliæ procedunt ve-
næ, quàm quæ dictæ sunt, neque est alius locus
vbi potus colliquescat, quantum ego noui. Ve-
næ circa costas tendentes, subter vnamquanque
costam sunt, à capite, inferius etiam ab arteria.
Arteria quidem igitur subtermeans in costas di
stribuit. À crassa vero vena à corde recurrit vna
in sinistram partem inclusa. Deinde hæc quidē
per medias vertebras vsque ad summas costas
meat, nō ex æquo distribuens costis à dextris ac
sinistris ramos ac segmenta sua. Alia verò æquos
quidem, verum superne in dextris finditur. Cæ-
terum iuxta vtranque clauiculam duæ venæ sur-
sum, duæ sub pectus, partim ad dextras, partim
ad sinistras, ramos siue segmenta spargunt: illæ
C quidem magis ad ceruicem, duæ verò alteræ ma-
gis ad cor, partim ad dextras, partim ad sinistras,
ab vtraq; parte iuxta costas: & sub ipsis velut in-
feriores scinduntur, donec recurrenti inferne à
corde commiscentur. At verò sanguiflua vena,
ab arteria hac, propterea finditur, quòd sublimis
hic est per cor means. Infra vero costas vena san-
guiflua crassa appellata, verticulis rursum seip-
sam ingerit, & hic adhæret, & non amplius pen-
det, velut superne per hepar means. Est autem
iuxta lumbum quidem superne arteria, infra au-
tem sanguiflua, ab hepate per septū transuersum
sublimis veniens, & ad dextram cordis fertur
vsque ad clauiculas simplex, præter quàm quan-
tum cum corde communicat, iuxta vasa quidē
D in ipso magis in superficie fissa, verùm iuxta va-
sa in ventriculo cordis penetrans, postea à cor-
de ad sinistram se demittit, & simplex ad spinā
rursus currit, ad superna quidem corporis vsq;
ad supremas costas: & ramos à seipsa habet iux-
ta vnamquamque costam extentos iuxta natu-
ram vsque ad pectoris commissuram, & in sini-
strā, & in dextram: & rectitudo ipsius magis ad
verticulum est, q̃ arteriæ extensio, itemq; venæ
ab hepate venientis. Ad inferiorem vero cordis 3
partem, recta extensio ab ipsa magis ad verticu-
lum est, quàm arteriæ extensio altera, quæ iuxta
cor, & in infernas partes septi transuersi ad spi-
nam appensas conuersa est. Inde vero rami in
vnamquanq; rectitudinem inferuntur, per ossa
& carnes

ρου· τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. ἐντεῦθεν γούνασι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας, τὸ δὲ ἐς περόνην, ἄλλα δ᾽ ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ᾽ ἑκάτερα διχῆ τὰ μέγιστα σχίζονται, τὰ μὲν, ἔνθεν τοῦ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ, ἔνθεν, καὶ διατέτρηνται ἐς τοὺς νεφρούς, καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι, καὶ οὗτοι κοιλιώδεες. ὁ δὲ νεφρὸς τὰ κοῖλα ἑωυτοῦ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας, ὅθεν ἐκπεφύκασιν ἐξ αὐτέου αἱ φλέβες, αἱ ἐς κύστιν, ᾗ εἵλκετο τὸ ποτὸν, διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. ἔπειθ᾽ ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθεῖται τὸ ὕδωρ, καὶ δι᾽ αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέρων, ὧν ξυνεπακολουθεῖ. σπογγοειδὲς γάρ ἐστι τὸ ἀπ᾽ αὐτέων ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον, διὸ δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες, ἢ αἱ εἴρηνται. οὐδ᾽ ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα, αἱ περὶ τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι, κάτωθέν εἰσιν ἑκάστη τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ᾽ ὑποδύουσα διαδιδοῖ τῇσι πλευρῇσι, ἀπὸ δὲ τῆς παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλεισμένη. ἔπειτα ἡ μὲν, διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις ἄκρων πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας, ἀλλ᾽ ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ, ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. παρὰ δὲ κληῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν, δύο μὲν ἄνω, δύο δὲ ὑπὸ τὸ στῆθος αἱ μὲν, ἐς δεξιά. αἱ δὲ, ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες, πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται, δύο δὲ πρὸς καρδίην μᾶλλον, αἱ μὲν ἐπὶ δεξιά, αἱ δὲ ἐπ᾽ ἀριστερὰ, ἀφ᾽ ἑκατέρης παρὰ τὰς πλευρὰς, καὶ ἀπ᾽ αὐτέων, ὥσπερ αἱ κάτω ἐσχίζοντο μέχρις ὅτου ξυνέμιξαν τῇ κάτω παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ δὲ αἱμόρρους, ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ταύτης διὰ τοῦτο ἐσχίσθη, ὅτι μετέωρος ἐνταῦθά ἐστι, διὰ καρδίας πορευομένη. τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόρρους ἡ παχείη καλεομένη φλὲψ, τοῖσι σπονδύλοισιν αὖθις ἐφ᾽ ἑωυτῆς διαδιδοῖ, καὶ ἐνταῦθα προσέχεται, καὶ οὐκέτι κρέμαται ὥσπερ ἄνω δι᾽ ἥπατος ἰοῦσα. ἔστι δὲ κατὰ μὲν ὀσφὺν ἄνω ἡ ἀρτηρίη, ὑποκάτω δὲ, ἡ αἱμόρρους, ἡ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, παρὰ ἐπὶ δεξιὰ τῆς καρδίης φέρεται ἄχρι κληΐδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνέει, τὰ μὲν κατ᾽ αὐτὴν σχιζόμενα ἐπιπολαιότερα. τὰ δὲ τὴν κοιλίην τῆς καρδίας διέχοντα. ἔπειτα ἀπὸ τῆς καρδίας τὸ ἐπ᾽ ἀριστερὰ κάθηται ἁπλῆ πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει, ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώματος, ἄχρι τῶν ἀνωτάτω πλευρέων, καὶ ἀποσχίδας ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἔχει παρ᾽ ἑκάστην πλευρὴν παρατεταμένας κατὰ φύσιν ἄχρι στήθεος συνοχωχῆς, καὶ ἐπ᾽ ἀριστερὰ, καὶ δεξιὰ, καὶ τὸ ἰθὺ αὐτέης, πρὸς σπονδύλῳ μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος, καὶ ὁ τῆς ἀπὸ τοῦ ἥπατος φλεβός. πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος τῆς καρδίης ὁ μὲν ἰθὺς τόνος ἀπ᾽ αὐτέης πρὸς σπονδύλων μᾶλλόν ἐστιν, ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης. ὁ δ᾽ ἕτερος ὁ παρὰ καρδίην, καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐτράπετο τὰ πρὸς ῥάχιος ἠρτημένα, ἐντεῦθεν δὲ, ἀποσχίδες ἐς ἰθὺ ἕκαστον ἐπιφέρονται, δι᾽ ὀστέων

καὶ σαρ-

Vet. Cod.

Vet. Cod.

καὶ σαρκῶν περαιωθεῖσαι ἀλλήλαις. αἱ φλέβες
δὲ αἱ παχεῖαι, ὧδε πεφύκασιν. ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
παρὰ τὴν ὀφρυὴν, διὰ τοῦ νώτου, παρὰ τὸν πλεύ-
μονα ὑπὸ τοῦ στήθεος, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸ ἀρι-
στερὸν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ, ἐς τὸ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν
ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος ἐς τὸν νεφρὸν καὶ
τὸν ὄρχιν. ἡ δὲ ἐκ τοῦ δεξιοῦ, ἐς τὸν σπλῆνα καὶ νε-
φρὸν καὶ ὄρχιν. ταύτῃσι δὲ τὸ στόμα, αἰδοῖον. ἀπὸ δὲ
τοῦ δεξιοῦ τιτθοῦ, ἐς τὸ ἀριστερὸν ἰσχίον, καὶ ἐς τὸ
σκέλος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὰ δεξιά. ὁ δὲ
ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς, ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ. καὶ ὁ ὄρχις κα-
τὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριστερός. αἱ
παχύταται τῶν φλεβῶν, ὧδε πεφύκασι, τέσσα-
ρα ζεύγεά εἰσιν ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ μὲν αὐτέων 4
ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν
παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ἰσχία ἀφικνέε-
ται, καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων, ἐπὶ
τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας ἀφήκει.
Δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων
τῶν ἐν τῷ νώτῳ, καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων
ποιέεσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ δεύτε-
ραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ
τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν πα-
ρὰ τὴν ῥάχιν, ἑκατέρωθεν φέρουσι παρὰ τὰς ψόας
ἐς τοὺς ὄρχιας, καὶ ἐς τοὺς μηροὺς, καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ
ἔξοθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τὰ σφυ-
ρὰ τὰ ἔσωθεν καὶ τοὺς πόδας, δεῖ οὖν τὰς φλεβο-
τομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν
ψόων καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυ-
ρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων,
τοῦ αὐχένος ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας, ἔπειτα ξυμ-
φέρονται ἐς τὸν πλεύμονα, καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν
ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαζὸν, καὶ
ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ ἐς τὸν νεφρόν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀ-
ριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν
μαζὸν, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἐς τὸν νεφρόν, τελευ-
τῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. αἱ δὲ τέ-
ταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν
ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα, καὶ ὑπὸ τὰς κλεῖ-
δας. ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν, ὑπὸ τὰς
συγκαμπάς. ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρ-
ποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν
δακτύλων, διὰ τῶν στηθέων, καὶ τῶν πήχεων
τῶν χειρῶν, ἐς τὰς συγκαμπάς. διὰ δὲ τῶν βρα-
χιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος, ἐς τὰς μασχάλας,
καὶ ἐκ τῶν πλευρέων ἄνωθεν. ἡ μὲν, ἐς τὸν σπλῆ-
να ἀφικνέεται. ἡ δὲ, ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς
γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι, καὶ
αἱ μὲν παχεῖαι τῶν φλεβῶν, οὕτω πεφύκασιν.
εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες ἀνὰ τὸ σῶ-
μα πολλαί τε καὶ παντοῖαι. δι' ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώ-
ματι ἔρχεται, φέρουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν παχείων
φλεβῶν, ἐς τὴν κοιλίην καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἀπὸ
τῶν ἐξωτάτω, καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω, καὶ ἐς ἀλλή-
λας διαδιδόασιν, αἵ τε ἔσωθεν ἔξω, καὶ αἱ ἔξωθεν
ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ κατὰ τούσδε
τοὺς τρόπους. ἐπιτηδεύειν δὲ δεῖ τὰς τομὰς, ὡς προ-
σωτάτω ταμεῖν ἀπὸ χωρίων, ἔνθα αἱ ὀδύναι
μεμαθήκασι γίνεσθαι, καὶ τὸ αἷμα ξυλλέγεσθαι. οὕτω
γὰρ ἂν ἥκιστα ἥ τε μεταβολὴ γίνοιτο μεγάλη ἐξα-
πίνης,

& carnes mutuo transeuntes. At verò venæ
crassæ sic habent. Ex oculo iuxta superci- A
lium per dorsum, iuxta pulmonem sub pe-
ctore, altera ex dextra in sinistram, altera ex
sinistra in dextram transit. & quæ quidem ex
sinistra venit, per hepar in renem ac testicu-
lum descendit. Quæ vero ex dextra, in sple-
nem & renem ac testem, his autem osculum
est ipsum pudendum. A dextera verò mam-
ma in sinistram coxendicem, & in crus descen-
dit, & rursus à sinistra in dextram. Oculus
vero dexter, ex sinistro venam suscipit, itemq;
testiculus. Iuxta eundem modum rursus si-
nister ex dextro. Crassissimæ porrò venæ in
hunc modum se habent. Quatuor paria sunt
in corpore. & aliquæ quidem ex ipsis, à ca- B
pite retrò per ceruicem foris, iuxta spinam ab
vtraque parte ad coxendices perueniunt, &
ad crura, deinde per tibias ad malleolorum
partes externas, ac in pedes procedunt. Opor-
tet igitur venæ sectiones in doloribus in dor-
so, ac in coxendicibus, à poplitibus facere, &
à malleolis forinsecus. Alteræ vero venæ ex
capite iuxta aures per ceruicem, sphagitides,
id est, iugulares appellatæ, intrinsecus iuxta
spinam, ab vtraque parte iuxta lumbos pro-
cedunt in testes, & in femora, & per popli-
tes ab interna parte, deinde per tibias ad mal-
leolos intrinsecus, & ad pedes. Oportet igi-
tur venæ sectiones facere ad dolores lumbo-
rum ac testium, à poplitibus ac malleolis in- C
trinsecus. Tertiæ venæ ex temporibus per cer-
uicem, in scapulas procedunt, deinde in pul-
monem deferuntur, & perueniunt altera qui-
dem à dextris in sinistras sub mammam, in sple-
nem & in renem: altera vero à sinistris in dex-
tras ex pulmone sub mammam in hepar, &
in renem: desinunt autem ambæ hæ in inte-
stinum rectum, ac podicem. Quartæ autem
venæ ab anteriore capitis parte ac oculis, sub
ceruicem, & sub clauiculas procedunt: dein-
de à brachijs superne sub curuaturas, postea
per cubitos, ad manuum iuncturas ac digi-
tos. Postea rursus à digitis, per manuum pe-
ctora, hoc est volas, & per cubitos in curua-
turas, & per brachiorum infernam partem ad D
alas, & ex costis superne, altera quidem in
splenem procedit, altera in hepar, deinde su-
pra ventrem ambæ in pudendum desinunt. Et
crassæ quidem venæ hoc modo se habent.
Sunt autem & à ventre venæ per corpus mul-
tæ & omnigenæ, per quas alimentum corpo-
ri venit: procedunt autem à crassis venis in
ventrem ac reliquum corpus, & ab extremis,
& ab intimis, & inter se mutuo distribuunt,
internæ foras, externæ intro. Venæ igitur se-
ctiones facere oportet iuxta hos modos: ope-
ramq; dare oportet, vt quàm longissime à lo-
cis, vbi dolores fieri solent ac sanguis colligi,
secemus. Sic enim minime mutatio magna de
repente

A repente fiet, & consuetudinem trāstuleris, vt ne
5 amplius in eundem locum colligatur. Cæterum hepatitis vena in lumbo vsque ad magnum verticulum, inferne etiam verticulis se ingerit, inde sublimis eleuata per hepar, & per septū transuersum in cor, & hæc quidem recta ad clauiculas procedit. Inde vero aliæ quidem ad collum, aliæ ad scapulas, aliæ deorsum reflexæ iuxta verticula ac costas declinant, à sinistris quidem vna prope clauiculas, ex dextris autem in quendam ipsarum locum. Alia vero vtrinque deflexa. Alia paulo inferius deflexa, vbi quidem illa deficit, costis se ingerit, donec ad venam in ipsum cor accesserit ad sinistras deflexa. Infra autem decuruata ad vertebras descendit donec perue-
B niat, & inde incipit eleuari, ingerens se costis reliquis omnibus, & hinc atque hinc ramos iuxta singulas spargens, quum vna existat, à corde quidem in locum quendam in sinistris magis existens, deinde infra arteriam, donec consumatur & perueniat eò, vbi hepatitis eleuata est. priusquam autē eò veniat, iuxta extremas duas costas bifida fit, & altera pars hinc, altera inde ad vertebras progressa consumitur. Altera vero recta à corde ad clauiculas tendens, supra arteriam est, & ab hac (quemadmodum & ea quæ iuxta lumbum infra arteriam est) in hepar exilit, partim in portas, & extremitatem, partim in reliquum consequenter procedit paulo infra septum trāsuersum. Septum autem transuersum hepati ad-
C natum est, vt non facile separari posit. Duplices autem venæ à clauiculis, alteræ hinc, alteræ inde, sub pectus ad pubem ac pectinem tendūt, quò verò inde, nondum noui. Septum vero transuersum iuxta verticulum infra costas, ea parte, qua ren ex arteria consurgit. Arteriæ vero ex rene oriuntur, hinc & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac parte in recurrente à corde hepatitis desinit. Ab hepatitide vero per septum transuersum maximæ duæ, altera hinc, altera inde sublimes feruntur. Multifidæ autē per septum sunt, & circum ipsum innascuntur. Verum supra septū hæ magis conspicuæ sunt. Duo autem crassi nerui, à cerebro sub os magni verticuli superne, & magis ad gulā, ab vtraq; arteriæ
D parte vterq; progrediens, inter se committūtur, vt vni similes existāt. Deinde verticula ac septū transuersum hic sunt, vbi desinunt. Et quidam dubij, ad hepar & splenem ab hac societate tendere ipsos putauerunt. Alius neruus vtrinque ex verticulis iuxta clauiculam ad spinam tendit, ex obliquo verticulorum, & se in costas ingerit: atque hi quemadmodum venæ per septum transuersum ad mesenterium mihi tendere vidētur, vbi autem hæ deficiunt, rursus hinc vbi septum exoritur, ab eo continui ac cohærentes existentes, iuxta medium infra arteriam, de cætero ad verticula se ingerunt. quemadmodum venæ, donec totum sacrum os pergressi consumuntur.
6 Ossa corpori stabilitatem, & rectitudinem, ac

πίνης, καὶ τὸ ἔθος μεταστήσειας αὖ, ὥστε μηκέτι ἐς Vet. Cod.
5 τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. ἡ δὲ ἡπατῖτις ἐν ὀσφύϊ, μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖεν. ἐντεῦθεν μετέωρος, * καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην, καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα, ἐς κληῖδας, ἐντεῦθεν δὲ, αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δ' ἐπ' ὠμοπλάτας. αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς, ἀποκλίνουσιν, ἐξ ἀριστερῶν μὲν, μία ἐγγὺς κληΐδων, ἐκ δεξιῶν δὲ, ἐπί τι αὐτῆς χωρίον. ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. ἄλλη δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε προσέδωκε τῇσι πλευρῇσιν, ἔστ' ἂν τῇ ἐπ' αὐτῆς τῆς καρδίης προσέχῃ ἐπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερὰ ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω, ἐπὶ σπονδύλους καταβαίνει, ἔστ' ἂν ἀφίκηται, * καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἐπιδιδοῦσα τῇσι πλευρῇσι, * καὶ τῇσιν ἐπιλοίποις ἁπάσαις, καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ' ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον ἐοῦσα. ἔπειτα ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης, ἔστ' ἂν καταναλωθῇ. * ὅθεν ἡ ἡπατῖτις ἐμετεωρίσθη, πρότερον δὲ πρὶν ἐνταῦθα ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς, ἐδιχώθη, καὶ ἡ μὲν ἔνθα, ἡ δ' ἔνθα τῶν σπονδύλων ἐλθοῦσα, κατηναλώθη, ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ καρδίης πρὸς κληῖδας τείνουσα, ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίης ἐστί. καὶ ἀπὸ ταύτης, ὥσπερ καὶ παρ' ὀσφὺν κάτωθεν τῆς * ἀρτηρίης, καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀΐσσει ἐς τὸ ἧπαρ, ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβὸν, ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο, ἑξῆς ἀφορμηθεῖς μικρὸν κάτωθεν φρενῶν. φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥάδιον χωρίσαι, διισσαὶ δ' ἀπὸ κληΐδων, αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ, ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον. ὅποι δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. φρένες δὲ κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν * κατὰ τῶν πλευρέων, ᾗ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίης ταύτῃ ἀμφιβεβήκοι. αἱ ἀρτηρίαι δὲ ἐκ τούτου ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀρτηρίῃσι τρόπον ἔχουσαι. ταύτῃ τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν φρενῶν αἱ μέγισται δύο. ἡ μὲν, ἔνθεν, ἡ δὲ, ἔνθεν φέρονται μετέωροι. πολυσχιδεῖς δὲ διὰ τῶν φρενῶν εἰσιν, ἀμφὶ * ταύταις καὶ πεφύκασιν, ἄνωθεν δὲ φρενῶν. αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. δύο δὲ παχεῖς τόνοι ἀπ' ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σπονδύλου ἄνωθεν, καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν ἑκάτερος εἰς ἑαυτὸν ἦλθον ἴκελος ἑνί. ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες, πεφύκασιν ἐνταῦθα, οὗ ἐτελεύτων, καί τινες ἐνδοιαστοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. ἄλλος τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληῖδα σπονδύλων περὶ ῥάχιν παρέτεινεν, ἐκ πλαγίου σπονδύλου, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμεν. ὥσπερ αἱ φλέβες * αὗται. διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν. ὅθεν δὲ αὗται ἐξέλιπον, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τοῦ, ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης. τὸ ἐπίλοιπον, παρὰ σπονδύλους ἀπεδίδου. ὥσπερ αἱ φλέβες, μέχρι κατηναλώθησαν πᾶν διελθόντες τὸ ἱερὸν ὀστέον.
6 Τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν καὶ ὀρθότητα, καὶ

* δι' ἥπατος
* ὅθεν
* τὴν ἐπίλοιπον
* καὶ ἦλθε
* καρδίας
* κάτω
* ταύτας αἷς
* οὗτοι

Vet. Cod. καὶ εἶδος παρέχονται. τὰ δὲ νεῦρα, κάμψιν, καὶ ξύντασιν, καὶ ἔκτασιν. αἱ δὲ σάρκες καὶ τὸ δέρμα, πάντων ξύνδεσιν, καὶ ξύντασιν. αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμέναι, πνεῦμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ κίνησιν παρέχονται, ἀπὸ μιῆς πολλαὶ διαβλαστάνουσαι, καὶ αὕτη μὲν ἡ μία ὅθεν ἦρται, καὶ ἧ τετελεύτηκεν, οὐκ οἶδα. κύκλου γὰρ γεγενημένου, ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. τὰς δ' ἀποφυάδας αὐτῆς, ὅθεν ἤρτηνται, καὶ ἧ παύονται τοῦ σώματος, καὶ ὡς ἡ μίη ταύτῃσιν ὁμολογέει, καὶ ἐν ὁποίοις τόποις τέτακται τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. Περὶ μὲν τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐκ πλαγίου περίκειται ἡ φλέψ. αὕτη πλατεῖα καὶ λεπτὴ, οὐ πολύαιμος. τῷ γὰρ ἐγκεφάλῳ κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐνερρίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια, καὶ περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐκτετάρσωται μέχρι τοῦ μετώπου, καὶ τῶν κροτάφων. αὕτη δὲ ἀπιθύνεται ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς παρὰ τῆς ἀκάνθης τὸ δέρμα. ἐντεῦθεν δὲ καθίεται παρὰ τὴν ἔξωθεν καὶ τὴν εἴσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι σφαγῇσι. πέρην δὲ τῆς ἀκοῆς ὑποσχισθεῖσα ἀπὸ τῆς γένυος, ἔξωθεν τοίνυν παχεῖα. ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς τὴν γλῶσσαν, πολλαὶ καὶ λεπταί. πλὴν ἡ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν, ἡ ὑπὸ τοὺς γομφίους. αὕτη δὲ παχεῖα διὰ τῆς κληῖδος καθήκει ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ ταύτῃ ἀπ' αὐτῆς βεβλάστηκε φλὲψ διὰ τοῦ νεύρου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα τῆς ἐπωμιαίης ὀνομαζομένης. αὕτη δὲ αἱμοῤῥοῦς καὶ αἱματώδης, καὶ δυσίητος, ἢν ῥαγῇ, ἢ σπασθῇ. τῇ μὲν γὰρ αὐτὴν, νεῦρον περιέχει πλατὺ, τῇ δὲ χόνδρος, τὸ δὲ μεταξὺ αὐτῶν, αὐτή τε ξυνέχει, καὶ ὑμὴν ἀφρώδης. ἀσάρκου ἐόντος τοῦ τόπου, ῥηϊδίως ῥήγνυται οὐκ ἔχουσα περιφύεσθαι σάρκας. ἤν τε ὑποδράμῃ ἐς τὸ αἷμα τοῦτο μέρος ἐπιτυχὸν εὐρυχωρίης, οὐκ ἔχει ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκληρεῖται, σκληρυνθὲν δὲ, νοῦσον* παρέχει. αὕτη μὲν περαίνει, ἣ πρότερον εἶπον. ἡ δὲ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην ἀποβεβλάστηκεν ὑπὸ τοῖσι μαζοῖσι, πυκνῇσι καὶ λεπτῇσι καὶ ἐπηλλαγμένῃσι φλεψὶ, καὶ διὰ τῆς ἐπωμαίης παραλλάσσουσα τὸν χόνδρον, αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη, ἐς τὸν βραχίονα τείνει, τὸν μῦν ἐν ἀριστερᾷ ἔχουσα. ἡ δὲ δεξιὴ, σχίζεται αὐτὴ περὶ τὸν ὦμον, καὶ τοῦ ἀγκῶνος τὴν ἄνω μοῖραν, τὸ δ' ἐντεῦθεν διαπέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν: ἔπειτα αὖθις παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρός. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη ἀποῤῥέουσα δι' ὅλου ἀνὰ τὴν χεῖρα πολυπλανῶς ἐῤῥίζωται. ἡ δ' ἀρχαίη φλὲψ ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν, διὰ δὲ τοῦ μεταφρένου τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ βρόγχου, ἐμπέφυκεν ἐς τὴν καρδίην. ἀφ' ἑωυτῆς φλέβα εὐμεγέθεα πολύστομον κατὰ τὴν καρδίην. ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐσυρίγγωκεν: ἥπερ ἀρτηρίη διὰ τοῦ πλεύμονος ὀνομάζεται, ὀλίγαιμός τε καὶ πνευματώδης. ἐν γὰρ εὐρυχωρίῃ καὶ ἀραιώσει σπλάγχνου πολλαχῇ μὲν τοῦ πλεύμονος ὀχετεύεται. χονδρώδης δὲ τοὺς ἄλλους πεποίηται. διὸ δὴ καὶ ἤν τι ἐς ταύτας κατενεχθῇ τὰς διόδους τοῦ πλεύμονος τῶν ἀήθων, ἢ ἐν τῷ ποτῷ, ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματός τε καὶ αἵματος διόδῳ, ἅτε τῶν φλεβῶν τοιουτέων ἐουσέων, καὶ τοῦ σπλάγχνου σπογγοειδέος πολύ τε ὑγρὸν δυναμένου δέξασθαι, ἄνω τε πεφυκότος, τῶν γὰρ εἰσιόντων ὑγρῶν,

*καὶ πόνον

A ac speciem exhibent: nerui flexionem & cõtractionem ac distẽtionem: carnes & cutis omniũ colligationem ac constructionem. Venę per corpus diffusæ spiritum & fluxum ac motum exhibent, ab vna multæ germinantes. atque hæc vna vnde oriatur & vbi desinat, non scio. Circulo enim facto principium non inuenitur. Cæterũ rami ac germina ipsius vnde pendeat, & qua parte corporis desinant, & quòd vna his consentit, & in quibus locis corporis extentæ sunt, ego declarabo. Circa caput iuxta medium ex obliquo circumsita est vena lata & tenuis, non multi sanguinis. In cerebrum enim iuxta cõmissuras multæ tenues venulæ radices egerunt, & circum totum caput extentæ sunt, vsque ad frontem ac tempora. Ipsa autem in rectum extendit retro caput B forinsecus iuxta spinæ cutẽ, inde vero circa externam ac internam venam ex his, quæ in iugulis sunt, demittitur. Vltra aures autem subfissa à gena forinsecus tendit crassa. Ab hac in linguã multæ & tenues procedunt, excepta ea quæ sub linguam & sub maxillares dentes fertur. Ipsa autem crassa per clauiculam descendit sub scapulas: & hac parte ab ipsa germinat per neruum subter summam humeri partem siue cuticulã, vena humeralis appellata. Ipsa autem sanguiflua est, & sanguine plena, & ægre curatur, si rumpatur aut conuellatur. Ab altera enim parte neruus latus ipsam ambit, ab altera chartilago, medium vero locum ipsa tenet, & pellicula spumosa. Quum igitur locus non sit carnosus, facile C rumpitur, & carnem circum nasci non contingit, & si sanguis in hanc partem subtercurrat, nactus spaciosum locum, non discedit, sed induratur: induratus autem morbum & dolorem exhibet. Atque hæc quidem finit vbi prius dixi. Illa vero sub scapulas germina emittit sub mammas dẽsarum & tenuium ac varie implicatarum inter se venularum, & per humeralem venam, prætergrediẽs chartilaginem, ipsam subter subattingens, ad brachium tendit, musculum in sinistra habens. Dextra autem ipsa finditur circa humerum, & cubiti supernam partem. Inde vero cubitum vtrunque penetrãs, postea manus iuncturam, inde autem defluẽs per totam manum varie vagans, radices agit. Cæterum principalis D vena iuxta spinam sparsa, per dorsum, & iugulum, ac guttur, in cor inseritur, & de seipsa venam magnam multorum osculorum in corde producit, inde vero in os procedens fistulam facit, quæ sanè arteria appellatur, per pulmonem transiens, pauci sanguinis ac multi spiritus existens. Propter spaciositatem enim ac raritatem visceris, multis locis per pulmonẽ deriuatur, cætera vero chartilaginosa facta est. Quapropter sanè etiam si quid in has vias pulmonis delatum fuerit ex insuetis, vel in potu, vel ĩ spiritu, ac sanguinis transitu, vtpote venis talibus existẽtibus, & viscere spongiformi, ac multum humorem suscipere potente, & sursum procedente: nam humorum

A humorum ingressorum lex constituta est, tum
sanguis amplius per has venas non multus con-
tinetur, neque multum constringitur, & non
cito procedens illabentia non educit. Ipsis au-
tem non subeductis, sed intus manentibus, cal-
losa concrescit durities. Sic autem destruitur
alimenti accessio ac ingestio, quam hac parte
arteriæ capitis accessus ad externas partes exi-
stat. Interceptis vero transitibus per callosam 7
duritiem, velocitas ac difficultas spirandi obori-
tur, quum neque emittere, neque attrahere spi-
ritum facile possint. Ex huiusmodi autem ta-
les morbi fiunt, velut sunt anhelationes, & tabes
sicca. Si verò humor amplior in ipsis consistens
præualuerit, vt crassefactus spissari non possit,
B & pulmonem putrem facit, & vicinas ipsi par-
tes, fiuntq; suppurati ac tabidi. Fiunt autem
hi morbi etiam ob alias caussas. Inde porro hæc
vena pulmonem occupat, & per extremitates
duas magnas intrò conuersas, sub septum trans-
uersum extenta est ad spinam, alba ac neruosa,
venulas per reliquum condensatum corpus spar-
gens. hinc autem per verticula densis venulis in
spinalem medullam inseritur, ac instar hederæ
implicatur. Et aliæ quidem venæ in corpus di-
stributæ ex omnibus partibus ad spinam tenden-
tes, vnaquæque, quod tenuissimum ac since-
rissimum est colligens, hic eructat. Hæc vero
velut præses imposita per demissas plicationes
in idem cogit. Inde verò etiam in renes radi-
C ces agit, tenuibus ac fibrosis venulis iuxta spu-
riam costam, hinc autem tendens condensatur,
posteaq; etiam neruosa fit ad princeps intestinū
ac podicem, comprimensq; musculos adstricto-
rios, ipsi inseritur. In vesicam etiam, & testes,
ac adstites radices agit, multiplicibus implicatis
tenuibusq; ac solidis & fibrosis venis. Inde ve-
ro crassissima ac rectissima ipsius pars rursus cō-
uersa in caulem transit, hoc est pudendum. In
reflexu autem in illa ipsa adaptatur. Et per pe-
ctinem supra subter cutem ventris & ipsius ve-
næ, procedunt venæ ad eas, quæ deorsum ten-
dunt, quæ in seipsas mutuo deriuantur. Pene-
trant autem & per pudendum venæ crassæ, & te-
nues, & densæ & curuæ. At verò in fœminis
D illa ipsa in vteros tendit, & in vesicam ac vrinæ
meatum. hinc autem rectà procedit, & mulie-
ribus quidem circa vteros pendet, masculis ve-
ro circa testes disseminatur. Ob hanc autem na-
turam ipsa vena etiam plurima fœcunda, ac geni-
talia concipit. A plurimis enim ac sincerissimis
partibus connutrita, paucíq; sanguinis existens
acceaua, & densa instar nerui, ac spiritu referta,
intentaq; à pudendo, demissas ad spinā venulas
cogit. hæ verò velut cucurbitula in seipsas coa-
ctæ, oīa in superiam venam emittunt. Confluit
autem & ex alijs corporis partibus in hanc, ve-
rum multo maxima pars, velut dictū est, de me-
dulla hac colligitur. Voluptas verò accedit, ve-
na hac genitura expleta. Quum igitur soleat
reliquo

ὑγρῶν, νόμος καθέστηκεν. ἔτι τε τὸ αἷμα διὰ τῶν Vet. Cod.
φλεβῶν τούτων, οὐ πολὺ περισφίγγεται, καὶ οὐ
ταχέως χωρέον, οὐκ ἐξάγει τὰ ἐμπίπτοντα. ἐχ
ὑπεξαγομένων δὲ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐμμενόντων, γί-
νεται πῶρος. οὗτος δὲ ἀπολλύεται τὸ πλησιά-
ζον τῆς τροφῆς ταύτης ἐούσης τῆς προσαγωγῆς
τοῦ λάρυγγος, καὶ πρὸς τὰ ἔξω. ἐγκαταλαμβα-
νομένων δὲ τῶν διόδων ὑπὸ τοῦ πώρου, ταχύπνοιά
τε καὶ δύσπνοια ἴσχει. τῶν δὲ μὴ δυναμένων τὴν
φύσιν ἐξεῖναι τῇδε οὐκ εὐπόρως ἐχόντων κατα-
σπᾶν. ἐκ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνον-
νονται. οἷον ἄσθματα, καὶ ξηραὶ φθινάδες. ἢν δὲ
ἐν αὐτοῖσι ξυνιστάμενον πλέον τὸ ὑγρὸν κρατή-
σῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι παχυνθὲν παγῆναι, καὶ
σαπρὸν τὸν πνεύμονα ποιέει, καὶ τὰ πλησιά-
ζοντα, καὶ γίνονται ἔμπυοί τε καὶ φθινώδεες. γί-
νεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα, καὶ δι᾽ ἄλλας αἰ-
τίας, ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πλεύ-
μονα, καὶ διὰ τῶν λοβῶν τῶν δύο τῶν μεγάλων τῶν
ἔσω τετραμμένων ὑπὸ τὰς φρένας, ἐπιτέταται
τῇ ἀκάνθῃ, λευκὴ καὶ νευρώδης, διαπέμπου-
σα φλέβια διὰ τοῦ ἄλλου σώματος πεπυκνω-
μένου. ἔντονα δὲ διά τε τῶν σπονδύλων πυκνοῖσι
φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν ἐγκισσεύεται,
καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώματι τεταγ-
μέναι ἐκ πάντων τῶν μερέων συντείνουσαι ἐς τὴν
ἄκανθαν, τὸ λεπτότατον καὶ εἰλικρινέστατον ἑκά-
στη ξυνάγουσα, ἐνταῦθα ἐξερεύγεται. αὕτη δὲ
ἡ ἐπιτεταμένη διὰ τῶν καθειμένων πλεκτανέων,
ἐς ταυτὸ ξυνάγειν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νε-
φροὺς ἀπερρίζωται, παρὰ τὴν νόθον πλευρὴν,
λεπτῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψὶ, καὶ τὸ ἐντεῦθεν συν-
τείνουσα συμπεπύκνωται. ἔπειτα καὶ νευροῦ-
ται πρὸς τὸν ἀρχὸν, πιέσασά τε τοὺς ξυναγω-
γέας, ἐμπέφυκεν αὐτῷ, τήν τε κύστιν, καὶ τοὺς ὄρ-
χιας, καὶ τοὺς παραστάτας ἐρρίζωται, πολυπλόκοι-
σι* λεπτῇσί τε καὶ στερεῇσι καὶ ἰνώδεσι φλεψὶν. ἐντεῦ- * τε
θεν αὐτῆς τὸ παχύτατον καὶ ἰθύτατον ἀνάπαλιν
τραπὲν, προσκεκαύληκεν, ὅπερ ἐστὶν αἰδοῖον. ἐν δὲ
τῇ ἀνακάμψει, ἐνήρται ἐς τὰ αὐτὰ ταῦτα, καὶ διὰ
τοῦ κτενὸς ἄνω ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς γαστρὸς καὶ τῆς
φλεβὸς αὐτῆς ὡρμήκασι πρὸς τὰς κάτω φερού-
σας, αἳ ἐς ἀλλήλας ἐποχετεύονται. διαπεφύκα-
σι δὲ καὶ διὰ τοῦ αἰδοίου φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταὶ,
καὶ πυκναὶ, καὶ καμπύλαι. τῇσι δὲ θηλείῃσιν, αὐ-
τὴ συντείνει ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐς τὴν
οὐρήθρην. ἐντεῦθεν δὲ ἰθυπόρηκε, καὶ τῇσι γυναι-
ξὶ μὲν περὶ τὰς μήτρας ἤρτηται. τοῖσι δὲ ἄρρε-
σι περὶ τοὺς ὄρχιας ἐσπείρεσθαι, διὰ ταύτην τὴν φύ-
σιν αὕτη ἡ φλὲψ, καὶ τὰ γόνιμα πλεῖστα ξυλλαμ-
βάνει. ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων με-
ρέων τρεφομένη, ὀλίγαιμός τε οὖσα καὶ κοίλη καὶ
νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἐντεινομένη δὲ ὑ-
πὸ τοῦ αἰδοίου τὰ καθήμενα ἐς τὴν ἄκανθαν φλέ-
βια βιάζεται. τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα ὥσπερ σικύη
ἐς ἑωυτὰ πάντα ἐκδιδοῖ ἐς τὴν ἄνω φλέβα. συλ-
λείβεται δὲ ἐκ τῶν ἄλλων μελῶν σώματος, ἐς ταύτην
τὸ δὲ πλεῖστον, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τούτου
συναλίζεται. Η δὲ ἡδονὴ τουτέῳ παραγίνεται, τῆς φλε-
βὸς ταύτης πληρευμένης τῆς γονῆς. εὐθύνης δὲ
τὸν

Vet.Cod. τὸν ἄλλον χρόνον ὑφαίμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος, πληρουμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυρρέοντος κάτω τοῦ σπέρματος, περισφίγγει τὰ ἐν ἑωυτῇ, τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐνεὸν καὶ ἡ παροῦσα βίη καὶ ἡ θερμότης, καὶ τῶν φλεβίων πανταχόθεν ἡ ξυντονίη, γαργαλισμὸν ἐμποιέει. ἐκείνη δὲ ἡ ἀφ᾽ ἑωυτῆς διεβλάστανε, διά τε τοῦ μεταφρένου καὶ σφαγῆς * παρὰ τὴν ἄκανθαν νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς διαπέπλοχε, καὶ τοὺς σφονδύλους διὰ τῶν σαρκῶν ἐπηλλαγμένως ξυμπεπύκνωκεν, ὥς τε τρόφιμός τε καὶ ἔναιμος εἶναι. αὕτη δὲ παρὰ τὸν γλουτὸν ἵεται, διὰ τοῦ μυὸς ὑπὸ τῷ μηρῷ ὑποβρυχίη, πρὸς δὲ τοῦ γλουτοῦ τῇ κοτυληδόνι τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν κεφαλὴν, ἐστετρύπηκε φλέβι, ἥπερ ἀναπνοὴν τῷ μηρῷ παρέχει. ἐκπέρα τοῦ μηροῦ, παρὰ τὴν πρὸς τὸ γόνυ καμπήν. ἑτέρην δὲ παρὰ τὸν βουβῶνα καθῆκε πυκνόρριζον, καὶ δυσέκπηλον. ἡ δὲ διὰ τοῦ μυὸς τείνουσα, περί τε τὸ γόνυ ἐσπείρωται, καὶ διὰ τοῦ ὀστέου τοῦ κνημιαίου ἄκρου σεσυρίγγωκε φλέβα, ἣ τρέφει τὸν μυελὸν καὶ ἐξοχετεύεται διὰ τοῦ νερτάτου τοῦ κνημιαίου παρὰ τὴν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. αὕτη δὲ διὰ τῆς ἐπιγουνίδος ἐς τὸ ἐντὸς διὰ τῆς κνήμης τοῦ μυὸς βρυχίη τέταται, καὶ ἐμπέπλεχε διὰ τοῦ σφυροῦ, ἐντὸς παχέη καὶ ἔναιμος, καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ σφυρὸν καὶ τὸν τένοντα, δυσκρίτους φλέβας μεμύρηκεν. αὕτη δὲ ὑποδεδράμηκε κάτωθεν τοῦ ποδός, ὑπὸ τὸν ταρσόν, καὶ ἐνταῦθα διαπλέξασα καὶ ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐρείσασα, διπλῆν ἔναιμον φλέβα ἄνωθεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐκ τοῦ ταρσοῦ ἀνακέκλασται, καὶ πέφανται παχυνθεῖσα παρὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ σφυροῦ, καὶ νέμεται ἄνω παρὰ τὴν ἀντικνήμιον τὴν ἀντιβεβλημένην κερκίδα. παρὰ δὲ τὴν γαστροκνημίην οἷον σφενδόνην πεποίηται· τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν τέταται παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντός. ἐπιβέβληκε δὲ καὶ τῇ ἐπιγουνατίδι φλέβας, καὶ κατὰ τὸ ἐντὸς τῆς ἐπιγουνατίδος ἐπίκοιλον ἐμπέπλεχε φλέβα, ἣν τις εἰ πονήσῃ, τάχιστα ξυνάγει χολώδεα ἰχῶρα. διέρπυκε δὲ αὕτη κατὰ τὸ ἐντὸς κοῖλον τοῦ γούνατος, ἀποκεχάρακε δὲ καὶ εἰς τὰς ἰγνύας πολυπλόκους φλέβας, αἱ ἐντεῦθεν παρατείνουσαι κατὰ τὰ ὑποκάτω νεῦρα τοῦ μηροῦ, καὶ κατερρίζονται ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τὸν ἀρχόν, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν δὲ ὀστέον λελεπτυσμέναι ἑνωμέναι περιτέτανται. ἡ δὲ ἀφιγμένη παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντὸς ἄνω, παρὰ τοῦ μηροῦ τὰ ἐντός, ἀνίεται ἐς τὸν βουβῶνα, καὶ διὰ τοῦ ἰσχίου πέρην πρὸς τὴν ἄκανθαν καὶ τὴν ψύαν ἐκτὸς ἔχουσα, παχεῖα καὶ πλατεῖα καὶ ἔναιμος ἄνω ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ, καὶ διακρέκα ἐκφύσασα ἔναιμον, κατέχει ἐς τὸν νεφρὸν τὸν δεξιὸν λοβὸν τὸν ἡπατιαῖον. αὖθις δὲ ὑποκάτω τὰ τοῦ ἥπατος ὑπονεμησαμένη, ἀπέσχισται ἐς φλέβα παχέην, ἡ δ᾽ ἀποσχισθεῖσα ἐμπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπιπολάζον ἐπὶ τοῦ σπλάγχνου πέφυκεν, ἐν ᾧπερ ἡ χολή, ὅς τε πολύρριζος διὰ τοῦ ἥπατος περιπλεκτανωμένη· τὸ δὲ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ὀχετεύεται. δύο δὲ ἐκπεπλώκασι φλέβες, μεταξὺ δύο λοβῶν τῶν πλατέων, καὶ μία μὲν διὰ τῶν κορυφῶν καὶ τοῦ

δέρματος

* τῆς

A reliquo tempore modici sanguinis ac multi spiritus esse, repleta & calfacta & semine deorsum confluente, ea quæ in seipsa habet constringit: Spiritus autem in ipsa existens, & præsens violentia, & caliditas, & venarum vndiquaque cōcitatio, titillationem inducit. Illa autem quæ à seipsa germinauit, per dorsum & iugulū iuxta spinam sparsa, multis venulis costas intertexit, & verticula per carnes alternatim condensat, vt & probe nutrita & sanguine plena existat. Ipsa autem iuxta coxendicem ac nates meat, per musculum sub fœmore submersa, à natibus verò iuxta acetabulum femoris iuxta caput in venam perforata est, quæ femori respirationē exhibet, trans femur autem iuxta flexuram ad genu.

B Alteram verò iuxta inguina demittit frequentibus radicibus, & ægre transeuntem. Hæc vero per musculum tendens, & circa genu disseminatur, & per ossis tibialis summitatem venam de se in fistulam cauat, quæ medullam nutrit, & deriuatur per infimam tibiam, iuxta pedis illigationem ac connexionem. Ipsa autem per patellam genu ad interna per tibiæ musculum submersa extenditur, & per malleolum implicatur, intus crassa & sanguine plena, atq; hic circa malleolum, & tendinē, venas ægre cognobiles producit ac inuoluit. Ipsa vero infra ad pedem, sub summum pedem decurrit, & hic se implectens, & in magnum digitum innitens, duplā sanguine refertam venam superne sub cutem ex summo pede reflectit:

C & apparet sanè crassefacta iuxta externam malleoli partem, ac sursum spargitur iuxta oppositum tibiæ radium. Iuxta suram autem velut fundam facit. Inde extenditur iuxta internam genu partem. Immittit etiam patellæ venas, & iuxta internam patellæ partem quæ caua est, venam implicat: quam si quis doleat, celerrime biliosum serosum ac saniosum humorem colligit, procedit autem ipsa iuxta internam genu cauitatem. Distribuit etiam de se in poplites multas implicatas venas, quæ inde tendentes iuxta neruos sub femore, radices agūt in testes, & in rectum intestinum ac podicem, & circa os sacrum attenuatæ vnitæ circumtenduntur. Illa vero procedens iuxta internam genu cauitatem,

D sursum iuxta internam femoris partem, in inguen transit, & per coxendicem vltra ad spinam & lumbum foras, crassa & lata ac sanguine plena sursum porrigitur ad hepar, & vbi bifidam produxit sanguine refertam venam, dextram hepatis extremitatem, ad renem occupat. Rursus vero subter hepar dispersa in venam crassam finditur. Fissa verò in crassitudinem hepatis inseritur, & altera quidem ipsius pars in superficie visceris extat, in qua etiam est fel, habetq; multas radices instar cirrorum ac plicationum per hepar dispersas: altera vero pars per internas ipsius partes deriuatur. Duæ autem venæ inter duas latas extremitates explicantur, & vna quidem per vertices ac

cutem

A cutem penetrans ex vmbilico effertur. Altera vero premens spinam, in renem, ac vesicam, & pudendum, velut ancoris iactis inseritur. Verum ex coxendice incipiens ascedere ad pubem, multas vagabundas producit venas, & costas ac verticula ad spinam illigat, & propagines suas multipliciter per venas transmittit, & intestina ac ventrem inuoluit. Et aliæ quidem à pube ad mammas, & supra mentum, & summos humeros exporrectæ diuagantur. Alia vero procedens iuxta crassitudinem hepatis, vbi fel in fistulam coegit, sursum sub spinam dispergitur, per septum transuersum itinere facto. Cæterùm vena ex sinistris partibus, in reliquis quidem, iuxta eandem naturam, velut ea quæ in dextris, radices agit. Ve-
B rùm ex sinistris emergens, in hepar non se ingerit, sed in splenem inseritur, iuxta caput quod in crassitudine ipsius consistit. Inde verò internas splenis partes subit, ipsasq; venulis sanguinolentis instar aranearum telæ intertexit. Hic vero totus ex omento eleuatur, venulis ex seipso sanguine plenum ipsum reddens. Quæ verò à capite splenis ad spinam accedunt, per septum transuersum penetrant. Inde verò sursum & dextra & sinistra sub pulmonem extenduntur. Quæ autem sanguine plenæ sunt, sub ipsum & in ipsum corriuantur. Quæ verò pauci sanguinis & tenues à pulmone intrinsecus procedentes, qui natura rarus existit, vtpote ab ipso emulctæ, in cor frenorum instar, circa auriculas ipsius, circundant, &
C in cauitates internas diffluunt. Ingerunt autem se & priores in ipsum. Etenim in angustia transitus situm est, velut ex omni corpore habenas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracem sensus existit. Colorum quoq; mutationes, corde adstringente venas ac laxante fiunt. Laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati ac pelliculi: constringente vero, virides cum pallore & liuidi. Verum tales euariant iuxta præsentes in vnoquoque colores.

δέρματος διαχοῦσα ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀνῆκται, ἡ δὲ ἑτέρη, πιέσασα ἐς τὴν ἄκανθαν καὶ ἐς τὸν νεφρὸν ἐγκυροβόληται, ἐς τὴν κύστιν τε καὶ τὸ αἰδοῖον. ἐκ δὲ τοῦ ἰσχίου ἀρχομένη ἀνιέναι ἐπὶ τὸ ἦτρον, πολλὰς ἀπεπλάνησε φλέβας, καὶ τάς τε πλευρὰς καὶ τοὺς σφονδύλους, ἐνεχείρωσε πρὸς τὴν ἄκανθαν, καὶ τάς τε παραφυάδας ἐνεφλεβοτόμησε, καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν νηδὺν ἐνειλίξατο. καὶ αἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἤτρου ἔς τε τοὺς μαζοὺς, καὶ ὑπὲρ ἀνθερεῶνα καὶ τὰς ἀκρωμίας ἐπορεξάμεναι κατεπλάνησαν. ἡ δ' ἀφιγμένη παρὰ τὸ πάχυ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀποσυριγγώσασα τὴν χολὴν ἄνω, ὑπὸ τὴν ἄκανθαν νέμεται, διὰ τῶν φρενῶν ὁδὸν ποιησαμένη. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν φλὲψ, τὰ μὲν ἄλλα τὴν αὐτὴν φύσιν ἐρρίζωται τῇ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν, ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὸ ἧπαρ ἀνιοῦσα οὐκ ἐκβάλλει, ἀλλ' ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπέφυκε, κατὰ τὴν κεφαλὴν τὴν ἐν τῷ πάχει αὐτοῦ. ἐντεῦθεν δὲ κατεδύσατο ἐς τὸ ἐντὸς, καὶ ἠράχνωκε τοῦ σπληνὸς ἐναίμοισι φλεβίοισιν. ὁ δὲ ὅλος ἐκ τοῦ ἐπιπλόου αἰωρεῖται τοῖσιν ἐξ ἑωυτέου φλεβίοισιν ἐναιματώσασα αὐτό. αἱ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σπληνὸς πρὸς τὴν ἄκανθαν ἐγχειρήσασαι, διὰ τῶν φρενῶν διωρμήκασιν. ἐντεῦθεν δὲ κάτω καὶ ἡ δεξιὴ καὶ ἡ ἀριστερὴ, ὑπὸ τὸν πνεύμονα ἐλήλαται. αἱ δὲ ἐναίμονες ἐοῦσαι ὑπ' αὐτὸν, καὶ διοχετεύονται ἐς αὐτόν. ὀλίγαιμοι δὲ καὶ λεπταὶ, αἱ ἀπὸ πνεύμονος ἔσωθεν γινόμεναι τῇ φύσει ἀραιοῦ ἐόντος ἐς τὴν καρδίην, ἅτε ὑπ' αὐτοῦ διαθελγόμεναι, ἐγκεχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα αὐτῆς, καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διερρυήκασιν, ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι καὶ αὗται ἐς αὐτήν. ἐν γὰρ στενοχωρίῃ τῆς διόδου ἐνίδρυται ὡς ἐκ παντὸς τοῦ σώματος τὰς ἡνίας ἔχουσα. διὸ καὶ παντὸς τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις, καὶ τῶν χρωμάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται, ταύτης ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας καὶ χαλώσης. χαλώσης μὲν οὖν, ἐρυθρὰ τὰ χρώματα γίνονται, καὶ εὔχροα καὶ διαφανέα, συναγούσης δὲ, χλωρὰ καὶ πελιδνά. τὰ τοιαῦτα δὲ παραλλάσσει, ἐκ τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Ossibus.

1 Ossa, manus *Quæ à principio vsque ad hanc partem in codicibus Latinis Cornarij & Calui leguntur, omnia in græcis vulgatis, atque etiam in Vaticano desiderantur, vnde quomodo huc venerint, hactenus ignoro: cur autem hic liber sit vocatus* μοχλικὸς, *docuit Gal. lib. j. de fract. tex. j. vbi ideo sic esse inscriptum tradit, quod summatim in ipso ossium impulsiones tractentur, quemadmodum explicatius in lib. de fract. traduntur,* μοχλία *enim siue potius* μοχλεία, *vt auctor libri definit, est ossium à loco, qui præter naturam sit: ad naturalem reductio, idq; nomen adepta est, quoniam, vt ex libro Oribasij de machinamentis colligitur, veteres huiusmodi operationem faciebant organorum quorundam vectibus circumactorum ope. Sed an hic sit liber à Gal. citatus semper dubitaui, quippe cum exigua & penè nulla tractentur de ossium reductione in ipso.*

2 At vero Reu. *Gal. in j. de nat. facult. cap. xiiij. disputans contra Asclepiadem, qui vrinam sponte in renes percolari & non attrahi putabat, Hippocratis mentem fuisse, vt potius traheretur monstrat, quæ sententia cum hoc in loco habeatur, non omnino liber iste Hippocraticæ doctrinæ expers habendus est, quanquam complura insunt de venis, neruis, alijsq; corporis partibus, quæ nequaquam anatomicæ inspectioni*

inspectioni correspondent, ut ob hoc etiam minime mochlicum à Gal. citatum, hunc existimem, quòd totus ferè versetur circa partium corporis explicationem, minime autem circa ossium reductionem.

3 Qua arteriæ extensio. *Græce,* ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος, *nam hæc vox,* τόνος, *uti Hippocrati peculiaris sæpißime à Gal. monstrata est, Erotianus vero,* τόνους τὰ περιτεταμένα σώματα ταῖς σαρξὶν οἷον φλέβας νεῦρα, καὶ τὰ ὅμοια ἀπὸ τοῦ περιτετάσθαι· ἐνίοτε καὶ τὰ νεῦρα μόνον ὀνομάζεσθαι. *tonos ait vocari corpora carnibus circumtensa, veluti venas, neruos & similia, aliquando neruos tantum.*

4 Crassissimæ porro venæ. *Hæc omnia usque ad eam partem, (sunt autem & in ventre) apud Aristot. habentur in iij. de hist. anim. cap. iij. sub nomine Polybi, quæ cum etiam lib. de natura hum. interserta sint, nec Hippocrate, nec Polybo digna à Gal. iudicantur, ut forsan Polybus ab Arist. citatus quispiam alius fuerit ab eo, qui Hippoc. fuit discipulus.*

5 Cæterum hepatitis. *Hæc omnia usque ad illa (duo autem crassi nerui) à Gal. in fine vj. de Plac. Hippoc. & Pl. verbotenus citantur sub Hipp. nomine, ut quis hac ratione credere queat, librum hunc Hippoc. germanum esse. Sed cum eadem in ij. Epid. sect. habeantur, inde potius tanquam ex loco vere Hippocratico, Galenum sumpsisse, atque hunc librum, veluti compagem quandam, hinc inde ab aliquo posteriorum conflatum fuisse puto.*

5 Ossa corpori. *Quæ Arist. scripta reliquit in ij. de partibus anim. circa usum ossium & carnis, ita huic loco congruunt, ut possint hinc accepta videri, illud autem, nec à Platone, nec ab Aristotele, nec ab alio quoquam probatur, quod non per neruos, sed per venas spiritus motui, & sensui inseruientes ferantur, nisi per motum solus pulsus intelligatur, atque nomine venarum etiam arteriæ antiquo more comprehendantur. Quod porro ait, omnes venas ab uno oriri principio, idq́ unde primum prodeat ignorari, tum Peripateticis, tum alijs occasionem attulit disceptandi, origo venarum à corde ne, an à iecinore prodeat.*

6 Interceptis vero. *Inter cæteras, quas recenset Gal. respirationis difficilis causas eam ponit, quam auctor in hoc loco, tuberculum scilicet modo in aspera arteria; modo in ipso pulmone obortum; & quanquam is alios morbos tuberculum huiuscemodi consequentes taceat, haud negat tamen fieri, sicut & huius loci auctoritate & rationibus, maxime autem experientia probari potest.*

Finis Secundæ Classis.

OPERVM
HIPPOCRATIS
COI
QVAE GRAECE ET LATINE
EXTANT

Tomus Secundus,

Continens Tertiam, & Quartam Classem.

TERTIA CLASSIS.

VENETIIS, CIƆ IƆ XXCIIX.

APVD IVNTAS,

Superiorum permissu comprobata, & Christianiss. Regis Galliarum, ac Serenissimæ Venetorum Reipublicæ Priuilegijs
IVNTIS *tantùm concessa editio.*

QVAE CONTINENTVR IN TERTIA CLASSE.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE PRINCIPIIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ.

Argumentum in lib. de Principijs.

De singularum partium principijs, Generatione & formatione. De auditus præterea, olfactus, et visus instrumentorum ratione ac constitutione. De septenarij numeri vi in partu, morbis acutis, vlceribus atque inflammationibus, dentiumq́ completione.

A EGo ad hunc vsque sermonem cõmunibus sententijs vtor, tum aliorũ qui me præcesserũt, tum etiã meis. Necesse enim est commune principiũ sententijs supponere eũ, qui velit hanc de arte medica tractationẽ cõponere. Verùm de rebus sublimibus in aere ac cœlo, neq; opus habeo dicere, nisi
q̃ quãtum ad hominẽ & reliqua animantia, quę sunt, & nata sunt, pertinet, demõstrabo, & quid
B aĩa est, & quid sanitas, & quid morbus, & quod in homine malũ ac bonũ, & vnde morit̃. Nunc aũt ipse meas sentẽtias profero. Et videtur sanè
1 mihi id quod calidũ vocamus, immortale esse, & cũcta intelligere, & videre, & audire, & scire oĩa tũ præsentia, tũ futura. Huius igitur plurima pars, quum turbata essent oĩa, in supernã circũferentiam secessit. Et videntur mihi ipsum veteres Aethera nominasse. Altera pars inferna, appellatur Terra, frigidum quid & siccũ, & multis motionibus obnoxium, & in hac sanè mul-
2 C tum calidi inest. Tertia pars aeris, medium locũ occupauit, calidum quid ac humidum existens. Quarta vero pars terræ proximum locum cepit, humidissimum quid ac crassissimum. Hæc itaque quum turbata essent, & in orbem circumuoluerentur, multa calidi pars in terra conclusa est, alibi maior, alibi minor, alibi valde pauca, alibi copia multa: & temporis progressu terra à calido arefacta, hæc conclusa in ipsa putredine faciunt veluti tunicŭlas: & quãtum quidẽ ex putredine

Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι, ἑτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον ξυνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. περὶ δὲ τῶν μετεώρων, οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω, καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο, καὶ ὅτι ψυχή ἐστιν, καὶ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅτι τὸ κάμνειν, καὶ ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν, καὶ ἀγαθὸν, καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεω-
1 τοῦ γνώμας. Δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι, καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὁρῇν, καὶ ἀκούειν, καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον, ὅτε ἐταράχθη πάντα, ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορὴν, καὶ ὀνομῆναι μοι αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἡ δευτέρα μοῖρα
2 κάτωθεν αὐτὴ καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καὶ πολὺ κινοῦν, καὶ ἐν τουτέῳ ἔνι δὴ πουλὺ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα, καὶ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίον εἴληφε θερμόν τι ὄν. ἡ δὲ τετάρτη τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε, καὶ παχύτατον. κυκλεομένων δὲ τουτέων ὅτε οὖν ἐταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ θερμοῦ πολὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι. τὰ μὲν, μεγάλα, τὰ δὲ, ἐλάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ πλῆθος πολλὰ, καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα καταληφθέντα περὶ αὐτὰ, ση- Vet. Cod.

Vet. Cod.

περὶ δ' ὅνας ποιέει οἷον περὶ χιτῶνας, καὶ πολλῷ
χρόνῳ θερμαινόμενον, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐν
τῆς γαίης σηπεδόνος λιπαρόν τε ἐὸν, καὶ ὀλίγι-
στον τοῦ ὑγροῦ ἔχον, τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο
ὀστέα. ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολλωδέστερα ἐόντα καὶ
τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα* δὲ θερμαινόμε-
να οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, *οὐδὲ μὴν τοῦ ὑγροῦ
γενέσθαι, διὰ τοῦτο εἶδος ἀλλοιωτέρην ἔλαβε
τῶν ἄλλων, καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά. οὐ γὰρ ἐνῆν
τοῦ ψυχροῦ αὐτοῖς. αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶ-
χον πουλὺ, καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ τὸ μὲν πέριξ,
ὅσον κολλωδέστατον ἦν, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐξοπτη-
θὲν μῆνιγξ ἐγένετο. τὸ δὲ ψυχρὸν ἐὸν κρατηθὲν
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, διελύθη, καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ
τοῦτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ καὶ
ὁ στόμαχος καὶ ἡ γαστὴρ, καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀρχὸν,
κοῖλα ἐγένοντο. τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομέ-
νου, τὸ μὲν πέριξ ἐξωπτήθη ὅσον αὐτὸ κολλῶδες
ἦν, καὶ ἐγένετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸν μῆνιγξ. τὸ δὲ
ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ, οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐτῷ, οὔτε λιπα-
ρὸν, οὔτε κολλῶδες πουλὺ διετάκη καὶ ἐγένετο
ὑγρόν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις, που-
λὺ ψυχρὸν ἀπολειφθὲν τὸ πέριξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ
θερμοῦ θερμαινόμενον, διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρόν.
οὐ γὰρ ἦν ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ, οὔτε τοῦ κολ-
λώδεος. ὅσα δὲ περιῆν χιτὼν ἐγένετο. ἀτὰρ καὶ
περὶ τῶν ἄλλων ὅσα κοῖλα, τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον.
ὅκου μὲν ἦν τοῦ κολλώδεος πλέον, ἢ τοῦ λιπαροῦ,
χιτὼν, μῆνιγξ ἐγένετο. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ
πλέον, ἢ τοῦ κολλώδεος, ὀστέα ἐγένετο. ωὐτὸς δὲ
λόγος καὶ τῶν ὀστέων. ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώ-
δεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θᾶσ-
σον διὰ τὸ λιπαρὸν, καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων καὶ σκλη-
ρότατα καὶ στερεώτατα. ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶ-
δες παραπλήσια, ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων, σηραγ-
γώδεα. περὶ μὲν τουτέων οὕτως. τὸ μὲν ψυχρὸν,
πήγνυσιν. τὸ θερμὸν, διαχέει. ἐν δὲ τῷ πολλῷ
καὶ ξηραίνει χρόνῳ. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ ξυνῇ τι,
τουτέοισι θᾶσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει. ὅκου δὲ αὖ τὸ
κολλῶδες ξυνῇ τῷ ψυχρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ οὐκ
ἐθέλει ἐκκαίεσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον
πήγνυται. ὁ δὲ ἐγκέφαλος, ἐστὶ μητρόπολις τοῦ ψυ-
χροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος. τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μη-
τρόπολις, θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων
διαχεόμενον, λιπαρὸν γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέ-
φαλος, ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώ-
δεος πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερ-
μοῦ. ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχείην
ἔλαβεν. περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα ὁκόσον τὸ θερ-
μὸν ἐκράτησεν, καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν. καὶ ὁ
μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγ-
κεφάλου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ τοῦ λιπαροῦ, ἢ τοῦ κολ-
λώδεος πουλὺ, ὥσπερ καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ. διὰ τοῦτο
οὐκ ἂν δικαίως καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα. οὐ γὰρ ὁ-
μοίως τῷ ἄλλῳ μυελῷ ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστέοι-
σιν ἐστὶ, μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει.
τεκμήρια δὲ τουτέων σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾶν νευ-
ρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα δὲ, τὰ μὲν ἄλλα
ταχὺ ὀπτᾶται. τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα,
οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι. ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ.

τὸ

*δ' ἴσως

*οὐδὲ ξηρὰ γενέσθαι. οὐ γάρ ἦν τὸ λιπαρὸν ὡς ἐκκαυθῆναι

tredine terræ pingue fuit, & minimũ humoris A
habuit, id ipsum per multum tẽpus calescens, ce
3 lerrime exustũ est, & in ossa mutatum. Quæ ve-
rò glutinosiora fuerũt, & frigiditate participa-
runt, ea calefacta exuri nõ potuerunt, neq; sicca
fieri, cum haudquaquam pingue, quod vteretur
adesset, neque etiam liquida, propterea speciem
alieniorem ab alijs acceperunt, & nerui solidi fa
cti sunt. Neque enim multum frigiditatis ipsis
inerat. Verũ venæ frigiditatis multũ habebant,
atq; eius frigidi quantũ circũcirca glutinosissi-
mũ erat, à calido exassatum, membrana euasit.
frigidum vero quod erat, à calido superatũ dis-
solutũ est, & ob id liquidum factum. Iuxta ean-
dem aũt rationem & fauces, & stomachus siue
gula, & venter, & intestina in podicem vsq;, ca- B
ua facta sunt. Quum .n. frigidũ semper calescat,
quantũ eius circumcirca glutinosum erat, exas-
satum est, & mẽbrana tunica facta est. Quod ve-
ro intra frigidum erat, colliquatum est, & factũ
est liquidũ. Non enim erat in ipso neq; pingue,
neque glutinosum multũ. Iuxta eandem ratio-
nem etiã vesica. Multum frigidum quod ipsam
circumcirca conclusit, à calido calfactum, disso-
lutum est, & euasit liquidum, quum neque pin-
gue, neque glutinosum in ipso esset: quod vero
supererat, tunica euasit. Sed & de alijs quæ caua
sunt, eodẽ modo res se habet. Vbi enim plus glu
tinosi q̃ pinguis erat, membrana tunica facta est.
Vbi verò pinguis plus q̃ glutinosi, ossa facta sunt.
Eadem ratio & ossium est. Vbi quidem non in- C
erat glutinosi, verũ pinguis & frigidi, citius ex-
usta sunt propter pinguitudinem, atq; hæc ossa
durissima & rigidissima existunt. Vbi verò pin-
gue & glutinosum similia sunt, hæc ossa antrosa
sunt. Et de his quidem sic habet. Frigidum qui-
4 dem congelat, calidum aũt diffundit, in multo
verò tempore & exsiccat. Vbi aũt pinguitudinis
aliquid affuerit, citius exurit, & siccat. Vbi verò
glutinosum affuerit frigido, citra pinguitudinẽ,
exuri nõ vult, sed tẽpore calescens cõgelatur. Ce-
terùm cerebrum metropolis est frigidi ac gluti-
nosi. Calidũ verò pinguis metropolis est. Quod
enim calescit, primum omniũ quum diffundi-
tur, pingue fit. Et propterea cerebrum, quia mi-
nimũ pinguitudinis habet, plurimũ verò gluti- D
nositatis, à calido exuri non põt, sed tpe tunicã,
membranã crassam accepit, circũ membranã ve
rò ossã, quãtum calidum superauit, & in quibus
pinguitudo erat. Sed & medulla spinalis appella
ta, à cerebro descendit, & non est in ipsa, neque
pinguis, neq; glutinosi multum, quemadmodũ
& cerebro: & propterea neque nomen medullæ
iustè possidet. Nõ enim est alij medullæ similis,
quæ in alijs ossibus inest: sola enim membranas
habet, quas alia medulla non habet. Signa porrò
horũ manifesta sunt. Si quis enim neruosa & glu
tinosa, itemq; alia assare velit, aliæ quidem cito
assantur: verum neruosa & glutinosa assari non
sustinent, minimum .n. pinguitudinis habent.

Pinguis-

A Pinguisimum autem & vnctuosum celerrime assatur. At vero viscera sic mihi constituta esse videntur: nam de venis prius à me dictum est. Cor multum glutinosi ac frigidi habet, & à calido calsactum, caro euasit dura & viscosa, & membrana circum ipsum, & cauum factum est, non quemadmodum venæ: & situm est in capite venæ cauisimæ. Duæ enim sunt cauæ venæ à corde, alteri nomen est arteria, alteri vena caua, iuxta quam cor situm habet. Et plus habet calidi arteria, quàm vena caua, & spiritum condit ac conseruat. Verùm præter has duas venas, etiam aliæ in corpore sunt. Cauisima autem vena, ad quam cor situm est, per ventrem omnem transit, & per septum transuersum,

B & in vtrunque renem finditur, & in lumbis finditur & exilit tum in alias partes, tum in crus vtrunque. Sed & supra cor ad ceruicem, partim in dextram, partim in sinistram: & tunc in caput ascendit, & in temporibus finditur vtrinque. Possunt autem & numero maximæ venæ dici. Verum in summa, à vena caua, & ab arteria, aliæ venæ per totú corpus fissæ sunt: cauisimæ autem sunt prope cor, & ceruicem ac caput, & infra cor vsque ad coxendices. Et calidum plurimum in venis ac corde inest, & propterea spiritum cor habet, vtpote quod omnium intra hominem membrorum calidisimú existat. Facile est autem condiscere, quòd spiritus calidus est. Cor & venæ cauæ semper mo- 5

C uentur, & plurimum calidi in venis inest, & propterea spiritum cor trahit, ex omnibus in homine maxime calidum existens. Potest etiá aliter cognosci. Si quis ignem in domo accendere velit, quum ventus non inspirat, flamma mouetur aliquando magis, aliquando minus. Sed & lucerna accensa & ardens, eodem modo mouetur, modo magis, modo minus, vento nullo mouente, quem sanè nos spirantem cognoscere posimus, & alimentum calido frigidum existit. Cæterum puer in vtero com- 6 primens labra, ex vtero matris sugit, & tum alimentum, tum spiritum, cordi intrò trahit, vbi sanè mater respirarit. Est enim hoc calidisimum in puero, & hoc calidum etiam reliquo

D corpori, & alijs omnibus partibus motum præbet. Si vero quis interroget quomodo hoc quis sciat, quòd puer in vtero trahit & sugit: illi sic respondendum est. Pueri nascuntur stercus in intestinis habentes: & vbi nati fuerint, celerrime ventrem tum homines tum pecora exonerant. Atqui non haberent stercus, nisi in utero suxissent, imò neque mammam statim ut natum est sugere nosset, si non in utero suxisset. Et de motu cordis ac uenarum sic habet. Porrò pulmo iuxta cor ita factus est. Cor ex humido quod glutinosissimum erat calfaciens cito exsiccauit, ueluti spumam, fecitq; antrosum, & uenulas multas in ipso. Venulas autem ideo fecit. Quãtum enim in glutinoso inerat frigidi,

id

Τὸ δὲ πιότατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται, τὰ δὲ σπλάγχνα, ὧδέ μοι δοκέει ξυστῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν, εἴρηταί μοι πρότερον. Ἡ δὲ καρδίη, πουλὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει, καὶ ὑπὸ θερμοῦ θερμαινόμενον, κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον, καὶ μήνιγξ περὶ αὐτήν. καὶ ἐκοιλώθη, οὐχ ὥσπερ φλέβες, καὶ ἔστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. δύο γάρ εἰσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρδίης. τῇ μὲν οὔνομα ἀρτηρίη. τῇ δὲ κοίλη φλέψ. πρὸς ᾗ ἡ καρδίη ἐστίν, καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη, ἢ ἡ κοίλη φλέψ, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. πρὸς δὲ τούτοιν τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα. Ἡ δὲ κοιλοτάτη φλέψ, πρὸς ᾗ ἡ καρδίη, διὰ τῆς κοιλίης ἁπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενῶν, καὶ σχίζεται ἐς ἑκάτερον τῶν νεφρῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ὀσφύϊ σχίζεται, καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα, καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος. ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίης πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιά, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄγει, καὶ ἐν τοῖς κροτάφοισι σχίζεται ἑκατέρη. ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίστας, ἑνὶ δὲ λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ἄλλαι φλέβες ἐσχισμέναι εἰσὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα. κοιλόταται δὲ αἱ πρὸς τῇ καρδίῃ, καὶ τῷ αὐχένι καὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι τῶν ἰσχίων, καὶ τὸ θερμὸν πλεῖστον ἐνὶ* τῇσι φλεψὶν καὶ τῇ καρδίῃ, καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ῥηΐδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πνεῦμα. ἡ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ, καὶ τὸ θερμότατον πλεῖστον ἔνι ἐν τῇσι φλεψὶν, καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἕλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως γνῶναι. πῦρ εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκήματι ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλὸξ κινέεται· τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον, καὶ λύχνος καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον ἀνέμου οὐδενὸς κινέοντος, ὅν τινα καὶ ἡμεῖς οἷοί τε ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα, καὶ τροφή ἐστιν τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. Τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρὸς, καὶ ἕλκει τήν τε τροφὴν, καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω, τοῦτο γὰρ θερμότατόν ἐστιν ἐν τῷ παιδίῳ, ὅτανπερ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ. τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. εἰ δέ τις ἐρωτοίη, πῶς τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἕλκει καὶ μύζει, τάδε αὐτῷ ἐστιν ἀποκρίνασθαι. κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν γίνεται, καὶ ἀποπατέει ἐπειδὰν γένηται τάχιστα καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πρόβατα. καίτοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον εἰ μὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔμυζεν. οὐδ' ἂν θηλάζειν τὸν μαστὸν ἠπίστατο γενόμενον αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. καὶ περὶ μὲν τῆς κινήσιος τῆς καρδίης καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. Ὁ δὲ πνεύμων πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέστατον ἡ καρδίη θερμαίνουσα, ταχὺ ἐξήρανεν, ὅκως περ ἀφρὸν, καὶ ἐποίησεν σπογγώδες, καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησεν τὰ φλέβια. ὁκόσον ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν

τοῦτο

Vet. Cod.

* ἐν

Vet.Cod. τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη, καὶ ἐγένετο ὑγρόν. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος, αὐτὸς ὁ χιτών. Τὸ δὲ ἧπαρ ὧδε ξυνέστη. ξὺν τῷ θερμῷ πολὺ τοῦ ὑγροῦ ἀποληφθὲν ἄνευ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ, ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. τεκμήριον δέ μοι τόδε. ὁκόταν σφάξῃ τις ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστιν τὸ αἷμα. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη, ἢν δέ τις αὐτὸ τινάσσει, οὐ πήγνυται. αἱ γὰρ ἶνες εἰσὶ ψυχραὶ καὶ κολλώδεες. Ὁ δὲ σπλὴν συνέστη ὧδε. σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει καὶ* τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ, ἐλάχιστον. τοσοῦτον μόνον, ὁκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτό. οὗ εἰσιν αἱ ἶνες αἱ ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί. καὶ διὰ τὰς ἶνας ταύτας, μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. Οἱ δὲ νεφροὶ ξυνέστησαν ὧδε. ὀλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ *ὀλίγον, τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον, καὶ ἥκιστα ἐρυθρόν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. Ὁ δὲ ωὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν. τὸ μὲν ψυχρόν, ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε σάρκα. τὸ δὲ κολλῶδες, τρῶγλαι ἐγένοντο. ἐν δὲ τῇσι τρώγλοισι ταύτῃσι τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶν, τῇσι μεγάλῃσιν. τὸ δὲ θερμὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, πλεῖστον δὲ τῷ σώματι, καὶ τοῦ ψυχροῦ πολὺ ἐν τῷ ὑγρῷ. τοσοῦτό δέ ἐστι τοῦ ψυχροῦ, ὁκόσον* δύναται πῆξαι τὸ ὑγρόν, ἀλλὰ νενίκηται, ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ, ὅτι θερμόν ἐστιν. εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι, ῥεύσει τε αἷμα θερμόν, καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ὑπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ, καὶ τοῦ ἐκτὸς, ἐγένετο δέρμα καὶ ὑμήν, καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα, ἐάσειεν ὀλίγου χρόνου, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον. εἰ δέ τις τοῦτο αἰεὶ ἀφαιρεῖ, ἄλλο δέρμα γίνοιτ᾽ ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. τούτου δὲ εἵνεκα πλέω ἔλεξα, τέως ἀποδείξω, ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τοῦ ἠέρος ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. Τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. ὅτε τὰ ὀστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁκόσον δ᾽ αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποληφθὲν τοῦ καιομένου ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο. τὸ δὲ σίαλον, ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν. τὸ δὲ θερμαινόμενον, παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν, καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. Οἱ δὲ ὄνυχες, ἀπὸ τούτου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος, ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρότατον αὐτέου ἀπιὸν κολλῶδες γίνεται, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον θύραζε εἰς ὄνυχας. Οἱ δὲ ὀδόντες ὕστερον γίνονται, διὰ τόδε, ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος τοῦ λιπαροῦ. τὸ ἐνεὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται, καὶ γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ψυχροῦ. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης ἐν τῇ μήτρῃ. καὶ ἐπὴν γένηται ἀπὸ τοῦ

γάλακτος

*τὸ θερμὸν

*πλεῖστον

id ipsum quidem à calido colliquatum est, & liquidum euasit. Ab ipso verò glutinoso, tunica facta est. At verò iecur sic cõpactum est. Quum vnà cum calido multum humidi conclusum esset, citra glutinosum ac pingue, frigidum superauit calidum, & cõgelatũ est. Huius signũ hoc est. Quando quis victimã mactat, donec calidus fuerit, liquidus est sanguis: postq̃ aũt perfrigerat⁹ est, congelat. Si verò qs ipsum cõquasset, & fibras eximat, nõ congelat: fibrę enĩ frigidę sunt & glutinosę. Splẽ aũt hoc modo cõstitutus est. Cũ calido & glutinoso cõclusum fuit, calidũ quidẽ plurimũ, frigidi aũt minimũ, tãtũ solũ modo, q̃tum ad glutinosi compactionem satis erat: sunt autẽ id fibræ in splene existẽtes, & propter has fibras, mollis est splen, & fibrosus. Renes porrò sic producti sunt. Parum glutinosi, parum calidi, multum frigidi conclusum fuit, & ab hoc congelatum est, & durissimum viscus euasit & minime rubrum, quia non multum calidi simul constitit. Eadem de carnibus ratio est. Frigidum quidem constituit & cõpegit ac fecit carnẽ, glutinosum aũt ĩ foramina transijt, in foraminibus autem his humidũ est, velut in venis magnis. Calidũ aũt in toto corpore est, plurimũ vero & humidi ĩ corpore est, & frigidi multũ in humido: tantũ aũt est frigidi, quantũ congelare humidũ ac liquidũ potest, sed superatur à calido, quare etiã ab ipso diffundit. Quòd verò humidũ calidum est, hac demonstratione confirmat. Si quis corpus hominis secet, vbicunq; velit, sanguis calidus fluet, & quãdiu sanè calidus fuerit, liquidus erit: Postquã verò refrigeratus est, tũ ab intrinseco frigido, tũ extrĩseco, pellicula fit & mẽbrana: & si quis hac pellicula detracta, modico tẽpore sinat, aliã pelliculã factã videbit: si verò quis hãc semper adimat, alia rursus pellicula à frigido generat. Cæterũ ea gratia plura dixi, vt ostenderẽ, quòd extremũ corporis ad aerẽ conuersum, necessario pelliculã induit, præ frigido & vẽtis impetẽtibus. At verò articuli sic generati sunt: Quũ ossa facta essent, quęcunq; quidẽ ex ipsis pinguia erãt, celerrime exusta sunt, quemadmodũ etiã prius dictũ est superiore sermone. Quantũ autẽ ex ipsis glutinosum erat, idipsum exuri nõ poterat, sed medio inter vstũ & siccatũ loco cõtẽtũ, à calido in neruos, & saliuam ac mucũ transuit. quantũ aũt ex glutinoso liquidissimũ erat, hoc calfactũ crassius redditũ est, vt pote liquidũ existens, & ex hoc saliua facta est. verũ ex illo glutinoso vngues ꝑducti sunt. Etenim ab ossibus & articulis semper liquidissimum ipsorum discedens, glutinosum redditur, & à calido siccatum acarefactũ, foras in vngues delegat. Dentes aũt posterius generant ex hac caussa. Ex ossib⁹ capitis ac maxillarũ incremẽtũ fit glutinosi, & quod ex pingui inest, à calido siccatũ exurit, & fiũt dẽtes reliquis ossib⁹ duriores: q̃a nihil frigidi inest. Et primi quidẽ dentes nascunt à victu quo vtebatur in vtero, & postquam natus fuerit, puero

lactenti

Margin: A (beside "id ipsum quidem à calido colliquatum est, &"); 7 (beside "est, congelat. Si verò qs ipsum cõquasset"); B (beside "mollis est splen, & fibrosus. Renes porrò sic pro-"); 8 (beside "tantũ aũt est frigidi, quantũ congelare humidũ"); C (beside "corpus hominis secet, vbicunq; velit, sanguis cali-"); D (beside "rat, sed medio inter vstũ & siccatũ loco cõtẽtũ,")

A lactenti à lacte. Vbi vero hi exciderint, à cibis & potibus, excidunt autem, vbi ad annos primi alimenti peruenerint, quibusdam etiam prius, si à morbido alimento nati fuerint. Plurimis vero quum septem annos impleuerunt. Qui vero postea enascuntur, simul consenescunt, nisi præ morbo perforentur. Cæterum dentes propterea posterius alijs nascuntur. In maxilla venæ sunt, & hæ huic ossi soli inter omnia ossa, ex inferno ventre alimentum præbent. Ossa vero tale augmentum dant, qualia existunt: sed & alia omnia tale augmentum reddunt, qualia ipsa existunt. Etenim venæ ex ventre ac intestinis, in quæ cibi ac potus colliguntur, postquam hi fuerint calfacti, tenuissimum ac liquidissimum trahunt,
B crassissimum autem & fæx isthic relinquitur, & fit stercus in inferioribus intestinis. Tenuissimum vero trahunt venæ ex ventre ac intestinis, quæ supra ieiunum intestinum existunt, atque hoc calfactis iam cibis. Vbi autem ieiunum intestinum transierint, & in inferiora intestina collecti fuerint, stercus fiunt. At vero alimentum vbi accesserit, vnumquodque talem speciem vnicuique reddit, qualia sanè erant. Singula enim ab alimento irrigata augmentum capiunt, calidum, & frigidum, & glutinosum & pingue, & dulce, & amarum, & ossa, & alia vniuersa quæ in homine insunt. Et ob id dentes posterius nascuntur. Dictum autem à me prius est, quòd solæ ex ossibus ma-
C xillæ ipsæ in seipsis venas habent: & ob id alimentum amplius in ipsas quàm in alia ossa trahitur. & quia vberius alimentum, & aceruatim magis ingruentem influxum habent, augmentum ipsæ à seipsis tale pariunt, quales sanè ipsæ existunt, atque hoc donec homo integer augescat: augescit autem vbi conspicuus euadit, cõspicuus vero fit maxime à septennio, vsque ad decimumquartum annum, & in hoc tempore, tum maximi ex dentibus, tum alij omnes nascuntur, postquam exciderint hi qui ab alimento in utero capto nati sunt. Augescit autem & 9
in tertium annorum septenarium, in quo adolescens fit, vsque ad quartum & quintum septenarium. Quin & in quarto septenario den-
D tes enascuntur, plerisque hominibus duo, qui sapientiæ dentes appellantur. Porrò capilli sic nascuntur. Ossa sunt, & cerebrum à quibus tale augmentum venit, vtpote glutinoso circumcirca existente, quemadmodum & neruis, & pinguitudinis nihil inest. Si enim pinguitudo affuisset, ex calido sanè exusta esset. Fortassis autem mirabitur quis, quòd etiam sub alis & in pube pili multi, & quibusdam in toto corpore existunt. Verum hic sermo de eo est, quòd vbicunque in corpore glutinosum est, ibi pili à calore fiunt. Auditus autem inde contingit: foramina aurium ad os durum & siccum lapidi simile pertingunt. Iam vero ad ipsum os est cauitas antrosa. Strepitus autem ad durum

firmantur,

γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ. ἐπειδὰν δὲ Vet. Cod.
οὗτοι ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, ἐκπίπτουσι δὲ ἐπειδὰν ἑπτὰ τὰ ἔτεα εἴη τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φύσωσιν. τοῖς δὲ πλείστοισιν, ἐπειδὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται. οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νόσου διαφθαρῶσι. διὰ δὲ τοῦτο φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων. Ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσί, καὶ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ μούνοισιν τῶν ὀστέων, αὗται τὴν τροφὴν παρέχουσι τῷ ὀστέῳ. τὰ δὲ ὀστέα τοιαύτην αὔξησιν, ὁποίαπερ ἐστίν, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα, τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτά ἐστιν. καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος τῶν ἐντέρων, ἐς ἃ συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτά, ἐπειδὰν θερμανθῇ ταῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον. τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται, καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω. τὸ δὲ λεπτότατον, αἱ φλέβες ἕλκουσιν ἐκ τῆς νηδύος, καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος θερμαινομένων τῶν σιτίων. ἐπὴν δὲ περήσῃ τὴν νῆστιν ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη καὶ κόπρος ἐγένετο. ἡ δὲ τροφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται ἕκαστον, τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν ἰδέην ἑκάστου, ὁκοῖα περ ἦν. ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς αὔξεται ἕκαστα, τὸ θερμόν, καὶ τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τὸ λιπαρόν, καὶ τὸ γλυκύ, καὶ τὸ πικρόν, καὶ τὰ ὀστέα, καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα, ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔνι. διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι φλέβας ἔχουσιν αὐταὶ ἐν ἑωυταῖσι, καὶ διὰ τοῦτο τροφὴ ἕλκεται πλέον, ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα, καὶ πλέονα τὴν τροφὴν ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπιρροίην ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ' ἑωυτέων τοιαύτην, οἷάπερ ἐστὶν αὐτὰ τέως ἄνπερ καὶ ἄνθρωπος οὖλος αὐξάνηται. αὐξάνεται δέ, ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος, ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταετέος μέχρι τεσσαρεσκαιδεκαταίος, καὶ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται, καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν οἱ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδα, ἐν ᾗ νεηνίσκος γίνεται μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οὗτοι καλέονται σωφρονιστῆρες. Αἱ δὲ τρίχες φύονται ὧδε. ὀστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος, ἀφ' ὧν ἡ τοιαύτη αὔξησις, ὅτι τοῦ πέριξ κολλώδεος, ὅπως περ τοῖσι νεύροισιν, καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνεστιν. εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκέκαυτο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. Τάχα δὲ θαυμάσειεν ἄν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι, καὶ ἐν τῷ* ἐπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι παντί εἰσιν· οἷσιν οὗτος λόγος περὶ τουτέου. ὅπου τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ὄν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἀκούει δὲ διὰ τόδε. Τὰ τρήματα τῶν ὤτων προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθῳ. τοῦτο δὲ πέφυκε πρὸς ὀστέον κοίλωσις σηραγγώδης. οἱ δὲ ψόφοι, ἀπερεί-

δον-

* ἐπισχίῳ

Vet. Cod. δονται πρὸς τὸ σκληρόν. τὸ δὲ ὀστέον τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ. τὸ δέρμα τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ πρὸς τῷ ὀστέῳ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος, τεκμήρια δὲ πολλά, ὅτι ξηρότατον ἠχεῖ μάλιστα. ὅταν δὲ μέγιστον ἠχήσῃ, τότε μάλιστα ἀκούομεν, καὶ εἰσί τινες, οἳ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες, ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἠχέων, τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένηται. αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστιν, καὶ μήνιγξ περὶ αὐτόν ἐστιν ὑγρὴ καὶ παχεῖα, καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ὀστέα. οὐδὲν οὖν τῶν ὑγρῶν ἠχεῖ, ἀλλὰ ξηρά. τὰ δὲ ἠχέοντα, ἀκοὴν ποιεῖ. ὀσφραίνεται δ' ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἕλκων τὴν ὀδμὴν ξὺν τῷ ἠέρι διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων, προήκει γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα, καὶ ταύτῃ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπίπροσθεν ὀστέον οὐδέν, ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν ὅκως περ σπόγγος, οὔτε κρέας, οὔτε ὀστέον. καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινός, ὀσμᾶται τῶν ξηροτέρων αὐτὸς ἑωυτοῦ ἀκριβέστερός ἐστιν. ὕδατος γὰρ οὐκ ὀδμᾶται, ὑγρότερον γάρ ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου ἐὰν μὴ σαπῇ. σηπόμενον γὰρ τὸ ὕδωρ, παχύτερον γίνεται, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες οὐ δύναται ὀσφραίνεσθαι. οὐ γὰρ τὸν ἠέρα ἕλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. ταύτῃ δὲ καὶ ὅταν ἀποτήκῃ ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερῴην καὶ τὴν φάρυγγα, καὶ τὸν πνεύμονα, καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ φασὶ καταρρέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς, καταρρέει δὲ καὶ ἐς τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ ἔστι* τρόπῳ τῷ θερμῷ. ὁρῇ δὲ διὰ τοῦτο, ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὀστέου ἑκάτερον. διὰ ταύταιν ταῖν φλεβοῖν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτότατον τοῦ κολλωδεστάτου, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ δέρμα ποιέει τοιοῦτον, οἷόν περ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ πρὸς τοῦ ἠέρος πρὸς ὃ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα. πολλὰ δὲ ταῦτ' ἐστὶ τὰ δέρματα, πρὸ τοῦ ὁρέοντος διαφανέος, ὁκοῖον περ αὐτό ἐστιν. τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. τούτῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι, ὅτι δὲ μὴ λαμπρόν ἐστι μηδὲ ἀνταυγῇ, τούτῳ οὐχ ὁρῇ. τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν κρέας ἐστίν. ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ, μέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστὶ, καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανες. χιτῶνα δὲ καλεόμενον, τὸ ἐνεὸν ὥσπερ δέρμα. ἔστι δὲ οὐ μέλαν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές. τὸ δὲ ὑγρὸν, κολλῶδες. πολλάκις γὰρ ὁρῶμεν ἐπὶ συρραγέντος ὀφθαλμοῦ ἐξιὸν ὑγρὸν, κολλῶδες. καὶ ἢν μὲν ᾖ ἔτι θερμὸν, ὑγρόν ἐστιν. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν, ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανής, καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὅμοιόν ἐστι. τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾷ πᾶν ὅτι ἂν ἐμπέσῃ, καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ' αὐτόν ἐστι, καὶ ἤν τις ἐπερείσει διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροιά ἐστιν. ὥσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη, ὑγρά ἐστιν. διαλέγεται

* τροπὴ

firmantur, os autem cauum resonat per durum. A Pellicula verò in aure iuxta os durum tenuis est, velut aranei tela, & omnium pellicularũ siccissima. Quòd aũt id quod siccissimũ est maxime resonat, multa signa sunt. Quum igitur plurimũ resonuit, maxime audimus. Et sunt quidam, qui de natura scribẽtes prodiderunt, ꝙ cerebrũ est, quod sonũ edit. hoc aũt fieri non potest. Ipsum enim cerebrũ humidum est, & mẽbrana siue tunica circũ ipsum humida est & crassa, itemq; circum tunicã ossa. Nullum igitur humidum resonat, sed sicca: resonantia autẽ auditum faciũt. Olfacit porrò cerebrũ humidũ existens, aridorum odorẽ vnà cum aere, per bronchia sicca ipsum trahens. Cerebrum enim in cauitatem nasi pertingit, atq; hac parte nõ est ante ipsum os ali- B quod, sed cartilago mollis velut spongia: neque caro, neque ossiculum. Et vbi quidẽ cauitas nasi sicca fuerit, ipsum seipso exactius arida olfacit. Aquam enim non olfacit: humidior est enim q̃ cerebrum, nisi sit putrefacta. Putrefacta .n. aqua crassior fit, & alia oĩa. Quum verò nares humectæ fuerint, olfacere non põt. Non enim aerem attrahit cerebrũ ipsum ad seipsum. Similiter & vbi cerebrũ ipsum de seipso plurimũ liquefecerit, in palatũ, & fauces, & pulmonẽ ac reliquum ventrẽ: cognoscunt aũt hoc homines, & ex capite destillare dicunt, destillat aũt & in reliquum corpus. Et est modus eius calidus. At verò visus propterea cõtingit: à cerebri mẽbrana vena in vtrunq; oculũ per os descendit: per has duas ve- C nulas, quod est glutinosissimi tenuissimũ de cerebro percolatur, & ꝓpterea ipsam circũ ipsum oculum tunicam talẽ facit, quale est ipsum oculi pellucidũ, quod ad aerẽ vergit, ad quod venti ac flatus irruunt, eadẽ planè ratione, quemadmodũ de alijs mẽbranis ac tunicis dixi. Sũt aũt multæ hæ tunicæ præ oculis pellucidæ, quales ipsi existũt. Huic enim pellucido lumen & oĩa splẽdida relucent, per hoc igitur relucẽs videt: quod verò non splendidum est, neq; relucet, per hoc non videt. Verum reliquum, quod circum oculos est albũ, caro est. Quæ verò pupilla oculi appellatur, nigra apparet, ob id q̃ in profundo est: & tunicæ circũ ipsam nigræ sunt: tunicam autẽ appellamus id quod velut pellicula inest. Est aũt D nõ nigra, si quis inspiciat, sed alba ac pellucida: humidum verò oculi, glutinosum existit. Sæpe enim vidimus, ĩ oculo rupto exire humorẽ glutinosum: & si quidẽ adhuc calidus fuerit, liquidus est: postq̃ verò perfrigeratus est, siccus euadit, velut thus transparens. Atq; hoc & in hominibus & in brutis similiter habet. Cæterũ oculũ molestia afficit oẽ quod inciderit, & vẽti irruentes, & alia q̃ splẽdidiora sunt, q̃ ipse est. Et si quis interroget, respõdere licet, propterea ꝙ cõsimilis coloris existũt. Quẽadmodũ os, & lingua, & reliquus vẽter, humida sunt. Sermonis porrò facultas inde est: totũ corpus spiritũ intrò trahit, plurimum verò in cauitates sibijpsi accumulat.

A Is aūt qui p inane foras currit, strepitum facit, caput n. resonat, lingua verò articulat, occurrēs in faucibus, obturansq; ac pellēs ad palatū, & dētes, claritatē eius facit. Si aūt lingua semper occurrēs nō articularet, non posset homo clare disserere, sed singula à natura vnā vocē haberet. Huius signū est: muti ex natiuitate disserere nō possunt, sed vnā tm̄ vocē sonant, et si quis spiritū efflans sermonem proferre conetur. Manifestū aūt hoc est. Homines vbi voluerint magnā vocem edere, attrahentes spiritū externū, eum foras propellunt, & magnam vocē edunt, prout spūs durat, postea vero vox contabescit. Sed & citharœdi, quum ipsos vocē intendere oportuerit, spiritū q̄ plurimum intrò trahentes, pronunciationem
B extendunt, & vociferant ac vocē magnā edunt, prout spiritus durarit: vbi verò spūs defecerit, desinūt. Ex quibus manifestū est, q̄ spūs est qui vocē edit. Vidi aūt iam quosdam qui sibijpsis manu illata guttur penitus persecuerant, atq; hi viuunt quidē, verum nullā vocē edunt, nisi quis guttur cōstringat, hi aūt sermonem proferunt. Manifestū verò & hoc est, q̄ præsecto gutture spiritū attrahere intrò in cauitates non possunt, sed per præsectā partē exhalat. Sic sanè res de voce ac sermonē se habet. Porrò vita hominis septē 11
dierum est. Primum etenim postquam genitura in vteros peruenit, in septem diebus habet quæcunq; corpus habere debet. Mirari autem quis posit, quomodo id sciam. Verum multa ego vi-
C di hoc modo. Meretrices publicę, quæ sæpius de seipsis periculū fecerunt, vbi cum viris rem habuerint, sciunt qn̄ in ventre cōcipiant, & postea conceptum intra se perdunt. Postquā autē iam perditus est, elabitur velut caruncula. Hanc carunculā in aquā coniectam si conspicatus consideraueris, oīa membra habere reperies, & oculorum regiones, & aures, & manus & manuū digitos, & crura, & pedes & pedū digitos, & pudendum, & reliquum totū corpus manifestū. Satis etiam manifestū est harum rerum peritis, q̄ mulier quum in ventre cōcepit, statim horret, & calor, & dentiū stridor consequitur, & conuulsio occupat tum articulos, tum totū corpus, & vterum segnities ac torpor. Et quæ puræ sunt, hoc
D perpetiuntur. Quæ verò crassæ & mucosæ hoc perpetiuntur, pleræq; ex his mulieribus nō percipiunt, nec cognoscunt. Certe quatenus mihi ostenderunt, hoc ipsum se cognouisse, eatenus scio ac prodo. Quòd verò uita hominis septem dierū sit, etiā ex hoc manifestū redditur. Si quis 12
in septē diebus nihil edere aut bibere velit, plerique quidē in ipsis moriunt. Sunt aūt qui ipsos trāsmittunt, & tm̄ moriunt. Sunt et quidā qui psuasi sunt vt ne desperarēt, seipsos fame cōficientes, sed comederēt ac biberent: verū venter non amplius suscipit. Ieiunū enim intestinum in his diebus concreuit, moriunturq; et illi. Sed & ex hoc coniectare licet, hominis vitā septē dierum esse. Puer septimestri partu natus, pro ratione natus

ται δὲ διὰ τὸ πνεῦμα ἕλκων εἴσω πᾶν τὸ σῶμα. τὸ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτῷ· αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν ψόφον ποιέει, ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ, ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἐν τῷ φάρυγγι, ἀποφράσσουσα καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερῴην καὶ πρὸς τοὺς ὀδόντας ποιέει σαφηνίζειν. ἢν δὲ μὴ ἡ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ' ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. τεκμήριον δέ ἐστι τουτέῳ· οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς, οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν. οὐδ' εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι, δῆλον δὲ τόδε. οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω, ὠθέουσι θύραζε, καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχῃ τὸ πνεῦμα. ἔπειτα δὲ καταμαραίνεται τὸ φθέγμα. καὶ οἱ κιθαρῳδοί, ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακρὰ φωνέειν, ἐπ' ἄκρον ἑλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω, πουλὺ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορέαν, καὶ φωνέουσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχωσιν τῷ πνεύματι. ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ, καταπαύονται. τουτέοισι δῆλον ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ φθεγγόμενον. εἶδον δὲ ἤδη οἳ σφάξαντες ἑωυτούς, ἀπέταμον τὸν φάρυγγα παντάπασιν. οὗτοι ζῶσι μὲν, φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μή τις συλλάβῃ τὸν* φάρυγγα, οὗτοι δὲ φθέγγονται, δῆλον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται διατετμημένου τοῦ λάρυγγος ἕλκειν ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ κατὰ τὸ διατετμημένον ἐκπνέει. οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς, ἴσως καὶ διαλέξεως. Ὁ δὲ αἰὼν ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἑπταήμερος. πρῶτον μὲν ἐπὴν ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος. τοῦτο δέ τις ἂν θαυμάσειεν, ὅκως ἐγὼ οἶδα, πολλὰ δὲ εἶδον τρόπῳ τοιῷδε. αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι αἵ τινες αὐτέων πεπείρηνται πολλάκις ὁκόταν παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρί, κἄπειτ' ἐν διαφθείρουσιν. ἐπειδὰν δὲ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ σάρξ, ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι εὑρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας, καὶ τὰ οὔατα, καὶ τὰ γυῖα, καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον. εὔδηλον δὲ καὶ ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῇσιν ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξεν, καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς καὶ σπασμὸς ἔχει, καὶ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν, καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος, καὶ ὁκόσαι καθαραί εἰσι,* τοῦτο πάσχουσιν, ὁκόσαι δὲ πάσχουσιν παχεῖαι καὶ βλεννώδεις, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί. ἣ δέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι, δῆλον δὲ τόδε ὅτι ἑπτήμερος ὁ αἰών. εἴ τις ἐθέλει ἑπτὰ ἡμέρας φαγέειν, ἢ πιέειν μηδὲν, οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν. εἰσὶ δέ τινες καὶ οἱ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ' ὅμως. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ ἐπείσθησαν ὥστε μὴ ἀποκαρτερῆσαι, ἀλλὰ φαγέειν τε, καὶ πίειν. ἀλλ' ἡ κοιλίη οὐκέτι καταδέχεται. ἡ γὰρ νῆστις, συνέφυ ἐνταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν. ἀλλὰ θνήσκουσιν καὶ οὗτοι. ἔστι δὲ καὶ τόδε τεκμήρασθαι. τὸ παιδίον ἑπτάμηνον γόνον γενόμενον, λόγῳ γε-

*λάρυγγα

*καὶ μὴ ὑγραί

Vet.Cod. γεννῶνται καὶ ζῇ, καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον, καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον, οὐδὲν βιοῖ πώποτε. ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται καὶ ζῇ, καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν διηκόσιαι ὀγδοήκοντα, ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων, * ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ἔχει δὲ, καὶ τὸ ἑπτάμηνον γενόμενον, τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων. ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι, τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι, καὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ὀξύταται γίνονται, ἡμερέων παρελθουσέων ἐν τῇσιν ἀνακρίνονται, καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιέες ἐγένοντο, καὶ τριταῖαι ἕνδεκα ἡμέρῃσιν ἐν μιᾷ ἑβδομάδι καὶ ἡμίσυ ἑβδομάδος, καὶ τεταρταῖα ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν, καὶ αἱ πεμπταῖαι, * ἐν δυοῖν * δέουσαι * εἴκοσιν ἡμέρῃσιν, δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἡμίσυ ἑβδομάδος. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀποφαίνεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται. ἐν ἑπτὰ δὲ καθίσταται φλεγμήναντα, καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα, δυοῖν δεούσῃσιν. ἢν δὲ τις ἀνακῶς θεραπεύει καὶ μὴ καταστῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. θαυμάσειε δ' ἄν τις καὶ τοῦτο ὅστις ἄπειρος ἦ, εἰ ἑπτάμηνον γίνεται παιδίον. ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸ ὤπωπα καὶ συχνά. εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεσρίδας αἳ πάρεισι τῇσι τικτοίσῃ ἐλθὼν πυθέσθω. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον: τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἑπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι, καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. ἔστι δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀτρεκέως δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιαι. τῆς δὲ φύσιος τὴν ἀνάγκην, διότι ἐν ἑπτὰ τουτέων ἕκαστα διοικέεται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοισιν.

* ἰσῶς ὀγδοήκοντα

* δεούσῃσιν

* ἐν

natus est, & viuit, & rationem talis habet, ac numerum ad hebdomadas ac septenarium exactũ. A Octimestris autem natus nullus vnquam vixit. Nouem vero mensium & decem dierum partus fit, & viuit, & habet ad hebdomadas numerum exactum. Quatuor enim denarij hebdomadum, dies sunt ducenti & octoginta, in denarium autem hebdomadum septuaginta dies incurrunt. Habet autem & septimestris partus tres denarios siue decadas hebdomadum, & in vnaquaque decade septuaginta dies. Tres verò hebdomadum decades, ex toto sunt dies ducen-
13 ti ac decem. Quin & morbi acutissimi sic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdomadis dimidiæ, aut vnius, in quibus iudicantur, & moriuntur aut sani euadunt: & tertij generis in vndecim diebus, hoc est vna & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis, & quinti in duodeuiginti diebus, hoc est duabus & dimidia hebdomadis. At verò alij morbi non habẽt vt certa sententia pronuntiari posit, quanto tẽpore homines ab ipsis sani euadant. Ad eundem modum etiã vlcera magna in capite ac reliquo corpore, quarto die inflammari incipiunt, in septem autem inflammatio sedatur, aut etiã qua-
1 tuor & decem, aut duodeuiginti. Si quis autem diligenter medeatur, & vulnera in capite magna in hoc tempore non sedentur, homines moriuntur. Cæterum inexpertus quispiam mirari queat, quòd septimestris puer nascatur. Ego quidem igitur hoc ipsum vidi, & quidem fre- C quenter. Si quis autem hoc deprehendere vult, facile est obstetrices adire, quæ parientibus adsunt, & ex ipsis percunctari. Est autem & aliud signum. Pueri septem annis præteritis dentes explent. Et in septem annis sunt & ratione & numero exacte hebdomades trecentæ ac sexaginta. Necessitatem autem naturæ, quapropter in septem hæc singula dispensentur, ego alijs locis declarabo.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnot. in lib. de Carnibus siue περὶ ἀρχῶν aut de Principijs.

1 Et videtur sane. *Hic locus multis & præsertim Fernelio occasio fuit vt crederent animæ immortalitatem ab Hippocrate cognitam esse, vnde Galenus etiam accepisse potest dogma illud, quod non vno in loco asseruisse aliquibus & præsertim Nemesio visum est, animam nempe rationalem nihil aliud esse quam ipsum natiuum calidum, quo nimirum extincto, corpus exanime remanere conspicitur, quod enim calorem natiuum æthera nuncupatum dicat Hippocrates non ab ea sententia recedit, quæ ab Arist. ij. de generat. animal. cap. iij. & alijs medicis recepta est, calorem natiuum hominis cælestem, & non elementalem, qui omnia consumit, nihil viuificat, existere. Iam vero librum non de carnibus, sed de principijs inscribendum esse inde apparet, quia etiam in principio id insinuat, tractatio postulat, & lapsus ab ἀρχῶν ad σαρκῶν facilis persuadet, quod me primum monuit eruditissimus Zuingerus, ne quenquam sua laude fraudem.*

2 Altera pars. *Si terra frigida est & sicca, cur ei multum caloris inesse debeat non video, iccirco textum hunc forsan transpositum quis existimet, atque ita legendum censeat,* καὶ ὀνομάσθην ἐμοὶ αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα, καὶ ἐν τουτέῳ εἶναι πολὺ τοῦ θερμοῦ, ἡ δ' δευτέρα μοῖρα κάτωθεν

αὐτῇ, καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν καὶ πολυκίνητον, ἡ δὲ τρίτη. *quod sic latinè sonat: & videntur mihi ipsum veteres athera nominasse, siquidem in hoc multum calidi inest, altera pars inferior vocatur terra frigidum quid & siccum & multis motionibus obnoxium, tertia vero.*

3 Quæ vero glutinosiora. *In Vaticano codice hæc ita habentur, quarum aliqua in vulgatis desiderantur,* οὐχ ἡ δυνάτο ἐκκαυθῆναι οὐδὲ ξηρανθῆναι, οὐ γὰρ ἦν τὸ λιπαρὸν ὡς ἐκκαυθείσαι, οὐ δὴ μὴν τοῦ ὑγροῦ ἀναλωθῆναι, *vbi potius legerem,* οὐ δὴ μὴν ὑγρὸν ἀναλωθῆναι. *Primi illi rerum naturæ contemplatores (vt alias dixi) causas, ac rerum generationes obscuris quibusdam ac mysticis figuris tradiderunt, quo modo Hippocrates hoc in libro tractationem suam instituisse videtur, quem Plato in Timæo non parum imitatus est, vbi vt multa alia, sic neruorum ac oßium generationem mutuatus apparet: quorum illa ex medulla, terraq́ coactis igneq́ & aqua sæpius irrigatis facta, hos vero ex carne calore nimis indurata & siccata genitos inquit, quod enim Plato neruos mediæ inter carnem, & ossa naturæ facit, id Hippoc. etiam intellexit, neruos neque prorsus siccos, neque humidos faciens.*

4 In multo vero tempore. *In Aldino codice legitur,* οὐδὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ, *quæ lectio non omnino aspernanda est, quoniam calor qui diffundit, si id agat, non sine insigni aliqua vehementia facit, calor autem vehemens post quam diffudit faciliter & pauco tempore humorem, absumit exsiccatq́. illud quotidie experientia conspicitur, sicut quoque imbecilliorem ignem difficilius & longiori tempore exsiccare quisque videt.*

5 Cor & venæ. *Nomine venarum, arterias etiam Hippocratem, Platonem, aliosq́ antiquiores comprehendisse nemo est, qui dubitet, sicuti tam venas, quam arterias continuo moueri plures dixerunt, sed hac in re diuersa interdum loquentem Galenum animaduerto, nempe qui in lib. quod animi mores seq. corp. temp. cap. viij. scribat, ante Hippocratis tempora solum arteriæ motum homini ipsi sensibilem ac vehementem pulsum appellatum, Hippocratem autem primum omnium cœpisse arteriarum motum qualemcunq; pulsum nuncupare, in lib. vero de differentijs pulsuum primo, cap. ij. dicat non Hippocratem primum sic vocasse pulsum, sed ipso posteriores, Praxagoram & Herophilum, nisi dicamus hoc postremo loco non tribuisse Galenum id primum illis, sed quòd frequenter, sic ipsi nomen pulsus vsurparint, vel potius quòd omnem sensibilem arteriarum motum, quemadmodum ante Hippocratem, nomine pulsus vocarint.*

6 Cæterum puer. *Hunc locum Hippocratis citare videtur Galenus in lib. quod animal sit, id quod est in vtero cap. iij. vbi fœtum opera animæ, ac naturæ in vtero materno obire argumentis multis probare nititur.*

7 Si quis vero ipsum. *Arist. ij. de part. animal. cap. iiij.* τὰς δὲ καλουμένας ἶνας τὸ μὲν ἔχει αἷμα, τὸ δ' οὐκ ἔχει οἷον τὸ τῶν ἐλάφων, καὶ προκῶν, *Gal. in lib. quod animi mores &c. legit,* δορκάδων δι' ὅπερ οὐ πήγνυται τὸ τοιοῦτον αἷμα, τοῦ γὰρ αἵματος τὸ μὲν ὑδατῶδες μᾶλλον ψυχρόν ἐστι, διὸ καὶ οὐ πήγνυται, συνεξατμίζοντος τοῦ ὑγροῦ, *(addit hic Gal. in loco citato,)* ἐν ταῖς πήξεσιν, αἱ δὲ ἶνες γῆς εἰσί. *Quo in loco cum Arist. dicat sanguinem humidiorem, quod sit frigidus, minimè condensari, videtur sibi ipsi contrariari, qui in lib. de long. & breuit. vita. scripsit,* ὑγρὸν ὑδατῶδες ὅτι ψυχρὸν ἐστὶ εὔπηκτον εἶναι, *nisi legit* εὔτηκτον.

8 Tantum est frigidi. *In Vaticano codice legitur,* τοσοῦτο δὲ ἐστὶ τοῦ ψυχροῦ ὁκόσον δυνάται πῆξαι τὸ ὑγρὸν, *quæ lectio melior videtur, quando etiam Aristot. ij. de part. animal. cap. iiij. scripsit sanguinem aquosum, quod sit, frigidior, minimè densari, vt sequentia quoque Hippocratis verba testari videntur: vtcunque sit nemo non videt quam concors Hippoc. & Arist. sententia fuerit, in iudicando fibrarum facultatem & sanguinis congelationis rationem, non enim frigidum aqueum, sed terreum est illud, à quo sanguinis congelatio nascitur.*

9 Augescit autem. *Fuerunt qui vsque ad vicesimum octauum annum augeri homines crediderint, quando certum est, non raro etiam vicesimum secundum prætergressos desinere incrementum suscipere. Ruffus Ephesius qui sub Traiano Romæ maximo honore medicinam exercuit, lib. j. de part. hominis hæc de Sophronisteris dentibus scribit.* ἐν δὲ τῷ σώματι ἄλλα τε ἐστὶ, καὶ οἱ ὀδόντες ἔνιοι δὲ χραῦ τέσσαρας κυνόδοντας δὲ τοὺς ἐφεξῆς ἕνα ἑκατέρωθεν, σωφρονιστῆρας δὲ τοὺς ἐσχάτους, καὶ ἐσχάτους ἡνίκα αὖ σωφρονεῖν ἄρχωνται φυομένους, ἕνα ἑκατέρωθεν. *Aristot. autem ij. de hist. anim. cap. iiij. tradit hos dentes nasci circa vicesimum annum, iam vero quibusdam mulieribus anno etiam octuagesimo maxillares illos nouißimos non sine dolore exiuisse, quod etiam Plinius comprobat lib. xj. capit. xxxvij.*

10 Olfacit porro. *Quod odoratus sensitorium in cerebro collocetur etiam Aristot. in lib. de sensu & sens. testatus aliquando videtur, vbi hac ratione odores non posse nutrire demonstrat, quod locus nutrimenti in quocunque animali sit separatus, ad quem odores non pertingunt, cum in cerebro firmentur. Cæterum cum Gal. in lib. de instrumento odoratus aduersus Aristotelem, probet non in narium extremis foraminibus, sed in anterioribus cerebri ventriculis esse situm odoratus organum: putandum est pro cerebro Aristotelem infimam, & oßi colatorio proximam cerebri partem intellexisse.*

Porro vita hominis. *Mirabitur forsan aliquis, quod Hippocrates dixerit, conceptui inesse septima die singula, quæ corpus habere debet, cum in lib. de natura pueri se conceptum sex dierum vidisse asserat,*

ferat, in quo nihil eorum quæ hic referuntur, apparuit: sed si volumus hunc librum aliquo pacto ex Hippocratis officina produsse, ad hoc dicere possumus quæ ab ipso hic visa referuntur, veluti quædam vestigia aut potius signa fuisse, hæc autem vel non viderat in sexta diei fœtu, vel si viderat, recensere noluit, quod ibi tantum res existentes, non apparentes narrare intenderet.

12 Si quis in septem. *Durasse plerosque sine cibo vltra vndecimum diem Plinius quoque nouit, vt non semper homini lethalem esse dierum septem inediam credendum sit. Quod temporibus nostris clarius omnibus puella Germana monstrauit, quam grauissimorum virorum testimonijs biennium sine cibo perdurasse constat. Quæ itaque ab Hippocrate hoc in loco dicuntur, vera vt in pluribus reperiuntur, ita quod omnes ferè illi qui septem diebus nihil sumunt, vel statim intereunt, vel si post id tempus edere & bibere cogantur, aut cibum non capiunt, cum ventriculus & intestina sint veluti contracta, aut si capiunt, proficit ipsis ad nihil aliud nutrimentum, quam ad paulo plus vitam prorogandam, quando ab ea inedia facultates corporis, atque viscera cuncta sic offensa sint, vt multo tempore nequaquam superesse valeant, quæ tamen omnia de sanis, non autem caussarijs corporibus intelligenda sunt cum & apud Athenæum, & apud Albertum Magnum, nec non apud Olympiodorum aliosq; plurimos varia eorum tradantur exempla, qui menses & annos absque cibo transegerunt, quos tamen minime sanos fuisse est existimandum.*

13 Quin & morbi. *Præter enarrata acutorum morborum genera, sunt & alia vsque ad quadragesimum diem pertingentia, quorum meminit Hippoc. in Progn. sed forsan de his nullam hic mentionem fecit, quoniam non propriè, sed ex docidentia acuti vocantur, longis vero in morbis, quando sanitas sit habenda, non posse certo sciri ferè falsum est, quoniam hi acutis æquiparati, vt certam salutem sæpenumero promittunt, sic temporis quo finiri debent indicia aliqua certa interdum habent, vt ob id dixerit quandoque Hippocrates & Galenus, quartanas desinere vere, & morbos magnos temporum mutationibus commutari.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE GENITVRA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

Argumentum in lib. de Genitura.

De his quæ ad venerem, conceptumq; pertinent, De voluptate in coitu, De spuma in semine, De pollutionibus & ludibrijs nocturnis; Qui semen non profundant; Liberorum ad parentes similitudo & dissimilitudo vnde.

Vet. Cod.

Ὁμος μὲν πάντα κρατιώει. ἡ δὲ 1
γονὴ τοῦ ἀνδρὸς, ἔρχεται ἀπὸ 2
παντὸς τοῦ * ὑγροῦ, τοῦ * ἐν τῷ σώματι ἐόντος, τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθέν. τούτου δὲ ἱστόριον τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν, σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα. ἔχει δὲ οὕτω. φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος,

* ὑγιέος
* ὑγιέος

Ex quidem omnia corroborat. Verũ genitura viri prouenit ab omni integro, quod in corpore existit, ita vt id quod robustissimum est secernatur. Argumentum aũt eius, quod robustissimũ secernit, hoc est: quod à Veneris vsu, paucula adeò re emissa, imbecilles reddimur. Hẽt aũt res hoc modo, Venæ & nerui A

A & nerui ab oĩ corpore in pudẽdũ vergunt, quibus dũ aliquantulũ terunt, & calescũt ac implẽtur, velut pruritus incidit, & ex hoc toto corpori voluptas ac caliditas accedit. Quũ uerò pudendũ terit, & homo mouet, humidũ in corpore calescit, ac diffundit, & à motu conquassat, ac spumescit: queadmodũ ẽt alij humores oẽs cõquassati spumescũt. Sic aũt in hoĩe ab humido spumescente, id quod robustissimũ est ac pinguissimũ secernit, & ad medullã spinalẽ uenit. 4 tendunt.n. in hanc ex omni corpore uię, & diffundũt ex cerebro in lũbos, ac in totũ corpus, & in medullã: & ex ipsa medulla procedunt uiæ, ut & ad ipsam humidũ perferat, & ex ipsa secedat. Postq̃ aũt ad hãc medullã genitura peruenerit,

B ꝓcedit ad renes, hac.n. uia tendit per uenas: & si renes fuerint exulcerati, aliqñ ẽt sanguis simul defert: à renibus aũt transit per medios testes in pudendũ. Procedit aũt non quà urina, uerũ alia ipsi uia est illi cõtigua. Et sanè qui somnia uenerea habẽt, propterea per somnũ geniturã effundunt, quũ humidũ in corpore diffusum & calfactũ fuerit, & siue ex labore, siue alia quapiam re spumuerit, dũ ab ipso secernit, coitus imaginem repręsentat. Hẽt.n. humiditas hęc similiter ut in coeuntibus. Sed nõ est mihi de his, qui per somnũ semen emittũt, & de toto morbo quid est, & q̃ operat, & quare coitus locũ expleat, sermo, atque hæc quidẽ de hoc dicta sufficiunt. 5 Cæterũ eunuchi propterea nõ coeunt, quia genituræ trãsitus ipsis occæcat.

C Est.n. per ipsos testes uia eius, & nerui tenues ac crebri ex testibus in pudendũ tendunt, quibus & eleuat, & demittit: atque hi nerui in exsectione, dum castrant, rescindun tur. quapropter nõ sunt utiles eunuchi. 6 Quibus uero genitalia attrita sunt, ijs uia seminis obstructa est. Callus.n. obducit testibus, & nerui duri ac torpẽtes à callo facti, pudendũ neq; tendere, neq; laxare pñt. 7 Quibuscunq; uerò iuxta aures uenæ sectæ sunt, hi coeunt quidẽ, & geniturã emittunt, uerũ modicã & debilẽ ac infœcundã. Nã plurima genituræ pars à capite iuxta aures ĩ spinalẽ medullã procedit. Ipse aũt trãsitus, cicatrice sectioni inducta, consolidatus est. At uerò pueris uenulæ tenues, & repletæ existẽtes,

D genituræ transitũ impediunt, & pruritus ipsis nõ sĩr accedit, & propterea neq; conquassatur in corpore humidũ ad genituræ secretionẽ. Quin & uirginibus, quousq; iuuẽculæ fuerint, mẽses nõ procedũt, ꝓp eandẽ causam. Postquam aũt adoleuerint & uirgo & puer, uenę in pudendũ pueri tẽdentes: itemq; uirginis in uterũ, amplæ fiũt præ augmento, & oscula ipsarũ aperiũtur, & uia ac trãsitus per angustias contingit, & humidum tunc ẽt agitationẽ habet. Nã spatiositas ipsi tunc ab agitatione ac conquassatione cõtingit: & puero sanè ꝓcedit genitura, ubi plene puber fuerit ob hanc caussam, itemq; uirgini menses. atque hæc mihi sic demõstrata sunt. Porrò geniturã dico à toto corpore secerni, & à solidis, & à mollibus

ματος, τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρουμένοισιν, ὥσπερ κνησμὸς ἐμπίπτει, καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θέρμη ἐκ τούτου παραγίνεται, τριβομένου δὲ τοῦ αἰδοίου, καὶ τοῦ ἀνθρώπου κινουμένου, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ διαχέεται, καὶ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος, καὶ ἀφρέει, καθάπερ καὶ τ' ἄλλα ὑγρὰ σύμπαντα κλονεύμενα ἀφρέει. οὕτω* δὲ καὶ ἂν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος, τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ πιότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελὸν, τείνουσιν γὰρ ἐς τοῦτον ἐκ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ διαχέει ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς πᾶν τὸ σῶμα, καὶ ἐς τὸν μυελὸν, καὶ ἐξ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοὶ, ὥστε καὶ ἐπιέναι τοῦ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρέειν. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει παρὰ τοὺς νεφροὺς, ταύτῃ γὰρ ἡ ὁδός ἐστι διὰ φλεβῶν. ἢν δὲ οἱ νεφροὶ ἑλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται, παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν, ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον, καὶ χωρέει οὐχ ὅπη τὸ οὖρον, ἀλλά οἱ ἄλλη ὁδός ἐστιν αὐτῆς ἐχομένη, καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τάδε ἐξονειρώσσουσιν, ἐπὰν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι, διακεχυμένον ᾖ, καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ταλαιπωρίης, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀφρέει, καὶ ἀποκρινομένου ἀπ' αὐτοῦ ὁρᾷν παρίσταται,* οἷν λαγνεύειν.* ἔχει γὰρ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ὥσπερ λαγνεύοντι. ἀλλ' οὐ μοι περὶ ὀνειρωσσόντων, καὶ παντὸς τοῦ νοσήματος* τί ἐστι, καὶ ὁκόσα ἐργάζεται, καὶ διότι πρὸ λαγνείης, καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἰρέαται. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς. ἔστι γὰρ δι' αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδὸς, καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ, εἰς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων οἷσιν ἀείρεται καὶ καθίεται, καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτέμνεται, διότι καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρησοὶ, τῶν δὲ τάδε ἐκτριβέντων, ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται, πωροῦνται γὰρ οἱ ὄρχιες, καὶ τὰ νεῦρα σκληρὰ καὶ μωρὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ πώρου, οὐ δύναται τείνειν καὶ χαλᾶν. ὁκόσοι δὲ παρ' οὖς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφίασιν, ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενὲς, καὶ ἄγονον, χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τοῦ γόνου, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα, ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν. αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς οὐλῆς γινομένης, στερεὴ γέγονεν. τοῖσι δὲ παιδίοισι, λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα καὶ πληρεύμενα, κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι. καὶ ὁ κνησμὸς, οὐχ ὁμοίως παραγίνεται. διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν, ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς. καὶ τῇσι παρθένοισι μέχρις ἂν νέαι ἔωσιν, οὐ χωρέει τὰ καταμήνια, δι' αἴτιον τὸ αὐτό. ἐπὴν δὲ αὔξωνται καὶ παρθένος καὶ παῖς, αἱ φλέβες αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τοῦ παιδὸς, καὶ τῆς παρθένου, καὶ ἐπὶ τὰς μήτρας εὐρέαι γίνονται ὑπὸ τῆς αὔξης, καὶ στομοῦνται, καὶ ὁδὸς καὶ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται, καὶ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει. εὐρυχωρίη γὰρ οἱ τότε γίνεται, ἔνθα κλονήσεται, καὶ τῷ παιδὶ χωρέει, ἐπὴν ἁδρὸς ᾖ, διὰ τὸ δὲ καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. τὴν δὲ γονὴν φημὶ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν στερεῶν, καὶ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν,

Vet. Cod.
*δὲ καὶ ἐν
*οἷη
*πάσχει
*ὅτι

Vet. Cod.

μαλθακῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ παντὸς τοῦ ἐν τῷ σώματι. εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ, αἷμα, χολή, ὕδωρ, καὶ φλέγμα. τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωυτῷ, καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νόσοι γίνονται, * ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες, καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαταί μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται, καὶ ὅκως, καὶ διότι, καὶ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονή, καὶ διότι οὐ γίνεται, καὶ περὶ καταμηνίων παρθένων. Τῇσι δὲ γυναιξὶν * ἐν τῇ μίξει τριβομένου τοῦ αἰδοίου, καὶ τῶν μητρέων κινευμένων, ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θέρμην παρέχειν. μεθίει δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, ὅτε μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται. ὅτε δὲ καὶ ἔξω, ἢν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, καὶ ἥδεται ἐπὴν ἄρξηται μίσγεσθαι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν μεθίῃ ὁ ἀνήρ. ἢν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσθαι, πρόσθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀφίει, καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται ἡ γυνή. ἢν δὲ μὴ ὀργᾷ, συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη, καὶ ἔχει οὕτως, ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ ὕδωρ ζέον, ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέει, παύεται τὸ ζέον. οὕτω καὶ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας, σβέννυσι τὴν θέρμην, καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. ἐξαΐσσει δὲ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ * πιπτούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει. ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαΐσσειν τὴν φλόγα καὶ αὔξεσθαι δι᾽ ὀλίγου, πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἴνου, ἔπειτα λήγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἐξαΐσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξει. πλείονα δὲ χρόνον, * ὁ ἀνήρ. διότι δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, * ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης, ἢ τῇ γυναικί. ἔχει δὲ τόδε οὕτως τῇσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγωνται ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν, ἢν δὲ μὴ, ἧσσον. ἅμα μὲν * αἱ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει, καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ συστρέφονται ἰσχυρῶς, συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς, πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν. ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα, ποιέει ὁδὸν ῥηϊτέρην τοῖσι καταμηνίοισι. Τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων, τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνονται, διότι δὲ ἐπίνοσα γίνονται, εἰρήσεταί μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νούσοισι, καὶ ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτον. Ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτὴν, πρὸς τῷ ἔθει χωρέει ἔξω ἡ γονὴ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθελήσῃ. ἢν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρέει ἔξω, ἀλλ᾽ ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι καὶ μύσασαι, ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε συσπασθέντος τοῦ * στόματος ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, καὶ μίσγεται ὁμοῦ, τό, τε * ὑπὸ τῶ ἀνδρὸς ἐλθὸν, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, καὶ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἦ, καὶ ἐννοήσῃ ὁκόταν ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ᾽ ἐμμένῃ, εἰδήσει ᾗ ἡμέρῃ ἔλαβεν ἐς ἑωυτήν. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τόδε. ὅτε μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὅτε δὲ ἀσθενέστερον, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ὡσαύτως, καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, τὸ θῆλυ σπέρμα καὶ τὸ ἄρσεν, καὶ ἐν τῇ γυναι-

Margin: * δεδήλωταί μοι καὶ περὶ τουτέων, καὶ διότι καὶ ἐκ τουτέων αἱ νοῦσοι γίνονται
* φημὶ
* πεσούσῃ
* ἢ
* ἴσως ὅτι
* γὰρ
* σώματος
* ἀπὸ

bus partibus, & ab humido omni in toto corpo- A
re. Sunt aūt humidi spēs quatuor, Sanguis, Bilis,
Aqua, & Pituita. Tot enim species cōgenitas ho
mo in seipso habet, & ab his morbi fiunt, aut et
ex morbis discretiones. Et hæc quidē dicta sunt
à me de genitura, vnde fiat, & quo, & quare, &
quibus genitura non est, & quare non est, & de
mēsibus virginū, mulieribus aūt dico in coitu,
dum cōfricatur ac teritur pudendū, & vteri mo-
uentur, velut pruritum in ipsos incidere, & reli-
quo corpori voluptatē ac caliditatē pbere. Emit
tit aūt & mulier à corpore geniturā, aliqñ in ip-
sum vterū, qui sanè inde humidus euadit: aliqñ
foras, si vterus magis q̄ oportunum est hiarit. Et
delectatur mulier vbi coire inceperit per oē tē-
8 pus, donec vir semen emiserit. Et si quidē appe B
tit viro cōmisceri, prius q̄ vir emittit, & de cæte
ro non similiter delectatur. Si verò non appetit,
simul cū viro delectari desinit. & habet res hoc
modo, quemadmodū si quis in feruētem aquā,
alterā frigidā infundat, illa feruere cessat. Sic ge-
nitura viri in vterū illapsa, caliditatē & volupta
tem mulieris extinguit. Exilit autē voluptas &
caliditas simul cū genitura in vteros illabente,
deinde desinit, queadmodum si quis in flammā
vinum infundat, primùm quidē contingit flam
mam exilire, & per modicū tempus augeri ad
vini infusionem, deinde desinere. Ita etiam mu
lieris caliditas exilit ad genituram viri: deinde
9 desinit. Cæterum multo minus delectatur fœ-
mina quàm vir in coitu, & vir etiam tēpore lon C
giore. Propterea autē quòd vir magis delecta-
tur, secernitur ipsi derepēte ab humido, fortiori
turbatione ac agitatione quàm mulieri. Habet
autem & hęc res hoc modo. Mulieres si cum vi-
ris coeant, magis sanæ sunt: si non, minus. Nam
& vteri simul humidi fiunt in cōmixtione: qui
enim sicci sunt magis q̄ conuenit, fortiter con-
trahuntur, vbi vero fortiter contrahuntur, dolo
rem corpori afferūt: & simul coitus sanguinem
calfaciens ac humectans, viam faciliorem men-
sibus facit. Mensibus autem nō procedentibus,
corpora fœminarum morbosa fiūt. Quapropter
autem morbosa fiant, in muliebribus morbis re-
10 feretur. Et de his quidem hactenus. Postquā au-
tem coiuit mulier, si quidem conceptura nō est D
intra seipsam, pro more foras procedet genitura
ab vtrisque, vbi fœmina volet. Si verò conceptu
ra est, non procedit foras, sed manet in vtero ge-
nitura. Nam vteri susceptam & cōclusam in sese
continent, osculo nimirum ipsorum pre humi-
ditate contracto ac concluso, simulq; permiscē-
tur, tū quæ à viro venit, tū quæ à muliere emis-
sa est. Quòd si fœmina partus perita sit, & cogno
uerit qñ genitura non exciderit, sed intus māse-
rit, sciet qua die intra seipsam cōcepit. Habet aūt
11 & hoc sic. Qnq; quidē fortius est semen à mulie
re emissum, aliquando vero debilius. Similiter
etiā quod vir emisit. Et est tū in viro fœmineum
itemq; masculum semen, tum itidem in mulie-

A re. Fortior autem masculus fœmina est. necesse igitur est ipsum à fortiore semine generari, habetq; res hoc modo. Si ab vtrisq; semen fortius prodierit, masculus erit partus: si verò debile, fœmina nascetur. Vtrum aũt multitudine ac copia præualuerit, iuxta illud ipsum partus nascetur. Si enim multo plus fuerit debile semen quàm fortius, superatur forte, & debili permixtum, in fœminam transit. Si verò plus fuerit fortis seminis quã debilis, superatur debile, & in marem trãsit. Quemadmodũ si quis cerã & adipẽ misceat, & de adipe tamen plus coniiciat, eaq; ad ignem liquefaciat: quandiu quidem liquida fuerint, non apparet vtrũ tandẽ horũ superet: vbi verò cõgelata fuerint, tunc iam conspicuũ est, quòd adeps

B ceram copia exuperat. Sic habet etiã masculi ac fœminæ genitura. Quòd verò & in fœmina, & in viro, genitura fœminea sit ac mascula, ex factis manifestis coniectare licet. Multæ enim mulieres iam fœminas pepererũt ex proprijs viris, verũ ad alios viros transgressæ, masculos genuerũt. Et viri illi ipsi apud quos mulieres fœminas pepererũt, ad aliarũ mulierũ mixturã progressi, masculos genuerũt: & quibus masculus sexus gignebat, alijs fœminis permixti fœmineã sobolẽ genuerũt. Atque hæc sanè ratio declarat, tũ virũ, tũ fœminam, & fœmineam, & masculã geniturã habere. Nam apud quos viros, fœminas pariebant, superabatur fortius semen à copia debilioris, & gignebantur fœmellæ. Apud quos verò

C masculos pariebant, superabatur debilius, & gignebant mares. Procedit aũt non semper ab eodem viro genitura fortis, sed neque semper debilis, sed aliàs alia: atque sic etiam in muliere res habet: vt minime mirandũ sit, easdem fœminas eosdemq; viros, sobolẽ masculã & fœmineã producere. Habet autẽ & in brutis genituræ fœmineæ ac masculę ratio eodem modo. Et in ipsa genitura egredit & fœmineũ, & masculinũ, ab omni corpore, & à debilibus debilis, & à fortibus fortis: & necesse est sic in partum distribui. Et ex 12 quacunq; corporis viri parte plus ꝓdierit in geniturã, quàm mulieris, partus ille magis similis erit patri: Vndecunque verò à corpore mulieris plus venerit, magis assimilabitur matri. Est aũt

D impossibile, partũ per oĩa matri similem esse, & patri nihil, aut vice versa, neq; alteri quicquã similem esse: sed vtrisque necesse est in aliquod similem esse, siquidem ab vtrisque corporibus semen in partũ procedit. Vter aũt tandẽ plus contulerit ad similitudinẽ, & à pluribus corporis regionib⁹, illi magis siĩis est. Cõtingitq; aliqñ vt filia nata, maiori ex parte, magis similis sit patri q̃ matri, & filius natus aliqñ magis similis est matri q̃ patri. Atq; hæc tã multa à me relata declarant superiorẽ sermonẽ, ꝙ & in muliere, & in viro tũ mascula, tũ fœminea genitura existat. Cõtigit aũt & hoc, qñq; partus tenues & debiles generãtur ex patre & matre crassis ac robustis. Et si qdẽ (multis iã generatis pueris) tale qd cõtingat, manifestum

κὶ ὁμοίως. ἰσχυρότερον δέ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος, Vet. Cod.
ἀνάγκη οὖν ὑπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσθαι. ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτω. Ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν γίνεται τὸ τικτόμενον. ἢν δὲ ἀσθενὲς, θῆλυ. ὁκότερον δ' ἂν κρατήσει κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται. ἢν γὰρ πολλῷ πλέον τὸ ἀσθενὲς σπέρμα τοῦ ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν, καὶ μιχθὲν τῷ ἀσθενεῖ, ἐς θῆλυ περιενέχθη. ἢν δὲ πλέον ᾖ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος, κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς, ἐς ἄρσεν περιενέχθη. ὥσπερ εἴ τις κηρὸν καὶ στέαρ μίξας ὁμοῦ, πλέον ποιήσας τὸ στέαρ, τήξειε πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ᾖ, οὐ διάδηλον γίνεται τὸ κρατέον. ἐπὴν δὲ παγῇ, τότ' ἐμφανὲς γίνεται, ὅτι κρατέει τὸ στέαρ τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος. οὕτως ἔχει καὶ τοῦ ἄρσενος καὶ τοῦ θήλεος ἡ γονή. Ξυμβάλλεσθαι δὲ παρέχει, ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, ἔστι γόνος καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος, τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι, πολλαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθηλυτόκησαν παρ' ἀνδράσιν ἰδίοις, παρὰ δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν ἐλθοῦσαι, ἐκουροτόκησαν, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι παρ' οἷσιν ἐθηλυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν * ἀπερχόμενοι, ἄρσενα γόνον ἐποίησαν, καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖκας μιχθέντες, θῆλυν γόνον ἐποίησαν. οὕτως ὁ λόγος ἐρέει καὶ τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν γυναῖκα, ἔχειν καὶ θῆλυν γόνον, καὶ ἄρσενα. παρὰ μὲν τοῖσιν ἐθηλυτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλέονος γινομένου τοῦ ἀσθενέος, καὶ ἐγίνετο θήλεα. παρὰ δὲ τοῖσιν ἐκουροτόκεον, ἐκρατέετο τὸ * ἀσθενέστερον, καὶ ἐγίνετο ἄρσενα. χωρέει δὲ οὐκ ἀεὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρὴ. ἀλλ' οὐδὲ ἀσθενὴς ἐς ἀεί. ἀλλ' ἄλλοτε ἀλλοίη, καὶ τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει, ὡς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας, γόνον καὶ ἄρσενα καὶ θῆλυν ποιέειν. ἔχει δὲ καὶ τοῖσι κτήνεσιν οὕτως, τὰ περὶ θήλεος καὶ ἄρρενος, καὶ ἐν αὐτῇ περὶ τῇ γονῇ. Ἐξέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς, ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων, ἀσθενὴς, καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυρὴ, καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη, ἀποδίδοσθαι. καὶ ὁκόθεν * ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλέον ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν, ἢ τῆς γυναικὸς, τὸ τέκνον κεῖνο μᾶλλον ἔοικε τῷ πατρί. ὁκόθεν δὲ πλέον ἔλθῃ ἀπὸ τῆς γυναικὸς * τοῦ σώματος, κεῖνο μᾶλλον ἔοικε τῇ μητρί. ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρὶ μηδὲν, * τὸ ἐναντίον τούτου, * μηδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδὲν, ἀλλ' ἀμφοτέροισιν, ἀνάγκη τις ἐστὶν ἐοικέναι τινί. εἴπερ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων, τὸ σπέρμα χωρέει ἐς τὸ τέκνον. ὁκότερος δ' ἂν πλέον ξυμβάληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλειόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε, καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γινομένη, τὰ πλείονα ἔοικε μᾶλλον τῷ πατρὶ, ἢ τῇ μητρὶ, καὶ κοῦρος γινόμενος, ἔστιν ὅτε μᾶλλον ἔοικε τῇ μητρὶ, ἢ τῷ πατρί. καὶ ταῦτα μοι καὶ τοσαῦτα ἐστὶν ἰσόρεια τῷ προτέρῳ λόγῳ, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ κουρογονίη καὶ θηλυγονίη. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα, λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, παχέων

*ἀφικόμενοι

*ἰσχυρὸν

*ἂν

*μηδ' ἑτέρῳ κεῖνο τὸ τέκνον

*οὐδὲ

*οὐδὲ

Vet. Cod.

χρεῶν τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων. ἢν μὲν πολλῶν ἤδη γενομένων τῶν παιδίων τοιοῦτον γένηται, δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον, καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἢ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρῆει, τῶν μητρέων χανουσέων μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο. νοσέει δὲ * ζώων ἕκαστον, κατὰ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. ἢν δὲ πάντα τὰ γενόμενα παιδία ἀσθενέα ἔῃ, αἱ μῆτραι αἴτιαί εἰσι, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. ἢν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἔνθα τὸ ἔμβρυον τραφείη, ἀνάγκη ἐστὶν * αὐτὸ λεπτὸν γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξῃ εὐρυχωρίην. ἢν δὲ ἔχει εὐρυχωρίην, καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικές ἐστι μεγάλων τοκέων μέγα τέκνον * γίνεσθαι. ἔχει δὲ οὕτως, ὥσπερ εἴ τις σικύον ἤδη ἀπηνθηκότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν, καὶ προσεόντα τῷ σικυλάτῳ θείη ἐς ἀρυστῆρα, * ἔσται τοῦ ἀρυστῆρος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος. ἢν δέ τις ἐς ἄγγος θῇ μέγα, ὅτι καὶ ἐπιεικές ἐστι σικυὸν χαδεῖν, ἀλλὰ μὴ πολλῷ κάρτα μέζον * τῇ φύσιος τοῦ σικύου, ἴσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἄγγεος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος. ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τῷ κοίλῳ τοῦ ἄγγεος. σχεδὸν δὲ * καὶ πάντα τὰ φυόμενα οὕτως ἔχει, ὅκως ἄν τις καταναγκάσῃ αὐτά. οὕτω δὴ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ. ἢν μὲν εὐρυχωρίη οἱ ἔῃ ἐν τῇ αὔξῃ, μεῖζον γίνεται. ἢν δὲ στενοχωρίη, ἔλασσον. Τὸ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον, φημὶ αὐτὸ, ἢ φλασθὲν πηρωθῆναι τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πεσούσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγενομένου τῇ μητρί. * ἢν δὲ φλασθῇ ταύτῃ, πηροῦται τὸ παιδίον. ἢν δὲ μᾶλλον φλασθῇ τὸ ἔμβρυον τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον. ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται * παιδία. Ἐπὴν ἐν τοῖσι μήτρῃσι κατὰ τὸ χωρίον, καθότι καὶ ἐπηρώθη στενὸν ἔῃ, ἀνάγκη ἐν στενῷ κινευμένου τοῦ σώματος, πηροῦσθαι κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ χωρίον. ὥσπερ καὶ τῶν δενδρέων ὅσα ἐν τῇ γῇ ἐόντα, μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἀλλ᾽ ὑπὸ λίθου, ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀπολειφθῇ, ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δὲ λεπτόν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ * τῷ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢν ἐν τῇσι μήτρῃσιν κατά τι τοῦ σώματος, στενότερον ἔῃ * ἕτερον τοῦ ἑτέρου. Ὅτι δὲ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων, ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία ὡς ἐπιπλεῖστον συμβαίνει. ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιεῖ, ἐπὴν δέ τι οἱ νόσημα προσπέσῃ, καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτῷ, ἀφ᾽ οὗ σπέρμα γίνεται τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι, ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὴν γονὴν, οὐχ ὅλην παρέχουσιν. ἀσθενέστερον δὲ τὸ * καὶ τὸ πεπηρωμένον. οὐ θαῦμα δέ μοι δοκέει * καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ ὁ τοκεύς. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἰρέαται. ἀναβήσομαι δ᾽ αὖθις ὀπίσω, εἰς τὸν * λόγον * ὃν ἔλεγον.

Marginal notes: * τῶν · * τὸ ἔμβρυον · * γενέσθαι · * ἴσος · * τῆς · * εἰπεῖν · * ἢ, ἴσως · * τὰ · * τὸ παιδίον · * τὸ · * κατὰ · * εἶναι · * ὀπίσω · * ἢν ἡ γονὴ μὴ ᾖ ἀπ᾽ ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικός.

nifestū est φ fœtus in utero ægrotauit, & ab utero quid de suo ipsius incremēto foras prodiuit, utero nimirū amplius hiante: & propterea debilis factus est. Vnumquodq; aūt animal iuxta proprium robur ægrotat. Si uerò oēs pueri nati debiles fuerint, uteri ipsi in caussa sunt, angustiores φ̄ oportet existentes. Si enim nō habuerint spatiositatē, in qua fœtus nutriri possit, necesse est ipsum tenuem fieri, utpote qui non habeat satis amplum locum ad incremētum capiendum. Si uero habeat satis amplum locum, & non ægrotet, uerisimile est ex magnis parentibus magnā sobolē generari. Habet aūt res hoc modo. Quēadmodū si quis cucumerē, qui iam defloruit, sit aūt adhuc tenellus, & in cucumerario adhuc adhæreat, ponat ac immittat in uas angustū, æqualis ac similis euadet cauitati ipsius uasis. Si uero quis eundē in uas amplum indet, quod uerisimile sit cucumeris capax esse, sed non ualde multo maius φ̄ pro cucumeris natura, æqualis itidem ac similis erit cucumis uasis ampli cauitati. Nam in augescendo cū uasis cauitate contendit, & ferè (ut sic dicā) oīa nascentia sic habent, quo modo quis ipsa cogat. Sic sanè & in puero se res habet. Si enim spatiositas ipsi cōtigerit in augescēdo, maior euadet: si uero angustia, minor. At uero mutilū in utero puerū, sentio aut cōtusum, matre in loco ubi fœtus locatur, uulnerata, aut eiusdem lapsu, aut alio quopiam uiolēto affectu matri accidente, mutilatū esse. Qua uero parte mater plagas acceperit, ea puer mutilat. Si uero amplius contundat fœtus, ita ut pellicula ipsum cōtinens rūpatur, perditur fœtus. Quin & alia huiuscemodi caussa pueri mutilant. Quum in utero iuxta locū in quo mutilatus est fœtus, angustia fuerit, necesse est corpus, quod in angustia mouetur, mutilari, iuxta illū locū. Quemadmodum ēt arbores quæcunque in terra sunt, & non habent satis amplum locum, uerum à lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quū emergunt, obliquæ ac tortuosæ sunt, aut hac parte crassæ, altera tenues: sic accidit ēt circa puerū, si in utero iuxta aliquā corporis partē, angustior altera uteri pars

13 altera fuerit. Cæterū φ ex mutilatis hominibus sani & integri gignantur pueri, ut plurimū contingere solet. Habet enim mutilatū, numero oīa quæ sanum. Vbi uero morbus aliquis ipsis, & humido ipsorum acciderit, à quo semen prouenit (quatuor sanè quum species sint humidi, quę naturaliter in corpore existunt) genituram nō totam exhibent, debiliorem autem, iuxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi uidetur, si ēt mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta sufficiant. Redibo aūt rursus retrò ad sermonem, quem dicere reliqui.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotat. in lib. de Genitura, vel de formatione fœtus.

1 Lex omnia. *In vetusto codice manuscripto huiuscemodi libri inscriptio inuenitur, περὶ διαπλάσιος ἐμβρύου, id est, de formatione fœtus, atque hunc Gal. tribuit Polypo: Νομὸς secundum Erotianum tria Hippocrati significat, τὸν λόγον, ἢ τὴν νέμεσιν, ἢ τὸ ἔθος. Ego vero eandem vocem præter antedicta inuenio, instituta, pascua, regionem & classem apud Herodotum significare, cuius linguam Hippocratis dialecto affinem valde & penè eandem existere nemo nescit, qui in vtroque auctore non oscitanter sit versatus.*

2 Verum Genitura. *In Vaticano codice legitur, ἔρχεται ἀπὸ τοῦ ὑγιέος, quod mihi non displicet, vt fusius in varijs lectionibus docuimus, nam in libro de sacro morbo habetur, semen sanum à sanis partibus, morbosum ab ægris proficisci.*

3 Cum vero pudendum. *Quomodo semen spumosum & album ratione in ipso à calore intestino geniti, & humido immixti, instar nucis euadat, satis disseruit Aristot. ij. de gener. animal. cap. ij. quo in loco veteres laudat, qui concubitus Deam à spumosa seminis natura, ἀφροδίτην nominarint, quemadmodum Plato in Cratylo, sub his verbis, περὶ δὲ ἀφροδίτης οὐκ ἄξιον ἡσιόδῳ ἀντιλέγειν, ἀλλὰ συγχωρεῖν, ὅτι διὰ τὴν ἀφροῦ γένεσιν ἀφροδίτη ἐκλήθη, id est, de venere Hesiodo contradicere, minime decet, sed concedendum est eam aphroditem, ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, id est, à spuma, quam generat, esse vocatam.*

4 Tendunt enim. *Vetus fuit opinio maximam in dorsi medulla seminalis materiæ partem coaceruari, atque inde ad genitalia membra per venas corriuari, vt ob id Plato eam medullam in Timæo vocarit genitalem, vbi Gal. quomodo is Hippocrati concors fuerit, disertè exponit.*

5 Cæterum eunuchi. *Arist. iiij. probl. sectio. xxvij. causam exponens cur Eunuchis semen in sede colligatur, eam huic adscribit, quod meatus ad penem pertingentes sint occæcati, fieri igitur potest, vt vox ἀναλδώνεται, hoc in loco occæcatur significet, quæ significatio cum sententiæ in primis correspondet, tum valde affinis est allatæ à Gal. in sua Hippoc. vocum explanatione, quidquid amplius addat Erotianus in suo Onomastico.*

6 Quibus vero. *Complures modi sunt, quibus viri infœcundi, ac veneris impotentes, sicut & alia animalia redduntur, & inter alios est, quando testes extrahuntur, intenduntur, perforantur vasa in testes semen ducentia, perforataq; ita consuuntur, vt nihil amplius transmittere valeant. Nonnunquam vero testes ferreis quibusdam instrumentis constricti, ita teruntur, vt simul omnia eorum vasa compressa conniueant, vt nullam rem suscipere, transmittereve queant. Hunc postremum modum intellexit Hippoc. ignoratum, vel prætermissum ab interprete.*

7 Quibuscunque vero. *Quomodo Scytis venæ post aures incisæ sterilitatem pariant, Hippocrates longa oratione monstrauit, in lib. de aere aq. & loc. cap. xj. Porro semen maiori ex parte à cerebro proficisci confessus fuit etiam Arist. x. part. probl. quando scripsit, Eunuchos non fieri caluos, quoniam cerebri nihil eorum in coitu sit consumptum, sed omnis ferè illius humiditas adhuc permaneat.*

8 Et si quidem appetit. ὀργᾶν, *maius quid significare Hippocrati, Aristot. & Theophrasto, quam appetitum, sciunt ferè omnes, cum Gal. in Aphor. verbum id propriè in animalibus æstum quendam significare tradat, quò ad expellendum semen excitantur, nam & inanimata quandoque dicuntur Turgere, vt Erotianus, γλῶ ὀργᾶν scribit, vt vero Hippocrates illud humoribus attribuerit, quemadmodum Galenus exponere videtur, cur fieri nequeat non video, licet secus Fallopius in suis, de purg. med. lectionibus ostendere conatus sit. certe apud latinos quandoque turgere de corporibus dictum inuenio, vt Poeta, Turgent in palmite vites, quandoque de humoribus, vt Persius Sat. iij. Turgescit vitrea bilis.*

9 Cæterum multo minus. *In vulgatis codicibus hæc pars, ita legitur, ἥσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν τῇ μίξει, πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνήρ. In antiquo vero postrema verba in hunc modum leguntur, πλείονα δὲ χρόνον, ἢ ὁ ἀνήρ, vt sententia sit, mulierem quidem in coitu remissiore voluptate, quam virum potiri, at illam diutius in voluptate persistere. quod verissimun esse illa ratio persuadet, quoniam vir calidior (quicquid secus Parmenides senserit) existens velociores motus obtinet, quorum merito ardentius & citius desideria sua terminat, mulier vero, vt est frigidior ad omnia atque tardior, sic in voluptate finienda frigidiusculè se habet, ac diutius perdurat. Id Messalina prostitutæ libidinis mulier satis apertè declarauit, quæ & si plus quam centies in die viro se commisisset, delassabatur potius, quam voluptati suæ finem imponeret: ad hoc item allusisse potuit Tiresias, qui cum electus fuisset iudex ad decernendum Iunonis ne, an Iouis maior esset in concubitu voluptas sententiam protulit, viros ardentius, mulieres pertinacius amare, atque concumbere. Sic nanque debet Arabum opinio intelligi, quando visi sunt maiorem mulieri quam viro voluptatem tribuere. Quod porro mulieribus coitu vtentibus menstrua facilius prodeant, iysdem fere verbis & rationibus monstrauit*

monstrauit Arist. iij. de gener. ani. cap. j. Nam cum philosophum plurima ab Hippocrate excepisse, & in suos libros nomine suppresso transtulisse facile cognoscunt, qui in amborum libris accurate versantur.

10 Postquam autem. *Ad huiusce loci explicationem ea faciunt, quæ Aristot. scripta reliquit vij. de hist. animal. cap. iij. ad futuram conceptionem fœtus magnopere conferre, vt vuluæ oris labra neque læuia sint, neque crassa. & propterea quæcunque in vtero habere noluissent, eas consueuisse labra prædicta oleo cedrino vel cerussa, aut thure oleo maceratis inungere, quo à locis semen efflueret, quoniam si semen septem diebus intus manserit, concepisse mulierem argumento est, tot enim diebus effluxiones seminis vocatas fieri, id quod scorta Romana alio pacto, nimirum motu clunium moliebantur, vt his carminibus in quarto testatur Lucretius.*

Nam mulier prohibet se concipere atque repugnat
Clunibus ipsa viri venerem si læta retractet,
Atque exossato ciet omni pectore motus,
Eijcit enim sulci recta regione viaq;
Vomerem, atque locis auertit seminis ictum,
Idq; sua causa consuerunt scorta moueri
Ne complerentur crebro, grauidæq; iacerent.

11 Quandoque quidem fortius. *Aristot. qui in modo, in materia, & in effectrice generationis causa diuersa à medicis placita sectatus est, in hoc quoque ab his recessit, quòd dixerit aliquos viros esse, ἀῤῥενογόνεις tantum, vt Hercules fuit, aliquos θηλυγόνεις. Attamen cum experientia ijs subscribat, quæ hic declarantur, atque ratio consentiat, aut minime ab hoc auctore dissentiendum, aut aliam causam indagandam, nimirum harmoniam illam muliebris & masculi seminis, quæ etiam (quod Lucretius in quarto tradit) non raro efficit, vt mulier vni viro copulata concipiat, alteri non: & similiter de viro.*

12 Et ex quacunque. *Lucretius qui primus latino idiomate rerum naturas explanauit, omniaq; ab antiquis philosophis & medicis excerpsit, plurima certe ab Epicuro, aliqua à Democrito, nonnulla etiam ab Hippocrate sumpsit, nam de filiorum cum progenitoribus similitudine ita in iiij. lib. Hippocratis opiniones sequutus fuit, vt non aliunde quam ab ipso, & præsertim ex hoc libro mutuasse videatur: ideo ne huc omnia transferam, lectorem ad eum locum remitto, eaq; solum ponam quæ omnium clarissimè hinc capta videntur.*

Semper enim partus duplici de semine constat,
Atque vtri simile est magis id quodcunque creatur
Eius habet plus parte æqua, quod cernere possis
Siue virum suboles, siue est muliebris origo.

13 Cæterum quod. *Quamuis Hippocrates eam aliquando sententiam sequutus sit, quod à membris mutilatis semen non mittatur, sicq; ex claudis nascantur claudi; nihilominus id tanquam perpetuo verum non asseruisse ex hoc loco facile constare potest, vnde quam falso Arist. id ipsi adscripserit, aperte quisque videt; nam existimauit sapientissimus senex vtrunque fieri posse, vt & integri, & manci à parentibus nascantur, veruntamen sæpius contingere, vt integri oriantur, atque à parte manca debile semen proficiscatur, quo pacto intelligi potest alia ipsius sententia, quando scripsit, ab omni parte sana semen profluere.*

HIPPOCRATIS COI LIB. DE NATVRA PVERI.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

Argumentum in lib. de Natura pueri.

De fœtus procreatione, ac principijs, ac de omnibus ad ea pertinentibus, tum ex parte fœtus, tum matris; De tempore coarticulationis, de motus in vtroque sexu. De mensibus & lactis generatione, quæ omnia cum his quæ ex terra prodeunt, & ouis quæ incubantur, pulchrè conferuntur, tradita plantarum generatione, nutritione, germinatione, & inoculatione. Postremo gemellorum & diuersitatis sexus ratio explicatur.

A SI genitura ab vtrisq; permãserit in vtero mulieris, primùm quidē simul miscet, vtpote muliere nō quiescēte, coaceruaturq; ac crassa per calorē euadit. Deinde spiritū concipit, nempe in calido existens, & postea matre spirãte: deinde vbi spiritu repleta fuerit, viam hic ipse sibijpsi foras facit, & per mediã genituram spiritus erumpit. Quum autē spiritui calido via foras facta est, rursus alius frigidus à matre inspirat, atq; hoc facit per omne tempus. Calescit enim vtpote in calido existēs, & frigidum spiritum concipit à matre spirante. Omnia aūt quæ calescunt, spiritum habent: spiritus autem erumpit, & sibijpsi viam facit, ac foB ras procedit. Id aūt quod calescit, rursus in seipsum alium spiritum frigidum trahit per fissurā vnde nutritur. Atque hoc contingit etiam in lignis, & in folijs, cibisq; ac potibus, si fortiter calefiant. Eius rei notionem ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciūt, maxime verò subuiridia. Emittunt enim spiritum iuxta sectionem: spiritus aūt quum foras procedit, circū cæsuram volutatur, id quod semper fieri videmus. Manifesta igitur est ratiocinatio de spiritu, q̃ calidus existens in ligno, attrahit alterū frigidum, à quo nutritur, & à seipso dimittit. Nam si non alterū pro eo quē à se dimittit attraheret, non volutaretur spiritus foras prodiens. Omne enim

1 ἨN* ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ' ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροΐζεται καὶ παχύνεται θερμαινομένη. ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα. ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεούσης. ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πλησθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωυτῷ ἔξω ποιέει, καὶ κατὰ μέσον τῆς γονῆς τὸ πνεῦμα ἔξεισιν. ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς μητρὸς, καὶ τοῦτο ποιέει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. θερμαίνεται μὲν γὰρ, ἅτε ἐν τῷ θερμῷ ἐοῦσα, ψυχρὸν δὲ ἴσχει ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης. πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἴσχει. τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιέει οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωυτῷ καὶ χωρέει ἔξω. αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον, ἕλκει ἐς ἑαυτὸ αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς ῥαγῆς, ἀφ' οὗ τρέφεται. τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων, καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν, ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα. ἅπαντα μὲν γὰρ ξύλα ποιήσει τοῦτο, μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα. * μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν πνεῦμα. τὸ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσει, ἑλίσσεται περὶ τὴν τομὴν, καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν ἀεί. δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμός ἐστι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν, ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται, καὶ ὑπὸ ἑωυτοῦ ἀφίησιν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα εἱλίσσετο ἔξω ἰόν. Πᾶν γὰρ

Vet. Cod. * ἢ

* καθίησι

Vet. Cod. γὰρ τὸ θερμὸν, τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ, καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον, χωρέει ἔξω, καὶ τῇδε ἐξιόντι ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ' οὗ τρέφεται. ποιέει δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρά. ὅταν δὲ καίηται πνεῦμα ἴσχει. ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιέεται, καὶ χωρεῖ ἔξω ἐλιττόμενον. χωρέον δὲ
* παρέχεται ψόφον παρέχει ᾗ τὴν εἰσπνοὴν* ποιέεται. Καὶ χέδροπα καὶ σῖτος, καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα, πνεῦμα ἴσχει, καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον, καὶ ἢν νοτερὰ ἔῃ, πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι, καὶ τὴν ῥαγὴν μείζω ποιέεται. καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι, καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾷ, ἀφ' οὗ τρέφεται. καὶ αὗται μοι ἀνάγκαι προηγμέναι εἰσὶν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι, πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης, πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονή. ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ
* καὶ τοῦ ἀέρος, ἐπαυρίσκεται* ἡ γονή. θερμὴ δὲ ἐστιν, ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα, καὶ τότε δὴ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι, καὶ ἡ γονὴ ὑμενοῦται φυσωμένη. περιτέταται γὰρ ἀμφ' αὐτὴν τὸ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον ἅτε γλίσχρον ἐόν, ὥσπερ ἐπ' ἄρτῳ ὀπτωμένῳ λεπτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδές. θερμαινόμενος
* ὁ ἄρτος γὰρ καὶ φυσώμενος* αἴρεται. ᾗ δ' ἂν φυσᾶται, κεινὸν τὸ ὑμενῶδες γίνεται. τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένῃ καὶ φυσωμένῃ πάσῃ, ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς γονῆς, τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένος. καὶ ταύτῃ τοῦ ὑμένος ἀπέχει τὸ λεπτὸν καὶ τῆς γονῆς ἐν αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν. αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γονὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. Καὶ μὴν ἓξ ἡμέρας μείνασαν ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον, καὶ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ' ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκμήρια ποιεῦμαι. ὡς δὲ εἶδον τὴν γονὴν ἑκταίην ἐοῦσαν, ἐγὼ διηγήσομαι.
* οἰκέτης Γυναικὸς* οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτιμος, παρ' ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ, ὅκως μὴ ἀτιμοτέρη ἔῃ. ἠκηκόει δὲ ἡ μουσοεργὸς ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας. ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γαστρὶ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονὴ, ἀλλ' ἔνδον μένει. ταῦτα ἀκούσασα, ξυνῆκε, καὶ τοῦτο ἐφύλασσεν ἀεί. καί πως ὡς ᾔσθετο οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γονὴν, καὶ ἔφρασε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν ἕως ἐμέ, καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκέλευσα
* πηγὴν σάμενον αὐτὴν, πρὸς* τὴν γῆν πηδῆσαι, καὶ ἑ-
* ἑπτάκις πτάκις ἤδη ἐπεί* ἐπεπήδητο, ἡ γονὴ κατερρύη ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ψόφος ἐγένετο. κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα,
* ὁκοῖον ἐθεῆτο καὶ ἐθαύμασεν. *ὁκοῖον δὲ ἦν, ἐγὼ ἐρέω. οἷον εἴ τις ᾠοῦ ὠμοῦ τὸ ἔξω λέπυρον περιέλοιεν, ἐν τῷ ἔνδον ὑμένι, τὸ ἔνδον ὑγρὸν διαφαίνοιτο. τρόπος μέν τις ἦν τοιοῦτος, ἅλις εἰπεῖν. ἦν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον. ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο
* τινὲς ἐνεοῦσαι* ἶνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, εἰλημμέναι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἱμάλωπες, κατὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος, ἀπεῖχε λεπτόν ὅ, τι μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλὸς, κἀκείνῳ τὴν πνοὴν καὶ ἔσω καὶ ἔξω ποιέεσθαι τὸ πρῶτον, καὶ

enim calidũ frigido moderato nutrit. Et vbi pcalfactũ fuerit humidũ qđ est in ligno, in spũm mutatũ foras pcedit: & qua parte foras exit, ea ipsa calidus qui inest adhuc ĩ ligno, alterũ frigidũ spũm eius loco attrahit, à quo nutrit. Idẽ faciũt & folia viridia. Quũ.n. ĩcẽdunt spũm cõcipiũt, deinde erũpit spũs & viã facit, forasq; prodit, & circũuolutat: pcedẽs aũt strepitũ facit, qua parte inspirationẽ pbet. Quin & legumina & frumẽta, & arborei fruct^9 nucũ generis calefacta spũm hñt, qui fissura facta foras pdit: & si humida fuerint, ampliorẽ spũm emittũt, & rimã maiorẽ faciũt. Et qd multis verbis opus est? Oĩa q̃cunq; calefiũt, spũm emittũt, & aliũ frigidũ vicissim ei^9 loco attrahũt, à quo nutrimẽtũ sumũt. Atq; hæ necessitates ea gratia à me pductæ sũt, vt cognoscat, ꝙ genitura ĩ vtero calfacta spũm hẽt, et emittit. Simul aũt & à matre spirãte, genitura spũm hẽt. Quũ.n. mater frigidũ attraxerit ex aere ĩ seipsam, fruit eo ẽt genitura. Calida aũt est, vtpote ĩ calido existẽs, & tũ sanè spũm hẽt, ac emittit, atq; ipsa genitura inflata pelliculã acquirit. Circũtendit.n. qđ forinsecus circũ ipsam est, continuũq; euadit, vtpote viscosum existẽs. Quẽadmodũ ĩ pane dũ torret, tenue quiddã pelliculæ spẽ ĩ supficiẽ abscedit ac extat. Calescẽs.n. panis & ĩflatus eleuat: qua parte vero inflat, isthic pelliculæ spẽs excitat & cõsistit. Genituræ aũt calfactæ ac inflatæ ex toto, pellicula forinsecus circũdat. Verũ iuxta mediũ genituræ, spiritui trãsitus extrà ac itrò fit p pelliculã, & hac parte tenuitas pelliculæ à genitura distat, & paucissimũ qđ de genitura inest. Ipsa aũt reliqua genitura rotũda est ĩ pellicula. Atqui geniturã, q̃ sex diebus ĩ vtero mãsit, & foras plapsa est, ipse vidi, & qualis tũ aĩo meo obuersabat, ex illis ipsis reliquorũ cõiecturam facio. Vt vero ego viderim geniturã sex dierũ existentẽ, enarrabo. Mulieris cũ viris consuetudinẽ habebat famula cãtrix magnæ existimationis, quã in vẽtre cõcipere nõ cõueniebat, ne minoris existimatiõis redderet. Audierat aũt cãtrix ipsa, qualia mulieres inter se dicũt, ꝙ qñ mulier cõceptura est in vẽtre, genitura nõ egredit, sed ĩtus manet. Auditis aũt his atq; ĩtellectis, hoc sp obseruauit, & quũ qñq; sentiret geniturã nõ exeuntẽ, dñæ exposuit, & sermo statim ad me puenit. Ego verò quũ audissem, iussi ipsam ad terrã saltare, & postq̃ septies iã exilijsset, genitura ĩ terrã pfluxit, & strepitus factus est, atq; illa cõspecta ipsa ammirata est. Qualis aũt erat, ego referã: velut si quis ouo crudo externã testã circũ circa adimat, ĩ interna verò pellicula inclusus liquor pellucescat. Modus quidẽ talis erat, & vt abũde dicã, ruber erat liquor & rotũdus. In pellicula vero fibræ q̃dã albæ ac crassę inesse videbãtur, cũ cruore crasso & rubro obuolutæ; circũ autẽ pelliculã foris cruẽta vestigia instar sugillatorũ, iuxta mediũ verò tenue quid eminebat, qđ mihi vmbilicus esse videbat, & per illũ sanè spirationem extra et intrò primũ facere apparebat: quin

A quin & pellicula geniturã ambiens ac complectens, tota ex illo tendebatur. Talẽ sanè ego geniturã sex dierũ existentem vidi. Referã autẽ & aliã dinotionẽ, omni cupienti de hoc scire, quæ mihi paulo post hanc manifeste apparuit, & testimonio esse potest omni meo sermoni, ꝙ verus est, quantum homini de huiusmodi re dicere dat̃. Atq; hæc mihi de hoc dicta sunt. Quòd genitura in pellicula est, spiritum habet intrò & foras, & augescit à matre, sanguine in vterũ descendente. Menses enim nõ prodeunt, vbi mulier conceperit intra seipsam, si puer sanus fuerit, & permanere debet, nisi in quibusdã primo mense modicam sui indicationem faciant. Verum sanguis à toto corpore mulieris descẽdens,

B in orbem forinsecus pelliculã circũstat, simulq; cum spiritu sanguis intra per pelliculã trahitur, qua parte perforata est, & à genitura distat, congellaturq; & futuro animali augmẽtum præbet. Quum autem tempus accesserit, rursus aliæ pelliculæ intra primam pelliculam tenues & multę circuntenduntur, eo modo quo prima pellicula facta fuit. Sunt autem & hæ ab vmbilico extentæ, & inter se mutua ligamenta habent. Quum verò iam hoc factum est, ex descẽdente à matre sanguine & congelato, caro fit. Iuxta mediã autem carnem vmbilicus distat, per quẽ spirat, & alimentum ac incrementum capit. At verò mulier quum vterũ gerit, à mensibus non prodeuntibus propterea non dolet, ꝙ sanguis non con-

C turbatur, vt fit quando aceruatim singulis mẽsibus prorumpit, sed procedit sensim & modicè citra dolorem, quotidie in vterum ipsum, & quod inest intus in vtero augescit. Singulis autẽ diebus ea gratia procedit, & non semel per mẽsem, ꝙ genitura in vtero existens semper à corpore trahit, prout vires tum ipsa, tum spiratio habet. Et primùm quidem modica spiratio fit, & sanguis modicus à matre procedit. Quum verò spiratio amplior redditur, magis sanguinem trahit, & vberior is in vterum descendit. Atqui vterum non gestantibus vbi menses non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidẽ sanguis in corpore singulis mẽsibus turbatur ab huiusmodi necessitate, ꝙ mensis à mense mul-

D tum differt, & secundum frigiditatem & caliditatem: atque hoc percipit mulieris corpus, humidius enim est q̃ virile. Vbi aũt turbatus est sanguis, & venas impleuit, ab ipso descendit, qualis ab initio naturæ fuit. Quare si quidem euacuata sanguine mulier, in ventre concipit: si vero repleta fuerit, nõ. Nam vacuis vteris, & venis à sanguine factis, mulieres in se fœtus cõcipiunt. Etenim post menstrui sanguinis purgationem mulieres in ventre concipiunt. Causa iam dicta est. Quando autem conturbatus & secretus sanguis foras non procedat, sed in vteros, vteri autẽ non hiauerint, tunc sanè à sanguine diutius immorante vteri calescentes, reliquo corpori calorem transmittunt, quandoq; etiam sanguinẽ in

venas

καὶ ὁ ὑμὴν ἐξ ἐκείνου ἐξετέτατο ὅπως, περιέχων τὴν γονήν. τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον ἑκταίην ἐοῦσαν τὴν γονήν. ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην διάγνωσιν ὀλίγον *ἐπὶ τούτῳ ὕστερον *ἐκφανέα, παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι, καὶ ἱστόριον, παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς ὡς εἰπεῖν ἄνθρωπος περὶ τοιούτου πράγματος. καὶ ταῦτα μὲν, ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. Ὅτι δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, καὶ πνοὴν ἔχει καὶ εἴσω καὶ ἔξω, καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς, τοῦ αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας, τὰ γὰρ κατα-
3 μήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἑωυτὴν,
ἢν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν. εἰ μὴ ἔστιν ᾗσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον, ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς, κυκλόσε περιΐσταται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω, ἅμα δὲ τῇ πνοῇ ἑλκομένου εἴσω τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ὑμένος, κατὰ τὸ τετρημένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτεροι ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ πολλοὶ περιτείνονται, τρόπῳ τοιούτῳ, οἵῳ καὶ ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο. τεταμένοι δὲ εἰσὶ καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ ἐς ἀλλήλους διαδέσμους ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ ἤδη τοῦτο γένηται, κατιόντος τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ πηγνυμένου, σὰρξ γίνεται, κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, διὰ τόδε οὐ πονέεται, ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται, βύζην ἀπιὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον, ἀλλὰ χωρέει ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ' ἡμέρην ἐς τὰς μήτρας, καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται, καθ' ἡμέρην δὲ ἑκάστην, τούτου εἵνεκα χωρέει. ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα. ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονὴ ἐνεοῦσα, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεὶ, ὅκως ἂν καὶ δυνάμιος ἔχῃ. ταύτῃ καὶ ἡ πνοὴ, καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρός. ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον ἕλκει τὸ αἷμα, καὶ ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται *ἐπὶ τὰς μήτρας. τῇσι δὲ ἐν γαστρὶ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τάδε ὁ πόνος γίνεται. πρῶτα μὲν ταράσσεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ὑπὸ ἀνάγκης τοιῆς. ὅτι μὴν μηνὸς διαφέρει πολὺ, καὶ κατὰ ψύξιν καὶ κατὰ θερμασίην, καὶ τούτου αἰσθάνεται *τοῦ γυναικὸς τὸ σῶμα, ὑγρότερον γάρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ταραχθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ' αὐτοῦ, καὶ *πῶς τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ὑπῆρ-
4 ξεν. ὥστε ἢν μὲν ἀποκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ,
λαμβάνει ἐν γαστρί. ἢν δὲ πλήρης ἔῃ, οὔκ. κενεῶν γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος, λαμβάνουσι πρὸς *σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας. μετὰ γὰρ τὴν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν, αἱ γυναῖκες *λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. Ὁκόταν δὲ ταραχθὲν τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθὲν μὴ χωρέει ἔξω, ἀλλ' ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ *χανῶσι, θερμαινόμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος *χρονιώτερον μένοντος αἱ μῆτραι θέρμην τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διαδιδοῦσιν *αἵματος ἐς

τὰς

Vet. Cod.
*ἐν
*ἐμφανέα
*ἐς
*τῆς
*κίπως ἴσως
*ἑωυτὰς
*μάλιστα
*χαλῶσι
*χρονίζοντος
*τοῦ

al. Cod. τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὥστε* αἱ φλέβες πλη-
*καὶ ρεόμεναι πονέονται, καὶ οἰδήματα παρέχουσιν. ἔστι
δ' ὅτε καὶ κίνδυνος ἐκ τοῦ τοιούτου χωλωθῆναι. ἔστι
δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν προσίστανται, καὶ πιέ-
κλείουσι ζουσι καίουσι τὴν κύστιν, καὶ στραγγουρίην πα-
ἢ ρέχουσιν. ἔστι δ' ὅτε πλήρεες αἵματος ἐοῦσαι, αἱ
μῆτραι προαπίπτουσιν, ἢ πρὸς τὰ ἰσχία, ἢ πρὸς ὀ-
σφὺν, καὶ πόνον παρέχουσιν. ἔστι δὲ ὁκόταν ἐγ-
χρονίσῃ τὸ αἷμα μῆνας πέντε, ἢ ἓξ ἐν τῇσι μή-
πύλον τρῃσι σαπὲν, πύος γίνεται, καὶ ἐνίῃσι κατὰ τὸ
αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πύος. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ
τὸν βουβῶνα ὡς φῦμα γίνεται, κἀκεῖ πύον γενό-
μενον, ἐξῆλθε, καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυ-
ναιξὶ τοιουτότροπα γίνονται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαί-
ρωνται τὰ καταμήνια. ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐ-
τὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι
νοσήμασιν. ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περανέω τὸν λό-
γον. Ὁκόταν δὲ γένηται σὰρξ, τότε οἱ ὑμένες αὐξό-
μενοι τοῦ ἐν τῇσιν μήτρῃσιν αἵματος, αὔξονται καὶ
αὐτοὶ καὶ κολποῦνται, καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν, καὶ
τὸ αἷμα κατελθὸν, τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ὅ, τι ἂν ἡ
σις σὰρξ πνέουσα ἑλκύσῃ, καὶ ἡ αὔξη ἐγγένηται καὶ
*μὴ * χρηστὸν ᾖ, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκρί-
νεται. καὶ ὁκόταν κολπωθῶσι καὶ τὸ αἷμα δέξων-
χόριον ται, τότε ἤδη καλέεται χορίον. ταῦτα δέ μοι ἐς
τοῦτο εἴρηται. Ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύμα-
τὸ τος ἀρθροῦται καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον ὅμοιον,
καὶ ὡς τὸ ὅμοιον, τὸ πυκνὸν, ὡς τὸ πυκνόν.* τὸ ἀραιὸν,
*καὶ ὡς τὸ ἀραιόν. τὸ ὑγρὸν, ὡς τὸ ὑγρόν, καὶ ἕκαστον ἔρ-
χεται εἰς χώρην ἰδίην κατὰ τὸ ξυγγενὲς, ἀφ' οὗ
καὶ ἐγένετο, καὶ ὅσ' ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο, πυκνά
ἐστι, καὶ ὅσα ἀπὸ ὑγρῶν, ὑγρά, καὶ τ' ἄλλα κατὰ τὸν
αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει, καὶ τὰ ὀστέα
σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θέρμης πηγνύμενα, καὶ δὴ καὶ
διοζοῦται ὡς δένδρον, καὶ ἀρθροῦται ἔτι ἄμεινον, καὶ
τὰ εἴσω τοῦ σώματος, καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἥ τε κεφαλὴ
γίνεται ἀφεστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ οἱ βραχίο-
νες καὶ οἱ πήχεες ἀπὸ τῶν πλευρέων, καὶ τὰ σκέλεα
ἰλίσσεται διίσταται ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τὰ νεῦρα ἐπαΐσ-
σεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων, καὶ αὐτοσο-
μοῦται, καὶ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ οὔατα ἀφίσταται ἐν τῇσι
σαρξὶ, καὶ τετραίνεται. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλαν-
ται ὑγροῦ καθαροῦ, καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται, ὁκό-
τερόν ἐστι, καὶ τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται, καὶ δὴ καὶ
τοῖσιν ἄνω τὴν πνοὴν ποιέεται, τῷ τε στόματι καὶ
τῇ ῥινὶ, καὶ ἥ τε κοιλίη φυσᾶται, καὶ τὰ ἔντερα κατα-
φυσώμενα κατὰ τὸ ἄνωθεν, ἐπιλαμβάνει τὴν διὰ
τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν καὶ ἀμαλδύνει, καὶ ἐς τὸν κύσα-
ρον ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων
ἔξω, καὶ ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω. ταῦτα δὲ διαρθροῦ-
μὲν ται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἕκαστα. φυσώμενα γὰρ διίσταται
ξύμπαντα κατὰ συγγένειαν, καὶ γὰρ εἰ θέλοις αὐλίσκον
προσδῆσαι τῇ κύστει, καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν
ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον, καὶ μολίβδου ῥινή-
σματα λεπτὰ, καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσῆν διὰ τοῦ αὐ-
λίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδα-
τι. ἔπειτα δὲ, χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται, ὅ τε μό-
λιβδος, ὡς τὸν μόλιβδον, καὶ ἡ ψάμμος, ὡς τὴν ψάμ-
αὐανθῆ- μον, καὶ ἡ γῆ, ὡς τὴν γῆν. καὶ ἤν τις αὐτὰ ἀναθῆ-
ναι ναι ἐάσῃ, καὶ περιρρήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑ-
ρήσει

venas corporis distribuunt, vt & venæ repletæ doleant, & tumores laxos producant. Quãdoq; etiam periculum est ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquando & vesicam obsident, premuntq; ac claudunt vesicam, & vrinæ stillicidium inducunt. Aliquando pleni quoque sanguinis existentes vteri procidunt, aut ad coxendices, aut lumbos, & dolorem exhibent. Aliquãdo vbi sanguis quinque aut sex menses in vteris moram traxit, putrefactus, pus fit, & quibusdam pus per pudendum exit. Sunt etiam quibus circa inguen velut tuberculum fit, illicq; suppuratum exit. Sed & alia multa huiuscemodi mala mulieribus fiunt, vbi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus est ea hic recensere? Referẽtur enim in muliebribus morbis. Verùm iam repetito eo quod reliqui, sermonem absoluam. Quum autem generatur caro, tunc pelliculæ, augescente in vtero sanguine, etiam ipsæ augentur ac sinuantur, & præsertim externæ: Et sanguis à matre descendens, quem sanè caro spirans attraxerit, in incrementum cedit, & si vtilis non sit, in sinus pellicularum secernitur: & vbi sinuatæ factæ fuerint, ac sanguinem susceperint, tunc iam secunda appellatur. Et tantum de hoc mihi dictum sit. Cæterum caro augescens à spiritu articulatur, & abijt in hac vnumquodq; simile ad simile, densum ad densum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & vnumquodque in propriam regionem abit, iuxta cognationem, ad id à quo genitum est: & quæcunque à densis genita sunt, densa sunt: & quæcunque ab humidis, humida: & reliqua iuxta eandem rationem fiunt in incremento. Et ossa durescunt à calore conglutinata. Et sanè ramificantur velut arbor, & tum interna, tum externa corporis, adhuc melius articulantur: ipsumq; caput distantiam acquirit ab humeris, & brachia ac cubiti à lateribus: & crura inter se disparantur: & nerui voluuntur circum naturas articulorum: & os per se diducitur, & nasus, & aures eminent in carne, ac perforantur: & oculi implentur humore puro: & pudendum conspicuum fit vtrum tandem sit: & viscera coarticulantur: & iam etiam supernis partibus spirationem facit, tum ore, tum naribus: & venter inflatur, & intestina inflata superne, per vmbilicum spiritum assumunt, ac disperdunt: & in podicem via fit à ventre ac intestinis foras, & in vesicam via foras. Atque hæc omnia à spiritu coarticulantur. Nam inflata disparantur omnia iuxta cognationem. Etenim si velis fistulam vesicæ alligare, & per fistulã immittere in vesicã, terram & harenam, & plumbi tenuia ramenta, insuperq; infusa aqua per fistulã inflare vesicam; primum quidẽ illa aquæ permiscentur, deinde verò temporis progressu inflata secedent, & abibit plumbum ad plumbum, harena ad harenam, terra ad terram: Et si quis ipsa arefieri permittat, & distracta vesica contempletur, inueniet

A niet simile ad simile progressum esse. Sic sanè ét
genitura & caro coarticulatur, & vnumquodq;
in ipsa simile ad simile abit. Atque hæc mihi de
hoc dicta sunt, & factus iam est puer, & ad hoc
peruenit. fœmella quidē in quadraginta & duo-
bus diebus vt longissime, primā coagmentatio-
nem ac coarticulationem accipiēs: masculus ve-
ro vt longissime, in triginta diebus. Vt plurimū
enim hoc tempore, aut paulo breuiore, aut pau-
lo longiore, articulatio ipsis contingit. Nam &
purgatio fit à partu vt plurimū, in fœmellis qui-
dem, diebus quadraginta & duobus (atq; hæc tar
dissima est, & perfecta. vacauerit aūt periculo,
etiā si in viginti quinq; diebus purgetur.) In ma-
sculo verò purgatio fit diebus triginta: atq; hæc
B tardissima est, & perfecta. Citra tamen periculū
fuerit, etiam si in viginti diebus mulier purge-
tur. Postremo autem tempore purgatio quàm
paucissima procedit, & in iunioribus pauciori-
bus diebus purgantur, in senioribus vero pluri-
bus. Cæterū maxime laborant ac dolent in par-
tu, & partus purgationibus mulieres primiparę,
& quæ pauciores pariunt magis dolēt, q̃ quæ plu
res. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gra
tia fiunt, ꝙ primo tēpore vsq; ad dies quadragin
ta duos in fœmella, in masculo vero ad dies tri-
ginta, paucissimus sanguis in augmentum pueri
descendit: ab hoc autē tempore copiosior, do-
nec pariat. Oportet itaque purgationem reddi
in toto puerperij tēpore: & foras exire ac respō-
C dere pro dierum ratione ac proportione. Prin-
cipium aūt huiusmodi purgationis tale mulieri
fit. Dum ex partu laborat, conturbatur sanguis
mulieri, & à forti pueri motu vehementer cale-
scit: cōturbatus aūt, primus quidē foras prodit:
deinde puer: post puerum vero, mucus crassus
sanguinolētus: & deductio contingit huic, quē-
admodum aquæ effusæ in mensa. Postea post il-
lum per omnes dies purgatio procedit, vsq; ad
prædictū tempus, copia Atticæ heminę vnius &
dimidiæ primum, aut paulo plus minusve, pro
eius temporis ratione, donec desinat. Procedit
autem sanguis velut à victima, si sana est, & sana
futura est mulier, statim congelatur. Si vero mu-
lier sana non est, neque sana futura est, purgatio
D paucior procedit, & specie deterior, & non cito
congelatur. Id vero hoc modo habet, si mulier
vterū gestās morbū habuerit, qui nō sit puerpe-
rij purgationibus affinis, perit. Si verò nō purgeē
in prioribus diebus vterū gerēs, statim sana exi-
stens, aut ét non, cōmoueatur autē ipsi purgatio
siue à pharmacis, siue sua sponte derepēte, iuxta
dierū rationē procedet, quibus nō vna vice pro
cedit. Si enim non purgeē mulier à purgationi-
bus partus, morbus magnus ipsam corripiet, &
periculū vitę incurret, nisi cito cureē, & quis cō-
uenientē ipsi purgationē inducat. Hæc ꝑpterea
produxi, vt ostenderem ꝙ in pueris membrorū
discretio lōgissima cōtingit, in fœmella in qua-
draginta duobus diebus, in masculo in triginta.
Argu-

ρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυθός. οὕ- Ver. Cod.
τω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαρθροῦται, καὶ ἔρχε-
ται ἕκαστον ἐν αὐτῇ, τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. ταῦ-
6 τα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται, καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον,
καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται. τὸ μὲν θῆλυ τὴν πρώτην
πῆξιν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μα-
κρότατον. τὸ δὲ ἄρσεν, ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ
μακρότατον, ὡς γὰρ ἐπιπολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ
τῷ χρόνῳ, ἢ ὀλίγῳ μείονι, ἢ ὀλίγῳ πλείονι, ταῦτα
διαρθροῦσθαι. καὶ γὰρ ἡ κάθαρσις γίνεται τῇσι γυ-
ναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπιτοπολύ. * ἐπὶ μὲν τῇ * συμβαί-
κούρῃ, ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο. οὕτως ἡ χρο- νει δὲ
νιωτάτη, * τελείη, ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη, καὶ ἐν εἴκο- * καὶ
σι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. ἐπὶ δὲ τῷ κού-
ρῳ, ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρῃσιν τριήκοντα. οὕ-
τως ἡ χρονιωτάτη τελείη. ἀκίνδυνος δ' ἂν εἴη καὶ
ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν εἰ καθαίροιτο. τοῦ δὲ ὑστάτου
χρόνου, ἐλαχίστη χωρέει ἡ κάθαρσις. ἐπὶ δὲ τῇσι
νεωτέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται. ἐπὶ
δὲ τῇσι πρεσβυτέρῃσι, πλείοσι. Μάλιστα δὲ πο-
νέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ, καὶ ἐν τοῖσι λοχεί-
οισιν αἱ πρωτοτόκοι, καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι, τῶν
πλείω τετοκυιῶν, μᾶλλον πονέονται. Αἱ δὲ κα-
θάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ, τούτου εἵνεκα
γίνονται. ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, μέχρι τεσσα-
ράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ
κούρῳ, μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον, αἷμα
κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξησιν τοῦ παιδίου. τὸ δ' ἀπὸ
τούτου πλεῖον, μέχρι τέκῃ. δεῖ δὴ τὴν κάθαρσιν
ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι, καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατὰ
τὸν λόγον τῶν ἡμερέων. ἀρχὴ δὲ γίνεται τοιαύτη
τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὠδῖνι. τὸ αἷμα ταράσσεται τῇ
γυναικὶ καὶ θερμαίνεται * πάνυ ὑπὸ τῆς κινήσεως * πᾶν
τοῦ παιδίου σθεναρῆς ἐούσης. ταραχθὲν δὲ, πρῶτον
μὲν ἔρχεται ἔξω, μετὰ δὲ τὸ παιδίον, ἰχὼρ πα-
χὺς αἱματώδης, καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ, ὥσ-
περ ὕδατι ἐπὶ τραπέζης. ἔπειτα μετ' ἐκεῖνον
ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ
εἰρημένου χρόνου, πλῆθος ἀττικὴ κοτύλη * ὅλη, * καὶ * ἢ * ἢ
ἡμίσεια τὸ πρῶτον, ἢ ὀλίγῳ πλείω, ἢ ὀλίγῳ ἐ-
λάσσω, * κατὰ λόγον τούτου μέχρις ἂν λήξῃ, χωρέει * ἐὸν
δὲ αἷμα, οἷον ἀπὸ ἱερείου ἢν * ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ, καὶ ἢν * ὑγιηρὴ ᾖ
μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται. ἢν δὲ μὴ * ὑγιαί- * ὑγιηρὴ
νῃ ἡ γυνὴ, μὴ δὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρ-
σις ἐλάττων, καὶ εἶδος πονηροτέρη, καὶ οὐ ταχὺ πή-
γνυται. ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. ἤν τι ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ
7 ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενὲς, * ἐν τῇ λοχείῳ κα- * καὶ
θάρσει ἀπόλλυται. ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν
τῇσι πρόσθεν ἡμέρῃσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσα, εὐθὺς ὑ-
γιείνη ἐοῦσα, εἴτε καὶ μὴ, ἐσσυθῇ δέ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴ-
τε ὑπὸ φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐτομάτη ἐξαίφνης,
κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων χωρήσει, ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅ-
παξ. ἢν γὰρ μὴ ἀποκαθαίρηται τὰ λόχια ἡ γυνὴ, νοῦ-
σος αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν,
ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει, καί τις αὐτῇ προ-
σήκουσαν ἐπάγῃ τὴν κάθαρσιν. Ταῦτα εἰσενεγκά-
μην ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀποφήνω, ὅτι τῶν παι-
δίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτη
ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέ-
ρῃσιν. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν,

Vet. Cod.

ἰσόῤῥιον ἡ κάθαρσις τῶν λουχίων. ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριάκοντα ἡμέρῃσιν, ἡ χρονιωτάτη. μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νῦν ὀνομάζειν, σαφηνείης ἕνεκα. Φημὶ γὰρ ἀνταποδίδοσθαι, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεούσῃ τῇ γονῇ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θήλειαν γονὴν ἐχούσης ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐν γὰρ ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ μέλεα τῶν παιδίων. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου, ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα, καὶ ἐπὶ τῷ κούρῳ πάλιν, κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡμερέων. ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἰσόῤῥιον τοιόνδε, ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθέα. Τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐς τὰς μήτρας. ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον. εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναιτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' ἀποπνιγείη ἂν τοῦ αἵματος ἰόντος πολλοῦ. ἀνταποδίδοται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τοὐναντίον. χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λουχίων, ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, πλείστη. εἶτα ἔπειτ' ἐλάσσω, ἕως λήξῃ. πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων, καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο. ὁκόσα δὲ ὕστερον, ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα, καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων, ὁκόταν διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων. ἤν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον, ἤν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται, καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάρθρωσις ἐοῦσα. ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ, ἐν τριήκοντα. ἰσορρέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων, καὶ τῶν λουχίων αἱ καθάρσιες. αἴτιον δὲ ἐστιν, ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον, καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ, καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης, ἢ τοῦ ἄῤῥενος, καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ, ἢ τὸ ἄῤῥεν, καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ * ἢ τῷ ἄρσενι. Ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω, ὅθεν ἀπέλειπον. ὁκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον, τὰ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τά τε ὀστέα ἐπισκληρότερα γίνεται, καὶ κοιλαίνεται, καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται. κοῖλα δὲ ἐόντα, ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ * αἱμάλωπος τὸ πιότατον, καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται, οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διΐστανται ἀπ' ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ἐπὶ δ' αὐτῶν τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι, εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν, καὶ παχύταται μέν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες, * αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι, καὶ τοῖσι βραχίοσι, καὶ τοῖσι πήχεσιν. ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ, λεπτόταται, καὶ πυκνόταται, καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσὶ, καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα, καὶ πλεῖστα, καὶ ὀστέα ἐλάχιστα τῷ μεγέθει. τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιστα ἐστὶν. ἐκ δὲ

* γίνεται ἢ ἐπὶ

* αἵματος

* καὶ

Argumento est purgatio à partu, quæ in fœmella fit in quadraginta duobus diebus, in masculo in triginta, vt tardissime contingat. Repetam autem iterum eandem rem iisdem verbis, maioris lucis ac declarationis gratia. Dico enim talionem rependi, quòd genituræ in vtero existenti paucissimus sanguis à matre in vterum venit, si fœmineam genituram habeat, in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulantur puerorum membra: ab hoc vero tempore copiosior sanguis venit. Et in masculo rursus iuxta rationem dierum triginta. Quòd verò hęc vera sint, etiam alterum testimonium adest, hoc modo habes. Primis diebus vbi genitura in vteros illapsa est, paucissimus sanguis à muliere in vteros venit, deinde copiosior. Si enim aceruatim & multus semel veniret, genitura spirationem habere non posset, sed sanguine multo accedente suffocaretur. Rependitur autē in purgatione vice versa: purgatio enim puerperij in primis dieb⁹ plurima procedit, deinde paucior, donec desinat. Multæ autem mulieres puerum masculum iam perdiderunt paulo ante trigesimum diem, & inarticulatus apparuit. Qui vero posterius perditi sunt, aut in ipso trigesimo die, omnes articulati apparuerunt. In fœmella itidē iuxta rationē quadraginta duorum dierum habet. Nam vbi his absolutis perditur, articulatio membrorum apparet. Siue autem prius siue posterius perdetur puer, iuxta hanc rationem apparet. Nam & secundum rationem & necessitatē articulatio contingit in fœmella, in diebus quadraginta duobus, in masculo, in triginta. Testimonium enim præbent abortus puerorum, & à partu purgationes. Quòd autem fœmella postè rius cōformatur ac coarticulatur, caussa hæc est: quod genitura fœminea debilior est ac humidior quàm mascula, & iuxta hanc rationem necesse est posterius conformari fęmellam, quàm masculum, atque ea gratia etiam purgatio diuturnior est in fœmella, quàm masculo. Redibo autem rursus retrò vnde digressus sum. Postquam iam articulatus fuerit puer, augescente ipso secundum mēbrorum formas, tunc & ossa duriora fiunt, & cauantur; atque hæc à spiritu fiunt. Caua autem existētia trahunt ad sese à carnibus quod in sanguine est pinguissimum: & progressu temporis ramificātur rursus extremitates ossium. Quemadmodum arboris extremitates postremum ramos spargunt, sic & in puero digiti manuum ac pedum inter se disparantur. In ipsis autem extremitatibus vngues enascuntur. Desinunt autem venæ hominis omnes in digitos manuum, 8 ac pedum. Et crassissimæ quidem sunt venæ totius corporis, venæ capitis, deinde crurū, & brachiorum ac cubitorum. In pedibus autem & manibus, tenuissimæ, ac densissimæ, & plurimæ venæ sunt. Nerui item tenuissimi ac densissimi & plurimi, & ossa magnitudine minima, atq; hæc maxime in digitis manuum ac pedum existunt.

A B C D

Verum

A Verum ex digitis, vtpote ossa densa, ac par-
ua habentibus, venas itidem ac neruos, sic e-
tiam vngues tenues ac densi nascuntur, & in-
tercipiunt ac concludunt venarum extremita-
tes, vt ne amplius augescant, neque altera
alteri præmineat: vt nihil miri sit vngues in 9
extrema corporis parte densissimos esse, ex
densissimis enim constant. Simul autem cum
vnguibus etiam capilli in capite radicantur.
Cæterum pilorum natura hoc modo se ha-
bet. Oriuntur quidem maximi ac plurimi,
qua corporis parte cuticula rarissima est, &
vbi pilus moderatum humorem in alimen-
tum habet: & vbi cuticula posterius rara fit,
ibi etiam pili posterius nascuntur, velut in
B mento, & pube, & sicubi aliàs pili nascun-
tur. Simul enim vt genitura prodit, etiam
caro rarescit, & cuticula & venæ aperiuntur
magis quàm priori tempore. Nam dum ad- 10
huc puer est, & venæ tenues existunt, non
procedit per ipsas genitura, (eadem ratio de
mensibus virginum est,) Simul autem vt via
fit & genituræ, & menstruis virginibus, e-
tiam pilos emittit pubes, tum pueri, tum vir-
ginis, rara nimirum cuticula reddita, simul-
que pilus moderatam humiditatem in alimen-
tum habet, & non pauciorem. Sic vero & in
mento viri contingit. Rara enim fit cuticu-
la, procedente in ipsam de capite humidita-
te. Simul enim & in coitu, simulque interie-
C cto tempore, pilus moderatam humiditatem
in alimentum habet, & tunc maximè, quum
tempus contingit, vt humiditas capitis pecto-
re dimisso ad mentum in coitu descendat.
Signum autem eius quod in rarissimis cuti- 11
culæ partibus pili enascuntur: siquis velit in-
urere cutem, & pustulam tantum facere, eam-
que sanare, cutis densa reddita per cicatricem
pilos non producet. Quicunque verò Eunu- 12
chi dum pueri sunt fiunt, propterea neque
in pube, neque in mento pilos producunt,
leuesque toti existunt, quòd via genituræ non
facta, cuticulam non rarefacit in vniuerso cor-
pore. Intercepta est enim ac conclusa geni-
turæ via, quemadmodum paulo ante à me re-
D latum est. At verò mulieres leues fiunt, &
mento & corpore, quòd in coitu ipsarum hu-
miditas non similiter agitata veluti viri, cuti-
culam raram non facit. Quicunque autem cal-
ui fiunt, hi sanè pituitosi sunt, & pituita in
capite ipsorum simul cum coitu agitata & cal-
facta, ad cuticulam allabens, pilorum radices
exurit, & defluunt pili. Verum Eunuchi pro-
pterea calui non fiunt, quòd vehementem mo-
tum non faciant, neque pituita in coitu cal- 12
facta pilorum radices exurit. Cæterum cani
ob id fiunt, quòd longo tempore pertran-
seunte in homine humiditate, albissimum e-
ius secernitur, & ad cuticulam allabitur, &
pilus albidiorem humiditatem trahens albidior
fit

δὲ τῶν δακτύλων, ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα, οὕτως οἱ ὄνυχες φύονται ἐξ αὐτῶν, λεπτοὶ καὶ πυκνοὶ, καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς, μηδὲ περιέχειν ἑτέρην ἑτέρης. ὥστε μὴ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματος πυκνότατοί εἰσιν. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. ἅμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. Ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. φύονται μὲν γὰρ μέγισται καὶ πλεῖσται, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ, καὶ ὅκου ἡ θρὶξ μετρίην ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν ἔχει, καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕστερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τῷ γενείῳ καὶ τῇ ἥβῃ, καὶ εἴπου ἄλλοθι. ἅμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ, ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ τὰ φλέβια στομοῦνται μᾶλλον, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. παιδὶ γὰρ ἐόντι, καὶ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, οὐκ ἐγχωρέει δι' αὐτῶν ἡ γονὴ, καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων, ωὑτὸς λόγος. Ἅμα δὲ ὁδὸς προσγίνεται, καὶ τοῖσι καταμηνίοισι καὶ τῇ γονῇ, τῇσι παρθένοισι, καὶ τριχοῦται ἡ ἥβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γινομένης, καὶ ἅμα ἡ θρὶξ ἰκμάδα μετρίην εἰς τὴν τροφὴν ἔχει, καὶ οὐκ ἐλάσσονα. Οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ γενείου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει. ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὴν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἅμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείῃ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, ἡ θρὶξ μετρίην ἔχει τὴν ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείῃ, ἀπέχων* τῶν στηθέων, ἐπὶ τὸ γένειον. Σημήϊον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες εἴτις ἐθέλοι ἐπικαῦσαι τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ φλυκταίναν μόνον ποιῆσαι, καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ἐπιδερμὶς, κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσεται. Ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἡβῶσιν, οὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγενομένη, οὐκ ἀραιοῖ τὴν ἐπιδερμίδα ἐπὶ τῷ ξύμπαντι* δέρματι, ἀπολέληπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς, ὥσπερ μοι εἴρηται ὀλίγῳ πρότερον. Αἱ δὲ γυναῖκες λεῖαι γίνονται τότε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείῃ σφέων τὸ ὑγρὸν, οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιέει ἀραιήν. Ὁκόσοι δὲ φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπίπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας, καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρὴ. οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείῃ, καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας. Αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διϊκνουμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον, καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ ἡ θρὶξ λευκοτέρην ἰκμάδα ἕλκουσα, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, λευ-

Vet. Cod.
* ἀπὸ
* σώματι

Vet. Cod.

κοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται. καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πολιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς, ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστίν. ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. Ἔχει δὲ καὶ τόδε, ὧδε. Ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκῃ, ἤν τε λευκὴν, ἤν τε πυῤῥὴν, ἤν τε μέλαιναν, τοιαύτην τὴν χροιὴν καὶ ἡ θρὶξ γίνεται. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἐλεύσομαι δὲ αὖθις εἰς τὸ ἀπόλειπες τοῦ λόγου. Ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρεα τοῦ σώματος τοῦ παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐῤῥιζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται, καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται, τῷ μὲν ἄρσενι, τρεῖς μῆνες, τῷ δὲ θήλει, τέσσαρες. ὧδε γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει. Ἔστι δ᾽ ἃ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. Κινέεται δὲ * πρῶτον τὸ ἄρσεν, ὅτι ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος, καὶ * πρότερον πήγνυται τὸ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. Ὁκόταν δὲ κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί. Οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται, καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. Τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει, καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν, ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται. τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι, πρόσθεν. δι᾽ ἀνάγκην δὲ τοιήνδε, γίνεται τὸ γάλα. Ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἔωσιν ὑπὸ τοῦ παιδίου, πιέζουσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δ᾽ ὁκόταν πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω, ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ, καὶ ἐάσειεν ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν ἀναπίῃ, πιέζῃ τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιεζομένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον. Οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πῖαρ ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν, πιεζομένης ὑπὸ τῶν μητρέων διαπηδᾷ τὸ πῖαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. κἢν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος. ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἢν μή τι νοσέῃ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ καὶ σίτου πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ, ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος, τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων, ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζοὺς, καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται, διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας, φλέβια ταῦτά τε, καὶ παραπλήσια ἄλλα. Καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας, ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος, καὶ τὸ παιδίον ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. Οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα, αἴρονται καὶ πιμπλάμενοι. Καὶ ὁκόταν τέκῃ ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς, ἢν θηλάζῃ. Ἔχει γὰρ οὕτω. θηλαζομένων τῶν μαζῶν, εὐρύτερα γίνεται τὰ φλέβια ἐς τοὺς μαζούς. Εὐρύτερα δὲ γενόμενα ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα τὸ πῖαρ, τοῖς μαζοῖς διαδιδοῦσι. Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐρύτερα * γινόμενα τὰ φλέβια, * μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνείην. Ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε. ἡ τροφὴ καὶ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, ὁκόταν ἐκ τῇσι μήτρῃσιν ἴῃ τὰ ἀπὸ τῆς μητρὸς, καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ

*πρόσθεν

*τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος

*γίνεται

*καὶ

fit quàm priori tempore, itemq; ipsa cuticula, A
præsertim vbi cani sunt, albidior alia euadit. Et quicunque ex natiuitate canum quid in capite habent, etiam illis cuticula summa vbi cani sunt, reliqua albidior existit. Illic enim albissima est humiditas. Habet autem res hoc mo-
14 do. Qualemcunque humiditatem caro attraxerit, siue albam, siue fuluam, seu nigram, tali colore etiam pilus inficitur. Atque hæc de hoc dicta sunt. Redibo autem rursus ad sermonem relictum. Quum itaque extremitates corporis pueri foras ramos sparserint, & vngues ac pili radi-
15 ces egerint, tunc iam etiam mouetur, & tempus ad hoc fit, masculo quidem menses tres, fœmellæ vero quatuor. Sic enim vt plurimum contingit. Sunt autem aliqui pueri qui ante B
hoc tempus mouentur. Mouetur autem primum masculus, quia fortior est quàm fœmella: & primum quoque conformatur masculus: nam à fortiore & crassiore genitura fit. Quum autem mouetur fœtus, tunc sanè lac indicationem sui matri præbet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ gliscunt ac turgent, lac verò non prodit. Et in mulieribus densam carnem habentibus, lac posterius significationem de se præbet, ac prodit: in raram verò carnem habentibus, prius. Lac autem ob huiusmodi necessitatem
16 fit. Quum vteri tumidi præ puero sunt, ventrem mulieris comprimunt: eius autem pleni, vbi compressio contigerit, pinguissimum de cibis ac potibus foras prosilit in omentum ac car- C
nem. Quemadmodum si quis corium illinat multo oleo, & imbibere permittat, & vbi imbibit, corium ipsum premat, oleum vtique exilierit foras ex corio compresso: Sic etiam si venter pinguitudinem in se habeat à cibis ac potibus, comprimaturq; ab vteris, pinguitudo prosilit in omentum ac carnem. Et si raræ carnis mulier fuerit, citius percipit eius persultatio-
17 nem: si non, posterius. Quin & pecora prægnantia si non ægrotent, ab eodem potu ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter autem & mulier, à pinguitudine enim calfacta, ac alba existente, quod edulcatum est à caliditate, quæ ab vteris accessit, expressum venit in mammas, & in vteros quoque parum venit, per easdem venas. D
Tendunt enim & in mammas & in vteros venulæ hæ, & consimiles aliæ. Et vbi peruenerit in vteros lactis portio, puer ipso paululum fruitur, mammæ vero suscepto lacte impletæ attolluntur. Et vbi pepererit mulier principio motus facto, lac in mammas ipsas procedit, si lactauerit. Sic enim res habet. Dum mammæ lactant ac exuguntur, venulæ in mammas ampliores fiunt: ampliores autem factæ, à ventre pinguitudinem trahentes, in mammas distribuunt. Nam & vir si multum coeat, venæ ampliores redditæ, Venerem magis inducunt. Habet autem & hoc eo modo. Alimentum & augmentum puerorum fit, vbi ea quæ à matre veniunt, in vteros processerint, & prout mater

A habet iuxta sanitatem aūt debilitatē, sic & puer habet: quemadmodum etiam quæ in terra cre- 18
scunt, à terra nutriūtur, & prout terra habuerit, sic etiam nascentia in terra habent. Etenim semen vbi deiectum fuerit in terram, humiditate quadam ab ipsa impletur. Habet enim in se terra diuersum humorem, vt nascētia nutrire possit: impletum aūt humore semen, inflatur & intumescit: & vis, quæ in semine leuissima est, ab humore condensari cogitur: condensata aūt à spiritu vis, & humore folia producente, semen rumpit, & primū folia foras emergūt. Vbi vero emerserint, quum nō amplius ab humore in semine existēte folia nutriri possint, rūpitur inferne semen, itemq; folia: & semen à folijs coactū, vim

B suā ad inferna demittit quæ videlicet in ipso restat propter grauitatē, & fiunt radices ex folijs distentæ. Postq̄ autem planta iam firmiter radices inferne egerit, & alimentū à terra sumit, tūc sane totum semen euanescit, & in plantā cōsumitur, præter corticem, qui solidissimus existit. Rursus aūt cortex in terra putrefactus progressu tēporis euanidus fit, & quędam folia ramos producunt. Ex semine itaq; & ab humido nata plāta, donec quidē tenera & aquosa fuerit, in augmentum superne ac inferne procedens, fructum excludere non potest. Non enim vim habet fortē ac pinguē, ex qua semen cōdensari queat. Vbi verò solidior facta est, & progressu temporis radices egerit, tunc iam & venas habet amplas, tū

C ad superna, tum ad infernam partē: & tunc sane non amplius aquosum ex terra trahit alimentū, sed crassius & pinguius ac copiosius, quod calfactum à sole efferuescit in extremitates, & fit fructus eiusdem cum illo generis, ex quo generatus est. Multus aūt ex modico propterea fit, q̄ singula ex terra nascentia maiorem vim ex terra, q̄ ex eo vnde generata sunt, trahunt, & efferuescunt non secundum vnū, sed secundū multa. Quum aūt fructus prodierit, à plāta sua nutritur. Planta enim à terra trahens, fructui transmittit: sol autē fructū coquit, & solidū facit, quod aquosius in ipso est, ad sese trahēs. Atq; hæc mihi dicta sunt de his, quæ ex semine nascuntur à terra & aqua. Cæterū ex plantarijs ab arboribus arbores fiunt, 19

D hoc modo. Ramus vulnus habet, quà parte ab arbore defractus est, in infima ad terrā parte, vnde radices prodeunt. Pangitur aūt, & in terram demittitur, hoc modo. Quum planta quæ in terra existit, humorē acceperit à terra, tumescit, & spiritum habet: quæ vero pars supra terrā eminet, nondū. Spiritus aūt & humor condensans in inferna plantæ parte vim, quantū eius grauissimū est, in infernā partem erumpit, & ex ipso radices teneræ fiunt. Postquam autem in infernam partē receptus fuerit, tunc iam ex radice humorem trahit, & parti supra terram eminenti transmittit: & tunc sane rursus superna pars intumescit, ac spiritum habet: & quantū ex vi in planta leue inest, idipsum congregatum germinat,

ac

ἔχῃ, ὑγιέως ἢ ἀσθενέως, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. Vet. Cod.
ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅκως αὐτὴ γῆ ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. τό, τε γὰρ σπέρμα, ὁκόταν καταβληθῇ εἰς τὴν γῆν, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ' αὐτῆς· ἔχει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα. Ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα, φυσᾶται καὶ οἰδέει, καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἥ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. Συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα γινομένης, ῥήγνυσι τὸ σπέρμα, καὶ ἀνατέλλει πρῶτον ἔξω τὰ φύλλα. Ἀνατείλαντα δὲ, ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυταί τε ἐς τὸ κάτω τό, τε σπέρμα, καὶ τὰ φύλλα, καὶ βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων, μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἣ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα, καὶ γίνονται ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. Ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἠφάνισται πᾶν, καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν, πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν. Αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ, ἄδηλον γίνεται, χρόνῳ δὴ καὶ ὄζεταί τινα τῶν φύλλων. ἐκ σπέρματος γοῦν ἅτε ἀφ' ὑγροῦ γινόμενον, τέως μὲν ἁπαλὸν * ἔη καὶ ὑδαρὲς, * εἰς αὔξησιν ὡρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρπὸν ἐκβάλλειν· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις ἰσχυρὴ καὶ πιείρη, ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συστραφήσεται. Ὁκόταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω. καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται, οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον. τὸ δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐκζέει ἐς τὰ ἄκρα, καὶ γίνεται καρπὸς, κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐξ οἵου καὶ ἐγένετο, καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου. διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύναμιν πλείονα, ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο, καὶ ἐκζέει οὐ κατὰ ἓν, ἀλλὰ κατὰ πολλά. Ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου, ἕλκον γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς, τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. Ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος. Τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται, τρόπῳ τοιῷδε. Τρῶμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτω πρὸς τὴν γῆν, ᾗ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθη ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίενται. Τρόπῳ δὲ τοιούτῳ μεθίενται. Ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνεὸν, ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει, καὶ πνεῦμα ἴσχει. Τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς, οὐ δέπω. Τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἰκμὰς συστρέψασα ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ τὴν δύναμιν, ὅση ἦν βαρυτάτη, ἔρρηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ῥίζαι ἁπαλαί. Ὁκόταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβηται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ τῆς ῥίζης ἰκμάδα, καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς ἐόντι, καὶ τότε δὴ αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει, καὶ ὅση δύναμις ἐν τῷ φυτῷ κούφη ἔνεστι, ξυστραφεῖσα φύλλα

γινομένη

* ἴσως ὂν
* καὶ

γινομένη βλαστάνει, καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὔξησιν ποιέεται, καὶ ἐς τὸ κάτω. οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων, καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτουργείου περὶ τοῦ βλαστοῦ. Πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει· ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. Τὸ δὲ δένδρον, ῥιζοῦται πρῶτον· ἔπειτα φυλλοῦται διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ, ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ παντὶ ἐόντι, τροφὴ ἔνεστι τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκέουσα, ὅθεν τὸ φύλλον θρέψεται, μέχρις ἂν ῥιζωθῇ. ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται. οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἑτέρου, ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρῶτον τροφὴν ἕξει. ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τὸ δένδρον ἔχει, καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστι πολύ. ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο ὑπὲρ γῆς ἐὸν, ἰκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω μεγάλη τις δύναμις ἐλθοῦσα, τῷ ἄνω ἐκδώσει τῆς ἰκμάδος. καὶ πρῶτον τὸ φυτουργεῖον, ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τροφὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ῥίζῃσι. ἔπειτα οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον ἄνω ἀποδιδόναι, καὶ φύλλα ὁρμῆσαι εἰς βλαστόν τε καὶ αὔξησιν. Ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ' ἀνάγκης τοιῆσδε, ἣν ἐρέω. Ὁκόταν ἰκμάδος αὐτῷ πλεῖον προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἑλκομένης, ὑπὸ τοῦ πλήθεος ῥήγνυσιν, ᾗ ἂν πλείστη ἔῃ, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν.

Καὶ δεῖ τῷ δένδρει, μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι. Μὴ δὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται θερμὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι, καὶ πάλιν, ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται ψυχρὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. αἵ τε ῥίζαι ὅταν ἑλκύσωσι, τῷ δένδρει προσδιδόασι, καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ῥίζῃσι, καὶ γίνεται οὕτω ταμιείη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεσσόμενα θερμαίνει, δεῖ ψῦξιν ἀποδίδοσθαι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. οὕτω καὶ τῷ δένδρῳ δεῖ ἀνταποδίδοσθαι ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω, καὶ ἀνάπαλιν, καὶ αὔξεται τὸ δένδρεον, καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω, διὰ τόδε, ὅτι ἡ τροφή ἐστι καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν, καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν, καὶ ἕως μὲν ἂν ἁπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πίειρα δύναμις, οὐδὲ παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβάλλεσθαι οἵη τέ ἐστιν. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἤδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι, ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πίειραν καὶ παχεῖαν τὴν ῥύσιν. Ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτὴν, ποιέει ἐκζεῖν ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα, καὶ καρποῦσθαι, καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει. Τὴν δὲ παχείην, πέσσων ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. Τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δένδρεων, οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. Τὸ δὲ πᾶν δένδρεον ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ, καὶ λάβηται ἐκ τοῦ κάτω τῇσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πάντη. Ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα ἀφ' ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετέθησαν, καὶ δένδρεα γινόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι, ζῇ καὶ καρποφορεῖ* καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν, τρόπῳ τοιῷδε τούτῳ γίνεται. Ξυμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ, πρῶτον μὲν βλαστάνειν· τροφὴν γὰρ εἶχε

πρῶτον

* καὶ

ac folia ꝑducit, & iã in supernã partẽ augmentũ facit, itemq́; in infernã. Sic itaq; contrarium cõtingit circa germinationẽ, in his q̃ ex semine, & in his quæ ex plantarijs proueniunt. Ex semine enim prius foliũ emergit, deinde radices in infernã partẽ demittuntur. Verũ arbor primũ radices agit, deinde folia acquirit, propterea ꝙ in semine ipso humoris copia inest: & in terra quũ totũ insit, alimentũ inest primũ folio sufficiẽs, vnde foliũ nutrit̃ donec radicet̃. Verũ in ramo nõ sic fit. Non enim gignitur ex altero, vñ foliũ primum alimentũ habeat, sed ipse ramus est, & velut arbor habet, & multa eius pars supra terrã eminet. Quare quũ supra terrã existat, humore impleri non põt, nisi ex inferna parte magna q̃dã vis procedẽs, in supernã humorẽ distribuat. Et plantariũ primo necesse est sibijpsi alimentũ sufficere à terra in radices, deinde vbi sic à terra attraxit, sursum distribuere, & folia ad germen & augmẽtũ cõcitare. Quũ aũt augmentũ cœpit plãta, à tali necessitate ramos spargit, quã referã. Cùm plus humoris ipsi accesserit ex terra attracti, erũpit præ multitudine, qua parte quàm plurimus fuerit, & hac parte planta ramos emittit. A B

Hic multa apposita erant, quæ ab hoc loco omnino putauimus aliena, & in librum de aere, aquis, & locis, ante tractationem de aquis restituenda.

20 Et oportet arbori nõ duo calida simul accere, neq; duo frigida simul, si sana esse dẽt. Verũ si qdẽ ex supnã caliditas accesserit, ex iferna frigiditatẽ ipsi accedere oportet: & vice versa, si ex supna parte accedat frigiditas, ex iferna caliditatẽ ipsi cõtingere oportet. Et radices vbi attraxerint, arbori trãsmittũt, & arbor vicissim radicibus. atq; sic & frigidi & calidi cõseruatio cõtingit. Queadmodũ homini ingestis cibis in vẽtrẽ, qui, dũ concoquunt̃ calfaciũt, perfrigerationẽ à potu facere oportet: sic & arbori cõtrariũ rependi oportet, ex iferna parte ad supernã, & vicissim: & augescit arbor & ĩ supernã, & in infernã partẽ, propterea ꝙ alimentũ ex inferna & superna ipsi accedit. C

21 Et quãdiu quidẽ vehemẽter tenera fuerit arbor, fructũ non producit: (non enim est in ipsã pinguis vis, neq; crassa, quæ ad fructũ conferre possit.) progressu aũt tẽporis venæ in ipsa dilatatæ, pinguem ac crassam influxionẽ ex terra in ipsam faciũt, sol aũt ipsam diffundens, ebullire facit vtpote leuẽ existentẽ, in extremitates, & fructũ producere. & tenuẽ quidem humiditatẽ à fructu sol aufert, crassam aũt concoquens & calfaciens edulcat. At vero arbores nõ fructiferæ, in se pinguitudinem tantam non habent, quãtum eius in fructum est expendendũ. Omnis aũt arbor quum per tempus solida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit, iã penitus constanter augescere desinit. D

22 Quicunque vero in arbores ab alijs arboribus oculos indiderunt, & arbores in arboribus enatæ viuũt, & fructificant nõ similem fructum arboribus, quibus insitæ sunt. Idipsum tali modo contingit. Oculus primũ quidẽ germinat. Alimentũ .n. habet

primùm

A primùm ab arbore, ex qua ablatus est, deinde ab ea, in quam insitus est. Vbi autem germinauerit, sic in arborē radices tenues à se demittit, & primum humore fruitur in arbore, in quam insitus est, existente: deinde tempore accedēte, demittit radices in terrā, per eam, in quā insitus est, & fruitur humore, quem à terra trahit, & alimentū inde ipsi contingit: vt non mirū sit, insitas arbores, alios fructus producere: à terra enim viuunt. Hæc mihi de arboribus & fructibus dicta sunt ea gratia, ꝙ indignum mihi factum videbatur, & ne poterā quidē hanc tractationem semiperfectā relinquere. Redibo nūc rursus retrò ad illū sermonē, cuius gratia à me hæc de istis relata sunt. Cēseo enim terræ nascentia omnia viue-

B re ex terræ humore, & qualem terra humorē in seipsa habet, talē ēt nascentia ex ipsa habere. Sic ēt puer viuit à matre in vtero, & quali mater sanitate prædita est, talē etiā puer habet. Quòd si 23
quis cōsiderare velit ea, quæ de his dicta sunt, ab initio vsque in finem, inueniet naturam omnē consimilē esse, & ex terra nascentium, & ex hominibus. Et hæc mihi de hac dicta sunt. Cæterū 24
puer in vteris existens manus apud genas habet, caput aūt propè pedes: & nō datur probe ac certo cognoscere, etiamsi puerū in vtero videas, vtrum caput sursum habeat, an deorsum. Verū ex vmbilico pelliculæ tentæ sunt ipsum continētes. Nunc aūt referam dinotionem, quā paulo antè me demonstraturū dixi, quantū huma-

C næ mēti possibile est manifestā illam, omni qui de hoc cognosse velit, ꝙ genitura in pellicula est, & ꝙ iuxta mediū ipsius vmbilicus est, & per illum sanè primo spiritum in seipsam trahit, & foras emittit, & ꝙ ex vmbilico pelliculæ tentæ sunt. Sed & aliam pueri naturā, quam dixi, sic totā habere vsq; in finem reperies, quo videlicet à me in his sermonibus declaratum est: si quis testimonijs, à me producendis vti velit. Etenim si quis oua viginti aut plura, quo pulli ex ipsis excludantur, gallinis duabus aut pluribus subijcere velit, & singulis diebus à secunda exordiendo, vsque ad vltimā, qua excludetur pullus ex ouo, subtrahere, confringere, ac videre, inueniet oīa se habere iuxta meum sermonē, quomodo volu-

D cris naturam, ad humanam conferre oportet. Quòd enim pelliculæ ex vmbilico tētæ sunt, & reliqua quæ de puero dicta sunt, sic se habere in ouo volucris reperies, ab initio in finem. Atqui si quis nondum vidit, mirabitur in volucris ouo vmbilicum inesse. Atque hæc sic habent, & sic à me relata sunt, quando verò mulieri partus appropinquat, tunc puero se mouēte, & manibus ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internam rumpi contingit: rupta autem vna, etiā aliæ debiliorē vim habent, & rumpuntur primū quidem illi contiguæ & cohærentes, postea extrema. Quum autem ruptæ fuerint pelliculæ, tunc fœtus à vinculo exoluitur, & agitatus foras procedit. Neque enim amplius robur habet

pelliculis

πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ' οὗ ἀπηνέχθη. ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη. ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ῥίζας ἀπ' αὐτοῦ λεπτὰς, καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ δενδρέῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται. ἔπειτα χρόνου ἐγγινομένου, ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη, καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον τὴν ἰκμάδα, καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθεν ἐστίν. ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτερόκαρπα εἶναι τὰ ἔνθετα τῶν δενδρέων. ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. Ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δενδρέων καὶ τῶν καρπῶν, διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω, οὗ εἵνεκά μοι λόγου τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται. φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα, πάντα ζῆν ἀπὸ τῆς γῆς ἰκμάδος, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ ἰκμάδος ἐν ἑωυτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχειν. οὕτω καὶ τὸ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιείης ἔχῃ, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ἢν δέ τις βούληται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων, ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος εὑρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην ἐοῦσαν, τῶν τε ἐκ γῆς φυομένων, καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων, καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Τὸ δὲ παιδίον, ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν, τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῖσι γένυσι, καὶ τὴν κεφαλὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκέως κρῖναι, οὐδ' ἂν ἴδῃς ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν ἄνω ἔχει, ἢ κάτω. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, ἀντέχοντες* αὐτό. Νῦν δὲ ἐρῶ τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν, παντὶ τῷ θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι. ὅτι ἥ τε γονὴ ἐν ὑμένι ἐστί. * ὅτι κατὰ μέσον αὐτῆς ὁ ὀμφαλός ἐστι. κἀκείνη πρῶτον τὴν πνοὴν ἕλκει ἐς ἑωυτὴν, καὶ μεθίησιν ἔξω, καὶ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσὶ, καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τοῦ παιδίου ἣν εἴρηκα, ὧδε ἔχουσαν εὑρήσεις πᾶσαν, μέχρις ἐς τέλος, ὅκως μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται,* εἰ βούλεταί τις τοῖσιν ἱστορίοισιν, ὁκόσοισι μέλλω λέγειν, χρῆσθαι. εἰ γάρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν, ἢ καὶ πλείονα ὅκως ἐκλεπίσηται, ὑποθεῖναι ἀλεκτορίσιν, εἴτε δυσὶν, ἢ καὶ πλείοσι, καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρης ἀρξάμενος μέχρι τῆς ὑστάτης ᾗ ἐκλέψει τὸ ὠὸν, ὑφαιρέων καὶ καταγνύων, σκοπῶν, εὑρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. ὅτι γὰρ ὑμένες εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τἄλλα ὁπόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου, οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ὠῷ τῷ ὀρνιθείῳ εὑρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. Καίτοι ἤν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει ἐν ὀρνιθείῳ ὠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. ἔχει δὲ ὧδε τάδε, καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρηται. Ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ, καὶ ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ, ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον. Ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς, καὶ οἱ ἄλλοι ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι, καὶ ῥήγνυνται πρῶτον μὲν, οἱ κείνου ἐχόμενοι. ἔπειτα ὁ ὕστατος. ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον, καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος

τῶν

Vet. Cod.
*αὐτῶν
*καὶ
*ἢν

Ver. Cod.
* καὶ τούτων ἀπενεχθέντων
* οὐκ ἔτι ἴσως
* ἐκ
* ταύταισι
* τόδε

τῶν ὑμένων προδόντων* οὐδὲ αἱ μῆτραι* δύνανται ἔτι τὸ παιδίον ἴσχειν, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην, προδόντων, καὶ τούτων ἀπενεχθέντων, προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρέων, ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσονται οὐ πολλῇ δυνάμει. ὁκόταν δὲ χωρέῃ τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἁπαλὰς ἐούσας. Χωρέει δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. βαρύτατα γὰρ ἐστιν αὐτῷ, τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθεώμενα. ἐν δὲ τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν, ἐγκρατὲς μᾶλλον γίνεται* εἰς τὴν ὑμένων τὴν κατάρρηξιν, ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. Ην δὲ βίαιον πάθημα πάθῃ τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὁρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται, καὶ ἢν ἡ τροφὴ πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται, θᾶσσον δὲ δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. Αλλ᾽ ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν, ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα, κεῖναι διελήθησαν τρόπῳ τοιῷδε, ᾧ μέλλω ἐρεῖν. ὁκόταν αἱ μῆτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης φῦσαν παρεχούσης, καὶ ἐξαρθέωσι, γίνεται γὰρ τοῦτο, δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφᾶς ἔχειν τότε. καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυστραφῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ἔῃ χρονιώτερα, ἀεὶ διαρρέει ἐς τὰς μήτρας, ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τῆς κοιλίης πνεύματι, ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ θερμαινόμενα, καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, καὶ τῶν μητρέων ἠρμένων. εἶτα ἐστὶν ὅτε τὰ καταμήνια ἐρράγη αὐτόματα, ἢ ἑτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὰς μήτρας, καὶ κατενεγκάντων τὰ πρότερα, ἡ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ πολλοῖσιν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μῆτραι ἔχανον, καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐστράφησαν, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν, ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον, αὐθήμερον ἢ ἅμα ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν. λογίζονται δὲ αἱ ἄπειροι τούτων τῶν λόγων καὶ τῶν πρηγμάτων, κἀκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐτῇσι, καὶ αἱ μῆτραι ἠρμέναι ἐτύγχανον. Οτι δὲ οὐκ ἔστι χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν, ἐγὼ φράσω. ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα, οὐκ ἔτι ἀρκεῦσα τῷ παιδίῳ ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι, καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. ὁκόταν δ᾽ αὐτῷ σπανιώτερα ταῦτα γένηται, καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι, καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι. ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι, ἄχρις ἂν τῶν δέκα μηνῶν. ἐπιλείπει δὲ* διὰ* τρόπον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινες, αἳ μὲν, ἀρκέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἱ δὲ, ἐλάσσονα. τοῦτο δὲ ἢν ἀεὶ γίνηται ἐν φύσει καὶ ἐν γένει, μητρῷον σφίν ἐστιν. αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται καὶ τοῖς παιδίοισι, τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν σπανιωτέρην παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν, καὶ πρόσθεν

τῶν

pelliculis amißis, neque vteri amplius puerum A
continere poßint, pelliculis, velut dixi, amißis, & ab ipsis abruptis. Cohærent enim pelliculæ etiam vteris, vbi circum puerum obuoluuntur, non adeo vi valida ac multa. Quando autẽ procedit puer, vim facit & dilatat vteros ĩ exitu, vtpote teneros existentes.
25 Procedit aũt in caput, si secũdum naturã prodierit. Grauißimę enim sunt ipsi supernæ partes, ex vmbilico appensæ. Quum autem in vteris est, validius se sustentat vsque ad pellicularum rupturam simul cum decimo mense, qñ partus matri propinquat, & adest. Si verò violentam affectionem perpetiatur puer, etiam ante præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & si alimentum à matre prius puero defecerit, etiam sic partus matri prius ad- B
uenit, & ante decimum mensem puer prodit.
26 Cæterum quæ longius quàm decem mensium tempus vterum gestare sibi visæ sunt (nam hoc iam sæpe audiui) illæ ipsæ hoc modo, quẽ dicturus sum, deceptę sunt. Quum vteri spiritum acceperint in seipsos, à ventre flatum exhibente, eleuantur ac intumescunt, contingit enim hoc. Videntur sanè sibi mulieres tunc cõcepisse. Præterea si menses nõ procedentes cõgregati fuerint in vtero, & diutius manserint, semper perfluunt in vteros, aliquando vnà cum flatu à ventre, aliquando etiam calescentes: & sanè tunc quoq; in vtero habere mulieres sibi videntur, nimirum mensibus non prodeuntibus, & vteris eleuatis. Deinde aliquando menses sua sponte erũpunt, C
aut alijs superuenientibus à corpore in vteros, & priores protrudentibus, & flatus egredit: & multis iam statim post mensium purgationem vteri hiant, & ad pudendum vertuntur, & tunc viris permixtæ, ad se genituram concipiunt, eadẽ die aut omnino in paucis. Existimant autem inexpertæ harum rerum ac rationum, etiam illo tempore se in vtero habuisse, qñ menses non prodibant ipsis, & vteri erãt eleuati ac tumẽtes. Quod autem non diutius q̃ decem mensibus cõtingat vterum gestare, ego demonstrabo. Alimentum & augmentum, quod à matre descendit, nõ amplius sufficiens est puero, vbi decem menses prærerierint, & fœtus auctus fuerit. Trahit enim qđ dulcißimum est in sanguine ad sese, simulq; etiã D
lacte modice fruitur. Quum aũt hæc ipsi rariora ac pauciora sint, & puer plen⁹ ac maturus existat, copiosius alimentũ desiderans calcitrat, ac pelliculas rumpẽs, initium partus matri inducit. & hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, vt ad decimum vsque mensem sufficere non poßit. deficit autẽ per hunc modum. Sunt quædam mulieres quibus sufficientes menses purgantur, quædam quibus pauciores: hoc ipsum si semper fiat, in natura, & genere, matricis vitium ipsis existit. Quæ verò menses paucos demittunt, hæ ẽt pueris postremo tẽpore, vbi iã maturi fuerint, alimentũ rarius exhibẽtes, ipsos calcitrare faciũt, & vt ante

decimum

A decimum prodire festinent. Modicus enim 17 sanguis ab ipsis procedit: vt plurimum vero cõtingit tales mulieres etiam sine lacte esse, quæ paucos menses demittunt. Sicciores enim sunt, & densiorem carnem habent. Huic autem rationi, quòd videlicet deficiente alimento prodit puer, etiam si non aliqua violenta affectio ipsi accidat, etiam hoc testimonio esse potest.

28 Volucris ex oui luteo nascitur, hoc modo. Incubante matre ouum calescit, & quod in ouo inest, à matre mouetur: calescẽs autem id quod in ouo inest, spiritum habet, & alterum frigidum ab aere per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum est, vt spiritum qui attrahitur, sufficientem ei quod intus est, transmittat: & augeB scit volucris in ouo, & coarticulatur modo eodem ac consimili velut puer, quemadmodum iam antea à me relatum est. Nascitur autem ex luteo oui volucris, alimentum vero & augmentum habet ex albo, quod in ouo est. atque hoc iam omnibus manifestum factum est, qui animũ aduerterunt. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id sufficiens vnde viuat, fortiter mouetur in ouo vberius alimentũ quęrens, & pelliculæ circum dirũpuntur, & vbi mater sentit pullum vehementer motum, putamẽ excalpens ipsum excludit. atque hæc fieri solẽt in viginti diebus, & manifestum est ꝙ ita se habent. Vbi enim exclusa est volucris, nullus humor effatu dignus in oui testis inest; expẽsus est C enim in pullum. Sic etiã vbi auctus fuerit puer, mater non amplius sufficiens alimentũ ipsi exhibere potest. Vberius itaque præsente alimẽtum puer quærens, calcitrãdo pelliculas dirumpit, & à vinculo exolutus simul foras prodit. atq; hæc vt longissime in decem mensibus fiunt. Et secundum hanc rationem, etiam pecoribus ac feris partus aduenit, in tempore quo singula pariunt, non tardius. Etenim vnicuique animali necesse est tempus esse, in quo alimentum fœtui rarius erit, & deficiet, & partus adest. Ergo quæ quidem paucius alimẽtum pueris præbent, citius pariunt: quæ vero uberius, posterius. Atq; hæc mihi de hoc dicta sunt. Porro diruptis pelliculis, si pueri momentum in caput inclinatum prædoD minabitur, mulier facile parit. Si autẽ obliquus, aut in pedes procedet: contingit enim hoc sæpe si momẽtum huc inclinarit, siue præ vterorum spaciositate, siue si mater in labore ex partu primùm nõ quieuit: & si sic procedet, mulier difficulter pariet. Multæ autem vel ipsę perierunt, vel puer, aut simul matres vnà cum fœtibus.

29 Cęterum ex parientibus ac puerperis maxime laborant primiparæ, propter inexperientiam dolorum, & dolent quidem totum corpus, maxime vero lumbos ac coxendices. Nam coxendices ipsarum disparantur. Verum expertæ iam partus, minus primiparis dolẽt. Quę vero multoties pepererunt, multo minus dolent. Si porrò in caput processerit puer, caput primũ foras ꝓdit, deinde

17 τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγεσθαι. ὀλίγον γὰρ *ἀπὸ τῶν νεῶν μητρέων χωρέει τὸ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν πλεῖστον ξυμβαίνει, καὶ ἀγαλάκτους *εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας, ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς ἐξέρχεται τὸ ἔμβρυον, ἢν μή τι αὐτῷ βίαιον πάθημα προσπέσῃ, καὶ ἴσθριον τόδε ἐστί.

28 Τὸ ὄρνεον γίνεται ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῦ χλωροῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται τὸ ὠὸν, καὶ τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν, ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται, θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν, καὶ ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἠέρος, διὰ τοῦ ὠοῦ. τὸ γὰρ ὠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως, ὡς πνοὴν ἑλκομένην ἀρκέουσαν, διιέναι τῷ ἔνδον ἐόντι, καὶ αὔξεται τὸ ὄρνεον ἐν τῷ ὠῷ, καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ αὐτῷ τε καὶ παραπλησίῳ, ὥσπερ καὶ τὸ παιδίον, ὥς μοι ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον. *τροφὴν δὲ καὶ *αὔξησιν ἔχει, τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ὠῷ, *τοῦτο ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο, ὁκόσοι προσέχον τὸν νόον. ὁκόταν δὲ ἐπιλείπῃ ἡ τροφὴ τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ὠοῦ, οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν ἀφ᾽ ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ὠῷ, ζητέον τροφὴν πλείονα, καὶ οἱ ὑμένες περιῤῥήγνυνται. καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἴσθηται τὸν νεοσσὸν κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν. καὶ ταῦτα ξυμβαίνει γίνεσθαι, ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι, καὶ ἐμφανές ἐστιν, ὅτι ὧδε ἔχει. ὁκόταν γὰρ κολάψῃ τὸ ὄρνεον, ἐπὶ τοῖσι λεπυρίοισι τοῦ ὠοῦ ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν, ὅτι καὶ ἄξιον λόγου, ἐξανήλωται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν, ζητέον οὖν πλείω τροφὴν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον, ἀσκαρίζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας, καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ, χωρέει ὁμοῦ ἔξω. καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μησὶ τὸ μακρότατον, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρίοισιν, ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ ᾧ ἕκαστον τίκτει οὐ μακρότερον. ἑκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ σπανιωτέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ, καὶ ἐπιλείψει, καὶ ὁ τόκος παρέσται, καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα, θᾶσσον τίκτει. τὰ δὲ πλέω, ὕστερον, καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Τὸ δὲ παιδίον ὅταν περιῤῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, ἢν δὴ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπὴ, ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή. ἢν δὲ πλάγιον, ἢ ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται γὰρ οὕτω πολλάκις, ἢν οὕτως ἡ ῥοπὴ τύχῃ, γενομένη, ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίης τῶν μητρέων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον. κἢν οὕτω χωρέῃ, χαλεπῶς τέξεται ἡ γυνή. πολλαὶ δὲ ἤδη, ἢ αὗται ὤλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ ἅμα αἱ μήτερες, καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν.

29 *ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ πρωτοτόκοι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων, καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ ἰσχία. διΐσταται γὰρ σφέων τὰ ἰσχία. αἱ δὲ μᾶλλον ἔμπειροι τόκων, ἧσσον πονέουσι τῶν πρωτοτόκων. αἱ δὲ πολυτόκοι, πάνυ ἧσσον πονέουσι. ἢν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἡ κεφαλὴ πρῶτον ἔξω χωρέει, ἔπειτα

Vet. Cod.
* ἀπ᾽ αὐτέων
* μᾶλλον
*τροφὴ
* αὔξησις ἐστὶν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ
* ἐόντος
* τίκτουσαι δὲ αἱ γυναῖκες

Vet. Cod. *χόριον

τά τ' ἄλλα μέλεα ἑπόμενα. ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ, τὸ * χωρίον τεταμένον ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα, ὕδερον ἔρχεται αἱματώδης, ἀπό τε τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θέρμης, καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο τῇ τῶν λοχίων καθάρσει. μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ ἰχῶρος, ἡ κάθαρσις γίνεται, χρόνον τὸν πρόσθεν εἰρημένον, καὶ οἵ τε μαζοὶ καὶ τ' ἄλλα μέλεα, ὁκόσα ὑγρότερά ἐστι, καταῤῥήγνυται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόκῳ. ἔπειτα δὲ, ὡς ἂν πλειόνων πειρῶνται τόκων, ἔτι μᾶλλον καταῤῥήγνυται, διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Δίδυμα δὲ γίνονται ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος, οὕτως. Ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλπους συχνοὺς καὶ γαμψοὺς, τοὺς μὲν τηλοτέρω, τοὺς δὲ πλησιαιτέρω τοῦ αἰδοίου, καὶ τὰ πολύγονα τῶν ζώων πλείους ἔχει κόλπους, τῶν ὀλίγα κυεόντων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρόβατα, θηρία τε, καὶ ὄρνεα. ὅταν δὲ ἡ γονὴ τύχῃ σχισθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη, καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται τὴν γονὴν, * οἱ κόλποι τε μὴ ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, ἡ χωρισθεῖσα * ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ, ὑμενοῦται καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ὥσπερ καὶ τὸ ἓν· οὗ εἵνεκεν εἴπομεν. Ὅτι δὲ ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος, δίδυμα γίνεται, ἰσχυρὸν τόδε. ἐστὶ κύων καὶ ὗς καὶ ἄλλα ζῶα, ὅσα ἀφ' ἑνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἐν κόλπῳ καὶ ὑμένι ἐστί. καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὁρέομεν γινόμενα, καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία, ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χωρίῳ ἐστὶ, καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα, καὶ πρότερον θάτερον χωρέει ἔξω, καὶ τὸ * χωρίον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ θῆλυ καὶ ἄρσεν δίδυμα γίνεται, φημὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐν παντὶ ζώῳ ἑκάστῳ γονῆς * εἶναι καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἰσχυρότερον, καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρέει ἡ γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποθρώσκεται, καὶ οὐκ ἀνυστὸν ἀεὶ ὁμοίως εἶναι πᾶν ἰσχυρὸν, τό, τε πρόσθεν ἐξιὸν, καὶ τὸ ὕστερον. ἐς ὁκότερον * ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη * ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται. ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρη, κεῖθι θῆλυ φύεται. ἢν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται. ἢν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας, τέλος ἔχει.

* καὶ τοῖν κολποῖν
* δὴ
* χόριον
* ἐνεῖναι
* δ'
* ἐσελθοῦσα

inde alia membra consequuntur, postremus au- A
tem vmbilicus. Ex vmbilico autem secunda tēta est. Post hæc aquositas & mucus sanguinolentus tum à capite, tū à reliquo corpore secretus, præ violentia & dolore ac calore: atque hic viā struit purgationi à partu consequenti. Post exitum autem eius muci cruenti, purgatio fit per tempus antea relatum. Et tum mammæ, tum reliqua membra, quæ humidiora sunt, mulieribus rumpuntur, minime quidē in primo partu: postea verò prout plures pariunt, ita amplius rumpuntur, euacuatis venis præ partus purgatione.

30 Atq; hæc à me de hoc dicta sunt. Gemelli autē fiunt ab vno coitu, hoc modo, vteri sinus frequētes & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores pudendo. Et animalia quę multa gi- B
gnunt, plures sinus habent, quàm ea quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ, & volucres. Vbi itaq; contigerit genituram findi, & in duos sinus deuenire, & vteri genituram susceperint, & sinus alter ad alterum nō hiauerit, nec dimiserit, segregata genitura in vtroq; sinu pelliculas induit, & viuificatur eodē modo, quo vnus fœtus: quapropter vero id fiat, diximus. Quòd vero ab vno coitu gemelli gignātur, hoc testimonio constat. Est canis, & sus, & alia animalia, quæ ab vno coitu pariunt & duo, & plura, & vnumquodque animal in vtero, in sinu ac pellicula existit: atq; hæc ipsi fieri videmus, & hæc omnia eadem die vt plurimum pariunt. Sic autē & mulieri ab vno coitu gemelli facti, uter- C
que in sinu & pellicula est, & eadem die utrunque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipsius siue secunda.

31 Quòd aūt gemelli, fœmella & masculus generātur, hoc caussæ esse sentio: In muliere & in uiro, & in omni animali, in singulis & debilior, & fortior genitura inest. Et nō semel ac simul genitura procedit, sed & bis & ter ebullit ac eiaculatur: & non est possibile omnem esse fortem, tum quæ prius exiuit, tum quę posterius. In utrum autem sinum, crassiorem ac fortiorem geniturā ingredi contigerit, illic masculus gignitur: in utrum uero rursus humidiorem ac debiliorē, illic fœmella generatur. Si uero in utrunque fortis ingredietur, ambo masculi fient: sin debilis, ambo fœmellæ. Atque hic sermo sic relatus totus finem habet.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Natura pueri.

1 Si genitura ab. *Hunc librum esse veluti partem quandam libri de Genitura, potest indicare, qui postrema illius libri verba & huius principium considerat; nam haud esse alicuius nouæ tractationis exordium quis non intelligit? præterquam quod in vetustissimo codice, prima hæc verba fini illius annexa conspiciuntur, ut ea etiam ratione conycere valeamus antiquitus ambo iuncta fuisse. Quod si Gal. & aly separatim utrunque citare inueniuntur, mirum esse non debet, cum item libros Arist. physicorum & meteorolog. secundum varias tractationes varÿs nominibus appellatos sciamus, ut posteriores physicorum de motu, quartum metheorologicorum, de affectibus mixtorum, sicq; de alÿs quibusdam*

busdam. An vero sit Hippocratis legitimus, anceps fuit Gal. Illud apud ipsum constat, si non Hippocratis, saltem Polybi extitisse, & Hippocraticam doctrinam referre; imò Gal. ipse in j. lib. de semine, exactam speculationem & ionicam locutionis iucunditatem Hippocrati peculiarem in hoc libro agnoscit: vbi non (κεκέρασαι οἷα δὴ λέξει τὴν διήγησιν, sed ἰάδι λέξει,) puto legendum. Prætere a neminem antiquorum vsque adeo exacte & rationis, ac sensus testimonijs fœtus formationem, ac Hippocratem hoc in libro tractasse scribit.

2 Atqui genituram. *Hæc Historia tota à Gal. in lib. de fœtus formatione, & in primo de semine sub Hippocratis nomine ijsdem verbis narratur, nisi quod vbi in excussis & manuscriptis Hippocratis codicibus legitur, γυναικὸς οἰκέιης μουσουργὸς, apud Galenum legitur, γυναικὸς οἰκέτης μουσουργὸς, quæ lectio mihi sane magis placet, nisi Erotianus in voce, οἰκεῖη, citans hunc locum obstaret. Id non est ignorandum, γονὴν apud Hippocratem, vt pluribus in locis notat Gal. præter cætera designare etiam fœtum imperfectum, nec dum animatum, qui dum exit ἐκρύσις vocatur, vt notat Arist. iij. de historia anim. sicuti dum fœtus post quadragesimum à conceptione diem, vi aliqua læsus & imperfectus educitur, non amplius, ἐκρύσις, sed ἐκτρωσμὸς nuncupatur, quo in loco publicum inter mulieres de seminis effluxu extasse sermonem subinsinuat, quomodo Hippoc. clare testatur.*

3 Menses enim non prodeunt. *Quod, & hic, & in aphorismis memoriæ tradidit Hippocrates, nimirum mulieri prægnanti haudquaquam incolumi fœtu, menstrua profluere, aut primo mense tantum, idem quoque Arist. confessus est, primo de gener. anim. cap. xix. & vij. de hist. cap. iij. quibus in locis scripsit mulieri prægnanti si marem habeat, quadragesimo die, si fœminam tricesimo, posse impune menstrua effluere, alioqui νοσηματῶδες esse, si fluant.*

4 Quare si quidem. *Vterus mulierum nisi singulis mensibus exinaniatur, raro fœtum concipere, aut conseruare potest, quod eius temperies, atque calor valde alterentur, vnde postmodum attractiua & retentiua eius facultates labefactantur. Ad hæc copia humorum vim seminis suffocat. Inueniuntur tamen mulieres, quæ siue nullis prope excrementis abundent, siue aliò natura ea vertat, nunquam menstruas purgationes habent: neque impediuntur quo minus concipiant, vt Arist. vij. de hist. anim. cap. ij. scribit, vbi etiam Hippocratis doctrinam sequutus, mulieres ferè post menstruorum purgationes grauidas reddi, atque eas, quæ nunquam purgantur innumeris malis subijci tradit, quæ mala recensentur ab Hippocrate, in lib. de morb. muliebribus, hoc in loco, & in lib. de Genitura citatis, vt hinc facile sit intellectu ab eodem auctore, siue fuerit Polybus, siue Hippocrates, hos atque illos esse conscriptos. Codices vulgati habent, καὶ πιέζουσι, καὶ κνέουσι τὴν κύσιν. Vaticanus vero, καὶ κλείουσι, quæ sane lectio verior est.*

5 Et nerui. *In Aldino, & Basiliensi codicibus legitur, καὶ τὰ νεῦρα ἐπαίοσεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων. In Vaticano autem, τὰ νεῦρα ἐλίσσεται, sic enim ipse legendum credo, inde persuasus, quod magis respondeat neruos articulis circumuolui, quam exilire.*

6 Et ad hoc peruenit fœmella. *Quamuis Arist. quoque prodiderit tardius fœmineos fœtus, quam masculos articulari et efformari, longius tamen ab his recessit, quæ ab Hippocrate hoc in loco dicuntur, siquidem is vij. de hist. anim. cap. iij. voluit, marem, qui quadragesimo die exierit, formicæ magnitudinem referre, omniaq; membra iam distincta habere, fœminam vero si intra mensem tertium prodeat, indistinctam esse; quæ vero quartum sit adepta mensem, iam separata membra possidere & reliquam distinctiorem effigiem breui tempore accipere. sed hac in re magis Hippocrati credendum, quod ex anatome hoc sæpius conspexerit, quam Aristoteli, qui parum in ea exercitatus fuit, nisi quis simplicitatem magnam indicet, credere duobus tantum diebus vtranque formationem differre.*

7 Si mulier. *In vulgatis codicibus legitur, ἢν τι γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νόσημα ἔχῃ καὶ ἄγριες, ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυται, quod certe mihi subobscurum videtur, cum νόσημα ἄγριες, quid præcipue hic designet non satis intelligam, iccirco melius sententia mea, in Vaticano codice legitur, καὶ ἄγριες ἐν τῇ λοχίᾳ καθάρσει. Qui enim morbi à perturbationibus puerperij purgationi familiaribus valde diuersi contingunt, lethales fere sunt; quòd necessarium sit aliquam magnam adesse causam quæ morbum pariat, nec à naturalibus purgationibus vincatur, quæve & purgationum molestijs & partus laboribus adiuta, malorum prauam societatem inducat.*

8 Et crassissime quidem. *In Basiliensi codice legitur, καὶ παχύταται μὲν εἰσὶν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες αἱ ἀπὸ τῇ κεφαλῇ. In Aldino autem, & Vaticano, ἐν τῷ σώματι φλέβες καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ, quo in loco nonnullis magis placuit, vt ἐν τῷ σώματι, legatur.*

9 Vt nihil mirum. *Nasci vngues ex neruis per congelationem sensit Empedocles. Arist. ij. de gener. anim. cap. viij. eosdem ex cute fieri memoriæ prodidit, ac huius illud argumentum attulit, quod secundum cutis coloris mutationem pariter & vngues mutentur. Hippocrates autem hoc in loco videtur illos ex neruis & ossibus deducere, nempe densissimis partibus, sed cum videamus vngues quotidie augeri atque excrementis quibusdam ab ossium & neruorum nutrimento diuersis nutriri, æquum est credere potius eos cutis naturam referre, & extremitatum digitorum, in quibus venæ & nerui finiuntur, veluti quadam munimina esse, quod intellexit & Arist. vbi vngues præsidij gratia datos scripsit, & Plinius, cum vngues neruorum clausuras appellauit.*

10 Nam dum. *Pilos, tam συγγενεῖς, quam ὑστερογενεῖς, vt cum Arist. loquar, nemo ferè est, qui non dixerit gigni ex fuliginosis excrementis, ab aeris frigiditate in eam formam densatis. Quod vero pueri genituram habeant, quam ante decimum quartum annum non emittunt ob venarum angustiã, & quod fluere ipsa incipiente cutis rarescat, vnde pili, ὑστερογενεῖς, oriri incipiant, multas difficultates patitur. quis credat puerorum corpora continuo crescentia posse tantum alimenti vltimi habere, quod pro incremento abunde sufficiat, & præterea relinquatur adhuc aliud, quod in penu pro semine à natura reponatur? vt hac etiam in re D. Hieronymi suspectam fidem habeam, qui scripsit in epistolis, puerum nouem annis natum nutricem grauidam reddidisse. Cur enim natura semen eo tempore in pueris producat, quod nulli vsui esse queat? Tempore coitus pili suppullalant, quoniam humiditas arescens & remissa tantum facultatis calori præbet, vt valeat aliqua exurere, quorum fuligo materiam postmodum pilorum generationi suggerat; antea enim calor nimia humiditate veluti sopitus id nequaquam efficere posset: accedit quoque raritas siccitati; vt Arist. his duabus rationibus iiij. probl. dixerit, tempore coitus oriri pilos.*

11 Signum autem. *Ad pilorum generationem requiri etiam cutis raritatem omnes fatentur, non ob hoc tamen ea præcipua causa putari debet. nam & Arist. x. probl. xxxix. non modo cognouit pilos in cicatricibus humanorum corporum minime renasci, quoniam meatus sint occlusi, verumetiam id hominem solum inter cætera animalia pati credidit, quoniam valde diuersa est hominis cicatrix, vtpotè durior à cute vel carne priore, secus quam in brutis, in quibus cum à primo ortu cutis dura sit: parum cicatrix euariat, & ob id nullum nouum generationi pilorum impedimentum suboritur; quo in loco cum Arist. cutem carnem esse scribat, frigiditate in eam formam densata, instar ἀγριῶν καλουμένων ἐν ταῖς ἀλδύραις ἑφθαῖς, cutem vero brutorum partem esse per se à carne separatam, videant medici philosophantes an verum sit.*

12 Quicunque vero Eunuchi. *Hæc omnia Arist. iiij. de hist. anim. cap. xj. confirmauit, sed x. par. probl. neque spadones, neque mulieres pilis abundare scripsit, quoniam nimia illorum humiditas calorem inertem & debilem reddit, quominus possit exurere & materiam pilorum sibi præparare. Idem v. de gener. anim. cap. iij. & x. problematum scripsit, Eunuchos non caluescere, quòd eiusdem cum pueris & fœminis sint natura, quodq́; multum cerebri ad Veneris abstinentiam, & subinde multum humiditatis habeant, δεῖ γὰρ (inquit ipse) ἡ γονὴ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου χωροῦσα, quod fuit Hippocratis placitum: quis porro non iudicet pro Arist. contra Hippocratem, caluitiem potius à siccitate oriri, quam à phlegmate supercalfacto, pilorum radices comburente.*

13 Cæterum cani ob id. *Canitiem quam poetæ, γήρως δ' ἔρωτα πάχνην vocarunt, non ex ariditate, sed ex putredine ortum ducere clarissimis argumentis demonstrauit Arist. v. de gener. animal. lib. cap. iiij. & v. vbi cum omnia hæc Hippocratis illustrare alicui fortasse videatur, apud Athenæum autem v. dipnosoph. citantur, quædam de canitie ex naturalibus Arist. quæstionibus, quæ nec in probl. nec alibi reperiuntur, quàm in loco de gener. anim. citato, sed ita diuersa sunt loci vtriusque sententia, Arist. scilicet & Athenæi, vt de fidelitate, vel codicis, vel auctoris non parum dubitem. Citat Athenæus Aristotelem, quasi canitiem ex siccitate nasci censuerit; is vero id palam improbat & putredini ascribit. Quod autem in xv. dipnos. de vnguentis dicitur, in v. de gener. anim. de vnctione aquæ, & olei asseritur. Dum præterea Arist. πίλους, canitiem accelerare scribit, Athenæus id Folio attribuit, quamuis credam, vbi legitur, διὸ καὶ τὰ πόλια θᾶττον ποιεῖ πολλούς, legendum esse, τὰ πίλια, quemadmodum in vetusto Farnesianæ bibliothecæ codice reperitur.*

14 Qualemcunque humiditatem. *Nutrimentum, aquam, & regionem pilos mutare non modo in homine, sed & in brutis memoriæ mandauit Arist. in lib. de hist. & de gener. anim. quod Hippocr. solum humiditati à carne attractæ adscripsit. De Tarando autem animali certe Theophrastus, Solinus & Plinius referunt, magnitudine bouis & cerui facie, sed latiore esse. Atqui admirationem illud parit, animal ita vastum pilorum statim colorem mutare posse, quemadmodum Polypodes & Chameleontes cutem.*

15 Et tempus ad hoc fit. *In hoc item dissentit ab Hippocrate Aristot. qui vij. de hist. animal. cap. iij. hæc scripsit, ἐπὶ μὲν τῶν ἀρρένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῷ δεξιῷ μᾶλλον περὶ τὰς τετταράκοντα γίνεται ἡ κίνησις, τῶν δὲ θηλειῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ περὶ ἐνενήκοντα ἡμέρας, id est, mares vt plurimum in dextera parte magis circa quadragesimum diem mouentur, fœminæ vero in sinistra circa nonagesimum.*

16 Lac aut ob. *Veteres illi, qui primi rerum naturas perscrutari & literis mandare ceperunt, cum in magna obscuritate versarentur, partim eas obscuris sermonibus inuoluerunt, partim clarissimis notis designarunt, prout ipsi in rerum earum notitia parum, vel multum explicatos, ac firmos conceptus habebant; quod si interdum falsa & fabulosa quædam prodere visi sunt, vt hoc in loco Hippocr. ignoscendum est illis, qui viam à nullis alijs tritam incedentes, quandoq; errare, ac impingere coacti sunt. Arist. uero multa priorum commentaria nactus, mirum non est si eorum inuenta illustrauit, correxit & auxit, propterea q́; lactis naturam & generationem melius persequutus est.*

17 Quin & pecora pregnantia. *Belluas prægnantes pinguiores euadere sæpenumero contingit, at rarius mulierem, nempe quæ grauida dum est, plerunque male afficitur. Legitur apud Vitruuium lib. ij. cap. ix.*

cap. ix. non sine ratione mangones consueuisse, dum grauidas mulieres venderent, eas nunquam pro sanis dare, quanquam secus sentiant iurisperiti, apud quos &c. dig. de edicto ædili Sabinus tradit conuenire inter omnes grauidam mulierem sanam esse, quod maximum, ac præcipuum fœminarum munus sit concipere, & conceptum tueri.

18 Quemadmodum etiam. *Plantæ generantur, aliæ ex putri materia, vt ficus in parietibus, & viscum in quercu, aliæ ex propagatione, atque harum aliæ ex semine, aliæ ex plantarum partibus sese propagantibus, & quæ pullulant ab radice, aliæ ex plantæ parte separata, vt ex taleo paxillo. Quæ vero generantur ex semine modos duos habent, aut enim idem specie generatur, vt è glande robur, aut proportione, vt è brasica semine rapum. Initio porro similis est talearum rationi, quoniam surculo matrix arbor est, sicut terra taleæ. Auulsio autem nihil mutat, vel addit natura præter locum, radix enim iam produxit, vnde & viuiradices appellamus: ars vero transfert. Generationem ex semine plantarum hic adeo exquisitè & prudenter tractauit Hippocr. vt ab Arist. & à Theophrasto nihil amplius optandum sit, nempe cui visum est satis dixisse, semina in se principium nutritionis habere, & ouis æquiparari, quomodo Empedocles plantas ouiparas nuncupauit.*

19 Cæterum ex plantarijs. Φυτευτήρια *(qua voce vtitur crebro Theophrastus) siue plantaria, non semina, aut seminaria, vt Theodorus, & alij transferunt, sunt arbores, quæ in aliquo peculiari loco semine fuerunt satæ, vt inde ad destinata viridarijs loca transferantur. Haud absimilis est natura stolonum: etenim cum radicum parte, quam sibi habent, transferunt, vnde viuiradicis nomen ortum est. Sed hoc in loco nomine* φυτευτηρίων, *intelligit Hippocrates tum arborum non ex semine, sed ex arboribus efficiendorum rationem, tum ipsam arborem sic nascentem. Arbor vero ex arbore nascitur, aut talea, aut ramo. In vtrisque eadem ratio nascendi, cum enim multo statim opus habeant nutrimento, neque habeant quo illud à terra trahant, prius natura ipsis radices fabrificat, quibus quasi ore quodam nutrimentum in totum arboris corpus mandat: secus euenit in plantis ex semine nascentibus, quoniam cum facilior sit foliorum quam radicum ortus, ac tantum habeat semen nutrimenti, quantum arbori nascenti sufficere queat, primo folia truncum effectura erumpunt, quæ crescentia, nec à semine amplius nutrita, radicibus à natura in id donantur: natura nanq; in generandis animatis corporibus, ante cætera de nutrimento sollicita esse consueuit, & iccirco dixit alibi Hippoc. in animalibus primo iecur gigni, quod etiam Gal. aduersus Arist. demonstrare conatus est.*

20 Et oportet. *Quod multis alijs Hippocratis commentarijs euenit, vt transmutati, imminuti & aucti sint, quando vel prioribus sæculis, vel à Capitone & Dioscoride Hadriani Imperatoris tempore in vnum collecti sunt, id libro huic de natura pueri contigisse equidem credo, in quo plurima conspiciuntur inuersa, imminuta atque aucta; sed illud præcipuè admirationem mihi parit, quomodo hactenus nemo viderit eam partem, vbi longo sermone edisserit causas, quibus terra aquæ nonnullæ hieme calent æstate frigent, totam præter rationem insertam fuisse, quandoquidem neque propositæ materiæ quidquam fere conuenit, nec vllo modo aptari potest ei disputationi, quam instituit, de augmento plantarum, tam in supernis, quam in infernis partibus. Itaque nos eam tollendam ex hoc loco, & in lib. de aere aq. & loc. in ea scilicet parte, quæ in lib. de vulneribus capitis malè inserta conspiciebatur, ante aquarum tractationem reponendam censemus, videant doctores, an sententiam nostram probent, an meliorem ipsi afferre valeant.*

21 Et quandiu. *Non modo tenellæ arbores fructum non ferunt, imò nisi iustam magnitudinem, ac vigorem sint assequutæ, quos fructus ferunt, imperfecti sunt, ideo agricolæ, ac medici cauent, ne fructus ad prolem, aut medicinam ab huiuscemodi plantis colligantur, eos enim ob tres fines, generationem scilicet, cibos, & medicinas à natura produci nemo ignorat.*

22 Quicunque vero in. Ενοφθαλμισμον, *particularẽ quandam* ἐμφυτείας, *siue, vt cum Plinio loquar insitionis speciem effecit Theophrastus, quem etiam agricolæ ferè omnes sectati sunt. Hippocrates vero hic pro ipsa in vniuersum insitione inoculationem vsurpasse videtur, sed maior est inter vtranque dissensio, quoniam insita primo nutriri eius plantæ à qua dempta sunt, nutrimento Hippoc. credit, quo absumpto humore, deinceps plantæ, cui infixa sunt, nutriri, quousq; exiles quasdam radices per truncum vsq; ad terram demittant, vt inde sibi nutrimentum hauriant. Theophrastus autem in j. de cau. plant. omnia insita nutriri ab humore arboris matricis asserit, & iccirco insita meliores, ac generosiores fructus edere, quoniam non impurum à terra humorem, sed puriorem & in arboris corpore magis excoctum pascuntur. Cur autem insita proprios fructus, & non nutricis proferant, si eius nutrimento fruuntur? nam quantum nutrimenta valeant ad permutandas rerum naturas, sibiq; assimilandas Arist. ac Theophrastus multis in locis declararunt: quare melius Hippoc. hanc diluant dubitationem, quia à terra omni ferè succo referta humorẽ idoneum pro nutriendis insitis trahi censet, vnde ratione nutrimenti nulla mutatio adesse potest. Porro meliores & generosiores insitorum fructus existunt quod eorum succus per proprias venas à terra haustus non distribuatur in matricem, sed totus ipsorum augmento & fructificationi insumatur, præterea qui sic per exiles venas trahitur humor, sine dubio purior, subtilior & à terrestri fece magis solutus efficitur: quibus rationibus maior fructibus accedit magnitudo, & bonitas.*

23 Quod si quis. *Fuit Arist. sententia ij. de gener. anim. cap. y. quæ in ouis & animalibus nascuntur principio plantæ vita viuere, alibi vero dixit homines dum in vtero latent, plantarum vitam viuere, eductos in lucem iam brutorum vitam explicare, sicq; annis crescentibus maturos rationali vita vti. Primum ex hoc Hippocratis loco accepit, vbi τῶν ἐκ γῆς φυομένων καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων, similem à principio vsque in finem, hoc est ab hora conceptus ad partum naturam facit, tunc enim homo φυόμενος, propriè Hippocrati vocatur.*

24 Cæterum puer in vtero: *Arist. de situ fætus humani in vtero hæc memoriæ prodidit vij. de Hist. animal. cap. viij.* σχῆμα δὲ ἔχει ἐν τῇ ὑστέρᾳ τὰ μὲν τετράποδα πάντα ἐκτεταμένα, καὶ τὰ ἄποδα πλάγια οἷον ἰχθύς, τὰ δὲ δίποδα συγκεκαμμένα; οἷον ὄρνις καὶ ἄνθρωπος συγκεκαμμένος, καὶ ῥῖνα μὲν μεταξὺ τῶν γονάτων ἔχουσι, ὀφθαλμοὺς δὲ ἐπὶ τοῖς γόνασι, ὦτα δὲ ἐκτός: ἔχει δὲ ὁμοίως πάντα τὰ ζῶα τὴν κεφαλὴν ἄνω τὸ πρῶτον, αὐξανόμενα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ὁρμῶντα κάτω περιάγεται. *Quem situm considero ac veritati saltem proxime accedere existimo, ægre induci possum, vt credam fætum manus ad genas in vtero tenere, quemadmodum hic Hippocrates scribit, facilius etenim videntur ad genua manus contineri posse, quando fætus exiens sic etiam habere conspicitur. quo in casu si, πρὸς τοῖσι γόνασι & non γνάθοισι, legamus, Hippocratem idem censuisse clarum erit, vt Caluus legisse visus est.*

25 Procedit autem in caput. *Arist. vij. de Hist. animal. cap. viij.* καὶ ἡ ἔξοδος ἐστὶν ἡ κατὰ φύσιν πᾶσιν ἐπὶ κεφαλήν, συγκεκαμμένα δὲ καὶ ἐπὶ πόδας γίνεται παρὰ φύσιν. *id est, & in lucem exitus secundum naturam omnibus quidem in caput est, inflexa autem & ad pedes præter naturam exeunt.*

26 Cæterum quæ. *Arist. vij. de Hist. anim. cap. iiij. hominem præ cæteris animalibus id à natura obtinuisse tradit, vt diuersis temporibus pariat, quandoquidem mulierum aliæ septimo, aliæ nono, paucæ octauo, plurimæ decimo pariunt; quasdam etiam vndecimum attingere fatetur. Verum quæ tempus hoc prætereunt eo prope modo decipi, quo Hippoc. scribit his verbis;* καὶ γὰρ τούτων ἡ τῆς συλλήψεως ἀρχὴ λανθάνει τὰς γυναῖκας, πολλάκις γὰρ πνευματικῶν γινομένων ἔμπροσθεν τῶν ὑστερῶν, μετὰ ταῦτα πλησιάσασαι, καὶ συλλαβοῦσαι, ἐκείνην οἴονται τὴν ἀρχὴν τῆς συλλήψεως δι' ἣν ἐχρήσαντο τοῖς σημείοις.

27 Medicus enim sanguis. *Vulgati codices habent,* ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν νέων μητρῶν χωρέει τὸ αἷμα: *in Vaticano autem libro legitur,* ὀλίγον γὰρ ἀπ' αὐτέων χωρέει τὸ αἷμα; *quæ lectio sane magis præcedentibus consonat, cum prior nullam prope conuenientiam habeat. Caluus vtranque scripturam simul copulauit, sed (nisi codicum fide id egerit) eius iudicium probare nequeo, quoniam à iuuencularum vteris paucum sanguinem fætui subministrari in pluribus falsum deprehenditur.*

28 Volucris ex ouis. *Arist. vj. de Hist. anim. cap. iij. pullorum ex ouis generationem exactißimè tractauit, vbi in aliquibus Hippocratem sequutus est, in aliquibus ab eo recessit, veluti quod pullus ex albo oui gignatur, luteo nutriatur, quam sententiam vna cum alijs Plinius ad verbum accepit lib. x. c. liij. sensit idem Arist. iij. de gener. anim. cap. ij. quo in loco Hippocratis nomine suppresso, homines & Alcmeonem Crotoniatam damnat, quod dixerit album oui instar lactis esse pro nutrimento pulli. Sed cum in hac dissensione vnusquisque demonstrationibus à sensu deductis vtatur, facile est videre ex ipsa sectione vter magis veritatem cognouerit.*

29 Cæterum ex parientibus. *Arist. in Hist. anim. & in lib. de gener. anim. hæc omnia sparsim enarrat, sed in vij. hist. cap. ix. aliqua diuerso ab his modo & præsertim de ordine exitus fætus, sub hisce verbis,* πρῶτον μὲν οὖν ἐξέρχεται ὕδερος γινομένου (*alias* κινουμένου) τοῦ ἐμβρύου, καὶ ῥηγνυμένων τῶν ὑμένων, ἕπεται τὸ ἔμβρυον, στρεφομένων μὲν τῶν ὑστερῶν καὶ τοῦ ὑστέρου τὰ ἔσω ἐκτὸς ἴσχοντος: *quo in loco non est prætereunda vox illa,* ὕδερος, *quæ cum sit Hippocrati propria, vt Gal. notat in linguarum expositione, & in eadem præcisè materia vsus est, ipsam ab Hippocrate sicut, & alia quamplurima accepisse, igitur ingrati Arist. animi signum non paruum est eius nomen semper tacuisse, quia sibi multorum bonorum auctor fuit.*

30 Gemelli autem fiunt. *Duplici modo concipiuntur gemelli, aut vno coitu, aut pluribus, pluribus autem coitibus nedum duos, vel tres, verum etiam plures per* ἐπικύησιν, *effici possunt, tam in brutis nonnullis, quam in homine; quod enim de Aegyptiorum mulieribus scribit Arist. omnibus perspectum est, quin dum hæc scribo, per literas nuntiatum est mihi, Foroliuij (quæ patria mea est) mulierem quandam Ludouici Rondonij vxorem decem dierum spatio septem fætus edidisse, quorum primus baptisma habuit, reliqui mortui exierunt, ne sileam quod memoriæ prodidit Arist. vij. de Hist. anim. cap. iiij. contigisse olim, vt facto abortu duodecim superfætata puerperia egerentur.*

31 Quod autem gemelli. *Tria de gemellorum generatione, ab Aristot. memoriæ mandata inuenio. Primum est iiij. de gener. anim. cap. iiij. vbi refert in eodem vteri sinu interdum gemellos collocari; quod videtur Hippocratis sententiæ repugnare, quam etiam ibi suppresso nomine impugnat. Alterum est in eodem lib. cap. vij. quando scribit, in brutis si gemelli vtriusque sexus nascantur, perpetuo seruari, in homine plerunque interire, quoniam huiuscemodi concursus in hominibus præter naturam existit, cum non pari tempore mas & fæmina perficiantur, sed semper, aut marem cunctari, aut fæmellam præuenire necesse est, quod in cæteris animalibus minus euenit, nimirum in quibus & mas & fæmina ijsdem statis temporibus perfectionem propriam assequantur. Tertium est, gemellos aliquando dißimiles inter se oriri, sed maiori ex parte admodum similes, adeo vt in his dignoscendis interdum*

etiam

etiam parentes fallantur; Indiscreta proles (inquit Virgilius) gratusq́ parentibus error: fit quoque nonnunquam, ut duo diuersis locis & parentibus, perinde ac gemelli, inter se assimilentur, Toranius enim (quod scribit Plinius) lib. vij. cap. xij. M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans alpes, ut geminos vendidit, postquam deinde sermone puerorum detecta fraude, à furente increpatus Antonio est, inter alia magnitudinem pretij conquerente (nam ducentis mercatus erat sestertijs) respondit versutus ingenij mango, ob id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in vllis eodem vtero editis.

HIPPOCRATIS COI LIB. DE AFFECTIONIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΑΘΩΝ.

Argumentum in lib. de Affectionibus.

De Partium morbis, eorum causis, dignotione & curatione. De febribus præterea, atque vlceribus. De victus ratione in ægris, & conualescentibus instituenda, alimentorum singulorum facultatibus & differentijs copiosè explicatis.

A 1 VIrum prudentem ratione apud se inita (quòd maximi pretij res est hominibus sanitas) nosse conuenit, quomodo ex sua ipsius intelligentia, in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea, quæ à medicis & dicuntur, & adhibentur corpori suo, eaq́; dijudicare posse. Atque hæc singula hactenus nosse satis est, quatenus idiotæ contingere potest. Hæc verò nouerit quis maxime, si harum rerum cognitione ac studio teneatur. Morbi omnes hominibus à bile ac pituita fiunt. 2

B Bilis autem & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium aut resiccantur, aut humectantur, aut incalescunt, aut frigefiunt: patiuntur autem hæc pituita & bilis, & à cibis, & à potibus, & à laboribus, & à vulneribus, & olfactu, & auditu, & visu, & coitu, & à calido, & à frigido: Patiuntur autem quum singula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non consueta, aut plura & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuersi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet autem

ad

1 ΑΝδρα χρὴ, ὅσις ἐςὶ συνετὸς, λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιον ἐςὶν ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσῃσιν ὠφελέεσθαι. Ἐπίστασθαι δὲ τὰ ἀπὸ τῶν ἰητρῶν καὶ λεγόμενα καὶ προσφερόμενα πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἑωυτοῦ καὶ διαγινώσκειν. Ἐπίστασθαι δὲ τούτων ἕκαστα, ὅσον εἰκὸς ἰδιώτην. ταῦτ᾽ ἂν ἐπίσταιτο ἄν τις μάλιστα εἰδὼς καὶ ἐπιτηδεύων τάδε. Νοσήματα τοῖσιν ἀνθρώποισι γίνεται ἅπαντα, ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. Ἡ δὲ Vet. Cod.

2 χολὴ καὶ τὸ φλέγμα τὰς νούσους παρέχει, ὅταν ἐν τῷ σώματι, ἢ ὑπερξηραίνηται, ἢ ὑπερυγραίνηται, ἢ ὑπερθερμαίνηται, ἢ ὑπερψύχηται. Πάσχει δὲ ταῦτα τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολὴ, καὶ ἀπὸ σιτίων, καὶ ἀπὸ ποτῶν, καὶ ἀπὸ πόνων, καὶ ἀπὸ τρωμάτων, καὶ ὀσμῆς, καὶ ἀκοῆς, καὶ ὄψιος, καὶ λαγνείης, καὶ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. Πάσχει δὲ ὅταν τούτων ἕκαστα τῶν εἰρημένων, ἢ μὴ ἐν τῷ δέοντι προσφέρηται τῷ σώματι, ἢ μὴ τὰ εἰωθότα, ἢ πλείω τε καὶ ἰσχυρότερα, ἢ ἐλάσσω τε καὶ ἀσθενέστερα. Τὰ μὲν οὖν νοσήματα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἅπαντα ἀπὸ τούτων. Δεῖ δὲ

 πρὸς

Vet. Cod. *τὸν

πρὸς ταῦτα τὸν ἰδιώτην ἐπίστασθαι, ὁκόσα εἰκὸς
γινώσκειν* ἰδιώτην. Ὅσα δὲ τοὺς χειροτέχνας
εἰκὸς ἐπίστασθαι, καὶ προσφέρειν καὶ διαχειρίζειν.
Περὶ δὲ τούτων τῶν λεγομένων καὶ τῶν ποιουμέ-
νων, οἷόν τε εἶναι τὸν ἰδιώτην γνώμῃ τινὶ ξυμ-
βάλλεσθαι. ἤδη οὖν τούτων ὁπόθεν ἕκαστα δεῖ
ἐπίστασθαι, ἐγὼ φράσω. Ἢν ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύ-
ναι ἐμπέσωσι, τούτου τὴν κεφαλὴν ξυμφέρει δια-
θερμαίνειν, λούοντα πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πταρ-
μὸν ποιέοντα, φλέγμα καὶ μύξας ὑπάγειν, καὶ
ἢν μὲν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης,
ἀρκεῖ ταῦτα. Ἢν δὲ μὴ ἀπαλλάσσηται, καθῆραι
τὴν κεφαλὴν φλέγμα. Διαιτᾶν δὲ ῥοφήματι, καὶ 3
ποτῷ ὕδατι. Οἶνον δὲ μὴ προσφέρειν, ἔστ' ἂν ἡ
περιωδυνίη παύσηται. τὸν γὰρ οἶνον ὅταν θερμὴ ἐοῦ-
σα ἡ κεφαλὴ σπάσει, ἡ περιωδυνίη, ἰσχυροτέρη
γίνεται. Τὰ δὲ ἀλγήματα ἐσπίπτει ὑπὸ τοῦ φλέ-
γματος, ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ κινηθὲν ἀθροισθῇ.
Ἢν δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀδύνη καὶ σκοτοδινίη
ἐμπίπτει ἐς τὴν κεφαλὴν, ὠφελέει μὲν καὶ ταῦτα
προσφερόμενα. ὠφελέει δὲ, καὶ ἢν αἷμα ἀφαιρε-
θῇ ἀπὸ τῶν μυκτήρων, ἢ ἀπὸ τῆς φλεβὸς τῆς ἐν
τῷ μετώπῳ. Ἢν δὲ πολυχρόνιον καὶ ἰσχυρὸν
τὸ νούσημα ἐν τῇ κεφαλῇ γίνηται, καὶ μὴ ἀπαλ-
λάσσηται καθαρθείσης τῆς κεφαλῆς, ἢ σχάσαι δεῖ
τούτου τὴν κεφαλὴν, ἢ τὰς φλέβας κύκλῳ ἀπο-
καῦσαι, τῶν γὰρ λοιπῶν ἀπὸ τούτων μοῦνον, ἐλπὶς
ὑγιέα γενέσθαι. Τοὺς νοσέοντας χρὴ σκοπεῖν,
εὐθὺς ἀρχομένους ἐν τῇ καταστάσει τῶν νουσημά-
των, ὅτου ἂν δέωνται, καὶ οἵους τε ὄντας, φαρμα-
κευθῆναι, καὶ ἄλλο ὅπερ ἄν τις θέλῃ προσενέγ-
και. Ἢν δὲ τὴν ἀρχὴν παρεὶς, τελευτώσης τῆς
νούσου προσφέρῃς, ἐν ἀπειρηκότι ἤδη τῷ σώμα-
ἰσχύοντι τι, δεδιὼς ἰσχυρόν τι προσενέγκαι, κίνδυνος 4
ἁμαρτάνειν μᾶλλον, ἢ ἐπιτυγχάνειν. Ἢν ἐς τὰ
ὦτα ὀδύνη ἐμπέσῃ, λούειν ξυμφέρει πολλῷ καὶ
θερμῷ, καὶ πυριῆν τὰ ὦτα, καὶ ἢν μὲν πρὸς ταῦ-
τα περιίσηται τὸ φλέγμα λεπτυνόμενον ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς, καὶ ἡ ὀδύνη ἀπολείπει, ἀρκέει ταῦτα.
Ἢν δὲ μὴ, τῶν λοιπῶν ἄριστον φαρμάκων, πῖσαι
ἄνω ὅ, τι φλέγμα καθαίρει, ἢ τὴν κεφαλὴν καθῆ-
ραι, ᾧ καθαίρεται τὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα. Τὸ δὲ
ἄλγημα καὶ τοῦτο γίνεται, ὅταν ἔσωθεν πρὸς τὴν
ἀκοὴν φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς προσπέσῃ. Ἢν
δὲ τὰ παρὰ τὴν φάρυγγα φλεγμήνῃ, ἀναγαργα-
ρίζειν χρή. Γίνεται δὲ καὶ ταῦτα, ἀπὸ φλέγματος.
Ἢν δὲ τὰ οὖλα, ἤ τι τῶν ὑπὸ τῇ γλώσσῃ φλεγμαί-
νῃ, διαμασητοῖσι χρῆσθαι. Ἀπὸ φλέγματος δὲ
καὶ ταῦτα γίνεται. Ἢν δὲ ἡ σταφυλὴ κατακρεμα-
σθῇ καὶ πνίγῃ, ἔνιοι δὲ τοῦτο καλέουσι γαργαρεῶ-
να, παραχρῆμα μὲν τοῖσιν ἀναγαργαλίκτοισι
χρῆσθαι, σκευάζων ὡς γέγραπται ἐν τοῖσι φαρ-
μάκοισιν. Ἢν δὲ πρὸς ταῦτα μὴ ἰσχνὴ γένηται,
ὄπισθεν ξυρήσαντα τὴν κεφαλὴν, σικύας προ-
σβάλλειν δύο, καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν ὡς πλεῖ-
στον, καὶ ἀνασπάσαι ὀπίσω τὸ ῥεῦμα τοῦ φλέγμα-
τος. Ἢν δὲ μὴ δὲ τούτοισι καθίσηται, σχάσαντα
μαχαιρίῳ, τὸ ὕδωρ ἐξαγαγεῖν. Σχάζειν δὲ, ὅταν
τὸ ἄκρον ὑπέρυθρον γίνηται. Ἢν δὲ μὴ τοιοῦτον
γενόμενον τμηθῇ, φλεγμαίνειν θέλει, καὶ ἔστιν
ὅτε

ad hæc idiotam nosse, quæ par est nosse idio-
tam. Quæ verò artifices nosse par est, ea etiam A
adhibere ac tractare. De his autem quæ dicun-
tur & fiunt, fieri potest vt idiota ex intelligen-
tia quadam coniecturam faciat. Iam verò vn-
de singula hæc nosse oportet, ego referam. Si
in caput dolores inciderint, huius caput cale-
facere conducit: ita vt multa calida lauemus, &
sternutatione facta, pituitam ac mucos subdu-
camus. Et si quidem ex his à dolore liberetur,
sufficiunt hæc. Si verò non liberetur, purgan-
dum est caput à pituita. Victus autem sit sor-
bitio, & potus aqua. Vinum autem non exhi-
beatur, donec dolor sedetur. Quum enim ca-
lidum existens caput, vinum attraxerit, dolor
fortior euadit. Dolores incidunt à pituita, B
quum in capite mota cumulata fuerit. Si ve-
rò aliàs atque aliàs dolor, & vertigo in caput
inciderit, prosunt quidem, & hæc adhibita,
prodest autem etiam si sanguis à naribus fue-
rit detractus, aut à vena in fronte. Si verò diu-
turnus & fortis in capite fiat morbus, & purga-
to capite non decedat, huius caput aut scari-
ficare oportet, aut venas in circuitu inurere.
Ex his enim solum sanum fore spes est. Aegro-
tos considerare oportet statim in constitutio-
nis morborum principio, qua re opus habeant:
& possint ne pharmaco purgari, aut aliud
quid, quodcunque tandem volueris adhibe-
re. Si verò omisso principio, ad finem iam
vergente morbo exhibueris, in desperato iam C
corpore, forte quiddam præbere veritus, pe-
riculum est ne magis delinquas, quàm succes-
sum consequaris. Si in aures inciderit dolor,
conducit multa calida lauare, & auribus fo-
mentum adhibere. Et si quidem ad hæc ces-
serit pituita de capite attenuata, & dolor ces-
sauerit, sufficiunt hæc. Sin minus, optimum
omnium pharmacum fuerit, quod in potu ex-
hibitum, sursum pituitam purgat. Aut pur-
gandum est caput medicamento, quo capitis
pituita purgatur. Fit autem, & hic dolor,
quum intrinsecus ad aures pituita ex capite al-
lapsa fuerit. Si verò fauces inflammatæ fue-
rint, gargarismis vti oportet. Fit autem, &
hoc à pituita. Si verò gingiuæ, aut aliquid D
sub lingua inflammatum fuerit, his quæ com-
manduntur vtendum est. A pituita autem &
hæc fiunt. Si verò vua dependerit & suffo-
carit, (quidam hoc gurgulionem vocant) sta-
tim gargarismis vtendum est, præparatis ve-
lut scriptum est in medicamentis. Si verò ex
his gracilis non fiat, retro raso capiti cucur-
bitæ duæ adhibeantur, & sanguinis plurimum
detrahatur, & pituitæ fluxus retro reuellatur.
Si verò neque ex his detumescat, scalpello in-
cidito, & aquam educito. Sectio autem fa-
cienda est, vbi summum subrubicundum fa-
ctum fuerit. Nam si non tale factum sectum
fuerit, inflammatur, & aliquando derepen-
se

A te strãgulat. Fit autẽ & hoc à pituita, vbi ex calefacto capite aceruatim defluxerit. Cæterũ quod ad dẽtium dolores attinet, si corrosus fuerit dẽs, & mouetur, eximatur. Si vero non corrosus est, neq; mouetur, dolorem aũt exhibet, per vstionem resiccetur. Prosunt ẽt quæ commanducantur. Dolores aũt fiunt, quum pituita sub radices dentium subierit. Exeduntur aũt & corroduntur, partim à pituita, partim à cibis, si natura debiles fuerint, & cauitatem habuerint, & male in gingiuis fixi fuerint. Si in nare Polypus nascatur (quæ res ex naso in obliquum per respirationẽ difflatur, ac intumescit:) eximitur laqueo ex naso ad os distractus. Aliqui etiam pharmacis erodunt. Nascitur autem à pituita. Atque hi qui-

B dem sunt morbi qui à capite oriuntur, exceptis oculorum morbis, de quibus priuatim agemus. At vero de morbis circa ventrem, hæc considerare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi morbi acuti vocantur, & fiũt maxime quidem ac fortissimi hyeme: fiunt etiã æstate, verùm minus, & molliores. Quod si forte in tales incideris, hæc sanè faciẽs ac consulẽs, maxime successum senseris. Pleuritis. In pleuritide febris detinet, & lateris dolor, & erecta ceruice spiratio, & tussis, & sputũ ab initio quidem subbiliosum spuit. Postquam autem quinta aut sexta dies aduenerit, etiam subpurulentũ. Huic ad lateris quidem dolorem dandum est, quod pituitam & bilem à latere deducat. Sic

C enim dolor lenissimus fuerit. Aluus autem curanda est per clysterem subducentem ac frigefacientem. Hoc enim vniuerso morbo cõmodissimum erit. Exhibendus est etiam potus & sorbitio. Et potiones dãdæ sunt acidiores, quo sputum de latere repurgetur. Quum aũt pus purgari inceperit, latus calefacere conducit, & forinsecus maturare ea quę circa latus sunt: prius autem hoc facere nõ expedit. Resiccatur enim. Fit aũt hic morbus maxime ex potu, quum quis humecto corpore, aut ebrius, aut sobrius, friguerit. Fit etiam aliter. Iudicatur autem morbus, breuissimus septima die, longissimus decimaquarta. Et si quidem in hac, per sputũ reiectum ac purgatũ fuerit pus à latere, sanus fit. Si vero per sputum

D nõ fuerit pus reiectũ, pectore suppuratus efficit, & morbus longus erit. Porro iudicari in morbis est, quum morbi augescunt, aut marcescunt, aut in alium morbũ transeunt, aut desinunt. Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tussis, & exscreat primum quidem pituitam crassam ac puram. Sexta vero & septima subbiliosam & subliuidam: Octaua aũt & nona suppurulentam. Huic, si quidem dolor adest aut dorsi, aut laterum, dandũ est medicamentum, quod in pleuritide ad lateris dolorem, in medicamentario libro scriptum est. Per potus aũt, & sorbitiones, & ventris subductionem ac frigefactionẽ, eadem curatio adhibeatur, q̃ in pleuritide. Quo vero sputũ & pus ex pulmone repurgetur,

ὅτε ἐξάπινον ἔπνιξε. Γίνεται δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ φλέγματος, ὅταν ἐκ τῆς κεφαλῆς θαλφθείσης, ἀθρόον καταῤῥυῇ. Ὅσα δὲ περὶ ὀδόντας γίνεται ἀλγήματα, ἢν μὲν βεβρωμένος ᾖ καὶ κινέεται, ἐξαιρέειν. Ἢν δὲ μὴ βέβρωται, μὴ δὲ κινέηται, ὀδύνην δὲ παρέχει, καύσαντα ἀποξηρῆναι. Ὠφελέει δὲ, καὶ τὰ διαμασήματα. Αἱ δὲ ὀδύναι γίνονται,
5 ὅταν φλέγμα ὑπέλθῃ ὑπὸ τὰς ῥίζας τῶν ὀδόντων. Ἐσθίονται δὲ καὶ βιβρώσκονται, οἱ μὲν, ἀπὸ φλέγματος, οἱ δὲ, ἀπὸ σιτίων, ἢν φύσει ἀσθενέες ἔωσι, καὶ κοιλίην ἔχοντες, καὶ πεπηγότες ἐν τοῖσιν οὔλοισι κακῶς. Ἢν δὲ ἐν τῇ ῥινὶ πώλυπος ἐγγίνηται, οἷον ῥῆγμα, πνέεταί τε καὶ ἀπογκέει ἐκ τοῦ μυκτῆρος εἰς τὸ πλάγιον. Ἐξαιρέεται δὲ, βρόχῳ διελκόμενος ἐς τὸ στόμα ἐκ τῆς ῥινός. οἱ δὲ καὶ φαρμάκοισιν ἐκσήπονται. Φύεται δὲ, ὑπὸ φλέγματος. Ταῦτα μὲν ὅσα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φύονται νουσήματα, πλὴν ὀφθαλμῶν. Ταῦτα δὲ ἰδίως
6 γεγράψεται. Περὶ δὲ τῶν κατὰ κοιλίην νουσημάτων, ἐνθυμέεσθαι χρὴ, τάδε. Πλευρῖτις, περιπνευμονίη, καῦσος, φρενῖτις, αὗται καλέονται ὀξεῖαι, καὶ γίνονται μὲν μάλιστα καὶ ἰσχυρόταται τοῦ χειμῶνος. Γίνονται δὲ, καὶ τοῦ θέρεος. ἧσσον δὲ, καὶ μαλακώτεραι. Ἢν δὲ παρατυγχάνῃς, ταῦτα ἂν καὶ ποιέων καὶ ξυμβουλεύων τυγχάνῃς μάλιστα. Πλευρῖτις. Πυρετὸς ἴσχει, καὶ τοῦ πλευροῦ ὀδύνη, καὶ ὀρθόπνοιη, καὶ βὴξ. καὶ τὸ σίαλον κατ' ἀρχὰς μὲν, ὑπόχολον πτύει. Ἐπειδὰν δὲ πεμπταῖος γένηται, ἢ ἑκταῖος, καὶ ὑπόπυον. τούτῳ τοῦ μὲν πλευροῦ τῆς ὀδύνης διδόναι, ὅ, τι ἀποσήσει ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, τό τε φλέγμα καὶ τὴν χολὴν, ἡ γὰρ ὀδύνη, οὕτως ἂν εἴη μαλακωτάτη. τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν ὑπάγοντι καὶ ψύχοντι κλύσματι, οὕτω γὰρ τῇ νούσῳ τῇ ξυμπάσῃ συμφερώτατα.
7 Προσφέρειν δὲ ποτόν τε καὶ ῥόφημα, καὶ τὰ πόματα διδόναι ὀξύτερα, ὡς τὸ σίαλον ἀνακαθαίρηται ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. Ὅταν δὲ καθαίρεσθαι ἄρξηται τὸ πύον, θερμαίνοντα ξυμφέρει τὸ πλευρὸν, ἔξωθεν πεπαίνειν τὰ πρὸς τὸ πλευρόν. πρόσθεν δὲ, οὐ ξυμφέρει, ξηραίνεται γάρ. Γίνεται δὲ ἡ νοῦσος αὕτη, μάλιστα μὲν ἐκ πόσιος, ὅταν τις ὑγράζοντος τοῦ σώματος, ἢ μεθύων, ἢ νήφων, ῥιγώσῃ. Γίνεται δὲ καὶ ἄλλως. Κρίνεται δὲ ἡ νοῦσος, ἡ μὲν βραχυτάτη, ἑβδόμη. ἡ δὲ μακροτάτη, τεταρτηκαιδεκάτη. Καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃ πτυσθῇ καὶ καθαρθῇ τὸ πύον ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ πτυσθῇ, ἔμπυος γίνεται, καὶ ἡ νοῦσος μακρή. Κρίνεσθαι δὲ ἐστὶν ἐν τῇσι νούσῃσιν, ὅταν αὔξωνται αἱ νοῦσοι, ἢ μαραίνονται, ἢ μεταπίπτωσιν ἐς ἕτερον νούσημα, ἢ τελευτῶσιν. Περιπλευμονίη. Πυρετὸς ἴσχει, καὶ βὴξ, καὶ ἀποχρέμπτεται τὸ μὲν πρῶτον, φλέγμα παχὺ καὶ καθαρόν. τῇ ἕκτῃ δὲ καὶ ἑβδόμῃ, ὑπόχολον καὶ ὑποπέλιον. Ὀγδόῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ, ὑπόπυον. τούτῳ ἢν μὲν ὀδύνη * ἐγγίνεται ἢ τοῦ νώτου ἢ τῶν πλευρέων, διδόναι ὅπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι τοῦ πλευροῦ τῆς ὀδύνης ἐν τῇ φαρμακίτιδι γέγραπται. Ποτοῖσι δὲ καὶ ῥοφήμασι, καὶ τῆς κοιλίης ἐς τὴν ὑποχώρησιν καὶ ψύξιν, κατὰ ταυτὰ θεραπεύειν τῇ πλευρίτιδι. Ὅκως δὲ τὸ σίαλον ἐκ τοῦ πλεύμονος ἀνακαθαίρῃ καὶ τὸ πύον,

et. Cod.

* ἐγγένηται

Vet. Cod. * ὁ

διδόναι φάρμακα ποτὰ, οἷσιν* πλεύμων ὑγραίνεται καὶ καθαίρεται τὸ πῦον ἄνω. Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται, ὅταν ἐκ τῆς κεφαλῆς φλέγμα ἀθρόον ῥυῇ ἐς τὸν πλεύμονα. Ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἐκ πλευρίτιδος μεθίσταται ἐς περιπλευμονίην καὶ καῦσον. Κρίνεται δὲ ἐν ἡμέρῃσιν, ἡ μὲν βραχυτάτη, ἐν τεσσαρεσκαίδεκα. Ἡ δὲ μακροτάτη, ἐν δυοῖν δεούσαις εἴκοσι. Διαφεύγουσι δὲ ταύτην ὀλίγοι. Γίνονται δὲ καὶ ἔμπυοι ἐκ ταύτης τῆς νούσου, ἢν μὴ ἐν τῇσι κυρίῃσιν ὁ πλεύμων καθαρθῇ. Φρενῖτις ὅταν λάβῃ, πυρετὸς ἴσχει βληχρὸς τὸ πρῶτον, καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, μᾶλλον δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐς τὸ ἧπαρ. Ὅταν δὲ τεταρταῖος γένηται καὶ πεμπταῖος, ὅ, τε πυρετὸς ἰσχυρότερος γίνεται, καὶ αἱ ὀδύναι, καὶ τὸ χρῶμα ὑπόχολον γίνεται. καὶ τοῦ νοῦ παρακοπή. τούτῳ τῆς μὲν ὀδύνης, ὥσπερ ἐν τῇ πλευρίτιδι διδόναι, καὶ χλιαίνειν, ἢν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. * Τὴν κοιλίην δὲ θεραπεύειν, καὶ τ᾽ ἄλλα ποιέειν τὰ αὐτὰ, πλὴν τοῦ ποτοῦ. Ποτῷ δὲ χρῆσθαι τῶν ἄλλων ὅτῳ ἂν ἐθέλῃς, πλὴν οἴνου, ἢ ὄξος καὶ μέλι καὶ ὕδωρ διδόναι, οἶνος δὲ οὐ ξυμφέρει τοῦ νοῦ παρακοπέντος, οὔτε ἐν ταύτῃ* τῇ νούσῳ, οὔτε ἐν ἑτέρῃσιν ἄλλῃσι. Λούειν δὲ πολλῷ καὶ θερμῷ καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ ξυμφέρει, μαλασσομένου γὰρ τοῦ σώματος, καὶ ἱδρὼς μᾶλλον γίνεται, καὶ ἡ κοιλίη καὶ τὸ οὖρον διαχωρέει. Καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐγκρατέστερος γίνεται. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς, ὅταν κινηθεῖσα πρὸς τὰ σπλάγχνα καὶ τὰς φρένας προσίζῃ. Ἡ δὲ νοῦσος κρίνεται, ἡ μὲν βραχυτάτη, ἑβδομαίη. ἡ δὲ μακροτάτη, ἐνδεκαταίη. Διαφεύγουσι δὲ καὶ ταύτην, ὀλίγοι. Μεθίσταται δὲ καὶ αὕτη, ἐς περιπλευμονίην, καὶ ἢν μεταστῇ ὀλίγοι διαφεύγουσιν. Καῦσος δὲ ὅταν ἔχῃ, πυρετὸς ἴσχει, καὶ δίψα ἰσχυρὴ, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη, καὶ μέλαινα γίνεται, τοῦ πνεύματος ὑπό γε θερμότητος, καὶ τὸ χρῶμα ὑπόχολον γίνεται, καὶ τὰ πτύαλα χολώδεα, καὶ τὰ μὲν ἔξω, ψυχρὸς γίνεται, τὰ δὲ ἔσω, λίαν θερμός. τούτῳ ξυμφέρει ψύγματα προσφέρειν, καὶ πρὸς τὴν κοιλίην, καὶ ἔξωθεν πρὸς τὸ σῶμα, φυλασσόμενος μὴ φρίξῃ. Καὶ τά τε πόματα καὶ τὰ ῥοφήματα διδόναι πυκνὰ, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ὡς ψυχρότατα. Τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν. ἢν μὲν, μὴ ὑποχωρέῃ τὰ ἐνεόντα, κλύσαι. ψύχειν τε κλύσμασι ὡς ψυχροτάτοισιν, ἢ ὁσημέραι, ἢ διὰ τρίτης. Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη, γίνεται ὑπὸ χολῆς ὅταν κινηθεῖσα ἐντὸς τοῦ σώματος καταστηρίξῃ. Φιλέει δὲ καὶ ἐς περιπλευμονίην μεθίστασθαι. Κρίνεται δὲ ἡ μὲν βραχυτάτη, ἐνάτῃ ἢ δεκάτῃ. Ἡ δὲ μακροτάτη, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. Καὶ ἢν μὲν καταστῇ ἐς περιπλευμονίην, ὀλίγοι διαφεύγουσιν. Ἢν δὲ μὴ μεταστῇ, διαφεύγουσι πολλοί. Αὗται μὲν οὖν ὀξεῖαι καλέονται. Καὶ δεῖ ταύτας οὕτω θεραπεύειν. Ὁκόσοι δὲ ἄλλοι τοῦ χειμῶνος πυρετοὶ γίνονται, εἴτε ἐξ οἴνου, εἴτε ἐκ κόπου, εἴτε ἐξ ἄλλου τινὸς, φυλάσσεσθαι χρή. μεθίστανται γὰρ ἐνίοτε ἐς τὰς ὀξείας νούσους. Ἡ δὲ μετάστασις αὐτῶν, τοιαύτη γίνεται. Ὅταν τῶν δύο κεκινημένων τοῦ φλέγματός τε καὶ τῆς χολῆς, μὴ τὰ ξυμφέροντα προσφέρηται τῷ σώματι, συστρεφόμενα αὐτὰ πρὸς ἑωυτὰ, τό, τε φλέγμα

καὶ

* καὶ

* τῶν πυρετῶν

tur, danda sunt pharmaca in potu, quibus pulmo humectatur, & pus sursum purgatur. Fit A autem hic morbus, quum pituita aceruatim ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiã ex pleuritide in peripneumoniam & febrem ardentem transitus fit. Iudicatur autem breuissimus quidem in diebus quatuordecim, longissimus vero in duobus de viginti. Pauci verò hunc morbum effugiunt. Fiunt etiam pectore suppurati ex hoc morbo, si non in iudicatorijs diebus pulmo fuerit purgatus. Phrenitis vbi apprehenderit, febris primùm debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextra, ad hepar. Quum autem quarta aut quinta aduenerit, & febris fortior fit, & dolores augescunt, & color subbiliosus efficitur, & mens percellitur. B Huic ad dolorem quidem danda sunt quæ in pleuritide, & tepor faciendus vbi dolor hæret. Sed & aluus curanda, ac reliqua similiter facienda sunt, excepto potu. Potu verò vtendum est quocunque alio volueris, præter vinum. Aut acetum & mel ac aquam dato. Vinum autem non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibusuis alijs. Conducit autem in hoc morbo etiam caput multa calida lauare: emollito enim corpore, sudor quoque magis sequitur, & aluus & vrina secedit. Et æger ipse seipso temperantior euadit. Fit hic morbus à bile, quum mota visceribus ac septo transuerso insederit. Iudicatur autem morbus, breuissimus septima die: longissimus, vndecima. Effugiunt & hunc pauci, transitq; etiam ipse in C peripneumoniam, & si transiuerit, pauci effugiunt. Febris ardens siue causos, quum habuerit, febris detinet, & sitis fortis, & lingua aspera ac nigra fit, à spiritus sanè caliditate. Et color subbiliosus fit, & sputa biliosa. Et æger extrinsecus quidem frigidus fit, intrinsecus vero valde calidus. Huic conducit frigefacientia adhibere, & ad aluum, & forinsecus ad corpus, cauendo ne inhorrescat: potiones quoque ac sorbitiones dandæ sunt frequentes, & paulatim

8 quàm frigidissimæ. Venter autem curetur: & si quidem non subeant quæ insunt, infusa frigidissima per clysterem immittantur, aut quotidie, aut alternis. Hic autem morbus fit à bile, quum D mota intra corpus firmata fuerit. Solet etiam in peripneumoniam transire. Iudicatur autem breuissimus quidem nona aut decima die: Longissimus autem decimaquarta. Et si quidem transierit in peripneumoniam, pauci effugiunt. Si verò non transierit, multi effugiunt. Atque hi quidem morbi acuti vocantur, & oportet hos sic curare. Quæcunque vero aliæ febres hyeme fiunt, siue ex vino, siue ex lassitudine, siue ex aliqua alia re, eas obseruare oportet. Transeunt enim aliq̃n in morbos acutos. Transitio vero ipsarum talis est. Quum commotis duobus humoribus, pituita & bile, non conducentia corpori exhibent, ipsi inter seipsos coacti, pituita videlicet ac

cet ac

A cet ac bilis, corpori vbicunque tandem contigerit allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Obseruare igit̃ ac vitare oportet febres in hyeme. Sit autem obseruatio, & tutela ab ipsis, quies, & extenuatio, & ventris euacuatio. In sorbitionibus autẽ & potionibus degendum est, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis fermè maxime acuti & occidũt, & laboriosissimi sunt, & opus est ad ipsos plurima tutela, & exactissima curatione. Et à curante nullum malum accedere oportet (sufficiunt enim quæ ab ipsis morbis adsunt.) Verũ vt boni quid præstet, pro viribus conetur. Et si quidem recte curante medico, à magnitudine morbi superetur æger, non hæc culpa medici est: Si vero nõ recte 9
B curante, neque cognoscente, à morbo superet̃, medici culpa est. Aestate porrò hæc fiunt: febris detinet fortis, & sitis, & vomunt aliqui bilem, aliquibus verò etiam inferne secedit. His in potu dandum est, & ad sorbendum, quodcunque tãdem tibi idoneũ esse visum fuerit. Si vero bilis aut pituita ad cor consederit, aqua frigida, aut aqua mulsa pota, vomant. Si vero venter nõ secesserit, clysteri vtendũ est, aut subdititia glãde. Morbus autem fit à bile. Liberantur autẽ maxime septima die, aut nona. Si vero febre detinẽte non purgentur, neque deorsum, neque sursum, dolor autẽ affuerit per totum corpus, tertia aut quarta die, pharmaco leui aut potiõe, deorsum purgato: facito autẽ sorbitionẽ ex milio, aut fa-
C rina: & iisdem potionibus curato. Patiuntur autẽ & hæc à bile. Si vero externæ partes nõ valde feruidæ fuerint, verùm internæ, & lingua aspera ac nigra fit, huic pharmacum ne dederis: curato autem frigefacientia adhibẽdo, & ad aluum, & ad reliquum corpus. Vocatur autẽ hæc febris æstuosa. Iudicatur maxime vndecima die, & decimaquarta die. Si verò febrilis calor apprehenderit ac dimiserit, grauitas autẽ corporis ipsum detinuerit: hunc donec quidem calor tenuerit, sorbitionibus ac potionibus curato: quũ aũt nõ tenuerit, etiã cibos dato: Purgato autem q̃ celerrime pharmaco, siue sursum siue deorsum opus habere tibi visum fuerit. Si verò febris quidem non tenuerit, os verò amarũ habuerit, & corpus
D grauetur, & cibum auersetur, pharmacum dandum est. Patitur autẽ hæc à bile, quum in venas ac articulos incubuerit & firmata fuerit. Quicũque verò alij dolores in æstate circa ventrẽ fiũt, si quidem ad præcordia & cor tenderint, aquam mulsam aquosam facito, & aceti tribus heminis affusis, tepidam bibendam dato: & vbi modico 10
tẽpore ipsam retinuerit, & igne ac vestibus cõcalefactus fuerit, vomat. Si verò à vomitu rursus accesserint ac suffocauerint, rursus vomitum faciat. Aut ipsum multa calida lotũ, per clysterem sublue: & tepefactoria adhibe, si affuerit dolor. Patiuntur aũt hæc maxime a pituita, quum cõmota ad cor allapsa fuerit. Danda sunt etiam his qui talibus doloribus vexantur, pharmaca, quæ

καὶ ἡ χολὴ προσπίπτει τοῦ σώματος ὅπου ἂν τύχῃ, καὶ γίνεται ἢ πλευρῖτις, ἢ φρενῖτις, ἢ περιπλευμονίη. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ τοὺς πυρετοὺς τοὺς ἐν χειμῶνι. Η δὲ φυλακὴ αὐτῶν ἔστω, ἡσυχίη, καὶ ἰσχνασίη, καὶ τῆς κοιλίης κένωσις. Ροφήμασι δὲ καὶ πόμασι διάγειν, ἕως ἂν ὁ πυρετὸς μειωθῇ, τῶν νούσων σχεδόν τι μάλιστα αἱ ὀξεῖαι, καὶ ἀποκτείνουσι καὶ ἐπιπονώταταί εἰσι, καὶ δεῖ πρὸς αὐτὰς φυλακῆς τε πλείστης, καὶ θεραπείης ἀκριβεστάτης, καὶ ἀπὸ τοῦ θεραπεύοντος, κακὸν μηδὲν προσγίνεσθαι, ἀλλ᾽ ἀρκέειν τὰ ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν νοσημάτων ὑπάρχοντα. Αγαθὸν δὲ ὅ, τι ἂν οἷός τε ᾖ, καὶ ἢν μὲν ὀρθῶς θεραπεύοντος τοῦ ἰητροῦ ὑπὸ μεγέθεος τῆς νούσου κρατέηται ὁ κάμνων, οὐχὶ καὶ αὕτη ἡ ἁμαρτία τοῦ ἰητροῦ ἐστίν. Ην δὲ μὴ θεραπεύοντος ὀρθῶς, μὴ δὲ γινώσκοντος, ὑπὸ τῆς νόσου κρατέηται, τοῦ ἰητροῦ. Τοῦ δὲ θέρεος τάδε γίνονται, πυρετὸς ἴσχει ἰσχυρὸς, καὶ δίψα, καὶ ἐμέουσιν ἔνιοι χολήν. ἐνίοισι δὲ, καὶ κάτω διαχωρέει. Τούτοισι δὲ πίνειν διδόναι καὶ ῥοφεῖν, ὅ, τι ἄν σοι δοκέῃ ἐπιτήδειον εἶναι. Ην δὲ προσίστηται πρὸς τὴν καρδίαν χολὴ ἢ φλέγμα, ἐπιπίνοντες ὕδωρ ψυχρὸν, ἢ μελίκρητον, ἐμέειν. Ην δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, κλύσματι χρῆσθαι, ἢ βαλάνῳ. Η δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς. Απαλλάσσονται δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, ἢ ἐνναταῖοι. Ην δὲ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος μὴ καθαίρωνται, μήτε κάτω, μήτε ἄνω, πόνος δὲ ἐνῇ καθ᾽ ἅπαν τὸ σῶμα, ὅταν ᾖ τριταῖος, ἢ τεταρταῖος, φαρμάκῳ ὑποκαθῆραι ἐλαφρῷ κάτω, ἢ πόματι. Ποιέειν δὲ ῥόφημα ἀπὸ κέγχρου, ἢ ἀλήτου. καὶ πόμασι τοῖσιν αὐτοῖσι θεραπεύειν. Πάσχουσι δὲ καὶ ταῦτα ὑπὸ χολῆς. Ην δὲ τὰ μὲν ἔξω μὴ πυρώδης ᾖ σφόδρα, τὰ δ᾽ ἔσω, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχέη καὶ μέλαινα γίνεται, καὶ οἱ πόδες, καὶ αἱ χεῖρες ἄκραι ψυχραὶ, τούτῳ φάρμακον μὲν μὴ διδόναι, θεραπεύειν δὲ προσφέρων ψύγματα, καὶ πρὸς τὴν κοιλίην, καὶ πρὸς τὸ ἄλλο σῶμα. Καλέεται δὲ ὁ πυρετὸς, καυσώδης οὗτος. Κρίνεται δὲ μάλιστα δεκαταῖος, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. Ην δὲ τὸ πῦρ λαμβάνῃ καὶ μεθίῃ, τοῦ δὲ σώματος βάρος αὐτὸν ἔχῃ, τοῦτον ἕως μὲν ἂν τὸ πῦρ ἔχῃ ῥοφήμασι καὶ πόμασι θεραπεύειν. Οταν δὲ μὴ ἔχῃ, διδόναι καὶ σιτία. Καθῆραι δὲ ὡς τάχιστα φαρμάκῳ, ἤν τε ἄνω δοκέῃ σοι δεῖσθαι, ἤν τε κάτω. Ην δὲ πυρετὸς μὲν μὴ ἔχῃ, τὸ δὲ στόμα πικρὸν ἔχῃ, καὶ τὸ σῶμα βαρύνηται καὶ ἀσιτέῃ, φάρμακον διδόναι. Πάσχει δὲ ταῦτα ὑπὸ χολῆς ὅταν εἰς τὰς φλέβας καὶ τὰ ἄρθρα κατασκήψῃ. Οκόσαι δὲ ἄλλαι ὀδύναι ἐν τῷ θέρει κατὰ κοιλίην γίνονται. Οκόσαι μὲν πρὸς ὑποχόνδρια καὶ τὴν καρδίην, μελίκρητον ὑδαρὲς ποιέων, ὅσον τρεῖς κοτύλας ὄξος παραχέας, δὸς πιεῖν χλιαρόν. Καὶ ἐπισχὼν ὀλίγον χρόνον καὶ ξυνθαλφθεὶς πυρὶ καὶ ἱματίοισιν, ἐμείτω. Ην δὲ ἀπεμέσαντι αὖθις προσίστηται καὶ πνίγῃ αὖθις ἔμετον ποιείσθω, ἢ λούσας αὐτὸν πολλῷ, καὶ θερμῷ, ὑποκλύσαι, καὶ χλιάσματα προσιθέναι ἐὰν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. Πάσχουσι δὲ ταῦτα μάλιστα ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὅταν κινηθὲν προσπέσῃ πρὸς τὴν καρδίην. Διδόναι δὲ τοῖσι τὰ τοιαῦτα ἀλγήματα ἀλγέουσι,

Vet. Cod.

Vet. Cod. καὶ τῶν φαρμάκων ἃ γέγραπται παύοντα τὴν τοιαύτην νοῦσον ἐν τῇ φαρμακίτιδι. Ην δὲ μεθίσταται ἡ ὀδύνη ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς κοιλίης, καὶ ἀπύρετος ᾖ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πίνειν διδόναι, τῆς ὀδύνης εἵνεκα, ἃ ἐν τῇ πλευρίτιδι γέγραπται, ἢ τῶν ἄλλων ὅ,τι ἄν σοι δοκέῃ. Ην δὲ μὴ ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ὑποκαθῆραι φαρμάκῳ κάτω. Σιτίων δὲ ἀπέχεσθαι, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ. Τὰ δὲ τοιαῦτα ἀλγήματα ὅσα οὕτως πλανᾶται, ὑπὸ χολῆς γίνεται. Οσαι δὲ κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ ὀδύναι γίνονται, ὑποκλύσαι μαλακῷ κλύσματι, ἢν δὲ μὴ παύηται, φάρμακον δοῦναι κάτω. Οκόσαι δὲ ὀδύναι ἐξαπίνης γίνονται ἐν τῷ σώματι ἄνευ πυρετοῦ, ξυμφέρει λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ χλιαίνειν. τὸ γὰρ φλέγμα καὶ ἡ χολὴ, ξυνεστηκότα μὲν, ἰσχυρά γε ἐστὶν, καὶ κρατέει καθ' ὁκοῖον ἂν τοῦ σώματος στῇ, καὶ πόνον τε καὶ ὀδύνην ἰσχυρὴν παρέχει. Διακεχυμένα δὲ ἀσθενέστερά ἐστι, καθ' ὃ ἂν εὔδηλα ᾖ τοῦ σώματος. Τὰ δὲ νοσήματα ὅσα τοῦ θέρεος γίνονται, εἴωθε γίνεσθαι οὕτως. ὅταν τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἡλίου θαλφθῇ, ὑγραίνεται. ὑγραινόμενον δὲ, νοσέει, ἢ πᾶν, ἢ ἐς ὃ μέρος ἂν κατασκήξῃ τὸ φλέγμα καὶ ἡ χολή. ἢν μὲν οὖν τις αὐτὰ ἀρχόμενα θεραπεύῃ, οὔτε μακρὰ γίνεται, οὔτε ἐπικίνδυνα. Ην δὲ μὴ θεραπεύῃ, ἢ κακῶς θεραπεύει, φιλέει καὶ μακρότερα γίνεσθαι, πολλάκις δὲ καὶ κτείνει. καὶ τριταῖοι δὲ καὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐκ τῶν τοιούτων γίνεσθαι πεφύκασι. αὕτη ἡ κατάστασις τῶν νουσημάτων, μάλιστα μὲν τοῦ θέρεος γίνεται. ἐνίοισι δὲ καὶ τοῦ χειμῶνος. Τριταῖος δὲ πυρετὸς ὅταν ἔχῃ, ἢν μέν σοι δοκέῃ ἀκάθαρτος εἶναι, τῇ τετάρτῃ φάρμακον δοῦναι. Ην δὲ μή σοι δοκέῃ φαρμάκου δεῖσθαι, διδόναι φάρμακα ποτὰ, οἷσιν ἢ μεταστήσεται ὁ πυρετὸς, ἢ ἀπολήψει. διδόναι δὲ ὥσπερ γέγραπται ἐν τοῖσι φαρμάκοισι, καὶ τῇ μὲν λήψει, ῥοφήματι καὶ ποτῷ διαιτᾶν. Ταῖς δὲ διὰ μέσου, σιτίοισι διαχωρητικοῖσι. λαμβάνει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, οὐκ ἐπὶ πλεῖστον. Ην δὲ μὴ θεραπεύηται, ἐθέλει μεθίστασθαι ἐς τεταρταῖον καὶ γίνεσθαι πουλυχρόνιος. Ην δὲ τεταρταῖος λαμβάνῃ. ἢν μὲν ἀκάθαρτος ᾖ, καθαίρειν πρῶτον μὲν τὴν κεφαλὴν, καὶ διαλείπων τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας, φάρμακον διδόναι ἄνω κατ' αὐτὴν τὴν λῆψιν. Διαλιπὼν δὲ, κάτω δοῦναι ἕτερον ἐν αὐτῇ τῇ λήψει. Ην δὲ πρὸς ταῦτα μὴ παύηται, διαλιπὼν πάλιν, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ, δοῦναι τῶν φαρμάκων ἃ γέγραπται. Ποτήμασι δὲ καὶ ῥοφήμασι καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρῆσθαι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τριταίου. Λαμβάνει δὲ οὗτος ὁ πυρετὸς, τοὺς μὲν πλείστους, πουλὺν χρόνον. τοὺς δὲ, καὶ ὀλίγον. Καὶ γίνεται μὲν, ὅ, τε τριταῖος καὶ τεταρταῖος ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. Διότι δὲ ὁ τριταῖος καὶ ὁ τεταρταῖος, ἑτέρωθι μοι γέγραπται. δύναμιν δὲ ἔχει τῶν πυρετῶν τὰ φάρμακα τούτων, ὥστε πινόμενα, τὸ σῶμα κατὰ χώρην εἶναι ἐν τῇ εἰωθυίῃ θερμότητί τε καὶ ψυχρότητι, καὶ μήτε θερμαίνεσθαι παρὰ φύσιν, μήτε ψύχεσθαι. Διδόναι δὲ, ὡς ἐν τῇ φαρμακίτιδι γέγραπται. Φλέγμα λευκὸν ὅταν ἔχῃ, τὸ σῶμα οἰδέει πᾶν, λευκῷ οἰδήματι, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρης, τὸ μὲν δο-

κέει

quæ descripta sunt ad eiusmodi morbũ, in medicamentario libro. Si verò transierit dolor aliàs ad alium ventris locum, & febre caruerit, multa calida lauetur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide sunt descripta, aut alia prout tibi visum fuerit. Si verò à dolore non liberetur, per pharmacũ deorsum subpurgetur. A cibis autem abstineat, quousque dolor affuerit. Tales aũt dolores, qui sic errant, à bile fiũt. Quicunque verò dolores infra vmbilicũ fiunt, in his molli infuso per clysterẽ immisso subluito: Si verò non sedentur, pharmacum deorsum purgans dato. Quicunque verò dolores derepẽte in corpore fiunt citra febrẽ, in his lauare multa calida cõducit, & tepefacere. Nam pituita & bilis compacta quidem, fortia sunt, & præualent in quacunq; corporis parte constiterint, & laborẽ ac dolorẽ fortem exhibent. Diffusa verò debiliora sunt, quacunque corporis parte manifesta fuerint. At vero morbi, qui in æstate fiunt, sic fieri solent. Quum corpus à sole fuerit calefactum, humectatur: humectatum autem ægrotat, aut totum, aut ea parte, in quã pituita & bilis incubuerint. Si quidem igitur quis ipsos incipientes curet, neque longi fiunt, neque periculosi. Si verò non curet, aut male curet, & longiores fiunt, & sæpe quoque occidunt. Sed & tertianæ, & quartanæ febres, ex talibus fieri solet. Hæc morborũ cõstitutio maxime quidem æstate fit, aliquibus vero et hyeme. Tertiana febris quũ apprehẽderit, si quidem videbitur tibi non purgatus esse, quarta die pharmacũ dato. Si vero pharmaco nõ videbit opus habere, medicamẽta in potu exhibeto, quibus febris aut trãsmutetur, aut deficiat. Exhibeto aũt velut scriptum est in medicamentis. Et in apprehensione quidem, sorbitione & potu nutrito: Interposito vero tẽpore, cibis per aluum secedentibus. Apprehendit aũt plerunq; non ita sæpe. Si vero non curetur, in quartanam transire solet, & diuturna fieri. Si vero quartana apprehenderit, si quidẽ impurgatus fuerit, primũ caput purgato, & interpositis tribus aut quatuor diebus, pharmacum sursum versus purgans dato in ipsa apprehensione. Et interpositis diebus, rursum aliud deorsum purgans dato in ipsa apprehensione. Si vero ex his non sedetur, rursus interpositis diebus, multa calida lauato, & pharmaca quæ scripta sunt dato: Potibus aũt & sorbitionibus, & reliqua diæta vtendũ est, velut in tertiana. Apprehẽdit aũt hæc febris plurimos multo tẽpore, alios vero pauco. Et fit tũ tertiana, tum quartana, à bile & pituita. Cur autẽ tertiana & quartana, alibi à me scriptum est. Vim porro habent medicamenta in his febribus, vt pota corpus cõseruetur, in consueta caliditate ac frigiditate: & neque præter naturam calefiat, neque frigefiat. Danda sunt autem velut scriptum est in medicamentario libro. Pituita alba quum tenuerit, corpus totum intumescit albo tumore: & in eadem die alia parte melius sibi

videtur

A B C D

A videt habere, alia deterius: Et tumor aliàs in alia corporis parte maior, & minor fit. Huic pharmaca danda sunt deorsum purgantia, à quibus aqua, aut pituita purgatur. Victus autem ratio constituenda est, in cibis & potibus, ac laboribus, à quibus siccissimus ac gracilimus euadat. Morbus autem hic fit à pituita, quum quis ex febribus diuturnis pituitosus existens, impurgatus manserit, & pituita ad carnes ipsius conuersa fuerit. Et nihil quidem albidior est hæc pituita quàm alia. Verùm corporis color albidior apparet. Sanguis enim à pituitæ copia aquosior fit, & nó inest similiter in ipso bonus color. Quapropter albidiores apparent: & vocatur hic morbus pituita alba. Si quidem igitur curatus fuerit, inchoante morbo, sanus fiet: Sin minus, in 11

B hydropen transit morbus, & hominem corrumpit. Quicunque splenem habent magnum, qui quidem fuerint biliosi, hi mali coloris fiunt, malis vlceribus scatent, & ex ore graue olent, & tenues euadunt, & splen durus est, & semper consimili magnitudine, & cibi non secedunt. Qui vero pituitosi sunt, hæc & minus patiuntur, & splen aliàs maior, aliàs minor efficitur. His conducit, si quidem impurgati fuerint, & caput & reliquum corpus purgare. Si vero purgatione non egeant, victus ratio constituenda est, ita vt pituitosis corpus reficcemus ac attenuemus, cibis & potibus, & vomitibus, & exercitijs plurimis, & deambulationibus. Et in vere sursum

C per veratrum purgentur. Biliosis autem conducit, vt per victum humectantem, aluum & vesicam subducamus, & vt de vena splenitide frequenter sanguinem mittant: & medicamentis vrinam cientibus vtantur, quæ splenem mollire scripta sunt, & vt pro anni tempore bilem purgent. Quidam vero splenici à pharmacorũ potu nihil vtilitatis sentiunt, neque à reliqua curatione, quicquam gracilior splen ipsorum euadit, sed quæ adhibentur à magnitudine morbi superantur; progressu vero temporis, aliquibus in hydropen morbus degenerat, & corrumpũtur. Aliquibus autem splen suppuratur, & vsti sani fiunt. Cum quibusdam vero consenescit, durus & magnus existens. Morbus autem fit,

D quum ex febribus & mala curatione, bilis aut pituita, aut ambo in splenem incubuerint. Et diuturna quidem est affectio, nõ autem lethalis. Ex pharmacis, quę splenis gratia exhibẽtur, alia per vesicam purgant, & ipsum molliorem faciunt. Alia vero purgant quidem, verum neque per vesicam quicquam, quod manifestius fiat, neq; vsquam alia parte. Splenem tamen molliunt. Voluulus quum apprehenderit, vẽter durus fit, & nihil secernit, & dolor inferne omnem aluũ tenet, & febris, & sitis. Aliquando vero præ dolore æger etiam bilem vomit. Hunc humectare oportet, & intrinsecus, & extrinsecus: & multa calida lauare, & bibenda dare quæ aluũ mouẽt, & vrinam subducunt. Et clysterem adhibere, si ad-

κέει ῥάων εἶναι, τὸ δὲ, φλαυρότερος. Καὶ τὸ οἴδημα ἄλλοτε ἄλλῃ τοῦ σώματος, μέζον τε καὶ ἔλασσον γίνεται. Τούτῳ φάρμακα διδόναι κάτω, ὑφ' ὧν ὕδωρ, ἢ φλέγμα καθαίρεται. Διαιτᾶν δὲ σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισιν, ὑφ' ὧν ὡς ξηρότατος ἔσται καὶ ἰσχνότατος. Η δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ὅταν τις ἐκ πυρετῶν πολυχρονίων φλεγματώδης ὤν, ἀκάθαρτος γένηται, τρέπηταί τε τὸ φλέγμα αὐτοῦ ἀνὰ τὰς σάρκας. Καὶ λευκότερον μὲν οὐδὲν τοῦτο τοῦ ἄλλου ἢ φλέγματος. ὁ δὲ χρὼς, φαίνεται λευκότερος: τὸ γὰρ αἷμα ὑπὸ πλήθους τοῦ φλέγματος, ὑδαρέστερον γίνεται, καὶ οὐκ ἔνι ὁμοίως ἐν αὐτῷ τὸ εὔχροον, καὶ διὰ τοῦτο λευκότεροί τε φαίνονται, καὶ καλέεται ἡ νοῦσος, φλέγμα λευκόν. Ην μὲν οὖν θεραπευθῇ ἀρχομένης τῆς νούσου, ὑγιὴς γίνεται. Ην δὲ μὴ, ἐς ὕδερον μεθίσταται ἡ νοῦσος, καὶ διέφθειρε τὸν ἄνθρωπον. Οκόσοι δὲ σπλῆνα ἔχουσι μέγαν, ὅσοι μὲν εἰσι χολώδεες, κακόχροοί τε γίνονται, καὶ κακελκέες, καὶ δυσώδεες ἐκ τοῦ στόματος καὶ λεπτοί. καὶ ὁ σπλὴν σκληρὸς, καὶ αἰεὶ παραπλήσιος τὸ μέγεθος, καὶ τὰ σιτία οὐ διαχωρέει. Οκόσοι δὲ φλεγματίαι, ταῦτά τε ἧσσον πάσχουσι, καὶ ὁ σπλὴν ἄλλοτε μείζων γίνεται, ἄλλοτε δὲ ἐλάσσων. τούτοισι ξυμφέρει ἢν μὲν ἀκάθαρτοι φαίνονται, καθαίρειν καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. Ην δὲ μὴ δέονται φαρμακείης, διαιτᾶν. τοῖσι μὲν φλεγματώδεσι, ξηραίνοντα τὸ σῶμα καὶ ἰσχναίνοντα σιτίοισι καὶ ποτοῖσι, καὶ ἐμέτοισι, καὶ γυμνασίοισιν ὡς πλείστοισι, καὶ περιπάτοισι, καὶ τοῦ ἦρος ἐλλεβόρῳ καθαίρειν ἄνω. Οκόσοι δὲ χολώδεες, ξυμφέρει διυγραίνοντα τῇ διαίτῃ ὑπάγειν τὴν κοιλίην, καὶ τὴν κύστιν, καὶ τὴν φλέβα τὴν σπληνῖτιν ἀφιέναι πυκνὰ, καὶ τοῖσι διουρητικοῖσι φαρμάκοισι χρῆσθαι, ἃ γέγραπται μαλθάσσειν τὸν σπλῆνα, καὶ καθαίρειν ἔτεος ὥρῃ, καὶ τοῦτο χολήν. Ενιοι δὲ τῶν σπληνιώντων, ὑπὸ μὲν τῶν φαρμάκων πίνοντες οὐκ ὠφελέονται, οὐδ' ὑπὸ τῆς ἄλλης θεραπείης οὐδὲν ἰσχνότερος γίνεται αὐτῶν ὁ σπλὴν, ἀλλὰ κρατέεται τὰ προσφερόμενα ὑπὸ τοῦ μεγέθεος τῆς νούσου. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐνίοισι μὲν ἐς ὕδρωπα περιΐσταται ἡ νοῦσος, καὶ διεφθάρησαν. ἐνίοισι δὲ καὶ πυΐσκεται, καὶ καυθέντες, ὑγιέες γίνονται. ἐνίοισι δὲ, καὶ ξυγκαταγηράσκει, σκληρός τε ὢν καὶ μέγας. τὸ δὲ νούσημα γίνεται, ὅταν ἐκ πυρετῶν καὶ κακοθεραπείης, χολὴ ἢ φλέγμα, ἢ καὶ ἀμφότερα ἐς τὸν σπλῆνα κατασκήψῃ, καὶ πολυχρόνιον μὲν ἐστι τὸ πάθος, θανατῶδες δὲ, οὔ. Τῶν δὲ φαρμάκων ὅσα δίδοται τοῦ σπληνὸς, τὰ μὲν καὶ διὰ τῆς κύστιος καθαίρει, καὶ ποιέει λαπαρώτερον. Τὰ δὲ καθαίρει μὲν, οὔτε διὰ τῆς κύστιος οὐδὲν, ὅ, τι καὶ φανερώτερον, οὔτ' ἄλλῃ οὐδαμῇ, λαπάσσει δὲ τὸν σπλῆνα. Εἰλεὸς ὅταν λάβῃ, ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται, καὶ διαχωρέει οὐδὲν, καὶ ὀδύνη κάτω πᾶσαν τὴν κοιλίην ἔχει, καὶ πυρετὸς, καὶ δίψα. Ενίοτε δὲ ὑπὸ πόνου ἐμέει καὶ χολήν. Τοῦτον χρὴ διυγραίνειν, καὶ ἔσωθεν, καὶ ἔξωθεν. λούειν τε πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πίνειν ὅσα τήν τε κοιλίην κινέει, καὶ τὸ οὖρον ὑπάγει. Καὶ ὑποκλύζειν

τὴν

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἢν δέχηται. Ἢν δὲ μὴ δέχηται τὸ κλύσμα, αὐλίσκον προσδήσας πρὸς ποδεῶνα, ἀσκίου φυσήσας, ἐνιέναι τὴν φῦσιν πολλὴν, καὶ ἐπειδὰν ἀρθῇ τὸ ἔντερον ὑπὸ τῆς φύσης καὶ ἡ γαστὴρ, ἐξελὼν τὸν αὐλίσκον, ἐνιέναι παραχρῆμα κλύσμα. Καὶ ἢν δέξηται, ὑποχωρήσει, καὶ ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ μὴ οὕτω δέξηται τὸ κλύσμα, ἀποθνήσκει μάλιστα ἑβδομαῖος. Ἡ δὲ τοιαύτη νοῦσος γίνεται, ὅταν τῆς κόπρου ξυγκαυθῇ ἀθρόον ἐν τῷ ἐντέρῳ, περὶ τοῦτο περιΐσταται φλέγμα, καὶ τὸ ἔντερον ἅτε τούτων ἀθρόων ἐνεσκληκότων, περιοιδέει. Καὶ οὔτε τῶν ἄνωθεν πινομένων φάρμακον δέχεται, ἀλλὰ ἀνεμέει, οὔτε τῶν κάτωθεν προσφερομένων κλυσμάτων δέχεται. Ἔστι δὲ τὸ νούσημα ὀξὺ καὶ ἐπικίνδυνον. Ὕδερος δὲ γίνεται τὰ μὲν πλεῖστα, ὅταν τις ἐκ νόσου μακρῆς ἀκάθαρτος διαφέρηται πολλὸν χρόνον. Φθείρονται γὰρ αἱ σάρκες, καὶ τήκονται, καὶ γίνονται ὕδωρ. Γίνεται δὲ ὕδρωψ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ὅταν νοσήσῃ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, καὶ ἀπὸ λευκοῦ φλέγματος, καὶ ἀπὸ δυσεντερίης, καὶ λειεντερίης. Καὶ ἢν μὲν ἐξ ἀκαθαρσίης γένηται ὕδρωψ, ἡ μὲν γαστὴρ ὕδατος πίμπλαται. οἱ δὲ πόδες καὶ αἱ κνῆμαι, ἐπαίρονται. οἱ δὲ ὦμοι καὶ αἱ κληῗδες καὶ τὰ στήθεα καὶ οἱ μηροὶ τήκονται. τοῦτον ἢν ἀρχόμενον λάβῃς πρὸ τοῦ ὑπέρυδρον γενέσθαι, φάρμακα πιπίσκειν κάτω, ὑφ' ὧν ὕδωρ, ἢ φλέγμα καθαίρεται. Χολὴν δὲ* κινέειν. *Ἴσως, μὴ Σιτίοισι δὲ καὶ ποτοῖσι καὶ πόνοισι καὶ περιπάτοισι διαιτᾷν, ὑφ' ὧν ἰσχνὸς καὶ ξηρὸς ἔσται, καὶ αἱ σάρκες ὡς ἰσχυρόταται. Ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης, ἄλλως τε καὶ ἢν φθῇ ἡ γαστὴρ μεστωθεῖσα ὕδατος. Ὅταν δὲ ἀπὸ σπληνὸς, ἢ ἥπατος, ἢ λευκοῦ φλέγματος, ἢ δυσεντερίης ἐς ὕδρωπα μεταστῇ, θεραπεύειν μὲν τοῖσι αὐτοῖσι ξυμφέρει, διαφεύγουσι δὲ οὐ μάλα. τῶν γὰρ νουσημάτων ὅ,τι ἂν ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ γένηται, ὡς τὰ πολλὰ ἀποκτείνει. ὅταν γὰρ ἀσθενεῖ τῷ σώματι ὄντι ὑπὸ τῆς παρούσης νούσου, ἑτέρη νοῦσος ἐπιγένηται, προαπόλλυται ὑπὸ ἀσθενείης, πρὶν ἢ τὴν ἑτέρην νοῦσον, τὴν ὑστέρην γενομένην, τελευτῆσαι. τὸ δὴ ὕδωρ γίνεται οὕτως. Ἐπειδὰν αἱ σάρκες ὑπὸ φλέγματος, καὶ χρόνου, καὶ νόσου, καὶ ἀκαθαρσίης, καὶ κακοθεραπείης, καὶ πυρετῶν διαφθαρῶσι, τήκονται καὶ γίνονται ὕδωρ, καὶ ἡ μὲν κοιλίη, οὐ μεταδιδοῖ ὕδωρ ἐς ἑωυτήν. Κύκλῳ δὲ, περὶ αὐτὴν γίνεται. καὶ ἢν μὲν οὖν ὑπὸ τῶν φαρμάκων καὶ τῆς ἄλλης διαίτης ὠφελέηται, καὶ ἡ γαστὴρ λαπάσσεται αὐτοῦ. Ἢν δὲ μὴ, ταμὼν ἀφεῖναι τοῦ ὕδατος. Τέμνεται δὲ, ἢ παρὰ τὸν ὀμφαλὸν, ἢ ὄπισθεν κατὰ τὴν λαγόνα. Διαφεύγουσι δὲ καὶ ἐντεῦθεν ὀλίγοι. Δυσεντερίην ὅταν ἔχῃ, ὀδύνην ἔχει κατὰ πᾶσαν τὴν κοιλίην, καὶ στρόφος, καὶ διαχωρέει χολήν τε καὶ φλέγμα, καὶ αἷμα ξυγκεκαυμένον. τούτου καθήρας τὴν κεφαλὴν, φάρμακον πῖσαι ἄνω, ὅ,τι φλέγμα καθαίρει, καὶ τὴν κοιλίην γάλακτι ἑφθῷ διανίψας, τὸ ἄλλο σῶμα θεραπεύειν. καὶ ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, τὴν μὲν κοιλίην λιπαροῖσι, καὶ πίοσι, καὶ γλυκέσι, καὶ ὑγροῖσιν ὑπάγειν αἰεὶ τὰ ἐνεόντα, καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ἢν ὀδύνην ἔχῃ. Τὰ δὲ πόματα καὶ τὰ ῥοφήματα καὶ τὰ

καὶ τὰ

si admittat: Si verò non admiserit clysterem, fistulam ad vtriculi extremitatem alligato, & insufflando multum flatum immittito. Et vbi intestinum & venter eleuata fuerint à flatu, exempta fistula, statim infusum per clysterem immittito. Et si susceperit, excernet, & sanus euadet: Si verò non sic susceperit infusum, moritur maxime septima die. Talis autem morbus fit, quum stercore aceruatim combusto in intestino, pituita circa hoc colligitur. Et intestinum intumescit, vtpote his aceruatim induratis: & neque pharmaca, quę superne bibũtur suscipit, sed reuomit: Neque infusa inferne adhibita admittit. Est autem morbus acutus & periculosus. Aqua inter cutem fit plerunque, quum quis ex longo morbo, impurgatus multo tempore manet. Corrumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops à splene, quum ægrotauerit: & ab hepate, & à pituita alba, & à dysenteria, ac lienteria. Et si quidem ex purgatione non facta fiat hydrops, venter aqua impletur: pedes autem & suræ attolluntur: humeri verò & claviculæ, & pectora, & femora liquefiunt. Hunc si à principio acceperis, priusquam aqua superexcrescat, pharmaca bibenda dato, à quibus aqua aut pituita purgatur. Bilem verò ne moueto. Cibos autem & potus & labores ac deambulationes constituito, à quibus gracilis ac siccus euadat, & carnes quàm robustissimæ fiant. Morbus autem est lethalis, cum aliàs, tum si venter aqua repletus fuerit. Quum verò à splene, aut hepate, aut pituita alba, aut dysenteria in hydropen transitus fit, conducit quidem per eadem curare: effugiunt autem non valde. Nam in morbis quum alter alteri succedit, plerunque occidit. Quum enim corpori à pręsenti morbo debilitato, alius morbus accesserit, præ imbecillitate perit, priusquam alter morbus, qui posterior accessit, desinat. Aqua porrò sic fit. Quum carnes à pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immundicia, & mala curatione, ac febribus corruptæ fuerint, liquescunt & fiunt aqua. Et venter quidem nõ distribuit aquam in seipsum, verùm in circuitu circa ipsum consistit. Si quidem igitur à pharmacis, & alia victus ratione, æger vtilitatem percipiat, & venter ipsius euacuatur, bene est: Si minus, sectione facta, aquam emittito. Secatur autem vel iuxta vmbilicum, vel retro iuxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci. Dysenteria quum habuerit, dolor adest per totum ventrem, & tormen, & egerit bilem ac pituitam, & sanguinem combustum. Huius vbi purgaueris caput, pharmaco in potu exhibito, quod sursum pituitam purgat, & aluum lacte cocto elueris, reliquum corpus curato: & si quidem febre caruerit, pinguibus & dulcibus ac liquidis semper ea, quæ insunt ex aluo, subducito. Et multa calida partes sub vmbilico lauato, si dolor affuerit. Potus autem & sorbitiones

ac

A ac cibos exhibeto, velut scriptum est in medica-
mentario libro. Morbus hic fit, vbi bilis & pitui-
ta in venas ac aluum incubuerint: ægrotat qui-
dē sanguis, & corruptus secedit: ægrotat aūt &
intestinum, & raditur ac exulceratur. Fit aūt hic
morbus, & longus, & laboriosus ac lethalis. Et si-
quidem robusto adhuc corpore curetur, spes est
fugæ. Si verò colliquato iam, & vētre omnino
exulcerato, nulla vitæ spes superest. Lieteria. In 12
lienteria, hoc est, intestinorum leuitate, cibi se-
cedunt non putrefacti, liquidi: dolor autem nō
adest, & corpus attenuatur. Hunc per eadē cu-
rato, velut à dysenteria detentos. Morbus autē
fit, quum ex capite & superiore ventre, pituitæ
defluxus fit in ventrem inferiorē. Quod vbi cō-
B tingit, cibi ab ipso frigescunt ac humectātur. Et
secessus ipsorum non putrefactorum velox cō-
tingit. Et corpus liquescit, dū simul cibi per mul
tum tēpus in ventre non cōcoquuntur, & simul
à ventre calido, præter naturam calescit. Proflu-
uium ventris longū quum detinuerit, secedunt
primùm quidem liquida, quæ sunt ingesta: po-
stea pituita. Et probe quidem edit, verùm à mul
to secessu debilis ac tenuis fit. Hūc sursum ver-
sus resiccato, veratro in potu dato, & capite à pi-
tuita purgato. Vētrem quoq; lacte cocto eluito.
Deinde reliqua cibis ac potibus curato, à quibus
venter & totum corpus resiccetur. Morbus autē
ab ijsdem fit, à quibus etiam intestinorū leuitas.
Hi morbi, dysenteria inquam, & lienteria, ac
C diarrhœa siue profluuium ventris, consimiles
sunt. Et oportet ipsos sic sanare, ita vt defluxum
à capite, & superiore vētre intercipias, aut auer-
tas. Morbi enim natura hinc est. Et nemo sen-
tentiam tuam reprehendet. Fermè autem & re-
liquos morbos sic cōsiderare oportet, vnde vni-
cuique natura fit. Et si sic consideraueris ac de-
prehenderis principium morborum, minimè
aberraueris. Tenesmos vbi apprehenderit, se-
cedit sanguis ac mucus, & dolor fit in ventre in-
feriore, maxime vbi ad secessū deuenerit. Huic
conducit ventrem humectare, & pinguefacere,
ac tepefacere: & quæ insunt subducere, & calida
lauare, excepto capite. Solet autem hic morbus
plures cibos expetere. Tormina enim euacuato
D ventre à sanguine ac muco pertranseuntibus, &
ad intestinum allabentibus, fiunt. Quum autem
insunt cibi, minorem mordacitatem intestino
inferunt. Et fit quidem ex ijsdem à quibus & dy
senteria, verum debilior, & breuis, & non letha
lis. Quum ex vino aut à cōmessationibus, bilis 13
superne ac inferne fluxus, aut diarrhœa corripue
rit, diarrhœę quidē cōducit ieiunare. Et si sitim
habeat, vinū dulce dare, aut vuarū expressarum
dulciū retrimenta. Ad vesperā verò danda sunt,
quæ etiā his, qui à pharmaco purgati sunt, dātur.
Si verò nō cesset, velis aūt sedare, vomitum à ci-
bo, aut lenticulæ decocto facito, & cōfestim sur-
sum reuellitur infernus secessus: & si succo len-
tium aut cicerum infuso elueris, etiam sic sanè
seda-

καὶ τὰ σιτία προσφέρειν, κατὰ τὰ γεγραμμένα Ver. Cod.
ἐν τῇ φαρμακίτιδι. Η δὲ νοῦσος γίνεται, ἐπειδὰν
χολὴ καὶ φλέγμα καταστηρίξῃ ἐς τὰς φλέβας καὶ
τὴν κοιλίην, νοσέει μὲν τὸ αἷμα καὶ διαχωρέει ἐφ-
θαρμένον. Νοσέει δὲ καὶ τὸ ἔντερον, καὶ ξύεται
καὶ ἑλκοῦται. Γίνεται δὲ αὕτη ἡ νοῦσος, καὶ μα-
κρὴ, καὶ πολύπονος, καὶ θανατώδης. Καὶ ἢν μὲν
ἔτι τοῦ σώματος ἰσχύοντος θεραπεύηται, ἐλπὶς
διαφυγεῖν. Ην δὲ ἤδη ἐκτετηκότος, καὶ τῆς κοιλίης
παντάπασιν ἡλκωμένης, ζωῆς οὐδεμία ἐλπίς.
Λειεντερίη. τὰ σιτία διαχωρέει, ἄσηπτα, ὑγρά.
Οδύνη δὲ, οὐκ ἔνι. λεπτύνεται δὲ καὶ τὸ σῶμα. τοῦ-
τον θεραπεύειν ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι, τοῖς ὑπὸ δυ-
σεντερίης ἐχομένοις. Η δὲ νοῦσος γίνεται, ὅταν ἐκ
τῆς κεφαλῆς, καὶ τῆς ἄνω κοιλίης κατάῤῥοος γίνη-
ται τοῦ φλέγματος, ἐς τὴν κάτω κοιλίην. Οταν
δὲ τοῦτο, τὰ σιτία ὑπ᾽ αὐτοῦ ψύχεται καὶ ὑγραί-
νεται, καὶ ἡ ἄφοδος αὐτῶν ἀσήπτων ταχείη γίνε-
ται, καὶ τὸ σῶμα τήκεται. ἅμα μὲν οὐ πεσσομένων
τῶν σιτίων ἐν τῇ κοιλίῃ χρόνον ἱκανόν. ἅμα δὲ
ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμῆς ἐούσης παρὰ φύσιν θερ-
μαινόμενον. Διάῤῥοια δὲ ἡ μακρὴ ὅταν ἔχῃ, δια-
χωρέει πρῶτον μὲν τὰ εἰσιόντα ὑγρά. ἔπειτα
φλέγμα, καὶ ἐσθίει μὲν ἐπιεικῶς, ὑπὸ δὲ τῆς πολ-
λῆς διαχωρήσιος ἀσθενὴς καὶ λεπτὸς γίνεται. Τοῦ-
τον ἄνω *ἀποξηραίνειν, ἐλλέβορον πιπίσκων, καὶ *ὑποξη-ραίνειν
τὴν κεφαλὴν καθαίρων φλέγμα. Διανίψαι δὲ
καὶ τὴν κοιλίην, γάλακτι ἑφθῷ. Επειτα τ᾽ ἄλ-
λα σιτίοισι καὶ ποτοῖσι θεραπεύειν ὑφ᾽ ὧν ξηρα-
νεῖται ἡ κοιλίη καὶ τὸ σῶμα πᾶν. Η δὲ νοῦσος ἀ-
πὸ τῶν αὐτῶν γίνεται, ἀφ᾽ ὧν καὶ ἡ λειεντερίη.
αὗται αἱ νοῦσοι ἥτε δυσεντερίη, καὶ ἡ λειεντερίη
καὶ διάῤῥοια, παραπλήσιαί εἰσι. Καὶ δεῖ αὐτὰς,
οὕτως ἰᾶσθαι, τὸν μὲν κατάῤῥοον ἀπολαμβάνειν
τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἄνω κοιλίης, ἢ ἀπο-
τρέπειν. τοῦ γὰρ νουσήματος ἡ φύσις ἐντεῦθεν γί-
νεται, καὶ οὐδεὶς οὐδέν σου μέμψεται τὴν διά-
νοιαν. Σχεδὸν δὲ καὶ τἄλλα νουσήματα, ὧδε δεῖ
σκοπεῖν, ὁκόθεν ἑκάστῳ ἡ φύσις γίνεται, καὶ οὕτω
σκοπῶν καὶ λαμβάνων τὴν ἀρχὴν τῶν νουσημά-
των, ἥκιστ᾽ ἂν ἁμαρτάνοις. Τεινεσμὸς ὅταν λάβῃ,
διαχωρέει αἷμα καὶ μύξα, καὶ πόνος ἐν τῇ κάτω
κοιλίῃ γίνεται, καὶ μάλιστα ὅταν εἰς ἄφοδον ἴξῃ. τοῦ-
τον ξυμφέρει τὴν κοιλίαν διυγραίνειν καὶ λιπαίνειν,
καὶ λεαίνειν, καὶ ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα, καὶ λούειν θερμῷ,
πλὴν τῆς κεφαλῆς. Φιλέει δὲ ἡ νοῦσος αὕτη τὰ σι-
τία πλείω τελέειν. ὅταν γὰρ στρόφοι, κενουμένης
τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ αἵματος διεξιόντος καὶ τῆς μύ-
ξης, καὶ προσπιπτόντων πρὸς τὸ ἔντερον, γίνονται.
Ενόντων δὲ τῶν σιτίων, ἧττον δῆξιν παρέχει τῷ ἐν-
τέρῳ, καὶ γίνεται μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ὧν καὶ ἡ δυσεν-
τερίη. Ασθενεστέρη δὲ καὶ ὀλιγοχρονίη, καὶ οὐ θα-
νατώδης. Οταν δὲ ἐξ οἴνου, ἢ ὑπὸ εὐωχίης χο-
λέρη λάβῃ, ἢ διάῤῥοια, τῇ μὲν διαῤῥοίᾳ ξυμφέρει
διανηστεύειν: καὶ ἢν δίψος ἔχῃ, οἶνον διδόναι γλυ-
κὺν, ἢ στέμφυλα γλυκέα. Ες ἑσπέρην δὲ διδόναι
ταῦτα. ἃ καὶ τοῖσιν ὑπὸ φαρμάκου κεκαθαρμέ-
νοισιν. Ην δὲ μὴ παύηται, ἐθέλῃς δὲ παῦσαι, ἔμε-
τον ἀπὸ σιτίου ἢ φακῆς ποιῆσαι, καὶ παραχρῆμα ἀ-
νασπᾶται ἄνω ἡ κάτω ἄφοδος, καὶ ἢν διακλύσῃς
χυλῷ

Vet. Cod.

χυλῷ φακῶν, ἢ ἐρεβίνθων, καὶ οὕτως που παύσεται. Τῇ δὲ χολέρῃ ξυμφέρει, ἢν μὲν ὀδύνη ἔχῃ, διδόναι ἃ γέγραπται ἐν τοῖσι φαρμάκοισι, παύοντα τὴν ὀδύνην. Τὴν δὲ κοιλίην θεραπεύειν τήν τε ἄνω καὶ τὴν κάτω, διυγραίνοντα πόμασι, καὶ μαλάσσοντα τὸ σῶμα λουτροῖσι θερμοῖσι, πλὴν τῆς κεφαλῆς, καὶ ὅ, τε ἔμετος, οὕτως εὐπετέστερος γίνεται, καὶ ἢν ἐσίῃ τι ὑγρὸν, * τὰ προσεστηκότα ἄνω ἀπεμέεται, καὶ ἡ κάτω ὑποχώρησις μᾶλλον διαχωρέει. Ην δὲ κενώσῃ, ἐμέεται βιαίως, καὶ ὑποχωρέει βιαιότερον. Ες ἑσπέρην δὲ διδόναι καὶ τούτῳ, ὥσπερ τῷ φαρμακοποτέοντι. Γίνεται δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἀλγήματα, ὅσα ἐκ ποσίων γίνεται, ἢ ἐξ εὐωχίης, ὅταν τὰ σιτία καὶ ποτὰ πλέον τοῦ εἰωθότος, ἐς τὴν κοιλίην εἰσέλθῃ, καὶ τὰ ἔξωθεν εἰωθότα ὑπερθερμαίνειν τὸ σῶμα, κινέει χολὴν καὶ φλέγμα. Στραγγουρίης τρόποι μὲν πολλοὶ καὶ παντοῖοι. Ξυμφέρει δὲ ἔξωθεν μὲν τὸ σῶμα μαλάσσειν λουτροῖσι θερμοῖσιν. Εσωθεν δὲ διυγραίνειν, τὴν μὲν κοιλίην, σιτίοισιν ὑφ᾽ ὧν εὔροος ἔσται. Τὴν δὲ κύστιν, ποτοῖσιν ὑφ᾽ ὧν τὸ οὖρον ὡς πλεῖστον διαχεῖται. Διδόναι δὲ καὶ τῶν διουρητικῶν φαρμάκων, ἃ γέγραπται ἐν τῇ φαρμακίτιδι παύοντα τῆς ὀδύνης. Η δὲ νοῦσος ὑπὸ τοῦ φλέγματος γίνεται. Καὶ ὅταν μὲν ἡ κύστις ξηρανθῇ, ἢ ψυχθῇ, ἢ κενωθῇ, ὀδύνην παρέχει. ὅταν δὲ ὑγρή τε ἔῃ καὶ πλήρης, ἢ καὶ κεχυμένη, ἧσσον. Η δὲ νοῦσος τοῖσι μὲν παλαιοτέροισι, μακροτέρη γίνεται. Τοῖσι δὲ νεωτέροισι, βραχυτέρη. Θανατώδης δὲ, οὐδετέροισιν. Ισχιὰς δὲ ὅταν γένηται, ὀδύνη λαμβάνει ἐς τὴν πρόσφυσιν τοῦ ἰσχίου, καὶ ἐς ἄκρον τὸ πυγαῖον, καὶ ἐς τὸν γλουτόν. τέλος δὲ καὶ διὰ παντὸς τοῦ σκέλεος πλανᾶται ἡ ὀδύνη. τούτῳ συμφέρει ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, μαλάσσειν καθ᾽ ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ τοῦ σκέλεος στηρίζουσα ἡ ὀδύνη, ἐν λουτροῖσι καὶ χλιάσμασι καὶ πυρίῃσι, καὶ τὴν κοιλίην ὑπάγειν. Οταν δὲ λωφήσῃ ἡ ὀδύνη, φάρμακον δοῦναι κάτω, καὶ μετὰ ταῦτα πιεῖν γάλα ὄνου ἑφθόν. διδόναι δὲ τῆς ὀδύνης ἃ γέγραπται παρὰ τοῖσι φαρμάκοισιν. Η δὲ νοῦσος γίνεται, ἐπειδὰν χολὴ καὶ φλέγμα ἐς τὴν αἱμόῤῥοον φλέβα καταστηρίξῃ, ἢ ἐξ ἑτέρης νούσου, ἢ ἄλλως ὁκόσον ἂν τοῦ αἵματος ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς νενοσήσῃ ξυνεστηκός. τοῦτο γὰρ πλανᾶται ἀνὰ τὸ σκέλος διὰ τῆς φλεβὸς τῆς αἱμοῤῥόου. Καὶ ὅκου ἂν στῇ, κατὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀδύνη ἔνδηλος γίνεται μάλιστα καὶ ἐπίπονος. θανατώδης δὲ οὔ. Εἰ δὲ ἐς ἕν τι χωρίον καταστηρίξῃ ἡ ὀδύνη καὶ στῇ, καὶ τοῖσι φαρμάκοισι μὴ ἐξελαύνηται, καῦσαι καθ᾽ ὁκοῖον ἂν τυγχάνῃ ἐοῦσα ἡ ὀδύνη. Καίειν δὲ τῷ ὠμολίνῳ. Αρθρῖτις νοῦσος ὅταν ἔχῃ, λαμβάνει πῦρ καὶ ὀδύνη τὰ ἄρθρα τοῦ σώματος. Λαμβάνει δὲ καὶ ὀξείη, καὶ ἐς ἄλλα τε καὶ ἄλλο τῶν ἄρθρων, ὀξύτεραί τε καὶ μαλακώτεραι καταστηρίζουσιν αἱ ὀδύναι. Τούτῳ ξυμφέρει προσφέρειν ᾗ ἂν ὀδύνη ἔχει, ψύγματα, καὶ ἐκ τῆς κοιλίης ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα, κλύσμασιν, ἢ βαλάνῳ, καὶ ῥοφᾶν διδόναι καὶ πιεῖν, ὅ, τι ἂν δοκέῃ σοι ξυμφοίσον. Οταν δὲ ἡ ὀδύνη ἐνῇ, φάρμακον κάτω πῖσαι, καὶ μετὰ τοῦτο πίνειν ὀῤῥὸν ἑφθὸν, καὶ ὄνου γάλα.

* καὶ

14 sedabitur. At vero bilis fluxui cōducit, si dolor adsit, dare quæ in Pharmacis scripta sunt sedantia dolorem. Venter autem curetur, tum superior, tum inferior, per potiones humectantes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto: & sic tum vomitus procliuior fit: & si liquor aliquis ingressus fuerit, ea quæ aduersantur, sursum reuomuntur: tum infernus secessus magis prodit. Si vero euacuaueris, violēter vomuntur, & violentius secedunt. Ad vesperā vero dato & huic ea quę dari solent ei, qui pharmacum bibit: Fiunt aūt & hi dolores qui ex potationibus aut ex conuiuio oriuntur, quum cibi et potus plus solito in ventrem ingressi fuerint, & quæ extrinsecus corpus supercalefacere solent, bilem ac pituitā mouerint. Vrinæ stillicidij modi quidē multi & omnigeni sunt. Conducit aūt forinsecus quidem corpus balneis calidis mollire, intrinsecus vero humectare: aluum quidem per cibos, à quibus fluida fiat: Vesicam vero per potus, à quibus vrina quàm plurimum diffunditur. Danda sunt & vrinam cientia medicamēta, quæ scripta sunt in medicamentario libro, sedantia dolorem. Morbus autem fit à pituita. Et quum quidem vesica siccata fuerit, aut perfrigerata, aut euacuata, dolorem exhibet: Quum vero humida est, & plena, aut etiā diffusa, minus. Fit autem senioribus diuturnior hic morbus: Iunioribus autem breuior: Neutris vero lethalis.

15 Coxendicum morbus quum fit, dolor corripit coxæ iuncturam, & summas nates, ac coxendicē. Tandem vero etiam per totum crus dolor vagatur. Huic confert quum dolor tenuerit, mollire in quacunque tandem cruris parte dolor hæserit, per balnea, & tepefactoria ac fomenta, & aluum subducere. Vbi vero quieuerit dolor, pharmacum dandum est infra purgans. Et postea bibat lac asininum coctum. Doloris autem gratia dentur quæ scripta sunt in medicamentis. Morbus hic fit, quum bilis & pituita in sanguifluam venā incubuerint: aut ex alio morbo, aut aliter, quantumcunque sanguinis à pituita & bile compactum ægrotarit. Hic enim per crus vagatur per sanguifluam venam: & vbicunque constiterit, ibi etiam dolor manifestus fit maxime, molestus quidem, sed non lethalis. Si vero in vnū aliquem locum incubuerit dolor, & constiterit, & medicamentis non fuerit exactus, vrito quocunque loco fuerit dolor. Vrito autem lino crudo. Articularis morbus quum tenuerit, corripit calor & dolor corporis articulos. Corripit autē acutus, & in alium atq; alium articulū dolores incumbūt, tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere qua parte dolor hæret, frigefactoria: Et quæ insunt ex aluo subducere, per clysteres, aut glandem subditam. Ad sorbendum vero & bibendum dato quodcunque tibi conducibile visum fuerit. Quum vero dolor intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & post hoc serum coctum, & asininū lac.

A B C D

A lac. Hic morbus à bile fit & pituita, quum com-
mota in articulos incubuerint. Et breuis quidẽ
fit & acutus, non autem lethalis. Solet autem iu-
nioribus magis quàm senioribus cõtingere. Po-
dagra violentior est omnibus eiusmodi circa ar-
ticulos morbis, & diuturnissimus, ac ægre cedẽs
morbus. Et est quidem hic morbus sanguinis
in venulis à bile ac pituita corrupti. Quanto au- 16
tem in tenuioribus fuerit venulis, & in plurima
corporis necessitate constitutis, & in neruis, &
ossibus multis ac densis: tãto sanè durabilior est
morbus, & qui ægerrime depelli possit. Condu
cunt autem & huic eadem quæ morbo articula-
ri. Et longus quidem est & hic morbus ac mole-
stus, sed nõ lethalis. Si verò in digitis dolor relin
B quatur, venas paululum supra articuli in digito
nodũ inurito. Vrito aũt cum lino crudo. Mor- 17
bum aũt regium sic curare oportet. Extrinsecus
quidem corpus molliendum est balneis calidis:
Aluus verò & vesica humectãda, & vrinã ciẽtia
danda, quę sunt præscripta. Si verò fortis fuerit,
purgato capite, pharmacũ quoddam potandum
dato, quod bilem deorsum purgat. Postea verò
vrinam cientibus vtendum est. Morbus aũt fit,
quum bilis cõmota sub cutem vertitur. Quòd
si hæc nouerit vir idiota, non similiter in incu-
rabiles morbos inciderit. Solent enim morbi ex
paruis occasionibus magni ac diuturni fieri. Et
quicunque cibi, aut potus, aut sorbitiones con-
grue ac consequenter se habent, & quæcunque
C pharmaca doloris gratia, ea omnia sine periculo
semper exhibentur, si iuxta præscriptum exhi-
bueris. Quæcunque verò pharmaca purgant bi-
lem aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ
medentibus imputantur. Quàm maxime igitur
ea vitare oportet. Atque hi quidem sunt mor-
bi, qui circa ventrẽ fiunt: Exceptis pectore sup-
puratis, & tabidis, & muliebribus morbis. Hi
enim seorsim describentur. Tubercula, quæ ena
scuntur omnia, à pituita aut sanguine nascũtur,
quum sanè à vulnere, aut casu fuerint collecta.
Conducit aũt horum aliqua cataplasmatis inte-
gere, & per pharmaca in potu data diffundere:
Aliqua verò impositis cataplasmatis maturare.
Et diffundunt quidẽ cataplasmata, q̃ quum cali
D da sint, humectant, & non in seipsa trahũt: Ma
turant aũt, quæ calefacientia cõtrahunt. Quum
verò aliquod sectum fuerit, aut sua spõte ruptũ,
pharmaco humorem repurgare cõuenit: vbi au-
tẽ pus effluere desiuerit, velut vlcus sanare. Le- 18
pra, & pruritus, & scabies, & impetigines, & vi-
tiligo, & alopeciæ, à pituita fiunt. Sunt aũt talia
turpitudo magis quàm morbi. Fauus, & stru-
mæ, & pani, & furunculi, & carbũculus, à pitui-
ta fiunt. Quo verò hæc depurges, pharmacis sic
vtendũ est. Quicunq; biliosi sunt, his dato ea à
quibus bilis purgat: Pituitosis verò, ea à quibus
pituita: Atrabilarijs autẽ ea à quibus atra bilis:
Hydropicis ea, per quæ aqua. Quæcunque verò
pharmaca in potu dantur, & non purgant neq;
bilem,

λα. Η δὲ νοῦσος γίνεται ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγμα- Vet. Cod.
τος, ὅταν κινηθέντα εἰς τὰ ἄρθρα κατασκήψῃ,
καὶ ὀλιγοχρονίη μὲν γίνεται καὶ ὀξείη. θανατώ-
δης δὲ, οὔ. Νεωτέροισι δὲ εἴωθε μᾶλλον ἢ γεραι-
τέροισι γίνεσθαι. Ποδάγρη βιαιότερον μὲν τῶν
τοιούτων πάντων ὁκόσα περὶ τὰ ἄρθρα, καὶ πο
λυχρονιώτατον, καὶ δυσαπαλλακτότατον, καὶ ἔστι
16 μὲν ἡ νοῦσος αὕτη, τοῦ αἵματος ἐφθαρμένου, τοῦ ἐν
τοῖσι φλεβίοισιν, ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. Ὅσῳ
δὲ ἐν λεπτοτάτοισιν ᾖ φλεβίοισιν, καὶ ἐν ἀνάγκῃ
πεφυκόσι πλείστῃ τοῦ σώματος, καὶ ἐν νεύροισι, καὶ
ὀστέοισι πουλλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, τοσούτῳ δὴ
παραμονιμώτατόν τε ἐστὶ τὸ νούσημα καὶ δυσα-
παλλακτότατον. ξυμφέρει δὲ καὶ ταύτῃ τὰ αὐτὰ,
ἃ καὶ τῇ ἀρθρίτιδι, καὶ μακρὴ μὲν καὶ αὕτη ἡ νοῦσος
καὶ ἐπίπονος. θανατώδης δὲ οὔ. Ην δὲ τοῖσι δα-
17 κτύλοισιν ἡ ὀδύνη ἐγκαταλείπεται, καῦσαι τὰς
φλέβας τοῦ δακτύλου ὑπὲρ τοῦ κονδύλου ὀλίγον.
καίειν δὲ ὠμολίνῳ. Τὸν δὲ ἴκτερον, ὧδε χρὴ θερα-
πεύειν, ἔξωθεν μὲν τὸ σῶμα μαλθάσσειν λουτροῖ-
σι θερμοῖσι. Τὴν δὲ κοιλίην διυγραίνειν, καὶ τὴν
κύστιν, καὶ τῶν διουρητικῶν διδόναι, ἃ προγέγρα-
πται. Ην δὲ ἰσχυρὸς ᾖ, καθήρας τὴν κεφαλὴν, φάρ-
μακόν τι πίσαι κάτω, ὃ χολὴν καθαίρει. Ἔπειτα
δὲ τοῖσι διουρητικοῖσι χρῆσθαι. Η δὲ νοῦσος γίνε-
ται, ὅταν χολὴ κινηθεῖσα ὑπὸ τὸ δέρμα τράπηται.
Ταῦτα δὲ ἐπιστάμενος ἀνὴρ ἰδιώτης, οὐκ ἂν ὁμοίως
ἐμπίπτοι εἰς ἀνήκεστα νουσήματα. καὶ γὰρ νουσήματα
εἴωθεν ἀπὸ μικρῶν προφασίων μεγάλα καὶ πολυ-
χρόνια γίνεσθαι, καὶ ὅσα μὲν σιτίων ἢ ποτῶν ἐχόμενα
ἐστὶν, ἢ ῥοφημάτων ἢ φαρμάκων ὅσα ὀδύνης εἵνε-
κα δίδοται, ἀκίνδυνά ἐστιν ἅπαντα προσφέρειν
ἀεὶ, ἐὰν κατὰ τὰ γεγραμμένα προσφέρῃς. Ὅσα
δὲ καθαίρει τῶν φαρμάκων, χολὴν ἢ φλέγμα, ἐν
τούτοισιν οἱ κίνδυνοι γίνονται, καὶ αἱ αἰτίαι τοῖσι
θεραπεύουσι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ τὰ μάλιστα. ταῦ-
τα μὲν ὅσα κατὰ κοιλίην γίνεται νουσήματα,
πλὴν περὶ ἐμπύων καὶ φθινόντων, καὶ τῶν γυναι-
κείων. ταῦτα γὰρ χωρὶς γεγράψεται. Φύματα
ὅσα φύεται πάντα, ὑπὸ φλέγματος, ἢ αἵματος
φύεται. Ὅταν δὲ ὑπὸ τρώματος ἢ πτώματος ἀ-
θροισθῇ, ξυμφέρει δὴ τούτων, τὰ μὲν καταπλάσ-
σοντα καὶ φάρμακα πιπίσκοντα διαχέειν. Τὰ δὲ
καταπλάσσοντα, πεπαίνειν, καὶ διαχέει μὲν τῶν
καταπλασμάτων ὅσα θερμὰ ὄντα ὑγραίνει, καὶ
μὴ σπᾷ ἐς ἑωυτά. Πεπαίνει δὲ, ὅσα θερμαίνοντα
ξυνάγει. Ὅταν δέ τι τμηθῇ, ἢ αὐτόματον ῥαγῇ
φαρμάκῳ ἀνακαθαίρειν τὸ ὑγρόν. Ὅταν δὲ πυορ-
ῥοέοντα παύσηται, ὡς ἕλκος ἰῆσθαι. Λέπρη, καὶ
18 κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφὸς, καὶ
ἀλωπεκίαι, ὑπὸ φλέγματος γίνονται. Ἐστὶ δὲ τὰ
τοιαῦτα, αἶσχος μᾶλλον, ἢ νουσήματα. κηρίον,
καὶ χοιράδες, καὶ φύγεθλα, καὶ δοθιῆνες, καὶ ἄνθραξ,
ὑπὸ φλέγματος φύεται. τούτοισι τοῖσι φαρμά-
κοισιν ἀποκαθαίροντα, ὧδε χρῆσθαι. Ὅσοι μὲν
χολώδεες εἰσὶ, διδόναι, τὰ ὑφ᾽ ὧν χολὴ καθαί-
ρεται. Ὅσοι δὲ φλεγματώδεες, τὰ ὑφ᾽ ὧν φλέ-
γμα. Ὅσοι δὲ μελαγχολῶσι, τὰ ὑφ᾽ ὧν μέλαινα
χολή. Τοῖσι δὲ ὑδρωπιῶσι, τὰ ὑφ᾽ ὧν ὕδωρ. Ὅσα
δὲ δίδοται φάρμακα ποτὰ, καὶ μὴ καθαίρει μήτε
χολὴν,

Vet. Cod. χολὴν, μήτε φλέγμα, ὅταν ἐς τὸ σῶμα εἰσέλθῃ, τὴν δύναμιν αὐτὰ παρέχεσθαι δεῖ, ἢ ψύχοντα, ἢ θερμαίνοντα, ἢ ξηραίνοντα, ἢ ὑγραίνοντα, ἢ ξυνάγοντα, ἢ διαχέοντα. Ὅσα δὲ ὕπνον ποιέει, ἀτρεμίην δεῖ τῷ αἵματι παρέχειν τὸ φάρμακον. Ὅταν δὲ ἐπὶ νοσέοντα ἀφίκῃ, ἐπανερωτᾶν χρὴ ἃ πάσχει, καὶ ἐξ ὅτου, καὶ ποσταῖος, καὶ τὴν κοιλίην εἰ διαχωρέει, καὶ δίαιταν ἥν τινα διαιτᾶται, καὶ ἐνθυμέεσθαι πρῶτα μὲν τὸ νούσημα πότερον ἀπὸ χολῆς, ἢ φλέγματος γεγένηται, ἢ ἀμφότερα, καὶ τοῦτο εὖ εἰδέναι, ὅ, τι ἀνάγκην ἔχει, ὥς τε ὑπὸ τούτων τοῦ ἑτέρου, ἢ ἀμφοτέρων γίνεσθαι. ἔπειτα πότερον ξηρασίης, ἢ ὑγρασίης χρήζει, ἢ τὰ μὲν τοῦ σώματος, ξηρασίης, τὰ δὲ, ὑγρασίης. ἔπειτα τὴν νοῦσον, εἴτε ἄνω δεῖ θεραπεύειν, εἴτε κάτω, εἴτε διὰ τῆς κύστιος, καὶ εἴτε αὔξεται ἡ νοῦσος, εἴτε μαραίνεται, εἴτε λύεται, εἴτε μεταπίπτει εἰς ἑτέραν νοῦσον. Τοὺς τρωματίας λιμοκτονέειν, καὶ ἐκ τῆς κοιλίης ὑπάγειν τὰ ἐνεόντα, ἢ ὑποκλύζοντα, ἢ φάρμακον κάτω διδόντα, καὶ πίνειν ὕδωρ, ἢ ὄξος, ἢ ῥοφεῖν. Τὰ φλεγμαίνοντα ψύχειν καταπλάσμασι. Τὰ δὲ τοιαῦτα καταπλάσματα εἶναι, ἢ τεῦτλα ἑφθὰ ἐν ὕδατι, ἢ σέλινον, ἢ ἐλαίης φύλλα, ἢ συκῆς φύλλα, ἢ βάτου, ἢ βαλάνου, ἢ ῥοιῆς γλυκείης. Ἑφθοῖσι δὲ τούτοισι χρῆσθαι. Ὠμοῖσι δὲ ῥάμνου φύλλοισιν, ἢ ἄγνου, ἢ ἐλελισφάκου, ἢ τιθυμάλλου, ἢ γλήχωνα χλωρὴν, ἢ πράσα, ἢ σέλινα, ἢ κορίανον, ἢ ἰσάτιος φύλλα. Ἢν δὲ μηδὲν ἀπὸ τούτων ἔχῃς, μὴ δὲ ἄλλό τι μηδὲν κατάπλασμα, ἄλφιτον φυρήσας ὕδατι, ἢ οἴνῳ, καταπλάσαι. Τοσοῦτον δὲ χρόνον καταπλάσματα τάδ' ὠφελέει, ὁκόσον ἂν ψυχρότερα ᾖ, ἢ τὸ ἕλκος. Ὅταν δὲ ᾖ θερμότερα, ἢ ὁμοίως θερμὰ, βλάπτει. Τὰ λιπαρὰ πρὸς τὰ φλεγμαίνοντα οὐ ξυμφέρει, οὐ δὲ πρὸς τὰ ἀκάθαρτα, οὐ δὲ πρὸς τὰ σηπόμενα, ἀλλὰ πρὸς μὲν τὰ φλεγμαίνοντα, ξυμφέρει τὰ ψυχρὰ, πρὸς δὲ τὰ ἀκάθαρτα καὶ τὰ σηπόμενα, τὰ δριμέα, καὶ ὅσα δῆξίν τινα παρεχόμενα, καθαίρει. Ὅταν δὲ σαρκοφυῆσαι βούλῃ, τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ θερμὰ μᾶλλον ξυμφέρει, πρὸς ταῦτα γὰρ ἡ σὰρξ θάλλει. Ὁκόσοισιν ἄνθρωποι σιτίοισιν ἢ ποτοῖσιν ὑγιαίνοντες ἐς δίαιταν χρῶνται, ἐκ τούτων χρὴ τῶν παρεόντων χρῆσθαι, πρὸς τοὺς νοσέοντας σκευάζοντα, θερμὰ καὶ ψυχρὰ, καὶ ὑγρὰ καὶ ξηρὰ, ἐκ μὲν ψυχρῶν, θερμὰ, καὶ θερμὰ ἐκ μὴ θερμῶν, καὶ ξηρὰ ἐκ μὴ ξηρῶν, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἀπορέειν δὲ οὐ χρὴ οὐ δὲ τοῖσι παρεοῦσι μὲν μὴ δύνασθαι. τὰ ἀπόντα δὲ ζητεῦντα μηδὲν ὠφελέειν τὸν κάμνοντα οἷόν τε εἶναι. Εὑρήσεις δὲ ἢν ὀρθῶς σκοπέῃς ἔξω τουτέων, οἷσι πρὸς τὸν νοσέοντα χρῶνται ὀλίγα. Ῥοφήματα δὲ ἐν τοῖσι νούσοισι ἁπάσῃσι διδόναι, ἢ πτισάνην, ἢ κέγχρον, ἢ ἄλητον, ἢ χόνδρον, τούτων ὁκόσα μὲν δίδως εἰς διαχώρησιν, λεπτὰ διδόναι, καὶ διεφθότερα, καὶ γλυκύτερα, ἢ ἁλυκώτερα, ἢ θερμότερα. Ὁκόσα δὲ ἐς ἰσχὺν ἢ ἀνακομιδὴν, παχύτερα, λιπαρώτερα, καὶ μετρίως ἑφθά. Ποτοῖσι δὲ χρῆσθαι, ἢν μὲν ὑπάγειν ἐθέλῃς τὴν κοιλίην καὶ τὴν κύστιν, γλυκὺν οἶνον, ἢ μελίκρητον. ἢν δὲ στύφειν, αὐστηρὸν, λευκὸν, λεπτὸν, ὑδαρέα. Ἢν δὲ ἰσχύειν, αὐστηρὸν, μέλανα.

Ὁκόσοι

bilē, neq; pituitā, ea quū in corpus ingressa fuerint, facultatē aliquā exerceāt necesse est, aut fri- A
gefacientia, aut calefaciētia, aut siccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia.
19 Quę verò somnū faciūt, ea quietē sanguini exhibere oportet. Quū ad ægrotū deueneris, interrogare oportet, q̄ patitur, & ex qua caussa, & quotiā diebus: & an venter secedat, & quo victu vtitur. Et primùm cōsiderare, an morbus à bile, aut pituita factus sit, aut vtrisq;. Et hoc probe nosse conuenit, ꝙ necesse est, vt ab altero horum, aut vtrisque fiat. Deinde vtrū siccitate, aut humiditate opus habeat, aut aliquæ quidem partes corporis siccitate, aliquæ verò humiditate. Postea an morbum sursùm purgare oporteat, aut deorsùm, siue per vesicā. Et an augescit morbus, aut B
marcescit, & an soluitur, aut in aliū transit. Vulneratos fame affligito, et ex aluo quę insunt subducito, aut per clysterē, aut pharmaco infra purgante exhibito: & in potu dato aquā, aut acetū: aut sorbitiones præbeto. Inflammata cataplasmatis frigefacito. Talia verò cataplasmata sint, aut betæ coctæ ī aqua, aut apium, aut oleæ folia, aut fici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali punicæ. Atque his coctis vtendum est: crudis verò rhamni folijs, aut vrticis, aut saluiæ, aut tithymali, aut pulegium viride, aut porrū, aut apiū, aut coriandrum, aut isatidis folia impone. Si verò nihil horum habueris, neque vllum aliud cataplasma, polētam aqua aut vino subactam im-
20 ponito. Tanto autem tempore hæc cataplasmata prosunt, quanto frigidiora fuerint, quàm vl- C
cus. Quum verò fuerint calidiora, aut similiter calida, nocent. Pinguia ad inflammata non cōducunt, neque ad ea quæ non sunt purgata, neque ad putrescentia. Sed ad inflammata conferunt frigida. Et ad impurgata ac putrescentia, acria faciunt, & quæ mordacitatē aliquam inducentia purgāt. Vbi verò carnē producere voles, pinguia & calida magis cōducunt. Ab his enim caro pullulat. Quibuscunq; cibis aut potibus homines sani in victu vtuntur, ex his oportet præsentibus vti ad ægrotos, ita vt prepares calidos et frigidos, & humidos & siccos. Ex frigidis quidē calidos, & calidos ex non calidis: & siccos ex nō
siccis, & reliquos iuxta eundem modum. Neq; D
verò de præsentibus desperare oportet, tanquā nihil possint, & absentes quærere, qui nullā vtilitatē ægro afferant. Comperies aūt, si recte consideraueris, extra hós, paucos quibus ad ægrum vtaris. Sorbitiones autem in morbis omnibus dato, aut ptisanam, aut milium, aut farinam, aut ali-
21 cam. Et quæcunque ex his dederis ad secessum, tenuia dato, & magis percocta, vel dulciora, vel salsiora, aut calidiora. Quæ verò ad robur, aut refocillationem, crassiora, pinguiora, & moderate cocta. Potibus autem vtendum est, si quidem aluum & vesicam subducere velis, vino dulci, aut aqua mulsa. Si verò adstringere, austero, albo, tenui. Si corroborare, austero, nigro.

Qui

A Qui vinũ tuto non bibunt, his dandi sunt potus qui pparantur, & in medicamentorio libro scripti habẽtur. His, qui medicamentũ biberũt, post purgationẽ detur, febrientibus quidẽ, aut lenticula, aut miliũ tenue, aut ptisanæ succus. Danda est aũt ptisana & miliũ, velut q̃ leuia sint. Alica verò velut omniũ robustissima: & farina velut his robustior. Lẽticula aũt odorata pparetur, & modica secũdo loco detur, vt q̃ leuis sit sorbitio, & stomacho grata sursum versus. Ammisceatur aũt aut sal, aut mel, & cuminũ, & oleũ. Ad lenticulã verò ammisceat̃ pulegij herba, & parũ aceti. Non febrientibus aũt, panis puri medullã in insculũ intrito, aut mazã & frustũ piscis dato, aut agni tenerrimi carnẽ, aut volucris, aut catuli

B elixã. Febrientibus aũt etiã betam dato, aut cucurbitã, aut blitum. Et post cibũ bibant vinũ vinosum, vetus, album q̃ aquosissimum. Quibus lauari nõ conducit, vngantur vino & oleo calido, & alternis extergeantur. Quum aluum iam debilitati à cibis humectare volueris, mazam dato & obsonia: & marinorũ quidẽ pisciũ frusta cocta cũ intrito, carnes aũt agnæ tenerrimę, aut hœdi, aut catuli, aut volucris elixas. Et betã, aut blitũ, aur rumicẽ, aut cucurbitã, si tẽpus tulerit. Ex oleribus verò apium, & anethum ac ocimum: & vinũ mellei coloris, vetus, album itẽ ac aquosum. Quum verò siccare volueris corpus, panẽ dato, & obsonia assa, & sicca, & hæc omnia calidiora: & carniũ partes carnosas: pisces petrosos: olera,

C rutã, aut thymum, aut origanũ: vinũ verò nigrũ austerũ. Pręparentur aũt & obsonia cũ sale & cumino. Alijs verò condimentis parcissime vtendũ est. Quum aũt ex morbo refocillare volueris, alia quidẽ eadem dato, quæ exhibes quũ ventrẽ humectas. Verùm loco carniũ lactentis aĩalis carnes fortiores, & pro catulinis, volucriũ, ac leporinas: et ex his aliquas assatas, tum de carnibus, tum de piscibus, & q̃ optime pparatas. Quibuscunque morbis siccitas cõducit, his semel in die cibũ exhibere expedit, & cibos ac potus pauciores dare, q̃ vt repleant̃, & hos laboribus ac deambulationi incumbere, & q̃ minimum dormire. Quibuscunq; verò humiditas conducit, his expedit inediã non ferre, & cibi ac potus nõ indigos

D esse, neq; laborare, & dormire quãtũ voluerint. Quoscunq; cibos, aut obsonia, aut potus ægroti 22 concupiscũt, exhibeto, si nõ corpori damnũ inde accessurũ est. Quum aut cibos, aut potus augere inceperis aut detrahere, paulatim & additiones & detractiones facere oportet. Quicunq; cibos validos perficere possunt, his sorbitiones ne dederis (impediunt enim cibũ valentiorẽ,) qui verò nõ possunt, his dato. Si verò quid dare volueris refectionis gratia, alicã dato, & ptisanã triticeã. Hæ. n. sorbitiones sunt fortiores. Dent̃ aũt post cęnã. Pharmaca q̃ potant̃, & q̃ ad vulnera ad- 23 hibent̃, discere oportet: oĩbus enim expositũ ac procliue est hæc docere. Non enim ex intelligẽtia homines hęc reperiũt, sed potius ex fortuna: neque

Ὁκόσοι τὸν οἶνον πίνουσιν ἀκινδύνως, τούτοισι διδόναι, ἃ γέγραπται ἐν τῇ φαρμακίτιδι ποτὰ σκευαζόμενα. Τοῖσι φαρμακοποτέουσι διδόναι μετὰ τὴν κάθαρσιν, τοῖσι μὲν πυρέσσουσιν, ἢ φακὸν, ἢ κέγχρον λεπτὸν, ἢ πτισάνης χυλόν. Διδόναι δὲ πτισάνην μὲν καὶ κέγχρον, ὡς κοῦφα ἐόντα. Χόνδρον δὲ, ὡς ἰσχυρότατον πάντων, καὶ ἄλητον, ὡς ἰσχυρότερον τούτων. Φακὸν δὲ εὐώδεα σκευάσαι, καὶ ὀλίγον δεύτερον διδόναι, ὡς καὶ κοῦφον ὂν ῥόφημα, καὶ εὐκάρδιον ἄνω. Παραμίσγειν δὲ ἢ ἅλας, ἢ μέλι, καὶ κύμινον, καὶ ἔλαιον. Τῷ δὲ φακῷ παραμίσγειν, ἢ χλόης γλήχωνος καὶ ὄξους ὀλίγον. Τοῖσι δὲ ἀπύροισιν, ἄρτου καθαροῦ τὸ ἔσωθεν ἐντρίψας ἐν ζωμῷ, ἢ μάζαν, καὶ τέμαχος ἑφθὸν, ἢ κρέας οἰὸς ὡς νεωτάτης, ἢ ὄρνιθος, ἢ σκύλακος ἑφθὸν, καὶ τοῖσι πυρέττουσιν, ἢ τεῦτλον, ἢ κολοκύντην, ἢ βλῆτον, καὶ μετὰ τὸ σιτίον, πίνειν οἶνον οἰνώδεα, παλαιὸν, λευκὸν, ὡς ὑδαρέα. Οἷσι λούεσθαι μὴ ξυμφέρει, ἀλείφειν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ θερμῷ, καὶ ἐκμάσσειν διὰ τρίτης. Ὅταν κοιλίην ὑγραίνειν ἀπὸ σιτίων ἀσθενεόντος ἐθέλῃς, διδόναι μάζαν καὶ ὄψα, θαλασσίων μὲν τεμάχια ἑφθὰ ἐν ὑποτρίμματι, κρέα δὲ οἰὸς ὡς νεωτάτης, ἢ ἐρίφου, ἢ σκύλακος, ἢ ὄρνιθος ἑφθά. Καὶ τεῦτλα ἢ βλῆτα, ἢ λάπαθα, ἢ κολοκύντην ἢν ὥρη ᾖ. Λάχανα δὲ σέλινα, καὶ ἄνηθα, καὶ ὤκιμα, καὶ τὸν οἶνον μελιχρὸν, παλαιὸν, λευκὸν, ὑδαρέα. Ὅταν δὲ ξηραίνῃς τὸ σῶμα, διδόναι ἄρτον, καὶ ὄψα ὀπτὰ καὶ ξηρὰ καὶ θερμότερα ταῦτα πάντα, καὶ κρεῶν τὰ μέλεα, ὅσα σαρκώδεα, ἰχθύων τοὺς πετραίους, λάχανα πήγανον, ἢ θύμον, ἢ ὀρίγανον, τὸν δὲ οἶνον μέλανα αὐστηρόν. Σκευάζειν δὲ τὰ ὄψα, ἅλσι καὶ κυμίνῳ, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν ἀρτύμασιν ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι. Ὅταν δὲ ἀνακομίσαι ἐκ νόσου ἐθέλῃς, διδόναι τὰ μὲν ἄλλα ταυτὰ, ἃ καὶ ὅταν δὴ ὑγραίνῃς τὴν κοιλίην. Τὰ δὲ κρέα ἀντὶ τῶν γαλαθηνῶν ἰσχυρότερα, καὶ ἀντὶ τῶν κυνείων, ὀρνίθεια, καὶ λάγεια, καὶ τούτων ἔνια ὀπτὰ καὶ τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἰχθύων, καὶ ἐσκευασμένα ὡς ἄριστα. Ὁκόσοισι τῶν νουσημάτων ξηρασίη ξυμφέρει, μονοσιτίη ξυμφέρει, καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ ἐλάσσω τελέειν, ἢ ὥστε πλήρη εἶναι, καὶ ταῦτα ἐκπονέειν καὶ περιπατεῖν, καὶ κοιμᾶσθαι ὡς ἐλάχιστα. Ὁκόσοισι δ' αὖ ὑγρασίη ξυμφέρει, μὴ ἀσιτέειν, καὶ τοῦ σιτίου καὶ τοῦ ποτοῦ μὴ ἐνδεᾶ εἶναι, μὴ δὲ πονέειν, καὶ κοιμᾶσθαι ὁκόσα ἂν ἐθέλῃ. Ὁκόσων ἐπιθυμέουσιν οἱ κάμνοντες, ἢ σιτίων, ἢ ὄψων, ἢ ποτῶν, ὑπαρχέτω ταῦτα, ἢν μὴ μέλλῃ τῷ σώματι βλάβος ἔσεσθαι. Ὁκόταν ἢ σιτίων ἢ ποτῶν προσιθέναι ἄρξῃ, ἢ ἀφαιρέειν, κατ' ὀλίγον χρὴ, καὶ τὰς προσθέσιας ποιέεσθαι καὶ τὰς ἀφαιρέσιας. Ὁκόσοι σιτία ἱκανὰ οἷοί τέ εἰσι τελέειν, ῥοφήματα μὴ διδόναι, ἀποκλείει γὰρ τοῦ σιτίου. Ὁκόσοι δὲ μὴ οἷοί τε, τούτοισι διδόναι. Ἐὰν δέ τι διδόναι θέλῃς κομιδῆς ἕνεκα, διδόναι χόνδρον, ἢ πτισάνην πυρίνην. Ταῦτα γὰρ τῶν ῥοφημάτων τὰ ἰσχυρότερα. διδόναι δὲ μετὰ δεῖπνον. Τὰ φάρμακα ὅσα ποτὰ, καὶ ὅσα πρὸς τὰ τρώματα προσφέρεται μανθάνειν χρὴ, ἄξιον γὰρ ἅπαντος. Οὐ γὰρ ἀπὸ γνώμης ταῦτα εὑρίσκουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τύχης, οὐδὲ

Vet. Cod.

Vet. Cod.

οὐδέ τι οἱ χειρότεχναι μᾶλλον, ἢ οἱ ἰδιῶται. Οσα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ τῇ ἰητρικῇ γνώμῃ μανθάνεται καὶ εὑρίσκεται, ἢ περὶ σιτίων, ἢ περὶ φαρμάκων, παρὰ τῶν οἵων τε διαγινώσκειν, τὰ ἐν τῇ τέχνῃ μανθάνειν χρὴ, ἤν τι θέλῃς μανθάνειν. Μετὰ τὰ ῥοφήματα διδόναι τὸ σιτίον τοῖσιν ἀσθενέουσιν. Επιπίνειν δὲ οἶνον οἰνώδεα. Πρὸ δὲ τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἢ ῥοφημάτων, καὶ μετὰ ταῦτα ὅ, τι ἂν σοι δοκέῃ τοῖσιν ἀσθενέουσιν, ἐσορῶν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, προσφέρειν καὶ τὸ σιτίον καὶ τὸ ποτόν. μάλιστα γὰρ ἂν οὕτως ὠφελέῃς, τῶν σιτίων ἃ δύναμιν ἕκαστα ἔχει, τεκμαίρεσθαι χρὴ, ἀπὸ τῶν φανερὰν τὴν δύναμιν παρεχομένων. Οκόσα, ἢ φῦσαν, ἢ δῆξιν, ἢ πλησμονὴν, ἢ ἐρυγμὸν παρέχει, ἢ στρόφον, ἢ διαχωρέει, ἢ μὴ διαχωρέει, καὶ φανερὰ ὅ, τι ταῦτα ἐργάζεται, καὶ ἀπὸ τούτων χρὴ τά τε ἄλλα σκοπεῖν. Εχει γὰρ ἕκαστα τῶν ἐδεσμάτων, διότι καὶ ὠφελέει καὶ βλάπτει. ἀλλὰ τ' ἄλλα τὰ μὲν φανερώτατά ἐστιν ἐργαζόμενα, ἃ ἐργάζεται, τὰ δὲ ἀμυδρότερα. τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν καὶ διδόναι τοῖσιν ἀσθενέουσιν, ὑφ' ὧν μήτε φῦσα ἔσται, μήτε ὀξυρεγμίη, μήτε στρόφος, μήτε λίην διαχωρέῃ, μήτε λίην ξηραίνηται. Ταῦτα δὲ γίνεται ὧδε. Οσα μὲν ἡ κοιλίη κρατέει, καὶ τὸ σῶμα αὐτὰ ἀναδέχεται, ταῦτα μὲν οὔτε φῦσαν παρέχεται, οὔτε στρόφον. Ην δὲ μὴ ἡ κοιλίη κρατέῃ, ἀπὸ τούτων καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα γίνεται. Κουφότατα τῶν σιτίων, καὶ τῶν ὄψων καὶ τῶν ποτῶν, ὅσα μέτρια ἐσιόντα ἐς* τὸ σῶμα, ἢ ὀλίγῳ πλέω τῶν μετρίων, μήτε πλήρωσιν παρέχει, μήτε στρόφον, μήτε φῦσαν, μήτε ἄλλο τῶν τοιούτων μηδὲν, καὶ πέσσεταί τε τάχιστα, καὶ πεσσόμενα διαχωρέει, καὶ ἀνὰ πᾶσαν τε τὴν ἡμέρην ἐσιόντα ἐς τὴν κοιλίην, ἀλυπότατά ἐστι, καὶ ὅταν διὰ παλαιοῦ ἐσέλθῃ. Βαρέα δὲ, ὅσα μέτρια τελεύμενα, ἢ ἐλάσσω τῶν μετρίων, πλήρωσιν καὶ πόνον παρέχει, καὶ μὴ τελέειν, μὴ δὲ οἷόν τε ἐσθίειν αὐτὰ, μηδὲ πίνειν, ἀλλὰ πόνον παρέχει. Διὰ χρόνου δὲ αὖθις αὐτὰ, ἢ πίνει, ἢ ἐσθίει, καὶ οὕτω πόνον παρέχει, καὶ οὐ διαχωρέει ἀνὰ λόγον. Ες ὑγείην ἄριστα, ὅσα ὀλίγιστα ἐσιόντα, αὐτάρκεά ἐστι, καὶ λιμοῦ καὶ δίψης ἄκος εἶναι, καὶ πλεῖστον χρόνον τὸ σῶμα αὐτὰ δέχεται, καὶ διαχωρέει κατὰ λόγον. Ες ἰσχὺν δὲ ἄριστα, ὅσα σάρκα φύει πλείστην, καὶ πυκνοτάτην, καὶ τὸ αἷμα παχύνει, καὶ διαχωρέει κατὰ λόγον τῶν ἐσιόντων, καὶ τὸ σῶμα πλεῖστον χρόνον ἀναδέχεται. τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ πίονα, καὶ τὰ τυρώδεα καὶ μελιτώδεα, καὶ τὰ σησαμόεντα ὀξυρεγμίην ὡς μάλιστα παρέχει, καὶ χολέρην, καὶ στρόφον, καὶ φῦσαν, καὶ πλησμονήν. Ποιέει δὲ τοῦτο αὐτὸ, καὶ ὅταν πλείω τις φάγῃ ἢ πίῃ, ἢ ὅσα οἷά τε πέψαι ἡ κοιλίη. Τοῖσιν ἀσθενέουσι, ἢν μὲν κατὰ λόγον τῆς νούσου, καὶ τοῦ σώματος διδῷς ἃ ἂν διδῷς, ὑπαναλίσκει ταῦτα τὸ σῶμα, καὶ οὔτε ἐνδεές ἐστιν, οὔτε πλῆρες. Ην δὲ ἁμαρτάνῃς τοῦ καιροῦ, ἢ ἔπειτα, βλάβος ἐπ' ἀμφότερα. Οσα τῶν σιτίων, ἢ τῶν ὄψων, ἢ τῶν ποτῶν τὸ σῶμα ἀναδέχεται, μάλιστα ἀπὸ τούτων οὔτε στρόφος γίνεται, οὔτε φῦσα, οὔτε ὀξυρεγμίη.

*τὴν κοιλίην

Ὅταν

neque artifices magis quàm idiotæ. Quæcunq; A
verò in arte medica, intelligentia discuntur & reperiuntur, aut de cibis, aut de medicamentis: ea ab his qui dinoscere possunt quę in arte sunt, discere oportet, si quid discere velis. Post sorbitiones cibum debilibus dato, & vinum vinosum insuper bibendum. Ante cibos verò & potus aut sorbitiones, & postea, & cibum & potum, quicunq; tandem tibi videbitur debilibus exhibeto, ita vt & corpus & animam inspicias. Sic enim maxime profueris. Quam facultatem singuli cibi habeant, coniectare oportet ex his qui vim manifestam faciunt. Quicunque flatū, aut morsum, aut repletionem, aut ructū faciunt, aut tormen, aut secedunt, aut non secedunt: hi manifesti sunt q̄ hæc operantur: & ex his etiam B
alios considerare oportet. Habent enim singula edulia, & quo prosunt, & quo lædunt. Verum alia manifestissime operantur, quæ operantur; alia verò obscurius. Cibi & obsonia præparentur ac exhibeantur debilibus, à quibus neq; flatus fit, neque ructus acidus, neq; tormen, & quæ neque valde per aluum secedunt, neq; valde resiccantur. Hæc autem sic fiunt. Quæcunque quidem venter superat, & corpus ipsa suscipit, ea neq; flatum exhibent, neq; tormen. Si verò vēter non superarit, ab his & flatus, & tormen, & alia huiusmodi fiunt. Leuissima sunt cibaria, & potus ac obsonia, quæ moderata in ventriculū ingesta, aut paulo amplius supra modum, neq; repletionē exhibent, neq; tormen, neq; flatum, C
neq; aliud quiddam eiusmodi, & celerrime cōcoquuntur, & concocta secedunt, & per omnē diem in ventrem ingesta, minime molesta sunt, etiam si diu antea fuerint ingesta. Grauia autem sunt, quę moderata exhibita, aut infra modū, repletionem & dolorem exhibent: & quæ neque dari, neq; edi, neq; bibi possunt, vt non dolorē exhibeāt. Et si quis ipsa per tempus rursus bibat aut edat, et sic dolorem exhibent, & non pro ratione secedunt. Ad sanitatem optima sunt, quę modice ingesta sufficiunt, vt & famis & sitis sint medela. Et plurimo tempore corpus ipsa suscipit, & pro ratione secedunt. Ad robur autem optima sunt, quæ carnem plurimam ac densissimam producunt, & sanguinem crassefaciunt, & D
pro ingestorum ratione secedunt: & corpus plurimo tēpore ipsa suscipit. Pinguia, & caseosa, & mellita, & ex sesamo parata, ructum acidum maxime faciunt, & bilis fluxum superne ac inferne, & tormen, & flatum, & repletionē. Hoc ipsum etiam contingit, quum quis plura ederit aut biberit, q̄ venter concoquere potest. Debilibus si quidem pro morbi ac corporis ratione dederis, quæcunque tandem dederis, consumit hæc corpus, & neq; indigum est, neq; repletum. Si verò aberraris à temporis occasione, detrimentum in vtraque sequitur. Quæcunque cibaria aut potus, aut obsonia corpus suscipit, ab his maxime neq; tormen fit, neq; flatus, neque ructus acidus.

Quum

A Quum enim in ventrem ingesta fuerint, corpus ab ipsis trahit quod ipsi commodum est. Et necesse est iam quod restat debilius esse, quàm vt tormen, aut flatum, aut aliud quid huiusmodi in ventre faciat. Vina dulcia, & austera, & mellei coloris vetusta, ventrem subducunt, maximeq; vrinam cient ac nutriunt, & neque flatum exhibent, neque tormen, neq; repletionem. Carnes 24
discoctæ & exassatæ, vtræq; debiles sunt ad robur augendum. Ad secessum verò discoctæ commodæ sunt, assatæ verò magis sistunt. Quæ verò moderatam habent & elixationem & assaturã, hæ & ad robur, & ad secessum moderate se habent. At verò crudiores ad robur quidem commodæ sunt, sed non ad secessum. Ex cibis ac po- 25
B tibus qui cõmodissimi sunt corpori, ac maxime sufficientes & ad alimentũ, & ad sanitatem, ex his ipsis etiam, vbi quis ipsis non in tempore vtatur, aut pluribus quàm tempestiuum est, & morbi, & ex morbis mortes fiunt. Reliqui verò cibi ac potus, qui talem vim non habent, parum vtilitatis afferunt, etiamsi quis semper ipsis in tempore vtatur: parum autem etiam lædunt. In vtranque enim partem debiles sunt, vt & boni aliquid faciant, & mali. Sunt autem & cibi & potus, qui hanc vim habent, hi, panis, maza, carnes, pisces, vinum: & ex his alij magis, alij minus. Quicunque ex sicco victu viuunt, his 26
non cum cibo potus detur, sed post cibum, multo tempore interposito. Et sic quidem sic-
C cus humor à siccis cibis ortus, corpus siccat. Si vero quis simul cum cibo bibat, cibus humidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipsæ per se comestæ, siccant. Si vero cum liquore dederis, aut statim à cibo potum præbueris, non siccant. Panis purus ex farinis, ad robur ac refectionem commodior est, quàm qui non est ex tenuibus farinis paratus: & recens quàm vetus, & ex farinis recentibus, quàm veteribus. Polenta ex ordeo non madefacto, sed circumcirca conspersso ac decorticato, fortior est, quàm ex madefacto: & recens quàm vetusta. Et maza prius subacta fortior est, quàm non subacta. Vinum diffusum, ac perfrigeratum, & excolatum, te-
D nuius fit ac debilius. Carnes elixæ, si quidem percoctas feceris, debiliores sunt ac leuiores. Assatæ vero si exassatæ fuerint, & inueteratæ ex aceto aut sale, debiliores sunt & leuiores recentibus. Debiles ac leues cibi, ventrem quidem non lædunt, neque corpus, eo quòd calefacti non intumescunt, neque replent, sed cito mollescunt, & concocti secedunt. Humiditas autem ab ipsis debilis corpori accedit, & neque augent, neque robur memorabile exhibent. At fortes cibi, & intumescunt vbi in ventrem ingesti fuerint, & replent: & difficilius quidem ac tardius concoquuntur, & non secedunt. Verum humor ab ipsis fortior ac incorruptus accedens, multum robur ac augmentum corpori addit.

Ὅταν γὰρ ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθη, ἀπ᾽ αὐτοῦ σπᾷ τὸ σῶμα τὸ αὐτῷ ἐπιτήδειον, καὶ ἀσθενέστερον ἤδη τὸ λοιπὸν ἀνάγκη εἶναι, ὥστε στρόφον, ἢ φῦσαν, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων ἐν τῇ κοιλίῃ μὴ ποιῆσαι. Τῶν οἴνων καὶ οἱ γλυκέες, καὶ οἱ αὐστηροὶ, καὶ οἱ μελιχροὶ παλαιοὶ, τὴν κοιλίην ὑπάγουσι, μάλιστά τε διουρέονται καὶ τρέφουσι, καὶ οὔτε φῦσαν παρέχουσιν, οὔτε στρόφον, οὔτε πλησμονήν. *Vet. Cod.* Κρεῶν τὰ δίεφθα, καὶ τὰ ἔξοπτα, ἀσθενέα μὲν πρὸς τὴν ἰσχὺν ἀμφότερα. ἐς δὲ τὴν διαχώρησιν, τὰ μὲν δίεφθα, ἐπιτήδεια, τὰ δὲ ὀπτὰ, στασιμώτερα. Τὰ δὲ μετρίως ἔχοντα καὶ ἑψήσιος καὶ ὀπτήσιος, μετρίως καὶ ἐς τὴν ἰσχὺν ἔχει, καὶ ἐς τὴν διαχώρησιν. Τὰ δὲ ἐνωμότερα πρὸς μὲν τὴν ἰσχὺν, ἐπιτήδεια, πρὸς δὲ τὴν διαχώρησιν, οὔ. Τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, * τὰ προσφορώτατα * ἂ τῷ σώματι, καὶ μάλιστα αὐτάρκεα καὶ ἐς τροφὴν καὶ ἐς ὑγιείην, καὶ ἀπὸ τούτων αὐτῶν, ὅταν τις αὐτοῖσι μὴ ἐν καιρῷ χρῆται, ἢ πλέοσι τοῦ καιροῦ, αἵτε νοῦσοι, καὶ ἐκ νούσων οἱ θάνατοι γίνονται. τὰ δ᾽ ἄλλα σιτία καὶ ποτὰ ὅσα μὴ τοιαύτην δύναμιν ἔχει, σμικρὸν μέντοι ὠφελέει, ἢν τις καὶ τὰ πάντα αὐτοῖσιν ἐν καιρῷ χρῆται. σμικρὰ δὲ καὶ βλάπτει: ἐπ᾽ ἀμφότερα δὲ ἐστιν ἀσθενέα, ὥστε ἀγαθόν τι ποιῆσαι, καὶ ὥστε κακόν. Ἐστι δὲ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν ἃ τὴν δύναμιν ἔχει ταύτην, τάδε, ἄρτος, μᾶζα, κρέα, ἰχθύες, οἶνος, τούτων μέντοι τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧσσον. Ὁκόσοι ξηρὴν δίαιταν διαιτῶνται, τούτοισι μὴ ξὺν τῷ σιτίῳ τὸ ποτὸν διδόναι, ἀλλὰ μετὰ τὸ σιτίον, διαλιπὼν πουλὺν χρόνον. Καὶ οὕτω μὲν ξηρὴ ἡ ἰκμὰς ἀπὸ ξηρῶν σιτίων γινομένη, τὸ σιτίον ξηραίνει. Ἢν δὲ ἅμα τῷ σιτίῳ πίνη, νοτερωτέρη ἡ τροφὴ γινομένη, ὑγρότερον τὸ σῶμα ποιέει. Ἄρτος ὁ θερμὸς καὶ τὰ κρέα τὰ θερμὰ αὐτὰ ἐφ᾽ ἑωυτῶν ἐσθιόμενα, ξηραίνει. Ἢν δὲ ξὺν ὑγρῷ διδῷς, ἢ ἐπιπίνειν παραχρῆμα ἐπὶ τῷ σιτίῳ, οὐ ξηραίνει. Ἄρτος ὁ καθαρὸς τῶν ἀλεύρων, ἐς ἰσχὺν καὶ κομιδὴν ξυμφορώτερος, ἢ ὁ ἀνέρεκτος, καὶ πρόσφατος, ἢ ἕωλος, καὶ τῶν ἀλεύρων προσφάτων ἢ παλαιοτάτων. Τὰ ἄλφιτα τῶν κριθέων ἀποβρέχων περίχυδα ἐπτισμένων ἰσχυρότερα, ἢ βεβρεγμένων, καὶ πρόσφατα ἢ παλαιότερα, καὶ ἡ μᾶζα προπεφυρημένη ἰσχυροτέρη, ἢ μὴ προπεφυρημένη. Ὁ οἶνος διαχεόμενος καὶ ἀποψυχόμενος καὶ διηθούμενος, λεπτότερος γίνεται καὶ ἀσθενέστερος. Τὰ κρέα τὰ μὲν ἑφθὰ, ἢν μὲν δίεφθα ποιήσῃς, ἀσθενέστερα καὶ ἐλαφρότερα. τὰ δὲ ὀπτὰ, ἢν ἔξοπτα γένωνται, καὶ τὰ παλαιὰ ἐξ ὄξεος ἢ ἁλῶν, ἀσθενέστερα καὶ ἐλαφρότερα τῶν προσφάτων. Τὰ ἀσθενέα τῶν σιτίων καὶ τὰ κοῦφα, τὴν μὲν κοιλίην οὐ λυπέει, οὐδὲ τὸ σῶμα, διότι οὐκ ἀνοιδέει θερμαινόμενα, οὐδὲ πληροῖ, ἀλλὰ λαπάσσεται ταχὺ, καὶ πεπασσόμενα διαχωρέει. Ἡ δὲ ἰκμὰς ἀπ᾽ αὐτῶν τῷ σώματι ἀσθενὴς γίνεται, καὶ οὔτε αὔξάνει, οὔτε ἰσχὺν ἀξίην λόγου παρέχει. Τὰ δὲ ἰσχυρὰ τῶν σιτίων, ἀνοιδέει τε ὅταν ἐς τὴν κοιλίην ἐσέλθη, καὶ πλήρωσιν παρέχει, καὶ πέσσεται μὲν σχολαίτερον, καὶ οὐ διαχωρέει. Ἡ δὲ ἰκμὰς ἀπ᾽ αὐτῶν ἰσχυροτέρη καὶ ἀκήρατος προσγινομένη, ἰσχύν τε παρέχει τῷ σώματι πολλὴν, καὶ αὔξην,

Vet. Cod.

Κρεῶν κουφότατα ἐς τὸ σῶμα, κύνεια, καὶ ὀρνίθεια, καὶ λαγῶα ἑφθά. Βαρέα δὲ τὰ βόεια. Καὶ τὰ χοίρεια μετριώτερα, πρὸς δὲ τὴν φῦσαν καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτά. ὑγιαίνουσι καὶ ἀσθενέουσι τὰ μήλεια. Τὰ δὲ ὕεια εἰς καὶ εὐεξίην μὲν καὶ ἰσχὺν πονέουσι, καὶ γυμναζομένοισιν ἀγαθά. Ἀσθενέουσι δὲ καὶ ἰδιώτῃσιν, ἰσχυρότερα. καὶ τὰ θήρεια τῶν ἡμέρων, κουφότερά ἐστι, διότι καρπὸν οὐχ ὅμοιον ἐσθίει. Διαφέρει δὲ τὰ κρέα τῶν κτηνέων, καὶ ὁκόσα καρπὸν ἐσθίει, καὶ ὁκόσα μὴ ἐσθίει· καὶ ὁ καρπὸς, οὐ τὸ αὐτὸ ἅπασι ποιέει, ἀλλὰ τὸ μὲν πυκνήν τε τὴν σάρκα τοῦ ἱερείου παρέχει καὶ ἰσχυρήν. τὸ δὲ ἀραιήν τε καὶ ὑγρὴν ἀσθενέα. Ὡς μὲν τὸ ξύμπαν εἰρῆσθαι, ἰχθύες κοῦφον ἔδεσμα, καὶ ἑφθοὶ καὶ ὀπτοὶ, καὶ αὐτοὶ ἐφ᾽ ἑωυτῶν, καὶ μεθ᾽ ἑτέρων σιτίων. Αὐτοὶ δὲ ἐφ᾽ ἑωυτῶν, διαφέρουσιν ὧδε. Καὶ οἱ μὲν λιμναῖοι, καὶ πίονες, καὶ οἱ ποτάμιοι, βαρύτεροι. Οἱ δὲ ἀκταῖοι θαλάσσιοι, κουφότεροι, καὶ δ᾽ ἑφθοὶ ὀπτῶν κουφότεροι. ἀπὸ τούτων τὰ μὲν ἰσχυρὰ διδόναι, ὅταν ἀνακομίσαι τινὰ βούλη. Τὰ δὲ κοῦφα, ὅταν ἰσχνὸν δέοι καὶ λεπτὸν ποιῆσαι. Τὸ λουτρὸν τὸ θερμὸν, τὸ μὲν μέτριον, μαλάσσει τὸ σῶμα καὶ αὔξει. Τὸ δὲ πλεῖον τοῦ καιροῦ, τὰ μὲν ξηρὰ τοῦ σώματος, διυγραίνει. τὰ δὲ ὑγρὰ, ἀποξηραίνει, καὶ τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραινόμενα, ἀσθένειαν καὶ λυποθυμίην παρέχει. τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραινόμενα, ξηρασίην καὶ δίψος. Λαχάνων δὲ τὰ σκόροδα καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ, καὶ διουρητικὰ καὶ ὑποχωρητικὰ, καὶ πρὸς τὰ γυναικεῖα σύμφορα. Κρόμμυα ἐς τὰ οὖρα ἐπιτήδεια. ὁ γὰρ ὀπὸς δριμύτητά τινα παρέχει, ὥστε διαχωρέειν. τούτοισιν ὧδε χρῆσθαι, ἀλλὰ τοῖσιν ἀσθενέουσι μὴ προσφέρειν. Σέλινα καὶ ἑφθὰ καὶ ὠμὰ, διουρητικὰ, καὶ μᾶλλον τὰ ἕλεια τῶν ἡμέρων, ἃ καὶ πλέονα ἔχει δύναμιν. Κορίανον εὐκάρδιον, καὶ διαχωρητικὸν, καὶ ἑφθὸν καὶ ὠμόν. Ὤκιμον καὶ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ εὐκάρδιον. Πράσα τὰ μὲν ἑφθὰ, διουρητικὰ, καὶ διαχωρητικά. τὰ ὠμὰ δὲ, καυματώδεα καὶ φλεγματώδεα. Ῥοιὴ κομιστικὸν καὶ φλεγματῶδες, καὶ ξὺν μὲν τῷ πυρῆνι στάσιμον. ἄνευ δὲ τοῦ πυρῆνος, διαχωρητικόν. Τὰ θερμὰ τῶν σιτίων, ξηρὰ μὲν ἵστησι, τὸ γὰρ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀναξηραίνει. ὑγρὰ δὲ ὄντα, διυγραίνοντα τῇ θερμότητι, ὑπάγει. Τὰ στρυφνὰ ξηραίνει καὶ συνάγει τὸ σῶμα. εἰσὶ δὲ καὶ στάσιμα. Τὰ ὀξέα λεπτύνει, δῆξιν ἐμποιέοντα. Τὰ ἁλμυρὰ, διαχωρέει καὶ διουρέεται. Τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ γλυκέα, ὑγρασίην μὲν καὶ φλέγμα παρέχει. Κομιστικὰ δὲ κολοκύντη, καὶ τεῦτλα, καὶ βλῆτα, καὶ λάπαθα, καὶ τῇ ὑγρότητι διαχωρητικά. Κράμβη δὲ ἔχει τινὰ δριμύτητα ἐς τὸ διαχωρέειν, καὶ ἅμα εὔχυμος. Τυρὸς, καὶ σήσαμα, καὶ σταφὶς, κομιστικὰ καὶ φλεγματώδεα. Γλυκὺς οἶνος καὶ μελιειδὴς, ἄμφω καὶ κομιστικοὶ, καὶ διουρητικοὶ, καὶ φλεγματώδεες. οἱ δὲ αὐστηροὶ, ἐς ἰσχὺν καὶ ξηρασίην ἐπιτήδειοι. Οὐρητικοὶ δὲ καὶ αὐστηροὶ παλαιοὶ, ὅσοι λευκοί τε καὶ λεπτοὶ τυγχάνουσιν. Ἔλαιον καὶ ὅσα ἐλαιώδη, κομιστικὰ καὶ φλεγματώδεα. Λαχάνων τῶν ἑφθῶν διαχωρέει, ὅσα φύσει ὑγρότατα, ἢ δριμύτατά ἐστιν, ἢ θερμότητα ἔχει. Διδόναι δὲ ταῦτα, ξύμφορά ἐστιν εἰς

27 Ex carnibus leuissimę sunt in corpus, canine, & A volucrium, & leporinæ coctæ. Graues aũt sunt bubulæ. Et porcinæ moderatiores: flatum autẽ faciunt, & coctæ & assatæ. Et sanis aũt & debilibus conueniunt ouillæ. Suillæ vero his qui laborant & exercitantur, & ad bonũ habitum, & ad robur cõmodę sunt. Debilibus aũt & priuatã vitã degentibus, fortiores. Sed & ferinæ mansuetis leuiores sunt, eo q̃ fructum nõ similẽ edunt. Differunt aũt & pecorum carnes, & eorum quę fructum edunt, & quæ non edunt. Et fructus nõ idem in omnibus facit, sed partim dẽsam ac fortem victimæ carnem efficit, partim rarã & humidam, ac debilem. Vt in summa dicã, Pisces leue sunt edulium & cocti, & assati, & ipsi per se, & cũ alijs cibis. Ipsi vero inter seipsos sic differunt. B Stagnorum pisces, & pingues, & fluuiatiles, grauiores sunt: Littorales aũt marini, leuiores: Et percocti assatis sunt leuiores. Ex his itaq; fortes dato, vbi reficere aliquem voles: Leues vero, vbi gracilẽ & tenuem facere oportuerit. Balneũ calidũ moderatum quidẽ, mollit, & auget corpus: quod verò opportunum modum excedit, siccas quidem corporis partes humectat, humidas vero resiccat. Et siccæ quidem humectatæ debilitatem, & animi deliquium exhibent: Humidæ vero siccatæ, siccitatem ac sitim. Ex oleribus allia, & cocta & assata, vrinam cient, & per aluum secedunt, & ad menses muliebres cõducunt. Cepæ ad vrinas commodæ sunt. Succus enim acrimoniã quandã exhibet, vt secedat. C Atque his quidẽ sic vtendũ est, sed debilibus non exhibenda. Apiũ & coctũ & crudũ vrinã ciet, & palustre magis q̃ satiuũ, quod ẽt maiorẽ vim habet. Coriandrum cordi gratum est, & per aluum secedit, tum coctum, tum crudũ. Ocimum & humidum est & frigidum, ac cordi gratum. Porrum coctum quidem vrinã ciet, & secedit, crudũ vero æstuosum est & pituitosum. Malũ punicũ reficit & pituitosum est, & cum nucleo quidẽ, aluum sistit: citra nucleum vero, secedit. Calidi cibi, sicci quidem sistunt, (humorẽ enim in ventre resiccant.) Si verò humidi sunt, humectantes per caliditatẽ, aluum subducunt. Acerba siccant, & contrahunt corpus. Habent & vim si-

28 stẽdi. Acida attenuant, morsum inducẽtia. Salsa D aluũ, & vrinã cient. Pinguia & dulcia, humiditatẽ & pituitã exhibent. Reficiunt cucurbita, & beta, & blitũ, & rumex, & per humiditatẽ secedunt. Brassica verò acrimoniã quandã habet ad secessum, & simul boni succi est. Caseus, & sesamũ, & vua passa, reficiũt & pituitosa sunt. Vinũ dulce, & mellis speciẽ referẽs, ambo & reficiũt, & vrinã ciẽt, & pituitosa sunt. Austera vero, ad robur & siccitatẽ cõmoda sunt. Vrinã aũt cient ẽt austera, vetusta, q̃ alba & tenuia existũt. Oleũ & q̃cunq; oleosa, reficiunt & pituitosa sunt. Ex oleribus coctis secedũt, quæ ex natura humidissima aut acerrima sunt, aut caliditatem habent. Dãda aũt sunt hæc tepidiora ac teneriora, Sic n. ad

A ad secessum commodant. Cucumis pepo, & vrinam ciet, & aluo secedit, ac leuis est. Alter autem pepo frigiditatem quandam exhibet, & sitim sedat. Alimentum verò à neutro horum contingit, nisi tenue quoddam: sed neque malum, neque memorabile. Mel cum alijs quidem comestum, & nutrit, & bonum colorem exhibet. ipsum autem per seipsum attenuat magis, quàm reficit. Nam & per vrinam, & per secessum plus iusto expurgatur. Vrinam cientia in ventre & cito calefiunt, & calefacta marcescunt ac liquescunt, & ob id citum secessum faciunt. Stabiles autem ac aluum sistentes cibi, & calescunt, & calefacti cito resiccantur ac compinguntur, & propterea obduri facti, non sece-
B dunt. Quæ per aluum secedunt, succosa sunt, & natura calida. Quæ vero vrinam cient, sicca 29 & frigida. Frumentum & vinum, differunt quidem & ipsa inter seipsa ex natura, tum robore & debilitate, tum leuitate ac grauitate. Differt etiam locus à loco, ex quo illa fuerint. Est enim alius aquosus, alius aquarum inops, & apricus, & vmbruosus, & bonus, & malus. Quare omnia hæc ad hoc conferunt, vt singuli cibi aut fortiores sint, aut debiliores. Quicunque sanè panem comedere soliti fuerunt, his dandus est & in morbis. Quum quis cibos aut potus plures solito acceperit, si non solito more perfecerit, optimum est vt statim reuomat. Poma & fructus arborei, tum mollis, tum duri corticis, pro-
C pterea post cibum molestiora sunt, & sano, & debili, quia corpus eius qui cibum sumpsit, solum ab ipsis humores trahit: Si verò ieiunus quis edat, plures. Quicunque cibi aut flatum, aut 30 æstum, aut morsum, aut repletionem, aut tormen faciunt, à talibus liberat vinum meracum insuper potatum. Corpus enim à vino calefactum, per calorem amouet ea, quæ insunt à cibis & potibus ac similibus. Venter aliquando perturbatur, aliquando sistitur, aliquando etiam pro ratione secedit. Cur autem hæc sic se habet? primum quidem venter quum humidior fuerit, & quum siccior, susceptum cibum corrumpit. Deinde quum mutatio facta fuerit, siue ex frigore ad caliditatem, siue ex caliditate ad fri-
D giditatem, itidem corrumpit. Quare necesse est ventrem, ab ijsdem cibis ac potibus propter hæc ipsa, & molliorem fieri, & duriorem. Cibaria 31 & potus & obsonia (excepto pane, & maza, & carnibus, & piscibus, & vino, & aqua,) reliqua omnia tenues ac debiles vtilitates exhibent, ad augmentum, & ad robur, & ad sanitatem: tenuia item ac debilia mala ab ipsis fiunt. Quoscunque ægrotos febres non continenter detinent, sed intermittentes corripiunt, his cibi dandi sunt post apprehensionem, ita vt coniecturam facias, ne febris à recens accepto cibo irruat, sed cibis concoctis. Vinum & mel optima iudicata sunt in hominibus, si iuxta naturam & sanis, & debilibus cum temporis opportunitate ac mediocritate

εἰς ἄφοδον, χλιαρώτερα καὶ ταχεώτερα. Σίκυος Vet. Cod.
πέπων, καὶ διουρητικὸν, καὶ διαχωρητικὸν, καὶ κοῦφον. Ὁ δὲ ἕτερος πέπων ψύξιν τινὰ παρέχει, καὶ δίψαν παύει. Τροφὴ δὲ ἀπὸ οὐδετέρου τούτων οὐ γίνεται, εἰ μὴ λεπτή τις, ἀλλ' οὐδὲ φλαῦρον ἀπ' οὐδετέρου οὐδὲν ἄξιον λόγου. Τὸ μέλι, ξὺν μὲν ἑτέροις ἐσθιόμενον, καὶ τρέφει καὶ εὔχροιαν παρέχει. Αὐτὸ δὲ ἐφ' ἑωυτῷ, λεπτύνει μᾶλλον, ἢ κομίζει. Καὶ γὰρ διουρέεται καὶ διακαθαίρεται μᾶλλον τοῦ μετρίου. Τὰ διουρητικὰ θερμαινόμενα ἐν τῇ κοιλίῃ, θερμαίνεταί τε ταχὺ, καὶ θερμαινόμενα μαραίνεται καὶ τήκεται, καὶ τὴν διαχώρησιν διὰ τοῦτο ταχείην παρέχει. Ὅσα δὲ στάσιμα τῶν σιτίων, καὶ θερμαίνεται, καὶ ταχέως θερμαινόμενα ξηραίνεται καὶ συνίσταται, καὶ διὰ τοῦτο περίσκληρα γινόμενα, οὐ διαχωρέει. Τὰ διαχωρητικὰ, ἔγχυλά ἐστι καὶ φύσει θερμά. Τὰ δὲ οὐρητικὰ, ξηρὰ καὶ ψυχρά. Ὁ σῖτος καὶ ὁ οἶνος, διαφέρουσι μὲν καὶ αὐτοὶ ἑωυτῶν φύσει ἐς ἰσχὺν καὶ ἀσθενείην, καὶ κουφότητα καὶ βαρύτητα. Διαφέρει δὲ καὶ χώρη χώρης ἐξ ὁκοίης ἂν ᾖ, καὶ εὔυδρος ἐοῦσα, καὶ ἄνυδρος, καὶ εὐήλιος, καὶ πολύσκιος, καὶ ἀγαθὴ, καὶ φλαύρη. ὥστε ἅπαντα ταῦτα ξυμβάλλεται ἐς τὸ, ἰσχυρότερά τε ἕκαστα τῶν σιτίων εἶναι, καὶ ἀσθενέστερα. Ὁκόσοι ὑγιαίνοντες ἀρτοφαγεῖν εἰώθεσαν, ταῦτα διδόναι τούτοισι, καὶ ἐν τῇσι νούσοισιν. Ὅταν ἢ σιτία ἢ ποτὰ πλέω τοῦ εἰωθότος τις λάβῃ, ἢν μὴ τὰ εἰωθότα τελέσῃ, ἀπεμέσαι παραχρῆμα ἄριστον. Ὀπώρη καὶ ἀκρόδρυα, διὰ τόδε μετὰ τὸ σιτίον λυπηρότερά ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι καὶ ἀσθενέοντι, ὅτι βεβρωκότος μὲν ἀπ' αὐτῶν ἰκμάδας σπᾷ τὸ σῶμα. Ἢν δὲ νῆστις ἐσθίῃ, πλείω. Ὅσα τῶν σιτίων ἢ φῦσαν, ἢ καῦμα, ἢ δῆξιν παρέχει, ἢ πλησμονὴν, ἢ στρόφον, οἶνος ἐπιπινόμενος ἄκρητος, ἀπαλλάσσει τῶν τοιούτων. τὸ γὰρ σῶμα διαθερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ οἴνου, ἀπαλλάσσεται τὰ ἐνεόντα τῇ θερμότητι, ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. Ἐνίοτε μὲν διαταράσσεται ἡ κοιλίη, ἐνίοτε δὲ ἵσταται. ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ λόγον διαχωρέει. Διότι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει; πρῶτον μὲν ἡ κοιλίη ὅταν ὑγροτέρη ἐοῦσα, καὶ ὅταν ξηροτέρη, ὑποδέχηται τὸ σιτίον, διαφθείρει. Ἔπειτα ὅταν μεταβολὴ γένηται, εἴτε ἐκ ψύχεος ἐς θάλπος, εἴτε ἐκ θάλπεος ἐς ψῦχος, διαφθείρει, ὥστε ἀνάγκη τὴν κοιλίην, ἀπὸ τῶν σιτίων τῶν αὐτῶν καὶ ποτῶν, δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ μαλακωτέρην γίνεσθαι καὶ σκληροτέρην. Τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν καὶ τῶν ὄψων, πλὴν ἄρτου, καὶ μάζης, καὶ κρεῶν, καὶ ἰχθύων, καὶ οἴνου, καὶ ὕδατος, τ' ἄλλα πάντα λεπτὰς μὲν καὶ ἀσθενέας καὶ τὰς ὠφελείας παρέχει, ἐς τὴν αὔξησιν, καὶ ἐς τὴν ἰσχὺν, καὶ ἐς τὴν ὑγιείην, λεπτὰ δὲ καὶ ἀσθενέα καὶ τὰ κακὰ ἀπ' αὐτέων γίνεται. Ὁκόσους τῶν νοσεόντων μὴ ξυνεχέως οἱ πυρετοὶ ἔχουσιν, ἀλλὰ διαλείποντες λαμβάνουσι, τούτοισι τὰ σιτία διδόναι μετὰ τὴν λῆψιν, τεκμαιρόμενος μή πως ἐπὶ νεοβρῶτι ὁ πυρετὸς ἐπιπέσηται, ἀλλ' ἤδη πεπεμμένων τῶν σιτίων. Οἶνος καὶ μέλι κάλλιστα κέκριται ἐν ἀνθρώποισιν, ἢν πρὸς φύσιν καὶ ὑγιαίνουσι καὶ ἀσθενέουσι σὺν καιρῷ καὶ μετριότητι

Vet. Cod. τητι προσφέροιντο. Καὶ ἀγαθὰ μὲν αὐτὰ ἐφ' ἑωυτῶν. Ἀγαθὰ δὲ καὶ συμμισγόμενα, τά τε ἄλλα, καὶ ὅσα γε καὶ ἀξίην λόγου ὠφελείην παρέχει. Ὅσα ὑγιαίνουσι ξύμφορα, ταῦτα καὶ νοσέουσι προσφερόμενα, ἰσχυρότερά ἐστι, καὶ δεῖ αὐτῶν ἀφαιρέοντα τὴν ἀκμὴν διδόναι, ἢ οὐ φέρει αὐτὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτει, ἢ ὠφελέει.

critate exhibeantur. Et bona quidem sunt ipsa per seipsa: Bona vero etiam permixta, & tum alia, tum quæcunq; effatu dignã vtilitatẽ habẽt. Quæcunq; sanis cõmoda sunt, ea etiam ægrotis exhibita fortiora sunt. Et oportet detracto ipsorũ vigore ea dare: alioqui non feret ipsa corpus, sed magis lædunt, quàm prosunt. A

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Affectionibus.

1 Virum prudentem. *Codici græco ante hunc librum posita sunt verba quædam, quibus ex sententia Gal. hunc librum non Hippoc. sed Polybi esse significatur: cum tamen ipsemet Gal. vj. Aph. j. dubitet, an sit Hippoc. an Polybi. In lib. vero ling. in voce* τελῶν, *citet tanquam Hippocraticum. Quod autem statim dicit, vnumquemque prudentem debere in suis ægritudinibus sese curare scire, eisdem verbis etiam habetur in fine libri, de salubri diæta, vnde eiusdem Polybi vtrunque commentarium esse quis suspicari iure posset. Aiunt autem Augustum Cæsarem quandoque dixisse, se mirari, cur sexagenarius medico amplius manum porrigeret, quasi quicunque hos annos attingunt iam debeant & experientia & rerum suarum obseruatione cognoscere, quomodo in vnaquaque ægritudine seipsos curare poßint, non quod, vt aliqui malè Augusti sententiam sunt interpretati, debeat sexagenarius, dum ægrotat, medicinæ auxilia respuere, seq; casui, & fortunæ tantum committere.*

2 Morbi omnes hominibus. *Morbos plerunque & à pituita, & à bile fieri ratio ea persuadet, quòd hi duo humores, excepto sanguine, tum magis in quocunque abundent, tum ob eorum substantiæ conditiones facillime omnium alterationibus sunt subiecti, nam & Plato in Timæo apertè dixit omnes morbos ex destillationibus fieri à salsa, atque acida pituita. Cæterum an sanguis, & melancholia, quam sæpe aquam vocant, sint omnino à morbis quibusuis immunes, valde dubium, de melancholia constat quidem interdum morbos, atque etiam grauißimos inducere, sed sanguis cum sit naturæ thesaurus, atque in ipso vita sit collocata, æquum sanè est omni sollicitudine eum à natura conseruari; veruntamen & ipse quandoque, sed rarißimè ægritudinum causa est. Quare existimare oportet, hoc in loco sub nomine* χολῆς, *intelligi vtranque bilem, tam nigram quam flauam.*

3 Vinum autem. *Si remedia, quæ adhibentur spectemus, de capitis dolore à frigida causa sermonem haberi dicendum est, sin autem vino interdicto animum adhibeamus, potius dolorem à causa calida factum intelligere debemus: eo magis, quod ipsemet auctor calidum caput nominat, nisi dicamus calidum caput dicere, quasi ita iam à remedijs calefacientibus sit redditum; etenim rationi magis consonat, de calore frigido, quàm de calido loqui. Vnde notatu dignum est, etiam in huiuscemodi doloribus vinum prohiberi, ac venæ sectionem in naribus, atque in fronte commendari.*

4 Si enim aures. *Localia in doloribus adhibere ante totius purgationem, ferè consueuit Hippocrates, non modo enim hic veluti supra in dolore capitis, verum etiam alibi, & præsertim in libro de acutorum victu, in pleuritide id obseruauit, nec sine ratione, vbi dolore ad partem nobilem periculum est ne materia trahatur, dolori cohibendo ante alia studendum est, vt etiam non ignobilis auctor Auic. memoriæ mandauit.*

5 Exeduntur autem. *Dentes corrumpi à cibis præter experientiam docuit etiam Arist. qui xxij. sect. probl. vlt. quærens, cur ficus alioqui præmolles, & dulces, gingiuis, ac dentibus officiunt, respondet iccirco fieri, quoniam suo lentore adhærentes gingiuis intra dentes sese insinuant, vbi concepto calore computrescentes, dentium, & gingiuarum putrefactioni occasionem præstant. Quare à cibo, vel sunt dentes abluendi, vel dentifricio ab omnibus ciborum quisquilijs diligenter mundandi. Sed & illad quoque addendum, quod Plinio interdum peperit admirationem, dentes flammis non domari, & tamen à pituita exedi, atque consumi.*

6 Phrenitis, peripneumonia. *Pro phrenitide hoc in loco intelligenda est, non paßio essentialis cerebri, sed diaphragmatis, quod Plato in Timæo* φρένας *dicit vocari, immo phrenitis videtur dicta solummodo ab ea parte. Arist. j. sect. probl. vj. quærens, cur acuti morbi hieme potißimum vrgeant, causam nullo philosopho dignam affert, at illa multo melior est, quam affert eadem sect. probl. xxix. vbi reddens rationem, cur hieme febres ardentes potißimum fiant, inquit esse, quia calor intro ab aeris frigore coactus fit maior, id quod tam de naturali, quam de præternaturali intelligi potest.*

7 Et potiones dandæ. *Hoc in loco duo sunt, non sine maxima animaduersione prætereunda, vnum est, ab Hippocrate commendari acutas, atque acidas potiones, quia tußim excitando, ac materiam attenuando eius eductionem faciliorem reddunt. Alterum est, Hippocratem ij. de acut. in princ. mandare in pleuritide statim calefactorijs fomentis dolorem esse leniendum, quod etiam in plerisq; alijs doloribus*

loribus agendum esse supra iussit, nunc vero omnino cauere ne extrinsecus vllum fomentũ calefaciens, & concoquens adhibeatur, priusquam pus excerni incipiat, quod consilium à multis magis probatur. Ego tamen puto vtranque sententiam esse sanam, quandoquidem parum calefacere in principio ad leniendum dolorem, & ad tentandam dissolutionem licet, at multum, ac diu calefacientibus coctionem moliri, nequaquam, licet nisi vbi iam morbus in statu esse, & ad maturationem vergere inchoat, initio enim cum materia valde inepta sit suscipiendæ coctioni, nisi paulisper disponatur, vix vnquam ad bonam frugem peruenire potest.

8 Venter autem. *In pleuritide, & in ardente febre, iubet auctor, quam frigidissimos clysteres esse infundendos, quod de frigidis, non facultate modo, sed etiam actu intelligendum est, hoc autem consilium etiam in alijs morbis, vbi sit intus refrigerandum, esse amplectendam puto, idq́ apud Orib. oct. collect. cap. xxiiij. ex Ruffo adnotatum, & commendatum video.*

9 Obseruare igitur. *Cur febres facilè tempore hyberno, in acutos morbos transeant, alia etiam est ratio, nempe quia tunc calor intus magis augetur coactus ambientis frigore, atque corpora pleniora, & magis cacochyma sunt ob ciborum quos sumunt copiam, & qualitatem. Itaque iure dixit Hippocrates, calori occurrendum esse per quietem, plenitudini per extenuationem, cacochymiæ per ventris euacuationem.*

10 Et vbi. *Ad vomitum ciendum præter medicina eum prouocantia, magnopere etiam iuuat corpus, tum igne, tum pannis concalefacere. Vt enim frigus intro humores propellit, sic calor extra eos euocans, vomitui non exiguam occasionem præbet. Quod porrò mandat, perseuerante dolore à cibis esse abstinendum, salutare quidem consilium est, at non semper vtile, nisi nomine ciborum non sorbiles, sed solidos more Hippocratico accipiamus.*

11 Sin minus. *Veteres hydropem proprie vocabant, vbi aqua in ventre colligeretur. Quare mirum esse non debet, si hic auctor Anasarcam, seu leucophelgmatiam inter hydropis species repositam, & nomine hydropis, etiam ab Horatio vocatum, ab hydropere seiungere videatur.*

12 In lienteria. *Citatur hic locus à Gal. vj. Aph. j. sub nomine Hippocratis, vel Polybi, vbi etiam commonefacit veteres, ἄσηπτα vocasse cruda, & incocta, nam & nos initio primi libri variarum lectionum monstrauimus, σήψιν veteres nuncupasse, quam posteriores vocarunt πέψιν. Ponit autem auctor vnam causam lienteriæ. s. destillationem à capite, qum plures sint, quoniam non de omni lienteria, nec de frequentiori, sed potius de ea, quæ rarius contingat, sermonem habere sibi proposuerat. Est enim ferè totus hic liber in explicatione eorum morborum, qui rarius contingunt.*

13 Qum ex vino. *Comessationes nõ choleras modo, verum etiam alios grauiores morbos parere quotidiana testatur experientia, ea propter sapientissimè sensit Gorgias sophista, qui interrogatus, qua arte vitam ad centesimum octauum annum prorogasset, se nunquam aliorum commessationibus, & conuiuijs interfuisse respondit. Vides, vt pallidus Omnis*

Cæna desurgat dubia, *ait Horatius.*

14 At vero bilis fluxui. *Sedantia dolorem etiam frigida conueniunt in biliosis fluxibus, vt scilicet eorum calore, & acrimonia retusis, periculum intestinis impendens auertatur. Hunc porrò auctorem librum pharmacorum condidisse indicant multi, quibus eum hic citat, loci. Sed & illud est annotatione dignum, in omnibus fluxibus in quibus balnea commendat, semper excipere caput, quia statuit antea maiori ex parte huiusmodi fluxus à capitis destillationibus originem ducere, id autem de aquarum dulcium balneo duntaxat est intelligendum, cum secus naturales aquæ caput exsiccantes admodum accommodatæ indicentur.*

15 Morbus hic fit. *Ischiadem, arthritidem, ac podagram fieri à bile & pituita per venas sanguifluas in crus translatis, & ex venis deinde circa ligamenta articulorum, atque circa articulos ipsos diffusis, Hippocratis dogmatibus consentaneum est, nam pituita est, quæ sua tenacitate inhæret articulis, bilis vero vti vehiculum quoddam pituitæ est, quæ pigra alioquin nequaquam longè permeare potest, nisi à tenuiori humore perducatur. Cæterum quod sit linum crudum, quo vrendam esse dolentem partem mandat, nondum mihi compertum est, nisi caules ipsius lini adhuc integros, nec aqua maceratas coctasve intelligamus, quibus combustis, & ignitis carnes vrere forsan consueuerunt, haud aliter, atque similibus alijs titionibus, varias corporis partes à medicis comburi scimus. Etenim putassem non ὠμολίνῳ, sed lino legendum esse, cum Plinius lib. xiij. cap. xxj. scribat, granum gnidium, quod vrit vocatum esse à quibusdam linum, nisi & paulo infrà, idem nomen in eundem finem vsurparet, quanquam lib. ij. de morbis, alio modo omolino vti videtur.*

16 Quanto autem in. *Causa cur ita sæuus, atque contumax morbus sit podagra, est illa, quod multis neruis, ossibus, ac venis conformatus est, vnde fit, vt simul complures partes afficiantur, & proinde rebellis, magis molesta, atque durabilior fit affectio. Illud autem adnotandum est, forsan loco vocis πυκνῆσι, legendum esse μικροῖσι, quod Hippocrates alibi & præsertim in libro de articulis, sermonem habens de pedis luxatione, eum inquit constare, ἐκ πολλῶν, & μικρῶν.*

17 Morbum autem regium. *Hoc in loco duo sunt non oscitanter prætereunda, vnum est, in morbo regio caput purgari, hunc scriptorem mandare, neque absque ratione aliqua, siquidem bilis in hoc mor-*

bo, atque etiam in omnibus suam ob leuitatem in partes superiores fertur, vt etiam oculorum, qui primi solent infici colore, facile indicatur; ibi vero cum huius modi humor, si dimittatur, grauissima dãna parere queat, iure quamprimum biliosi humores ab ipso capite sunt per pharmaca purgantia aucandi. Alterum est, maximè periculosa esse ea medicamenta, quæ pituitam, aut bilem euacuant, & propterea magno iudicio, atque summa esse vtendum prudentia, vbi hæc sunt administranda, etenim si sanguis mittatur, in potestate medici est, vel sistere, vel dimittere: Vbi vero semel hæc medicamenta fuerint accepta, amplius in medico non est ipsorum operationes, vel cohibere, vel moderari. Quare non est mirandum si Hippocrates, semper in sermonibus de purgatione monet opus esse vigilantia, & prudentia.

18 Lepra & pruritus. *Nisi hic pro lepra accipiamus vitiliginem, seu alphum album, quo pacto frequẽter in biblijs sacris accipitur, nec non apud Aristotelem, atque alios scriptores græcos, proculdubio falsum esset, turpitudinem potius esse, quam morbum, siquidem lepra Arabum morbus pessimus ferè omnium est, sicut lepra multorum in medicina græcæ linguæ scriptorum. Nec obstat, quod Hippoc. in fine secundi Prorrhetic. distinguat lichenes, lepram, & leucem, quoniam aliud est leuce, aliud λευκὸς ἀλφός, vt ibi adnotauimus.*

19 Quæ vero somnum. *Somnifera omnia cum natura sint frigida valde, vt sanguinem sistant, ac veluti congelent necesse est: Quapropter iure scribit hic auctor, quæ somnum inducunt sanguini quietem præbere. Illud sanè obscurum videtur, quomodo si morbi paulo ante enumerati, fiunt à pituita, velit bilem etiam & melancholiam euacuari, nisi dicamus velle, vt euacuentur ij humores, qui abundãt vel natura, vel accidente in corpore, ne fomes ex his suppeditetur humori morbifico, vel vt corpus emundatum, ab alijs humoribus, facilius remedia adhibenda recipiat.*

20 Tanto autem tempore. *Ex his clarissimum est, quando supra docuit inflammata esse cataplasmatis refrigeranda, de frigidis actu non simpliciter potentia esse loquutum. Etenim multa sunt ex relatis ab ipso, quæ potius calefaciendi, quam refrigerandi facultatem habent. Pinguia autem & vnctuosa inflammatis esse inimica à Galeno confirmatum est, atque ratio ipsa persuadet, etenim sicuti videmus adipem igni vix appositum illico accendi & flammam augere, pariter existimandum est, partibus corporis inflammatis eadem vnctuosa si adhibeantur, ea magis inflammatum iri, ac perinde contingere, atque si oleum camino addatur. Illud me anxium tenet, quomodo dicat pinguia, & calida medicamenta ad carnis generationem magis conducere, cum videamus exsiccantia potius id facere, nisi dicamus exsiccantia ideo generandæ carni conferre, quia consumunt impedientia eiuscemodi generatiõnem. Pinguia vero, & calida, quia calorem concoquentem, & carnem verè generantem fouent, augentq́. Id planè saluberrimum consilium est pro ægris alendis eos cibos, atque potus eligendos esse, quibus in sanitate vtebantur, etenim substantiam ciborum in sanis, atque ægris diuersam esse minimè decet, cum in vtrisque vnus, atque idem scopus ad virium conseruationem, atque confirmationem propositus sit solummodo in mensura, & qualitatibus discrimen fit, immo in lib. de arte vetere scriptum est diæteticam medicinæ partem inde originem suscepisse, quod homines, dum ægrotarent statim ad contrariam, vel saltem diuersam viuendi rationem cõuerterentur, ac inde vtilitatem perciperent.*

21 Et quæcunque ex his. *Cur percocta laudet magis ad aluum proritandam, non facile est videre, cum sic crassiora, atque tenaciora euadant, Id enim experientia comprobatum est etiam, quæ aluum facultate propria citant, si impensius coquantur vim purgatoriam penè amittere, brassicam, mel, cassiam, mannam, & similia. Vnde forsan legi præstaret, δυσεφθότερα, id est, minus cocta, nam dulcia, salsa atque calida ventri ducendo conferre dubitat.*

22 Quoscunque cibos. *Quod scripsit Hippocr. ij. Aphoris. xxxviij. parum deteriorem cibum & potum, suauiorem autem meliori & insuauiori esse præferendum, non aliud est quam quod hoc in loco præcipitur. Nam, vt quæ optantur concessa naturæ magis accepta sumuntur, sic negata eandem non parum turbant.*

23 Pharmaca quæ potantur. *In medica facultate aliqua sunt, quæ fortuna & casu reperta sunt medicamenta ac positiones, alia vero quæ ex ratione & per discursum inuenta, per experientiam & à fortuna à quocunque discere possumus, quandoquidem non minus idiotæ, quam periti hæc cum inueniant, simul docere apti sunt, immo vero sæpius experientia & fortuna apud ignaros & vulgares potest. Cæterum quæ ratione & discursu inueniuntur, ea tantum sunt petenda ab ijs, qui & mente & arte valent, ignari enim hisce nihil plane iuuare possunt, propterea sapienter Phocillydes consulit, cum his esse conuersandum, qui ingenio & prudentia valent, quod ab his semper aliquid boni acquiratur ab alijs bona iam comparata amittantur.*

24 Carnes percoctæ. *Carnes crudiores magis ad robur conferre & ratio & sensus docent, ratio, quia cum sint proximiores vitæ præteritæ, magis caloris vitalis participant, & ob id calorem nostrum, atque spiritus augent magis, sensus, quoniam animalia, quæ crudis carnibus, atque etiam viuentibus vescuntur, vt lupi, leones, atque rapaces aues, cæteris quibusq́; fortiora & robustiora sunt.*

25 Ex cibis & potibus. *Receptissima est apud populum sententia, omnem repletionem malam esse, panis vero pessimam, etenim quæ multum alunt si præ multitudine non coquantur plus detrimenti afferunt*

rent his, quæ minus alunt, sicut ex aduerso minus alentia minus offendunt. Ob id Celsus magnus Hippoc. sectator, de pomis loquens, in fine cap. vj. lib. j. Ex quibus in nullo tamen minus quàm in his noxa est, & in fine capitis xviij. lib. ij. ait. Plus deinde aliquis assumere ex leuioribus potest: magis in his, quæ valentissima sunt, temperare sibi debet. Quam sententiam sub alijs verbis habuisse quoque Auic. videtur tertia primi, doctr. ij. cap. vij. in cuius fine hæc verba habet. Amplius scire debes, quod impedimentum panis, vbi non digeritur est, multum, sed carnis nutrimentum cum non eligitur est minus hoc.

26 Quicunque ex sicco victu. *Quæstio inter aliquos non raro oritur, melius ne sit inter edendum potare, an vt brutorum magna pars facit, à cibo semel, quod satis tamen sit, potare. Hippocrates hoc in loco quæstionem soluit, vt si velimus siccare, à cibo bibatur, sin humectare inter comedendum bibatur.*

27 Ex carnibus. *Alias docui, & præsertim in varijs lectionibus, apud veteres inter cibos, locum etiam habuisse carnes caninas: iccirco nemo mirari debet, si & hoc in loco et alibi apud Hippocratem earum habeatur mentio. An vero quibuslibet canibus vescerentur, adhuc mihi plenè non constat, suspicor tamen solos lactentes in vsum fuisse receptos. Illud est animaduertendum, porcinas carnes ab auctore medias poni inter leuiores & grauiores: cum & à Celso & à Galeno inter grauiores et athletis ac fossoribus accommodatos cibos reponantur: sed pro porcinis accipiendæ sunt non suum, sed porcellorum carnes. Ouillas conuenire sanis & debilibus non puto, quare dictio μήλεια, raro ab Hippocrate vsurpata mihi valde suspecta est.*

28 Salsa aluum. *Aquam salsam aluum exsiccare & adstringere, non autem mouere docuit Hippoc. in lib. de aere aq. & loc. immo vero narrat Gal. xij. meth. fuisse qui dysenterias & alui fluxus muria curarent, quare suspecta posset hæc esse sententia, qua dicitur salsa aluum, atque vrinam ciere, nisi ab eadem contrarij effectus promanare possent diuerso modo affecta, nam quæ multum salsa sunt, cum vehementer siccant, tum adstringunt. Dicebat enim Gal. sal magis adstringere quam abstergere. At modice salsa mouent aluum quia haudquaquam multum siccant, & acrimonia expulsoriam facultatem concitant: ἡ θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακὰ, dixit Empedocles, vbi in Aegypto ablutis salso clystere intestinis à torminibus est liberatus. Quomodo vero dicatur, κράμβη εὔχυμος, plane ignoro, dicebat Gal. lib. de cib. boni & mali succi, omnes herbas excepta lactuca esse mali succi, & iij. de loc. aff. cap. vij. vbi agit de melancholia scriptum reliquit, vnam brassicam succum melancholicum facere. Sed veteres nimium æstimarunt hoc olus: de cuius laudibus integra volumina edidisse Pythagoram & Chrysippum auctor est Plinius.*

29 Quæ vero per vrinam. *Gal. iij. de simpl. med. calida potius & sicca, nec non tenuuia esse quæ vrinam prouocant explicatissimis verbis docuit, quare vt tueamur auctorem nostrum, dicendum est, diureticorum alia esse quæ faciunt & ducunt, alia vero quæ solum ducunt. Calida & sicca aliquando copiam vrinæ faciunt, atque ducunt: & de his Gal. frigida vero & sicca solum ducunt, de quibus sermonem habet hoc in loco Hippoc.*

30 Quicunque cibi. *Quomodo cibos calefacientes & mordentes meracum superpotatum corrigere queat, iure quis dubitare posset, quandoquidem vinum huiusmodi non modo calefacere, sed siccare & alia mala inducere cõstat. Sed forsan id intelligendum est agere meracum, quod scribit Arist. in xxij. sect. probl. viij. forsan hinc mutuatus, vinum fructibus & peponibus superbibitum prodesse, quoniam vt magnus ignis cõsumit paruum, sic insignis vini calor aliorum ciborum minorẽ calorem extinguit.*

31 Cibaria & potus. *Panem, carnem, pisces atque vinum augmento & robori comparando, nec non sanitati maxime omnium conferre verissimum est. Atqui de aqua plane dubitatur. Ego vero existimo aquam nihil ad augmentum & robur conferre, nisi prout vehit alios id efficientes cibos, sic enim dicebat Hippoc. in libro περὶ τροφῆς. τὸ ὑγρὸν ὄχημα τροφῆς, sic etiam Gal. iiij. de vsu part. scriptis mandauit, aquam animalibus ad peruehendum solidiorem cibum prodesse, quam & Arist. lib. de sensu & sensato & Gal. ij. acut. xvij. neque nutrire, neque roborare dixerunt, nisi etiam dicamus aquam referendam esse non ad robur & augmentum, sed ad sanitatem tantummodo, cui vtilis est. Iam vero alij cibi ab enumeratis, vt non multum iuuant, sic neque magnum malum pariunt. Ita namque in omnibus comparatum esse videtur, vt quæ magna bona faciunt, eadem faciant & magna mala, ac è conuerso.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE INTERNIS AFFECTIONIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΠΑΘΩΝ.

Argumentum in lib. de Internis affectionibus.

De affectibus qui interna potißimum viscera partesq; occupant, Pulmonis præsertim, lienis, atque iecoris. De morbo regio, & diuersis Typis, De coxendice & conuulsione, quorum omnium differentiæ, causæ, notæ, curationisq; ratio explicantur.

Vet. Cod. Ἢν ἡ τοῦ πλεύμονος ἀρτηρίη ἑλκωθῇ, ἢ τι ῥαγῇ τῶν φλεβίων τῶν λεπτῶν, τῶν κατακρεμαμένων ἐς τὸν πλεύμονα, ἢ τῶν συρίγγων, τῶν διὰ τοῦ πλεύμονος τεταμένων, καὶ συῤῥαγέωσιν ἐς ἀλλήλας, καὶ αἵματος πληθῶσι, διασπῶνταί τε καὶ καταῤῥήγνυνται διὰ τάσδε τὰς αἰτίας μάλιστα, διὰ ταλαιπωρίην, διὰ δρόμον, διὰ πτώματα, διὰ πληγὰς, δι' ἐμέτους βιαίους γινομένους, διὰ πυρετοὺς. τάδε οὖν πάσχει. Τὸ μὲν πρῶτον, βὴξ ἴσχει ξηρὴ, ἔπειτα ὀλίγῳ ὕστερον ἀποπτύει τὸ σίαλον ὕφαιμον. τότε δὲ καθαρόν. οὕτως ἢν μὲν ἐν τάχει παύσηται τῆς νούσου. Ἢν δὲ μὴ, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ αἷμα πλεῖον χωρέει, ἐνίοτε μὲν καθαρὸν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑπόσαπρον. Πολλάκις δὲ καὶ ἡ φάρυγξ λανθάνει αἵματος πιμπλαμένη. Ἔπειτα θρόμβους αἵματος ἐκβράσσεται κατ' ὀλίγον καὶ θαμινά. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀδμὴ βαρείη ἀπ' αὐτῶν γίνεται, καὶ ἡ φάρυγξ ἔστιν ὅτε τινὸς ἄχνης πίμπλαται, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, σφόδρα. προϊούσης δὲ, βληχρότερον, καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιλαμβάνει, καὶ ὀδύνη ἐνίοτε ἔγκειται ἐν τοῖς στήθεσι, καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ, καὶ ἐν τῇσι πλευρῇσι, καὶ ὁκόταν τὸ αἷμα παύσηται πτύων, σίαλον πολλὸν ἀποπτύει ὑγρὸν. ἐνίοτε δὲ καὶ γλίσχρον. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω πάσχει, μέχρι τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθοιεν. Μετὰ δὲ ταύτας ἢν μὴ παύσηται τὸ νόσημα, λεπίδας ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ἀποβήσσων ἀποσπᾷ, οἵας περ ἀπὸ φλυκταινίδων, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει ἐς τὰ στήθεα, καὶ ἐς τὸ μετάφρενον, καὶ ἐς τὸ πλευρὸν, καὶ τῶν ὑποχον-

1 SI pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis venula ex his, quæ in pulmone dependẽt, rupta fuerit, aut aliqua fistula ex his quæ per pulmonem distẽtæ sunt: & alia in aliam distracta fuerit, & sanguine fuerint impletæ (distrahuntur sanè ac rumpuntur ob has maxime causas: propter laborem, propter cursum, ob casus, ob plagas, ob vomitus violenter obortos, ob febres) hæc igitur patitur: Primum quidem tussis sicca obtinet. Deinde paulo post expuit saliuam subcruentam, aliquando autem puram. Et si quidem hic breui à morbo liberetur, satis est: Si verò non, temporis progressu sanguis amplior prodit, aliquãdo purus, & aliquando etiam subputridus. Sæpe vero etiam fauces non animaduertentibus sanguine implentur. Postea sanguinis grumos paulatim & frequenter emergentes reijciunt. Aliquando vero etiam graueolentia ab ipsis contingit: & fauces aliquando spuma quadam replentur. Et rigor ac febris apprehendit, circa initia quidem morbi, vehementer: in progressu autem, debilius: & aliàs atq; aliàs corripit: & dolor quãdoque in pectoribus insitus est, & in dorso, & in lateribus. Et vbi sanguinem spuere desierit, saliuam multam liquidam expuit, quandoq; vero etiam viscosam. Atq; hęc quidem sic patitur, donec quatuordecim dies præterierint. Post hos vero si nõ desiuerit morbus, squamas ab arteria tussiendo auellit, quales à pustulis decedunt: & & dolor incidit in pectus, & in dorsum, & in latus, &

A B

A tus, & præcordia contingens velut vlcus dolet. Huic cōducit vt quā maxime quietem intus habeat, si morbus sic se habuerit. Si enim quid laborarit, & dolor acutior, & tussis magis q̃ prius premit, & rigor ac febris magis occupat. Et si sternutauerit, dolor acutus irruit. Dolet aũt & ĩ lecto, quum se circũuertit. Huic cibos quidem eosdē, quos & pectore suppurato exhibere oportet, verum hos non multos. Ex obsonijs autē his vtatur: De piscibus quidem, squatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut alijs similibus, omnibus cum rhoe & origano cōditis. Carnem autem edat galli assatam, sine sale, aut capræ elixā: & vino austero vetustissimo ac iucūdissimo nigro vtatur. Deambulationibus autem moderatis. B Veruntamen hæc fiant febre non tenēte. Si vero febris tenuerit, sorbitione farinæ aut milij vtatur. Si verò cibos assumat, paucos assumat, & obsonia per aluũ secedentia. Et si pharmaco tibi vtendum esse videbitur, cnico grano, aut tithymalide ipsum subpurgato. Et post purgationē, farinæ coctæ pinguis heminā absorbendā dato. Deindeq̃ maxime reficito, vt q̃ minimũ tenuis sit. Ad huiusmodi enim morbum non conducit tenuem esse. Deambulationes etiam primũ paucas faciat, vt ne lassitudo succedat. Fomentum vero aliàs atque aliàs adhibeatur. Et qua die fomentũ adhibetur, sine cibo sit, excepta farina cocta, cuius heminā absorbeat. Aquam aũt bibat. Postera die minus q̃ solitus fuit edat, & bibat C vinum nigrum, iucundum, austerum, modicum. De cætero verò bis aut ter in die cibi dentur. Sic aũt huic paulatim dato, donec ventrē confirmaueris. Nam ex febribus & inedia, si os quidē appetiuerit, venter autem suscipere noluerit, vbi aceruatim suscepit, inflammatur. Quare paulatim dare oportet. Si verò aceruatim dederis, & parum laborarit, deambulationibus venter non perfrigeratur, nimirum cibis quiete compactis. Quare ēt febris succedere solet, & hyeme quidē minus, æstate vero periculum est ne errorē committat. Hunc q̃ maxime reficere oportet, quo q̃ crassissimus fiat: & deambulationibus moderatis vtatur, & minus solito luctetur, & parum laboret primùm, deinde amplius, nũquam autem D multũ: hęc si fecerit, celerrime sanus erit. Si verò tenuis fiat propter laborē, remittat, ac quietem agat. Hic vbi sanus fuerit, neque ad ventum celeriter currat, neque equum, neque currum conscendat. Vitet etiam vociferationem, & iracundiam. Periculũ est enim ne morbus reuertatur. Quare hæc omnia vitare oportet. Si verò cibum auersetur, eruum torreto, & corticem depurgato, deinde per triduum in aqua macerato, singulis aũt diebus aquā diffundito, & aliā affundito. Postea quarta die excolato ac resiccato, deinde tenuissime molitũ cribrato. Et lini semen tostũ tundito ac terito. Et sesamum tostum tundito ac terito. Et polentam non salsam, puram, tenuē accipito. Et erui quidem ac polentæ, amborum æqualis

ὑποχονδρίων ὡς ἕλκος φαινόμενος ἀλγέει. Τούτῳ ξυμφέρει ἡσυχίην ὡς μάλιστα τῷ νοσήματι ἔχειν ἔσω, ἢν οὕτως ἔχει. Ἢν γάρ τι πονήσῃ, ὅ, τε πόνος ὀξύτερος, καὶ ἡ βὴξ μᾶλλον ἢ τὸ πρότερον πιέζει, καὶ τὸ ῥῖγος, καὶ ὁ πυρετὸς μᾶλλον ἔχει. Καὶ ἢν πταρῇ, ἡ ὀδύνη ὀξέη προσέβαλεν. Ἀλγέει δὲ καὶ ἐν τῇ εὐνῇ, ὁκόταν περιστρέφηται. τούτῳ χρὴ προσφέρειν σιτία μὲν τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ τῷ ἐμπύῳ. ταῦτα δὲ οὐ πολλά. Τῶν δὲ ὄψων τούτοισι χρέεσθαι, ἰχθύσι μὲν, ῥίνης, ἢ φάγρου, ἢ γαλεοῦ τοῦ μεγάλου τοῦ λευκοῦ, ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων, πᾶσιν ἐν ῥόῳ καὶ ὀριγάνῳ ἠρτυμένοις. Κρέας δὲ ἐσθιέτω, ἀλέκτορος, ὀπτὸν, ἄναλτον, ἢ αἰγὸς ἑφθὸν, καὶ οἴνῳ αὐστηρῷ ὡς παλαιοτάτῳ, καὶ ἡδίστῳ μέλανι χρεέσθω. Περιπάτοισι δὲ μετρίοισι, πλὴν ταῦτα πυρετοῦ μὴ ἔχοντος. Ἢν δὲ πυρετὸς ἔχῃ, ῥοφήματι ἀλεύρου, ἢ κέγχρου χρεέσθω. Ἢν δὲ σιτία προσφέρηται, ὀλίγα προσφερέσθω, καὶ ὄψα τὰ διαχωρητικά. ἢν φαρμάκου σοι δοκέῃ χρέεσθαι, ὑποκαθῆραι αὐτὸν τῷ κνιδίῳ κόκκῳ, ἢ τῇ τιθυμαλίδι. Καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀλεύρου ἑφθοῦ δοῦναι τρυβλίον ἐκροφεῖν λιπαροῦ. εἶτα ἀνακομίζειν ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ἥκιστα λεπτὸς ᾖ. πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην νοῦσον, οὐ ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι, καὶ περιπάτους ὀλίγους τὸ πρῶτον ποιέεσθαι, ὡς μὴ κόπος ἐπιλάβηται. Πυριῆν δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ᾗ πυριηθῇ ἡμέρῃ, ἄσιτος ἔστω, πλὴν ἀλεύρου ἑφθοῦ, οὗπερ τρυβλίον ἐκροφεέτω. Ὕδωρ δὲ πινέτω. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἔλαττον ἢ ὡς μεμαθήκει φαγέτω, καὶ πινέτω οἶνον μέλανα, ἡδὺν, αὐστηρὸν, ὀλίγον. Τὸ δὲ λοιπὸν, δὶς ἢ τρεῖς τῆς ἡμέρης τὰ σιτία διδόναι. Οὕτω δὲ διδόναι τούτῳ κατ' ὀλίγον, μέχρι καταστήσῃς τὴν κοιλίην, ἐκ γὰρ τῶν πυρετῶν καὶ τῆς ἀσιτίης, ἢν μὲν τὸ στόμα ζητῇ, ἡ δὲ κοιλίη οὐκ ἐθέλει δέξασθαι, ἀθρόον δεξαμένη, φλεγμαίνει, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον διδόναι χρή. Ἢν δὲ ἀθρόον δῷς καὶ ὀλίγα πονήσῃ, τοῖσι περιπάτοισιν οὐ διαψύχεται ἡ κοιλίη, ἅτε ἀτρέμα ξυνεστηκότων τῶν βρωτῶν. διὸ καὶ πυρετὸς φιλέει ἐπιγίνεσθαι, καὶ τοῦ μὲν χειμῶνος ἧσσον, τοῦ δὲ θέρεος, κίνδυνος διαμαρτεῖν, τοῦτον ἀνακομίζειν δεῖ ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ὡς παχύτατος ᾖ, καὶ περιπάτοισι μετρίοισι χρεέσθω, καὶ παλαιέτω ἧσσον ἑωυτοῦ, καὶ πονεέτω ὀλίγα, τὸ πρῶτον. ἔπειτα δὲ πλέω. πουλλὰ δὲ οὐδέποτε. ταῦτα ἢν ποιέῃ, ὑγιὴς ἔσται τάχιστα. Ἢν δὲ λεπτὸς γίνηται διὰ ταλαιπωρίην, ἀνιέτω καὶ ἡσυχίην ἐχέτω. οὗτος μήτε πρὸς ἄνεμον δρόμον ὑγιὴς ἐὼν ὀξέως, μήτε ἐφ' ἵππον, μήτε ζεῦγος ἀναβῇ. Φυλασσέσθω δὲ καὶ βοὴν καὶ ὀξυθυμίην. κίνδυνος γὰρ τὴν νοῦσον πάλιν ἀναλαβεῖν, ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ τούτων ἁπάντων. Ἢν δὲ τοῦ σίτου ἀποκλείηται, ὀρόβους φώσας, τὰ κέλυφα ἀποκαθῆραι. εἶτα βρέξας αὐτοὺς ἐν ὕδατι τρεῖς ἡμέρας. ἐφ' ἑκάστην δὲ ἡμέρην, ἀποχέειν τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλο ἐπεγχέειν. ἔπειτα τῇ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἀπηθῆσαι, καὶ ξηρῆναι. εἶτα ἀλέσας λεπτότατα διασῆσαι, καὶ λίνου καρπὸν φώσας, κόψαι λεῖον. Καὶ σήσαμον φώσας κόψαι λεῖον, καὶ ἄλφιτα ἄναλτα καθαρὰ λεπτά. Καὶ τῶν μὲν ὀρόβων καὶ ἀλφίτων, ἴσον ἑκατέρων ἔσω,

Vet. Cod.

Vet. Cod. *γάλακτι

ἔσω, τοῦ δὲ σησάμου, τρίτον μέρος, τοῦ δὲ λίνου, ἥμισυ μιῆς μερίδος. Ταῦτα ἐν αἰγείῳ *ἑψήσας, ὡς ὑγρότατα ῥοφέειν. Μετὰ δὲ ταῦτα, διδόναι αὐτῷ ἐς ἄριστον, σῖτα καθαρὰ, καὶ ὄψα ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων. Οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω. Διδόναι δὲ αὐτῷ καὶ τῶν ῥιζέων, τῶν πρὸς ταῦτα τὰ ῥήγματα, τῆς κενταυρείης, ἐπ' οἶνον ἐπιξύων, διδόναι δὲ καὶ τοῦ δρακοντίου ἐπ' οἶνον ἐπιξύων, διδόναι δὲ καὶ τῆς τοῦ βηχίου ἐν μέλιτι, καὶ τὸ δρακόντιον ξύων, λείχειν. ἢν τὸ ἕψημα τὸ ἐν τῷ γάλακτι μὴ φάσκῃ δυνατὸς εἶναι ῥοφέειν, γάλα βόειον ὡς πλεῖστον πινέτω, τρίτον μέρος τοῦ μελικρήτου προσμίσγων, καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ νοῦσος θεραπείης δέεται πουλλῆς. χαλεπὴ γάρ. Ἢν γὰρ θεραπευθεὶς ὑγιής τε γενόμενος, μὴ ἐν φυλακῇ ἔχῃ ἑωυτὸν, τοῖσι πολλοῖσι ὑποτροπιάσασα ἡ νοῦσος, αἰτίη ἀπωλείας ἐγένετο. Οὗτος ἢν μὲν ὑπὸ ταύτης τῆς θεραπείης ἰηθῇ, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, παχύνας αὐτὸν γάλακτι, καῦσαι τά τε στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. Ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ἐλπὶς ἐκφυγέειν τῆς νούσου. Ἢν δὲ ἀρτηρίη σπασθῇ, ἢ τὶς τῶν φλεβῶν τεινουσῶν ἐς τὸν πλεύμονα, τάδε πάσχει, κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, βὴξ ἴσχει ὀξείη, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει, πουλύ τε καὶ λευκὸν, καὶ ἀφρῶδες. Ἄλλοτε δὲ ὕφαιμον, καὶ ὀδύνη τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον ἴσχει. αὕτη ἡ νοῦσος ἰσχυροτέρη τῆς πρόσθεν, καὶ μέχρι μὲν δέκα ἡμερέων τῶν πρώτων, τοιαῦτα πάσχει. ἔπειτα οἱ πολλοὶ τῇ ἐνδεκάτῃ, πύα ἀποπτύουσι παχέα βιαίως. Ἡμέρῃ δὲ καθαρώτερα ἀποπτύει, ἢν φεύξιμος ᾖ, καὶ τῇ ὀδύνῃ ἧσσον πονέει, καὶ ἐν τάχει ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μέλλῃ πουλυχρόνιος ἡ νοῦσος ἔσεσθαι, τά τε πύα πολλῷ πλείονα ἀποπτύει, καὶ ὁ ἄλλος πόνος ἐν τῷ σώματι, πολλῷ ἔνι πλείων. Αἱ δὲ θέρμαι βληχρότεραι ἔχουσιν, ἢ τὸ πρίν. Τοῦτον ἢν λάβῃς κατ' ἀρχὰς ὑποκαθῆραι κάτω, ὀπῷ σκαμμωνίης, ἢν ἀπύρετος ᾖ. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, προσφερέσθω ταῦτα ἃ καὶ πρόσθεν, καὶ τἄλλα ταὐτὰ προσφερέσθω, ἡσυχίην ἔχων ὡς μάλιστα τῷ σώματι, καὶ μαλθακῶς κοιμάσθω. ταῦτα μὲν κατ' ἀρχὰς ποιεέτω, μέχρι τῶν δέκα ἡμερέων. Ἢν δὲ ἔμπυος γένηται, τὰ αὐτὰ ἃ καὶ ὁ πρόσθεν ποιεέτω. Ἢν δὲ ὑγιὴς γένηται, τῶνδε χρὴ ἀπέχεσθαι, σιτίων καὶ ποτῶν, ὀξέων, καὶ δριμέων, καὶ ἁλικῶν, καὶ λιπαρῶν. Ταλαιπωρίης δὲ ἀπέχεσθαι, καὶ τῶν αὐτῶν ὧν καὶ ὁ πρόσθεν. ταῦτα ἢν ποιέῃ, τάχιστα τῆς νούσου ἀπαλλαγήσεται. Ἢν δέ τι τουτέων οὐ ποιήσῃ, κινδυνεύσει πάλιν ὑποτροπιάσαι, καὶ ἡ νοῦσος κάκιον ἔχει, καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ πλευμορρωγέες ἐόντες διατελέουσιν, ἕως ἂν ἀποθάνωσι. τοῦτον ἢν μὴ παραχρῆμα τις ἰήσηται, ὑποτροπιασάσης τῆς νούσου, οὐκ ἂν μετὰ ταῦτα ἔχοις ὠφελῆσαι, ἢν μὴ τάδε ποιήσῃς. γάλακτι βοείῳ παχύνας, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον, ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ὠφελήσεις. Ἡ δὲ νοῦσος ἀπὸ τῶν αὐτέων ἁμαρτάδων γίνεται, ὧν καὶ ἡ πρόσθεν. Πλευμονὶς δὲ γίνεται, ἀπὸ τῶνδε μάλιστα. Ὁκόταν ὁ πλεύμων αἷμα ἑλκύσας ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ φλέγμα ἁλμυρὸν μὴ ἀπῇ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυστραφῇ καὶ

æqualis sit mensura, sesami vero tertia pars, lini vero dimidia vnius partis. Hæc in lacte caprino cocta quàm liquidissime absorbeat. Postea vero in prandium ipsi dentur cibi puri, & obsonia fortiora. Vinum autem idem bibat. Dato autem ipsi & centaureæ radices, ad has rupturas facientes, in vinum ipsas deradens: dato item dracontij radices in vinum derasas. Sed & tussilaginem, ac dracontium derasum in melle deligendum dato. Et si decoctum in lacte asseuerarit se sorbere non posse, lac bubulum quàm plurimum bibat, tertia parte aquæ mulsæ ammixta. Atque sic celerrime sanus erit. A

Morbus autem curatione multa opus habet. Est enim difficilis. Si enim curatus & sanus factus non seipsum custodierit, plerisque reuertens morbus interitus caussa fit. Hic si quidem ab hac curatione sanatus fuerit, satis est. Sin minus, ipsum lacte crassefactum, & in pectore, & in dorso vrito. Si enim successerit vstio, fugæ morbi spes est. Si verò arteria conuulsa fuerit, aut aliqua vena ex his, quæ ad pulmonem tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi, tussis acuta obtinet, & rigor, & febris, & saliuam expuit multam, albam, & spumosam, aliquando vero subcruentam: & dolor caput ac collum detinet. Hic morbus fortior est priore: & vsque ad decem primos dies talia patitur. Postea plerique vndecima die pus crassum violenter expuunt. Decimaquarta verò die puriora expuit, si euasurus est, & dolore minus vexatur, & breui sanus fit. Si verò morbus diuturnus futurus est, tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore inest. Calores autem debiliores habent quàm prius. Hunc si à principio acceperis, infra subpurgato scammoniæ succo, si non febricitarit. Post purgationem autem accipiat ea, quæ prius, & alia eadem assumat, quieto quàm maxime corpore, & molliter cubet: & hæc quidem ab initio faciat vsque ad decem dies. Si vero pectore suppuratus fiat, eadem quæ etiam prior faciat. Si verò sanus fiat, ab his cibis ac potibus abstinere oportet, ab acidis, & acribus, & salsis, & pinguibus. A labore item, ac ijsdem à quibus prior, abstineat. Hæc si fecerit, celerrime à morbo liberabitur. Si verò quid horum non fecerit, rursus reuerso morbo periclitabitur, & morbus pe-
2 ior erit. Nam multi rupto pulmone vitam degunt, donec moriantur. Hunc si non statim quis curet, recidiuante morbo postea non habueris quo prodesse posis, nisi hæc feceris. Lacte bubulo crassefactum, in pectore & dorso vrito. Si enim vstio successerit, proderis. B C D

Morbus autem hic ex ijsdem delictis fit, ex quibus etiam prior. Pneumonia siue pulmonia, ab his maxime fit. Quum pulmo sanguinem in seipsum traxerit, aut pituitam salsam, & non rursus dimiserit, sed in ipso coacta ac

A compacta fuerint: ab his tubercula fieri solent in pulmone, & suppurari. Hic autem hæc patitur. Ab initio & per totum morbum tussis acuta sicca obtinet. Et rigor, febris, & dolor in pectoribus & in dorso incumbit: aliquando etiam in latere: & erecta ceruice spiratio vehemens incidit. Hic vsque ad quatuordecim dies talia patitur: sæpe vero etiam plures. Deinde erumpit pus, & multum expuit. Sæpe vero etiam velut araneorum tunicas expuit: Sæpe etiam subcruentum. Et si quidem depurgatus fuerit, & breui gracilis factus pulmo, interitum effugit. Si verò non adhæret, & per annum morbus tenet, & transmutatur, vt aliàs alia æger patiatur, huic in principio antequam pus

B erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiserit, multa calida lauetur, & sorbitionibus multis vtatur. Ptisanę succum coctum, melle ad coctum affuso, sorbeat. Et vinum bibat dulce album, aut aquam mulsam coctam. Quum verò pus expuere inceperit, eadem bibat, quæ prior suppuratus: & cibis ac potibus, & obsonijs ijsdem vtatur, abstinens ab acidis, & acribus, & salsis, ac pinguibus, & à venere ac ebrietatibus, nisi morbo commodum fuerit. 3 Ex coloris autem inspectione æstimandum est, qualibus opus habere videatur. Reliqua vero eadem faciat. Bibat etiam lac bubulum, ac caprinum pro tempore: prius autem subpurgetur lacte asinino cocto. Bibat etiam

C equinum lac excolatum quotidie mane, poculi tres heminas continentis mensura, si posit. Si quidem igitur sic curatus melius habebit, satis est, & si non eruperit pus in pectus, ipse seipsum curet, quietem quàm maxime corpori exhibens, & quæ commoda sunt sibijpsi exhibens. Si verò erumpat pus in pectus, qua parte tibi significationem de se præbere videbitur, illic maxime sectione aut vstione facta, pus emittito modicum primùm. Reliqua vero eadem facito, quæ & in priore suppurato facto descripta sunt. Si in pulmone varix fiat, tussis sicca corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi valde vehementer, habet etiam erecta ceruice spiratio, & dolor in capi-

D te consistit. Et supercilia pendere videntur: & tumor in faciem descendit, & in pectus, & in pedes. Sæpe vero etiam in capite firmatur: & præ dolore, vbi is vexat, respicere non potest: & corpus subpallidum est, & venæ per ipsum tendunt flammeæ, aut nigræ. Huic quum sic habuerit, & dolor maxime premit, primum sanguis detrahatur. Deinde multa calida lauato. Et vbi sitis habuerit, cyceonem in vino nigro austero quàm iucundissimo, æquali mensura aquæ mixtum, bibendum dato: Frigidum autem maxime bibere oportet. Sorbitionibus autem vtatur ptisanæ succo cocto, melle bono affuso. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. Si verò diutius morbus teneat,

φῇ καὶ ξυμπαγῇ, ὑπὸ τουτέων φύματα φιλεῖ γίνεσθαι ἐν πλεύμονι, καὶ ἐμπυοῦσθαι. Οὗτος τάδε πάσχει. Vet. Cod. Κατ' ἀρχὰς καὶ διὰ παντὸς τοῦ νουσήματος, βὴξ ὀξεῖα ξηρὴ ἴσχει. Καὶ ῥίγος, καὶ πυρετὸς, καὶ ὀδύνη ἐν τοῖσι στήθεσι καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ ἔγκειται, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ πλευρῷ, καὶ ὀρθόπνοιη σφοδρὴ ἐμπίπτει. Οὗτος μέχρι μὲν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων τοιαῦτα πάσχων διατελέει. πολλάκις δὲ καὶ πλείονας, ἢ δεκατέσσαρας ἡμέρας. Ἔπειτα ῥήγνυται πύα, καὶ ἀποπτύει πολλόν. Πολλάκις δὲ ἀποπτύει καὶ οἷον ἀραχνίων χιτῶνας. Πολλάκις δὲ καὶ ὕφαιμον. Κὴν μὲν ἀποκαθαρθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ ἐν τάχει ὁ πλεύμων, ἐκφυγέει τὸν ὄλεθρον. Ἢν δὲ μὴ προσέχῃ, ἐνιαυτὸν ἴσχει ἡ νοῦσος, καὶ μεταβάλλει, ἄλλοτε ἀλλοῖα πάσχων. τούτῳ χρὴ κατ' ἀρχὰς μὲν, πρὶν ἢ τὰ πύα ῥαγῆναι, προσφέρειν τάδε. Ὁκόταν ἀνῇ ὁ πυρετὸς, λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ ῥοφήμασι πολλοῖς χρέεσθω. Πτισάνης χυλὸν καθέφθω μέλι παραχέας ὁκόταν ἑφθὸν ᾖ, ῥοφήτω. Καὶ οἶνον πινέτω γλυκὺν λευκὸν, ἢ μελίκρητον ἑφθόν. Ὁκόταν δὲ ἄρξηται πύα ἀποπτύειν, πινέτω τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν ἔμπυος, καὶ σιτίοισι καὶ ποτοῖσι καὶ ὄψοισι τοῖς αὐτοῖς χρέεσθω, ἀπεχόμενος ὀξέων, καὶ δριμέων, καὶ ἁλυκῶν, καὶ λιπαρῶν, καὶ λαγνείης, καὶ θωρηξίων, ἢν μὴ τῇ νούσῳ προσφορὸν ᾖ. Ἐς χρῶμα δὲ ὁρέων, μελετᾷν, ὁκοίων δή τινων δοκέει σοι δεῖσθαι. Τὰ δ' ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιείτω. Πινέτω δὲ καὶ γάλα βοὸς καὶ αἰγὸς τὴν ὥρην. Πρόσθεν δὲ ὑποκαθηράσθω γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ. Πινέτω δὲ καὶ τὸ ἵππειον γάλα σεσεισμένον ἑκάστης ἡμέρης ἕωθεν τρικότυλον κύλικα, ἢν ᾖ δυνατός. Ἢν μὲν οὖν οὕτω μελετώμενος ῥηΐσῃ, ἅλις, καὶ ἢν μὴ ῥαγῇ τὰ πύα ἐς τὰ στήθεα, αὐτὸς ἑωυτὸν θεραπευέτω, ἡσυχίην ἔχων τῷ σώματι ὡς μάλιστα, καὶ τὰ ξύμφορα προσφέρων ἑωυτῷ. Ἢν δὲ ῥαγῇ τὰ πύα ἐς τὰ στήθεα, ὅπῃ ἂν σοι δοκέῃ ἀποσημαίνειν, ἐκεῖσε μάλιστα ταμὼν, ἢ καύσας, ἀφιέναι τοῦ πύου ὀλίγον τὸ πρῶτον. Τὰ δ' ἄλλα ποιέειν τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ ἐπὶ τοῦ πρόσθεν ἐμπύου γινομένου γέγραπται. Ἢν ἐν πλεύμονι κιρσὸς ἐγγένηται, βὴξ ξηρὴ ἐπιλαμβάνει, καὶ ῥίγος, καὶ πυρετὸς, κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς νόσου, πάνυ σφόδρα, ἔχει δὲ καὶ ὀρθόπνοιη, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνέστηκε. Καὶ αἱ ὀφρύες δοκέουσιν ἐπικρεμάσθαι, καὶ οἴδημα κατέρχεται ἐς τὸ πρόσωπον, καὶ ἐς τὰ στήθεα, καὶ ἐς τοὺς πόδας. πολλάκις δὲ καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν ἐρείδει, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης ὅταν ὁ πόνος ἔχῃ, οὐ δύναται ἀνορῇν. τό, τε σῶμα ὕπωχρος, καὶ αἱ φλέβες δι' αὐτοῦ τείνουσιν, ἢ φλόγιαι, ἢ μέλαιναι. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ ὁ πόνος μάλιστα πιέζῃ, πρῶτον μὲν αἷμα ἀφαιρέειν. Ἔπειτα λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. Καὶ ὁκόταν δίψα ἔχῃ, πίνειν διδόναι κυκεῶνα ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ, ὡς ἡδίστῳ ἴσον ἴσῳ κεράσας. Ψυχρὸν δὲ χρὴ μάλιστα πίνειν. ῥοφήμασι χρέεσθω πτισάνης χυλῷ καθέφθω, μέλι χρηστὸν παραχέας. Ταῦτα χρὴ προσφέρειν, ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα. Ἢν δὲ ἐπὶ πλεῖον

Vet. Cod. πλεῖον ἡ νοῦσος ἔχῃ, ὅ, τε πόνος πλείων ἢ ἐν τῷ σώματι, καὶ ἀδυναμίη ἐνῇ· τούτῳ δὴ οὕτως ἔχοντι ταῦτα προσφέρειν, ἃ καὶ ἐν τῷ πυοῦντι τὸν πλεύμονα, ὁκόταν αἱ δεκατέσσαρες ἡμέραι παρέλθωσιν. αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται, ἀπὸ ταλαιπωρίης καὶ χολῆς μελαίνης. Ὁκόταν τὰ κοῖλα φλέβια τὰ διέχοντα ἐν τῷ πλεύμονι, πλησθῇ αἵματος ἢ χολῆς μελαίνης, ξυρρήξηται τὰ φλέβια ἐς ἄλληλα, ἅτε ἐν στενοῖσιν ἐόντα καὶ ἐπειλημμένα, καὶ ἔξοδον οὐκ ἔχοντα, ὀδύνην παρέχει καὶ φῦσαν ἐν τῷ πλεύμονι. αὕτη ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ θεραπείης δεομένη πολλῆς. Εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐθέλει ἐκλιπεῖν τὸν κάμνοντα, καὶ ὥστε τὰ πολλὰ ἐν τοῖσι πολλοῖσι ξυναποθνήσκει. Ἢν φλεγμονὴ ἐν πλεύμονι γένηται, γίνεται δὲ μάλιστα ἀπὸ οἰνοφλυγίης, καὶ γαστριμαργίης ἰχθύων κεφάλων, καὶ ἐγχελύων. ταῦτα γὰρ τὴν πιμελὴν πολεμιωτάτην ἔχει πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου. ἤδη δὲ τὸ νούσημα ἐγένετο ἀπὸ φλέγματος, ὁκόταν μιγῇ τῷ αἵματι, ἐπιρρυῇ ἐπὶ τὸν πλεύμονα. Περιπίπτει δὲ καὶ ἐκ κρεοφαγίης, καὶ ἐξ ὕδατος μεταβολῆς. τάδε οὖν πάσχει, βήσσει ἰσχυρῶς, καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει ὑγρὸν καὶ πολλόν. Πολλάκις δὲ καὶ παχὺ καὶ λευκὸν, οἷον ἀπὸ βράγχου, καὶ ὀδύνη πιέζει ὀξείη, ἐς τὰ στήθεα, καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰ πλευρὰ, καὶ ἐρεύγεται ὀξὺ, καὶ ἐκ τῶν στηθέων καὶ καὶ πλευμόνων, οἷον γαστὴρ τρυλλίζει, καὶ ἐμεῖ λάπην ὀξείην, καὶ τὸ ἔμεσμα ἢν ἐκχέῃς χαμαὶ, ζέει τὴν γῆν ὥσπερ ὄξος ἐπιχέοντι, καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρὴ, καὶ ἢν τι θέλῃ λιπαρὸν φαγέειν, μύζει πρὸς τὰ σπλάγχνα, καὶ ἔμετον ἄγει, καὶ τὸ σῶμα ἅπαν νάρκην ἔχει. Ὁκόταν δὲ ἀπεμέσῃ, ἐπ' ὀλίγον δοκέει ῥάων εἶναι, ἔπειτα ἐπειδὰν τῆς ἡμέρης ὀψιαίτερον γένηται, βρέμει ἡ κοιλίη, καὶ στρέφει, καὶ βορβορύζει. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ δοκέῃ καιρὸς εἶναι, προσαίρειν ὧδε μελέτην, μίξας μέλι καὶ γάλα, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ, ταῦτα ἐγχέας ἐς χυτρίδα χλιαίνειν, καὶ ὀριγάνου κλωνίοισι τῆς κεφαλοειδέος ταράσσειν. ἐπειδὰν δὲ χλιαρὸν ᾖ, δοῦναι πιεῖν, ἢ λαβόμενος τῆς γλώττης, ἐγχέειν ἡσυχῇ διὰ σύριγγος, εἶτα κελεύειν συνειλιχθέντα ἡσυχίην ἔχειν. Ἔπειτα ἢν ἔμετος ἐπέλθῃ αὐτῷ, ἐμέειν προθύμως. Ἢν δὲ μὴ ἐπέλθῃ, καταματταιόμενος πτερῷ, ἐμέτω, καὶ ἢν τι φλέγματος ἐμέσῃ, ἐπὶ πέντε ἡμέρας τὸ αὐτὸ ποιεέτω, ῥάων γὰρ ἔσται οὕτω ποιῶν. Πινέτω δὲ τοῦτο γυμνασάμενος ἢν οἷός τε ᾖ, καὶ λουσάμενος πολλῷ θερμῷ. Ἢν δὲ μὴ, ἀλλὰ λουσάμενος. Ὁκόταν δὲ αἱ πέντε ἡμέραι παρέλθωσιν, πρωῒ νῆστις πινέτω ἐν μελικρήτῳ ἢ οἰνομέλιτι *ὀποῦ σιλφίου ὁκόσον ὄροβον, καὶ σκόροδον τρωγέτω, καὶ ῥαφανίδας νῆστις, καὶ ἄκρητον οἶνον ἐπιρροφανέτω μέλανα, ἢ λευκὸν αὐστηρόν. Πινέτω δὲ καὶ ἐπὶ σίτῳ, καὶ μετὰ τὸ σῖτον. Σιτίοισι δὲ ξηροῖσι καὶ κρέασι κυνείοισι χρεέσθω ἑφθοῖσιν, ἢν τὸ ῥῖγος καὶ ὁ πυρετὸς μὴ ἐπιλαμβάνῃ. Οὗτος ἢν ἀπὸ τοῦ τοιοῦδε ἐγχύματος καθαίρηταί τι, ἢν δὲ μὴ, ἄνω αὐτὸν καθαίρειν ἐλλεβόρῳ. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, ἀλεύρου ἑφθοῦ διδόναι δύο τρυβλία ἐκροφέειν, μέλι παραχέας. Οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω ὑδαρέα

*ὀπὸν

neat, & dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit, huic sic habenti eadem exhibeto, quæ ei, qui pulmonem suppuratum habet, vbi quatuordecim dies præterierint. Hic morbus fit à labore, & atra bile. Quum venæ cauæ per pulmonem tendentes, sanguine aut atra bile impletæ fuerint, venulæ aliæ in alias rumpuntur, vt quæ in angustijs sunt conclusæ, & exitum non habeant: & dolorem exhibent, ac flatum in pulmone. Hic morbus difficilis est, & multa curatione opus habet. Alioqui ægrum non relinquit, & plerunque in multis simul commo- A

4 ritur. Si inflammatio in pulmone fiat, (fit autem maxime à vinolentia, & gulositate piscium capitonum, & anguillarum. Hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infestissimam. B Iam vero etiam factus est morbus à pituita, vbi sanguini mixta in pulmonem influxerit. Accidit etiam ex carnis esu, & ex aquæ mutatione. Hæc igitur æger patitur. Tussit fortiter, & saliuam expuit liquidam ac multam: Sæpe etiam crassam & albam, velut à raucedine. Et dolor premit acutus in pectora, & dorsum, & laterum mollitudinem, ac latera. Et acidum eructat. Et ex pectoribus ac pulmonibus, velut

5 venter murmurat. Et vomit pituitam acidam: & si id quod vomuit in terram effundas, radit terram velut aceto infuso: & dentes stupescunt: & rigor ac febris, & sitis fortis detinet: & si quid pingue voluerit edere, exugitur ad viscera, & vomitum inducit. Et totum corpus torpor occupat. C Quum vero reuomuerit, paulo leuior sibi esse videtur: postea vbi vespera diei accessit, venter sonitum edit, & tormine versatur, ac murmurat. Huic quum sic habuerit, & tempestiuum esse visum fuerit, curationem sic adhibeto. Mel & lac, & acetum, & aquam, mixta in ollam infusa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato: vbi vero tepida facta fuerint, bibenda dato, aut apprehensa lingua, sensim per fistulam infundito. Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Postea si vomitus succedat, prompte vomat. Si vero non succedat, irritatione per pēnam facta vomat: & si quid pituitæ vomuerit, per dies quinque idem faciat: hinc enim leuior euadet. Bibat autem hæc exercitatus, si fieri poterit, & multa calida lotus: Sin D minus, saltem lotus. Postquam vero quinque dies præterierint, mane ieiunus bibat in aqua mulsa, aut vino mulso silphij succum, erui magnitudine: & allium comedat ac raphanidas ieiunus, & meracum vinum insuper absorbeat nigrum, aut album austerum. Bibat etiam inter cibum, & post cibum. Cibis vero siccis, & carnibus caninis vtatur coctis, si rigor & febris nō apprehenderit. Hic si à tali infusione per fistulam in os, purgetur, satis est: Sin minus, sursum per veratrum ipsum purgato. Post purgationem vero farinæ coctæ duas heminas absorbendas dato, melle affuso. Vinum vero idem bibat aquosum.

A sum. At si non in principio affueris morbo, lacte ipsum crassefactum in pectore ac dorso vrito: ita enim maxime à morbo liberari poterit. Si vero non fuerit vstus, permanet, & non valde deficit, sed ad senectam vsque adhæret. Sæpe etiam commoritur, si non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit: quare multa quàm maxime opus est cura. Et serum ac lac pro tempore bibat, bubulum & caprinum, & asininum ac equinum: Sic enim facilime deget. est autem morbus difficilis. Si pulmo ab erysipelate intumuerit, hic autem tumor maxime à san- 6
guine fit, quum pulmo in seipsum sanguinem attraxerit, & susceptum tenuerit. Morbus autem hic æstatis tempore maxime fit. Hæc igitur

B ab ipso æger patitur: Tussis incidit sicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice spiratio, & dolor fortis in pectoribus: & nares aperit, velut equus à cursu. Et linguam exerit, velut canis æstate ardoris flatu vstus. Et tumor detinet pectora, & parum loquitur, & robur est in facie, & pruritũ fert in corpore, & præ dolore decumbere non potest. Sed ipse seipsum anxius iactat. Hic in septem diebus moritur. Veruntamen in principio quum sic habuerit, per hæc curetur. Corpus quidem perfrigeretur, betis in aqua frigida tinctis, ac corpori impositis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua tincta ac expressa apponito. Et si quidem sic melius habuerit, satis est. Sin minus, terram figularem frigidam pro cata-

C plasmate imponito, & sub dio decumbat. Sic enim tractatus sæpe septẽ dies effugerit. Quum autem septem dies præterierint, & dolor adhæserit, dolentem partem intus, cum oleo illinito, & tepefactoria eadem quæ in pleuritide adhibeto: & potionem ad subpurgationem ipsi dato, ex peplio, & meconide, & grano cnidio. Et post purgationem, lenticulæ heminam absorbendam dato. Bibat autem aquam. Postera die multa calida aqua ipsum lauato, capite excepto. Postea origanum in aqua mulsa macerato, & bibendam dato. Potibusq; quàm calidissimis vtatur. Cibos autem accipiat eosdem, quos & qui à pleuritide correptus est, si non febris adhæserit. Hic morbus grauis est, & pauci effugiunt. Si

D pectus & dorsum dirupta fuerint (dirumpuntur autem maxime à labore) æger hæc patitur: Tussis obtinet acuta, & saliuam expuit aliquando subcruentam, & rigor & febris plerunque corripit: & in pectore, & in dorso, dolor inest acutus: & in latere velut lapis incumbere videtur, & à dolore perpetuo pungi, velut si quis acu stimulet. Huic quum sic habuerit, statim lacte in potu dato, pectus & dorsum inurito. Et sic celerrimè sanus erit. De cætero verò quietam maxime corpori vitam degat. Si quid enim laborarit, & aut currum, aut equum ascenderit, aut humeros oneri subdiderit, periclitabitur ne rursus morbus recidiuam faciat. Et si hoc contingat, periculum est vt corrumpatur. Morbus 7
enim

ρέα. Ἢν δὲ μὴ κατ' ἀρχὰς παραγένηται τῇ νούσῳ, Vet. Cod. γ
παχύνας αὐτὸν γάλακτι, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τῆς νούσου ἀπαλλαγείη. Ἢν δὲ μὴ καυθῇ, ξυμπαραμένει, καὶ οὐ μάλα ἐκλείπει, ἀλλ' ἕως γήρους προσέχει. Πολλάκις δὲ καὶ συναποθνήσκει, ἢν μὴ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα ἀποθάνῃ. Ἀλλὰ χρεία πολλῆς ὅτι μάλιστα μελεδώνης. Καὶ ὀῤῥὸν καὶ γάλα τὴν ὥρην πινέτω βοὸς, καὶ αἰγὸς, καὶ ὀνείου, καὶ ἱππείου. Οὕτω γὰρ ἂν ῥήϊστα διάγοι. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἐὰν πλεύμων ἀπὸ ἐρυσι-
πέλατος οἰδήσῃ· τόδε τὸ οἴδημα μάλιστα ἀπὸ αἵματος γίνεται, ὅταν ἐς ἑωυτὸν ὁ πλεύμων ἑλκύσῃ αἷμα, καὶ ἔχῃ ἀναλαβών. Τὸ δὲ νούσημα θέρεος ἐν ὥρῃ μάλιστα γίνεται. Τάδε οὖν ἀπ' αὐτοῦ πάσχει. Βὴξ ἐμπίπτει ξηρὴ, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ ὀρθοπνοίη, καὶ ὁ πόνος ἰσχυρὸς ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ τὰς ῥῖνας ἀνοίγει, ὡς ἵππος δραμών. Καὶ τὴν γλῶτταν ἐξαίρει, ὡς κύων θέρεος ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῷ καύματι καιόμενος. Καὶ οἴδημα κατέχει τὰ στήθεα, καὶ φθέγγεται βραχέως, καὶ ἐρύθημα ἐν τῇ ὄψει, καὶ κνησμὸν φέρει ἐν τῷ σώματι, καὶ ὑπὸ τοῦ πόνου κατακέεσθαι οὐ δύναται, ἀλλ' αὐτὸς ἑωυτὸν ῥίπτει ἀλύων. Οὗτος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι θνήσκει. Πλὴν κατ' ἀρχὰς ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ἰῆσθαι ἐν τούτοισι· ψύχειν μὲν τὸ σῶμα, ἐν ὕδατι ψυχρῷ βάπτων σεῦτλα, καὶ τῷ σώματι ἐπιτιθεὶς, μάλιστα πρὸς πόνον νέον. Ἢ ῥάκια βάπτων ἐν ψυχρῷ ὕδατι καὶ ἐκθλίβων, προστιθέναι. Κἢν μὲν οὕτω ῥηΐσῃ, ἢν δὲ μὴ, κεραμικῇ γῇ ψυχρῇ καταπλάσσειν, καὶ ἐν τῇ αἰθρίῃ κοιμάσθω. Οὕτω γὰρ ἂν μελεδώμενος, πολλάκις ἂν φύγῃ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. Ὁκόταν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ἡ ὀδύνη προσέχῃ, χρίειν ἐλαίῳ τὸ πονέον μέρος ἔσω, καὶ χλιάσματα μάλιστα προστιθέναι τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῇ πλευρίτιδι, καὶ πῖσαι αὐτὸν ἐς ὑποκάθαρσιν τῷ τοῦ πεπλίου, καὶ τῆς μηκωνίδος, καὶ τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου. Καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς τρυβλίον δοῦναι ῥοφῆσαι. Πινέτω δὲ ὕδωρ. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ λοῦσαι αὐτὸν πολλῷ καὶ θερμῷ πλὴν τῆς κεφαλῆς. Ἔπειτα πῖσαι ὀρίγανον ἐν μελικρήτῳ ἀποβρέξας. Ποτοῖσι δὲ ὡς θερμοτάτοισι χρεέσθω. Σιτία δὲ προσφερέσθω τὰ αὐτὰ ταῦτα, ἃ καὶ ὁ ὑπὸ τῆς πλευρίτιδος ἑαλωκὼς, ἢν μὴ πυρετὸς προσίσχῃ. Αὕτη ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ παῦροι ἐκφυγγάνουσιν. Ἢν τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον ἀναῤῥαγῇ, ἀναῤῥήγνυται δὲ μάλιστα ὑπὸ ταλαιπωρίης, καὶ τάδε πάσχει, βὴξ ἴσχει ὀξείη, καὶ τὸ σίαλον ἐνίοτε ἀποπτύει ὕφαιμον, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει τὰ πολλὰ, καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ ἐν τῷ μεταφρένῳ ὀδύνη ὀξείη ἔνεστι, καὶ ἐν τῷ πλευρῷ δοκέει οἷον λίθος ἐγκέεσθαι, καὶ κεντέεται ὑπὸ τῆς ὀδύνης διαμπερέως, ὡς εἰ βελόνῃ τις κεντοίη. Τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, παραχρῆμα γάλακτι πιήνας, καῦσαι τὰ στήθεα καὶ τὸ μετάφρενον. Καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Τὸ δὲ λοιπὸν ἡσυχάζων τῷ σώματι μάλιστα διαιτήσθω. Ἢν γάρ τι πονήσῃ ἢ ἐπὶ ἅμαξαν ἀναβὰς, ἢ ἐφ' ἵππον, ἢ τοῖς ὤμοισιν ἐν ἄχθει ταλαιπωρήσῃ, κινδυνεύσει πάλιν ὑποτροπιάσαι ἡ νοῦσος, καὶ ἢν γένηται, κίνδυνος διαφθαρῆναι. Τὸ
γὰρ

Vet. Cod. γὰρ νένησμα ὕπος ἐαφὲν, μᾶλλον πιέζει ἢ κατ' ἀρχάς. Ἢν δὲ μὴ καυθῇ, τοῖσιν αὐτοῖσιν αὐτὸν ἰήσθω οἷσι καὶ τὸν ἔμπυον, ῥοφήμασι καὶ ποτήμασι καὶ σιτίοισι. τὸ δὲ ξύμπαν ἡσυχίην ἔχοντα διωχέειν τοῖσιν ἐπιτηδείοισιν. Ἢν γὰρ οὕτω μελετηθῇ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἢν ἐν πλευρῷ φῦμα φύηται, καὶ ἔμπυος γίνηται, τάδε πάσχει. Ῥῖγος ἴσχει καὶ πυρετὸς, καὶ βὴξ ξηρὴ, πουλλὰς ἡμέρας. Καὶ ἀλγέει τὸ πλευρὸν, καὶ ἐς τὸν τιτθὸν, καὶ ἐς τὴν κληΐδα, καὶ ἐς τὰς ὠμοπλάτας, ὀδύνη ἴσχει ἀΐσσουσα. Οὗτος ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐν μὲν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι δέκα, ῥοφήμασι χρεέσθω, πτισάνης χυλὸν καθέφθω, μέλι παραχέων, ὁκόταν ἑφθὸν τὸ ῥόφημα ᾖ. Οἴνῳ δὲ χρεέσθω λευκῷ, γλυκεῖ, ἢ αὐστηρῷ, ἢ ὑδαρεῖ. Καὶ ῥοφάνοντα πλεονάκις τοῦ οἴνου, ἐκπτύειν κελεύειν. Καὶ τοῦ ὕπνου κωλύειν, ἔστ' ἂν αἱ ἕνδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας, σιτίοισιν ὀλίγοισιν ὡς μάλιστα χρεέσθω. Κρέασι σκυλακείοισιν, ἢ ἀλεκτρυονίοισι θερμοῖσι. Διαζωμεῦσθαι δὲ χρὴ καλῶς, καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφανέτω, καὶ τοῖσι ῥοφήμασι πρόσθεν χρεέσθω τοῦ σίτου, καὶ μὴ διψήτω, ἕως ἂν ἔμπυον γίνηται τὸ πλευρόν. Πυΐσκεται δὲ μάλιστα, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἢ ὀλίγῳ πρόσθεν. Τοῦτο δὲ γνώσῃ, ὁκόταν ἔμπυον γίνηται τὸ πλευρόν. Πύον γὰρ οὐκ ἀποπτύεται, οὐδ' ἀνεμέεται. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὅκου ἂν ἀποσημήνῃ τὸ οἴδημα, τάμνειν ἢ καίειν. Ἔπειτα, ἀφιέναι τὸ πῦον κατ' ὀλίγον, καὶ ἐπειδὰν ἀπαρύσῃς, μοτὸν καθιέναι ὠμολίνου. Καὶ αὖθις τῇ ὑστεραίῃ ἐξελὼν, ἀπαρύσαι κατ' ὀλίγον τοῦ πύους. Ἔπειτα, μοτῶσαι, καὶ αὖθις τῇ τρίτῃ, καὶ τῇσιν ἄλλῃσιν ἡμέρῃσι, δὶς τῆς ἡμέρης ἀπαρύειν, ἕως ἂν ξηρανθῇ. Διδόναι δὲ καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα, ὁκόταν προσίηται. Καὶ πινέτω ὀλίγον μὴ πολλὸν, ἤν τε οἶνον, ἤν τε ὕδωρ. Τρωγέτω δὲ καὶ τῆς ὀριγάνου τῆς ἁπαλῆς, ὡς πλεῖστον ἐς μέλι ἀποβάπτων. Ἢν δὲ μὴ ἁπαλὴν ἔχῃ, ἀλλ' αὔην, λεπτὴν ποιήσας, ἐς τὸ μέλι τε μίξας, λείην διδόναι ὡς πλείστην, καὶ μηδὲ ῥιγούτω. Καὶ τοῖσι λουτροῖσι λούειν. Καὶ μαλθακῶς κοιμάσθω. Οὕτω ταύτην τὴν νοῦσον θεραπεύων, τάχιστα ἂν ὑγιέα ποιήσαις. Ὁκόταν δὲ ὑγιὴς γίνηται, φυλασσέσθω τὸ ψῦχος, τὸ θάλπος, τὸν ἥλιον, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ὀλίγοισι χρεέσθω, μετὰ τὸ σῖτον, ὅκως ἢν μὴ κόπος λάβῃ τὸ σῶμα. Ταῦτα ποιέων, ὑγιὴς ἔσται. τούτων τῶν νούσων ἅς τινας ἂν καύσῃς, ἐπὶ τὰ καύματα πράσα τρίψας πουλλὰ καταπλάσσειν εὐθὺς μετὰ τὴν καῦσιν, καὶ καταλιμπάνειν μίην ἡμέρην. Τρεῖς δὲ εἰσὶ φθίσιες, πρώτη, αὕτη μὲν γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ἐπὴν ἡ κεφαλὴ φλέγματος πλησθεῖσα, νοσήσῃ καὶ θέρμη ἐγγίνηται, συσσήπεται τὸ φλέγμα ἐν τῇ κεφαλῇ, ἅτε οὐ δυνάμενον κινέεσθαι, ὥστε ὑποχωρῆσαι. Ἔπειτα ὁκόταν παχυνθῇ καὶ συσσαπῇ καὶ ὑπερπλησθῇ τὰ φλέβια, ῥεῦμα ἐπὶ τὸν πλεύμονα ἐγίνετο, καὶ ὁ πλεύμων ὁκόταν ἀναλάβῃ, νοσέει παραχρῆμα, ἅτε δακνόμενος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ἁλυκοῦ ἐόντος καὶ σαπροῦ. τάδε οὖν πάσχει. Πυρετὸς ἄρχεται βληχρὸς ἐπιλαμβάνειν, καὶ ῥῖγος, καὶ πονέει τὰ στήθεα, καὶ τὸ μετάφρενον.

Ἐνίοτε

enim reuersus magis premit quàm ab initio. A
Si vero non fuerit vstus, iisdem ipsum curato quibus & suppuratum, sorbitionibus, & potibus, & cibis. In summa vero, quietem agat, & commodis cibis alatur: Si enim sic tractatus fuerit, celerrime sanus erit. Morbus autem grauis est. Si in latere tuberculum nascatur, & suppuratus fiat, hæc patitur. Rigor tenet, & febris, & tussis sicca, per multos dies. Et dolet latus: & ad mammam, & ad clauiculam, & ad scapulas dolor impetum facit. Hic quum sic habuerit, in primis decem diebus sorbitionibus vtatur, ptisanæ succo cocto, melle affuso, quum sorbitio cocta fuerit. Vino autem vtatur albo, dulci, aut austero, & aquoso. Et vt vinum sæpe sorbeat, ac expuat iubeto. B Et à somno impedito, donec vndecim dies præterierint. Post hos dies cibis paucissimis vtatur, carnibus catulinis, aut galli calidis. Oportet autem ipsas probe cum iusculo præparare, & iusculum absorbeat. Et sorbitionibus prius quàm cibo vtatur: & ne sitiat, donec latus suppuratum fiat. Suppuratur autem maxime in quadraginta diebus, aut paulo prius. Hoc autem cognosces, vbi suppuratum fiat latus: Pus enim non expuit, neque reuomit. Hunc quum sic habuerit, vbicunque tumor significationem de se præbuerit, secato aut vrito. Et postea pus paulatim emittito. Et postquam exhauseris, linamentum crudi lini immittito: & hoc postridie rursus exempto, paulatim pus exhaurito. C Deinde rursus linamentum indito: & rursus tertia die, & alijs deinceps, bis per diem exhaurito, donec resiccatum fuerit. Dato autem & cibos & obsonia, si admiserit. Et bibat modicum non multum siue vinum, siue aquam. Edat etiam origanum tenellam plurimam melle tinctam: Si vero tenellam non habeat, siccam tritam & melli ammixtam plurimam exhibeto. Et neque frigeat, & balneis lauet: & molliter cubet. Et sic hunc morbum curans, celerrime sanum feceris. Quum autem sanus euaserit, vitet frigus, calorem, solem. Et deambulationibus modicis vtatur post cibum, vt ne lassitudo corpus corripiat. Hæc D faciens sanus erit. Ex his morbis quoscunque vsseris, statim post vstionem, porrum multum tritum super vsturas imponito, & per diem

8 vnam sinito. Tres sunt tabis species. Prima quidem fit à pituita. Quum enim caput pituita impletum ægrotarit, & calor accesserit; pituita in capite computrescit, nempe quæ moueri non potest vt decedat. Postea quum crassefacta fuerit & putrefacta ac superexpletæ venulæ, fluxio in pulmonem fit. Et pulmo vbi susceperit, statim ægrotat, vt qui à pituita mordetur, quæ salsa est ac putrida. Hæc igitur æger patitur: febris debilis inuadere incipit, & rigor, & dolet pectora ac dorsum. Ali-

quando

A quando etiam tussis premit acuta, & expuit saliuam multam & liquidam ac salsam. Et hæc quidem in principio morbi patitur. In progressu vero corpus attenuatur, cruribus exceptis: hæ enim intumescunt, & pedes & vngues contrahuntur: ex humeris autem tenuis & debilis est, & fauces velut lanugine implentur, & velut per arundinem sibilat: & fortiter sitit per totum morbum: & multa impotentia corpus habet. Hic quum sic habuerit, in anno corruptus male perit. Verùm studium quàm maxime adhibere oportet, ac reficere. Et primum quidem veratrum bibendum dare, infra autem subpurgare epithymo, aut peplio, aut grano cnidio, aut tithimalide. Hæc quater in anno dare oportet, sursum bis, deorsum
B bis. Dandum est & lac asininum coctum ad subpurgationem, aut bubulum, aut caprinum. Bibat etiam crudum lac bubulum, tertia aquæ mulsæ parte ammixta, per quinque & quadraginta dies, ammixto etiam origano. Caput autem ipsius prius purgetur, pharmaco ad nares apposito. Cibaria autem & obsonia dentur, neque pinguia, neque nidorosa, neque valde acria. Hæc autem morbum obseruando facere oportet, & deambulationibus ante cibos vti, obseruando ne frigeat. Hyeme vero iuxta ignem habitationem faciat. Vinum autem bibat austerum, nigrum, quàm vetustissimum ac iucundissimum, verùm modicum.
C Et si tibi visum fuerit, ante pharmacum fomentum adhibeto, & sic pharmacum dato. Si vero dare nolueris, facto fomento, vomitum ex cibis facere cogito, velut prius scriptum est. Huic si commodæ fuerint, deambulationibus vtatur. Si vero non conducant, corpore quàm maxime quiescat. Hic hoc modo tractatus, facilime in morbo deget. Est autem morbus lethalis, & pauci hunc effugiunt. Secunda tabes fit à labore. Eadem autem æger patitur, quę & prior. Morbus autem hic magis priore quiescit, & æstate remittit: Saliuam vero expuit crassiorem priore, & tussis premit maxime senes, & dolor fortior est in pectoribus, & velut lapis incumbere ipsis videtur. Dolet etiam dor-
D sum. Et color ipsius limpidus existit: & si quid laborarit, flatus & anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Curare autem oportet iisdem, quibus etiam priorem. Hic morbus multis adhæret vsque ad tres annos, sed moriuntur. Estq; morbus grauis. Tertia tabes. Ab hac hæc patitur. Medulla ipsius spinalis sanguine plena fit. Tabescit autem similiter & à cauis venis: Hæ verò pituita hydropiformi, & bile replentur. Patitur autem eadem, ab vtris tandem tabescat. Et homo statim niger fit ac subtumidus. Et partes sub oculis pallidæ fiunt. Et venæ in corpore pallidæ distentæ sunt, quædam vero valde rubicundæ. Maximè autem manifestæ sunt, quæ sunt sub alis,

Et

Ἐνίοτε δὲ* βὴξ πιέζει ὀξείη· καὶ ἀποπτύει τὸ σίαλον, πουλὺ, καὶ ὑγρὸν, καὶ ἁλμυρὸν. Ταῦτα μὲν κατ' ἀρχὰς τῆς νούσου πάσχει. Προϊούσης δὲ, τό τε γυῖον λεπτύνεται, πλὴν τῶν σκελέων. Ταῦτα δὲ οἰδέει, καὶ οἱ πόδες, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται. Ἐκ δὲ τῶν ὤμων λεπτὸς, καὶ ἀσθενὴς ὁ φάρυγξ, ὡς χνόου πίμπλαται, καὶ συρίζει ὡς διὰ καλάμου, καὶ διψῇ ἰσχυρῶς διὰ παντὸς τοῦ νοσήματος, καὶ ἀκρασίη πουλλὴ τὸ σῶμα ἔχει. Οὗτος ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ἐνιαυτῷ φθειρόμενος φαύλως θνήσκει. Μελετᾶν δὲ χρὴ ὡς μάλιστα, καὶ ἀνακομίζειν. πρῶτον μὲν πίσαι ἐλλέβορον. Κάτω δὲ ὑποκαθῆραι ἐπιθύμῳ, ἢ πεπλίῳ, ἢ τῷ κόκκῳ τῷ κνιδίῳ, ἢ τῇ τιθυμαλίδι. Ταῦτα χρὴ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ δοῦναι, ἄνω δὶς, κάτω δίς. Διδόναι δὲ καὶ ὄνειον γάλα ἑφθὸν ἐς ὑποκάθαρσιν, ἢ βόειον, ἢ αἴγειον. Πινέτω δὲ καὶ ὠμὸν τὸ βόειον γάλα, τρίτον μέρος μελικρήτου ξυμμίσγων, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ξυμπαραμίσγων καὶ τὸ ὀρίγανον. Τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ πρόσθεν καθαίρειν, πρὸς τὰς ῥῖνας προστιθεὶς φάρμακον. Σιτία δὲ καὶ ὄψα διδόναι, μήτε λιπαρὰ, μήτε κνισσώδεα, μήτε λίην δριμέα. Τεκμαιρόμενος δὲ τὸ νόσημα, ταῦτα ποιέειν δεῖ, καὶ περιπάτοισι χρέεσθαι πρὸς τὰ σιτία, τεκμαιρόμενος μὴ ῥιγώῃ. Τοῦ δὲ χειμῶνος, παρὰ πυρὶ τὴν οἴκησιν ποιεέσθω. Οἶνον δὲ πινέτω, αὐστηρὸν, μέλανα, ὡς παλαιότατον καὶ ἥδιστον, ὀλίγον δέ. ἢν δοκέῃ σοι πρὸ τοῦ φαρμάκου πυριῆσαι, καὶ οὕτω διδόναι τὸ φάρμακον, ἢν δὲ μὴ βούλῃ δοῦναι, πυριήσας, ἔμετον ἐκ τῶν σιτίων καταναγκάσαι ποιήσασθαι, ὡς τὸ πρόσθεν γέγραπται. τούτῳ ἢν ξυμφέρωσι, περιπάτοισι χρεέσθω, ἢν δὲ μὴ ξυμφέρωσιν, ἡσυχαζέτω ὡς μάλιστα τῷ σώματι. Οὗτος οὕτω μελετώμενος, ῥήϊστα ἂν διάγοι ἐν τῷ* νουσήματι. Ἡ δὲ νοῦσος θανασίμη, καὶ παῦροι ταύτην διαφυγγάνουσιν. Φθίσις δευτέρα. Γίνεται δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης. Τὰ αὐτὰ δὲ πάσχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν. Ἡ δὲ νοῦσος διαπαύει αὕτη μᾶλλον τῆς προτέρης, καὶ τοῦ θέρεος ἀνίησι. Τὸ δὲ σίαλον ἀποπτύει, παχύτερον μὲν τῆς πρόσθεν, καὶ βὴξ πιέζει μάλιστα τοὺς γεραιοὺς καὶ ὁ πόνος ἰσχυρότερος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ δοκέει οἷόνπερ λίθον ἐν αὐτοῖσιν ἐγκέεσθαι. Πονέει δὲ καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ ἡ χροιὴ διΰγρος αὐτέου ἐστὶ, καὶ ἢν τι πονήσῃ, φῦσα καὶ ἆσθμα ἴσχει. Οὗτος ἐκ ταύτης τῆς νούσου, ἐν τρισὶν ἔτεσι μάλιστα θνήσκει. Μελετᾶν δὲ χρὴ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. αὕτη ἡ νοῦσος προσέχει τοῖσι πουλλοῖσι, μέχρι τριῶν ἐτέων, ἀλλ' ἀποθνήσκουσιν. Ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπή. Φθίσις τρίτη. Ὑπὸ ταύτης, τάδε πάσχει. Ὁ μυελὸς αὐτέου ὁ νωτιαῖος, αἵματός τε μεστὸς γίνεται. Φθίνει δὲ ὁμοίως καὶ ἀπὸ τῶν κοίλων φλεβῶν. Αὗται δὲ φλέγματος ὑδρωποειδέος ἐμπίπλανται καὶ χολῆς. Πάσχουσι δὲ τὰ αὐτὰ, ἀφ' ὁκοτέρων ἂν φθίνῃ. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εὐθὺς μέλας γίνεται καὶ ὑποιδαλέος. Καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπυα, ὠχρά. Καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῷ σώματι, ὠχραὶ διατέτανται. Ἔνιαι δὲ σφόδρα ἐρυθραί. Μάλιστα δὲ δῆλαι, αἱ ὑπὸ τῇσι μασχάλῃσι,

Καὶ

Vet. Cod. * καὶ

* σώματι

Vet. Cod. Καὶ πτύει ὠχρὰ, καὶ ὅταν αὐτέῳ ἐπίῃ, πνίγεται, καὶ βῆξαι οὐ δύναται ἐνίοτε βουλόμενος. Ἐνίοτε δὲ δὲ ὑπὸ τοῦ πνίγματος καὶ τῆς προθυμίης τοῦ βήσσειν, ἀθρόον ἤμεσε χολὴν, ποτὲ δὲ φλέγμα. πολλάκις δὲ, καὶ τὰ σιτία, ὅταν φάγῃ. Καὶ ὁκόταν ἀπεμέσῃ, δοκέει κουφότερος εἶναι. εἶτ' αὖθις ὀλίγον χρόνον διαλιπὼν, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι πόνοισι κέεται. Οὗτος καὶ φθέγγεται ὀξύτερον ἢ ὑγιαίνων. Καὶ ῥίγος καὶ πυρετὸς διαπαύων, ἐπιλαμβάνει ἱδρώδης. Τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, βρωτοῖσι καὶ ῥοφήμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ φαρμάκοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι μελετᾷν, ὥσπερ τοὺς πρόσθεν. Ἡ δὲ νοῦσος, διαφέρει μάλιστα ἐννέα ἔτεα, ἔπειτα διαφέρει φθειρόμενος. Παῦροι δὲ φυγγάνουσιν ἐξ αὐτῆς. χαλεπὴ γὰρ ἡ νοῦσος. Ἢν δὲ βούλῃ ὧδε ἰῆσθαι αὐτὸν. Πρῶτα μὲν πυριῆσαι. καὶ ὁκόταν πυριηθῇ, τῇ ὑστεραίῃ δοῦναι αὐτῷ πιεῖν μελίκρητον ἡμίχουν, καὶ ὄξος παραχέαι ὀλίγον, καὶ κέλευε ἀπνευστὶ τοῦτο πιεῖν. Ἔπειτα τῶν ἱματίων ἀμφιέσαι αὐτὸν, πολλὰ καὶ ὡς πλεῖστον χρόνον. Ἢν δὲ μὴ ἀνέχηται, ἀλλ' ἐξεμέσαι βούληται, ἐξεμεέτω. Ἢν δὲ μὴ ἔμετος ἔχῃ χρόνου ἤδη γενομένου, ἐπιπιὼν ὕδατος χλιαροῦ μεγάλην κύλικα, ἐμεέτω κατὰ ματτόμενος πτερῷ. Ὁκόταν δὲ ἀπεμέσῃ, ὥστε καλῶς ἔχειν, ἡσυχίην ἐχέτω ταύτην τὴν ἡμέρην. Ὁκόταν δὲ ὥρη δείπνου ᾖ, δειπνεέτω μάζαν ὀλίγην, καὶ ὄψον ἐχέτω, τάριχος καὶ πράσα. Ταῦτα δὲ ἐσθιέτω ὡς πλεῖστα. Οἶνον δὲ πινέτω γλυκὺν. Τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον, λουέσθω πᾶσαν ἡμέρην ἅμα ἕωθεν θερμῷ πολλῷ, καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν, φυλάσσειν χρὴ ὡς μὴ ῥιγώσῃ, ἀλλὰ κατακλιθεὶς, εὑδέτω ὡς πλεῖστον χρόνον. Ὁκόταν δὲ ἀναστῇ εὕδων, περιελθέτω σταδίους εἴκοσι τὸ βραχύτατον, ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ. Τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡμέρῃσι, πέντε σταδίους, ἄλλους ὑπερβάλλων βαδιζέτω, ἑκάστης ἡμέρης προστιθεὶς, ἄχρις ἂν ἀφίκηται εἰς τοὺς ἑκατὸν σταδίους. Τὴν δὲ κοιλίην ὑποκαθαίρειν δεῖ ἐκ τῆς ἡμέρης χυλοῖσι τεύτλων, καὶ ἀπὸ κράμβης, χοεῖς ἑκάτερα ἑψήσας, ἀποηθῆσαι χόα ἑκατέρου. εἶτα ξυμμίξας ἅμα, συνεψεῖν τὸ στέαρ, * τὸ ἀπὸ τῶν νεφρῶν τεταρτημόριον μνᾶς ἐν ἀμφοτέροισιν ἑψεῖν διελών. Ὁκόταν δὲ μέλλῃ πιέσθαι, πρὸς μὲν τῆς κράμβης τὸν χυλὸν, ἅλας παραβάλλειν, πρὸς δὲ τὸν τῶν τευτλίων, μέλι παραχέειν. Ἐξὸν δὲ χοεῖς ἑκάτερον πίνειν, ἢ μέλι παρεγχέας παρὰ τὴν ἑτέρην κύλικα, πίνειν. παρὰ δὲ τὴν ἑτέρην, ἅλας. ἐκπιεῖν δὲ χρὴ πάντα τὸν χυλὸν. ταῦτα μὲν ποιέειν χρὴ τριήκοντα ἡμέρας. Τῷ δὲ δευτέρῳ μηνὶ, ἐσθιέτω ἄρτον καὶ κρέα πίονα ὑὸς ἑφθὰ, ἄλλο δὲ μηδὲν. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, αὐστηρὸν, καὶ ὁδὸν ὁδοιπορεέτω, μὴ ἔλασσω σταδίων τριήκοντα, πρὸ τοῦ δείπνου. Μετὰ δὲ

9 τὸ δεῖπνον, δέκα, καὶ μὴ ῥιγέτω, ἀλλ' ἐσκεπάσθω. Ταῦτα ἢν ποιέῃ, ῥήϊον οἴσει τὴν νοῦσον. Τῷ δὲ τρίτῳ μηνὶ, κυκεῶνα ἀνθινὴν πινέτω, σελίνου ῥίζας, καὶ ἄνηθον, καὶ πήγανον, καὶ μίνθην, καὶ κορίανον, καὶ μήκωνας ἁπαλὰς, καὶ ὤκιμον, καὶ φακὸν, καὶ ῥοιῆς γλυκείης, καὶ οἰνώδεος χυλὸν. Εἶναι δὲ χρὴ τὰς γλυκείας, διπλασίας. εἶναι δὲ χρὴ καὶ τοῦ χυλοῦ ξυναμφοτέρου, ἡμικοτύλιον: καὶ οἴνου μέλανος ἡδέος

αὐστηροῦ

*οἷος

Et spuit pallida, quæ vbi ipsum inuaserint, suffocãt: & tussire volens aliqñ non potest. Quãdoq; aũt præ suffocatione & tussiendi cupiditate, bilem aceruatim vomit, aliqñ vero pituitam. Sepe vero ẽt cibos, quũ comederit. Et vbi reuomuit, leuior sibi esse videtur. Deinde modico tẽpore interposito, in iisdem doloribus iacet. Hic etiã acutius loquitur q̃ quum sanus esset. Et rigor ac febris interquiescens, rursus sudorosa corripit. Hunc, vbi sic habuerit, cibis & sorbitionibus, & potibus ac pharmacis, & reliquis omnibus curato, velut priores. Morbus autem durat maxime annos nouem. Postea durat dum corrumpitur. Pauci vero ex ipso effugiunt: grauis est enim morbus. Si vero voles, sic ipsum curato. Primũ fomentum adhibeto, & vbi fomẽtum adhibueris, postridie aquæ mulsæ dimidium congiũ ipsi bibendum dato, modico aceto affuso. & hæc citra respirationem bibere iubeto. Deinde stragulis ipsum ad multum ac quàm longissimum tempus contegito. Si vero non sustineat, & euomere velit, vomat. Si vero vomitus non sequatur, tempore iam aliquo interposito, aquæ tepidę poculo magno superingesto vomat, irritatione per pennam facta. Quum vero euomuerit, vt bene habeat, quietem agat, per hunc diem. Vbi aũt cœnæ tempus fuerit, cęnet mazam modicã, & obsonium habeat, salsamentum & porrum. Hęc aũt quàm plurima edat. Vinum vero bibat dulce. Reliquo tẽpore per totam diem, exordio mane facto, multa calida lauetur: & post balneũ cauere oportet, vt ne frigescat, sed decumbens plurimo tempore dormiat. Quum aũt à somno surrexerit, viginti stadia minimum circumeat illa die. In aliis autem diebus, alia quinq; stadia prioribus addens vadat, singulis diebus additione facta, donec ad centum stadia perueniat. Vẽtrem vero quotidie subpurgare oportet, succis betæ, & à brassica, ita vt vtranq; seorsim coquas, & de vtraq; congiũ excoles. Deinde adipis ouilli à renibus detracti minæ quadrantẽ ammisceas ac simul coquas, in vtrisque succis diuisim facta coctura. Quum autem bibere voluerit, ad brassicæ quidem succum, salem adiicito: ad betæ vero succum, mel affundito. Licet autem seorsim vtranque bibere: Aut melle in alterũ poculum affuso bibat, in alterũ vero immisso sale. Ebibere aũt oportet totũ succum, & hæc facere per triginta dies. Secũdo vero mense edat panẽ, & carnes pingues suillas coctas, aliud vero nihil. Vinũ aũt bibat album, austerum, & iter faciat, nõ minus stadiorum triginta ante cœnam: Post cœnã vero decem: & ne frigeat, sed contegatur. Hæc si fecerit, leuius morbum feret. Tertio autẽ mense cyceonem floridum bibat, apii radices, & anethum, & rutam, & mentam, & coriandrum, & papauer tenerum, & ocimum, & lentem, & mali punici dulcis & vinosi succum. Oportet autẽ dulcis duplã mensurã esse, ita vt vtriusque succi simul sit heminę dimidiũ, & vini nigri iucundi

austeri

A B C D

A austeri heminæ dimidium, & aquæ heminæ dimidium. Postea flores triti in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et postea farinæ erui acetabulum adijciatur, & polentæ tantundem, & casei veteris caprini rasi tantundem, & hæc permixta ebibat. Deinde modico tempore interposito prandeat panē, & obsonium habeat, frustum torpedinis, aut squatinæ, aut galei, aut raiæ. Et carnes suillas edat coctas, & crassesaciat seipsum, quietem quàm maxime agens. Et decimo quoque die fomentum sibijpsi leuiter adhibeat. Quarto autem mense, quinto quoque die leuiter fomento vtatur. Et edat obsonium plurimum. Sint autem obsonia, caseus, & carnes ouillæ coctæ paucæ. Et iter faB ciat per stadia, velut antea dictum est. Et prima quarti mensis die, initio à decem stadijs facto eat, & quotidie addat, donec octuaginta stadia fiant. Et deambulet in die stadia octuaginta: Ante cœnam, triginta: Post cœnam, viginti: Mane, triginta. Reliquo vero tempore victu vtatur, mazam & panem vtraque edens. Et obsonium habeat, cartilaginea. Sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis ac porcinis. A piscibus autem his abstineat, à mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinem, squatinam, raiam, galeum, pastinacam, & ranas: ex alijs nihil. Si vero videatur innoxius esse, etiam cyceonem bibat. Postquàm autem dormire voluerit, bibat de vino nigro, iucundo, veteri, poculum C duarum heminarum. Et per diem eodem vino vtatur inter cibum. Et in die iter faciat per stadia centum quinquaginta: Ante cœnam nonaginta: Post cœnam, viginti: Mane, quadraginta. Hic hoc modo curatus, in anno sanus euadit. Resiccatur medulla spinalis maxime, quum venulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ, itemq; ex cerebro accessus. Propter corporis autem vitium hæc patitur, & ægrotat. Resiccatur etiam à venere. Hæc igitur patitur: Dolor acutus incidit ipsi in caput, & in collum, & in lumbos, & in lumborum musculos, & in articulos crurum, vt aliquando flectere nō possit. Et stercus non secedit, sed sistitur. Et vrinæ difficultate vexatur. Hic in principio quiD dem morbi quietius degit. Quanto autem magis tempus morbo prolongatur, tāto magis omnia dolet. Et crura velut ab aqua intercutem tument. Et vlcera à lumbis emergunt, & alia quidem sanescunt, alia verò nascuntur. Huic quū sic habuerit, caput purgato, hippophais succo, aut cnidio grano, corpore prius valde bene foto. Vesperi vero post purgationem, ptisanæ duas heminas sorbeat, melle affuso. Vinum autem bibat album molle, Postera die asinini lactis cocti, melle affuso, octo heminas ebibendas ipsi dato. Si vero asininum non habeas, bubuli aut caprini cocti tres semicōgios, melle affuso. Et dum tēporis opportunitas adest, lac bibat, sero & lacte vtens, per quinque ac quadraginta dies.

αὐστηροῦ ἡμικοτύλιον, καὶ ὕδατος κοτύλης ἥμισυ. Ἔπειτα ἄνθεα τρίψας λεῖα, διεῖναι τούτῳ τῷ κεκρημένῳ, καὶ ἐγχέαι ἐς κύλικα. Ἔπειτα ἐπιβαλεῖν ἄλευρα ὀρόβων, ὁκόσον ὀξύβαφον, καὶ ἄλφιτον ἴσον, καὶ τυροῦ παλαιοῦ αἰγείου ξέσας τὸ ἴσον τοῖσιν ὀρόβοισι ταῦτα ξυγκυκήσας ἐκπιέτω. Ἔπειτα διαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἀριστάτω ἄρτον. Καὶ ὄψον ἐχέτω, τέμαχος νάρκης, ἢ ῥίνης, ἢ γαλεοῦ, ἢ βατίδος, καὶ κρέα ὑὸς ἐσθιέτω ἑφθά. Καὶ παχυνέτω ἑωυτὸν, ἡσυχίην ἄγων ὡς μάλιστα. Καὶ πυριῇν διὰ δεκάτης ἡμέρης ἐς ἑωυτὸν ἠσυχῆ. Τῷ δὲ τετάρτῳ μηνὶ, πυριῇν διὰ πέμπτης ἡμέρης ἀτρέμα. Καὶ ἐσθιέτω ὄψον ὡς πλεῖστον. Ὄψα δὲ χρέεσθω, τυροῖσι καὶ κρέεσιν ὀλίγοισιν, οἷος ἑφθοῖσιν. Ὁδοιπορεέτω δὲ καὶ σταδίους, ὡς πρόσθεν εἴρηται. Ἀρξάμενος δὲ τοῦ τετάρτου μηνὸς, τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ, ἀπὸ δέκα σταδίων βαδιζέτω, καὶ καθ᾽ ἑκάστην προστιθέτω, μέχρις ἂν αὐτῷ ὀγδοήκοντα γένωνται στάδιοι, καὶ περιπατεέτω τῆς ἡμέρης, ὀγδοήκοντα σταδίους. Μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσι. Ὄρθρου, τριάκοντα. Τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ χρόνου διαιτάσθω, μάζαν καὶ ἄρτον ἐσθίων ἀμφότερα. Καὶ ὄψον ἐχέτω, σελάχια. Καὶ κρέα δὲ πάντα ἐσθιέτω, πλὴν βοείων καὶ χοιρείων. Ἰχθύων δὲ τῶνδε ἀπεχέσθω, κεστρέος, καὶ ἐγχέλυος, καὶ μελανούρου. Ἐσθιέτω δὲ νάρκην, καὶ ῥίνην, καὶ βατίδα, καὶ γαλεὸν, καὶ τρυγόνα, καὶ βατράχους. τῶν δὲ ἄλλων, μηδέν. Ἢν δὲ δοκέῃ ἀσινέα εἶναι, καὶ κυκεῶνα. Ἐπειδὰν θέλῃ καθεύδησαι, πινέτω ἀπὸ οἴνου μέλανος, ἡδέος, παλαιοῦ, δικότυλον κύλικα. Καὶ μεθ᾽ ἡμέρην, τῷ αὐτῷ οἴνῳ χρεέσθω ἐπὶ σιτίῳ. Καὶ ὁδοιπορεέτω τῆς ἡμέρης, ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίους. Μετὰ τὸ δεῖπνον, εἴκοσιν. ὄρθρου δὲ τεσσαράκοντα. Οὗτος οὕτως θεραπευόμενος, γίνεται ἐν ἐνιαυτῷ ὑγιής. Αὐαίνεται μυελὸς ὁ κατὰ τὴν ῥάχιν μάλιστα, ὁκόταν τὰ φλέβια ἀποφραχθῇ, τὰ εἰς τὸν μυελὸν τείνοντα, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου ἔφοδος. Διὰ κάκωσιν δὲ τοῦ σώματος, τάδε πάσχει καὶ νοσέει. Αὐαίνεται μάλιστα καὶ ἀπὸ λαγνείης. Τάδε οὖν πάσχει. ὀδύνη ὀξείη ἐμπίπτει αὐτῷ ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς τοὺς μύας τῆς ὀσφύος. Καὶ ἐς τὰ ἄρθρα τῶν σκελέων, ὥστε ἐνίοτε οὐ δύναται ξυγκάμπτειν, καὶ ἡ κόπρος οὐ διαχωρέει, ἀλλ᾽ ἵσταται, καὶ δυσουρέεται. Οὗτος κατ᾽ ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου, ἡσυχέστερον διάγει. Ὁκόσῳ δ᾽ ἂν ὁ χρόνος τῇ νούσῳ ἀπομηκύνηται, πονέει ἅπαντα μᾶλλον. Καὶ τὰ σκέλεα οἰδέει ὡς ἀπὸ ὕδερου, καὶ ἕλκεα * ἐκφλυϛδάνει ἀπὸ τῆς ὀσφύος, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὑγιαίνεται, τὰ δὲ ἄλλα, φύεται. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καθῆραι τὴν κεφαλὴν, τῷ ἱπποφαέος ὀπῷ, ἢ τῷ κνιδίῳ κόκκῳ, πυριήσας πρῶτον τὸ σῶμα, εὖ μάλα. Τῆς δὲ ἑσπέρης μετὰ τὴν κάθαρσιν, πτισάνης δύο τρυβλία ῥοφεέτω, μέλι παραχέας. Οἶνον δὲ λευκὸν πινέτω, μαλθακόν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὀνείου γάλακτος διδόναι αὐτῷ ἑφθοῦ, μέλι παραχέας ὀκτὼ κοτύλας ἐκπιεῖν. Ἢν δὲ μὴ ὄνειον ἔχῃς, βόειον ἢ αἴγειον ἑφθὸν, τρία ἡμιχόεα, παραχέας μέλι. Καὶ τὴν ὥρην γαλακτοποτεέτω ἐν ὀρρῷ καὶ γάλακτι, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας

Vet. Cod.

* ἐκφλυνδάνει

Vet. Cod.

ἡμέρας. Σιτίοισι δὲ καὶ ὄψοισι χρεέσθω, ὡς διαχωρητικωτάτοισιν. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν μαλθακὸν Μενδήσιον. Ὁκόταν δὲ παχύτατος ᾖ, καῦσαι αὐτοῦ ἐς τὴν ὀσφὺν ἑκατέρωθεν τῶν σπονδύλων τέσσαρας ἐσχάρας, καὶ ἐς τὸ μετάφρενον, δεκαπέντε ἑκατέρωθεν, καὶ ἐς τὸν αὐχένα δύο, μεταξὺ τῶν τενόντων. Ἢν γὰρ τύχεις καύσας, ὑγιέα ποιήσεις. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Αἱ τέσσαρες νοῦσοι αἱ ἀπὸ τῶν νεφρῶν γινόμεναι. Ἀπὸ τῆς πρώτης, τάδε πάσχει. Ὀδύνη ὀξέη ἐμπίπτει εἰς τὸν νεφρὸν, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς τὸν ὄρχιν τὸν κατὰ τὸν νεφρόν. Καὶ οὐρέει πυκινὰ, καὶ σύφει κατ' ὀλίγον τὸ οὖρον, καὶ ἅμα τῷ οὔρῳ περιέρχεται ψάμμος. Καὶ ὁκόταν διεξίῃ διὰ τῆς οὐρήθρης ἡ ψάμμος, ὀδύνην παρέχει ἰσχυρὴν ἐν τῇ οὐρήθρῃ. Ὁκόταν δὲ διεξουρήσῃ, ἡ ὀδύνη ἀνίησιν. ἔπειτα αὖθις ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κέεται. Ὁκόταν δὲ οὐρέῃ, καὶ τὸν καυλὸν ὑπὸ τῆς ὀδύνης τρίβει. Πολλοὶ δὲ τῶν ἰητρῶν οἱ μὴ συνιέντες τὴν νοῦσον, ὁκόταν ἴδωσι τὴν ψάμμον, δοκέουσι λιθιᾷν τὴν κύστιν· καὶ ταύτην μὲν οὔ, τὸν δὲ νεφρὸν, λιθιᾷ. Αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται ἀπὸ φλέγματος, ὁκόταν ὁ νεφρὸς ἐς ἑωυτὸν ἀναλαβὼν φλέγμα, μὴ ἀφίῃ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυμπωρωθῇ. τοῦτο γίνεται λίθοι λεπτοὶ, οἷον ψάμμος. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ τῷ ὀπῷ τῆς σκαμμωνίης, ἢ αὐτῇ τῇ ῥίζῃ πυριῆσαι. πρόσθεν δὲ ἅπαν τὸ σῶμα ὑποκαθῆραι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ τῷ ἀπὸ ἐρεβίνθων λευκῶν χυλῷ ὑποκαθῆραι δύο χοεῦσιν, ἅλας δὲ παρεμβαλὼν, διδόναι πίνειν. Μετὰ δὲ ταῦτα ποτοῖσι καὶ βρωτοῖσι καὶ λουτροῖσι μελετῆν, διδοὺς τὰ αὐτὰ ἃ* τῷ στραγγουριῶντι δίδοται φάρμακα. Ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη πιέσῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι ὅπῃ πονέει μάλιστα. Ὁκόταν δὲ ἀποιδήσῃ καὶ ἐξαρθῇ, ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον τάμνειν κατὰ τὸν νεφρὸν, καὶ ἐξελὼν τὸ πύος, τὴν ψάμμον διουρητικοῖσιν ἰῆσθαι. Ἢν μὲν γὰρ τμηθῇ, ἐλπὶς ἐκφυγεῖν. Ἢν δὲ μὴ, ἡ νοῦσος τῷ ἀνθρώπῳ συναποθνήσκει. Δευτέρη νοῦσος νεφρῶν. Αἱ μὲν ὀδύναι ἰσχυρῶς πιέζουσιν ὡς ἐν τῇ πρόσθεν. γίνεται δὲ τὸ νόσημα ἀπὸ ταλαιπωρίης. ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλέβια, τὰ ἐς τὸν νεφρὸν τείνοντα, ἔπειτα ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ. Οὗτος ὁκόταν ταῦτα πάθῃ, ἐξουρέει ἅμα τῷ οὔρῳ αἷμα κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος, ἔπειτα πύον προϊόντος τοῦ χρόνου. Οὗτος ἢν ἡσυχίην ἔχῃ τῷ σώματι, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἢν γάρ τι πονήσῃ, αἱ ὀδύναι πολλῷ μᾶλλον ἕξουσιν. Ὁκόταν γοῦν ἔμπυος ᾖ ὁ νεφρὸς, ἀποιδέει* περὶ τὴν ῥάχιν. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, τάμνειν κατὰ τὸ ἀποιδέον μάλιστα μὲν βαθείην τομὴν κατὰ τὸν νεφρόν. Κἢν μὲν τύχῃς ταμὼν, παραχρῆμα ὑγιέα ποιήσεις. ἢν δὲ ἁμάρτῃς, κίνδυνος ἕλκος ἔμμοτον γενέσθαι. Ἢν δὲ ξυμφυῇ τὸ ἕλκος, ἐκπυεῖται ἔσωθεν ἡ κοιλίη ἡ ἀπὸ τοῦ νεφροῦ. κἢν μὲν ῥαγῇ ἔσωθεν, καὶ χωρήσῃ κατὰ τὸν ἀρχὸν τὰ πύα, ἐλπὶς ἐκφυγέειν. Ἢν δὲ ψαύσῃ τοῦ ἑτέρου νεφροῦ, κινδυνεύσει καταφθαρῆναι.* Μελετῆν δὲ φαρμάκοισι καὶ τοῖσιν αὐτοῖσι πᾶσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν, καὶ τὴν δίαιταν τὴν αὐτὴν ἐχέτω. Αὕτη δὲ ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ πολλοὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου ἐς φθίσιν νε-

φρῖτιδα

* καὶ

* παρὰ

* καταφθαρῆναι

dies. Cibis autem & obsonijs vtatur quàm maxime per aluum secedentibus. Vinum bibat album, molle, Mendesium. Quum autem crassissimus fuerit, in lumbos ipsius ab vtraque vertebrarũ parte crustas quatuor inurito, & in dorsum vtrinque quindecim, & in ceruicem duas, inter tendines. Si enim vstio successerit, sanum facies. Est autem morbus hic grauis. Quatuor morbi à renibus fiunt: A primo hæc patitur: Dolor acutus incidit in renem, & in lumbos, & in testem secundum renem situm. Et frequenter mingit, & paulatim supprimitur vrina, & cum vrina procedit arena. Et vbi per vrinę meatum exit arena, dolorem fortem in meatu exhibet. Quum autem ipsam per vrinam eiecerit, dolor remittit. Postea vero rursus in ijsdem doloribus. Quum autem mingit, etiam colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorum, quòd nõ intelligit morbum, vbi videt arenam, putat vesicam è calculo laborare. At non
1 vesica, sed ren lapide laborat. Hic morbus fit à pituita, quum ren susceptam in seipsum pituitam, non rursus dimiserit, sed in ipso in tofum concalluerit, & fiunt ex ea tenues lapilli, velut arena. Huic quum sic habuerit, cum scammoniæ succo aut ipsa radice, fomento prius adhibito, totum corpus purgato. Postera vero die duobus congijs succi ciceris albi subpurgato, quem sale iniecto bibendum dabis. Post hæc potibus, & cibis, & balneis curato: & eadem quæ in vrinæ stillicidio exhibentur pharmaca dato. Quum autem dolor presserit, multa calida lauato, & tepefactoria, qua parte maxime dolet, adhibeto. Quum autem intumuerit & eleuatus fuerit, sub id tempus iuxta renem secato, & extracto pure arenam per vrinam cientia sanato. Si enim sectus fuerit, fugæ spes est: Sin minus, morbus homini commoritur. Secundus renum morbus. Dolores fortiter premunt, velut in priore: fit autẽ morbus à labore, quum ruptæ fuerint venulæ ad renem tendentes, & postea ren sanguine repletus fuerit. Hic vbi hæc patitur, cum vrina sanguinem mingit in principio morbi, deinde progressu temporis pus. Hic si quietem corpore habuerit, celerrime sanus erit. Si enim quid laborarit, dolores multo magis obtinebunt. Quum itaque suppuratus fuerit ren, circa spinam intumescit. Hunc vbi sic habuerit, circa tumentem partem secato, profunda maxime sectione iuxta renem. Et si quidem successerit sectio, euestigio sanum facies: Si verò aberraueris, periculum est ne vlcus linamentis curandum fiat. Si autem concreuerit vlcus, venter intrinsecus à rene suppuratur: & si quidem pus intus rumpatur, & ad intestinum rectum procedat, fugæ spes est: Si vero contigerit alterum renem, periculum est ne pereat. Curetur autem pharmacis, & ijsdem omnibus, quibus & prior, & diætam eãdem habeat. Huic morbus grauis est, & multi ex ipso ad tabem re-

nalem

A B C D

A nalem deuenerunt. Tertius renum morbus. Vrina prodit, velut à carnibus bubulis assatis succus: fit autem morbus ab atra bile, quum bilis in venas confluxerit quæ ad renem tendunt: & quum constiterit, exulcerat venulas & renem. Ab vlceratione igitur tale quiddam cum vrina procedit: dolores autem hærent in lumbis, & in vesica, & inter anum ac pudendum, & in ipso rene, ad modicum tempus. Deinde remittit dolor, & rursus acutus breui corripit: & in tenuem ventris partem aliquando dolor incidit. Huic quum sic habuerit, ventrem subpurgato, epithymo, aut scammoniæ radice. Bibenda verò eadem dato, quæ & ex vrinæ stillicidio laboranti: & quum dolor habuerit, mul-
B ta calida lauato: & tepefactoria ad dolentem maxime locum adhibeto, & sorbitione vtatur farina cocta, melle affuso: & reliquo victu vtatur quàm maxime per aluum secedente, & vinum bibat album Mēdæum mellei coloris: aut aliud album iucundissimum probe temperatum. Hic morbus non valde deficit: & pro temporis opportunitate serum & lac bibat: Serum quidem ad purgationem: Lactis autem potum faciat in tempore per quinque ac quadraginta dies. Hęc si ita feceris, morbum in melius dispones. Quartus renum morbus. Morbus hic fit à bile & pituita, maxime tempore æstatis: fit etiam à Venere morbus. Hic æger hæc patitur. Dolores premunt ipsum in lateris mollitudinem, & in
C lumbos, & in lumborum musculos: & patitur qualia solet mulier ex partu laborans, & non sustinet in sanam partem decumbere, sed valde dolet: & ex lateris mollitudine quædam pendere videntur, velut abrupta: Si vero pronus decumbat, non dolet. pedes & tibiæ ipsius semper frigent. Vrina verò vix prodit, præ pituitositate & crassitudine sua. Et si sinueris ipsam ad modicum tempus depositam, donec desederit, videbis subsidentiam crassam, velut farinam: & si quidem bilis præualuerit, subfuluam ipsam videbis. Si verò à pituita fuerit morbus, alba & crassa erit: & primum quidem in annũ, aut paulò amplius aut breuius tempus, æger talia patiens perseuerat: Si vero prolongetur mor-
D bus, & magis dolet, & suppuratur: & quum suppuratus factus intumuerit, qua maxime parte intumuerit, in renem secato, & pus emittito: & si quidem successerit sectio, statim sanum facies. Hunc, quum sic habuerit, iisdem omnibus curato, quibus etiam priores. Et à principio morbi oportet & purgare, & ante subpurgationem fomentum adhibere, & balneis frequenter lauare. Vngatur item, & magis calefiat, neque frigeat: & à sole abstineat, & neque Venere vtatur. Hæc si fecerit, & non celerrime sanus euaserit, nihil noui est. Morbus enim est grauissimus. Si vero citra pharmaca curari velit, crassũ ex diæta facere oportet, siue ex hoc morbo ægrotet, siue ex aliquo de prioribus,

diuisis

φρίτιδα κατέστησαν. Τρίτη νοῦσος νεφρῶν. Τὸ μὲν οὖρον προέρχεται, οἷον ἀπὸ κρεῶν βοείων ὀπτῶν χυλός. γίνεται δὲ τὸ νούσημα ἀπὸ χολῆς μελαίνης, ὁκόταν χολὴ ἐς τὰ φλέβια συῤῥῇ τὰ τείνοντα ἐς τὸν νεφρὸν, καὶ ὁκόταν στῇ, ἑλκοῖ τὰ φλέβια καὶ τὸν νεφρόν. Ὑπὸ οὖν τῆς ἑλκώσιος, τοιοῦτο ὑποχωρέει ἅμα τῷ οὔρῳ. αἱ δὲ ὀδύναι ἔχουσιν ἐν τῇ ὀσφύϊ, καὶ ἐν τῇ κύστει, καὶ ἐν τῷ περινέῳ, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νεφρῷ, ἐπ᾽ ὀλίγον χρόνον. Ἔπειτα ἀνῆκεν ὁ πόνος, καὶ αὖθις ἐπέλαβεν ὀξὺς δι᾽ ὀλίγου, καὶ ἐς τὸ λεπτὸν τῆς γαστρὸς ἔστιν ὅτε ὀδύνη ἐμπίπτει. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην, ἐπιθύμῳ, ἢ τῆς σκαμμωνίης ῥίζῃ. Πίνειν διδόναι τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι, καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, χλιάσματα προστιθέντα πρὸς τὸ πονέον μάλιστα, καὶ ῥοφήματι χρεέσθω ἀλεύρῳ ἑφθῷ, μέλι παραχέας, καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρεέσθω, ὡς διαχωρητικωτάτῃ, καὶ οἶνον πινέτω λευκὸν Μένδαιον μελίχρουν, ἢ ἄλλον λευκὸν τὸν ἥδιστον καλῶς κεκρημένον. Αὕτη ἡ νοῦσος, οὐ μάλα ἐκλείπει, καὶ τὴν ὥρην ὀῤῥοποτεέτω, καὶ γαλακτοποτεέτω. Ἐς κάθαρσιν μὲν τῷ ὀῤῥῷ. τὴν δὲ γαλακτοποσίην ποιεέσθω ἐν ὥρῃ, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ταῦτ᾽ ἢν οὕτω ποιέῃς, ἐπὶ τὸ κρέσσον διαθήσεις τὴν νοῦσον. Τετάρτη νοῦσος νεφρῶν. Τὸ μὲν νούσημα γίνεται ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, ἐν καιρῷ δὲ τοῦ θέρεος μάλιστα. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ λαγνείης ἡ νοῦσος. Οὗτος τάδε πάσχει. Ὀδύναι πιέζουσιν αὐτὸν ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν, καὶ ἐς τοὺς μύας τῆς ὀσφύος, καὶ πάσχει ὁκοῖα γυνὴ ὠδίνουσα, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἐπὶ τοῦ ὑγιέος κατακεῖσθαι, ἀλλ᾽ ἄγαν πονέει, καὶ τοῦ κενεῶνος δοκέει κατακρεμᾶσθαι ὡς ἀπορησσόμενα. ἐπὶ δὲ τὰ πρηνέα ἢν κατακέηται, οὐκ ἀλγέει. οἱ δὲ πόδες καὶ αἱ κνῆμαι αὐτοῦ αἰεὶ ψυχρά. Τὸ δὲ οὖρον μόλις προέρχεται ὑπὸ τῆς φλεγμασίης καὶ παχύτητος τοῦ οὔρου. Κἢν μὲν ἐάσῃς αὐτὸ ὀλίγον χρόνον, καταθεὶς ἕως ἂν καταστῇ, ὄψει τὸ ὑφεστηκὸς* παχὺ, οἷόνπερ ἄλευρον. κἢν μὲν χολὴ ἐπικρατέῃ, ὑπόπυῤῥον αὐτὸ ὄψει. Ἢν δὲ ἀπὸ φλέγματος ᾖ τὸ νούσημα, λευκὸν καὶ παχὺ ἔσται, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐς ἐνιαυτὸν, ἢ ὀλίγῳ πλέονα, ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσονα χρόνον τοιαῦτα πάσχων διατελέει. Ἢν δὲ ἐπιμηκύνηται ἡ νοῦσος, πονέει τε μᾶλλον καὶ ἐμπυοῦται, καὶ ὁκόταν ἔμπυος γενόμενος ἀποιδέῃ, ὅκου ἂν μάλιστα ἀποιδέῃ, τάμνειν ἐς τὸν νεφρὸν καὶ ἀφιέναι τὰ πύα, καὶ ἢν μὲν τύχῃς ταμὼν, παραχρῆμα ὑγιέα ποιήσεις. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τοῖσιν αὐτοῖσι πάθεσι θεραπεύειν, οἷσι κατὰ τὸ πρόσθεν καὶ κατ᾽ ἀρχὰς τῆς νούσου. δεῖ τε καθῆραι, καὶ πρὸ τῆς ὑποκαθάρσιος πυριῆσαι καὶ τοῖσι λουτροῖσι πυκινὰ λούειν. ἀλειφέσθω δὲ καὶ θαλπέσθω μᾶλλον. Μὴ δὲ ῥιγούτω, καὶ τοῦ ἡλίου ἀπεχέσθω, καὶ μὴ λαγνευέτω. Ταῦτα ἢν ποιέῃ καὶ μὴ τάχιστα ὑγιαίνῃ, οὐ καινὸν, ἡ νοῦσος γὰρ ὡς χαλεπή. Ἢν δὲ βούληται ἄνευ φαρμάκων ἰῆσθαι, χρὴ παχὺν ποιῆσαι ἀπὸ διαίτης, ἤν τε ταύτην τὴν νοῦσον κάμνοντα, ἤν τε τῶν προτέρων τινὰ, τὰ σιτία διε-

Vet. Cod.

* πᾶν

Vet. Cod. λῶν, ἃ μεμαθήκει ἐσθίειν, ἤγουν δέκα μερίδας, ἔπειτα μίαν ἀφελὼν μερίδα, τὰ λοιπὰ καταφαγέτω. Ὄψον δὲ ἐχέτω, κρέας ὑὸς τετριμμένον, καὶ περιπατείτω δέκα σταδίους ταύτης τῆς ἡμέρης. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ καὶ τῇ τρίτῃ μέχρι τῶν

*δῶ *δέκα ἡμερέων προστιθεὶς μερίδα, ἐλάσσω ἐσθιέτω, καὶ περιπατείτω δέκα σταδίους, ἢ πλείω ἑκάστης ἡμέρης. Ὁκόταν δὲ ἐς τὴν ἐσχάτην μερίδα ἀφίκηται τοῦ σιτίου, καὶ ἐς τοὺς ἑκατὸν σταδίους βαδιζέτω, καὶ ἐσθιέτω τὴν μίαν μερίδα μούνην, καὶ ταύτης τῆς ἡμέρης περιπατησάτω τοὺς ἑκατὸν σταδίους. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, εἴκοσι· ὄρθρου δὲ τεσσαράκοντα. Οἶνον δὲ πινέτω Μένδαιον, λευκὸν, αὐστηρὸν, ταῦτα δὲ ποιείτω τρεῖς μῆνας: ἔπειτα τὸν λοιπὸν χρόνον ὑποβαίνων τῶν περιπάτων, καὶ τῶν σιτίων, πλείω ἐσθιέτω, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἀφῄρει, οὕτω δὴ προστιθείς. Τὸν δὲ περίπατον ἀφαιρείτω, μέχρι τῶν δέκα ἡμερέων. ἔπειτα ἡσυχίην ἐχέτω ὡς μάλιστα, καὶ χρεέσθω σιτία τε καθαρὰ, καὶ ὄψα ὡς πιότατα, καὶ τὰ γλυκέα πάντα, ξύμφορα αὐτῷ. Λαχάνων δὲ καὶ ὀξέων πάντων, ἀπεχέσθω, καὶ τῶν δριμέων, καὶ ὁκόσα φῦσαν παρέχει. Λουέσθω τε πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ μὴ ῥιγούτω. Ταῦτ᾽ ἢν ποιέῃ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἀπὸ δὲ νεφρίτιδος ἐπιλαμβάνει. ἡ δὲ νοῦσος μεγάλη τῶν φλεβῶν τῶν κοίλων, αἳ τείνουσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰς σφαγὰς διὰ τῆς ῥάχιος, ἐς τὸ σφυρὸν, τὸ ἐκτὸς τοῦ ποδὸς, καὶ ἐς τὸ μεταξὺ τοῦ μεγάλου δακτύλου. τὸ δὲ νόσημα γίνεται μὲν ἀπὸ φλέγματος καὶ χολῆς, ὁκόταν ἐς τὰς φλέβας συῤῥυῇ. Αἱ δὲ φλέβες αὗται, αἵματος εἰσὶ πλήρεες. Ἢν οὖν τι παρέλθοι ἀλλοῖον ἐς αὐτὰς, νοσοῦσι. τάδε οὖν πάσχει. Ἢν ἐπὶ τὰ δεξιὰ νοσέῃ, ἄρχεται τὴν ὀδύνην παρέχουσα, ἐκ τῆς κοτυληδόνος τοῦ ἰσχίου, κατ᾽ ἀρχάς. Ὁκόσῳ δὲ πλείων ὁ χρόνος προΐῃ καὶ ἀπομηκύνηται, ἥ τε ὀδύνη ὀξυτέρη κατέρχεται κατωτέρω, καὶ ὁκόταν ἐς τὸ σφυρὸν ἀφίκηται τὸ ἐκτὸς τοῦ ποδὸς, καὶ τὸ μεταξὺ τοῦ μεγάλου δακτύλου, ἄρχεται πάλιν ἐς τὴν κεφαλὴν ἔρχεσθαι. καὶ ὁκόταν ἐς αὐτὴν τὸ ἕλκος στῇ, πιέζει ἰσχυρῶς, καὶ δοκέει ὁ ἄνθρωπος διαῤῥήγνυσθαι τὴν κεφαλὴν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φλέγματος πληροῦνται, καὶ τὸ πᾶν σῶμα. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐλατήριον πίσαι, ἢ θαψίης ῥίζαν, ἢ ἐλλεβόρου, ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν ταῦτα προσφέρειν, ἃ καὶ τοῖσι πρόσθεν. Ἢν δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης τῆς θεραπείης παύηται, γάλακτι παχύνας, καῦσαι κάτω τὴν ὠμοπλάτην τὴν δεξιὴν, τέσσαρας ἐσχάρας, καὶ ἐς τὴν κοτυληδόνα τοῦ ἰσχίου τοῦ δεξιοῦ, τρεῖς, καὶ ὑπὸ τὸν γλουτὸν, δύο, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μηροῦ, δύο, καὶ ὑπὲρ τοῦ γούνατος, μίαν, καὶ ὑπὲρ τοῦ σφυροῦ, μίαν. Οὗτος ἢν οὕτω καυθῇ, οὐκ ἀφίησιν οὔτε ἄνω οὔτε κάτω τὴν νοῦσον διαχωρέειν. Ἢν δέ κου ἡ ὀδύνη ὀφθῇ ῥαγεῖσα, ἢν μὲν στηρίξῃ ἐς τὸ σκέλος πρὶν ἢ καυθῆναι, χωλὸς ἔσται. Ἢν δὲ ἐς τὴν κεφαλὴν, κωφὸς ἢ τυφλός. Ἢν δὲ ἐς τὴν κύστιν, καὶ προχωρέῃ ἅμα τῷ οὔρῳ αἵματος μάλιστα, τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ἀλλὰ χρὴ ἢν ἐς τὴν κύστιν ῥαγῇ, διδόναι τὰ αὐτὰ φάρμακα, ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι,

καὶ ἢν

diuisis cibis quos edere solet in decem portiones, ita vt vna parte detracta, reliquas comedat. Obsonium autem habeat, carnem suis tritam: & ea die decem stadia deambulet. Postera verò die & tertia vsque ad decem dies, portionem minus edat, & deambulet decem stadia aut plura, singulis diebus addens. Quum autem ad vltimam cibi portionem deuenerit, etiam ad centum stadia iter faciat: & edat quidem vnam tantum portionem, & ea die centum stadia deambulet: Post cœnam autem viginti, mane vero quadraginta. Vinum autem bibat Mendæum album, austerum, atque hæc per tres menses faciat: postea reliquo tempore deambulationes imminuat, & cibos plures comedat, eodem modo additione facta, velut detrahebat. Deambulationem vero detrahat vsque ad decimum diem: & postea quàm maxime quietem habeat. & cibis puris alatur, & obsonia quàm pinguissima habeat: & dulcia omnia ipsi commoda sunt. Ab oleribus autem, & acidis omnibus abstineat, itemque ab acribus, & quæ flatum faciunt. Multa etiam calida lauet, & ne frigeat. Hæc si fecerit, celerrime sanus erit. A renum morbo corripit morbus magnus venarum cauarum, quæ à capite iuxta iugulum per spinam tendunt, ad malleolum pedis externum, & ad intermedium magni digiti locum. Morbus hic fit à pituita & bile, quum in venas confluxerint. Venæ autem hæ sanguine plenæ sunt. Si igitur quid alieni in ipsis præterlapsum fuerit, ægrotant. Si dextram partem morbus corripiat, dolorem ex coxæ acetabulo in principio exhibere incipit. Quanto autem amplius tempus progressum & prolongatum fuerit, tanto acutior dolor infra descendit: & quum ad malleolum pedis externum, & ad magni digiti intermedium locum deuenerit, rursus ad caput venire incipit: & vbi in ipso vlcus constiterit, fortiter premit: & homo caput sibi diffringi putat: & oculi pituita replentur, itemq; totum corpus. Huic quum sic habuerit, elaterium bibendum dato, aut thapsiæ radicem, aut veratri, aut succum scammoniæ: post purgationem vero eadem exhibeto quæ superioribus. Si vero ab hac curatione non desinat, lacte ipsum crassefacito, & in scapulam dextram quatuor crustas inurito: & in acetabulum coxæ dextræ, tres: & sub nates, duas: & in medio femore, duas: & supra genu, vnam: & supra malleolum, vnam. Hic vbi sic vstus fuerit, neque sursum, neq; deorsum morbum procedere permittit. Si vero alicubi dolor ruptus visus fuerit, si quidem in crus incubuerit priusquam vratur, claudus erit: Si vero in caput, surdus aut cæcus: Si vero in vesicam, prodit simul cum vrina sanguis, maxime per quadraginta dies. Verum si in vesicam eruperit, eadem pharmaca, quę & in vrinæ stillicidio dato:

& si

A B C D

A & si alicubi dolor congregatus fuerit, vrito.
Vrere autem oportet carnosa quidem, ferro: os- 11
sea vero & neruosa, fungis. Cæterùm ante hæc
si in principio morbi accesseris, ista facere opor
tet. In potu exhibendum est vinum albū Men-
dæum, aquosius, plurimum per diem, & ine-
brietur donec sanguis è naribus erūpat. Quum
autem fluere inceperit, minimum tres & de-
cem dies fluit. Vbi vero hi dies præterierint,
non amplius inebrietur, neque, vbi semel flue-
re inceperit. Bibat tamen paulo amplius vinum
à cibo, quo sanguis fluere posit. Iam vero qui-
busdam sedato sanguine, erupit in vesicam, &
prodijt sanguis ac pus. Si igitur eruperit, eadem
pharmaca, quæ & ex vrinæ stillicidio laboranti
B dato. Et de eodem vino plus bibendum exhi-
beto. Hic si ita curetur, & cibos per aluum se-
cedētes assumat, & obsonia eiusdem facultatis,
citissime sanus erit. Morbus autem grauis est.
Alius morbus à sinistra vena. Hic æger alia qui-
dem eadem patitur, quæ etiam prior. Verū in
splenē dolor acutus incumbit statim, & in prin-
cipio morbi. Et si non intellexerit priusquā in-
cubuerit, prosilit in pulmonem. Huic per fun-
gos crustas octo inurito, capita lienis quàm ce-
lerrime intercipiens. Et vbicunque alius dolor
incubuerit, vrito. Sic enim statim sanus erit. Si 12
vero non fuerit vstus, sanus autem spōte fiat, ple-
risque post duodecim annos, morbus rursus re-
uertitur: & si splenem occuparit, multis aquam
C inter cutem inducit. Verum oportet statim cu-
rare velut priorem, et si visum fuerit vrere velut
priorem, si dolor in iisdem articulis constiterit.
Si verò nō sic curatus fuerit, de cætero collique-
scens moritur. Morbus enim grauis est. De pi- 13
tuita easdem sententias habeo, quas & de bile: &
species ipsius multas esse puto: & alia quidem po
pularis est, hæc autem recentissima, cuius etiam
curatio facillima est. Vomitus enim post cibum 14
facere oportet per duos aut tres dies, ita vt &
prandeat insuper ac quiescat, si prioribus diebus
semel in die cibum capere, & laborare solitus
fuit. Sin minus, huiusmodi diæta vtatur. Primū
multa calida lauetur, quum vomitum facere vo-
luerit: & edat mazam oleo & melle subactam &
D panem exassatum veterem. Hæc enim magis pi-
tuitam trahunt. Obsonijs autem vtatur & oleri-
bus acribus. Sed & pinguia, & dulcia, & acida
omnia idonea sunt, vt permixta assumantur. Et
oleribus omnibus viridibus vtat. Et bibat inter
edendū frequenter modicum vinū dulce, & in
fine placentam insuper edat, & mel, & ficus. Et
quum cœnauerit, pocula large exhauriat: & vbi
iam repletus fuerit, parum dormiat. Deinde ex-
perrectus vomat, magno vini poculo epoto, cū
tepida aqua temperato. Trahit enim magis pitui
tam & humorem ex carnibus, & corpus magis
resiccat. Euomat autem donec ficus euomue-
rit. Hæ enim postremum euomuntur. Atq; hęc
quidem hac die faciat. Postera vero contineat
seipsum

Vet. Cod.

καὶ ἢν κου ἡ ὀδύνη ἁλισθῇ, καῦσαι. Καίειν δὲ χρὴ τὰ μὲν σαρκώδεα σιδηρίοισι· τὰ δὲ ὀστώδεα καὶ νευρώδεα, μύκησι. πλὴν τάδε πρότερον τούτων χρὴ ποιῆσαι. Ἢν κατ᾽ ἀρχὰς τῇ νούσῳ παραγίνῃ, ἐς μὲν τὸ ποτὸν χρὴ διδόναι οἶνον λευκὸν μενδαῖον, ὑδαρέστερον ὡς πλεῖστον μεθ᾽ ἡμέρην, καὶ μεθυσκέσθω ἄχρις ἂν αἱμορραγήσῃ κατὰ τὰς ῥῖνας. Ὁκόταν δὲ ἄρξηται ῥέειν, τὸ ἐλάχιστον ἡμέρας ῥέει δέκα καὶ τρεῖς. Ὅταν δὲ αὗται αἱ ἡμέραι διέλθωσι, μηκέτι μεθυσκέσθω, μηδὲ ὅταν ἄρξηται ἅπαξ ῥεῖν. πινέτω μέντοι ὀλίγῳ πλείονα τὸν οἶνον ἐπὶ σιτίῳ, ὅκως ἂν ῥέῃ τὸ αἷμα. ἤδη δέ τισι παυσαμένου τοῦ αἵματος, ἐῤῥάγη ἐς τὴν κύστιν καὶ ἐχώρησεν αἷμα καὶ πύα. Ἢν οὖν ῥαγῇ, διδόναι τὰ αὐτὰ φάρμακα, ἃ καὶ τῷ στραγγουριῶντι, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ οἴνου διδόναι πλέον πιεῖν. οὗτος οὕτω μελετώμενος, καὶ τὰ σιτία προσφερόμενος διαχωρητικὰ, καὶ τὰ ὄψα, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἄλλη ἀπὸ τῆς ἀριστερῆς φλεβός· τὰ μὲν ἄλλα πλῆθος τὰ αὐτὰ πάσχει, ἃ καὶ ὁ πρόσθεν. Ἐς δὲ τὸν σπλῆνα ὀδύνη στηρίζει ὀξεῖα εὐθὺς, καὶ κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος, καὶ ἢν μὴ ξυνίῃ παραχρῆμα πρὶν καταστηρίξῃ, ἀλλ᾽ ἢ ἐς τὸν πνεύμονα, μύκησι καῦσαι ὀκτὼ ἐσχάρας, τὰς κεφαλὰς ἀπολαβὼν τοῦ σπληνὸς, ὡς τάχιστα. Καὶ ὅκου ἂν ἄλλη ὀδύνη καταστηρίξῃ, καῦσαι, καὶ οὕτω παραχρῆμα ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ μὴ καυθῇ, ὑγιὴς δὲ γίνηται ἀπὸ ταὐτομάτου, τοῖσι πλείοισι μετὰ δυοκαίδεκα ἔτη, ἡ νοῦσος αὖθις ὑποτροπιάσει, καὶ ἢν λάβηται τοῦ σπληνὸς, τοῖσι πολλοῖσιν ὕδερον ἐποίησεν. ἀλλὰ χρὴ παραχρῆμα θεραπεύειν ὡς τὴν πρόσθεν, καὶ ἢν δοκέῃ, καῦσαι ὥσπερ δὴ καὶ τὸν πρότερον. Ἢν ἡ ὀδύνη καθεστήκῃ ἐν τοῖσι αὐτοῖσιν ἄρθροισιν. Ἢν δὲ μὴ οὕτω μελετηθῇ, τὸ λοιπὸν τηκόμενος θνήσκει, ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπή. Περὶ δὲ τοῦ φλέγματος, τὰς αὐτὰς γνώμας ἔχω, ἃς καὶ περὶ χολῆς, καὶ φημὶ τὰς ἰδέας αὐτοῦ πολλὰς εἶναι, καὶ τὸ μὲν ἐπιδήμιόν ἐστι, τὸ δὲ νεώτατον. οὗ καὶ ἡ ἴησις ῥάστη. ἐμέτους γὰρ δεῖ ποιέεσθαι μετὰ τὸ σιτίον ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς προσαριστῶντα καὶ ἡσυχάζοντα, ἢν εἰώθῃ τὰς πρόσθεν ἡμέρας μονοσιτέειν καὶ ταλαιπωρέειν. Ἢν δὲ μὴ, τοιαύτῃ διαίτῃ χρεέσθω. Πρῶτον λουέσθω πολλῷ καὶ θερμῷ, ὁκόταν μέλλῃ ἔμετον ποιέεσθαι, καὶ ἐσθιέτω μάζαν ψαιστὴν καὶ ἄρτον ἔξοπτον ἕωλον, ἕλκει γὰρ ἂν μᾶλλον ταῦτα τὸ φλέγμα. Ὄψοισι δὲ χρεέσθω, καὶ λαχάνοισι δριμέσι, καὶ τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ γλυκέα καὶ ὀξέα. Ταῦτα πάντα ἐπιτήδεια ξυμμεμιγμένα προσφέρεσθαι, καὶ τοῖσι λαχάνοισι πᾶσι χλωροῖσι χρεέσθω, καὶ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ ὀλίγον πυκινὰ, οἶνον γλυκύν. καὶ πλακοῦντος ἐπιφαγέτω ἐπὶ τελευτῆς, καὶ μέλι καὶ σῦκα. Καὶ ὁκόταν δειπνήσῃ, πινέτω λάβρως τὰς κύλικας. Καὶ ὁκόταν ἤδη πλήρης ᾖ, κατακοιμηθήτω ὀλίγον, εἶτα ἐπεγερθεὶς ἐμεέτω, πιὼν οἴνου μεγάλην κύλικα, καὶ χλιαρῷ ὕδατι κεκρημένην. ἕλκει γὰρ μᾶλλον τὸ φλέγμα ἐκ τῶν σαρκῶν, καὶ τὸν χυμὸν, καὶ ξηραίνει μᾶλλον τὸ σῶμα. Ἐξεμεέτω δὲ ἕως ἂν τὰ σῦκα ἐξεμέσῃ. Ὕστατα γὰρ ταῦτα ἐξεμέεται. ταῦτα μὲν τῇδε. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, συνεχέτω ἑωυ-

Vet. Cod.

τὸν, μέχρι δ' εἰ σπνου; καὶ δειπνεέτω ἄρτον αὐτό-
πυρίτην, τὸ δὲ ὄψον ἔσω ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων.
Οἶνον δὲ πινέτω μέλανα αὐστηρόν. αὕτη μὲν οὖν
τοῦ ἐπιδημίου φλέγματος ἡ ἴησις. Ἢν δὲ δυνα-
τὸς ἐὼν ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ ἥδεται τοῖσι σιτίοισιν,
εἶτα τὰ σκέλεα βαρύνοιτο, κἢν ἡ χροιὴ μετηλ-
λαγμένη ᾖ, τούτῳ φάναι ἐν τῇ κοιλίῃ φλέγμα τὸ
λυπέον εἶναι. ἀλλὰ χρὴ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, μέλι-
τι, καὶ οἴνῳ γλυκεῖ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ νίτρου ὁκόσον οἷος
ἀστράγαλος προσμίξας, κλύζειν, ταῦτα γὰρ τῇ
φύσει τοῦ ἀνθρώπου εὐμενέστατα εἰς τὸν κλυσ-
μόν. Μέτρον δὲ χρὴ ἑκάστου εἶναι, τοῦ μὲν οἴνου κοτύ
λην. ἡμικοτύλιον δὲ ἐλαίου, καὶ μέλιτος ἴσον. Ἢν
δὲ μὴ κλύζειν βούλῃ, δίυγρον χρὴ τὸν ἄνθρωπον
ποιῆσαι, πυριήσαντα ἐν ὑγρῇ τῇ πυρίῃ, τάχα
γὰρ ἂν καὶ οὕτως ὑποκενωθείη ἡ κόπρος, ὑπὸ γὰρ τῆς
ὑπεξηράσιος τῶν σιτίων, ταῦτα πάσχει. ἢν μὲν
οὖν τις ἐσθίῃ τὰ σιτία λίην ἔγχυλα, οὐκ ἂν ἴσως πά-
σχῃ ταῦτα οὕτω σφόδρα. Ἢν δὲ καὶ πάσχοι ποτὲ,
ὀλίγης ἂν ἰήσιος δέοιτο. τοῦτον οὕτως ἰώμενος, τά-
χιστα ἂν ὑγιέα ποιήσῃς. Ἢν δὲ τύχῃ παλαιότε-
ρον ἐὸν φλέγμα, λευκὸν δὲ καλέεται τοῦτο τὸ φλέ-
γμα, πάσχει τάδε, βαρύνει τὸν ἄνθρωπον μᾶλ-
λον, καὶ ἰδέην ἀλλοίην ἔχειν τοῦ ἐπιδημίου δοκέεται
ὠχροτέρην, καὶ οἰδέει οἰδήματι πᾶν τὸ σῶμα, καὶ
τὸ πρόσωπον ἐρεύθει, καὶ τὸ στόμα ξηρόν. καὶ δίψα
ἐπέχει, καὶ ὁκόταν φάγῃ, τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἐμπί-
πτει αὐτῷ. οὗτος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ποτὲ μὲν γίνε-
ται ῥᾴων, ποτὲ δὲ πονέει ἐξαπίνης, καὶ δοκέει ἀπο-
θανέεσθαι. τούτῳ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ αὐτομάτως ταρα-
χθῇ, ἐγγυτάτω ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ μὴ ταραχθῇ αὐ-
τομάτη ἡ κοιλίη, καθαίρειν δεῖ διδόντα τοῦ κνεώ-
ρου, ἢ τοῦ ἱπποφαέως ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου, ἢ τῆς μαγνή
σίης λίθου, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς δοῦναι τρυ-
βλίον ῥοφέειν, ἓν ἢ δύο. Συνεψέσθω δὲ ἐν τῇ φακῇ
σκόροδα, καὶ τεύτλου λιπαροῦ ἀνηδύντου τρύβλιον,
ἐπ' ἀλφίτων ἐπιπάσσοντα. Πινέτω δὲ οἶνον μέλα-
να αὐστηρόν τε καὶ ἰσχυρόν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ περιπα-
τείτω σταδίους εἴκοσι τὸ ἑωθινόν. Ἐλθὼν δὲ, φαγέ-
τω ἄρτον μικρὸν ἔξοπτον, καὶ ὄψον ἐχέτω σκόροδα
ἑφθά, καὶ πινέτω τοῦ αὐτοῦ οἴνου ὀλίγον ἀκρητέστερον.
εἶτα βαδιζέτω σταδίους τριήκοντα, καὶ ὁκόταν ὥρη
ᾖ, δειπνεέτω ὁκόσον περ καὶ εἴθισται αἰεὶ, ὄψον
δὲ ἐχέτω μάλιστα μὲν, πόδας συὸς καὶ κεφαλάς,
εἰ δὲ μὴ, ἀλεκτρυόνος κρέασιν, ἢ ὑὸς τετριμμένοι-
σι χρεέσθω. Ἰχθύων δὲ, σκορπίῳ, ἢ δρακοντίῳ,
ἢ κόκκυγι, ἢ καλλιωνύμῳ, ἢ κωβιῷ, ἢ τῶν ἄλλων
ἰχθύων ὁκόσοι τὴν ἴσην δύναμιν ἔχουσι. Λαχά-
νοισι δὲ χρεέσθω, σκορόδοισι μόνοις, καὶ ἄλλων
τῶν λαχάνων μηδενί. Ταῦτα δὲ ὡς πλεῖστα τρωγέ-
τω, καὶ ὠμὰ, καὶ ὀπτὰ, καὶ ἑφθὰ, αἰεὶ πλείω ἑκάστης
ἡμέρης, καὶ ταλαιπωρεέτω πρὸς τὰ σιτία τεκμαι-
ρόμενος καὶ ἐξ ὀλίγου πλέον. τοῦτο τὸ νόσημα μά-
λιστα γίνεται, θέρεος ὥρῃ ἀπὸ ὑδροποσίης, ἔτι δὲ καὶ
ὕπνων πολλῶν. Κρίνεται δὲ ἐν τριήκοντα ἡμέρη-
σιν, εἰ θανάσιμον, ἢ οὔ. Ταῦτα μὲν ποιεέτω, ὁκόταν
αἱ τριάκοντα ἡμέραι παρέλθωσιν. Ἐν δὲ τῇσι πρώ-
τῃσι τῶν ἡμερέων, ῥοφήμασι διαχρεέσθω, φακῇ
ἑφθῇ, ὑποξεστέρῃ τῷ ὄξει, καὶ πτισάνῃ ὀξείῃ. Πινέ-
τω δὲ χλιαρὸν μελίκρητον, ἀλφίτων ἐπιπάσσων
ὀλίγα,

seipsum vsque ad cœnam, & in cœna sumat pa- A
nem, cui nihil furfurum decesit, obsonium au-
tem sit ex fortioribus. Vinum vero bibat nigrũ,
austerum. Atque hæc quidem popularis pituitę
medela est. Si vero edere & bibere potest, & ci-
bis delectatur, deinde vero crura grauentur, &
color immutatus fuerit, huic ostendendum est,
pituitam molestãtem in ventre esse. Verũ opor-
tet quum sic habuerit, mel & vinum dulce, &
oleũ, & nitrũ tali ouilli magnitudine, permixta
per clysterem infundere. Hæc enim mitissima
sunt in clysterẽ ad hominis naturã. Mensurã aũt
singulorum esse oportet, vini quidem heminã,
olei vero heminæ dimidiũ, & mellis tantundẽ:
Si vero clysterẽ non voluerit, humectum homi
nem facere oportet, fométo humido admoto. B
Fortassis enim ẽt sic stercus subeuacuari poterit.
Nã à ciborum nimia resiccatione hæc patitur. Si
quidẽ igitur quis edat cibos valde succosos, for-
tassis hæc non ita vehemẽter patiatur. Si vero ẽt
aliqñ patiatur, modica curatione opus habuerit:
hunc ita curans, celerrime sanum feceris. At si
antiquior fuerit pituita (appellatur aũt hæc pitui
ta alba) hæc patitur. Grauat hominem magis, &
speciem à populari alienã habere videtur palli-
diorẽ: & totum corpus laxo tumore intumescit,
& facies rubet, & os siccum est, & sitis tenet: &
quum comederit, spiritus dẽsus ipsi incidit. Hic
eadem die aliqñ melius habet, aliqñ derepente
dolet, & sibi mori videtur. Huic si quidem vẽter
sua spõte turbatus fuerit, sanitati proximus erit: C
Si vero non sua sponte venter turbetur, purgare
oportet cneoro dato, aut hippophae, aut cnidio
grano, aut lapide Magnesię. Et post purgationẽ,
lenticulæ hemina vna, aut duæ dentur ad absor-
bendum. Coquatur autem allium in lenticula:
Detur etiam betæ pinguis hemina non condite,
polenta circuminspersa. Bibat vinum nigrũ, au-
sterum, & forte. Postera vero die mane stadia
viginti deambulet. A qua deambulatione reuer-
sus, panem edat paruum exassatum, & obsoniũ
habeat allium coctum & de eodem vino paulo
meracius bibat: deinde stadia vadat triginta: &
vbi tempus aderit, cœnet, quantum etiã prãdere
consueuit: obsonium autẽ habeat, maxime qui-
dẽ pedes, & capita suilla. Sin minus, galli carni- D
bus & suis tritis vtatur. Ex piscibus autẽ scorpio,
aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut go-
bio, aut alijs piscibus, qui æqualem facultatẽ ha-
bent. Ex oleribus autem solo allio, & nullo alio
vtatur. Hoc vero quàm plurimum edat, & cru-
dum, & assatum, & coctum, semper plus singulis
diebus: & laboret ex modico amplius, respectu
ad cibos facto. Hic morbus maxime fit tempore
æstatis ex aquę potu: Insuper & à somno multo.
Iudicatur aũt in triginta diebus, an lethalis sit,
aut non. Atq; hæc quidẽ faciat vbi triginta dies
præterierint. In primis aũt diebus, sorbitionibus
vtatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & pti-
sana acida. Bibat aquã mulsam tepidam, polenta
modica

A modica inspersa, quo corpus præparatum sit ad pharmacorum potum. Et his diebus sub dio dormiat: & si tibi visum fuerit sanguinem à lũbis detrahere, cucurbitam affigito, & venas in scroto crassissimas secato. Hic ita curatus, citissime sanus fiet. A pituita maxime in aquam inter cutem transitus fit, hoc modo: Pinguedo colliquescit, & à calore, qui in pituita est, fit aqua. Cognosces autem hoc an quis sanari possit, aut non. Donec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri non potest vt ipsum sanes. Cognosces autem ex his maxime, an pinguedo insit in pectine, aut non. Siquidem febres succedant, & nõ potest exurgere, & vmbilicus inflatus extra prominet, indicium est non amplius inesse pin-
B guedinem, & sanabilem esse. Huic conducit vẽtrem siccare, & panem dare cui nihil furfurũ decessit, antiquum, calidum. Obsonium autẽ carnem leporinã, & canis perfecti, & ouiculæ, & suis assatam, & galli assatam ac calidam, & polypos edat coctos in vino nigro austero. Vinum autem bibat nigrum, austerum, quàm crassissimum ac acerbissimum. Piscibus autem vtatur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, scorpio, & alijs huiusmodi, omnibus coctis, nõ recentibus, & frigidis: Hi enim siccissimi sunt: & in iusculũ ne intingat, & insulsi sint pisces. Ex oleribus aũt vtatur raphanis, & apio: Torreat autem lenticulam ab aceto acidiorem, & edat. Et deambulet quotidie, & post cœnam, & mane: & serotino
C tempore dormiat, & mane exurgat. Et si quidẽ ab his restituitur, satis est: Sin minus, cneorum, aut hippophais succum, aut granũ cnidium, bibendum dato. Et post purgationẽ, lenticulæ heminas duas sorbeat, & panẽ paruum comedat. Vinum vero bibat nigrum, acerbum modicum. Bibat autem pharmacum bis in die, donec vacuus fiat. Si verò tumor constiterit in scroto, & femoribus ac tibijs, acuto scalpello multa & frequentia vulnuscula incutito. Et si hæc feceris, cito sanum efficies. Aqua inter cutem ex his fit. Quum æstatis tempore siti vexatus aquam multam biberis (nam ex hoc maxime fieri solet) & pulmo expletus fuerit, rursus ad pectora dimittit. Et quum in pectoribus fuerit, calorem vehe-
D mentem exhibet, vt pinguedo quæ in arterijs inest colliquescat: & si semel liquari pinguedo inceperit, multo amplius in breui tempore aquã inter cutem facit. Fit etiam si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectora rupta. Quòd autẽ fiat etiam à tuberculis aqua inter cutem, testimonium habeo, & in boue, & in cane, & in sue. In his enim quadrupedibus maxime fiunt tubercula in pulmone, quæ aquã habent. Si enim dissecueris, citissimè cognoueris: Fluet enim aqua. Videntur autem talia 15
multo magis in homine fieri, quàm in pecoribus, quanto etiam morbosiore diæta vtimur. Facti sunt autem & multi pectore suppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum

ὀλίγα, ἵνα γοῦν * ὠργισμένον τὸ σῶμα ᾖ πρὸς τὴν φαρμακοποσίην, καὶ εὑδέτω ὑπαίθριος ταύτας τὰς ἡμέρας, καὶ ἢν σοι δοκέῃ τοῦ αἵματος ἀφελεῖν ἀπὸ τῆς ὀσφύος, σικύην προσβαλεῖν, καὶ τὰς ἐν τῇ ὄσχῃ φλέβας σχάσαι τὰς παχυτάτας, οὕτως οὕτω θεραπευόμενος, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Περιΐσταται ἀπὸ φλέγματος μάλιστα ἐς ὕδερον τρόπῳ τοιῷδε. ἡ πιμελὴ συντήκεται, καὶ γίνεται ὑπὸ τοῦ καύματος τοῦ ἐν τῷ φλέγματι ἐόντος, ὕδωρ. Γνώσῃ δὲ τοῦτο, ὅστις δυνατός ἐστιν ἰηθῆναι, καὶ ὅστις μή. Ἕως γὰρ ἄν τις ἐπὶ τῷ ἤτρῳ ἔχει πιμελὴν, ἀδύνατόν ἐστιν ἰηθῆναι. Γνῶσις δὲ τούτοισι μάλιστα, εἰ ἔπεστι πιμελὴ ἐπὶ τῷ ἤτρῳ, ἢ οὔ. Ἢν μὲν πυρετοὶ ἐπιγίνωνται καὶ μὴ δύναται ἀνίστασθαι, καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἔξω ἐξίσχῃ πεφυσημένος, φάναι μηκέτι ἐπεῖναι πιμελὴν, καὶ ἰήσιμον εἶναι. Τούτῳ ξυμφέρει τὴν κοιλίην ξηραίνειν, διδόναι μὲν ἄρτον αὐτοπυρίτην, δίπυρον θερμόν. Ὄψον δὲ λαγωοῦ κρέας, καὶ κυνὸς τελείου, καὶ οἰὸς, καὶ ὑὸς ὡς ὀπτὰ, καὶ ἀλεκτρυόνος ὀπτὰ θερμὰ, καὶ πολύποδας ἐσθιέτω, ἑψῶν ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ. Οἶνον δὲ πινέτω μέλανα ὡς παχύτατον καὶ στρυφνότατον. Ἰχθύων δὲ χρεέσθω, κωβιῷ, δράκοντι, καλλιωνύμῳ, κόκκυγι, σκορπίῳ, καὶ ἄλλοισι τοῖσι τοιούτοισι, πᾶσι ἑφθοῖσι, ἑώλοισι, καὶ ψυχροῖσιν. ὡς ξηρότατοι γὰρ οὗτοι μάλιστά εἰσι, καὶ ἐς τὸν ζωμὸν μὴ ἐμβαπτέσθω, καὶ ἄναλτοι ἔστωσαν οἱ ἰχθύες. Λαχάνων δὲ χρεέσθω, ῥαφάνοισι καὶ σελίνοισι. Ὀπτήτω δὲ φακὴν τῷ ὄξει ἐπωξεστέρην, καὶ ἐσθιέτω, καὶ περιπατεέτω καθ' ἡμέρην. Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ ὄρθρου καὶ ὄψιος εὑδέτω, καὶ πρωῒ ἐξεγειρέσθω. Κὴν μὲν ὑπὸ τούτων καθίσταται, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, πίσαι αὐτὸν κνέωρον, ἢ ἱπποφαέως τοὺς ὀπούς, ἢ κνίδιον κόκκον. Καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς δύο τρυβλία ἐπιῤῥοφεέτω, καὶ ἄρτον μικρὸν καταφαγέτω. Οἶνον δὲ πινέτω μέλανα, στρυφνὸν ὀλίγον. Πινέτω δὲ φάρμακον δὶς τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν λαπαρὸς γένηται. Ἢν δὲ τὸ οἴδημα καθεστήκῃ ἐν τῇ ὄσχῃ, καὶ τοῖσι μηροῖσι, καὶ τῇσι κνήμῃσι, κατασχᾶν χρὴ ὀξυτάτῳ μαχαιρίῳ πολλὰ πυκνά. ταῦτα ἢν ποιέῃς, ταχὺ ὑγιέα ποιήσεις. Ὕδερος. Ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνεται. Ὁκόταν θέρεος ὥρῃ διψήσας, ὕδωρ πουλὺ πίνῃς, ἐπείπερ ἐκ τοῦδε γίνεσθαι φιλεῖ μάλιστα, καὶ ὁ πνεύμων ἐκπλησθῇ, ἀφίησιν αὖθις ἐς τὰ στήθεα. Καὶ ὁκόταν ἐν τοῖσι στήθεσι γένηται, καῦμα παρέχει σφόδρα ὥστε τήκειν τὴν πιμελὴν, τὴν ἐπὶ τῇσιν ἀρτηρίῃσιν ἐνεοῦσαν, καὶ ἢν ἅπαξ ἄρξηται τήκεσθαι τὸ στέαρ πουλὺ πλέον, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὸν ὕδερον ἐποίησε. γίνεται δὲ καὶ ἢν φύματα ἐν τῷ πλεύμονι ἐμφυῇ, καὶ πλησθῇ ὕδατος, καὶ ῥαγῇ ἐς τὰ στήθεα. ὡς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ φυμάτων ὕδερος, τόδε μοι μαρτύριον, καὶ ἐν βοῒ, καὶ ἐν κυνὶ, καὶ ὑΐ, μάλιστα γὰρ τῶν τετραπόδων ἐν τούτοισι γίνεται φύματα ἐν τῷ πλεύμονι ἅπερ ἔχουσιν ὕδωρ. διαταμὼν γὰρ, γνοίης τάχιστα, ῥεύσεται γὰρ ὕδωρ. Δοκέει δὲ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τοιαῦτα πολλῷ μᾶλλον, ἢ ἐν προβάτοισιν, ὁκόσῳ καὶ τῇ διαίτῃ ἐπινόσῳ χρεόμεθα μᾶλλον. Ἐγένοντο δὲ πολλοὶ καὶ ἔμπυοι φυμάτων ἐγγινομένων. Τάδε ἓν κατ' ἀρχὰς τῷ νουσήμα-

Vet. Cod. * ὠργιασμένον, ἴσως.

Vet. Cod. τι ἐπιγίνεται. Βὴξ ξηρὴ, καὶ ὁ φάρυγξ δοκέει κέρχνειν, καὶ ῥίγος καὶ πυρετὸς ἐπιγίνεται, καὶ ὀρθοπνοίη, καὶ ὁ χρὼς ἐποιδαλέος, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται, καὶ ἕως μὲν ᾖ ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ ὁ ὕδερος, ἔστιν ὁ πόνος ὀξύς. Ἐπειδὰν δὲ ἐς τὴν κάτω κοιλίην ἔλθῃ, δοκέει ῥάων εἶναι, ἔπειτα πάσχει προϊόντος τοῦ χρόνου, οἷά περ πρόσθεν, πιμπλαμένης τῆς κοιλίης. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀποιδέει πρὸς τὸ πλευρὸν, καὶ δηλοῖ ᾗ χρὴ τάμνειν. Ἢν δὲ μὴ ἀποδηλοῖ, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ, τῶν ὤμων λαβόμενος, σείσον· εἶτ' ἀκροᾶσθαι ἐν ὁκοτέρῳ ἂν τῶν πλευρέων μᾶλλον κλύζηται. Ξυνεὶς δὲ, τάμνειν τὴν πλευρὴν τὴν τρίτην, ἀπὸ τῆς νεάτης μέχρι τοῦ ὀστέου· εἶτα τρυπῆσαι πέρην τρυπάνῳ τρυγλητηρίῳ, καὶ ὁκόταν τρυπηθῇ, ἀφεῖναι τοῦ ὕδατος ὀλίγον. καὶ ὁκόταν ἀφῇς, μοτῶσαι ὠμολίνῳ, καὶ ἄνωθεν ἐπιθεῖναι σπόγγον μαλθακόν. εἶτα καταδῆσαι ὅπως μὴ ἐκπέσῃ ὁ μοτός. Ἀφιέναι δὲ χρὴ δυοκαίδεκα ἡμέρας τὸν ὕδερωπα, ἅπαξ τῆς ἡμέρης. Μετὰ δὲ τὰς δυοκαίδεκα ἡμέρας, τῇ τρισκαιδεκάτῃ ἅπαν ἀφιέναι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἢν ὑποτείνηται ὕδατος ἀφιέναι, καὶ τὴν κοιλίην τοῖσι σιτίοισιν ἀποξηραίνειν. Τάδε δὲ δεῖ μετὰ τὴν τμῆσιν διδόναι, σκευάσας ὀποῦ σιλφίου δραχμῆς σταθμὸν, καὶ ἀριστολοχίης κνῆσαι ὁκόσον ἀστράγαλον ἐλάφου, καὶ φακῶν καὶ ὀρόβων πεφρυγμένων ἄλφιτα καθαρὰς ὁκόσον ἡμιχοίνικον ἑκατέρων, ξυμφυρῆσαι ταῦτα μέλιτι, καὶ ὄξει. εἶτα πλάσαι κόλληκας ἑξήκοντα, καὶ καθ' ἑκάστης ἡμέρης τρίβων ἕνα, διεῖναι οἴνου μέλανος ἡμικοτυλίῳ, αὐστηροῦ ὡς ἡδίστῳ. εἶτα διδόναι νήστει πιεῖν. Τὴν δὲ ἄλλην δίαιταν καὶ ταλαιπωρίην, τὴν αὐτὴν κελεύειν διαιτεῖσθαι, ἣν καὶ τὸν πρόσθεν χρόνον, καὶ ἢν οἰδήσῃ τὰ αἰδοῖα καὶ τοὺς μηροὺς θαρσέως κατασχᾶν. Τοῦτον ἢν οὕτω μελετᾷς, τάχιστα ὑγιῆ ποιήσεις. Ὕδερος ἀπὸ τοῦ ἥπατος. Ὁ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδερος γίνεται, ὁκόταν ἐς τὸ ἧπαρ φλέγμα ἐπιχυθῇ, καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἧπαρ καὶ ὑγρανθῇ, εὐθὺς οὖν καῦμα τούτῳ παρέχει, καὶ φῦσαν ἐμποιέει. Ἔπειτα δὲ χρόνῳ, ὕδατος πίμπλαται, κἄπειτα δηγμὸς ἐς τὸ σῶμα ἐμπίπτει, καὶ οἴδημα ἐν τῇσι κνήμῃσι, καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν ἔνεστι, καὶ τὸ ἧπαρ σκληρὸν καὶ οἰδέει, καὶ αἱ κληῗδες λεπτύνονται. Τούτῳ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος διδόναι ἢν ἀλγέῃ τὸ ἧπαρ, ὀρίγανον τρίβων, ὀπόν τε σιλφίου, ὁκόσον ὄροβον, διεὶς ἐν οἴνῳ λευκῷ, ἡμικοτυλίῳ πίνειν, καὶ γάλα αἰγὸς τρίτον μέρος μελικρήτου παραμίσγων τετρακότυλον κύλικα. Σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τὰς πρώτας ἡμέρας δέκα. αὗται γὰρ κρίνουσι τὸ νούσημα εἰ θανάσιμον, ἢ οὔ. Ῥοφανέτω δὲ πτισάνης χυλὸν, κάθεφθον μέλι παραχέων. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν Μένδαιον, ἢ ἄλλον τὸν ἥδιστον ὑδαρέα. Ὁκόταν δὲ αἱ δέκα ἡμέραι παρέλθωσι, σιτία προσφερέσθω καθαρὰ, καὶ ὄψον ἐχέτω, ἀλεκτρυόνος κρέα ὀπτὰ θερμὰ, ἐχέτω δὲ καὶ σκύλακος ἑφθά. Ἰχθύϊ δὲ γαλαίῳ καὶ νάρκῃ χρεέσθω ὀπτοῖσιν.

Οἶνον

bum consequuntur. Tussis sicca, & fauces exasperari videntur: & rigor ac febris succedit, & A erecta ceruice spiratio: & corpus intumescit, & pedes tument, & vngues contrahuntur: & donec quidem in superno ventre fuerit aqua intercus, adest dolor acutus: postquam autem ad infernum ventrem venerit, melius habere sibi videtur. Postea progressu temporis patitur qualia prius impleto ventre. Quandoque etiam ad latus intumescit, & indicat vbi secare oportet. Si vero non indicat, multa calida lauato, & humeris apprehensum concutito, & deinde in vtro latere magis fluctuet, audito. Quo intellecto, costam tertiam ab vltima vsque ad os secato. Deinde cum terebra caua vltrà perforato. Et vbi perforata fuerit, aquæ B parum emittito: & vbi emiseris, linamentum ex crudo lino indito, & spongiam mollem superimponito. Deinde vt ne excidat linamentum deligato. Emittere autem per duodecim dies aquam oportet, semel in die. Post duodecimum autem diem sequenti decimatertia totam aquam emittere: & reliquo tempore si subnascatur aqua, emittere: & ventrem cibis resiccare. Post sectionem autem hæc exhibere oportet. Succi silphij drachmæ pondus parato, & aristolochiam tali ceruini magnitudine deradito, & lentium ac erui torrefactorum polentam, dimidiæ chœnicis mensura vtranque purgato, atque hæc melle & aceto subigito. deinde pastillos sexaginta efformato, & quotidie vnum C tritum in vini nigri austeri ac iucundissimi hemina dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquum vero victum ac laborem eundem, velut priori tempore, habere iubeto. Et si intumuerint pudenda ac femora, confidenter vulnusculis impactis pertundito. Hunc si ita curaueris, celerrime sanum facies. Ab hepate fit aqua intercus, quum in hepar pituita accesserit, & hepar ipsam susceperit, & humectum fuerit. Statim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. deinde temporis progressu aqua impletur. Postea morsus in corpus incidit. Et tumor in tibijs ac pedibus inest: & hepar durum est ac intumescit, & clauiculæ attenuantur. Huic quum sic habuerit, in prin- D cipio si hepar doluerit, origanum tritum, & silphij succum erui magnitudine, in vini albi dimidia hemina diluta, bibenda dato: & lactis caprini poculum quatuor heminarum, tertia aquæ mulsæ parte ammixta. A cibis autem per primos decem dies abstineat. Hi enim iudicant morbum, an lethalis sit, aut non. Sorbeat autem ptisanæ succum coctum, melle affuso. Vinum autem bibat album Mendæum, aut aliud iucundissimum aquosum. Quum autem decem dies præterierint, cibos accipiat puros, & obsonium habeat, galli carnem assatam calidam: habeat & catulinam coctam: Pisce vero vtatur galeo, & torpedine assatis.

Vinum

A Vinum vero idem bibat. Et si quidem ab his quiescat, satis est: Sin minus, postquam sane crassissimus factus fuerit, & hepar maximum, fungis vrito. Sic enim celerrime sanum feceris. Inurere autem oportet crustas octo. Si vero aqua intercus innascatur, & rumpatur in ventrem, iisdem medicamentis & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores, curato. Vinum vero bibat austerum nigrum. Si vero tibi videatur discessisse ab hepate, per ferrum vbicunque apparuerit vrito & aquam paulatim emittito, & velut reliquos priores curato. Si vero ab his non sanus fiat, temporis progressu corrumpitur ac moritur. Morbus enim est grauis, & pauci hunc effugiunt. Aqua vero in-
B tercus à splene, hoc modo fit, & ab huiusmodi maxime caussa, quum quis ficuum viridium, & malorum fructus multos ederit. Multi vero iam etiam ab esu copioso vuarum, & à multo musto morbum inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabetur, statim in doloribus est. Dolores enim acuti in splene consistunt, transeunt autem & in humerum, & in clauiculam, & in mammam, & ad lumbos, & febres fortes tenent. Et si parum quid ederit, venter impletur, & splen attollitur, & dolorem exhibet. Hic morbus si durauerit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quum vero fructuum malorum tempus fuerit, & hos ederit, magis quàm prius dolet. Hunc, vbi sic ha-
C buerit, à principio curato, & sursum quidem veratrum exhibeto: deorsum vero cneorum, aut hippophais succum, aut cnidium granum, lactis item asinini heminas octo, melle affuso. Et si quidem ab his restituitur, satis est: Sin minus, quum maximus fuerit lien, & maxime intumuerit, fungis vrito, capita eius intercipiens: aut ferramentis, cum multa cautione ac obseruatione, ne vltra peruras. Hæc à morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris non affuerit, pane vtatur triticeo assato, aut ex duro tritico bis cocto: Obsonium autem habeat salsamentum Gaditanum, aut saperdam, & carnem ouillam tritam. Et acida ac salsa omnia edat. Et bibat vinum au-
D sterum, Coum quàm nigerrimum: A dulcibus abstineat. Quum autem exurgit, & potens est, luctetur summis humerıs, & laboret per circuitus multos in die, & comedat ea quæ dicta sunt. Si vero aqua intercus fiat, iisdem curato quibus & priores. Alia aqua intercus ab his fit. Æstatis hora, si iter faciens per viam longam, in aquam pluuialem ac stagnantem inciderit, & biberit de ipsa multum affatim. Si igitur carnes absorbuerint, & continuerint in seipsis aquam, secessum autem nusquam fiat, hæc patitur. Si quidem fuerit in carne, calorem facit & in ventre, & in corpore, vt pinguedo ventrem ambiens colliquescat. Hic quandiu quidem iter facit, nihil mali habere videtur.

Postquam

Οἶνον δὲ τὸν αὐτὸν πινέτω. Κἢν μὲν ἀπὸ τούτων παύσηται, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, ἐπειγοῦν αὐτὸς ἑωυτοῦ παχύτατος ἔῃ, καὶ τὸ ἧπαρ μέγιστον, καῦσαι μύκησιν. οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιέα ποιήσαις. καῦσαι δὲ χρὴ ἐσχάρας ὀκτώ. Ἢν δὲ ὁ ὕδερος ἐγγένηται, καὶ ῥαγῇ ἐς τὴν κοιλίην, τοῖσιν αὐτοῖσιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τὰ πρόσθεν φαρμάκοισι καὶ ποτοῖσι, καὶ βρωτοῖσι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. Οἶνον δὲ πινέτω μέλανα αὐστηρόν. Ἢν δέ σοι δοκέει ἀφίστασθαι τοῦ ἥπατος, καῦσαι ὅκου φανῇ σιδηρείῳ, καὶ ἀφιέναι τοῦ ὕδατος κατ᾽ ὀλίγον, καὶ ἰῆσθαι ὡς καὶ τὰ λοιπὰ πρόσθεν. Ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ὑγιὴς γένηται, φθειρόμενος θνήσκει χρόνῳ. ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ παῦροι ταύτην διαφυγγάνουσιν. Ὕδερος ἀπὸ τοῦ σπληνός. Ὁ δὲ ὕδερος ὁ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς, γίνεται τρόπον τοιόνδε, καὶ ἀπὸ τῆς τοιαύτης προφάσιος μάλιστα, ὁκόταν φάγῃ σύκων χλωρῶν, καὶ μήλων ὀπώρην πολλήν. Πολλοὶ δὲ ἤδη καὶ ἀπὸ τρυφῆς βοτρύων πουλλῶν καὶ πουλλοῦ γλεύκους, τὴν νοῦσον ἔλαβον. Κἢν μὲν οὖν μέλλῃ ἐς τὸ νούσημα ἐμπεσεῖσθαι, παραχρῆμα ἐν τοῖσι πόνοισιν ἐστίν. ὀδύναι τε γὰρ ὀξεῖαι ἐν τῷ σπληνὶ καθεστᾶσι. μεταπίπτουσι δὲ καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ἐς τὸν τιτθὸν, καὶ ἐς τὸν λαγόνα, καὶ πυρετοὶ ἔχουσιν ἰσχυροὶ, καὶ μικρόν τι κἂν φάγῃ, ἡ γαστὴρ πίμπλαται, καὶ ὁ σπλὴν ἀείρεται καὶ ὀδύνην παρέχει. Τοῦτο ἢν χρονίσῃ τὸ νούσημα, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἧσσον πονέει. Ὁκόταν δὲ ὀπώρη ᾖ καὶ φάγῃ ταύτην, ἀντὶ τοῦ πρόσθεν μᾶλλον πονέει. Τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, κατ᾽ ἀρχὰς μελετᾶν, ἄνω μὲν ἐλλέβορον διδόναι, κάτω δὲ, κνέωρον, ἢ ἱπποφαέως ὀπὸν, ἢ κνίδιον κόκκον, καὶ γάλα ὄνειον, ὀκτὼ κοτύλας μέλι παραχέων. Κἢν μὲν ἀπὸ τουτέων καθίστηται, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, ὁκόταν μέγιστος ᾖ ὁ σπλὴν καὶ οἰδέῃ μάλιστα, καῦσαι μύκησι, τὰς κεφαλὰς ἀπολαβὼν, ἢ σιδηρείοισι μετὰ φυλακῆς πουλλῆς καὶ τηρήσιος, ὅκως μὴ πέρην διακαύσῃς. Ταῦτα δὲ κατ᾽ ἀρχὰς ποιέειν τοῦ νοσήματος. καὶ τήνδε τὴν δίαιταν προσφερέσθω, πυρετοῦ μὴ ἔχοντος. ἄρτῳ μὲν χρεέσθω

16 * πυρίνῳ ὀπτῷ, ἢ τῶν σκληρῶν πυρῶν, διπυρίτῃ. Ὄψον δὲ ἐχέτω, τάριχος γαδειρικὸν, ἢ σαπέρδην, καὶ κρέας τετριμμένον οἰός, καὶ τὰ ὀξέα καὶ τὰ ἁλμυρὰ πάντα ἐσθιέτω, καὶ πινέτω οἶνον αὐστηρὸν Κῷον ὡς μελάντατον. Τῶν δὲ γλυκέων ἀπεχέσθω. Ἢν δὲ ἐξανίσταται, καὶ δύνηται, παλαιέτω ἐπ᾽ ἄκροισι τῶν ὤμων, καὶ ταλαιπωρεέτω περιόδοισι πολλοῖς δι᾽ ἡμέρης, καὶ σιτεέσθω ἅπερ εἴρηται. Ἢν δὲ ὕδερος γένηται, ἰῆσθαι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷς καὶ τοὺς πρόσθεν. Ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνεται. Θέρεος ὥρην, ἢν ὁδοιπορέων ὁδὸν μακρὴν, ἐπιτύχῃ ὀμβρείῳ ὕδατι καὶ στασίμῳ, καὶ πίῃ αὐτοῦ ἐπισπάδην, πουλλόν. Ἢν οὖν αἱ σάρκες ἀναπίωσι καὶ ἐνίσχωσιν ἐν ἑωυτῇσι τὸ ὕδωρ, ὑποχώρησις δὲ μὴ γένηται μηδαμῇ, τάδε πάσχει. Ἢν μὲν ᾖ ἐν τῇ σαρκὶ, καῦμα παρέχῃ, ἔν τε τῇ κοιλίῃ, καὶ ἐν τῷ σώματι, ὥστε τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῇ κοιλίῃ, τήκεται. Οὗτος τέως μὲν ἢν βαδίζῃ, οὐδὲν δοκέει κακὸν ἔχειν,

ὁκόταν

Vet. Code

* κιρρίνῳ

Vet. Cod. Ὁκόταν δὲ παύσηται βαδίζων, καὶ ὁ ἥλιος δυῇ, παραχρῆμα τὸν πόνον παρέχει πουλύν, προϊούσης δὲ τῆς νούσου, λεπτύνεται σφόδρα. Ἢν δὲ καὶ ἀσιτίη ἐπιγένηται, πουλλῷ πλέον λεπτύνεται. Ἢν δὲ τὰ σιτία μὲν ἐσθίειν * μὴ δύνηται, ταλαιπωρέειν δὲ ἀδυνάτως ἔχῃ, καὶ ἐπὶ πλέον γίνεται· τοῖσι πολλοῖσι τουτέων καὶ οἴδημα καθίσταται ἐς ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τῷ μὲν λεπτῷ ἡ χροιὴ πελιδνὴ γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη, καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρὴ, καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτέου ξηραίνεται ὑπὸ τῆς θέρμης. Τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος ἐς μὲν τὸ ἐσθίειν πρόθυμος ἐστὶ, καὶ ἐσθίει ὅπερ ἄν τις διδῷ, καὶ πίνει, καὶ ἀλγέει οὐδέν. Ἢν δὲ τὸ οἴδημα κατέχῃ, ἡ χροιὴ γίνεται τουτέῳ ὠχρὴ, καὶ διὰ τοῦ σώματος φλέβες διατέτανται μέλαιναι πυκναί. Θυμαίνει δὲ καὶ λυπέεται ἐπὶ παντὶ, οὐδενὸς νεωτέρου ἐόντος. Ἡ δὲ γαστὴρ διϋδρος καὶ μεγάλη ὥσπερ λαπτὴρ, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος, τὰ σιτία οὐ προσίεται, ἀλλὰ δοκέει αὐτὰ ὄζειν σικύου ἀγρίου ὑπὸ τῆς βδελυγμίης. Τούτῳ ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, διδόναι τοῦ κνεώρου, ἢ τοῦ ἱπποφαέος τὸν ὀπὸν, ἢ τὸν κνίδιον κόκκον. Ταῦτα δὲ τὰ φάρμακα, οὕτω διδόναι χρὴ, τὸ μὲν κνέωρον δι' ἕκτης ἡμέρης. Τὸν δὲ τοῦ ἱπποφαέος ὀπὸν, δι' ὀγδόης. Τὸν δὲ κνίδιον κόκκον, διὰ δεκάτης ἡμέρης, διδόναι δὲ ταῦτα χρὴ, ἕως ἂν ἐκκαθαρθῇ, καὶ λαπαρὸς γένηται. Τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, διαχέειν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸ πρόσθεν. Μάλιστα δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ αὐτοῦ πίνειν διδόναι ὑπόσου καὶ τὸ νούσημα ἔλαβεν, ὡς πλεῖστον ὅκως ταράξῃ αὐτέου τὴν κοιλίην, καὶ ὑποχωρήσῃ σφόδρα, οὕτως γὰρ μάλιστα ὑγιέα ποιήσεις. Ἢν δέ σοι δοκέῃ, καὶ κλύζειν θαμινὰ, τοῦ κνεώρου τρίψας, ἡμισύ τε ποιήσας, μέλιτος παραμίξας τρίτον μέρος κοτύλης διεῖναι, καὶ τευτλίου τέταρτον κοτύλης, εἶθ' οὕτω κλύζειν, καὶ ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ τῇ ὑστεραίῃ δοῦναι, ὀκτὼ κοτύλας, μέλι παραχέων, ἢ ἅλας παραβαλὼν, πίνειν, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, τοῖσιν αὐτοῖσι χρεέσθω, οἷσι καὶ ὁ πρόσθεν, καὶ τὰς μεταξὺ τῶν ἡμερέων, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι τοῖσιν αὐτοῖσι χρεέσθω, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ὁμοίως. οὕτω θεραπευόμενος, ἐν τάχει τῆς νούσου ἀπαλλαγήσεται τρίμηνος ἢ ἑξάμηνος. Ἢν δὲ ἀμελείη τις ἐγγένηται, καὶ μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ, ἐν τάχει ἀποθνήσκει. Καὶ τὸν καταλεπτυνόμενον, τοῖσιν αὐτοῖσι χρὴ ἰῆσθαι πρὸς ὑγίειαν. Προϋγρῆναι δὲ χρὴ πρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα πυριήσαντα, ὅκως ἂν μᾶλλον τῶν φαρμάκων ὑπακούῃ. ἀλλὰ χρὴ παραχρῆμα μελετᾷν. Ἢν δὲ μὴ, τοῖσι πολλοῖσι ξυγγηράσκει ἡ νοῦσος. Κλύζειν δὲ χρὴ καὶ τοῖσδε, ὁκοτέρη ἂν βούλῃ τῶν νούσων. Οἴνου λευκοῦ δύο κοτύλας λαβὼν, καὶ μέλιτος ἡμικοτύλιον, καὶ ἐλαίου ἡμικοτύλιον, νίτρου τεταρτημόριον, Αἰγυπτίου ὀπτοῦ, σικύου ἀγρίου τῶν φύλλων κόψας καὶ ἐκπιέσας τοῦ χυλοῦ κοτύλην, ταῦτα μίξας πάντα, ἔς τι χυτρίδιον ἐγχέας, καὶ ἐπιζέσας οὕτω κλύζειν. Νοῦσος ἡπατῖτις. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται ἀπὸ χολῆς μελαίνης, ὁκόταν ἐπιρρυῇ ἐς τὸ ἧπαρ. Προσπίπτει δὲ μάλιστα μετοπώρου, ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τάδε ἂν πάσχει. ἐς τὸ ἧπαρ

ὀδύνη

* μὲν

Postquam autem iter facere cessarit, & sol occiderit, statim dolorem multum habet: progressu vero morbi valde attenuatur. Si vero etiam cibi fastidium accedat, multo plus attenuatur. A

Si vero cibos edere poterit, & ad laborem impotens fuerit, etiam amplius læditur: & plerisque horum tumor in totum corpus deducitur: Et tenui quidem color corporis liuidus fit, & venter magnus, & sitis fortis tenet, & viscera ipsius à calore resiccantur: progrediente vero tempore, ad edendum quidem promptus fit, & edit quodcunque quis dederit; & bibit, & dolet nihil. Si vero tumor obtinuerit, color huic fit pallidus. Et venæ nigræ frequentes per corpus distenduntur. Indignatur autem & tristatur ex quauis re, etiamsi nihil noui accidat. Venter B vero aqua perhumescit, & magnus fit, & laternæ speciem præ se fert. Et temporis progressu cibos non admittit, sed videntur ipsi cucumeris syluestris odorem habere, præ abominatione. Huic vbi sic habuerit, cneori aut hippophais succum dato, aut cnidium granum. Hæc vero pharmaca ita dare oportet. Cneorum quidem per sextam diem: Hippophais autem succum per octauam: Cnidium vero granum per decimam; & dare ipsa oportet donec expurgetur, & vacuus fiat. Interpositis autem diebus alatur ex ijsdem quibus & prior. Maxime autem de eadem aqua bibendum dato, ex qua morbus corripuit, plurimum, quo ventrem ipsius turbet, & valde secessum faciat. Sic enim potis- C simum sanum facies. Si vero tibi videbitur, etiá frequenter clysterem adhibeto, ex cneori triti dimidia hemina, mellis tertia heminę parte ammixta, his cum quatuor succi betæ heminis dilutis, atque sic infusis: Postera die etiam asinini lactis cocti octo heminæ dentur affuso melle, aut adiecto sale potandæ. Et post purgationem, ijsdem vtatur quibus prior: & interiectis diebus, cibis ac potibus ijsdem vtatur, & deambulationibus similiter. Et sic curatus breui à morbo liberabitur tertio mense, aut sexto. Si vero negligentia aliqua contigerit, & non statim curatus fuerit, breui moritur. Sed & in attenuato ijsdem vtendum est ad sanationem. Præhumectare vero antea corpus ipsius oportet per D fomenta; quo magis pharmacis obediat. At vero statim curam adhibere oportet: Sin minus, cum multis consenescit morbus. Sed & vter tandem morbus sit, clysterem ex his adhibere conuenit. Vini albi heminas duas accipito, & mellis heminam dimidiam, & olei heminam dimidiam, nitri Aegyptij rubri torrefacti quadrantem, foliorum cucumeris syluestris tusorum ac expressorum succi heminam. Hæc omnia mixta, & in ollulam infusa feruefacito, & per clysterem infundito. Morbus hepaticus. Fit ab atra bile, quum influxerit ad hepar. Accidit autem maxime in autumno, in mutationibus anni. Hæc igitur æger patitur.

Dolor

A Dolor acutus ipsi in hepar incidit, & sub vltimas costas, & in humerum, & in clauiculam, & sub mammam. Et suffocatio fortis tenet. Et aliquando liuidam bilem reuomit: & rigor, & febris primis diebus debilior habet: & dum tractatur, hepar dolet, & color ipsius subliuidus est: & cibi quos prius comedebat, suffocant ipsum, & ingesti vrunt ac torquent ventrem: Atque hæc quidem in principio patitur. Morbo vero progrediente, & febres remittunt, & à paucis cibis repletur. In solo autem hepate dolor restat, & ipse aliquando fortis, aliquãdo quietus, quãdoq; vero acutus corripit, & sępe derepente æger animam efflauit. Huic conducunt, vbi dolor habuerit, tum alia, tum tepefactoria eadem apposita, q̃
B etiã pleuritidi. Quum vero remiserit dolor, multa calida ipsum lauato: & aquam mulsam bibendam dato, & vinum album dulce, aut austerum, vtrum tandem profuerit: Et sorbitiones easdẽ quas etiam à pleuritide correpto. Cæterùm ad dolorem hæc bibenda dato. Oui gallinacei cocti liquorem terito, & succi solani dimidiam heminam affundito, & aquæ mulsæ dimidiam semiheminæ partem ammisceto, diluito, ac bibenda dato, & sedabunt dolorem: dato autem quotidie donec calor quiescat. Bibat etiã silphij succum erui magnitudine, & cũ eo origanum tritũ in vino albo diluat, & sic ieiunus bibat. Bibat insuper et pharmaca, quę in pleuritide dãtur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia parte
C mellis ammixta. Sint autem lactis heminæ quatuor. Hoc manè bibat, quum alia non biberit. A cibis autẽ abstineat, donec iudicetur morbus. Iudicatur autem maxime in septem diebus, in his enim manifestum fit, an lethalis sit, an non. Si vero etiã suffocatio accesserit, hæc dare oportet quo vomat. Mel, aquam, acetum, salem, permixta in ollam nouam infundito: deinde tepefacito, & origani capitati ramulis vnà cum semine agitato. Vbi vero tepefacta fuerint, tepida ebibenda dato. Deinde stragulis iniectis contectum sinito, donec quàm maxime exudarit. Et vbi vomitus ipsum apprehenderit, prompte vomat, irritatione per pennam facta. Si vero vomere non possit, aquæ mulsæ tepidæ pocu-
D lum duarum heminarum insuper bibat, & sic vomat. Et si quid pituitæ aut bilis euomuerit, rursus idẽ facere oportet ad horas quatuor: proderit enim. Post morbi vero iudicationem curato modicis cibis, ijsq; puris datis: & si quidem panem edere cupierit, panem calidum maxime purum edat. Si vero mazam, ea quæ vino dulci subacta non est edat, vbi tamen prius aqua subegit. Obsonium autem habeat carnes catuli coctas, aut columbæ, aut pulli gallinacei carnibus, omnibus coctis vtatur: Ex piscibus autem galeo, torpedine, pastinaca, & raijs paruis, omnibus coctis. Lauetur autem quotidie, & frigus vitet, & parum deambulet vsque quo in tuto sit. Hæc si seruauerit, non est timor vt morbus

bus

ὀδύνη ὀξείη ἐμπίπτει αὐτῷ, καὶ ὑπὸ τὰς νεάτας πλευρὰς, καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληΐδα, καὶ ὑπὸ τὸν τιτθὸν, καὶ πνὶξ ἔχει ἰσχυρὴ, καὶ ἐνίοτε ἀπεμέει πελιδνὴν χολὴν, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς τὰς πρώτας ἡμέρας βληχρότερος ἔχει, καὶ ψαυόμενος, ἀλγέει τὸ ἧπαρ, καὶ ἡ χροιὴ ὑποπέλιδνος αὐτέου, καὶ τὰ σιτία ἃ πρόσθεν ἐβεβρώκει, πνίγει αὐτὸν, καὶ προσπίπτοντα, καίει καὶ στρέφει τὴν κοιλίην. Ταῦτα μὲν πάσχει κατ' ἀρχάς. Τῆς δὲ νούσου προϊούσης, οἵ τε πυρετοὶ ἀφιᾶσι, καὶ ἀπ' ὀλίγων σιτίων πίμπλαται. Ἐν δὲ τῷ ἥπατι ἡ ὀδύνη μούνη λείπεται, καὶ αὐτὴ ποτὲ μὲν ἰσχυρὴ, ποτὲ δὲ ἧσσω διαπαύουσα. Ἐνίοτε δὲ ὀξείη λαμβάνει, καὶ πολλάκις ἐξαπίνης ἀφῆκε τὴν ψυχὴν, τούτῳ ξυμφέρει ὁκόταν μὲν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, τά τε ἄλλα, καὶ μὴν καὶ τὰ χλιάσματα προστιθέναι ταῦτα, ἃ καὶ τῇ πλευρίτιδι. Ὁκόταν δὲ ἀνῇ ὁ πόνος, λούειν αὐτὸν πολλῷ, καὶ θερμῷ, μελίκρητόν τε διδόναι πίνειν καὶ οἶνον λευκὸν γλυκὺν, ἢ αὐστηρὸν, ὁκότερον ἂν ξυμφέρῃ, καὶ ῥοφήματα ταῦτα, ἃ καὶ τῷ ὑπὸ πλευρίτιδος ἑαλωκότι. Ὑπὲρ δὲ τῆς ὀδύνης τάδε χρὴ διδόναι πίνειν, ἀλεκτορίδος ὠοῦ ἑφθοῦ τὸ ὑγρὸν τρίψας, παραχέας τε στρύχνου χυλοῦ ἡμικοτύλιον, καὶ μελίκρητον ἐν ὕδατι πεποιημένον, ἥμισυ ἡμικοτύλιον, τούτοισι διεὶς, διδόναι πίνειν, καὶ παύσει τὴν ὀδύνην. διδόναι δὲ καὶ ἑκάστης ἡμέρης, ἕως ἂν ἡ ὀδύνη παύσηται. Πινέτω δὲ καὶ σιλφίου ὀπὸν, ὁκόσον ὄροβον, καὶ ὀρίγανον τρίβων, διιέναι οἴνῳ λευκῷ, καὶ οὕτως πίνειν νῆστις, ἐπιπινέτω δὲ, καὶ τὰ ἐν τῇ πλευρίτιδι διδόμενα φάρμακα, εἵνεκα τῆς ὀδύνης. Πινέτω δὲ καὶ γάλα αἰγὸς, τρίτον μέρος μέλιτος παραμίσγων. Τοῦ δὲ γάλακτος ἔστωσαν τέσσαρες κοτύλαι, τοῦτο ἕωθεν πινέτω, ὁκόταν τ' ἄλλα μὴ πίνῃ. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω, ἕως ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος, κρίνεται δὲ μάλιστα ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι, ταύτῃσι γὰρ δηλοῦται, εἰ θανάσιμος ἢ οὔ. Ἢν δὲ καὶ πνῖγμα προσίστηται, τάδε χρὴ διδόναι, ὅκως ἂν ἀπεμέσῃ, μέλι, καὶ ὕδωρ, ὄξος, ἅλας. ταῦτα μίξας ἐγχέαι ἐς χυτρίδιον καινὸν, εἶτα χλιαίνειν καὶ ταράσσειν ὀριγάνου κλωνίοισι τῆς κεφαλοειδέος ξὺν τῷ καρπῷ. Ὁκόταν δὲ χλιανθῇ, ἐκπιεῖν δοῦναι χλιαρὸν, εἶτα περιβαλὼν ἱμάτια ἐᾶν, περιστείλας ἕως ἂν ἱδρώσῃ μάλιστα, καὶ ὁκόταν ἔμετος αὐτὸν ἔχῃ, ἐμεέτω προθύμως, καταματευόμενος πτερῷ. Ἢν δὲ μὴ δύνηται ἐμέσαι, ἐπιπιὼν μελικρήτου χλιαροῦ κύλικα δικότυλον, οὕτως ἐμεέτω, καὶ ἤν τι ἀπεμέσῃ χολῆς ἢ φλέγματος, αὖθις τὸ αὐτὸ χρὴ ποιέειν, ἐπὶ τέσσαρας ὥρας, ὠφελήσει γάρ. Μετὰ δὲ τῆς νούσου τὴν κρίσιν, μελετῆν σιτία ὀλίγα διδοὺς καθαρά. κἢν μὲν ἄρτον φιλέῃ ἐσθίειν, ἄρτον θερμὸν ὡς μάλιστα καθαρὸν ἐσθιέτω. Ἢν δὲ μάζην, ἄτριπτον ἐσθιέτω, πρότερον προφυρήσας. Ὄψον δὲ ἐχέτω, κρέα σκυλακίου ἑφθὰ, ἢ πελειάδος, ἢ ἀλεκτορίδος νεοσσοῦ ἑφθοῖσι πᾶσιν. Ἰχθύων δὲ, γαλαίῳ, νάρκῃ, τρυγόνι τε καὶ βατίσι τῇσι μικρῇσι, πᾶσιν ἑφθοῖσι. Λουέσθω δὲ καὶ ἡμέρης ἑκάστης, καὶ τὸ ψῦχος φυλασσέσθω, καὶ περιπατέετω ὀλίγα, τέως ἐν ἀσφαλείῃ. Ταῦτα δὴ ἢν φυλάσσηται, οὐκ ὑποτροπιάσαι τὴν νοῦσον δέος πάλιν.

Vet. Cod.

Veti Cod. λιν. Καὶ γὰρ ἡ τοιαύτη νοῦσος, χαλεπή ἐστι καὶ χρονίη. Ἄλλη ἡπατῖτις. Αἱ μὲν ὀδύναι πιέζουσι κατὰ τὰ αὐτὰ ἐς τὸ ἧπαρ, καὶ ἡ χροιὴ διαφέρει τῆς πρόσθεν, σιδιοειδὴς γάρ ἐστιν. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τοῦ θέρεος μάλιστα ἐμπίπτει. Γίνεται δὲ ἀπὸ κρεοφαγίης βοείων κρεῶν, καὶ ἐξ οἰνοφλυγίης, ταῦτα γὰρ πάντα τῇ τοιαύτῃ τοῦ ἔτεος ὥρῃ, πολεμιώτατα τῷ ἥπατι. καὶ χολὴν μάλιστα προσίστησι πρὸς τὸ ἧπαρ. Τάδε οὖν πάσχει, ὀδύναι ὀξεῖαι ἐπιπίπτουσι, καὶ οὐκ ἐκλείπουσιν οὐδὲ μίην ὥρην, ἀλλ' αἰεὶ μᾶλλον πιέζουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐμέει χολὴν ὠχρήν. Καὶ ὁκόταν ἐμέσῃ, ἐπ' ὀλίγον δοκέει ῥάων εἶναι. Ἢν δὲ μὴ ἀπεμέσῃ, ἐς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ χολὴ καθίσταται, καὶ ὠχροὶ γίνονται σφόδρα, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, ταῦτα πάσχει, ποτὲ μὲν, σφόδρα, ποτὲ δὲ, ἧσσον. Ὁκόταν δὲ αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν ἐν ᾗσι κρίνεται τὸ νούσημα, ὅτε πόνος ἐλαττόνως ἔχῃ, ἢν ἀναμάρτητος ᾖ, διαιτῆσθαι χρὴ τοιαύτῃ διαίτῃ, ᾗ καὶ πρόσθεν. ἢν γὰρ μεθυσθῇ παρὰ καιρὸν, ἢ λαγνεύσῃ, ἢ ἄλλο τι ποιήσῃ μὴ ἐπιτήδειον, τὸ ἧπαρ παραχρῆμα γίνεται σκληρὸν αὐτέῳ, καὶ οἰδέει, καὶ σφύζει ὑπὸ τῆς ὀδύνης, καὶ ἤν τι σπεύσῃ, πονέει ἐξαπίνης τὸ ἧπαρ καὶ τὸ σῶμα ἅπαν. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ αἱ πρῶται ἡμέραι παρέλθωσι, πυριῆσαι, εἶτα ὑποκαθῆραι τῷ σκαμμωνίῳ. Ἢν δὲ ἡ κοιλίη ξυγκεκαυμένη ᾖ, κλύσαι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, ὅ, τι ἄξει καλῶς, καὶ μετὰ τὸν κλυσμὸν, ὀνείῳ γάλακτι ἑφθῷ ὑποκαθῆραι, ὀκτὼ κοτύλῃσι. μέλι δὲ παραχέων, διδόναι πίνειν, διδόναι δὲ καὶ τὸ αἴγειον γάλα, τρίτον μέρος μελικρήτου παραμίσγων τὸ ἑωθινὸν, τετρακότυλον κύλικα. διδόναι δὲ καὶ ἑφθοῦ τοῦ αἰγείου δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγων, ἢ αὐτὸ μόνον μέλι παραχέων. Διδόναι δὲ καὶ τὸ ἵππειον γάλα τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ὀνείῳ. ἢν μὲν ὑπὸ τούτων μελετωμένη ἡ νοῦσος ἐξέλθῃ, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, τάμνειν τοῦ δεξιοῦ ἀγκῶνος τὴν εἴσω φλέβα, καὶ ἀφιέναι τοῦ αἵματος. Ἢν δέ σοι μὴ δοκέῃ, ὀνείῳ γάλακτι ὑποκαθῆραι ἢ βοείῳ, καὶ γάλακτος ὠμοῦ διδόναι δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγων ἑκάστης ἡμέρης, ἐπὶ ἡμέρας δέκα, εἶτα ἄλλας δώδεκα, ἕκτον μέρος τοῦ μελικρήτου παραχέων, πίνειν διδόναι. Τὸ δὲ γάλα αὐτὸ λοιπὸν διδόναι ἕως ἂν ἀναπιανθῇ, δύο κοτύλας. Ἢν δὲ μὴ δὲ οὕτω παύηται, καῦσαι χρὴ, ὁκόταν μέγιστον τὸ ἧπαρ γένηται, καὶ ἐξεστήκει μάλιστα. Καῦσαι δὲ ἐν πυξίνοισιν ἀτράκτοισι, βάπτων ἐς ἔλαιον ζέον. Προστιθέναι δὲ, ἕως ἄν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ κεκαῦσθαι, ἢ μύκησιν ὀκτὼ ἐσχάρας καῦσαι. ἢν γὰρ τύχῃς καύσας, ὑγιέα ποιήσεις, καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ῥᾷον διάξει. Ἢν δὲ μὴ τύχῃ καυθεὶς, ὑπὸ τῶν ἄλλων λοιπὸν ὑγιὴς μὴ γινόμενος, φθειρόμενος ἀποθνήσκει. Ἡπατῖτις ἄλλη. Τὰ μὲν ἄλλα πλῆθος τὰ αὐτὰ πάσχει τῇσι πρόσθεν. Ἡ δὲ χροιὴ μέλαινα. Τοῦ δὲ ἥπατος ἡ χολὴ, φλέγματος καὶ αἵματος πλησθεῖσα, ὡς λογιζόμεθα, διαῤῥήγνυται, καὶ ὁκόταν διαῤῥηχθῇ, τάχιστα μαίνεται, καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ διαλέγεται ἀσύνετα, καὶ ὑλακτέει ὡς κύων, καὶ οἱ ὄνυχες φοινίκεοι εἰσί. Καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐ δύναται ὁρῇν, καὶ τρίχες αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, ὀρθαὶ ἵστανται, καὶ πυρετὸς ὀξὺς

bus reuertatur. Nam huiusmodi morbus grauis est ac diuturnus. Alius hepaticus morbus. Dolores quidem eodem modo premunt in hepar, & color differt à priore. Malicorij enim formā habet. In tēpore vero æstatis maxime incidit. Fit autem à bubulæ carnis esu, & vini potu nimio. A

17 Hęc enim omnia isto anni tempore hepati sunt infestissima, & bilē maxime ad hepar adducūt. Hæc igitur æger patitur. Dolores acuti incidūt, & nō deficiunt vlla hora, sed semper magis premunt. Aliqn̄ etiā vomit bilem pallidam: & vbi vomuit, paulo melius sibi habere videtur. Si vero nō vomuerit, bilis ad oculos peruenit, & fiūt valde pallidi. Et pedes intumescūt. Atq; hæc patitur, qn̄q; valde, qn̄q; minus. Quum autem dies præterierint, in quibus morbus iudicatur, dolor minus vrget, si nihil deliquerit: & eiusmodi dię tam huic constituere oportet, qualē & priori. Si enim inebriatus fuerit intempestiue, aut venere vsus fuerit, aut aliud quid fecerit quod cōmodū non est, hepar statim ipsi durum fit, & intumescit, ac à dolore pulsat. Et si quid facere festinarit, derepēte hepar & totū corpus dolet: huic vbi sic habuerit, & primi dies præterierint, fomētū adhibeto: deinde scāmonio subpurgato. Si vero vēter cōbustus fuerit, clysterē ex ijsdē, quibus in prioribus vsus es, adhibeto, q̄ probe ducat: et post clysterē lacte asinino cocto subpurgato, octo heminis eius, melle affuso, in potu datis. Dato etiā caprinū lac mane poculi quatuor heminas complectentis mensura, tertia parte aquæ mulsę ammixta. Dato itē cocti lactis caprini heminas duas tertia aquæ mulsæ parte ammixta, aut ipso solo melle affuso; dandū est et equinū lac, eodē modo velut asininū. Et si quidē ab his morbus curatus cedat, satis est: Sin minus, dextri cubiti internam venā secato, & sanguinē detrahito. Si vero nō visus fuerit tibi per asininū lac subpurgādus esse, bubuli lactis crudi duas heminas dato, tertia aquæ mulsę parte ammixta, quotidie ad dies decē. Deinde ad alios duodecim dies, sexta parte aquæ mulsæ affusa, ad bibendū dato. De cætero vero ipsum lac duarū heminarū mēsura, donec pinguefiat exhibeto. Si vero neq; sic desinat, vrere oportet, quum maximū hepar factū fuerit, & maxime eminuerit. Vrito aūt per buxeos fusos, in oleo feruente tinctos. Apponito aūt donec tibi bene habere, & vstionē factam esse visum fuerit. Aut per fungos octo crustas inurito. Si enim vstio successerit, sanū facies, & reliquo tempore melius deget. Si vero non successerit, de cætero ab alijs sanus non euadens, corrumpitur ac moritur. Alius morbus hepaticus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger velut priores. Color autem niger est. At hepatis fel, pituita & sanguine repletum, velut ratiocinamur, dirumpitur: & vbi diruptum fuerit, celerrime insanit, & indignatur, & loquitur stulta, & latrat velut canis. Et vngues punicei fiunt, & oculis videre non potest, & pili in capite erecti stant: & febris acuta

B

C

D

A acutæ corripit. Huic eadem adhibere oportet quæ etiam prioribus. Plerique vero moriuntur in vndecim diebus: paucíq; effugiunt. Splenis morbus primus. Fit huiusmodi morbus propter caliditatem solis bile commota, quum splē in seipsum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur: febris acuta in principio accedit: progrediente vero morbo remittit, excepto ipso splene, in quo semper calor hæret: & dolor aliàs atque aliàs incidit acutus, & in laterum mollitudinem, & in ventrem. Et cibos in principio quidem admittit, non autem valde secedunt: progressu autem temporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit: & clauiculæ attenuantur: & cibos non similiter admittit, velut in princi-
B pio, & à modico impletur. Lien vero aliàs magnus fit eadem die, & aliàs minor. Huic quum sic habuerit, veratrum purgans deorsum, bibendum dato, & cnidio cocco subpurgato. Ad vesperum autem post purgationem, lenticulæ acidioris heminam sorbendam dato: & betarum pinguium heminam polenta inspersa: Postera vero & tertia die panem paruum dato, pro obsonio autem lenticula vtatur, & carne suilla in lenticula cocta trita. Vinum bibat austerum, nigrum, paulo meracius. Et quietem his diebus habeat, nisi quòd intus in vmbra paululum deambulet. Reliquo verò tempore hæc exhibenda sunt. Cibus sit panis cui nihil furfurum decesit. Obsonium habeat carnem canis maioris, vel ca- 78
C præ vel ouiculæ tritam: & salsamentum Gaditanum, aut saperdam: & acida ac salsa omnia assumat, & acerba. Bibat vinum Coum subastringens quàm nigerrimum: à dulcibus autem & pinguibus ac nidorosis abstineat: & silphium non accipiat neque allium, neque carnem porcinam: neque mugilem, nec recentem nec salsum, neque anguillam: neq; olus vllum coctum sine aceto. Ex his autem, quæ cruda eduntur, raphanide vtatur & apio, in aceto tinctis, & polentam vino subactam edat: & vinum meracum sorbeat. Si vero velit, etiam panem in vinum interat, ac calidum edat. Dentur etiam pisces, scorpius, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos & frigidos dato. Dato etiā quæ sple-
D nem attenuare possunt singulis diebus, asphodeli semen, aut visci folia, aut fœnum græcum, aut viticis semen, aut rutam, aut mentæ radicem: ex his quodcunque volueris, tritum in vino austero dato ieiuno. Si verò adeò validus fuerit, per triginta dies ad ligna secanda cogito: & summis humeris luctetur: & interdiu deambulet, & vespere dormiat: Mane vero surgat, & quæ relata sunt edat. Si vero ab his nō melius habeat, splenem fungis vrito, decem magnis crustis inustis, quum maximus fuerit splē, & maxime eleuatus. Si enim successerit vstio facta velut oportet, sanum facies, verùm non breui. Opus enim habet morbus curatione. Grauis est enim & diuturnus, si nō fuerit statim curatus. Alius splenis morbus.

Fit

ὀξὺς ἐπιλαμβάνει. Τούτῳ χρὴ προσφέρειν τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ τοῖσι πρόσθεν. Οἱ δὲ πολλοὶ, ἀποθνήσκουσιν ἐν τῇσιν ἕνδεκα ἡμέρῃσι, παῦροι δὲ διαφυγγάνουσιν. Σπληνὸς νοῦσος πρώτη. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη νοῦσος διὰ θερμασίην τοῦ ἡλίου χολῆς κινηθείσης, ὁκόταν ἑλκύσῃ ἐφ᾽ ἑωυτὸν χολὴν ὁ σπλήν. Τάδε οὖν πάσχει. πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίνεται κατ᾽ ἀρχάς. προϊούσης δὲ τῆς νούσου ἀφίησι, πλὴν κατ᾽ αὐτὸν τὸν σπλῆνα, ταύτῃ δὲ αἰεὶ θέρμην ἔχει, καὶ ὀδύνη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐμπίπτει ὀξεῖη, καὶ ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὴν κοιλίην. τὰ δὲ σιτία κατ᾽ ἀρχὰς προΐεται μὲν, διαχωρέει δὲ οὐ μάλα, προϊούσης δὲ τῆς νούσου, ἥ τε χροιὴ ὠχρὴ γίνεται, καὶ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐμπίπτει, καὶ αἱ κληΐδες λεπτύνονται, καὶ τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως προΐεται, ὥσπερ κατ᾽ ἀρχάς, καὶ ἀπὸ ὀλίγου πίμπλαται. Ὁ δὲ σπλὴν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε μέγας τῆς αὐτῆς ἡμέρης, καὶ ἄλλοτε ἐλάσσων γίνεται. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πίσαι ἐλλέβορον κάτω, ὑποκαθῆραι τε τῷ κνιδίῳ κόκκῳ. Ἐς ἑσπέρην δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς δοῦναι τρυβλίον ῥοφέειν ὀξυτέρης, καὶ τεύτλων τρυβλίον λιπαρῶν, ἄλφιτα διαπάσας, τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ καὶ τῇ τρίτῃ, ἄρτον μικρὸν δοῦναι. Ὄψῳ δὲ, φακῇ χρεέσθω, καὶ ὑὸς κρέας ἐν τῇ φακῇ ἑφθὸν τετριμμένον. Οἶνον δὲ πινέτω αὐστηρὸν, μέλανα, ἀκρητέστερον κατ᾽ ὀλίγον. Καὶ ἡσυχίην ἐχέτω ταύτας τὰς ἡμέρας, πλὴν ἔνδον ὀλίγα περιπατεέτω ἐν τῇ σκιῇ. Τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον τάδε χρὴ προσφέρεσθαι. Σιτίον μὲν ἄρτον αὐτοπυρίτην. Ὄψον δὲ ἐχέτω, κρέας κυνὸς μέζονος, ἢ αἰγὸς, ἢ οἰὸς τετριμμένον, καὶ τάριχος Γαδειρικὸν, ἢ σαπέρδην, καὶ τὰ ὀξέα καὶ τὰ ἁλμυρὰ πάντα προσφερέσθω, καὶ τὰ στρυφνά. Πινέτω δὲ οἶνον Κῷον ὑπόστρυφνον ὡς μελάντατον, τῶν δὲ γλυκέων καὶ λιπαρῶν ἀπεχέσθω, καὶ κνισσωδέων, καὶ σίλφιον μὴ προσφερέσθω, μὴ δὲ σκόροδα, μὴ δὲ κρέας χοίρειον, μὴ δὲ κεστρέα, μὴ δὲ νέαρον, μὴ δὲ τάριχος, μήτε ἔγχελυν, μήτε λάχανον, μὴ δὲ ἑφθὸν ἄνευ ὄξεος. τρωξίμων δὲ ῥαφανῖδι χρεέσθω, καὶ σελίνῳ, ἐς ὄξος βάπτων, καὶ οἴνῳ ἄλφιτα φυρῶν, ἐσθιέτω, καὶ τοῦ οἴνου, ῥοφεέτω ἄκρητον. Ἢν δὲ βούληται, καὶ τὸν ἄρτον ἐς τὸν οἶνον ἐνθρυπτόμενος, ἐσθιέτω θερμὸν, διδόναι δὲ καὶ ἰχθύων, σκορπίον, δράκοντα, κόκκυγα, κωβιὸν, καλλιώνυμον, τούτους ἑφθοὺς καὶ ψυχροὺς διδόναι. Διδόναι δὲ καὶ ἃ μέλλει τὸν σπλῆνα λεπτύνειν ἑκάστης ἡμέρης, ἀσφοδέλου τοῦ καρποῦ, ἢ ἰξοῦ τὰ φύλλα, ἢ αἰγὸς κέρας, ἢ ἄγνου καρπὸν, ἢ πήγανον, ἢ ἡδυόσμου ῥίζην. τούτων τρίβων ὅ, τι ἂν βούλῃ, διδόναι ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ, νήστει. Ἢν δὲ δυνατὸς ᾖ, ἀναγκάζειν αὐτὸν πρίειν ξύλα τριήκοντα ἡμέρας, καὶ ἀπ᾽ ἄκρων τῶν ὤμων παλαιέτω, καὶ περιπατεέτω δι᾽ ἡμέρης, καὶ ὄψιος εὑδέτω. Πρώϊος δὲ ἐγειρέσθω, καὶ εὐωχεέσθω ἃ προείρηται. Ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ῥηΐσῃ, καῦσαι τὸν σπλῆνα μύκησι, δέκα ἐσχάρας μεγάλας, ὁκόταν μέγιστος ᾖ ὁ σπλὴν καὶ ἐξηρμένος μάλιστα. Ἢν γὰρ τύχῃς καύσας ὡς δεῖ, ὑγιέα ποιήσεις, πλὴν οὐκ ἐν τάχει. ἡ δὲ νοῦσος δέεται θεραπείης. Χαλεπὴ γὰρ καὶ χρόνιος, ἢν μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ. Ἄλλη νοῦσος σπληνός.

Γίνεται

Vet. Cod.

Γίνεται μὲν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ἀφ' ὧν καὶ ἡ πρόσθεν. Πάσχει οὖν ὑπὸ τούτου τοῦ νοσήματος, τάδε. Ἡ γαστὴρ φυσᾶται· μετὰ δὲ καὶ ὁ σπλὴν οἰδέει, καὶ σκληρός ἐστι, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἐμπίπτουσιν ἐς τὸν σπλῆνα. Ἡ δὲ χροιὴ τρέπεται καὶ ὁρᾶται μέλας, ἔπωχρος, σιδιοειδὴς, καὶ ἐκ τοῦ ὠτὸς κακὸν ὄζει, καὶ τὰ οὖλα κακὸν ὄζει, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀφίσταται, καὶ ἐκ τῶν κνημέων ἕλκεα ἐκρήγνυται, ὁκοῖαπερ ἐπινυκτίδες. Τὰ δὲ γυῖα λεπτύνεται, καὶ ἡ κόπρος οὐχ ὑποχωρέει. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, μελετᾶν τοῖσιν αὐτοῖσι φαρμάκοισι καὶ ἐδέσμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ ταλαιπωρίῃσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι, καὶ κλύζειν ὁκόταν μὴ θέλῃ ἡ κόπρος διαχωρέειν ἐν τούτοισι, μέλιτος ἡμικοτύλιον, καὶ νίτρου Αἰγυπτίου ὁκόσον ἀστράγαλον οἰός. Ταῦτα τρίψας διιέναι ἀπὸ τεύτλων ἑφθῶν ὕδατι τέσσαρσι κοτύλῃσιν. εἶτα οὕτω κλύζειν. Ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τούτων ἡ νοῦσος καθίσηται, καῦσαι αὐτοῦ τὸν σπλῆνα ὡς τὸν πρόσθεν, καὶ ἢν τύχῃς καύσας, ὑγιέα ποιήσεις. Ἄλλη νόσος σπληνός. Γίνεται μὲν τοῦ ἔτεος, ἦρος ὥρῃ μάλιστα. ἀπὸ δὲ αἵματος. Ὁκόταν γὰρ ἐμπλησθῇ ὁ σπλὴν αἵματος, ἐκρήγνυται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπίπτουσι, καὶ ἐς τὸν τιτθὸν, καὶ ἐς τὴν κληῖδα, καὶ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην. Ἡ δὲ χροιὴ τοῦ γέου, μολιβδοειδὴς, καὶ ἀμυχὰς ἐν τῇσι κνήμῃσι λαμβάνει, καὶ ἕλκεα μεγάλα γίνεται ἐξ αὐτέων, καὶ τὰ κάτω ὑποχωρέοντα ἅμα τῷ πέφτῳ, αἱματώδεα καὶ ἰώδεα, καὶ ὑπέρχεται ἡ γαστὴρ σκληρή. καὶ ὁ σπλὴν καθάπερ λίθος ἐστίν. Οὗτος τῶν πρόσθεν θανατωδέστερος, καὶ ἐξ αὐτέου παῦροι διαφυγγάνουσι. Τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τοῖσιν αὐτοῖσι θεράπευε, οἷσι καὶ τὸν ἔμπροσθεν, πλὴν ἄνω φάρμακον μὴ δῷς. Κάτω δὲ τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου, διδόναι τῇ ὑστεραίῃ. Καὶ ἱππείου γάλακτος ἑφθοῦ ὀκτὼ κοτύλας μέλι παραχέων. Εἰ δὲ μὴ, βοείου ἢ αἰγείου ἑφθοῦ, δύο χοεῦσι μέλι παρὰ τὴν ἑτέρην κύλικα. ἐναλλὰξ δὲ πίνειν χρή. Ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην διδόναι μετὰ τὴν κάθαρσιν ταῦτα ἃ καὶ τῷ πρόσθεν, μετὰ τὸ φάρμακον. Καὶ ἢν δοκέῃ, τοῦ αἵματος ἀφελεῖν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος τοῦ ἀριστεροῦ τῆς ἔσω φλεβός. Τὰς δὲ λοιπὰς τῶν ἡμερέων διδόναι νήστει ἑκάστης ἡμέρης βοείου γάλακτος τέσσαρας κοτύλας, τρίτον μέρος ἅλμης παραμίσγων. Σιτίοισι δὲ, καὶ ποτοῖσι, καὶ τοῖσι ἄλλοισι, τοῖσι αὐτοῖσι θεραπεύειν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. Ἀπεχέσθω δὲ λαγνείης καὶ* οἰνοφλυγίης, καὶ τοῦτον καὶ τοὺς πρόσθεν. Καὶ ἢν σοι δοκέῃ, καὶ καῦσαι ὁκόταν παχύτατος καὶ μέγιστος ὁ σπλὴν γίνηται, καὶ ἢν τύχῃς καύσας τοῦ καιροῦ, ὑγιέα ποιήσεις. Ἢν δὲ μὴ ὑπὸ ταύτης τῆς ἰήσιος ὑγιὴς γίνηται, φθειρόμενος χρόνῳ θνήσκει. Ἡ γὰρ νοῦσος λίην ἐστὶ χαλεπή. Ἄλλη νοῦσος σπληνός. Προσπίπτει καὶ αὕτη ἡ νοῦσος, ἦρος μάλιστα. ὁκόταν φλέγμα ἀναλάβῃ ὁ σπλὴν ἐς ἑωυτὸν, καὶ μέγας παραχρῆμα γίνηται καὶ σκληρός. εἶτ' αὖθις καθίσταται. Καὶ ὅταν μὲν ἐξηρμένος ᾖ, ὀδύναι ὀξεῖαι ἐμπίπτουσιν. Ὁκόταν δὲ λαπαρὸς ᾖ, ἀνώδυνός ἐστι. Καὶ ὁκόταν χρόνος γίνηται τῇ νούσῳ,

* λαχανοφαγίης

Fit quidem ab iisdem à quibus & prior. Patitur igitur æger ab hoc morbo hæc, Venter inflatur: postea vero etiam splen intumescit, & durus est, & dolores acuti in splenem incidunt. Color autem mutatur, & conspicitur niger, A
19 pallidus, malicorij speciem referens, & ex aure male olet, & gingiuæ male olent, & à dentibus discedunt: & ex tibijs vlcera erumpunt, velut pustulæ peeeectides vocatæ. Membra vero attenuantur, & stercus non secedit. Hunc quum sic habuerit, ijsdem pharmacis & edulijs, & potibus, & laboribus, atque alijs omnibus curato: & vbi stercus secedere noluerit, clysterem adhibeto, ex mellis hemina dimidia, & nitri Aegyptij magnitudine tali ouilli. Hæc trita in quatuor heminis aquæ de betis co- B
ctis diluito, & per clysterem infundito. Si vero morbus ab his non sedetur, splenem ipsius vrito velut prioris: & si vstio successerit, sanum efficies. Alius splenis morbus fit, in anno, veris maxime tempore, verum à sanguine. Quum enim repletus fuerit splen sanguine, erumpit in ventrem, & dolores acuti in splenem incidunt, & in mammam, & in clauiculam, & in humerum, & sub scapulam. Color autem corporis est plumbiformis: & parua vlcuscula velut lan-
20 cinata in tibijs exurgunt, ex quibus vlcera magna fiunt. & quæ simul cum stercore secedunt, sanguinolenta sunt & æruginosa: & venter durus subit, & splen velut lapis est. Hic morbus magis lethalis est quàm priores, & ex ipso pauci C
effugiunt. Hunc quum sic habuerit, ijsdem purgato, quibus & priorem, veruntamen pharmacum sursum purgans ne dederis. Deorsum vero granum cnidium exhibeto. Et postera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuso. Si vero hoc non adsit, bubuli aut caprini cocti duos congios præbeto, ita vt alternatim mel in poculum ammisceatur, & vicissim bibantur. Ad vesperam autem post purgationem eadem quæ priori dato. Et si visum fuerit, ab interna cubiti sinistri uena sanguinē detrahito. Reliquis autem diebus quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia muriæ parte ammixta. Cibis uero & potibus & alijs omnibus ijsdem curato, quibus et priorem. D
Abstineat autem à uenere, & ebrietate hic uelut prior. Et si uideatur etiam urito, quum crassissimus & maximus splen factus fuerit: & si opportune usseris, ac successerit, sanum facies. Si uero ab hac curatione sanus non fiat, tempore corruptus moritur. Est enim morbus ualde grauis. Alius splenis morbus. Accidit & hic morbus uere maxime, quum splen pituitam assumpserit in seipsum, & statim magnus factus fuerit ac durus, & deinde rursus sedatur. Et quum quidem eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti: Quum uero mollis fuerit, doloris exors est. Et ubi diuturnus factus fuerit morbus, obscurior esse uidetur: & insurgit, & cito sedatur.

A sedatur. Hic quum sic habuerit, in principio morbi cibos admittere non potest, & cito attenuatur: & corpus impotentiam multam habet. Morbus autem si non statim curatus fuerit, aut sua sponte quieuerit, interpositis quinque aut sex mensibus, rursus surgit. Intermittit autem maxime per hyemem. Hunc si in principio acceperis, decem crustas in splenem vrito, & statim sanum facies. Si vero non vsseris, iisdem pharmacis curato, quibus & priores: itemq; iisdem & potibus, ac laboribus: Sic enim celerrime sanum feceris. Huius autem color fit exalbidus, subpallidus, & squalidus. Alius splenis morbus. Fit autumno maxime ab atra bile. Fit autem ab olerum multo-
B rum quæ cruda eduntur, esu, & ab aquæ potu. Patitur itaque æger hæc. Quum morbus corripuerit, splenem vehementer dolet, & rigor & febris apprehendit, & inedia ipsum habet, ac cibos auersatur, & corpus cito concidit. Splen autem, magnus quidem non valde fit, verum durus: & ad viscera allabitur, & adhærens fugit. Hunc quum sic habuerit, iisdem pharmacis & eduliis ac laboribus quibus priores curato: Et si se tibi exhibuerit, vrito ipsum eo modo quo etiam alios. Hic morbus in plerisque si statim curatus fuerit, breui decedit. Quatuor morbi regii. Primus quidem æstate maxime corripit, bile commota. Consistit igitur bilis sub cute, & in capite, quare statim
C corpus in alium colorem mutat, & fit pallidum, velut malicorium. Et oculi pallidi fiunt: & in capite sub pilis velut cortex subest: & rigor ac febris corripit: & pallidam vrinam mingit, & crassum subpallidum in ipsa subsidet, & mane quàm diu ieiunus fuerit, ad cor & viscera exugitur: & si quis ipsum alloquatur, aut interroget, ægre fert, & anxius fit, & non sustinet audire. Stercus autem excretum cum pallore albicat, & male olet. Huic quum ita habuerit, maxime moritur in quatuordecim diebus: Si vero has effugiat, sanatur. Curare autem oportet ipsum sic. Quum febris remiserit, multa calida lauato, & aquam mulsam bibendam dato. Et sorbitionibus vtatur, ptisanæ succo, melle af-
D so. Mel autem non simul coquito, donec præterierint quatuordecim dies. Hi enim iudicant an lethalis sit morbus aut non. Postea vero bis in die lauato, & nutrito primum modicis, quęcunque maxime admiserit. Postea tamen plura dato. Vinum bibat album plurimum per diem: & si progressu temporis videatur tibi pallidus esse & debilis, vomitum à cibis facere iubeto, velut in superioribus morbis habetur. Et si quidem ab his morbis quiescat, satis est: Sin minus, veratrum bibendum dato. Post talem autem purgationem, ad vesperam edat mazam mollem, aut panis medullam. Obsonium vero edat, pullum gallinaceum percoctum, probe conditum iure facto cum cepa, coriandro, caseo, sale,

σω, ἀμαυροτέρη δοκέει, καὶ ἐπανίσαται, καὶ ταχέως Vet. Cod.
καθίσαται. Οὗτος ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος τὰ σιτία οὐ δύναται προσίεσθαι, καὶ ταχέως καταλεπτύνεται, καὶ ἀκρησίην ἔχει τὸ σῶμα πολλήν. Τὸ δὲ νόσημα, ἢν μὴ παραχρῆμα θεραπευθῇ, ἢ αὐτόματον καταστῇ, διαλιπὼν πέντε μῆνας ἢ ἕξ, αὖθις ἐπανίσαται. Διαλιμπάνει δὲ μάλιστα τὸν χειμῶνα. Τοῦτον κατ' ἀρχὰς ἢν λάβῃς, καῦσον δέκα ἐσχάρας ἐς τὸν σπλῆνα, καὶ παραυτίκα ὑγιέα ποιήσεις. Ἢν δὲ μὴ καύσῃς, τοῖσιν αὐτοῖσι φαρμάκοισιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, καὶ ἐδέσμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. Οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ὑγιέα ποιήσῃς. Τούτου δὲ ἡ χροιὴ γίνεται ἔκλευκος, ἀρτίυπωχρος, καὶ αὐχμηρή. Ἄλλη νοῦσος σπληνός. Γίνεται μετοπώρου μάλιστα ἀπὸ χολῆς μελαίνης. Γίνεται δὲ ἀπὸ λαχανοφαγίης τῶν ὠμῶν πολλῶν καὶ ὑδροποσίης. Πάσχει οὖν τάδε. Ὁκόταν τὸ νόσημα λάβῃ, ἀλγέει τὸν σπλῆνα σφόδρα, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ ἀσιτίη ἔχει αὐτόν, τό, τε γυῖον ξυμπίπτει ταχέως. Ὁ δὲ σπλὴν, μέγας μὲν πάνυ οὐ γίνεται, σκληρὸς δὲ, καὶ παραπίπτει παρὰ τὰ σπλάγχνα, καὶ μύζει προσκείμενος. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τοῖσιν αὐτοῖσιν ἰῆσθαι καὶ φαρμάκοισι καὶ βρωτοῖσι καὶ ταλαιπωρίῃσιν, οἷσιν ἂν καὶ τοὺς πρόσθεν. Καὶ ἢν σοι παρέξῃ, καῦσαι αὐτὸν, τρόπον ὅν περ καὶ τοὺς ἄλλους. Αὕτη ἡ νοῦσος τοῖσι πολλοῖσι, ἢν παραχρῆμα μελετηθῇ, ἐν τάχει ἐξέρχεται. Ἴκτεροι τέσσαρες. Ὁ μὲν τοῦ θέρεος μάλιστα ἐπιλαμβάνει χολῆς κινηθείσης. Ἵσταται οὖν ἡ χολὴ, ὑπὸ τῷ δέρματι καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ. ὥστ' εὐθὺς ἀλλοχροέει τὸ σῶμα, καὶ γίνεται ὠχρὸν ὁκοῖόν περ σίδιον. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὠχροὶ, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπὸ τὰς τρίχας, οἷον φλοιὸς ὕπεστι, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ οὐρέει ὠχρὸν τὸ οὖρον, καὶ ὑφίσταται ὑπ' αὐτῷ παχὺ ὕπωχρον, καὶ τὸ ἕωθεν ἕως ἂν νῆστις ᾖ πρὸς τὴν καρδίην καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ ὁκόταν τις αὐτῷ προσφθέγξηται, ἢ ἐρωτήσῃ, ἄσσει τε καὶ λυπέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἀκροώμενος. Ὁ δὲ ἀπόπατος προϊὼν, ὠχρόλευκος, καὶ κάκοδμος. Οὗτος ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, θνήσκει μάλιστα, ἐν τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν. Ἢν δὲ ταύτας διαφύγῃ, ὑγιαίνεται. Μελετᾷν δὲ αὐτὸν χρὴ, ὧδε. Ὁκόταν ὁ πυρετὸς ἀνῇ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. πίνειν τε διδόναι μελίκρητον. Καὶ ῥοφήμασι διαχρεέσθω, πτισάνης χυλῷ μέλι παραχέων. Καὶ μὴ συνεψεῖν τὸ μέλι, ἕως ἂν αἱ δεκατέτταρες ἡμέραι παρέλθωσιν. Αὗται γὰρ κρίνουσιν ἢν θανάσιμον ᾖ ἢ οὔ. Μετὰ δὲ ταῦτα, λούειν δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ εὐωχέειν, τὸ πρῶτον ὀλίγοισιν ἅσσα ἂν μάλιστα προσίηται. Ἔπειτα πλείω μέντοι διδόναι. Πινέτω δὲ οἶνον λευκὸν ὡς πλεῖστον δι' ἡμέρης, καὶ ἤν σοι δοκέῃ προϊόντος τοῦ χρόνου, ὠχρὸς εἶναι καὶ ἀσθενὴς, ἔμετον κελεύειν ποιέεσθαι ἀπὸ τῶν σιτίων, ὡς ἐν τῇσιν ἄνω νούσοισιν ἔχει. Καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τούτων παύσηται, ἅλις. Ἢν δὲ μὴ, ἐλλέβορον πῖσαι. Μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην κάθαρσιν, ἑσπέρην φαγέτω μάζαν μαλθακὴν, ἢ ἄρτου τὸ ἐντός. Ὄψον δὲ ἐσθιέτω, νεοσσὸν ἀλεκτορίδος διεφθὸν εὐζωμευμένον κρομμύῳ, καὶ κοριάνῳ, καὶ τυρῷ,

Vet. Cod. ἐφ᾽, καὶ ἁλὶ, καὶ σησάμῳ, καὶ σαφίδι λευκῇ. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, αὐστηρὸν, ὡς παλαιότατον. Τὴν δὲ κάτω κοιλίην ὑποκαθῆραι. τῇ δ᾽ ὑστεραίῃ χυλῷ ἀπ᾽ ἐρεβίνθων λευκῶν, μέλι δὲ χρὴ τῷ χυλῷ παραχέαι. τούτου δὲ χρείσθω. καὶ ἐκπιέτω δύο κοτύλας τοῦ τοιούτου χυλοῦ. Τῇ δὲ τρίτῃ ἀρξάμενος ἀφ᾽ ἑκάστης ἡμέρης πινέτω τόδε τὸ ὕδωρ, ἀπὸ τῶνδε ἑψήσας. Μαράθρου ῥίζας λεπτὰς πλῆθος ὅκόσον τρισὶ δακτύλοισι περιλαβεῖν. ταύτας ἐμβάλλειν καὶ ἕψειν, ἐν δύο χοεῦσιν ὕδατος. ἕψειν δὲ ἕως ἂν λειφθῇ τὸ ἥμισυ. Καὶ ἐρεβίνθων λευκῶν χοίνικα ἐν δυσὶ χοεῦσι, καὶ τούτου δὲ περὶ τὸ ἥμισυ. Ταῦτα ὁκόταν λειφθῇ διηθήσας ἐξαιθριάσαι, καὶ ἀμφότερα μίξας τούτῳ τῷ ὕδατι, καὶ τὸν οἶνον κρήσας, πινέτω, καὶ αὐτὸ τοὔδωρ μοῦνον ἢν βούληται, πινέτω ὡς πλεῖστον, καὶ ἄλλο ὕδωρ μὴ πινέτω. Ἢν δὲ τοῦτο τὸ ποτὸν μὴ προσίηται, τόδε σκευάσας οὕτω διδόναι. ἰσχάδων λευκῶν χοίνικα ἑψήσας ἐν δυσὶ χοεῦσι, διηθῆσαι καὶ ἐξαιθριάσαι. Ἔπειτα τὸ ὕδωρ τοῦτο πινέτω ἤν τε ψιλὸν αὐτὸ βούληται, ἤν τε σὺν τῷ οἴνῳ κιρνάς. Πινέτω δὲ μὴ ἀθρόον πολὺ, ἀλλὰ κατὰ φορὰν, ἡμικοτύλιον, ὅπως μὴ διάρροια αὐτῷ ἐπιγίνηται. καὶ διαλιπὼν χρόνον ὀλίγον, πινέτω. Ἀγαθὰ δὲ καὶ τάδε διδόναι πίνειν, νήστει ἑκάστης ἡμέρης, τρίβοντα λεῖα καὶ διέντα, κοτύλην οἴνου παλαιοῦ λευκοῦ, σελίνου καρπὸν, σικύου σπέρμα, μαράθρου καρπὸν, Αἰθιοπικὸν κύμινον, ἀδίαντον, κόριον τὴν ποίην, ἀσταφίδας λευκάς. Ταῦτα πίνων ἠκέεται, ὠφεληθήσεται, καὶ τάχιστα ὑγιὴς γενήσεται. Ἄλλος ἴκτερος. Οὗτος ἐπιλαμβάνει χειμῶνος ἐν ὥρῃ, ἐκ μέθης καὶ ῥίγεος. Ἄρχεται δὲ τὸ πρῶτον ῥῖγος ἐπιλαμβάνειν. ἔπειτα καὶ πυρετὸς κατέχει. Τὸ δ᾽ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ σώματι, πήγνυται ἐν τῷ δέρματι. Ἐν τοῖσι δὲ δείκνυται ὅτι οὕτως ἔχει. Πελιδνόν ἐστιν αὐτοῦ τὸ σῶμα καὶ ὑπόσκληρον. Καὶ αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος τέτανται ὠχραί. μείζονες δὲ καὶ παχύτεραι ἢ πρόσθεν εἰσί. τέτανταί τε ὑπομέλαιναι καὶ ἄλλαι φλέβες. Καὶ ἢν τάμνῃ τις τινὰ αὐτῶν, ῥεύσει τὸ αἷμα ὠχρὸν, ἐάνπερ ὠχραὶ ἔωσιν αἱ φλέβες. Ἢν δὲ μέλαιναι ἔωσι, μέλαν τὸ αἷμα ῥεύσεται. Καὶ τὸ ἱμάτιον πρὸς τῷ χρώματι προσκείμενον, οὐκ ἀνέχεται ὑπὸ τοῦ κνησμοῦ. Οὗτος πρόθυμός ἐστι πρὸς τὸ πορεύεσθαι καὶ φοιτῆν, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς ἀσθενείης αὐτοῦ τὰ σκέλεα ὑποφέρεται, καὶ διψῇ σφόδρα. αὕτη ἡ νοῦσος, οὐχ ἧσσον τῆς προτέρης θανάσιμη. Προέρχεται δὲ πλείω χρόνον, ἢν μὴ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν ἔπειτα ὑγιὴς γίνηται. Ἢν δὲ ἡ νοῦσος ἀπομηκύνηται, καὶ γένηται ὀγδοος ἢ ἔνατος συμπίπτει εἰς νοῦσον. Καὶ ἡ νοῦσος καὶ ἡ ἄλγησις πιέζει μᾶλλον. Καὶ ἀνίστασθαι οὐ δύναται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ παραχρῆμα φθείρονται. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, κατ᾽ ἀρχὰς μὲν τῆς νούσου ἢν παραγένηται, ὁκόταν ἤδη αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν, ἐλλέβορον πῖσαι. Τὴν δὲ κάτω κοιλίην, χυλῷ ὑποκαθῆραι, ὡς ἐν τῷ πρόσθεν. Καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ διδόναι φάρμακα. Διδόναι δὲ κανθαρίδας, ἄνευ πτερῶν καὶ κεφαλῆς, τέσσαρας τρίβων, καὶ διεὶς οἴνῳ λευκῷ ἡμικοτυλίῳ: ἤδη δὲ καὶ μέλι παραχέαι ὀλίγον. εἶτα οὕτω διδόναι πιεῖν. Τοῦτο

sale, sesamo, & vua passa alba. Vinum autem bibat album, austerum, vetustissimum. Aluum vero infra subpurgato: postera die succo cicerum alborum, melle affuso, vtatur, & duas heminas huiusmodi succi ebibat. Tertia verò die initio facto, singulis diebus hanc aquam bibat, ex his rebus coctam: Fœniculi radices tenues, ea copia quanta tribus digitis comprehẽdi potest, in duos aquæ congios mittito, ac coquito vsque ad dimidias. Et cicerum alborum chœnicem, in duobus aquæ congijs ad dimidias item coquito, & quod superest excolatum sub dio per integram noctem exponito, & ambo hæc decocta misceto. Cum hac aqua & vinum temperatum bibat, & ipsam aquam solam si velit, quàm plurimam bibat: & aliam aquam non bibat. Si verò hanc potionem non admiserit, aliam sic præparatam dato, Caricarum albarum chœnicen in duobus aquæ congijs coquito, excolato, & sub dio per integram noctem exponito. Postea hãc aquam bibat, siue nudam ipsam voluerit, siue cũ vino mixtam. Bibat autem non aceruatim multam, sed paullatim dimidiam heminã, vt ne alui profluuium ipsi succedat: & modico tẽpore interposito rursus bibat. Commoda autem sunt & hæc in potu data ieiuno singulis diebus, trita & in vini veteris albi hemina diluta, apij semẽ, cucumeris semẽ, fœniculi semen, cuminũ Aethiopicum, adiantum, coriandrum herba, vuæ passæ albæ. His & illis in potu acceptis vtilitatem percipiet, & celerrime sanus fiet. Alius morbus regius siue arcuatus. Hic corripit tẽpore hyemis, & ex ebrietate & frigore. Incipit autẽ primùm rigor inuadere, postea etiam febris detinet. Et humor qui est in corpore, congelatur in cute. Quòd autem sic habeat, ex his ostenditur. Liuidum est ipsius corpus & subdurum. Et venæ per corpus distentæ sunt pallidæ: maiores autem & crassiores sunt quàm prius. Et aliæ venæ subnigriores distẽtæ sunt. Et si quis aliquam ipsarum secet, sanguis effluet pallidus, si pallidæ sunt venæ. Si vero nigræ fuerint, niger sanguis effluet. Et vestem interiorem corpori adiacentem, præ pruritu non sustinet. Hic promptus est ad iter faciendum & ambulandũ, sed præ debilitate crura labascunt, ac ipsum non sufferunt, & sitit vehementer. Hic morbus non minus priore lethalis est. Procedit autem ad amplius tempus, si nõ in primis diebus sanus fiat. Si verò morbus prolongetur, & ad octauum aut nonum diem duret, in morbum incidit, & morbus & dolor magis premit, & exsurgere non potest. Et plerique in hoc tempore statim pereunt. Huic vbi sic habuerit: si quidem in principio morbi accesseris, quum iam septem dies præterierint, veratrum bibendum dato. Ventrem verò infra subpurgato per succum, velut priori. Et alia eadem pharmaca dato. Exhibeto & cantharidas, sine alis, & capite, quatuor tritas, & in vini albi hemina dimidia dilutas, modico etiã melle affuso. Atq; has

A B C D

A has bis aut ter in die bibat. Progrediente vero morbo, balneis, & fomentis curato. Edat autem quæcunque admittit. Vinum bibat album, austerum: & alia eadem assumat quæ prior. Hic morbus diuturnus est, & grauis, si non ab initio probe fuerit curatus. Alius morbus regius. Popularis appellatur hic, eo quòd omni tempore corripit. Fit autem à repletione maxime, ac ebrietate: & postquam riguerit, statim sanè corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi valde sunt. Et sub pilos ac sub vngues morbus procedit. Et rigor, ac febris debilis tenet. Et debile est corpus, & in capite dolor adest. Et pallidum ac crassum mingit. Hic morbus minus
B lethalis est prioribus: & curatus breui sanatur. Huic quum sic habuerit, cubiti venam secato, & sanguinem detrahito. Deinde fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia vero die rursus infra subpurgato, cum lacte asinino. Reliquas verò sorbitiones, & potus, ac edulia, eadem dato quæ priori. Et caput ipsius frequenter purgato: & de chalario bibendum dato. Et multa calida ipsum lauato, ac carnem defricato, & defrictas sordes in vino albo bibendas dato: & ad alia omnia ijsdem vtatur: & breui sanus euadet. Alius morbus regius, fit quidem à pituita, hyeme autem maxime corripit: & color ipsius ægri est albus, & pectora ipsius pituita
C plena fiunt: & spuit saliuam: & quum exscreat, singultus ipsi oboritur. Et album lotium ac crassum mingit, & in vrina subsidet velut farina. Hic morbus non est lethalis, & breui sanatur. Huic quum sic habuerit, cnidium granum bibendum dato. Et post purgationem, succi ptisanæ quatuor heminas, melle affuso, exsorbendas dato. Superiorem vero ventrem vomitu inducto, velut in prioribus purgato. Sic enim facilime pituitam à pulmone, & arterijs abduxeris. Sed & gargarismum ipsi frequenter præparato. Hic aliquando etiam febrit debili febre, & horror tenuis succedit. De cætero vero ijsdem quibus priores curato, & pharmacis, & fomen-
D tis, & balneis, & edulijs, & potibus, & sorbitionibus. Sic enim maxime sanum facies. Morbus Typhos vocatus. Typhòs quidem appellatur hic morbus, hoc est stupor attonitus. corripit autem tempore æstatis, quum canis sydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipsum febres fortes tenent, & calor acutus, & à grauitate debilitas, & crurim ac manuum impotentia: maxime enim inutilia ipsi fiunt hæc membra: & venter turbatur, & quæ secedunt graue olent, & tormen forte succedit. Sed & hæc patitur. Si quis ipsum erigere velit, erigi non potest: neque oculis videre potest præ calore. Et si quis ipsum interrogat, præ dolore respondere non

Τοῦτον πινέτω δὶς ἢ τρεῖς τῆς ἡμέρης. Προϊούσης δὲ τῆς νούσου, λουτροῖσι καὶ πυριήμασι θεραπεύειν. Ἐσθιέτω δὲ ἅσσα προσίεται. Οἶνον δὲ πινέτω, λευκὸν, αὐστηρὸν, καὶ τἄλλα τὰ αὐτὰ προσφερέσθω, ἃ καὶ τῇ πρόσθεν. Αὕτη ἡ νοῦσος χρονίη καὶ χαλεπὴ, ἢν μὴ κατ' ἀρχὰς καλῶς μελετηθῇ. Ἄλλος ἴκτερος. Ἐπιδήμιος οὗτος καλέεται, διότι πᾶσαν ὥρην ἐπιλαμβάνει. Γίνεται δὲ ἀπὸ πλησμονῆς μάλιστα καὶ μέθης, καὶ ἐπειδὰν ῥιγώσῃ, εὐθέως οὖν τὸ σῶμα ἀλλοιοτροπέει καὶ γίνεται ὠχρὸν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σφόδρα ὠχροί. Καὶ ὑπὸ τὰς τρίχας καὶ ὑπὸ τοὺς ὄνυχας ἡ νοῦσος ὑπέρχεται. Καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς βληχρὸς ἔχει. Καὶ ἀσθενέει τὸ σῶμα, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ὀδύνην ἔχει. Καὶ οὐρέει ὠχρὸν καὶ παχύ. Οὗτος ὁ ἴκτερος, ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν. καὶ θεραπεύεται μελετώμενος ἐν τάχει. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, σχάσαι αὐτοῦ τοὺς ἀγκῶνας καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος. Ἔπειτα πυριήσας, πῖσαι ἐλατήριον. Κάτω δὲ αὖθις ὑποκαθῆραι τῇ τρίτῃ, ὀνείῳ γάλακτι. Τὰ δὲ ἄλλα ῥοφήματά τε καὶ πόματα καὶ ἐδέσματα, τὰ αὐτὰ διδόναι, ἃ καὶ τῷ πρόσθεν. Καὶ καθαίρειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν θαμινά. καὶ ἀπὸ χαλαρίου πίνειν. Καὶ λούειν αὐτὸν, πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ ξύων τὴν σάρκα, ἐν οἴνῳ λευκῷ διδόναι πίνειν, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πάντα τοῖσιν αὐτοῖσι χρείσθω, καὶ ἐν τάχει ὑγιὴς ἔσται. Ἄλλος ἴκτερος. Γίνεται μὲν ἀπὸ φλέγματος. ἐπὶ δὲ χειμῶνος μάλιστα ἐπιλαμβάνει, καὶ ἡ χροιὴ αὐτέου λευκὴ, καὶ τὰ στήθεα αὐτέου πλήρεα γίνεται φλέγματος. Καὶ πτύει τὸ σίαλον, καὶ ὁκόταν ἀποχρέμπτηται, λυγμὸς αὐτῷ γίνεται, καὶ οὐρέει λευκὸν καὶ παχὺ. Καὶ ὑπ' αὐτῷ ὑφίσταται, ὁκοῖον ἄλευρον. Οὗτος ὁ ἴκτερος, οὐκ ἔστι θανατώδης, καὶ ἐν τάχει ὑγιαίνεται. τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πῖσαι κνίδιον κόκκον. Καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν πτισάνης χυλὸν, μέλι παραχέας, δοῦναι ἐκροφέειν τέσσαρας κοτύλας. Τὴν δὲ ἄνω κοιλίην ἐμετοποιεύμενος, κάθαρσιν παρεχέτω ἐν τῇσι πρόσθεν. Οὕτω γὰρ ἂν ῥήϊστα τὸ φλέγμα ἀπαγάγοι τοῦ πλεύμονος καὶ τῶν ἀρτηριῶν. Καὶ ἀναγαργαρισμὸν σκευάζειν αὐτῷ θαμινά. Οὗτος ἐνίοτε καὶ πυρεταίνει βληχρῷ πυρετῷ, καὶ φρίκη λεπτὴ ἐπιγίνεται. Καὶ τἄλλα μελετᾷν οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν ἰκτέρους, καὶ φαρμάκοισι, καὶ πυριήσι, καὶ λουτροῖσι, καὶ ἐδέσμασι, καὶ ποτοῖσι, καὶ ῥοφήμασιν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιέα ποιήσεις. Νούσημα ὅπερ καλέεται τύφος. Τύφος μὲν τοῦτο τὸ νούσημα καλέεται. ἐπιλαμβάνει δὲ θέρεος ἐν ὥρῃ, ὁκόταν ὁ κύων τὸ ἄστρον ἐπιτέλλῃ, χολῆς κινηθείσης ἀνὰ τὸ σῶμα. Εὐθέως οὖν αὐτὸν πυρετοὶ ἔχουσιν ἰσχυροί, καὶ καῦμα ὀξὺ. καὶ ἀπὸ τοῦ βάρεος ἀσθενείη, καὶ ἀκρασίη τῶν σκελέων καὶ τῶν χειρῶν. ἀχρεῖα γὰρ μάλιστα γίνεταί οἱ, καὶ ἡ γαστὴρ ταράσσεται, καὶ τὰ ὑποχωρέοντα δυσώδεα, καὶ στρόφος ἰσχυρὸς ἐπιγίνεται. Ταῦτά τε πάσχει. Καὶ ἢν τις ἀναστῆσαι θέλῃ αὐτὸν, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι. οὐ δὲ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀνορῆν δύναται ὑπὸ τοῦ καύματος. Καὶ ἢν τις αὐτὸν ἐρωτᾷ, ὑπὸ τοῦ πόνου οὐ δύναται ἀπο- Vet. Cod.

Vet. Cod. ἀποκρίνασθαι. Ὁκόταν δὲ μέλλῃ ἀποθνήσκειν, ὀξύτερά τε ὁρῇ, καὶ φθέγγεται θαρσαλέως, καὶ πιέειν καὶ φαγέειν αἰτέει, καὶ ἢν δῷ τις καταφαγεῖν, ἐν τάχει μεθῇ καὶ τὴν ψυχὴν, ἢν μὴ ἐξεμέσῃ. Τούτῳ ἡ νοῦσος αὕτη κρίνεται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ δεκατέσσαρσι. Πολλοὶ δὲ διατρέχουσι καὶ ἐς τὰς εἰκοσιτέσσαρας. Ἢν γοῦν ταύτας διέλθῃ, ὑγιὴς ἔσται. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι δηλοῦται εἰ θανάσιμος, ἢ οὔ. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, ὧδε ἰῆσθαι. Ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, λουτροῦ μὲν ἀπέχεσθαι. ἀλείφειν δὲ, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ χλιαίνων ἐς κοίτην, καὶ σιτίων ἀπέχεσθαι. Ῥοφήματα δὲ λεπτὰ καὶ ψυχρὰ διδόναι. Οἶνον δὲ πινέτω, μέλανα, αὐστηρὸν, ἢν ξυμφέρῃ αὐτῷ. Ἢν δὲ μὴ, λευκὸν, ὑδαρὸν, αὐστηρόν. Ἢν δὲ δίψα ἰσχυρὴ πιέζῃ τοῦ καύματος, ἀθρόον διδοὺς πίνειν, κέλευε ἐξεμέειν, ταῦτα δὶς ἢ τρὶς ποιήσας. Καὶ ὁκόταν τὸ καῦμα ἔχῃ, ῥάκεα βάπτων ὕδατι ψυχρῷ προστιθέναι, ᾗ ἂν μάλιστα φῇ καίεσθαι. Ἢν δὲ φρίκην ἔχῃ τὸ σῶμα, ἀνιέναι τὰ ψύγματα. Οὗτος ὁκόταν πονῇ, μάλιστα ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὀδύνης, ἄφνως κινδυνεύσει καταλιπὼν τὴν ψυχήν. Ἀλλὰ διδόναι χρὴ αὐτῷ τῆς ὀδύνης τὰ φάρμακα μετὰ σπουδῆς, τὰ αὐτὰ ἃ καὶ τῷ ὑπὸ τῆς πλευρίτιδος ἐχομένῳ. Ὁκόταν δὲ ἐξαναστῇ, ἀνακομίζειν σιτίῳ, καὶ ποτῷ, καὶ λουτροῖσιν ὡς τάχιστα. Ἡ γὰρ νοῦσος χαλεπὴ καὶ παῦροι διαφεύγουσιν. Ἄλλος τύφος. Ἐπιλαμβάνει μὲν τὸ νόσημα πᾶσαν ὥρην. γίνεται δὲ δι' ὑγρασίην τοῦ σώματος, ὁκόταν τὰ σιτία ὑγρὰ ἐόντα, καὶ τὸ ποτὸν πουλὺ, αἱ σάρκες ἀναπίωσι καὶ πλαδαραὶ γίνωνται, ἀπὸ τούτων τὸ νούσημα γίνεται μάλιστα. Ἄρχεται οὖν ὁ πυρετὸς τριταῖος ἢ τεταρταῖος κατ' ἀρχὰς γινόμενος. Καὶ πόνος ἰσχυρὸς ἐν τῇ κεφαλῇ ἐνίσταται. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐν τῷ σώματι διαλείπων. Καὶ ἐμέει σίαλον, καὶ ἐρεύγεται πυκνά. καὶ ἀλγέει τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὸ πρόσωπον ἀφύει, καὶ ἐς τοὺς πόδας οἴδημα κατέρχεται. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἀποιδέει. Καὶ ἐς τὰ στήθεα καὶ ἐς τὸ μετάφρενον ἐνίοτε ἡ ὀδύνη τρέχει, καὶ ἡ γαστὴρ τετάρακται, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἐξορεῖσαι ἰσχυρῶς, καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει πολλὸν καὶ ἀφρῶδες, καὶ ἐν τῇ φάρυγγι δοκέει ἐνέχεσθαι, καὶ κέρχνει αὐτόν. Πολλάκις δὲ καὶ φλεγμαίνει ὁ φάρυγξ. Τοῦτο ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καὶ οὕτως ὁ πόνος πιέζῃ, καὶ ὀρθόπνοια ἰσχυρὴ ἐμπίπτῃ, ἔστιν ὅτε καὶ πολλάκις ἐξαπίνης ὑπὸ τοῦ πόνου τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ ἐν δεκατέσσαρσι. Πουλλοὶ δὲ διαφέρουσι καὶ ἕως τῶν εἰκοσιτεσσάρων ἡμερέων. Πολλάκις δὲ καὶ ἐξαπίνης ἡ νοῦσος ἀνῆκε, καὶ δοκέει ὑγιὴς εἶναι. Ἀλλὰ φυλάσσεσθαι χρὴ, ἄχρις ἂν αἱ τέσσαρες καὶ εἴκοσιν ἡμέραι παρέλθωσιν. εἰ γὰρ ταύτας διαφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει. Τούτῳ ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων, χρὴ ῥοφήματα διδόναι, ἄλητον καθεφθὸν, μέλι λεπτὸν παραχέων. Πίνειν δὲ διδόναι μέλανα οἶνον κατ' ὀλίγον, ὅκως ἂν βούληται κεκρημένον. Σιτία δὲ μὴ προσφέρειν, πρὶν ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσι. Πολύποδας δὲ ἐν οἴνῳ ἑφθοὺς διδόναι ἐσθίειν. Καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφάνειν, καὶ ῥαφανίδας τρώγειν πολλάς, καὶ

non potest. Quum autem moriturus est, acutius videt, & loquitur confidenter: & bibere ac edere cupit: & si quis det quod edat, breui etiam animam emittit, si non euomuerit. Huic morbus hic iudicatur in septem, aut quatuordecim diebus. Multi vero perueniunt etiam ad viginti quatuor. Si igitur hos transierit, sanus erit. Nam in his diebus iudicatur, an lethalis sit morbus, aut non. Hunc quum ita habuerit, sic curato. In primis quidem diebus à balneo abstineat. Vngatur autem vino & oleo tepido in lecto, & à cibis abstineat. Sorbitiones autem tenues frigidas dato. Vinum autem bibat nigrum, austerum, si ipsi conducat: Sin minus, album, aquosum, austerum. Si verò sitis fortis premat propter calorem, potu acer- B uatim dato, euomere iubeto, bis aut ter hoc repetito. Et quum calor habuerit, lintea aqua frigida tincta apponito, qua parte se maxime ardere dixerit. Si verò horrorem habuerit corpus, frigefactoria remittito. Hic quum doluerit, ab huiusmodi maxime dolore periclitatur, ne repente animam relinquat. Verùm exhibere oportet ipsi doloris caussa festinanter eadem pharmaca, quæ ei qui à pleuritide tenetur. Quũ autem exsurrexerit, cibo, & potu, & balneis quàm celerrime refocillato. Morbus enim est difficilis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore: fit autem propter corporis humiditatem, quum cibos humidos, & potum multum carnes com- C bibunt, & fluidæ fiunt, ab his maxime fit morbus. Incipit igitur febris tertiana aut quartana, in principio oboriens. Et dolor fortis in capite consistit: Aliquando etiam in corpore intermittens. Et vomit saliuam, & frequenter eructat, & oculorum regiones dolet, & facies albescit, & tumor in pedes descendit. Quãdoque vero etiam totum corpus intumescit. Et ad pectora, & ad dorsum aliquando dolor currit: & venter turbatus est: & oculis fortiter tuetur, & saliuam multam & spumosam expuit, & in faucibus detineri videtur: & exasperat ipsas. Sæpe vero etiam inflammantur fauces. Hic vbi sic habuerit, & dolor ita presserit, & erectæ ceruicis spiratio fortis inciderit, quandoque D derepente præ dolore animam emittit, in septem diebus, aut quatuordecim. Multi vero vsque ad vigintiquatuor dies durant. Sæpe verò etiam derepente morbus remittit, & æger sanus esse sibi videtur. Verum obseruare oportet donec quatuor & viginti dies præterierint. Si enim has effugerit, non ita valde moritur. Huic quum ita habuerit, in primis diebus sorbitiones dare oportet, farinam coctam, tenui melle affuso. Vinum vero dandum est nigrum, paulatim, prout voluerit temperatum. Cibi autem ne exhibeantur priusquam hi dies præterierint. Polypi vero in vino cocti edendi dentur, & iusculum sorbendum. Et raphanidas multas edat, &

A & nasturtij semen torrefactum, molitum, ac cribratum, vino nigro acerbo affuso bibat. Et polenta tenuis modicá mane bibenda detur. A balneo autem abstineat, donec hi dies præterierint. Vino vero & oleo tepefactis in lecto illinatur, & extergeatur. Et fructus pæoniæ grana decem in vino nigro cocta bibenda dato: & rapi prope percocti succum sorbeat, caseo insulso conditū, & papauere, & sale, & oleo, & silphio, & aceto. Si verò etiam pharmacum bibendum dare volueris, cnidium granum dato. Et post purgationem, farinæ coctæ & pinguis duas heminas exsorbendas dato. Vinum autem bibat idem. Et ex pharmacis & sorbitionibus ac potibus quicquid dederis, pfuerit, siue singillatim, siue plura B simul exhibueris. Atque sic celerrime sanum feceris. Morbus autē est grauis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Hic quidem propter hoc fit. Quū bilis putrefacta ammixta fuerit sanguini, per venas & articulos, quum sanguis steterit, consistit quidem maxime in articulis. Incumbit autem quandoque etiam in reliquum totum corpus, & dolores acutos exhibet: & multi ex huiusmodi morbo claudi fiunt, quum bilis in articulis conclusa in tofum callescit. Dolor autem intermittens, corripit per tres & quatuor dies. Hunc vbi sic habuerit, hoc modo curato. Dolore in corpore præualente, tepefactoria facere, & adhibere oportet, oleo prius illito. Quum autem remiserit, veratrum ipsi dato, toti corpori antea fomē C to adhibito. Postera die serum caprinum coctū bibendum dato, duorum congiorum mensura, ita vt in alterum congium mel affundas, & in alterum sal adijcias, deinde poculis vicissim permutatis bibat, donec totum ebiberit. Ad vesperam vero post purgationem, lenticulæ heminā sorbeat: & betarum pinguium heminam, polēta inspersa ebibat. Et pulli gallinacei carnē, aut columbæ, aut turturis, aut ouiculæ, aut suis pinguem edat. Veratrum autem per sextum diē dato: & si alicubi in articulis tumor fiat, & abscessus fieri nolit, cucurbita affixa sanguinem detrahito, punctura per acum triangularē facta in genua, si in genibus tumor fuerit. Verùm nullum ex alijs articulis perpunxeris. Interpositis autem D diebus cibum accipiat, panem maxime assatum: Mazam vero maxime oleo & melle subactam. Obsonia vero habeat, maxime quidem assatas carnes volucrium, non salsas: Sin minus, etiā cocta, conditas, verum sine caseo, & sesamo, & sale. Piscibus aūt vtatur carnosissimis, assatis eodē modo velut carnes: & coctis origano cōspersis, ac oleo ipsis affuso. Vinum autem bibat album, si conducat: aut si hoc non conducet, nigrum: & in deambulationibus se exerceat per diem, & post cœnam, & mane. Serum autem & lac pro tempore semper bibat. Si verò tibi visum fuerit, etiam asininum lac decoctum dato. Et si sanus fiat, in custodia ipsum esse oportet, vt ne à frigore & æstu lædatur: & cibis nō valde expleatur.

καὶ καρδάμου καρπὸν φώσας, ἀλέσας καὶ σήσας λεπτά· εἶτα πινέτω οἶνον μέλανα, ἐπιβαλὼν στρυφνόν. Καὶ ἄλφιτα λεπτὰ ὀλίγα διδόναι πίνειν ἕωθεν. Λουτροῦ δὲ ἀπεχέσθω, μέχρις ἂν αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν. Οἴνῳ δὲ καὶ ἐλαίῳ χλιήνας, ἀλείφειν ἐς κοίτην, καὶ ἐκμάσσειν. Καὶ γλυκυσίδης καρποῦ δέκα κόκκους ἑψῶν ἐν οἴνῳ μέλανι, διδόναι πίνειν. Καὶ γογγυλίδας διέφθους ποιέων, ῥοφανέτω τοῦ χυλοῦ, ἀρτύσας τυρῷ ἀνάλτῳ, καὶ μήκωνι, καὶ ἁλὶ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ σιλφίῳ, καὶ ὄξει. Ἢν δὲ καὶ φάρμακον βούλῃ πῖσαι, καὶ τοῦ κνιδίου κόκκου πῖσαι. Καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν, ἀλεύρου ἑφθοῦ καὶ λιπαροῦ δοῦναι* δύο τρυβλία ἐκροφέειν. Οἶνον δὲ πινέτω τὸν αὐτόν. Καὶ τῶν φαρμάκων καὶ ῥοφημάτων καὶ ποτῶν ὅ,τι ἂν διδῶς, ὀνήσειεν, ἤν τε κατὰ ἓν, ἤν τε κατὰ πλείω προσφέρῃς. Καὶ οὕτω τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ παῦροι διαφυγγάνουσι. Ἄλλος τῦφος. Γίνεται μὲν καὶ οὗτος, διὰ τόδε. Ὁκόταν ἡ χολὴ σαπεῖσα μιγῇ τῷ αἵματι ἀνὰ τὰς φλέβας, καὶ τὰ ἄρθρα, ὁκόταν τὸ αἷμα στῇ, ἐνίσταται δὲ μάλιστα ἐν τοῖσιν ἄρθροισι. Κατασκήζεται δὲ ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα, καὶ ὀδύνας παρέχει ὀξείας, καὶ οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς τοιαύτης νούσου, χωλοὶ γίνονται, ὁκόταν ἀποληφθεῖσα ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν ἡ χολὴ πωρωθῇ. Ἡ δὲ ὀδύνη διαλείπουσα ἐπιλαμβάνει, καὶ διὰ τριῶν ἡμερέων, καὶ διὰ τεττάρων. Τοῦτον ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, μελετᾷν οὕτως. Τῆς ὀδύνης ἐπικρατεούσης ἐν τῷ σώματι, χλιάσματα χρὴ ποιέειν καὶ προστιθέναι, ἐλαίῳ ὑπαλείψας. Ὁκόταν δὲ ἀνῇ, δοῦναι αὐτῷ ἐλλέβορον, πυριήσας πρόσθεν ἅπαν τὸ σῶμα. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὀῤῥὸν αἴγειον ἑψήσας, δοῦναι πιεῖν, δύο χόας, παρὰ τὸν ἕτερον χόα, μέλι παραχέας, παρὰ δὲ τὸν ἕτερον, ἅλας παραβαλών. εἶτα κύλικα παραλλάσσων, πινέτω ἕως ἂν ἐκπίῃ ἅπαν. Εἰς ἑσπέρην δὲ μετὰ τὴν κάθαρσιν, φακῆς τρυβλίον ῥοφεέτω, καὶ τεύτλων τρυβλίον λιπαρῶν ἄλφιτα παραπάσας, ἐκπιέτω. Καὶ νεοσσοῦ ἀλεκτορίδος κρέας, ἢ πελειάδος, ἢ τρυγόνος, ἢ οἰός, ἢ ὑὸς πῖον τρωγέτω. Τὸν ἐλλέβορον δι᾽ ἕκτης ἡμέρης διδόναι, καὶ ἤν που τῶν ἄρθρων ἀποιδίσκηται, καὶ μὴ θέλῃ ἀφίστασθαι, σικύην προσβαλὼν ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, κατακεντῶν ἀκίδι τριγώνῳ ἐς τὰ γούνατα, καὶ ἐν τοῖσι γούνασιν ἐν οἷς τὸ οἴδημα. Τῶν δὲ ἄλλων ἄρθρων μηδὲν κεντειώσης. Τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, σιτίον προσφερέσθω. ἄρτον μὲν, ὡς ὀπτότατον. Μᾶζαν δὲ, ψαιστὴν ὡς μάλιστα. Ὄψα δὲ ἐχέτω ὡς μάλιστα μὲν ὀπτά. ὀρνίθια δὲ, ἄναλτα. Εἰ δὲ μὴ, καὶ ἑφθὰ, ἐζωμευμένα, πλὴν ἄνευ τυροῦ, καὶ σησάμου, καὶ ἁλός. Ἰχθύεσι δὲ χρεέσθω, τοῖσι σαρκωδεστάτοισιν, ὀπτοῖσι δὲ, τὸν ἴσον τρόπον τοῖς κρέασιν ἑψῶν, δι᾽ ὀριγάνου πάσας, ἐλαίῳ αὐτὰ ὑποχείσας. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, ἢν ξυμφέρῃ. ἢν δ᾽ οὐ ξυμφέρῃ, μέλανα, καὶ ἐν περιόδοισι ταλαιπωρεέτω δι᾽ ἡμέρης, καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ὄρθριος. Ὀῤῥὸν δὲ καὶ γάλα τὴν ὥρην πινέτω αἰεί. Ἢν δέ σοι δοκέῃ, καὶ ὄνειον γάλα διδόναι ἀφεψήσας. Καὶ ἢν ὑγιὴς γένηται, ἐν φυλακῇ αὐτὸν εἶναι τοῦ ψύχεος, καὶ τοῦ καύματος, καὶ τῶν σιτίων μὴ λίην ἐμπιπλάσθω.

Vet. Cod.

*τρία

Vet.Cod. θω. κίνδυνος γὰρ αὖθις ὑποτροπιάσαι τὴν νοῦσον. Αὕτη τοιγαροῦν ἡ νοῦσος οὕτω θεραπευομένη, ἐν ἓξ μησὶν, ὑγιὴς γίνεται. Ἐν γὰρ τῶν τοσούτων μηνῶν τῷ διαστήματι κρίνεται ἤν τε θανάσιμος, ἤν τε μὴ, ἢν καὶ παραχρῆμα θεραπεύηται, πλὴν ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ τοῖσι πλείστοισι συναποθνήσκει. Ἄλλος τύφος. Γίνεται μὲν τὸ νόσημα ἐν ὀπώρης καιρῷ, ὁκόταν τις πλησθῇ παντοίης ὀπώρης. Τοῖσι δὲ πουλλοῖσι καὶ ἀπὸ τῶνδε ἐγένετο ἡ τοιάδε νοῦσος, φαγόντες πλακοῦντος καὶ σησάμης καὶ τῶν ἄλλων μελιτωθέντων ἀπλείστως. τὸ γὰρ μέλι τὸ ἑφθὸν, καυματῶδές ἐστι, καὶ προσπλάσσεται τῇ κοιλίῃ. ἔπειτα ὁκόταν κατεψηθῇ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀναζέεται, καὶ ἐξαπίνης ἡ γαστὴρ ἀείρεται, καὶ πίμπραται, καὶ δοκέει διαρρήγνυσθαι. Ἔπειτα δὲ ἐξαπίνης διάρροια ἐπεγένετο, καὶ ὁκόταν ἅπαξ ἄρξηται χωρέειν, πολλὰς ἡμέρας καθαίρεται, καὶ πουλλοὶ μετὰ ταύτην τὴν κάθαρσιν, ὑγιέες ἐγένοντο. Ὁκόταν οὖν παύσηται αὐτόματος καθαιρόμενος, φακῶν χυμοῦ ἀναγκάσαι αὐτὸν ἐκπιεῖν τρία ἡμίχοα, ἅλας παραβάλλων. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τοῦ χυμοῦ, ἐς ἑσπέρην, φακῆς τρυβλίον ῥοφεέτω ψυχρῆς, ἀνάλτου. Σίλφιον δὲ ἐπιξέσθω πουλλύ, καὶ τεύτλου τρυβλίον, ἀνηδύντου λιπαροῦ, ἄλφιτα παραπάσσων. Οἶνον δὲ πινέτω, μέλανα αὐστηρὸν κατ' ὀλίγον. Τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ χρόνου, τὰ αὐτὰ ποιεέτω, καὶ σῖτα προσφερέσθω, ἄρτον ἔξοπτον. μάζαν τε ψαιστὴν ὡς μάλιστα. Τὰς δὲ πρώτας τῶν ἡμερέων, ἄλευρον φαγέτω κάθεφθον, ἀποψύχων, καὶ μέλι παραχέων. Οἶνον δὲ πινέτω μέλανα στρυφνὸν, ἕως ἂν καταστῇ ἡ νοῦσος, ταῦτα προσφερέσθω. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ὀπώρης ληφθεὶς τῇ νούσῳ, φῦσαν παρέχει, καὶ στρόφον, καὶ ὀδύνην, καὶ τὰ σιτία οὐκ ἐθέλει διαχωρέειν, καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη καὶ σκληρὴ αὐτοῦ ἐστι, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἔχει. Τούτῳ ἢν μὲν αὐτομάτη ταραχθῇ, ἡ κοιλίη ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι τὸ ἐλάχιστον καθαίρεται. Καὶ ὁκόταν παύσηται καθαιρόμενος, ὑγιὴς παραχρῆμα ἔσται. Ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ, καθαίρειν αὐτὸν, τῷ ἱπποφαέως ὀπῷ, ἢ τῷ κνιδίῳ κόκκῳ. Ἐς ἑσπέρην δὲ ταῦτα διδόναι, καὶ τῷ αὐτομάτῳ καθαιρομένῳ. Τῇ δ' ὑστεραίῃ, ἢν μὲν πυρετὸς ἔχῃ, ἡσυχίην ἐχέτω. Διδόναι δὲ αὐτῷ πίνειν τοῦ αὐτοῦ οἴνου, ὡς ἐν ψυχροτάτῳ ὕδατι. Ἢν δὲ μὴ ἔχῃ πυρετὸς, διαιτήσθω δίαιταν μὴ ὑγρὴν, ἀλλ' ἰσχυροτέρην. Καὶ περιπατεέτω πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος. Ὑπὸ τούτου τοῦ νοσήματος πολλοῖσιν ἤδη ὕδερος ἐξεγένετο. Καὶ ἢν δοκέῃ σοι κλύζειν, τοῖσιν αὐτοῖσι κλύσον, οἷσι καὶ τὸν ὑδεριῶντα. Ἢν δὲ βούλῃ, τοῖσιδε κλύζειν. Ἐν μελικρήτου κοτύλῃ ποίην θαψίης ἐγξύσαι, εἶτα οὕτως ἐγκλύσαι. Οὗτος οὕτω θεραπευόμενος τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἄλλος τύφος. Γίνεται μὲν τὸ νόσημα, ὁκόταν τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ σώματι σαπῇ, καὶ ἀναξηρανθῇ μᾶλλον τοῦ καιροῦ. Γίνεται οὖν τὴν ἰδέην, ὁκόταν τῷ νοσήματι ἔχηται, δίυγρος, ὑπόχλωρος, διαφανὴς, κύστει ἔοικεν οὔρου, πλὴν οὐκ οἰδέει, ἀλλὰ λεπτὸς καὶ σκελιφρός ἐστι καὶ ἀσθενής. Μάλιστα δὲ τοῦ σώματος λεπτύνεται τὰς κληῗδας: καὶ τὸ πρόσωπον ἰσχυρῶς κάτισχνος, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι σφόδρα.

Ταῦτα

tur. Periculum est enim ne morbus reuertatur. A Hic itaq; morbus si sic curetur, in sex mensibus sanatur. In tot enim mẽsium spatio iudicatur an mortalis sit, aut nõ, etiamsi statim curetur. Nam morbus est grauis, & plerisq; cõmoritur. Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tempore pomorum, quum quis se fructibus mollis corticis, & foris non lignosi, omnis generis repleuerit. Plerisq; vero etiam ab his factus est talis morbus, vbi videlicet placentarum, & liborum sesaminorum, & aliorum dulciariorum ex melle paratorũ, esu se insatiabiliter expleuerunt. Mel enim coctum æstuosum est, & ventri adhæret: postea quum concoctum fuerit in ventre, efferuescit: & venter derepente attollitur, & ardet ac dirũpi videtur. Deinde repente ventris profluuium B succedit: & quum semel secedere inceperit, per multos dies purgatur: & multi post hanc purgationem sani fiunt. Quum igitur sua sponte purgari cessauerit, lentium succi tres semicongios ipsum ebibere cogito, sale adiecto. Post purgationem vero succi, ad vesperam, lenticulæ frigidæ non salsæ heminam sorbeat: Multum autem silphij in ipsam deradat: & betæ pinguis non cõditæ heminam, polenta inspersa. Vinum autem bibat nigrum, austerũ, paulatim. Reliquo verò tempore eadem faciat. Et cibos accipiat, panem exassatum, & mazam oleo & melle q̃ maxime subactam. Primis aũt diebus farinam edat coctã frigefactã, melle affuso. Vinum aũt bibat nigrũ, acerbum: & donec quieuerit morbus, hæc assu- C mat. At, qui ex fructibus morbo arreptus est, flatum sentit, & tormen, & dolorem: & cibi secedere non volunt, & venter ipsius magnus ac durus est, & rigor ac febris habet. Huic si quidem sponte turbatus fuerit venter, in viginti diebus vt minimum purgatur. Et quum purgari cessauerit, sanus statim erit. Si verò non fuerit purgatus, purgato ipsum hippophais succo, aut cnidio grano. Ad vesperam aũt eadem exhibeto, quę ei qui sponte purgatur. Postera die si febris habuerit, quietem habeat. Et de eodẽ vino in aqua frigidissima ipsi bibendũ dato. Si verò febris non habuerit, victu vtatur, nõ humido, sed fortiore. Et deambulet, coniectura iuxta cibos facta. Ab hoc morbo multis iã aqua intercus facta est. Et si D tibi clysterẽ adhibere visum fuerit, eadem quæ et hydropico per clysterẽ infundito. Si verò volueris, hæc infundere potes. In aquę mulsę hemina, herbã thapsiæ coquito, & sic infundito. Hic hoc modo curatus celerrime sanus erit. Alius typhos. Fit hic morbus, quum humor qui est in corpore, putrefactus fuerit, & magis quàm oportet est resiccatus. Fit igitur æger hoc morbo correptus, specie limpidus, ac humectus, subpallidus, pellucidus, & vesicæ vrinæ similis: verum non intumescit, sed tenuis & aridus est, ac debilis. Attenuantur autem in corpore maxime claniculæ, & facie fortiter gracilescit, & oculi valde sunt excauati: & hæc quidem à morbo patitur.

Color

A Color autem corporis niger est, causa vero hæc est. Quum bilis atra in venas, & ad cutem subierit, & postea calor successerit, necesse est à calore venas comburi ac resiccari: quare sanguis è venis excedit. Hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis, & oculis raro nictat, & muscas à stragulis venatur. Et grauitas ciborum maior est quàm quum sanus esset. & 21
lucernæ extinctæ odore delectatur: & frequenter semen per somnum effundit. Sæpe vero etiam inter eundum genitura ipsi exit. Huic quum sic habuerit, ventrem nigro veratro purgato, supernum videlicet: infernum vero scamoniæ succo. Post purgationem vero eadem quæ & alijs dato: & serum ac lac bubulum, aut
B caprinum pro tempore exhibeto: dato & lac asininum decoctum, ad purgationem. Hic ita curatus in duobus maximè annis sanus fit. Cibos autem quos vult assumat, & quàm maxime nutriatur, & deambulet coniectura ad cibos facta. Hic morbus corripit maiorem viginti annis. Vbi verò corripuit, si non à principio morbi quis curatus fuerit, non desinit, nisi viginti anni præterierint, sed adhæret. Postea ab aliquibus dum curantur decedit. Morbus autem grauis est. Voluuli porrò vocantur hi morbi: fiunt autem maxime ab his. Si hyemis tempore quis calido & humido victo vtitur, & non deambulationibus se exerceat, respectu ad cibos facto: (verum repletus semper dormit) & de-
C inde longum iter perficere cogatur, frigore sæuiente: deinde riguerit sub ossa. Hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur: & color ipsius fit plumbiformis: & riget semper, vt etiam calida ipsi affusa, calida esse non videatur. Corpus autem ipsius dum lauatur, à calida desquamatur, maxime scrotum: & si digito corpus compresseris, impressionem facies, & notæ tibi apparebunt, velut in farina aqua subacta. Maximè autem in pedibus impressionem perfert. Crura vero ipsius grauia sunt: & si obambulet, tremit: & si ad accliuem locum iter faciat, vehementer anhelat, & vlnæ dependere videntur, & sitis vrget noctu, cibi vero crudi secedunt, quoscunque ingessit. Huic quum sic
D habuerit, fomento prius adhito, cneorum bibendum dato, aut hippophais succum, aut cnidium granum. Post purgationem vero eadem dato quæ prioribus. Postera die lactis asinini cocti congium dato bis ebibendum, sale adiecto. Ad vesperam cœnet panem. Obsonium autem habeat, ouiculæ carnes coctas, & polypos coctos in vino nigro, & iusculum sorbeat: & lenticulam habeat sic præparatam: Heminam lentis coctam probe terito, deinde farinam admisceto, & silphiũ derasum addito, & salẽ adijcito, & acetum affundito, & allium ad hęc simul coquito, & affusa aqua bis aut ter feruefacito, & cũ rudicula vndiquaque expassa brachia habente, simul ipsa agitato: deinde ablata frigefacito. Sit

Ταῦτα μὲν ὑπὸ τοῦ νοσήματος πάσχει. ἢν δὲ ἡ χροιὴ τοῦ σώματος μέλαινα ᾖ, τάδε αἴτια ἐστίν. ἐς τὰ φλέβια καὶ ἐς τὸ δέρμα ὁκόταν χολὴ μέλαινα ὑπέλθοι, καὶ ἐπὶ τούτοισιν ὁκόταν θέρμη ἐπιγένηται, ἀνάγκη ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξυγκέεσθαί τε καὶ ἀναξηραίνεσθαι τὰ φλέβια, ὥς τε τὸ αἷμα ἐκχωρέειν κατὰ τὰ φλέβια. Τάδε οὖν πάσχει. Οὗτος λεπτὸς γίνεται, καὶ κάτισχνος ἰσχυρῶς, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀραιὰ σκαρδαμύσσει, καὶ τὰς μυίας ἀπὸ τοῦ ἱματίου θηρεύει. Καὶ βάρος τῶν σιτίων ἐστὶν, ἢ ὑγιαίνων, καὶ λύχνου ἀπεσβεσμένου τῇ ὀσμῇ ἥδεται, καὶ ἐξονειρώσσει θαμινά. Πολλάκις δὲ καὶ βαδίζοντι αὐτῷ, ἐξέρχεται ἡ γονή. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν τὴν κοιλίην τῷ μέλανι ἐλλεβόρῳ, τὴν ἄνω δηλονότι. τὴν δὲ κάτω, ὀπῷ σκαμμωνίης. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, τὰ αὐτὰ διδόναι, ἃ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, καὶ ὀῤῥὸν, καὶ γάλα βοὸς, ἢ αἰγὸς διδόναι τὴν ὥρην. διδόναι δὲ καὶ ὄνειον γάλα ἀφεψῶν ἐς ὑποκάθαρσιν. Οὗτος οὕτω μελετώμενος, μάλιστα ἐν δυσὶν ἔτεσιν ὑγιὴς γίνεται. Σιτία δὲ ἃ βούλεται προσφερέσθω. ἀναχεέσθω δὲ ὡς μάλιστα καὶ περιπατεέτω, πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος. Αὕτη ἡ νοῦσος λαμβάνει πρεσβύτερον εἰκοσαέτεος. Ὁκόταν δὲ λάβῃ, ἢν μὴ κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος μελετηθῇ, οὐκ ἐκλείπει, εἰ μὴ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, ἀλλὰ προσέχει. Ἔπειτα ἐνίοισι μελετωμένοισιν ἐξέρχεται. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Εἰλεοί. Εἰλεοὶ δὲ τάδε τὰ νοσήματα καλέεται. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα. Ἢν τοῦ χειμῶνος θερμῇ τῇ διαίτῃ καὶ ὑγρῇ χρέεται, καὶ μήτε περιόδοισι ταλαιπωρέῃ πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος. Πιμπλάμενος δὲ, εὕδει ἀεί. εἶτα ἐξαπίνης ἀναγκασθῇ βαδίσαι μακρὴν ὁδὸν, ψύχεος ἐόντος. εἶτα ῥιγώσῃ ὑπὸ τὰ ὀστέα: τάδε οὖν πάσχει, φῦσα ἐγγίνεται ἐν τῷ σώματι παντί. καὶ ἡ χροιὴ αὐτοῦ γίνεται μολιβδοειδής, καὶ ῥιγοῖ αἰεὶ, ὥς τε οἱ θερμὸν καταχυθὲν, οὐ δοκέεται θερμὸν εἶναι. τὸ δὲ σῶμα λουόμενον αὐτοῦ, λεπίζεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ. μάλιστα δὲ ἡ ὄσχη. καὶ ἢν τῷ δακτύλῳ τοῦ σώματος ὑποπιέζῃς, ἐνθλάσεις, καὶ σημαινέεταί σοι ὥσπερ ἐν σταιτί. μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι ποσὶν ἐνθλᾶται. τὰ δὲ σκέλεα βαρέα αὐτοῦ, καὶ ἢν περιφοιτήσῃ τρέμει, καὶ ἢν πρὸς * ἔπος βαδίζῃ, πνευσιᾷ σφόδρα, καὶ αἱ ὠλέναι δοκέουσιν ἀποκρέμασθαι, καὶ δίψη ἔχει τὰς νύκτας. τὰ δὲ σιτία ὠμὰ διαχωρέει, ὅσα καταφάγῃ. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πυριήσας αὐτὸν, κνέωρον διδόναι πίνειν, ἢ τοῦ ἱπποφαέος ὀποῦ, ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν ταῦτα διδόναι, ἃ καὶ τοῖσι πρόσθεν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ χόεα διδόναι, δὶς ἐκπιεῖν, ἅλας παραβάλλων. Ἐς ἑσπέρην δὲ, δειπνεέτω ἄρτον. Ὄψον δὲ ἐχέτω, ὄϊος κρέα ἑφθὰ, καὶ πουλύποδας ἑφθοὺς ἐν οἴνῳ μέλανι, καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφανέτω, φακὴν ἐχέτω, ὧδε ἐσκευασμένην. κοτύλην φακοῦ ἑψήσας, τρίψαι λίην. ἔπειτα ἄλευρον παραμίξαι, καὶ σίλφιον ἐπιξέσαι, καὶ ἅλας ἐμβαλεῖν, καὶ ὄξος ἐπιχέαι, καὶ σκόροδα πρὸς τούτοις συνεψεῖν. ἔπειτα ὕδωρ ἐπιχέας, ζέσαι δὶς ἢ τρίς, καὶ τορυνᾶν ἅμα αὐτοῖς, ἔπειτα ἀφελὼν, ἑψήσθω.

Vet. Cod.

* ἴσως αἶπος

et Cod. Ἔσω δὲ μὴ λίην παχεῖη. ἐμβεβλήσθω δὲ καὶ ἡ γλήχων ἑψομένη τῆς εὐωδίης εἵνεκα. Τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, ἐμέτους ποιείσθω δι᾽ ἕκτης ἡμέρης. Πυριῆσθαι δὲ χρὴ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε πρὸ τοῦ ἐμέτου, καὶ τῆς φαρμακοποσίης. Καὶ διὰ τρίτης ἡμέρης λουέσθω, ἢν συμφέρῃ. Εἰ δὲ μὴ, ἀλειφέσθω. Καὶ περιπατεέτω ἢν δυνατὸς ᾖ, πρὸς τὰ σιτία τεκμαιρόμενος: καὶ ἀκτῆς φύλλα καὶ κονύζης τῆς αἰεὶ ἁπαλῆς ἑφθῶν, διδόναι ἐσθίειν. Οὕτω γὰρ ἂν μελετώμενος, ῥῆστα διάγοι, καὶ ἡ νοῦσος ἐκλείποι ἂν ἐνιαυσιαίη. Πολλοῖσι δὲ ἤδη ὑγιέσι γινομένοισι, διὰ δύο ἐτέων ἡ νοῦσος ὑποτροπίασεν. Ἀλλὰ χρὴ, ἢν ὑποτροπιάσῃ, τὴν αὐτὴν ἴησιν ἰῆσθαι. Ἢν δὲ τρίτον ὑποτροπιάσῃ, οἴδημα μὲν οὐκ ἐπιγίνεται. λεπτὸς δὲ γίνεται καὶ κάτισχνος, ἄρχεται δὲ λεπτύνεσθαι ἀπὸ τοῦ προσώπου: καὶ τὴν χροιὴν ἐκλευκος γίνεται, μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν. τούτῳ ὕδερος ἐνίοτε ἐγγίνετο ἐν τῇ κοιλίῃ. Ἢν οὖν ἐγγένηται, τάμνειν αὐτὸν οὐ χρή. ἀποθανέεται γάρ. θεραπεύειν δὲ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν ἀπὸ σπληνὸς ὑδεριῶντα. Τοῦτον μάλιστα μὲν κατ᾽ ἀρχὰς βούλεσθαι μελετᾶν, καὶ οὕτω ταχέως ὑγιέα ποιήσεις. Ἡ δὲ νοῦσος δέεται μελέτης πολλῆς. χαλεπὴ γάρ. Ἄλλος εἰλεὸς ἰκτερώδης. Ἐπιλαμβάνει μάλιστα μὲν θέρεος ὥρῃ ἐν ἑλώδεσι χωρίοισιν οὗτος. μᾶλλον δὲ ἀπὸ ὑδροποσίης. Πολλοὶ δὲ ἤδη τῷ τοιούτῳ συνεσχέθησαν καὶ ὑπὸ τὸν ἥλιον εἰληθέντες, τὴν κεφαλὴν ἀλγήσαντες. Ἀλλὰ παραπλήσια τοῖσι πρόσθεν πάσχουσι, πλὴν τῆς χροιῆς. καὶ γὰρ ὠχρὸς γίνεται, οἷον σίδιον. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἔστιν ὅτε ἰκτέρου πίμπλανται. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, θεραπεύειν χρὴ τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι καὶ τὸν πρόσθεν. Διδόναι τὸ ἀπ᾽ ἐρεβίνθων λευκῶν ὕδωρ ἑψῶν πίνειν, καὶ ἐν τῷ οἴνῳ διακιρνᾶν καὶ διδόναι. Καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καθαίρειν τῷ τετραγώνῳ. Οὗτος ἧσσον τοῦ προτέρου θανατώδης. καλέεται δὲ εἰλεὸς ἰκτερώδης. Εἰλεὸς αἱματίτης. Τὰ μὲν ἄλλα πάσχει πλῆθος τὰ αὐτὰ τοῖσι πρόσθεν. Ἄρχεται δὲ μετοπώρου γίνεσθαι τὸ νόσημα. Τάδε δὲ ἐν τῷ νοσήματι προσγίνεται. Ἐκ τοῦ στόματος κακὸν ὄζει ἀπὸ τῶν ὀδόντων, καὶ τὰ οὖλα ἀφίσταται, καὶ ἀπὸ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥέει. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῶν σκελέων ἕλκεα ἐκφλυνδάνει, καὶ τὰ μὲν ὑγιαίνεται, τὰ δὲ ἄλλα προσγίνεται, καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα, καὶ λεπτόδερμος. Περιφοιτεῖν δὲ καὶ ταλαιπωρέειν πρόθυμος. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τούτοισιν ἰῆσθαι, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, καὶ κλύζειν τοῖσδε. Σικύου τοῦ ἀγρίου πέντε φύλλα τρίψαι λεῖα, καὶ παραμίξαι μέλιτος ἡμικοτύλιον, καὶ ἁλῶν δραξάμενος τῇ μιῇ χειρὶ, καὶ ἐλαίου ἡμικοτύλιον, καὶ ἀπὸ τεύτλων ἑφθῶν τοῦ χυλοῦ τέσσαρας κοτύλας. Διδόναι δὲ ἐς ὑποκάθαρσιν ὀνείου γάλακτος ἑφθοῦ, κοτύλας ὀκτὼ, μέλι παραχέων. Πινέτω δὲ καὶ βόειον τὴν ὥρην, τεσσαράκοντα ἡμέρας. Πινέτω δὲ καὶ τὸ ἕωθεν τοῦ βοείου γάλακτος, δύο κοτύλας, τρίτον μελικρήτου παραμίσγοντας, καὶ μεταξὺ τῶν ἡμερέων. Αὕτη ἡ νοῦσος δέεται πολλῆς ἰήσιος. Εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐξέρχεται, ἀλλὰ ξυναποθνήσκει τῷ ἀνθρώπῳ. Καλέεται δὲ εἰλεὸς αἱματίτης. Τὰ παχέα καλεόμενα νοσήματα. Ἐκ δὲ τῶν παχέων καλουμένων νοση-

to. Sit autem non valde crassa, & odoris gratia etiam pulegium vt simul coquatur, adijciatur: A Intermedijs vero diebus, vomitus faciat per sextum diem. Verum aliàs atque aliàs ante vomitum, & pharmaci potum, fomentum adhibere oportet. Et per tertiam diem lauetur, si conducat: Sin minus, vngatur. Et deambulet si ita potens fuerit, coniectura ad cibos facta: & sambuci, ac conyzæ semper teneræ, folia cocta edenda dato. Sic enim curatus, facilime deget, & morbus etiam si annuus sit, desinet. Multis verò iam sanis factis, post duos annos morbus reuersus est. Sed si hoc contingat, eodem modo curetur. Si verò tertium reuertatur, tumor quidem non succedit. Tenuis autem fit & gracilis, incipitq; à facie attenuari, & colore exalbescit magis quàm prius; B Huic quandoque aqua intercus fit in ventre. Si igitur facta fuerit, secare ipsum non oportet: moritur enim, sed ijsdem curare, quibus eum, qui à splene aqua inter cutem laboret. Hunc maxime in principio curare velis, & sic cito sanum facies: Opus autem habet morbus multa curatione, est enim grauis. Alius voluulus arcuatus. Hic maxime æstatis tempore in palustribus regionibus corripit: Magis autem ab aquæ potu. Multi vero iam à tali morbo correpti sunt, ex mora sub sole capitis dolore affecti. Verum similia prioribus patiuntur, excepto colore. Nam pallidus fit æger, velut malicorium. Et oculi aliquando morbo arcuato implentur. Hunc C vbi sic habuerit, ijsdem curare oportet quibus priorem. Danda etiam in potu aqua à cicere albo cocta, & cum vino eadem permixta danda est. Et caput eius tetragono medicamento purgetur. Hic minus quam prior lethalis est, & vocatur voluulus arcuatus. Voluulus hæmatites. Reliqua quidem eadem patitur cum prioribus. Incipit autem morbus autumno fieri. Hæc vero in morbo accedunt. Ex ore male olet à dentibus, & gingiuæ abscedunt, & à naribus sanguis fluit. Aliquando etiam ex cruribus vlcera pullulant, & alia sanescunt, alia emergunt. Et color niger fit, & cutis tenuis. Est autem ad deambulandum ac laborandũ promptus. D Hunc vbi sic habuerit, ijsdem curato quibus priores, & hæc per clysterem infundito. Cucumeris syluestris folia quinq; terito, & mellis dimidium heminæ ammisceto, itemq; olei heminam dimidiam, & salis quantum vna manu comprehendere potes, & succi betarum heminas quatuor. Ad subpurgationem vero lactis asinini cocti heminas octo exhibeto, melle affuso. Bibat etiam bubulum lac pro tempore, per quadraginta dies. Bibat item mane bubuli lactis duas heminas, tertia aquæ mulsę parte ammixta, per intermedios dies. Hic morbus multa medela opus habet: Sin minus, nõ exit, sed cum homine moritur. Vocatur autem voluulus hæmatites. Morbi crassi appellati. Ex crassis appellatis morbis,

A morbis, hi maxime fiunt. Quum pituita & bilis mixta fuerint in corpore, fluunt in ventrem: & quum congregata fuerint in ventre, attolluntur, & sursum ac deorsum discurrunt, velut vnda. Et rigor ac febris corripit. Et dolor in capite consistit: & quum dolor circa viscera constiterit, suffocationem inducit. Aliquando vero vomit pituitam acidam, quandoque etiam salsam: & postquam euomuit, os amarum ipsi esse videtur. In lateribus autem rubores detinentur. Nam quum pituita in ventre sit, sanguis à caliditate congregatus in latera allapsus est, & rubores in lateribus excitat. Et calor maxime latera occupat, ac costas. Et dorsum ipsius incuruum fit. Et quum maxime doleat, corpo-

B ris contactum non sustinet. Nam velut ex vlcere dolet. Et carnes præ dolore vibrantur ac palpitant: & testes contrahuntur: & in sedem, & in vesicam, calor quidam ac dolor irruit. Et mingit crassum velut in aqua inter cutem. Et ex capite defluunt capilli: & pedes semper frigidi sunt: & dolor premit maxime latera, & dorsum, & collum: & ad cutem aliquid ipsi proserpere videtur. Morbus vero quandoque vrget, quandoque remittit. In progressu autem magis asidue premit. & cutis capitis crassa ac rubicunda est. Hic vsque ad sex annos talia pati perseuerat. 22 Postea & sudor multus diffunditur, & male olet. Sæpe vero etiam per somnum semen effundit. Quod vero per coitum emittit, sub-

C cruentum ac subliuidum prodit. Hic morbus fit propter calorem solis, & aquæ potum. Proinde hunc, quum sic habuerit, cneoro aut hippophae, aut cnidio grano dato, subpurgato: dato etiam lactis asinini cocti heminas octo bibendas, melle affuso. Postera die post purgationẽ, eadem quæ alijs exhibeto. Primis autem diebus ex ijsdem nutriatur, ex quibus etiam is, qui ab aqua inter cutem correptus est: & deambulationibus se exerceat, si ita potens fuerit. Si verò præ febribus impotens fuerit, & cibos edere non poterit, lenticulæ sorbitione vtatur: Potu vero vino nigro quàm maxime austero. Hic morbus maxime corripit autumno, & tempore fructuũ pomorum. Hic si quidem curatus fuerit in sex

D annis, satis est: sin minus, adhæret vsque ad decem annos. Cum multis vero simul moritur, si non statim curatus fuerit. Alius crassus morbus. Tales crasси morbi à bile fiunt, quum bilis in hepar influxerit, & in capite constiterit. Hæc igitur æger patitur. Hepar intumescit, & præ tumore ad septum transuersum expanditur; & dolor statim in caput irruit, maxime vero in tempora: & auribus non acute audit. Sæpe vero etiam oculis non videt; & horror ac febris corripit. Atq; hæc quidẽ in principio morbi ipsi fiunt, intermittentia quandoque valde, quandoq; minus. Quanto autem magis morbus progressus fuerit, tanto amplior dolor in corpore existit: & pupillæ oculorum disperguntur ac hebe-

νυσημάτων, τάδε μάλιστα γίνεται. Ὁκόταν φλέγμα καὶ χολὴ μιχθῇ κατὰ τὸ σῶμα, ῥέει ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ὁκόταν ἀλισθῇ ἐν τῇ κοιλίῃ, ἀείρεται. ἄνω τε καὶ κάτω ἀνατρέχει, ὥσπερ κῦμα. Καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. Καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ ἡ ὀδύνη καθέστηκε, καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα ἡ ὀδύνη καταστῇ, πνῖγα παρέχει. Ἐνίοτε δὲ ἐμέει λάπην ὀξείην. ἐνίοτε δὲ καὶ ἁλμυρήν, καὶ ὁκόταν ἀπεμέσῃ, πικρὸν τὸ στόμα δοκέει αὐτῷ εἶναι. Ἐν δὲ τῇσι πλευρῇσιν ἐρυθήματα κατέχεται. Ἅτε γὰρ τοῦ φλέγματος ἐν τῇ κοιλίῃ ἐόντος, τὸ αἷμα ὑπὸ θερμασίης ἀλισθὲν, προσέπεσεν ἐς τὰ πλευρὰ καὶ ἐρυθήματα παρέχει ἐν τῇσι πλευρῇσι. Καὶ θερμασίη ἔχει μάλιστα τὰς πλευράς. Καὶ τὸ μετάφρενον αὐτοῦ ἔγκυρτον γίνεται. Καὶ ὁκόταν πονῇ μάλιστα, οὐκ ἀνέχεται ψαυόμενος τοῦ σώματος. Ἀλγέει γὰρ ὁκοῖόν περ ἕλκος. Καὶ αἱ σάρκες πάλλονται ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, καὶ οἱ ὄρχιες ἕλκονται, καὶ ἐς τὴν καθέδρην, καὶ ἐς τὴν κύστιν, θέρμη τις καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει. Καὶ οὐρέει παχὺ ὁκοῖόν περ ὑδερῶπες. Καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς αἱ τρίχες ῥέουσι, καὶ οἱ πόδες ἀεὶ ψυχροί, καὶ ἡ ὀδύνη πιέζει μάλιστα τὰς πλευρὰς, καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τὸν τράχηλον. πρὸς δὲ τῷ δέρματι δοκέει οἱ τι προσέρπειν. Ἡ δὲ νοῦσος ὁτὲ μὲν πιέζει, ὁτὲ δὲ ἀνίησι. Περιϊούσης δὲ τῆς νούσου, συνεχέστερον πιέζει. καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ δέρμα παχὺ καὶ ἐρυθρόν ἐστιν. Οὗτος μέχρι μὲν ἓξ ἐτέων, τοιαῦτα πάσχων διατελέει. Ἔπειτα ἱδρώς τε πουλὺς καταχέεται καὶ κάκοδμος γίνεται. Πολλάκις δὲ καὶ ὀνειρώσσει. Τὸ δὲ λάγνευμα τούτου, ὕφαιμον προέρχεται, καὶ ὑποπέλιδνον. Τοῦτο τὸ νούσημα γίνεται διὰ θερμασίην τοῦ ἡλίου καὶ ὑδροποσίην. Τοῦτον τοιγαροῦν ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, τοῦ κνεώρου διδοὺς ὑποκαθαίρειν, ἢ τοῦ κνιδίου κόκκου, ἢ τοῦ ἱπποφαέως. δίδου δὲ πίνειν καὶ γάλα ὄνειον ἑψήσας ὀκτὼ κοτύλας, μέλι παραχέων. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ μετὰ τὴν κάθαρσιν τὰ αὐτὰ προσφέρειν, ἃ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι. Τὰς δὲ πρώτας ἡμέρας, διαιτάσθω τὰ αὐτά, ἃ καὶ ὅστις ὑπὸ ὕδερου ἑάλω, καὶ πονείτω περιόδοισιν ἢν δυνατὸς ᾖ. Ἢν δὲ ἀδύνατος ᾖ ὑπὸ τῶν πυρετῶν, καὶ ἐσθίειν μὴ δύνηται τὰ σιτία, χρήσθω ῥοφήματι φακῇ. Ποτῷ δὲ οἴνῳ μέλανι ὡς αὐστηροτάτῳ. Αὕτη ἡ νοῦσος ἐπιλαμβάνει μάλιστα μετοπώρου, καὶ ὀπώρης ἰούσης. Οὗτος ἢν μὲν ἰηθῇ ἐν τοῖς ἓξ ἔτεσιν, εἰ δὲ μή, προσέχει καὶ ἄχρι τῶν δέκα ἐνιαυτῶν. Πολλοῖσι δὲ καὶ ξυναποθνήσκει, ἢν μὴ παραχρῆμα μελετηθῇ. Παχέα. Τὰ δὲ τοιάδε* τῶν νουσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν χολὴ ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιρρυῇ, καὶ κατὰ τὴν κεφαλὴν καταστῇ. Τάδε οὖν πάσχει. Τὸ ἧπαρ οἰδέει καὶ ἀναπτύσσεται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος, καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει. μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ τοῖσιν ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει. Πολλάκις δὲ καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρᾷ, καὶ φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. Ταῦτα μὲν κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νουσήματος αὐτῷ γίνεται διαλιμπάνοντα. ὁτὲ μὲν, σφόδρα, ὁτὲ δὲ, ἧσσον. Ὁκόσῳ δ᾽ ἂν ὁ χρόνος τῇ νούσῳ προΐῃ, ὅ, τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυ-

Vet. Cod.

*παχέα

Vet. Cod. σκιαυγέει, καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθήσεται, διὰ τὸ μὴ ὁρῆν. Τοῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, ὅτι οὐ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου, καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει τοῦ ἱματίου, ἢν περ ἴδῃ, δοκέων φθεῖρας αὐτὰς εἶναι. καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπτυγῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει, καὶ προφαίνεσθαι οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἑρπετὰ, καὶ ἀλλοῖα παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλῖται μαχόμενοι, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι, καὶ τοιαῦτα λέγει, ὡς ὁρέων μάχας καὶ πολέμους, καὶ ἐπέρχεται, καὶ ἀπειλέει, ἢν μή τις αὐτὸν ἐῇ ἐξιέναι. κἢν ἀναστῇ, οὐ δύναται ἀείρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ καταπίπτει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ αἰεὶ ψυχροί. Καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ φοβέεται ὁκόταν ἐνύπνια ἴδῃ φοβερά.* Τῷδε δὲ γινώσκομεν, ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀΐσσει, φοβέεται, καὶ ὁκόταν ἔννοος γένηται, ἀφηγεῖται τὰ ἐνύπνια, ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίει, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. Ταῦτα μὲν οὕτω πάσχει. Ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ κέεται ἄφωνος ὅλην τὴν ἡμέρην καὶ τὴν νύκτα, ἀναπνέων πολλὸν τὸ πνεῦμα ἀθρόον. Ὁκόταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς παραχρῆμα ἔννοος γίνεται, καὶ ἢν ἐρωτῇ τις αὐτὸν, εὐθὺς ἀποκρίνεται, καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. Εἶτ᾽ αὖθις ὕστερον ὀλίγῳ χρόνῳ, ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. Αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει μάλιστα ἐν ἀλλοδημίῃ. Καὶ ἤν κου ἐρήμην ὁδὸν βαδίζῃ, καὶ ὁ φόβος αὐτὸν λάβῃ ἐκ φάσματος. Λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πῖσαι τοῦ μέλανος ἐλλεβόρου πέντε ὀβολοὺς στήσας. Διδόναι δὲ ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, ἢ κλύζειν αὐτὸν ἐν τούτοισι. Νίτρου Αἰγυπτίου, ὁκόσον ἀστράγαλον ὄϊος: τοῦτο τρίψαι λεῖον, καὶ παραμῖξαι μέλιτος καλλίστου. ἡμικοτύλιον δὲ ἑψήσας ἐν θυείῃ, καὶ ἡμικοτύλιον ἐλαίου, καὶ ἀπὸ τεύτλων ἑφθῶν ὕδατος τέσσαρας κοτύλας ἐξαιθριάσας. Ἢν δὲ βούλῃ ἀντὶ τεύτλου ὄνειον γάλα ἑψήσας, παραμῖξαι, ταῦτα μίξας κλύζειν, ἤν τε πυρετὸς ἔχῃ, ἤν τε μή. Ῥοφήμασι δὲ χρεέσθω, πτισάνη καθέφθῳ, μέλι παραχέων. Πινέτω δὲ καὶ μέλι καὶ ὕδωρ καὶ ὄξος συγκεράσας ἅμα, ἕως ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. Κρίνεται δὲ ἐν δεκατέσσαρσιν ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον, ἤν τε θανάσιμον, ἤν τε οὔ. Πουλλοῖσι δὲ ἤδη ἡ τοιαύτη νοῦσος πεπαυμένη, πάλιν ὑπεστρεπίασεν. Ἢν οὖν ὑποστρεπιάσῃ, κίνδυνος αὐτὸν διαφθαρῆναι. Κρίνεται δὲ ἡ νοῦσος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν θανάσιμος, ἢ οὔ. Ἢν δὲ ταύτας ἐκφύγῃ, οὐ μάλα θνήσκει, ἀλλὰ τοῖσι πουλλοῖσι μελεδαινομένη ἐξέρχεται. Ὁκόταν δὲ παύσηται ἡ νοῦσος, διαίτῃ χρεέσθω καλῇ, ἡσύχως προσάγων, ὁκόσα ἡ κοιλίη προσδέξηται καὶ μὴ ξυγκαυθῇ, μήτε διάρροια ἐπιγίνηται. Ἀμφότερα γὰρ δοκέει κινδυνώδεα εἶναι. Λουέσθω δὲ ἑκάστης ἡμέρης, καὶ περιπατεέτω μετὰ τὰ σιτία, ὀλίγα. Ἐσθῆτα δὲ ἐνειέσθω κούφην, καὶ μαλθακὴν, καὶ γαλακτοπιέτω τὴν ὥρην, καὶ ὀῤῥοποτεέτω, πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ταῦτα ἢν ποιέῃ, τάχιστα ὑγιὴς ἔσται. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ δέεται μελέτης πολλῆς. Ἑτέρη παχύ. Γίνεται δὲ ἀπὸ φλέγματος σαπέντος.

*τὰ

hebetantur: & si digitum oculis admoueris, non sentit, eo quòd non videt. A Quòd autem non videt, ex hoc cognoueris, quòd admoto digito non nictat: & floccos de stragulis tollit, si quos viderit, pediculos ipsos esse putans: & quum hepar magis ad septum transuersum expassum fuerit; delirat: & ob oculos ipsi obuersari videntur reptilia, & omnis generis peregrinæ feræ, & milites armati pugnantes: & ipse sibi inter ipsos pugnare videtur: & talia loquitur velut qui videat pugnas & bella geri, & inuadit, & minatur, si quis ipsum exire vetet: & si surrexerit, crura eleuare non potest, sed concidit: & pedes ipsius frigidi sunt. Et quum dormit, exilit à somno, & timet quum insomnia viderit horrenda. Cognoscimus autem hoc, quòd ab insomnijs exilit B ac timet, postquam resipiscit. Nam insomnia enarrat, & ea quæ corpore fecit, & quæ lingua loquutus est. Atq; hæc quidem sic patitur. Quádoque vero etiam per totam diem ac noctẽ voce priuatus iacet, respirans spiritum multũ aceruatum. Quum autem delirare cessauit, statim e uestigio resipiscit, & si quis ipsum interroget, rectè respondet: & cognoscit ac intelligit omnia quæ dicuntur. Deinde rursus post modicũ tempus, in iisdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maxime in peregrinatione. Et si quis alicubi per desertam viam iter faciat, & timor ipsum ex spectro corripiat. Fit etiam aliter. Huic quum sic habuerit, veratri nigri obolorum quinque pondus, in vino dulci bibendum C
23 dato. Aut hæc per clysterem infundito. Nitri Aegyptij magnitudinẽ tali ouilli terito, & mellis optimi cocti dimidiam heminam, & olei dimidiam heminam, in mortario ammisceto, & aquę à betis coctis heminas quatuor per noctem sub dio expositas addito: aut si volueris, pro beta lac asininum coctum ammisceto; & hæc mixta per clysterem immittito, siue febris habeat, siue non. Sorbitionibus autem vtatur, ptisanę iam coctæ mel immiscens. Bibat etiam mel & aquam & acetum, simul permixta, donec iudicatus fuerit morbus. Iudicatur autem in quatuordecim diebus ad summum, siue lethalis est, siue non. Multis autem iam huiusmodi morbus sedatus, rursus rediit. Si igitur redierit, periculum D est ne æger pereat. Iudicatur autem morbus in septem diebus, an lethalis sit, aut non. Si verò has effugerit, non valde moritur, sed morbus in plerisque curatus decedit. Quum aũt desierit morbus, diæta bona vtatur, quiete ingerens quæ venter suscipiat, & non comburantur, neque vẽtris profluuium succedat. Ambo enim hæc periculosa esse videntur. Lauetur autem quotidie, & deambulet post cibos modice. Veste vero induatur leui ac molli: & pro tempore anni lac & serum bibat, per quinque ac quadraginta dies. Hæc si fecerit, celerrime sanus erit. Morbus autem grauis est, & multa cura opus habet. Alius morbus crassus. Fit à pituita putrefacta.

Quòd

A Quòd autem putrida est vnde fit, ex hoc ma-
nifestum est. Eructat ab hac quod odorem ha-
bet, velut si quis raphanides edisset. Incipit au-
tem fieri talis morbus à cruribus, deinde ab his
ascendit ad ventrem. Et quum in ventre con-
stiterit, rursus decurrit ad viscera. Et quum
in his constiterit, sugit & vomitum facit, pitui-
tam acidam subputridam educens: & vbi euo-
muit, non habet seipsum, neque sibi constat
æger. Deinde angustia fit circa viscera. Quan-
doque etiam in caput derepente dolor incum-
bit acutus. Et auribus acute audire non potest,
neque oculis videre, præ grauitate: & sudor
multis diffunditur male olens, & maxime quū
dolor habuerit, & morbum leuat. Color au-
B tem ipsius arcuatus apparet. Hic morbus prio-
re paulo minus lethalis est. Huic quum ita ha-
buerit, ventrem purgato, deorsum quidem,
per hippophaes; sursum autem, per veratrum:
& caput tetragono purgato: & quum à vera-
tro purgatus fuerit, postera die lacte asinino co-
cto subpurgato. Tertia deinde caprino cocto,
& similiter quarta ac quinta. Reliquis vero vi-
ginti diebus, lac bubulum crudum, aut etiam
caprinum dato, tertia aquæ mulsæ parte am-
mixta. Bibat autem lactis congium. Post pur-
gationem vero deorsum versus, eadem phar-
maca exhibeantur quæ hydropicis. Reliquo
tempore quum lac bibit, cœnet panem exassa-
tum. Obsonium autem habeat, ex piscibus
C scorpium, aut callionymum, aut cuculum, aut
squatinæ frustum cum condimentis coctum: ex
carnibus, ouillas, aut gallinacei pulli coctas.
Vinum bibat album, si conducat: Sin minus,
nigrum austerum: deinde post cibum deam-
bulet, vt ne frigeat. Si quidem igitur condu-
cant, cibos huic dato qui dicti sunt. Si verò
non conducunt, sorbitiones dato ptisanæ aut
milij. In hoc morbo si æger triginta dies trans-
gressus fuerit, sanus fit. Hi enim iudicant an le-
thalis sit, aut non. Est autem morbus grauis.
Alius morbus crassus. Fit hic morbus à pitui-
ta alba. Congregatur autem in ventre, quum
febres diuturnæ corpus occuparint. Initium
hic morbus à facie sumit, & intumescit facies,
D deinde descendit in ventrem, & vbi in ipso
constiterit, ventrem magnum attollit, & corpus
velut à labore lassatur, & in ventre grauitas in-
est, & dolor fortis, & pedes tument, & si pluuia
in terram effundatur, pulueris odorem non su-
stinet: Si verò in pluuia steterit, & terram odo-
ret, derepente cadit. Hic morbus interquiescés,
longiore tempore quàm prior occupat, & tar-
dius decedit. Curare vero ipsum oportet iis-
dem, quibus hydropicum, fomentis videlicet
& pharmacis, & eduliis ac laboribus. Hic mor-
bus per sex annos maxime obtinet: Deinde
decedit temporis progressu, si probe curetur,
etiamsi non in principio fuerit curatus. Est au-
tem morbus difficilis, & multa cura opus habet.

Coxen-

πέντος. Τῶδε δὲ δῆλον ὅθεν γίνεται, ὅτι σαπρόν Vet. Cod.
ἐστιν, ἐρεύγεται ἀπὸ τοῦ τοιοῦδε ἔχον τὴν ὀσμὴν,
ὁκοῖον τὶς ῥαφανῖδας φαγών. Ἄρχεται δὲ γίνεσθαι
τὸ τοιοῦτον νόσημα, ἀπὸ τῶν σκελέων. εἶτ᾽ ἀπὸ
τούτων ἄνεισιν ἐς τὴν κοιλίην. Καὶ ὁκόταν ἐν τῇ
κοιλίῃ στῇ, αὖθις ἀνατρέχει πρὸς τὰ σπλάγχνα.
Καὶ ὁκόταν ἐπὶ τούτοισι στῇ, μύζει καὶ ἔμετον ἄγει
ἅμα, λάπην ἐμῶν ὀξείην ὑπόσαπρον, καὶ ὁκόταν
ἀπεμέσῃ, οὐκ ἔχει ἑωυτόν. ἔπειτα ἀπορίη περὶ
τοῖσι σπλάγχνοισιν. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς τὴν κεφα-
λὴν ἐξαπίνης ὀδύνη στηρίζει ὀξείη. Καὶ τοῖσιν
ὠσὶν ὀξέως ἀκούειν οὐ δύναται. οὐδὲ τοῖσιν ὀφ-
θαλμοῖσιν ὁρῇν, ὑπὸ τοῦ βάρεος, ἱδρώς τε που-
λὺς καταχέεται κακόδμος, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ
ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ποιέει λωφᾶν τῆς νούσου. Ἡ δὲ χροιὴ
αὐτοῦ, ἰκτερώδης δείκνυται. Αὕτη ἡ νοῦσος τῆς
προτέρης, ἧσσον μικρῷ θανατώδης. Τοῦτον ὁκό-
ταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν τὴν κοιλίην, κάτω μὲν
τῷ ἱπποφαέῳ. ἄνω δὲ τῷ ἐλλεβόρῳ, καὶ τὴν κεφα-
λὴν καθαίρειν τῷ τετραγώνῳ, καὶ ὁκόταν ὑπὸ τοῦ
ἐλλεβόρου κεκαθαρμένος ᾖ, τῇ ὑστεραίῃ ὀνείῳ ἑφθῷ
γάλακτι ὑποκαθαίρειν. Τῇ δὲ τρίτῃ, αἰγείῳ ἑφ-
θῷ. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ.
Εἴκοσι δὲ ἄλλας ἡμέρας διδόναι ὠμὸν γάλα βό-
ειον, εἴτε καὶ αἴγειον, τρίτον μέρος μελικρήτου πα-
ραμίσγων. πινέτω δὲ τοῦ γάλακτος χόεα. Με-
τὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τὴν κάτω, τῶν φαρμάκων τὰ
αὐτὰ προσφέρειν, ἃ καὶ τοῖσιν ὑπὸ ὕδερου κατεχο-
μένοισι. Τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον ὁκόταν τὸ γάλα πί-
νῃ, δειπνείτω ἄρτον ἐξόπτον. Ὄψον δὲ ἐχέτω, ἐν
ἰχθύσι μὲν σκορπίον, ἢ καλλιώνυμον, ἢ κόκκυγα,
ἢ ῥίνης τέμαχος ἑφθὸν ἐν ἀρτύμασιν. ἐν κρέασι δὲ
οἰός, ἢ ἀλεκτρυόνος νεοσσοὺς, ταῦτα ἑφθά. Οἶνον δὲ
πινέτω λευκὸν, ἢν ξυμφέρῃ. Ἢν δὲ μὴ, μέλανα
αὐστηρόν. εἶτα περιπατείτω μετὰ τὸ φαγεῖν, ὅκως
ἂν μὴ ῥιγώσῃ. τούτῳ ἢν μὲν οὖν ξυμφέρῃ, τὰ σι-
τία διδόναι ἃ εἴρηται. Ἢν δὲ μὴ ξυμφέρῃ, ῥοφή-
ματα διδόναι πτισάνης ἢ κέγχρου. Ταύτῃ τῇ νού-
σῳ ἢν τριήκοντα ἡμέρας παρέλθῃ ὁ νοσέων, ὑγιαί-
νεται. Αὗται γὰρ κρίνουσιν ἢν θανάσιμος, ἢ μή. Ἡ δὲ
νοῦσος χαλεπή. Ἄλλο παχύ. Γίνεται τὸ νούση-
μα ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ. Ξυνίσταται δὲ ἐν
τῇ κοιλίῃ, ὁκόταν πολυχρόνιοι κατάσχωσι τὸ
σῶμα πυρετοί. Ἄρχεται δὲ τὸ νόσημα ἐκ τοῦ προ-
σώπου γίνεσθαι, καὶ οἰδέει τὸ πρόσωπον. εἶτα κα-
τέρχεται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ὁκόταν στῇ ἐν αὐτῇ, ἀεί-
ρει μεγάλην τὴν γαστέρα, καὶ τὸ σῶμα κοπιᾷ ὡς
ὑπὸ ταλαιπωρίης, καὶ ἐς τὴν κοιλίην βάρος ἔνι,
καὶ πόνος ἰσχυρός, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἢν
χυθῇ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς κόνιος ὀδμώμενος οὐκ
ἀνέχεται. Ἢν δὲ ἑστηκὼς τύχῃ ἐν τῷ ὑετῷ, καὶ ὀδ-
μηθῇ τῆς γῆς, ἐξαπίνης πίπτει. Αὕτη ἡ νοῦσος
διαπαύσασα τῆς προτέρης πλείονα χρόνον ἐπιλαμ-
βάνει, καὶ χρονιωτέρη ἀπαλλάσσεται. Μελετᾶν
δὲ χρὴ ταύτην ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷοισι καὶ τὸν
ὑδρωπιῶντα, ἤγουν πυρίῃσι, καὶ φαρμάκοισι, καὶ ἐδέσ-
μασι, καὶ ταλαιπωρίῃσιν. Αὕτη ἡ νοῦσος ἐπικρα-
τέει μάλιστα ἓξ ἔτεα. Εἶτα ἐξέρχεται μελετωμέ-
νη καλῶς ἐν χρόνῳ, ἤν γε καὶ μὴ κατ᾽ ἀρχὰς ἰηθῇ. Αὐ-
τη ἡ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ δέεται μελέτης πολλῆς.

Περὶ

Vet. Cod. Περὶ ἰσχιάδος. Ἰσχιὰς δὲ ἀπὸ τῶνδε τῶν ἀφορμῶν γίνεται μάλιστα τοῖσι πλείστοισιν. Ἢν ἔλθῃ ἐν τῷ ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ ὑπὸ τοῦ καύματος, τὸ ἐνεὸν ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν. Ὡς δὲ ἀναξηραίνεται πήγνυται. τόδε δέ μοι τεκμήριον. Ὁ γὰρ νοσέων στρέφεσθαι ἢ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖσιν ἀλγηδόνος, καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς δακτύλους. Ἀλγέει δὲ μάλιστα τὴν ὀσφὺν, καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐκ πλαγίων τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γούνατα. Ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη ἐν τοῖσι βουβῶσι πλεῖστον χρόνον, ἅμα καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξέη καὶ καυματώδης. Ἢν τις αὐτὸν ἀναστῇ, ἢ μετακινέῃ, ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος οἰμώζει ὁκόσον ἂν μέγιστον δύνηται. Ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται καὶ ῥῖγος καὶ πυρετός. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. Γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος, ὀδύνη παραπλήσιος ὡς ὑπὸ πάντων τῶν νοσημάτων, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἐνίοτε ἐπιλαμβάνει βληχρός. Ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετᾷν τὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ταύτην τὴν νοῦσον λαβόντα. Ὑγραίνειν αὐτοῦ τὸ σῶμα τῇ πυριήσει, καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν διδομένων, διδόναι χλιαρὰ καὶ ὑγρά. ταῦτα δὲ πάντα ἑφθά. Σίτῳ δὲ καὶ μάζῃ χρεέσθω μαλθακῇ ἀτρίπτῳ. Οἶνον δὲ πινέτω, λευκὸν ὑδαρέα, καὶ τῷ σώματι ἡσυχίην ἐχέτω, ἢν καὶ ἀδύνατος ᾖ ἀνίστασθαι, πλὴν ὀλίγα περιπατεέτω ἑκάστης ἡμέρης, καὶ μὴ ῥιγούτω καὶ λουέσθω μὴ πολλῷ, καὶ ὁκόταν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ ὑγρὸς εἶναι τῷ σώματι, πυριῆσαι σφόδρα βληχρῇ τῇ πυριῇ. Μᾶλλον γὰρ ἀνήσει, καὶ ἀνυγραίνει τὸ συμπεπηγὸς ἐκ τῶν ἄρθρων. Εἶτα τῇ ὑστεραίῃ πῖσαι τοῦ κνιδίου κόκκου. Ἢν δὲ μὴ ὠφελήσῃ, κλύσαι τούτοισι χρὴ αὐτόν. Τρίβειν κυμίνου ἡμικοτύλιον. σικύην ἄτμητον τῶν μικρῶν καὶ στρογγύλων ξυγκόψας ἐν τῷ ὅλμῳ, καὶ σήσας ὡς λεπτότατον νίτρου ἐρυθροῦ Αἰγυπτίου τεταρτημόριον μνᾶς, ὀπτήσας, τρίψας τὸ λεῖον, ταῦτα ἐμβάλλειν ἐς χυτρίδα, καὶ ἐγχέαι ἐλαίου κοτύλην, μέλιτος ἡμικοτύλιον, οἴνου λευκοῦ κοτύλην, καὶ τευτλίου χυλοῦ. ταῦτα ἑψεῖν ἕως ἂν σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν τοῦ πάχεος. Εἶτα διηθήσας δι᾿ ὀθονίου, παραμῖξαι αὐτοῖσι μέλιτος Ἀττικοῦ κοτύλην, ἢν μὴ βούλει ξυνεψεῖν τὸ μέλι. Ἢν δὲ μὴ ἔχῃς Ἀττικὸν, κοτύλην τοῦ καλλίστου παραμίξας, ἑψῆσαι ἐν θυείῃ. Ἢν δὲ τὸ κλύσμα παχύτερον ᾖ, παραχέαι οἴνου τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ πάχος τεκμαιρόμενος, ἐν τούτῳ κλύζειν. εἶτα ἐᾷν χρὴ, μέχρι τριῶν ἡμερέων καθαίρεσθαι. Ἢν δὲ πλείονας ἡμέρας καθαίρηται, τοῦ βοείου ἢ τοῦ αἰγείου γάλακτος τρεῖς κοτύλας δοῦναι ἐκπιεῖν. εἶτα τεῦτλα λιπαρὰ παραπάσσοντα ἐν ἀρτύμασιν ἄναλτα, δοῦναι ἐσθίειν. Ἐκ ταύτης τῆς νούσου, πολλοὶ χωλοὶ ἐγένοντο. Ἢν δὲ ἀπὸ χολῆς ἡ νοῦσος γένηται, πῖσαι αὐτὸν ἐλλέβορον κάτω, ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης. Μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην κάθαρσιν, πτισάνης χυλὸν, μέλι παραχέων, δύο τρυβλία δοῦναι ἐκφορέειν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἢ τῇ τρίτῃ πυριήσας, γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ ὑποκαθῆραι. Ἐς ἑσπέρην δὲ τεύτλου λιπαροῦ δύο τρυβλία ἐμφαγέτω, ἄλφιτα παραπάσας. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν,

24 Coxendicum morbus ex his maxime caussis fit A
plerisque. Si quis diutius in sole versetur, & coxendices fuerint calefacti, & humor qui est in articulis, à calore fuerit resiccatus. Quòd autem id quod resiccatur, condensatur, hoc mihi signum est. Aeger enim articulos vertere aut mouere non potest, præ dolore qui est in ipsis, & eo q verticula sunt compacta. Dolet autem maxime lumbos, & verticula ex obliquo iuxta coxendices, & genua: consistit autem dolor multo tempore in inguinibus, simulque coxendicibus, acutus & æstuosus: & si quis ipsum erigat, aut transmoueat, præ dolore eiulat quàm maxime potest. Aliquando etiam conuulsio succedit, & rigor ac febris. Fit autem & à bile, & pituita, fit item à sanguine, dolor consimilis velut B
ab omnibus morbis: & rigor ac febris aliquando corripit debilis. Cæterum eum qui à sole hoc morbo correptus est, sic curare oportet. Corpus ipsius fomento humectetur: & cibi ac potus, & alia quæ exhibentur, tepida ac humida præbeantur: atque hæc omnia cocta. Cibo vtatur maza molli, vino dulci non subacta. Vinum bibat album, aquosum: & corpore quietem habeat, & quamuis impotens fuerit vt exsurgat, tamen modice singulis diebus deambulet: & ne frigeat, non multa aqua lauetur: & quum tibi bene habere visus fuerit, & corpore humidus esse, leni fomento vehementer foueto. Magis enim remittit, & cõdensationem ex articulis humectat ac relaxat. Deinde postera die cnidium granũ C
bibendum dato. Si verò non profuerit, hæc per clysterem infundito. Cumini heminam dimidiam terito, & colocynthidem integram paruã ac rotundam in mortario tundito ac cribrato, & nitri rubri Aegyptij minę quadrantem torreto, ac terito. Atq; hæc in ollam conijcito, & olei heminam, mellis heminam dimidiam, vini albi heminam, & succi betæ quantum videbitur affundito, & donec bonam crassitudinem habere visa fuerint, coquito: deinde per linteum excolato, & si mel non simul coquere velis, mellis Attici heminam ipsis ammisceto. Si verò Atticum non habeas, optimi aliàs cocti heminam in mortario ammisceto. Si verò crassius fuerit hoc infusum, de eodem vino affundito, iustæ cras- D
situdinis respectu habito, & per clysterẽ infundito: deinde vsque ad dies tres purgari sinere oportet. Si verò pluribus diebus purgetur, bubuli aut caprini lactis heminas tres ebibẽdas dato: deinde betas pingues nõ salsas, condimentis cõspersas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi facti sunt. Si verò à bile morbus fiat, veratrum deorsum purgans ipsi bibendum dato: aut scammoniæ succum. Post huiusmodi verò purgationem, succi ptisanæ melle affuso, heminas duas exsorbendas dato. Postera verò aut tertia die adhibito fomẽto, lacte asinino cocto subpurgato. Ad vesperam autem pinguis betæ heminas duas edat, polenta inspersa. Vinum bibat album,

A albū, aquosum, dulce, & nūc, & post pharmaci purgationē. Si verò à pituita ægrotet, cnidiū granum, aut hippophaes, adhibito prius fomento, bibendū ipsi dato. Post purgationē verò, easdē sorbitiones ac potus exhibeto, itemq; lactis potionem. Intermedijs aūt diebus, diæta q̃ leuissima vtatur. Et si quidem ab his vtilitatem sentit, bene est: Sin minus, ipsum vrito multis ac profundis crustis inustis, in osseis quidem partibus, per fungos: in carnosis aūt, per ferramēta. Si verò à sanguine ægrotarit, fomentū adhibeto, & cucurbitā affigito, & venas in poplitibus secato. Si aūt tibi visum fuerit, et cnidium granum ipsi bibendum dato. Diæta verò q̃ siccissima vtatur. Vinum aūt ne bibat. Si verò bibere velit, q̃ minimum

B & aquosissimū dato, & modice deambulare iubeto, aut si potens fuerit, plurimū. Cōducit aūt & à pituita ægrotanti talia facere. Si verò stare non possit, in lecto ipsum q̃ frequentissime circunferre oportet, à quacunq; caussa ęgrotarit, per oīa similiter, vt ne intus cartilago concrescat. Si verò cōcreuerit, & articuli cōglutinati fuerint, omnino necesse est hominē claudū fieri. Et si clysterē adhibere volueris ei qui à sanguine ægrotat, quo sanguinē ac pituitā à coxendicibus abducas, hæc infundere oportet. Salis pugillo trito, olei heminam, & de ordei decocto duas heminas ammisceto, atq; sic infundito. Si enim sic curationē feceris, celerrime sanū facies. Morbus aūt grauis valde est ac diuturnus. Teta-

C ni tres. Si ob vulnus tetanus siue distentio fiat, æger hæc patitur. Maxillæ conglutinātur, & riget, & os aperire non pōt: & oculi lachrymātur ac contrahuntur, & dorsum conglutinatū riget, & crura flectere nequit, neq; manus, neq; spinā. Quum autem lethalis fuerit, potū & cibos quos prius accepit, aliqñ per nares reddit. Hūc quum sic habuerit, fouere oportet, & pinguiter vnctū, ad ignē non ita prope calefacere, & tepefactoria illito corpori adhibere. Et absinthium, aut lauri folia, aut hyoscyami semen, & thus terito, deinde vino albo diluta in ollā nouā infundito, & oleū pari cum vino mensura affundito, & cū his calefactis large calidis corpus ac caput illinito. Postea in solio ipsū reclinatū; ita vt spinalis me-

D dulla sursum vergat, mollibus ac puris stragulis ac vestimentis contegito, quo vehementer exsudare possit. Aquam verò mulsam tepidā, si quidem hanc bibere poterit, per os exhibeto: Si verò non poterit, per nares infundito. Vinum aūt album quàm iucundissimum ac plurimū bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet, donec sanus fiat. Est aūt morbus grauis, & statim curatione opus habet. Opisthotonos. In distentione retrorsum cōtingente (opisthotonū vocāt) alia quidem eadem æger patitur. Fit aūt, quum tēdines qui sunt retro in ceruice, ęgrotarit. Aegrotat aūt ab angina, aut ab vua, aut locis circa tonsillas suppuratis. Aliquādo etiā à capite febribus succedentibus, conuulsio succedit. Iam verò etiam

à vul-

λευκόν, ὑδαρέα, γλυκὺν, καὶ νῦν καὶ μετὰ τὴν τοῦ φαρμάκου κάθαρσιν. Ἢν δὲ ἀπὸ φλέγματος νοσέῃ, πίσαι αὐτὸν τοῦ κνιδίου κόκκου, ἢ τοῦ ἱπποφέως πυριήσας. Μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, ταὐτὰ χρὴ προσφέρειν, καὶ ῥοφήματα καὶ ποτά, καὶ γαλακτοποσίην. Τὰς δὲ μεταξὺ τῶν ἡμερέων, διαίτῃ χρεέσθω, ὡς κουφοτάτῃ. Καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τούτων ὠφελῆται, ἢν δὲ μή, καῦσαι αὐτόν. Τὰ μὲν ὀστώδεα, μύκησι, τὰ δὲ σαρκώδεα, σιδηρίοισι πολλὰς ἐσχάρας καὶ βαθείας. Ἢν δὲ ὑφ' αἵματος νοσέῃ, πυριῆσαι, καὶ σικύην προσβάλλειν, καὶ φλεβοτομέειν τὰς ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι φλέβας. Ἢν δέ σοι δοκέῃ, καὶ τοῦ κνιδίου κόκκου πίσαι αὐτόν. Διαίτῃ δὲ χρεέσθω, ὡς ξηροτάτῃ. Οἶνον δὲ μᾶλλον μὲν μὴ πινέτω. Ἢν δὲ ἄρα καὶ πίνειν θέλῃ, ὡς ἐλάχιστον καὶ ὑδαρέστερον δίδου. Καὶ περιπατέειν ὀλίγα κέλευε. Ἢν δὲ δυνατὸς ᾖ, πλεῖστα. Ξυμφέρει δὲ καὶ τῷ ἀπὸ τοῦ φλέγματος νοσέοντι, τὰ τοιαῦτα ποιέειν. Ἢν δὲ μὴ δύνηται ἱστάναι, ἐν τῇ κλίνῃ χρὴ περιφέρειν ὡς πυκνότατα, ἀφ' οὗ ἂν νοσέῃ, καὶ ἅπαντα ὁμοίως, ὅκως ἂν ἐντὸς μὴ ξυμφυῇ ὁ χόνδρος. Ἢν δὲ ξυμφυῇ, καὶ τὰ ἄρθρα ξυμπαγῇ, πᾶσα ἀνάγκη χωλὸν γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἢν βούλῃ* κλύσαι τὸν ἀπὸ τοῦ αἵματος νοσέοντα, ὡς τὸ αἷμα ἀπάγειν καὶ φλέγμα ἀπὸ τῶν ἰσχίων, τοῖσι δὲ δεῖ κλύζειν. Ἁλὸς δραχμίδα τρίψας παραμίξαι ἐλαίου κοτύλην, καὶ ἀπὸ κριθέων ἑφθῶν, δύο κοτύλας, εἶτα οὕτω κλύζειν τοῦτον. Οὕτω μελετῶν, τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ λίην ἐστὶ καὶ χρονίη. Τέτανοι τρεῖς. Ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι τέτανος γένηται, πάσχει τάδε. Αἱ γένυες πήγνυνται, καὶ τὸ στόμα διαίρειν οὐ δύναται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι καὶ ἕλκονται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας, οὐδὲ τὴν ῥάχιν. Ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν, καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκει, ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἀνέρχεται ἐνίοτε. Τοῦτον ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, πυριᾶν δεῖ, καὶ ἀλείψαντα λιπαρῶς, πρὸς τὸ πῦρ ἔκαθεν θάλπειν. καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ὑπαλείψας τὸ σῶμα, καὶ ἀψίνθιον, ἢ φύλλα δάφνης, ἢ τοῦ ὑοσκυάμου τὸν καρπὸν τρίψας, καὶ λιβανωτόν. εἶτα οἴνῳ λευκῷ διεὶς, ἐγχέαι εἰς χυτρίδα καινήν. εἶτα ἐπιχέαι ἔλαιον ἴσον τῷ οἴνῳ, καὶ θερμήνας, ἀλεῖψαι πολλῷ θερμῷ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἔπειτα κατακλίνας ἐμβάτῃ, ἄνω τὴν σάρκα ποιήσαντα, καὶ ἀμφιέσαι ἱμάτια λευκὰ μαλθακὰ καθαρὰ, ὅκως ἂν ἐξιδρώσῃ σφόδρα. Μελίκρητον δὲ χλιαρὸν διδόναι, ἢν μὲν δύνηται τοῦτο πιεῖν κατὰ στόμα. Ἢν δὲ μὴ δύνηται, ἐγχέειν κατὰ τὰς ῥῖνας. Διδόναι δὲ οἶνον λευκὸν πίνειν, ὡς ἥδιστον καὶ πλεῖστον. Ταῦτα χρὴ ποιέειν ἑκάστης ἡμέρης ἕως ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή, καὶ δέεται μελέτης παραχρῆμα. Ὀπισθότονος. Ὁ δὲ ὀπισθότονος, τὰ μὲν ἄλλα πάσχει πλῆθος ταὐτά. Γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. Νοσέει δὲ ἢ ὑπὸ κυνάγχης, ἢ ὑπὸ σταφυλῆς, ἢ ὑπὸ τῶν ἀμφιβραγχίων ἐμπύων γενομένων. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγενομένων, σπασμὸς ἐπιγένηται. Ἢ δὴ

δὲ

Vet. Cod.

*καύσαι

Vet. Cod. δὲ καὶ ὑπὸ τραυμάτων. Οὗτος ἕλκεται ἐς τοὔπισθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον καὶ τὰ στήθεα ἔχεται, καὶ οἰμώζει. Οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις μὲν κατέχουσιν οἱ παρεόντες, ὡς μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. Οὗτος πολλάκις μὲν τῆς ἡμέρης πονέει. πολλάκις δὲ κουφότερον διάγει. Τούτῳ οὕτως ἔχοντι, ταῦτα χρὴ προσφέρειν, ἃ καὶ τῷ πρόσθεν. Η δὲ νοῦσος προσίσχει τὸ μακρότατον, ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων. Ην δὲ ταύτας διαφύγῃ, ὑγιαίνεται. Αλλος τέτανος. Ο δὲ τέτανος ἧττον θανατώδης ἢ οἱ πρόσθεν. Γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ καὶ πεσόντες ἐς τὰ ὄπισθεν, ἔλαβον τὸ νόσημα. πάσχει οὖν τάδε. Σπᾶται ὅλον τὸ σῶμα. Ενίοτε δὲ καὶ ὅπη ἂν τύχῃ τοῦ σώματος, σπᾶται, καὶ περιφοιτᾷ μὲν τὸ πρῶτον. Επειτα τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐς τὴν κλίνην πίπτει, καὶ αὖθις ἀνῆκεν ὁ πόνος καὶ ὁ σπασμὸς, καὶ ἀναστὰς ἢν ἴσως περιέλθῃ ὀλίγας ἡμέρας, ἔπειτα αὖθις ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. Ταῦτα πάσχει καὶ μεταβάλλει συχνὸν χρόνον, καὶ ἤν τι φάγῃ, οὐ διαχωρέει κάτω, ἢν μὴ μόλις, καὶ ταῦτα ξυγκεκαυμένα. Αλλ' ἐν τοῖσι στήθεσιν ἔρχεται τὸ σῖτον, καὶ πνίγα παρέχει. Τοῦτον τοῖσιν αὐτοῖσι θεραπεύων, οἷσι καὶ τοὺς πρόσθεν, τάχιστα ὑγιέα ποιήσεις. Κλύζειν δὲ ἐν πτισάνῃ ἑφθῇ τῇ λεπτῇ καὶ μέλιτι.

à vulneribus. Hic trahitur in posteriorem partem, & præ dolore circa dorsum ac pectora, eiulat. Hic conuellitur vehementer, vt vix detinere possint ipsum præsentes, ne è lecto excidat. Hic sæpe in die dolore affligitur, sæpe etiã leuius degit. Huic sic habenti eadem exhibere oportet, quæ priori. Morbus autem adhęret ad summum diebus quadraginta. Si verò hos euaserit, sanus fit. Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis est quàm priores. Fit autem ab iisdem. Multi verò etiam ex casu in partes posteriores, à morbo correpti sunt, patitur igitur æger hæc. Totum corpus conuellitur. Aliquando verò quacunque corporis parte id contigerit, conuellitur: & primùm quidem obambulat. A Postea temporis progressu in lectum cadit: & rursus remittit dolor & conuulsio: & si surrexerit, & fortassis ad paucos dies obambularit, postea rursus in iisdem afflictionibus iacet. Atque hæc patitur ac transmutat per multum tempus: & si quid comedit, non secedit infra, nisi difficulter, atque hoc combustum. At in pectoribus hæret cibus, & suffocationẽ inducit. Hunc si iisdem curaueris quibus priores, celerrime sanum facies. Clysterem verò ex ptisana cocta tenui, ac melle adhibeto. B

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Internis affectionibus.

1 Si pulsu. *Hunc librum μείζονα περὶ νόσων, siue maiorem de morbis appellauit sæpe Gal. in ling. exposit. iij. de artic. xviij. nec non vj. aphor. xxvij. vbi à nonnullis, de suppuratis, inscribi memoriæ mandauit. Celsus etiam multa ex hoc accepisse videtur, veluti lib. ij. cap. vij. lib. iiij. cap. xviij. xxij. esse enim Hippocraticum quamuis ab ipso non editum & phrasis, ac modus tractandi & res ipsa satis indicant.*

2 Nam multi. *Gal. v. Meth. cap. xj. multas affert rationes quamobrem pulmonis vlcera, non modo sint curatu difficilia, verum etiam insanabilia, quasi pauci aut nulli sint, quorum vlcerati pulmones sanitatem recuperent, cum tamen hic auctor non ita sentire videatur, nisi dicamus vlcera pulmonum à principio, atque ea exigua posse sanari, verùm vbi antiquata & renouata sunt, vsque ad mortem comitantur, imò vero non ita multo post ad interitum perducunt.*

3 Nisi morbo. *Interdum habentur remedia, quorum qualitates manifestæ si examinentur, procul dubio morbo obesse, nec conuenire videntur, attamen vsus ipsorum iuuat, quare merito auctor hic monet, non tantum esse rationi fidendum, quantum experientiæ, siquidem vbi aliquid iuuat, etsi præter rationem videatur, tamen amplectendum est, quoniam si non manifesta, saltem secreta virtute commodum esse potest. Illud etiam hoc in loco non est oscitanter prætereundum, veteres lac consueuisse in magna copia præbere, vt posteriores serum exhibebant, etenim hic auctor equini lactis vncias triginta concedit. Scio Pium V. Pontificem Maximum, etiam quadraginta lactis asinini vncias quolibet die ad mitigandum renum feruorem potasse, sed obijt vrinæ difficultate, atque in eius vesica tres insignes lapides inuenti sunt, quasi vsus lactis nimius lapidum vesicæ ferax sit, & ob id non malè ab Hippocrate, inter puellulorum morbos calculus vesicæ sit adnumeratus. Gal. tamen iij. de alim. facult. & vj. de tuen. val. vbi nephriticis damnat lactis vsum, commendat tamen asininum.*

4 Si inflammatio. *Sententia est Gal. in com. super libros de fracturis, consueuisse veteres φλεγμονὴν appellare omnem φλόγωσιν, seu quamlibet accensionem, & à quolibet humore factam. Verum existimo quoque sic appellatum tumorem à pituita factum, nomine ἀπὸ τοῦ φλέγματος deducto. Hanc meam sententiam possunt complures Hippocratis loci probatam facere, potißimum vero hic, vbi & ex signis & ex modo curandi satis intelligi potest φλεγμονὴν, siue inflammationem ab auctore haberi pro morbo, accensione & ardore omni priuato, ac à mera pituita facto, quanquam Cælius Aurelianus, & alij velint à contrario sensu figura veteribus vsitata phlegma dictum esse, quasi sit alienus, ἀπὸ τῆς φλογώσεως humor.*

Et

5 Et vomit pituitam. *Hæ conditiones, quæ ab Hippocrate tribuuntur pituitæ acidæ, à Gal. solent humori melancholico, atque omnium deterrimo adscribi. Quare suspicatus quandoq; sum, ne interdum veteres nomine pituitæ, seu φλέγματος, melancholicum succum intellexerint, quando etiam, vt alias supra monstraui, eundem ab Hippocrate aquam fuisse vocatum certo scimus. Sed & pituita vere acida nihil repugnat, quin acoris ratione eosdem effectus, quos melancholia similiter acida existens producat.*

6 Hic autem tumor. *Pro sanguine hoc in loco esse intelligendum sanguinem biliosum & ratio, ipsiusq́; rei natura declarant, & verba subsequentia indicant, siquidem cum æstate hunc morbum fieri dicat, sane perspectum est, eo tempore non sanguinem, sed bilem denominari, omnesq́; fere morbos tunc biliosos esse.*

7 Morbus enim reuersus. *Auic. fen j. quarti cap. xx. & fen ij. quarti trac. j. cap. ix. Recidiuatio est peior sua radice, quoniam malitia, seu ægritudo est rediens, & natura, seu virtus est defessa, seu debilis. Videtur autem Auic. ex hoc loco accepisse sententiam, quæ & medicos & ægros monet, ne postquam defuncti sunt morbo, illico ad victum liberum redeant.*

8 Tres sunt tabis. *Pituitam salsam effici etiam putrefactione in capite, satis aperte docet hìc Hippoc. quanquam per admixtionem quoque serosi, atque biliosi humoris fieri non sit absurdum, vt docuit Auic. Cæterum illud non est ignorandum, Cornelium Celsum pariter tres tabis species proposuisse, sed quæ ipsi tertia & vera φθίσις est, eandem Hippocrates primam facit, qui cum cibos nimium acres damnet, miror quomodo Celsus prioribus diebus cibum acrem esse debere, vt allium, atque porrum scribat. Iure autem Hippocrates statim ad corporis purgationem esse deueniendum monet, siquidem & Gal. v. Meth. dicebat, huius morbi curationem perfici purgatione, sanguinis missione & vsu electuarij diaspermaton, ac cerati de thapsia capiti adhibiti; verum quod vehementissimis medicamentis id agendum præcipiat, non tutum consilium nostris præsertim temporibus arbitror. Veteres enim & quia mitioribus purgatorijs carebant, & quia robustiores, ac magis purgationibus validis erant assueti, poterant eiuscemodi pharmaca sustinere.*

9 Post cœnam vero. *Est Gal. sententia in lib. de cib. boni & mali succi, quemlibet motum à cibo factum pernitiosissimum esse, quod quidem intelligendum est perpetuo verum esse in ijs, qui soli conseruandæ valetudini operam nauant, neque vllis morbis sunt impliciti, alioquin complures sunt ægritudines in quibus salutares sunt à cibo ambulationes, alijq́; motus. Nam Germanicum crurum tenuitate laborantem equitatione à cibo medicos curasse à Suetonio relatum est. Hìc notare oportet rarissimam inueniri apud scriptores de ranis tanquam de cibis mentionē, quandoquidem in mensas non recipiebantur, præsertim apud græcos, qui vsque in hodiernam diem opprobrij quoddam genus putant, Italos appellare βατραχοφάγες, quod si interdum proposita ranæ ab aliquibus, vt hic ab Hippocrate comperiuntur, potius vt medicamenta, quam vt cibi proponuntur.*

10 Hic morbus fit. *Quæ sit materia harenularum satis apposicè docet auctor, etsi enim flauescat & rubra sit plerunque harena, quæ mingitur, ob id tamen non fit quin pituita sit illius materia, quæ prout magis vel minus excoquitur, aut plus minusve bilis, aut alterius humoris ipsi commiscetur, sic hūc, vel illum suscipit calorem. Cæterum de causa effectrice cum nihil scribat, in eam adducor sententiam, ob id silentio ab ipso esse prætermissam, quoniam tum à calore exuperante, tum à temperato, solaq́; in renibus mora tracta concrescere posse in harenas pituitam existimarit. Nam videmus lutum durari & concrescere non modo sub sole ardente, verum etiam sub mitiore, illud interest, quod citius sub illo, tardius sub hoc duratur.*

11 Vrere autem oportet. *Cur carneas partes ferro candente, osseas vero, & neruosas fungis vrendas velit, causam puto, quoniam carnes cùm humidæ sint valentiorem & sicciorem ignem sustinent, quæ vero sunt siccæ, vt ossa & nerui, nisi blandiore igne tractentur, periculum imminet, ne exsiccata nimis corrumpantur, & propriam amittant constitutionem. Quod deinde ait de ebrietate, vsque ad sanguinis è naribus fluxum, planè & intellectu difficile & periculo videtur plenum; nisi id sit quod sæpenumero dicere soleo, veteres medicos cum plerunque seruitia curarent, in ijs quæ omnia admittere cogebantur, facile potuisse quoduis genus vehementis, atque periculosi auxilij experiri.*

12 Si vero non fuerit. *Hoc sanè quod scribit auctor, vt est perrarum, scilicet, morbum duodecim annis in corpore delitescere, atque rursum efflorere, sic valde accommodatum est ad confirmandas, quæ à medicis compluribus variæ de morsis à cane rabido referuntur historias. Etenim non desunt etiam qui septem menses, & annum vt Gal. ij. in primum prorrhet. xvij. & annos septem vt Auic. atq; duodecim vt Albertus vij. de animal. ij. scribant se vidisse virus rabidi canis occultum delituisse, ac tandem prorupisse timore aquæ inducto. Vt autem id fieri posit, causas explicuit Gal. nosq́; etiam attulimus, vbi de hydrophobiæ morbo publicè docebamus, quemadmodum in editis prælectionibus licet vnicuique videre.*

13 De pituita. *In omnibus contextibus, ita legitur, καὶ τὸ μὲν ἐπιδήμιον ἐστὶ, τὸ δὲ νεώτατον, id est, hæc quidem epidemia est hæc vero recentissima, pituitam aliquam nouam, seu recentem scio vocasse Platonem in Timæo, vbi albam pituitam ex recente carne eliquata, & in ampullas conuersa fieri docet,*

cet, quam hic auctor paulo infra albam vocatam tradit, nouam autem Plato ait, φλέγματος δὲ νέου συνισταμένου ὀῤῥὸς, καὶ δάκρυον. Ex vetustissima etiam carne eliquata bilem atram, ex noua autem fieri flauam idem inquit Plato, sed quis vnquam ἐπιδημίου φλέγματος, meminit nondum obseruaui. Quare putassem cum Caluo, eam vocem significare auctori vetustam, ita vt pituita recens esset humor crudus: vetusta vero, quæ propriè pituita dicitur & alba est. Sic enim non semel Gal. docuit duo hæc genera vno pituitæ nomine penes medicos designari, nisi infra mentio haberetur etiam pituitæ antiquæ albæ appellatæ, tanquam diuersæ ab Epidemia. Vnde existimo Epidemiam dici, quæ vagatur per vniuersum corpus, non quæ alicubi firmata sit, id enim ostenditur, quia post curationem pituitæ Epidemiæ subiungit eius curationem, quæ in ventre firmata sit.

14 Vomitus enim post cibum. Insignis cum sit hæc de vomitu à cibo tractatio, non mihi videtur esse, ita ieiune prætereunda, quin conditiones ipsi necessarias, atque hoc in loco præclare ab auctore indicatas, monstremus, vna enim est, vt primo totum corpus præsertim thorax, atque ventriculus molles, & laxi balneorum ope reddantur, ne scilicet, motu illo vehemēti vas aliquod frangatur, & vt facilius ventriculus laxari & moueri queat. Altera conditio, vt sumantur cibi multi, pingues, & acres, acidi. Multi quidem, vt ventriculi expultrix grauetur, pingues, vt supernatando, dum os ventriculi tangunt, nauseam concitent: acres & acidi, vt pituitam incidant, simulq; expellendi facultatem irritent. Tertia conditio, vt inter edendum paulum & frequenter, à cibo autem bibant vinum multum dulce, simulq; ficus, placenta & mellita accipiantur. Sic enim & cibi reliqui magis liquantur & ventriculus in maiorem molem excitatus, ad vomitum redditur facilior. Quarta conditio, vt antequam vomatur, post cibum parum dormiatur, deinde vinum aqua tepida temperatum potetur. Etenim cum vomitu sit pituita stomacho inhærēs ducenda, si statim, ac cibus est ingestus vomitus cieatur, solus exit cibus, sin autem differatur, vsque quo pituita cibis conuoluatur, atque cōmisceatur, planè cum his exit, absque labore. Quinta conditio est, vt vomatur, vsque quo ficus exeant, hoc est, vsquequo cibus sit eductus. Etenim ficus quanquam postremo acceptus, exire post omnem alium cibum Arist. quoque dixit xxij. probl. sect. j. cuius rei eam videtur afferre causam, quòd suo pondere fundum statim petat, vnde vltimus exeat. Sed mea sententia potius id fit, quia ficus sua tenacitate firmius adglutinatur tunicis ventriculi, vt ob id diutius hæreat. Nam quis credat ficum citonio, pyris, carne bubula esse grauiorem? Sexta conditio, vt facto vomitu nouus cibus haud statim, sed multo post capiatur, atque is sit, qui stomachum firmare valeat. His enim omnibus seruatis vomitus à cibo semper iuuabit, certè nunquam nocebit. Vtrum autem veteres, apud quos in frequenti vsu erat eas obseruarent conditiones non sum admodum certus.

15 Videntur autem talia. Videtur Hippocratis, hoc in loco eam habuisse sententiam, quod potus in pulmonem pertingat, quemadmodum etiam alij ex veteribus senserunt. Sed homines multo magis morbis, quam bruta subijci, & vsu & ratione comprobatum est, quod sanè nulli alteri debet tribui, quàm multiplici, atque prauo, quo illi vtuntur cibo, vt præclarè disputatum inuenitur etiam apud Plutarchum in sympos. Nam complura sunt morborum genera, quibus belluas tentari nunquam obseruatum, vt præ cæteris phtisis, cuius causam etsi Arist. & alij adscribant corporis erectæ figuræ, magnam tamen partem sibi mea sententia vendicat mala victus ratio. Quod inquit, de tuberculis in pulmone enatis, & aqua plenis Gal. in com. ad vij. aphor. lv. de iecore testatus est, vtrunque euenire haudquaquam absurdum videtur.

16 Obsonium autem. Salsamenti Gatidani meminit etiam Athenæus iij. dipnos. meminit & Orib. lib. iiij. collec. cap. j. vbi Gatidana salsamenta sardas esse docet. De saperda id ferè ab omnibus confirmatum inuenitur, fuisse genus salsamenti piscium vile, vt Gatidanum nobile facit Oribasius, quæ tamen omnia cum exsiccent, in hydrope curanda conuenire ob eam rationem possunt. De Gadibus autem refert Strabo, pascua apud ipsos eius fuisse bonitatis, vt pecora caseum, sine sero faciant, atque præ pinguedine aquæ multum incolæ cogantur affundere si coagulari caseus debet. Cur vero, vt paulo supra dicit Hippocrates, ex vsu ficuum, & vuarum fit hydrops à liene, in promptu causa est, siquidem docet Gal. & experientia comprobat, omnibus dulcibus tumere iecur & lienem, altero autem horum viscerum insigniter vitiato, suboriri hydropem cuiuis est perspectum. Quanquam idem Gal. ij. de fac. al. narret, sese à rustico didicisse, ficus ad frangendam obstruendi vim aceto macerare.

17 Hæc omnia. Vini meracioris haustum, iecori in æstate detrimentum afferre rationi consentaneum est, quòd viscera alioqui calentia prope vrantur; etsi Hesiodus scriptor antiquissimus alia ratione permotus agricolis commendauerit, vt sub canem, merum potarent, quo enim tempore plus illi laborant, ac vires consumunt, tunc magis succurrendum esse vino, quod eas recreet, & conseruet, existimauit. At de carne bubula, non ita perspicuum est, nisi forte dicamus tunc temporis calorem natiuum esse imbecillum, atque ob id carnes bubulas alioqui crassiusculos cibos coqui posse; cum autem non coquuntur, fiunt crassi, & crudi succi in iecore, qui ipsum vario modo male afficiunt, & inter alia illi obstruendo magnam occasionem præstant. Vnde supercalefactum bilem abunde producit, & subinde icteros, aliaq; huiuscemodi symptomata.

18 Obsonium habeat. Memini aliàs me commonuisse veteres medicos in ratione victus instituenda multo

da multo rudiores, ne dicam imprudentiores posterioribus extitisse, quod & de medicis Gnidijs admonuit Hippoc. in princ. lib. j. de ratione vict. acutorum, quis enim laborantibus splene, carnem suillam cum lente, aut carnem canis maioris, vel capræ, ouisue, nec non vinum subadstringens, quam nigerrimum sine rubore concedere audeat? Sed eo tempore nondum luxus & ars coquinaria, vt ait Plato inuenta erat, homines autem simplicioribus & siluestribus magis cibis victitabant. Vnde in aduersa valetudine quanquam victum mutarent, haudquaquam mutatio ad multo meliora fiebat.

19 Et ex aure. *Auic. vbi de calido lienis apostemate tractat inter alia eius symptomata recenset vlcera gingiuarum & dentium ob fumos putridos, & acres à lienis foco in caput elatos, quæ etiam causa est, vt & aures & nares, vt hic idem tradit auctor, fœteant; quod etiam clarius habetur ij. prorrhet. circa finem, vbi scribit lienosis ora male olere & gingiuas esse vitiatas.*

20 Et quæ simul. *Omnes græci contextus ita habent,* καὶ τὰ κάτω ὑποχωρέοντα ἅμα τῷ πρόσω αἱματώδεα, καὶ ἰώδεα, *quæ & phrasi, & re ipsa impulsus, ego sic potius vertenda duxi, & quæ simul cum stercore secedunt, nam vox illa* τῷ πρόσω, *facile corrupta fuit, ex hac* τῷ κόπρῳ. *Hippocrati familiarissima.*

21 Et lucernæ. *Humoris melancholici tot sunt proprietates, quarum nulla causa probabilis apparet, vt superuacaneum videatur eas considerare, cuiusmodi est delectatio odoris lucernarum, qui cùm alioqui sit hominibus ingratissimus, ac mulieres grauidas abortiri faciat, cur in hac ægritudine delectet, non aliunde esse videtur, quàm ex humoris melancholici propria, atque simili corruptione. At muscarum venatio rationem aliquam habet, quandoquidem & corrupta imaginatio, & fauillæ ab humore exusto pupillis obuolitantes id agunt. Iam vero, quid dicendum, de duratione huius morbi, & quod duobus annis continua sit opus medicina, vt curetur æger? Nam & Arist. sub finem lib. vij. Ethicorum dicebat, melancholicos egere continua medicatione, quòd corpora ipsorum perpetuo humoris huius acrimoniæ stimulis pungantur.*

22 Hic vsque ad annos sex. *Scriptum est à Platone in Timæo morbos habere terminos quosdam proprios, ad quos antequam perueniant, si irritentur medicamentis fieri acerbiores. Hoc idem sæpe videtur esse ab Hippocrate significatum, quando alios morbos biennium, alios sexennium, alios aliud tempus perdurare scripsit. Cæterum cur nomina inusitata morbis tribuat hic auctor, causam puto esse, quod tunc quando medicina exoriebatur, pauca morborum genera essent proprijs nominibus donata, quod postea à recentioribus esse factitatum constat.*

23 Aut hæc per clysterem. *Veteres magna ex parte frigidis actu clysteribus vtebantur, quod minus molestiæ afferant, facilius retineantur, ac proinde copiosius ducant. Cæterum mensura, quam hic ponit auctor, multo maior est quàm, aut vsui aut etiam rationi conueniat, ea propter facile est aliquem errorem subesse, quemadmodum, tam apud latinos, quàm apud græcos sæpe errata huiusmodi inueniantur, quòd cum numeros per notas repræsentarent, facile erat fallere & falli.*

24 Coxendicum morbus. *Quod hic scribit auctor de coxendico morbo Gal. videtur accepisse iij. aph. xvj. vbi quærens, quo pacto dictum sit, ab Hippoc. siccitatibus fieri articulorum dolores, hunc in modum scribit,* τινὰς οὖν εἴρηκεν ἀρθρίτιδας ἐν τοῖς αὐχμοῖς γίνεσθαι, ζητητέον· εἰ γὰρ ἄμετροι γενηθέντες δαπανήσειαν ἐκ τῶν ἄρθρων τὴν ὑγρότητα, δυσκινησίαν μέν τινα κατὰ ξηρότητα ποιήσουσιν· ἴσως δ' ἄν ποτε καὶ ἄλγημα, τὴν μέντοι καλουμένην ἀρθρῖτιν οὐκ ἂν ἐργάσαιντο πλὴν εἰ πᾶν ἄρθρον καλεῖν τοῦ τοιούτου τὶς ἐθέλῃ. *Cæterum quod auctor etiam, vbi febris copulatur vinum in arthritide concedat, album & aquosum, præsertim in facta à siccitate sub æstu, non tutum consilium videtur, sed maius forsan peccatum habet.*

25 Postea in solio. *Quid suis interpretationibus voluerint dixisse Hippocratem Caluus & Cornarius, neque Oedipus intelligeret, id autem fuit, quia non animaduerterunt loco,* ἄνα τὴν σάρκα, *legendum esse,* ἄνω τὴν ῥάχιν, *vult enim Hippoc. vbi vnctus fuerit æger, eum esse, vel in solio balnei, vel in vase, is enim* ἐμβάτης, *ita locatum, vt resupinè iaceat, quo mox pannis tectus facilius sudet,*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER I.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Argumentum in lib. primo de Morbis.

Quæ medico in curatione attendenda: Unde fiant morbi, & qui breues, qui longi sint, De vulneribus, De Tenasmo, syderatione, claudicatione, mutilatione oculi & auditus, concussione cerebri; De temporum occasionibus in morbis curandis; De suppurationibus & tuberculis. De febribus, Peripneumonia, Pleuritide, Phrenitide, Insania.

Vet. Cod.

ΟΣ ἂν περὶ ἰήσεως ἐθέλῃ ἐρωτᾶν τὲ ὀρθῶς, καὶ ἐρωτῶντι ἀποκρίνεσθαι, καὶ ἀντιλέγειν ὀρθῶς, ἐνθυμέεσθαι χρὴ τάδε. Πρῶτον μὲν, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται πᾶσαι τοῖσιν ἀνθρώποισιν. Ἔπειτα δὲ, ὁκόσα ἀνάγκας ἔχει τῶν νοσημάτων, ὡς ὅταν γένηται εἶναι, ἢ μακρὰ, ἢ βραχέα, ἢ θανάσιμα, ἢ μὴ θανάσιμα, ἢ ἔμπηρόν τι τοῦ σώματος γενέσθαι, ἢ μὴ ἔμπηρον, καὶ ὁκόσα ἐπὴν γένηται ἐνδοιαστὰ, ἢ κακὰ ἀπ' αὐτέων ἀποβαίνει, ἢ ἀγαθά. Καὶ ἀφ' ὁκοίων νουσημάτων, ἐφ' ὁκοῖα μεταπίπτει. Καὶ ὁκόσα ἐπιτυχίῃ ποιέουσιν οἱ ἰητροὶ θεραπεύοντες τοὺς ἀσθενέοντας. Καὶ ὁκόσα ἀγαθὰ ἢ κακὰ οἱ νοσέοντες ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσι. Καὶ ὁκόσα* ἀκαιρίῃ ἢ λέγεται ἢ ποιέεται ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ πρὸς τὸν νοσέοντα, ἢ ἀπὸ τοῦ νοσέοντος πρὸς ἰητρόν. Καὶ ὁκόσα ἀκριβῶς ποιέεται ἐν τῇ τέχνῃ καὶ λέγεται, καὶ ἅτε ὀρθὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἅτε μὴ ὀρθά. Καὶ ὅ,τι αὐτῆς ἀρχὴ, ἢ τελευτὴ, ἢ μέσον, ἢ ἄλλό τι ἀποδεδειγμένον τῶν τοιούτων, ὅ,τι καὶ ὀρθῶς ἐστὶν ἐν αὐτῇ εἶναι, ἢ μὴ εἶναι. Καὶ τὰ σμικρὰ καὶ τὰ μεγάλα. Καὶ τὰ πουλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα. Καὶ ὅ,τι ἅπαν ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἓν, καὶ πάντα, καὶ ὅ,τι ἕν. καὶ τὰ ἀνυστὰ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν. Καὶ εἰ δέῃ, μήτε νοῆσαι, μήτε εἰπεῖν, μήτε ποιῆσαι. Καὶ ὅ,τι εὐχερείη ἐν αὐτῇ. καὶ ὅ,τι ἀχειρίη. Καὶ ὅ,τι καιρὸς, καὶ ὅτι ἀκαιρίη, καὶ τῶν τεχνέων τῶν ἄλλων ᾗσι τὲ ἔοικε, καὶ ᾗσιν οὐδὲν ἔοικε. Καὶ τοῦ σώματος, ὅ,τι θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, καὶ ὅ,τι ἰσχυρὸν ἢ ἀσθενὲς, ἢ πυκνὸν, ἢ ἀραιόν. Καὶ ὁκόσα τῶν πουλλῶν ὀλίγα γίνεται, ἢ ἐπὶ τὸ κάκιον, ἢ ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Καὶ ὅ,τι

* εἰκεσίῃ

καλῶς

1

QVi de sanatione recte inquirere velit, percunctantiq; respódere, & contradicere recte, eum hæc animaduertere oportet. Primũ quidẽ à quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde verò qui morbi necessario, vbi facti fuerint, aut lõgi sint, aut breues, aut lethales, aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilent, aut non mutilent: & qui postquam orti sunt dubij sint, an mala ab ipsis euentura sunt, aut bona. Et à quibus morbis ad quales transitus fiat. Et quæ per fortuitum successum medici ægrotos curantes faciunt. Et quæ bona aut mala ægrotantes in morbis perpetiuntur. Et quæ importune, aut dicuntur, aut fiũt à medico ad ægrotum, aut ab ægroto ad medicum. Et quę exactè fiunt ac dicuntur in arte. Et quæ recta in ipsa, & quæ nõ recta. Et quod ipsius principiũ, aut finis, aut mediũ, aut aliud quid eiusce modi demonstratum, quod recte habet vt in ipsa sit, aut non sit. Et quæ parua & magna, & multa & pauca. Et quod omne in ipsa vnũ est, & omnia quod vnum. Et quæ fieri possunt intelligereq; ac dicere: & si opus sit, neque intelligere, neque dicere, neque facere. Et quòd facilitas in ipsa sit, & quòd difficultas: & quòd opportunitas, & quòd intempestiuitas, & quibus alijs artibus similis sit, & quibus nihil similis sit. Et de corpore, quod calidum sit aut frigidum, aut siccum aut humidũ. Et quòd forte aut debile, aut densum aut rarũ. Et quæ multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod

A

B

honeste

A honeste aut turpiter, aut tarde aut cito, aut recte aut nō recte. Et q̄ malū supra malū fieri necesse est. Hęc aīo versantē obseruare oportet ī sermonib⁹, q̄rū q̄s ab his delinquat, aut ī dicēdo, aut p̄cūctādo, aut r̄ndēdo. Et ea q̄ multa sunt, pauca dicat, & an q̄ impossibilia sunt, possibilia esse asserat. Et q̄cq̄d sanè ēt aliud dixerit ac aberrarit, hac r̄ōne obseruare oportet, & ī cōtradictione aggredi. Morbi quidē igit̄ vniuersi fiūt ex his quidē q̄ 2
in corpore īsunt, tū à bile, tū à pituita. Ab externis verò, à laboribus & læsionibus. Sed & à calido & sup̄calefaciēte, & à frigido ac sup̄frigefaciēte, & sicco ac superresiccāte, & ab humido ac sup̄humectāte. Et bilis q̄dē ac pituita vnà cū nascētib⁹ gignunt̄, & sūt ī corpore aut pl⁹, aut min⁹.

B Morbos aūt exhibēt, partim à cibis & potib⁹, partim à calido sup̄calefaciēte, & à frigido sup̄frigefaciēte. Necessitatē aūt talia h̄nt, vt fiāt hæc quū ipsa fiūt, velut verbi cā. In læsionib⁹ eos q̄ crassos neruos læsos h̄nt, necesse est claudos fieri: itēq; si musculorū capita læsa sint, p̄sertim eorū q̄ sunt ī femorib⁹. Morit̄ aūt, si quis cerebro læsus fuerit, 3
aut spinali medulla, aut hepate, aut p̄cordijs siue septo transuerso, aut vesica, aut vena sanguiflua, aut corde. Nō morit̄ aūt lęsus ī his partib⁹, ī quib⁹ hæc mēbra nō īsunt, sed ab his lōgissime absunt. Ex morbis verò tales necessitatē h̄nt, vt ab ipsis p̄imant̄ quū fiāt, Tabes, Aqua īter cutē ac subter carnē nascēs, & si mulierē fętū ī vtero h̄ntē peripneumonia, i. pulmonis īflāmatio corripiat, aut

C febris ardēs, aut lateris inflāmatio, aut phrenitis, aut Erysipelas, in vtero fiat. Dubij aūt morbi, vt & p̄dāt, & nō, tales sūt, p̄ipneumonia, febris ar- 4
dens, phrenitis, pleuritis, angina, vua, hepatitis, splenitis, nephritis, dysenteria, ī muliere fluxus sāguinolēt⁹. Tales verò nō lethales sūt, nisi q̄d ipsis accedat: affectiōes fluidæ circa articulos, atra bilis, podagra, coxēdicū morbus, tinesm⁹, q̄ ē volūtas egerēdi īeuitabilis, quartana, tertiana, strāgulatus vrinæ, lippitudo, lepra, īpetigo, morb⁹ articularis. Multi aūt frequēter ab his mutili fiūt, siderāturq; manib⁹ ac pedibus, & linguæ īpotētes reddunt̄. Et ab atra bile q̄dā leuiter siderāt̄. Claudi verò à coxēdicū morbo fiūt. Oculi aūt & audit⁹ mutilant̄ à pituita obfirmata. Lōgos aūt ne-

D cesse est eē, tabē, dysenteriā, podagrā, affectiones fluidas circa artic̄los, pituitā albā, coxēdicū morbū, vrinę strāgulatū, ī seniorib⁹ verò nephritim: Mulierib⁹ verò fluxū sanguinolētū, hæmorrhoidas ani, fistulas. At verò febris ardens, phrenitis, p̄ipneumonia, angina, vua, pleuritis, cito decernūt. Trāsit⁹ aūt fit ī his, ex pleuritide ī febrē ardētē, ex phrenitide ī p̄ipneumoniā. Verū ex peripneumonia febris ardēs nō fit, ad dysenteriā tinesm⁹ trāsit, & à dysēteria, lęuitas ītestinorū sequitur: ex læuitate intestinorum in aquam inter cutē transitus fit, & ex pituita alba in aquā inter cutē, & ex peripneumonia ac pleuritide, suppurationē. Mala porrò supra mala fieri necesse est: velut si rigor corripuerit, febris sup̄uenit. Et si neruus dissect⁹ fuerit, cōuulsionē facit, & vt dissectus 5

Vet. Cod.

καλῶς ἢ αἰσχρῶς, ἢ βραδέως ἢ ταχέως, ἢ ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς. Καὶ ὅ,τι κακὸν ἐπὶ κακῷ ἀνάγκη γίνεσθαι. Ταῦτα ἐνθυμηθέντα διαφυλάσσειν δεῖ ἐν τοῖσι λόγοισιν, ὅ,τι ἂν δή τις τούτων ἁμαρτάνῃ ἢ λέγων, ἢ ἐρωτῶν, ἢ ἀποκρινόμενος. Καὶ ἢν πουλλὰ ἐόντα σμικρὰ, καὶ ἢν ἀδύνατα ἐόντα, δυνατὰ φῇ εἶναι, ἢ ὅ,τι ἂν ἄλλο ἁμαρτάνῃ λέγων, ταύτῃ φυλάσσοντα χρὴ ἐπιτίθεσθαι ἐν τῇ ἀντιλογίᾳ. Αἱ μὲν οὖν νοῦσοι γίνονται αἱ πᾶσαι, τῶν μὲν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀπό τε χολῆς καὶ φλέγματος. Τῶν δὲ ἔξωθεν, ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων. Ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ὑπερθερμαίνοντος, καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ ὑπερψύχοντος, καὶ τοῦ ξηροῦ, καὶ ὑπερξηραίνοντος. καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ ὑπερυγραίνοντος. Καὶ ἡ μὲν χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, γινομένοισί τε συγγίνεται, καὶ ἔστιν ἐν τῷ σώματι, ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον. Τὰς δὲ νούσους παρέχεται, τὰς μὲν, ἀπὸ σιτίων καὶ ποτῶν, τὰς δὲ, ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ὑπερθερμαίνοντος, καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ ὑπερψύχοντος. Ἀνάγκη δὲ τὰ τοιάδε ἔχει, ὥς τε γίνεσθαι ὁκόταν γίνηται, ἐν μὲν τοῖσι τρώμασι, νεῦρα τὰ παχέα τιτρωσκομένους, ἀνάγκη χωλοῦσθαι, καὶ τῶν μυῶν τὰς κεφαλὰς, μάλιστα τῶν ἐν τοῖσι μηροῖσιν. Ἀποθνήσκει δὲ, ἢν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα αἱμοῤῥόον, ἢ καρδίην. Μὴ ἀποθνήσκει δὲ τιτρωσκόμενον, ἐν οἷσι ταῦτα τῶν μελέων μὴ ἔνεστιν, ἀλλὰ τούτων προσωτάτω ἐστί. Τῶν δὲ νοσημάτων τὰ τοιάδε, ἔχει ἀνάγκας ὥστε ὑπ' αὐτῶν ἀπόλλυσθαι ὅταν γίνωνται, φθίσις, ὕδρωψ ὑποσαρκίδιος, καὶ γυναῖκα ὁκόταν ἔμβρυον ἔχουσαν περιπνευμονίη, ἢ καῦσος λάβῃ, ἢ πλευρῖτις, ἢ φρενῖτις, ἢ Ἐρυσίπελας ἐν τῇσιν ὑστέρῃσι γίνηται. Ἐνδοιαστὰ δὲ τὰ τοιαῦτα ἀπόλλυνταί τε καὶ μὴ, περιπνευμονίη, καῦσος, φρενῖτις, πλευρῖτις, κυνάγχη, σταφυλὴ, ἡπατῖτις, σπληνῖτις, νεφρῖτις, δυσεντερίη, γυναικὶ ῥόος αἱματώδης. Τὰ δὲ τοιάδε, οὐ θανάσιμα, ἢν μή τι αὐτοῖσι προσγίνηται, κέδματα, μέλαιναν χολὴν, ποδάγρη, ἰσχιὰς, τεινεσμὸς, τεταρταῖος, τριταῖος, στραγγουρίη, ὀφθαλμίη, λέπρη, λειχὴν, ἀρθρῖτις. Ἔμπηροι δὲ πολλάκις ἀπὸ τῶνδε γίνονται πολλοὶ, ἀπόπληκτοι μὲν χεῖρας καὶ πόδας, καὶ φωνῆς ἀκρατέες, καὶ παραπλῆγες ὑπὸ μελαίνης χολῆς. χωλοὶ δὲ ὑπὸ ἰσχιάδων, ὄμματα δὲ πηροῦνται καὶ ἀκοὴ ὑπὸ φλέγματος κατασκήψαντος. Μακρὰ δὲ τάδε ἀνάγκη εἶναι, φθίσιν, δυσεντερίην, ποδάγρην, κέδματα, φλέγμα λευκὸν, ἰσχιάδα, στραγγουρίην, γεραιτέροισι δὲ, νεφρῖτιν, γυναιξὶ δὲ, ῥόον αἱματώδη, αἱμοῤῥοΐδας, σύριγγας. Καῦσος, φρενῖτις, περιπνευμονίη, κυνάγχη, σταφυλὴ, πλευρῖτις ταχέως κρίνει. Μεταπίπτει δὲ τάδε, ἐκ πλευρίτιδος, εἰς καῦσον, καὶ ἐκ φρενίτιδος ἐς περιπνευμονίην. Ἐκ δὲ περιπνευμονίης, καῦσος οὐκ ἂν γένοιτο, ἐς δυσεντερίην, τεινεσμὸς. Ἀπὸ δὲ δυσεντερίης, λειεντερίη. Ἐκ δὲ λειεντερίης, ἐς ὕδρωπα, καὶ ἐκ λευκοῦ φλέγματος, ἐς ὕδρωπα, καὶ ἐκ περιπλευμονίης καὶ πλευρίτιδος, ἐς ἔμπυον. Τὰ δὲ ἐπὶ κακοῖσιν, ἀνάγκη κακὰ γίνεσθαι. Ῥίγος ἢν λάβῃ, πῦρ ἐπιλαμβάνει. Καὶ νεῦρον ἢν διακοπῇ, σπασμὸν ποιεῖ, καὶ

Vet. Cod. μήτε συμφῦναι διακοπὲν, φλεγμῆναί τε ἰσχυρῶς. Καὶ ἢν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ τε καὶ πονέσῃ πληγέντος, ἄφωνον παραχρῆμα γίνεσθαι ἀνάγκη, καὶ μήτε ὁρᾶν, μήτε ἀκούειν. Ἢν δὲ τρωθῇ, πυρετόν τε ἐπιγίνεσθαι, καὶ χολῆς ἔμετον, καὶ ἀποπληκτόν τι τοῦ σώματος γίνεσθαι, καὶ ἀπολέσθαι. Ἐπίπλοον δὲ ἢν ἐκπέσῃ, ἀνάγκη τοῦτο ἀποσαπῆναι. Καὶ ἢν αἷμα ἐκ τρώματος ἢ φλεβὸς ῥυῇ, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, ἀνάγκη τοῦτο πύος γίνεσθαι. Καιροὶ δὲ τὸ μὲν καθάπαξ εἰπεῖν, πολλοί τέ εἰσιν ἐπὶ τῇ τέχνῃ καὶ παντοῖοι, ὥσπερ καὶ τὰ νουσήματα καὶ τὰ παθήματα καὶ τούτων θεραπεῖαι. Εἰσὶ δὲ ὀξύτατοι μὲν, ὅσοις ἢ ἐκψυχοῦσι δεῖ τι ὠφελῆσαι, ἢ οὐρῆσαι ἢ ἀποπατῆσαι μὴ δυναμένοισιν, ἢ πνιγομένοισιν, ἢ γυναῖκα τίκτουσαν, ἢ τιτρωσκομένην ἀπαλλάξαι, ἢ ὅσα τοιαῦτά ἐστι. Καὶ οὗτοι μὲν ὀξέες· καὶ οὐκ ἀρκέει ὀλίγῳ ὕστερον· ἀπόλλυνται γὰρ οἱ πουλλοὶ ὀλίγῳ ὕστερον. Ὁ μέντοι καιρός ἐστιν, ἐπὴν πάθῃ τούτων ὁ ἄνθρωπος ὅ, τι ἢν τις πρὸ τοῦ τὴν ψυχὴν μεθιέναι, ὠφεληθῇ, τοῦτο ἐπὰν ἐν καιρῷ λάβῃ ὠφελεῖται. Ἔστι μὲν οὖν σχεδόν τι οὗτος ὁ καιρὸς, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασιν. Αἰεὶ γὰρ ἐν ᾧ ἄν τις ὠφελήσῃ, ἐν καιρῷ ὠφέλησεν. Ὁκόσα δὲ τῶν νουσημάτων ἢ τρωμάτων μὴ ἐς θάνατον φέρει, ἀλλὰ καίριά ἐστιν, ὀδύναι τε γίνονται ἐν αὐτέοισιν, ἀλλ' οἷά τέ ἐστιν, ἢν τις ὀρθῶς θεραπεύσῃ, παύσασθαι· τούτοισι δὲ οὐκ ἀρκέουσι γινόμεναι ὠφελίαι ἀπὸ τοῦ ἰητροῦ ὅταν γίνωνται, καὶ γὰρ μὴ παρεόντος ἰητροῦ, ἐπαύσαντο ἄν. Ἕτερα δὲ νουσήματά ἐστιν, οἷσι καιρός ἐστι θεραπεύεσθαι τὸ πρωῒ τῆς ἡμέρης, διαφέρει δὲ οὐδὲν ἢ πάνυ πρωῒ, ἢ ὀλίγῳ ὕστερον. Ἕτερα δὲ νουσήματά ἐστιν, οἷσι καιρὸς θεραπευθῆναι, ἅπαξ τῆς ἡμέρης, καὶ ὁπηνίκα γε οὐδὲν διαφέρει. Ἕτερα δὲ διὰ τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρης, καὶ ἕτερα ἅπαξ τοῦ μηνὸς, καὶ ἕτερα γε διὰ τριῶν μηνῶν, καὶ τοῦ τρίτου ἱσταμένου, ἢ φθίνοντος, οὐδὲν διαφέρει. Τοιοῦτοι δὲ οἱ καιροί εἰσιν, ἐν οἷσι καὶ ἀκριβείην οὐκ ἔχουσιν ἄλλην, ἢ ταύτην. Ἀκαιρίη δέ ἐστι τὰ τοιάδε. ὅσα μὲν πρωῒ δεῖ θεραπεύεσθαι, ἢν μεσημβρίῃ θεραπεύηται. Ἀκαίρως δὲ ταύτῃ ἐπεὶ ῥοπὴν ἴσχει ἐς τὸ κάκιον, διὰ τὴν μὴ ἐν καιρῷ θεραπείην. ὅσα δὲ ἐς τάχα ἤν τε μεσημβρίης, ἤν τε ὀψὲ, ἤν τε τῆς νυκτὸς θεραπεύηται, ἀκαίρως θεραπεύεται. καὶ ἢν τοῦ ἦρος δέοι θεραπευθῆναι, θεραπεύοιτο δὲ χειμῶνος, ἢ τοῦ μὲν χειμῶνος δέοι, τοῦ θέρεος δὲ θεραπεύηται, ἢ ὅ, τι ἤδη δεῖ θεραπεύεσθαι, τοῦτο δὲ ἀναβάλληται. Ἢ ὅ, τι ἀναβάλλεσθαι δεῖ, τοῦτ' ἤδη θεραπεύηται· τὰ τοιαῦτα ἀκαίρως θεραπεύεται. Ὀρθῶς δὲ ἐν αὐτῇ, καὶ οὐκ ὀρθῶς τὰ τοιάδε. Οὐκ ὀρθῶς μὲν, τήν τε νοῦσον ἑτέρην ἐοῦσαν,
* καὶ *ἑτέρην φανέειν, καὶ μεγάλην ἐοῦσαν, μικρὴν φανέειν, καὶ σμικρὴν ἐοῦσαν, μεγάλην, καὶ περιεσόμενον, μὴ φάναι περιέσεσθαι. Καὶ μέλλοντα ἀπολεῖσθαι, μὴ φάναι ἀπολεῖσθαι, καὶ ἔμπυον ἐόντα, μὴ γινώσκειν, μηδὲ νούσου μεγάλης τρεφομένης ἐν τῷ σώματι, γινώσκειν, καὶ φαρμάκου δεόμενον ἢ πότου,
* οὗ τοῦ* δεῖ, μὴ γινώσκειν, καὶ τὰ δυνατὰ,
7 μὴ ἐξιῆσθαι, καὶ τὰ ἀδύνατα, φάναι ἐξιήσεσθαι.

Ταῦτα

neque coaleſcat, & fortiter inflãmetur. Et ſi cerebrum cõcuſſum fuerit ac doluerit eius qui percuſſus ſit, neceſſe eſt eueſtigio mutum fieri, & neque videre, neq; audire. Si verò ſauciatũ fuerit, febrẽ neceſſe eſt ſuperuenire, & bilis vomitũ, & aliquã corporis partẽ ſideratam fieri ac perire. Si verò omẽtũ exciderit, neceſſe eſt putre fieri. Et ſi ſanguis ex vulnere aut vena effluxerit in supernũ ventriculũ, neceſſe eſt ipſum in pus conuerti. Temporum aũt occaſiones, vt in ſumma dicã, multæ ſunt & variæ in arte, quẽadmodum etiã morbi & affectiones, & horũ curationes. Maxime verò repentinæ ſunt in his, quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque vrinã neque ſtercus egerere poſſunt, & qui ſuffocantur, & ſi mulierẽ parientẽ aut abortientẽ liberare oportet: & quæcunq; eiuſcemodi. Et hæ quidem occaſiones repentinæ ſunt, & paulo poſterius non ſufficiunt: plerique enim paulo poſterius pereunt. Occaſio verò eſt, ſi horũ aliquid perpetiatur homo, & quis anteq̃ animam efflet opituleť, hoc totũ ex occaſione opitulať. Eſt quidẽ igitur fermè hæc occaſio et in omnibus alijs morbis. Sẽper enim in quocunq; ſanè quis opituletur tẽpore, ex occaſione opitulať. Quicũq; verò morbi, aut vulnera nõ ad mortẽ tendunt, ſed periculoſi ſunt, doloresq; in ipſis fiũt, verũ poſsibile eſt vt ceſſent, ſi quis recte medeať: his ſanè nõ proſunt auxilia à medico adhibita, quũ adhibeantur. Nã & nõ præſente medico vtique ceſſaſſent. Alij verò morbi ſunt, quibus occaſio eſt vt curentur matutina diei hora, nihil autem refert, an valde mane, aut paulo poſterius. Alij morbi ſunt quibus occaſio eſt, vt ſemel in die curenť, nec refert quo tpe id fiat. Alij per tertiũ aut
6 quartũ diẽ curantur, & alij ſemel per mẽſem, & alij tertiũ menſem, nec refert an id ipſum tertij augmẽto, vel fine fiat. Tales itaq; occaſiões ſunt, in quibus nõ aliã, q̃ hanc certitudinẽ habet. Intẽpeſtiuitas aũt hæc eſt, ſi q̃ mane curari oportebat, in meridie curentur. Propterea verò intẽpeſtiue curãtur, quia inclinationẽ ad peius habet, propter curationẽ non in tẽpore factã. Quæcũque ẽt citius, ſiue in meridie, ſiue veſperi, ſiue noctu, curenť, intẽpeſtiue curantur: & ſi vere curari oporteat, curentur aũt hyeme: aut ſi hyeme oporteat, curentur aũt æſtate: aut ſi quod iam curari oportet, id ipſum differatur: aut quod differre oportet, id ipſum iam cureť: talia oĩa intẽpeſtiue curanť. Recte porrò & nõ recte in ipſa hæc fiunt. Non recte quidẽ fit, ſi morbũ alium exiſtentẽ, alium eſſe pronuncies, & magnũ exiſtẽtẽ, paruum dicas, & vicisſim paruũ, magnum: & ſi ſuperuicturũ, non ſuperuicturum pronũcies, & periturum non periturum. Et ſi ſuppuratum exiſtentẽ non cognoſcas, nec morbum magnũ in corpore nutriri cognoſcas: & ſi medicamẽto aut potione quis opus habeat, quo ipſi opus ſit nõ cognoſcas: & ſi q̃ ſanari poſſunt nõ ſanes, & q̃ ſanatu impoſsibilia ſunt, te ſanaturum recipias.

Atque

A Atq; hæc quidē circa sententiā non recte fiunt. Circa chirurgiā verò hæc. Pus in vlcere aut tuberculo existēs nō cognoscere: & fracturas ac luxationes nō cognoscere, & specillo admoto ad caput nō cognoscere an os fractū sit: & fistulam in vesicā immissam demittere non posse, & lapidē in vesica existentē nō cognoscere: & suppuratū existentē ex concussione nō dignoscere, & secādo aut vrēdo, aut à profunditate, aut à lōgitudine aberrare, aut vrere & secare q̃ nō oportet. Et hæc quidē nō recte. Recte aūt fiūt hæc. Morbos cognoscere qui sint, & à quibus, & qui ipsorū lōgi, & breues; & lethales & non lethales, & qui trāsmutant, & qui augescūt, & qui minuūtur, & qui magni, quiq; parui: & dū curas, possibiles B q̃dē curare; impossibiles verò scire cur curatu sint impossibiles: & dū curas eos qui tales hn̄t, per curationē quantū possibile est opitulari. Quæ verò offerunt ægrotis, ea sic obseruare oportet, rectène an sec⁹ fiat: veluti si quis q̃ siccare oportet, humectet: aut si crassefacere oporteat, non exhibeat à quibus crassitudo inducit: aut si q̃ attenuare oportet, nō attenuet, q̃ frigefacere, nō frigefaciat: q̃ calfacere, nō calfaciat: q̃ putrefacere, nō putrefaciat, & reliqua iuxta eandē rationem. Talia aūt sua sponte ac casu hoībus in morbis fiunt, tū bona, tū mala. Febrieti ac p̄ bile æstuāti, in tp̄e foras dispersa bilis, bonum: diffusa verò ac dispersa sub cutē, toleratu leuior est habēti, & curatu facilior sanāti, diffusa aūt ac dispersa, & ad vnā C aliquā corporis partē allapsa, malū. Aluus turbata in pleuritico aut peripneumonico, aut suppurato, malū. Febriēti aut vulnerato aluus resiccata, malū: Subaquoso ac lienoso ab alba pituitā detēto, aluus fortiter turbata, bonū. Erysipelas si extra diffusum intro vertatur, malū: Si verò intra diffusum foras vertat, bonū. A pfluuio alui forti correpto, vomitus superueniēs, bonū. Mulieri sanguinē vomenti menses erumpere, bonum. A fluxione verò īfestatæ, ad nares aut os fluxionē transire, bonū. Mulieri à conuulsione pressæ ex partu, febrē superuenire, bonū. Et tetano ac conuulsione occupante, igneū ardorem superuenire, bonum. Talia enim per nullā medicorū ignorantiam, aut scientiā, fiunt, & nō fiunt, sed D sua sponte ac fortuito casu cōtingentia, & prosunt, & nocent, iuxta eādem rationē. Cæterùm Medici talia per fortuitū successum bona, in curatione faciunt. Nimirum si medicamento sursum purgāte dato, & sursum & deorsum probe purgant. Et si mulieri medicamento dato, quod bilem aut pituitā deorsum purgat, menses aliàs nō fluentes erūpant. Et si lienem suppuratū habenti medicamentum dederint, quod bilem ac pituitā deorsum purget, & sic pus deorsum à liene expurgent, & à morbo liberent. Et si medicamēto exhibito calculoso, calculum in vrinariū meatum præ pharmaci violentia protrudant, vt per vrinam ejciatur. Et si medicamētum dederint quod pituitam sursum purgat, ei qui pus in

superiore

Vet. Cod.

Ταῦτα μὲν οὖν εἰσι κατὰ γνώμην οὐκ ὀρθῶς. Κατὰ δὲ χειρουργίαν, τάδε. Πύον ἐν ἕλκει ἐνεὸν ἢ ἐν φύματι, μὴ γινώσκειν, καὶ τὰ κατήγματα καὶ τὰ ἐκπτώματα μὴ γινώσκειν, καὶ μηλοῦντα κεφαλὴν μὴ γινώσκειν, εἰ τὸ ὀστέον κατέηγε. μὴ δ' εἰς κύστιν αὐλίσκον καθιέντα, δύνασθαι καθιέναι, μὴ δὲ λίθον ἐν κύστει ἐνεόντος, γινώσκειν, μὴ δ' ἔμπυον ἐόντα, διασείοντα γινώσκειν, καὶ τάμνοντα ἢ καίοντα ἐκλείπειν, ἢ τοῦ βάθεος, ἢ τοῦ μήκεος. ἢ καίειν τε καὶ τάμνειν, ἃ οὐ χρή. Καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ὀρθῶς. Ὀρθῶς δὲ, τά τε νοσήματα γινώσκειν ἅ τέ ἐστι καὶ ἀφ' ὅτων, καὶ τὰ μακρὰ αὐτῶν, καὶ τὰ βραχέα, καὶ τὰ θανάσιμα, καὶ τὰ μὴ θανάσιμα, καὶ τὰ μεταπίπτοντα, καὶ τὰ αὐξανόμενα, καὶ τὰ μαραινόμενα, καὶ τὰ μεγάλα, καὶ τὰ σμικρὰ, καὶ θεραπεύοντα, τὰ μὲν, ἀνυστὰ ἐκθεραπεύειν, τὰ δὲ, μὴ ἀνυστὰ εἰδέναι, διότι οὐκ ἀνυστὰ, καὶ θεραπεύοντα τοὺς τὰ τοιαῦτα ἔχοντας, ὠφελέειν ἀπὸ τῆς θεραπείης ἐς τὸ ἀνυστόν. Τὰ δὲ προσφερόμενα τοῖσι νοσέουσιν ὧδε χρὴ φυλάσσειν, τά τε ὀρθῶς καὶ τὰ μὴ ὀρθῶς. ἢν τις ἃ δεῖ ξηραίνειν, ὑγραίνῃ, ἢ παχύνειν δέῃ, μὴ προσφέρῃ ἀφ' ὧν δεῖ παχύνειν, ἢ ἃ δεῖ λεπτύνειν, μὴ λεπτύνῃ, ἢ ψύχειν, μὴ ψύχῃ, ἢ θερμαίνειν, μὴ θερμαίνῃ, ἢ σήπειν, μὴ σήπῃ, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τούτοισι. Τὰ δὲ τοιάδε ἀνθρώποισιν ἀπὸ ταὐτομάτου ἐν τῇσι νούσοισι γίνονται, τά τε κακὰ καὶ τὰ ἀγαθά. Πυρέσσοντι μὲν καὶ χολῶντι, ἐν καιρῷ σκεδασθεῖσα ἔξω ἡ χολὴ, ἀγαθόν. ὑπὸ τὸ δέρμα δὲ κεχυμένη καὶ ἐσκεδασμένη, εὐπετεστέρη ἔχειν τε τῷ ἔχοντι, καὶ τῷ ἰωμένῳ ἰῆσθαι. κεχυμένη δὲ καὶ ἐσκεδασμένη, πρός ἕν τι τοῦ σώματος προσπεσοῦσα, κακόν. Κοιλίη ταραχθεῖσα ὑπὸ πλευρίτιδος ἐχομένῳ, ἢ περιπνευμονίης, ἢ ἔμπυῳ ἐόντι κακόν. Πυρέσσοντι δὲ, ἢ τρῶμα τετρωμένῳ κοιλίη ἀποξηρανθεῖσα, κακόν. Ὑφύδρῳ καὶ σπληνώδει ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ, ταραχθεῖσα ἡ κοιλίη ἰσχυρῶς, ἀγαθόν. Ἐρυσίπελας ἢν ἔξω καταχεχυμένον ἔσω τρέπηται, κακόν. ἢν δ' ἔσω καταχεχυμένον, ἔξω τρέπηται, ἀγαθόν. Διαῤῥοίῃ δὲ ἐχομένῳ ἰσχυρῇ, ὁ ἔμετος γενόμενος, ἀγαθόν. Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ τὰ καταμήνια ῥαγῆναι, ἀγαθόν. Ὑπὸ ῥόου δὲ πιεζομένῃ, ἐς τὰς ῥῖνας ἢ ἐς τὸ στόμα μεταπεσεῖν τὸν ῥόον, ἀγαθόν. Γυναικὶ ὑπὸ σπασμοῦ πιεζομένῃ ἐκ τόκου, πυρετὸν ἐπιγενέσθαι, ἀγαθόν. Καὶ τέτανον ἔχοντος καὶ σπασμοῦ, πῦρ ἐπιγενέσθαι ἀγαθόν. Τὰ γὰρ τοιαῦτα δι' οὐδεμίην οὔτε ἀμαθίην οὔτε σοφίην ἰητρῶν, γίνεταί τε, καὶ οὐ γίνεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐπιτυχίης γενόμενά τε ὠφελέει καὶ βλάπτει κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. Ἐπιτυχίῃ δὲ τὰ τοιάδε οἱ ἰητροὶ ποιέουσιν ἐν τῇ θεραπείῃ ἀγαθά. ἄνω φάρμακον δόντες, καθαίρουσι, καὶ ἄνω καὶ κάτω καλῶς. Καὶ γυναικὶ φάρμακον δόντες κάτω χολῆς ἢ φλέγματος, ἐπιμήνια οὐ γινόμενα κατέῤῥηξαν. Καὶ σπλῆνα ἔμπυον ἔχοντι, κάτω φάρμακον δόντες ὥστε χολὴν καὶ φλέγμα καθῆραι, πύος κάτω ἐκάθηραν ἀπὸ τοῦ σπληνὸς καὶ ἀπήλλαξαν τῆς νόσου. Καὶ λιθιῶντι φάρμακον δόντες, τὸν λίθον ἐς τὸν οὐρητῆρα προσέωσαν ὑπὸ βίης τοῦ φαρμάκου, ὥστε ἐξουρηθῆναι. καὶ πύον ἔχοντι ἐν

τῆ

Vet. Cod. τῇ ἄνω κοιλίῃ ἐν φύματι, οὐκ εἰδότες ὅ, τι ἔχει, δόντες ἄνω φάρμακον, ὅ, τι φλέγμα καθαίρει, ἤμεσε τὸ πύον καὶ ἐγένετο ὑγιής. Καὶ ἐκ φαρμάκου ὑπερκαθαιρόμενον ἄνω θεραπεύοντες, καταρραγείσης τῆς κοιλίης ἀπὸ ταυτομάτου τοῦ ἐμέτου, ὑγιᾶ ἐποίησαν. Κακὰ δὲ τάδε ἀπεργάζονται ἀπὸ ἀτυχίης. Φάρμακον δόντες ἄνω χολῆς ἢ φλέγματος, φλέβα ἐν τοῖσι στήθεσιν ἔρρηξαν ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, οὐδὲν ἔχοντος πρόσθεν ἄλγημα ἐν τῷ στήθει φανερὸν, καὶ ἐγένετο νοῦσος. Καὶ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἄνω φάρμακον δόντες, κάτω ῥαγεῖσα ἡ κοιλίη, ἐξέτρωσε τὸ ἔμβρυον. Καὶ ἔμπυον θεραπεύοντι ἡ κοιλίη ῥυεῖσα, διαφθείρει. Καὶ ὀφθαλμοὺς θεραπεύοντι καὶ ὑπαλείψαντι, ὀδύναι ἐνέπεσον ὀξύτεραι. κἢν οὕτω τύχῃ, ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἀμαυροῦνται, καὶ αἰτιῶνται τὸν ἰητρὸν, ὅτι ὑπήλειψε. Καὶ λεχοῖ ἐπὶ γαστρὸς ὀδύνης, ἢν δοίη τι ὁ ἰητρὸς, καὶ κακῶς σχῇ ἢ καὶ ἀπόλλυται, ὁ ἰητρὸς αἴτιος. Σχεδὸν δὲ ὅσα ἀνάγκας ἔχει ὥστε γίνεσθαι ἐν τοῖσι νουσήμασι καὶ τρώμασι, κακὰ ἐπὶ κακοῖσι, τὸν ἰητρὸν αἰτιῶνται τούτων γινομένων· καὶ τὴν ἀνάγκην τὴν τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζουσαν γίνεσθαι οὐ γινώσκουσιν. Καὶ ἢν ἐπὶ πυρέσσοντι ἢ τρῶμα ἔχοντι, ἐσελθὼν καὶ προσενέγκας, τὸ πρῶτον μὴ ὠφελήσῃ, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίῃ κάκιον ἔχῃ, τὸν ἰητρὸν αἰτιῶνται. Ἢν δὲ ὠφελήσῃ, τοῦτο δ' οὐχ ὁμαλῶς ἐπαινέουσι, χρῆναι γὰρ πεπονθέναι αὐτὸν, δοκέουσι. Τὰ δὲ ἕλκεα φλεγμαίνει, καὶ ἐν τῇσι νούσοισιν, ἔστιν ὀδύνας ἦσι χρὴ γίνεσθαι αὐτοῖσιν, οὐδὲ τὰ τοιάδε ὥστε μὴ γίνεσθαι. Νεῦρον διακοπὲν, οὐ συμφύει. οὐδὲ 8 κύστις, οὐδὲ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, οὐδὲ φλὲψ αἱμόρροους, οὐδὲ γνάθου τὸ λεπτὸν, οὐδὲ τὸ ἐπὶ τοῦ αἰδοίου δέρμα. Ἀρχὴ δὲ ἰήσιος ἀποδεδειγμένη μὲν οὐκ ἔστιν ἥτις ὀρθῶς ἀρχή ἐστι πάσης τῆς τέχνης, οὐδὲ δεύτερον δέ. οὐδὲ μέσον, οὐδὲ τελευτή, ἀλλὰ ἀρχόμεθά τε αὐτῆς, ἄλλοτε λέγοντες, ἄλλοτε ἐργαζόμενοι, καὶ τελευτῶμεν ὡσαύτως. Καὶ οὔτε λέγοντες ἀρχόμεθα ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων, οὐδ' ἢν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωμεν, οὐδὲ εἰς τοὺς αὐτοὺς τελευτῶμεν, καὶ ἐργαζόμενοι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οὔτε ἀρχόμεθα ἐκ τῶν αὐτῶν ἔργων, οὔτε τελευτῶμεν ἐς ταὐτά. Εὐχειρίη δέ ἐστι τὰ τοιάδε. Ὅταν τις τάμνων ἢ καίων μήτε νεῦρον τάμνῃ ἢ καύσῃ, μήτε φλέβα. Καὶ ἢν ἔμπυον καίῃ, ἐπιτυγχάνῃ τοῦ πύου. Καὶ τάμνοντα δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ κατήγματα συντιθέναι ὀρθῶς. Καὶ ὅ, τι ἂν τοῦ σώματος ἐκπέσῃ ἐκ τῆς φύσιος, ὀρθῶς ἐς τὴν φύσιν τοῦτο ἀπώσασθαι. Λαβεῖν τε ἃ δεῖ ἰσχυρῶς, καὶ λαμβάνοντα δὲ πιέζειν, καὶ ὅσα ἀτρέμα λαβεῖν τε δεῖ, καὶ λαβόντα μὴ πιέζειν. Καὶ ἐπιδέοντα στρεβλὰ μὴ ποιέειν ἐξ εὐθέων, μηδὲ πιέζειν ἃ μὴ δεῖ. Καὶ ψαύοντα ὅκου ἂν ψαύῃ, μὴ ὀδύνην παρέχειν ἐκ περισσοῦ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐστιν εὐχειρίη, τὸ δὲ τοῖσι δακτύλοισιν εὐσχημόνως λαμβάνειν, ἢ καλῶς, ἢ μὴ καλῶς, ἢ μακροῖσιν, ἢ βραχέσιν, ἢ καλῶς ἐπιδεῖν, καὶ ἐπιδεσίας παντοίας, οὐ πρὸς τὴν τέχνην κρίνεται εὐχειρίης πέρι, ἀλλὰ χωρίς. Ὁκόσοι ἔμπυοι γίνονται τὸν πλεύμονα, ἢ τὴν ἄνω, ἢ τὴν κάτω κοιλίην, ἢ φύματα ἴσχουσιν, εἴτε ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ, εἴτε ἐν τῇ κάτω, ἢ ἐν τῷ πλεύ-

superiore vẽtriculo in tuberculo habet, nõ scientes q̃ habet, isq; pus vomat ac sanus fiat. Et si eũ A qui ex medicamẽto sursum purgante superpurgat, sua sponte aluo subter erũpente, à vomitu sanũ faciát. At verò mala operantur. Medici præ infortunio hęc. si pharmaco bilis aut pituitę sursum ductiuo dato, venã in pectore præ vomitu rũpant, ei qui prius nullũ manifestum dolorẽ in pectore habuit, atq; sic fiat morbus. Et si mulieri in vtero habenti medicamẽtũ superne purgãs exhibeat, aluus aũt inferne erũpens fœtũ expellat. Et qui suppuratũ curat, si aluus proflua fiat, ipsum perdit: & qui oculos curat ac sublinit, si dolores incidant acutiores, & si ita cõtingat, rũpantur oculi & obscurentur, accusant medicũ q̃ oculos subleuit. Et si puerperæ in vẽtris dolore B medicus aliquid det, & male habeat aut pereat, medicus in culpa est. Fermè aũt quæcũq; necessitatẽ habent vt fiãt in morbis ac vulneribus mala supra mala, ea vbi fiunt, in medicũ culpã reijciũt, & necessitatẽ talia fieri cogentẽ non agnoscũt. Et si ad febricitantẽ aut vulnus habentẽ ingressus, admotis q̃. primũ remedijs nõ opituleř, sed postera die æger peius habeat, medicum accusant: Si verò opituletur, nõ æqualiter laudát. Oportetere enim ipsum perpeti putát, vlceraq; inflãmari, & in morbis quibusdam dolores fieri oportere, neq; tales esse vt ne fiant. Neruus præcisus ac dissectus non coalescit, neq; vesica, neq; aliquod ex tenuibus intestinis, neque vena sanguiflua, neq; tenuis genæ pars, neq; pudẽdi præ- C putiũ. Porrò principium sanationis demonstratum quidem non est, quod sanè rectè principiũ sit vniuersæ artis, neq; secundũ aliquod, neque mediũ, neque finis. Sed incipimus ab ea aliquando dicentes, aliquando operantes, & desinimus modo. Et neque dicẽtes ex ijsdem sermonibus incipimus, neq; si de ijsdem dicamus, neq; in ijsdẽ desinimus & operantes iuxta eandem rationẽ, neq; ex ijsdem operibus incipimus, neq; in ijsdẽ desinimus. At verò apta manuũ operatio talis est. Quum quis secans aut vrens, neque neruum secet, neq; venã. Et si suppuratum vrat, pus consequatur. Et si secet, eodem modo. Et fractu ras rectè cõponere. Et si qua pars corporis ex natura excidat, vt ipsam rectè ad naturã retrudat. D Itẽ apprehendere fortiter ea quæ oportet, & apprehendendo premere. Et apprehẽdere leniter ea q̃ oportet, & apprehendendo nõ premere. Et in obligando tortuosã non facere ex rectis, neq; premere q̃ non oportet. Et in cõtactu vbicunq; tandẽ cõtigerit, dolorẽ ex superfluo nõ exhibere. Hæc quidem igitur aptæ manuũ tractationis existunt. At verò digitis decenter attingere, aut probe aut non probè, aut lõgis, aut breuibus, aut probe deligare omnes deligaturas, non ad artẽ pertinere iudicatur de manuũ operatione, sed seorsim. Quicunq; suppurati fiunt pulmone, aut superiore vel inferiore ventre, aut tubercula habet, siue in superiore vẽtre siue inferiore, aut in pulmone,

A pulmone, aut vlcera intrinsecus, aut sanguinem vomunt aut spuunt, aut dolorem aliquem habent, vel in pectore vel in dorso: hæc omnia habent ex his quidem quæ in corpore insunt, à bile & pituita: ab externis vero ab aere qui insito calori immiscetur. Sed & à laboribus ac vulneribus. Et quicunque quidem pulmone suppurati fiunt, ab his fiunt. Si peripneumonia correptus in iudicatorijs diebus non purgetur, sed relinquatur in pulmone sputum ac pituita, suppuratus fit. Et si quidem statim curatus fuerit, vt plurimum effugit: si verò neglecta fuerint illa in pulmone, corrumpitur, illis & inhærentibus & putrescentibus, vlceraturq; pulmo, & suppuratus fit, & non amplius intro ad seipsum
B nutrimentum effatu dignum trahit, neq; quicquam depurgatur ab eo sursum, sed suffocatur, & semper amplius difficulter spirat, & respirando stertit, & respirat illinc sursum ex pectore, tandem verò obturatur à sputo, & moritur. Fit autem & suppuratus, si pituita ex capite ad pulmonem destillet: & primum quidem vt plurimum latenter defluit, tussimq; tenuem exhibet & sputum paulo amarius solito, & aliquando tenuis adest calor. Temporis autem progressu, exasperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putrescente: & grauitatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante & retro, caloresq; acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad se pitui-
C tam ex toto corpore: & maxime ex capite: Caput vero calefactum ex corpore, & hanc putrescentem subcrassam spuit. Quanto vero magis tempus progreditur, tanto magis pus sincerum spuit, & febres acutiores fiunt, & tussis frequens ac fortis, & inedia vexat, & tandem aluus inferne turbatur. Turbatur autem à pituita, pituita vero de capite descendit. Hic quum ad hoc peruenerit, perit, quemadmodum dictum est in superioribus, purulento ac putrido pulmone facto, aut ventre infra erumpente. Fit præterea & ab his pulmo suppuratus. Quum venula videlicet aliqua in ipso fuerit rupta, (rumpitur autem à laboribus:) & vbi rupta fuerit, sanguinem fundit, si quidem crassior fuerit,
D amplius: sin tenuior, minus: & sanguinem quidem ipsum partim confestim spuit, partim vero nisi vena adstringatur, in pulmonem funditur, & in ipso putrescit: & vbi putrefactus fuerit pus facit, progressu vero temporis aliquādo pus sincerum, aliquando pus subcruentum, aliquando sanguinem, & si magis repleta fuerit vena, ipsam sanguinis copiam aceruatim à seipsa reuomit, spuiturq; pus crassum ab accessoria, & intus putrescente pituita. Hic si anticipetur incipiente morbo, priusquam vena sanguinem fundat ac fortiter laxetur, & priusquam attenuetur, & in lecto decumbat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari, superstes ab hoc morbo euadit. Si verò neglectus fuerit, & hæc

πλεύμονι, ἢ ἕλκεα ἔνδοθεν, ἢ αἷμα ἐμέουσιν ἢ πτύουσιν, ἢ ἄλγημά τι ἔχουσι, ἢ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἢ ἐν τῷ νώτῳ, ταῦτα πάντα ἴσχουσι. Τῶν μὲν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, τῶν δὲ ἔξωθεν, ἀπὸ τοῦ ἠέρος ἐπιμιγνυμένου τῷ συμφύτῳ θερμῷ. Ἀτὰρ καὶ ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων. Καὶ ὁκόσοι μὲν τὸν πλεύμονα ἔμπυοι γίνονται, ἀπὸ τῶνδε γίνονται. Ἢν περιπλευμονίῃ ληφθεὶς μὴ καθαρθῇ ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλ' ὑπολειφθῇ ἐν τῷ πλεύμονι πτύαλόν τε καὶ φλέγμα, ἔμπυος γίνεται. Καὶ ἢν μὲν αὐτίκα θεραπευθῇ, διαφεύγει ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ ἀμεληθῇ ἐν τῷ πλεύμονι, διαφθείρεται, ἐνισταμένου τε καὶ σηπομένου, ἑλκοῦταί τε ὁ πλεύμων, καὶ διάπυος γίνεται, καὶ οὐκ ἔτι ἔσω ἕλκει ἐς ἑωυτὸν, ὅτι καὶ ἄξιον λόγου τῆς τροφῆς, οὔτε τι ἀποκαθαίρεται ἀπ' αὐτοῦ ἄνω οὐδὲν, ἀλλὰ πνίγεταί τε καὶ δυσπνοιεῖ ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον, καὶ ῥέγχει ἀναπνέων, καὶ ἀναπνέει αὐτόθεν ἄνωθεν ἐκ τῶν στηθέων. τέλος δὲ, ἀποφράσσεται ὑπὸ τοῦ πτύσματος, καὶ ἀποθνήσκει. Γίνεται δὲ καὶ ἔμπυος, καὶ ἢν ἐκ τῆς κεφαλῆς φλέγμα οἱ καταῤῥυῇ ἐς τὸν πλεύμονα, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς τὰ πολλὰ λανθάνει καταῤῥέον, καὶ βῆχά τε παρέχει λεπτὴν, καὶ τὸ σίαλον πικρότερον ὀλίγῳ τοῦ εἰωθότος, καὶ ἄλλοτε θέρμη λεπτή. Ὁκόταν δὲ ὁ χρόνος προΐῃ, τρηχύνεταί τε ὁ πλεύμων καὶ ἑλκοῦται ἔνδοθεν ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ἐνισταμένου καὶ σηπομένου, καὶ βάρος παρέχει τοῖσι στήθεσι, καὶ ὀδύνην ὀξείην, πρόσω καὶ ὀπίσω, θέρμαι τε ὀξύτεραι ἐμπίπτουσιν ἐς τὸ σῶμα, καὶ πλεύμων ἀπὸ τῆς θερμασίης ἄγει ἐς ἑωυτὸν ἐκ παντὸς σώματος φλέγμα, καὶ μάλιστα ἐκ τῆς κεφαλῆς. Ἡ δὲ κεφαλὴ θερμαινομένη ἐκ τοῦ σώματος, καὶ τοῦτο σηπόμενον, πτύει ὑπόπαχυ. Ὅσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος προΐῃ, εἰλικρινὲς πτύει πύος. καὶ οἱ πυρετοὶ ὀξύτεροι γίνονται, καὶ ἡ βὴξ πυκνὴ καὶ ἰσχυρὴ, καὶ ἡ ἀσιτίη διακναίει, καὶ τέλος, ἡ κοιλίη ἡ κάτω ταράσσεται. Ταράσσεται δὲ ὑπὸ τοῦ φλέγματος. τὸ δὲ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνει. Οὗτος ὅταν ἐς τοῦτο ἀφίκηται, ἀπόλλυται καθάπερ εἴρηται ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν, διαπύου τοῦ πλεύμονος καὶ σαπροῦ γινομένου, ἢ τῆς γαστρὸς ῥυείσης τῆς κάτω. Γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε ἔμπυος ὁ πλεύμων. Ὁκόταν τι τῶν ἐν αὐτῷ φλεβίων ῥαγῇ, ῥήγνυται δὲ ὑπὸ πόνων, καὶ ὅταν ῥαγῇ, αἱμοῤῥοιεῖ τὸ φλέβιον. κἢν μὲν παχύτερον ᾖ, μᾶλλον, ἢν δὲ λεπτότερον, ἧσσον, καὶ τὸ μὲν, παραυτίκα τοῦ αἵματος πτύει. τὸ δὲ, ἢν μὴ στεγνωθῇ ἡ φλὲψ, χεῖται εἰς τὸν πλεύμονα καὶ σήπεται ἐν αὐτῷ, καὶ ὅταν σαπῇ, πύον ποιεῖ. περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἄλλοτε πύον εἰλικρινές. ἄλλοτε πύον ὕφαιμον. ἄλλοτε δὲ αἷμα, καὶ ἢν μᾶλλον πληρωθῇ τὸ φλέβιον, ἀπεμεῖ τὸ πλήρωμα ἀφ' ἑωυτοῦ ἀλὲς τοῦ αἵματος. τό, τε πύον πτύεται παχὺ, ὑπὸ τοῦ προσγινομένου καὶ ἐνσηπομένου φλέγματος. Οὗτος ἢν καταληφθῇ ἀρχομένου τοῦ νοσήματος πρὶν ἢ τὴν φλέβα αἱμοῤῥοεῖν καὶ χαλᾶν ἰσχυρῶς, πρίν τε λεπτυνθῆναι καὶ κλινοπετέα γενέσθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἄρξασθαι φθίνειν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τήκεσθαι, ἐξάντης τῆς τοιῆσδε νούσου γίνεται. Ἢν δ' ἀμεληθῇ

Vet. Cod.

Vet. Cod. καὶ ταῦτα καταλάβῃ, ὥστε παθέειν ἢ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα, ἀπόλλυται· ἀπόλλυται δὲ οὗτος, ἢ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἃ εἴρηκα ἔμπροσθεν, ἢ ὑπὸ ἐμέτου, αἵματος πουλλοῦ πολλάκις ἐμεουμένου. Ἢν δὲ τὸ φλέβιον παντάπασι μὲν μὴ διαῤῥαγῇ, σπάδων δ' ἐν αὐτῷ ἐγγένηται, γίνεται δὲ μάλιστα οἷον κιρσός, ὃ καὶ παραυτίκα μὲν ὅταν γένηται, ὀδύνην τινὰ παρέχει λεπτὴν, καὶ βῆχα ξηρήν. Ἢν δὲ χρονίσῃ τε καὶ ἀμεληθῇ, διαδιδοῖ αἵματος μὲν πρῶτον ὀλίγον καὶ ὑπομέλαν· ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖόν τε καὶ εἰλικρινέστατον· εἶτα πύον, καὶ πάσχει τε ὅσα περ ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν εἴρηται. Συμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισιν ἢν κατ' ἀρχὰς λάβῃς θεραπεύειν, ὥστε αἵ τε φλέβες ἐξιέμεναι ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ δίαιτα, ὑφ' ἧς ἔσται ὡς ξηρότατός τε καὶ ἀναιμότατος. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον, καὶ τὰ ἐν τῷ πλευρῷ φλέβια πάσχει, ὅσα ἔσω ἀκρόπλοά εἰσιν. Ὁκόταν οὖν πονήσῃ, κιρσοειδέα τε γίνεται, καὶ μετέωρα εἴσω, καὶ ἢν μὲν ἀμεληθῇ, τάδε πάσχει. Ἐκρήγνυταί τε καὶ πτύουσί τε ἀπὸ σφέων αἷμα, καὶ ἐνίοτε καὶ ἐμέουσι, καὶ ἔμπυοι γίνονται, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διεφθάρησαν. Ἢν δὲ θεραπευθῶσιν ἀρχομένου τοῦ νοσήματος, αὖθις κατὰ χώρην ἱζάνουσιν εἰς τὸ πλευρὸν τὰ φλέβια, καὶ γίνεται ταπεινά. Καὶ ὁ μὲν πλεύμων ἀπὸ τούτων ἔμπυος γίνεται, καὶ τὰ ἀπ' αὐτοῦ πάσχουσί τε τὰ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶσιν οὕτω. Τὴν δὲ ἄνω κοιλίην ἔμπυοι γίνονται πολλαχῶς. καὶ γὰρ ὅταν φλέγμα ῥυῇ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἁλὲς ἀθρόον ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, σήπεταί τε καὶ γίνεται πύος. Σήπεται δὲ ἐν ἡμέρῃσι μάλιστα μιῇ καὶ εἰκοσῇ. Τοῦτο οὖν διασείεται καὶ ἐγκλυδάζεται, τὸ πύος εἰς τὰ πλευρὰ προσπίπτον. οὗτος ἢν καυθῇ ἢ τμηθῇ, πρὶν χρονίσαι τὸ πύος, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. γίνονται δὲ κατὰ τὴν ἄνω κοιλίην, ἔμπυοι, καὶ ἐκ πλευρίτιδος ὁκόταν ἰσχυρὴ γένηται, καὶ ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσι μήτε σαπῇ μήτε πτυσθῇ, ἀλλ' ἑλκωθῇ τὸ πλευρὸν ὑπὸ τοῦ προσπεπηγότος φλέγματος, καὶ χολῆς. καὶ ὁκόταν ἕλκος γένηται, ἀναδιδοῖ ἀπὸ ἑωυτοῦ πύος, καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων ὑπὸ θερμασίης ἄγει ἐφ' ἑωυτὸ φλέγμα, καὶ τοῦτο ὁκόταν σαπῇ, πτύεται πύος. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῶν φλεβίων διαδιδοῖ ἐς τὸ ἕλκος, αἷμα, καὶ γίνεται σηπόμενον πύος. Οὗτος ἢν μὲν παραχρῆμα ὑποληφθῇ, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά· ἢν δὲ ἀμεληθῇ, διαφθείρεται. Γίνονται δὲ ἔμπυοι, καὶ ἢν φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥυὲν, πρὸς τὸ πλευρὸν προσπαγῇ καὶ σαπῇ. Τότε γὰρ τὸ πλευρὸν ὡς τὰ πολλὰ καίεται, καὶ πάσχει, ὅσα περ ἐκ πλευρίτιδος ὅταν ἔμπυος γένηται. Γίνονται δὲ καὶ ὁκόταν ὑπὸ ταλαιπωρίης, ἢ ἐκ γυμνασίης, ἢ ἄλλως πως ῥαγῇ, ἢ ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν. ῥαγῇ δὲ, ὥστε μὴ παραυτίκα πτύσαι αἷμα, ἀλλ' ἐν τῇ σαρκὶ σπάδων γένηται, καὶ ἡ σὰρξ σπασθεῖσα, εἰρύσῃ ἰκμάδα ὀλίγην, καὶ γένηται ὑποπέλιδνος, καὶ παραυτίκα μὲν μὴ αἰσθάνηται ὁ παθὼν ὑπὸ ῥώμης καὶ εὐεξίης, εἰ δὲ καὶ αἰσθάνεται, μηδὲν πρᾶγμα ἡγήσεται. Οὗτος ὅταν καταλάβῃ ὥστε αὐτὸν ὑπὸ πυρετῶν ληφθέντα λεπτυνθῆναι, ἢ ποσίων, ἢ λαγνείης, ἢ ἀλλούτου, ἡ σὰρξ ἡ τετρωμένη, ὑποξηραίνεται

τε

& hæc occuparint, vt ea perpetiatur aut omnia, A
aut plurima, perit: perit autem hic aut ex iisdem
quæ superius dixi, aut à vomitu, sanguine mul-
to multoties per vomitum reiecto. Si verò ve-
9 na omnino quidem rupta non fuerit, verum
contractio in ipsa fiat, fit autem maxime velut
varix, qui etiam statim vbi factus fuerit, dolorẽ
quendam tenuem inducit, ac tussim aridam. Si
verò diu durauerit & neglectus fuerit, primùm
quidem sanguinem modicum ac subnigrum di
mittit ac reijcit, deinde vero adhuc copiosio-
rem & sincerissimum, deinde pus, patiturq;
quæcunque in superioribus dicta sunt. Condu-
cit autem talibus, si ab initio curandos susci-
pias, vt & venæ de manibus sanguinem emit-
tant, & diæta è qua quàm siccissimus & exan- B
guissimus fiat. Eodem porrò modo etiam ve-
næ in latere afficiuntur, quæ intus in superficie
sitæ sunt. Quum igitur affectæ fuerint, varico-
sæq; factæ, & intus eleuatæ, & neglectæ fuerint,
hæc perpetiuntur. Erumpunt & spuunt à se san
guinem, & aliquando etiam vomunt, & suppu
rati fiunt, & vt plurimum pereunt. Si verò cu-
rentur incipiente morbo, rursus in loco venæ
considunt ad latus, humilesq; fiunt. Et pulmo
quidem ab his suppuratus redditur, & ab ipso
etiam talia perpetiuntur, & sic moriuntur. Cæ-
terum superiore ventre suppurati multipliciter
fiunt. Nam quum pituita de capite copiosa &
aceruatim in superiorem ventrem fluxerit, pu-
10 trescit & in pus vertitur. Putrescit autem maxi- C
me in diebus viginti vna. Hoc igitur pus concu
titur & intus fluctuat ad latera allabens. Hic si
vratur, aut secetur priusquam diuturnum fiat
pus, sanus plerunque euadit. Fiunt autem &
superiore ventre suppurati ex pleuritide, quum
fortis fuerit, & in iudicatorijs diebus neque pu-
truit, neque sputo reiecta est, sed latus exulcera-
tum fuerit à pituita affixa, & bile: & quum vl-
cus factum fuerit, reddit de se pus, & ex vicinis
locis prę caliditate in seipsum pituitam adducit,
& hæc vbi computruit, pus spuitur. Aliquan-
do vero etiam ex venis sanguis se in vlcus inge-
rit, & putrefactus pus fit. Hic si e uestigio assu-
matur, sanus plerunque fit: si verò negligatur,
perit. Fiunt præterea suppurati etiam, si pitui- D
ta de capite delapsa, ad latus adglutinata fuerit
& putruerit. Tunc enim latus vt plurimum in-
flammatur, & patitur eadem quæ ex pleuritide
suppuratus. Fiunt & quum præ labore, aut exer-
citijs, aut alio quopiam modo, vena ante aut re-
tro fuerit rupta, & sic rupta, vt non statim spua-
tur sanguis, sed in carne contractio fiat: & caro
tracta ac conuulsa humiditatem modicam traxe
rit, & subliuida facta fuerit: & statim quidem sic
affectus non percipit præ robore ac bona habitu
dine, aut si etiam sentit, nihil molesti esse putat.
Hic vbi deprehenderit, quum iam pę febribus,
aut potu, aut venere, aut aliqua alia re correptus
fuerit attenuatus, caro sauciata subresiccatur

& sub-

A & subcalescit, & humiditatẽ in seipsam à vicinis tum venis, tum carnibus trahit. Vbi autem attraxerit, intumescit & inflammatur, & dolorem exhibet tenuem, & tussim raram & siccam primùm. Deinde adhuc magis trahit in seipsam, & dolorem inducit vehementiorem, & tussim frequentiorẽ. Et primum quidem subpurulentum spuit: aliquando vero liuidum & subcruentum. Et quãto magis tẽpus progreditur, amplius in seipsam trahit ac putrefacit: & de ipsa carne quantum ab initio liuidum erat, hoc pus fit: & dolorẽ acutum exhibet, & febrẽ, & tussim multam ac frequẽtem, & per sputum sincerum pus expuit. Si verò pus in ventre moram traxerit, totum corpus ab ipso calescit: Maxime vero vicinissimæ partes.

B Calescente autem corpore, humiditas maxime eliquatur. Et quæ quidem à supernis partibus eliquatur, in supernum ventriculum maxime cõfluit, & pus fit, ad hoc quod iam in ipso est. Pars vero eius etiam in infernũ ventriculum fluit: & quãdoque aluus ab ipsa turbatur, & hominem perimit: Nam cibi ingesti secedunt inconcocti, & alimentum ab ipsis corpori non accedit. Et sputi sursum purgatio nõ æqualis contingit, aluo nimirum calefacta, & omnia deorsum trahente in seipsam. Et à sputo quidẽ suffocatur & stertit, dum non purgatur: à vẽtre vero fluente debilitatur, & plerunq; perimitur. In huiusmodi aũt morbis hũc fluxum maxime exhibet caput, vtpote quod cauũ est, & superne

C situm. Quum enim ab aluo fuerit calefactũ, tenuissimã pituitam de corpore in seipsum trahit. Vbi verò hæc in ipso fuerit collecta, reddit rursum aceruatam et crassam, velut dictũ est: & pars quidẽ ipsius in supernũ vẽtriculum defluit: pars verò in infernũ. Quum igitur caput fluere inceperit, & reliquũ corpus colliquari, non amplius æqualiter, ne vsti quidem, superstites euadunt. Superant enim supra pus influẽtia mala, ea quæ defluunt: & carnes liquescunt magis à malis, q̃ nutriũtur ab ingestis. Qui verò huiusmodi morbos habent, partim ab his breui pereunt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim corpus à corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione, & tempus à tempore, in quo ægrotarint: &

D aliqui maiorem tolerantiam in morbis habent, alij omnino ad tolerandum impotentes sunt. Proinde certitudo exacta tẽporis in quo pereũt non est, an longum, aut breue futurum sit. Neq; enim hoc tempus certum est, quod quidã definiũt: & plerunq; neq; hoc ipsum suppurat. Differt enim & annus ab anno, & tempus à tempore. At si quis de ipsis recte cognoscere ac dicere velit, is cognoscet omni tẽpore, & perire, & superstites euadere, & pati quæcunq; tandẽ patiãtur. Cæterum inferno ventriculo suppurati fiũt, maxime quidẽ quum pituita aut bilis aceruata inter carnem & cutem collecta fuerit. Fiunt aũt & à conuulsionibus: quum venula conuulsa rupta fuerit, sanguis effusus putrescit & suppurat.

Si

τε καὶ ὑποθερμαίνεται, καὶ ἕλκει ἰκμάδα ἐς ἑωυτὴν, ἀπὸ τῶν πλησίον καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν. Vet. Cod. Ὅταν δὲ εἰρύσῃ, οἰδίσκεταί τε καὶ φλεγμαίνει, καὶ ὀδύνην παρέχει λεπτὴν. καὶ βῆχα ἀραιήν τε καὶ ξηρὴν τὸ πρῶτον. ἔπειτα ἔτι μᾶλλον ἕλκει τε ἐς ἑωυτὴν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυροτέρην, καὶ βῆχα πυκνοτέρην. Καὶ πτύει τὸ μὲν πρῶτον, ὑπόπυον. ἐνίοτε δὲ, ὑποπέλιδνον καὶ ὕφαιμον. Ὅσῳ δὲ ἂν ὁ χρόνος προΐῃ, ἕλκει τε μᾶλλον ἐς ἑωυτὴν καὶ σήπει. καὶ αὐτῆς τῆς σαρκὸς, ὅσον πελιδνὸν ἐγένετο τὴν ἀρχὴν, τοῦτο πύος γίνεται, καὶ ὀδύνην παρέχει ὀξείην, καὶ πυρετόν. καὶ βῆχα πολλήν τε καὶ πυκνὴν, καὶ τὸ πτύσμα εἰλικρινὲς πτύει πύος. Ἢν δὲ χρονίσῃ τὸ πύος ἐν τῇ κοιλίῃ, διαθερμαίνεται ὑπ᾽ αὐτοῦ τὸ σῶμα πᾶν: μάλιστα δὲ τὰ ἐγγυτάτω. Θερμαινομένου δὲ τοῦ σώματος, μάλιστα ἐκτήκεται τὸ ὑγρόν. Καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τῶν ἄνω, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην μάλιστα συῤῥεῖ, καὶ γίνεται πύος, πρὸς τῷ ἐνεόντι. Τὸ δὲ καὶ ἐς τὴν κάτω κοιλίην ῥεῖ. καὶ ἐνίοτε ταράσσεται ἡ κοιλίη ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ διέφθειρε τὸν ἄνθρωπον. τὰ γὰρ ἐσιόντα τῶν σιτίων, διαχωρέει ἄπεπτα. καὶ τροφὴ ἀπ᾽ αὐτῶν οὐ γίνεται τῷ σώματι. Καὶ ἡ τοῦ πτύσματος ἄνω κάθαρσις, οὐχ ὁμαλὴ γίνεται: ἅτε διατεθερμασμένης τῆς κοιλίης, καὶ ἀγούσης πάντα κάτω, ἐφ᾽ ἑωυτὴν, καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πτύσματος, πνίγεταί τε καὶ ῥέγχει οὐ καθαιρόμενος. Ὑπὸ δὲ τῆς γαστρὸς ῥεούσης, ἐξασθενέει, καὶ ὡς τὰ πουλλὰ διαφθείρεται. Μάλιστα δὲ ἐν τῇσι τοιαύτῃσι τῶν νούσων τὸ ῥεῦμα τοῦτο ἡ κεφαλὴ παρέχει, ἅτε κοίλη ἐοῦσα, καὶ ἄνω ὑπερκειμένη. Ὁκόταν γὰρ διαθερμανθῇ ὑπὸ τῆς κοιλίης, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ σώματος, τὸ λεπτότατον τοῦ φλέγματος. ὅταν δὲ ἁλισθῇ ἐν αὐτῇ, ἀποδιδοῖ πάλιν ἁλὲς καὶ παχὺ, ὥσπερ εἴρηται. καὶ αὐτοῦ τὸ μὲν, ἐς τὴν ἄνω κοιλίην καταῤῥεῖ, τὸ δὲ, ἐς τὴν κάτω. Ὁκόταν οὖν ἄρξηται ἡ κεφαλὴ ῥεῖν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τήκεσθαι, οὐκ ἔτι ὁμαλῶς, οὐδὲ καυθέντες περιγίνονται. Κρατέει γὰρ πρὸς μὲν τοῦ πύους τὰ ἐπιῤῥέοντα κακὰ ἢ τὰ ἀποῤῥέοντα. Αἱ δὲ σάρκες τήκονται μᾶλλον ὑπὸ τῶν κακῶν, ἢ τρέφονται, ὑπὸ τῶν εἰσιόντων. Οὗτοι ὁκόσοι τοιουτότροπα νοσήματα ἴσχουσι, καὶ ἀπὸ τούτων ἔνιοι μὲν, δι᾽ ὀλίγου ἀπόλλυνται. ἔνιοι δὲ, πουλὺν χρόνον ἕλκουσι. διαφέρει γὰρ σῶμα σώματος, καὶ ἡλικίη ἡλικίης, καὶ πάθημα παθήματος, καὶ ὥρη ὥρης ἐν ᾗ ἂν νοσέωσι, καὶ οἱ μὲν, ταλαιπωρότεροί εἰσιν ἐν τῇσι νούσῃσιν. οἱ δὲ, παντάπασι ταλαιπωρέειν ἀδύνατοι. ἔχειν δὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἀπόλλυνται, οὔτε εἰ πολλὸν, οὔτ᾽ εἰ ὀλίγον. Οὔτε γὰρ ἔτος ὁ χρόνος ἀκριβὴς ὃν ἔνιοι λέγουσιν, ὡς τὰ πολλὰ, οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ἐκπυεῖ. διαφέρει γὰρ καὶ ἔτος ἔτεος, καὶ ὥρη ὥρης. Ἀλλ᾽ ἤν τις θέλῃ περὶ αὐτῶν ὀρθῶς γινώσκειν καὶ λέγειν, γνώσεται ὧδε πᾶσαν ὥρην, καὶ ἀπολλυμένους, καὶ περιγινομένους καὶ πάσχοντας ἅπερ ἂν πάσχωσι. Τὴν δὲ κάτω κοιλίην, ἔμπυοι γίνονται, μάλιστα μὲν, ὅταν φλέγμα ἢ χολὴ συστῇ ἁλὲς μεσηγὺ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ δέρματος. Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ σπασμῶν, καὶ ὅταν φλέβιον σπασθὲν ῥαγῇ, τὸ αἷμα ἐκχυθὲν, σήπεται καὶ ἐμπυεῖ.

Ἢν δὲ ἡ σὰρξ σπασθῇ ἢ φλασθῇ, ἕλκει τε ἐκ τῶν παρ' ἑωυτῇ φλεβίων αἷμα, καὶ τοῦτο σήπεται καὶ ἐμπυεῖ. τούτοισιν ἢν μὲν ἔξω ἀποσημαίνῃ, καὶ πύος ἐξέλθῃ, ὑγιέες γίνονται. Ἢν δὲ ἐκραγῇ αὐτόματον ἔσω, ἀπόλλυνται. Κεχυμένον δὲ πύος ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ, ὥσπερ ἐν τῇ ἄνω εἴρηται ἐγγίνεσθαι, οὐκ ἂν δύναιτο ἐγγίνεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ μοι εἴρηται, ἐν χιτῶσί τε καὶ ἐν φύμασιν ἐγγίνεται. Καὶ ἢν μὲν ἔνδον ἀποσημαίνῃ, δυσπετὲς γνῶναι. οὔτε γὰρ διασείσαντα ἔστιν εἰδέναι. Γινώσκεται δὲ μάλιστα τῇ ὀδύνῃ ἔνθα ἔῃ, καὶ ἢν καταπλάσῃς τῇ κεραμίτιδι, ἢ ἄλλῳ τῳ τοιούτῳ, ἀποξηραίνει δι' ὀλίγου. Ἐρυσίπελας δὲ ἐν τῷ πλεύμονι γίνεται, ὅταν ὑπερξηρανθῇ ὁ πλεύμων. ὑπερξηραίνεται δὲ καὶ ὑπὸ καύματος, καὶ ὑπὸ πυρετῶν, καὶ ὑπὸ ταλαιπωρίης ἢ ἀκρασίης. Καὶ ὁκόταν ὑπερξηρανθῇ, ἕλκει τοῦ αἵματος πλεῖστον ἐφ' ἑωυτὸν, μάλιστα μὲν καὶ πλεῖστον ἐκ τῶν μεγάλων φλεβῶν. αὗται γὰρ αὐτῷ ἐγγύταταί εἰσι, καὶ ἐπίκεινται ἐπ' αὐτῷ. Ἕλκει δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν πλησίον. Ἕλκει δὲ τὸ λεπτότατον καὶ ἀσθενέστατον. Ὁκόταν δὲ ῥύσῃ, πυρετὸς ἀπ' αὐτοῦ γίνεται ὀξὺς, καὶ βὴξ ξηρὴ, καὶ πληθώρη ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ ὀδύνη ὀξείη ἐν τοῖσιν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν· μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἅτε τῶν φλεβῶν τῶν μεγάλων διαθερμαινομένων. Καὶ ἐμέουσιν, ἄλλοτε μὲν, ὕφαιμον· ἄλλοτε δὲ, πελιδνόν. Ἐμέουσι δὲ καὶ φλέγμα καὶ χολὴν, καὶ ἐκψύχουσι πυκνά· ἐκψύχουσι δὲ, διὰ τοῦ αἵματος τὴν μετάστασιν ἐξαπίνης γινομένην, καὶ μάλιστα διασημαίνει τοῦτο, ὅταν ἐπὶ τοῦ πλεύμονος ἐπιχύνηται Ἐρυσίπελας, καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔῃ συνεχὴς λῆψις. Τούτῳ εἰ μὲν δύο, ἢ τριῶν ἢ τεττάρων τὸ πλεῖστον ἡμερέων διαχυθῇ καὶ μεταστῇ τὸ ἔνδον ἐς τὸ ἔξω, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. Ἢν δὲ μὴ διαχυθῇ καὶ μεταστῇ, ἐνσήπεταί τε καὶ ἔμπυος γίνεται καὶ ἀπόλλυται. ἀπόλλυται δὲ δι' ὀλίγου, ἅτε τοῦ πλεύμονος ἐμπύου ἐόντος ὅλου καὶ σαπροῦ. Ἢν δὲ ἔξω κατακεχυμένον, εἴσω τράπηται καὶ λάβηται τοῦ πλεύμονος, τούτου οὐδεμίη ἐλπὶς περιγενέσθαι. Ὅταν γὰρ προαπεξηρασμένος ὁ πλεύμων, ῥύσῃ ἐς ἑωυτὸν, οὐκ ἂν ἔτι μεταστάιη, ἀλλὰ παραχρῆμα ὑπὸ τοῦ καύματος καὶ τῆς ξηρασίης, οὐκ ἔτι δέχεται οὐδὲν, οὔτε ἄνω ἀναδιδοῖ οὐδὲν, ἀλλὰ διέφθειρε. Φῦμα δὲ γίνεται ἐν τῷ πλεύμονι ὧδε, ὁκόταν φλέγμα ἢ χολὴ συστραφῇ, σήπεται. Καὶ ἕως μὲν ἂν ἔτι ὠμότερον ἔῃ, ὀδύνην τε παρέχει λεπτὴν, καὶ βῆχα ξηρήν. ὁκόταν δὲ πεπαίνηται, ὀδύνη γίνεται καὶ πρόσθεν καὶ ὄπισθεν ὀξέη, καὶ θέρμαι λαμβάνουσι καὶ βὴξ ἰσχυρή. Καὶ ἢν μὲν ὅτι τάχιστα πεπανθῇ, καὶ ῥαγῇ καὶ ἄνω τράπηται τὸ πύον, καὶ ἀναπτυσθῇ πᾶν, καὶ κοιλίη ἐν ᾗ τὸ πύον προσαπέσηται καὶ ἀναξηρανθῇ, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. Ἢν δὲ ῥαγῇ μὲν ὅτι τάχιστα καὶ πεπανθῇ καὶ ἀνακαθαίρηται, ἀποξηρανθῆναι δὲ παντάπασι μὴ δύνηται, ἀλλ' αὐτὸ ἀφ' ἑωυτοῦ τὸ φῦμα ἀναδιδοῖ τὸ πύον, ὀλέθριον τοῦτο, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δὲ, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος φλέγμα καταῤῥέον ἐς τὸ φῦμα, σήπεταί τε καὶ πύον γίνεται καὶ πτύεται, δι' οὗ ἐφθάρη. διαφθείρεται δὲ ὑπὸ γαστρὸς ῥυείσης, ἀφ' ὧν περ

καὶ

Si verò caro cōuulsa fuerit, aut contusa, sangui- A
nem ex venis sibiipsi propinquis trahit, atq; hic
putrescit ac suppuratur: his si quidem foras de
se significationem prębuerit, & eruperit pus, sa-
ni fiunt: Si verò sua sponte intro proruperit, pe-
11 reunt. At verò diffusum pus in ventriculo infer
no, veluti in superno dictum est, generari haud
quaquā poterit, sed velut à me dictum est, in tu-
nicis & in tuberculis innascitur. Et si quidē in-
tro notas habuerit, cognitu difficile est. Neque
enim ex concussione cognoscere licet. Cogno-
scitur autem maxime ex dolore vbi fuerit, & si
terram figulinam, aut aliud quid huiuscemodi
imposueris, breui id resiccat. Erysipelas autē in
pulmone fit, vbi pulmo fuerit nimiū resiccatus,
id quod contingit ab ardore, & à febribus, & à B
labore, ac intemperie. Et quum superresiccatus
fuerit, plurimū sanguinis in seipsum trahit, ma-
xime quidem & plurimum ex magnis venis. Hę
enim ipsi vicinissimæ sunt, ac ipsi incūbunt. Tra
hit ēt ex alijs vicinis. Et tenuissimum ac debilis-
simum trahit. Postquam aūt traxit, febris ex ipso
fit acuta, & tussis sicca, & repletio in pectoribus,
& dolor acutus in anterioribus ac posterioribus
partibus, maxime circa spinam: nimirū magnis
venis percalefactis: Et vomunt aliquando sub-
cruentum, aliquando liuidum. Vomunt item
pituitam & bilem, & frequenter refrigescunt,
propter sanguinis transmutationem derepente
contingentem: atque hoc maximum signum est
Erysipelatis in pulmone generati, & si assidua C
febris inuasio contigerit. Huic si quidē duobus
aūt tribus aut quatuor ad summum diebus, id
quod intus est, diffusum fuerit ac trāsierit foras,
plerunque sanus euadit. Si verò non diffundatur
ac foras transeat, intus putrescit, & suppuratus fit
ac perit. Perit autem breui, vtpote pulmone to-
to suppurato ac putrido. Si verò foras diffusum,
intro vertatur, & pulmonem corripiat, huic nul
la vitæ spes reliqua est. Quum enim antea resic-
catus pulmo, traxerit in seipsum, nō amplius di-
mittit, sed statim ab ardore, & siccitate, nihil am
plius suscipit, neq; quicquam sursum distribuit,
12 sed corrumpit. Tuberculum in pulmone fit hoc
modo, quum pituita aut bilis coacta putrescit.
Et quandiu quidem adhuc crudius fuerit, dolo- D
rem exilem, ac tussim siccam inducit: postquam
autem maturum factum fuerit, dolor & ante &
retro acutus fit, & calores corripiunt, ac tussis ve
hemens. Et si quidem q̄ citissime maturuerit, &
eruperit, & pus sursum vertatur, ac totum expua
tur, & cauitas in qua fuerat pus, contrahatur ac
resiccetur, penitus sanus euadet. Si verò ruptū
quidem fuerit quàm celerrime, & maturatum,
ac repurgatum, verum penitus resiccari non po
terit, sed ipsum tuberculum à seipso pus produ-
xerit, & à capite sanè tunc, itemq; reliquo cor-
pore pituita ad tuberculum defluens putrescit,
& pus fit, ac expuitur, per quod homo perimi-
tur. Perimitur autem à ventre fluente, ab his

quæ

A quæ antea relata sunt: & loquente ipso ac intelligente omnes res, æque vt in priori tempore, resiccatur ac perfrigeratur: conniuentq; venæ in corpore omnes, vtpote sanguine ex ipsis à febre exusto: quandoque verò etiam præ temporis lõgitudine, ac morbi magnitudine, tum malorum iam præsentium, tum eorũ quæ insuper accedunt. Quod si multo tempore rumpi non possit, neque sua sponte, neque à medicamẽtis, consumitur, debilitatus à doloribus vehementibus, & inedia, & tussi, & febribus, & vt plurimũ perimitur. Si verò iam attenuato, & in lecto decumbente, pus eruperit, neque sic valde reualescunt, sed tali modo perimuntur. At si eruperit quidem quàm celerrime, & maturuerit, B maturatum autem multa sui parte ad septum trãsuersum effundatur, statim quidem melius habere sibi videtur. Verum progressu temporis si quidem totum per sputum reiecerit, & cauitas in qua pus inerat, considat ac resiccetur, sanus euadit. Si verò & tempus longius protrahatur, & ipse debilior fiat, & per sputum reijcere nequeat, sed vstus fuerit aut sectus, & pus exeat, statim quidem & sic melius habere sibi videtur, verum tempore procedente perimitur ab ijsdẽ quæ prius relata sunt. Porrò in latere fiunt tubercula, & à pituita & bile, eadem ratione qua in pulmone. 13 Fiunt etiam à laboribus, quum vena aliqua tracta rupta fuerit, non tamen penitus rupta, sed ita vt lata quædam contractio sit facta. C Si quidem igitur rupta fuerit, statim sanguis è vena effusus putrescit & suppuratur. Si verò contractio lata in vena fiat, principio quidem dolorem exhibet ac pulsat: progressu verò temporis distribuit vena sanguinem in carnem, atque hic in carne putrescens, pus fit. Eodem modo & caro, si quidem magis doluerit, & sanguinis plus in seipsam trahit ex vicinissimis venis, & statim suppuratur. Si vero minus doluerit, tardius & trahit, & suppuratur. Quibusdam autem, quum debiles facti fuerint tractus siue vulsuræ in carnibus aut venis, non suppuratur, sed fiunt dolores diuturni, & vocantur Ruptiones. Et quæ quidem in carne fiunt, hoc modo fiunt. Quum caro afflicta fuerit, aut D conuulsa, aut percussa, aut aliud quid perpessa, liuida velut antea dixi, fit, non sincero sanguine, sed tenui & aquoso, eoq; modico. Quum autem plus solito fuerit resiccata, percalescit, & dolorem exhibet, & à venis ac carnibus vicinis humiditatem in seipsam trahit: & vbi nimium fuerit humectata, atque ea ipsa humiditas vbi à carne fuerit supercalefacta, per totum corpus dispergitur, qualis est attracta, magis tamen in venas dispergitur, quàm in carnes. Venæ enim magis trahunt quàm carnes. Trahunt tamen etiam carnes. Quando vero ad multam in corpore humiditatem, modica de carne attracta fuerit, obscura iam fit, & doloris exors, & pro morbida cum tempore sana euadit. Si vero

caro

καὶ ἐπὶ τῶν πρόσθεν εἴρηται. λεπτυνομένου τε αὐτοῦ καὶ φρονέοντος, πάντα χρήματα ὁμαλῶς ὡς καὶ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, ἀποξηραίνεταί τε, καὶ ἀποψύχεται, καὶ συμμύει τὰ φλέβια τὰ ἐν τῷ σώματι πάντα, ἅτε τοῦ αἵματος ἐξ αὐτέων ἐκκεκαυμένου ὑπὸ πυρετοῦ. ἐνίοτε δὲ ὑπὸ χρόνου τε πλήθεος, καὶ μεγέθεος τῆς νούσου, καὶ τῶν ἐνεόντων κακῶν, καὶ τῶν προσεπιγινομένων. Ἢν δὲ μὴ δύνηται πολλοῦ χρόνου ῥαγῆναι, μήτε ἀπὸ ταυτομάτου, μήτε ὑπὸ φαρμάκων, τήκεται ὁ ἀσθενῶν ὑπὸ ὀδυνέων ἰσχυρῶν, καὶ ἀσιτίης, καὶ βηχὸς, καὶ πυρετῶν, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρεται. Ἢν δὲ ἤδη λελεπτυσμένῳ καὶ κλινοπετεῖ ἐόντι ῥαγῇ τὸ πύον, οὐδ' οὕτω μάλα ἀναφέρουσιν, ἀλλὰ διαφθείρονται τρόπῳ τοιῷδε. ἢν δὲ ῥαγῇ μὲν ὅτι τάχιστα καὶ πεπανθῇ, πεπανθὲν δὲ ἐκχυθῇ ἐπὶ τὰς φρένας τὸ πολλὸν αὐτοῦ, τὸ παραυτίκα δοκέει μὲν ῥάων εἶναι. περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἢν μὲν ἀναπτύσῃ πᾶν, καὶ ἡ κοιλίη, ἐν ᾗ τὸ πύος ἐνῆ, προσπέσῃ τε καὶ ἀναξηρανθῇ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ ὅ, τε χρόνος πλείων γένηται, καὶ αὐτὸς ἀσθενέστερος, καὶ ἀναπτύσαι μὴ δύναται, ἀλλὰ καυθῇ ἢ τμηθῇ, καὶ τὸ πύος ἐξέλθῃ, παραυτίκα μὲν καὶ οὕτω δή τι δοκέει ῥάων γεγονέναι περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφθείρεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὑφ' ὧνπερ καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται. Ἐν δὲ τῷ πλευρῷ γίνεται μὲν φύματα, καὶ ἀπὸ φλέγματος καὶ ἀπὸ χολῆς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῖσιν ἐν τῷ πλεύμονι. Γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πόνων, ὁκόταν τι τῶν φλεβίων σπασθὲν ῥαγῇ. μὴ ῥαγῇ δὲ παντελῶς, ἀλλὰ σπάδων ἐν αὐτῷ γένηται. Ἢν μὲν οὖν ῥαγῇ, παραυτίκα τὸ αἷμα τὸ ἐκχυθὲν ἐκ τοῦ φλεβίου, σήπεταί τε καὶ ἐκπυεῖ. εἰ δὲ σπάδων ἐν τῷ φλεβίῳ γένηται, τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν ὀδύνην τε παρέχει καὶ σφύζει. περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαδιδοῖ ἡ φλὲψ τοῦ αἵματος ἐς τὴν σάρκα, καὶ τοῦτο σηπόμενον ἐν τῇ σαρκὶ, πύος γίνεται. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ ἡ σὰρξ ἢν μὲν μᾶλλον πονέσῃ, πλέον τε τοῦ αἵματος ἕλκει ἐς ἑωυτὴν, ἐκ τῶν ἐγγυτάτω φλεβῶν, καὶ παραχρῆμα ἐκπυεῖ. Ἢν δὲ ἧσσον πονέσῃ, σχολαίτερόν τε καὶ ἕλκει καὶ ἐκπυεῖ. Ἐνίοισι δὲ ὁκόταν ἀσθενέα γένηται τὰ σπάσματα ἐν τῇσι σαρξὶν, ἢ ἐν τοῖσι φλεψὶν, οὐκ ἐκπυΐσκεται, ἀλλὰ γίνεται ἀλγήματα πολυχρόνια, καὶ καλέουσι Ῥήγματα. Καὶ ὁκόσα μὲν ἐν τῇ σαρκὶ γίνεται, ὧδε γίνεται. Ὁκόταν ἡ σὰρξ πονέσῃ τι, ἢ σπασθεῖσα, ἢ πληγεῖσα, ἢ ἄλλό τι παθοῦσα, γίνεται, ὥσπερ προεῖπον, πελιδνὴ, οὐκ εἰλικρινεῖ αἵματι, ἀλλὰ λεπτῷ τε καὶ ὑδαρεῖ, καὶ τούτῳ ὀλίγῳ. Ὅταν δὲ ὑπερξηρανθῇ μᾶλλον τοῦ εἰωθότος, διαθερμαίνεταί τε, καὶ ὀδύνην παρέχει, καὶ ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τῶν φλεβίων καὶ σαρκῶν τῶν πλησίον τὸ ὑγρόν. καὶ ὁκόταν ὑπερυγρανθῇ, καὶ τοῦτο αὐτὸ τὸ ὑγρὸν ὑπερθερμανθῇ ὑπ' αὐτῆς τῆς σαρκὸς, σκίδναται ἀνὰ τὸ σῶμα πᾶν, οἷόνπερ εἰρύσθη, καὶ μᾶλλον δή τι σκίδναται ἐς τὰς φλέβας ἢ ἐς τὰς σάρκας. Ἕλκουσι γὰρ αἱ φλέβες μᾶλλον τῶν σαρκῶν. Ἕλκουσι δὲ καὶ αἱ σάρκες. Ὁκόταν δὲ ἐς πολλὸν ὑγρὸν, τὸ ἐν τῷ σώματι, ὀλίγον τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἑλκυσθῇ, ἄδηλον γίνεται καὶ ἀνώδυνον, καὶ ἀντὶ νενοσηκότος, γίνεται ὑγιὲς τῷ χρόνῳ. Ἢν δὲ

διαθερ-

Vet. Cod.

Va. Cod. διαθερμανθῇ τε μᾶλλον ἡ σάρξ, καὶ εἰρύσῃ πλέον τὸ ὑγρὸν, ὀδύνην παρέχει, καὶ ὅπῃ ἂν τοῦ σώματος ἀπ' αὐτῆς ὁρμήσῃ καὶ καταστηρίξῃ, ὀδύνην παρέχει ὀξεῖαν, καὶ δοκέουσιν ἔνιοι αὐτοῖσι τὸ ῥῆγμα μεθιστάναι. Τὸ δὲ, οὐκ ἀνυστόν. Ἐγγυτάτω δὲ ἕλκεός ἐστιν ὁκόσα τοιαῦτα καὶ ἄλλα, τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ὑγρὸν, ἀΐσσει διὰ τῶν φλεβίων. ὅταν δὲ διαθερμανθῇ τε καὶ παχυνθῇ, καὶ γένηται πλέον, καὶ ὀδύνην παρέχει, ἔστ' ἂν γένηται ὅμοιον τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ κατὰ λεπτότητα καὶ ψυχρότητα. Ὁκόσα δὲ ἐν τοῖσι φλεβίοισι γίνεται, αὐτὸ μὲν τὸ φλέβιον ὁκόσον ἔσπασται, κατὰ χώρην μένει. Ὅταν δὲ σπασθῇ, σπᾶται δὲ ὑπὸ τόνου καὶ βίης, γίνεται οἷον κιρσός. Διαθερμαίνεται δὲ καὶ ἕλκει ἐς ἑωυτὸν, νοτίδα τινὰ ὑγρήν. ἡ δὲ νοτίς ἐστιν ἀπὸ χολῆς καὶ φλέγματος. Καὶ ὁκόταν μιχθῇ τό, τε αἷμα καὶ τὸ ὑγρὸν, τὸ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, παχύνεται τὸ αἷμα καὶ πολλαπλασίως αὐτὸ ἑωυτοῦ ταύτῃ, ᾗ ἂν ἡ φλὲψ τυγχάνῃ ἐσπασμένη, καὶ νοσωδέστερον γίνεται καὶ στασιμώτερον ἔτι ἐπὶ πλέον. Καὶ ὁκόταν πλέον γένηται, μετανέστη τὸ πλήρωμα, ᾗ ἂν τύχῃ, καὶ ὀδύνην παρέχει ὀξεῖαν, ὥστε ἐνίοισι δοκέειν τὸ ῥῆγμα ἑωυτοῖσι μεθιστάναι. Καὶ ἢν τύχῃ ὥστε ἐς τὸν ὦμον μεθιστάναι, βάρος τε ἐν τῇ χειρὶ παρέχει, καὶ νάρκην καὶ νωθείην. Καὶ ἢν μὲν ἐς τὴν φλέβα σκιμφθῇ, ἢ ἐς τὸν ὦμόν τε καὶ τὸν νῶτον τείνῃ, παύεται ἡ ὀδύνη παραχρῆμα ὡς τὰ πολλά. Γίνεται δὲ σπάσματα καὶ ἀπὸ πόνων καὶ πτωμάτων, καὶ ἀπὸ πληγῆς, καὶ ἤν τις ἄχθος μέζον αἴρηται, καὶ ἀπὸ δρόμου καὶ πάλης, καὶ τῶν τοιούτων πάντων. Ὁκόσοι δὲ ἀπὸ τρωμάτων ἔμπυοι γίνονται, ἢ ὑπὸ δόρατος, ἢ ἐγχειριδίου, ἢ τοξεύματος ἔσω τρωθῶσι, τέως μὲν ἢν ἔχῃ τὸ ἕλκος ἔξω ἀναπνοήν, ἀνὰ τὸ ἀρχαῖον τρῶμα, ταύτῃ τε τὸ ψυχρὸν ἐπάγεται ἐφ' ἑωυτὸ, καὶ τὸ θερμὸν ἀφ' ἑωυτοῦ ταύτῃ ἀφίησι, καὶ ἀποκαθαίρεται εὐκόλως τὸ πύον, καὶ εἴ τι ἄλλο. Καὶ ἢν μὲν ὑγιανθῇ τό, τε ἔσω καὶ τὸ ἔξω ὁμοῦ, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. Ἢν δὲ τὸ μὲν ἔξω ὑγιανθῇ, τὸ δὲ ἔσω μὴ ὑγιανθῇ, ἔμπυος γίνεται. Καὶ ἢν ὑγιανθῇ μὲν οὖν καὶ τὸ ἔσω καὶ τὸ ἔξω, ἡ δὲ οὐλὴ ἔσω ἀσθενὴς γένηται καὶ τρηχείη καὶ πελιδνὴ, ἀνελκοῦται ἐνίοτε καὶ ὧδε ἔμπυος γίνεται. Ἀνελκοῦται δὲ καὶ ἤν τε πονέσῃ πλέον, καὶ ἢν λεπτυνθῇ, καὶ ἢν φλέγμα, ἢ χολὴ πρὸς τῇ οὐλῇ προσπαγῇ, καὶ ἢν νούσῳ ἑτέρῃ ληφθεὶς λεπτυνθῇ. Ὅταν δὲ γένηται ἕλκος, ἤν τε οὕτως, ἤν τε προσυμφυῇ τὸ ἔξω τοῦ ἔσω, ὀδύνην τε παρέχει ὀξεῖαν, καὶ βῆχα, καὶ πυρετὸν, καὶ τήν τε ψύξιν ἐπάγεται αὐτὸ ἑωυτῷ τὸ ἕλκος, διὰ τὸ πλέον τε θερμότερον εἶναι, καὶ αὐτὸ ἀφ' ἑωυτοῦ ἀποπνεῖ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ πύον ἀποκαθαίρεται, καὶ προσιητρεύεταί τε διὰ πλείονος, καὶ σχολαιότερον ὑγιαίνεται. Ἐνίοτε δὲ, οὐδ' ὑγιαίνεται. Ἡ γὰρ σὰρξ, τό, τε ἕλκος ὑπὸ τοῦ καύματος τοῦ ἐν τῷ σώματι ἕψεται, καὶ ὑπερυγραίνεται, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ξηρανθῆναι, μήτε σαρκοφυῆσαι, μήτε ὑγιανθῆναι. Ἀλλ' ὁκόταν ὁ χρόνος προΐῃ, τελευτᾷ πάσχων τὰ τοιαῦτα, ἃ καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται. Ἢν δὲ τύχῃ

ὥστε

caro magis fuerit percalefacta, & ampliorē humiditatem traxerit, dolorē exhibet: (A) & ad quancunque corporis partem ab ipsa processerit ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum, & aliqui putant ipsis ruptionem transmutatam esse, verùm hoc fieri non potest. Propinquissima vero vlceri sunt quæcunque talia & alia. At humiditas de carne exilit per venas: quum autem percalefacta, & crassa, & copiosa facta fuerit, dolorem exhibet, donec similis fiat reliquæ humiditati, in tenuitate ac frigiditate. Quæcunque vero in venis fiunt, sic habent. Ipsa quidē vena inquantum tracta est, in loco manet. Quum autē tracta fuerit (trahitur autem ac conuellitur à labore & violentia) fit veluti varix. Percalescit aūt & trahit in seipsam, liquidam quandam humiditatem, (B) quæ est à bile ac pituita. Et vbi mixta fuerint sanguis & humiditas de carne, crassescit sanguis, & multipliciter ipse seipso, ea parte quā vena conuulsa est, & morbosior fit, & amplius stabilior. Et quum copiosior factus fuerit, plenitudo ipsa transmigrat, quocunque tandem contigerit, & dolorem inducit acutum, vt aliquibus videatur ruptio locum permutasse. Et si cōtigerit vt ad humerum transferatur, & grauitatem in manu inducit, & torporem ac segniciem. Et si quidem ad venam proruperit, aut ad humerum & dorsum tendat, dolor plerunq; statim quiescit. Fiunt porrò cōuulsiones, & à laboribus, & lapsibus, & à plaga, & si quis onus maius leuet, & à cursibus & lucta, & eiusmodi omnibus. Quicunq; verò (C) à vulneribus suppurati fiunt, aut ex hasta, aut pugione, aut iaculo, intro sauciati fuerint, quandiu quidem habuerit vlcus respirationem foras per antiquum vulnus, & hac parte frigidum in seipsum adducit, & calidum à seipso hac parte emittit, & sanè facile tum pus, tum si quid est aliud expurgatur. Et si quidem & interna & externa pars simul fuerint sanatæ, sanus penitus homo euadit. Si verò externa quidem sanata fuerit, interna vero non, suppuratus fit. Et si etiam sanatæ simul sint interna ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aspera ac liuida, reulceratur quandoq;, atque sic suppuratus fit. Rursus exulceratur etiā si quid amplius laborarit, & si attenuatus fuerit, & si pituita aut (D) bilis ad cicatricem affixa fuerit, & si alio morbo correptus attenuatus fuerit. Vbi verò vlcus factū fuerit, siue hoc modo, siue vbi externa pars, priusquam interna coaluit, dolorem acutum inducit, & tussim, & febrem: & frigiditatē ipsum sibijpsi vlcus inducit, eo ꝙ amplius calidum existat: & ipsum à seipso caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tempus curatur, & tardius sanescit. Quandoq; vero neq; sanescit: (nam caro, & vlcus, ab ardore qui est in corpore coquitur, & nimiū humectatur, vt non possit neq; siccari, neq; carnem producere, neque sanari.) sed cū temporis progressu moritur, patiens talia quæ etiam prius dicta sunt. At si contingat

vt

A vt crassarum venarum aliqua saucietur, & sanguis intro fluat ac putrescat, suppuratus fit. Et si quidem hoc pus totum per sputum reiectum fuerit, & vena sauciata coaluerit, & vlcus intus ac foris sanatum fuerit, penitus sanus euadit. Si verò neque vlcus intus coalescere poterit, neque vena constringatur, sed aliàs atque aliàs sanguinem remittat, & si statim vomatur, & spuatur, aut etiam putrescat, & pus expuatur, plerunque perimitur, aut statim sanguinem vomens, aut posteriori tempore, dum perit ab iisdem quæ antea dicta sunt. Sæpe vero hi quibus venarum aliqua intus sauciatur à vulneribus, aut quibusdam laboribus, aut exercitijs, aut alia quadam caussa, quum coaluerit, & sa-
B na esse videtur vena, alio tempore iterum rumpitur, idq; ab ijsdem contingit caussis, à quibus etiam prius patiebatur. Vbi vero iterum rupta est, sanguinem fundit, & statim pereunt sanguinem multum ac sæpe vomentes (aut aliàs atque aliàs sanguinem recentem vomunt) pus autem spuentes per omnem diem multum, ac crassum, tali aut consimili modo pereunt, velut etiam in alijs morbis dictum est. At verò in his ac similibus morbis multum refert, quantum ad facilem ac difficilem curationem, vir sit an mulier qui morbum habet, iuuenis an senex, & mulier iuuencula an anicula. Et præterea tempus à tempore differt in quo ęgrotant. Interest item an ex alio morbo ægrotent, aut
C non ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, maior à minore, & corpus à corpore, & curatio à curatione. His autem sic inter se differentibus, necesse est etiam tempus diuturnitatis differre: & alijs longius fieri, alijs breuius: & alios perire, alios non: & morbos alijs durabiles esse, & maiores, alijs minores & breuis temporis: alijs permanere vsque ad senectutem, & commori, alios perire ab ipsis breui. Et qui quidem iuniores patiuntur eas affectiones, quæ à laboribus fieri dictæ sunt, hi & ampliores & vehementiores ipsas patiuntur, & magis quàm alij dolent, & statim in ipsis manifestæ fiunt, vt sanguinem, aut spuant, aut vomant. Sed & quædam contingentia ipsis fallunt ipsos, præ
D bona corporis habitudine. Seniores autem raro quidem patiuntur, & si patiantur, debiles ipsas perpetiuntur, vtpote ipsi debiliores existentes, & remittunt magis ipsis, & affectionum maiorem curam gerunt. Fiunt igitur ab initio omnino minus seniori quàm iuniori, & vbi factæ fuerint, & seniori debiliores fiunt, iuniori vehementiores. Et iuniori quidem, vtpote qui habet corporis vigorem & siccitatem, & carnem densam ac robustam, & ad ipsa ossa asidentem, cute circum ipsam circumtenta: quum aliquid amplius laborarit, solito magis & derepente, conuulsiones vehementes fiunt, & ruptiones multæ ac omnigenæ venarum ac carnium. Et horum aliqua statim manifesta fiunt, aliqua

ὥστε τρωθῆναί τι τῶν φλεβίων τῶν παχυτέρων, Vet. Cod.
καὶ ἔσω ῥυῇ τὸ αἷμα καὶ σαπῇ, ἔμπυον γίνεται.
Καὶ ἢν μὲν τοῦτο τὸ πύον πτυσθῇ πᾶν, καὶ ἡ φλὲψ
ἡ τετρωμένη στεγνωθῇ, καὶ τὸ ἕλκος ὑγιανθῇ, καὶ
τὸ ἔσω καὶ τὸ ἔξω, ὑγιὴς γίνεται παντελῶς. Ἢν
δὲ μὴ δύνηται μήτε τὸ ἕλκος συμφῦναι τὸ ἔνδον, μήτε ἡ φλὲψ στεγνωθῇ ἡ τετρωμένη, ἀλλ᾽
ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἀναδιδοῖ αἷμα, καὶ ἢν παραυτίκα ἐμέηται, καὶ πτύηται, ἢ καὶ σήπηται, καὶ
πύον πτύηται, διαφθείρεται ὡς τὰ πολλὰ, ἢ παραυτίκα ἐμέων αἷμα, ἢ ὑστέρῳ χρόνῳ, ὑφ᾽ ὧν καὶ ἐν
τῇ πρόσθεν εἴρηται διαφθειρόμενος. Πολλάκις
δὲ ὅσοι τι τῶν φλεβίων ἔσω τιτρώσκονται ὑπὸ
τρωμάτων, ἢ ὑπό τινων πόνων, ἢ γυμνασίων, ἢ
ὑπ᾽ ἄλλου του, ὁκόταν συμφυῇ καὶ δοκέῃ ὑγιὲς
εἶναι τὸ φλέβιον, ἀναῤῥήγνυται ἑτέρῳ χρόνῳ.
ἀναῤῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὑφ᾽ ὧν περ καὶ
πρόσθεν πάσχει. Ὁκόταν δὲ ἀναῤῥαγῇ, αἱμοῤῥοεῖ, καὶ παραυτίκα ἀπόλλυνται ἐμέοντες αἷμα
πολλόν τε καὶ πολλάκις, ἢ ἄλλοτε μέντε καὶ ἄλλοτε αἷμα ἐμέουσι πρόσφατον. πύον δὲ πτύοντες
ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν πολλόν τε καὶ παχὺ, διεφθάρησαν τρόπῳ τοιούτῳ, ἢ παραπλησίῳ, ὡς καὶ
ἐν τῇσιν ἄλλῃσι νούσῃσιν εἴρηται. Τοῖσι δὲ ταῦτα τὰ νουσήματα ἔχουσι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, διαφέρει ἐς τὸ εὐπετές τε καὶ ἀπαλλάσσειν καὶ δυσπετές, ἀνήρ τε γὰρ, γυναικός, νεώτερος, γεραιτέρου. Καὶ γυνὴ νεωτέρη, παλαιοτέρης, καὶ
πρὸς τούτοισιν, ἡ τε ὥρη τοῦ ἔτεος, ἐν ᾗ ἂν νοσέωσι, καὶ ἢν ἐξ ἑτέρης νούσου νοσήσωσιν, ἢ μὴ ἐξ
ἑτέρης. Διαφέρει δὲ καὶ πάθημά τε παθήματος,
μέζον τε καὶ ἔλασσον, καὶ χρὼς χρωτὸς, καὶ θεραπείη
θεραπείης. Τούτων δὲ οὕτω διαφερόντων, ἀνάγκη
διαφέρειν καὶ τὸν χρόνον, καὶ τοῖσι μὲν, πλέω γίνεσθαι, τοῖσι δὲ ἐλάσσω τε, καὶ ἀπόλλυσθαι, ἢ μὴ, καὶ
τοῖσι μὲν, παραμόνιμά τε εἶναι καὶ μέζω, τοῖσι δὲ,
ἐλάσσω τε καὶ ὀλιγοχρόνια. τοῖσι δὲ, παραμένειν
ἐς τὸ γῆρας τὰ νουσήματα, καὶ συναποθνήσκειν:
τοὺς δὲ ἀπόλλυσθαι δι᾽ ὀλίγου ὑπ᾽ αὐτῶν. Καὶ
ὁκόσοι μὲν νεώτεροι πάσχουσι, τούτων ὅσα εἴρηται
ἀπὸ πόνων παθήματα γίνεσθαι, πάσχουσι πλέω
τε καὶ ἰσχυρότερα, καὶ ἀλγέουσιν οὗτοι μᾶλλον
τῶν ἄλλων, καὶ παραυτίκα ἔκδηλα αὐτοῖσιν, ὥστε
ἢ πτύσαι, ἢ αἷμα ἐμέσαι. Τὰ δὲ καὶ γινόμενα λανθάνει αὐτοὺς, ὑπὸ εὐεξίης τοῦ σώματος. οἱ δὲ γεραίτεροι, πάσχουσι μὲν ὀλιγάκις. Καὶ ὅταν πάθωσιν, ἀσθενέστερα πάσχουσιν, ἅτε ἀσθενέστεροι
ἐόντες, καὶ ἐπανιοῦσι μᾶλλον, καὶ ἐπιμελέονται
μᾶλλον τῶν παθημάτων. Γίνεται οὖν τὴν ἀρχὴν
τοπαράπαν ἧσσον τῷ γεραιτέρῳ ἢ τῷ νεωτέρῳ.
Καὶ ὁκόταν γένηται, τῷ μὲν γεραιτέρῳ, ἀσθενέστερα γίνεται, τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἰσχυρότερα. Καὶ τῷ μὲν
νεωτέρῳ, ἅτε τοῦ σώματος τόνον τε ἔχοντος, καὶ
ξηρασίην, καὶ τὴν σάρκα πυκνήν τε καὶ ἰσχυρὴν,
καὶ πρὸς τοῖσιν ὀστέοισι προσκαθημένην, καὶ περὶ αὐτὴν τοῦ δέρματος περιτεταμένου, ὁκόταν τι
πονήσῃ πλέον τοῦ εἰωθότος μᾶλλον καὶ ἐξαίφνης, σπασμοί τε γίνονται ἰσχυροὶ, καὶ ῥήγματα πολλά τε καὶ παντοῖα τῶν φλεβῶν καὶ τῶν σαρκῶν.
Καὶ τούτων τὰ μὲν, παραυτίκα ἔκδηλα γίνονται.
τὰ δ᾽

Vet. Cod. τά δ' ὑστέρῳ χρόνῳ ἀναφαίνεται. Τοῖσι δὲ γεραιτέροισι, τόνος ἰσχυρὸς οὐκ ἔνι, αἵ τε σάρκες περὶ τὰ ὀστέα περιῤῥέουσι, καὶ τὸ δέρμα περὶ τὰς σάρκας, καὶ αὐτὴ ἡ σὰρξ, ἀραιή τε καὶ ἀσθενής, καὶ οὔτε τι ἂν πάθοι τοιοῦτον ὁμοίως ὡς καὶ ὁ νεώτερος. Καὶ ἢν τι πάθη, πάσχει ἀσθενέα τε καὶ παραυτίκα οἱ ἔκδηλα γίνεται. Τοσούτῳ μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν παθημάτων, δυσχερέστερον ἀπαλλάσσουσιν οἱ νεώτεροι τῶν γεραιτέρων. Ὁκόταν δὲ ἡ νοῦσος ἐμφανὴς γένηται, καὶ ἢ πύος, ἢ αἷμα πτύωσιν, ἢ ἀμφότερα, ὅσοι μὲν νεώτεροί εἰσιν, ἅτε τοῦ σώματος εὐτόνου τε ὄντος καὶ πυκνοῦ, οὐ δύνανται ἀποκαθαίρεσθαι ὁμαλῶς ἀπὸ τῶν ἑλκέων, τῶν ὧν ἐν τῇ ἄνω κοιλίῃ τὸ πύον. ὅ, τε γὰρ πλεύμων οὐ κάρτα ἕλκει ἐς τὰς ἀρτηρίας, πυκνότερος ἐών. αἵ τε ἀρτηρίαι λεπταὶ καὶ στεναὶ οὖσαι, οὐκ εἰσδέχονται τὸ πύον, εἰ μὴ ὀλίγον τε καὶ ὀλιγάκις. Ὥστε ἀνάγκη τὸ πύος ἐν τῷ θώρακί τε καὶ ἐπὶ τῶν ἑλκέων, ἀθροίζεσθαί τε καὶ παχύνεσθαι. Τῷ δὲ ἀφήλικι ἐστέρῳ, ὅ, τε πλεύμων ἀραιότερος καὶ κοιλότερος, καὶ αἱ ἀρτηρίαι εὐρύτεραι, ὥστε μὴ ἐγχρονίζειν τὸ πύος ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ ἐπὶ τῶν ἑλκέων, καὶ ὅ, τι ἂν ἐπιγένηται, τοῦτο ἀνάγκη πᾶν ἀνασπᾶσθαι ἄνω ὑπὸ τοῦ πλεύμονος ἐς τὰς ἀρτηρίας, καὶ παραχρῆμα ἐκπτύεσθαι, τῷ μὲν οὖν νεωτέρῳ, ἅτε τῶν παθημάτων ἰσχυροτέρων ἐόντων, καὶ τῆς καθάρσιος οὐ γινομένης κατὰ λόγον τοῦ πτύσματος, οἵ τε πυρετοὶ ὀξύτεροι καὶ πυκνότεροι γίνονται, καὶ ὀδύναι ἐμπίπτουσιν ὀξεῖαι αὐτοῦ τε τοῦ παθήματος, καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἅτε τῶν φλεβίων ἐντόνων τε ἐόντων καὶ ἐναίμων. Ὅταν δὲ ταῦτα διαθερμανθῇ, ὑφ' ἑωυτῶν ὀδύναι διαΐσσουσιν ἄλλοτε ἄλλῃ τοῦ σώματος, καὶ οὗτοι μὲν διαφθείρονται ὡς τὰ πολλὰ δι' ὀλίγου. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν, ἅτε τῶν παθημάτων ἀσθενεστέρων ἐόντων, καὶ τοῦ πτύσματος ἀπ' αὐτῶν καθαιρομένου. οἵ τε πυρετοὶ λεπτότεροι καὶ ὀλίγοι γίνονται. Καὶ ὀδύναι ἔνεισι μὲν. ἔνεισι δὲ, λεπταὶ, καὶ παντάπασι μὲν τῶν παθημάτων τῶν τοιούτων, οὐκ ἀπαλλάσσονται οὐδὲ οἱ γεραίτεροι, ἀλλ' ἔχοντες αὐτὰ πουλὺν χρόνον, καταφθείρονται, καὶ ἄλλοτε πύον πτύουσιν, ἄλλοτε αἷμα, ἄλλοτε δὲ οὐθέτερον, τέλος δὲ συναποθνήσκει αὐτοῖσιν, ἀποθνήσκουσι δὲ οὕτως, ὅταν τι αὐτοὺς νόσημα τούτῳ, ὃ ἂν ἔχωσι, παραπλήσιον καταλάβῃ, ὥστε ἔχειν καὶ τοῦτο, καὶ ὃ ἂν ἔχωσι νούσημα ἰσχυρότερον γίγνεται, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διαφθείρονται. ταῦτα δὲ ἐστι τὰ μάλιστα ἐξεργαζόμενα τῶν νουσημάτων, πλευρεῖτίς τε καὶ περιπλευμονίη. Πυρετὸς δὲ ἀπὸ τῶνδε γίνεται. Ὁκόταν χολὴ ἢ φλέγμα θερμανθῇ, θερμαίνεται τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα ἀπὸ τούτων, καὶ καλέεται τοῦτο πυρετὸς, θερμαίνεται δὲ ἡ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, ἔνδοθεν μὲν, ἀπὸ σιτίων καὶ ποτῶν, ἀφ' ὧν καὶ τρέφεται καὶ αὔξεται. Ἔξωθεν δὲ, ἀπὸ πόνων καὶ τρωμάτων, καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ὑπερθερμαίνοντος, καὶ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ὑπερψύχοντος. Θερμαίνεται δὲ καὶ ἀπὸ ὄψιος καὶ ἀκοῆς, ἐλάχιστα δὲ ἀπὸ τούτων. Τὸ δὲ ῥίγος ἐν τῇσι νούσοισι, γίνεται μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἀνέμων, καὶ ὕδατος, καὶ αἰθρίης, καὶ ἑτέρων τοιούτων. Γίνεται

aliqua posteriori tempore comparent. At senioribus vigor fortis non inest, & carnes circum ossa diffluunt, & cutis circum carnes: & ipsa caro rara est ac debilis, & neque tale quid pati possit similiter senior veluti iunior. Et si quid patiatur, leuiter patitur, & statim manifestum redditur. Atque intantum quidem in affectionum principio, iuniores senioribus difficilius liberantur. Quum vero morbus conspicuus factus fuerit, & aut pus, aut sanguinem, aut vtrunque expuerint, qui quidem iuniores sunt, quum corpus ipsorum sit robustum ac densum, non æqualiter depurgari possunt ab vlceribus, quorum pus in superno ventriculo existit. Nam & pulmo non valde trahit ad arterias, vt qui densior sit: & arteriæ quum tenues, & arctæ sint, pus non suscipiunt, nisi modicum & raro. Quare necesse est pus in thorace, & in vlceribus coaceruari & crassum fieri. At seniori & pulmo rarior ac cauior est, & arteriæ ampliores, vt pus non diutius in cauitate, & vlceribus moretur, & quicquid eius insuper generatum fuerit, hoc totum necessario sursum attrahitur à pulmone ad arterias, & statim expuitur. In iuniore igitur, vtpote quum sint affectiones vehementiores, & purgatio pro sputi ratione non fiat, & febres acutiores & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipso affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum venæ sint robustæ ac sanguine plenæ. Vbi vero hæ percalescunt, dolores ab ipsis transiliunt aliàs ad aliam corporis partem. Ac hi quidem plerunque breui pereunt.

Senioribus vero quum affectiones sint debiliores, & sputum ab ipsis purgetur, & febres mitiores, ac paucæ fiunt, & dolores adsunt quidem, verum exiles. Et ab huiusmodi affectionibus ne senes quidem penitus liberantur: sed longo tempore afflicti pereunt. Et aliquando pus spuunt, quandoq; sanguinem, quandoque neutrum, tandemq; cum his moriuntur. Moriuntur autem hoc modo, quum ipsos morbus aliquis huic quem antea habent consimilis apprehendit, ita vt & hunc habeant, & is quem prius habent vehementior fiat, & vt plurimum pereunt. At vero morbi qui hos morbos efficiunt, maxime sunt pleuritis & peripneumonia. Febris porro ab his fit. Quum bilis aut pituita calefacta fuerit, totum reliquum corpus ab his calescit, & vocatur hoc febris. Calescit autem bilis & pituita, intrinsecus quidem à cibis, & potibus, à quibus etiam nutritur, ac augetur: extrinsecus autem à laboribus ac vulneribus, & à calido nimium calefaciente, & à frigido nimium fri-
14 gefaciente. Calescit item à visu, & auditu: verum minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem & ab externis, ventis, aqua, serenitate, sub dio degentibus, & alijs huiusmodi. Fit

A Fit autem & ab ingestis cibis ac potibus. Maxime vero & vehementior fit, quum bilis & pituita sanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut vtraque. Magis tamen si pituita sola permixta fuerit. Est enim pituita frigidissima ex natura. Calidissimus autem sanguis. Frigidior est etiam aliquanto bilis sanguine. Quum igitur hi humores ambo, aut alter solum, permixti fuerint ad sanguinem, ipsum congelant, non tamen omnino. Neque enim viuere posset homo, si sanguis densior & frigidior seipso multo plus fieret. Frigescente igitur sanguine, necesse est & reliquum totum corpus perfrigerari: & vbi huiusmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et si quidem vehemens fiat,
B rigor, vehementior autem si fiat, est etiam tremor. Nam dum contrahuntur venæ, sanguine & coacto & congelato, corpus & contrahunt, & tremere faciunt. Si verò minus aliquāto sanguinis coactio fiat, hoc rigor appellatur. Horror autē dicitur debilissimus rigor. Quòd 15
autem post rigorem necessario corripiat febris, aut maior, aut minor, sic habet. Quum sanguis percaluerit, & vim depulerit, ac rursus ad suam naturam redierit, concalescit simul & pituita, & bilis sanguini permixta: & sanguis ipse seipso multiplici ter calidior euadit. His igitur percalefactis, necesse est febrem succedere post rigorem, præ sanguinis caliditate. Sudor vero fit hac de causa. Quicunque morbi in iu-
C dicatorijs diebus iudicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita & bile quod tenuissimum est eliquatur, & secernitur, & secedit partim extra corpus, partim intus, & isthic in corpore relinquitur, partim præ caliditate attenuatur, & vapor fit, & cum spiritu permixtum foras procedit. Atque hæc quidem huiusmodi sunt, & ab his sudor generatur. Quare verò quandoque calidus, quandoque frigidus est, ita contingit. Calidus quidem de percalefacto malo, & exusto, & attenuato, & debili, & valde multo secernitur, & necesse est ipsum calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem de ampliore malo secernitur, & de eo quod reliquum est & adhuc validum, & nondum pu-
D trefactum, neque attenuatum, neque exustum, & frigidior ac crassior & graueolentior prodit. Manifestum autem hoc ex hac re fit. Qui frigidum sudorem exudant, è longis morbis plerunque ægrotant, inualescente malo eo quod in corpore relinquitur. Qui vero calidum sudorem excludunt, citius à morbis liberantur. Pleuritis & Peripneumonia fiunt hoc modo. Pleuritis quidem, quum potiones aceruatæ & fortes valde corripiunt. Percalescit enim totum corpus ac humectatur à vino. Maxime autem & bilis & pituita percalescit ac humectatur. Et sanè his commotis ac humectatis, continget vt rigor inuadat ebrium siue sobrium. Et quum latus natura carne nudum sit, præ omnibus

νεται δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν ἐσιόντων σιτίων καὶ ποτῶν. Vet. Cod.
Μάλιστα δὲ καὶ ἰσχυρότερον γίνεται, ὅταν χολὴ καὶ φλέγμα συμμιχθῇ ἐπὶ τῷ αὐτῷ αἵματι, ἢ τὸ ἕτερον, ἢ ἀμφότερα. Μᾶλλον δὲ ἢν τὸ φλέγμα μοῦνον ξυμμιχθῇ. Ψυχρότατον γὰρ φύσει, τὸ φλέγμα. Θερμότατον δὲ, τὸ αἷμα. Ψυχρότερον δέ τι καὶ ἡ χολὴ τοῦ αἵματος. Ὅταν οὖν ταῦτα συμμιχθῇ, ἢ ἀμφότερα, ἢ τὸ ἕτερον ἐς τὸ αἷμα, πήγνυσι τὸ αἷμα. Οὐ παντάπασι δὲ, οὐδὲ γὰρ ἂν δύνατο ζῆν ὁ ἄνθρωπος, εἰ τὸ αἷμα πυκνότερόν τε καὶ ψυχρότερον γένοιτο πολλαπλασίως αὐτὸ ἑωυτοῦ. Ψυχομένου οὖν τοῦ αἵματος, ἀνάγκη ψύχεσθαι καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν, καὶ καλέεται ῥῖγος, ὁκόταν τοῦτο τὸ τοιοῦτον γένηται. Κἢν μὲν ἰσχυρὸν γένηται ῥῖγος, ἰσχυρότερός ἐστι καὶ ὁ τρόμος. αἱ γὰρ φλέβες συσπώμεναι, καὶ συνιόντος καὶ πηγνυμένου τοῦ αἵματος, συσπῶσί τε τὸ σῶμα καὶ τρέμειν ποιέουσιν. Ἢν δέ τι ἧσσον ἡ σύνοδος τοῦ αἵματος γένηται, τοῦτο δὲ καλέεται ῥῖγος. Φρίκη δὲ λέγεται τὸ ἀσθενέστατον. Ὅτι δὲ μετὰ τὸ ῥῖγος ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιλαβεῖν ἢ πλέω ἢ ἐλάσσω, ὧδε ἔχει. Ὁκόταν τὸ αἷμα διαθερμαίνηταί τε καὶ ἀποβίηται, καὶ ἀπίῃ πάλιν ἐς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν, συνδιαθερμαίνεται καὶ τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς, τὸ ἐν τῷ αἵματι συμμεμιγμένον. Καὶ γίνεται τὸ αἷμα θερμότερον αὐτὸ ἑωυτοῦ, πολλαπλασίως. Τούτων οὖν διατεθερμασμένων, ἀνάγκη πυρετὸν ἐπιγίνεσθαι, ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ αἵματος, μετὰ ῥῖγος. Ἱδρὼς δὲ γίνεται, διὰ τόδε. ὁκόσαι ἂν νοῦσοι κρίνωνται ἐν τῇσι κυρίῃσι τῶν ἡμερέων, καὶ τὸ πῦρ μεθίει, ἐκτήκεται ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ αἵματι φλέγματος, καὶ τῆς χολῆς τὸ λεπτότατον, καὶ ἀποκρίνεται, καὶ χωρέει, τὸ μὲν, ἔξω τοῦ σώματος. τὸ δὲ, ἔνδον καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι ὑπολείπεται. Τὸ δὲ ὑπὸ θερμασίης λεπτυνόμενον, ἀτμὸς γίνεται, καὶ σὺν τῷ πνεύματι μισγόμενον ἔξω χωρέει. Ἐστὶ μὲν οὖν ταῦτα, τοιαῦτα, καὶ ἀπὸ τούτων ἀπογίνεται ὁ ἱδρώς. Διότι δὲ ὁτὲ μὲν θερμὸς, ὁτὲ δὲ ψυχρὸς ἐστὶν οὕτως, θερμὸς μὲν, ἀπὸ διατεθερμασμένου τε τοῦ κακοῦ, καὶ ἐκκεκαυμένου, καὶ λελεπτυσμένου, καὶ ἀσθενέος, καὶ οὐ λίην πολλοῦ ἀποκρίνεται, καὶ ἀνάγκη θερμότερον αὐτὸν ἐκκρίνεσθαι ἐκ τοῦ σώματος. Ὁ δὲ ψυχρὸς, ἀπὸ πλέονος τοῦ κακοῦ, ἀποκρινόμενος τοῦ τε ὑπολειπομένου καὶ ἔτι ἰσχύοντος, καὶ οὔπω σεσηπότος, οὐδὲ λελεπτυσμένου, οὐδὲ ἐκκεκαυμένου, ψυχρότερος καὶ παχύτερος καὶ κακωδέστερος ἐκχωρέει. Δῆλον δὲ τοῦτο ἐν τῷδε. Οἱ ψυχρῷ ἱδρῶτι ἱδρῶντες, μακρὰς νόσους νοσέουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ, ἐπισχύοντος τοῦ κακοῦ, τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑπολειπομένου. Οἱ δὲ θερμῷ ἱδρῶτι ἱδροῦντες, ταχύτερον ἀπαλλάσσονται τῶν νουσημάτων. Πλευρῖτις δὲ καὶ Περιπλευμονίη, γίνονται ὧδε, ἡ μὲν πλευρῖτις, ὁκόταν πόσιες ἁλέες τε καὶ ἰσχυραὶ, κάρτα λάβωσι. Διαθερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα ἅπαν ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ ὑγραίνεται. Μάλιστα δὲ ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, διαθερμαίνεταί τε καὶ ὑγραίνεται. Καὶ δὴ τούτων κεκινημένων τε καὶ ὑγρασμένων, συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα ἤν τε νήφοντα, ἅτε ἐὸν τὸ πλευρὸν ψιλὸν φύσει σαρκὸς, μάλιστα

τοῦ

Vet. Cod. τοῦ σώματος, καὶ οὐκ ἐόντος αὐτῷ ἔσωθεν τοῦ ἀντιστηρίζοντος οὐδενὸς, ἀλλὰ κοιλίης, αἰσθάνεται μάλιστα τοῦ ῥίγεος. καὶ ὁκόταν ῥιγώσῃ τε καὶ ψυχθῇ, συνέλκεταί τε καὶ σπᾶται ἥ τε σὰρξ ἡ ἐπὶ τῷ πλευρῷ, καὶ τὰ φλέβια. Καὶ ὅσον τε ἐν αὐτῇ τῇ σαρκὶ ἔνι χολῆς καὶ φλέγματος, ἢ ἐν τοῖσιν ἐν αὐτῇ φλεβίοισι, τοῦτο πολλὸν, ἢ πᾶν ἀποκρίνεται, ἔσω συναθεόμενον πρὸς τὸ θερμὸν, πυκνουμένης τῆς σαρκὸς ἔξωθεν, καὶ προσπήγνυται πρὸς τῷ πλευρῷ, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρὴν καὶ διαθερμαίνεται, καὶ διὰ τῆς θερμότητος ἄγει ἐφ᾽ ἑωυτὸ καὶ ἀπὸ τῶν πλησίον φλεβῶν καὶ σαρκῶν, φλέγμα τε καὶ χολήν. Γίνεται μὲν οὖν τούτῳ τῷ τρόπῳ. Ὁκόταν δὲ τὰ πρὸς τὸ πλευρὸν προσπαγέντα σαπῇ καὶ πτυσθῇ, ὑγιέες γίνονται. Ἢν δὲ τό, τε ἀρχαῖον πολλὸν προσπαγῇ πρὸς τὸ πλευρὸν, καὶ ἄλλο προσεπιγένηται, αὐτίκα ἀπόλλυνται, οὐ δυνάμενοι ἀναπτύσαι ὑπὸ πλήθους τοῦ σιάλου, ἢ ἔμπυοι γίνονται, καὶ οἱ μὲν, ἀπόλλυνται, οἱ δὲ, διαφεύγουσι. Διαδηλοῖ δὲ ταῦτα ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ ἐννέα, ἢ ἕνδεκα, ἢ τεσσαρεσκαίδεκα, ὀδύνην τε παρέχει, ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν κληῗδα, καὶ ἐς τὴν μασχάλην, διὰ τόδε. Ἡ φλὲψ ἡ σπληνῖτις καλεομένη, τείνει ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ἐς τὸ πλευρόν. ἐκ δὲ τοῦ πλευροῦ ἐς τὸν ὦμον, καὶ ἐς τὴν χεῖρα τὴν ἀριστερήν. Ἡ δὲ ἡπατῖτις εἰς τὰ δεξιὰ, ὡσαύτως καὶ ὁκόταν ταύτης τὸ ἐπὶ τοῦ πλευροῦ συνειρυσθῇ ὑπὸ τοῦ ῥίγεος καὶ φρίξῃ τὸ αἷμα τὸ ἐν αὐτῇ, ἔς τε τὴν μασχάλην, καὶ τὴν κληῗδα, καὶ τὸν ὦμον, συνέρχεταί τε, καὶ σπᾷ, καὶ ὀδύνην παρέχει. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὰ περὶ τὸν νῶτον χωρία, διαθερμαίνεται ὑπὸ τοῦ προσπεπηγότος ὑγροῦ πρὸς τῷ πλευρῷ φλέγματός τε καὶ χολῆς. Παρέχει δὲ ὀδύνην ἐνίοτε καὶ τοῖσι τοῦ πλευροῦ κάτωθεν χωρίοισι. πολλάκις δὲ ἢν ἐς τὰ κάτω τράπηται, ὀδύνην διαδιδοῖ ἐς τὴν κύστιν διὰ τῶν φλεβίων, καὶ οὐρέει πολλόν τε καὶ χολῶδες. Νομίζουσι δὲ ταύτης τῆς νούσου τὸ ῥῖγος αἴτιον εἶναι καὶ ἀρχήν. Ἡ δὲ περιπλευμονίη γίνεται, ὁκόταν κεκινημένου καὶ ὑγραινομένου τοῦ φλέγματος καὶ τῆς χολῆς, ἑλκύσῃ ὁ πλεύμων ὑπὸ θερμασίης ἐφ᾽ ἑωυτὸν, ἀπὸ τῶν πλησίον χωρίων πρὸς τοῖσιν ὑπάρχουσιν ἐν ἑωυτῷ, διαθερμαίνει μὲν πᾶν τὸ σῶμα καὶ ὀδύνην παρέχει, μάλιστα δὲ τῷ τε νώτῳ, καὶ τῇσι πλευρῇσι καὶ τοῖσιν ὤμοισι, καὶ τῇ ῥάχει, ἅτε ἀπὸ τούτων ἕλκων ἐς ἑωυτὸν τὴν ἰκμάδα τὴν πλείστην, καὶ ὑπερξηραίνονται ταῦτα καὶ ὑπερθερμαίνονται. Ὁκόταν δὲ εἰρύσῃ ἐς ἑωυτὸν, καὶ ἕδρην λάβῃ ἥ τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα * ἐς τὸν πλεύμονα, σήπεται καὶ ἐμπυεῖται. Καὶ ἢν μὲν ἐν τῇσι κυρίῃσι τῶν ἡμερέων σαπέντα πτυσθῇ, περιγίνεται. Ἢν δὲ τά τε ἐπελθόντα τὴν ἀρχὴν δέχηται, καὶ προσεπιγένηται ἕτερα, καὶ μήτε πτύων, μήτε σήπων κρατέῃ, ὑπὸ πλήθεος τῶν ἐπιγινομένων ἀποθνήσκουσιν ὡς τὰ πολλά. Ἢν δὲ πρὸς τὰς ἡμέρας διαγένωνται τὰς δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, καὶ ἐν ταύτῃσι μὴ ἐκπτυσθῇ, ἔμπυοι γίνονται. Γίνονται δὲ μάλιστα ἐκ τούτων, οἷσιν ἰσχυρόταται, ἥ τε πλευρῖτις καὶ ἡ περιπλευμονίη. Γίνεται δὲ καὶ ἄπυστος περιπλευμο-

νίη

* ἐν τῷ πνεύμονι

bus corporis partibus: & non sit quicquam in ipso quod renitatur, præter ventriculi cauitatem: maxime rigorem percipit. Et quum riguerit ac perfrigeratum fuerit, tum caro quæ est in latere, tum venæ, contrahuntur ac conuelluntur. Et quantum in ipsa carne inest bilis ac pituitæ, aut in venis, quę in ipsa carne sunt, id magna ex parte, aut totum secernitur, introq; compellitur ad caliditatem, carne extrinsecus condensata: atque id ad latus affigitur, & dolorem vehementem exhibet, & percalescit, & per caliditatem trahit ad seipsum à vicinis venis ac carnibus, pituitam ac bilem. Atque A

16 hoc sanè modo fit. Vbi verò ad latus affixa putruerint, & per sputum reiecta fuerint, sani fiunt. Si verò & antiquum multum affixum fuerit ad latus, & aliud insuper accesserit, statim pereunt, præ saliuæ copia expuere nequeuntes: aut suppurati fiunt, & partim pereunt, partim euadunt. Indicium autem hæc de se præbent in septem diebus, aut nouem, aut vndecim, aut quatuordecim: dolorem quoque inducunt ad humerum, & ad claniculam, & ad alas, hac de caussa. Vena quæ splenitis appellatur, tendit à splene ad latus, à latere verò ad humerum & sinistram manum. Hepatitis autem ad dexteras partes eodem modo: & quum huius in latere pars à rigore contracta fuerit, & sanguis in ipsa horruerit, ad alas & claniculam ac humerum concedit, & conuellit, ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa dorsum, ab affixo ad latus humore pituitæ ac bilis percalescunt: & quandoque dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe verò si ad infernas partes conuertatur, dolorem per venas ad vesicam distribuit, multumq; ac biliosum æger mingit. Arbitrantur autem huius morbi caussam ac principium rigorem esse. Peripneumonia fit, quum commota, ac calefacta pituita ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in seipsum de vicinis locis, ad ea quæ iam sunt in ipso. Et percalfacit quidem totum corpus, ac dolorem exhibet, maxime autem dorso, & costis, & humeris, ac spinæ: nimirum ab his in seipsum attrahens plurimam humiditatem, & superresiccantur hæ partes, & nimium calescunt. Postquam autem attraxit in seipsum, & tum bilis, tum pituita, sedem in pulmone occupauit, putrescit ac suppuratur. Et si quidem in diebus indicatorijs putrefacta per sputum reiecta fuerint, æger superstes euadit. Si verò, & ea quæ ab initio aduenerunt susceperit, & alia insuper accesserint, & neque spuens, neque putrefaciens superarit, præ copia eorum, quæ insuper accedunt, vt plurimum moriuntur. Si verò ad dies perueniant duos & viginti, & febris remittat, & in his per sputum purgati non fuerint, suppurati fiunt. Fiunt autem maxime ex his, quibus & pleuritis & peripneumonia vehementissima existit. Fit autem & peripneu-

monia

(Right margin letters: A beside "ipso quod renitatur"; B beside "fuerit ad latus"; C beside "inducit. Eodem modo"; D beside "hæ partes, & nimium calescunt. Postquam")

A monia & pleuritis sine sputo, ambæ ex eadem caussa, præ siccitate. Siccant autem & calida, vbi nimium calfaciunt: & frigida, vbi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ sunt in ipso venæ, & conuellitur: & quantum in ipso inest pituitæ aut bilis, id à caliditate resiccatur, & dolorem inducit, & à dolore febrem. Huic venam secare conducit in manu splenitidem appellatam, aut hepatitidem, iuxta vtram sanè fuerit morbus. Atque sic dolor mollior fit, & lateris, & aliarum partium. Nam vena & quantum in ipsa inest bilis ac pituitæ, & ipsius sanguinis ægrotantis vnà cum his magnam partem foras dimittit. Pars verò ex carne per medicamenta, & potiones diffunditur,
B & à calefactorijs forinsecus adhibitis, ita vt morbus per totum corpus dispergatur. Vocatur autem hæc pleuritis sine sputo. Peripneumonia vero quum pulmo etiam ipse superresiccatus fuerit, & quantum in ipso inest bilis aut pituitæ, neque putrefacit æqualiter, neque per sputum reddit: & quantum in ipso est humiditatis, aut à potu, aut à sorbitione, aut à vicinis locis, hoc totum exurit, præ nimia siccitate ac caliditate. Huic potiones bibere conducit, à quibus pulmo humectatur, ac sputum reijcit. Si enim sputum non reiecerit, & durior fit, & coarescit, & hominem perimit. Febris ardens corripit magis biliosos, corripit item pituitosos. Corripit autem hoc modo. Quum bilis
C commota fuerit per corpus, & contigerit, vt venæ, & sanguis attrahant bilem, eamq; plurimam ex carnibus ac ventriculo, ad eum qui prius inest, vtpote quum etiam natura calidissimus sanguis in corpore existat: quum itaque percaluerit ex carnibus & ventriculo, supra eum qui iam inest, adhuc magis à bile, percalfacit etiam reliquum corpus. Et quædam sanè partes præ multa humiditate, penitus resiccari non possunt. Si verò resiccatæ fuerint, homo moritur. Extremæ vero corporis partes, vtpote natura siccæ, resiccantur, & plurima humiditas ex ipsis exuritur: & si ipsas contingere velis, frigidas comperies ac siccas. Quapropter hi qui à febre ardente corripiuntur, in-
D ternis quidem partibus à febri exuruntur, externis autem frigidi sunt. Et lingua ac fauces ab interno spiritu, ac caliditate exasperantur, & arescunt. Quantum autem in ventriculo & in vesica inest bilis, quod quidem in ventriculo est, aliquando deorsum exturbatur, plerunque vero in primis diebus vomitur, aut in quatuor aut quinque. Vomitur autem hac de caussa. Quum supernus ventriculus supercalefactus fuerit, attrahit in seipsum, & fit vomitus. Et ob hoc ipsum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maxime morbi transmutantur. Vbi enim supernus ventriculus supercalefactus fuerit, trahit in seipsum, & suscipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerunque

νίη καὶ πλευρῖτις, ἄμφω ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὑπὸ ξηρασίης. Ξηραίνει δὲ καὶ τὰ θερμὰ, ὅταν ὑπερθερμαίνῃ, καὶ τὰ ψυχρὰ, ὅταν ὑπερψύχῃ. Πήγνυται δὲ τὸ πλευρὸν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ πλευρῷ φλέβια, καὶ συσπᾶται, καὶ ὁκόσον ἐν αὐτῷ ἔνι φλέγματος καὶ χολῆς, τοῦτο ὑπὸ τῆς θερμασίης ἐνεσκληκέ τε καὶ ὀδύνην παρέχει, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης πυρετόν. Τούτου ξυμφέρει τὴν φλέβα ἀποσχάσαι τὴν ἐν τῇ χειρὶ, τὴν * σπληνῖτιν καλεομένην, ἢ τὴν ἡπατῖτιν, καθ' ὁποτέρην ἂν εἴη τὸ νόσημα. Καὶ οὕτως ἡ ὀδύνη μαλακωτέρη γίνεται τοῦ πλευροῦ τὲ καὶ τῶν ἄλλων. ἡ γὰρ φλὲψ, ὅσον ἔνι ἐν αὐτῇ χολῆς καὶ φλέγματος, αὐτοῦ τοῦ αἵματος νενοσηκότος, μετὰ τούτων μεθίει τὸ πουλὺ ἔξω. Τὸ δὲ ἐκ τῆς σαρκὸς ὑπό τε φαρμάκων, καὶ ποτῶν διαχέεται, καὶ ὑπὸ χλιασμάτων προστιθεμένων ἔξωθεν, ὥστε τὴν νοῦσον σκίδνασθαι ἀνὰ πᾶν τὸ σῶμα. Καλέεται δὲ αὕτη πλευρῖτις ἄπτυσος. Η δὲ περιπλευμονίη, ὁκόταν ὁ πλεύμων ὑπερξηρανθῇ καὶ αὐτὸς, καὶ ὁκόταν ἐν αὐτῷ ἐνεόντι χολῆς ἢ φλέγματος, οὔτε σήπει ὁμαλῶς, οὔτε τὸ σίαλον ἀναδιδοῖ. ὅσον τὲ ἐν αὐτῷ ἐστὶν ἰκμάδος, ἢ ἀπὸ ποτοῦ, ἢ ἀπὸ ῥοφήματος, ἢ ἀπὸ τῶν πλησίον χωρίων, τοῦτο πᾶν ἐκκαίει, ὑπὸ τῆς ὑπερξηρασίης τὲ καὶ θερμασίης. Τούτῳ ξυμφέρει πόματα πίνειν, ὑφ' ὧν ὑγραίνεται ὁ πλεύμων, καὶ πτύσκεται. ἢν γὰρ μὴ πτυσθῇ σκληρότερός τε γίνεται ὁ πλεύμων, καὶ συναυαίνεται, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀπόλλυσι. Καῦσος δὲ λαμβάνει μὲν μᾶλλον τοὺς χολώδεας. λαμβάνει δὲ, καὶ τοὺς φλεγματίας. λαμβάνει δὲ, ὧδε. Οκόταν χολὴ κινηθῇ ἀνὰ τὸ σῶμα καὶ συγκυρήσῃ, ὥστε τὰς φλέβας καὶ τὸ αἷμα εἰρύσαι τῆς χολῆς, εἰρύσαι δὲ τὸ πλεῖστον, ἐκ τῶν σαρκῶν καὶ τῆς κοιλίης. τὸ δὲ πρόσθεν ἐνεὸν, ἅτε καὶ τῇ φύσει θερμότατον ἐὸν ἐν τῷ σώματι τὸ αἷμα: ὁκόταν γοῦν διαθερμανθῇ ἐκ τῶν σαρκῶν καὶ τῆς κοιλίης, πρὸς τῷ ἐνεόντι μᾶλλον ἔτι ὑπὸ τῆς χολῆς, διαθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν. Καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τῆς πολλῆς ἰκμάδος, οὐ δύναται ἀποξηραίνεσθαι παντάπασιν. Ην δὲ ἀποξηρανθῇ, ἀποθνήσκει ὁ ἄνθρωπος. Τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι τοῦ σώματος, ἅτε ξηρὰ ἐόντα φύσει, ἀποξηραίνεταί τε καὶ ἐκκαίεται ἐξ αὐτῶν τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖστον, καὶ εἰ θέλοις ψαύειν, ψυχρά τε εὑρήσεις αὐτὰ καὶ ξηρά. Διὰ τοῦτο ὁκόσοι ὑπὸ καύσου ἁλίσκονται, τὰ μὲν εἴσω, καίονται ὑπὸ τοῦ πυρός: τὰ δὲ ἔξω, ψυχροί εἰσιν. ἥ τε γλῶσσα καὶ ὁ φάρυγξ τρηχύνεταί τε καὶ αὐαίνεται ὑπὸ τοῦ εἴσω πνεύματος, καὶ τῆς θερμότητος. Οσον δ' αὖ ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ ἐν τῇ κύστει ἐγγίνηται χολῆς, τὸ μὲν ἐν τῇ κοιλίῃ, ἐνίοτε μὲν διαταράσσεται κάτω: τὰ δὲ πολλὰ, ἐμέεται ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, ἢ ἐν τέσσαρσιν, ἢ ἐν πέντε. ἐμέεται δὲ διὰ τόδε. Οκόταν ἡ ἄνω κοιλίη ὑπερθερμανθῇ, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὴν, καὶ γίνεται ἔμετος. Διὰ τοῦτο δ' αὐτὸ καὶ ἐς περιπλευμονίην, ἐκ καύσου τὲ καὶ ἐκ πλευρίτιδος μάλιστα μεθίσταται τὰ νοσήματα. Οκόταν γὰρ ἡ ἄνω κοιλίη ὑπερθερμανθῇ, ἕλκει ἐφ' ἑωυτὴν, καὶ ὑποδέχεται ὁ πλεύμων, καὶ γίνεται περιπλευμονίη, καὶ ὡς τὰ

Vet. Cod. * πλευρῖτιν

Vet. Cod. πολλὰ ἀπόλλυνται, ἅτε ἀσθενέες ἤδη ἐόντες, καὶ ἑτέρης νούσου καινῆς ἐπιγενηθείσης, οὐ δυνάμενοι τὰς ἡμέρας διατελέειν, ἄχρις οὗ τὸ σίαλον πεπανθῇ ἐν τῷ πλεύμονι. ἀλλὰ ὡς τὰ πολλὰ ἀπόλλυνται ὑπὸ ἀσθενείης. Ἔνιοι δὲ περιγίνονται. Ὁκόσοισι δὲ ἐς τὴν κύστιν συῤῥέει τι χολῆς, οὐρέεται παχύ. παχὺ δὲ ὑπὸ φλέγματος. Χολώδεα δὲ διαχωρέει, ὑπὸ τοῦ συγκεκαῦσθαι ἐν τῇ κοιλίῃ τὰ ἐνεόντα. Φρενῖτις δὲ ὧδε ἔχει. Τὸ αἷμα τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πλεῖστον ξυμβάλλεται μέρος συνέσιος. ἔνιοι δὲ λέγουσι, τὸ πᾶν. Ὁκόταν οὖν χολὴ κινηθεῖσα ἐς τὰς φλέβας, καὶ ἐς τὸ αἷμα εἰσέλθῃ, διεκίνησε καὶ διούρησε τὸ αἷμα ἐκ τῆς εἰωθυίης συστάσιός τε καὶ κινήσιος, καὶ διεθέρμηνε. διαθερμανθὲν δὲ διαθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν, καὶ παρανοεῖται ὁ ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐν ἑωυτῷ ἐστιν, ὑπό τε τοῦ πλήθεος τοῦ πυρετοῦ, καὶ τοῦ αἵματος, τῆς διουρήσιός τε καὶ κινήσιος γινομένης οὐ τῆς εἰωθυίης. Προσεοίκασι δὲ μάλιστα οἱ ὑπὸ τῆς φρενίτιδος ἐχόμενοι, τοῖσι μελαγχολῶσι κατὰ τὴν παράνοιαν. Οἵ τε γὰρ μελαγχολώδεες ὁκόταν φθαρῇ τὸ αἷμα ὑπὸ χολῆς καὶ φλέγματος, τὴν νοῦσον ἴσχουσι, καὶ παράνοιοι γίνονται. Ἔνιοι δὲ καὶ μαίνονται, καὶ ἐν τῇ φρενίτιδι ὡσαύτως. Οὕτω δὲ ἧσσον ἡ μανίη τε καὶ ἡ παραφρόνησις γίνεται, ὅσῳ περ ἡ χολὴ τοῦ φλέγματος ἀσθενεστέρη ἐστίν. Ὕφαιμον δὲ καὶ πελιδνὸν ἐν τῇ πλευρίτιδι καὶ περιπνευμονίῃ τὸ πτύαλον, διὰ τόδε πτύουσι. Καταρχὰς μὲν ὡς τὸ πουλὺ, οὐθέτερα πτύουσιν, οὔτε πελιδνὸν, οὔτε ὕφαιμον. εἰδέναι δὲ χρὴ τὴν νοῦσον, ἰσχυρὴν ἐοῦσαν. Ὁκόταν δὲ τὸ σίαλον ὑπόπαχυ ἄρξωνται πτύειν, καὶ καθαίρονται μάλιστα τότε. Πτύεται δὲ ἀπὸ διατάσιος τῶν φλεβῶν. τῆς μὲν πλευρίτιδος, ἐκ τῶν ἐν τῷ πλευρῷ. τῆς δὲ περιπνευμονίης, ἐκ τῶν ἐν τῷ πλεύμονι, καὶ θερμασίην ἐπάγει ἐφ᾽ ἑωυτήν. Ἢν δὲ ῥηγματίης ἔῃ ὁ τὴν νοῦσον ἔχων, καὶ σαβακὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης, αἷμα, καὶ ὕφαιμον πύος καὶ πελιδνὸν σὺν σιάλῳ πτύει. Τὸ δὲ πελιδνὸν, ἀπὸ τοῦ αἵματος γίνεται, ἢν ὀλίγον συμμίγνηται ἐς πουλὺ σίαλον, καὶ μὴ παραυτίκα πτύηται, ἀλλὰ ἐμμένει ἡμισαπὲς ἐὸν, καὶ ἐκτεθηλυσμένον ἐν τῷ σώματι. Ἀποθνήσκουσι δὲ ἀπὸ μὲν τῆς πλευρίτιδος, ὁκόταν πολλὸν μὲν τὴν ἀρχὴν τῷ πλευρῷ προσπαγῇ φλέγμα τε, καὶ χολή. Πολλὸν δὲ προσεπιῤῥυῇ καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ μήτε πτύων κρατέῃ ὑπὸ πλήθεος, μήτε σήπων. Πιμπλῶνται δὲ αἱ ἀρτηρίαι ὑπὸ τῶν ἐνεόντων, φλέγματός τε καὶ πύου. τοῦτο δὲ ῥέγχει καὶ ἀναπνεῖ, πυκνόν τε καὶ αὐτόθεν, τέλος δὲ ἀποφράσσεται πάντα καὶ ἀποθνήσκει. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον τοῦτον καὶ ἐκ περιπλευμονίης ἀπόλλυνται. Ὅσοι δὲ ὑπὸ καύσου ἀποθνήσκουσι, πάντες ὑπὸ ξηρασίης ἀποθνήσκουσιν. Ἀποξηραίνεται πρῶτον μὲν αὐτῶν τὰ ἀκρωτήρια πόδες τε καὶ χεῖρες. ἔπειτα δὲ τὰ ἐπὶ ξηρότερα. Ὁκόταν δὲ ἐκκαυθῇ καὶ ἀποξηρανθῇ παντάπασι τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος, τὸ μὲν αἷμα, πήγνυταί τε παντελῶς καὶ ψύχεται. τὸ δὲ ἄλλο σῶμα, ἀποξηραίνεται καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. Ὑπὸ δὲ τῆς φρενίτιδος ἀπόλλυται ὧδε. Παραφρονέουσιν

ἐν

runque pereunt, nimirum debiles iam existentes, & morbo alio nouo insuper generato, dies transigere nequeuntes, donec sputum in pulmone concoquatur. Verum vt plurimum pereunt præ debilitate. Aliqui tamen euadunt. At quibus in vesicam confluit quid bilis, his crassa vrina mingitur, crassa autem à pituita. Biliosa vero alui egestio prodit, eo quod combusta sint ea quæ sunt in ventre. Phrenitis hoc modo se
17 habet. Sanguis qui est in homine, maximam partem ad prudentiam confert, quidam dicunt totum. Quum igitur bilis commota ad venas & ad sanguinem ingressa fuerit, sanguinem ex consueta compage ac motione dimouet, & serosum facit, ac calfacit. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & desipit homo, & non sibi constat, præ febris copia, & sanguinis ad serositatem transmutatione, & motione non solita contingente. Assimiles autem sunt maxime hi, qui phrenitide tenetur, his qui ab atra bile delirant. Nam & hi, vbi sanguis ex bile & pituita corruptus fuerit, morbum habēt, & dementes fiunt: aliqui vero etiam insaniunt. Et qui phrenitide correpti sunt, eodem modo. Tanto autem minor insania ipsumq; delirium fit, quanto paucior ac debilior est bilis, quàm pituita. Porrò subcruentum & liuidum est sputum in pleuritide ac peripneumonia, idq; ob hanc caussam. Principio quidem plerunq; neutrum spuunt, neque liuidum, neque subcruentum: vnde nosse conuenit morbum vehementē esse. Quum autem sputum subcrassum spuere cœperint, tunc maxime purgantur. Spuitur autē id à distētione venarum, in pleuritide quidem earum, quę sunt in latere: in peripneumonia vero earum, quæ sunt in pulmone: & caliditatem
18 ad seipsam affectio trahit. Si verò ægro abscessus fuerit ruptus, ac purulētus fuerit, prima mox die sanguinem, & pus subcruentum ac liuidum cum saliua spuit. Liuidum autē fit à sanguine, si modicus ad multam saliuam ammixtus fuerit, & non statim spuatur, sed semiputrefactum & effœminatum in corpore manet. Moriuntur autem ex pleuritide, vbi & multum pituitę ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multū insuper ex reliquo corpore affluxerit, & neque spuens, neque putrefaciēs superarit, præ materiæ affluētis copia. Implentur autem arterię ab his, quę insunt, pituita ac pure. Deinde stertit, & frequēter, & illinc statim respirat, tandem vero omnia obturantur, & moritur. Eodē modo ex peripneumonia pereunt. Quicunque vero ex febre ardente moriuntur, omnes præ siccitate moriun-
19 tur. Et resiccantur primum quidem extremæ ipsorū partes, manus ac pedes: deinde vero alia proxima fiunt sicciora. Vbi autem humiditas ex corpore penitus fuerit exusta ac resiccata, sanguis quidē congelatur penitus ac perfrigeratur: reliquum vero corpus exsiccatur, ac sic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Desipiunt

in

A in hoc morbo semper, nimirum sanguine corrupto, & ex consueta motione emoto: & qũ desipiant, nihil eorũ quæ ipsis exhibentur, accipiũt, quod saltem memoratu dignũ sit. Quum vero progressum fuerit tempus, marcescunt ac imminuti cõsumuntur, tum ex febre, tum ꝙ nihil alãtur. Et primum quidem extremæ partes consumuntur ac perfrigerãtur: deinde ipsis proximę. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorũ principiũ hoc habet. Quum sanguis, qui est in venis, perfrigeratus fuerit à pituita, trãsmutatur & cõuellitur aceruatim aliàs alia parte, & tremit: tãdem vero omnia perfrigerantur, & moritur.

ἐν τῇ νόσῳ διὰ παντὸς, ἅτε τοῦ αἵματος ἐφθαρμένου τε καὶ ἐκκεκινημένου τὴν εἰωθυῖαν κίνησιν, καὶ ἅτε παραφρονέοντες, οὔτέ τι τῶν προσφερομένων δέχονται, ὅ,τι ἄξιον λόγου. Ὅταν δὲ προΐῃ ὁ χρόνος, μαραίνονταί τε καὶ μινύθουσιν ὑπό τε τοῦ πυρετοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ μηδὲν τρέφεσθαι. Καὶ πρῶτα μὲν τὰ ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι μινύθει τε, καὶ ψύχεται, ἔπειτα δὲ τὰ ἔσω ἐγγυτάτω. Καὶ ψύχεος δὲ καὶ πυρὸς καὶ πόνων, ἀρχὴν ταύτην ἴσχει. Ὅταν τὸ αἷμα τὸ ἐν τῇσι φλεψὶν ὑπὸ τοῦ φλέγματος ψυχθῇ, μεταπίπτει τε καὶ συσπᾶται ἄλλες, ἄλλοτε ἄλλῃ, καὶ τρέμει, τέλος δὲ ψύχεται πάντα καὶ ἀποθνήσκει. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. primo de Morbis.

1 Qui de sanatione. *De morbis libros Gal. citat in expl. ling. sæpe, atque etiam alibi; alterum* μείζονα, *vocat, alterum* σμικρότερον: *maiorem intelligit eum, qui inscriptus est,* περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, *vt ex iij. part. aph. xviij. patet, vbi etiam hunc primum librum non recte, de morbis inscribi nulla proposita ratione tradit. Hos tamen quatuor libros, vt Hippocraticos, sed à Polybo editos Gal. atque alij multi accipiunt, quanquã falso in græcis vulgatis codicibus præponatur ipsos esse Hipp. germanos.*

2 Morbi quidem igitur. *Gal. in ea tractatione, quæ apud Stobæum habetur, de Hippocratis dogmatibus, scribit illum sensisse, morborum alios ab ictibus violentis, alios ab aere ambiente, plurimos ab humoribus fieri, quod non aliunde, quam ex hoc loco captum videtur, vbi cum legatur,* ἀπὸ τρωμάτων, τρώματα, *notauit Gal. iij. prorrhet. xxxvj.* τρώματα, *læsiones, quæ ab externis causis inferuntur designare, in ling. autem exposit.* τρῶμα βλάβην *simpliciter significare scripsit, &* τρωθῇ, βλαβῇ κακωθῇ.

3 Moritur si quis. *Hippoc. vj. aphor. xviij.* κύστιν ἀποκοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίαν ἢ φρένας ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες, *vbi cum* ἀποκοπέντι, *voce diuersa à* τρωθῇ *vsus sit, manifestum est diuersam quoquo pacto hanc ab illa esse sententiam, cum præsertim Gal. vt ante dixi, ostenderit* τρῶμα, *&* τρωθῇ, *quid Hippocrati significent.*

4 Peripneumonia. *Plutarchus in quæst. nat. scribit Mnesitheum medicum memoriæ prodidisse, eos ex peripneumonia seruari, quibus cœparum desiderium suboriatur, illos vero interire, qui ficus appetant, quòd temperamentis appetentiæ temperamenta morbis sint comitantia; Sed vt hæc dixerit Mnesitheus à Gal. interdum citatus, peripneumonia tamen plerunque exitialis est.*

5 Veluti frigor. *Hæc sententia citatur ex hoc libro à Gal. libro de caus. sympt. cap. v. & lib. de inæqual. intemp. cap. viij. quæ vt vera erat antiquioribus temporibus, quando homines in victu minus errabant, sic & Gal. & nostris temporibus vera minus existit, quando homines præ ingluuie crudos humores accumulantes, ab ijs rigores puros absque febre nanciscuntur.*

6 Alij per mensem. *Qui sint illi morbi, qui semel in mense tantum, vel etiam per tertium mensem exigunt medicinam, alibi ab Hippocrate traditum non inueni, si quid tamen conijcere licet, putarem eos morbos esse, qui per interualla tantum molesti esse solent, vt epilepsia, in quibus, vti non semper medicinam adhibere conuenit, sic interdum expedit mederi, ne humores copiosius aceruentur, & malum acerbius reddant.*

7 Aluus turbata. *Hæc sententia cum multis alijs subsequentibus habetur etiam vj. aphor. lib. xvj. vbi etsi verba aliquantisper differre videantur, vna tamen omnium, atq; eadem est sententia. nec refert, quod hic addatur particula,* ἢ ἐμπύῳ ἐόντι, *quæ in aphor. non habetur, quoniam fere sub Pleuritide, ac Peripneumonia empyema comprehendi potest, quæ duo interdum in id mali genus terminari consueuerunt.*

8 Neque vena sanguiflua. οὐδὲ φλὲψ αἱμόρροος, *habent omnes contextus, in sexto autem aphor. xix. hæc pars deest, vnde vel pro vena sanguiflua intelligere necesse est magnam venam, vt transtulit Caluus, forsan eam rationem sequutus, quòd huiusmodi venæ incisæ, magnam sanguinis copiam emittentes hominem iugulant, vel arteriam, nempe quam semel incisam, non amplius coalescere & aliàs dixit Hippoc. & ipsa experientia docet.*

9 Verum acutus tractus. *Græcè legitur,* σπαδὼν δὲ ἐν αὐτῷ ἐγγίνηται, γίνεται δὲ μάλιστα οἷον χιρσὸς, *quid vero significet* σπαδὼν, *Erotianus in Onomast. & Gal. in expos. ling. indicarunt, quorum ille* σπασμὸν σώματος, *hic* σπάσμα *notare, & nomen fœmininum esse scribunt, sed neutra expositio*

huic apte quadrare potest, nisi tunicas venarum tunc contrahi dicamus, quando nimis repletæ, vt secundum latitudinem augentur sic longitudine minuuntur, ob idq; contrahuntur, simul & varicosæ fiunt. Nam & varicem pectoris forsan intellexisse potest seruus ille Plantinus, quando in pœnulo dixit, Tua causa rupi ramices, iam dudum sputo sanguinem; sed hac de re plura in varijs nostris lect.

10 Putrescit autem. Hæc eadem sententia habetur vij. aphor. xxxviij. vbi cum legatur, in vicesima die, eos interpretes Gal. damnat, qui in vicesima prima, scribendum voluerunt, quod Hippocr. solum vicesimam, & non vicesimam primam faciat iudicatoriam.

11 At vero diffusum pus. In ventris inferioris capacitate non fit pus duplici ratione, tum ob amplitudinem loci, cuius merito non possunt humores ita conglomerari, vt eo modo calescant, quo oportet in suppurandis, tum quia non sunt ibi viscera calida quemadmodum in superiore. Quod vero tubercula intro vergentia cognoscantur, an sint suppurata per impositionem luti, vel terræ figulinæ, verisimile videtur, quando materia, quæ suppuratur feruidior effecta, humiditatē terræ faciliter resiccare potest. Sic etiam Arist. j. sect. probl. xxxj. docet suppuratum abscessum ex eo cognosci, quod si superfundatur calida, immutetur.

12 Tuberculum in pulmone. Tumor in pulmone, ex bile raro fit, quoniam cum pulmo sit spongiosus, & foraminulentus, bilis ferè semper illabitur, neque pulmoni ita adherere, aut infigi potest, vt in tumorem concrescat. Quod autem facto pure, in pulmone fiant maiores dolores est contra id Hippocr. ij. aphor. xlvij. qui facto pure remitti dolores scribit, quomodo etiam in pulmone alioquin sensus experte acerbus dolor gigni queat non facile video, nisi membranas, quibus alligatur Hippocratem intellexisse fateamur.

13 Fiunt etiam. Vocem σπάδων, transtulit Cornarius acutum tractum, vt retro adnotaui, Erotianus vero in lexico exponit corporis contractionem.

14 Calescit item à visu. Quomodo visus, atque auditus ita calefacere possint, vt inde febres oriantur, difficile est comprehendere, nisi dicamus, per huiusmodi sensus maximas fieri in corpore turbationes, vt quando, vel res horribiles, vel valde charas & amatas intuemur, aut audimus. Ex perturbationibus deinde spiritus, atque vniuersus corporis habitus incalescunt, sic amantes, vbi amasias seu auscultant, seu spectant, vri sese sentiunt, atque fatentur. Cæterum de rigore, quod ait auctor, totum ferè vero consentaneum est, ita vt omnia sua hinc videatur accepisse Gal. Id vnum est maxime dubium, an sanguis sit bile calidior, cum omnium humorum calidissima bilis statuatur à Gal. atque à Platone, qui in Timæo sanguinem aeri, bilem igni tribuit, nisi & hic dicamus natiuo calore sanguinem esse calidiorem, adscititio vero & alieno bilem. Horrorem esse debiliorem motum rigore, & rigorem tremore est quidem verum, at tremorem fieri, vbi venæ contrahuntur, simulq; coit & gelatur sanguis; quod venæ sic contractæ corpus consequenter contrahant, & tremere faciant, non est Hippocrate digna sententia, sicut etiam Platonis hunc auctoem æmulati sententia iure damnatur à Gal. qui in Timæo dixit tremorem fieri à bile in sanguine congelata & extincta.

15 Quod autem post rigorem. Rigorem semper febrem sequi tempore suo negauit Gal. atque id tribuere visus est hominum ingluuiei, quæ quod Hippoc. ætate, aut nulla, aut sanè exigua esset, minime rigorem absque succedente febre inducebat, vt ob hoc verum esse existimandum sit, quod Plutarchus in symposiacis disputat, nimirum à victus ratione nouos & à veteribus ignoratos morbos oriri posse. Quod porro dicit de sudoris generatione, est idem quod ab Heraclyto, atque à Theophrasto in lib. de sudoribus memoriæ proditum fuit, scilicet sudorem fieri ex vaporibus ab intimis corporis partibus ad cutim propulsis, ibiq; aeris frigore in aquam condensatis, vt forsan ob hoc Diocles voluerit, sudores omnes violentos & præternaturales esse.

16 Vbi vero ad latus. Etsi multæ sint aliæ quibus fit Pleuritis occasiones, maxima tamen omnium est ebrietas, hoc est quando homines à vino generoso, & calido capiuntur, tunc enim ea cuncta fiunt, quæ auctor docet, præsertim vero attrahente iugiter parte dolente, in dies morbus augetur, vnde præcipuum omnium remedium est per celerem sanguinis missionem prospicere ne noua à toto corpore attracta materia morbo fomitem subministret. Porro dolorem fieri ad clauiculam, vel humerum, vel alas ita intelligendum, quod semper in latere dolor adsit, qui modo extendatur ad hanc, modo ad illam partem, modo etiam ad inferiora pleuritidi proxima loca, imo vero cum nonnunquam dolor duntaxat in inferioribus partibus appareat, decipit medicos, quasi pleuritis non sit, nō apparente costarum dolore. Expurgari vero materiam, quæ pleuritidem peperit quandoque per vesicam, non est experientiæ, nec rationi contrarium, etenim vena sine pari ampla per partem dorsi interiorem perreptans, ac in emulgentes venas desinens, commode illud efficere potest, secretior autem via est, atque forsan difficilior, quæ eandem materiam interdum per intestina, plerunque per asperam arteriam tussi euacuari constat.

17 Sanguis qui est. Sanguinem animam esse, atque ab eius constitutione omnes illius operationes proficisci non defuerunt, qui putarint. Inter cæteros Hebræorum aliqui id existimasse videntur, quasi ipsis sanguinem animalium gustare, ob id sit vetitum, sed horum sententia à plerisque refutata est, præsertim vero à Nemesio in libro de Hominis natura. Habet quidem sanguis magnam vim ad sustentandam

stentandam in animalibus animam, necnon ad fingenda ipsorum ingenia, atque mores sit, plerisque in locis perhibent Arist. & Gal. non tamen ipsa anima est.

18 Si vero ægro. *Vox hæc σαβακὸς, quam Cornarius transtulit purulentum, ut notat Hesichius apud Chios, τὸν σαθρὸν, id est, putridum significat, sed rarißime & forsan nunquam alias ab Hippocrate vsurpata inuenietur, ut postquam veluti Hippocratica, ab Erotiano & Gal. nec notata, nec explicata est, de fide huius libri dubitari queat, tanquam non vere Hippocraticus sit.*

19 Et resiccantur primum. *Cum hic locus apud græcos sit asterisco notatus, atque etiam videretur parum conueniens hæc sententia, (primo siccari manus & pedes, deinde partes sicciores,) quod semper humidiores partes ab igne primo consumantur, satius duxi, ut transferretur, deinde reliqua proxima fiunt sicciora, ita nanque verus, atque apertus elicitur sensus, perinde, ac si loco, ἔπειτα δὲ τὰ ἐπιξηρότερα, legeretur τὰ ἐπ᾽ ἐγγυτάτω ξηρότερα, eadem enim loquendi forma paulo inferius vtitur.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER II.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Argumentum in lib. secundo de Morbis.

De morbis capitis, vlceribus, dolore, delirio, vertigine, grauitate, syderatione, carie, corruptione: De angina, vua, ac Tonsillarum morbis, Tuberculis: De Polypo: De febribus, & pulmonum morbis, atque alys nonnullis.

A MVltum vrinæ emittitur, vbi caput nimium incaluerit. Liquescit enim in ipso pituita, liquescens autē secedit partim ad nares, partim ad os, partim per venas quæ ducunt ad pudendum. Quum autem ad pudendum peruenerit, mingit homo, & patitur quemadmodum ab vrinæ stillicidio. Cæcutiunt autem quum ad venas in oculis peruenerit pituita. Aquosior enim fit visus & turbulentior, & splendor in oculis non similiter
B splendidus est, neque in ipso comparet si videre voluerit, similiter sicut ante quum splēdidus & purus esset. Hic in quadraginta diebus maxime sanatur. Si verò longo tēpore postea morbus reuertatur, cutis capitis crassescit, & reliquū corpus attollitur, & crassescit, ac bonum colorem habet. Hæc pituita ad carnes conuertitur, & ab hac crassus esse videtur. Nā carnes quum sint perrigatæ & eleuatæ ac rariores, sanguinem ex

1

Οὐρέεται πολλὸν ὅταν ὑπερθερμανθῇ ἡ κεφαλή. Τήκεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὸ φλέγμα, τηκόμενον δὲ χωρέει τὸ μὲν ἐς τὰς ῥίνας, τὸ δὲ ἐς τὸ στόμα, τὸ δὲ διὰ τῶν φλεβῶν αἳ ἄγουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον. Ὅταν δὲ ἐς τὸ αἰδοῖον ἀφίκηται, οὐρέει καὶ πάσχει οἷά περ ὑπὸ στραγγουρίης. Ἀμβλυώττουσι δὲ ὅταν ἐς τὰ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι φλέβια ἐσέλθῃ φλέγμα. ὑδαρεστέρη τε γὰρ γίνεται ἡ ὄψις, καὶ θολερωτέρη, καὶ τὸ λαμπρὸν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ, οὐχ ὁμοίως λαμπρόν ἐστιν, οὐδὲ καταφαίνεται ἐν αὐτῷ, ἐὰν ἐθέλῃ ὁρᾶν ὁμοίως, ὡς καὶ ὅτε λαμπρὸς καὶ καθαρὸς ἦν. Οὗτος ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι μάλιστα ὑγιάζεται. Ἢν δὲ χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ὑποστρέψῃ ἡ νοῦσος, τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς παχύνεται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα αἴρεται καὶ παχύνεται καὶ εὐχροέει. τοῦτο τὸ φλέγμα, εἰς τὰς σάρκας τρέπεται καὶ ὑπὸ τούτου δοκέει παχὺς εἶναι. Αἱ γὰρ σάρκες ἅτε διάβροχοι οὖσαι καὶ ἠρμέναι καὶ ἀραιότεραι, ἕλκουσιν Vet. Cod.

Vet. Cod. ἐκ τῶν φλεβῶν αἷμα, καὶ διὰ τοῦτο δοκέουσιν εὔχροοι εἶναι. Ετέρη νοῦσος. Η κεφαλὴ ἑλκέων καταπίμπλαται, καὶ τὸ σῶμα οἰδέει, καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης, καὶ ἄλλοτε ἄλλη τοῦ σώματος, ἕλκεα ἐκφύει, καὶ πυρετὸς λαμβάνει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἐκ νώτου ὕδωρ ῥεῖ. Τούτῳ ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ φλέγμα ὑπόχολον ἐντραφῇ, τὰ μὲν ἕλκεα γίνεται, ὅταν τὸ βρέγμα διάβροχον γένηται τῷ φλέγματι καὶ τῇ χολῇ, καὶ ἀραιὸν ἔῃ καὶ ἄλες τὸ φλέγμα, καὶ ἡ χολή. ἵσταται γὰρ τοῦτο καὶ σήπεται καὶ ἑλκοῦται. Ες δὲ τὰ ὦτα λεπτυνόμενον τὸ φλέγμα, διαδιδοῖ. ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ σώματι, τά τε ἕλκεα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῖσιν ἐν τῇ κεφαλῇ γίνεται, συσηπομένου τοῦ αἵματος καὶ τῆς χολῆς ἢ ἂν τύχῃ ἁλισθέντα. Ταύτῃ γὰρ ἡ σὰρξ σήπεται καὶ ἑλκοῦται, καὶ προσκατασήπει τὸ ἐπελθὸν τοῦ φλέγματος, καὶ τῆς χολῆς, καὶ γίνεται πύον. Ετέρη νοῦσος. Περιωδυνίη τὴν κεφαλὴν ἴσχει, καὶ ἐμέει χολήν, καὶ δυσουρέει, καὶ παραφρονέει. Οὗτος περιωδυνέει μὲν ὑπὸ τῆς ὑπερθερμασίης τῆς κεφαλῆς. Παραφρονέει δὲ ὅταν τὸ αἷμα τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπὸ χολῆς ἢ φλέγματος ὑποθερμανθῇ, καὶ κινηθῇ μᾶλλον τοῦ εἰωθότος. Εμέει δὲ χολήν, ἅτε κεκινημένης αὐτῆς ἐν τῷ σώματι. Καὶ ἡ κεφαλὴ ὑπὸ τῆς θερμασίης ἕλκει ἐφ᾽ ἑωυτήν. καὶ τὸ μὲν παχύτατον, ἐμέει. τὸ δὲ λεπτότατον, ἕλκει ἐς ἑωυτήν. Οὐρέει δὲ καὶ ἐν ταύτῃ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ὡς καὶ ἐν τῇ πρόσθεν εἴρηται. Ετέρη νοῦσος. Ην περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλέβια ὑπερεμήσῃ, τὸ μὲν οὔνομα οὐκ ὀρθὸν τῇ νούσῳ. οὐδὲ γὰρ ἀνυστὸν ὑπερεμῆσαι οὐδὲν τῶν φλεβίων, οὔτε τῶν ἐλασσόνων, οὔτε τῶν μειζόνων. ὀνομάζουσι δὲ καὶ φασὶν ὑπερέμετον. Εἰ δ᾽ ὡς μάλιστα ὑπερεμήσειε, νοῦσος ὑπ᾽ αὐτοῦ οὐκ ἔοικε γίνεσθαι. ἀπ᾽ ἀγαθοῦ γὰρ κακὸν οὐχ οἷόν τε γενέσθαι. οὐδ᾽ ἀπὸ κακοῦ ἀγαθὸν γένοιτο ἄν. οὐδ᾽ αὖ ἀγαθὸν πλέον τοῦ δέοντος οἷόν τε γενέσθαι. Αλλ᾽ ὑπερεμέειν δοκέει, ὅταν ἐς τὰς φλέβας χολὴ ἢ φλέγμα ἐσέλθῃ. Μετεωρίζονται γὰρ αἱ φλέβες, καὶ σφύζουσι, καὶ ὀδύνη κατὰ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν ἐγγίνεται, καὶ τὰ ὦτα ἠχέει καὶ ἀκούει οὐδέν, καὶ ἠχέει μὲν ἅτε τῶν φλεβίων σφυζόντων καὶ παλλομένων, τηνικαῦτα γὰρ ἦχος ἔνεστιν ἐν τῇ κεφαλῇ. Βαρυηκοεῖ δὲ τὸ μέν τι, ὑπὸ τοῦ ἔσωθεν ψόφου καὶ ἤχου, τὸ δὲ ὅταν ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ φλέβια τὰ περὶ αὐτὸν ἐπαρθῇ. ὑπὸ γὰρ τῆς ὑπερθερμασίης ἐμπίπλησι τὸ κατὰ τὸ οὖς κενὸν ὁ ἐγκέφαλος ἑωυτοῦ, καὶ ἅτε οὐκ ἐνεόντος τοῦ ἠέρος ἰσοπληθέος, ὡς καὶ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, οὐδὲ τὸν ἦχον ἴσον παρέχοντος, οὐκ ἐνσημαίνει οἱ τὰ λεγόμενα ὁμαλῶς, καὶ ἀπὸ τούτου βαρυηκοεῖ. Οὗτος ἢν μὲν ῥαγῇ αὐτῷ ἐς τὰς ῥῖνας, ἢ ἐς τὸ στόμα ὕδωρ καὶ φλέγμα, ὑγιὴς γίνεται. Ην δὲ μὴ ῥαγῇ, ἑβδομαῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. Ην δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπερεμέσωσι φλέβες, ὑπερεμέουσι δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν, ἃ καὶ ἐν τῷ πρόσθεν εἴρηται. Σημήϊον δὲ ὅτι τοιούτῳ τρόπῳ ὑπερεμέουσι τόδε. Οταν τις ἢ χεῖρα τοῦτο πάσχουσαν ἐπιτάμῃ, ἢ κεφαλήν, ἢ ἄλλο τι τοῦ σώματος, τὸ αἷμα μέλαν ῥέει, καὶ θολερὸν καὶ νοσῶδες. Καίτοι οὐδὲ αἷμα δίκαιον εἰπεῖν

κατ

ex venis trahunt, & propterea bene colorati esse videntur. Alius morbus. Caput vlceribus impletur, & corpus intumescit, & color morbi regij est, & aliàs alia corporis parte vlcera erupunt: & febris aliàs atq; aliàs corripit, & ex dorso aqua fluit. Huic quum in capite pituita subbiliosa connutrita fuerit, vlcera fiunt, vbi sinciput pituita & bile perrigatum fuerit, & vbi pituita rara & aceruata fuerit, itemq; bilis. Hæc enim consistit, putrescit, & exulceratur. Attenuata vero pituita ad aures penetrat. At in reliquo corpore vlcera eadem ratione, qua in capite fiunt, sanguine & bile putrefactis, quacunque in parte fuerint collecta. Hac enim parte caro putrescit & exulceratur, & accedentem pituitam ac bilem insuper putrefacit, & fit pus. B Alius morbus. Dolor circum circa caput vexat, & vomit bilem, & difficulter mingit, & desipit. Hic caput quidem dolet, præ nimia
2 eius calefactione. Desipit autem, quum sanguis in capite à bile aut pituita fuerit calefactus, & plus solito commotus. Vomit autem bilem, vt pote commota ipsa in corpore. Et caput præ caliditate trahit in seipsum, & crassissimum quidem vomit, tenuissimum verò in seipsum trahit. Mingit autem & in hoc morbo ab ijsdem, velut etiam in superiore dictum est. Alius morbus. Si circa cerebrum venulæ supereuomant, nomen quidem rectum morbo non est: (neque enim fieri potest vt aliqua vena, siue parua, siue magna supereuomat:) nominant tamen & dicunt superuomitum. Si vero etiam quàm maxime supereuomant, morbum ab hoc
3 ipso fieri non est verisimile. Nam à bono malum fieri non potest, neque à malo vtique bonum fiat. Neque rursus bonum plus iusto fieri potest. Verum supereuomuere videntur, quum ad venas bilis aut pituita ingressa fuerit. Eleuantur enim venæ & pulsant, & dolor per totum caput dispergitur. Et aures sonitum percipiunt ac nihil audiunt. Et sonitum quidẽ percipiunt, vtpote venis pulsantibus, & palpitantibus. Tunc enim sonitus est in capite. Grauiter autem audiunt, partim præ interno strepitu ac sonitu, partim quum cerebrum & venę circa ipsum eleuatur. Præ nimia enim caliditate, vacuam circa aurem partẽ cerebrum de seipso implet: & quũ æqualis aeris copia non insit, velut priore tempore, neque æqualem sonum exhibeat, ea quæ dicuntur, non æqualiter se imprimunt, atque ex hoc grauem auditum habent. Hic si quidem erumpat ipsi ad nares, aut ad os aqua & pituita, sanus fit: Si vero non erumpat, septima die maxime moritur. At si in capite venæ supereuomant, id quod ab ijsdem fit & quæ prius relata sunt. Signum vero quòd tali modo supereuomant, hoc est. Quum quis aut manum, aut caput, aut aliam quandam corporis partem, hoc patientem incidat, sanguis niger profluit, & turbatus ac morbosus: quanquam neque sanguis

nominari

A nominari iustè mereatur, nisi tunc quum rubicundus ac sincerus fluit. Quum itaque supereuomant ab iisdem caussis, dolor & vertigo, & grauitas caput occupant. dolor quidem, præ nimia sanguinis caliditate: vertigo vero, quũ aceruatus ad faciem processerit sanguis: grauitas autem, quod copiosior sanguis fit in capite, & turbulentior ac morbosior, quàm intrinsecus.

Cerebri corruptio.

4 Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite spinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & sudor adest, & somni expers est, & ex naribus sanguis fluit. Sæpe etiam sanguinem vomit. B Corrumpitur autem cerebrum tali modo, quum aut nimium calefactum aut perfrigeratum, biliosum aut pituitosum plus solito factum fuerit. Vbi vero horum aliquid perpessum fuerit, etiã spinalem medullam supercalefacit. Et quum etiam hæc percalescit, dolorẽ spinæ inducit. Animo vero linquitur homo, quũ pituita aut bilis ad cor consistit. Consistere autẽ necesse est commotis ac humectatis. Sudor aũt fit præ labore. Sãguinem vero vomit, quum venæ, quæ sunt in capite, à cerebro fuerint calefactæ: quæ vero circa spinã sunt, à spina: spina aũt à spinali medulla: medulla verò à cerebro, vnde sanè originem trahit. Quum igitur calefactę fuerint venæ, & sanguis ĩ ipsis efferbuerit, quæ quidẽ in capite sunt venæ, distribuunt ipsum ad nares, C & ad os: quæ vero circa spinã sanguifluæ, in corpus. Hic tertia aut quinta die plerunq; perit. Alius morbus. Derepente dolor occupat caput, & statim vox intercipitur ac sui impotẽs fit. Hic in septem diebus moritur, si non febris inuaserit. Si enim hæc inuaserit, sanus euadit. Patitur autem hęc, quum atra bilis ipsi in capite cómota fluxerit: maxime in partem in qua plurimæ sunt venæ, in collum inquam, ac pectus. Deinde postridie sideratus fit ac impotens, sanguine nimirum perfrigerato. Et si superior euaserit, ita vt sanguis calescat, siue ab his quæ exhibentur, siue à seipso, attollitur & diffunditur ac mouetur, & spirationem inducit, & spumescit, D & à bile separatur, & sanus euadit. Si vero superior non euaserit, adhuc magis perfrigeratur: & vbi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipso defecerit, congelatur, & moueri non potest, sed moritur. At si ex ebrietatibus hæc patiatur (nam & hoc contingit) itidem moritur.

Caries ossis capitis.

Quum caries facta fuerit in osse, dolor ex osse corripit. Temporis autem progressu cutis de capite alia atque alia parte abscedit. Talia vero patitur is, cui in secunda ossis lamina, pituita superueniens resiccata fuerit. Hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipso deficit,

κατ᾽ οὔνομα, ἀλλ᾽ ἐρυθρὸν καὶ εἰλικρινὲς ῥεῖν. Ὅταν δὲ ὑπερεμέσωσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν, ἴσχει ὀδύνη καὶ σκοτοδινίη, καὶ βάρος ἔχει τὴν κεφαλήν. ὀδύνη μὲν ὑπὸ τῆς ὑπερθερμασίης τοῦ αἵματος. σκοτοδινίη δὲ ὅταν ἅλες ἐπὶ τὸ πρόσωπον χωρήσῃ τὸ αἷμα, βάρος δὲ ἅτε τοῦ αἵματος πλείονος ἐόντος ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ θολερωτέρου, καὶ νοσωδεστέρου, ἢ ἔσωθεν. Vet. Cod.

Σφακελισμὸς ἐγκεφάλου.

Ἢν σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη ἔχει ἐκ τῆς κεφαλῆς τὴν ῥάχιν, καὶ ἐπὶ τὴν καρδίαν φοιτᾷ, ἀψυχίη καὶ ἱδρὼς, καὶ ἄϋπνος τελέθει, καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ. Πολλάκις δὲ καὶ αἷμα ἐμέει. Σφακελίζεται δὲ ὁ ἐγκέφαλος, τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἢ ὑπερθερμανθῇ, ἢ ὑπερψυχθῇ, ἢ χολώδης ἢ φλεγματώδης γένηται μᾶλλον τοῦ εἰωθότος. Ὅταν δέ τι τούτων πάθῃ, ὑπερθερμαίνει καὶ τὸν νωτιαῖον μυελὸν, καὶ διαθερμαινόμενος καὶ οὗτος, ὀδύνην τῇ ῥάχει παρέχει. Ἀψυχέει δὲ ὅταν προσίστηται πρὸς τὴν καρδίην φλέγμα ἢ χολή. Προσίστασθαι δὲ ἀνάγκη, κεκινημένων καὶ ὑγρασμένων. ἱδρὼς δὲ γίνεται ὑπὸ πόνου. Τὸ αἷμα δὲ ἐμέει, ὅταν αἱ φλέβες μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ, ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου θερμανθῶσιν. αἱ δὲ παρὰ τὴν ῥάχιν, ὑπὸ τῆς ῥάχιος. ἡ δὲ ῥάχις, ὑπὸ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. ὁ δὲ μυελὸς, ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ὅθενπερ πέφυκεν. Ὅταν οὖν θερμανθῶσιν αἱ φλέβες, καὶ τὸ αἷμα ἐν αὐτῇσι ζέσῃ, διαδιδοῦσιν αἱ μὲν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐς τὰς ῥῖνας. αἱ δ᾽ ἀπὸ τῆς ῥάχιος αἱμοῤῥόοι, ἐς τὸ σῶμα. Οὗτος τριταῖος ἀπόλλυται, ἢ πεμπταῖος ὡς τὰ πουλλά. Ἑτέρη νοῦσος. Ἐξαπίνης ὀδύνη λαμβάνει τὴν κεφαλήν, καὶ παραχρῆμα ἄφωνος γίνεται, καὶ ἀκρατὴς ἑωυτοῦ. Οὗτος ἀποθνήσκει ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μή μιν πῦρ ἐπιλάβῃ. Εἰ γὰρ ἐπιλάβῃ, ὑγιαίνει. Πάσχει δὲ ταῦτα, ὅταν αὐτῷ μέλαινα χολὴ ἐν τῇ κεφαλῇ κινηθεῖσα ῥυῇ, καὶ μάλιστα καθ᾽ ὃ τὰ πλεῖστά ἐστι φλέβια, ἐν τῷ τραχήλῳ φημὶ, καὶ τοῖς στήθεσιν. ἔπειτα καὶ τῇ ἑξῆς ἀπόπληκτος γίνεται καὶ ἀκρατὴς, ἅτε τοῦ αἵματος ἐψυγμένου, καὶ ἢν κρατήσῃ ὥστε τὸ αἷμα θερμανθῆναι, ἤν τε ὑπὸ τῶν προσφερομένων, ἤν τε ὑφ᾽ ἑωυτοῦ, μετεωρίζεταί τε καὶ διαχέεται καὶ κινέεται, καὶ τὴν πνοιὴν ἐσάγεταί τε καὶ ἀφρέει, καὶ χωρίζεται τῆς χολῆς, καὶ ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ κρατήσῃ, ψύχεται μᾶλλον, καὶ ὅταν παντάπασι ψυχθῇ καὶ ἐκλείπει ἐξ αὐτοῦ τὸ θερμὸν, πήγνυται καὶ κινηθῆναι οὐ δύναται, ἀλλὰ ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ἐκ θωρήξιων ταῦτα πάθῃ, καὶ γὰρ πάσχει ὑπὸ τῶν αὐτέων, καὶ ἀπόλλυται.

Τερηδών.

Ὅταν τερηδὼν γένηται ἐν τῷ ὀστέῳ, ὀδύνη λαμβάνει ἐκ τοῦ ὀστέου. Χρόνῳ δὲ ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ. Οὗτος δὲ ταῦτα πάσχει ᾧ τινι ἐν τῇ διπλόῃ τοῦ ὀστέου, ὅταν φλέγμα ἐπιγινόμενον ἀποξηρανθῇ. Ταύτῃ γὰρ ἀραιὸν γίνεται καὶ ἐκλείπει ἐξ αὐτέου ἡ ἰκμὰς πα-

Vet. Cod. πᾶσα, καὶ ἅτε ξηροῦ ἐόντος, ἀφίσταται τὸ δέρμα ἀπ᾽ αὐτοῦ. Αὕτη ἡ νοῦσος οὐ θανάσιμός ἐστιν. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν βλητὸς γένηται, ἀλγέει τῆς κεφαλῆς τὸ πρόσθεν, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁμαλῶς ὁρᾷ, καὶ κωμαίνει, καὶ αἱ φλέβες σφύζουσι, καὶ πυρετὸς ἴσχει βληχρὸς, καὶ τοῦ σώματος ἀκρασίη. Οὗτος ταῦτα πάσχει, ὅταν αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβες θερμανθῶσιν, καὶ θερμανθεῖσαι εἰρύσωσι φλέγμα ἐς ἑωυτάς. Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς νούσου, ἐκ τούτου γίνεται. Τὸ δὲ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς, διὰ τόδε ἀλγέει. ὅτι αἱ φλέβες ἐν ταύτῃ εἰσὶν αἱ παχύταται, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἐς τὸ πρόσω μᾶλλον κεῖται τῆς κεφαλῆς, ἢ ἐς τοὔπισθεν. Καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν διὰ τοῦτο οὐχ ὁρᾷ περικειμένου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ φλεγμαίνοντος. Τὸ δὲ σῶμα διὰ τόδε ἀκρασίαι ἴσχουσιν. αἱ φλέβες ἐπὴν ἐς ἑωυτὰς ἐρύσωσι φλέγμα, ἀνάγκη ὑπὸ ψυχρότητος τοῦ φλέγματος, τὸ αἷμα ἑστάναι μᾶλλον νῦν, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, καὶ ἐψῦχθαι, μὴ κινευμένου δὲ τοῦ αἵματος, οὐχ οἷόν τε μὴ οὐχὶ καὶ τὸ σῶμα ἀτρεμίζειν καὶ κεκωφῶσθαι. Καὶ ἢν μὲν τὸ αἷμα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κρατήσῃ, ὥστε διαθερμανθῆναι, διαφεύγει. Ἢν δὲ τὸ φλέγμα κρατήσῃ, ἐπιψύχεται μᾶλλον τὸ αἷμα καὶ πήγνυται. Καὶ ἢν ἐς τοῦτο ἐπιδιδοῖ ψυχόμενον καὶ πηγνύμενον, πήγνυται παντελῶς καὶ ἐμψύχεται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀποθνήσκει.

ficit, & quia aridum est, cutis ab ipso abscedit. A Hic morbus lethalis non est. Alius morbus. Si sideratus fiat, anteriorem capitis partem dolet, & oculis non æqualiter videt, & soporatur, & venæ pulsant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic patitur hæc, quum venæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in seipsas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anteriorem vero capitis partem ideo dolet, quòd venæ in hac sint crassissimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis situm est quàm ad posteriorem. Et oculis ideo non videt, procumbente eo cerebro, ac inflammato. Impotentiæ vero ideo corpus occupant, postquam venæ pituitam in seipsas traxerint, necesse est præ pituitæ frigiditate, sanguinem magis nunc sisti, ac B perfrigeratum esse, quàm priori tempore: dum autem sanguis non mouetur, fieri non potest vt non etiam corpus quiescat ac torpeat. Et si quidem sanguis, ac reliquum corpus superarint, ita vt calescant, homo euadit. Si verò pituita præualuerit, sanguis magis perfrigeratur ac congelatur. Et si frigiditas ac congelatio augescant, penitus congelascit, ac perfrigeratur homo, & moritur.

Κυνάγχη.

Κυνάγχη δὲ γίνεται, ὅταν ἐν τῇ κεφαλῇ φλέγμα κινηθὲν ῥυῇ ἀλὲς κάτω, καὶ στῇ ἐν τῇσι σιαγόσι, καὶ περὶ τὸν τράχηλον. Οὗτος οὔτε τὸ σίαλον δύναται καταπίνειν. ἀναπνεῖ δέ τε βιαίως καὶ ῥέγχει, καὶ ἔστιν ὅτε καὶ πυρετὸς αὐτὸν ἴσχει. Τὸ μὲν οὖν νούσημα ἀπὸ τούτου γίνεται, καὶ ἄλλοτε ὑπ᾽ αὐτὴν τὴν γλῶτταν, ἄλλοτε ὑπὲρ τῶν στηθέων, ὀλίγον.

Angina.

Angina siue Cynanche fit, quum pituita in capite commota aceruatim deorsum fluxerit, C & in maxillis ac circa collum constiterit. Hic neque saliuam deglutire potest, respirat autem violenter ac stertit, & aliquando etiam febris ipsum corripit. Et morbus sanè ex hac caussa fit: & aliquando sub ipsam linguam, aliquando paululum supra pectus.

Σταφυλή.

Σταφυλὴ δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸν γαργαρεῶνα καταβῇ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ κατακρήμναται καὶ γίνεται ἐρυθρός. ἢν δὲ πλείων χρόνος γένηται, μελαίνεται. μελαίνεται δὲ ὧδε. Ἐπίφλεβός ἐστιν ὁ γαργαρεὼν παχέης, καὶ ἐπὴν φλεγμήνῃ, θερμαίνεται, καὶ ὑπὸ τῆς θερμασίης ἕλκει ἐκ τῆς φλεβὸς τοῦ αἵματος, καὶ μελαίνεται ὑπ᾽ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἢν μὴ ὀργῶντα τάμῃς, παραχρῆμα ἀποπαρθάζουσι. Ἡ γὰρ φλὲψ διαθερμαίνει, καὶ ὑπὸ τῆς θερμασίης ἐμπιπλεῖ τὰ περὶ τὸν γαργαρεῶνα αἵματος, καὶ δι᾽ ὀλίγου ἀποπνίγονται.

Vua morbus.

Vua fit, quum pituita de capite ad gurgulionem descenderit, & gurgulio præceps dependet, ac fit rubicundus: temporis autem progressu, nigrescit. Nigrescit autem hoc modo. Venosus est gurgulio, ac crassus, & postquam inflammatus est, calescit: & præ caliditate sanguinem ex vena adtrahit, ac ab ipso nigrescit. D Quapropter & si non turgentem seces, statim inflammantur. Nam vena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem sanguine replet, & breui suffocantur.

Ἀντιάδες.

Ἀντιάδες δὲ καὶ ὑπογλωσσίδες, καὶ οὖλα, καὶ γλῶσσα, καὶ ὅσα τοιαῦτα ταύτῃ πεφυκότα, ταῦτα πάντα νοσέει ἀπὸ τοῦ φλέγματος. Τὸ δὲ φλέγμα, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνει. Ἡ δὲ κεφαλὴ, ἐκ τοῦ σώματος ἕλκει. ἕλκει δὲ, ὅταν διαθερμανθῇ: διαθερμαίνεται δὲ, ὑπὸ σιτίων καὶ ἡλίου,

Tonsillæ ac vicinæ partes.

Tonsillæ, & partes sub lingua, & gingiuæ, & lingua, & quæcunque huiusmodi hoc loco consistunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita autem de capite descendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem vbi fuerit calefactum; percalescit autem à cibis, & sole,

A sole, & frigore, & laboribus ac febrili calore. Quum verò calefactum fuerit, tenuissimum ex corpore ad seipsum trahit. Vbi vero traxerit, rursus id ad corpus descendit.

Morbi à capite orientes.

Quum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, torpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur quæ ex vrinæ stillicidio contingere solent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et si quidem per nares aut aures, aqua & mucus erumpat, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidium sedatur, mingitq; citra dolorem vrinam multam, & albam, ad viginti
B dies. Et dolor capitis cessat, & intuenti splendor ex oculis subtrahitur, & dimidiatas rerum facies se videre putat. Hic quadragesima die penitus sanus euadit. Multis verò quandoq; morbus redit septimo aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipsi crassescit, & ad tactum cedit: & de paucis cibis tener ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi, priusquam erumpat aqua per nares & aures, & teneat ipsum dolor: deraso capite, vtrem coriaceum circum frontem deligare oportet, aqua plenum calidissima, quantum sustinere potest, atque hinc ipsum calefieri permittere, & vbi perfrigeratus fuerit, alium adhibere: Si verò hinc debi-
C litetur, desistere: ac tempore interposito eadem repetere, donec remiserit dolor. Et si aluus non egerat, infusum per clysterem immittere, & vrinam cientibus in potu datis, aquam mulsam aquosam insuper bibendum exhibere: & calore quam maxime foueatur. Sorbeat autem succum ptisanæ tenuem. Si verò venter nō subeat, mercurialem in aqua coctam terito, ac succum excolato, & de ipso, ac de ptisanę succo, parem mensuram permisceto, & modicū mellis adijcito. Hunc succum ter in die sorbeat & vinum mellei coloris, aquosum, album modicum, à sorbitione insuper bibat. Postquam autem eruperint ipsi per nares mucosa, & vrinam crassam eiecerit, & à dolore capitis liberatus fue-
D rit, vtre amplius ne vtatur, sed multa calida lotus, vrinam cientia, & aquam mulsam bibat. Et primis quidem diebus milium delingat, & cucurbitam edat, aut betas per triduum. Deinde cibis vtatur mollissimis ac quàm maxime per aluum subeuntibus, ita vt semper modicum ad cibos priores addat. At vbi quadraginta dies præterierint, (sedatur enim morbus maxime in tanto tempore,) capite ipsius purgato, prius medicamento exhibito, ipsum deorsum purgato, si tempus anni hoc permittat. Deinde serum ad dies septem bibendum dato, aut pauciores, si debilis existat. Si verò morbus reuertatur, fomento per totum corpus adhibito, postridie veratrum bibendum dato. Deinde quā-
to

ἡλίου, καὶ πόνων, καὶ πυρός. Ὅταν δὲ διαθερμανθῇ, ἕλκει τὸ λεπτότατον ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ σώματος. Ὅταν δὲ εἰρύσῃ, καταβαίνει, καὶ πάλιν ἐς τὸ σῶμα. Vet. Cod.

Νοῦσοι αἱ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς γινόμεναι.

Ὅταν πλήρης γένηται ἡ κεφαλὴ, καὶ τύχῃ ὑπό τινος τούτων διαθερμανθεῖσα, νάρκη ἴσχει τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐρέει συχνὰ, καὶ τὰ ἄλλα πάσχει ἅπερ ὑπὸ στραγγουρίης. ὁ αὐτὸς ἡμέρας ἐννέα, ταῦτα πάσχει. Καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ καὶ βλέννα, ἀπαλλάττεται τῆς νούσου, καὶ παύεται τῆς στραγγουρίης. οὐρέει τε ἀπόνως, καὶ πουλλὺ καὶ λευκὸν, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας, καὶ ἡ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη ἐκλείπει, καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐσορῶντι κλέπτεται οἱ αὐγή, καὶ δοκέει τὸ ἥμισυ τῶν προσώπων ὁρᾶν. Οὗτος τεσσαρακοσταῖος, ὑγιὴς παντελῶς γίνεται. Ἐνίοτε δὲ πουλλοῖς ὑπανέστρεψεν ἡ νοῦσος ἑβδόμῳ ἔτει, ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. Καὶ τὸ δέρμα οἱ παχύνεται τὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ψαυόμενον ὑπείκει, καὶ ἀπ' ὀλίγων σιτίων, ἁπαλὸς καὶ εὔχροος φαίνεται, καὶ ἀκούει οὐκ ὀξέα. Ὅταν οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς ἀρχομένῳ τῆς νούσου, πρόσθεν ἢ ῥαγῆναι κατὰ τὰς ῥῖνας τὸ ὕδωρ, καὶ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ ἔχει αὐτὸν ἡ περιωδυνίη, ἀποξυρήσαντα χρὴ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, περιδέοντα περὶ τὸ μέτωπον τὸν ἀσκὸν τὸν σκύτινον, ὕδατος ἐμπιπλῶντα, ὅσον ἀνέχηται θερμοτάτου, ἐᾶν αὐτὸν χλιαίνεσθαι, καὶ ἐπὴν ἀποψυχθῇ, ἕτερον ἔχειν. Ἢν δὲ ἀσθενέῃ παύεσθαι, καὶ διαλιπὼν, αὖθις ποιέειν ταῦτα ἔστ' ἂν χαλάσῃ ἡ περιωδυνίη. Καὶ ἢν ἡ κοιλίη μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύσαι αὐτὸν, καὶ πιπίσκοντα τῶν οὐρητικῶν, μελίκρητα διδόναι ἐπιπίνειν ὑδαρέα, καὶ θαλπέσθω ὡς μάλιστα. Ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης λεπτόν. ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, λινόζωσιν ἑψήσας ἐν ὕδατι* τρίβων, διηθέων τὸν χυλὸν, *ἴσως τρι-
συμμίσγειν ἴσον,* τῷ ἀπὸ τῆς πτισάνης* χυλοῦ, γωνι * τῷ
καὶ* τῷ ἀπὸ τῆς λινοζώσιος, καὶ μέλι ὀλίγον πα- * χυλῷ
ραμίσγειν ἐς τὸν χυλόν. Τοῦτον ῥοφαίνειν τρὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον μελιχρὸν, ὑδαρέα, λευκὸν, ὀλίγον ἐπὶ τῷ ῥοφήματι. Ἐπὴν δὲ οἱ ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας τὰ βλεννώδεα, καὶ οὐρέει παχὺ, καὶ τῆς ὀδύνης ἀπηλλαγμένος ἐν τῆς κεφαλῆς, τῷ ἀσκῷ μηκέτι χρήσθω, ἀλλὰ λουόμενος πολλῷ* θερμῷ, πινέτω τὰ διουρητικὰ καὶ με- * καὶ
λίκρητα ὑδαρέα. Καὶ τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας κέγχρον λειχέτω, καὶ κολοκύντην, ἢ τεῦτλα τρεῖς ἡμέρας. Ἔπειτα σιτίοισι χρήσθω, ὡς* μαλ- *μαλακοῖ-
θακωτάτοισι καὶ διαχωρητικωτάτοισι, προστι- σι καὶ
θεὶς ὀλίγον ἀεὶ τῶν σιτίων. Ἐπὴν δὲ τεσσαράκοντα ἡμέραι διέλθωσι, καθίσταται γὰρ μάλιστα ἡ νοῦσος ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, καθήρας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, πρότερον οἱ φάρμακον δοὺς, κάτω κάθηρον, ἢν ὥρη ἐν τοῦ ἔτεος. Ἔπειτα ὀῤῥὸν μεταπῖσαι ἑπτὰ ἡμέρας, ἢν δὲ ἀσθενήσῃ, ἐλάσσονας. Ἢν δὲ ὑποστρέψῃ ἡ νοῦσος πυριάσας αὐτὸν ὅλον ἐς αὔριον, δίδου ἐλλέβορον πίνειν. Κἄπειτα δια-

Vet. Cod. διαλείπειν ὅσον ἄν σοι δοκέῃ χρόνον, καὶ τότε τὴν κεφαλὴν καθήρας κατωτερικὸν δοὺς φάρμακον, καῦσον τὴν κεφαλὴν ἐσχάρας ὀκτὼ, δύο μὲν παρὰ τὰ ὦτα, δύο δὲ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐν τῇ κοτίδι, δύο ἐν τῇ ῥινὶ, παρὰ τοὺς κανθούς. Τὰς φλέβας καίειν δὲ τὰς μὲν παρὰ τὰ ὦτα, ἔστ᾽ ἂν παύσωνται σφύζουσαι. Τοῖσι δὲ σιδηρίοισι, σφηνίσκους ποιησάμενος, διακαίειν πλαγίας τὰς φλέβας. Ταῦτα ποιήσαντι, ὑγιείη ἐγγίνεται. Ἄλλη νοῦσος. Ἑλκέων καταπίμπλαται τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ σκέλεα οἰδίσκεται, ὥσπερ ἀπὸ ὑδροποσίης, καὶ ἐν τῇσι κνήμῃσιν ἐμπλάσσεται, καὶ ἢν* πιέσῃς, ἡ χροιὴ ἰκτερώδης, καὶ ἐκφύει ἕλκεα ἄλλοτε ἄλλῃ, μάλιστα δὲ περὶ τὰς κνήμας, καὶ φαίνεται πονηρὰ προσιδέειν. Ἀποφλεγμήναντα δὲ ταχέως ὑγιέα γίνονται, καὶ πυρετὸς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε λαμβάνει. Ἡ δὲ κεφαλὴ ἀεὶ θερμὴ γίνεται, καὶ ἐκ τῶν ὤτων ὕδωρ ῥέει. Ὅταν οὕτως ἔχει, φάρμακον οἱ δοῦναι, ὑφ᾽ οὗ φλέγμα, καὶ χολὴ καθαιρεῖται ἄνω· ἢν μὲν ψῦχος ἔῃ, προπυριάσας, καὶ λούσας θερμῷ. ἔπειτα διαλείπων ἡμέρας τρεῖς, τὴν κεφαλὴν καθῆραι. μετὰ δὲ κάτω φάρμακον πῖσαι. Ἢν δὲ ὥρη ἔῃ, καὶ ὀῤῥὸν μεταπιέτω. εἰ δὲ μὴ, γάλα ὄνου. Μετὰ δὲ τὰς καθάρσιας, σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρήσθω, καὶ διαχωρητικωτάτοισι, καὶ ἀλουτεέτω. Ἢν δὲ ἡ κεφαλὴ ἑλκῶται, τρύγα κατακαίων οἰνηρὴν, σμῆγμα ποιῶν. σύμμισγε τῆς βαλάνου τὸ ἔκλεμμα, λεῖον τρίβων· λίτρον συμμίσγων ἴσον ἀποσμήξας τούτοισι, λούσθω πολλῷ θερμῷ. Χριέσθω δὲ τὴν κεφαλὴν, δαφνίδας τρίψας καὶ κηκῖδας, καὶ σμύρναν, καὶ λιβανωτὸν, καὶ ἀργυρίου ἄνθος, καὶ ὕειον ἄλειφα, καὶ δάφνιον ἔλαιον. ταῦτα μίξας χρίειν. Τὸν δὲ μετὰ ταῦτα χρόνον, ἐμέτοισι χρήσθω τρὶς τοῦ μηνὸς, καὶ γυμναζέσθω καὶ θερμολουτεέτω. Ἢν δέ σοι τάδε ποιέοντι, ἐκ μὲν τοῦ ἄλλου σώματος ἡ νοῦσος ἐξεληλύθῃ. ἐν δὲ τῇ κεφαλῇ ἔτι ἕλκεα οἱ γίνηται, καθήρας τὴν κεφαλὴν αὖθις, φάρμακον κάτω μεταπῖσαι. Ἔπειτα ξυρήσας τὴν κεφαλὴν, κατατάμνειν τομὰς ἀραιὰς, καὶ ἐπὴν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ἀνατρίψαι. Ἔπειτα εἴρια πινόεντα οἴνῳ ῥαίνων, ἐπιδεῖν, καὶ ἐπὴν ἀπολύσῃς, περισπογγίζειν καὶ μὴ βρέχειν. Ἔπειτα κυπαρισσον ἐπιπάττειν, ἐλαίῳ ὑποχρίων. Τοῖσι δὲ εἰρίοισι ἐπιδέσμοισι χρήσθω, ἔστ᾽ ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἄλλη νοῦσος. Περιωδυνίη λαμβάνει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὴν κινήσῃ τις ἧττον, ἐμέει χολήν. Ἐνίοτε δὲ καὶ δυσουρέει καὶ παραφρονέει. ἐπὴν δ᾽ ἑβδομαῖος γένηται, ἐνίοτε ἀποθνήσκει. ἢν δὲ τὴν ἑβδόμην διίῃ, καὶ ἐνναταῖος ἢ ἑνδεκαταῖος, ἢν μή οἱ ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὰ ὦτα. Ἢν δὲ ῥαγῇ, ὑπεκφυγγάνει. ῥεῖ δὲ ὑπόχολον ὕδωρ. ἔπειτα τῷ χρόνῳ, πύον γίνεται ἐκσαπέν. Ὅταν οὖν οὕτως ἔχῃ, ἕως μὲν ἂν ἡ περιωδυνίη ἔχῃ κατ᾽ ἀρχὰς, πρὶν ῥαγῆναι ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν ὤτων, σπόγγους ἐν ὕδατι θερμῷ βρέχων, ἄσσον προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. Ἢν δὲ μὴ τουτέοισι χαλᾷ, τῷ ἀσκῷ χρῆσθαι τῷ αὐτῷ τρόπῳ, ὥσπερ ἐπὶ

* πιέσαις

to tempore tibi visum fuerit intermittito, & tunc capite purgato, medicamento deorsum A
6 purgante exhibito, crustas octo capiti inurito: duas circa aures, duas in occipitio, hinc atque hinc ad ceruicis neruum, duas in naso circa angulos. Venæ autem circa aures vrendæ sunt, donec pulsare desinant. Ferramentis verò cuneoli forma paratis obliquas venas perurito. Atque hæc vbi feceris, sanitas continget. Alius morbus. Vlceribus impletur caput, & crura intumescunt, velut ab aquæ potu, & in tibias tumor infarcitur, & si premas, color morbi regij apparet, & vlcera aliàs alia corporis parte erumpunt, maxime tamen circa tibias, & malum aspectum præ se ferunt. Vbi verò inflammatione liberata sunt, cito sana fiunt: B & febris aliàs atque aliàs corripit. Caput autem semper calidum est, & ex auribus aqua fluit. Quum ita habet, medicamentum ei dandum est, à quo pituita, & bilis sursum purgatur, si quidem frigus fuerit, præfoto ac calida loto. Deinde tribus diebus interpositis caput purgato. Postea etiam deorsum purgans medicamentum bibendum dato. Si verò tempus anni ferat, etiam serum postea bibat: sin minus, lac asininum. Post purgationes, cibis quàm paucissimis, & quàm maxime per aluum subeuntibus vtatur, & non lauet. Si verò caput exulceratur, fecem vini ad smegma faciendum comburito, & glandis corticem tritum leuigatum ammisceto, & pari nitro ammixto, C his defrictus multa calida lauetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore, adipeq; suillo, ac oleo laurino: his permixtis inungatur. Post hoc autem tempus vomitibus vtatur bis in mense, & exerceat se, ac calida lauet. At si his adhibitis, ex reliquo quidem corpore morbus fuerit exclusus, verùm in capite ipsi vlcera adhuc fiant, rursus capite purgato, medicamentum deorsum purgans, postea bibendum dato. Deinde raso capite, fissuras raras incidito, & vbi sanguis effluxerit confricato. Postea lanas succidas vino imbutas superligato, & postquam exolueris, spongia detergito, & ne humectato. Deinde oleo sublito cupressum inspergito. Laneis autem deligamentis donec sanus D fiat vtatur. Alius morbus. Dolor caput corripit, & si paululum moueatur, bilem vomit. Quandoque etiam vrinam difficulter emittit, ac desipit, & septima die quandoque moritur: & nona quoque ac vndecima, septimam transgressus, si non eruperit per nares aut aures. Si verò eruperit, euadit. Fluit autem aqua subbiliosa: deinde temporis progressu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tenuerit in principio, priusquam ex naribus ac auribus erumpat, spongias aqua calida imbutas cito capiti admoueto. Si verò his non laxetur, vtre vtaris eodem modo velut in superiore

A riore morbo. Bibat autem aquam mulsam aquosam: Sin minus, aquam de farina crassa in ipsa macerata. Sorbeat ptisanæ quoque succum, & vinum album aquosum insuper bibat. Postquam verò per aures eruperit, & febris ac dolor remiserit, cibis vtatur per aluum subeuntibus, à modicis initio facto, semper aliquid addendo. Et caput calida lauetur: & aures colluat aqua pura, & spongiam melle tinctam indat. Si vero neque sic resiccetur, sed diuturna fluxio fiat, collutione facta, argenti florem, sandaracham, cerusam, singula æquis portionibus trita leuigataq; in aurem indito, eamq; expleto: & si quid præterlabatur, de medicamento amplius superaddito. Vbi verò resiccata fue-
B rit auris, expurgato, ac medicamentum eluito. Postea (obsurdescit enim primùm resiccata) lenibus fomentis aures foueto. Nam & sic vix ac longo tempore sedabitur. Moriuntur autem etiam, si dolor in aure fuerit, & nihil in septem diebus eruperit. Hunc multa calida lauato, & spongias aqua calida imbutas exprime, & tepidas ad aurem appone. Si verò neque sic erũpat, auri fomentum adhibeto. Sorbitionibus autem ac potionibus iisdem vtatur quibus in superioribus. Alius morbus. Si aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per sinciput ac tẽpora emergit, aliàs alio loco: & rigor ac febris aliàs atque aliàs, & regiones oculorum dolet, & cæcutit, & pupilla finditur, & ex vno duo se videre pu-
C tat, & si surrexerit, vertigo ipsum corripit, & ventum non sustinet, neque solem: & aures tinniunt, ac inter audiendum strepitu offenditur: 7
& vomit saliuam ac pituitam, quandoque etiam cibos: & capitis cutis attenuatur, & contactu gaudet. Quum sic habuerit, primùm dandum est ipsi medicamentum quod sursum pituitam educit, & postea caput purgato. Deinde interposito tempore medicamentũ deorsum purgans bibendum dato. Postea cibis quàm maxime aluum subeuntibus ipsum reficito, semper modica addendo. Postquam verò comederit iam cibos sufficiẽtes, vomitibus ieiunus vtatur, Lenticulæ decocto mel & acetum miscens, & olera antea comedens: & in die illa qua vomue-
D rit, primùm cyceonem bibat tenuem, postea ad vesperam cibis modicis vtatur, & non lauet: & à cibis deambulet, itemq; mane, vitans ventum ac solem, & ad ignem ne accedat. Et si quidem talia faciens sanus fiat, bene est: Sin minus, verè vbi ipsum prius purgaris, primùm veratro, postea etiam in nares medicamentum infundito, & pauco tempore interposito deorsum purgato, deinde cibis reficito. Postea inciso capite iuxta sinciput, ad cerebrum vsque perforato, & veluti sectionem ac perforationẽ curato. Alius morbus. Rigor, dolor, & febris per caput: maxime ad aurem, & ad tempora, & ad sinciput, & oculorum regiones dolet, & supercilia ipsi incumbere videtur, & grauitas caput detinet, & si quis

ἐπὶ τῆς προτέρης. Πινέτω δὲ μελίκρητα ὑδαρέα. Ην δὲ μὴ ἀπὸ τοῦ μελικρήτου, τὸ ἀπὸ τῶν κριμνῶν ὕδωρ πινέτω. Ροφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ἐπιπινέτω λευκὸν οἶνον ὑδαρέα. Vet. Cod.
Επὴν δὲ ῥαγῇ κατὰ τὰ ὦτα, καὶ πυρετὸς ἀνῇ, καὶ ἡ ὀδύνη, σιτίοισι χρήσθω διαχωρητικοῖσιν, ἀρξάμενος ἐξ ὀλίγων, προστιθεὶς ἀεί. Καὶ λούσθω θερμῷ κατὰ κεφαλῆς. Καὶ τὰ ὦτα διακλύζειν ὕδατι καθαρῷ, καὶ ἐντιθέτω σπογγίαν μέλιτι ἐμβάπτων. Ην δέ τοι μὴ ξηραίνηται οὕτως, ἀλλὰ χρόνιον γίνηται τὸ ῥεῦμα, διακλύσας, ἐμβάλλειν ἀργύρου ἄνθος, σανδαράχην, ψιμμίθιον, ἴσον ἑκάστου, λεῖα τρίβων ἐμπιπλεὶς τὸ οὖς, σάττειν, καὶ ἢν παραῤῥέῃ ἐπεμβάλλειν τοῦ φαρμάκου. Επὴν δὲ ξηρὸν γίνηται τὸ οὖς, ἐκκαθήρας, ἐκλύσαι τὸ φάρμακον. Επειτα, κωφὸν γὰρ γίνεται τὸ πρῶτον ἀποξηρανθὲν, πυριᾶν αὐτὸν βληχροῖσι πυρίῃσι τὰ ὦτα. καταστήσεται γὰρ οὕτω, μόλις καὶ ἐν χρόνῳ. Αποθνήσκουσι δὲ καὶ ἢν ἐς τὸ οὖς περιωδυνίη γινομένη μὴ ῥαγῇ ἐν τοῖσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν. ἢ τοῦτον λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ σπόγγους ἐν ὕδατι θερμῷ βρέχων, ἐκμάσσων χλιαροὺς, προστιθέναι πρὸς τὸ οὖν. ἢν δὲ μὴ δὲ οὕτω ῥήγνυται, πυριᾶν αὐτῷ τὸ οὖς. Ροφήμασι δὲ καὶ πόμασι, τοῖσιν αὐτοῖσι χρῆσθαι, οἷσι περ ἐπὶ τοῖσι πρόσθεν. * Ετέρη νοῦσος. Ην ὕδωρ ἐπὶ *ἄλλη
τῷ ἐγκεφάλῳ γίνηται, ὀδύνη ὀξείη ἴσχει διὰ τοῦ βρέγματος καὶ τῶν κροτάφων ἄλλοτε ἄλλῃ, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγέει καὶ ἀμβλυώσσει, καὶ ἡ κόρη σχίζεται, καὶ δοκέει ἐκ τοῦ ἑνὸς δύο ὁρᾷν, καὶ ἢν ἀναστῇ, σκοτοδινίη μιν λαμβάνει, καὶ τὸν ἄνεμον οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ τὸν ἥλιον, καὶ τὰ ὦτα τέτριγε, καὶ τῷ ψόφῳ ἄχθεται ἀκούων. καὶ ἐμέει σίελα καὶ λάπην, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ σιτία, καὶ τὸ δέρμα λεπτύνεται τῆς κεφαλῆς, καὶ ἥδεται ψαυόμενος. Οταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν δοῦναί οἱ πίσειν φάρμακον ἄνω, ὅ,τι φλέγμα ἄξει. Καὶ μετὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν καθῆραι. ἔπειτα διαλείπων φάρμακον πίσαι κάτω. ἔπειτα σιτίοισιν ἀνακομίζειν αὐτὸν, ὡς ὑποχωρητικωτάτοισιν, ὀλίγα ἀεὶ προστιθείς. ἐπὴν δὲ κατεσθίῃ ἤδη τὰ σιτία ἀρκοῦντα, ἐμέτοισι χρήσθω νῆστις, τῷ φακέῳ συμμίσγων μέλι καὶ ὄξος, λάχανα προτρώγων, καὶ τῇ ἡμέρῃ ταύτῃ ἂν ἐμέσῃ, πρῶτον μὲν κυκεῶνα πινέτω λεπτὸν. ἔπειτα ἐς ἑσπέρην, σιτίοισιν ὀλίγοισι χρήσθω, καὶ ἀλουτεέτω, καὶ περιπατείτω ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ ὄρθρου φυλασσόμενος τὸν ἄνεμον, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς πῦρ μὴ προσιέτω. Καὶ ἢν μὲν τοιαῦτα ποιήσαντι ὑγιὴς γίνηται, εἰ δὲ μὴ προκαθήρας αὐτὸν τοῦ ἦρος, πρῶτον μὲν ἐλλεβόρῳ, ἔπειτα καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἐγχέαι φάρμακον, καὶ διαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, κάτω καθῆραι. ἔπειτα ἀνακομίσας σιτίοισιν, εἶτα καταταμὼν τὴν κεφαλὴν κατὰ τὸ βρέγμα, τρυπῆσαι πρὸς τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἰῆσθαι ὡς πρίσμα. Αλλη νοῦσος. Ρῖγος, ὀδύνη καὶ πυρετοὶ διὰ τῆς κεφαλῆς, μάλιστα δὲ ἐς τὸ οὖς, καὶ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ ἐς τὸ βρέγμα, καὶ τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγέει, καὶ αἱ ὀφρύες δοκέουσιν οἱ ἐπικέεσθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν βάρος ἔχει, καὶ ἤν
τις μιν

Vet. Cod. τις μιν κινήσῃ, οὐρήσει, καὶ οὐρέει πουλὺ καὶ ῥηϊδίως, καὶ τοὺς ὀδόντας ναρκᾷ, καὶ αἱμωδίη ἔχει, καὶ αἱ φλέβες αἴρονται, καὶ σφύζουσι τῇ κεφαλῇ, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἠρεμέων, ἀλλ' ἀλύει καὶ ἀλλοφρονέει ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Τούτῳ ἢν μὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὰ ὦτα ῥαγῇ, ὕδερον ῥεῖ ὑπόπυος, καὶ ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ, ἀποθνήσκει ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ὡς τὰ πολλά. Αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται μάλιστα ἐκ λιπυρίης, ἐπὴν ἀπαλλαγεὶς τοῦ πυρὸς ἀκάθαρτος ἐὼν, ἢ σιτίων ἐμπλησθήσεται, ἢ θωρήξεται, ἢ ἐν ἡλίῳ κάμῃ. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν ἀφεῖναι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ αἵματος, ὁπόθεν ἄν σοι δοκέῃ. Ἐπὴν δὲ ἀφῇς, τὴν κεφαλὴν ξυρήσας, ψύγματα οἱ προσφέρειν. Καὶ ἢν μὴ ὑποχωρέῃ ἡ γαστὴρ, ὑποκλύσαι. πίνειν δὲ διδόναι τὸν ἀπὸ τῆς πτισάνης χυλὸν ψυχρὸν, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. Ἢν δὲ οἱ πρὸς τὰ ψύγματα μὴ χαλᾷ, μεταβαλὼν, τῷ ἀσκῷ χρῆσθαι καὶ θερμαίνειν. Ἐπὴν δὲ παύσηται ἡ ὀδύνη, σιτίοισι χρήσθω διαχωρητικοῖσι, καὶ μὴ ἐμπιπλάσθω, ἐπὴν δὲ γένηται εἰκοσταῖος, πεπαυμένης τῆς ὀδύνης, πυριήσας αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον προστιθέναι, καὶ διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς, φάρμακον πῖσαι κάτω. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν ὑπερεμήσαντα τὰ φλέβια, τὰ αἵματα τὰ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, θερμήνῃ τὸν ἐγκέφαλον, πυρετὸς ἴσχει ἰσχυρὸς καὶ ὀδύνη ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ τὸ βρέγμα, καὶ ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ τὰ ὦτα ἠχέει, καὶ πνεύματος ἐμπίπλαται, καὶ ἀκούει οὐδὲν, καὶ ἀλύει, καὶ ῥιπτάζει αὐτὸς ἑωυτὸν ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Οὗτος ἀποθνήσκει πεμπταῖος, ἢ ἑκταῖος. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, θερμαίνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. ἢν γὰρ ῥαγῇ διὰ τῶν ὤτων ἢ τῶν ῥινῶν ὕδωρ, οὗτος ἐκφυγγάνει τὸν ὄλεθρον, ἢν δὲ φύγῃ τὰς ἡμέρας τὰς ἕξ, διαιτᾶν αὐτὸν ὥσπερ τὴν προτέρην. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν ὑπερεμήσωσιν αἱ φλέβες ἐς τὴν κεφαλὴν, ὀδύνη ἔχει βραχέη τὴν κεφαλὴν πᾶσαν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον. Καὶ μεταβάλλει, ἄλλοτε ἄλλα τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπειδὰν ἀναστῇ, σκοτοδινίη μιν ἴσχει. πυρετὸς δὲ οὐ λαμβάνει. Ὅταν οὖν οὕτως ἔχῃ, ξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἢν μὴ τοῖσι χλιάσμασιν ὑπακούῃ, σχίσαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ μέτωπον, ᾗ ἀπολήγει τὸ δασύ. ἐπὴν δὲ τάμῃς διαστείλας τὸ δέρμα ὅταν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ἁλσὶ λεπτοῖσι διαπάσαι, ἐπὴν δέ σοι τὸ αἷμα ἀποῤῥυῇ, συνθεὶς τὴν τομὴν, κρόκῃ διπλῇ καταειλίξαι πᾶσαν αὐτήν. Ἔπειτα περιχρίσας τῇ κηροπίσσῳ σπληνίσκον, ἐπιθεὶς κάτω ἐπὶ τῷ ἕλκει, εἴριον πινόεν ἐπιτιθεὶς, καταδῆσαι, καὶ μὴ λῦσαι ἄχρις ἑπτὰ ἡμερέων, ἢν μὴ ὀδύνη ἔχῃ. ἢν δὲ ἔχῃ, ἀπολύσασθαι. Διδόναι δὲ ἐς ἂν ὑγιὴς γένηται, πίνειν μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου. ῥοφάνειν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν δὲ χολᾷ ὁ ἐγκέφαλος, πυρετὸς ἴσχει βληχρὸς, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη διὰ τῆς κεφαλῆς πάσης, μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ ἐς τὸ βρέγμα, καὶ ἐς τὰς χώρας τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ αἱ ὀφρύες ἐπικρέμασθαι δοκέουσι, καὶ ἐς τὰ ὦτα, ὀδύνη ἐσφοιτᾷ, καὶ ἐνίοτε καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας χολὴ ῥεῖ, καὶ ἀμβλυώσσουσι τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι, καὶ τοῖσι μὲν πλείστοισιν, ἐς τὸ ἥμισυ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐσφοιτᾷ, γίνεται δὲ καὶ ἐν πά-

σῃ

quis ipsum mouerit minget, & multùm ac facile mingit: & dentes torpent, & stupor ipsos tenet, & venæ attolluntur ac pulsant in capite, & non potest quietus esse, sed anxius est ac desipit præ dolore. Huic si quidem per nares aut aures eruperit, aqua profluit subpurulenta, & sanus euadit: Sin minus, plerunque in septem diebus moritur. Hic morbus maxime fit ex febre lipyria, quum liberatus à febre, nondum purgatus, aut cibis se impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in sole laborarit. Quum sic habuerit, primùm sanguinem de capite mittito, vndecunque tibi visum fuerit. Et post sanguinis missionem, raso capite perfrigeratoria ipsi adhibeto. Et si aluus non subeat, infusum per clysterem immittito. In potu verò ptisanæ succum frigidum dato, & aquam insuper bibendam. Si vero ad perfrigeratoria non remittat, transmutatione facta, vtre vtitor ac calefacito: postquã autem quieuerit dolor, cibis vtatur aluum subeũtibus, & ne impleatur. Vbi vero vigesimum diem attigerit, sedato dolore, fomento capiti ipsius adhibito, ad nares medicamẽtum apponito, & interposito triduo medicamentum deorsum purgans exhibeto. Alius morbus. Si venæ circa cerebrum sanguinem supereuomuerint, ac cerebrũ calefecerint, febris emergit fortis, & dolor ad tempora, & sinciput, ac posteriorem capitis partẽ, & aures tinniunt ac flatu implẽtur, & nihil audit, & anxius est, & seipsum præ dolore iactat. Hic quinta aut sexta die moritur. Quum sic habuerit, caput ipsius calefacito. Si enim per aures aut nares aqua eruperit, mortem effugit. Si verò sex dies euaserit, victum ipsi velut in superiore morbo constituito. Alius morbus. Si venæ supereuomuerint in caput, dolor grauis totum caput tenet, & ad collum, & alias ad alias capitis partes transit. Et vbi surrexerit, vertigo ipsum corripit, febris autem non inuadit. Quum igitur sic habuerit, deraso capite, si non calefactorijs cesserit, frontem ea parte qua capillus desinit à capite findito: vbi vero secueris disparata ac diducta cute, quum sanguis defluxerit, salem tenuissimum inspergito: & postquam effluxerit sanguis fissuram componito, & duplici filo totam ipsam includito. Deinde splenium cera ac pice illitum, vlceri imponito, & lana sordida superimposita deligato, & ad dies septem ne soluito, si non dolor vexet: si vero dolor adsit, exoluito. Donec autem sanus fiat, aquam demacerata in ipsa crassa farina bibendum dato, & ptisanę succum sorbendum, & aquam insuper bibendam. Alius morbus. Si cerebrum bile suffundatur, febris emergit debilis, & rigor, & dolor per totum caput, maxime ad tempora, ad sincipus, & ad regiones oculorum: & supercilia ipsis impendere videntur, & ad aures dolor procedit, & quandoque per nares bilis defluit: & oculos hebetes habent, & plerisq; dolor ad dimidiam capitis partem extenditur, quandoque etiam per

totum

A

8

B

C

D

A totũ caput. Quum sic habuerit, perfrigeratoria ad caput apponito, & postquam dolor ac fluor cessarit, apij succum in nares instillato, & ne lauet quandiu dolor obtinuerit. Et sorbeat miliũ tenue, modico melle affuso, & bibat aquam. Si verò aluus non subeat, brassicas edat & succum sorbeat. Sin minus, folia sambuci eodẽ modo. Et postquam tempestiuũ tibi esse visum fuerit, cibos q̃ maxime aluum subeuntes ipsi exhibeto. Et si depulso fluore ac dolore, grauitas ipsi supra supercilia incumbat, & in naso mucus crassus ac putridus fuerit, fomento ex aceto, & aqua, ac origano ipsi adhibito, deinde calida aqua loto, florem æris & myrrham ad nares apponito. Atq; his factis plerunque sanum efficies. Morbus au-
B tem non est lethalis. Alius morbus. Si cerebrũ corruptum fuerit, dolor ex ceruicis neruo ad spinam tendit, & ad cor frigus descendit, & derepente nouus sudor adest, & per nares sanguis fluit: vomunt quoque multi. Hic triduo moritur. Si vero septem dies transgrediatur: (plerique autem non transgrediuntur) & si sanguinẽ vomant, aut è naribus fundat, neq; calida ipsum lauato, neque calefactoria adhibeto: verùm acetum album aquosum bibendum dato, & si debilis fit, ptisanam sorbendã. Si verò plus iusto sanguinem vomere tibi videatur, aut ex naribus ipsi fluat, à vomitu quidem bibat farinã trimestris tritici in aquam inspersam: Si verò ex naribus fluat, venas & in brachijs, & in temporibus, sple-
C nijs suppositis deligato. At si neutrum horum ipsi affuerit, dolet autem ceruicis neruum, & collum, & spinam, & frigus ad cor processerit, cũ eruo pectora, & dorsum, & ceruicis neruum, & collum calefacito. Nam his factis maximam vtilitatem capere poterit. Verùm pauci huiusmodi morbum effugiunt. Alius morbus. Sanum derepente inuadit dolor circa caput, & statim vox intercipitur, & stertit, & os hiat: & si quis ipsum vocet aut moueat, solum suspirat, nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere se non sentit. Hic si non febris ipsum corripiat, in septem diebus moritur: Si verò corripiat, plerunque sanus fit. Huiusmodi vero morbus senioribus maxime fit, & magis quàm iunioribus.
D Hunc vbi sic habuerit, lauare oportet multa calida, & quàm maxime calefacere, & aquã mulsam tepidam in os instillare. At si resipiscat, & morbum effugiat, vbi ipsum cibis refeceris, ita vt viribus valere tibi visus fuerit, indito in nares ipsius medicamento, & paucis diebus interpositis, pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Si enim ipsum non purgaueris, timor est ne rursus morbus reuertatur. Effugiunt autem non ita valde ex primo. Alius morbus. Si quis ex ebrietate voce priuetur, & statim sanè ipsum etiam febris corripiat, sanus fit: Si verò non corripuerit, die tertia moritur. Si itaque in ita affectum incideris, multa calida lauato, & spongias in aqua calida tinctas ad caput apponito,

&

στη τῇ κεφαλῇ. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, ψύγματα οἱ προσιθέναι πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐπὴν ἥ τε ὀδύνη καὶ τὸ πνεῦμα παύηται, σελίνου χυλὸν ἐς τὰς ῥῖνας ἐνστάζειν. Καὶ μὴ λουέτω ἕως ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, Vet.Cod.
9 καὶ ῥοφεέτω κέγχρον λεπτὸν, μέλι ὀλίγον παραχέων, καὶ πινέτω ὕδωρ. Ἢν δὲ μὴ ὑποχωρέῃ, κράμβας ἐσθιέτω καὶ τὸν χυλὸν ῥοφανέτω. Ἢν δὲ μὴ, τῆς ἀκτῆς τῶν φύλλων τὸν αὐτὸν τρόπον. Καὶ ἐπὴν σοι δοκέῃ καιρὸς εἶναι, σιτία προσφέρειν οἱ ὡς ὑποχωρητικώτατα. Καὶ ἢν ἀπηλλαγμένου τοῦ ῥεύματος καὶ τῆς ὀδύνης, ὑπὲρ τῆς * ὀσφύος αὐτῷ βάρος τι γένηται κατὰ τὸν μυξωτῆρα, ἢν μύξα παχείη ᾖ καὶ σαπρὴ, πυριήσας αὐτὸν ὄξει καὶ ὕδατι καὶ ὀριγάνῳ, ἔπειτα λούσας θερμῷ ὕδατι, προσθεῖναι τὸ ἄνθος τοῦ χαλκοῦ, καὶ τὴν σμύρναν πρὸς τὰς ῥῖνας. Ταῦτα ποιήσας, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιῆ δείξῃς. ἡ δὲ νοῦσος οὐ θανατώδης. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη λάζεται ἐκ τῆς κοτίδος ἐς τὴν ῥάχιν, καὶ ἐπὶ τὴν καρδίην καταφοιτᾷ ψῦχος, καὶ ἱδρὼς ἐξαπίνης καινὸς τελέθει, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, πολλοὶ δὲ καὶ ἐμέουσιν, οὗτος ἐν τρισὶν ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας ὑπερφύγῃ, οὐχ ὑπερφεύγουσι δὲ οἱ πολλοί: ἢν οὖν τὸ αἷμα ἐμέῃ, ἢ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέῃ, μήτε λούειν αὐτὸν θερμῷ, μήτε χλιάσματα προσφέρειν. Πίνειν δὲ διδόναι, ὄξος λευκὸν ὑδαρέα κιρνῶν, καὶ ἢν ἀσθενέῃ, τῆς πτισάνης ῥοφάνειν. Ἢν δὲ πλειόνως σοι δοκέῃ τοῦ δικαίου ἐμέειν τὸ αἷμα, ἢ ἐκ τῶν ῥινῶν οἱ ῥέῃ, ἀπὸ μὲν τοῦ ἐμέτου πινέτω ἄλητον σιτάνιον ἐπὶ ὕδωρ ἐπιπάσσων. Ἢν δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥέῃ, καὶ ἀποδείτω τὰς φλέβας τὰς ἐν τοῖσι βραχίοσι, καὶ τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, σπλήνας ὑποτιθείς. Ἢν δὲ τούτων οἱ μηδ᾽ ἕτερον ἔῃ, ἀλγέῃ δὲ τὴν κοτίδα, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ ἐπὶ τὴν καρδίην ἴῃ τὸ ψῦχος, χλιαίνειν ἐν τοῖσιν ὀρόβοισι τὰ στέρνα, καὶ τὸν νῶτον, καὶ τὴν κοτίδα, καὶ τὸν τράχηλον. Ταῦτα ποιέων, μάλιστα ἂν ὠφελέοι. Ἐκφεύγουσι δὲ τὴν τοιαύτην νοῦσον ὀλίγοι. Ἑτέρη νοῦσος. Ἐξαπίνης ὑγιαίνοντα, ὀδύνη ἔλαβε τὴν κεφαλὴν, καὶ παραχρῆμα ἄφωνος γίνεται, καὶ ῥέγχει, καὶ τὸ στόμα κέχηνε, καὶ ἢν τις αὐτὸν καλέῃ ἢ κινήσῃ, στενάζει μοῦνον, συνίει δὲ οὐδὲν, καὶ οὐρέει πολὺ, καὶ οὐκ ἐπάγει οὐρέων. Οὗτος ἢν μὴ πυρετὸς λάβῃ, ἐν τοῖσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ λάβῃ, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς γίνεται. Ἡ δὲ τοιαύτη νοῦσος πρεσβυτέροισι μάλιστα γίνεται, ἢ νεωτέροισι. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ θάλπειν ὡς μάλιστα, καὶ ἐνστάζειν μελίκρητον χλιαίνων ἐς τὸ στόμα. ἢν δὲ ἔμφρων γένηται καὶ ἐκφύγῃ τὴν νοῦσον, ἀνακομίσας αὐτὸν σιτίοισιν, ἐπὰν σοι δοκέῃ ἰσχύειν, ἐς τὰς ῥῖνας ἐνθεὶς αὐτῷ φάρμακον, καὶ διαλίπων ὀλίγας ἡμέρας, κάτω τερικὸν δὸς πιεῖν. Ἢν γὰρ μὴ καθήρῃς, δεῖμα αὖθις τὴν νοῦσον ὑποστρέψαι. Ἐκφυγγάνουσι δὲ οὐ μάλα ἐκ τῆς πρώτης. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν δὲ ἐκ θωρήξιος ἄφωνος γένηται, ἢν μὲν αὐτίκα δὴ καὶ παραχρῆμα λάβῃ μιν πυρετὸς, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ λάβῃ, τριταῖος ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ μὴ οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν σπόγγους ἐν ὕδατι βάπτων θερμῷ, προστιθέναι, καὶ

ἐς

* ὀφρυὸς.

Vet. Cod. ἐς τὰς ῥίνας κρόμμυα ἀπολέπων ἐντιθέναι. Οὗτος ἢν μὲν ἀνατείνας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ φθεγξάμενος παρ' ἑωυτῷ γένηται, καὶ μὴ φλυαρῇ, τὴν μὲν ἡμέρην ταύτην κεῖται κωμαίνων· τῇ δ' ὑστεραίῃ ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δ' ἀνιστάμενος χολὴν ἐμέῃ μαίνεται, καὶ ἀποθνήσκει μάλιστα ἐν πέντε ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ κατακοιμηθῇ. Τοῦτον οὖν χρὴ τάδε ποιέειν. Λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, ἔς τ' ἂν αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν παρῇ. Ἔπειτα ἀλείψας ἀλείφατι πολλῷ, κατακλῖναι ἐς στρώματα μαλθακῶς, καὶ ἐπιβάλλειν ἱμάτια, καὶ μήτε λύχνον καίειν παρ' αὐτῷ, μήτε φθέγγεσθαι. Ὡς γὰρ ἐπιτοπολὺ ἐκ τοῦ λουτροῦ κατακοιμᾶται, καὶ ἢν κοιμηθῇ ὑγιὴς γίνεται. Ἐπὴν δὲ παρ' ἑωυτὸν γένηται, τὰς πρώτας ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, διδόναι κέγχρον λεπτὸν ῥοφάνειν, ἢ πτισάνης χυλὸν, καὶ οἶνον μελιτοειδέα πίνειν. Ἔπειτα σιτίοισι χρῆσθαι, ὡς μαλθακοῖσι καὶ ὀλίγοισιν τὸ πρῶτον.

& cepas decorticatas in nares indito. Hic si quidem apertis oculis, & loquutus ad se redierit, & non nugetur, hac die sopore pressus iacet, postridie verò sanus fit. Si verò exurgens bilem vomuerit, insanit, & moritur maximè in quinque diebus, si non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipse ad seipsum redeat. Deinde multo oleo illitum, ad stragula molliter reclinato, & vestimentis contegito: & neque lucernam apud ipsum ardere, neque loqui permittito. Vt plurimum enim ex balneo obdormit, & si dormierit, sanus euadit. Postquam verò ad se redierit, primis tribus aut quatuor diebus, milium tenue sorbeat, aut ptisanæ succum, & vinum mellei saporis bibat. Deinde cibis vtatur mollissimis, ac paucis primum. A B

Σφάκελος ἐγκεφάλου.

Ἢν σφάκελος λάβῃ, ἡ ὀδύνη ἴσχει μάλιστα τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν, καὶ ἀνοιδέει, καὶ πελιδνὸν γίνεται, καὶ πυρετὸς καὶ ῥίγος καταλαμβάνει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, ταμεῖν χρὴ, ἣν ἐξοιδέῃ, καὶ διακαθήραντα τὸ ὀστέον, ξύσαι ἕως ἂν ἀφίκηται εἰς τὴν διπλοΐδα. εἶτα ἰῆσθαι ὡς κάτηγμα.

Cerebri corruptio.

Si corruptio cerebrum inuaserit, dolor tenet maximè anteriorem capitis partem, & paulatim etiam intumescit, & liuida fit: & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habuerit, secare oportet qua parte intumuit, & perpurgato osse, ipsum radere donec ad secūdam laminam perueniat: deinde velut fracturam curare.

Τερηδών.

Ὅταν τερηδὼν γένηται ἐν τῷ ὀστέῳ, ὀδύνη λαμβάνει ἀπὸ τούτου τὸ ὀστέον. τὸ δὲ χρόνῳ λεπτὸν γίνεται, καὶ ἀναφυσᾶται, καὶ γίνεται ἐπ' αὐτῷ κάτηγμα. Καὶ ἢν τοῦτο ἀνατάμῃς, εὑρήσεις ἀνατεῖνον ὀστέον, καὶ τρηχὺ καὶ πυῤῥόν. ἐνίοισι δὲ καὶ διαβεβρωμένον πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. Ὅταν οὕτως ἔχοντι ἐπιτύχῃς, ἢν μὲν ἐς πέρην διαβεβρωμένον, ἐᾶν ἄριστον, καὶ ἰῆσθαι ὡς τάχιστα τὸ ἕλκος. Ἢν δὲ τετρωμένον μὲν μὴ ᾖ, τρηχὺ δὲ ξύσας μέχρι τῆς διπλοΐδος, ἰῆσθαι ὥσπερ τὴν πρόσθεν. Ἑτέρη νοῦσος. Ἢν βλητὸς γένηται, καὶ ἀλγέει τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐ δύνηται ὁρᾶν, ἀλλὰ κῶμά μιν ἔχει, καὶ ἢν αἱ φλέβες ἐν τοῖσι κροτάφοισι σφύζωσι, καὶ πυρετὸς βληχρὸς ἔχῃ, καὶ τοῦ σώματος παντὸς ἀκρησίη, καὶ μινύθῃ. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, καὶ λούειν αὐτὸν θερμῷ πολλῷ, καὶ χλιάσματα πρὸς τὴν κεφαλὴν προστιθέναι. ἐκ δὲ τῆς πυρίης ἐγχεῖν ἐς τὰς ῥίνας σμύρναν καὶ ἄνθος χαλκοῦ. Ῥοφάνειν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ πίνειν ὕδωρ. Καὶ ἢν μὲν ταῦτα ποιέοντι ῥάων γένηται. Εἰ δὲ μὴ, ταύτῃ γὰρ μόνη ἐλπὶς, σχίσαι αὐτοῦ τὸ βρέγμα, καὶ ἐπὴν ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, συνθεὶς τὰ χείλεα, ἰῆσαι, καὶ καταδῆσαι. Ἢν δὲ μὴ σχίσῃς, ἀποθνήσκει ὀκτωκαιδεκαταῖος, ἢ εἰκοσταῖος ὡς τὰ πολλά.

Caries siue teredo.

C

Quum caries facta fuerit in osse, dolor ex hoc corripit ipsum os, & progressu temporis attenuatur ac inflatur, & fit in ipso fractura. Et si hanc resecueris, comperies ipsum os eleuatum, & asperum, ac fuluum: quibusdam verò etiam ad cerebrum vsque corrosum. Vbi in hoc modo affectum incideris, si quidem vltra corrosum fuerit, sinere optimum est, & vlcus quàm celerrime curare. Si verò corrosum non fuerit, sed asperum, ad secundam vsque laminam rasum, velut præcedens curare. Alius morbus. Si sideratus quis fiat, & anteriorem capitis partem dolet, & oculis videre non potest: sed sopor ipsum tenet, & venæ in temporibus pulsant, & febris debilis tenet, & totius corporis impotentia, & D emarcescit. Quum sic habuerit, multa calida ipsum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis verò myrrham & æris florem in nares infundito. Sorbeat autem ptisanæ succum, & aquā bibat. Et si quidem vbi hæc fecerit melius habuerit, bene est. Sin minus, quæ vna spes reliqua est, sinciput ipsius findito, & vbi sanguis defluxerit, labijs compositis curato ac deligato. Si verò non secueris, decimo octauo aut vigesimo die plerunque moritur.

Κυνάγχη.

Πυρετὸς λαμβάνει καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη τῆς κεφαλῆς, καὶ τὰ σιαγόνια οἰδίσκεται, καὶ τὸ πτύαλον χαλεπῶς κατα-

Angina.

10 Febris corripit & rigor, & dolor capitis: & maxillæ intumescunt, & sputum difficulter deglutit.

A glutit. Expuit autem, & saliuas duras ac paucas: & infra in faucibus stertit: & si apprehensa lingua inspexeris, gurgulio non magnus est, sed mollis: fauces autem intrinsecus saliua viscosa plenæ sunt, & non potest exscreare, & decumbere non sustinet, verùm si decumbat suffocatur. Hunc si ita affectum deprehenderis, hæc facito. Primùm quidem cucurbitas ad verticulum in collo primum affigito. deinde in capite præraso, & iuxta aurem ab vtraque parte apponito. Et vbi cucurbitam affixeris, ad multum tempus adhærere sinito. Postea fomentum ipsi ex aceto, nitro, origanono, & nasturtij semine adhibeto. Hæc terito, & cum aceto pari aqua permixta diluito,
B ac parum olei instillato. Deinde in ollulam infusis, operculo addito, arundinem cauam immittito, & prunis imposita feruefacito: & vbi per arundinis fistulam vapor ascenderit, hianti ore vaporem intro trahat, cauens ne fauces adurat. Forinsecus autem spongias aqua calida imbutas, ad genas, ac maxillas apponat. Gargarismus porrò ipsi parandus est, ex origano, satureia, apio, mentha, & modico nitro, cum aqua mulsa aquosiore, & modico aceto instillato: prædictarum herbarum folia trita, & nitrum, in aqua mulsa diluito, tepefacito, ac sic gargariset. At si saliua supprimatur, myrti ramulum complanatum sumitur, & tenera ipsius summa parte incuruata,
C ac molli lana obuoluta, in fauces immissa, saliuam expurgato. Et si venter non egerat, glandem subdito, aut clysterem adhibeto. Sorbeat autem ptisanæ succum, & aquam bibat. Si verò tumor ipsi oboriatur, & ad pectus intumescat, ac rubicundus sit, & ardeat, amplior spes salutis est. Facienda verò hæc sunt, postquam inflammatio foras conuersa fuerit. Betas in frigidam aquam tinctas apponat. Tepidas collutiones ore gargariset, & ne lauet. Hæc faciens maxime euaserit. Est autem morbus lethalis, & paucissimi euadunt. Alia angina. Febris & dolor capitis corripit, & fauces inflammantur, itemq; maxillæ: & saliuam deglutire non potest, spuit
D autem crassam, ac multam, & difficulter loquitur. Quum ita habuerit, primùm cucurbitam affigito, eodem modo veluti suprà diximus. Deinde spongiam aqua calida imbutam, ad collum ac maxillas adhibeto. Aquam autem mulsam aquosam colluendam dato. Et succum ptisanæ sorbere cogito. Si verò ipsi talia facienti saliua non exierit, eodem modo velut in priore fomentum adhibeto. At si ad pectus conuertatur inflammatio, aut ad collum, betas aut cucurbitas concisas, in frigidam aquam tinctas superimponat, & frigidam aquam bibat, quo saliua facilius exscreetur. Quum autem ad pectus extumuerit, plerique euadunt. Si verò faucibus ac tumoribus

καταπίνει. Ἀποπτύει δὲ καὶ τὰ σίαλα σκληρὰ καὶ ὀλίγα, καὶ ἐν τῷ φάρυγγι κάτω ῥέγχει, καὶ ἢν καταλαβὼν τὴν γλῶτταν σκέψῃ, ὁ μὲν γαργαρεὼν οὐ μέγας, ἀλλὰ λαπαρός. ἡ δὲ φάρυγξ ἔσωθεν σιάλου γλίσχρου ἔμπλεως, καὶ οὐ δύναται ἐκχρέμπτεσθαι, καὶ οὐκ ἀνέχεται κεῖσθαι, ἀλλ' ἢν κατακέηται πνίγεται. Τοῦτον ἢν οὕτως ἐπιτύχῃς ἔχοντα, ποιέειν τάδε. Πρῶτον μὲν σικύας προσβάλλειν πρὸς τὸν σπόνδυλον τὸν ἐν τῷ τραχήλῳ, τὸν πρῶτον. Ἔπειτα παραξυρήσας ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παρὰ τὸ οὖς, τιθέναι ἔνθεν καὶ ἔνθεν. Καὶ ἐπὴν ἐπισφίγξῃς τὴν σικύην, ἐᾶν προσκέεσθαι ὡς πλεῖστον χρόνον. ἔπειτα πυριᾶν αὐτὸν ὄξει καὶ λίτρῳ καὶ ὀριγάνῳ καὶ καρδάμου σπέρματι, τρίψας λεῖα, κεράσας τὸ ὄξος ἰσόχοον ὕδατι, καὶ ἄλειφα ὀλίγον ἐπιστάξας, διιέναι τοῦτο. ἔπειτα ἐς χυτρίδα ἐγχέας ἐπιθεὶς ἐπίθημα κάλαμον ἐνθεῖναι κοῖλον. ἔπειτα ἐπιθεὶς ἐπ' ἄνθρακας, ἀναζέσαι, καὶ ἐπὴν διὰ τοῦ αὐλοῦ τοῦ καλάμου ἡ ἀτμὶς ἀνίῃ περιχάσκων, ἑλκέτω εἴσω τὴν ἀτμίδα, φυλασσόμενος μὴ κατακαύσῃ τὴν φάρυγγα. Ἔξωθεν δὲ σπόγγους βάπτων ἐς ὕδωρ θερμὸν, προστιθέσθω πρὸς τὰς γνάθους καὶ τὰ σιαγόνια. ἀναγαργάρισον δὲ αὐτῷ ποιέειν, ὀρίγανον καὶ θύμβραν, καὶ σέλινον, καὶ μίνθην, καὶ λίτρον ὀλίγον, μελίκρητόν τε κεράσας ὑδαρὲς, ὄξος ὀλίγον ἐπιστάξαι, λεῖα τρίψας τὰ φύλλα τῶν προειρημένων βοτανῶν, καὶ τὸ λίτρον τοῦτο διεὶς χλιήνας, ἀναγαργαριζέτω. Ἢν δὲ τὸ σίαλον ἴσχηται, μύρτου λαβὼν κλάδον λεῖον ποιήσας, καὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς ἐπικάμψας τὸ ἁπαλὸν, κατειλίξας αὐτὸ ἐν εἰρίῳ μαλθακῷ, καθιεὶς ἐς τὴν φάρυγγα, τὸ σίαλον ἐκκαθαίρειν. καὶ ἢν ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, βάλανον προστιθέναι, ἢ ὑποκλύζειν. ῥοφανέτω δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, καὶ ὕδωρ ἐπιπινέτω. Εἰ δὲ οἱ οἴδημα ἐκφύῃ καὶ οἰδίσκηται πρὸς τὰ στήθεα, καὶ ἐρυθρὸν ἔῃ, καὶ καίηται, ἐλπίδες πλέονες σωτηρίης. Ποιέειν δὲ οἱ τάδε, ἐπὴν ἔξω τράπηται τὸ φλέγμα, τεῦτλα ἐμβάπτων ἐς ὕδωρ ψυχρὸν, προστιθέναι. Ἀναγαργαριζέτω δὲ χλιαροῖσι καὶ ἀλουτεέτω. ταῦτα ποιέων, μάλιστα ἂν ἐκφυγγάνῃ. ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης, καὶ ἐκφυγγάνουσιν ὀλίγιστοι. Ἑτέρα κυνάγχη. Πυρετὸς καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν κεφαλὴν, καὶ ἡ φάρυγξ φλεγμαίνει, καὶ τὰ σιαγόνια, καὶ τὸ σίαλον καταπίνειν οὐ δύναται. πτύει δὲ παχὺ καὶ πολλὸν, καὶ φθέγγεται χαλεπῶς. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν σικύην προσβάλλειν, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ ἄνωθεν εἴπαμεν. ἔπειτα περιστίχειν σπόγγον βρέχων ἐν ὕδατι θερμῷ, πρὸς τὸν τράχηλον καὶ τὰ σιαγόνια. Ἀναγαργαρίζειν δὲ διδόναι, μελίκρητον ὑδαρὲς, ῥοφάνειν δὲ ἀναγκάζειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης. Ἢν δὲ οἱ τὰ τοιαῦτα ποιέοντι τὸ σίαλον μὴ ἐξίῃ, πυριᾶν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἐν τῇ πρόσθεν. ἢν δέ οἱ ἐς τὰ στήθεα τράπηται, ἢ ἐς τὸν τράχηλον τὸ φλέγμα, τεῦτλα ἢ κολοκύντας κατατάμων, ἐμβαλὼν ἐς ὕδωρ χλιαρὸν, ἐπιρροφανέτω καὶ πινέτω ψυχρὸν, ὅπως τὸ σίαλον ῥᾷον πέπειρον, ἀποχρέμπτηται. Ὅταν δὲ ἐξοιδήσῃ ἐς τὰ στήθεα, οἱ πλέονες ἐκφεύγουσιν. Ἢν δὲ τῆς φάρυγγος καθεστηκυίης,

Vet. Cod.

Vet. Cod.

κύης, καὶ τῶν οἰδημάτων, στραφῇ ἐς τὸν πλεύμονα ἡ νοῦσος, πυρετὸς εὐθὺς ἐπανέλαβε, καὶ ὀδύνη τοῦ πλευροῦ, καὶ ὡς ἐπιτοπολὺ ἀπέθανε, ἐπὴν αὖ τοῦτο γένηται. Ἢν δ' ὑπερφύγῃ ἡμέρας πέντε, ἔμπυος γίνεται, ἢν μή μιν βὴξ ἐπιλάβῃ αὐτίκα. ἢν δὲ ὑπολάβῃ ὑποχρεμψάμενος, καὶ ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιὴς γίνεται. Τοῦτον ἔστ' ἂν ἡ ὀδύνη τὸ πλευρὸν ἔχῃ, χλιαίνειν τὸ πλευρὸν, καὶ προσφέρειν ὅσα τῇ περιπλευμονίῃ. Ἢν δὲ ὑπερφύγῃ τὰς πέντε ἡμέρας, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνῇ, ἡ δὲ βὴξ ἔχῃ, τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας ῥοφήμασι διαχρῆσθαι. Ἐπὴν δὲ τῶν σιτίων ἄρξηται, ὡς λιπαρώτατα καὶ ἁλικώτατα ἐσθίειν. Ἢν δέ τοι βὴξ μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ γινώσκειν ἔμπυον γινόμενον, δειπνήσαντα ἐπὴν μέλλει καθεύδειν, σκόροδα ἐσθιέτω ὠμὰ ὡς πλεῖστα, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον οἰνώδεα ἀκρητέστερον. Καὶ ἢν μὲν οὕτως οἱ ῥαγῇ τὸ πύον. ἢν δὲ μὴ, τῇ ὑστεραίῃ λούσας θερμῷ θυμιᾶσαι, καὶ ἢν ῥαγῇ, ἰῆσθαι ὥσπερ ἔμπυον. Ἑτέρη κυνάγχη. Φλεγμαίνει τοὔπισθεν τῆς γλώσσης, καὶ τὸ κλεῖθρον τὸ ὑπὸ τῷ βρόγχῳ, καὶ οὐ δύναται καταπίνειν τὸ σίαλον, οὐδ' ἄλλο οὐδέν. Ἢν δ' ἀναγκασθῇ, διὰ τῶν ῥινῶν* οἱ ῥέει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ τρίψας μίνθην χλωρὴν, καὶ σέλινον, καὶ ὀρίγανον, καὶ λίτρον, καὶ τῆς ῥόου τῆς ἐρυθρῆς, μέλιτι διεὶς, παχὺ ποιέων ἐγχρίειν τὴν γλῶσσαν ἔσωθεν, ᾗ ἂν οἰδέῃ. Ἔπειτα ἀναζέσας σῦκα καὶ ἀποζέσας ἐς ὕδωρ, τρίψας τῆς ῥόου ὀλίγην, διεῖναι τῷ συκίῳ τούτῳ, καὶ ἀναγαργαρίζειν ἐὰν δύνηται. ἢν δὲ μὴ, διακλύζεσθαι. Πίνειν δὲ διδόναι, τὸ ἀπὸ τῶν κρίμνων ὕδωρ. Ἔξωθεν δὲ τὸν αὐχένα καὶ τὰ σιαγόνια καταπλάσσειν ἀλήτῳ, ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἕψοντα χλιαρῷ, καὶ ἄρτους προστιθέναι θερμούς. Ἀποπυΐσκεται γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τῷ κλείθρῳ, καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ αὐτόματον, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ ῥήγνυται, ψηλαφήσας τῷ δακτύλῳ ἢν μαλθακὸν ἔῃ, σιδήρειον ὀξὺ προσδησάμενος πρὸς τὸν δάκτυλον, τρῆσαι. Ταῦτα ποιήσαντι, πολλοὶ ὑγιαίνουσιν. Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη ἥκιστά ἐστι θανατώδης.

* οἰδέει

Σταφυλή.

Ἢν σταφυλὴ ἐν τῇ φάρυγγι γένηται, ἐμπίπλαται ἄκρος ὁ γαργαρεὼν ὕδατος, καὶ γίνεται στρογγύλος τὸ ἄκρον καὶ διαφανής. Καὶ ἐπιλαμβάνει τὴν πνοιὴν, καὶ ἢν φλεγμαίνῃ τὰ σιαγόνια ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀποπνίγεται. Ἢν δὲ αὐτὸ ὑφ' ἑωυτοῦ γένηται, τούτων μὴ φλεγμαινόντων ἧσσον ἀποθνήσκει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, λαβὼν τῷ δακτύλῳ τὸν γαργαρεῶνα ἄνω ἐς τὴν ὑπερῴην ἀποπιέσας, διατεμνέειν ἄκρον. Ἔπειτα διδόναι ἀναγαργαρίζειν τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων· λείχειν δὲ ἄλητον ψυχρὸν, καὶ ὕδωρ ἐπιπίνειν καὶ μὴ λέεσθαι.

Ἀντιάδες.

Ἢν ἀντιάδες γένωνται, συνοιδέει ὑπὸ τὴν γνάθον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ ψαυόμενον σκληρόν ἐστιν ἔξωθεν, καὶ ὁ γαργαρεὼν ὅλος φλεγμαίνει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, καθεὶς

ribus sedatis, morbus ad pulmonem conuersus fuerit, febris statim corripit, & lateris dolor: & vt plurimum moritur, vbi hoc factum fuerit. Si verò quinque dies effugerit, suppuratus fit, si non ipsum statim tussis inuaserit: Si vero inuaserit, facta exscreatione depurgatus, sanus fit. Huic quandiu dolor latus tenuerit, latus calefaciendum est, & adhibenda quæ in peripneumonia adhiberi solent. At si quinque dies effugerit, & febris remiserit, tussis autem remanserit, primis quidem diebus sorbitionibus vtatur. Postquam autem cibos sumere inceperit, quàm pinguissimos ac maxime salsos edat. Quod si tussis non affuerit, nimirum suppuratum fieri scito, & vbi cœnauit quum dormire volet, allium edat crudum quàm plurimum: & vinum insuper bibat vinosum meracius. Et si quidem ita pus eruperit, bene habet. Sin minus, postridie calida loto suffitum adhibeto: & si eruperit, velut suppuratum curato. Alia angina. Linguæ posterior pars inflammatur, itemq; locus sub tonsillis ad guttur, & neque saliuam, neque quicquam aliud deglutire potest. Si verò coactus fuerit, per nares ipsi effluit. Quum ita habuerit, mentham viridem tritam, apium, origanum, & nitrum, & rhoem rubrum melle diluito, & ad crassam formam redacta, intus linguæ qua parte tumet illinito. Postea ficus aqua coquito, & de rhoe parum tritum, hoc ficuũ decocto diluito, ad gargarisandum dato, si id potest: sin minus, colluendum. Bibebdam verò aquam de farina crassa in ipsa macerata exhibeto. Foris autem ceruicem & maxillas, farina calida in vino & oleo cocta integito, & panes calidos apponito. Suppuratur enim plerunque in loco sub tonsillis: & si quidem sua sponte eruperit, sanus fit. Si verò non rumpatur, vbi digito contigeris an molle sit, ferramento acuto ad digitum alligato perforato. His adhibitis multi sani fiunt. Est autem hic morbus minime lethalis.

A

B

C

Vua, morbus.

Si vua morbus in faucibus fiat, summa gurgulionis pars aqua impletur, & rotũda fit ac pellucida, & spirationem intercipit. Et si maxillæ ab D vtraq; parte inflãmatæ fuerint, suffocatur. Si verò ipse morbus per se cõsistat, maxillis non inflãmatis, minus moritur. Quũ sic habuerit, gurgulionẽ digito apprehensum sursum ad palatũ apprimito, & summã ipsius partẽ præsecato. Postea foliorũ hortensiũ condimentariorũ decoctũ gargarisandũ dato, & farinam frigidam deligẽdam, aquamq; insuper bibendam: & ne lauet.

Tonsillæ, morbus.

Si tõsillæ fiãt, intumescũt sub maxillis ab vtraque parte, & ad cõtactũ foris durũ ẽ tuberculũ, & gurgulio totus iflãmatus est. Quũ sic habuerit, immisso

A immisso digito tõsillas ꝓtrudito: ad gurgulionẽ aũt florẽ æris siccũ illinito: & foliorũ cõdiméta- 11 riorũ hortensiũ decoctũ, velut à sole calidũ gargarisandũ dato. Foris qua parte tumor ẽ, ordeaceã farinã in vino & oleo coctã calidã pro cataplasmate apponito. Postq̃ verò tubercula mollia esse tibi visa fuerint ĩtrinsecus ad cõtactũ, scalpello ipsa ꝓtrudito. Quædã ẽt sua spõte sedant̃.

Tuberculum sub lingua.

Si tuberculum sub lingua, hypoglossis appellatum, fiat, lingua intumescit, & pars sub ipsa ac externa ad tactum dura est, & saliuam deglutire non potest. Quum sic habuerit, spongiam aqua B calida imbutam apponito, & ordeaceam farinã vino ac oleo coctã, foris vbi tumor est, imponito. Gargariset ficuum decocto, & ne lauet. Postquam autem purulentum factum fuerit, secato. Aliquãdo verò sua sponte erũpit, & sedatur nõ sectum. Si verò foras suppurauerit, perurito.

Tuberculum consistens ad palatum.

Si tuberculum constiterit ad palatum, intumescit, & suppuratur. Quum sic habuerit, tuberculum inurito. Vbi verò exierit pus, reliquum eluito, primùm nitro & aqua calida, deinde vino. Postquam autem elueris, vuam passam albam exemptis vinaceis tritam, in vsturæ C locum indito, & vbi exciderit, vino meraco tepido colluat: & vbi edere quid aut sorbere volet, spongiam indat, atque hæc faciat donec sanus fiat.

Polypus.

Si polypus fiat in naso, ex medio cartilaginũ depẽdet, veluti gurgulio: & vbi expirationẽ facit, ꝓgredit̃ foras, & est mollis: vbi verò inspirationẽ facit, retrocedit: & loquit̃ obscure, & quũ dormit stertit. Quũ sic habuerit, spongiã in rotundũ cõcisam, & velut spirã factã, lino Aegy- 12 ptio obuoluito, ac durã efficito. Sit aũt eius magnitudinis, vt ad nasum quadret. Spõgiam verò D quadruplici lineo filo deligato, ita vt vnũquodque longitudinẽ habeat cubitalẽ. Deinde facto vno ipsorũ principio, virgã stanneã tenuẽ sumito, q̃ ad alterã sui partẽ foramẽ habeat, & transmisso ꝑ foramẽ filorũ principio, virgã inacutã in os trãsmittito, & attrahito donec filorũ principiũ apprehẽdas. Postea specillo instar vngulæ bifurcato sub gurgulionẽ subposito, renitens trahito donec polypũ extraxeris. Postquã verò ipsum extraxeris, & sanguis fluere desierit, siccũ linamentũ specillo obuolutũ indito, & de cætero ęris flore in melle cocto, linamentũ illine, atque sic in nasum inde. Et vbi iã vlcus curatũ fuerit, plumbũ efformatũ ita vt ad vlcus perueniat, melle illine, & donec sanus fiat, appone. Alius polypus.

καθεὶς τὸν δάκτυλον, διωθέειν τὰς ἀντιάδας. Vet. Cod. πρὸς δὲ τὸν γαργαρεῶνα, προχείρως ἄνθος χαλκοῦ ξηρὸν, καὶ ἀναγαργαρίζειν τὸ ἀπὸ τῶν φύλλων ἐλλιθέρει. Ἔξωθέν τε καταπλάσσειν, * ἢ αὖ ἀποιδέῃ, ὠμήλυσιν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἑψῶν χλιαρὴν. * ἢ Ἐπὴν δέ σοι δοκέωσι τὰ φύματα μαλακὰ εἶναι, ἔσωθεν ἀφασσόμενα, ὑποτύψαι μαχαιρίῳ. Ἔνια δὲ καὶ αὐτόματα καθίσταται.

Ὑπογλωσσίς.

Ἢν ὑπογλωσσὶς γένηται, ἡ γλῶσσα οἰδίσκεται, καὶ τὸ ὑποκάτω, καὶ τὸ ἔξω ψαυόμενον σκληρόν ἐστι, καὶ τὸ σίαλον καταπίνειν οὐ δύναται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, σπόγγον ἐς ὕδωρ θερμὸν ἐμβάπτων, προστιθέναι, καὶ τὴν ὠμήλυσιν ἑψῶν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καταπλάσσειν ἔξω * ἢ αὖ ἀποιδέῃ. Ἀναγαργαρίζειν δὲ τῷ συκίῳ, καὶ μὴ λούεσθαι. Ἐπὴν δὲ διάπυον γένηται, τάμνειν. Ἐνίοτε δὲ αὐτόματον ἐκρήγνυται, καὶ καθίσταται οὐ τμηθέν. ἐπὴν δὲ ἔξω ἀποπυήσῃ, διακαῦσαι. * ἢ

Φλέγμα συστὰν ἐς τὴν ὑπερῴην.

Ἢν δὲ φλέγμα συστῇ ἐς τὴν ὑπερῴην, ἀποιδέει καὶ ἐμπυΐσκεται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, καίειν τὸ φῦμα. Ἐπὴν δὲ ἐξίῃ τὸ πύον, κλύζειν τὸ λοιπὸν, πρῶτον μὲν λίτρῳ, καὶ ὕδατι χλιαρῷ, ἔπειτα οἴνῳ. Ἐπὴν δὲ ἐκκλύσῃ, σταφίδα τρίψας λευκὴν, ἐξελὼν τὸ γίγαρτον, ἐντιθέναι ἐς τὸ καῦμα, ἐπὴν δὲ ἐκρυῇ, οἴνῳ ἀκρήτῳ χλιαρῷ διακλυζέτω, καὶ ἐπὴν μέλλῃ τι ἐσθίειν ἢ ῥοφάνειν, σπόγγιον ἐντιθέναι, ταῦτα ποιέειν ἔστ' ἂν ὑγιὴς γένηται.

Πώλυπος.

Ἢν πώλυπος γένηται ἐν τῇ ῥινὶ, ἐκ μέσου τοῦ χόνδρου κατακρέμαται, οἷον γαργαρεὼν, καὶ ἐπὴν ὤσῃ τὴν πνοιὴν, προσέρχεται ἔξω, καὶ ἔστι μαλθακὸν, καὶ ἐπὴν ἀναπνεύσῃ, οἴχεται ὀπίσω, καὶ φθέγγεται σομφὸν, καὶ ἐπὴν καθεύδῃ, ῥέγχει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, 12 σπόγγιον καταταμὼν στρογγύλον, καὶ ποιήσας οἷον σπεῖραν, κατειλίξαι λίνῳ Αἰγυπτίῳ καὶ ποιῆσαι σκληρόν. Εἶναι δὲ μέγεθος, ὥστε ἐσαρτίζειν τὸν μυκτῆρα, καὶ δῆσαι τὸ σπόγγιον λίνῳ τετραχόθι, μῆκος δὲ ἔσω, ὅσον πυγονιαῖον ἕκαστον. Ἔπειτα ποιήσας αὐτῶν μίαν ἀρχὴν, ῥάβδον λαβὼν κασσιτηρίνην λεπτὴν, ἐκ τοῦ ἑτέρου κύαρ ἔχουσαν, διείρειν ἐς τὸ στόμα τὴν ῥάβδον, ἐπὶ τὸ ὀξὺ, καὶ ἐπὴν λάβῃ διείρσας διὰ τοῦ κύαρος τὸν λίνον ἕλκειν, ἔστ' ἂν λάβῃ τὴν ἀρχήν. Ἔπειτα χηλὴν ὑποθεὶς ὑπὸ τὸν γαργαρεῶνα ἀντερείδων ἕλκειν ἔστ' ἂν ἐξειρύσῃς τὸν πώλυπον. Ἐπὴν δὲ αὐτὸν ἐκσπάσῃς καὶ παύσηται τὸ αἷμα ῥέον, περιθεὶς περὶ τὴν μήλην ξηρὸν ὀθόνιον, μοτῶσαι, καὶ τὸ λοιπὸν ἀναζέσας τοῦ ἄνθους ἐν μέλιτι, καὶ χρίων τὸν μοτὸν προστιθέναι ἐς τὴν ῥῖνα, καὶ ἐπὴν ἤδη τὸ ἕλκος ἀλθαίνηται, μόλιβδον ποιησάμενος ὥστε οἱ καθίκῃ πρὸς τὸ ἕλκος, τοῦτον μέλιτι χρίων, προστιθέναι ἔστ' ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἕτερος

Vet. Cod.

ρος πώλυπος. Ἐμπίπλαται ῥὶς κρέασι, καὶ ψαυόμενον τὸ κρέας, σκληρὸν φαίνεται, καὶ διαπνεῖν οὐ δύναται διὰ τῆς ῥινός. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐνθέντα χρὴ σύριγγα, καῦσαι σιδηρίοισιν, ἢ τρισὶν, ἢ τέσσαρσιν. ἐπὴν δὲ καύσῃς, ἐμβάλλειν τοῦ ἐλλεβόρου τοῦ μέλανος, τρίψας, καὶ ἐπὴν ἐκσαπῇ καὶ ἐκπέσῃ τὸ κρέας, μοτοὺς τοὺς λιναίους χρίων τῷ μέλιτι, ἐπιτίθει σὺν τῷ ἄνθει, ἐπὴν δὲ ἀλθαίνηται, τοὺς μολίβδους χρίων τῷ μέλιτι ἐσίθει, ἄχρις ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἕτερος πώλυπος. Ἔσωθεν ἐκ τοῦ χόνδρου προέχει κρέας στρογγύλον, ψαυόμενον δὲ μαλθακόν ἐστιν. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, χορδὴν λαβὼν νευρίνην, βρόχον αὐτῇ σμικρὸν ποιήσας, κατειλίξαι λίνῳ λεπτῷ, ἔπειτα τὴν ἀρχὴν τὴν ἑτέρην διεῖναι διὰ τοῦ βρόχου, μείζονα ποιήσας τὸν βρόχον. ἔπειτα τὴν ἀρχὴν διεῖραι διὰ τῆς ῥάβδου τῆς κασσιτερίνης. ἔπειτα ἐνθεὶς τὸν βρόχον ἐς τὴν ῥῖνα, τῇ μήλῃ τῇ ἐντετμημένῃ περιτείνας τὸν βρόχον περὶ τὸν πώλυπον, ἐπὴν περικέηται, διαίρειν τὴν ῥάβδον ἐς τὸ στόμα, καὶ λαβὼν ἕλκειν τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς χηλῆς ὑπερειδούσης. Ἐπὴν δὲ * ἐξελαύσῃς, ἰῆσθαι ὥσπερ τὸν πρόσθεν. Ἕτερος πώλυπος. Ἔσωθεν παρὰ τὸν χόνδρον ἀπὸ τοῦ σκληροῦ φύεται, καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι κρέας, ἢν δὲ ψαύσῃς αὐτοῦ, ψοφέει οἷον λίθος. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, σχίσαντα τὴν ῥῖνα σμίλῃ ἐκκαθῆραι, ἔπειτα ἐπικαῦσαι. Τοῦτο δὲ ποιήσαντας συῤῥάψαι πάλιν τὴν ῥῖνα, καὶ ἰῆσθαι τὸ ἕλκος τῷ χρίσματι ἐναλείφων, ῥάκος ἐντιθέναι καὶ ἐπὴν περισαπῇ, ἐγχρίειν τὸ ἄνθος τὸ ἐν τῷ μέλιτι. ἀλθίσκειν δὲ τῷ μολίβδῳ. Ἄλλως. Φύεται ἐκ πλαγίου τοῦ χόνδρου ἐν ἄκρῳ οἷον καρκίνια. Πάντα δὲ ταῦτα καίειν χρὴ, ὅταν δὲ καύσῃς, ἐπιπάσαι τοῦ ἐλλεβόρου. Ἐπὴν δὲ σαπῇ, καθαίρειν τῷ ἄνθει σὺν τῷ μέλιτι, ἀλθίσκειν δὲ τῷ μολίβδῳ.

* ἐξελκύσῃς

polypus. Implet nasus carnibus, & ad contactũ A
11 caro dura apparet, & p nasum spirare nõ potest.
Quũ sic habuerit, fistula immissa, ferramẽtis tribus aut quatuor vrito, & post vstionẽ veratrũ nigrũ tritũ inijcito, & postq̃ cõputruerit ac exciderit caro, linamẽta melle illita cũ æris flore indito: & vbi curatũ fuerit vlcus, plũbeas massas siue fistulas melle illitas immittito, donec sanus fiat. Alius polypus. Intrinsecus ex cartilagine caro rotũda prominet, q̃ ad contactũ mollis est. Quũ ita habuerit, chordã nerueã accipito, & facta in ipsa parua ansula, eã tenui filo obligato: deinde alterũ principiũ per ansulã transmittito, alia maiore ansa facta. Postea principiũ illud per virgã stanneã transmittito. Deinde ansam illam maiorẽ in nasum indito, & specillo insecto ipsam B
circũ polypũ obducito ac adaptato: & vbi circũsita fuerit, virgã in os transmittito, & arreptã ipsam trahito, eodẽ modo specillo instar vngulę bifurcato supposito sub gurglionẽ ac renitente. Postq̃ aũt extraxeris, curato velut superiorẽ. Alius polypus. Intrinsecus circa cartilaginẽ alicũde durũ quid nascit̃, & videt̃ quidẽ caro esse: si verò ipsum attigeris, strepitũ edit velut lapis. Quum sic habuerit, fisso p scalpellũ naso expurgato, deinde inurito. Atq; hoc facto nasum rursus cõsuito, & vlcus curato, linamẽtũ melle illitũ indẽs: & vbi cõputruerit, æris florẽ cũ melle illinito. Fiat aũt curatio plũbeis masis itidẽ immissis. Alius polypus. Nascunt̃ ex obliquo car-
13 tilaginis ĩ summo, velut cãcri parui. Oẽs aũt hos C
vrere oportet, & post vstionẽ veratrũ inspergere: Postq̃ aũt computruerint, æris flore cũ melle expurgare. Curatio aũt ẽt plumbo immisso fiat.

Ἴκτερος.

Ἡ χροιὴ μέλαινα γίνεται, καὶ τὸ πρόσωπον, μάλιστα δὲ τὰ ἐσκιασμένα, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ χλωροὶ, καὶ ἡ γλῶσσα κάτωθεν, καὶ αἱ φλέβες αἱ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ, παχεῖαι καὶ μέλαιναι, καὶ ἄπυρος γίνεται, καὶ οὐρέει παχὺ χολῶδες. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, πρῶτον μὲν τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἀποσχᾶν, ἔπειτα λούοντα πολλῷ τῷ θερμῷ, διδόναι πίνειν νήστει, τοῦ ἀσφοδέλου τὰς ῥίζας, ἀποκαθαίρειν. ἑψῶν ἐν οἴνῳ ἴσον πέντε ῥίζας, καὶ σέλινα συμμίξας ὅσον χεῖρα πλήρεα τῶν φύλλων. Ἐπιχεῖν δὲ οἴνου γλυκέος τρία ἡμικοτύλια Αἰγιναῖα, καὶ λείπειν ἡμικοτύλιον. Τοῦτο κιρνὰς κἀκ τῶν αὐτῶν διδόναι πίνειν. Ἐπὴν δὲ οὐρήσῃ, σιτίοισι χρήσθω διαχωρητικοῖσι, καὶ μετὰ τὸ σιτίον ἐρεβίνθους λευκοὺς τρωγέτω, καὶ πινέτω οἶνον λευκὸν, πολλὸν, ὑδαρέα, καὶ σέλινα τρωγέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ καὶ πράσα. ποιείτω δὲ ταῦτα, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι, καὶ ἢν μέν σοι δοκέῃ ἐν ταύτῃσιν ἡ χροιὴ κεκαθάρθαι, ἐπιεικῶς. Ἢν δὲ μὴ, καὶ ἑτέρας τρεῖς ταῦτα ποιείτω. Μετὰ δὲ ἐπισχὼν μίαν ἢ δύο ἡμέρας, πρόσθες φάρμακον πρὸς τὰς ῥῖνας. Μετὰ δὲ φάρμακον πῖσον κάτω, ὑφ' οὗ χολὴν καθαίρεται. Καὶ * ἢν μὲν σπληνώδης ἔῃ, ὄνου γάλα, ἢ ὀῤῥὸν μεταπίσον. Ταῦτα ποιέων, ὑγιῆ ποιήσεις.

* ἴσως μὴ

Ἕτερος

Morbus regius niger.

Color fit niger circa faciem, & maxime circa partes velut in vmbrã occultatas: & oculi cũ virore pallidi, iteq; lingua inferne, & venę sub lingua crassæ ac nigræ: & est homo sine febre, ac mingit vrinã crassam, biliosam. Quũ ita habuerit, primũ venas sub lingua secato, deinde calida multa loto, asphodeli radices bibẽdas ieiuno dato, ita vt ęquales quinq; radices depurgatas in vino coquas, & apij foliorũ quantũ manus plena D
capit addas. Affundito aũt vini dulcis tres hemi nas dimidiatas Aeginenses, vt à coctura semihemina supersit. Hoc permixtum bibendũ dato. Postq̃ aũt minxerit, cibis aluũ subeuntibus vtat̃, & à cibo cicer albũ edat, & vinũ album, multũ, aquosum bibat: & apiũ ac porrũ in cibo edat. faciat autẽ hæc per dies septem. & si quidem in his color probe depurgatus esse tibi visus fuerit, bene est: Sin minus, etiam alios tres hęc faciat. Postea interposita vna atque altera die, medicamẽtum ad nares apponito. Deinde pharmacũ deorsum purgans bibendũ dato, à quo bilis purga-
14 tur: Et si non splenicus fuerit, asininũ lac aut serum postea exhibeto. Hæc faciens, sanũ efficies.

Alius

A Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & grauitas caput tenet, & quibusdã sanè febres cessant: ipse verò fit cũ virore pallidus, & maxime oculi, & debilis est, & corporis impotẽtia adest, & vrinã crassam cũ virore pallidã emittit. Húc calida lauato, & vrinã ciẽtia bibẽda dato. Postq̃ autẽ purior esse tibi visus fuerit, & color melior apparuerit, medicamẽtum ad nares appone, & postea deorsum purgans bibẽdum præbe. Cibis autem vtatur q̃ mollissimis. Vinum bibat albũ, dulce, aquosum. Hæc faciens sanus euadet.

Febres à bile.

Si bile infestatur homo, febris ipsum corri-
B pit quotidie, ac dimittit. Detinet autẽ maxime in meridie: & os amarum est, & quum sine cibo manet, offendit hoc ipsum. Vbi verò ederit, strãgulatur, & à modicis quibusdam cibis impletur, & abominatur, & vomitiones ipsum inuadunt, & ad lumbos ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. Hic si post febrem exudarit frigidum ac multum sudorem, & febre non liberetur, morbum diuturnum sentiet. Si verò non sudarit, citius iudicatur. Quum sic habuerit, & ad nonũ diem deuenerit, pharmacum dato. Nã si statim à febris initio dederis, postquam purgatus est, febris repetit, & rursus medicamento opus habet. At si os non afficiatur, verùm ad imum ventrem tormen irruat, pharmacum de-
C orsum purgans bibendum dato, & postea lac asininum, aut serum, aut aliquem succum. Si verò debilis fuerit, per clysterem subtus eluito. Ante medicamenti verò potionem, si quis febriat, dãda est ipsi aqua mulsa aquosa. Altera autem die qua febris detinet, aquam frigidam quantum bibere volet, dabis. Vbi verò remiserit febris, ptisanæ succum, aut millium tenue sorbeat, & vinum album, odoratum, aquosum insuper bibat. Si verò febris neque noctu, neque interdiu remittat, & ad cõtactum supernas partes habeat calidas, vẽter autem & pedes frigidi sunt, & lingua aspera: huic medicamentum ne dederis, sed molli infuso per clysterem subluito, & ptisanæ succum bis in die frigidum sorbendum dato, &
D vinum aquosum insuper bibendum. Reliquo verò tempore aquam frigidissimam bibat. Hic si quidem septima die exudarit, & febris ipsum dimiserit, bene est; Sin minus, decimaquarta die plerunque moritur. Alia febris. Foris ad contactum febris debilis est, intrinsecus autẽ ardet, & lingua ipsius aspera est, & per nares & per os spirat calidum. Quinta die præcordia dura sunt, & dolor inest, & color qualis in morbo regio apparet, & crassam ac biliosam vrinã eijcit. Hunc si septima die rigor, & febris vehemens apprehẽderit, & exudarit, bene est. Sin minus, moritur septima aut nona. Corripit aũt maxime hic morbus, si non annus squalidus fuerit. Quũ sic habuerit, quotidie calida lauato, aquãq; mulsam

Ἑτερος ἴκτερος. Πυρετὸς λαμβάνει βληχρὸς καὶ τὴν κεφαλὴν βάρος ἔχει, καὶ οἱ πυρετοὶ ἐπαύσαντο ἐνίοισιν. αὐτὸς δὲ γίνεται χλωρὸς, οἵτε ὀφθαλμοὶ μάλιστα, καὶ ἀσθενέει, καὶ ἀκρησίη τοῦ σώματος, καὶ οὐρέει παχὺ καὶ χλωρόν. Τοῦτον θερμῷ λούειν, καὶ διδόναι πίνειν διουρητικά. Ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ καθαρώτερος εἶναι, καὶ ἡ χροιὴ βελτίων γένηται, πρόσθες φάρμακον πρὸς τὰς ῥῖνας, καὶ μετάπισον κάτω. Σιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω. Οἶνον δὲ πινέτω λευκὸν, γλυκὺν, ὑδαρέα. Ταῦτα ποιέων, ὑγιὴς γίνεται. Vet. God.

Πυρετοὶ ἀπὸ χολῆς.

Ἢν χολᾷ ὁ ἄνθρωπος, πυρετὸς αὐτὸν λαμβάνει καθημερινὸν, καὶ ἀφίει. Ἔχει δὲ μάλιστα τὸ μέσον τῆς ἡμέρης, καὶ τὸ στόμα πικρόν. Καὶ ὅταν ἄσιτος ᾖ, λυπέει αὐτόν. Ἐπὴν δὲ φάγῃ, πνίγεται, καὶ ὑπὸ ὀλίγων τινῶν σιτίων ἐμπίπλαται, καὶ βδελύττεται, καὶ ἐμεσίαι μιν λαμβάνουσιν, καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν βάρος ἐμπίπτει, καὶ ἐς τὰ σκέλεα, καὶ ὑπνώττει πουλλά. Τοῦτον ἢν μετὰ τὸ πῦρ ἐξιδρῶ, καὶ οἱ ψυχρὸς καὶ πουλὺς ᾖ, καὶ τοῦ πυρετοῦ μὴ ἀπαλλάσσηται, ἡ νοῦσος χρονίη γίνεται. ἢν δὲ μὴ ἱδρῷ, θᾶσσον κρίνεται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ ἐπὴν γένηται ἐνναταῖος, φάρμακον διδόναι. Ἢν γὰρ αὐτίκα ἀρχομένου τοῦ πυρετοῦ διδοῖς, ἐπὴν καθαρθῇ ἐπανέλαβε πυρετὸς, καὶ αὖθις φαρμάκου δεῖται. Ἐπὴν δὲ τὸ μὲν στόμα μὴ πονέῃ, ἐς δὲ *νειαίρην γαστέρα στρόφος ἐμπίπτει, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ μεταπῖσαι γάλα ὄνου, ἢ ὀῤῥὸν, ἢ τῶν χυλῶν τινά. Ἢν δ' ἀσθενὴς ἔῃ, ὑποκλύσαι. Πρὸ δὲ φαρμάκου τῆς πόσιος ὃς ἂν πυρεταίνῃ, ἕωθεν μὲν διδόναι μελίκρητον ὑδαρές. Τὴν δὲ ἄλλην ἡμέρην ἐφ' ἣν ὁ πυρετὸς ἔχει, ὕδωρ ὁπόσον ἂν θέλῃ διδόναι ψυχρὸν πίνειν. Ἐπὴν δὲ ἀνῇ ὁ πυρετὸς, ῥοφᾶν διδόναι πτισάνης χυλὸν, ἢ κέγχρον λεπτὸν, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα. Ἢν δὲ ἔμπυρος ἔῃ, καὶ μὴ ἀνῇ μήτε τῆς νυκτὸς μήτε τῆς ἡμέρης, ψαυόμενος δὲ ἢν μὲν τὰ ἄνωθεν ἔχῃ θερμὰ, ἡ κοιλίη δὲ καὶ οἱ πόδες εἰσὶ ψυχροὶ, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη, τούτῳ μὴ δῷς φάρμακον, ἀλλ' ὑποκλύζειν μαλθακῷ κλύσματι, καὶ διδόναι ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον ὑδαρέα. Τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, πίνειν ὕδωρ ὡς ψυχρότατον. Οὗτος ἢν μὲν ἑβδομαῖος ἐξιδρώσῃ, καὶ τὸ πῦρ αὐτὸν μεθῇ. Ἢν δὲ μὴ, τεσσαρεσκαιδεκαταῖος ἀποθνήσκει ὡς τὰ πολλά. Ἄλλος πυρετός. Ἔξωθεν ἀφασσομένῳ ἐστὶ βληχρὸς, ἔσωθεν δὲ καίεται, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ τρηχείη, καὶ πνεῖ διὰ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος θερμόν. Ὅταν δὲ πεμπταῖος γένηται, τὰ ὑποχόνδρια σκληρὰ, καὶ ὀδύνη ἔστι, καὶ ἡ χροιὴ, οἷον ὑπὸ ἰκτέρου ἐχομένου φαίνεται, καὶ οὐρέει παχὺ καὶ χολῶδες. Τοῦτον ἢν μὲν ἑβδομαῖον ὄντα, ῥῖγος λάβῃ καὶ πυρετὸς, ἰσχυρὸς, καὶ ἐξιδρώσῃ. Ἢν δὲ μὴ, ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος ἢ ἐνναταῖος. Λαμβάνει δὲ μάλιστα, ἢν μὴ τὸ ἔτος αὐχμηρὸν γένηται. Αὕτη ἡ νοῦσος ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν θερμῷ ἑκάστης ἡμέρης, καὶ πίνειν διδόναι με-

* νειαίρην

λίκρη-

Vet. Cod. ἄκρητον ὑδαρὲς πολλὸν, καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. Ἐπὶ δὲ τῷ ῥοφήματι πίνειν οἶνον ὑδαρέα, λευκὸν ὀλίγον. Ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύσαι, ἢ βάλανον προσθεῖναι. Σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν, ἕως ἂν ὁ πυρετὸς ἀνῇ. Ἐπὴν δὲ παύσηται, φάρμακον πῖσαι κάτω. ὑποστρέφει γάρ ἐστιν ὅτε ἡ νοῦσος, ἢν ἀκάθαρτος διαφέρηται. Ἡ νοῦσος αὕτη πάλιν λαμβάνει, ἢν ὑπερχολήσῃ τὸ αἷμα. Ἢν τριταῖος πυρετὸς ἔχῃ, ἢ μὲν οὖν μὴ παρεὶς τρεῖς λήψιας τῇ τετάρτῃ λάβῃ, φάρμακον πῖσαι κάτω. Ἢν δέ σοι δοκέῃ φαρμάκου μὴ δεῖσθαι, τρίψας τοῦ πενταφύλλου τῶν ῥιζῶν, ὅσον ὀξύβαφον ἐν ὕδατι, δοῦναι πιεῖν. Ἢν δὲ μηδὲ ἐν τούτῳ παύηται, λούσας αὐτὸν πολλῷ θερμῷ, πῖσαι τὸ τρίφυλλον καὶ ὀπὸν σιλφίου ἐν οἴνῳ ἰσοκρατέει, καὶ κατακλίνας ἐπιβάλλειν ἱμάτια ἕως ἱδρώσῃ. Ἐπὴν δὲ ἐξιδρώσῃ, ἢν διψῇ, δοῦναι πιεῖν ἄλφιτον καὶ ὕδωρ. Ἐς ἑσπέρην δὲ καὶ κέγχρον ἑψήσας λεπτὸν, ῥοφησάτω, καὶ οἶνον ἐπιπινέτω. ἕως δ᾽ ἂν διαλείπῃ, καὶ σιτίοις ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω.

Πυρετὸς τεταρταῖος.

Τεταρταῖος πυρετὸς ὅταν ἔχῃ, ἢν μὲν ἐξ ἄλλης νούσου λάβῃ ἀκάθαρτον, φάρμακον πῖσαι κάτω. Ἔπειτα τὴν κεφαλὴν καθῆραι. Ἔπειτα φάρμακον πῖσαι κάτω. Ἢν δὲ μὴ ταῦτα ποιήσαντι παύηται, διαλείπων δύο λήψιας, μετὰ τὴν κάτω κάθαρσιν, λούσας αὐτὸν πολλῷ θερμῷ, πῖσον τοῦ καρποῦ τοῦ ὑοσκυάμου, ὅσον κέγχρον, καὶ μανδραγόρου ἴσον, καὶ ὀποῦ τρεῖς κυάμους, καὶ τριφύλλου ἴσον ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ πιέειν. Ἢν δὲ ἐρρωμένος καὶ ὑγιαίνειν δοκέων, ἐκ κόπου ἢ ἐξ ὁδοιπορίης πυρετήνας, καταστῇ αὐτῷ ἐς τεταρταῖον, πυριήσας αὐτὸν, σκόροδα δίδου, ἐς μέλι βάπτων. ἔπειτα ἐπιπινέτω φάκιον, μέλι καὶ ὄξος μίξας. Ἐπὴν δὲ πλησθῇ, ἐμεσάτω. Ἔπειτα λουσάμενος θερμῷ ἐπὴν ψυχθῇ, πιέτω κυκεῶνα ἐφ᾽ ὕδατι. Ἐς ἑσπέρης δὲ σιτίοισι μαλθακοῖσι καὶ μὴ πολλοῖσι διαχρήσθω. Τῇ δὲ ἑτέρῃ λήψει λούσας θερμῷ πολλῷ, ἱμάτια ἐπιβαλὼν, ἕως ἐξιδρώσῃ, πῖσαι παραχρῆμα λευκοῦ ἐλλεβόρου τῶν ῥιζέων ὅσον τριῶν δακτύλων μῆκος, καὶ τοῦ τριφύλλου ὅσον δραχμὴν μέγεθος, καὶ ὀποῦ δύο κυάμους ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ. Καὶ ἢν ἐμεσίαι μὲν ἔχωσιν, ἐμεσάτω, ἢν δὲ μὴ, ὁμοίως, μετὰ τὸ καθῆραι τὴν κεφαλήν. Σιτίοισι δὲ χρήσθω ὡς μαλθακωτάτοισιν καὶ δριμυτάτοισιν. Ὅταν δὲ ἡ λῆψις μὲν ἔχῃ, μὴ νῆστις ἐὼν τὸ φάρμακον πινέτω.

Πλευρῖτις.

Πλευρῖτις ὅταν λάβῃ, πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἔχει, καὶ ὀδύνη διὰ τῆς ῥάχιος ἐς τὸ στῆθος, καὶ ὀρθοπνοίη, καὶ βὴξ, καὶ τὸ σίαλον λευκὸν, καὶ ὑπόχολον, καὶ ἀποβήσσεται οὐ ῥηϊδίως, καὶ διὰ τῶν βουβώνων ὀδύνη, καὶ οὐρέει αἱματῶδες. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἢν μὲν τὸ πῦρ ἀνῇ ἑβδομαῖον ὄντα, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ ἀνῇ, ἀφικνέεται ἡ νοῦσος ἐς τὰς ἕνδεκα ἡμέρας,

mulsam aquosam multā bibedā dato, & ptisanę A
succū frigidū bis ī die sorbedū. A sorbitione ve
ro vinū bibat aquosum, albū, modicū. Si verò al
uus nō egerat, clysterē adhibeto, aut glādulā sub
dito. Cibū aūt ne exhibeas, donec febris remit-
15 tat. Vbi verò sedata fuerit, pharmacū deorsum
purgās bibat. Reuertit.n. qnq; morbus, si impur
gatus permāserit. Et amplius morbus hic rursus
corripit, si sanguis nimiū biliosus factus fuerit.
Idē morbus rursum corripit si sanguis maxime
16 bilescat. Alia. Si tertiana febris tenuerit, si quidē
nō omissis trib⁹ īuasionib⁹, quarta corripiat, phar
macū deorsū purgās bibedū dato. Si vero phar-
maco nō op⁹ habere tibi videat, radicū qnq; folij
tritarū acetabili mēsurā, ex aqua bibedā dato. Si
verò neq; sic cessat, multa calida loto, trifoliū, & B
silphij succū in vino pari aqua ammixta, bibēda
pbeto, & reclinato vestimēta multa integito, do-
nec exsudet. Postq̄ vero exsudarit, si sitiat, polētā
quum aqua bibat. Vesperi autem milium coctū
tenue sorbeat, & vinum insuper bibat, donec fe-
bris cesset: & cibis quàm mollissimis vtatur.

Febris quartana.

Quum febris quartana ex alio morbo nō purgatum apprehenderit, pharmacū deorsum purgans bibendū dato. Deinde caput purgato. Postea rursus infra purgato. Si vero his factis non cesset, interpositis duabus inuasionibus post purgationē infernam, multa calida ipsum lauato, & C seminis hyoscyami milij magnitudinē & mandragoræ tantundem, & succi silphij trium fabarum magnitudinem, & trifolij tantundem in vino meraco bibat. At si firmū & sanū se esse putans, ex lassitudine, aut profectione febre correptus, ad quartanā deueniat: fomentis ipsi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulæ decoctū bibat, melle & aceto mixtis. Postq̄ autē repletus fuerit, vomat. Postea calida lotus, vbi frigidus factus fuerit, cyceonē ex aqua bibat. Vesperi cibis mollibus & non multis vtatur. Altera vero exacerbatione, vbi multa calida laueris, & stragula ipsi intexeris, donec exudet, statim veratri albi radices triū digitorū longitudine, & trifolij drachmā, & succi silphij duarū fabarū magnitudinē, in vino meraco bibat. Et si D vomitiones ipsum vrserint, vomat: sin minus, sīr post caput purgatū. Cibis aūt vtat q̄ mollissimis & acerrimis. Quū vero exacerbatio ipsum inuaserit, ieiunus medicamentum ne bibat.

Pleuritis.

Pleuritis vbi corripuerit, febris & rigor tenet, & dolor per spinā ad pectus, & erectæ ceruicis spiratio, & tussis, & saliua alba ac subbiliosa, & non facile per tussim reijcit, & per inguina dolor est, & cruentā vrinā mingit. Quū ita habuerit, si quidem febris septima die remiserit, sanus euadit. Si vero non remittat, deuenit morbus ad vndeci-

A vndecimum aut decimum quartum diem. Et
sanè multi in his diebus moriuntur. At si de-
cimumquartum transgrediatur, euadit. Quum
ita habuerit dolor, calefactoria adhibeto. Bi-
bat autem mel, æquali aceto affuso coctum, ita
vt quanta fuerit mensura cocti mellis & aceti,
vndeuigesimam partem aquæ affundas. Hoc
paulatim & frequenter bibendum dato: & po-
stea quoque aquam modico aceto affuso ammi-
sceto. Sorbeat & milij succum melle modico
adstillato frigidum, quartæ heminæ partis men
sura, quoties vtrunque cibum sumit, & bibat
vinum album vinosum, aquosum modicum.
Sit autem vinum quàm mollissimum, odorem
non habens. Vbi verò febris dimiserit, per bi-
B duum milium bis in die sorbeat, & betas iucun-
dissime paratas edat. Deinde catulum aut aui-
culam coquat, & ius sorbeat, & de carnibus
parum edat. Reliquo verò tempore, maxime
quandiu à morbo tenetur, in prandio milium
sumat, vesperi cibis paucissimis ac mollissimis
vtatur. Alia pleuritis. Febris tenet, & tus-
sis, ac rigor, & dolor ad latus, & quandoque
ad clauiculam, & saliuam spuit subbiliosam ac
subcruentam. Quòd si ægro abscessus ruptus
fuerit, qua parte dolor maxime viget, calefa-
ctoria adhibeto, & calida lauato, si non ma-
gna febris ipsum teneat. sin minus, non. Bi-
bendum autem dato fauum in aqua macera-
tum, ita vt aquam iam subdulcem facias, &
C postea quoque aquam ammisceas. Sorbeat
ptisanæ succum bis in die, & vinum inde bi-
bat album, aquosum. Et si quatuordecim dies
effugerit, sanus euadit. Alia pleuritis. Febris
detinet, & dentium stridor, & tussis sicca, &
cum virore pallida reijcit, quandoque etiam
liuida: & dolor latus corripit, & dorsum sub-
rubidum fit. Caput & pectus calescunt, ali-
quando etiam venter, & pedes, & crura. Et
quum erectus sedet, magis tussit: & aluus tur-
batur, & alui egestio cum virore valde pallida
est, ac graueolens. Hic in viginti diebus mo-
ritur. Si vero has effugerit, sanus fit. Huic
donec quatuordecim dies præterierint, aquam
de farina crassa in ipsa macerata bibendam da-
D to, & vinum album vinosum, aquosum post-
ea bibendum. Sorbeat succum ptisanæ frigi-
dum, bis in die. Verùm pro melle mali puni-
ci succum, ad ptisanæ succum admisceto, post-
quam iam hic ptisanæ succus coctus fuerit, &
lauet non multa. Vbi vero quatuordecim dies
præterierint, in prandio milium sumat. Ad
vesperam carnibus auicularum, cum iusculo,
& paucis cibis vtatur. At talem morbum pau-
ci effugiunt.

Peripneumonia.

Febris detinet dies quatuordecim vt mini-
mum, ad summum duo de viginti, & per hos
dies

ἡμέρας, ἢ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα. Οἱ μὲν οὖν πουλλοὶ ἐν ταύτησιν ἀπόλλυνται. Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἐκφυγγάνει. Ὅταν οὕτως ἡ ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. Πινέτω δὲ καὶ μέλι, ἀναζέσας αὐτὸ καὶ ἐπιχέας ὄξος, ἴσον τῷ μέτρῳ τοῦ μέλιτος· ἔπειτα ὁπόσον ἂν γένηται μέτρον τοῦ ἑφθοῦ μέλιτος καὶ τοῦ ὄξους, ἐπιχέαι ὕδατος ἑνὸς δέοντος τῶν εἴκοσι. Τοῦτο διδόναι πίνειν κατ' ὀλίγον πυκνὰ, καὶ μεταμίσγειν ὕδωρ, ὄξος ὀλίγον παραχέων. Ῥοφεέτω δὲ καὶ κέγχρου χυλόν· μέλι ὀλίγον παραστάζων ψυχρὸν, ὅσον τεταρτημόριον κοτύλης, ἐφ' ἑκατέρῳ σιτίῳ, καὶ πινέτω οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα ὀλίγον. Ὁ δὲ οἶνος ἔστω ὡς μαλθακώτατος, ὀδμὴν μὴ ἔχων. Ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς ἀφῇ, ἡμέρας μὲν δύο τὸν κέγχρον ῥοφεέτω δὶς τῆς ἡμέρας, καὶ τεῦτλα ἡδύτατα ἐσθιέτω. Ἔπειτα μετὰ ταῦτα σκύλακα ἢ ὄρνιθα καθεφθὸν ποιήσας, τοῦ ζωμοῦ ῥοφεέτω, καὶ τῶν κρεῶν φαγέτω ὀλίγα. Τὸν δὲ λοιπὸν χρόνον μάλιστα ὅσον ὑπὸ τῆς νούσου εἴχετο, ἀριστιζέσθω μὲν τὸν κέγχρον, ἐς ἑσπέρην δὲ, σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρήσθω καὶ μαλθακωτάτοισιν. Ἑτέρη πλευρῖτις. Πυρετὸς ἔχει καὶ βὴξ, καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη ἐς τὸ πλευρὸν, καὶ ἐς τὴν κληῖδα ἐνίοτε, καὶ τὸ σίαλον πτύει, ὑπόχολον καὶ ὕφαιμον. Ὅταν τύχῃ ῥηγματίας ὢν, τούτῳ ᾗ ἂν ὀδύνη ἔχῃ, μάλιστα προστιθέναι χλιάσματα, καὶ λούειν θερμῷ, ἢν μὴ πυρετὸς αὐτὸν πολὺς ἔχῃ. Ἢν δὲ μὴ, μή. Πίνειν δὲ διδόναι, κηρίον ἐν ὕδατι ἀποβρέχων ἄρτι ὑπόγλυκυ ποιέων, καὶ μεταμίσγειν ὕδωρ. Ῥοφάνειν δὲ τὸν χυλὸν τοῦ κέγχρου, δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον λευκὸν ὑδαρέα. Καὶ ἢν ὑπερφύγῃ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ὑγιὴς γίνεται. Ἄλλη πλευρῖτις. Πυρετὸς ἴσχει, καὶ βρυγμὸς, καὶ βὴξ ξηρὴ, καὶ ἐκβήσσεται χλωρά· ἔστι δ' ὅτε καὶ πελιδνὰ, καὶ τὸ πλευρὸν ὀδύνη λαμβάνει, καὶ τὸ μετάφρενον ὑπέρυθρον γίνεται. Χλιαίνεται δὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ στήθεα. ποτὲ δὲ τὴν κοιλίην καὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ἀνακαθήμενος, μᾶλλον βήσσει, καὶ ἡ γαστὴρ ταράσσεται, καὶ τὸ ἀποπάτημα πάνυ χλωρὸν καὶ κάκοδμον. Οὗτος ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ταύτας ἐκφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. Τοῦτον ἔστ' ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι, διδόναι πίνειν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου, καὶ μεταπίνειν οἶνον λευκὸν, οἰνώδεα, ὑδαρέα. Ῥοφέειν δὲ τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης ψυχρὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. Ἀντὶ δὲ τοῦ μέλιτος ὑπὸ τὸν χυλὸν μίσγειν, ῥοιῆς χυλὸν οἰνώδεα, ὅταν ἤδη ὁ χυλὸς ἑφθὸς ᾖ, καὶ λούειν μὴ πολλῷ. Ἐπὴν δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἔπειτα ἀριστιζέσθω τὸν κέγχρον. Ἐς ἑσπέρην δὲ τοῖσι κρέασι τοῖσιν ὀρνιθίοισι καὶ τῷ ζωμῷ, καὶ τοῖσι σιτίοισι ὀλίγοισι χρήσθω. Τὴν δὲ τοιαύτην νοῦσον ὀλίγοι ἐκφυγγάνουσιν. Vet. Cod.

Περιπλευμονίη.

Πυρετὸς ἴσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον· τὸ δὲ μακρότατον δύο δεούσας εἴκοσι, καὶ βήσ-

Vet. Cod. σει ταύτας τὰς ἡμέρας, ἰσχυρῶς, καὶ ἀποχρέμπτεται τὸ μὲν πρῶτον, σίαλον παχὺ καὶ καθαρὸν, ἑβδόμῃ καὶ ὀγδόῃ. ἐπὴν δὲ ὁ πυρετὸς λάβῃ ἐννάτῃ καὶ δεκάτῃ, ὑπόγλυκυ καὶ πυῶδες, ἐς ἂν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι. Καὶ ἢν μὲν ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρῃ ξηρανθῇ ὁ πλεύμων καὶ ἐκβήξῃ, ὑγιάζεται. ἢν δὲ μὴ, δύο δεούσαις εἴκοσι περιέχειν, καὶ ἢν μὲν ἐν ταύτῃσι παύσηται τοῦ βήγματος, ἐκφεύγει. Ἢν δὲ μὴ παύηται, εἴρεσθαι αὐτὸν, εἰ γλυκύτερον αὐτῷ δοκέει τὸ σίαλον. καὶ ἢν φῇ, ἡ νοῦσος ἐνιαυσίη γίνεται. ὁ γὰρ πλεύμων ἔμπυος γίνεται. τούτῳ χρὴ τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας, οἶνον διδόναι γλυκὺν, λευκὸν, ὑδαρέα, κατ' ὀλίγον πίνειν πυκνά. ῥοφάνειν δὲ τῆς πτισάνης τὸν χυλὸν διδόναι, μέλι παραμίσγων τρὶς τῆς ἡμέρης, ἐς ἂν ὀκτωκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ὁ πυρετὸς παύσηται. Κινδυνεύει δὲ μάλιστα ἐν τῇσιν ἑπτὰ, ἢ ἐν τῇσι τεσσαρεσκαίδεκα. Ἐπὴν δὲ τὰς ὀκτωκαίδεκα ἡμέρας ὑπερβάλλῃ, οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει, ἀλλὰ πτύει πύον, καὶ τὰ στήθεα πονέει, καὶ βήσσει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, πιπίσκειν νῆστιν τὸ σὺν τῷ ἐλελισφάκῳ, καὶ ῥοφάνειν ἔτνος, στέαρ συμμίσγων πλέον, ἢν μὴ θάλπος ᾖ. Ἢν δ' ᾖ, μὴ ῥοφανέτω, ἀλλὰ σιτίοισι χρήσθω ἁλυκοῖσι καὶ λιπαροῖσι, καὶ τοῖσι θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι. Καὶ ἢν σοι δοκέῃ καθαίρεσθαι κατὰ λόγον, ἐγχεῖν καὶ πυριᾶν. ἢν μὲν παχὺ ᾖ τὸ πύον, πυριᾶν. ἢν δὲ λεπτὸν, ἐγχεῖν, καὶ τῶν σιτίων ἔχεσθαι ὡς μάλιστα, καὶ τῶν δριμέων ἀπέχεσθαι, καὶ κρεῶν βοείων, καὶ οἰείων, καὶ χοιρείων.

Ἔμπυος ἐκ περιπνευμονίης.

Ὅταν ἐκ περιπλευμονίης ἔμπυος γένηται, πυρετὸς ἴσχει, καὶ βὴξ ξηρὴ, καὶ δύσπνοιη, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἐπὴν δεκαταῖος γένηται, ἀφ' ἧς ἂν ἄρξηται ἔμπυος γίνεσθαι, λούσας πολλῷ θερμῷ, τρίψας ἄρου ῥίζαν, ὅσον ἀστράγαλον μέγεθος, καὶ ἁλὸς χόνδρον, καὶ μέλι ὀλίγον, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄλειφα ὀλίγον, ἐξειρύσας τὴν γλῶτταν, ἐγχέαι χλιαρόν. ἔπειτα κινῆσαι τὸν ὦμον. Καὶ ἢν μὲν ὑπὸ τούτου τὸ πύον ῥαγῇ. εἰ δὲ μὴ, ἕτερον ποιῆσαι. Σιτία δριμέα ἐκχυμώσας, καὶ κυκλάμινον ὅσον ὀξύβαφον τὸ μικρὸν ἑκατέρου ἔσω. ἔπειτα ὀπὸν σιλφίου τρίψας ὅσον κύαμον, διεῖναι καὶ συμμίξαι γάλακτος ὅσον ὀξύβαφον αἴγειον ἢ ὄνειον, τοῦτο χλιαρὸν ἐγχεῖν. Ἢν δὲ ὑπὸ τούτου μὴ ῥαγῇ, ῥαφάνου φλοιὸν καὶ ἄνθος χαλκοῦ ὅσον τρεῖς κυάμους, τρίψας λεῖον, διπλάσιον δὲ ἔστω τῆς ῥαφάνου, ἐλαίῳ διεῖναι, ὅσον τεταρτημορίῳ κοτύλης, τοῦτο ἐγχεῖν χλιαρόν. Καὶ ἢν ῥαγῇ τὸ πύον, σιτίοισιν ὡς ἁλμυρωτάτοισι καὶ λιπαρωτάτοισι χρῆσθαι, καὶ ἢν μὴ ἴῃ τὸ πύον, κατ' ὀλίγον πυριᾶν κατὰ τὸ στόμα, σίου χυλῷ οἴνῳ τορνίῳ, γάλακτι βοείῳ, ἢ αἰγείῳ, ἴσον ἑκάστου συμμίξας. ἔστω δὲ ὅσον τρεῖς κοτύλαι. ἔπειτα ἐμβάλλειν ἰπνοῦ ὄστρακα διαφλώσας, τοῦτο ἑλκέτω διὰ τοῦ αὐλοῦ, φυλασσόμενος ὅπως μὴ κατακαίηται. Ἐπὴν δὲ καθαρώτερον πτύῃ, ἐγχεῖν αὐτῷ κνίκης σπέρμα, λιβανωτὸν;

dies fortiter tusſit, & primum quidem exſcreat ſaliuam craſſam ac puram, ſeptima & octaua die: Si vero febris corripuerit, nona ac decima, ſubdulcem & purulentam, donec quatuordecim dies præterierint. Et ſi quidem decima quinta die pulmo reſiccatus fuerit, & tuſsiendo reiecerit, ſanus fit, ſin minus, duas de viginti obſeruato, & ſi quidem in his diebus tuſsis ſedata fuerit, euadit. Si nõ ſedata, interrogato ipſum, an ſaliua ipſi dulcior appareat: & ſi hoc confeſſus fuerit, morbus annum durabit. nam pulmo ſuppuratus fit. Huic primis diebus vinum dare conuenit dulce, album, aquoſum, paulatim frequenter bibendum. Sorbeat etiã ptiſanæ ſuccũ melle ammixto ter in die, donec dies decem & octo præterierint, & febris deſierit. Periclitatur autẽ maxime in ſeptem, aut quatuordecim. Poſtquã autem decem & octo dies transgreſſus fuerit, non amplius moritur, ſed pus ſpuit, & pectus dolet, & tuſsit. Quum ſic habuerit, ieiunus cum ſaluia vini illam potionẽ bibat, & leguminis freſi decoctum ſorbeat, adipe multo ammixto, ſi non calor fuerit. Si vero fuerit, ne ſorbeat, ſed cibis vtatur ſalſis ac pinguibus, & marinis potius, quàm carnibus. Et ſi pro ratione purgari tibi viſus fuerit, in os infundito, ac fomenta adhibeto: ſi quidẽ craſſum fuerit pus, fomenta adhibeto: ſi vero tenue, infundito: & ex cibis hæreat quàm maxime, & ab acribus abſtineat, & à carnibus bubulis, ouillis, ac porcinis.

Suppuratus ex peripneumonia.

Quum ex peripneumonia ſuppuratus factus fuerit, febris detinet, & tuſsis ſicca, & difficultas ſpirandi, & pedes intumeſcunt, & manuũ ac pedum vngues contrahuntur. Hunc ita affectũ ad decimã diẽ à ſuppurationis initio progreſſum, multa calida lauato, & ari radicem tali magnitudinem tritam, & ſalis granũ, & modicũ mellis, & aquã & olei parũ, extracta lingua tepida infundito, & poſtea humerũ concutito. Et ſi quidem ab his pus erumpat, bene habet. ſin minus, aliud facito. Cibos acres, & cyclaminum exſuccato, ſitq; ſucci vtrorunque acetabulũ paruum: deinde ſilphij ſuccum fabæ magnitudine terito, ac diluito, & lactis caprini aut aſinini acetabulũ ammiſceto. Hoc tepidum infundito. Quod ſi ab hoc non erumpat, raphani corticem, & æris florem, trium fabarum magnitudine terito: Sit autem raphani duplum: & oleo diluito quarta heminæ parte. hoc tepidũ infundito. Et ſi erumperit pus, cibis quàm ſalſiſsimis ac pinguiſsimis vtatur. At ſi non prodierit pus, paulatim fomẽtum adhibeto in os, ex ſij ſucco, vino Tornio, lacte bubulo, aut caprino, ſingulis pari mẽſura pmixtis, ita vt ſint heminæ tres, in quas poſtea furni teſtas igni cãdefactas inijcito, atq; inde vaporẽm per fiſtulam trahat, cauẽdo vt ne aduratur. Poſtq̃ aũt purius iã ſputũ prodierit, vrtice ſemẽ thus,

A thus, originũ, in vino albo, melleq; ac oleo modico, ipsi infundito, idq; per tertiũ diem: postea vero butyrũ, resinam in melle eliquatã. Et cibis non amplius vtaẽ salsis, neq; pinguibus. At diebus interpositis, infusionũ oris vsu cessante, saluiã, rutã, satureiã, origanum, pari portione ieiunus ex vino bibat acetabuli mensura, oĩbus illis inspersis. Quòd si ab infusionibus his oris nõ eruperit, nihil miri est. Sæpe enim prorũpit ad aluũ & statim melius habere sibi videẽ, vbi ex angusto ad ampliorẽ regionẽ deuenerit. Alius morbus. Quũ tẽpus longius protrahitur, & febris vehemẽs ac tussis corripit, & latus dolet, & ad sanã partẽ decũbere nõ põt, sed ad dolentẽ, & pedes, & oculorũ cauitates intumescũt. Hunc vbi deci-
B musquintus ab eruptione dies adest, multa calida lotũ in sella firma collocato, & alius quidem manus ipsius teneat, tu vero humerũ concutito, vt audias in vtrũ latus affectio strepitũ edat: optãdum aũt esset in sinistrũ. Hunc ipsum igitur locũ seces, min' enim lethalis est. Si vero præ crassitudine ac copia strepitũ nõ edat, quo ipsum cognoscere possis, (nã hoc aliqñ contingit) vtrũ latus tumuerit ac magis doluerit, hoc infime secato sub tumorem magis q̃ supra ipsum, quo puris exitus facilẽ fluxionẽ habeat. Secato aũt inter costas per nouaculã primùm cutẽ, deinde scalpello acuto, quod panniculo sit obligatũ ita vt summa ipsius pars, ad vnguis magni digiti mensurã expedita restet, quã intromittas. Postea emisso
C pure quantũ visum fuerit, vulnus linamẽto ex lino crudo alligato, foras propẽdente filo, cõcludito: & quotidie semel pus educito: postquã aũt decimus affuerit dies, omni pure emisso linamẽtum ex linteo indito. Deinde vinũ & oleum tepefacta per fistulam infundito, ne pulmo à pure humectari solitus derepente resiccetur. Emittẽdũ aũt est id quod mane infusum est, ad vesperam: quod vespera, mane. Vbi verò pus tenue velut aqua fuerit, & ad digiti cõtactũ viscosum ac modicũ, penicillũ stanneũ cauũ indito. Postq̃ aũt omnino vẽter resiccatus fuerit, paulatim linamentũ præsectũ minuito, donec vlcus coalescat, & ipsum penitus eximas. Signũ aũt an euasurus sit habes: si pus albũ ac purũ fuerit, & fibræ
D sanguinis insint, plerunq; sanus fit. Si vero prima die profluat lutei oui speciẽ habẽs, aut secunda die defluat crassum, cũ virore subpallidũ, fœtens, moriunẽ vbi pus effluxerit. Alius morbus. Quum quis ex pulmonis affectu tabescit, is saliuã crassam, cũ virore subpallidã, dulcẽ, tussiẽdo reijcit, & stridor ac dolor ad pectus & ad dorsum fit, & in faucibus tenuis sibilus audiẽ, & fauces siccæ sunt, & oculorũ cauitates rubicũdæ, & vox grauis, & pedes intumescunt, & vngues cõtrahuntur, & supernæ partes attenuantur ac imminuuntur, & saliuã emungit vbi exscreaturus 17
ipsam in ore hẽt, & tussit mane maxime & circa mediã noctẽ, imò et alijs tẽporibus. Et corripit magis hic morbus muliercolã iuuenculã, quàm vetulam,

νωτὸν, ὀρίγανον ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ μέλιτι, καὶ ἐλαίῳ ὀλίγῳ, ἐγχεῖν δὲ διὰ τρίτης ἡμέρης: μετὰ δὲ βούτυρον, ῥητίνην ἐν μέλιτι διατήκων. Καὶ σιτίοισι μηκέτι χρῆσθαι ἁλμυροῖσι, μηδὲ λιπαροῖσι. Πινέτω δὲ νῆστις τὰς ἐν μέσῳ ἡμέρας τῶν ἐγχύτων, ἐλελίσφακον, πήγανον, θύμβρην, ὀρίγανον ἴσον ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ, ὅσον ὀξύβαφον μετὰ πάντων ἐπιπάσσων. Ἢν δὲ μὴ ῥαγῇ ὑπὸ τῶν ἐγχύτων, πολλάκις γὰρ ἐκρήγνυται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ αὐτίκα δοκέει ῥάων εἶναι, ὅταν ἐκ στενοῦ ἐς εὐρυχωρίην ἔλθῃ. Ἄλλη νοῦσος. Ὁκόταν ὁ χρόνος πλείων γένηται ὅτε πυρετὸς ἰσχυρὸς καὶ ἡ βὴξ ἐπιλαμβάνει, καὶ τὸ πλευρὸν ὀδυνᾶται, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ὑγιὲς οὐκ ἀνέχεται κατακείμενος, ἐπὶ δὲ τὸ ἀλγέον μέρος, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὀμμάτων. Τοῦτον ὅταν ἡμέρη πέμπτη καὶ δεκάτη γένηται ἀπὸ τῆς ἐκρήξιος, λούσας πολλῷ θερμῷ, καθίσας ἐπὶ ἑφέδρου ὅ,τι μὴ ὑποκινήσει, ἕτερος μὲν τὰς χεῖρας ἐχέτω, σὺ δὲ τὸν ὦμον σείων, ἀκροάζεσθαι ἐς ὁκότερον ἂν τῶν πλευρέων τὸ πάθος ψοφέῃ. Βούλεσθαι δὲ ἐς τὸ ἀριστερὸν, κατ' αὐτὸν οὖν τὸν τόπον ταμέειν· ἧσσον γὰρ θανατῶδες. Ἢν δέ σοι ὑπὸ τοῦ πάχεος καὶ τοῦ πλήθεος μὴ ψοφέῃ, ὥστε καταμαθεῖν αὐτὸ, ποιέει γὰρ τοῦτο ἐνίοτε, ὁκότερον ἂν ἀποιδέῃ τῶν πλευρέων καὶ ὀδυνᾶται μᾶλλον, τοῦτο τάμνειν ὡς κατωτάτω, ὄπισθεν τοῦ οἰδήματος μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν, ὅκως σοι ἡ ἔξοδος τοῦ πύου εὔροος ᾖ. Τάμνειν δὲ μεταξὺ τῶν πλευρέων, στηθοειδεῖ μαχαιρίδι, τὸ πρῶτον δέρμα, ἔπειτα ὀξυβελέει ἀποδήσας ῥάκει, τὸ ἄκρον τῆς μαχαιρίδος λιπὼν ὅσον τὸν ὄνυχα τοῦ δακτύλου τοῦ μεγάλου, καθεῖναι ἔσω. Ἔπειτα ἀφεὶς τὸ πύον ὅσον ἄν σοι δοκέῃ, μοτοῦν ὠμολίνῳ μοτῷ λίνον ἐκδήσας, ἀφεῖναι δὲ τὸ πύον, ἑκάστης ἡμέρης ἅπαξ. ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταῖος, ἀφεὶς ἅπαν τὸ πύον, ὀθονίῳ μοτοῦν. Ἔπειτα ἐγχεῖν οἶνον καὶ ἔλαιον χλιαίνων αὐλίσκῳ, ὡς μήτε ὁ πλεύμων ἐξαπίνης, εἰωθὼς βρέχεσθαι τῷ πύῳ, ἀποξηρανθῇ. Ἐξιέναι δὲ τὸ ἔγχυμα, τὸ μὲν ἕωθεν ἐς ἑσπέρην, τὸ δὲ ἐς ἑσπέρην ἕωθεν. ἐπὴν δὲ τὸ πύον λεπτὸν οἷον ὕδωρ ᾖ, καὶ γλίσχρον τῷ δακτύλῳ ψαυόμενον, καὶ ὀλίγον, ἐντιθέναι μοτὸν κασσιτέρινον κοῖλον. Ἐπὴν δὲ παντάπασι ξηρανθῇ ἡ κοιλίη, ἀποτάμνων τοῦ μοτοῦ κατὰ μικρὸν, συμφύειν τὸ ἕλκος, ἕς ἂν ἐξέλῃς τὸν μοτόν. Σημήιον δὲ ἢν μέλλῃ ἐκφεύξεσθαι· ἢν μὲν τὸ πύον ᾖ λευκὸν καὶ καθαρὸν, καὶ ἶνες αἵματος ἐνέωσιν, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ οἷον λεκιθοειδὲς ἀπορρυῇ τῇ πρώτῃ, ἢ τῇ ὑστεραίῃ ἀπορρυῇ παχὺ, ὑπόχλωρον, ὄζον, ἀποθνήσκουσιν ἐπειδὰν ἐκρυῇ τὸ πύον. Ἑτέρα. Ὅταν πλευμᾶ, τούτῳ τὸ σίαλον παχὺ ὑπόχλωρον γλυκὺ βήσσεται, καὶ βρυγμὸς καὶ ὀδύνη ἐς τὸ στέρνον καὶ ἐς τὸ μετάφρενον, καὶ συρίζει ἐν τῇ φάρυγγι λεπτόν. καὶ ἡ φάρυγξ ξηρὴ γίνεται, καὶ τὰ κοῖλα ἐρυθρὰ, καὶ βαρέη ἡ φωνὴ, καὶ οἱ πόδες οἰδίσκονται, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται, καὶ καταλεπτύνονται τὰ ἄνω, καὶ μινύθει, καὶ μυσάττεται τὸ σίαλον, ἐπὴν ἀποχρεμψάμενος ἔχῃ ἐν τῷ στόματι, καὶ βήσσει τοὺς ὄρθρους καὶ μεσονυκτίου μάλιστα: Βήσσει δὲ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ λαμβάνει μᾶλλον γυναῖκα νεωτέρην, ἢ πρε-

Vet. Cod.

Vet. Cod. σβυτέρην. Τούτῳ μὲν αἱ τρίχες ἤδη ἐκ τῆς κε-
φαλῆς ῥέουσι, καὶ ψιλοῦται ἤδη ἡ κεφαλὴ ὡς ἐκ νού-
σου, καὶ πτύοντι ἐπ' ἄνθρακας βαρὺ ὄζει τὸ σίαλον·
φάναι αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. τὸ δὲ
κτεῖνον, ἔσεσθαι διάῤῥοιαν. Ἐπὴν γὰρ ἤδη τὸ πύον
τὸ περὶ τὴν καρδίην σήπηται, τοῦτο ὄζει κνίσης
ἐπὶ τοῖσιν ἄνθραξι, καὶ ξυνθερμαινόμενος ὁ ἐγκέφα-
* ἢ ἴσως λος, ῥεῖ ἅλμην, * ἣ κινεῖ τὴν κοιλίην. Σημεῖον δὲ
τούτου, ῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς τρίχες. Τοῦτον μὴ
ἰᾶσθαι ὅταν οὕτως ἔχῃ. Ἢν δὲ κατ' ἀρχὰς ἐπιτύχῃς
τῇ νόσῳ, φάκιον δὸς πιεῖν. εἶτα διαλιπὼν μίην
ἡμέρην, ἐλλέβορον δοῦναι κεκρημένον, ὅκως τὴν
κάτω κοιλίην μὴ κινήσῃ. Καὶ ἐπὴν ἐς τὸ στόμα
τῆς νυκτὸς αὐτῷ φοιτᾷ ἅλμη, πρὸς τὰς ῥῖνας
αὐτῷ προστίθει φάρμακα πυκνότερα. Ἢν δὲ μὴ
ῥέει, προστίθει μὲν, διὰ πλέονος δὲ χρόνου, καὶ τοῦ μη-
νὸς ἅπαξ προπιπίσκοντα ἐλλέβορον, ὅσον τοῖ-
σι δακτύλοισιν δύο ἆραι, ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημέ-
νον. Φάκιον δὲ αὐτίκα διδοὺς ἐπιπίνειν. φάρμα-
κα δὲ ὡς ἐλάχιστα πινέτω. Ἢν μὴ αὐτῷ οἱ πυρε-
τοὶ ὀξύτεροι ἐπιλαμβάνωσι, τὴν ῥίζαν τὴν λευ-
κὴν καὶ τοῦ ἐλλεβόρου λείχειν. ἐν μέλιτι δὲ οὔ. Οὕτω
γὰρ ἥκιστα τὴν κοιλίην κινήσει. Ἢν δὲ στρόφος ἐγγέ-
νηται ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ, πρῶτον μὲν κλύσαι ἐκεί-
νῳ, ἐς ὃ ὁ κόκκος συμμίσγεται. Ἢν δὲ μὴ δ' οὕτω
παύηται, γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ κάθηρον. Φάρμα-
κον δὲ μὴ δίδου κατωτερικόν. ἢν δὲ πρὸ τοῦ φαρ-
μακίου προπίνων τὸν ἐλλέβορον χολὴν ἐμέει, αὐ-
τῷ τῷ φακίῳ ἐμεέτω. Σιτίοισι δὲ χρήσθω, ἢν μὲν
οἱ πυρετοὶ ὀξέες ἔχωσι, κρέασι μηλείοισιν ἑφθοῖ-
σι, καὶ ὀρνιθίοισι, καὶ κολοκύνθῃ, καὶ τεύτλοισι. ζωμὸν
δὲ μὴ ῥοφεέτω. μηδὲ βάπτεσθαι. ἰχθύσι δὲ χρή-
σθω, σκορπίοισι καὶ σελάχεσιν ἑφθοῖσι. Θερμὸν δὲ
μηδὲν ἐσθιέτω. Μὴ δὲ λουέσθω, ἢν ὁ πυρετὸς ἔχῃ
πολύς. μηδὲ λαχάνοισι δριμέσι χρήσθω, ὅτι μὴ
θύμβρῃ ἢ ὀριγάνῳ. Οἶνον δὲ λευκὸν πινέτω. Ἢν
δὲ ἄπυρος ᾖ, θέρμαι δὲ λαμβάνωσιν ἄλλοτε καὶ
ἄλλοτε, ἐσθιέτω ἰχθῦς ὡς ἀρίστους καὶ πιοτάτους,
καὶ λιπαρὰ καὶ γλυκέα, καὶ ἁλμυρὰ ὡς μάλιστα. Καὶ
περιπάτοισι χρήσθω, μήτε ἐν ἀνέμῳ, μήτε ἐν ἡ-
λίῳ. Καὶ ἐμέτω ἀπὸ τῶν σιτίων, ὅταν οἱ δοκέῃ και-
ρὸς εἶναι. Καὶ λούσθω χλιαρῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς.
σιτίων δὲ ἄρτος ἀμείνων, ὅσοι μὴ μαζοφαγέουσι,
Τούτοισι δὲ ἀμφότερα συμμίσγειν.

Ἑτέρη νοῦσος ἥτις καλέεται φθόη.

Βὴξ ἔχει, καὶ τὸ πτύσμα πολλὸν καὶ ὑγρὸν, καὶ ἐνίο-
τε ῥηϊδίως ἀναβήσσεται καὶ τὸ πύον οἷον χάλαζα,
καὶ διατριβόμενον ἐν τοῖσι δακτύλοισι, σκληρὸν
καὶ κάκοδμον γίνεται. Ἡ δὲ φωνὴ καθαρὴ καὶ ἀνώδυ-
νος, καὶ οἱ πυρετοὶ οὐ λαμβάνουσι. θέρμη δὲ ἐνίοτε
ἄλλως τε καὶ ἀσθενής. Τοῦτον χρὴ ἐλλέβορον πι-
πίσκειν καὶ φάκιον, καὶ διαχέειν ὡς μάλιστα ἀπεχό-
μενον τῶν δριμέων, καὶ κρεῶν βοείων, καὶ χοιρείων,
καὶ οἰείων. Καὶ γυμνάζεσθαι ὀλίγα καὶ περιπατέειν,
καὶ ἀπὸ σιτίων ἐμέτοισι χρῆσθαι, καὶ λαγνείης ἀπέ-
χεσθαι. Αὕτη ἡ νοῦσος γίνεται, ἑπτὰ ἔτεα ἢ ἐννέα.
Οὗτος ἢν ἐξ ἀρχῆς θεραπευθῇ, ὑγιὴς γίνεται.
Ἢν ἀφθήσῃ ἡ σῦριγξ τοῦ πλεύμονος, πυρετὸς
ἴσχει

vetulã. Huic si iã pili de capite defluāt, & nudũ
sit caput, velut ex morbo: & si prunis inspuēti sa- A
liua graueolēs sit, intra breue tēpus ipsum mori-
turũ esse pronũcia: id vero qđ occidet, alui pro-
fluuiũ fore. Vbi. n. iã pus circa cor putruerit, nido-
rosum odorē prunis iniectũ de se pbet: & cere-
brũ cōcalescēs salsuginosum humorē effundit,
qui aluũ mouet. Huius aũt signũ est, ꝙ capilli ex
capite defluũt. Hunc vbi ita habuerit ne curato.
Si verò à principio morbus obtigerit, lenticulæ
decoctũ bibendũ dato. Deinde interposita vna
die, veratrũ dato tēperatũ, vt ne aluũ infernam
moueat. Et cũ noctu ad os salsuginosus humor
ipsi influit, medicamenta ipsi frequētiora ad na-
res appone. Si verò nõ fluit, appone quidē, sed
rarius, & mēse semel, ita vt insuper veratrũ bibē- B
dũ des, quantũ duobus digitis cōprehendi pōt,
in vino dulci tēperatũ. Statim vero lēticulæ de-
coctũ inde bibendum dato. At medicamenta q̃
paucissima bibat, si nõ febres acutiores ipsũ cor-
ripiāt. Radicē dracōtij albã, & veratri delingat,
sed nõ ex melle. Sic. n. minime aluũ mouebit. Si
verò tormen in aluo inferna oboriat, primũ per
clysterē illud infusum immittito, in quod coc-
cus Cnidius ammiscet. Quòd si neq; sic sedetur,
lacte asinino cocto purgato, pharmacũ aũt nul-
lũ deorsum purgans dato. Si vero ante medica-
mentũ, ꝑpotato veratro bilē vomat ab ipso lēti-
culæ decocto accepto vomat. Cibis aũt vtat, si fe-
bres acutæ tenuerint, carnibus ouillis coctis, &
volucrium, & cucurbita, & beta. Iusculũ aũt ne C
sorbeat, neq; ad intinctus vtatur. Piscibus vtatur
scorpijs, & cartilaginei generis coctis. Calidum
vero nihil edat, neq; lauet, si febris multa teneat.
Neq; oleribus acribus vtat, præterq̃ satureia, aut
origano. Vinũ bibat albũ. Si vero sine febre sit,
calores aũt aliàs atq; aliàs corripiant, pisces edat
optimos ac pinguissimos: & pinguia, & dulcia,
& q̃ maxime salsa. Et deambulationibus vtatur,
neque in vento, neq; in sole. Et à cibis vomat,
vbi tempestiuum visum fuerit. Et calida lauet,
capite excepto. Ex cibis frumētaceis præstat pa-
nis, his, qui nõ mazam edere soliti sunt: mazam
verò edere solitis, vtraque dato.

Alius morbus appellatus Tabes. D

Tussis vexat, & sputũ multũ ac liqdũ, & qnq;
facile tussiēdo reijcit et pus, veluti grãdo: quod
dũ digitis cōterit, durũ & male olēs est. At vox
pura est & doloris exors, & febres nõ corripiũt,
verũ calor qnq; aliàs atq; aliàs, atq; hic debilis:
huic veratrũ bibendũ est, & lēticulæ decoctũ &
large cibus sumēdus, ita vt abstineat ab acrib⁹, &
carnibus bubulis ac porcinis & ouillis. Exerceat
modice, & deābulet, & à cibis vomitu vtat. à ve-
nere abstineat. Hic morbus p annos septē aut no-
uē durat. Quòd si ab initio æger curatus fuerit,
sanus euadit. Alius morbus. Si ex feruido vlcere,
aphtha appellato, pulmonis fistula laborarit, fe-
bris

A bris debilis tenet, & dolor mediū pectus, pruritus corporis adest, & vox raucosa, & saliuā liquidā ac tenuē spuit: qnq; ēt crassam, velut ptisanæ succū. Et in ore odor oborit ipsi grauis, velut à piscibus crudis, & aliàs atq; aliàs i saliua apparēt dura, velut fungus ab vlcere: & supernæ partes attenuantur, atq; adeò homo totus. Et circuli faciei rubescūt, & progressu tēporis vngues cōtrahuntur, & aridi ac cū virore pallidi fiunt. Morit aūt statim, si non curatus fuerit, sanguinē ac pus spuens: postea ēt febres vehemētes accedētes ipsum perimunt. Si verò curetur, effugit ex hac tabe. Curare porrò oportet, vt lenticulæ decocto poto vomat. Quòd si tempestiuū esse visum fuerit, veratrum bibat, si quidē potēs fuerit homo,
B per se: sin minus, dimidiū potionis ad lenticulæ decoctum ammisceto, ita vt in quinta aut sexta potione desinat. At ventrē infernum medicamento ne moueas, si non febres fortes corripuerint. Si vero nō corripuerint, lacte asinino subtus purgato. Quòd si debilis sit, vt bibere nō possit, per clysterē infundito. Minus aūt caput moueas: & si quidē saliua ad os prodierit multa ac salsuginosa, ad nares apponito quid quod bilem non ducat. Si vero fluxio ad os non fiat, nihil capiti adhibeto: vbi aūt saliua graueolēs fuerit, interpositis inter lenticulæ decocti vsum diebus, medicamentū in pulmonē infundito, & interposita vna die suffito. Cibis vtatur carnibus ouillis & volucriū, & piscibus cartilaginei generis,
C & scorpijs coctis. Quarto verò quoque die salsamentū edat optimū ac pinguissimum, & in prādio mazam sumat, in cœna vero etiam panē ad hanc addat, & nihil sorbeat, neq; cyceonem bibat, si edere poterit. Porrò obsonia condiat ac edat sesamo pro tritico, & coriandro ac anetho. Silphio autem ne vtatur, neque alio quopiā olere acri, preterquàm origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem vtatur ante & post cibum, vitans vētum & solem. Ab ebrietatibus & re venerea abstineat. Lauet tepida, excepto capite, quod quàm rarissime lauari debet.

Tabes dorsalis.

D Dorsalis tabes à medulla fit. Corripit aūt maxime recētes sponsos, & Veneri deditos. Sūt aūt sine febre, & bene cibū capiūt, ac cōsumunt. Et si iterroges ita affectū, dicet sibi superne de capite i spinā velut formicas descēdere videri, & vbi mingit, aut vētrē exonerat, pdit ipsi genitale semē multū ác liquidū, & genitura minime fecūda est, & i somnis semē pfundit, siue dormiat cū vxore, siue nō. Et quū iter fecerit aut cucurrerit, tū aliàs, tū ad accliuē locū, anhelatio ac debilitas ipsum corripit, & capitis grauitas, & aures sonāt. Hunc tpis pgressū vbi febres fortes ipsum corripuerint, pdūt febres lipyriæ. Quū ita habuerit, si ab initio curādū susceperis, somēto p totū corpus adhibito, medicamentum sursum purgans bibendum

ἴσχει βληχρὸς, καὶ ὀδύνη μέσον τὸ στῆθος, καὶ τοῦ σώματος κνησμὸς, καὶ ἡ φωνὴ βραγχώδης, καὶ τὸ σίαλον ὑγρὸν, καὶ λεπτὸν πτύει, ἐνίοτε δὲ παχὺ καὶ οἷον πτισάνης χυλόν. Καὶ ἐν τῷ στόματι ὀδμὴ οἱ ἐγγίνεται βαρεῖη, οἷον ἀπὸ ἰχθύων ὠμῶν, καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ σιάλῳ ἐμφαίνεται σκληρὰ, οἷον μύκης ἀφ᾽ ἕλκεος, καὶ τὰ ἄνω λεπτύνεται, μάλιστα δὲ ἅπας, καὶ οἱ κύκλοι τοῦ προσώπου ἐρυθριῶσι, καὶ οἱ ὄνυχες τῷ χρόνῳ ἕλκονται, καὶ ξηροὶ καὶ χλωροὶ γίνονται. Τελευτᾷ δὲ αὐτίκα, ἢν μὴ θεραπευθῇ, αἷμα πτύον καὶ πύον, ἔπειτα καὶ πυρετοὶ ἰσχυροὶ ἐπιγινόμενοι αὐτὸν ἔκτειναν. Ἢν δὲ θεραπευθῇ, ἐκφυγγάνει ἐκ ταύτης τῆς φθίσιος. Θεραπεύειν δὲ χρὴ, φάκια πιπίσκοντα ἐμέειν. Ἢν δέ σοι καιρὸς δοκέῃ εἶναι, ἐλλέβορον πίνειν, ἢν μὲν δυνατὸς ἔῃ ὁ ἄνθρωπος, αὐτόθι. ἢν δὲ μὴ, παραμίσγειν τῷ φακίῳ ἥμισυ πόσιος. διαλείπων ἐν πέμπτῃ, ἢ ἐν ἕκτῃ πόσει. Τὴν δὲ κάτω κοιλίην, μὴ κινέειν φαρμάκῳ, ἢν μὴ οἱ πυρετοὶ λαμβάνωσιν ἰσχυροί. Ἢν δὲ μὴ λαμβάνωσι, γάλακτι ὄνου ὑποκαθαίρειν. Ἢν δὲ ἀσθενήσῃ ὥστε πίνειν, ὑποκλύσαι. ἧττον δὲ κεφαλήν. Καὶ ἢν μὲν τὸ σίαλον ἐς τὸ στόμα ἴῃ πολλὸν καὶ ἁλμυρὸν, πρὸς τὰς ῥῖνας προσθεῖναι ὅ,τι χολὴν μὴ ἄξει. ἢν δὲ μὴ ἴῃ τὸ ῥεῦμα ἐς τὸ στόμα, μὴ προστιθέναι πρὸς τὴν κεφαλήν. ἐπὴν δὲ τὸ σίαλον δυσῶδες ᾖ, τὰς μεταξὺ τῶν φακίων ἐγχέειν ἐς τὸν πλεύμονα φάρμακον. μίαν δὲ διαλιπὼν ἐπὴν ἔχῃς ἡμέρην, θυμιᾶν. Σιτίοισι δὲ χρῆσθαι, κρέασι μηλείοισι καὶ ὀρνιθίοισι, καὶ ἰχθύσι σελάχεσι, καὶ σκορπίοισιν ἑφθοῖσι. Διὰ τετάρτης ἡμέρης, τάριχον ἐσθιέτω ὡς ἄριστον καὶ πιότατον, καὶ ἀριστάτω μὲν μάζαν, δειπνείτω δὲ, ταύτῃ συμμίσγων καὶ ἄρτον, καὶ μήτε ῥοφανέτω μηδὲν, μήτε κυκεῶνα πινέτω, ἢν ἐσθίειν δυνατὸς ᾖ. Τὰ δ᾽ ὄψα ἡδύνειν, καὶ ἐσθίειν σησάμῳ ἀντὶ τοῦ πυροῦ, καὶ κοριάνῳ καὶ ἀνήθῳ. σιλφίῳ δὲ μηδὲν χρῆσθαι, μὴ δέ τινι ἄλλῳ λαχάνῳ δριμεῖ, ὅτι μὴ ὀριγάνῳ, ἢ θύμῳ, ἢ πηγάνῳ. Περιπάτοισι δὲ χρήσθω καὶ πρὸ τοῦ σιτίου καὶ μετὰ τὸ σιτίον, φυλασσόμενος τὸν ἄνεμον, καὶ τὸν ἥλιον. Θωρηξίων ἀπεχέσθω καὶ ἀφροδισίων. Λούσθω δὲ χλιαρῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. ταύτην δὲ ὡς διὰ πλείστου χρόνου. Vet. Cod.

Φθίσις νωτιάς.

Ἡ νωτιὰς φθίσις ἀπὸ τοῦ μυελοῦ γίνεται. Λαμβάνει δὲ μάλιστα νεογάμους, καὶ φιλολάγνους. Γίνονται δὲ ἄπυροι, καὶ ἐσθίειν ἀγαθοί. καὶ τήκονται, καὶ ἢν ἐρωτᾷς αὐτὸν, φήσει οἱ ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν ῥάχιν * κατέρχεσθαι δοκεῖν οἷον μύρμηκας, καὶ ἐπὴν οὐρέῃ ἢ ἀποπατέῃ, προέρχεται οἱ θορὸς πουλὺς καὶ ὑγρὸς, καὶ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται, καὶ ὀνειρώσσει, κἂν συγκοιμηθῇ γυναικὶ, κἂν μή. Καὶ ὅταν ὁδοιπορήσῃ ἢ δράμῃ, ἄλλως τε καὶ πρὸς αἶπος ἆσθμά μιν καὶ ἀσθενείη λαμβάνει, καὶ τῆς κεφαλῆς βάρος, καὶ τὰ ὦτα ἠχέει, τοῦτον ἐν τῷ χρόνῳ ὅταν ἐπιλάβωσιν πυρετοὶ ἰσχυροὶ, ἀπώλετο ὑπὸ λιπυρίου. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, ἢν ἐξ ἀρχῆς μεταχειρίσῃ, πυριάσας αὐτὸν ὅλον, φάρμακον δοῦναι πί-

* οἱ δ᾽ ἀποῤῥέειν

Vet. Cod. πίνειν ἄνω, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν καθῆραι. Μετὰ δὲ, πίσαι κάτω. Ἐγχειρέειν δὲ βούλεσθαι μάλιστα τοῦ ἦρος, καὶ μεταπίσαι ὀῤῥὸν ἢ γάλα ὄνειον. Βόειον δὲ γάλα διδόναι πίνειν τεσσαράκοντα ἡμέρας. Ἐς ἑσπέρην δὲ ἕως ἂν γαλακτοποτέῃ, χόνδρον διδόναι ῥοφεῖν. Σιτίων δὲ ἀπεχέσθω. Ἐπὴν δὲ παύσηται γαλακτοποτέων, σιτίοισι διακομίζειν αὐτὸν μαλθακοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενος, καὶ παχύνειν ὡς μάλιστα. Καὶ ἐνιαυτοῦ θωρηξίων ἀπεχέσθω, καὶ ἀφροδισίων, καὶ ταλαιπωριέων, ὅτι μὴ περιπάτοισι, φυλασσόμενος τὰ ψύχεα καὶ τὸν ἥλιον. Λούσθω δὲ χλιαρῷ.

bibēdū ipsi dato, & postea caput purgato. Deinde deorsū purgās exhibeto. Optandū aūt fuerit vt vere hāc curationē aggrediamur. Postea vero serū aut lac asininū bibēdū dato. Cæterū bubulū lac ꝑ quadraginta dies bibēdū ꝑbeto. Ad vesperā vero quā diu lac potat, alicā sorbēdā dato. A cibis aūt abstineat. Postq̄ vero lac bibere cessarit, cibis mollib⁹ ipsum reficito, ex modico initiū sumēs, & q̄ maxime crassum ac pinguē facere studeto. Per annū ab ebrietatib⁹, & venere, & laborib⁹ abstineat, exceptis deābulationibus, ī quibus vitet frigus & solem. Tepida aūt lauet. A

Πλεύμονος νοῦσος.

Τὸ σίαλον παχὺ καὶ λιγνυῶδες βήσσεται, καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα, καὶ ὑποιδαλέη, καὶ ὀδύναι λεπταὶ ὑπὸ τὸ στῆθος καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ δυσελκέες γίνονται. Ἧσσον δ' ἐπικίνδυνος τῆς ἑτέρης ἔτος, καὶ ἐκφυγγάνουσι πλέονες. Τοῦτον χρὴ ἐλλέβορον πιπίσκειν, καὶ αὐτὸν, καὶ τοῖσι φακίοισι μίσγοντα. Καὶ ἐγχέειν εἰς τὸν πλεύμονα καὶ θυμιᾶν, καὶ διαχέειν. Ἀπεχόμενον κρεῶν βοείων, καὶ οἰείων, καὶ χοιρείων, καὶ λαχάνων δριμέων, ὅτι μὴ ὀριγάνῳ ἢ θύμβρῃ. Καὶ περιπάτοισι χρήσθω. Ἐξ ἠοῦς δὲ πρὸς ἔπος, ὁδοιπορέειν νῆστιν. Ἔπειτα πίνειν τῶν φύλλων ἐπ' οἴνῳ ἐπιπάσσαντα κεκρημένῳ. Τὸ δὲ λοιπὸν σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν εἰρημένοισιν.

Pulmonis morbus.

Saliua crassa ac fuliginosa tussi reijcitur, & color niger, ac subturgidus ē: & dolores tenues sub pectus & sub scapulas fiūt: & vlcera ipsis ægre sanescūt. Minus tn̄ periculosus est hic morbus superiore, & plures euadūt. Hunc veratrū bibere oportet, & per se, & lēticulæ decocto ammixtū: Infundere ēt in pulmonē oportet, ac suffitū facere. Cibis quoq; large vtat̄, abstinēdo à carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acribus oleribus, præterquàm origano, aut satureia. Vtatur deambulationibus. Mane verò ieiunus ad accliuem locum iter faciat. Deinde folia condimētaria hortensia bibat in vinum temperatum inspersa: deinde vero cibis relatis vtatur. B

Ἀρτηρίη τρωθεῖσα.

Ἢν τρωθῇ ἡ ἀρτηρίη, βὴξ ἔχει καὶ αἷμα βήσσεται, καὶ λανθάνει ἡ φάρυγξ πιμπλαμένη τοῦ αἵματος, καὶ ἐκβάλλει θρόμβους, καὶ ὀδύνη γίνεται ἐκ τοῦ στήθεος ἐς τὸ μετάφρενον ὀξείη, καὶ τὸ σίαλον γλίσχρον καὶ πουλὺ, καὶ ἡ φάρυγξ ξηρὴ, καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἐπιλαμβάνει, καὶ κέρχνεται ἡ φάρυγξ, οἷον ὑπὸ λιπαροῦ. Ἔς τε μὲν πεντεκαίδεκα ἡμέρας πάσχει τοιαῦτα. Μετὰ δὲ, πύον πτύει, καὶ οἷα ἕλκεος κρότωνες, καὶ αὖθις βὴξ, καὶ ἔρραγη οὖν τὸ αἷμα, καὶ μετὰ τὸ πύον, παχύτερον πτύει, καὶ ὁ πυρετὸς ἰσχυρότερος γίνεται, καὶ τελευτᾷ ἐς πλεύμονα, καὶ καλέεται ῥηγματίας πλεύμονος. Ἢν δὲ μετὰ τὸ πρῶτον αἷμα μὴ πτύσῃ πύον, παυσάμενον χρὴ ταλαιπωρίης καὶ γυμνασίων, καὶ ἐπ' ὄχημα ἀναβαίνειν, σιτίων ἀπεχόμενον καὶ ἁλμυρῶν, καὶ λιπαρῶν, καὶ πιόνων, καὶ λαχάνων δριμέων, καὶ ἐπὴν αὐτὸς ἑωυτοῦ δοκέῃ ἄριστα τοῦ σώματος ἔχειν, καῦσαι τὰ στήθεα* καὶ τὸ μετάφρενον, ἐν μοίρῃ ἑκάτερον. καὶ ἐπὴν τὰ ἕλκεα ὑγιέα γένηται, ἐνιαυτὸν ἀπεχέσθω θωρηξίων, καὶ μὴ ὑπερπίμπλασθαι, μὴ δὲ τῇσι χερσὶ ταλαιπωρέειν, μὴ δὲ ἐπ' ὄχημα ἀναβαίνειν, ἀλλὰ παχύνειν αὐτὸν ὡς μάλιστα τὸ σῶμα.

* κατὰ

Arteria vulnerata.

C Si vulnerata fuerit arteria, tussis habet, & sanguinem tussiendo reijcit, & fauces sanguine latenter implentur, & grumos eijcit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorsum, & saliua viscosa ac multa, & fauces siccæ, & febris ac rigor corripit, & strident fauces velut à pinguedine, atque hæc ad quindecim dies patitur. Postea verò pus spuit, & velut vlceris ricinos, bronchia in pulmone cartilaginosa, & rursus tussit, & sanè sanguis erumpit, & postea pus crassius spuit, & febris fortior fit, & in pulmonē desinit, & vocatur ruptio pulmonis. At si post primum sanguinem pus non spuat, à laboribus ac exercitijs quiescere oportet, & vehiculum inscendere, abstinereq; à cibis salsis ac pinguibus, D & ab oleribus acribus: & postquam ipse seipsum optime corpore affectum esse putat, pectus ac dorsum inurito, ex parte vtrunque: & postquam vlcera sana fuerint, per annum abstineat ab ebrietate, & ne nimium impleatur, neque manibus laboret, neque vehiculum inscendat, sed studeat vt corpus quàm maxime crassum efficiat.

Ἄρθρα τοῦ πλεύμονος σπασθέντα.

* ἐὰν ἄρθρα σπασθῇ

*Ἐπὴν ἄρθρα σπασθῇ τοῦ πλεύμονος τὸ πτύσμα λευκὸν πτύει, ἐνίοτε δὲ αἱματῶδες, ἀφρεσ-

ρέει

Appensa vtrinque pars arteria pulmonis conuulsa.

18 Cum partes arteriæ pulmonis vtrinq; appensæ fuerint cōuulsæ, sputū spuit album, q̄nq; verò cruenta,

A cruenta, & desipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorsum, ac latus: & si se vertat, tussit & sternutat. Huic qua parte dolor fuerit, calefactoria apponito: & centaurium, & daucum, & saluiæ folia trita, melle & aceto affuso, præsorbenda dato, & aquam insuper sorbendam. Et ptisanæ succum præsorbeat, & vinum aquosum insuper bibat. Postquam verò dolor sedatus fuerit, saluiam tusam ac cribratam, & hypericum, & irionem trita, & polentam, singula paribus portionibus, in vinum temperatum coniecta, ieiuno bibenda præbeto. At si ieiunus non sit, leguminis fresi decoctum sine sale sorbendũ dato. Si verò calor fuerit, cibis vtatur mollissimis, non salsis, & minime nidorosis: vbi iam
B probe se habuerit corpus, & in pectore, & in dorso. At si ambo conuulsa fuerint, tussis emergit, & saliua crassa ac alba apparet, & dolor acutus adest ad pectus, & sub scapulas, ac latus: & odor detinet, & pustulis impletur, & pruritum habet, & non sustinet neque sedere, neque iacere, neque stare, sed ægre afficitur, ac viribus deficit. Hic quarta die maxime moritur. Si verò hanc effugerit, spes neque sic multa superest. Verum periclitatur & in septima. Quod si & hanc effugiat, sanus euadit. Hunc vbi sic habuerit, multa calida bis in die lauato. Et quum dolor habuerit, calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptisanæ succum sorbendum, & vinum album vinosum insuper biben-
C dum. Si verò ad balneum & calefactoria affligatur, ipsaq; non sustineat, crassi lintei panniculos ipsi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus ac dorsum imponas. Et fauum mellis aqua frigidissima macerato, aquamq; bibendam dato: & frigidum ptisanæ succum, & aquam insuper bibat, & ad frigus decumbat. Hæc facienda sunt. Verum morbus lethalis est.

Erysipelas in pulmone.

Si erysipelas in pulmone fiat, tussis habet, & saliuam expuit multam ac liquidã, velut de gutture: non est autem cruenta: & dolor tenet dorsum, & vacuas partes ventris, ac laterum mollitu
D dinem: & viscera sugunt, & vomit pituitam ac velut acetum, & dentes stupescunt, & febris, ac rigor, & sitis corripit: & vbi quid ederit, in visceribus sugit, & acidum eructat, & venter stridet, & corpus torpescit, & vbi vomuerit, melius se habere putat. Quum autem non vomuerit, digressa die tormen & dolor in vẽtre oboritur, & excrementum alui liuidum procedit. Hic morbus maxime fit ex ebrietatibus, & carnium esu, & ex aquę mutatione. Sed & ex alijs causis emergit. Huic pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & lac asininum insuper bibendum, si nõ natura fuerit splenicus. Si vero splenicus fuerit, ne purges, neque succis, neque lacte, neque sero, sed eo quod modicum ingestum, multum educet.

νέει τε καὶ πυρετὸς ἴσχει, καὶ ὀδύνη τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ τὸ πλευρὸν, καὶ ἢν στραφῇ, βήσσεται καὶ πτάρνυται. Τοῦτον, ἢ ἂν ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ διδόναι προσροφάνειν, κενταύριον καὶ δαῦκον, καὶ ἐλελισφάκου φύλλα τρίβων, καὶ μέλι καὶ ὄξος ἐπιχέων, καὶ ὕδωρ διδόναι καταρροφάνειν. Καὶ πτισάνης χυλὸν προρροφανέτω, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον ὑδαρέα. Ἐπὴν δὲ τῆς ὀδύνης παύσηται, ἐλελίσφακον κόψας καὶ σήσας, καὶ ὑπερικὸν, καὶ ἐρύσιμον λεῖα, καὶ ἄλφιτον ἴσον ἑκάστου. ταῦτ' ἐπιβαλὼν ἐπὶ οἶνον κεκρημένον, διδόναι πίνειν νήστει. Καὶ ἢν μὴ νῆστις ᾖ, διδόναι δὲ ῥοφάνειν ἔτνος ἄναλτον. Ἢν δὲ θάλπος ᾖ, σιτίοισι διαχρῆσθαι ὡς μαλθακωτάτοισιν, ἀνάλτοισι, καὶ ἀκνίσοισιν· ἐπὴν ἤδη ἐπιεικέως ἔχῃ τὸ σῶμα, καὶ τὸ στῆθος, καὶ τὸν νῶτον. Ἢν δὲ ἀμφότερα σπασθῶσι, βὴξ ἴσχει, καὶ τὸ σίαλον βλέπεται παχὺ καὶ λευκὸν, καὶ ὀδύνη ὀξείη ἴσχει ἐς τὸ στῆθος, καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ τὸ πλευρὸν, καὶ καῦμα ἔχει, καὶ καταπίμπλαται φωδῶν, καὶ ξυσμὴ ἔχει, καὶ οὐκ ἀνέχεται, οὔτε καθήμενος, οὔτε κείμενος, οὔτε ἑστηκὼς, ἀλλὰ * δυσθενέει. Οὗτος τεταρταῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ἐλπίδες μὲν οὐ πολλαί. κινδυνεύει δὲ καὶ ἐν τῇσιν ἑπτά. Ἢν δὲ καὶ ταύτας διαφύγῃ, ὑγιάζεται. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. Καὶ ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ διδόναι πίνειν μέλι, καὶ ὄξος ῥοφάνειν, καὶ χυλὸν πτισάνης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν οἰνώδεα. Ἢν δὲ πρὸς τὸ λουτρὸν καὶ τὰ χλιάσματα πονέῃ, καὶ μὴ ἀνέχηται, προσφέρειν αὐτῷ ῥάκια ἡμιτυβίου, καὶ βάπτων ἐς ὕδωρ, ἐπὶ τὰ στήθεα καὶ τὸν νῶτον ἐπιτιθέναι. Καὶ πίνειν διδόναι κηρίον, ἐν ὕδατι ἀποβρέχων ὡς ψυχρότατον, καὶ τὸν χυλὸν ψυχρὸν, καὶ ὕδωρ ἐπιπίνειν, καὶ κεῖσθαι πρὸς τὸ ψῦχος. Ταῦτα ποιέειν. Ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης.

Vet. Cod.

* δυθανατέει

Ἐρυσίπελας ἐν πλεύμονι.

Ἢν ἐρυσίπελας ἐν πλεύμονι γένηται, βὴξ ἔχει, καὶ τὸ σίαλον ἀποπτύει πολὺ καὶ ὑγρὸν, οἷον ἀπὸ βρόγχου. ἔστι δὲ οὐχ αἱματῶδες, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς λαπάρας, καὶ τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ ἐμέει λάπην, καὶ οἷον ὄξος, καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ, καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος καὶ δίψα λαμβάνει, καὶ ὅταν τι φάγῃ, ἐπὶ τοῖσι σπλάγχνοισι μύζει, καὶ ἐρεύγεται ὀξύ. καὶ ἡ κοιλίη τρίζει, καὶ τὸ σῶμα ναρκᾷ, καὶ ὅταν ἐμέσῃ, δοκέει ῥάων εἶναι. Ὅταν δὲ μὴ ἐμέσῃ ἀπιούσης τῆς ἡμέρης, στρόφος καὶ ὀδύνη ἐγγίνεται ἐν τῇ γαστρὶ, καὶ ἀπόπατος ὑγρὸς γινόμενος, διεχώρησεν. Ἡ δὲ νοῦσος μάλιστα γίνεται ἐκ τῶν θωρήξιων, καὶ ἐκ τῶν κρεοφαγιέων, καὶ ἐξ ὕδατος μεταβολῆς. Ἴσχει δὲ καὶ ἄλλως. Τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν κάτω, καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου, ἢν μὴ σπληνώδης ᾖ φύσει. Ἢν δὲ σπληνώδης ᾖ, μὴ καθαίρειν, μήτε χυλοῖσι, μήτε γάλακτι, μήτε ὀρρῷ, ἀλλ' ὅτι ὀλίγον ἐσελθὸν, πολὺ ἐξάξει.

Vet. Cod.

ἐξάξει. Ὑποκλύζειν δὲ τὰς κοιλίας, καὶ βαλάνους προστιθέναι, ἢν μὴ ἡ κοιλίη ὑποχωρέῃ, ἐν πάσῃσι τῇσι νούσοισι. Καὶ ψυχρολουτεῖν ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ καὶ γυμνάζεσθαι, ὅταν οἱ πυρετοὶ ἀφῶσι, καὶ δοκέῃ ἐπιεικέως ἔχειν τοῦ σώματος. Καὶ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ μετοπώρου ἔμετον ἐμποιέειν. Σκορόδων δὲ κεφαλὰς, καὶ ὀριγάνου δραγμίδα ὅσην τοῖσι δακτύλοισι περιλαβεῖν, ἑψεῖν ἐπιχέαντα δύο κοτύλας οἴνου γλυκέος, καὶ κοτύλην ὄξεος ὡς ὀξυτάτου, καὶ μέλιτος ὅσον τεταρτημόριον. Ἑψεῖν δὲ, ἕως ἂν ἡ τρίτη μοῖρα λειφθῇ, κἄπειτα γυμνώσας τὸν ἄνθρωπον, καὶ λούσας ὕδατι χλιαρῷ, πῖσαι θερμὸν, καὶ πιπίσκειν φάκιον, μέλι καὶ ὄξος συμμίσγων, ἐς ὃ ἂν ἐμπλησθῇ. Ἔπειτα ἐμεέτω, καὶ τὴν ἡμέρην ταύτην πιὼν ἄλφιτον καὶ ὕδωρ, ἐκνηστευέτω. Ἐς ἑσπέρην δὲ τεῦτλον φαγέτω, καὶ μάζης μικρὸν, καὶ πινέτω οἶνον ὑδαρέα. Ἀνὰ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον, ἐμεέτω τοῖσι* φακίοισι καὶ ἀπὸ σιτίων, καὶ ἢν ἀφίσταται ἡ ὀδύνη ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, σικύην προσβάλλειν, καὶ τὰς φλέβας ἀποτύψαι τὰς ἐν τῇσι χερσί. Σιτίοισι δὲ χρήσθω ἀνάλτοισι, καὶ μὴ λιπαροῖσι, μηδὲ πίοσι. Δριμέα δὲ καὶ ὀξέα, ἐσθιέτω, καὶ ψυχρὰ πάντα. καὶ περιπάτοισι χρήσθω. Ταῦτα ποιέων ἄριστα ἂν διαιτῷτο, καὶ διὰ πλείστου χρόνου ἡ νοῦσος γίνοιτο. Ἔστι δὲ οὐ θανατώδης, ἀλλ' ἀπογηράσκοντας ἀπολείπει. Εἰ δὲ βούλοιο νεώτερον ἐόντας, θᾶττον ἀπαλλάξαι τῆς νούσου, καθήρας αὐτὸν, καῦσον τά τε στήθεα καὶ τὰ μετάφρενα.

*φαρμακίοισι

Νοτιάς.

Ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, καὶ βὴξ, καὶ δύσπνοια λαμβάνει, καὶ τὸ σίαλον πτύει χλωρὸν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὕφαιμον, καὶ πονέει μάλιστα τὸ μετάφρενον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ οὐρέει αἱματῶδες, καὶ ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος. ἐπὴν δὲ τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἐκφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται, ἐκφυγγάνει δ' οὐ μάλα. τούτῳ διδόναι μελίκρητον ἀναζέσας ἐν καινῇ χύτρῃ ψύχων, σελίνου φλοιὸν ἀποτέγγων ἢ μαράθρου. τούτῳ διδόναι πίνειν, καὶ πτισάνης χυλὸν δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον λευκὸν ὑδαρέα. ἢ ἂν ὀδύνη προσίστηται χλιαίνειν, καὶ λούειν θερμῷ, ἢν μὴ ὁ πυρετὸς πολὺς ἔχῃ. Ἐπὴν δὲ αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἀριστίζεσθαι μὲν τὸν κέγχρον, ἐς ἑσπέρην δὲ, κρέα σκυλακείου, ἢ ὀρνίθεια ἑφθὰ ἐσθίειν, καὶ τοῦ ζωμοῦ ῥοφάνειν. Σιτίοισι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρήσθω τὰς πρώτας ἡμέρας.

Φῦμα ἐν τῷ πλεύμονι.

Ἐπὴν φῦμα φύῃ ἐν τῷ πλεύμονι, βὴξ ἔχει καὶ ὀρθοπνοίη, καὶ ὀδύνη ἐς τὸ στῆθος ὀξέη, καὶ ἐς τὰ πλευρὰ, καὶ ἕως μὲν τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων πάσχει. Τοῖσι γὰρ πλείστοισι τοσαύτας ἡμέρας μάλιστα φλεγμαίνει τὸ πάθος τοῦ φύματος, καὶ τὴν κεφαλὴν δὲ ἀλγέει, καὶ τὰ βλέφαρα, καὶ ὁρᾷν οὐ δύναται, καὶ τὸ σῶμα ὑπόπυρρον γίνεται, καὶ φλεβῶν ἐμπίπλαται. Τοῦτον λούειν

πολλῷ

educet. Per clysteres quoque infusio in aluum fiat, & glandulæ subdantur in omnibus morbis, A si aluus non egerat. Adhibendum est & frigidæ lauacrum in hoc morbo, & exercitium, vbi febres remiserint, & corpus leuiter se habere visum fuerit. Et vere & autumno vomitus inducatur. At verò allij capita, & origani pugillũ, quãtum tribus digitis apprehendi potest, duabus heminis vini dulcis affusis, & aceti acerrimi hemina vna, & mellis quarta heminæ parte, coquito donec tertia pars reliqua fiat. Deinde vbi hominem exercueris, & aqua tepida laueris, calidum hoc bibendum præbeto. Dato etiam lenticulæ decoctum, melle & aceto ammixtis, donec impleatur. Deinde vomat, & ea die pota polenta & aqua, ita ieiunus permaneat. Ad vesperam vero B betam edat, & parum de maza, & vinũ aquosum bibat. Reliquo verò tempore, à lenticulæ decocto, & à cibis vomat. Et si discesserit dolor sub scapulas, cucurbitam affigito, & venas in manibus pertundito. Cibis porrò vtatur non salsis, neque pinguibus. Acria autem & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambulationibus. Hæc si fecerit, optima victus ratione vsus fuerit, & per plurimum tempus morbus prorogari poterit. Est autem non lethalis, sed consenescentes relinquit. Si verò iuniorem aliquem citius à morbo liberare voles, vbi ipsum purgaris, pectus & dorsum inurito.

Morbus dorsalis. C

Rigor & febris, & tussis, & spirãdi difficultas corripit, & saliuã spuit cũ virore pallidã, qñq; et subcruentã: & dolet maxime dorsum & inguina: & tertia aut quarta die cruẽtã vrinã mingit, & morit septima die. Si verò quatuordecim dies effugerit, sanus euadit: effugit aũt non ita valde. Huic aquã mulsam bibendã dato, in olla noua feruefactã ac perfrigeratã, apij aut fœniculi radicis cortice ĩ ipsa macerato. Dato & ptisanæ succũ bis in die, & vinũ albũ aquosum insuper bibendũ. Qua verò parte dolor constiterit, calefactoria adhibeto, & calida lauato, si non febris multa vexet. Postquam autem quatuordecim dies præterierint, in prandio quidem sumat mi- D lium, ad vesperam vero carnes catulinas, aut volucrium, coctas edat: & de iusculo sorbeat. Cibis autem quàm paucissimis primis diebus vtatur.

Tuberculum in pulmone.

Quum tuberculum in pulmone natum fuerit, & tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & vsque ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam plerisque per tot dies tuberculi af-
19 fectio inflammatur. Sed & caput dolet, & palpebras, & videre non potest: & corpus subfuluum fit, ac venis impletur. Hunc multa

calida

A calida lauato, & aquam mulsam aquosam bibendam dato, & ptisanæ succum sorbendum, & vinum aquosum insuper bibendum. Si verò dolor vrgeat, & calefactoria adhibeto. Vbi autē sedatus fuerit, cibis mollissimis vtatur. Quòd si liberatum à morbo, spirandi difficultas corripiat, dum ad accliuem locum rectà pergit, aut aliàs festinat, pharmacum dato, à quo inferna alnus non moueatur. Et si vnà cum vomitu pus sequatur, si quidem pus fuerit album, & fibræ in ipso subcruentæ fuerint, effugit: Si verò liuidum, & cum virore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea qua erupit. Multis etiā annuus fit morbus. Hunc velut suppuratum curare oportet.

B Quòd si non erumpat (multis enim progressu temporis abscedit ad latus, & extumescit) hunc, si hoc fiat, secato aut vrito.

πολλῷ θερμῷ, καὶ μελίκρητον διδόναι πίνειν ὑδαρὲς, καὶ τῆς πτισάνης τὸν χυλὸν ῥοφάνειν, καὶ οἶνον ὑδαρέα ἐπιπίνειν. Ἢν δὲ ἡ ὀδύνη πιέζῃ, χλιαίνειν. Ἐπὴν δὲ παύσηται, σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι. Ἢν δὲ ἀπηλλαγμένον τῆς νούσου δύσπνοιη λαμβάνῃ, ἐπὴν πρὸς ὄρθιον χωρίον ἴῃ, ἢ σπεύσῃ τι ἄλλως, φάρμακον διδόναι, ὑφ' οὗ ἡ κοιλίη ἡ κάτω μὴ κινέεται. Καὶ ἢν ἅμα τῷ ἐμέσματι πύον ἕπηται, ἢν μὲν τὸ πύον ᾖ λευκὸν, καὶ ἶνες ἐν αὐτῷ ὕφαιμοι ἔωσιν, ἐκφυγγάνει. Ἢν δὲ πελιδνὸν, καὶ χλωρὸν, καὶ κάκοδμον, ἀποθνήσκει. Καθαίρονται δὲ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ' ἧς ἂν ῥαγῇ. πολλοῖσι δὲ καὶ ἐνιαυσίη γίνεται ἡ νοῦσος. Ποιέειν δὲ χρὴ τοῦτον, ὥσπερ τὸν ἔμπυον. Ἢν δὲ μὴ ῥαγῇ, ἐνίοισι γὰρ τῷ χρόνῳ ἀφίσταται ὡς τὸ πλευρὸν καὶ οἰδίσκεται, τοῦτον χρὴ, ἢν τοιοῦτο γένηται, τάμνειν ἢ καίειν.

Pulmo repletus.

Πλεύμων πλησθείς.

Si pulmo repletus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio ac anhelatio, & linguā exerit, rubicundis papulis repletur, & pruritus vexat, & dolor acutus emergit ad pectus & scapulas, & non potest sedere, neque iacere, neque stare, sed ægris viribus est. Hic quarta die maxime moritur. Si vero hanc euaserit, spes plerunque est: periclitatur tamen etiam in septima. Si verò hanc effugerit, sanus euadit. Hunc vbi ita habuerit,

C multa calida bis in die lauato, & vbi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel & acetum cocta bibenda dato, & ptisanæ succum sorbēdum, ac vinum insuper bibendum. Si verò ad balneū & calefactoria affligatur, & ipsa non sustineat, perfrigeratorium ipsi adhibeto: & fauum mellis aqua frigidissima macerato, aquamq; bibendā dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis est & lethalis.

Ἢν πλησθῇ ὁ πλεύμων, βὴξ ἴσχει καὶ ὀρθόπνοιη, καὶ ἆσθμα, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐκβάλλει, καὶ πίμπλαται φωδῶν, καὶ ξυσμὸς ἔχει, καὶ ὀδύνη ὀξέη ἴσχει ἐς τὸ στῆθος καὶ κατὰ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε καθήμενος, οὔτ' ἀνακείμενος, οὔθ' ἑστηκὼς, ἀλλὰ δυσθενεῖ. Οὗτος τεταρταῖος μάλιστα ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ἐλπίδες ὡς τὰ πολλὰ, κινδυνεύει δὲ πολλάκις καὶ ἐν τῇσιν ἑπτά. Ἢν δὲ ταύτας ὑπερεκφύγῃ, ὑγιάζεται. Τοῦτον ὅταν οὕτως ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ὅταν ὀδύνη ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι. Καὶ ἐπιπίνειν διδόναι, μέλι καὶ ὄξος ἑφθὸν, καὶ ῥοφάνειν χυλὸν πτισάνης, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον. Ἢν δὲ πρὸς τὸ λουτρὸν καὶ τὰ χλιάσματα πονέῃ, καὶ μὴ ἀνέχηται, προσφέρειν αὐτῷ ψῦγμα, καὶ πίνειν διδόναι κηρίον ἐν ὕδατι ἀποβρέχων, ὡς ψυχρότατον. Καὶ κεῖσθαι πρὸς τὸ ψῦχος, ταῦτα ποιέειν. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ καὶ θανατώδης.

Pulmo ad latus prolapsus.

Ὁ πλεύμων προσπεσὼν ἐς τὸ πλευρόν.

Si pulmo ad latus prolapsus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & saliuam tussiendo reijcit albam, & dolor ad pectus & dor-

D sum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere videtur, & dolores acuti pungunt, & sanguis stridet velut pellis, & spirationem cohibet, & ad affectū quidem latus decubitum substinet, non autem ad sanum: verùm veluti graue quiddam ipsi de latere pendere videtur, & per pectus transpirare se putat. Hunc calida multa bis in die lauato, & aquam mulsam ipsi bibendam dato. Post balneum, vinum album cum modico melle misceto, & dauci ac centaurij semina tritta his diluito, & tepida, hæc sorbenda præbeto. Et infusam aquam calidam in vtriculum, aut uesicam bubulam, ad latus apponito, & fascia pectori alligato. Decumbat in latus sanum. Ptisanæ succum tepidum

Ἢν ὁ πλεύμων πρὸς τὸ πλευρὸν προσπέσῃ, βὴξ ἴσχει καὶ ὀρθόπνοιη, καὶ σίαλον βήσσει λευκὸν, καὶ ὀδύνη τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον ἴσχει, καὶ ὠθέει προσκείμενος, καὶ δοκέει τι ἐγκέεσθαι βαρὺ ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ κεντέουσιν ὀδύναι ὀξεῖαι, καὶ τρίζει τὸ αἷμα οἷον μάσθλης, καὶ τὴν πνοιὴν ἐπέχει, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ πονέον ἀνέχεται κατακείμενος, ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς, οὔ. ἀλλὰ δοκέει τι αὐτῷ, οἷον ἐκκρέμασθαι βαρὺ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, καὶ διαπνέειν δοκέει διὰ τοῦ στήθεος. Τοῦτον λούειν θερμῷ πολλῷ, δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ μελίκρητον πιπίσκειν. Καὶ ἐκ τοῦ λουτροῦ, οἶνον λευκὸν κεραννὺς, καὶ μέλι ὀλίγον, καὶ δαύκου καρπὸν τρίψας, καὶ τῆς κενταυρείης διεὶς, τούτοισι διδόναι χλιαρὸν καταρροφάνειν. Καὶ προστιθέναι πρὸς τὸ πλευρὸν ἐς ἀσκίον, ἢ ἐς βοείην κύστιν ὕδωρ χλιαρὸν ἐγχέων, καὶ ταινίῃ συνδεῖν τὰ στήθεα. Καὶ κεῖσθαι ἐπὶ τὸ ὑγιὲς, καὶ τὸν χυλὸν διδόναι τῆς πτισάνης χλιαρὸν,

Vet. Cod. χλιαρὸν, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον ὑδαρέα. Ἢν δὲ ἐκ τρώματος τοῦτο γένηται, ἢ τμηθέντι ἐμπύῳ, γίνεται γὰρ, τούτῳ κύστιν πρὸς σύριγγα προσδήσας, ἐμπιπλάναι τῆς φύσης καὶ εἰσιέναι ἔσω, καὶ μοτὸν στερεὸν κασσιτέρινον ἐντιθέναι, καὶ ἀπωθέειν πρόσω. Οὕτω διαιτῶν, τυγχάνοις ἂν μάλιστα.

Τοῦ πλευροῦ φῦμα.

Ἐπὴν πλευρῷ φῦμα γένηται, ἡ βὴξ ἴσχει σκληρὴ, καὶ ὀδύνη, καὶ πυρετὸς, καὶ ἔγκειται βαρὺ ἐν τῷ πλευρῷ· καὶ ὀδύνη ὀξείη ἐς τὸ αἰεὶ χωρίον λαμβάνει, καὶ δίψα ἰσχυρὴ, καὶ ἀπεῤῥύγγεται τὸ πόμα, θερμὸν, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἀλγέον οὐκ ἀνέχεται κατακείμενος. ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιές. ἀλλ' ἐπὴν κατακλίνῃ, δοκέει οἷόν περ λίθος ἐκκρέμασθαι, καὶ ἐξοιδέει, καὶ ἐξερύθη, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν. Τοῦτον τάμνειν ἢ καίειν, ἔπειτα ἀφιέναι τὸ πύον, ἔς ἂν γένηται δεκαταῖος, καὶ μοτοῦν ὠμολίνῳ, ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταῖος, ἐξιεὶς τὸ πύον πᾶν, ἐσιέναι οἶνον καὶ ἔλαιον χλιήνας, ὡς μὴ ἐξαπίνης ἀποξηρανθῇ, καὶ μοτοῦν ὀθονίῳ. ἐξιεὶς δὲ τὸ ἐγκεχυμένον, ἐγχέειν ἕτερον, ποιέειν δὲ ταῦτα πέντε ἡμέρας. ἐπὴν δὲ τὸ πύον λεπτὸν ἀποῤῥέῃ, οἷον πτισάνης χυλὸς, καὶ ὀλίγον ἐν τῇ χειρὶ ψαυόμενον, ἢ κασσιτέρινον μοτὸν ἐντιθέναι, καὶ ἐπὴν παντάπασι ξηρανθῇ, ἀποτάμνων τε τοῦ μοτοῦ ὀλίγον, αἰεὶ ξυμφύειν τὸ ἕλκος πρὸς τὸν μοτόν.

Ὕδερος πλεύμονος.

Ἢν δὲ ὕδερος ἐν τῷ πλεύμονι γένηται, πυρετὸς καὶ βὴξ ἴσχει, καὶ ἀναπνέει ἀθρόον, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ οἱ ὄνυχες ἕλκονται πάντες, καὶ πάσχει οἷά περ ἔμπυος γενόμενος, βληχρότερον δὲ καὶ πολυχρονιώτερον, καὶ ἢν ἐγχέῃς, ἢ πυριᾷς, ἢ θυμιᾷς, οὐχ ὁμαρτέει πύον, τούτῳ ἂν γνοίης ὅτι οὐ πύον, ἀλλὰ ὕδωρ ἐστὶ, καὶ ἢν πολλὸν χρόνον προσέχων τὸ οὖς ἀκουάζῃ πρὸς τὰ πλευρὰ, ζέει ἔσωθεν οἷον ὄξος, καὶ ἕως μέν τινος ταῦτα πάσχει. ἔπειτα δὲ ῥήγνυται πρὸς τὴν κοιλίην, καὶ αὐτίκα μὲν δοκέει ὑγιὴς εἶναι, καὶ τῆς νούσου ἀπηλλάχθαι· τῷ δὲ χρόνῳ ἡ κοιλίη ἐμπίπραται, καὶ τά τε αὐτὰ κεῖνα πάσχει καὶ μᾶλλον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰδίσκονται τὴν γαστέρα, καὶ τὴν ὄσχην, καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἔνιοι δοκέουσιν εἶναι ἀπὸ τῆς κοιλίης τῆς κάτω, ὁρῶντες τὴν γαστέρα μεγάλην, καὶ τοὺς πόδας οἰδέοντας. Οἰδίσκεται γὰρ ταῦτα, ἢν ὑπερβάλλῃς τὸν καιρὸν τῆς τομῆς. Τοῦτον χρὴ, ἢν μὲν ἀποιδήσῃ, ἔξω ταμόντα διὰ τῶν πλευρέων ἰῆσθαι. Ἢν δὲ μὴ ἀποιδέῃ, λούσαντα πολλῷ θερμῷ καθίσαι ὥσπερ τοὺς ἐμπύους, καὶ ὅπῃ ἂν ψοφέῃ, ταύτῃ τάμνειν. βούλεσθαι δὲ ὡς κατωτάτω, ὅκως τοι εὔροον ᾖ. ἐπὴν δὲ τάμῃς, μοτοῦ ὠμολίνῳ παχεῖ καὶ ἔπακρον ποιήσασθαι τὸν μοτὸν, καὶ ἀφιέναι τοῦ ὕδατος φειδόμενος ὡς ἐλάχιστα. Καὶ ἢν μέν σοι ἐν τῷ μοτῷ πύον περιγένηται πεμπταίῳ ἐόντι, ὥστε τὰ πολλὰ ἐκφυγγάνει. Ἢν δὲ μὴ περιγένηται, ἐπὴν ἐξεράσῃς τὸ ὕδωρ, δίψα ἐπιλαμβάνει καὶ βὴξ, καὶ ἀποθνήσκει.

Στῆθος

tepidũ prębeto, & vinũ aquosum insuper bibẽdũ. At si ex vulnere hoc fiat, aut suppurato secto (fieri enim in his solet) huic vesicã ad fistulã alligatã flatu impleto, ac intrò mittito, & penicillũ solidũ stanneum indito, ac vlterius propellito, Sic curationem instituens, maxime profeceris. A

Lateris tuberculum.

Quum in latere tuberculũ fit, tussis emergit dura, & dolor, & febris, & grauitas in latere incũbit, & dolor acutus in eodem semper loco vrget, & sitis vehemens, & calidũ potum auersat, & in dolens latus decumbere non potest, sed in sanũ. At vbi decumbit, velut lapis pendere ipsi videtur, & intumescit, & rubescit, & pedes intumescũt. B Hũc secato aut vrito. Postea pus emittito, vsque ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die pure omni emisso, vinum & oleum tepida immittito, vt ne derepente resiccetur, & linamento ex linteolo vtitor, vbi vero id quod infusum est emiseris, aliud infundito: atque hæc per dies quinque facito: postquàm autem pus tenue effluxerit, velut ptisanæ, succus ac modicum ad manus contactũ, stanneum penicillũ indito, & vbi penitus resiccatũ fuerit, linamento semper modice præsecto, vlcus ad linamentum coalescere sinito.

Hydrops pulmonis. C

Si hydrops in pulmone fiat, febris & tussis tenet, & aceruatim respirat, & pedes tument, & vngues contrahuntur oẽs, & patitur talia, qualia is, qui suppuratus fit, sed debilius ac diuturnius. Et si quid infundas, aut fomentum aut suffitum adhibeas, pus non sequitur, atque ex hoc sanè cognoueris, non pus, sed aquã intus esse. Et si multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaueris, ebullit intrinsecus velut acetũ: & hęc quidem aliquandiu patitur, postea erumpit ad aluum, & statim quidem sanus esse sibi videtur, ac à morbo liberatus. Verum progressũ tẽporis aluus incenditur, eademq; illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiã intumescunt ventre, scroto, ac facie. D Et quidã ab inferna aluo id esse putant, quum videant ventrem magnum, & pedes tumentes. Intumescunt enim hæc, si sectionis tẽpus transgrediaris. Hunc si quidem extra intumuerit, inter costas sectum curare oportet. Si vero non intumuerit, multa calida lotũ velut suppuratos collocato, & qua parte strepitum perceperis, ea secato, quàm potes infimo loco, quo effluxio facilis contingat. Postquam secueris, linamentum ex lino crudo indito, ita vt crassum & acutum linamentum facias, & sanguinem paucissimum parce emittas. Et si quidem in linamento pus adhæserit quinta die, plerunque euadit: Sin minus, vbi aquam exhauseris, sitis corripit & tussis, & moritur.

Pectus

A *Pectus aut dorsum ruptum.*

Si pectus aut dorsum fuerit ruptum, dolores tenent pectus ac dorsum perpetuo, & calor aliàs atque alàs corripit, & saliuã subcruentã tussiendo reijcit, & velut pilus cruentus per saliuã transcurrit. Atque hæc maxime patitur, si manibus quid laborarit, aut in currum, aut equum inscenderit. Huic ante & retro vrito ex partibus vtroque loco, & sic sanus euadit. Cæterum per annum à labore se contineat, & ab vstura pinguefaciendo corpori studeat.

Febris ardens.

B Febris tenet, & sitis vehemẽs, & lingua aspera, & nigra, & cũ virore pallida, & sicca, & vehemẽter rubicũda: & oculi cũ virore pallidi sunt, & excremẽtũ egerit rubicundũ, & cum virore pallidũ, talem quoque vrinam mingit, & multũ spuit. Sæpe etiã transmutatur velut ad peripneumoniam, & delirat. Ex qua re cognoueris ꝙ peripneumonia fit. Hic si quidem peripneumonicus fiat, & quatuordecim dies trãsgrediatur, sanus fit. Si verò in decẽ & octo diebus peripneumonicus fiat, si nõ impurgatus permanẽs suppuratus fiat, aquam de crassa farina in ipsa macerata bibat, & acetum album q̃ odoratissimum postea bibat, & ptisanæ succum sorbeat bis in die: si vero debilis fuerit, ter. Et vinum vinosum, album,
C aquosum insuper bibat, & q̃ minimũ lauet. At si suppuratus fiat, velut suppuratum curato.

Febris singultiens.

Febris detinet vehemens, & rigor, & tussis, & singultus, & vnà cũ saliua, grumos sanguinis tussiendo reijcit, & septima die morit. Si vero decẽ dies effugerit, melius habet. Verùm vigesima suppurat, & primis diebus pus modicũ tussiẽdo reijcit, deinde amplius. Purgatur aũt in quadraginta diebus. Huic primis dieb⁹ acetũ & mel cocta bibenda dato & postea acetũ & aquã ammisceto, quo aquosior potio fiat. Et ptisanæ suc
D cum modico melle ammixto sorbeat, & vinum album vinosum insuper bibat. Postq̃ aũt decem dies præterierint, si febris sedetur, & sputũ purũ sit, ptisanã integrã sorbeat, aut milliũ. At si vigesima die pus spuat, saluiã, & rutã, & satureiã, & origanum, ac hypericum, singula æquis portionibus contusa ac cribrata permisceat, ita vt omniũ cyathi parui, siue conchæ marinæ sit mensura, & polẽtæ tantundẽ. Hęc ieiunus in vino dulci tẽperato bibat. Et si hyems sit, aut autumnus, aut ver, sorbitionibus vtatur: Si verò æstas, minime. Verùm amygdalas, & cucumeris semen torrefactum, & sesamum, singula ęquis partibus, vt in totum sit conchæ marinæ mensura, terat, & aquæ heminã Aeginæam affundat, & farinã ac saum

Στῆθος ἢ μετάφρενον ῥαγέν.

Ἢν τὸ στῆθος, ἢ τὸ μετάφρενον ῥαγῇ, ὀδύναι ἴσχουσι τὸ στῆθος, καὶ τὸ μετάφρενον διαμπερὲς, καὶ θέρμη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιλαμβάνει, καὶ τὸ σίαλον ὕφαιμον βήσσεται, τὸ δ' οἷον θρὶξ διατρέχει διὰ τοῦ σιάλου αἱματώδης. Μάλιστα δὲ ταῦτα πάσχει, ἢν τῇσι χερσί τι πονήσῃ, ἢ ἐπ' ἅμαξαν ἐπιβῇ, ἢ ἐφ' ἵππον. Τοῦτον καίειν καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν μοιρήσῃ ἑκάτερον. Καὶ οὕτως ὑγιὴς γίνεται, ἐπισχεῖν δὲ τὸν πόνον ἐνιαυτὸν καὶ παχῦναι ἐκ τῆς καύσιος. Vet. Cod.

Πυρετὸς καυσώδης.

Πυρετὸς ἴσχει καὶ δίψα ἰσχυρὴ, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχείη, καὶ μέλαινα, καὶ χλωρὴ, καὶ ξηρὴ, καὶ ἐξέρυθρος ἰσχυρῶς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἀποπατέει ἐρυθρὸν, καὶ χλωρὸν, καὶ οὐρέει τοιοῦτο, καὶ πτύει πολλόν. Πολλάκις δὲ καὶ μεθίσταται ὡς ἐπὶ περιπλευμονίην, καὶ παρακόπτει. Τούτῳ ἂν γνοίης ὅτι περιπλευμονίη γίνεται. οὗτος ἢν μὲν γένηται περιπλευμονικὸς, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ὑπερφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ γένηται ἐν ὀκτωκαίδεκα ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ ἀκάθαρτος γενόμενος ἔμπυος γένηται, τοῦτον χρὴ πίνειν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου, καὶ μεταπίνειν ὄξος ὡς εὐωδέστατον λευκὸν, καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης, δὶς τῆς ἡμέρης, ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, τρίς. Καὶ ἐπιπίνειν οἶνον οἰνώδεα, λευκὸν, ὑδαρέα, καὶ λούειν ὡς ἐλάχιστα. Ἢν δὲ ἔμπυος γένηται, διαιτᾶν ὡς ἔμπυον.

Πυρετὸς λυγγώδης.

Πυρετὸς ἴσχει σπερχνὸς, καὶ ῥῖγος, καὶ βὴξ, καὶ λύγξ, καὶ βήσσει ἅμα τῷ σιάλῳ θρόμβους αἵματος, καὶ ἑβδομαῖος ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ δέκα ἡμέρας ὑπερφύγῃ, ῥάων γίνεται. Εἰκοστῇ δὲ ἡμέρῃ ἐμπυΐσκεται, καὶ βήσσει τὰς πρώτας ἡμέρας πύον ὀλίγον, ἔπειτα ἐπιπλέον, καθαίρεται δὲ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι. Τοῦτον τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας, πιπίσκειν τὸ ὄξος καὶ τὸ μέλι ἑφθὸν, καὶ μεταμίσγειν ὄξος καὶ ὕδωρ ὑδαρὲς πιέειν. Ῥοφάνειν μὲν χυλὸν πτισάνης μέλι ὀλίγον παραμίσγων, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν λευκὸν οἰνώδεα. ἐπὴν δὲ δέκα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἢν τὸ πῦρ παύσηται, καὶ τὸ πτύαλον καθαρὸν ᾖ, τὴν πτισάνην ὅλην ῥοφανέτω, ἢ τὸν κέγχρον. Ἢν δὲ εἰκοσταῖος τὸ πύον πτύσῃ, πινέτω, κόψας καὶ σήσας τὸν ἐλελίσφακον, καὶ πήγανον, καὶ θύμβρην, καὶ ὀρίγανον, καὶ ὑπερικὸν, ἴσον ἑκάστου ξυμμίσγων, ὅσον σκαφίδα σμικρὴν, ξυμπάντων, καὶ ἀλφίτων τὸ αὐτὸ ἐπὶ οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ, νῆστις πίνειν, καὶ ῥοφανέτω ἢν χειμὼν ᾖ ἢ μετόπωρον, ἢ ἔαρ. ἢν δὲ θέρος ᾖ, μή. Ἀλλ' ἀμυγδάλια τρίβων καὶ σικύου σπέρμα πεφωσμένον, καὶ σήσαμον ἴσον ἑκάστου, σύμπαν δὲ ὅσον σκαφίδα, ἐπιχέας ὕδατος ὅσον κοτύλην Αἰγιναίαν, ἄλητον ἐπιπάσσων, καὶ κυκεῶν.

Vet. Cod. κύεἰον. Τοῦτο ῥοφεέτω μετὰ τὸ πόμα. Σιτίοισι δὲ χρήσθω λιπαροῖσι καὶ ἁλμυροῖσι, καὶ θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι. Λούσθω δὲ θερμῷ τὴν κεφαλὴν ὡς ἐλάχιστα. Ταῦτα ποιέων, ἀπαλλάσσεται τῆς νόσου.

Νοῦσος ἡ καλεομένη λήθαργος.

Βὴξ ἴσχει, καὶ τὸ σίαλον πτύει πολὺ καὶ ὑγρὸν, καὶ φλυηρέει, καὶ ὅταν παύσηται φλυηρέων, εὕδει, καὶ ἀποπατέει κακόδμον. Τούτον πιπίσκειν τὸ ἀπὸ τοῦ κρίμνου, καὶ μεταπιπίσκειν οἶνον λευκὸν οἰνώδεα, καὶ ῥοφάνειν τὸν χυλὸν τῆς πτισάνης. ξυμμίσγειν δὲ σίδης χυλὸν, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν οἰνώδεα λευκὸν, καὶ μὴ λούειν. Οὗτος ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ὑγιὴς γίνεται.

Ἑτέρη νοῦσος ἡ λεγομένη αὐάντη.

Οὐκ ἀνέχεται ἄσιτος, οὐδὲ βεβρωκὼς, ἀλλ'* ὅταν μὲν ἄσιτος ᾖ, τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ καρδιώσσει, καὶ ἐμέει ἄλλοτε ἀλλοῖα, καὶ χολὴν, καὶ σίαλα, καὶ λάπην, καὶ δριμὺ, καὶ ἐπὴν ἐμέσῃ, ῥάων δοκέει εἶναι ἐπ' ὀλίγον. ἐπὴν δὲ φάγῃ, ἐρύγματά οἱ γίνεται, καὶ φλογιᾶ, καὶ ἀποπατήσειν ἀεὶ οἴεται πολύ. ἐπὴν δὲ καθίζηται, φῦσα ὑποχωρέει, καὶ τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἔχει, καὶ τὸ σῶμα πᾶν ὥσπερ ῥαφὶς κεντέειν δοκέει, ἄλλοτε ἄλλη, καὶ τὰ σκέλεα βαρέα καὶ ἀσθενέα, καὶ μινύθει, καὶ ἀσθενὴς γίνεται. Τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν, πρῶτον μὲν κάτω, ἔπειτα δὲ ἄνω, καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, καὶ σιτίων ἀπέχεσθαι γλυκέων καὶ ἐλαιηρῶν πιόνων, καὶ θωρηξίων. Ἐμέειν δὲ τοῖσι χυλοῖσι, καὶ ἀπὸ σιτίων. καὶ τὴν ὥρην ὄνου γάλα ἢ ὀῤῥὸν πιπίσκων. φάρμακον προπίσαι, ὁκοτέρου σοι δοκέῃ μᾶλλον δεῖσθαι. Ψυχρολουτέειν τὸ θέρος καὶ τὸ ἔαρ. Τὸ φθινόπωρον δὲ καὶ τὸν χειμῶνα ἀλείμματι χρῆσθαι, καὶ περιπατέειν, καὶ γυμνάζεσθαι ὀλίγα. Ἢν δὲ ἀσθενέστερος ᾖ, ὥστε γυμνάζεσθαι, ὁδοιπορέειν χρῆσθαι. Καὶ σιτίοισι ψυχροῖσι καὶ διαχωρητικοῖσι χρήσθω. Καὶ ἢν ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν κλύσματι μαλθακῷ. Ἡ δὲ νοῦσος χρονίη, καὶ ἀπογηράσκοντας, ἢν μέλλῃ ἀπολείπειν. ἢν δὲ μὴ, συναποθνήσκει.

Πυρετὸς ὁ φονώδης λεγόμενος.

Πυρετὸς ἴσχει καὶ ῥῖγος, καὶ αἱ ὀφρύες ἐπικρέμασθαι δοκέουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ ἐμέει σίαλον θερμὸν, καὶ χολὴν πολλήν. ἐνίοτε καὶ κάτω ὑποχωρέει, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αἱ χῶραι οὐ χωρέουσι, καὶ ὀδύνη ἐς τὸν αὐχένα, καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας ἴσχει, καὶ δυσθενεῖ καὶ φλυηρέει. Οὗτος ἑβδομαῖος, ἢ καὶ πρότερον ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ ταύτας ὑπερφύγῃ, ὡς τὰ πολλὰ ὑγιαίνει. Ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης. Τούτῳ ψύγματα χρὴ προσίσχειν, πρὸς τὰ σπλάγχνα καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν, καὶ πίνειν διδόναι ἐρρήξαντα τὰς κάχρυς σὺν τοῖσιν ἀχύροισι, καὶ* ἀποβρέχοντα καὶ ἀπηθέοντα τὸ ὕδωρ ἐν τούτῳ μελίκρητον ποιέοντα, ὑδαρὲς τοῦτο διδόναι.

* καὶ φύλλα βρώχοντα

fauum inspergat. Hæc post potum sorbeat. Cibis vtatur pinguibus & salsis, & marinis magis quàm carnibus. Calida lauet, minime vero caput. Hæc faciens à morbo liberatur. A

Morbus lethargus dictus.

Tussis oboritur, & saliuam spuit multam ac liquidam & nugas garrit, & vbi nugari desierit, dormit: & recrementũ male olens egerit. Huic aquam demacerata in ipsa farina crassa bibendã dato, & vinũ album vinosum postea bibendũ, & ptisanę succum sorbendum. Verùm huic mali punici succum ammisceto: & vinũ vinosum albũ insuper bibat, & ne lauet. Hic in septẽ diebus morit. Si verò has effugerit, sanus euadit. B

Morbus, siccatorius appellatus.

Neq; sine cibo esse, neq; cibũ acceptũ tolerare põt. Verũ vbi quidẽ sine cibo manet, viscera sugũt, & os vẽtriculi dolet, & aliàs alia vomit, & bilẽ, & saliuã, & pituitã, & acria: & postquã vomuit, aliquantisper melius habere sibi videtur: At vbi cibũ accepit, ructus adsunt, & cũ rubore exardescit, & semper multũ se cacaturũ esse putat: vbi vero ea gratia desederit, flatus prodit: & dolor caput habet, & totũ corpus velut aciculis pungi videt, aliàs alia parte: & crura grauia sunt ac debilia, & cõsumitur, ac debilis fit. Huic medicamentũ bibendũ dato, primũ deorsum purgãs, postea superne: & caput purgato, & à cibis abstineat dulcibus, & oleosis ac pinguibus, & ab ebrietatibus. Vomat aũt à succis, & à cibis: & p anni tpe, lac aut serũ asininũ bibendũ præbens, pharmacũ insuper bibẽdũ dato, vtro tandẽ magis opus esse tibi visum fuerit. Aestate et vere frigida lauet. Autũno aũt & hyeme vnctione vtatur, & deambulet, & modice se exerceat. Si vero debilior sit, q̃ vt exerceri possit, iter faciat. Et cibis frigidis ac aluũ subeuntibus vtat. Et si venter nõ egerat, molle infusum per clysterẽ inijcito. Morbus hic diuturnus est, & cõsenescẽtes, si ita futurum est, relinquit. Sin minus, commoritur. C

Febris interficiens appellata. D

Febris tenet, & rigor, & supercilia impendere videntur, & caput dolet, & vomit saliuam calidam, & bilem multam: quandoque etiam infra egerit, & loci oculos non capiunt, & dolor ad ceruicem, & ad inguina emergit, & affectis viribus est, & nugas garrit. Hic septima die, aut etiam prius moritur. Si vero hanc effugerit, plerunque sanus fit. Morbus est lethalis. Huic perfrigeratoria adhibere oportet ad viscera, & ad caput: & ordeum torrefactum vnà cum paleis fractum aqua macerare, & de excolata aqua, mulsam facere: atque hanc aquosam bibendam dare. Cibum autem

A autem non offerre, neq; sorbitionẽ, vsque ad septimum diem, si non debilis esse visus fuerit. Si vero sit, ptisanę succũ frigidũ ac tenuẽ modicũ, bisi die exhibere, & aquã insuper bibẽdã. Postq̃ vero septẽ dies præterierint, & febris dimiserit, miliũ lingat: ad vesperam cucurbitã, aut betas paucas sumat, & vinũ albũ aquosum inde bibat, donec ad nonum perueniat diẽ. Postea cibo q̃ paucissimo vtatur, miliũ in prandio sumẽs. Balneo donec dolor & febris affuerint, ne vtat: vbi vero cessauerint, multa lauet. Quod si venter nõ egerat, molle infusum per clysterẽ immittito, aut glandulas subdito. Quũ vero validus factus fuerit, molli pharmaco ad nares apposito, aluũ infra purgato, postea lac asininũ bibendũ dato.

B

Morbus liuidus.

20 Febris detinet sicca, & horror aliàs atq; aliàs, & caput dolet, & dolor viscera tenet, & bilẽ vomit, & quum dolor tenet suspicere non potest, sed grauatur, & vẽter durus fit, & color liuidus, & labia, ac albæ oculorum partes liuescunt, & aspectũ præ se fert velut qui strangulatur. Quandoque etiam colorem transmutat, & ex liuido, cum virore subpallidus fit. Huic medicamentum & deorsum, & sursum purgans bibendum dato, & clysterem adhibeto, & à capite purgato. Et calida quàm minime lauet, sed & vbi lauerit, ad solem apricetur. Serum etiam & lac
C asininum pro anni tempore bibat, & cibis quàm mollissimis vtatur, & frigidis, abstinens ab acribus & salsis: verum & dulcioribus ac pinguioribus vtatur. Cæterum hic morbus vt plurimum cum ægro commoritur.

Morbus ructuosus.

Dolor corripit acut⁹, & dolitat vehemẽter, & ipse seipsum iactat, & vociferat, & frequẽter eructat, & vbi eructauit, melius habere sibi videt. Sæpe ẽt bilẽ reuomit modicã, poculi parui mensura: & dolor corripit à visceribus ad imũ ventrẽ, & laterũ mollitudinẽ, & vbi hoc factum fuerit, melius habere sibi videt: & vẽter inflatur, ac du-
D rus fit, & strepit, & flatus nõ egredit, neq; stercus. Huc si dolor habuerit, multa calida lauato, & calefactoria ipsi adhibeto. Vbi vero in vẽtre dolor ac flatus fuerit, clysterẽ adhibeto: & mercurialis coctæ succũ ad ptisanæ succũ ammisceto, ac sorbẽdũ dato, & vinũ dulce, aquosum, insuper sorbendũ. Cibũ aũt ne exhibeas, donec dolor remiserit, & vuarũ expressarũ tetrimenta dulcia, 21
per noctẽ in aqua maceret, & hanc aquã per sex dies bibat: Si verò vuarũ expressarũ retrimenta nõ habeat, mel & acetũ cocta bibat. Postquã aũt dolorẽ emouerit, medicamẽto deorsum aluum purgato. Cibis vtat inde mollibus & aluũ subeũtibus, & marinis magis, q̃ carnibus, carnibus autem volucrium & ouillis coctis: edat etiã betas & cu-

διδόναι. Σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν, μὴ δὲ ῥόφημα ἑπτὰ ἡμερέων ἄχρις, ἢν μὴ ἀσθενής σοι δοκέῃ εἶναι. Ἢν δὲ ᾖ, χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν, καὶ λεπτὸν ὀλίγον διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ ἐπιπίνειν ὕδωρ. ἐπὴν δὲ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι καὶ τὸ πῦρ μεθῇ, κέγχρον λείχειν: ἐς ἑσπέρην δὲ κολοκύντην, ἢ τεῦτλα διδόναι ὀλίγα, καὶ οἶνον λευκὸν ὑδαρέα ἐπιπίνειν, ἐς ἂν γένηται ἐνναταῖος. Ἔπειτα σιτίῳ ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, ἀριστιζόμενος κέγχρον. Λουτρῷ δὲ, ἐς ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ὁ πυρετὸς, μὴ χρήσθω. Ἐπὴν δὲ παύσηται, λούσθω πολλῷ. Ἢν δὲ ἡ γαστὴρ μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν κλύσματι μαλθακῷ ἢ βαλάνους προστιθέναι. Ἐπὴν δὲ ἰσχύσῃ, προσθεὶς πρὸς τὰς ῥῖνας φάρμακον μαλθακὸν, τὴν κοιλίην κάτω κάθηρον, ἔπειτα γάλα ὄνου μετάπισον. Vet. Cod.

Πελίη νοῦσος.

Πυρετὸς ἴσχει ξηρὸς, καὶ φρὶξ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ τὴν κεφαλὴν ὀλγέει, καὶ τὰ σπλάγχνα ὀδύνη ἔχει, καὶ ἐμέει χολὴν, καὶ ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, οὐ δύναται ἀνορᾷν, ἀλλὰ βαρύνεται, καὶ ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται, καὶ ἡ χροιὴ πελιδνὴ, καὶ τὰ χείλεα, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ, πελιδνὰ, καὶ ἐξορᾷ ὡς ἀγχόμενος. Ἐνίοτε καὶ τὴν χροιὴν μεταβάλλει, καὶ ἐκ πελιδνοῦ, ὑπόχλωρος γίνεται. Τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν καὶ κάτω καὶ ἄνω, καὶ ὑποκλύζειν, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀποκαθαίρειν, καὶ θερμῷ ὡς ἥκιστα λούειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὴν λούηται, εἱληθερεῖν, καὶ ὀῤῥὸν τὴν ὥραν καὶ γάλα ὄνου πιπίσκειν, καὶ σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι, καὶ ψυχροῖσιν, ἀπεχόμενον τῶν δριμέων καὶ τῶν αλμυρῶν, λιπαρωτέροισι δὲ καὶ γλυκυτέροισι καὶ πιοτέροισι χρήσθω, ἡ δὲ νοῦσος ὡς τὰ πολλὰ συναποθνήσκει τῷ κάμνοντι.

Νοῦσος ἐρευγματώδης.

Ὀδύνη λάζεται ὀξέη, καὶ πονέει ἰσχυρῶς, καὶ ῥιπτάζει αὐτὸς ἑωυτὸν, καὶ βοᾷ, καὶ ἐρεύγεται θαμινὰ, καὶ ἢν ἀπερεύγῃ, δοκέει ῥάων εἶναι. Πολλάκις δὲ καὶ χολὴν ἀπεμέει ὀλίγην, ὅσον βρέγχθον, καὶ ὀδύνη λαμβάνει ἀπὸ τῶν σπλάγχνων, ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν λαπάρην, καὶ ἐπὴν τοῦτο γένηται, ῥάων δοκέει εἶναι, καὶ ἡ γαστὴρ φυσᾶται, καὶ σκληρὴ γίνεται, καὶ ψοφέει, καὶ ἡ φῦσα οὐ διαχωρέει, οὐδὲ ὁ ἀπόπατος. Τοῦτον ἢν ὀδύνη ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι. Ὅταν δὲ ἐν τῇ γαστρὶ ἡ ὀδύνη ᾖ καὶ ἡ φῦσα, ὑποκλύζειν, καὶ τῆς λινοζώστιος ἑψῶν τὸν χυλὸν, ξυμμίσγειν τῆς πτισάνης τῷ χυλῷ, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον γλυκὺν ὑδαρέα. Σιτίον δὲ μὴ προσφέρειν ἐς ἂν ἡ ὀδύνη χαλάσῃ. πινέτω δὲ ἓξ ἡμέρας ἐκ νυκτὸς, στέμφυλα βρέχων γλυκέα, τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τούτων. Ἢν δὲ μὴ ἔχῃ στέμφυλα, μέλι καὶ ὄξος ἑφθὸν. ἐπὴν δὲ τῆς ὀδύνης ἀποκινήσῃ, φαρμάκῳ κάτω τὴν κοιλίην καθαίρειν. Σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι καὶ ὑποχωρητικοῖσι, καὶ θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι, κρέασι δὲ ὀρνιθείοισι καὶ μηλείοισι ἑφθοῖσι, καὶ τεῦτλα καὶ κο-

Vet. Cod. καὶ κολοκύντην· τῶν δ' ἄλλων ἀπέχεσθαι. Ἡ δὲ νοῦσος ὅταν μὲν νέον λάβῃ, χρόνῳ ἐξέρχεται, ἢν δὲ πρεσβύτερον, συναποθνήσκει.

Νοῦσος φλεγματώδης.

Λάζεται μὲν καὶ ἄνδρα, μᾶλλον δὲ γυναῖκα, καὶ παχεῖα μέν ἐστι καὶ εὔχροος, ὁδοιπορέουσα δὲ ἀσθενέει, μάλιστα δὲ ἐπὴν πρὸς ἔναντες ἴῃ, καὶ πυρετὸς λεπτὸς λαμβάνει. ἐνίοτε καὶ πνῖγμα, καὶ ἀπεμέει μὲν ὅταν ἄσιτος ᾖ, χολὴν, καὶ σίαλα πολλὰ, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν φάγῃ, τοῦ δὲ σιτίου οὐδὲν, καὶ ὅταν πονήσῃ ὀδυνᾶται, καὶ ἄλλοτε ἄλλῃ τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον, καὶ καταπίμπλαται πονφῶν ὡς ὑπὸ κνίδης. Τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν, καὶ ὀῤῥὸν καὶ γάλα ὄνου πινέτω. Ἢν δὲ ὀῤῥοποτέῃ, προπίσαι φάρμακον κάτω ὡς πλείστας ἡμέρας. Καὶ ἢν ἀπολήγῃ τῆς ὀῤῥοποσίης, μεταπιέτω γάλα ὄνειον, ἔπειτα ἢν δὲ πίνῃ, σιτίων μὲν ἀπεχέσθω, οἶνον δὲ πινέτω ὡς ἥδιστον, ἔστ' ἂν παύσηται καθαιρόμενος. Ἐπὴν δὲ ἀπολήξῃ τῆς πόσιος, ἀριστιζέτω μὲν κέγχρον. ἐς ἑσπέρην δὲ σιτίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ χρήσθω, καὶ ἐλαχίστῳ. Ἀπεχέσθω δὲ πιόνων καὶ γλυκέων, καὶ ἐλαιηρῶν. Καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, μάλιστα τοῦ χειμῶνος, ἀπεμεέτω τῆς φακῆς λάχανα προτετρωγών. Καὶ θερμῷ ὡς ἥκιστα λούσθω, ἀλλὰ καὶ εἱληθερείτω. Ἡ δὲ νοῦσος συναποθνήσκει.

Φλέγμα λευκόν.

Οἰδέει ἅπαν τὸ σῶμα λευκῷ οἰδήματι, καὶ ἡ γαστὴρ παχέη φαινομένη, καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ μηροὶ οἰδέουσι, καὶ αἱ κνῆμαι καὶ ἡ ὄσχη, καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον, καὶ τὸ πρόσωπον ἐνερευθὲς, καὶ τὸ στόμα ξηρὸν, καὶ δίψα ἴσχει, καὶ ἐπὴν φάγῃ, τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἐπιπίπτει. Οὗτος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, τότε μὲν, ῥάων γίνεται. τότε δὲ, κάκιον ἴσχει. τούτῳ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ ταραχθῇ αὐτομάτη ἀρχομένης τῆς νούσου, ἐγγυτάτω ὑγιὴς γίνεται. ἢν δὲ μὴ ταραχθῇ, φάρμακον διδόναι κάτω, ὑφ' οὗ ὕδωρ καθαιρεῖται, καὶ θερμῷ μὴ λούειν, καὶ πρὸς τὴν αἰθρίην κομίζειν, καὶ τὴν ὄσχην ἀποτύπτειν, ἐπὴν ἐμπίμπρηται. Σιτίοισι δὲ χρήσθω, ἄρτῳ καθαρῷ ψυχρῷ, καὶ τεύτλῳ, καὶ ἰχθύσι σκορπίοισιν ἑφθοῖσι, καὶ δὲ ζωμῷ, ὡς ἐλαχίστῳ. Καὶ ψυχρὰ πάντα, καὶ μὴ γλυκέα, μὴ δὲ λιπαρὰ, ἀλλὰ τετριμμένα καὶ ὀξέα καὶ δριμέα, πλὴν σκορόδου, ἢ κρομμύου, ἢ πράσου. Ὀρίγανον δὲ καὶ θύμβρην πολλὴν ἐσθίειν, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν οἰνώδεα, καὶ ὁδοιπορέειν πρὸ τοῦ σιτίου. Ἢν δ' ὑπὸ τοῦ φαρμάκου οἰδίσκηται, κλύζειν, καὶ τῷ σιτίῳ πιέζειν, καὶ περιπάτοισι, καὶ ἀλουσίῃ. Φάρμακα δὲ, ὡς ἐλάχιστα διδόναι. Ἄνω δὲ μὴ δ' ἔμπροσθεν, ἢ τὰ οἰδήματα κατέλθοι ἐς τὸ κάτω. Ἢν δὲ ἰσχνοῦ ἤδη ἐόντος πνῖγμα ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐγγίνεται, ἐλλέβορον δὸς πιέειν, καὶ τὴν κεφαλὴν καθῆραι, κἄπειτα κάτω πίσαι. Ἡ δὲ νοῦσος μάλιστα διακείνει ἐν οὐδενί.

Φροντὶς νοῦσος χαλεπή.

Δοκέει ἐν τοῖσι σπλάγχνοισιν εἶναι οἷον ἄκανθα,

& cucurbitam: ab alijs vero abstineat. Morbus A
hic si iuuenem corripiat, tempore decedit: si seniorem, commoritur.

Morbus pituitosus.

Corripit quidē morbꝰ pituitosus et virū, sed magis mulierē: & est hęc quidē crassa & bene colorata, verū iter faciēs debilitat, & maxime si ad accliuē locū iter faciat. Corripit ipsam et febris tenuis, qńq; et suffocatio: & euomit vbi ieiuna est, bilē & saliuas multas, sępe et vbi cibū accepit, de cibo tñ nihil: & quū laborarit, dolet pectus et dorsum, aliàs alia parte, & rubicundis cutis eminētijs implet, velut ab vrtica inustis. Huic medicamentū bibendū dato, & serū ac lac asininū bi- B
bat: Si vero serū potet, medicamētū deorsū purgās ad plurimos dies ꝑbibēdū dato. Et si serū bi-
c bere desierit, lac asininū postea bibat: & dū hoc potarit, à cibis quidē abstineat, vinū vero q̃ iucūdissimum bibat, donec purgari desinat. At vbi à potiōe cessauerit, miliū ī prādio sumat. Vesperi cibo mollissimo vtat ac paucissimo. Abstineat à pinguibꝰ & dulcibꝰ ac oleosis. Et aliàs atq; aliàs, maxime tñ hieme, à lēticulę decocto vomat, oleribus ꝑsumptis. Et calida q̃ minimū lauet, sed & ad solem apricetur. Morbus aūt commoritur.

Pituita alba.

Intumescit totum corpus albo tumore, & ve- C
ter ad contactum crassus est, & pedes ac femora tument: tibiæ item ac scrotū: & aceruatim respirant, & facies rubicunda est, & os siccum, & sitis tenet, & vbi cibum accepit, spiritus frequēs incumbit. Hic eadem die quandoq; melius habet, quandoq; peius. Huic si quidem venter sua spōte turbatus fuerit in principio morbi, proximus sanitati est: si vero non turbetur, medicamentū deorsum purgans dato, à quo aqua purgetur. Et calida non lauet, & sub dio exponatur: & scro-
22 tum vbi impletum fuerit, secato. Cibis vtatur, pane puro frigido, & beta, & piscibus scorpijs coctis, iusculo autem q̃ paucissimo. Et frigida omnia edat, & non dulcia, neq; pinguia: sed trita & acida, & acria, excepto allio, cepa, & porro. D
Origanum vero & satureiam multā edat, & vinum inde vinosum bibat: & ante cibum iter faciat. At si à medicamento tumeat, clysterē adhibeto, & cibo, deambulationibus, & illuuie premito. Medicamēta verò quàm paucissima exhibeto. Verum sursum purgans nō prius dederis, quàm tumores ad infernas partes descenderint. Quòd si extenuato iam ipso suffocatio in pectore oboriatur, veratrum bibēdum dato, & caput purgato, & postea deorsum purgans bibat. Morbus hic maxime à nullo discedit.

Cura, morbus difficilis.

In visceribus veluti spina esse videtur, & pungere,

A gere, & anxietas ipsum corripit, & lucem ac homines fugit, & tenebras amat, & timor inuadit, & septum transuersum foris tumet, & ad contactum dolet, & expauescit, & terriculamenta ac somnia horrenda videt, & quandoque etiam mortuos. Et morbus hic fere plurimos vere corripit. Huic veratrum bibendum dato, & caput purgato, & post capitis purgationem pharmacum deorsum purgans bibat, postea vero lac asininum bibat. Cibis vtatur quàm paucissimis, si non debilis fuerit, & frigidis, & aluum subeuntibus, & non acribus, neque salsis, neque pinguibus, neq; dulcibus. Et calida non lauet, neque vinum bibat, sed aquam maxime, aut saltem vinum aquosum. Neque exercitijs B vtatur, neque deambulet. Hæc si fecerit, à morbo liberabitur temporis progressu; Si vero neglexerit, commorietur.

Morbus niger.

Nigrum vomit velut fecem, quandoq; cruentum, quandoque velut vinum secundarium, 23
quandoque velut polypi atramentum, quandoque acre velut acetum, quandoque saliuam & pituitam, quandoque bilem cum virore pallidam. Et vbi quidem nigrum cruentum vomuerit, cadaueris fœtorem refert: & fauces & os à vomitu aduruntur, & dẽtes stupescunt, & id quod vomitu reiectum est terram eleuat. Et post q̃ vomuit, C paulum melius se habere putat. Et neque sine cibo esse, neque ampliorem cibum ferre potest. Verum vbi sine cibo manet, viscera sugunt, & saliuæ acidæ sunt. Quum vero cibũ accepit, grauitas in visceribus est, & pectus ac dorsum velut stilis pungi videntur, & dolor tenet latera, & febris debilis est, & caput dolet, & oculis non videt, & crura grauantur, & color niger est, & cõsumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequenter, & pro anni tempore & serũ, & lac. Et à cibis abstineat dulcibus, & oleosis, ac pinguibus, & frigidissimis: ac maxime per aluũ subeuntibus vtat. Et caput purgato, & post medicamentorum potiones sursum purgantes, de manibus sanguinem detrahito, si non fuerit debilis. At si D aluus non egerat, molle infusum per clysterem immittito. Et abstineat ab ebrietatibus & venere: Si vero coierit, ieiunus fomentis vtatur. Et à sole abstineat, neque multum se exerceat, neque deãbulet, neq; calida lauet, neq; acria edat, neq; salsa. Hæc facienda sunt. Et vnà cũ ætate aufugit etiam morbus, & cum corpore senescit: Si vero denigratus fuerit, commoritur.

Alius morbus niger.

Subfuluus & gracilis, & oculis cũ virore pallidis fit, & tenuem cutem habet, ac debilis est. Quanto autem tempus amplius progreditur, tãto morbus amplius affligit. Et vomit omni tẽpore

θαι, καὶ κεντέειν, καὶ ἄση αὐτὸν λάζεται, καὶ τὸ φῶς φεύγει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸ σκότος φιλέει, καὶ φόβος λάζεται, καὶ αἱ φρένες οἰδέουσιν ἐκτὸς, καὶ ἀλγέει ψαυόμενος, καὶ φοβεῖται, καὶ δείματα ὁρᾷ καὶ ὀνείρατα φοβερὰ, καὶ τοὺς τεθνηκότας ἐνίοτε. Καὶ ἡ νοῦσος ἐνίοτε τοὺς πλείστους λαμβάνου τοῦ ἦρος. Τοῦτον πιπίσκειν ἐλλέβορον, καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν τῆς κεφαλῆς, κάτω πίσαι φάρμακον, καὶ μετὰ ταῦτα πίνειν γάλα ὄνου. Σιτίοισι δὲ χρῆσθαι ὡς ἐλαχίστοισιν, ἢν μὴ ἀσθενὴς ᾖ, καὶ ψυχροῖσι, καὶ διαχωρητικοῖσι, καὶ μὴ δριμέσι, μὴ δ' ἁλμυροῖσι, μηδὲ λιπαροῖσι, μὴ δὲ γλυκέσι, μὴ δὲ θερμολουέσθω, μὴ δὲ οἶνον πινέτω, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, ὕδωρ. εἰ δὲ μὴ, οἶνον ὑδαρέα. μὴ δὲ γυμναζέσθω, μὴ δὲ περιπατείτω. Ταῦτα ποιέων, ἀπαλλάσσεται τῆς νούσου, χρόνῳ. Ἢν δὲ μὴ ἐπιμελήσῃ, ξυναποθνήσκει. Vet. Cod.

Μέλαινα νοῦσος.

Μέλαιναν ἐμέει οἷον τρύγα, ὁτὲ μὲν, αἱματώδες, ὁτὲ δὲ οἷον οἶνον τὸν δεύτερον, ὁτὲ δὲ οἷον πολύπου θολὸν, ὁτὲ δὲ, δριμὺ οἷον ὄξος, ὁτὲ δὲ σίαλον καὶ λάπην, ὁτὲ δὲ, χολὴν χλωρήν. Καὶ ὅταν μὲν τὸ μέλαν τὸ αἱματῶδες ἐμέῃ, δοκέει οἷον φόνου ὄζειν, καὶ ἡ φάρυγξ καὶ τὸ στόμα καίεται ὑπὸ τοῦ ἐμέσματος, καὶ τοὺς ὀδόντας αἱμωδιᾷ, καὶ τὸ ἔμεσμα τὴν γῆν αἴρει, καὶ ἐπὴν ἀπεμέσῃ, δοκέει ῥάων εἶναι ἐπ' ὀλίγον, καὶ οὐκ ἄχθεται οὔτ' ἄσιτος ὢν, οὔτε πλέον βεβρωκώς. Ἀλλ' ὁκόταν μὲν ἄσιτος ᾖ, τὰ σπλάγχνα μύζει, καὶ τὰ σίαλα ὀξέα. Ὅταν δέ τι φάγῃ, βάρος ἐπὶ τοῖσι σπλάγχνοισι. καὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ μετάφρενον, δοκέει οἷον γραφείοισι κεντῆσθαι, καὶ τὰ πλευρὰ ἔχει ὀδύνη, καὶ πυρετὸς βληχρὸς, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρᾷ, καὶ τὰ σκέλεα βαρέα, καὶ ἡ χροιὴ μέλαινα, καὶ μινύθει. Τοῦτον φάρμακον πιπίσκειν θαμὰ, καὶ ὀρρὸν καὶ γάλα τὴν ὥρην. Καὶ σιτίων ἀπέχειν γλυκέων, καὶ ἐλαιηρῶν, καὶ πιόνων, καὶ χρῆσθαι ὡς ψυχροτάτοισι καὶ ὑποχωρητικωτάτοισι. Καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, καὶ μετὰ τὰς φαρμακοποσίας τὰς ἄνω, ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ αἵματος ἀφιέναι, ἢν μὴ ἀσθενὴς ᾖ. Ἢν δὲ ἡ κοιλίη μὴ ὑποχωρέῃ, ὑποκλύζειν μαλθακῷ κλύσματι. Καὶ θωρηξίων ἀπέχεσθαι, καὶ λαγνείης. Ἢν δὲ λαγνεύῃ νῆστις, πυριᾶσθαι. Καὶ τοῦ ἡλίου ἀπέχεσθαι, μὴ δὲ γυμνάζεσθαι πουλλὰ, μὴ δὲ περιπατέειν, μὴ δὲ θερμολουτέειν, μὴ δὲ δριμέα ἐσθίειν, μὴ δὲ ἁλυκά. Ταῦτα ποιέειν, καὶ ἅμα τῇ ἡλικίῃ ἀποφεύγει καὶ ἡ νοῦσος, εἰ καὶ καταγηράσκει σὺν τῷ σώματι. Ἢν δὲ μελανθῇ, συναποθνήσκει.

Ἄλλη μέλαινα νοῦσος.

Ὑπόπυρρος καὶ ἰσχνὸς, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόχλωρος γίνεται, καὶ λεπτόδερμος, καὶ ἀσθενὴς τελέθει. Ὅσῳ δ' ἂν χρόνος πλείων ᾖ, ἡ νοῦσος μᾶλλον πονέει. Καὶ ἐμέει πᾶσαν ὥρην,

Vet. Cod. οἷον σταλαγμὸν ὀλίγον, κατὰ δύο βρόχθους, καὶ τὸ σιτίον θαμινὰ, καὶ σὺν τῷ σιτίῳ, χολὴν καὶ φλέγμα, καὶ μετὰ τὴν ἔμεσιν ἀλγέει τὸ σῶμα πᾶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὶν ἐμέσαι, καὶ φρῖκαι λεπταὶ, καὶ πυρετὸς ἴσχει, καὶ πρὸς τὰ γλυκέα καὶ ἐλαιώδη μάλιστα ἐμέει. Τοῦτον καθαίρειν χρὴ φαρμάκοισι, καὶ κάτω καὶ ἄνω, καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου. καὶ σιτίοισι χρῆσθαι, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι, καὶ ἰχθύσιν ἀκταίοισι, καὶ σελάχεσι, καὶ τεύτλοισι καὶ κολοκύντῃσι, καὶ κρέασι τετρυμμένοισιν. Οἶνον δὲ πίνειν, λευκὸν οἰνώδεα, ὑδαρέστερον. Ταλαιπωρέειν δὲ ἐν περιπάτοισι χρῆσθαι, καὶ μὴ θερμολουτέειν. καὶ τοῦ ἡλίου ἀπέχεσθαι. Ταῦτα ποιέειν. Ἡ δὲ νοῦσος, θανατώδης μὲν, οὐ ξυγκαταγηράσκει δέ.

pore velut stillamẽtũ modicũ, ad duorũ poculorũ paruorũ mẽsurã, et frequẽter ẽt cibũ, ac vnà cũ cibo bilẽ & pituitã: & post vomitũ dolet totũ corpus, aliqñ ẽt anteq̃ vomat. Et horrores tenues ac febris tenet, & ad dulcia ac oleosa maxime vomit. Hunc medicamentis sursum ac deorsum purgare oportet, & lac asininũ postea bibẽdũ præbere. Cibis aũt vtatur mollissimis ac frigidis, piscibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnibus tritis. Vinũ bibat albũ, vinosum, aquosius. Labore & deambulationibus vtatur, & calida ne lauet, & à sole abstineat. Atq; hæc sanè facienda sunt. Verũ morbus lethalis quidem est, non aũt consenescit. A

Σφακελώδης.

Τὰ ἄλλα μὲν τὰ αὐτὰ πάσχει. Ἐμέει δὲ θρόμβους πεπηγότας χολῆς, καὶ κάτω ὁμοίως, ἐπὴν τὰ σιτία ἀποπατήσῃ. Δρᾷν δὲ χρὴ ταὐτὰ, ἅπερ ἐπὶ τῆς προτέρης ἐλέχθη, καὶ ὑποκλύζειν.

Morbus corruptorius. B

Alia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis concretos vomit, & deorsum similiter egerit, postquam cibos excreuit. Cæterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata sunt, & clysterem adhibere.

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. secundum de Morbis.

1 Multum vrinæ. *Hæc eadem sententia in prorrhet. habetur, & in fine quarti de acutis. In epidemÿs vero exemplum proponitur vnius, qui ex venatione vrinæ fluore tentatus est, vt vera sint, quæ hoc loco dicuntur, vbi vocem* αἰδοῖον, *pro omni ductu vrinæ more populi accepisse videtur. Illud vero non est silentio prætereundum, Gal. vj. epid. commen. j. tex. xxix. hunc librum citare sub nomine libri de morbis, videriq́ eum pro adscripto non genuino habere, quod Dioscorides tribuerit eum alteri Hippocrati Thessali filio.*

2 Desipit autem. *Hic auctor omnes morbos, qui ab humoribus fiunt, sanguini tribuere videtur, eo quod etsi non semper primario sanguis sit affectus, nunquam tamen fit quin alÿs humoribus coafficiatur, præsertim quando humores morbum efficientes in venis sunt, accidit etiam in omnibus morbis calorem natiuum perturbari, cuius veluti domicilium existens sanguis, prorsus incolumis esse nequaquam potest, quinimo vulgus, quasi à natura edoctus, omnia tam bona, quam mala in sanguinem facile referre solet.*

3 Nam à bono malum. *Hæc sententia vera est per se: etenim per accidens, non absurdum est, mala à bonis & è conuerso bona à malis oriri. Quod autem venas supereuomere dicit, nihil aliud significat, quam cum illæ nimium repletæ per oscula adaperta sanguinem, & humores eructant, vel per rarefactos meatus transmittunt.*

4 Si cerebrum corruptum fuerit. *Contextus Græcus habet,* ἢν σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, *quo in loco sphacelismum, nequaquam proprie accipi, ab Hippocrate, inde cõstat, quod cerebrum viuente animali, ita nunquam lædi potest, vt* σφακελισμὸν, *i. ad integram, & consumatam mortificationem perueniat, etenim multo prius mors accedit, quàm huiusmodi extremum malum. Quare cum Gal. lib. vÿ. aphor. 50. scripserit, Hippocratem sæpe vti hac voce,* σφακελίζεσθαι *pro* διαφθείρεσθαι, *vbi de cerebro is loquatur, semper in hac significatione erit accipiendum. An vero hoc in loco,* ἀντὶ καρδίας, *intelligat Hippocrates Cor, an os ventriculi, vt eo tempore vsurpabatur à scriptoribus, dubius sum, vtrum tamen dicamus sententia vera esse potest.*

5 Percalescit autem: *Frigus etiam calefacere, atque interdum vrere omnes auctores confirmant, cum enim vehementer caput extrinsecus perfrigescit, calor intus cohibitus, atque vapores, mirificè augentur, auctus calor trahit à toto non modo vapores, verum etiam humores; sic quandoque dicit hic auctor, caput instar cucurbitæ toti corpori superpositum, ab ipso etiam grauissimos humores, nimirum pituitosos insigniter attrahere.*

6 Crustas octo. *Veteres medici in morbis omnibus à pituita contumacibus, post reliqua præsidia tentata, ad vstionem conuertebantur, eamq́ non vno loco faciebant (vt ferè omnes practicantes hodie agunt) sed plurimis, illorum autem consilium ipse maximè probo: neque enim videre possum quomodo magna*

do magna pituitæ copia, uno eoq; sæpe perpusillo ulcusculo consumi poßit; quod quoque nobis documentum esse debet, priscos medicos in ferri, atque ignis administratione audaciores fuisse, proptereaq; plures à grauißimis uitijs liberare consueuisse.

7 Et vomit saliuam. *Vox λάπη, quam fere nullo alio in loco, apud Hippocratem, quam in hoc libro bis terve usurpatam inuenire licet, à Caluo interpretatur spuma, à Cornario pituita. Athenæus iij. dipn. non longè à principio, ita in hunc modum ex Diphilo de Bizantijs loquitur, πάντες βλεννώδεις εἰσὶ, καὶ μεστοὶ λάπης. idest, muco pleni, ut vertit Natalis de Comitibus, qui eum latinum fecit ante Delecampium, ubi forsan Delecampius legebat βλεννώδεις, quanquam longè à veritate recesserit. Hìc vero adnotare licet apud Hippocratem differre superiora euacuari, & caput purgari, similiter, & plures extitisse Cyceonis species, inter quas una est, quæ nominatur λεπτός.*

8 Vtre vtitor. *Quid sit ἀσκός, siue uter apud Hippocratem, hoc in loco, atque alibi docuit Gal. in expos. ling. ubi scribit esse vas figlinum coctum igne & calefactum, hoc enim utebantur veteres ad calefacienda perfrigerata corpora, sed cuius formæ esset, quomodoq; uterentur, neque ex Gal. neque ex alijs hactenus compertum habeo, nisi fuerit testaceum vas ad formam utris confictum, quod carbonibus ignitis conclusis adhiberent corporibus obtectis, haud secus, atque hodie faciunt, qui sudorem prouocare cupiunt.*

9 Si vero aluus. *Mirum est quomodo auctor hic in affectu, usque adeo graui, ad subducendam aluum det Braßicam edendam, & succum sorbendum, etenim de succo, ferri posset præceptum & de decocto, atqui ipsa braßica certè periculosa est. Verum antiqui medici, ut in Chirurgica multum pollebant, sic & in pharmacis, & in victu instituendo, non admodum accurati fuisse inueniuntur, quòd tunc vix huiusce partis medicinæ incunabula aliqua apparerent.*

10 Febris corripit. *Hippocrates fere semper rigorem, & febrem nominat, quasi res distinctæ sint: idq; agit, quoniam veteres rigorem semper antecedere febrem animaduerterent, attamen non illius partem putarunt, sed etiam ab ipsa distinxerunt, ut enim πυρετὸς ἀπὸ τοῦ πυρός, idest, ab igne deducitur, sic nullam cum rigore penè similitudinem habere videtur. Cæterum in huius morbi curatione Cælius Aurel. iij. de acut. iiij. in multis damnat Hippocratem: præsertim vero damnat duabus rationibus, quod vaporationibus calidis utatur, atque per harundinis fistulam vapores calidarum rerum iubeat hauriri, una, quia cum vix aer fauces ingrediatur, absurdum est harũdinem immittere velle, altera, quia fumus, qui etiam sanos infestare solet, eo magis ægros lædit. Verum hæ rationes aduersus Hippocratem, nihil valent, cum non in fauces mittendam fistulam, sed solum vaporem velit, fumus autem non ex remedijs, sed ex carbonibus noceat, præsertim vero non nocet fumus cum prudenter administratur, immo etiamsi quidquam detrimenti afferret, multo maior est utilitas, quæ in casu periculosißimo ex tentato remedio speratur.*

11 Et folium. *Gal. in exposit. vocum Hippocratis notat φύλλα, dici erbas hortenses ad condimenta usurpatas, sicut φυλλίας, erbas quæ olera ementibus superaddebant, ut est Coriandrum, mentha, ruta, apium, seu petroselinum, hæ cum attenuent & desiccent, ad dißipandas tonsillas iure accommodantur.*

12 Lino Aegyptio. *Linum Aegyptium, quod esset, Plinius lib. xxix. primo, memoriæ prodidit, quod fuisse diuersum à nostro existimo, cùm minimum firmitatis ipsi tribuerint; & forsan idem, ac goßipium ab aliquibus populis cottum, ab alijs bombasium nuncupatum, id enim infirmius esse nostrate lino perspectißimum est. Hermolaus Barbarus in comm. ad Dioscoridem, hæc de lino loquens habet. Est & ægyptium à quo xylinæ vestes, quas & gossampinas dixere. Hoc iurisperiti lanam ligneam appellant: Est autem Gossampinus, siue Goßipium, siue xylon fruticulus è superiori parte ægypti in Italiam delatus, & quæ sequuntur, ubi linum ægyptium esse cothonem nostrum vocatum clarè à Barbaro scriptum est.*

13 Omnes autem hos. *Hippoc. ubi in partibus neruosis, quid vrendum est, semper post ustionem elleborum inspergendum iubet, ut citius pars deusta putrescat, vim enim putrefaciendi poßidere elleborum ex multis probatur, ut ob hoc iure elleboro tinctas sagittas, animalium, quæ feriunt, carnes reddere teneriores galli venatores sint opinati, quemadmodum est apud Plinium lib. xxv. cap. v.*

14 Et si splenicus. *Ita legitur in omnibus codicibus, καὶ ἢν μὲν σπληνώδης, &c. Ego vero ut legatur, καὶ ἢν μὴ σπληνώδης. idest, etsi non fuerit spleniticus; adducor ad credendum, tum ratione, quod spleniticis, neque lac propter dulcedinem, neque serum propter aqueam substantiam conueniat, tum quia idem auctor ij. de morb. mulieb. ita scribit, ἢν δὲ ἡ φύσει σπληνώδης, ἢ φυσματώδης, λείφαιμος, μήτε ὀῤῥὸν μήτε γάλα πινέτω. idest, si vero natura sit splenetica, vel flatulenta, exanguis, neque serum, neque lac bibat, immo vero in hoc etiam ij. lib. ubi de Erysipelatione pulmonis agit, lac asininum dat, nisi sit spleneticus, & ubi sit spleneticus, neque lacte, neque sero purgandum mandat.*

15 Vbi autem. *Hinc apparet eorum error manifestus, qui finita febre, nulla purgatione amplius esse opus existimant, etenim etsi in intermittentibus, qualibet accessione videatur consumi paroxismi materia, veruntamen, & humores à putrefactis tacti & cineres putrefactorum relicti, solent qualibet minima occasione, accendi, putrefieri, atque febres inducere, quod periculum facile vitatur, ubi hu-*

iusmodi reliquiæ, in corpore non permanent, sed educuntur. Hoc etiam dixit Hippocr. in aphor. illo: Quæ relinquuntur in morbis recidiuam facere consueuerunt.

Alia febris. *Quædam Cornarius omisit, forsan quod videret nullam connexionem habere. Cæterum puto ego ea coniungenda esse superioribus, atque verbum* ἕτερος, *postponendum ijs, vt hæc sit tota oratio, donec febris remittat, idem morbus rursum corripit, si sanguis maxime bilescat, Alia, Si tertiana &c.*

Et saliuam emungit. ἀπομυσσάττεται, *transtulit Cornarius, abhominatur, Caluus, mutescit, vterque malè: etenim ea vox nullam aliam significationem habet præter emungere, atque optimè quadrat, sunt enim, qui saliuam, quam in ore habent, per nares trahunt, ac deinde emungunt, quod in huiusmodi morbo ab auctore notatum puto, atque interpretes id ignorantes à vera interpretatione deflexerunt.*

Quum partes. *Interpretes cum ex hac caligine sese eximere nescirent, hanc partem obscuriorem & falsam reddiderunt, nam* ἄρθρα, *vt erat prius, quæ sint apud Hippocratem exponentes Erotianus in Onomastico & Gal. j. de artic. dixerunt proprie sic appellari ossium coniunctiones, aut vbi ossa coniunguntur non cauum, sed alterum capitulatum, atque cauum subiens. Cæterum quomodo hic auctor pulmoni articulos tribuere possit, in quo nullum ossis vestigium apparet non video, nisi quis dicere voluisset, impropriè ipsum fuisse loquutum, quemadmodum etiam Gal. viij. de vsu part. cap. xviij. Epiphysim cerebri articulatam dixit: Atqui potius dicere placet legendum esse non* ἄρθρα, *sed* ἀόρτρα, *ita enim scribit Gal. in ling. exposit.* ἀόρθρον τὸ ἀπηρτημένον τοῦ πνεύμονος μέρος ἑκατέρωθεν. *idest, pars quæ à pulmone vtrinque appensa est, vt non sit dubitandum locum quemadmodum dixi esse corrigendum.*

Sed & caput. *Contextus omnes habent,* καὶ φλεβῶν ἐμπίπλαται. *idest, venis impletur, at quid sit venis impleri, nec Delius natator declararet, quare puto legendum* φωδῶν ἐμπίπλαται. *idest, papulis rubris impletur, simili enim locutione vsus est paulo supra, quando de pulmonis articulorum conuulsione loquens, ita scripsit,* καὶ καταπίμπλαται φωδῶν. *Quæ vero sint,* φῶδες, *apud Hippocratem latè declarauit, & Erotianus in Onomastico & Gal. in ling. expositione.*

Febris detinet sicca. *Gal. lib. vj. Epid. com. j. tex. xxix. hunc locum citat tanquam libri à Dioscoride, Hippocrati Thessali filio adscripti, vbi longa oratione, quæ sint liuidæ febres ab Hippocrate ibi nominatæ disertè explicat. Sed miror cur cum etiam Euriphontis verba de liuido morbo loquentis citet, minimè aduerterit eadem prorsus esse, quæ hoc in loco habentur, vt vel Hippocratem ab Euriphonte accepisse, si is fuerit antiquior, vel eum ab Hippocrate, si iunior fuit, omnino sit necesse: quanquam Hippocratis liuidæ febris minime videatur sit necesse.*

Et vuarum expressarum. *Huiusmodi potio similis est illi, quam* πρωτεῖον, *&* δευτερεῖον, *latini loram primariam, atque secundariam appellant, id tantum interest, quod in lora facienda retrimenta vuarum expresso vino vindemiarum tempore diutius in aqua macerabantur, atque bulliebant, deinceps in dolijs diu conseruabantur. Potio autem ab hoc auctore nominata, neque multum macerabatur neque bulliebat, ac omni tempore parabatur. Mel & acetum cocta idem sunt, ac oxymel nostrum.*

Cibis vtatur. *Cur hic frigidus panis commendetur non facile intelligo, nisi dicamus tempore huius auctoris panem calidum homines edisse, quemadmodum etiam ex Athenæi lib. iij. colligi videtur, vbi Gal. de pane ita loquentem inducit: Adhuc calentes succum meliorem generant, refrigerati plenitudinem efficiunt, à natura vix superantur, ac distribuuntur, at omnino inueterati perfrigeratique parcius nutriunt, aluum cohibent succum vitiosum gignunt; vel potius dicendum panem frigidum fuisse appellatum furnaceum & clybanitem, ad differentiam subcineritij, qui calidus, sicut & hodie, comedebatur.*

Quandoque veluti vinum secundarium. *Vinum secundarium, quod loram latini scriptores vocarunt, vt fieret docuit Columella & Plinius, sed dubium, atque obscurum est, quæ sit illa similitudo, quæ possit inter materiam vomitu reiectam & huiuscemodi vinum intercedere. Ego sane puto rem hunc in modum sese habere, quod veluti materia vomitu reiecta interdum, ita crassa, & rubra est, vt sanguinem æmuletur; sic interdum aquosa & rubra; etenim vinum secundarium, quod fiebat vinaceis aqua maceratis, quemadmodum, & hoc tempore, nihil aliud erat nisi aqua colore rubro infecta, nullius particeps crassitiei, secus atque vinum ipsum (de rubris loquor) crassum & sanguini ipsi non absimile.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER III.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

Argumentum in lib. tertium de Morbis.

De iisdem cerebri morbis, capitis dolore, phrenitide, angina, morbo regio, conuulsionum generibus, Peripneumonia, Pleuritide, Suppuratione.

A DE febribus vniuersis à me dictũ est, de reliquis iam dicam.

Cerebri humor.

Quum cerebrum ab inflammatione tumuerit, dolor totũ caput occupat, maxime qua parte constiterit inflammatio. Consistit autem in tẽporibus: & aures sonitu implẽtur, & auditus hebescit, & venæ extentæ sunt, ac pulsant: & febris ac rigor aliqñ corripiunt, & dolor nunquã deficit, sed qñq; remittit, quandoq; magis premit,
B & vociferatur ac exilit præ dolore. Et vbi surrexit, rursus ad lectũ decumbere festinat, & iactat seipsum. Hic lethaliter quidem affectus est, in quot vero diebus morietur, nõ habet iudicationem. Nam alij aliter pereunt. Plerunque tamẽ in septem diebus moriuntur: Si vero vigesimũ primum effugerint, sani fiunt. Quum itaq; dolor vexarit, frigefacere caput oportet, maxime quidem per rasuram, aut frigefactorio aliquo, velut est solani succus, & terra figularis, in vesicam aut folliculum immisso, ita vicissim modo
C apponas, modo auferas, prius quàm tepescant. Sed & sanguinem detrahere oportet, & caput purgare, ad apij succos odoratis ammixtis: A vino autem in totum abstinere: Ptisanæ succum sorbere, & infernam aluum soluere.

Cerebri repletio dolorosa.

Quũ doluerit caput, præ cerebri repletione, vitiosorũ humorũ purgationem non factã esse significat, & dolores totum caput tenẽt, & delirat, & moritur septima die: & euadere nõ poterit, si nõ eruperit humor septima die per aures.

Sic

Περὶ μὲν οὖν πυρετῶν ἁπάντων, εἴρηταί μοι, ἀμφὶ δὲ λοιπῶν, ἐρέω ἤδη. Vet. Cod.

Οἴδημα ἐγκεφάλου.

Ὁκόταν ὁ ἐγκέφαλος οἰδήσῃ ὑπὸ φλεγμασίης, ὀδύνην ἴσχει ἅπασαν τὴν κεφαλὴν, μάλιστα δὲ, ὅπῃ στάιη ἡ φλεγμασίη. Ἵσταται δὲ ἐν τῷ κροτάφῳ, καὶ τά τε οὔατα ἠχῆς πλήρεα γίνεται, καὶ ἀμβλύνει ἡ ἀκοὴ, καὶ φλέβες τέτανται, καὶ σφύζουσι, πυρετός τε καὶ ῥῖγος ἐνίοτε ἐπιλαμβάνει, ἥ τε ὀδύνη ἐκλείπει οὐδέποτε, ἀλλὰ ποτὲ μὲν, ἀνίησι, ποτὲ δὲ, μᾶλλον πιέζει, βοᾷ τε, καὶ ἀναΐσσει ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Καὶ ὁκόταν ἀναστῇ, αὖθις σπεύδει ἐπὶ τὴν κλίνην καταπεσεῖν, καὶ ῥιπτάζει ἑωυτόν. Οὗτος ἐστὶ μὲν θανατώδης. ὁκόσων δὲ ἡμερέων ἀποθανεῖται, οὐκ ἔχει κρίσιν. ἄλλοι γὰρ ἄλλως ἀπόλλυνται. Ὡς μέντοι ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσι τελευτῶσιν. Εἴκοσι δὲ καὶ μίαν διαφυγόντες, ὑγιέες γίνονται. Χρὴ δὲ ὁκόταν περιωδυνέῃ, ψύχειν τὴν κεφαλὴν, μάλιστα μὲν ξύραντα, ἢ ἐς κύστιν, ἢ ἐς ἔντερα ἐγχέαντα τῶν ψυκτικῶν τι, οἷον χυλὸν στρύχνου, καὶ γῆν κεραμῖτιδα. τὸ μὲν, προσιθέναι, τὸ δὲ, ἀφαιρέειν, πρὶν ἢ χλιαρὸν γένηται, καὶ τοῦ αἵματος ἀφαιρέειν, καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, σελίνου χυλοῖσι μιγνύντα εὐώδεα. Ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν. Ῥοφεῖν δὲ πτισάνης χυλὸν, καὶ τὴν κάτω κοιλίην λύειν.

Πλήρωμα ὀδυνῶδες ἐγκεφάλου.

Ὁκόταν δὲ περιωδυνέῃ ἡ κεφαλὴ ὑπὸ πληρώσιος τοῦ ἐγκεφάλου, ἀκαθαρσίην σημαίνει, καὶ τὴν κεφαλὴν ὅλην περιωδυνίαι ἴσχουσι, καὶ παραφρονέει. καὶ ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος, καὶ οὐκ ἂν ἐκφύγῃ, ἢν μὴ ῥαγείη τὸ ὑγρὸν ἑβδομαίῳ κατὰ τὰ οὔατα, οὕτω

τὲ

Vet. Cod. τέ ἡ ὀδύνη παύεται καὶ ἔμφρων γίνεται, ῥεῖ δὲ πολλὸν καὶ ἄνοσμον. Τούτου μᾶλλον μὲν μὴ θεραπεύειν τὰ οὔατα, πρὶν ἂν ἐρρωγὸς ἴδῃς τὸ πύον. Ην δὲ βούλῃ καθῆραι τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω κοιλίην, λύσον χωρὶς ἑκατέρην. Ἔπειτα πυριᾶν μὲν τὴν κεφαλὴν ὡς μάλιστα, ὅλην τε καὶ διὰ τῶν ὤτων, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν. Ροφεῖν δὲ πτισάνης χυλὸν, καὶ ἀοινέειν τὸ πάμπαν. Ἐπὴν δὲ ῥαγῇ τὸ πύον, ἐλίχειν, ἐς ἂν ἡ πολλὴ τῆς ῥύσιος παύσηται, ἔπειτα κλύζειν τὰ οὔατα οἴνῳ γλυκεῖ, ἢ γάλακτι γυναικείῳ, ἢ ἐλαίῳ παλαιῷ, χλιαροῖσι δὲ κλύζειν. Καὶ πυριᾶν τὴν κεφαλὴν θαμινὰ ἐν μαλθακῇσι πυρίῃσι, καὶ εὐώδμοισιν, ὡς θᾶσσον καθαιρεῖται ὁ ἐγκέφαλος. Οὗτος μὲν τά γε πρῶτα οὐκ ἀΐει, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἥ τε ῥῦσις ἧσσον ἐστὶ, καὶ ἡ ἀκοὴ ἅμα τῇ ῥύσει παντελῶς παυομένῃ, παραγίνεται, καὶ ὁμοιοῦται μάλιστα ἑωυτῷ. Φυλάττεσθαι δὲ χρὴ ἥλιος, ἀνέμους, πῦρ, καπνὸν, δριμέων ὀδμὰς, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡσυχάζειν, διαίτῃ μαλθακῇ χρεώμενον, καὶ ὑπὸ κενεαγγέων εὔλυτος ἔστω ἡ κοιλίη ἡ κάτω.

Sic enim & dolor sedatur, & resipiscit: effluit autē multus & inodorus. Huius aures, priusq; pus erupisse videris, potius ne curato: Si verò supernam ac infernā aluum purgare voles, seorsum vtranque soluito. Postea capiti maxime quidē vniuerso, sed & per aures, & per nares fomentū adhibeto. Sorbeat aũt ptisanæ succũ, & à vino abstineat in totũ. Postq; vero eruperit pus, contineto te, donec multa fluxio sedetur: postea aures colluito vino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo veteri, atq; hæc tepida infundantur. Caput vero frequenter mollibus ac odoratis fomentis foueto, quo citius cerebrũ purgetur: hic primũ quidem non audit, progressu vero tẽporis & fluxio minor fit, & auditus vnà cũ fluxione penitus quiescēte contingit, & maxime sibijpsi simi- B lis redit. Cauere aũt oportet solē, vētos, ignem, fumum, acriũ odores, & alia huiusmodi: & quiescere, ac molli victus ratione vti. Sit aũt aluus inferna præ vasorum vacuatione solutu facilis. A

Βλητοί.

Οἱ δὲ βλητοὶ λεγόμενοι εἶναι, ὁκόταν ὁ ἐγκέφαλος πλησθῇ πολλῆς ἀκαθαρσίης, ὀδύνην παρέχει τὸ πρόσθεν τῆς κεφαλῆς πρῶτον, καὶ ἀναβλέπειν οὐ δύναται, οἱ μὲν, ἀμφοῖν τοῖν ὀφθαλμοῖν, οἱ δὲ, θατέρῳ, καὶ κῶμα μιν ἔχει καὶ ἔκφρονές εἰσι, καὶ οἱ κρόταφοι πηδῶσι, καὶ πυρετὸς λεπτὸς ἔχει, καὶ τοῦ σώματος ἀκρασίην. Οὗτος ἀποθνήσκει τριταῖος ἢ πεμπταῖος, ἐς δὲ τὰ ἑπτὰ οὐκ ἀφικνέεται. Ην δ' ἀφίκηται, ἐξάντης γίνεται. Τοῦτον ἢν βούλῃ θεραπεύειν, πυριᾶν τὴν κεφαλὴν, καὶ ταμὼν ἀνάπνευσιν ποιέειν. Ην δὲ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ πταρμοὺς ἐμποιέειν χρὴ, καὶ τὴν κεφαλὴν καθαίρειν κούφοισι καὶ εὐώδεσι, καὶ τὴν κάτω κοιλίην καθαίρειν, ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν, πτισάνης δὲ χυλῷ χρῆσθαι.

Syderati.

Qui icti ac syderati esse dicunt, quũ cerebrũ multa immũditia vitiosorũ humorũ repletum fuerit, anterior capitis pars primũ dolorem ipsis A exhibet, & suspicere nō possunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & sopor ipsos tenet, & desipiũt, & tēpora saliunt, & febris tenuis habet, & corporis impotētia. Hic tertia aut quinta die morit, & ad septē non deuenit. Si vero deuenerit, à morbo liber euadit. Hunc si curare voles, capiti C somēta adhibeto, & sectione facta trāspirationē efficito. Si vero dolor tenuerit, et sternutationes inducere oportet, & caput purgare leuib⁹ ac odoratis, infernā item aluũ purgare. A vino aũt penitus abstineat, & ptisanæ succo vtatur.

Σφακελισμὸς ἐγκεφάλου.

Ην δὲ σφακελίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, ὀδύνη ἴσχει τὴν κεφαλὴν, καὶ διὰ τοῦ τραχήλου φοιτᾷ ἐς τὴν ῥάχιν, καὶ αὐτὸν ἐπιλαμβάνει ἀνηκουστίη, καὶ ψῦχος ἐπέρχεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ οἰδέει ὅλος, καὶ ἐξαίφνης ἄφωνος γίνεται, καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, καὶ πελιδνὸς γίνεται. Τοῦτον ἢν μὲν ἡ νοῦσος χαλαρῶς λάβῃ, τοῦ αἵματος ἀπελθόντος, ῥαΐζει. Ην δὲ σφόδρα εἰλημμένος ᾖ, θνήσκει τάχα. Τούτῳ πταρμούς τε ἐμποιέειν διὰ τῶν εὐωδέων, καὶ τὰς κοιλίας ἄμφω καθαίρειν ἢ μέρος ἑκατέρην, καὶ τῶν εὐωδέων, κούφας δὲ ὀδμὰς ἐχόντων, τῇσι ῥισὶν αἴρειν, καὶ ῥόφημα λεπτόν τε καὶ χλιαρόν. Ἀοινέειν δὲ τὸ πάμπαν.

Cerebri corruptio.

Si cerebrum corruptũ fuerit, dolor caput tenet, & per collum procedit ad spinam, & æger nō audit, & frigus ad caput deuenit, & totus intumescit, & derepente priuatur voce, & ex naribus sanguis fluit, & liuidus fit. Quòd si morbus leuiter corripiat, vbi sanguis discessit, melius habet: Si vero vehemēter correptus fuerit, cito perit. D Huic sternutationes per odorata inducito, & aluum vtranque, aut alteram saltem purgato, & odorata quę leues odores habent, naribus admoueto: & sorbitionem tenuem ac tepidā exhibeto. Abstineat autem penitus à vino.

Λήθαργοι.

Οἱ δὲ λήθαργοι, στάσις μὲν ἡ αὐτὴ τοῦ κακοῦ, τῇ περιπλευμονίῃ· χαλεπωτέρη δὲ, καὶ οὐ πάμπαν ἀπήλλακται ὑγρῆς περιπλευμονίης. Βραδυτέρη δὲ πουλὺ ἡ νοῦσος. Πάσχει δὲ τάδε· Βὴξ καὶ κῶμα μιν ἔχει, καὶ τὸ σίαλον ὑγρὸν καὶ πολὺ ἀνάγει, καὶ ἀδυνατέει σφόδρα, καὶ ὁκόταν

Lethargus.

Morbi lethargi appellati status idē est, qui & peripneumonię. Verũ difficilior, & nō omnino liber ac remotus est ab humida peripneumonia: Sed multo tardior est morbus. Patitur aũt æger hæc: Tussis & sopor ipsum tenet, & saliuā liquidā ac multā educit, & vehemēter impotēs est: & quum

A quum moriturus est, multum atque id liquidum infra egerit. Huic valde exigua vitæ spes est. Attamen hoc curandum est, vt plurimum spuat, & calefiat, & à vino abstineat. Si vero effugerit, suppuratus fit.

Morbus siue febris ardens.

In morbo febri ardente appellato, sitis tenet multa, & lingua horret. At color eius primo quidem tẽpore est veluti solet: verũ valde sicca est. Progressu vero tẽporis induratur, exasperatur, crassescit ac nigrescit. Si vero in principio hæc patiant, citiores iudicationes fiũt: Si posterius, tardiores. Cæterũ remissionis eadẽ oĩa signa lin-
B gua exhibet, quæ in peripneumonia: & vrinæ biliosæ aut cruentæ, dolorem ampliorẽ: flauæ vero, minorẽ significãt, & sputũ præ caliditate ac siccitate cõbustum ac crassum est. Sæpe vero etiam in peripneumoniam transit: quod si contigerit, breui moritur. Hunc autem hoc modo curare oportet: calida bis aut ter singulis diebus lauato, capite excepto. At in iudicationibus lauare nõ oportet. Et primis quidem diebus deorsum purgato, & aquam bibendam dato: nam plerunq; vomitum aqua ciere solet. Posterioribus verò post purgationem humectato, & sorbitionibus vtatur, ac vinis dulcibus. Quòd si non ab initio ægrum curãdum susceperis, sed signis iam in lingua existentibus, sinere oportet donec iu-
C dicationes præterierint, & linguę signa mitiora facta fuerint: & neque medicamentum dederis, neq; ad purgationem faciendam clysterẽ adhibueris, priusquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

Quum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, tussis tenet fortis & dura, & erectæ ceruicis spiratio, & aceruatim respirat, & frequenter anhelat, & intumescit, & nares expandit, velut equus ex cursu, & linguam frequenter exerit, & pectus ipsi semper ligari videtur, & grauitas in ipso inesse. Quapropter hanc capere pectus non potest, sed dirumpitur & impotens fit,
D & dolor acutus emergit: & dorsum, & pectus, & latera velut acubus punguntur: & ardent hæ partes velut eius qui sedeat ad ignem, & rubores exoriuntur ad pectus & dorsum, velut à flãma, & morsus fortis incidit, & angustia, vt neq; stare, neque sedere, neque decumbere possit. Verùm ita velut desperatis rebus anxius iactat seipsum, & iam mori videtur. Moritur autem maxime quarta aut septima die, quas si effugerit, non valde perit. Hunc si cures, infernam aluum q̃ citissime clystere adhibito, probe purgare oportet, & de cubitis, & naso, & lingua, ac de omni corporis parte sanguinem mittere. Potiones item frigefacientes exhibere, & sorbitiones idem præstantes. Danda sunt & vrinã ciẽtia sæpe,

ταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑποχωρέει ἐπὶ Vet. Cod.
πολὺ καὶ ὑγρόν. Τουτῳ ἐλπὶς μὲν πάνυ βραχεῖα περιγίνεσθαι. Ομως δὲ, πτύειν τε ποιέειν ὡς πλεῖστον, καὶ θερμαίνειν, καὶ ἀοινέειν. Ην δὲ ἐκφύγῃ, ἔμπυος γίνεται.

Καυσώδης.

Η δὲ καυσώδης λεγομένη, δίψα τε ἔχει πολλὴ, καὶ ἡ γλῶσσα πέφρικε. Τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς τὸν μὲν πρῶτον χρόνον, οἷόν περ εἴωθε, ξηρὴ δὲ σφόδρα. Περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, σκληρύνεται, καὶ τρηχύνεται, καὶ παχύνεται, καὶ ἐπιμελαίνεται. Ην μὲν ἐν ἀρχῇ ταῦτα πάθῃ, θᾶσσους αἱ κρίσιες γίνονται. Ην δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. Τῆς δὲ ἀφέσιος, ταῦτα πάντα ἡ γλῶσσα σημαίνει, ἅπερ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ, καὶ τὰ οὖρα χολώδεα μὲν ἢ αἱματώδεα ἐόντα, ἐπίπονα, ξανθὰ δὲ, ἀπονώτερα, καὶ τὸ πτύσμα ὑπὸ θερμασίης καὶ ξηρασίης, ξυγκεκαυμένον καὶ παχύ ἐστι. Πολλάκις δὲ καὶ ἐς τὴν περιπλευμονίην μεθίσταται, καὶ ἢν μεταστῇ, τάχα ἀποθνήσκει. Τοῦτον δὲ ὧδε χρὴ θεραπεύειν, λούειν θερμῷ δὶς ἢ τρεὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης, πλὴν τῆς κεφαλῆς. Καὶ ἐν τῇσι κρίσεσιν οὐ χρὴ λούειν. Καὶ τὰς μὲν πρώτας τῶν ἡμερέων, ὑποκαθαίρειν καὶ ὑδροποτέειν. καὶ γὰρ ἔμετον ἄγει τὸ ὕδωρ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Τὰς δὲ ὑστέρας μετὰ τὴν κάθαρσιν ὑγραίνειν, καὶ ῥοφήμασι χρῆσθαι καὶ οἴνοισι γλυκέσιν. Ην δὲ μὴ ἐξ ἀρχῆς παραλάβῃς, ἀλλὰ ἤδη τῶν ἐν τῇ γλώσσῃ σημηΐων ἐνεόντων, ἐᾶν χρὴ ἕως ἂν αἱ κρίσιες παρέλθωσι, καὶ τὰ τῆς γλώσσης σημήϊα ἠπιώτερα γένηται, καὶ μήτε φάρμακον δῷς, μήτε κλύσῃς ἐς κάθαρσιν, πρὶν αἱ κρίσιες παρέλθωσιν.

Ο πλεύμων οἰδέων ὑπὸ τῆς θερμασίης.

Οκόταν ὁ πλεύμων οἰδήσῃ ὑπὸ θερμασίης πλησθεὶς, βὴξ ἴσχει ἰσχυρὴ, καὶ σκληρὴ, καὶ ὀρθοπνοίη, καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον, καὶ ἀσθμαίνει πυκνὸν, καὶ οἰδέει, καὶ τοὺς μυκτῆρας ἀναπετάννυσιν ὥσπερ ἵππος ἐκ δρόμου, καὶ τὴν γλῶσσαν θαμινὰ ἐκβάλλει, καὶ τὰ στήθεα αὐτῷ ἀεὶ δεῖν δοκέει, καὶ βάρος ἐνεῖναι. Διὸ χωρέειν οὐ δύναται τὰ στήθεα, ἀλλὰ διαῤῥήγνυται, καὶ ἀδυνατέει. ἥ τε ὀδύνη ὀξείη ἴσχει, καὶ τόν τε νῶτον, καὶ τὰ στήθεα καὶ τὰς πλευρὰς ὡς βελόναι κεντέουσι, καὶ καίεται ταῦτα, ὡς πρὸς πῦρ καθήμενος, καὶ ἐρυθήματα ἐκφύει ἐς τὸ στῆθος καὶ τὸν νῶτον, ὡς φλογοειδέα, καὶ δηγμὸς ἰσχυρὸς ἐμπίπτει καὶ ἀπορίη, ὥστε οὔτε ἑστάναι, οὔτε καθῆσθαι, οὔτε κατακεῖσθαι οἷός τέ ἐστιν. Αλλ' ὧδε ἀπορέων βληστρίζει ἑωυτὸν, καὶ δοκέει ἤδη ἀποθανεῖσθαι. Αποθνήσκει δὲ μάλιστα τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος. Ην δὲ ταύτας διαφύγῃ,
I οὐ μάλα θνήσκει. τοῦτον ἢν θεραπεύῃς, χρὴ τὴν κάτω κοιλίην ὡς τάχιστα καθῆραι κλύσματι καλῶς, καὶ ἀπὸ τῶν ἀγκώνων καὶ τῆς ῥινὸς καὶ τῆς γλώττης, καὶ πάντοθεν τοῦ σώματος, αἷμα ἀφιέναι, καὶ πόματα διδόναι ψυκτικὰ, καὶ ῥοφήματα τὰ αὐτὰ δυνάμενα, καὶ τῶν οὐρητικῶν μὴ θερμαινόντων δὲ, πολ-

Vet. Cod. πολλάκις διδόναι. Καὶ πρὸς μὲν τὰς ὀδύνας αὐτὰς, ὁκόταν καταιγίζωσι, χλιάσματα κοῦφα καὶ ὑγρὰ χρὴ προσφέροντα, χλιαίνειν καὶ ὑγραίνειν τὸν τόπον, οὗ ἂν ᾖ ἡ ὀδύνη, πρὸς δὲ τὰ ἄλλα, ψυκτήρια περιέχειν, τὰ μὲν, ἀφαιρέοντα, τὰ δὲ, προστιθέντα, καὶ ὅκου ἂν κατακέηται, ψῦχος ποιέειν. Αοινέειν δὲ τὸ πάμπαν.

Κεφαλῆς ὀδύνη.

Ὁκόταν δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀρξαμένη ἡ ὀδύνη ὀξέη, ἄφωνον ποιήσῃ παραχρῆμα, ἄλλως τε καὶ ἐκ μέθης ὅταν γένηται, οὗτος ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος. Ἧσσον δὲ οἱ ἐκ τῆς μέθης τοιοῦτόν τι παθόντες καὶ ἄφωνοι μείναντες θνήσκουσιν. Ἢν γὰρ ῥήξωσι φωνὴν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ, ὑγιέες γίνονται. ποιέουσι δὲ ἐκ τῆς μέθης ἔνιοι τοῦτο, καὶ οὐδέτεροι ἀπόλλυνται. Τούτοισι πταρμούς τε ἐμποιέειν ἰσχυροὺς, καὶ ὑποκλύσαι, ὅ, τι ἂν χολὴν ἄξῃ σφόδρα. Καὶ ἢν ἐπαίσθηται, ὀπὸν θαψίης δοῦναι, ἐκ πολλοῦ τοῦ ὑγροῦ καὶ θερμοῦ, ἵνα ὡς τάχιστα ἀπεμέσῃ. Ἔπειτα ἐπισχναίνειν καὶ ἀοινέειν ἑπτὰ ἡμέρας. Ἀφαιρέειν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς γλώττης αἷμα, ἢν δύνῃ λαβεῖν φλέβα.

Φρενίτιδες.

Φρενίτιδες δὲ γίνονται, καὶ ἐξ ἑτέρων νούσων. Πάσχουσι δὲ τάδε. τὰς φρένας ἀλγέουσιν, ὥστε μὴ ἐᾶσαι ἂν ἅψασθαι, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ ἔκφρονές εἰσι, καὶ ἀτενέες βλέπουσι, καὶ τ' ἄλλα παραπλήσια ποιέουσι, τοῖσιν ἐν τῇ περιπλευμονίῃ, ὁκόταν οἱ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ ἔκφρονες ἔωσι. Τοῦτον χλιαίνειν δεῖ, χλιάσμασιν ὑγροῖσι, καὶ πόμασι, πλὴν οἴνου. Καὶ ἢν μὲν οἷός τε ᾖ, ἀποκαθαίρειν ἄνω, βηχί τε καὶ πτύσει ἀνάγειν χρὴ, ὥσπερ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ. Εἰ δὲ μὴ, τὴν κάτω κοιλίην παρασκευάζειν, ὅκως ὑποχωρέει. Ὑγραίνειν δὲ πόματι, ἀγαθὸν γάρ. Ἡ δὲ νοῦσος θανατώδης. Ἀποθνήσκουσι γὰρ, τριταῖοι, ἢ πεμπταῖοι, ἢ ἑβδομαῖοι. Ἢν δὲ ἠπίως ληφθῇ, κρίνει ὡς περιπλευμονίη.

Κυνάγχη.

Ὑπὸ δὲ τῆς κυνάγχης καλεομένης, πνίγεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἐν τῇ φάρυγγι μᾶλλον οἱ δοκέει ἐνέχεσθαι, καὶ οὔτε τὸ σίαλον καταπᾷ, οὔτ' ἄλλο οὐδὲν, καὶ τὼ ὀφθαλμὼ πονέετόν τε καὶ ἐξέχετον, ὡς ἀπαγχομένοισιν, καὶ βλέπει αὐτοῖσι ἀτενὲς, καὶ ἐπιστρέφειν οὐχ οἷός τέ ἐστιν αὐτοὺς, καὶ λύζει, καὶ ἀναΐσσει θαμινὰ, καὶ τὸ πρόσωπον καὶ ἡ φάρυγξ πίμπραται, ἀτὰρ καὶ ὁ τράχηλος. Τοῖσι δὲ ὁρέουσιν, οὐδὲν κακὸν ἔχειν δοκέει, καὶ ὁρᾷ καὶ ἀκούει ἀμβλύτερον, καὶ ὑπὸ τοῦ πνιγμοῦ ἐκέννοός ἐστιν. Οὔτε ἢν τι λέγῃ, οὔτε ἢν τι ἀκούῃ, ἢ ποιέῃ, ἀλλὰ κεχηνὼς κέεται σιαλοχέων, τοιάδε ποιέων. Οὗτος ἀποθνήσκει πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ ἐνναταῖος.

sæpe, sed quæ non calefaciant. Et ad ipsos quidē dolores quum irruunt, calefactoria leuia ac humida adhibendo, locum calefacere ac humectare oportet, vbicunque dolor fuerit: ad reliquas vero partes, frigefactoria adhibere, vicissim ea apponendo ac tollendo, & vbicunq; arserit, frigus facere. A vino autem penitus abstinere. A

Capitis dolor.

Quū à capite initio sumpto, dolor acutus statim vocē interceperit, tum aliàs, tū si ex ebrietate hoc contingat, ita affectus septima die moritur. Minus tñ moriuntur qui ex ebrietate tale quid perpessi sunt, & voce priuati permanserūt. Nam si eadem die, aut postera, aut tertia vocem edant, sani euadunt: faciunt autem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His sternutationes fortes inducere oportet, & infusum per clysterem inijcere, quod bilem vehementer ducat. Quòd si sensum æger receperit, Thapsiæ succū in multa calida aqua dato, quo quàm citissime remouat. Postea attenuato, & à vino prohibeto per septem dies. Detrahendus est & à lingua sanguis, si venam comprehendere possis. B

Phrenitides.

Phrenitides fiunt et ex alijs morbis. Patiūtur aūt ægri hæc: Septū trāsuersum dolent, vt ne cōtingere quidē permittat, & febris accedit, & mēte mouentur, & intentis oculis vident, & alia similia faciūt his, qui peripneumonia affecti sunt, vbi sanè in peripneumonia mēte mouent. Hoc modo affectū calefacere oportet calefactorijs humidis & potionibus, excepto vino. Et si quidem fieri poterit, sursum purgare, & p tussim ac spuitionē educere oportet, quemadmodū in peripneumonia. Sin minus, inferna aluus pparanda est, vt egerat. Humectatio aūt potionibus, hoc enim cōducit. Morbus aūt lethalis est. Moriunt enim tertia aut quinta, aut septima die. Si vero leniter corripiat, iudicat velut peripneumonia. C

Angina.

D

Ab angina appellata suffocatur homo, & in faucibus magis ipsi inhærere videtur, & neque saliuam, neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti sunt ac prominent, velut strangulatis, & intentè per ipsos videt, & ipsos conuertere non potest, & anxius est, & exilit frequenter, & facies & fauces ardent, imò etiam collum. At videntibus nihil mali habere videtur, & videt ac audit obtusius, & præ suffocatione non intelligit, neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verum hians decumbit saliuam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut septima, aut nona die moritur.

A *Leuis angina, paracynanche appellata.*

At vbi horum signorum quid abfuerit, laxiorem morbum significat, quem paracynanchen vocant. Huic venam secare oportet, maxime sub mamma. Concomitatur enim hac parte ex pulmone spiritus calidus. Oportet quoque deorsum purgare medicamento, aut per clysterem. Fistulas item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas, quo spiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum, vti quàm citissime spuat, & pulmo gracilis fiat. Et suffitus fiat per hyssopum Cilicium, sulphur, & bitumen: & attrahat & per fistulas, & per nares, vt exeat pituita. Fauces & lingua confricentur
B his quæ pituitam ducunt. Et venæ sub lingua secentur. Sed & à cubitis sanguis dimittatur, si vires validæ fuerint. A vino abstineat, & ptisanæ succum tenuem sorbeat. Postquam vero remiserit morbus, & iam cibos gustarit, elaterio recenti purgato, vt ne in aliud malum incidat.

Morbus regius.

Morbus regius hmôi acutus est, & cito occidit. Color totus malicoriũ valde refert, & cũ virore pallidus est, quales sunt lacerti cũ virore pallicãtes. Cõsimile est ẽt corpus: & in vrina subsidet, velut eruũ fuluũ; & febris ac horror debilis habet. Qnq; ẽt vestimenta ferre nõ põt, sed mor-
C detur ac raditur. Et mane quũ cibũ non accepit, viscera plerunq; lancinãtur. Et quũ quis ipsum excitat, aut alloquitur, non patitur. Hic plerũq; in quatuordecim diebus morit. Has si effugerit, sanus euadit. Oportet aũt ipsum calida lauare, & aquã mulsam bibendã dare, ita vt de nucibus Thasijs decorticatis, & absinthij coma, æquis portionibus acceptis, & de aniso cribrato dimidia 2
parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat, & rursus dum cubitum it, hanc aquam mulsam sumat. Bibat etiam vinum vetus tenue, & sorbitionibus vtatur. Nec à cibis abstineat.

Tetanus.

Quum distentiones Tetani appellati, corri-
D puerint, maxillæ rigent velut ligna, & os aperire non possunt, & oculi lachrymantur ac distorquentur, & dorsum riget, & crura contrahere non possunt, similiter neque manus, & facies rubicunda est, & valde dolet, & vbi moriturus est, & potum, & sorbitionem, & pituitam per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta, aut septima, aut decimaquarta perit. Vbi vero has effugerit, sanus euadit. Huic catapotia ex pipere & veratro nigro deuoranda dato: & iusculum volucrium pingue calidum. Inducendæ sunt etiam fortes ac multæ sternutationes, & fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non vtitur, calefactoria humida ac pinguia vndequaque in vesicis, ac vtriculis appo-

Παρακυνάγχη.

Ὅταν δὲ τούτων ἀπῇ τι τῶν σημείων, χαλαρωτέρην δηλοῖ τὴν νοῦσον, καὶ καλέουσιν αὐτὴν παρακυνάγχην. Τοῦτον φλεβοτομέειν χρή, μάλιστα δὲ ὑπὸ τὸν τιτθόν. Συνακολουθέει γὰρ ταύτῃ ἐκ τοῦ πλεύμονος, θερμὸν πνεῦμα. Χρὴ δέ, καὶ τὰ κάτω καθαίρειν, φαρμάκῳ, ἢ κλύσματι. Καὶ τοὺς αὐλίσκους παρῶσαι ἐς τὴν φάρυγγα κατὰ τὰς γνάθους, ὡς ἕλκηται τὸ πνεῦμα ἐς τὸν πλεύμονα, καὶ ποιέειν ὡς τάχιστα πτύσαι, καὶ ἰσχναίνειν τὸν πλεύμονα. Καὶ ὑποθυμιᾶν δὴ ὕσσωπον κιλίκιον, καὶ θεῖον, καὶ ἄσφαλτον. Καὶ ἕλκειν διὰ τῶν αὐλίσκων, καὶ διὰ τῶν ῥινῶν, ὡς ἐξίῃ φλέγμα, καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὴν γλῶτταν ἀνατρίβειν, τοῖσι φλέγμα ἄγουσι, καὶ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ τάμνειν, ἀφιέναι δὲ αἷμα καὶ ἀπὸ τῶν ἀγκώνων, ἢν ἰσχύῃ. Ἀοινεῖν δέ, καὶ ῥοφεῖν πτισάνης χυλὸν λεπτόν. Ἐπειδὰν δὲ ἀφῇ ἡ νοῦσος, καὶ σιτίων γεύηται, ἐλατηρίῳ νέῳ καθῆραι, ἵνα μὴ ἑτέρῳ κακῷ περιπέσῃ. Vet. Cod.

Νοῦσος ἴκτερος.

Ἴκτερος τοιόσδε ἐστὶν ὁ ὀξύς, καὶ διὰ τάχεος ἀποκτείνει. Ἡ χροιὴ ὅλη, σιδιοειδὴς σφόδρα ἐστί, χλωροτέρη, οἷον οἱ σαῦροι οἱ χλωροί. παρόμοιος δὲ καὶ ὁ χρώς, καὶ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται, οἷον ὀρόβιον πυρρόν, καὶ πυρετὸν καὶ φρίκην βληχρὴν ἔχει. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται, καὶ ἄσιτος ἐὼν τὰ ἑωθινά, τὰ σπλάγχνα ἀμύσσεται ὡς ἐπιτοπουλύ. Καὶ ὁκόταν ἐγείρῃ τις αὐτόν, ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. Οὗτος ὡς ἐπιτοπολύ, ἀποθνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερῶν. Ταύτας δὲ διαφυγών, ὑγιὴς γίνεται. Χρὴ δὲ θερμολουτέειν, καὶ πίνειν μελίκρητον, σὺν καρύων θασίων, λεπισθέντων, καὶ ἀψινθίου κόμης, ἴσον: ἀνίσου σεσησμένου ἥμισυ πίνειν ὁλκῆς τριώβολον νῆστις, καὶ πάλιν ἐς κοίτην τὸ μελίκρητον τοῦτο. Καὶ οἶνον παλαιὸν λεπτόν, καὶ ῥοφήματα. Ἀσιτέειν δέ, μή.

Τέτανος.

Οἱ τέτανοι ὅταν ἐπιλάβωσιν, αἱ γένυες πεπήγασιν ὡς ξύλα, καὶ τὸ στόμα διοίγειν οὐ δύνανται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσί τε καὶ ἰλλαίνονται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύνανται συνάγειν, ὁμοίως οὐδὲ τὼ χεῖρε, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει, καὶ σφόδρα ὀδυνᾶται, καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ, ἀνεμέει διὰ τῶν ῥινῶν, καὶ τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα, καὶ τὸ φλέγμα. Οὗτος τριταῖος ἢ πεμπταῖος, ἢ ἑβδομαῖος, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖος, ἀπόλλυται. Ταύτας δὲ διαφυγών, ὑγιὴς γίνεται. Τούτῳ διδόναι καταπότια, πέπερι, καὶ ἐλλέβορον μέλανα, καὶ ζωμὸν ὀρνιθείων πίονα θερμόν, καὶ πταρμοὺς ἰσχυροὺς καὶ πολλοὺς ἐμποιέειν, καὶ πυριᾶν. Ὁκόταν δὲ μὴ πυριῆται, τὰ χλιάσματα προστιθέναι ὑγρά, καὶ λιπαρά, ἐν κύστεσι καὶ ἀσκίοισι παν-

Vet. Cod. πανταχόθεν, μάλιστα δὲ πρὸς τὰ ὀδυνώμενα, καὶ ἀλείφειν θερμῷ καὶ πολλῷ, καὶ πολλάκις.

Ὀπισθότονος.

Ὅταν δὲ ὀπισθότονος ἴσχῃ, τὰ μὲν ἄλλα, ὡς ἐπιτοπολὺ τὰ αὐτὰ, σπᾶται δὲ εἰς τοὔπισθεν, καὶ βοᾷ ἐνίοτε, καὶ ὀδύναι ἴσχουσιν ἰσχυραὶ, καὶ συνάγειν ἐνίοτε οὐκ ἐᾷ τὰ σκέλεα, οὐδὲ τὰς χεῖρας ἐκτείναι. Ξυγκεκαμμένοι γὰρ οἱ ἀγκῶνες γίνονται, 3
καὶ τοὺς δακτύλους πὺξ ἔχει, καὶ τὸν μέγαν δακτύλον τοῖσιν ἄλλοισι κατέχει ὡς ἐπιτοπουλὺ, καὶ βοᾷ, καὶ φλυαρέει ἐνίοτε, καὶ οὐ δύναται ἑωυτὸν κατέχειν, ἀλλ᾽ ἀναΐσσει ἐνίοτε, ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ὅταν δὲ ἀνῇ ὀδύνη, ἡσυχίην ἔχει. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἄφωνοι γίνονται ἅμα ἁλισκόμενοι, ἢ μανικοί τε καὶ μελαγχολικοί. Οὗτοι τριταῖοι θνήσκουσι, τῆς φωνῆς λυθείσης, καὶ ἀνεμέουσι διὰ τῶν ῥινῶν. Εἰ δὲ φθάσουσι φυγεῖν τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, ὑγιέες γίνονται. Θεραπεύειν δὲ ὡς τὸν ἄνω. Ἢν δὲ βούλῃ καὶ ὧδε ποιέειν. Ὕδωρ ὡς πλεῖστον ψυχρὸν καταχέας, ἔπειτα ἱμάτια λεπτὰ, καὶ καθαρὰ, καὶ θερμὰ ἐπιβάλλειν. Πῦρ δὲ τότε μὴ προσφέρειν, οὕτως χρὴ ποιέειν καὶ τοὺς τετάνους, καὶ τοὺς ὀπισθοτόνους.

Εἰλεοί.

Εἰλεοὶ δὲ γίνονται, τῆς μὲν ἄνω κοιλίης, θερμαινομένης, τῆς δὲ κάτω, ψυχομένης. Ξυναυαίνεται γὰρ τὸ ἔντερον, καὶ ξυμπιλέεται ὑπὸ τῆς φλεγμασίης, ὥστε μήτε τὸ πνεῦμα, μήτε τὰς τροφὰς διεξιέναι, ἀλλὰ τὴν γαστέρα σκληρὴν εἶναι, καὶ ἐμέειν ἐνίοτε, πρῶτον μὲν, φλεγματώδεα, ἔπειτα δὲ, χολώδεα, τελευτῶν δὲ, κόπρον. Καὶ δίψαν ἔχει, καὶ ὀδύνην μάλιστα μὲν περὶ τὰ ὑποχόνδρια. Ἀλγέει δὲ καὶ πᾶσαν τὴν γαστέρα, καὶ περιφύσηται, καὶ λύζει, καὶ πυρετοὶ ἐπιλαμβάνουσι, γίνονται δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι. Τούτους ὧδε χρὴ θεραπεύειν. 5
Καθάραι τὴν ἄνω κοιλίην ὡς τάχιστα, καὶ αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ἀγκώνων, ἵνα παύσηται ἡ ἄνω κοιλίη θερμαινομένη, καὶ ψύχειν τὰ ἄνω τῶν φρενῶν, πλὴν τῆς καρδίης. Τὰ δὲ κάτω θερμαίνειν ἐν σκάφει ὕδατος θερμοῦ καθίζων τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀλείφων ἀεὶ, καὶ χλιάσματα ὑγρὰ προστιθέναι, καὶ βάλανον μέλιτος μόνου ποιέων, ὡς δεκαδάκτυλον ἐξ ἄκρου χολὴν ταύρου ἐς τὸ πρόσθεν ἐπιπλάσσων, πρόσθες καὶ δὶς καὶ τρὶς, ὡς πάντα τὰ ξυγκεκαυμένα περὶ τὸν ἀρχὸν ἐξαγάγῃς τῆς κόπρου. Κὴν μὲν οὕτως ὑπακούῃ, κλύζειν ἐπὶ τούτοισιν. Ἢν δὲ μὴ, φῦσαν χαλκευτικὴν ἐσιέναι 4
καὶ φυσᾶν ἐς τὴν κοιλίην, ἵνα διαστήσῃς τήν τε κοιλίην, καὶ τὴν τοῦ ἐντέρου σύστασιν. εἶτα πάλιν ἐξελὼν τὴν φῦσαν, κλύσαι, εὐθὺς δὲ ἕτοιμον ἔστω τὸ κλύσμα, μὴ πάνυ τῶν θερμαντικῶν, ἀλλὰ τῶν διαλυόντων τὰς κόπρους καὶ τηκόντων, εἶτα βύσας τὴν ἕδρην σπόγγῳ, καθήσθω ἐν ὕδατι θερμῷ, κατέχων τὸ κλύσμα, καὶ ἢν δέξηται τὸ κλύσμα, καὶ πάλιν μεθῇ, ὑγιὴς γίνεται. Ἐν δὲ τῷ πρόσθεν χρόνῳ, μέλι τε ὡς κάλλιστον λειχέτω, καὶ

apponantur, maxime tamen ad partes dolentes, & calido oleo multo ac sæpe illinatur. A

Opisthotonos.

Quum aũt distẽtio in posteriores partes, opisthotonos appellata, tenuerit, reliqua quidẽ plerunq; eadẽ sunt: verũ in posteriores partes conuellitur, & vociferaẽ aliqñ, & dolores emergũt vehemẽtes, & crura interdũ cõtrahere non permittit, neque manus extẽdere. Sunt.n. cubiti incuruati, & digiti in pugnũ cõtracti, & pollicem plerunq; alijs digitis cõtinet, & clamat, & nugas garrit qñq;, & nõ põt seipsum continere, sed aliqñ exilit, vbi dolor premit: quum vero dolor remittit, quietẽ habet. Aliqñ etiã vox intercipitur B
simul vt morbo corripiuntur, aut insani & atrabile perciti fiunt. Hi tertia die moriuntur voce soluta, & reuomũt per nares. Si verò effugerint decimumquartũ diem, sani fiunt. Curandus hic est velut superior. Quod si voles, etiam sic facies. Aquã frigidã plurimã superfundito, & postea vestimẽta tenuia, pura, ac calida superintegito. Ignem aũt tunc nõ adhibeto. Hoc auxiliũ & ad tetanos, & ad opisthotonos adhibere oportet.

Voluuli.

Voluuli fiunt quum supernus ventriculus calescit, infernus verò frigescit. Resiccatur enim simul intestinum, & præ inflãmationis caliditate C
obturatur, vt neq; flatus, neq; cibi pertranseant, sed venter durus sit, & qñq; vomat, primùm pituitosa, deinde biliosa, postremum stercus. Et æger sitim habet ac dolorẽ, maxime circa pcordia. Verùm & totũ ventrẽ dolet, & inflatus est, singultit, & febres corripiũt, & fiunt maxime septima die. Hos sic curare oportet. Supernum ventriculum q̃ citissime purgato, & sanguinem de capite ac cubitis detrahito, vt superna aluus calescere desinat, & partes supra septũ transuersum frigefacito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in solio aquæ calidę collocato, ac semper oleo illito. Calefactoria quoq; humida apponito. Et glandulã de mellẽ solùm decem digitorũ longitudinis facito, & ex summa D
anteriori parte fel taurinum oblinito: atq; sic bis ac ter subdito, quo oĩa combusta stercora circa rectũ ac princeps intestinum cõtenta educas. Et siquidem sic obedierit, postea clysterem adhibeto. Sin minus, follem fabrilem indito, & in vẽtrem flatum immittito, à quo & vẽtrem, & intestini cõtractionẽ distendas. Deinde extracto folle, clysterem adhibeto. Sit aũt infusum per clysterẽ injciendum paratum non ex valde calefactorijs, sed ex his quæ stercora dissoluũt ac colliquãt. Postea obturata per spongiã sede, in aqua calida desideat cõtinẽs clysteris infusũ. Et si hoc ĩfusum susceperit, & rursus dimiserit, sanus euadit. Cæterũ priore tẽpore mel optimũ delingat, &

A & vinum splẽdidum vernaculum bibat. Quod si voluulo amoto, febris ipsum corripiat, desperatus est. Fortasis enim & inferna aluus soluta ipsum occiderit.

Peripneumonia.

Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, & spiritum frequẽtem ac calidum respirat, & anxietas adest, & impotentia, & iactatio, & dolor sub scapulas, & ad clauiculam, & ad mammam, & grauitas in pectore, quandoque etiam delirium. Quidam dolorem non sentiunt, donec tussire inceperint. Verùm hic morbus diuturnior ac difficilior illo est. Saliuam tenuem ac B spumosam primùm spuit. Lingua flaua est: Verùm progressu temporis nigrescit. Si igitur in principio nigrescat, citius morbus finitur: Sin posterius, tardius. Tandem verò etiam rumpitur lingua, & si digitum apponas, inhæret. At liberationem à morbo significat lingua, similiter velut in pleuritide. Hæc autem patitur homo, minimum diebus quatuordecim, ad summum vna & viginti, & per hoc tempus tussit vehemẽter, & vnà cum tussi purgatur, primùm saliua multa & spumosa. Septima verò & octaua die vbi febris in vigore fuerit, si humida sit peripneumonia, crassior prodierit: sin minus, non. Nona verò & decima, cũ virore pallida ac subcruenta. Duodecima aũt vsq; decimamquartam, multa C & purulenta. Atque hoc in his contingit, quorũ naturæ & corporis affectiones humidæ sunt, & morbus fortis est. Quorũ verò & natura, & morbi constitutio sicca est, in his minus. Si quidẽ igitur decimaquarta die resiccatus fuerit, & nõ amplius purulentum tussiendo reiecerit, sanus est. Sin minus, ad duodeuigesimam, & vigesimam primam animum aduerte, & si quidẽ tunc sputum illud quieuerit, euadit. Sin minus, interroga ipsum, an dulcior sit saliua: & si affirmauerit hoc, scito pulmonẽ ipsi suppuratũ esse, & morbus annũ durabit, si non in quadraginta diebus pus eduxerit. Si vero insuauem saliuã esse dixerit, status morbi lethalis est. Verũ in primis diebus hi maxime manifesti fiunt. Si enim putrefa-D ctum ac purulentum expuerit in diebus duobus ac viginti, & non exulceratus fuerit, euadit: Sin minus, non. Hæc peripneumonia nullum eorum, quæ in pulmone sunt vitiorum relinquit. Si igitur aliquod horum malorum adsit, cognoscere oportet & quæ ęgrotus mala habeat, & quę medicus aggredi debeat. Si vero pauca horum signorum habuerit, ne decipiatur. Nã perniciosa non est peripneumonia, sed mollis. Cæterùm peripneumoniã hoc modo curare oportet. Nõ tamen peccabit, si quis etiã pleuritidem & phrenitidem ita curare aggrediatur. Primùm caput leuius facere incipe, quo nihil influat ad pectus. Primis autem diebus sorbitiones sint dulciores. Sic enim id quod consedit ac compactum est, potis-

καὶ οἶνον αὐγίτην πινέτω ἔγχωρον. Ἢν δὲ τοῦ εἰλέου ἀφέντος, πυρετὸς αὐτὸν ἐπιλάβῃ, ἀνέλπιστος. Ἴσως γὰρ καὶ ἡ κάτω κοιλίη λυθεῖσα, ἀποκτείνειεν ἄν. Vet. Cod. ὑ

Περιπλευμονίη.

Ἡ δὲ περιπλευμονίη, τοιάδε ποιέει. Πυρετός τε ὀξὺς ἔχει, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν καὶ θερμὸν ἀναπνέει, καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη, καὶ ῥιπτασμὸς, καὶ ὀδύνη ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ εἰς τὴν κληῖδα, καὶ εἰς τὸν τιτθὸν, καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ παραφροσύνη. Ἔστι δ᾽ οἷσιν ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξωνται βήσσειν. Πολυχρονιωτέρη δὲ καὶ χαλεπωτέρη κείνης. Τὸ δὲ σίαλον, λεπτὸν καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον. Ἡ δὲ γλῶσσα ξανθή. περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. Ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνηται θάσσους αἱ ἀπαλλαγαί. Ἢν δὲ ὕστερον, χολαίτεραι, τελευτῶσι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα, καὶ ἢν προσθεὶς τὸν δάκτυλον ἔχεται. Τὴν δὲ ἀπάλλαξιν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. Ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα, τοὐλάχιστον· τὸ πλεῖστον δὲ, εἴκοσι καὶ μίαν, καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχὶ. τὸ μὲν πρῶτον, πολὺ καὶ ἀφρῶδες σίαλον. Ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδόῃ, ὁκόταν ὁ πυρετὸς ἐνακμάζῃ, ἢν ὑγρὴ εἴη ἡ περιπλευμονίη, ἴῃ παχύτερον, ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἐννάτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ, ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον. Δωδεκάτῃ δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ καὶ πυῶδες. Ὧν καὶ ὑγραί εἰσιν αἵ τε φύσιες καὶ διαθέσιες τοῦ σώματος, αὐτὰρ καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή· Ὧν δὲ ἥ τε φύσις καὶ ἡ κατάστασις τῆς νούσου ξηρὴ, ἧσσον οὗτοι. ἢν μὲν οὖν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ ξηρανθῇ, καὶ μηκέτι ἀποβήσσῃ πυῶδες, ὑγιής ἐστιν. Ἢν δὲ μὴ, πρόσεχε ἐς τὰς εἴκοσι, δυοῖν δεουσῶν, καὶ τὰς εἴκοσι καὶ μίαν, τὸν νόον, καὶ ἢν μὲν ἐνταῦτα παύσηται, ἐκφεύγει τοῦ πτύσματος. Ἢν δὲ μὴ, ἔρου αὐτὸν, εἰ γλυκύτερον τὸ σίαλον, καὶ ἢν φῇ, ἴσθι ὅτι ὁ πλεύμων αὐτῷ ἔμπυός ἐστι, καὶ ἡ νοῦσος καθίσταται ἐνιαυσίη, ἢν μὴ ἐν τῇσι τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι σπεύδων, ἀναγάγῃ τὸ πύον. Ἢν δὲ φῇ ἀηδὲς εἶναι τὸ σίαλον, θανατώδης ἡ στάσις τῆς νούσου. Ἀλλ᾽ ἐν τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσι μάλιστα διάδηλοι. ἢν γὰρ ἐκπτύσῃ τὸ σαπὲν καὶ τὸ πυωθὲν ἐν ἡμέρῃσι δύο καὶ εἴκοσι, καὶ μὴ ἑλκωθῇ, ἐκφεύγει. Ἢν δὲ μὴ, οὔ. Αὕτη ἡ περιπλευμονίη, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν ἐν τῷ πλεύμονι ἐόντων κακῶν. Ἢν οὖν τι τούτων ἀπῇ τῶν κακῶν, εἰδέναι χρὴ ὅσα τε τῷ κάμνοντι ἔχειν, καὶ τῷ ἰητρῷ μεταχειρίζεσθαι. Ἢν δὲ ὀλίγα ἔχῃ τούτων τῶν σημείων, μὴ ἐξαπατάτω. Ἐπεὶ οὐκ ὀλέθριος περιπλευμονίη ἐστὶν, ἀλλά τις μαλθακή. Θεραπεύειν δὲ χρὴ τὴν περιπλευμονίην, οὕτως. Οὐ μέντοι ἐξαμαρτήσει καὶ πλευρῖτιν καὶ φρενῖτιν οὕτω μεταχειριζόμενος. Ἄρχου τὸ πρῶτον κουφίζειν τὴν κεφαλὴν, ἵνα μηδὲν ἐπιῤῥέῃ πρὸς τὸ στῆθος. Τὰς δὲ πρώτας ἡμέρας, τὰ ῥοφήματα ἔσω γλυκύτερα, οὕτω γὰρ ἂν μάλι-

στα

* παραφρονεῖ

Vet. Cod. ϛα τὸ ξυγκαθήμενον καὶ τὸ ξυνεστηκὸς, ἀποπλύνοις καὶ κινέοις. Τεταρταίοισι δὲ καὶ πεμπταίοισι καὶ ἑκταίοισι, μηκέτι γλυκύτερα, ἀλλὰ λιπαρά. ἐς γὰρ τὴν ἄνω πτύσιν ὑποχρεμπτέσθαι ξυμφέρει. Ἢν δὲ μὴ δύνηται κατὰ λόγον πτύειν, τῶν ἀναγόντων φαρμάκων διδόναι. Τὰς δὲ κοιλίας ἐν μὲν τῇσι πρώτησιν ἡμέρῃσι τέσσαρσιν ἢ πέντε, ὑποχωρέειν χρὴ, καὶ ὀλίγῳ μᾶλλον, ἵνα οἵ τε πυρετοὶ ἀμβλύτεροι ἔωσι, καὶ τὰ ἀλγήματα κουφότερα. Ὁκόταν δὲ κεκενωμένος ᾖ, καὶ ἀσθενὴς τὸ σῶμα, τὴν κάτω κοιλίην διὰ τρίτης ὑποκινέειν, ἵνα τό, τε σῶμα δυνατὸν ᾖ, καὶ τὰ ἄνω χωρία ἄνικμα. Ἢν γὰρ κάτω ὑγρὸν πολλὸν ὑποχωρέῃ, ἀπὸ τῆς πέμπτης ἡμέρης, θάνατον ποιέει. Κάτω γὰρ τοῦ ὑγροῦ ὑποχωρέοντος, τὰ ἄνω ξηραίνεται, καὶ ἡ κάθαρσις τοῦ πτύσματος οὐ χωρέει ἄνω. Δεῖ οὖν καὶ τὴν κάτω κοιλίην, μήτε ἑστάναι λίην, ἵνα μὴ ὀξέες ἔωσιν οἱ πυρετοὶ, μήτε λίην ὑποχωρέειν, ἵνα τὸ σίαλον ἀνιέναι δύνηται, καὶ ἰσχύῃ ὁ κάμνων. Φάρμακα δὲ τῆς ἀναγωγῆς, ἑκταίοισι καὶ ἑβδομαίοισι, καὶ ἐνναταίοισι, καὶ ἔτι περαιτέρω ἐοῦσι τῆς νούσου, μᾶλλον δίδου. Τὸ δὲ φάρμακον ἔστω, ἐλλέβορος λευκὸς, θαψίη, ἐλατήριον νέον, ἴσον ἑκάστου. Ἢν δὲ τὸ σίαλον μὴ καθαίρηται εὖ, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν ᾖ, καὶ τῆς καθάρσιος μὴ ἐπικρατέῃ, προειπεῖν ὅτι ἀνέλπιστός ἐστι τῷ ζῆν, ἢν μὴ δύνηται τῇ καθάρσει ὑπεργέειν. Ποιέειν δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ περιπλευμονίῃ, ἤν σοι τὰ τῆς κοιλίης τῆς κάτω, καλῶς ὑπουργέῃ. Ποιέειν δὲ καὶ ἄλλως ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἀρξάμενος, δίδου ἄρου τοῦ μεγάλου κόγχην χηραμίδα, δαύκου καὶ ἀκαλήφης μίαν, καὶ νάπυος, καὶ πηγάνου, ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν, καὶ ὀπὸν σιλφίου, ὅσον κύαμον. Ταῦτα ἐν ὄξει γλυκεῖ καὶ ὕδατι κεράσας καὶ διηθήσας, δίδου νήστει χλιαρὸν, ἐπειδὰν δὲ ἄρχηται καθαρὸν ἐκπτύειν, ἄρου χηραμίδα, καὶ σήσαμον, καὶ ἀμύγδαλα καθήρας, ἐν ὄξει γλυκεῖ κεκρημένῳ πίνειν. Ἢν δὲ μᾶλλον βούλῃ ἄγειν, καππάριος τῆς ῥίζης φλοιὸν, μιγνύναι τουτοισιν.

potissimum elueris ac commoueris. Quarta die A
& quinta ac sexta, non amplius dulces, sed pingues, nam ad sputũ sursum exscreandum conducunt. Si verò pro ratione spuere non possit, ex pharmacis sursum educentibus dato. Aluum autem in primis quatuor aut quinque diebus subducere oportet, & hoc paulo amplius, quo & febres obtusiores sint, & dolores leuiores. Quum aũt euacuatus fuerit, & corpore debilis, infernã aluum tertio quoque die deorsum commoueto, quo & corpus potẽs fit, & supernæ regiones humoris exortes. Nam si multus humor infra secedat, à quinta die, mortẽ inducit. Infra enim humore secedẽte, supernæ partes resiccã-
5 tur: & sputi purgatio sursum non prodit. Oportet igitur & infernam aluum neque valde sup- B
pressam esse, vt ne febres sint acutæ: neque valde egerere, quo saliua sursum educi possit, & æger viribus valeat. At medicamenta sursum educentia, sexta & septima ac nona die, & morbo adhuc vlterius progresso, magis exhibeto. Sit autẽ medicamentũ, veratrum albũ, thapsia, elateriũ recẽs, singula æquis portionibus. Quòd si saliua nõ probe purgetur, & spiritus fuerit frequẽs, & purgatio nõ præualeat, prædicendũ est nullam spem vitæ reliquã esse, si purgatione nihil efficere possit. Sed & alia facienda sunt, quæ in peripneumonia fieri solent, si inferna aluus ministerium suum probe obierit. Quin & aliter facere curationẽ oportet. A prima die initio sumpto: ari magni conchulã maiorem dato, dauci & vr- C
ticæ vtriusque itidem vnã, sinapis & rutæ quantum tribus digitis cõprehendere potes, & succũ silphij magnitudine fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta, & diluta, ac excolata, ieiuno tepida bibenda dato. Postquam verò purum, expuere cœperit, ari conchulam maiorem, & sesamum & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda prębeto. Si verò magis ducere voles, radicis capparis corticem his ammisceto.

Πλευρῖτις.

Ὁκόταν δὲ πλευρῖτις λάβῃ, τάδε πάσχει. Ὀδύνη τὴν πλευρὴν, καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη ἴσχει, καὶ ἀναπνεῖ πυκνὸν, καὶ ὀρθόπνοιη ἔχει, καὶ ἀναβήσσει ὑπόχολα οἷον ἀπὸ σιδίου, ἢν μὴ ῥήγματα ἔχῃ. Ἢν δὲ ἔχῃ, καὶ αἷμα ἀπὸ τῶν ῥηγμάτων. ἔστι δὲ καὶ αἱματώδης, ἐν δὲ τῇ αἱματώδει ὕφαιμον. Ἔστι δὲ ἡ μὲν χολώδης ἠπιωτέρη, ἢν μὴ ῥήγματα ἔχῃ ὁ κάμνων. Εἰ δὲ μὴ, ἐπιπονωτέρη μὲν, θανατωδεστέρη δὲ οὔ. Ἡ δὲ αἱματώδης ἰσχυρὴ ἢ ἐπίπονος καὶ θανατώδης. ὁπόταν οὖν προσῇ καὶ λὺγξ, ἅμα αἵματος θρόμβους ἀποβήσσῃ ἅμα τῷ σιάλῳ μέλανας, οὗτος ἀποθνήσκει ἑβδομαῖος. Δέκα δὲ ἡμέρας διαφυγὼν, τὴν μὲν πλευρῖτιν ὑγιὴς γίνεται. Εἰκοστῇ δὲ, ἐκπυΐσκεται, καὶ ἀποβήσσει πύον, τελευτῶν δὲ, ἀπεμέει, καὶ πάνυ δυσθεράπευτος γίνεται.

Ξηραὶ

Pleuritis.

Quum pleuritis apprehenderit, hæc patitur. Dolor latus, & febris, & horror tenet, & frequentem spiritum habet, & erectæ ceruicis spi- D
ratio vrget, & tussiendo reijcit subbiliosa, velut à mali punici corio, si non ruptiones habuerit: Si verò habuerit, etiam sanguinem à ruptioni-
6 bus. Est autẽ & sanguinea pleuritis, in qua subcruenta reijcit. Et est quidem biliosa, mitior, si non ruptiones æger habeat: sin minus, dolorosior quidem est, sed non lethalior. At sanguinea fortis, & dolorosa, & lethalis est. Quum igitur affuerit simul singultus, simulq; cum saliua sanguinis grumos nigros tussiendo reiecerit, septima die moritur. Si verò dies decem transgressus fuerit, à pleuritide quidẽ sanus fit, verùm vigesima suppuratur, & pus tussiendo reijcit, demũ vero reuomit, & non adeò facilis curatu est.

Pleuri-

A *Pleuritides siccæ.*

Sũt & siccæ pleuritides sine sputo: Verùm hæ difficiles sunt. Iudicationes autem similes alijs sunt, sed ampliore in potu humectatione opus habent q̃ aliæ. Biliosæ verò & sanguineæ, nona & vndecima die iudicant, atque hi magis sani fiunt. At si à principio quidem molles quidam tenuerint dolores, à quinta verò ac sexta die acuti, hi vsque ad duodecimum perueniunt, & non valde effugiunt. Periculum autem maxime est, vsque ad septimum: immo etiam vsque ad duodecimum. Post has verò sanantur. Quæ vero ab initio molles sunt, à septima autẽ & octaua acutæ, ad decimamquartum iudicant, & sani fiunt.

Ξηραὶ πλευρίτιδες.

Εἰσὶ δὲ καὶ ξηραὶ πλευρίτιδες ἄπτυσοι: χαλεπαὶ δὲ αὗται. Αἱ δὲ κρίσιες ὅμοιαι τῇσιν ἄλλῃσιν ὑγρασίῃσι, πλέονος δέονται τῶν ἄλλων* ἐν τῷ ποτῷ. Αἱ δὲ χολώδεες καὶ αἱματώδεες κρίνουσιν ἐναταῖαι, καὶ ἑνδεκαταῖαι, καὶ οὗτοι ὑγιέες μᾶλλον γίνονται. Ἢν δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν μαλθακαί τινες ἔχωσιν ὀδύναι, ἀπὸ δὲ πέμπτης δὲ καὶ ἕκτης ὀξεῖαι, αὗται δὲ τελευτῶσι μέχρι δυοκαιδεκάτης, καὶ οὐ μάλα ἐκφεύγουσι. Κίνδυνος δὲ μάλιστα μέχρις ἑβδόμης, ἀτὰρ καὶ ἐς τὴν δυοκαιδεκάτην. Μετὰ δὲ ταύτας, ὑγιαίνονται. Αἱ δὲ ἐξ ἀρχῆς μὲν μαλθακαί, ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης καὶ ὀγδόης ὀξεῖαι, πρὸς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα κρίνουσί τε, καὶ ὑγιαίνονται.

Vet.Cod. * τῶν

B *Pleuritidis ex dorso.*

Pleuritis ad dorsum intantum ab alijs differt: dorsum dolet velut ex plaga, & suspirat, & aceruatim respirat: statim autem spuit pauca, & corpus delassatur. Tertia aut quarta die saniem mingit subcruentam. Moritur autem maxime quinta die: sin minus, septima. Has si effugerit, vixerit. Et morbus lenis est ac minus lethalis. Custodire tamen oportet vsque ad decimumquartum. Postea vero sanus euadit. Cæterùm quibusdam pleuriticis saliua quidem pura est, mictio autem cruenta, velut serosa à carnibus assatis sanies: dolores vero acuti per spinam ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic
C si septimum diem effugerit, sanus fit. At si alicui in his pleuritidibus contingat dorsum rubefieri, & humeros calescere, & inter desidendum grauari, & venter exturbatur egestione cum virore pallida, ac valde graueolenti, hic propter ventris egestionem, vigesimaprima die moritur. Hac si effugerit, sanus fit. Quibus autem statim sputa varia sunt, & dolores valde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem trasgresi, sanescunt. Qui vero sanus non fit septima, aut nona, aut decima, hic suppurari incipit. Melius est autem suppuratum fieri, etiamsi dolorosum sit. Minus enim lethale est. Porrò supra omnia relata signa, in vnaquaque
D pleuritide considerare oportet linguam. Si enim bulla sublivida fiat in lingua, velut ferro in oleum tincto, si quidem in principio fiat aspera, difficilior est morbi emotio, & necesse est sanguinem tussiendo reijcere, in diebus quibus id fieri oportet. Si vero facto morbi progressu fiat, iudicationes quidem contingent ad decimumquartum diem. Verùm necesse est sanguinem spuere. Habet autem se res de liberatione ab hoc morbo, hoc modo. Si quidem tertia die inceperit maturari ac expui, citius liberabitur: si verò posterius maturescat, posterius iudicationes fiũt, quemadmodum in capitis signis. Dolores porrò in omni pleuritide, plerunque magis interdiu q̃ noctu leuiores fiunt. Curare vero

Πλευρῖτις ἐν νώτῳ.

Ἡ δὲ ἐς τὸν νῶτον πλευρῖτις τοσόνδε διαφέρει τῶν ἄλλων, τὸν νῶτον ὀδυνᾶται ὡς ἐκ πληγῆς, καὶ στένει, καὶ ἀναπνεῖ ἀθρόον. Αὐθὺς δὲ πτύει ὀλίγα, καὶ κοπιᾷ τὸ σῶμα. Τρίτη, ἢ τετάρτη, οὐρέει ἰχῶρα ὕφαιμον. Ἀποθνήσκει δὲ μάλιστα πεμπταῖος, εἰ δὲ μήγε, ἑβδομαῖος. Ταύτας δὲ διαφυγὼν ζώει. καὶ ἡ νοῦσος ἠπίη, καὶ ἧσσον θανατώδης. Φυλάσσειν δὲ χρὴ, μέχρι τῶν τεσσαρεσκαίδεκα. Μετὰ δὲ ταῦτα ὑγιὴς γίνεται. Ἐνίοις δὲ τῶν πλευριτικῶν, τὸ μὲν σίαλον, καθαρὸν, ἡ δὲ οὔρησις, αἱματώδης, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν ἰχωρώδης. ὀδύναι δὲ ὀξεῖαι διὰ τῆς ῥάχιος ἐς τὸ στῆθος καὶ τὸν βουβῶνα τείνουσιν. Οὗτος τὴν ἑβδόμην διαφυγὼν, ὑγιαίνει. Ὁκόταν δὲ τούτων τῶν πλευριτίδων τινὶ προσγίγνηται τὸν νῶτον ἐρυθρὸν, καὶ τοὺς ὤμους θερμαίνεσθαι, καὶ ἀνακαθίζοντα βαρύνεσθαι, καὶ ἡ γαστὴρ ἐκταράσσεται χλωρὰ καὶ δυσώδεα σφόδρα, οὗτος διὰ τὴν ὑποχώρησιν τῆς γαστρὸς, εἰκοσῇ καὶ μιῇ ἀποθνήσκει. Ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. Οἷσι δὲ αἱ πτύσιες αὐθὺς παντοδαπαί εἰσι, καὶ τὰ ἀλγήματα πάνυ ὀξέα, οὗτοι τριταῖοι θνήσκουσι. Ταύτας δὲ διαφυγόντες, ὑγιαίνουσιν. Ὁ μὴ γενόμενος δὲ ὑγιὴς, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ ἐνάτῃ, ἢ τῇ δεκάτῃ, ἄρχεται ἐμπυΐσκεσθαι. Κρεῖσσον δὲ ἐμπυῆσαι, ἧσσον γὰρ θανατῶδες, κἢν ἐπίπονον ᾖ. Πρὸς δὲ τοῖσι σημείοισι τοῖσιν εἰρημένοισιν, ἐν ἑκάστῃ τῶν πλευριτίδων, καὶ τάδε χρὴ σκοπέεσθαι τὴν γλῶτταν, πομφόλυγος γὰρ ὑποπελιδνῆς γινομένης* ἐπὶ τῆς γλώσσης, οἷα σιδηρίου βαφέντος εἰς ἔλαιον, ἣν μὲν ἐν ἀρχῇ γένοιτο τρηχεῖα, χαλεπωτέρη ἡ ἀπαλλαξις τῆς νούσου, καὶ ἀνάγκη αἷμα ἀποβῆξαι ἐν τῇσιν ἡμέρῃσιν, ἐν ᾗσι δεῖ. Εἰ δὲ καὶ προκεχωρηκυίης τῆς νούσου γένοιτο, αἱ μὲν κρίσιες ἐς τὴν τετάρτην καὶ δεκάτην ἡμέρην, ἀνάγκη δὲ πτύσαι αἷμα. Ἔχει δὲ οὕτως περὶ τῆς ἀπαλλάξιος. Εἰ μὲν τριταῖος ἄρχοιτο πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάττους αἱ ἀπαλλάξιες. Εἰ δὲ ὕστερον πεπαίνοιτο, ὕστερον καὶ αἱ κρίσιες γίνονται, ὡς ἐν τοῖσι τῆς κεφαλῆς σημηΐοισι. Τὰ δὲ ἀλγήματα τὰ ἐν ἁπάσῃσι τῇσι πλευρίτισιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κουφίζει μεθ' ἡμέρην μᾶλλον, ἢ νύκτωρ. Θεραπεύειν δὲ

* ὑπὸ

Vet. Cod.

δὲ χρὴ τὰς πλευρίτιδας οὕτως, τὰ μὲν πουλλὰ ὡς τὴν φρενῖτιν καὶ περιπλευμονίην, πλὴν λουτροῖσι χρῆσθαι θερμοῖσι, καὶ οἴνοισι γλυκέσιν. Ἢν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἢ τῇ ἐπιούσῃ λάβῃς τῆς ἐπιλήψιος, ἢν μὲν ὑπεληλύθῃ ἡ κόπρος καθαρὴ, ἢ ἀτρέμα χολώδης καὶ ὀλίγη, ὑποκλύσαι θαψίῃ. Ἢν δὲ κινηθεῖσα ἡ κοιλίη, τὴν μὲν νύκτα χαλάσῃ, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ὀδύνη καὶ στρόφος ἔχῃ, πάλιν ὑποκλύσαι. Ἢν δὲ ὁ κάμνων χολώδης ᾖ τῇ φύσει, καὶ ληφθῇ τῇ νούσῳ ἀκάθαρτος ἐὼν, πρὶν ἀναπτύεσθαι τὸ σίαλον χολῶδες καὶ τῷ φαρμάκῳ καθῆραι χολὴν εὖ. Ἐκπτύοντι δὲ ἤδη χολώδεα, μὴ δίδου τὸ φάρμακον. Ἢν γὰρ δῷς, τὸ πτύσμα οὐ δυνήσεται ἄνω ἀνιέναι, ἀλλ' ἑβδομαῖος ἢ ἐναταῖος ἀποπνιγήσεται, ἢν μᾶλλον καὶ τὰ ὑποχόνδρια ἀλγέῃ. Ἢν δὲ πρὸς τῇσι ἐν τῇσι πλευρῇσι ὀδύνῃσι, καὶ τὰ ὑποχόνδρια ἀλγέῃ, ὑποκλύσαι δεῖ, καὶ πιέειν δοῦναι νήστει, ἀριστολοχίαν, καὶ ὕσσωπον, καὶ κύμινον, καὶ σίλφιον, καὶ μήκωνα λευκὴν, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ. 7 Πρὸς μὲν τὰ φάρμακα, οὕτω δεῖ ποιέεσθαι τὰς θεραπείας τὰς πρώτας. Τὰ δ' ἄλλα ὧδε ἔχει. Λούειν πολλῷ θερμῷ πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ κάμνοντος, πλὴν τῆς κεφαλῆς, καὶ ὁκόταν αἱ κρίσιες ὦσι, τὰ ὀδυνώμενα χλιαίνειν ὑγρῇσι πυρίῃσιν, ὑπαλείφων ἐλαίῳ. Ὁκόταν δὲ καταιγίζουσιν αἱ νοῦσοι, ἡσυχάζειν καὶ τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ἰητρὸν τῇσι θεραπείῃσιν, ὅκως μὴ κατεργάσηταί τι κακόν. Πτισάνης δὲ χυλὸν κατεφθὸν διδόναι, ὀλίγῳ παχύτερον μελικρηποιέων. Μετὰ δὲ τὰ λουτρὰ, καὶ οἶνον γλυκὺν, καὶ ὑδαρέα προσπίνειν, μὴ ψυχρὸν, ὀλίγον ἐκ βομβυλίου εὐρυστόμου, καὶ ὁκόταν βῆχες ἐπίωσιν, ἐπιπίνειν καὶ χρέμπτεσθαι ὡς μάλιστα, καὶ τῷ ποτῷ ὑγραίνειν, ἵνα ὁ πλεύμων ὑγρότερος ἐὼν, ῥᾷον καὶ θᾶσσον ἀποδιδῷ τὸ πτύσμα, καὶ ἡ βὴξ ἧσσον πονέῃ, καὶ ῥοιῆς δὲ γλυκείης οἰνώδεος χυλὸν, γάλακτι αἰγείῳ ὀλίγῳ καὶ μέλιτι μιγνὺς, κατὰ μικρὸν πολλάκις δίδου, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέρην· καὶ ὕπνον ὡς μάλιστα διακωλύειν, ἵνα κάθαρσις γίνηται θᾶσσόν τε καὶ πλεῖον. Τὴν δὲ αἱματώδεα πλευρῖτιν, θεραπεύειν χρὴ οὕτως. Μετὰ δὲ τὰς κρίσιας ἀνακομίζειν σιτίοισι κούφοισι καὶ ἡσυχάζειν, καὶ φυλάσσεσθαι περισσῶς, ἡλίους, ἀνέμους, πλησμονὰς, ὀξέα, ἁλυκὰ, λιπαρὰ, καπνὸν, φύσας τὰς ἐν τῇ κοιλίῃ, πόνους, λαγνείας. Ἢν γὰρ ἡ νοῦσος ὑποτροπιάσῃ, θάνατος ἕψεται. Ἐν δὲ τῇσι πτύσεσιν, ἢν ὀδύνη τε ἔχῃ, καὶ μὴ δύνηται ἀποπτύειν, νήστει δίδου ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κοτινάδα, καὶ ὀποῦ σιλφίου τούτου τὸ ἥμισυ, καὶ τριφύλλου καρποῦ ὀλίγον, ἐν μέλιτι λείχειν, ἢ πεπέρεος κόκκους πέντε· καὶ ὀποῦ σιλφίου, ὅσον κύαμον, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ πίνειν χλιαρὸν, νήστει δίδου. Τοῦτο καὶ τὰς ὀδύνας παύει. Ἢν δὲ μὴ δύνηται πτύειν κατὰ λόγον, ἀλλ' ἐνίσχηται ἐν αὐτῷ, καὶ ῥέγχῃ ἐν τοῖσι στήθεσιν, ἄρου τοῦ μεγάλου ῥίζης χηραμίδα, καὶ ἔλαιον σὺν μέλιτι μῖξαι, ἐπιρροφεῖν δὲ ὄξος κεκρημένον. Ἄλλο ἰσχυρόν. Ἄνθος χαλκοῦ

A vero pleuritidas hoc modo oportet, vt plurimũ velut phrenitidem & peripneumoniam, præterquam quòd hîc balneis calidis & vino dulci vtendum est. Si igitur prima aut secunda die postquam inuasit, ægrum accesseris, si stercus prodijt purum, aut leuiter biliosum, & modicum, infusum ex thapsia per clysterem inijcito. Si vero aluus commota, noctu quidem egerat, postridie vero dolor & tormen vexet, rursus clysterem adhibeto. At si æger biliosus sit natura, & non purgatus correptus fuerit à morbo, priusquam saliuam biliosam expuat, etiam medicamento bilem probe purgato: Si vero iam expuat biliosa, medicamentum ne dederis: Si enim dederis, sputum sursum prodire non poterit, sed septima aut nona die suffocabitur, maxime si præcordia doleant. B Quòd si ad dolores in lateribus etiam præcordia doleant, clysterem adhibere oportet: & in potu ieiuno bibendam dare aristolochiam, hyssopum, cuminum, silphium, papauer album, florem æris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. Reliqua vero sic se habent. Multa calida pro viribus ægri lauato, capite excepto: & quum iudicationes sunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, & oleo illinito. Quum vero impetu fertur morbus, & ægrum & medicum à curationibus quiescere cõuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autem est ptisanæ succus coctus, aliquanto crassior spissitudine C mellis. Post balnea etiam vinum dulce & aquosum bibendum est, non frigidum, modicum, ex angusti oris pocillo, & vbi tusses inuaserint, amplius bibendum, & quàm maxime exscreãdum, & potu humectandum, quo pulmo humidior factus, facilius ac citius sputum reddat, & tussis minus affligat. Sed & mali punici dulcis vinosi succum, lacte caprino modico, & melle ammixto, paulatim sæpe dato, & noctu & interdiu, & somnum quàm maxime prohibeto, quo purgatio & citius, & copiosior fiat. At vero sanguineam pleuritidem sic curare oportet. Post iudicationes cibis lenibus reficito, & quietem agat, & nimium caueat solem, ventos, repletiones, acida, salsa, pinguia, fumum, flatus D in aluo, laborem, venerem. Si enim morbus recidiuarit, mors sequetur. In expuitionibus autem si dolor habeat, & expuere non possit, ieiuno æris florem dato, magnitudine oliuæ, & succi silphij dimidium eius, & trifolij seminis modicum. Hæc ex melle delingat: Aut piperis grana quinque, & succi silphij magnitudinem fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiuno tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores sedato. Quod si pro ratione spuere non possit, sed moretur sputum hærens in ipso, & stertat in pectore, ari magni radicis conchulam maiorem, & oleum ac acetum mixta dato, & acetum aqua dilutum insuper bibat. Aliud forte. Florem æris

A æris magnitudine fabæ, & nitrum assatum dupla portione, & hyssopi quantum tribus digitis cõprehendi potest, melli misceto, & aquã ac oleũ modicũ adstillato, & tepefacta in conchula maiore infundito, vt ne suffocetur. Hoc etiã in peripneumonia facere oportet, si non purgetur: Si verò neque stertat, neq; velut oportet spuat, capparis fructus quantum tribus digitis comprehẽdi potest, & piper, & nitrum modicum, & mel, & acetum, & aquam misceto, atque hæc tepida sorbenda præbeto. Altera die eadem in aceto, melle, & aqua feruefacta sorbeat. Hoc etiã stertentibus dato, & his qui purgari non possunt. At si fortius facere voles, hyssopi & sinapis, & nasturtij concham maiorem, melle & aqua terito,

B & feruefacta ac excolata, tepida sorbenda dato. Atque hoc modo hi morbi curati sanãtur, si non quid sputi in pulmone relictum pus fiat, à quo arida tussis sequit, & febris ac horror emergunt, & erecta ceruice spiratio tenet, & frequẽtem & aceruatam respirationem æger habet, & vox paulò grauior fit, & color cum calore faciẽ occupat: progressu verò temporis, morbus magis manifestus redditur. Hunc si intra decẽ dies susceperis, vbi victu & balneo calido calefeceris, medicamentũ quod pus ducat in pulmonẽ infundito, alijsq; pus ducentibus vtitor, atq; sic velut suppurato victus rationẽ præscribas. Caput quoque resiccato, vt ne quid influat. Si verò ex eo ꝙ in pulmonẽ infusum est, pus nõ educatur,

C rũpitur hoc ipsum ex pulmone in thoracem, & post ruptionem sanus esse videtur, qm̃ ex angustia ad amplam capacitatẽ pus peruenit, & spiritus quẽ respirãdo attrahimus, in pulmone locũ ac sedem habet. Verùm progrediente tẽpore pectus pure impletur, & tusses, & febres, & alij dolores omnes magis ipsum premunt, & morbus inclarescit. Hũc post eruptionẽ per quindecim dies sinere oportet, quo pus rursus maturescat: nã ex eo ꝙ pus ad ampliorem locum deuenit, perfrigeratum est: & id quod in thorace humidi erat, ad seipsum attraxit, ita vt ipsum sit semiputrefactum. Si quidem igitur sua sponte expui incipiat in hoc tẽpore, bene est. Sin minus, medicamentis aut potionibus opem ferre oportet,

D in vltimis ex quindecim illis diebus, festinando ad corporis excitationẽ, antea ꝙ̃ magis affligat, ita vt caput purum custodias, influxionũ gratia. Si verò non spuatur, sed sui significationem ad latera præbeat, secato aut vrito. At si neque spuatur, neq; ad latera de se significationẽ præbeat, vbi multa calida ieiunum lauasti, & neque potu vsum in firma sella locasti, alter ex humeris ipsum apprehẽdat, tu verò concute ipsum, aure ad latera admota, quo percipias ex vtra parte significationem sui præbeat. Optandum autem esset ex sinistra. Nam dextra vrere aut secare lethalius est. Quanto enim robustiores sunt dextræ partes, tanto etiam fortiores morbi in ipsis fiũt. Quod si præ crassitudine humor nõ fluctuet, neque

que

κοῦ ὅσον κύαμον, καὶ νίτρον ὀπτὸν διπλάσιον, καὶ ὑσσώπου, ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν, μέλιτι μίξας, καὶ ὕδωρ καὶ ἔλαιον μικρὸν ἐπιστάξας, χλιάνας ἐν χηραμίδι ἐγχέειν, ἵνα μὴ ἀποπνιγῇ. Καὶ ἐν περιπλευμονίῃ, ἢν μὴ καθαίρηται, τοῦτο δεῖ ποιέειν. Ην δὲ μήτε ῥέγχῃ, μήτε πτύῃ ὡς δεῖ, καππάριος καρποῦ ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι λαβεῖν, καὶ πέπερι, καὶ νίτρον ὀλίγον, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, καὶ ὕδωρ μίξας, τοῦτο χλιαρὸν ἐπιρροφεῖν. Τῇ δὲ ἄλλῃ ἡμέρῃ, ἐν ὄξει καὶ μέλιτι καὶ ὕδατι ἀναζέσας ἐπιρροφεῖν. Τοῦτον καὶ τοῖσι ῥέγχουσι διδόναι, καὶ μὴ δυναμένοισι καθαίρεσθαι. Εἰ δὲ ἰσχυρότερον βούλοιο ποιέειν, ὑσσώπου, καὶ νάπυος, καὶ καρδάμου κόγχην ἢ χηραμίδα τρίψας ἐν μέλιτι καὶ ὕδατι, καὶ ἀναζέσας καὶ διηθήσας, ἐπιρροφεῖν χλιαρὸν δίδου. Οὕτω ταῦτα τὰ νουσήματα θεραπευθέντα, ὑγιέα γίνονται, ἢν μή τι τοῦ πτύσματος ὑπολειφθὲν ἐν τῷ πλεύμονι πύος γένηται, ὑφ' οὗ βήσσουσι ξηρὰ βηχία, καὶ πῦρ καὶ φρίκη ἴσχει, καὶ ὀρθοπνοίη ἔχει, καὶ πυκνὸν καὶ ἀθρόον ἀναπνεῖ, καὶ ἡ φωνὴ βαρυτέρη ὀλίγῳ, καὶ χροιὴ σὺν τῇ θέρμῃ τὸ πρόσωπον ἴσχει. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μᾶλλον καὶ ἡ νοῦσος σάφα δηλοῦται. Τοῦτον εἰ ἐντὸς τῶν δέκα ἡμερέων λάβῃς, θερμήναντα χρὴ διαίτῃ καὶ λουτρῷ θερμῷ, ἐγχέαι ἐς τὸν πλεύμονα, ὅ, τι πύον ἄξει, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι χρῆσθαι, τοῖσι τὸ πύον ἄγουσι, καὶ διαιτᾶν ὧδε ὡς ἔμπυον. Καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποξηραίνειν, ἵνα μὴ ἐπιρρέῃ. Ην δὲ τῷ ἐγχύτῳ μὴ ἀνάγηται τὸ πύον, ῥήγνυται αὐτὸ ἐκ τοῦ πλεύμονος εἰς τὸν θώρηκα, καὶ μετὰ τὴν ῥῆξιν, δοκέει ὑγιὴς εἶναι, ὅτι ἐκ τῆς στενοχωρίης εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ἦλθε τὸ πύον, καὶ τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν, ἕδρην ἔχει ἐν τῷ πλεύμονι. Περιϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰ στήθεα πύου πληροῦνται, καὶ βῆχες, καὶ πυρετοί, καὶ τ' ἄλλα ἀλγήματα πάντα μᾶλλον πιέζει αὐτὸν, καὶ ἡ νοῦσος διαδηλοῦται. Τοῦτον μετὰ τὴν ἔκρηξιν, ἐᾶσαι δεῖ ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅκως πάλιν πεπανθῇ τὸ πύον. Ατε γὰρ εἰς εὐρυχωρίην ἐλθὸν τὸ πύον, ἀνέψυχέ τε, καὶ τοὐπάρχον ὑγρὸν ἐν τῷ θώρακι προσηγάγετο πρὸς ἑωυτὸ, ὥς τε αὐτὸ ἡμισαπὲς εἶναι. Ην μὲν οὖν αὐτόματον ἄρξηται πτύεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἢν μὴ, φαρμάκοισι τιμωρέειν ἢ ποτοῖσιν, ἐν τῇσι τελευταίῃσιν ἡμέρῃσι τῶν ἡμερέων τῶν πεντεκαίδεκα, σπεύδειν ἀναστῆναι πρὶν μᾶλλον τρύχεσθαι τὸ σῶμα, φυλάσσων τὴν κεφαλὴν καθαρὴν τῶν ἐπιρροῶν εἵνεκα. Ην δὲ μὴ πτύηται, ἀποσημαίνηται δὲ ἐς τὰς πλευρὰς, ταμέειν ἢ καῦσαι. Ην δὲ μήτε πτύηται, μήτε ἀποσημαίνηται ἐς τὰς πλευρὰς, λούσας πολλῷ καὶ θερμῷ νῆστιν, καὶ ἄποτον καθίσας ἐπὶ ἕδρης ἀκινήτου, ἕτερος δὲ τῶν ὤμων ἀναλαβέτω, αὐτὸς δὲ σεῖε τοῦτον, τὸ οὖς παραβάλλων ἐς τὰς πλευρὰς, ἵν' εἰδῇς ὁκοτέρωθεν ἀποσημαίνει. Βέλτιον δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἀριστερά. θανατωδέστερον γὰρ πρὸς τὰ δεξιὰ καίειν ἢ τάμνειν. ὁκόσῳ γὰρ αὐτὰ ἰσχυρότερά ἐστι τὰ δεξιὰ, τόσῳ καὶ τὰ νοσήματα ἐν αὐτοῖσιν ἰσχυρότερα δείκνυται. Ην δὲ ὑπὸ πάχεος τὸ ὑγρὸν μὴ κλυδάζηται, μὴ

δὲ

Vet. Cod.

Vet. Cod.

δὲ ψόφος ἦ ἐν τῷ στήθει, πυκνὸν δὲ ἕλκῃ τὸ πνεῦμα, καὶ οἱ πόδες οἰδέωσι, καὶ βηχίον τι προσῇ, μὴ ἐξαπατάτω, ἀλλ' εὖ ἴσθι πλήρη ἐόντα τὸν θώρηκα πύου. Ἐς τὴν Ἐρετρίδα γῆν ὑγρὴν, καὶ λίην τετριμμένην καὶ χλιαρὴν, ἐπιβάψας ὀθόνιον λεπτὸν, περικάλυψον κύκλῳ τὸν θώρηκα, καὶ ὅκου ἂν πρῶτον ξηραίνηται, ταύτῃ χρὴ τάμνειν ἢ καίειν, ὡς ἐγγυτάτω τῶν φρενῶν, φυλασσόμενος αὐτῶν τῶν φρενῶν. Ἢν δὲ βούλει ἀλείφων τῇ Ἐρετριάδι, σκόπει ὁμοίως ὡς ἐν τῷ ὀθονίῳ, πολλοὶ δὲ ἅμα ἀλειφόντων, ἵνα μὴ τὰ πρῶτα ἀλειφόμενα ἀποξηραίνηται. Μετὰ δὲ τὴν τομὴν ἢ τὴν καῦσιν, τῷ μοτῷ ἐκ τοῦ ὠμολίνου χρῶ, καὶ ἐξίει κατ' ὀλίγον τὸ πύον. Ὁκόταν δὲ μέλλῃς τάμνειν ἢ καίειν, ὑποσημαίνου τὸ αὐτὸ σχῆμα ἔχοντα, ὅπερ ἂν, ὁκόταν μέλλῃς τάμνειν ἢ καίειν, ἵνα μὴ ἐξαπατήσῃ ἀνωτέρω γινόμενον ἢ κατωτέρω τὸ δέρμα, ἐν τῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος. Καὶ τὰς βῆχας φυλάσσειν ἐκ τῆς διαίτης, ὅκως μὴ ἀντισπάσωσι πάλιν ἐς τὸν πλεύμονα τὸ πύον. κακὸν γὰρ, ἀλλ' ἐᾶν κατὰ τὴν τομὴν ὡς τάχιστα ὑποξηραίνεσθαι. Ἐπειδ' ἂν δὲ δωδεκαταῖος ἦ, ἅπαν ἀφιέναι τὸ λοιπὸν πύον, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀθονίου μοτοῦ, καὶ ἀφιέναι δὶς τῆς ἡμέρης τὸ πύον, καὶ τὴν ἄνω κοιλίην ἐκ τῆς διαίτης ὡς μάλιστα ξηραίνειν. Ὧδε χρὴ καὶ τὰς ἐκ τῶν τρωμάτων, καὶ τὰς ἐκ τῆς περιπλευμονίης, καὶ ἐκ καταρρόων μεγάλων ἐκπυήσιας, καὶ περιπεσόντος τοῦ πλεύμονος τῇσι πλευρῇσι σκοπεῖν καὶ θεραπεύειν.

Ψυκτήρια πόματα ἐν τοῖς καύσοις.

Ψυκτήρια δὲ τάδε δίδου ἐπὶ τοῖσι καύσοισι πίνειν ὁκόταν βούλῃ. Πολλὰ δὲ ἀπεργάζεται, τὰ μὲν γὰρ, οὔρησιν ἐμποιέει, τὰ δὲ διαχώρησιν, τὰ δὲ ἄμφω, τὰ δὲ οὐδέτερα, ἀλλὰ ψύχει μοῦνον, ὡς ἄγγος ὕδατος ζέων, ἤν τις ἐπιχέῃ ψυχρὸν ὕδωρ, ἢ ψυχρῷ αὐτὸ τὸ ἄγγος πνεύματι προσαγάγοι. δίδου δὲ ἄλλα ἄλλοισιν, οὔτε γὰρ τὰ γλυκέα πᾶσι συμφέρει. οὔτε τὰ στρυφνά. οὔτε τὰ αὐτὰ πίνειν δύνανται. * Τοῦτο μὲν κηρίων ξηρῶν, ὅσον δύο κοτύλας, βρέχων ὕδατι, καὶ ἀνατρίβων γευέσθω, ἕως ἂν ὑπόγλυκυ γίνηται, εἶτα διηθήσας, σέλινα ἐμβαλὼν, δίδου πίνειν. * Τοῦτο δὲ λίνου καρποῦ ὀξύβαφον, ὕδατος κοτύλας δέκα ἐπιχέας, ἕψειν ἐν καινῇ χύτρῃ ἐπὶ ἀνθράκων ἄζεστον, ἵνα ἀναπνέῃ ἕως ἂν ὁ χυλὸς ἁπτομένῳ λιπαρὸς γίνηται. * Τοῦτο δὲ μελικρήτου * ὑδαρέος καθεψήσας, τὸ ἥμισυ λείπειν, ἔπειτα σέλινα ἐπιβάλλων, τοῦτο ψυχρὸν κατ' ὀλίγον δίδου. * Τοῦτο δὲ κριθὰς Ἀχιλληΐδας κοτύλην αὐήνας, ἄρας τὸν ἀθέρα καὶ πλύνας εὖ, ἐπιχέας ὕδατος χόεα, ἕψει, καὶ τὸ ἥμισυ ἀπολείπων, ψύχων δίδου πίνειν. * Τοῦτο δὲ Αἰθιοπικοῦ κυμίνου, κοτύλης δέκατον μέρος, ἐπιχέας τρία ἡμιχόεα ἕψε πηλῷ τριχώδει καταλείψας ἄζεστον, ἕως τρίτον μέρος λείπῃ, καὶ ψύχων, δίδου τοῦτο πρὸς πάντα καῦσον καὶ λοιπὸν πυρετόν. * Τοῦτο δὲ ὕδωρ οὐράνιον αὐτὸ καθ' αὐτό. * Τοῦτο δὲ πτισάνης κοτύλη, χόεα ὕδατος ἐπιχέας, λείπειν τὸ

* Τούτῳ
*Τὴν μὲν πόμα διδόσθαι ἁρμόζοντα τοῖς ἐν καύσοις πυρετοῖς.
*ὕδατος
* Τούτῳ
* Τούτῳ
* Τούτῳ
* Τούτῳ

que strepitus sit in pectore, verùm spiritum frequentem trahat, & pedes intumescant, & tussicula aliqua adsit, ne te decipiant hæc, sed thoracem pure plenum esse probe noris. A Proinde in terra Eretriade liquida, & valde trita ac tepida, linteum tenue tingito, eoq; thoracem circucirca integito: & qua parte primùm resiccatum fuerit, ea secato aut vrito, quàm proxime ad septũ trãsuersum, cauendo tamẽ ne hoc ipsum lædas: Si verò voles, ipsam terram Eretriadem illinito, & similiter velut in linteo considerato. Multi simul illinunt, ne quæ primùm illinũtur resiccentur. Post sectionem aut vstionem, linamẽto ex lino crudo vtere, & paulatim pus emitte. Cæterùm vbi secare vel vrere voles, corpori in eadem figura, in qua inter secandum aut vrendum futurum est, B notã imprimito, vt ne cutis te decipiat, si in figuræ trãsmutatione sursum aut deorsum magis cedat. Sed & tusses vitare oportet ex victu, vt ne rursus pus reuellant ad pulmonẽ. Malũ enim hoc est: quare permittendum est, vt ad sectionem q̃ citissime resiccetur. Postquam verò duodecima affuerit dies, reliquũ pus totũ emittito, & ex linteo linamentũ indito, & bis in die pus emittito, & ventrem supernum ex victu q̃ maxime resiccato. Atque hoc modo oportet etiam suppurationes ex vulneribus, & ex peripneumonia, & ex magnis destillationib⁹, & pulmone ad lateres prolapso, cõsiderare ac curare.

Frigefactoriæ potiones in febre ardenti. C

Frigefactorias potiones in febribus ardẽtibus quãdo voles, bibendas dato. Sunt autem multarum operationum: aliæ enim mictionem inducunt, aliæ alui egestionem, aliȩ vtrunq; prȩstãt, aliæ neutrum, aliæ solùm frigefaciunt, velut si quis in vas aquæ feruentis frigidã aquã infundat, aut ipsum vas ad frigidũ ventũ exponat. Dabis itaq; alias alijs. Neque enim dulces oĩbus cõducunt, neque acerbæ, neq; eadem omnes bibere possunt. I. Fauorum siccorum heminarũ duarum mensurã aqua macerato, & cõterens gustato, donec subdulcis aqua fiat, deinde excolato, & iniectis apijs bibendã dato. II. Seminis lini acetabulũ, aquæ heminis decem affusis, in noua D olla prunis imposita coquito, ac feruere sinito, vt trãspirent, donec succus ad tactũ pinguis fiat. III. Aquã mulsam aquosam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam paulatim exhibeto. IIII. Ordeũ Achilleum magnũ ac plenũ heminæ mensura siccato, & acutis spicis ablatis, vbi probe laueris, aquæ cõgio affuso, coquito ad dimidias, frigefacito ac bibendũ dato. V. Cumini Aethiopici heminæ decimæ parti, tres aquæ semicongios affunde, & olla luto piloso oblita, donec tertia pars restet, feruere sine: & frigidam hãc ad omnem ardentem aliamq; febrem exhibe. VI. Aquam cœlestem ipsam per seipsam præbe. VII. Ptisanæ heminæ congio aquæ affuso, ad

A ad dimidias coquito: deinde excolato, & apijs
iniectis frigidam dato. VIII. Prosunt & vina al-
ba aquosa ex vuis passis. IX. Prosunt & vuarum
passarum expressarũ retrimẽta aquosa. X. Vua-
rum passarum albarum exemptis vinaceis hemi
nam, radicum quinque folij manipulum, tundi
to, & affusis aquæ heminis viginti, ad dimidias
coquito, & frigidam hanc paulatim bibendam
dato. XI. Ad farinæ ordei pleni crassæ chœnicẽ
dimidiam, aquæ cõgium affundas, & quum iam
intumescunt crassæ farinę partes, manibus teras,
donec aqua alba fiat, & adianti pugillo iniecto,
sub dio per noctem exponito ac exhibeto. XII.
Ouorum trium aut quatuor cãdidum, in aquæ
congio concussum bibat. Hoc valde frigefacit,
B & ægrum ad aluum exonerandam conturbat.
XIII. Ordei torrefacti probe loti chœnicem di
midiam, in aquæ congio bis aut ter feruere sini-
to, & frigidam hanc exhibeto. XIIII. Ptisanæ
succum coctum tenuem, & vinum dulce dato.
Hoc vrinam ducit. XV. Cucumeris peponis co-
rio nudati pollinẽ ex aqua præbeto. Hæc potio
vrinã ciet, frigefacit, & sitim sedat. XVI. Eruum
in aqua præcoquito, deinde ollam nouã, in ma-
iorem ollam aqua plenam ponito, & alia aqua
eruo affusa, ad modicũ tempus coquito: postea
vbi coctum fuerit eruum, tertiam aquæ partem
reliquam excolatam bibendã dato, ita vt ad sin-
gulos cyathos, & cucumeris, & erui pollinẽ in-
spergas. Hoc constanter sitim sedat. XVII. Vi- 8
C num Thasium vetus parte vna, cum vigintiquin
que aquæ partibus dato. XVIII. Trifolium, cu-
cumeris pollinem, & crassam ordei farinam in
aqua macerato, & hãc bibendã dato. XIX. Apij
manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti
heminis decem ad tertias coquito. Hoc melle &
aqua dilutũ, aquosum bibat, adiãti pugillo inie-
cto. Hoc vrinã ducit, & aluum soluit. XX. Mala
odorata dulcia cõtundito, & aqua macerato, &
aquam bibendam dato. XXI. Mala cydonea eo-
dem modo, si aluus soluta fuerit in febre arden-
te. XXII. Quòd si morbus regius insuper corri-
piat, vuæ passæ albæ exemptis vinaceis, & cicerũ
alborum, vtrorumque dimidiam heminam, &
ordei Achillei magni ac pleni tantundẽ, & cni-
D ci tantundem, aquæ heminas decem, & apium,
& mentam, & coriandrum, de singulis parum,
terito, donec placide aqua dulcescat, & adianti
pugillo postea iniecto, vbi sub dio per noctẽ ex-
posuisti, exhibeto. Potes etiam alia his similia
imitari. Omnia verò per noctem sub dio expo- 9
sita dabis febrienti, exceptis his quibus alui plus
quàm conuenit fluunt. XXIII. Pulegij pugillos
tres, apij duplũ, in vino diluto coquito ac exhi-
beto: hoc vrinam ciet, & bilem per aluum trahit.

τὸ ἥμισυ ἑψῶν: ἔπειτα διηθήσας σέλινα ἐπιβα Vet. Cod.
λὼν, δίδου ψυχρόν. * Τοῦτο δὲ οἱ σαφίδιοι λευ- * Τούτῳ
κοὶ οἶνοι ὑδαρέες. * Τοῦτο δὲ τρύγες σεμφυλίτι- * Τούτῳ
δες σαφιδοῦται ὑδαρέες. * Τοῦτο δὲ ἀσταφὶς * Τούτῳ
λευκὴ ἄνευ γιγάρτων κοτύλη, καὶ πενταφύλλου ῥι-
ζέων χειροπληθῆ φλάσας, εἴκοσι κοτύλας ὕδα-
τος ἐπιχέας, ἀφεψήσας, καὶ τὸ ἥμισυ λείπων, δί-
δου ψυχρὸν κατ᾿ ὀλίγον. * Τοῦτο δὲ κρίμνων κρι- * Τούτῳ
θέων ἁδρῶν ἡμιχοίνικα, ὕδατος χόα ἐπιχέας, ὁ-
κόταν ἤδη ἀνοιδέῃ τὰ κρίμνα, τρίβειν τῇσι χερσὶν,
ἕως ἂν λευκὸν τὸ ὕδωρ γένηται, καὶ ἀδιάντου δραχ-
μίδα ἐμβαλὼν, ἀπαιθριάσας δίδου. * Τοῦτο * Τούτῳ
δὲ ᾠῶν τὸ λευκὸν τριῶν ἢ τεττάρων, κατακυ-
κῶν ἐν ὕδατος χοῒ πινέτω. τοῦτο δὲ ψύχει
σφόδρα, καὶ τὴν κοιλίην ὑπάγειν τὸν νοσέον-
τα προσκατακινεῖ. * Τοῦτο δὲ ἡμιχοίνικον κα- * Τούτῳ
χρύων εὖ ἀποπλύνας ἐν ὕδατος χοῒ, ζέσας δὶς ἢ
τρὶς, ψυχρὸν δίδου. * Τοῦτο δὲ πτισάνης χυλὸν, κά- * Τούτῳ
θεφθον λευκὸν, καὶ οἶνον γλυκὺν δίδου. τοῦτο οὐ-
ρα ἄγει. * Τοῦτο δὲ σικύου πέπονος, ἄνευ τοῦ δέρμα- * Τούτῳ
τος πάλης, ἐφ᾿ ὕδατι. τοῦτο οὐρέεται, καὶ ψύχει, καὶ
τὴν δίψαν παύει. * Τοῦτο δὲ ὀρόβους ἐν ὕδατι * Τούτῳ
προεψήσας, εἶτα χύτραν καινὴν ἐν χύτρῃ μείζονι
θεὶς, πλέῃ ὕδατος, ἐπιχέας ἕτερον ὕδωρ τοῖσιν
ὀρόβοισιν ἕψε ὀλίγον χρόνον. εἶτα ἀποχέας τὸ τρί-
τον μέρος, ἐπειδ᾿ ἂν κάθεφθοι ἔωσιν οἱ ὄροβοι ψύ-
ξας δίδου, κατὰ κύαθον ἐπιπάσσων τῆς τοῦ σικύου
πάλης, τὴν ἐκ τῶν ὀρόβων πάλην. τοῦτο δὲ βε-
βαίως δίψαν παύει. * Τοῦτο δὲ θάσιον οἶνον πα- * Τούτῳ
λαιὸν, πέντε καὶ εἴκοσιν ὕδατος καὶ ἕνα οἴνου δίδου.
* Τοῦτο δὲ τρίφυλλον τὸ σικυῶδες, ἐν ὕδατι καὶ κρί- * Τούτῳ
μνα κριθέων, βρέχων δίδου. * Τοῦτο δὲ σέλινα, * Τούτῳ
ὅσον τρὶς τῇ χειρὶ περιλαβεῖν, καὶ γλήχους δραχ-
μίδας δύο ἑψῶν, ἐν ὄξευς κοτύλῃσι δέκα ὡς τρί-
τον μέρος λείπῃς. Τοῦτο μέλιτι καὶ ὕδατι κερα-
νὺς ὑδαρὲς, πινέτω, ἀδιάντου δραχμίδα ἐμβάλ-
λων. τοῦτο δὲ οὖρον ἄγει καὶ τὴν κοιλίην λύει. * Τοῦ- * Τούτῳ
το δὲ μῆλα εὐώδεα γλυκέα φλάσας, καὶ ἐν ὕδατι
ἀποβρέξας, δίδου πίνειν τὸ ὕδωρ. * Τοῦτο δὲ μῆ- * Τούτῳ
λα κυδώνια ὡσαύτως ἢν ἡ κοιλίη λελυμένη ᾖ, ἐν
πυρετῷ καυσώδει. Ικτέρου δὲ ἐπιλαβόντος, ἀστα-
φίδος λευκῆς ἄνευ γιγάρτων καὶ ἐρεβίνθων λευ-
κῶν, ἡμικοτύλιον ἀμφοτέρων, καὶ κριθέων Ἀχιλ-
ληΐδων ἴσον, καὶ κνίκου ἴσον, ὕδατος κοτύλας δέκα,
καὶ σέλινα, καὶ μίνθην, καὶ κορίαννον, ὀλίγον ἑκάστου ἀνα-
τρίβειν, ἕως ἂν ἠρέμα γλυκανθῇ, καὶ ἀδιάντου δραχ-
μίδα ὕστερον ἐμβαλὼν, αἰθριήσας δίδου. * Τοῦ- * Τούτῳ
το δὲ καὶ τὰ τούτοισιν ὅμοια μιμέεσθαι. Πάντα
δὲ τῷ πυρέσσοντι αἰθριασμένα δίδου, πλὴν οἷσιν
αἱ κοιλίαι μᾶλλον τοῦ δέοντος ῥέουσιν. * Τοῦτο δὲ * Τούτῳ
γλήχους δραχμίδας τρεῖς, σελίνου διπλάσιον
οἴνῳ κεκρημένῳ ἑψῶν, δίδου: τοῦτο δὲ οὐρεῖται, καὶ
διὰ τῆς κοιλίης χολὴν ἄγει.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. tertium de Morbis.

1 Hunc si cures. *Auctorem huius libri diuersum esse, ab eo, qui superiorem composuit, inde colligi potest, quod statim initio dicit se in superiori libro, de febribus tractasse, cum tamen non tractauerit, præterea phrasis huius libri, atque superiorum ita differunt, vt vnusquisque, vel mediocris iudicij facile possit intelligere, non eundem scriptorem superiores, atque hunc composuisse, est tamen huius libri doctrina, multo melior quàm superiorum duorum, sed & quod hoc in loco scribit, de mißione sanguinis, quam ex tot partibus & tandem ex vniuerso corpore fieri mandat, absurdum est, atque ab Hippocratis prudentia, & in medendo dexteritate valde alienum; neque enim in morbo adeo exitiali, & in quo vires cito labantur, tantam sanguinis mißionem sustineri posse verisimile est.*

2 Ita vt de nucibus. *Varro in satyra περὶ ἐδεσμάτων, vt est apud Gellium lib. vij. cap. xvj. inter edulia, quæ tanquam præstantiora veteres ex varijs terrarum orbis regionibus conquirebant, nuces Thasias adnumerat, vt iure Plinius eas, & Albenses suo tempore celebratas dixerit lib. xv. cap. xxij. Cæterum an hic propter excellentiam, an vero propter aliquam aliam conditionem in vtero commendet ignoro, attamen scio græcas nuces, sub quibus etiam Thasiæ complectuntur, ab eodem Plinio lib. xxiij. cap. viij. ad morbum regium commendari addito absynthio & aceto. Illud quoque verum est, sub nucum nomine intelligi etiam amygdalas; etenim Athenæus lib. ij. dipnosoph. ex sententia Eracleonis Ephesij, perhibet amygdalas à veteribus nuces esse vocatas, de amygdalis vero Thasijs ibidem Diphilus ita loquitur, τῶν δὲ ξηρῶν τὰ θάσια, καὶ κυπρεῖα ἁπαλὰ ὄντα αὖ ἐκκριτότερα ἐστι. ficuum vero Thasiorum meminit Aretæus in curatione morbi articularis.*

3 Et crura interdum. *Hunc locum videtur indicasse Cælius Aurelianus lib. iij. de acut. cap. vj. vbi ita scribit. His etiam crura contrahuntur, & neq; manus distenduntur, digitos conductos, atque implicitos habent, vt Hippoc. ait; & maiorem digitum hoc est pollicem cum cæteris tenent, vt frequentius contingit, se quoque continere non possunt, sed quadam mobilitate resiliunt, cum dolor irruerit.*

4 Sin minus follem. *Huiusmodi auxilium etiã à Polybo in lib. περὶ παθῶν, probatum inuenitur, sed illud hoc in loco monere placet, ab Hippoc. nunquam inueniri nominatum colicum dolorem, immo vero Plin. lib. xxvj. cap. j. tradit primum omnium Principem Tiberium Coli dolorem fuisse expertum, sed hac de re fusius in varijs lectionibus tractaui. Nunc sciendum ab Auic. instrumentum quoddam proponi in Colicorum curatione ad immittendos clysteres, atque extrahendos flatus, quod contrarium est ab Hippocrate proposito.*

5 Oportet igitur. *Id fere in omnibus euacuationibus perpetuum est, vt vbi duæ simul fiant, præsertim in longinquis & penè contrarijs regionibus, vna alteram impediat, atque ob id iure, vbi sputum educendum est, male faciunt, qui vel vrinam, vel aluum copiosè ciere tentant. Eandem sententiam habet infra, vbi tractans de Pleuritide dorsi, scribit expuenti iam biliosa pharmacum non esse exhibendum, quia si detur, sputa sursum educi nequeunt. Quod porro dicit ex suppressa aluo febres fieri acutiores, etiam ab Alexandro in probl. scriptis mandatum est.*

6 Est autem & sanguinea. *Huic contraria videtur Gal. sententia vj. Epid. com. iij. tex. xliij. & ij. comm. in lib. de humor. tex. xxxiij. vbi scribit mitißimas omnium pleuritides esse, quæ ex sanguine fiunt: Hippocratem tamen sequitur Celsus, cap. v. nisi quod, vt Hippoc. biliosam pleuritidem facit mitiorem, sic Celsus pituitosam. Hanc contradictionem dissoluimus in tract. de pleuritide, dum publicè eam tractaremus. Est enim facta à puro sanguine sane blandißima omnium, sed vbi sanguis alijs humoribus commixtus facit inflammationem multo deterior habetur.*

7 Florem aeris. *Quem locum flos aeris habeat inter cætera medicamenta, quæ hoc in loco numerantur, & quomodo in pleuritide eius vsus præsertim potu sumpti conuenire queat non facile video, quare potius suspicor locum esse mendosum, sicut & infra, vbi idem repetit remedium, nec me mouet, quod Dioscorides tradat, huiusmodi florem quaternum obolorum pondere datum crassum humorem extrahere, quoniam id forsan alui euacuatione præstat, non per sputum, vt requiritur in pleuritide.*

8 Vinum Thasium. *Vino Maroneo docuit Homerus viginti partes, aquæ ob eximiam eius vim miscendas, sed id sanis præcepit, nunc vero cum Hippoc. de febre ardente agat, non est mirum si vino Thasio, quod Maroneo multo erat imbecillius vigintiquinque partes aquæ miscendas præcipit, nempe cum vinum, vt sit veluti aquæ vehiculum, & non ob aliam rationem commisceat. Quare, si quando ægri nimium sint morosi in petendo vino, exemplo Hippoc. licebit eos mixtione simili consolari. Valde enim desiderata, etiam si sint paulo deteriora non desideratis, anteponenda esse docuit Hipp. in aphor.*

9 Omnia vero per noctem. *In febre ardente omnia valde refrigerata conueniunt; cur autem, vbi aluus fluit ea neget, puto hanc esse causam, quia frigida ex se, vt ij. aph. Hippoc. docet, moueat aluum, quem si iam sponte concitatum inueniat proculdubio fluxum ita auget, vt virtutibus omnibus maximum periculum immineat.*

HIPPOCRATIS COI DE MORBIS, LIBER IIII.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΝΟΥΣΩΝ ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Argumentum in lib. quartum de Morbis.

De humoribus, bile, pituita, sanguine, Aqua; Quomodo à potibus fiant, quæ eorum principia, quæ generatio. De cibis, & excrementis, De febribus; Quæ morborum principia, De lumbricis, calculis, et Hydrope.

A AD hominis generationẽ de omnibus & viri & mulieris parti-
bus semẽ progressum, & in vte-
rum muliebrem illapsum con-
densatur, temporeq; veniente
natura hominis formam referens ex ipso produ
citur. Habet aũt & mulier, & vir, quatuor spe-
cies humoris in corpore, à quibus morbi fiunt,
qui non à violẽtia aliqua fiunt. Sunt aũt species
hæ, Pituita, Sanguis, Bilis, & Hydrops siue aqua:
& de his non minima, neq; debilissima, in semẽ
procedit portio. Et quia aïal ſm parentes nascit,
B tot humorũ species, & sanorũ & morbosorũ in
seipso habet. Ostendã aũt quæ in vnaquaq; ha-
rũ specierũ & plura & pauciora in corpore fiũt,
& à quo ægrotãt. Et ꝙ morbi in imparibus die-
bus iudicantur. Et quæ sint morborũ principia.
Et qualia singula ex ipsis in corpore efficiant, vt
morbum inducant, & à quo rigor febrilis fiat, &
cur post ipsum febris irruit. Primũ aũt demon-
strare volo, quõ bilis, & sanguis, & hydrops, &
pituita, copiosiora & pauciora fiãt à cibis & po-
tibus, hoc modo. Ventriculus dũ plenus est, om
niũ horum corpori fons est. Verum vbi vacuus
C est, à corpore eliquato trahit. Sunt autem & alij
fontes quatuor, à quibus vnusquisq; horum hu-
morum in corpus procedit, postquam sanè ipsi
à ventriculo acceperunt: & hi quoque fontes
vbi euacuantur, de corpore accipiunt. Sed & ip-
sum corpus attrahit, vbi ventriculus in seipso
quid habuerit. Et sanè Sanguini fons est cor,
Pituitæ caput, Aquæ splen, Bili locus folliculi
in hepate: hi sunt quatuor humoribsu his fon-
tes, ventriculo excepto. Ex his autem maxime
cauí

ΤΟῦ ἀνθρώπου ἐς τὴν γένεσιν ἀπὸ πάν- Vet. Cod.
των τῶν μελέων τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυ-
ναικὸς ἐλθὸν τὸ σπέρμα, καὶ ἐς τὰς
μήτρας τῆς γυναικὸς πεσὸν, ἐπά-
γη, χρόνου δὲ γενομένου, φύσις ἀν-
θρωποειδὴς ἐγένετο ἐξ αὐτέου. Ἔχει δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ
1 ὁ ἀνὴρ, τέσσαρας ἰδέας ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι, ἀφ᾽ ὧν
νοῦσοι γίνονται, ὁκόσα μὴ ἀπὸ βίης νοσήματα γίνον-
ται. Αὗται δὲ αἱ ἰδέαι εἰσὶ, φλέγμα, αἷμα, χολὴ, καὶ
*ὕδερος, καὶ ἀπὸ τούτων ἐς τὸ σπέρμα, οὐκ ἐλάχιστον * ὕδωρ
οὐδὲ ἀσθενέστατον συνέρχεται. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ζῶον
ἐγένετο κατὰ τοὺς τοκῆας, τοσαύτας ἰδέας ὑγροῦ ὑγιη-
ροῦ τε καὶ νοσηροῦ, ἔχει ἐν ἑωυτῷ. Ἀποφανέω δὲ ὁκό-
σα ἐν ἑκάστῃ τουτέων τῶν ἰδέων καὶ πλείω καὶ ἐλάσσω
ἐν τῷ σώματι γίνεται. Καὶ ὑπὸ τούτου νοσέουσι. Καὶ
ὅ,τι αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι,
καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσί. καὶ ὁκοῖα αὐτέων ἑκά-
στη ἐν τῷ σώματι ἐργασαμένη τὴν νοῦσον ἐπάγει, καὶ
ὑπὸ τὸ αὐτὸ ῥῖγος πυρετῶδες γίνεται, καὶ διότι τὸ
πῦρ ἐπιπίπτει μετ᾽ αὐτό. Ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι πρῶ-
τον, πῶς ἡ χολὴ, καὶ τὸ αἷμα, καὶ ὁ ὕδρωψ, καὶ τὸ φλέ-
γμα, πλείονα καὶ ἐλάσσονα γίνεται, ἀπὸ τῶν βρωμά-
των καὶ τῶν πομάτων, τρόπῳ τοιῷδε. Ἡ κοιλίη τῷ
σώματι πάντων πηγή ἐστι πλέη ἐοῦσα. Κενεὴ δὲ
γενομένη, ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τοῦ σώματος τηκομέ-
νου. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι πηγαὶ τέσσαρες ἀφ᾽ ὧν χωρέει
τούτων ἕκαστον ἐς τὸ σῶμα, *ἐπ᾽ ἢν οὖν αὗται ἀπὸ τῆς *ὅταν
κοιλίης λάβωσι, καὶ αὗται ἐπ᾽ ἢν κενῶνται, ἀπὸ τοῦ
σώματος ἐπαυρίσκονται. ἕλκει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶ-
μα, ἐπ᾽ ἢν ἡ κοιλίη τι ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. Τῷ μὲν δὴ αἵ-
2 ματι ἡ καρδίη, πηγή ἐστι, τῷ δὲ φλέγματι, ἡ κε-
φαλὴ, τῷ δὲ ὕδατι, ὁ σπλὴν, τῇ δὲ χολῇ, τὸ χω-
ρίον, τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι. αὗται αἱ τέσσαρες τουτέοι-
σιν εἰσὶ πηγαὶ, ἄνευ τῆς κοιλίης. Ἀπὸ τούτων δὲ εἰσὶ

Vet.Cod. κοιλότατα, ἡ κεφαλὴ, καὶ ὁ σπλήν. εὐρυχωρίη γὰρ ἐν αὐτῷ πλείστη ἐστίν. Ἀλλὰ περὶ τούτου, ὀλίγον ὕστερον ἀποφανέω κάλλιον. Ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτως. Ἐν τοῖσι βρωτοῖσι καὶ τοῖσι ποτοῖσιν ἔνεστι πᾶσι, καὶ χολῶδές τι, καὶ ὑδρωπῶδες, καὶ αἱματῶδες, καὶ φλεγματῶδες, τῇ μὲν πλέον, τῇ δὲ ἔλασσον. διότι καὶ διαφέρει τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα ἀλλήλων ἐς τὴν ὑγιείην, καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. Ἐπὴν δὲ φάγῃ ἢ πίῃ ὁ ἄνθρωπος, ἕλκει τὸ σῶμα ἐς ἑωυτὸν ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἰκμάδος τῆς εἰρημένης, καὶ αἱ πηγαὶ ἕλκουσι διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην, καὶ διαδιδῶσι τῷ σώματι. Ὥσπερ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην. ἔχει γὰρ ὧδε ἡ γῆ ἐν ἑωυτῇ δυνάμιας παντοίας καὶ ἀναρίθμους. Ὁκόσα γὰρ ἐν αὐτῇ φύεται, πᾶσιν ἰκμάδα παρέχει ὁμοίην ἑκάστῳ, οἷον καὶ αὐτὸ τὸ φυόμενον αὐτῷ ὁμοίην κατὰ ξυγγενὲς ἔχει, καὶ ἕλκει ἕκαστον ἀπὸ τῆς γῆς τροφὴν, οἷόν περ καὶ αὐτό ἐστι. Τό, τε γὰρ ῥόδον ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἰκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστί. Καὶ τὸ σκόροδον ἕλκει ἀπὸ τῆς γῆς ἰκμάδα τοιαύτην, οἷόν περ καὶ αὐτὸ δυνάμει ἐστὶ, καὶ τ' ἄλλα πάντα τὰ φυόμενα, ἕλκει ἐκ τῆς γῆς καθ' ἑωυτὸ ἕκαστον. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο οὕτως εἶχεν, οὐκ ἂν ἐφύετο τὰ φυόμενα ὅμοια τοῖσι σπέρμασιν. Ὅτῳ δὲ τῶν φυομένων ἐν τῇ γῇ ἰκμὰς κατὰ συγγένειαν τοῦ δέοντος πολλῷ πλέων ἐστὶ, νοσέει ἐκεῖνο τὸ φυτόν. Ὅτῳ δὲ ἐλάσσων τοῦ καιροῦ, ἐκεῖνο αὐαίνεται. Ἢν δὲ ἐξ ἀρχῆς μὴ ἐνῇ ἰκμὰς τῷ φυτῷ, ἣν ἕλκει κατὰ τὸ συγγενὲς, οὐδ' ἂν βλαστῆσαι δύναιτο. Παρέχει δὲ νοηθῆναι, ὅτι εἰ μὴ ἔχει ἰκμάδα κατὰ φύσιν τὸ φυτὸν, οὐ βλαστάνει τὴν ἀρχήν. ἡ γὰρ Ἰωνίη χώρη καὶ ἡ Πελοπόννησος, τοῦ ἡλίου τῶν ὡρέων οὐχ ἥκιστα καίεται, ὥς τε δύνασθαι ἐξαρκεῖν τοῖσι φυομένοισι τὸν ἥλιον. Ἀλλ' ὅμως οὐ δυνατὸν πολλῶν ἤδη πειραζομένων, οὔτε ἐν Ἰωνίῃ, οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ, Σίλφιον* φῦσαι. Ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ, αὐτόματον φύεται. Οὐ γάρ ἐστιν οὔτε ἐν Ἰωνίῃ, οὔτε ἐν Πελοποννήσῳ ἰκμὰς τοιαύτη, ὥς τε τρέφειν αὐτό. Ὅτι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα, ὅσα τοῦ ἡλίου ἐξαρκέοντος αἱ χῶραι οὐ δύνανται τῶν θεραπευμάτων τρέφειν, ἄλλαι δὲ φύουσιν αὐτόματα, παρέχει καὶ τοῦτο σκέψασθαι ὃ μέλλω ἐρέειν, ὁκόσον χῶρος χώρου κάρτα πλησιάζων διαφέρει ἐς τὴν ἡδονὴν τοῦ ἡλίου ὁμοίως ἐξαρκέοντος. ἔνθα μὲν γὰρ τῆς γῆς ἰκμάς ἐστιν, ἥτις τὸν οἶνον ἡδὺν παρέξει, ἔνθα δὲ, οὔ. Ἔστι δὲ καὶ ἄγρια φυόμενα ἐν χωρίῳ οὐκ ὀλίγα. μεταρθέντα δὲ ὁκόσον ὀργυιὴν, οὐκ ἂν εὕρης ἔτι φυόμενα. Οὐ γὰρ ἔχει ἡ γῆ μεταρθέντι τοιαύτην ἰκμάδα οἵην τοῖσιν ἀγρίοισι φυτοῖσιν ἐκείνη παρεῖχεν. Ἔστι γὰρ αὐτοῖσι, τὰ μὲν ἰωδέστερα, τὰ δὲ ὑγρότερα, τὰ δὲ γλυκύτερα, τὰ δὲ ξηρότερα, τὰ δὲ τρηχύτερα, ἄλλα δὲ μυρία ἄλλως ἔχει. μυρίαι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάμιες εἰσί. Καὶ διὰ ταῦτα τὰ γένεα ἐκ τῆς γῆς πρῶτον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ὅμοιον ἔφυ, ὅτι μὴ συγγενὲς, ἄγρια δέ μοι δοκέει ταῦτα πάντα εἶναι, ἄνθρωποι δὲ ταῦτα ἡμέρωσαν ἐργαζόμενοι καρποφορέειν κατὰ τὸ σπέρμα ἕκαστον. ἕλκει γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην, καὶ τούτοισιν αὔξεται

*φῦναι

cavi sunt, Caput & Splen. Nā in hoc ipso maxima amplitudo est. Verū de hoc paulo postea darius dicā. Quin & hoc sic se hēt. In oībus cibis ac potibus & biliosi quid est, & aquosi, & sanguinei, & pituitosi: in alio plus, in alio minus. Quapropter & q̄ edunt ac bibunt, alia alijs pstant ad sanitatē. Atq; hæc mihi de hoc dicta sunt. Postq̄ verò comedit aut bibit homo, corpus ī seipsum humorē relatū ex vētriculo, & fontes trahunt p venas de vētriculo, similis humor similē, & corpori distribuunt. Quemadmodū ēt in plantis similis humor similē trahit de terra. Habet enim eodē modo terra omnigenas in se ipsa ac innumeras facultates. Quæcūq; enim in ipsa nascunt, his oībus exhibet humorē similē vnicuiq;, qualē & hoc ipsum quod nascit sibi similē, iuxta cognationē habet: & trahit vnūquodq; de terra alimentū, quale ēt ipsum existit. Nā & rosa de terra trahit talē humorē, qualis ipsa in potētia est: & alliū de terra humorē eiusmodi trahit, quale ipsum in potētia est. Et alia oīa terræ nascentia, ex terra trahūt, singula iuxta seipsa. Si enim hæc res non ita se haberet, non nascerentur plātæ similes seminibus. Cui porrò plantæ in terra cognatus humor multo vberior est, q̄ conuenit, ea planta ægrotat. Cui vero paucior q̄ opportunū est, ea resiccatur. At si ab initio nō insit terrę humor, quē plāta iuxta cognationē trahat, ne germinare quidē poterit. Intelligētia aūt huius rei, quod si nō habeat planta humorem ſm naturā, ne ab initio quidē germinet, inde nobis suppeditat. Ionia .n. regio, & Peloponesus pro tpibus anni à sole nō minime calet ac illustrat, vt sol nascētibus è terra sufficere posit, attamē fieri non potest, multis frustra iam id tentantibus, vt in Ionia aut Peloponeso Silphium nascatur. At in Libya sua sponte nascitur. Non enim est neq; in Peloponeso eiusmodi humor, qui ipsum alere posit. Quum aūt sint & aliæ multæ medicinæ, quas sole sufficiēte, regiones alere non pnt, aliæ vero sua spōte pducūt, hoc ipsum eius quod nūc dicturus sum cōsiderandi occasionē exhibet, q̄tū videlicet locus alteri loco ēt valde vicinus pstet ad iucundi vini productionē, sole æqualiter sufficiēte. Hìc etenim in terra humor est, qui vinū suaue exhibere pōt, illic nō est. Sunt ēt syluestria nō pauca in loco nascentia, q̄ ad orgyæ seu cubitorū quatuor spatiū trāslata, nasci minime cōperias. Nō enim habet terra talē humorē trāslato, qualē illa syluestribus plātis exhibebat. Sūt enim ex ipsis quædam venenosiores, alię humidiores, aliæ dulciores, aliæ ficciores, alię asperiores, & innumeræ aliæ aliter se hnt. Innumeræ .n. sunt in ipsa terra facultates. Et pp hæc genera primū nihil alteri simile ex terra productū est,
3 quod non esset cognatum. Et mihi sanè videntur hæ oēs plantę syluestres fuisse: verum homines ipsas mansuefecerunt, fructū ferre efficiētes vnāquamque iuxta suum semen. Trahit enim similis humor similē ex terra, & ex hoc augescit

A B C D

ταται ac

A ac nutritur: & nullum ex terrę nascentibus alteri simile est, quod non ęqualem, neque similē humorem ex terra trahat. Et omnia quæ nascūtur in cibi ac potus vsum venientia, multas facultates de terra ad se trahunt, & in omnibus est alites de terra ad se trahunt, & in omnibus est aliquid pituitosi ac sanguinei. Et ex hoc adeò ad hanc demonstrationis necessitatem deueni, ꝙ à cibis ac potibus in ventriculum procedentibus trahit corpus, secūdum fontes, quos nominaui, similis humor similem per venas. Referā quoque aliud argumentum, ꝙ singula, prout relatū est, trahant, & simul dicam, vnde pituita in corpore gignatur. Vbi quis caseum comedit, aut aliquid acre, aut aliud quid edit aut bibit, quod pituitosum est, statim ipsi ad os ac nares accurrit:

B atque hoc ita fieri partim omnes videmus, partim ita esse credere oportet, ex his quæ ego referam. Assero itaque, quod quantum in cibo aut potu pituitæ inest, illud vbi ad vētriculum peruenit, partim corpus ad se ipsum trahit, partim caput, vt quod cauum sit, & velut cucurbita corpori incūbat, ad se trahit, vtpote viscosa existēte pituita, ita vt hanc alia per aliā sequatur ad caput: & q̃ quidem recens ex cibo generatur pituita, in capite manet: vetus aūt, prout copiosior est recens, ab ipsa violēter extruditur. Quapropter vbi quis edit aut bibit aliquid pituitosi, exscreat pituitā. Habet aūt & hæc res se hoc modo. Si vbi edit aut bibit quid pituitosi homo, non rursus exeat quod redūdat, neq; per os, neq; per nares,

C necesse est ipsum manere ī capite, aut ad corpus descendere de capite, & ad ventriculū peruenire. Ac optimum quidē fuerit, si ad ventriculum perueniat. Exire .n. poterit vnà cū stercore: & si quidē multū fuerit ac humidum, stercus humectare poterit: Si verò modicū, non hoc effecerit. At si in capite maneat: multum dolorem capiti exhibuerit, quum in venis est: Si verò modicū, nō hoc fecerit. Significationem aūt de se præbet copiosumne, sit an modicū. Quòd si ad corpus deueniat, atq; illic alio humori ammixtū fuerit, siquidē multa fuerit pituita, statim corpus læserit: si verò pauca, nō adeò lædere poterit, quum magnū sit corpus, si non & aliud quoddam principium ipsi reliquū sit. Verum tēporis progres-

D su, si alia pituita superaccedat, lædi vtiq; possit. At si corpus vesicæ ac ventriculo deleget, atque hæc foras perferant, nihil mali ex ipsa habuerit. In hoc igitur sermone demonstratum est, qūo caput pituitam ex ventriculo trahat, & simile ad simile perueniat, & simul à me dictum est, qūo & quare copiosior pituita homini à cibis ac potibus fiat. Nūc vero dicā de bile, quomodo & cur copiosior in corpore fiat, & qūo locus folliculi in hepate ipsam trahat. Habet se res hoc modo. Postquā comedit & bibit homo aliquid amari, quodq́ biliosum ac leue est, copiosior etiam bilis fit in hepate, & statim dolet hepar, quod pueri cor vocant: atque hoc ita fieri videmus, & clarum nobis est quod à cibo aut potu factum est.

Trahit

ται καὶ τρέφεται, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρῳ ὅμοιόν ἐστι τῶν φυομένων, οὔτε ἴσην, οὔτε ὁμοίην ἐκ τῆς γῆς ἰκμάδα ἕλκον. Ελκει δὲ ἕκαστον τῶν φυομένων βρωτῶν τε καὶ ποτῶν ἐν ἑωυτῷ, πολλὰς δυνάμιας ἀπὸ τῆς γῆς, ἐν παντὶ δέ ἐστι τὶ φλεγματώδεος, καὶ αἱματώδεος. ἀνάγκην οὖν τῷδε προσηγάγόμην, ὅτι ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν ἐς τὴν κοιλίην χωρεόντων, ἕλκει τὸ σῶμα, αὐτὰς πηγὰς ἃς ὠνόμασα, ἡ ὁμοίη ἰκμὰς τὴν ὁμοίην διὰ φλεβῶν. Σημήϊον δὲ ἀποφανέω ἕτερον τόδε, ὅτι ἕλκει ἕκαστον κατὰ τὰ εἰρημένα, καὶ ἅμα φράσω, ὅθεν τὸ φλέγμα γίνεται ἐν τῷ σώματι. Επὴν τις φάγῃ τυρὸν, ἢ ὅ, τι ἐστὶ δριμὺ, ἢ ἄλλό τι φάγῃ, ἢ πίῃ, ὅ, τί ἐστι φλεγματῶδες, αὐτίκα οἱ ἐπιθέει ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ τοῦτο οὕτως γινόμενον πάντες ἑωρέομεν. Τοῦτο δὲ χρὴ ἐλπίσαι, ὅθεν ἐγὼ ἐρέω. Φημὶ δὲ, ὁκόσον ἐν τῷ βρώματι ἢ πόματι φλεγματῶδες ἐνῇ, κείνου ἐς τὴν κοιλίην ἐλθόντος, τὸ μὲν σῶμα ἕλκει ἐς ἑωυτό, τὸ δὲ ἡ κεφαλὴ κοίλη ἐοῦσα, καὶ ὥσπερ σικύη ἐπικειμένη, ἕλκει τὸ φλέγμα, ἅτε γλίσχρον ἐόν. ἕπεται δὲ τούτῳ τὸ ἕτερον διὰ τοῦ ἑτέρου ἐς τὴν κεφαλὴν, τὸ μὲν νέον φλέγμα τὸ γινόμενον ἐκ βρώματος, μένει ἐν τῇ κεφαλῇ, τὸ δὲ παλαιὸν ὁκόσῳ πλεῖον, τὸ νέον ὑπ' ἐκείνου βιώμενον ἐξέρχεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὴν τις φάγῃ ἢ πίῃ ὅ, τι φλεγματῶδες, ἀποχρέμπτεται φλέγμα, ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτως. Ην φαγόντος τι ἢ πιόντος τοῦ ἀνθρώπου ὅ, τί ἐστι φλεγματῶδες, μὴ ἐξέλθοι πάλιν, ἐν ὅσῳ πλέον ἐγένετο μήτε κατὰ τὸ στόμα, μήτε κατὰ τὰς ῥῖνας, ἀνάγκη ἐστὶ μένειν αὐτὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐς τὸ σῶμα κατελθεῖν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐς τὴν κοιλίην ἀφικέσθαι, καὶ ἄριστον ἂν συμβαίνη, εἰ

4 ἐς τὴν κοιλίην ἀφίκοιτο, ἐξέλθοι γὰρ ἂν σὺν τῇ κόπρῳ. εἰ μὲν πολλὸν εἴη καὶ ὑγρὸν, ὑγρήνειε τὴν κόπρον, εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειεν, εἰ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ μείνειε, πολλὸν ἂν πόνον παρέχοι τῇ κεφαλῇ, ἐν τῇσι φλεψὶν ἐόν, εἰ δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ποιήσειε τοῦτο. Επισημαίνοι δ' ἂν, ἢ πλέον ἢ ἔλασσον. Ην δὲ ἐς τὸ σῶμα ἀφίκηται, κεῖσε οἱ μέμικται τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι, κὴν μὲν πολλὸν ἔῃ τὸ φλέγμα, ἐσάσειεν ἐς τὸ σῶμα αὐτίκα. ἢν δὲ ὀλίγον, οὐκ ἂν ἐσάσειεν, ἅτε μέγα τὸ σῶμα ἐὸν, εἰ μήτις οἱ ἀρχὴ ὑπολείποιτο καὶ ἄλλη, χρόνῳ δὲ ἢν μὲν ἕτερον ἐπιγίνηται φλέγμα, σινέοιτο ἄν. Ην δὲ δὲ τὸ σῶμα τῇ κύστει καὶ τῇ κοιλίῃ διαφέρῃ, καὶ ταῦτα ἔξω διοίσῃ, οὐδὲν ἂν κακὸν ἐξ αὐτέου σχοίη. ἐν τούτῳ μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἀποπέφανται ὅκως ἡ κεφαλὴ ἐκ τῆς κοιλίης φλέγμα ἕλκῃ. τό, τε ὅμοιον ἔρχεται πρὸς τὸ ὅμοιον, καὶ ἅμα εἴρηταί μοι, ὅκως τε καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἀνθρώπῳ, ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ χολῆς, ὅκως τε καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅκως ἕλκῃ τὸ χωρίον αὐτέην, τὸ ἐπὶ τοῦ ἥπατος. Εχει δὲ οὕτως. Επὴν φάγῃ καὶ πίῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅ, τί ἐστι πικρὸν,

5 καὶ ἄλλως χολῶδες, καὶ κοῦφον, πλείων καὶ ἡ χολὴ γίνεται ἐπὶ τῷ ἥπατι, καὶ αὐτίκα ἀλγέει τὸ ἧπαρ, ὅπερ οἱ παῖδες καρδίην καλέουσι, καὶ τοῦτο εἰσείδομεν γινόμενον, καὶ ἐμφανὲς ἡμῖν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ βρώματος ἢ τοῦ ποτοῦ ἐγίνετο.

Vet. Cod.

Vet. Cod. Ἕλκει μὲν γὰρ τὸ σῶμα εἰς ἑωυτὸ, ἀπὸ τῶν βρωμάτων τὴν πᾶσαν ἰκμάδα τὴν εἰρημένην. Ἕλκει δὲ καὶ τὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι ἐς ἑωυτὸ, ὅ, τι ἂν αὐτόθι οἱ χολῶδες ἐνῇ. Καὶ ἢν ἐξαπίνης πολλὴ γένηται ἡ χολὴ, ὀδυνᾶται τὸ ἧπαρ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπὸ τῆς νηδύος πλέον γίνεται. Τούτου γὰρ γινομένου, ἔρχεται ἀπὸ τῆς παλαιῆς χολῆς διὰ τὴν πληθὺν ἐς τὴν κοιλίην, καὶ στρόφος ἐκ τούτου τῇ κοιλίῃ γίνεται, καὶ ἐξέρχεται* αὐτέης, τὸ μὲν κατὰ τὴν κύστιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν κοιλίην, καὶ οὕτως ἐλάχιστον ἐς τὸν ἄνθρωπον γίνεται, καὶ παύονται οἱ πόνοι. Ἢν δὲ τούτων μηδ᾽ ἕτερον γένηται, χωρέει τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς παλαιῆς ἐς τὸ σῶμα, διαδίδοται γὰρ ἐς αὐτό: κἢν μὲν πουλὺ ἔῃ, αὐτίκα ἐπισημαίνει μιχθεῖσα τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ. ἢν δὲ ὀλίγη, οὐκ ἂν ἐσάσειεν, ἅτε μέγα τὸ σῶμα ἐὸν, ἢν μήτις καὶ ἄλλη ἀρχὴ ὑπογένηται. Χρόνῳ δὲ ἢν μὲν ἑτέρη χολὴ ἐπιγένηται, πλείω σίνεται τὸν ἄνθρωπον. Ἢν δὲ μὴ ἐπιγένηται, διηθήσειεν ἂν τὸ σῶμα, ὥστε τὴν χολὴν προϊέναι, ἅσσα δέ ἐστι χολώδεα, ἕτερα γὰρ τῶν ἑτέρων τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα φάρμακά ἐστιν. οὕτω δὴ καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα σινεόμενα φάρμακά ἐστιν, ὑφ᾽ ἑτέρου ἕτερον ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην τῇ ἑωυτοῦ δυνάμει, αἰτίην ἔχον τὸ κρατηθὲν ἔξω, καὶ σινέεται τοῦτο. Ἐπὴν δὲ ἐπιγένηται ἄλλη χολὴ ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην πιπτόντων, νόσος ἐντεῦθεν γίνεται. Ἐν τούτῳ δὲ ἐγὼ ἐπεσήμηνον, ὅκως ἡ χολὴ, καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ ὅτι ἕλκει ἐς ἑωυτὸ χωρίον τὸ ἐπὶ τῷ ἥπατι κατὰ τὸ ὅμοιον τὸ χολῶδες ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ὕδρωπος, ὥστε καὶ διότι πλείων γίνεται ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅκως ἕλκῃ ὁ σπλὴν ἐς ἑωυτόν. Φημὶ δὲ ἐπὴν ὁ ἄνθρωπος πίνῃ πλέον, ἕλκειν ἐς ἑωυτὸν ἐκ τῆς κοιλίης τοῦ ὕδατος, καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν σπλῆνα. Καὶ ἢν πλεῖον εἰρύσῃ τοῦ καιροῦ, πονέειν αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦτο ἐπαΐουσι γινόμενον, ὁκόσοι σπληνώδεες τῶν ἀνθρώπων εἰσίν. Ἐπὴν δὲ εἰρύσῃ ὁ σπλὴν, ἄριστα μὲν, εἰ ἐν τῇ κύστει διηθείη ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ παλαιὸν τοῦ ἐνεόντος ἐν τῷ σπληνὶ ἢ τῇ κοιλίῃ, καὶ ταῦτα ἐκδιηθείσειε. Κατὰ τὰ ἄνω γὰρ χωρία οὐκ ἀποκαθαίρεται τὸ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς, ἢν μὴ ὁκόσον δὴ ἐν τοῖς ἀγγείοις ἐνεόν ἐστι, τοῖσιν ἀπὸ τοῦ σπληνός: ἀλλ᾽ οἵα ἐστὶν ἀποκάθαρσις ἐς τὴν κοιλίην καὶ ἐς τὴν κύστιν. Ἢν δὲ ταῦτα μὴ εὔροα ᾖ, μὴ δὲ διηθῇ ἔξω, ἀπὸ τοῦ σπληνὸς ἔρχεται τὸ ὕδωρ ἐς τὰ κάτω. κεῖθι δὲ μίσγεται τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι. Κἢν μὲν ὀλίγον ἔῃ, οὐκ ἂν ἐσάσειεν, ἀλλὰ διηθείη ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὴν κύστιν, καὶ ἐς τὴν κοιλίην διὰ φλεβῶν. Εἰσὶ γὰρ ἐκ τούτου κατατείνουσαι πολλαὶ, αἳ ἕλκουσιν ἐς ἑωυτὰς ἐκ τῶν κάτωθεν χωρίων, ἐπὴν ξηρότεραι γίνονται, ἢ πρὶν ἦσαν. Ἢν δὲ γίνεται ἕτερον ὕδωρ, καὶ ἡ κοιλίη, καὶ ἡ κύστις μὴ διηθῇ ἔξω, αἴρεται ὁ σπλὴν, καὶ τὸ κάτω τοῦ σώματος ἐπίπονα γίνεται. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε καὶ διότι τὸ ὕδωρ πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, καὶ ὅκως ὁ σπλὴν ἕλκει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ αἵματος ὅκως τε, καὶ διότι πλεῖον γίνεται

*ἐξ

ἐν

Trahit enim corpus in seipsum de cibis omnem A prædictum humorem. Trahit etiam folliculus in hepate, quicquid isthic biliosi inest. Et si derepente multa bilis fiat, homo hepar dolet, & de vetre copiosior fit. Hoc enim cotingente, procedit de veteri bile propter multitudiné ad ventriculum, & ex hoc tormen vetriculo oboritur, & pars ipsius per vesicam, pars per aluum egreditur, atque sic minima pars in homine manet, & dolores cessant: Si verò neutrum horum contingat, procedit primum de veteri bile ad corpus, distribuitur enim ad ipsum: & si multa fuerit, statim significationem sui præbet alij humori ammixta. Si verò modica, non adeò læserit, quum magnum sit corpus, si nô & aliud quoddam principium suboriatur. Verum temporis B progressu, si alia bilis superaccedat copiosior, hominem vtique læserit. Si verò non superaccedat, excolare illam poterit corpus, vt & bilis, & quæcunque biliosa sunt prodeant. Nam, quæ in cibo ac potu sumuntur, alia aliorum medicamenta sunt. Sic sanè etiam alia quæcunque lædentia sunt medicamenta, vbi aliud ab alio in vetriculum incidit, sua ipsius potestate caussam habés, id quod superatum est expellit, ac ipsum lædit. At si superaccedat alia bilis in corpore, ab his quæ in ventriculum incidunt, morbus huic oboritur. Atque in hoc sermone iam ego declaraui, quomodo bilis, & cur copiosior fiat in corpore, à cibis & potibus: & quod trahit in seipsum folliculus in hepar, iuxta similitudinem id C quod biliosum est, à cibis ac potibus. Nunc verò dicam de aqua, quomodo, & cur copiosior fiat in corpore, & quomodo splen trahat in seipsum. Assero autem, vbi homo bibit amplius, & corpus, & splenem, aquam in seipsa trahere ex ventriculo. Et si plus traxerint quàm oportet, statim hominem affligi: atque hoc ita fieri intelligunt quicunq; homines splenici existût. Postquam autem traxit splen, optimû est, si vetus aqua quæ in splene inerat, ad vesicâ aut ventriculum excoletur, & per hęc expellatur. Nam per supernas regiones nô purgatur aqua de splene, nisi quantum eius in vasis inest, quæ de liene procedunt: verum ad ventrem & vesicam depurgatio fieri potest. Si verò hæc ad fluxionem D apta non fuerint, neque aqua per ea foras excoletur: de splene ad infernas partes aqua procedit, atque isthic alij humori miscetur. Et si quidem pauca fuerit, nô sanè læserit: sed de corpore ad vesicam, & ad ventrem, per venas excolari poterit. Sunt enim multę ex hoc tendentes deorsum, quę ex infernis partibus ad seipsas trahunt, vbi sicciores fuerint, quàm prius erant. At si alia aqua generetur, & ventriculus ac vesica foras nô expellât, splen eleuatur, & infernæ corporis partes dolore afficiuntur. Atq; hæc à me dicta sunt, quomodo, & cur aqua copiosior generetur in corpore à potu: & quomodo splen trahit. Nunc autem de sanguine dicam, quô & cur amplior

in

A in corpore generetur: Postquam bibit aut comedit homo aliquid, quod sanguineum est, trahit quidem & totum corpus in seipsum, trahit autem & cor sanguineum ad seipsum: & vbi plus attraxit, non oboritur cordi dolor: est enim cor res solida ac densa, & propterea dolore non affligitur. Et ex ipso procedunt venæ crassæ iugulares appellatæ, ad quas statim si copiosius accedat, sanguineum illud distribuitur, & illæ impletæ breui ad caput & corpus delegant. Et quum ederit aut biberit homo quid sanguinei, statim venæ iugulares attolluntur, & facies rubet. Accedente verò ad cor & corpus sanguine quàm satis est vberiore, à cibis ac potibus, & ad alium humorem ammixto, si non
B ab ipso egressus fuerit per aluum aut vesicam, reliquo humori ammixtus, dolorem corpori inducit: Si verò modicus accedat, non sanè læserit corpus. Verum temporis progressu distribuitur ab ipso ad ventriculum, aut ad nares, quæ ipsum foras excolant, & nulla læsio contingit: Si verò paulatim copiosior fiat, morbosus efficitur. Atque ita quomodo copiosior sanguis generetur, à me declaratum est. Quum autem sint quatuor: Sanguis, Bilis, Pituita, & Aqua, omnia hæc à me demõstrata sunt, & quomodo, & cur copiosiora fiant, à cibis ac potibus. Quòd autem ex his fiant ac generentur, hoc argumento constat. Si homo parum edit, & parum bibit, nullũ morbum hoc ipsi inducit. Et hæc quidẽ de hoc
C mihi dicta sunt. Significaui etiã intelligenti me declaraturũ, quomodo hæc pauciora fiant. Verum de hoc paulo post melius tractabo. Cæterũ fontes hi quatuor quos nominaui, quum pleni fuerint, semper corpori distribuũt: quum verò vacui, vice versa trahunt ab ipso: Sic etiam ventriculus facit. Et habet se res hoc modo, veluti si quis tria aut plura ænea vasa in planissimo loco componat, & coaptata quàm optime disponat, fistulis ad foramina insertis atque ita placide in vnum vas aquã infundat, donec omnia ab aqua fuerint expleta. ab vno enim diffluet in reliqua vasa, donec etiam alia fuerint expleta. Postquã autem plena facta fuerint vasa, si quis de vno aquam effundat, retribuet se retro fluens aqua ad
D vnum vas, & vacua fiet reliqua vasa rursus, quẽadmodum etiam susceperunt. Sic sanè & in corpore res se habet. Postquam enim cibi ac potus in ventriculum inciderint, fruitur corpus de vẽtre, & vnà cum fontibus impletur. Vbi verò aluus vacuatur, rursus retro humor ab ipsa redditur, quemadmodum susceperat, veluti ex alijs ad vnum vasculum. Venæ enim sunt per totum corpus tendentes, aliæ tenuiores, aliæ crassiores, multæ ac frequentes. Hæ autem donec viuit homo apertæ sunt, & suscipiunt & dimittunt nouum humorẽ: Vbi verò mortuus fuerit, clauduntur & extenuantur. Quandiu igitur viuit homo, fruitur corpus de ventriculo, vbi quid in seipso habuerit: fruuntur etiam fontes, & impleti

ἐν τῷ σώματι. Ἐπὴν τι πίνῃ ἢ φάγῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅ,τί ἐστιν αἱματῶδες, ἕλκει μὲν καὶ τὸ σῶμα ἅπαν ἐς ἑωυτό. ἕλκει δὲ καὶ ἡ καρδίη τὸ αἱματῶδες ἐς ἑωυτήν. καὶ ἐπὴν πλέον εἰρύσῃ, οὐ γίνεται οἱ τῇ καρδίῃ πόνος. στερεὸν γάρ τι χρῆμα καὶ πυκνόν ἐστιν ἡ καρδίη, καὶ διὰ τοῦτο οὐ πονέει. Καὶ ἐξ αὐτῆς παχεῖαι φλέβες τείνουσιν αἱ σφάγιαι καλεόμεναι, ἐς ἃς ταχέως ἢν πλεῖον προσγένηται, διαδίδοται τὸ αἱματῶδες, καὶ πιμπλάμεναι κεῖναι τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ σώματι διδόασιν ἐν τάχει. Καὶ ἐπὴν τι φάγῃ ἢ πίνῃ, ὅ,τί ἐστιν αἱματῶδες, αὐτίκα αἱ σφάγιαι φλέβες ἀείρονται, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει. Προσγενομένου δὲ τῇ καρδίῃ καὶ τῷ σώματι τοῦ αἵματος πλείονος τοῦ ἱκανοῦ, ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν, καὶ μισγομένου τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ, ἢν μὴ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐξέλθῃ κατὰ τὴν κοιλίην ἢ κατὰ τὴν κύστιν, μισγὲν τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι, ἐν τῷ σώματι πόνον παρέχει. Ἢν δὲ ὀλίγον προσγένηται, οὐκ ἐστάσειεν ἂν τὸ σῶμα. Χρόνῳ δὲ διαδίδοται ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐς τὴν κοιλίην ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, τὰ δὲ διηθέει ἔξω, καὶ ἀσινέες γίνονται. Ἢν δὲ ἐξ ὀλίγου πλέον γένηται, ἐπίνοσον γίνεται. Ὅκως δὲ πλέον τὸ αἷμα γίνεται, ἡρμήνευταί μοι. Τέσσαρα ἐόντα, τό τε αἷμα καὶ ἡ χολὴ καὶ τὸ φλέγμα καὶ ὁ ὕδρωψ, ἀποπέφανται ταῦτα πάντα ὅκως τε, καὶ διότι πλεῖον γίνεται ἐν τῷ σώματι ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν. Ὅτι δὲ γίνεται ἀπὸ τούτων, σημεῖον τόδε ἐστίν. Εἰ ἄνθρωπος ὀλίγα ἐσθίει, καὶ ὀλίγα πίνει, οὐδεμίαν τούτων νοῦσον ἐπάγει. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. παρέψαυσαι δέ μοι δηλῶσαι τῷ συνετῷ, καὶ ὅκως ταῦτα ἐλάσσονα γίνεται. Δηλώσω δὲ περὶ αὐτοῦ κάλλιον ὀλίγῳ ὕστερον. Τὰς δὲ πηγὰς ἃς ὠνόμασα, αὗται τῷ σώματι, ὁκόταν πλήρεες ἔωσιν, αἰεὶ ἐπιδιδόασιν. Ὁκόταν δὲ κεναὶ, περιΐσανται ἀπ᾽ αὐτοῦ. Οὕτω δὲ καὶ ἡ κοιλίη ποιέει. Ἔχει γὰρ οὕτως, ὥσπερ εἴ τις εἰς χαλκεῖα τρία καὶ πλείονα ὕδωρ ἐγχέας, καὶ συνθεὶς ὡς ἐπὶ ὁμαλωτάτου χωρίου, καὶ συναρμόσας ὡς κάλλιστα διαθείη, αὐλοὺς ἐναρμόσας ἐς τὰ τρυπήματα, καὶ ἐγχέῃ ἡσυχῇ ἐς ἓν τῶν χαλκείων ὕδωρ, μέχρις οὗ πλησθῇ ἀπὸ τοῦ ὕδατος πάντα. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἑνὸς ῥεύσεται ἐς τὰ λοιπὰ χαλκεῖα μέχρις ὅτου καὶ τὰ ἄλλα πλησθῇ. Ἐπὴν δὲ πλήρεα γένηται τὰ χαλκεῖα, ἤν τις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀπαρύσῃ τοῦ ὕδατος, ἀνταποδώσει ὀπίσω ῥέον τὸ ὕδωρ εἰς τὸ χαλκεῖον, καὶ κενεαὶ ἔσται τὰ χαλκεῖα πάλιν, ὥσπερ καὶ ἐδέξατο. Οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ σώματι ἔχει. Ἐπὴν γὰρ ἐς τὴν κοιλίην πέσῃ τὰ βρώματα καὶ τὰ ποτὰ, ἐπαυρίσκεται τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίας, καὶ πληροῦται σὺν τῇσι πηγῇσιν. Ἐπὴν δὲ ἡ κοιλίη κενῶται, ἀποδίδοται αὖθις ὀπίσω ἡ ἰκμὰς, ὥσπερ καὶ ἐπεδέξατο, ὡς ἐκ τῶν ἄλλων ἐς τὸ ἓν χαλκεῖον. Φλέβες τε γάρ εἰσι διὰ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσαι, αἱ μὲν λεπτότεραι, αἱ δὲ παχύτεραι, πολλαὶ καὶ πυκναί. Αὗται δὲ μέχρις οὗ ἂν ζώει ὁ ἄνθρωπος, ἀνεώγασι, καὶ δέχονται, καὶ ἀφιᾶσί τε καὶ νέον ὑγρόν. Ἐπὴν δὲ ἀποθάνῃ, συμμύουσι, καὶ γίνονται λεπταί. Μέχρι μὲν οὖν ζώῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπαυρίσκεται μὲν τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἐπὴν τι ἔχῃ ἐν ἑωυτῇ. ἐπαυρίσκονται δὲ αἱ πηγαὶ καὶ πιμπλάμεναι δια-

Vet. Cod.

Vet. Cod.

διαδιδόασι τῷ σώματι. Εἰ γὰρ τὸ σῶμα μὴ εἷλκε ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς κοιλίης, ἀλλ᾽ αἱ πηγαὶ μόναι, καὶ ἐς τὸ σῶμα μὴ ἐδίδοσαν, οὐκ ἂν εἶχε τὸ σῶμα τροφὴν ἀρκέουσαν, ἀλλὰ ἐλάσσονα. οὐ γὰρ ἂν ἔτι εἶχον τῷ σώματι τὴν τροφὴν διεκδιδοῦσαι πηγαί. Αἱ δὲ πηγαὶ αὗται, εἰ μὴ ἦσαν ἐσθίοντες ἂν καὶ πίνοντες, οὐκ ἂν διεγινώσκομεν ἀτρεκέως, οὔτε ὅ, τι ἡδύ ἐστιν, οὔτε ὅ, τι ἀηδὲς, κατὰ ἀνάγκην τοιήνδε, ἣν μέλλω ἐρέειν. Ταῦτα τὰ χωρία ἅτε μικρότερα ἐόντα, καὶ ἔνδοθεν τοῦ ἄλλου σώματος, ἀεὶ καὶ πρὸ τοῦ ἑστάσαι ἕκαστον κατὰ τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἑρμηνεύει τῷ ἄλλῳ σώματι τῶν ἐσθιομένων καὶ πινομένων, ὅ, τί τε χολῶδές ἐστι, καὶ ὅ, τι φλεγματῶδες, καὶ ὅ, τι αἱματῶδες, καὶ ὅ, τι ὑδρωποειδές. τούτων γὰρ ἡμῖν, ὅ, τι ἂν ἑκάστου πλεῖον τοῦ καιροῦ γίνεται, καὶ ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ ἐν τοῖσι βρωτοῖσιν, κεῖνα οὐδὲ ἡδέα γίνεται. Α δὲ χατίζει μάλιστα, κατὰ ταῦτα κεῖνα ἡδέα ἐστίν. Ην δὲ βρωτῶν καὶ ποτῶν ἐνδεήσεται τῶν πηγέων τις, κατὰ τοῦτο καὶ τὸ σῶμα ἑλκύσει ἀπ᾽ αὐτέων, ἕως καὶ τὸ ὑγρὸν ἔλασσον τοῦ καιροῦ γένηται, τότε ἱμείρεται ἄνθρωπος, ἢ φαγέειν ἢ πιέειν τοιοῦτον, ὅτι τὴν μοίρην ἐκείνην ἀποπλήσει, καὶ ἰσώσει τῇσιν ἄλλῃσι. Καὶ διὰ τοῦτο βεβρωκότες πολλὰ ἢ πεπωκότες, ἔστιν ὅ, τι ἱμειρόμεθα ἢ βρωτοῦ ἢ ποτοῦ, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἂν ἡδέως φάγοιμεν, εἰ μὴ ὅ, τι ἱμειρόμεθα. Επὴν δὲ φάγωμεν, καὶ ἰσωθῇ ἡ ἰκμὰς κατὰ ταῦτα ἄνυστα ἐν τῇσι πηγῇσι καὶ ἐν τῷ σώματι, τότε οἱ πέπαυται ὁ ἵμερος. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. Εχει δὲ καὶ τόδε, ὅτι ἐς μὲν τὸ χωρίον τῷ ἐπὶ τῷ ἥπατι, ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἀποκρίνεται ἡ χολὴ μόνον. τὰ γὰρ φλέβια ἀσθενέα καὶ λεπτὰ ὑπάρχοντα, οὐ δύνανται ἕλκειν τὴν ἄλλην ἰκμάδα παχυτέρην καὶ βαρυτέρην ἐοῦσαν, καὶ ἅμα εὐρυχωρίη οὐκ ἔστι τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι, ὥστε ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ εἶναι, συνηθές τε ἐστὶ τῇ χολῇ τοῦτο τὸ χωρίον κατὰ φύσιν μάλιστα, καὶ διὰ τοῦτο ἐν αὐτῷ, οὐδεμία νοῦσος γίνεται ἄλλη, ἢ ἥν τινα καρδιωγμὸν οἱ ἄνθρωποι καλέουσιν. Η δὲ κεφαλὴ καὶ ἡ καρδίη καὶ ὁ σπλὴν, μετέχουσι τῆς ἰκμάδος πάσης ἕκαστον, ἢν μή τι νοσέῃ, μετέχει πλεῖστον κατὰ φύσιν τὴν ἑωυτοῦ τῶν εἰρημένων. ἡ μὲν κεφαλὴ, τοῦ φλέγματος, ἡ δὲ καρδίη, τοῦ αἵματος, ὁ δὲ σπλὴν, τοῦ ὕδατος. Ελκουσι δὲ καὶ τῆς ἄλλης ἰκμάδος αἱ φλέβες ἐς ἑωυτὰς, εὐρεῖαι, καὶ παχεῖαι καὶ ἑλικοειδέες ἐοῦσαι. ὥστ᾽ ἐπὴν ἕλκωσιν, ἕπεσθαι ἕτερον ἑτέρῳ τῆς ἄλλης ἰκμάδος. Καὶ τῇ μὲν καρδίῃ, πλησιάζουσιν αἱ σφάγιαι φλέβες, παχεῖαι ἐοῦσαι, ἐς ἃς διαδίδοται ταχέως, ἐπὴν οἱ πλεῖον τοῦ καιροῦ προσγένηται. αἱ δὲ τῷ ἄλλῳ σώματι ἐκδιδόασι. Καὶ ἅμα αὐτὴ ἡ καρδίη στερεὴ καὶ πυκνή ἐστιν, ὥστε μὴ νοσέειν ὑπὸ τῆς ἰκμάδος, καὶ * τοῦτο νόσημα ἐν τῇ καρδίῃ οὐδὲν γίνεται. Η δὲ κεφαλὴ καὶ ὁ σπλὴν, μάλιστα ἐπίνοσά ἐστι. Νοσέει γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν φύσει ἐόντων, ὅταν πλείονα προσγένηται τοῦ καιροῦ, νοσέει δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἰκμάδος. Φλέβες γὰρ ἐς αὐτὰ παχεῖαί τε καὶ πολλαί εἰσι, καὶ αὐτὰ φλεβώδεα κάρτα ἐστὶ καὶ ἔγκοιλα, ὥστε εὐρυχωρίην καὶ τῇ ἄλλῃ ἰκμάδι ἐν αὐτῇσιν εἶναι

*διὰ

pleti corpori distribuunt. Si enim corpus non traheret de ventriculi humore, sed soli fontes, & hi ad corpus distribuerent, non sanè haberet corpus sufficiens alimentum, sed paucius. Non enim amplius haberent alimẽtum fontes, quod corpori sub ministrarent. At verò si fontes isti non essent, dum edimus ac bibimus, vere nõ cognosceremus, neq; quid iucundum, neq; quid iniucundum esset, propter hanc quam referam necessitatem. Hi loci quum minores sint, & intra reliquum corpus, semper etiam antea quàm attrahat vnusquisque iuxta suã facultatem, reliquo corpori denũciat de cibis ac potibus, qui biliosus sit, & qui pituitosus, & qui sanguineus, & qui aquosus. Quicquid enim horum humorum plus q̃ opportunum est, in cibis ac potibus nobis obuenerit, neq; cibos illos iucundos facit. Quæ verò maxime appetimus, pro eorum ratione et illi iucundi sunt. Si verò cibis ac potibus opus habuerit fons quidã, pro hac ratione et corpus trahet ab ipsis fontibus, donec humor paucior q̃ oportet fiat, & tunc sanè appetit homo aut edere, aut bibere tale quid, quod portionem illã expleat, ac reliquis adæquet. Et propterea vbi multũ cibi sumpsimus aut bibimus, qñq; adhuc cibum aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, q̃ quod appetimus. Postquam autẽ comedimus, & adequatus fuerit humor, his perfectis & in fontibus, & in corpore, tũc cessat appetentia. Atq; hæc de hoc à me dicta sunt. Quin & hoc se ita habet, q̃ ad folliculum in hepate, sola bilis à cibis ac potibus secernit. Venulæ enim quum debiles & tenues sint, alium humorem trahere non possunt, qui & grauior & crassior existit: & simul non est ea loci capacitas, vt alius humor in hoc folliculo consistat: & est hic locus maxime familiaris bili secũdum naturam: & ob id in ipso nullus alius fit morbus, quàm is quem homines Cardiogmum, quẽdam, hoc est cordis morsum vocant. At Caput, & Cor, & Splen, de omnibus humoribus participant. Vnumquodq; tamen si non ægrotet, plurimum de relatis participat, iuxta suam ipsius naturam, caput pituita, cor sanguine, splen aqua. Trahunt autem & de alio humore venæ in seipsas, amplæ & crassæ, & tortuosæ existentes, ita vt vbi trahant, alius humor alium sequatur. Et cordi quidem propinquant venæ iugulares crassæ, ad quas cito distribuitur, vbi illi amplior q̃ commodus est, humor accedat: hæ verò ad reliquum corpus delegant: & simul ipsum cor solidum est ac densum, vt ab humore non ægrotet, & propterea nullus morbus in corde oboritur. Caput autẽ & splen maxime sunt morbis obnoxia. Aegrotant enim & ab his quæ à natura insunt, quum plura q̃ opportunum est, accesserint. Aegrotant item ab alijs humoribus. Venæ enim in ipsis crassæ ac multæ sunt, & ipsa quoq; venosa sunt ac caua, vt & alijs humoribus recipiendis capacitas in ipsis sit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorem

Margin: A, B, 6, C, D, 7

A rem qui à natura inest, se ammiscentibus. Quē-
admodum in vase magno amplior capacitas est
quàm in paruo, sic sanè, & in capite, aut in
splene, res se habet. Magna enim capacitas ma-
xime in ipsis est. Si verò repletæ fuerint isthic
humore venæ, ab ipso sanè in illis morbus ob-
oritur. Atq; hæc mihi de hoc nunc dicta sunt.
Volo autem melius declarare, quomodo vnus-
quisque horum humorum in corpore paucior
fiat. Quatuor equidem humores esse demon-
straui hominem lædentes. Quatuor item ip-
sorum fontes. Quatuor quoque esse dico lo- 8
cos, per quos homo de singulis his expurga-
tur. Sunt autem hi, os, nares, podex, vrinæ
meatus. Et vbi humor aliquis affligens copio-
B sior factus fuerit, si his locis homo depurgetur,
nullus ipsum morbus ab illo premit. Et si ven-
triculus plenus fuerit, liquescente corpore ab hu-
more, defluit ad ipsum, & extra prodit per ali-
quem horum locorū, & propterea humor pau-
cior fit in corpore. Corpus enim, velut & antea
dixi, ventriculo retribuit, vbi vacuus fuerit: &
fruitur de ipso, vbi plenus existit. Atque hæc
à me dicta sunt, quomodo, & cur pauciores
fiant humores hominem affligentes. Quomo-
do verò, & cur homo sanus degat, referam.
Postquam comedit ac bibit, & humor ad cor-
pus peruenit, eo quo dictum est modo, ammix-
tus alij, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fon-
te est, ea quidem die qua accesserit, in corpo-
C re manet: postridie verò alius humor ad ipsum
accedit. Atque hi quidem duo sunt dies, duo
verò in corpore humores. Et alteri quidem hu-
mori duo dies sunt, alteri vnus. Et qui quidem
postridie accessit, manet in corpore, vt qui sit
crassus: alter autem coctus à caliditate diffundi-
tur, & tenuis factus, postera die ad ventricu-
lum accedit, & per omne tempus à recenti ex-
pellitur. Vbi verò ad ventriculum peruenit,
cibos in hoc loco coquit, & de se sanguinem in
corpore facit. Si verò permanserit, tempore
graueolens fit. Tertia verò die vnà cum ster-
core, & vrina exit, copia ipse sibijpsi æqualis,
& consimilis, & æquilibris, etiam si suijpsius
pars quædam sit, quo humor maneat in corpo-
D re iuxta relatam rationem. Influit autem &
tertia die humor de corpore ad ventriculū am-
plior, & graueolentior, qui videlicet reliquus
fuit à secundo, & defert cibos concoctos, &
quicquid est in corpore morbosum, & rursus
simul exit. Indicio est autem vrina quæ sal- 9
suginosa est, quod cibi deferunt de corpore
etiam id quod morbosum est. Et cibi quidem
semper postridie per aluum secedunt, humor
autem ad tertiam diem. Hoc modo sanitas
contingere solet. Atque hæc dicta sunt quo-
modo, & cur homines sani degunt. At vero
humor hic si particulatim foras prodiret postri-
die, cibi non similiter ex ventriculo graueo-
lentes facti foras prodirent, sed veluti cocti: &
vrina

εἶναι χωρεούσῃ κατ' ὀλίγον καὶ μισγομένῃ τῇ φύ- Vet. Cod.
σει ἐούσῃ. Ὥσπερ ἐν ἀγγείῳ μεγάλῳ εὐρυχωρίη
ἐστὶ πολλὴ, ἢ ἐν μικρῷ, οὕτω δὲ καὶ ἐν τῇ κεφα-
λῇ, ἢ ἐν * σπλὴνι, ἔχει. Εὐρυχωρίη γὰρ τούτων τῶν * τῷ
χωρίων μάλιστα ἐν αὐτοῖσιν ἐστί. Ην δὲ πλησθῶ-
σιν ἰκμάδος αἱ φλέβες αὐτόθι, ἀπ' ἐκείνης ἐν αὐ-
τοῖσι νοῦσος γίνεται. Ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρη-
ται νῦν. Ἐθέλω δὲ ἀποφῆναι κάλλιον, ὅκως ἑκάστη
ταύτης τῆς ἰκμάδος ἐν τῷ σώματι ἐλάσσων γί-
νεται. Τέσσαρα μὲν δὴ ὑγρὰ ἐόντα ἀπέδειξα
τὸν ἄνθρωπον σινεόμενα. Τέσσαρας δέσφι πη-
γὰς * λέγω εἶναι, οἷσιν ἀποκαθαίρεται ὁ ἄνθρωπος *τέσσαρας δέσφι
τούτων ἕκαστον. Ταῦτα δέ ἐστι, τὸ στόμα, καὶ αἱ ῥί-
νες, καὶ ὁ ἀρχὸς, καὶ ἡ οὐρήθρη, καὶ ἐπὴν τις πλείων
γένηται τῆς ἰκμάδος τῆς πονεούσης, ἂν ἀπο-
καθαίρηται ὁ ἄνθρωπος ταύτῃ, οὐδεμία μιν νοῦ-
σος πιέζει ἀπὸ ταύτης. Καὶ ἣν ἡ κοιλίη πλή-
ρης ᾖ, τηκομένου τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ἰκμά-
δος, καταῤῥέει ἐς αὐτὴν, καὶ ἔξω ἔρχεται κατά τι
τῶν χωρίων τούτων, καὶ διὰ ταῦτα τὸ ὑγρὸν ἔλασ-
σον γίνεται ἐν τῷ σώατι. τὸ γὰρ σῶμα ὥσπερ
μοι καὶ πρότερον εἴρηται, τῇ κοιλίῃ ἐπιδιδοῖ, ἐ-
πὴν κενεὴ ἔῃ, καὶ ἐπαυρίσκεται, ἐπὴν πλήρης
ἔῃ ἀπ' αὐτῆς. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε καὶ
διότι ἐλάσσονα γίνηται τὰ πονέοντα τὸν ἄνθρω-
πον. Ὅκως δὲ καὶ διότι ὁ ἄνθρωπος ὑγιαίνῃ,
ἐρῶ. Ἐπὴν φάγῃ, καὶ πίῃ, καὶ ἀφίκηται ἡ ἰκ-
μὰς ἐς τὸ σῶμα, τρόπῳ ὥσπερ εἴρηται, μιγεῖ-
σα καὶ τῇ ἄλλῃ, καὶ τῇ ἐν τῷ σώματι, καὶ τῇ ἐν
τῇ πηγῇ ἐούσῃ, τῇ μὲν ἡμέρῃ ᾗ προσγένηται, μέ-
νει ἐν τῷ σώματι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἄλλη οἱ ἰκμὰς
προσγίνεται. αὗται δύο μὲν ἡμέραι εἰσὶ, δύο δὲ ἰκ-
μάδες ἐν τῷ τώματι. τῇ μὲν ἑτέρῃ τῶν ἰκμά-
δωνν, δύο ἡμέραι εἰσὶ, τῇ δὲ ἑτέρῃ, μία. Ἡ μὲν δὴ
ὑστεραίη μένει ἐν τῷ σώματι, ἅτε παχεῖα ἐοῦσα.
Ἡ δὲ ἑτέρη πεφθεῖσα ὑπὸ τῆς θέρμης, διακέχυ-
ται, καὶ λεπτὴ γινομένη, παραγίνεται ἐν τῇ ὑστε-
ραίῃ ἡμέρῃ εἰς τὴν κοιλίην, διὰ παντὸς τοῦ χρό-
νου ἐξωθευμένη ὑπὸ τῆς νέης. Ἐλθοῦσα δὲ ἐς
τὴν κοιλίην, πέσσει τὰ σιτία ἐν τῷ τόπῳ, καὶ
ποιεῖ τὸ αἷμα ἀπ' αὐτῆς ἐν τῷ σώματι. Μείνα-
σα δὲ, ἐγίνετο ὑπὸ τοῦ χρόνου κάκοδμος. Τῇ δὲ
τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἐξέρχεται σὺν τῇ κόπρῳ καὶ τῷ
οὔρῳ, πλῆθος αὐτὴ ἑωυτῇ πάσῃ, ἴση τε καὶ πα-
ραπλησίη, καὶ ἰσόῤῥοπος, καὶ ἣν ἑωυτῆς μέρος
τι εἴη, ὅμως ἡ ἰκμὰς μένει ἐν τῷ σώματι κατὰ
λόγον τὸν εἰρημένον, ἐπιῤῥέει δὲ καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέ-
ρῃ τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν κοι-
λίην, πλεῖον καὶ κακοδμότερον, τὸ ἐπιλοιπὲς γε-
νόμενον ὑπὸ τῆς ἑτέρης: καὶ καταφέρει τὰ βρώ-
ματα πεπεμμένα, καὶ ὅ, τι ἐν τῷ σώματι νοσε-
ρόν ἐστι, καὶ αὖθις συνέρχεται. Σημαίνει δὲ τὸ οὖ-
ρον ἁλμυρὸν ἐὸν, ὅτι καὶ καταφέρει ἀπὸ τοῦ σώμα-
τος τὸ νοσερὸν τὰ σιτία. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην ἀεὶ
διαχωρέει. ἡ δὲ ἰκμὰς, ἐς τὴν τρίτην. Οὕτως ὑ-
γιείην συμβαίνει γίνεσθαι. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται,
ὅκως τε καὶ διότι ὑγιαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ δὲ
ἰκμὰς αὐτὴ, εἰ κατὰ μέρος ἔξω χωρέοι ἐς τὴν ὑστε-
ραίην, τὰ σιτία οὐχ ὁμοίως ἂν ἐκ τῆς κοιλίης κά-
κοδμα γινόμενα, ἔξω χωρέει, ἀλλ' ὥσπερ ἔφθα, καὶ
τὸ

Ver. Cod. τὸ οὖρον, τῷ ποτῷ παρόμοιον, καὶ τὸ σῶμα ἀνεκαινοῦτο ἀεὶ, καὶ ἔχρηζε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁ ἄνθρωπος, ἐπὴν ἀποπατήσειε καὶ οὐρήσειεν, αὐτίκα πόσιος καὶ βρώσιος κατὰ * τὸν ἀπόπατον, πλῆθος ἔμελλεν ἰσχύειν, ἰκμάδος μὴ ὑπολειπομένης ἐν τῷ σώματι ἀρκεούσης, ἀλλὰ χωρεούσης σὺν τῇ κόπρῳ ἔξω τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ. Καὶ εἰ μέν τι ἔφαγεν: εἰ δὲ μὴ κενωθεῖσα ἀκικὺς τε ἦν, οὐδ' ἂν δύναιτο παχυνθῆναι ἡ ἰκμὰς τῇ ὑστεραίῃ ἔξω χωρέειν. οὐ γὰρ περιλιμπάνεται ἐν τῷ σώματι ἀρκέουσα. Νῦν δὲ ἐξαποπατέοντες διεροῦμεν, καὶ δύο ἡμερέων μηδὲν φαγόντες, καὶ εἶναι καὶ πρήσσειν τι ὑπομένομεν, καὶ οὐκ ἐξασθενέομεν τελείως ὑπὸ κενώματος ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. ἡ γὰρ ἰκμὰς ἡ ἐν τῷ σώματι μένουσα, τὴν ἰσχὺν παρέχει. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι, ὅκως τε καὶ διότι οὐχ οἷόν τε τὴν ἰκμάδα, τὴν προσγενομένην ἐν τῷ σώματι, ἐξελθεῖν ἔξω αὐθημερὸν, ἀλλ' οὐδὲ τῇ ὑστεραίῃ. Φημὶ δὲ ἤν τε ἐμμένῃ πλείονας τῶν τριῶν ἡμερέων ἡ ἰκμὰς ἐν τῷ σώματι, ἢ ἄλλη προσγένηται πολλὴ πιμπλαμένη, τῶν φλεβῶν θερμαινομένων καὶ ἱσταμένων, ἐπισημαίνει τῷ ἀνθρώπῳ κακὸν ἢ μεῖζον, ἢ ἔλασσον. χειμῶνος μὲν ἔλασσον καὶ ὕστερον, θέρεος δὲ μεῖζον καὶ πρόσθεν. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅ,τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἢν μένῃ ἡ ἰκμὰς ἐν τῷ σώματι. Εἰ δὲ βρώματα διαχωρέει τὸ σῶμα, οὐκ ἂν ἐπαυρίσκετο ἡμῖν τῆς ἰκμάδος ἐπαρκέον, ἀλλ' ἦσαν οἱ ἄνθρωποι λεπτοὶ καὶ ἀσθενέες. Νῦν δὲ ἐμμενόντων τῶν βρωμάτων καὶ τῶν ποτῶν, ὁκόσον χρόνον διαμένει, τὸ σῶμα ἐπαυρίσκεται καθ' ἡσυχίαν, ἕλκον ἀπὸ τῆς κοιλίης, καὶ πίμπλαται. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τὲ καὶ διότι τὰ βρώματα οὐχ οἷά τέ ἐστιν αὐθημερὸν ἐξιέναι. Ἢν δὲ ἐμμένῃ τὰ σιτία ἐν τῇ κοιλίῃ πλείονα τοῦ δέοντος χρόνου, καὶ ἕτερα εἰς αὐτὰ πίπτῃ, τὸ σῶμα πληρωθείη ἂν, καὶ πιεζομένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς πληθώρης, θέρμη ἂν καὶ πόνος τῷ σώματι παραγίνοιτο, θέρεος μὲν θᾶσσον, χειμῶνος δὲ ὕστερον. Τοῦ μὲν γὰρ θέρεος τὸν ἄνθρωπον θερμόν ἐστι τὸ περιέχον, καὶ θερμότερον ἕλκει τὸ σῶμα ἐς ἑωυτόν. Κἢν ἔτι θερμῆς τῆς κοιλίης ἐούσης, θερμότερον τοῦ καιροῦ τὸ πνεῦμα τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνηται, οὐ θαῦμά ἐστι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ τοιούτου πυρετῆναι, χειμῶνος δὲ ψυχρὸν ἕλκοντος τὸ πνεῦμα ἐς ἑωυτὸν, μᾶλλον πολλῷ δύναιτ' ἂν τὴν πληθώρην ἀναφέρειν τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποπατέοντος ὀλίγον. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅ,τι συμβαίνει γίνεσθαι, ἢν μὲν μείνῃ τὰ σιτία πλείονα χρόνον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ παρεψαῦσαί μοι ἀποφῆναι ἅπαντα περὶ τῆς ἰκμάδος καὶ τῆς βρώσιος τοῦ χρόνου τοῦ πλείονος καὶ τοῦ ἐλάσσονος, τὸ διάφορον, διότι νοσέουσιν οἱ ἄνθρωποι. Δηλώσω δὲ περὶ τούτου κάλλιον, τοῦ χρόνου προϊόντος. Ἀναβήσομαι δ' αὖθις ὀπίσω, περὶ τῆς ὑγείης ἐρέων, ὅτι δὴ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν τῆς ἰκμάδος ἐπαυρίσκεται, καὶ χωρέει ἔξω τῷ ὑγιέϊ κατὰ τὸν εἰρημένον λόγον, τάτε βρώματα καὶ ἡ ἰκμάς. Καὶ ἢν μὲν ἔξω χωρέῃ τῆς ἰκμάδος πλεῖον, ἢ ὅσον προσεγένετο ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν,

*δὲ

vrina potui similis, & corpus semper euacuaretur, & per omne tempus homo, vbi ventrem exonerasset ac minxisset, opus haberet statim potu ac cibo, pro egestionis factæ copia, si modò validus esse deberet, quum humor sufficiens in corpore non relinquatur, sed vnà cum stercore foras prodeat postridie, aut eadem die. Et si quidem comedisset, bene esset: sin minus, & euacuatus debilis esset, neque humor crassus fieri posset, vt postridie foras prodiret. Non enim sufficiens in corpore relinquitur. Nunc verò aluum exonerantes probe valemus: & si per biduum nihil cibi acceperimus, & viuere, & facere quid possumus, & non penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore. humor enim in corpore manens, robur exhibet. Atque hæc à me dicta sunt, quomodo & cur fieri non possit, vt humor qui corpori accessit, foras egrediatur eadem die, immo neque postridie. Id porrò assero, si humor pluribus quàm tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat, venis calescentibus, ac stantibus, maius malum, aut minus, homini significationem de se præbere: hyeme quidem minus, & posterius: æstate verò maius, ac prius. Atque hæc à me dicta sunt, de eo quod fieri solet, si humor in corpore maneat. At verò si corpus cibos eadem die egereret, non sufficienter humore vti posset, sed essent homines tenues ac debiles. Nunc verò quum maneant cibi ac potus, quandiu permanent, corpus fruitur sensim de ventriculo trahens, & impletur. Hæc dixi & quomodo, & cur cibi non posint eadem die exire. Si verò cibi maneant in ventriculo, ampliore tempore quàm opportunum est, & alij ad ipsos incidant, corpus vtique repleatur: & dum premuntur à plenitudine venæ, calor ac dolor corpori accesserint, æstate quidem citius, hyeme verò posterius. Aestate enim calidus est aer ambiens, & calidiorem corpus in seipsum trahit. Et si calido adhuc existente ventriculo, calidior quàm opportunus est spiritus homini accedat, nihil miri est hominem ex tali febrire: hyeme verò quum frigidum spiritum trahat in seipsum, multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modice ventrem exonerante. Et hæc à me dicta sunt de eo quod fieri solet, si cibi ampliore tempore in ventriculo maneant. Et attigi quoque obiter vt declararim omnem humoris ac cibi, & longioris, & breuioris temporis differentiam, cur homines ægrotent. Verum de hoc melius tractabo temporis progressu. Reuertar rursus retro de sanitate dicturus, quòd sanè corpus hominis humore de cibis ac potibus fruitur, & prodeunt foras in sano, tum cibi, tum humor, iuxta relatam rationem. Et si quidem foras prodeat plus humoris, quàm de cibis ac potibus

A

B

C

D

A potibus accesit, homo attenuatur. Prodit aũt fo
ris plus q̃ accessit ob hanc causam. Si in quiete
degat homo, & non laboret, mali aliquid ipsi in
corpore inest: Verum præ alia sanitate quæ mul
ta est, non lædit valde. Malum verò illud huius-
modi est. Postquam aliquid ex his quatuor cor-
pori accedentibus, aduenerit copiosius, non ita
multo, corpus calescit sensim, vt non valde læda
tur: & liquescit in ventriculo, & cibum homini
iniucundum facit. Si verò humor alius alio co-
piosior fuerit, febris ex hoc homini oborit. Ve-
rum de hoc exactius paulo post tradam. Qñq; et
vbi cibus iucundus est, homo attenuatur. Causa
verò eadem est. His autem contingentibus, plus
humoris extra prodit, quàm succenturiatur. Et
B propterea in quiete degenti contingit vt atte-
nuetur. At verò laborãtibus hominibus itidem
corpus calescit (& hoc à labore calescente:) tum
humor in ipso diffunditur, tum attenuationis
morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat hu-
mor, & ad ventriculum, & ad vesicam defluit,
hæc autem foras expellunt. Pars verò ipsius ex-
tra exhalat, per internam corporis raritatẽ. Pars
autem quæ adhuc intus manet, sudor fit, & per
corpus foras procedit. Eodem modo & exerci-
tationes iuuenum idem efficiunt quod labor. Si
verò etiã nõ paucior fuerit humor eo, qui prius
exiuit, accedatq; insuper alius à cibis ac poti-
bus, attenuatur propterea homo. Paucior autem
accedit, si non aliud quid edere poterit: & si ne-
C que laboret pro prioris laboris aut exercitatio-
nis ratione, alij alijs pauciores fiunt. Cæterũ bo-
nus corporis habitus accedit ex esu, hac de cau-
sa. Postquam resiccatus est tempore humor, &
in priore labore prius egressus est alius alio co-
piosior, & vnus alius alios valde superauit, ho-
mo repletus fit. Et si quidem à multis valde su-
peretur, febris ex hoc modo oboritur: Si verò
à paucis, parum superatur. Sed & corpus hoc
modo sufferre ac reualescere potest: humidita-
te enim vberiore in ipso existente, calorem ex-
oluit: calescit enim corpus à febre: Et si qui-
dem modicum fuerit id quod affligit, tertia
die eodem modo dimittit, per duas autem con-
tinue tenet: Si verò copiosius, quinta die: per
D quatuor verò tenet pro ratione: Atque hoc
modo morbi per dies iudicantur. At si dimise-
rit febris in imparibus diebus, & sanus homo
fit, & moritur. Qua de caussa, paulo post di-
cam. Nunc autem referam cur febris dimittat.
Sic autem sentio. Quæcunque febris de corpore
hominem corripuerit, necesse est tertia die hu-
morem affligẽtem exire de corpore, aut in alio
quopiam impari die, iuxta rationem antea rela-
tam. Non enim exit prius q̃ alius bonus de ven-
triculo ipsi accedat. Nam intermedia & postera
die corpus trahit de ventriculo, quicquid ipsi in
seipso dimiserit priore die, nisi ventriculus id
expulerit, & alium humorem habuerit, quod sa
nè malum homini esset: Si verò dimiserit febris
tertia

ποτῶν, λεπτὸς γίνεται ὁ ἄνθρωπος. Πλείω δὲ Vet. Cod.
χωρέει ἔξωθεν τῆς προσγινομένης, διὰ τόδε. Ἢν
μὲν δι᾽ ἡσυχίης ᾖ ὁ ἄνθρωπος, καὶ μὴ ταλαιπω-
ρέῃ, κακόν τι οἱ ἐν τῷ σώματι ἔνεστιν, ὑπὸ δὲ τῆς
ἄλλης ὑγιείης πολλῆς ἐούσης, οὐκ ἐσάσει κάρτα.
Τὸ δὲ κακὸν τοιόνδε ἐστίν. Ἐπὴν τούτων τι τῶν
τεσσάρων τῶν γινομένων τῷ σώματι, ἐπέλθῃ
πλέον τι μὴ πολλῷ, τὸ σῶμα θερμαίνεται καθ᾽
ἡσυχίην, ὡς μὴ ἐσάσειεν κάρτα, καὶ τήκεται ἐν τῇ
κοιλίῃ, καὶ τὸν σῖτον ἀηδέα τῷ ἀνθρώπῳ ποιέει.
Ἢν δὲ πλέον εἴη ἡ ἰκμὰς ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης, πυ-
ρετὸς ἐκ τούτου τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνεται. Ἀλλὰ
περὶ τούτου ἀτρεκέστερον ὀλίγῳ ὕστερον ἀποφανέω.
ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ τοῦ * σίτου ἐόντος ἡδέος, λεπτὸς γίνε- * σιτίε
ται ὁ ἄνθρωπος, αἴτιον δὲ τὸ αὐτό. Τούτων δὲ γε-
νομένων, ἐξέρχεται τῆς ἰκμάδος πλέον, ἢ κατα-
τάσσεται. Καὶ διὰ ταῦτα τῷ μὲν ἡσυχάζοντι συμ-
βαίνει λεπτῷ γίνεσθαι. Ταλαιπωρεόντων δὲ τῶν
ἀνθρώπων, καὶ τὸ σῶμα θερμαίνεται. καὶ γὰρ ἀπὸ
τῆς ταλαιπωρίης τούτου θερμαινομένου, καὶ ἡ ἰκ-
μὰς ἐν αὐτῷ διαχέεται, καὶ γίνεται ἡ νοῦσος ἤδε λε-
πτή. ἀχρεῖος δὲ γινομένη, καταῤῥέει καὶ ἐς τὴν κοι-
λίην, καὶ ἐς τὴν κύστιν. Ταῦτα δὲ διωθέει ἔξω, τὸ δὲ
δι᾽ αὐτῆς διατμέει ἔξω, διὰ τοῦ ἔνδον ἀραιώμα-
τος, τὸ δ᾽ ἔτι καὶ ἐμμένον, ἱδρὼς γινόμενος, ἔξω
χωρέει κατὰ τὸ σῶμα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ γυμ-
νάσια τῶν νέων, τὸ αὐτὸ τῇ ταλαιπωρίῃ προσερ-
γάζεται. Ἢν δὲ καὶ μὴ ἐλάσσων ᾖ ἡ ἰκμὰς τῆς πρό-
τερον ἐξιούσης, προσγινομένη τε ἔτι ἄλλη ἀπὸ
τῶν ποτῶν, καὶ προσέτι ἀπὸ τῶν βρωτῶν, λεπτὸς
γίνεται διὰ ταῦτα ὁ ἄνθρωπος. Ἐλάσσων δὲ προσ-
γίνεται, ἢν μὴ ἄλλο τι δύνηται ἐσθίειν, καὶ πρὸς
μὲν τὸ πονέειν κατὰ τὴν προτέρην ταλαιπω-
ρίην ἢ γυμνασίην ἄλλοισιν ἄλλα ἔλασσον γίνη-
ται. Ἐπιγίνεται δὲ κατὰ τὴν βρῶσιν εὐεξίη,
διὰ τόδε. Ἐπὴν αὐάνηται ἐν τῷ τῆς ἰκμάδος
χρόνῳ, καὶ ἐν τῇ προτέρῃ ταλαιπωρίῃ ἐξέλθῃ
πρότερον ἑτέρη τῆς ἑτέρης ἔστιν ὅτε πλείων, καὶ
κρατέῃ μίη ἄλλη τῶν ἄλλων κάρτα, πληθώρης
ἐστίν. Ἢν μὲν δὴ ὑπὸ πολλῶν κάρτα κρατέηται,
πῦρ ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου γίνεται. Ἢν δὲ ὑπὸ ὀλί-
γων, ὀλίγα. Καὶ τὸ σῶμα δὲ οὕτως ἀναφέρειν δύνα-
ται, τῆς ὑγρότητος πλείονος αὐτοῖσιν ἐούσης, τὴν
θέρμην ἀπολύεται. θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα τῷ
πυρί. Κἢν μὲν ὀλίγον ἔῃ τὸ λυπέον, τῇ τρίτῃ ἡ-
μέρῃ μεθῆκε τρόπῳ τῷ αὐτῷ. τὰς δὲ δύο ἔχει
συνεχέως. Ἢν δὲ πλείων, πέμπτῃ ἡμέρῃ. τὰς δὲ
τέσσαρας ἔχει κατὰ λόγον. Οὕτω τῶν ἡμερέων αἱ
νοῦσοι κρίνονται. Ἢν δὲ μεθῇ τὸ πῦρ ἐν τῇσι πε-
ρισσῇσι τῶν ἡμερέων, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος,
καὶ θνήσκει. διὸ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἀποφανέω. Νῦν
δὲ ἐρέω, διότι μεθίει τὸ πῦρ. Φημὶ δὲ εἶναι, ὅ, τι
ἂν ἀπὸ τοῦ σώματος πῦρ λάβῃ τὸν ἄνθρωπον, ἀνά-
γκη ἐστὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἐξιέναι τὴν ἰκμάδα τὴν
λυπέουσαν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἢ ἐν ἄλλῃ τινὶ τῶν πε-
ρισσῶν ἡμερέων, κατὰ τὸν πρότερον εἰρημένον λό-
γον. οὐ γὰρ ἐξέρχεται πρὶν ἢ οἱ ἑτέρη προσγένηται
ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀγαθή. Τῇ γὰρ μέσῃ καὶ τῇ ὑστεραίῃ,
ἕλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης, ὅ, τι ἂν αὐτῷ ἐς ἑωυ-
τὴν ἀφῇ τῇ προτέρῃ ἡμέρῃ, ἢν μὴ ἡ κοιλίη διωθήσῃ,
καὶ

Vet.Cod. καὶ ἑτέρην ἔχῃ ἰκμάδα, καὶ τοῦτο πονηρὸν τῷ ἀνθρώπῳ γίνεται. Ην δὲ μεθῇ τὸ πῦρ τριταῖον, τῷ αὐτῷ τρόπῳ μεθίει, ὥσπερ καὶ αὐθημερὸν ὡς εἴρηται, καὶ οὕτω μὲν συμβαίνει τὸ πῦρ γινόμενον ἀπὸ τοῦ σώματος, ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρῃ ἀνιέναι. Φημὶ δὲ καὶ ἢν πέμπτῃ ἡμέρῃ, καὶ ἢν ἑβδόμῃ καὶ ἢν ἐννάτῃ μεθῇ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ μεθιέναι, ὥσπερ καὶ τὸ τριταῖον ἐξέρχεται. καὶ γὰρ ἡ τροφὴ τῷ πυρὶ κατὰ τὰ χωρία, ὁκοῖα ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. Ἐπικρατήσαντα γὰρ μᾶλλον τοῦ ὑγροῦ, πλείονος ἐόντος ἀνέθη ὁ ἄνθρωπος. Μεθίει δὲ τὸ πῦρ ἐν τῇσι περισσῇσι, διὰ τόδε. ὅτι ἐν τῇσιν ἀρτίοισι τῶν ἡμερέων, ἕλκει τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς κοιλίης. ἐν δὲ τῇσι περισσῇσιν, ἀφίει. ἡ δὲ κοιλίη, διωθέει ἔξω τῷ ὑγιεῖ. Κατ' ἀνάγκην τοιήνδε αἱ νοῦσοι κρίνονται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. Καὶ ἐν τούτῳ μὲν τῷ λόγῳ ὁ ἄνθρωπος πυρέξας, ὑγιὴς ἐγένετο. Φημὶ δὲ καὶ τὸ πονέεσθαι μάλιστα τοὺς νοσέοντας ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι, διὰ τόδε καὶ κατὰ λόγον γίνεσθαι. Τετάρακται μὲν δὴ ὁ ἄνθρωπος, ὁκόταν πυρεταίνει. Σημήϊον δὲ τοῦτο, ὅτι φρίκη διαΐσσει διὰ τοῦ σώματος, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. Τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ἐγίνετο οὕτως, εἰ μὴ ἐταράσσετο τὸ ὑγρὸν, καὶ ἀπεκρίνετο ἀπ' αὐτοῦ ἢ πλέον, ἢ ἔλασσον, καὶ ἐκράτει ἄλλοτε ἄλλου. Μάλιστα δὲ καὶ τετάρακται ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, ὁκόταν νοσέῃ, καὶ ἡ φρίκη δὲ μάλιστα τότε γίνεται. ἔχει γὰρ ὧδε. Ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ πονέοντος, ἐξωθέεταί τι ἐκ τοῦ σώματος, ὑπὸ τῆς νεωτάτης ἰκμάδος νικώμενον, καὶ χωρέει ἐς τὴν κάτω κοιλίην, καὶ ἡ κοιλίη προσσυνθερμαίνεται τοῦ πονέοντος, δεχομένη ἐς ἑωυτὴν μᾶλλον, ἢ τῷ πρὶν χρόνῳ. Τοῦτο δὲ γίνεται μάλιστα ἐν τῇ κρίσει τῆς νούσου. Καὶ ἢν κατ' ὀλίγον τὸ σῶμα ἐς τὴν κοιλίην ἀφίῃ, καὶ μὴ πολλὸν ἔῃ τὸ λυπέον τὸν ἄνθρωπον, ἀναφέρει τὴν θέρμην ἡ κοιλίη, καὶ τὸ σῶμα δύναται ἐν τῇ κρίσει, καὶ γίνεται ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, ἐπὴν ἐξέλθῃ ἡ ἰκμὰς ἡ πονέουσα, καὶ ἢν ἡ τροφὴ τῷ πυρὶ ἐοῦσα, ἐξαναλωθῇ. Ην δὲ ἡ ὑγιηρὴ ἐπικρατήσῃ, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ νοσήσας ὁ ἄνθρωπος, ὑγιὴς ἐγένετο, δι' αἰτίας τὰς εἰρημένας. Νῦν δὲ ἐρέω διότι θνήσκουσιν ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. Φημὶ δὲ, ἢν πολλὸν ἔῃ τὸ πονέον ἐν τῷ σώματι, μᾶλλον τοῦ καιροῦ τετάρακται, καὶ ἀλὲς ἰσχυρὸν ἐς τὴν κοιλίην καὶ μὴ δυνάμενον ἀναφέρειν τὴν θέρμην, τὸ σῶμα ἐπαυρίσκεται, καὶ δυσωδίαν δεῖ γίνεσθαι περὶ τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δυνάμενον τὸ σῶμα ὑπὸ ἀσθενείης, ἅτε τοῦ ὑγροῦ παντὸς νοσεροῦ γινομένου, τὴν πνοιὴν ἕλκειν, ὡς διαψύχηται τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἐξατμιεῖ ἔξω τοῦ ὑγροῦ πᾶν τὸ ζωτικὸν, καὶ οὕτω θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. οὐ γὰρ ἐπικρατέει ἑτέρη ἡ ὑγιηρὴ ἰκμὰς, ἀλλὰ πᾶσα ὑπὸ τῆς νοσερῆς πολλῆς ἐούσης ἐπαιρομένη, ἐξαναλωμένη ὑπὸ τοῦ πυρὸς διεξήτμησεν. Οὕτω δή περ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι μάλιστα ὁ πόνος γίνεται. Τοῦτο πᾶς οἶδεν ὅς τίς ποτε, καὶ μὴν ὅτι γε τὸ ὑγρὸν τετάρακται ἐν αὐτῇσι τῇσιν ἡμέρῃσι, σημήϊόν ἐστι τόδε. Ὁκόσοι ἤδη ὑπὸ πυρὸς ξυνεχέος ἐχόμενοι ἐφαρμα-

κεύθησαν

tertia die, eodem modo dimittit quo etiam eadem die, velut dictum est. Atque ita quidem A contingit, vt febris de corpore oriens, tertia die remittat. Dico autem, etiam si quinta die, aut septima, aut nona dimittat, eodem modo dimittere, quemadmodum & tertia exiuit. Etenim alimentum febri contingit, secundum locos quos paulo antea dixi. Vbi enim humor copiosior præualuerit, homo liberatur à febre.

Dimittit autem febris in diebus imparibus ea de caussa. Quòd videlicet in paribus diebus trahit corpus de ventriculo: in imparibus verò dimittit: Ventriculus autem extra propellit in homine sano. Iuxta huiusmodi necessitatem morbi in imparibus diebus iudicantur. At hac quidem ratione homo febricitans sanus B euadit. Assero autem & quod doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus, propter hoc, & secundum rationem fieri. Conturbatur equidem homo quum febricitat. Cuius rei signum est, quòd horror aliàs atque aliàs per corpus transcurrit. Hoc verò non sanè ita contingeret, si non conturbaretur humor, & de ipso aut plus, aut minus secerneretur, & alius alium superaret. Conturbatur autem maxime in imparibus diebus quum ægrotat. Sed & horror maxime tunc fit. Habet enim se res hoc modo. De humore affligente expellitur aliquid ex corpore, à recentissimo humore superatum, & procedit ad aluum infernam, & aluus ipsa vnà cum affligente calescit, susci- C piens in seipsam magis quàm priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi iudicatione. Et si paulatim corpus ad aluum dimiserit, & non multum fuerit id quod hominem affligit, & aluus, & corpus, calorem sufferre in iudicatione potest: & homo sanus euadit, vbi humor affligens egressus fuerit, & is qui febri alimentum præbuit consumptus, & sanus præualuerit. Atque hac ratione propter relatas à me caussas, homo ægrotus sanus euasit. Nunc verò referam cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem sentio. Si multum fuerit id quod affligit in corpore, magis quàm opportunum est, & aceruatim robustum, turbatur ad ventriculum: & quum non possit calo- D rem sufferre corpus, eo fruitur, & graueolentiam circa spiritum fieri necesse est, & quum ne queat corpus præ debilitate, nimirum omni humore morboso existente, spiritum trahere, quo ea quæ in ventriculo sunt refrigerentur, quicquid est humoris vitalis, id foras exhalat, atque ita homo moritur. Non enim superat alius salubris humor, sed totus à morboso qui multus est eleuatus, ac consumptus à febri, exhalauit ac perspirauit. Atque hoc modo in imparibus diebus maxime dolor affligit. Neque est quisquam cui hoc non sit notum. At verò quòd humor turbetur in ijsdem diebus, hoc signum
11 est. Quicunque iam à febre continua correpti

pharmaco

A pharmaco vsi sunt in diebus paribus, hi nimiũ purgati nunquam sunt. Qui verò in diebus imparibus medicamento forti vsi sunt, nimium purgati sunt. Multi verò etiam perierunt nimium purgati. Proinde priores Medici in hoc maxime peccarunt. Medicamenta enim exhibuerunt in diebus imparibus, & homines peremerunt, non scientes quòd hæc res se ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in imparibus diebus, nimirum corpore humorẽ ad ventriculum transmittente. Et si quis iam turbatum, adhuc magis perturbet medicamẽto immisso, nihil miri est ex talibus hominem perire. Quin & vlcera si curentur, maxime in his diebus inflammantur. venit enim humor ad

B omnes venas quum turbatur, easq; replet. Et vbi ad vlcus peruenit, si quidem curetur, & pus exitum habeat: expellitur ab humore qui in turbatione accessit, & vlcus foras expurgatur. Si verò curetur, pus exitum non habens, & istic vnà cum eo qui accessit permanens, dolorem inducit, & carnem circa vlcus attollit: & ex illo si quidem in cruribus habuerit vlcus, attolluntur venæ, quæ in iuncturis crurum existunt: Si verò in manibus, quæ in manuum iuncturis sunt: & ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuscunque verò hominibus febris incidit, si nihil aliud male habeat homo, à pinguiore quàm oportet existente humore incidit: & venæ impletæ dolorem ac calorem vlceri indu-

C cunt. Hoc autem calefactum, etiam reliquum corpus calefacit: Atque hoc modo caliditas ad vlcera peruenit. Calescit enim corpus, & vlcera, ab humoris commotione. Et labor talia efficit. Liberantur autem vlcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam vlcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & septima, & nona, & vndecima. Deinde absoluto primo circuitu, rursus secundi principium tertia sequens hinc est, quæ à prima, decimaquarta est. Maxima verò vlcera decimaquarta die ab inflammatione liberantur. Atque hæc ratio docet morbos in imparibus diebus iudicari, & humorem in sano homine tertia die exire, stercus autem secunda.

D Et hæc tertia die contingentia mutuum inter se testimonium præbent, quod res se ita habeat. Atque ita mihi hic sermo vniuersus ad summum perductus est. Nunc verò exactius referre volo, cur homines ægrotent, simulque cum hoc sermone dicã quæ sint principia morborum, & qualia vnumquodque ipsorum efficiat. Sic autem assero. Si cibi plures quàm opportunum est, qui iam concocti sunt, intus maneant, & homo non purgetur, & alij cibi superingerantur, corpus ab humore priore ac recenti repletum calescit, & febris ex hoc homini oboritur. Verum febris hoc modo oboriens, non periculosa, neque fortis est, in qua humor æqualis est, copia paululum vberiore

nos

κεύθησαν ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι τῶν ἡμερέων, οὗτοι οὐ μὴν ὑπερεκαθάρθησαν. Ὁκόσοι δὲ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἐφαρμακεύθησαν ἰσχυρῇ φαρμακείῃ, ἐκαθάρθησαν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἀπώλλυντο ὑπερκαθαρθέντες. Οἱ γοῦν πρόσθεν ἰητροὶ ἐν τούτῳ μάλιστα ἡμάρτανον. ἐφαρμάκευον γὰρ ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσι, καὶ ἀπώλλυον τοὺς ἀνθρώπους, οὐ γινώσκοντες ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι τοῦ νοσέοντος τετάρακται μᾶλλον, ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων, οἷα τοῦ σώματος ἐς τὴν κοιλίην μεθιέντος τῆς ἰκμάδος. Καὶ ἢν τις ἐπιτεταραγμένῳ ἐόντι, ἔτι μᾶλλον ταράξῃ, φάρμακον ἐμβαλὼν, οὐ θαῦμα ἐστὶν, ἐκ τῶν τοιούτων ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ τὰ ἕλκεα ἢν μὲν μελεδαίνηται, φλεγμαίνει μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν. ἔρχεται γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐς ἁπάσας τὰς φλέβας, ὁκόταν ταράσσηται. καὶ πληροῖ, ἐπὴν ἔλθῃ ἐς τὸ ἕλκος ἡ νοῦσος, καὶ ἢν μὲν μελεδαίνηται καὶ ἔχῃ ἔξοδον τὸ πύος, ἐξωθεόμενον ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐλθόντος ἐν τῇ ταραχῇ, ἔξω ἀποκαθαίρεται τὸ ἕλκος. Ἢν δὲ μελεδαίνηται, οὐκ ἔχον ἔξοδον τὸ πύος, αὐτοῦ καταμένον σὺν τῷ κατελθόντι, πόνον παρέχει, καὶ ἀείρει τὴν σάρκα τὴν περὶ τὸ ἕλκος, καὶ ἀπ' ἐκείνου ἢν μὲν ἐν τοῖσι σκέλεσιν ἔχῃ τὸ ἕλκος, ἀείρονται αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι προσφύσεσι τῶν σκελέων ἐοῦσαι. Ἢν δὲ ἐν τῇσι χερσὶν, αἱ τῶν χειρῶν τῇσι προσφύσεσι ἐοῦσαι, καὶ ἐκ τούτου βουβῶνες γίνονται. Ὁκόσοισι δὲ τῶν ἀνθρώπων πῦρ ἐμπίπτῃ, ἄλλο μηδὲν τοῦ ἀνθρώπου κακὸν ἔχοντος, ἀπὸ τῆς πιοτέρης ἐούσης τοῦ καιροῦ ἐμπίπτει, καὶ πληρεύμεναι αἱ φλέβες, πόνον καὶ θέρμην τῷ ἕλκει παρέχουσι. τὸ δὲ θερμανθὲν, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα θερμαίνει. Καὶ ἡ θερμασίη, οὕτως ἐς τὰ ἕλκεα γίνεται. θερμαίνεται γὰρ τὸ σῶμα, καὶ τὰ ἕλκεα ὑπὸ τῆς κλονήσεως τοῦ ὑγροῦ. Καὶ ἡ ταλαιπωρίη τοιοῦτον ἐργάζεται. Ἀποφλεγμαίνει δὲ τὰ ἕλκεα πεμπταῖα, καὶ κατὰ λόγον τουτέων τῶν ἡμερέων, ὡς ἂν καὶ τὰ ἕλκεα μέγεθος ἔχῃ, καὶ τριταῖα, καὶ πεμπταῖα, καὶ ἑβδομαῖα, καὶ ἐνναταῖα, καὶ ἑνδεκαταῖα. Εἶτα ἀπηρτισμένης πρώτης περιόδου, πάλιν δευτέρας ἀρχῆς τρίτη, ἥ τις ἐστὶν ἀπὸ τῆς πρώτης τεσσαρεσκαιδεκάτη. Τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν τεσσαρεσκαιδεκαταῖα ἀποφλεγμαίνει. Οὗτος ὁ λόγος ἐρεῖ, τὰ νοσήματα κρίνεσθαι ἐν τῇσι περισσῇσι τῶν ἡμερέων. Καὶ τὴν ἰκμάδα τῷ ὑγιεῖ, τριταίην ἐξιέναι, τὴν δὲ κόπρον, δευτεραίην. Καὶ ταῦτα τριταῖα ἐόντα, *ἰσορρέει ἀλλήλοισιν, ὅτι οὕτως ἔχει. Οὕτω δέ μοι ὁ λόγος οὗτος πᾶς ἐκκεκορύφωται. Νῦν δὲ ἐθέλω ἀτρεκέστερον εἰπεῖν, διότι νοσέουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἐρέω δὲ σὺν τούτῳ τῷ λόγῳ, καὶ τίνες ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσὶ, καὶ ὁκοῖα ἑκάστη αὐτέων ἐργάζεται. Φημὶ δέ. Ἢν μὲν ἐμμείνῃ τὰ σιτία πλείονα τοῦ καιροῦ ἤδη πεπεμμένα ἐόντα, καὶ ὁ ἄνθρωπος μὴ ἀποκαθαίρηται, καὶ ἕτερα σιτία ἐπεμπίπτῃ, τὸ σῶμα πληρεύμενον ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς προτέρης καὶ τῆς νέης, θερμαίνεται, καὶ πῦρ ἐκ τούτου γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ. Τὸ δὲ πῦρ οὕτως γινόμενον, οὐκ ἄπορον, οὐδὲ ἰσχυρόν ἐστιν, ἐν ᾧ ἰκμὰς ἰσάζει, κατὰ πλῆθος

ἠμέας

Vet. Cod.

*ἐκχωρέει

Vet.Cod. *πρῶτον *δεύτερον *τρίτον *πέμπτον *ἕκτον *ἕβδομον

ἡμέας λυπέουσα ὀλίγῳ πλέον. Ἢν γὰρ τοῦθ' οὕτως ἔχῃ, καί τις κάρτα ἰσχύῃ καὶ τὰ ἐπιτήδεια προσενέγκῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἓν δὲ νούσημα μόνον ἀπὸ πάσης τῆς ἰκμάδος, καὶ σημήϊα ἴσχει ἑπτὰ* βήξ τε γὰρ ἴσχει μιν βληχρὴ* καὶ ξηρὴ ἐοῦσα.* γαστήρ τε σκληρὴ γίνεται, ἅτε τοῦ ἀποπάτου ἐόντος,* καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται,* καὶ ἐξερᾷ* καὶ πυρετταίνει, *καὶ οὖρον οὐ χρηστῶς διέρχεται. Ταῦτα δὲ ἐστὶ τῆς νούσου ταύτης ἀπὸ πάσης τῆς ἰκμάδος γινομένης, σημήϊα ἑπτά. Ἢν δὲ τοῦ ἀποπάτου μὴ διαχωρέοντος κρατέῃ μία τῶν ἄλλων ἰκμάς, κάλλιον ἐμπολήσει ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἤν τις τῷ πυρετῷ γινομένῳ ἀπὸ πάσης τῆς ἰκμάδος τὰ ἐπιτήδεια μὴ προσενέγκῃ, περιοίσεται ἡ νοῦσος. ὅσῳ δ' ἂν αὐτέη κρατέῃ τῶν ἰκμάδων, τρόπῳ τοιῷδε. Θερμαινομένου τοῦ αἵματος, ἐξατμιεῖ μάλιστα διὰ τούτου τοῦ ὑδρωποειδέος, ὅ, τι ἐστὶ τῷ πυρὶ πολεμιώτατον. καταλείπεται δὲ τὸ λιπαρὸν καὶ κοῦφον, ὅ, τι ἐστὶ χολῶδες, καὶ τῷ πυρὶ τροφὴ μάλιστά ἐστιν. Ἐξατμιᾷ δὲ τρόπῳ τοιῷδε. ὥσπερ εἴ τις ὕδωρ καὶ ἄλειφα ἐς χαλκεῖον ἐγχέας, ξύλα πολλὰ ὑποκαίει πουλὺν χρόνον, τὸ μὲν δὴ ὕδωρ, πολλῷ ἔλασσον ἔσται, ἐξατμισθήσεται γὰρ ἐκ τοῦ χαλκείου. Τὸ δὲ ἄλειφα, ὀλίγῳ ἔλασσον. ὅτι τὸ μὲν ὕδωρ, ὑπὸ τῆς ἀραιότητος καταλεπτύνεσθαι δύναται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, καὶ κοῦφον γινόμενον ἐξατμιᾷ. τὸ δὲ ἄλειφα, ἅτε συναφὲς ἐὸν καὶ πυκνὸν, οὐ δύναται καταλεπτύνεσθαι, οὐδὲ ἀτμιᾶν ὁμοίως τῷ ὕδατι. οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχει, ὁ μὲν γὰρ ὕδρωψ θερμαινομένου τοῦ σώματος ἐξατμιᾷ ἔξω, τὸ δὲ χολῶδες, ἅτε συναφὲς ἐὸν καὶ πυκνὸν, οὐ δύναται ἀτμιᾶν καταλεπτυνόμενον ὁμοίως. Τὸ δὲ χολῶδες καταλεπτυνόμενον, μᾶλλον ποιεῖ θερμαίνεσθαι τὸ σῶμα. Πλείων γὰρ καὶ καλλίων τροφὴ τῷ πυρὶ γίνεται ἡ χολὴ, καὶ ῥακούμενον ἐν τῷ σώματι, ἢ στηριξάμενον, τὴν νοῦσον ἐπεκράτυνε πρὸς τὰ πρόσθεν. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηται, ὅ, τι πάσχει ὁ ἄνθρωπος, ἢν μὴ καθαίρηται καὶ μελεδαίνηται. Ἢν δὲ μὴ αὐτῶν πλήθει κρατήσῃ, εἴτε ἐς ἅπαξ πολλὴ γινομένη, εἴτε καὶ κατὰ μικρὸν συλλέγηται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα δύναται. τοῦτο γινόμενον ὑπὸ ἰσχύος ἀναφέρει, μέχρις οὗ ἀρχή τις ἐπιγένηται, καὶ ἢν τὸ πλεῖον γινόμενον ὑγρὸν, μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, νοῦσος ἔνθεν γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. Ἀρχαί εἰσι τρεῖς, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, καὶ μία μὲν ἤδη εἴρηταί μοι, ὁκοῖα καὶ ὅσα ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι. Ἀπέδειξα γὰρ, ὅκως τε καὶ διότι ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος νοσέει. Δευτέρα δὲ ἐστὶν, ἢν συμβῇ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια, καὶ παρὰ δίαιταν εἶναι. Τρίτη δὲ ἐστὶν ἤν τι βίαιον προσπέσῃ. Βίαιον δὲ λέγω εἶναι, καὶ πτῶμα, καὶ τραῦμα, καὶ πληγὴν, καὶ ταλαιπωρίην, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐστὶ τοιοῦτον. Τούτων δὲ τῶν ἀρχέων μεγίστη ἐστὶ βίη, ἢν μεγάλη ἔῃ, ἢν δὲ μικρὰ, οὐ μεγίστη. Δευτέρη δὲ, ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος. Τρίτη δὲ, ἢν τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια ἔῃ πρὸς ὑγείην. Τούτων τοιγαροῦν δεῖ φυλακὴν ἔχειν. Ἕκαστα δ' αὐτῶν τοιοῦτον ἐργάζεται ἐν τῷ σώματι, ὁκοῖον ἐγὼ ἐρέω. Ἢν μὲν τρῶμα γένηται, δῆλον

nos affligens. Si enim hoc ita se habuerit, & quis admodum validus sit, & quæ commoda sunt adhibuerit, sanus euadit. Vnus autem morbus solus est ex omni humore, & septem signa habet. Nam & tussis ipsum habet, quæ & debilis, & sicca est: & venter durus fit, vtpote stercore intus contento: caput grauatur, & vomit, & febrit, & vrina non probe prodit. Hæc septem signa huius morbi sunt ex omni humore orientis. Si verò alui egestione non prodeunte, vnus ex alijs humoribus superet, melius deget homo. Et si quis febre oboriente ab omni humore, non adhibeat idonea, inualescet morbus quantum ipse humores superauerit, hoc modo. Calescente sanguine, exhalat maxime per hunc humor aquosus, qui febri est infestissimus. Relinquitur autem pinguis ac leuis, qui est biliosus, & febri maxime nutrimentum est. Exhalat autem hoc modo: velut si quis aquam & oleum in vas æneum infundat, & ligna multa subiecta ad multum tempus exurat. Aqua enim multo paucior erit, ex vase enim exhalabit: oleum autem paululum imminuetur. Nam aqua præ raritate ab igne attenuari potest, & leuis reddita exhalare. Oleum verò, vtpote quod est viscidum ac densum, attenuari non potest, neque similiter vt aqua exhalare. Sic sanè & in homine se res habet. Aqua enim calescente corpore foras exhalat: Biliosus autem humor, vt qui coniunctus est ac densus, non similiter attenuatus exhalare potest. Verum attenuatus hic biliosus humor, corpus magis calere facit. Copiosius enim & melius alimentum febri bilis suppeditat, & prorumpens, aut firmata in corpore, morbum supra priora corroborat. Atque hæc quidem dicta sunt de eo, quod afficitur homo, si non purgetur & curetur. Si verò non ipsa copia præualuerit, siue semel multa fiat, siue paulatim colligatur, reliquum corpus dum hoc fit, præ robore sufferre potest, donec principium aliquod superaccedat. Atque hoc sanè modo morbus fit, si homo à copiosiore humore non expurgetur.

12 Principia ex quibus fiunt morbi, tria sunt. Et vnum quidem iam à me relatum est, qualia & quot efficiat in corpore: (demonstraui enim quomodo & cur ægrotet homo, si non purgetur.) Alterum est, si non contingat vt ea quæ ex cœlo obueniunt, inepta & præter victus rationem sint. Tertium est, si violentum quid accidat. Violentum autem esse dico, & casum, & vulnus, & plagam, & laborem, & si quid aliud est huiusmodi. Horum verò principiorum maximum est violentia, si magna fuerit: si verò parua, non ita maximum. Secundum est, si non purgetur homo. Tertium, si quæ ex cęlo obueniunt, inepta fuerint ad sanitatem. Proinde diligenter ab his se custodire oportet. Singula verò talia in corpore faciunt, qualia ego dicturus sum. Equidem si vulnus fiat, mani-

A manifestum est q caro dissecta est, & vlcus factū est: hoc aūt morbum esse dico. Si verò contusio 13
fiat, homine percusso, aut lapso, aut aliud quid tale perpesso, & tumor oboriatur, sanguis statim præ violentia calefactus, & venis hiantibus illapsus, non habens exitū præ copia, quò abire possit, conglobatur: & propterea tumor fit, & tādiu adest, donec depurgatus fuerit, eo modo quo de locis depurgari dictum est, aut ēt per ipsum tumorem, & siue per chirurgiā, siue sine ea, sanguini transitus fiat, aut per tēpus suppurato, aut non. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim homines laborarint, quibus sanè partibus maximè sanguinis afflictio cōtigerit, illic firmatur ac calescit, & ex hoc dolor oborit. Si verò hæc quidem superarit homo,
B verū plenitudo ob laborē accedat, & aluus ac vesica non breui copiam expulerint, febris sanè ex hoc irruerit. Et si quidē prior humor æqualis fuerit, nequaquam. Si verò in labore ipsorum plurimus in corpore permaneat, superat ille. Atque hæc à me dicta sunt de violentia, qualia in corpore efficit. Et hęc quidē duo sunt principia, violentia, & plenitudo: quę si non purgentur homines, corpora calefaciunt. At verò quod ex cęlo obuenit principiū, si ineptum fiat in homine, superat aliquid humoris, & velut ad morbū calefacit, & frigefacit prius, si fieri cōtingat. Dicam aūt prius de eo, quod calefacit. Sic igitur sentio. Si in eodem homine fuerit aliquid morbosi, quale ī priori dixi, & ea
C q̄ ex cœlo obueniunt incōmoda fuerint, & calescat homo, turbatur humor oīs in corpore calescens. Hoc aūt violentia facit. Et si quidē depurgetur homo, humore illo turbato, secernit quātum eius plus, q̄ commodum est redundarit. Et 14
habet hæc res similitudinem ad id quod Scythæ faciūt ex equino lacte. Lac enim in caua vasa lignea infusum concutiunt. Illud aūt dum turbatur, spumescit ac secernitur: & pingue quidem, quod Butyrum vocant, quum leue sit, in superficie cōsistit: graue verò & crassum, deorsum sidit, quod etiam secretum siccant. Vbi verò concretum ac siccatum fuerit, Hippacen ipsum vocant. At serum lactis medium locum tenet. Sic etiā in homine, dum turbatur humor, quicquid
D eius est in corpore, à principijs q̄ dixi disparatur. Et in superficie quidē bilis cōsistit (leuissima .n. existit.) secūdo loco sanguis: tertio pituita. Grauissimus aūt horum humorū est aqua. His verò ita se habētibus, quisquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio cōtingente turbatione, deuenit ad locū, vbi plurimus esse possit. Verū in turbatione, spaciosa capacitate euadēte, secretus distrahitur, & calefacit corpus. Aut aliqua corporis parte firmatus, vnà cū alio humore, cū quo est in alio loco, dolorē ac calorem exhibet. Qui verò calefactus est locus, insuper etiam reliquum corpus cōcalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur magis à bile, & pituita, & sanguine: calidissimi enim hi humores existunt. 15

Et si

δῆλον ὅτι σὰρξ διεκόπη, καὶ ἕλκος ἐγένετο, τοῦτο δὲ νούσημα ὀνομάζω εἶναι. Ἢν δὲ φλάσμα γένηται πληγέντος, ἢ πεσόντος, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο παθόντος, καὶ οἴδημα γένηται, τὸ αἷμα αὐτίκα θερμανθὲν ὑπὸ τῆς βίης, καὶ ὑποδραμὸν ἐς τὰς φλέβας χανούσας, οὐκ ἔχον ἔξοδον ὑπὸ πλήθεος ἀπελθεῖν, συνεστράφη, καὶ τὸ οἴδημα διὰ τοῦτο ἐγένετο, καὶ μέχρι τούτου πάρεστι, μέχρις ἀποκαθαρθῇ, καθότι ἀπὸ τῶν χωρίων εἴρηται, ἢ κατ᾽ αὐτὸ τὸ οἴδημα, καὶ εἴτε σὺν χειρουργίῃ, εἴτε καὶ μὴ δίοδος γένηται τῷ αἵματι, ἢ πυωθέντι ὑπὸ χρόνου, ἢ καὶ μή. καὶ ἡ ταλαιπωρίη δὲ, τοιοῦτον ἐργάζεται. Ὁκόταν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ταλαιπωρέωσιν, οἷσιν ἂν μάλιστα τοῦ αἵματος ταλαιπωρίη ᾖ, κεῖθι στηρίζεται, καὶ θερμαίνεται, καὶ πόνος ἐκ τοῦ τοιούτου γίνεται. Ἢν δὴ κρατηθῇ μὲν τούτων, κάρτα δὲ πλῆθος γένηται ταλαιπωρίη, καὶ ἡ κοιλίη καὶ κύστις μηδαμῶς διηθήσῃ ἐν τάχει τὸ πλῆθος, πῦρ ἐπιπέσοι ἂν* ἐκ τούτου. ἢν μὲν ἡ πρόσθεν ἴσασιν ἰκμὰς, οὐδαμῶς. Ἢν δ᾽ ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ αὐτέων πλείστη ἐν τῷ σώματι καταμένῃ, κρατέει κείνη. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ βίης, ὁκοῖα ἐν τῷ σώματι κατεργάζεται. Καὶ αὗται μὲν δύο ἀρχαὶ ἐοῦσαι, ἥτε βίη, καὶ ἡ πληθώρη, ἢν μὴ ἀποκαθαίρωνται οἱ ἄνθρωποι, θερμαίνουσι τὰ σώματα. Ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδειος γινομένη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐκράτησέ τι τοῦ ὑγροῦ, καὶ θερμαίνει ὡς ἐς νοῦσον, καὶ ψύχει πρότερον, ἢν τύχῃ γινόμενον. Ἐρέω δὲ πρότερον περὶ τοῦ ὡς θερμαίνει, φημὶ οὖν. Ἢν ἐν τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ ἐνῇ τι νοσηρὸν, ὁκοῖον ἐν τῷ προτέρῳ εἴρηκα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεπιτήδεια γένηται καὶ θερμαίνηται ὁ ἄνθρωπος, ταράσσεται τὸ ὑγρὸν πᾶν θερμαινόμενον ἐν τῷ σώματι. τοῦτο δὲ ποιέει βίη. Καὶ ἢν μὲν ἀποκαθαίρηται ὁ ἄνθρωπος, τοῦ δὲ ταρασσομένου, ἀποκρίνεται ὁκόσον ἂν πλέον ᾖ τοῦ καιροῦ. Ἔοικε δὲ τοῦτο, ὥσπερ οἱ Σκύθαι ποιέουσιν, ἐκ τοῦ ἱππείου γάλακτος. Ἐγχέοντες γὰρ τὸ γάλα ἐς ξύλα κοῖλα, σείουσι. τὸ δὲ ταρασσόμενον, ἀφρεῖ καὶ διακρίνεται, καὶ τὸ μὲν πῖον, ὃ βούτυρον καλέουσιν, ἐπιπολῆς διΐσταται, ἐλαφρὸν ἐὸν, τὸ δὲ βαρὺ καὶ παχὺ, κάτω ἵσταται, ὃ καὶ ἀποκρίναντες ξηραίνουσιν. ἐπὴν δὲ παγῇ καὶ ξηρανθῇ, ἱππάκην μιν καλέουσιν. Ὁ δὲ ὀῤῥὸς τοῦ γάλακτος, ἐν μέσῳ ἐστίν. Οὕτως δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ταρασσομένου τοῦ ὑγροῦ, πᾶν τὸ ἐν τῷ σώματι, ὑπὸ τῶν ἀρχῶν διΐσταται ὧν εἴρηκα οἱ πάντα. καὶ ἐπιπολῆς μὲν τὸ τῆς χολῆς διΐσταται, κουφότατον γάρ ἐστι, δεύτερον δὲ τοῦ αἵματος, τρίτον δὲ τοῦ φλέγματος. βαρύτατον δέ ἐστι τῶν ὑγρῶν τούτων, ὁ ὕδρωψ. Τούτων δὲ ὄντων, ὅ, τι ἂν ἐν νούσῳ πλεῖστον ᾖ, ἐν ἀρχῇσι γινομένης τῆς ταραχῆς, ἔρχεται εἰς χωρίον, ἵνα ἂν πλεῖστον ἔῃ. Ἐν δὲ τῇ ταραχῇ εὐρυχωρίης γινομένης εἱλέεται ἀποκεκριμένον, καὶ θερμαίνει τὸ σῶμα, ἢ στήριξιν ἔχον ἀπὸ τοῦ σώματος σὺν τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ, τῷ συνεόντι ἐν τῷ ἄλλῳ χωρίῳ, πόνον καὶ θέρμην παρέχει. Τὸ δὲ θερμαινόμενον, προσξυνθερμαίνει καὶ τὸ ἄλλο σῶμα, κἀκ τούτου ὁ πυρετὸς γίνεται. Καὶ γίνεται μᾶλλον ἀπὸ τῆς χολῆς, καὶ τοῦ φλέγματος, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος, θερμότατα γὰρ ταῦτά ἐστι.

Καὶ

Vet. Cod.

*ἐκείνη

Vet. Cod. Καὶ ἢν τι τούτων ἀποστηρίξῃ ἐπὶ τοῦ σώματος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὠνόμασται κεῖθεν τὸ νούσημα, καὶ ἐπωνυμίην ἔχει. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδρωπος οὐ γίνεται πυρετὸς ἰσχυρὸς κάρτα, οὐδὲ πολυχρόνιος· τῷ γὰρ πυρὶ οὐκ ἀγαθὴ τροφὴ ὕδρωψ ἐστίν. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο εἴρηται. Πρὶν δὲ ταραχθῆναι, οὐκ ἔχει ἐκχωρέειν τὸ πλεῖον τοῦ ὑγροῦ, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω εἱλέεται μεμιγμένον τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ· πάντα γὰρ πλήρεά ἐστιν. Ἐν δὲ τῇ ταραχῇ κενοῦται. Κενοῦται δέ τι ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον. Καὶ τὸ πλεῖον ἐὸν χωρίον κατίσχει, καὶ τὸ μὲν ἀλλότριον, οὐκ ἐπιμίσγεται τῷ ἄλλῳ, ἢν προστηρίξῃ, πρὶν ἰσωθῇ ἐς δύναμιν. Ἔστι δέ μιν ἰσοῦσθαι καὶ ὃ ἐπ' αὐτοῦ ἐπανέλθοι ἐς τὴν νοῦσον, ἕως οὗ ἀποκαθαρθῇ τὸ χωρίον, ὁποίη ἡ κάθαρσίς ἐστιν. Ἢν* δὴ πολλὸν ἔῃ τὸ πονέον, ἐπαυρίσκεται καὶ ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον καὶ τὸ ἄλλο, πρὶν ὑγιηρὸν ἐόν. Καὶ θνήσκει ὁ ἄνθρωπος τρόπῳ τοιῷδε. προσεπαυρίσκεται γάρ, ἢν μηκέτι τροφὴν ἀρκέουσαν ἔχῃ τὸ νούσημα, ἀλλ' ἐξαναλίσκεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τοῦ ἐν τῷ ἐπιπόνῳ χωρίῳ ἐόντος, πρῶτον τὸ πλησίον προσλαμβάνει. εἶτα ἐπὶ τῷ προσωτέρω νέμεται, μέχρις ἂν ἐξαναλωθῇ, καὶ μηκέτι ἐνῇ τῷ σώματι τροφή. Τροφὴ δέ ἐστιν ἀνθρώπῳ, τὸ κοῦφον ὑγρόν. Ὥσπερ οὖν χρὴ τὸ πρῶτον κατὰ μικρὸν σηπεδὼν ἐγένετο, ἢν μάλιστα θερμαίνηται. ἔπειτα ἐπὴν κεῖθι τῇ σηπεδόνι τροφὴ μηκέτι ἀρκέῃ, νέμεται ἀπὸ τοῦ ὑγιέος τοῦ πλησίον ἀρξαμένη πρὸς τὸ σῶμα, μέχρις ἂν ὅλον τὸ σαρκῶδες σήψῃ. Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐπὶ πᾶν νέμηται, ἀναλοῦται ἡ τροφὴ τῇ σηπεδόνι. Οὕτω δὴ καὶ τῇ νούσῳ, ἀπὸ τοῦ χωρίου κείνου ἀρξαμένη, ἐπὴν κεῖθι ἡ τροφὴ μηκέτι ἀρκέουσα ἐνῇ, νέμεται ἐς τὸ πρόσω ἀπὸ τοῦ πλησίον ἀρξαμένη. ἐπὴν γὰρ ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ἀναλοῦται ἡ τροφὴ τῇ νούσῳ, καὶ ἕτερον ὑγιηρὸν οὐκ ἐπικρατέειν. Κἢν τοῦτο γένηται, θνήσκει ὁ ἄνθρωπος. Ἔτι δὲ ἐν τῇ ταραχῇ ἐπὴν τοῦτο πλέονος χωρίου λάβηται καὶ μὴ στηρίξῃ, ἀλλὰ εἱλέηται, οὐκέτι τῷ ἄλλῳ μίσγεται, ἀλλ' ἐξαναλίσκεται ἐς τὴν νοῦσον, ἢν μὴ ἀποκαθαίρηται. Εἶτα αἱ φλέβες ὑπερπίμπλανται. Πλήθουσαι δὲ κάρτα οὐ χαλῶσιν ἐξ αὐτέων, πρὶν εὐρυχωρίη σφιν γένηται. Ὥσπερ ἐπὴν τις πληγῇ καρτερῶς, ὑποτρέχει ὑπὸ τὴν πληγὴν αἷμα, ἅτε τῶν φλεβέων κενωθεισέων ὑπὸ τῆς πληγῆς. Ἐπὴν δὲ αἱ σάρκες πλησθῶσιν ὅκωσπερ σπόγγος, οὐκέτι χαλῶσιν, ἀλλὰ ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσι μέχρις οὗ κενωθῇ κατὰ χωρίον τι αὐτέων. Ἀπολαμβάνει γὰρ ἐπὴν ξυλλεχθῇ τὸ αἷμα τὴν ὁδὸν ὑπὸ πλήθεος. Ὥσπερ εἴ τις λήκυθον σκυτίνην στενόστομον ἐμπλήσας ἀλείφατος, καταστρέψειεν ἐπὶ τὸ στόμα κατ' ἰθύ, κἢν τοῦτο ποιήσειεν, οὐ δυνήσεται ἐξ αὐτῆς χωρέειν τὸ ἔλαιον, ἐπνίξε γὰρ τὴν ὁδὸν τὸ ἄλειφα, ἅτε πολλὸν καὶ ἀλὲς ἐπικείμενον. Ἢν δὲ ἐπικλίνῃ τις τὴν λήκυθον, κενεὴ ἔσται ἡ ἀπὸ τοῦ στόματος πνίξ, ἢ ῥεύσεται ἐξ αὐτῆς τὸ ἄλειφα. Τὸ δ' αὐτὸ ποιήσει καὶ τραπέζης ὕδωρ. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὴν τὸ πλεῖστον ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι ὑπὸ τῆς ταραχῆς χωρίου λάβηται καὶ πλήσῃ τὰς φλέβας, οὐκέτι ἀπέρχεται ἐξ αὐτέων,

* δὲ

Et si quis horũ in aliqua corporis parte firmatus A
fuerit, vt plurimũ morbus illinc noĩatur, & cognomen habet. Cæterũ ab aqua non valde fortis febris oboritur, neq; diuturna. nã igni non bonũ alimentũ aqua præbet. Atque hæc quidẽ de hoc dicta sunt. At verò ante turbationẽ, non habet multus humor quò procedat, sed sursum ac deorsum voluitur & distrahitur alij humori permixtus. (oĩa enim plena existunt:) In turbatione verò euacuãtur. Verũ aliud alio magis euacuatur. Et multus humor suum locũ occupat, & alienus alij nõ ammiscet, si firmatus fuerit priusquã ille viribus adæquetur. Potest aũt ipsi adæquari is q̃ ab ipso postea ad morbũ superaccessit, donec purgatus fuerit locus qualicunq; purgatione. Si verò multus fuerit affligens humor, B
attrahitur: & cõsumitur ad morbũ etiã alius, qui prius salubris erat. Et tali modo homo moritur. Attrahitur aũt, si morbus non amplius sufficiẽs alimentum habuerit, & consumitur ab humore qui in loco dolente existit: primũ enim propinquum assumit, deinde lõgius depascitur, donec consumptũ fuerit, & non amplius inest in cor-
16 pore alimentũ. Alimentum aũt est homini humor leuis. Quemadmodũ igitur vt certum est, putrefactio primũ paulatim fit, si maxime calefiat: Postea vbi isthic alimentum putrefactioni non amplius sufficit, depascitur de sano, initio sumpto à proximo, ad totũ corpus, donec totũ quicquid carnosum est putrefecerit: postq̃ verò in totum depasta est, alimentũ putredini consu- C
mitur: Sic sanè etiã in morbo: sumpto enim à loco illo initio, vbi isthic alimentum sufficiens nõ amplius inest, depascitur vlterius, à proximo initio facto. Postquã enim per totum grassatus fuerit, alimentũ morbo consumitur, & alius salubris humor non superat. Et si hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, vbi hic salubris humor ampliorẽ locũ occuparit, & non firmatus fuerit, sed voluat ac distrahatur, nõ amplius alij miscetur, sed ad morbũ consumit, si nõ depurgetur. Deinde venæ superimplent. Valde aũt impletæ, nihil ex seipsis remittunt, priusquã spaciosa capacitas ipsis contingat. Quemadmodum vbi quis vehementer percussus est, sanguis sub plagã subtercurrit, nimirũ venis à plaga euacua- D
tis: Postq̃ aũt carnes veluti spongia fuerint repletæ, non amplius remittunt, sed continent in seipsis, donec in loco aliquid ab ipsis euacuatũ fuerit. Quum enim collectus fuerit sanguis, præ copia viã intercipit. Quemadmodũ si quis vas oleariũ coriaceũ angusti oris oleo impletũ, in osculũ vertat è directo, & si hoc fecerit, oleũ ex ipso prodire nõ poterit: viam enim ipsum oleũ intercepit, vtpote multũ & aceruatim incũbens: Si verò quis ipsum vas inclinet, libera erit via osculi intercepta, quã effluet oleũ ex ipso. Idẽ fecerit & aqua in mensa. Ita sanè & vbi multus humor in corpore, præ turbatione locum occuparit, & venas impleuerit, non amplius ab ipsis discedit,

A scedit, priusquã vbi locus vacuus est alimento à
morbo cõsumpto. Atq; hæc à me dicta sunt de
hoc, si in corpore quid fuerit vñ morbi gignanť,
redũdãtibus ẽt alijs: & quõ principia efficiãt ca-
lorẽ & turbationẽ humorũ deducẽtia ad mor-
bũ. Nunc vero dicã q̃ efficiãt ea, q̃ ex cœlo nobis 17
obueniunt, si ad quę in corpore generata sunt
inepta fiant, & quũ humorẽ in corpore supera-
rint. Assero aũt partẽ humoris in homine, vbi li-
quatus fuerit, conglobari ac spissari, donec mor-
bũ pepererit: partẽ vero dilatari, ac secerni. Ha-
bet aũt & hęc affectio similitudinẽ ad lac. Si quis
enim coagulũ in lac immittat, frigiditas in ipso
oborta, lac inspissat ac cõglobat. At circũ inspis-
satũ, serũ est. Sic ẽt in homine humor, frigidita-
B te in morbo oborta, conglobať & inspissať. Cir-
cũ ipsum vero aquosum humorẽ, adhuc ẽt alius
humor, quãto copiosior fuerit in alio corpore,
ammixtus est. At si quidẽ ad aluũ deuenerit, ster
cus cõturbat, & tormen in aluo inducit, & foras
pertrãsit, nullo magno dãno illato. Si vero non
ad aluum deuenerit, firmabit se aliqua corporis
parte, vbi ipsi plurima capacitas erit. Volutať ita-
que exquirẽs sibijpsi loci capacitatem. Et quod
quidẽ aquosi humoris de cõglobatione secretũ
est, vtpote frigidissimũ ac grauissimũ in corpo-
re existens, ad infernas partes descendit, & circũ
ossa ac neruos volutatũ, adhuc magis corpus ad
inflãmationem perducit, & clarũ est ꝙ circa ner
uos, & præsertim circa ossa, aquosus humor, qui
C humorẽ facit, existit. Circa osseas enim corporis 18
partes, homo maxime riget, & capilli erecti stãt,
contorta cuticula, ac sicciore euadente q̃ priori
tẽpore: nimirũ aquoso humore isthic deficien-
te, & circa ossa obuoluto. Atque hinc sanè solus
ille locus vbi primo tẽpore erat, humorem face
re nõ potest, vnde ẽt rigor oboritur. At vero re-
liquus humor, q̃ æqualissime crassus est, partim
quidẽ in toto corpore est, partim vero quantũ
abundauerit, si quidẽ aluus plena non fuerit, &
quod affligit modicum sit: qñq; ad aluum deue-
nit, & nullum magnum damnum inducit: & ali
quando quidẽ febrẽ non inducit, aliqñ vero de-
bilem & innoxiam: & quod affligit, vnà cũ ster-
core exit. Si vero aluus plena multũ quod affli-
D git habeat, periculũ est ex ipso morbũ aliquem
fieri, si alicubi se firmet id quod affligit, aut ad la
tus, aut ad viscus, aut alicubi aliã partem cõcale-
faciat, vt primum illum humorem simul turbet.
Qui uero nõ ualde ex calore ab aquoso humo-
re uicti sunt, utpote qui circa ossa, & prope me-
dullam consistit: hos progressu temporis magis
lædet, primum quidem in illum ipsum locum,
deinde ipsi propinquũ: & semper ulterius depa
scit, & aluus ipsum assumit, ut q̃ calida sit: & po-
stea tũ aluus, tũ lædens humor, adhuc magis ca-
lefacit. At humor crassus calescẽs primũ diffun
dit, is qui propinquus affligenti existit: diffusus
autẽ aquoso humori affligenti miscetur, dein-
de in concussione corporis inanior redditur: &

τέων, πρὶν ἢ ἐκεῖ ἐστὶ τὸ χωρίον κενεὸν, τῆς τροφῆς Vet. Cod.
ἐξαναλισκομένης τῇ νούσῳ. Καὶ ταῦτα μὲν εἴρη-
ταί μοι, ἐπὴν τι ἐν τῷ σώματι ᾖ, ἀφ' ὧν αἱ νοῦσοι
γίνονται, πληθυόντων καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ ὅκως ἐργά-
ζονται αἱ ἀρχαὶ τὴν θέρμην, καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ
ὑγροῦ ὑπάγουσαι ἐς νοῦσον. Νῦν δὲ ἐρέω τὰ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ. Ἢν ἀνεπιτήδεια γένηται φύντα ἐν
τῷ σώματι, τίνα ἐργάζεται, καὶ ὁκόταν κρατέῃ ἐν
τῷ σώματι τοῦ ὑγροῦ. Φημὶ δὲ τὸ μέντοι ξυστρέ-
φεσθαι καὶ παχύνεσθαι τῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἰκμά-
δος, ἐπὴν τηχθῇ ἕως νοῦσον ἀποτέκῃ, τό, τε διαρ-
ρεύεσθαι καὶ διακρίνεσθαι. Ἔοικε δὲ καὶ τοῦτο τὸ πά-
θος, γάλακτι. Ἐπὴν τις ὀπὸν ἐμβάλῃ ἐς τὸ γά-
λα, ψύξις γενομένη ἐπ' αὐτῷ τῷ γάλακτι, συνε-
πάχυνε τὸ γάλα, καὶ ὁμοῦ ἐποίησε· περὶ δὲ τὸ πα-
χυνθὲν, ὁ ὀρρὸς ἐστίν. Οὕτω δὴ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ
τὸ ὑγρὸν, τῆς ἐπὶ νούσου ψύξιος γινομένης, ξυνε-
στράφη καὶ ξυνεπαχύνθη· περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ὕδρω-
πα ἐστὶ καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν, ὁκόσῳ ἂν πλεῖον ᾖ ἐν
τῷ ἄλλῳ σώματι ξυμμέμικται. Ἀλλ' ἢν μὲν εἰς
τὴν κοιλίην ἔλθῃ, διετάραξε τὴν κόπρον, καὶ στρό-
φον ἐν τῇ κοιλίῃ ἐποίησε, καὶ διεξῆλθεν ἔξω, οὐδὲν
μέγα σίνος παρασχών. Ἢν δὲ μὴ ἐς τὴν κοιλίην
ἔλθῃ, στηρίζει τοῦ σώματός πῃ, ἵνα οἱ εὐρυχωρίη
πλείστη. Εἰλέεται οὖν ἐξευρὸν ἑαυτῷ εὐρυχω-
ρίην. Καὶ τοῦ μὲν ὕδρωπος τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τῆς
συστροφῆς ἔρχεται, ἅτε ψυχρότατον καὶ βαρύτατον
ἐὸν ἐν τῷ σώματι, ἐς τὸ κάτω, καὶ περὶ τὰ ὀστέα καὶ
περὶ τὰ νεῦρα εἰλεύμενα, ἔτι μᾶλλον τὸ σῶμα ἐς
φλεγμονὴν ἄγει, καὶ δηλονότι περὶ τὰ νεῦρα, καὶ μά-
λιστα τὰ ὀστέα, ὁ ὕδρωψ ὁ τὸν χυμὸν ποιέων ἐστί,
τὰ γὰρ ὀστώδεα τοῦ σώματος, μάλιστα ῥιγᾷ ὁ ἄν-
θρωπος, καὶ αἱ τρίχες ὀρθαὶ ἵστανται, ξυσταφείσης
τῆς ἐπιδερμίδος, καὶ ξηροτέρης γινομένης, ἢ ἐν τῷ
πρὶν χρόνῳ, ἅτε τοῦ ὕδρωπος ἐκλείποντος αὐ-
τόθεν, καὶ περὶ τὰ ὀστέα εἰληθέντος. ἐντεῦθεν δὴ
μοῦνον τὸ χωρίον ὅκου ἐστὶ τὸν πρῶτον χρόνον, οὐ
δύναται χυμὸν ποιέειν, ὅθεν καὶ τὸ ῥῖγος γίνε-
ται. Τὸ δὲ ἄλλο ὑγρὸν τὸ ἰσώτατον παχυνθὲν,
τὸ ἐν τῷ σώματι παντί ἐστι, τὸ δὲ ὅσῳ πλέον, ἢν
μὲν δὴ τύχῃ ἡ κοιλίη πλέη ἐοῦσα, καὶ ὀλίγον ᾖ
τὸ λυπέον, ἔρχεται ἔστιν ὅτε ἐς τὴν κοιλίην, καὶ
σίνος οὐδὲν μέγα ἐποίησε, καὶ ποτὲ μὲν πῦρ οὐκ
ἐπήγαγε, ποτὲ δὲ βληχρὸν καὶ ἀσινὲς, καὶ ἐξῆλ-
θε τὸ πονέον, ξὺν τῇ κόπρῳ. Ἢν δὲ ἡ κοιλίη
πλήρης ἐοῦσα πολλὸν ἔχῃ τὸ λυπέον, κίνδυνός
ἐστιν ἐξ αὐτέου νοῦσόν τινα γενέσθαι, ἤν πῃ στηρίξῃ
τὸ σινεόμενον, ἢ πρὸς πλευρὸν, ἢ πρὸς σπλάγ-
χνον, ἤ πῃ ἄλλῃ ξυνθερμαίνῃ, ἵνα ξυνταράξῃ πρῶ-
τον ἐκεῖνο. Ὁκόσοισι δὲ οὐχὶ κάρτα πρὸς τῆς θέρμης
ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος νενικημένον, ἅτε περὶ τοῖσιν ὀστέοις
σινεόντος, καὶ πλησίον τοῦ μυελοῦ, χρόνῳ δὲ μᾶλ-
λον ὅσα ἐστὶ, πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ χωρίον, ἔπειτα
τὸ πλησίον αὐτοῦ, καὶ δὴ νέμεται ἐς τὸ προσωτέρω,
καὶ ἡ κοιλίη οἱ προσλαμβάνει, θερμὴ ἐοῦσα. Ἔπειτα
ἐπὶ μᾶλλον θερμαίνει ἥ, τε κοιλίη, καὶ τὸ σινόμενον,
τὸ δὲ ὑγρὸν παχὺ θερμαινόμενον, διαχέεται πρῶ-
τον, τὸ πλησίον τοῦ πονέοντος ἐόν· διαχεόμενον δὲ,
μίσγεται τῷ πονέοντι ὕδρωπι, εἶτα κενεώτε-
ρον ἐγένετο τοῦ σώματος ἐν τῇ ξυστροφῇ, καὶ μέχρι

Vet. Cod.

τούτου ῥῖγος ἔχει, μέχρις οὗ ἂν ὕδερφ τῷ ἄλλῳ ὑγρῷ. καὶ τὸ πῦρ ὧδε γίνεται· τὰ γὰρ πονέοντα πρὸς τὸ χωρίον στηρίξαντα θερμαινόμενον τὸ σῶμα, ἀναγκάζει ἐς ἑωυτὸ πῦρ γίνεσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ στηριζομένου, καὶ ὑπὸ τῆς κοιλίης θερμανθὲν, ἐπικρατέει τοῦ ἄλλου ὕδερφος. Καὶ οὕτω τὸ μὲν πῦρ μετὰ τὸν κρυμὸν, ἢν πη τοῦ σώματος στηρίξῃ τὸ ὑγρὸν τὸ πλεῖον. Ἢν δὲ εἰλέηται, τρόπῳ τοιῷδε γίνεται. Μετὰ τὸν κρυμὸν τὸ πῦρ εἰλέεται μάλιστα πονεόμενον, περὶ τὴν κοιλίην καὶ τὴν ἄνω καὶ τὴν κάτω, ἔνθεν γὰρ ἡ εὐρυχωρίη πλείστη ἐστίν. Εἰλεομένου δὲ αὐτοῦ, πρῶτον τὰ πλησίον θερμαίνεται, τά τε σπλάγχνα, καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ ἐς τὴν θέρμην. Ἔπειτα ἐπαυρίσκεται τῆς θέρμης, καὶ τὸ ἄλλο ὑγρὸν διαχεόμενον, μίσγεται τῷ ὕδρωπι, καὶ τὸ πῦρ μετὰ τὸ ῥῖγος, ἐνθάδε γίνεται, ἐπὴν μὴ εἰλέηται τὸ πονέον, ἀλλὰ στηρίξῃ πρὸς τοῦ σώματός πη. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὅκως τε τὸ ῥῖγος γίνεται τὸ νοσῶδες, καὶ ὁκότε, καὶ ὅκως, καὶ ὁκοίης ἐξ ἀνάγκης ὁ πυρετὸς μετὰ τοῦτο ἐπεισπίπτει, καὶ αἵ τινες αἱ ἀρχαὶ τῶν νούσων εἰσὶ, καὶ ὁκοίην ἑκάστη αὐτέων νοῦσον ἐν τῷ σώματι ἐπάγει, καὶ ὅκως τε καὶ διότι ἐν τῇσι περισσῇσιν ἡμέρῃσιν αἱ νοῦσοι κρίνονται, καὶ ὑπόθεν ὑγιαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑπόθεν νοσέουσι, καὶ ἥ, τε χολὴ καὶ τὸ φλέγμα, πλέον καὶ ἔλασσον γίνεται, καὶ τ' ἄλλα ἐν αὐτῷ φύσει ἐόντα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ, ἀπέδειξα πολλὰ, ὁκόσα καὶ ἀπεδέχετο οὗτος ὁ λόγος. Καὶ ταῦτα μὲν εἰρημένα οὕτως, τέλος ἔχει. Νῦν δὲ ἐρέω περὶ ἑλμίνθων τῶν πλατειῶν. Γίνεσθαι γάρ φημι ἐν τῷ παιδίῳ, ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐόντι. οὐ γάρ ἐστιν, ἐπὴν ἅπαξ ἐκ τῶν μητρέων ἐξέλθῃ χρόνος τῇ κόπρῳ ἐν τῇ κοιλίῃ τοσοῦτος, ὥστε σαπείσης καὶ χρονισάσης, ζῶον παγῆναι ἐν αὐτῇ, ὅ, τι τοσοῦτον μεγέθει γίνεται. Ἀποπατέει γὰρ ἀεὶ τὴν ἕωλον κόπρον ἀνὰ πάσας ἡμέρας, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν ὁ ἄνθρωπος. Γίνοιτο δ' ἂν τοιοῦτο ζῶον, οὐδ' ἢν πολλῶν ἡμερέων μὴ ἀποπατήσει* ἄνθρωπος. Πολλὰ γὰρ γίνεται, ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐόντι τῷ παιδίῳ, τρόπῳ τοιῷδε. Ἐπὴν γένηται πύος καυσῶδες ἀπὸ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ αἵματος συσσηπομένου καὶ πλεονάζοντος, ἅτε γλυκέος ἐόντος, ζῶον ἀπογίνεται αὐτόθι. Γίνονται δὲ καὶ στρογγύλαι ἕλμινθες αὐτοῦ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ. Σημεῖον δὲ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐπὴν τὰ παιδία γένηται, ψωμίζουσιν αὐτὰ αἱ γυναῖκες, τὰ αὐτὰ φάρμακα, ὥς τε ἂν κόπρος ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἐντέρου, καὶ μὴ ξυγκαυθῇ καὶ ἅμα τὸ ἔντερον εὐρυνθῇ, ἐπὴν ψωμίσωσι, πουλλὰ δὴ τῶν παιδίων, καὶ στρογγύλας καὶ πλατείας ἕλμινθας ἀπεπάτησαν ἅμα τῇ κόπρῳ τῇ πρώτῃ. Ἢν δὲ μὴ ἀποπατήσῃ, γίνονται καὶ ἐν τῇσι γαστρᾶσι. Καὶ αἱ μὲν στρογγύλαι, τίκτουσιν, αἱ δὲ πλατεῖαι, οὐκ ἔτι, καίτοι φασὶ τίκτειν αὐτάς. Ἀποπατέει γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὴν ἕλμινθα τὴν πλατεῖαν, ὁκοῖον σικύου σπέρμα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε σὺν τῇ κόπρῳ, καὶ τοῦτό εἰσιν οἱ φήσαντες τῶν ἀνθρώπων, τῆς ἕλμινθος τέκνα εἶναι. Ἐμοὶ δὲ δοκέουσι λέγειν οὐκ ὀρθῶς, οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. Οὔτε γὰρ ἀφ' ἑνὸς ζώου γένοιτ' ἂν τοσαῦτα νεόσσια, οὔτ' εὐρυχωρίη ἐστὶν ἐν τῷ ἐντέρῳ, ὡς ἐκτρέφειν τέκνα. Τῷ δὲ παιδίῳ

*ἐν

tam diu rigor tenet, quãdiu aquosus humor alij A humori ammixtus est. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata, calescẽs corpus febrem in se suscipere cogũt: & ab affligẽte, & ab aluo calefactum, reliquum aquosum humorem superat. Atque sic febris fit post frigus, si qua corporis parte copiosior humor firmatus fuerit. Si verò voluatur ac distrahatur, tali modo febris oboritur. Post frigus febris volutatur, maxime affligens circa aluum, & supernam, & infernam. Isthic enim plurima loci capacitas existit. Dum autem volutatur, primùm propinqua calescunt, & viscera, & quæ in aluo sunt. postea etiam alius humor diffusus calore fruitur, & aquoso humori miscetur. Atque febris post rigorem hic fit, vbi affligens voluta- B tur, immo etiam vbi firmatũ fuerit reliqua corporis parte. Et hæc à me dicta sunt, quomodo, & quando rigor morbosus fiat, & quomodo, & ex quali necessitate febris post ipsum irruit. Et quæ sint principia morborum, & qualem vnũquodque ipsorum morborum in corpore inducat: & quomodo, & cur ĩ diebus imparibus morbi iudicantur. Et vnde homines sani sint, & vnde ægrotẽt: & quomodo bilis, & pituita, copiosior & paucior fiat. Itemq; alia multa quæ in ipsa natura humana sunt, demonstraui, q̃ sanè hic sermo exigebat. Atque hæc ita relata finẽ habẽt.

19 Nunc aũt de lumbricis latis dicam. Assero enim ipsos in puero dũ adhuc in vtero est, nasci. Postquam enim semel ex vtero egressus est, non tan C to tempore stercus in aluo manet, vt ex eius diuturnitate ac putrefactione, tantæ magnitudinis animal generari possit. Excernit enim semper hesternũ stercus per omnes dies, si sanus homo esse debet. Tale verò animal nasci non posit, etiãsi multis diebus homo stercus non egereret. Multa enim nascunt̃ dum puer in vtero est hoc modo. Vbi ex lacte & sanguine computrescente ac redundante, vtpote quod dulce est, pus factũ fuerit feruidũ, animal isthic generatur. Nascuntur autem & rotundi lumbrici isthic eodem modo. Signum verò quòd hæc res ita se habet, hoc est. Postquam in lucem editi sunt pueri, mulieres ipsis in cibo offerunt medicamenta, quo stercus ex intestino exeat, & non comburatur, & D simul vt intestinum dilatetur cum cibum obtulerint. Multi sanè pueri & rotundos & latos lũbricos vnà cum primo stercore excernunt. Si verò non excreuerint, fiunt etiam insuperq; nascuntur in ventribus. Et rotundi quidem pariunt, lati verò non amplius, etiamsi quidam ipsos parere dicant. Nam homo qui latum lumbricum habet, velut cucumeris semen excernit aliàs atque aliàs, vnà cum stercore ipso, & sunt homines qui hoc lũbrici partus esse dicunt. Mihi verò non rectè dicere videntur qui talia dicunt. Neq; enim ab vno animali tot pulli generari possunt: neq; ea est loci in intestino capacitas, vt partus educare queant. Augescente autẽ puero,

A puero, augescit etiam lumbricus in intestino,
ab his quæ in ventriculum ingesta sunt, & æqua-
lis fit intestino; quibusdam in pubertate, qui-
busdam posterius, quibusdam paulo prius. Et
postquam intestino adæquatus est, similiter au-
gescit, & quanto maior factus fuerit, vnà cum
stercore excernitur de intestino recto, & exci-
dit velut cucumeris semen, sæpe vero etiam ma
ior. Quibusdam vero iter facientibus, aut labo
rantibus, & ventriculo calescente, deorsum de-
scendit; ipsisq; prominet ex podice inflatus,
hocq; facit, & de podice resecatur, aut retroce-
dit. Signa vero quòd non pariat, sed ita habeat
velut ego dico, hæc sunt. Si quis curet homi-
nem latum lumbricum habentem, & medica-
B mentum dederit aut potionem, si quidem fue-
rit homo bene præparatus, totus rotūdus factus
ad pilæ figuram exit, & homo sanus euadit. Si
verò ad medicinam hæreat, recta pars de lum-
brico abrumpitur, lōgitudine duorum aut triū
cubitorum aut etiam longe amplior: & vbi ab-
ruptus fuerit, per multum tempus signa cū ster-
core non prodeunt. Postea vero augescunt.
Atque hæc argumenta sunt, quòd lumbricus la-
tus non parit, sed abrumpitur. Est autem spe-
cies ipsius, qualis alba intestini rasura. Signa ha-
bet hæc. Cacat aliàs atque aliàs velut cucumeris
semen: & vbi ieiunus est homo, ascendit ad he-
par aliàs atq; aliàs, & dolorem inducit: & quan-
doque sputa ori influunt vbi ad hepar assilit,
C quandoque non. Quibusdam etiam vocem in-
tercipit, si fortiter ad hepar irruat, & valde mul
ta sputa ex ore fluunt, paulo autem post sedan-
tur, & tormen multum in ventriculo aliàs atque
aliàs oboritur. Quandoque etiam ad dorsum
dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus
innititur. Hæc lumbrici lati signa sunt. Con-
tingit & hoc. Qui hoc animaculum habet, in 20
toto quidem tempore ei nil admodum graue
contingit. Vbi vero debilis factus fuerit, vix re-
ualescit. Latus enim lumbricus partis alicuius
particeps fit, ex his quæ in ventriculum ingesta
sunt. Si quidem igitur curatus fuerit iusto mo-
do, sanus fieri poterit. Si verò non curetur, sua
sponte non exit. Mortem tamen non inducit,
D sed consenescit. Atque hæc à me dicta sunt de
lumbrico lato, vnde nascitur, & quæ morbi ip-
sius signa sunt. Cæterum calculi morbo princi- 21
pium oboritur à lacte, vbi puer lac impurum su
git. Lac autem in nutrice impurum fit, si pituito
sis cibis ac potibus, & alimentis impuris nutrix
vtatur. Conferunt enim omnia in ventriculū il-
labentia in ipsa ad lac. Habet autem & hęc res se
hoc modo. Si nutrix non sana fuerit, sed biliosa,
aut aquosa, aut sanguinea, aut pituitosa: lac etiā
malum puero generatur. Consentiunt enim cor
pus & ventriculus. Plurimum vero ipsi ad lac ce-
dit, de eo quod ipsa plurimum in seipsa habue-
rit. Et puer si de nutrice lac non purum suxerit,
sed biliosum, velut dixi, morbosus fit ac debilis:
& in

παιδίῳ αὐξανομένῳ, αὔξεται ἐν τῷ ἐντέρῳ καὶ Vet. Cod.
ἕλμινς, ἀπὸ τῶν ἐς τὴν κοιλίην ἐσιόντων, καὶ γίνε-
ται ἴση τῷ ἐντέρῳ, τοῖσι μὲν, ἅμα τῇ ἥβῃ, τοῖσι
δὲ, ὕστερον, τοῖσι δὲ, πρόσθεν ὀλίγῳ. Καὶ ἐπὴν
ἰσωθῇ τῷ ἐντέρῳ, ὁμοίως ἐπαύξεται, καὶ ὁκόσα
ἂν μείζω γίνηται, ἀποκρίνεται, ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ σὺν
τῷ ἀποπάτῳ, καὶ ἐκπίπτει οἷον σικύου σπέρμα,
πολλάκις δὲ καὶ μέζω. Ἔστι δὲ οἷσιν ὁδοιπορέου-
σιν ἢ ταλαιπωρέουσι, καὶ τῆς κοιλίης θερμαινομέ-
νης, ἔρχεται ἐς τὸ κάτω, καὶ ἐξίσχει ἐκ τοῦ ἀρχοῦ αὐ-
τοῖσι τὸ πεφυσηκὸς, τοῦτό τε ποιέει, καὶ ἀποκρίε-
ται ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ, ἢ ὀπίσω ἔρχεται. Σημήϊα δὲ
ἐστὶν ὅτι οὐ τίκτει, ἀλλ' οὕτως ἔχει ὡς ἐγὼ λέγω.
Ἐπὴν τις ἰῆται τὸν ἄνθρωπον τὴν ἕλμινθα, καὶ
φάρμακον διδοῖ, ἢ ποτὸν, ἢν μὲν τύχῃ ὁ ἄνθρωπος
καλῶς παρεσκευασμένος, ἐξέρχεται ὅλη στρογγύ
λη γινομένη ὥσπερ σφαῖρα, καὶ ὑγιὴς γίνεται ὁ ἄν-
θρωπος, ἢν δὲ ἐς τὴν φαρμακείην ἔρχηται, καὶ εὐ-
θεῖα ἀπορρήγνυται ἀπὸ τῆς ἕλμινθος, ὁκόσον δύο
ἢ τρεῖς πήχεας, ἢ καὶ πλεῖον πολλῷ, καὶ ἐπὴν ἀπορ-
ραγῇ χρόνῳ πολλῷ, οὐ γίνεται σὺν τῷ ἀποπά-
τῳ τὰ σημήϊα. Ὕστερον δὲ αὔξεται. Ταῦτα δὲ ἰσό-
ρια ἐστὶν, ὅτι οὐ τίκτει ἕλμινς, ἀλλὰ περιρρήγνυται.
Ἔστι δὲ τὸ εἶδος αὐτῆς, ὁκοῖον περ ἐντέρου ξύσμα
λευκόν. Σημήϊα δὲ ἴσχει, ἀποπατέει τε ἄλλοτε καὶ
ἄλλοτε, οἷον σικύου σπέρμα, καὶ ἐπὴν νῆστις ὁ ἄνθρω
πος ᾖ, ἀΐσσει πρὸς τὸ ἧπαρ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ
πόνον παρέχει, καὶ ἔστι μὲν ὅτε πτύαλα ἐπιρρέει
τῷ στόματι, ἐπὴν ἀΐξῃ πρὸς τὸ ἧπαρ, ὁτὲ δὲ, οὔ-
χί. Ἔστι δὲ καὶ οἷσιν ἀναυδίην ἐμβάλλει ἐπὴν ἰσχυ
ρῶς προσπέσῃ πρὸς τὸ ἧπαρ, καὶ πτύαλά τε πολ
λὰ, ῥέει ἐκ τοῦ στόματος κάρτα, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον
ἀνίσταται, καὶ στρόφος ἐγγίνεται πολλὸς ἐν τῇ κοι-
λίῃ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐς τὸ μετά-
φρενον ὀδύνη ἐμπίπτει. Στηρίζει γὰρ καὶ ἐνθάδε.
Ἔστι δ' ὅτε ταῦτα σημήϊα ἐστὶν ἕλμινθος πλα-
τείης, γίνεται δὲ καὶ τόδε. Ὃς ἔχει τοῦτο τὸ θηρίον
ἐν μὲν τῷ ξύμπαντι χρόνῳ * τείνοντι κάρτα, οὐκ * δεινόν τι
ἂν γίνοιτο, ἐπειδὰν δὲ ἀσθενήσῃ, μόλις ἀναφέρε-
ται, καὶ γὰρ ἡ ἕλμινς, μετέχει τι μόριον τῶν εἰσιόν-
των ἐς τὴν κοιλίην. Ἢν μὲν οὖν, μελανθῇ κατὰ
τρόπον, ὑγιαίνεται. Ἢν δὲ μὴ μελανθῇ, αὐτομά-
τη οὐκ ἐξέρχεται. Θάνατον μέντοι οὐκ ἐπάγει, ἀλ
λὰ ξυγκαταγηράσκει. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ
ἕλμινθος πλατείης, ὅθεν γίνεται, καὶ τὰ σημήϊα τοῦ
νοσεύματος αὐτῆς. Περὶ δὲ λιθιάδος, ἀρχὴ μὲν ἐγ-
γίνεται ἀπὸ τοῦ γάλακτος τῇ νούσῳ, ἐπὴν τὸ παι
δίον θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρόν. Τὸ δὲ γάλα γί-
νεται ἐν τῇ τροφῷ οὐ καθαρὸν, ἐπὴν φλεγματώ-
δεσι τροφῇσι, καὶ σιτίοισι, καὶ ποτοῖσι χρῆται μὴ
καθαροῖσι ἡ τροφὸς, ξυμβάλλεται γὰρ πάντα ἐς
τὴν κοιλίην πίπτοντα ἐπ' * αὐτῷ, ἐς τὸ γάλα. * αὐτὸν
Ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτως. Ἢν ἡ τροφὸς μὴ ὑγιηρὴ ἔῃ,
ἀλλὰ χολώδης, ἢ ὑδρωποειδὴς, ἢ αἱματώδης,
ἢ φλεγματώδης, καὶ γάλα γίνεται πονηρὸν τῷ
παιδίῳ. Συμβάλλεται γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κοι-
λίη. Πλεῖστον δὲ ἄγει αὐτῷ ἐς τὸ γάλα, ὅ, τι ἂν
αὐτὸ πλεῖστον ἔχῃ ἐν ἑωυτῷ. Καὶ τὸ παιδίον ἢν
θηλάζῃ ἀπὸ τῆς τροφοῦ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ
χολῶδες, ὡς ἔλεξα, ἐπίνοσον γίνεται καὶ ἀσθενὲς,
καὶ

Ve. Cod. καὶ τὸ παρεὸν μάλιστα λυπέει, μέχρις ἂν θηλάζῃ γάλα πονηρὸν καὶ ἐπίνοσον. Καὶ ἐπὴν θηλάζῃ γάλα μὴ καθαρὸν, ἀλλὰ γεῶδες καὶ φλεγματῶδες, καὶ ἔχῃ τὸ παιδίον τὰς φλέβας, τὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης ἐς τὴν κύστιν τεινούσας, εὐρείας καὶ ὁλκοὺς, χωρέεται δὲ καὶ τὸ ποτὸν καὶ τὸ γάλα ὑπὸ τῆς τροφοῦ ἐς τὴν κοιλίην τοῦ παιδίου, ἐκ κοιλίην ἕλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ γάλακτος, τὸ πᾶν ὁμοίως, ὅ,τι ἂν αἱ φλέβες διωθέειν δύνωνται ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ἤν τι ἐπὶ τῷ γάλακτι μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ ἐπαυρισκόμενον ἐν τῇ κύστει, γίνεται λίθος, τρόπῳ τοιῷδε. ὥσπερ ἐφ' ὕδατι μὴ καθαρῷ ταραχθέντι ἐν κύλικι, ἢ ἐν χαλκῷ, καὶ καταστάντι ὑποστάθμη ἅλις γίνεται ἐν τῷ μέσῳ. * Οὗτος καὶ ἐν τῇ κύστει ἀπὸ τοῦ οὔρου, μὴ καθαροῦ ἐόντος, καὶ οὐκ ἐξουρέεται, ἅτε ἐν τῷ κοίλῳ ἐοῦσα, καὶ μάλιστα ἅλις γινομένη ὑπὸ ὀδύνης, οὐ διέρχεται διὰ τῆς οὐρήσιος, πήγνυταί τε ὑπὸ τοῦ φλέγματος ὠμοῦ ἐόντος. κόλλα γὰρ γίνεται τῇ ὑποστάθμῃ τὸ φλέγμα μεμιγμένον. Καὶ τὸ πρῶτον μικρὴ ἄχνη ἐπιγίνεται, ἔπειτα τὸ ἐπιὸν, ψαμμῶδες προσγίνεται, κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος τοῦ ἐν τῇ κύστῃ ἐνεόντος ἀπὸ τοῦ γάλακτος, καὶ αὔξεται, καὶ ὅ,τι μὲν ἂν ὑγρὸν ἐν τῇ κολλήσει ἐπιγένηται, ἐξουρέεται. Αὖθις δὲ ἡ ὑποστάθμη στερεοῦται ἢ λιθοειδὴς γίνεται. ὥσπερ σίδηρος ἐκ τῶν λίθων καὶ τῆς γῆς συγκαιομένης γίνεται. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ἐς τὸ πῦρ ἐμβολῇ, κεκόλληνται τῇ σκωρίῃ λίθοι, καὶ ἡ γῆ πρὸς ἄλληλα: καὶ ἐπὴν τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον ἐς τὸ πῦρ ἐμβληθῇ, ἡ μὲν σκωρίη οἱ ἔξω ἔρχεται, τηκομένη ἐκ τοῦ σιδήρου, καὶ ὄψει ὁρᾶται τὸ γινόμενον. ὁ δὲ σίδηρος, λιμπάνεται ἐν τῷ πυρὶ καὶ συμπίπτει προσδιδούσης τῆς σκωρίης, καὶ γίνεται στερεός τε καὶ πυκνός. Οὕτω δὴ καὶ ἡ ὑποστάθμη ἐν τῇ κύστει, κόλλης γινομένης τοῦ φλέγματος, ἐξουρέεται τηκόμενον ὑπὸ τοῦ οὔρου. Αὕτη δὲ συμπίπτει καὶ πυκνὴ γίνεται, καὶ στερεοῦται ὥσπερ σίδηρος, ἐπὴν δὲ συμπέσῃ καὶ στερεωθῇ, κλονέεται ἐν τῇ κύστει ἄνω καὶ κάτω, καὶ πόνον παρέχει κόπτουσα τὴν κύστιν, καὶ ἀποφέρει τι ἀπ' αὐτῆς ἐπὴν ἰσχυρῶς κόπτῃ καὶ ἑλκῇ, τὸ δὲ ἐπιφερόμενον ἔτι μᾶλλον τῷ ἀπιόντι ψαμμώδει, σύμπηξιν ἐργάζεται ὁ λίθος, καὶ γίνεται τρόπῳ τοιῷδε ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐς τὴν κύστιν. ἔστι δ' ὅτε γίνεται, ἢν τὸ παιδίον ἐόν γε ἢ ἄλλη τις ἀπὸ τούτου γένηται. Ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε ἐπὴν οὐρήσῃ ταχέως ἐπιλαμβάνεται τῆς οὐρήθρης. Ἢν δὲ τοῦ παιδίου ἤδη αὐξανομένου λίθος γένηται ἀπὸ γεωτραγίης, ὁ πόνος οὐ πάρεστιν οἱ πρὶν ἢ σῖτον αὐτὸς ἑωυτῷ αἵρηται. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. Σημήϊα δὲ ἡ νοῦσος ἔχει πέντε, ἐπήν τε οὐρῆσαι θέλῃ, πονέεται, καὶ τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον ῥέει ὥσπερ στραγγουρικοῖσι, καὶ ἔστιν ὕφαιμον οἷα τῆς κύστιος ἡλκωμένης ὑπὸ τοῦ λίθου, καὶ ἡ κύστις φλεγμαίνει. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἀφανὲς, σημήϊον δὲ, ἀκροποσθίη, ἔστιν ὅτε διουρέεται ψαμμώδεα. Ὑπὸ τοιούτων δὲ, οἵων ἐγὼ ἐρέω. Διουρέεται δ' ἔστιν ὅτε, λίθους δύο ἢ καὶ πλείονας. Ἕτεροι δὲ σμικροὶ, τρόπῳ τῷ αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τὴν μίαν εἴρηκα. Γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ

* οὔτω

τοιούτου.

& in præsens maxime affligitur, quandiu lac prauum ac morbosum suxerit. At vbi suxerit lac non purum, sed terreum, & pituitosum, & habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas ac attrahentes: procedit autem, & quod bibit nutrix, & lac in ventriculum pueri, tale quale trahit à ventriculo de lacte, in totum similiter prout venæ ad ventriculum detrudere possunt: si quid sanè in lacte non purum fuerit, id quo vesica fruitur, lapis fit tali modo, velut in aqua non pura, in calice aut vase æneo turbata, & rursus sedata, fex aceruata fit in medio. Sic sanè & in vesica de vrina non pura existente. Et non per vrinam eijcitur, vt quæ in cauo sit loco, & maxime aceruata collecta, præ dolore per mictionem non pertransit, & à pituita cruda concrescit. glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primùm parua lanugo superstat, deinde quod accedit arenosum fit, glutino existente pituita, quæ est in vesica de lacte, & augetur, & quicquid humoris in glutinatione accesserit, emingitur. Rursus autem fex solida fit, & lapidis speciem accipit.

22 Quemadmodum ferrum ex lapidibus, ac terra dum comburuntur fit. Et in prima quidem in ignem immissione, conglutinati sunt lapides cum terra ad ferri recrementum. At vbi iterum atque iterum in ignem immissa fuerint, recrementum quidem foras decedit liquescens ex ferro, id quod ita fieri oculis videmus. Ferrum autem in igne relinquitur, & recremento decedente subsidet, fitq; solidum ac densum. Sic profectò etiam fex in vesica, dum pituita glutinum fit, emingitur id quod ab vrina liquescit. Fex autem subsidet, & densatur, ac solida fit velut ferrum. Vbi verò subsedit ac solida facta est, sursum ac deorsum in vesica volutatur, & feriens vesicam dolorem inducit: & si vehementer feriat, ac vlceret, aliquid de ipsa aufert. Verùm, id quod insuper affertur, adhuc magis quàm id quod arenosum decessit, concretionem efficit. Atque tali modo fit lapis de lacte in vesica: & si puero anxietas aliqua ab hoc oboriatur, aliàs atque aliàs, vbi meiere vult, vrinæ

23 meatum apprehendit. At si puero iam adulto lapis gignatur ex terræ esu, dolor non adest ipsi prius quàm ipse sibijpsi cibum deligat. Et hæc à me de hoc relata sunt. Cæterùm morbus signa quinque habet. Nam vbi meiere vult, dolore affligitur, & vrina paulatim fluit velut in vrinæ stillicidio, & est subcruenta, nimirum vesica à lapide exulcerata, & vesica inflammata est. Verùm hoc signum inconspicuum est, indicat tamen summa pars preputij. Quandoque mingit arenosa, verùm à talibus, qualia ego dicam. Eijcit autem aliquando lapides duos, aut etiam plures paruos, generatos eodem modo, velut de vno dixi. Fiunt etiam

tali

A B C D

A tali modo. Quũ lapis fuerit cõcretus, & profun-
de subsederit ĩ vesicã in arena separata, ita vt ip-
sam aduenientẽ lapis nõ assumat in seipsum, sed
grauior ac copiosior fiat, vt tñ ipsa ad seipsam
nõ cõcrescat, et sic duo lapides fiũt. Fiunt et plu-
res eodẽ modo. Sed & collisis inter se ĩ agitatio-
ne aliquid disparaĩ, & arenosum per vrinã ejici-
tur. Quod et aliqñ cõtingit, vbi arena ad vesicã
descẽdit, & nõ coaluit. Quidã dicunt ꝙ potus in 24
pulmonẽ deuenit, ex hoc verò ĩ reliquũ corpus.
Hi aũt qui hæc dicunt, redarguunĩ ex hoc, quod
dicturus sum, ꝙ videlicet pulmo cauus est, & in
ipso fistula est. Quòd si pulmo cauus nõ esset, &
fistula nõ ipsi adhæreret, aĩalia vocẽ non ederẽt.
Vocem.n.edimus de pulmone, quia cauus est, &
B fistula ipsi adest. Vocẽ aũt articulãt labia & lin-
gua. Verũ de hoc exactius in peripneumoniȩ tra
ctatione egi. Cęterũ hominibus quibus potus in
pulmonẽ ferri videtur, aduersabor, habetq; res
se hoc modo. Procedit potus in ventrẽ, à ventre
aũt in reliquum corpus expãditur. Oportet aũt
his q̃ dicturus sum mentẽ adhibere. Sermonis ar
gumẽta, ꝙ potus non procedit in pulmonẽ, sed
in ventrẽ, hæc sunt. Si enim potus procederet in
pulmonẽ, quum pulmo expletus esset, homo nõ
facile respiraret, neq; loqui posset. Non.n.esset,
pulmone pleno existente, qđ resonaret. Et hoc
quidẽ vnũ argumentũ est. Deinde si potus ĩ pul
monem procederet, cibi in nobis sicci existẽtes,
nõ similiter cõcoquerentur. Atq; hæc duo argu
C mẽta existũt. Sed & medicamẽta aluũ subducẽ-
tia, si in potu sumãtur, extra ventrẽ procederẽt.
Habet aũt hæc res hoc modo. Quæcunq; medi-
camẽta purgatoria sunt aut superne, aut ĩferne,
aut et vtrunq; præstant, ea hęc faciunt. Oĩa valde
vrũt: & fortia quidẽ ex ipsis, si partẽ aliquã tene
rã corporis contigerint, eã exulcerãt: mitiora ve
ro turbulentũ corporis motũ faciũt, quãcunq;
tandẽ partẽ occuparint. Si vero aliquod ex his
medicamẽtis in pulmonẽ perueniret, uidet mi-
hi magnũ aliquod malũ inducturũ esse. Pituita
enim de capite descẽdens, eũ in ualde breui tpe
exulcerat. Tenera.n. & rara res est pulmo, & si
exulceratus fuerit, non bene habebit homo ille,
ob multas sanè caussas. At uero uẽter à medica-
D mẽto nõ exulcerat. nã res est ualida ac robusta,
nimirũ uelut pellis & coriũ. Et pleriq; sane ex
Libyæ incolis pecorũ pellibus pro uestibus utũ-
tur, uentribus aũt pro crumenis. Robusta.n. res
uẽter existit. Deinde ubi à uino nigro homines
repleti fuerint, nigra recremẽta excernunt. Atq;
hæc oĩa argumenta existunt. Et ubi allia come-
derimus, aut aliud quoddã eduliũ olidũ, urinã
reddimus comesta odore referentẽ. Et hæc qui-
dẽ oĩa argumenta sunt. Sed & hoc cõsiderandũ
uenit quod dicturus sum. Si quis cyceonẽ bibe-
rit, aut farinã coctã sorbuerit, aut aliud qđ eius-
modi, & hoc ipsum in pulmonẽ peruenerit, cer
tè arbitramur ipsum ne minimũ quidẽ tps uiue-
re posse. Vbi enim modicum quiddã pituitæ in
pulmonem

τοιοῦτε. Ἐπὴν ὁ λίθος συμπαγῇ, καὶ βάθος γένηται Vet. Cod.
ἐς τὴν κύστιν τῇ ψάμμῳ τῇ γενομένῃ χωρὶς, ἐλ-
θούσης δὲ τῆς ψάμμου, ὁ λίθος μὴ προσλάβῃ πρὸς
ἑωυτὸν, ἀλλὰ βαρυτέρη καὶ πλείων γένηται, ὥς τε
μὴ πήγνυσθαι αὐτὴν πρὸς ἑωυτὴν, καὶ οὕτως δύο
λίθοι γίνονται. Γίνονται δὲ καὶ πλείονες, τρόπῳ
τῷ αὐτῷ. Καὶ ξυγκρουομένων πρὸς ἀλλήλους τῇ
κλονήσει περιθραύεται, καὶ διουρέεται τὸ ψαμμῶ-
δες. Ἐστὶ δ' ὅτε καὶ ἐπὴν κατέλθῃ ψάμμος πρὸς
τὴν κύστιν καὶ μὴ προσπαγῇ. Λέγουσι δέ τινες ὅτι
τὸ πινόμενον, ἐς τὸν πλεύμονα ἔρχεται, ἐκ δὲ τού-
του ἐς τὸ ἄλλο σῶμα. Οὗτοι δὲ οἱ ταῦτα λέγον-
τες, διαβάλλονται τούτῳ, ὃ μέλλω ἐρέειν. Ὅτι ὁ
πλεύμων κοῖλός ἐστι, καὶ πρὸς αὐτῷ ἐστι σύριγξ.
ὁ δὲ πλεύμων εἰ μὴ κοῖλος ἦν, καὶ ἡ σύριγξ προ-
σείχετο, οὐκ ἂν ἐφώνει τὰ ζῶα. Φθεγγόμεθα γὰρ ἀ-
πὸ τοῦ πλεύμονος ὅτι κοῖλός ἐστι, καὶ ἡ σύριγξ πρό-
σεστι. Διαρθρεῖ δὲ τὸν φθόγγον τὰ χείλεα καὶ ἡ
γλῶσσα. Κάλλιον δέ μοι περὶ τούτου δεδήλωται,
ἐν τῇ περιπνευμονίῃ. τοῖσιν οὖν δοκέουσιν ἀνθρώ-
ποισιν τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα φέρεσθαι ἐναν-
τιώσομαι, ἔχει δὲ οὕτως. Χωρέει τὸ ποτὸν ἐς τὴν
κοιλίην, ἀπὸ δὲ τῆς κοιλίης ἐς τὸ ἄλλο σῶμα ἀ-
παυείσκεται. Νοῆσαι δὲ χρὴ, ὁκόσα μέλλω ἐρέειν.
Λέγω δὲ ἱστόρια, ὅτι τὸ ποτὸν οὐ χωρέει ἐς τὸν
πλεύμονα, ἀλλὰ ἐς τὴν κοιλίην, τάδε. Εἰ γὰρ τὸ
ποτὸν χωρέει ἐς τὸν πλεύμονα, ὁκόταν ὁ πλεύ-
μων πλησθῇ, οὐκ ἂν ῥηϊδίως τὸν ἄνθρωπον ἀνα-
πνεῖν, οὐδὲ φθέγγεσθαι δύνασθαι. οὐ γὰρ ἂν εἴη
τὸ ἀντηχέον τῷ πλεύμονι πλήρει ἐόντι. Καὶ ἓν
μὲν τοῦτο ἱστόριόν ἐστιν. Ἔπειτα εἰ ἐχώρεε τὸ πο-
τὸν ἐς τὸν πλεύμονα, τὰ σιτία ἂν ἡμῖν ξηρὰ ἐόν-
τα, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπέσσετο. Δύο δὲ ἱστόρια ταῦ-
τά ἐστι. Καὶ τὰ φάρμακα δὲ τὰ ὑπήλατα ἐπὴν
πίωμεν, χωρέει τῆς κοιλίης ἔξω. Ἔχει δὲ καὶ τόδε
οὕτως. Ὁκόσα φάρμακα καθαρτικά ἐστιν ἢ ἄνω ἢ
κάτω, ἢ καὶ ἀμφότερα, ταῦτα ποιέει. Πάντα καίει
κάρτα, καὶ τὰ μὲν ἰσχυρὰ αὐτῶν ἢν τύχῃ ἅψασθαί
τινος τῶν ἁπαλῶν τοῦ σώματος, ἑλκοῖ. τὰ δὲ μαλα-
κώτερα, ἄραδον ποιέει τοῦ χρωτὸς ὅτι ἂν ἀλειφ-
θῇ. Εἰ δὲ ἔλθοι τι τούτων τῶν φαρμάκων ἐς τὸν πλεύ-
μονα, δοκέει ἄν μοι τι μέγα ποιῆσαι κακόν. τὸ γὰρ
φλέγμα τὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἐν κάρτα ὀλίγῳ
χρόνῳ ἑλκοῖ. ἁπαλὸν γὰρ καὶ ἀραιὸν χρῆμά ἐστιν ὁ
πλεύμων, καὶ ἢν ἑλκωθῇ, οὐ καλῶς ἕξει κεῖνος ὁ
ἄνθρωπος διά γε πολλά. Ἡ δὲ κοιλίη ὑπὸ τοῦ
φαρμάκου οὐχ ἑλκοῦται, ὅτι χρῆμά ἐστιν ἰσχυρὸν,
ὥσπερ δηλαδὴ δέρμα. καὶ τῶν μὲν Λιβύων χρέον-
ται οἱ πλεῖστοι, τῶν κτηνέων τοῖσι μὲν δέρμασιν
ἀντὶ ἱματίων. τῇσι δὲ κοιλίῃσιν, ἀντὶ θυλάκων,
ἰσχυρὸν γὰρ χρῆμα ἡ κοιλίη ἐστίν. Ἔπειτα ἐπὴν ὑ-
πὸ οἴνου μέλανος θωρηχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀπο-
πατέουσι μέλανα. Ταῦτα δὲ πάντα ἱστόριά ἐστι.
Καὶ ἐπὴν σκόροδα φάγωμεν, ἤ τι ἄλλο ὀδμα-
λέον βρῶμα, διουρέομεν ὀζόμενον τοῦ βρώμα-
τος. Ταῦτα μὲν τὰ ἱστόρια ἔξεστι. σκέψασθαι δὲ καὶ
τόδε ὅ, τι μέλλω ἐρέειν, εἴ τις κυκεῶνα πίῃσι ἢ ἄ-
λητον ἑφθὸν ῥοφοίη, ἤ τι ἄλλο τοιοῦτο, καὶ ἔλθοι ἐς τὸν
πλεύμονα τοῦτο, δοκέομεν ἂν αὐτὸν, οὐδὲ ζώειν οὐ-
δὲ ὀλίγον χρόνον. Ἐπὴν γάρ τι μικρὸν ἔλθῃ ἐς τὸν

Vet. Cod. πλεύμονα φλέγμα ἢ ἐς τὴν σύριγγα αὐτοῦ, πολλὴ βήξ τε καὶ ἰσχυρὴ γίνεται καὶ σπασμός. Εἰ δ' οὖν ἄρα καὶ ζώη ὁ ἄνθρωπος πιὼν τὸν κυκεῶνα, ἢ τὸ ἄλητον ῥοφέων, πεσσουμένου γὰρ τοῦ ῥοφήματος, θέρμην ἂν δοκέω πολλήν τε καὶ ἰσχυρὴν τῷ σώματι γίνεσθαι, καὶ πόνον πολλόν, ὥς τε εἰ ἀποπατοίη κατὰ τρόπον, ἢ ἐς τὸν πλεύμονα ἔλθοι. Ταῦτα δὲ ἱστόρια ἑπτά ἐστιν. Ἔπειτα τὸ γάλα πῶς ἂν ἔτρεφε τὰ παιδία, εἴ γε χωρέει πρὸς τὸν πλεύμονα. Τοῦτο δὲ ἱστόριον ἄλλο μοι. Καὶ ταῦτα οὐδ' ἂν ἐπηγαγόμην ἔγωγε τῷ λόγῳ, τοιοῦτο ἱστόριον οὐδέν, εἰ μὴ ὅτι πολλοὶ κάρτα τῶν ἀνθρώπων, τὸ ποτὸν δοκέουσιν ἐς τὸν πλεύμονα χωρέειν, καὶ ἀνάγκη ἐστὶ πρὸς τὰ ἰσχυρῶς δοκέοντα, τὰ πολλὰ ἱστόρια ἐπάγεσθαι, εἰ μέλλει τὸν ἀκούοντα ἐκ τῆς πρὶν γνώμης μεταστρέψαι τοῖς ἑωυτοῦ τε λόγοισι πείσειν. Καὶ διὰ τόδε οὐ χωρέει τὸ ποτὸν ἐς τὸν πλεύμονα, ἀλλ' ἐς τὴν κοιλίην, ὅτι προσαφὴς αὐτῷ ἐστιν ὁ στόμαχος τοῦ ἀνθρώπου ἀεὶ χάσκων, καὶ χωρέει ἐς ἐκεῖνον. Καὶ ἅμα ἐπίκειται τῇ σύριγγι τοῦ πλεύμονος, ὥσπερ κισσοῦ φύλλον, ὥς τε οὐκ ἂν παρακαθιεῖ ἐν τῇ καταπόσει, εἰ χωρέει ἐς ἑωυτόν. Καὶ ταῦτα ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. Χωρέει δὲ καὶ τὸ ποτὸν ἐς τὴν κοιλίην, καὶ ἐπὴν πλησθῇ, ὁ σπλήν τε ἀπ' αὐτῆς δέχεται, καὶ διδοῖ ἐς τὰς φλέβας, καὶ ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ ἐς τὸ κάταντες, ἔς τε τὴν ὄσχην, καὶ ἐς τὰ σκέλεα, καὶ ἐς τοὺς πόδας. Καὶ ἐπὴν νοῦσοι ἐπιγένωνται, τῷ ὕδατι πολλῷ χωρέει ὑπὸ τῆς κοιλίης, καὶ ἐς τὸν σπλῆνα ἔρχεται ἀεὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, ἐπὴν πίῃ ὁ ἄνθρωπος. Γίνεται δὲ ἐπὶ τῆς νούσου ταύτης, ὥς τε μὴ πυρεττάινειν ἄλλην ἐν τῇ κοιλίῃ, ἢ ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος διψῇ, ἡ δὲ κύστις καὶ ἡ κοιλίη μὴ διηθέωσι κατὰ τρόπον, μὴ δὲ ἐπιτηδείῃ διαίτῃ ὁ ἄνθρωπος χρῆται. Ὁ δὲ σπλὴν ὑπὸ νουσέων ἕλκει ἀπὸ τῆς κοιλίης ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, καὶ ἡ ὄσχη διαφανὴς γίνεται, καὶ αἱ κληΐδες, καὶ ὁ τράχηλος, καὶ τὰ στήθεα καταλεπτύνεται. Τήκεται γὰρ ὑπὸ τῆς νούσου ταύτης, καὶ καταρρέει ἐς τὴν κοιλίην, τά τε κάτω ὕδατος πλέα ἐστί, καὶ ἀσιτέει ἡ κοιλίη, καὶ ὁτὲ μὲν κάρτα στέγει, ὁτὲ δὲ καταρρέει, ἥ τε κύστις οὐ διηθέει κατὰ τρόπον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον φρίκη τε διαΐσσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διὰ τοῦ σώματος, καὶ πῦρ ἔστιν ὅτε ἐπιλαμβάνει. Καὶ τὸ πρόσωπον, τοῖσι μὲν, οἰδαλέον γίνεται, τοῖσι δὲ οὔ. Ἔστι δ' οἷσι καὶ καταρρήγνυνται αἱ κνῆμαι, ἐπὴν χρόνιον τὸ νόσημα γένηται, καὶ ῥεῖ αὐτόθεν ὕδωρ. Καὶ ἀγρυπνίη ἐπιπίπτει καὶ ἀδυναμίη τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τῆς ὀσφύος. Καὶ ἐπὴν τι φάγῃ ἢ πίῃ, καὶ ὀλίγῳ πλέον πονέεται ὁ σπλήν, καὶ τὸ πνεῦμα πυκνὸν ἀεὶ ἀφίει. Ταῦτα δὲ σημήϊα ὑδρωπός εἰσιν. Ἔστι δὲ καὶ περὶ τὴν κοιλίην μοῦνον, ἢ καὶ πυρὸς λαβόντος, ἢ καὶ οὐχί. Καὶ ἡ γαστὴρ μεγάλη γίνεται, καὶ τὰ σκέλεα πίμπλαται ὕδατος. Τὰ δὲ ἄνω τοῦ σώματος λεπτὰ γίνεται, οὕτω οἰκθεῖσι. Τὰ δὲ σημήϊα ἅπαντα, βληχρότερά ἐστι, καὶ ἅμα καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν ὕδωρ οὐκ ἐπιγίνεται, ὁ πόνος τοσούτῳ ἐλάσσων. Περὶ δὲ τὴν κοιλίην μοῦνον διὰ τόδε ὕδρωψ γίνεται. Ἐπὴν γὰρ ἁλὲς ἐπιγένωνται, καὶ ὁδὸς ἐν ἀρχῇσι μὴ γίνηται

ἐς τὸ

pulmonem peruenerit, aut in fistulam ipsius, A multa ac fortis tussis oboritur, ac conuulsio. Si vero vtique & vixerit homo qui cyceonem biberit, aut farinam coctā sorbuerit, vbi sanè concocta fuerit sorbitio, videtur mihi multa & fortis caliditas corpori oboritura esse, multusq; dolor, vt omnino moriatur homo hoc modo, si illa in pulmonem perueniant. Atque hæc iam argumenta septē sunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutrire posset, si ad pulmonē descenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum est. Et hæc ne produxissem quidem ad sermonis mei confirmationem, nisi multi adeo homines essent, quibus potus in pulmonē procedere videtur: & necesse est ad opiniones fortiter inhærentes multa argumenta adducere, si B quis velit auditorem à priore sententia abducere ac conuertere, vt suis verbis fidem habeat. Et propter hoc etiā potus in pulmonem non procedit, sed in ventrem: quia contigua & annexa est ipsi gula hominis semper hiās, & in hanc procedit. Et simul pulmonis fistulæ velut hederæ folium incūbit, quare neq; descendere permitteret in trāsglutiendo, si in ipsum procederet. At-

25 que hæc mihi de hoc relata sunt. Procedit nāq; potus in ventriculū, & vbi expletus est, splen de ipso suscipit, & distribuit ad venas, & omentū, & in decliue deorsum, & in scrotum, & ad crura, & ad pedes. Et postq̃ morbus ex aqua multa obortus fuerit, procedit de vētriculo, & semper ad splenē venit de potu, vbi biberit homo. Cō- C tingit aūt in hoc morbo, vt neq; febricitet aliàs ex ventre, q̃ vbi homo sitiat, vesica aūt & ventriculus non iusto modo excolent, neq; conueniente diæta homo vtatur. At splen subægrotās à ventre de potu trahit. Morbus autē oboritur, & scrotum pellucidum fit, & claiculæ, & collum, & pectora attenuantur. Colliquātur enim ab hoc morbo, & humor ad ventriculū defluit, & infernæ partes aqua plenæ sunt: & venter cibum auersatur, & quandoque valde adstringitur: quandoque defluit. Nec vesica iusto modo excolat, & plerunque horror aliàs atq; aliàs per corpus discurrit, & quandoque febris corripit. Et quibusdam facies tumida fit, quibusdam nō. Aliquibus etiam tibiæ rumpuntur, vbi morbus D diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit. Incidunt & vigiliæ, & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et postquam edit aut bibit, etiam paulo amplius splen affligitur, & spiritum frequentem semper emittit. Atq; hæc signa hydropis sunt. Est autem & circa ventriculum solum, siue febris corripuerit, siue non. Et venter magnus fit, & crura implentur aqua. Verùm supernæ corporis partes attenuantur his, qui ita affecti putātur. At signa omnia debiliora sunt, & simul in cruribus aqua nō accedit, & dolor tāto minor existit. Cæterū circa ventriculū solū hydrops & aqua hac de caussa fit. Etenim vbi acervatim aqua accessit, & via ī principijs nō pateat

ad

A ad infernas partes, sed aceruatim in venis conclu datur, nimirum vt quæ respirationem non habeat, neque sursum neq; deorsum inniti potest: haud aliter quàm si quis magnum vas angusti osculi occludat, ac subito inuertat, deinde sensim operculum de osculo detrahat. Et si enim hoc fecerit, aqua non effluet foras, neque enim respirationem habet, sed à spiritu qui intus est, conclusa est. nam spiritus qui intus est replet vas, & externo spiritui renititur, & excursus aquæ non datur præ spiritu vas implente, & simul aere incumbente. Si vero quis sensim vas inclinarit, aut fundum perforarit, spiritus de vase exibit: egresso autem spiritu, procedit etiam aqua foras. Sic sanè in hydrope, si quidem per-
B spiratio sursum aut deorsum contingat, in principio morbi, transit ad crura hydrops, & ad pedes. Sin minus, isthic solum volutatur circa ventriculum: atque ita quidem de his à me dictum est. Fit autem & mulieribus hydrops in vtero ipso, & signa sanè in ventriculo, & in cruribus, & reliqua signa eadem habet. Et de hoc ipso à 26 me dictum est in Morbis muliebribus. Atque hæ tres sunt species morborum ab hydrope. Fiunt autem hi morbi omnes cito difficiles, & omnes cito augentur. Adhuc autem difficiliores fiunt, si ex alio morbo corpus liquefactum, ad hunc deuenerit. Si quidem igitur subito occupauerit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo diutissime iam affligente. At vbi
C etiam aluus valde fluida fuerit, citissime moritur, & sentiens & loquens. Atque hæc à me relata sunt de hydrope, & vnde oriatur, & quod hæc sint ipsius signa.

ἐς τὸ κάτω, ἀλλ' ἀποβληθῇ ἅλες ἐν τοῖσι φλεβίοισιν, ἅτε καὶ ἀναπνοὴν μὴ ἔχον, μήτε ἄνω μήτε κάτω ἀπόστηριξιν ἔχει, ὥσπερ εἴ τις ἄγγος μέγα μικρόστομον ἀπολαβὼν, καταστρέψειεν ἐν τάχει. εἶτα καθ' ἡσυχίην ἀπὸ τοῦ στόματος ἀφέλοι τὸ ἐπικείμενον. καὶ ἢν τοῦτο ποιήσῃ, τὸ ὕδωρ οὐκ ἂν ῥεύσειεν ἔξω, οὐδὲ γὰρ ἔχει πνοὴν, ἀλλ' ἀποκέκλεισται ἀπὸ τοῦ ἐντὸς πνεύματος, ἐνεὸν γὰρ τὸ πνεῦμα πληροῖ τὸ ἄγγος, καὶ ἀντιστηρίζει τῷ ἔξω πνεύματι, καὶ οὐκ ἔστι τῷ ὕδατι ἐκδρομὴ ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τοῦ πληρεῦντος τὸ ἄγγος, καὶ ἅμα ἐπικειμένου τοῦ ἠέρος. Ἢν δέ τις κλίνῃ καθ' ἡσυχίην τὸ ἄγγος, ἢ κατὰ πυθμένα τρήσειεν, ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἄγγεος, ἐξιόντος δὲ τοῦ πνεύματος, χωρέει καὶ τὸ ὕδωρ ἔξω. Οὕτω δὴ καὶ τῷ ὕδρωπι, ἢν μὲν διάπνοη ἄνω ἢ κάτω διὰ τῶν φλεβίων γένηται, ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, ἔρχεται ἐς τὰ σκέλεα καὶ ἐς τοὺς πόδας ὁ ὕδρωψ. Ἢν δὲ μὴ, αὐτοῦ μοῦνον εἰλέεται περὶ τὴν κοιλίην, καὶ οὕτω μέν μοι περὶ τούτων εἴρηται. Γίνεται δὲ καὶ τῇσι γυναιξὶν ὁ ὕδρωψ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ τὰ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ τὰ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τ' ἄλλα σημήϊα ταῦτα ἴσχει. Ἀποπέφανται δέ μοι ἐν τοῖσι γυναικείοισι νουσήμασι περὶ αὐτοῦ. Αὗται αἱ τρεῖς ἰδέαι τῶν νουσημάτων, ἀπὸ τοῦ ὕδρωπος. Γίνεται δὲ τὰ νουσήματα πάντα ταχέως χαλεπὰ, καὶ πάντα αὔξεται ταχέως. Ἔτι δὲ χαλεπώτερα γίνεται, ἢν ἐξ ἑτέρης νούσου τὸ σῶμα τηχθὲν, ἐς τοῦτο περιέλθῃ. Ἢν μὲν οὖν ἐν τάχει προκαταλάβηται τὸ νούσημα τὸν ἄνθρωπον, θνήσκει, ἅτε τῆς νούσου χρονιωτάτης γινομένης. Ἐπὴν δὲ καὶ ἡ κοιλίη εὔροος γένηται, κάρτα θνήσκει τάχιστα, ἐπαΐων τε καὶ διαλεγόμενος. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται περὶ ὕδρωπος, ὅθεν τε γίνεται, καὶ ὅτι τὰ σημήϊα αὐτοῦ τάδε.

Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. quartum de Morbis.

1 Habet autem mulier. *Qui sint morbi qui fiunt à violentia, nec ab vllo gignuntur, ex quatuor humoribus, non inuenio hactenus à quoquam satis explicatum, nisi vulnera, & alia morborum genera, quæ casu aliquo in corpore gignuntur, intelligat. hos enim morbos vi fieri quadam, nec corporis internas vllas causas ad ipsorum generationem concurrere perspectum est. Humorem porro, qui ab auctore, hoc in loco* ὕδρωψ *vocatur, esse melancholicum humorem quiuis facile suspicabitur, quem paulo infra, & melius vocat* ὕδωρ, *sicut etiam in lib. de genitura. Vnde suspicarer hic etiam legendum esse* ὕδωρ, *non autem* ὕδρωψ *eo magis, quod Arist. qui plurima à Polybo in lib. de animalibus mutuatus est, vij. de hist. anim. cap. ix. vtitur hac voce pro seroso humore, quando ita scribit,* πρῶτον μὲν οὖν ὕδρωψ ἐξέρχεται γινομένου τοῦ ἐμβρύου, *nisi huiusmodi voce toto hoc libro frequenter vteretur. Cur autem Hippoc. succum melancholicum, vel aquam vel aquosum ichorem appellet, nondum compertum habeo. Id tamen scio Arist. ix. sect. probl. v. scripsisse, lienosis sanguinem morbosum, & aquosum inesse: & Platonem in Timæo pituitam aqua, non melancholiam tribuendam putasse.*

2 Pituitæ caput. *Locum pituitæ cerebrum esse non modo hoc in loco dixit Hippoc. verum etiam in lib.* περὶ σαρκῶν, *seu potius* περὶ ἀρχῶν, *vbi appellat cerebrum metropolim frigidi, atque viscidi. Veruntamen apud posteriores hæc sententia non parum controuersa fuit, cum Gal. sæpe dixerit, nullam peculiarem pituitæ à natura esse factam officinam, quod sit apta in sanguinem, & idoneum alimentum conuerti. Hæc autem est veritas, cerebrum frigidum esse, atque humidum omnium maximè: propter quod & propter situm, quem in sublimi parte habuit, fumos, ac excrementa biliosa: præsertim vero pituitosa, & ab vniuerso corpore suscipit, & ex se ipso generat, vt iure pituita semper abundans eius fons ab auctore nuncupetur; an vero attrahat pituitam, etiam ab inferioribus instar cucurbitæ, vt hic habetur*

betur non sum certus, etenim vt paulo infra habetur, cerebrum, cor, splen omnes humores habent, sed nisi ægrotent semper in cerebro plus pituitæ est, in corde plus sanguinis, in liene plus aquæ, seu melancholiæ.

3 Et mihi sanè videntur. *Omnia primum siluestria fuerunt, quæ deinde mangonio cicurata pristinam naturam mutarunt, vt hac ratione vera plantarum facultas in agrestibus, non autem in cultis sit quærenda.*

4 Exire enim poterit. *Si pituita à capite in ventriculum copiosa, atque fluida delabatur, sanè cum stercore erumpit, atque aluum lubricam reddere solet. Sed si ea pituita pauca sit, atque viscida, non modo ipsa non exit, verum etiam, vt non exeant fæces sæpe in causa est, tum quia bilis, quæ per venam in duodenum terminantem ad intestina stimulanda mittitur, ipsius visciditate retusa non stimulat, tum quia fæces quasi visco intestinis affixæ magno cum labore vix sese explicare, atque exire queunt, contra quod vitium oxymelis creber vsus magnopere iuuare solet.*

5 Postquam autem. *Amara omnia esse biliosa, atque comesa siue pota bilem augere, videtur auctor affirmare, quod tamen experientiæ non admodum consonat, quando rhabarbarum alioqui amarissimum non bilem augere, sed potius minuere, & dissipare, sicut & absinthium compertum est, nisi dicamus secus esse de medicamentis, atque de cibis & potibus, de quibus nunc est sermo, etenim medicamenta nunquam in succum, vel in humorem conuertuntur, nisi vt dixit Hippocr. frustrata interdum propria actione, in familiarem sibi vertantur. Cibi vero cum conuertantur, proculdubio in eos potius, quibus similem qualitatem, & naturam habent, quam in alienos comutabuntur.*

6 Quin & hoc. *Quanquam folliculus bilis & propter sui angustiam, & propter venarum quas habet exilitatem, ac imbecillitatem, humores crassiores minime in sese trahere valeat, nihilominus videtur quadam alia propria, & familiari facultate id agere, vt scilicet ipsa nutriatur. Etenim humores varij à varijs membris trahuntur, non alia ratione, quam, vt ijs fruantur atque nutriantur. Quomodo deinde folliculus bilis cardiogmo morbo tentetur, haud satis intelligere queo. Etenim dicebat Alex. j. probl. iiij. bilem, cum alia omnia membra mordeat, atque corrodat, minimè tamen folliculum proprium mordere, vt hac ratione cardiogmus, qui est morsus, minime illum tentet, accedit etiam his à nemine vnquam huiusmodi morbum fuisse folliculo bilis, sed vel cordi, vel ori stomachi sæpe à veteribus appellato, tributum, nisi dicamus ex populo id prodidisse Polybum, apud quem cum iecur quoque καρδία vocaretur, vt in populo eodem libro paulo ante scriptum inuenitur, verosimile sit morsum, & dolorem iecoris intelligi sub cardiogmo consueuisse, siquidem propter bilem redundantem in hoc folliculo, qua parte iecori inhæret, ibidem dolor inducitur. Errauit autem non parum, qui Erotianum latinum edidit, cum in explicatione vocis καρδιωγμὸς, hunc locum Hippocratis citat, quasi de oris ventriculi morbo loquatur, immo fefellit etiam Erotianus, qui dixit cardiogmum significare palpitationem, cum Gal. iij. aphor. lxv. non eam, sed alium affectum cordis palpitationi similem significare scripserit.*

7 Caput autem & splen. *Quod caput sit morbosum, similiter & lien non tantum venæ crassæ, atque latæ quas habent, simulq; ipsarum cauitas, & amplitudo efficiunt, immo multo magis frigiditas horum viscerum, vt enim calor est, qui & sanitatem, & sanitatis fructum præbet, sic frigus eam destruit, morbisq; gignundis iugem occasionem suppeditat.*

8 Quatuor quoque esse. *In lib. de struct. hominis scriptum est, excrementa partium nostri corporis excerni vomitibus, oculis, naribus, sputis, sudoribus, venereis, incertis meatibus, capillis, vnguibus. At φυλοσοφωτηρίος, melius hic dicitur quatuor esse fontes, quibus vnusquisque humor excernitur, nares, os, anum, & vesicam, etenim omnes aliæ viæ per quas excernuntur, adeo sunt obscuræ, & angustæ, vt ferè nullum sensum inferant, quo fit, vt sint ab auctore prætermissæ, hæ vero quatuor tantum propositæ, nimirum per quas copiosissimæ, & manifestæ fiant expurgationes.*

9 Indicio est autem. *Lachrymas, sudorem & vrinam, ex vna atque eadem fieri materia alias docui, vbi de vrinis tractaui, sudorem autem, atque lachrymas fieri salsas ob concalefactionem, & quia pars alimenti dulcis in corpus distributa est, vt perhibet Arist. ij. probl. at forsan de vrina vera est hæc ratio fieri salsam, quod humores morbosi ipsi commixti exeant. Cæterum ventriculum corpori tribuere, atque ab eodem recipere, vt paulo ante ait auctor, idem est, atque cum mari (quod fecit alias) assimilare.*

10 Nunc vero. *Et hic, & in lib. de aere aq. & in ij. de diæta scriptum habetur, aluum fluidam bonæ valetudini tuendæ magnam partem conferre, immo dicebat consumatissimus ille Auenzoar initio suæ medicinæ, omnes medicos conuenisse, quod in ventris mollitie tota sanitatis vis posita sit. An vero melius sit hieme aluum adstringi, quam æstate non ita certus sum cum eo tempore homines plus edant, atque bibant ideoq; copiosiore egeant exinanitione. Quid porrò sit, ἰκμὰς apud Hippocratem, cuius ita crebro meminit, non explicatum inuenio, puto tamen eam esse nutrimenti partem, quæ mox in substantiam nutriti mutanda est, alias à Gal. δρόσος, à latinis ros vocata: sic enim videtur accipere Gal. ij. Meth. vbi scribit, πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τοιοῦτος πυρετὸς ἐκβόσκεται τὴν οἰκείαν ἰκμάδα τῶν μορίων ὑφ' ἧς τρέφεται. Immo idem auctor lib. περὶ παθῶν, sub finem manifeste videtur hoc docere,*

quando

quando de cibis quibusdam loquens, ait ἡ δὲ ἰκμὰς ἀπ' αὐτῶν τῷ σώματι ἀσθενὴς γίνεται, καὶ ἔτ' αὐξάνει, ἔτ' ἰσχὺν ἀξίην λόγω παρέχει, ex quibus apparet esse nutrimenti partem, quam diximus. Verum quo pacto dicat Hippocrates huiusmodi ἰκμάδα exire è corpore vna cum cibis, & potibus haudquaquam planè intelligo, nisi exitum intelligeremus, insensibilem transpirationem, quæ si maior sit, quam conueniat, corpora extenuantur, sin minor corpora replentur, & ægrotant. Sed videtur auctor velle huiusmodi nutrimentum sensibiliter cum stercore secedere.

11 Quicunque iam febre. *Impares dies seruari in purgandis corporibus haudquaquam in omnibus rationem habet; non in omnibus quidem imparibus, quia nec verum id est humores semper moueri in imparibus, cum rationem vllam non habeat, nec explicuerit auctor. Non est etiam tutum in morbis omnibus, quia in acutis, vbi materia furit, purgandum est statim siue dies fuerint pares, siue impares. Itaque veteres medici errabant, non quod interdum purgarent in imparibus, sed quia semper. Qui vero fuerint illi medici si quæratur, puto ego fuisse Gnidios sic appellatos, quemadmodum docet Oribasius, quod frequentissime gnidio grano vterentur.*

12 Principia. *Tota hæc tractatio de principiis morborum, atque generatione, antiquam philosophiam ac medicinam redolet: morbi enim, vel intrinsecam, vel extrinsecam originem habent, & si extrinsecam, vel à cælo, vel à terra. Sub cælo autem comprehenditur etiam aer, nisi malumus dicere cæli tantum, ac terræ meminisse, quod qui duo extrema nominat etiam ipsorum media complectitur, nam aquam inter morborum causas minimè postremam esse cunctis compertum est, & Vitruuius lib. viij. illius vim, vsque adeo extulit, vt maximè omnium corpora nostra, tam ad malum, quam ad bonum permutare dixerit.*

13 Si vero contusio. *Ea quæ in contusionibus tumores superinducit causa, etiam absque contusione facit, quando scilicet, sanguis vel tractus, vel sponte fluens in locum aliquem multus colligitur, vnde cum exire nequeat, conglobatur incalescitq́, vsquequo, vel sanguis suppuratus, aut non suppuratus exeat, vel per chirurgiam educatur.*

14 Et habet hæc. *Miror quomodo Arist. iij. de hist. animal. cap. xx. & iij. de part. animal. cap. vlt. scripserit, lac eorum animalium, quæ vtrinque dentata sunt, & vnum ventrem habent, non coagulari, præterquam dasypodis. Etenim præter Hippocratem, & hoc in loco, & in lib. de aere aq. etiam Herodotus Hippocratis contemporaneus testatur, Scythas equino lacte coagulato victitasse, modum vero coagulandi ipsemet Herodotus fusè narrauit, nosq́ in variis lectionibus nostris ea de re disseruimus, sed in libris de animalibus multa sunt Aristoteli condonanda, quæ mentitus est, dum potius rationi, aut, quod perhibet Plinius, & alij, relationibus aliorum, tum anatomicorum, tum venatorum, quam experientiæ adhærere studuit. Est sane ratio aliquid magnum, at vbi sensus (dicebat is viij. phys.) fidem facit, rationem quærere infirmitatis intellectus argumentum est.*

15 Et oboritur magis. *Hoc in loco duo, me angunt scopuli, vnus est, qua ratione pituitam calidissimam faciat, quam frigidam ipsemet Hippocrates, in lib. de natu. huma. Galenus, atque medici omnes statuunt, nisi de pituita salsa intelligamus, à qua febres ardentes pessimas fieri docet Hippocr. in libris de acutis, & quam vnà cum acida omnium languorum, qui à destillatione oriuntur, causam esse scripsit Plato in Timæo. Sed neque eiusmodi pituita calidissimi humoris nomen meretur. Alter est quomodo aquam (sic enim diximus ab ipso vocari humorem melancholicum) dicat febres haud magnas nec diuturnas parere. Sane fateor febres, quæ fiunt ab humore melancholico minimè uehementes esse, sed an multo perdurent tempore, an exiguo, dicat Auic. atq; alij, qui interdum quartanam febrem melancholiæ sobolem, vsque ad xij. xx. & xxx. annos esse protractam testati sunt, nisi de continua febre melancholica ipsum loquutum fateamur. Atqui in hoc libro, multa sunt eiusmodi, quæ difficile est tueri.*

16 Alimentum autem. *Quod humor leuis sit nutrimentum hominis, videtur Aristotelis sententiæ planè contrarium, is enim libro de morte, & vita, nec non de longitudine, & breuitate vitæ, docet hominem diutius cæteris animalibus viuere, quoniam eius humidum est multum viscidum, atque purum. Iam vero idem esse viscidum, atque leue non est rationi consentaneum, nisi pro leui intelligamus spiritibus plenum, quibus sanè humidum nostrum abundare omnes intelligunt, vt propterea homo & elephas cæteris animalibus viuaciores ab Arist. constituantur, quod plus huiusmodi humidi in sese habeant. Nam de viuacitate cornicis, quæ Hesiodus scribit fabulosa, & ab omni ratione aliena sunt.*

17 Nunc vero dicam. *Cum auctor ante morbum tria principia statuisset, vnum internum, duo externa, quorum alterum à cælo, alterum violentum appellauit. Exactissime primum est prosequutus, de violento etiam nonnihil dixit. Sed cæleste tractare quidem hoc in loco promisit verum, vt id fecerit non video. quare suspicor eam partem deesse, & hanc potius ad eam pertinere, vbi internum morborum principium diffusè satis tractauit. ὀπὸς, vt apud græcos coagulum, aut ficulneus succus quo etiam lac condensabant, significet in variis lectionibus explicuimus, cæterum hoc in loco non ficulneum lac designare inde probatur, quòd is calidus sit, cum os vlceret, nec propterea frigiditate, lac animalium condensare possit.*

18 Circa osseas. *Ossa maxime omnium rigere etiam cognouit Poeta noster, vbi dixit*

Frigidusq; per ima cucurrit

Ossa

Ossa tremor. *Ea enim ex terreo viscido congelato facta esse, & Hippocrates in lib. de carnibus, seu principijs, necnon Plato in Timæo docuerunt, vt alias indicauimus. Sed cur rigere ipsa dicemus, si prorsus sensu carent? an quia membranæ ipsis circumpositæ rigentes, velut sensum quendam tribuunt, vt nerui dentibus inserti, an potius, quod dum membranæ illæ rigore exercentur, ossa etiam ipsis alligata videntur rigere.*

19 Hunc autem de. *Quæ sit conuenientia tractationis superioris sermonis, de lumbricis latis, non video, immo vero librum hunc fragmentosum esse magna ex parte, atque sine ordine ab aliquo posteriori in vnum esse collectum suspicor. Eiusmodi autem lumbricorum hic tractata generatio, in duobus mihi valde suspecta redditur, in vno quod scribat eos fieri solum in pueris dum adhuc sunt in vtero, in altero quod ex stercore oriri tradat, est enim vtrunque, & experientiæ, & rationi, & Gal. auctoritati plane contrarium, nisi dixerimus, tunc incipere generationem, sed durare etiam postquam vtero sunt pueri egressi, atque augeri. Id autem non est prætereundum, mulieres etiam tempore Hippocratis consueuisse pueros statim purgare, iccirco enim Paulus præcipit, vt statim mel ad purgandas, & eluendas sordes offeratur. Illud mirum, Aristotelem non vidisse hunc locum, aut saltem non aduertisse, cum v. de hist. anim. xix. dicat latum lumbricum parere veluti cucurbitæ semen.*

20 Qui hoc animalculum. *Contextus omnes græci habent, τῷ μὲν ξύμπαντι χρόνῳ τείνοντι κάρτα οὐκ ἀνηρόιτο. Quæ verba, diuerso modo à Caluo, Cornario & Pylandro interpretata fuerunt, at neminem eorum probo, quòd non exactè errorem deprauati loci comprehenderint, ita enim legendum iurarem, δ᾽ἐνοντι, non τείνοντι, perinde, ac si dicamus, ei qui lumbricum latum habet in toto tempore nihil admodum graue contingere, etenim non occidere hunc morbum, sed consenescere etiam dicit ipse, & quotidiana experientia comprobat.*

21 Cæterum calculi morbo. *Tota hæc de Calculi generatione tractatio Hippocrate vere digna est, id vnum me valde anxium reddit, scilicet nimia verborum, atque ipsi Hippocrati inusitata prolixitas. Lac autem cum sit sanguis ipse magis concoctus, atque sanguis, ex cibis tanquam ex materia, atque à iecoris temperatura peculiari, veluti ab effectrice causa originem ducat, iure qualis est temperatura, & quale cibi genus, tale fieri lac necesse est, neque quisquam miretur, quod à temperatura etiam sanguinea, lac prauum fieri dicat, quoniam, vbi sanguis nimium abundat, lac illaudatum sit ob immodicam crassitiem.*

22 Quemadmodum ferrum. *Quod hic scribitur ferrum generari ex lapidibus & terra combustis, id ita accipiendum est, vt non de prima ferri generatione loquatur, sed de secunda, quando scilicet à terra & lapidibus vi ignis depuratur. Scimus enim nullum ferè metallum, ex proprijs venis purum educi, sed permixtum, seu potius terræ & lapidibus varijs ferruminatum, purgari autem, ac purum fieri fornacum, & ignis opera, atque præ cæteris in auro, & ferro id vsu venire satis compertum.*

23 At si puero. *Scio sane aliquos pueros male affectos interdum mandere terram, eaq́; victitare, sed id quam rarum est, & certissimum infirmæ valetudinis argumentum, quod vero scribit Hippocrates ἀεὶ γεωτραγίης, videtur post ablactationem esse pueris, & vsitatissimum & familiarissimum, quare suspicor loco, γεωτραγίης, legendum esse κρεοτραγίης. Et enim pueri post lactis vsum carnes edere incipiunt, atque tunc humores in ipsis gignuntur, crassiores, aptiq́; vt in lapidem conuertantur. Quod deinde sequitur, non laborare, priusquam ipse sibi cibum eligat, haudquaquam satis comprehendere possum, vt etiam aliquam ibi labem subesse timeam: nisi placeat ita intelligere, vt pueri tunc sibi ipsis eligant cibum cum à nutricibus eum amplius non sumunt.*

24 Quidam dicunt. *Habuit etiam Plato in Timæo hanc opinionem, scilicet potum in pulmonem pertingere: habuerunt & alij plerique veteres, vt q. vij. symp. indicauit Plutarchus. Sed an Arist. qui in iij. de part. anim. cap. iij. eiusmodi opinionem hisce rationibus, quibus hic auctor refutauit, Platonem reprehendat, an antiquiores, non constat ex eius scriptis, puto tamen ego eum insectari antiquos, quoniam studiosissimus fuit Polybi, horum librorum, vt putatum est, auctoris, necnon ijsdem rationibus vsus est, quibus Polybus. Cæterum, qui fuerint eiusmodi absurdæ opinionis sectatores, quos Hippocr. siue Polybus multos extasse dicit, explicatum inuenitur apud Plutarchum loco citato, quanquam alios complures ab ipso prætermitti non dubito. Quod autem dicit, vina rubra potantium excrementa alui tincta rubro colore exire, haudquaquam experientiæ semper respondet, immo uero id raro euenire conspicitur. Idem Plutarchus in contradict. stoicis ait, Hippocratem etiam habuisse eam opinionem, vt potus feratur ad pulmonem. Est vero locus in lib. de Corde, qui minimè germanus Hippoc. est.*

25 Procedit namq́;. *Potum in ventrem missum à splene statim trahi, atque inde in vniuersum corpus distribui, haudquaquam medicorum rationalium placitis consentit, apud quos compertum est, iecur id esse, quod à ventre, tam potum, quam cibum trahat, ibiq́; concocta omnia per venas in vniuersum corpus deinde mittantur, nisi dicamus potum immoderatum, non quidem immediate à ventriculo haurire lienem, sed mediante iecore, quem postmodum eo pacto corpori dispenset, quo scribit auctor.*

26 Et de hoc ipso. *Ex his facile colligi potest libros duos, de morbis muliebribus, atque hos quatuor de morbis, ab vno & eodem auctore esse compositos, qui licet non pauca Hippocrate indigna habeat, non caret tamen multis antiquam doctrinam referentibus.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE NATVRA MVLIEBRI,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΗΣ ΦΥΣΙΟΣ.

Argumentum in lib. de Natura Muliebri.

Post nonnulla de mulierum temperamentis, ex corporis habitu, atque ætatibus tradita, singulos vteri morbos, eorum causas, dignotionem, curationemq́ prosequitur, plurimaq́ ad secundas, fœtum, mensesq́ expellendos ac fœcunditatem comparandam auxilia, accommodataq́ affectis vteris, præsidiorum genera proponit.

A DE muliebri natura ac morbis hęc dico. Maxime quidē numen in hominibus caussam esse: Postea verò naturas mulierū, colores. Nā quæ superalbidæ sunt, humidiores sunt & fluidiores. Nigræ verò duriores acerbioresq́; ac adstrictiores. Quæ verò vini colorē referūt, medium quid inter vtrasq; hn̄t. Sic aūt & in ætatibus cōtingit. Iuuenculæ.n. humidiores sunt, & multo sanguine plerūq; refertæ. Aniculæ vero sicciores, & modicū sanguinē habētes. Mediæ aūt, mediū quiddā inter vtrasque hn̄t. Oportet aūt eū qui hæc recte tractare velit, primū quidē ex dijs ordiri: deinde mulierū naturas discerniere, itemq; ætates, & tp̄a, & locos, in quibuscunq; degunt. Frigidi.n. loci, fluidi sunt: calidi vero, sicci & stabiles. Initium aūt B faciā ab humido ſm naturā. Si aqua intercus in vteris oboriatur, menses pauciores ac deteriores fiunt: deinde repēte deficiunt: & venter intumescit, & māmæ siccæ fiunt, & reliqua male habet. Et in vētre sibi habere videtur. Et ex his cognosces, ꝙ aqua inter cutē laborat. Sed & in ore vterorū significationē de se præbet. Tāgentibus.n. gracile apparet: & calor & aqua ipsam corripit. Quum aūt tēpus amplius processerit, dolor imū ventrē, & lumbos, ac laterum mollitudinē occupat. Hic morbus maxime fit ex abortu. Accidit itē ex alijs. Quū sic habuerit, calida lauare oportet, & tepefactoria adhibere, donec dolor sedet. Phar-

1 ΠΕρὶ δὲ τῆς γυναικείης φύσιος καὶ νοσημάτων, τάδε λέγω. Μάλιστα μὲν τὸ θεῖον ἐν τοῖσιν ἀνθρώποισιν αἴτιον εἶναι. Ἔπειτα αἱ φύσιες τῶν γυναικῶν καὶ χροιαί. Αἱ μὲν γὰρ ὑπέρλευκοι, ὑγρότεραί τε καὶ ῥοωδέστεραι. Αἱ δὲ μέλαιναι, σκληρότεραι καὶ στρυφνότεραι. Αἱ δὲ οἰνωπαὶ, μέσον τι ἀμφοτέρων ἔχουσιν. Οὕτω δὲ καὶ περὶ τῶν ἡλικιῶν ξυμβαίνει. Αἱ μὲν νέαι, ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι ὡς ἐπιτοπολύ. Αἱ δὲ πρεσβύτιδες, ξηρότεραι καὶ ὀλίγαιμοι. Αἱ δὲ μέσαι, μέσον τι ἀμφοτέρων ἔχουσιν. Δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα χειρίζοντα, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν θείων ἄρχεσθαι, ἔπειτα διαγινώσκειν, τάς τε φύσιας τῶν γυναικῶν, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ἦ. Οἱ μὲν γὰρ τῶν τόπων ψυχροὶ, ῥοώδεις. Οἱ δέ γε θερμοὶ, ξηροὶ καὶ στάσιμοί εἰσιν. Ἄρχομαι δὲ διδάσκειν ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ κατὰ φύσιν. Ἢν ὕδερος ἐν τῇσι μήτρησιν ἐγγένηται, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσω καὶ κακίω γίνεται, ἔπειτα ἐξαπίνης ἐκλείπει, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπανοιδέει, καὶ οἱ μαζοὶ ξηροὶ γίνονται, καὶ τἄλλα πονήρως ἔχει. Καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν. Καὶ τουτέοισι γνώσῃ, ὅτι ὑδεραίνει. Σημαίνει δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι τῶν ὑστερέων, ψαύουσι γὰρ ἰσχνὸν φαίνεται, καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ αὐτὴν λαμβάνει. Ὁκόσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος πλείων γένηται, ὀδύνη τὴν νειαίραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας ἴσχει. Αὕτη ἡ νοῦσος ἐκ τρωσμοῦ μάλιστα γίνεται. Προσγίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢν ἂν ἡ ὀδύνη μὴ ἔχῃ. Φάρ- Vet. Cod.

Vet. Cod.

Φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω. μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, πυριῆν ἐν τῷ βολβίτῳ τὰς ὑστέρας, ἔπειτα προσθεῖναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι, διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς, τὸ ξὺν τῇ χολῇ. Μίαν δὲ διαλιπὼν, τρεῖς ἡμέρας κλυσάτω ἐν τῷ ὄξει. καὶ ἢν μὲν ἡ γαστὴρ γίνεται λαπαρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ πεπαυμένοι ἔωσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια γίνηται, τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω, ἢν δὲ μὴ, αὖθις τὰ αὐτὰ ποιέειν, ἐς ὃ ἂν γένηται τὰ ἐπιμήνια, καὶ ἐνίοις προσθετοῖς χρήσθω, μεταξὺ δὲ ἡμέρας πινέτω τοῦ κρηθμοῦ τὸν φλοιὸν, καὶ γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους, καὶ τῆς ἀκτῆς τὸν καρπὸν, ἐν οἴνῳ νῆστις, καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, ὡς πλείστην, καὶ σκόροδα ἑφθὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι, καὶ τοῖσι πουλύποσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι* μαλθακοῖσιν. Ἢν δὲ τέκῃ, ὑγιὴς γίνεται. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ ἔλθωσιν, ἄφωνος ἐξαπίνης γίνεται, καὶ τοὺς ὀδόντας ξυνερείδει, καὶ ἡ χροιὴ* μέλαινα γίνεται. Ἐξαπίνης δὲ ταῦτα πάσχει, ὑγιὴς ἐοῦσα. γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον πάθος, παρθένοισι μάλιστα παλαιῇσι ἐούσῃσι, καὶ χήρῃσιν, αἳ νέαι ἐοῦσαι καὶ τοκήεσσαι χηρεύουσιν. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τῇ χειρὶ περσάσα κάτω ὑπὸ τοῦ ἥπατος, ἀποδῆσαι ταινίῃ, ἢ ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὸ στόμα διάγων, οἶνον εὐωδέστατον ἐγχέαι, καὶ προσίσχειν τὰς ῥῖνας, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα. Ὑπὸ δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα. Ἐπὴν δὲ* κακοφρενήσῃ, πίσαι φάρμακον κάτω, καὶ μεταπίσαι γάλα ὄνου. Ἔπειτα πυριῆσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι, καὶ προστιθέναι τὰ ξὺν τῇ βουπρήστει. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, νέτωπον. Διαλιπὼν δὲ δύο ἡμέρας, κλύσαι τὰς ὑστέρας εὐώδεσι. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ προσθεῖναι τὸν γλήχωνα. Διαλιπὼν δὲ μίαν ἡμέραν, θυμιῆσαι τοῖσιν ἀρώμασι. Ταῦτα ποιέειν τὴν χήρην. * Τὴν δὲ παρθένον, πείθειν συνοικῆσαι ἀνδρὶ, πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, προσφέρειν μηδὲν, μηδὲ τὸ φάρμακον πίνειν, κόνυζαν δὲ καὶ καστόρειον, διδόναι ἐν οἴνῳ νήστει, καὶ τὴν κεφαλὴν μὴ ἀλειφέσθω τισὶν εὐώδεσι, μηδὲ ὀσφραινέσθω. Ἢν προσέλθωσιν αἱ μῆτραι καὶ ἐξέλθωσιν ἔξω, πῦρ ἔχει μάλιστα τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν ἕδρην. Καὶ τὸ οὖρον στάζει κατ' ὀλίγον, καὶ δάκνεται. Ταῦτα πάσχει, ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ μὴ ξυγκοιμηθῇ. Ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, μύρτα καὶ λωτοῦ πρίσματα ἑψήσας, ἐν ὕδατι καταθεὶς, τὴν αἰθρίαν προσχείσθω, καὶ ὡς ψυχρότατον πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ τρίβων λεῖα προσπλάσσειν. ἔπειτα πινέτω ὕδωρ, φακοῦ, καὶ μέλι, καὶ ὄξος, ἕως ἂν μεταρθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἐμείτω. Καὶ τὴν κλίνην πρὸς ποδῶν ὑψηλοτέρην κείσθω, καὶ ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, τὰ εὐώδεα, καὶ ὑπὸ τὰς ῥῖνας, τὰ κακώδεα. Σιτίοισι δὲ χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. Καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα πινέτω, λευκόν. Μὴ λουέσθω* δὲ μηδὲ μετ' ἀνδρὸς συγκοιμάσθω. Ἢν δὲ παντάπασιν ἐκ τῶν αἰδοίων ἐκπέσωσιν, ἐκκρέμαται ὥσπερ ὄσχη. Καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ ὁκόταν ὁ πόνος ἐγχρονίσηται, οὐ θέλουσιν ἐς χώρην ἰέναι. Ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει ὁκόταν* ἐκ τόκου ἐοῦσα πονήσῃ τὰς ὑστέρας, ἢ τῷ ἀνδρὶ ἐν τῷ λοχίῳ συγκοιμηθῇ. Ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, ψύγματα χρὴ προστιθέναι πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ τὸ ἔξω ἐὸν ἀποκαθήρας σιδίῃ

ἐν

*μαλακίοισι

*πελιδνὴ

*καταφορήσῃ

*ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν

*καὶ

*ἐκ τοκεῦσα

Pharmacum aût deorsum purgans bibendû dare oportet. post pharmacum verò, vteros bubuli stercoris fomento fouere: & postea medicamentum cum cantharide præparatum apponere, & interpositis tribus diebus, id, quod cum felle paratur. Vna verò die interposita, per triduû aceto infuso colluatur: & si quidem venter mollis & vacuus fiat, & febres sedatæ fuerint, & menses prodeant, viro cõdormiat. Sin minus, rursus eadē facito, donec menses procedant, & aliquibus subdititijs vtatur. Intermedijs aût diebus crethmi corticē bibat, & pæoniæ grana nigra, & sambuci fructum, ieiuna in vino: & mercurialem q̃ plurimā edat, & allium coctû ac crudum: & cibis mollibus, & polypis, ac alijs mollibus vtatur. Si verò pepererit, sana erit. Si vteri ad hepar accesserint, muta derepente fit, & dentes conserit, & color niger fit: patitur autem hæc derepente dum sana est. Fit aût huiusmodi affectio virginibus maxime antiquis, & viduis, quæ iuuenculæ sunt & pepererunt, ac viduæ manent. Quum sic habuerit, depulsione per manum infra facta, sub hepate, aut sub præcordijs, fascia deligato, & aperto ore vinum odoratissimû infundito. Et graueolētia naribus adhibeto ac suffito: sub vtero verò bene olentia. Cum aût ad soporem inclinauerit, pharmacum infra purgans bibendû dato: & lac asininû postea bibendû exhibeto. Deinde vteros odoratis foueto, & medicamēta cû bupresti preparata apponito. Postridie verò Netopon vnguentû. Intermissis aut duobus dieb⁹, & vteros cum odoratis colluito. Et postridie pulegiû apponito: die verò vna interposita, aromata suffito. Atq; hæc quidē viduæ facito. Virginem aût vt viro cohabitet persuadeto: ad vteros verò nihil adhibeto, neq; pharmacû bibendû dato; verùm conyzā & castoreû in vino ieiunę exhi-
2 beto: & caput odoratis ne vngat, neque odorata olfaciat. Si vteri prociderint, & foras egressi fuerint, calor habet maxime pudēda, & sedē. Et vrina paulatim destillat, ac mordet. Hæc patit si ex partu progressa viro condormierit. Quum aût sic habuerit, myrti baccas & loti ramēta, in aqua coquito, & aquā per noctē sub dio exponito, & pudenda cû eo decocto q̃ frigidissimo perfundito: & eadē trita pro cataplasmate adhibeto. Postea bibens aquā lentiû, & mel, & acetû, donec vteri fuerint eleuati, vomat. Et lectû à pedibus
3 altiorē facito; & graueolētia sub pudenda suffito, odorata verò sub nares. Cibis verò vtat mollissimis ac frigidis. Et vinû aquosum albû bibat. Ne lauet aût, neq; cû viro dormiat. Si verò penitus ex pudēdis exciderint, dependēt velut scrotû. Et dolor corripit imû ventrē, & lumbos, & quum tēpus processerit, ad locum redire nō volût. Morbus aût corripit, quû ex partu progressa vteros doluerit, aut cû viro in puerperij purgatione concubuerit. Quum vero sic habuerit, frigefactoria ad pudenda apponere oportet, & quod foris est depurgatum, & cum vino nigro,

in quo

A

B

C

D

A in quo malum punicum coctum est, ablutū, intro detrudere. Deinde mel & resinā mixta infundere. Decumbat autem supina pedes sursum extentos habens. Postea spongias imponito, & ex lumbis deligato. Quum autem sic habuerit, à cibis quidem abstineat: potu verò, q̃ paucissimo vtatur: donec septem dies præterierint: & si quidē sic ingredi voluerint, bene habet: sin minus, summas vteri oras deradito, calefacito, abluito, ac cerato picato illinito, & alligata ad scalam muliere, scalam iuxta caput pulsato, & vteros cum manu intrudito. Postea crura ipsius alternatim colligato, & sic per diem ac noctem sinito: & modicum ptisanæ succum frigidum dato, aliud verò nihil. Postera die decumbenti cucur- B bitam q̃ maximam ad coxendicem affigito, & multo tempore trahere sinito. Postquam verò detraxeris, ne scarificato, sed reclinatam sinito, & nihil aliud q̃ succum exhibeto, donec septē dies præterierint. Si verò sitiat, aquam dato frigidam q̃ paucissimam. Vbi verò septē dies præterierint, cibis mollissimis ac paucissimis vtatur. Si verò vētrem exonerare velit, decūbens exoneret, donec quadraginta dies prætereant: postea surgat, & parcissime obābulet, & ne lauetur, sed intra pudendum graueolentium suffitū admittat, & modica edat. Si vteri adglutinati fuerint, incūbunt: & si contigeris, videbis locū durum sub lateris mollicie, & dolor corripit imū ventrē, & laterū mollitudinem, & lumbos, & in C crura dolor irruit, eaq; extendere non potest: sępe verò etiā suppurantur, & linamentis inditis curatæ ac fluentes moriuntur, si non vsseris, aut secueris. Quum aūt sic habuerit, pharmacū infra purgans bibendum dare oportet, & multa calida lauare ac fouere: & quum recens lota aut fota fuerit, iubere vt admota manu, cū digito os vterorū abstrahat, & myrrhā caloniā suffiat, rosaceo affuso. Bibat aūt pæoniæ grana nigra quinque, castorio ammixto ī vino odorato: & in coxam sanā decūbat, & apponat Baccarim vnguētum, aut oleū album ad coxā sanā: & edat alliū plurimum, & crudū, & coctū, & succū sorbeat, & cibis mollibus vtatur. Postq̃ autē dolor quieuerit, abduces euntem super sanā coxam, postea D uerò fomentum ex urina adhibeto, lauro inspersa, & à fomento cyclaminum apponito. Postera die lotæ suffitus ex aromatis adhibeatur. Cæterùm ex hoc morbo maxime steriles fiunt. Si cōplicatum fuerit os uterorum, menses non prodeunt: si uerò prodeant, pauci ac praui sunt. Et ubi cum uiro coit, dolet: & dolor imum uentrē tenet ac lumbos. Et si contingat digitis & os requirat, non est manifestum. Quum sic habuerit, urina humana foueatur: & post fomentum lenticulæ decocto lauetur, & postqnam lota fuerit, uteri unguento Aegyptio foueantur. Et si odor ad nares ascenderit, spes est ipsam sanam fore. Et quum dormire uoluerit, Aegyptium oleum in lana subdat. Postera uerò die consideret an

magis

ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας, τούτῳ περιπλύνας εἴσω ἀπωθέειν. Εἶτα μέλι καὶ ῥητίνην μίξας, ἐγχέειν, καὶ κατακείσθω ὑπτίη, ἄνω τοὺς πόδας ἔχουσα ἐκτεταμένη. Ἔπειτα σπόγγους ἐπιθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων. Ὁκόταν δὲ οὕτως ἔχῃ, σίτων μὲν ἀπεχέσθω: ποτῷ δὲ ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, μέχρις ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν, εἰσιέναι. ἢν δὲ μὴ,* μακρὰς περιξύσας καὶ θερμήνας, περιπλύνας τε καὶ χρίσας, καὶ δήσας τὴν γυναῖκα πρὸς κλίμακα, κρούειν τὴν κλίμακα κατὰ κεφαλῆς, καὶ τῇ χειρὶ ἐσωθεῖν τὰς ὑστέρας. Ἔπειτα ξυνδῆσαι αὐτῆς τὰ σκέλεα ἐπαλλὰξ, καὶ ἐᾶν ἡμέρην καὶ νύκτα οὕτω, καὶ διδόναι ὀλίγον χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν, ἄλλο δὲ μηδὲν, τῇ δὲ αὔριον κατακλίνας ἐπὶ τὸ ἰσχίον σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην, καὶ ἐᾶν χρόνον πουλὺν ἕλκειν. Ἐπὴν δὲ ἀφέλῃς, μὴ ἀποσχάζειν, ἀλλὰ κατακλίνας, ἐᾶν, καὶ μὴ προσφέρε ἄλλο, ἢ τὸν χυλὸν, ἕως ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. Ἢν δὲ διψῇ, ὕδωρ δίδου, ψυχρὸν ὡς ἐλάχιστον. Ἐπὴν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, σιτίοισιν, ὡς μαλθακωτάτοισι, καὶ ἐλαχίστοισι χρεέσθω. Ἢν δὲ ἀποπατῆσαι θέλῃ, ἀνακειμένη ἀποπατείτω, ἕως ἂν τεσσαράκοντα ἡμέραι παρέλθωσιν, ἔπειτα ἀνιστάτω, καὶ περιχωρείτω ὡς ἐλάχιστα, καὶ μὴ λουέσθω, μὴ δὲ ὑποθυμιήσθω τοῖσι κακώδεσι, καὶ ἐσθιέτω ὀλίγα. Ἢν αἱ μῆτραι ἅψωνται, προσκεῖνται, καὶ ἢν ἅψῃ, ὄψει σκληρὸν ὑπὸ τὸν κενεῶνα, καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τὸ σκέλος ὀδύνη ἐμπίπτει, καὶ ἐκτείνειν οὐ δύνανται, πολλάκις δὲ καὶ ἐκπυΐσκονται ἔμμοτοι γινόμεναι, καὶ ῥεόμεναι ἀποθνήσκουσιν, ἢν μὴ καύσῃς ἢ τάμῃς. Ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πῖσαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν, καὶ ὁκόταν νεόλουτος ᾖ, ἢ νεοπυρίητος, κελεύειν παραπάσουσαν, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, καὶ ὑποθυμιῆν καλωνίην σμύρναν, ῥόδινον* περιχέων. Πινέτω δὲ
4 γλυκυσίδης κόκκους πέντε τοὺς μέλανας, τοῦ καστορίου ξυμμίσγων, ἐν οἴνῳ εὐώδει, καὶ κατακείσθω ἐπὶ τοῦ ὑγιέος ἰσχίου, καὶ προσθέσθω βακκαρὶν ἢ λευκὸν ἔλαιον, πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, καὶ ἐσθιέτω σκόροδα πλεῖστα, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθὰ, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρήσθω. Ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, ἄπαξ ἐούσης, ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, ἔπειτα πυριῆν τῷ οὔρῳ,* περιπάσσοντα τῆς δάφνης, καὶ ἐκ τῆς πυριῆς προστιθέναι τὴν κυκλάμινον. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ λουσαμένη, ὑποθυμιήσθω τοῖσιν ἀρώμασι. Μάλιστα δὲ ἐκ ταύτης ἄτεκνοι γίνονται. Ἢν ὑποπτυχθῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων, τὰ ἐπιμήνια οὐκ ἐγγίνεται, ἢν δὲ ἐγγένηται, ὀλίγα καὶ πονηρά. Καὶ τῷ ἀνδρὶ ὁκόταν ξυνίῃ, ἀλγέει, καὶ ὀδύνη τὴν νείαιραν ἴσχει, καὶ τὰς ἰξύας. Καὶ ἢν ἀφάσσῃ* τῶν δακτύλων καὶ* σκέπτηται τὸ στόμα, οὐ δῆλόν ἐστιν. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, πυριῆσθαι τῷ ἀνθρωπίνῳ οὔρῳ, ἐπὴν δὲ πυριήσηται, λουσάσθω ἀπὸ τοῦ φακίου, ἔπειτα λουσαμένη, πυριήσθω τῷ Αἰγυπτίῳ μύρῳ τὰς ὑστέρας. Καὶ ἢν ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέλθῃ ἡ ὀδμὴ, ἐλπὶς αὐτὴν ὑγιέα γενέσθαι. καὶ ὁκόταν μέλλῃ καθεύδειν, προσθέσθω τὸ Αἰγύπτιον ἔλαιον, ἐν εἰρίῳ. Τῇ δὲ αὔριον σκέψασθαι, ἤν τι μᾶλ-

λον

Vet. Cod.
*μακρὰν
*περιέχων
*πάσαν τὶ
*τῷ
*σκέπληται

Vet. Cod.

λον ὀρθῶνται. Ἔπειτα πυριῆν εὐώδεσι, καὶ προστιθέναι ἃ μὴ δήξηται καθαρτήρια, καὶ μετακλύζειν μετὰ τὰ προσθετὰ, ἶσον τὸ ὄξος μίσγων. Ὅταν δὲ τὰ ἐπιμήνια ἐγγένηται, νηστεύσασα καὶ ἀλουτήσασα, καὶ θυμιησαμένη, τῷ ἀνδρὶ συνέστω. Μάλιστα δὲ ἐκ ταύτης τῆς νόσου, ἄφοροι γίνονται. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπανθέωσι, τάτε ἐμμήνια οὐκ ἐγγίνεται, καὶ ὀδύνη ἐς τὴν νειαίραν γαστέρα φοιτᾷ, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ ἢν ἀφῇ τῷ δακτύλῳ, ὄψῃ τὸ στόμα *ἐν τῷ ἰσχίῳ. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, λούειν θερμῷ, καὶ σκόροδα διδόναι ἐσθίειν ὡς πλεῖστα. Καὶ γάλα ὄϊος πινέτω ἄκρητον, καὶ ἐπειδὰν δὲ καταῤῥοφήξῃ ἄκρητον, ἔπειτα πυριήσας δοῦναι φάρμακον κάτω. Ἐπειδὰν δὲ καθαρθῇ, αὖθις πυριῆν τὰς ὑστέρας, τὸ μάραθρον καὶ τὸ ἀψίνθιον συμμίσγοντας, ἐπὴν δὲ νεοπυρίητος ᾖ, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῷ δακτύλῳ, ἔπειτα προσθεῖναι τὴν σκίλλαν, μετὰ δὲ τοῦτο ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ διαλιπών. Ἢν δέ σοι δοκέῃ κεκαθάρθαι, Νέτωπον προσθέσθω. Τῇ δ' ὑστεραίῃ, ῥόδινον μύρον. Παύσασθαι δὲ τοῦ προστιθεῖν τῇ προτέρῃ τῶν ἐπιμηνίων, ἄρχεσθαι δὲ τῇ αὔριον, ἐπὴν ἀπολίπῃ, ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, ἢν μὲν τὸ αἷμα καταῤῥαγῇ· εἰ δὲ μὴ, πινέτω κανθαρίδας τέσσαρας, ἀποκόψασα τοὺς πόδας, καὶ τὰ πτερὰ, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τοὺς μέλανας, καὶ σηπίης ὠὰ, σπέρμα λίνου, *ἐν οἴνῳ. Καὶ ἢν ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ἢν στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω, καὶ πινέτω μελίκρητον ὑδαρές. Ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ ὑπὸ τοῦ προτέρου, αὖθις πινέτω, ἕως ἂν γένηται. Ἐπὴν δὲ γένηται, ἀσιτήσασα ξυνέστω τῷ ἀνδρί. Ἐν δὲ τῇ καθάρσει τὴν λινοζώστιδα ἐσθιέτω, καὶ πουλύποδας ἑφθοὺς, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρεέσθω. Τῆς δὲ νούσου ἀπαλλάσσεται ἐὰν ἐν γαστρὶ σχῇ. Ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ, οἰδέει ἡ γαστὴρ καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ῥῖγος καὶ ὀδύνη τὴν νειαίραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας ἔχει. Ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα ἀνέρχεται καὶ λιποψυχέει. Ταῦτα πάσχει ἀρχομένης τῆς νούσου, ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου ἐξερυθριᾷ. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, πυριήσας τὰς ὑστέρας, προσθεῖναι τὴν κυκλάμινον, πινέτω δὲ τὸ ξὺν τῇ δαιδὶ, ἕως ἂν τὸ ῥεῦμα κινηθῇ. Ἐσαλείφειν δὲ ἐς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, *ἔλαιον χήνειον, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην χλιαρὴν, καὶ ἐμπλαζέσθω ὡς μάλιστα, καὶ πρὸ τοῦ σιτίου, ἐσθιέτω ἑψοῦσα τὴν λινόζωστιν, καὶ σκόροδα, καὶ πράσα, καὶ κράμβης τὸν χυλὸν ῥοφείτω, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρήσθω. Θαλασσίοισι δὲ μᾶλλον, καὶ λουέσθω θερμῷ, τῶν δὲ λιπαρῶν καὶ τῶν γλυκέων ἀπεχέσθω, ἕως ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἢν αἱ μῆτραι *φλεγμήνασαι πλησθῶσι, φῦσα ἐγγίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια λευκὰ ἀπέρχεται, φλεγματώδεα, ἔστι δ' ὅτε καὶ αἷμα λεπτὸν, ὑμένων ἔμπλεον, καὶ τῷ ἀνδρὶ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος οὐκ ἐθέλει μίσγεσθαι, καὶ ὠχρὴ καὶ λεπτὴ γίνεται. Ἐρέσθαι οὖν χρὴ αὐτὴν τὸ ῥέον ἢν δάκνῃ τε καὶ ἑλκοῖ, καὶ ἢν μὴ δάκνηται, ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου φάναι εἶναι τὸ ῥεῦμα. *Εἰ δ' οὖν, ἀπὸ τῆς κοιλίης. Ἢν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς κοιλίης ᾖ, ἐμείτω ἀπὸ τοῦ φακίου. Ἔπειτα ἐλλεβόρῳ καθῆραι. Ἔπειτα εἰς τὰς ῥῖνας ἐνεῖναι.

Ἐπὴν

*πρὸς

*ἐλίγον

*στέαρ

*φλέγματος πληθῶσι

*ἢν δὲ δάκνη

magis correcti sint vteri. Postea odoratis foueto: & purgatoria quæ non mordeant subdito, & post subdititia medicamenta, pari mensura aceti ad aquã ammixta eluito. Quum autẽ menses prodierint, ieiuna, & illota, & suffita, cum viro coeat. Maxime verò ex hoc morbo steriles fiunt. Si vteri ad coxam decurrerint, & menses non procedunt, & dolor ad imum ventrem accedit, & ad lateris molliciem: & si digito contigeris, deprehendes os in coxa. Quum ita habuerit, calida lauato, & allia plurima edẽda dato. Et lac ouillum purum bibat: & postquam lac purũ exhausit, fomento adhibito, postea pharmacũ infra purgans exhibeto. Quum aũt purgata fuerit, rursus vteros foueto, ex fœniculo & absinthio permixtis. Vbi verò recẽs fota fuerit, os cum digito abstrahito, & scillam apponito, & interposita die postea id quod præparatur cum narcissino adhibeto. Si verò tibi purgata esse visa fuerit, Netopon apponito: & postridie rosaceum vnguentum. Cæterùm prima mensium decurrentium die ab apponendo cessato: postera verò incipito vbi defecerint. At in mẽsibus si quidem sanguis eruperit, satis est: sin minus, cantharides quatuor bibat, pedibus, & alis ac capite reiectis, & pæoniæ grana nigra quinque, & sepiæ oua, & apij semen, cum vino. Et si dolor habuerit, & vrinæ stillicidium vexarit, in aqua calida desideat: & aquã mulsam bibat aquosam. Si verò à prima non fuerit purgata, rursus bibat donec fiat. Postquam autem purgatio decurrit, ieiuna cum viro coeat. In purgatione verò mercurialem edat, & polypos coctos: & cibis mollibus vtatur. Liberatur autem à morbo, si in vẽtre habuerit. Si ex partu non fuerit purgata, tumet venter & crura: & rigor ac dolor imum ventrem, ac lumbos tenet. Quandoq; etiam ad viscera ascẽdit, & animo linquitur. Atque hæc patitur incipiente morbo: progressu verò temporis, cauæ faciei partes rubescunt. Quum igitur sic habuerit, fomento uteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat autem medicamentum cum tæda præparatum, donec fluxus fuerit commotus. Ad os uerò uterorum, adipem anserinum illinito, & myrrham, & resinam tepidam: & quàm maxime deambulet, & ante cibũ mercurialem coctam edat, & allium ac porrum: & brassicæ succum sorbeat: & cibis mollibus utatur, & magis marinis: & calida lauetur. A pinguibus autem

5 & dulcibus abstineat, donec sana fiat. Si uteri pituita impleti fuerint, flatus oboritur, & menses albi pituitosi superueniunt: aliquando etiam sanguis tenuis pelliculis plenus: & præ humiditate cum uiro coire non uult: & pallida ac tenuis fit. Interrogare igitur ipsam oportet, an quod fluit mordeat & exulceret: & si non mordeat, pronunciare à cerebro fluxum esse: Si uero mordeat, à uentre. Si quidem igitur à uentre fuerit, à lenticulæ decocto uomat. Deinde ueratro purgato. Postea idem in nares immittito. Post-

quam

A B C D

A quam autẽ superior venter tibi purgatus esse videbitur, pharmacum infra purgans bibendũ dato. A cibis aũt pinguibus ac dulcibus abstineat. Acres autem exhibeantur, velut commodi, nisi pudenda fuerint exulcerata: Præstant autem frigidi. Et modice lauetur, non tamen calida, neque caput. Ieiuna verò bibat hybericum, semen apij, saluiam, in vino aquoso. Quum autẽ cessauerit fluxus, cum succo grossorum eluito, & postea acerbis colluito. Est autẽ morbus grauis. Si vteri inflammati fuerint, menses omnino non prodeũt, aut praui & pauci. Et quum ieiuna est, vomitus ipsam corripit. Vbi verò quid ederit, vomit cibos: & dolor imum vẽtrem ac lumbos habet: & animi deliquium inuadit. Venter autẽ

B aliquando durus, aliquãdo mollis est, & inflatur ac magnus fit, & putat se in ventre habere. Si verò tangat, plenitudo illa vacua fit. Huic vsque ad decimum mẽsem tumor paulatim augescit, velut in ventre habenti. Vbi verò decem menses præterierint, vẽter aqua impletur, & vmbilicus eminet: & si digitum admoueris, os vteri gracile & collapsum comperies. Et vbi menses apparuerint, pauci sunt & praui. Et clauiculæ ac collum attenuantur, & pedes intumescunt. Quum igitur sic habuerit, pharmacum infra purgãs bibendum dato: & ad vteros quæ purgant & non mordẽt apponito. Et post appositionem vteros eluito, pari mensura aceti acerrimi ad aquã ammixta: & mercurialem edat, & succum eius fari-

C na inspersa, vbi cocta fuerit, absorbeat. Morbus aũt est periculosus. Si ignis sacer, erysipelas dictus, in vteris oboriat, tumor fit à pedibus exorsus, & ad crura & ad lumbos procedens. Quum aũt tempus amplius processerit, intumescit etiã venter, & rigor ac febris corripit, itemq; debilitas. Præ dolore verò, quiescere nõ potest, sed iactat seipsam. Dolor aũt ex imo ventre ascendit ad lumbos, postea sursum vergit ad pręcordia, & pectora, & caput. Et mori sibi videtur. Quũ aũt remiserit, torpor occupat manus. Aliqñ etiã inguina & crura, & poplites: & liuida fit, & modico quandoq; tempore sibi melius habere videt. Deinde rursus eadem patitur, & corpus pustulis impletur, & facies rubescit, & sitis fortis tenet,

D & fauces siccæ sunt. Hic morbus si pręgnãti fiat, moritur: sin minus, curata sanatur. Quum igitur sic habuerit, adhibere oportet, si dolor habeat, frigefactoria, & ventrem turbare. Et si quidem in vẽtre habeat, cibis ac potibus vtatur, à quibus fœtus non corrumpitur. Si verò non secedant, clysterem adhibeto. Si autem in ventre non habuerit, pharmacum bibendum dato: & cibis paucissimis vtatur, mollissimis ac frigidis: & mercurialem edat, & sambucum: & neque salsa, neque pinguia, neque acria, velut est origanũ, aut thymus, aut ruta. Postquam autem calor & strangulatio remiserit, & tumor nõ fuerit sedatus, medicamentum fortius infra purgans postea bibendum dato. Morbũ autem hunc paucæ effugiunt.

Si

Ἐπὴν δέ σοι ἡ ἄνω κοιλίη κεκαθάρθαι δοκῇ, φάρμακον πῖσαι κάτω. Vet.Cod. Σιτίων δὲ ἀπεχέσθω λιπαρῶν καὶ γλυκέων. Τὰ δὲ δριμέα προσφέρειν, ὡς συμφορὰν *μὴ τὰ αἰδοῖα ἡλκωμένα ᾖ. Ψυχρὰ δὲ ἀμείνω. [* δὲ] Καὶ λουέσθω ὀλίγον, *πλὴν μὴ θερμῷ, μηδὲ τὴν κεφαλήν. [* καὶ] Πινέτω δὲ νῆστις, ὑπερικὸν, λίνου σπέρμα, ἐλελίσφακον, ἐν οἴνῳ ὑδαρεῖ. Ἐπὴν δὲ παύσηται τὸ ῥεῦμα, κλύσαι τῷ χυλῷ τῶν ὀλύνθων, καὶ μετακλύζειν τοῖσι στρυφνοῖσιν. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπή. Ἢν αἱ μῆτραι φλεγμήνωσι, τὰ ἐμμήνια οὐ γίνεται παντάπασιν, ἢ πονηρὰ καὶ ὀλίγα. Καὶ ὁκόταν νῆστις ᾖ, ἔμετος αὐτὴν λαμβάνει. Ὁκόταν δέ τι φάγῃ, ἐμέει τὰ σιτία, καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ λειποψυχίη. Ἡ δὲ γαστὴρ, ὁτὲ μὲν σκληρὴ, ὁτὲ δὲ μαλθακή ἐστι, καὶ φυσᾶται, καὶ μεγάλη γίνεται, καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν. Ἢν δὲ *ἀφαστήσῃ, κενεὸν γίνεται τὸ πλήρωμα. [* ἐσφαστήσῃ] Ταύτῃ μέχρι μὲν τῶν δέκα μηνῶν τὸ οἴδημα κατ' ὀλίγον αὔξεται, οἷόνπερ τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. Ἐπὴν δὲ οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσιν, ἐμπίπλαται ἡ γαστὴρ ὕδατος, καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐξίσχει. Καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς τὸν δάκτυλον, εὑρήσεις τὸ στόμα ἰσχνὸν καὶ ξυμπεπτωκὸς τῆς μήτρης. Καὶ ὅπου ἐφάνη τὰ ἐπιμήνια, ὀλίγα καὶ πονηρὰ, καὶ τὰς κληῖδας καὶ τὸν τράχηλον λεπτύνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ προστιθέναι πρὸς τὰς ὑστέρας, ὁκόσα καθαίρει μὴ δάκνοντα. Καὶ μετὰ τὴν πρόσθεσιν, κλύζειν τὰς ὑστέρας, ἴσον τὸ ὄξος μίσγων ὀξύτατον, καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ἐπιβάλλουσα ἄλητον, καὶ ὁκόταν ἑφθὸν ᾖ, ῥοφείτω. Ἡ δὲ νοῦσος, ἐπικίνδυνός ἐστιν. Ἢν ἐρυσίπελας δὲ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, οἴδημα γίνεται ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀρξάμενον, καὶ ἐς τὰ σκέλεα καὶ τὴν ὀσφύν. Ὅσῳ δ' ἂν πλείων ὁ χρόνος ἐγγένηται, οἰδεῖ καὶ ἡ γαστὴρ, καὶ ῥῖγος καὶ πυρετὸς λαμβάνει, καὶ ἀσθένεια. Ὑπὸ δὲ τῆς ὀδύνης, οὐ δύναται ἡσυχάζειν, ἀλλὰ ῥιπτεῖ ἑωυτήν. Ἡ δὲ ὀδύνη ἀνέρχεται ἐκ τῆς νειαίρης γαστρὸς, ἐς τὰς ἰξύας, ἔπειτα ἄνω ἔρχεται *ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὰ στήθεα, [* ἐπὶ] καὶ τὴν κεφαλήν. Καὶ δοκέει ἀποθανεῖσθαι. Ὁκόταν δὲ ἀνῇ, νάρκη λαμβάνει τὰς χεῖρας, ἔστι δ' ὅτε καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὰς ἰγνύας, καὶ *πελιὸς γίνεται, καὶ ὀλίγον ποτὲ χρόνον, ῥάων δοκέει εἶναι, [* πελιὰς] ἔπειτα αὖθις τὰ αὐτὰ πάσχει. Καὶ ὁ χρὼς φλυκταινῶν καταπίμπλαται, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα φύει, καὶ δίψα ἔχει ἰσχυρὴ, καὶ ὁ φάρυγξ ξηρός. Αὕτη ἡ νοῦσος ἐπὴν κυοφορεούσῃ ἐγγίνεται, ἀποθνήσκει. Ἢν δὲ μὴ, μελεδαινομένη ὑγιαίνει. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, προσφέρειν δεῖ, ἢν ὁ πόνος ἔχῃ, ψύγματα, καὶ τὴν γαστέρα ταράσσειν. Καὶ ἢν μὲν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, σιτίοισι καὶ ποτοῖσι χρήσθω, ὅκως τὸ ἔμβρυον *διαφθείρηται. Ἢν δὲ μὴ ὑποχωρέῃ, κλύζειν. [* μὴ] Ἢν δὲ μὴ ἔχῃ ἐν γαστρὶ, φάρμακον δοῦναι πιεῖν, καὶ ὡς ἐλαχίστοισι σιτίοισι χρήσθω μαλθακωτάτοισι, καὶ ψυχροῖσι, καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ τὴν ἀκτὴν, καὶ μήτε ἁλυκὰ, μήτε λιπαρὰ, μήτε δριμέα, οἷον ὀρίγανον, ἢ θύμον, ἢ πήγανον. Ἐπὴν δὲ τὸ πῦρ ἀφῇ, καὶ τὸ πνῖγμα, καὶ μὴ καταστῇ τὸ οἴδημα, φάρμακον ἰσχυρότερον μεταπῖσαι κάτω. Τὴν δὲ νοῦσον ταύτην ὀλίγαι διαφεύγουσιν.

Ην

Vet. Cod. Ἢν αἱ μῆτραι παρὰ φύσιν χάνωσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια πλέω τοῦ δέοντος ἔρχεται, καὶ γλισχρότερα καὶ πυκνὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει. Καὶ ἢν ἅψῃ τῷ δακτύλῳ, εὑρήσεις κεχηνὸς τὸ στόμα, καὶ πῦρ, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη λαμβάνει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. Αὕτη ἡ νοῦσος λαμβάνει ἐκ ῥόου αἱματώδεος, γίνεται δὲ ὁκόταν τὰ καταμήνια ἐξαπίνης ἰσχόμενα ῥαγῇ. Κἂν ἡ ὀδύνη μάλιστα ἔχῃ, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ὁκόταν ἢ πυριῆν τὰς ὑστέρας, καὶ πῖσαι φάρμακον κάτω, καὶ προστιθέναι ὁκόσα μὴ δήξεται. Καὶ κλύζειν μετὰ τὰ προσθετὰ ἐν στρυφνοῖσι, καὶ λούεσθαι ὡς ἥκιστα. Σιτίοισι δὲ ὡς ξηροτάτοισι χρέεσθαι. Ἢν δὲ ταῦτα παθοῦσα ὑγιὴς μὴ γίνηται, φάρμακον πῖσαι, ὑφ' οὗ ἄνω καὶ κάτω καθαίρηται. Ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κινέηται, καὶ ὁκόταν παύηται, * διαίτα τὸν αὐτὸν τρόπον, ἡ δὲ νοῦσος, θανατώδης. Ἢν αἱ μῆτραι ἐς τὸ μέσον τῶν ἰξύων ὦσιν, ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰ σκέλεα ὕστερον, καὶ ὁκόταν ἀποπατήσῃ, ὀδύναι ἐγγίνονται ὀξύτεραι, καὶ ὁ ἀπόπατος προσέρχεται, καὶ τὸ οὖρον στάζει, καὶ λιποψυχέει. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, αὐλίσκον προσδήσας πρὸς κύστιν, φυσῆσαι τὰς ὑστέρας, καὶ πυριῆσαι, ἢ λοῦσαι πολλῷ θερμῷ, καὶ ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, τὰ κακώδεα· ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. Ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, φάκιον προπίσας, φάρμακον πῖσαι ἄνω, ὑφ' οὗ ἡ κοιλίη κινηθήσεται. Ἐπὴν δὲ αἱ ὑστέραι καταστῶσιν ἐς χώρην, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ γάλα μεταπῖσαι, ἔπειτα πυριήσας τὰς ὑστέρας, οἴνῳ τὰ σὺν τῇ δάφνῃ ἐμβαλεῖν, καὶ προστιθέναι, ἃ μὴ δήξεται, ξυμμίσγων τὸ ὄξος. ἔπειτα ὑποθυμιῆν τοῖσιν ἀρώμασιν. Ἄτοκοι δὲ καὶ χωλαὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου γίνονται. Ὁκόταν δὲ λευκὸς ὁ ῥοῦς ἐγγίνηται, οἷον *οὖρον φαίνεται. Καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ οἰδήματα τῶν τε σκελέων καὶ τῶν χειρῶν, καὶ τὰ κοῖλα αἴρεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγροὶ, καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης καὶ λευκὴ γίνεται, καὶ ὁκόταν πορεύηται, ἀσθμαίνει. Ἡ δὲ νοῦσος γίνεται, ἢν φύσει ἐοῦσα φλεγματώδης, πυρεταίνῃ, καὶ χολὴ κινηθεῖσα, μὴ καθαρθῇ. Ἢν μὲν οὖν ἡ κοιλίη ὀξέη, διάρροιαι γίνονται. Ἢν δὲ ἐπὶ τὰς ὑστέρας τράπηται, ῥόος γίνεται. Ταύτην ἐπὴν διάρροια ἔχῃ, τρίβων μήκωνος λευκῆς τὸ λέπυρον, τὸ ἴσον τῆς πυῤῥᾶς, καὶ ἀκάνθης τὸν καρπὸν τρίβων ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, ποταίνεια πινέτω, ἢν δὲ θέλῃς σίδην ἐς σποδὸν ἐγκρύψασα, ἐν οἴνῳ πινέτω, καὶ ἄλφιτον ἴσον, καὶ ἄλητον ἐπιβαλών. Ὡς ἥκιστα δὲ λουέσθω. Σιτίοισι δὲ χρήσθω ὡς ξηροτάτοισι καὶ ψυχροῖσι. Ἐπὴν δὲ παύσηται τὸ ῥεῦμα, φάρμακον πῖσαι, ὑφ' οὗ τὰ ἄνω καθαίρεται, καὶ γάλα ὄνειον πινέτω. Ἐπὴν δὲ τὰ κάτω καθαρθῇ, βόειον γάλα πινέτω, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἢν δύνηται, καὶ ἐξαιθριάσας ἄκρητον οἴνου μίσγων ὕδατι τὸ τέταρτον μέρος. Ἐσπέρης δὲ ἐπὴν ἐκπίῃ, ῥοφείτω χόνδρον. Ἐπὴν δὲ γένηται δεκαταίη, ἀφαιρέειν τοῦ γάλακτος τὴν δεκάτην μοίρην, καὶ τοῦ ὕδατος. Ὅσον δὲ ἀφέλῃς, τοσοῦτον χλιεροῦ ἄρτι ἠμελγμένου, πινέτω τὴν μοίρην. Τὴν δὲ αὔριον, δύο μοίρας, ὡς ἐν τῇσι δέκα μοίρῃσιν εἶναι

* διαιτᾶν

* ὄνου

Si vteri pter naturã hient, & mẽses plus q̃ oportet prodeũt, viscosioresq; ac frequentiores, & genitura nõ manet intus. Et si digito contigeris, os hians cõperies: & febris ac rigor & dolor, imum ventrẽ & lũbos corripit. Hic morbus à fluxu sanguinolento corripit: fit aũt quũ menses suppressi derepente eruperint. Huic quum dolor maxime habuerit, tepefactoria apponito, & quũ remiserit, vteros foueto: & pharmacũ infra purgãs bibendũ dato. Et quæ non mordent subdito: & post subdititia medicamẽta, cũ acerbis colluito: & q̃ minimũ lauato. Cibis aũt siccissimis vtatur. Si verò his factis sana nõ fiat, pharmacum bibendũ dato, à quo sursum ac deorsum purgetur. Et quum mẽses moti fuerint, & quũm quieuerint, eiusdẽ modi victum exhibeto. Morbus autẽ lethalis est. A B

6 Si vteri ad mediũ coxendicũ processerint, dolor imum ventrẽ habet, & crura contrahuntur: & quum aluum exonerat, dolores acutiores fiũt, & stercus cũ vi prodit, & vrina destillat, & aĩo linquitur. Quum sic habuerit, fistula ad vesicam alligata, vteros sufflato, & fomentũ adhibeto, aut multa calida lauato, & male olentia sub pudẽda suffito: sub nares autem odorata. Quũ aũt dolor cessarit, lenticulæ decocto præpotato, pharmacũ sursum purgans bibendũ dato, à quo vẽter moueatur. Postquã autem vteri ad locum suum redierint, medicamentum infra purgans bibendũ exhibeto: & postea lac bibendum dato. Postea somẽto ad vteros adhibito ex vino, medicamẽta cũ lauro præparata immittito, & apponito quæ nõ mordent, ammixto aceto. postea aromata suffito. Cæterùm steriles & claudæ fiunt ex hoc morbo. C

7 Quum fluxus albus obortus fuerit, velut vrina asinina apparet. Et dolor imum ventrẽ habet, & lumbos, & lateris mollitudinẽ: & tumores sunt crurũ ac manuũ, & caua eleuãtur, & oculi humidi sunt, & color arcuatus ac albus fit. Et quum iter facit, anhelat. Morbus aũt fit, si vbi natura pituitosa est, febricitarit, & bilis cõmota purgata nõ fuerit. Si quidẽ igitur vẽter acuerit, vẽtris profluuia fiunt: Si verò ad vteros vertatur, fluxus fit. Postquam igitur ventris profluuiũ habuerit, papaueris albi ac rubri corticẽ pari põdere, & spinæ fructũ in vino diluto terito, & polenta recẽti inspersa bibat. Si verò velis, malicorium calido cinere torrefactũ ac tritum ex vino bibat, pari polẽta ac farina inspersa. Minimum vero lauet. Cibis aũt vtatur q̃ siccissimis ac frigidis. Vbi vero fluxus quieuerit, pharmacum bibendũ dato, à quo superna purgentur, & lac asininũ bibat. Postq̃ aũt infrà purgata fuerit, bubulũ lac bibat, ad dies quadraginta, si poterit meracũ, sub dio per noctẽ expositũ, quarta aquæ parte ammixta. Vesperi vero vbi ebibit, alicam sorbeat. Quum autem decem dies fuerint transacti, lactis & aquæ decimam partẽ detrahito. Quantum autem detraxeris, tantã tepidi recẽns mulcti portionẽ additã bibat. Postri die vero duas portiones, vt in decẽ portionibus D

pro

A pro modico diluto sit meracum, & ad quatuor
dies bibat. Cum autem decimam partem detrahit,
etiã de sorbitione amplius addat. Postq̃ autẽ
quatuordecim dies transegerit, decimam lactis
partẽ bibens, postea tertiã aquę partẽ affundens,
ad dies decẽ bibat, & cibis vtatur, & sic fiant oẽs
dies quadraginta. Quum concipit, & conceptus
abijcit, ea quæ natura sterilis est, primùm quidẽ
menses deficiunt, & pauciores fiunt, & tẽpus in
quo prius fiebant, transmittunt. Postea derepente
multi fiunt, & puri ac fortes: & si quidẽ semel
facti fuerint, de cætero secundum rationem in
ventre habet: sin minus, & primùm fiunt & iterum
atq; iterum in mense, postea ex seipso desinet
fluxus, pallidaq; ac tenuis fit. Pharmacũ igi-
B tur & sursum & deorsum purgans bibendũ dare
oportet: & lac asininum postea bibẽdum aut
serum. Postea adhibito fomento, vteros medicamento
quod non mordeat, purgato. Deinde
cum aceto colluito. Postea aromata suffito. Hæc
autem facito vt prima mensium die facta sint. Et
ne sit illota, & impasta, cyceonem insulsum
crassum bibens, & aromatis suffiatur, netopo affuso,
& vnguento rosaceo. Postea cum viro
coeat. Si acetabula pituita plena fuerint, menses
quidem bene succedunt, & in vẽtre habet. Corrumpit
autem fœtum vbi fortior factus fuerit.
Nõ enim retinere potest, sed abrumpitur. Cognoueris
autem hoc modo. Humida fit, & mucosum
ac viscosum defluit, & non mordet: &
C in mensibus vbi à fluxu purgari cessauerit, per
duos ac tres dies muci ab vteris prodeunt. Hanc
grossorum succo eluito, & collutione per acerba
postea bis aut ter facta: de cætero apponito id
à quo pituita purgatur, & mollia fomenta adhibeto.
Et post subditítia apposita, pari mensura
aceti ad aquam ammixta eluito, & in mensibus
aromata suffito, postea impasta & illota cũ viro
dormiat. Quum menses occultati fuerint, dolor
imum ventrem tenet, & onus incũbere ipsi videtur,
& lumbos dolet, ac laterum mollitudinẽ.
Quum verò ad præcordia vteri allapsi fuerint,
suffocant: & vbi freq̃uẽter acida euomit, ad modicũ
tempus melius habet. Dolor autem & ad caput
& ad collum procedit. Postquam igitur al-
D lapsum parant, aut allapsi sunt, tepefactoria adhibeto,
& graueolentia suffito, infra autem odorata,
& castorium bibendum dato, & conyzã. Vbi
verò deorsum prociderint, infra graueolentia
suffito: sub nares aũt odorata. Sedatis aũt doloribus,
pharmacum bibendũ dato. Et lac asininũ
postea bibendum. Deinde succum à quo vomat
dato, & ad nares apponito. Postquã autem purgaueris,
fomento vteris adhibito ex his, quæ cũ
lauro præparantur, id quod ex narcisso præparatur
apponito. Et tribus interpositis diebus, fomẽto
adhibito, id quod ex cantharide præparatur
apponito, & postera die adipẽ anserinum. Postea
intermissis tribus diebus, collutione cum
aceto parata eluito. In purgationibus autem
mer-

εἶναι ἀντὶ ὀλίγου κεκρημένον ἄκρητον, καὶ ἐπὶ τέσ- Vet. Cod.
σαρας ἡμέρας πίνειν, ἀφαιρέων τὸ δέκατον μέρος,
καὶ τοῦ ῥοφήματος προστιθέτω πλεῖον. Ἐπὴν δὲ
γένηται τεσσαρεσκαιδεκαταίη πίνουσα τὴν δεκά-
την μοῖραν τοῦ γάλακτος, ὑποχέων τρίτην ὕδα-
τος μοῖραν, πινέτω δέκα ἡμέρας, καὶ σιτίοισι χρή-
σθω, καὶ οὕτως γίνονται αἱ ξύμπασαι ἡμέραι, ν'.
Ἐπὴν διαβάλλῃ τοὺς τόκους φύσει ἄτοκος ἐοῦσα,
τὸ μὲν πρῶτον ὑπολείπει τὰ ἐμμήνια, καὶ γίνε-
ται ἐλάσσω, καὶ τὸν χρόνον ὑπερβάλλει ἐν ᾧ * ἐ- *ἐγίγνετο
γένετο πρόσθεν. Ἔπειτα ἐξαπίνης ἐγένετο πολ-
λά, καὶ καθαρὰ καὶ ἰσχυρά, καὶ ἢν μὲν οἱ ἅπαξ γενόμε-
να εἴη, τὸ λοιπὸν κατὰ λόγον ἐν γαστρὶ ἴσχει: ἢν δὲ
μὴ, τὸ πρῶτον γίνεται, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον τοῦ
μηνὸς, ἔπειτα τελευτήσει ἐξ ἑωυτοῦ ὁ ῥόος, ὠχρή
τε καὶ λεπτὴ γίνεται. *Φάρμακον οὖν χρὴ πιπίσκειν, *ὅταν ὧδε
καὶ ἄνω καὶ κάτω, καὶ γάλα μεταπιπίσκειν ὄνειον, ἢ γένηται
ὀῤῥόν. Ἔπειτα μετὰ ταῦτα πυριήσαντα, καθῆ-
ραι τὰς ὑστέρας φαρμάκῳ ὃ μὴ δήξηται, ἔπειτα
κλύσαι σὺν τῷ ὄξει. Ἔπειτα ὑποθυμιῆσαι τοῖ-
σιν ἀρώμασι. Ποιέειν δὲ ταῦτα, ὅκως τῇ προτέρῃ
τῶν ἐπιμηνίων ἡ πεποιημένα. Καὶ μὴ γένηται ἀ-
λουτοῦσα καὶ ἀσιτοῦσα, κυκεῶνα ἄναλτον παχὺν πί-
νουσα, καὶ ὑποθυμιείσθω τοῖσιν ἀρώμασι, νέτωπον
περιχέασα, καὶ μύρον ῥόδινον. ἔπειτα τῷ ἀνδρὶ
ξυνίτω. Ἢν αἱ κοτυληδόνες φλέγματος περίπλεαι
γένωνται, τὰ μὲν ἐπιμήνια καλῶς ἐπιγίνονται, καὶ
ἐν γαστρὶ ἴσχει. διαφθείρει δὲ ἐπὴν ἰσχυρότερον
τὸ ἔμβρυον γένηται. Οὐ γὰρ δύναται ἴσχειν, ἀλλ'
ἀποῤῥήγνυται. Γνοίης δὲ ὧδε. Ὑγρὴ γίνεται, καὶ
ἀποῤῥέει μυξῶδες, καὶ γλίσχρον, καὶ οὐ δάκνει, καὶ τοῖ-
σιν ἐμμηνίοισιν, ἐπὴν παύσηται τοῦ ῥεύματος κα-
θαιρομένη, καὶ δύο ἡμερέων καὶ τριῶν μύξαι ἔρχον-
ται, καὶ ἀπὸ τῶν ὑστερέων. Ταύτην δεῖ κλύσαι, τῷ
ἀπὸ τῶν ὀλυνθῶν, καὶ δὶς ἢ τρὶς μετακλύσας στρυ-
φνοῖσι, τὸ λοιπὸν προστιθέναι, ὑφ' οὗ καθαίρεται
φλέγμα, καὶ τὰ μαλθακὰ πυριῆν. Καὶ κλύζειν
μετὰ τὰ προσθετὰ, ἴσον τὸ ὄξος μίσγων, καὶ ὑπο
θυμιῆν ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισι τοῖσιν ἀρώμασι.
Ἔπειτα δὲ ἀσιτέουσα καὶ ἀλουτέουσα, συνευναζέ-
σθω τῷ ἀνδρί. Ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ,
ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ δοκέει ἐπικεῖ-
σθαί οἱ βάρος, καὶ τὰς ἰξύας πονέει, καὶ τοὺς κενεῶ-
νας. Ὁκόταν δὲ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια προσπέσω-
σι, πνίγουσι, καὶ ἐπὴν πυκνὰ ὀξέα ἀπεμέσῃ, ῥάων
γίνεται ὀλίγον χρόνον. Ἡ δὲ ὀδύνη, καὶ ἐς τὴν κεφα-
λὴν, καὶ ἐς τὸν τράχηλον φοιτᾷ. Ἐπὴν οὖν μέλλῃ
ἢν προσεστήκῃ, χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ὑπο-
θυμιῆν κακώδεα. Κάτω δὲ εὐώδεα, καὶ πίνειν δι-
δόναι τὸν κάστορα, καὶ τὴν κόνυζαν. ἐπὴν δὲ κάτω,
ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ
εὐώδεα. Ἐπὴν δὲ παύσωνται αἱ ὀδύναι, φάρμα-
κον διδόναι πιεῖν, καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου,
ἔπειτα διδόναι χυμὸν, ἀφ' οὗ ἐμεῖται, καὶ πρὸς τὰς
ῥῖνας προστιθέναι. ἐπὴν δὲ καθάρῃς πυριήσας τὰς
ὑστέρας τοῖσι ξὺν τῇ δάφνῃ, προσθεῖναι τὸ ξὺν
τῇ ναρκίσσῳ. Τρεῖς δὲ διαλιπὼν πυρίας, προσθεῖ-
ναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, στέαρ χή-
νειον. Ἔπειτα διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, κλύσαι τῷ
ξὺν τῷ ὄξει. Ἐν δὲ τοῖσι καθαρμοῖσιν, ἐσθιέτω τὰ λι-
πο-

Vet. Cod.

νοζῶσιν περὶ τῶν σιτίων, καὶ σιτίοισι μαλθακωτάτοισι χρήσθω, καὶ δριμέα τρωγέτω. Καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. Ἢν δὲ μὴ γίνηται* ἐπιμήνια, ταῦτα ποιήσαντα ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ, πίσαι κανθαρίδας, καὶ ἐπὴν γένηται, νῆστις οὖσα, καὶ ἀλουτήσασα, καὶ ὑποθυμιήσασα, συνευνάσθω τῷ ἀνδρί. Ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχουσα διαφθείρῃ τὸ ἔμβρυον μηνιαῖον καὶ διμηνιαῖον, καὶ ἐκφέρειν μὴ δύνηται, καὶ λεπτὴ παρὰ φύσιν γίνηται, ταύτην χρὴ καθήραντα καὶ τὰς ὑστέρας* πρὸς τὸ σόμα. Οὐ γὰρ δυνήσεται πρότερον διενέγκαι, ἔστ᾽ ἂν αὐτῆς παχεῖαι γένωνται αἱ ὑστέραι, καὶ ἰσχύσωσιν. Ἢν δὲ παχυνθῇ παρὰ φύσιν, οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. Τὸ γὰρ ἐπίπλοον ἐπικείμενον πουλὺ παχὺ, ἀποπιέζει τὰς ὑστέρας, καὶ τὴν γονὴν οὐκ εἰσδέχεται. Ταύτην χρὴ λεπτύναντα, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ πρὸς τὰς ὑστέρας προσθεῖναι, ὅ, τι καθαίρεται αὐτὰς, καὶ φύσας οὐκ ἐμποιεῖ. Ἢν δὲ σόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται, ἢ ὁ αὐχὴν, τὸν δάκτυλον παρεισάγων γνώσῃ, καὶ ἐπὴν πρὸς τὸ ἰσχίον ἔωσιν ἀπεστραμμέναι, ὅταν ὧδε ἔχῃ, μηδὲν προσφέρειν δριμύ. ἢν γὰρ ἐξελκώσῃς τὸ σόμα ἐπὴν φλεγμήνῃ, κίνδυνος τὸ πάμπαν ἄτοκον γενέσθαι. Ἀλλὰ προστιθέναι ἃ μὴ δάκνει, ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται. Ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τεκεῖν, ἐθέλῃς καθῆραι, καὶ ἢ χολώδης ἢ φλεγματώδης. γνώσῃ* δὲ τούτων ὁκότερον, ἢν ψάμμον ὑποβάλλων ἐπὴν τὰ ἐπιμήνια γένωνται, ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέας τὸ αἷμα, ἐὰν ξηρανθῆναι. καὶ ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ἐπάνω τῆς ψάμμου ἔσται τὸ αἷμα ὠχρόν. ἢν δὲ φλεγματώδης, οἷον μύξα. Καὶ δὴ ὁκότερον ἂν εἴη, καθήρας* κάτω, περὶ τὰς ὑστέρας ἐπιθεῖναι προσθετά. Ἢν τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ γίνωνται, ἢν μὲν ὑπὸ πόνου ᾖ, πρῶτον μὲν τὴν κοιλίην καθῆραι κάτω, ἔπειτα προσθεῖναι, ὑφ᾽ οὗ αἷμα καθαίρεται ἐκ τῶν ὑστερέων. Ἔπειτα διαλιπὼν ἡμέρην μίην ἢ δύο, ὑφ᾽ οὗ αἷμα καθαίρεται προσθεῖναι. Τὸν δὲ ἄλλον χρόνον τοῦ φλοιοῦ πινέτω τοῦ κρηθμοῦ ἐν οἴνῳ τρίψασα. Ἢν ὑγρότερον τοῦ καιροῦ τὸ σόμα τῶν ὑστερέων ᾖ, προστιθέναι τὰ δριμέα, ὅκως δηχθῇ, καὶ φλεγμῆναν σκληρὸν λίην γένηται. Ἢν δὲ σκιρρωθῇ, τὰ δριμέα προσφέρειν. Δάκνοντα γὰρ διαχεῖ τὸν ἰχῶρα. Ἔπειτα μαλθακὰ προστιθέναι. Εἰς δὲ τἄλλα νοσήματα, οὐχ ἥκιστα προστιθέναι. Ἢν δὲ ἰσχίον λέχοι κατασκήψωσιν, αἵτε ὑστέραι* εἰς τὸν κενεῶνα, προστιθέναι χρὴ πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, ἔλαιον Αἰγύπτιον λευκὸν, ἢ βακκάριον, καὶ ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον κατακείσθω, καὶ πινέτω γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας πέντε, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ὅσον χηραμύδα, καὶ* κασόρος ὅσον κύαμον ἐν οἴνῳ, ἔπειτα λουσαμένη θυμιάσθω, καὶ τοῖσι ποτοῖσι καὶ σιτίοισι χρήσθω μαλθακοῖσι, καὶ λινοζώστει, καὶ τοῖσι δριμέσι πᾶσι, χωρὶς ῥαφάνου καὶ κρομμύων. Ὁκόταν πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, ὑποθυμιῆν χρὴ τὰ κακώδεα πάντα, ἤγουν ἄσφαλτον, θεῖον, κέρας, ἐλλύχνιον, φώκης ἔλαιον, κασόρειον. ὑπὸ δὲ τὰ αἰδοῖα, τὰ εὐώδεα. Ἢν δὲ λέχοι αἱ ὑστέραι φλεγμήνωσι, πίμπραται καὶ πνὶξ ἔχει. Ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, παρατείνας ὀθόνιον, βρύα θαλάσσια λεπτὰ καταπλάσσειν. ἔπειτα ὠμήλυσιν, καὶ σποδὸν κληματίνην καὶ λίνου σπέρμα, ὄξος καὶ ἔλαιον ἐπιχέας ἕψειν ἕως ἂν οἷον περ σταὶς γένηται. Ἔπειτα καταπλάσαι

ἢν

*τὰ

*τὸ σῶμα παχῦναι

[illegible]

*τῶν δὲ ὁκότερον ἦν ἢ μᾶλλον

*τὴν κοιλίην πρὸς

*[illegible]

*κασόριον

mercurialē ante cibos edat, & cibis mollissimis vtatur, & acria edat. Et his in die calida lauetur. A
Si verò mēses nō fiant, vbi hæc opportuno tēpore feceris, cantharides bibendas dato: & postquā ꝓdierint, ieiuna & illota, ac suffita, cū viro dormiat. Quū in ventre habens, fœtū menstruū aut bimestrē corruperit, & ad perfectionē gestare nō poterit, & tenuis præter naturā fiat: huius vteros purgare oportet, ac corpus pinguefacere. Nō enim prius fœtum perferre poterit, q̃ vteri ipsius crassi fiant, & robusti euadant. Si verò crassefacta fuerit mulier præter naturā, nō concipit vētre. Nam omentū multū ac crassum incumbens vteros deprimit, & geniturā non suscipit. Hanc attenuare oportet, & pharmacum infra purgans bibendū dare, & ad vteros apponere quod purget ipsos, & flatus nō inducat. B
Si verò os vterorū durum fiat, aut ceruix, digito intromisso id cognosces: itemq; si ad coxā fuerint auersi. Quum sic habuerint, nihil acre adhibeto. Si enim os exulceraueris, vbi inflammatum fuerit, periculum est, ne penitus sterilis fiat. Verùm apponito quæ non mordent, à quibus purgetur. Si mulierem parere non potentem purgare velis, & fuerit biliosa aut pituitosa, cognosces autem vtrū horum sit, si arena substrata quum mēses fiunt, in sole sanguinem superfundas, ac siccari sinas. Si enim biliosa fuerit, supra arenam sanguis pallidus erit: si verò pituitosa, velut mucus erit. Et sanè vtrum horum fuerit, vētrem purgato, & ad vteros subdititia apponito. Si menses omnino non fiant, si quidē præ dolore id contingat, primùm ventrē infra purgato, deinde medicamentum, à quo sanguis ex vteris purgatur, apponito. C
Postea intermissa die vna aut altera, rursus id à quo sanguis purgatur apponito. Reliquo verò tēpore corticē crethmi in vino tritū bibat. Si humidius fuerit os vterorum q̃ oportet, acria apponito, quo morsum percepiet, & inflāmatum valde durū fiat. Si verò induratū fuerit, acria adhibeto. mordentia .n. saniē diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed & ad alios morbos nō minus apponito. Si puerperę vteri in coxā incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad sanā coxā oleū Aegyptiū albū, aut baccarim vnguentū apponere oportet, & in sanā coxā decūbat, & pæoniæ grana nigra quinq; bibat, & fructus sambuci cōchę testā maiorē, & castorij magnitudinē fabæ in vino. D
Postea lota suffiat, & potib⁹ ac cibis mollib⁹ vtat, & mercuriali, & acrib⁹ oïbus, excepto raphano ac cepis. Quū suffocarint vteri, graueolētia oïa suffire oportet, bitumen videlicet, sulphur, cornu, lucernariū funiculū, phocæ adipē, castoriū: odorata verò subter pudēda. Si verò puerperę iflāmati fuerint vteri, ardet, & suffocatio hēt. Quū aūt sic habuerit, muscū marinū tenuē tritū sup linteolo extētum ꝓ cataplasmate adhibeto. Postea crudā ordeaceā farinā, & cinerē sarmentitiū, ac lini semē, oleo & aceto affuso coquito, donec velut farinæ subactæ massa fiat.

Deinde

A Deinde q̃ calidissima ferre pőt imo vẽtri ĩponi-
to. Si verò fixi fuerint vteri, lẽtẽ & mẽtã multã ĩ
aceto coquito, vt vaporẽ inde in os trahat, & na
res adhibeat: & graueolẽtia suffito: & mercuria-
lẽ edat, & in succo eius farinã coctã sorbeat. q̃ ce
lerrime aũt & priusq̃ dolor occupet, exhiberẽ
oportet pharmaca, q̃ vteros à dolore leuãt: & ci-
bos per aluũ secedẽtes assumat. Si verò vẽter ca-
lefiat, clysterem adhibeto. Si ex partu inflãmati
fuerint vteri, solani succũ in pudenda infundi-
to: & vbi hic calidus factus est, aliũ infundito. Si
verò hic nõ fuerit, lẽtisci aut rhãni, aut betæ, aut
cucurbitæ succũ expressũ infunde: & q̃d in me-
dio huius ẽ tenerrimũ, derasum lõga forma in-
de. Postea cerusam aqua tritã, & lana exceptã ap
B pone. Si verò horruerit, tolle. Si mulier ab vtero
debilis sit, & bilis ipsam suffocet, & opus sit ipsã
leuiter purgare, & dolorẽ sedare, peucedani suc-
cum triũ cyathorũ mensura bibendũ dato. Si in
lumbis aut lateris mollitudine fuerint vteri, &
trãsmouere velis, sulphur & bitumen terito, &
melle cocto affuso, glandulam crassam facito, &
in sedem indito: & vteri si sicci fiãt, hæc q̃ celer-
rime apponito. Mulieri si vteri sicci fiant, & ad
pudenda promineant, & inguina dura fiant, &
calor in pudendis insit, cãcerari incipit. Quũ sic
habuerit, cucumeris syluestris internã partẽ ari-
dã terere oportet, & aquæ hemina affusa in sedẽ
immittere, & purgari sinere, donec purgetur.
Quũ aũt mulieri pharmacũ dederis, ammisce ad
C pharmacũ ea q̃ vteros purgant, & q̃ expellunt.

Potiones, & subdititia medicamenta, quæ secundas educere, & menses detrahere possunt.

Cãtharides q̃nq; auulsis alis & pedib⁹ ac capi-
te, deinde tribulos ad mare nascẽtes vnà cũ radi-
ce, mẽsurã, q̃ta est cõchæ testa, terito: & anthemi
pallidã siue luteã ĩternã partẽ siccã tritã, conchæ
testã addito, & seminis apij tãtũdẽ, & sepiæ oua
q̃ndecim, & in vino dulci diluto bibẽda dato: &
quũ dolor habuerit, ĩ aqua calida desideat, & a-
quã mulsã aquosã bibat. Aliud. Ranũculi folio-
rũ & floris triti Aeginæi stateris põdus, in vino
dulci bibat. Quũ aũt dolor habuerit, cicer albũ
& vuas passas ĩ aqua coqto, & pfrigeratã bibẽdã
D dato: & vbi vrinæ stillicidiũ vexarit, ĩ aqua tepi-
da desideat. Aliud. Adiãti staterẽ Aeginẽũ, ĩ vi
no albo pari aqua ammixta, bibẽdũ dato. Aliud.
Violæ albæ semẽ quãtũ tribus digitis apprehẽdi
põt, ĩ vino albo eodẽ modo tẽperato, bibẽdũ da
to. Aliud. Leucoij nigri radicẽ, ĩ vino eodẽ mõ
sumat. Aliud. Crinãthemũ quod ĩ domibus na-
scit, eodẽ modo misceto ac bibẽdũ dato. Aliud.
Anchusæ foliorum pugillos duos, in vino albo
æquali aqua ammixta, bibẽdos dato. Aliud. Cha
mæleonis radicẽ, velut veratri potionẽ, derasam
in vino albo, aqua pari mensura ammixta, bibẽ-
dam dato. Aliud. Brassicæ & porri succum, ad
vtrunq; succi silphij obolis tribus ammixtis, ex
vino albo cum pa. ĩ aqua bibendũ dato. Aliud.
Oliuas

ἢν θερμοτέρω δύνηται ἀνέχεσθαι, τὴν νείαιραν γαστέ- Vet. Cod.
ρα. Ἢν δὲ πεπήγωσι, φακοὺς ἑψήσας ἐν ὄξει καὶ ἡδυό-
σμω πολλῶ, ἕλκειν τὴν ἀτμίδα ἐς τὸ στόμα, καὶ τὰς
ῥίνας προσίσχειν, καὶ κακώδεα ὑποθυμιῆν, καὶ λινοζώ-
στιν ἐσθίειν καὶ ἐν τῷ χυλῷ ἄλητον ἑφθὸν ῥοφείτω, ὅτι
αὖ τάχιστα* καὶ πρὶν ἢ τὴν ὀδύνην ἔχειν, πρότερον χρὴ *τέκν
διδόναι τῶν φαρμάκων, ὅσα τὰς ὑστέρας παύει τῆς ὀδύ-
νης, καὶ σιτία διαχωρητικὰ προσφερέσθω. Ἢν δὲ ἡ
γαστὴρ θερμαίνηται, ὑποκλύσαι. Ἢν δὲ ἐκ τόκου φλε-
γμήνωσιν αἱ μῆτραι, στρύχνου χυλὸν ἐγχέαι ἐς τὰ
αἰδοῖα, καὶ ἐπὴν οὗτος θερμὸς γένηται ἕτερον ἐγχεῖν.
Ἢν δὲ μὴ ᾖ, σχίνου, ἢ ῥάμνου, ἢ τεύτλου, ἢ κολοκύντης
χυλὸν ἐκπιέσας ἔγχεον, καὶ αὐτῆς* τὸ ἐν μέσω τὸ *τῷ ἐμμέ-
ἁπαλώτατον περιξύσας μακρὸν ἔνθες. Ὕστερον ὕδα- σῳ
τι ψιμμύθιον τρίβων ἐν ἐρίω ἀναπογίζων, πρό-
σθες. Ἢν δὲ φρίσση, ἀφαιρέειν. Ἢν γυνὴ ἀσθενέη ἀπὸ ὑ-
στερῶν, καὶ χολαὶ αὐτὴν πνίγωσι, καὶ δέῃ αὐτὴν καθῆραι
κούφως, καὶ τῆς ὀδύνης* παύσασθαι, πευκεδάνου ὀπὸν, *παύσαι
ὅσον τρεῖς κυάθους δίδου πίνειν. Ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ
αἱ ὑστέραι ὦσιν ἢ ἐν τῷ κενεῶνι, ἢν θέλῃς μετακινῆ-
σαι, τρίψας θεῖον καὶ ἄσφαλτον, μέλι ἑφθὸν* περι- *περιχέας
χέας, καὶ ποιήσας βάλανον παχεῖαν, ἐς ἕδρην ἔν-
θες, καὶ ἐκ τῶν ὑστερέων ἢν ξηραὶ γένωνται ταῦτα προ-
σθεῖναι ὡς τάχιστα. Γυναικὶ ὅταν ὑστέραι σκληραὶ γέ-
νωνται, καὶ εἰς τὰ αἰδοῖα ἐξίσχωσι, καὶ οἱ βουβῶνες
σκληροὶ γίνωνται, καὶ καῦμα ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐνῇ,
καρκινοῦσθαι ἄρχεται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, σικύης χρὴ τὸ
εἴσω τρίψαι,* τὸ ξηρὸν, ὕδατος κοτύλην ἐπιχέας *καὶ κυρὸν
ἐνιεὶς ἐς τὴν ἕδρην ἐᾶν καθαίρεσθαι μέχρις ἂν καθαρ-
θῇ. Ὁκόταν δὲ γυναικὶ διδῷς φάρμακον, παραμίσγε-
τῷ φαρμάκῳ, ὅσα ὑστέρας καθαίρει, καὶ ὅσα ἐλαύνει.

Ἕτερα ποτὰ καὶ προσθετὰ, δυνάμενα χωρίον ἐξάγειν καὶ τὰ ἐπιμήνια καταστάσαι.

Κανθαρίδες πέντε ἀποτείλας τὰ πτερὰ, καὶ
τοὺς πόδας, καὶ τὴν κεφαλὴν, ἔπειτα τριβό-
λους παραθαλασσίους σὺν τῇ ῥίζῃ τρίψας ὅσον
κόγχην, καὶ τοῦ ἀνθέμου* τοῦ χλωροῦ τὸ εἴσω *ἴσον χλω-
11 ξηρὸν τρίψας ὅσον κόγχην καὶ σελίνου σπέρμα ρὸν
ἴσον, καὶ* σηπίης ὠὰ δεκαπέντε ἐν οἴνῳ γλυκεῖ *ἐπιθεὶς
κεκρημένῳ, δίδου πιεῖν, καὶ ἐπὴν ἡ ὀδύνη ἔχῃ,
ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω, καὶ μελίκρητον ὑδαρέα
πινέτω. Βατραχίου τῶν φύλλων, καὶ τοῦ ἄνθεος
τετριμμένου ὅσον στατῆρα Αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ γλυ-
κεῖ πιεῖν. Ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη ἔχῃ, λευκοὺς ἐρεβίν-
θους καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι, καὶ ψύξας, δι-
δόναι πιεῖν, καὶ ὁκόταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι
χλιερῷ καθεζέσθω. Ἀδίαντον ὅσον στατῆρα Αἰγι-
ναῖον, ἐν οἴνῳ λευκῷ ἴσον ἴσῳ κεράσας, δίδου πί-
νειν. Λευκοΐου καρπὸν ὅσον ἐν τοῖς τρισὶ δακτύ-
λοις λαβὼν, ἐν οἴνῳ λευκῷ τὸν αὐτὸν τρόπον κε-
ράσας, δοῦναι πίνειν. Λευκοΐου ῥίζαν τοῦ μέλανος ἐν
οἴνῳ διεὶς τὸν αὐτὸν τρόπον χρήσθω. Κρινάνθε-
μον τὸ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν φυόμενον, τὸν αὐτὸν τρόπον
μίξαι καὶ πῖσαι. Τῆς ἀγχούσης τὰ φύλλα δύο δρα-
χμίδας ἐν οἴνῳ ἑφθῷ κεράσας ὕδατι ἴσως πῖσαι.
Χαμαιλέοντος τὴν ῥίζαν ξύσας οἷον ἐλλεβόρου πό-
σιν ἐν οἴνῳ ἑφθῷ κεράσας ὕδατι πῖσαι. Κράμ-
βης καὶ πράσου χυλὸν ἑκατέρου μίξας τὸν ὀπὸν σιλ-
φίου ὅσον τριόβολον οἴνῳ ἴσῳ μίξας λευκῷ πῖσαι.

Vet. Cod. Ἐλαίης λευκῆς πρόσθεν, ἢ ἔλαιον ἐνῆ, καταχνίσας, ξήρανον, ἔπειτα κόψας καὶ σήσας ἐν οἴνῳ ἐπιβαλὼν, διδόναι πίνειν. τοῦτο καὶ ἐπιμήνια κατασπᾷ, καὶ χορίον ἐξελάσει. Δικτάμνου κρητικοῦ ὅσον ὀβολὸν, ἐν ὕδατι πιεῖν, χορίον ἢν μὴ δύνασαι ἐκβαλεῖν πιπίσκων, * πυριήσας τῆς ἀκτῆς τῷ χυλῷ ἑφθῷ ἐμβαλὼν, καὶ τὴν κανθαρίδα προστιθέναι. τοῦτο, καὶ τὸ ἔμβρυον ἐξελαύνει. Ὁκόταν δὲ δάκνῃ ἀπαιρεομένη * ῥόδινον μύρον ἐμβάπτουσα προστιθέσθω, ἕς ἂν ἀποφύγῃ. Αἰγείρου κρητικοῦ κόκκους ἐννέα, τρίψας ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. τουτέῳ δὲ καὶ ἀπολούσασθαι, ἢν δυστοκέῃ. Κονύζης ὅσον χεῖρα λείης διεῖναι πράσου χυλῷ, καὶ νέτωπον ξυμμίξας ὅσον χημαμύδα, ταῦτα ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἐπιμήνια κατασπᾷ. Πευκέδανον καὶ πάνακες, καὶ γλυκυσίδης ῥίζαν, ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἔμβρυον ἐκβάλλει τεθνεὸς καὶ τὰ ὕστερα. Τοῦ ἴου καὶ τῆς ἀνδράχνης τὸν καρπὸν, ταῦτα διακόψας καὶ μίξας, δίδου ἐν οἴνῳ λευκῷ παλαιῷ. Ἐπιμήνια κατασπᾷ. Λευκοΐου ὁ καρπὸς, ὅσον τρισὶ δακτύλοις ἐπιλαμβανόμενος, καὶ αἰγὸς σπυράθους ὅσον πέντε ἢ ἕξ, ταῦτα ξυμμίξας οἴνῳ εὐωδεστάτῳ, προπυριάσας ἐς ὕδωρ καὶ ἔλαιον τὴν πυρίην ἐμβαλὼν, πυριῆν δὲ ἐπὶ δίφρου. Ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, δοῦναι πιεῖν, καὶ ὡς τάχιστα λούσαντα κατακλῖναι, δοῦναι δὲ φαγεῖν κράμβην, καὶ τοῦ χυλοῦ ῥοφεῖν. Λευκοΐου τὸν καρπὸν ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν, καὶ καθήσθω ἐν ὕδατι θερμῷ. Ἢν δὲ μὴ ἔχῃ, μαράθρου ῥίζας θλάσας, ἐν μελικρήτῳ χλιερῷ ἀποβρέχων δίδου. Μελίης ὅσον κόκκους δέκα ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν, τοῦτο ἀγαθὸν ἐπὶ παντὸς ἀλγήματος ὑστερέων, καὶ σφόδρα διουρητικόν. Ὀπὸν σιλφίου ὅσον ὄροβον, καὶ καρδάμου καρπὸν τρίψας λεῖα καὶ ξυμμίξας ἐν οἴνῳ, ἢ ἐν κυνὸς γάλακτι, δίδου πιεῖν. τοῦτο καὶ ἔμβρυον ἐξελαύνει. Ἐκβόλιον. Βατράχιον καὶ ἐλατηρίου μικρὸν μίξας ἐν ὄξει, εὔκρατον πίσαι. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Κράμβης καυλὸν ἁπαλὸν, τὸ ἄκρον χρίσας νετώπῳ τρῖψαι. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται. Τερμίνθου καρπὸν τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ ὕδατι διεὶς, καὶ διηθήσας, διδόναι νήστει πιεῖν, καὶ θερμῷ λουέσθω. Ἐμμήνια κινεῖν. Φοινικικοὺς κόκκους ἐν οἴνῳ νήστει διδόναι πίνειν. Λοχεῖα καθαίρειν. Μαράθρου καρπὸν, καὶ κρήθμου τὸν φλοιὸν, καὶ λιβανωτὸν ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. Δᾷδα ὡς πιοτάτην ἐν οἴνῳ ἑψήσας, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τρίψας ἐν οἴνῳ, ὅσον τεταρτημόριον κοτύλης, δοῦναι πιεῖν. Λινοζώστιος τὸν καρπὸν καὶ τὰ φύλλα ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν. Γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους ὅσον πέντε, καὶ ὠὰ σηπιῶν δοῦναι πίνειν ἐν οἴνῳ. Λεχοῖ πάσῃ. * Εἰς ἐρύσιμον καὶ ἄλφιτον ἔλαιον παραχέας * ἢ ἑφθὸν ῥοφείτω, καὶ σιτίοισιν ὡς μαλακωτάτοισι χρήσθω. * Σκαμμωνίην τρίψας ἐν γάλακτι γυναικείῳ, ἐν εἰρίῳ ἀνασπογγίσας προσθεῖναι. Λινοζώστιος φύλλα τρίψας, ἐν ῥάκει προσθεῖναι. Τὴν ποίην τὴν ἀρτεμισίην τρίψας, καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, προσθεῖναι. Τὴν λευκὴν ῥίζαν λείην κόψας ῥοδίνῳ μύρῳ δεύσας προσθεῖναι. Τῆς γλυκυσίδης μέλιτι δεύσας καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ καὶ Αἰγυπτίῳ ἐν ἐρίῳ προσθεῖναι. Ἄλητον ἄπλυτον τὸν αὐτὸν τρόπον προστιθέναι.

Αἴγειρ

* προσπυριήσας τῇ ἀκτῇ πυρίην ἐμβαλὼν

* ἐς

* ὅταν

* ἢ

* καλονίην

A Oliuas albas priusquã oleũ insit, cõpunctas siccato, postea tusas & cribratas ac ĩ vinũ iniectas bibẽdas dato. Hoc & mẽses detrahit, & secũdã expellit. Aliud. Dictãni Cretici obolũ in aqua bibẽdũ dato. & si hoc in potu dato, secundã eijcere nõ potes, sambuci succo cocto immisso foueto, & cantharidẽ apponito. Hoc ẽt fętũ expellit. Quũ aũt morsum intulerit, auferat, & rosaceo vnguento tinctum apponat, donec elapsa fuerit. Aliud. Populi nigræ Creticę grana nouẽ trita, in vino bibẽda dato. Cũ hoc ẽt abluat, si difficulter pariat. Aliud. Conyzæ testã conchæ maiorẽ cũ porri succo diluito, & netopi testã cõchæ maiorẽ ammisceto: & hęc ĩ vino bibẽda dato. Aliud, qđ mẽses detrahit. Peucedanũ & panaces, et pęonię radicẽ, ĩ vino bibẽdũ dato. Aliud, quod fœtũ mortuũ & secũdas eijcit. B Violæ & portulacæ semẽ cõtũdito ac misceto, & ĩ vino albo veteri exhibeto. Aliud, quod menses detrahit. Seminis violæ albæ quantũ tribus digitis apprehẽdi põt, & stercoris caprini pilulas quinq; aut sex, ĩ vino odoratissimo permisceto, & bibenda dato, vbi prius fomẽtũ ex aqua & oleo immiseris. Adhibeto aũt fomẽtũ in sella: & vbi hæc bibit, q̃ celerrime lotã reclinato. Brassicã verò edẽdã exhibeto: & succũ eius sorbẽdũ. Aliud. Seminis violæ albæ quãtũ tribus digitis apprehẽdi põt, in vino bibẽdũ dato: & ĩ aqua calida desideat. Si verò id nõ habeat, fęniculi radices cõtusas, ĩ aqua mulsa tepida macerato, & exhibeto. Aliud. Fraxini grana decẽ, ĩ vino bibẽda dato. Hoc ĩ omni vterorũ C morbo cõmodũ est, & valde ciet vrinã. Aliud. Succũ silphij magnitudine erui, & nasturtij semẽ terito ac ammisceto, & ĩ vino, aut lacte canino bibẽda exhibeto. hoc ẽt fętũ expellit. Aliud foetũ eijciẽs. Ranunculũ herbã, & parũ elaterij, ĩ aceto tẽperato ac mixta bibẽda dato. Aliud ad idẽ. Brassicæ caulẽ tenerũ, extremitate ex netopo illita, affricato. Aliud, si mẽses non fiant. Terebinthi fructum tritum, in vino & aqua dilutũ ac excolatũ, ieiunæ bibendũ dato, & calida lauetur. Aliud, mẽses ciens. Rubra pæoniæ grana, in vino ieiunæ bibendo dato. Aliud, ad puerperij purgamẽta purgãda. Fœniculi semẽ, & crethmi corticẽ, & thus, in vino bibẽda dato. Aliud. Tedã q̃ pinguissimam in vino coquito, & pæoniæ D grana quinq; in vino terito, & heminæ quadrãtẽ bibendũ dato. Aliud. Mercurialis semen & folia, in vino bibẽda pbeto. Aliud. Pæoniæ grana nigra quinq;, & sepiæ oua in vino bibẽda dato. Ad oẽm puerperã. Ad irionẽ & polentã, oleũ affunde, & coctũ sorbeat: & cibis q̃ mollissimis vtatur. Aliud. Scãmoniã in lacte muliebri tritã, lana exceptã appone. Aliud. Mercurialis folia trita in linteo subde. Aliud. Herbam artemisiã tritã, & vnguento rosaceo imbutã appone. Aliud. Albam radicẽ tritã, ac rosaceo vnguento subactam appone. Aliud. Pæoniæ radicẽ melle, vnguẽto rosaceo & Aegyptio subactã, ĩ lana subde. Aliud. Farinã non lotã eodẽ modo appone.

Aliud.

A Aliud. Lolij & tritici farinã, sit melle subactas, ĩ lana subde. Aliud, qđ mẽses & puerperij purgamẽta purgat & aquã ducit. Radicis struthij tusi triti quantũ tribus digitis apprehẽdi põt, melle subactũ appone. Nascit aũt in Andro in littoribus. Aliud, ad vteros depurgãdos. Mercurialis cõtusę, & cucumeris syluestris modicũ, ĩ vino tere, & melle subacta appone. Aliud. Pilos leporis cõbustos, ac tritos ĩ vino, & melle cocto, & aqua subactos, bibendos dato, & aqua calida lauetur. Aliud, partus purgatoriũ. Polẽtã crassius fresam dimidij hemichœnicis mẽsura, in aquę heminis quatuor coqto, & qñ efferbuerit, bis aut ter sorbẽdã dato. Aliud, purgãs puerperij purgamẽta. Sãbuci folia coqto, & oleo affuso bibenda dato.
B Edat & brassicas coctas, & porrũ. Aliud, purgãs vteros. Rhois folia & irionẽ terito, & ĩ vino, polẽta ĩspersa, bibẽda dato. Aliud. Misyos obolos duos tritos & vino subactos apponito. Aliud. Lini semẽ tritũ, vino subactum apponito. Aliud. Trifolij semẽ ĩ vino bibẽdũ dato. Si verò ad lũbos vteri ĩcubuerint, polypos coctos edat, itẽq; assatos: & vinũ bibat nigrũ, odoratũ, meracũ q̃ plurimũ. Aliæ potiones, medicamẽta subdititia ac purgatoria. Rhoẽ rubrũ, & vinacea, ĩ aqua coquito, & farina tritici recẽtis in aquã insperſa, bibẽdã dato. Aliud. Farinã in aquã iniectã bibẽdã dato. Aliud. Mora rubi ſiccato ac terito, & polẽta recẽti ammixta, amborũ acetabuli mẽsurã, in vino odorato & aquoso, bibat. Aliud. Terrã ni-
C grã Samiã in aqua tritã, tali magnitudine bibẽdã p̃beto. Aliud. Hypocistidẽ in vino bibẽdã dato. Aliud. Mala punica vinosa exsuccato, & polẽtã cũ succo subactã ſiccato, postea tritã in vino bibendã dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito, & polẽta insperſa, bibẽdas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis assati drachmã, in vino tritã bibendam dato. Aliud. Triticũ & ordeum torrefacta, trita, & ad farinam redacta, in vino nigro bibenda dato. Aliud. Mali punici dulcis internã partẽ, pari aqua ammixta bibendã dato. Aliud. Cicutæ quantũ tribus digitis apprehendi potest, cũ aqua bibendũ dato. Aliud. Farinæ tritici recentis, & gypsi, æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali puni-
D ci dulcis corticẽ ac coriũ, in vino bibendũ dato. Aliud, si sanguis ex vteris fluat. Viticis folia ĩ vino nigro bibenda dato. Aliud, ad fluxũ ac dolorẽ. Rosmarini radicẽ in vino bibẽdã dato. Aliàs item potiones ad vteros habes. Cedri fructus, seseli, cuminũ Æthiopicũ, casiæ fructum, iuniperi baccas, miliũ, lentisci fructũ, nigellã, dauci radicẽ ac semẽ: Aromata verò, thymbrã, ericen, hypericũ, papauer albũ, crethmi radices ac semen, maluæ radices, mercurialis semẽ, & folia, vrticæ semen, saluiã, populum nigrã, dictamnũ, pseudodictamnum, amomum, cardamomum, helenium, aristolochiam, castoriũ, adiantum, dracõtium, peucedanum, rutæ folia ac semen, apij semẽ, fęniculi semẽ, hipposelini semẽ & radices, hippo-

Αἴρων ἀλεύρου καὶ πύρινα ὁμοῦ μέλιτι φυρήσας ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. Καθαρτήριον ἐπιμηνίων καὶ λοχείων, καὶ ὕδωρ ἄγει. Στρουθίου ῥίζης λείως κεκομμένου οἷον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι, μέλιτι δεύσας προσθεῖναι. φύεται δὲ ἐν Ἄνδρῳ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς. Ὑστέρας ἀποκαθῆραι. Λινοζώστιος κεκομμένης καὶ σικύης ὀλίγον τρίψας, ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι δεύσας προστιθέναι. Λαγωοῦ τρίχας κατακαύσας, καὶ τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι δεύσας ἑφθῷ καὶ ὕδατι δοῦναι πιεῖν, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ λουέσθω. Τόκου καθαρτήριον. Κρίμνον ἐξερείσας, ὅσον ἥμισυ ἡμιχοινικίου ἑψεῖν ἐν ὕδατος κοτύλαις τέσσαρσιν. ὁκόταν δὲ ζέσῃ, δοῦναι δὶς ἢ τρὶς ῥοφῆσαι. Λοχεῖα καθῆραι. Τῆς * αὐτῆς τὰ φύλλα ἑψήσας, ἐπιχέας ἔλαιον, δοῦναι πιεῖν. ἐσθιέτω δὲ καὶ κράμβας ἑφθὰς, καὶ πράσα. Καθαρτήριον ὑστερέων. Τοῦ ῥοῦ τὰ φύλλα καὶ τὸν καρπὸν ἐν οἴνῳ πιεῖν δοῦναι, καὶ ἐρύσιμον λεῖον ποιήσας ἐν οἴνῳ, καὶ ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, δοῦναι πιεῖν. Μίσυος ὅσον δύο ὀβολοὺς, τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ φυρήσας, προσθεῖναι. Λίνου καρπὸν τρίψας ἐν οἴνῳ φυρήσας προσθεῖναι. Τριφύλλου τὸν καρπὸν ἐν οἴνῳ πιεῖν δοῦναι. Ἐὰν δὲ ἐς τὴν ὀσφὺν ὑστέραι στηρίξωσιν, ἐσθιέτω πουλύποδας ἑφθοὺς, καὶ ὀπτοὺς, καὶ οἶνον πινέτω μέλανα εὐώδεα ἄκρητον ὡς πλεῖστον. Ἕτερα ποτὰ, προσθετὰ, καὶ καθαρτήρια. Ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν, καὶ γίγαρτα ἑψήσας ἐν ὕδατι, τοῦ σιτανίου ἐμβάλλων ἐπὶ τὸ ὕδωρ δίδου πίνειν. Ἄλητον ἐφ' ὕδωρ ἐμβαλὼν, δίδου πιεῖν. Μῶρα τὰ ἀπὸ τοῦ βάτου ξηρήνας, καὶ τρίψας λεῖα, καὶ ἄλφιτα ποτάινια ἀναμίξας ὅσον ὀξύβαφον ἀμφοτέρων ἐν οἴνῳ εὐώδει καὶ ὑδαρεῖ, πινέτω. Τὴν γῆν τὴν μέλαιναν τὴν σαμίην ἐν ὕδατι τρίψας ὅσον ἀστράγαλον δίδου πιεῖν. Ὑποκυστίδος ἐν οἴνῳ διδόναι πιεῖν. Σίδας οἰνώδεας ἐκχυλώσας, ἄλφιτα φυρήσας τῷ χυλῷ ξήρανον, ἔπειτα τρίψας ἐν οἴνῳ λεῖον δίδου πιεῖν. Μύρτων μελάνων τὸν καρπὸν τρίψας διεὶς ἐν ὕδατι ἄλφιτα ἐπιβαλὼν, δίδου πίνειν. Ῥοιὴν γλυκείην ὀπτήσας ὁλκὴν τρίψας ἐν οἴνῳ, δίδου πίνειν. Πυροὺς καὶ κάχρυας τρίψας, φρύξας τε, καὶ ἄλητα ποιήσας, ἐν οἴνῳ μέλανι δίδου πιεῖν. Ῥοιῆς γλυκείης τὰ ἔσω ξυμμίξας, ἴσῳ ὕδατι δίδου πίνειν. Κώνειον ὅσον τρισὶ δακτύλοισιν ἐν ὕδατι δίδου πίνειν. Ἀλήτου σιτανίου καὶ γύψου τὸ ἴσον μίξας ἐν ὕδατι δίδου πίνειν. Ῥοιῆς γλυκείης τὸν φλοιὸν καὶ σίδια, ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. Ἢν αἷμα ἐξ ὑστερέων ῥέῃ. Ἄγνου φύλλα ἐν οἴνῳ δίδου πιεῖν μέλανι. Ῥόου καὶ ὀδύνης. Κάχρυος ῥίζην ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. Ἕτερα ποτὰ ὑστερέων. Κεδρίδας, σέσελι, κύμινον Αἰθιοπικὸν, κασίης καρπὸν, ἀρκευθίδας, * κεχρίδας, ἐχινίδας, μελάνθιον, δαύκου ῥίζην, καὶ τὸν καρπόν. Ἀρώματα δὲ, θύμον, θυμβρίην, ἐρίκην, ὑπερικὸν, μήκωνα λευκὴν, κριθμοῦ ῥίζας, καὶ τὸν καρπὸν, μαλάχης ῥίζας, λινοζώστιος καρπὸν, καὶ τὰ φύλλα, κνίδης καρπὸν, ἐλελίσφακον, αἴγειρον, δίκταμνον, ψευδοδίκταμνον, ἄμωμον, καρδάμωμον, ἑλένιον, ἀριστολόχιον, καστόριον, ἀδίαντον, δρακόντιον, πευκέδανον, πηγάνου φύλλα, καὶ τὸν καρπὸν, σελίνου καρπὸν, μαράθρου καρπὸν, ἱπποσελίνου καὶ τὸν καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας, ἱππο-

Vet.Cod. *ἀκτῆς * ἑδρίδας

Vet. Cod. ἱππομαράθρου καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας, στρουθίου τὸν καρπὸν καὶ τὰς ῥίζας, ὕσσωπον κιλίκιον, ἐρύσιμον, γλυκυσίδην, πάνακες. ὅ, τι ἂν τούτων βούλῃ καὶ ξυμμίσγων, καὶ αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ ἀφεψῶν ἐν ὕδατι, ἢ ἐν οἴνῳ ὡς ἂν βούλῃ, δίδου πίνειν. Ἀγαθὰ καὶ καθαρτικὰ, καὶ τὰς ὀδύνας παύοντα. Τῆς μαλάχης δίδου ἐν ὕδατι τὴν ῥίζην, γλυκυσίδης καρπὸν, καὶ κέδρινον ὀλίγον, ξυμμίσγων, ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν. καὶ παύσεις ὑστέρων ὀδύνας. Ὅταν αἱ ὑστέραι πνίγωσιν. Καστόρειον καὶ κόνυζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ δίδου πίνειν. Ἢν δὲ προσεστήκῃ πρὸς τῇ ῥινὶ, κόκκου τὸ εἴσω τὸ λευκὸν μέλιτι μίξας ἀλείφειν τὴν ῥῖνα. Ἕτερον παῦον ὀδύνας. Μαλάχης τὴν ῥίζαν, καὶ μαράθρου φλοιὸν καὶ κρήθμου ἐν ὕδατι δοῦναι πιεῖν. Ἀστέρας θαλασσίους τοὺς μέλανας καὶ κράμβην, μίξας ἐν οἴνῳ εὐώδει δοῦναι πιεῖν. Σμύρναν ὅσον τριόβολον, κόριον ὀλίγον, ῥητίνην, γλυκυσίδης ῥίζαν, κύμινον Αἰθιοπικὸν, ταῦτα τρίψας λεῖα ἐν οἴνῳ λευκῷ διέντα, δίδου πίνειν ἀκροχλιερὸν ποιήσας. Ὑστέρας ἐλαύνει. Τοῦ κροτονοειδέος τὴν ῥίζαν, δίδου πίνειν. Ἢν πρὸς τὴν καρδίην προσπεσοῦσαι αἱ ὑστέραι πνίγωσιν. Ἄγνου τὸν καρπὸν καὶ γλυκυσίδης, δίδου ἐν οἴνῳ πίνειν. Προσθετὰ δριμέα αἷμα ἄγοντα. Κανθαρίδας πέντε ξυμμίξας τῷ λιβανωτῷ καὶ τῇ σμύρνῃ, τὸ μέγεθος ποίει, ὅσον κηκίδα μακρὸν ποιήσας, καὶ *περιθεὶς εἰρίῳ, περιελίξας τε ὀθονίῳ λευκῷ, βρέξας μύρῳ Αἰγυπτίῳ λευκῷ ἢ ῥοδίνῳ, πρόσθες. Βούπρηστιν, ἢν μὲν μικρὴ ᾖ, ὅλην, ἢν δὲ μεγάλη, τὸ ἥμισυ ξύμμισγε πρὸς τοῖς ῥηθεῖσι, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον προσίθει. Ἢν δὲ μαλακωτέροισιν ἐθέλωσι χρῆσθαι, τὰς βουπρήστιδας ἔμβαλλε ἐς οἶνον, κύμινον Αἰθιοπικὸν παρεμβάλλων, καὶ σέσελι, καὶ ἄνησον ἀναζέσαι, ἔστω δὲ καὶ βουπρήστιας ξυμμίξας ὀξύβαφον ἐλαιηρὸν τῶν ἄλλων ἁπάντων ἴσον ἑκάστου. μίξαι δὲ σμύρναν, λιβανωτὸν ὀλίγον. Τούτου λαβὼν ὅσον δραχμίδα προσθεῖναι, ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθεν προσθήματι. Τοῦ μελανθίου τρίψας μέλιτι, διεὶς τε ἐν οἴνῳ, βάλανον ποιήσας, πρὸς τῷ προτέρῳ προσθέτω. Φιλίσιον τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέων προσίθει. Τηλεφίου καρπὸν τὸν ἴσον τρόπον ποιέων προσίθει. Ἀνεμώνης φύλλα τρίψας, ἐνθείς τε εἰς ῥάκος, καὶ σμύρνης μικρὸν ξυμμίσγειν, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον χρῆσθαι. Ἄγει αἷμα. Βάλανον Αἰγυπτίην τρίψας, καὶ σούσινον, ὅ ἐστι γῆ Αἰγυπτίη, ὕδατι διεὶς, εἰρίῳ ἑλίξας, προσίθει. Ἕτερον χολὴν καθαῖρον. Σικύης ἐντεριώνην λείην τρίψας, μέλιτι φυρήσας, βάλανον ποιέων προσίθει. Κολοκυντίδος ἀγρίης τὸ εἴσω *λεῖον ποιήσας, μέλιτι φυρήσας, τὸν αὐτὸν τρόπον προσίθει. Ἐλατηρίου πόσιας τέσσαρας, ξυμμίσγων στέαρ χήνειον, καὶ αἴγειον, καὶ *ἡμισυβάλανον ποιέων, προσίθει ἐν τῷ ῥάκει. Θλάσπιν ποιέων, μέλιτι φυρέων προσίθει. Συκοφυλλίου τὸν ὀπὸν ξύσας, καὶ ξυμμίξας πόσιας ἐλατηρίου δύο, καὶ νίτρου ὅσον τὸ ἐλατήριον μέλιτι δεύσας, προσίθει. Ἢν φλεγμήνῃ. Νίτρον ἐρυθρὸν, σύκου τὸ εἴσω τὸ πῖον, ἴσον ἑκάστου τρίψας λεῖα, ὅσον κηκίδα ποιήσας, προσίθει. Κυμίνου φύλλα ἐν οἴνῳ τρίψας, ἐν ῥάκει προσίθει. Τὴν λευκὴν ῥίζαν, τρίψας λείην, μέλι ἐπιχέας, καὶ ἀναζέσας,

*περιπλερίῳ θεὶς ἐρίῳ

*αὖον

*μίσυβαλανον

hippomarathri semẽ & radices, struthij semẽ & A
radices, hyssopũ Ciliciũ, irionẽ, pæoniã, panaces. Quodcũq; horũ volueris, & cũ altero permixtũ, & per se ĩ vino aut aqua ꝑut volueris coctũ, exhibeto bibẽdũ. Cõmoda sunt & purgatoria, & q̃ dolores sedãt. Maluæ radicẽ in aqua dato. Aliud. Pæoniæ semẽ modico cedrino oleo ammixto, in vino bibendũ dato. & vterorũ dolores sedabis. Aliud, quũ vteri suffocarint. Castoriũ & conyzã in vino albo bibẽda dato. Si verò ad nares accesserint, cnidij internã partẽ albam, melle ammixto, narib⁹ illinito. Aliud, sedãs dolores. Maluæ radicẽ, & fœniculi ac crethmi corticẽ, ex aqua bibẽda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & brassicã misceto, & ĩ vino odorato bibẽda ꝑbeto. Aliud. Myrrhæ obolos tres, coriãdri parũ, resinã, pæoniæ radicẽ, cuminũ Aethiopicũ, hæc trita ĩ vino albo diluta, leuiter tepefacta bibẽda dato. Aliud, qđ secũdas expellit. Ricini radicẽ bibendã dato. Aliud, si ad cor allapsi vteri strãgularint. Viticis & pęonię semẽ, ĩ vino bibendũ dato. Apposititia acria, sanguinẽ ducẽtia. Cãtharidas quinq; thuri ac myrrhæ ammisceto, & glãdulã longã magnitudine gallæ formato, & lana obuolutã linteo albo circũdato, & vnguẽto albo Aegyptio albo aut rosaceo madefactã apponito. Aliud. Buprestim, si parua fuerit, totã: si magna, dimidiã, ad prædicta ammisceto: & eodẽ mõ apponito. Si verò mollioríb⁹ vti velint, buprestidas in vinũ mitte, & cuminum Aethiopicũ, & seseli, ac anisum addito, ac ferue C
facito: ad decẽ verò buprestidas, acetabulũ olei ammisceto: reliquis oĩbus æquali portione acceptis. Ammisceto ẽt myrrhæ ac thuris parũ. Ex hoc pugillũ accipito, & velut priorẽ glãdulã subdito. Aliud. Nigellã terito cũ melle, & vino subactã in glãdulã redigito, ac vtere velut superiore. Aliud. Philistiũ eodẽ modo ꝑparatũ apponito. Aliud. Telephiũ eodẽ modo ꝑparatũ subdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, & myrrhæ parũ ammisceto, & eodẽ modo vtitor. Aliud, quod sanguinẽ ducit. Glandem Aegyptiã terito, & susinũ vnguẽtũ quod est in terra Aegyptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Aliud, bilẽ purgans. Cucumeris syluestris medullã tritã, ac melle subactã, D
& ad glãdis formã redactã apponito. Aliud. Colocynthidis syluestris ĩternã partẽ terito, & melle subactã eodẽ modo subdito. Aliud. Elaterij potiones quatuor, adipe anserino & caprino, & misy ammixto, in glãdulã formato, & in linteo apponito. Aliud. Thlaspi tritũ, & melle imbutũ apponito. Aliud. Foliorũ fici saniẽ deradito, & elaterij potiones duas ammisceto, & nitri tãtundẽ, melleq; subacta apponito. Aliud, si vteri inflãmati fuerint. Nitrũ rubrũ, ficus pinguedinẽ internam, vtriusque pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinẽ efformatas subdito. Aliud. Cumini folia cum vino trita, in linteo subdito. Aliud. Radicem albam terito, & melle affusa ferue-

A ferue facito, & glandulam inde factam subdito. Aliud. Succũ silphij, & ficũ, mixta, ĩ glandẽ formata apponito. Aliud. Cucumeris syluestris semen tritũ eodẽ modo. Aliud. Fel tauri, nitrũ rubrum, netopon, cyclaminũ terito, & de singulis gallæ magnitudinem, de cyclamino vero plurimũ, melli ammisceto & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatũ, in aqua tritũ, ac linteo alligatũ apponito. Aliud. Myrrhã, salẽ, cuminũ, fel tauri, hæc melle subacta, ac linteo excepta subdito. Aliud. Grana cnidia triginta deligito, & tria Indici pharmaci oculorũ, quod piper vocat, & alia tria de rotũdis. Hæc tria in vino veteri trita, & oleo dulci diluta ac subacta, lanaq; excepta subdat, & vrina eluat. Aliud. Tithymali succũ
B melle subactum, ac linteo exceptum apponito. Aliud. Scillæ radicem longitudine digitorũ sex sumito, & duob⁹ digitis lana obuolutis subdito. Alia molliẽtia, à quibus aqua purgat, & sanguis ac mẽses ducunt, si nõ diuturni fuerint, & os vteri mollit. Narcissinũ, cuminũ Aethiopicũ, thus, absinthiũ, cyperũ: aliorũ quidẽ singulorũ ęquales portiones sumito, narcissini verò partes quatuor. Hæc trita & in glãdulã efformata, linteoq; crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminũ magnitudine tali, & florẽ æris magnitudine fabæ terito, melle subigito, & efformatã hinc glãdulã subdito. Aliud. Pulegiũ, myrrhã, thus, fel suillũ, melle subigito, & in glandulã efformata subdito. Alia acerba. Rhoẽ vino nigro subactũ
C apponito. Aliud. Cnicũ eodẽ modo præparatũ subdito. Aliud. Loti ramẽta eodẽ modo apponito. Aliud. Rhoem melle ammixto subdito. Alia molliẽtia. Sulfur, adipẽ, vitellũ oui, farinã, melle subige, & tepefacta in lana subde. Aliud. Pinguedinẽ anseris, adipẽ ouillũ, cerã albã, resinã, vnguentũ rosaceũ, tenui linteo excepta appone. Aliud. Medullã cerui & adipẽ liquefacito, & in lana apponito. Aliud. Adipẽ ouillũ aut caprinũ, & oui candidũ, rosaceo vnguẽto subactũ, ac lana exceptũ apponito. Quæ ad eluẽdos vteros infundunt. Grossos hybernos in aquam missos ad lentũ ignẽ coquito, & oleo ad decoctũ affuso eluito. Deinde verò malicoriũ, & gallã, & loti ramenta, in vino acerbo coquito, & hoc
D excolatũ infundito. Aliud. Fecẽ vini cõbustã in aquã mitte, & postea cũ aqua collue: deinde malicorio, myrti baccis, folijs rhois in vino coctis, vinũ excolatũ infunde. Aliud. Lentisci, saluiæ, hyperici folia, in vino nigro coquito, ac ĩfundito. Aliud. Si quid in vteris fuerit exulceratum. Butyrũ, thus, myrrham, resinæ parum, infunde. Aliud. Porrũ in aqua coquito, & excolatã aquã ad vinum ammixtam infundito. Aliud. Sambuci fructũ, anisum, thus, myrrhã, vinum sumito, & horũ succum infundito. Aliud. Brassicam in aqua coquito, & in brassicæ succo mercurialẽ coquito, modico lini semine adiecto, & postea excolatum infundito. Aliud. Myrrhæ acetabulum, thus, seseli, anisum, semen lini, netopũ, resinam,

ζέσας, βάλανον ποιήσας προσίθει. Ὀπὸν σιλφίου, καὶ σῦκον μίξας, βάλανον ποιέων, προσίθει. Σικύης σπέρμα τρίψας τὸν αὐτὸν τρόπον. Χολὴν ταύρου, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν, νέτωπον, κυκλάμινον, τρίψας τουτέων ὅσον κηκῖδα, τοῦ κυκλαμίνου δὲ πλεῖστον, μέλιτι ξυμμίξας προσίθει. Τοῦ * κρομμύου τὴν κεφαλὴν καθαίρειν ἐν ὕδατι τρίψας ἐς ῥάκος ἀποδήσας προσθεῖναι. Σμύρναν, ἅλες, κύμινον, χολὴν ταύρου, μέλιτι ταῦτα φυρήσας, ἐνθέντα πρὸς ῥάκος προσθεῖναι. Κόκκους ἐκλέξας οἷον τριάκοντα, καὶ τρίμματα μηδικοῦ φαρμάκου τὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὃ καλεῖται πέπερι, καὶ τῶν στρογγύλων ἕτερα. ταῦτα τὰ τρία τρίβων ἐν οἴνῳ παλαιῷ, λεῖα διεὶς, γλυκεῖ ἐλαίῳ ἀναφυρέων περὶ τὸ εἴριον περιθεὶς, προσθέσθω, καὶ διανιζέσθω οὔρῳ. Τιθυμάλλου ὀπὸν μέλιτι φυρήσας, ἐς ῥάκος ἐνθεὶς, προσιθέναι. Σκίλλης ῥίζαν ὅσον ἑξαδάκτυλον κατειλίξας τοὺς δύο δακτύλους, ἐρίῳ πρόσθες. Ἕτερα μαλθακτικὰ, ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται ὕδωρ, καὶ αἷμα, ἐπιμήνιά τε ἄγονται, ἢν μὴ πολύχρονα ἦ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσεται. Ναρκίσσινον, κύμινον Αἰθιοπικὸν, λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπειρον, τῶν μὲν ἄλλων ἴσον ἑκάστου, τοῦ δὲ ναρκισσίνου, μοίρας τέσσαρας, ἐπ᾽ ὀθόνιον ὠμόλινον ξυμμίξας, ταῦτα τρίψας, καὶ ποιήσας βάλανον, προσίθει. Κυκλαμίνου μέγεθος ὅσον ἀστραγάλου, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κύαμον τρίψας, καὶ μέλιτι δεύσας, καλῶς ποιήσας βάλανον προσιθέναι. Γλήχωνα, σμύρναν, λιβανωτὸν, ὑὸς χολὴν μέλιτι φυρήσας, καὶ ποιήσας βάλανον προσιθέναι. Ἕτερα στρυφνά. Ῥοῦν οἴνῳ μέλανι φυρήσας προσθεῖναι. Κνίκον τὸν αὐτὸν τρόπον ποιήσας, προσίθει. Λωτοῦ πρίσματα τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέειν. Ῥοῦν μέλιτι μίξας, προσθεῖναι. Ἕτερα μαλθακτήρια. Θεῖον, στέαρ, ὠοῦ λέκιθον, ἄλητον, μέλιτι φυρήσας, ταῦτα διαχλιαίνων, τὸ ἀποστάζων ἐρίῳ πρόσθες. Χηνὸς ἔλαιον, καὶ στέαρ μήλειον, κηρὸν λευκὸν, ῥητίνην, μύρον ῥόδινον, ῥάκος κατατείλας λεπτὸν προσίθει. Ἐλάφου μυελὸν καὶ στέαρ τήξας ἐν ἐρίῳ πρόσθες. Στέαρ οἰὸς ἢ αἰγὸς, καὶ ὠοῦ τὸ λευκὸν ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναφυρήσας ἐρίῳ ἀνασπογγίσας πρόσθες. Κλυσμοί. Ὀλύνθους τοὺς χειμερινοὺς ἐμβαλὼν ἕψειν ἐν ὕδατι ὑποκαίων ἡσυχῆ. Ἔπειτα ἀποχέας, ἔλαιόν τε ἐπιχέων κλύζειν. Μετακλύζειν δὲ σιδίοισι, καὶ κηκῖδι, καὶ λωτοῦ πρίσμασιν ἐν οἴνῳ ἑψῶν στρυφνῷ, ἀποχέων δὲ κλύζειν. Τρύγα κατακαίων, ἐς ὕδωρ βάλλε, ἔπειτα τῷ ὕδατι κλύζειν, μετακλύζειν δὲ σιδίοις, μύρτοις, ῥοῦ φύλλοις, ἀφεψῶν ἐν οἴνῳ. Σχίνου φύλλα, ἐλελισφάκου, ὑπερικοῦ ἑψήσας, ἐν οἴνῳ μέλανι. Ἢν ἑλκωθῇ δέ τι τῶν μητρέων. Βούτυρον, λιβανωτὸν, σμύρναν, ῥητίνην ὀλίγην, τουτέοισι χρὴ κλύζειν. Πράσα ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἀποχέων δὲ ὕδωρ οἴνῳ μίξας κλύζε. Ἀκτῆς καρπὸν, ἄνησον, λιβανωτὸν, σμύρναν, οἶνον, τῷ χυμῷ τούτων κλύζειν. Κράμβην ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐν τῷ χυμῷ τῆς κράμβης ἕψε τὴν λινόζωστιν, παρεμβάλλων λίνου σπέρμα μικρὸν, ἔπειτα ἀποχέας, κλύζε. Σμύρνης ὅσον ὀξύβαφον, λιβανωτὸν, σέσελι ἄννησον, λίνου σπέρμα, νέτωπον, ῥη-

Vet. Cod.

* κονδρίου

Vet. Cod.

ῥητίνην, μέλι, χηνὸς ἔλαιον, ὄξος λευκὸν τὸ Αἰγύπτιον, τουτέων ἑκάστου τὸ ἶσον τρίψας, διεῖναι οἴνου λευκοῦ κοτύλαις δυσὶ, ἔπειτα χλιαρῷ κλύζειν. Λινοζῶστιν ἐν ὕδατι ἑψήσας, ἀπηθήσας, σμύρνης ὀξύβαφον, λιβανωτοῦ νετώπου, ἶσον ἑκάστου μίξας, χλιαρῷ κλύζειν. Ἐλελίσφακον καὶ ὑπερικὸν, ἐν ὕδατι κλύζε. Ἀκτῆς καρπὸν, δαφνίδας, ἑκατέρου τὸ ἶσον, ἐν οἴνῳ ἕψαι, ἔπειτα τῷ οἴνῳ κλύζε. Γλήχωνα ἐν ὕδατι ἑψήσας, ἔλαιον περιχέας μεθ' ὕδατος κλύσον. Χηνὸς ἔλαιον ῥητίνην ξυντήξας, κλύσον. Βούτυρον, κέδρινον ἔλαιον παραμίξας ὀλίγον, μέλιτι διατήξας, κλύσαι τούτοις χλιαροῖς. Κύπειρον, σχοῖνον, κάλαμον, ταῦτα ἶσα τῇ σμύρνῃ μίγνυται, σισύμβριον οἴνῳ ἑψῶν κλύζειν. Σελίνου καρπὸν ἀννήσου σεσέλιος σπέρμα, μελάνθιον οἴνῳ ἑψήσας, κλύζειν. Κέδρον κρητικὴν ἐν οἴνῳ ἑψήσας κλύζε. Ἐχέτροσιν καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι κλύζε. Ἀργυρείου ἄνθος ἐν οἴνῳ καὶ ὕδατι κλύσαι. Ἐλατήριον ὅσον δύο πόσιας ὕδατι διεὶς, κλύσαι. Κολοκυντίδας ἀγρίας δύο, ἐν οἴνῳ ἢ γάλακτι ἑφθῷ ἀποβρέξας, ὅσον τέσσαρας κοτύλας ἀπηθήσας, κλύζε. Σικύης ἐντεριώνην ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι κοτύλαις τέσσαρσι, μέλι καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, κλύσαι. Τῆς θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας καὶ μέλι καὶ ἔλαιον διεὶς, ὕδατος κοτύλῃσι δυσὶ, κλύσαι. Ἐλλεβόρου ὅσον δύο κοτύλας, κλύσαι χλιαρῷ. Θλάσπιον ὅσον ὀξύβαφον μέλιτι παραμίξας, ὕδατος διεὶς ὅσον δύο κοτύλας, κλύσαι χλιαρῷ. Σικύης ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατος κοτύλῃσι πέντε, ἔλαιον παραμίξας, κλύσαι. Κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα, μέλι ἔλαιον ὑποδιεὶς κλύσαι. Ἢν φύσει φλεγματώδης ᾖ. Κνεώρου πόσιν τρίψας διεῖναι μελικρήτου κοτύλῃ αἰγινῇ, τουτέῳ κλύσαι. Ἢν δὲ χολώδης ᾖ, τῆς δάφνης ὅσον πόσιν τῆς εὐώδεος, ὅσον δραχμὴν. Σκαμμωνίης ὅσον πόσιν, τρίψας διεῖναι μελικρήτῳ, ἢ ἀπὸ σταφίδος ὕδατι, ὅσον κοτύλη ἀττική. Δαφνοειδέος πόσιν, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἢν φύσει ᾖ χολώδης τουτέῳ κλύσαι. Ἢν δὲ φλεγματώδης, κόκκους ἐκλελεγμένους, καὶ τοῦ τιθυμάλου ὀποῦ ὅσον πόσιν κλύζειν, ὡσαύτως καὶ κνεώρου καὶ μηκωνίου, ὡσαύτως ἑκατέρου τουτέων χρῆσθαι χρὴ, κλύζε δὲ ἢ κλυσμῷ πλέον, ἢ δυσὶ κοτύλαις. * Ὑποθυμιήσεις δὲ εἰσι κεκομμένα ταῦτα. Κηκίδα θυμιῆν, ἢ πρίσματα λωτοῦ, ἐλαίης φύλλοις ξηροῖς, κεκομμένοις, μίξας καὶ φυρήξας ἐλαίῳ ὑποθυμιῆν. Ἀνθρακιὰς ὑποβαλὼν κριθῶν ἄχυρα νοτερὰ ὑποβάλλων ὑποθυμιῆν. Ἀπ' ἀμφορέως ἐλαηροῦ τὸ ἐπίθεμα τὴν στοιβὴν ὑποκαίων, πρίσματος κυπαρίσσου ὑποβάλλων θυμιῆν. Σκαμμωνίην, σμύρναν, λιβανωτὸν, μύρον περιχέας, ὑποθυμιῆν. Ἄσφαλτον, κριθῶν ἄχυρα ξυμμίξας, ὑποθυμιῆν. Ἔλαιον φώκης ἀναδεύσας, ὑποθυμιῆν. Μελίην, κυπαρίσσου πρίσματα, κυπαίρου ῥίζαν, μύρον ῥόδινον δεύσας, θυμιῆν. Κάλαμον, κύπαιρον, βρυωνίην, βρύον, σελίνου σπέρμασι, ἄννησα μίξας ὁμοῦ, καὶ μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν.

*Ὑποθυμιήσεσι διακεκομμένα γλυκέα

Ῥητί-

sinã, mel, pinguedinẽ anseris, acetũ albũ Aegyptiũ, horũ singulorũ æquales portiões terito, & ĩ vini albi heminis duab⁹ diluito, & postea tepida ĩfundito. Aliud. Mercurialẽ in aqua coquito ac excolato, & myrrhę acetabulũ, thuris, netopi, singulorũ æquas portiões ammisceto, ac tepida ĩfundito. Aliud. Saluiã & hypericũ ĩ aqua coqto ac ĩfundito. Aliud. Sãbuci fructũ, & lauri baccas, æquis portionib⁹ ĩ vino coqto, deinde vinũ ĩfundito. Aliud. Pulegiũ ĩ aqua coquito, & oleo ad aquã affuso ĩmittito. Aliud. Pinguedinẽ anseris, & resinã, colliquefacta ĩfundito. Aliud. Butyrũ, oleũ cedrinũ modicũ, cũ melle liquefacito, & tepida ĩfundito. Aliud. Cyperũ, iũcũ rotũdũ odoratũ, calamum aromaticũ, pari portione myrrhæ ammisceto: & cũ his sisymbriũ in vino coqto, ac ĩfundito. Aliud. Semẽ apij, anisi, seselis, nigellã, ĩ vino coquito ac ĩfundito. Aliud. Cedrũ Creticã ĩ vino coctã infunde. Aliud. Bryoniã albã & myrrhã, ĩ aqua diluta ĩfunde. Aliud. Argẽti florẽ cũ vino & aqua ĩfunde. Aliud. Elaterij potiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas siue colocynthidas syluestres duas, ĩ vini aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac ĩfundito. Aliud. Cucumeris syluestris medulã palmi parui magnitudine, ĩ aquę heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuso ĩfundito. Aliud. Radicis thapsiæ duas potiones, & mel ac oleũ, ĩ duab⁹ aquę heminis diluito ac ĩfundito. Aliud. Veratri duas potiões ĩ duab⁹ aquæ heminis tepidę ĩfundito. Aliud. Thlaspios acetabulũ melle admixto, ĩ duab⁹ aquæ heminis diluito, ac tepidæ infundito. Aliud. Cucumeris syluestris magnitudinẽ palmi parui, in aquæ heminis quinq; coqto, & melle affuso infundito. Aliud. Grana cnidia sexaginta, oleo & melle diluta ĩfundito. Aliud. Si natura pituitosa fuerit, Cneori portionẽ tritã, in aquæ mulsæ hemina Aeginæa diluito, ac infundito. Aliud. Si biliosa fuerit. Daphnes potionẽ odoratę illius drachmę põdus, scãmoniæ potionẽ, terito, & ĩ aquæ mulsæ, aut aquæ vuæ passæ hemina Attica diluito. Aliud. Daphnoidis potionẽ eodẽ modo: & si biliosa fuerit, hæc ĩfunde. Si verò pituitosa, grana cnidia electa, & succi tithymali potionẽ ĩfundito. Silr ẽt cneoro, & peplo, vtrisq; his vti oportet. Immittito aũt cũ ĩfuso nõ ampliore q̃ duarũ heminarũ. Suffitus porrò sunt hęc cõtusa. Gallã suffito. Aliud. Ramẽta loti ad oleæ folia sicca cõtusa misceto, & oleo subacta suffito. Aliud. Prunas subijcito, & ordei paleis humidis ĩspersis suffitũ facito. Aliud. Sup ampliorę olearię operculo stœbẽ ĩcẽdito. Aliud. Cupressi ramẽta suffito. Aliud. Scãmoniã, myrrhã, thus, vnguẽto affuso, suffito. Aliud. Bitumẽ, & ordei paleas misceto, ac addita pĩguedine phocæ suffito. Aliud. Fraxinũ, cupressi ramẽta, cyperi radicẽ, vnguẽto rosaceo subacta suffito. Aliud. Calamũ, cyperũ, bryoniã, muscũ arboreũ, apij semẽ, anisum, simul mixta & vnguẽto rosaceo subacta suffito.

Aliud.

A B C D

A Aliud. Resinā siccā cineri feruido īspersam suffito. Aliud. Cinamomū, myrrhā, casiā, paribus singula portionib⁹ suffito. Aliud. Crocū ammixta myrrha, & musco, æquali cū croco portione suffito. Aliud. Calamū, cneorū, crocū, folia rosarū rubra suaueolentia trita & siccata ad crocū ammisceto, & styracem dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta & siccata, melle cocto modico subigito. Horū verò omniū suffitus sit oboli Attici pondus. Suffiant aūt super stercore bubulo. Formet aūt sterc⁹ velut acetabulū oleariū, habeatq; fundū tenue, & sit siccū. Ignis autē sit sarmētitius, ī quo stercus iaceat, & ex illo mulier insidēs cōtecta suffiat. Aliud. Galbanū, resinam, mannā, vnguēto rosaceo subacta suffito.

B Aliud. Panacis & cupressi ramenta, vnguento Aegyptio albo subacta suffito. Aliud. Cinamomū, nardū & myrrhā vnguēto rosaceo imbuta suffito. Aliud. Violæ albæ semē, cedri ramēta, & galbanū, melle subacta suffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phocæ subacta suffito. Aliud. Coaguli phocæ pelliculā cōtusam ac tritā, & spongiā, et muscū arboreum, trita simul mixta, atq; phocæ pinguedine excepta suffito. Aliud. Stercus caprinū, & pulmonē phocę, ac cedri ramēta suffito. Aliud. Stercus bubulum, cedri ramenta, & bitumē suffito. Aliud. Spinæ Aegyptiæ fructū, & cedri ramēta, & myrti siccæ folia: hæc trita & vnguento molli subacta suffito. Multa verò aromata in vnguentum inijcito. Aliud. Vinacea tusa trita, & cedri

C baccas, & resinā pin⁹, simul mixta & passo cocto subacta suffito. Fomēta. Sterc⁹ bubulū cōtusū ac cribratū, aceti dimidia mēsura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro fomento adhibeto. Postq̄ aūt fomentū adhibueris, lēticulæ decoctū bibēdū dato ac reuomendū. Et farinā sorbēdā, ac vinū īsup bibēdū. Postridie verò granū cnidiū deuorandū exhibeto. Sequēti die qđ vrinā cīet, hoc. s. Ciceris albi partes duas tritas, vuę passæ tertiā partē, affusa aqua ad dimidias coquito, deinde excolatā aquā per noctē sub dio exponito, & postridie bibēdā dato. Et de cætero saluiā ac lini semē, polēta ad ambo hęc ammixta, bis p diē in vini diluti heminis quatuor dato. Aliud.

D Olei heminas dimidias tres, foliorū sambuci manus plenæ mēsurā: hæc cocta ī craterē calidū fundito, & p testas calidas immissas fomētū facito, muliere in sella collocata, ac vestimētis cooperta. Aliud. Foliorū sambuci manus plenæ mēsurā, & myrti tātūdē ī aquā missa coqto, & ad excolatā aquā, ordei paleas inicijto, coquito, & linteo excipito, ac cū hoc fomētū facito, put maxime calorē ferre poterit. Aliud. Acetum, oleū, aquā, mel, hęc mixta valde feruefacito: deinde accepta vesica capiētē cōgiū, aut vtriculo ex tenui corio facto, infundito, & pāniculo laneo obuoluto, foueto. Quū aūt tepid⁹ fact⁹ fuerit pāniculus, aliū obuoluito. Aliud. Pini corticē, & rhois folia ī aquā cōiecta fortiter coquito: & ī excolata aqua

Ῥητίνην αὐτὴν ἐπὶ σποδὸν ἐπιβάλλων, ὑποθυμιῆν. Κινάμωμον, σμύρναν, κασίην, ἴσον ἑκάστου. Κρόκον μίσγοντα σμύρναν, τὸ βρύον, ἴσον τῷ κρόκῳ. Κάλαμον, κνεώρου, κρόκου, ῥόδων φύλλα ἐρυθρὰ τὰ ἡδὺ ὄζοντα τρίψας, καὶ ξηρήνας ξυμμίσγειν τῷ κρόκῳ, καὶ στύρακα ἥμισυ τοῦ κρόκου, ταῦτα λεῖα ξυμμίξας καὶ ξηρήνας, μέλιτι ἑφθῷ δεύσας ὡς ἐλαχίστῳ, τουτέων δὲ πάντων ξυμμεμιγμένων, ἔστω ἡ θυμίησις, ὀβολὸς ἀττικὸς σταθμός, ταῦτα θυμιῆν ἐπὶ βολβίτου, τὸ δὲ βόλβιτον πλάσσειν, οἷον ὀξύβαφον ἐλαιηρόν, τὸν πυθμένα δὲ ἐχέτω λεπτόν, ἔστω δὲ ξηρόν. τὸ πῦρ δὲ ἔστω κληματίνον, ἐφ' οὗ τὸ βόλβιτον κείσεται, ἐν τῷ ἐκείνῳ περιβᾶσα θυμιάσθω. Χαλβάνην, ῥητίνην, μάνναν, μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν. Πανάκεος καὶ κυπαρίσσου πρίσματα δεύσας μύρῳ Αἰγυπτίῳ λευκῷ θυμιῆν. Κινάμωμον, καὶ νάρδον καὶ σμύρναν μύρῳ ῥοδίνῳ δεύσας ὑποθυμιῆν. Λευκοΐου τὸν καρπὸν κέδρου πρίσματα, καὶ χαλβάνην μέλιτι ἀναφυρήσας, ὑποθυμιῆν. Αἰγὸς σπυράθους, καὶ λαγωοῦ τρίχας ἐλαίῳ φώκης δεύσας, ὑποθυμιῆν. Φώκης τῆς πιτύης τὸ δέρμα κόψας λεῖον, καὶ σπόγγον, καὶ βρύα ὁμοῦ λεῖα μίξας τῷ ἐλαίῳ τῆς φώκης περιποιήσας, ὑποθυμιῆν. Αἰγὸς σπυράθους καὶ φώκης τοῦ πνεύμονος, καὶ *κέδρου πρίσματα ὑποθυμιῆν. Βόλβιτον, κέδρου πρίσματα, καὶ ἄσφαλτον ὑποθυμιῆν. Ἀκάνθης Αἰγυπτίης καρπόν, καὶ κέδρου πρίσματα, καὶ μυρσίνης φύλλα ξηρῆς, ταῦτα ποιήσας λεῖα, μύρῳ τε ὀποβαλσάμῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν. Ἀρώματα ἐς μύρον ἐμβαλλόμενα ὑποθυμιῆν. Γίγαρτα κόψας λεῖα, καὶ κεδρίδας, καὶ ῥητίνην πιτυΐνην ὁμοῦ μίξας γλυκεῖ ἑφθῷ δεύσας ὑποθυμιῆν. Πυριήσιες. Βόλβιτον κεκομμένον, καὶ σεσησμένον, ὄξεος τὸ ἥμισυ, τοῦ ὀροβίου τὸ ἥμισυ ἐμβάλλων, πυριῆν βληχρῶς, ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, φακίον πίνειν, καὶ ῥοφεῖν καὶ ἀπεμεῖν, διδοῦναι ἄλητον, καὶ ἐπιπίνειν οἶνον, τῇ δ' ὑστεραίῃ, κόκκον διδοῦναι καταπότον. Τῇ δὲ ἑτέρῃ διουρητικόν, ἐρεβίνθους λευκοὺς δύο τρίψας, τῆς δὲ σταφίδος τρίτον, ἐπιχέας ἥμισυ ὕδατος ἐκεψεῖν, ἔπειτα ἀποχέας ἐς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῇ ὑστεραίῃ δοῦναι πίνειν καὶ τὸ λοιπὸν ἐλελίσφακον, καὶ τοῦ λίνου σπέρμα τουτέοις ἀμφοτέροις μίξας καὶ ἄλφιτον, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, κοτύλῃσι τέσσαρσιν. Ἐλαίου τρία ἡμικοτύλια, ἀκτῆς φύλλα *ὅσον χεῖρα πλείην. ταῦτα ἑψεῖν ἐγχέας ἐς κρατήριον θερμὸν πυριῆν ὀστράκοις θερμοῖς, ἐπὶ δίφρου ἐπικαθίσας, περικαλύψας τε ἱματίοις. Τῆς ἀκτῆς φύλλα ὅσον χεῖρα πλείην, καὶ τῆς μυρσίνης τὸ ἴσον ἐμβάλλων ἐς ὕδωρ, ἑψήσας καὶ ἀποχέας τὸ ὕδωρ, ἐμβάλλων κριθῶν ἄχυρα, ἑψήσας ἔμβαλλε εἰς ῥάκος, ἔπειτα τουτέῳ πυριῆν, ὡς ἂν δύνηται θερμότητα ἀνέχεσθαι μάλιστα. Ὄξος, ἔλαιον, ὕδωρ, μέλι κεράσας, ταῦτα ἀνάζεσον σφόδρα, ἔπειτα λαβὼν κύστιν, χωρέουσαν ὡσεὶ χόα, ἢ ἀσκίον ὡς λεπτοδέρματον ἐγχέας, καὶ περιελίξας ῥάκει ἐρίων, πυριῆν. Ὁκόταν δὲ χλιαρὸν τὸ ῥάκος γένηται, ἕτερον περιελίσσειν. Τῆς πίτυος τὸν φλοιόν, καὶ τοῦ ῥοῦ τὰ φύλλα ἐμβάλλων, ἑψήσας ἰσχυρῶς, ἀποχέας τε τὸ ὕδωρ, καὶ κριθῶν ἄχυρον,

Vet. Cod.
*κέραος
*τὴν γυναῖκα

Vet. Cod. ἄχυρον, ἕψε ἔλαιον ἐπιχέας· ὁκόταν δὲ συνεψή-
σῃς ἐμβαλὼν εἰς ῥάκος, πυρία. Λωτοῦ πρίσματα
καὶ κυπαρίσσου, ὕδωρ ἐπιχέας καὶ ἔλαιον ἕψε, ἕως ἂν
ξυνεψήσῃς, ἔπειτα ἐμβαλὼν εἰς ῥάκος, πυρία.
Ἀρώματα ἐς τὸ ὕδωρ ἐμβαλλόμενα ἑψήσας ὅσον
χοίνικα, καὶ τῷ ὕδατι πίτυρα πύρινα ἑψήσας, τὸν
αὐτὸν τρόπον κηκίδα κόψας, καὶ ῥάμνου τὸν φλοιὸν
ἀφεψήσας ἰσχυρῶς, πίτυρα πύρινα φύρησον τῷ
ὕδατι, καὶ παράμιξον ἔλαιον. ἐπτὰ ἡμίοπτον ποιή-
σας ἄρτον ὅσον δὶ χοίνικα, ἐνδήσας ἐς ῥάκος, πυ-
ρία. Κράμβην καὶ πράσα ἀφεψῶν τῷ χυμῷ
ποίησον τὸν ἴσον τρόπον. Κριθῶν ἄχυρα συνε-
ψῶν, ἔλαιον ἐπιχέας, ἐς ῥάκος ἐνδέων, πυρία.
Στρύχνον, καὶ τῆς ἐλαίης τὰ φύλλα ἀφεψῶν, τὸν
αὐτὸν ποίει τρόπον. Καὶ ταῦτα δὴ, ἢν μὲν βούλῃ
ὑγροῖσι χρῆσθαι πυρία, ὡς γέγραπται. Ἢν δὲ βού-
λῃ ξηροῖς, ἄρτους ποιέων, καὶ ξηρόπτους, καὶ ἡμιόπτους,
πυρία. Πυρία δὲ καὶ ὀστράκοις εἰς ῥάκος ἐνειλίσ-
σων, καὶ αὐτοῖς τοῖς ῥάκεσι θερμαίνων, καὶ τοῖς φα-
κοῖς τοῖς ὀστρακίνοις, τὸ ὕδωρ ἐγχέων ζεσόν. Προ-
σίθει δὲ πρὸς τοὺς πόδας, τῆς ἴρεως τὴν ῥίζαν, κό-
πτων καὶ ἀφεψῶν τὸν αὐτὸν τρόπον πυρία. Ἢν ὕ-
δωρ ἐγγένηται ἐν τῇσι μήτρῃσι, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσ-
σω γίνεται, καὶ κακίω, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ κυΐ-
σκεται ἑκάστοτε, ἔτι δὴ μίνυθει μικρῷ πλέον. Ἐπει-
δὰν δὲ οὗτος ὁ χρόνος γένηται, καὶ διαφθείρῃ, καὶ ὕδωρ
ἐν αὐτῇ γίνεται πουλὺ, ταύτην δὲ χρὴ γαλακτο-
ποτέειν, καὶ τὸν μηκώνων πίνειν, ἕως ἂν κινῆσθαι ἄρ-
χηται τὸ ἔμβρυον. Ὡς ἐπιτοπουλὺ δὲ πρὸ τούτου
διαφθείρεται, καὶ ἐξαμβλοῦται, καὶ αἵματος ῥέουσιν
αἱ μῆτραι. Ταῦτα δὲ πάσχει, οὐδέν τι μᾶλλον ἐκ
πόνου, ἢ ἄλλως. Τοῦτο δ' ἂν γνοίης, ὅτι ὕδρωψ ἔ-
νεστιν ἀφάσσων τῷ δακτύλῳ. ὄψει γὰρ τὸ στόμα
αὐτέων, ἰσχνὸν καὶ ἀφανιζόμενον καὶ περίπλεον ὑγρα-
σίης. Ἢν δὲ αὐτῇ μὴ κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ἤδη κινού-
μενον μὴ διαφθείρηταί τε καὶ ἀποπνίγηται, ἥτε γα-
στὴρ ἡ νειαίρη ἐπανοιδέει, καὶ ἀλγέει ἀπτομένη ὥσ-
περ ἕλκεος, καὶ πυρετὸς αὐτὴν καὶ βρυγμὸς λαμ-
βάνει. Καὶ ὀδύνην ἔχει ἐς αὐτά τε τὰ αἰδοῖα, καὶ
τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶ-
νας, καὶ τὴν ὀσφὺν, ὀξεῖά τε καὶ ἀπερχνή. Ὁκόταν
ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν θερμῷ. Καὶ ὅπη ἂν ὀδύ-
νη λαμβάνῃ τῶν χλιασμάτων πειρώμενος ὅτι μά-
λιστα προσδέχηται προστιθέναι, καὶ φάρμακον πῖ-
σαι καθαρτήριον κάτω. Διαλιπὼν δὲ χρόνον ὅσον
ἂν δοκέῃ σοι καιρὸς εἶναι, καὶ πυριήσας, προστιθέναι
τῆς κυκλαμίνου, ἀποδήσας ὅσον πεσσὸν, ἐνθεὶς ἐς ῥά-
κος, καὶ τῷ μέλιτι δεύων, προστιθέναι πρὸς τὸ στό-
μα τῶν ὑστερέων. Καὶ τῆς κυπαρίσσου καταξύσας,
καὶ τέγξας ἐν ὕδατι, προστιθέναι ὡσαύτως. Ἐλάσ-
σω δὲ χρόνον καὶ διὰ πλείονος τοῦτο ὅσῳ μᾶλλον
δάκνει καὶ ἐξελκοῖ, καὶ μήλην ποιησάμενος κασσι-
τερίνην, καθιέναι. Καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως, καὶ
τῶν ποτημάτων πειρώμενος ὅτι ἂν προσδέχη-
ται, πιπίσκειν, καὶ ξυγκοιμᾶσθω τῷ ἀνδρὶ, ὡς μά-
λιστα τῶν καιρῶν παριόντων. Ἢν γὰρ ξυλλάβῃ τὴν
γονὴν, καὶ κυήσῃ, καὶ τέκῃ, ὑποκαθαίρεται, καὶ τὰ
πρόσθεν ὑπ' αὐτοῦ ξὺν αὐτῷ. καὶ ὧδε ἂν μάλι-
στα ὑγιὴς γένοιτο. Ἢν σκιῤῥωθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ
στόμα τρηχὺ γίνεται, καὶ τὰ ἐμμήνια κρύπτεται.
Ὁκόταν

aqua ordei paleas coquito, oleo affuso: vbi verò A
simul coxeris, linteo excipito ac foueto. Aliud.
Loti raméta & cupressi, aqua & oleo affuso co-
qto: deinde sic cocta linteo excipito, ac foueto.
Aliud. Aromata ĩ aquæ chœnicẽ cõiecta coqui-
to: & ĩ excolata aqua furfures triticeos coquito,
& foueto. Aliud. Eodẽ modo gallã cõtusam, &
rhãni corticẽ ĩ aqua coquito: & cũ aqua furfures
triticeos subigito, ac oleũ ammisceto. Postea se-
miassatũ panẽ duos chœnices habẽtẽ facito, lin-
teoq; excipito, ac foueto. Aliud. Brassicã & por-
rũ decoquito, & cũ succo eodẽ modo fomẽtũ
facito. Aliud. Ordei paleas coquito, oleo affuso,
& linteo excipito, ac foueto. Aliud. Solanũ &
oleę folia coquito, et eodẽ modo fomẽtũ facito.
Atq; hæc sanè, si qdẽ humidis vti volueris, p fo- B
mẽto, velut scripta sunt, adhibe. Si verò siccis, pa
nes parato & exassatos, & semiassatos, & cũ his
foueto. Sed & testis calidis linteo ĩuolutis foue-
to, itemq; cũ ipsis linteis calefactis: & cũ lẽticulis
vasis testaceis, feruẽte aqua ĩfusa, apponito autẽ
ad pedes. Aliud. Iridis radicẽ tũdito ac coquito,
& eodẽ modo foueto. Si aqua in vteris gignat,
mẽses pauciores fiũt & deteriores, & per lõgius
tps, & pgnãs est subinde p duos mẽses, aut paulò
amplius. Quũ aũt hoc tps aduenerit, & fœtũ cor
rũpit, & aqua multa ĩ ipsa gignit. Huic aũt lac bi
bendũ dare oportet, & peplũ, mecona dictũ, do
nec fœtus moueri inceperit. Plerunq; vero ante
hoc corrũpit, & p abortũ extrudit, & vteri san-
guine manãt. Hæc aũt patit nihilo magis ex la- C
bore, quam aliter. Hoc aũt cognoscere poteris q
hydrops inest, ex digiti cõtactu. Cõperies enim
osculũ ipsorũ gracile, & obscuratũ ac plenũ hu
miditate. Si verò nõ circa initia, sed dũ iã moue
tur, fœtus ipsi corrũpat ac suffocet, tũc & venter
imus intumescit, & ad cõtactũ dolet, velut vlce-
re psente: & febris ipsam ac dẽtiũ fremitus corri
pit. Et dolorẽ hẽt acutũ & vehementẽ, circa pu-
dẽda, & imũ ventrẽ, & lũbos, & laterũ mollitu-
dinẽ ac coxendices. Quũ sic habuerit, calida ip-
sam lauare oportet. Et qua parte dolor hæserit,
tepefactoria adhibere, experimento facto de eo
qđ maxime admittat: & pharmacũ deorsum pur
gãs bibẽdũ dato. Interposito verò tpe quantũ ti
bi sufficiẽs esse videbit, & collutione facta, & fo D
mẽto adhibito, cyclaminũ apponito, ita vt mel-
le subactã, & linteo exceptã deliges, & ad os vte-
rorũ apponas. Cupressi ẽt ramẽta ĩ aqua madefa
cta, eodẽ mõ apponito. Verũ hæc breuiore tpe,
& p lõgius tẽporis interuallũ, quãto magis mor
dẽt & exulcerãt. Et specillũ stanneũ paratũ im-
mittito, & digitũ eodẽ modo. Potiones quoq;
bibẽdas dato: experimẽtũ faciẽs quas libẽter ad-
mittat: & cũ viro dormiat, maxime opportuno
tpe psente. Si n. geniturã cõceperit, & pgnãs fa-
cta fuerit, ac pepererit, subexpurgant & q prius ĩ
ipsa fuerant, cũ ipso puerperij purgamẽto. Atq;
sic maxime sana fieri poterit. Si indurati fuerint
vteri, & os ipsorũ asperũ sit, & mẽses occultant.
Quum

A Quum vero apparuerint, velut arena sunt: & genitura hoc tempore non commiscetur. Si verò etiã digito contigeris, asperum cõperies os vterorum. Quum sic habuerit, cyclaminum terere oportet, & salem ac ficum crudã ammiscere, & cum melle efformata apponere: & fomẽto adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem, & brassicas coctas, & succum sorbeat, & calida lauetur. Si indurati fuerint vteri, & mẽses occultantur, & os ipsorum conniuet, & non cõcipit. Quũ sic habuerit, si digito contigeris, cõperies os asperum, & digitum non intromittit: & febris ipsam corripit, ac dentium fremitus. Et dolor habet imum ventrem, & laterum mollitudinem, & lumbos. Patitur autem hæc, si fœtus in ipsa corruptus fuerit putrefactus. Quibusdam verò etiam ex partu contingit. sæpe etiam aliter. Quum sic habuerit, multa calida ipsam lauare oportet: & fomentum adhibere. Quum autem recens lota aut fota fuerit, immisso specillo os aperito ac dilatato, & per digitum eodẽ modo, & velut in priore scriptum est apponito. Et potiones similiter bibendas dato: & eodem modo curato velut priorem. Si vteri ad latus allapsi fuerint, tussis detinet, & dolor sublatus, & vterus durus velut pila insidet, & ad contactum dolet velut ab vlcere. Et contabescit, & videtur peripneumonia esse, & conuellitur, & gibbosa fit. Et menses omnino nõ apparent. quibusdã vero prius conspecti, euanescunt. Tunc autẽ comparentes, debiles sunt ac pauci, aut deteriores q̃ antea: & genitura nõ fit hoc tempore. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato: & eo epoto, multa calida ipsam lauato: & ex tepefactorijs quod maxime admittit adhibito: & à quibus sanguis purgatur ea apponito: & lini semen tostum, tusum ac cribratũ, & peplum album, & saluiã cum polenta tenui, & caseum caprinum, sordibus & salis muria derasis: hæc misceto, vt casei sint partes duæ, reliquorum vero vna: polenta autem sit antiqua non salsa, & ieiunæ in vino bibenda dato. Vesperi vero cyceonem crassum melle affuso exhibeto, & ex potibus quemcunq; libenter admiserit bibendũ dato. Et frequẽter fomentũ adhibeto. Calidam

D vero aspergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito: & latus fascia lata deligato: & lac bubulum q̃ plurimum ad dies quadraginta bibendum prębeto. Cibis autem vtatur q̃ mollissimis. Morbus hic acutus est & lethalis: & paucæ etiamsi curentur ipsum effugiunt. Si os vterorum cõcludatur, durum fit velut grossus ficus. Et si digito contigeris, comperies durum ac cõtractum: & digitum non intromittit: & menses occultantur, & genituram non suscipit hoc tẽpore: & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & laterũ mollitudinem. Quandoq; etiã sursum procedit, & suffocat. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum præbeto, & multa calida lauato, & quę os molliunt apponito,

Ὁκόταν δὲ προφανῇ ὥσπερ ψάμμος, καὶ ἡ γονὴ *οὐ γίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. Ἢν δὲ καὶ ἐσαφάσσῃς τὸν δάκτυλον, τρηχὺ τὸ στόμα εὑρήσεις τῶν μητρέων. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, τῆς κυκλαμίνης χρὴ τρίψαντα καὶ ἁλὸς καὶ σύκου ὠμοῦ μίσγοντα, καὶ ἀναποιοῦντα μέλιτι, προστιθέναι, καὶ πυριήσαντα, κλύσαι τοῖσι καθαρτηρίοισιν. Ἐσθιέτω δὲ τὴν λινόζωστιν, καὶ κράμβας ἑφθὰς, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω, καὶ θερμῷ λουέσθω. Ἢν σκιῤῥωθῶσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια κρύπτεται, καὶ τὸ στόμα αὐτέων ξυμμύει, καὶ οὐ κυΐσκεται. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, ἢν ἐσαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, ὄψει τὸ στόμα τρηχὺ, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι, καὶ πυρετὸς αὐτὴν λαμβάνει, καὶ βρυγμός. Καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὸν κενεῶνα, καὶ τὰς ἰξύας. Πάσχει δὲ ταῦτα ἢν ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν σαπῇ τὸ ἔμβρυον. Ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἐκ τόκου γίνεται, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλως. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ πυριῆν. Ὅταν δὲ νεόλουτος ἢ νεοπύρητος ᾖ, τὴν μήλην καθεὶς, ἀναστομοῦν, καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα αὐτέων, καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως, καὶ προστιθέναι, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης γέγραπται, καὶ τῶν ποτημάτων ὡσαύτως πιπίσκειν. καὶ θεραπεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ καὶ πρότερον. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὰς πλευρὰς προσπέσωσι, βὴξ ἴσχει καὶ ὀδύνη, ὑπὸ τὸ πλευρὸν, οἷον σφαῖρα, καὶ ἀπτομένη πονέει ὥσπερ ἕλκος. Καὶ καταφθίνει, καὶ δοκέει περιπλευμονίη εἶναι, καὶ σπᾶται, καὶ φυγὴ γίνεται. Καὶ τὰ ἐπιμήνια ὅλως οὐ προφαίνεται. Ἐνίῃσι δὲ προφανέντα οἴχεται. Τότε δὲ γινόμενα ἀσθενέα τε καὶ ὀλίγα, ἢ κακίω, ἢ πρὸ τοῦ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται τουτέου τοῦ χρόνου. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι *κάτω ἐλατήριον, καὶ πίσας αὐτὴν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ὅτι ἂν μάλιστα προσδέχηται, προσίσχειν καὶ προστιθέναι, ὑφ' ὧν καθαίρεται αἷμα, καὶ λίνου σπέρμα φώξας καὶ κόψας, καὶ σήσας, καὶ τῶν μηκώνων τῶν λευκῶν, καὶ σὺν ἀλφίτοις λεπτοῖς, καὶ τυρὸν αἴγειον, περιξέσας τὸν ῥύπον καὶ τὴν ἅλμην, ταῦτα μίσγειν τοῦ τυροῦ δύο, ἓν δὲ τῶν ἄλλων. *τῶν δὲ ἀλφίτων ἑώλων ἀνάλτων, νήστει δίδου πίνειν ἐν οἴνῳ. Ἑσπέρης δὲ κυκεῶνα παχὺ μέλι ἐπιχέων, δίδου, καὶ τῶν πομάτων ὅτι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν καὶ *πυριῆν πυκνὰ, τῷ θερμῷ δὲ αἰονᾶν. Τῇ κηρωτῇ ἡσυχῇ μαλάσσοντα ἀπωθέειν ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, καὶ ἀναδεῖν τὸ πλευρὸν ταινίῃ πλατείῃ, καὶ γαλακτοποτεῖν τὸ βόειον γάλα ὅτι πλεῖστον ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα. Σιτίοισι δὲ χρήσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι. Ἡ δὲ νοῦσος, ὀξείη τε καὶ θανατώδης, καὶ ὀλίγαι καὶ μελεδαινόμεναι διαφεύγουσιν αὐτήν. Ἢν τὸ στόμα ξυμμύσῃ, γίνεται ἰσχυρὸν, ὥσπερ ἐρινεόν. Καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, ὄψει σκληρὸν καὶ ξυνεστραμμένον, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι, καὶ τὰ ἐπιμήνια ἀποκέκρυπται, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τὸν κενεῶνα. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω προσίσταται, καὶ πνίγει. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ προ-

Vet. Cod. *συμμίγεται.

*λύειν

*ἐν

*πιεῖν

Vet.Cod. καὶ προστιθέναι ἅπερ μαλθάσσει τὸ στόμα, καὶ τὴν μήλην καθιέναι, καὶ ἀναστομοῦν, καὶ τὸν δάκτυλον ὡσαύτως,* καὶ αἰονᾷν. Ὁκόταν οὖν μαλθακὸν ᾖ, προστιθέναι, ὁκόσα καθαίρει αἷμα, καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, πειρώμενον, ὅτι ἂν προσδέχηται, καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. Ἢν παραλοξῶνται αἱ μῆτραι, καὶ τὸ στόμα αὐτέων λοξὸν γίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια αὐτῇ τότε μὲν κρύπτεται, τότε δὲ προφανέντα οἴχεται, καὶ οὐχ ὅμοια γίνεται, ἀλλὰ κακίω τε καὶ ἐλάσσω, ἢ πρὸ τοῦ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὴν ὀσφὺν, καὶ τὸ ἰσχίον, καὶ ἐφέλκει αὐτό: ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι ἐλατήριον, καὶ λούειν θερμῷ καὶ πυριῇν. Ὁκόταν δὲ νεοπυρίητος ἢ νεόλουτος ᾖ, τὸν δάκτυλον ἐσαφάσσουσα, ἀπορθέτω καὶ παραθυνέτω τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα, καὶ τῶν ποτημάτων δίδου, πειρώμενος, ὅτι ἂν μάλιστα προσδέχηται. Σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι, καὶ σκόροδα ἐσθιέτω, ἑφθὰ καὶ ὠμὰ, καὶ ἀνδρὶ συγκοιμάσθω, καὶ ἐπὶ τοῦ ὑγιέος ἰσχίου κατακείσθω. Τὸ δὲ ἕτερον πυριήσθω. Ἡ δὲ νοῦσος, δυσαπάλλακτος. Ἢν φυσῶσιν αἱ μῆτραι, ἥ, τε γαστὴρ αἴρεται καὶ φυσᾶται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου. Ἡ χροιὴ δὲ ἀειδὴς γίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ* ἀσθενεῖ, καὶ ἀλύει, καὶ ὁκόταν ἀνίστηται ἢ προσέλθῃ, ἐς τὴν ὀρθόπνοιαν αὐτὴν ἴσχει, καὶ ὅ, τι ἂν φάγῃ ἢ πίῃ, λυπεῖ αὐτὴν, καὶ στένει τε καὶ* δυσημεῖ μᾶλλον, ἢ πρὶν φαγεῖν. Πολλάκις δὲ καὶ πνίγεται. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ τῷ θερμῷ λούειν, καὶ πυριῇν. διαλιπὼν δὲ χρόνον τινὰ, προστιθέναι ὑφ' ὧν καθαρθείη, καὶ δηχθήσεται. Πυριῇν δὲ ὡς πυκνότατα τὸ* ὅλον σῶμα. Τότε δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα. Ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κακώδεα. Καὶ ποτήματα δίδου, ὅσα καθαίρει ὑστέρας* καὶ τὴν λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ τὸ γάλα πινέτω, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ πλευροῦ εἴρηται. Ἡ δὲ νοῦσος, χρονίη. Ἄλλη θεραπεία. Ἢν θρομβωθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα αὐτέων γίνεται οἷον ὀρόβων μεστὸν, καὶ ἢν ἐσαφάσσῃς, ὄψει ὧδε ἔχον, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται. Οὐδ' ἡ γονὴ κατέχεται. Ὁκόταν οὖν ὧδε ἔχῃ, τῆς κυκλαμίνου τὸν φλοιὸν περιλεπίσαντα, καὶ σκόροδον, καὶ ἅλας, καὶ σῦκον, καὶ μέλι ὀλίγον, ταῦτα τρίψας καὶ ξυμμίξας, ποιήσας βάλανον, προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τῶν ἄλλων προσθετῶν τῶν μητρέων τὰ προσήκοντα, ὁκόσα δηλαδὴ δριμέα ἐστὶ, καὶ ἐσθίει καὶ ὑφ' ὧν καθαίρεται αἷμα, καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, ὅσα ὑστέρας καθαίρει, καὶ* περιξύσας πάντα, καὶ περιελίξας* κύστιος δέρμα ἢ ὑμένας, διαξύειν τὸ στόμα τῶν μητρέων. Ἢν περιεστραφῶσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια οὐ γίνεται, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας. Καὶ ἢν ἐσαφάσσῃ τῷ δακτύλῳ, οὐκ ἂν δύναιτο τοῦ στόματος θιγεῖν τῶν μητρέων, ἀλλ' ἀνακεχώρηκεν ἰσχυρῶς. Ὁκόταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι, ὑφ' οὗ καθαίρεται ἄνω καὶ κάτω, κάτω δὲ μᾶλλον, καὶ πυριῇν τό

*κατ' *ἀσθμαίνει *διθυμεῖ *μὲν *ἐλαύνει *περιξύσαν *γυπὸς

nito, & specillum immittito ac aperito, & digitum similiter, & calidam aspergito. Quum autem molle factum fuerit, ea quæ sanguinem purgãt apponito, & ex potionibus dato, experimẽto facto, quam libenter admittat, & brassicam edat, & succũ eius sorbeat. Si vteri obliqui fiãt, etiam os ipsorum obliquum fit, & menses ipsi nunc occultantur, nunc prius apparentes euanescunt: & non similes fiunt, sed deteriores & pauciores q̃ antea, & genitura non fit hoc tempore, & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & coxam, & attrahit ipsam. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibẽdum dare oportet, & calida lauare, ac fouere. Vbi verò recens fota aut lota fuerit, digito immisso os vterorum corrigat ac dirigat, & odoratorum suffitum admittat, & ex potionibus dato, iuxta experimentum, quam libenter suscipit. Cibis autem vtatur mollibus, & allia edat cocta ac cruda, & cũ viro dormiat, & in sanam coxã decumbat. Alteri verò fomentum adhibeat. Morbus autem difficulter cedit. Si inflati fuerint vteri, & venter attollitur ac inflatur, & pedes intumescunt, & cauæ faciei partes. Color vero deformis fit, & menses non fiũt, & genitura hoc tempore non fit, & anhelat, & anxia mœret: & quum surrexerit, aut progressa fuerit, erectæ ceruicis spiratio ipsam tenet: & quicquid ederit aut biberit, ipsam molestat, & gemit, & magis æger tristatur q̃ priusquam ederet. Sæpe verò etiam suffocatur. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgãs bibendum dato, & calida lauato, ac fomentũ adhibeto. Interposito verò tempore quodam, apponito ea, à quibus purgetur, ac non mordeatur. Frequẽtissime verò totum corpus foueto. Tunc autem & sub pudenda odorata suffiãtur: sub nares autem graueolentia. Et potiones dato quæ vteros purgãt, & ad locum compellunt. Et mercurialem edat, & lac bibat, velut de latere dictum est. Morbus autem non est diuturnus. Si sanguinis grumi in vtero coierint, os ipsorum velut eruo plenũ fit: & si attigeris, ita habere deprehendes: & menses non fiunt. Neque genitura retinetur, quàm diu sic habuerit. Quum igitur ita habuerit, cyclamini corticem detrahito, & allium, & salem, & ficum, & mellis parum terito ac permisceto, & glandulam hinc formatam ad vterorum os apponito: & alia vteris conuenientia medicamenta subdito, quæ videlicet acria sunt ac corrodũt, & à quibus sanguis purgatur: & de potionibus dato eas, quæ vteros purgant, & omnia circumradito: & vesicæ pellicula siue cuticula digitis obuoluta, os vterorum deradito. Si obtorti fuerint vteri, & menses non fiunt, & genitura non manet intus, & dolor habet imum ventrẽ, & lumbos, & laterum mollitudines: & si digito contigeris, os vterorum attingere non poteris, nam fortiter secessit. Quum sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, à quo sursum ac deorsum purgetur, magis tamen deorsũ: &

A B C D

A os ipsum ac vteros quàm maxime fouere, ac calida lauare bis in die, & de potionibus dato quã libenter susceperit pro experimẽto: & viro cõdormiat frequentissime, & brassicam edat. Si vteri commoti in loco nõ manserint, quò prolapsi fuerint, dolores exhibent, & inconspicui fiunt. Quandoq; verò eminent, velut sedes prolapsa. Et quum quidem supina decubuerit, in loco manent. Quum autem surrexerit, aut se inclinauerit, aut aliàs se commouerit, exeũt. Sæpe verò etiam quietem habent. Hanc quàm maxime quiescere oportet, & nõ moueri: & lectum ad pedes altiorẽ statui, & ijsdem vti, velut in superioribus: & cum acerbis infusis conspergere, & graueolentia suffire: sub nares autem odora-
B ta. Et malum punicum in medio per vmbilicũ perforatoq́, & in ipso picem quæ maxime congruat cum vino tepefacito, & non valde premẽs quàm penitissime apponito. Quum autẽ quid apposueris, lata fascia exceptum ex lumbis deligato, vt ne dilabatur, sed maneat & faciat quod expetitur: & peplum cum caseo, & polenta, bibendum dato, velut in allapsu ad latus dictum est: & ex potionibus quam maxime admiserit bibẽdam præbeto. Cibis autem mollissimis vtatur, & cum viro quàm maxime dormiat. Si hiauerit os vterorum magis quàm solet, mẽses plures fiunt, & deteriores, & humidiores, & per longius tempus, & genitura ipsam non contingit, neque intus manet, sed rursus foras effun-
C ditur: & si digito contigeris, os vterorum hians comperies: & impotentia ipsam corripit præ mẽsibus, & febris ac rigor, & dolor tenet imum ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem: patitur autẽ hæc maxime, si quid in ipsa fusum fuerit, & corruptum computruerit: patiuntur etiam ex partu, & aliæ aliter. Quum sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, à quo sursum purgatur, & quum dolor habuerit, tepefactoria apponere, & calida lauare, & interposito tempore, per infusa colluere, velut scriptum est in priore, & de potionibus dare quàm libentissime susceperit, & suffire quæ siccant. Edat autem polypos & mercurialem. Si leuigati fuerint vteri, & menses plures fiunt, & dete-
D riores, & humidiores, ac frequentiores, & genitura intus non manet, sed rursus exit: & si digito contigeris, comperies os leue. Et impotentia ipsam corripit præ mensibus, & febris ac rigor, & dolor imum ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem, maxime si quid in ipsa corruptum computruerit, & ex partu, & aliàs. Quum sic habuerit, curare oportet vbi dolor habuerit, velut scriptum est in priore. Si vteri ad ventrem nutauerint, dolor acutus & vehemens coxendices, & lumbos, ac laterum mollitudinem habet. Et crus claudicat. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibẽdum dare oportet, postridie verò suffire hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ folia probe contusa, &

τε* στόμα καὶ τὰς μήτρας ὡς μάλιστα, καὶ λούειν τῷ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ τῶν ποτημάτων, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πειρώμενος δίδου, καὶ ξυνευδέτω τῷ ἀνδρὶ, ὡς πυκνότατα, καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. Ἢν μὴ κατὰ χώραν μένωσι κινηθεῖσαι αἱ μῆτραι, ἔνθα δὲ περιπίπτουσιν ὀδύνας παρέχωσι, καὶ ἀφανέες γίνονται. Ὅτε δὲ ἐξίσχωσιν ὥσπερ ἕδρη. Ὁκόταν μὲν ὑπτίη κατακειμένη τύχῃ* κατὰ χώρην μένουσιν. Ὅταν δὲ ἀναστῇ ἢ ἐπικύψῃ, ἢ ἄλλοτι κινηθῇ, ἐξέρχονται. πολλάκις δὲ καὶ ἡσυχίην ἔχουσι. Ταύτην χρὴ ὡς ὅτι μάλιστα ἡσυχάζειν, καὶ μὴ κινεῖσθαι, καὶ τὴν κλίνην κεῖσθαι πρὸς ποδῶν ὑψηλοτέρην, καὶ τοῖσι αὐτέοισι χρῆσθαι, ὥσπερ ἐν τοῖσιν ἐπάνω, καὶ τοῖς στρυφνοῖσιν αἰονᾶν, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας τὰ εὐώδεα, καὶ* ῥοιὰν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ τρήσαντα μέσην, πίσσαν χλιήναντα ἐν οἴνῳ, ἥτις ἂν μάλιστα ἁρμόζῃ, καὶ μὴ* πιέζου λίαν προσιθεὶς ὡς προσωτάτω. ὁκόταν δέ τι προσίθῃς, ἐκ τῆς ὀσφύος ἐπαναδῆσαι ταινίῃ πλατείῃ ἀναλαβὼν ὡς ἂν μὴ ἐξολισθάνῃ, ἀλλὰ μένῃ, καὶ ποιέῃ τὸ* δοκέον, καὶ τῶν μηκώνων ξὺν τῷ τυρῷ, καὶ τοῖσιν ἀλφίτοισι πιπίσκειν, ὥσπερ ἐν τῇ πρὸς τὸ πλευρὸν προσπτώσει γέγραπται, τῶν ποτημάτων πειρώμενος ὅτι ἂν μάλιστα προσδέχηται πιπίσκειν. Σιτίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι χρήσθω, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ὡς ὅτι μάλιστα κοιμάσθω. Ἢν ἀναχάνῃ τὸ στόμα τῶν μητρέων μᾶλλον ἢ ὡς πέφυκε, τά τε ἐπιμήνια γίνεται πλείω, καὶ κακίω, καὶ ὑγρότερα, καὶ διὰ πλέονος χρόνου, καὶ ἡ γονὴ αὐτῆς οὐχ ἅπτεται, οὐδὲ ἐμμένει, ἀλλὰ πάλιν ἐκχεῖται ἔξω, καὶ ἢν ἐσαφάσῃς τῷ δακτύλῳ τὸ στόμα τῶν μητρέων, εὑρήσεις ἀνακεχηνὸς, καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐπιμηνίων, καὶ πυρετὸς, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίραν γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας, πάσχει δὲ ταῦτα μάλιστα μὲν, ἤν τι ἐν αὐτῇ χυθῇ, καὶ διαφθαρὲν σαπῇ, πάσχουσι δὲ καὶ ἐκ τόκων, αἱ δὲ καὶ ἄλλως. Ὁκόταν γοῦν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πιπίσκειν, ὑφ' οὗ ἄνω καθαίρεται, καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, τῶν χλιασμάτων προστιθέναι, καὶ τῷ θερμῷ λούειν, καὶ* διαλιπὼν κλύζειν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρας γέγραπται, καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, καὶ ὑποθυμιῆν ὁκόσα ξηραίνει, καὶ τῶν πολυπόδων ἐσθιέτω, καὶ τὴν λινόζωστιν. Ἢν λεανθέωσιν αἱ μῆτραι, τά τε ἐπιμήνια πλέω γίνεται, καὶ κακίω, καὶ ὑγρότερα, καὶ πυκνότερα, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, ἀλλὰ πάλιν ἐξέρχεται. Καὶ ἢν ἐσαφάσῃς τῷ δακτύλῳ, ὄψει τὸ στόμα λεῖον, καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐπιμηνίων, καὶ πυρετὸς, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη ἐς τὴν νειαίραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, μάλιστα μὲν ἤν τι ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν σαπῇ, καὶ ἐκ τόκου, καὶ ἄλλως. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, θεραπεύειν χρὴ, ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ὥσπερ ἐπὶ τῆς προτέρης γέγραπται. Ἢν αἱ μῆτραι κατὰ γαστέρα νεύσωσι, τὸ ἰσχίον ὀδύνη ἔχει, ὀξείη τε καὶ σπερχνὴ, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ σκέλος ἐπισκάζει. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι ἐλατήριον, τῇ δὲ ὑστεραίῃ ὑποθυμιῆν. Τῶν τε κριθέων χοίνικας δύο, καὶ ἐλαίης φύλλα κατακνήσας

Vet. Cod. *σῶμα

*ἡσυχῇ

*Τῶν ῥοιῶν

*πιέζει

*δέον

*μὴ

Vet. Cod. πυκνὰ, καὶ κνίδα κατακόψας καὶ σήσας, καὶ ὑο-
σκυάμου τριταῖα χοίνικος. ταῦτα μίξας, καὶ ἐλαίῳ
*καινῇ παραποιήσας ὅσον ἡμικοτύλιον ἐν χύτρῃ, *ὑπο-
θυμιᾷν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, τρὶς τῆς ἡμέρης.
Τῆς δὲ νυκτὸς, γάλα βοὸς, καὶ μέλι καὶ ὕδωρ πι-
νέτω, καὶ θερμῷ λουέσθω. Ην ἐς τὴν κεφαλὴν
τράπωσιν αἱ ὑστέραι, σημεῖον τόδε. Τὰς φλέβας
τὰς ἐν ῥινὶ, τάς τε ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀλγεῖν
*φησὶ *δοκεῖ. Ταύτην χρὴ λούειν θερμῷ πολλῷ, καὶ
κατὰ τῆς κεφαλῆς, δάφνην τε καὶ μυρσίνην ἐνε-
ψῶν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ τὴν κεφαλὴν
ἐγχριέσθω, καὶ ἐπιθυμιήσθω τὰ εὐώδεα, καὶ τὴν
κράμβην ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ἐπιρροφείτω. Ην
ἐς τὰ σκέλεα καὶ τοὺς πόδας τράπωσι, γνώσῃ
ἐν τῷδε. Τοὺς μεγάλους δακτύλους τῶν ποδῶν,
σπᾶται ὑπὸ τοὺς ὄνυχας. καὶ ὀδύνη ἴσχει τὰ σκέ-
λεα καὶ τοὺς μηρούς. Οκόταν ὧδε ἔχῃ, χρὴ λούειν
*πυκνὰ αὐτὴν, πολλῷ καὶ θερμῷ * καὶ πυριῇν, ὅ,τι ἂν μά-
λιστα προσδέχηται, καὶ ὑποθυμιῇν τὰ κακώδεα,
καὶ τῷ μύρῳ τῷ ῥοδίνῳ ἀλείφεσθαι. Ην γυνὴ
ὑστέρας ἀλγέῃ ἀσιτέουσα, καὶ πυρετὸς αὐτὴν,
καὶ ῥῖγος λαμβάνῃ, μήκωνος λευκῆς, ὅσον πεμ-
πτημόριον ἡμιχοινικίου, καὶ κνίδης καρποῦ τὸ ἴσον,
καὶ τυροῦ αἰγείου ὅσον ἡμιχοίνικα ξύσας, ὁμοῦ τε
μαλθάξας σὺν οἴνῳ παλαιῷ, ἔπειτα ἑψήσας,
διδόναι ῥοφάνειν. Ην ἐκ τόκου ῥοῦς λαμβάνῃ,
καὶ τὰ σιτία ἐν τῇ γαστρὶ μὴ ἐμμένῃ, ἀσταφίδος
χρὴ μελαίνης καὶ ῥοιῆς γλυκείης τὰ εἴσω τρίψαν-
τα, καὶ ἐρίφου πιτύην διεὶς οἴνῳ μέλανι, χρέο, τυ-
ρὸν ἐπιξύσας αἴγειον, καὶ ἄλφιτα πυρῶν πεφω-
σμένα ἐπιβάλλων, κεράσας εὔκρατον, δὸς πιεῖν.
*ταύτης Ην αἷμα ἐμέῃ ἐκ τόκου, τοῦ ἥπατος * ἡ σύριγξ
τέτρωται, καὶ ὀδύνη ἐς τὰ σπλάγχνα φοιτᾷ, καὶ
τὴν καρδίην, καὶ σπᾶται. Ταύτην χρὴ λούειν,
πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων, ὅ,τι ἂν
μάλιστα προσδέχηται προστιθέναι, καὶ πιπί-
σκειν ὄνου γάλα, ἐπὶ ἡμέρας πέντε. Μετὰ δὲ
ταῦτα μεταπιπίσκειν βοὸς μελαίνης, ἀσιτέου-
σαν ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. Ες δὲ τὴν ἑσπέ-
*τρίψαντα ρην, σήσαμον * τριπτὸν πιπίσκειν. Η δὲ νοῦσος
ἐπικίνδυνος. Ην γυνὴ διὰ παλαιοῦ μὴ κυίσκη-
ται τῶν ἐπιμηνίων ἐμφαινομένων, ὁκόταν ἢ τριταίη
ἢ τεταρταίη, στυπτηρίην λείην τρίψας, διεὶς μύ-
ρῳ εἰρίῳ ἀνασπογγίζων προστίθει, καὶ ἐχέτω κεί-
μενον ἡμέρας τρεῖς. Τῇ δὲ τρίτῃ ξύσας βοὸς χο-
λὴν, καὶ ἐν ῥάκει ἐπιθεὶς, διεὶς ἐλαίῳ τὸ ξύσμα
καὶ ἀναδεύσας προστίθει, καὶ ἐχέτω ἡμέρας τρεῖς.
*ἐξελέσθω καὶ τῷ Τῇ δὲ ἑτέρῃ * ἀνδρὶ ξυνελθέτω. Λίνον τὸ σχιστὸν
ταύτης τῆς καλάμης ὅσον δραχμίδα κόψας λε-
πτὰ, καταβρέξας τε ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ τὴν
νύκτα, ἔπειτα ἀπηθήσας χλιαίνων ἐν χυτριδίῳ,
εἴριον ὡς μαλθακώτατον ἐμβάπτων, τὸ μὲν προ-
στιθέναι, τὸ δὲ ἀφαιρέειν. Ην βούλῃ ὑστέρας καθῆ-
ραι, πρῶτον μὲν χρὴ ὑποθυμιῆσαι κριθὰς ἐν ἐλαίῳ
δεδευμένας, ἐπ' ἀνθράκων. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἴιος
χρὴ κρέας ἑψεῖν, κριθιδίῳ ἐξηθριασμένον. Τὸ
δὲ κρίθιον εἶναι ὅσον χόα, καὶ καθεψεῖν σφόδρα.
Επειδὰν δὲ ἑφθὰ ᾖ, ἀκροχλίαρα κατεσθιέτω, καὶ
τὸν ζωμὸν ἐπιρροφείτω. Τῇ δ' ὑστεραίῃ, λιβα-
νωτὸν καὶ γλήχωνα λεῖον ποιήσας ἀναδεύσας
μέλιτι

gallam contusam ac cribratam, & hyoscyami A
tertiam chœnicis partem : hæc mixta, & olei
hemina dimidia affusa, efformata, in olla per
dies quatuor, ter in die suffito. Noctu verò
lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & cali-
da lauetur. Si ad caput conuersi fuerint vteri,
signum hoc est. Venas in naso & sub oculis
dolere videtur. Hanc calida multa lauare opor-
tet, etiam in capite, lauro & myrto in aqua in-
coctis: & caput vnguento rosaceo illinatur, &
odorata subter suffiantur, & brassicam edat, &
succum absorbeat. Si ad crura, & pedes con-
uersi fuerint, ex hoc cognosces. Magnis pe-
dum digitis conuellitur sub vngues. & dolor
crura ac femora tenet. Quum sic habuerit,
multa calida ipsam lauare oportet, & fomen- B
tum adhibere quod maxime libenter admise-
rit, & subter suffire graueolentia, & vnguen-
to rosaceo vngere. Si mulier cibum auersans
vteros doleat, & febris ipsam ac rigor corri-
piat, pepli albi quintam dimidiæ chœnicis par-
tem, & seminis vrticæ tantundem, & casei ca-
prini rasi dimidiam chœnicem, simul cum vi-
no vetere mollito, deinde cocta sorbenda da-
to. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in ven-
tre non maneant, vuam passam nigram, & ma-
li punici dulcis grana trita, & coagulum hœ-
di, vino nigro diluito ac vtitor, ita vt caseum
caprinum derasum, & polentam tritici torrefa-
ctam adijcias, & bene temperata bibenda præ-
beas. Si ex partu sanguinem vomat, hepatis fi- C
stula sauciata est, & dolor ad viscera procedit,
& cor conuellitur. Hanc multa calida lauare
oportet, & tepefactoria quæ maxime admi-
serit adhibere, & asininum lac bibendum ad
dies quinque dare. Postea verò vaccæ nigræ lac
bibendum præbere, ita vt sine cibo degat, ad
dies quadraginta. Ad vesperam verò sesamum
tritum bibat. Morbus hic est periculosus. Si
mulier diu non concepit, mensibus apparenti-
bus tertia aut quarta die, alumen tritum vnguē-
to dilutum, lana exceptum apponito, & per tres
dies appositum habeat. Tertia verò die fel bouis
radito, & ramentum oleo dilutum ac subactum,
linteo exceptum apponito. Et tres dies appo-
situm habeat. Sequenti verò auferatur, & cum D
viro coeat. Ad vterorum morbum sedandum,
lini scissi vnà cum stipula pugillum tenuiter tu-
sum, in vino albo quàm iucundissimo per no-
ctem madefacito, deinde excolatum in ollula
tepefacito, & in eo lanam mollissimam tinctam
apponito, & vicissim priore detracta aliam sub-
dito. Si vteros purgare voles, primum qui-
dem ordeum oleo imbutum in prunis suffire
oportet. Postridie vero carnem ouillam coque-
re, cum ordei decocto sub dio per noctem ex-
posito. sit autem decoctum ordei congij men-
sura, & valde ipsas carnes coquito. Vbi verò co-
ctę fuerint, leuiter tepidas edat, & iusculum sor-
beat. Postridie autem thus & pulegium tritum,
melle

A melle subactũ, & lana exceptũ ad triduũ subdito. Si vteri ad sedem conuersi fuerint, & secessus secedere prohibuerint, dolores habent & lumbos, & imum ventrem, & ilia. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet, & lumbos fouere, & graueolentia suffire, & apponere quæ purgant & impellunt ipsos vteros, & bibenda dare ea quæ maxime admittit. Si vlceratum fuerit os vterorum aut inflammatum, myrrham & adipem anserinum, & ceram albam, & thus, in leporis pilis, qui sub ventre sunt misceto ac terito, & in lana mollissima apponito. Si secundæ decedere non possint, statim quidem à cibo abstinere oportet. Viticis autem folia trita in vino & melle, oleo affuso tepefa-
B cito, & heminæ mensuram bibendam dato. Si inflammati fuerint vteri, sambuci folia tenerrima in tritici recentis crassiore farina coquito, & leuiter tepida sorbenda dato. Si vteri transmoti fuerint, hederam siccissimam tritam, & linteolo tenui illigatam subdito, & pingue aliud nihil adhibeto. Bibendum verò dato triticum 13 recens, tenerumq́; & peplum tostum, & saluiam, & cyperum, & anisum. Hæc trita vino diluta cum surfuribus ordei bis in die dato, pro vice dimidiam heminam. Si menses constituto tempore non fiant, brassicæ folia, & rutam terito, postea paleas ordei chœnicis mensura madefacito donec flaccescant, & per noctem sub dio exponito. Mane verò in hemina inde ex-
C colata brassicam ac rutam diluito, & affuso oleo conquassato, & bibenda dato, postea polypum vino albo suffocatum edendum dato, & vinum ebibendum. Si verò volueris, pisces odoratissimos coctos edendos dato, & iusculũ sorbendũ. Si ex feruido & superficiario vlcere pudẽda fuerint exulcerata, myrti baccis in vino coctis pudenda colluat. Et postea mali punici dulcis putamina in vino coquito, & myrrham ac resinã simul mixta vino diluito, & intinctum in his linteum subdito. Si vrinæ stillicidium corripiat, cucumeris siue cucurbitæ os & fundum resecato, & subiecta pruna cucumim circumponito, & inspersa in ignem myrrha, mulierem super cucumim locato, ita vt summam cucume-
D ris partem quàm penitissime in pudendum indat, quo vapor plurimus in pudenda transmittatur. Et ex potionibus vrinã cientibus ieiunæ aliquas exhibeto. Si ad cor progressi vteri suffocẽt, & non decedant, porri semen tritum, & pulegium, in aquę cyathis tribus, & aceti albi cyatho vno, & mellis tertia cyathi parte diluito, tepefacito, & ieiunæ sorbenda dato. Si ex partu aut abortu rigor corripuit, iuniperi fructum & saluiam simul trita, in aceti albi cyatho diluito, & vini albi diluti poculum affundito, versato ac stare sinito. Mane verò excolato, & tepefactum bibendum dato. Si vteri inflati fuerint, & flatus in vtero fiat & dolor, saluiam & cyperum tusa madefacito per noctem, & mane excolato,

μέλιτι εἰρίῳ ἀνασπογγίζων, προστίθει, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἢν δὲ ἐς τὴν ἕδρην τράπωσι, καὶ τὰ ὑποχωρήματα κωλύωσιν ὑποχωρέειν, ὀδύνας ἴσχουσι τήν τε ὀσφὺν, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἴξυας. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ αὐτὴν, τῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὴν ὀσφὺν, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, καὶ προστιθέναι ὁκόσα καθαίρει τε καὶ ἐλαύνει τὰς ὑστέρας, καὶ πιπίσκειν ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται. Ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα ἢ φλεγμήνῃ, σμύρναν καὶ στέαρ χήνειον, καὶ κηρὸν λευκὸν, καὶ λιβανωτὸν ἐν λαγωοῦ θριξὶ, τῇσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα, μίξας, καὶ λεῖα ποιήσας ἐν εἰρίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ προστιθέσθω. Ἢν τὰ ὕστερα μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, παραχρῆμα μὲν χρὴ ἀσιτέειν. Ἄγνου δὲ πέταλα λεῖα τρίψαντα ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι, ἔλαιον ἐπιχέας ἀναχλιήνας, δίδου πιεῖν, ὅσον κοτύλην. Ἢν φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι, τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ὡς ἁπαλώτατα ἐν πυρῶν κριμνοῖς ἑψήσας σηταν ίοις ἀκροχλιαρὸν δίδου ῥοφεῖν. Ἢν μετακινηθῶσιν αἱ μῆτραι, κισσὸν ὡς ξηρότατον τρίψας, καὶ λειότατον δήσας ἐς ὀθόνιον, προστιθέναι λιπαρὸν, καὶ προσφέρειν ἄλλο μηδέν. Πιεῖν δὲ διδόναι πυροὺς πρωκωνίας, καὶ μήκωνα ὀπτὴν, καὶ ἐλελισφάκον, καὶ κύπερον, καὶ ἄννησον. Ταῦτα τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ, καὶ τῶν κυρηβίων τῶν ἀπὸ τῶν κριθῶν, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐφ' ἑκάτερον ἡμικοτύλιον. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται ἐν τῷ καθεστηκότι χρόνῳ, κράμβης πέταλα, καὶ πήγανον τρίψας λεῖα, ἔπειτα ἄχυρα ἀπὸ τῶν κριθῶν ὅσον χοίνικα βρέξας ὡς ἂν τέγγηται, ἐξαιθριάσοι. ἕωθεν δὲ ποιήσας ὅσον κοτύλην διεῖναι τὴν κράμβην, καὶ τὸ πήγανον, ἔλαιον αὐτοῖς ἐπιχέας καὶ ἀναταράξας δοῦναι πιεῖν, ἔπειτα πουλύποδα πνίξας ἐν οἴνῳ λευκῷ, δὸς φαγεῖν, καὶ τὸν οἶνον ἐκπιεῖν. Ἢν δὲ βούλῃ τῶν ἰχθύων ἑψῶν τῶν εὐωδεστάτων, διδόναι ἐσθίειν, καὶ τὸν ζωμὸν ῥοφάνειν. Ἢν ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα, μύρτα ἑψήσας ἐν οἴνῳ, διακλυζέσθω αἰδοῖα. Ἔπειτα ῥοιῆς γλυκείης σίδια ἑψήσας ἐν οἴνῳ, καὶ σμύρνης καὶ ῥητίνης ὁμοῦ μίξας, διεὶς οἴνῳ, ὀθόνιον ἐμβάπτων, προστιθέναι. Ἢν στραγγουρίη λάβῃ, τῆς σικύης ἀποταμὼν τὸ στόμα καὶ τὸν πυθμένα, ἐπιθεὶς ἀνθρακιὴν, περιθεὶς τὴν σικύην τῆς σμύρνης *ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιπάσας καὶ περικαθίσας* ἐπὶ τὴν σικύην, καὶ ἐνθέσθω ἐς τὸ αἰδοῖον τὸ ἄκρον τῆς σικύης, ὡς ἐσωτάτω, ὅκως ἂν ἡ ἀτμὶς ὡς πλεῖστη ἐς τὰ αἰδοῖα ἀποπέμπηται, καὶ τῶν οὐρητικῶν πομάτων, διδόναι νήσει. Ἢν δὲ ἐς τὴν καρδίαν προσάμυναι πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ μὴ ἀφιστῶνται, πράσου καρπὸν τρίψας καὶ γλήχωνος διεὶς ὕδατος κυάθοις τρισὶ, καὶ ὄξεος λευκοῦ κυάθῳ, καὶ μέλιτος τρίτῳ μέρει κυάθου, χλιαίνων, νήσει δίδου ῥοφάνειν. Ἢν ἐκ τόκου ἢ τρωσμοῦ ῥῖγος λαμβάνῃ, ἀρκεύθου τὸν καρπὸν καὶ ἐλελισφάκου ὁμοῦ τρίψας, διεὶς ἐς ὄξους λευκοῦ κύαθον, ἐπιχέας τε ἐπὶ οἴνου λευκοῦ κεκρημένου κύλικα, κατελίξας, ἔασον κεῖσθαι. ἕωθεν δὲ ἀπηθήσας, χλιήνας πιεῖν δίδου. Ἢν ἀνεμώσιν αἱ μῆτραι, καὶ ἢν ἄνεμος ἐγγίνηται τῇ νηδύϊ, καὶ πόνος ᾖ, ἐλελίσφακον καὶ κύπερον κόψας τέγξαι τὴν νύκτα ἕωθεν ἀπηθήσας,

Vet. Cod.

* ξηρὰς κεκομμένης
* περὶ

Ve. Cod. ἀπηθήσας, τὸ καθαρὸν εἰς χύτρην ἐγχέας, κρίμνα πύρινα ἐμβαλὼν ὄξος λευκὸν ὅσον κύαθον, ἐπιχέας ὀπὸν σιλφίου ὅσον κύαθον, ἐμβαλὼν καὶ ἑψήσας ὠμότερον δίδου ῥοφάνειν. Ἢν ἐν τοῖς αἰδοίοις δυσοσμίη ἦ, καὶ κίων ἐγγίνηται, καὶ ὀδύνην ἔχῃ, τὴν μὲν ὀδύνην παύσει, σελίνου καρπὸς ἐν οἴνῳ διδόμενος νῆστει. τὴν δὲ δυσοσμίην, ἄνισον τὸν αὐτὸν τρόπον διδόμενον. Τὸν δὲ κίονα χρὴ ἀποτάμνειν. Ἢν ἕλκεα ἐγγίνηται ἐν τοῖσιν αἰδοίοισι, καὶ ξυσμὸς λαμβάνῃ, ἐλαίης φύλλα καὶ κισσοῦ, καὶ βάτου, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τρίψας, * ἐν οἴνῳ τε διεὶς παλαιῷ, ἔπειτα λαβὼν σάρκα ποταινίην περιθεῖναι καὶ καταπλάσαι τοῖσι φύλλοισι. Καὶ ἐχέτω τὴν νύκτα. Ἕωθεν δὲ ἐξελομένη μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψοῦσα, τῷ οἴνῳ διακλυζέσθω τὰ αἰδοῖα. Ἢν τὴν γονὴν μὴ δέχηται τῶν γυναικείων κατὰ φύσιν γινομένων, ἡ μῆνιγξ ἐπίπροσθεν τούτου γίνεται. Γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων. Γνώσῃ δὲ τόδε, ἢν ἐσαφάσσῃς τῷ δακτύλῳ, ἅψῃ τοῦ προβλήματος. Ταῦτα χρὴ πρόσθεμα ποιήσαντα, ῥητίνην καὶ ἄνθος χαλκοῦ, μέλιτι διεὶς, ὀθόνιον ἀρδαλώσας προσθεῖναι ὡς ἐσωτάτω ῥάμμα ἐνδήσας ἀπὸ τοῦ ἄκρου. Ὁκόταν γοῦν * ἐξάλληται τὴν μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, τῷ οἴνῳ χλιερῷ κλυζέσθω. Ἢν ἄσθματα λαμβάνῃ γυναῖκα, θείου ὅσον κύαμον, καὶ καρδάμου τὸ ἴσον, καὶ πήγανον, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ, ταῦτα τρίψας λεῖα, καὶ διεὶς ἐν οἴνῳ πίνειν δοῦναι νῆστει. Δεῖ δὲ τῶν σιτίων ἀπέχεσθαι, καὶ μὴ πυκνὰ ἐσθίειν. Ἢν τίκτουσα ἐξανεμωθῇ, ἧπαρ οἰὸς ἢ αἰγὸς ἐς τέφρην ἐγκρύψας, διδόναι ἐσθίειν ζωρότερον ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ οἶνον πινέτω παλαιόν. Ἢν τὰς ἰξύας ἀλγέῃ, ἄννησον, καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν πινέτω, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ὄστρακον παχὺ κατακαύσας, καὶ λεῖον τρίψας, καὶ ὀρίγανον ἑψήσας ἐν χηνὸς ἐλαίῳ λεῖον ποιῆσαι, καὶ ξυμμίξας τῷ ὀστράκῳ ἐν ὀθονίῳ, χλιαρὸν προσιθέσθω. Ἢν ξυμμύσωσιν αἱ μῆτραι, καὶ τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται, κολοκυντίδα ἀγρίην, καὶ φύλλον, κύμινον Αἰθιοπικὸν, νίτρον, ἅλας Θηβαϊκὸν, καὶ * νέβριν, καὶ ἄλευρον, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην. ἅπαντα ζέσας ταῦτα, ὁμοῦ τε μίξας λεῖα, ποιῶν βάλανον, προσιθέσθω. Ἢν πρὸς τὰ σπλάγχνα τραπεῖσαι πνίγωσιν, οἶνον κέδρινον, καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν, πινέτω, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται, χηνὸς ἔλαιον, καὶ νέτωπον, καὶ ῥητίνην ξυμμίσγουσα ἡ γυνὴ, προσθέσθω, εἰρίῳ ἀνασπογγίζουσα. Ἢν δὲ μᾶλλον τοῦ προσήκοντος ἔρχωνται, σούσινον καὶ βάτου γλῶσσαν ἐν εἰρίῳ προσιθέσθω. Ἢν μετακινηθεῖσαι προσπέσωσί που αἱ ὑστέραι, κριθὰς πτίσας λείας ξὺν τοῖς ἀχύροις * πρόσβαλλε, καὶ ἐλάφου κέρας οἴνῳ δεύσας, ὑποθυμίην τὰς ὑστέρας. Ἢν μὴ δύνηται * ἀποφυγεῖν, μαράθρου ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καὶ μέλιτι ἀναζέσαντα δοῦναι πιεῖν. Ἢν τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται, καὶ βούλῃ αὐτὰ κατασπᾶν, πυρῶν κρίμνα καὶ κριθὰς ἑψεῖν, ἔλαιον ἐπιχέαντα, εἶτα διδόναι ἐσθίειν. Ἢν φλεγμήνωσιν αἱ μῆτραι, κοτυληδόνος φύλλα, καὶ πράσα κρίμνοις ἐνεψῶν πυρίνοις, ἔλαιον

* λεία

* ἐξαγάγηται

* ἄπεβριν

* ἢ πρόμαλον

* ἀποφυσᾶν

colato, & purum cremorem in ollam fundito, A tritici farina crassiore adiecta, & aceti albi cyatho affuso, & succi silphij magnitudine fabæ addita, & cocta crudius sorbenda dato. Si in pudendis graueolentia fuerit, & columella nascatur, & dolor habeat, dolorem quidem sedabit apij semen, ieiunæ in vino datum. graueolentiam ve-
14 rò, anisum eodē modo datum. Columellam verò resecare oportet. Si vlcera fiant in pudendis, & pruritus corripiat, oleæ & hederæ & rubi & mali punicæ dulcis folia trita in vino veteri dilue, & postea carnē recentē folijs intege, & appone: & habeat subditā per noctem. Mane verò eximat, & myrtum in vino decoquat, & cū vino pudenda colluat. Si genituram non suscipiat, mensibus secundum naturā prodeuntibus, B membrana ante vteri os excreuit. Cōtingit etiā ex alijs causis. Cognosces autem hoc, si digitum admoueris, membranæ prætextum continges. Ad hæc medicamentum subdititi ū facere oportet. Resinam itaq; & æris florē melle diluito, & linteum ex his tinctum penitissime indito, filo ad extremam partem dependente illigato. Quū itaque hoc exiluerit, myrtum in vino coquito, & cū vino tepido eluatur. Si anhelationes corripuerint mulierem, sulphuris magnitudinem fabæ, & nasturtij tantundem, & rutam, & cuminū Aethiopicū, hæc trita & vino diluta, ieiunæ bibenda præbeto. Oportet aūt & à cibis abstinere, & non frequenter edere. Si pariens inflata fuerit, hepar ouillū aut caprinū calido cinere obru- C tum, edēdum dato meracius ad dies quatuor, & vinum bibat uetus. Si lumbos doleat, anisum & cuminum Aethiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon (potus id genus est) bibat. Si menses non fiant, testam crassam exurito ac terito, & origanum in pinguedine anseris coctum terito, & ad testam in linteum ammisceto, ac tepida apponito. Si vteri conclusi fuerint, & mēses non apparuerint, colocynthidem syluestrē, & silphij semen, cuminum Aethiopicum, nitrū, salem Thebaicum, adipem rhenalem, farinam, myrrham, & resinam. omnia hæc feruefacito, simulq; mixta ac trita in glandulam efformato, & apponito. Si vteri ad viscera conuersi strangularint, vinum cedrinum, & cuminum D Aethiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon bibat. Si menses non fiant, adipē anseris, & netopon, & resinā, mulier lana excepta subdat. Si verò magis q̄ conuenit prodeant, susinum, & raiæ linguam, in lana apponat. Si transmoti vteri aliquò allapsi fuerint, ordeū decorticatū tritū vnà cū paleis sume, & cū cornu ceruino vinū su-
15 bige, & hinc vteros suffito. Si flatū eijcere non possit, fœniculum vino & oleo ac melle feruefactū bibendū dato. Si menses non appareant, & velis ipsos detrahere, crassiorem tritici farinā & ordeum coquito, & oleo affuso edenda dato. Si inflāmati fuerint vteri, cotyledonis folia, & porrum, in crassiore tritici farina coquito, & affuso oleo

A oleo edendo dato. Si moti vteri aliquò allapsi 16
fuerint, & dolorem exhibuerint, oliuam im-
maturam, & lauri ac cupreßi ramenta, in aqua
coquito, & linteo excepta apponito. Si vterus
doleat, & ad vesicam fuerit dolor, porri semen
in aqua tritum ieiunæ bibendum præbe, & te-
pefactoria adhibe. Si vteri prominuerint, lotos
ipsos cum aqua tepida, & vino ac oleo illitos,
rursus intrudito, & ex lumbis deligato, & gra-
ueolentia suffito: & si vrinam emittere non po-
terit, calida lauato ac foueto, & cupreßi ramẽ-
ta suffito. Et potiones vrinam cientes biben-
das dato. Si fluxus fiat, acerba suffito, & ster-
cus asini derasum, lanæ illigatum subdito. sit
autem stercus siccum. Si in pudendis vlcera
B fiant, adipem bubulum illinito, & apponito,
& cum vino in quo myrtus cocta est colluito.
Si ex partu os vterorum fuerit exulceratum, flo-
rem rosarum tritum & vino imbutum, in pilis
leporinis apponito, & acerbis colluito. Si vte-
rus doleat, allij caput integrum, & nitrum to-
stum, & cuminum terito, & melle subacta sub-
dito, & calida lauetur, & subcalidam bibat. Si
ex feruido ac superficiario vlcere pudenda fue-
rint vlcerata, adipem bubulum, & butyrum,
& anseris adipem, ac susinum vnguentum mi-
sceto, & ex his pudenda illinito, & aqua tepi-
da colluito. Si vteri ascendentes suffocarint,
funiculum lucernarium accensum extinguito,
& naribus admoueto, quo fumum attrahat, po-
C stea myrrham vnguento dilutam, & lana exce-
ptam apponito: & resinam oleo dilutam biben-
dam dato. Si secunda non secedat, conyzam
tritam lana exceptam apponito, & in mortario
vino tritam bibendam dato. Si caput doleat, & 17
imum ventrem, & lumbos, bilis in vteris est.
Huic itaque pharmacum dare oportet, quod sur-
sum ac deorsum purgare potest, & calida laua-
re, & apponere quæ bilem purgant. Et anisum
ac nigellam vino diluito, & bibenda dato. Si
fluxus oboriatur, cancros fluuiales in vino suf-
focato, & vinum bibendum dato, & quæ sic-
cant suffito, & apponito. Si fluxus oboriatur,
porri pugillum in vino tritum bibendum da-
to: & siccis & acerbis vtatur. Si fluxus oboria-
D tur, muli stercus combustum, tusumq; ac cri-
bratum, vino dilutum bibat: reliquis autem eo-
dem modo vtatur. Si fluxus oboriatur, & iam
diuturnus fuerit, spongiam combustam ac tri-
tam, vino odorato dilutam, bibendam dato, &
per suffitus resicca, & quæ restringunt appone.
Si vteros purgare velis, nitrum, cuminum, al-
lium, & ficus terito, & melle subacta apponito,
& calida lauetur, & apothermon bibat. Si vte-
ros doleat, cyclamini radicem in vino ieiunæ
bibendam dato: & calida lauetur, & apother-
mon bibat. Si lac extinctum fuerit, reliqua qui-
dem eodem modo curato, fœniculi vero semen
bibendum dato, & radices fœniculi decortica-
tas, ac butyrum simul coquito. Quum autem
cocta

ἔλαιον ἐπιχέων, δίδου * ἐσθίειν. Ην κινηθεῖσαί Vet. Cod.
που προπέσωσι, καὶ ὀδύνην παρέχωσιν, ἐλαίης *πιεῖν
ψώρην καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου πρίσματα ἑψή-
σας ἐν ὕδατι ἐς ὀθόνιον ἐμβαλὼν, προσίθει. Ην
ὑστέρα ἀλγέῃ, καὶ πρὸς τὴν κύστιν ἡ ὀδύνη, πράσου
καρπὸν τρίψας ἐν ὕδατι, πιεῖν διδόναι νήστιδι,
καὶ χλιάσματα προσιθέναι. Ην αἱ μῆτραι * προ- *ἐξέχωσι
σέχωσι, περινίψας αὐτὰς ἐν ὕδατι χλιαρῷ, καὶ ἀ-
λείψας ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ, πάλιν ἐνδεῖναι, καὶ ἀναδεῖ-
σαι ἐκ τῶν ἰξύων, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, καὶ
ἢν μὴ δύνηται οὐρέειν, λούσας θερμῷ καὶ πυριή-
σας, ὑποθυμιήσας κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ
τῶν οὐρητικῶν ποτημάτων διδόναι πίνειν. Ην
ῥόος γίνηται, ὑποθυμιήσας στρυφνοῖσιν, ὀνίδα
περιξέσας, ἐνδήσας εἰρίῳ προσίθει. ἡ δὲ ὀνὶς ἔστω
ξηρή. Ην ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἕλκεα γίνηται, βόειον
στέαρ ἐπαλείφειν καὶ προσιθέναι, καὶ τῆς μυρσί-
νης ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, διακλύσαι. Ην ἐκ τόκου τὸ
στόμα ἑλκωθῇ, ῥόδων ἄνθος τρίψας λεῖον, οἴνῳ
δεύσας ἐν λαγωοῖσι θριξὶ, προσιθέναι, καὶ διακλυ-
ζέσθω τοῖσι στρυφνοῖσι. Ην τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ,
σκορόδων μόλυζαν, καὶ νίτρον ὀπτὸν, καὶ κύμινον λεῖα
ποιήσας, μέλιτι δεύων, προσίθει, καὶ τῷ θερμῷ
λουέσθω, καὶ ἐπίθερμον πινέτω. Ην ἀφθήσῃ τὰ
αἰδοῖα, στέαρ βοὸς, καὶ βούτυρον, καὶ χηνὸς ἔλαιον
καὶ σούσινον μίξας, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα τουτέοι-
σι, καὶ διακλυζέσθω χλιαρῷ ὕδατι. Ην προσιστά-
μεναι πνίξωσιν, ἐλλύχνιον χλιήνας, ἀποσβέσας,
ὑπέχειν ὑπὸ τὴν ῥῖνα, ὅκως ἂν τὸν καπνὸν ἕλκῃ,
ἔπειτα σμύρναν διεὶς μύρῳ, εἰρίῳ ἀναδεύσας προ-
σίθη, καὶ πιεῖν δίδου ῥητίνην ἐλαίῳ διέντα. Ην τὸ
χωρίον μὴ ὑποχωρέῃ, κόνυζαν τρίψας ἐν εἰρίῳ
ποιήσας πρόσθεμα προσιθέναι, καὶ τὴν * ἴγνυιν *ἴγδην
οἴνῳ διατρίψας δοῦναι πιεῖν. Ην τὴν κεφαλὴν
ἀλγέῃ, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας,
χολὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. Ταύτῃ γοῦν χρὴ δοῦ-
ναι φάρμακον, ὃ καθαίρειν ἄνω τε καὶ κάτω δύνα-
ται, καὶ λούειν θερμῷ, καὶ προσιθέναι, ὅσα χο-
λὴν καθαίρει, καὶ ἄνησον, καὶ μελάνθιον διεὶς οἴνῳ,
δίδου πιεῖν. Ην ῥόος ἐγγίνηται, καρκίνους πο-
ταμίους ἀποπνίξας ἐν οἴνῳ, τὸν οἶνον διδόναι πί-
νειν, καὶ ὑποθυμιῆν ὅτι ξηραίνει, καὶ προσιθέναι. Ην
ῥοῦς ἐγγίνηται, τῶν πράσων ὅσον δεσμίδ▪ τρί-
ψας ἐν οἴνῳ δίδου πίνειν, καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖ-
σι στρυφνοῖσι χρήσθω. Ην ῥοῦς ἐγγίνηται, ἡμιονίδα
κατακαύσας, καὶ κόψας λείην, διασήσας τε, διεὶς
οἴνῳ, πιπισκέτω, τοῖσι δὲ ἄλλοισι τὸν αὐτὸν τρό-
πον χρήσθω. Ην ῥοῦς ἐγγίνηται, καὶ πολυχρόνιος
ἤδη ᾖ, * σπόγγον κατακαύσας καὶ τρίψας λεῖον, οἴ- *ὄνειον
νῳ διεὶς εὐώδει, πῖσον, καὶ ὑποθυμιήσας, ξή-
ραινε καὶ προσίθει ὅτι ἂν ἀποστύφῃ. Ην καθῆραι
τὰς ὑστέρας βούλῃ, νίτρον, κύμινον, σκόροδον, καὶ
σῦκα λεῖα ποιήσας, μέλιτι δεύσας προσίθει, καὶ
θερμῷ λουέσθω, καὶ ὑπόθερμον πινέτω. Ην
ἀλγέῃ τὰς ὑστέρας, κυκλαμίνου τὴν ῥίζαν ἐν οἴνῳ
λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ
ὑπόθερμον πινέτω. Ην γάλα ἀποσβεσθῇ, τὰ
μὲν ἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον θεράπευε. πιπίσκειν
δὲ δίδου, τὸν καρπὸν τοῦ μαράθρου, καὶ τὰς ῥίζας
ἐπιλεπίσας, καὶ βούτυρον ἑψήσας ὁμοῦ. Οκόταν

Vet. Cod. δὲ ἑφθὰ ᾖ, ψύξας δὸς πιεῖν. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ ἱππομάραθρον, καὶ τὸ ἱπποσέλινον συνεψόμενα. Ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ, πράσα τρίψας διεὶς ὕδατι, δοῦναι πιεῖν, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ τῶν πράσων καὶ τῶν κραμβῶν ἐσθιέτω, συνεψοῦσα τοῦ κυτίσου τὰ φύλλα, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω. Ἢν γάλα ἀποσβεσθῇ πράσα τρίψας, διεὶς ὕδατι δοῦναι πιεῖν, καὶ θερμῷ λουέσθω, τὸν ἐλελίσφακον ἑψοῦσα, καὶ τῶν κεδρίνων ἢ τῶν ἀρκευθίδων παρεμβάλλουσα, ἀποχέουσα τὸν χυμὸν, καὶ οἶνον ἐπιχέουσα, πινέτω, ἐς τὰ λοιπὰ ἄλευρον ἐμβάλλουσα, καὶ βολβὸν, καὶ ἐλαίου μικρὸν ἐπιχέουσα, ἐσθιέτω. Καὶ τῶν δριμέων, καὶ τῶν ὀξέων, καὶ ἁλμυρῶν, καὶ ὠμῶν λαχάνων, πάντων ἀπεχέσθω. Τὸ δὲ κάρδαμον ἐν οἴνῳ πινόμενον, ἀγαθὸν, καὶ γὰρ τὸ γάλα καθαίρει, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν βούλῃ γυναῖκα κυῆσαι, καθῆρον αὐτὴν, καὶ τὰς μήτρας, ἔπειτα δίδου τὸ ἄνηθον ἐσθίειν νήστει, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν ἄκρητον, καὶ προστιθέναι νίτρον ἐρυθρὸν, κύμινον καὶ ῥητίνην μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ, πρόσθες, καὶ ὁκόταν τὸ ὕδωρ ἀποῤῥυῇ, τοὺς μέλανας πεσσοὺς προστιθέσθω μαλθακτήριον, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευνούτω. Ἢν βούλῃ ἔγκυον ποιῆσαι γυναῖκα, καθήρας αὐτὴν, καὶ τὰς μήτρας, προστιθέναι τῇσι μήτρῃσι ῥάκος, καταξηράνας ὡς λεπτότατον, καὶ μέλιτι δεύσας, καὶ βαλάνους ποιήσας, ἀποβάπτων ἐς ὀπὸν συκῆς, προστιθέναι, μέχρις* ἂν στομωθῇ, ἔπειτα δὲ μᾶλλον εἰσωθεῖν. ἐπειδὰν δὲ ἀποῤῥυῇ τὸ ὕδωρ διανιζομένη οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, συνευδέτω τῷ ἀνδρὶ, πινέτω δὲ, καὶ ὁκόταν μέλλῃ καθεύδειν, γλήχωνα ἐπὶ κεδρίνῳ οἴνῳ. Ἐκβόλιον ἐμβρύου καὶ μητρέων. Σικύου ἀγρίου τὸν ὀπὸν, ὅσον πόσιν ἐς μᾶζαν ἐμπάσασαν προσθεῖναι, προνηστεύσασαν ἐπὶ δύο ἡμέρας. Σταφίδος ἀγρίης ὅσον δύο δραχμίδας διεὶς ἐν μελικρήτῳ, δοῦναι πιεῖν. Πειρητήριον. Μόλυζαν σκορόδου ἀποξέσας, προσθεῖναι πρὸς τὰς μήτρας. τῇ δ' ὑστεραίῃ, τὸν δάκτυλον διεῖσα καὶ ἐσαφάσσουσα, σκοπείτω, καὶ ἢν μὲν ὄζῃ τὸ στόμα, εὖ ἔχει. εἰ δ' οὐ, πάλιν προστιθέσθω. Ἕτερον πειρητήριον. Νέτωπον ὀλίγον ἐν εἰρίῳ εἱλίξας, προσθεῖναι, καὶ ὁρῆν ὅθεν αὐτοῦ στόματος ὄζῃ. Προσθετά. Σκορπίου θαλασσίου τὴν χολὴν ἐς εἴριον ἐνελίξας καὶ ξηρήνας ἐν σκιᾷ προστίθει. Γλήχωνα ξηρὸν λεῖον ποιήσας, μέλιτι δεύσας, προστιθέναι ἐν εἰρίῳ. Σικύου σπέρμα, καὶ ὄστρακον κατακαύσας, οἴνῳ τε δεύσας, ἐν λαγωοῖσι θριξὶν, ἐν εἰρίῳ προστιθέναι. Στυπτηρίην Αἰγυπτίην εἰρίῳ κατελίξας, προστίθει. Κανθαρίδας οἴνῳ δεύσας ἐν εἰρίῳ προστίθει. Τὴν ἀρτεμισίην ποίην, οἴνῳ δεύσας προστίθει. Μελάνθιον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, εἰρίῳ προστίθει. Νεοτόκῳ. Ῥόδινον μύρον καὶ κηρὸν, ἐν εἰρίῳ, προστίθει. Βόλβιτον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας ἐν οἴνῳ δεύσας, ἐν εἰρίῳ προστίθει. Οἴνου λευκοῦ παλαιοῦ τὴν τρύγα κατακαύσας, καὶ* καταδεύσας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ τρίψας, ἐν* εἰρίῳ προστίθει. Χαλβάνην καὶ νέτωπον καὶ μίσυ ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Ἐλατήριον ὡς δύο πόσιας καὶ κηρίον ἐν οἴνῳ, ἐν ὀθονίῳ προστίθει. Βούτυρον καὶ στυπτηρίην, μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προ-

* ἀνὰ

* κατασβέσας

* ὀθονίῳ

tem cocta fuerint, frigefacito, ac bibenda dato. Commodum est etiam hippomarathrum & hipposelinum simul coctum. A Si lac extinctum fuerit, porrum tritum aqua dilutum bibendum præbe: & calida lauetur, & porrum ac brassicam edat, simul coctis cytisi folijs, & succum sorbeat. Si lac extinctum fuerit, saluiam, cedri aut iuniperi baccis adiectis, coquat, & ad diffusum succum, vinum affundat ac bibat, & ad cætera farina inspersa, additoq; bulbo, & modico oleo affuso, edat. Et acria, & acida, & salsa, ac cruda olera omnia vitet. Nasturtium verò in vino potum commodum est (nam lac purgat) & calida lauetur, & apothermon bibat. Si velis mulierem prægnantem fieri, ipsam & vteros purgato, postea farinam ieiunæ edendam dato, & vinum meracum insuper bibendum: & nitrum rubrum, cuminum, ac resinam, melle subacta in linteo subdito, & vbi aqua defluxerit, nigros pessos mollitorios apponat, & cum viro dormiat. B Si prægnantem facere voles mulierem, ipsam & vteros purgato: deinde linteum tenuissimum resiccatum, ac melle imbutum in glandes efformato, & in fici succo tinctas apponito, donec fuerint aperti. Postea verò magis intrudito. Vbi autem defluxerit aqua, vino & oleo colluta cum viro dormiat. Bibat autem & pulegium in vino cedrino, quum viro condormire volet. Medicamentum fœtum ex vteris pellens. C Cucumeris syluestris succum potionis mensura, in mazam conspersum apponito, vbi ad duos dies antea ieiunauit. Aliud. Staphidis syluestris pugillos duos, in aqua mulsa dilutos, bibendos dato. Experimentum fœcunditatis. Caput allij integrum derasum vteris apponito. Postridie verò digitum immittat, ac contingens consideret: & si quidem oluerit inde os, bene habet: sin minus, rursum apponat. Aliud experimentum. Netopum modicum in lana inuolutum apponat, & consideret an per os oleat. Alia subdititia medicamenta. Scorpij marini fel, in lana inuolutum, & in vmbra siccatum apponito. Pulegium siccum tritum, melle imbutum in lana apponito. Cucumeris syluestris semen, & testam combustam, vino subactam, cum pilis leporinis, in lana subdito. D Alumen Aegyptium, lana inuolutum apponito. Cantharidas vino subactas, in lana subdito. Herbam artemisiam vino subactam apponito. Nigellam in vino tritam, in lana subdito. Aliud, ad recens enixam. Vnguētum rosaceum, & ceram, in lana apponito. Bulbion ex tritico, tritum & vino subactum in lana subdito. Vini albi veteris fecem combustam, & vino albo extinctam ac tritam, in lana apponito. Galbanum, netopum, & misy, cum vnguento rosaceo, in linteo apponito. Elaterij potiones duas, & fauū cū vino, in linteo apponito. Butyrū & alumen melle subactum, in linteo subdito.

A subdito. Scammoniæ succum, & adipem, cum maza misceto, & vino imbuta, in linteo apponito. Si concipere nolit, misyos fabæ magnitudinem aqua dilutam bibendam dato, & per annum non concipiet. Si periculum facere velis in muliere, an prægnãs sit aut nõ, rubro lapide siue terra erithrea oculos sublinito. Et si quidem ingrediatur pharmacũ, prægnãs est, sin minus, nõ. Si prægnãti pudenda feruido & superficiario vlcere fuerint exulcerata, amygdala trita, & medullã bubulã in aqua coquito, & modica farina adiecta, pudẽda illinito, & baccarũ myrti decocto colluito. Si virgo ex lapide laborarit, semen radicis Aethiopicæ in vino veteri ad dies decẽ dato. Deinde ĩ aqua ad dies viginti, & bis ĩ die,
B multa calida lauato. Cataplasmata. Allium, portulacã, apium, loti, & cedri ramenta, trita simul mixta aqua mulsa diluito, & cataplasma hinc factũ imponito. Rubi folia, myrti folia, simul trita aqua mulsa diluito, & polenta ammixta subacta imponito. Sãbuci folia, myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodẽ modo apponito. Loti ramenta, mori folia, simul trita mixta, aqua diluta, cũ vua passa imponito. Suffitus. Ouiculæ aut capræ cornu tusum, & ordeum tostum ac fresum, oleo subigito, ac suffito. Cerui cornu, & oliuas nondum habẽtes oleum, simul trita mixta suffito. Rhoem rubrum, & polentam tostam, oleo subigito, ac suffito. Polentam & stercus bubulum, & paleas, oleo subigito ac suffito. Loti ra-
C menta, & rhois folia, & cupressi siccæ ramenta, vino nigro austero subacta suffito. Galbanum, mannam, & resinam, vnguento subacta suffito. Capræ cornu, & gallã, & adipem suillum, ac cedriam suffito. Terrã ex asinorum pedibus deradito, & stercus asininũ, cum vino nigro subigito, ac suffito. Collutiones. Folia myrti, & lauri, ac hederæ in aqua coquito, & cũ hac tepida colluito. Rhois, & mali punicæ, ac rubi folia, ĩ aqua mulsa coquito, & cũ ea excolata colluito. Sãbuci & lentisci folia in aqua coquito, & excolatã leuiter tepidã infundito. Fœniculi & brassicæ radices tusas in aqua coquito, oleo affuso, & postea cũ excolata colluito. Oenanthen, & cyperũ, & vuas passas, in aqua mulsa coquito, ac colluito.
D Malagmata. Maluã & fœnogræcũ in aqua feruefacito, & cũ excolata aqua leuiter tepida colluito. Cupressi ramenta & amaracum, in passo aqua tẽperato, coquito ac colluito. Serpillum & violæ albæ radicẽ, in aqua mulsa coquito, ac colluito. Hypericũ, & lentiscum, & baccas cedri in aqua coquito, & cũ leuiter tepida colluito. Fauũ, & butyrum, & resinam, & adipem anserinum, in aqua coquito, & colluito. Fomenta. Lolium tostum ac molitum, in posca meraciore coquito. postquam autem coxeris, linteo illigato, & foueto. Lentem tostam, decorticam, & in farinam crassiorem alicę similem redactam, in aqua coquito, & linteo illigato, ac foueto. Eruum eodem modo parato, ac foueto. Commoda est &

προσίθει. Ὀπὸν σκαμμωνίης καὶ στέαρ ἐν μάζῃ, Vet. Cod.
συναναμίξας οἴνῳ, δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προσίθει.
Ἢν μὴ θέλῃ κυΐσκεσθαι, μίσυος ὅσον κύαμον διεὶς
ὕδατι δίδου πίνειν, καὶ ἐνιαυτὸν οὐ κυΐσκεται.
Ἢν βούλῃ γυναικὸς ἐμπειρηθῆναι εἰ ἔστι παι-
δίουσα εἴτε καὶ μὴ, τῇ ἐρυθρῇ λίθῳ, τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ὑπαλεῖψαι, καὶ ἢν μὲν ἐσέλθῃ τὸ φάρμα-
κον, παιδίουσα γίνεται· ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἢν παιδίῃ
* ἀφθᾷ τὰ αἰδοῖα, ἀμύγδαλα λεῖα τρίψας, καὶ * ἄφθαι
βοὸς μυελὸν ἐν ὕδατι ἑψῶν, καὶ ἄλητον ἐμβα-
λὼν μικρὸν, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα, καὶ διακλύζειν
τῷ ὕδατι τῷ ἀπὸ τῶν μύρτων. Ἢν παρθένος λι-
θιήσῃ, τοῦ φύλλου διδόναι τῆς Αἰθιοπικῆς ῥίζης
ἐν σταθμῷ, ἐν οἴνῳ παλαιῷ, δὶς ἐπὶ ἡμέρας
δέκα, τὸ δὲ λοιπὸν διηθῶν ἐν ὕδατι ἐπὶ εἴκοσιν
ἡμέραις, καὶ λούειν δὶς τῆς ἡμέρης, πολλῷ καὶ θερ-
μῷ. Καταπλάσματα. Σκόροδον, ἀνδράχνην,
σέλινον, λωτοῦ* καὶ κέδρου πρίσματα, λεῖα ὁμοῦ * σπέρμα
μίξας, διεὶς μελικρήτῳ, κατάπλασμα ποιέων,
κατάπλασσε. Βάτου φύλλα, μυρσίνης φύλλα,
ὁμοῦ λεῖα διεὶς, μελικρήτῳ ξυμφυρήσας ἀλφί-
τοις κατάπλασσε. Ἀκτῆς φύλλα, μυρσίνης
φύλλα, τερμίνθου τὰ ἁπαλώτατα, τὸν αὐτὸν τρό-
πον κατάπλασσε. Λωτοῦ πρίσματα, συκαμίνου
φύλλα* ὁμοῦ λεῖα μίξας, διεὶς ὕδατι ἀσταφίδος * ῥοῦ φύλλα
κατάπλασσε. Ὑποθυμιήσεις. Οἰὸς* στέαρ, ἢ αἰγὸς * στέαρ
ξηρὰς κόψας, καὶ κριθὰς πεφωσμένας καὶ ἐρη-
ρειγμένας ἐν ἐλαίῳ δεύσας, ὑποθυμία. Ἐλάφου
κέρας, καὶ ἐλαίας τὰς μήπω ἐχούσας ἔλαιον, ὁμοῦ
λεῖα μίξας, θυμία. Ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν καὶ ἄλφι-
τα πεφωσμένα ἐλαίῳ δεύσας ὑποθυμία. * Ἀλ- * ἄσφαλ-
φιτον καὶ βόλβιτον καὶ ἄχυρα, ἐλαίῳ δεύσας, τον
ὑποθυμία. Λωτοῦ πρίσματα, καὶ ῥοῦ φύλλα, καὶ
κυπαρίσσου ξηρῆς πρίσματα, οἴνῳ μέλανι δεύ-
σας αὐστηρῷ ὑποθυμιῆν. Χαλβάνην, μάνναν, ῥη-
τίνην* μύρῳ δεύσας ὑποθυμιῆν. Αἰγὸς κέρας, * οἴνῳ
καὶ κικίδα, καὶ* στέαρ ὑὸς καὶ κεδρίαν, ὑποθυμία. Ὄνων * ὀστέα
τὴν ἐπὶ τῷ ποδὶ γῆν, ξύσας, καὶ ὀνίδας οἴνῳ μέ-
λανι δεύσας, ὑποθυμιῆν. Κλυσμοί. Μυρσίνης φύλ-
λα καὶ δάφνης καὶ κισσοῦ ἐν ὕδατι χλιερῷ κλύζειν.
Ῥοῦ φύλλα, καὶ ῥοιῆς,* καὶ βάτου, ἐν μελικρήτῳ ἀφε- * γλυκύης
ψῶν, ἀποχέων κλύζειν. Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα, καὶ
τῆς σχίνου ἀφεψῶν ὕδατι* ἀποχέας, ἀκροχλιήρως * ἔλαιον ἐ-
κλύζειν. Μαράθρου ῥίζαν κόψας, ἐν ὕδατι ἀφε- πιχέων
ψῶν, καὶ κράμβης ἐπιχέας ἔλαιον, ἔπειτα ἀποχέας
κλύζειν. Οἰνάνθην καὶ κύπερον, καὶ ἀσταφίδας ἀφε-
ψῶν ἐν μελικρήτῳ, κλύζειν. Μάλαγματι ἐν ὕδα-
τι ζέσας ἀποχέας τὸ ὕδωρ, ἀκροχλίηρον κλύζειν.
Κυπαρίσσου πρίσματα καὶ* ἀμάρακον ἐν γλυκεῖ * μαράκι-
κεκρημένῳ* ὕδατι ἀφεψῶν κλύζειν. Ἕρπυλον καὶ νον
λευκοίου τὴν ῥίζαν ἀφεψῶν ἐν μελικρήτῳ κλύζειν. * ὕδαρει
Ὑπερικὸν, καὶ σχῖνον, καὶ κεδρίδας ἐν ὕδατι ἀφεψῶν,
ἀκροχλίηρον κλύζειν. Κηρίον, καὶ βούτυρον, καὶ ῥη-
τίνην, καὶ χηνὸς ἔλαιον, ἐν ὕδατι ἀφεψῶν, κλύ-
ζειν. Πυριήσεις. Αἴρας φώξας καὶ καταλέσας,
ἕψε ἐν ὀξυκράτῳ ἀκρατεστέρῳ. ὁκόταν δὲ ἑψή-
σῃς ἐνδήσας εἰς ὀθόνιον. Πυριῆν. Φακοὺς φώξας
καὶ* περιπτίσας, καὶ ποιήσας ἄλευρα χονδρώδη, * περιπτά-
ὕδατι ἀφεψήσας ἐνδήσας εἰς ὀθόνιον προσίθει. σας
Ὀρόβους τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέων, πυριῆν. Ἀγαθὸν

Vet. Cod.

δὲ καὶ ὁ ἐλελίσφακος τὸν αὐτὸν τρόπον γινόμενος. Ἐλελίσφακον καὶ ὑπερικὸν ἀφεψῶν ἐν ὕδατι, ἐν τῷ ἀφεψήματι ἄχυρα κριθῶν ἑψήσας * ἐς ὀθόνιον, πυρία. Λωτοῦ πρίσματα καὶ κυπαρίσσου ἀφεψῶν ἐν ἀσταφίδος ἀποβρέγματι, ἐνδήσας ἐς ὀθόνιον, πυρία. Ἐλαίης φύλλα, καὶ μυρσίνης καὶ κισσοῦ, καὶ δάφνης ἑψῶν ἐν ὕδατι ἀποχέας τὸ ἀφέψημα, ἕψε ἐν αὐτέῳ ἄχυρα κριθῶν, ἔπειτα ἐνδήσας ἐς ὀθόνιον πυρία. Κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ κέδρου, καὶ πίτυρα * κριθῶν, ὁμοῦ μίξας ἐν ἀποβρέγματι ἀσταφίδος, φυρήσας καὶ ποιήσας ἄρτον, ὀπτήσας θερμὸν ἐς * ῥάκος * ἐνδήσας, πυρία. Λευκοΐου τὸν καρπὸν ἢ τὰς ῥίζας ἀφεψήσας ὕδατι, καὶ τῷ ὕδατι φυρήσας πίτυρα πυρῶν ἄρτον ποιήσας θερμὸν, ἐς ῥάκος ἐνειλίξας, πυρία. Τὸν ἕρπυλλον ἐν ὕδατι ἀφεψήσας, τῷ ἀφεψήματι πίτυρα πύρινα ἐμβαλὼν, τὸν αὐτὸν τρόπον πυρία. Σπόγγους θερμαίνων καὶ προστιθεὶς, καὶ εἰρίοισι μαλθακοῖσι, καὶ ῥάκεσιν ἐρεοῖσιν, καὶ ὀστρακίοισιν ἀγγείοισιν ὕδωρ ἐπιχέων, καὶ θυλακίοισι τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τῶν ἀφεψημάτων ἐγχέων, πυριῆν. Καθαρτήριον, ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τεκεῖν, κυῆσαι θέλῃς ποιῆσαι, σκέψασθαι χρὴ ἐν τοῖσι καταμηνίοισιν, ἤν τε χολώδης, ἤν τε φλεγματώδης ᾖ, γνώσῃ δὲ τόδε πρότερον, ψάμμον ἐμβαλὼν εἰς τὸν ἥλιον λεπτὴν ξηρὴν, ὁκόταν τὰ καταμήνια χέωνται, ἐν τῷ ἡλίῳ ἀποχέας τοῦ αἵματος, ἔα ξηρανθῆναι, καὶ ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα, χλωρὸν γίνεται. ἢν δὲ φλεγματώδης, οἷον μύξα. τουτέων οὖν ὁκότερον ἂν ᾖ καθήρας τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω ἤν τε κάτω δοκέῃσι δεῖσθαι, εἶτα διαλιπὼν ἡμέρας ὀλίγας, τὰς ὑστέρας καθαίρειν. Ὑστερέων πυρίαι. Ἢν σκληραὶ ἔωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ μὴ κυΐσκηται, οἶνον ὡς ἥδιστον ἴσον κεράσας, ὡσεὶ τρία ἡμίχοα Ἀττικὰ, καὶ μαράθρου ῥίζας, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ μαράθρου τετάρτην μοίρην, καὶ ῥοδίνου ἀλείμματος ἡμικοτύλην. ταῦτα ἐγχέας ἐς ἐχῖνον καινὸν, καὶ τὸν οἶνον ἐπιχέας, τοῦ δὲ ἐχίνου τρυπῆσαι τὸ ἐπίθεμα, καὶ ἐνθέντα κάλαμον πυριῆν. Τὸν δὲ κάλαμον σὺν τῷ ἐπιθέματι ἀφαιρέεσθαι. ἢν γὰρ ἄνευ τοῦ ἐπιθέματος ἀφαιρέῃς, καυθήσεται. Ἐπὴν δὲ πυριήσηται, τὴν σκίλλαν προστίθεσθαι, ὡς κάτω γέγραπται. προστίθεσθαι δὲ ἐς ἂν φῇ μαλακὸν εἶναι τὸ στόμα καὶ εὐρὺ, καὶ ἢν μὲν ἑλκωθῇ, καὶ φλυκταινωθῶσιν ἐν τῇ καθάρσει, ἢν μὲν ἄκρα τὰ χείλεα ἑλκωθῇ, ἄννησον καὶ χήνειον ἔλαιον ἐν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ τρίψας, ἐς εἰρίον ἐνειλίξας, σάρκα βοὸς λαβὼν παχυτέρην τοῦ μεγάλου δακτύλου ποδὸς, μῆκος δὲ ἓξ δακτύλων, χρίσας τῷ φαρμάκῳ περιελίξας τῷ εἰρίῳ τὸ φάρμακον ἀναπογγίσας, τὸ ἔσχατον τῆς σαρκὸς ὃ μέλλει ἔξω εἶναι, λίνῳ δήσας, ἔνθες τὸ ψιλὸν τῆς σαρκὸς, ἐς τὰς μήτρας, οὗ ἂν τὸ ἕλκος. * Γυναικεῖα καθαρτήρια. Ἢν μὴ προΐηται ἡ κάθαρσις, λαβὼν σικύης ἐντεριώνην, ὅσον τριώβολον, καὶ ἀρτεμισίην ποίην, καὶ λιβανωτοῦ ὀβολὸν τρίψας, ἐν μέλιτι μίξας ἐς εἰρίον ἐνειλίξας, πρόσθες πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, * τῆς ἡμέρης πεντάκις τοῦτο ποιῶν. Τὸ ἀμπέλιον τρίβων χλωρὸν ἐν μέλιτι, καὶ ἐς εἰρίον ἐνελίξας προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον. Τῆς κυπα-

ρίσσου

[Margin variants:] * ἐνδήσας ὀθονίῳ, * πυρῶν, * ἐρίου, * ἐνειλίξας, * ἢ, * ἅπαξ

& saluia eodem modo parata. Saluiã & hypericum in aqua coquito, & ordei paleis in decocto coctis, & linteo exceptis, foueto. A Loti & cupressi raměta ĩ vuæ passæ cremore coquito, linteoq; ipsa illigato ac foueto. Oleę, & myrti, & hederę, ac lauri folia, in aqua coquito, & in decocto, hordei paleas coquito: deinde linteo illigato, ac foueto. Cupressi ramenta & cedri, & ordei furfures, simul misceto, & in vuæ passæ cremore subigito, ac panẽ formato, & cũ hoc assato, calido in linteũ illigato, foueto. Violæ albæ semen, aut radices, in aqua coquito, & cũ aqua furfures tritici subigito, ac panẽ formato, cũ quo calido in linteũ inuoluto, foueto. Serpillũ in aqua coquito, & furfure triticeo in aquã coniecto, eodem modo foueto. Spõgias calefacito, & adhibeto, & B cũ mollibus lanis, & panniculis laneis, & vasis testaceis aqua infusa, & vtriculis eodem modo, & decoctionibus in vtres infusis, foueto. Purgatoriũ. Si mulierẽ parere non potentẽ, facere velis vt prægnans fiat, cõsiderare oportet in mẽsibus, an biliosa aut pituitosa sit. (Cognosces aũt hoc, arena tenui sicca ad solẽ cõspersa, & quũ menses prodierint, sanguine super arenã in sole effuso, ita vt ipsum siccari sinas: si enim biliosa fuerit, sanguis super arenã siccatus, pallidus fit: si verò pituitosa, velut mucus existit.) Horũ igit̃ vtrũ tandẽ fuerit, ventrem purgato, siue sursum siue deorsum purgatiõe opus habere visa tibi fuerit: postea paucis diebus interpositis, vteros purgato. Vterorũ fomenta. Si duri fuerint vteri, & nõ C cõcipiat: vinum q̃ iucundissimũ cũ pari aqua tẽperatũ, trium semicongiorũ Atticorum mẽsura, & fœniculi radices, & seminis fœniculi quartã partẽ, & vnguenti rosacei semiheminã. Hæc in vas nouũ fundito, & vinũ affundito. Vasis autẽ operculũ perforato, & imposita arundine foueto. Arundinẽ verò cũ operculo tollito. Si n. sine operculo abstuleris, exuretur. Postq̃ aũt fota fuerit, scillã apponito, velut infrà scriptũ est. Apponito aũt donec dixerit molle & amplum esse vterorũ osculũ. Et siquidẽ exulcerata fuerit, & pustulę in purgatione fuerint, si summa labia exulcerata fuerint, anisum, & adipẽ anserinũ, in rosaceo oleo terito, & in lana inuoluito, & accepta carne bubula, magno pedis digito crassiore, D sex digitorũ longitudine, ipsam pharmaco illinito, & lana exceptã inuoluito, & ad extremam carnis partẽ quæ foras spectat, filũ alligato, & reliquã in vteros indito, vbi est vlcus. Mensiũ purgatoria. Si nõ procedat mẽstrua purgatio, cucumeris syluestris internã partẽ põdere triũ obolorum, & artemisiã herbam, & thuris obolum terito, & ammixto melle in lana inuoluito, & ad os vteri apponito, quinquies in die hoc faciens. Aliud. Vitem viridẽ terito, & melle ammixto lana excipito, & eodẽ modo apponito. Aliud. Cupressi fructum, & cucumeris syluestris internam partem, & thus terito, & melle ammixto lana excipito, & eodẽ modo subdito. Aliud. Cu-

presi

A presi fructum & thus terito, & melle ammixto lana excipito, ac subdito. Aliud. Abrotoni obolos tres, cum melle lana excipe ac subde. Aliud. Elaterij obolum, & myrrhæ obolum terito, & cum melle lanæ inuoluito, ac subdito. Purgatorium, si mulier non concipiat. Tauri vrinam collige trium heminarum mensura. Deinde artemisiam herbam, aut parthenium, aut adiantum, & laurum uiridem, & cedri ramenta simul contunde. Deinde in effossa scrobe carbones accende. & imposita olla urinam tauri infunde, & contusa in mortario adijce: postea, sellam circumpone, artemisiam herbam, aut hyssopum, aut origanum impone, & muliere super hæc collocata, do-

B necsudet, foue. Vbi uerò sudarit, lana cum calida, & in lauacrum artemisiam & laurum immitte. Deinde subdititium medicamentum adhibe. Aut artemisiam, aut bulbium in uino albo tritum lanæ inuolutum subdat. Hæc ad tres dies faciat, & deinde cum uiro dormiat. Subdititium pharmacum ad conceptum faciens. Ex nitro & thure, cum melle glandem formato, & apponito. Aliud. Purgatorium molliens. Caricam coquito donec granula abijciat, & hanc expressam leuissime tritam in lana cum rosaceo unguento apponat. Aliud acrius. Brassicæ, rutæ, pares portiones tere, ac utere eodem modo. Aliud molle & purgatorium. Medullam anseris, aut bouis, aut cer-

C ui, magnitudine fabæ, affuso unguento rosaceo, & lacte muliebri terito, uelut molle pharmacum teri solet. Deinde ex hoc os uteri illinito. Aliud tepidum purgatorium. Anseris medullam magnitudine nucis, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ magnitudinem nucis. Hæc in unguento rosaceo ad lentum ignem liquefacito, & uelut ceratum facito, & deinde ex hoc tepido os uteri illinito, & pectinem madefacito. Aliud detrahens purgationem & sistens. Pæoniæ grana nigra, aut rubra, tria aut quatuor in uino trita bibenda dato. Si uerò magis detrahere voles, grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. Aliud purgans ac detrahens. Lauri baccas ad summum viginti,

D & seselis dimidium acetabulum, cum vino trita bibat. Aliud. Tauri fel tritum, trium semiobolorum Atticorum pondere, in vino ieiunæ bibendum dato. Et efformata quoque ex ipso catapotia deuoranda dato. Aliud. Farinam recentem, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, castorij obolum: hæc cum vnguento rosaceo trita apponat. Aliud purgatorium. Semen vrticæ, & maluæ succum, cum adipe anserino tritum subdat. Aliud. Si non purgata fuerit ex partu, floris farinæ quantum tribus digitis comprehendi potest coquito, & melle affuso, ventri velut cataplasma imponito, & bibendum dato. Aliud, quod vteros aperit & purgat. Cantharidas quinque aceto albo affuso terito,

& non

είασου τὸν καρπὸν, καὶ σικυώνης ἐντεριώνης, καὶ λιβανωτὸν τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ * τε μέλιτι ἐνελίξας ἐν εἰρίῳ, πρόσθες τὸν αὐτὸν τρόπον. Τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ τε μέλιτι ἐνελίξας, ἐν εἰρίῳ πρόσθες. Αβρότονον ὅσον τριώβολον τρίψας, ἐν μέλιτι ἐς εἴριον ἐνελίξας προςίθει. Ελατηρίου ὀβολὸν, καὶ σμύρνης ὀβολὸν τρίψας, καὶ μέλιτι ἐς εἴριον ἐνελίξας, προςίθει. Ην γυνὴ μὴ κυΐσκηται καθαρτήριον. Ταύρου οὖρον ξυλλέξαι ὅσον τρεῖς κοτύλας. ἔπειτα λαβὼν ἀρτεμισίην ποίην, ἢ παρθένιον, ἢ ἀδίαντον, καὶ δάφνην χλωρὴν, καὶ κέδρου πρίσματα, κόψον λεῖα * ὁμοῦ, εἶτα ὀρύξας βόθρον, ἐγκαύσας τε ἄνθρακας, καὶ ἐπιθεὶς χύτραν, ἐγχέαι τὸ οὖρον τοῦ ταύρου, καὶ ἔμβαλλε τὰ κεκομμένα ἐν ὅλμῳ, ἔπειτα περιθεὶς δίφρον, ἐπίθες τῆς ἀρτεμισίης ποίης, ἢ ὕσσωπον, ἢ ὀρίγανον. εἶτα ἐπικαθίσας τὴν γυναῖκα, πυρίησον ἕως ἂν ἱδρώσῃ. ὅταν δὲ ἱδρώσῃ, λοῦσαι θερμῷ, ἐς δὲ τὸ λουτρὸν ἐμβάλλειν τὴν ἀρτεμισίην, καὶ δάφνην. εἶτα πρόσθετον * ποιῆσαι. Η ἀρτεμισίην, ἢ βόλβιον ἐν οἴνῳ λευκῷ τρίψας εἰρίῳ ἐνειλίψας προςιθέσθω. Ταῦτα ποιέειν ἐφ᾽ ἡμέρας τρεῖς, εἶτα κοιμάσθω παρὰ ἀνδρί. Προσθετὸν κυητήριον. Ἐκ νίτρου καὶ λιβανωτοῦ βάλανον ποιήσας ἐν μέλιτι, πρόσθες. Προσθετὸν καθαρτήριον μαλθακτικόν. Ισχάδα λαβὼν ἕψησας, ἕως ἂν τὰς κεγχραμίδας ἀποβάλλῃ, τοῦτο ἀποπιέσας * ὡς λειότατον, προσθέσθω ἐν εἰρίῳ καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ. Ετερον δριμύτερον. Κράμβης, πηγάνου, ἑκάτερον ἴσον τρίψας, χρῶ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ετερον προσθετὸν μαλθακόν τε καὶ καθαρτήριον. Χηνὸς μυελὸν, ἢ βοὸς, ἢ ἐλάφου, ὅσον κύαμον παραχέοντα μύρου ῥοδίνου, καὶ γάλα γυναικὸς, τρίβειν ὥσπερ τὸ μαλθακὸν φάρμακον τρίβεται, εἶτα ὑπαλείφειν ἐκ τούτου τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ετερον χλιηρὸν καθαρτήριον. Χηνὸς μυελὸν ὅσον κάρυον, ῥητίνης σχινίνης, ἢ τερεβινθίνης, ὅσον κάρυον. ταῦτα τήξας ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ, καὶ ποιήσας ὥσπερ κηρωτὴν, εἶτα τουτέῳ χλιηρῷ ἐναλείφειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ τὸν κτένα καταβρέχειν. Καταστατικὸν καθάρσιος καὶ στατικόν. Γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας ἢ ἐρυθροὺς τρεῖς ἢ τέσσαρας, τούτους τρίβοντας ἐν οἴνῳ, δοῦναι πιεῖν. Ην δὲ μᾶλλον κατασπᾶσαι θέλῃς, τῶν μελανῶν κόκκων τῆς γλυκυσίδης τρίψας, τὸν αὐτὸν τρόπον δὸς πιεῖν. Ετερον καθαρτήριον καὶ κατασπαστικόν. Δαφνίδας εἴκοσι τὰς πλείστας, καὶ σεσέλιος ἥμισυ ὀξυβάφου, τρίψας μετὰ οἴνου, πινέτω. Ταύρου χολὴν ὅσον τρία ἡμιωβόλια ἀττικὰ τρίψας, ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν νήστει, καὶ περιπλάσσων καταπότια δίδου. Αλευρον σητάνιον, σμύρνης ὅσον τριώβολον, κρόκου τὸ ἴσον, καστορίου ὀβολὸν, ταῦτα τρίψαντα, μύρῳ ῥοδίνῳ προςιθέσθω. Ετερον καθαρτήριον. Κνίδης * καρποῦ, καὶ μαλάχης χυλὸν ἐν στέατι χηνὸς τρίψαντα, προσθεῖναι. Ην μὴ καθαρθῇ ἐκ τόκου, τῆς πάλης ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις ἑψήσας, μέλιτι ἐγχέαι καὶ συμπλάσαι τὴν * κοιλίην, καὶ δοῦναι πιεῖν. Υστέρας ἀναστομωτήριον τὸ αὐτὸ καὶ καθαρτικόν. Κανθαρίδας τρίβε πέντε, ὄξος λευκὸν παραχέων,

Vet. Cod. * ῥοδίνῳ μύρῳ δεῖς, καὶ

* ἐν ὅλμῳ

* αὐτῇ

* τρίψας

* καρπὸν

* πάλην

Vet. Cod. καὶ μὴ ὑγρὸν πάνυ ποίει, ἀλλ' ὡς ἐκμάσσεσθαι δάκτυλον, λαβὼν δὲ σύκε λευκοῦ πίονος, ἄνευ τῶν κεγχραμίδων καὶ τοῦ δέρματος, διπλάσιον ξυμμίξας μέρος τῆς κανθαρίδος, * τρυβίον ποιήσας, εἰρίω λεπτῷ κατελίξασα προσθέσθω. Καθαρτήριον. Ην ἐκ τόκε μὴ καθαρθῇ, τοῦ τριβύλλε ἐν οἴνω * πίνειν, τοῦτο δὲ καὶ τὰ καταμήνια καταῤῥήγνυσι, καὶ ἔμβρυον ἐκβάλλει. Μητρέων καθαρτήριον. Οκόταν παιδίε ἐναποθανόντος αἷμα ἐμμένῃ, κολοκυντίδα ἀγρίην τρίψας ἐν μέλιτι, λειχέτω, ἢ προσθέτω. Αἵματος καθαρτικόν. Αἷμα ἐξελάσεις ἐκ μητρέων, λευκοΐε καρπὸν τρίβων λεῖον, οἴνω διεὶς, διδόναι πίνειν. Αἷμα ὡσαύτως ἐξελάσεις ἐκ μητρέων. Ρεῦ τὸν καρπὸν, ὁκόταν ἐρυθρὸς ᾖ, τρίβων κόκκες ὅσον τριήκοντα χλωρὲς, καὶ κυνόροδα ἐρυθρὰ περιλέγων, τὸ ἐρυθρὸν * διδόναι πίνειν ἐν οἴνω. Οταν τὸ αἷμα ῥαγῇ, προσθετὸν καθαρτήριον. Ην τὰ γυναικεῖα μὴ φαίνηται, σύρακα, καὶ ὀρύγανον τρίψας λεῖα, καὶ ξυμμίξας, ἐπίχεον καὶ χηνὸς ἔλαιον, ἔπειτα προσιθέσθω. Προσθετὸν καθαρτικὸν, ὥς τε μήτρας ἐκκαθαίρειν, καὶ κενοῦν. Αψινθίε ῥίζαν τρίψας λείην, καὶ περιμίξας μέλι, προσθεῖναι σὺν ἐλαίω. Προσθετὰ ὑστερέων καθαρτικὰ ἀναστομωτήρια καὶ ὕδωρ ἄγοντα. Σκίλλας ὅσον ἑξαδάκτυλον τὸ μῆκος, παχέος δὲ ὡς ὁ μικρὸς δάκτυλος, τουτέε περιξύσας ὅσον δύο δακτύλους, λεῖον ποιήσας, κατελείξας τὸ λοιπὸν ἐν εἰρίω ῥυπαρῷ, καὶ τὸ μὲν ἀπεξεσμένον, πρὸς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἐᾶν προσκεῖσθαι ἡμέραν καὶ εὐφρόνην, λουσαμένη δὲ καὶ ἀφαιρεομένη, διανιζέσθω ὕδατι εὐώδει. Καθαρτικὸν μαλθακὸν, ὅπερ ὕδωρ ἄγει καὶ φλέγματα, χλωρά τε ὕφαιμα καταμήνια κατασπᾷ, ἢν μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. Μύρον ναρκίσσινον, κύμινον ὃ ἐσθιόμεν, σμύρναν τε καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, * κυπάρισσον, ἅλας, ῥόδινον, ἄλειφα, τῶν μὲν ἄλλων, χοῦν ἑκάστων, τοῦ δὲ ναρκισσίνε, τέσσαρας μοίρας, ἐπὶ ὀθόνιον ὠμόλινον ξυμμίξας ἅπαντα * καὶ ποιήσας βάλανον, ἢ περὶ τῷ πτεροῦ ῥάκος λεπτὸν περιθεὶς, καταδῆσαι καὶ ἐμβάψαι ἐς ἄλειφα λευκὸν Αἰγύπτιον, προσθεῖναι, καὶ ἐᾶν ὅλην ἡμέραν προσκεῖσθαι. Εἶτα λουσαμένη καὶ ἀφαιρεομένη, διανιζέσθω ἐν ὕδατι εὐώδει.

*ἴσως τρύβλιον

*λευκοῦ

*αὐτὰ τρίβων

*κύπαρον

*τρίψας

& non valde liquidũ pharmacũ facito, sed vt digitis effingi possit: & de ficu alba pingui, sine granulis & pelle, duplã cantharidũ partẽ ammisceto, & efformatam glandulã tenui lana inuolutã subdito. Aliud. Si ex partu non fuerit purgata, trifolium in vino albo bibẽdum dato, hoc etiam menses educit, & fœtus expellit. Aliud, purgãs vteros. Quum puero immortuo sanguis intus manserit, colocynthidem syluestrẽ in melle tritam delingat, aut subdat. Aliud, sanguinem purgans. Sanguinem ex vteris expelles, si violæ albæ semen tritum, vino dilutum bibendum dederis. Aliud, quod similiter sanguinem ex vteris expellit. Rhois seminis quum rubrum fuerit, grana viridia triginta terito, & rosas caninas rubras, rubicũdo ex ipsis delecto, in vino bibenda dato, quum sanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si menses nõ apparuerint, styracem & origanum terito, commisceto, & adipe anserino affuso apponito. Aliud, quod subditũ vteros purgat ac euacuat. Absinthij radicem tritam cum melle, cum oleo apponito. Subditiția vteros purgantia, aperientia, & aquam ducentia. Scyllæ frustum lõgitudine sex digitorum, & digiti parui crassitudine accipito, & de hoc duos digitos circunderadito ac leuigato, & reliquum lana sordida inuoluito: eam verò partẽ quæ circumrasa est, ad os vterorum subditam, per diem ac noctẽ appositam sinito. Postq̃ autem lauit & abstulit, aqua odorata colluatur. Aliud purgatoriũ molle, quod aquam & pituitã ducit, & pallidos ac subcruentos mẽses detrahit, si nõ diuturni fuerint, & os emollit. Vnguẽtum narcissinũ, cuminum quod edimus, myrrham, thus, absinthium, cupressum, salem, rosaceum oleum sumito. Et de alijs quidem singulis congium accipito, narcissini verò partem quartam: & omnia in glandem efformata, ac crudi lini linteo excepta subdito. Aut linteum tenue pennæ circundato ac deligato, & in oleo albo Aegyptio tinctum apponito, & tota die appositum sinito. Deinde vbi lauit & abstulit, aqua odorata colluatur.

A B C

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Natura Muliebri.

1 De Muliebri natura, *In homine aliquid esse diuinum, quod semper melioris causa sit Plato in conuiuio, atque in Epimenide scriptum reliquit, idq́ etiam ab Aristotele confirmatum fuit ij. de gener. animal. cap. j. & vij. Ethic. cap. xiij. At quod diuinum illud morbos efficiat, solus* Hippocr. *& in j. lib. progn. & hoc in loco videtur asseuerasse, nisi dicamus haudquaquam ipsum hoc fateri, diuinum illud causam morborum, vel potius pro diuino, causas quasdam latentes intelligat. Etenim & colores, inter causas morborum adnumerat, quos tamen quidquam efficere nemo dixerit, nisi prout colores substantias & formas sequuntur à quibus effectus prodeunt, Caluus & Cornarius videntur legisse,* ἐπὴν δὲ ἀναφρονήσῃ, *caterum vulgati habent,* κακοφρονήσῃ, *manuscriptus vero* καταφορήσῃ *vtrunque bonum.*

2 Et caput odoratis, *Apud veteres in consuetudine fuit caput vnguentare, quod ex Athenæo præsertim xv. dipn. intelligere licet, ad quam consuetudinem respiciens* Hippoc. *consulit, vt quæ sunt præfocationibus vteri obnoxia ab huiusmodi vnguentorum vsu abstineant, & potius locis muliebribus adhibeantur,*

adhibeantur, quam capiti vel naribus; nam cum proprietate quadam loci muliebres odoribus delectentur, eos siue supra, siue infra sint, prosequuntur, id autem an de loco moti faciant, aliàs disputaui.

3 Et graueolentia. *Codices vulgati, manuscripti & Caluus habent hanc partem deprauatam, quasi odorata inferioribus graueolentia sint naribus admouenda, quod cum falsum sit, & in curatione pernitiosissimum, ideo iure Cornarius transposuit, ὑπὸ τὰ αἰδοῖα τὰ κακώδεα, ἐς ὑπὸ τὰς ῥῖνας εὐώδεα. id est, sub genitalibus fœtida, naribus odorata.*

4 Et myrrham. *Quæ sit myrrha calonia nondum inuenire mihi licuit apud quenquam alium, quocirca vereor ne locus mendosus sit, cum Theophrastus, Strabo, Dioscorides, atque Plinius, qui copiosè de myrrha loquuti sunt, nequaquam huiusmodi myrrhæ, aut regionis, quæ ipsam ferat meminerint.*

5 Si autem vteri. *Contextus omnes græci habent, ἢν αἱ μῆτραι φλεγμαίνωσαι πληθῶσι, Caluus vertit, sin autem vuluæ inflammentur. Cornarius legit, & bene, ἢν αἱ μῆτραι φλέγματος πληθῶσι, At illud non est admodum facile intellectu, cur dixerit auctor, si menses albi non mordeant à cerebro defluere, sin mordeant à ventriculo. Ego quidem sic existimo, pituitam à capite per venas in vterum labentem, cum sit & suapte natura & ob caput frigida, minime permutari, quæ vero in ventriculo genita primo in iecur mittitur, deinde à iecore in vterum, necessario in ipso iecore incalescens, atque ichoribus biliosis commixta acrimoniam acquirit. Est vero grauis hic morbus, quoniam pituita poscit, vt ventriculus calefiat, acrimonia & corrosio refrigerantibus curatur.*

6 Si vteri ad medium. *Etsi omnes codices habeant, ἐς μέσον τῶν ἰξύων, tamen vt putem legendum esse ἰσχίων facit, & symptomatum natura, & modus curationis, qui quidem minimè conuenit; vbi vteri sursum repunt, sed vbi infra descendunt, hoc animaduertens Caluus, transtulit in medium coxarum & lumborum: ego vero coxendicum malui.*

7 Quum fluxus albus. *Codices vulgati habent simpliciter οἷον ἔξω, manuscripti veteres ὠὸν ἔξω, ita Cornarius & Caluus.*

8 Cùm conceperit & conceptus. *Si contextus omnes græcos videre placeat, certè hanc vocem διαβάλλῃ habent; quæ effecit, vt nec apud græcos sciatur, quid sibi velit auctor, nec interpretes vllam claram ediderint sententiam; quod non aliunde factum est, nisi quia vox ea deprauata est, & pro διαβάλλῃ, ἐκβάλλῃ substituere oportet. Hæc autem vox Hippocrati vsitata significat idem, quod latinis eÿcere. Et sensus est mulieres alioquin natura steriles interdum concipere, sed postmodum conceptum eÿcere, hoc est non perferre, neque maturare conceptum, cuius affectus & signa, & curationem docet auctor copiosè, & hìc, & in j. de morb. mulieb.*

9 Postea intermissis. *Hippoc. iij. de acutis, acetum dolores vteri inducere, & iccirco mulieribus minus, quam viris conuenire perhibuit, quocirca mirandum, cur adeo frequenter in curandis morbis muliebribus, acetum tam solum, quam alÿs commixtum, tam per os, quàm per vuluam adhibeat: nisi dicamus non simpliciter damnasse acetum in mulieribus, sed dixisse, conuenire minus quam viris. Illud quoque non paruam admirationem parit, vsque adeo frequenter cantharidibus vsum esse Hippocratem, cum sciamus eas esse venena, et præ cæteris vesicam mira quadam facultate exulcerare, nec non sanguinis mictum parere. Sed forsan optimè præparatas & commixtas, ita vt non offenderent exhibebat, aut dicendum est veteres in vsu quorumlibet remediorum multo audaciores extitisse, quam nos, & propterea in curandis morbis sæpius esse vota assequutos.*

10 Cùm in ventre. *Hìc codices omnes vulgati græci deprauati sunt, vbi scribitur, τὰς ὑστέρας πρὸς σῶμα; nam veteres manuscripti habent, τὰς ὑστέρας τὸ σῶμα παχῦναι, quam lectionem sequuti sunt Caluus & Cornarius, nec male. Hippocr. v. aphor. xlvj. scripsit, ÿs quæ præter naturam crassæ non concipiunt, vteros ab omento comprimi, hìc vero dicit à pinguedine omenti comprimi vteros, sicq́ genituram non suscipere; quòd veluti quadam explicatio est breuioris, quam habuit in aphorismis sententiæ.*

11 Et sepiæ. *In contextu manuscripto loco σηπίης legitur ὀπηθεὶς, sed magis placet sepiæ oua, quæ Plinius renes purgare, & vrinam mouere tradit, immo vero ipsemet Hippocr. in lib. de morbis mulieb. aliàs vtitur ÿsdem sepiæ ouis in varÿs vteri affectibus, qualia vero sint hæc oua, habetur apud Arist. v. de hist. anim. xÿ. & xvij.*

12 Et genitura hoc. *Vulgati codices græci, quos sequutus est Cornarius habent, ἡ γονὴ οὐ γίνεται, veteres manuscripti habent, οὐ συμμίσγεται, quam lectionem ego magis probaui, etsi vtranque sustineri posse non ignorem. Nam cum dixerit supra, menses veluti arenam esse, iure subiunxit, genituræ non commisceri quippe cum harena alÿs liquoribus vere confundi, & commisceri nequeat.*

13 Bibendum dato. *Contextus omnes habent, πυρὸς προκωνίας, Cornarius nescio quo spiritu transtulit triticum recens, nam πρόκωνα, seu προκώνια apud Pollucem sunt, τὰ ἐξ ἀφρύκτων κριθῶν ἄλφιτα. Erotianus vero ἄλφιτα προκώνια apud Atticos, quæ fiunt ex hordeo torrido vocata dicit. Gal. in linguis, farinas esse dicit ex nouis hordeis, vel secundum quosdam ex non siccatis sole, vnde πύρες προκωνίας, seu προκωνίης, malui interpretari triticum non tostum, & tenerum, siue vt interpretatur Gal. quod ante metam colligitur, nam huiusmodi triticum nondum probè exsiccatum est, sed medium quodammodo inter viride & aridum, cuiusmodi illud est, quod mox sectum, nec dum in*

massam, quæ ante triturationem fit, & κῶνος à Gal. dicitur dispositum est. Vnde etiam ἄλφιτα θρακώνια, scribit ea esse, quæ ante coni, siue metæ erectionem ex recentibus, & teneris hordeis fiunt.

14 Columellam vero. *κίων, & κιωνὶς, quod sit morbus faucium, quando vuula, vel Columella vocata intumescit, omnes norunt, at hoc in loco, videtur aliud genus esse morbi, qui pudendis muliebribus innascatur, atque Columellam prædictam æmuletur, nisi potius legendum sit κύων, est enim κύων vinculum illud, quo in membro virili præputium glandi colligatur, & à Celso lib. vij. cap. xxv. frænum vocatur, ad cuius similitudinem fortè, ab Hippocrate vocata est in mulieribus membrana illa præter naturam facta, quæ impedit, ne recipiatur semen, & de qua mox loquitur, nam & Hesychius morbum quendam κύνα, seu canem vocatum memorat, quod iurarem ipsum ex hoc loco accepisse, nisi sit κύ . . v morbus ille faciei, cuius meminit Gal. ij. de different. pulf. cap. iij. aut nisi velimus Columellam esse morbum illum, qui apud Paulum lib. vj. cap. lxx. cauda, seu κέρκος vocatur, ut etiam hoc in loco possit legi κέρκος, quemadmodum ἀράχνιον hoc loco nympham apud Paulum ibidem vocatam puto, immo Eusthathyus in lib. ξ Odysseæ etiam membrum muliebre canem vocatum testatur.*

15 Si flatum emittere. *In græcis omnibus codicibus scriptum habetur, ἢν μὴ δυνῶνται ἀποφυγεῖν, quæ verba quid sibi velint, vix quisquam diuinare possit, ideo non est mirum si Caluus & Cornarius varia, & omnia falsa confinxerunt. Ego vero puto textum corruptum esse, & loco ἀποφυγεῖν, legendum esse ἀποφυσᾶν, seu ἀποφυσεῖν, hoc est flatum eijcere, ad id enim efficiendum non est dubium, quin maxime conducat descriptum ab Hippocrate medicamentum.*

16 Si vteri moti. *Græcè ἐλαίης ψωρῶν, quæ sit ψωρὰ oleæ apud Hippocratem non est facile inuenire, etsi eadem vox etiam in ij. de morbis inueniatur. Scio tamen Erotianum corrigi ab Eustachio, atque vbi ait ψωρὰς ἐλαίης significare oliuam immaturam, & ob id asperam, eum legere ψώρας. Sed sicuti huiusmodi correctionem non respuo, ita vehementer dubito, an propriè oliuæ scabies sit ipsa oliua immatura, atque aspera. siquidem auctor est Plinius, cap. xxiiij. lib. xvij. scabiem esse communem omnium arborum morbum, gigniq; roribus lĕtis post virgilias, quod à Theophrasto accepit iiij. de hist. plant. cap. xvj. nisi forsan Hippocr. sic potuerit appellasse, quod vbi olea scabie laborat, fructus immaturos & asperos edat, vt Theophrastus de ficu perhibet, ex his quoque oliuis paratum esse oleum omphacinum, seu Omotribes, sicq; nomine scabiei oliuæ, vocari ab Hippocrate, quis non absurde putare posset.*

17 Et in mortario vino tritam bibendam dato. *Græcus codex excussus habet, ἐν τῷ ἴγδῃ οἴνῳ διατρίψας, in Vaticano legitur ἴγδῃ, quas ambas lectiones, & alias Caluus simul apposuit, vnde obscuriorem hunc locum fecit. Cornarius nescio qua ratione transtulit ignem, ego vero sequutus Vaticani lectionem transtuli, perinde ac si legatur, vt legendum puto, κατ' ἴγδην. idest, in mortario, quasi sensus sit, non modo coniZam apponendam esse, verum etiam in mortario cum vino tritam propinandam.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MORBIS MVLIEBRIBVS LIB. I.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Argumentum in lib. primum de morbis Muliebribus.

Quæcunque ad mulierum purgationes, præsertim suppressas, ad vteri gestationem, ad morbos, tum cognoscendos, tum curandos: ad puerperij purgamenta pertinent, quæ ad accelerandum extrudendumq́ue fœtum, ciendos menses, conceptionem iuuandam, lactisq́ue generationem comparandam præsidia conferunt, exactè prosequitur.

A DE muliebribus morbis sic sentio: Mulierem quæ non peperit, grauius & citius è mensibus ægrotare, quàm eam quæ peperit. Quum enim peperit, venulæ fluidiores sunt ad menses. Fluidas autem ipsas facit purgatio illa, quæ fit à partu. Et vbi hæc erumpit, vicinæ maximè ventri ac mammis corporis partes discinduntur: discinditur item reliquum corpus. (à quo verò hoc fiat, dictum est à me in natura pueri in partu.) Discisso autem corpore necesse est venas magis aperiri, & ampliores ac fluidiores ad menses fieri: itemq; vteros magis aperiri, nimirum puero per ipsos egresso, qui & vim & dolorem induxit. B Et quum hæc sic se habeant, mulier purgationem à partu experta, minus laboriose mensibus decurrētibus purgatur. Si verò etiam affectio aliqua mulieri, quę iam peperit accidat, vt menses venientes probe purgari non possint, facilius dolorem feret, quàm si non peperisset: assueti enim sunt vteri, & corpus idoneum vt impleatur, vtpote in ventre habenti, & simul multa amplitudo in corpore est. Maior autem fit etiam amplitudo vbi peperit, nimirum corpore discisso: & corpus in amplitudine existens, minus dolore affligitur, si non venæ superimpleantur, & nimium doleant. At verò ei, quæ non peperit, quum corpus non assuetum sit (si impleta fuerit, & fortius ac solidius

solidius

ΤΑ δὲ ἀμφὶ γυναικείων νούσων, ὧδε φημί. Γυναῖκα ἄτοκον ἐοῦσαν, ἢ τετοκυῖαν, χαλεπώτερον καὶ θᾶσσον ἀπὸ τῶν καταμηνίων νοσέειν. Ὁκόταν γὰρ τέκῃ, εὐροώτερα οἱ τὰ φλέβια ἐστὶν ἐς τὰ καταμήνια. Εὔροα δὲ σφιν ποιέει* ἡ λοχίη, κάθαρσίς τις ἐοῦσα, καὶ ἢν* καταρραγῇ τοῦ σώματος τὰ πλησιάζοντα μάλιστα, τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν μαζῶν καταρρήγνυται. καταρρήγνυται δὲ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα. ὑπὸ τοῦ δὲ γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου τοῦ ἐν τόκῳ: καταρραγέντος δὲ τοῦ σώματος, ἀνάγκη τὰς φλέβας μᾶλλον στομοῦσθαι καὶ εὐροωτέρας γίνεσθαι ἐς τὰ καταμήνια, καὶ τὰς μήτρας μᾶλλον στομοῦσθαι, οἷα τοῦ παιδίου χωρήσαντος διὰ σφέων, καὶ βίην καὶ πόνον παρέχοντος, καὶ τουτέων ὧδε ἐχόντων, τὰ καταμήνια ἀκηματώτερον* καθαίρεται ἡ γυνή, ἐπὴν λοχίων ἔμπειρος γένηται. Εἰ δὲ καί τι πάθημα τῇ γυναικὶ γένοιτο τῇ ἤδη τετοκυίῃ, ὥστε* καταμήνια μὴ δύνασθαι ἐλθόντα εὖ καθαρθῆναι, ῥηΐτερος τὸν πόνον οἴσει, ἢ εἰ ἄτοκος ἦ, ἠθάδες γὰρ αἱ μῆτραι, καὶ τὸ σῶμα ἐπιτήδειον πληροῦσθαι, ἅτε ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ ἅμα εὐρυχωρείη πολλή ἐστιν ἐν τῷ σώματι, πλείων δὲ ἡ εὐρυχωρείη γίνεται καὶ τῷ αἵματι, ἐπὴν τέκῃ, οἷα τοῦ σώματος καταρραγέντος, καὶ ἐν εὐρυχωρείῃ ἐὸν τὸ* σῶμα, ἀπονώτερον γίνεται, ἢν μὴ ὑπερπιμπλῶνται αἱ φλέβες, καὶ ὑπερπονέωσιν. Ἀτόκῳ δὲ ἐούσῃ, τοῦ τε σώματος οὐ ξυνήθεος ἐόντος, ἐπὴν πληρωθῇ, καὶ ἰσχυροτέρου τε καὶ

στερεωτέρου

Vet. Cod.
* γίνεσθαι
* καταρρογῆ
* ἀπὸ
* τὰ
* αἷμα

Vet.Cod. στερεωτέρου καὶ πυκνοτέρου ἐόντος, *ἐπὴν λοχίων ἔμπειρος γένοιτο, καὶ τῶν μητρέων ἀνεστομωτέρων ἐουσῶν, τὰ ἐπιμήνια ἐπιπονωτέρως χωρέει, καὶ τὰ παθήματα προσπίπτει πλείονα, ὥστε διὰ τοῦτο τὰ καταμήνια ἀποφράσσεσθαι, ἐπὴν ἄτοκος ᾖ. Ἔχει δὲ ὧδε ὡς *μοι καὶ πρὶν εἴρηται. Φημὶ τὴν γυναῖκα ἀραιοσαρκοτέρην καὶ ἁπαλωτέρην εἶναι, ἢ τὸν ἄνδρα, καὶ τούτου δὲ ὧδε ἔχοντος, ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκει τὴν ἰκμάδα, καὶ τάχιον καὶ μᾶλλον τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ ἀνδρός. Καὶ γὰρ εἴ τις ὑπὲρ ὕδατος, καὶ διὰ χωρίου ὑδρηλοῦ δύο ἡμέρας καὶ δύο εὐφρόνας θείη εἴρια καθαρὰ, καὶ εἷμα καθαρὸν καὶ βεβυσμένον εὐσταθμῶς ἶσον τοῖσιν εἰρίοισιν, ἀνελὼν εὑρήσει στήσας πολλῷ βαρύτερα τὰ εἴρια ἢ τὸ εἷμα. Ὅτι δὲ τοῦτο γίνεται, αἰεὶ ἀποχωρέει ἐς τὸ ἄνω καὶ ἀπὸ ὕδατος ἐν ἀγγείῳ εὐρυστόμῳ ἐόντος, καὶ τὰ μὲν εἴρια, ἅτε ἀραιά τε καὶ μαλθακὰ ἐόντα, ἀναδέξεται τοῦ ἀποχωρέοντος πλέον. τὸ δὲ εἷμα ἅτε πλῆρες ἐὸν καὶ βεβυσμένον, ἀποπληρώσεται τὸ πολλὸν ἐκ ἐπιδεχόμενον τοῦ ἀποχωρέοντος. οὕτω δὴ καὶ ἡ γυνὴ, ἅτε ἀραιοτέρη ἐοῦσα, εἵλκυσε πλείονα ἀπὸ τῆς κοιλίης τῷ σώματι τὴν ἰκμάδα καὶ θᾶσσον, ἢ ὁ ἀνὴρ, καὶ ἅτε ἁπαλοσάρκῳ ἐούσῃ τῇ γυναικὶ, ἐπὴν πλησθῇ τοῦ αἵματος τὸ σῶμα, ἢν μὴ ὑποχωρήσῃ ἀπ' αὐτέου, πληρευμένων τῶν σαρκῶν καὶ θερμαινομένων, πόνος γίνεται. Θερμότερον γὰρ τὸ αἷμα ἔχει ἡ γυνὴ, καὶ διὰ τοῦτο θερμοτέρη ἐστὶ τοῦ ἀνδρός. Ἢν δὲ τὸ πλεῖον ἐπιγινόμενον ἀποχωρέῃ, οὐ γίνεται ὁ πόνος, καὶ ἡ θέρμη ὑπὸ τοῦ αἵματος. Ὁ δὲ ἀνὴρ στερεοσαρκότερος ἐὼν τῆς γυναικὸς, οὔτε ὑπερπίμπλαται τοῦ αἵματος ἐς τὸ ἄνω τῆς κοιλίης τόσον, ὥστε ἢν μὴ ἀποχωρέῃ τι τοῦ αἵματος καθ' ἕκαστον μῆνα, πόνον *χρὴ ἔσεσθαι, ἕλκει τε ὁκόσον ἐς τροφὴν τοῦ *αἵματος. τό, τε σῶμά οἱ οὐκ ἁπαλὸν ἐὸν, οὐχ ὑπερπονέει, οὐδ' ὑπερθερμαίνεται ὑπὸ πληθώρης ὡς τῇ γυναικί. Μέγα δὲ ξυμβάλλεται ἐς τοῦτο τῷ ἀνδρὶ, ὅτι ταλαιπωρέει μᾶλλον τῆς γυναικός. Ἡ γὰρ ταλαιπωρίη ἀπάγει τι τῆς ἰκμάδος. *Ἐπὴν οὖν γυναικὶ ἀτόκῳ ἐούσῃ κρυφθῇ τὰ ἐπιμήνια, καὶ μὴ δύνηται ὁδὸν ἔξω εὑρεῖν, ἡ νοῦσος γίνεται. Τοῦτο δὲ ξυμβαίνει, ἢν τῶν μητρέων τὸ στόμα μεμύκῃ, ἢ ἰδνωθῇ, ἢ ξυστραφῇ τι τοῦ αἰδοίου. Ἢν γὰρ τουτέων τι ᾖ, οὐ δυνήσεται ἔξοδον εὑρεῖν τὰ ἐπιμήνια, πρὶν ἂν αἱ μῆτραι ἐς τὴν φύσιν τὴν ὑγιεινὴν μεταστέωσι. Γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο μάλιστα ταύταις, αἵ τινες *στενοχώρους τὰς μήτρας ἔχουσιν, ἢ τὸν αὐχένα πρόσω τοῦ αἰδοίου κείμενον. Ἢν γὰρ τουτέων θάτερον ᾖ, καὶ μὴ μίσγηται ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, καὶ κενωθῇ ἡ κοιλίη μᾶλλον τοῦ καιροῦ, ὑπὸ τουτέου τοῦ παθήματος στρέφονται αἱ μῆτραι. Οὔτε γὰρ ἰκμαλέαι εἰσὶ κατὰ *σφέας οἷα μὴ λαγνευομένης, εὐρυχωρίη τε σφίσιν ἐστὶν, ἅτε τῆς κοιλίης κενωτέρης ἐούσης ὥστε στρέφεσθαι. ἅτε ξηροτέρης καὶ κουφοτέρης ἐούσης τοῦ καιροῦ, καὶ ἔστιν ὅτε στρεφομένων σφῶν τυγχάνει τὸ στόμα παραστρέφειν ἅτε τοῦ αὐχένος πρόσω τοῦ αἰδοίου κειμένου. Ἢν γὰρ ἰκμαλέαι ἔωσιν αἱ μῆτραι *ἀπὸ λαγνείης, καὶ *κοιλίη μὴ κενῶται, οὐ ῥηϊδίως στρέφονται. Τοῦτ' οὖν αἴτιον γίνεται ὥστε αὐτὰς ξυμμύειν,

*ἢ εἰ

*περ

*γίνεσθαι

*σώματος

*ὁκόταν

*στενοστόμους

*τὰς φλέβας

*ὑπὸ

*ἡ

A lidius & densius sit, si purgationem à partu non experta est, & quum vteri ægrius aperiatur) mẽses laboriose prodeunt, & affectiones plures accidunt: vt propterea menses obturentur, si prius non peperit. Habet autem res se hoc modo, velut etiã prius à me dictũ est. Dico mulierem rariore carne prædita, & teneriorẽ esse q̃ virũ: & hæc res sic se habet: a ventre trahit humiditatẽ, & citius, & magis, corpus mulieris quàm viri. Etenim si quis super aquam, & per regionem aquosam, duobus diebus ac duabus noctibus, molles lanas ponat, & vestem puram & contextam æquali ad lanas põdere, sublatis vtrisq;, appõderatione facta, multo grauiores lanas comperiet q̃ vestẽ. Fit aũt hoc ex eo, ꝙ semper aqua sursum decedit in vasa ampliora oscula haben- B tia. Et lanæ quidem, tanquam raræ & molles, ex decedente amplius suscipiunt: vestis autem, vt quæ plena est, & ex contextu obturata, explebitur, non multum ex decedente aqua suscipiẽs. Sic sane etiam mulier, velut quæ rarior est, ampliorem à ventre humiditatem corpori attrahit, & citius quàm vir: & tanquam teneriori carne præditæ mulieri, vbi corpus sanguine repletum fuerit, si non ab ipso secesserit, carnibus impletis 1 ac calefactis, dolor oboritur. Habet enim mulier sanguinem calidiorẽ, & propterea calidior est, quàm vir. Si verò amplior accedens sanguis secesserit, dolor non fit à sanguine, neq; calor. Vir autem vt qui solidiore carne præditus est q̃ mulier, neque in superna ventris parte adeò san- C guine superimpletur, vt nisi aliquid sanguinis singulis mensibus secedat, dolorem fieri necesse sit: & sanguinis quantum satis est ad nutrimentum trahit: & quum corpus ipsi non sit tenerũ, non dolore affligitur, neque superincalescit à plenitudine, velut mulieri. Multum autem cõfert ad hoc viro, quòd magis laborat quàm mulier. Nam labor aliquid humoris abducit. Postquam igitur mulieri quæ non peperit, occultati fuerint menses, & viam foras reperire nõ potuerint, morbus fit. Hoc autem contingit, si vterorum os coclusum fuerit, aut distortum, aut aliqua pudendi pars contracta. Si enim horũ quid fuerit, menses exitum inuenire non potuerint, priusquam vteri ad sanam naturã redierint. Fit D autem hic morbus his maxime, quæ angustos vteros habent, aut ceruicem vltra pudendum sitam. Si enim horum alterũ fuerit, & mulier viro non misceatur, & venter magis q̃ oportet euacuetur, ab hac affectione vteri obtorquent. Neque enim humidi in seipsis sunt, vtpote muliere non coeunte: & amplitudo ipsis spatiosa est, vtpote quum venter magis vacuus existat. Quare obtorquentur, dũ siccior & leuior est venter q̃ conuenit. Et aliquando dum ipsi obtorquent, et os ipsorum distorqueri contingit, nimirum ceruice vltra pudendũ sita. Si enim humidi fuerint vteri à coitu, & venter non euacuetur, non facile distorquentur. Hæc igitur causa est vt ipsi sint

A sint conclusi, nimirum à venere abstinente mu-
liere. In tertijs porrò mensibus optime affi-
cietur, si quę prius insunt progressa fuerint edu-
cta. Sin minus, mulier hæc patietur. Suffoca-
tio aliàs atque aliàs in ipsam irruet, & febris
aliàs atque aliàs corripiet, ac horror, & lum-
borum dolor. Hæc patietur in tertijs mensi-
bus, si ipsi non prodierint. In quartis verò si
non egressi prioribus exitum fecerint, etiam
tunc tertij mensis afflictionibus omnibus ma-
gis affligetur, & maxime tempore mensium.
Deinde minus. Sæpe verò etiam à dolore li-
bera sibi esse videbitur. Erunt autem in quar-
tis etiam hæc signa. Vrinam ac crassam eijciet,
aliàs atque aliàs. Et venter ipsius durus erit, &
B maior quàm prius, & dentibus fremet, & ci-
bum auersabitur, & vigilabit. Hæc patietur in
quartis mensibus. Si verò curetur, etiam in his
sana euadit. Et in quintis si non multi menses
descenderint, dolor adhuc fortior accidit. In
sextis vero iam incurabilis est, & iuxta priora
quidem signa magis dolebit. Præterea etiam
hæc aderunt. Anxia erit, & aliàs atque aliàs
seipsam iactabit, & animo deficiet, & pitui-
tam vomet, & sitis fortis ipsam corripiet: ni-
mirum dum exuritur venter ab vteris sangui-
ne plenis: & ad contactum dolebit, maxime
pectinem. Et aliàs atque aliàs acute febriet, &
vteri aliàs atque aliàs murmurabunt, dum vi-
delicet sanguis in ipsis commouetur ac discur-
C rit, & venter consueto modo non secedet. Ne-
que vesica vrinam excolabit, maxime quum
vteri ad stomachum qui neruosus est, mulieri
allapsi fuerint, & ad ventrem irruerint, dolet
spinam & totum dorsum, & lingua ipsius re-
frenatur, & hanc non claram habet, & animi
deliquium adest. Aliquibus etiam vocis pri-
uatio: & stomachus mordetur: & flaua bilis
exit: & spiritus offendens, & anxia est, & iactat
seipsam, & ardet. Postquam autem transmu-
tati fuerint, & vesica tenuem sanguinem ab v-
teris trahet, tunc vrina mingitur rubra. Et do-
let quidem reliquum corpus, maxime verò col-
lum, & spinam, & lumbos, ac inguina. Et ipsi
ad hoc progressæ, & venter attollitur, & crura
D supra modum intumescunt, & tibiæ ac pedes,
& mors succedit. Et circa hanc quidem sic fi-
niunt menstruæ purgationes ad sex menses oc-
cultatæ. Fiunt item hæc. Quibusdam mulie-
ribus menses bimestres in vteris existentes mul-
ti ad pulmonem procedunt: & vbi recepti fue-
rint, omnia patiuntur quæ in Tabe dicta sunt:
& non est possibile ipsam superesse. Fiunt &
hæc. Quibusdam suppurati fiunt menses, vbi
per duos aut tres menses moram traxerint. Hoc
autem maxime fit, si à febre fuerint combu-
sti. Signa verò sunt si suppurati fuerint: do-
lores enim incidunt in pectinem, & pulsatio-
nes fortes, & contactum non sustinet: & si me-
lius habitura est, menses ipsi erumpunt in pu-
dendum,

ξυμμύειν, οἷα μὴ λαγνευομένης τῆς γυναικός. Vet. Cod.
Ἐν δὲ τοῖσι τριταίοισιν, ἄριστα μὲν πείσεται, ἢν
οἱ κατελθόντα ἐξαγάγῃ τὰ προϋπάρχοντα. Εἰ
δὲ μὴ, πείσεται τάδε ἡ γυνή, πνὶξ τε οἱ ἄλλοτε
καὶ ἄλλοτε ξυμπεσεῖται, καὶ πῦρ λήψεται ἄλλο-
τε καὶ ἄλλοτε, καὶ φρίκη, καὶ ὀσφύος ἄλγημα. Ταῦτα
πείσεται, ἐν τοῖσι τριταίοισιν ἐπιμηνίοισιν, ἢν
μὴ οἱ ἐξίῃ. Ἐν δὲ τοῖσι τεταρταίοισιν, ἢν μὴ οἱ
ἐξιόντα, τοῖσί τε προτέροισιν ἔξοδον ποιήσῃ, καὶ
τότε μητρίτα πονήματα πάντα μᾶλλον πονή-
σει, καὶ μάλιστα ἐν τῷ χρόνῳ τῶν καταμηνίων.
Ἔπειτα ἧσσον. Πολλάκις δὲ καὶ *δοκέει ἄπονος *δόξει
εἶναι. Ἔσται δὲ ἐπὶ τοῖσι τεταρταίοισι, καὶ τάδε τὰ
σημεῖα. Οὐρήσει τε, πολὺ παχὺ, ἄλλοτε καὶ ἄλ-
λοτε. καὶ ἡ γαστὴρ αὐτῆς σκληρὴ ἔσται, καὶ μείζων,
ἢ τὸ πρόσθεν, καὶ βρύξει τοὺς ὀδόντας, καὶ ἀσιτή-
σει, καὶ ἀγρυπνήσει. Τοιαῦτα πείσεται, ἐπὶ τοῖ-
σι τεταρταίοισι καταμηνίοισι. Μελεδαινομένη
δὲ, καὶ ἐν τουτέοισιν ὑγιαίνει. Καὶ ἐν τοῖσι πεμ-
2 πταίοισιν, ἢν μὴ οἱ πουλλὰ τὰ ἐπιμήνια κατίῃ, καὶ
ὁ πόνος ἰσχυρότερος προσπίπτῃ. Ἐν δὲ τοῖσιν ἑκ-
ταίοισιν, ἤδη ἀνίητος ἔσται, καὶ κατὰ μὲν πρότε-
ρα σημεῖα μᾶλλον ποιήσει. *Ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐ- *ἐπέσαι
τοῖσι καὶ τάδε. Ἀλύξει τε καὶ ῥίψει ἑωυτὴν, ἄλλοτε
καὶ ἄλλοτε, καὶ λειποθυμήσει, καὶ ἐμέσει φλέγμα, καὶ
δίψα ἰσχυρή μιν λήψεται, ἅτε καιομένης τῆς κοι-
λίης ὑπὸ τῶν μητρέων ἐουσέων πληρέων αἵματος,
καὶ ψαυομένη ἀλγήσει, καὶ μάλιστα τὸ ἦτρον. Καὶ
πυρέξει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὀξέως, καὶ βορβορύξου-
σιν αἱ μῆτραι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἅτε τοῦ αἵματος
ἐγκλονεομένου, καὶ *διαχωρέοντος ἐν αὐτῇσι, καὶ ἡ *ἢ
κοιλίη οὐ διαχωρήσει κατὰ τρόπον. Οὔτε ἡ κύστις
διηθήσει τὸ οὖρον, ἐπὴν οἱ αἱ μῆτραι *προσπέσω- *προσβάλ-
σι πρὸς τὸν στόμαχον νευρώδεα ἐόντα, καὶ ἐς τὴν λωσι
κοιλίην ἐμβάλλωσιν, ἀλγέει τὴν ῥάχιν, καὶ τὸ νῶ-
τον πᾶν, καὶ τὴν γλῶτταν αὐτῆς χαλινοῦται, καὶ ἀσα-
φῆ ταύτην ἔχει, καὶ λειποθυμίη. Ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἀ-
φωνίη, καὶ δάκνεται τὸν στόμαχον, καὶ ξανθὴ ἡ χολὴ
ἔξεισι, καὶ πνεῦμα προσπταῖον, καὶ ἀλύει, καὶ ῥίπτει
ἑωυτὴν, καὶ ἐμπίπρεται. Ἐπὴν δὲ μεταστέωσι, καὶ
εἰρύσει ἡ κύστις τὸ λεπτὸν τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ τῶν μη-
τρέων, τότε τὸ οὖρον διουρέεται ἐρυθρὸν, καὶ πονέει
μὲν *τὸ ἄλλο σῶμα, μάλιστα δὲ τὸν τράχηλον, καὶ *καὶ
τὴν ῥάχιν, καὶ τὴν ὀσφῦν, τούς τε βουβῶνας, καὶ ἐς τοῦ-
το ἐλθούσῃ αὐτῇ, ἥ τε γαστὴρ αἴρεται, καὶ τὰ σκέλεα
ὑπὲρ τὸ χρεὼν οἰδίσκεται, καὶ αἱ κνῆμαι, καὶ οἱ
πόδες, καὶ ὁ θάνατος ἔπεισι. Καὶ περὶ μὲν ταύ-
της οὕτω τελευτᾷ ἐς μῆνας τὰ ἐπιμήνια ἀδηλού-
μενα. Γίνεται δὲ καὶ ταῦτα. Ἔστιν ᾗσι τῶν γυναι-
κῶν, ἐπὴν δίμηνα ᾖ, τὰ καταμήνια ἐν τῇσι μή-
τρῃσι πολλὰ ἐόντα, ἔρχεται ἐς πλεύμονα, ἐπ-
ὴν *ἀποληφθῇ, καὶ πάσχει πάντα, ἅπερ ἐν φθινά- *ἐπανεληφ-
δι εἴρηται, καὶ οὐχ οἷόν τε ἐστὶ περιεῖναι. Γίνεται δὲ καὶ θῇ
τάδε. Ἔστιν ᾗσι διάπυα γίνονται τὰ ἐπιμήνια χρο-
νίσαντα, ἐπὴν γένηται δίμηνα ἢ τρίμηνα. Τοῦ-
το δὲ μάλιστα γίνεται, ἢν ξυγκαῇ ὑπὸ τοῦ πυ-
ρὸς, σημεῖα δὲ ἐστιν, ἢν διάπυα ᾖ, ὀδύναι γὰρ ἐμ-
πίπτουσιν εἰς τὸ ἦτρον, ἰσχυραὶ, καὶ *σφύξιες, καὶ *ψύξιες
ψαυομένη οὐκ ἀνέχεται, καὶ ἢν μέλλῃ βελτιόνως
ἔχειν, ῥήγνυται αὐτῇ τὰ ἐπιμήνια κατὰ τὸ αἰ-
δοῖον,

Vet. Cod. *ὄζον

δοῖον, καὶ χωρέει πῦον καὶ αἷμα,* ὀζόμενον δὲ, χωρέει, ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, ἢ ὀκτὼ, ἢ ἐννέα. Ἐν δὲ τῷ πρὶν χρόνῳ, πονέεται ὡς εἴρηται ἔμπροσθεν. Ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, ἄριστον μὲν ἢν μὴ γένοιτο ἕλκεα. Ἢν δὲ ὑπολείπηται ἕλκεα, πλείονος δεήσει θεραπείης, ὅκως τὰ ἕλκεα μὴ μυδήσῃ, καὶ κακοδμα γένηται. Ἄφορος δὲ ἔσαι, καὶ ἢν ῥαΐσῃ, ἢν μεγάλα ἢ τὰ ἕλκεα γενόμενα ἐν τῇσι μήτρῃσιν. Ἢν δὲ μὴ οἱ τὰ κατὰ τὸ αἰδοῖον χωρήσῃ, τὰ ἐπιμήνια διάπυα γενόμενα * ἐς τὰ ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος ξυμβήσεται κατὰ τὴν λαπάρην ῥαγῆναι, ἄτερ φύματος, ἅτε τοῦ πύου διαρραγέντος, καὶ κείνῃ χωρήσει πυώδεα δυσώδεα, καὶ ἢν τοῦτο γένηται, οὐ περιγίνεται ἡ γυνή. Ἢν δὲ καὶ περιγένηται, ἀεὶ ἄφορος ἔσαι. ταύτῃ γὰρ οἱ τὸ λοιπὸν ἡ ὁδὸς γίνεται τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἔξω. τὸ γὰρ στόμα τῶν μητρέων πρὸς τοῦτο τὸ χωρίον προσπέπτωκε. Γίνεται δὲ καὶ τόδε. Ἔστιν ᾗσιν ἐπὴν ἢ διμηνα, ἢ τρίμηνα, ἢ χρονιώτερα ἢ τὰ ἐπιμήνια, καὶ περιαπέσῃ πρὸς τὴν λαπάρην, μὴ διαπύων τῶν καταμηνίων ἐόντων, ὡς φῦμα γίνεται ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος, ἀκέφαλον, μέγα, ἐρυθρὸν, καὶ τῶν ἰητρῶν πολλοὶ ἤδη οὐκ εἰδότες τοῦτο οἷόν ἐστιν, ἔταμον, καὶ ἐς κίνδυνον ἤγαγον οὕτως. Τὸ δὲ ὡς φῦμα γενόμενον, γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. Ἐπαυρίσκεται τοῦ αἵματος ἡ σὰρξ, ἅτε προσκειμένη τοῦ στόματος τῶν μητρέων, τῇ λαπάρῃ, καὶ πίμπλαται ἀπ᾽ αὐτέου, καὶ ἐξίσαται, ἅτε πληρευμένη τοῦ αἵματος ἡ σάρξ. Καί ἐστιν ὅτε ἢν μεταστῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ γένηται κατὰ τὸ αἰδοῖον, καὶ * χωρέουσι διὰ τοῦ αἰδοίου τὰ καταμήνια, καθίσταται τὸ ἐξεστηκὸς κατὰ τὴν λαπάρην. Διαδιδοῖ γὰρ ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ, ἔξω ἐχαλάσαν. Ἢν δὲ μὴ στραφῇ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὸ στόμα τῶν μητρέων, διαπύει κατὰ τὴν λαπάρην, καὶ ταύτῃ ὁδὸς γίνεται τοῖσι καταμηνίοισι, καὶ οἱ κίνδυνοι οἱ αὐτοὶ εἰσιν, οἱ καὶ πρόσθεν εἰρημένοι. Τρέπεται δὲ καὶ ἐς ἔμετον. Ἔστιν ᾗσι καὶ κατὰ τὴν ἕδρην, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖσι παρθενικοῖσι νούσοισι, καὶ σημεῖα καὶ πόνους τοὺς αὐτοὺς δείκνυσι, τοῖσι κεῖθι εἰρημένοισιν. * Ἧσσον δὲ ταύτην τὴν ὁδὸν ποιέεται τὰ ἐπιμήνια, τῇσι γυναιξὶν, ἢ τοῖσι παρθένοισιν. Ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ, ὀδύνην ἕξει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ δοκέει τι ἐγκέεσθαι βάρος, καὶ τὰς ἰξύας ἐκπάγλως πονέει, καὶ τοὺς κενεῶνας. Ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια παντάπασι μὴ χωρέοντα, γίνεται ὑπὸ νόσου ἢ παχέα, καὶ γλίσχρα, ἢ κολλώδεα. Χρὴ οὖν πρῶτον τὴν κοιλίην καθῆραι, ἄνω τε καὶ κάτω. Ἔπειτα τὰς ὑστέρας προσθέτω, * ἀφ᾽ οὗ αἷμα καθαίρεται καὶ διαλείπειν, καὶ πῖσαι ὑφ᾽ οὗ αἷμα ἴῃ. Πινέτω δὲ καὶ Κρῆθμον ἐν οἴνῳ τῷ ἀπὸ δᾳδός. Ἢν δὲ οἱ ῥόος μὴ γένηται, ἔσαι ὥστε δοκέειν ἐγκύμονα εἶναι, καὶ μισγομένην ἀνδρὶ, ἀλγέειν, ὥστε δοκέειν ἐγκέεσθαί τι, καὶ βρῖθος ἐν τῇ γαστρὶ* ἐγγένηται, καὶ ἡ γαστὴρ προΐσταται, καὶ ἱμείρεται ἢ δελφισμοὺς ὡς ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ καρδιώσσει, ἐπὴν αἱ ἡμέραι πεντήκοντα μάλιστα ἔωσι. Καὶ πόνος ἔχει, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε τῆς γαστρὸς τὸ * κατὰ τὸν ὀμφαλὸν, τόν τε τράχηλον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὴν ὀσφῦν. Καὶ ἐπὴν μῆνες δύο ἢ τρεῖς γένωνται, ἔστιν ὅτε ἐρράγη οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον τὰ καταμήνια ἀθρόα, καὶ δοκέει ὥσπερ

*ἔσαι

*χωρέσι

*κρέισσον

*ὑφ

*γίνεται

*κάτω

dendum, & procedit pus ac sanguis, & procedit A graueolens, ad septē, aut octo, aut nouē dies. In priore verò tēpore dolet velut dictum est antea. Postq̃ autem depurgata fuerit, optimum quidē est si non fiant vlcera. Si verò relinquantur vlcera, ampliore curatione opus habebit, quo vlcera non putrescant, & graueolentia fiant. Sterilis autem euadet, etiā si melius habebit, vbi magna vlcera fuerint, quæ in vteris facta sunt. Si verò non continget, vt menses ipsi in pudendū procedāt suppurati facti, ad partes supra inguē, iuxta lateris mollitudinē erūpent, citra tuberculū, vtpote pure rupto, & illa parte purulenta graueolentia procedent: & si hoc fiat, mulier nō superstes manet. Si verò etiā superstes maneat, semper sterilis erit. Hac enim parte de cætero via fit mēsibus vt B foras prodeāt. Nā os vterorum ad hunc locū allapsum est. Fit & hoc. Quibusdā vbi bimestres aut trimestres, aut diuturniores fuerint mēses, & ad lateris mollitudinē allapsi fuerint, quum nō suppurati sint mēses, velut tuberculum fit suprà inguen, sine capite, magnū, rubrū: & vulgus medicorū ignarū quid hoc esset, iam sępe secuerūt, & sic in periculū induxerunt. Cæterū id quod velut tuberculū fit, tali modo fit. Fruitur sanguine caro ipsa, vtpote osculo vterorū lateris mollitudini adiacente: & implet caro ab ipso, & insurgit ac eminet, velut sanguine repleta. Et aliqñ si transmotū fuerit os vterorū, & ad pudendum conuersum, & menses processerint per pudendū, id quod circa lateris mollitudinem eminuit, sedat. C In vteros enim distribuit, hi verò foras laxant. Si verò nō conuersum fuerit os vterorū ad pudendū, circa lateris mollitudinē suppurat, & hac parte transitus fit mensibus: & eadem
3 pericula sunt, quæ prius sunt relata. Sed & ad vomitū cōuertitur, & quibusdā in sedem, velut in virginū morbis à me dictū est, & signa & dolores eosdē ostendit, quos isthic retulimus. At hāc viā minus faciūt mēses mulieribus q̃ virginibus. Quum menses fuerint occultati, dolor habebit imū vētrē, & onus quoddā incūbere supra modū videtur, & lūbos & laterū mollitudinē mirū in modū dolet. Si verò omnino non procedunt, præ morbo aut crassi & viscosi, aut glutinosi fiunt. D Primùm igitur ventrē purgare oportet sursum ac deorsum: deinde vteros subdititio medicamēto, à quo sanguis purgat: atq; ita quiescere, & potandū dare pharmacū, à quo sanguis prodeat. Bibat et Crethmon in vino tędaceo. Si verò fluxus ipsi nō fiat, cōtinget vt prægnās esse videat, & dum cū viro coit doleat, vt putet quid incūbere, & grauitas fit in vētre, & vēter prominet, & desiderijs similibus afficit, velut in vētre habeat: & stomachi dolore afficit, maxime vbi quinquaginta dies pterierint. Et dolor aliàs atq; aliàs habet ventrē, & partem circa vmbilicum, & collū, & inguina, & lūbos. Et postq̃ menses duo aut tres præterierint, qñq; mēses aceruatim ipsi in pudendum erumpunt: & quæ prodeunt vti

A uti carnea esse putat, quemadmodum ex fœtus corruptione, & nigra. Quibusdam etiam vlcera fiunt in vteris, & opus habent diligēti animaduersione. Multis verò contingit vt putent se sex mensibus in vtero habere, aut etiam paulò breuiore tempore: & venter prominet, & alia sibi fieri putat, velut in ventre habenti. Postea sunt & quibus suppurati eruperunt supra inguem, simul quum quinto aut sexto mense, & viam ea parte patefecerunt. Quibusdam autem vlcera fiunt in vteris etiam infra sub inguine: & periclitatur mulier de vita. Si verò etiā superstes maneat, sterilis erit. Quibusdam etiam in pudendū erumpunt, & prodeunt ipsi putrefacti ac purulenti. Et ab his vlcera fiunt in vteris, & periclita-B tur. Et oportet, vt ne antiqua fiant vlcera, cū attentione mederi. Sterilis autem & hæc fit, etiā si fuerit curata. Si vero nō eruperint menses sex mensibus intus cōclusi, omnia patietur velut ea quæ non peperit, in qua menses viam inuenire non possunt. Et si quidem curata fuerit, sana erit: sin minus, etiā ad octo menses durans moritur. Multis verò contingit, vt menses pituitosi ad multum tempus prodeuntes, etiam pauciores sanis sint: sana autē talis fit, si conuenienti cura fuerit sanata. Si vero menses mulieri prodeāt quidem, verùm pauciores quàm conuenit, vtpote osculo vterorum paululum à pudēdo emoto, aut nuper concluso ad hoc, vt prodeant quidem, verum obturentur ab ipsis etiam transitus, C per quos penetrāt vbi ad vteros descendunt: moderati sanè paulatim prodeunt, sanguine semper perfecte osculo incumbente. Et postquam dies præterierint quibus purgari solet, & conclusus fuerit sanguis in vteris relictus, & alij menses subdescendentes non expulerint cōclusum sanguinem, sed semper paulatim grauant, & primis mēsibus duobus aut tribus nō valde prodeunt: postquam autem plures mēses præterierint, adhuc magis dolebit: & non habet in ventre: quàm diu sanè sic habuerit, & febris corripiet ipsam debilis, maxime ī diebus quibus purgari solet. Verisimile est aūt & in intermedio tēpore ipsam febrire, & horrere, & stomachi dolore vexari, & ad multitudinem addere singulis D diebus. Et dolet aliàs atq; aliàs corpus & maxime lumbos, & spinā, & inguina, & articulos manuum ac pedum. Verum his locis non simul dolet, sed aliàs atque aliàs, qua parte sanguis discretus, & in vteris esse non potens impetu suo grauarit: & qua sanè corporis parte incubuerit, tumor est, fitq; etiam conuulsio fortis articulorū corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea signis ipsi apparet. Hæc si quidem iuxta debitum modū curata fuerit, sana euadet: sin minus, morbus septimestris aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudam faciet, aut partes aliquas impotentes efficiet, si præ rigore & cibi fastidio sanguis circa neruos compactus fuerit, quemcunque tandem locum occupauerit. Hic autem morbus

magis

ὥσπερ* σάρκα εἶναι τὰ ἀπιόντα, ὡς ἐκ διαφθορῆς, καὶ μέλαινα. Ἔστι δ' ᾗσι καὶ ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ δεήσεται προσέχειν τῇ μελέτῃ. Πολλῇσι δὲ συμβαίνει, ὥς τε δοκέειν ἓξ μῆνας ἔχειν ἐν γαστρὶ, ἢ καὶ ὀλίγῳ* ἐλάσσονα χρόνον, καὶ ἡ γαστὴρ πρόκειται, καὶ τ' ἄλλα οἱ δοκέει γίνεσθαι ὥς τε ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. Ἔπειτά ἐστιν *ᾗσι* διαπύοντα, ἐρράγη ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος ἅμα τῷ πέμπτῳ ἢ ἕκτῳ μηνὶ, καὶ ὁδὸν* ταύτῃ ἐποιήσατο. Ἔστι δὲ καὶ ᾗσιν ἕλκεα γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι καὶ* κάτω ὑπὲρ τοῦ βουβῶνος, καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν. Ἢν δὲ καὶ περιγένηται ἄφορος ἔσται. Ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ῥήγνυται, καὶ χωρέει αὐτέῃ σεσηπότα καὶ πυώδεα. καὶ ἀπὸ τουτέων ἕλκεα ἐγγίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ κινδυνεύσει. Καὶ χρὴ, ὅκως μὴ τὰ ἕλκεα παλαιὰ γένηται, ἰητρεύειν προσέχοντα. Ἄφορος δὲ καὶ αὕτη γίνεται, ἤν γε καὶ ἰηθῇ. Ἢν δὲ μὴ οἱ ῥαγῇ τὰ καταμήνια διενειρχθέντα ἓξ μῆνας, πείσεται πάντα, ἅπερ τῇ ἀτόκῳ τὰ καταμήνια ὁδὸν οὐ δυνάμενα ἐκφέρειν. Καὶ ἢν μὲν θεραπευθῇ, ὑγιὴς ἔσται· ἢν δὲ μὴ,* διαρκέσασα καὶ ἐς ὀκτὼ μῆνας, θνήσκει. Πολλῇσι δὲ γίνεται ἢν τὰ καταμήνια φλεγματώδεα* χωρέοντα ἐπὶ πολλὸν χρόνον,* καὶ ἐλάσσονα εἶναι τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιὴς δὲ γίνεται ἐν κόσμῳ τῷ προσήκοντι ἰηθεῖσα. Ἢν δὲ τὰ ἐπιμήνια γυναικὶ χωρέῃ μὲν, ἐλάσσονα δὲ τοῦ δέοντος χωρέει, ἅτε τοῦ στόματος τῶν μητρέων παρακεκλιμένου ὀλίγον τοῦ αἰδοίου,* ἢ ἁρμοῖ μεμυκότος ἐς τοῦτο, ὥστε χωρέειν μὲν, ἀποφράσσεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων, καὶ αἱ δίοδοι ἃς περαιεῦσιν, ἀπ' ἢν κατέλθῃ ἐς τὰς μήτρας,* τὰ μέτρια τελείως τοῦ αἵματος ἐπικειμένου τῷ στόματι αἰεὶ προέρχεται *δὴ κατ' ὀλίγον.* Καὶ ἐπ' ἢν αἱ ἡμέραι παρέλθωσιν ᾗσι καθαίρεσθαι μεμαθήκει, καὶ εἰρχθῇ τὸ αἷμα ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ ὑπολειφθὲν, καὶ ἕτερα* ὑποκατιόντα ἐπιμήνια μὴ ἐξωθῇ τὸ ἐρχθὲν αἷμα, ἀλλ' αἰεὶ βαρύνει* κατ' ὀλίγον, ἔς τε τοὺς πρώτους μῆνας, ἢ ἐπὶ δύο, ἢ ἐπὶ τρεῖς, μὴ* ἐσίει κάρτα, ἐπ' ἢν δὲ οἱ μῆνες πλέονες γένωνται, ἔτι μᾶλλον πονήσεται, καὶ οὐκ ἴσχει ἐν γαστρὶ, μέχρις ἂν οὕτως ἔχῃ, καὶ πῦρ λήψεταί μιν μάλιστα τὰς ἡμέρας ἐν* τῇσι καθαίρεσθαι μεμαθήκει, ἢ πεδανόν. Εἰκὸς δὲ ἐστι καὶ* τῷ μεσηγὺ χρόνῳ πυρεταίνειν, καὶ φρίσσειν, καὶ καρδιώσσειν,* καὶ ἀνάγειν ἐπὶ τὸ πλῆθος ἀνὰ *πᾶσαν ἡμέρην. Καὶ ἀλγέει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα τὴν ὀσφὺν, καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ τοὺς βουβῶνας. Τά τε ἄρθρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν *ποδῶν. Ταῦτα δὲ οὐχ ὁμοῦ ἀλγέει, ἀλλ' ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὅπῃ ἂν βρίσῃ τὸ αἷμα τὸ ἀποκεκριμένον, καὶ μὴ δυνάμενον* εἶναι ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ὅπῃ ἂν στηρίξῃ τοῦ σώματος, οἴδημά ἐστιν, ὅτε γίνεται καὶ σπασμὸς ἰσχυρὸς τῶν ἄρθρων τοῦ σώματος, καὶ τῶν ἄλλων σημείων τῶν προειρημένων, φαίνεταί οἱ ἄλλοτε ἄλλο ἐστιν ὅτε, αὕτη ἢν μὲν θεραπευθῇ κατὰ τρόπον, ὑγιὴς ἔσται, εἰ δὲ μὴ, ἡ νοῦσος ἑπτάμηνος ἢ καὶ χρονιωτέρη γινομένη* θανατώδης εἴη ἂν, ἢ χωλώσειεν, ἢ* ἀκρατέα τινὰ τῶν μερέων ποιήσειεν. Ἢν ὑπὸ ῥίγεος καὶ ἀσιτίης τὸ αἷμα ἔνθα ἂν ἐπέλθῃ, πῆξιν ἴσχει περὶ τὰ νεῦρα. Τοῦτο δὲ τὸ νόσημα

Vet. Cod.
*σάρκεια.
*τινὶ
*μὲν
*διατείναντα
*ταυτῇσι ποιήσεται
*κατὰ τὸ
*ἐνέγκασα
*χωρέει
*ὄντα
*καὶ ἁρμοῖ
*ἅτε
*ἤδη
*ἐπειδὰν δὲ
*ἐπικατιόντα
*καλιὸν ἔσαι τῇ γυναικὶ
*ἐσαΐειν
*ᾗσι
*ἐν
*καὶ ἀλγέειν
*πάσας τὰς ἡμέρας
*σκελέων
*ἰέναι
*θανατώσειεν
*ἄκρεα τινὸς τῶν μελέων ἀκρατέα

Vet. Cod. σημα γίνεται μᾶλλον τῇσιν ἀνάνδροισιν.* Ην δὲ
*αδ μὴ ἐμπειροτόκῳ ταῦτα τὰ νοσήματα ἐμπέσῃ-
τὰ εἰρημένα, ἢ ὅσα μέλλει εἰρήσεσθαι, πουλυ-
χρονιώτερά ἐστι καὶ ἧσσον ἐπίπονα, τὰ δὲ σημεῖα
πρωτοτόκῳ ταῦτα καὶ τελευταὶ αἱ αὐταὶ γίνονται τῇ τε ἀτό-
κῳ, καὶ τῇ λοχίων ἐμπείρῳ, ἢν μὴ θεραπεύων-
ται. Χρὴ δὲ αὐτίκα τὴν θεραπείην ποιέεσθαι. Εἰ δὲ
μὴ, ἐπιφαίνεται αὐτίκα τὰ νουσήματα. Ην δὲ τὰ
ἐπιμήνια πλείονα τοῦ δέοντος χωρέῃ καὶ παχύτε-
ρα, οἷα τοῦ σώματος φύσει τε εὐρέος ἐόντος, καὶ τοῦ
*στομάχου * στόματος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμέ-
νου, καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀνδρί τε ξυνίῃ πολλὰ, καὶ εὐω-
ἀλλοῖα χέηται ἐσάπαξ ποτὲ, πολλὰ κατελθόντα καὶ
χωρέοντα βύζην, ἐπευρύνει μᾶλλον τὸ στόμα τῶν
ἢν μητρέων βιασάμενα, καὶ ἐπὶ τουτέοισι μὴ ἐπιπέ-
ἐσίει ἀλλοῖα σῃ κενεαγγείη, ἀλλ' αὖθις πολλὰ ἐσάλεα, καὶ τὸ
στόμα εὐρὺ ποιέει καὶ τὸ σῶμα, ἅτε εὐωχευμένης,
*καὶ *ἱμειρομένης τε καὶ συνεθείσης ἀνδρὶ, εὔροον ἐπὶ
ἀλλοῖα τὰς μήτρας, καὶ ἀλέα ἐπιφέρηται, ἄχροος τε ἔσται
οἱ μέχρις ἂν οὕτως ἔχῃ, καὶ ἢν ὕστερόν τι νόσημα ἢ πά-
θημα ἐπιπέσῃ, ὥστε τρυχωθῆναι τὸ σῶμα, ὁμοίως
αἵ τε μῆτραι κατὰ τὸ εἰωθὸς εὐρύστομοί εἰσι, καὶ τὸ
σῶμα εὔροον ἐπ' αὐτάς ἐστιν. Καὶ μετὰ ταῦτα
ἀλυκτοῖ πῦρ ἔχει, καὶ ἀσιτέει, καὶ ἀλύει, καὶ λεπτὴ, καὶ ἀμενη-
νὴ, καὶ τὴν ὀσφὺν ἐκ τῶν ἐπιμηνίων πονήσει, καὶ τοῦ
δ' ἡμῖν χρόνου προϊόντος ἢν μὴ θεραπευθῇ, πάντα μιν
μᾶλλον πονήσει ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, καὶ οἱ ἔσται
κίνδυνος ἄφορόν τε γενέσθαι, ἢ τρυχωθεῖσαν ὑπὸ
χρόνου τε καὶ τῆς νούσου, ἤν τι οἱ ξυμπέσῃ καὶ ἄλλο
νόσημα, ἐπὶ τουτέῳ θανεῖν αὐτήν. Χωρέει δὲ τὰ
παχύτατα καταμήνια παχύτερα, καὶ πλεῖστα τῶν ἡμερέων
τῇσιν ἐν μέσῳ. Ἀρχόμενα δὲ καὶ τελευτῶντα, ἐλάσ-
σονα καὶ λεπτότερα. Μέτρια δ' ἐστὶ πάσῃ γυναικὶ
χωρέειν, ἢν ὑγιαίνῃ, τὰ ἐπιμήνια ἐλθόντα, ὅσον κο-
τύλαι δύο Ἀττικαὶ, ἢ ὀλίγῳ πλέονα, ἢ ἐλάσσονα,
ταῦτα δὲ ἐφ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς. Ο δὲ πλείων
χρόνος ἢ ἐλάσσων, ἐπίνοσος καὶ ἄφορός ἐστι. Τεκ-
ἀφ μαίρεσθαι δὲ χρὴ ἐς τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς ὁρέον-
τὰ τα, καὶ ἐρωτᾶν πρὸς τὸ πρότερον ξυμβαλλό-
ἂν ἢ μενον, εἴτε ἐπίνοσος ἀεὶ ζῇ, εἴτε μή. Ην γὰρ ἐλάσ-
σονας ἢ πλέονας ἡμέρας τοῦ συνήθεος φοιτᾷ, ἢ αὐ-
τὰ ἐλάσσονα, ἢ πλείονα εἴη, ἐπίνοσά ἐστιν, ἢν μὴ ἡ
φύσις αὐτὴ νοσηρὴ καὶ ἄφορος ᾖ. Ην δὲ τοῦτο ᾖ, καὶ με-
θίστηται ἐπὶ τὸ ὑγιηρότερον, ἄμεινον, χωρέει δὲ
αἷμα, οἷον ἀπὸ ἱερείου, καὶ ταχὺ πήγνυται, ἢν ὑγιαί-
νῃ ἡ γυνή. Ἧσι δὲ ἐν φύσει ἐστὶ πλέονα καθαί-
ρεσθαι τεσσάρων ἡμερέων, καὶ πολλὰ κάρτα χω-
ρέει τὰ ἐπιμήνια, αὗται λεπταὶ γίνονται, καὶ τὰ
ἔμβρυα αὐτέων λεπτὰ, καὶ ἀμαλδύνεται. Ἧσι
δὲ τριῶν ἡμερέων ἔλασσον ἡ κάθαρσις γίνεται, ἢ
ὀλίγα χωρέει, αὗται παχεῖαι, καὶ εὔχροοι, καὶ ἀν-
δρειώδεες, οὐ μνησιτόκοι εἰσίν, αἱ δὲ οὐδὲ κυΐσκον-
ται. Ην δὲ πνὶξ προσῇ ἐξαπίνης, γίνεται δὲ
μάλιστα τῇσι μὴ ξυνιούσῃσιν ἀνδράσι, καὶ τῇσι
γεραιτέρῃσι μᾶλλον, ἢ τῇσι νεωτέρῃσι. Κουφό-
τεραι γὰρ αἱ μῆτραι σφέων εἰσὶ, γίνεται δὲ μάλι-
διὰ τὸ στα τότε, ἐπὴν κενεαγγήσῃ, καὶ ταλαιπωρή-
πλέον σῃ πλείονα τῆς μαθήσιος, αὐανθεῖσαι αἱ μῆ-
τραι ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης, στρέφονται, ἅτε κενεαὶ
ἐοῦσαι καὶ κοῦφαι. Εὐρυχωρίη γάρ σφιν ἐστὶν ὥστε
στρέφε-

magis fit his quæ virum non habent. Si vero hi A
morbi iam relati, aut quicunque postea referentur, incidant in eam, quæ partum non sit experta, diuturniores erunt, & minus dolorosi. Verum signa eadem, & ijdem fines, tum ei quę nõ peperit, tum ei quæ puerperia experta est, contingunt, si non curentur. Oportet aũt statim curationem facere. Sin minus, statim comparent morbi. Si verò menses plures q̃ oporteat, prodeãt, & crassiores: (nimirũ corpore natura fluido existente, & osculo vterorũ prope pudendũ sito) & ad hæc multo cũ viro coitu vtatur, & cõuiuetur, semel aliqñ multi descendentes, & cumulate prodeuntes, os vterorũ impetu suo magis dilatant: & si ad hæc non incidat vasorũ euacuatio, sed rursus multus accesserit calor, & os B
amplũ faciunt, & corpus: vtpote dum conuiuãte, & voluptatẽ ac consuetudinẽ viri consectante muliere, facili fluxu ad vteros ẽt calor defert, & decolor erit quàm diu sic habuerit: & si postea morbus aliquis aut affectio inciderit, aut corpus affligatur, & vteri similiter iuxta solitum morẽ ampli sunt, & corpus facili fluxu in ipsos præditũ est. Et post hæc febris habet, & cibum auersatur, & anxia est, & tenuis ac debilis, & lũbos ex mensibus dolebit: & progressu temporis si non curata fuerit, oĩa ipsam magis affligent in intermedio tẽpore, & periculum ipsi immminet, ne sterilis fiat, aut à tẽpore & morbo vexata, si alius morbus coincidat, ex hoc moriat̃. Prodeunt aũt menses crassiores & plurimi, in intermedijs diebus. Incipientes aũt & desinentes, pauciores & C
tenuiores. Moderati verò sunt menses prodeũtes in omni muliere si sana sit, vt duarum heminarum Atticarum mensura secedant, aut paulò plures, vel pauciores, atque hoc ad duos aut tres dies. Longius autem tempus aut breuius, morbosum & sterile est. Coniectare porrò oportet, mulieris corpus inspiciendo, & interrogare collatione ad priora facta, an semper morbosa viuat, aut non. Si enim pauciores, aut plures dies q̃ solent prodeãt, aut ipsi pauciores aut plures fuerint, morbosi sunt: nisi natura ipsa morbosa & sterilis fuerit. Si vero hoc fuerit, & ad salubriorem statũ transmutatur, melius est: procedit aũt sanguis velut à victima, & cito cõgelatur si sana D
fuerit mulier. Quibus vero in natura est, vt plures q̃ quatuor dies purgent̃, & menses valde multi prodeunt, hæ tenues fiũt, & fœtus ipsarum tenues, & emarcescunt. Quibus aũt purgatio infra tres dies fit, aut pauci menses secedunt, hæ crassæ sunt, & bene coloratæ, virilesq; ac partus immemores, & neque concipiunt. Si suffocatio derepente accesserit (fit autem maxime his quæ cum viris non coeunt, & senioribus magis quàm iunioribus. leuiores enim vteri ipsarum sunt: fit autem potissimum tunc, vbi mulieri vasa euacuata fuerint, aut plus solito laborarit:) resiccati à labore vteri conuertuntur, vt qui vacui sint ac leues. Est enim ipsis locus spatiosus
vt

A vt conuertantur, vtpote ventre vacuo existente. Dum autem conuertuntur, impetunt hepar, & iuxtà cōsistunt, & ad præcordia irruunt. Currunt enim & progrediuntur sursum ad humiditatem, tanquam à labore magis quàm opportunum est resiccati. Hepar autem humidum est. Postquam autem impetiuerint hepar, suffocationem faciunt, derepente perspirationem circa ventrem intercipientes: & aliquando simul incipiunt hepar impetere, & à capite pituita defluit ad præcordia, velut ab eo quod suffocatur: & aliquando simul cum pituitæ defluxu, descendunt ab hepate ad locum suum, & cessat suffocatio. Descendunt autem detrahentes humiditatem, & grauati. Stridor autem ab ipsis
B fit, dum ad suam ipsorum sedem procedunt. Postquam autem eò deuenerint, aliquando vēter post illa humidior fit, quàm superiori tempore. Laxat enim iam caput pituitam in ventrem. Vbi vero apud hepar & præcordia fuerint vteri, & strangularint, mulier albas oculorum partes subuertit, & frigida fit. Sunt autem & quæ liuidæ fiunt. quædam etiam dentibus frendunt, & saliuæ ad os fluunt: & similes sunt his qui ab Herculeo morbo detinentur. Si vero diutius moram traxerint vteri apud hepar & præcordia, mulier strangulatur. Quandoq; vero vbi mulier vasa euacuata habuerit, & insuper laborarit, vteri conuersi ad vesicæ stomachum allabuntur, & vrinæ stillicidium inducunt.
C Aliud autem nihil mali habet, & curata cito sanescit, quandoque etiam sponte. Quibusdam vero ex labore aut inedia, ad lumbos aut ad coxas allapsi, dolores exhibent. Si mulier corpore male habuerit, & menses biliosi prodierint, ex hoc probe cognosci possunt. Nigri sunt valde, quandoq; vero nigri aut splendidi, & paucissimi prodeunt, & citissime congelantur: & semen amborū, & maris & fœminæ euanescit, & non habet in ventre: & incipiente quidem morbo, purgatur diebus quibus solita fuit, non pluribus: progredientibus autem mēsibus, pluribus diebus purgatur, & menses pauciores singulis diebus apparent. Et febres succedunt erroneæ acutæ, cum horrore, & cibi fastidio aliàs atque
D aliàs, & stomachi dolor: & dolebit maxime, vbi menses ipsi appropinquarint. Postquam autem purgata fuerit, & ad modicum tempus, superiorum respectu melius habuerit, postea rursus ad idem perueniet. Dum autem curatur, cito sana fit. Si vero non curetur, & tempus procedat, omnia prius relata valde ipsam affligent: & dolor corripiet, nunc ventris partem infra vmbilicum, nunc inguina, nunc lumbos & coxendicū ad sedem iuncturā, nunc collum: aliquando vero strangulatio fortis accidet, & caligo ante oculos obuersabitur, & vertigo, vtpote purgatione sursum vergente, ac ascendente. Si enim corpus male habuerit, mulieri menses pauciores fiunt: & quibus corpus plenum fuerit, his menses plures

res

στρέφεσθαι, ἅτε τῆς κοιλίης κενεῆς ἐούσης. Στρε- Vet. Cod.
φόμεναι δὲ, ἐπιβάλλουσι ἥπατι, καὶ ὁμοῦ γίνον-
ται, καὶ ἐς τὰ ὑποχόνδρια ἐμβάλλουσι. Θέουσι γὰρ
καὶ ἔρχονται ἄνω πρὸς τὴν ἰκμάδα, ἅτε ὑπὸ τῆς
ταλαιπωρίης ξηρανθεῖσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ.
τὸ δὲ ἧπαρ ἰκμαλέον ἐστίν. Ἐπὴν δὲ ἐπιβάλλω-
σι τῷ ἥπατι, πνῖγα ποιέουσιν ἐξαπίνης, ἐπιλαμ-
βάνουσαι* τὸν διάπνουν, τὸν περὶ τὴν κοιλίην, καὶ * τὸ
ἅμα τε ἄρχονται ἔστιν ὅτε προσβάλλειν πρὸς τὸ
ἧπαρ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καταῤῥεῖ ἐς
τὰ ὑποχόνδρια, οἷα πνιγομένης, καὶ ἔστιν ὅτε ἅμα
τῇ καταῤῥύσει τοῦ φλέγματος, ἔρχονται ἐς χώ-
ρην ἀπὸ τοῦ ἥπατος, καὶ παύεται ἡ πνῖξ. Κατέρχον-
ται δὲ καθέλκουσαι ἰκμάδα καὶ βαρυνθεῖσαι. Τρυ-
σμὸς δὲ ἀπ᾽ αὐτέων γίνεται, ἐπὴν χωρέωσιν ἐς
ἕδρην τὴν σφῶν αὐτέων. Ἐπὴν δὲ ἔλθωσιν, ἔστιν
ὅτε ἡ γαστὴρ μετ᾽ ἐκεῖνα ὑγροτέρη γίνεται, ἢ ἐν
τῷ πρὶν χρόνῳ. Χαλᾷ γὰρ ἤδη ἡ κεφαλὴ τοῦ φλέ-
γματος ἐς τὴν κοιλίην. Ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ ἥπα-
τι ἔωσιν αἱ μῆτραι, καὶ τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν, πνί-
γουσι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἀναβάλλει,
καὶ ψυχρὴ γίνεται. Εἰσὶ δὲ αἳ καὶ* πελιδναὶ γίνον- * αἳ
ται. ἡ δὲ καὶ τοὺς ὀδόντας βρύχει, καὶ σίαλα
ἐπὶ στόμα ῥέει, καὶ ἐοίκασι τοῖσιν ὑπὸ τῆς Ἡρα-
κλείης νόσου συνεχομένοισιν. Ἢν δὲ χρονίσωσι αἱ
μῆτραι πρὸς τῷ ἥπατι, καὶ τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν,
ἀποπνίγεται ἡ γυνή. Ἔστι δ᾽ ὅτε ἐπὴν κενεαγγή-
σῃ ἡ γυνὴ καὶ ἐπιταλαιπωρήσῃ, αἱ μῆτραι στρεφό-
μεναι πρὸς τῆς κύστιος,* τὸν στόμαχον προσπίπτου- * τὸ στόμα
σι, καὶ στραγγουρίην ποιέουσι. Ἄλλο δὲ οὐδὲν κα-
κὸν ἴσχει, καὶ ἐν τάχει ὑγιαίνει θεραπευομένη. Ἔστι
δ᾽ ὅτε καὶ αὐτομάτη, ἔστι δ᾽ ᾗσιν ἐκ ταλαιπωρίης
ἢ ἀσιτίης, πρὸς ὀσφῦν ἢ πρὸς ἰσχία προσπεσοῦσαι,
πόνους παρέχουσιν. Ἢν δὲ γυνὴ τὸ σῶμα φλαύρως
ἔχῃ, καὶ ἢν χολώδεα τὰ καταμήνια* εὔγνωστά ἐστι * συχνὰ
τῷδε, μέλανά ἐστι κάρτα. ἔστι δ᾽ ὅτε μέλανα ἢ
λαμπρὰ, καὶ κατ᾽ ὀλίγιστα ἔρχεται, καὶ* ταχύτα- * ἢ
τα πήγνυται, καὶ ὁ γόνος ἀμαλδύνεται ἀμφοῖν
τοῦ τε ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος, καὶ οὐκ ἴσχει ἐν γαστρὶ, καὶ
ἀρχομένης μὲν τῆς νόσου, καθαίρεται τὰς ἡμέρας
ἃς μεμαθήκει οὐ πλέονας, προϊόντων δὲ τῶν ἐπιμη-
νίων, πλείονας ἡμέρας καθαίρεται, καὶ ἐλάσσονα
τὰ καταμήνια καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρην φαίνεται. Πυ-
ρετοί τε ἐπιγίνονται* πλανῆται ὀξέες, ξὺν φρίκῃ * πλανίες
καὶ ἀσιτίῃ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ καρδιωγμὸς,
καὶ πονήσει μάλιστα ἐπὴν πλησιάζωνται τὰ κα-
ταμήνια αὐτέῃ. Ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, καὶ ῥηΐσῃ
ἐπ᾽ ὀλίγον χρόνον πρὸς τὰ* πρόσθεν, ἔπειτα δὲ * πρόσθετα
αὖθις ἐς τὠυτὸ καταστήσεται. Μελεδαινομένη
δὲ ἐν τάχει ὑγιαίνει. Ἢν δὲ μὴ θεραπεύηται, καὶ
ὁ χρόνος προΐῃ, πάντα μὲν μάλα πονήσει τὰ πρό-
σθεν εἰρημένα, καὶ ὀδύνη λήψεται, τότε μὲν τῆς γα-
στρὸς τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, τοτὲ δὲ τοὺς βουβῶνας,
τοτὲ δὲ τὴν ὀσφῦν τε καὶ κοχώνην, τοτὲ δὲ τὸν τρά-
χηλον, τοτὲ δὲ πνῖξ προσπεσεῖται ἰσχυρὴ, καὶ περὶ τῶν
ὀφθαλμῶν ζόφος ἔσται οἱ, καὶ δῖνος τῆς καθάρσιος ἄ-
νω στελλομένης καὶ ἀνιούσης. Ἢν γὰρ τὸ σῶμα φλαύ-
ρως ἔχῃ, γυναικὶ τὰ καταμήνια ἐλάσσω γίνεται. καὶ
ᾗσιν αὖ τὸ σῶμα ἔμπλεων ᾖ, τὰ καταμήνια ταύ-
τῃσι πλείονά ἐστι, τῇ δὲ χολώδεϊ τὰ καταμήνια

ἣν

Vet. Cod. ἢν ἔρχηται, ὀλιγοψυχίη ἐμπίπτει, καὶ ἀποσιτίη
ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἀλυσμὸς, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ
ἐρυγγάνει θαμινὰ, καὶ οὐκ ἐθέλει περιπατέειν, καὶ
ἀθυμέει, καὶ ἐμβλέπειν οὐ δοκέει, καὶ δέδιεν. Καὶ
ἢν μελεδαίνηται ἐκ τουτέων, ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ ὁ
χρόνος προΐῃ, ἔτι μᾶλλον πονήσει. Ξυμβαίνει δ'
* ἢ αὖ ἄριστα, ἢν ἔμετος χολώδης ἐπιγένηται. * Ἢν ἡ
κοιλίη ταραχθῇ μὴ ἰσχυρῶς, καὶ ὑπίῃ χολώδεα,
καὶ ῥόος ἐπιγένηται αὐτῇ, μὴ ἰσχυρός. ἢν μὲν γὰρ
τι τουτέων ἐπιπέσῃ ἰσχυρὸν ἐπὶ σῶμα τετρυχω-
μένον, κινδυνεύσει. ἢν δὲ ἠπίως ἀποκαθαίρη-
ται τοῦ χολώδεός τι, ἢ πᾶν τὸ λυπέον, ὑγιὴς γίνε-
ται. Ἢν δὲ μήτε μελεδαίνηται, μήτε μηδὲν του-
τέων γένηται, θνήσκει ἡ γυνή. Ὡς δὲ ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον ξυμβαίνει ῥόον ἐμπίπτειν χολώδεα ἐκ τοιου-
* κἢν του νοσήματος, * ἢν ῥόος γένηται * κατὰ μὲν πρῶ-
* τὰ τα, ὀλίγα οἱ τὰ φαινόμενα ἔσται. ἀνὰ πάσας δὲ
τὰς ἡμέρας ὡς ἐπίπαν, πλέονα ξυμβαίνει. Ὁκό-
ταν δὲ ὁ χρόνος προΐῃ ὡς ἐπιτοπλέον, καὶ ἡ νοῦσος
ὀξείη γίνηται, καὶ αἱ μῆτραι δάκνονται ὑπὸ τῆς κα-
θάρσιος τῆς χολώδεος χωρεούσης, καὶ ἑλκοῦνται.
* ὑγιαίνεται Ἔτι δὲ καὶ ἐν τούτῳ * ὑγιαίνει μελεδαινομένη, ἢν
οἱ ἐρχθῇ ὁ ῥόος. Ἢν δὲ φλεγμαίνωσιν αἱ μῆτραι
ὑπὸ τῶν ἑλκέων, ἔτι ὀξυτέρη ἡ νοῦσος ἔσται, καὶ πολ-
λά τε καὶ ὀδμαλέα, καὶ πυώδεα ἐλεύσεται ἀπ'
αὐτέων τῶν μητρέων ἤδη ἀπιόντα, καὶ ἑκάστοτε,
* ἰχὼρ οἷον ἀπὸ κρεῶν * καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα ἅπαντα
μιν μᾶλλον πονήσει, καὶ τὰ ἕλκεα ἔτι μᾶλλον ἀ-
* ἀπερνίκη γριώτερα ἔσται μέχρι μιν * ὑπερνικῇ, εἰ δὲ ἰηθῇ,
ἄφορος ἔσται ἀπὸ τῶν οὐλέων. Ἢν δὲ γυνὴ τὸ σῶ-
* ἢ φλεγματώδης οἱ μα φλαῦρον ἔχῃ, καὶ * ἢν φλεγματώδεα τὰ ἐπι-
μήνια χωρήσῃ * γνωστὸν δὲ ἐστιν ἢν χωρέῃ φλεγ-
* φλεγματώδεα ματώδεα, ὑμενώδεά τε γὰρ φαίνεταί οἱ καὶ ὥσπερ
ἀράχνια διατείνεται, καὶ ὑπόλευκά ἐστι. Τοῦτο δὲ
γίνεται, ἢν οἱ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ, φλέγματος
πεπληρωμένα ᾖ, καὶ τοῦτο μὴ ὑποκαθαίρηται,
μήτε κατὰ τὰς ῥῖνας, μήτε κατὰ τὴν ἕδρην, μή-
τε κατ' οὐρήθρην, ἀλλ' ἐν τοῖσι καταμηνίοισι, καὶ
ἐν τῷ ταράχῳ τοῦ αἵματος σὺν τῇ καθάρσει ἔξω
* ἴῃ * ἥκει. Καὶ ἢν ταῦτα ὧδε ἔχῃ, ἐπὶ μὲν δύο ἢ τρεῖς
μῆνας οὐδὲν νοσέει, ἐπὴν δὲ ὁ χρόνος πλείων
γένηται, καὶ μὴ μελεδαίνηται, μᾶλλον πονήσει, καὶ
* πλανήδας πυρετὸς ἐπιλήψεται * πλάνος, καὶ ἀσιτήσει ἄλ-
λοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ καρδιώξει, καὶ πονήσει, μά-
* οἱ λιστα ἐπὴν * πλησιάζῃ τὰ ἐπιμήνια. Ὁκόταν
* ῥηΐζει ἐπ' δὲ ἀποκαθαρθῇ * ῥηΐα ἀπὸ ὀλίγων χρόνων πρὸς τὰ
πρόσθεν, ἔπειτα ἐς τὸ ωὐτὸ καθίσταται, καὶ ἢν μὴ
μελεδαίνηται, ἀλλὰ χρόνος προΐῃ, γενήσεται πάνθ'
ὅσα τῇ χολώδεα ἐχώρεε τὰ καταμήνια, ἄχρις οὗ
* καὶ ὁ ῥόος οἱ ἔσχετο. Ἕπεται δὲ * ταύτῃ, καὶ ῥόον φλεγμα-
τώδεα γίνεσθαι, ἢ ἄλλα ἅσσα ἐγὼ ἐρέω, ὀλίγῳ ὕστε-
* ῥόος ρον. Καὶ ἢν * προσεπιγένηται αἰεὶ, πορεύεται ἀνὰ
πάσας τὰς ἡμέρας, ὁτὲ μὲν ἀθρόα, ὁτὲ δὲ ὀλίγα,
καὶ ἔστιν ὅτε, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ χωρέει. Ὁτὲ δὲ
οἷον ἰχὼρ, καὶ ἐν αὐτέῳ θρόμβοι πολλοὶ αἵματος
* ὥσπερ ἐγγίνονται, καὶ ξύει τὴν γῆν * ὡς ὄξος, καὶ δάκνει
τῆς γυναικὸς οἷ ἂν ἐπιψαύσῃ, καὶ ἑλκοῖ τὰς μή-
τρας, καὶ ἐλθοῦσα ἐς τοῦτο, τὰ μὲν ἄλλα πάσχει
* τὰ αὐτὰ * ταύτῃ ὡς ἡ προτέρη. Ἧσσον δὲ τὴν κεφαλὴν ἐκεί-
* δοῖα τὰ νης πονήσει, καὶ τὰ ἕλκεα, οὔτε * δυσειδέα, οὔτε
μεγάλα,

res prodeunt. At vero biliosæ si menses pro- A
deant, pusillanimitas incidit, & cibi fastidium
aliàs atque aliàs, & anxietas, ac vigilia: & eru-
ctat frequenter, & nō vult deambulare, & tristis
est, & non videre sibi videtur, & timet. Et si cu-
retur, ex his sana erit. Si vero tēpus processerit,
adhuc magis dolebit. Optime autem cum hac
agatur, si vomitus biliosus succedat, aut venter
turbetur non fortiter, & subeant biliosa: & si flu
xus succedat ipsi non fortis. si enim quid ex his
forte inciderit in corpus afflictum, periclitabi-
tur. Si vero leniter depurgetur aliquid biliosi
aut totum id quod molestum est, sana fiet. Si ve-
ro neque curetur, neque quicquam horum fiat,
moritur mulier. Plerunque tamē contingit vt
fluxus incidat biliosus ex hoc morbo: & si fluxus B
fiat, primùm quidem pauca sunt quæ cōparent;
per omnes aūt dies omnino plura contingunt:
Temporis aūt progressu plerunque etiā morbus
acutus fit, & vteri à purgatione biliosa prodeun-
te mordentur, ac exulceratur. Sed & in hoc ad-
huc sana fit, si curetur, & fluxus compescatur. Si
uerò uteri ab ulceribus fuerint inflāmati, adhuc
acutior morbus erit, & multa graueolentia ac
purulenta prodibunt, ab ipsis uteris iam egres-
sa; & semper uelut aqua de carnibus, & prius re-
lata omnia ipsam magis affligent: & ulcera ad-
huc magis efferatiora erūt, donec ipsam uincāt.
Si uero etiam sanata fuerit, sterilis erit à cicatri-
cibus. Si mulier corpore male habuerit, & pi-
tuitosi menses prodierint: cognosci autem pos- C
sunt si pituitosi prodeant: pelliculosi enim appa
rent, & velut araneorum casses distenduntur, &
subalbidi sunt. Hoc autem cōtingit, si corpus &
caput ipsi pituita repleta fuerint, & hæc nō sub-
purgetur, neque per nares, neque per sedem,
neque per urinæ meatum: sed in mensibus, & in
turbatione sanguinis, unà cum purgatione foras
exit. Et si hæc sic habuerint, ad duos quidem
aut tres menses nihil ægrotat: postquàm autem
amplius tempus progressum fuerit, & non cure-
tur, magis dolebit, & febris erronea corripiet, &
cibum aliàs atque aliàs fastidiet, & stomachum
dolebit, & maxime dolebit, ubi menses appro-
pinquarint. Quum uero purgata fuerit, ad mo-
dicum tēpus, superiorum respectu melius habe- D
bit, postea ad idem relabitur: & si nō curetur, sed
tēpus procedat, fiet ipsi omnia quæ ei, cui biliosi
menses prodibant, donec fluxus sistatur. Cōse-
quitur et ut hæc fluxum pituitosum habeat, aut
alia quæ ego dicam paulò postea. Et si quidē flu-
xus succedat, semper procedūt per omnes dies,
nunc aceruata, nunc pauca: & quandoq; uelut à
carnibus aqua prodit, quandoque uelut sanies:
& in hoc ipso multi sanguinis grumi insunt: &
radit terram uelut acetum, & mordet ubicun-
que mulierem contigerit, & uteros exulcerat.
Et ubi ad hoc peruenit, reliqua quidem simili-
ter patitur, uelut prior. Minus uero quam illa
caput dolebit: & ulcera neque deformia, neque
magna,

A magna, neq; purulẽta, neq; graueolẽtia, sic̃ ve-
lut illi fiũt, sed minus huic. Si vero curetur, sana
euadit, et vbi morbus ꝓgressum fecit: & nõ val-
de morit̃, verũ ꝓgnans esse nõ põt q̃ sic habet. Sin
vero fluxus ipsi nõ cõtingat, accidet ei, vt ĩ vtero
gerere videat̃, imò & alia oĩa patiet̃, q̃ grauida;
mẽses.n. haud exitũ inueniũt, vel crassi & visci-
di & tenaces fluũt. Quæcunq; viro cohabitãtes
in vẽtre habere nõ pñt, interrogãdæ sunt an ip-
sis mẽses prodeãt, aut nõ: & an purulẽti sint, aut
frigidi. Si quidẽ igit̃ respõderit, interroget̃ an sta
tim exeat genitura, an postera die, aut tertia, aut
sexta, aut septima. Si igitur dixerit statim exire
vbi coiuit, vteri osculũ rectũ non est, sed distor
tũ, & geniturã non capit. Si verò dixerit, poste-
B ra die, aut tertia, vterus perhumectus est, & semẽ
eluitur. Si vero sexta aut septima, semẽ cõputre-
scit: putrefactũ vero exit. Si igit̃ ab initio non su-
scipiat semẽ, os vteri primũ curãdũ est, vt rectũ
sit. Si vero eluat̃ postera, aut tertia die, vterus &
caput: si vero cõputrescat & exeat, & vterus &
totũ corpus curet̃. Atq; hæc singula sic cognosce
re oportet. Quali verò purgatiõe opus habeat,
hoc modo cognoscit. Quũ mẽses ꝓdeunt, linteũ
cõplicatũ palmi magnitudine super tenuẽ cine-
rẽ expãdito, deinde vt q̃ exeũt super hoc defluãt
curato. præstat aũt duo esse lintea, vtrunq; seor-
sim, alterũ diurnũ, alterũ nocturnũ: & diurnũ
quidẽ, postera die lauare oportet: nocturnũ ve-
ro, vbi per diẽ ac noctẽ super cinere situ fuit. In
C lotura verò considerare oportet, qualiana fiant
lintea lota, vbi in sole fuerint siccata: optimum
tñ est in tenebricoso loco ea resiccari. Si quidẽ
igitur pituita fuerit q̃ conceptionẽ impedit, mu
cosa lintea erũt: si vero ꝓp salsuginẽ & bilẽ im-
peditur, fulua & subliuida. His igitur considera-
tis, & diligẽti animaduersione expẽsis, totũ etiã
corpus inspicito, an multa purgatione opus ha-
beat, aut secus, ita vt & ad colorẽ, & ętatẽ, & ro-
bur, & anni tẽpus, & qua diæta vtant̃ respicias.
Curatio vero & totius corporis est, & vteros ac
osculũ ipsorũ sanare: & si hoc conclusum fuerit,
aperire: si vero illi distorti fuerint, dirigere opor
tet: si aũt humidi fuerint, resiccare, & alia quoq;
facere contraria. Fermè aũt oĩbus multa cura-
D tio eadẽ est, excepta mensiũ detractione. Nam
quibus nihil prodit, his detrahere oportet. Imo
quicquid ĩ mẽsibus mali inest, hæc auferre opor
tet: quũ videlicet pituitosi sunt, & pelliculosi, &
saniosi, & tenues, aut albi, & grumosi: & qui ni-
gri sunt, & carbũculosi, aut caliginosi aut acres,
salsi, turbati, purulẽti. Hæ oẽs causæ tollẽdę. Pro
hibet.n. in vẽtre cõceptũ. Quibuscunq; igit̃ mẽ-
ses pituitosi ac pelliculosi sunt, hæ carnosę sunt,
& his os humectũ est, & saliua multa ac viscosa.
Et si acidũ aut acre quid gustarint, sputũ in ore
liquidius erit, & ĩsulsum, & ad oĩa q̃ ederint aut
biberint, turbatio sequit̃: & supprimit̃ ipsis, ac at-
tollit̃ vẽter, & nausea adest, & anxietas ac iacta-
tio multa. Et à capite fluxus defluit, & oĩa obdu-
cit,

μεγάλα, οὔτε πυώδεα, οὔτε ὀδμαλέα ὁμοίως κεί-
νῃ γίνεται, ἀλλὰ ταύτῃ ἧσσον. Ἐπιμελευμένη
δὲ, ὑγιαίνει, καὶ προεληλυθείης τῆς νούσου, καὶ οὐ μάλα
ἀποθνήσκει, φορὸς δὲ οὐ δύναται εἶναι ὧδε ἔχουσα.
* Ὁκόσαι δὲ ξυνοικέουσαι οὐ δύνανται ἐν γαστρὶ ἔ-
χειν, πυθέσθαι χρὴ, εἴ σφιν * ἐπιγίνηται τὰ καταμή-
νια, ἢ οὔ, καὶ γίνεται πυώδεα ἢ ψυχρά, ἢν μὲν οὖν
φῇ, εἰ αὐτίκα ἀπίῃσιν, ἡ γονὴ ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρί-
τῃ, ἢ τῇ ἕκτῃ, ἢ τῇ ἑβδόμῃ: ἢν μὲν οὖν φῇ αὐτίκα
ἀπιέναι ὅταν ξυνάδῃ, τὸ στόμα οὐκ ὀρθόν ἐστι τῆς
μήτρης, ἀλλ᾽ ἰδνοῦται καὶ οὐ λάζυται τὴν γονήν: ἢν
δὲ φῇ δευτεραίῃ, ἢ τριταίῃ, ἢ τεταρταίῃ, ἡ ὑστέρη
ἐξυγρασμένη ἐστὶ, καὶ ἡ γονὴ ἐκπλύνεται. Ἢν δὲ
ἑκταίῃ καὶ ἑβδομαίῃ, ἡ γονὴ κατασήπεται, κατα-
σαπεῖσα δὲ ἀπέρχεται. Τοῦ μὲν οὖν ἀρχὴν μὴ
προσδέχεσθαι τὴν γονὴν, τῆς ὑστέρης τὸ στόμα θερα-
πευτέον πρῶτον, ὅκως ὀρθὸν ἔσται. Τοῦ δὲ κατα-
πλύνεσθαι, δευτεραίῃ καὶ τριταίῃ ἡ ὑστέρη καὶ κεφα-
λή. Τοῦ δὲ * κατασήπεσθαί τε, καὶ * ἀπέρχεσθαι καὶ ἡ
ὑστέρη καὶ τὸ σῶμα ἅπαν ἔνυγρον ὄν. Τουτέων ἕκα-
στα γινώσκειν ὧδε χρή. Ὁκοίης δὲ χρῄζει καθάρ-
σιος, γνώσηται ὧδε. Ὅταν τὰ ἐπιμήνια γίνεται
ῥάκος πτύξας ὅσον σπιθαμῆς, ἐπιτανύσαι ἐπὶ σπο-
δίην λεπτὴν, κἄπειτα ποιέειν ἐπὶ τοῦτο ὡς ἐπιρ-
ρυῇ τὰ ἀπιόντα. Εἶναι δὲ δύο τὰ τρυχία, χωρὶς ἐφ᾽
ἑκάτερα, τὸ μεθ᾽ ἡμέρην τε, καὶ νύκτωρ, καὶ τὰ μὲν ἡμε-
ρήσια πλύνειν χρὴ τῇ ὑστεραίῃ. τὰ δὲ νύκτωρ, ὁκό-
ταν αὐτέοισιν ἡμέρῃ καὶ νύκτωρ γένηται, ἐπὶ τῇσι
σποδίῃσι κειμένοισιν. Ἐν δὲ τῇ πλύσει, σκέπτεσθαι
ὁκοῖα ἄσσα γένηται τὰ ῥάκεα πλυθέντα. Ὅταν ἐν
ἡλίῳ τέρσηται, κράτιστον δὲ ἐν σκοτιαίῳ χωρίῳ.
Ἢν μὲν οὖν φλέγμα ᾖ τὸ κωλῦον, μυξώδεα τὰ ῥά-
κεα ἔσται. ἢν δὲ δι᾽ ἅλμην τε καὶ χολὴν, πυῤῥά τε
καὶ ὑποπέλιδνα. Ταῦτ᾽ οὖν ἐσιδὼν, καὶ γνώμῃ σκε-
θρῇ βασανίσας * ὅλον τε τὸ σῶμα ἀθρέειν, ἤν τε
πολλῆς καθάρσιος δοκέῃ δεῖσθαι, ἤν τε καὶ μὴ, ἀπο-
σκεψάμενος ἐς τὴν χροιὴν καὶ τὴν ἡλικίην, καὶ ῥώ-
μην, καὶ ὥρην, καὶ οἵῃ διαίτῃ χρέονται. Ἰητρεύειν δὲ καὶ
* τὸ σώματος παντὸς προνοεῖσθαι, καὶ τὰς ὑστέρας,
καὶ τὸ στόμα ἰῆσθαι, καὶ ἢν * μεμυκὸς ᾖ, ἀναστομῶσαι.
Ἢν δὲ λοξωθέωσιν, ἐξιθύνειν χρή. Ἢν δὲ ὑγραὶ ἔω-
σιν, αὐαίνειν, καὶ τ᾽ ἄλλα δρᾶν ἐναντίον. Σχεδὸν δὲ
πάσῃσιν ἡ πολλὴ θεραπείη ἡ αὐτή ἐστι, πλὴν τοῦ
καταστάσαι τὰ ἐπιμήνια. Ὅσῃσι γὰρ γίνεται, οὐδὲν
δεῖ ταύτῃσι καταπᾶν. * Ἀλλ᾽ ὅτι κακὸν ἐν τοῖσιν
ἐπιμηνίοισιν * ἔνι, τοῦτο ἀφαιρέειν χρὴ, ὅταν φλεγ-
ματώδεά τε καὶ ὑμενώδεα καὶ * ἰχωροειδέα καὶ λεπτὰ
ἢ λευκὰ καὶ θρομβοειδέα, καὶ ὅταν μέλανά τε, καὶ ἀν-
θρακώδεα, ἢ ζοφοειδέα, ἢ δριμέα, ἁλμυρὰ, θολε-
ρὰ, πυώδεα. Αὗται πᾶσαι αἱ προφάσιες ὑπε-
ρεξαιρετέαι. Κωλύουσι γὰρ λαμβάνειν ἐν γαστρί.
Ὁκόσα μὲν οὖν φλεγματώδεα καὶ ὑμενοειδέα τῶν ἐπι-
μηνίων ἐστὶ, καὶ αὗται σαρκώδεές εἰσι, καὶ ταύτῃσι
τὸ στόμα ἔξυγρον, καὶ πτύελον πουλὺ, καὶ γλίσχρον.
Καὶ ἢν ὀξέος γεύσηται ἢ δριμέος, τὸ πτύελον ἐν τῷ
στόματι, πλαδωδέστερόν τε ἔσται καὶ ἄναλτον, καὶ
πρὸς πᾶν ὅ, τι ἂν φάγωσιν ἢ πίωσιν, ὄχλος, καὶ
προσίσταται αὐτέοισιν, καὶ ἀείρεται καὶ ἡ κοιλίη,
καὶ ναυσίη, καὶ ἀλυσμὸς πουλύς. Ἀπό τε κεφα-
λῆς ῥεῦμα καταῤῥέει, καὶ πάντ᾽ ἐπιπλάσσεται.

Vet. Cod.
* ἢν δὲ οἱ ῥόος μὴ γένηται, συμβήσεταί οἱ ὥστε δοκέειν ἐν γαστρὶ ἔχειν, καὶ ταῦτα πείσεται ἅπερ τόκῳ τὰ καταμήνια ὁδὸν οὐκ ἐδύνατο ῥεῖν, ἢ παχέα καὶ γλίσχρα καὶ χολώδεα ἴῃ
* ἐπιφαίνεται
* κατασήπεται
* ἀπέρχεται
* ἐς
* τοῦ
* μὲν
* ἄλλο τι
* ἐν οἷσι
* χολώδεα

Vet. Cod.

καὶ πολλὴν ὑγρασίην ἐπάγεται, καὶ τὰ ὑποφθάλμια πελιδνὰ, καὶ περιφυσημένα. Ταύτας χρὴ ὅλας πυριῆν, καὶ πυκνὰ ἐμέειν καὶ ἀπὸ σιτίων καὶ ἀπὸ νηστείης, μαλάσσειν δὲ τὴν κάτω κοιλίην, φαρμάκοισι δὲ πάμπαν κουφοισιν, ὁκόσα ἥκιστα χολὴν ἄγει, καὶ μονοσιτέειν, καὶ γυμνάζεσθαι συχνὰ, καὶ ὡς ξηροτάτῃ τροφῇ διαιτᾶσθαι, καὶ ποτῷ ἐλαχίστῳ ἀκρητεστέρῳ. Κοιλίην δὲ εὔλυτον ἄμεινον διαφυλάσσεσθαι. Τὰς δὲ ὑστέρας χρὴ ἢν μὴ πρὸς ταύτην τὴν δίαιταν ἐπακούωσι, καθαίρειν φαρμάκοισιν, ἀδήκτοισι προσθετοῖσιν. Περιπυριῆν δὲ περὶ τῶν καθαρσίων αἰεί, πρότερον μὲν τῇ πυρίῃ τῇ ἐκ τῶν μαράθρων, ἔπειτα τῇ ἐκ τῶν θυμιαμάτων. Τὰς δὲ πυρίας ποιέεσθαι, καὶ τὰς προσθέσιας τεκμαιρόμενος ὅκως ἅπαντα περιποιήσεται, καὶ κατὰ τρόπον ἔσται, ἐν ᾧ χρόνῳ τὰ ἐπιμήνια εἴη. Ἢν μὲν οὖν καθαρά τε καὶ ἀκραιφνέα καὶ ἔναιμα χωρῇ, ἔτως ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἐν ἀρχομένοισι τοῖσι ἐπιμηνίοισιν. Ἄριστον δὲ ἐν ἀπολείπουσι, καὶ ἔτι ἰόντων μᾶλλον, ἢ ἀφανέων. Ὅταν δὲ μέλλῃ ἰέναι παρὰ τὸν ἄνδρα, ὑποθυμιήσθω τι τῶν ὑποθυμιαμάτων τῶν στυπτικῶν, θυμιήσθω δὲ διὰ τοῦ κανείου καὶ τοῦ καλάμου, ἐπὶ σποδιὴν θερμὴν ἐπιπάσσουσα τὸ φάρμακον. Ὅταν δὲ ἐπιπάσσῃ καὶ τὸ κανεῖον περιθεῖναι, καὶ τὸν κάλαμον, καθεζομένην πυριῆσθαι. Ὁκόταν δὲ δέῃ αὐτὴν θυμιῆσθαι, τῷ μολυβδίῳ χρῆσθαι, ὡς ἀνεῳγμένῳ τῷ στόματι θυμιῆται. Εἶτα ὅταν ἀνίστηται, πάλιν ἐν τῇ κλίνῃ προσθέσθω τὸ μολύβδιον. Εἶτα ὑφελομένη, τηνικαῦτα ξυνευναζέσθω τῷ ἀνδρί. Καὶ ἢν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μὴ δῆλα οἱ ᾖ, ἐκτείνασα τὰ σκέλεα, καὶ ἐπαλλάξασα ἠρεμείτω. Νηστείη δὲ ὄφελος ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ, πλὴν κυκεῶνα ἢν ἐθέλῃ ἄναλτον * ἐφ' ὕδατι. Τοῦτο δὲ ποιέειν τότε, ὁκόταν μέλλῃ θυμιῆσθαι. Ἢν δὲ ξυγγενομένη τῷ ἀνδρὶ κατάσχῃ τῇ ὑστεραίῃ τὴν γονὴν, καὶ μὴ δὲ ἐς τὴν ἑτέρην ἄπιοι ἡμέρην, σιτίων μὲν εἴργεσθαι καὶ λουτρῶν. Πίνειν δὲ ἄλφιτον ἐν ὕδατι ἄναλτον καὶ δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρης. Αὕτη δὲ ἡ δίαιτα, ἔσω ἡμέρας ἕξ, ἄμεινον δὲ καὶ ἑπτὰ, ἢν μὴ ἀπίῃ τὰ τοῦ ἀνδρὸς ὅταν ξυγγένηται. Ἀλουτείτω δὲ πάντα τὸν χρόνον, καὶ ἀκινητεῖν ἐπιτηδευέτω. Ἢν δὲ βούληται περιπατεῖν, περιπατείτω ἐν ὁμαλῷ χωρίῳ καὶ λείῳ, προσάναντες δὲ μηδαμῶς, μὴ δὲ κάταντες. Καθέζεσθαι δὲ ἐπὶ μαλθακὰ ἢν ξυλλάβῃ, τὴν δ' ἄλλην δίαιταν τὴν αὐτὴν ποιέεσθαι, μέχρις ἡμερέων τριήκοντα, ἀλουτεέτω δὲ ἢ καὶ ὅτε δέοι λοῦσθαι, ὀλίγῳ καὶ μὴ λίην θερμῷ. Τὴν δὲ κεφαλὴν μὴ βρέχειν. Σιτίοισι δὲ χρεέσθω καὶ ἄρτοισι, καὶ μάζῃ ἤν γε βούληται. Κρεῶν δὲ φάσσῃ, καὶ τοῖσι παραπλησίοισι, θαλασσίων δὲ ὁκόσα κοιλίην ἵστησιν, εἰργέσθω δὲ λαχάνων δριμέων. Οἴνῳ δὲ μέλανι χρεέσθω. Κρέασι δὲ ὀπτοῖσι μᾶλλον ἢ ἑφθοῖσι, καὶ τῶν ἡμερέων καὶ τῶν θηρείων. Καὶ * ταῦτα μὲν ἢν ξυλλάβῃ οὕτως χρὴ ποιέειν. Ἢν δέ γε μὴ ξυλλάβῃ, ἀλλ' οἴχεται δευτεραῖα ἢ τριταῖα τὰ τοῦ ἀνδρὸς ῥεόμενα ἅμα πολλῇ ὑγρασίῃ, δῆλον ὅτι ὑγρότεραί εἰσιν αἱ ὑστέραι. Θεραπεύειν οὖν χρὴ, κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον, μέχρις ἂν ξηραὶ γένωνται. Ὁκόταν δὲ δοκέωσι

*ἰν

*ταύτην

cit, & multam humiditatẽ inducit, & partes sub oculis liuidæ sunt, ac inflatæ. Has totas fouere oportet, & frequenter vomere, & à cibis, & ieiunas: infernũ aũt ventrem mollire, sed pharmacis oĩno leuibus, quæ minime bilem ducunt, & semel in die cibum capere, & frequenter exerceri: & cibo siccissimo vti, & potu paucissimo meraciore. Melius autem est vt venter facile solubilis conseruetur. Verùm vteros, si ad hanc diætam non paruerint, pharmacis subdititijs, non mordacibus purgare oportet. Fomentum tamen semper purgationibus præmittendum est, prius id quod ex fœniculo paratur, deinde quod ex suffimentis. Fomenta vero & subditiones medicamentorũ facito, coniectura facta vt omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tem- B
5 pore menses prodeunt. Si quidem igitur puri & sinceri ac cruenti fiant: ita ad virum accedat incipientibus mensibus. Optimum autem, desinentibus, & adhuc euntibus, magis quàm vbi disparuerunt. Quum autem ad virum itura est, suffimentum quoddam ex adstringentibus suffiat, atq; hoc per canistrum, & arundinem, pharmaco calido cineri insperso. Quum vero insperseris, & canistrum, siue operculum circumponito, & per arundinem insidenti fomentum adhibeto. Vbi vero opus fuerit ipsam suffiri, plumbea fistula vtere, vt aperto osculo suffiatur. Deinde quum surrexit, rursus in lecto plumbeam fistulam apponat deinde ea subtracta, cum viro coeat. Et si ea quæ à viro prodeunt, non fue- C
rint ei manifesta, extentis & alternatim positis cruribus quiescat. Ieiunium autem vtile est in hac die, præterquàm si cyceonem velit non salsum in aqua. Hunc autẽ tunc bibat quum vult suffiri. Si vero vbi cũ viro coiuit, postridie detineat geniturам, & neq; altera die exeat à cibis quidem & balneis prohibeatur. Bibat autem polentam in aqua nõ salsam, bis ac ter in die. Atq; hæc diæta sit per sex dies, aut quod melius est, septem, si non exierint ea, quæ à viro suscepit, dũ cum ipso coiuit. Illota vero maneat per omne tempus, & det operã vt motus vitet. Si vero deambulare velit, deambulet in loco pleno & leui nequaquã accliui, neq; decliui. Desideat ét super mollia, si conceperit. Reliquã verò diętã eandẽ D
faciat vsq; ad dies triginta. Illota aũt sit, aut si lauari opus habeat, pauca & non valde calida lauetur. Caput vero ne madefaciat. Cibis aũt vtatur & panibus, et maza, si velit. Ex carnibus autem, palumbe, & similibus: ex marinis, his quæ aluũ sistunt: prohibeatur ab oleribus acribus. Vino vero nigro vtatur. Carnibus autem assatis potius, quàm coctis, tum mansuetis tum ferinis. Et hæc quidem si conceperit, hoc modo facere oportet. Si vero non conceperit, sed secunda aut tertia die exeunt quæ à viro immissa sunt, fluentia cum multa humiditate: manifestũ est ꝙ vteri sunt humidiores. Curare itaque oportet iuxta relatum modum, donec sicci fiant. Quum autẽ sicci

A sicci esse videbuntur, sic curato. Optimum est pharmacum mollitorium, & retro, & anteriori parte ipsi adhibitum, donec vteri ad naturam suam redeant: & rursus ad virum accedat, quum menses nó amplius multi, sed pauci & bene colorati fuerint, & ad libidinem cócitatur. Sed & in alijs diebus cum viro consuetudinem habere oportet, si optime habuerint vteri. Quum auté in relatis diebus cósuetudinem habuerit cú viro, si probe parati fuerint vteri, & si genituram ad decem aut duodecim dies detinuerint, ne adeat virum. Si vero non concipiat, vteri autem sani sint: contingit enim & hoc plerisque, quum debiles existentes vteri, ab affectione macilenti fiunt: aut præ medicamentis & fomento multo, B genituram ferre non possunt, priusquam assueti fiant & conualescant. Hoc autem sic cognosci potest. Quum ab ipsa exierint, secúda aut tertia die exeunt, aut adhuc prius, crassa & cópacta velut mucus: nisi mali quid sit, & propter aliú vterorum morbú genitura discedat. quum igitur talia apparuerint, curatione quidem vterorum non est opus, verum reliqui corporis cura habéda est, quo huiusmodi bonus habitus sit ipsi, vt contractum simul sit corpus, & iusta mole prçditum, ex paucorum balneorum, plurimum vero & leuium laborum vsu. Ab acribus autem & salsis prohibeatur. Vomitibus vtatur ante dies quibus menses fieri solent, & rursus fame maceretur, & alia perficiat, quæ dicta sunt. Atq; hæc quidé C harum curatio est. Quibus autem statim vbi coierint diffluunt ea, quæ à viro sunt immissa, his os vterorum caussa est. Curare vero sic oportet. Si quidem valde conclusum fuerit, tædis & plúbeis fistulis immissis aperito, & molli fométo ex fœniculo foueto, & subdititijs, quæ vteros attenuant, & in directú redigunt, purgato. Post purgationes aút & fométa, ea infundito, quæ caussæ sunt contraria. Quibus vero os distortum est, & ad coxam allapsum: fiunt enim etiá talia prohibentia, ne vterus semen suscipiat. quú igitur tale qd acciderit, odoratis fometis fouere oportet: post fomentú aút, per digitum auulsum à coxa detrahito. Quum autem discesserit, tædis & plumbeis fistulis immissis iuxta priorem ratio- D nem in rectitudinem dirigito: vbi vero rectificati ac aperti fuerint vteri, medicamétis subdititijs purgato, & alia facito iuxta relatam rationem. Quum auté magis q̃ oportet aperti fuerint vteri, purgatione opus habent: post purgationes auté, collutionibus & suffimentis. Si vero propiores sint quàm oportet, vomitibus vteri opus habent, & fomento fœtido, donec ad suum locum redeant. Diæta vero vtendum est relata. Si vero os pingue fuerit & crassum, & propterea non concipiat, sinapi coctum ieiuna, & meracum insuper bibat. Apponat autem nitrum rubrum, & cuminum, ac resinam. Optimum autem fuerit nitrum vino ammiscere, & resinæ, vnà cum cumino & vnguéto albo. Aut cornu cerui vrito,

δοκέωσι ξηραὶ εἶναι, ἰητρεύεσθαι οὕτως. Ἄριστον φάρμακον μαλθακτήριόν μιν κατόπιν τε καὶ ἐς τοὔμπροσθεν, ἄχρις οὗ αὗται κατὰ φύσιν γένωνται, καὶ αὖθις ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν τὰ ἐπιμήνια μηκέτι πολλά, * ἀλλ' ὀλίγα καὶ εὔχροα, καὶ ὀργᾷ. Καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἡμέρῃσιν, ἱμείρεσθαι χρὴ τοῦ ἀνδρός, ἢν ἄριστα ἔχωσιν αἱ ὑστέραι. Ὅταν δὲ ξυγγίνηται ἐν τῇσιν ἡμέρῃσι, τῇσιν εἰρημένῃσιν, ἢν εὐτρεπισθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἢν κατάσχῃ τε τὴν γονὴν ἡμερέων δέκα, ἢ δυοκαίδεκα, μὴ ἰέναι ὡς τὸν ἄνδρα. Ἢν δὲ μὴ ξυλλάβῃ, ὑγιέες δὲ ἔωσιν αἱ μῆτραι, γίνεται γὰρ δὴ καὶ τοῦτο πολλῇσιν, ἐπειδὰν ἀκιδναὶ αἱ μῆτραι ἐοῦσαι, ἄτροφοι ὑπὸ πάθεος γίνονται, ἢ ὑπὸ φαρμακείης τε καὶ πυρίης πολλῆς, οὐ δύνανται φέρειν τὴν γονήν, πρὶν ἢ ἐθάδες γίνωνται, καὶ ἰσχύωσιν. Γνωστὸν δὲ τοῖσι δ' ἐστὶν ὧδε. Ὁκόταν ἀπίῃ οἱ, ἄπεισι δὲ δευτεραίη ἢ καὶ τριταίη, καὶ ἔτι ἀνωτέρω, ἀπέρχεται δὲ παχέα τε καὶ ξυνεστῶτα οἷον βλέννα, ἢν μὴ κακόν τι ᾖ, καὶ διὰ νοῦσον ἑτέρην ὑστερέων ἡ γονὴ ἀπαλλάσσηται. ὅταν οὖν τοιαῦτα φανῇ, θεραπείης μὲν ἀπόχρη ὑστερέων, τοῦ δ' ἄλλου σώματος ἐπιμελείην ἔχειν, ὡς καὶ ἡ ἕξις τοιαύτη οἱ ᾖ. ὡς ξυνεσταλμένον τε ἅμα τὸ σῶμα εἶναι καὶ εὔογκον, λουτροῖσιν ὀλίγοισιν, * πλείοσι δὲ δρομέων καὶ ἁλμυρῶν εἴργεσθαι. Ἐμέτοισι χρῆσθαι πρὸ τῶν ἡμερέων, ὧν μεμάθηκε τὰ ἐπιμήνια γίνεσθαι. Καὶ αὖθις λιμοκτονέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα ἐπιτελεῖν, ὅσα εἴρηται. Αὕτη μὲν θεραπείη ἀμφὶ τῶνδε. ὅσῃσι δὲ ὅταν ξυγγίνωνται αὐτίκα διαρρέει τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρός, ταύτῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων πρόφασις. Θεραπεύειν δὲ δεῖ οὕτως, ἢν μὲν σφόδρα μεμυκὸς ᾖ, ἀναστομῶσαι τοῖσι δᾳδίοισι καὶ τοῖσιν μολιβδίοισι, πυρίην δὲ μαλθακὴν πυριῆν, τῇ ἐκ τοῦ μαράθρου, καὶ καθαίρειν προσθέτοισιν οἷα λεπτύνει τὰς ὑστέρας, καὶ ἐς ἰθὺ καθίστησι. Μετὰ δὲ τὰς καθάρσιάς τε καὶ πυρίας κλύζειν τοῖς * δὲ ὅσα ἐναντία τῇ προφάσει. Ὅσῃσι δὲ τὸ στόμα ἀπεστραμμένον ἐστὶ καὶ προσπεπτωκὸς πρὸς τὸ ἰσχίον, γίνεται γὰρ καὶ τοιαῦτα διακωλύοντα τὴν ὑστέρην τὴν γονὴν προσδέχεσθαι. Ὅταν οὖν τι τοιοῦτον ξυμβῇ, πυρίην χρή, τῇσιν εὐώδεσι πυρίῃσι: μετὰ δὲ τὴν πυρίην παρασπασαμένην τῷ δακτύλῳ ἀποσπᾶν τοῦ ἰσχίου. ὅταν δὲ ἀποστήσῃ, ἐξορθοῦν τοῖσι δᾳδίοισι, καὶ τῷ μολιβδίῳ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον. ὅταν δὲ ἐξορθωμέναι τε καὶ ἀνεστομωμέναι γένωνται, προσθέτοισι μαλακοῖσι καθαίρειν, καὶ τ' ἄλλα ποιέειν, κατὰ τὸν ὑφηγημένον λόγον. Ὅταν ἀνεστομωμέναι μᾶλλον τοῦ δέοντος αἱ ὑστέραι ἔωσι, καθάρσιος δέονται: μετὰ δὲ τὰς καθάρσιας, κλυσμῶν ἀξιοῦν καὶ θυμιαμάτων. Ἢν δὲ ἐγγύτερον ἔωσι τοῦ δέοντος, ἐμέτων δέονται αἱ ὑστέραι, καὶ πυρίης δυσώδεος, μέχρις ὅτου ἐς χώρην ἔλθωσι. Τῇ διαίτῃ δὲ τῇ ἐφυγμένῃ χρῆσθαι. Ἢν δὲ τὸ στόμα πιμελῶδες ᾖ καὶ παχύ, καὶ διὰ τοῦτο μὴ κυΐσκηται, νάπυ ἑφθὸν ἐσθίειν νῆστιν, καὶ ἄκρητον ἐπιπίνειν. Πρόσθετον δὲ νίτρον ἐρυθρὸν, καὶ κύμινον, καὶ ῥητίνην. Ἄριστον δὲ οἴνῳ νίτρον * ξυμμίσγειν, καὶ ῥητίνῃ, ἅμα καὶ κυμίνῳ, καὶ μύρῳ λευκῷ. Ἢ ἐλάφου κέρας

Vet. Cod.
* ἢ
* πίνοισι πρήεσι
* ἠδέσιν
* σὺν σμύρνῃ

Vet. Cod. * ἡμέρας τέσσαρας πινέτω * φυτὸν

καῦσαι, καὶ μῖξαι ὠμήλυσιν διπλῆν ἐν οἴνῳ. *Ην δὲ μὴ ῥαΐζῃ, πράσα ἑψεῖν, καὶ ἀμφικαθέζεσθαι. Ἢ *φηγὸν τρίβουσα προστιθέσθω. Σκόροδά τε τρώγειν νεαρὰ, καὶ μελίκρητον ἐπιπίνουσα, ἐμεέτω. Ὁκόσῃσι δὲ ἐμμένει, καὶ ἐνσήπεται, καὶ ὄχλον ποιέει, ἀνδράφαξιος ἀγρίης καρπὸν ἢ χυλὸν ξὺν μέλιτι, ἢ ξὺν κυμίνῳ ἐλλικτὸν διδόναι. Ὅταν δὲ δύσοδμα ἔῃ, *οὐ κυΐσκεται. Ἀνδράχνην ξὺν καὶ χηνὸς ἔλαιον μίσγειν, καὶ προστιθέναι. Ὁκόσῃσι δὲ ἑκταῖα καὶ ἑβδομαῖα τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς κατασηπόμενα χωρέει, ταύτῃσιν εἰκὸς γίνεσθαι ὑπ᾽ ἀμφοῖν. Ἢν ἐπιῤῥοὴ χολῆς καὶ ἅλμης, θεραπεύειν χρὴ ὧδε, ἐλλεβόρῳ ἢ σκαμμωνίῃ καὶ πεπλίῳ. καθαίρουσι γὰρ ταῦτα ἄνω τε, καὶ κάτω φλέγμα, καὶ χολὴν καὶ φύσας ἄγει. Πρὸ δὲ τῶν καθαρσίων τῇσι πυριῇσι χρῆσθαι ἐκ τῶν θυμιημάτων. Ὅταν δὲ πυριήσῃς, καθαίρειν προσθετοῖσι, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς ἐν τοῖσι πρόσθεν. Καὶ μετὰ τὰς προσθέσιας καὶ καθάρσιας, τοῖσι μαλθακτηρίοισι χρέο, καὶ τὸ ἐκ τῆς λινοζώστιος πρόσθετον, καὶ ἀρτεμισίης ποίης, καὶ ἀνεμώνης, καὶ ἐλλεβόρου λευκοῦ ἢ μέλανος. Τὰ μὲν τῶν φαρμακειῶν ταύτῃσιν, ὧδε χρή. Τὴν δὲ δίαιταν ἀποσκεπτόμενον τῆς ἀνθρώπου, ἐς τὸ ὅλον σωματοποιέειν, ἤν τε αὐχμηροτέρη δοκέῃ εἶναι, ἤν τε σαρκωδεστέρη. Κἢν μὲν αὐχμηροτέρη, *λουτροῖσι πλείοσι, καὶ ἑφθοῖσι πᾶσι τοῖς ὄψοισιν, εἴτε θαλασσίοισιν, εἴτε κρέασιν. Οἴνῳ δὲ ὑδαρεῖ, λαχάνοισί τε ἑφθοῖσι καὶ λιπαροῖσι πᾶσι καὶ γλυκέσι. Ταῦτα γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ ποιέει ὑγρηδόνα εἶναι, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἐν τῇσιν ὑστέρῃσιν. Ἢν δὲ ὑγροτέρη ᾖ, δέονται αἱ τοιαῦται ὑστέραι τούτων οὐδὲν, ἀλλὰ τἀναντία, οὐ χρὴ ψαύεσθαι οὐδὲ κλύζεσθαι νεοχμῶς, οὐδὲ θυμιῆσθαι. Πρὸς γὰρ τὸ *κινδυνεύμενον φιλέει ἰέναι. Καὶ ἢν ἐξυγρανθῶσι μᾶλλον τῆς φύσιος, χρὴ δὴ ξηραίνειν καὶ θυμιῆν. Ἢν δὲ χολώδεα ἴῃ ἐπὶ σφέας, ὅ, τι χολὴν καθαίρει διδόναι. Ἢν δὲ ἁλμυρώδεα, γάλα ὄνειον, καὶ οἶνον, καὶ τ᾽ ἄλλα ἀλεξιτήρια. Χρὴ δὲ σκεψάμενον τῶν νοσημάτων τὰς δυνάμιας, καὶ ὑφηγεύμενον τὰς προφάσιας ὡς χρὴ ἐξ ὧν αἱ νοῦσοι γίνονται, ἐπὶ τὰ ἄλλα ἰέναι ὧδε, καὶ τὰ ἀμφὶ τὰ χωρία ἰῆσθαι, ὅσαι μὲν διὰ τῶν στομάτων προφανέων τὴν αἰτίην κωλύονται μὴ ἴσχειν ἐν γαστρὶ, τούτων εὐτρεπίζειν τὰ στόματα, ὡς εὐκεινέα ᾖ. Ὁκόταν δὲ ἡ ὑγρηδὼν εἴργῃ ταύτην ἐσορᾶν ὡς μὴ διακωλύῃ, σκεπτόμενον ἐς ὅλα τὰ πρήγματα τῶν γυναικῶν, ἤν τε ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος δοκέῃ τι κινέεσθαι, ἤν τε ἀπ᾽ αὐτέων τῶν ὑστερέων, ἤν τε ἀπ᾽ ἀμφῶ. Τὰς δὲ ὑστέρας ὧδε μελεδαίνειν, ὅκως μήτε ὑγραὶ ἔωσι, μήτε λίην αὐαίνουσαι. Ἀλλὰ τὰς μὲν ξηροτέρας εὐχύλως, ὅσῳ καὶ αὐχμηρότεραί εἰσι τοιαύτῃ ἰκμάδι, ὡς πιαλέαι μᾶλλον ἔσονται, ἢ ἰσχναλέαι. Τὰς δὲ ἐξυγρασμένας καὶ διαβρόχους, ξηραίνειν ὑπολειπόμενον ἐν ἰκμάδι εἶναι, καὶ μὴ λίην ἀνεξηράνθαι. Αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ τουτέων, *πάνυ φυλακτέαι. Λαμβάνειν δὲ ἐν γαστρὶ, ἔτι τὴν ὑγρηδόνα ἔχουσαν, ἀτὰρ οὐδὲ τὴν αὐαινομένην, ἢν μὴ ἢ ἐν τῇ ἀρχαίῃ φύσει τουτέων τι. Ἰέναι δὲ χρὴ παρὰ τὸν ἄνδρα.

* καὶ

* ἢ

* κινδύμενον

* πάντι

vrito, & duplum crudæ ordeaceæ farinæ cũ vino ammisceto. Si vero non melius habeat, porrum coquito, & ipsam insidere facito. Aut phagum, id est glandem tritam apponat. Et allio recenti vescatur, & aqua mulsa insuper pota vomat. Quibus porrò intus manet viri semen & cõputrescit, & turbationem facit, his atriplicis semen aut succum, cum melle aut cũ cumino delingendum dato. Quum aũt à viro immissa graueolentia fuerint, non concipit. Portulacã igitur & adipem anserinum misceto, & apponito. Quib⁹ vero sexta aut septima die, à viro immissa prodeũt putrefacta, his verisimile est, ab vtrisque fieri, & bilis, & salsuginis influxu. Curare autem sic oportet, per veratrũ, aut scammoniã, aut peplium. Hæc enim sursum ac deorsum pituitam & bilem purgant, & flatus educunt. Ante purgationes autem fomentis vtendum est ex suffimentis. Vbi vero fomẽtum adhibueris, per subdititia purgato, eodem modo velut in prioribus. Et post subdititiorum ac purgationum vsum, mollitorijs vtere, & subdititio medicamẽto ex mercuriali & artemisia herba, & anemona, & veratro albo aut nigro. Atq; hæ quidẽ medicationes hoc modo his conducunt. Diætã vero respectu ad totum hominis corpus facto constituere oportet, siue siccior, siue carnosior mulier esse videatur. Et si quidem siccior fuerit, balneis pluribus, & obsonijs omnibus coctis, tũ marinis, tum carnibus vtatur. vini vero aquoso, & oleribus coctis, & pinguibus omnibus ac dulcibus. Hæc enim plerunq; faciũt vt humiditas sit, tum in reliquo corpore, tũ in vteris. Si verò humidior fuerit, tales vteri nullo ex his opus hñt, sed vice versa neq; contrectare, neq; lauare recẽti motu facto oportet, neq; suffire. Nã ad periculum hęc procedere solent. Et si magis q̃ pro natura fuerint humectæ, siccare sanè ac suffire oportet. Si verò biliosa in ipsos cõfluant, medicamẽtum dare, quod bilẽ purgat. Si verò salsuginosa, lac asininum, & vinũ, & alia auxiliaria. Morborum porrò vires cõsiderare oportet, & causas ex quibus morbi fiunt exquirere, atq; sic ad alia ꝓcedere, & morbos circa locos curare: & q̃ quidẽ ob causam osculorum hiatium prohibentur, vt ne detineant in ventre, harũ oscula præparare, vt probe diducta sint. Quũ vero humiditas prohibuerit, hãc inspicere vt ne impediat, totis mulierũ negotijs expẽsis, siue ex toto corpore quid moueri videat, siue ex ipsis vteris, siue ex vtrisq;. Vteros autẽ sic curare oportet, vt neque humidi sint, neque valde sicci. Imò sicciores quidem, tãto magis bono succo, quanto sunt sicciores, eiusmodi humiditate vt pingues magis fiant quàm graciles. Humectos vero & madidos siccare, ita vt relinquas quo humidi sint, & non valde resiccentur. Excessus enim in his valde sunt vitandi. Concipit autem in ventre, neque ea quæ humiditatem habet, neque quæ resiccata est, nisi quid
6 horum in vteri antiqua natura fuerit. Cæterum virum

A

B

C

D

A virum adire ipsam oportet, post adhibitã curationẽ, desinentibus aut inchoantibus mensibus. Optimum est et vbi quieuerint. Maxime vero in his diebus experiendum est, an prægnans fieri possit: hi enim sunt opportunissimi. Si verò nõ statim concipiat, & reliqua bene habeant, nihil prohibet et alijs diebus cũ viro coire. Nam hæc exercitatio alacritatẽ ipsi inducit, & venulę hinc laxant: & si ea quæ à viro prodeunt cõcurrerint ſm rectitudinem cum eo, quod à muliere, citius concipiet. Hæc enim caussa est his, quibus siue statim, siue posteriore tẽpore exeunt. Atq; hæc quidẽ de his dicta sunt. Si verò humidius fuerit os vterorũ, geniturã attrahere nõ possunt. Vtẽdum aũt est medicamẽtis subdititijs acribus: cõ-

B morsus enim & inflammatus stomachus, solidus ac firmus qñq; fit, & aliquo modo accommodatur. Sed & si in callum indurati fuerint, præstat acria apponere, q̃ mordeant. Quæ enim tenuia & feruida sunt, calli duriciã diffundunt. Si verò mollitus fuerit callus, mollibus curato, & his q̃ non mordent. q̃ si diu non concipiat, mẽsibus apparẽtibus, quum tertia aut quarta dies aderit, alumen tritum, vnguẽto dilutum, & lana exceptum apponito, & habeat per triduum. Quarta vero die fel bubulum siccũ in oleo feruefacito, & lanam tenerã eo imbutam subdito, & habeat per tribuũ. Postridie aũt eximat, & cũ viro coeat. Si geniturã nõ suscipiat mulier, mensibus ſm naturam prodeuntibus, membrana præpo-

C sita est (fit etiam ex alijs causis) cognosces autem vbi digito obicem contigeris: facito autem medicamentum subdititium: resinam & æris florẽ cum melle subacta in linteo apponito q̃ penitissime, filo ad extremitatẽ alligato: vbi vero hoc extraxerit, myrtum in vino coquat, & vino tepido perluatur, pręstat autem membranam auferre. Sunt autem mulieres quæ facile quidẽ in ventre concipiunt, gestare vero nõ possunt, sed fœtus ipsis corrumpuntur, aut tertio, aut quarto mense, nulla causa accedente, neq; cibi incõmodo ingesto: & his est causa quæ relata est, & maxime quũ vteri augmentũ fœtus dimiserint, aut venter ipsis turbetur. debilitas aũt, & febris vehemẽs, & cibi fastidiũ incidit eo tẽpore, quo fę-

D tus corrũpunt. Est aũt & hæc causa, si vteri fuerint leues, aut natura, aut vlceribus in ipsis innatis. Si enim leues fuerint, quandoq; continentes ipsum pelliculæ, minus q̃ oportet cohærent: vtpote quum vteri ipsi pleni existant: cognouerit autem quis hæc singula, si de his exacte interroget. De leuitate vero cognouerit, si alia mulier contigerit, dũ vteri vacui sunt. Non enim hoc tẽpore manifestum fit. Si verò mẽses prodierint his, aceruatim prodeunt. Quibusdam tñ ipsarum contingit vt fœtus edant. Et si qua curetur, spes partus adest: & de his quidem sic habet. Si mulierem puerperam facere velis, aliàs concipere nequeuntem, menses considerare oportet, an pituitosi sunt, aut biliosi. Cognosces au-

ἀνδρὶ ὅταν τὰ ὑπὸ τῆς θεραπείης *ἔχῃ, ληγόντων ἢ ἀρχομένων τῶν ἐπιμηνίων. Ἄριστον δὲ καὶ ἐπὴν παύσηται. Μάλιστα δὲ ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσι πειρηθῆναι, ἢν δύνηται κυΐσκεσθαι, αὗται γὰρ κυριώταται. Ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ξυλλάβῃ, τ' ἄλλα δὲ καλῶς ἔχῃ, οὐδὲν τὸ κωλῦον ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τῶν ἡμερέων ξυνιέναι ἀνδρί. προθυμίην γὰρ σφίσι ποιέει ἡ μελέτη, καὶ ἀναχαλᾶται τὰ φλέβια, καὶ ἢν τὰ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπιόντα ὁμορροθῇ κατ' ἴξιν τῷ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ταχύτερον κυήσει. Καὶ γὰρ τόδε αἴτιόν ἐστιν, ᾗσιν ἤν τε αὐτίκα, ἤν τε ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ ἀπίῃ. Ταῦτα μὲν ἀμφὶ τούτων λέλεκται. Ἢν δὲ ὑγρότερον ᾖ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων, οὐ δύνανται εἰρύσαι τὸν γόνον. Προσθέτοισι δὲ χρέεσθαι δριμέσι, δηχθεὶς γὰρ καὶ φλεγμήνας ὁ στόμαχος στερρός ἐστιν ὅτε γίνεται, κατὰ δέ τι ἠδέλφισαι. Καὶ ἢν *σκυρωθῶσιν *ἄρειον τὰ δριμέα τε προστιθέναι *ἃ δήξονται. Τὰ γὰρ *λευκὰ καὶ πυρώδεα ἐόντα, τὸν σκῦρον διαχέει. Ἢν δὲ λαπαχθῇ ὁ σκῦρος, μαλθακοῖσιν ἰῆσθαι, καὶ ὅ, τι μὴ δήξηται. Ἢν δὲ διὰ *πολλοῦ μὴ κυΐσκηται τῶν καταμηνίων μὴ φαινομένων, ὅταν ἢ τριταίη, ἢ τεταρταίη, στυπτηρίην λείην τρίψας διεὶς μύρῳ, εἰρίῳ ἀνασπογγίζων προστιθεῖ, καὶ ἐχέτω ἡμέρας τρεῖς. Τῇ δὲ τετάρτῃ, χολὴν βοὸς αὔην ἐν ἐλαίῳ ἀναζέσας, καὶ ἄχνην ἀναδεύσας, πρόσθες, καὶ ἐχέτω ἐπὶ ἡμέρας. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἐξελέσθω καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνίτω. Ἢν γονὴν μὴ δέχηται ἡ γυνὴ τῶν γυναικείων κατὰ φύσιν ἐρχομένων, ἡ μῆνιγξ ἐπιπρόσθεν ἐστί, γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἄλλων, γνώσῃ δὲ τῷ δακτύλῳ ἅψῃ τοῦ προβλήματος, πρόσθεμα δὲ ποιῆσαι, ῥητίνην καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ἐν μέλιτι εἰς ὀθόνιον ἀρδαλώσας, πρόσθες ῥάμμα ἐκδήσας ἐκ τοῦ ἄκρου ὡς ἐσωτάτω. Ὅταν δὲ ἐξελκύσῃς, τὴν μυρσίνην ἐν οἴνῳ ἀφεψῶν, τῷ οἴνῳ χλιαρῷ διανιζέσθω. Περιελεῖν δὲ τὸν χιτῶνα ἄμεινον. Εἰσὶ δὲ γυναῖκες αἵτινες λαμβάνουσι μὲν ῥηϊδίως ἐν γαστρὶ, ἐξενεγκεῖν δὲ οὐ δύνανται, ἀλλὰ σφέων τὰ παιδία διαφθείρονται ἢ ἅμα τῷ τρίτῳ μηνὶ, ἢ τῷ τετάρτῳ, οὐδὲ μιῆς αἰτίης ἐπιγινομένης. οὐδὲ βορῆς ἀνεπιτηδείου, καὶ *τουτό ἐστιν αἴτιον *τὸ εἰρημένον, καὶ μάλιστα ἐπὴν παραμινυθέωσι τῆς αὐξήσεως τῷ ἐμβρύῳ αἱ μῆτραι, ἢ ἡ κοιλίη σφιν ταράσσεται, ἀσθένεια καὶ πυρετὸς σφοδρὸς καὶ ἀσιτίη ἐμπίπτει τῷ χρόνῳ τούτῳ, ᾧ ἂν τὰ παιδία φθείρωσιν. Ἔστι δὲ καὶ τόδε αἴτιον. ἢν αἱ μῆτραι ἔωσι λεῖαι, ἢ φύσει, ἢ ἑλκέων ἐν αὐτῇσιν ἐγγινομένων. Ἢν γὰρ λεῖαι ἔωσιν, ἔστιν ὅτε *περιέχοντες αὐτὸ ὑμένες, ἧσσον ἢ ὡς δεῖ ἐχόμενοί εἰσιν, ἢ τῶν μητρέων ἀλέων ἐουσέων: εἰδείη δ' ἄν τις τούτων ἕκαστα, εἰ ἐρωτῴη ἀτρεκέως ταῦτα. Περὶ δὲ τῆς *λειότητος εἰ ἑτέρη γυνὴ ψαύσειε τῶν μητρέων κενεῶν ἐουσέων, οὐ γὰρ *ἁρμόδια, *δῆλον γίνεται. Ἢν δὲ ἴωσι τὰ καταμήνια ταύτῃσιν ἀλέα ἔρχεται, ἔστιν αὐτέων ᾗσι γίνεται, ὥς τε ἐκφέρειν τὰ ἔμβρυα. Μελεδαινομένῃ δὲ, ἐλπίδες ἔνεισι τόκου, ἀμφὶ δὲ τῶνδε, ὧδε ἔχει. Ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τοκήεσσαν ἐθέλῃς γενέσθαι, χρὴ τοῖσιν ἐπιμηνίοισι σκέψασθαι, ἤν τε φλεγματώδεα, ἤν τε χολώδεα ᾖ. Γνώσῃ δὲ

Vet. Cod.
*καλῶς
*πληρωθῶσι
*ἄριστον
*ἀδάξοντα
*λεπτὰ
*παλαιοῦ
*ταύτῃσιν
*ἐν τῶν εἰρημενῶν
*οἱ ὑμένες ἀπ' αὐτέων ἀφίσανται, ἐπὴν τὸ παιδίον ἄρχηται κινέεσθαι, οἱ περιέχοντες ἅτε ἡσσόνως τέκειν
*ἢ ὡς δεῖ ἀτελέως
*ἄλλο
*διὰ

Vet. Cod.

τῷδε. Ψάμμον ὑποβάλλων λεπτὴν καὶ ξηρὴν, ὅταν οἱ τὰ ἐπιμήνια γίνηται, ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέαι τοῦ αἵματος, καὶ ἐᾶν * ξηρανθῆναι. Καὶ ἢν μὲν χολώδης ἦ, ἐν τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα χλωρὸν ἔσται. Ἢν δὲ φλεγματώδης ἦ, οἷον μύξαι. Τούτων ὁκότερον ἂν ἦ, καθῆραι τὴν κοιλίην, ἤν τε ἄνω δέῃ, ἤν τε κάτω, ἔπειτα τὰς ὑστέρας καθαίρειν. Ἢν δὲ θέλῃς ξυλλαβεῖν, τοῦ κισσοῦ ἑπτὰ κόκκους, ἢ τῶν φύλλων κατὰ μῆνα πίνειν, ἐν οἴνῳ παλαιῷ παυομένων τῶν ἐπιμηνίων, ἑψήσας καὶ σίδιον ἐν οἴνῳ εὐώδει ἀκρήτῳ, καὶ βάλανον ἐκ τούτου ποιήσας, προσθεῖναι ἔς τε μεσημβρίην, ἢ στυπτηρίην Αἰγυπτίην τρίψας λείην ἐς εἴριον ἐνδήσας προστίθεσθαι. ἦμος δ' ἥλιος δύῃ, εἶτα ἀφελκομένη, διανιζέσθω οἴνῳ εὐώδει. ποιέειν δὲ ταῦτα, παυομένων ἐπιμηνίων. Ἔχει δὲ καὶ τόδε, οὕτως. Ἐπὴν ἀποκαθαρθῶσιν αἱ γυναῖκες, μάλιστα ἐν γαστρὶ λαμβάνουσιν, ἱμερθεῖσαι, καὶ ὁ γόνος σφῆσι ῥώννυται, ἢν μιγέωσιν ὅτε χρὴ, καὶ ὁ τοῦ ἀνδρὸς ῥηϊδίως μίσγεται. Καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ τῷδε ἠδέλφισται. τότε γὰρ μάλιστα τὸ στόμα τῶν μητρέων κέχηνε, καὶ τετανός ἐστι καὶ μετὰ τὰς καθάρσιας, καὶ αἱ φλέβες τὴν γονὴν σπῶσιν. Ἐν δὲ τῷ πρὶν χρόνῳ, τό, τε στόμα τῶν μητρέων μέμυκε, καὶ μᾶλλον αἱ φλέβες πλεῖαι αἵματος ἐοῦσαι, οὐχ ὁμοίως σπῶσι τὴν γονήν. Ἢν δὲ γόνος ἀπορρέῃ διϊπετὴς, καὶ * ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ οὐ ξυμμίσγεσθαι * φιλεῖ, καὶ ξυνιοῦσα οὐ κυΐσκεται, καὶ ἡ ὀσφὺς καὶ τὰ ἰσχία πόνους παρέχωσι, καὶ πῦρ ἔχῃ βληχρὸν, καὶ ἀδυναμίη καὶ ἀψυχίη ἐπιγίνηται, καὶ ἔστιν ὅτε αἱ ὑστέραι ἐν τῇ σφέων αὐτέων μὴ εἰσὶν ἕδρῃ, ἢν μὲν οὖν ὑπὸ πλησμονῆς ἴῃ, ἐᾶν ἄριστον. Ἢν δὲ ὑστέρη χαλάσῃ, δίαιτα χόνδρος, κρέας ὕειον, ἢ φάσσης, ἢ οἶνος μέλας. Ποτήματα δὲ ὅσα πρὸς ῥόον γεγράψεται. Νῦν δὲ ἐρέω ἀμφὶ νουσημάτων τῶν ἐν γαστρὶ ἐχουσέων. Φημὶ τῇ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ δίμηνον ἢ τρίμηνον καὶ περαιτέρω, ἢν τὰ ἐπιμήνια χωρέῃ αὐτίκα κατὰ μῆνα ἕκαστον, ἀνάγκη λεπτὴν τέμιν γίνεσθαι, καὶ ἀσθενέα. Ἔστι δ' ὅτε καὶ πῦρ ἐπιλαμβάνει τὰς ἡμέρας ἕως ἂν χωρέῃ τὰ ἐπιμήνια. Καὶ ἐπὴν χωρέῃ καὶ μετὰ τὴν χώρησιν, χλωρὴ γίνεται, καὶ χωρέει δὲ ὀλίγα. Ταύτῃσι κεχήνασιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ, * παραμεθιᾶσί τε τῆς αὔξης τοῦ ἐμβρύου. Κατέρχεται γὰρ ἐπὴν ἐν γαστρὶ ἔχῃ ἡ γυνὴ ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος αἷμα ἐπὶ τὰς μήτρας κατ' ὀλίγον, καὶ περιϊστάμενον κύκλῳ περὶ τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν, αὔξει κεῖνο. Ἢν δὲ χάνωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ * παραμεθιᾶσι * τοῦ αἵματος κατὰ μῆνα, ὥσπερ εἴωθε χωρέειν. Καὶ τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν, λεπτόν τε καὶ ἀσθενὲς γίνεται. Μελεδαινομένης δὲ τῆς γυναικὸς, ἄμεινον τό, τε ἔμβρυον καὶ αὐτὴ ἡ γυνή.* Ἢν δὲ μὴ μελεδαίνηται, φθείρεται τὸ ἔμβρυον. Κινδυνεύει δὲ καὶ αὐτὴ, τὸ νόσημα χρόνιον ἔχειν, ἢν οἱ ἡ κάθαρσις πλεῖον τοῦ δέοντος χωρέῃ. μετὰ τὴν διαφθορὴν οἷα τῶν μητρέων μᾶλλον ἐστομωμένων, καὶ κίνδυνος ἔσται. Ἢν δὲ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἡ κεφαλὴ φλεγματώδης ἦ, καταβαίνει τὸ φλέγμα δριμὺ ἐς τὴν κοιλίην, καὶ καταρρήσει

Margin: * ἀνανθῆναι · * μὴ λήγει · * ἀπασίως τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἰξίες ἐπώδινοι · * καὶ · * καὶ · * τῆς αὔξης τοῦ ἐμβρύου καὶ · * ὑγιαίνει

tem sic. Arenam tenuem ac siccam subijcito, & A
quum menses prodeunt, in sole sanguinem superfundito, ac siccari finito. Et si quidem biliosa fuerit, sanguis in arena siccatus pallidus erit. Si verò pituitosa fuerit, velut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, ventrem purgato, siue supra opus habuerit, siue infra: postea vteros purgato. Si verò concipere voles, hederæ grana septem, aut folia, singulis mensibus in vino veteri, cessantibus mensibus, bibenda dato. Et malicorium in vino odorato meraco coquito, & glandem ex hoc factam in meridie subdito. Aut alumen Aegyptium tritum lanæ illigatum apponito. Quum autem sol occiderit, eo detracto, vino odorato perluatur. hæc autem cessantibus mensibus facere oportet. Sed & hoc sic habet. Quum pur- B
gatæ fuerint mulieres, maxime in ventre concipiunt cum viro consuetudinem habētes, & genitura ipsis corroboratur, si quādo oportet coierint. Et semen viri facile animiscet: & si præualuerit, illi accōmodatur ac appropriatur. tunc enim maxime os vterorum hiat, & distētum est post purgationes. Et venæ genituram attrahūt. At in priore tempore, & os vterorum conclusum est, & venæ magis sanguine plenæ existentes, non similiter genituram attrahunt. Si verò genitura iugi cursu defluat, mulier viro misceri non cupit, & si misceatur, non concipit: & lumbi ac coxendices doloribus vexantur, & febris debilis corripit, & impotentia ac animi deliquium succedit, & aliquando vteri in suo loco C
non sunt. Si quidem igitur præ plenitudine defluat, sinere ipsam optimum est. Si verò vterus laxus fiat, diæta sit alica, caro suilla, aut palūbis, & vinum nigrum, potiones vero, quæ ad fluxū describentur. Nunc porrò dicam de morbis earum, quæ in ventre habent. Pronuncio autem de muliere in ventre habente duos aut tres mēses & vltra, si menses statim prodeant singulis mensibus, necesse est tenuem ipsam fieri ac debilem. Quandoque etiam febris ipsam corripit his diebus, quàmdiu menses prodierint. Et dum prodeunt, & postquam prodierint, pallida fit. sed & pauci prodeunt. His vteri magis quàm opportunum est hiant, & augmentum fœtus dimittunt. Descendit enim, quum mu- D
lier in ventre habet, sanguis paulatim in vteros à toto corpore, & in orbem circa id quod in vteris est, circumstans, illud auget. Si verò hiarint vteri magis quàm oportet, sanguinem singulis mensibus, velut procedere solet, dimittunt. Et quod in vteris est, tenue ac debile fit. Si verò curetur mulier, melior & fœtus, & mulier euadit. Si verò non curetur, fœtus corrumpitur. Sed & ipsa periclitatur, ne diuturnū habeat morbum, si purgatio plus quàm oportet prodeat. quia & post corruptionem, periculum imminebit, nimirum vteris magis apertis. Si verò mulieri in vtero habenti caput pituitosum fuerit, & pituita acris in ventrem descendent, & à capite

A à capite ventrem perrumpit, & febris debilis ipsam corripit, & palpitationes quibusdā debiles subexolutæ, augescentes acutæ. Si verò ēt cibi fastidium, & impotentia corripiat, periculum est ne breui fœtus corrumpatur. Sed & ipsa in periculum adducetur, si non curetur: vbi verò effugerit, vtpote vētre fluido existente, statim cōcludere ac constringere oportet. Multa vero ēt alia sunt pericula, in quibus fœtus corrūpuntur. Nā si mulier in ventre habens ægrotarit, aut debilis fuerit, aut onus leuarit, aut percussa fuerit, aut saltarit, aut cibū fastidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius aut minus nutrimentū accipiat, aut timeat, & cōsternetur, aut vociferetur, aut intēperanter viuat, fœtū corrūpet. Nam

B & cibus corruptionis caussa est, & potus multus. Sed & ipsi vteri naturas hñt, quibus abortum faciunt, quū sunt flatuosi, densi, magni, parui, & alia his similia. Si mulier in vtero habens, ventrē aut lumbos doleat, formidare oportet ne fœtū per abortū edat, pelliculis qui ipsum continent ruptis. Sunt ēt quę fœtus corrūpunt, si acre quid, aut amarū ederint, aut biberint præter cōsuetudinem, dum adhuc paruus intus est puerulus. Si enim puero quid accidat præter consuetudinē, & si paruulus adhuc fuerit, morit. Et si eiusmodi edat aut bibat, velut diximus, vt necesse sit ipsi turbare ventrē, dum adhuc paruus est puer. Percipiūt enim & cōcitantur ipsi vteri, fluxione ex ventre secedente. Et si laborarit mulier plus q̄

C oportet, & vēter ipsius concludatur, aut magnus fiat, ēt sic puer corrūpitur, velut à labore calefactus, & à vētre pressus. Plerunq; enim dum parui sunt, debiles sunt. Quidā verò ēt magni corrūpūtur. Quare mirari nō oportet mulieres, q̄ inuitæ corrūpunt. Nam custodia & scientia multa opus est, vt in vteris gestent puerū & enutriant, & vt euadāt ab ipso in partu. Si verò mulier in ventre hñs, corpore male habeat, & fuerit biliosa, & doloribus vexata, & aliàs atq; aliàs febricitet, & os examarescat, & lingua cū virore pallida fiat, oculi velut morbo regio affecti, vngues biliosi, vrina acris: hæc tū aliàs, tum si febricitet, aliàs atq; aliàs ipsi accident: postq̄ vero ēt purgationē cōtigerit biliosam esse, planè timendū est

D ēt pueros debiles fore: hæc si biliosa p secessum egerat (id quod valde contingit) melius deget. Et si biliosa aut valde nigra sunt partus purgamēta, ēt vt plurimū pinguedo succedit, & prodeunt paulatim, & non cito congelantur: & primo quidē t̄pe leuius fert, postea vero grauius, & minus purgatur, q̄ oportet. Si enim corpus male habuerit, ēt partus purgamenta pauciora ac deteriora ipsi procedent. Patietur aūt & hæc omnia, etiā si menses prodeant biliosi. Verum breuiori tempore ægrotabit. Et morbus ad eadem pericula, & signa, & transmutationes deueniet. Aut enim ipsis vomitus biliosus, aut purgatio per vētrem, in hoc morbo fit, & vteri exulcerant. Multa verò custodia mulier opus habet. Quū igitur tale

ταῤῥήσει ἀπὸ τῆς κεφαλῆς* τὴν κοιλίην, καὶ πῦρ Ver. Cod.
ἐπιλαμβάνει αὐτὴν βληχρὸν, καὶ παλμοὶ* ἔστιν *ἐς
ἧσιν ἀσθενέες ὑπεκλυόμενοι, ἐπαναδιδόντες ὀ- *εἰσὶν
ξέες. Ην δὲ καὶ ἀσιτίη ἔχῃ καὶ ἀδυναμίη, κίνδυνος
ἐν τάχει φθαρῆναι τὸ ἔμβρυον, καὶ αὐτὴ ἐν κινδύ-
νῳ ἔσται* ἀπενεχθῆναι, ἢν* μὴ μελεδαίνηται. *ἀπενεχθῆναι
Επὴν δὲ ἀποφύγῃ ἅτε τῆς κοιλίης ὑγρῆς ἐούσης
αὐτίκα δεῖ καταλαμβάνειν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι
εἰσὶ κίνδυνοι, ἐν οἷσι τὰ ἔμβρυα φθείρονται. Καὶ γὰρ
ἢν ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νοσήσῃ, καὶ ἀσθενήσῃ,
* καὶ ἄχθος* βιήσηται, ἢ πληγῇ, ἢ πηδήσῃ, ἢ ἀσι- *ἢ
τήσῃ, ἢ λειποθυμίη ἔχηται, ἢ πλέονα ἢ ὀλίγην *βίῃ ἀείρει
τροφὴν λαμβάνῃ, ἢ δειδίσσηται, καὶ πτύρηται, ἢ
κεκράγῃ, ἢ ἀκρατήσῃ, καὶ γὰρ καὶ τροφὴ* αἰτίη φθο- *δὲ
ρῆς, καὶ πόμα πουλύ. Καὶ αὗται δὲ μῆτραι ἔχου-
σι φύσιας ἧσιν ἐξαμβλέεται οὖσαι πνευματώ-
δεες, πυκναὶ, μεγάλαι, μικραὶ, καὶ ἄλλα ὅσα ἔοι-
κεν. Ην γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, τὴν κοιλίην ἢ
τὴν ὀσφὺν πονέῃ, ὀῤῥωδέειν χρὴ τὸ ἔμβρυον ἀμ-
βλῶσαι ῥαγέντων τῶν ὑμένων, οἳ αὐτὸ περιέχου-
σιν. Εἰσὶ δὲ αἳ διαφθείρουσι τὰ ἔμβρυα, ἢν δρι-
μύ τι, ἢ πικρὸν φάγωσι παρὰ τὸ ἔθος ἢ πίωσι, νη-
πίου τοῦ παιδίου ἔσω ἐόντος. Ην γὰρ τῷ παιδίῳ
παρὰ τὸ ἔθος τι γένηται, καὶ ἢν σμικρὸν ἔτι ᾖ, θνή-
σκει. Καὶ ἢν τοιαῦτα φάγῃ ἢ πίῃ* ὥσπερ εἴπομεν, *ἡ γυνὴ
ὥστε οἱ* ἀνάγκη ταραχθῆναι τὴν κοιλίην, νηπίου *ἰσχυρῶς
ἐόντος τοῦ παιδίου, ἐπαΐουσι γὰρ αἱ μῆτραι τοῦ ῥεύ-
ματος χωρέοντος ἐκ τῆς κοιλίης. Καὶ ἢν ταλαιπω-
ρήσῃ ἡ γυνὴ πλέονα τοῦ καιροῦ, καὶ οἱ ἡ κοιλίη ἐρ-
χθῇ ἢ καὶ μεγάλη γένηται, ἀπογίνεται καὶ οὕτως
τὸ παιδίον, οἷα θερμανθὲν ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης,
καὶ πιεζεύμενον ὑπὸ τῆς κοιλίης. Κάρτα γὰρ τὰ
πολλὰ σμικρὰ ἐόντα, ἔστιν ἀγχία. Τὰ δὲ καὶ μεγά-
λα φθείρεται παιδία. Ωστε οὐ χρὴ θαυμάζειν τὰς
γυναῖκας, ὅτι διαφθείρουσιν ἄκουσαι. Φυλακῆς
γὰρ καὶ ἐπιστήμης πολλῆς δεῖ, ἐς τὸ διενεγκεῖν,
καὶ ἐκθρέψαι τὸ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσι καὶ ἀπο-
φυγεῖν αὐτῷ ἐν τῷ τόκῳ. Εἰ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ
ἔχουσα τὸ σῶμα φλαύρως ἔχοι, καὶ εἴη χολώδης
καὶ ἐπίπονος, καὶ πυρεταίνοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ
τὸ στόμα ἐκπικράζοιτο, καὶ χλωρὴ γλῶσσα, ὄμ-
ματα ἰκτερώδεα, ὄνυχες χολώδεες, οὖρον δριμὺ,
ἄλλως τε καὶ εἰ πυρεταίνῃ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ταῦ-
τη ξυμβήσεται, ἐπὴν δὲ συμβῇ οἱ καὶ τὴν κάθαρ-
σιν χολώδεα εἶναι, πᾶσα ἐλπὶς καὶ τὰ παιδία
ἀσθενέα ἔσεσθαι. Ην* χολώδεα ἀποπατέῃ, κάρτα *δὲ
δὲ γίνεται τοῦτο, ῥηΐτερον διάξει, καὶ ἢν χολώδεα τὰ
λοχεῖα ἢ μέλανα ἔῃ, κάρτα καὶ ἐπιπολὺ λίπος
ἐπιγίνεται, καὶ ἔρχεται κατ᾽ ὀλίγον, καὶ οὐ ταχὺ
πήγνυται, καὶ τὸν μὲν πρῶτον χρόνον ῥηΐτερον
οἴσει, ἔπειτα χαλεπώτερον, καὶ ἐπικαθαίρε-
ται ἐλάσσονα τοῦ δέοντος. Ην γὰρ τὸ σῶμα φλαύ-
ρως ἔχῃ, καὶ τὰ λοχεῖα οἱ ἐλάσσονα χωρήσει καὶ
πονηρότερα. πείσεται δὲ ταῦτα πάντα, καὶ ἢν
τὰ καταμήνια χωρέηται χολώδεα, ἐλάσσονα δὲ
χρόνον νοσήσει, καὶ κινδύνους ἐς τοὺς αὐτοὺς* ἥξει ἡ *ἔξει
νοῦσος, καὶ σημεῖα, καὶ μεταλλαγάς. Εἰ γὰρ ἔμετος
ταύτῃσι χολώδης* ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν κάθαρσις *ἢ
ἐπὶ ταύτῃ γίνεται, καὶ ἑλκοῦνται αἱ μῆτραι. Φυ-
λακῆς δὲ πολλῆς δέεται ἡ γυνή. Οκόταν οὖν

Vet. Cod.

τοιοῦτόν τι γίνηται, ὅκως μὴ θάνῃ, ἄφορος ἔσται. Ἢν δὲ μηδὲν τουτέων γένηται, καὶ μὴ μελεδαίνηται, ἀλλά οἱ τὰ λοχεῖα κρυφθῇ, θνήσκει ἐν τριήκοντα καὶ μιῇ ἡμέρῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ταύτην φάρμακον πῖσαι χολαγόν, καὶ ἄνησον ἀρήγει, καὶ ὅσα ἐς οὔρησιν. Ἐμέειν δὲ καὶ ἱδρῶτας ἄγειν, καὶ τὴν κοιλίην κλύζειν χυλῷ πτισάνης, καὶ μέλιτι, καὶ ᾠοῖσι, καὶ μαλάχης ὕδατι. Ἦσιν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι περὶ τὸν ἕβδομον ἢ ὄγδοον μῆνα ἐξαπίνης τὸ πλήρωμα τῶν μαζῶν, καὶ τῆς γαστρὸς ξυμπίπτει, καὶ οἱ μαζοὶ ἐξισχναίνονται, καὶ τὸ γάλα οὐ φαίνεται, φάναι τὸ παιδίον, ἢ τεθνηκὸς εἶναι, ἢ ζώειν τε, καὶ εἶναι ἠπεδανόν. Ἢν γὰρ ἔχωσιν ἐν γαστρί, καὶ ἐπιφαίνεται τὰ ἐπιμήνια,* καὶ τιτρωσμοὶ γίνονται, ἢν πλείονα ᾖ, καὶ κάκοδμα, ἢ νοσώδεα τὰ ἔμβρυα γίνεται. Ἢν γυνὴ γαστρὶ ἔχουσα φλεγματώδης ᾖ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέῃ, καὶ πυρεταίνει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ εἰλέεται τὸ φλέγμα, καὶ βάρος ἔχει καὶ ψύξιν, καὶ ἐς τὸ σῶμα διαχωρέει, καὶ ἐς τὰς φλέβας, ὅταν ἡ κεφαλὴ ᾖ πλήρης. Γίνεται δὲ καὶ μολίβῳ τὴν χροιὴν ἴκελος, καὶ ἐμέει φλέγμα, γλῶσσα λευκή, καὶ οὔρησις κοινὴ ἔκλευκος, ψυχρή, ταραξις, δυσκινησίη. Ἐπὴν δὲ τέκῃ, χωρήσει οἱ ἡ κάθαρσις φλεγματώδης, καὶ φανεῖται* ὑμενώδες, καὶ ὥσπερ ἀράχνια διατεταμένα ἐν ταύτῃ ἔσται, καὶ πείσεται μὲν ταῦτα πάντα, καὶ ᾗ τὰ καταμήνια ἐχώρεε τὰ φλεγματώδεα. Ἐλάσσονα δὲ χρόνον νοσήσει, καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ἡ νοῦσος ἕξει, καὶ σημεῖα, καὶ μεταλλαγάς· ξυμβήσεται γὰρ αὐτῇ, ἔμετον γίνεσθαι φλεγματώδεα, καὶ παθήματα ὅμοια κείνῃ* χωρήσαντα. Ἐξήρτηται γὰρ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὰ λοχεῖα, καὶ τὰ καταμήνια τὰ φλεγματώδεα, ἐλάσσονα δὲ χρόνον* μὲν τῶν καταμηνίων, καὶ ἢν μὴ ῥαγῇ αὐτῇ ἡ κάθαρσις χρονισθεῖσα, θνήσκει ἐν πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, καὶ ἢν οἱ φλεγματώδης ἡ λοχίη κάθαρσις* χωρήσει. Μελεδαινομένη δὲ ἡ γυνή, ὑγιὴς ἔσται, καὶ φυσηθήσεται ἐξ ἀρχῆς* ἢν ὑγιανθῇ. Χαλεπὸν γὰρ τοῦτο ἔσται* νόσημα. Ταύτῃ χρὴ διδόναι φάρμακον, ὅ, τι φλέγμα ἄγει, καὶ μίσγειν γάλα ἑφθὸν αἴγειον ξὺν μέλιτι. Ἢν δὲ πολλάκις μὴ ἐσακούῃ, κάρδαμον, ἢ κνῆκον, ἢ κνέωρον, ἢ πολυπόδιον, ἢ ὀρρόν, ἢ τὸ ἀπὸ* ἁλῶν ξυντιθέμενον διδόναι, καὶ ὅσα φλέγμα χαλᾷ, καὶ ἀνάγει. Ἢν δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα σπληνώδης ᾖ ὑπὸ παθημάτων ὧν εἴρηται, ἐν τῇ νόσῳ τῶν καταμηνίων τὰ ὑδρωποειδέα καὶ φλεγματοειδέα ἀφίησι, καὶ τὰ λοχεῖα χωρήσει ὑδρωποειδέα, καὶ ἐλεύσεται ὁτὲ μὲν πολλά, ὁτὲ δὲ ὀλίγα, καὶ γίνεται μὲν ὥσπερ ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ, ὡς εἴ τις κρέα αἱματώδεα ἀποπλύνοι. ὁτὲ δὲ ὀλίγῳ παχύτερον καὶ οὐ πήγνυται. Καὶ πείσεται ταῦτα πάντα, καὶ εἶτα καταμήνια τὰ ὑδατοειδέα χωρέει, καὶ κινδύνους τοὺς αὐτοὺς ἡ νοῦσος ἕξει, καὶ μεταλλαγάς. Ξυμβήσεται γὰρ οἱ ῥόον γίνεσθαι ὑδατώδεα, ἢ κρυφθῆναι τὴν κάθαρσιν, καὶ τραπέσθαι περὶ τὴν κοιλίην, καὶ τὰ σκέλεα, ἢ ἐς τὸ στέρνον, ἢ τι τούτων, καὶ κίνδυνοι ἔσονται οἱ αὐτοί, οἳ καὶ πρόσθεν εἴρηνται. Ἢν κύουσα οἰδέῃ, κνίδης καρπὸν ὡς πλεῖστον καὶ μέλι, καὶ οἶνον

*ἢ

*ὑμενώδης

*χρονίσαντα

*μένει

*χωρέει ἐλάσσονα, τῶν ὑγιειῶν

*μέχρις ἂν

*τὸ

*πολλῶν

tale quid factum fuerit, vt ne moriatur, sterilis erit. A Si verò nihil horum fiat, & non curetur, sed partus purgamenta fuerint ipsi occultata, in triginta & vna diebus vt plurimum moritur. Huic pharmacũ in potu exhibendum est quod bilem ducat. Prodeit & anisum, & quæ ad vrinã ciendam dantur. Vomat aũt, & sudores eliciãtur, & aluus succo prisanæ, & melle, & ouis, & maluæ aqua infusa eluatur. Quibus in vẽtre habentibus circa septimum aut octauum mensem, derepẽte mammarum, & ventris plenitudo collabitur, & vbera gracilescunt, & lac non apparet, his dicendum est, puerum aut mortuũ esse, aut viuere & debilem esse. Si enim in vẽtre habuerint, & apparuerint menses: aut abortus fiunt, si plures fuerint & male olentes, aut fœtus morbosi fiunt. B Si mulier in ventre habẽs pituitosa fuerit, & caput dolet, & aliàs atq; aliàs febrit, & in capite obuoluitur pituita: & grauitatem exhibet, ac frigus, et in corpus procedit, & in venas, quum caput fuerit repletum. Fit ẽt colore plumbo similis, & vomit pituitã: lingua alba est, & vrina cõmuniter exalbescit: frigida est, turbatio adest, & æger motus. Vbi vero pepererit, procedet ipsi purgatio pituitosa, & apparebit pelliculosa, & velut araneorum casses in hac distenti erunt, & patietur quidem eadem omnia etiã ea cui menses pituitosi prodeunt, verũ breuiore tẽpore ægrotabit: & eadem periculosa & signa, & trãsmutationes morbus habebit: contingent enim ipsi vomitum pituitosum fieri, & affectiones similes velut illi C accident. Depẽdent enim eodem modo partus purgamenta, & menses pituitosi, verum purgamenta partus breuiore tempore q̃ mẽses: & nisi eruperit ipsa purgatio, quę diu morã traxit, moritur in quinque & quadraginta diebus, etiam si pituitosum partus purgamẽtum ipsi prodierit. Curata autem mulier sana fiet, & inflabitur ab initio si sanata fuerit. Grauis enim erit hic morbus. Huic dare oportet pharmacum quod pituitam ducit, & lac caprinum coctũ cum melle miscere. Si verò sæpe non obediat, nasturtium, aut cnicum, aut cneorum, aut polypodium, aut serum, aut medicamentũ ex sale compositũ exhibeto, & quæcunque pituitam laxant, ac educũt. D Si verò mulier in vtero habens, lienosa sit à relatis affectionibus, in hoc morbo menses hydropi similes & pituitosos demittit, & partus purgamenta procedẽt hydropi similia, & prodibunt modo multa, modo pauca, & fiunt quemadmodum aqua à carnibus, velut si quis carnes cruẽtas abluat. Aliquando vero paulo crassiora, & non congelantur. Et patietur eadẽ omnia etiã ea cui menses aquosi procedunt, & pericula eadem ac transmutationes morbus habebit. Contingent.n. ipsi fluxum aquosum fieri, aut purgationem occultari, & ad ventrẽ conuerti, & ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium, & pericula erunt eadem quæ prius sunt relata. Si prægnans intumescat, vrticæ semen plurimum, & mel, & vinum

A vinum dilutum odoratum potandum dato, bis in die. Si prægnantem bilis vexet, ptisanæ succum dato, rhoe rubro insperso, aut eo qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, & sistetur. Si suffocatio derepente accidat prægnanti. Fit autem hoc maxime vbi mulier laborarit, & cibum fastidierit, vteris à labore calefactis, & pauciore humore fœtui accedēte. Et quum vterus ac venter inanior fit quàm oportet, procedit fœtus ad hepar & præcordia, vt quę sunt humecta, & suffocationem fortem derepente inducit. Intercipit enim perspirationem circa ventrem, & mulier voce priuatur, & albas oculorum partes subuertit, & reliqua patitur omnia quæ relata sunt, si mulier non prægnans ab

B vtero suffocetur. Quin & suffocatio fieri incipit mulieri in ventre habenti, quum à capite defluit pituita ad præcordia, vtpote corpore respirationem trahere non potente. Et si quidem vnà cum pituitæ descensu, fœtus redierit ad suum locum, velut qui humorem attraxit, & à pituita delatus sit, mulier sana fit. Stridor autem fit fœtu locum suum occupante. Et venter mulieris vt plurimum humidus fit. Si verò non breui redeat fœtus in suum locum, duo iam fiunt quæ fœtum affligunt: pituita, quæ à capite descendit (grauat enim, & insistens frigefacit) & loci alienitas, & periclitabitur. Et si non breui quis commodiorem dietam adhibuerit, suffocabitur. Et de his quidem sic habet. Si

C verò mulieri in ventre habenti, tempus partus iam affuerit, & dolor partus tenuerit, & ad multum tempus mulier puerum edere non poterit, omnino obliquus aut in pedes procedit. Vtile est autem in caput procedere. Et si obliquus procedat, difficilis fit affectio. Sicut enim si quis in vas olearium angusti oris nucleum immittat, non procliue est extrahere ipsum obliquatum: sic sanè etiam mulieri grauis affectio est, vbi fœtus fuerit obliquatus. Difficile est enim ipsum exire. Graue autem est etiam si in pedes processerit: & sæpe aut matres pereunt, aut pueri, aut ambo. Est autem & hæc magna causa vt non facile exeat, si mortuus, aut syderatus, aut duplicatus fuerit. Quum mulier

D in ventre habuerit, tota fit cum virore pallida, quoniam purus ipsius sanguis semper quotidie ex corpore destillat, & in fœtum descendit, & augmentum ipsi accedit. Et quum paucior sanguis sit in corpore, necesse est ipsam esse pallidam, & semper alienos cibos appetere, & sanguinea in ventrem intrare. Et debilior fit, quoniam sanguis minuitur. Assero porrò mulierem, vbi pariet, frequentem spiritum emittere. Et si purgatio inceperit, venter plenus est, & calore pressus. Maxime vero frequenter respirat, vbi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos dolet. Nam & lumbi à fœtu colliduntur. Dolet autem stomachum siue ventriculi osculum in intermedio tēpore aliàs atq; aliàs,

οἶνον κεκρημένον εὐώδεα διδόναι ποτὸν, δὶς τῆς ἡμέρης. Ἢν κύουσαν χολὴ λυπέῃ, πτισάνης χυλὸν διδοῦ, ῥόον ἐπιπάσσων τὸν ἐρυθρὸν, ἢ τὸν ἐκ τῆς συκαμίνου. Ψυχρὸν δὲ ῥοφεέτω, καὶ καταστήσεται. Ἢν δὲ πνὶξ προσπέσῃ ἐξαπίνης, *ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ. γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὴν ἡ γυνὴ ταλαιπωρέῃ καὶ ἀσιτήσῃ, θερμανθεισέων τῶν μητρέων ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίης, καὶ ἐλάσσονος τῆς ἰκμάδος γινομένης τῷ ἐμβρύῳ, καὶ ἅτε τῆς μήτρης κενωτέρης τὴν κοιλίην τοῦ καιροῦ ἐούσης, ἰθύει τὸ ἔμβρυον πρὸς τὸ ἧπαρ καὶ τὰ ὑποχόνδρια, ἅτε ἰκμαλέα ἐόντα, καὶ πνίγα* ποιήσει ἰσχυρὴν ἐξαπίνης; *ἐπιλαμβάνεσθαι γὰρ τὸ διάπνοον τὸ ἀμφὶ τὴν κοιλίην, καὶ ἀναυδίην ἴσχει τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ λευκὰ ἀναβάλλει τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τ' ἄλλα πάσχει πάντα, ὅσα περ εἴρηται, *ἢν τινα ἔφησα τὰς μήτρας πνιγεῖν, καὶ ἅμα τε ἄρχεται ἡ πνὶξ γίνεσθαι τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γυναικὶ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταρρεῖ φλέγμα εἰς τὰ ὑποχόνδρια, οἷα τοῦ σώματος μὴ δυναμένου τὴν ἀναπνοὴν ἕλκειν. Καὶ ἢν μὲν ἅμα τοῦ φλέγματος τῇ κατελεύσει ἴῃ τὸ ἔμβρυον ἐς χώρην τὴν ἑωυτοῦ, ὅλην τὴν ἰκμάδα ἑλκύσαν, καὶ κατενεχθὲν ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὑγιὴς γίνεται ἡ γυνή. Τρυσμὸς δὲ γίνεται, λιπόντος τοῦ ἐμβρύου τὴν χώρην τὴν ἑωυτοῦ. Καὶ ἡ γαστὴρ ὑγρὴ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον τῆς γυναικός. Ἢν δὲ μὴ ἴῃ τὸ ἔμβρυον ἐν τάχει ἐς χώρην τὴν ἑωυτοῦ, δύο γίνεται ἤδη τὰ πονέοντα τὸ ἔμβρυον, τὸ φλέγμα τὸ κατελθὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, βαρύνει τε γὰρ, καὶ ψύχει ἐπιμένον, καὶ ἡ ἀηθείη τῆς χωρίης, καὶ κινδυνεύσει, *ἢν γε μή τις ἐν τάχει ἐπιτηδειοτέρως διαιτῶν, ἀποπνιγείη γὰρ ἂν ἡ γυνή. καὶ τὰ μὲν ἀμφὶ τούτων ὧδε ἔχει. Ἢν δὲ γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὁ χρόνος ἤδη τοῦ τόκου παρῇ, καὶ ὠδὶς ἔχῃ, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀποφυγεῖν ἡ γυνὴ τὸ παιδίον μὴ οἵη τε ᾖ, ὡς ἐπὶ πᾶν ἔρχεται πλάγιον, ἢ ἐπὶ πόδας. Χρειῶδες δ' ἐπὶ κεφαλὴν χωρέειν. Καὶ ἢν πλάγιον ἴῃ, χαλεπὸν γίνεται τὸ πάθημα. ὡς γὰρ εἴ τις ἐς λήκυθον μικρόστομον πυρῆνα ἐμβάλλοι, οὐκ εὐφυὲς ἐξελεῖν πλαγιούμενον, οὕτω δὴ καὶ τῇ γυναικὶ χαλεπὸν πάθημα τὸ ἔμβρυον ἐπειδὰν λοξωθῇ, καὶ γὰρ χαλεπὸν ἐξελθεῖν. *Χαλεπὸν δὲ καὶ ἢν ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, καὶ πολλάκις ἢ αἱ μητέρες ἀπώλοντο, ἢ τὰ παιδία, ἢ καὶ ἄμφω. Ἔστι δὲ καὶ τόδε μέγα αἴτιον τοῦ μὴ ῥηιδίως ἀπιέναι, ἢν νεκρὸν, ἢ ἀπόπληκτον, ἢ *δίπλοον ᾖ. Ἐπὴν ἐν γαστρὶ ἡ γυνὴ ἔχῃ, χλωρὴ γίνεται πᾶσα, ὅτι αὐτέης τοῦ αἵματος αἰεὶ τὸ ἀκραιφνὲς καθ' ἡμέρην ὑπολείβεται ἐκ τοῦ σώματος, καὶ κατέρχεται ἐπὶ τὸ ἔμβρυον, καὶ αὔξη οἱ γίνεται, καὶ ἐλάσσονος τοῦ αἵματος ἐόντος ἐν τῷ σώματι, ἀνάγκη εἶναι χλωρὴν, καὶ ἱμείρεσθαι ἀλλοκότων αἰεὶ βρωμάτων, καὶ ἐπὶ κοιλίην αἱματώδεα *ἰέναι. Καὶ ἀσθενεστέρη γίνεται, ὅτι τὸ αἷμα μινύθει. Φημὶ δὲ γυναῖκα ἢν ἐπιτεύξῃ πνεῦμα πυκνὸν ἀφιέναι, καὶ ἢν ἡ κάθαρσις ἄρχηται, ἡ κοιλίη πλήρης ἐστὶ, καὶ θέρμη πιεζομένη. Μάλιστα δ' ἀναπνέει πυκινὸν ἐπὴν ὁ τόκος πελάζῃ, καὶ τὴν ὀσφὺν τότε μάλιστα πονέεται, φλᾶται γὰρ καὶ ἡ ὀσφὺς ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. Καρδιώσσει δὲ ἐν τῷ μεταξὺ σύμπαντι χρόνῳ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε,

Vet. Cod.
*γυναικὶ
*ποιέει
*ἐπιλαμβάνει
*ἴσως, ἤν τινα ἡ φῦσα τὰς μήτρας πνίγει
*κἢν μὲν
*χαλεπώτερα
*διάπλοον
*ἱστάται

Vet. Cod. λοτε, ἅτε τῆς κοιλίης περιστελλομένης ἀμφὶ τὸ ἔμβρυον, μάλιστα δὲ τῆς ὑστέρης, καὶ ἢν τεκούσης ὑστέρη ἐξανεμωθῇ, ἧπαρ ὄϊος, ἢ αἰγὸς, ἐς τέφρην κρύψαι, καὶ μετέπειτα ἑψεῖν, καὶ λαμβάνειν καὶ οἶνον ἢν μήτι κωλύῃ, πίνειν ζωρότερον παλαιὸν, ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας, ἢν πορρωτέρω ᾖ ἀπὸ τῆς τέξιος. Ἢν δὲ τὰς ἰξύας ἀλγέῃ, ἄννησον καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν πινέτω. Καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. Ἢν δ' ἆσθμα λάζηται, * θείου ὅσον κύαμον, καὶ καρδαμώμου ἴσον, καὶ πηγάνου, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ. ταῦτα τρίψας, καὶ διεὶς οἴνῳ, δίδου πιεῖν νήστει. Καὶ σιτίων ἀπεχέσθω πυκινά. Ἢν ἐν τόκῳ κάθαρσις ἴῃ πολλὴ, ἡ ὑστέρη ξυνέλκεται, καὶ ἡ κύστις, καὶ ἔντερον, καὶ οὔτε τὸ κόπριον κατέχουσι καὶ τὸ οὖρον, προΐενται δέ. Ὠὰ * οὖν ῥοφεῖν δίδου, καὶ ἄρτον ἐγκρυφίην τρώγειν, καὶ ἄσσα λοιπὰ γέγραπται. Ἢν δὲ ἡ ἐν τόκῳ ἐοῦσα, ξηρὴ καὶ δύσικμος, ἔλαιον πίνειν, καὶ καταιονᾶν τὰ χωρία ἔλαιον θερμὸν μαλάχης ὕδωρ κηρωτῇ ὑγρῇ διαχρίειν, καὶ ἔγχυτον χηνὸς ἄλειφα ξὺν ἐλαίῳ. Ἢν δὲ μὴ δύναιτο τίκτειν, ὑποθυμιᾷν ῥητίνην, ἢ κύμινον, ἢ πίτυος φλοιόν. Καὶ τούτῳ ὑποθυμιᾷν, ἄσσα δὲ οἰδήματα γίνεται ὑστερικὰ ἐν τόκῳ ἢ ἐκ τόκου, οὐ χρὴ στύφειν οἷα οἱ ἰητροὶ ποιέουσι. τὰ δὲ φάρμακα ἄριστα προσφέρειν. Κύμινον Αἰθιοπικὸν, ὅσον τρισὶ δακτύλοισι, καὶ τοῦ ἀννήσου, καὶ τοῦ σεσέλιος πέντε, ἢ ἕξ, γλυκυσίδης χηραμύδος ἥμισυ τῆς ῥίζης, ἢ καὶ τοῦ σπέρματος: ταῦτα ἐν οἴνῳ λευκῷ ἡδιόδμῳ μάλιστα νήστει διδόναι. Ἢ δαύκου ῥίζαν Αἰθιοπικοῦ, σέσελι, γλυκυσίδης ῥίζαν τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἢ ἱπποσελίνου, ἢ δαύκου Αἰθιοπικοῦ καρπὸν ὡσαύτως, ἢ κρήθμου ῥίζαν. Ἢ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ Ἀττικὸν τετρώβολον. Ἢ πέπερι, ἄννησον, δαῦκος, Ἀκταίης γλυκυσίδης ῥίζα. Ταῦτα ἐν οἴνῳ τρίβειν, καὶ διδόναι πίνειν, ἢ μυρτιδάνου κλωνία δύο ἢ τρία, καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν, γλυκυσίδης ῥίζαν. Ἢ καὶ λίνου σπέρμα ὁμοίως, ὃ καὶ τὰ παιδία βήσσοντα ψωμίζουσι, ξὺν ᾠῷ ὀπτῷ λεκίθῳ, ξὺν σησάμῳ πεφρυγμένῳ. Ἢν παιδίου ἀφθᾷ τὰ αἰδοῖα, ἀμύγδαλα τρίψας, καὶ βοὸς μυελὸν ἐν ὕδατι ἑψεῖν, καὶ ἄλητον ἐμβαλὼν σμικρὸν, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα, καὶ διακλύζειν τῷ ὕδατι τῷ ἀπὸ τῶν μυρτῶν. Νῦν δὲ ἐρέω ἀμφὶ λοχείων, καὶ τῶν μετὰ τόκον ἰόντων. Ὅταν γυνὴ, ἢ τὰ λοχεῖα μὴ καθαρθῇ, ἢ τὰ ἐπιμήνια μὴ ἴῃ, ἢ ὑστέρη σκληρὴ ᾖ, ἢ ὀδύνη ἔχει τὴν ὀσφὺν, καὶ τοὺς μὲν κενεῶνας, καὶ βουβῶνας, καὶ μηροὺς, καὶ πόδας ἀλγέῃ πικρῶς, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπαίρηται, καὶ φρῖκαι διὰ τοῦ σώματος διαΐσσωσιν. ἐκ δὲ τῶν τοιουτέων πυρετοὶ γίνονται ὀξέες. ταύτην τὴν οὕτως ἔχουσαν ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, διαιτᾶν λουτροῖσι. λιπαίνειν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἐλαίῳ ἀνθίνῳ. ἑψεῖν δὲ μαλάχην, ἢ ἔλαιον κύπρινον ἐς ὕδωρ ἐγχέειν, καὶ ἐγκαθίζεσθαι παρηγορικῶς. Ἐν πάσῃσι δὲ τῇσι νούσοισιν ἐφ' ὧν πυρίη ἀρήγει, ἄμεινον ὕστερον χρίεσθαι καὶ λίπα. Ἢν δὲ πῦρ ἔχῃ, λουτρῶν ἀπέχεσθαι, πυρίῃσι δὲ, καὶ χλιάσμασι τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφὺν θεραπεύειν, διδόναι δὲ πίνειν τῶν φαρμάκων τῶν ὑστερικῶν παραμίσγοντα, ἢ τῆς σηπίης τῶν ᾠῶν, ἢ τοῦ * κάστορος: μετὰ δὲ τοῦτο ῥοφέειν διδόναι,

Margin notes: * οἱ; * συνρόφ; * κασορίυ

aliàs, vtpote dum venter, maxime vero vterus, A circum fœtũ obuoluitur. Et si puerperæ vterus infletur, ouiculæ aut capræ hepar cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat ac vinum meracius vetus, si nihil phibuerit, bibat ad dies quatuor, si lõgius aberit à partu. Si verò lũbos doleat, anisum & cuminũ Aethiopicũ bibat. Et calida lauet. Si verò anhelatio corripiat, sulphuris magnitudinẽ fabę, & cardamomi tantundẽ, & rutę ac cumini Aethiopici tantundẽ. hæc terito, & vino diluta ieiunæ bibenda præbeto. Et à cibis frequenter abstineat. Si in partu purgatio multa prodierit, vterus contrahitur, & vesica, & intestinũ, & neq; stercus continẽt, sed & vrinã emittunt. Oua igit sorbẽda dato, & panẽ cinericium edẽdum, & reliqua, q̃ scripta sunt. Si verò ea q̃ in par B tu est, sicca fuerit, & difficulter humectet, oleũ bibat, & locos oleo calido cũ maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & anserinũ adipẽ cũ oleo infundat. Si verò parere nõ poterit, resinã, aut cuminũ, aut pinus corticẽ suffito. Quicunq; vero tumores vteri in partu, aut ex partu fiũt, eos adstringere nõ oportet, velut medici faciunt: verũ pharmaca optima exhibeto. Cuminũ Aethiopicũ, quantũ tribus digitis capi põt, & anisi, & seselis grana quinq; aut sex, pæoniæ radicis aut et seminis testã conchæ maioris dimidiã: hæc in vino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci Aethiopici radicẽ, seseli, pæoniæ radicẽ, eodẽ modo. Aut hipposelini, aut dauci Aethiopici semen eodem modo. Aut C crethmi radicem. Aut cuminũ Aethiopicũ quatuor obolorũ Atticorũ pondere. Aut piper, anisum, daucũ, pæoniæ Atticæ radicẽ: hæc in vino terito, & bibenda dato: aut myrtidani ramulos duos aut tres, & cuminũ Aethiopicũ, & pæoniæ radicẽ. Aut et lini semen similiter, quo et pueros tussiẽtes nutriunt, cũ oui assati vitello, & cũ sesamo tosto. Si prægnãti pudẽda superficiario ac feruido vlcere affecta sint, amygdalas tritas, & medullã bubulã cũ aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & aqua à coctis myrti baccis perluito. Nũc verò dicã de puerperij purgamẽtis, & his q̃ post partũ exeũt. Quum mulieri aut partus purgamẽta nõ fuerint purgata, aut menses nõ prodierint, aut et vterus durus D fuerit: dolor habet lumbos, & lateris mollitudinẽ, & inguina, & femora, & pedes amarè dolet, & venter attollitur, & horrores per corpus discurrunt. Ex talibus aũt febres fiunt acutæ. Hãc ita habentem, si quidẽ sine febre fuerit, balneis curato. Caput aũt oleo anthino inungito. Maluam autẽ coquito, & oleo cyprino in aquã eius infuso, mitigandi gratia insidere iubeto. In omnibus autem morbis, in quibus fomentum auxiliatur, melius est postea oleo vngi. Si verò febris habeat, à balneis abstinere, fomentis autem & tepefactorijs imum ventrem & lumbos curare: in potu autem exhibere pharmaca vterina, aut sepiæ ouis, aut castorio ammixtis: post hoc verò farinam

A farinam cum ruta coctam, aut ptisanæ succum sorbendum dare. Si verò mulieri cum puero in partu non prodierit humor velut oportet, sed siquidem in capite habuerit humorem à calore attractum, in partu & ante, caput dolebit. Si verò in ventrem aceruatim descenderit, vbi concitatus fuerit, ipsum turbabit. Et non oportet longe progredi sinere, sed auxilium ferre, vt ne ex partu ventris profluuium succedens, corpore male habente, ipsam dolore affligat. Si verò à capite delatus fluxus, ad puerperij purgationem vertatur, & multum concitetur, melius habebit. si verò plus moderato, curam adhibeto. Si verò in ventrem facilior vtique exitus puero contigerit. Si verò purgatio modica
B mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumescit, & femora ardent. & ex ore ac naribus pituita fluit fortiter aquosa, & dolet caput, & febris habet, & horror, & tumet, & dentes strident, & venter, & vesica constringitur, & oculos subuertit, & caliginosum visum habet. Quũ mulieri puerperæ purgatio non facile procedit, velut vteris inflammatis, & osculo ipsorum concluso. Obtorquetur enim stomachus vteri post pueri egressum. si enim quid horum fuerit, purgatio non procedet. Si verò non processerit purgatio, continget ipsam febrire, & horrorem habere, & uentrem magnum esse: & si ipsam attigeris, totum corpus dolere, maxime
C si quis uentrem attingat: & aliàs atque aliàs stomachi dolore uexatur, & lumbos dolet, & cibi fastidium, & uigiliæ, & punctura adest. Postea quinto aut septimo die quandoque uenter turbatur, & secedunt nigra, & ualde graueolentia aliàs atque aliàs, & urina uelut asinina. Et si secesserint, uidetur sibi melius habere, & curata, breui sana fit: sin minus, periclitabitur profluuio uentris forti ipsi illapso. Et puerperij purgamenta ipsi occultabuntur. Si uerò uenter ipsi non turbetur, neque purgatio prodeat sua sponte, neque ea, quæ commoda sunt breui exhibeantur, tempus autem progrediatur, multo magis ex prædictis affligetur. Et insuper periclitabitur, ne liuida fiat velut plumbum, &
D aquam intercutem incidat, & umbilicus extabit ipsi, ab uteris eleuatus. Et circumcirca nigrior erit. Et ubi hæc facta fuerint, fieri non potest ut mulier superstes maneat. Pereunt autem aliæ alio tempore, pro corporis & affectionis ratione. Verum unam & uicesimam diem non excedunt, id quod plerunque sic contingit. Si uerò purgatio ipsi eruperit, siue à pharmacis, siue suâ sponte (fit enim & hoc si uteris os laxarint, à sanguine aceruatim derepente delato coacti: & si eruperit, graueolentia purulenta depurgantur: quandoq; etiam nigra) & melius habebit, & curata sanescit. Fiũt autem & ulcera in uteris, utpote puerperij purgamẽtis putrefactis. Si uerò fiant, maiore cura opus erit, ut ne ipsi ulcera

διδόναι, ἄλητον ξὺν πηγάνῳ ἑφθὸν, ἢ πτισάνης χυλόν. Ἢν δὲ γυναικὶ μετὰ τοῦ παιδίου ἐν τῷ τόκῳ μὴ ἴῃ τὸ ὑγρὸν ὡς χρὴ, ἀλλὰ* μὴν ἢν μὲν ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχῃ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ θέρμης εἰρυσθὲν ἐν τόκῳ καὶ πρὶν, ὀλίγον κεφαλαλγήσει. Ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην ἔλθῃ ἁλὲς, ἐπειδὰν συθῇ, ταράξειεν αὐτὴν, καὶ ἔχει πόῤῥω. τιμωρέειν δὲ ὡς μὴ ἐκ τούτου διάῤῥοια ἐπιγινομένη σώματι φλαύρως ἔχοντι, πονήσῃ μιν. Ἢν δὲ ἀπὸ κεφαλῆς ἐλθὸν τὸ ῥεῦμα ἐς τὴν λοχείην κάθαρσιν τράπῃ, καὶ πολλὰ συθῇ, ῥηΐζει. Ἢν δὲ πλεῖον τοῦ μετρίου μελεδαίνειν. Ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, ῥηϊτέρη ἂν ἡ ἔξοδος τῷ παιδίῳ γένοιτο. Εἰ δὲ ἡ κάθαρσις τῇ γυναικὶ ὀλίγη χωρέοι, πόνος λάζηται ἰσχυρὸς ἰξύας τε, καὶ τὸν ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα πάντα χῶρον, καὶ οἰδέει, καὶ οἱ μηροὶ πίμπρανται, καὶ ἐκ τοῦ στόματος, καὶ ἐκ τῶν ῥινέων, ῥέει φλέγμα ἰσχυρῶς ὑδαρὲς, καὶ ἀλγέει κεφαλὴν, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ φρίκη, καὶ οἰδέει, καὶ οἱ ὀδόντες βρύχουσι,* καὶ ἡ γαστήρ οἱ στεγνὴ ἔσται, καὶ ἡ κύστις καὶ τὰ ὄμματα ἀναδινέει, καὶ ζοφοειδὲς ὁρῇ. Γυναικὶ δὲ ἐκ τόκου ἐούσῃ κάθαρσις ἐπὴν ἴῃ, οὐκ εὐμαρέως χωρέει. οἷα τῶν μητρέων ἐν φλεγμονῇ γινομένων, καὶ τοῦ στόματος σφέων μύσαντος. Περιειλεῖται δὲ ὁ στόμαχος τοῦ αἰδοίου μετὰ τὸ παιδίον ποιήσασθαι τὴν ἐκχώρησιν,* ἢ γὰρ τούτων τι ᾖ, οὐ χωρήσει οἱ ἡ κάθαρσις. Ἢν δὲ μὴ χωρέῃ οἱ* κάθαρσις, ξυμβήσεται ὥς τέ μιν πυρεταίνειν καὶ φρίκην ἔχειν, καὶ τὴν γαστέρα μεγάλην εἶναι. Ἢν δὲ ψαύσῃ αὐτῆς, ἀλγέειν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ ἤν τις τῆς γαστρὸς ψαύσῃ, καὶ καρδιώσσει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ὀσφὺν πονέει, καὶ ἀσιτίη, καὶ ἀγρυπνίη καὶ νυγμὸς, ἔπειτα ἡμέρῃ πέμπτῃ ἢ ἑβδόμῃ, ἔστιν ὅτε ἡ κοιλίη ταράσσεται, καὶ ὑποχωρέει μέλανα, καὶ κάκοδμα κάρτα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ὡς ὄνειον οὖρον, καὶ ἢν ὑπέλθοι, δοκέει οἱ ῥηΐτερον εἶναι, καὶ μελεδαινομένη, ἐν τάχει ὑγιὴς γίνεται. Ἢν δὲ μὴ, κινδυνεύσει διαῤῥοίης αὐτῇ ἰσχυρῆς ἐπιπεσούσης, καὶ τὰ λοχεῖα οἱ κρύψεται. Ἢν δὲ ἡ κοιλίη οἱ μὴ ταράσσηται, μὴ δὲ ἡ κάθαρσις χωρέῃ, αὐτομάτη, μὴ δέ οἱ προσφέρηται ἐν τάχει τὰ ἐπιτήδεια, ὁ δὲ χρόνος προΐῃ, πονήσει πολλὰ τὰ προειρημένα,* καὶ ἐπὶ τουτέοισι κινδυνεύσει πελιδνὴ γενέσθαι ὡς ὁ μόλιβδος, καὶ ὑδερωθῆναι, καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐκστήσεται αὐτῇ, αἰειρόμενος ὑπὸ τῶν μητρέων, καὶ ἔσται μελάντερος τῶν πέριξ, καὶ ἐπὴν ταῦτα γένηται, οὐχ οἵη τέ ἐστι περιγενέσθαι ἡ γυνή. θνήσκουσι δὲ ἄλλαι ἄλλῳ χρόνῳ, ὅκως τε καὶ τὰ τοῦ σώματος ἔχωσι, καὶ τὰ τῆς πάθης, μιῆς δὲ καὶ εἴκοσι ἡμερέων οὐχ ὑπερβάλλουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλέον οὕτω ξυμβαίνει. Ἢν δέ οἱ ῥαγῇ κάθαρσις εἴτε καὶ ὑπὸ φαρμάκων, εἴτε καὶ αὐτομάτη, γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο. ἢν χαλάσωσι τὸ στόμα αἱ μῆτραι,* βιασθεῖσαι ὑπὸ τοῦ αἵματος, ἀλέως ἐξαπίνης κατελθόντος, καὶ ἢν ῥαγῇ, ἀποκαθαίρεται δύσοδμα καὶ πυώδεα, ἔστι δ' ὅτε καὶ μέλανα, καὶ ῥηΐτερον ἔσται, καὶ μελεδανθεῖσα ὑγιαίνεται, γίνεται δὲ καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι μήτρῃσιν οἷα τῶν λοχείων σαπέντων. Ἢν γὰρ ἐγγένηται, πλείονος μελεδώνης δεήσεται, ὅκως μὴ οἱ τὰ ἕλκεα

Vet. Cod. *μεῖον *ἄψυχοι *ἢν *ἡ *μᾶλλον *μὴ

κεα μεγάλα καὶ σηπεδονώδεα ἔσαι, κίνδυνος δὲ ἢ θανεῖν, ἢ ἄφορον γενέσθαι. Σημήϊα δὲ ταῦτα γίνεται, ἢν ἕλκεα ἐνῇ, ἐπ' ἢν χωρέῃ ἡ κάθαρσις, δοκέει ὡς* ἄκανθα διὰ τῶν μητρέων ἰέναι. Καὶ πῦρ μιν λάζεται μάλιστα τὴν κοιλίην* ἐπιλαμβάνειν: ἀλγέει δὲ ἐπαφωμένη τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ὡς ἕλκεος καθαροῦ νευρώδεος εἰ θίγοις. Ἔπειτα ὀδύναι ἰσχυραὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς μήτρας. Καὶ πυρετὸς ἔστι δ' ὅτε πρὸς χεῖρα βληχρὸς, καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ὑπὸ κακοήθεα χωρέει τὰ λοχεῖα: πυώδεα, δύσοδμα. Ταῦτα σημεῖα ἐστὶν, ἢν ἕλκεα ἐν τῇσι μήτρῃσι ᾖ, καὶ δέεται πολλῆς μελεδώνης. Ταύτης μὲν νῦν ἀμφὶ τῆς νούσου, τόσαι* τελευταί εἰσιν. Ἢν δὲ ἡ κάθαρσις* ἡ λοχείη, τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας χωρήσῃ, ἔπειτα ἀπόλωλεν ἐξαπίνης* ταύτῃ, πάσχει παθήματα τῇ προτέρῃ ἀδελφέα: ἧσσον δὲ καὶ ἢν μεταπίπτῃ ἡ νοῦσος, εἰς τωυτὸ* μεταπείσεται, χρονίη δὲ καὶ βληχροτέρη ἔσαι τῆς προτέρης. Διαιτεομένη δὲ ἡ γυνὴ περιγίνεται, ἢν* ἁρμοῖ μελεδαίνηται, ἀμφὶ δὲ τῆς νούσου ταύτης ὧδε ἔχει. Ἢν δὲ ἐκ τοῦ τόκου μὴ καθαρθῇ, οἰδέει ἡ γαστὴρ, καὶ ὁ σπλὴν, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ ῥίγος λαμβάνει, καὶ ὀδύναι ἀΐσσουσι πρὸς τὰς ἰξύας: ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὰ σπλάγχνα, καὶ ἀποψύχεται. Καὶ πῦρ ἔχει, σφυγμοὶ βληχροί: ἔστι δ' ὅτε καὶ ὀξέες, ἄλλοτ' ἀειρόμενοι, ἄλλοτε ἐλλίποντες. Ταῦτα πάσχει ἀρχομένης τῆς νούσου, καὶ ὧδε ἔχει. Ἢν δὲ προΐῃ τοῦ χρόνου, τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου ἐρυθρὰ γίνεται. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, διδόναι κοῦφα σιτία. Κἢν ὀργᾷ, φάρμακον πῖσαι κάτω: ἢν μὲν χολώδης ᾖ, ὅτι χολὴν καθαίρει, ἢν δὲ φλεγματώδης, ὅτι φλέγμα. Μετὰ δὲ τοῦτο, πυριῆν τὰς ὑστέρας εὐώδεσι, καὶ προσθεῖναι μαλθακτήριον τὴν ἡμέρην. Ἢν δὲ στερρὸν ᾖ τὸ στόμα, πυριῆν ἅπασαν ἡμέρην, καὶ τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι. Ἔπειτα λοῦσαι θερμῷ ὕδατι, καὶ τιθέναι τοὺς μολίβδους. Μετέπειτα δὲ ἅλας χόνδρους, καὶ σμύρναν ἐς τρυχίον ἀποδήσας, καὶ τὴν πίσσαν τὴν ἑφθὴν ἐν εἰρίῳ, ἡδύσματα ξυμμίξας, ἴσον ἑκάστου ποιέων ἴσον κικίδι σμικρῇ, προσκείσθω δὲ ἡμέρην καὶ εὐφρόνην. Μετὰ δὲ τοῦτο* καταλιπεῖν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ πυριῆν τοῖσιν αὐτέοισιν, προστιθέναι δὲ καὶ* κόκκους* ἐκλέψας ὅσον δύο πόσιας, καὶ πεπέριος τρίψας λεῖα, συμμίξας ἔλαιον Αἰγύπτιον λευκὸν, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον. τοῦτο ἐμπλάσας ἐν εἰρίῳ, καὶ περιελίξας περὶ πτερὸν προσθεῖναι ἡμέρην ἅπασαν καὶ εὐφρόνην, καὶ ἢν σοι δοκέῃ κεκαθάρθαι ἄμεινον ἐᾶν. Ἢν δὲ δοκέῃ δέεσθαι καθάρσιος, δύο ἡμέρας διαλιπεῖν, καὶ αὖθις τὸ ξὺν τῇ σικύῃ ἡμέρην καὶ εὐφρόνην προστιθέναι, κἄπειτα τὸ νέτωπον, καὶ ῥόδινον ἔλαιον ὡς εὐωδέστατον, καὶ ἐλάφου στέαρ τήξας εἰρίῳ προστιθέναι μίην ἡμέρην, καὶ λούειν πολλῷ τῷ θερμῷ, ὡς οἷόν τε ᾖ εὐμενές. Καθαρτηρίοισι δὲ αὐτίκα, καὶ θερμῷ καθηραμένη τὰ ἀμφιπονεύμενα χωρία, ἐναλειφέσθω τὸ στόμα τῶν μητρέων χηνείῳ στέατι, καὶ σμύρνῃ, καὶ ῥητίνῃ χλιαρῇ, καὶ θάλπειν. Κλυζέτω δὲ τὰς ὑστέρας, καὶ οἴνῳ, καὶ τῷ ναρκισσίνῳ ἐλαίῳ τῇ ὑστεραίῃ. Ἢν δὲ μὴ ᾖ ναρκίσσινον,

Vet. Cod. *ἀκάνθια *φιλέει δὲ ταῦτα *δὲ *ἢ *αὕτη *μεταπεσεῖται *ἁρμῷ *διαλιπεῖν *δύο *ἐψύσας

A cera magna & putredinosa fiant: periculum est autem ne aut moriatur, aut sterilis fiat. Signa vero hæc fiunt, si vlcera intus fuerint: quum purgatio ipsi prodierit, velut spina per vteros transire videtur, & calor ipsam corripit, ac maxime ventrem inuadit. Et si attingatur, partem infra vmbilicum dolet, velut si purum neruosum vlcus contingas. post dolores fortes aliàs atque aliàs in vteros incidunt. Et febris aliquando ad contactum manus debilis: & aliàs atque aliàs puerperij purgamenta procedunt, maligna, purulenta, graueolentia. Hæc sunt signa, si vlcera in vteris fuerint, & multa cura opus habent. Atque huius quidem morbi tot fines existunt. Si verò purgatio puerperij primis tribus aut quatuor diebus processerit, verum postea derepente euanescit: easdem affectiones consimiles priori patitur, sed minus: & si transmutetur morbus, in idem transmutabitur: diuturnus autem & debilior priore erit. Si verò curetur mulier, superstes erit, si citò curetur: & de hoc morbo sic habet. Si verò ex partu non fuerit purgata, venter intumescit, & splen, & crura: & febris habet, & rigor corripit, & dolores prosiliunt ad lumbos, aliquando etiam ad viscera. Et perfrigeratur, & febris habet: pulsus debiles sunt, & aliquando acuti, & aliàs attolluntur, aliàs deficiunt. Hæc patitur incipiente morbo, & sic habet. Temporis autem progressu, cauæ faciei partes rubescunt. C Quum sic habuerit, leues cibos exhibeto. Et si turget, pharmacum infrà purgans bibendum dato, si biliosa fuerit, quod bilem purgat: si pituitosa, quod pituitam. Postea verò vteros odoratis foueto, & mollitorium in die apponito. Si verò osculum solidum fuerit, tota die foueto, & mollitoria apponito. Deinde calida aqua lauato, & plumbeas fistulas indito. Postea salis grana, & myrrham in linteum illigato, & picem coctam ammixtis aromatis lana excipito, & singulorum pares portiones ad gallæ paruæ figuram efformato, & per diem ac noctem apponito: deinde verò intermissis tribus diebus, iisdem foueto. Et grana cnidia decorticata duarum potionum mensura, & piperis grana trita, oleo Aegyptio albo, & melle optimo D ammixto, in lanam infarcito, & pennæ obuoluta, tota die ac nocte apponito. Et si tibi purgata esse videatur, melius est sinere. Si verò purgatione opus habere videatur, duobus diebus interpositis rursus, id quod ex cucumere syluestri paratur, per diem ac noctem subdito: deinde netopon, & oleum rosaceum odoratissimum, & adipem cerui liquefacito, & die vna in lana subdito, & multa calida, quantum eius fieri potest, leniter lauato. Statim autem vbi purgatorijs, & calida, fuerint purgata loca affecta, adipe anserino, & myrrha, & resina tepida os vterorum illinat, & foueat. Vteros verò postridie vino & oleo narcissino eluat. Aut si narcis-

A narcissinum non sit, vino solo. Atque hæc die vno ante menses faciat. Postquã aũt menses prodierint, primis diebus atramentum, hoc est spodium Cyprium terat, & salis granum addat, & hæc lana excepta paululum in corpore habeat. Et ieiuna vinum meracum odoratũ absorbeat. Vbi vero quieuerint menses, per diem id quod ex pulegio paratur apponat, & virũ accedat. Et si in ventre conceperit, sana euadit. Cibis aũt in purgatione vtatur. Ad hæc commodat, mercurialem coquere, & porrum, allium, brassicã, & grana mali punici ammiscere, & succum sorbere. Alijs aũt obsonijs marinis potius q̃. carnibus vtatur. A dulcibus vero & oleosis prohibeatur. Bibat aũt semper ieiuna id quod ex tæda parat, donec purgetur. Et mensibus prodeuntibus idẽ
B valde bibat. Si vero paulo pauciora q̃. oportet prodierint mulieri puerperij purgamẽta, velut vteris angusto ore ꝑditis ac distortis, aut aliqua pudendi pars valde fuerit cõclusa ab inflammatione, mulier acutè febrit, & stomachi dolore vexatur, & dolet totum corpus, & moleste fert: & ad articulos manuum ac crurum & lumborũ dolor procedit: & locum circa collum, & spinã & inguina dolebit: & quædam corporis partes impotentes fient. Postea calor quietus erit, & horror valde manifestus. Vomunt aũt & pituitosa, amara, acria. Et de hæc sic habet, & continget vt si curetur, sana fiat: sin minus, clauda & quarundam corporis partium impotens erit. Non
C aũt valde sterilis est hic morbus. Si quidem vlcerati fuerint vteri, & puerperij purgamenta non prodierint, velut oportet, omnia dolebit: & si non magna fuerint vlcera, curata breui sanescit. Oportet autem curationem vlcerum in vteris exacte facere, vt quæ in tenera, & subtili sensu prædita sint parte, & in neruosa cauitate. Multæ autem sunt partes, cum quibus societatẽ habet, sinciput, stomachus. mens percellitur, & improba fit, & non facile intelligit. Si verò vteri angusti oris ipsi fuerint, & puerperij purgationẽ non emiserint, inflammantur: & si non curetur breui, omnia magis ipsam affligent. Et odor malus erit, & exitus intumescit. Et si non inflammati fuerint vteri, sua sponte exit malum graue olẽs,
D & liuidum, aut nigrum grumosum, & mulieri puerperij purgamenta purgantur. Quandoque vero non exit, sed mulieri mortem portendit, nisi quis breui venam secet, aut ventrem emolliat. Præstat autem etiam clysterem adhibere. Si verò ad vomitum facilis fuerit, etiam vomitum inducere. Melius autem est locium ciere & exudare. Verùm in his occasio optima est, quum opus his fuerit. Si vero ex partu purgata mulier fuerit, paulo plura q̃ oportet. (contingit enim hoc, si vteri amplioris osculi fuerint, & venæ quædam ruptæ sint, quæ sub vteros tendunt, præ violentia egressus ipsius fœtus:) febris & rigor habebit ipsam tenuis, & calor per totum corpus. Aliqñ etiã horror, & cibi fastidium: & omnino abomi-

κίσινον, ὄινῳ μόνῳ. Ταῦτα ὅκως σοι πρὸ τῶν ἐπιμηνίων ἡμέρῃ μιῇ πρόσθεν ποιῆσηται. Ἐπὴν δὲ τὰ ἐπιμήνια γένηται, τὰς μὲν ἐν ἀρχῇ ἡμέρας,* τρίβουσαν μελάνθιον τὸ Κύπριον, καὶ ἁλὸς χόνδρον ἐπιχέασα εἰρίῳ, ἀναφορύξαι τοῦτο, ἐν τῷ σώματι ἐχέτω* ἐπ᾽ ὀλίγον. Καὶ νῆστις οἶνον ἄκρητον εὐώδεα ἐπιῤῥοφεέτω. Ἐπὴν δὲ παύσηται τὰ ἐπιμήνια τὴν ἡμέρην τὸ ξὺν τῇ γλήχωνι προστιθεὶς, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα ἴτω, κὴν ἐν γαστρὶ σχῇ, ὑγιὴς γίνεται. Σιτίοισι δὲ χρέο ἐν τῇ καθάρσει. Πρὸς τούτοις ἀρήγει ἑψεῖν τὴν λινόζωστιν, καὶ συμμίσγειν πράσα, σκόροδα, καὶ κράμβην, κόκκονά τε, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφείτω τοῖσι δ᾽ ἀκτύλοισι, καὶ ὄψοισι θαλασσίοισι μᾶλλον, ἢ κρέασι χρήσθω.* Τῶν δὲ γλυκέων εἰργέσθω καὶ ἐλαιηρῶν. Πίνειν δὲ αἰεὶ νῆστιν, τὸ ἀπὸ τῆς δαιδὸς, ἔστ᾽ ἂν καθαίρηται. Ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, μάλα πινέτω. Ἢν δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος χωρήσῃ γυναικὶ τὰ λοχεῖα οἷα τῶν μητρέων στενοστόμων ἐουσέων καὶ παρεστραμμένων, ἢ τοῦ αἰδοίου ἤ τι μεμυκὸς κάρτα ὑπὸ φλεγμασίης, ἡ γυνὴ πυρεταίνει ὀξέως, καὶ καρδιώσσει, καὶ ἀλγέει τὸ σῶμα πᾶν, καὶ σφαδάζει, καὶ ἐς τὰ ἄρθρα τῶν χειρέων καὶ τῶν σκελέων, καὶ τῆς ὀσφύος ἡ ὀδύνη φοιτᾷ, καὶ τὸν ἀμφὶ τὴν δειρὴν τόπον, καὶ ῥάχιν καὶ βουβῶνας ἀλγήσει, καὶ ἀκρατέα τινὰ τῶν μελέων τοῦ σώματος γενήσεται. Ἔπειτα πῦρ ἠρεμαῖον.* φρίκη πάνυ φανερή. Ἐμέουσι δὲ καὶ φλεγματώδεα πικρὰ δριμέα. Καὶ ἀμφὶ τῇσδε, ὧδε ἔχει, καὶ οἱ ξυμβήσεται, ἢν* μελεδαίνηται, ὑγιέα γενέσθαι. ἢν δὲ μὴ, χωλὴν, καὶ ἀκρατέα τῶν μελῶν γίνεσθαι τοῦ σώματος. Ἄφορος δὲ ἡ νοῦσος οὐ πάνυ. Ἢν μὲν αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσι, καὶ τὰ λοχεῖα μὴ παρῇ ὡς χρὴ, πάντα πονήσει, καὶ ἢν μὴ μεγάλα ᾖ τὰ ἕλκεα, μελεδαινομένη ἐν τάχει ὑγιαίνει. Χρὴ δὲ τὴν μὲν μελέτην ἀτρεκέως ποιέεσθαι, ἑλκέων τῶν ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ἅτε γὰρ ἐν ἁπαλῷ ἐόντα, καὶ εὐεπαισθήτῳ, καὶ νευρώδει τῇ κοιλίῃ. Πολλὰ δὲ τὰ κοινωνέοντα, βρέγμα, στόμαχος, γνώμη ἀΐσσεται, καὶ κακοτροπέει, καὶ οὐ ῥηϊδίως ἐθέλει ξυνιέναι. Ἢν δὲ οἱ αἱ μῆτραι στενόστομοι γένοιατο, καὶ μὴ παραχαλάσωσι τὴν λοχείην κάθαρσιν, φλεγμήνουσιν: ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τῷ τάχει πάντα μιν μᾶλλον πονήσει. Καὶ ὀδμὴ πονηρὴ, καὶ οἰδίσκεται ἡ ἔξοδος. Καὶ ἢν μὴ φλεγμήνωσιν αἱ μῆτραι, αὐτόματον ἔξεισι κακὸν ὀζόμενον, καὶ πελιδνὸν ἐὸν, ἢ μέλαν ἐὸν θρομβοειδὲς, καὶ ἡ γυνὴ καθαίρεται τὰ λοχεῖα. Ἔστι δ᾽ ὅτε οὐκ ἔξεισιν, ἀλλὰ τῇ γυναικὶ θάνατον σημαίνει, ἢν μήτις ἐν τάχει φλέβα τέμῃ, ἢ τὴν κοιλίην μαλθάξειεν. Ἄμεινον δὲ καὶ κλύσμα ποιῆσαι, ἢν δὲ εὐέμετος ᾖ, καὶ ἐς ἔμετον ἄγειν, κρέσσον δὲ διουρέειν, καὶ ἰδίειν. Τούτων δὲ καιρὸς ὅτε δὲ οἱ ἄριστος. Ἢν δὲ ἐκ τόκου γυνὴ καθαρθῇ, ὀλίγῳ πλέονα ὧν χρή. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο, εἰ αἵ τε μῆτραι εὐρύστομοι γένοιατο, καὶ τῶν φλεβῶν τινὲς καταῤῥαγέωσιν, αἳ τείνουσιν ὑπὸ τὰς μήτρας, ὑπὸ βίης τῆς ἐξόδου τοῦ ἐμβρύου, πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἕξει αὐτὴν λεπτὸς, θέρμη τε ἀνὰ πᾶν τὸ σῶμα. Ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ φρίκη καὶ ἀσιτίη, καὶ βδελύ-

Ver. Cod. *τρεῖς *ἑπόμενον *σίτων *γενήσεια *μελεδαίνωσι

βδελύξεται πάμπαν, καὶ λεπτὴ ἔσαι καὶ ἀσθενὴς, καὶ χλωρὴ, καὶ οἰδαλέος, καὶ ἀσιτιεῖ. Ην δέ τι φάγῃ ἢ πίῃ, οὐ πέσσεται. Ενίῃσι δὲ καὶ κοιλίη καὶ κύστις καταῤῥήγνυται, καὶ φρίκη ἔχει μᾶλλον. Αμφὶ δὲ ταύτης, ὧδε ἔχει. Ην δὲ ἐκ τόκου ἐούσης συμφραχθῇ τι τοῦ αἰδοίου, ἤδη δὲ καὶ τοῦτο εἶδον, ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐπειδὰν ἑλκωθῇ ἐν τόκῳ βιασθὲν ὑπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ παιδίου, ἐγίνετο ἴκελόν τι ἄφθῃ, καὶ ἐφλέγμηνε κάρτα. καὶ τὰ χείλεα ὑπὸ τῆς φλεγμάνσιος συνέπεσε πρὸς ἄλληλα, καὶ ἐλάβετο ἀλλήλων, ἅτε ἡλκωμένα ἐόντα. Καὶ ψύξις δὲ γίνεται, καὶ * μεμύκει ἄμφω τὰ χείλεα, ξυνδήσασα * τὸ τῆς καθάρσιος ἀπολελειμμένης. Εἰ δὲ ἐχώρεεν ἡ κάθαρσις, οὐκ ἂν ἐμυκώθη τὰ ἕλκεα. Νῦν δὲ ἐπιῤῥεῖ καὶ παχύνεται ἀλλοκότῳ σαρκί. Καὶ ἰῆσθαι οὖν ὡς τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἐς εἰτειλὰς ἄγειν. Τὸ δὲ χωρίον λεῖον ἔσω, καὶ ὁμόχροον εἰ φροντίς. Επασχε δὲ ταῦτα * ἃ πάσχουσιν αἱ μῆτραι ἀποκαθαιρόμεναι τὰ λοχεῖα. Καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἤλγει τὸ αἰδοῖον, καὶ ψηλαφῶσα ἔγνω, ὅτι * ξυνεπέφρακτο, καὶ ἔφρασε, καὶ μελεδαινομένη ἀπεκαθήρατό τε καὶ ὑγιὴς ἐγένετο, καὶ * φόρος. Εἰ δὲ μὴ ἐμελεδαίνθη, μὴ δὲ οἱ ἡ κάθαρσις ἐῤῥάγη αὐτομάτη, τὸ ἕλκος μέζον ἐποίησε, καὶ μὴ ἀνεῖσα ἐκινδύνευσεν ἐς τὸ καρκινωθῆναι τὰ ἕλκεα. Εἰ δ' ὁρμηθείη γυναικὶ λοχείη κάθαρσις ὡς ἐς κεφαλὴν, θώρηκά τε καὶ πλεύμονα, γίνεται γὰρ τοῦτο καὶ θνήσκουσι πολλάκις αὐτίκα ἢν ἴσχηται. Εἰ δὲ χωρέοι κατὰ στόμα ἢ ῥῖνα καλῶς, ἐξάντης γίνεται. Εἰ δὲ ὀλίγον ἡ νοῦσος χρονιωτέρη γίνοιτο, καὶ πάσχοι ἂν ἡ γυνὴ ὁκοῖα εἴρηται ἀμφὶ τῆς παρθένου, ἢ τὰ ἐπιφαινόμενα πρῶτα ὥρουσεν ἄνω. Η δὲ γυνὴ πλέονα χρόνον περιέσαι τῆς παρθένου, καὶ βληχρότερα τὰ παθήματα ἔσαι οἱ, μέχρις οὗ ὁ πνεύμων διάπυος * γένηται. Ην δὲ μὴ χωρέῃ ἡ λοχείη κάθαρσις κατὰ τὸ στόμα, ἀλλ' ἄνω ὁρμηθεῖσα * τραπῇ, κεκρύψεται τὰ λοχεῖα, καὶ οὐ χωρήσει κατά γε δίκην. Καὶ βὴξ ὑπολήψεται, καὶ ἄσθματα. Καὶ πληρουμένου τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τοῦ αἵματος, πονήσει τὸ πλευρὸν κάρτα, καὶ τὸ μετάφρενον. Καὶ ὅταν βήξῃ, ξηρὸν ἀποβήσσεται. Αλλοτε δὲ ἀφρώδεα πτύεται. Τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, πτύαλον ἐπιφαίνεται ὑπόμελαν ἐὸν, καὶ θολερόν. Καὶ τὰ στήθεα πῦρ ἔχει, τοῦ ἄλλου σώματος πολλὸν οἷα * αἵματος θερμήναντος αὐτό. Καὶ πυρεταίνει ἡ γυνὴ, καὶ ἡ γαστὴρ οἱ στεγνὴ ἔσαι, καὶ ἀσιτήσει, καὶ ἀγρυπνήσει, καὶ βδελύξεται, καὶ οὐ περιγίνεται, ἀλλὰ θανεῖται ἐν μιῇ καὶ εἴκοσιν ἡμέρῃσιν ὡς τὰ πολλά. Ην δέ οἱ * κάθαρσις ἀνορμήσασα κατὰ τὸ στόμα μὴ ἔλθῃ, μὴ δὲ εἰς τὸν πνεύμονα τράπηται, τρέψεταί οἱ ἐς τὸ πρόσωπον τὰ λοχεῖα, καὶ * ἔσαι ἐρυθρὸν κάρτα, καὶ ἡ κεφαλὴ βαρείη. οὐδὲ κινῆσαι αὐτὴν ἔσαι πόνων ἄτερ. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ κάρτα ἔσονται, καὶ ἐκ σφῶν αἷμα ῥεύσεται λεπτὸν, καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν ἔστιν οἷσιν αἷμα ῥεῖ, καὶ ἢν τοῦτο ἴῃ, ὧδε χρονιωτέρη ἡ νοῦσος γίνεται, τοῖσί τε ὦσιν, οὐκ ὀξέως ἔστι * τὸ ἀκούειν ἐν τῇ νούσῳ, καὶ καρδιώξει, καὶ ἐρεύξεται, καὶ ἀλλοφρονήσει,

Vet. Cod.
* μυκησσῶς ἔχει
* τε
* ἡ γυνὴ
* οἱ
* φορέει
* ἔσαι
* τραπῆται
* τῇ
* ἡ
* οἱ
* ἀκοῦσαι

abominabitur: & tenuis erit ac debilis, & pallida, & tumida, & cibum auersatur. Si verò quid edat aut bibat, non concoquitur. Quibusdam vero etiam aluus, & vesica erumpit, & horror magis obtinet. Et de hac sic habet. Si verò puerperæ aliqua pudendi pars obturata fuerit (iam enim etiam hoc cognoui) si vlceratum fuerit os pudendi, vbi sanè vlceratum fuerit, in partu à pueri exitu violatum, simile quid fit vlceri superficiario ac feruenti, & valde inflammatur. Et labia præ inflammatione inter se coincidũt, & se mutuo contingunt, vtpote quæ sunt exulcerata. Sed & frigus fit, & ambo labia clausa sunt, constringentia purgationem relictam. Si verò prodiret purgatio, vlcera non conclusa essent. Nunc autem influit, & aliena carne crassescunt. B Proinde ea sanare oportet, velut in reliquo corpore, & ad cicatrices perducere. Locus autem leuis & concolor reddatur. Mulier quædam patiebatur eadem quæ patiuntur vteri, dum à puerperij purgamentis non purgantur, & ad hæc dolebat pudendum. & ex contactu cognouit, quòd obturata esset, & narrauit, & curata depurgata est, & sana euasit ac fœcunda. Si verò curata non fuisset, neque purgatio ipsi sponte erupisset, vlcus maius fecisset, & malo non remittente, periclitata fuisset ne vlcera cancerosa fierent. Si verò processerit mulieri puerperij purgatio ad caput, thoracẽq; ac pulmonem, fit enim & hoc: moriuntur sæpe statim, si detineatur ac firmetur. Si verò probe exeat per os aut nares, sana euadit. C Si verò morbus paulo diuturnior fiat, patietur sanè mulier ea quæ dicta sunt de virgine, cui menses primùm comparentes sursum impetum fecerunt. Verùm mulier longiore tempore superstes erit quàm virgo, & affectiones debiliores erunt, donec pulmo purulentus fiat. Si vero puerperij purgatio non exeat per os, sed sursum tamen impetum fecerit, occultabitur, & non procedet iusto modo. Et tussis corripiet, & anhelationes. Et impleto pulmone à sanguine, valde dolebit latus & dorsum. Et quum tussiet, siccè tussiet. Aliquando vero spumosum expuet. Temporis autem progressu sputũ apparet subnigrum & turbatum. Et calor pectora tenet, magis quàm reliquum corpus, nimirum sanguine ipsa calefaciente. D Et febrit mulier: & venter ipsi coarctatur, & cibum fastidit, & vigilabit, & abominabitur: & non superstes manet, sed moritur plerunque vicesima prima die. Si vero purgatio sursum progressa, per os non exeat, neque in pulmonem vertatur: conuertetur ipsi ad faciem, & erit hæc valde rubicunda, & caput graue, quod neque mouere potest absque doloribus: & oculi valde rubicundi erunt, & ex ipsis sanguis tenuis fluet. Et quibusdam ex naribus sanguis manat. Et si hic exierit, diuturnior morbus fit. Et aures nõ acute audiũt in hoc morbo: & stomachi dolore vexatur, & eructat, & mẽte alienatur,

A alienatur, & deliria fiunt furiosa. Quibusdam autem adest oculorum distortorum ferocitas. Et reliqua omnia perpetietur, velut si purgatio ad pulmonẽ vertatur. Verùm non tussiet, neq; exspuet eiusmodi, neque dorsum similiter dolebit. Curata verò sana fit. Non multa verò spes est de vita ipsius. Et si etiam superstes maneat, surditas aut cæcitas omnino ipsi accedet. Atque hic est huius morbi finis. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in ventre non maneant, vuam passam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & vino nigro dilutis vtitor, ita vt caseum caprinum derasum, & polentam tritici torrefactam inspergas, & bene temperata bibenda prębeas. Si ex partu sanguinem vomat, hepatis fi-
B stula sauciata est, & dolor ad viscera procedit, & cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet: & tepefactoria quæ maxime admiserit adhibere: & lac asininũ ad dies septem vel quinque bibendum dare. Postea verò vaccæ nigræ lac bibendum præbere, ita vt sine cibo degat, si 7 fieri poterit, ad dies quadraginta. Ad vesperam verò sesamum tritum bibat. Morbus hic est periculosus. Quomodo autẽ lac fiat, dictum à me est in Pueri in partu natiuitate, & alia similiter. Si lac fuerit extinctum, porrum tritum & aqua dilutum bibendum dato. Et calida lauetur, & in cibo porrum ac brassicam edat. Sed & cytisi folia simul coquat, & succum sorbeat. Bibat etiam fœniculi succum, & de radicibus fœnicu-
C li. Et ordeum molitum, ac butyrum simul coquito, frigefacito, ac bibenda præbeto. Bonum est & hippomarathrum, & hipposelinum, et cytisus. Hæc omnia simul multum lac faciunt & augent. Capræ item Scyriæ, casei autem maxime commodi sunt. Sed & saluiam coquat: aut à iuniperi baccis, aut cedri fructu, succum diffundat, & vino affuso bibat, & reliqua oleo affuso edat: & ab acribus, & salsis, & acidis, & crudis oleribus omnibus prohibeatur (nasturtium verò in vino potum commodum est: nam lac purgat) & calida lauetur, & apothermum bibat. Viticis item fructum in vino bibendum dato, & betæ succus potatus multum lac facit. Sesamum quoque recens, & ordeum trimestre, in
D mortarium coniecta terito, & succum diffusum per linetum exprimito, & mel, aut amamelidas ammisceto: deinde in vino nigro bibenda dato. Quum mulier pepererit, & à secunda non fuerit liberata, præstat dare ea à quibus maxime purgantur puerperij purgamenta: allia cocta aut assata in vino & oleo, cum polypis ac sepiolis super prunis tostis, quicquid tandem ex his voluerit. Castorium verò aut nardum bibat. Bibat etiam rutam in vino nigro dulci ieiuna, aut sine vino. Si vero vinum non fuerit dulce, melius est mel ammiscere. Edat etiam brassicam coctam cum ruta & mercuriali: & semen aliquod vtero commodum bibat. Si verò puerperij purgamẽta in grumos fuerint coacta,

& dolor

νήσει, καὶ παραφάνοιαι γίνονται μανιώδεες. Ἐστι δ᾽ οἷσι θράσος ὀμμάτων ἰλλωδέων, καὶ τ᾽ ἄλλα πάντα πονήσει, ὅκως καὶ ἐς τὸν πλεύμονα ὡς εἴρηται ἣν ἡ κάθαρσις τράπηται. πλὴν οὐ βήξει, οὐδὲ πτύσεται τοιαῦτα. Οὐδὲ τὸ μετάφρενον ἀλγήσει ὁμοίως. Μελεδαινομένη* δὲ ὑγιαίνει. Οὐ πολλαὶ δὲ ἐλπίδες εἰσὶ περιγενέσθαι: ἣν δ᾽ ἄρα καὶ περιγένηται, κώφωσις ἔσται οἱ, ἢ τύφλωσις τὸ ἐπίπαν. Ἀμφὶ τῆσδε τῆς νόσου ὧδε τελευτῇ. Ἢν ἐκ τόκου ῥόος λαμβάνῃ, καὶ τὰ σιτία ἐν τῇ γαστρὶ μένῃ, ἀσταφίδα χρὴ μέλαιναν, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τὰ ἔνδον τρίψαι, οἴνῳ διεὶς* ἐν μέλανι χρῶ, τυρὸν ἐπιξύσας αἴγειον, καὶ ἄλφιτα πύρινα πεφρυγμένα ἐπιπάσασα, καὶ εὔκρητον δίδου. Ἢν δὲ αἷμα ἐκ τόκου ἐμέσῃ, τοῦ ἥπατος ἡ σῦριγξ τέτρωται, καὶ ὀδύνη πρὸς τὰ σπλάγχνα φοιτᾷ, καὶ τὴν καρδίαν σπᾶται. Ταύτην χρὴ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ἃ μάλιστα προσδέχεται, προστιθέναι, καὶ πιπίσκειν ὄνου γάλα ἑπτὰ ἡμέρας, ἢ πέντε. Μετὰ δὲ ταῦτα πιπίσκειν βοὸς μελαίνης γάλα, ἀσιτεῦσασα, εἰ οἷόν τε εἴη ἡμέρας μ΄. Ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην, σήσαμον τριπτὸν πιπίσκειν. Ἡ δὲ νοῦσος κινδυνώδης. Τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνηται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ γενέσει τοῦ παιδίου τῇ ἐν τόκῳ, καὶ τ᾽ ἄλλα παραπλησίως. Ἢν γάλα σβεσθῇ, πράσα τρίψας, διεὶς τῷ ὕδατι, δίδου πιεῖν, καὶ ἐν θερμῷ λουέσθω. Καὶ εἰς βρῶσιν πράσα καὶ κράμβην ἐσθιέτω. Συνεψεῖν δὲ καὶ κυτίσου φύλλα, καὶ τοῦ χυλοῦ ῥοφέειν. Πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ χυλοῦ τοῦ μαράθρου, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν μαραθρείων ῥιζῶν. Καὶ κριθὰς ἐπισμένας, καὶ βούτυρον ἑψήσας ὁμοῦ, καὶ ψύξας, δίδου πίνειν. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ ἱππομάραθρον, καὶ τὸ ἱπποσέλινον, καὶ κυτίσος. Ὁμοῦ ταῦτα πάντα γάλα πουλὺ ποιέει καὶ αὔξει. Σκυρίαι αἶγες, τυροὶ δὲ μάλιστα ἀγαθόν. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἐλελίσφακον ἑψεῖν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀρκευθίδων, ἢ κεδρίδων ἀποχέουσα τὸν χυλὸν, καὶ οἶνον ἐπιχέουσα, πινέτω, καὶ ἐς τὰ λοιπὰ ἔλαιον ἐπιχέουσα ἐσθιέτω, καὶ τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλμυρῶν, καὶ ὀξέων καὶ ὠμῶν λαχάνων, πάντων εἰργέσθω. Τὸ δὲ κάρδαμον ἐν οἴνῳ πινόμενον, ἀγαθὸν, καὶ γὰρ τὸ γάλα καθαίρει, καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω, καὶ ἄγνου καρπὸν ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν, καὶ ὁ χυλὸς τοῦ τεύτλου γάλα πουλὺ ποιεῖ πινόμενος, καὶ σησάμου ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ κριθέων τριμηνιέων ἐμβαλὼν ἐς θυίαν, τρίψας πάντα δι᾽ ὀθονίου τὸν χυλὸν ἐπιχέας καὶ ἐκχυλίσας, παραμίξας δὲ καὶ μέλι, ἢ ἀμαμηλίδας, εἶτα ἐπ᾽ οἴνῳ μέλανι διδόναι πίνειν. Ὅταν γυνὴ τέκῃ καὶ τοῦ ὑστέρου μὴ ἀπαλλαγῇ, διδόναι ἄμεινον, ὑφ᾽ ὧν μάλιστα καθαίρεται τὰ λοχεῖα, σκόροδα ἑφθὰ, ἢ ὀπτὰ ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ μετὰ πουλυποδίων, καὶ σηπιδίων: ἐπ᾽ ἀνθράκων δὲ ὅ, τι ἂν βούληται τετέων.* Κάστορα δὲ ἢ νάρδον πινέτω. Πίνειν δὲ καὶ πήγανον ἐν οἴνῳ μέλανι γλυκεῖ, νῆστις, ἢ ἄνευ οἴνου. Ἢν δὲ μὴ γλυκὺς ὁ οἶνος ᾖ, ἄμεινον μέλι παραμίσγειν. Κράμβην ἑφθὴν ὁμοῦ πηγάνῳ, καὶ λινοζώσει, καὶ τῶν σπερματίων τι πίνειν τῶν ὑστερικῶν. Ἢν δὲ θρομβωθῇ, καὶ πό-

νος

Vet. Cod. *μὲν ἢ *μελιχρέῳ *ἢ

Vet. Cod. νος ἐν νειαίρῃ τῇ γαστρὶ γίνονται, διδόναι πράσα ἑφθὰ, καὶ ὅσα ἄγρια καὶ ἥμερα, λιπαρὰ δὲ ποιέειν ἅπαντα, λούεσθαι δὲ καὶ διὰ τρίτης ἡμέρης ἐν εὐδίῃ· τὸ γὰρ ψῦχος ταύτῃσιν ἐναντίον. Καὶ μετὰ τὸ λουτρὸν ὑπαλείφειν ἄμεινον, μὴ πολλῷ θερμῷ χρῆσθαι. Ὅταν τὸ ὕστερον μὴ αὐτίκα ἀπίῃ μετὰ τὸν τόκον, τῆς νειαίρης γαστρὸς γίνονται πόνοι ἐν κενεῶσι, καὶ ῥίγεα, καὶ πυρετοί. Κἢν ἀπαλλάσσηται τὸ ὕστερον, ὑγιαίνει καὶ ἡ γυνή. Σήπεται δὲ πουλὺ, ἀπαλλάσσεται δὲ ἑκταίη, ἢ ἑβδομαίη, ἢ καὶ ἀνωτέρω. *Ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ χρὴ διδόναι φάρμακα, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω, καὶ πνεῦμα κατέχειν. Ἄριστον δὲ πάντων οἶδα, ἀρτεμισίην βοτάνην, καὶ δίκταμνον, λευκοΐου ἄνθος. καὶ ὀπὸν σιλφίου, κράτιστον ἐν ὕδατι πινόμενον ὅσον κύαμος ἑλληνικός. Καὶ ἢν τὰ ὕστερα μὴ δύνηται ἀποφυγεῖν, ἀσιτέειν, κἄπειτα πέταλα τῆς ἄγνου τρίψας ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι, καὶ ἔλαιον ἐπιχέας χλιήνας, δίδου πίνειν ὅσον κοτύλην, καὶ ἔξεισιν. Ἢν δὲ γυναικὶ τὸ χορίον* ἐλλειφθῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, τοῦτο δὲ ὧδε γίνεται. Ἢν ῥαγῇ βίῃ ὁ ὀμφαλὸς, ἢ ἀμαθίῃ ὑποτάμῃ ἡ ὀμφαλητόμος τὸν ὀμφαλὸν τοῦ παιδίου πρόσθεν ταμοῦσα, πρὶν ἢ τὸ χορίον ἐξιέναι ἐκ τῶν μητρέων, αἱ μῆτραι τὲ ἀνασπῶσιν* ὕστερον ἄνω, ἅτε ὀλισθηρὸν ἐὸν καὶ κεχυμένον, καὶ κατισχνοῦσιν ἐν ἑωυτῇσι. Τέταται γὰρ τὸ χορίον, ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τοῦ παιδίου, καὶ ὕστερος ἔξεισιν ὁ ὀμφαλὸς ἐκ τῶν μητρέων, ἢν γὰρ πρότερος ἐξίοι, δι' αὐτοῦ οὐκ ἂν διέλθοι τῷ παιδίῳ ἡ τροφὴ, ὅτι ἐξήρτηται ἐξ αὐτέου. Ὅταν δὲ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φθείρῃ τὸ ἔμβρυον μηνιαῖον, ἢ διμηνιαῖον, καὶ τὰ ὕστερα ἐξιέναι μὴ δύνηται, ἢ δὲ λεπτὴ αὐτὴ, χρὴ τὴν τοιαύτην καθῆραι τὸ σῶμα, καὶ πιαίνειν. Οὐ γὰρ πρότερον ἔξεισι τὰ ἔμβρυα σαπέντα, ἢν μὴ ἰσχυραὶ αἱ μῆτραι ἔωσι καὶ εὐπαγέες. Ἢν γυναικὶ τὸ χορίον ἐλλειφθῇ, ἢν μὴ εὐρύστομοι αἱ μῆτραι ἔωσιν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἔλασσον τοῦ καιροῦ, καὶ ἡ γαστὴρ σκληρὴ γίνεται καὶ μεγάλη, καὶ ψῦξις ἔχει, καὶ πυρετὸς ὀξὺς, καὶ πόνος καθ' ἅπαν τὸ σῶμα, γαστρὸς δὲ τὸ κατώτερον τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ βρῖθος γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ στροφὴ ἕως ἐμβρύου ἐόντος. Καὶ μελεδανθεῖσα ἐκβάλλει τὸ χορίον ἐν τάχει σεσηπὸς, καὶ ὑγιαίνεται. Ἢν ἐκ τόκου ἡ μήτρη ἑλκωθῇ, ῥόδων ἄνθη ἰῆσθαι. Διακλυζέσθω δὲ καὶ στρυφνοῖσιν. ἢν δὲ ἑλκωθῇ τὸ στόμα, καὶ φλεγμήνῃ, σμύρναν καὶ στέαρ* χήνειον, καὶ κηρὸν λευκὸν, καὶ λιβανωτὸν, λαγωοῖσι θριξὶ, τῇσιν ὑπὸ γαστέρα μίσγειν καὶ προστιθέναι ἐν ἐρίῳ λεῖα ποιοῦντα. Ἢν ἐκ τόκου φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι, πυρετὸς ἴσχει τὸ σῶμα βληχρὸς καὶ ἀχλύς. Ἐκ δὲ τῆς κοιλίης, οὐδέποτε ἐκλείπει τὸ πῦρ, καὶ διψῇ, καὶ τὰ ἰσχία ἀλγέει, καὶ οἰδέει τὴν γαστέρα τὴν νειαίρην ἰσχυρῶς, καὶ ἡ κοιλίη ταράσσεται. Ὑποχώρημα δὲ κακὸν καὶ ὀζόμενον, καὶ λάζεται τὸ πῦρ σφοδρὸν, καὶ ἀσιτίην ἔχει, καὶ κατὰ τὸ βρέγμα ὀδύνη, καὶ οὐ δύναται εἰρύσαι τῆς κοιλίης ὁ στόμαχος, ποτὰ καὶ σιτία, καὶ ἀδυνατέει πέσσειν, καὶ ἢν μὴ θεραπεύωνται εὐθέως αἱ πλεῖσται θνήσκουσιν. Ἡ κοιλίη δὲ αἰτίη. Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ὡς ἁπαλώτατα ἐν πυροῖσι κριμνοῖσιν

*ἔτι

*ληφθείη

*τὸ

*χοίρειον

A & dolor in imo ventre fiat, porrū coctū & quæcunque syluestria ac hortēsia olera dato, verum omnia pinguia facito: & per tertium quenque diem sub tepido cœlo lauetur: frigus enim his inimicum est. Et post balneum inungere melius est, & nō multa calida vti. Quum secunda non statim exierit post partum, imi ventris dolores fiunt in laterū mollitudine, & rigores ac febres. Et si discesserit secunda, sanatur etiam mulier. Sæpe verò putrescit, & discedit sexta aut septima die, aut etiam prius. Huic autem dare oportet pharmaca quæ ego describam, & spiritū continere iubere. Omnium verò optimum noui artemisiam herbam, & dictamnum, & violæ albæ florem. Et silphij succus optimus est, fabæ græcæ magnitudine in aqua potus. Et si secun- B das excludere nō poterit, à cibo abstineat. Et postea viticis folia trita in vino & melle, oleo affuso tepefacito, & heminæ mēsuram bibendā dato, & exibunt. Si mulieri secunda in vteris relicta fuerit, hoc sic contingit. Si per vim ruptus fuerit vmbilicus, aut ab obstetrice vmbilicosecā per imperitiam resectus, quæ videlicet vmbilicū pueris prius incidit, antequam secūda ex vteris exijsset, & vteri sursum retrahunt secūdam, vtpote lubricam & diffusam, & in seipsis detinent. Nam secunda ex vmbilico pueri hæret, & vmbilicus postremus ex vteris exit. Si enim prior exiret, non accederet per ipsum puero nutrimentum, quoniam ex ipso dependet. Quum in ventre habens fœtum corruperit men- C struum, aut bimestrem, & secundæ exire non poterint, fuerit autem tenuis: huius corpus tunc purgare oportet ac pinguefacere. Non enim prius exeunt fœtus putrefacti, nisi fortes fuerint vteri, & probe compacti. Si mulieri secunda relicta fuerit, si non ampli fuerint vteri, purgatio ipsa minus quàm oportet procedit, & venter durus fit ac magnus. Et frigus detinet, & febris acuta: & dolor per totum corpus, & ventris maxime partem eam quæ est infra vmbilicum: & grauitas fit in vteris, & tormen, velut fœtus insit. Et curata secundam breui eijcit putrefactam, & sana euadit. Si ex partu vterus vlceratus fuerit, rosarum floribus curato. Sed & acerbis infusis colluatur. Si verò os eius vlce- D ratum fuerit ac inflammatum, myrrham, & adipem anserinum, & ceram albam, & thus, pilis leporinis sub ventre enatis misceto, & simul trita in lana apponito. Si ex partu vteri fuerint inflammati, febris debilis corpus tenet, & caligo adest. Ex ventre verò nunquam deficit calor: & sitit, & coxas dolet, & venter imus fortiter intumescit, & aluus turbatur. Secessus autē est malus & olidus: & calor vehemens corripit, & cibū auersatur, & dolor iuxta sinciput est, & ventris stomachus nō potest trahere cibos ac potus, & concoquere nequit: & nisi curentur statim, plurimæ moriuntur. Venter autem est in causa. Sambuci igitur folia tenerrima, in crassiore

A sione tritici recentis farina cocta, leuiter tepida sorbeat. Dato & aquã mulsam, & vinũ aquosũ. Et pectinẽ cataplasmatis frigefactorijs integito. Cibũ aũt q̃ minimũ edat, & venter sistat, & caput curet. Præcordijs verò, & vterorũ loco, cataplasmata adhibeto. Quũ doluerit sedẽ, aut aliud quid, iuniperi baccas, aut apij & vrticæ semẽ terito, ac bibendũ dato. Si ex partu doleat, resinã terebinthinã, & mel, & vinũ tepidũ, sorbẽda dato. Et si inflãmati fuerint vteri, inde sedantur. Si verò nõ doleat vterorũ locũ, amygdalas amaras tritas, & oleæ folia tenera, & anisum, & irionẽ, & origanũ, & nitrũ: hæc misceto, terito, & vterorũ collyria efformato. Si verò inflammati fuerint, & dolor habuerit, rosarũ folia, cinamomũ,
B & casiã, sil terito, & netopo affuso, placẽtulas ac pastillos drachmales formato, easq; in ollã nouã fictilẽ igne cãdẽtẽ mittito, circũlocataq; muliere ac vestibus cõtecta, ĩ vteros suffito. Hoc dolores sedat. Si vero ex partu vteri doluerint, calor debilis hẽt: verũ venter imus intus igne ardet: & ad coxẽdicẽ aliqñ intumescit: & dolor hẽt imũ ventrẽ, & laterũ mollitudinẽ. Et secessus biliosi sunt & graueolẽtes: & si nõ sistat vẽter, derepẽte morit. Quũ igitur sic habuerit, vẽtrẽ frigefacere oportet, cauẽdo ne horrescat. Bibat aũt si nõ sistat, aquã de crassiore tritici farina in ipsa macerata, & panis farinã edat. Sorbeat aũt mali punici vinosi succũ aqua dilutũ, farina lentiũ inspersa. Et hoc coquito: misce lentẽ, & cuminũ, & sa-
C lẽ, & oleũ, & acetũ, atq; hanc sorbitionẽ frigidã exhibeto. Lenticulã item acidã dato, & vinum odoratũ pramniũ insuper sorbendũ. Ab alijs autem cibis abstinere oportet donec febris soluat. Si verò visum fuerit, etiã lauetur. Si verò debilis fuerit, polentã bibendã dato. Et si imbecillior sit, ex aqua frigida. Cibũ autẽ exhibeto leuẽ, qui nõ euacuet, vbi calor remiserit. Morbus hic acutus est & lethalis. Si inflãmati fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad p̃cordia suffocatio. Quum sic habuerit, muscũ marinũ quẽ super pisces inijciũt, pro cataplasmate adhibeto. Verũ in mortario misceto ac tundito, crudã ordeaceã farinã, & cinerẽ sarmentitiũ, & lini semen tostũ: & hæc oleo & aceto subigito, &
D velut cyceonem crassum facito, deinde coquito donec velut farinæ subactæ massa fiat: atque ita q̃ calidissima imponito, & si opus fuerit, etiã incidere facito. Si puerperæ inflãmati fuerint, vteri intumescunt: & vbi puerperij purgamẽta intus mãserint, occulte distenduntur: distendũtur aũt vbi cõdensati fuerint à frigore. His si quidẽ perfrigerentur, calefacere conducit. Si verò inflãmati fuerint, & frigus discesserit, medicamẽtũ subdititiũ facere, quod inflãmationi aduersatur, & simul lauare, ac fouere, & pharmaca adhibere, q̃ ego describã, & vaporẽ in os ac nares attrahere. Si verò suffocẽt, lẽtes in aceto, & sale, & origano multo coquere, & attractionẽ facere. Et mercurialẽ edat, & ĩ succo eius tenuẽ farinã sorbeat:

μνοῖσιν ἑψήσας σιταλίοισιν, ἀκροχλίαρον ῥοφέειν. Vet. Cod.
Διδόναι τε καὶ μελίκρητον, καὶ οἶνον ὑδαρέα. Καὶ
τὸ ἦτρον καταπλάσσειν τοῖσι ψυκτικοῖσι. Σιτίον
δὲ ὡς ἐλάχιστον ἐσθίειν, καὶ τὴν γαστέρα ἵστασθαι,
καὶ τὴν κεφαλὴν ἰῆσθαι. Ὑποχόνδριον δὲ κατα-
πλάσσειν καὶ τὸν μητρέων τόπον. Ὁκόταν ἀλ-
γέῃ τὴν ἕδρην, ἢ ἄλλο τι, ἀρκεύθου καρπὸν, ἢ λί-
νου σπέρμα καὶ κνίδης τρίβειν, καὶ διδόναι πίνειν.
Ἢν ἐκ τόκου ἀλγέῃ, ῥητίνην τερεβινθίνην, καὶ μέ-
λι, καὶ οἶνον χλιαρὸν διδόναι ῥοφέειν. Καὶ ἢν φλε-
γμήνωσιν αἱ μῆτραι, τοῦτο παύσει. Ἢν δὲ μὴ ἀλ-
γέῃ τι τῶν μητρέων, ποτὸν ἀμυγδάλας τρίψας
πικρὰς, ἐλαίης τε τὰ ἁπαλὰ φύλλα * καὶ ἄννησον, * καὶ κύμε-
καὶ ἐρύσιμον, καὶ ὀρίγανον, καὶ νίτρον, ταῦτα μίξας νον καὶ δά-
καὶ τρίψας λεῖα, κολλύρια ποιέειν μητρέων. Ἢν φνης καρ-
φλεγμήνωσιν καὶ ὀδύνην ἔχῃ ῥόδων φύλλα, κινά- πὸν ἢ τὰ
μωμον, καὶ κασίην τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ λεῖα ἐπι- φύλλα
χεῖ, νίτωπον, καὶ ποιήσας φθοΐσκους ὅσον δραχ-
μιαίους, ὀστράκινον χυτρίδιον καινὸν διάπυρον ποιή-
σας, περικαθίσας, καὶ περιστείλας ἱματίοισι, θυμιῆν
ἐς τὰς μήτρας. τοῦτο ὀδύνας παύσει. Ἢν δὲ ἐκ
τόκου αἱ ὑστέραι πονήσωσι, βληχρὸν ἔχει τὸ πῦρ,
ἔνδοθεν δὲ ἡ κοιλίη ἡ νειαίρη πυριφλεγέθης ἐστὶ, καὶ
ἐς τὸ ἰσχίον ἐνίοτε ἀποιδέει, καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαί-
ρην γαστέρα, καὶ ἐς τοὺς κενεῶνας. Καὶ τὰ ὑποχω-
ροῦντα χολώδεα καὶ κάκοδμα, καὶ ἢν μὴ στῇ ἡ κοι-
λίη, ἐξαίφνης θνήσκει. Ὅταν οὖν ὧδε ἔχῃ, χρὴ ψύ-
χειν τὴν κοιλίην, φυλασσόμενον ὅκως μὴ φρίξῃ.
Πινέτω δὲ ἢν μὴ ἵστηται, τὸ ἀπὸ τοῦ * κρίμνου, τρογέ- * κριθμοῦ
τω ἄρτον ἄλητον, ῥοφέειν δὲ σίδης οἰνώδεος τὸν χυ-
λὸν, κεράσας ὕδατι. Ἐπίπασσε δὲ * λέκιθω, * φα- * λέκιθον
κὸν, καὶ τοῦτο ἕψει, μίσγων φακὸν, καὶ κύμινον, καὶ ἅ- * φακῷ
λας, καὶ ἔλεον, καὶ ὄξος. Τοῦτο διδόναι ῥόφημα ψυ-
χρὸν, καὶ φακὴν ὀξείην, καὶ * ἐπιπίνειν οἶνον * οἰνώδεα * πίνειν
πράμνιον. Τῶν δὲ ἄλλων σιτίων ἀπέχεσθαι χρὴ * εὐώδεα
ἐς ὃ ἂν ὁ πυρετὸς λυθῇ. Ἢν δὲ δοκέῃ καὶ λουέσθω. Ἢν
δὲ ἀσθενῶς ἔχῃ, πίνειν διδοῦ * τὰ * ἄλφιτα. ἢν δὲ * πάλην
ἀκυδνοτέρη ᾖ, ἐν ὕδατι ψυχρῷ. Σιτίον δὲ προσφέ- * ἀλφίτων
ρεσθαι κοῦφον, ὅτι μὴ ἐνήσεται ὅταν τὸ πῦρ μεθῇ.
Ἡ δὲ νοῦσος ὀξείη τε καὶ θανατώδης. Ἢν δὲ φλεγμή-
νωσιν αἱ ὑστέραι λεχοῖ, πίμπλαται ἡ κοιλίη καὶ με-
γάλη γίνεται, καὶ πρὸς τὰ ὑποχόνδρια πνῖξ ἔχει.
Ὅταν ὧδε ἔχῃ, καταπλάσσειν βρύῳ τῷ θαλασσίῳ,
ὃ ἐπὶ τοὺς ἰχθύας ἐπιβάλλουσι, κόψαι δὲ ἐν ὅλμῳ
καὶ ξυμμίσγειν ὠμήλυσιν, καὶ σποδίην κληματί-
νην, καὶ λίνον φώξαντα, βαλεῖν δὲ ταῦτα καὶ ἀναφο-
ρύξαι ὄξει καὶ ἐλαίῳ, ποιεῖν δὲ οἷον κυκεῶνα πα-
χὺν, ταῦτα ἑψεῖν, ὡς οἷον στέαρ γένηται, καὶ τοῦτο κα-
ταπλάσσειν ὡς θερμοτάτῳ, καὶ ἢν χρήζῃ ἐγκαθι-
γνῦσθαι. Ἢν δὲ λεχοῖ φλεγμήνωσιν, αἱ ὑστέραι οἰδέου-
σι, καὶ ὁκόταν τὰ λοχεῖα ἐμμένῃ, κρύβδην τείνον-
ται, γίνονται δὲ ἐπὴν πυκνωθῶσιν ὑπὸ ψύχεος.
Ταύτῃσιν ἢν μὲν ἐπιψύχωνται, ἀλεαίνειν. Ἢν δὲ
* περιφλεγέες ἐῶσιν, καὶ τὸ ψῦχος ἀφῇ, προσθετὸν * πυριφλε-
ποιέειν, ὅ, τι φλεγμασίῃ ἐναντιοῦται, καὶ λούειν ἅμα καὶ γέες
πυριῆν καὶ φάρμακα προσάγειν, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω,
ἕλκειν τε ἀτμίδα ἐς τὸ στόμα καὶ τὰς ῥῖνας. Ἢν δὲ
πνίγωσι, φακοὺς ἑψεῖν ἐν ὄξει, καὶ * ἁλὶ, καὶ ὀριγάνῳ * ἅλικα
πολλῷ, καὶ ὁλκὴν ποιέεσθαι, καὶ τὴν λινόζωστιν
* ἐσθιέσθω. Καὶ ἐν τῷ χυλῷ λεπτὸν ἄλητον ῥοφεέτω. * ἐσθιέτω

Vet. Cod. ὅτι αὐτάχιστά τε, καὶ περὶ τὴν ὀδύνην ἔχειν, πρότερον διδόναι τῶν φαρμάκων, ὅσα τὰς ὑστέρας παύει τῆς ὀδύνης, καὶ σιτία διαχωρητικὰ προσφερέσθω, καὶ ἢν ἡ γαστὴρ * φλεγμαίνηται, ὑποκλύζειν ὅτι τάχος. Ἢν αἱ μῆτραι φλέγματος ἐμπλησθῶσι, φῦσαι ἐγγίνονται ἐν τῇσιν ὑστέρῃσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια προέρχεται ἐλάσσονα, λευκὰ, φλεγματώδεα. ἔστι δ' ὅτε αἷμα λεπτὸν ἀκραιφνὲς, ὑμένων ἀνάπλεον καὶ ἔστιν ᾗσιν κυρκανᾶται, καὶ τρὶς τοῦ μηνὸς ἐπιφαίνεται, καὶ τῷ ἀνδρὶ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος οὐκ ἐθέλει μίσγεσθαι, οὐδ' ὀργᾷ τοῦτο δρᾶν, καὶ λεπτὴ γίνεται. Ὀδυνῶνται δὲ τὴν νειαίρην γαστέρα, τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ εἰ δάκνοι τὸ ῥέον καὶ ἑλκοῖ τὰ ἀμφίδεα, χρόνιον φάναι τὸ ῥεῦμα. Καὶ ἢν μὴ πολὺ εἴη, φάκιον ξὺν ἐλλεβόρῳ δοῦναι ἐμέσαι. Ἔπειτα ἐς τὰς ῥῖνας ἐγχέαι, καὶ φάρμακον πῖσαι κάτω. Σιτίων δὲ εἰργέσθω δριμέων. Ἢν δὲ βαρύνηται καὶ ψύχηται, καὶ νάρκη ἔχῃ, γάλα διδόναι, καὶ οἶνον εὐώδεα. Πινέτω δὲ νῆστις, ὑπερικὸν, λίνου σπέρμα, ἐλελίσφακον ἐν οἴνῳ εὐώδει ὑδαρεῖ, καὶ κλύσαι τὰς ὑστέρας, τῷ ξὺν τῇ τρυγί. καὶ ἢν ἡλκωμέναι ἔωσι, διαλιπόντα ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, κλύσαι τοῖς ξὺν τῷ κόκκῳ, μετὰ δὲ τοῦτο στρυφνοῖσι, ἢν δὲ ἡλκωμέναι ἔωσι, νίπτεσθαι τῷ ἀπὸ τῆς μυρσίνης καὶ δάφνης ἀφεψήματι, καὶ ἐγχειέσθω τῷ ξὺν τῷ ἀργυρέῳ ἄνθει. Ἡ δὲ νοῦσος χαλεπὴ, καὶ ὀλίγαι ἐκφεύγουσι. Ἢν δὲ κοτυληδόνες φλέγματος πλέαι ἔωσι, τὰ ἐπιμήνια γίνονται ἐλάσσονα, καὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, διαφθείρει, ἐπειδὰν ἰσχυρότερον τὸ ἔμβρυον γένηται. Οὐ γὰρ ῥώννυται, ἀλλ' ἀπορρεῖ. Γνοίης δ' αὐτῷδε. Ὑγρὴ γίνεται, καὶ τὸ ἀπορρέον μυξῶδες, καὶ γλίσχρον οἷα ἀπὸ κοιλίης φέρεται, καὶ οὐ δάκνει, καὶ ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ἐπὴν παύσηται τοῦ αἵματος καθαιρομένη, καὶ δύο ἡμέρας καὶ τρεῖς βλένναι ἴασιν ἐκ τῶν ὑστερέων, καὶ φρίκη ἔχει, καὶ θέρμη οὐκ ὀξεῖα, πλὴν οὐκ ἐκλείπει. Ταύτην κλύσαι * ἀπὸ τῶν ὀλύνθων * ἀφ' ὧν ὕδωρ ἅπαν καθαίρεται, καὶ δὶς καὶ τρίς. Ἐπὴν δὲ καθαρθῇ, στρυφνοῖσι τὸ λοιπὸν χρήσθω. Προστιθέναι δὲ τὰ μαλθακὰ, ὑφ' ὧν καθαίρεται φλέγμα, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας, τῷ ξὺν τῇ δάφνῃ, καὶ κλύζειν τῷ ξὺν τῷ ὄξει, καὶ θυμιῆν ἐπὴν παύσηται τὰ ἐπιμήνια τοῖσιν ἀρώμασι. Κἄπειτ' ἀσιτέειν χρὴ, καὶ ἀλουτέειν. Ξυνίτω δὲ τῷ ἀνδρὶ, καὶ σιτία, καὶ οἶνον ὀλίγα λαμβάνειν, καὶ ἀλεαίνειν, καὶ εἰρινικὰς ἀμφὶ τὰ σκέλεα ἑλίσσειν, καὶ ἐλαίῳ ἀλείφειν. Ἢν δὲ ὕδερος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγένηται, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσονα, καὶ πονηρὰ γίνεται, καὶ προαπολείπει, καὶ ἡ νειαίρη γαστὴρ οἰδέει, καὶ οἱ μαζοὶ στερροὶ, καὶ μαλθακοὶ, καὶ τὸ γάλα πονηρὸν. Καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν, καὶ ἐν τούτοισι γνώσῃ ὅτι ὑδερός ἐστι. Σημαίνει δὲ καὶ ἐν τῷ στόματι τῇσιν ὑστέρῃσιν. Ψαυέσῃ γὰρ ἰσχνὸν καὶ ὑγρὸν φαίνεται, καὶ ῥῖγος, καὶ πῦρ λαμβάνει. Ὅσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος πλείω γίνηται, ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ βουβῶνας. Αὕτη ἡ νόσος ἐκ τρωσμοῦ γίνεται. καὶ ἐξ ἄλλων δὲ προφασίων, καὶ ὅταν τὰ ἐπιμήνια κρυφθῇ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ,

* θερμαίνηται
* τῷ
* ὑφ'

beat: & q̃ celerrime ac prius q̃ dolor corripiat, pharmaca dato q̃ vterorũ dolores sedant, & cibos per aluum secedentes assumat: & si vẽter sit inflãmatus, clystere adhibito q̃ citissime subluatur. Si vteri pituita fuerint impleti, flatus in vteris fiunt, & mẽses procedunt pauciores, albi, pituitosi: quandoque etiã sanguis tenuis, sincerus, pelliculis plenus. Quibusdam etiã cõturbatur, & ter in mense cõparet: & præ humiditate cũ viro cõmisceri nõ vult, neque libidine ad hoc faciendũ cõcitatur, & tenuis fit. Dolet aũt imũ ventrẽ, & lũbos, & inguina: & si mordeat id quod effluit, & exulceret osculi vteri circumferentiã summam, fluxionẽ diuturnam fore pronunciato. Et si non multa fuerit fluxio, lenticulæ decoctum cũ veratro exhibeto ad vomendum. Deinde in nares infundito, & pharmacum deorsum purgans bibendum dato. A cibis autem acribus prohibeatur. Si verò grauetur, & frigeat, & torpedo habeat, lac præbeto, & vinum odoratum. Bibat autem ieiuna hypericum, apij semen, saluiã, in vino odorato aquoso: & vteros medicamento ex vini fece colluat: & si vlcerati fuerint, interpositis diebus duobus aut tribus, pharmaco ex grano cnidio eluat, & postea cum acerbis lauet, myrti ac lauri decocto, & medicamento ex flore argẽti illinat. Morbus autem est grauis, & paucæ effugiunt. Si verò acetabula pituita plena fuerint, menses fiunt pauciores: & si in ventre habuerit, corrumpit, vbi fœtus fortior factus fuerit. non enim corroboratur, sed defluit. Cognoueris autẽ hinc. Humida fit, & quod defluit mucosum & viscosum velut à ventre defertur, & nõ mordet, & in mensibus postquam sanguine purgari desierit, per duos, aut tres dies, muci ex vteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus, verùm non deficit. Hanc succo grossorum colluito, à quibus omnis aqua purgatur: & hoc iterum atque iterum. Postquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis vtatur. Apponat autem mollia, à quibus pituita purgatur, & foueat vteros medicamento ex lauro, & colluat pharmaco ex aceto: & aromatis suffitum faciat, postquam menses cessarint. Postea verò à cibis, & balneis abstinere oportet. Coeat autem cum viro, & cibos ac vinum parce sumat, & calide degat, & fascias cruribus circundet, & oleo illinat. Si aqua intercus in vteris nascatur, menses pauciores & praui fiunt, & ante tẽpus deficiunt: & imus venter intumescit: & mammæ solidæ, molles fiunt, & lac malum. Et putat se in ventre habere: & ex his cognosces quòd aqua intercus est. Sed & in vterorum osculo significationem de se præbet. ad tactum enim gracile & humidum apparet, & rigor ac febris corripit. Quanto verò magis tempus processerit, tanto magis dolor habet imum ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinem, ac inguina. Hic morbus ex abortu fit. Sed & ex alijs causis, & quum menses fuerint occultati. Hanc multa calida lauare oportet,

A B C D

A tet, & tepefactoria adhibere si dolor habuerit: postquam autem sedatus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare, oportet, & vteros medicamento ex bubulo stercore fouere: deinde id quod ex cantharide paratur apponere, & biduũ aut triduũ intermittere: & si robur affuerit, netopo colluere. Et si vẽter mollis fiat, & febres cessent, & menses s(ecundu)m rationem prodeant, cũ viro dormiat, & in medicamentis subdititijs perseueret: & interposita die crethmi corticem bibat, & pæoniæ grana nigra quinq;, & sambuci fructum in vino ieiuna. Et mercurialem q̃ plurimam edat, & allium crudum ac coctũ, & mollibus ad somnũ vtatur, & multa potione, & alijs mollibus: & obsonijs marinis potius q̃ carnibus:

B & si pepererit, sana euadit. Si hydrops in vteris fiat, menses pauciores fiunt ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores q̃ oportet, aut paulò plures: & venter intumescit, & locus supra pectinem, & tibiæ, & lumbi. Vbi verò multum temporis processerit, & in ventre habuerit, corrumpit ac eijcit: & aqua cum ipso fœtu effunditur, & mulier plerunque moritur. Sanguis autẽ corrũpitur, & aquosus redditur. Huic lac bibendum dato, & papauer albũ potandũ, donec fœtus moueri poterit. Quin & ante hoc vt plurimũ fœtus corrũpitur: & per abortum eijcitur, & vteri sanguine & aqua manant. Hæc aũt patitur nihilo magis ex labore, q̃ aliter. Cognoscere verò poteris quod hydrops est, ex digiti cõtactu. de-

C prehendes enim osculum ipsorũ gracile & plenum humiditate. Si verò fœtus in ipsa non circa initia, sed iam bimestris corrumpitur ac suffocatur, tunc & venter imus intumescit, & ad cõtactum dolet, velut vlcere presente: & febris magna ipsam ac dentium fremitus corripit, & dolor acutus & continuus pudenda, & imum ventrem, & lumbos, & laterũ mollitudinẽ, & coxas. Quum sic habuerit, calida ipsam lauato: & si dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, experimẽto facto de eo, quod maxime admittat: & pharmacum deorsum purgans bibendũ dato. Intermissione verò facta per tẽpus quantum tibi satis esse videbitur, & colluito, & foueto, & cyclaminũ melle subactum, ac linteo exceptum, ad os vte-

D rorum apponito: & cupressi ramẽta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verùm hęc breuiore tempore, & per longius tẽporis interuallum, quãto magis mordent, & lancinant. Et specillum stanneum paratum immittito, & digitũ eodem modo. Potiones quoque bibendas dato, quascunque maxime libẽter admiserit: & cũ viro dormiat, maxime opportuno tempore præsente. Si enim genitura cõceperit, & prægnãs facta fuerit, ac pepererit, subpurgant & ea q̃ prius in ipsa fuerint, vnà cũ ipsis puerperij purgamẽtis subeuntia. Atq; sic maxime sana fieri poterit. Si mulier aqua ĩtercute laborarit, splene ipsius magno & aquoso existente, fit autẽ splen aquosus ab hac affectione, quum febris habuerit, & non

dimiserit

μοὶ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι ἢν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ἐπὴν δὲ παύσηται, φάρμακον χρὴ πίσαι κάτω, καὶ πυελίσαι τῷ ξὺν τῷ* βολίτῳ τὰς ὑστέρας, ἔπειτα προσθεῖναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι, καὶ διαλείπειν δύο ἡμέρας, ἢ τρεῖς, καὶ ἢν ῥώμη ἔχῃ, νετώπῳ κλύσαι, καὶ ἢν ἡ γαστὴρ λαπαρὴ γένηται, καὶ οἱ πυρετοὶ παύονται, καὶ τὰ καταμήνια προχωρέει κατὰ λόγον, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω. Καὶ ἐν τοῖσι προσθέτοισι μενέτω, καὶ μεσηγὺς ἡμέρης πινέτω κρήθμου φλοιὸν, γλυκυσίδης τοὺς μέλανας κόκκους πέντε, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν οἴνῳ νῆστις, καὶ τὴν λινοζώστιν ἐσθιέτω ὡς πλείστην, καὶ σκόροδα ὠμὰ καὶ ἑφθὰ, καὶ τοῖσι μαλθακοῖσι πρὸς ὕπνον χρήσθω, καὶ πολυποσίῃ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι μαλθακοῖσι, καὶ ὄψοισι θαλασσίοισι μᾶλλον ἢ κρέασι, καὶ ἢν τέκῃ, ὑγιαίνει. Ην ὕδρωψ γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσι, τὰ ἐπιμήνια ἐλάσσω γίνεται, καὶ κακίω, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ καιρῷ ἐλάσσονα, ἢ μικρῷ πλείονα ἴῃ, καὶ οἰδέει ἡ κοιλίη, καὶ τὸ ἐπικτένιον, καὶ αἱ κνῆμαι, καὶ ἡ ὀσφῦς. Ἐπειδὰν δὲ συχνὸς χρόνος γένηται, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχῃ, διαφθείρει καὶ ἐκβάλλει, καὶ ὕδωρ ξὺν αὐτῷ χέεται, καὶ ἡ γυνὴ θνήσκει ὡς ἐπιτοπολύ. Τὸ δὲ αἷμα φθείρεται, καὶ ὑδεροῦται. Ταύτην γαλακτοποτέειν, καὶ μηκώνων πίειν ἐς ἂν τὸ ἔμβρυον κινέεσθαι δύνηται. Ετι δὲ πρὸς τούτου, ὡς ἐπιτοπουλὺ διαφθείρεται καὶ ἐξαμβλοῦται, καὶ αἵματος καὶ ὕδατος ῥέουσιν αἱ μῆτραι. Ταῦτα δὲ πάσχει οὐδέν τι μᾶλλον ἐκ πόνου, ἢ ἄλλως. Τοῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι ὕδρωψ ἐστὶν, ἐπαφάσσων τῷ δακτύλῳ ὄψει τὸ στόμα αὐτῶν ἰσχνὸν, καὶ περίπλεον ὑγρασίης. Ην δὲ ἐν αὐτῇ τὸ ἔμβρυον μὴ κατ᾽ ἀρχὰς, ἀλλ᾽ ἤδη δίμηνον, διαφθείρεταί τε καὶ ἀποπνίγεται, ἥτε γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπανοιδέει, καὶ ἀπτομένη ἀλγέει ὡς ἕλκος, καὶ πυρετὸς μέγας αὐτὴν καὶ βρυγμὸς λαμβάνει, καὶ ὀδύνη ἰσχυρὴ τοῦ αἰδοίου, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὴν ὀσφῦν ὀξεῖα τε καὶ ἀτρεχής. Οταν οὕτως ἔχῃ, λούειν τε αὐτὴν θερμῷ, ἢν ὀδύνη ἔχῃ, καὶ χλιάσματα προσάγειν, πειρεόμενον ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, καὶ φάρμακον καθαρτήριον κάτω. Διαλιπεῖν δὲ χρόνον, ὅσον αὐτῇ δοκέει ἱκανὸς εἶναι, καὶ κλύσαι, καὶ πυελίσαι, καὶ τὴν κυκλάμινον ἐς ῥάκος μέλιτι δεύων, προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, ἢ τῆς κυπαρίσσου καταξύσας, καὶ τέγξας ἐν ὕδατι, προσθεῖναι ὡσαύτως. Ελάσσονι δὲ χρόνῳ, καὶ διὰ πλείονος τοῦτο, ὅσῳ μᾶλλον δάκνει καὶ ξαίνει, καὶ μήλην ποιησάμενος κασσιτερίνην ἐγκαθιέναι, καὶ τῷ δακτύλῳ ὡσαύτως, καὶ τὰ ποτήματα ὅ, τι ἂν μάλιστα προσίηται, πιπίσκειν, καὶ ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρὶ ὡς μάλιστα τῶν καιρῶν παρεόντων. Ην γὰρ συλλάβῃ τὴν γονὴν, καὶ κυήσῃ, ὑπεκκαθαίρεται καὶ τὰ πρόσθεν ὑπιόντα ξὺν αὐτοῖσι, καὶ οὕτως ἂν μάλιστα ὑγιὴς γένοιτο. Ην δὲ γυνὴ ὑδρωπιήσῃ,* οἱ αὐτοῦ σπληνὸς ὑδατώδεος καὶ μεγάλου ἐόντος, γίνεται δὲ ὁ σπλὴν ὑδατώδης, ἀπὸ τοῦδε τοῦ παθήματος, ἐπὴν πῦρ ἔχῃ, καὶ μὴ

Vet. Cod. * βολβίτῳ

* οἷα τοῦ

Vet. Cod. *τὴν — ἀφῇ* τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψα μιν λαμβάνῃ καρτερὴ, καὶ πίνῃ, καὶ μὴ ἀπεμέσῃ. Τὸ μὲν γὰρ ἐς τὴν κύστιν διελθὸν, διουρέεται, τὸ λοιπὸν δὲ, ὁ σπλὴν* λαμβάνει, ἐξάγων ἀπὸ τῆς κοιλίης πρὸς ἑωυτὸν, ἅτε ἀραιὸς ὢν καὶ σπογγοειδὴς, κείμενός τε κατὰ τὴν κοιλίην. Καὶ ἢν τούτων οὕτως ἐχόντων μὴ ἱδρώσῃ, μὴ δὲ ἡ κοιλίη χαλᾶται, αἴρεται ὁ σπλὴν ὑπὸ τούτου, καὶ μᾶλλον ἢν ὕδωρ ᾖ τὸ ποτὸν, καὶ μιν ἤν τις ἐπαφήσαιτο μαλθακὸς ὡς χνοῦς ἐστιν, ἔστι δ' ὅτε ἀντιτυπεόμενος. Αερθεὶς δὲ καὶ πιμπλάμενος, ἐκδίδοῖ κατὰ τὰς φλέβας τῷ σώματι, καὶ μάλιστα ἐς τὸ ἐπίπλοον, καὶ τοῖσιν ἀμφὶ τὴν κοιλίην ἐοῦσι χωρίοισι, καὶ τοῖσι σκέλεσι. Ἕτερον γὰρ ἑτέρῳ διεκδίδοῖ ἐν τῷ σώματι, ἐπὴν ἑκάστου πλέον ἐκάστῳ τοῦ καιροῦ ᾖ, καὶ μὴ δύνηται κατέχειν. Ἐπιγίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ὕδρωψ αἰεὶ, ἐπὴν μάθῃ ὁ σπλὴν ἕλκειν ἐς ἑωυτὸν φύσει ἀραιὸς ὢν καὶ μανός. Γίνεται δὲ* αἷς ἀρχὴ αὕτη τῆς νόσου καὶ* ἄτερ πυρετοῦ, ἢν καῦμα τι τῇ κοιλίῃ ἐνστῇ, οἷα φλέγματος ἐς αὐτὴν* κατιόντος, καὶ ἢν ὁ ἄνθρωπος τὴν δίψαν μὴ κατέχῃ, μὴ δ' ἡ κύστις, μὴ δ' ἡ κοιλίη διηθέωσιν οὖρον τε καὶ κόπρον κατά τε δίκην, μὴ δὲ ἐπιτηδείῃ διαίτῃ χρέηται ὁ ἄνθρωπος. Ἢν δὲ ὑδρωποειδὴς ᾖ, ἔρχεται τὰ καταμήνια πολλὰ ἐξαπίνης, ὁτὲ δὲ ὀλίγα. Καὶ γίνονται ὁτὲ μὲν ὡς ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ, ὡς εἴ τις αἱματώδεα ἀποπλύνειεν, ὁτὲ δὲ ὀλίγῳ ἰχωρέστερα, καὶ οὐ πήγνυται, καὶ ἄσθμα μιν λαμβάνει, πρὶν ἢ τὰ καταμήνια χωρέειν, καὶ ὀδύνη ἐν τῷ σπληνὶ, καὶ μᾶλλον ἐπὴν τι γλυκὺ φάγῃ, καὶ ἡ γαστὴρ ἐξαίρεται, καὶ μεγάλη ἐστί, καὶ ἐπὴν πλέονα τοῦ μάθεος φάγῃ, πονεῖ τε τὴν γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀλγέει ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, καὶ πῦρ μιν ἐπιλαμβάνει δι' ὀλίγου, ἐπὴν δὲ ἀποκαθαρθῇ, ῥήϊον δοκέει πρὸς τὰ πρόσθεν. ἔπειτα ἐς τὸ αὐτὸ καθίσταται, καὶ ἢν μελεδαίνηται, ὡς χρὴ, ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ μὴ, καὶ ὁ ῥόος ἐπιφαίνεται, καὶ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰεὶ ῥεύσεται κατ' ὀλίγον οἷον ἰχώρ, ἐπιμελείης πλείονος δέεται. Ἢν δὲ μὴ ῥόος ἐπιγένηται, ἀλλ' αἱ μῆτραι ὑπὸ τῶν πρόσθεν μὴ χαλάσωσι τὰ ἐπιμήνια, ἥ τε γαστὴρ οἱ μεγάλη *ἐνέσται — ἔσται, καὶ βάρος* ἐνέσται ὡς τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ δοκέει ὡσεὶ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς κινέεσθαι, ἅτε τῶν μητρέων ὕδατος ἐουσῶν πεπληρωμένων, καὶ τοῦ ὕδατος κινευμένου, ἄλλοτε γὰρ καὶ ἄλλοτε κλυδάζεται αὐτῇσι τὸ ὕδωρ ὡς ἐν ἀσκῷ, καὶ ἀλγέει ψαυομένη τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ αἱ κληῖδες καὶ ὁ θώρηξ, καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ὄμματα καταλεπτύνεται, καὶ αἱ θηλαὶ αἴρονται, ἔστι δὲ ἧσι μὲν ἥ τε κοιλίη καὶ τὰ σκέλεα πλήθει ὕδατος, ἧσι δὲ τὸ ἕτερον τουτέων. Καὶ ἢν μὲν ἄμφω πλησθῇ, οὐδεμία ἐλπὶς περιγενέσθαι τὴν ἄνθρωπον, ἢν δὲ ἢν θάτερον, τούτων ἐλπίδες ὀλίγαι ἢν μελεδαίνηται, καὶ μὴ λίην τετρυχωμένη ᾖ. Χρονίη δὲ αὕτη ἡ νοῦσος. Γίνεται δὲ πάντα μᾶλλον μὲν τῇσιν ἀτόκοισιν, γίνεται δὲ πολλάκις καὶ τῇσι τετοκυίῃσιν. Ἐπικίνδυνα δὲ ἐστιν ὡς εἴρηται, καὶ τὰ πολλὰ ὀξέα καὶ μεγάλα καὶ χαλεπὰ ξυνιέναι, διὰ τὸ ὅτι αἱ γυναῖκες μετέχουσι τῶν νούσων, καὶ ἔσθ' ὅτε οὐδ' αὐταὶ ἴσασιν ὅτι νοσέουσιν, πρὶν ἢ ἔμπειροι νούσων γένωνται.

Margin notes: *τὴν; *ἕλκει; *ἔστιν ἧσιν; *ἅτε; *κατελθόντος; *ἐνέσται.

A dimiserit mulierem, & sitis ipsam corripuerit fortis, & biberit, ac non reuomuerit. Nã quod in vesicam penetrat, per vrinam eijcitur: reliquum verò splen trahit, abstrahens à ventre ad seipsum, vt qui rarus est & spongiformis, & secundum ventrem situs. Et si his sic habentibus non exudarit, neque aluus laxetur, ab hoc splen attollitur, & hoc magis si aqua fuerit potus: & si quis ipsum contingat, mollis est velut mollissima pluma siue lana: quandoque verò etiam renititur. Eleuatus autem & impletus, distribuit per venas corpori, & maxime in omentum, & locos circa ventrem & crura. Altera enim pars ad alteram delegat in corpore, vbi singulis plus quàm oportet affuerit, & continere non potuerint. Succedit autem ex hoc semper hydrops, vbi splen ad seipsum trahere consueuerit, quum natura rarus sit ac mollis. Quibusdam B verò hoc morbi principiũ fit sine febre, si æstus aliquis in ventre constiterit, velut quando pituita in ipsum collabitur, & si homo sitim non continuerit, neque vesica neque venter vrinam & stercus iusto modo excolarint: neq; commoda diæta homo vtatũ. Si verò hydropica fuerit, prodeunt menses multi derepente, quandoq; verò pauci. Et fiunt aliquando velut aqua à carnibus, sicut si quis cruentas carnes abluisset: aliquando verò paulo spisiores, & non congelant, & anhelatio difficilis ipsam corripit priusquam menses prodeũt, & dolor in splene, & magis si quid dulce ederit, & vẽter attollitur ac magnus fit. Et vbi C plura q̃ solita est ederit, dolet vẽtrem, & lumbos aliàs atque aliàs dolor vexat, & febris ipsam paulatim corripit: postq̃ autem depurgata fuerit, melius sibi habere videtur superiorum respectu: postea ad idem relabitur: & si curetur, velut cõuenit, sana euadet. Sin minus, & fluxus muliebris cõparet, & per omne tempus semper fluet paulatim velut serosa sanies, & ampliore curatione opus habet. Si verò fluxus nõ succedat, sed vteri à prioribus menses non laxarint: tunc & venter ipsi magnus erit, & grauitas intus erit, velut in ventre habenti, & velut puer in vẽtre ipsius moueri videbitur, nimirum dum vteri aqua pleni sunt, & aqua mouetur: aliàs enim atq; aliàs fluctuat in ipsis aqua, velut in vtre, & pars infra vmbilicum ad cõtactum dolet, & clauiculæ, & thorax, & facies, & oculi attenuantur, & mãmæ attolluntur. D Quibusdam verò & venter & crura aqua implentur, quibusdam autem alterum horũ. Et si quidẽ ambo impleta fuerint, nulla spes est de hominis vita: si verò et alterum horũ, modica spes est si curetur, & non valde fuerit attenuata. Diuturnus est autem hic morbus. Et fiũt omnia magis his quæ non pepererunt, fiunt autem sæpe etiam his quæ pepererunt. Periculosa verò sunt velut dictum est, & plerunque acuta & magna, & intellectu difficilia, eo quòd mulieres participant morbis, & aliquando neque ipsæ sciunt quòd ægrotant, priusquam morbos

experiantur

A experiantur à mẽsibus, & seniores factæ fuerint. Tunc aũt & necessitas, & tẽpus, ipsas morborũ caussam docet, & quandoq; nõ cognoscentibus ex quo morbo ęgrotent, morbi incurabiles fiũt, antequam doceatur recte medicus ab ægrotãte ex quo morbo ægrotet. Verentur enim narrare etiam si sciant: & præ imperitia ac ignorantia, turpe sibi id esse putãt. Sed & medici simul peccãt, non exacte caussam morbi percunctãtes, sed velut viriles morbos sanãtes: & multas noui iam ab huiusmodi affectionibus corruptas. Quare statim caussam exacte interrogare oportet. Multum enim differt muliebrium morborum, ac virilium curatio. Si vteri fuerint vlcerati, sanguis, & pus purgatur, & foetor grauis oboritur, & do-
B lor acutus corripit lumbos, & inguina, & imum ventrem, & dolor sursum procedit ad laterum mollitudinem, & ad costas, & ad scapulas. Aliquando etiam ad clauiculas peruenit, & mordetur, & caput vehementer dolet, & delirat. Progressu verò temporis tota intumescit, & debilitas ipsam corripit, & animi deliquium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumescunt autem maxime crura. Morbus autem corripit ex abortu, si qua corrupto ac putrefacto intus puero, nõ fuerit expurgata, & calor totum corpus tenet. Corripit etiam ex fluxibus, si in ipsis acria fuerint, & biliosa mordeant. Si in hoc modo habentem incideris, vbi quidem dolores habuerint, multa calida lauato, & tepefactoria adhi-
C beto qua parte fuerit dolor: & si quidem superne fuerint dolores, & mulier fortis est, totam fomentato, & pharmacum deorsum purgãs bibendum dato: & vbi tempus anni fuerit, serum coctum insuper bibendum præbeto, per dies quinque, si id facere poterit. Si verò non fuerit serum, lac asininum coquito, & per dies tres aut quatuor bibendum dato. Post lactis autem potum, cum aquis ipsam reficito, & cum cibis commodis, carnibus ouillis teneris recentibus, & volucrium: & beta, & cucurbita. Abstineat autem à salsis, & acribus, & marinis omnibus: & à carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si verò animi deliquia teneant, & non valida sit, & perfrigeretur, sorbitionem accipiat.
D Sunt autem quidam qui his caput dolẽtibus lac bibendum præbent, quia caput dolent: alij aquam, quia animo linquantur. Ego verò vice versa, si caput dolent, & mente percellantur, aquam commodam puto. Quum autem mordentur, & acria sunt quæ pungunt, lac his lenitatem inducit. Vbi verò tibi valida esse videbitur, vteros colluito: primùm medicamento ex vini fece: postea interpositis diebus tribus aut quatuor, eo quod cũ brasicæ decocto tepido paratur. Et rursus intermisis diebus tribus eo q cũ butyro paratur eluito. Et si vbi hæc feceris sanescãt vteri, eo quod cũ malicorio parãt colluito. Super vlcera verò argenti florẽ, & gallã, & myrrham, & thus, & spinæ Aegyptiæ fructum, & œnanthen

γίνωνται, ἀπὸ καταμηνίων, καὶ ἔωσι γεραίτεραι. Vet. Cod.
Τότε δὲ σφέας ἥ, τε ἀνάγκη, καὶ ὁ χρόνος διδάσκει τὸ αἴτιον τῶν νούσων, καὶ ἔστιν ὅτε τῇσι μὴ γινωσκούσῃσιν ὑφ' ὅτου νοσεῦσι φθάνει τὰ νοσήματα ἀνίητα γινόμενα, πρὶν ἂν διδαχθῆναι τὸν ἰητρὸν ὀρθῶς ὑπὸ τῆς νοσεούσης ὑφ' ὅτου νοσέει. Καὶ γὰρ αἰδέονται φράζειν, κἢν εἰδῶσι, καί σφιν δοκοῦσι αἰσχρὸν εἶναι ὑπὸ ἀπειρίης καὶ ἀνεπιστημοσύνης. ἅμα δὲ καὶ οἱ ἰητροὶ ἁμαρτάνουσιν οὐκ ἀτρεκέως πυνθανόμενοι τὴν πρόφασιν τῆς νούσου. Ἀλλ' ὡς τὰ ἀνδρικὰ νοσήματα ἰώμενοι, καὶ πολλὰς εἶδον διεφθαρμένας ἤδη ὑπὸ τῶν τοιούτων παθημάτων. Ἀλλὰ χρὴ ἀνερωτᾶν αὐτίκα ἀτρεκέως τὸ αἴτιον. διαφέρει γὰρ ἡ ἴησις πολλὸν, τῶν γυναικείων νοσημάτων, καὶ τῶν ἀνδρῴων. Ἢν δὲ αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσιν, αἷμα καὶ πύα καθαίρεται, καὶ ὀσμὴ βαρεῖη γίνεται, καὶ ὀδύνη ὀξεῖη λαμβάνει ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ ἄνω φοιτᾷ ἡ ὀδύνη ἐς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἐς τὰς πλευρὰς, καὶ ἐς τὰς ὠμοπλάτας. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς τὰς κληῖδας ἀφικνέεται, καὶ δάκνεται, καὶ κεφαλὴν ἀλγέει σφοδρῶς, καὶ παραφρονεῖ. Τῷ δὲ χρόνῳ ἀνοιδίσκεται πᾶσα, καὶ ἀσθενείη μιν λαμβάνει, καὶ ἀψυχίη, καὶ πυρετὸς λεπτὸς, καὶ περίψυξις. Οἰδίσκεται δὲ μάλιστα τὰ σκέλεα. Ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει ἐκ τρωσμοῦ, ἥτις ἂν * διαφθαρεῖσα τὸ παιδίον ἐγκατασαπὲν μὴ ἐγκαθαρθῇ, καὶ τὸ σῶμα πᾶν πῦρ ἔχει. Λαμβάνει δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥόων, καὶ ἢν ἐπὶ σφέας δριμέα ἂν ἦ καὶ χολώδεα δάκνει. Ἢν οὕτως ἐχούσῃ ἐπιτυγχάνῃς, ἐπὴν μὲν αἱ ὀδύναι ἔχωσι, λούειν τε πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ὅκη ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, καὶ ἢν μὲν ἄνω ὀδύναι ἔωσι, καὶ ἰσχυρή ἐστιν ἡ γυνὴ, πυριῆσαι αὐτὴν ὅλην, καὶ φάρμακον διδόναι κάτω πιεῖν, καὶ ἐπὴν ὥρη ἦ τοῦ ἔτεος, ὀῤῥὸν ἀφεψῶν, διδόναι ἐπιπίνειν ἡμέρας πέντε, ἢν δυνατὴ ἦ. Ἢν δὲ μὴ ἦ ὀῤῥὸς, ὄνου γάλα ἑψεῖν, καὶ διδόναι πίνειν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας. Μετὰ δὲ τὴν γαλακτοποσίην, ὕδασιν ἀνακομίσαι αὐτὴν, καὶ σιτίοισιν ἐπιτηδείοισι, κρέασι μηλείοισιν, ἁπαλοῖσι, νέοισι, καὶ ὀρνιθείοισι, καὶ τεύτλῳ, καὶ κολοκύντῃ. Ἀπεχέσθω δὲ τῶν ἁλμυρῶν, καὶ δριμέων, καὶ τῶν θαλασσίων πάντων, καὶ κρεῶν χοιρείων, καὶ βοείων, καὶ αἰγείων, ἄρτους δὲ ἐσθιέτω. Ἢν δὲ ἀψυχίαι ἔχωσι, καὶ μὴ ἰσχύῃ, καὶ περιψύχηται, ῥόφημα λαμβάνειν. Εἰσὶ δέ τινες, οἳ ταύτῃσι κεφαλὴν ἀλγεούσῃσι, πιπίσκουσι γάλα, ὅτι κεφαλὴν ἀλγοῦσιν. Οἱ δὲ ὕδωρ, ὅτι λειποθυμοῦσι, τἀναντία δὲ οἶμαι, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ φρενῶν εἴη ἅψις, ἁρμόσσον ὕδωρ. Ὅτε δὲ δάκνεται καὶ δριμέα ἐστὶ, γάλα ταύτῃσιν εὐμενές. Ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ ἰσχύειν, κλύζειν τὰς ὑστέρας, πρῶτα μὲν τῷ ἀπὸ τῆς τρυγὸς, μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, κλύζειν τῷ σὺν τῷ κραμβίῳ χλιερῷ, καὶ αὖθις διαλιπὼν ἡμέρας τρεῖς, κλύσαι τῷ σὺν τῷ πικερίῳ. Καὶ ἢν ταῦτα ποιήσαντι ὑγιάζωνται αἱ ὑστέραι, κλύσαι τῷ ξὺν τῷ σιδίῳ. Ἐπὶ δὲ τὰ ἕλκεα ἐπιχρίειν ἀργύρεον ἄνθος, καὶ κηκῖδα, καὶ σμύρναν, καὶ λιβανωτὸν, καὶ τῆς Αἰγυπτίης ἀκάνθης τὸν καρπὸν, καὶ

* διαφθεῖρα

Vet. Cod. οἰνάνθην τὴν ἀγρίην, καὶ χρυσοκόλλην, καὶ λεπίδα, καὶ λωτοῦ πρίσματα, καὶ κρόκον, καὶ στυπτηρίην Αἰγυπτίην κατακεκαυμένην, τούτων ἓν ἔστω ἴσον ἑκάστου. τὴν δὲ στυπτηρίην, καὶ τὴν κηκίδα, καὶ τὸν κρόκον ποιῆσαι μίαν μοῖραν πάντων. τρίψας δὲ καὶ ξυμμίξας, πάντα λεῖα διεῖναι ἐν οἴνῳ λευκῷ γλυκεῖ, ἔπειτα ἑψεῖν, ἕως ἂν παχὺ γένηται οἷόν περ μέλι, τούτῳ δὲ ἐπαλείφειν δὶς τῆς ἡμέρης διδόναι, νιψαμένην ὕδατι χλιαρῷ. Ἑψεῖν δὲ ἐν τῷ ὕδατι καὶ * κισθὸν, καὶ ἐλελίσφακον. καὶ ἐπὴν σοι δοκέῃ ταῦτα ποιέοντι ῥᾷον εἶναι, προπιεῖν γάλα ἑφθὸν αἴγειον, μίην ἡμέρην: ἔπειτα διδόναι γάλα βόειον, τὸν αὐτὸν τρόπον οἷον ἐπὶ τῇσι προτέρῃσι. Μετὰ δὲ τὴν γαλακτοποσίην, παχῦναι σιτίοισιν ὡς μάλιστα, καὶ ποιέειν ὅκως ἐν τῇ γαστρὶ ἔχῃ, ὑγιὴς γὰρ γίνεται. Ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἐκ τῆς νούσου ταύτης ἐκφεύγουσι, καὶ ἄτοκοι γίνονται. Τῇσι δὲ γεραιτέρῃσιν, οὐ πάνυ τι. Πίνειν δὲ μετ' αὐτὰ φάρμακα, λίνου σπέρμα ἀποπεφωσμένον, καὶ σήσαμον, καὶ κνίδης καρπὸν, καὶ γλυκυσίδης ῥίζαν τὴν πικρὴν τρίβων ἐν οἴνῳ εὐώδει μέλανι κεκρημένῳ. Ἢν αἱ μῆτραι ἑλκωθέωσιν, καὶ αἷμα καὶ πύον ῥέοι καὶ ἰχὼρ, σηπομένων γὰρ τῶν μητρέων, νόσημα ἀπ' αὐτέων γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπαίρεται, καὶ λεπτὴ γίνεται, καὶ ἀλγέει ψαυομένη, ὡς ἕλκος. Καὶ πῦρ ἔχει καὶ βρυγμὸς αὐτὴν, καὶ ὀδύνη ὀξέη καὶ σπερχνὴ, ἔς τε τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς τὸ ἐπίσειον, καὶ ἐς τὴν γαστέρα τὴν νειαίρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας. Ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει μάλιστα μὲν ἐκ τόκου, ἢν ἐν αὐτῇσί τι διακνηθὲν σαπῇ, καὶ ἐκ τρωσμοῦ, καὶ ἄλλως ἀπὸ ταυτομάτου. Ταύτῃσιν * ἢν ἐπιτυγχάνῃς, λούειν ἐν ὕδατι πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, τοιαῦτα τὰ χλιάσματα προστιθέναι, καὶ σπόγγον ἐξ ὕδατος θερμοῦ, καὶ κλύζειν, τὰ δριμέα καὶ τὰ στρυφνὰ ἀπεχομένην, τῶν δὲ μαλακωτέρων, διάμισγε ὅκως δοκέῃ σοι καιρὸς εἶναι, τοῦ τε λίνου τὸν καρπὸν κόψας, καὶ τῆς ἀκτῆς, συμμίξας δὲ ἐν μέλιτι καὶ ποιήσας φάρμακον, τούτῳ χρῶ. Λοῦσον δὲ ὕδατι θερμῷ, καὶ λαβὼν σπόγγον, ἢ εἴριον μαλθακὸν βάπτων ἐς θερμὸν ὕδωρ, διακάθαιρε τά τε αἰδοῖα καὶ τὰ ἕλκεα. Εἶτα ἐς οἶνον ἄκρητον ἐμβάπτων πάλιν τὸν σπόγγον ἢ τὸ εἴριον, τὸν αὐτὸν τρόπον χρῶ. Ἔπειτα τῷ φαρμάκῳ τούτῳ ἐναλείφε, ὁσάκις ἂν δοκέῃ σοι καιρὸς εἶναι. Ἔπειτα ῥητίνην, καὶ στέαρ ὕειον μίξας ὁμοῦ τῷ φαρμάκῳ διαλείφειν * πολλάκις μεθ' ἡμέρην, καὶ τῆς νυκτός. μετὰ δὲ ταῦτα λίνου σπέρμα φώξας καὶ κόψας, καὶ σήσας, μήκωνα λευκὴν κόψας ἐν ἀλφίτοισι καὶ σήσας, καὶ τυρὸν αἴγειον ὀπτὰν, ἀποξύσας τὸ ῥύπος καὶ τὴν ἅλμην, καὶ τὸ πικρὸν συμμίξας, καὶ πάλιν ἀλφίτου. Εἶτα ἓν τοῦ φαρμάκου μέτρον, καὶ τοῦ τυροῦ, καὶ τοῦ ἀλφίτου. τοῦτο διδόναι πίνειν ἐξ ἠοῦς νήστει ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ κεκρημένῳ. Ἐς δὲ τὴν ἑσπέρην μίσγων καὶ παχὺν κυκεῶνα διδόναι, καὶ * τὸ γυναικεῖον ὅ,τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, πιπίσκειν. Καὶ μέχρι μὲν ἂν τὸ αἷμα πολὺ ῥέῃ καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἔχωσι, καὶ ὀλίγον χρόνον διαλίπωσι, ταῦτα ποιέειν. Ἐπὴν δὲ τὸ ἕλκος

* κισσὸν ἴσως

* δὲ

* τῷ δακτύλῳ

* τῶν γυναικείων

A œnanthen syluestrem, & chrysocollam, & squamam æris, & loti ramenta, & crocum, & alumen Aegyptium combustum, illinito. Horum singulorum vna æqualis sit portio. Alumen verò & gallam, & crocum, vna omnium portione sumito. Hæc omnia trita ac permixta in vino albo dulci diluito, deinde coquito, donec mellis crassitudo fiat, & dato vt cum hoc pharmaco bis in die vlcera inungat, vbi aqua tepida prius lauit. Coquantur autem in aqua, & hedera, & saluia. Et vbi tibi hæc facienti melius habere visa fuerit, lac caprinum coctum præbibendum vna die dato. Postea verò lac bubulum præbeto eodem modo velut in prioribus: post lactis autem potum, per cibos quàm maxime crassefacito, & vt in ventre habeat facito. Sana enim fiet. B Plerunque verò ex hoc morbo euadunt, & steriles fiunt. Senioribus autem non valde quid horum accidit. Postea verò bibenda sunt pharmaca, lini semen torrefactum, & sesamum, & vrticæ semen, & pæoniæ radix amara: hæc in vino nigro odorato trita bibat. Si vteri vlcerati fuerint, & sanguis, & pus, & serosa sanies fluit (putrescẽtibus enim vteris, morbus ab ipsis fit, & venter imus eleuatur, & attenuatur, & ad contactum dolet, velut vlcere præsente. Et febris ac fremitus ipsam occupat, & dolor acutus ac vehemens inuadit pudenda, & pubem, & imum ventrem, & lateris mollitudinem, & lumbos. Morbus autem maxime corripit ex partu, si quid in ipsis diuulsum C computruerit: itemque ex abortu, & aliàs sua sponte.) In has si incideris, aqua multa calida lauato; & qua parte dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, & spongiam ex aqua calida expressam, & colluito, acribus & acerbis vitatis, mollioribus verò ammixtis, prout tibi tempestiuum esse videbitur: & lini semen ac sambuci fructum tundito, & ammixto melle pharmacum facito, atque hoc vtitor, calida verò aqua lauato. Et acceptam spongiam, aut mollem lanam, in aqua calida tingito, & pudenda ac vlcera expurgato. Deinde in vino meraco, rursus spongiam aut lanam tingens, eodem modo vtere. Et postea pharmaco hoc inunge, quoties tibi tempestiuum esse visum fuerit. Postea D resina & adipe suillo mixtis simul illinito sæpe interdiu ac noctu: postea verò lini semen torreto, tundito, ac cribrato, & papauer album in polenta tundito ac cribrato: & caseum caprinũ assato, & sordes ac salsuginẽ deradito, & pinguedinem eius, & polentæ pollinem ammisceto. Sit autem vna pharmaci mensura, & casei, & polentæ. Hæc bibenda dato mane ieiunæ, in vino austero diluto. Ad vesperam autem misceto, & crassum cyceonem præbeto, & quicquid muliercula maxime libenter admiserit, bibendum dato. Et donec quidem sanguis multus fluxerit, & dolores acuti habuerint, & modico tẽpore intermiserint, hæc facit. Postquam autem vlcus

A vlcus minus fuerit, & dolores debiles apprehenderint, & per longius tẽpus pharmaca bibenda dato, à quibus purget deorsum magis q̃ sursum, & intermisso tempore quantum opportunũ esse visum fuerit, lenibus fomentis foueto, muliere in alto collocata, prout tempestiuũ esse videbitur. Hæc si fecerit, sana euadet. Morbus aũt est lenior & lethalis, & paucæ ipsum effugiunt. Si verò vehementer exulcerati fuerint, sanguis & pus purgatur, & dolor fit grauis. Et quum dolor apprehenderit, velut à partus dolore, fiũt ea quę circa fluxum contingere solent. Et quum tẽpus affuerit, crura & pedes intumescunt. Et curant medici hunc morbum velut hydropem, verùm hic talis non est. Hanc si curandam acceperis, pri

B mùm calida lauato, & calefacito. Et acribus ac mollibus & acerbis, & aqua & vino colluito. Et polycarpon, & polycnemõ, ac mel simul coquito, deinde lanam in his tingito, & pudenda illinito. Et resinã, ac mel, & pinguedinẽ suillam illinito. Et bibendũ dato sẽmen lini ac sesamum torrefactum, & butyrum, & caseum caprinum, & polentam in omnibus. Bibat aũt in vino ieiuna. Ad vesperã verò plurimũ mellis affundito. Et donec quidẽ sanguis purgetur, & dolores acuti habuerint, & modico tẽpore intermiserint, hoc facito. Quum aũt ipsi minus prodierint, & dolores debiliores per longius tẽpus tenuerint, pharmacum deorsum purgans bibendũ dato, ac finito. Hæc si fecerit, sana euadet. Sobolis autẽ

C spes non adest. Quæcunq; vlcerationes in vteris fiunt, ex abortu, aut alia quadã causa, eas oẽs respectũ ad totũ corpus facto curare oportet, quacunque curatione opus habere visę fuerint, siue ex vniuerso corpore hominem curandã esse putaueris, siue ex ipsis vteris. Cognosces aũt an ab ipsis vteris sint, hoc modo. Quæ enim vlcerationes ab ipsis vteris sunt, purgationẽ exhibent purulentã & compactam: quę verò non ab ipsis, tenuẽ & saniosam. Quũ igitur tenues sunt fluxiones, cũ pharmaco eas curare oportet, & dare qđ & sursum & deorsum purget: primùm aũt sursum. Et si quidẽ post pharmaci potionẽ, fluxiones pauciores fiunt ac faciliores, intermissione facta rursus eodẽ modo medicari oportet. Post

D pharmaci verò potionẽ, talem victum præscribito, ex quo homo ipsa q̃ siccissima fiat: id aũt continget, si toti ipsius corpori, per tertiã aut quartã diem fomentum adhibueris, & à fomẽtis statim vomitus feceris: & post vomitus aũt & fomẽta, diætã constituito ex illuuie & aquæ potu, & panis cibo, nullo verò obsonio, q̃ vino nigro meraco: nullo item olere. Quum verò vomitũ præparas, multis & acribus oleribus opus habes, quib* ipsam impleas multis et cibis, & obsonio quodcunq; voluerit. Et vt impleas ipsam multo vino aquoso, & vt à fomẽtis ipsam laues multa calida. Atq; hæc quidem curatio est huiusmodi fluxionũ. Melius tñ est vt vtrasque pharmacis cures, & vomitũ procures, & sursum trahas. Diæta vero sicca.

ἕλκος ἔλασσον ᾖ, καὶ ὀδύναι βληχραὶ προσλαμβάνωσι, καὶ διὰ πλέονος χρόνου, φάρμακα πιπίσκειν, ὑφ᾽ ὧν μέλλει καθαίρεσθαι κάτω μᾶλλον, ἢ ἄνω, διαλείπειν χρόνον, ὁκόσον ἂν δοκέῃ ἐπίκαιρος εἶναι, καὶ πυρίῃ βληχρῇσι πυρίῃσι, ἀνακαθίζοντα ὑψόθι, ἣν δοκέῃ ἑκάστοθι καιρὸς εἶναι. Ταῦτα ποιέουσα ὑγιὴς γίνεται. Ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη, καὶ θανατώδης, καὶ διαφεύγουσιν αὐτὴν παῦραι. Ἢν δὲ ἑλκωθῶσι σφοδρῶς, αἷμα καὶ πύον καθαίρεται, καὶ ὀδύνη γίνεται βαρεῖα. Καὶ ὁκόταν ἡ ὀδύνη προσλάβῃ ὡς ὑπὸ ὠδῖνος, τὰ περὶ τὸν ῥόον γίνεται. Καὶ ὁκόταν ὁ χρόνος ᾖ, τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἰῶνται τοῦτο οἱ ἰητροὶ ὡς ὕδρωπα, τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον. Ταύτην ἢν λάβῃς, λούειν πρῶτα θερμῷ, καὶ χλιαίνειν, καὶ κλύζειν δριμέσι, καὶ μαλθακοῖσι καὶ στρυφνοῖσιν, ὕδατί τε καὶ οἴνῳ, καὶ πολύκαρπον, καὶ πολύκνημον, καὶ μέλι ἑψῶν ὁμοῦ, εἶτα εἴριον εἰς τοῦτο βάπτων, διαχρίειν τὰ αἰδοῖα. Καὶ ῥητίνην καὶ μέλι, καὶ συὸς ἔλαιον ἐγχρίειν. Καὶ πιπίσκειν λίνου καρπὸν, καὶ σήσαμον φώξας, καὶ βούτυρον, καὶ τυρὸν αἴγειον, καὶ ἄλφιτον ἐν ἅπασι. Πιπίσκειν ἐν οἴνῳ νῆστιν. Ἐφ᾽ ἑσπέρην δὲ, μέλιτι ἐπιχέων πουλύ. Καὶ ἕως μὲν αὐτὸ αἷμα καθαίρηται, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἔχωσι, καὶ ὀλίγον χρόνον διαλίπωσι, τοῦτο ποιέειν. Ὅταν δὲ οἱ ἔλασσον ἴῃ, καὶ ὀδύναι βληχρότεραι ἴσχωσι διὰ πλείονος χρόνου, φάρμακον πιπίσκειν κάτω, καὶ διαλιπεῖν. Ταῦτα ποιέουσα, ὑγιὴς γίνεται. Γονὴ δὲ οὐκ ἔνι. Ὅσα δὲ ἑλκώματα γίνεται ἐν τῇσιν ὑστέρῃσιν ἀπὸ τρωσμοῦ, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς, ταῦτα χρὴ ἀποσκεπτόμενον εἰς τὸ ὅλον σῶμα θεραπεύειν πάντα, * ὁκοίης ἂν δοκέῃ δέεσθαι θεραπείης, ἤν τε σοι δοκέῃ ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἡ ἄνθρωπος θεραπευτέη εἶναι, ἤν τε ἀπ᾽ αὐτέων. Γνώσῃ δὲ εἰ ἀπ᾽ αὐτέων τῶν ὑστερέων ἐστί. Τὰ μὲν ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἑλκωμάτων τὴν κάθαρσιν παρέχει, πυοειδέα τε καὶ ξυνεστηκυῖαν, τὰ δὲ μὴ ἀπ᾽ αὐτέων, λεπτήν τε καὶ ἰχωροειδέα. Ὅσα μὲν οὖν ἐστι λεπτὰ τῶν ῥευμάτων, ταύτας μὲν χρὴ * θεραπεύειν ἐν φαρμάκῳ, καὶ διδόναι καὶ ἄνω καὶ κάτω: πρῶτον δὲ ἄνω. Καὶ ἢν μὲν μετὰ τὴν φαρμακείην τὰ ῥεύματα ἐλάσσω γίνεται, καὶ εὐπετέστερα, ἢ διαλείποντα, αὖθις φαρμακεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον. Μετὰ δὲ τὴν φαρμακείην διαιτᾶν, διαίτῃ τοιαύτῃ, ἐν ὁποίῃ ἂν εἴη μάλιστα ξηροτάτη ἡ ἄνθρωπος, ἔσται δὲ ἢν αὐτὴν πυριῇς δι᾽ ἡμέρης τρίτης, ἢ τετάρτης, ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐμέτους ποιέῃς ἐκ τῶν πυριῶν εὐθύς. μετὰ δὲ τοὺς ἐμέτους, καὶ τὰς πυρίας, διαιτῆν, ἀλουσίῃσί τε καὶ ὑδροποσίῃσι, καὶ ἀρτοσιτίῃσιν, ὄψῳ δὲ μηδενὶ, ἀλλ᾽ ἢ οἴνῳ ἀκρήτῳ μέλανι, λαχάνῳ δὲ μηδενί. Ὅταν τὸν ἔμετον παρασκευάζῃς, τότε * χρείην ἔχῃς λαχάνων πολλῶν καὶ δριμέων ἐμπιπλάναι, καὶ σιτίων πολλῶν, καὶ ὄψου ὁκοίου ἂν βούλωνται. Καὶ οἴνου πολλοῦ ἐμπιπλᾶναι ὑδαρέος, καὶ λούειν ἐκ τῶν πυριῶν, πολλῷ θερμῷ. Αὕτη μὲν θεραπείη τῶν τοιουτοτρόπων ῥευμάτων. Ἄμεινον δὲ ἀμφω φαρμακεύειν, καὶ ἐμέειν, καὶ ἄνω ἕλκειν. Δίαιτα δὲ ξη-

Vet. Cod.

* ὁκόσα

* φαρμακεύειν πρῶτον

* χρὴ

Vet. Cod. ξηραντικὴ κρέσσων, καὶ ἀλουσίη. Τὰς δὲ ὑστέρας χρὴ θεραπεύειν ὧδε: πρῶτα μὲν πυρίαν ὕδατι ἀκτῆς ἀφεψῶντα τὰ φύλλα. Ἔπειτα μετὰ τὴν πυρίην κλύζειν ἐκ τῆς ἰλύος τῷ σμήγματι. Ἢν μὲν σηπεδὼν ἐν τοῖς ἕλκεσιν ᾖ, καὶ τὰ ἀπιόντα δυσώδεα, ἀκρητεστέρῳ τῷ σμήγματι. Ἢν δὲ μηδὲν τοιοῦτον, ὑδαρεστέρῳ: μετὰ δὲ τὴν ἰλὺν, ὕδατι: ἐν δὲ τῷ ὕδατι, ἐναφεψεῖν μυρσίνην καὶ ἐλελίσφακον: μετὰ δὲ τοῦτο, οἴνῳ κλύζειν ἀκρήτῳ λευκῷ χλιαρῷ. Ὁκόταν δὲ δάκνηται ἤδη ὑπὸ τῶν κλυσμάτων, τότε ἤδη καθαρά ἐστι τὰ ἕλκεα. κλύζειν οὖν χρὴ, ὑδαρεστέρῃ τῇ ἰλύϊ, καὶ οἴνῳ μέλανι: μετὰ δὲ τὸν οἶνον, πιμελὴν ὑὸς τήξαντα νεαρὴν ἔλαιον παραμίξαντα, ἢν μὲν ᾖ χηνὸς, ἢν δὲ μὴ ἄλλου τευ, μάλιστα ὄρνιθος. Εἰ δὲ μὴ τὸ ἐκ τῶν ἐλαιῶν παλαιὸν, τούτῳ χλιαρῷ κλύζειν: μετὰ δὲ τὸν οἶνον ἐς ἕτερον κλυστῆρα ἐγχέαντα ἐς τὸ στόμα, καὶ ἢν μὴ ἑλκώμενα, μοτοὺς ποιοῦντας τῶν μαλθακτηρίων προστιθέναι. Καὶ ἢν καῦμα παρέχωσι προσκείμενοι, ἀφελομένην τὴν γυναῖκα κελεύειν αὐτὴν νίψασθαι ὕδατι χλιαρῷ, τοιούτῳ οἵῳ περ ἐκλύζετο. Ἢν δὲ πρὸς τὴν δίαιταν τήνδε τὰ ῥεύματα μὴ ἀπαλλάσσηται, ἐλάσσω δὲ γίνηται, καὶ δάκνηται σφοδρῶς, καὶ τὰ ἀπορρέοντα χολή τε ἔῃ, καὶ ἅλμη, καὶ μὴ μόνον τὰ ἔνδον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔξω ἑλκοῖ, μεταβάλλειν χρὴ τὴν δίαιταν, καὶ ἐξυγραίνειν πᾶσαν, ὅκως τὰ ῥεύματα ὡς ὑδαρέστατα ἔσται, καὶ ἥκιστα δηκτικὰ, λουτροῖσι θερμοῖσι πουλλοῖσι, μάζῃ, λαχάνοισιν ἑφθοῖσι πᾶσι λιπαροῖσιν, ἰχθύσι τοῖσι σελάχεσιν, ἐν κρομμύοισι καὶ κορίοισιν ἕψοντα ἐν ἅλμῃ γλυκείῃ, *ἕψειν δὲ λιπαρῶς κρέασιν ἑφθοῖσι πᾶσι, πλὴν βοὸς καὶ αἰγός. Τούτοισι γὰρ διέφθοισιν ἐν ἀνήθοισι καὶ μαράθροισιν, οἴνῳ μελιχρῷ, κιρρῷ, ὑδαρεῖ, πλείονι γαλακτοποσίῃ μετ᾽ οἴνου γλυκέος. Τὰ δ᾽ ἄλλα περὶ τῶν κλυσμάτων ποιέειν κατὰ τὸν ὑφηγημένον λόγον. Αὕτη μὲν νῦν περὶ τῶν τοιούτων ἡ θεραπείη. Ὅσα δὲ πυοειδέα τε καὶ ξυνεστεῶτα, ἄπεισι τούτων, τὸ μὲν ὅλον σῶμα οὐδὲν δεῖ κινέειν, κλύζειν δὲ, καὶ ἀπὸ τούτων τὴν θεραπείην πᾶσαν ποιέεσθαι. Κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτέοισι κλύσμασιν, οἷς πρόσθεν εἴρηται τὸν αὐτὸν τρόπον. Γεγράψεται δὲ καὶ ἄλλα κλύσματα. Ἑλκῶν ἴησις. Ἐλάφου στέαρ χλωρὸν προσθετὸν: κλύζειν δὲ χρὴ αὐτίκα οἴνῳ σιραίῳ, *κράτιστον δὲ ψιμυθίῳ ἢν ἑλκέα ᾖ, καὶ ἐλαίῳ ναρκισσίνῳ. Σιτίοισι *δὲ μαλθακωτάτοισι χρῆσθαι, καὶ μὴ δριμέσιν. Ἢν δὲ ῥερυπωμένα ᾖ, καὶ νέμηται, καὶ τὸν πέλας ἄτω χῶρον διακναίῃ, καθαίρειν, καὶ νέαν σάρκα φῦσαι, καὶ ἐς ὠτειλὰς ἄγειν τὴν σάρκα, ῥηϊδίως γὰρ ἀναχαλᾶται, καὶ κακοήθεα γίνεται, καὶ λούειν συχνῶς. Ἢν δὲ γυνὴ ἐκ τρωσμοῦ τραῦμα *λαμβάνῃ, ἢ προσθέτοισι δριμέσιν ἑλκωθῇ τὰς μήτρας, οἷα πολλὰ γυναῖκες ἀεὶ δρῶσί τε καὶ *ἰητρεύουσι, καὶ τὸ ἔμβρυον φθαρῇ, καὶ μὴ καθαίρηται ἡ γυνὴ, ἀλλὰ οἱ αἱ μῆτραι φλεγμήνωσιν ἰσχυρῶς, καὶ μεμύκωσι, καὶ τὴν κάθαρσιν οὐχ οἷαί τε ὦσι παραμεθιέναι, εἰ μὴ τὸ πρῶτον αἷμα τὸ ἐν τῷ ἐμβρύῳ: αὕτη ἢν μὲν ἰητρεύηται, ἐν τάχει ὑγιὴς ἔσται, ἄφορος δέ. Ἢν δὲ

οἱ

*δὲ λιπαρά

*πάντα

*τε

*λάβῃ

*ἰητρεύονται.

siccatoria melior est, & illuuies. Cæterùm vteros hoc modo curare oportet: primùm quidem fouere sambuci folijs in aqua coctis: deinde post fomentũ, smegmate ex vini fece colluere. Et si quidem putredo in vlceribus fuerit, & q̃ exeunt graueolétia, smegmate meraciore: si vero nihil tale, aquosiore: post fecem autem cum aqua in qua cocta est myrtus & saluia: postea vero cum vino colluere, meraco, albo, tepido. Quum aũt mordet iam à collutionibus, tunc iam pura sunt vlcera. Colluere igitur oportet fece aquosiore, & vino nigro: & post vinum vero, adipem suillum recentem liquato, & pinguedinem anseris si affuerit: sin minus, aliam, maxime gallinaceã. Si vero neque hæc adsit, oleum vetus ex oliuis ammisceto, atque hoc tepido colluito post vinum, per alium clysterem in os vteri infuso. Et si fuerit vlceratum, linamenta ex mollitorijs facta apponito. Et si hæc subdita ardorem induxerint, his ademptis mulierẽ aqua tepida lauari iubeto, tali quali colluebatur. Si vero ad hanc diætam fluxiones non discedant, pauciores tamen fiant, & vehementer mordeant, & ea q̃ effluunt bilis fuerint, ac salsugo: & non solum internas partes, sed etiam externas exulcerent, diætam transmutare oportet, & totam humectare, quo fluxiones q̃ aquosissimæ fiant, & minime mordaces, balneis multis calidis, maza, oleribus coctis omnibus pinguibus, piscibus chartilagineis, cum cepis & coriadro, in muria dulci coctis: coquãtur aũt pingui modo: carnibus coctis omnibus, excepta bubula & caprina: his enim percoctis cũ anetho & fœniculo: vino mellei coloris, fuluo, aquosõ, vberiore lactis potu cũ vino dulci. Reliqua verò de collutionibus iuxta relatum modum facito. Atque hæc quidem est eiusmodi fluxionum curatio. Quum verò purulenta, & compacta exierint, harum quidem totum corpus non mouere oportet, verùm colluere: et per collutiones totam curationem facere. Colluere autem oportet cum ijsdem infusis, quæ prius dicta sunt eodem modo. Conscribentur tamen etiam aliæ collutiones. Vlcerum curatio. Ceruinum adipem recentem subdito: omnia vero statim sapa colluere oportet. Optimum autem est cerussa, si vlcera fuerint, & oleo narcissino. Cibis autem mollissimis vtatur, & non acribus. Si verò sordida fuerint, & proserpant, ac proximum locum mordeant, purgato, & nouam carnem producito, & carnem ad cicatricem perducito: facile enim dilatantur, & maligna fiunt, & frequenter lauato. Si verò mulier ex abortu vulnus accipiat, aut ex medicamentis subdititijs vterus exulceretur (qualia multa semper mulieres faciunt, ac medicando excitant) & fœtus corruptus fuerit, & mulier nõ purgetur, sed vteri inflãmati fuerint vehementer ac conclusi, & purgationem emittere non poterint, nisi primùm emittant sanguinẽ qui est in fœtu: hæc si quidẽ curetur, breui sana euadet, verũ sterilis. Si verò

A

B

C

D

puerperij

A puerperij purgamenta ipsi sua spōte eruperint, & vlcera sanata fuerint, ēt sic sterilis erit. Si vero purgatio quidem ipsi fiat, vlcera aūt non purgētur, periculū est, ea putredinosa esse. Si uero purgatio prodierit ipsi iā afflictæ ac extenuatæ, moritur. Quin & si in partu vteri valde fuerint exulcerati, fœtu non ſm naturam exeunte, eadem patientur, quę patitur ea, quæ ex corruptione fętus vteros exulceratos habet. Et transmutationes ac fines eosdem morbus habet, siue ex fœtus corruptione, siue ex partu vteri fuerint vlcerati: & si puerperij purgamenta oīa prodierint, minus dolebit, nisi magna vlcera fuerint. Et si curetur, breui sanescit. Oportet aūt curā cito adhibere, si vlcera in vtero fuerint: nam, vt quæ in tenero loco

B sunt, cito augescunt, & breui putrescūt. Curare vero oportet vlcera, velut ēt ea quæ in reliquo corpore sunt. Nimirū vt inflāmationem arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricē perducas. Danda est aūt aqua in potū, vinum minime: cibos itē paucos, ac minime multos exhibeto. Quicunque abortus facti libere exire non pnt, quod aut toti, aut partes fœtuum sunt maiores, aut minores, & obliqui ac impotentes, tales si quidem ſm naturā siti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his quæ ego ego referā, expellito, vbi multa calida prælaueris. Et si prodire volentes, non facile exeant, quū siti sint ſm naturā, talibus sternutatoriū admoueto. Apprehendito aūt nasum, & os cōprimito, ac sic sternutet, quo sternutatio q̄

C maxime efficax sit. Vtatur item cōcussionibus. Sic aūt concussionem facito. Lectum altū robustum ac instratū sumito, & mulierē supinā reclinato, pectus vero & axillas ac manus, fascia aut molli lato loro ad lectum alligato, ac cingito, & crura incuruato, & malleolis apprehēsam detineto. Quū aūt sic disposueris, sarmentorū mollium fascē, aut aliquid huic simile parato, tantū quātus sufficit, vt lectū non negligat excipiēdo ipsum, dū in terrā proijcitur, quo non pedibus iuxta caput, terrā contingat. Postea verō ipsam manibus lectū apprehendere iubeto, & lectū ad caput sublimē habere, vt decliuis sit ī pedes, animaduersione habita, ne pna sit homo ipsa. Vbi vero hæc facta fuerint, & lectus sublimis fuerit,

D retro sarmēta supponito: maxime aūt dirigito, quo pedes terrā non contingant dū lectus proijcitur, & vt sint intra sarmenta. Eleuēnt aūt duo viri ex vtroque pede hinc atque illinc, quo in directū lectus cadat, planè ac æqualiter, & cōuulsio ne fiat. Concutiendū est aūt maxime vnà cū partus dolore. Et si quidē exeant, statim quiescēdū: sin minus, interstitio facto rursus concutito, & in lecto gestatā attollito, ac agitato. Atq; hæc quidem sic facienda sunt, vbi rectè & secundū naturā discedāt. Oportet autem cerato liquido præillinire, quod in omnibus huiusmodi circa vterum affectionibus optimum est: & maluæ aquā affundere, & fœnigræci, aut potius ptisanæ triticeæ succum. Oportet aūt vsque ad inguina, sedem

οἱ ῥαγῇ αὐτόματα τὰ λοχεῖα, καὶ τὰ ἕλκεα ὑγιανθῇ, καὶ ὧδε ἄφορος ἔσαι. Vet.Cod. Ην δέ οἱ ἡ μὲν κάθαρσις γίνηται, τὰ δὲ ἕλκεα μὴ μελεδαίνηται, κίνδυνος σηπεδονώδεα εἶναι. Ην δέ οἱ κάθαρσις ἴῃ τετρυχωμένῃ, θνήσκει. Κἢν ἐν τῷ τόκῳ κάρτα ἑλκωθέωσι καὶ αἱ μῆτραι, τοῦ ἐμβρύου μὴ κατὰ φύσιν ἐόντος, πείσονται τὰ αὐτὰ τῇ ἐκ διαφθορῆς ἑλκωθείσῃ τὰς μήτρας. Καὶ μεταλλαγὰς καὶ τελευτὰς τὰς αὐτὰς ἡ νοῦσος ἴσχει, ἤν τε ἐκ διαφθορῆς, ἤν τε ἐκ τόκου αἱ μῆτραι ἑλκωθῶσι, καὶ εἰ τὰ λοχεῖα πάντα παρέλθῃσαν, ἧσσον πονήσῃ, ἢν μὴ μεγάλα ἕλκεα ἔῃ, καὶ μελεδαινομένη, ἐν τάχει ὑγιαίνει. Χρὴ δὲ τὴν μελεδώνην προσέχειν ἐν τάχει, ἢν ἕλκεα ἐν τῇ μήτρῃ ἔνι, ἅτε γὰρ ἐόντα ἐν ἁπαλῷ, ταχὺ αὔξεται, καὶ σαπρὰ ταχὺ γίνεται. Ἰῆσθαι δὲ τὰ ἕλκεα, ὡς καὶ τὰ ἐν ἄλλῳ σώματι ἀφλέγμαντα χρὴ ποιέειν, καὶ ἀνακαθαίρειν, 9 καὶ ἀναπιμπλάναι, καὶ ἐς ὠτειλὰς ἄγειν. Διδόναι δὲ ὕδωρ εἰς πόσιν, οἶνον δὲ μή, σιτία παῦρα, πολλὰ δὲ μή. Ὁκόσα δὲ τρωσμῶν γινομένων, μὴ ἀπαλλάσσεσθαι δύναται μεζόνων ὅλων τε, ἢ τῶν μελέων τῶν ἐμβρύων ἐόντων, ἢ ἐλασσόνων καὶ πλαγίων καὶ ἀδυνάτων τὰ τοιαῦτα, ἢν μὲν κατὰ φύσιν ἔῃ, διδόναι τῶν φαρμάκων τι, ὧν ἐγὼ φράσω, προλούοντα θερμῷ παμπόλλῳ. Κἢν ἐθέλοντα προϊέναι μὴ εὐλύτως ἀπίῃ, κατὰ φύσιν ἐόντα, τῇσι τοιαύτῃσι τοῦ πταρμικοῦ προσφέρειν. Ἐπιλαμβάνειν δὲ τὸν μυκτῆρα καὶ πταρνυσθαι, καὶ στόμα πιέζειν, ὅκως ὁ πταρμὸς ὡς ὅτι μάλιστα ἐνεργήσῃ. Χρῆσθαι δὲ καὶ σεισμοῖσι. Σείοις δ' ἂν ὧδε. Κλίνην λαβεῖν ὑψηλὴν ῥωμαλέην, καὶ ὑποστορέσαντα ἀνακλίνειν τὴν γυναῖκα ὑπτίην, τὰ δέ γε στήθεα, καὶ τὰς μασχάλας, καὶ τὰς χεῖρας, προκαταλαμβάνειν ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ μαλθακῷ πρὸς τὴν κλίνην, καὶ ζωννύειν, καὶ τὰ σκέλεα ξυγκάμψαι, καὶ κατέχειν τοῖν σφυροῖν. Ὅταν δὲ εὐτρεπίσῃς φρυγάνων φάκελλον μαλθακῶν, ἤ τι τῷδε ἐοικὸς εὐτρεπίζειν, ὅσον τὴν κλίνην οὐ περιόψεται ἐπὶ τὴν γῆν ῥιπτουμένην, ὥς τε ψαῦσαι τοῖσι πρὸς κεφαλὴν ποσὶ τῆς γῆς. Καὶ κελεύειν αὐτὴν λαβέσθαι τῇσι χερσὶ τὴν κλίνην, καὶ μετέωρον πρὸς κεφαλὴν τὴν κλίνην ἔχειν, ὡς καταῤῥεπος ἢ ἐπὶ πόδας, φυλασσόμενος ὅκως μὴ προπετὴς ἔσται ἡ ἄνθρωπος. Ὅταν δὲ ταῦτα ἐξεργῆται, καὶ μετάρσιος ἡ κλίνη, ἐκ τῶν ὄπισθεν ὑποθεῖναι τὰ φρύγανα, κατορθοῦσθαι δὲ ὡς μάλιστα, ὅκως δὲ οἱ πόδες μὴ ψαύωσι τῆς * γῆς, ῥιπτουμένης τῆς κλίνης καὶ τῶν φρυγάνων ἔσωθεν ἔσονται, αἴρειν δὲ ἐξ ἑκατέρου τοῦ ποδὸς ἄνδρα, τῇδε καὶ τῇδε, ὡς κατ' ἰθὺ πέσῃ ἡ κλίνη, ὁμαλῶς καὶ ἴσως, καὶ μὴ σπασμὸς ᾖ. Σείειν δὲ ἅμα τῇ ὠδῖνι μάλιστα. Καὶ ἢν μὲν ἀπαλλάσσηται αὐτίκα πεπαῦσθαι. Εἰ δὲ μή, διαλαβόντα σείειν, καὶ αἰωρέειν ἐπὶ κλίνης φερομένην. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ποιέειν, ἢν ὀρθά τε καὶ κατὰ φύσιν ἀπαλλάσσηται. Χρὴ δὲ κηρωτῇ ὑγρῇ προχρίειν, ἐπὶ πάντων δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν ὑστέρην τοιῶνδε παθέων, ἄριστον τόδε, καὶ μαλάχης ὕδωρ καταιονᾶν, καὶ βουκέρας, ἢ πτισάνης πυρίνης μᾶλλον χυλός. Χρὴ δὲ ἄχρι βουβῶνος ἕδρην

* κλίνης

Vet. Cod. ἕδρην καὶ αἰδοῖον πυριῆν, καὶ ἐνίζεσθαι δὲ, ὅταν αἱ ὠδῖνες σφόδρα ὀχλέωσι μάλιστα, καὶ μηδὲν ἐν νόῳ ἕτερον ἔχειν, τὴν δὲ ἰητρεύουσαν, τὰ στόματα μαλθακοῖσιν ἐξανοίγειν, καὶ ἠρέμα τοῦτο δρᾶν: ὀμφαλὸν δὲ ξυνεφέλκεσθαι τὸ ἔμβρυον. Ὅσα δὲ δίπτυχα πτύσσεται, καὶ ἔγκειται ἐν τῷ στόματι τῶν ὑστερέων, ταῦτα δὲ, ἤν τε ζώοντα ἤν τε τεθνεῶτα ᾖ, προώσαντα ὀπίσω πάλιν στρέφειν, ὅκως κατὰ φύσιν ἴῃ ἐπὶ κεφαλήν. Ὅταν δὲ ἀπωθέειν βούλῃ ἢ στρέφειν, ἀνακλίναντα χρὴ ὑπτίην ὑπὸ τὰ ἰσχία, ὑποστορέσαι τὶ μαλθακὸν, καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ὅκως ὑψηλότεροι ἔσονται οἱ πρὸς ποδῶν πόδες, συχνὰ ὑποτιθέναι χρή τι, καὶ ἀνωτέρω δὲ τὰ ἰσχία τῆς κεφαλῆς ἔστω. Προσκεφάλαιον δὲ μηδὲν ὑπέστω τῇ κεφαλῇ, προμηθεόμενος ταῦτα. Ὅταν δὲ ἀπώσηται τὸ ἔμβρυον καὶ περιδινῆται τῇδε καὶ τῇδε, κατὰ φύσιν καθίστασθαι, καὶ τὴν κλίνην καὶ τὰ ἰσχία ὑπεξελὼν τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἰσχίων. πρὸς κεφαλὴν δὲ ὑποθεῖναι ὑποκεφάλαιον. Τὰ τοιαῦτα τούτῳ τῷ τρόπῳ θεραπεύειν. Ὅσα δὲ ζῶντα τῶν ἐμβρύων, τὴν χεῖρα ἢ τὸ σκέλος ἔξω προβάλλεται, ἢ καὶ ἄμφω, ταῦτα χρὴ ὅταν τάχιστα προσημαίνῃ τὴν ἔξοδον, εἴσω ἀπωθέειν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, καὶ στρέφειν ἐπὶ κεφαλὴν, καὶ ἐς ὁδὸν ἄγειν. Καὶ * ὅσα πτύσσεται τῶν ἐμβρύων πεπτηκότα, ἢ ἐς τὸν κενεῶνα, ἢ ἐς ἰσχίον ἐν τῷ τόκῳ, χρὴ ταῦτα ἀπορθοῦσθαι καὶ στρέφειν, καὶ προσκαθίζεσθαι ἐς ὕδωρ θερμὸν, ἄχρις ἂν ἰαίνηται. Ὁκόσα δὲ τεθνεῶτα τῶν ἐμβρύων, ἢ τὸ σκέλος, ἢ τὴν χεῖρα ἔξω ἔχει, ταῦτα ἄριστον μὲν ἢν οἷόν τε ἀπώσασθαι εἴσω, καὶ ἄμφω ταῦτα ἐπὶ κεφαλὴν στρέφειν. Εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ, ἀνοιδίσκηται δὲ, τάμνειν τῷδε τῷ τρόπῳ. Σχίσαντα τὴν κεφαλὴν μαχαιρίῳ ξυμφλάσαι, ἵνα μὴ θραύσῃ τῷ πιέστρῳ, καὶ τὰ ὀστέα ἕλκειν, ὡς τε ὀλίγῳ ἢ τῷ ἑλκυστῆρι παρὰ τὴν κληῗδα καταθέντα ὡς ἂν ἔχηται ἕλκειν, μὴ κατὰ πουλὺ, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον ἐξανιέντα, καὶ αὖθις βιώμενον. Ὅταν δὲ ταῦτα ἔξω εἰρύσῃς, ἐν δὲ τοῖσιν ὤμοισιν ἐνῇ, τάμνειν τὰς χεῖρας ἄμφω ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν μετὰ τῶν ὤμων. Καὶ ὅταν ταῦτα κομίσῃς, ἢν μὲν οἷόν τε ᾖ ἰέναι, καὶ τ' ἄλλα εὐπετέως ἕλκειν. Ἢν δὲ μηδὲν ἀκούσῃ, τὸ στῆθος πᾶν μέχρι τῶν σφαγέων σχίζειν. φυλάσσεσθαι δὲ ὡς μὴ κατὰ τὴν γαστέρα τάμῃς, καὶ ψιλώσῃς τι τοῦ ἐμβρύου. ἔξεισι γὰρ ἡ γαστὴρ, καὶ τὰ ἔντερα, καὶ κόπρος. Ἢν δέ τι τούτων ἐκπέσῃ, πραγματοειδέστερον ἤδη γίνεται. Ξυμφλάσαι δὲ τὰ πλευρὰ, καὶ τὰς ὠμοπλάτας ξυνάγειν. Καὶ ῥηϊδίως μετὰ ταῦτα χωρήσει τὸ λοιπὸν ἔμβρυον, ἢν μὴ ἤδη οἰδαλέον ᾖ τὴν κοιλίην, ἢν γὰρ ᾖ τι τοιοῦτον, ἄμεινον τὴν γαστέρα τοῦ ἐμβρύου τρῆσαι πρηέως, ἔξεισι γὰρ φῦσα μόνον ἀπὸ τῆς γαστρὸς, καὶ εὐπετέως οὕτω χωρήσει. Ἢν δὲ ἐκπεπτώκῃ ἡ χεὶρ ἢ τὸ σκέλος τεθνεῶτος τοῦ ἐμβρύου, ἢν μὲν δυνατὸν ᾖ, εἴσω ἀπῶσαι ἄμφω, καὶ εὐτρεπίσαι τὸ ἔμβρυον, ταῦτα ἄριστα. Εἰ δὲ μὴ οἷόν τε ᾖ τοῦτο ποιῆσαι, ἀποτάμνειν ὅ, τι ἂν ἔξω ᾖ, ὡς ἂν δύνηται ἀνωτάτω, καὶ τοὐπίλοιπον ἐσμασάμενος προσῶσαι, καὶ στρέψαι τὸ ἔμβρυον ἐπὶ

*ὅσα

sedē, & pudendum fouere, & insidere, vbi partus dolores maxime infestarint, & nihil aliud mente versare: eam verò quæ medicatur, oscula mollibus aperire oportet, & leniter hoc facere: vmbilicum verò vnà cum fœtu attrahere. A Quicunque verò duplicati complicantur, & in osculo vterorum incumbunt, eos siue viui fuerint, siue mortui, rursus retro protrusos vertere oportet, quo secundum naturā in caput exeant. Quum autem retrudere voles aut vertere, supinæ ipsi reclinatæ molle quiddam sub coxas substernere oportet: & sub lecti pedes, quo altiores sint hi à pedib᷒, semper aliquid supponere. Sed & coxæ altiores capite sint, & vt nullum ceruical sub capite sit prouideto. Quum verò retrusus fuerit fœtus, & hinc atque illinc obuoluitur, B vt secundum naturam constituatur, & quicquid sub lecti pedes supposuisti ac lapides, & quicquid sub coxas subdidisti, subtrahito. Capiti verò puluinar subijcito. Atque talia hoc modo curato. Quicunque verò fœtus viui, manum aut crus foras præmittunt, aut etiam ambo: eas oportet quàm celerrime vbi exitum significarint, prędicto modo intro retrudere, & in caput vertere, & ad viam reducere. Et quicunque fœtus complicantur, ad ilia, aut coxam in partu collapsi, eos dirigere, ac vertere oportet, & in aquam calidam desidere facere, donec mulier refocilletur. Quicunque verò fœtus mortui, aut crus, aut manum foras protendunt, eos optimum quidem fuerit, si id fieri posset, intro retrudere, & C ambas has partes in caput vertere. Si verò hoc fieri non poterit, verùm intumescit, secare hoc modo. Dissectum per scalpellum caput, cum contusorio instrumēto, vt ne in ramenta findatur cōtundito, & ossa per ossium volsellam, aut tractorium instrumētum, iuxta clauiculam immissum, prout habuerint, extrahito, non multis simul, sed paulatim exemptis, ac rursus ablatis. Quum verò hæc foras extraxeris, & in ipsis humeris fueris, ambas manus in articulis cum ipsis humeris secato. Et vbi hæc extraxeris, si quidem fieri poterit vt exeant, etiam reliqua facile extrahito. Si verò non obediant, totum pectus vsque ad iugulum findito: verùm caueto ne in ventrem seces, & aliquid de intestino denudes. Exit D enim venter, & intestina, & stercus. Si verò horum quid excidat, maioris negotij iam res fit. Contundito autem costas, & scapulas contrahito. Et facile postea reliquum fœtus procedet, nisi iam ventrem tumidum habuerit. Si enim tale quid fuerit, melius est ventrem fœtus leniter perforare (flatus enim solum à ventre exit) & sic facile prodibit. Si verò exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, si quidem fieri poterit, ambas partes retrudito, & fœtum rite dirigito. Hoc enim optimum fuerit. Si verò fieri non poterit vt hoc facias, quicquid sanè foris fuerit quantum potes penitissime resecato, & reliquū profunditate intus explorata protrudito, & fętū in

A in caput vertito. Quum autem vertere ac secare puerum voles, vngues de manibus tuis reseca to. Scalpellum verò quo dissecas, incuruũ potius sit q̃ rectum: & huius caput occultato per indicẽ digitum, eodemq; interna explorato ac deducito, ita vt caueas ne vterum contingas. Cæterùm molæ cõceptus hæc caussa est. Quum multi mẽses modicum & morbosum semen cõceperint, neque conceptus rectus fit, & venter plenus est velut prægnantis. Nihil autem in ventre mouetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autem turgidæ sunt. Hæc igitur ad duos annos, sæpe etiam tres, sic habet: & si quidem vna caro fiat, mulier perit (neque enim fieri potest vt superstes maneat.) Si verò plures, erumpit ipsi per

B pudẽdum sanguis carnosus plurimus: & si hoc moderate fiat, seruatur: sin minus, à fluxu correpta perit, & morbus quidẽ talis est. Iudicare verò oportet ex plenitudinis mole, & q̃ in ventre non mouetur. Mas trimestris, fœmina quadrimestris motũ habet. Postq̃ igitur tempore hoc prætergresso non mouetur, nimirũ hic morbus est: est aũt hoc magnum signum, q̃ lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidẽ ne curato: aut certe cum prædictione. Et primũ quidem totum corpus foueto: deinde per sedẽ clysterem adhibeto, quo sanguis multus erũpat. Fortassis enim quod compactum est commoueris, id quod fœtus esse putatur, muliere à pharmaco concalefacta. Sed & vteros colluito, quo

C sanguinem educas: sin minus, subdititijs vtatur fortissimis è bupresti. Et dictamnum Creticum in vino bibat: sin minus, castoris testem. Et retro cucurbitam ipsi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum sanguinem detrahito. Atq; hoc maxime rerum ac virium ipsarum coniectura facta, facito. Et hactenus quidem dictũ est de morbis à puerperij purgamentis oborientibus. Sunt aũt pericula in ipsis non parua: acuti enim sunt, & cito transmutantur, & magis affliguntur primiparæ, q̃ quæ sunt partuum expertæ. Prodeũt autem puerperij purgamenta sanæ mulieri sufficienter, primùm sesquiheminę atticæ mẽsura, aut paulo plura: postea adhuc pauciora iuxta hãc rationem, donec cessent. Prodeunt autem velut

D sanguis à victima, si sana velut dixi, mulier fuerit, & sana futura est: & cito congelantur ac purgantur. Et post partum plerunque sanæ mulieri contingit, vt post puellę partum in quadraginta duobus diebus diuturnissima purgatio fiat: extra periculum aũt est etiam si vigintiquinq; diebus purgetur: post masculi vero partũ, purgatio diuturnior fit in triginta diebus, extra periculum est etiã quæ in viginti diebus contingit. Et in his q̃ fœtus corruperunt, secundum horum dierũ rationem purgatio cõtingit, & in iunioribus quæ corruperunt paucioribus diebus: in senioribus autẽ, pluribus. Eædem vero sunt affectiones ex puerperij purgamentis, & ei q̃ corrupit fœtũ, & ei quę peperit, si menstruũ corruperit fœtum, &

quæ

ἐπὶ κεφαλήν. Ὅταν δὲ στρέφειν, ἢ κατατέμνειν μέλλῃς τὸ παιδίον, τὰς ἰδίας χεῖρας χρὴ ἀπονυχίσασθαι, τὸ δὲ μαχαίριον, ᾧ ἂν κατατάμνῃς, καμπυλώτερον ἔσω, ἢ εὐθύτερον, καὶ τοῦτο κατὰ κεφαλὴν ἀμφικαλύπτειν, τῷ λιχανῷ δακτύλῳ ἐσματευόμενον, καὶ ὁδηγεῦντα, καὶ ὀρρωδέοντα, ὅπως μὴ ψαύσῃς τῆς ὑστέρης. Περὶ δὲ μύλης κυήσιος, τόδε αἴτιον. Ἐπὴν πουλλὰ τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν ὀλίγην καὶ νοσώδη ξυλλάβωσιν, οὔτε κύημα ἰθαγενὲς γίνεται, καὶ ἡ γαστὴρ πλήρης ὥσπερ κυούσης. Κινέεται δὲ οὐδὲν ἐν τῇ γαστρὶ, οὐδὲ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσι ἐγγίνεται. σφριγᾷ δὲ* τὸ στῆθος. Αὕτη ἐν δύο ἔτεα, πολλάκις δὲ καὶ τρία, οὕτως ἔχει, καὶ ἢν μὲν μία σὰρξ γένηται, ἡ γυνὴ ἀπόλλυται, οὐδὲ γὰρ οἵη τέ ἐστι περιγενέσθαι. Ἢν δὲ πολλαὶ, ῥήγνυται αὐτῇ ἡ κατὰ τὸ αἰδοῖον, αἷμά τε πολὺ καὶ σαρκῶδες, καὶ ἢν μετριάζῃ σώζεται: ἢν δὲ μὴ, ὑπὸ ῥόου ἁλοῦσα ἀπόλλυται, τὸ μὲν νούσημα τοιοῦτόν ἐστι. Κρίνεσθαι δὲ χρὴ τῷ πληρώματι, καὶ ὅτι οὐ κινέεται ἐν τῇ γαστρὶ. τὸ μὲν γὰρ ἄρσεν, τρίμηνον. Τὸ δὲ θῆλυ, τετράμηνον τὴν κίνησιν ἔχει. Ἐπὴν οὖν τοῦ χρόνου παρελθόντος μὴ κινέηται, δηλονότι τοῦτο ἐστι, ἐστὶ δὲ τόδε τεκμήριον μέγα, ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται. Ταύτην μάλιστα μὲν ἰῆσθαι. Καὶ πρῶτα μὲν πυριῆσιν ὅλον τὸ σῶμα, ἔπειτα κατὰ τὴν ἕδρην κλύσον, ὅκως αἷμα καταῤῥαγῇ πουλύ. Καὶ γὰρ ἴσως ἂν κινήσαις τὸ ἔμβρυον, δοκεῦν εἶναι τὸ ξυνεστηκὸς, διαθερμανθείσης τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. Κλύζειν δὲ καὶ τὰς μήτρας, ὅκως ἂν αἷμα ἀγάγῃς, εἰ δὲ μὴ, προσθέτοισι χρῆσθαι τοῖσιν ἀπὸ τῆς βουπρήστιος ἰσχυροτάτοισι. Καὶ πιπίσκειν τὸ δίκταμνον τὸ Κρητικὸν ἐν οἴνῳ: εἰ δὲ μὴ, καὶ τὸν καστόρειον ὄρχιν. Καὶ ὄπισθεν αὐτῇ σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἀφαιρέειν ὅτι πλεῖστον αἷμα. Πρόσβαλλε δὲ καὶ ὅτι μάλιστα τεκμαιρόμενος τὰ κατ᾽ αὐτάς. Καὶ τοσοῦτον μὲν περὶ τῶν νοσημάτων τῶν ἀπὸ λοχείων γινομένων εἴρηται. Εἰσὶ δὲ οἱ κίνδυνοι ἐν αὐτοῖσιν οὐ σμικροὶ, ὀξέα γάρ ἐστι καὶ ταχὺ μεταλλάσσοντα, καὶ μᾶλλον πονεῦνται αἱ πρωτότοκοι, ἢ αἵτινες εἰσὶν ἔμπειροι τόκων. Χωρέει δὲ τὰ λοχεῖα τῇ ὑγιηρῇ γυναικὶ, ἱκανὸν ὅσον ἀττικὴ κοτύλη, καὶ ἡμισείη τὸ πρῶτον ἢ ὀλίγῳ πλέονα. Ἔπειτα ἐπὶ ἐλάσσονα κατὰ λόγον τούτου, μέχρις ἂν παύσηται. Χωρέει δὲ οἷον αἷμα ἀπὸ ἱερείων, ἢν ὑγιηρὴ, ὡς ἔφην, ἡ γυνὴ* ᾖ, καὶ μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται, καὶ καθαίρεται. Καὶ μετὰ τὸν τόκον, ὡς ἐπὶ τὸ πλέον τῇ ὑγιηρῇ ξυμβαίνει, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ, ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ δύο, τὴν χρονιωτάτην κάθαρσιν, ἀκινδύνως δέ ἐστι, καὶ εἴκοσιν πρὸς ταῖς πέντε ἡμέραις καθαιρομένη. ἐπὶ δὲ τοῦ κούρου ἡμέρας τριήκοντα ἡ κάθαρσις γίνεται ἡ χρονιωτέρη. Ἀκίνδυνος δέ ἐστι καὶ εἴκοσιν ἡμέρας γινομένη, καὶ τῶν διαφθαρεισῶν τὰ ἔμβρυα κατὰ λόγον ἡ κάθαρσις γίνεται τούτων τῶν ἡμερέων, καὶ ἐπὶ τῇσιν νεωτέρῃσι φθαρεῖσιν ἐλάσσονας ἡμέρας, ἐπὶ δὲ τῇσι γεραιτέρῃσι, πλέονας. Παθήματα δὲ ταὐτά ἐστι, περὶ λοχείων* φθαρείσῃ τε τὸ ἔμβρυον, καὶ τεκούσῃ, ἢν μηνιαῖον φθείρῃ τὸ παιδίον, καὶ κινδυνεύουσιν αἱ

φθείρουσαι

Vet. Cod.

* τοὺς τιτθοὺς

* ἢ

* φθειράσῃ

Vet. Cod. φθείρουσαι μᾶλλον. Αἱ γὰρ φθοραὶ τῶν τόκων, χαλεπώτεραί εἰσιν. Οὐ γάρ ἐστι μὴ οὐ βιαίως φθαρῆναι τὸ ἔμβρυον, ἢ φαρμάκῳ, ἢ ποτῷ, ἢ βρωτῷ, ἢ προσθέτοισιν, ἢ ἄλλῳ τινί. Βίη δὲ πονηρόν ἐστιν. Εν γὰρ τῷ τοιούτῳ κίνδυνός ἐστι τὰς μήτρας ἑλκωθῆναι ἢ φλεγμῆναι. τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐπικίνδυνον. Τὸ δὲ γάλα ὅκως γίνεται, εἴρηταί μοι ἐν τῇ φύσει τοῦ παιδίου, τοῦ ἐν τόκῳ. Επὴν δὲ κυΐσκηται ἡ γυνὴ, καταμήνια οὐ μάλα χωρέει, πλὴν ἔστιν ᾗσιν ὀλίγα, τρέπεται γὰρ ἐς τοὺς μαζοὺς τὸ γλυκύτατον τοῦ ὑγροῦ, ἀπό τε τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν, καὶ ἐκθηλάζεται. Καὶ ἀνάγκη ἐστὶ, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα κενεοῦσθαι μᾶλλον, καὶ ἧσσον πλῆρες γίνεται τοῦ αἵματος, τοῦτο οὕτως γίνεται. Εἰσὶ δὲ αἵ τινες φύσει ἀγάλακτί εἰσι, καὶ σφέας ἐπιλείπει τὸ γάλα πρὸ τοῦ καιροῦ. Αὗται δὲ φύσει στερραί εἰσι, καὶ πυκνόσαρκοι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ διέρχεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἀρκοῦσα ἰκμὰς ἀπὸ τοῖς κοιλίης, πυκνῆς τῆς ὁδοῦ ἐούσης. Επιμήνια κατασπᾶται. Ελατηρίου δύο πόσιας, ξυμμίσγεται δὲ καὶ στέαρ ὄϊος ἀπὸ τῶν νεφρῶν, ὅσον τὸ ἐλατήριον μὴ διαθρύπτεσθαι, ποιέειν δὲ δύο προσθετά. Η μελάνθιον, τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας, ὕδατι φορῆξαι, καὶ προσθετὰ δύο ποιῆσαι. Περιτιθέναι δὲ ταῦτα, πρὸ τῶν ἡμερέων ᾗσι μέλλει ἐπέρχεσθαι, ποιέει δὲ μὴ ἐξερχόμενα, ῥίγεα καὶ πυρετούς. Μαλθακὰ ὑφ' ὧν καθαίρεται ὕδωρ, καὶ ψάμμος, καὶ ἄγει ἐπιμήνια, ἢν μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. Νάρκισσον, σμύρναν, κύμινον, καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπειρον, ἶσον ἑκάστου, ναρκίσσου δὲ, μόνον μοίρας τέσσαρας, ἐπικτένιον ὠμοῦ λίνου, ξυμμίξας ταῦτα, τρίβειν ὀριγάνου ἑψημένου σὺν ὕδατι, καὶ ποιέειν βάλανον, καὶ προστιθέναι, ἢ καὶ κυκλαμίνου μῖσγε ὅσον ἀστράγαλον, καὶ ἄνθος χαλκοῦ, ὅσον κύαμον τρίψας, μέλιτι δεῦσαι, καὶ ποιῆσαι βάλανον, καὶ προστιθέναι, ἢ γλήχωνα, ἢ σμύρναν, λιβανωτὸν, ὑὸς χολήν τε καὶ βοὸς ἐν μέλιτι ἀναταράσσειν, καὶ ἀναπλάττειν βάλανον. Ην τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται. Χηνὸς ἔλαιον, καὶ νέτωπον, καὶ ῥητίνην ξυμμίσγουσα, προστίθει τῷ εἰρίῳ ἀναλαμβάνουσα. Προσθετὸν καθαρτικὸν μαλθακόν. Ισχάδα λαβὼν, δίεφθον ποιέειν, καὶ ἀποπιέσας, τρίβειν ὡς λειότατον, εἶτα πρόσθες ἐν εἰρίῳ, καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ, τὸ δριμὺ κράμβης, πηγάνου ἑκατέρου ἥμισυ τρίψας, τὸν αὐτὸν τρόπον χρέο. Καθαρτικόν. Χηνὸς μυελὸν, ἢ βοὸς, ἢ ἐλάφου ὅσον κύαμον παραχέοντα μύρον ῥόδινον, καὶ γάλα γυναικὸς, τρίβειν ὡς φάρμακον τρίβεται, εἶτα ἐν τούτῳ ἀλείφειν τὸ στόμα τῆς μήτρας. Ετερον προσθετὸν μαλθακόν. Χηνὸς μυελὸν, ὅσον κάρυον, κηρὸν ὅσον κύαμον, ῥητίνης σχινίνης, ἢ τερεβινθίνης ὅσον κύαμον, ταῦτα τήξας σὺν μύρῳ ῥοδίνῳ, ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ, ποίησον ὡς κηρωτὴν, εἶτα τούτῳ χλιερῷ ἐναλείφειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ τὸν κτένα καταβρέχειν. Ετερον καθαρτικόν. Αλευρον σητάνιον, σμύρνης τριώβολον, κρόκου τὸ ἶσον, καστορίου ὀβολὸν, ταῦτα τρίψας, μύρῳ ἰρίνῳ προστιθέσθω. Η κνίδης καρπὸν, καὶ μαλάχης χυλὸν, καὶ χηνὸς στέαρ ἅμα συμμίξαντα προσθεῖναι. Προσθετὸν ἄλλο

quæ corruperunt, magis periclitantur. Corruptiones enim grauiores sunt, q̃ partus: non enim fieri potest, vt citra violentiam fœtus corrumpatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut subdititijs medicamentis, aut aliqua alia re. Violentia verò malũ est. In huiusmodi enim periculũ est, ne vteri exulcerentur, aut inflãmentur. Hoc aũt est periculosum. At verò lac quõo fiat, dictũ est à me in Natura pueri in partu. Postquã autẽ prægnans fuerit mulier, menses non valde prodeunt, præterquam quibusdam pauci: dulcissimus enim humor ex cibis ac potibus ad mãmas vertitur ac exsugitur. Et necesse est etiam reliquum corpus magis euacuari, & minus sanguine plenũ fieri. Atque hoc ita cõtingit. Sunt aũt quæ natura sine lacte sunt, & quibus lac deficit ante tempus. Hæ verò natura solidę sunt, & densæ carnis: & propterea sufficiens humor non penetrat à ventre in mammas, quum via sit densa. Ad menses detrahendos. Elaterij potiones duas sumito, & adipem ouillum de renibus, pari elaterij portione ammisceto, & non conterito, verùm duas glandulas subdititias facito. Aut melanthium ex tritico terito, & aqua subigito, & duas glãdulas formato, atque has ante dies, quibus affuturi sunt apponito. Si enim nõ prodeũt, rigores ac febres inducunt. Mollitoria, à quibus aqua, & arena purgatur, ducunt etiam menses, si non fuerint diuturni, & osculum emolliunt. Narcissum, myrrham, cuminũ, thus absinthiũ, cyperũ, singula æqualibus portionibus sumito, & narcissi verò solũ quatuor portiones: & pulullum stuppæ, dum pectinatur crudum linũ pectini adhærentẽ ammisceto, & hæc cũ aqua origani cocti terito, ac glandem formato & subdito: Aut cyclaminũ magnitudine tali, & æris florem magnitudine fabæ terito, & cũ melle glandem formato, ac apponito. Aut pulegium, myrrhã, thus, fel suis ac bouis, cum melle subigito, & glãdem efformato. Si menses non prodeant, adipẽ anseris, & netopum, ac resinã permixta, ac lana excepta apponito. Medicamẽtum subdititium, purgatorium, mollitorium: Caricam percoctã ac expressam leuissime terito, & in lana subdito cum rosaceo vnguento: aut acris brassicæ & rutæ, vtriusque dimidium terito, ac vtitor eodem modo. Purgatorium. Medullam anseris aut cerui magnitudine fabę, affuso vnguẽto rosaceo & lacte muliebri, terito, velut pharmacũ teri solet, & cum hoc os vteri illinito. Aliud subdititium molle. Medullã anseris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ magnitudine fabæ: hęc cum rosaceo vnguento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratũ efficito: deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud purgatorium. Farinam recentem, myrrhæ obol. iij. croci tantundẽ, castorij obolũ, hæc trita cũ vnguento irino apponat. Aut vrticæ semen, & maluæ succum, ac anseris adipẽ simul permixta subdat. Aliud

11 A B C D

A Aliud subditium purgtorium, si menses non compareant. Styracem & origanum terito, & permixtis adipem anserinum affundito, ac apponito. Aliud quod vteros expurgat, ac sanguinem euacuat. Absinthij radicem tritam, melle ac adipe anserino ammixtis apponito. Aliud purgatorium. De bupresti caput & pedes & alas tollito, & reliquum ipsius terito, ac ficus internam partem ammisceto. Sit autem pinguetudinis ficus portio dupla. Hoc vteros inflat. hoc etiam desperatis optimum est. Aut mercurialis folia trita subdito. Hoc tenuem biliosam purgationem ducit. Sed & artemisia facit velut mercurialis, & melius purgat. Veratrum quoque nigrum cum aqua tritum, velut aquam
B à carnibus ducit. Sed & alumen ac resina idem facit. Cyperum, absinthium, aristolochiam, cuminum, salem, mel: hæc omnia simul terito ac apponito. Et veratrum cum vino dulci, & farina lolij ac tritici, melle subacta, in lana subdatur. Subdititia, si catapotia non purgarint. Mercurialem, myrrham, violam albam, cepam acerrimam, & melanthium ac mentam, si sufferat, permixta apponito. Subdititia acria sanguinem ducentia. Cantharidas quinque demptis pedibus ac capitibus, & myrrhã ac thus simul misceto, & mel addito. deinde in oleum rosaceũ aut Aegyptium tinctum per diẽ subdat, & vbi mordet, tollat: & rursum in lac muliebre ac vnguentum Aegyptium tingat, & hoc per noctẽ appo-
C nat: & aqua odorata perluat, & adipem subdat. Cõduxerit & buprestis, si quidem parua fuerit, sine alis & pedibus ac capite. Si vero magna fuerit, non commisceto eadem quæ cantharidibus, sed solam sumito, ac similiter apponito. Si vero molliore opus habuerit, ad buprestim vinum & cuminum Aethiopicum ammisceto, vuam item passam, & pollinem seselis ac anisi: & vinum feruefacito, eoq; affuso reliqua terito, & pastillos drachmales efformato, eosq; apponito, myrrha ac thure ammixtis: facito autem eodem modo velut cum cantharidibus. Aut melanthium ex tritico, tritum ac melle subactum apponito. Aut hoc ipsum melanthium cum melle tritum, velut glandem efficito, circũ pen-
D nam autem obducito. Subdititium efficax. Succum mandragoræ & cucurbitæ syluestris, cum lacte muliebri apponito. Aut fecem siccam ex vino veteri albo vrito, & vino extinguito ac subdito. Cucurbitam item syluestrem, mercurialem, nitrum & irionem. Citius detrahit & mandragoræ radix, cantharis, serpyllum, lauri fructus, vnguentum irinum, laurinum. Tithymali succum permisceto ac agitato, & detracto visco, erui magnitudine exhibeto. Optimum est & glandem subdititiam ex eo facere. Si vero amplius prodierit, vino proluatur. Aut æs vstum dissoluito, & tepidum lana excipito ac apponito. Medicamentum ad conceptum. Cedriç acetabulũ, adipis bubuli drachmas quatuor simul

ἄλλο καθαρτικὸν, ἢν τὰ γυναικεῖα μὴ φαίνωνται. Στύρακα καὶ ὀρίγανον, τρίψας λεῖον, καὶ συμμίξας ἐπιχέαι χηνὸς ἔλαιον, καὶ προςίθει. Ἕτερον καθαρτικὸν προσθετὸν, ὥς τε μήτρας ἐκκαθαίρειν, καὶ αἷμα ἐκκενοῦν. Ἀψινθίου ῥίζαν τρίψας λείην, μέλιτι καὶ ἐλαίῳ χηνὸς μίξας, προςίθει. Ἕτερον προσθετὸν καθαρτικόν. Βουπρήστιος ἀφελεῖν κεφαλὴν, καὶ πόδας, καὶ πτερά. τὰ δ' ἄλλα αὐτοῦ τρίβειν, καὶ ξυμμίσγειν τοῦ* σύκου τὸ ἔνδον, διπλάσιον δὲ τοῦ σύκου, τὸ πῖον ἔσω, τοῦτο φυσᾷ τὰς ὑστέρας, τοῦτο καὶ τῇσιν ἀπαυδήσαις ἄριστον. ἢ λινοζώστιος τὰ φύλλα λεῖα προσθετὰ ποιέειν, τοῦτο λεπτὴν ἄγει χολώδεα κάθαρσιν, καὶ ἡ ἀρτεμισίη ποιέει ὡς ἡ λινόζωστις, καὶ καθαίρει κρεῖττον, ἐλλέβορος μέλας ἐν ὕδατι λεῖος, ἄγει καὶ οὗτος, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ. καὶ στυπτηρίη δὲ καὶ ἡ ῥητίνη, τὸ αὐτὸ δρᾷ. κύπειρος, ἀψίνθιον, ἀριστολοχία, κύμινον, ἅλες, μέλι, ταῦτα πάντα ἐν τῷ αὐτῷ τρίβειν καὶ προςιθέναι. καὶ ἐλλέβορος ἐν οἴνῳ γλυκεῖ μετὰ ἀλεύρου αἰρῶν καὶ πυρίνων μέλιτι φυρηθεὶς ἐν εἰρίῳ προςιθέσθω. Προσθετὰ, ἢν μὴ τὰ καταπότα καθαίρῃ. Λινόζωστιν, σμύρναν, λευκόϊον, κρόμμυον ὡς δριμύτατον, καὶ μελάνθιον, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἢν ὑποφέρῃ,* συμμίξας προςίθει. Προσθετὰ δριμέα ἄγοντα αἷμα. Κανθαρίδας πέντε πλὴν τῶν ποδῶν καὶ τῶν κεφαλῶν, καὶ σμύρναν, καὶ λιβανωτὸν ἅμα συμμίσγειν, καὶ μέλι μετ' αὐτῶν, ἔπειτα βάψας ἐς ἄλειφα ῥόδινον, ἢ Αἰγύπτιον, προσθέσθω τὴν ἡμέραν, καὶ ἐπ' ἢν δάκνηται, ἀφαιρέεσθαι, καὶ βαπτίζειν πάλιν ἐς γάλα γυναικὸς, καὶ μύρον Αἰγύπτιον. Προςίθεσθαι δὲ τοῦτο ἐς νύκτα, καὶ διανίζεσθαι ἐν ὕδατι εὐώδει, προςιθέναι δὲ στέαρ. Ἁρμόζοι δ' ἂν βούπρηστις. ἢν μὲν σμικρὴ ᾖ, ἄνευ πτερῶν καὶ ποδῶν, καὶ κεφαλῆς. Ἢν δὲ μεγάλη ᾖ, μὴ συμμίσγειν ταῦτα ἃ καὶ τῇσι κανθαρίσιν, ἀλλὰ μόνον τιθέναι, καὶ προςιθέναι ὁμοίως. Ἢν δὲ μαλθακωτέρου δέηται, τῇ βουπρήστει μίξαι οἶνον καὶ κύμινον Αἰθιοπικόν, ἀσταφίδα τε καὶ πάλην σεσέλιος, καὶ ἀννήσου, καὶ ἀναζέσαι τὸν οἶνον. Ἀποχέας δὲ, τρίψαι λεῖον, καὶ πλάσαι φθοΐσκους ὅσον δραχμιαίους, τούτων προςιθέναι σμύρναν καὶ λιβανωτὸν μίσγοντα. ποιέειν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἐπὶ τῇσι κανθαρίσι. μελάνθιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίβοντα λεῖον μέλιτι φυρῶντα προςιθέναι, ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ μελάνθιον τρίβοντα μετὰ τοῦ μέλιτος ποιέειν οἷον βάλανον. πτερὸν δὲ περίπλασσε. Προσθετὸν ἐνεργόν. Ὀπὸν μανδραγόρου, καὶ κολοκύντης ἀγρίης, ξὺν γάλακτι γυναικείῳ πρόσθες. ἢ τρύγα ξηρὴν ἐξ οἴνου παλαιοῦ λευκοῦ, καίειν, καὶ οἴνῳ σβέσαι, καὶ κολοκύντην ἀγρίην, λινόζωστιν, νίτρον, καὶ ἐρύσιμον. θᾶσσον κατασπᾷ, καὶ μανδραγόρου ῥίζα, κανθαρὶς, ἕρπυλλος, δάφνης καρπὸς, μύρον ἴρινον, δάφνινον, τιθυμάλλου τὸν ὀπὸν μίσγειν καὶ ἀνακινεῖν, καὶ τὸν ἰξὸν ἀφαιρέειν, καὶ διδόναι ὅσον ὄροβον, καὶ προσθετὸν ποιῆσαι, ἄριστον. Εἰ δὲ πλεῖον ἴοι, οἴνῳ προκλυζέσθω, ἢ ὀπτοῦ χαλκοῦ ἐκδιεὶς, χλιηρὸν ἀναλαμβάνειν εἰρίῳ, καὶ προςιθέναι. Κυητήριον. Κεδρίης ἐμβάφιον, στέατος βοείου δραχμὰς τέσσαρας

Vet. Cod.

* συκίου

* αἷμα

Vet. Cod.

ρας, λεῖα τρίψας, καὶ ἐς τὸ ωὐτὸ τρίψας ἀστραγάλους ποιέων, προσίθει νῆστις, καὶ προσκειμένη, ἐκνηστευέτω τὴν ἡμέρην. Προστιθέσθω δὲ δὶς, πρωῒ καὶ δείλης, μετὰ τὰ καταμήνια. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον λούσθω καὶ κοιμάσθω σὺν τῷ ἀνδρί. Ἢ μελάνθιον φλάσαι, καὶ ἐς ῥάκος ἐνδῆσαι, καὶ χηνὸς ἔλαιον ἐμβαλεῖν, καὶ δοῦναι προσθέσθαι. Ἕτερον κυητήριον. Γυναῖκα θεραπεύσαι, ὥστε *ξυλλαβεῖν ἐν γαστρὶ, οὖρον λαβὼν παλαιὸν, καὶ σιδήρου σκωρίην ὅσην διαπλᾶ ἐς τὰ θρύμματα, ἔπειτα καθίσας τὴν γυναῖκα ἐπὶ δίφρου, συγκαλύψασαν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὑποθεῖσι ἐς πόδας νιπτῆρα, ἐμβαλεῖν κατὰ τρία διάπυρα τὰ τῆς σκωρίης θρύμματα. Ἔστω δὲ τὸ παλαιὸν τοῦτο οὖρον, ὅσον χοῦς, καὶ ἐν τούτοις πυριᾶν αὐτὴν, ὅσον τριήκοντα πυρίας. Ἐπὴν δὲ πυριήσῃς, σμῆχε τὴν κεφαλὴν τῷ οὔρῳ, ἕως ἂν πυριηθῇ, ἐναποσβεννύων πάλιν τοὺς λίθους, καὶ τὴν πυρίην πάλιν. Θερμήνας δὲ μετὰ ταῦτα, λοῦε κατὰ κεφαλῆς ὡς *πλεῖστον, ἕψων δὲ ἐν τῷ ὕδατι πόλιον, καὶ τῆς ἄγνου ὡς πλεῖστα. Ταῦτα δὲ ποίεε ἡμέρας ἑπτά. Τρὶς δὲ ὑποθυμιῆν, τούτων ἑκάστην πυρίην πρὸ τοῦ σμήχεσθαι. Χριέσθω δὲ ἐκ τοῦ λουτροῦ, ἐλαίῳ δαφνίνῳ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, φαγοῦσα κρόμμυα ἐμβάπτουσα ἐς μέλι, καὶ μελίκρητον χλιερὸν, ὅσον κοτύλας τέσσαρας πιοῦσα, ἔπειτα ἐπὴν φάγῃ, σμικρὸν ἐπισχοῦσα, ἀπεμεέτω. Καὶ ἀνακλιθεῖσα ὑπτίη, τοῦ πηγάνου ἐχέτω καὶ ἐν τοῖσιν ὠσὶ, καὶ ἐν τῇσι ῥισὶ, καὶ ἄρτον ζυμίτην, ὅσον ἕκτον μέρος χοίνικος, ἐς ζωμὸν ἐνθρύψαι ὄρνιθος, ἔχοντα σελίνου ὅσον χήμην προσφερέσθω. Καὶ πάλιν δίδου τὸ ἴσον ἐπὶ τῷ δείπνῳ. Τὸ ωὐτὸ δὲ ποίεε τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. Ἔπειτα δὲ τὴν κοιλίην κλύζε ἡμέρας ἑπτά. Ἔστω δὲ κλύσμα, ῥητίνης δραχμαὶ τέσσαρες, μέλιτος ὀξύβαφον. τῶν πλατέων ἔλαιον ἴσον. *πιτύρων σητανίων χυλὸς, νίτρου ἀφρὸς, *ὠὰ λεπτὰ, ἔστω δὲ τὸ κλύσμα, κοτύλαι ὀκτώ. Τούτων αἱ τρεῖς πτισάνης χυλοῦ. Κλυζέτω δὲ πλαγίην, καὶ λοῦε ὀλίγον. Προστιθέσθω δὲ καὶ βαλάνους ἑπτὰ τῆς ἡμέρης, κατεχέτω δὲ, ἐς ἂν κατατακῇ. Ἔστωσαν δὲ λιβάνου, νίτρου, χαλβάνης, μέλιτος ἑφθοῦ. Σίτῳ δὲ χρήσθω τῷ αὐτῷ, ὑποθυμιᾶν δὲ, ὄνου τρίχας λευκοῦ, καὶ λύκου κόπρον. Ἐπίβαλλε δὲ ὡς πλεῖστον ἐπὶ ἀνθρακίην, καὶ περικαθίσας αὐτὴν καὶ περιειλήσας, θυμία, φυλασσόμενος μὴ κατακαύσῃς. Ἢν δὲ γυνὴ μὴ δύνηται τίκτειν πρόσθεν *τίκτουσα, νίτρον, καὶ ῥητίνην, καὶ σμύρναν, καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ μύρον τρίβειν ἐν τωυτῷ, καὶ προστίθεσθαι. Ἢ γλήχωνα ξηρὴν, ἐν ὀθονίῳ προστιθέσθω. Πίνειν δὲ τὴν γλήχωνα, ἐπὴν εὕδειν μέλλῃ. Ἕτερον κυητήριον. Διαιτᾶν δεῖ τὴν γυναῖκα ἥτις δέεται κυήσιος, καὶ διδόναι αὐτῇ ἅπερ δέχοιτο, καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν. Τῷ δὲ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς, τἄλλα πλὴν σκορόδου, καὶ κρομμύων, καὶ ἔτνους, καὶ ὀποῦ σιλφίου, καὶ ὅσα φυσητικὰ, τούτων δὲ ἀπεχέσθω. Ὁμοίως ἔγχυτον κυητήριον εἰ μὴ κυΐσκεται. Γάλα γυναικὸς κουροτρόφου, σίδης νεαρῆς τοὺς κόκκους τρίψας, καὶ ἐκπιέσας τὸν χυλὸν, καὶ χελώνης θαλασσίης τὸν περίνεον κατακαύσας τρίψας,

*ἔχειν
*πλείστῳ
*πυρῶν
*ὡς
*τετοκυῖα

A simul terito, & talorum figuras efformato, quas ieiuna apponat: & dum appositas habet, per diē ieiunet. Apponat autem bis, mane & vesperi, post menses: post cœnam verò lauetur, & cum viro dormiat. Aut melanthium contundito, & in linteum illigato, & adipe anserino addito, subdendum dato. Aliud ad conceptum. Quo cures mulierem, vt in ventre concipiat, vrinam sumito veterem, & ferri recrementum tantum, vt in fragmenta resoluere possis: postea mulierē ī sella collocato, & corpore & capite velato, peluiq; ad pedes supposita, ignita recrementi ferri fragmenta tria pro vna vice inijcito. Sit autem vetus hæc vrina congij mensura: & cum his triginta fomentis ipsam foueto. Dum autem fomentum adhibes, caput lauato, ita vt donec fota B fuerit, rursus lapides illos recrementi ferri in vrina extinguas, & fomentum rursus calefacias. Postea verò caput lauato plurimum, polio & viticis folijs quàm plurimis in aqua coctis. hæc autem facito ad dies septem. Ter verò per singula hæc fomenta suffito, antequam laues. A balneo verò oleo laurino inungatur: post cœnam autem, vbi cepas melle tinctas comedit, & aquam mulsam tepidam quatuor heminarum mensura bibit, & paululum continuit, vomat: & supina reclinata, rutam habeat auribus & naribus inditā. Et panem fermentatum sexta chœnicis parte, in iusculum volucris cōfringat, habeat autem hoc iusculum apij chemam, & sic assumat, & rursus tantundem in cœna dato. Et hoc per dies se- C ptem facito. Postea verò ventri per dies septem clysterem adhibeto. Sit autem infusum clysteris, resinę drachmæ quatuor, mellis acetabulum, olei platæensium tantundem, furfurum recentium succus, spuma nitri, oua tenuia. Sit autem infusum heminæ octo, & ex his tres succi ptisanæ. Obliquæ verò clysterem adhibeto, & parū lauato. Apponat etiam glandes septem in die, & detineat donec fuerint liquefactę. Sint autem ex thure, nitro, galbano, melle cocto. Cibo verò eodem vtatur. Suffito autem asini albi pilos, & lupi stercus. De his plurimum prunis inijce, ipsamq; circumlocatam ac contectam suffito, cauendo ne comburas. Si verò mulier parere ne- D queat quæ prius peperit, nitrum & resinam, & myrrham, & cuminum Aethiopicū, & vnguētum simul terat, & apponat. Aut pulegium siccum in linteo subdat. Bibat autem pulegiū vbi dormire volet. Aliud ad conceptum. Victus rationem mulieri constituere oportet, quæ prægnans fieri cupit, & ad edendum ac bibendum
13 exhibere ipsi, quæ libenter admittit. Viro autē mulieris reliqua dato, præter allium, & cepam & legumina fresa cocta, & silphij succū, & quæ inflant. Ab his sanè abstineat. Medicamentum quod similiter infunditur si non concipiat. Lac mulieris masculum alētis, grana mali punici recentis terito, ac succum exprimito, & testudinis marinæ partē inter anum & pudendum cōburito

A burito ac terito, & hæc in pudendum muliebre infundito. Aliud, quod similiter infunditur non concipienti. Lac & resinam, & mali punici dulcis succum. hæc omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum. Bulbi albi semen, aut florem, cum melle terito, & lanæ inuolutum per triduum ad vterum apponat. Quarta verò die, maluam syluestrem latifoliam terat, lacte muliebri ammixto, & lanæ inuolutam apponat: deinde cum viro dormiat: præsorbeat autem pulegium in farina coctum, & bibat pulegium tenue in vino. Si verò huic non obediat, conyzam odoratam contundat, & expressum succum vino mixtum ieiuna bibat. Aliud. Asparagi semen similiter
B in vino bibat. Aliud. Secundam mulieris, & vermium carnium capita, & alumen Aegyptium, cum adipe anserino diluito, & in lana ad os vteri apponat. Aliud. Aeruginem, florem æris, vtrunque oboli dimidij pondere, thuris masculi, aluminis scissi, fructus vitis syluestris, gallæ, myrrhæ, malicorij, resinæ, polij, singulorum obolum, in melle tritum, per triduum bis in die apponat. Si verò fortassis acrius fuerit, anseris adipem ac nitrum tostum ammisceto. Vinum autem exhibeto, fortitudinem in ipso vitans. Aliud ad conceptum. Vermem carnium, qui caudam habet, accipito, & de ipso tres aut quatuor partes sumito, & origanum tenuem simul cum rosaceo vnguento te-
C rito, & hoc ad vteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe anserino, & myrrha, & porri semine, & felle bubulo terito, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Si menses quidem fiant multi, non concipit autem, floris obolos duos, & aluminis scissi tantundem, cum melle terito, & lana excipito. Illiget autem mulier lanam in linteum cum filo, & sibijpsi subdat, ita vt filum extra promineat. Deinde quum probe purgata fuerit, extrahat, & vino odorato myrti folijs iniectis feruefacto proluat, & virum accedat. Subdititium ad conceptum. Mel, myrrham, myricæ fructum, resinam liquidam, adipem anserinum, omnia simul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud, quod
D vterum valde aperire potest, quum conclusus est, & concipere non potest, & ad aquam expurgandam. Accipe anchusam paruam, & lentiscum, & cuminum, & cyperum, & cucurbitam syluestrem, & nitrum rubrum, & sal Aegyptium, & anchusam magnam. Hæc omnia trita per linteum rarum excernito, & acceptum mel ad lentum ignem coquito, postquam verò efferbuit, ceram ac resinam ammisceto. Deinde etiam alijs omnibus ammixtis oleum affundito, ac ab igne tollito: & tepida lanæ conuolutæ, inuoluta vtero apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierem concipere velis, ad purgatoria quibus vtitur, etiam virum accedere oportet. Et baccas lauri nigra decem,

τρίψας, ἐγχέαι εἰς τὸ αἰδοῖον. Ὁμοίως ἔγχυτον κυητήριον μὴ κυούσῃ. Γάλα καὶ ῥητίνην, καὶ σίδης γλυκείης χυλόν. ταῦτα ξὺν μέλιτι μίξας ἐγχεῖν πάντα. Κυητήριον. Βολβοῦ τοῦ λευκοῦ καρπὸν, ἢ τὸ ἄνθος τρίψας ξὺν μέλιτι, ἐν εἰρίῳ ἑλίξασα, προσθέσθω πρὸς τὴν μήτρην ἡμέρας τρεῖς. τῇ δὲ τετάρτῃ, μαλάχην ἀγρίην τὴν πλατύφυλλον τρίψασα, μίξαι γυναικὸς γάλακτι, καὶ εἰς εἰρίον ἑλίξασα, προσθέσθω, εἶτα κοιμάσθω μετὰ ἀνδρὸς, προροφεέτω δὲ γλήχωνα ἐπ᾽ ἀλεύροισιν ἑφθὴν, καὶ πινέτω γλήχωνα ἐν οἴνῳ λεπτήν. Ἢν δὲ τούτου μὴ ἐσακούῃ, λαβὼν κόνυζαν εὔοδμον, ξυγκόψας, καὶ ἐκθλίψας τὸν χυλὸν, καὶ μίξας οἴνῳ, πινέτω νῆστις. Ἕτερον κυητήριον. Ἀσπαράγου καρπὸν, πινέτω ὁμοίως ἐν οἴνῳ. Ἕτερον κυητήριον. Χορίον γυναικὸς καὶ τῶν εὐλέων τὰς κεφαλὰς τρίψαι, διεὶς στυπτηρίην Αἰγυπτίην ἐν χηνὸς στέατι, ἐν εἰρίῳ προσθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἕτερον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Ἰὸν, χαλκοῦ ἄνθος ἡμιωβόλιον ἑκατέρου, λιβανωτοῦ ἄρσενος, στυπτηρίης σχιστῆς, οἰνάνθης ἀμπέλου, κηκῖδα, σμύρναν, σίδιον, ῥητίνην, πόλιον ἀνὰ ὀβολὸν ἑκάστου ἐν μέλιτι τρίψας, προσθέσθω, ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις δὶς τῆς ἡμέρας, ἢν δ᾽ ἴσως δριμύτερον ᾖ, παραμίσγειν χηνὸς στέαρ, καὶ νίτρον ὀπτὸν. Διδόναι δὲ οἶνον, φεύγοντα τὸ ἐν αὐτῷ μένος. Ἕτερον κυητήριον. Εὐλὴν ἥτις ἔχει τὴν κέρκον λαβὼν ἀπ᾽ αὐτῆς τρεῖς ἢ τέτταρας μοίρας, καὶ ὀρίγανον λεπτὴν, τρίψας ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, προσθέτω πρὸς* τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἕτερον κυητήριον. Ἀνδράχνην τρίψας μετὰ στέατος χηνὸς καὶ σμύρνης, καὶ πράσου σπέρματος, καὶ βοὸς χολῆς ἐν εἰρίῳ ἐνελίξας, τιθέναι πρὸς* τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ἢν τὰ μὲν καταμήνια γίνωνται πολλὰ,* οὐ συλλαμβάνει δὲ, χαλκοῦ ἄνθος ὀβολοὺς δύο, καὶ στυπτηρίης σχιστῆς ὡσαύτως τρίψας λεῖα ἐν μέλιτι, εἶτα ἐν εἰρίῳ ἀναπσογγίσας, ἐνδήσασα ἡ γυνὴ τὸ εἰρίον ἐς ὀθόνιον λίνων, προσθέτω* ἕως ἔσω αὐτῆς, τὸ δὲ λίνον ὑπερεχέτω. Εἶθ᾽ ὅταν καλῶς καθαρθῇ, ἀφελέτω, καὶ οἶνον ἀναζέσας εὐώδεα, μυρσίνης φύλλα ἐμβαλὼν, τούτῳ προσκλυσάσθω, καὶ ἴτω πρὸς τὸν ἄνδρα. Κυητήριον προσθετόν. Μέλι, σμύρναν, μυρίκης τὸν καρπὸν, ῥητίνην ὑγρὴν, χηνὸς ἄλειφα, τρίψας ἅπαντα τῷ αὐτῷ ἐν εἰρίῳ ἐνελίξασα προσιθέσθω. Κυητήριον προσθετὸν σφόδρα ἀναστομῶσαι μήτρην δυνάμενον ὅταν μεμύκῃ, καὶ μὴ δύνηται κυῆσαι, καὶ ὕδωρ ἐκκαθῆραι. Λαβὼν ἀγχοῦσαν τὴν μικρὴν, καὶ σχῖνον, καὶ κύμινον, καὶ κύπερον, καὶ ἀγρίην κολοκύντην, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν, καὶ ἅλας Αἰγύπτιον, καὶ ἀγχοῦσαν τὴν μεγάλην. ταῦτα πάντα λεῖα ποιήσας, δι᾽ ὀθονίου διηθῆσαι, λαβὼν δὲ μέλι, ἕψησον ἐπὶ πυρὶ μαλθακῷ, ἐπειδὰν δὲ ζέσῃ, παράμιξον κηρὸν, ῥητίνην. Ἔπειτα ξυμμίξας πάντα, ἔλαιον ἐπιχέας καὶ ἀφελὼν, χλιήνας εἰρίον ἐγκυλίδωτον ἐνελίξας, προσίθει τῇ μήτρῃ, μέχρις ἂν καθαρθῇ. Ἕτερον κυητήριον. Ἢν γυναῖκα βούλῃ κυῆσαι, καὶ τοῖσι καθαρτηρίοισιν ἥτις χρῆται, καὶ δεῖ πρὸς τὸν ἄνδρα ἰέναι, καὶ δαφνίδας μέλανας δέκα,

λιβα-

Vet. Cod.

* τὸν στόμαχον

* τὸν στόμαχον

* καὶ μὴ

* ὡς εἴσω

Vet.Cod. λιβανωτοῦ δὲ δραχμίδας τρεῖς, καὶ κύμινον ὀλίγον τρίψας ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον πινῶδες ἐγκυλίων ἅπαξ τῆς ἡμέρης, τῇ αὐτῇ προστιθέσθω, καὶ ἀφαιρείσθω ἅπαξ ἕως ἡμερέων τεσσάρων, καὶ ἔπειτα ἀσιτείτω τὰς* αὐτὰς ἡμέρας. Ἀτόκιον. Ἢν μὴ δέῃ κυΐσκεσθαι, μίσυος ὅσον κύαμον διεὶς ὕδατι, πίνειν διδόναι, καὶ ἐνιαυτὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐ κυήσεται. Ὠκυτόκια δυστοκούσῃ. Δάφνης ῥίζαν ξύσας, ἢ τοὺς κόκκους ὅσον ἥμισυ ὀξυβάφου ἐφ' ὕδατι δὸς πιεῖν θερμήνας. Ὠκυτόκιον. Δικτάμνου ὅσον δύο ὀβολοὺς τρίψας ἐν ὕδατι θερμῷ, πινέτω. Ἢ βροτόνου δραχμὴν, καὶ κεδρίδας καὶ ἄννησον ἐντρίψας ἐν γλυκέος οἴνου κυάθῳ, παραχέας ὕδατος παλαιοῦ κύαθον, δὸς πιεῖν. Τοῦτο καλὸν δίδοται, ἢν πρὸ τῶν ὠδίνων δοθῇ, ἢ δικτάμνου ὀβολὸν, σμύρνης ὀβολὸν, ἀννήσου δύο ὀβολοὺς, νίτρου ὀβολόν. Ταῦτα τρίψας διὰ γλυκέος οἴνου, ἐπιχέας κύαθον, καὶ ὕδατος θερμοῦ κυάθους δύο, δὸς πιεῖν, εἶτα λοῦσον θερμῷ. Ὠκυτόκιον. Ῥητίνην τερμινθίνην, μέλι, ἔλαιον διπλάσιον τούτων, οἶνον εὐώδεα ὡς ἥδιστον. Ταῦτα συμμίξας, χλιήνας, διδόναι ἐκπιεῖν πλεονάκις, *καταστῆσαι δὲ χρὴ καὶ τὰς μήτρας ἢν φλεγμαίνωσιν. Ἕτερον ὠκυτόκιον. Τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου ὅστις ἂν* ἢ λευκὸς* τὸν καρπὸν ἐμπλάσας κηρῷ, εἶτα εἰρίῳ ἐνελίξας φοινικῷ, περίαψον περὶ τὴν ὀσφύν. Ἢν δὲ ἡ κύουσα πουλὺν χρόνον ἐπέχηται, καὶ μὴ δύνηται τεκεῖν, ἀλλ' ὠδίνῃ πλείους ἡμέρας, νέη δὲ ᾖ καὶ ἀκμάζῃ, καὶ πουλύαιμος, τάμνειν χρὴ τὰς ἐν τοῖσι σφυροῖσι φλέβας, καὶ ἀφαιρέειν τοῦ αἵματος, πρὸς τὴν δύναμιν ὁρέων, καὶ μετὰ ταῦτα λοῦσαι θερμῷ, διὰ φλοιῶν δάφνης. Πιεῖν δὲ δοῦναι ἄγνου καρπὸν, καὶ δίκταμνον κρητικὸν ἴσον ἑκατέρου ἐν οἴνῳ λευκῷ ἢ ἐν ὕδατι, προσθετὸν δὲ ποιήσας πρόσθες χαλβάνην, καὶ δαφνίδας, καὶ ῥόδινον ἔλαιον, ἐν εἰρίῳ ἐνειλίξας. Ὠκυτόκιον. Τῆς δρυοπτέριος τὴν ῥίζαν τρίψας ἐν οἴνῳ, δὸς πιεῖν, καὶ ἀδίαντον τρίψας, ἐν ἐλαίῳ διεὶς ἀλείφειν ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ. Λέχοι, τὰ λοχεῖα καθαίρει ἄμεινον. Χελώνης θαλασσίης ἧπαρ χλωρὸν ἔτι ζώσης, ἐν γάλακτι γυναικείῳ τρίβειν, καὶ ἴρινον μύρον, καὶ οἶνον ἀναδεῦσαι καὶ προστιθέναι, ἢ λινοζῶστιν τρίψας ἐν εἰρίῳ πρόσθες, ἢ ἀρτεμισίην τρίβων ὁμοίως ἐν εἰρίῳ προστιθέναι, καὶ λινοζώστιος, καὶ σικύης ὀλίγον τρίψας, ἐν οἴνῳ τε καὶ μέλιτι δεύσας προστιθέναι. Ἐκ τόκου καθαρτήριον λοχείων. Πυροὺς τριμηνιαίους ἐρείκειν ὅσον ἥμισυ χοίνικος ἑψῆσαι ἐν ὕδατι κοτύλῃσι τέσσαρσιν. ὅταν δὲ ζέσῃ δὶς, ἢ τρὶς δοῦναι ῥοφῆσαι. Ἕτερον. Τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα ἑψήσας ἐν ὕδατι ἐπιχέαι, καὶ πίνειν. Τρωγέτω δὲ καὶ κράμβας ἑφθὰς, καὶ πράσα, καὶ μάραθρον, καὶ ἄννησον, καὶ πουλύποδας, καὶ καράβους, ἢ τοῦ ῥόου τὰ φύλλα, καὶ ἐρύσιμον ἐν οἴνῳ, ἄλφιτ' ἀπαλήων δοῦναι πίνειν ἥμισυ, ὅσον δύο ὀβολοὺς τρίψας ἐν οἴνῳ φρύξας προστιθέναι. Καθαρτήριον ἐπιμηνίων καὶ λοχείων, μάλιστα καὶ ὕδωρ ἄγει, καὶ τ' ἄλλα. Στρουθίου ῥίζαν λείου κεκομμένου ὅσον τοῖσι τρισὶ δακτύλοισιν ἐν μέλιτι δεύσας, προσθεῖναι. Φύεται δὲ, οἷον τὸ ἐν Ἄνδρῳ ἐν τοῖσιν

*ἴσας
*καταστήσῃ
*ἤδη
*ἢ

decē, thuris pugillos tres, & cumini modicū, cū A melle trita in lanā succidā inuoluat, & semel in die subdat, & semel auferat, ad quatuor dies, & iisdē diebus à cibo abstineat. Cōceptū impediēs. Si verò cōcipere nō oporteat, misyos magnitudinē fabæ aqua diluito, ac bibēdā dato: & p annū, vt ita dicā, nō cōcipiet. Partū accelerās ægre parieti. Lauri radicē derasam, aut lauri baccas dimidij acetabuli mēsura, in aqua calefacta bibendas dato. Aliud, partū accelerās. Dictāni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmā, & lauri baccas, & anisum, in vini dulcis veteris cyatho terito, & aquę cyatho affuso bibendū dato. Hoc bonū est si ante partus dolores fuerit datū. Aut dictāni obolū, myrrhæ obolū, anisi obolos duos, nitri obolū. Hæc cū vini dul- B cis cyatho vno terito, & aquæ calidæ cyathis duob⁹ affusis bibēda dato, deinde calida lauato. Aliud, partū accelerans. Resinā terebinthinam, mel, oleū duplū horū, vinū odoratū q̄ suauissimū. Hæc mixta tepefacta sæpe ebibenda dato. Oportet aūt & vteros sedare, si fuerint inflāmati. Aliud. Cucumeris syluestris quicunque albus fuerit semē ceræ infarcito, deinde lanæ puniceæ inuolutū lūbis alligato. Si verò prægnās multo tpe cohibeat, & parere nō possit, sed diebus pluribus ex partus doloribus laboret: sit aūt iuuenis, ī vigore, & multo sanguine referta: seccare oportet venas in malleolis, & sanguinē detrahere, viriū respectu habito: & postea calida lauri corticibus incoctis lauato. Viticis aūt semē, & dictānū C Creticū, vtrunq; pari portione, in vino albo aut aqua bibendū dato. Subdititiū aūt medicamentum facito, galbano, & baccis lauri, & oleo rosaceo, in lana inuolutis ac subditis. Aliud. Filicis quercinæ radicem tritā in vino bibendā dato, & adiantum tritum in oleo dilutum illinendū, & in vino meraco bibendum dato. Aliud, quod puerperæ puerperij purgamenta melius purgat. Testudinis marinæ hepar viride adhuc viuētis, in lacte muliebri terito, & cū vnguento irino ac vino subigito, & apponito. Aut mercurialē tritā in lana apponito. Aut artemisiā tritā similiter ī lana subdito. Aut mercurialis & cucumeris syluestris parū terito, & vino ac melle subactū apponito. Purgatoriū puerperij purgamentorū ex D partu. Triticum trimestre fractū ac fresum, dimidiæ chœnicis mensura, in aquę heminis quatuor coquito. Quum aūt efferbuerit ter aut quater, sorbendum dato. Aliud. Sābuci folia in aqua coquito, & aquā bibendā dato. Edat aūt & brassicas coctas, & porrū, & fœniculū, & anethū, & polypos, & locustas pisciculos. Aut rhois folia et erysimum ex vino, aut polentæ pollinem bibēdum dato. Aut misy duorū obolorū pōdere tritum, ac vino subactum apponito. Purgatorium mensiū & puerperij purgamentorum. (ducit etiā aquā & alia.) Radicis struthij tusi triti, quantum tribus digitis apprehendi potest, melle subactum apponito. Nascitur autem in Andro in litto-

A littoribus. Aliud, similiter purgans. Erysimũ in aqua coquito, & vbi ebullijt, oleũ affundito, ac bibendũ dato. Commodũ est etiã succũ pro fométo adhibere per suffitũ, & cibis mollibus vti. Aliud, quod puerperij purgaméta purgat. Erysimũ placide terito, & corticẽ difflato. Quum aũt purũ feceris, leuiter terito, & aquã adstillato, salemq; ac oleum ammisceto: & vbi polentã insperseris, coquito, ac sorbendũ dato. Aliud, si non descenderit purgatio, aut puerperij purgaméta nõ prodierint. Cucumeris syluestris internã partẽ, trium obolorũ pondere sume, & artemisiã herbã, & thus oboli pondere: & hæc trita, & melle ammixto, lanæ inuoluta, ad vteri os appone. Et hoc semper noctu ac interdiu per dies quinq; facito. B Aut vitis pãpinos, aut folia viridia terito, & melle ammixto lana excipito, & eodẽ modo subdito. Aut cupresi fructũ, & thus simul trita, rosaceoq; ac melle diluta, & lana excepta apponat. Aut abrotini drachmã, & cucumeris syluestris medullæ obolũ, & thus cũ melle terito, & in lana inuoluta apponito. Aut elaterij obolũ, & myrrhã, cũ melle terito, & lana excepta apponat. Aut cupssi fructũ, & cucumeris syluestris internã partẽ, & thus, melle ammixto, in lana subdat. Purgatoriũ, si ex partu nõ purgetur. Trifoliũ in vino bibendũ dato. Idẽ etiã appositũ menses erumpere facit, & fœtum eijcit. Purgatorium vterorũ, quum puero mortuo sanguis intra manserit. Cucurbitam syluestrem tritam cũ melle, delingat, aut apponat. C Ad omnia puerperij purgamenta, si non probe prodeant. Erysimũ coquito cũ polenta, & oleo affuso, vbi coctũ fuerit sorbeat, & cibis mollissimis vtatur. Aut scãmoniam cum lacte muliebri tritã, ac lana exceptã apponito. Aut radicem dulcem melle, & rosaceo, aut Aegyptio vnguento subactã, in lana subdat. Aut farinã lotam similiter apponat. Bibat antẽ crethmi, & seselij, & rutæ, & silphij semen, ita vt de singulis obolos duos simul teras, & in vino meraco, si nõ febricitarit, pbeas. Subdititium, quod secũdam relictam eijcit. Ex sambuci foliorum decocto prius fomentũ adhibeto, & id quod ex cãtharide fit apponito. Hoc & ea quæ debilia sunt sanat. Si verò lancinet ac D mordeat, statim attollito, & lanam rosaceo tinctam subdat. Potiones quæ secundam educere possunt, & menses detrahere, itemq; fœtũ enectum. Cantharidas quinque, alis & cruribus ac capite auulsis, & tribulum ad mare natum cũ radice ac folijs tritum conchæ mensura, & euãthemi, ac seminis apij tantundem, & sepiæ oua quindecim, in vino dulci temperato bibẽda dato. Et vbi dolor habuerit, in aqua calida desideat, & aquam mulsam aquosam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, stateris Aeginæi pondus, in vino dulci bibat. Si vero dolor habuerit, cicer album & vuas passas, in aqua coquito, perfrigerato, ac bibendum dato: & vbi vrinæ stillicidiũ vexarit, in aqua tepida desideat,

Aliud,

σιν αἰγιαλοῖσιν. Ἕτερον καθαρτήριον ὁμοίως. Ἐρύσιμον ἕψειν ἐν ὕδατι, καὶ ἐπιχέειν ἔλαιον ὅταν ἀναβλύῃ, καὶ ψύχειν, καὶ ὑποθυμιῆν. Ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸν χυλὸν, καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρῆσθαι. Λοχεῖα καθαίρει. Ἐρύσιμον τρίβε ἡσύχως, καὶ ἀναφυσᾶν θέλε τὸ κέλυφος. ὅταν δὲ καθαρὸν ποιήσῃς, τρίβειν λείως, καὶ ὕδωρ παραστάζειν, καὶ ἅλας, καὶ ἔλαιον μίσγειν, ὅταν* ἐπιπάσῃς ἄλφιτα, ἕψε καὶ ῥοφείτω. Ἢν μὴ κατίῃ κάθαρσις, ἢ λοχεῖα μὴ χωρῆται, λαβὼν σικύης ἐντεριώνης ὅσον τριώβολον, καὶ ἀρτεμισίην ποίην, καὶ λιβανωτοῦ ὅσον ὀβολὸν, τρίψας καὶ ἐν μέλιτι μίξας, ἐς εἴριον ἐνειλίξας, πρόσθες πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, νυκτὸς ἀεὶ καὶ ἡμέρης, ἄχρις ἡμερέων πέντε τοῦτο ποιέειν, ἢ τὸ ἀμπέλιον τρίβειν χλωρὸν, καὶ μέλιτι μίσγων ἐς εἴριον ἐνειλίξας, προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἢ τῆς κυπαρίσσου τὸν καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν τρίψας ἐν τῷ αὐτῷ ῥοδίνῳ διεὶς, καὶ μέλιτι ἐς εἴριον ἐνειλίξας, προστιθέσθω. Ἢ ἀβρότονον ὅσον δραχμὴν, καὶ σικύης ἐντεριώνην ὅσον ὀβολὸν τρίψας, καὶ λίβανον ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον ἐνειλίξας προστιθέναι. Ἢ ἐλατηρίου ὀβολὸν, καὶ σμύρνης, τρίψας ἐν μέλιτι, ἐς εἴριον ἐνειλίξας προστιθέσθω. Ἢ κυπαρίσσου καρπὸν, καὶ σικύης ἐντεριώνην, καὶ λιβανωτὸν μέλιτι μίξας, ἐν εἰρίῳ προστιθέσθω. Καθαρτήριον, ἢν ἐκ τόκου μὴ καθαρθῇ. Τοῦ τριφύλλου ἐν οἴνῳ λευκῷ πίνειν, καὶ τὰ καταμήνια καταρρήγνυσι τὸ αὐτὸ καὶ πρόσθετον, καὶ ἔμβρυον ἐκβάλλει. Μητρέων καθαρτικὸν, ὅταν τοῦ παιδίου ἀποθανόντος αἷμα ἐμμένῃ. Κολοκύντην ἀγρίην τρίψας ἐν μέλιτι λειχέτω, ἢ προστιθέσθω. Λοχείης πάσης ἢν μὴ καλῶς ἴῃ. Ἐρύσιμον ἕψειν, καὶ ἄλφιτον καὶ ἔλαιον ἐπιχέας, ὅταν ᾖ ἑφθὸν ῥοφεέτω, καὶ σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι χρέεσθω. Ἢ σκαμμωνίην τρίψας ἐν γάλακτι γυναικείῳ εἰρίῳ ἀναπογίσας, προσθεῖναι. Ἢ τῆς γλυκυρίζης μέλιτι δεύσας καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ ἢ Αἰγυπτίῳ, ἐν εἰρίῳ προσθέσθω. Ἢ ἄλητον πλυτὸν ὁμοίως προστιθέσθω. Πινέτω δὲ κρήθμου καρπὸν, καὶ σεσέλιος, πηγάνου καρπὸν ἑκάστου ὀβολοὺς δύο τρίβειν ὁμοῦ, καὶ ἐν ἀκρήτῳ, ἢν μὴ πυρεταίνῃ, διδόναι. Πρόσθετον ἐκβάλλον χορίον ἀπολελειμμένον. Τῆς ἀκτῆς τὸ φύλλον, προπυριῆν δὲ καὶ προστιθέναι τὸ ξὺν τῇ κανθαρίδι. Τοῦτο καὶ ὅσα ἥσσω ἀναϊᾶται. Ἢν δὲ ἀμύσσηται καὶ δάκνῃ, αὐτίκα ἀφαιρέειν, καὶ ἐς ῥόδινον εἴριον ἀποβάπτουσα προσθέσθω. Πρόσθετον δυνάμενον χορίον ἐξαγαγεῖν, καὶ ἐπιμήνια καταστάσαι, καὶ ἔμβρυον ἀπόπληκτον. Κανθαρίδας πέντε ἀποτίλας τὰ πτερὰ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὴν κεφαλὴν, εἶτα τρίβολον παραθαλάσσιον κόψας σὺν τῇ ῥίζῃ, καὶ τοῖσι φύλλοισιν ὅσον κόγχην, καὶ τὸ ἄνθεμον, καὶ σελίνου σπέρμα τὸ ἴσον, καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ προσθεῖναι, καὶ ἐπὴν ὀδύνη ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ καθήσθω, καὶ μελίκρητον ὑδαρὲς πινέτω, καὶ οἶνον γλυκὺν, καὶ τοῦ τετριμμένου ὅσον στατῆρα Αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ πίνειν γλυκεῖ. Ἐπὴν δὲ ὀδύνη ἔχῃ, λευκὰς ἐρεβίνθους, καὶ σταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι ψύξαι, καὶ διδόναι πίνειν, ὅταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, καὶ ἐν ὕδατι χλιαρῷ ἐγκαθήσθω.

Vet. Cod.

*ἐπιπλάσῃς

Vet.Cod. Ἐκβόλιον ὑστέρων. Σικύου ἀγρίου τὸν ὀπὸν ὡς μάζιον ἐμπλάσασα, προσθεῖναι πρόσθεν νήστις οὖσα ἐπὶ δύο ἡμέρας, οὐκ ἂν εὕροις τούτου ἄμεινον. Πειρητήριον. Μώλυζαν σκορόδου ἀποξέσας προσθῆναι ὥρην. Ἕτερον πειρητήριον. Νέτωπον ὀλίγον εἰρίῳ ἐνελίξας προσθεῖναι, καὶ ὁρῆν, εἰ διὰ τοῦ στόματος ὄζηται. Προσθετά. Σκορπίου θαλασσίου τὴν χολὴν, ἐν εἰρίῳ τιθεὶς, καὶ ξηράνας ἐν σκιῇ προσίθει, ἢ γλήχωνα ξηράνας καὶ ἐν μέλιτι δεύσας, ἐν εἰρίῳ προσιθέναι, ἢ ἄνθος χαλκοῦ ἐν μέλιτι ἐς ὀθόνιον ἐνδήσας προσθεῖναι. ἢ σικύου σπέρμα καὶ ὄστρακον κατακαύσας, ἐν οἴνῳ τε δεύσας, ἐν λαγωῆσι θριξὶν, καὶ εἰρίῳ προσιθέναι. Ἄλλο προσθετόν. Στυπτηρίην Αἰγυπτίην ἐν εἰρίῳ κατελίξας προσθεῖναι, *ἢ κανθαρίδας τρίψας, οἴνῳ τε δεύσας, προσίθει, ἢ τὴν ἀρτεμισίην, οἴνῳ δεύσας προσίθει, ἢ μελάνθιον τρίψας ἐν οἴνῳ ἐν εἰρίῳ προσίθει, ἢ βόλβιον τὸ ἐκ τῶν πυρῶν τρίψας, ἐν οἴνῳ τε δεύσας* προσίθει, ἢ οἴνου παλαιοῦ λευκοῦ τὴν τρύγα κατακαῦσαι καὶ κατασβέσαι οἴνῳ λευκῷ καὶ τρίψαι καὶ προσθεῖναι ἐν ὀθονίῳ, ἢ χαλβάνην καὶ νέτωπον, καὶ μίσυ, ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ ἐν ὀθονίῳ. Ἄλλο προσθετόν. Ἐλατηρίου δύο πόσιας, καὶ κηρίον ἐν οἴνῳ δι' ὀθονίου προσίθει, ἢ βούτυρον, καὶ στυπτηρίην μέλιτι δεύσας ὁμοίως, ἢ ὀπὸν σκαμμωνίης, καὶ στέαρ ἐν μάζῃ ξυμμίξας, οἴνῳ τε δεύσας, δι' ὀθονίου προσάγειν. Ποτὰ δυνάμενα χορίον τι κρατηθὲν ἐν τῇ μήτρῃ ἐξαγαγεῖν. Κολοκυνθίδος ἀγρίης τρίψας τὸ ἔνδον ἐν γάλακτι γυναικείῳ, ἐν ὀθονίῳ προσιθέσθω. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ.* Σίλφιον ὅσον κύαμον ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. Ἕτερον ἐκβόλιον. Ὑπὸ τὰς μασχάλας λαβὼν, σείειν ἰσχυρῶς. ποτὰ δὲ διδόναι, ἄγνου πέταλα ἐν οἴνῳ, ἢ δίκταμνον κρητικὸν ὅσον ὀβολὸν ἐν ὕδατι τρίβειν καὶ διδόναι. ἢ κονύζης τῆς δυσόσμου ὅσον χεῖρα πλείην διεῖναι πράσου χυλῷ, καὶ νέτωπον ὅσον χήμην ἁδρὴν. ταῦτα ἐν οἴνῳ δοῦναι πιεῖν, τρίψαντα λεῖα. ἢ δᾷδα πιοτάτην ξὺν γλυκεῖ οἴνῳ ἑψεῖν, ἐπιχέας ὅσον τρεῖς κυάθους, καὶ χαλβάνην ὅσον τριώβολον, καὶ σμύρναν ἑψήσας, ἐπειδὰν παχὺ γένηται, δὸς πιεῖν χλιερόν. ἢ πράσου χυλὸν, καὶ σμύρναν, καὶ οἶνον γλυκὺν ὁμοῦ. ἢ ἀνδράχνης καρπὸν λέαινε. Δίδου δὲ ἐν οἴνῳ λευκῷ παλαιῷ: ἢ αἰγείρου κρητικῆς κόκκους ἐννέα τρίψας ἐν οἴνῳ πινέτω: ἢ βατραχίου βοτάνης ἐκ τῶν φύλλων, καὶ τοῦ ἄνθεος τετριμμένου, ὅσον δραχμὴν αἰγιναίην, ἐν οἴνῳ πίνειν γλυκεῖ. Ἢν δὲ ἔτι ἐνέχηται τὸ χορίον, λεβηρίδος ὅσον ὀβολὸν τρίβειν ἐν οἴνῳ, καὶ πίσαι. ἢ σελίνου ῥίζαν, καὶ μύρτα ἑψέτω, πίνειν δὲ ἡμέρας τέσσαρας. ἢ κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ τὸ καστόρειον ὁκόσον ὀβολὸν, καὶ κανθαρίδος μικρόν. ταῦτα ἐν οἴνῳ διδόναι πίνειν. ἢ μαράθρου ῥίζαν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ καὶ μέλιτι ἀναζέσαντα πιπίσκειν, ἢν τὸ χορίον μὴ ὑποχωρέῃ κόνυζαν τρίψας ἐν εἰρίῳ πρόσθες. Πίνειν δὲ ἄμεινον. ἢ κονύζης ὅσον χανδάνει χεὶρ, πράσου τε χυλὸν, καὶ νέτωπον ξυμμίξαι ὅσον χηραμύδα, ταῦτα ἐν οἴνῳ πινέτω. Χορίον ἐξάγει, καὶ ἐπιμήνια κατασπᾷ, καὶ τὸ ἔμβρυον ἡμίεργον ἕλκει. Κανθαρίδας πέντε, ἀποτείλας τὰ πτερὰ καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὴν κεφαλὴν, εἶτα

τρίβολον

* ἄλλο ζ

* ἐν εἰρίῳ

* ὀπὸν σιλφίου

Aliud, quod eijcit secundas. Cucumeris syluestris succum in mazã conspersum apponat, vbi prius ad biduũ ieiunarit. Hoc nullũ aliud pstantius inueneris. Fœcũditatis experimentũ. Caput allij integrũ derasum appone, & vide an per os oleat. Aliud experimentũ. Netopõ modicũ lana inuolutũ apponito, ac videto an per os oleat. Alia subdititia. Scorpij marini fel, lana exceptũ, & in vmbra siccatũ appone. Aut pulegiũ siccatũ & tritũ ac melle subactũ, in lana apponito. Aut florẽ æris cũ melle linteolo illigatũ subdito. Aut cucumeris syluestris semẽ, & testã combustã, cũ vino subigito, & leporinis pilis ac lana excepta subdito. Aliud subditítium. Alumen Aegyptiũ lanæ inuolutũ apponito. Aut cantharidas tritas vinoq; subactas subdito. Aut artemisiã herbã vino subactã apponito. Aut melanthium cũ vino tritũ in lana subdito. Aut bulbion ex tritico tritũ & vino subactũ apponito. Aut vini veteris albi fecẽ comburito, & vino albo extinguito, teritoq; ac in linteo apponito. Aut galbanũ, & netopon, & misy cũ rosaceo vnguento in linteo subdito. Aliud. Elaterij potiones duas, & fauum cũ vino in linteo apponito. Aut butyrũ & alumen melle subacta similiter. Aut scãmoniæ succũ & adipẽ cũ maza misceto, & in vino imbuta in linteo apponito. Potiones q̃ possunt secundã in vtero detentã educere. Colocynthidis syluestris internã partẽ cũ lacte muliebri tritã, in linteo apponat. Ad idem. Silphiũ magnitudine fabæ in vino bibendũ dato. Aliud quod fœtũ expellit. Mulierẽ sub alis apprehẽsam fortiter cõcutito. In potu vero dato viticis folia in vino. Aut dictãnum Creticũ oboli põdere in aqua terito ac exhibeto. Aut conyzę graueolẽtis manus plenæ mensurã cũ porri succo diluito, & netopũ chemæ plenæ mensurã addito, atq; hæc trita in vino bibenda dato. Aut tædã pinguissimã cũ vino dulci coquito, triũ cyathorum mẽsura vini affusa, & galbani obolos tres, & myrrhã adijcito: & vbi cocta crassa facta fuerint, tepida bibenda dato. Aut porri succũ, & myrrhã, & vinũ dulce simul exhibeto. Aut portulacæ semen terito, & in vino albo veteri dato. Aut populi nigræ Creticę grana noue in vino trita bibat. Aut ranunculi herbæ foliorũ ac floris triti, drachmæ Aegineæ põdus, in vino dulci bibat. Si verò adhuc secunda intus detineat: senectę anguiũ obolum in vino terito, ac bibendũ dato. Aut apij radicẽ, & myrti baccas coquat, & per dies quatuor bibat. Aut cuminũ Aethiopicũ, & castorij obolum, & cãtharidis parũ, hęc in vino bibenda dato. Aut fœniculi radicẽ in vino & oleo ac melle feruefactã bibat. Si secunda non prodierit, conyzam tritam in lana subdito. Melius aũt est vt bibat. Aut conyzæ quantũ manus capit, & porri succum, & netopum chemæ mẽsura misceat, & hæc in vino bibat. Secundam educit, & menstrua, & fœtum semiperfectũ extrahit. Cãtharides quinq;, ablatis alis, cruribus, & capite, deinde

tribulo

A

B

C

D

A tribulo littorali contuso vnà cũ radice, & folijs quantũ conchæ mẽsura, & chamemelũ eadem mensura terito, & apij sẽmen, & sepiæ oua quindecim in vino dulci tẽperato simul, & quando dolor habet, bibat. Et in aqua calidã sedeat, bibat autem melicratum aquosum, & vinum dulce album. Aliud, quod secũdam eijcit. Holoconitidis dulcis radicem (est autem velut bulbus, & parua velut oliua) hãc in vino terito, ac bibendã dato. Et si quidem parua fuerit, duas dato: si verò maior, vna sufficit. Ammisceto aũt ex seminib⁹ cuminũ Aethiopicũ, & seseli Massiliẽse. Aut silphij Libyci semẽ siccũ chœnicis dimidię mẽsura, in vini heminis tribus coquat, & ad dimidias redigat, & de hoc bibat. Aliud. Viticis semẽ, & B seselis, pari portione simul cũ myrrha terito, & cũ aqua bibenda dato. Alia, secũdas expellẽtia. Vitis albæ recẽtis acetabulũ, in vino albo odorato tritũ bibendũ dato. Aliud. Castorij aut sagapeni obolũ, bituminis drach. j. nitri drac. ij. hæc oĩa terito, & in vino dulci, ac olei hemina dimidia obolos duos ieiunæ bibẽdos dato. Et calida probe lauato. Aliud siľr habens. Herinaceos marinos tres, totos tenuiter tritos, in vino odorato bibẽdos dato. Aliud. Mentæ fasciculũ paruũ, & rutæ & coriãdri, & cedri aut cupressi semẽ, in vino odorato bibendũ dato. Et de herinaceis si habuerit, plurimũ sorbeat: postea vero siľr calida lauato. Aliud. Anisum, cedri baccas, semen apij, cuminũ Aethiopicũ, seseli, singulorũ dimidiũ C acetabulũ, tenuiter tritũ, ex vino albo bibẽdum dato. Aliud. Dictãni fasciculum, & dauci seminis drach. ij. & melãthij tantundẽ, tenuiter terito, & in vino albo bibenda exhibeto. Et multa calida lauato, dato autem iuxta corporis robur. Aliud. Galbanũ oliuæ magnitudine, in oleo cedrino tritũ apponat: hoc corrumpere & eijcere morãtes secũdas põt. Aliud secundarũ expulsoriũ quod vteris infundit. Quũ secunda à frigore mortificata cõputruerit, vbi ventus frigidus fuerit, crocũ leuiter tritũ drachmæ pondere, cũ adipe anserino infundito, & ad plurimũ tẽpus finito. Potus, ad idem probe conferens. Conyzam suaueolentem, & mel, & resinam terito, inq; vino odorato, aut in syrmæa potione moderate D purgãte bibenda dato, & calida lauato. Alius similis potus ad puerum & mala intus existentia. Aeruginẽ tritã cum melle, & syrmæa potione bibendam dato. Aliud subdititium, ad eijciendum fœtum immortuũ. Aeris ramenta in molle linteũ indita, ad os vteri apponito, & profueris. Aliud. Testam recentem, & adipem anserinum terat ac apponat. Aliud. Nitrum cũ resina coctum, & in glandem efformatum, gallinaceo adipe tinctum appone. Aliud. Charien appellatur herba, huius radicem non multo adeo tẽpore ad vmbilicum apponito. Aliud. Cucurbitam syluestrem, & murium stercus, leuiter trita apponito. Aliud, quod alligatur. Resinam & adipem gallinaceum, trita ac simul mixta, super

τρίβολον τὸ παραθαλάσσιον κόψας ξὺν τῇ ῥίζῃ καὶ τοῖσιν φύλλοισιν ὅσον κόγχην, καὶ τὸ ἀνάνθεμον τὸ χλωρὸν τρῖψον ἴσον πλῆθος, καὶ σελίνου σπέρμα, καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ ταῦτα ὁμοῦ, καὶ ἐπειδὰν ὀδύνη ἔχῃ, πίνειν. Καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ ἐγκαθιζέσθω, πινέτω δὲ μελίκρητον ὑδαρές, καὶ γλυκὺν οἶνον λευκόν. Vet.Cod. Ὕστερον δύναται ἐκβάλλειν. Ὁλοκωνίτιδος τῆς γλυκείης ῥίζα, ἔστι δὲ ὡς ὁ βολβὸς, σμικρὸν δὲ ὡς ἐλαίη, ταύτην τρίβειν ἐν οἴνῳ, καὶ διδόναι πίνειν. Ην μὲν ἦ σμικρὰ, δύο, ἢν δὲ μείζω, μία ἀρκεῖ, παραμίσγειν δὲ τῶν σπερμάτων, κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ σέσελι Μασσαλιωτικὸν. Η φύλλον τὸ Λιβυκὸν, ξηρὸν ἡμιχοίνικον σὺν οἴνῳ κοτύλησι τρισὶν, ἕψειν καὶ ἄγειν ἐς τὸ ἥμισυ, καὶ ἀπὸ τούτου πινέτω. Αλλο. Αὔγου καρπὸν, σεσέλιος ἴσον, σμύρνης τρίβειν ὁμοῦ, καὶ σὺν ὕδατι διδόναι πίνειν. Εκβόλια. Αμπέλου λευκῆς νέης ὅσον ὀξύβαφον, ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει δὸς πιεῖν, τρίψας λεῖον. Ετερον. Καστορίου, ἢ σαγαπηνοῦ ὀβολὸν, ἀσφάλτου δραχμὴν μίαν, νίτρου δύο, πάντα τρίψας ἐν γλυκεῖ οἴνῳ, καὶ ἐλαίου ὅσον ἡμικοτύλιον, δὸς πιεῖν νήστει ὀβολοὺς δύο, καὶ λοῦσον θερμῷ, καλῶς. Αλλο ὁμοίως ἔχον. Εχίνους θαλασσίους τρεῖς τρίψας ὅλους λείους ἐν οἴνῳ εὐώδει, δὸς πιεῖν. Αλλο. Μίνθης δεσμίδα μικρὴν, καὶ πηγάνου, καὶ κοριάνου, καὶ κέδρου, ἢ κυπαρίσσου σπέρμα ἐν οἴνῳ εὐώδει δὸς πιεῖν. Καὶ τῶν ἐχίνων ἢν ἔχῃ ῥοφεέτω ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡσαύτως ἔπειτα λοῦσον θερμῷ. Αλλο ὁμοίως. Αννησον, κεδρίδας, σελίνου καρπὸν, Αἰθιοπικὸν κύμινον, σέσελι ἑκάστου ἥμισυ ὀξυβάφου δὸς ἐκπιεῖν οἴνῳ λευκῷ τρίψας λεῖον. Αλλο ὁμοίως. Δικτάμνου δεσμίδα, καὶ δαύκου καρποῦ δραχμὰς δύο, καὶ μελάνθιον ἴσον ἐν οἴνῳ λευκῷ, τρίψας λεῖον, δὸς πιεῖν, καὶ λοῦσον θερμῷ πολλῷ. διδόναι δὲ πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος. Αλλο. Χαλβάνην ὅσον ἐλαίην τρίψας ἐν κεδρίνῳ ἐλαίῳ, προστιθέσθω. τοῦτο δύναται διαφθείρειν καὶ ἐκβάλλειν * τὸ νοχελές. *ἢν Αλλο ἐκβόλιον ἔγχυτον ὑστέρων. Οταν σαπῇ νεκρωθὲν ὑπὸ ψύχεος, ὅταν ἄνεμος ψυχρὸς ἦ, κρόκον τρίψας λεῖον ὅσον δραχμὴν, ὀλίγην ἐν στέατι χηνὸς ἐγχέαι, καὶ ἐᾶν ὡς πλεῖστον χρόνον. Ποτὸν συμβάλλον πρὸς τόδε καλῶς. Κόνυζαν τὴν ἡδύοσμον, * τρίψας λείην ἐν οἴνῳ εὐώδει, ἢ ἐν συρμαίῃ, δοῦναι πιεῖν, καὶ λούειν θερμῷ. *μέλι καὶ ῥητίνην Αλλο, ὁμοίως ποτὸν, τοῦ παιδίου καὶ τῶν ἐνόντων κακῶν, ἰὸν χαλκοῦ ξυντρίψας ξὺν μέλιτι, καὶ συρμαίῃ, δὸς πιεῖν. Αλλο πρόσθετον ἐκβόλιον ἢν ἀποθνήσκῃ. Χαλκοῦ ῥινήματα ἐνθεὶς ἐς ὀθόνιον μαλθακὸν, προσθὲς πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ ὠφελήσεις. * Οστρακον νέον, καὶ στέαρ χήνειον τρίψασα προστιθέσθω. *ἐκβόλιον πρόσθετον ἢν ἐναποθνήσκῃ Αλλο προσθετὸν. Νίτρον ἑψήσας ξὺν ῥητίνῃ, καὶ ποιήσας βάλανον βάπτων ἐς ὄρνιθος στέαρ προστίθει. Αλλο προσθετὸν. Χάριεν τὸ ἐπονομαζόμενον, τούτου ῥίζαν πρὸς τὸν ὀμφαλὸν πρόσθες μὴ πουλὺν χρόνον. Αλλο. Αγρίην κολοκύντην, καὶ μυῶν ἀπόπατον τρίψας, λεῖα προστίθει. Αλλο ἐπιδετὸν. Ρητίνην καὶ στέαρ ὄρνιθος, τρίψας ἅμα καὶ μίξας, ἐπιδησάσθω

Vet. Cod. θω ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὴν γαστέρα. Ἄλλο πρό-
θετον. Τοῦ κισσοῦ τοῦ λευκοῦ τὸν καρπὸν, καὶ κέδρου
πρίσμα τρίψασα, καὶ βαλάνια ποιήσασα, προστι-
θέσθω. Ἄλλο. Χελώνης θαλασσίης τὸν ἐγκέφα-
λον, καὶ Αἰγύπτιον κρόκον, καὶ ἅλας Αἰγύπτιον τρί-
ψας καὶ ξυμμίξας, ποιέειν βαλάνους καὶ προστιθέ-
σθω. Ἐκβόλιον θυμίαμα, δυνάμενον καὶ αἷμα
γαστρὸς ἐξελάσαι. Ἰτέης φύλλα ἐπὶ πῦρ ἐπιθεὶς
θυμιῆν, καὶ περικαθίσας τὴν γυναῖκα ἐᾶν ἄχρις
ἂν ὁ καπνὸς ἐς τὴν μήτρην εἰσίη. Περὶ ἰάσιος
ἐκτρωσμοῦ. Ὅταν ἡ γυνὴ ἐκτρώσῃ, καὶ τὸ παι-
δίον μὴ ἐξίῃ, ἢν τε σαπῇ καὶ οἰδήσῃ, ἢ ἄλλό τι πά-
θῃ τοιοῦτον, πράσα καὶ σέλινα ἐκθλίψας τὸν χυλὸν
διὰ ῥάκεος, ἀμφοτέρων ἐπισυνάξας, καὶ κοτύλην
ῥοδίνου ἐλαίου, καὶ στέαρ χηνὸς ὅσον τεταρτημό-
ριον, ῥητίνης τε ὀβολοὺς τρεῖς κατατήξας ἐν ἐ-
λαίῳ, καὶ ποιήσας πρὸς ποδῶν ὑψηλοτέρην, ἔγ-
χεον ἐς τὰς μήτρας, καὶ ἐχέτω κειμένη χρόνον ὅτι
ἢν πλεῖστον. ἔπειτα κάθισον ἡμέρας τέσσαρας, καὶ
ἐξέρχηται τὸ ἀποσαπὲν παιδίον. Ἢν δὲ μὴ, λα-
βὼν ἅλας Αἰγυπτίους, καὶ κολοκύντην ἀγρίην
χλωρὴν, μέλιτι μίξας καὶ τρίψας, δοῦναι φαγεῖν,
ἐκβόλιον καὶ ἐπὴν φάγῃ, κινεέσθω τῇδε καὶ τῇδε. Ἅλας
πρόσθετον Αἰγυπτίους, καὶ μυόχοδα, καὶ ἀγρίην κολοκύντην,
καὶ μέλιτος ὅσον τεταρτημόριον ἐπιχεῖν ἡμίεφθον,
λαβὼν ῥητίνης δραχμὴν μίην, ἔμβαλε ἐς τὸ μέ-
λι, καὶ τὴν κολοκύντην καὶ τὰ μυόχοδα, συντρίψα-
σα πάντα καλῶς, καὶ ποιήσασα βαλάνους πρὸς
τὴν μήτρην προστιθέσθω, ἕως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι.
ποτὸν Ἕτερον ἐκβόλιον, ὃ τὸ παιδίον βλητὸν γενόμε-
βλητὸν νον, ἐκβάλλει. Ἑλξίνην ἐν οἴνῳ τρίψας πότι-
σον. Ἕτερον ποτὸν ἐκβολῆς, ὃ τὸ παιδίον ἐκβάλ-
λει πελιδνόν. Τοῦ ἐκτόμου τὰς ῥίζας τρίψας λε-
πτὰς, καὶ τοῖσι τρισὶ δακτύλοισι, καὶ σμύρνης ὅσον
κυάμου ἄρας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ πίπισκε. Ἐκβό-
λιον. Κορίανον σὺν τῇ ῥίζῃ, καὶ νέτωπον προσθε-
μένη, περιπατείτω. Ἔγχυτον ἐμβρύου ἢν ἀποθά-
νῃ παιδίον, ὥς τε ἐκβάλλειν. Κρόκον τρίψας,
ἐπίχεε χηνὸς ἔλαιον, καὶ διηθήσας, ἔγχεε ἐς τὰς
ἐᾶν μήτρας, καὶ καταλίμπανε ὡς πλεῖστον χρόνον.
Ἔμβρυον ἀκίνητον φθεῖραι καὶ ἐκβαλεῖν. Στυπτη-
ρίης σχιστῆς δραχμὴν μίαν, σμύρνης ἴσον, ἐλλεβό-
ρου μέλανος τριόβολον τρίψας λεῖα ἐν οἴνῳ μέ-
λανι, βαλάνια ποιέειν, καὶ προστιθέναι ἄγχι, ἄ-
χρις ἂν κατ᾽ ὀλίγον ἀπολυθῇ. Κλυσμοὶ καθαρ-
τικοὶ μητρέων, ἢν ἐκ τόκου ἑλκωθῶσι, ἢ φλεγμα-
σίης. Ὀλύνθους χειμερινοὺς ὕδωρ ἐπιχέας καὶ
ζέσας, ἀφεῖναι καὶ καταστῆναι, εἶτα ἔλαιον ἐπι-
χέαι χλιαρὸν καὶ μίξαι. Κλεῖσαι δὲ δύο κοτύλη-
μὲν πλείονι σι τὸ πλεῖστον. Πάντα δὲ τὰ κλύσματα μὴ
πλέω τούτων κλύζειν, καὶ σιδίοισι καὶ μάννῃ, ἐν
οἴνῳ μέλαν αὐστηρῷ ἑψημένῳ, εἶτα ἀποχέας τὸν
οἶνον, τούτῳ κλύζε. Ἄλλος κλυσμός. Τρύγα
τούτῳ οἴνου κατακαύσας, τῆξον, καὶ ἐν ὕδατι κλύσον,
εἶτα σίδια, μύρτα, σχοῖνον εὐώδεα, φακοὺς ἑψήσας
ἐν οἴνῳ, ἀποχέας τὸν οἶνον κλύζε. Ἄλλος κλυσμός.
μίξας Βούτυρον, λιβανωτὸν, ῥητίνην, μέλιτι τήξας ἐν
τῷ αὐτῷ, οἶνόν τε ἐπιχέας, κλύζε χλιαρῷ. Ἢ ἀκτῆς
καὶ καρπὸν ἑψήσας ἐν ὕδατι ἀποχέας τὸ ὕδωρ, τρί-
ψας, ἐν τῷ αὐτῷ, σέλινον, σμύρναν, ἄννησον, λιβα-
νωτὸν,

per vmbilicum ac ventrem deliget. Aliud sub- A
ditiium. Hederæ albæ semen, & cedri ramenta
terat, & glandes hinc factas subdat. Aliud. Testu-
dinis marinæ cerebrum, & crocū Aegyptium,
& salem Aegyptiū terito, misceto, glandes for-
mato, ac subdito. Suffimentū expulsoriū, quod
& sanguinem ventris expellere potest. Salicis fo-
lia in ignē posita suffito, & mulierē circumloca-
tam sinito, donec fumus in vterum intrauerit.
Abortus sanatio. Quum mulier abortū fecerit,
& puer non fuerit egressus, siue putrefactus fue-
rit, & itumuerit, aut aliud quid eiusmodi passus
fuerit: porri & apij succum per linteum expres-
sum, de vtrisq; colligito, & olei rosacei heminā,
& adipis anserini quadrantē adijcito, resinæq;
obolos tres in oleo liquefacito: & vbi mulierem B
ad pedes altiorē feceris, in vteros infundito: ac
decūbens ad plurimū tempus contineat: deinde
ad dies quatuor desidere iubeto, & egredit̄ puer
putrefactus. Sin minus, salē Aegyptiū & cucur-
bitam syluestrē viridē accipito, & melle ammix
to trita edenda dato. Et postquam ederit, hinc
& hinc moueatur. Aliud. Salem Aegyptium, &
muriū stercus, & cucurbitam syluestrem sumi-
to, & mellis semicocti quadrantē affundito, &
resinæ drach. j. in mel inijcito, & cucurbitam ac
muriū stercus omnia probe conterito, & in glā-
des efformato, easq; ad vterū subdito, q̄ diu op-
portunum esse visum fuerit. Aliud expulsoriū,
quod puerum enectum eijcit. Helxinem in vi-
no tritam bibēdam dato. Aliud eiectoriū, quod C
puerum liuidum expellit. Veratri nigri radices
tritas, quantum tribus digitis apprehendere po-
tes, & myrrham magnitudine fabę, in vino dul-
ci bibenda præbe. Aliud expulsorium. Corian-
drum cum radice, & netopū apponat, ac deam-
bulet. Aliud quod infunditur, si mortuus fuerit
puer, vt ipsum eijciat. Crocum terito, & anseri-
num adipem affundito, & excolata in vteros in-
fundito, & ad plurimum tempus relinquito. Ad
fœtum immobilem corrumpendū ac expellen-
dum. Aluminis scissi drachmam vnam, myrrhę
tātundē, veratri nigri obolos tres, in vino nigro
leuiter trita, in glandes afformato, & apponito
donec paulatim fuerit exolutus. Collutiōes vte-
ros purgantes, si ex partu aut inflammatione fue D
rint exulcerati. Grossos hybernos aqua affusa fer
uefacito, & excolato: deinde oleo tepido affuso
misce, & duas heminas ad summū infunde. Oēs
autem collutiones nō ampliore quàm hac mē-
sura vteris infundantur. Malicoriū item & mā-
nā thuris, in vino nigro austero coquito, & ex-
colatum vinum infundito. Alia collutio. Fe-
cem vini vstam liquefacito, & cum aqua infun-
dito. Deinde malicoriū, myrti baccas, iuncum
odoratum, lentes in vino coquito, & diffusum
vinum infundito. Alia. Butyrum, thus, resi-
nam, mel, simul liquefacito, & affuso vino, tepi
da infundito. Aut sambuci fructum in aqua co-
quito, & excolata aqua, apiū, myrrhā, anisum,
thus,

A thus, simul in ipsa terito: & vinū odoratum pari aquæ mēsura affundito, excolatoq; per linteū, & tepefactū infundito. Alia. Brassicā, & mercurialē, & lini semē, & linū viride, ī aqua coquito, excolato, ac infundito. Aut foliorū myrti acetabulū, myrrhā, anisum, mel, resinam, vnguentū Aegyptiū, oīa terito ac vnito, affusisq; vini albi odoratissimi heminis duabus, excolato, tepefacito, infundito. Aut lauri fructū & pulegium in aqua coquito, & vnguētū rosaceū affundito, & cū hoc tepido colluito. Aut anseris adipē resinę ammisceto, affusoq; ad hoc vino, tepefactū īfundito. Alia. Butyrū & oleum cedrinū, in modico melle tepefacito ac infundito. Aut mel, butyrū, iuncū odoratū, calamū odoratū, muscū marinū
B sumito, & in vino coquito, excolato, ac infundito. Aut apij semen, seseli, myrrhā, anisum, melāthiū, in vino coquito, & excolatū vinū infundito. Aut cedrū in vino coquito, & cū vino colluito. Aut hederā in aqua coquito, & aquā infundito. Aut elaterij, aut cnestri potiones duas ī aqua coquito, & duas heminas ex hac tepida infundito. Aut cucumeris syluestris interioris magnitudinē digiti, in duabus aquæ heminis coquito, & melle ac oleo ad aquā affuso infundito. Aut radicis thapsiæ potiones duas leuiter terito, affusoq; oleo ac melle, ī duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut veratri nigri potiones duas, vino dulci & aqua dilutas īfunde. Aut grana cnidia sexaginta terito, melleq; ac oleo & a-
C qua affusa infundito. Collutio corroborās, si vlcera pura fuerint. Grossos hybernos terito, & aquā affundito, & per totā diē macerato, & oleo affuso colluito. Aut malicoriū, & loti ramēta in vino nigro coquito, & īfundito. Quū aūt impura fuerint, & sordes deferūt, fecē vini vstā, cum vino & aqua infundito. Aut malicoriū, rhoem coriariū, myrtiq; ac rubi folia, in vino nigro coquito ac īfundito. Collutiōesq; infundunt ad vetera vlcera. Succo brassicæ cocto collue. Et mercurialē sīr ac nitrū rubrū modicū ammisce, & myrrhæ acetabulū, thus, seseli, anisū, apij semē, netopū, resinā, mel, adipē anserinū, acetū albū, vnguētū albū Aegyptiū. Hæc oīa simul trita, & vini albi heminis duabus diluta, tepida infunde.
D Aut mercurialē ī aqua coque & excola, & myrrhæ acetabulū, thus, seseli, netopū, singulorū pares potiones adde, ac tepida infunde. Aut saluiā & hypericū ī aqua coquito, & cū aqua colluito. Aut sambuci fructū, & lauri baccas, æquis portionibus in vino coqto, & cū vino colluito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipē anseris ī resina liquefacito, & sīr oleū cedrinū modicū affundito, & cū melle liquefacito, ac tepida infundito. Aut argenti florē in vino & melle ac cera liquato, & cyperū, & iuncum odoratū, ac calamū (quæ sanè etiā in vnguentū ammiscētur) & iridē ac muscū in vino coquito & infundito. Aut apij semē, anisum, seseli, myrrhā, melanthium, in vino coquito ac infundito. Aut cedrum Creticam

νωτὸν, ἐπιχέας τε καὶ οἶνον ὡς εὐώδεα, ἶσον τῷ ὕδατι, διηθήσας τε δι' ὀθονίου χλιήνας, κλύσαι. Ἄλλο. Κράμβην, καὶ λινοζῶστιν, καὶ λίνου σπέρμα, καὶ χλωρὸν τὸ λῖνον ἑψήσας, ἐν ὕδατι ἀπηθήσας, κλύσαι τῷ ὕδατι. Μυρσίνης τῶν φύλλων ὀξύβαφον, σμύρνης, ἀννήσου, μέλι, ῥητίνην, μύρον Αἰγύπτιον, τρίψας πάντα καὶ ἑνώσας ἐπιχέας τε καὶ οἴνου λευκοῦ ὡς εὐωδεστάτου κοτύλας δύο, διηθήσας, χλιήνας, κλύσον αὐτῷ. Ἢ δάφνης καρπὸν, καὶ γλήχωνα ἑψήσας ἐν ὕδατι, μύρον τε ῥόδινον ἐπιχέας, τούτῳ κλύζε χλιήνας. Ἢ χηνὸς στέαρ τῇ ῥητίνῃ μίξας ἐπιχέας* τε πρὸς τοῦτο οἶνον, καὶ χλιήνας κλύσαι. Ἄλλο. Βούτυρον καὶ κέδρινον ἔλαιον, ἐν μέλιτι ὀλίγῳ χλιήνας κλύσον αὐτῷ. Ἢ δάφνης καρπὸν, ἢ βαλεῖν μέλι, βούτυρον, σχοῖνον κάλαμον εὐώδεα, βρύον θαλάσσιον, καὶ ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ, εἶτα ἀπηθῆσαι, καὶ οὕτω κλύσαι. Ἢ σελίνου καρπὸν, σέσελιος, σμύρναν, ἄννησον, μελάνθιον, ἐν οἴνῳ ἀπηθήσας τὸν οἶνον κλύσαι. Ἢ κέδρον ἑψήσας ἐν οἴνῳ, κλύσαι τῷ οἴνῳ. Ἢ κισσὸν ἑψήσας ἐν ὕδατι κλύσαι τῷ ὕδατι. Ἢ *ἐλατήριον, ἢ κέστρον δύο πόσιας, ἑψεῖν ἐν ὕδατι, καὶ ὅσον δύο κοτύλων κλύσαι χλιερῶς. Ἢ σικύης ἐντεριώνης ὅσον δάκτυλον ἑψήσας, ἐν κοτύλῃσι δύο ὕδατος, ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἐπιχέας μέλι καὶ ἔλαιον τούτῳ κλύσαι. Ἢ θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας τρίψας λεῖον, ἐπιχέας τε μέλι καὶ ἔλαιον, διεὶς ὕδατι χλιερῷ ὅσον δυσὶ κοτύλῃσι κλύσαι. Ἢ ἐλλεβόρου μέλανος, ὅσον δύο πόσιας διεὶς οἴνῳ γλυκεῖ καὶ ὕδατι κλύζειν. Ἢ κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα τρίψας λείους, ἐπιχέας τε μέλι, καὶ ἔλαιον, καὶ ὕδωρ κλύσαι. Κλυσμὸς κρατυντήριος, ἢν ἕλκη ᾖ καθαρά. Ὀλύνθους χειμερινὰς τρίβειν, καὶ ἐπιχέειν ὕδωρ. Βρέξον δὲ ὅλην ἡμέραν, καὶ ἔλαιον ἐπίχεε καὶ κλύσαι. Ἢ σιδίοισι καὶ λωτοῦ πρίσμασιν ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν. Ὅταν δὲ ἀκάθαρτα ᾖ, καὶ φέρηται, τρύγα καίειν οἴνῳ καὶ ὕδατι κλύζειν. Ἢ σιδίῳ ῥόῳ βυρσοδεψικῷ μυρσίνης φύλλοισι καὶ βάτου, ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν, καὶ κλύζειν. Κλύσματα πρὸς τὰ παλαιὰ ἕλκη. Χυλῷ κράμβης ἑψημένης, κλύζειν, καὶ λινοζῶστιν ὁμοίως, καὶ νίτρον παράμισγε ἐρυθρὸν ὀλίγον, σμύρνης ὀξύβαφον, λιβανωτὸν, σέσελι, ἄννησον, σελίνου σπέρμα, νέτωπον, ῥητίνην, μέλι, χήνειον στέαρ, ὄξος τὸ λευκὸν, μύρον τὸ λευκὸν Αἰγύπτιον. Ταῦτα πάντα ὁμοῦ τρίβειν λεῖα,* εἶτα οἴνῳ διεὶς λευκῷ κοτύλῃσι δυσὶ χλιερῶς κλύζειν. Ἢ λινοζῶστιν ἑψεῖν ἐν ὕδατι καὶ ἀπηθεῖν, ἢ σμύρνης ὀξύβαφον, λιβανωτὸν, σέσελι, νέτωπον, ἶσον ἑκάστου χλιερῶς κλύζειν. Ἢ ἐλελίσφακον καὶ ὑπερικὸν, ἐν ὕδατι ἑψήσας, κλύζειν τῷ ὕδατι. Ἢ ἀκτῆς καρπὸν καὶ δαφνίδας ἑκατέρων ἐξ ἴσου ἕψε ἐν οἴνῳ, εἶτα* τῷ οἴνῳ κλύζε. Ἢ γλήχωνος τῷ ὕδατι κλύσον. Ἢ χηνὸς ἔλαιον ἐν ῥητίνῃ τήξας ὁμοίως κέδρινον ἔλαιον παραχέας ὀλίγον, καὶ μέλιτι διατήξας, κλύζειν χλιερῶς. Ἢ ἀργύρου ἄνθος, ἐν οἴνῳ καὶ μέλιτι καὶ κηρῷ τῆκτον, καὶ κύπειρον, καὶ σχοῖνον, καὶ κάλαμον, ἅτινα δὴ καὶ ἐς μύρον μίσγεται, καὶ ἶριν, βρύον, ἐν οἴνῳ ἑψῶν, κλύζειν. Ἢ σελίνου καρπὸν, ἄννησον, σέσελι, σμύρναν μελάνθιον, ἐν οἴνῳ ἑψῆσαι. Ἢ κέδρον Κρητικὴν

Vet. Cod.
* ἐς τ' αὐτὸ
* ἐλατηρίου ὁκόσον δύο πόσιας
* ἶσον ἑκάστου
* τούτῳ

Vet. Cod.

τικὴν ἐν οἴνῳ ἑψεῖν, καὶ κλύζειν ἐν ὕδατι. Καὶ κισσὸν κρητικὸν ἐν ὕδατι. Ταῦτα δὲ ἐὰν* εἰ ἔχει τρῶσιν, καὶ σμύρναν διεὶς ἐν ὕδατι κλύσαι. Ἢ ἐλατηρίου ὅσον δύο πόσιας ἐν ὕδατι κλῦσαι. Ἢ κολοκυντίδας ἀγρίας δύο ἐν οἴνῳ, ἢ ἐν γάλακτι ἑφθῷ, ἀποβρέξας ὅσον τέσσαρας κοτύλας, καὶ ἀπηθέειν, καὶ κλύζειν. Ἢ σικύης ἐντεριώνην ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι κοτύλησι τέσσαρσι, μέλι τε καὶ ἔλαιον ἐπιχέαντα, ἐνεργεῖν. Ἢ τῆς θαψίης ῥίζης ὅσον δύο πόσιας* ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διεὶς σὺν ὕδατος κοτύλησι δύο, κλύσαι χλιερῷ. Ἢ ἐλλέβορον ὅσον δύο πόσιας ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διεὶς ὡσεὶ δύο κοτύλησιν. Ἢ θλάσπιος ὅσον ὀξύβαφον μέλιτι παραμίξας, ὕδατι διεὶς ὅσον δύο κοτύλησι, χρῶ χλιηρῷ. Ἢ σικύης ὅσον παλαιστὴν, καὶ κνεώρου ὅσον μίαν πόσιν ἑψήσας ὕδατος κοτύλησι πέντε, μέλι παραχέας καὶ ἔλαιον κλύσαι. Ἢ κόκκους κνιδίους ὅσον ἑξήκοντα εἰς μέλι, ἢ εἰς ἔλαιον σὺν ὕδατι διεὶς, κλύσαι. Ἢν ἐκ τόκου διάῤῥοια ληφθῇ. Πινέτω ἀσταφίδα μέλαιναν, καὶ σίδια γλυκείης ῥοιῆς, τὸ ἔνδοθεν, καὶ πιτύην ἐρίφου, ταῦτα διεὶς οἴνῳ μέλανι, καὶ τυρὸν αἴγειον, καὶ ἄλφιτα πύρινα ἐπιπλάσσειν, καὶ διδόναι πίνειν. τοὺς πυροὺς δὲ ἐπ' ὀλίγον φῶξαι. Ἢν δὲ ἐκ τόκου αἷμα ἐμέῃ, ταύτῃ ἡ σύριγξ τοῦ ἥπατος τέτρωται. Αὕτη πινέτω γάλα ὄνου, ἔπειτα βοὸς,* ὁμαρὲς τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ σήσαμον τριπτὸν, ἄχρις ἂν εὖ ἔχῃ, πινέτω τὸ γάλα νῆστις. Ἢν ἐκ τόκου τὴν ἕδρην ἀλγέῃ, ἀρκεύθου καρπὸν, λίνου ῥίζαν, ἑψεῖν καὶ πίνειν ἡμέρας τέσσαρας, καὶ θρίδακος σπέρμα τρίψας σὺν χηνείῳ ἀλείφατι ἐσθίειν. Ἢν δὲ ἐκ τόκου αἱ μῆτραι φλεγμήνωσιν, στρύχνου χυλὸν ἐγχέειν, ἢ τεύτλου, ἢ ῥάμνου. Ἢν ἐκ τόκου τὸ σκέλος ὑπὸ ὑστερέων χωλωθῇ, ἀνίστασθαι δὲ μὴ δύνηται, πίνειν ὑοσκυάμου καρπὸν, ὅσον χηραμίδα ἐν οἴνῳ μέλανι ἡμέρας τρεῖς. Παραφέρεται δὲ ὁ πίνων, λύσις, γάλακτος ὀνείου πίσαι ὅσον κύλικα, ἔπειτα τοῦ φαρμάκου, ὑφ' οὗ τὸ φλέγμα καθαίρεται, σανδαράκῃ δὲ καὶ κηρωτῇ, καὶ λαγωοῦ θριξὶ, θυμιήσθω τρεῖς ἡμέρας. Περὶ φλεγμονῆς ἐκ τόκου. Ἢν ἐκ τόκου φλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι, στρύχνου χυλὸν ἐγχέαι, αἰδοίων ἔσω. Ἢ σελίνου, ἢ ῥάμνου, ἢ τεύτλου, ἢ κολοκύντης χυλὸν, ἐκπιέσας* αὐτόν. ἢ ἀκτῆς τῆς τὸ μέσον καὶ ἁπαλώτατον περιξέσας μακρὸν, ἔνθες. Ἢ ἀψινθίου ἐν ὕδατι τρίβειν, εἰρίῳ δὲ ἀνασπογγίσας. Ἢν δὲ φρίξῃ ἀφαιρέειν. Ἢ κοτυληδόνος φύλλα καὶ πράσα ἑψεῖν ἐν πυρῶν κριμνοῖσιν, ἔλαιον ἐπ' αὐτοῖς χέας δίδου. Χολῆς καθαρτικὰ ἐκ μήτρης. Σικύης τὴν ἐντεριώνην λείην τρίψας, καὶ μέλιτι φυρήσας βάλανον ποιέων, προσίθει. Φάρμακον δὲ χρὴ διδόναι καὶ ἄνω καὶ κάτω καθαίρειν, καὶ λούειν τῷ θερμῷ, προσιθέναι δὲ ἄννησον, ἢ μελάνθιον, ἢ κολοκυνθίδος ἀγρίης τὸ ἔνδον λεῖον ποιέειν, καὶ μέλιτι φυρῆν. Καὶ προσιθέναι ἐλατηρίου, ὅσον πόσιας τέσσαρας, ξυμμίξας στέαρ χήνειον, ἢ αἴγειον, βάλανον δὲ μυκεστέρην* προσιθέναι. Ἢ νίτρον, ἢ καὶ κύμινον, καὶ σκόροδον, καὶ σῦκον, λεῖα πάντα ποιήσας καὶ μέλιτι δεύσας, προσίθεσθαι. Θερμῷ δὲ λουέσθω, καὶ ἀπὸ λουτροῦ πινέτω. Ἢ θλάσπιν* λείην ποιέων, καὶ μέλιτι φυρῶν προσιθέναι. Ἢ σύκου πα-

λαιοῦ

* εἰς ἐχέτρωσιν

* καὶ μέλι καὶ ἔλαιον

* εἰ

* ἐγχέε

* ποιέειν καὶ

* πίνειν

ticã in vino coquito, aut in aqua, & infundito. A
Aut hederã Creticã in aqua coquito ac infundito. Atq; hæc faciẽda sũt si vulnus habet, & myrrhã in aqua dilutã infunde. Aut elaterij potiones duas cũ aqua ĩfunde. Aut colocynthidas syluestres duas in vino aut in lacte cocto, quatuor heminarũ mẽsura macerato, & excolato, ac infundito. Aut cucumeris syluestris interioris, palmi magnitudinẽ ĩ aquæ heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuso colluito. Aut radicis thapsiæ duas potiones, in vino dulci dilutas, cũ aquę heminis duabus tepide infundito. Aut veratri potiones duas, in vini dulcis heminis duab' dilutas infunde. Aut thlaspios acetabulũ, melle ammixto in aquæ heminis duabus dilue, & tepido vtere. Aut cucumeris syluestris magnitudinẽ B
palmi, & cneori potionẽ vnã, in aquæ heminis quinq; coquito, & melle ac oleo affuso colluito. Aut grana cnidia sexaginta, in melle aut in oleo diluta, cũ aqua infundito. Si ex partu alui profluuio corripiaẽ. Bibat vuã passam nigrã, & punici dulcis malicoriũ, & internũ nucleũ, & coagulũ hœdi: hæc vino nigro diluta, & caseo caprino, ac polẽta triticea inspersis, bibenda dato. triticũ aũt modice torreto. Si verò ex partu sanguinẽ vomat, huic hepatis fistula sauciata est. Hæc lac asini bibat, deinde vaccæ nigræ, ad xl. dies: & sesamũ tritũ, donec ꝓbe habeat. bibat aũt lac ieiuna. Si ex partu sedẽ doleat, iuniperi fructũ, & apij radicẽ coquat, & ad dies quatuor bibat, & lactucæ semẽ cũ anserino adipe tritũ edat. Si verò ex C
partu vteri inflãmati fuerint: solani succũ infundito, aut betę, aut rhãni. Si ex partu crus ab vteris claudũ factũ fuerit, & exurgere nõ poterit, semẽ hyoscyami chemæ mẽsura, ĩ vino nigro ad triduũ bibat. Si verò mẽte ꝑcellaẽ ipsa bibẽs, lactis asinini poculũ bibendũ dato: deinde pharmacũ à quo pituita purgaẽ: ex sandaracha aũt & cerato, & pilis leporis, ꝑ triduũ suffitus fiat. De inflãmatione ex partu. Si ex partu inflãmati fuerint vteri, solani succũ intra pudẽda infundito. Aut apij, aut rhãni, aut betæ, aut cucurbitæ succũ expressũ. Aut sambuci medullã ac tenerrimã partẽ derasam, oblongã indito. Aut absinthium in aqua terito, & lana exceptũ subdito. Si verò horruerit, tollito. Aut cotyledonis folia, & porrũ, ĩ D
crassiore tritici farina coquito, & oleo ipsis affuso ꝓbeto. Bilẽ ex vtero purgãtia. Cucumeris syluestris internã partẽ tritã ac melle subactã, ĩ glãdẽ effor mato ac apponito. Pharmacũ aũt dare oportet, quod sursum ac deorsum purget, & calida lauare, apponere vero anisum, aut melanthiũ: aut colocynthidis syluestris internã partẽ terito, & melle subactam apponito. Aut elaterij potiones quatuor, ammixto adipe anserino aut caprino, in oblongiorẽ glandẽ redactas apponito. Aut nitrũ, & cuminũ, & alliũ, & ficũ, omnia leuiter trita & melle subacta apponito. Calida vero lauet, & à balneo bibat. Aut thlaspi leuiter tritum, & melle subactum apponito. Aut ficus

veteris

A veteris pinguetudinē derasam, elaterij potionibus duabus ammixtis, & nitro tantũ quãtum est elaterium, cum melle subigito, ac apponito. Aut peucedani tres cyathos bibēdos dato, & anisum ac melanthiũ vino diluta bidenda dato. Aut elaterij potiones quatuor, adipe ouillo ammixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata lauet, quæ leniter adstringat. Aut elaterij potiones tres cũ ouillo adipe, in glãdem circũ pennam efformato: & vbi amouerit, sufficienti aqua probe eluat. Aut thlaspis potionē cũ melle dato. Collutio, si biliosa fuerit. Elaterij potiões duas aqua dilue, & oleũ narcissinũ affunde, & cũ tepido collue. Aut colocynthides syluestres duas ĩ lactis asinini cocti heminis quatuor macerato, & vnã excolato, ac oleũ narcissinũ ammisceto, et infundito.

B Alia collutio biliosa & pituitosa. Cucumeris syluestris internã partē palmi magnitudine, ĩ aquæ potabilis heminis quatuor coque, & melle ac oleo anthino ammixto infundito. Alia pituitã & bilē purgãs. Grana cnidia sexaginta, melle ac oleo anthino ammixto, cũ aqua infundito. Aut cnestrũ in aquæ potabilis heminis quinq; coquito, & duabus excolatis, mel & oleũ anthinũ, cũ narcissino ammisceto, ac colluito. Collutiones purgatoriæ. Grossi hyberni vsti in aqua macerãtur: & ad aquã excolatã oleũ ammiscet, ac infunditur. Postea vero collutio fiat ex malicorio, galla, loti rameris. Hæc aũt in vino nigro coquere oportet: aut fece vini vsta vtere cũ aqua. Et po-

C stea hæc infundito, myrti folia & rhoē coriariũ. Coquãtur aũt in vino nigro odorato. Et postea lētisci folia, & hypericũ, & saluiam, cũ vino nigro odorato cocta infundito. Aut cũ brassicæ aqua, in qua mercurialis cocta sit, modico nitro adiecto, colluito. Aut elaterij potionē, cũ oleo narcissino aut anthino, tepidã infundito. Si verò biliosa fuerit, colocynthidas duas, in lactis asinini cocti quatuor heminis macerato, & cũ excolato colluito, oleo narcissino aut anthino ammixto. Aut cucumeris syluestris internã partem palmi magnitudine, in aquæ potabilis heminis quatuor coquito, & melle ac oleo anthino addito, colluito. Hæc collutio pituitosæ ac biliosę cõducit. Collutio pituitã trahēs. Granũ cnidiũ, &

D mãdragoræ liquorē terito cũ aqua: nã purgatio multa, & oĩs generis ex hac collutione cõtingit. Aut allij caput integrũ, nitrũ, ficus internã pinguē partē, æquis portionib' trita ad gallę magnitudinē efformato, ac apponito. Aut cumini folia cũ vino trita, in lana subdito. Aut radicē albã terito, & melle affuso feruefactã in glãdē redigito, ac apponito. Aut silphij liquorē cũ ficis emollito, & glandē efformato. Bonũ est & cucumeris syluestris semē similiter tritũ ac prẽparatũ. Aut fel tauri, & nitrũ rubrum, & netopũ, ac cyclaminũ, illorum quidem gallæ magnitudinē, cyclamini vero ampliorē portionem, melle ammixto mulier, quæ curatur, apponat. Aliud subditiũ. Cyclamini caput purgatum aqua terito, & lana

λαγῶ τὸ πῖον ξύσας ξυμμίσγειν πόσιας ἐλατηρίου δύο, καὶ νίτρον ὅσον τὸ ἐλατήριον μέλιτι δεύσας, προσίθει. Ἢ πευκεδανοῦ ὁκόσον τρεῖς κυάθους, δίδου πιεῖν, καὶ ἄννησον, καὶ μελάνθιον διεὶς ἐν οἴνῳ, δίδου πιεῖν ἐλατηρίου πόσιας τέσσαρας, μίξας στέατι μηλείῳ, ἀφελομένη δὲ διακλυζέσθω ὕδατι εὐώδει, ἠρέμα στύφοντι. Ἢ ἐλατηρίου πόσιας τρεῖς, ξὺν μηλείῳ στέατι, βάλανον περὶ πτερὸν ποιέειν, ἢν δὲ ἀφέληται, διακλυζέσθω ὕδατι* εὖ ἱκανῷ. Ἢ θλάσπιος ὅσον πόσιν ξὺν μέλιτι δίδου. Κλυσμὸς ἢν χολώδης ᾖ. Ἐλατηρίου ὅσον δύο πόσιας ὕδατι διεὶς, ἐπιχέαι ἔλαιον ναρκίσσινον, καὶ κλύζειν χλιερῷ. Ἢ κολοκυνθίδας ἀγρίας δύο ἀποβρέξας ἐν οἰνογάλακτι ἑφθῷ ὅσον τέσσαρας κοτύλας, τὴν μὲν μίαν ἀπηθέειν, καὶ ξυμμίσγειν ἔλαιον ναρκίσσινον, καὶ κλύζειν. Ἄλλος κλυσμὸς, χολώδης καὶ φλεγματώδης. Σικύης ἐντεριώνης ὅσον παλαιστὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλῃσι, καὶ μέλι μίξας, καὶ ἔλαιον ἄνθινον, κλύζειν. Φλέγμα καὶ χολὴν καθαῖρον. Κόκκους κνιδίους ἑξήκοντα, μέλι τε καὶ ἔλαιον ἄνθινον μίξας, κλύζειν ἐν ὕδατι. Ἢ κνῆστρον ἑψήσας ἐν ὕδατι ποτῷ, ἐν πέντε κοτύλῃσιν ἀποχέας δύο κοτύλας, συμμίξαι μέλι καὶ ἔλαιον ἄνθινον σὺν ναρκισσίνῳ, καὶ κλύσαι. Κλυσμοὶ καθαρτήριοι. Ὄλυνθοι χειμερινοὶ καυθέντες, καὶ βραχέντες ἐν ὕδατι, ἀποχύσαντα τὸ ὕδωρ, ἔλαιον ξυμμίσγειν καὶ κλύζειν, καὶ μετακλύζειν σιδίοισι, κηκῖδι, λωτοῦ πρίσμασι. Ἐν οἴνῳ δὲ μέλανι χρὴ ἑψεῖν, ἢ τρύγα κεκαυμένην χρῆσθαι σὺν ὕδατι, μετακλύζειν δὲ τούτοισι, τοῖσι τῆς μυρσίνης φύλλοισι, καὶ ῥόῳ τῇ βυρσοδεψικῇ. Ἑψεῖν δὲ οἴνῳ μέλανι εὐώδει. μετακλύζειν δὲ σχοίνου φύλλα, καὶ ὑπερικὸν, καὶ ἐλελίσφακον ἑψήσαντα, σὺν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, ἢ κράμβης ὕδατι, καὶ ἐν τῷ δὲ ἑψεῖν, λινόζωστιν νίτρου ἐρυθροῦ ὀλίγον, καὶ κλύζειν ἐλατηρίου ὅσον πόσις, σὺν ναρκισσίνῳ ἐλαίῳ, ἢ ἀνθίνῳ, καὶ κλύσαι χλιερῷ. Ἢν δὲ χολώδης ᾖ, κολοκυνθίδας δύο ἀποβρέξαι ἐν γάλακτι ὀνείῳ ἑφθῷ ὅσον τέσσαρσι κοτύλῃσι, καὶ* ἀποβρέξαντα κλύσαι, ξυμμίξαι τε ἔλαιον ναρκίσσινον, ἢ ἄνθινον, ἢ τὸ διὰ τῆς σικύης ἐντεριώνης ὅσον παλαιστὴν, ἑψεῖν ἐν ὕδατι ποτῷ τέσσαρσι κοτύλῃσι, καὶ μέλι παραχέαι, καὶ ἔλαιον ἄνθινον. οὗτος ὁ κλυσμὸς φλεγματώδει καὶ χολώδει ξυμφέρει. Κλύσμα ἕλκον φλέγμα. Κόκκον τρίβειν* τοῦ μανδραγόρου ξὺν ὕδατι. κάθαρσις γὰρ παμπόλλη τε καὶ παντοίη, ὑπὸ τούτου γίνεται, σκορόδου μώλυζαν, νίτρον, σύκου τὸ ἔνδον τὸ πῖον, ἴσον τρίψας λεῖα, ὁκόσον κηκῖδα ποιέειν τὸ μέγεθος, καὶ προστιθέναι. Ἢ κυμίνου φύλλα ἐν οἴνῳ τρίψας, εἰρίῳ πρόσθες, ἢ γῆς λευκῆς ὅσον πόσιν. Ἢ λευκὴν ῥίζαν τρίβειν λείην, καὶ μέλι ἐπιχέας, καὶ ἀναζέσας, βάλανόν τε ποιήσας προσίθει. Ἢ ὀπὸν σιλφίου μετὰ σύκων μαλάσσειν, καὶ βάλανον ποιέειν. Ἀγαθὸν δὲ καὶ σικύης σπέρμα τρίβειν ὁμοίως. Ἢ χολὴ ταύρου, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν, καὶ νέτωπον, κυκλάμινον, τούτων ὅσον κηκῖδα, τῆς δὲ κυκλαμίνου πλείονα μοῖραν μέλιτι ξυμμίξασα ἡ θεραπευομένη, προστιθέσθω. Προσθετόν. Κυκλαμίνου τὴν κεφαλὴν καθαίρειν, ὕδατι τρίψαι, καὶ εἰς

Ver. Cod.
* ἐν
* ἀπειθήσαντα
* καὶ

Vet. Cod. ἄχνην ἀναφορύξαντα προστιθέναι. Ἢ σμύρναν, ἅλας, κύμινον, χολὴν ταύρου ξὺν μέλιτι ὁμοίως, ἢ κόκκους ἐκλέψαν ὅσον τρεῖς ἰνδικοῦ φαρμάκου, τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, ὃ καλέεται πέπερι, καὶ τοῦ στρογγύλου τρία· ταῦτα δὲ λεῖα τρίβειν, καὶ οἴνῳ παλαιῷ χλιερῷ διεὶς, βαλάνιον περὶ πτερὸν ὄρνιθος τιθέναι, καὶ ὧδε προσάγειν, ἢ τιθυμάλλου ὀπὸν μέλιτι ἀναδεύσας, ἢ σκίλλης ῥίζαν ὅσον ἑξαδάκτυλον, ἑλίξας τοὺς δύο δακτύλους ἐν εἰρίῳ προσθεῖς. Ἢ αὐτὴν τὴν σκίλλαν ἄνευ ῥίζης τρίβειν, καὶ ὡσαύτως ἑλίσσειν εἰρίῳ, εἶτα προστιθέναι. Κλυσμὸς ἢν φλεγματώδης γυνὴ ᾖ. Ἐλλεβόρου δύο πόσιας, ἐν οἴνῳ διιέναι γλυκεῖ, ὅσον δύο κοτύλας, καὶ κλύζειν μίσγοντα. Ἢν καθάρσιος δέηται, πράσα δεῖ ἑψεῖν, ἢ ἀκτῆς καρπὸν, ἢ ἄννησον, λιβανωτὸν, σμύρναν, οἶνον, ταῦτα πάντα τρίβειν, καὶ τῷ χυλῷ τουτέων κλύζειν, ἢ κράμβην ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐν τῷ χυλῷ ταύτης, ἕψε τὴν λινόζωσιν, καὶ σμικρὸν ἀποχέας, ἀπόκλυζε. ἢ κνήστρου πόσιν, ἐν μέλιτι διεὶς, ἐνιέναι. Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ ἐπιμήνια, ἤν τε χολώδεα, ἤν τε φλεγματώδεα ᾖ, ἢ ψάμμον ἐς τὸν ἥλιον ὑποβάλλειν λεπτὴν ξηρὴν, καὶ ὅταν τὰ καταμήνια ἴῃ, τοῦ αἵματος ἐπιχέαι, καὶ ἐᾶν ξηρανθῆναι, καὶ ἢν μὲν χολώδεα ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα χλωρὸν γίνεται. ἢν δὲ φλεγματώδεα, οἷον μύξαι ὁρῶνται. ἢν οὖν φλεγματώδεα ᾖ, κνήστρου ὅσον πόσιν διιέναι, καὶ σὺν μελικρήτου κοτύλῃ κλύσαι. Καθαρτικὸν μαλθακὸν, ὕδωρ ἄγει καὶ* δέρματα, καὶ ἰχῶρα ὕφαιμον, καὶ καταμήνια κατασπᾷ, ἢν καὶ μὴ πολυχρόνια ᾖ, καὶ ὑστέρων στόμα μαλθάσσει. Μύρον ναρκίσσινον καὶ κύμινον ὃ ἐσθίεται, σμύρναν τε καὶ λιβανωτὸν, ἀψίνθιον, κύπριον, ῥόδινον ἄλειφα, ἄλφιτα, τούτων τὸ ἴσον τῶν ἄλλων ἑκάστου, τοῦ δὲ ναρκισσίνου τέσσαρας μερίδας, ἐπὶ κτένιον ὠμοῦ λίνου ξυμμίξας, πάντα τρίψον, καὶ ποίησον βάλανον περὶ πτερὸν, ῥάκος λεπτὸν περιθεὶς, καταδῆσαι, καὶ ἐμβάψαι ἐς ἄλειφα λευκὸν Αἰγύπτιον, καὶ προστιθέναι, καὶ ἐᾶν ὅλην τὴν ἡμέρην. Λουσαμένη δὲ, καὶ ἀφαιρευμένη, διανιζέσθω τῷ ὕδατι τῷ εὐώδει. Ἕτερον καθαρτικὸν, ὕδωρ ἄγει, καὶ δέρματα, καὶ μύξας, καὶ ἰχῶρα ὕφαιμον. Σμύρναν, ἅλας, κύμινον, χολὴν ταύρου, ταῦτα συμμίξας, καὶ μέλιτι φυρήσας, καὶ ἐς ῥάκος ἐνθεὶς, προσθεῖναι. Ἡμέρην δὲ ὅλην ἐντίθεσθαι, εἶτα λουσαμένη καὶ ἀφελομένη, διανιζέσθω ὕδατι τῷ εὐώδει. Ἄλλο. Ἅλες, κύμινον, χολὴν ταύρου, μέλιτι ἀναφυρέειν, καὶ προστίθεσθαι* καὶ σίλφιον τῷ σύκῳ μίξαι καὶ προστίθεσθαι· εἶτα διανίψαι μύρῳ ῥοδίνῳ, ἢ κόκκους ἐκλέψαντα, πόσιν τε τρίψαντα, καὶ βάλανον ποιέειν, ἢ σκόροδον, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν καὶ σῦκον, τούτων ἑκάστου ἴσον, μίξας μέλιτι, δοῦναι προστίθεσθαι, κἄπειτ' ἂν ἀφέληται, ἐλάφου στέαρ προστίθεσθαι, τήξας ἐν οἴνῳ, ἢ πεπέρεως κόκκους πέντε, σὺν ἐλατηρίῳ ὀλίγῳ. Παραστάζειν δὲ γυναικὸς γάλα, ἐν εἰρίῳ, ἐς μύρον ἀποβάψας, προστιθέναι δὲ καὶ* ἀφελεῖν ὡσαύτως. Ἢ σύκου τὸ πιότατον ξὺν ἐλατηρίου πόσει, καὶ νίτρου ἐρυθροῦ τὸ ἴσον, καὶ μέλιτος ἴσον ὡσαύτως. Ἢ χολὴν ταύρου, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν, νέτωπον, κυκλάμι-

*φλέγματα

*λυσαμένην, ἀφαιρεομένην τῷ εὐώδει ὕδατι διανίζεσθαι

*ἀφελομένην

νον

A lana tenera exceptum apponito. Aut myrrham, salem, cuminum, fel tauri, cum melle eodem modo. Aut grana cnidia triginta, & indici pharmaci oculorum (quod vocatur piper) grana tria, decorticato: & rotundi item tria. Hæc autẽ terito, & vino veteri tepido diluta, instar glandis circum volucris pennam efformato, & sic adhibeto. Aut tithymali succum melle subactũ. Aut scillæ radicem longitudine digitorum sex, duobus digitis lana obuolutis subdito. Aut ipsam scillã absq; radice terito, & similiter lana obuolutã apponito. Collutio, si pituitosa fuerit mulier. Veratri potiones duas ĩ vini dulcis heminis duabus diluito, & permixta infundito. Si purgatione opus habuerit, porrum coquere oportet, B aut sambuci fructum, anisum, thus, myrrham, vinum: hæc omnia terito, & cum succo horum colluito. Aut brassicam in aqua coquito, & in huius succo mercurialẽ coquito, & nitri parũ, & excolatum infundito. Aut cnestri potionem in melle dilutam immittito. Verùm menses cõsiderare oportet, an biliosi sint, aut pituitosi. Ad hoc arenam siccam tenuem in solem subijcito, & quum menses prodierint, sanguinem superfundito, ac siccari sinito. Et si quidem biliosi fuerint, sanguis in arena siccatus viridis euadit. Si verò pituitosi, velut mucus conspicitur. Si igitur pituitosi fuerint, cnestri potionem cũ aquæ mulsæ hemina infundito. Purgatorium molle, aquam ducit & pelliculas, ac saniem subcruentã. C Detrahit & menses, nisi diuturni fuerint, & vterorum os mollit: vnguentum narcissinum, & cuminum quod editur, myrrham, thus, absinthiũ, cyperum, vnguentum rosaceum. horum singulorum pares portiones, narcissini vero quatuor partes sumito, & crudi lini puluillo dum à stupa depectinatur ammixto, omnia terito, & glandem circum pennam efformato, & linteo tenui circundato deligato, & in oleum album Aegyptium tingito, ac apponito, & per totam diem sinito. Et vbi lauit & amouit, aqua odorata perluatur. Aliud purgatorium. Ducit aquam & pelliculas, & mucos, & saniem subcruentam. Myrrham, salem, cuminum, fel tauri, melle subacta & linteo indita apponito, & totũ diem insita sinito. Deinde vbi lauit & amouit, aqua odo- D rata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tauri, melle subigito ac subdito. Et silphium ficui ammisceto ac apponito: deinde vnguento rosaceo illinito. Aut grana cnidia decorticato, potionemq; ipsorum terito, ac in glãdem efformato. Aut allium, nitrum rubrum, & ficum, paribus portionibus melle ammixto subdenda dato. Et vbi amouerit, cerui adipem apponat in vino liquefactum. Aut piperis grana quinq; cum modico elaterio, muliebri lacte instillato, in lana vnguento tincta apponat, ac amoueat eodẽ modo. Aut pinguissimã ficus partem cũ elaterij portione, & nitri rubri ac mellis æquali portione, eodem modo. Aut fel tauri, nitrũ rubrum, netopum,

pum,

A pum, cyclaminũ, paribus portionibus eodẽ modo cum melle in glandẽ efformato. Aut fel tauri oleo Aegyptio tinctum apponat: & eo amoto rosaceum illinat. Aut cucumeris syluestris longi internam partem exempto semine, cũ lacte mulieris masculum alentis, & myrrhã purã, & modicum mel, & vnguentum Aegyptiũ, terito & apponito. Aut cucumeris syluestris partem internam siccato, & sine semine tundito, & adiecto melle feruefacito, & glandem oblongã efformato, atque oleo albo tinctũ subdito. Aut syluestrem cucurbitam eodem modo. Aut elaterij potiones tres cũ farinæ massa terito, & glãdem formato. Aliud similiter faciẽs. Grana cnidia decorticata trium potionum mẽsura B coquito, & melle affuso apponito. Deinde rosaceum illinito. Quæcunq; vero glandem subdunt, eas prius lanã in glandem infigere, deinde linteum tenue circũdare oportet, atq; sic oleo Aegyptio tinctã apponere. Ducũt autem hæc maxime, & pelliculas auferunt. Subdititia purgatoria fortia, quæ aquam ducere possunt, & mucos, ac pelliculas, magis quàm priora. Piperis grana quatuor maxima, aut etiam parua, si opus fuerit, ad elaterij potionem ammixta terito, & muliebri lacte instillato, cum modico melle subigito: atq; hæc in lanam mollem circum pennam obuoluito, & linteo circundato apponito, vbi prius in oleum Aegyptium tinxeris. Maneant aũt subdita per diem: & vbi amouerit, adipẽ cerui apponat. C Potiones, similiter purgatoriæ, quę secundas eijcere possunt, & menses detrahere, & fœtum enectum educere. Cantharides quinque, alis & cruribus ac capite auulsis, & tribulũ ad mare natum cum radicibus ac folijs tritũ conchæ mẽsura, & euãthemi viridem siue luteam internam partẽ, & seminis apij tantundem, & sepię oua quindecim, in vino dulci tẽperato bibẽda dato. Et vbi dolor habuerit, in aqua calida desideat, & aquã mulsam aquosam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, Aeginæi stateris, pondus in vino dulci bibat. Quum autẽ dolor habuerit, cicer albũ & vuas passas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato. Et vbi vrinę stillicidiũ vexarit, in aqua tepida desideat, D & vinum dulce bibat. Subdititia purgatoria, si potiones non purgarint. Mercurialem tritam ac myrrham apponito. Aliud ad omnem morbũ, & aperire, & purgare potens. Myrrham modicam & saluiam, & anisum terito ac vtitor. Purgatorium quod sterilẽ purgare potest. Si os vteri non recte habuerit, stercus bubulum siccũ tusum ac cribratum quatuor chœnicũ mensura, & aceti heminas decẽ, & vrinæ bubulæ tantundẽ, & salsuginis marinę heminas viginti, pro fomẽto adhibeto: & ad multũ tẽpus hoc leniter facito. Deinde lota, vbi lenticulæ decoctũ, & mel ac acetũ mixta bibit, vomat. Et farinã sorbendam dato: & vinũ odoratũ vetus sub dio per noctem expositum, insuper bibendum. Cibum autẽ ea die

νον ἴσον ὡσαύτως, κικίδα ἐν μέλιτι. Η χολὴν *Vet. Cod.*
ταύρου, ἐς Αἰγύπτιον ἔλαιον βάψασα προστιθέσθω, καὶ ἀφελομένη, ῥοδίνῳ, ἢ σικύης τῆς μακρῆς τὴν ἐντεριώνην, τὸ σπέρμα ἐξελὼν σὺν γάλακτι γυναικὸς κουροτρόφου, καὶ σμύρναν ἄκρητον, καὶ μέλι ὀλίγον, καὶ μύρον Αἰγύπτιον, τρίβειν καὶ προστιθέναι. Η τὴν ἐντεριώνην σικύης αὐῆναι. κόψαι δὲ ἄνευ τοῦ σπέρματος, καὶ μέλι ἐμβαλεῖν, καὶ ἀναζέσαι, καὶ βάλανον ποιέειν εὐμήκεα, καὶ βάπτειν ἐς ἔλαιον λευκόν. Η τὴν ἀγρίην κολοκύντην ὡσαύτως, καὶ ἐλατηρίου τρεῖς πόσιας ἐν σταιτὶ τρίβειν, καὶ βάλανον ποιέειν. Αλλο ὁμοίως. * Κόκκους ἐκλέψας *ὕδωρ ἄ-*
τρεῖς, ὅσον πόσιν ἑψήσας, καὶ μέλι περιχέαι καὶ *γει καὶ μύ-*
προστιθέσθαι. Η ῥόδινον ἄλειφα, ὅσαι δὲ βά- *ξας καὶ δέρ-*
λανον προστίθενται ἐμπήξαντα χρὴ πρότερον ἐς *ματα*
τὴν βάλανον, ἔπειτα ῥάκος περιθεῖναι λεπτὸν ἐν εἰρίῳ, βάψασα ἄλειφα Αἰγύπτιον προστίθεσθαι, ἄγει δὲ μάλιστα, καὶ δέρματα * ἀφαιροῦνται. **αἱρεόμενα*
Προσθετὰ καθαρτικὰ ἰσχυρὰ, ὕδωρ ἄγειν * δυ- **καὶ αἱματώδεα*
νάμενα, καὶ μύξας, καὶ δέρματα μᾶλλον τῶν πρόσθεν. Τοῦ πεπέρεος κόκκους τέσσαρας τῶν μεγίστων, ἢ καὶ τῶν μικρῶν εἰ δέοι, ἐλατηρίου πόσει συμμίξας, τρίβε λεῖα, ἐπιστάζων γυναικὸς γάλα, καὶ μέλι ὀλίγον ἀναφυρήσας, τοῦτο ἐς εἰρίῳ μαλθακὸν καθαρὸν περὶ πτερὸν περιελίξας ῥάκεα, καὶ καταλαβὼν προστιθέναι ἐς λευκὸν ἄλειφα Αἰγύπτιον βάπτων. Προσκείσθω δὲ ἡμέρην, καὶ ἐπειδὰν ἀφέληται, προστιθέσθω τὸ στέαρ τοῦ ἐλάφου. Προσθετὰ καθαρτικὰ, ἢν μὴ ποτὰ καθαίρῃ. Λινοζῶστιν τρίψας καὶ σμύρναν προστιθέναι. Προσθετὰ ὁμοίως καθαρτικὰ χορία δυνάμενα ἐκβαλεῖν, καὶ καταμήνια κατασπᾶν, καὶ ἔμβρυον ἀπόπληκτον ὑπεξαγαγεῖν. Κανθαρίδας πέντε, ἀποτίλας καὶ τὰ πτερὰ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ τὴν κεφαλὴν, εἶτα τρίβολον παραθαλάσσιον κόψας τῇσι ῥίζῃσι, καὶ τοῖσι φύλλοισι, καὶ τὸ χλωρὸν τὸ ἔξω τρίψας ἴσον ὄγκον, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ σηπίης ὠὰ πεντεκαίδεκα ἐν οἴνῳ γλυκεῖ κεκρημένῳ, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ καθιζέσθω, καὶ μελίκρητον ὑδαρὲς πινέτω, καὶ οἶνον γλυκὺν, καὶ τοῦ τετριμμένου, ὅσον στατῆρα αἰγιναῖον ἐν οἴνῳ γλυκεῖ πίνειν. Επὴν δὲ ὀδύνη ἔχῃ, λευκοὺς ἐρεβίνθους καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας ἐν ὕδατι καὶ ψύξας, διδόναι πιεῖν. Οταν ἡ στραγγουρίη ἔχῃ, ἐν ὕδατι χλιαρῷ καθήσθω, καὶ οἶνον πινέτω γλυκύν. Πάσης νόσου δυνάμενον καὶ ἀναστομῶσαι καὶ καθῆραι. Σμύρναν ὀλίγην, καὶ ἐλελίσφακον, καὶ ἄννησον τρίψας, χρῶ. Καθαρτικὸν δυνάμενον ἄτοκον καθῆραι. Ην τὸ στόμα τῆς μήτρης ὀρθῶς ἔχῃ, πυρίην, βόλβιτον ξηρὸν κόψας καὶ διασήσας τέσσαρας χοίνικας, ὄξεος δὲ κοτύλας δέκα, καὶ οὔρου βοείου ἕτερον τοσοῦτον, καὶ θαλάσσης ἅλμης κοτύλας εἴκοσι, πυριῆν δὲ βληχροῖσι πουλὺν χρόνον. εἶτα λουσαμένη φάκιον πιοῦσα, καὶ μέλι καὶ ὄξος μεμιγμένον πιοῦσα, ἐμεσάτω, καὶ ῥοφέειν ἄλευρον δοῦναι, καὶ ἐπιπιεῖν οἶνον εὐώδεα παλαιὸν ἐξηθριασμένον. Σίτου δὲ μὴ γευέσθω τῇ τοιαύτῃ ἡμέρῃ.

Vet. Cod. ἡμέρῃ. Τῇ δὲ δευτέρῃ, κόκκον δοῦναι κατάποτον. Τῇ δὲ τρίτῃ, δοῦναι διουρητικὸν, ἀσαφίδας καὶ ἐρεβίνθους λευκοὺς,* δύο χοίνικας,* καὶ ἐπιχέαι ὕδατος τρία ἡμιχόεα. Ἔπειτα ἀποχέας, πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν, καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι. Ἔγχυτον καθαρτικὸν καταμηνίων. Βόλβιτον πλάσαι ὅσον σκαφίδα, φυρῆν δὲ καὶ ξυμμίσγειν τῆς κυπαρίσσου τὰ πρίσματα, ξηραίνειν δὲ ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἐς τοῦτο τὰ θυμιήματα ἐμβάλλειν. Εἰς ὅμοιον πάθος. Ἢν τὰ καταμήνια ἴῃ, ἀκάνθης λευκῆς τὰ φύλλα τρίψας, καὶ ἐξηθήσας, καὶ ἐπιχλιήνας ἐγχέειν. Κατάχεισον καθαρτικὸν, ὥς τε μήτρας καθαίρειν. Πράσου σπέρμα καὶ καρδαμώμου, τρίψας, ἐν οἴνῳ τε διεὶς, καὶ γάλακτι ἑφθῷ, διαχρίειν τὴν νειαίρην γαστέρα. Κατάχεισον μαλθακτήριον, ὕδωρ δὲ ἄγει καὶ μύξας καὶ δέρματα, καὶ λοχεῖα φέρει, καὶ οὐχ ἑλκοῖ. Σμύρνης ὡς ἀρίστης ἥμισυ, καὶ ἁλὸς χόνδρον ὁμοίως, πίσσαν ἡδυώτην φλάσας, μίξας τε λεῖα. ἔσω δὲ τὸ τῆς σμύρνης τὸ ἥμισυ τοῦ ἁλὸς, καὶ τῆς πίσσης ἐμβαλεῖν ἐς ῥάκος τῆς πεφλασμένης, μέγεθος ὅσον κηκίδα μεγάλην,* δύο δὲ ἔσω, ὡς τὸ μὲν ἡμέρας ἔχειν, τὸ δὲ εὐφρόνης ἔστ' ἂν καταταχῇ. λουέσθω δὲ θερμῷ, εἶτα ἀφαιρέουσα, διανιζέσθω ὕδατι εὐώδει. Καθαρτικὸν ἄτοκον καθῆραι, ἢν τὸ στόμα ὀρθῶς ἔχῃ. Ἢν ἄτοκον θεραπεύῃς, βόλβιτον αὐονήλιον, διασείσας ὅσον τέσσαρας χοίνικας ἀττικάς. Ὄξεος δὲ κοτύλας δέκα, καὶ ὀρόβου χοίνικα, καὶ θαλάσσης κοτύλας εἴκοσι, πυριῆσαι ἀλέα πουλὺν χρόνον. ἔπειτα φακῖον ποιῆσαι, καὶ μέλι καὶ ὄξος μῖξαι, καὶ ἐμεέτω, καὶ ῥοφεέτω ἄλητον, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον εὐώδεα. Σίτου δὲ μὴ ἁπτέσθω ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ, τῇ δ' ὑστεραίῃ, κόκκον δοῦναι κατάποτον. Τῇ δὲ τρίτῃ διουρητικόν. ἐὰν δὲ βούλῃ, λευκὴν σαφίδα καὶ ἐρεβίνθους λευκοὺς δύο χοίνικας, ἐπιχέας ὕδατος τρία ἡμιχόεα. ἀφελεῖν δὲ τὸ ἥμισυ, εἶτα ἐς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον, καὶ τοῖσι προσθέτοισι χρέεσθαι. Ἢν βούλῃ γυναῖκα κυῆσαι, καθῆραι αὐτὴν καὶ τὰς μήτρας. ἔπειτα δίδου ἄλητον ἐσθίειν νήστει, καὶ οἶνον ἐπιπίνειν ἄκρητον, καὶ προστιθέναι νίτρον ἐρυθρὸν, καὶ κύμινον, καὶ ῥητίνην μέλιτι δεύσας, ἐν ὀθονίῳ προσθὲς, καὶ ὅταν τὸ ὕδωρ ἀπορρυῇ, τοὺς μέλανας πεσσοὺς, προστιθέσθω μαλθακτήριον, καὶ τῷ ἀνδρὶ συνευνάσθω. Ἢν δὲ τὸ στόμα μεμύκῃ, προστιθέσθω καὶ ὀπὸν συκῆς, μέχρις ἂν ἀναστομωθῇ, καὶ ὕδατι αὐτίκα ἀπονίζεσθαι. Ἴρηκος δὲ ἄφοδον τρίβειν ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, καὶ πίνειν νῆστιν, καὶ τηνικαῦτα συνευναζέσθω τῷ ἀνδρί. Ἢ ὁκόταν τὰ καταμήνια παύηται, χηνὸς, ἢ ἀλώπεκος ἄφοδον ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ τρίβειν, καὶ τὸ αἰδοῖον χρίεσθαι καὶ συνευνάζεσθαι. Ἢν ἑλκέα ἢ δριμέα, καὶ ἢν φλεγμαίνει, χρέο τῷ δὲ κλυσμῷ. Χηνὸς ἔλαιον, καὶ ῥητίνην μίσγε, καὶ διεὶς ὕδατι χλιερῷ, κλύσαι. Ἢ μέλιτι βούτυρον μίξας, τῆξαι καὶ κλύσαι. ἢ ἐχετρώσιος ξύσαι, ὅσον σκαφίδα μικρὴν, καὶ σμύρνην, καὶ μέλιτος ὁμοίως, ταῦτα διεῖναι, ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, καὶ κλύζειν χλιερῷ.

Ἢν

* ἀφ' ἑνὸς χοίνικος

* τῶν ἐρεβίνθων χοίνικα, τῶν ἀσαφίδων

* μὴ θλίψας ταύτην λεῖα, ἔσω δὲ τῆς σμύρνης τὸ ἥμισυ τοῦ ἁλὸς, καὶ τῆς πίσσης

die ne gustet. Sequenti vero granũ cnidiũ deuorandũ dato. Tertio verò pharmacum vrinã ciẽs exhibeto, ita vt vuas passas, & cicer albũ, duarũ chœnicũ mẽsura sumas, & aquę semicõgios tres affundas. Deinde facta coctura excoles, & sub dio per noctẽ exponas, & postera die bibendũ præbeas: & subdititijs pharmacis vtatur. Aliud purgatoriũ mensiũ. Stercus bubulũ velut cõchæ testã efformato, & cupresi ramenta ammisceto ac subigito, & in sole siccato: & in hoc suffimẽta inijcito, ac suffito. Aliud quod infundit ad similẽ affectionẽ, si menses nõ prodeant. Spinæ albæ folia trita, & excolata ac tepefacta infundito. Illitio purgatoria, q̃ vteros purgat. Porri & nasturtij semẽ tritũ, & vino, ac lacte cocto dilutũ, imo ventri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquã, & mucos, & pelliculas, & puerperij purgamenta detrahit, & nõ exulcerat. Myrrhæ optimæ dimidiã partẽ, & salis granũ, & picẽ aromatibus conditã, contũdito, ac trita misceto. Sit autẽ myrrhæ dimidia pars, ad salẽ ac picẽ contusam: hæc in linteũ ad gallæ magnæ magnitudinem efformata immittito. Sint aũt duo lintea, vt alterũ in die, alterũ nocte habeat, donec colliquescat. Lauet aũt calida. Et deinde vbi amouit, aqua odorata perluatur. Purgatoriũ quod sterilẽ purgare potest: si os vteri recte habuerit, stercus bubulũ siccũ tusum ac cribratũ quatuor chœnicũ mẽsura, & aceti heminas decẽ, & vrinę bubulę tantũdẽ, & salsuginis marinę heminas viginti, pro fomẽto adhibeto: & ad multũ tẽpus hoc leniter facito. Deinde lota, vbi lenticulæ decoctũ, & mel ac acetũ mixta bibit, vomat. Et farinã sorbendã dato: & vinũ odoratũ vetus sub dio p̃ noctẽ expositũ, insuper bibendũ. Cibũ aũt ea die ne gustet. Sequẽti vero granũ cnidiũ deuorãdũ dato. Tertia verò pharmacũ vrinã ciens exhibeto, ita vt vuas passas & cicer albũ, duarũ chęnicũ mẽsura sumas, & aquæ semicõgios tres affundas. Deinde facta coctura excoles, & sub dio per noctẽ exponas, & postera die bibẽdũ præbeas: & subdititijs pharmacis vtatur. Si voles mulierẽ cõcipere, ipsam & vteros purgato: deinde ieiunæ farinã edendã dato, & vinũ meracũ insuper bibẽdum: & nitrũ rubrũ, aut cuminũ, & resinã, melle subigito, & in linteo subdito, & vbi aqua defluxerit, nigros subdititios talos ad emolliendũ apponito, & cũ viro concũbat. Si verò os cõclusum fuerit, etiã fici succũ apponat, donec fuerit apertũ, & statim aqua eluat. Cæterum accipitris stercus in vino dulci terat, & ieiuna bibat, & tũc viro cõdormiat. Aut vbi mẽses desierint, anseris aut vulpis stercus, in rosaceo vnguento terat, & pudendũ illinat, ac cõdormiat. Si vlcera fuerint acria & inflammata, hac collutione vtere. Adipem anseris & resinã misce, & aqua tepida diluta infunde. Aut butyrũ melli ammixtũ liquefacito ac infunde. Aut bryoniæ albæ cõchæ testã paruã deradito, & myrrhã ac mel sil͂r: hæc in vino nigro odorato diluito, ac tepida infundito.

A

B

C

D

Si

A Si vlcerata, aut pustulis plena fuerint summa labra, carnē bubulā sumito, & butyrum siue adipē anserinum, & anisum aut crocum, aut spodiū Cyprium: hæc omnia terito, & carni oblita apponito. Si vlcera fiant ac mordeat, bubulā carnē adipe illinito, & carnē subdito. Et si sordida fuerint, eluito, & fomentū ex fici radice adhibeto. Et postea ēt de pinguedine in vino dulci bibat. Si in pudendis fiant vlcera, bubulū adipē illinito. Et myrtū ī vino coquito, & cū vino perluat. Aut oleæ folia, & rubi, & mali punicę, eodē modo. Sit aūt vinum prāmnium. Atque hęc quidē sic faciēda sunt. Et perseæ arboris videlicet folia terito, & ad pudenda apponito: aut anethi & apij semen tritum illinito. Si feruido ac superficiario B vlcere pudēda laborēt, sic curare oportet. Carnē bubulā lōgitudine duorū palmorum paruorū, crassitudine vero ligni quod in foramen bipennis immittitur, pudendi videlicet virilis forma, vsq; ad vesperā apponat: noctu vero auferat. Postera die aūt rursus apponat vsq; ad miridiem: & bibat vinū dulce, melle ad vinū ammixto. Collutio si vlcerati fuerint vteri, & si vrinæ stillicidiū vexarit. Porrū, sambuci fructum, seseli, anisum, thus, myrrhā, & vinum æquali mensura ad horum succū: hæc mixta & feruefacta frigefacito, & moderate colluito. Aut mel, butyrum, medullā, & ceram immittito, ac illinito. Ad vlcera quæ in pudendo sunt ac enascuntur. Folia oleæ, & rubi, & hederæ, & mali punicæ dulcis terito, C & vino veteri diluta, noctu in lana pudēdis apponito, & pro cataplasmate adhibeto. quū autē dies venerit, detrahito: & myrti baccas in vino coquito, ac colluito. Aut anseris adipē & resinā liquefacito ac infundito. Aut butyrū & oleū cedrinū, modico melle ammixto, infundito. Ad vlcera in vtero resiccāda. Argenti florē in vino terito ac infundito. Aut butyrū cū melle infundito. Aut bryoniā albā, & myrrhā, & mel, vino diluta infundito. Postridie vero vino nigro tepido eluito. Aut lētisci folia in aqua coquito, & cū hac postea colluito. Si vlceratū fuerit os vterorū, butyrū, thus, myrrhā, resinam, medullā ceruinā infundito. Aut lenticulā in aqua coquito, & cū excolata aqua colluito. Quū vero aqua ex vteris D fluxerit, & vlcera fuerint, & lancinarint, anseris adipē & ouū illinito. Aut ouillū aut suillū adipē, & lentē in vino coquito, & hoc pari aqua tēperatū infundito. Quæ vero in pudendo sunt vlcera, cū hoc perfundito: & mannā thuris, rubū, pini corticē inspergito: & cū aqua horū lauent. Expulsorium, si mortuus fuerit fœtus. Galbanū oliuæ magnitudine linteo inuolutū, ac oleo cedrino tinctum, ad os vteri apponat. Aliud. Calamū odoratum, & cucumeris syluestris medullam, cum adipe anserino terito. Deliget aūt vmbilicū & pectinē, & de hoc modicū lanæ instillatū, ad os vteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahet. Aliud. Rubiā & cedri ramenta cōtundito, & aqua affusa sub dio per noctē exponito: deinde

Ην ἑλκωθῆ, ἢ φλυκταίνων ἀνάπλεα ᾖ ἐν τῇ καθάρσει ἄκρα τὰ χείλεα. Σάρκα βοὸς, ἢ πιμέλιον, ἢ χήνεον ἄλειφα, καὶ ἄννησον, ἢ κόκκον, ἢ σποδὸν Κυπρίην, τρίψαι ταῦτα πάντα, καὶ περιαλεῖψαι τὴν σάρκα, καὶ προσίθεσθαι. Ην ἕλκεα γίνηται καὶ * ὀδαξᾶται. Βοὸς σάρκα, στέαρ ἐπαλείφειν, καὶ τὴν σάρκα προσιθέναι, καὶ ἐγκλύζειν, ἢν ῥυπαρὰ ᾖ, καὶ πυρίην συκῆς ἀπὸ ῥίζης, καὶ μετέπειτα καὶ πίους ἐν γλυκεῖ πινέτω. Ην ἐν τοῖσιν αἰδοίοισι τὰ ἕλκεα γίνηται. Βόειον στέαρ ἐπαλείφειν, καὶ μυρσίνην ἐν οἴνῳ καθεψῶν, διακλυζέτω τῷ οἴνῳ, ἢ ἐλαίας φύλλα, καὶ βάτου καὶ ῥοιῆς, καὶ ὁ οἶνος ἤτω πράμνιος. Ταῦτα δὲ οὕτως ποιέειν. Καὶ περσέης φύλλα τοῦ δένδρου δηλαδὴ, λεῖα τρίψαι, καὶ πρὸς τὰ αἰδοῖα τιθέναι, ἢ ἀννήθου καρπὸν, καὶ σελίνου τρίψας, ἐπίχριε. Ην ἀφθήσῃ τὰ αἰδοῖα * πῶς δεῖ ἰᾶσθαι. Σάρκα βοὸς ὡσεὶ δύο παλαιστῶν τὸ μῆκος, πάχος δὲ ὥσει στειλαῖος προσιθέσθω μέχρις ἑσπέρης, τὴν δὲ νύκτα αἴρειν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ πάλιν προσίθεσθαι μέχρι μεσημβρίης, καὶ ἐπιπινέτω οἶνον γλυκὺν μέλιτι τὸν οἶνον ξυμμίσγουσα. Κλύσμα ἢν ἡλκωμέναι ἔωσιν αἱ μῆτραι, καὶ ἢν στραγγουρίη ἐπιλάβῃ. Πράσα, ἀκτῆς καρπὸν, σέσελι, ἄννησον, λιβανωτὸν, σμύρναν, καὶ οἶνον ἴσον τῷ χυλῷ τούτων, μίξας ταῦτα καὶ ἀναζέσας, ψύχειν, καὶ μετρίως κλύζειν. Η μέλι, βούτυρον, μυελὸν, καὶ κηρὸν ἐνιέναι καὶ χρῖσθαι. Ασσα ἐν αἰδοίῳ ἕλκεα ἔνι καὶ φύεται. Φύλλα ἐλαίης, καὶ βάτου καὶ κισσοῦ, καὶ ῥοιῆς γλυκείης, τρίβειν λεῖα, διεὶς δὲ οἴνῳ παλαιῷ, εἰρίῳ προσίθεσθαι τῇ νυκτὶ πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ καταπλάσσειν ἐν τούτοισιν. ὅταν δὲ ἡμέρη γίνηται, εἰρύσαι, ἀφεψεῖν δὲ μύρτα ἐν οἴνῳ, καὶ διακλύζεσθαι. Η χηνὸς ἔλαιον καὶ ῥητίνην τῆξαι, καὶ κλύσαι. Η βούτυρον, καὶ κέδρινον ἔλαιον μέλιτι παραμίσγειν μικρὰν, καὶ κλύζειν, ἕλκεα ἐν μέλιτι ἀποξηραίνει. Αργύρου ἄνθος ἐν οἴνῳ τρίψαι, καὶ κλύσαι. Η βούτυρον μετὰ μέλιτος κλῦσαι. Η ἐχέτρωσιν, καὶ σμύρναν, καὶ μέλι οἴνῳ διϊέναι. Οἴνῳ δὲ μέλανι χλιαρῷ, καὶ κλύζειν τῇ ὑστεραίῃ. Η σχίνου φύλλα ἑψήσας ἐν ὕδατι τουτέῳ μετακλύζειν. Αλλο ἢν ἑλκωθῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων. Βούτυρον, λιβανωτὸς σμύρνη, ῥητίνη, μυελὸς ἐλάφειος, τουτέοισι κλύζειν. Η φακὴν ἑψῶν ἐν ὕδατι, καὶ ἀποχύσας τὸ ὕδωρ ἐν τούτῳ κλύζειν. Οταν δὲ ὕδωρ ἐκ τῶν ὑστερέων ῥέῃ, καὶ ἕλκεα ᾖ, καὶ δάκνηται, χηνὸς στέαρ, καὶ ὠὸν διαχρίεσθαι. Η οἴος στέαρ, ἢ συὸς, καὶ φακὸν, ἐν οἴνῳ ἑψεῖν, καὶ κεκρημένον ἴσον τῷ ὕδατι τουτέῳ κλύζειν. Τὰ δὲ ἐν τῷ αἰδοίῳ ἕλκεα ἐν τούτῳ καταιωνᾷν, ἐπιπάσσειν δὲ μάνναν, βάτον, πίτυος φλοιὸν, καὶ τῷ ὕδατι τούτων νιψάσθω. Διεκβόλιον ἢν ἀποθάνῃ τὸ ἔμβρυον. Χαλβάνης ὅσον ἐλαίην ἐνελίξας ἐς ὀθόνιον κέδρινον ἐμβάψασα, προσιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ετερον. Κάλαμον εὐώδεα, καὶ σικύης ἐντεριώνην, τρίψαι ἐν χηνείῳ στέατι. Επίδησον δὲ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἦτρον, καὶ σμικρὸν ἀπ᾽ αὐτέου ἐνστάξασα, ἐς εἴριον προσιθέσθω πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ ἐκ τούτου κατ᾽ ὀλίγον ἕλκεται. Αλλο. Ερυθεδανὸν κόψας, καὶ κέδρου πρίσματα, ὕδωρ τε ἐπιχέας τίθει ἐς τὴν αἰθρίην, εἶτα περὶ δὸς πρὸς

Vet. Cod. * ἀνομίζεται

* ὧδε

Vet. Cod. τὰς ἀλγηδόνας. Ἄλλο. Σιλφίου ὁκόσον δραχμὴν μίαν, καὶ πράσου χυλὸν ὁκόσον ὀξύβαφον, παραμίξαι κέδρινον ἔλαιον ἥμισυ κυάθου μικροῦ δὸς πιεῖν. Ἄλλο. Ταύρου χολὴν ὅσον ὀβολὸν, ἢ ἡμιωβόλιον τρίβων ἐν οἴνῳ, δός. Ἢ σταῖτι περιπλάσας ὀπτὴν πάλιν καταπιεῖν δίδου. Ἄλλο. Καρκίνους ποταμίους πέντε, καὶ λαπάθου καὶ πηγάνου ῥίζαν, καὶ αἰθάλην ἀπὸ τοῦ ἰπνοῦ τρίψασα ὁμοῦ πάντα, καὶ ἑνώσασα ἐν μελικρήτῳ, ὑπαίθριον θεῖσα, πινέτω νῆστις ἐκ τρίτου. Ἄλλο. Σικύης ἐντεριώνην τρίψας λείην ἐν κεδρίνῃ πίσσῃ ἐς εἴριον ἐνελίξας, προσδήσας πρὸς τὸ πτερὸν λίνῳ, προσθέτω δὲ ἴσον, τοῦ δὲ πτεροῦ τὸ σκληρὸν, προσεχέτω μικρὸν ἔξω ἐκ τοῦ εἰρίου, ὅταν δὲ αἷμα φανῆται, ἀφελέσθω. Ἄλλο. Ἐλλεβόρου μέλανος λαβὼν ῥαβδίον ὅσον ἓξ δακτύλων, περιείλιξον ἐν εἰρίῳ, τὸ δὲ ἄκρον ἔα ψιλὸν εἶναι, εἶτα προσθέσθω εἴσω ὅτι μάλιστα. Ὅταν δὲ αἱμαχθῇ τὸ ἄκρον, ἀφελέσθω. Ἄλλο. Ἐλλέβορον μέλανα, καὶ κανθαρίδας, καὶ κόνυζαν τρίψας ἐν ὕδατι, καὶ ποιήσας βάλανον μαλθακὸν, ὅσον ἑξαδάκτυλον, ξήρανον, κἀπειδὰν σκληρὸν γένηται, εἰρίῳ περιελίξασα προσθέσθω. Τὸ δὲ ἄκρον κέδρῳ χρισάτω καὶ ἔσω ψιλόν. Ὅταν δὲ αἷμα φανῆται, ἀφελέσθω. Ἐκβόλιον. Ἢν ἔμβρυον τεθνεὸς ἔνδον ᾖ, ἢ ἀπόπληκτον, βατράχιον καὶ ἐλατηρίου μικρὸν μίξαι ἐν ὀξυκρήτῳ, καὶ δοῦναι πιεῖν. Ἢ κράμβης ἁπαλὸς καυλὸς, κατὰ τὸ ἄκρον νετώπῳ χριόμενος ἐμβαλλέσθω. Βηχὸς παιδίου. Θαψίην ἐν ἀλφίτοις ψωμίζειν. Ἕτερον. Ὠὸν ὀπτήσαντα, τὴν λέκιθον ἐξελόντα τρίψαι, καὶ σήσαμον λευκὸν πεφρυγμένον καὶ ἅλας, ἐν μέλιτι ἐκλείχειν. Τὴν κοιλίην λῦσαι παιδίου. Εἴριον ἄπλυτον ἐς μέλι βάψας, ἐνθεῖναι: ἐὰν δὲ γεραίτερον ᾖ, κρομμύων τὰ ἔξωθεν τρίψας, ἐντιθέναι. Ἐὰν δὲ γάλα μὴ ᾖ, σητάνιον ἄλευρον ἐκπλύνας, μέλι καὶ ἔλαιον μίξας χλιερὸν κλύσαι. Ἄσθματος παιδίου. Λιβανωτὸν ἐν οἴνῳ γλυκεῖ, ἀλησίν. Καθαρτήριον. Βαλανίδας ποιέειν κοτύλην μέλιτος, ἀνίσου ὀξύβαφον, ἀσφάλτου δύο δραχμὰς, χολὴν βοὸς, σμύρνης τρεῖς δραχμὰς, πόσιν ἐλατηρίου, ἕψειν ἐν χαλκῷ, μίσγειν ἔλαιον χηνὸς, καὶ ὅταν μέλλῃ χρῆσθαι, ἀλείφειν τὰς βαλάνους τῷ χηνείῳ μαλακῷ: εἰρίῳ δὲ χρῆσθαι τῷ οἴῳ, ἐλαίῳ ἢ χηνίνῳ, τούτῳ μίσγειν κιννάβαρι. Ἔμετον λύει. Ὠκίμου χυλὸς ἐν οἴνῳ λευκῷ. Ἕτερον. Ἀλήτου σηταν[ίου] κεχυλισμένου τὸ ὕδωρ, ἢ ῥοιὰς γλυκείας καὶ ὀξείας ἀποχυλώσας, εἶτα μέλιτι μίξας. Τὸ σηπτικὸν ὧδε ποιέεται, ἐλλέβορος μέλας, σανδαράκη, λεπὶς χαλκοῦ, ἴσον ἑκάστου τρίβειν χωρίς. ὅταν δὲ λεῖον ᾖ, παραμίξαι μιᾶς μερίδος διπλάσιον τίτανον, ἀναδεύσας, κεδρίνῳ χριέτω. Ὅπου φάρμακον ὧδε ποιέεται. Ἄνθος κεκαυμένον καθαρῶς, ἄχρις οὗ φοινικοῦν γένηται, τρίψας λεῖον, τούτῳ χρῆσθαι. Τὸ μέλαν φάρμακον. Λεπὶς, ἄνθος, χωρὶς τρίβειν ἑκάτερον. Ὅταν δὲ λεῖον τρίβῃς, οὕτω μίσγε, ποιέειν δύο ἢ τρία εἴδη τοῦ φαρμάκου, τὸ μὲν ἰσχυρότατον, τὸ ἄνθος, τριτημόριον τῆς λεπίδος, τὸ δὲ δεύτερον, τεταρτημόριον, τὸ δὲ τρίτον, πεντημόριον. τοῦτο τὸ φάρμακον ἐπὶ πᾶν ἁρμόζει. Διαλειπτὸν πρὸς τὴν συνάγχην, κάχρυ, σταφὶς ἀγρία, ἀψίνθιον, ἐλατήριον, μέλι. Ἐν τοῖς

inde mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. A Silphij drachmã vnam, & porri ſucci acetabulũ, cedrini olei dimidio cyatho paruo ammixto, bibenda dato. Aliud. Tauri fel oboli vnius aut ſemioboli pódere, in vino terito ac exhibeto. Aut ferméto oblitũ, torrefactum deuorandum dato. Aliud. Cancros fluuiatiles quinq;, & rumicis ac rutæ radicẽ, & fuliginẽ de furno, oĩa ſimul trita, & cũ aqua mulſa vnita, ſub dio per noctẽ exponat, & ieiuna ter bibat. Aliud. Cucumeris ſyluestris medullã tritã, in cedrina pice lanæ inuoluito, & cũ filo ad pennã deligato: apponat aũt intro, ita vt pennæ dura pars paululũ foras promineat ex lana. Quũ aũt ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud. Veratri nigri virgulã longitudine ſex digitorũ lana obuoluito, extremam vero B ipſius partẽ nudã ſinito: deinde q̃ maxime intro apponat, & vbi extrema pars cruentata fuerit, amoueat. Aliud. Veratrũ nigrũ, & cantharidas, & conyzã in aqua terito, & glandulã mollẽ ſex digitorũ longitudine efformato, ſiccato: & vbi dura facta fuerit, lana inuolutam apponat. Summã aũt partẽ cedria illinat, ſitq; ipſa nuda. Quũ vero ſanguis apparuerit, amoueatur. Aliud expulſorium. Si fœtus mortuus aut ſyderatus intus fuerit, ranunculũ & elaterij parũ in aceto tẽperato miſceto ac bibẽdũ dato. Aut braſsicæ tener coliculus in ſumma parte netopo illitus immittatur. Ad tuſsim pueri. Thapſiã in polenta edẽdam dato. Aliud. Ex ouo aſſato vitellum acceptũ terito, & ſeſamũ albũ toſtũ, & ſalẽ cũ melle C delingẽda dato. Ad aluum pueri ſoluendã. Lanã illotã melle tinctã indito. Si verò antiquior fuerit puer, ceparũ internas partes tritas cũ melle îdito. Si lac nõ fuerit. Recẽtis tritici farinã elotã, melle ac oleo ammixto, tepidã ſorbẽdam dato. Ad anhelitũ pueri facit thus in vino dulci, & illunies. Purgatoriũ. Glãdulas facito ex mellis hemina, aniſi acetabulo, bituminis drachmis duabus, felle bouis, myrrhæ drachmis tribus, elaterij potione. Hæc ĩ vaſe æneo coquito, & anſeris adipẽ ammiſceto: & vbi vti voles, glãdulis anſerino aut ouillo adipe illinito. Lana aũt vtere molli. Vomitum ſoluit. Ocymi ſuccus in vino albo. Aliud. Farinæ tritici recẽtis exſuccatę aqua. Aut de malis punicis dulcib⁹ & acidis ſuccũ exprimi D to, & deinde mel ammiſceto. Corroſiuũ ſic paratur. Veratrũ nigrũ, ſandarachã, ſquamã æris: ſingula parib⁹ potionibus ſeorſum terito. Quũ aũt trita fuerint, ad vnã partẽ, duplã calcẽ ammiſceto, & cedrino ſubacta illinito. Aliud corroſiuũ pharmacũ ſic paratur. Florẽ æris pure cõbuſtũ donec ruber fiat, terito ac vtitor. Parmacũ nigrũ. Squamã æris, & florẽ æris, ſeorſim ambo terito. vbi verò cõtriueris ita miſceto: duas aut tres pharmaci ſpẽs facito. Vnã fortiſsimam, quæ habet ad ſquamã, tertiã floris partẽ: alterã, quæ quartã: tertiã, quæ quintã. Hoc pharmacũ ad omnia cõueniens eſt. Illitio ad anginã. Roris marini ſemẽ, ſtaphis ſylueſtris, abſinthium, elaterium, mel. In doloribus

A doloribus podagricis. Abscessus nitro trito aqua diluto, cataplasmatis modo integito, & tribus diebus non lauato. Vbi verò laueris, rursus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito, & hoc semper vtitor. Inflammata illine portulaca cum farinæ massa, & lactucæ rubræ drachma, ex aqua dissoluta. Medicamenta oculorum. Aes vstum, ærugo, fel capræ, myrrha: hæc dissoluuntur, & omnia simul trita vino albo diluuntur, postea in arundinem coniecta, sicca in vsum veniant. Puluillus. Misy præparatum in pila terito, & spumæ argenti chrysitidis appellatæ cinerem lotum ammisceto: sint autem cineris partes tres, misyos vna. At mysi in maza comburito vi-
B tans ne diffluat. Nam dum torretur liquescit, vbi verò probe tostum fuerit, puniceum fit. Alius puluillus. Cerusa eodem modo cum misy tosto miscetur, velut chrysitidis cinis. Alius puluillus fortior priore. Spodium Cyprium ex fuligine lota, & cerusa, & misy torrefactum. Sunt autem duæ partes cerusæ de spodio, vna verò misyos. in hæc anemonæ folia contusa exprimito, & in æris rubri vase ad solem exponito, & vt nihil illabatur contegito. Quum verò crassa facta fuerint, pastillos formato: deinde siccato, & siccatos quàm maximè fieri potest comburito, & postea perfrigeratos leuiter terito, & de spodio ex fuligine loto, parem portionem misceto,
C deinde netopon instillato, & parum terito: deinde melle diluito, & resiccata in vase æneo asseruato, ac vtitor. Puluillus mollis. Spodium Cyprium, chalcitis non lota leuiter trita, flos æris: hæc paribus portionibus misceto ac terito. Alius. Spodium Cyprium, chalcitis leuiter trita, & cinis chrysitidis illotus. hæc inter se terito. Alius. Spodium lotum, chrysitis, & æris flos, paribus partibus trita. Alius. Vuæ acerbæ succus, & spodium Cyprium. Vuam immaturam in vigore constitutam sume, & succum per linteum, in vas æris rubri exprime, & aceti albi acerrimi tertiam partem ammisce, atque sic in sole coque, & quinquies in die agita ac contur-
D ba. Et vbi crassus factus fuerit succus, spodium Cyprium tritum adijce ac permisce, ita vt vbi sex aut septem dies in sole positus steterit, ad heminam succi Atticam, spodij drachmas octo immittas. Si verò acrius efficere medicamentum voles, minus de spodio: sin mollius, plus. Postea verò siccato hæc, donec in pastillos formari possint: deinde domi siccato, sursum in fumum suspensa, atque hoc tandiu donec testacea fiant, vt inter terendum non adhæreant, postea sic vtere. Reponito autem in loco humiditatem nullam habente. Alius. Spodium, chalcitidem aceto albo subigito: deinde factos inde pastillos siccato: & vbi oculum sublinire voles, quàm optime

τοῖς ποδαλγικοῖς ὀδυνήμασιν. τὰ ἀφιστάμενα καταπλάσσειν ὕδατι φυρόντα λεῖον, καὶ μὴ λούειν τριῶν ἡμερέων. Ὅταν δὲ λούσῃς, αὖθις νίτρον ὠμὸν τὸ ἐρυθρὸν τρίψαντα, καὶ μέλι ὀλίγον, τούτῳ ὥσπερ αἰεὶ χρέεσθαι, καὶ τὸν ἴσον χρόνον ἐς κύθραν ἐμβάλλειν λείως. εἶτα συμπηγνύειν, εἶτα καταλείψας ὑποχεῖν νύκτα καὶ ἡμέρην τὴν ἕδρην ἐμβαλεῖν ἀσταφίδι λείῃ, τετριμμένῃ, ξηρῇ, ἐναλείφοντι τὴν ἕδρην. Τὰ ἐπιπυρούμενα διαχεῖν. Ἀνδράχνην ἐν σταιτί. Θρίδακος τῆς ἐρυθρῆς, ὁπόσον ὁλκήν, λύει πᾶσαν ἐν ὕδατι. σταθμὸς ἡμιοβόλιον ἀττικόν. Ὀφθαλμικά. Χαλκὸς, ἰὸς, χολὴ αἰγὸς, σμύρνα· ταῦτα λύεται, πάντα ὁμοῦ τρίψας λεῖα, οἴνῳ διιέναι λευκῷ, ἔπειτα ἐς κάλαμον ἐμβαλὼν, ξηρῷ χρῆσθαι. Ἔμπλαστρον. Μίσυ κατασκευάσας, τρίβε ἐν ἴγδῃ. Ξυμμίσγειν δὲ αὐτῷ, σποδὸν χρυσῖτιν πεπλυμένην. Ἔστω δὲ τῆς σποδοῦ τρία, τοῦ μίσυος ἕν. Τὸ μίσυ κατάκαιε ἐς μάζαν, φυλασσόμενος ὅκως μὴ ἐκρυῇ, ὀπτώμενον γὰρ διαξυγραίνεται. Ὅταν δὲ καλῶς ὀπτὸν ᾖ, φοινίκεον γίνεται. Ἔμπλαστρον. Ψιμμύθιον τὸν αὐτὸν τρόπον μισγόμενον τῷ μίσυι ὠπτημένῳ, ὥσπερ ἐν τῇ χρυσίτιδι σποδῷ, τὸ μίσυ γίνεται. Ἕτερον ἔμπλαστρον ἰσχυρότερον τούτου. Σποδὸς Κυπρία ἐκ τῆς ἀσβόλου πεπλυμένης, καὶ ψιμμύθιον, καὶ μίσυ ὀπτὸν, εἶναι δὲ δύο μοίρας τῆς σποδοῦ τοῦ ψιμμυθίου. ἐν τούτῳ μίσυος ὑγρὸν, ἀνεμώνης τὰ φύλλα κόψαντα, ἐκπιέσαι, καὶ ἐς τὸν ἥλιον θεῖναι ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ κατακαλύψαντα, ὅκως μηδὲν ἐμπέσηται. Ὅταν δὲ παχὺ ᾖ, διαπλάσσειν φθοΐς, εἶτα ξηραίνειν, ὅταν δὲ ξηρανθῇ, κατακαίειν ὡς δυνατὸν μάλιστα, εἶτα ἐπειδὰν ψυχθῇ, τρίβειν λεῖα, καὶ μίσγειν σποδῷ πεπλυμένῃ τῇ ἐκ τῆς ἀσβόλου ἴσον, εἶτα διαστάζων νέτωπον, μικρὸν τρίβειν, εἶτα μέλιτι διιέναι, εἶτα ξηρήνας ἐς χαλκῆν κυλίδα, τούτῳ χρῶ. Ξηρὸν μαλακόν. Σποδὸς Κυπρία, χαλκῖτις ἄπλυτος λεῖα τετριμμένη, καὶ ἄνθος χαλκοῦ. ταῦτα ἴσα μίσγειν καὶ τρίβειν λεῖα. Ἕτερον ξηρόν. Σποδὸς Κυπρία, χαλκῖτις διατετριμμένη, καὶ σποδὸς χρυσῖτις ἄπλυτος ἐναφεψεῖται τὸ χρυσίον ταύταις ἀλλήλαις διατρίβειν. Ἕτερον ξηρόν. Σποδὸς πεπλυμένη, χρυσῖτις, καὶ ἀφρὸς χαλκοῦ ἴσα λεῖα. Ἕτερον. Ὄμφακος χυλὸς, καὶ σποδὸς Κυπρία. τὴν ὄμφακα ἀκμάζουσαν χρὴ ἐκπιέσαι τὸν χυλὸν δι' ὀθονίου ἐς χαλκεῖον ἐρυθρὸν, καὶ μίξαι ὄξεος τρίτον μέρος λευκοῦ ὡς ὀξυτάτου, καὶ οὕτως καθέψειν ἐν τῷ ἡλίῳ. Καὶ ἀναταράσσειν πεντάκις τῆς ἡμέρης, ὅταν δὲ παχὺς γένηται ὁ χυλὸς, σποδὸν τῆς Κυπρίης τῆς χαλκίτιδος λείην ἐμβαλεῖν καὶ ἀναμίξαι, ὅταν δὲ ἑκταῖος ἢ ἑβδομαῖος ᾖ ὁ χυλὸς ἐν τῷ ἡλίῳ κείμενος, ἐς κοτύλην Ἀττικὴν τοῦ χυλοῦ τῆς σποδοῦ δραχμὰς ὀκτώ. Ἐὰν δὲ βούλῃ δριμύτερον εἶναι, ἐλάττω τὴν σποδὸν, ἐὰν δὲ μαλθακώτερον, πλέω. Μετὰ δὲ ταῦτα ξηραίνειν, ἄχρις οὗ δυνατὸν διαπλάσαι φθοΐς, εἶτα ἐγξηραίνειν, κρεμάσας ἄνω ὑπὲρ καπνοῦ, καὶ οὕτως ξηραίνειν, μέχρις οὗ ὀστρακώδεις γένηται, ὡς τετριβόμενον, μὴ ξυντρέφεσθαι, εἶθ' οὕτως χρέεσθαι. Κείσθω δὲ, ὅκου ἰκμάδα μὴ ἕξει. Ἕτερον ξηρόν. Σποδὸς, χαλκῖτις ὄξει πεφυραμένη λευκῷ: εἶτα φθοΐς ποιήσας, ξήραινε δὲ, ὅταν δὲ ξηρανθῇ, λεῖον τρίβειν, ὑπαλείφειν ὀφθαλμὸν μὲν ὡς καλ- Vet. Cod.

Vet. Cod. ὡς κάλλιστον, καὶ οἶνον παλαιὸν γλυκὺν, ἑψεῖν ὁμοῦ. Πρὸς ἄργημον. Αἰγίρου δάκρυον, γάλα γυναικεῖον μίξας χρῆ. Ἐὰν ὀφθαλμὸς δακρύῃ καὶ ὀδύνην ἔχῃ. Ῥοιῆς γλυκείης τὸν χυλὸν ἐκπιέσας, ἐν χαλκέῳ ἑψεῖν καὶ μέλαν ὥσπερ πίσσαν, ἐὰν θέρος ᾖ, ἐς τὸν ἥλιον τιθέναι: εἶτα ὑγρῷ ὑπαλείφειν. Ἐὰν δὲ δακρύῃ καὶ γλαμυρὸς ᾖ ὁ ὀφθαλμὸς, ὅταν ἡ σταφυλὴ ἡ λευκὴ, πέπειρος ἰσχυρῶς, καὶ ἰσχνὴ ἐπὶ τῇ ἀμπέλῳ ᾖ, δρέψας ἐξωθῆσαι, εἶτα ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, ὅταν δὲ ξηρὸν ᾖ, ἀποξέσαι, μίξαι ἰοῦ ἡμιοβόλιον Ἀττικῷ σταθμῷ: εἶτα τούτῳ ὑπαλείφειν. Παραπαστόν. Μόλιβος καὶ σποδὸς ἴσα, σμύρνης δέκατον μέρος, ὀποῦ μήκωνος σμικρὸν, οἶνος παλαιὸς, ξηρὰ τρίψας, χρῆ. Σκίλλα καὶ σποδοῦ τρίτον μέρος, καὶ ψιμυθίου τρίτον μέρος χάρτου κεκαυμένου, μέρος δέκατον σμύρνης. Εἰ βούλει ἐκ τοῦ σώματος τρίχας ἀπελάσαι, δακρύῳ ἀμπέλου ἀλείφειν ἐλαίῳ. ἐὰν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν βούλῃ, ἀποδρέψας ἀλείφειν, καὶ ἄπεισι σὺν λεπτῷ δέρματι, καὶ ἔσται ἐρυθρὸς, καὶ εὔχροιος. Λειεντερίης. Φακοὺς, πυροὺς σητανίους ὅσον δύο χοίνικας βρέξας, ἐπειδὰν μαλθακοὶ ὦσιν διατετρυγωμένοι, ἰσχυρῶς ποιῆσαι λείους ἐν ὅλμῳ ἢ ἐν θυίᾳ, ἔπειτα ἐπιχέαι ὕδατος κοτύλας ἓξ, καὶ ἀνακινῆσαι ἰσχυρῶς, ὅτι δ' ἂν ἀπέλθῃ, ἐγχέας ἐς χύτραν, ἑψεῖν μέλι ὀλίγον παραχέας, ἐπειδὰν ἑφθὸν ἰσχυρῶς γένηται, φρύξας διδόναι ἐσθίειν τοῦτον, ἐὰν δὲ διψῇ, οἶνον πινέτω ὡς παλαιότατον, τουτέῳ χρήσθω, ἄχρις ἂν ὑγιὴς γένηται. Ἐὰν δὲ κόρυζαν ἔχῃ, σμύρναν τρίψας λείαν, καὶ μέλι μίξας, ὀθόνιον ποιήσας, τὰς ῥῖνας τρίβειν. Κλυσμὸς φλέγμα ἄγων. Θαψίης πόσιν, ἢ ἀσταφίδος ὅσον τεσσαράκοντα κόκκους, ἢ κνιδίου πόσιν, ἢ κνήστρου, μίσγειν δὲ μέλιτος ἡμικοτύλιον, ἐλαίου ἴσον, διιέναι θαλάσσῃ, πίτυρα ἐναφεψήσας, ἢ πτισάνῃ, μέχρις οὗ λιπαρὰ γένηται, ἢ στέατος, ἢ τεύτλου χυλῷ, παραμίσγειν δὲ νίτρου ὅσον δέκα δραχμὰς, ἢ ἁλὸς τρυβλίον πλεῖον ἐς θάλασσαν. Ἐὰν δὲ θέλῃς χολὴν ἄγειν. Ὀποῦ πόσιν, ἐλατηρίου ὀλκὴν καὶ ἥμισυ, κολοκυνθίδος τρίψαι δραχμὴν σταθμὸν, διιέναι τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ πρότερον. Ἐὰν δὲ σφοδρότερον θέλῃς ἄγειν, σικύης ἐντεριώνην, τέταρτον δραχμῆς ἀποβρέξας ἐν ὕδατος ἡμικοτυλίῳ, τουτέῳ κλύσαι, καὶ ἐὰν ἐξελθὼν δάκνῃ, μετακλύσαι πτισάνης χυλῷ. Ἕτερον. Γάλακτι ἑφθῷ ὀνείῳ, ἢ ἐν τεύτλου χυλῷ τρισὶ κοτύλαις, ἐναποβρέχειν τὴν ἐντεριώνην, παραμίσγειν ἅλας, καὶ μέλι καὶ ἔλαιον, μετακλύζειν δὲ πτισάνης χυλῷ. Κολοκυνθίδος δραχμὴν τρίψας, καὶ προβρέξας ἐν γάλακτι ὀνείῳ, μίσγειν τὰ αὐτά. Ἐντεριώνης δραχμὴν, ἐλατηρίου πόσιν, σολόμης ὅσον τοῖς τρισὶ δακτύλοις, μέλι, ἔλαιον, διιέναι θαλάσσῃ. Ἐὰν δὲ κόπριον θέλῃς ἀγαγεῖν, μηδὲν πίνειν φάρμακον, τοῖσι δὲ ἄλλοισι χρῆ. Δυσεντερίης κλυσμός. Ἐν οἴνῳ σίδια ῥοιῆς γλυκείης ἑψήσας ὡς πλεῖστα, ἑψεῖν δὲ, μέχρις οὗ τὸ ἥμισυ λειφθῇ, μίσγειν δὲ ἔλαιον τεταρτημόριον κοτύλης, ἑκατέρου τὴν ἑτέρην, λιβανωτοῦ τέταρτον δραχμῆς, μύρου ῥοδίνου ἡμικοτύλιον, πτισάνης

optime terito, & vino veteri dulci cōcalefacito. A
Ad argemē oculi vlcus. Populi nigrę lachrymā, lac muliebre, misce ac vtere. Si oculus lachrymet, & dolor vexet. Mali punici dulcis succū expressum ī æreo vase coquito, vt niger fiat instar picis. si verò æstas fuerit, ad solē exponito: deinde liqdū sublinito. Si verò dulci lachryma fluat oculus, quū vua fuerit alba, valde matura, & gracilis in vite, decerptā exprimito ac excolato: deinde in sole siccato, & vbi siccus factus fuerit succus, deradito, & æruginis dimidiū obolū Attici pōderis ammisceto: deinde hoc sublinito. Puluillus inspersilis. Plūbum & spodiū, æquis partibus, myrrhæ decimā partē, succi papaueris parū, vinū vetus, arida tere ac vtere. Alius. Accipit scoria siue recrementū plūbi, & spodij tertia pars, B
& cerusæ tertia, & chartæ vstę tertia, & myrrhę pars decima. Si pilos ex corpore extirpare voles, vitis lachrymā cū oleo illinito. Si vero etiā circa oculū tollere velis, euellito & illinito, & cū tenui cuticula discedet, & locus rubicūdus ac boni coloris erit. Ad intestinorū leuitatē. Lētes ac triticū recens duarū chœnicū mensura aqua macerato, & vbi mollia facta fuerint, in pila aut mortario fortiter cōterito: deinde aquæ heminis sex affundito, ac fortiter commoueto: & vbi purgamēta discesserint, in ollā infundito, & modico melle affuso coquito, & valde cocta torrefacito, ac edenda pbeto. Si verò sitierit, vinū vetustissimū bibat, atq; hoc vtat donec sanus fiat. Ad grauedinē. Si quis grauedinē habeat, myrrhā tritā C
ammixto melle, linteo excipiat, & nares confricet. Infusū sedis pituitā ducēs. Thapsiæ potionē, & vuas passas lx. aut grani cnidij, aut cnestri potionē sumito, & mellis dimidiā heminā, ac olei tātundē ammisceto, & aqua marina diluito, in qua furfures cocti sunt, aut ptisana, donec pinguis facta fuerit: aut adipē betæ succo ammisceto, & nitri drach. x. aut salis heminā plenā aquæ marinæ ammisceto. Si verò bilem ducere voles, succi silphij potionē, elaterij drach. j. & dimidiā, colocynthidis drachmā, terito, & ijsdē quibus prius diluito. Si aūt vehemētius ducere velis, cucumeris syluestris iternā partē quarta drachmæ parte in dimidia aquæ hemina macerato, & per sedē infundito: & si in egressu mordeat, ptisanæ D
succū postea infundito. Aliud. In lacte asinino cocto, aut ī betę succi heminis tribus,釋internā cū cumeris syluestris partē macerato, & salē, mel, ac oleū ammisceto, & postea ptisanæ succū īfundito. Aliud. Colocynthidis drachmā terito, & ī lacte asinino macerato, eadēq; misceto. Aliud. Cucumeris syluestris interioris drachmā, elaterij potionē, salis quantū tribus digitis apprehēdi pōt, mel, oleū aqua marina diluito. At si stercus educere voles, nullū pharmacū bibito, sed alijs vtere. Infusum ad dysenteriā. Punici dulcis malicoriū ī vino ad dimidias coqto, & olei quartā heminę partē ammisceto, & thuris quartā drachmæ partē. Aliud. Vnguēti rosacei dimidia hemina, ptisanæ

A na, ptisanæ succus aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas, in aquæ dimdia hemina diluito, & olei tantundem affundito. Potio. Mala cotonea dissecato, & in aqua macerato, & vbi aqua odorē acceperit, bibendam dato. Alia. Ptisanæ farinā in congiū aquæ missam, coquito donec pinguis fiat. Alia. Mala concisa siccata, & fauum mellis, in aqua macerato ac simul terito: & vbi subdulcis facta fuerit, excolato, & apij folia inijcito. Alia. Vuam passam albam, & calaminthen, & fauum mellis, in aquam mittito ac terito, donec aqua subdulcis fiat.

νης χυλὸς, θάλασσα ἑφθή. Ἐλλεβόρου δύο πόσιας τρίψας, ὕδατος διεὶς ἡμικοτύλιον, ἐλαίου ἶσον, κλύζειν χυλῷ, ἐγχέας ἐς σκαφίδα. Μῆλα κυδώνια κατατάμνειν, καὶ ἐᾶν ἐμβρέχεσθαι, ἐπειδὰν δὲ τὸ ὕδωρ τὴν ὀσμὴν ἔχῃ, διδόναι πίνειν. Πτισάνης λέκυθον ἐμβαλὼν ἐς χόεα ὕδατος ἕψε μέχρι λιπαρὸς γένηται. Ψύξας δὲ τὰ μῆλα ἢν κατατάμνῃ, κηρίον, καταβρέξαι δὲ ἐν ὕδατι, καὶ ἅμα τρίβειν, ὅταν ὑπόγλυκυ ᾖ, καὶ διηθήσας, ἐμβάλλειν σελίνου φύλλα. Ἕτερον. Ἀσταφίδα λευκὴν ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, καλαμίνθην, ἢ κηρίον, ἀνατρίβειν ἐς ὕδωρ ὑπόγλυκυ. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnot. in lib. primum de morbis Muliebribus.

1 Habet enim. *Mulierem esse calidiorem viro antiqua fuit Parmenidis & Democriti opinio, quos fortè sequutus est hic auctor, sed Arist. iure hanc opinionem in lib. de animal. explosit. quoniam etsi mulier etiam menstruis carens videatur plus sanguinis habere, est tamen ille sanguis admodum crudus & frigidus, quæ forsan est ratio, cur necessario quolibet mense purgentur, non autem quod ob carnis raritatem ipsarum corpora repleantur, esse autem à natura huiuscemodi sanguinis copia fœtui alendo prospectum, & Hippoc. & Gal. & ratio docent.*

2 In sextis vero. *An verum sit hoc, non paruam dubitationem habet, quandoquidem non raro videntur curatæ, quæ etiam pluribus mensibus purgatæ sint. Dicendum tamen, nunquam verè eas purgari, licet enim interdum redeant, illa tamen sunt pauciores, atq; deteriores, neque in posterum debitos cursus seruant, quapropter sollicitandum est ipsas curare: cur autem sexto potissimum mense irremediabilis euadat menstruorum suppreßio, nondum causam certam repperi, nisi placet id totum tribuere sexti mensis prauitati, quam & Hipp. & Gal. in docendis diebus creticis proposuerunt.*

3 Sed & ad vomitum. *Particula ἧσσον, quæ est in vulgatis in Vaticano manuscripto legitur κρέσσον, quasi sensus sit, melius mulieribus verti menses ad sedem, quam virginibus, & hæc forte lectio melior est, quanquam & illa ferri potest. Constat autem ea, quæ hic citantur scripta esse in lib. de morbis virginum, non inueniri in libro vulgato. Vnde colligi potest librum illum mutilum esse, vel auctorem huius alterum scripsisse, qui nunc desideretur. Vocem ἔπαγλως omisit Cornarius, forsan quod videretur noua, de ea tamen Erotianus.*

4 Quæcunq; viro. *In codice Vaticano hæc habentur, quæ in vulgatis non reperiuntur,* ἢν δὲ οἱ ῥόος μὴ γίνηται, συμβήσεταί οἱ ὥστε δοκέειν ἐν γαστρὶ ἔχειν, καὶ ταῦτα πείσεται ἅπερ τόκῳ τὰ καταμήνια ὁδὸν οὐκ ἐδύνατο εὑρεῖν, ἢ παχέα καὶ γλίσχρα καὶ κολλώδεα ἦν, *quæ apposui, quoniam & auctoris phrasim sapiunt, & antedictis accommodantur.*

5 Si quidem igitur puris. *Hanc scripturam corruptam esse tria faciunt, vt putem, primum est, quia sententia falsa est, siquidem sententia fuit omnium ueterum, minime vnquam menstruata muliere vtēdum esse, quòd vel leprosi fiant fœtus, vt Arabum multi perhibent, vel viui prauis morbis afficiantur, adeo vt Hesiodus & Hebræi, neque balneis mulierum menstruatarum, neque contubernio vtendum esse voluerint. Alterum est, quod sibi ipsi videtur aduersari, cum modo in principio consulat concumbendum, modo desinentibus. Tertium, quia Calui codex diuersus fuisse videtur, cum aliqua ipsi desint quæ in hoc habentur. Accedit his, eum inferius consulere concumbendum, vel incipientibus, vel desinentibus, vel iam finitis.*

6 Nisi quid horum. *Græci codices omnes habent,* ἢν μὴ ᾖ ἐν τῇ ἀρχαίῃ φύσει τουτέων τι, *idest, nisi sit in antiqua natura, quoniam si contracta sit humiditas, vel siccitas non multum ante, etiam si sit in habitu, & quoquo modo naturalis, impedit tamen semper conceptionem, vt Hippoc. in Aphor. Cæterum si vel ab ortu, vel multo ante contractæ sint, nequaquam impediunt. Vnde non mihi admodum probatur Gal. qui v. aphor. xliiij. & xlvj. illud præter naturam apud Hippocratem, potius præter modum interpretandum putat.*

7 Postea vero. *Certe durum videtur quomodo auctor præcipiat, mulierem quadraginta dies sine cibo esse, nisi interpretemur, sine cibo solidiore, consueuit enim Hippoc. ita sorbitiones siue sorbiles cibos, à cibis solidioribus distinguere. At hæc vox* ἀσιτία, & ἀσιτεῖσθαι, *vt notat Gal. significat prorsus esse sine cibo. Itaque puto mendum subesse in litera illa* μ, *numeri significatiua, nam facile in numeris ponendis errabant librarij. Quod porro ait, hoc in loco auctor, se de lactis generatione in lib. de fœtus generatione verba fecisse, argumentum est, vnum atque eundem auctorem hosce duos cōposuisse libros.*

8 Et vt impleas. *Arist. iij. probl. sect. xviij. quaerens cur vinum dilutius temperatum, vomitum magis quàm merum, & quàm aqua separatim sumpta prouocet, esse ait, quoniam ea maximè vomitum mouent, quae innatare solita, quaeq; insuauia sunt, ac fastidium inducunt, cuiusmodi est vinum nimis dilutum. At hoc nequaquam perpetuo verum esse experientia quotidiana testatur, nisi in magna copia sumatur, vt propterea rectè fecerit auctor, & hic & alibi, qui non simpliciter vinum valde dilutum, sed copiosè sumptum ad excitandum vomitum commendauit, sic etiam dicitur ij. acut. vinum dilutum stomachum reddere infirmum. Quod vero scribit Petrus Aponensis, ex eo Arist. loco elici vinum illud esse sanius cui in primo artificio commiscetur aqua, non id, cui commiscetur multum aquae paulo ante quàm potetur, etsi sit generosum, apud me minime probatur, etenim praeterquam, quod veteres in primo artificio aquam commiscuisse nunquam est memoriae proditum, etiam ratio est, qua probatur id malè fieri, siquidem cum vinum coquatur, ac perficiatur proprio calore dum feruet, si aqua eo tempore adhibeatur, proculdubio calor hebetatur, ac penè extinguitur, vt nequaquam coqui, ac perfici queat. Ex aduerso vbi perfectum est, & proprio calore cōcoctum, si miscetur aqua moderatè, simul & vini nimia potentia frangitur, & aquae vitium corrigitur. Plutarchus enim in quaestio. nat. rationem quaerens quamobrem musto dum feruet, si frigidum quodpiam circundatur, dulce permanet, hāc alijs praeponit causam, nimirum coctionem vini esse ad vinosum mutationem, atque hanc perfici à calore, qui cum impediatur à frigido quo minus coquat, & ad vinosum trāsmutet, illud dulce manet: iam vero si aqua inter feruendum misceatur vino, non tantum impeditur coctio eius frigiditate, ac ad vinosum transmutatio, immo vero hebetatur, ac penè ita extinguitur calor, vt nec dulcedinem, nec vim vllam vinosam effatu dignam possit conseruare.*

9 Nimirum. *Haec sententia verè Hippocrate digna est, qui paucissimis verbis, & agendarum rerum rationem, & ordinem praeponere solet, nam vlcerum curandorum modus & rectus ordo, hic vnus est, vt primum inflammationi factae succurratur, vel ne fiat prouideatur, mox repurganda sunt ab humoribus superfluis, quae impediunt vnionem, tum caro inducenda est, postremo per cicatricem continui solutio ad vnionem est reducenda.*

10 Caeterum molae. *De molae generatione, & de multis alijs scitu dignis, in nostris de muliebribus morbis praelectionibus satis copiosè loquuti sumus, nunc id notandum, ab hoc auctore quatuor proponi molae signa, si vterus tumidus, si mammae turgidae, si in vtero nihil moueatur, si in mammis lac non gignatur, etenim foetum in utero marem tertio mense, famellam quarto moueri ualde proportionatum est etiam vtriusque perfectioni, quòd vt Hippocr. dicit in lib. de nat. pueri, mas trigesimo die, foemina quadragesimo secundo perfectionem adipiscatur, quod tamen intelligendum est de motu perfecto, & manifesto, siquidem etiam ante huiusmodi tempus moueri incipit, tam foemina, quàm mas, sicut & interdum contingit, vt ante sextum mensem, & septimum, vel nullo modo foetus moueatur, vel saltem vllius non percipiatur motus. Arist. lib. x. de hist. anim. prope finem, vbi de molae generatione pulcherrima tractat, pro signo molae apponit quoque menstruorum defectum.*

11 Non enim fieri. *Hìc videtur Hipp. solas, quae exterius contingunt, abortus causas recensere, cùm tamen etiam internae sint multae, praesertim vero quando acetabula mucco opplentur, vt ipsemet in Aphor. docet, nisi dicamus, sub illa particula, aliqua alia re, comprehendi etiam internas, atque praeternaturales causas; quidquid enim praeter naturam fit, violentum etiam Arist. appellare solet. Sed neque hoc plenè sustentari potest, cum subiungat Hipp. iccirco pernitiosos esse abortus, quod periculum sit ne vteri, vel vlcerentur, vel inflammentur, quod quidem vbi per acetabulorum infirmitatem contingit corruptio, minimè euenire compertum est, sed forsan postrema illa Hippoc. sententia vt plurimum veritatem habet, non semper, cuiusmodi sunt pleraq; aliae.*

12 At vero lac. *Generationis lactis modus habetur in lib. de nat. pueri, ex quo liquet eundem auctorem, & illum & hosce libros conscripsisse.*

13 Viro autem mulieris. *Cum ea, quae flatum inducunt ad excitandum coitum maximè valeant, ad generandum tamen nequaquam valere compertum est eo, quia minimum seminis, idq; inefficax, flatulentum & frigidum faciunt. Sed cur ciceres, & alia huiusmodi appellat Gal. πολυσπέρμα? an quia excitando ad venerem exitui seminis occasionem ingentem praebent? nam si semen sanguis est, quae multum sanguinis non gignunt, neque seminis copiam facere queunt.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MORBIS MVLIEBRIBVS LIB. II.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Argumentum in lib. ſecundum de morbis Muliebribus.

De iis, quæ ad vterum ſpectant, agitur, de fluxibus, de conuerſione ad varias partes, de morbis ex partu, inflammatione, flatibus, aqua intercute, ſtrangulatione, ac de variis, tum ipſius vteri, tum oris eius morbis, & curationibus.

A FLuxus albus in ſenioribus mulieribus magis fit, quàm in iunioribus. Fluxus fuluus in vtriſq; fluxus ruber in iunioribus. Et ruber quidẽ fluxus fit ex febre; magis autem ex abortu: fit & ex menſium interceptione, quum concluſi derepente eruperint. Fit etiam ex partu & febribus, & ſanguis profluit valde multus, & grumi excidunt, & dolor fit clauicularum ac tendinum, & corporis torpor, & crurum perfrigeratio. Aliquando vero etiam naſus effundit ad dentes, ſi amplior ſanguis diſceſſerit, & ſudor multus diffunditur. Ad hæc & ſtomachi morſus fiunt, & perfrigerationes, & febris bilis meracæ ac pruriginoſæ: & eadem die ſæpe rigent, & rurſus ſu-
B dant: & aliquando à ſupernis locis conuulſiones ipſis fiunt, aliquando ab infernis: & ad inguina dolores acuti ac fortes irruunt, procedentes velut dolores partus. Quandoque etiam vrinæ ſtillicidium adeſt, & os ſiccum eſt, & ſitis premit: & lingua aſpera eſt, & digiti pedum magni contrahuntur, & ad ſuras ſemper cum femore diſtenduntur. Et lumbi dolore vexantur, & manus impotentes fiunt. Quum autem huiuſmodi fiunt, tunc etiam neruorum antrorſum ac retrorſum diſtentiones fieri ſolent, à clauiculis iuxta iugulum, ad maxillas & linguã: à talibus vero paulo poſt retrorſum, à tendinibus iuxta ſpinam, ad lumbos, atque ſic per violentiam pereunt. Prædicere igitur oportet flu-

Ῥόος λευκὸς ἐν τῇσι γεραιτέρῃσι τῶν γυναικῶν μᾶλλον γίνεται, ἢ ἐν τῇσι νεωτέρῃσι. Ῥόος πυῤῥὸς ἐν ἀμφοτέρῃσι· ῥόος ἐρυθρὸς ἐν τῇσι νεωτέρῃσι. Καὶ ῥόος ἐρυθρὸς μὲν γίνεται ἐκ πυρετοῦ, μᾶλλον δὲ ἐκ τρωσμοῦ· γίνεται δὲ καὶ ἐξ ἀπολήψεως ἐπιμηνίων, ὅταν ἀποκλεισθέντα ἐξαπίνης καταῤῥαγῇ. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ τόκων καὶ ἐκ πυρετῶν, αἷμα τε ῥέει πάμπολυ, καὶ θρόμβοι ἐκπίπτουσι, καὶ ὀδύνη γίνεται τῶν κληΐδων, καὶ τῶν τενόντων, καὶ νάρκη τοῦ σώματος, ἀπόψυξίς τε τῶν σκελέων. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ ῥὶς ἐκχεῖ ἐς τοὺς ὀδόντας, ἢν πλέον ᾖ τὸ αἷμα ἀπιὸν, καὶ ἱδρὼς καταχεῖται πολύς.* Πρὸς δὲ τούτοις, καρδιωγμοί τε γίνονται, καὶ περιψύξιες, καὶ πυρετοὶ ἀκρητόχολοι, καὶ κνησμώδεες, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρης πολλάκις ῥιγέουσι, καὶ αὖθις ἱδρῶσι, καὶ ἄλλοτε μὲν ἀπὸ τῶν ἄνω χωρίων σπασμοὶ γίνονται σφίσιν, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ τῶν κάτω, καὶ ἐς τοὺς βουβῶνας ὀδύναι αἱ ὀξεῖαι ἐμπίπτουσι καὶ ἰσχυραὶ, φοιτέουσαι ὥσπερ ὠδῖνες. Ἐνίοτε δὲ καὶ στραγγουρίη, καὶ τὸ στόμα ξηρὸν, καὶ δίψα πιέζει, καὶ ἡ γλῶσσα τρηχεῖα, καὶ οἱ δάκτυλοι ξυνέλκονται τῶν ποδῶν, οἱ μεγάλοι, καὶ ἐς τὰς γαστροκνημίας αἰεὶ τῷ μηρῷ ξυντιταίνει, καὶ τῆς ὀσφύος περιωδυνίαι, καὶ τῶν χειρέων ἀκρασίη. Ὁκόταν δὲ τοιαῦτα γίνηται, τότε καὶ τέτανοι φιλέουσι γίνεσθαι, ἀπὸ τῶν κληΐδων κατὰ τὰς σφαγὰς ἐς τὰς γνάθους καὶ τὴν γλῶσσαν, ἐκ δὲ τῶν τοιουτέων ὀλίγῳ ὕστερον ὄπισθεν ἀπὸ τῶν τενόντων κατὰ τὴν ῥάχιν ἐς ὀσφὺν, καὶ ὧδε ἀπόλλυνται κατὰ βίην. Προλέγειν οὖν δεῖ ἀρχομένων

Vet. Cod.

*πρὸ δὲ ἰκτέων

Vet.Cod. τῶν ῥόων, διαιτῆν τόνδε τὸν τρόπον. Πρωῒ μὲν διδόναι πρὸς τοὺς ῥόους φάρμακον πίνειν, ὧν ἂν ἐγὼ γράφω, ὅ ἂν δοκέῃ δεῖσθαι μάλιστα. Διδόναι δὲ καὶ τρὶς καὶ τετράκις, καὶ ἢν πουλὺ ἀπίῃ τὸ αἷμα, διαιτῆν οὖν, ἢν μὲν ἀπύρετοι ἔωσι, σιτίοισιν· ἢν δὲ πυρεταίνωσι, ῥοφήμασιν. Ἔστι δὲ τῶν μὲν ῥοφημάτων, τάδε ἐπιτηδειότατα, ἔλυμος, φακὴ, ἄλητον ἑφθὸν, σητάνιον, χόνδρος κάθεφθος, ῥοφητὸς, ζειὰ κάθεφθος. Τῶν δὲ πομάτων, πάλη ἀλφίτου, ἐφ' ὕδατι, καὶ τὰ κλύσματα ἀπὸ τῶν ἄρτων κεκομμένα, καὶ ἄλφιτα προκώνια λεπτά βεβρεγμένα ἐν ὕδατι, ἃ καὶ ἐλλείχειν ἄναλτα. τῶν δὲ σιτίων, ἄρτος ἐξοπτὸς ἐν σποδίῃ. ὄψον δὲ λαγωοῦ κρέας, πελιάδος, φάσσης, καὶ ἑφθὰ καὶ ὀπτά. ἐρίφου τε κρέας ὀπτὸν, μηδενὶ προσποιημένον ἐς ὄξος ἐμβάπτων. ἧπαρ τε ἐν σποδίῃ ὀπτὸν, αἰγὸς ἢ βοός. Ὠοῦ τὸ *λεπτὸν, ἢ ὁ λέκιθος, τυρὸς ἄναλτος, λαχάνων δὲ μηδὲ τινος γεύεσθαι, μήτε ἑφθῶν, μήτε ὠμῶν, καὶ λουτρῶν ἀπέχεσθαι, καὶ ἐπιδεῖν τὼ χεῖρε, εἰρίῳ ῥερυπωμένῳ στρέψαντα, καὶ παχετὸν ποιήσαντα ὑπὲρ τῶν ἀγκώνων, καὶ τῶν ἰγνύων ὑπὲρ τῶν γουνάτων, καὶ σικύαις ἀείρειν, ἐπάρας μαζοὺς ὑπ' αὐτοὺς, ἄλλοτε μὲν ἐς τὰ δεξιὰ, ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ λαιά. Ἢν δὲ δύσπνοια γίνηται, πρὸς τὴν πρόσβλησιν τῆς σικύης, ἀφαιρεῖν τὴν σικύην, αἷμα δὲ μὴ ἀπάγειν, προσθέτοισι δὲ χρῆσθαι, οἷσιν ἂν ἐγὼ γράψω τῶν στασίμων τοῦ αἵματος προσθετὰ ποιέοντα τῇσι τοιαύτῃσι. Ἢν μὲν περιγίνωνται ἐκ τῶν ῥόων, ἀπιόντος πολλοῦ αἵματος, τό, τε χρῶμα ἀφυῶδες, καὶ τὸ πρόσωπον μετάρσιον, καὶ ἐν τοῖσιν ὑποφθαλμίοισιν οἰδήματα, καὶ τὰ σκέλεα ἐπηρμένα, καὶ ἡ ὑστέρη ὑγρὴ, καὶ ἀεὶ ἐσόμωνται παρὰ λόγον: καὶ τὰ ἀπιόντα ὑδαρέα, οἷον ἀπὸ κρεῶν ὠμῶν χυμός. τῇσι τοιαύτῃσι χρὴ, ὅταν ἰσχύῃ, καὶ ἐμέτους ποιέειν καὶ νηστείας, καὶ μετὰ τοὺς ἐμέτους, ἄριστον διδόναι. Ταύτῃσι συμφέρει ἡ ὀλιγοποσίη, οἶνος μέλας ἀκρητέστερος, ἀλουσίη, ἢ ψυχρολουσίη. περίπατοι, μονοσιτίη, πᾶσα ξηρασίη. Ἢν δὲ πρὸς ταῦτα μὴ καθιστέωνται, μηδὲ ξυμπίπτωσιν αἱ ὑστέραι, μηδὲ τῶν ῥευμάτων ἀπαλλάσσωνται, ἀποσκεπτόμενον χρὴ ἐς τὴν δύναμιν τοῦ σώματος, καὶ ἢν ᾖ δυνατὴ, ἐλλεβορίζειν· ἢν δὲ μὴ, ἐν ἀκέσει τὴν κεφαλὴν καθαίρειν· καθήραντα δὲ τὰ λοιπὰ διαίτῃ θεραπεύειν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τὰς ἀτέκνους. σκεπτέον δὲ καὶ τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν, καὶ τὰς χροιὰς, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τὰ πνεύματα. αἱ μὲν γὰρ ψυχραὶ, αἱ δὲ ὑγραὶ καὶ ῥοώδεες, αἱ δὲ θερμαὶ μὲν, ξηρότεραι δὲ καὶ στάσιμοί εἰσιν, αἱ μὲν γὰρ ὑπέρλευκοι, ὑγρότεραί τε καὶ ῥοωδέστεραι, αἱ δὲ μέλαιναι, ξηρότεραί τε καὶ στρυφνότεραι. αἱ δὲ οἰνωποὶ, μεσηγύ τι ἀμφοῖν ἔχουσι, καὶ ἀμφὶ τῶν ἡλικιῶν ὡσαύτως ξυμβαίνει, αἱ μὲν γὰρ νέαι ὑγρότεραι καὶ πολύαιμοι, ὁμοίως ἐπιτοπολὺ, αἱ δὲ πρεσβύτεραι, ξηρότεραι, καὶ ὀλίγαιμοι, αἱ δὲ μέσαι, μεσόν τι ἀμφῶν ἔχουσιν, ἴσαι νῦν ἐοῦσαι. δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα διαχειριούμενον διαγινώσκειν ἑκάστοτε τὰς φύσιας τῶν γυναικῶν, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ὥρας, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τὰ πνεύματα. Ἢν ῥόος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐγγίνηται, αἷμα ῥέει πολλὸν,

*ἴσως λευκόν

xibus inchoantibus, & diætã cõstituere hoc modo. Mane quidẽ dandũ est pharmacũ ad fluxiones, ex his q̃ ego describã, quocũq; maxime opus habere visæ fuerint. Dãdũ aũt & ter & quater, si multus sanguis discesserit. Diæta igit̃ cõstituat̃, si quidẽ sine febre fuerint, ex cibis: si verò febricitarint, ex sorbitionibus. Sunt aũt ex sorbitionibus hæ cõmodissimę, panicũ, lẽticula, farina horni ac recẽtis tritici cocta, alica cocta sorbilis, zea cocta. Ex potiõibus vero, polẽtæ pollẽ in aqua, & ramẽta à panibus derasa cõtusa. Et polentæ recentes tenues in aqua madefactæ, quas ẽt insulsas delingere ꝓdest. Ex cibis vero panis exassatus in cinere. Obsoniũ aũt sit leporis caro, & colũbæ, ac palũbis, & cocta, & assata. Et hędi caro assata, nullo ascititio cõdimẽto addito, sed vt in acetũ salte intingãt. Hepar itẽ capræ aut bouis in cinere assatũ. Oui albũ, aut ipsum luteũ. Caseus isulsus. Ex oleribus aũt nullũ gustẽt, neq; coctũ, neque crudũ. Et à balneis abstineat. Et manus ipsis deligato, ita vt lana sordida ipsas circũdes, & laqueũ immittas supra cubitos, & ad poplites, supra genua. Et cũ cucurbitis sub mãmas affixis, ipsas eleuato, modo ad dextrã, modo ad sinistram partẽ trãslatis. Si verò spirãdi difficultas oriat̃ ad cucurbitæ admotionẽ, cucurbitã amoueto, sanguinẽ aũt ne detrahito. Verũ subdititijs vtere, q̃ ego describã: & ad sistendũ sanguinẽ in talibus sunt apta. Et si quidẽ ex fluxionibus mulier euaserit, vbi multus sanguis discessit: & color est exalbidus, & facie eleuata, & sub oculis tumores laxi, & crura turgida, & vterus humidus, ac semꝑ ꝑter rationẽ hiãs, & q̃ discedũt aquosa sunt, velut à crudis carnibus succus. talib⁹ si robustæ fuerint, vomitus ciere oportet ieiunis, & post vomitus prãdiũ exhibere. his cõducit modicus cibus: vinũ nigrũ meracius: illuuies, aut frigidæ lotio: deãbulationes: semel in die cibũ capere, oĩs reficcatio. Si verò ad hæc nõ sedent, neq; considant vteri, neq; à fluxionibus liberent̃, respectu viriũ corporis habito: si quidẽ robusta fuerit, veratrũ dare oportet: si verò nõ obediat, caput purgare: facta aũt purgatione, per diætam reliqua curare eodẽ modo, velut circa steriles. Cõsiderare porrò oportet ẽt naturas mulierũ, & colores, & ætates, & tẽpora, & locos, & ventos. Alię enim frigidæ: aliæ humidæ ac fluidæ: aliæ calidæ quidẽ, sicciores aũt & stabiles sunt. Nã quæ superalbidæ sunt, humidiores sunt ac fluidiores: nigræ verò sicciores & acerbiores ac adstrictiores. Quæ vero vini colorẽ referũt, mediũ quiddã ĩter vtrasque hñt. Sic aũt & in ætatibus cõtingit. Iuuenculę enim humidiores sunt, & multo sanguine plerunq; refertæ: aniculæ vero sicciores, & modicũ sanguinẽ habentes. Mediæ vero mediũ quiddã inter vtrasq; habẽt, vt quæ nũc æquales existũt. Oportet autẽ eum qui recte hæc tractare volet, semper mulierũ naturas discernere, & tẽporum occasiones, & ætates, & tempora, & locos, & vẽtos. Si fluxus in vteris obortus fuerit, sanguis multus

A B C D

A multus fluit, & grumi cõpacti excidũt: & dolor
occupat lumbos, & laterum mollitudinem, ac
imum ventrem: & durus est venter, & ad conta
ctũ dolet: & rigor ac febris acuta corripit: & de-
bilitas oboritur: & oĩa præter humeros ad scapu
las dolet: & calor inuadit, & rubescit: & venæ du
ræ fiunt ac renitẽtes. Morbus hic maxime fit ex
abortu. Fit & quũ menses multo tempore reten
ti derepente eruperint. Huic vbi sic habuerit,
grossum siccum contusum ac cribratum in lin-
teum alligato, ac apponito: & imo ventri perfri
gerantia imponito, cauens ne horreat. Postq̃ au-
ten fluxus steterit, oleæ syluestris folia in acerri-
mo aceto coquat, eoq; pudẽda perluat. Bibat au
tẽ vinacea: & rhoem rubrũ in aceti acerrimi he-
B mina dimidia coquat, & eo pudenda perluat.
Aut mora rubi rubra siccata ac trita, cum farina
recenti, pari portione mixta, ieiunæ bibenda da
to. Si vero fortius facere voles, duabus farinę par
tibus ammixtis, bibendum dato. Et ne lauetur.
Cibis aũt vtatur siccis, & vino nigro vinoso. Si
vero intumuerit, fluxu iam sedato, pharmacum
deorsum purgans bibendũ dato. Post pharma-
cum autẽ vteros grossorum decocto colluito: &
postea acerba infundito. Si vero his factis, hume-
cta fuerit, suffitum faciat donec resiccet. Ruber
fluxus fluit talis, qualis sanguis victimæ recẽs ma-
ctatæ, & grumi pellucentes. Aliquãdo vero etiã
fluxum rubrum emittit, & venter imus attolli-
tur, & attenuatur, & impotens fit, & indurescit,
C & ad contactum dolet, velut vlcere præsente: &
febris habet, & dentium fremitus: & dolor ad ip
sa pudenda, & pubem, & lateris mollitudinem,
& lumbos, & tendinem, & vẽtrem, & pectus, &
scapulas irruit. Et alias omnes partes dolet: &
impotentia ac pusillanimitas occupat: & color
mutatur. In principio quidem morbi hæc corri-
piunt: si vero hæc omnia protrahãtur, adhuc ma
gis debilitatur: & manifestus est morbus: & cauæ
partes attolluntur, & pedes intumescunt. Mor-
bus hic ex partu maxime corripit, si quid in ip-
sa dilaniatum non prodierit, sed intus compu-
truerit, & foetus exasperatus fuerit. Hanc si in
principio contigeris, spongiam humectam ipsi
adhibeto, quum fuerit dolor. Aut linteum te-
D nue molle rasum, aqua frigida madefactum, vẽ-
tri imponito, & aqua perfundito: & lectum à pe
dibus altiorem facito: atque sic insternito: & ad
menses ciendos medicamentum quodcunque
magis admiserit, bibendum præbeto. Apij semẽ
torreto, tundito, ac cribrato, & erysimum simi-
liter, & papaueris semen cum polenta cribratũ,
& vrticæ semen similiter, & scabiem oleæ sylue
stris, & gallam, & rutam, & origanum, & pule-
gium cum polenta cribrato ac misceto: polentã
vero crassam torreto, & triticeam polentam cõ-
molito: & caseum caprinum sordibus derasis: &
de alijs quidem singulorum æquales portiones
misceto: origani vero & rutæ, & scabiei & gallæ
dimidium. Hæc ieiunę ante motũ bibẽda dato.
Miscere

λὸν, καὶ θρόμβοι πεπηγότες ἐκπίπτουσι, καὶ ἡ ὀδύ- Vet. Cod.
νη ἴσχει ἐς τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὴν νειαί-
ρην γαστέρα, καὶ σκληρή ἐστι, καὶ θιγγανομένη ἀλγέει,
καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς ὀξὺς λαμβάνει, καὶ ἀσθενείη
ἐγγίνεται, καὶ πάντα πλὴν ὤμων, καὶ ὠμοπλά-
των ἀλγέει, καὶ θέρμην ἔχει, καὶ ἐρυθιᾷ, καὶ τὰ φλέ-
βια σκληρὰ ἀντιτυπεόμενα. ἡ δὲ νοῦσος γίνεται
μάλιστα ἐκ τρωσμῶν. Γίνεται δὲ καὶ ὁκόταν τὰ
ἐπιμήνια μὴ γινόμενα ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ἐξα-
πίνης καταρραγῇ. Ταύτην ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, ὄλυν-
θον ξηρὴν κόψας, καὶ διασήσας, ἐς ὀθόνιον ἐνδῆσαι
καὶ προσθέσθαι, καὶ ἐπὶ τὴν νειαίρην γαστέρα ψύγμα-
τα ἐπιτιθέναι, φυλασσόμενος μὴ φρίξῃ. Ἐπιδὰν
δὲ τὸ ῥεῦμα στῇ, ἀγριελαίης φύλλα ἑψήσας ἐν ὄ-
ξει* ὀξυτάτῳ, διανιψάσθω τὰ αἰδοῖα. Πινέτω * ὡς
δὲ γίγαρτα, καὶ ῥοιὰν τὴν ἐρυθρὴν ἑψήσας ἐν ὕδα-
τι ὡς ὀξυτάτῳ, ἀλειψάσθω τὰ αἰδοῖα, ὅσον ἡμι-
κοτύλιον. Η μόρα τὰ ἀπὸ τοῦ βάτου τὰ ἐρυθρὰ ξη-
ράνας, καὶ τρίψας λεῖα μετὰ ἀλήτου σητανίου μίσ-
γων ἴσον ἴσῳ, νήστει διδόναι πίνειν. Ην δὲ θέλῃς
ἰσχυρότερον, τιτάνου ξυμμίξας δύο μοίρας ἀλή-
του ἐπιβαλὼν, πίσαι. Καὶ μὴ λουέσθω. Σιτίοισι
δὲ χρήσθω ξηροῖσι, καὶ οἴνῳ μέλανι* οἰνώδει. Ην δὲ * ὠώδει
οἰδέῃ πεπαυμένου ἤδη τοῦ ῥόου, φάρμακον πίσαι
* κάτω. Μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, τὰς ὑστέρας κλύ- * ἄνω
σαι, τῷ ἀπὸ τῶν ὀλύνθων, καὶ μετακλύζειν στρυφνοῖ-
σιν. Ην ταῦτα παθοῦσα ὑγρανθῇ, θυμιήσθω ἕως
ἂν ἀποξηραίνῃ ῥόος ἐρυθρός. Ῥέει τοιόνδε οἷον αἷμα
νεοσφαγὲς, καὶ θρόμβια διαλείποντα. Ἄλλοτε δὲ
καὶ ῥόον ἐρυθρὸν ἐκβράσσει, καὶ* γαστὴρ ἡ νειαίρη ἐπαί- * ἡ
ρεται, καὶ λεπτύνεται, καὶ νηνεμεῖ, καὶ σκληρύνει, καὶ
ἀλγέει ψαυομένη ὡς ἕλκεος, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ βρυ-
γμὸς, ὀδύνη τε ἐς ταῦτα τὰ αἰδοῖα, καὶ τὸ ἐπί-
σειον, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τένοντα,
καὶ κοιλίην, καὶ στῆθος, καὶ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ
ἄλλα πάντα ἀλγέει, καὶ ἀδυναμίη, καὶ ὀλιγοψυ-
χίη ἔχει, καὶ ὁ χρὼς* στρέφεται, κατ' ἀρχὰς τῆς νό- * τρέπεται
σου τάδε ἐπιλαμβάνει. Ην δὲ μηκύνῃ ταῦτα
πάντα, ἐπὶ μᾶλλον ἀσθενέει, καὶ δῆλος ἡ νοῦσος,
καὶ τὰ κοῖλα ἐπανίσταται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν.
Η δὲ νοῦσος λάζεται ἐκ τόκου μάλιστα, ἤν τι ἐν
αὐτῇ διακνισθὲν μὴ ἴῃ, ἀλλ' ἐνσάπηται καὶ τρη-
χυνθῇ τὸ ἔμβρυον, ταύτην κατ' ἀρχὰς ἢν ἐπιτυγ-
χάνῃς, σπόγγον καταττέγγοντα προστιθέναι ὁκό-
ταν ἡ ὀδύνη, καὶ ὀθόνιον λεῖον μαλθακὸν καθε-
ψῶν, ὕδατι τέγγοντα ψυχρῷ, ἐπὶ γαστέρα ἐπι-
βαλεῖν, καὶ ὕδατι ψυχρῷ καταχεῖν, καὶ τὴν κλί-
νην ἀπὸ ποδῶν ὑψηλοτέρην εἶναι, καὶ στορέσαι ὧ-
δε, καὶ τῶν γυναικείων πειρώμενος, ὅτι ἂν* μᾶλ- * ἄλλο.
λον προσίηται, πιπίσκειν, τοῦ σελίνου τὸν καρπὸν
φῶσαι, καὶ σῆσαι, καὶ κόψαι, καὶ ἐρύσιμον ὡσαύτως,
καὶ μήκωνος καρπὸν σὺν ἀλφίτοισι σήσας, καὶ κνί-
δης καρπὸν ὡσαύτως, καὶ τῆς ψώρας ἀγριε-
λαίης, καὶ κηκίδα καὶ πήγανον, καὶ ὀρίγανον, καὶ
γλήχωνα ἐν ἀλφίτοις σῆσαι, καὶ φυρῆσαι, καὶ
κρίμνα ἔσω ἀλφίτων ἁδρὰ, φῶξαι, καὶ πύρινα
καταλέσας, καὶ τυρὸν αἴγειον περιξέσαντα τὸ
αἶχος, καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἴσον ἑκάστου μίσγε: ὀρί-
γανον δὲ, καὶ πήγανον, καὶ ψώρας καὶ κηκίδος ἥμι-
συ, ταῦτα πίνειν νῆστιν πρωῒ πρὸ τῆς κινήσιος.

Vet. Cod. Κιρνᾶναι δὲ χρὴ καὶ ἐς χρῆσιν, ἢν δριμέα ἴοι, καὶ κυκεῶνα διδόναι, ἓν μὲν τοῦ φαρμάκου μέρος ἔστω, ἓν δὲ τοῦ τυροῦ, ἓν δὲ τῶν ἀλφίτων. Ες ἑσπέρην δὲ τοῦ μέλιτος ξυμμίσγοντα πιπίσκειν. Καὶ ἄχρι μὲν ἂν ἀρχῆς ἔχηται τῇ νούσῳ, καὶ τὸ αἷμα συχνὸν ἴῃ, καὶ * διαλείπων ὀλίγον χρόνον, καὶ ὀδύναι ὀξεῖαι ἴσχωσι, ταῦτα χρὴ ποιέειν. Ην δὲ τὸ αἷμα ἔλασσον ῥυῇ, καὶ δι' ἐλάσσονος χρόνου, πιπίσκειν ἃ δὴ κάτω ὑποχωρέει, ἢ ἄνω, καὶ πυριῇν τὰ αἰδοῖα βληχροῖσι πυριήμασιν, ὡς ἂν δοκέῃ ἑκάστοτε καιρὸς εἶναι, καὶ ζειὰς ἐρείξαντα ξὺν τοῖσι κελύφεσι, καὶ ὀλύνθους ἐρινοὺς αὐήναντα κόψαι, καὶ σῆσαι, καὶ ἐλαίης φύλλα ὁμοίως ἴσον ἑκάστου καταπλάσσειν, καὶ γάλα πιπίσκειν βόειον, ἢ ἑφθὸν, ἢ ὠμὸν, καὶ πρὸς τὸ ὀρθῶς ἔχον ὁρέων, ὡς ἂν καιρὸς δοκέῃ εἶναι, καὶ ἡ νόσος δοκέει βληχρὴ εἶναι καὶ θανατώδης, ὀλίγαι δὲ τῆς τοιαύτης νούσου διαφεύγουσιν. Οκόταν γυναικὶ αἷμα ῥέῃ, ὑπὸ τῶν ἄρθρων, ὑπὸ τόκου διεφθορυῖα, ἢ ἀπὸ τοῦ πόνου. οἴονται δ' ἔνιοι τοῦτο τῶν ἰητρῶν, ῥόον εἶναι, τὸ δ' ἐστὶν ἑτεροῖον, τοῦτο μὲν ἐκ τῶν ἄρθρων ἐστὶν ἑτεροῖον, καὶ ἐκ τῆς ὀσφύος καὶ ἰσχίου, κολλῶδες ὁμοῦ τῷ αἵματι, κεῖνο δὲ ἀπὸ ὑστερέων καὶ κοίλων φλεβῶν, καθαρὸν αἷμα. Ταύτην χρὴ ὑποθυμιῇν, ζειὰς κατερρήξαντα, ὅσον ἡμιέκτον, ὄξει φυρῆσαι ὀλίγῳ, ὅκως μὴ κατὰ πᾶν ὑγρήνῃς τὰς μήτρας, καὶ τοῦ θείου ὁκόσον ἡμιωβόλιον μίξας πρὸς τὰς ζειὰς τετριμμένας, καὶ τῷ ὄξει φυρήσας, τὴν νύκτα τίθει, πρωῒ δὲ πῦρ πολλὸν κατακαύσας, ἐπιτιθέναι βύσματα ἀπὸ ἐλαιηρῶν κεραμίων, καὶ ἀπὸ τοῦ κνάφου τῶν κναφέων ξύμμισγε * καθάρσεων, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ὄφιος. ἀφαιρέειν δὲ τὸ πολλὸ τοῦ πυρὸς, καὶ καίειν, καπνιῶν δὲ μάλιστα. δίφρον δὲ χρὴ ὀπηέντα εἶναι, καὶ ἀμφιίζεσθαι τὴν γυναῖκα περιειλημένην εἵμασιν, ὡς μὴ διαπνέῃ, ἐπὶ δὲ τὸ πῦρ ἐπιπάσσειν, τὸ ξὺν τῷ ὄξει, καὶ τοῦ καρποῦ τοῦ ὄφιος, καὶ σμύρνα δὲ μισγομένη, ἐνεργὸν, καὶ παύειν τὰ αἰδοῖα τὸ θυμιητὸν αἱμάσσεσθαι. ἢν δὲ ἅλις ἔχῃ, ἐρυσίμου καρπὸν πεφωσμένον τρῖψαι, καὶ ἐν οἴνῳ διδόναι. Ρόος πυῤῥὸς ῥέει, οἷον ἐξ ὠοῦ εἰδεχθέος πουλύ τε, καὶ δύσοδμον, καὶ φλεγμαίνουσιν αἱ ὑστέραι, καὶ ὀδύνη ἐκ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν βουβώνων, καὶ τὰ ἐπερχόμενα πολλὰ, καὶ ἢν μὴ ἀπαλλάσσηται, ταχὺ ῥέοντα, ἀλλ' εἰ καὶ χρόνος ἐγγένηται, τὰ λείποντα σήπει, ὡς οἷόν τε μάλιστα: ῥιγέει γὰρ, καὶ οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν, χυμὸς ἐπιῤῥέει, ἅμα δὲ τουτέοισι, πυρετοὶ, καὶ ῥίγεα. Εκ δὲ τῶν τοιούτων ῥόων, αἱ μὲν πολλαὶ, ἀπόλλυνται, ὀλίγαι δὲ διαφεύγουσι. κἢν μὲν ἐν ἀρχῇ παραλάβῃς, θεραπεύειν ὧδε χρή. ἢν μὲν ἀπύρετοι ἔωσι καὶ ἰσχύωσιν ἐλλεβορίζειν, ὅταν δὲ γένηται διαλιπόντα ἡμέρας τρεῖς ἢ τέσσαρας, κάτω πῖσαι φάρμακον. μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν, διαιτᾶν ὀφείλεις ὧδε, ὅκως τὰ ῥεύματα ὑδαρέα ἔσται καὶ λεπτά. πρωῒ μὲν νήστει διδόναι τῶν φαρμάκων, ἢ πίνειν ἐπ' οἶνον ἐπιπάσσων, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω, πρὸς ῥόον. Μετὰ δὲ τὸ φάρμακον, ἐν τῇ ἄλλῃ διαίτῃ θεραπεύειν. Τὰς δὲ ὑστέρας θεραπεύειν ὧδε. Ην μὲν φλεγμαίνωσι καὶ ξυμμεμύκωσι, πυριῇν χρὴ, μαλθακῇσι τῇσι πυριῇσι, μέχρις οὗ τὸ στόμα τῶν μητρέων μαλθακὸν γένηται.

Μετὰ

* ἀδιάλειπτον

* θαρσὸν

Miscere vero etiam oportet ad vsum, si acriora prodierint, & cyceonē exhibere. A Et de pharmaco quidē pars vna sit, & casei vna, & vna polēte. Ad vesperā aūt melle ammixto bibenda dato. Et donec quidē principiū morbi fuerit, & sanguis multus prodierit, & modico tēpore intermiserit, & dolores acuti tenuerint, hæc facere oportet. Si verò sanguis paucior fluxerit, & per breuius tēpus, ea q deorsum aut sursum ducunt bibenda dato: & pudenda lenibus fomentis foueto, prout semper opportunū visum fuerit, & zeā vnà cū cortice fractā, & grossos siccatos, tusos ac cribratos, & oleæ folia sil'r, singulorū pares portiones in cataplasmate adhibeto: & lac bubulū coctū, aut crudum bibendū dato, respectu ad id quod recte habet facto, & prout opportunū esse visum fuerit: B & videtur morbus hic debilis ac lethalis esse, & paucæ ex ipso effugiūt. Quū mulieri sanguis ab articulis fluxerit, à partu aut à labore corruptæ, quidā putāt ex medicis hoc fluxū esse. est aūt aliud. Nā hoc quod ex articulis, & ex lumbis, ac coxendice, aliud est, glutinosum est simul cum sanguine. Illud vero quod ab vteris, & cauis venis fluit, sanguis purus est. Hanc suffire oportet hoc modo: zeæ fractæ semodiū aceto modico subigito, vt ne per totum vteros humectes: & sulphuris viui semiobolum ad zeas tritas ammisceto, & aceto subacta p noctē sinito. Mane vero multo igne accēso, obturamenta de dolijs olearijs imponito, & sordes officinæ fullonū, & serpentis semen ammisceto. C Mox aūt multum ignem tollito, & nō vrito, sed maxime suffumigare facito. Oportet aūt sellam perforatā adesse, & mulierem vestibus contectam insidere vt ne quid prætersperet. In ignē vero medicamentū cum aceto præparatum inspergito, itemq; de semine serpētis. Sed & myrra ammixta efficax est, vt suffita pudēdorū cruētationem sedet. Si vero satis habuerit, erysimi semen torrefactū terito, & in vino exhibeto. Fluxus fuluus fluit velut ex ouo vitioso, multus & graueolēs: & vteri inflāmantur, & dolor ex lūbis & inguinibus emergit: & prodeuntia multa sunt, & si nō liberetur, celeriter fluētia. At etiāsi tēpus accedat, q restant putrefacit, q maxime id fieri pōt. Riget enim, & velut à carnibus assatis D humor defluit, & cū his simul febres fortes ac rigores fiunt. Ex huiusmodi vero fluxibus multæ pereunt, paucæ effugiūt: & si quidē in principio accesseris, sic curare oportet, si sine febre fuerint ac robustæ, veratrū ipsis dato: & intermissis tribus, I aut quatuor diebus, pharmacū deorsum purgans exhibeto: post purgationē vero sic diætam constituere debes, quo fluxiones aquosæ sint ac tenues. Mane quidē ieiunæ pharmacū aliquod ex his, quæ ego describā ad fluxum, ebibendum dato in vinum inspersum. Post pharmacū autē, alia diæta curato. Vteros vero sic curato. Si quidē inflāmati fuerint aut cōclusi, somēta adhibere oportet mollia, donec os vterorū molle fiat.

Post

A Post fomenta, infusis qualibus opus habere visæ fuerint, colluito, siue magis purgātibus, siue mollioribus. Post collutiones, mollitoria apponito. Si vero non facile solubile sit osculum, foueto, subdititijs mollito, quæ ego describam, donec apertum fuerit. Quòd si ad hæc fluxiones non sedentur, caput purgato, & sic victus rationem constituito. Si quidem sine febre fuerit, asininũ lac bibat: & oleribus coctis hortensibus ac syluestribus vtatur, excepto allio, porro, brassica, & raphano longo. Ex marinis autẽ, raia leui, scorpio, congro, torpedine, anguilla, passere, gobio: coquere vero oportet cum cepis & coriādro, in muria dulci ac pingui, ita vt probe percoquantur. Ex carnibus autem, maxime suilla, deinde
B agnina, aut ouilla, elixis potius q̃ assatis, & ipsarũ iusculis. Vino vero albo mellei coloris, aut aquoso. Balneis autem non valde calidis, neque multis, excepto capite. Si vero ex hac diæta, ab vlceratione & inflāmatione liberentur, humidi vero sint vteri, pro balneis quidem, illuuie: pro fuluis autem vinis, nigris: & pro aquosioribus, meracioribus: & pro polenta, panibus: & pro piscibus, carnibus assatis, & omnibus cibis siccātibus, quibus sanè in alui profluuijs vtimur: à collutionibus autem omnibus abstineat, excepto vino & aqua. Suffitus autem fiat per adstringentia. Optimum autem esset si conciperet. Si vero iuuencula fuerit, frequenter ieiuna vomat, & postea parum prandeat. Atque hæc harum fluxio-
C num diæta est. Fluxus albus. Fluit album velut asini vrina, & in facie sunt tumores albi, & partes ambæ sub oculis tument: & hydropiformes ac non admodum aspectu iucundi sunt oculi, et splēdor abest: & lachrymosi sunt oculi ac hebetes: & color corporis exalbidus ac pustulosus, & venter imus tumidus: & in maxillis pustulæ paulatim rubentes, paruæ, aquosæ ac malignæ: & in cruribus tumores laxi: & si presseris digito, notæ imprimuntur velut in fermēto; & os saliua impletur: & stomachi morsus percipiũt, quum ieiunæ fuerint, aut etiam vomuerint velut acidā aquam: & si ad accliuem locum procedunt, anhelatio citius corripit, & strangulatio, & crurum perfrigeratio, & genuum impotentia: & in ore
D vlcera feruida ac superficiaria: & vterus prçter rationem aperitur, & ad osculum procidit grauis, veluti plumbum: & dolores per femora tendũt, & omnia inferna perfrigerantur, ab imo ventre inchoantia vsque ad pedes: & plantæ torpent: ac ingredi non possunt. Tales difficile est à morbis liberare: nam & ætate prouectæ sunt, & afflictiones consenescunt. Nisi casus aliquis spontaneus forte fortuna allapsus ipsas soluat. Has exhaurire oportet, quum redūdarint, per pharmaca, quæ bilem flauam non purgant. Sed vrinam cientia his pota conferunt, & capitis purgationes, & illuuies, & epithymi albi potus, & deambulationes, & omnis reficcatio in victu. Hęc vbi fecerint, sanæ quidem penitus non fiũt, facilius

autem

Μετὰ δὲ τὰς πυρίας, κλύζειν τῶν κλυσμάτων Vet.Cod. ὁκοίοισιν ἂν δοκέῃ δεῖσθαι, ἤτε καθαρτικωτέροισιν, ἤτε μαλθακωτέροισι. Μετὰ δὲ τοὺς κλυσμοὺς, μαλθακτήρια προστιθέναι. Ἢν δὲ μὴ εὔλυτον τὸ στόμα γίνηται, πυριῆν, καὶ μαλθάσσειν προστιθέντοισιν, ὧν ἂν ἐγὼ γράψω, μέχρις ἂν ἀναστομωθῇ. Ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα παύηται τὰ ῥεύματα, καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτως διαιτῆν. Ἢν μὲν ἄπυρος ᾖ, ὄνου γάλα πίνειν, λαχάνοισιν ἑφθοῖσι καὶ ἡμέροισι, καὶ ἀγρίοισι, πλὴν σκορόδων, καὶ πράσων, καὶ κράμβης, καὶ ῥαφάνου τῆς μακρῆς. Θαλασσίων δὲ βάτῳ τῷ λείῳ, σκορπίῳ, γόγγρῳ, νάρκῃ, ἐγχέλυϊ, ψήσσῃ, κωβιῷ, ἕψειν δὲ χρὴ ἐν κρομμύοισι, καὶ κοριάννοισιν, ἐν ἅλμῃ γλυκείῃ καὶ λιπαρῇ, δίεφθα. Κρεῶν δὲ μάλιστα μὲν συός· δεύτερον δὲ ἀρνὸς, ἢ οἰός, ἑφθοῖσι μᾶλλον ἢ ὀπτοῖσι, καὶ τοῖσι ζωμοῖσιν, οἴνῳ λευκῷ μελιχρῷ, ἢ ὑδαρεῖ. Λουτροῖσιν ἄνευ τῆς κεφαλῆς, μὴ λίην θερμοῖσι, μὴ δὲ πολλοῖσιν. Ἢν δὲ πρὸς ταύτην τὴν δίαιταν, τῆς μὲν ἑλκώσιος καὶ τῆς φλεγμασίης ἀπαλλάσσωνται, ὑγραὶ δὲ ὦσιν αἱ μῆτραι, ἀντὶ μὲν λουτρῶν, ἀλουσίῃσιν, ἀντὶ δὲ κιρρῶν οἴνων, μέλασιν, ἀντὶ δὲ ὑδαρεστέρων, ἀκρητεστέροισιν, ἀντὶ δὲ ἀλφίτων, ἄρτοισι, ἀντὶ δὲ ἰχθύων, κρέασιν ὀπτοῖσι, καὶ σιτίοισι πᾶσι τοῖσι ξηραντικοῖσιν, οἷσιπερ ἐπὶ τῇσι διαῤῥοίῃσι χρεόμεθα. κλυσμῶν ἀπηλλάχθαι πάντων, πλὴν οἴνου καὶ ὕδατος. Θυμιῆσθαι δὲ τοῖσι στυπτικοῖσιν. Ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν. Ἢν δέ τις νεᾶνις ᾖ, ἐμέτους νηστείας, πυκνὰ δὲ ἐπεμέειν, καὶ μετέπειτα ἀριστίζεσθαι μικρόν. Αὕτη ῥόων τῶνδε τυγχάνει δίαιτα. Ῥόος λευκὸς, ῥέει λευκὸν, ὡς ὄνου οὖρον, καὶ ἐν τῷ προσώπῳ οἰδήματα, καὶ τὰ ὑποφθάλμια οἰδέει ἄμφω, ὑδρωποειδέα τε καὶ οὐ πάνυ εὐειδέα* τὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ λαμπρὸν ἄπεστι, καὶ *ὁρώμενα γλαμυροὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἀμβλυώσσοντες, καὶ τὸ χρῶμα ἀφυῶδες, καὶ φλυκταινοειδὲς, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπανοιδέουσα ἡ νειαίρη, καὶ ἐν τῇσι γνάθοισι κατὰ μικρὸν, ἐρυθροειδέα τε καὶ σμικρὰ καὶ ὑδαρέα καὶ πονηρὰ, καὶ ἐν τοῖσι σκέλεσιν οἰδήματα, καὶ ἢν πιέζῃς τῷ δακτύλῳ, ἐμπλάσσεται ὥσπερ ἐν σταιτὶ, καὶ τὸ στόμα σιέλου ἐμπίπλαται, καρδιωγμοί τε ὁκόταν νήστιες ἔωσιν, ἢ καὶ ἐμέωσιν ὕδωρ οἷον ὀξύ. καὶ ἢν πρόσαντες πορευθῇ θᾶσσον ἆσθμα ἔχει, καὶ πνὶξ, καὶ σκελέων ἀπόψυξις, καὶ γουνάτων ἀκρασίη, καὶ ἐν τῷ στόματι ἄφθαι, καὶ ὑστέρη παρὰ λόγον ἀνεστόμωται, καὶ ἐμπέπτωκεν ἐν τῷ στόματι βαρείη ὥσπερ μόλιβδος, καὶ διὰ τῶν μηρῶν διατείνουσιν ὀδύναι, καὶ ἀποψύχεται πάντα τὰ κάτω, τὰ ἀπὸ νειαίρης γαστρὸς ἀρχόμενα, ἄχρι ποδῶν, καὶ τὰ θέναρα ναρκῶσι, καὶ ἐπιβαίνειν οὐ δύνανται. Τὰς τοιαύτας χαλεπὸν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσημάτων. αἵτε γὰρ ἡλικίαι προβεβήκασιν. οἵτε κάματοι ξυγκαταγηράσκουσιν, ἢν μή τι εὐτύχημα τοῦ αὐτομάτου λύσῃ γενόμενον. Ταύτῃσι χρὴ ἀπαρύσαι, ὅταν πλεονάζῃ, φαρμάκοισιν ἅσσα χολὴν ξανθὴν μὴ καθαίρει. Ἀλλὰ τὰ οὐρητικὰ ταύτῃσι ξυμφέρει πινόμενα, καὶ κεφαλῆς καθάρσιες, καὶ ἀλουσίαι, καὶ τὸ λευκὸν ἐπίθυμον πίνειν, καὶ περίπατοι, καὶ πᾶσα ξηρασίη ἐν τῇ διαίτῃ. Ταῦτα δρῶσαι, ὑγιέες μὲν παντελῶς οὐ γίνονται, εὐπετέστερον

Vet. Cod. δὲ διάγουσι. Ῥόου λευκοῦ θεραπείη. Καθαίρεται λευκὸν ὑπόχλωρον, καὶ ὅταν οὐρέῃ, δάκνει, καὶ ἀμύσσει, καὶ ἑλκοῖ τὴν ὑστέρην, καὶ πυρετὸς ἔχει ὀξὺς, καὶ θέρμη πολλὴ, δίψα, ἀγρυπνίη, καὶ ἔκφρονες γίνονται. Καὶ ὅταν σπουδάσῃ, ἆσθμα μιν ἔχει, καὶ τὰ γυῖα λύονται. Ταύτην δέον μήκωνα ἐπιπίσκειν λευκὴν, καὶ κνίδης καρπὸν, ἄμεινον καὶ ῥοιῆς γλυκείης ῥίζαν, καὶ φύλλα, καὶ ῥόον, καὶ κηκίδα. ταῦτα ἐν οἴνῳ στρυφνῷ διδόναι ἐπιπίσκειν, καὶ ῥοιῆς χυλὸν, καὶ ξυμμίσγειν τυρὸν αἴγειον. Ὑποκάπνιζε δὲ ζειὰς, καὶ ὀλύνθους χειμερινοὺς, καὶ ἐλαίης πέταλα, καὶ ψώρας τῆς αὐτῆς, καὶ σικύης λέμματα τρίτον μέρος. Τὰ δ' ἄλλα ἴσα, καὶ τῶν ἑψάνων ῥοφεῖν, καὶ τὰ δι' ἀμυγδάλων, καὶ σησάμου ῥοφήματα, καὶ αἰωρέεσθαι, καὶ ὀχέεσθαι, καὶ μὴ ἠρεμεῖν. Ῥόος ἄλλος. Καταῤῥέεται ὁκοῖον προβάτου οὖρον πολὺ, χροιὴ λευκὴ, καὶ οἰδέει πᾶσα, καὶ ἐν τῇσι κνήμῃσι* πόμφοι ἀνίστανται, καὶ ἢν ἐπαφήσῃ τῷ δακτύλῳ τῇσι κνήμῃσι, καὶ τοῖσι ποσὶν ἐμπλάσσεται βοθροειδέα, καὶ ἤν τι φάγῃ, ἐμπίπλαται καὶ φλεγμαίνει, καὶ ἐπειδὰν ὁδοιπορήσῃ καὶ ἔργον τι δράσῃ, ἆσθμα μιν λαμβάνει καὶ πόνος, καὶ ἡ χροιὴ λευκὴ, ἐνίοτε ὑπόχλωρος. ταύτην ἢν ἰσχύῃ, καὶ ἢν νέη καὶ τ' ἄλλα φαίνηται, κατ' ἀρχὰς δίδου ἄνω φάρμακον καὶ κάτω, καὶ τὴν κεφαλὴν κάθαιρε, ἢν φλεγματώδης ἐστὶ, δι' ὧν φλέγμα καθαίρεται, ἢν δὲ χολώδης, δι' ὧν χολὴ, καὶ ἢν ὥρη ᾖ τοῦ ἔτεος, καὶ μὴ φύσει ἐστὶ σπληνώδης, καὶ ἤν τι τῶν εἰρημένων, ἢ ὀῤῥὸν διδόναι, ἀφεψεῖν δὲ καὶ πίνειν ὡς πλεῖστον χρόνον, καὶ ἐς ἑσπέρην οἶνον γλυκὺν ὑδαρέα, ἢν δέῃ. Σίτου δὲ μὴ ἅπτεσθαι. Ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, ῥοφήματι ὡς ἐλαχίστῳ, καὶ ἀλουτείτω, ἐπειδὰν δέ σοι καιρὸς δοκέῃ εἶναι, τῆς πόσιος παυέσθω, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν σιτίοισι χρεέσθω, ἀπεχομένη λιπαρῶν, καὶ δριμέων, καὶ γλυκέων, καὶ ἁλμυρῶν, καὶ λαχάνων δριμέων. Χρῆσθαι δὲ ἰχθύσι πετραίοισι, καὶ κρέασι μηλείοισιν, ἢ ὀρνιθίοισιν, ἢ λαγῴοισιν, ἄρτῳ σιτώδει, ἢ ἐρεικτοῖσι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι χρεέσθω, καὶ ἀγρίοισι τρωκτοῖσι, καὶ ἡμέροισιν ἄτερ δριμέων, καὶ περιπατείτω πρωῒ, καὶ ἀπὸ τοῦ σίτου. Ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ ταῦτα ποιέοντι ξηροτέρη εἶναι, κλύζειν τὰς ὑστέρας τῇ τρυγὶ, τρεῖς δὲ, ἢ τέσσαρας ἡμέρας διαλιπὼν, μετέπειτα στρυφνοῖσι κλύσαι καὶ διαλιπόντα ἢν μὲν ᾖ ξηρὴ ἡσυχίαν ἄγειν. Καὶ ἢν φύσει ᾖ χολώδης ἢ φλεγματώδης, ὑπὸ δὲ τῆς διαίτης καὶ τῆς φαρμακοποσίης λεπτυνθεῖσα, ἢν μὴ δύνηται ἀναλαμβάνειν, γάλα πινέτω τεσσαράκοντα ἡμέρας βόειον, θερμὸν ἀπὸ βοός. Τὴν δέ γε φλεγματώδεα ἄμεινον σιτίοισιν ὡς ἐλαχίστοισι χρέεσθαι, ἕως ἂν γαλακτοποτέῃ. Ἔστω δὲ μέτρον ὅσον ἓξ κοτύλαι Ἀττικαί. Ἀρχέσθω δὲ ἀπὸ δύο, καὶ προστιθέτω κοτύλην ἑκάστης ἡμέρας, ἄχρις ἂν ἓξ γένωνται, κἄπειτα κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ ἔλασσον, καὶ μετὰ τὴν γαλακτοποσίην ἀνακόμιζε σιτίοισιν, καὶ διαίτῃ, καὶ μετὰ τὴν τοῦ γάλακτος πόσιν, πινέτω πρωῒ νῆστις, ἀδίαντον ξηρήνας κοψάτω καὶ διασήσας* δι' ἄκρης αἴρης τοῦτο διδόναι ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει κεκρημένῳ. Ἢν δὲ ὑποστρέφῃ ἡ νοῦσος, πυριῆσαι αὐτὴν ὅλην, καὶ αὖθις φαρμάκοισι καθῆραι κάτω,

* πόλφοι

* διὰ κρησαίρης, ἴσως

autem degunt. Fluxus albi alterius curatio. Pur- A
gatur album subluteum, & quum mingit, mor-
sum percipit, & lacinatur, & vterus vlceratur, &
febris corripit acuta, & calor multus, sitis, & vi-
giliæ: & mente mouentur. Et quũ aliquid festi-
nãter egerit, anhelatio ipsam inuadit, & mẽbra
exoluuntur. Hanc papauer albũ bibere oportet,
& vrticæ semẽ, & quod præstat, mali punici dul
cis radicẽ, & folia, & rhoẽ, ac gallã. hæc in vino
acerbo bibẽda dato, & mali punici succũ, & ca-
seũ caprinũ ammisceto. Subter aũt suffito zeã,
& grossos hybernos, & oleę folia, & scabiẽ eius-
dẽ, & cucumeris syluestris cortices ex tertia par-
te, reliqua paribus portionibus. Sorbeat etiã ole-
ra cocta, & sorbitiones ex amygdalis & sesamo,
& gestet ac curru vehatur, & nõ quiescat. Alius B
fluxus. Defluit multũ velut vrina ouilla: color
est albus, & tota intumescit, & in tibijs eminen-
tiæ laxæ & rubicũdæ emergũt: & si digito attin-
gas, notæ foueas præ se ferentes tibijs ac pedibus
imprimunt: & si quid edat, impletur ac inflãma-
tur: & vbi iter fecerit, & opus aliquod obierit,
anhelatio & dolor ipsam corripit, & color albus,
quãq; subluteus. Huic, si robusta & iuuẽcula fue-
rit, & alia apparuerint, ab initio pharmacũ sur-
sum ac deorsum purgãs bibendũ dato: & caput
purgato, si pituitosa est, per ea q̃ pituitã purgant.
Si vero biliosa, per ea q̃ bilẽ: & si tẽpus anni fue-
2 rit, & à natura nõ est lienosa, & si quid ex relatis
fuerit, serũ dato. Decoquat autẽ hoc, & bibat q̃
plurimo tẽpore, & ad vesperã vinũ dulce aquo- C
sum, si opus habuerit. Cibũ vero ne cõtingat. Si
vero debilis fuerit, sorbitione modica vtatur, &
nõ lauet. Postq̃ aũt tempestiuum esse tibi vide-
bitur, à potu cesset: & post purgationẽ cibis vta-
tur, ita vt abstineat à pinguibus, & acribus, &
dulcibus, ac salsis, & ab oleribus acribus. Vtatur
aũt piscibus petrosis, & carnibus ouillis, aut vo-
lucriũ, aut leporinis: pane frumẽtaceo, aut ex or-
deo freso: & oleribus coctis vtat: & syluestribus,
q̃ cruda eduntur, itẽq; hortensibus, acribus exce-
ptis: & deambulet mane & à cibo. Vbi vero his fa-
ctis siccior esse visa fuerit, vteros fece vini collui-
to: & tribus aut quatuor diebus interpositis: po-
stea acerba infundito, & intermissione facta, si
quidẽ sicca fuerit, quiescito. Et si à natura fuerit D
biliosa aut pituitosa, à victu vero & pharmaco-
rũ potione attenuata, & se recolligere nõ pote-
3 rit, lac bubulũ bibat per quadraginta dies, calidũ
ex ipsius vaccæ vberibus recẽter mulctũ. Præstat
tñ pituitosam cibis q̃ paucissimis vti, quãdiu lac
biberit. Sit aũt mẽsura sex heminarũ Atticarũ:
incipiatq; à duabus, & singulis diebus vnã adij-
ciat, donec sex fiant: & inde paulatim ad duas
rursus descẽdat: & post lactis potũ, cibis reficito
& per victus rationẽ: & post lactis potum, mane
4 ieiuna adiantũ bidat: & hoc siccatũ, tusum, &
excussorio pollinario cribratum, in vino nigro
odorato diluto exhibeto. Si vero reuertat mor-
bus, totã ipsam foueto, & rursus pharmacis infra
purgato:

A purgato, & postea vteros colluito, si quidem natura fuerit pituitosa, p cnidiũ granũ, aut thapsię radicẽ: si vero biliosa, scamoniæ succo, aut colocynthide syluestri. Hãc enim coniectã, duabus aquæ heminis affusis, coquere ad dimidias oportet, & huic mel, & oleũ narcissinũ aut anthinũ ammiscere. Sit aũt mellis quadrãs heminæ, olei vero hemioliũ mellis, hoc est mẽsura ipsius tota, insuperq; dimidia. Postea vero colluendũ est melle, & vino, & oleo, & suffitus adhibẽdi, & tribus aut quatuor diebus quiescendum. Bibat aũt adiantũ, & si in ventre cõceperit, morbus reuertitur, & si morbus reuertitur, perit. Quũ vero seniores morbus hic corripuerit, ét vteri cõputrescunt. valde vero paucæ durabũt. Alius fluxus.

B Purgatur velut ex ouo crudo luteũ subalbidũ, & vlcerat pudendũ, & tumẽt pedes ac tibiæ, & cauæ oculorũ partes intumescũt, & oculi humidi ac lachrymosi sunt, & si iter faciat, anhelatio ipsam corripit, & debilitas oboritur. Si vero euaserit, morbus pituitosus fuerit, & si non purgata fuerit, febricitat, bile vehemẽter cõmota. Seniores autem hic morbus magis inuadit q̃ iuniores. Quũ sic habuerit, si quidẽ vehemẽter intumuerit, pharmacũ deorsum purgans bibendũ dato, quod pituitã & bilẽ purgat. Si vero nõ fortiter tumuerit, & pituita ipsam presserit, pharmacum sursum purgãs dato, & si quidẽ potẽs fuerit, veratro purgẽt: sin minns, pharmaco quod bilẽ & pituitã ducat. Post pharmaca vero serũ coctũ bi-

C bendũ dato, per plurimos dies, cũ modico sale. Edat aũt insuper mentã. Ad vesperã cibum ne attingat, sed modicũ sorbeat, & vinũ dulce insuper bibat, si opus habuerit. Si vero non affuerit serũ, lac asininũ coquito, & exhibeto per quatuor dies. Ad vesperã verò eadẽ faciat, nisi febris noctu corripiat. Si verò natura fuerit lienosa, aut flatuosa, & exanguis, neq; serũ, neq; lac bibat: sed purgantibus inferne purgato, & vbi tibi tempestiuũ visum fuerit, vteros colluito, primũm quidẽ medicamento ex vini fece, bis aut ter: post hoc scamoniæ succo. Affundito aũt ad hunc, vinum dulce, heminæ Atticæ mensura, & olei narcissini maxime, quartam heminæ partẽ. Postridie vero cũ vini hemina colluito, & mel-

D lis quarta heminæ parte, & resinæ tertia mellis parte. Oleum aũt sit melli æquale. Si vero ea quæ ab infusa collutione secedunt, prodierint pituitosa, etiam rursus colluito, interpositis tribus aut quatuor diebus: postea grani cnidij duas potiones decorticato, & ipsa infundito. Si vero nõ affuerit cnidiũ granum, radicis thapsiæ potionem vnam infundito, & postea ijsdem colluito. Postquam autem purgata fuerint ea, quę secedũt ad has collutiones, & si prodierit aliquid cruentũ, velut ab vlcere, per acerba postea colluito, & si post hęc ipsa interrogata, dixerit, os vterorũ durũ esse, & dolorẽ habere, eodem modo eo quod paratur cũ butyro colluito, donec vteri fuerint resiccati, & sana esse videbitur: diebus vero inter collu-

κάτω, καὶ μετὰ τοῦτο κλύσαι τὰς ὑστέρας: ἢν μὲν φύσει φλεγματώδης, τῷ κόκκῳ τῷ κνιδίῳ, ἢ τῇ ῥίζῃ τῆς θαψίης, ἢν δὲ χολώδης ἦ, τῆς σκαμμωνίης τῷ ὀπῷ, ἢ κολοκυνθίδι τῇ ἀγρίῃ. Ἐμβαλὼν γὰρ ἀπ᾽ αὐτέης καὶ δύο κοτύλας ἐπιχέας ὕδατος, ἀφεψεῖν, καὶ τὸ ἥμισυ τουτέῳ συμμίσγειν μέλι καὶ ἔλαιον ναρκίσσινον ἢ ἄνθινον. Ἔστω δὲ τοῦ μὲν μέλιτος, τεταρτημόριον κοτύλης, τοῦ δὲ ἐλαίου μέτρον, ἡμιόλιον καὶ τοῦ μέλιτος, μετακλύζειν δὲ τῷ μέλιτι καὶ τῷ οἴνῳ καὶ τῷ ἐλαίῳ μούνῳ, καὶ θυμιῆσθαι, καὶ ἐπισχεῖν ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτταρας. Ἀδίαντον δὲ πινέτω, καὶ ἢν ἐν γαστρὶ λάβηται, ὑποστρέφει, καὶ ὑποστρεφομένης τῆς νούσου, ἀπόλλυται. * Ὁκόταν γεραιτέρας λαμβάνει ἡ νοῦσος αὕτη, καὶ κατασήπονται αἱ ὑστέραι, ἐκφεύγουσι δὲ πάνυ ὀλίγαι. Ῥόος ἄλλος. Καθαίρεται οἷον περ ἐξ ᾠοῦ, χλωρὸν, ὑπόλευκον, καὶ ἑλκοῖ τὸ αἰδοῖον, καὶ οἰδίσκεται τούς τε πόδας, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τὰ κοῖλα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπανοιδέει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγροὶ * γλαμυροὶ, καὶ ἢν βαδίζῃ, ἆσθμα μιν λαμβάνει, καὶ ἀσθενείη γίνεται. Ἢν δὲ φύγῃ ἡ νοῦσος φλεγματώδης ἦ, καὶ ἢν μὴ καθαρθῇ, πυρεταίνει λαύρως χολῆς κινηθείσης. Γεραιτέρας δὲ ἡ νοῦσος αὕτη λαμβάνει μᾶλλον, ἢ νεωτέρας. Ὁκόταν δὲ ὧδε ἔχῃ, ἢν μὲν ἀνοιδήσῃ σφόδρα, διδόναι κάτω φάρμακον πιεῖν, ὅ, τι φλέγμα καὶ χολὴν ἵηται. Ἢν δὲ μὴ ἰσχυρῶς οἰδέῃ, καὶ τὸ φλέγμα αὐτὴν πιέζῃ, ἄνω δοῦναι φάρμακον. καὶ ἢν μὲν ἦ δυνατὴ, ἐλλεβόρῳ καθαιρέσθω: ἢν δὲ μὴ, ὅ, τι χολὴν καὶ φλέγμα ἄγει. Μετὰ δὲ τὰ φάρμακα ὀῤῥὸν ἑφθὸν διδόναι πίνειν ὡς πλείστας ἡμέρας, ξὺν ἁλὶ ὀλίγῳ. Ἐπιτρωγέτω δὲ ἡδύοσμον. Ἑσπέρην δὲ σίτου μὴ ἁπτέσθω, ῥοφεέτω δὲ ὀλίγον καὶ ἐπιπινέτω οἶνον γλυκὺν ἢν χρήζῃ. Ἢν δὲ μὴ παρῇ ὀῤῥὸν, γάλα τε ὄνειον ἀφεψῆσαι, καὶ διδόναι τέσσαρας ἡμέρας. Ἑσπέρην δὲ ταῦτα ποιέειν, ἢν μὴ πῦρ ἔχῃ νύκτωρ, ἢν δὲ ἦ φύσει σπληνώδης, ἢ πνευματώδης λείφαιμος, μήτε ὀῤῥὸν, μήτε γάλα πινέτω, ἢν δὲ μὴ κατωτερικοῖσι καθαίρειν, καὶ ἐπειδάν σοι δοκέῃ καιρὸς εἶναι κλύσαι τὰς μήτρας, πρῶτον μὲν τῷ ἀπὸ τῆς τρυγὸς δὶς ἢ τρίς. Μετὰ δὲ τοῦτο, τῷ ὀπῷ τῆς σκαμμωνίης. Οἶνον δὲ ἐπιχέαι γλυκὺν, ὅσον κοτύλην Ἀττικὴν, καὶ ἐλαίου τέταρτον μέρος κοτύλης, μάλιστα μὲν ναρκισσίνου. Μετακλύσαι δὲ τῇ ὑστεραίῃ, οἴνῳ κοτύλῃ, καὶ μέλιτι τετάρτῳ κοτύλης, καὶ ῥητίνης τρίτην μοῖραν μέλιτος. ἔλαιον δὲ ἴσον μέλιτι. Ἢν δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ κλυσμοῦ ὑποχωρεῦντα ἴῃ φλεγματώδεα, κλύσαι, καὶ αὖθις ἐπισχόντα ἡμέρας τρεῖς ἢ τέτταρας, ἔπειτα ἐκλέψαι τοῦ κόκκου δύο πόσιας, κλύζειν δὲ τοῖσιν αὐτέοισιν, ἢν δὲ μὴ παρῇ κόκκος, τῇ ῥίζῃ τῆς θαψίης, πόσιν μίαν, καὶ μετακλύζειν τοῖσιν αὐτέοισιν, ἐπὴν δὲ καθαρθῇ τὰ ὑποχωρεῦντα πρὸς τούτους τοὺς κλυσμοὺς, καὶ ἢν γίνηταί τι αἱματῶδες, οἷον ἀφ᾽ ἕλκεος, μετακλύζειν τοῖσι στρυφνοῖσι, καὶ ἢν μετὰ ταῦτα αὐτὴ ἐρωτηθεῖσα φῇ, τὸ στόμα τῶν ὑστεραίων σκληρὸν εἶναι, καὶ ὀδύνην ἔχειν, κλύζειν τὸν αὐτὸν τρόπον, τῷ ξὺν τῷ πικερίῳ, ἔς ἂν ἀποξηρανθῶσιν αἱ ὑστέραι, καὶ δοκέῃ ὑγιὴς εἶναι. Τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας τῶν κλυ-

Vet. Cod.

* ὁκόσας γὰρ ἑτέρας

* λαμυροὶ

Vet.Cod. κλυσμῶν, πινέτω ἀκτῆς καρπὸν, καὶ λαγωοῦ πιτύην, καὶ μήκωνος τὸ κέλυφος, καὶ κνίδης καρπὸν, ῥοιῆς τε γλυκείης τὸν φλοιὸν, τρίβων ἴσον ἑκάστου, ἄλφιτον δὲ ξυμμίσγειν καὶ ἀδιάντων, ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, νῆστις: σιτίοισι δὲ χρεέσθω, μαλθακοῖσι μὴ ἁλμυροῖσι, μὴ δὲ δριμέσι. Κρέα δὲ ἀμείνω ἰχθύων, ἤγουν ὀρνίθια, ἢ λαγῷα. καὶ λουέσθω θερμῷ μὴ πολλῷ. Ην δὲ μὴ λωφήσῃ ὁ ῥόος, ἀλλ' ὑπολείπηται, καὶ ὑγραίνωνται αἱ ὑστέραι, θυμιῆσαι τῷ ξὺν τῷ σιδίῳ, καὶ ἔπειτα παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. κἢν ἐν γαστρὶ *ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται. Αἱ δὲ γεραίτεραι, οὐ δύνανται ἀναφέρειν, ἀλλ' ἀπόλλυνται ὑπὸ ἀσθενείης. Ροῦς ἄλλος. Ρέει ὑπόχλωρον οἷον ἐξ ὠοῦ, καὶ γλίσχρον, καὶ ἡ γαστὴρ ἀνίσταται ἡ νειέρη, καὶ σκληρὴ γίνεται, καὶ ἢν ψαύσῃς, ἀλγέει, καὶ βρύχει, καὶ πῦρ ἔχει, καὶ ὀδύνη ἐς τὸ ἐπίσειον, καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐς τὴν νειέρην γαστέρα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας, καὶ λιποθυμίη, ἀλυσμοί τε, καὶ περιψύξιες, καὶ ἱδρὼς πολὺς, σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες, βληχροὶ ἐκλίποντες, καὶ αὐτίκα ὄλλυνται. Ην δὲ περιῇ, καὶ ἡ χροιὴ οἱ τρέπεται, καὶ γίνεται οἷον περ κηρίον, καὶ ὁ χρὼς τῷ δακτύλῳ πιεζόμενος μαλθάσσεται καὶ ἐμπλάσσεται, οἷόν περ ἐν σταιτὶ, καὶ οἰδέουσιν οἱ πόδες καὶ τὰ σκέλεα. Η δὲ νοῦσος γίνεται μάλιστα, ἢν ἐν αὐτῇσι τὶ διακναισθῇ, ἢ ἐνσαπῇ ἐν τῷ τόκῳ. Αἱ δ' ἀφηλικέστεραι μᾶλλον πάσχουσιν, οὐ πάνυ δὲ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἐστὶν εὐήθης. Αλλος ῥόος. Καθαίρεται οἷον ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν χυμὸς, καὶ ἑλκοῦται τὸ αἰδοῖον, καὶ ὅπη ἂν ἄλλη τοῦ χρωτὸς ἐπιστάξῃ, καὶ ῥῖγος, καὶ πῦρ ὀξὺ πυκινὸν, μέγα, καὶ φρίκη ὁμοῦ λάζεται: ὀδύναι δὲ ἐν πᾶσι τοῖσι ῥόοισιν οἷαι. Αὕτη πᾶσα ἀνοιδίσκεται, καὶ τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ἡ χροιὴ ἰκτεριώδης γίνεται. Ο δὲ τοιοῦτος ῥόος γίνεται ἀπὸ τοῦδε. ἐπειδὰν τὸ αἷμα ἐξαραθὲν ὑπόχολον γίνηται, καὶ μὴ καθαρθῇ. Οκόταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον δεῖ πίνειν: ἢν μὲν ἰσχυρὴ ᾖ, ἐξ ἐλλεβόρου, ἢν δὲ ἀσθενὴς, ῥίζαν τε καὶ ἐλατήριον, καὶ ὕστερον χρόνῳ, γάλα αἰγός. Η κάτω φαρμακεύειν, ὅ,τι χολὴν καὶ φλέγμα καθαίρει. Κλύσαι δὲ τὰς ὑστέρας, τῷ ξὺν τῷ κραμβίῳ. Πίνειν δὲ ἐλελίσφακον, ὑπερικὸν, λίνου σπέρμα, ἑκάστου ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ: νήστει δὲ διδόναι πίνειν. Ην δὲ ἑλκωμένον ᾖ τὸ αἰδοῖον, μετακλύσαι τῷ πικερίῳ: ἔπειτα φάρμακον πίσαι, καὶ ἐπιχρίειν τὰ ἕλκεα πικερίνῳ, ῥητίνῃ, σμύρνῃ, ἀργύρου ἄνθος. Διανιζέσθω δὲ ὕδατι ἀπὸ μυρσίνης καὶ ἐλελισφάκου χλιερῷ. Σιτίοισι δὲ χρήσθω, μήθ' ἁλμυροῖσι, μήτε δριμέσιν, ὡς μὴ δακνῶδες τὸ οὖρον γίνηται, καὶ τῶν θαλασσίων εἰργέσθω, καὶ κρεῶν βοείων, καὶ οἴων, καὶ χοιρείων. Τοῖς δὲ ἄλλοισι κρέασι χρέεσθω ἑφθοῖσι. Καὶ σιτείσθω ἄρτον, καὶ οἶνον εὐώδεα παλαιὸν πινέτω μέλανα. Ην δὲ ταῦτα ποιέῃ, καὶ μὴ ὑγιὴς γίνηται, πυριῆσαι ὅλην, καὶ φάρμακον δοῦναι τῇ ὑστεραίῃ ἄνω: ἔπειτα διαλιπὼν αὖθις, κάτω. Καὶ ἢν μὲν μένῃ ὁ ῥόος, μετὰ τὰ φάρμακα, ἀφεψήσας ὀῤῥὸν, νέμειν ἑκάστης ἡμέρης πίνειν. Εσπέρην δὲ ῥοφήμασιν, οἴνῳ δὲ γλυκεῖ λευκῷ. Ην δὲ μὴ ᾖ ὀῤῥὸς, γάλα ὄνου ἑφθὸν πινέτω, ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. Εσπέρην δὲ τοῖσιν αὐτέοισι χρήσθω, μετέπειτα δὲ πινέτω

ἐπὶ

*ἔξῃ

collutiōes intermedijs, sambuci fructū bibat, & leporis coagulū, & pepli corticē, & vrticæ semē, & mali punici dulcis corticem, ita vt de singulis pares portiones terat, & polentā ac adiantū ammisceat, & in vino nigro odorato ieiuna bibat: cibis aūt vtaī mollibus, nō salsis, neq; acrib⁹. Carnes aūt præstātiores sunt piscibus, aut volucriū, aut leporinæ, & lauet calida non multa. Si vero nō quiescat fluxus, sed relinquaī, & vteri humescāt, & medicamētū ex malicorio suffito, & postea virū accedat, & si ī vētre cōceperit, sana euadit. At seniores à morbo leuari non pnt, sed pereūt præ debilitate. Fluxus alius. Fluit subluteū velut ex ouo, & viscosum, & vēter imus intumescit, ac durus fit, & si cōtingas dolet, & dētib⁹ stridet, & febris occupat, & dolor ad pubē, & ad pudēda, & ad imū vētrē, & ad lūbos irruit, & animi deliquiū, & anxietates, & pfrigeratiōes, & sudor multus, & pulsus ad manū accelerātes, debi-

6 les, deficiētes, & statim pereūt. Si vero superstes māserit, & color ipsi mutaī, & fit velut fauus aut cera, & si corpus digito premaī, mollescit, & notæ velut in massa farinæ subacta fermēto imprimunī, & pedes ītumescūt ac crura. Hic aūt morbus fit maxime, si ī ipsis aliquid dilaniatū fuerit, aut intus cōputruerit in partu. Seniores aūt magis afficiunī, & hmōi morbus nō est valde leuis. Alius fluxus. Purgaī velut à carnibus assatis humor, & pudēdū exulceraī, & ad quancunq; aliā corporis partē destillarit, & rigor, & febris acuta, dēsa, magna, & simul horror corripit: dolores aūt quales ī oībus fluxibus. Hæc tota intumescit, & infra vmbilicū, & cruribus, & color fit morbi arcuati. Talis aūt fluxus ex hoc fit. postq̃ sanguis exhaustus, subbiliosus factus fuerit, & nō fuerit purgatus. Quum sic habuerit, pharmacū bibere oportet: si quidē fortis fuerit, ex veratro: si vero debilis, radicem & elateriū, & posteriore tpe lac caprinū. Aut pharmacū deorsum purgans dato, quod bilem & pituitā ducit. Vteros aūt medicamēto cū brassicæ decocto parato colluito. Bibat aūt saluiā, hypericū, apij semen, singula in vino nigro austero. Ieiunæ aūt hæc bibēda dato. Si verò vlceratū fuerit pudēdū, postea butyro colluito: deinde pharmacū bibēdū dato, & vlcera butyro, resina, myrrha, flore argēti illinito. Perluātur aūt myrti ac saluiæ ex aqua decocto tepido. Cibis vtaī neq; salsis, neq; acribus, vt ne mordax vrina fiat, & à marinis prohibeaī, & carnibus bubulis, & ouillis ac porcinis. Alijs autem carnibus vtatur elixis. Edat etiam panem, & vinum vetus odoratū nigrum bibat. Si uero hæc fecerit, & sana non fiat, totam foueto, & postridie pharmacū sursum purgās dato: deinde intermissione facta, rursus quod infra purget. Et si quidē manserit fluxus post pharmaca, decoctū serū quotidie bibēdum præbeto. Vesperi uerò sorbitionibus, & uino dulci albo utatur. Si uero nō affuerit serū, lac asininū coctum per dies quatuor bibat. Ad uesperā autem ijsdem utatur: postea per dies

qua-

A quadraginta lac bubulum calidum bibat, & per
diem nihil edat, vt ita dicam. Optimum enim
hoc est. Nam & purgatur, & nutritur, & fluxus
obtúditur ab huiusmodi lacte. Vesperi verò cę-
net carnem volucris modicam assatam, & panē
modicum subcinericiū. Bibatq; insuper vinum
nigrū vetus vinosum, quādiu lac biberit, si mul-
ta prodierint, & acrimonia vexarit, & si his fa-
ctis in ventre conceperit, sana fit. Quæcunq; ve-
ro seniores sunt, in his morbus quandoq; reuer-
titur, & pereūt. Iuuenculis autem non est letha-
lis. Diuturna porrò est saniosi fluxus curatio,
fluit autem talis subcruentus, velutà carnibus as-
satis humor, & mordet velut muria, & corrodit
ac exulcerat pudenda, & vterus exulceratur cir-
B cumcirca, & femora, & aliæ partes, & vbi super
vestes destillarit, tinguntur & ęgre elui possunt,
& venter attollitur ac durus fit, & ad contactum
dolet, & calor corripit, & dolor ad pudenda &
sedem, & imum ventrem, & laterum mollitudi
nem, & coxas, & lumbos irruit, & impotentia
adest, & color mutatur, velut morbi arcuati. Si
vero tempus & morbus producatur, hæc omnia
amplius corripiunt, & cauæ partes attolluntur,
& pedes tument, & crura à lūbis. At hic morbus
corripit, vbi quid de fœtu dilaniatum fuerit, aut
in abortu, aut in partu. Oportet aūt fomēta ad-
hibere, & suffire, & bibenda præbere oīa ea quæ
fluxum sistunt: & lac asininū & alia exhibere, &
vomere si opus fuerit. Si verò sine febre fuerit,
C & debilis febris habuerit, siccū fomentum adhi-
bere melius est. Quū ad caput conuersi fuerint
vteri, & hac parte suffocatio desinit, caput gra-
uat. Verùm alijs aliud indicium habetur. Signū
autem hoc est. Venas in naso, & partes sub ocu-
lis dolere dicūt: & sopor altior tenet, & spumat,
vbi leuius habuerit. Hanc multa calida lauare
oportet: si vero non audiat, frigida etiā circa ca-
put, ita vt laurū & myrtū in aqua coquas, ac fri-
gefacias. Vnguento aūt rosaceo caput illinatur,
& odorata subter suffiantur: graueolentia verò
sub nares, & brassicā edat, & succum sorbeat. Si
vero ad cor progressi vteri suffocent, & aer im-
peditus violenter attrahatur, anxia est & vomit,
& quibusdā statim tractus deorsum cedit, & fla
D tus exit, & aliqua quidē vomit spūmosa: alicui
vero quies cōtingit. Quibus aūt non decedunt,
his porri semen, & papauer, trita & tribus aquæ
cyathis diluta, bibēda dato. Auxiliaī & aceti albi
cyathus potatus. Aut iuniperi fructū & saluiā da
to, aceto aut vino ad has species ammixto. Opor
tet aūt ipsam calefieri: aut adipē sumere anseri-
nū, & ceratū resinatū ac picē, in ipso liquefacere,
re, & subdititias glādulas efformare. Quum aūt
ad præcordia allapsi strangularint, vbi hic fuerit
affectionis summū, & vomitus feruidus acris cor
ripit, & modico tēpore mitior fit, & dolor ad ca
put & ad collum penetrans. Tepefactoria igi-
tur apponito, si sursum strangularint. Sub nares
vero graueolentia suffito: sensim progrediēdo,

Si

ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, γάλα βοὸς θερμὸν, καὶ τῆς Vet. Cod.
ἡμέρης μηδὲν ἐσθιέτω, ὡς ἔπος εἰπεῖν. Αριστον
γὰρ τοῦτο, καὶ γὰρ καθαίρεται καὶ τρέφεται καὶ ἀμ-
βλύνεται, ὑπὸ τοῦ τοιοῦδε γάλακτος. Εσπέρην
δὲ δειπνείτω κρέας ὄρνιθος ὀπτὸν ὀλίγον, καὶ ἄρτον
μικρὸν ἐγκρυφίην. Επιπίνειν δὲ οἶνον μέλανα
παλαιὸν οἰνώδεα. ἔστ' ἂν τὸ γάλα πίνῃ, ἢν πολ-
λὰ ἴῃ, καὶ ταράσσηται τὸ δριμὺ, καὶ ἢν ταῦτα
ποιήσασα ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται. Οσαι δὲ
γεραίτεραί εἰσιν ἐνίοτε ὑποστρέφει ἡ νοῦσος, καὶ ἀπόλ-
λυνται. Τῇσι δὲ νέῃσιν, οὐ θανατώδης. Χρονίη
δὲ τοῦ ἰχωροειδέος ῥόου ἡ θεραπείη. τὸ δὲ τοιοῦ-
τον, ῥέει ὕφαιμον, οἷόν περ ἀπὸ κρεῶν ὀπτῶν χυ-
μὸς, καὶ δάκνει ὡς ἅλμη, καὶ ἐσθίει καὶ ἐξελκοῖ τὰ
αἰδοῖα, καὶ ἡ ὑστέρη ἀνελκοῦται κατὰ τὰ πέριξ,
καὶ τοὺς μηροὺς, καὶ τὰ ἄλλα, ἐπειδὰν ἐπιστάξῃ
ἐπὶ τὰ ἱμάτια, βάπτεται, καὶ δύσπλυτα ἐμμένει,
καὶ ἡ γαστὴρ ἐπαίρεται καὶ σκληρὴ γίνεται, καὶ ἀλ-
γέει ἢν ψαύσῃ, καὶ θέρμη ἔχει εἰς τὰ αἰδοῖα, καὶ
* ἐς τὴν ἕδρην καὶ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ κε- * ὀδύνει
νεῶνας, καὶ ἰσχία, καὶ ἰξύας, ἀδυναμίη, καὶ ἡ
χροιὴ τρέπεται ὡς ἰκτερώδης. Ην δὲ ὁ χρόνος
μηκύνῃ καὶ ἡ νοῦσος, ταῦτα πάντα πολὺ μᾶλ-
λον ἐπιλαμβάνει, καὶ τὰ κοῖλα ἐπανίσταται, καὶ
οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ τὰ σκέλεα ἀπὸ τῶν ἰξύων.
Η δὲ νοῦσος, λάζεται ἐπὴν διακναισθῇ τι τοῦ ἐμ-
βρύου, ἢ ἐκτρώσῃ* ἐν τόκῳ. Χρὴ δὲ πυριῆν, καὶ * ἢ
θυμιῆν καὶ πιπίσκειν ταῦτα πάντα καὶ ἴσχει τὸν
ῥόον, καὶ ὄνειον γάλα καὶ τὰ ἄλλα προσάγειν, καὶ
ἐμέειν ἢν δέῃ. Ην δὲ ἄπυρος ᾖ, καὶ βληχρὸς ἔχῃ,
ἄμεινον ξηρὴ πυρίη. Οκόταν ἐς τὴν κεφαλὴν τρα-
πῶσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῇδε λήγει ὁ πνιγμὸς, κεφα-
λὴν βαρύνει. Αλλῃσι δὲ ἄλλη πῃ τέκμαρ ἴσχε-
ται. σημήϊον δὲ τόδε. Τὰς φλέβας τὰς ἐν τῇ ῥι-
νὶ, καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἀλγέειν φασὶ,
καὶ κῶμα ἴσχει, καὶ ἀφρίζει ὅταν ῥαΐσῃ. Ταύτην χρὴ
λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ· ἢν δὲ μὴ ἐπακούῃ, ψυ-
χρῷ, καὶ κατὰ κεφαλῆς δάφνην τε καὶ μυρσίνην
ἐναφεψῶν ἐν τῷ ὕδατι, καὶ ψύχων καὶ ῥοδίνῳ μύρῳ
τὴν κεφαλὴν χριέσθω, καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώ-
δεα. τὰ δὲ κακώδεα, ὑπὸ τὰς ῥῖνας, καὶ τὴν κράμ-
7 βην ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. Ην δὲ πρὸς
τὴν καρδίην προσιστάμεναι πνίγωσιν αἱ ὑστέραι,
καὶ ἀνάπνευστος ἴῃ, ὁ ἀὴρ βιώμενος ἀλυσσέει καὶ
ἐμέει, καὶ ἔστιν ᾗσιν αὐτίκα ἑλκυσθεῖσα κάτω χω-
ρέει, καὶ φῦσα ἔξεισιν, ἡ μὲν ἐμέει, ἀφρώδεα, ᾗ
δὲ παῦλα γίνεται. ᾗσι δὲ οὐκ ἀφίστανται πρά-
σου τὸν καρπὸν, καὶ μήκωνα τρίψας διεὶς ὕδα-
τος κυάθοις τρισὶ δίδου πίνειν, καὶ ὄξους λευκοῦ
ἀρήγει πόσις κύαθος. Η ἀρκεύθου καρπὸν καὶ
ἐλελίσφακον ὄξος σὺν τοῖς εἴδεσιν, ἢ οἶνον. Αλεαί-
νεσθαι δὲ χρὴ ἢ ἄλειφα χηνὸς, κηρωτὴν ἐρρητι-
νωμένην, καὶ πίσσαν ἐν αὐτέῳ τῆξαι, καὶ προσθε-
8 τὰ ποιέειν. Οταν δὲ ὡς πρὸς τὰ ὑποχόνδρια
προσπέσωσιν, πνίγουσιν, ἐπὴν ἐνθάδε τὸ στε-
ρεὸν ᾖ τοῦ πάθεος, καὶ ἐπιλαμβάνει ἔμετος πυρώ-
δης δριμὺς, καὶ ῥᾷον γίνεται ὀλίγον χρόνον, καὶ ἐς
τὴν κεφαλὴν καὶ ἐς τὸν τράχηλον ὀδύνη διαμπερὴς,
χλιάσματα προστιθέναι ἢν ἄνω πνίγωσι. Υπὸ δὲ
τὰς ῥῖνας θυμιῆν τὰ κάκοδμα ἐκ προσαγωγῆς.

Ην

Vet. Cod. Ἢν γὰρ ἀθρόως ἱστῶνται αἱ ὑστέραι, ἐς τὰ κάτω, καὶ ὄχλος γίνεται, εὔωδμα δὲ κάτω, καὶ πιεῖν διδόναι τὸ καστόρειον, καὶ τὴν κόνυζαν. Ἐπὴν δὲ κάτω ἑλκυσθῶσιν, ὑποθυμιῆν τὰ εἰδεχθέα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥίνας, τὰ εὐώδεα. Ἢν δὲ αἱ ὀδύναι παύσωνται, φάρμακον πίσαι κάτω, καὶ μεταπιπίσκειν γάλα ὄνου, ἢ ὀῤῥὸν, ἢν μὴ σπληνώδης ἦ ἀπὸ γενέσιος, ἢ λίφαιμος, ἢ ἄχροος, ἢ τὰ ὦτα ἠχώδεα ἔχῃ, διὰ συγγενείην ἧσιν ἐθάδες ἀπὸ νεότητος αἱ νοῦσοι. Τὴν δὲ ἄνω κοιλίην μὴ κινέειν, ἀμβλυώσσουσι γὰρ ἢ ἀμφὶ τὴν φάρυγγα ὄχλοι, καὶ τ' ἄλλα. διδόναι δὲ πτισάνης χυλόν. Ἢν σφόδρα δὲ καὶ εὐεμὴς ἦ, καὶ ἐμέτω. Κλυσμὸς δὲ ἄριστος, ὁ διὰ ναρκίσσου. Προσθετὸν, τὸ διὰ κανθαρίδων. Ἢν προσστῶσιν αἱ ὑστέραι πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, πνίγεται ὡς ὑπὸ ἐλλεβόρου, καὶ ὀρθόπνοος γίνεται, καὶ καρδιωγμοὶ σθεναροί. Αἱ δὲ καὶ ἐμέουσιν ἐνίοτε, σίελον ὀξὺ, καὶ τὸ στόμα ὕδατος ἐμπέπλησται, καὶ τὰ σκέλεα ἀποψύχονται. Αἱ τοιαῦται κἂν μὴ ταχὺ ἀφιστῶνται ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, ἄναυδοι γίνονται, καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν γλῶσσαν νάρκη ἔχει, πρὸς μὲν τὰς ὑστέρας, προσθεῖναι εἴριον πρὸς τὸν αὐλὸν, ὡς ἔνι μάλιστα τοῦ πτεροῦ περιελίξας βάψαι, ἢ λευκῷ, ἢ Αἰγυπτίῳ, ἢ μυρσίνῳ, ἢ βακχαρείῳ ἢ ἀμαρακίνῳ. ἐς δὲ τὰς ῥίνας, τοῦ φαρμάκου, τοῦ μέλανος, τοῦ τῆς κεφαλῆς λαβόντα τῇ μήλῃ ἐμπλάσαι. ἢν δὲ μὴ ᾖ τοῦτο, τῷ ὀπῷ διαλεῖψαι τὰς ῥίνας, ἢ πτερὸν ὄξει βάψαι, καὶ καθῆραι, διαλεῖψαι δὲ τὰς ῥίνας, ἢ τοῦ πταρμικοῦ προσθεῖναι. Ὅταν δὲ κλυσθῇ τὸ στόμα, καὶ ἡ ἐναυλίη, διδόναι πιεῖν τοῦ καστορίου ἐν οἴνῳ, τὰς δὲ ῥίνας διαλεῖψαι ἔλαιον φώκης, τὸ δὲ εἴριον ἐᾶν προσκεῖσθαι, μέχρις οὗ καταστῶσι. Ὅταν δὲ παύσωνται, ἀφελέσθαι χρὴ, ἢν δὲ ἀφαιρεθέντος αὖθις ἀναχωρήσωσι, τὸ εἴριον αὖθις προσθεῖναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὑπὸ δὲ τὰς ῥίνας θυμιῆν, κέρας μέλαν αἰγὸς, ἢ ἐλάφου, κνήσας ἐπιπάσσων ἐπὶ σποδιὴν 9 θερμὴν, ὅκως μάλιστα θυμιήσηται, καὶ εἰρυσάτω τὴν ὀδμὴν ἄνω διὰ τῶν ῥινῶν, ὡς ἂν δύνηται μάλιστα θυμιῆν, φώκης ἔλαιον ἐπ' ὄστρακον ἐπιτιθέντα, ἄνθρακας περικαλύψαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ὑπερέχειν, ὡς μάλιστα ἡ ὀσμὴ ἐσίῃ, καὶ ἐπιστάζειν τοῦ λίπεος, καὶ ἄνω ἑλκέτω τὴν ὀδμὴν, τὸ δὲ στόμα ξυμμεμυκέναι, ἢν ἄνω προσπίπτωσι, ταῦτα χρὴ ποιέειν. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ τραπῶσιν, ἄφωνος ἡ γυνὴ ἐξαπίνης γίνεται, καὶ τοὺς ὀδόντας ξυνερήρισται, καὶ ἡ χροιὴ πελιδνὴ γίνεται. Ἐξαπίνης δὲ ταῦτα πάσχει, ὑγιὴς ἐοῦσα. Γίνεται δὲ μάλιστα, παρθένοισι παλαιῇσι, καὶ χήρῃσιν ὁκόσαι καὶ τοκήεσσαι χηρεύουσι. Γίνεται δὲ μάλιστα τῇσιν ἀφόροισι πάμπαν, καὶ στείρῃσιν αἳ ἐκ τῶν τόκων εἰσὶν, οὐ γὰρ γίνεται ἡ λοχείη κάθαρσις, καὶ οὐκ ἀνοιδίσκεται ἡ ὑστέρη, οὐδὲ μαλθάσσεται, οὐδὲ ἐμέουσιν. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, τῇ χειρὶ ἀπώσασθαι ἀπὸ τοῦ ἥπατος παρηγορικῶς τὸ οἴδος ἐς τὸ κάτω, καὶ ἀποδῆσαι ταινίῃ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὸ στόμα διανοίγειν. Οἶνον δὲ ὡς εὐωδέστατον κεκρημένον ἐγχέειν, ὅτε χρὴ καὶ προσίσχειν πρὸς τὰς ῥίνας τὰ κάκοδμα, καὶ ὑποθυμιῆν, πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα καὶ ὅσα θυμιητὰ, καὶ ἐπὴν ἰήσῃ, φάρμακον πίσαι κάτω χρή. ἢν μὲν χολώδης ᾖ,

ὅτι

Si enim aceruatim vteri infra decedunt, turba A oborit: odorata vero inferne, & castoriū ac conyzã bibenda dato. Quū vero deorsum tracti fuerint, abominãda subter suffito, sub nares autem odorata. Si vero dolores quieuerint, pharmacū deorsum purgãs bibẽdū dato, & postea lac asininū aut serū bibendū pbeto, si nō lienosa fuerit à natiuitate, aut exanguis, aut decolor, aut auriū sonitus habuerit, velut hæ, quibus pp cognationẽ morbi à iuuẽtute sunt familiares. At supernū ventrẽ ne moueto: cæcutient enim, aut circa fauces turbationes, & alia infestabūt. Verū ptisanæ succū dato. Si vero ẽt valde facilis sit ad vomitū, vomat. Collutio aūt optima est ex narcisso. Subdititiū verò id quod ex cãtharidibus præparat. Quum vteri apud pcordia constiterint, suffoca- B tur velut à veratro, & recta ceruice spirat, & stomachus fortiter vellicatur. Quædã etiã vomunt qñq; saliuã acidã, & os aqua impletur, & crura perfrigerantur. Tales si non breui à præcordijs vteri discedant, loqui non possunt, & partes circa caput ac linguã torpor occupat. Proinde ad vteros quidẽ lanam q̃ maxime fieri pōt ad foramen apponito, ita vt pennæ obuolutã, vnguẽto albo aut Aegyptio, aut Bacchario, aut amaracino tingas. In nares verò, de pharmaco nigro ad caput pparato, specillo exceptū infarcias. Si verò hoc non fuerit, silphij succo nares illinas. Aut pennã aceto tingito, & immittito; naresq; illinito. Aut sternutatoriū apponito. Quū aūt cōclusum fuerit osculū, & internus trames, castoriū in C vino bibẽdū dato. Nares verò phocæ adipe illinito. Lanã aūt appositã sinito, donec considant. Quū aūt quieuerint, auferre oportet: si verò ea ablata rursus recursarint, lanã rursus eodẽ modo apponere: sub nares verò cornu capræ nigrū, aut ceruinū suffire, scalptū, & i cinerẽ calidū inspersum, quo maxime fumigetur, & nidorẽ sursum per nares q̃ maxime pōt trahat. Suffito etiã phocæ adipẽ, prunis testæ impositis, ipsaq; obuelata, & capite iminẽte, quo odor maxime igrediat, ita vt de adipe instillles, & ipsa odorẽ sursū trahat, os verò clausum habeat. Et si quidẽ sursū allapsi fuerint vteri, hæc facere oportet. Si verò ad hepar cōuersi fuerint vteri, mulier derepẽte voce destituit, & dẽtes cōserti sunt, & color liui- D dus fit. Derepẽte verò hæc patit sana existẽs. Contingit aūt maxime virginibus antiquis, & viduis, q̃ pepererūt aliqñ, & viduitatẽ agūt. maxime verò cōtingit oīno nō ferẽtibus vterū, & sterilibus ex partu. Nō enim prodit puerperij purgamentū, & non intumescit vterus, neq; mollitur, neq; vomunt. Quum sic habuerit, tumorẽ ab hepate cū manu infra leniter detrudito, & pręcordia cū fascia deligato, & os aperito. Vinum vero odoratisimum dilutum infundito, qñ sanè etiã graueolentia ad nares adhibere ac suffire conuenit: ad vteros vero odorata & suffimenta. Et postquam sic curaueris, pharmacū deorsum purgãs bibẽdum dare oportet, si quidem biliosa fuerit,

quod

A quod bilem purgat: si vero pituitosa, quod pitui
tam. Et postea lac asininum coctum bibendum
præbeto, & vteros odoratis foueto: & medica-
mentum quod cum bupresti præparatur appo-
nito, postridie vero netopum. Interpositis au-
tem duobus diebus, rursus vteros odoratis col-
luito: & postea intermisso die, aromatis suffito.
Atque hæc vidua faciat. Optimum autẽ in ven-
tre habere. Virginem vero persuadeto, vt viro
cohabitet. Ad nares autem nihil adhibeto: neq;
medicamentum ieiuna bibat. Verùm castoriũ
& conyzam in vino odoratissimo bibat per dies
viginti, & caput odorato aliquo ne vngat, neq;
aliquod odoratum olfaciat. Si vero vteri infla-
mati fuerint circa latus, si contigeris, durum ap-
B paret: & quum ad præcordia allapsi fuerint, strã-
gulant: & vomit pituitam acidam, & dentes stu-
pescunt: & vbi vomuerit, melius habere vide-
tur. Quum vero deorsum processerint, disce-
dunt de ventre aliàs alio: maximè vero ad ilia
quandoq; incidunt, & ad vesicam, & vrinæ stil-
licidium corripit: & ad sedẽ, & cacare sibi vide-
tur: & menses prius aut posterius solito fiũt, aut
non statim huic apparent. In hoc morbo si sur-
sum strangularint, tepefactoria apponito: & gra
ueolentia ad nares suffito, ad vteros autem odo-
rata: & conyzam fœminam, & castorium, in vi
no ieiuna bibat: postquam vero ad naturam suã
consederint, placide suffito. Bibat autem vrinã
cientia. Atque hæc faciat q̃ diu dolores tenue-
C rint. Vbi vero quieuerint, totam foueto. Dein-
de pharmacum deorsum purgans bibendum da
to, si biliosa fuerit, quod bilem purgat: si pitui-
tosa, quod pituitam ducit: & lac asininum bi-
bendum dato, aut serum caprinum decoctum.
Si vero lienosa fuerit, lac ne bibat, neq; serũ: &
in purgationibus, & cibis vtatr mollibus, & per
aluum secedentibus: pisces autem meliores sunt
carnibus, & vteros foueto, aut subdititijs purga-
to, ipsosq; colluito, & vbi suffitum admisit, ad vi
rum accedat. Solutio vero morbi contingit, vbi
in ventre conceperit. Si vteri ad latera allapsi fue
rint, tussis obtinet, & dolor sublatus, & insidet
vterus durus velut pila, & ad contactum dolet,
velut ab vlcere, & contabescit, & videtur ipsi pe
D ripneumonia esse, & cõtrahitur, & gibbosa fit,
& menses non apparent: aliquibus autem qui-
bus prius apparuerunt, etiam pereunt, & si tunc
prodeant, imbecilles sunt, & pauci, ac deterio-
res, & genitura non fit hoc tempore. Quum sic
habuerit, pharmacum deorsum purgans biben-
dũ dato, & multa calida lauato, & ex tepefacto-
rijs quæcũq; admiserit adhibeto, & à quibus san
guis purgatur ea apponito. Et lini semen torre-
to, tundito, ac cribrato, & papauer album, & sal-
uiam cum tenui polenta, & caseum caprinũ mu
ria derasa. Hæc misce, vt casei sint partes duæ, re
liquorum vero, & polentæ non salsæ pars vna,
& ieiunæ in vino bibenda dato. Vesperi vero
cyceonem crassum melle affuso exhibeto, & ex
potibus

ὅ, τι χολὴν καθαίρει· ἢν δὲ φλεγματώδης, ὅ, τι Vet. Cod.
φλέγμα, κἄπειτα ἐπιπίσκειν γάλα ὄνου ἑφθὸν, καὶ
τὰς ὑστέρας πυριῆσαι εὐώδεσι, καὶ προστιθέσθω τὸ
ξὺν τῇ βουπρήστει, τῇ δὲ ὑστεραίῃ, νέτωπον. Δια-
λιπὼν δὲ πάλιν ἡμέρας δύο, κλύσαι τὰς ὑστέρας
εὐώδεσιν, ἔπειτα διαλιπὼν μίαν ἡμέραν, θυ-
μιῆσαι τοῖσιν ἀρώμασιν. Ταῦτα ποιέειν τὴν χή-
ρην. Ἄριστον δὲ ἐν γαστρὶ ἔχειν. Τὴν δὲ παρθένον,
πείθειν ξυνοικέειν ἀνδρί. Πρὸς δὲ τὰς ῥῖνας, ἀεί-
ρειν, μὴ δὲ τὸ φάρμακον πίνειν νήστει τὸν κάστορα,
καὶ κόνυζαν δὲ ἐν οἴνῳ ὡς εὐωδέστατον πίνειν ἐς εἴ-
κοσιν ἡμέρας, καὶ τὴν κεφαλὴν μὴ ἀλείφεσθαι εὐώ-
δει, μὴ δ᾽ ὀσφραίνεσθαι τινὶ τῶν εὐωδέων. Ἢν δὲ αἱ
μῆτραι φλεγμήνωσι παρὰ τὸ πλευρὸν, ἢν ψαύ-
σῃς σκληρὸν φαίνεται, καὶ ὅταν προσπέσωσι τὰ
ὑποχόνδρια, πνίγουσι, καὶ ἐμέει φλέγμα ὀξὺ, καὶ
τοὺς ὀδόντας αἱμωδέειν ποιέει. ἐπειδὰν ἐμέσῃ,
ῥᾷον ἔχειν δοκέει. Ὅταν δὲ κάτω ὁρμήσωσιν, ἀφί-
στανται ἀπὸ τῆς γαστρὸς, ἄλλοτε ἄλλῃ, μάλιστα
δὲ ἐς τοὺς κενεῶνας ἔστιν ὅτε ἐμπίπτουσι, καὶ ἐς τὴν
κύστιν, καὶ στραγγουρίη ἐπιλαμβάνει, καὶ ἐς τὴν
ἕδρην, καὶ δοκέει ἀποπατεῖν, καὶ τὰ ἐπιμήνια
πρότερον ἢ ὕστερον τοῦ μεμαθηκότος γίνεται, ἢ οὐκ
ἐπιφαίνεται ταύτῃ αὐτίκα. Ταύτης τῆς νούσου,
ἢν τὰ ἄνω πνίγωσι, χλιάσματα προστιθέναι,
καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κάκοδμα πρὸς τὰς ῥῖνας,
πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ εὐώδεα, καὶ πίνειν κό-
νυζαν τὴν θήλειαν, καὶ κάστορα ἐν οἴνῳ νῆστιν. ἐ-
πὴν δὲ τῇ φύσει καθιστέωσι, θυμιῆσαι ἠρεμέως.
Πινέτω δὲ διουρητικά. Ταῦτα ποιέειν, ἕως ἂν αἱ
ὀδύναι ἔχωσιν. Ἐπὴν δὲ παύσωνται, πυριήσας
ὅλην, ἔπειτα πῖσαι φάρμακον κάτω, ἢν μὲν χο-
λώδης ᾖ, ὅ, τι χολὴν καθαίρει, ἢν δὲ φλεγματώ-
δης, ὅ, τι φλέγμα ἄγει, καὶ ἐπιπίσκειν γάλα ὄ-
νειον, ἢ ὀρρὸν αἴγειον ἑφθὸν, ἢν δὲ σπληνώδης
ᾖ, μὴ ἐπιπίσκειν τὸ γάλα, μὴ δὲ τὸν ὀρρὸν, καὶ ἐν
τοῖσι καθαρμοῖσι, σιτίοισι χρέεσθαι μαλθακοῖσι
καὶ ὑποχωρητικοῖσιν, ἰχθύες δὲ ἀμείνους κρεῶν,
καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας, ἢ καθαίρειν προσθετοῖ-
σι, καὶ κλύσαι αὐτὰς, καὶ ὑποθυμιησαμένη, πα-
ρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω, λύσις δὲ τῆς νόσου ἐπὴν λά-
βῃ ἐν γαστρί. Ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὰς πλευρὰς
προσπέσωσιν, βὴξ ἴσχει, καὶ ὀδύνη ἐπὶ τὸ πλευ-
ρὸν καὶ προσίσταται σκληρὴ ὡς σφαῖρα, καὶ ἀπτο-
μένη πονέει, ὡς ἀπὸ ἕλκεος, καὶ καταφθίνει, καὶ δο-
κέει οἷον περιπλευμονίη εἶναι, καὶ εἰρύεται, καὶ κυ-
φὴ γίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται: ἐνίοισι
δὲ καὶ ἀπόλλυνται προφανέντα, τότε δὲ γινόμε-
να ἀσθενέα καὶ ὀλίγα κακίονα, καὶ ἡ γονὴ οὐ γίνε-
ται τουτέου τοῦ χρόνου. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, φαρμα-
κον χρὴ πῖσαι κάτω ἐλατήριον, καὶ λούειν πολλῷ
θερμῷ, καὶ τῶν χλιασμάτων ἃ ἂν προσδέχηται,
προσίσχειν, καὶ προστιθέναι ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται τὸ
αἷμα, καὶ λίνου σπέρμα, φῶσαι, κόψαι, καὶ σῆσαι,
καὶ μήκων ὁ λευκὸς, ὠφελέουσι, καὶ ἐλελίσφα-
κος σὺν ἀλφίτοισι λεπτοῖσι, καὶ τυρὸν αἴγειον, ἐπι-
ξύσας τὴν ἅλμην. Ταῦτα μίσγε, μίαν μοῖραν τυ-
ροῦ, καὶ τῶν ἀνάλτων ἀλφίτων μοῖραν, καὶ νήστει πί-
νειν δίδου ἐν οἴνῳ. Ὅταν δὲ ἑσπέριος ᾖ, κυκεῶνα
παχὺν, μέλι ἐπιχέων, δίδου πιεῖν, καὶ τῶν πομά-
των

Vet. Cod. των, ἃ δεῖται πιπίσκειν, καὶ πυριᾶν πυκνὰ, καὶ τῷ θερμῷ καταιονᾶν, καὶ τῇ * κηρωτῇ ἡσύχως καὶ μαλθακῶς, καὶ ὁμαλῶς ἀπωθέειν ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὰς μήτρας, καὶ ἀναδεῖν * τῷ πλευρῷ ταινίῃ πλατείῃ, καὶ γαλακτοποτέειν βόειον γάλα ὡς πλεῖστον, ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. Σιτίοισι δὲ χρῆσθαι, ὡς μαλθακωτάτοισιν. Ἡ δὲ νοῦσος, πονηρή τε καὶ θανατώδης, καὶ ὀλίγαι φεύγουσιν, ὧδε μελεδαινόμεναι. Ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ αἱ ὑστέραι ἐνῶσιν, ἢ ἐν τῷ κενεῶνι, καὶ τὸ πνεῦμα μετάρσιον, καὶ πνῖγος ἔχῃ, καὶ ἆσθμά μιν λάζηται πυκινὸν, καὶ οὐκ ἐθέλει κινέεσθαι, τρίψας θεῖον, ἢ ἄσφαλτον, ἢ κώνειον, ἢ σμύρναν, μέλι ἑφθὸν παραχέας, ποιέειν δὲ βάλανον μακρὴν, παχείην, καὶ ἐντιθέναι ἐς τὴν ἕδρην. Ἢν αἱ μῆτραι εἰλέωσι σφέας ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ἰξύων, ὀδύνην ἔχει, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰ σκέλεα εἰρύαται, καὶ τὰς κοχώνας ἀλγέει, καὶ ὁκόταν ἀποπατήσῃ, ὀδύναι ἴσχουσιν ὀξεῖαι, καὶ ἀπόπατος προέρχεται ὑπὸ βίης σμικρὸς, καὶ τὸ οὖρον στρύζει τε, καὶ ὀλιγοψυχίη λαμβάνει. Ὁκόταν ὧδε ἔχῃ, χρὴ προσδῆσαι τῇ κύστει αὐλίσκον, καὶ ἐγκλύζειν ἔλαιον θερμὸν ἐς τὰς ὑστέρας, καὶ πυριᾶν, ἢ λοῦσαι πολλῷ, καὶ θερμῷ ὕδατι, καὶ ἐς ἔλαιον καὶ ἐς ὕδωρ καθίζειν· ὑποθυμιῆν δὲ ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, εὐώδεα. Ἐπὴν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, φάρμακον * διδόναι ἄνω. Τὴν δὲ κάτω κοιλίην, οὐ χρὴ ταράσσειν. Ἐπὴν δὲ αἱ ὑστέραι καταστέωσι, φάρμακον πῖσαι κάτω, γάλα ὄνου, ἢν μὴ σπληνώδης ᾖ. Ἔπειτα πυριῆσαι, καὶ καταιονᾶν τὰς ὑστέρας, τὸ ξὺν τῇ δάφνῃ προστιθεὶς, πρόσθετον καθαρτήριον, ὃ μὴ δήξεται, κἄπειτα θυμιωμένη τοῖσιν ἀρώμασι, παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. καὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἴσχῃ, ὑγιὴς γίνεται· ἄτοκοι δὲ πολλαὶ καὶ πηρὰ τὰ σκέλεα πολλάκις γίνονται. Ὁκόσῃσι δὲ τὸ στόμα κλίνεται ἑτέρωσε, καὶ προσπίπτει τῷ ἰσχίῳ, γίνεται γὰρ καὶ ταῦτα διακωλύοντα τὴν ὑστέρην καθαίρεσθαι, καὶ τὴν γονὴν δέχεσθαι, καὶ τὸ παιδοποιέειν, ταύτην πυριῆν χρὴ τοῖσιν εὐώδεσι, καὶ μετὰ τὴν πυρίην παρασπασαμένη τῷ δακτύλῳ, ἀποστῆσαι ἀπὸ τοῦ ἰσχίου, κἄπειτα ἐξιθύνειν τοῖσι δαιδίοισί τε, καὶ τῷ μολίβδῳ. Οὐ γὰρ βιήσεται θοῶς ὡς εἴρηται. Ὅταν δὲ κατὰ φύσιν ᾖ, καὶ ἀνεστομωμέναι γίνονται, προσθέτοισι μαλθακοῖσι καθαίρειν, καὶ τἄλλα προσηκόντως ποιέειν. Ὁκόσῃσιν ὑστέραι προσπίπτουσι πρὸς τὸ ἰσχίον, ἢν μὴ ταχέως ἀφιστέωνται, καὶ πάλιν ἐς χώρην καθιστέωνται, προσαυαίνονται πρὸς τῷ ἰσχίῳ. Ἀνάγκη δὲ τὸ στόμα ἀπεστράφθαι, καὶ ἀνωτέρω ἴσχεσθαι. Ὅταν δὲ ἀποστραφῇ, ξυμμῦσαι, ἐκ δὲ τοῦ ἀπεστράφθαι τε καὶ ξυμμῦσαι, σκληρὸν γίνεσθαι, καὶ ξυμμύειν, καὶ πεπηρωμένον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων εἶναι. Ἀποκλεισθέντων δὲ ἐπαναπέμπειν τὰ ἐπιμήνια ἐς τοὺς μαζοὺς, καὶ βεβηκότας * τοῦ στήθεος ποιέει· καὶ ἡ γαστὴρ ἡ νειαίρα ἐπῆρται, καὶ δοκέουσιν αἱ ἄπειροι, ἐν γαστρὶ ἔχειν. Πάσχουσι γὰρ τὰ τοιαῦτα, οἷά περ αἱ κύουσαι, μέχρι μηνῶν ἑπτὰ, ἢ ὀκτώ. ἥ τε κοιλίη ἐπιδιδοῖ κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, καὶ τὰ στήθεα ἐπαίρεται, καὶ γάλα δοκέει ἐγγίνεσθαι. Ὁκόταν δὲ οὗτος ὁ χρόνος ὑπερπέσῃ, οἵ τε τιτθοὶ συνισχναίνονται, καὶ

ἐλάσσους

*χειρὶ

*τὸ πλευρὸν

*πῖσαι

*τοὺς τιτθοὺς

potibus quemcunque admiserit bibendũ dato. A Et frequenter fomentum adhibeto: & calidam aspergito, & per ceratũ leniter mollito, ac à latere detrudito, & latus fascia lata deligato. Et lac bubulũ q̃ plurimum ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autẽ vtatur q̃ mollissimis. Morbus hic vehemens est & lethalis, & paucæ etiã si sic curentur, effugiunt. Si verò in lumbis fuerint vteri, aut in ilijs, & spiritus sublimis ierit, & suffocatio habeat, & anhelatio dẽsa ipsam corripiat, & moueri non vult: sulphur, aut bitumen, aut cicutã, aut myrrhã terito, & melle cocto affuso, glandulam lõgam efformato ac crassam, eamq; in sedẽ indito. Si vteri deuoluerint seipsos ad intermediã lumborum ac coxarũ partem, dolor habet imum ventrem, & crura con- B trahuntur, & juncturas coxarũ ad sedem dolet: & quum aluũ exonerat, dolores emergunt acuti, & stercus cũ violẽtia prodit exiguum, & vrina destillat, & pusillanimitas ipsam corripit. Quum sic habuerit, fistulam ad vesicam alligare oportet, & oleum calidum in vteros infundere, & fomẽtum adhibere, aut multa calida aqua lauare, & in oleum & in aquã desidere: suffire autem subter pudenda, graueolentia: sub nares verò odorata. Postq̃ autem dolor quieuerit, pharmacum sursum purgans dato. Infernũ verò ventrẽm turbare non oportet. Vbi verò vteri consederint, pharmacum deorsum purgans bibendũ dato, & lac asininum, si nõ fuerit lienosa. Postea fomenta adhibeto, vterosq; aspergito: & subdi- C titium purgatoriũ, quod cum lauro preparatur, & non mordet, apponito: deinde aromatis suffita, ad virum accedat: & si in ventre habuerit, sana fit. verùm pleræq; steriles & cruribus mutilatæ fiunt. Quibuscunque osculum aliò inclinatur, & ad coxam allabitur: contingunt enim & hæc, quæ vterum purgari prohibent, & genituram suscipere, & liberos gignere: hanc odoratis fouere oportet, & post fomentum, digito reuellere, & à coxa disparare: & postea tædulis ac plumbeis fistulis immissis dirigere. Non enim velociter cogi potest, velut dictum est. Quum autem ad naturalem situm redierit, & vteri aperti fuerint, subdititijs mollibus purgato, & alia conuenienter facito. Quibuscunque vteri ad coxam D collabuntur, si non breui discedant, & rursus in locum suum redeant, ad coxam resiccantur. Necessarium est autem osculum auersum esse, & in supernis detineri. Quum verò auersum fuerit, conclusum esse: ex auersione verò ac conclusione, durum fieri, & mutilatum esse. Vbi verò vteri conclusi fuerint, menses sursum ad mammas delegare, & ad pectus ascendere facit: & imus venter attollitur, & inexpertę in ventre se habere putant. Talia enim patiuntur, qualia prægnãtes, vsque ad septem aut octo menses: & venter pro tẽporis ratione crescit: & pectora eleuantur, & lac innasci videtur. Quum autem hoc tempus præterierit, & mãmæ gracilescũt ac

minores

A minores fiunt, & venter idem perpetitur, & lac euanescit. Venter item eo tempore, in quo se parituram sperabat, euanescit ac concidit. His vero cótingentibus, vteri modico tempore fortiter contrahuntur, & osculum ipsorum reperire non datur, adeò omnia contrahuntur ac resiccantur: & in mammis tubercula fiunt dura, partim maiora, partim minora. Hæc aũt non fiunt suppurata, sed semper duriora: deinde ex ipsis nascuntur cancri occulti. Quum autem cancri futuri sunt, prius ora amarescunt, & quicquid ederint, omnia amara esse videntur: & si quis plura dederit, accipere renuunt, & compescenda faciunt. Mente vero percelluntur, & oculi duri fiunt, & non acute vident: & ex mammis
B dolores ad iugulum transiliunt, & sub scapulas: & sitis tenet: & mammæ graciles, & ipsæ per totum corpus attenuatæ sunt: & nares siccæ ac obstructæ sunt, & non leuantur. Spiritus est debilis, & nihil omnino olfaciunt: & in auribus dolor quidem non oboritur, verùm aliquando callosa concretio. Quum igitur ad hoc temporis progressæ fuerint, sanæ fieri non possunt, sed pereunt ex his morbis. Si verò priusquam huc perueniant, curatæ fuerint, & menses soluti fuerint, sanæ fiunt. At vero curare tales oportet hoc modo. Primùm quidem omnium si adhuc fortem assumpseris, reliqui corporis respectu habito, quacunque tandem purgatione opus habere videtur, medicamentum exhibeto. Vbi
C verò corpus præparaueris, sic ad vterorum medelam procedito. Si verò totum corpus minime mouendum esse videatur, neque morbi causæ hinc proficisci, verùm vteri à seipsis morbum habeant, curam hoc modo auspicare. Primùm quidem vteros sic foueto. Ollæ duas sextulas capienti, operculum imponito ac adaptato, vt nihil præterspiret, deinde verò operculi fundum pertundito ac foramen facito. In foramen autem arundinem indito longitudine cubitalem: oportet autem arundinem operculo probe adaptari, vt penitus nihil præterspiret. Quum autem hæc parauerís, operculum ollæ obdito, lutoq; oblinito: & vbi hæc feceris, fossam duorum pedum altitudine effodito, ea ma-
D gnitudine, quæ ollam capere posit: postea vero ligna immissa vrito, donec fossa ab igne excandescat. Quod vbi factum fuerit, ligna ac prunas quæ crassissimæ ac ignitæ fuerint, eximito, cinerem vero ac fauillam in fossa relinquito. Quum autem olla efferbuerit, & vapor sursum processerit, si quidem valde calidus fuerit vapor, abstineat: si vero non, summæ arundinis parti insideat, ipsamq; in vteri stomachum indat, atque sic fomentum admittat. Si verò perfrigeretur, prunas ignitas adijcito, cauendo vt ne acutum fomentũ facias. Si vero adiectis prunis, acutum fiat fomentum, magis quàm conuenit, prunas detrahito. At vero hoc fomentum clementi cœlo parare oportet, vbi ventus non afflarit,

ἐλάσσους γίνονται, καὶ ἡ κοιλίη τὸ ωὐτὸ πάσχει, καὶ τὸ γάλα ἀποδέδρηκεν ἄδηλον, καὶ ἡ κοιλίη ἐπ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν ᾧ ἐδόκεε τίκτειν, ἐπειδὰν ἔλθῃ, ἀποδέδρηκέ τε, καὶ ξυμπίπτει, τοιούτου δὲ γινομένου, αἱ ὑστέραι ἰσχυρῶς ἐς ὀλίγον χρόνον συνέρχονται, καὶ τὸ στόμα αὐτέων ἐξευρεῖν οὐκ οἷόν τε, οὕτω πάντα ξυνειρύανταί τε καὶ ξυναυαίνονται, καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι, φυμάτια γίνονται σκληρὰ, τὰ μὲν μέζω, τὰ δὲ ἐλάσσω. ταῦτα δὲ οὐ γίνονται ἔμπυα, ἀλλ' αἰεὶ σκληρότεραι γίνονται, εἶτα ἐξ αὐτέων φύονται καρκίνοι κρυπτοί. Μελλόντων δὲ καρκίνων ἔσεσθαι, πρότερον τὰ στόματα ἐκπικραίνονται, καὶ ὅ,τι ἂν φάγωσι, πάντα δοκοῦσι πικρὰ εἶναι, καὶ ἢν τις πλείω δῷ, ἀναίνονται λαβεῖν, καὶ χεταῖα δρῶσι. Παράφοροι δὲ τῇ γνώμῃ, καὶ ὀφθαλμοὶ σκληροὶ, καὶ βλέπουσιν οὐκ ὀξέα, καὶ ἐκ τῶν τιτθῶν εἰς τὰς σφαγὰς, ὀδύναι διαΐσσουσι, καὶ ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας, καὶ δίψα ἴσχει, καὶ αἱ θηλαὶ καρφαλέαι, καὶ αὐταὶ πᾶν τὸ σῶμα λελεπτυσμέναι εἰσὶ, καὶ αἱ ῥῖνες ξηραί τε καὶ ἐμπεπλασμέναι εἰσὶν, οὐκ ἀειρόμεναι, πνεῦμα μινυθῶδες, καὶ οὐκ ὀδμῶνται οὐδὲν, καὶ ἐν τοῖσιν οὔασι, πόνος μὲν οὐκ ἐγγίνεται, πῶρος δὲ ἐνίοτε. ὁκόταν οὖν ἐς τόσον προΐωσι τοῦ χρόνου, οὐ δύνανται ὑγιέες γίνεσθαι, ἀλλ' ἀπόλλυνται ἐκ τουτέων τῶν νουσημάτων. Ἢν δὲ πρότερον ἢ ἐς τόσον ἀφικέσθαι, θεραπευθῇ καὶ λυθῇ τὰ ἐπιμήνια, ὑγιὴς γίνεται. Θεραπεύειν δὲ τὰς τοιάσδε ὧδε χρή. πρῶτον καὶ ἁπάντων ἢν ἔτι ἰσχυρὴν ἐοῦσαν λαμβάνῃς, ἀποσκεψάμενος εἰς τὸ ἄλλο σῶμα φαρμακεύειν, ὁκοίης ἂν τινος δοκέει δεῖσθαι καθάρσιος. Ὁκόταν δὲ καταστήσῃς τὸ σῶμα οὕτως ἰέναι ἐς τὴν τῶν ὑστερέων θεραπείην. Ἢν δὲ μηδὲν δοκέῃ τὸ πᾶν σῶμα κινητέον εἶναι, μηδὲ αἱ προφάσιες ἐντεῦθεν ὁρμῆσθαι, ἀλλ' αἱ ὑστέραι * ἐφ' ἑωυτῶν τὸ νόσημα ἔχωσι, τῆς θεραπείης ἐνάρχεσθαι ὧδε. πυριῆν πρῶτον τὰς ὑστέρας ὧδε, χύτρινον ὅσον δύο ἑκταίας χωρέοντα, κανίον ἐπιθεῖναι καὶ ξυναρτῆσαι, ὅκως παραπνεύσηται μηδὲν, ἔπειτα δὲ κόψαι τοῦ κανίου τὸν πυθμένα, καὶ ποιῆσαι ὀπήν. Ἐς δὲ τὴν ὀπὴν, ἐνθεῖναι κάλαμον, μῆκος ὅσον πυγιαῖον. Ἐναρμόσθαι δὲ χρὴ τὸν κάλαμον τῷ κανίῳ καλῶς, ὅκως μὴ παραπνεύσηται μηδαμῶς. Ὁκόταν δὲ ταῦτα σκευάσῃς, ἐπίθες τὸ κανίον, ἐπὶ τὸν χύτρινον περιπλάσας πηλῷ. ὅταν δὲ ταῦτα ποιήσῃς, βόθρον ὄρυξον, ὅσον δύο ποδῶν βάθος, μῆκος δὲ ὅσον χωρέειν τὸν χύτρινον, ἔπειτα χρὴ ἐγκαίειν ξύλοις, ἕως τὸν βόθρον διάπυρον ποιήσῃς. Ὅταν δὲ διάπυρος γένηται, ἐξελεῖν χρὴ τὰ ξύλα, καὶ τῶν ἀνθράκων οἳ δὴ ἁδρότατοι ἔσονται καὶ διάπυροι, τὴν δὲ σποδιὴν καὶ τὴν μαρίην, ἐν τῷ βόθρῳ καταλιπεῖν. Ὁκόταν δὲ ὁ χύτρινος ζέσῃ, καὶ ἡ ἀτμὶς ἐπανίῃ: ἢν μὲν ᾖ λίην θερμὴ ἡ πνοὴ, ἐπισχεῖν, εἰ δὲ μὴ, καθίζεσθαι ἐπὶ τὸν ἄκρον τοῦ καλάμου, καὶ ἐνθέσθαι ἐς τὸν στόμαχον, ἔπειτα πυριῆσαι. ἢν δὲ ψύχηται, ἄνθρακας διαπύρους παραβάλλειν, φυλασσόμενος, * ἵνα μὴ ὀξείην ποιήσῃς τὴν πυριήν. ἢν δὲ παραβαλλομένων τῶν ἀνθράκων ὀξείη γένηται ἡ πυρίη μᾶλλον τοῦ δέοντος, ἀφαιρέειν τῶν ἀνθράκων. τὴν δὲ πυρίην χρὴ κατασκευάζειν ἐν εὐδίῃσιν, ὅκου ἄνεμος μὴ προ-

Vet. Cod.
* ἀφ'
* ὅκως

Vet. Cod. προσπνεύσῃ, μὴ δὲ προσψύξῃ. Ἀμφικεκαλύφθαι δὲ χρὴ ἀμφιέσμασιν. Ἐς δὲ τὸν χύτρειον χρὴ βάλλειν σκόροδα τῶν αὔων, καὶ πλείονα μὲν καταθρύπτειν τῶν κατακεκαυμένων, καὶ ὕδωρ ἐπιχέαι, ὥστε αὐτὰ καταβρέξεσθαι, καὶ ὑπερέχειν τὸ ὕδωρ τουτέων, οἷον τρεῖς δακτύλους, καὶ ἐπιχέειν φώκης ἔλαιον, καὶ οὕτως θερμαίνειν. Πυριῆν δὲ χρὴ πουλὺν χρόνον: μετὰ δὲ τὴν πυρίην, ἢν ᾖ δυνατὴ, λουσάσθω, τὸ μὲν οὖν ὅλον σῶμα πρὸς ἡδονὴν, τὴν δὲ ὀσφῦν καὶ τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, πλέον, δειπνεῖν δὲ δοῦναι μάζαν, ἄρτον, καὶ σκόροδα ἑφθά. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἢν μὲν διαλελυμένη ᾖ πρὸς τὴν πυρίην, διαλιπεῖν τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἢν δὲ μὴ, πυριῆν ὀπίσω, πυριωμένη δὲ ἢν δύνηται σκέψασθαι κελεύειν ψαῦσαι τοῦ στόματος, ἢν ἡ πυρίη αὐτὴν φύσης ἐμπιπλᾷ τὰς ὑστέρας. Ἐμπιπλάμεναι δὲ φύσης, τὸ στόμα ἐκ τοῦ λίην ἀπεστράφθαι, καὶ προσπεπτωκέναι πρὸς τῷ ἰσχίῳ, ὡς ὀρθὸν μᾶλλον καθεστᾶσι, καὶ ἀνασομοῦνται, ὡς οὖν τοιαύτης ἐούσης τῆς πυρίης, καὶ ταῦτα ποιέειν δυναμένης, οὕτω πυριῆν δεῖ. Ὅταν δὲ πυριήσῃς, ἐμβάλλειν χρὴ τῶν σκορόδων, καὶ τῆς φώκης τοῦ ἐλαίου ἐπιχέειν. Δρῆν δὲ ταῦτα ἄχρις ἂν δοκέωσιν αἱ ὑστέραι πεφυσῆσθαι, καὶ τὸ στόμα ἄνω εἰλκῦσθαι ἰσχυρῶς, πρὸς γὰρ τὴν πυρίην ταύτην, τοιάδε ἔσται, δίαιταν δὲ μετὰ τὰς πυρίας, ὡς ὅτε τὸ πρότερον πυρίητο. Ὁκόταν δὲ ἀνακινηθῶσιν αἱ ὑστέραι, καὶ εὔλυτοι γένωνται, πυριῆν μαράθρου ῥίζῃσιν, ἕτερόν τε χύτρινον κατασκευάσαι τὸν αὐτὸν τρόπον. Τὰς δὲ ῥίζας τῶν μαράθρων ἀμφιπλύναντα φλάσαι, καὶ ἐς τὴν χύτρινον ἐμβαλεῖν, καὶ ἐπιχέας ὕδωρ, τὸν αὐτὸν τρόπον πυριῆν: μετὰ δὲ ταῦτα, λούειν, καὶ ἐς ἑσπέρην, δειπνεῖν μάζαν. Ἢν δὲ ἄρτον βούληται, καὶ βολβίδια, καὶ σηπίδια τῶν σμικρῶν, ἐν οἴνῳ ἕψειν καὶ ἐν ἐλαίῳ, καὶ παρέχειν ἐσθίειν. Ἐν

αὐτὴ ἡ δὲ τῇ πυρίῃ, πειρῆσθαι τοῦ στόματος ψαύειν, ἢ πυρίη ἄγειν τὰς ὑστέρας ἄγχιστα: ταύτας χρὴ πυριῆν, ἐφ' ἡμέρας πέντε ἢ ἕξ, σκεπτόμενον ἐς τὴν ἄνθρωπον. Κὴν μὲν διαλύηται, καὶ ἀσθενὴς γίνεται, διαλαμβάνειν ἐς ὅσον δεῖ χρόνον. Ἢν δὲ μὴ διαλύηται, πυριῆν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. Μετὰ δὲ τὰς πυρίας πειρῆσθαι προστιθέναι τῶν προσθέτων, τῆς πιάλου δαιδὸς πιοτάτης, χρῖσμα δὲ, λίπα ἔσω, ποιέειν δὲ μῆκος μὲν, δακτύλων ἕξ, πλῆθος δὲ, πέντε ἢ ἕξ. Εἶδος δὲ, ἔξουρα, εἶναι δὲ θάτερον θατέρου, σμικρῷ* βραχύτερον, τὸ δὲ παχύτερον, εἶναι ὁκόσον δάκτυλος ὁ λιχανὸς, καὶ τὸ εἶδος ὅμοιον τῷ δακτύλῳ ἐξ ἄκρου λεπτότατον,* ἀγόμενον δὲ, παχύτερον, ποιέειν δὲ ὡς λειότατόν τε καὶ στρογγυλώτατον, φυλασσόμενος δὲ, ὅκως χίνδαλμος μηδεὶς ἔσται, προστιθέναι δὲ πρῶτον τὸ λεπτότατον, ὅταν δὲ προσθῆται, ἀναπαυέσθω, ὅκως μὴ ἐκπέσῃ φυλάσσουσα, προσθέτω δὲ πρῶτον τὸ ἄκρον, εἶτα καὶ αἰεὶ μᾶλλον, ὁμοῦ τε ἐπιστρέφειν, καὶ ἀπωθέειν κυκλόσε τὸ δάιδιον, καὶ ὁκόταν σμικρὸν προσδέξηται, ἐπέχειν ἐν τῷ σμικρῷ τουτέῳ, φυλάσσουσα ὡς μὴ ἐκπέσηται, εἶτα αὖθις ἀπωθέειν ἐς τὸν αὐτὸν τρόπον, ἄχρις ἂν τεσσάρων δακτύλων τὸ εἴσω τοῦ στόματος τῶν ὑστερέων

*παχύτερον

*ἴσως ἐχόμενον

afflarit, neque perfrigeret. Ipsam autem indumentis obuelatam esse oportet. Cæterùm in ollam allium siccum inijcere oportet, idq; magis comminutum q̃ ea quæ sunt contusa, & aquam affundere, quo ipsum permadescat, & aqua tribus digitis ipsum excedat: & phocæ oleum superfundere, atque sic calefacere, ac fomentum adhibere per multum tempus: post fomentum vero si potens fuerit, lauetur toto quidem corpore ad voluptatem, lumbis autem, & partibus infra vmbilicum amplius. In cœnam porro dato mazam, panem, & allium coctum. Postridie vero si quidem exoluta fuerit à fomento, eam diem intermittito: sin minus, rursus fomentum adhibeto. A fomento vero si cõsiderare hoc potest, osculum contingere iubeto, num fomentũ ipsum vteros flatu implet. Si enim flatu implentur, osculum ex valida auersione, & ad coxam allapsu magis dirigunt, ac aperiuntur. Tanquam igitur tale sit fomentum, & hæc facere possit, sic fouere oportet. Quum autem fomentum adhibebis, allium inijcere oportet, & phocæ adipem superfundere. Atque hoc faciendum est, donec vteri videbuntur inflati, & osculum fortiter sursum tractum. Nam ad hoc fomentum talia contingent. Post fomentum vero diætam constituito, velut prius, quam fouebatur. Quum vero cõmoti fuerint vteri, ac facile solubiles fiant, fœniculi radicibus foueto, & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem fœniculi elotas cõtundito, & in ollam mittito, & affusa aqua eodem modo fomentum facito: postea vero lauato: & ad vesperam mazam cœnet. Si vero panem voluerit, & bolbidia parui polyporum generis, & sepiolas paruas, in vino ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem, osculum contingere coneris, an fomentum vteros propinquissime adducat: hos fouere oportet ad dies quinque vel sex, hominis consideratione habita: & si quidem exoluatur ac debilis sit, differre ad sufficiens tempus: si vero non exoluatur, fouere per omnem diem. Post fomenta vero, subdititia apponere conare, ex albicante tæda pinguissima: (illitio autem sit oleum:) facito autem hæc longitudine quidem digitorum sex: numero vero quinque vel sex, figura vero in angustum abeunte. Sit autem alterum altero paulo breuius: crassitudo vero eius quod crassissimum est, sit digiti indicis, & forma similis digito, summa parte tenuissima, in processu vero crassior. Hæc autem leuissima ac rotundissima facito, cauendo ne vlla adsit fissura. Apponat autem primum id quod tenuissimum est: & vbi apposuit quiescat, obseruans ne excidat. Apponatq; primum summam partem: deinde semper amplius, simulq; obtorqueat ac circumcirca tædam intro trudat: & vbi parũ susceperit, in hoc paruo se contineat, cauendo ne excidat: postea rursus eodẽ modo intro trudat, donec quatuor digitorũ mẽsura intra osculum vterorum

A B C D

A uterorum recipiatur. Quum aût hoc susceperit, alterum postea apponat simul, vt prius insitũ auferat, quo priusquam osculum cõniueat, recipiatur: dum adhuc rectum est & apertum. Hoc aût ita continget, si alterum eximatur, alterum autẽ indatur. Oportet autem & plumbum simile figura cresissimæ tædæ formatũ intrudere, quod cauum sit, quo continere quid possit: plumbi verò amplitudo sit talis fabricata, qualis in vlcera impellitur, ita vt os ipsius leue sit, & nõ sauciet: formato autem hęc velut etiam subdititia ex tędis. Quum autem factus fuerit huiusmodi plũbeus penicillus, adipe ouillo trito ipsum expleto: & vbi ita præparatus fuerit, tædam quidem subtrahito, plumbum autem indito. Si verò plũ-

B bum appositum ardorem exhibeat, plumbũ quidem detrahito, tædam verò rursus apponito. Et plumbum in aquam frigidam immergito, & postea rursus apponito, ac tædam eximito. Semper autem aliquid appositum esse oportet, & interdiu quidem melius est tædã habere, noctu autẽ plumbum. Si verò surgere voluerit, cum cautione hoc faciat, quo penicillus intus quiescat: sin minus, statim rursus subdatur. Si verò ex tædis appositis nullam suscipiat, tenuiorem facito, donec suscipiat, ex his ad illa transeundo, & obedientes vteros faciendo. Si verò neque osculum aperiri poterit, neq; vteri prope accesserint, rursus ad veterem medicinam redito, à prima ad secundam, donec mollescant, & propinquissime

C accedant. Et postquam aperti fuerint, subdititia facta apponito. Sint autem magnitudine oliuæ. Horum autem alterum appositum sit donec liquescat, & deinde alterum apponito. Quum autem apponere voles, ipsum subdititium medicamentum ex resina præparatum, in oleum rosaceum aut irinum tingito. Nã aliàs ab osculo vterorum recedit. Prius tamen plumbum appositum esse oportet, quo recto osculo, in internam osculi partem attrahatur. Postea verò mollitoria apponito. Lauet autem calida, & ante, & post subdititia medicamenta. Et in cœna exhibeto quid ex relatis marinis. Exhibeto autẽ duobus aut tribus diebus ab appositione, consideratione habita an osculum vterorum bene habeat, &

D purum sit. Quòd si est, ab hoc subdititio quiescito. Postea verò mollitoria apponito. Quum verò inflammatum fuerit os vterorum, rursus eodem modo pharmaca apponito, reliquaq; facito iuxta relatum modum. Vbi verò probe habuerit corpus, velut dictum est sufflato. Sed & osculum, & vteros sufflare oportet sic. Subdititium factum cum ficu apponito, duo autem subdititia facito: & antequam subdas, fomentum adhibeto ex fœniculo prius relatum: postridie verò post fomentum, apponito medicamentum: & quum apponere voles, præ omnibus subdititijs, vbi prius laueris ipsam ita apponito, postera autem die mollitoria auxiliantur, quandiu inflammati fuerint. Post inflammationem verò, alia facito,

ὑστερέων γένηται. Ὅταν δὲ τοῦτο προσδέξηται, τὸ μετὰ τοῦτο προσιθέναι ὁμοῦ τὸ προκείμενον ἀφαιρέουσα, ὅκως πρὶν ξυμπεσεῖν τὸ ϛόμα, προκείσεται ἔτι ὀρθοῦ ἐόντος καὶ ἀνεωγμένου. Οὕτως δὲ τοῦτο ἔϛαι, ἢν τὸ μὲν ἐξαιρέηται, τὸ δὲ προσίθηται. Χρὴ δὲ καὶ μόλυβδον ἴκελον ἐξελάσαντα ποιῆσαι τὸ εἶδος τῷ δαϊδίῳ τῷ παχυτάτῳ, κοῖλον δὲ ὅκως ξυνέξῃ. τοῦ δὲ μολύβδου εἶναι τὸ εὖρος ἐληλασμένον, οἷον ἐπὶ τὰ ἕλκεα ἐξελαύνεται, ὅκως τὸ ϛόμα τοῦ μοτοῦ λεῖον ἔϛαι, καὶ μὴ τρώσῃ, ποιέει δὲ ταῦτα, ὡς καὶ τὰ τῶν δαιδίων. Ὁκόταν δὲ ποιηθῇ ὁ μοτὸς ὁ μολύβδινος, ϛέατος αὐτὸν ἐμπλῆσαι οἴος τετριμμένου. ὁκόταν δὲ παρεσκευασμένος ᾖ, τὸ μὲν δαΐδιον, ὑφελεῖν, τὸ δὲ μολύβδιον, ἐνθεῖναι. Ἢν δὲ τὸ μολύβδιον καῦμα παρέχῃ προστεθὲν, τὸ μὲν μολύβδιον ἀφαιρέειν, τὴν δὲ δᾷδα ὀπίσω προσιθέναι. Καὶ τὸ μολύβδιον ἀποβάψαι ἐς ὕδωρ ψυχρὸν. Ἔπειτα ὀπίσω προσιθέναι, τὴν δὲ δᾷδα ἀφελεῖν. προσκεῖσθαι δὲ χρὴ αἰεί τι, τὴν ἡμέρην ἄμεινον τὴν δᾷδα ἔχειν, νύκτωρ δὲ τὸ μολύβδιον. Ἢν δ᾽ ἀναϛῆναι θέλῃ, φυλασσομένη τοῦτο δράτω, ὅκως ὁ μοτὸς ἀτρεμέῃ: ἢν δὲ μὴ, αὐτίκα κατόπιν προσιθέναι. ἢν δὲ τῶν δαιδίων ὧν πρόσκειται μηδὲν προσδέχηται, λεπτότερον ποιέειν, μέχρις οὗ προσδέχηται, ἐκ τουτέων εἰς ἐκεῖνα καθεϛάναι καὶ * ἐπιθῆσαι. Ἢν δὲ τὸ ϛόμα μηδὲ δύνηται ἀνοίγεσθαι, μηδὲ ὑϛέραι ἀγχοῦ προσίωσιν, αὖθις ἐπαναχωρεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχαίην ἰητρείην. ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης, ἐπὶ τὴν δευτέραν, μέχρις ὅτε μαλθαχθῶσι, καὶ πελασάτω προσίωσι. Κἄπειδὰν ἀναϛομωθῶσι, προσιθέναι πρόσθετα ποιήσαντα. εἶναι δὲ τὸ μέγεθος, ὅσον ἐλαίη. Τούτων δὲ τὸ ἕτερον προσκεῖσθαι, μέχρις ὅτε ἐκτακῇ. κἄπειτα θάτερον προσιθέναι. Ὁκόταν δὲ προστίθεσθαι μέλλῃς, ἄψαι τὸ πρόσθετον τὸ ἐκ τῆς ῥητίνης, ἀφίϛηται γὰρ ἀπὸ τοῦ ϛόματος τῶν ὑϛερέων, ἐς ἔλαιον ῥόδινον, ἢ ἴρινον. Πρὶν δὲ τὸ μολύβδινον προσκεῖσθαι χρὴ, ὅκως ἐν ὀρθῷ τῷ ϛόματι ἐνειρέσηται εἰς τὸ εἴσω τοῦ σώματος. Ἔπειτα μαλθακτήρια προσιθέναι. Λούεσθαι δὲ θερμῷ, καὶ πρὸ τῶν προσθετῶν, καὶ ὕϛερον, καὶ δεῖπνον διδόναι τῶν θαλασσίων τι τῶν εἰρημένων. Διδόναι δὲ ὅταν ἡμέραι γένωνται δύο ἢ τρεῖς ἀπὸ προσθέσιος, σκεψάμενος, ἢν μὲν τὸ ϛόμα καλῶς ἔχῃ τῶν ὑϛερέων, καὶ καθαρὸν ᾖ, παύεσθαι τουτέου τοῦ προσθετοῦ. Μετὰ δὲ τοῦτο μαλθακτήρια. Ὅταν δὲ ἀποφλεγμήνῃ τὸ ϛόμα τῶν ὑϛερέων, αὖθις προσιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ φάρμακα, καὶ τ᾽ ἄλλα ποιέειν, κατὰ τὸν ὑφηγημένον τρόπον. Ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τὸ σῶμα, ἀναφυσῆν ὡς εἴρηται, καὶ τὸ ϛόμα δὲ ἀναφυσῆν δεῖ καὶ τὰς ὑϛέρας, ὧδε πρόσθετον ποιήσαντα ξὺν τῷ σύκῳ, προσθεῖναι, ποιέειν δὲ δύο καὶ ταῦτα. Πρὸ δὲ τοῦ προσθεῖναι πυριῆσαι, καὶ τῇ πυρίῃ τῇ ἐκ τοῦ μαράθου τῇ πρόσθεν εἰρημένῃ. Μετὰ δὲ τὴν πυρίην τῇ ὑϛεραίῃ προσιθέναι τὸ φάρμακον, ὅταν δὲ μέλλῃ προσιθέναι πρὸ πάντων τῶν προσθετῶν λούσαντα, οὕτω προσιθέναι, τῇ δ᾽ ὑϛεραίῃ ἡμέρῃ, μαλθακτήρια ἀρήγει, ἄχρις ἂν φλεγμήνωσι. Μετὰ δὲ τὴν φλεγμασίην,

Vet. Cod. *ἐπιθῆσαι

Vet. Cod. σίην ποιέοντα ἄλλα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον· ποιέειν δὲ καὶ περὶ τοῦ προσθέτου τούτου τοιαῦτα, οἷάπερ καὶ περὶ τοῦ προτέρου, ἢν μὲν μιῇ ἅπαξ προστεθὲν ἀρκέοντως δοκέῃ εἶναι, φυσῆσαι τὰς ὑστέρας, καὶ πεπαῦσθαι. Ἢν δέ τις χρήζῃ αὖθις προστιθέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ πρότερον. Μετὰ δὲ ταῦτα ὅταν καλῶς δοκέῃ σοι, καὶ καιρὸς εἶναι τὴν πυρίην κατασκευάζειν τὴν ἐκ τῶν θυμιαμάτων. Σκευάζεται δὲ τόνδε τὸν τρόπον, κύπειρον κόψαντα καταστῆσαι ὅσον σκαφίδα, καὶ κάλαμον μυρεψικὸν, ἕτερον τοσοῦτον, καὶ σχοίνου τῆς μυρεψικῆς, ἴσον, * καρδάμου τε ἴσον, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ, καὶ ἀννήσου, καὶ πηγάνου ξηροῦ, καὶ ὑπερικοῦ, καὶ μαράθου σπέρμα. Ὅταν δὲ ταῦτα παρασκευάσῃς, ἐγχέας εἰς τὸν χύτρινον οἴνου αὐστηροῦ κοτύλας ἕξ, ὡς εὐωδεστάτου λευκοῦ, ἐπιπάσαι τῶν κεκομμένων ὅσον τεταρτημόριον, καὶ ἀνταράξαι, εἶτα ἐπιχέαι, ὅσον τριώβολον, ὁλκὴν μύρον Αἰγύπτιον ὡς βέλτιστον, ἢ ἀμαράκινον, ἢ ἴρινον ἄκρον. ὅταν δὲ ἐπιχέῃς, ἀνταράξαι πυρίην μαλθακὴν τῇ πυρίῃ, πλεῖστον χρόνον. Λούειν δὲ πρὸ τῆς πυρίης, καὶ πυριῆν ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς. Ὅταν δὲ παύσηται πυριωμένη, ἐπιθέματι χρὴ ἐπικεῖσθαι ἐπὶ τῇ πυρίῃ, ὅκως μὴ ἀποπνέῃ· μετὰ δὲ τοῖσι δᾳδίοισι, καὶ τοῖσι μολύβδοισι χρέο. Ὅταν δὲ πυριήσῃς ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς, ἑτέρας διαλιπεῖν, δύο ἢ τρεῖς, τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας, λούειν δὶς τῆς ἡμέρης. ἐσθίειν δὲ πράσα ἑφθὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ ῥαφανίδας, καὶ κάρδαμα, καὶ σκόροδα ὀπτὰ καὶ ἑφθὰ, καὶ τὸ πόμα ἀκρητέστερον, καὶ τοῖσι θαλασσίοισι, τοῖσι προειρημένοισι χρέεσθω. Ὅταν δὲ ἡμέραι διαλιπόμεναι παρέλθωσι, πυριῆν χρὴ ἐπιπάσαντα ὀλίγιστα ἑκάστου τῶν κεκομμένων εἰς τὴν ὑπάρχουσαν πυρίην, καὶ οἶνον ἐπιχέαι. ἢν δοκέῃ δεῖσθαι καὶ ἔλαιον, καὶ τούτῳ πυριῆσθαι. Ὁκόταν δέ σοι δοκέῃ καλῶς ἔχειν τῶν πυριῶν, καὶ τὸ στόμα μαλθακὸν εἶναι, καὶ ἀνεστομωμένον ὡς χρὴ, καὶ αὐταὶ αἱ ὑστέραι ἐγγὺς, μετὰ τὴν πυρίην τὴν ὑστεραίην ἡμέρην, προστιθέναι τὸ φάρμακον τὸ ξὺν τῇ σμύρνῃ, πρόσθετα δὲ εἶναι δύο· μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ, τὰ μαλθακτήρια προστιθέναι, καὶ μέχρις ὅτου ἀποφλεγμήνωσιν αἱ ὑστέραι. Μετὰ δὲ τοῦτο τοῖσι δᾳδίοισι καὶ μολυβδίοισι χρήσθω. Μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπεῖν ἡμέρας ὡς ἂν δοκέῃς εἶναι τὰς φλεγμασίας ἀποσκεπτόμενον τῶν ὑστερέων, καὶ τὴν δύναμιν τεκμαιρόμενον τοῦ σώματος, αὖθις ἀναπυριῆν, ὡς γέγραπται. Ἢν μὲν δοκέῃ ἔτι ὑπάρχουσα πυρίη ἱκανὴ εἶναι, ἐς ταύτην ἐμβαλὼν τῶν θυμιαμάτων ὥσπερ τὸ πρότερον, καὶ οἶνον ἐπιχέων καὶ ἔλαιον. Ἢν δοκέῃ δὲ αὐτὴ ἄχρηστος εἶναι ἡ πυρίη, ἑτέρην ἐξ ἀρχῆς κατασκευάζειν. Δεῖ δὲ νεοχμὸν ποιέειν τὸ φάρμακον ἐφ' ἑκάστῃ προσθέσει, μέχρις ὅτου ὕφαιμα καθαίρηται. Ἢν δὲ τοιαῦτα καθαρθῇ, πεπαύσθω. Διαιτῆν δὲ τῷδε τῷ τρόπῳ. Ἀνερωτᾶν δὲ ἐν ὁκοίῃσιν ἡμέρῃσιν αὐτῇ ἐγένετο τὰ καταμήνια, ἀπὸ τουτέων ἀρξάμενος διαιτῆν τῇδε τῇ διαίτῃ, πρῶτον μὲν λουέσθω πολλῷ θερμῷ, πλὴν τῆς κεφαλῆς. ὅταν δὲ παύσηται, δοῦναι τυρὸν δριμὺν, καὶ πήγανον οἴνῳ διέντα μέλανι, ἴσον ἴσῳ κεκρημένον, ἔπειτα αὐτὸν,

ἄλφιτα

* καρδαμώμου

facito, iuxta priorem rationem: facito item de hoc subdititio talia, qualia de priore. Etsi quidem in mense semel appositum, satis videbitur inflasse vteros, quiescito. Si verò aliqua opus habuerit, rursus apponito eodem modo quo prius. Postea verò vbi bene habere tibi visa fuerit, & tempestiuum esse, fomentum ex suffimentis præparato. Præparatur autem hoc modo: Cyperum tusum præparato testæ conchæ mensura, & calamum vnguentarium eadem mensura, & iunci vnguentarij tantundem: cardamomi tantundem. Cumini item Aethiopici, & anisi, & rutæ siccæ, & hyperici ac fœniculi seminis. Quum autem hæc præparaueris, vini austeri albi odoratissimi heminas sex in ollam infundito, & de contusis quadrantem inspergito ac permisceto: deinde vnguenti Aegyptij optimi, aut amaracini, aut irini, trium obolorum pondus affundito, permisceto, & molli fomento plurimo tempore foueto. Ante fomentum verò lauato, & duos aut tres dies foueto. Quum autem foueri desierit, operculum quoddam fomento imponere oportet, vt ne transpiret: postea verò tædis & plumbis vtere. Quum autem duobus aut tribus diebus fomentum adhibueris, alias duas aut tres intermittito. Intermedijs autem diebus bis in die lauato. Edat porrum coctum & crudum, & raphanos, & nasturtium, & allium assatum ac coctum: & potus sit meracior, & marinis prædictis vtatur. Quum verò intermedij dies præterierint, rursus fouere oportet, ita vt modicum de singulis contusis ad prius fomentum inspergas, & vinum insuper affundas, si opus esse videbitur, itemq; oleum, atq; cum hoc foueas. Postquam autem fomenta bene habere tibi visa fuerint, & osculum molle esse ac apertum, velut conuenit, & ipsi vteri prope: postera die à fomento, pharmacum quod cum myrrha præparatur apponito: (sint autem apposititia duo:) postridie verò post purgationem, mollitoria subdito, quandiu vteri fuerint inflammati. Postea verò tædis ac plumbeis penicillis vtere. Post hæc intermisis diebus quotquot visum fuerit, respectu ad inflammationes vterorum habito, & virium corporis coniectura facta, rursus velut scriptum est refoueto: si quidem prius fomentum adhuc sufficiens esse videbitur, coniectis ad hoc suffimentis velut prius, & vino ac oleo affuso: si verò inutile esse prius illud fomentum videatur, aliud ex integro præparato. Oportet autem hoc pharmacum renouare in singulis adhibitionibus, quandiu subcruenta purgantur. Si verò talia purgata fuerint, quiescat. Diæta porrò hoc modo constituatur. Interrogato in quibus diebus menses ipsi prodierint, & ab his initio facto, hanc diætam præscribito. Primùm quidem multa calida lauetur, capite excepto. Quum autem cessauerit, caseum acrem, & rutam, vino nigro pari aqua temperato diluito, & postea

polenta

A B C D

A polenta inspersa, statim ex balneo bibẽda dato: deinde prandium tempestiue exhibeto. Edat autem mazam aut panem, & porrum coctum aut crudum, & de huiusmodi omnibus acribus præscriptis, & aliquando leguminis fracti decoctum: spumam autem ne detrahito, & silphium multum derasum addito, ac multa allia incoquito. Obsonijs autem vtatur piscium, chartilagineis omnibus coctis aceto mulso dulci, aut fauorum cremore cocto, bolbidijs, polypodijs, in vino & oleo, & silphij semen tritum bibat, & quàm plurima tum in prandio, tum in cœna edat. Lauetur autem post cœnam, quum requiescere volet. Hac diæta ad dies quinque vel sex vtatur. Post hos dies, mane ieiunæ sambuci fructus baccas sex, in vino meraco dato,
B & sepiæ oua decem aut duodecim. Hæc trita simul mane ieiunæ bibenda præbeto. Post hoc vero pharmacum potionem dato. At vbi interquieuit, lauetur. Sit autem potio, ruta, & caseus, atque sic prandeat præscripto modo. Serius autem cœnet, & semper bis in die lauetur. Hęc autem diæta ad dies tredecim aut quatuordecim procedat. Quum verò hi dies præterierint, catapotia ex succo silphij fabæ magnitudine formato, atque hæc primum dato, postea vero alia præscripta facito. Quum autem dies transacti fuerint vigintiquinque in hac diæta reliqua quidem facito eodem modo. Ante prandium vero vbi prandere volet, allij seg-
C menta quatuor: & caseum acrem tali magnitudine terito, & polentam modicam ammisceto, ac massam efformato, eamq; primum edendam dato. Ante cœnam vero meracum absorbeat, atque ita cibum capiat. De cætero vero eadem diæta vtatur. Quum autem nouem dies reliqui fuerint ad tempus mensium, primum hoc dato. Cum ouis & sambuco, cuminum Aethiopicum, & castorij obolum. Vbi vero duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus potionibus ac catapotijs abstineat. Verùm pharmacum cum tæda præparatum ieiuna vbi lauit, sumat. Post medicamenti vero potum, mercurialem & brassicam simul in aqua cocta dato, cum aceto mulso dulci, aut fauorum cremore
D cocto, sale, silphio & oleo condita. Atque hæc in prandio edenda præbeto, & succos sorbendos, & potum meraciorem bibat. Obsonijs autẽ vtatur polypodio cocto, aut sepiolis, & hęc quidem in prandio. In cœna vero carnem caprinam, aut ouillam, aut agninam percoctam, & porrum, & alia acria, quæcunque voluerit. A cœna vero lauetur, & hæc sit diæta postremis duobus diebus. Si vero ex hac diæta menses non fuerint detracti, sequenti mense eandem diætam ab initio repetito, vsque ad postremos duos dies. In quorum priore apposititia facta apponat, iuxta superiorem rationem, ex pharmaco cum tæda facto. Apponat autem pręlota. Verùm considerare oportet etiam vteros quo-

ἄλφιτα ἐπιπάσαντα, δοῦναι πιεῖν ἐκ τοῦ λουτροῦ εὐθέως: εἶτα ἄριστον δοῦναι ἐν καιρῷ. Ἐσθίειν δὲ μᾶζαν ἢ ἄρτον, καὶ πράσα ἑφθὰ ἢ ὠμά, καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων δριμέων πάντων τῶν προγεγραμμένων, καὶ ἔτνος ἄλλοτε, τὸν δὲ ἀφρὸν μὴ ἀφαιρέειν, καὶ σίλφιον πουλὺ ῥινῶντα, καὶ σκόροδα ἐγκαθεψῶντα πολλά. Ὄψοισι δὲ χρῆσθαι τῶν ἰχθύων τοῖσι σελάχεσι πᾶσιν ἑφθοῖσι, ὀξυγλύκεσι βολβιδίοισι, πολυποδίοισιν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, φύλλον *ἀποτετριμμένον πίνειν, καὶ ἐσθίειν ὡς πλεῖστα καὶ ἐπ' ἀρίστῳ, καὶ ἐπὶ δείπνῳ. Λούεσθαι δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ὅταν μέλλῃ ἀναπαύεσθαι. Ταύτῃ τῇ διαίτῃ μέχρι ἡμερῶν πέντε, ἢ ἓξ χρεέσθω. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας πρωῒ μὲν διδόναι νήστει, ἀκτῆς καρπὸν, ὅσον πυρῆνας ἓξ, ἐν οἴνῳ ἀκρήτῳ, καὶ σηπίης ᾠὰ, ὅσον δέκα, ἢ δυοκαίδεκα. Ταῦτα τρίψαντα ὁμοῦ λεῖα, πρωῒ διδόναι νήστει πίνειν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον διδόναι τὴν πόσιν. Ἐπισχοῦσιν δὲ λούεσθαι. Πιεῖν δὲ τὸ πήγανον, καὶ τὸν τυρὸν οὕτως ἀριστᾶν, τὸν προγεγραμμένον τρόπον. Δειπνεῖν δὲ ὀψιαίτερον, λούεσθαι δὲ αἰεὶ τῆς ἡμέρης δὶς αὐτήν. Ἡ δὲ δίαιτα ἴτω μέχρις ἡμερῶν τρεισκαίδεκα, ἢ τεσσαρεσκαίδεκα. Ὅταν δὲ αὗται αἱ ἡμέραι παρέλθωσι καταπότια ποιέειν ἐκ τοῦ ὀποῦ τοῦ σιλφίου, ὅσον κύαμον, καὶ διδόναι τοῦτο πρῶτον: μετὰ δὲ τοῦτο, ἄλλα τὰ προγεγραμμένα ποιέειν. Ὅταν δὲ ἡμέραι γίνωνται πέντε καὶ εἴκοσιν ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ, τὰ μὲν ἄλλα ποιέειν κατὰ ταῦτα. πρὸ δὲ τοῦ ἀρίστου, ὅταν μέλλῃ ἀριστᾶν, προτρίψαι σκορόδου ἄγλιθας οἷον τέσσαρας, καὶ τυρὸν δριμὺν, ὅσον ἀστράγαλον, καὶ ἄλφιτα παραμῖξαι ὀλίγα, καὶ ποιέειν μαγίδα, καὶ ταύτην πρῶτον καταφαγεῖν. Πρὸ δὲ τοῦ δείπνου, ἄκρητον ἐπιρροφέειν, καὶ οὕτω σιτεῖσθαι. Τὰ δ' ἄλλα τὴν αὐτὴν διαίτην διαιτῆν. Ὅταν δὲ ἐννέα ἡμέραι γίνωνται, καὶ διαλίπωσι ἐς τὸν χρόνον, διδόναι τοῦτο πρῶτον. καὶ μετὰ τῶν ᾠῶν καὶ τῆς ἀκτῆς, κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ τοῦ καστορέου ὅσον ὀβολόν. Ὅταν δὲ ἡμέραι λοιπαὶ δύο ἔωσι, τουτέων μὲν ἀπαλλαγῆναι πάντων τῶν πομάτων, καὶ τῶν καταποτίων. Τὸ δὲ ξὺν τῷ δαιδίῳ φάρμακον διδόναι λουσαμένῃ νήστει. Μετὰ δὲ τὴν πόσιν τοῦ φαρμάκου, διδόναι λινόζωσιν, καὶ κράμβην ὁμοῦ ἑψῶντα ἐν ὕδατι, ἡδύναντα ἐν ὀξυγλύκει καὶ ἅλσι, καὶ σιλφίῳ καὶ ἐλαίῳ ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. Ταῦτα δίδου τρώγειν, καὶ τῶν χυλῶν ῥοφέειν, καὶ τὸ πόμα ἀκρητέστερον πίνειν. Ὄψοισι δὲ χρῆσθαι πολυποδίῳ ἑφθῷ, ἢ σηπιδίοισι, ταῦτα μὲν ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. Ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ, κρέας αἰγὸς, ἢ οἰὸς, ἢ ἀρνοῦ διεφθα, καὶ πράσα, καὶ τῶν ἄλλων δριμέων, ὅ,τι ἂν βούληται, λουσάσθω δὲ ἀπὸ τοῦ δείπνου. Αὕτη ἡ δίαιτα τὰς δύο ἡμέρας, τὰς ὑστέρας. Ἢν δὲ πρὸς τὴν δίαιταν ταύτην, μὴ κατασπασθῇ τὰ ἐπιμήνια, τὸν ἐπιόντα μῆνα τὴν αὐτὴν δίαιταν ἐξ ἀρχῆς διαιτῆν, ἄχρι τῶν ὑστάτων δύο ἡμερέων. Ταύτας δὲ τὰς δύο τῇ πρότερον ἡμέρῃ τῆς ὑστάτης προσθετὰ ποιήσας, προσθεῖναι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, φαρμάκου τοῦ ἐν τῷ ὕδατι ποιευμένου. Προστιθέσθω δὲ προλούσας. Σκέψασθαι δὲ χρὴ, καὶ τῶν ὑστερέων

Ver. Cod.

* ὑποτετριμμένον

Vet. Cod.

ὅκως ἔχουσι, καὶ αἰεὶ περὶ πάντα τὸν χρόνον ὅκως καλῶς ἕξουσι, καὶ τὸ στόμα ὀρθόν τε καὶ ἐστομωμένον εἴη, καὶ ἢν δοκέωσι πρὸ τῆς προσθέσιος, προπυριηθῆναι. Ἢν δὲ καὶ καταῤῥαγῇ τὰ ἐπιμήνια, ἢν μὲν συχνὰ, ἐλάττοσι λουτροῖσι κεχρῆσθαι, καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ τε καὶ θεραπείῃ: ἢν δὲ ἐλάσσω, πλείοσιν. Ἢν δὲ προσημήναντα ᾖ, αὖθις διαίτῃ τῇ αὐτέῃ χρῆσθαι, καὶ θεραπεύειν, ἄχρις ὅτου ἂν φανῇ τὰ ἐπιμήνια. Ὅταν δὲ ἅπαξ ἔλθῃ τῇσι τοιαύτῃσιν, ἄριστον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. Αὕτη πασέων τῶν ὁμοιοτρόπων νούσων ἡ θεραπείη. Ἢν αἱ μῆτραι ψαύσωσι τοῦ ἰσχίου, καὶ προσκέωνται, στερρὸν γίνεται* ἐπὶ τὸν κενεῶνα, καὶ ὀδύναι νειαίρης γαστρὸς, καὶ ἐς αὐτὸν τὸν κενεῶνα, καὶ ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τὰ σκέλεα ἡ ὀδύνη ἐμπίπτει, καὶ τιταίνεται, καὶ ἐκπυΐσκονται, καὶ ἔμμοτοι γίνονται, καὶ* ὄλλυνται, ἢν μή τι τάμῃς ἢ καύσῃς. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας, ἐγχέαι τε καὶ οὖρον παλαιὸν, καὶ ἀναζέειν, καὶ ἐς τὰ κοῖλα τῆς πυέλου* αὐτίκα θέζεσθαι, περικαλύψας εἵματι τὴν γυναῖκα, ὡς μὴ διαπνέῃ, ἐπειδὰν δὲ ἀποψύχηται τὸ οὖρον, ἐμβάλλειν μύδρους διαπύρους ἐς τὸ οὖρον, καὶ πυριῆν μέχρις οὗ φῇ ἀμαυρὰ βλέπειν, καὶ λιποθυμέειν. Λοῦσαι δὲ θερμῷ ὕδατι, κἄπειτα ἀψαμένη τῷ δακτύλῳ, ἑλκέειν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, καὶ τὰς νύκτας προστίθεσθαι μαλθακτήρια. Ἐπὴν δὲ φῇ κατ' ἰθὺ εἶναι, προπυριήσας τοῖσιν εὐώδεσιν, αὖθις προστιθέναι τινὰ μαλθακτήρια. ἀλλὰ καὶ τοὺς μολύβδους ἡμέρας τρεῖς, ἕνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Μετὰ δὲ ταῦτα, τὴν ἐχέτροφιν, ἢ τὴν σκίλλην, τρεῖς ἡμέρας. Μετὰ δὲ τοῦτο σκεψάμενος ἐν τοῖσιν ἐπιμηνίοισι μάνθανε, ἤν τε χολώδεα ᾖ, ἤν τε φλεγματώδεα, ἤν τε αἷμα* διεφθορὸς ᾖ, καὶ ἢν δέῃ αὐτὴν αἷμα καθῆραι, προστιθέναι, ὅτου ἄν σοι δοκέῃ μάλιστα δεῖσθαι. Καὶ μετακλύζειν τοιουτέοισι. Προστιθέναι δὲ τὰ πρόσθετα, ἐς ἂν αἷμα καθαρὸν ἀνάγηται, καὶ ταῦτα ἐνεργέειν τρεῖς ἡμέρας, ἐλάφου δὲ στέαρ προστιθέσθω τηκτὸν, ἐμβάπτων μαλθακὸν εἴριον. Ἔπειτα γλήχωνα τὴν ἡμέρην, θυμιωμένη τοῖσιν ἀρώμασι, καὶ οὕτω παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω. Ἢν δὲ ἐκ τόκου ἡ νοῦσος γένηται, κεκαθαρμένης πάντα ἐκ τῆς πυριῆς τοῦ οὔρου, αὐτίκα ἰέναι ἐς τὰ εὐώδεα, κἄπειτα λουσαμένην, ἄλειφα λευκὸν Αἰγύπτιον προστιθέσθω, πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, καὶ κατακείσθω ἐπὶ τοῦτο: ἢν δὲ μὴ δὲ πρὸς ταῦτα μεθιστέωσιν αἱ ὑστέραι, πινέτω νῆστις, τῆς γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας πέντε, ἐν οἴνῳ εὐώδει, καὶ ἐπὶ τῷ σίτῳ τρωγέτω, σκόροδα ὠμὰ καὶ ὀπτὰ καὶ ἑφθά. Ὄψοισι δὲ χρήσθω ὡς ἐλαχίστοισιν, ἢν μὴ γένηται ὑγιὴς, ὡσαύτως καθαίρειν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τῆς πρόσθεν. Ἐπὶ δὲ ταύτης τῆς νούσου ἢν μὴ αὐτίκα σχοῖεν ἐν γαστρὶ, ἄτοκοι γίνονται. Ἢν δὲ ὧδε ἔχωσι, τὰ ἐπιμήνια μὴ γίνηται,* μὴ δὲ πῦρ ἐπιλάβῃ, φαρμάκοισι πρῶτον καθαίρειν, ἄνω μάλιστα. Ἢν δὲ ἀσθενὴς ᾖ, κάτω, καὶ μετὰ τὴν φαρμακοποσίην, ἢν σοι δοκέῃ φλεγματώδης εἶναι, ἐμεέτω, νῆστις καὶ ξὺν τῷ σιτίῳ, καὶ ὡς τὰ πολλὰ ὑγιὴς ἔσται. Ἢν δὲ αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἰσχίον ἐλθῶσι, τὰ ἐπι-
μήνια

*ὑπὸ
*αἱ δὲ αἱρεόμεναι
*ἀμφικαθέζεσθαι
*τε
*καὶ

quomodo habent, quo semper omni tẽpore bene habeant, & os rectum ac apertum sit, & si ita visum fuerit, ante appositionem fomenta adhibeto. Quòd si eruperint menses, si quidem frequentes fuerint, paucioribus lauacris vtendum est, & reliqua diæta ac curatione: si verò pauciores, pluribus. Si vero significationem de se prębuerint, rursus eadem diæta vtendum est, aut curandum, donec menses apparuerint. Quum autem semel talibus prodierint, optimum fuerit in ventre concipere. Atq; hæc est omnium huiuscemodi morborum curatio. Si vteri contingant coxam, & incumbant, dura ac solida fit coxa versus ilia, & dolores imi ventris, & ad ipsam lateris mollitudinem, & lumbos, ac crura dolor incidit ac extenditur, & suppurantur, & linamentis opus habent, & pereunt, nisi quid seces aut vras. Quum sic habuerint, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & multa calida lauato, & vteros foueto, ita vt vrinam veterem in peluim infundas ac feruefacias, & supra ipsius cauitatem mulierem colloces vestibus contectam, vt ne præterspiret, & si frigefiat vrina, ferri igniti frusta in vrinam immittas, & fomentum facias, donec se obscure videre, & animo deficere dixerit. Lauato autem calida aqua, & postea digito cõtingens os vterorum ad sanam coxã trahat, & noctu mollitoria apponat. Postquam autem dixerit directum esse, facto prius cum odoratis fomento, rursus mollitoria quędã apponito. Imò & plumbeos penicillos per triduum, singulis diebus vnũ. Post hos vero bryoniam albam, aut scillam per triduum. Postea vero cõsideratis mensibus disce, an biliosi sint, aut pituitosi, aut an sanguis sit corruptus, & si opus fuerit ipsi sanguinem purgare, quocunque maxime opus habere tibi visa fuerit, id apponito. Et postea cum eiusmodi colluito. Apponito autem subditia medicamenta, donec sanguis purus educatur, & hoc per triduum facito: deinde ceruinum adipem liquatum, molli lana eo imbuta apponat. Postea per diem pulegium subdát, & aromatis suffita sic ad virum accedat. Si vero ex partu morbus fiat, vbi ex vrinæ fomento penitus purgata est, statim ad odorata accedat,
11 & postea lota, oleum album Aegyptium ad sanam coxam apponat, & super hanc decumbat: si verò neque ad hæc transmoueantur vteri, ieiuna pæoniæ grana nigra quinque in vino odorato bibat. Et in cibo sumat allia cruda, & assata, & elixa. Obsonijs autem vtatur paucissimis, si vero sana nõ fiat, similiter ipsam purgato, velut in priore dictum est. Cæterùm in hoc morbo si non statim in ventre habuerint, steriles fiunt. Si verò sic habuerint, mensesq; non fiant, neq; febrilis calor corripiat, primũ pharmacis sursum maxime purgato: si vero debilis fuerit, deorsũ. Et post pharmaci potionem, si pituitosa esse visa fuerit, vomat ieiuna, & accepto cibo, & plerunque sana fiet. Si vteri ad coxam decurrerint, menses

A B C D

A menses crassi existentes non prodeunt: verùm dolor ad imum ventrem procedit, & ad illia, & morsum percipit. Quum sic habuerit, multa calida lauato, & allia plurima edenda dato, & lac conuenienter bibendum: deinde vinum meracum, & totam foueto, & pharmacum sursum purgans exhibeto: si vero debilior fuerit, infra. Si vero curata fuerit, vteros cum fœniculo foueto, & absinthium ammisceto. Postquam autem recens fota fuerit, os vterorum sensim cum digito ad sanam coxam detrahito, ita vt & ipsum os, & partes circum circa affectas leniter mollias, & mollitorium quoddam apponas, & postea plúbeos penicillos, & mox scillam: deinde narcissinum vna die interposita. Quum vero pura es-
B se uisa fuerit, netopum apponat in lana, & postri 12
die oleum rosaceum. At mensibus prodeuntibus melius est nō apponere. Si vero nō ꝓdeant, cátharidas quatuor sine alis, sine pedibus, & sine capite, & pæoniæ grana nigra quinque, & sepiæ oua, & apij semen modicum, in vino bibat. Et si dolor affuerit, & vrinæ stillicidium vexarit, in aqua calida desideat, & aquam mulsam bibat. Si verò non purgetur, rursus pharmacum bibat. Si autem purgatio prodeat, ieiuna cum viro coeat. Si verò non prodeat, dato quod detrahat ipsam, respectu ad vires mulieris habito, & tunc tutum est, vt ad virum accedat. Si enim in ventre habuerit, sana euadit. In purgatione verò si multa prodeat, mercurialem edat, & polypos
C teneros coctos, & cibis mollibus vtatur. Si puerperæ vteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad alteram coxam oleum Aegyptium album, aut rosaceum apponito. Sed & in sanam coxam decumbere melius est. Bibat autem pæoniæ grana nigra quinque, & sambuci fructus in tedis conchæ testam maiorem, & castorium magnitudine fabæ. Et cibis vtatur mollibus. Conuenerit autem mercurialis ante cibum, cocta velut brassica. Sorbeat autem & ipsam decocti aquam, & acria comedat, exceptis raphano, & cepis, ac nasturtio. Optima est & lactuca. Quoscunque morbos ex vteris fieri contingit. Dico autem cum vteri ex loco moti fuerint, aliò aliàs allabuntur. Ad quemcunque ve-
D rò locum allapsi fuerint, dolores ingentes incúbunt: & si quis vesicam contingat, dolorem exhibent, & vrinam non suscipiunt, neque genituram in seipsos trahunt, & ambo dolent, & si non celeres solutiones fiant, vteri postea suppurantur iuxta eosdem locos, si ad ipsos decurrerint. Contingit autem hoc & in laterum mollitudine, & in inguinibus, & super pectine. Cæterùm in principijs quum dolor habuerit, sic curare oportet, et tepefactoria adhibere, et in aqua calida sedere: bonū enim & hoc est: aut spongijs ex calida aqua expressis fouere, & pharmaca vteris cōmoda bibere. Si vero ad hęc non soluatur, pharmaco sursum aut deorsum purgare, vtro tādem opus fuerit: cognosces autē id hoc modo.

Si

μηνία παχέα ἐόντα, οὐ γίνεται: ὀδύνη δὲ ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα ἀφικνέεται, ἀφικνεῖται δὲ καὶ ἐς τὸν κενεῶνα, καὶ δάκνεται. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ διδόναι σκόροδα τρώγειν ὡς πλεῖστα, καὶ γάλα πίνειν ἱκνευμένως, ἔπειτα οἶνον ἄκρητον, καὶ πυριῆσαι ὅλην, καὶ φάρμακον δοῦναι ἄνω: ἣν δὲ ἀσθενεστέρη ᾖ, κάτω. Ἢν δὲ ἰηθῇ, πυριῆν τὰς ὑστέρας, μαράθρῳ, ξυμμίσγεται δὲ καὶ ἀψίνθιον. Ἐπὴν δὲ νεοπυρίητος ᾖ, ἀφέλκειν τὸ στόμα τῷ δακτύλῳ ἠρέμα τῶν ὑστερέων, πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον, παρηγορικῶς μαλθάσσοντα τό σῶμα τε, καὶ τὰ ἀμφιπονεόμενα, καὶ προσθεῖναι τι μαλθακτήριον, μετὰ δὲ, μολύβδους, καὶ αὐτίκα σκίλλαν, εἶτε ναρκίσσινον μίαν ἡμέρην διαλιπών. Ἐπὴν δέ σοι δοκέῃ καθαρή τις εἶναι, τὸ νέτωπον προσθέσθω ἐν εἰρίῳ, τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἔλαιον ῥόδινον. Τῶν ἐπιμηνίων δὲ ἰόντων, ἄμεινον μὴ προστίθεσθαι. Ἢν δὲ μὴ ἴωσι, κανθαρίδας τέσσαρας, ἀπτέρους καὶ ἄποδας, ἄτερ κεφαλῆς, καὶ γλυκυσίδης κόκκους πέντε τοὺς μέλανας, καὶ σηπίης ὠὰ, καὶ σελίνου σπέρμα ὀλίγον ἐν οἴνῳ. καὶ ἣν ὀδύνη ἐνῇ, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, ἐν ὕδατι θερμῷ ἐγκαθήσθω, καὶ πινέτω μελίκρητον ὑδαρές. Ἢν δὲ μὴ καθαίρηται, αὖθις τὸ φάρμακον πινέτω. Ἢν δὲ ἐῃ ἀσιτήσασα, πινέτω καὶ ξυνίτω τῷ ἀνδρί. Ἢν δὲ μὴ γίνηται, διδόναι ὅτι καταστάσει, ὁρέων πρὸς τὴν δύναμιν τῆς γυναικὸς, καὶ τότε ἀσφαλὲς φοιτᾶν πρὸς τὸν ἄνδρα. Ἢν γὰρ ἴσχει ἐν γαστρὶ, ὑγιὴς γίνεται. Ἐν δὲ τῇ καθάρσει ἣν ἴῃ πουλλὴ, λινόζωστιν ἐσθιέτω, καὶ * πόδας οἷος ἑφθοὺς ἁπαλοὺς, *πολύποδας καὶ σιτίοισι μαλθακοῖσι χρεέσθω. Ἢν ἐς τὸ ἰσχίον αἱ ὑστέραι, ἢ εἰς τὸν κενεῶνα κατασκήψωσιν λεχοῖ, προστιθέναι ἐς θάτερον ἰσχίον, Αἰγύπτιον ἔλαιον λευκὸν ἢ ῥόδινον. ἐπὶ δὲ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον ἄμεινον κατακεῖσθαι. Πίνειν δὲ γλυκυσίδης κόκκους * τέσσαρας τοὺς μέλανας, καὶ ἀκτῆς καρπὸν ἐν τοῖσι δαισὶν ὅσον χηραμύδα, καὶ κάστορος ὡς κύαμον. Καὶ σιτίοισι χρήσθω μαλθακοῖσι. Λινόζωστις δ᾽ αὖ ἁρμόζοι πρὸ τοῦ σιτίου ἑφθὴ ὡς κράμβη. Ῥοφείτω δὲ καὶ τοῦ ὕδατος, καὶ τὰ δριμέα τρωγέτω, πλὴν ῥαφανίδος, καὶ κρομμύου, καὶ καρδάμου. Ἄριστον δὲ, θριδακίνη. Ὁκόσα δὲ ἀπὸ τῶν ὑστερέων ξυμβαίνει γίνεσθαι νοσήματα, λέγω δὲ ὁκόταν αἱ ὑστέραι ἐκ χώρης κινηθῶσι, προσπίπτουσιν ἄλλοτε ἄλλῃ, ὅκου δ᾽ αὖ προσπέσωσιν, ὀδυνήματα κατασκήπτουσιν ὀδυνηρὰ, καὶ ἣν ἅψηταί τις τῆς κύστιος, ὀδύνην παρέχουσι, καὶ τὸ οὖρον οὐ δέχονται, οὐ δὲ τὸν γόνον ἐπὶ σφέας ἕλκουσι, καὶ ἄμφω ἀλγέει: κἢν μὴ ταχεῖαι λύσιες γίνονται, διαπυΐσκονται αἱ ὑστέραι ὕστερον κατὰ τὰ αὐτὰ χωρία, ἢν πρὸς αὐτὰ θέωσι. Γίνεται δὲ κατὰ κενεῶνάς τε καὶ βουβῶνας, καὶ ὑπὲρ τοῦ κτενός. Χρὴ δὲ ἐν ἀρχῇσιν ὅταν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ὧδε θεραπεύειν, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, καὶ ἐν ὕδατι θερμῷ εἶναι: ἀγαθὸν γὰρ καὶ ἐκ τούτω, ἢ σπόγγοισιν ἐν ὕδατι θερμῷ ἐκπιεζομένοισι πυριῆν, καὶ πίνειν τῶν ὑστερικῶν φαρμάκων. Ἢν δὲ μὴ πρὸς ταῦτα λύηται, φαρμακεύειν κάτω, ἢ ἄνω ἣν δέῃ, ὁκοτέρου ἂν χρήζηται δεῖσθαι, τοῦτο δὲ διαγνώσῃ, τῷ δὲ τῷ τρό-

Vet. Cod.

*πέντε

Vet. Cod. πω. Ην μὲν ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ κτένα, καὶ κύστιν ἐγχείμψη, αὗται χρήσουσιν ἄνω φαρμακείης: ἣν δὲ ἐς τοὺς κενεῶνάς τε καὶ τὰ ὑποχόνδρια, αὗται δέονται κατωτερικοῦ φαρμάκου. Τὰ δὲ νουσήματα πάντα τὰ τοιουτότροπα, γεραιτέρῃσι
* μᾶλλον * μάλιστα γίνεται, ἢ νεωτέρῃσι πρὸς τὰς ἀπολείψιας τῶν ἐπιμηνίων, γίνεται δὲ καὶ νέῃσιν ἐούσῃσιν, ὁκόταν χηρεύσωσι πουλὺν χρόνον. Ην δὲ ἐς τὴν ἕδρην τράπωνται, τὰ ὑποχωρήματα κωλύονται, καὶ ὀδύναι
* ἴσχουσι. * ἴσχονται τήν τε ὀσφὺν καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὸν ἀρχόν. Οταν ὧδε ἔχῃ, λούειν χρὴ μὲν τῷ θερμῷ, καὶ πυριῆν τὴν ὀσφὺν, καὶ ὑποθυμιῆν τὸ κατόπιν κακώδεσι, καὶ προστιθέναι ἅσσα καθαίρει τε, καὶ ἐλαύνει τὰς ὑστέρας, καὶ πιπίσκειν ὅτι ἂν προσδέχηται τῶν ξυμφερόντων μάλιστα. Ην δὲ καταγκέωνται ἐς τοὺς βουβῶνάς τε καὶ οὐρητῆρας, ὀδύναι γίνονται ἰσχυραὶ, καὶ νάρκη ἐν τοῖσι σκέλεσι, καὶ ὁ οὐρητὴρ ἀποφράσσεται, καὶ τὸ οὖρον οὐ μεθίησι. Θεραπεύειν δὲ χρὴ, ὧδε. Πρὸς μὲν τὰς ῥῖνας προστιθέναι, τὰ εὐώδεα, καὶ μύρα. πρὸς δὲ τὰς ὑστέρας, τὰ δυσώδεα θυμιᾷν. Απασα δὲ πρόφασις ἱκανὴ τὰς ὑστέρας παρατρίψαι, ἣν ἔχωσί τι φλαῦρον, καὶ γὰρ ἀπὸ ῥίγεος τῶν ποδῶν καὶ ὀσφύος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀρχεῖσθαι, καὶ πτίσαι, καὶ κεάσαι, καὶ δραμεῖν πρὸς ἀνάντεις χωρίον, καὶ πρὸς κάταντες, καὶ ἀπ' ἄλλων ἱκανῶν, ταῦτ' οὖν χρὴ σκέπτεσθαι ἐς ὅλον τὸ σῶμα καθορέοντα, ὅταν παρεόντα λυθῇ νουσήματα, τὰ γὰρ τοιάδε πάντα, ἀνάγκη ἐστὶ τῷ πλέονι, τῷ ἐλάσσονι νοσεῖν, καὶ ἐπειδὰν ἐκλάμψῃ, μάλιστα ταύτῃ τὰ ἐξαπιναῖα δῆλα τῶν νοσημάτων. Οκόταν οὖν ταῦτα λυθῇ, ἀνωτέρω χρὴ λαμβάνεσθαι ἐκ τοῦ παντὸς ἀνθρώπου, ὁκόσαι ἀποψύξιες σκελέων ἢ ναρκώσιες ψύξει γίνονται, καὶ ἐν τοῖσιν ὑστερικοῖσι. ταῦτα πάντα μετάρσιοι τὰς ὑστέρας ἐν τοῖσι τοιουτέοισι καταχεῖν χρή. Θερμὸν ὕδωρ, κατὰ τὰς ὑστέρας τῶν πέριξ χωρίων, καὶ ἐκθερμαίνειν αὐτὰς καὶ τὰ σκέλεα, ὅταν προσπεπτωκυῖαι ἔωσιν. Ην περιστραφῶσιν αἱ μῆτραι ἐκ τόκου κατὰ δεξιὰ, τά τε λοχεῖα οὐ γίνονται, καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ δεξιὸν σκέλος βαρύνεται, καὶ νάρκη ἔχει, καὶ οὐ τετραμμένη, καὶ οὐκ ἂν δύναιτο τοῦ στόματος θιγεῖν τῶν μητρέων, ἀλλ' ὄψει λείας τε καὶ ὁμαλὰς ἰσχυρῶς. Οταν δὲ ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πίσαι ὑφ' οὗ καθαίρεται καὶ ἄνω καὶ κάτω, κάτω δὲ μᾶλλον, καὶ πυριῆν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τὰς ὑστέρας μάλιστα προσηνῶς, καὶ λούειν τῷ θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης, καὶ τῶν ποτημάτων ὅ,τι μάλιστα ἂν προσδέξηται πειρώμενος, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευδέτω θαμινὰ, καὶ τὴν κράμβην ἐσθιέτω. Ην αἱ ὑστέραι κατὰ τὰ ἀριστερὰ κλιθῶσιν, ἢ τὸ ἰσχίον ὀδύνη ἴσχει, ὀξείη τε καὶ συνεχὴς, τάς τε ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὸ σκέλος, καὶ ἐπισκάζει. ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίσαι ἐλατήριον, τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ὑποθυμιῆν. Τῶν δὲ κριθέων χοίνικας δύο, καὶ ἐλαίης φύλλα κατακνῆσαι σμικρὰ, καὶ κηκίδα κατακόψαι, καὶ κατασῆσαι, καὶ ὑοσκυάμου τρίτον χοίνικος. Ταῦτα μίξας, καὶ ἐλαίῳ περιποιήσας ὅσον ἡμικοτύλιον ἐν χύτρῃ καινῇ, ὑποθυμία

Si enim ad inguina, & pectinem, & vesicã irruerint, hæ purgatione sursum opus habent: si vero ad laterũ mollitudinem, & præcordia, hæ pharmaco deorsum purgante indigẽt. At verò huiuscemodi morbi oẽs senioribus magis q̃ iunioribus fiunt, ad mẽses suppressos: fiunt etiam iuuẽculis, vbi multo tempore viduę manserint. Si vero ad sedem conuertãtur vteri, secessus recremẽta impediuntur, & dolores occupant lumbos, & imum ventrem, & intestinũ rectum ac podicẽ. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet, & lumbis fomẽtum adhibere, & postea graueolentia subter suffire, & apponere quę purgant & impellunt vteros, & bibenda dare quæcunq; libenter admiserit ex maxime cõferentibus. Si vero incumbãt in inguina, & vrinæ meatus, dolores fiũt fortes, & torpor ĩ cruribus, & vrinę meatus obturatur, & vrinam non emittit. Curare vero oportet hoc modo. Ad nares quidem odorata apponito, & vnguẽta. Ad vteros vero graueolentia suffito. Porrò omnis occasio vteros propellere potest, si quid mali habeant. Nã & à frigore pedum ac lumborum, & à saltatione, & terrore, & lignorum sectione, & cursu ad accliuem ac decliuem locũ, & ab alijs multis propellũtur. Proinde hæc considerare oportet, ad totũ corpus respectu habito, quũ præsentes morbi affuerint: propter talia enim omnia necesse est plus aut minus ægrotare, & postquã hæc reluxerint, maxime hac parte repentini morbi manifesti fiũt. Quum igitur hæc aduenerint, penitius ex tota homine deprehendere oportet. Nam quæcunque perfrigerationes crurum, aut stupefactiones ex frigore fiunt, hæ omnes etiam in vterorum morbis vteros eleuant. In talibus itaque aquam calidam affundere oportet vteris, & circumsitis locis, & ipsos ac crura excalefacere, quum allapsi fuerint. Si circumuersi fuerint vteri ex partu ad dextram partem, & puerperij purgamenta non fiant, & dolor imum ventrem habet, & lumbos, & ilia, & dextrum crus grauatur, & torpor occupat, & non tremit, & osculum vterorum contingere non potest, sed ipsos leues, ac fortiter planos deprehendet. quum sic habuerit, pharmacum bibẽdum dato, à quo sursum ac deorsum purgetur, magis verò deorsum, & totum corpus foueto, & præsertim vteros leniter, & calida bis in die lauato, & ex potibus quemcunque libenter admiserit, experimento facto præbeto, & viro frequenter condormiat, & brassicam edat. Si vteri ad sinistram partem, aut coxam declinauerint, dolor acutus ac continuus habet lumbos, & laterum mollitudines ac ipsum crus, & claudicat. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibẽdum dare oportet, & postera die suffire hoc modo. Ordei chœnices duas, & oleæ folia parum confringito, & gallam contundito ac cribrato, & hyoscyami tertiam chœnicis partem. Hæc mixta & olei hemina dimidia subacta in olla noua, per dies quatuor

A B C D

A quatuor suffito. Nocte vero lac bubulũ, & mel, & aquam bibat, & calida lauetur. Si vteri transuersim situm habeant, & obliqui fuerint, itemq; os ipsorum menses ipsi partim occultantur, partim cum prius apparerent, fluunt sed non similes fiunt, sed deteriores & pauciores quàm antea, & genitura non fit hoc tempore, & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & coxam, & ipsa attrahitur. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & calida lauare, ac fouere. Vbi vero recens fota & lota fuerit, digito immisso os vterorum corrigat ac dirigat, & odoratorum suffitum admittat, & ex potibus dato iuxta experimentum, quem libenter susceperit. Cibis autem vtatur mollibus,
B & allia edat cruda ac cocta, & cũ viro dormiat, & in sanã coxam decumbat. Alteri vero fomẽtum adhibeat. Morbus autem hic ægrè cedit. Si vero propinquissimi fuerint vteri: freqũeter vomat. Vteros autem graueolẽtibus suffiat, donec in locum suum firmati fuerint. Diæta vero ventrem non emolliente vtatur. Si vteri extra naturam progressi fuerint, febrilis calor habet pudendum & imum ventrem, & vrina frequenter ac paulatim destillat, & pudendũ vehemẽter mordetur. Patitur autem hæc, si recens ex partu viro condormierit. Quum igitur sic habuerit, myrti baccas, & loti ramẽta in aqua coquito, & aquam per noctẽ sub dio exponito, atq; sic frigidissimã pudendo affundito, & leuiter trita hæc apponi-
C to. Postea aquam lentium cũ melle & aceto bibens vomat, donec vteri fuerint retracti. Sed & lectum à pedibus altiorem facere oportet, & pudendum graueolentibus suffire, nares aũt odoratis. Cibis vero vtatur mollissimis ac frigidis, & vinum aquosum album bibat, & ne lauetur, neque cum viro coeat. Si penitus ex pudendo exciderint vteri, dependent velut scrotum, & dolor corripit imum ventrem, & lumbos, & inguina, & quum tempus processerit, nolunt in suum locum redire. Morbus autẽ hic corripit, quum recens ex partu laborarit, aut fatigata fuerit, vt vteros contactu læserit, aut cum viro coiuerit in puerperiorum purgatione. Quum sic habuerit, frigefactoria mitigãtia apponere oportet ad pu-
D dendum, & quod extra propendet depurgatũ, malo punico in vino nigro cocto abluere, & intro protrudere: deinde mel & resinã pari vtriusque portione colliquare, & in pudẽdum infundere. Et decumbat supina, pedes sursum extentos babens. postea spongias apponat, & ad lumbos deliget. Quandiu verò sic habuerit, à cibis quidem abstineat, potu vero parcissime vtatur, donec septem præterierint dies, & si quidem sic obedire voluerint, & redire, satis sit. Sin minus, summas vteri oras derasas & ablutas, picato cerato illinito: deinde pedes ad scalam deligato, vt caput deorsum pendeat, & manu intro detrudito. Postea lauato, & crura ipsius vicissim colligato, atq; sic per noctem ac diẽ sinito, &

θυμία τέσσαρας ἡμέρας. Τῆς δὲ νυκτὸς γάλα βοὸς, καὶ μέλι, καὶ ὕδωρ πινέτω, καὶ τῷ θερμῷ λουέσθω. Vet. Cod.
Ἢν δὲ παραλοξαίνονται αἱ μῆτραι, καὶ δοχμοὶ ἔωσι, καὶ τὸ στόμα ἐφ᾽ ὧν τὰ ἐπιμήνια αὐτῇ τὰ μὲν κρύπτονται, τὰ δὲ προφανέντα οἴχονται, καὶ οὐχ ὅμοια γίνονται, ἀλλὰ κακήθεα καὶ ἐλάσσονα, ἢ πρὸ τοῦ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνηται τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἡ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὸ ἰσχίον, καὶ ἐφέλκεται αὐτό. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πίνειν, καὶ λούειν θερμῷ, καὶ πυριῆν. Ὁκόταν δὲ νεοπυρίητος ᾖ καὶ νεόλουτος, τὸν δάκτυλον παραφράξασα, ἀπορθούτω, καὶ παριθυνέτω τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ ὑποθυμιήσθω τὰ εὐώδεα, καὶ τῶν ποτημάτων διδοῦ, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται πειρεόμενος. Σιτίοισι δὲ χρήσθω μαλθακοῖσι, καὶ σκόροδα ἐσθιέτω, καὶ ὠμὰ, καὶ ἑφθὰ, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυνευδέτω, καὶ ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἰσχίον κατακείσθω ἐπὶ θάτερον, καὶ πυριήσθω. Ἡ δὲ νοῦσος δυσαπάλλακτος. Ἢν δὲ ἄγχιστα ἔωσιν, ἐμέειν θαμινά. Τὰς δὲ ὑστέρας πυριῆσαι, τοῖσι δυσόδμοισι, μέχρις ἂν ἐς χώρην ἱδρυνθῶσιν. Διαίτῃσι δὲ χρήσθω μὴ λαπακτικῇσιν. Ἢν αἱ μῆτραι προσιῶσιν ἐξωτέρω τῆς φύσιος, πυρετὸς ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὸ οὖρον στάζει θαμινὰ καὶ κατ᾽ ὀλίγον, καὶ δάκνεται σφόδρα ἐς τὸ αἰδοῖον. Πάσχει δὲ, ἢν ἐκ τόκου ἐοῦσα, τῷ ἀνδρὶ συνευνάζηται. Ὅταν οὖν ὧδε ἔχῃ, μύρτα καὶ λωτοῦ ξύσματα ἑψῆσαι ἐν ὕδατι, καὶ θεῖναι τὸ ὕδωρ ἐς τὴν αἰθρίην, προσαιονᾶν δὲ ὧδε, ὡς ψυχρότατον ἢ τὸ αἰδοῖον, καὶ τρίβων λείως πρόσπλασσε, ἔπειτα πίνουσα ὕδωρ φακῶν σὺν μέλιτι καὶ ὄξει, ἐμείτω, ἐς ἂν αἱ ὑστέραι ἀνελκυσθῶσι, καὶ τὴν κλισίην ἄνεκας χρὴ ποιέειν τὰ ἀπὸ ποδῶν, καὶ τὸ αἰδοῖον ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, τὰς δέ γε ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. Σιτίοισι δὲ χρεέσθω, ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ψυχροῖσι, καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω, καὶ μὴ λουέσθω, τῷ δὲ ἀνδρὶ ξυνερχέσθω. Ἢν παντάπασιν ἐκ τοῦ αἰδοίου ἐκπέσωσιν αἱ μῆτραι, ἐκκρέμανται οἷον ὄσχη, καὶ ὀδύνη λάζεται ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας: καὶ ὁκόταν ἐπιγένηται χρόνος, οὐκ ἐθέλουσιν ἐς τὴν ἑαυτῶν χώρην ἰέναι. Ἡ δὲ νοῦσος λαμβάνει, ὁκόταν ἐκ τόκου ἐοῦσα πονήσῃ, ἢ ταλαιπωρήσῃ, ὥστε ψαύειν τὰς ὑστέρας, * ἢ τῷ ἀνδρὶ συνῇ ἐν τῇ λοχίῃ καθάρσει. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, * ἰῶ
ψύγματα χρὴ προστιθέναι παρηγορικὰ πρὸς τὸ αἰδοῖον, καὶ τὸ ἔξω ἐὸν ἀποκαθάρας, σιδίῳ ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας, τοῦτῳ περιπλῦναι. Καὶ ἔσω ἀπωθέειν. Ἔπειτα καὶ μέλι καὶ ῥητίνην ξυντῆξαι ἴσον ἑκατέρου, καὶ ἐγχέειν ἐς τὸ αἰδοῖον, καὶ κατακείσθω ὑπτίη, ἄνω τοὺς πόδας ἔχουσα ἐκτεταμένη, κἄπειτα σπόγγους προσθεῖσα, ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ἰξύων, ἐς ἂν δ᾽ οὕτως ἔχῃ, σιτίων μὲν ἀπεχέσθω, ποτῷ δὲ, ὡς ἐλαχίστῳ χρήσθω, μέχρις ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέλωσιν ἐνακούειν καὶ ἀπιέναι, ἅλις ἔστω. Ἢν δὲ μὴ, ἄκρα περιξέσας τὰ * λέγνα τῆς ὑστέρης, καὶ ἀμφιπλύνας, χρῖσαι τῇ πισσηρῇ: ἔπειτα πρὸς κλίμακα δῆσαι τοὺς πόδας, τὴν δὲ κεφαλὴν κάτω ἔχειν, καὶ τῇ χειρὶ ἔσω ἀπωθέειν. Ἔπειτα λούειν, καὶ ξυνδῆσαι αὐτῆς τὰ σκέλεα ἐναλλάξ, καὶ ἐᾷν νύκτα καὶ ἡμέρην οὕτως, * λάχνα

Vet.Cod. καὶ διδόναι ὀλίγον χυλὸν πτισάνης ψυχρὸν, ἄλλο δὲ μηδέν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ κατακλίνας ἐπὶ τὸ ἰσχίον, σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην, καὶ ἐᾶν ἕλκειν πουλὺν χρόνον, καὶ ἐπὴν ἀφέλῃς, μὴ ἀποσχάσῃς, ἀλλὰ κατακλίνας, ἔα, καὶ μὴ πρόσφερε μηδὲν, ἀλλ' ἢ τὸν χυλὸν, ἕως ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. Ἢν δὲ δίψα ἔχῃ, ὕδωρ ἐλάχιστον πινέτω. Ἐπὴν δὲ αἱ ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι, σιτίοισιν ὡς μαλθακωτάτοισι καὶ ἐλαχίστοισι χρεέσθω. Ὁκόταν δὲ ἀποπατῆσαι θέλῃ, ἀνακειμένη ἀποπατείτω, ἕως ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι γένωνται, ἔπειτα κλυζέσθω χλιαροῖσι πυριήσιν, ἄμεινον δὲ θερμοῖσι, ὡς ἐξ ἡλίου, καὶ περιπατείτω ὡς ἐλάχιστα, καὶ μὴ λουέσθω. Κοιλίην δὲ μὴ λύσῃς. Σιτίοισι δὲ ὀλιγίστοισι χρεέσθω, μήτε δριμέσι, μήτε ἁλμυροῖσι, καὶ θυμιήσθω τὸ αἰδοῖον τοῖσι κακώδεσι, κἀπειδὰν ἄρξηται περιπατεῖν, τὴν σφενδόνην φορείτω. Ἢν δ' ἔξω τοῦ αἰδοίου τὸ στόμα τῶν μητρέων ἐκπέσῃ, οἷα τοῦ αὐχένος τῶν μητρέων πλησίον τοῦ αἰδοίου κειμένου, καὶ εὐρέος ἐόντος, γίνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον τῇσιν ἀτόκοισιν, μάλιστα δὲ γίνεται ἐκ ταλαιπωρίης, ἐπὴν ταλαιπωρήσῃ ἡ γυνή, καὶ αἱ μῆτραι θερμανθῶσι καὶ ἱδρώσωσιν, ἐκτρέπεται τὸ στόμα αὐτέων διὰ τοῦ αὐχένος, ἅτε ἐν τῷ ὑγροτέρῳ καὶ ὀλισθηροτέρῳ, καὶ θερμοτέρῳ χωρίῳ γενόμενον, ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. καὶ ἐπὴν γένηται, ἰθύουσιν ἔξω πρὸς τὸ ψύχος, καὶ σφέων τὸ στόμα ἔρχεται ἐκτραπέν.

* καὶ *Ἢν μὲν ἐν τάχει θεραπευθῇ, ὑγιὴς γίνεται, ἄφορος δὲ πάντως καταλιμπάνεται. Ἢν δὲ μὴ ἐν τάχει, ἔξω αἰεὶ ἔσται οἱ σκληρὸν τὸ στόμα, καὶ ῥυήσεται αὐτόθεν ἰχὼρ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε γλίσχρος καὶ κάκοδμος. Καὶ ἢν τὰ ἐπιμήνια χωρήσῃ, ἢν ἔτι ἐν τῇ ἡλικίῃ ᾖ, ἐν εὐνῇ εἶναι. Χρόνου δὲ γενομένου ἡ τοιήδε νοῦσος, ἄνηκτος γίνεται, καὶ ξυγκαταγηράσκουσιν, ἔξω τὰς μήτρας ἔχουσαι. Ἢν δὲ αἱ μῆτραι ἐξίσχωσι, περινίψας αὐτὰς ὕδατι χλιαρῷ, καὶ ἀλείψας ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ, πάλιν ἐνθεῖναι, καὶ ἀναδῆσαι, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας τὰ εὐώδεα. Ἢν δὲ πλείονα χρόνον αἱ ὑστέραι ἐξίσχωσι, καὶ περιψύχωνται ναρκωδέως, καταχέειν ὕδωρ θερμὸν πουλὺ, ὅκως διαπυριηθῶσιν, ἢν δὲ *ἤδη φυσέωνται, καὶ ὄξος μίσγοντες ξὺν ὕδατι, πυριῆν, ἢ δάφνης, ἢ μυρσίνης, *καὶ ἠρέμα προωθεῖν, καὶ κηρωτῇ μύρῳ χρίειν ἢν ἐσακούῃ. Ἢν δὲ μὴ, περικλύσαι τῷ ὕδατι καὶ ὄξεος ὀλίγον χλιήνας καταχέαι, εἶτα ἀλεῖψαι μὲν. Ὁκόταν δὲ ξυστανέωσι, περινίψας ὡς λέλεκται ἐνθεῖναι, καὶ τ' ἄλλα ποιέειν τὰ προειρημένα. Ἔλαιον δὲ μὴ προσφέρειν μηδ' ἄλλο τι πῖον, μηδὲ λίπα ἔχον. Ἢν ὑποπτυχθῇ τι τῶν στομάτων τῆς ὑστέρης, τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνονται, ἢ ὀλίγα καὶ πονηρὰ, καὶ ἀλγεινὰ, καὶ ὁκόταν τῷ ἀνδρὶ ξυνεύδῃ, ἀλγέει, καὶ ὅ, τι ἂν ὁ ἀνὴρ μεθίῃ, ἐκ συνουσιασμοῦ ἔξεισι, καὶ οὐ θέλει ψαύεσθαι, οὐδ' ἑλκύει τὴν γονήν. Καὶ ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὸ στόμα τῶν ὑστέρεων, δῆλον ψυλαφήσει. Ὅταν τοίνυν ὧδε ἔχῃ, πυριῆσαι οὔρῳ παλαιῷ, ἔπειτα ἐμεσάτω τῷ φακίῳ συμμίξασα μέλι καὶ ὄξος, ἔπειτα λουέσθω ὕδατι θερμῷ: ἔπειτα

*δὴ

*ὕδωρ

& modicum ptisanę succum frigidũ dato, aliud A autem nihil. Postera verò die reclinato, & cucurbitam quàm maximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere sinito, & vbi ipsam detraxeris, ne scarificato, sed reclinatam sinito, & nihil præter succum ptisanę exhibeto, donec septem præterierint dies. Si verò sitis vexet, modicum aquæ bibat. Quum autẽ septem transierint dies, cibis mollissimis ac paucissimis vtatur. Vbi vero ventrem exonerare voluerit, decumbens id faciat, donec quatuordecim prætereant dies: denide tepidis fomentis colluatur: melius autem est calefacta ad solem, & quàm parcissime deambulet, & ne lauetur. Ventrem autem ne solueris. Cibis verò paucissimis vtatur, neque acribus, neque salsis, & pudendum B graueolentibus suffiatur, & postquam obambulare inceperit, subligas gestet. Si verò extra pudendum os vterorum exciderit, vtpote ceruice vterorum prope pudendũ sita, & ampla existente: (fit aũt hoc magis sterilibus, contingitq; maxime ex fatigatione, quum mulier laborarit, & vteri calefacti fuerint ac exudarint:) tũc euertitur os ipsorum per ceruicẽ, vt quod in humidiore ac lubriciore, & calidiore fit loco, quàm in priori tempore. & vbi hoc contigerit, procedunt vteri foras ad frigus, & osculum ipsorum euersum prodit. Et si quidem breui curata fuerit, sana fit: verùm sterilis penitus relinquitur. Si vero non breui, osculum durum semper ipsi extra erit, & fluet illic aliàs atque aliàs saniosus hu- C mor viscosus ac graueolens. Et si mẽses prodierint, si adhuc eius ætatis fuerit, in lecto decumbet. Temporis autẽ progressu huiusmodi morbus incurabilis fit, & cõsenescunt vteros foris habẽtes. Si verò vteri extra prominuerint, ablutos ipsos aqua tepida, oleoq; ac vino illitos rursus indito ac deligato, & graueolẽtia subter suffito: sub nares autem odorata. Si vero multo tempore vteri promineant, & stupide perfrigerentur, multam calidam aquam affundito, quo refocillentur. Si vero iam inflentur, etiam aceto ad aquam ammixto foueto: sitq; hæc aqua, aut lauri, aut myrti decoctum, & leniter protrudito, & cerato vnguento illinito: & si paruerint, satis est: sin minus, cum aqua abluito, & D aceto modico tepefacto perfundito: deinde illinito. Vbi vero consederint, ablutos velut dictum est indito, & alia prædicta facito. Oleum vero ne adhibeto, neque aliud pingue, aut pinguitudinem habens. Si quid ex osculis vteri complicatum fuerit, menses non fiunt, aut pauci & praui ac dolorifici, & cum viro condormierit, dolet, & quicquid vir immiserit ex coitu exit, & contingi non vult, neque attrahit genituram. Et dolor habet imum ventrem, ac lumbos, & os vterorum ad contactum non comparet. Quum igitur sic habuerit, vrina veteri foueto: deinde vomat à lentis decocto, melle & aceto ammixto: postea aqua calida lauetur: deinde

A deinde oleo albo Aegyptio in phialam argenteam aut æneam infuso, & sale addito contecta phialæ insideat. Et si quidem odor olei per os ipsi penetrarit, ipsam parituram esse, & postera die sanam fore pronuncia, ac confidere iube, & vbi dormire volet, oleum Aegyptium in lana apponat. Postridie vero consideret, an os vterorum magis sit directum, & si esse dixerit, per triduum odoratis foueto, & subdititia quæ non mordeant apponito, purgatoq; & cum odoratis, ac mollibus postea colluito, totidem diebus velut prius. Quum autem menses prodierint, ieiuna, & illota, aromatis suffita ad virum accedat. Pleræq; vero ex hoc morbo steriles fiunt, si non curatus fuerit. Si vlcerati fue-
B rint vteri, & extreme foras processerint, oleo illitis manibus indito, & myrrhæ puræ pilulas tres deuorandas præbe, & laurum viridem tritam bibat vino dilutam, & sic sana fiet. Si in arctum contracta fuerint pudenda, subdititium apponito. Anisi videlicet semen, & apij tritum pudendis subdito. Si vteri non in loco manserint, sed modo huc, modo illuc transierint, vt dolores exhibeant, & nunc inconspicui fiant, nunc exeant velut sedes, & quum quidem supina fuerit, in loco maneant, quum vero surrexerit, aut ex somno expergiscatur, aut se inclinauerit, aut alium quendam motum fecerit, exeunt: sæpe vero etiam dum quiescit: hanc quàm maxime quiescere, & non
C moueri oportet, & lectum à pedibus sternere altiorem, & vomitibus vti. Oportet enim ipsos sursum reuellere, & acerbis perfundere, & graueolentia subter suffire, sub nares autem odorata. Et ex malis punicis quodcunque maxime conuenerit, & nihil impedierit, in medio per vmbilicum perforatum, in vino tepefactum, quàm penitissime subdito: deinde lata fascia deligato, ac circumdato, vt ne elabatur, sed maneat, & quod opus est, faciat: & de papauere, cum caseo & polenta bibendum dato, quemadmodum supra in allapsu scriptum est, & de potionibus experimento facto, quancunque maxime admiserit, bibendam præbeto. Cibis autem mollissimis vtatur, & cum vi-
D ro ne dormiat, donec ad locum suum redierint. Si vteri exciderint, hederam siccissimam tritam, ac linteo illigatam apponito, & nihil pingue adhibeto: in potu autem exhibeto triticum recens, & papauer album, & saluiam, & cyperum, & anisum: hæc trita vino diluta, cum furfuribus ordei bis in die dato, pro vice heminam dimidiam. Si ad crura, & pedes vteri conuertantur, cognosces sic. Magni pedum digiti conuelluntur sub vngues, & dolor habet crura, ac femora, & incumbit ac premit neruos circa femur. Quum sic habuerit, multa calida frequenter lauare oportet, & fomentum adhibere si ferre poterit, & graueolentia subter suffire. Et femora rosaceo oleo inungat.

Si

ἔπειτα ἐγχέασα ἐς φιάλην ἀργυρέην ἢ χαλκέην, Vet.Cod.
ἔλαιον λευκὸν Αἰγύπτιον, καὶ ἅλας, καλυψαμένην
δὲ καθέζεσθαι ἀμφὶ τὴν φιάλην: κὴν μὲν ἴῃ ὀδμὴ
αὐτῇ διὰ τοῦ στόματος ἐλαίου, φάναι αὐτὴν τέξεσθαι,
καὶ * τῇ ὑστεραίῃ ὑγιῆ * γενέσθαι: ἢν δὲ ἴῃ ὀδμὴ, *τὴν ὑστέρην *εἶναι
θαρσύνειν, κἀπειδὰν μέλλῃ εὕδειν, προστιθέσθω
τὸ Αἰγύπτιον ἔλαιον ἐν εἰρίῳ. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, σκεψάσθω
ἤν τι μᾶλλον κατ' ἰθὺ ἦ τὸ στόμα τῶν ὑστέρεων,
καὶ ἢν φῇ εἶναι, πυριῆσαι εὐώδεσιν ἡμέρας
τρεῖς, καὶ προστιθέναι προσθετὰ, ὁποῖα μὴ ἀναδήξονται,
καθαίρειν δὲ καὶ μετακλύζειν εὐώδεσι καὶ
μαλθακοῖσιν, ἴσας ἡμέρας τοῖσι πρόσθεν. Ὁκόταν
δὲ τὰ ἐπιμήνια γένηται, νηστεύσασα, καὶ ἀλουτήσασα,
παρὰ τὸν ἄνδρα ἴτω, θυμιησαμένη τοῖσιν
ἀρώμασιν, ἄτοκοι δὲ πολλαὶ καὶ ἐκ ταύτης τῆς νούσου
γίνονται, ἢν μὴ μελεδανθῇ. Ἢν ἑλκωθῶσιν αἱ
μῆτραι, καὶ πρόσω χωρήσωσιν, ἐξωτάτω ἐλαίῳ
χρίων λίπα τὰς χεῖρας ἐντιθέναι, καὶ δίδου καταπότιον
σμύρνης ἀκρήτου, τρεῖς καταπιεῖν πυρῆνας,
καὶ πινέτω δάφνην χλωρὴν τετριμμένην,
οἴνῳ διεὶς, καὶ ὑγιὴς οὕτω γίνεται. Ἢν * ἐξουρῇ *ἐξορέει
14 ἢ τὰ αἰδοῖα, προσθετὸν τίθει. ἀννήσου καρπὸν καὶ
σελίνου τρίψας λεῖα, πρόσθες πρὸς τὰ αἰδοῖα,
ἢν μὴ κατὰ χώρην μένωσιν: ἀλλ' ὁτὲ μὲν ἔνθα,
ὁτὲ δὲ ἔνθα ἴωσιν ὡς ὀδύνας παρέχειν, αἱ δὲ ἀφανέες
γίνονται: τοτὲ δὲ ἐξίεσιν ὡς ἕδρη, καὶ ὁκόταν
μὲν ὑπτίη ᾖ, κατὰ χώρην μένουσιν: ὁκόταν δὲ
ἀναστῇ, ἢ ἐξ ὕπνου ἔγρηται, ἢ ἐπικύψῃ, ἢ ἄλλό τι
* ποιήσῃ κίνημα, ἐξέρχονται, πολλάκις δὲ καὶ *κινηθῇ
ἡσυχίαν ἐχούσῃ, ταύτην χρὴ ὡς μάλιστα ἠρεμέειν
τε, καὶ ἀτρεμέειν, καὶ μὴ κινέεσθαι, καὶ τὸν κλισμὸν
κεῖσθαι πρὸς ποδῶν ὑψηλότερον, καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι
χρέεσθαι. Χρὴ γὰρ ἀντισπᾶσαι ἄνω κάτω, καὶ
τοῖσι δὲ στρυφνοῖσιν ἀπαιονᾶν, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ
κακώδεα: ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ εὐώδεα. Καὶ τῶν
ῥοιῶν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ, τρήσαντα μέσην, ἐν οἴνῳ
χλιήναντα, ἥ τις ἂν ἁρμόζῃ μάλιστα, καὶ μή τι
κωλύει, προστίθει ὡς ἐσωτάτω: εἶτ' ἀναδῆσαι
ταινίῃ πλατείῃ, καὶ ἀναλαβεῖν ὡς μὴ ὀλισθάνοι,
ἀλλὰ μένοι, καὶ ποιέει τὸ δέον. καὶ τῶν μηκώνων
ξὺν τῷ τυρῷ, καὶ τοῖσιν ἀλφίτοισι πιπίσκειν
καθάπερ ἐν τῇ προσπτώσει γέγραπται, καὶ τῶν
ποτημάτων πειρώμενος ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται
πιπίσκειν. Σιτίοισι δὲ, ὡς μαλθακωτάτοισι
χρήσθω, καὶ μετὰ ἀνδρὸς μὴ συνευδέτω, ἄχρις
οὗ κατὰ χώρην οἰχηται. Ἢν αἱ μῆτραι ἐκπέσωσι,
κισσὸν ὡς ξηρότατον τρίψας λεῖον, ἐνδήσας
τε εἰς ὀθόνιον, προστιθέναι, καὶ λιπαρὸν προσφέρειν
μηδέν. Πιεῖν δὲ διδόναι πυροὺς προκόψας, καὶ
μήκωνα λευκὴν, καὶ ἐλελίσφακον, καὶ κύπερον, καὶ ἄννησον.
ταῦτα τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ, καὶ τῶν κυρηβίων
τῶν ἀπὸ τῶν κριθέων, διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης
ἐφ' ἑκάτερον ἡμικοτύλιον. Ἢν ἐς τὰ σκέλεα
* τῷ ποδὶ τράπωνται γνώσεις ὧδε. Οἱ μεγάλοι *τὼ πόδε
δάκτυλοι τοῖν ποδοῖν σπῶνται ὑπὸ τοὺς ὄνυχας,
καὶ ὀδύνη ἔχει τὰ σκέλεα, καὶ τὼ μηρὼ, καὶ ἔγκειται,
καὶ θλίβει τὰ ἀμφὶ τὸν μηρὸν νεῦρα. Ὅταν οὕτως
ἔχῃ, λούειν χρὴ πολλῷ καὶ θερμῷ, θαμινὰ,
καὶ πυριῆν ἂν δύνηται, καὶ ὑποθυμιῆν τὰ κακώδεα.
Καὶ τὼ * μηρὼ τῷ ῥοδίνῳ ἀλειφέσθω λίπα. *μύρῳ

Vet.Cod. Ἢν δὲ ἄναυδος γένηται, ἐξαπίνης τὰ σκέλεα ψυχρὰ εὕροις ἂν, καὶ τὰ γούνατα, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ ἢν ψαύσῃς τῆς ὑστέρης, οὐκ ἐν κόσμῳ ἐστὶ, καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, καὶ βρύχει, καὶ ἱδρὼς πουλὺς, καὶ τἄλλα ὅσα* ὑπὸ ἱερῆς νόσου ἐπίληπτοι πάσχουσι, καὶ ἄσσα ἀπ' οὔατος ἱδρῶσι. Ταύτῃσι καταχέειν ὕδωρ ψυχρὸν χρὴ πουλὺ κατὰ τοῦ σκελέων τε, καὶ ὥστ' ἄλλα ποιέειν, καθὰ πρόσθεν εἴρηται. Ἢν κινηθεῖσαι που προπέσωσι, καὶ ὀδύνην παρέχωσιν, ἐλαίης ψῶραν, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου πρίσμα ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἐς εἴριον ἐμβαλὼν προστίθει. Ὁκόταν δὲ γυνὴ ἐκ τόκου ἐοῦσα φορτίον ἄρηται, μεῖζον τι τῆς φύσιος, ἢ πτύσσῃ, ἢ κεάσῃ ξύλα, ἢ δράμῃ, ἢ ἄλλα τινὰ τοιάδε δράσῃ, αἱ ὑστέραι ἐκπίπτουσιν πρὸς ταῦτα μάλιστα: ἐνίοτε δὲ πρὸς πταρμόν. Οὐ γὰρ βιᾶται τὴν ῥῖνα πταρνυμένη, μὴ ἐπιλάβηται τῆς ῥινός. Περιπλύνειν χρὴ τὰς ὑστέρας ὕδατι χλιαρῷ: ἔπειτα τεύτλου χυλῷ ἀποζέσαντα ὁμοίως: εἶτα ἀκρήτῳ οἴνῳ μέλανι. Ἢν δὲ μὴ ἐσαχθῇ, μαλθακτήρια ποιέειν χρή. Ταῦτα δὲ ποιέειν χρὴ πρότερον, ἢ ψυχθῆναι, καὶ ἐνθεῖναι εἴσω παρηγορικῶς: εἶτα ἐκτείνειν τὰ σκέλεα, καὶ ὑπαλλάξαι, καὶ ὑπὸ τὰ αὐτὰ ὑποτιθέναι τι μαλθακὸν, ὑπὸ τοῦ δὲ εἴργεσθαι χρὴ, τὰς τοιαύτας ὡς μάλιστα, καὶ τὴν κοιλίην χρὴ φυλάσσειν, ὅκως μὴ ἐκταραχθῇ. Πρὸς δὲ τὴν ῥῖνα τῶν εὐωδέων διδόναι. Τὰς τοιαύτας χρὴ ἐξ ὑστέρης ἢν μὴ ἀτρεμίζωσιν, ἀλλὰ κινέωνται, ἐλλεβορίζειν: ἢν δὲ μὴ ἐξαρκέῃσι, καὶ ἐμέτους ποιέειν, καὶ ἀλουτέειν, σιγᾶν τε, καὶ ἠρεμέειν. Ἢν* ἀγρηθῶσιν αἱ μῆτραι, ἡ γαστὴρ αἴρεται, καὶ φυσᾶ, καὶ σμαραγεῖ, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ τὰ κοῖλα τοῦ προσώπου, καὶ ἡ χροιὴ ἀηδὴς γίνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια κρύπτεται, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐγγίνεται ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. Καὶ ἀσθμαίνει, ἀφρίζει τε, καὶ ἀλύει, καὶ ὅταν ἔγρηται ἐξ ὕπνου, ὀρθόπνοιη μιν ἔχει, καὶ ὅ, τι ἂν φάγῃ ἢ πίῃ, λυπέει αὐτήν, καὶ στένει, καὶ ἀθυμέει μᾶλλον ἢ πρὶν φαγεῖν, καὶ πνίγεται, καὶ τὰ νεῦρα ἕλκεται. Καὶ αἱ μῆτραι, καὶ αἱ κύστιες ἀλγέουσι, καὶ οὐκ ἐᾷ ψαῦσαι τῇ χειρί: οὐδὲ τὸ οὖρον προΐενται, οὐδὲ τὴν γονὴν δέχονται. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πῖσαι κάτω, θερμῷ λούειν καὶ καθίννυσθαι θαμινὰ ὅλον τὸ σῶμα. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄχρις ὀμφαλοῦ πυρίην. Διαλιπὼν δὲ προσιθέναι τὰ ὑφ' ὧν καθαρθήσεται. Καὶ μὴ ὀδαξήσεται, ὑποθυμιήσθω δὲ τὰ εὐώδεα ὑπὸ τὰ αἰδοῖα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κάκοδμα, καὶ πόθήματα δίδου, ἃ καθαίρουσιν ὑστέρας, καὶ ἐλαύνουσιν ἐς χώρην, καὶ τὴν λινόζωσιν ἐσθιέτω, καὶ τὸ γάλα μεταπινέτω, ὡς ἐπὶ τοῦ πλευροῦ γέγραπται. Ἡ δὲ νοῦσος οὐ χρονίη. Ἢν σκιῤῥωθῶσιν αἱ μῆτραι, τότε στόμα τρηχύνεται, καὶ τὰ ἐπιμήνια κρύπτεται. Ὁκόταν δὲ ἴῃ, ὡς ψάμμος φαίνεται τρηχεῖα. Ἢν δὲ καὶ καθάψηται τῷ δακτύλῳ, τρηχὺ τὸ στόμα εὕροις τῆς μήτρης, ὡς πῶρος προσφύεται αἰεί. Ὅταν* ὧδε ἔχῃ, τῆς κυκλαμίνου χρὴ τρίψαντα, καὶ ἅλας, καὶ σῦκον ὁμοῦ μίσγειν, καὶ ἀναποιέειν μέλιτι βαλανίδας, καὶ πυριήσαντα κλύσαι τοῖσι καθαίρουσιν. Ἐσθιέτω δὲ τὴν λινόζωσιν, καὶ κράμβην ἑφθὴν, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω, καὶ πράσον, καὶ θερμῷ λουέσθω.

*οἱ

*προστεθῶσιν

*δὲ

Ἢν

Si vero loqui non poterit, crura derepente frigida repereris, & genua, & manus, & si vterũ contigeris, non in statu sibi decenti est, & cor vibratur, & dẽtibus frendit, & sudor est multus, & alia q̃ à sacro morbo correpti patiũtur, & quæ ab aure exsudant. His frigidã aquã multam affundere oportet super crura & manus, & alia facere velut prius dictũ est. Si commoti vteri aliquò allapsi fuerint, & dolorẽ exhibuerint, oleę scabiem, & lauri ac cupressi ramenta in aqua cocta, lana excepta subdito. Quũ mulier recẽs enixa, onus maius q̃ pro natura leuarit, aut timuerit, aut ligna secuerit, aut cucurrerit, aut alia quædã huiusmodi fecerit, vteri excidũt ob hæc maxime: aliqñ vero ad sternutationem. Non enim violatur, si per vim sternutans, nõ apprehenderit nares. Proluere itaque aqua tepida vteros oportet: deinde betę succo feruefacto similiter: postea vino nigro meraco. Si vero non obediat, mollitoria facere oportet. Verùm hæc facere oportet priusq̃ perfrigerẽtur, & leniter intro indere: deinde crura extendere, ac subalternatim ponere, & molle quiddã ipsis supponere: à potu coerceri oportet tales q̃ maxime, & ventrẽ custodire, vt ne exturbetur: naribus aũt odorata adhibere. Huiusmodi vero postea si non quieuerint, sed moueantur, veratro purgare oportet. Et si non satis fuerit, etiã vomitus facere, & non lauari, tacereq; ac quiescere. Si conceptione indigẽt vteri, venter attollitur, & inflatur, ac sonitum edit, & pedes & cauæ faciei partes intumescunt, & color deformis fit. Et menses occultantur, & genitura hoc tempore non fit intus, & anhelat, spumatq;, ac anxia est, & quum expergiscitur è somno, recta ceruice spiratio ipsam corripit, & quicquid ederit aut biberit, ipsam molestat, & suspirat, ac tristatur magis q̃ priusq̃ edit, & suffocat, & nerui contrahuntur. Et vteri ac vesicæ dolẽt, & manus contactũ non admittunt: neq; lotium emittunt, neq; geniturã suscipiunt. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendũ dato, & calida lauet, ac frequenter insideat toto corpore. Qñq; etiam vsq; ad vmbilicum fomentum adhibeto, & interposito tempore ea apponito, à quibus purgetur, & non mordeatur. Suffumiget aũt odorata subter pudenda: sub nares vero graueolentia. Et potiones dato quæ vteros purgant, & ad locum impellunt. Et mercurialẽ edat, et postea lac bibat, velut de latere scriptum est. Morbus autem hic non est diuturnus. Si indurati fuerint vteri, & osculum exasperatur, & menses occultantur. Quum aũt prodierint, aspe ri apparent velut arena. Si vero & digito cõtigerit, os vteri asperum comperiet, & semper velut callus accrescit. quum sic habuerit, cyclaminũ terrere oportet, & salem ac ficũ simul miscere, & cum melle glandulã efformare ac subdere, & & fomento adhibito, purgantibus eluere. Edat autem mercurialem ac brassicam coctã, & succum sorbeat: itemq; porrum, & calida lauetur.

Si

A Si vero vteri scirrhũ cõtraxerint, & menses desinunt, & osculũ ipsorum clauditur, & nõ concipit, & velut aliud quid est, & si contigeris, velut lapis illic esse videtur, & est os asperum, ac multis radicibus præditũ, & non leue aspectu, & qui ipsum cõsiderat, digitũ intromittere nõ potest, & febris circũfrigerans corripit, & fremitus, & dolor vteros habet, & imum ventrẽ, & laterum mollitudinẽ, ac lumbos. Patitur aũt hæc, si ipsi corrupti menses cõputruerint. Qñq; vero etiam ex partu, & frigore, aut mala diæta, & aliter. Medicamentum igitur bibendum dare oportet, & multa calida aqua lauare. oleo itẽ vtere, & fomentũ adhibe. Quum autẽ recens lota aut fota fuerit, specillo immisso aperito, & os ipsorũ dilatato, idemq; cũ digito similiter efficito, et mol-
B litoria velut dictũ est, apponito, & potiones sic bibendas dato, et eodẽ modo curato. Si vero obduruerint vteri, osculũ ipsorum durũ fit, & clauditur, & menses non prodeunt, sed pauciores & deteriores, & dolor icidit, & febris & rigor corripit circa imum ventrẽ, & lumbos, & laterum mollitudinẽ. Quum sic habuerit, multa calida lauato, & tepefactoria adhibeto, si dolor habuerit, & vteros multo tẽpore cũ aqua decocti cucumeris syluestris foueto: deinde mollitoria apponito: atq; hæc per triduum facito. Et si ex contactu osculũ vterorũ molle apparuerit, ex crudo lino tres penicillos suppuratorios indito, primum tenuẽ, secundũ paulo crassiorẽ. Crassissimus autẽ
C sit magnitudine digiti parui, longitudine verò quinq; digitorũ, ita vt hos adipe anserino illitos subdas. Sed & vbi fomẽtũ adhibueris ex odoratis, glandẽ mollitoriã apponito: aut nitrũ tali magnitudine illinitũ, vt ne sauciet. Non enim pũgere oportet, & appositũ sit ad duos dies. Decedit aũt velut cortex & pellicula crassa. Intermissis vero tribus diebus, cyclaminũ cũ narcissino subdito. Si vero hæc nõ purgarint, cũ multa cõsideratione apponito, id quod cũ bupresti parat, & appositũ maneat per diem, & vbi fortiter momorderit, glandẽ extrahat, & pudendũ colluat cũ aqua calida, & in oleo insideat. Postridie vero lota, ceruinũ adipẽ liquatũ, & molli lana exceptum apponat, & si tibi adhuc purgatione
D opus habere videat, tribus interpositis diebus, id qđ cũ narcissino parat subdito, postridie aũt netopum: deinde rursus tribus diebus interpositis, vteros odoratis, & pinguibus colluito. Postridie vero pulegiũ per vnũ diẽ apponito, & sequenti die cũ aromatis suffito ac foueto. Vtat aũt cibis acribus, marinis, aut carnibus. In mensibus vero castoriũ bibat, & ieiuna illita, suffita, & cyceonẽ bibens ad virũ accedat. Si vero os vterorũ non suscipiat geniturã, sed durum fuerit ac conclusum, plumbeum penicillum apponat (velut dictum est) per triduũ, vbi calida lota est, & mollitorijs vtatur, & supina decumbat, & in aquã calidam insideat, & lanam vnguento imbutam apponat. Verùm noctu magis apponere oportet. Iuxta

Ην αἱ μῆτραι σκιρωθῶσι, τά τε ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν ξυμμύῃ, καὶ οὐ κυΐσκεται, καὶ ὡς ἕτερον δέ τι, καὶ ἢν ψαύσης, ὡς λίθος δοκέει κεῖθι εἶναι, καὶ τὸ στόμα τρηχὺ, καὶ πολύῤῥιζον, καὶ οὐ λεῖον εἰδέειν, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἔστιν* ὅς μιν καθορῆ, καὶ πῦρ λαμβάνει περίψυχον, καὶ βρυγμὸς, καὶ τὰς μήτρας ὀδύνη ἔχει, καὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας, καὶ τὰς ἰξύας. Πάσχει δὲ ταῦτα, ἢν οἱ διαφθαρέντα τὰ ἐπιμήνια σαπῆ. Ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἐκ τόκου, καὶ ψύχεος, ἢ πονηρῆς διαίτης, καὶ ἄλλως. Φάρμακον οὖν χρὴ πιπίσκειν, καὶ λούειν θερμῷ πολλῷ τε ὕδατι καὶ ἐλαίῳ χρέω, καὶ πυριῆν. Ὁκόταν δὲ νεόλουτος ἢ νεοπυρίητος ἦ, τὴν μήλην καθεὶς, ἀναστομοῦν, καὶ ἀνευρύναι τὸ στόμα αὐτέων, καὶ τῷ δακτύλῳ ὁμοίως, καὶ προστιθέναι μαλθακτήρια ὡς εἴρηται, καὶ τῶν ποτημάτων ὡσαύτως πιπίσκειν, καὶ θεραπεύειν. Ἢν δὲ σκληρυνθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα σκληρὸν γίνεται τῶν ὑστερέων, καὶ ξυμμέμυκε, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνεται, ἀλλ᾽ ἐλάσσω καὶ κακίω, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτει, καὶ πῦρ, καὶ ῥῖγος λαμβάνει, ἀμφὶ τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς κενεῶνας. Ὅταν δὲ ὧδε ἔχη, λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢν ὀδύνη ἔχη, καὶ πυριῆν τὰς ὑστέρας, βληχρῶς πουλὺν χρόνον, τῷ ἀπὸ τοῦ σικύου τοῦ ἀγρίου ὕδατι, ἔπειτα προστιθέσθω μαλθακτήρια: τρεῖς ἡμέρας ταῦτα ποιέειν. Καὶ ἢν ψαύσῃ αὐτῆς, μαλθακὸν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων φαίνεται, μοτοὺς ὠμολίνου καθιέτω, τοὺς ἐμπύους μοτοὺς τρεῖς, τὸν μὲν πρῶτον, λεπτὸν, τὸν δὲ δεύτερον, ὀλίγον παχύτερον. Ὁ δὲ παχύτατος ἔστω τῷ μεγέθει, ὅσον ὁ σμικρὸς δάκτυλος, μῆκος δὲ πέντε δακτύλων, χρίων χηνείῳ ἀλείφατι. Προστιθέναι δὲ, προπυριήσας τοῖσιν εὐώδεσι, καὶ βάλανον μαλθακτικὴν, ἢ νίτρου ὅσον ἐπαλείφοντα, ὡς μὴ τρώσῃ. Οὐ γὰρ κεντεῖν δεῖ, καὶ προκείσθω δύο ἡμέρας. Ἀφίσταται δὲ οἷον λοπὸς καὶ δέρμα παχύ. Διαλιπὼν δὲ τρεῖς ἡμέρας, τὴν κυκλάμινον τὸ ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ. Ἢν δὲ ταῦτα μὴ καθήρη, κατὰ νόον πουλὺν προστιθέναι τέως τὸν ξὺν τῷ βουπρήστει, προσκείσθω δὲ τὴν ἡμέρην, καὶ ἐπὴν δάκνη ἰσχυρῶς, ἕλκειν τὸν βάλανον, καὶ διανίζεσθαι τὸ αἰδοῖον ὕδατι θερμῷ, καὶ ἐν ἐλαίῳ δίζεσθαι, τῇ δὲ ὑστεραίῃ λουσαμένη, ἐλάφειον στέαρ τήξασα, καὶ εἰς εἴριον μαλθακὸν ἀναφυρήσασα, προστιθέσθω. Καὶ ἢν σοι δοκέῃ ἔτι καθάρσιος δεῖσθαι, διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, προστιθέναι τὸ ξὺν τῷ ναρκισσίνῳ. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ τὸ νέτωπον: ἔπειτα πάλιν διαλιπὼν τρεῖς ἡμέρας, κλύσαι τὰς ὑστέρας, εὐώδεσι, καὶ λιπαροῖσι. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ, τὴν γλήχωνα προστιθέναι μίην ἡμέρην. Τῇ δὲ ἐπομένῃ, πυριῆν τοῖσιν ἀρώμασι. Σιτίοισι δὲ δριμέσι χρήσθω, καὶ τοῖσι θαλασσίοισιν ἢ κρέασιν, ἐν δὲ τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν, πινέτω τὸ καστόρεον, καὶ ἀσιτεύσασα ἀλειφέσθω θυμιωμένη, καὶ τὸν κυκεῶνα πινοῦσα, παρὰ τὸν ἄνδρα ἰκέτω. Ἢν δὲ μὴ ἐνδέχηται τὸ στόμα τῶν ὑστερέων τὴν γονὴν, ἀλλὰ σκληρὸν ἦ, καὶ συμμεμυκὸς, προστιθέσθω μολύβδιον ὡς εἴρηται τρεῖς ἡμέρας λουσαμένη θερμῷ, καὶ μαλθακτηρίοισι χρεέσθω, καὶ ἀνακείσθω ὑπτίη, καὶ ἐφ᾽ ὕδωρ θερμὸν ἱζέσθω, καὶ εἴριον ἐς μύρον ἀποβάψασα, προστιθέσθω. Καὶ τὴν νύκτα προστιθέναι δεῖ μᾶλλον.

Vet. Cod.
* σι

Vet.Cod. λον. Παρατιθέναι δὲ παρὰ τὰ ἰσχία εἵματα ἐρινέα, ἢ μαλθακὰ λινέα, ὡς μὴ περιρρηδὲς ᾖ τὸ σῶμα. προσθέτοισι μαλθακοῖσι. σμύρναν πιοτάτην, καὶ πίσσαν, καὶ κηρὸν, καὶ στέαρ χηνὸς, ἔστω δὲ τῆς σμύρνης μὲν τὸ ἥμισυ. Τῶν δ᾽ ἄλλων διπλάσιον, ἐν ἐρίῳ δὲ προσιθέσθω, ἔστω δὲ δύο· προσκείσθω δὲ λουσαμένη, τὴν ἡμέρην τὸ ἕν. τὸ δὲ ἕτερον, ἐς τὴν
* ἢ νύκτα ἐς ἄναι μαλθακὸν, * καὶ ἐπειδὰν τοῦτο ὑφέληται, τῷ εὐώδει ὕδατι περικλυζέσθω. Ἢ ἐκλέψας
δὲ κόκκους πεντεκαίδεκα· ἔσω, * καὶ Ἰνδικοῦ ποσὸν, ἢν δοκέῃ εἶναι ἐν γάλακτι γυναικὸς κουροτρόφου, καὶ τρίβειν· παραμίσγειν δὲ καὶ ἐλάφου μυελὸν, καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα εἴρηται, καὶ μέλιτι ὀλίγῳ μίσγειν. Τὸ δὲ ἔριον μαλθακὸν καθαρὸν ἔστω, καὶ πρὸς τὴν ἡμέρην προσιθέσθω. Ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον ποιέειν, σμύρνης σμικρόν τι παραμίσγειν. Ἄριστον δὲ ᾠοῦ τὸ λευκὸν, καὶ αἰγὸς στέαρ, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον ῥόδινον τουτέοισιν ἀναφυρῆν· ἔλαιον δὲ παραχλιαίνειν παρὰ τὸ πῦρ, καὶ τὸ ἀποστάζον ἐρίῳ ξυλλέγειν, καὶ προσιθέναι. Ἢ στέαρ ἐρυθρὸν χηνὸς τὸ ἡδὺ, καὶ μύρον ῥόδινον, ταῦτα ξυμμίσγειν καὶ προσιθέναι ἐς ἔριον ἀναδεύσασα. Ἄμεινον δὲ χηνὸς ἔλαιον, οἶος στέαρ, κηρὸς λευκὸς, ῥητίνη, νέτωπον, ἔλαιον ῥόδινον, ταῦτα ὁμοῦ τῆξαι καὶ μῖξαι. λουσαμένη δὲ προσιθέσθω χλιερὰ εἴσω πρὸς τὸ στόμα τῶν ὑστερέων. Ἢ ἐλάφου μυελὸν καὶ στέαρ χηνὸς τήξας ῥοδίνῳ, ἢ ἰρίνῳ ἐλαίῳ ἀναφυρῆν· ἔριον δὲ μαλθακὸν ἄγαν προσιθέναι. Γυναικὶ ὁκόταν αἱ ὑστέραι σκληραὶ γένωνται, καὶ ἐς τὰ αἰδοῖα ἐξίωσι καὶ οἱ βουβῶνες σκληροὶ γίνονται, καὶ καῦμα ἐν τοῖ-
*καρκινοῦ- σιν αἰδοίοισιν ἐνῇ, καὶ * καρκινοῦται πάντα. Ὅταν
ται ὀφείλει οὖν ὧδε ἔχῃ, σικύου χρὴ τὸ ἔνδον τρῖψαι καὶ κηρίον, ὕδατος κοτύλην ἐπιχέων ἐνεῖναι εἰς τὴν ἕδρην, καὶ καθαίρεται. Ἢν τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρὸν γένηται ὑπὸ ξηρασίης, καὶ ἐν σχήματι ἡ νοῦσος ᾖ, ὁ αὐχὴν, τῷ δακτύλῳ γνώσῃ παραψαύσας, καὶ ἢν εἰς τὸ ἰσχίον εἰληθῶσι, μὴ προσφέρειν δριμὺ μηδέν. Ἢ γὰρ ἑλκωθῇ, ἢ φλεγμήνῃ, κίνδυνος τὸ πάμπαν ἄτοκον γενέσθαι. Προσίθεσθαι δὲ, ὅσα μὴ δάκνεται, ὑφ᾽ ὧν καθαιρεῖται. Ὅταν δὲ σκληραὶ ἔωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῇδε ἀλγέουσι, προσθετὰ τιθέναι, οἷον ἐλάφου μυελὸν, ἢ χήνειον στέαρ, ἢ ὗον, καὶ ἴρινον μύρον ξὺν μέλιτι, καὶ μαλθάσσειν ᾠοῦ τὸ πυρρὸν καὶ κηροῦ λευκοῦ ὡς ἐπίπλασμα, καὶ κρίθινον, ἢ πύρινον ἄλητον ξὺν ὕδατι καὶ πηγάνῳ ἕψειν. Ἢν αἱ μῆτραι ξυμμύωσι, τὰ στόματα σκληρὰ γίνονται σφῶν, καὶ τὴν γονὴν οὐκ ἔτι δέχονται, ἀλλ᾽ αὐτόθεν ἐπὴν ξυνευνηθῇ τῷ ἀνδρὶ, κινέουσα τὰ σκέλεα χωρέει, καὶ ὀδύναι τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας ἔχουσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια παντάπασιν οὐ γίνεται. Ἢν δὲ γίνηται, ὀλίγα, καὶ πονηρὰ, καὶ ἄχροα. Ὅταν ὧδε ἔχῃ, λούειν πολλῷ θερμῷ. Μετὰ δὲ τὸ λουτρὸν, διδόναι τοῦ καστορέου ξὺν τῇ γλυκυσίδῃ τῆς ῥίζης ξυμμίσγειν χρὴ ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει. Σιτίοισι δὲ διαιτήσθω, ὡς ἡ λεχώ, καὶ ἢν δῆλα ᾖ τὰ ἐπιμήνια, ἐπισχεῖν μίαν ἡμέρην, καὶ πυριῆν ὅλην, καὶ φάρμακον διδόναι ποτόν· ἢν δὲ ἐθάδες ἔωσιν, ἄνω ἢν δοκῇ δεῖσθαι, ἢ κάτω. Γάλα οὖν ὄνου, ἢ ὀῤῥὸν προσφέρειν,
καὶ

Iuxta coxas verò vestes laneas aut lineas molles A
supponat, vt ne corpus in alterutrā partē dilabatur. Vtat & subdititijs mollibus, ex myrrha pinguissima, pice, cera, & adipe anserino. Sit autem myrrhæ dimidiū, reliquorum vero duplum, & in lana subdat. Duo verò sint subdititia, quorū alterum lota per diem subdet, alterū per noctē, donec molle factū fuerit, & vbi hoc detraxerit, aqua odorata colluatur. Aut grana cnidia decorticata quindecim, & Indici medicamēti aliquātulum, si ita visum fuerit, in lacte mulieris masculū lactantis terito, & cerui medullam, & alia quæ dicta sunt, ac modicū mellis ammisceto. Sit aūt lana, qua hæc excipiuntur, mollis & pura, & ad diem subdat. Si vero fortius facere voles: myrrhæ parū quid ammisceto. Optimum aūt est oui B
candidū, & adeps caprinus, & mel, & oleum rosaceum: his ammiscere farinam, & tepefacere ad ignem oportet, & quod destillat, lana colligere ac apponere. Aut adipē rubrū anseris aromatibus conditum, & vnguentū rosaceū, permixta, & lana excepta apponito. Præstat aūt anseris adipem, & adipem ouillum, ceram albam, resinam, netopum, oleum rosaceū, hæc simul liquare ac miscere. Vbi vero lota est, hæc tepida intro ad vterorum osculum apponat. Aut cerui medullam, & anseris adipē liquato, & rosaceo aut irino oleo ammixto, in valde molli lana apponito. Quum mulieri vteri duri facti fuerint, & ad pudenda exierint, dura fiūt inguina, & ardor in inguinibus est, & omnia cancerant. Quum igi- C
tur sic habuerit, cucumeris syluestris internam partem, & fauum terito, & aquæ hemina affusa in sedem infundito, & purgatur. Si os vterorum durum fiat, & ceruix, præ siccitate, & morbus leuiter hæserit, ex digiti contactu cognosces, & si ad coxam deuoluantur, nihil acre adhibeto. Si enim exulceretur aut inflammetur, periculum est, ne penitus sterilis fiat. Verum apponito ea quę non mordent, à quibus purgetur. Quum vero duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut anserinus vel suillus adeps, & vnguentum irinum cum melle, & oui luteum, ac ceram albam, velut cataplasma emollito, & ordeaceam aut triticeā farinam, cum aqua & ruta coquito. Si vteri con- D
clusi fuerint, oscula ipsorum dura fiunt, & genituram non amplius suscipiunt, sed statim vbi cum viro condormierit, dum crura mouet, exit, & dolores imum ventrem, & lumbos, & inguina occupant, & menses omnino non prodeunt: si vero eant, pauci et praui ac decolores, pdeunt. Quū sic habuerit, multa calida lauato. Post balneum vero castorium cum pæoniæ radice, in vino nigro odorato permixta bibenda dato. Cibis autem velut puerpera vtatur, & si manifesti fuerint menses, diem vnam intermittito, & totā foueto, & pharmacum potandum dato, si adsuetæ fuerint, sursum purgans, aut si egere visa fuerit, deorsum. Lac itaq; asininum, aut serū exhibeto,
&

A & leniter foueto, & mollitoria vtero apponito, & cyclaminum & narcisinum. Cucumerum verò paruorum syluestrium internam partē sumito, & ex diuulsis semē eximito, ac lacte mulieris masculum lactātis affuso terito, myrrha pura & melle optimo ammixtis, oleoq; Aegyptio albo: & ne liquidum facito medicamentum, sed siccum: atq; hoc in lanam mollem purā infarciat, & in oleo Aegyptio albo tingat, et lota apponat. Subligetur autē, & sub tecto maneat quum purgatur. Postquam autem sufficienter habere tibi visa fuerit, quiescat: sin minus, rursus aliud apponat. Posteà vero obuolutam lanam mollem, rotundam faciat, & netopum immittat, & diem vnam subdat: postridie vero oleum rosaceum B itidem in lanā: deinde rursus cerui adipem, etiā ipsum liquatum in lana. Lauetur autem calida aqua semper ante subdititiorum appositionem. Et odoratis leniter foueatur multo tẽpore. Postea vero vna interposita die, colluito: si quidem pituitosa fuerit, eo quod cum grano cnidio paratur: si verò biliosa, eo quod cum scāmonia. Post hæc ambo, postridie etiam narcisino cum vino dulci colluito. Si verò narcisinum non fuerit, cū œnanthino, aut irino q̃ optimo. Sit autem ad oleū tertia vini pars: deinde interpositis duobus diebus, id quod cū pulegio præparatur vnū diē apponat. Si vero prodierint menses, ieiuna per triduū bibat castorium, cū vino odorato albo: vbi vero desiuerint menses, & stabiles fuerint, C lauetur, & aqua frigida perluta, cyceonē bibat non salitū. Cibum aūt ne contingat, & cum viro dormiat duobus aut tribus diebus. Quanto vero tempore purgatur, mercurialē in aqua coquens, vbi cocta fuerit, exprimat, & allium ac cuminum, & salem subterat, & oleū his ammisceat & modico succo affuso feruefaciat. Atque hoc edulium ante cibos edat. Allium item coctum ac assatum q̃ plurimum accipiat. Si vero mercurialis non fuerit tenera, tritam cum brassica coquere oportet, & condire, & lenis erit, & si in ventre conceperit, sana euadet, & omnia ipsi prout decet procedent. Si os vterorum conclusum fuerit, fit durum velut grossus, & si digito contigeris, deprehendes durum ac conuolutum, & digi- D tum non admittit, & mēses occultantur, & genituram non suscipit hoc tempore, & dolor habet imum vētrem & lumbos, ac laterum mollitudinem: quandoque vero etiā sursum ascendit & suffocat. Quum sic habuerit, pharmacū deorsum purgans bibendum dare oportet, & multa calida lauare, & apponere ea quæ os molliūt, & specillum immittere ac aperire, itemq; digitū, & similiter leuigare. Quum aūt molle fuerit, apponere ea quæ sanguinem purgāt, & positiones exhibere, & experiri vt præbeas quodcunque aliud libenter susceperit. Brassicā aūt edat, & succum sorbeat. Si vteri conclusi fuerint, & menses nō apparuerint, colocynthidē syluestrem, & silphij semen, & cuminum Aethiopicū, & nitrū, &

καὶ πυριῆσθαι βληχρῶς, καὶ μαλθακτήρια ὑστέρῃ προσφέρειν, καὶ κυκλάμινον, καὶ ναρκίσσινον. Vet. Cod. Σικύων δὲ τῶν σμικρῶν, λαβεῖν τὴν ἐντεριώνην, καὶ κατακνήσας ἐξελὼν τὸ σπέρμα, παραστάζων γάλα γυναικὸς κουροτρόφου, τρίβειν, παραμιγνύων σμύρναν ἄκρητον, καὶ μέλι ὡς κάλλιστον, καὶ ἔλαιον λευκὸν Αἰγύπτιον, καὶ ποιεῖν μὴ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρόν· τοῦτ' ἐμπλάσαι εἰς εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν, καὶ ἐμβαψάτω ἐν λευκῷ ἐλαίῳ Αἰγυπτίῳ, καὶ λουσαμένη προστιθέσθω. Ὑποδείσθω δὲ, καὶ ἐν σκέπῃ* ἤτω, ὅταν καθαίρηται, ἐπὴν δὲ *ἔσω σοι δοκέῃ ἀρκούντως ἔχειν, παύσασθαι: ἢν δὲ μὴ, αὖθις τιθέναι ἕτερον. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀμφιελίξασα ἐς εἴριον μαλθακὸν, στρογγύλον δὲ ποιέειν, καὶ νέτωπον ἐμβάλλειν, καὶ προστίθεσθαι μίαν ἡμέρην. Τῇ δ' ὑστεραίῃ, ἔλαιον ῥόδινον ἐν εἰρίῳ, εἶτα πάλιν ἐλάφου στέαρ τήξας καὶ αὐτὸ ἐν εἰρίῳ. Λουέσθω δὲ ἐν θερμῷ ὕδατι, αἰεὶ πρὸ τῶν προσθετῶν. Καὶ πυριήσθω εὐώδεσι βληχρῶς, *πλεῖστον χρόνον. Μετὰ δὲ μίαν διαλιπὼν ἡμέρην, *πουλὺν κλύσαι, ἢν μὲν φλεγματώδης, τῷ ξὺν τῷ κόκκῳ: ἢν δὲ χολώδης, τῷ ἀπὸ τῆς σκαμμωνίης. Μετακλύζειν δὲ καὶ ἐπὶ τουτέοισιν ἀμφοτέροισι τῇ *ὑστεραίῃ, τῷ ναρκισσίνῳ σὺν οἴνῳ γλυκεῖ. Ἢν δὲ *δὲ μὴ ᾖ ναρκίσσινον, *αἰθίνῳ ἢ ἰρίνῳ, ὡς καλλίστῳ. *ἀνθίνῳ Ἔστω δὲ τοῦ ἐλαίου τρίτη μοῖρα τοῦ οἴνου: ἔπειτα διαλιποῦσα δύο ἡμέρας, προσθέσθω τὸ ξὺν τῇ γλήχωνι ἡμέραν μίαν. Ἢν δὲ χωρῆται τὰ ἐπιμήνια, πινέτω νῆστις τὸ καστόριον τρεῖς ἡμέρας, σὺν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ: ἐπὴν δὲ ἀπολήγῃ τὰ ἐμμήνια, καὶ παραμόνιμα ᾖ, λουέσθω, καὶ διανιζομένη ὕδατι ψυχρῷ, κυκεῶνα πινέτω ἄναλτον. Σιτίων δὲ μὴ ἁψάσθω, ξυνευνέτω δὲ τῷ ἀνδρὶ, δύο ἡμέρας ἢ τρεῖς. Ὁκόσον δ' ἂν χρόνον καθαίρηται, τὴν λινόζωστιν ἕψουσα ἐν ὕδατι, κἀπειδὰν ἑφθὴ γένηται, ἐκθλίψαι, ὑποτρίβειν δὲ σκόροδα καὶ κύμινον καὶ ἅλας, καὶ ἔλαιον ἀνακυκᾶν ἐν τουτέοισι, καὶ ὀλίγον ἐπιχέαντα τοῦ χυλοῦ ἀναζέσαι. Τοῦτο πρὸ τῶν σιτίων ἐσθίειν. σκόροδα δὲ ἑφθὰ καὶ ὀπτὰ λαμβάνειν ὡς πλεῖστα. Ἢν δὲ ἡ λινόζωστις μὴ ἁπαλὴ ᾖ, λείαν ξυνεψῶν χρὴ κράμβῃ, καὶ ἡδύνειν, καὶ προσηνὴς εἶναι, καὶ ἢν ἐν γαστρὶ λάβῃ, ὑγιὴς γίνεται, καὶ πάντα οἱ κατὰ κόσμον ἴη. Ἢν δὲ τὸ στόμα τῶν μητρέων ξυμμύσῃ, γίνεται ἰσχυρὸν ὡς ἐρινεόν: κἢν ἐπαφήσῃ τῷ δακτύλῳ, ὄψει σκληρόν τε, καὶ ξυναλεόμενον, καὶ τὸν δάκτυλον οὐκ ἐσίησι, καὶ τὰ ἐπιμήνια κεκρύφαται, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχεται τουτέου τοῦ χρόνου, καὶ ὀδύνην ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς κενεῶνας. Ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνω προσίσταται, καὶ πνίγει. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πῖσαι κάτω, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ, καὶ προστιθέναι ὅσα μαλθάσσει τὸ στόμα, καὶ ὑπάλιπτρον καθιέναι, καὶ ἀναστομοῦν τόν τε δάκτυλον, καὶ ὡσαύτως λειοῦν. Ὅταν δὲ μαλθακὸν ᾖ, προστιθέναι ὅσα καθαίρει αἷμα, καὶ τῶν ποτημάτων διδόναι, καὶ πειρηθῆναι παρέχειν καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο προσδέχηται. Τὴν κράμβην δὲ ἐσθιέτω, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. Ἢν αἱ μῆτραι ξυμμύωσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται, κολοκυνθίδα ἀγρίην, καὶ κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ νίτρον, καὶ

Vet.Cod. καὶ ἅλας Θηβαϊκὸν, καὶ Νεφρίδιον, καὶ ἄλευρον, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην, ζέσας πάντα ὁμοῦ, καὶ μίξας λεῖα, καὶ ποιήσας βάλανον προστίθει. Ην θρομβωθῶσιν αἱ μῆτραι, τὸ στόμα αὐτῶν γίνεται, οἷον ὀρόβων μεστὸν, καὶ ἢν ἐπαφήσῃ, ὄψει οὕτως ἔχον, καὶ τὰ ἐπιμήνια οὐ γίνονται, οὐδὲ ἡ γονὴ ἐμμένει· τέως ἂν ὧδε ἔχει. Τῆς κυκλαμίνου τὸν φλοιὸν περιλέψας, καὶ σκόροδα, καὶ ἅλας, καὶ σῦκον, καὶ μέλι ὀλίγον, ταῦτα τρίψαι καὶ συμμίξαι, καὶ ποιῆσαι βάλανον, καὶ προσθεῖναι πρὸς τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τῶν ἄλλων προσθετῶν, ὅσα δριμέα τέ ἐστι καὶ κατεσθίει, καὶ ὑφ᾽ ὧν καθαίρεται αἷμα· καὶ τῶν πομάτων ἅσσα ὑστέρας καθαίρει. Ην παρὰ φύσιν αἱ μῆτραι χάνωσι, τὰ ἐπιμήνια χωρέει πλείονα, καὶ χλίχρα, καὶ θαμινὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, καὶ τὸ στόμα κεχηνός ἐστι, καὶ οὐχ οἷόν τε εἰρύσασθαι τὴν γονὴν, καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει τὴν κάτω κοιλίην, καὶ τὰς ἰξύας. Η δὲ νοῦσος λάζεται ἐκ ῥόου αἱματώδεος. Γίνονται δὲ καὶ ὁκόταν τὰ ἐπιμήνια ἐξαπίνης ἰσάμενα ῥαγῇ· ἡ δίαιτα γοῦν πρόσθεν εἴρηται. Χρὴ δὲ προσθέτοισι θεραπεύειν, ἐν ἀρχῇ μὲν, καθαρτηρίοισιν ἅμα καὶ μαλθακοῖσιν, ἔπειτα ἠρέμα στύφουσι, καὶ σπόγγοισι τὰ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ πυριῆν μυρσίνης ὕδατι, ἢ βάτου, ἢ ἐλαιῶν φύλλοις ἐναφεψῶν, ἢ ῥόδων, ἢ οἰνάνθης, ἢ ἀμπέλου. Ην τὸ στόμα τῶν μητρέων ἀναχάνῃ, ἢ ὡς πέφυκεν ἐν τοῖς ἐπιμηνίοις, οὕτω γίνηται τὰ ἐπιμήνια, πλείω καὶ κακίω πάντα, καὶ ὑγρότερα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ ἡ γονὴ οὐχ ἅπτεται, οὐδὲ μένει, ἀλλὰ πάλιν ἔξεισιν. ἢν ἐπιμένει, τὸ στόμα εὑρήσει διαπεπληχὸς, καὶ ἀδυναμίην ἴσχει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων, καὶ κούφη ἐστὶ καὶ ἄτονος, καὶ πρόσω χωρέει, τὰ δὲ κρέατα χαλᾶται, καὶ πῦρ βληχρὸν, καὶ ῥῖγος, καὶ ὀδύνη ἔχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τοὺς κενεῶνας καὶ τὰς ἰξύας, πάσχει δὲ ταῦτα μάλιστα, ἤν τι ἐν αὐτῇ διαφθαρὲν, σαπῇ καὶ παγῇ. Πάσχουσι δὲ καὶ ἐκ τόκων ἔνιαι, αἱ δὲ καὶ ἄλλως. Οταν γοῦν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον χρὴ πιπίσκειν, καὶ κρισιμωτέρη ἔσται. ἢν ὀδύνη ἔχῃ, τῶν χλιασμάτων προστιθέναι, καὶ τῷ ψυχρῷ λούειν, καὶ διαλείποντα κλύζειν, καὶ τῶν πομάτων διδόναι, ὅ, τι ἂν μάλιστα προσδέχηται, καὶ ὑποθυμιῆν, ὁκόσα ξηραίνει, καὶ πουλύποδας ἐσθιέτω, καὶ τὴν λινόζωστιν. Ην δὲ μὴ μεμύκωσιν αἱ μῆτραι ὡς χρὴ, καθίνυσθαι ἐν ὕδατι, μυρσίνης ἐναφεψημένης, ἢ σχίνου, ἢ ἀμπέλου, ἢ ἐλαίης φύλλοισιν, ἢ ῥόδων. Δίαιτα δὲ ἣ λέλεκται ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ ῥόου. Αριστον δὲ οἱ βοήθημα, δίψα, ἔμετοι θαμέες, καὶ λουτρῶν εἴρξεις. Οκόταν ἀναστομωθῶσι μᾶλλον τοῦ δέοντος αἱ ὑστέραι, καὶ μὴ μεμύκωσι, καὶ καθάρσιος δέωνται, καὶ κλυσμῶν, καὶ θυμιαμάτων. Ην δὲ ἀνθῶσι τὰ ἐπιμήνια, πλείω γίνεται καὶ κακίω καὶ ὑγρότερα, καὶ πυκνὰ, καὶ ἡ γονὴ οὐκ ἐμμένει, ἀλλ᾽ ἡνίκα ἴῃ, οἴχεται. Καὶ τὸ στόμα ἐπαφώμενος τῷ δακτύλῳ ὄψει λεῖον. Καὶ ἀδυναμίη αὐτὴν λαμβάνει ὑπὸ τῶν ἐμμηνίων. Καὶ πυρετὸς καὶ ῥῖγος ἴσχει, ὀδύνη τε ἐς τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς κενεῶνας, μάλιστα δὲ ἤν τι ἐν ἑωυτῇ διαφθαρὲν σαπῇ,

16 & salem Thebaicum, ac Nephridium, & farinam, & myrrham, & resinam, omnia simul feruefacito, A & trita mixta, & in glandem efformata apponito. Si grumosi facti fuerint vteri, os ipsorum velut eruo plenum fit, & si contigeris, videbis ita habere, & menses non fiunt, neque genitura intus manet. Quandiu sic habuerit, cyclaminum cortice detracto, & allium, & salem, & ficum, ac modicum mellis, terito, misceto, ac glandem formatos, & ad os vterorum apponito. Itemq; alia subdititia, quæ acria sunt ac corrodunt, & à quibus sanguis purgatur, & de potionibus dato eas quæ vteros purgãt. Si vteri pręter naturam hiarint, menses plures prodeunt, & viscosi, & frequenter, & genitura intus non manet, & osculum hiãs est, & fieri non potest vt ge- B nituram attrahat, & febris ac rigor corripit inferiorũ ventrem, & lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu sanguineo. fit & quum mẽses suppresi derepente eruperint: diætæ itaque ratio prius relata est. Oportet autẽ subdititijs curare, in principio quidem purgatorijs simulq; mollibus: deinde leniter adstringentibus, & partes infra vmbilicum per spongias fouere, cum myrti aut rubi, aqua, aut ex oleæ, aut rosarum, aut œnanthes, aut vitis foliorũ decocto. Si os vterorum hiarit amplius q̃ in mẽsibus solet, menses ita fiunt plures & deteriores omnes, & liquidiores, & per lõgius tempus, & genitura non attingit, neque manet, sed rursus exit, & si permanserit, osculum comperiet disparatum, & impotentia pręmen- C sibus obtinet, & leuis est ac debilis vterus, & vlterius procedit, & vires laxantur, & febris debilis, ac rigor, & dolor habet imum ventrem, & laterum mollitudinem ac lumbos: patitur autẽ hæc maxime, si quid in ipsa corruptũ computruerit, ac cõpactum fuerit. Quædam vero etiam ex partu patiũtur: aliæ etiam aliter. Quum itaque sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet: & facilius iudicabitur, & si dolor habuerit, tepẽfactoria adhibeto, & frigida lauato, ac intermissione facta colluito, & ex potionibus dato quãcunque maxime libenter admiserit, & suffito ea quæ resiccant, & polypos edat ac mercurialẽ. Si verò non cõclusi fuerint vteri velut oportet, in aqua desideat, in qua cocta sit myrtus, aut lenti- D scus, aut vitis aut oleæ folia, aut rosarum. Diæta vero sit quæ relata est in rubro fluxu. Optimum vero ipsi auxilium est sitis, frequentes vomitus, & prohibitiones balneorũ. Quum vteri magis quàm conuenit fuerint aperti, & non conclusi, & purgatione opus habent, & collutionibus, & suffimentis. Si vero menses effloruerint, plures fiunt, & deteriores, & liquidiores, & frequẽtes. Et genitura nõ manet intus, sed quãdo illi prodierint, perit. Et si os contingas digito, comperies ipsum leue. Et impotentia ipsam pręmensibus corripit. Et febris ac rigor obtinet, & dolor imum ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinẽ corripit, maxime si quid in ipsa corruptũ compu-

A cõputruerit, itemq; ex partu, & aliter. Quũ igitur sic habuerit, curare oportet, vbicunq; tandẽ dolor fuerit, velut in superioribus scriptũ est. Si vteri inflãmati fuerint, menses desinunt, & ceruix multis tenuibus venulis, ad telarũ araneæ similitudinẽ variegatur. Et febris est acuta, & mẽtem percellens, & menses praui ac pauci ipsi comparent. Et quum ieiuna fuerit, vomitus quidã ipsi superuenit: quũ vero quid comederit, reuomit. Et dolor occupat imum ventrem & lumbos, & animo linquitur, & per totũ corpus perfrigeratur. Venter aũt nunc durus, nũc mollis est, & inceditur & attollitur, & putat se in ventre habere. Qñq; vero ventris moles vacua apparet, & aluus aqua implet, & vmbilicus prominet, & osculum gracile fit, & derepente apparent mẽses B stridentes, & pauci ac praui, & attenuat circa clauiculas & collũ, & pedes intumescunt, & pˢertim pedũ extremitates. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendũ dato, & subdititijs vtatur, & fomentis vteri foueatur odoratis. Per diẽ vero plũbeis penicillis vtatur, & ante appositionẽ, aqua calida non mordẽti colluito, & post appositionẽ hoc infuso colluito. Cnestri duas potiones in aquæ hemina coquito, & aquã excolato ac ĩfundito, oleo narcissino aut anthino ammixto. Post hæc tres dies ĩtermittito: deinde cũ eo quod cũ aceto paratur colluito, & ante cibũ, mercurialẽ cum aliquantulo vino coquens edat velut brassicã, & succũ sorbeat. Si vero permãse C rit, pharmaca bibẽda dato, à quibus aqua de vteris purgatur. Cibis aũt vtat panibus, & oleribus coctis, flaccidis: marinis autẽ potius q̃ carnibus, aut extremis partibus coctis, flaccidis. Et laboret q̃ plurimum & ante & post cibũ; & q̃ minimũ lauetur frigida, & à dulcibus ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus aũt purgationũ intermedijs, adiantũ bibat ieiuna in vino diluto. At morbᵒ hic lethalis est, & paucæ effugere possunt, si nõ in vẽtre cõceperint. In vterorũ inflãmatione mẽses desinũt, et quũ ieiuna est vomit. Vbi vero comedit, dolor habet imũ ventrem & lũbos. Et totus venter modo durior, modo mollis fit, & non valde considet. Aluus magna fit, & non purgatur, & sibi prægnans esse videtur, & D patitur quæcunq; prægnantes perpeti solent. Et si ventrẽ contigeris, leuẽ cõperies tumorẽ velut in vtre, & quum partus tẽpus esse visum fuerit, vteri concidunt, & menses pauci ac deteriores fiunt: huic pharmacum deorsum purgans bibẽdum dare oportet, & purgatoria apponere. Purgata vero sana euadit. Si inflammatus fuerit vterus, vellicatur. Si vero quid corruptum fuerit, ac vitiatũ, recruduerit, febris corripit acuta & magna, & horror durus, partes circa pudẽda, & horribiliter afficitur, & mordetur, & concitatur, & si quis digito contingat, rursus peius habet, & pungit, & caput dolet ac sinciput, & caligo adest & sudor frontis. Extremæ partes perfrigerantur ac tremunt, & sopor profundus aliqñ occupat, &

πῆ, * καὶ ἐκ τόκου, * καὶ ἄλλως. Οταν οὖν οὕτως ἔχῃ, θεραπεύειν χρὴ, ὅκου ἂν ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ὡς ἐπὶ τῶν πρόσθεν γέγραπται. Ην αἱ μῆτραι φλεγμήνωσι, τὰ ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται, καὶ ὁ τράχηλος * ξυναραχνοῦται. Καὶ πυρετὸς ὀξὺς, καὶ γνώμης ἁπτόμενος, καὶ πονηρὰ καὶ ὀλίγα οἱ ἐπιφαίνεται. Καὶ ὁκόταν νῆστις ἦ, ἔμετός τις αὐτέῃ ἐπέρχεται. ὁκόταν δέ τι φάγῃ, ταῦτα ἐμέει. Καὶ ὀδύνη τὴν νειαίρην γαστέρα ἴσχει, καὶ τὰς ἰξύας, καὶ ἀποψυχέει, * καὶ περίψυξις δι' ὅλου τοῦ σώματος. Η δὲ γαστὴρ τότε μὲν * σκληρὴ, τότε δὲ μαλθακὴ, καὶ ἐμπίπραται, καὶ αἴρεται, καὶ δοκέει ἐν γαστρὶ ἔχειν. Εστι δ' ὅτε κενεὸν φαίνεται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρὸς, καὶ ἐμπίπλαται ἡ κοιλίη ὕδατος, καὶ ὁ ὀμφαλὸς ἐξίσχει, καὶ τὸ στόμα ἰσχνὸν, καὶ ἐξαπίνης ἐφάνη τὰ ἐπιμήνια τρύζοντα, καὶ ὀλίγα καὶ πονηρὰ, καὶ λεπτύνεται τὰς κληῗδας, καὶ τὴν δειρὴν, καὶ οἱ πόδες οἰδίσκονται, καὶ αἱ πτέρναι μάλιστα. Οταν ὧδε ἔχῃ, φάρμακον πῖσαι, κάτω, καὶ προσθέτοισι πυριῆσθαι τὰς ὑστέρας, ὡς εὐώδεσι τὰς ἡμέρας τοῖσι μολυβδίοισι, καὶ λοῦσαι θερμῷ ὕδατι πρὸ τῆς προσθέσιος μὴ δάκνοντι, καὶ μετὰ τὴν πρόσθεσιν κλύζειν δύο πόσιας. Κνήστρου ἑψῆσαι κοτύλην ὕδατος, καὶ ἀποχέαντα τὸ ὕδωρ, κλύσαι κοτύλην ὕδατος, ξυμμίξαντα * καὶ ἐλαίου ναρκισσίνου ἢ ἀνθίνου. Μετὰ δὲ ταῦτα διαλιπεῖν ἡμέρας τρεῖς, εἶτα κλύσαι τῷ ξὺν τῷ ὄξει, καὶ πρὸ τοῦ σίτου τὴν λινόζωστιν ἑψοῦσα σὺν οἴνῳ ποσῷ, ἐσθιέτω ὡς κράμβην, καὶ τὸν χυλὸν ῥοφεέτω. Ην δὲ ἐπιμένῃ, φάρμακα πιπίσκειν, ὑφ' ὧν ὕδωρ καθαίρεται τὰς ὑστέρας. Σιτίοισι δὲ χρεέσθω ἄρτοισι καὶ λαχάνοισιν, ἑφθοῖσι, ταχεροῖσι, θαλασσίοισι δὲ μᾶλλον ἢ κρέασιν, ἢ ἀκρωκωλίοισιν ἑφθοῖσι ταχεροῖσι. Καὶ ταλαιπωρέειν ὡς πλεῖστα, καὶ πρὸ τοῦ σίτου καὶ μετὰ τὸ σῖτον, καὶ λουέσθω ὡς ἐλάχιστα ψυχρῷ, καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν παντοίων εἰργέσθω. Τὰς δὲ διὰ μέσηγὺ τῶν καθαρσίων, ἀδίαντον πινέτω, ἐν ὄξει κεκρημένῳ νῆστις. Η δὲ νόσος, θανατώδης, ἐκφυγεῖν δὲ ὀλίγαι δύνανται. Ην μὴ ἐν γαστρὶ ἔχωσι φλεγμασίης μητρέων, τὰ ἐπιμήνια ἐπιλυγίζονται, καὶ ὁκόταν ἄσιτος ἦ, ἐμεῖ. Οκόταν δὲ βεβρώκῃ, ὀδύνη ἴσχει τὴν νειαίρην γαστέρα, καὶ τὰς ἰξύας. Καὶ ὅλη ἡ κοιλίη, ὅτε μὲν σκληροτέρη, ὅτε δὲ μαλθακὴ γίνεται, καὶ καθίσταται δὲ οὐ πάνυ, κοιλίη μεγάλη γίνεται, καὶ οὐ καθαίρεται, καὶ οὐ δοκέει κύειν, καὶ πάσχει ὁκόσα περ καὶ αἱ ἐγκύμονες. Καὶ ἢν θιγγάνῃς τῆς κοιλίης, κοῦφον τὸ οἴδημα γνοίης ὡς ἀσκοῦ, καὶ ὁκόταν δοκέῃ τόκου ὥρη εἶναι, αἱ μῆτραι ξυμπίπτουσι, καὶ τὰ ἐπιμήνια ὀλίγα, καὶ κακίονα, ταύτην φάρμακον χρὴ πιπίσκειν κάτω, καὶ προστιθέναι τῶν καθαρτικῶν. Καθαρθεῖσα δὲ, ὑγιὴς γίνεται. Ην φλεγμαίνηται ἡ μήτρη, ψαύεται. Ην δέ τι σφακελίζῃ καὶ παλιγκοταίνῃ, πῦρ ἔχει ὀξὺ καὶ μέγα, καὶ φρίκη σκληρὴ, τὰ ἀμφὶ τὰ αἰδοῖα, ἐκπάγλως τε αἰσθεται, καὶ δάκνεται, καὶ ὁρμᾶ, καὶ εἴ τις ἐπαφήσει τῷ δακτύλῳ, καὶ αὖθις κάκιον ἴσχει, καὶ ἀδάξεται, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ τὸ βρέγμα, καὶ ἀχλὺς, καὶ ἱδρὼς μετωπιδαῖος. Τὰ ἄκρεα ψύχονται, καὶ τετρεμαίνουσι, καὶ κῶμα ἔχει ἄλλοτε, καὶ

Vet. Cod.
*ἢ *ἢ
*ξυναρ3 μῦται
*ἢ
*σκληροτέρη
*μέλιτος

Vet. Cod. καὶ ἐσακούειν οὐκ ἐθέλει, οὐδὲ ἡ ὑστέρη ἐνεργεῖ, ἀσιτίη πολλή, καὶ στόμαχος οὐ πάμπαν εἰρύαται τὴν τροφήν, καὶ ἡ κοιλίη, καὶ βοᾷ, καὶ ἀναΐσσει, καὶ ὀδυνᾶται * τό, τε ἦτρον, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰς ἰξύας καὶ παραφύσιας, καὶ ταχὺ θνήσκουσιν. Ην δὲ αἱ ὀδύναι καταγνῶσιν, ὡς σπόγγοισι θερμοῖσιν ἐξ ὕδατος καὶ ἐλαίου ἐκπεπιεσμένοισι πυριῆσαι, καὶ προσθέτοισι μαλθακοῖσι, μυελὸν ἐλάφου, καὶ χηνὸς ἄλειφα, καὶ κηρόν, καὶ ὠοῦ τὸ πυῤῥόν. Η κηρωτὴν πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. Καθαίρειν δὲ οἴνῳ, ἢ γάλακτι αἰγείῳ, ἢ ζωμῷ ὄρνιθος. Οἶνον δὲ μὴ πίνειν, καὶ πτισάνης χυλὸν ῥοφεέτω. Μητρέων ὀδύνης ἔγχυτον. Ην ὀδύνη μοῦνον ἢ συνεχὴς καὶ βίαιος, ἀχλὺς ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι, καὶ οὐκ ἔξεισι τὸ πνεῦμα, ἀλλ' αὐτόθι μένει κακόν. Δεῖ οὖν οὕτως θεραπεύειν. Ανδραφάξιος ἀγρίης καρπόν, καὶ τεῦτλα τρίψας ὁμοῦ λεῖα χλιήνας τε, ἔγχεον εἰς τὰς μήτρας. Υστερέων ὀδύνας παῦον. Οἶνον ὡς ἥδιστον ἴσον ἴσῳ κεράσας, τρία ἡμίχοα Αττικά, μαράθου ῥίζας, καὶ τοῦ καρποῦ τριτημόριον, καὶ ῥοδίνου ἐλαίου ἡμικοτύλιον. Ταῦτα ἐμβαλεῖν ἐς ἐχῖνον καινόν, καὶ οἶνον ἐπιχέαι, εἶτα πυριῆσαι. Προστιθέναι δὲ καὶ σκίλλην, ἕως αὐτὸ στόμα μαλθακὸν ᾖ, καὶ φορακιῶδες. Καὶ ὅταν ἐν καθάρσει φλυκταῖναι ἀνὰ τὸ στόμα τῆς ὑστέρης φύσωσιν, οὕτω θεραπεύειν. Σάρκα βοὸς, ἢ πικερίῳ, χηνείῳ στέατι, καὶ ἀννήσῳ, τρίψαι λείως τὴν σάρκα, καὶ ἐς τὸ αἰδοῖον ἐντιθέναι. Ην ἐρυσίπελας ἔχῃ τὰς μήτρας, οἰδέει τοὺς πόδας καὶ τοὺς μαζοὺς καὶ τὸ σῶμα, καὶ πόνος αὐτὴν κατέχει, καὶ ὀρθόπνοια γίνεται, καὶ ἀλγέει τοὺς κενεῶνας, καὶ τοὐπογάστριον, καὶ τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλήν, τρόμος τε ἔχει, καὶ τὰς χεῖρας νάρκη, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰς ἰγνύας τρέμει. Ενίοτε δὲ καὶ ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι καὶ πελιδναὶ γίνονται, καὶ κουφίζει ὀλίγον χρόνον. Καὶ ἡ χροιὴ μάλιστα δὲ καὶ οἱ μαζοὶ ἀείρονται κατὰ τὴν ὁμοεθνίην. Αλλὰ γὰρ οὐ πάνυ τι ἀλγέει, καὶ πῦρ καὶ ῥῖγος λαμβάνει, καὶ ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον γίνεται, καὶ δίψα ἰσχυρή, καὶ τὸ ἧπαρ ξηραίνεται. Ταῦτα ἢν ἐγκύμονι περιπέσῃ, θνήσκει, καὶ οὐκ ἂν δυνήσεται διαφυγεῖν. Ην ἐρυσίπελας ἐν τῇσι μήτρῃσι γένηται, οἰδήματα γίνεται πελιωδέστατα ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀρξάμενα, καὶ ἐς τὰ σκέλεα πάντα καὶ ἐς τὴν ὀσφῦν. Οσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος πλείων γένηται, καὶ ὁ θώρηξ ἐπαΐει, καὶ οἰδίσκεται, καὶ περιψύχεται πᾶσα, καὶ πῦρ ἔχει μέγα, καὶ ῥῖγος ἐπιλαμβάνει, καὶ πνεῦμα πυκνόν, καὶ λιποθυμίη, καὶ ἀσθενείη, καὶ ὀδύνη παντὸς τοῦ σώματος, δυσθυμέει τε καὶ αἰολᾶται τῇ γνώμῃ. Καὶ τὸ πάθος ἀνέρχεται ἐκ τῆς κάτω κοιλίης, ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐς τὰ νῶτα, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὴν κεφαλήν, καὶ τὸν στόμαχον, καὶ δοκέει θανεῖσθαι. Οκόταν δὲ λύηται ἡ ὀδύνη, νάρκη ἔχει τὰς ἰξύας, καὶ τοὺς βουβῶνας, καὶ τὰ σκέλεα, καὶ ἐν τῇσιν ἰγνύῃσι πέλια γίνεται, καὶ ὀλίγον χρόνον δοκέει ῥάων εἶναι: ἔπειτα αὖθις πονέεται, καὶ ὁ χρὼς φλυκταινέων καταπίμπλαται, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθήματα λάζεται προφανέα καὶ δηλεόμενα, καὶ ὁ φάρυγξ αὖος, ἡ γλῶσσα τρηχείη. Αὕτη ἡ νοῦσος, εἰ ἐγκύμονα χοίη, κτείνει. Ην δὲ μή, * ἰητρικὴν χρὴ προσάγειν, ὄνου γάλα πιπίσκειν καὶ καθαίρειν. Ην δὲ μὴ

λύηται

* πᾶσα

* κύει

& audire nō pōt: neq; reliquus sensus operatur: A fastidiū cibi est multum, & stomachus & vēter oīno non continent cibū, & vociferat, & exilit, & pectinē dolet, & inguina, & lumbos, et occultos pudēdi locos, & cito moriunt. Si vero dolores ad extremā debilitatē deduxerint, spōgijs calidis ex aqua & oleo expressis foueto, & subdititia mollia apponito, medullā cerui, adipē anserinū, & cerā albā, & oui luteū. Aut ceratū picatū cum resina subdito. Vino verò aut lacte caprino purgato, aut volucris iusculo. Vinū aūt ne bibat, & ptisanæ succū sorbeat. Ad dolorē vterorū medicamentū infusile. Si dolor solū fuerit cōtinuus & violentus, caligo in vteris inest, & flatus non exit, sed isthic manet malum. Oportet igitur sic curare. Atriplicis syluestris semē, & betas simul B trita ac tepefacta, in vteros infundito. Aliud dolores vterorum sedans. Vini suauissimi pari aqua temperati tres semicōgios Atticos sumito, & fœniculi radices ac seminis eiusdē trientē, & olei rosacei heminam dimidiam. Hæc in ollam nouam immittito, & vinum superfundito: deinde foueto. Apponito autem & scillam, donec osculum molle factum fuerit & ad lationem idoneū ac apertum. Et quum in purgatione pustulæ circa osculum vteri exortæ fuerint, sic curato. Carnem bubulam, cum butyro aut adipe anserino & aniso tritis illine, & ipsam carnē in pudendū inde. Si erysipelas habuerit vteros, intumescūt pedes, & mammę, & corpus, & dolor ipsam corripit, & recta ceruice spiratio fit, & dolet laterū C mollitudinem, & partes sub ventre, & pectora, & caput, & tremor occupat, & torpor manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoque vero & in poplitibus liuidæ fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime verò mammæ attolluntur iuxta gētilitatis cognationem. Attamen non valde dolet, & febris ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & sitis fortis
17 est, & hepar resiccatur. Hæc si prægnanti acciderint, moritur, & non poterit effugere. Si erysipelas in vteris fiat, tumores fiūt liuidissimi, à pedibus exorsi vsque ad crura tota, & ad lumbos. Quanto vero tempus amplius progressum fuerit, etiā pectus percipit, & intumescit, & tota perfrigeratur, & febris habet magna, & rigor superuenit, & spiritus densus, & animi deliquium, & D debilitas, & dolor totius corporis, & tristatur, et mente variatur. Et affectio ascendit ex inferno ventre ad lūbos, & ad dorsum, & præcordia, & pectora, & collū, & caput, & stomachū, & mortua esse videtur. Quum aūt dolor solutus fuerit, torpor habet lumbos, & inguina, & crura, & in poplitibus liuores fiūt, & modico tēpore melius habere sibi videt: deinde rursus affligitur: & corpus pustulis cōplet, & rubores cōspicui ac manifesti faciē occupāt, & guttur siccum est, & lingua aspera. Hic morbus si prægnantē inuaserit, occidit. Sin minus, medelā adhibere oportet, & lac asininū bibendū dare ac purgare. Si verò sic nō

soluatur,

A soluatur, ventrem mollibus frigefactorijs perfrigerare, & subdititijs nō molestis & leuibus paulatim purgare, itemq; vomere: ad hoc cōmodū est sambuci folia sumere cocta, cū origano, aut thymo, aut ruta: si vero febris dimiserit, etiā vinū, ac cibos dulces dato. Veruntamen paucæ curantur. Aqua intercus si in vteris fiat, mēses prodeunt arenosi & aquosi, & nō valde cruenti. Intumescit & vterus, & venæ, & propinquissimæ partes, & prægnans fit: deinde suffocatur, & mămæ fluunt, & imus venter durus est, ac intumescit, & omnis circūcirca locus, & dolet si quis ipsum attingat. Et febris ac stridor dentium corripit, & dolor vehemēs laterū mollitudinē ac lūbos, & semē in somnis effundit, & peius habet.

B Hāc calida lauare oportet ac tepefacere: pharmacum aūt bibendū dare, & cum debilibus fouere, & cyclamini obolos tres in linteo deliget ac apponat, & cupressi succum in aqua madefaciat, ac cantharidas eadē terat, & modico tēpore apponat, & per multū temporis interuallum. Efficax est. Subdititiū. Cuminum chemæ mensura, vua passa alba. Aliud. Vrticæ semen, ari radix. Horū quodcunq; voles leuiter apponito: vbi vero expurgaueris, colluat ita vt detrahas, et cū infuso pudēda colluas, & simul cū viro dormiat, & si fętū ad partus tēpus gestarit, tota expurgatur, & sana fit. Alia aqua intercus vterorū. Subcruentum quiddā fluit saniosum, & purgatur, & mordet valde, & vlcerat pudenda velut muria, & circū-

C sitas partes, & quocunq; destillarit vlcerat, & color est morbi arcuati. De cætero verò purgatur copia velut in alijs fluxionibus. Morbus aūt hic & debilior est, & aliqn̄ lethalis fit, si vteri egressi fuerint. Hāc curato velut eā quę à fluxu albo vexatur, & lac asininū bibendū dato, & extenuato, & p̄dictis pharmacis curato. Eclegma, quod delingitur ad aquā intercutē. Si aqua ex vteris fluat, sulphur, & anseris adipē delingat. Si vētus in vteris fuerit, flatus exit, & stridet, & tota intumescit, & febris habet & ardor, & ad hæc valde exilit præ dolore, & virū non admittit, & valde ægre fert coitū, & erigi non pōt, & velut onus graue ipsi in vteris iacet, & caput dolet, & anxia est, & loqui non pōt. Si vero dolor accesserit, cla-

D mat, & dolet oīa, & lumbos, & pubem, & sedē, & vrina supprimitur, & venter suffocatur, & mori cupit, & præcordia distēduntur, & stomachus mordetur, & os amarū est, & vomit acida & pura ac meraca, & frequēter ructat, & melius habet: sin minus, intumescit, & si attigeris, renititur & dolet. Proinde vterū cū aqua mulsa, & aceto mulso ac oleo colluere oportet, & cuminum aut anisum tritum, sumere, & lini folia terere, & gallinaceum adipem cū ouis in aqua infundere. Subdititijs vero ac potionibus vtere, q̄ ego describā. Desideat aūt in oleo calido, & aromata in ipsum immittito, iunci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut marina desideat. Optimū autem est mollibus infusis ventrem purgare, aut glandem

λύηται ὧδε, ψύχειν τὴν κοιλίην, ἐν μαλθακοῖσι ψύγμασι, καὶ προσθέτοισι μὴ περισκελέσι, καὶ καθῆραι κούφοις, ἐκ τοῦ κατ᾽ ὀλίγον, καὶ ἐμέειν. ἀγαθὸν δὲ ἀκτῆς φύλλα λαμβάνειν ἑφθὰ, ξὺν ὀριγάνῳ ἢ θύμῳ ἢ πηγάνῳ: ἢν δὲ τὸ πῦρ μεθίηται, καὶ οἶνον καὶ σιτία διδόναι γλυκέα.* Πλὴν οὖν, ἀλλὰ παῦραι θεραπεύονται. Ὕδερος δὲ γίνεται, ἐν τῇσι μήτρῃσι τὰ ἐπιμήνια χωρέει ἀσώδεα, καὶ ὑδατώδεα, καὶ οὐ πάνυ αἱματώδεα, οἰδέει καὶ ἡ ὑστέρη, καὶ φλέβες καὶ ὅσα ἄγχιστα, καὶ κυΐσκεται, ἔπειτα πνίγεται, οἱ μαζοὶ ῥέουσι, καὶ ἡ νειαιρὰ γαστὴρ σκληρή ἐστι καὶ οἰδέει, καὶ πᾶς ὁ ἀμφὶ περὶξ χῶρος καὶ ἀλγέει, ἤν τις αὐτὴν ψαύσειε: πυρετός τε καὶ βρυγμὸς ἴσχει, καὶ ὀδύνη ἀπερχνὴ ἐς τοὺς κενεῶνας, καὶ ἐς τὰς ἰξύας, καὶ ἐξονειροῖ, καὶ κάκιον ἴσχει. Ταύτην λούειν δὴ θερμῷ καὶ χλιαίνειν, φάρμακον δὲ πιπίσκειν καὶ πυριῆν βληχροῖσι, καὶ κυκλάμινον τριώβολον ἐν ὀθονίῳ προστιθέσθω, ἀποδήσασα, καὶ κυπαρίσσου χυλὸν βρέχειν ἐν ὕδατι, καὶ κανθαρίδας τρίβουσα, προστιθέναι ὀλίγον χρόνον, καὶ διὰ πλείονος ἐνεργέει. Πρόσθετον ὅσον χήμην. Κύμινον, ἀσταφὶς λευκή. Ἄλλο. Κνίδης καρπὸς, ἄρου ῥίζα. Τουτέων ὃ βούλει ἐπιεικέως προστιθέναι, ἐπειδὰν ἐκκαθάρῃς κλυζέσθω καὶ ἀφαιρέειν καὶ ἐγκλύζειν τὰ αἰδοῖα, καὶ ξυγκοιμάσθω ὅμα, καὶ ἢν διενέγκῃ τὸ ἔμβρυον, ἐκκαθαίρεται πᾶσα καὶ ὑγιὴς γίνεται. Ἄλλο ὁμοίως ὕδερου μητρέων. Ὕφαιμόν τι ῥέει ἰχωροειδὲς, καὶ καθαίρεται, καὶ δάκνει σφόδρα, καὶ ἑλκοῖ ὥσπερ ἅλμη τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ πέριξ, καὶ ὅκου ἂν ἐπιστάξῃ, ἑλκοῖ, καὶ ἡ χροιὴ ἰκτερώδης. Τὰ δὲ ἄλλα καθαίρεται πλῆθος, ὥσπερ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ῥόοισιν. ἡ δὲ νοῦσος βληχροτέρη τε καὶ ἄλλως θανατώδης γίνεται. Ἢν* ἐξέλθωσιν αἱ μῆτραι, ταύτην θεραπεύειν, ὡς τὴν ὑπὸ λευκοῦ ῥόου ἐχομένην, καὶ γάλα ὄνειον πιπίσκειν, καὶ ἰσχναίνειν, καὶ ἰῆσθαι φαρμάκοισι, τοῖσι προειρημένοισι. Ὕδερου ἐκλικτά. Ἢν ὕδωρ ἐκ τῶν μητρέων ῥέῃ, θεῖον, χηνὸς ἄλειφα λείχειν. Ἢν ἄνεμος ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνῇ, φῦσα ἔξεισι καὶ τρύζει, καὶ οἰδέει* πᾶσα, καὶ πῦρ ἔχει καὶ* καῦμα, πρὸς τοῖσδε, ἀΐσσει σφόδρα ὑπὸ τῆς ὀδύνης, καὶ τὸν ἄνδρα οὐ προσίεται, καὶ σφόδρα ἄχθεται τὴν εὐνὴν, καὶ ὀρθοῦσθαι ἀδυνατεῖ, καὶ ὡς βαρέα μιν κέαται ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ ἀλύει, καὶ ἄναυδός ἐστιν. Ἢν δὲ ἡ ὀδύνη προσῇ, βοᾷ τε καὶ ἀλγέει πάντα, καὶ ἰξύας, καὶ* ἐπίσειον, καὶ τὴν ἕδρην, καὶ τὸ οὖρον εἴργεται, καὶ ἡ κοιλίη πνίγεται, καὶ θανεῖν ἔραται, καὶ ὑποχόνδριον τιταίνεται, καὶ στόμαχος δάκνεται, *καὶ τὸ στόμα πικρὸν, καὶ ἐμέει* ὀξέα καὶ ἄκρητα, καὶ ἐρεύγεται θαμινὰ, καὶ ῥαΐζει, ἢν δὲ μὴ ἀνοιδίσκεται, καὶ ἢν ἐπαφήσῃ, καὶ ἀντιτυπέει καὶ ἀλγέει. Κλύζειν οὖν χρὴ τὴν μήτραν μελικρήτῳ, καὶ ὀξυμέλιτι, καὶ ἐλαίῳ, κύμινόν τε τριπτὸν ἢ ἄννησον, καὶ λίνου πέταλα τρίβειν, καὶ ὄρνιθος ἀπόπατον ξὺν ὠοῖς καὶ ἐν ὕδατι ἐνιέναι. Προσθέτοισι δὲ οἷς ἂν ἐγὼ γράψω, καὶ ποτήμασι χρεέσθω. Καθιζέσθω δὲ ἐν ἐλαίῳ θερμῷ, καὶ ἀρώματα ἐμβάλλειν. Σχοίνου ἄνθος ἢ ἐν ὕδατι δάφνης ἢ θαλάσσης. Ἄριστον δὲ καθαίρειν κλυσμοῖσι μαλθακοῖσι τὴν κοιλίην, ἢ βάλανον

Vet. Cod.
*ἰητρεύονται
*ἐξελκεωθῶσιν
*πολὺ
*κάματος
*ἐπίσχιον
*μέγα
*χολὴν

Vet. Cod

λανον προσιθέναι, ὡς νηπίῳ κοιλίην λύεται, εἴριον ἄπλυτον ξὺν μέλιτι. Ην δὲ γεραίτερον ἦ, κρόμμυον ἐς ἔλαιον, ἢ ἐς μέλι, καὶ προσιθέναι. Η ταύρου χολὴν, ἢ νίτρον ξὺν μέλιτι, ἢ ῥοιῆς ὀξείης χοίνικα ξὺν μέλιτι καὶ ἀλήτῳ κριθίνῳ. Εἰ δὲ μύλη ἐμφύεται ὑπὸ πάχεος γονῆς ἐνεχομένης, θύμβραν λειήνας ἐν ὄξει καὶ ὕδατι, τοῦτο δίδου πίνειν ἔνυγρον. Η ὑοσκυάμου τὸν καρπὸν λεῖον, καὶ κλύζειν ἅλμῃ καὶ ὀπῷ καὶ ὄξει. Ἢν δὲ ἢ ξὺν ὕδατι, κράτιστον μελίκρητον ἐνιέναι ξὺν ὕδατι φακῶν, ἢ ἐρέβων, ἢ ἴου ἄνθεος. Ἢν δὲ καθαρθῇ, οἷα τὰ πυριφλεγέθεα, μυρσίνην ἑψεῖν, καὶ διαινίζεσθαι σμύρναν, καὶ νέτωπον σὺν εἰρίῳ προσίθεσθαι. Ην ἄνεμος ἐνῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ δάκνῃ, καὶ τῇδε διεξιὼν, πῦρ ποιέει, καὶ οἰδέει καύματι, καὶ ὀδυνᾷ, καὶ τὸν ἄνδρα ἀπαναίνεται, καὶ ἄχθεται σφόδρα τῇ συνουσίῃ, καὶ τείνεται, καὶ οἰδέει τὸ ἦτρον, καὶ οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι, ἢ ἰθύνεσθαι. Οταν οὕτως εὕρῃς, γνῶθι ὅτι ἄνεμος καὶ γονή ἐστιν ἐν τῇσι μήτρῃσι, καὶ ἡ γονὴ διὰ τοῦτο νῦν κάμνει, λαβὼν μέλι, κηρὸν, καὶ λίνου πέταλα τρίψας λεῖα, ὄρνιθος στέαρ οἴνῳ εὐώδει χλιήνας, ἔγχεον ἐς τὰς μήτρας κλυστῆρι. Πινέτω δὲ λίνου πέταλα, ἢ τὸν καρπὸν τρίψαι, καὶ ἐς εἴριον ἐνελίξαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. εἰ δὲ μὴ ἐνεργεῖ, χρῆσθαι ἴρινον καὶ κρόκον καὶ λίνου πέταλα, ὄρνιθος στέαρ τρίψας λεῖα, διείς τε γάλακτι γυναικείῳ ἀποσπογγίσας ἄχνην ἀπὸ ὀθονίων λεπτῶν ἐνδῆσαι. Προσιθέσθω * δὲ πρὸς τὸ στόμα τῆς ὑστέρης, ἢν * ἀποφύηται πιμελὴ σαρκοειδὴς ἔρη τηκεδόνα ἐντιθέναι, καὶ λεπτύνειν μετρίως. αἱ γὰρ λίην λεπτυνόμεναι, ἀραιαί εἰσι καὶ ἐκτιτρώσκουσιν. εἰ δὲ οὐ δέχεται ἡ ὑστέρη, ἀλλὰ ἀφίησι, καὶ θερμὸν οὐκ ἔχει ἐν ἑωυτῇ, ὄργανον χρὴ μηχανοποιέεσθαι, ἐφ' ὃ ἑζομένη εἰσέλθῃ ἀτμὸς εἰς τὰς μήτρας. Ἀμφὶ δὲ τούτῳ, εἵματα κύκλῳ σε τιθέναι. Ὑποθυμιῆν δὲ κασίην, κιννάμωμον, σμύρναν, ἴσον ἑκάστου ἐν οἴνῳ τε φυρῶν σιραίῳ τούτων, καὶ ἐπιβάλλειν, ὀλίγον τε λούεσθαι, ὀλίγα σιτέεσθαι. Αρήγει δὲ καὶ πρόσθετον τοιόνδε, σμύρναν ἁπαλὴν ξὺν μέλιτι. Εστω δὲ προμήκης ὡς βάλανος, καὶ ταῦτα ποιέειν πλειστάκις πρὸς τὴν δύναμιν ὁρέων, καὶ

18 οἱ ἐν σίτῳ πελεκῖνοι τριπτοὶ ξὺν σμύρνῃ ὠφελέουσιν. Εψεῖν δὲ μέλι σὺν τοῖσι δαισὶν ἀνακυκᾶν, καὶ ὅσον Αἰγύπτιον κύαμον προσιθέναι, καὶ ταύρου χολὴν, καὶ ῥοᾶς ἐρυθρῆς ἴσον κονύζῃ ποίῃ. Ομοιον δὲ ἐστι σελίνῳ οὔλῳ. φύεται δὲ ἄγχιστα θαλάσσης ἐν χωρίοισι ψαμμώδεσιν. ὀσμὴ δὲ τούτου δύσοιστος, τοῦτο σὺν μέλιτι καὶ οἴνῳ πρόσθες, ἢ βόλβιον, ἐν πυροῖς δὲ θεωρεῖται, Αἰγυπτίοισι δὲ μάλιστα, δριμὺ, ὅμοιον κυμίνῳ Αἰθιοπικῷ. τοῦτο σκόροδον νίτρον ἐν τῷ αὐτῷ προσίθει. Προλουέσθω δέ. Οταν γυνὴ τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, τὸ βρέγμα τε καὶ τὸν τράχηλον, καὶ ἰλιγγιᾷ περὶ τῶν ὀμμάτων, καὶ φοβεῖται, καὶ στυγνὴ ᾖ, καὶ οὖρα μέλαινα, καὶ δι' ὑστέρης ὅμοια, καὶ ἄση ἔχῃ, καὶ δυσθυμίη, μέλαινα χολὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔνι. Θεραπευέσθω δὲ ἐντεριώνην παλαιὴν ἐνιαυσίην. ταύρου χολὴν, ἄνθος χαλκοῦ τρίβειν ξὺν βάκχαρι καὶ πρόσθετα ποιέειν, καὶ φάρμακον πιπίσκειν καὶ λούειν. Οκόταν δὲ δάκνηται τὰς μήτρας γυνὴ καὶ ἀλγέῃ, καὶ ἀδάξηται, καὶ χολὴν οὐρέῃ ξανθὴν, καὶ ἡ μήτρη χάνῃ,

* δὴ

* ὑποφύηται

glandē apponere, quēadmodū puero vēter soluit, lanā illotam cū melle. Si vero antiquior fuerit, cepā ī oleū aut mel tinctā apponito. Aut taurinū fel, aut nitrū cū melle. Aut mali punici acidi nucleū, cū melle & ordeacea farina. Si mola ipsa innascit, à crassa genitura intus retenta, thymbrā tritā in aceto & aqua, liquidā bibēdā pbeto. Aut hyoscyami semē tritū, & cū muria ac silphij succo & aceto colluito. Aut si opꝰ fuerit cū aqua. Optimū vero est aquā mulsam infundere, cum aqua lētiū, aut erui, aut floris violæ. Si vero purgata fuerit à talibus, q̄ sunt velut igne ambusta, myrtū coquito ac pluito, & myrrhā ac netopū cū lana apponito. Si vētus in vteris fuerit, ac momorderit, & quà trāsit calorē facit, & præ ardore intumescit, & dolet, & virū auersat, & coitū valde ægre fert: & tēdit ac intumescit pecten, & erigi nō pōt, nec dirigi. Quū sic inueneris, scito φ vētus & genitura in vteris est, & ꝑpterea nunc ægrotet. Accipe itaq; mel, cerā, lini folia trita, & adipē gallinaceū, & hæc in vino odorato tepefacta p clysterē in vteros infunde. Apponat aūt folia lini. Aut semē lini terito, & in lanā inuoluito, & ad os vteri apponito: sin minus, efficaciore vtere. Irinū & crocū, & lini folia, & adipē gallinaceū terito, & lacte muliebri diluta, rasura de tenuibꝰ linteolis derasa excipito ac illigato, & ad vteri osculū apponito. Et si pinguitudo carnosior enascat, quod cōsumat indito, & mediocriter attenuato. Quæ. n. valde attenuant, raræ fiunt & abortiūt. Si vero geniturā nō suscipit vterus, sed dimittit, & calorē in seipso nō hēt, instrumētū parare oportet, cui insidēs vaporē intra vterū recipiat, ita vt vestes circūcirca ponātur. Suffire aūt oportet casiā, cinamomū, myrrhā, singulis pari portione vino siræo subactis, & super prunas cōiectis. Modice vero lauet, & modice cibū sumat. Opitulat & subdititiū hmōi. Myrrham mollē cū melle efformato. Sit aūt oblōga velut glās, & sæpe hæc facito, virium respectu habito.

18 Prosunt & pelecini in frumēto nascētes, cū myrrha triti. Mel quoq; coquito, & cū tædis agitatū ꝑmisceto, & fabæ Aegyptiæ magnitudinē apponito, fel itē taurinū, & rhoē rubrū pari portiōe: Conyzā herba est similis apio crispo, nascit aūt ꝑpe mare in locis arenosis, odor vero eius ægrè tolerari pōt: hāc cū melle & vino apponito. Aut bulbion (cōspicit aūt in tritico, maxime Aegyptio) acre, simile cumino Aethiopico: hoc & alliū & nitrū simul apponito. Verū antea lauetur. Quū mulier caput dolet, & sinciput ac collū, & uertigo prę oculis obseruatur, & timet, & tristis fuerit, & vrinæ nigræ, & similia etiā per uterum prodeunt, & anxietas ac mœror ipsam tenuerit: atra bilis in uteris inest. Curetur autem sic. Cucumeris syluestris anniculi internā partē, fel tauri, florē æris, cum bacchare terito, & subdititia formato, & pharmacum bibendum dato, ac lauato. Quum uero mulier uteros mordetur, & dolet, lancinaturq;, & bilem flauam mingit, & uterus hiarit,

A hiarit, & oculi fuerint velut morbo regio affectorũ: scito ꝙ bilis in vteris est. Quapropter optimum est expurgare totũ corpus, & ipsos vteros subdititijs, q̃ bilẽ educunt. Quũ vero perfrigerat vterus, & onus in situ esse videt, & color non est clarus, & cõpactus est vterus: quum sic habuerit, purgare oportet cũ eo quod pituitã ducit, & attenuare, ac frequenter vomere. Quũ mulieri male oluerit ex ore, & gingiuæ nigræ fuerint ac prauæ, caput leporis, & mures tres seorsim exure, & ex duobus muribus ventrẽ exime, hepar aũt & renes nõ, & in pila lapidea marmor, aut lapidem albũ tere ac cribra: deinde singulorũ pares portiones miscere, ac dẽtes confricare oportet & locos in ore, & postea lana siccissima fricet, & cũ

B aqua colluat. Tingat aũt lanã siccã in melle, & cõfricet dentes ac gingiuas, & internas ac externas partes. Terat itẽ anisum, & anethi semen, & myrrhã pondere duorũ obolorũ, atq; hæc in vini albi meraci hemina dimidia diluat, & cũ his os colluat, & multo tẽpore in ore cõtineat. Hoc aũt frequẽter faciat, & ieiuna gargarisset, & post cibũ. Optimũ vero est modico cibo vti, & optima quæq; ingerere oportet. Hoc pharmacũ dẽtes purgat, & bene olẽtes facit. Vocatur aũt Indicũ medicamentũ. Quum mulieri mãma aspera facta fuerit, stœbes aut rubi fructum, cũ aqua & oleo coquito, & cataplasmate facto, mãmas integito, & betę folia superponito: deinde ex linteo velut pileũ consuito, & magnitudine vt mam-

C mã capiat, atq; sic mammã indito. Si vero suppuret, secato, & ex lana succida linamentũ siue penicillũ immittito, & eadẽ superponito. Postea vero ex lenticula cocta cũ polenta permixta, cataplasma adhibeto: Si in pudendo mulieris, aut intestino recto ascarides nascant, viticis semen, aut folia, cũ fellis bubuli obolo permiscentur, & oleo cedrino subiguntur, & lana arida optime carminata excipiunt. Induũt aũt tertio quoque die, p nocte ac diẽ. Postridie vero vbi amouit, calida lauet: & alliũ coctũ ac crudũ edat, & ascarides exeũt ac moriunt. Muria vero et colluere oportet. Ad faciẽ ornãdã. Hepar tauri terito cũ 19
oleo: illinito aũt cũ vino meraco. Fel autem flauum corrumpit. Sed & ptisanæ succus similiter

D illustrat, & ouorũ cãdidũ, & farina lupinorũ, & erui, cũ ficis in cataplasmate adhibita. Et brasicæ radix ac semẽ. Hæc et lentigines tollunt. Itẽq; alcyonium. Et si puluis faciẽ læserit, ceratum liquidum ex rosaceo pręparatũ sublinito, & aquã frigidã affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbaginem terito, & menstrua ex situ aqua affusa pastillos formato, q vbi resiccati fuerint, oleo dilutos rugosæ faciei illinito. At si capilli defluant, ladanum cum rosaceo aut œnanthino vnguento terito, & cum vino illinat. Aut terrã cimoliã cũ vino, aut rosaceo, aut omphacino, aut acacia. Si vero calua facta fuerit, cuminũ impone, aut stercus colũbinũ, aut raphanum tritũ. Aut cũ cepa confricet, aut cũ beta, aut vrtica:

Cæterum

χάνη, οἷα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἰκτερώδεες, ἴσθι ὅτι χολὴ ἐν τῇσιν μήτρῃσιν ἔνι. Ἄριστον γοῦν ἐκκαθαίρειν, τό, τε πᾶν σῶμα, καὶ αὐτὰς προσθέτοισιν ἃ χολὴν ἄγει. Ὁκόταν δὲ ψύχεται ὑστέρη, καὶ βάρος δοκέῃ ἐγκεῖσθαι, καὶ τὸ χρῶμα οὐ λαμπρὸν, καὶ πέπηγεν ἡ ὑστέρη: ὅταν οὕτως ἔχῃ, καθαίρειν ὅ, τι φλέγμα ἄγει, καὶ λεπτύνειν χρὴ, καὶ πυκινὰ ἐμέειν. Ὅταν γυναικὶ ὄζῃ κακὸν ἐκ τοῦ στόματος, καὶ τὰ οὖλα μέλανα ᾖ, καὶ πονηρὰ, κεφαλὴν λαγωοῦ, καὶ μύας τρεῖς, κατακαῦσαι χωρὶς, καὶ τῶν δύο μυῶν ἐξελεῖν τὴν κοιλίην, ἧπαρ δὲ, καὶ νεφροὺς, μή· καὶ ἐν θυίῃ λιθίνῃ τρίβειν μάρμαρον, ἢ λίθον λευκὴν, καὶ διασῆσαι: εἶτα μίσγειν ἴσον ἑκάστου, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίβειν. χρὴ δὲ, καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι χωρία κἄπειτα εἰρίῳ πινώδει ἄτω τρίβειν, καὶ διακλύζεσθαι ὕδατι. Βάπτουσα δὲ τὸ πινῶδες εἴριον ἐν μέλιτι, ἀνατριβέτω τοὺς ὀδόντας, καὶ τὰ οὖλα, καὶ τὰ ἔνδον, καὶ τὰ ἔξω. Τρίβειν τε ἄννησον, καὶ ἀνήθου καρπὸν, καὶ σμύρνης ὁλκῆς ὀβολοὺς δύο, διιέναι οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ ἡμικοτυλίῳ, ἐν τουτέῳ διακλυζέσθω, καὶ ἐν τῷ στόματι πουλὺν κατεχέτω χρόνον. Θαμινὰ δὲ τοῦτο δρᾶν, καὶ ἀναγαργαλίζεσθαι νῆστιν, καὶ μετὰ τὴν τροφήν: ἄριστον δὲ ὀλιγοσιτίη. κράτιστα χρὴ προσφέρεσθαι. Τοῦτο τὸ φάρμακον, ὀδόντας καθαίρει, καὶ εὐώδεας ποιέει. καλεῖται δὲ Ἰνδικὸν φάρμακον. Ὁκόταν γυναικὶ ὁ μαζὸς τρηχὺς γένηται. συβῆς καρπὸν, ἢ βάτου ἑψῆν σὺν ὕδατι, καὶ ἐλαίῳ, καὶ τοὺς μαζοὺς καταπλάσσειν, καὶ σεύτλου φύλλα* ἐπιρρίπτειν: ἔπειτα ῥάψαι ἐς ῥάκος, ὡς κυρβασίην, τεκμηράμενος ὅσον τὸν μαζὸν ἐκχωρήσει, καὶ οὕτως ἐντιθέναι τὸν τιτθόν. Ἢν δὲ διαπυήῃ, τάμνειν, καὶ εἰρίῳ ῥερυπωμένῳ μοτῶσαι, καὶ ἐπιβάλλειν τ' ὠυτό. Μετέπειτα φακῷ ἐφθῷ ξὺν ἀλφίτῳ μῖξαι, καὶ καταπλάσσειν. Ἐπὴν γυναικὸς ἐν τῷ αἰδοίῳ ἢ ἐν τῷ ἀρχῷ ἀσκαρίδες γίνωνται, λύγου καρπὸς μίσγεται, ἢ φύλλα, καὶ βοὸς χολὴ ὅσον ὀβολὸς, κεδρίνῳ δὲ ἐλαίῳ φυρῆν, καὶ εἰρίῳ πινόεντι διεφθάτω ἀναλαβεῖν. Ἐντιθέσθω δὲ διὰ τρίτης, νύκτα, καὶ ἡμέραν. Τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελομένη, λουέσθω θερμῷ, καὶ σκόροδα ἑφθά, καὶ ὠμὰ ἐσθιέτω, καὶ αἱ ἀσκαρίδες ἐξίασι, καὶ θνήσκουσιν. Ἅλμῃ δὲ κλύζειν χρή. Πρόσωπον ἀγλαΐζειν. Ἧπαρ ταύρου τρίβειν ξὺν ἐλαίῳ, ἀλείφειν δὲ σὺν ἀκρήτῳ οἴνῳ. Χολὴ δὲ χλωροῦ φθείρει. Ἀλλὰ καὶ ὁ χυλὸς τῆς πτισάνης ὁμοίως λαμπρύνει, καὶ ὠῶν τὸ λευκὸν, καὶ ἄλητον θέρμων, καὶ ὀρόβων, καὶ σύκων καταπλαττόμενα. Καὶ κράμβης ῥίζα, καὶ σπέρμα. Ταῦτα καὶ φακοὺς αἴρει, καὶ ἀλκυόνιον, καὶ κονιορτὸς ἢν λυπῇ τὸ πρόσωπον, κηρωτῇ ὑγρῇ, διὰ ῥοδίνου ὑποχρίειν, καὶ ὕδωρ ψυχρὸν προσχέειν. Καὶ ῥυτίδας ἐκτείνει. Ἐν θυίῃ λιθίνῃ μολύβδαιναν τρίβειν, μηνιαῖον ὕδωρ παραχέοντα πλάσαι κυκλίσκους, κἄπειδ' ἂν ξηρανθῶσιν, ἐλαίῳ διεὶς, χρίε τὸ τὰς ῥυτίδας φέρον πρόσωπον. Ἢν δὲ ῥέωσιν αἱ τρίχες, λάδανον μετὰ ῥοδίνου ἢ* ἀνθίνου μύρου τρίβε, καὶ μετ' οἴνου ἐγχριέσθω, ἢ τὴν σμηκτρίδα γῆν, ξὺν οἴνῳ, ἢ ῥοδίνῳ, ἢ ὀμφακίνῳ, ἢ ἀκακίῃ, ἢν μαδίσῃ, κύμινον ἔμπλασσε, ἢ πελιάδων κόπρον, ἢ ῥάφανον τριπτὴν, ἢ κρομμύῳ τρῖψαι, ἢ τεύτλῳ, ἢ κνίδῃ.

Vet. Cod.

*ἐπιτιθέσθαι

*ἀνθίνου μύρου

Τὰς

Vet. Cod. Τὰς δ' ἐφηλίδας λεγομένας αἴρει, ὀρόβιον, τεύτλου τε χυλὸς, ὠῶν τὸ λευκὸν, πτισάνη, ἢ σικύου ἀγρίου ῥίζη ξηρὴ, μετ' οἴνου τρυγὸς τριφθεῖσα, ἐπαλειφομένη, ἢ συκῆς φύλλα προσθέμενα, σησάμῳ τετριμμένῳ σμήχεσθαι, ἢ ἀμυγδάλαις πικραῖς, κνίδης τε σπέρμα, σκορόδων κέλυφος ἐπιδεσμεῖν, λεπίδιον. Λειχῆνας ἐξάγει πάντας. Ὄξος, μάννα, κίσσηρις, θεῖον μετ' ὄξους, κάρδαμον ἄγριον καὲν καὶ ἀποδοθὲν, ἐχίδνης λεβηρίδος, καὶ λαπάθου ἀγρίου ῥίζα. τρίβειν δὲ μετ' ὄξους οἰνώδεος. Ἢν δὲ φλυκταινοῦται, καὶ λιθαργύρου χρέο. Ῥόου ἐρυθροῦ ποτὸν ἀγαθόν. Ἐλάφου κέρας κατακαύσας, ὠμηλύσει κριθῶν ξυμμίξαι διπλασίην, ἐπὶ οἶνον πράμνιον ἐπιπάσσουσα πινέτω, καὶ ἵσταται. Ἕτερον ὁμοίως ποτόν. Ἀδιάντου ῥίζαν τρίψας, καὶ ἐρεβίνθους φώξας, καὶ λέκιθον, πίνειν ἐν μέλιτι ὡς ποτὸν διδόναι. ἢ ἀλήτου σητανίου ὀξύβαφον, κόμμεως λευκοῦ ἥμισυ, μάννης τρίτον μέρος, καὶ σχοίνου ὀλίγον. ἢ πίτυος, ἢ κυπαρίσσου διεὶς ὕδατι, δίδου πιεῖν. Πίνειν δὲ τῆς ἡμέρης, ἢ ἐλάφου κέρας κατακαίειν, τρίβειν τε καὶ ὠμηλύσει σὺν κεδρίσι πέντε, οἶνος σὺν τοῖς δᾳσὶν αὐστηρὸς μέλας μίσγεται. ἢ ῥοιὴν γλυκείην, ὀπτήσας τὸν χυλὸν, ξὺν οἴνῳ μέλανι πίνειν. ἢ κυπαρίσσου καρπὸν ὅσον τρία, ἢ τέσσαρα, καὶ μύρτα μέλανα, καὶ ὁμοῦ, καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, πρὸς ἰσχὺν τοῦ σώματος ὁρέων τῆς γυναικὸς, ξὺν οἴνῳ δὲ ἡ πόσις γινέσθω. ἢ καστορίου ὀβολὸν, ἐν οἴνῳ τρίβειν αὐστηρῷ μέλανι, καὶ πιπίσκειν. Ῥόου, καὶ πάσης νόσου ποτὸν, ὅσαι ἀπὸ τῶν ὑστερέων γίνονται. Γλυκυσίδης καρπὸν, καὶ τοῦ ῥόου τὰς ῥίζας, κύμινον Αἰθιοπικὸν, καὶ μελάνθιον ἐν οἴνῳ λευκῷ διδόναι. ἢ νάρθηκα ξύσας, ὅσον ὀξύβαφον, καὶ πράσου χυλὸν, ἐν οἴνῳ λευκῷ κεκρημένῳ. τοῦτο καὶ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥέον παύει. ἢ σίδην ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ μέλανι, καὶ περιλέψαι, καὶ τὰ ἔνδον τρίβειν ἐν οἴνῳ μέλανι ξὺν πάλῃ ἀλφίτου πιεῖν, ἢ λίνου, ἢ ἐρυσίμου φῶξαι, καὶ ἐλαίης φύλλα χλωρῆς, καὶ μέλαιναν ῥίζαν, μήκωνα ἁδρήν. Ταῦτα τρίψας, ἐν τῷ αὐτῷ οἴνῳ κεκρημένῳ δίδου πίνειν. ἢ * τὸ μισὸν ὄνειον, καὶ σίδης γλυκείης ῥίζαν, καὶ κηκίδα ἐξ ἴσου πάντα, καὶ ῥοιῆς γλυκείης χυλὸν ξὺν οἴνῳ πίνειν. ἢ λαπάθου καρπὸν, ξὺν τῷ * κηκίδος ἔξω περιεξυσμένῳ, ταῦτα τρίβειν ἅμα, καὶ μετέπειτα κυκεῶνα. Ἢν αἷμα ῥέῃ λάβρον ἐξ ὑστερέων, ἄγνου φύλλα ξὺν οἴνῳ μέλανι, τὰ στρυφνὰ, ῥόον ἵστησιν, οἴνῳ μέλανι μιγνύμενα. Ῥόου καὶ ὀδύνης. Κάχρυος ῥίζαν ἐν οἴνῳ μέλανι πίνειν. ἢν δὲ πλεῖον ᾖ, τερμίνθου καρπὸς τριβόμενος. χρὴ δὲ οἴνῳ, καὶ ὕδατι διιέναι, καὶ πίνειν. Ἢν ῥόος γίνηται, καρκίνους ποταμίους ἀποπνίξας ἐν οἴνῳ, πίνειν διδόναι τοῦ τοιούτου οἴνου, μεθ' ὕδατος. Ἢν δέ τι φέρηται ὁ ῥόος, πρόμαλον φώξας, καὶ τρίψας ἐν οἴνῳ, δίδου. ἢ πράσων χυλόν. Ἢν δὲ πουλὺς κατέρχηται ὁ ῥόος, ἡμιόνου ὄνιδα κατακαίειν, καὶ λειῶσαι, καὶ ξὺν οἴνῳ διδόναι. Ἢν δὲ πολυχρόνιος ὁ ῥόος * γένηται, σπόγγος κατακαεὶς ἀρήγει, τρίβειν δὲ λεῖον τὸν σπόγγον, καὶ σὺν οἴνῳ διδόναι εὐώδει. Κατάπλασμα ῥόων. Σκόροδα, καὶ ἀνδράχνην, καὶ σέλινον, καὶ λωτοῦ πρίσματα, καὶ κέδρου λεῖα ὁμοῦ μίξαι, διεὶς δὲ ἐν μελικρήτῳ, κατάπλασμα ποιέειν. ἢ βάτου φύλλα, καὶ ῥάμνου, καὶ ἐλαίης, ὁμοῦ λεῖα

* ταμισὸν

* τῆς

* ἢ

Cæterũ solares appellatas maculas tollit, erui decoctũ, betæ succus, ouorũ candidũ, prisana, cucumeris syluestris radix sicca, cũ vini fece trita, ac illita: aut fici folia adhibita: itẽ sesamo trito fricari, aut amygdalis amaris, & vrticæ semẽ, & allij cortex superligatus, & lepidiũ. Impetigines oẽs expellit. Acetũ, mãna thuris, pumex, sulphur cũ aceto, nasturtiũ syluestre vstũ, & in cinerẽ redactũ, viperę exuuiũ, rumicis syluestris radix. teratur aũt cũ aceto vinoso. Si vero pustulę emergant, et spuma argenti vtere. Potio ad fluxũ rubrũ cõmoda. Cornu cerui vstũ, ad duplũ crudæ ordeaceæ farinæ ammisceto, atq; hęc in vinum pramniũ inspersa bibat, & sistitur. Alia. Adiãti radicẽ tritã, & cicer torrefactũ, & lentiũ farinã ex melle bibat, aut velut potũ exhibeto. Aut farinæ tritici recẽtis acetabulũ, gummi albi dimidiã, mãnæ thuris tertiam partẽ, & iunci odorati parũ. Aut de pinu, vel cupresso aqua diluẽ, & bibendũ pbe. Bibat aũt in die. aut cornu cerui cõburito ac terito, & crudã ordeaceã farinã cũ cedri baccis quinq;, & vinũ austerũ nigrũ cũ tędis ammisceto. aut mali punici dulcis assati succũ, cũ vino nigro bibat. aut cupresi baccas tres aut quatuor, & myrti baccas nigras, & simul, & ipsas per seipsas, ad robur corporis mulieris respectu habito. Cũ vino vero potio fiat. aut castorij obolũ in vino nigro austero terat ac bibat. Potio ad fluxũ, & oẽs morbos qui ab vteris fiũt. Pæoniæ semẽ & radices, cuminũ Aethiopicũ, & melãthiũ in vino albo exhibeto. aut ferulæ rasæ acetabulũ, & porri succũ, in vino albo diluto. Hoc ẽt ex naribus manantẽ sanguinẽ sistit. aut malũ punicũ in vino nigro coquito, ac decorticato, & interna in vino nigro terito, & cũ polẽta farina exhibeto. aut linũ, vel erysimũ tostũ, & oleę folia viridis, & radicem nigrã aspalathi, papauer maturũ, hæc trita in eodẽ vino bibẽda dato. aut coagulũ asininũ & mali punici dulcis radicẽ, & gallã, oĩa ęquis portionibus, & mali punici dulcis succũ, cũ vino bibat. aut rumicis semen, cũ gallæ parte externa circũrasa. Hæc simul terito, & postea cyceonẽ facito, ac exhibeto. Si sanguis largus ex vteris fluat, viticis folia cũ vino nigro dato. Acerba itẽ oĩa fluxũ sistũt, vino nigro ammixto. Ad fluxũ & dolorẽ. Canchryos radicẽ in vino nigro bibat. Si vero amplior fuerit, terebinthi fructus tritus prodest. oportet aũt vino & aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat, cancros fluuiatiles in vino suffocato, & de tali vino cum aqua bibẽdũ dato. Si vero adhuc ferat fluxus, pmalõ siue myricã torreto, & tritã in vino dato: aut porri succũ. Si verò multus deferẽ fluxus, muli stercus cõburito, terito, & cũ vino dato. Si aũt diuturnus fiat fluxus, spõgia cõbusta auxiliatur. Terenda est aũt spongia, & cũ vino odorato bibat. Cataplasma ad fluxus. Allium, & portulacã, & apium, & loti ac cedri ramenta trita simul misceto, & cũ aqua mulsa diluito, & cataplasma facito. Aut rubi, & rhamni, & oleæ folia trita, simul

A

B

C

D

A simul misceto, & ĩ aqua mulsa diluito, & cũ polẽta ĩ cataplasmate adhibeto. Aut sãbuci & myrti folia ĩ cataplasmate adhibeto. Aut loti ramẽta, & mori folia, ac rosæ folia, cũ vua passa ad cataplasma redigito. Fomẽta ad fluxus. Loliaceã farinã torrefactã in posca meraciore coquito, & linteo illitã pro fomẽto adhibeto. Aut lẽtes torrefactas ac decorticatas ĩ crassiorẽ instar alicæ farinã redigito, & ĩ aqua coquito, ac siľr adhibeto. Aut eruũ eodẽ modo. Cõmoda est & saluia. Aut paleas ordei in saluię & hyperici decocto coquito, & ĩponito. Aut loti ramenta, & cupressi in vuę passę cremore cocta, linteo inducito, ac ꝑ fomẽto adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederę, aut myrti, ĩ aqua coquito, & cũ his ẽt ordei paleas coquito.
B Aut furfures triticeos ĩ aromatũ aqua coqto. Aut furfures triticeos ĩ vuæ passæ cremore coqto. Aut violæ albæ semẽ, vel radices coqto, & ad aquã decocti furfures triticeos iniicito, ac foueto. Aut cũ eo decocto furfures triticeos subigat, & panẽ faciat, eoq; calido lanę inuoluto foueat. Aut ĩ serpilli decoctum furfures triticeos iniicito, & eodẽ modo foueto. Sed & fomẽtũ adhibẽdũ est cũ spõgijs calidis, & cũ mollibus lanis, si dolore vexet, & cũ vasis testaceis aqua infusa, & cũ vesicis oleo calido plenis. Collutiones ad fluxus. Myrti folia, & lauri, & hederę ĩ aqua coquito, & cũ hac tepida colluito. Sãbuci & lẽtisci folia ĩ aqua coquito, & cũ excolata leuiter tepida colluito. Aut œnãthẽ, & cyperũ, & vuas passas ĩ
C aqua mulsa coqto, ac colluito. Aut cũ fœnogræci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ viridis, aut cuꝑssi, aut serpilli, aut mali punicæ, aut radicis violæ albæ, aut lẽtisci decocto leuiter tepido colluito. Aut medicamẽtũ ex butyro, & resina, & adipe anserino infundito: aut id qđ ex medulla & adipe suillo ꝑparat. Suffitus ad fluxus. Ordeũ tostũ prunis ĩspersũ suffito: aut cerui cornu cũ oliuis immaturis: aut rhoẽ rubrũ, & polẽtã torrefactam, cũ oleo & vino duplo: aut paleas ordei, & & stercus bubulũ siľr. Aut loti ramẽta, aut rhoẽ, aut cupressũ siccã, cũ vino nigro austero suffito: aut galbanũ, aut mannã thuris, aut resinam vino subactã: aut capræ cornu, & gallã, & sistet fluxus. Alius suffitus. Effodere oportet scrobẽ, & vina-
D ceorũ vuæ duarũ chœnicũ Atticarũ mẽsurã torrefacere, & de cinere in scrobẽ mittere, & vinũ odoratũ irrorare. Mulier aũt circũinsidẽs, ac seipsam cõtegẽs ac cõuoluẽs suffitũ admittat. Aut œsypum capræ siccum tundito, & torreto, atq; cum ordeo fracto, & oleo subacta suffito prunis inspersas. Aut ordei paleas ijsdẽ prunis iniicito. Aut cuꝑssi ramẽta vnguẽto subacta suffito. Aut cicutã, aut myrrhã, aut thus, vnguẽto affuso suffito: aut bitumẽ & ordei paleas siľr. aut cuꝑssi radicẽ rosaceo oleo ꝑfusam suffito: aut ad calamũ, iũcũ odoratũ, cyperũ, apij semẽ, anisũ, oleo rosaceo affuso suffito. Siľr aũt & resinã prunis iniicito. Et cinamomũ, & myrrhã, cũ rubi folijs, aut rosarũ folijs, aut mẽta, addito modico croco, & styrace.

λεῖα μῖξαι, καὶ διεῖναι ἐν μελικρήτῳ, καὶ σὺν ἀλφίτοισι καταπλάσσειν. Ἢ ἀκτῆς, καὶ μυρσίνης φύλλα, κατάπλασσε. Ἢ λωτοῦ πρίσματα, καὶ συκαμίνου φύλλα, καὶ ῥόδου σὺν ἀσταφίδι. Πυριήσιες ῥόων. Αἴρην ἄλευρα πεφωσμένα, ἕψε ἐν ὀξυκρήτῳ ἀκρητεστέρῳ, καὶ ἐς ὀθόνιον ἐγχρίων πυρία. Ἢ φακοὺς φώξας, καὶ περιπτίξας ποιέειν ἄλευρα χονδρότερα, καὶ ἐν ὕδατι ἕψειν, καὶ ὁμοίως καταπλάσσειν. Ἢ ὀρόβους ὡσαύτως. Ἀγαθὸν δὲ, καὶ ἐλελίσφακον, ἢ ἄχυρα κριθῶν, ἐν ἀφεψήματι ἐλελισφάκου, καὶ ὑπερικοῦ ἑψεῖν, καὶ καταπλάσσειν, λωτοῦ πρίσματα, καὶ κυπαρίσσου ἑναφεψῶν ἐν ἀσταφίδος ἀποβρέγματι ἐς ὀθόνιον ἐπιχρίων πυριῆν. Ἢ ἐλαίης φύλλα, ἢ κισσοῦ, ἢ μυρσίνης, ἐν ἀφεψήματι, καὶ μετὰ τούτων, κριθῶν ἄχυρα ἑψεῖν. Ἢ ἀρωμάτων ὕδατι συνεψεῖν, πίτυρα πύρινα. Ἢ ἀσταφίδος ἀποβρέγματι πίτυρα πυρῶν ἑψεῖν, ἢ λευκοίου καρπὸν ἢ τὰς ῥίζας ἀφεψεῖν, καὶ τῷ ὕδατι ξὺν πιτύροισι πυρίνοισιν ἐπιρρίπτειν, ἢ τῷ ἀφεψήματι πίτυρα πυρῶν, τοῦτο ποιήσασα θερμὸν ἐνελιξαμένη ἐρίῳ, πυριήσθω. Ἢ τῷ τῆς ἑρπύλλου ἑψήματι, καὶ πίτυρα τὸν αὐτὸν τρόπον. Πυριῆν δὲ καὶ σπόγγοισι θερμοῖσι, καὶ ἐρίοισι μαλθακοῖσιν, ἢν περιοδυνέῃ, καὶ τοῖσιν ὀστρακίνοισιν ἀγγείοισιν, ὕδατος ἐγχέων, ἢ ἐν κύστεσιν ἐλαίῳ θερμῷ. Κλυσμοὶ ῥόων. Μυρσίνης φύλλα, καὶ δάφνης, καὶ κισσοῦ, ἐν ὕδατι ἀφεψεῖν, τούτῳ κλύζε χλιαρῷ, ἀκτῆς φύλλα, καὶ σχίνου ἀφεψεῖν ἐν ὕδατι ἀποχέας ἀκροχλιαρῷ κλύζειν. Ἢ οἰνάνθην καὶ κύπειρον, καὶ ἀσταφίδα ἀφεψεῖν ἐν μελικρήτῳ, καὶ κλύζειν. Ἢ τήλεος ὕδατι, ἢ βάτου ἀφέψημα, ἢ ἐλαίης χλωρῆς, ἢ κυπαρίσσου, ἢ ἑρπύλλου, ἢ ῥοιῆς, ἢ λευκοίου ῥίζης, ἢ σχίνου ἀκροχλίερον. Ἢ τὸ διὰ βουτύρου, καὶ ῥητίνης, καὶ χηνείου ἐλαίου. ἢ τὸ διὰ μυελοῦ, καὶ στέατος ὑείου. Ὑποθυμιήσιες ῥόων. Κριθὰς πεφωσμένας ἐς ἄνθρακας, ὑποθυμιῆν, ἢ ἐλάφου κέρας σὺν ἐλαίῃσιν ὀμφακίτισιν, ἢ ῥόον τὴν ἐρυθρὴν, καὶ ἄλφιτα πεφωσμένα ξὺν ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ διπλασίῳ: ἢ ἄχυρα κριθῶν, καὶ βόλβιτον ὁμοίως, ἢ λωτοῦ πρίσματα, ἢ ῥόον, ἢ κυπάρισσον, σὺν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ, ξηρὴν ὑποθυμιῆν, ἢ χαλβάνην, ἢ μάνναν, ἢ ῥητίνην, οἴνῳ δεύσας, ἢ αἰγὸς κέρας, κηκίδα, καὶ ὁ ῥόος ἵσταται. Ἕτερα θυμιητά. Ὀρύξαι χρὴ βόθρον, καὶ φῶξαι ὅσον δύο χοίνικας Ἀττικὰς γιγάρτων τῆς σποδιῆς, ἐπιβαλὼν ἐπὶ τὸ βόθρον, οἴνῳ τε ἐπιψεκάσαι εὐώδει, καὶ ἀμφικαθεζομένη, κατειλίξασα ἑωυτὴν, θυμιήσθω, ἢ τὸ λεγόμενον οἴσυπον αἰγὸς ξηρὰ κόψαι, καὶ φῶξαι σὺν κριθέων ἐρίγματι ἐλαίῳ φυρήσασα θυμιῆν. Ἢ ἄνθρακας πλεῖον κριθέων, ἢ ἄχυρα ὑποβάλλων, ἢ πρίσματα κυπαρίσσου, μύρῳ δεύων, θυμιῆν, ἢ κώνειον, ἢ σμύρναν, ἢ λιβανωτὸν τὸν μύρον περιχέων, θυμιῆν, ἢ ἄσφαλτον, καὶ κριθῶν ἄχυρα ὁμοίως, ἢ κυπαρίσσου ῥίζαν ἐν ἀλείφατι ῥοδίνῳ περιχέας, θυμιῆν, ἢ καλάμῳ, σχοίνῳ, κυπέρῳ, σελίνου σπέρματι, ῥόδινον ἔλαιον περιχέας, *ὁμοίως δὲ καὶ ῥητίνην ὑποβάλλειν. Καὶ κιννάμωμον, καὶ σμύρναν ξὺν βάτων φύλλοις, ἢ ῥόδων φύλλοις, ἢ ἡδυόσμοις, ξὺν σμικρῷ κρόκῳ καὶ στύρακι. Ταῦτα πάντα ἐν τῷ αὐτῷ τρί-

Marginalia: Vet. Cod. — *θυμιῆν

Vet. Cod.

βειν, καὶ θυμιῆν, ὀβολῷ Ἀττικῷ σταθμῷ, ἐπὶ σποδίην οἰναρέην, ἢ ἐπὶ βολβίτου πλασθέντος ὡς ἐμβάφιον. Τὸ δὲ πῦρ κληματίνον ἔστω. Ἐπιτιθέναι δὲ ἤδη πρότερον, ὡς μὴ ὀδμὴ ᾖ. ἐπεὶ εἰ ὀδμὴ ἔσται, ἄμεινον μὴ θυμιῆν. Ῥόου ἐρυθροῦ προσθετά. Σμύρνα, καὶ βόλβιον ξὺν μέλιτι τριφθὲν, προσθετὸν ἄριστον. ἢ ῥόδα ἑψητὰ ἐν ὕδατι, ἅπερ δὴ καὶ τρίψας λεῖα ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ, ἐν εἰρίῳ ἐλίξας προσίθει. ἢ τοῦ λωτοῦ τὸ ἄνθος ἑψῆσαι ἐν ὕδατι, κἄπειτα τρίβειν ἐν ῥοδίνῳ μύρῳ, καὶ ἐν εἰρίῳ πρὸς τὸ στόμα τῆς ὑστέρης προσάγειν. ἢ κύπειρον, καὶ ἶριν, καὶ ἄννησον ἴσον ἑκάστου ἐν μύρῳ ῥοδίνῳ λεῖον * βαλεῖν ἐς τὸ στόμα εἴσω. ἢ μυρσίνης φύλλα μελαίνης, ἐν οἴνῳ λευκῷ πίτυος φλοιὸν παραμίσγειν, καὶ ὁμοίως ποιεῖν. ἢ κυπαρίσσου καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν ἴσον ἑκατέρου τρίβειν ὁμοῦ ἐν μύρῳ, καὶ προσιθέναι. Ἢν ξηρῆναι δέῃ ῥόον. Καλαμίνθην ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψεῖν, καὶ ἐς ὀθόνιον βρέξαντα, ἐπιτιθέναι. ἢ ὑοσκυάμου τῶν φύλλων, καὶ κώνειον ἅμα ἑψεῖν, ὡσαύτως πράσα, καὶ μαλάχην, καὶ κηρὸν, καὶ χηνὸς ἄλειφα μῖξαι, εἶτα χλιαρὸν προσιθέναι πρὸς τὰ αἰδοῖα. ἢ οἶνον ἄκρητον ξὺν ῥητίνῃ, καὶ σιδίῳ ἑφθῷ τρίβειν, καὶ προσιθέναι ὁμοίως. ἢ κνῆκον σὺν οἴνῳ τρίβων προσίθεσθαι. ἢ λωτοῦ τὸ πρίσμα ὁμοίως. ἢ σχίνου φύλλα. ἢ ῥόον μέλιτι καθέφθῳ μίξας, πρόσθες. Ἢν δὲ μὴ λήγῃ, σήσινον ἢ βλῖτον τὴν βοτάνην ὡς γλῶσσαν οὖσαν, ἐν εἰρίῳ ποιεῖν προσθετόν. Ῥόου * ὕδατος, προσθετὸν, καὶ ἔγχυτον. Ἢν γυναικὶ ὕδωρ ῥέῃ ἐκ τῶν αἰδοίων, λαβὼν ῥητίνην ξηρὴν, καὶ μυρίκης πέταλα, καὶ λίνου καρπὸν, τρῖψαι ἐν οἴνῳ, καὶ μῖξαι ἐν ὄρνιθος στέατι, καὶ ἐγχέαι ἐς τὰ αἰδοῖα κλυστῆρι. ἄλευρα χεραμύδα ὡς καθαρώτατα ἢ ἀμύλιον ἐν εἰρίῳ προσίθεσθαι πρὸς τὸν στόμαχον. Ἄλλο ἔγχυτον ὁμοίως. Ὁκόταν ὕδωρ ἐκ τῶν αἰδοίων ῥέῃ, μυρίκης πέταλα, καὶ λιβανωτοῦ καρπὸν ἐν χηνὸς στέατι τρίψας, καὶ ῥητίνην, ἐς τὰ αἰδοῖα * κλυστῆρι ἐνεῖναι. Ἢν ὑπὸ ῥόου ὑδατώδεος τὸ ἦτρον ἀλγέῃ. Ἄγνου καρπὸν τρῖψαι ἐν μέλιτι, καὶ καταπλάττειν τὸ ἦτρον καλῶς. Ἢν ῥόος αἱματώδης, ἢ λευκὸς, ἢ ὁποῖος. Θεῖον, καὶ μανδραγόρου τὸ ἄκρητον, ἀναλαβόντα εἰρίῳ προσθεῖναι. Καὶ ὑπτίη εὑδέτω, καὶ ἀκίνητος μενέτω. ἢ σίδια ξηρὰ τρίβειν ἐν οἴνῳ πραμνίῳ, καὶ διδόναι πίνειν. Ῥόου λευκοῦ ποτόν. Κισσοῦ λευκοῦ τὸ σπέρμα, καὶ πίτυος φλοιὸν ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ παρέχειν. ἢ ἐλάφου κέρας κατακαῦσαι μοῖραν, ὠμηλύσιος δὲ δύο μοίρας, καὶ κεδρίδας πέντε, τρίβειν ὕδατι, καὶ πίνειν. Ὅταν πνίγηται ὑπὸ ὑστερέων. Κάστορα, καὶ κόνυζαν ἐν οἴνῳ χωρὶς, καὶ ἐν ταὐτῷ πινέτω ἑκάτερον, ἀσφάλτου ὅσον τριόβολον· ἢ φώκης στέαρ ὅσον δὶς τοῖν δακτύλοιν λαβεῖν, ῥίζης γλυκυσίδης ὅσον ἥμισυ πόσιος ἐν οἴνῳ εὐώδει διδόναι πίνειν. Ὅταν δὲ πνίγωσι, καὶ ὁμοῦ βήσσῃ, σανδαράχης ὅσον ὀβολὸν, καὶ θείου ἀπύρου ἴσον, καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ καθήραντα συμμίσγειν τρία ἢ τέσσαρα, καὶ διδόναι ἐν οἴνῳ εὐώδει. ἢν δὲ γε προσίσχωσιν αἱ ὑστέραι, κριθὰς τρίψας λεῖα ξὺν τοῖσιν ἀλεύροισι, καὶ κέρας ἐλάφου, ἐλαίῳ δεύσας ὑποθυμιήσθω. ὅταν δὲ ἄνω ᾖ, καὶ θλίβηται καρδία, καὶ στόμαχος, καὶ ὑπομένωσι, σμύρνην ἢ ῥητίνην, ἢ νέτωπον, ἢ κάστορα, ἢ ὀπὸν σιλφίου πίσαι.

Ὅταν

* εἰρίῳ

* ὑδατώδεος

* προσθῆναι

styrace. Hæc oĩa silr terito ac suffito, oboli Attici põdere, ĩ cinere sarmẽtorũ vitis, aut in stercore bubulo instar acetabuli formato. Sit aũt ignis ex sarmẽtis vitis. Mulierẽ vero ĩponito prius, vt ne odorẽ pcipiat: nã si odorẽ senserit, melius ẽ nõ suffire. Subdititia ad rubrũ fluxũ. Myrrha & bulbiõ cũ melle tritũ, optimũ pstãt subdititiũ. aut rosæ ĩ aqua coctę, quas sanè cũ rosaceo vnguẽto tritas, ac lanæ ĩuolutas apponito. aut loti florẽ in aqua coqto, & deinde cũ rosaceo vnguẽto terito, & ĩ lana ad vteri os adhibeto. aut cyperũ, & irim, & anisũ, singula pari portione, cũ rosaceo vnguẽto trita, ĩtro ĩ vteri osculũ detrudito. aut myrti nigræ folia, ĩ vino albo terito, & pini corticẽ ammisceto, et silr facito. aut cupressi fructũ, & thus, pari portione silr ambo ĩ vnguẽto terito, & apponito. Si resiccare fluxũ opus fuerit, calaminthã ĩ vino nigro coqto, & linteo ĩuolutã apponito. aut hyoscyami folia, & cicutã silr coquito: silr porrũ, & maluã, & cerã, ac anseris adipem ammisceto: deinde tepida ad pudenda subdito: aut vinũ meracũ, cũ resina et malicorio cocto terito, ac silr apponito. aut cnicũ cũ vino tritũ subdito: aut loti ramẽta silr: aut lẽtisci folia. aut rhoẽ melle cocto ammixto apponito. Si vero nõ cesset, susinũ, aut blitũ herbã, q velut lingua est, ĩ lana ad subdititiũ efformato. aut fluxũ aquæ subdititiũ & infusile. Si mulieri aqua fluat ex pudẽdis, resinã siccã, & myricæ folia, & lini semẽ, ĩ vino terito, et gallinaceũ adipẽ ammisceto, & p clysterẽ ĩ pudẽda infundito. aut farinę purissimę chemã, siue cõchæ testã cauiorẽ, aut amylũ ĩ lana ad vteri stomachũ apponat. Aliud silr ĩfusile. Quũ aqua ex pudẽdo fluxerit, myricę folia, & thus, et resinã, cũ anserino adipe terito, & p clysterẽ in pudẽda infundito. Si pectẽ præ fluxu aquoso doleat, viticis semẽ cũ melle terito, & ĩ cataplasmate pectini pbe adhibeto. Si fluxus sanguinolentus, aut alb⁹, aut qualiscũq; fuerit, sulphur & mãdragorã ĩ vino meraco terito, & lana excepta apponito. Et supina dormiat, & immota maneat. aut malicoriũ siccũ in vino prãnio terito, ac bibẽdũ dato. Ad fluxũ albũ potus. Hederæ albæ semẽ, & pini corticẽ, ĩ vino austero exhibeto. aut cornu cerui vsti partem vnam, crudæ ordeaceæ farinę partes duas, & cedri baccas quinque, aqua terat & bibat. Quũ ab vteris strangulat, castoriũ & conyzam in vino, & seorsim, & simul vtraque bibat: aut bituminis obolos tres: aut phocæ adipis quãtũ duobus digitis apprehẽdi põt: aut radicis pæoniæ dimidiã potionẽ, in vino odorato bibẽdã dato. Quũ vero vteri suffocarint & tussierit, sandaraches obolũ, & sulphuris viui tãtundẽ, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor, misceto, & ĩ vino odorato exhibeto. Si vero adhęserint vteri, ordeũ terito, & vna cũ paleis, & cornu cerui, oleo subigito, & suffito. quũ aũt sursũ ascẽderint, & cor ac stomachus prematur, & substiterint, myrrhã aut resinã, aut netopũ, aut castoriũ, aut silphij succum bibẽdũ dato.

Quum

A Quum vterus strāgularit, spūs aūt aceruatim sursum commotus fuerit, & grauitas incubuerit, & mēs perculsa fuerit, & loqui nō potuerit, & perfrigeratio adest, ac spūs offendēs, & oculi obscurant: caput q̄ citissime radito, & per fasciā supra vmbilicū, si opus fuerit, deligatā detrudito. Dato aūt castoriū, & conyzā, & rutæ aquā, cuminū Aethiopicū, raphani semē, sulphur, myrrhā. Ad nares graueolētia, ad vteros bene olētia adhibeto. Si vero sustinuerit, et grani cnidij internam partē, albā illā, melle subactam ac mixtā, naribus illinito. Aut schinū tenuem scillæ speciē q̄ mordeat. Quum aūt dolor habuerit ac suffocat, maluæ radicē, aut acetū mulsum, aut fœniculi corticē, aut crethmū in aqua bibendum dato. Optimū vero est eructare, & sedētē collocare, & sternutationē facere, aut veratrū naribus admouere. Si vero sub septo transuerso ac p̄cordijs vteri sedere videant̄, derepēte voce destituit̄, & p̄cordia dura fiūt, & strāgulat̄, & dētes cōserit, & vocata nō audit. Oportet igit̄ sub nares suffiri lanā accēsam, bitumen in ignē coniectū, & castoriū, & sulphur, & picē: inguina vero & femora vnguēto odoratissimo intus inungere. Aut stellas marinas nigras, & brassicā vino odorato misceat ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres, coriādri parū, resinā, pæoniæ radicē, cuminū Aethiopicū, hæc in vino albo & aqua trita, aut cū aqua mulsa diluta, leniter tepida bibat. Auxiliat̄ & peucedanū aristolochia, cepæ lachryma: panaces ī vino aut

C aqua leniter tepida datū. Vteros ad locū suū reducit, crotonis radix pota, aut cuminū Aethiopicū, aut apiū, aut fœniculi & anisi semē, aut piper, aut myrrha, & papaueris succus potus. Si cor strāgulat̄, ab vtero premit̄, & spūs hēt, & anhelatio: viticis, & pæoniæ semē in vino bibere oportet: aut abrotonū, & panaces, et ammoniacū: aut rutā, aut somnificū papaueris succū. Rursus igit̄ si sīlr hēt, melanthiū terito, & melle subigito, et velut glandulā efformato, ac pēnæ circūdato, & apponito: aut philistiō sīlr subdito: aut telephiū, aut anemones folia trita, in linteū indito, & modica myrrha ammixta apponito. Si in lūbos vteri incubuerint, suffocatio vero caput nō cōtigerit, polypos coctos edat, & vinū nigrū odoratū

D meracū q̄ plurimū bibat. Quū vero velut ad viscera cōuersi strāgularint, vinū cedrinū, & vinū Aethiopicū bibat, & calida lauet̄, & odoratis fomētis vtat̄. Si vero inflati fuerint vteri, aromata oīa in vnguētū immittunt̄, & laurus, & myrtus, & saluia, & cedri, ac cupressi ramēta. Hæc cōtundito, & trita cribrato, & in vinū odoratū inspergito, & oleū rosaceū superfundito. Quum vero trāsmoti vteri presserint, ordeū vnà cū paleis, & myricā, & cerui cornu, vino subigito, ac suffito. Quū assistētes strāgularint, funiculū lucernariū accēdito, & præ naribus extinguito, quo fuligo & nidor ipsas ingrediant̄, & picē, & castoriū, & peucedanū, & myrrhā, vnguēto irino diluito, et subacta apponat. Bibat aūt resinam oleo dilutā.

Ὅταν ὑστέρα πνίγῃ, πνεῦμα δὲ σέβηται ἀλὲς ἄνω, καὶ βάρος ἔχῃ, καὶ γνώμη καταπλὴξ, ἀναυδίη, περίψυξις, πνεῦμα προσπταῖον, ὄμματα ἀμαλδύνεται, τὴν κεφαλὴν ξυρεῖν ὅτι τάχος, καὶ ταινίῃ ἀποδιωθεῖν, ὑπὲρ ὀμφαλὸν δὲ, εἰ δεῖ. Διδόναι δὲ καστόρειον, καὶ κόνυζαν, καὶ πηγάνου ὕδωρ, κύμινον Αἰθιοπικὸν, ῥαφάνου σπέρμα, θεῖον, σμύρνην. Πρὸς δὲ τὰς ῥῖνας, τὰ κάκοδμα. εὔοδμα δὲ ἐς τὰς ὑστέρας, ἢν δὲ ἀνέχηται, καὶ κόκκου τὸ ἔνδον, τὸ λευκὸν μέλιτι δεύσας, καὶ μίξας, ἀλείφειν τὴν ῥῖνα. Ἢ σχῖνον λεπτὴν ἣν δάκνηται. Ὅταν δὲ ὀδύνην ἔχῃ, καὶ πνίγηται, μαλάχης ῥίζαν, ἢ ὀξύμελι, ἢ φλοιὸν μαράθου, καὶ κρηθμὸν ἐν ὕδατι δοῦναι πίνειν. Ἄριστον δὲ ἐρυγγάνειν, καὶ διανακαθίζειν, ἢ ἐλλέβορον, καὶ πταρμὸν ποιέειν, καὶ προσίσχειν πρὸς τὰς ῥῖνας. Ἢν δὲ ὑπὸ τὰς φρένας δοκέωσιν ἵζεσθαι, ἐξαπίνης ἄφωνος γίνεται, ὑποχόνδρια σκληρὰ, καὶ πνίγεται, καὶ τοὺς ὀδόντας συνερείδει, καὶ οὐκ ὑπακούει καλεομένη. Δεῖ οὖν ὑποθυμιῆν ὑπὸ τὰς ῥῖνας, εἰρίων κατακαιομένων, ἄσφαλτον ἐς πῦρ ἐμβάλλων, καὶ καστόρειον, καὶ θεῖον, καὶ πίσσαν. Βουβῶνας δὲ, καὶ μηροὺς, μύρῳ ἔνδοθεν εὐωδεστάτῳ χρίειν. Ἢ ἀστέρας τοὺς θαλαττίους τοὺς μέλανας, καὶ κράμβην μίξας εὐώδει οἴνῳ, πινέτω. Ἢ σμύρνης τριώβολον, κορίανον ὀλίγον, ῥητίνην, γλυκυσίδης ῥίζαν, κύμινον Αἰθιοπικὸν, ταῦτα τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ ὕδατι, ἢ μελικρήτῳ διεῖσα, πίνειν ἀκροχλίαρον. Βοηθεῖ δὲ, καὶ τὸ πευκέδανον, ἀριστολοχία, κρομμύου δάκρυον, πάνακες ἐν οἴνῳ ἢ ὕδατι, ἀκροχλίαρον διδόμενον. Ὑστέρας ἐς χώρην ἄγει. Τοῦ κρότωνος ῥίζα πινομένη, ἢ κύμινον Αἰθιοπικὸν, ἢ σέλινον, ἢ μαράθρου σπέρμα, καὶ ἀννήσου, πέπερι, ἢ σμύρνα, καὶ ὀπὸς μήκωνος πινόμενος. Ἢν ἡ καρδία πνίγηται ὑπὸ ὑστέρης ἀναθλίβεται, καὶ πνεῦμα ἔχει, καὶ ἆσθμα, δεῖ τὸν καρπὸν τῆς ἄγνου, καὶ γλυκυσίδης ἐν οἴνῳ πίνειν, ἢ ἀβρότονον, καὶ πάνακες, καὶ ἀμμωνιακὸν, ἢ πήγανον, ἢ ὑπνωτικὸν μηκώνιον. πάλιν οὖν εἰ ὁμοίως ἔχει, μελάνθιον τρίβειν λεῖον, καὶ μέλιτι δεύειν, καὶ ποιῶν οἷον βάλανον, καὶ πρὸς τῷ πτερῷ προστιθέναι. Ἢ φιλίσιον ὁμοίως προστίθει. Ἢ τηλέφιον, ἢ ἀνεμώνης φύλλα τρίψας, ἔνθες ἐς τρύχινον, καὶ σμύρνην μικρὴν ξυμμίσγειν. Ἢν ἐς τὴν ὀσφῦν αἱ ὑστέραι κατασκήψωσι, μὴ ψαύῃ δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ πνὶξ, ἐσθιέτω πολύποδας ἑφθοὺς, καὶ οἶνον πινέτω μέλανα εὐώδη ἄκρητον ὡς πλεῖστον. Ὅταν δὲ ὡς πρὸς τὰ σπλάγχνα τραπεῖσαι πνίγωσιν, οἶνον κέδρινον, καὶ οἶνον Αἰθιοπικὸν πινέτω, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ πυριάσθω τὰ εὐώδεα. Ἢν ἀνεμωθῶσιν αἱ ὑστέραι, ἡδύσματα πάντα ἐς τὸ μῦρον ἐμβάλλεται, καὶ δάφνη, καὶ μυρσίνη, καὶ ἐλελίσφακος, κέδρου τε πρίσματα, καὶ κυπαρίσσου. ταῦτα κόψαι καὶ καταστῆσαι λεῖα, καὶ ἐπ' οἶνον εὐώδη μον ἐπιπάσσειν, καὶ ἐπιχέαι ῥόδινον ἔλαιον. Ὅταν δὲ μετακινηθεῖσαι θλίβωσιν αἱ ὑστέραι, κριθὰς ξὺν τοῖς κυρηβίοισι, καὶ μυρίκην, καὶ ἐλάφου κέρας οἴνῳ δεύσας, ὑποθυμιῆν. Ὅταν προσιστάμεναι πνίγωσιν, ἐλλύχνιον ἀνάψαι, καὶ ἀποσβέσαι ὑπὸ τὰς ῥῖνας, λιγνὺς, καὶ αἰθαλὸς εἴσεισι, καὶ πίσσαν, καὶ καστόριον, καὶ πευκέδανον, καὶ σμύρναν διεὶς μύρῳ ἰρίνῳ ἀναδεύσασα προστιθέσθω. Πίνειν δὲ ῥητίνην ἐλαίῳ διέντα. Ἢν πνίγωσι

Vet. Cod. λίλω, διδόναι ποτὸν, ἢ χελώνης παραθαλασσίης ὅσον τριώβολον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, κοτύλην, ἢ κυάθους τρεῖς πίνειν. Ἢ κέδρον εἰς λύχνον ἐπιχέας ἅψαι τὸν λύχνον, καὶ ἐὰν ἀποσβεσθῇ πρὸς τὰς ῥῖνας προσάγε, ἢ βόρβορον ὡς δυσωδέστατον ὁμοίως. Ἢ εἴριον κατακαύσας ὑπὸ τὰς ῥῖνας ὑποθυμιῆν τῆς γυναικός. Ἢ ἀσφάλτου ὀλίγον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ πινέτω. Ἢ ἐρυσίμου κόγχην, καὶ καστορίου ἐν οἴνῳ λευκῷ, δὸς πιεῖν καὶ λοῦσον. Ἢν δὲ μὴ βήσσῃ, σανδαράχης ὀβολὸν, θείου δύο ὀβολοὺς ἀπύρου, ἀμύγδαλα πικρὰ ἀποκαθήρας, καὶ καστορίου ὀβολὸν μίσγειν σὺν οἴνῳ εὐώδει, καὶ πίνειν δίδου. Ἢν δὲ πνίγωσιν αἱ ὑστέραι, καὶ τῆς καρδίας ψαύσῃ τὸ πνῖγμα, καὶ μεμύκῃ τὸ στόμα, ὄξος θερμὸν δίδου ῥοφεῖν, παρασαλίσκῳ ἢ κερκίδι ἄνοιγε, καὶ οἶνον ὁμοίως ἄνοδμον, καὶ σὺν ὀξυμέλιτι. Ἢν λίην δὲ πνίγωσι, καὶ ἄφωνος ᾖ, κρόμμυον ἐν οἴνῳ χλιερῷ τρίψας, ἐνστάζειν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ ἀνεγείρειν. Ἢν δὲ ἄχρις ἥπατος ἀνίωσι, καὶ πνίγεται, ἄφωνος γίνεται, καὶ οὐδὲν ὁρᾷ, καὶ τοὺς ὀδόντας συνερείδει, καὶ σκληρὴ γίνεται, καὶ οὐδὲν φρονέει, καὶ ἀναπνεῖ πυκνὰ, καὶ οὐχ ὑπακούει: ταύτην ὑπὸ τὰ ὑποχόνδρια λαβὼν τῇσι χερσὶ, χρίειν θαμινάκις. Καὶ τοὺς ὀδόντας διαγαγὼν πασσάλῳ, οἶνον ἄκρητον χλιερὸν ἐγχέειν, ἢν μήτι κωλύοι, καὶ αὐτίκα ῥαΐζει ὡς τὰ πολλά. Ἐὰν ἐγχέωνται ἐς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἐρείδωσιν, αἰγὸς σπυράθους, καὶ λαγοῦ τρίχας, ἐλαίῳ φώκης δεύσας, ὑποθυμίᾳ. Ἢ τοῦ κυτίσου τὸν καρπὸν, ἢ τὰ φύλλα αὐαίνειν, ἢ τὸν φλοιὸν, καὶ δρυὸς φύλλα, καὶ ῥητίνην μίξας, ἐλαίῳ δεύειν, καὶ ὑποθυμιῆν, φώκης τῆς πιτύης τὸ δέρμα κόψας λεῖον, καὶ σπόγγον, καὶ βρύα λεῖα μίσγειν τῷ ἐλαίῳ τῆς φώκης, καὶ ὑποθυμιῆν αἰγὸς τοὺς σπυράθους, καὶ φώκης πνεύμονα, καὶ κέδρου πρίσματα. Ὑποθυμιῆν δὲ, καὶ βόλβιτον, ἢ κεράτων ξύσματα βοὸς, καὶ ἄσφαλτον. Ἢ ἀκάνθης Αἰγυπτίης καρπὸν, καὶ κέδρου πρίσματα, καὶ μυρσίνης φύλλα ξηρὰ μύρῳ μαλθακῷ. Ταῦτα δεύσας ὑποθυμιῆν. Ἀρώματα δὲ συχνὰ ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλειν. Ἢ γίγαρτα κόψας λεῖα, καὶ κεδρίαν, καὶ ῥητίνην πιτυΐνην ὁμοῦ μίξας γλυκεῖ ἑφθῷ δεύσας ὑποθυμιῆν. Πυριήσιες, ὡς ἀπίωσιν. Βολβίτου κεκαυμένου, καὶ ὄξεος ἥμισυ, καὶ ὀροβίου θαλάσσης, ἢ ὕδατος ὁμοίως πυρία τὰς ῥῖνας. Πυριῆν δὲ βληχροῖς, καὶ φάκιον πιεῖν, ἀπεμέειν δὲ, καὶ ῥοφέειν διδόναι ἄλητον, καὶ ἔτι τὸν οἶνον. Τῇ δ' ὑστεραίῃ, κόκκος ἔσω καταποτὸν, καὶ οὐρητικὸν δὲ ἀσταφίδα, καὶ ἐρεβίνθους δύο τρίψας, σταφίδος τῆς ἀρίστης ἐπιχέας χόα ἕψε: ἔπειτα ἀποχέας πρὸς τὴν αἰθρίην θεῖναι, καὶ τῇ ὑστεραίῃ πίνειν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐλελίσφακον, καὶ λίνου σπέρμα, καὶ ἄλφιτον διδόναι δὶς τῆς ἡμέρης ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, κοτύλας τέσσαρας, ἐλαίου ἡμικοτύλιον, ἀκτῆς φύλλα χεῖρα πλείαν: ταῦτα ἕψειν καὶ πυριῆν θερμῷ, ἢ ὀστρακίοισι θερμοῖσιν, ἐπὶ δίφρου καθέζεσθαι, ἀμφικαλύπτειν τοῖς εἵμασιν. Ἢ τῆς ἀκτῆς τὰ φύλλα, σὺν μυρσίνῃ ἕψειν, καὶ κριθῶν ἄχυρα ἕψειν, καὶ ἢν οἵα τε ᾖ ὑποφέρειν ὄξος, ἔλαιον, μέλι, ὕδωρ, ταῦτα κεράσας, καὶ ἀναμίξας, ἀναζέσας σφόδρα ἐς κύστιν ἐγχέαι, καὶ τῆς

Si valde ſtrangularint: aut teſtudinis iuxta mare A
natæ obolos tres, in vini albi hemina, vel cyathis tribus tritos, bibẽdos dato. Aut cedro in lucernã infuſo, lucernã accẽdito, & vbi extincta fuerit, ad nares exhibeto: aut cęnũ fętidiſsimũ ſiſt. Aut lanã incenſam ſub nares mulieris ſuffito. Aut bituminis parũ tritũ in vino albo bibat. Aut eryſimi cõchę teſtã, & caſtoriũ in vino albo bibẽda dato, & lauato. Si vero ẽt tuſsiat, ſandarachę obolũ, ſulphuris viui obolos duos, amygdalas depurgatas tres aut quatuor, & caſtorij obolũ, cũ vino odorato miſceto, & bibẽda dato. Si vero ſtrãgularint vteri, & ſtrãgulatio cor cõtigerit, & os cõcluſum fuerit, acetũ calidũ ſorbendũ dato, & os paxillo aut radio aperito, & vinũ inodorũ ſimiliter exhibeto, & cũ aceto mulſo. Si vero valde B
ſtrãgularint, & voce deſtituta fuerit, cepã in vino tepido tritã in nares inſtillato & excitato. Si vero vſq; ad hepar aſcenderint, & ſuffocať, voce deſtituit, & nihil videt, & dẽtes cõſerit, & dura fit, & nihil ſentit, & frequẽter reſpirat, & nõ audit: hãc ſub ꝑcordijs manibus cõprehenſam frequẽter inungito. Et dẽtibus cũ paxillo diductis, vinũ meracũ tepidũ infundito, ſi nihil ꝓhibuerit. Et plerunq; ſtatim melius hẽt. Si ad inguina incũbant ac innitanť, caprini ſtercoris pilulas, & leporis pilos, phocæ adipe ſubigito ac ſuffito: aut hederæ fructũ, aut folia, aut corticem ſiccato, & quercus folia ac reſinã ammiſceto, oleoq; ſubigito ac ſuffito. Aut coaguli phocæ pellẽ conterito, & ſpõgiã ac muſcũ cũ phocæ adipe ammiſceto C
ac ſuffito. Aut ſtercoris caprini pilulas, & phocæ pulmonẽ, ac cedri ramẽta ſuffito. Sed & bubulũ ſtercus ſuffito: aut cornuũ bouis ramenta, & bitumẽ. Aut ſpinæ Aegyptię fructũ & cedri ramẽta, & myrti folia ſicca. Hæc molli vnguento ſubacta ſuffito. Multa vero aromata in vnguentum inijcito. Aut vinacea tuſa trita, & cedri baccas, et reſinã pineã, ſimul mixta & paſſo cocto ſubacta ſuffito. Fomẽta à quibus diſcedunt. Stercus bubulum contuſum, aceti dimidia mẽſura, & decocti erui ex aqua marina aut dulci ſiſt dimidia adiecta, pro fomẽto adhibeto: foueto aũt leuiter, & lẽticulæ decoctũ bibendũ dato, ac reuomendũ; & farinã ſorbẽdã, & inſuper vinũ. Poſtridie vero granũ cnidium dato: ſed & quod vrinã ciet. D
Ciceris partes duas tritas, vuæ paſſæ optimæ tertiã partẽ, affuſo aquæ cõgio coquito: deinde excolatã aquã per noctẽ ſub dio exponito, & poſtridie bibẽdã dato, & de cętero ſaluiã, & lini ſemẽ, & polentã, bis per diẽ in vini diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias tres, foliorũ ſambuci manus plenæ menſurã: hæc coquito, & cũ calidis foueto: aut teſtis calidis immiſsis fomẽtũ facito, muliere in ſella collocata, & veſtimẽtis cooperta. Aut ſambuci folia cum myrto coquito, & in excolata aqua paleas ordei coquito, & fomentũ facito, ſi calorẽ ſufferre poterit. Aut acetũ, oleum, mel, aquã: hæc permixta ac valde ferueſacta, in veſicam infundito. Aut pini

A pini corticē, & rhois folia in aquā iniicito, & fortiter coquito, & in excolatam aquam etiā ordei paleas immittito ac coquito, & affuso oleo foueto. Aut loti & cupressi ramēta, aqua & oleo affuso, probe coquito, ac foueto. Aut cū aromatis vnguentū infundito, & gallā iniicito, & rhāni corticē, & polentam triticeā cum aqua. Si vero vteri extra prominuerint, & dependent velut scrotū: myrti baccas, loti ramēta, rubi & oleæ folia, simul coquito, & leuiter tepide foueto: aut cū vino vnā cū illis & cū graueolentibus similiter. Extremas aūt partes cū oui candido oblinito: quum vero perfrigeratur, & liuidæ factæ fuerint, cū aqua calida. Mollitoria vteri. Adipem ouillū, ouorum vitellū, mel, oleū rosaceum sumito, & cū his farinā subigito, & ad lentū ignē
B tepefacito, & quod destillat lana exceptū emollito ac apponito. Aut adipem ouillum aromatis conditū, & nitrum rubrum, anseris adipem, & oleū rosaceum colliquata, & lana excepta apponat. Aut anseris adipē, ouillum adipem, cerā albam, netopum, rosaceum oleum: hæc q; optime permisceto, & tenuibus linteis excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vterorū. Aut cerui medullā, & anseris adipē, in rosaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta subdat. Mollia subdititia, quæ aquā ducūt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerant. Myrrhamq; optimam, & salis granū, & picem aromatis imbutā, terito & apponito. Aliud. Grana cnidia decor-
C ticata triginta, Indicū (quod Persæ piper vocāt, & in hoc inest rotundū, quod appellant myrtidanum) cū lacte muliebri simul terito, & melle diluito: deinde lana molli ac pura excepta, & pēnæ obuoluta subdito, & per diē sinito. Si verò fortius facere voles, modicū myrrhæ ammisceto, tertiā videlicet partē, siue trientem, & lanam mollem puram semisuccidā. Ex vteris educunt, & osculum molliunt, narcissus, cuminum, myrrha, thus, absinthium, cyperus: hęc ipsa per seipsa, & cum oleo rosaceo aut albo, Aegyptio. apponantur autem vbi lota est. Aliud, quod ichorem sanguineū educere pōt. Cum tædis ammisceto myrrham, salem, fel taurinum, cuminum, mel, & in lana subdito: aut cumini folia similiter
D in vino trita. Aut silphij succū ad ficū ammisceto, & glandulā inde factā subdito. Idem facit & mori radix cū melle, & postea rosaceo illinito. Efficax est & allij caput integrū, & nitrū rubrū, & ficus pinguis, pari portione: misceto autē & gallā paruam, & glandē facito, eamq; liquore aliquo tinctam subdito. Et postea lota cerui adipē in lana subditū habeat. Aliud, quod cruenta oīa magis prioribus ducere potest, et mollire. Piper, elateriū, & lac muliebre misceto, & cū his terito etiā mel, & oleum album, & cerui adipem, & linteo excepta subdat. Vehementer verò ducit omnigena hoc. Fici pingue, elaterij potiones duas, nitrū rubrū quantū elaterij, mellis parum, cum linteo aut cum lana glandem facito. Aliud.

Netopum,

τῆς πιτύος τὸν φλοιὸν, καὶ τῆς ῥοιῆς τὰ φύλλα ἐμβάλλειν ἐς ὕδωρ, ἀφέψειν δὲ ἰσχυρῶς, καὶ ἐμβάλλειν ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ κριθῶν ἄχυρα ἑψεῖν, ἔλαιον ἐπιχέαντα. Ἢ λωτοῦ πρίσματα, καὶ κυπαρίσσου ὕδωρ ἐπιχέας, καὶ ἔλαιον, ἕψε εὖ μάλα. Καὶ πνεία σὺν ἀρώμασι, μύρον ἐγχέειν, καὶ κηκῖδα ἐμβάλλειν, καὶ ῥάμνου φλοιὸν, καὶ πύρινα ἄλφιτα ξὺν ὕδατι. Ἢν δὲ προΐσχωσιν ἔξω τὰ ὕστερα, καὶ τὰ καλεόμενα ὄσχοι χαλῶνται, μύρτα, λωτοῦ πρίσματα, βάτου, καὶ ἐλαίης φύλλα ἅμα ἑψεῖν, καὶ πυρίην ἀκροχλιαρῶς, ἢ οἴνῳ μετὰ τούτων, καὶ κακωδέων, ὁμοίως. Περιχρίειν δὲ τῷ λευκῷ τοῦ ὠοῦ τὰ ἔξω ὅταν ψύχηται, καὶ πελιδνὰ ἔωσιν ὕδατι θερμῷ. Μαλθακτήρια ὑστέρης. Οἴος στέαρ, ὠῶν λέκιθος, μέλι, ἔλαιον ῥόδινον, τούτοις ἀναφυρήσας ἄλητα, παραχλιαίνειν ἐν πυρὶ μαλθακῷ τὸ ἀποσταζόμενον ἐς εἴριον ἀναμαλάσσειν, καὶ προστιθέναι. Ἢ στέαρ οἴιος ἡδὺ, νίτρον ἐρυθρὸν, ἢ χηνὸς ἄλειφα, ῥόδινον ἔλαιον ξυντήξας, καὶ ἐς εἴριον ἀναφυρήσας, προθεῖναι, χηνὸς ἄλειφα, ἢ μήλειον στέαρ, κηρὸν λευκὸν, νέτωπον, ῥόδινον ἔλαιον, ὡς ἄριστα ταῦτα ἀναμὶξ ποιέειν, καὶ ῥάκεα ἐμπλάττειν λεπτὰ, καὶ αὐτίκα λουσαμένη, προστιθέσθω χλιαρὰ πρὸς τὸ στόμα. Ἢ ἐλάφου μυελὸν, καὶ στέαρ τήξας ἐν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ ἀναφορύξασα εἰρίου μαλθακὸν προστιθέσθω. Μαλθακὰ πρόσθετα ὕδωρ ἄγει, καὶ μύξας, καὶ δέρματα, καὶ οὐχ ἑλκοῖ. Σμύρναν ὡς ἀρίστην, καὶ ἁλὸς χόνδρον, καὶ πίσσαν ἡδύοσμον, τρίβειν λεῖα, καὶ τιθέναι. Ἕτερον πρόσθετον. Ἐκλέψας κόκκους τριήκοντα, * τὸ Ἰνδικὸν ὃ καλέουσιν οἱ Πέρσαι πέπερι, καὶ ἐν τούτῳ ἔνι στρογγύλον, ὃ καλοῦσι μυρτίδανον, ξὺν γάλακτι γυναικείῳ ὁμοῦ τρίβειν, καὶ μέλιτι διιέναι, ἔπειτα εἴριον μαλθακὸν, καὶ καθαρὸν ἀναφυρήσας, περὶ πτερὸν περιελίξας, προσθεῖναι, καὶ τὴν ἡμέρην ἐᾶν. Ἢν δὲ ἰσχυρότερον βούλῃ ποιῆσαι, σμύρναν ὀλίγην παραμίσγειν, ὅσον τριτημόριον, καὶ εἴριον μαλθακὸν καθαρὸν, ἢ μήρυπον. Ἄγει ἐξ ὑστερέων, καὶ τὸ στόμα μαλθάσσει. Νάρκισσος, κύμινον, σμύρνα, λιβανωτὸς, ἀψίνθιον, κύπειρος, αὐτὰ ταῦτα καθ᾽ ἑαυτὰ, καὶ ξὺν ῥοδίνῳ ἐλαίῳ ἢ λευκῷ ἢ Αἰγυπτίῳ. Προστιθέσθω δὲ λουσαμένη. Ἰχῶρα ὕφαιμον δυνάμενον ἄγειν. Σὺν τοῖς δᾳσὶ, μίσγειν σμύρναν, ἅλας, κύμινον, χολὴν ταυρείην, μέλι ἐν εἰρίῳ προστιθέναι, καὶ κυμίνου φύλλα ἠδελφισμένα ἐν οἴνῳ. Ἢ ὀπὸν σιλφίου σύκῳ μίσγειν, καὶ βάλανον ποιήσαντα προσθεῖναι. Τὸ δ᾽ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ συκῆς ῥίζα σὺν μέλιτι, καὶ μετέπειτα χρίειν ῥοδίνῳ. Ἐνεργεῖ δὲ, καὶ σκορόδου μώλυζα, νίτρου ἐρυθροῦ, σύκου πίονος, ἴσον, μίσγειν δὲ κηκῖδα μικρὴν, καὶ βάλανον ποιέειν, καὶ ἐμβάπτειν ἔς τι τῶν ὑγρῶν, καὶ προστιθέναι. Κάπειτα λουσαμένη ἐλάφου στέαρ ἐν εἰρίῳ ἐχέτω. Αἱματώδεα πάντα μᾶλλον τῶν πρόσθεν ἄγειν δύναται, καὶ μαλθάσσειν. Πέπερι, ἐλατήριον, ξυμμίσγειν δὲ, καὶ γυναικὸς γάλα, καὶ τρίβειν σὺν τοῖσδε, καὶ μέλι, καὶ ἄλειφα λευκὸν, ἐλάφου τε στέαρ τρυχινωμένην. Σφόδρα δὲ ἄγει παντοῖα. Σύκου τὸ πῖαρ, ἐλατηρίου δύο πόσιας, νίτρον ἐρυθρὸν, ὅσον τὸ ἐλατήριον, μέλι ὀλίγον ἐν ῥάκει ἢ ἐν εἰρίῳ, βάλανον ποιέειν. Ἕτερον.

Vet. Cod. * καὶ

Vet. Cod.

Νέτωπον, χολὴν ταύρου, νίτρον, κυκλάμινον, κηκίδα, τρίβειν σὺν μέλιτι. Μετέπειτα δὲ, καὶ λουσαμένη, στέαρ ἐχέτω, ἢ γλήχωνα, καὶ χολὴν ταύρου * τριπτὴν περιπλάσσειν πτερῷ, καὶ ἐς τὸ ἄλειφα ἐμβάψας Αἰγύπτιον, προστιθέναι· ἢ κυκλάμινον ὅσον ἀστράγαλον σὺν χαλκοῦ ἄνθει, ἢ ἀνεμώνης κεφαλὴν, τρίψας σὺν ἀλήτῳ, πτερῷ περιπλάσσειν ἐς λευκὸν εἴρεον ἐμβάπτεσθαι. Ἄγει πάντα. Σικύου ἐντεριώνης τῆς μακρῆς ἑλὼν τὸ σπέρμα σὺν γάλακτι, καὶ σμύρναν σὺν αὐτοῖσιν ἄκρητον, μέλιτι ποσὸν, Αἰγύπτιον ἔλαιον εἰρίῳ μαλθακῷ ἀναφορῦξαι· ἢ τὴν ἐντεριώνην τῆς σικύης ξηραίνειν, καὶ μέλι περιχέαι καὶ τρίβειν, καὶ βάλανον ποιέειν. Ἐπὴν δὲ λούσηται, στέαρ προστιθέσθω. ἢ ἐλατηρίου τρεῖς πόσιας ἐν ὕδατι. Μαλθακτήρια. Ὠοῦ τὸ λευκὸν, ἄλητον, μελίκρητον λευκόν· ταῦτα ὁμοῦ χλιαίνειν, καὶ τὸ ἀποστάζον εἰρίῳ ἀνασπογγίσας, προσθεῖναι. Ἢ χηνὸς ἄλειφα, κηρὸν λευκὸν, ῥητίνην, μύρον ῥόδινον, μυελὸν ἐλάφου τήκειν, ἢ στέαρ οἰὸς, ἢ αἰγὸς, ὠοῦ τὸ λευκὸν, ῥόδινον μύρον, ἢ βάλανον ποιέειν, ἢ εἰρίῳ ἀναλαμβάνειν. Πυρίαι δι' ὧν ὑστέραι καθαίρονται, ἢν σκληραὶ ἔωσι. Οἶνον χρὴ ὡς ἥδιστον, ἴσον ἴσῳ κεράσαι, ὡς τρία ἡμιχόεα Ἀττικὰ, καὶ μαράθου ῥίζαν, καὶ τοῦ καρποῦ, τεταρτημόριον, καὶ ῥοδίνου ἀλείφατος, ἡμικοτύλιον, ἐς ἐχῖνον ἐᾶσαι, οὗ τὸ ἐπίθεμα ὀπὴν ἔχει, καὶ ἐπιχέαι τὸν οἶνον, καὶ ἐνθέντα κάλαμον, πυριῆσαι, καὶ μετέπειτα τὴν σκίλλαν προσθεῖναι. Ἢν ὀδύναι καταρρήξωσι ἐξαπιναῖοι, καὶ ἀψυχίαι ἔωσι, ῥόδων φύλλα, κινάμωμον, σμύρναν καθαρὴν, νέτωπον, ὀποῦ μήκωνος, τουτέων φθοΐσκους ποιήσας ὅσον δραχμιαίους, ἐπιθεὶς ἐπὶ τρύφος ἀμφορέως διαφανὲς, ἢ χρῶ ὑποθυμιήματι. Ἢ στύρακος, ὅσον ἐμβάλλουσιν ἐς τὸ ἔλαιον, ὡς ἐπὶ τῆς προτέρης χρῆσθαι. Ἅπαντα ὁκόσα ἐς τὰ μύρα ἐμβάλλεται, κόψαι, καὶ κατασῆσαι, ἐπιβάλλειν δὲ ἐπὶ τὸν βόλβιτον τὸν βόειον, καὶ στύρακα, καὶ περιχρίειν νετώπῳ, ῥόδινον ἔλαιον ὡς ἄριστον, καὶ Αἰγύπτιον λευκὸν, θυμιᾶν τοῦτο μετὰ τὰς καθαρσίας. Ἢ δάφνης καὶ μυρσίνης φύλλα κόψαι, καὶ κυπέρου καρπὸν, ἐργάσασθαι Αἰγυπτίῳ λευκῷ μύρῳ, καὶ νετώπῳ, καὶ ἐπὶ βολβίτου θυμιᾶν. Ἀρήγει δὲ, καὶ μάννα, κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ κυπέρεως ῥίζα κοπεῖσα, σῆσαι δὲ καὶ σχοῖνον, τὸν εὔοσμον, ἡδύοσμον, καὶ κάρδαμον, καὶ ἶριν· ταῦτα πάντα μίσγειν, περιχέαι δὲ αὐτοῖς, ῥόδινον ἔλαιον, καὶ νέτωπον, καὶ χρέο ἐν * κρημνοῖσι πυρίνοισιν. Ἢ ῥητίνην ἐπὶ * νεοπήκτου κεραμίδος, θυμιᾶν, ἐπιβαλὼν καστόριον, ἢ τι ἀρωμάτων. Τὴν δὲ κεφαλὴν τέγγειν ἐλαίῳ ῥοδίνῳ. Ἐς δὲ τὰ ὦτα μύρσινον ἢ μήλινον, ἢ λευκοὺς ἐρεβίνθους, καὶ ἀσταφίδας ἑψήσας, διδοῦ πίνειν, καὶ ὕδατι θερμῷ καθέζεσθαι, * καὶ ἐλαίης λευκῆς πρὶν ἂν ἔλαιον ἀνεῖναι, κατακνίσαι, καὶ αὐῆναι, καὶ εἰς οἶνον τρίβειν εὐώδεα, καὶ ἐμβάφιον Ἀττικὸν διδόναι. Ἢ κανθαρίδων τὰς γαστέρας, ἢ ἀδίαντον, καὶ νίτρον ἐρυθρὸν Αἰγύπτιον, ῥίζαν νάρθηκος, καὶ σελίνου σπέρμα λεῖον· ταῦτα διδόναι. Ἢν δὲ ἐπιλάβῃ στραγγουρίη, ἐν ὕδατι καθιζέσθω, καὶ γλυκὺν πινέτω, ἢν μάλιστα πνίγεται ἐν ὀδύνῃ ὑστερέων, οἶνον τε ὡς ἥδιστον ἴσον ἴσῳ κεράσας, ὡς τρία ἡμίχοα Ἀττικὰ, καὶ μαράθου ῥίζας, καὶ

τοῦ

*σμύρναν μέλι προσθεῖναι καὶ λυσαμένη ἔλαιον ῥόδινον ἢ χολὴν ταύρου

*κριθμοῖσι

*νεοπήκτου

*ἢ

A Netopū, fel tauri, nitrū, cyclaminū, gallā, cum melle terat. Postea vero lota adipē cerui subditū habeat, aut pulegiū & fel tauri tritū pēnę obducat, & in oleū Aegyptiū tinctū subdat: aut cyclaminū magnitudine tali cū æris flore: aut anemones caput cū farina tritū pēnæ obducito, & ī oleo albo tingito. Aliud quod oīa ducit. Cucumeris syluestris oblōgi internā partē, exēpto semine, cū lacte terito, & myrrhā purā vnà cū ipsis, adiectoq; modico melle & oleo Aegyptio, molli lana excipito: aut cucumeris syluestris internā partē siccato, & melle affuso terito, ac glādē formato. Postq̄ aūt lota fuerit, adipē subdat. Aut elaterij potiones três cum aqua. Mollitoria. Oui cādidū, farinā, mel, cerā albā: hæc simul tepefacito, & qđ destillat lana exceptū apponito. B Aut adipē anseris, cerā albā, resinā, vnguentū rosaceū, cerui medullā liquefacito. Aut ouillū vel caprinū adipē, oui candidū, vnguentū rosaceū: ex his aut glandē facito, aut lana excipito. Fomēta per q̄ vteri purgātur, si duri fuerint. Vinū suauisimū pari aqua tēperare oportet, triū semicōgiorū Atticorū mensura, & fœniculi radices ac seminis eiusdē quadrantē, & olei rosacei heminā dimidiā, in ollā mittere, cuius operculū foramen habet, & vinū superfundere, & arundine indita fomētū facere, & postea scillā apponere. Si dolores repentini irruerint, & animi deliquia affuerint, rosarū folia, cinamomū, myrrhā purā, netopū, papaueris succū, hæc in pastillos drachmales efformato, & super frusto amphoræ cā- C denti ponito, & pro suffimento vtitor. Aut styracis modicū ī oleū mittito, ac vtitor velut priore. Oīa quæ in vnguenta inijciūtur tundito ac cribrato, & super stercus bubulū mittito, itemq; styracē, & netopū, rosaceū oleum q̄ optimū, & Aegyptium albū affundito, & post purgationes suffito. Aut lauri & myrti folia tūdito, & cyperi fructū, cū vnguento albo Aegyptio subito, addito et netopo, & super stercore bubulo suffito. Auxiliat & māna thuris, & cupressi ramenta, & cyperi radix tusa. Sed & iuncū odoratū aromaticū, & cardamomū, & iridē tūdito ac cribrato, atq; hæc oīa misceto, & rosaceū oleū ac netopū ipsis affundito, & vtitor in crassiore tritici farina. Aut resinā in recens formato fictili suffito, ca- D storio, aut aliquo ex aromatis adiecto. caput vero oleo rosaceo tingito, in aures aūt myrteū, aut melinū oleum infundito. Et cicer albū, & vuas passas coquito, ac decoctū bibendum dato, & in aqua calida desideat. Et oliuas albas priusquam oleum remittūt lancinato ac siccato, & in vino odorato terito, & acetabulū Atticū pbeto. Aut cantharidū ventres, aut adiantū, & nitrū rubrū Aegyptiū, & ferulæ radicem, & apij semen tritum, hæc exhibeto. Si verò vrinæ stillicidiū corripiat, in aqua desideat, & vinum dulce bibat. Si maxime strangulatur in vterorū dolore, vinum suauisimū pari aqua tēperatū, triū semicongiorum Atticorum mensura, & fœniculi radices, &

seminis

A seminis eiusdē trientē, & olei rosacei heminā di-
midiā: hæc in nouā ollam mittito, & vino su-
perfuso foueto. Et scillā apponat, donec osculū
molle & amplū esse dixerit, & si exulceratū fue-
rit, ac pustulæ vbique in ipsis fuerint, præstat adi-
pe anserino cū thure curare. Ad vterorū dolo-
rē. Peucedanū, aristolochiā, panaces, hæc simul
in vino dulci misceto, & tepefacta bibēda dato.
Et peplū albū sorbeat, & vrticæ semen. Aliud fo
mentū siue suffimentū. Si dolor habuerit, mali-
coriū punici dulcis, loti ramenta, oleę folia sicca
tusa: hęc cū oleo subigere oportet, & super igni-
tū stercus bubulū mittere. Aut galbanum, myr-
rhā, thus, oleū albū Aegyptiū, super vitis sarmē-
ta. Aliud fomentū fortius ex bitumine. Bitumē,
B radicē xanthij, pilos leporis, rutā, coriandrū sic-
cū, hæc oīa terito, & formatas inde placentulas
siue pastillos suffito: aut ad picē, & sandarachā
tusam tritā, cupressi ramenta ammisceto, & vn-
guēto affuso placētulas formato, & in ignē mis-
sas suffito: aut cornu capræ in ramenta confectū
oleo subigito, & i ignē missum suffito: aut effos-
sa scrobe, vinacea vuę torreto, & cinerē in scro-
bē mittito, & vino odorato īsperso, mulieri cir-
cūinsidenti fomentū facito. Sint aūt vinaceorū
chœnices duæ, atq; hæc ipsa quā maximè sicca.
Si vero vterus doleat vsq; ad vesicā, porri semē
cū aqua tritū bibat: aut cyclamini radicē, in vi-
no albo ieiunæ bibendā dato, & calida lauetur,
& apothermon ieiuna bibat, & tepefactoria ap-
C ponat: aut allij caput integrū, & nitrū tostum, &
cuminū, trita ac melle subacta apponito, & cali-
da lauetur, & apothermō bibat. Ad oēm vtero-
rū morbum curandū. Lini scissi vnà cū stipula
pugillū tenuiter tusum, in vino albo q; suauissi-
mo per noctē madefacito: deinde excolatum in
ollula tepefacito, & in eo lanā mollissimā tinctā
apponito, & vicissim priore detracta aliā subdi-
to. Opitulaī aūt & crocus, & myrrha, & Pōticæ
nuces, alba & pura lana excepta, & cū adipe anse
rino ac vnguēto irino apposita. Si dolor vexarit
ex subdititijs purgatā, myrrhæ acetabulū, thuris
tātundē, melanthiū, cyperū, seseli, anisum, apij
semē, netopū, mel, resinā, adipē anserinum, oui
candidū, vnguentū Aegyptium, singula paribus
D portionibus i vino albo dulci, duarū heminarū
mensura terito, & tepidis infusis colluito. Si do-
lor vehemēs habuerit, cātharides, cyperus, cala-
mus, iuncus odoratus, & iris, psunt. hæc in vino
nigro coquito, ac vtitor. Alia collutio. Si dolor
& vrinæ stillicidiū vexarit, porri succū, sambu-
ci fructū, seseli, anisum, thus, myrrham, vinū, in
succū redigito, misceto, ac īfundito: aut myrrhæ
acetabulū, thuris tātundē, melāthij & cyperi tā-
tundē, seseli, anisum, apij semen, netopū, mel,
resinā, anseris adipē, oui candidum, vnguentum
Aegyptiū, singula paribus portionibus in vino
albo dulci diluito, ac infundito; aut mercurialis
aquā decoctā cum myrrha, thure, netopo: aut sal
uiā, & hypericū, in aqua coquito ac infundito;
aut

τοῦ καρποῦ τριτημόριον, καὶ ῥοδίνου ἐλαίου ἡμικοτύ- Vet. Cod.
λιον: ταῦτα ἐμβάλλειν ἐς χύτρον καινόν. Καὶ τὸν
οἶνον ἐπιχέαντα πυριᾶν. Καὶ τὴν σκίλλην προσί-
θεσθαι, ἔς ἂν φῇ τὸ στόμα μαλθακὸν εἶναι* καὶ εὐρὺ, καὶ * καὶ φαρμακιῶδες
ἢν ἑλκωθῇ, καὶ φλυκτίδες πανταχοῦ αὐτῶν ἔωσιν,
ἄμεινον στέατος χηνείου ἀλείφοντι σὺν λιβανωτῷ
θεραπεύειν. Υπὲρ ὑστερίων ὀδύνης. Πευκέδα-
νον, ἀριστολοχίαν, πάνακες, ταῦτα ὁμοῦ μίξαι ἐν
γλυκεῖ οἴνῳ, καὶ χλιάναντα πῖσαι. Καὶ μήκωνος
λευκῆς ῥοφέειν, καὶ κνίδης σπέρμα. Αλλη πυρίη.
Θυμίη, ἢν ὀδύνη ἔχῃ, σίδια ῥοιῆς γλυκείης, λωτοῦ
πρίσματα, ἐλαίης φύλλα ξηρὰ κεκομμένα, ταῦ-
τα ἐλαίῳ ἐργάσασθαι χρὴ, καὶ ἐπὶ βόλβιτον πεπυ-
ρωμένον ἐπιρριπτεῖν. Η χαλβάνην, σμύρναν, λι-
βανωτὸν, ἔλαιον* λευκὸν Αἰγύπτιον ἐπὶ οἰναρίδων. * περιχέε
Ετέρη πυρίη ἡ διὰ ἀσφάλτου στερεωτέρα. Ασφάλ-
του ῥίζης ξανθίης, λαγωοῦ τρίχας, ἢ πήγανον, κόριον
ξηρὸν, ταῦτα τρίψας πάντα, φθοΐδας πλασά-
μενον, θυμιῆν. ἢ ἐπὶ πίσσης σανδαράκην κόψας
λείην, μίξαι πρίσματα κυπαρίσσου, καὶ μύρον ἐπι-
χέας, φθοΐδας ποιεῖν, καὶ ἐπὶ πυρὶ θυμιῆν, ἢ
αἰγὸς κέρας καταπρίσας ἐλαίῳ ἀνακυκῶν ἐπὶ πυ-
ρὶ θυμιῆν, ἢ ὀρύξας βόθρον, γίγαρτα φρύγειν, καὶ
τὴν σποδὴν ἐμβάλλειν ἐς τὸν βόθρον, καὶ οἴνῳ
εὐώδει νοτίσας τὰ γίγαρτα, περικαθεζομένην
* πυριῆσθαι, ἔστωσαν δὲ τῶν γιγάρτων δύο μοῖραι, * θυμιῆσθαι
καὶ αὗται δ' αὖαι ὡς τὰ μάλιστα. ἢν δὲ ὑστέρη ἀλγέῃ
ἄχρι κύστιος, πράσου καρπὸν σὺν ὕδατι τριπτὸν
πίνειν, ἢ κυκλαμίνου ῥίζην ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν
νῆστιν, καὶ θερμῷ λουέσθω, καὶ ἀπόθερμον πινέτω
νῆστις, καὶ χλιάσματα προστιθέναι, ἢ σκορόδου μόλυ
ζαν, καὶ νίτρον ὀπτὸν, καὶ κύμινον, λεῖα ποιήσας μέ-
λιτι δεύων, προσίθει, καὶ ἐν θερμῷ λουέσθω, καὶ
θερμὸν πινέτω. Υστερέων πάσης νούσου θερα-
πευτικόν. Λίνου τὸ σχιστὸν αὐτῇ τῇ καλάμῃ ὅσον
δραχμὴν κόψας λεπτὰ, καταβρέξαι ἐν οἴνῳ λευ-
κῷ ὡς ἡδίστῳ τὴν νύκτα, ἔπειτα ἀπηθήσας, διαχ-
χλιάνας τε ἐν εἰρίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ ἐμβάπτειν.
καὶ τὸ μὲν προστιθέναι, τὸ δὲ ἀφαιρέειν, βοηθεῖ δὲ καὶ
κρόκος, ἔτι τε σμύρνα κάρυα ποντικὰ, λευκόν τε
καθαρὸν ἐν χηνὸς στέατι, καὶ μύρῳ ἰρίνῳ προστιθέ-
ναι. Ην περιοδυνίη ἔχῃ ἐκ προσθέτων καθαιρο-
μένην, μυρσίνης ἐμβάφιον, λιβανωτὸν ἴσον, με-
λάνθιον, κύπερον, σέσελι, ἄννησον, λίνον, νέτω-
πον, μέλι, ῥητίνην, χηνὸς στέαρ, ᾠὸς λευκὸν,
μύρον Αἰγύπτιον, ἴσον ἑκάστου τρίβειν ἐν οἴνῳ λευ-
κῷ γλυκεῖ, δύο κοτύλῃσι, καὶ κλύζειν χλιεροῖσι
κλυσμοῖσιν.* Ην ὀδύνη ἔχῃ σφοδρὰ, κανθαρί- * κλυσμὸς
δες, κύπερος, κάλαμος, σχοῖνος, καὶ ἶρις. Ταῦ-
τα ἐν οἴνῳ μέλανι ἕψων, χρέο. Ετερος κλυσμὸς
ἢν περιοδυνίη, καὶ στραγγουρίη ἔχει. Πράσου
χυλὸν, ἀκτῆς καρπὸν, σέσελι, ἄννησον, λιβα-
νωτὸν, σμύρναν, οἶνον χύλωσον, καὶ μίξον, καὶ κλύ-
σαι, ἢ σμύρνης ὀξύβαφον, λιβανωτοῦ ἴσον, μελαν-
θίου τοῦ κυπείρου ἴσον, σέσελι, ἄννησον, σελίνου σπέρ-
μα, νέτωπον, μέλι, ῥητίνην, χηνὸς στέαρ, ᾠὸς λευ-
κὸν, μύρον Αἰγύπτιον, τούτων ἴσον ἑκάστου διεῖναι οἴ-
νῳ λευκῷ γλυκεῖ, καὶ κλύζειν, ἢ λινοζώστιος ὕδωρ,
ἀφεψήσας σὺν σμύρνῃ, λιβανωτῷ, νετώπῳ, ἢ ἐλε-
λίσφακον ὑπερικὸν, ἕψειν ἐν ὕδατι, καὶ κλύζειν,
ἢ λίνου

Vet. Cod. ἢ λίνου καρπὸν, ἄννησον, μελάνθιον, σέσελι, σμύρνα, κασίης καρπὸν ἐν οἴνῳ ἑψεῖν, καὶ κλύζειν. Ἕτερος κλυσμός. Ἢν ὀδύνη ἴσχει σφοδρὴ, μετὰ κάθαρσιν. Ἀκτῆς καρπὸν, καὶ δαφνίδας ἑψεῖν ἐν οἴνῳ μέλανι, καὶ κλύσαι, ἢ ἀκτὴν ἑψήσας ἐν ὕδατι, ἀποχέειν τὸ ὕδωρ, οἶνον δὲ γλυκὺν παραχέας, κλύσαι. Ἢν μετὰ κλυσμὸν ὀδύνη ἐγγίνηται, ἑψεῖν τὰ θυώματα ἐς τὸ μύρον ἐμβάλλοντα, καὶ ἀποχέαι τοῦ ὕδατος, δύο κοτύλας, μῖξαι δὲ ἐλαίου χηνὸς, καὶ ῥόδινον, καὶ κλύζειν χλιαρῷ. Πλεῖον δὲ κλύσμα δύο κοτυλέων μηδενὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἢ λινόζωστιν ἑψεῖν ὕδατι, καὶ μῖξαι χυλὸν μυρσίνης. Ἢ λιβανωτὸν, νέτωπον ἴσον, καὶ κλύσαι χλιαρῷ. Ἢν δὲ ἀλγέῃ τὰς ὑστέρας, κυκλαμίνου ῥίζαν ἐν οἴνῳ λευκῷ πιπίσκειν νῆστιν. Καὶ τῷ θερμῷ λούεσθαι, καὶ ἀπόθερμον πινέτω. Ἢν ἀφθῇ τὰ αἰδοῖα. Μύρον θερμὸν ξὺν οἴνῳ κλύζεσθαι, καὶ μελίλωτον προστιθέναι· Καὶ γλυκυσίδης ἐν οἴνῳ ἑψημένης τετριμμένης, προστιθέσθω, καὶ σμύρναν, καὶ ῥητίνην ὁμοῦ μίξας, καὶ διεὶς ἐν οἴνῳ, ὀθόνιον ἐμβάπτων προστιθέναι. Καὶ στραγγουρίην λάβῃ, πυριῆν, καὶ χρίειν* τὸ ἦτρον. Ἐγκαθίζεσθαι δὲ ἐν ῥόδων ἀφεψήματι, ἢ βάτου, ἢ μυρσίνης, ἢ ἐλαίης, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ ἀρκευθίδων, ἢ ἐλελισφάκου. Ἢν δὲ ἄνεμος ἐγγίνηται ἐν τῇ μήτρῃ, πόνος τε ἐγγίνεται ἰσχυρὸς, καὶ φῦσα οὐκ ἔξεισιν, κύμινον προστιθέσθω, ἐλελίσφακον, καὶ κύπειρον κόψας, καὶ τέγξας τὴν νύκτα ὅλην ἕωθεν ἀπηθήσας, τὸ διαυγές τε ἐς ἄγγος ἐγχέαι, κρίμνα πύρινα ἐν οἴνῳ λευκῷ φορύξαι, καὶ ὀπὸν σιλφίου, ὡς κύαμον, ἐς κρῆμμα ἑψεῖν, καὶ ὠμότερον διδοῦ ῥοφέειν. Ἢν κίων ἐν τοῖσιν αἰδοίοισιν ἐγγίνηται, ὀδύνη ἴσχει, καὶ τῆς μὲν ὀδύνης σελίνου καρπὸς, ἀλέξημα, καὶ κισσὸς, καὶ ῥοιῆς γλυκείης τετριμμένης ἐν οἴνῳ παλαιῷ ξὺν ποταινίῃ σαρκὶ προστιθέσθαι, καὶ ἐπιπλάσαι τὰ φύλλα. Τὴν δὲ νύκτα ὅλην ἐχέτω κείμενα, κἄπειτα ἀφαιρεομένη, ἐν οἴνῳ διακλυζέσθω.

* τέατι

aut apij semē, anisum, melāthiū, seseli, myrrhā, A casiæ fructum, in vino coquito ac colluito. Alia collutio. Si dolor fuerit vehemēs post purgationē. Sābuci fructū, & lauri baccas, in vino nigro coquito ac colluito. aut sambucū in aqua coquito, & aquā excollato, & vino dulci affuso colluito. Si post collutionē infusam dolor oboriatur, aromata q̄ in vnguenta iniiciunt coquito, & de aqua duas heminas excolato: misceto aūt adipē anseris, & oleū rosaceū, & tepida īfundito. Amplius aūt infusum nulli, vt semel dicā, cōpetit q̄ duarū heminarū. Aut mercurialē in aqua coquito, & ad succū, myrrham ammisceto, aut thus, & netopū pari mēsura, & tepidū infundito. Si vero vteros doleat, cyclamini radicē in vino albo ieiunæ bibendā dato. Et calido lauet, & apother- B mon bibat. Si ex feruido & superficiario vlcere pudēda fuerint exulcerata, myrti baccis in vino coctis colluat, & melilotū apponat. Et mali punici dulcis putamina ī vino coquito, & myrrhā ac resinā simul mixta, vino diluito, et intinctū ī his linteū subdito. Et si vrinæ stillicidiū corripiat, fomentū adhibeto, & pectinē illinito. Desideat aūt in decocto rosarū, aut rubi, aut myrti, aut oleæ, aut pāpinorū vitis, aut iuniperorū baccarū, aut saluiæ. Si vētus in vtero obortus fuerit, & dolor vehemēs, & flatus nō exit, cuminū apponat. Et saluiā ac cyperū tusa madefacito p̄ noctē, & mane excolato, & lucidū ac clarū cremorē in vas infundito, & crassiorē tritici farinā cū vino albo ammisceto, & silphij succū magnitu- C dine fabæ, cū farina coquito, & crudius sorbēda dato. Si columella in pudēdis nascat̄, dolor obtinet. Et doloris quidē medela est apij semen. Columellā verò resecare oportet. Si vlcera in pudēdis oboriantur, & pruritus corripiat, oleæ folia, & hederæ, & rubi, & mali punici dulcis trita, & vino veteri diluta, cū recēti carne apponito, ita vt folia carni oblinas. Et habeat subditā per totam noctem. Mane verò eximens, & myrtum in vino coquens, cum vino pudenda colluat.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnot. in lib. secundum de morbis Muliebribus.

1 Et papaueris semen. *Cur Hippocr. interpres Cornarius,* ἀντὶ μήκωνος, *id est, pro papauere fere semper transtulerit pepli, aut peplij, rationem sane ignoro, Dioscoridem, Plinium, & Galenum in linguis. & simpl. medic. viij. scio prodidisse peplum ab aliquibus, & ab Hippoc. vocatum* μήκωνα ἀφρώδη, & μηκώνιον, *sed quod pro* μήκωνα, *intellexerit Hippoc. aut alij, peplum, neque ipse obseruaui, neque id Hippocr. locorum sententia postulare videntur, in quibus non pepli, sed papaueris ipsius mentionem facit, nam infra, vbi de curatione albi fluxus mentio habetur, cum auctor dicat,* μήκωνα λευκὴν, *is transferens peplum album ridiculus plane videtur, quoniam etsi Dioscorides dicat semen pepli esse minus rotundum, quam papaueris albi semen, multum interest inter vtrunque. Quare multo melius à Caluo semper transfertur Papauer. Est autem peplus herba notissima, à vulgo herbariorum esula rotunda vocata ad aluum ciendam à multis vsurpata.*

2 Et à natura. *In ij. de morbis, vbi de Erysipelate pulmonis tractatur, atque in his lib. de mulieb. morbis monet Hippoc. lienosis à natura neq; esse lac, neque serum propinandum. Sunt enim lienosi à natura quibuscunque ob quamlibet occasionem in tumorem is attollitur, atque his propterea fugiendum*

dum est, & serum & lac, quoniam dulcia omnia, vt dicebat Gal. lienem tumefaciunt, præsertim aquea cuiusmodi est serum quodlibet, quod ab Arist. iiij. Metheor. inter genera aquæ recensetur.

3 Lac bubulum bibat. *Mirum est, veteres, vsque adeo magnam lactis copiam propinare consueuisse, præsertim vbi reficere consumpta corpora optabant, cùm hodie vix homines impunè dimidium mensuræ huius ferre poßint, sed forte consuetudo in ipsis hoc efficiebat, etenim tempore illo, & præsertim in his regionibus, pro quibus, vt sibi magis perspectis Hippoc. scribebat, lacte frequentißimè vtebantur. Cur vero incipiat à minori mensura semper adijciendo, ac rursum ad eandem redeat, non satis euidentem rationem video, id quidem scio etiam aliquos in propinanda Thermali aqua eundem ordinem seruare, sed melius exire eam obseruaui, quò etiam initio plus sumitur.*

4 Hoc siccatum. *In omnibus codicibus, quos viderim scriptum inueni,* καὶ διασήσας διὰ ἄχρης αἴρης, *quæ verba plane corrupta esse puto, atque loco,* δι' ἄχρης αἴρης, *legendum esse,* διὰ κρησέρας, *erat enim* κρησέρα, *vt notat Gal. in linguis instrumentum lineum, quo vbi tenuißimè quippiam cribrare volebant, vtebantur instar illius, quod hodie penes plerasque Italiæ regiones Burattum vocatur, etsi hoc fiat ex lana, veluti Iulius Pollux fieri consueuisse tradit. apud Erotianum vero & Aristophanem erat pannus, seu vestis crassa, & rara, per quam, tanquam per colum transmittebant, sed pro* κρησέρας, *apud ipsum legitur deprauatè* χνησέρας. *Nam, & hodie eo telæ genere, quod ante dixi, non modo ad cribrandos pollines, verum etiam ad vestes, tam muliebres, quam viriles pro æstate conficienda in aliasq; plurimas vitæ commoditates vtuntur. Plautus cribrum Pollinarium Plinius excussorium Pollinarium.*

5 Si vero non affuerit. *Loco grani gnidij, quod hodie apud medicos mezereon vocatur, radice thapsiæ, sæpe vtitur hic auctor, quod argumentum est ab vtrisque medicamentis eundem humorem, nimirum tenuem, aquosum, & pituitosum expurgari. Cæterum, quæ fuerit ipsis Thapsiæ radix veteribus, non est ita certum. Illud Plinius de grano gnidio memoriæ prodidit lib. xxvij. cap. ix. aluum sistere, contra experientiam, & Dioscoridis auctoritatem, sed hac de re fusius lib. iij. var. lect. c. xj.*

6 Et pulsus ad manum. *Raro est inuenire Hippocratem de pulsibus mentionem facientem, cum eo tempore pulsuum contemplatio, nec dum in existimatione esset, sed solum, vt refert Plinius, ab Herophilo primum sit diligenter, & tentata & tractata.*

7 Si vero. *Hìc multa desiderantur apud Caluum, quòd forsan eius codex mancus esset.*

8 Cum autẽ ad præcordia. *In omnibus græcis codicibus scriptum inuenitur,* ἐπὴν ἐνθάδε τὸ στέρεον ᾖ τοῦ πάθεος, *quæ verba transferens Cornarius dixit, vbi hic fuerit affectionis soliditas, sed quid illud sit plane ignoro, ob id non* στέρεον, *sed* τέθρον, *id est, summum legendum esse puto: Etenim Erotianus in prohœmio sui Onomastici, atque etiam in voce,* τέθρον, *manifestè docet, quid apud Hippocratem sit,* τέθρον τοῦ πάθεος. *Gal. etiam in linguis hunc ipsum locum citans monstrat apertißimè legendum esse* τέθρον; *vbi similiter docet* τέθρον τοῦ πάθεος, *significare, id quod maxime eget curatione.*

9 Sub nares vero. *Cur nigrum Capræ cornu eligendum velit, planè me latet, cum Plinius, Sextus, & alij simpliciter scribant, Capræ cornu deusto lethargicos, atque epilepticos excitari, neque satis me è dubio tollit Caluus, qui nigræ capræ cornu transtulit, cum vtrunq; nullã habeat manifestam rationẽ.*

10 Et caseum caprinum. *Caseum caprinum veteres muria condire consueuisse non alibi, quod ego recordor, vnquam legi, sed forte muria etiam significat salis quodlibet genus, quo cibi, vt conseruentur, diligenter consperguntur.*

11 Oleum album. *Gal. in ling. expos. oleum album ægyptium fuisse scribit id, quod ex lilijs parabatur, quodve & liliacum & susinum oleum vocatum est. Cæterum cum Erotianus in Onomastico dicat in ij. de mulieb. morb. vnguentum ægyptium ab Hippocrate vocari oleum ægyptium, planè Gal. ipsi aduersatur, qui ab oleo manifestè diuersum facit vnguentum ægyptium, nempe quod ait factum esse ex flore spinæ ægyptiæ, & metopium esse appellatum, sed forsan Erotianus cum Theophrasto sensit, ac Hippocratis diligentiæ iners obseruator extitit.*

12 Et postridie oleum. *Gal. in ling. expos. oleum rosaceum, apud Hippoc. inquit intelligi,* τὸ μὴ ἀρωματῶδες, *id est, nullis aromatibus paratum, hoc est non ita commixtum, quemadmodum vnguentarios factitasse memorat Theophrastus in lib. de odoribus. Illud etiam notandum est, Hippocratem ad ciendos menses cantharidibus vti, detracto capite, alis atque pedibus; quod eas facere minime dubitandum est, cùm experientia quotidiana doceat, etiam à vesica sanguinem potentißimè elicere.*

13 Dolor acutus. *Vox hæc* πέρχνον, *à Gal. in expos. ling. exponitur* ἐπείγουσα συνεχὴς, *ab Erotiano vero exponitur* συνεχὴς *tantum, quare male fecit Germanus interpres, qui cum deberet transferre continuum, ferè semper transtulit vehementem, id enim nec expositionibus interpretum Hippoc. nec ipsius sententiæ rectè accommodatur.*

14 Si vteri non. *Plato in Timæo eam habuit opinionem, vterum instar animalis cuiuspiam in corpore moueri, quam Gal. satis refutauit, tanquam rationi dissentaneam. nunc cum idem sensisse Hippoc. hoc in loco videatur, fit, vt existimem, & Platonem, & Aristotelem sua ad rem medicam pertinentia dogmata ab eo accepisse, quemadmodum etiam aliàs adnotaui. Cæterum quomodo à Gal. tuebimur Hippocratem? Plato dicebat moueri vterum appetitu quodam animalium instar, quod Gal. refutauit.*

Neque

Neque tamen propter id negauit morbosis aliquibus affectionibus posse vterum de loco moueri, vt Hippocr. hic scribit. fit autem hoc cum à flatibus vel humoribus modo distensis, modo compressis, vel dilatatur, vel constringitur, vel attollitur, vel comprimitur.

15 Si inflati fuerint. Codex vaticanus ita habet, ἢν φροδήσωσιν αἱ μῆτραι, quæ vox quomodo facta sit, ex hac voce, ἀγρηθῶσι, planè conijcere non possum, nisi fuerit glossema interiectum in eo codice, à quo Vaticanus fuit transcriptus. Miror pariter cur Cornarius eam vocem, ἀγρηθῶσιν reddiderit inflentur, & Caluus indurescant, cùm ad rem neutra pertineat. Itaque satius multo est interpretari, vt docuit Erotianus in Onomastico. Si conceptione indigeant vteri. Hesychius ἀγρηθῶσι, affert pro συνειληθῶσι, id est, conuoluti sint, quæ forsan interpretatio non absona est Hippocratis menti.

16 Et salem Thebaicum. Legitur in omnibus codicibus, καὶ ἅλας θηβαϊκὸν, καὶ νεφελίδιον. Cornarius voluit legendum esse νεφρίδιον, & propterea transtulit adipem renalem. Ego potius existimo genus esse salis, quemadmodum Thebaicum, quem scribit Plinius lib. xxxj. cap. ix. maxime conducere ad sananda cutis vlcera.

17 Hæc si prægnanti. ἢν γυναικὶ, inquit Hippoc. v. Aphor. xliij. κυούσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ ὑστέρῃ γένηται, θανατῶδες, quem locum dum exponeret Gal. minimè mirum esse dixit, si fœtus ab Erysipelate vteri interimatur: cum solæ febres acutæ id facere queant; sed quæstione dignum esse an idem quoque facere possit inflammatio, quam Hippoc. paulo supra dixit lethalem esse, atque paucas effugere. Miror autem oscitantiam esse, ne dixerim ignorantiam Cornarij, qui ineptè Erysipelas vteri semper sacrum ignem vertit, vt enim est videre apud Celsum lib. v. cap. xxvj. & xxviij. valde distat Erysipelas apud Latinos scriptores ab igne sacro, qui ab Arabibus formica, à græcis herpes, à Scribonio Zona, à Plinio Zoster, & Circinus vocatur. De hoc Virgilius iij. Georg.

Contactas artus sacer ignis edebat.

Quem locum exponens Seruius, falsò dixit esse ἱερὰν νόσον, apud græcos, quæ est Epilepsia, nec minus differt ab igne sacro, quam mespilus à cydonio, nisi quis tueatur ipsum, quod Plinius lib. xxvj. c. ix. scripserit plura esse ignis sacri genera, & propterea inter hæc etiam numerari erysipelas. Sed etsi Plinius interdum vocet ignem sacrum erysipelas, est tamen æquiuocatio fugienda, & quod omnes ferè latini non dedignantur dicere erysipelas vertendum. Sic enim facile à quouis percipitur, quod pauci sub alio nomine intelligerent.

18 Prosunt & pelecini. Dioscor. lib. iij. cap. cxxix. hedysarum & Pelecinum idem esse docet, fruticem à latinis Securidacam vocatum, quem in segetibus, & hordeis nasci, ac cum melle ante coitum subditum, concipiendi spem adimere dicit. Porro, quod sit bulbium hoc in loco, atque alibi ab Hippocrate commemoratum, nondum inueni. Erotianus quidem meminit bulbi, quo nomine narcissum significari male putant aliqui, sed nihil ad hoc.

19 Fel, aût. In omnibus codicibus legitur, χολὴ δὲ χλωρῆ φθείρει, quæ verba Caluus ita vertit, nam recens iecur felq; faciem perdit, cæterum Cornarius Dioscoridem potius quàm contextus literam sequutus transtulit, fel autem furfures exerit. Ego vero Hippocratis litera nihil mutata, at solum ex dictione χλωρῆ, χλωρὴ, vel χλωεὶς, facta, existimo accommodatius multo esse. Etenim veteres hac voce χλωεὰς pro ὠχρὸς, sæpe vsos non semel docuit Gal. qui x. de simpl. cap. xij. cum felis taurini plura ex colore genera statueret, ξανθὴν, καὶ ὠχρὰν, calidiores esse dicit, ac propterea mordere, licet ξανθὴ, magis id faciat. Illud etiam hoc in loco adnotare placet, vocem ἀνθίνῳ, falsam esse, atque, & hic, & supra legendum esse οἰνανθίνῳ, nam de Anthino vnguento nullus aliàs, neque etiam Hipp. loquutus est, sed Theophrastus, Athenæus, Plinius & Dioscorides Oenanthini meminerunt: immo vero Dioscorides facit illud rosaceo simile, sicut Hippoc. ἀνθινὸν si deficiat, rosaceo vtitur.

20 Indicum quod Persæ. Gal. in linguar. expos. postquam eos improbauit, qui Indicum apud Hippocratem esse Zinziber existimabant, Dioscoridis iunioris sententiam præfert, qui in India plantam esse ait piperi similem, cuius fructum, quod similis sit myrto, myrtidanum vocant: Vnde Plinium errare, vt etiam aliàs in varijs lectionibus docuimus, clarum est, vbi veteres loco piperis myrti baccis vsos esse tradit, quod & à nemine traditum est, & à ratione alienum.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE STERILIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΦΟΡΩΝ.

Argumentum in lib. de Sterilibus.

Quibus ex causis infœcundæ reddantur mulieres, & qua ratione singulis sit occurrendum. De mensium suppressione, diminutione, ac nimio fluore. Quibus signis deprehendere liceat fœtus ne in vtero contineatur, masculusne an fœmina. Quodnam sit opportunum coeundi tempus. Quæ sit molæ causa, signa & curatio. De abortientium, ac geniturам non continentium curatione: Ac de vteri demum prolapsu agitur.

A DE ijs quidē quæ accidunt mulieribus in singulis affectionibus, prius dictū est. Nunc aūt ostendā ob quas causas mulieres oīno steriles fiunt, & cur nō pariunt antequā sanentur. Causam vero hanc esse dico: si os vterorū omnino auersum fuerit à pudēdo, non concipiunt: non enim suscipiunt vteri geniturā, sed statim foras exit. Contingit aūt hoc etiam si parum distortum fuerit os vterorū præter naturā à pudēdo. Et si oīno cōclusum fuerit os vterorum, neque sic suscipiunt: neq; si recens cōclusum fuerit magis, q̃ oportet. Singula vero relata manifesta sunt. Etenim si omnino auersum fuerit, aut conclusum, menses nō prodeunt omnino, aut prodeunt violenter cum morbo, si B sanguis coegerit vteros pro more cōuerti. Et si purgata fuerit mulier, aliquando os vterorū ipsi à pudendo auertitur. Si vero parum distortum, aut recens conclusum fuerit, prodeunt quidem menses, prodeunt autem violenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifesta fiunt, si sic habent, tangenti mulieri, & si horū aliquid fuerit, curata mulier fœcunda fit: quandoque vero etiam sua sponte. Hæc autem singula cur fiant, dicetur. Dictum aūt est & in muliebribus morbis. Si læues fuerint vteri: contingit aūt hoc & ex natura quibusdā, & si vlcera innata magnas cicatrices reliquerint: si leues igitur vteri fuerint, mulier in ventre nō concipit. Nā

genituram

1 Περὶ μὲν τῶν γινομένων τῇσι γυναιξὶν ἐφ᾽ ἑκάστοισι τῶν παθημάτων, πρότερον εἴρηται. Νυνὶ δὲ ἀποφανέω δι᾽ ἃς αἰτίας ἄφοροι γυναῖκες τὸ πάμπαν, καὶ διότι οὐ τίκτουσι πρὶν ἰηθῶσι. Φημὶ δὲ τοῦτο αἴτιον εἶναι, ἢν στραφῇ τὸ στόμα τῶν μητρέων πάμπαν ἀπὸ τοῦ αἰδοίου, οὐ κυΐσκουσιν· οὐ γὰρ δέχονται αἱ μῆτραι τὴν γονὴν, ἀλλ᾽ ἔξω αὐτίκα ἔρχεται. Γίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἢν ὀλίγον παραστραφῇ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀπὸ τοῦ αἰδοίου παρὰ φύσιν, καὶ ἢν μεμύκῃ τὸ στόμα τῶν μητρέων πάμπαν, οὐδ᾽ οὕτως δέχονται, οὐδ᾽ ἢν ἄρμοι μεμύκῃ μᾶλλον ἢ δεῖ. Δῆλον δὲ τουτέων ἕκαστόν ἐστι τῶν εἰρημένων. Ἢν μὲν γὰρ ἀπεστραμμένον ᾖ πάμπαν, ἢ μεμυκὸς, τὰ καταμήνια οὐκ ἔρχεται τὸ παράπαν, ἢ ἔρχεται βιαίως, ξὺν νούσῳ, ἢν βιάσηται τὸ αἷμα τὰς μήτρας στραφῆναι κατ᾽ ἤθεα. Καὶ ἢν ἀποκαθαρθῇ ἡ γυνὴ ἔστιν ὅτε αὐτῆς ἀποστρέφεται τὸ στόμα τῶν μητρέων ἀπὸ τοῦ αἰδοίου. Ἢν δὲ ὀλίγον* παρακεκλιμένον, ἢ ἄρμοι μεμύκῃ, χωρέει μὲν τὰ καταμήνια, χωρέει δὲ βιαίως, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ταῦτα δὲ πάντα δῆλα γίνεται, εἰ οὕτως ἔχει, ψηλαφώσῃ γυναικὶ, καὶ ἢν τούτων τι ᾖ, μελεδανθεῖσα ἡ γυνὴ, φορὸς γίνεται· ἔστι δὲ καὶ ὅτε αὐτομάτη. Τούτων δὲ ἕκαστον διότι γίνεται. Εἴρηται δὲ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νουσήμασιν. Ἢν δὲ λεῖαι ἔωσιν αἱ μῆτραι, γίνεται δὲ τοῦτο, καὶ φύσει ἐνίῃσι, καὶ ἢν ἕλκεα ἐγγενόμενα, μεγάλας οὐλὰς ἐγκαταλίπῃ, καὶ ἢν λεῖαι ἔωσιν, οὐ λαμβάνει ἡ γυνὴ ἐν γαστρί. Τὴν γὰρ

γονὴν

Vet. Cod.

* ἢ

Vet Cod. γονὴν δέχονται μὲν αἱ μῆτραι, ἢν μή τι αἴτιον ἄλλο ᾖ, ξυλαμβάνουσιν δὲ οὔ· ἀλλὰ τὸν γόνον ἔξω χαλῶσι. Δῆλον δὲ μάλιστά ἐστι ψηλαφώσῃ, καὶ εἰρομένῃ εἴποτε ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἕλκεα οἱ ἐγένοντο. Τὰ δὲ καταμήνια ὑγιεινῶς μὲν ἐν τούτῳ τῷ νοσήματι χωρέει. Ἀνίητος δὲ γίνεται ὡς ἐπὶ πλέον ἡ τοιαύτη. Γίνεται δὲ, καὶ τοῦτο αἴτιον, τοῦ μὴ συλλαμβάνειν ἐν γαστρί. Ἢν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑπὸ παθήματος τούτων τῶν εἰρημένων, καὶ μὴ ταχὺ ὑγιανθῇ, ἀλλὰ μολυνθῇ, παραμένει γὰρ τὸ ἕλκος ἐπὶ πουλὺν χρόνον, ὥσπερ, καὶ τὸ ἐν ὠτὶ ἐὸν, καὶ ὄζει πονηρὸν ἡ γυνὴ, καὶ ἔστιν ὅτε ἰχὼρ ῥέει αὐτῇ ἐκ τοῦ αἰδοίου κακόδμος, καὶ μέχρις ἂν ἔχῃ τὸ ἕλκος, οὐ λαμβάνει ἐν γαστρί. οὐ γὰρ συλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὴν γονήν. Ταύτῃ τὰ καταμήνια χωρέει ὑγιεινῶς. Ἐν ψηλαφήσει δὲ μάλιστα γίνεται δῆλον, καὶ ἐρωτήσει περὶ τῶν εἰρημένων. Μελεδανθεῖσα δὲ φορὸς γίνεται, ὀλίγαι δὲ ἐλπίδες εἰσίν. Ἢν δὲ τῶν καταμηνίων ἐλλειφθὲν τι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἔκρηξιν ἔχῃ, θερμανθὲν δὲ, καὶ αὖθις ψυχωθὲν περὶ τὸ στόμα ἢ ὀλίγον ἐνδοτέρω, οὐδ' οὕτω λαμβάνει ἐν γαστρί. ἔργμα γὰρ τοῦτο ἐπικείμενον, οὐ παρίησι τὴν γονὴν ἰέναι, ὅκου δεῖ. Καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇ μελεδαίνηται, ὑγιαίνει, καὶ φορὸς γίνεται. Ἢν δὲ χρόνος ἐγγένηται, ἄφορος μένει. Δῆλον δὲ* πάθημα ψηλαφήσει μάλιστα ἐστὶ, σκληρὸν γάρ τι ἐγγίνεται. Καὶ ἢν χάνωσι μᾶλλον τοῦ καιροῦ αἱ μῆτραι, οὐδὲ οὕτω κυΐσκεται. Οὐ γὰρ ξυλλαμβάνουσιν αἱ μῆτραι τὴν γονὴν, δῆλον δὲ ἔσται καὶ τοῦτο ψηλαφήσει, καὶ τὰ καταμήνια ἔρχεται ἀλέα, καὶ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας. Γίνεται δὲ, καὶ καὶ φύσει τὸ πάθημα τοῦτο, καὶ ὑπὸ νοσημάτων τῶν εἰρημένων. κ' ἢν μὲν φύσει ᾖ, ἀνίητος ἡ νοῦσος· ἢν δὲ μὴ, οὐχ ὑγιηρὰ χωρέει τὰ καταμήνια, οἷα τῆς γυναικὸς μὴ ὑγιηρῆς ἐούσης, οὐδὲ οὕτω κυΐσκεται. Οὐ γὰρ πήγνυται ὑπὸ τοῦ αἵματος νοσεροῦ ἐόντος, ἀλλὰ διερέει τὴν γονὴν, τὸ αἷμα τὸ κατιὸν ἀπὸ τοῦ σώματος νοσερὸν ἐόν. Διουρηθεῖσα δὲ ἡ γονὴ, ἐξέρχεται ἔξω τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ, ἢ πολλῷ ξὺν ἰχῶρι, δῆλον δὲ ἐστὶ τῷ σώματι τῆς γυναικὸς, καὶ τοῖσι καταμηνίοισι, χωρήσει γὰρ τὰ καταμήνια αὐτῇ, οἷα εἴρηται, ἤν τε χολώδης, ἤν τε φλεγματώδης, ἤν τε ὑδρωποειδὴς ἔῃ. Ἐν τάχει δὲ μελεδανθεῖσα, εὔφορος γίνεται· ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἢν δὲ γυναικὶ μὴ χωρέει τὰ καταμήνια πάμπαν ἢ ὑπὸ* πάντων τῶν εἰρημένων, καὶ οὕτως οὐ ξυλλαμβάνει. Αἱ γὰρ φλέβες τοῦ αἵματος πλήρεις ἐοῦσαι, τὴν γονὴν οὐ δέχονται, καὶ ἐν τῇσι μήτρῃσι αἵματος ἐνεῖναί τι χρονίου πᾶσα μηχανὴ, ὅτι ἀποκωλύει τὴν γονὴν τρέφεσθαι. Ἢν δὲ ἐλάσσω τὰ καταμήνια χωρέει τοῦ δέοντος, οὐδὲ οὕτω κυΐσκεται, αἴτια δὲ* ἐν τῇ προτέρῃ νούσῳ προειρημένα. Δῆλον δὲ καὶ τοῦτο ἐν τῇ ἐρωτήσει. κἢν μὲν φύσει, ὀλίγα χωρέει τὰ καταμήνια, ἀνίητος γίνεται. ἢν δὲ ὑπὸ παθήματος τουτέων τινὸς τῶν εἰρημένων, μελεδανθεῖσα, ἐν τάχει φορὸς* ἔσται. Καὶ ἢν πλείονα τοῦ δέοντος χωρέει τῇ γυναικὶ τὰ καταμήνια, οὐδ' οὕτως ἐν γαστρὶ λαμβάνει. Αἱ γὰρ μῆτραι κεκενωμέναι τοῦ αἵματος,* οὐ ξυλλαμβάνουσι τὴν γονὴν ὑπὸ ἀσθενείης. Ἂν δὲ ἄρα, καὶ ξυλλάβωσιν, κατελθὸν τὸ αἷμα πολλὸν ἐξαπίνης

* τὸ
* παθημάτων
* τὰ
* γίνεται
* κακῶς

genituram suscipiunt quidem vteri, si non alia aliqua causa obstiterit: non autē concipiunt, sed semen foras emittunt. Hoc autē maxime clarū fit tangenti, & si interrogetur an aliquando vlcera vteris ipsi oborta fuerint. Menses vero sano quidem modo prodeūt in hoc morbo. Verum talis plerunque incurabilis est, & hæc causa est, vt in ventre ne concipiat. Si vlcus in vteris factum fuerit ab affectione quadam ex relatis, & non statim sanatum, sed impurum factum fuerit, permanet vlcus ad multum tempus, quēadmodum & id, quod in aure existit, & male olet mulier, & quandoq; sanies male olens ipsi ex pudendo fluit, & quandiu sanè vlcus habuerit, in vētre non concipit. Non enim concipiūt vteri genituram. Huic autem mēses sano modo procedunt. Verum ex cōtactu, & interrogatione, maxime clarum fit de relatis. Curata verò fœcunda fit, exigua tamen spes est. Si quid ex mensibus in vteris remanens, scissuram ac segmētum habeat, quod circa osculum aut paulò penitius calescat, & rursus frigescat, neque sic in ventre concipit. Impedimentum enim hoc incūbens, genituram quo oportet transire non permittit. Et si quidē in principio curetur, sanescit, & fœcunda fit. Si vero tempus accesserit, sterilis manet. Manifesta est autē affectio maxime ad contactum. Durum enim quiddam intus est. Et si magis quàm conuenit vteri hiarint, neque sic prægnans fit. Non enim concipiunt vteri semē genitale. Sed & hoc ad contactū clarum fiet, & menses aceruatim prodeunt, & per paucos dies. Fit autē & natura hæc affectio, & à relatis morbis. Et si quidem à natura fuerit, incurabilis est morbus: sin minus, non sani prodeunt menses, vtpote muliere non existente sana: neq; sic prægnans fit. Non enim compingitur semen à sanguine morboso. Sed sanguis, qui à corpore morbosus descendit, genitura serosam facit. Serosa vero facta genitura tēpore modico aut multo, foras pgreditur vnà cū ichore. Atq; hoc ex corpore mulieris, & ex mēsibus manifestū fit. Prodibunt enim ipsi menses velut dictū est, siue biliosa, siue pituitosa, siue aquosa fuerit. At breui curata fœcunda fit: sin minus, non. Si verò mulieri menses non prodeat oīno, aut ab omnino
2 oībus relatis, etiā sic non concipit. Venæ.n. sanguine plenæ, geniturā non suscipiūt, et in vteris aliquid inueterati sanguinis inesse necesse est, quod geniturā nutriri prohibet. Si vero pauciores q̄ debeat menses prodeant, neq; sic prægnās fit: causæ vero in priore morbo relatæ sunt. Est autem hoc manifestum ex interrogatione, & si quidem à natura pauci menses prodeunt, incurabilis est: si vero ab affectione aliqua ex relatis, breui curata, fœcunda erit. Et si plures quàm debent menses mulieri prodeant, neque sic in ventre concipit. Vteri enim sanguine euacuato, genituram non concipiunt, præ debilitate. Si vero etiam conceperint, sanguis multus derepente in

A
B
C
D

A te in vteros mulieris descendens, genituram suffocat. Manifestũ autem & hoc est ex mẽsibus, qui multi prodibunt. Et si quidem natura mulier multos mẽses demittit, sterilis fit. Si verò nõ natura, sed ab aliqua ex relatis affectione, breui curata fœcunda erit. Et si os vterorum ex pudẽdo exciderit, neq; sic concipit: nam os durũ fit, & geniturã nõ suscipit, & intumescit, & propterea in totũ infœcunda fit. Manifestũ est aũt propter quid huiuscemodi affectio fit. Et si non prodeat menses velut debent, sed deorsum processerint in sedẽ, neq; sic in ventre concipit. Manifestum est enim, ꝙ os vterorum à pudẽdo auersum est, aut cõclusum, & si quidem ad sedẽ auersum fuerit osculum, aut conclusum, curata fœcunda fit.

B Vtrunq; verò ex interrogatione ac responsione manifestũ fit. Si enim menses semper sic prodierint, clarũ est ꝙ his morbus causa est. Atq; tot ac talia mulieribus contingunt, propter quæ nõ pariunt antequam curẽtur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres nõ oportet, si sunt & sæpè nõ pariunt. Experimenta per quæ indicatur an prægnãs fiet mulier. Si cognoscere voles an mulier prægnans fiet: butyrum & lac mulieris masculum alentis bibendum dato, & si eructauerit, cõcipiet: sin minus, nõ. Aliud. Netopum modicum lana exceptum subdat, & postea mane, an quod subditum est per os oleat, consideret, & si quidem oleat, concipiet: sin minus, non. Aliud. Cuicunq; mulieri à subdititijs

C non valde fortibus, dolores ad articulos processerint, & stridor dentium ipsam habuerit, & vertigine affecta fuerit, & oscitarit: huic maior spes est vt prægnans fiat, q̃ ei quæ nihil horũ patitur. Aliud. Caput allij integrũ depurgatum ac derasum, ad vterũ apponat, et postridie videat an per os oleat, & si oluerit, concipiet: sin minus, non. Aliud. Si cognoscere voles an mulier cõcipiet, anisum in aqua tenuissime tritum bibat, ac dormiat, & si quidẽ pruritus ipsam circa vmbilicũ corripuerit, concipiet: sin minus, non. Prægnãtem mulierem si nõ ex alio cognoscas, ex hoc cognosces. Oculi vidẽtur distracti ac cauiores, & candidũ in oculis albedinis naturã non habet, sed liuidius apparet. Quæ in vẽtre habent, macu

D lã solarem in facie habẽt, & postquam conceperunt, vinum odio habent, & cibos auersantur, & oris ventris morsu, plenæ sunt, ac frequenter salinã expuunt. Mel & anisum tenuissime terito; deinde in aqua diluito, ac exhibeto, & dormire sinito, & si quidẽ tormẽ ipsi fiat circa vmbilicũ, prægnãs est: sin minus, non est. Post hæc aũt oĩa, farinã bibat, & mel, & origanũ, in vino & oleo. Quæcunque in vtero habentes, maculam solarẽ in facie habent, fœmellam gestant: quæ verò bene coloratæ permanent, masculũ plerunque gestant. Si papillæ sursum conuersæ fuerint, masculũ gestat: si deorsum, fœmellã. Accipe de lacte, & farinã misce, & pastillum forma, & ad lẽtum ignem assa. Et si quidem comburatur, marem

gestat:

ἐξαπίνης ἐπὶ τὰς μήτρας τῆς γυναικὸς, ἀποπνίγει τὴν γονήν. Δῆλον δὲ καὶ τόδε τοῖσιν ἐπιμηνίοισιν ὁκόσα πολλὰ χωρήσει. Καὶ ἢν μὲν φύσει ἡ γυνὴ πολλὰ χαλᾷ τὰ καταμήνια, ἄφορος γίνεται. Ην δὲ μὴ φύσει, ἀλλ' ὑπὸ παθήματός τινος τῶν εἰρημένων, μελεδανθεῖσα ἐν τάχει, φορὸς ἔσαι. Καὶ ἢν τὸ σόμα τῶν μητρέων ἐκπέσῃ τοῦ αἰδοίου, οὐδὲ οὕτω λαμβάνει ἐν γασρί. τό, τε γὰρ σόμα σκληρὸν γίνεται, καὶ οὐ δέχεται τὴν γονήν, καὶ οἰδέει, καὶ ταύτῃ ἄφορος γίνεται τὸ πάμπαν. Δῆλον δὲ τὸ πάθημα τοῦτο διότι γίγνεται, καὶ ἢν μὴ χωρέῃ τὰ καταμήνια κατὰ τὸ προσῆκον, ἀλλὰ κάτω ὁρμῇ ἐς τὴν ἕδρην, οὐδὲ οὕτω λαμβάνει ἐν γασρί. Δῆλον γὰρ ὅτι τὸ σόμα τῶν μητρέων ἐκτέτραπται ἀπὸ τοῦ αἰδοίου, ἢ μέμυκε, καὶ ἢν μὲν κατὰ τὴν ἕδρην ἢ ἐστραμμένον τὸ σόμα, ἢ μέμυκε, μελεδανθεῖσα, φορὸς γίνεται. δῆλον δὲ ἑκάτερόν ἐστι τῇ ἐρωτήσει, καὶ ἀποκρίσει. Ην γὰρ τὰ καταμήνια ἑκάστω ὧδε ἔῃ, ἡ νοῦσος ταύτῃσι δῆλον ὅτι αἰτίη ἐστί. Τοσαῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα τῇσι γυναιξὶν ἐστὶ, δι' ἃ οὐ τίκτουσι πρὶν ἂν ἰηθῶσι, καὶ δι' ὅσα ἄφοροι γίνονται τὸ πάμπαν. ὥστε θαυμάζειν τὰς γυναῖκας οὐ χρὴ, * ὅτε εἰσὶ μὲν, οὐ τίκτουσι δὲ πολλάκις. Πειρητήρια δι' ὧν δηλοῦται ἡ γυνὴ εἰ κυήσει. Γυναῖκα ἢν θέλῃς γνῶναι εἰ κύει, σικύην ποιῆσαι, ἢ βούτυρον, καὶ γάλα γυναικὸς κουροτρόφου διδόναι πίνειν, * καὶ ἢν ἐρεύγηται, κυήσει: εἰ δὲ μὴ, οὔ. Νέτωπον ὀλίγον προσίθεσθαι ἐν εἰρίῳ ἐνελίξασα, κἄπειτα ἕωθεν σκέψασθαι ἢν ὄζῃ διὰ τοῦ σόματος τὸ ἐπιτεθὲν, καὶ ἢν μὲν ὄζῃ, κυήσει: ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ετερον πειρητήριον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Η τινι ἂν γυναικὶ ἀπὸ τῶν προσθέτων μὴ λίην ἰσχυρῶν ἐόντων, ἢν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφίκωνται, καὶ βρυγμὸς ἔχῃ, καὶ σκοτοδινῆται, καὶ χασμῆται, ἐλπὶς αὐτῇ κυῆσαι μᾶλλον ἢ ἥτις τούτων μηδὲν πάσχει. Αλλο. Μώλυζαν σκορόδου περικαθήραντα, τὴν κεφαλὴν ἀποκνίσαντα προσθεῖναι πρὸς τὴν ὑσέρην, καὶ ὁρῆν τῇ ὑσεραίῃ, ἢν ὄζῃ διὰ σόματος, καὶ ἢν ὄζῃ, κυήσει: ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ην θέλῃ γνῶναι ἡ γυνὴ εἰ κυήσει, πινέτω ἄννησον τετριμμένον ἐν ὕδατι ὡς λειότατον, καὶ εὑδέτω, καὶ ἢν μὲν κνησμὸς αὐτὴν λαμβάνῃ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, κυήσει: ἢν δὲ μὴ, οὔ. Κύουσαν γυναῖκα ἢν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἐν τούτῳ γνώσεις, ὁρῶνται οἱ ὀφθαλμοὶ εἰλκυσμένοι, καὶ κοιλότεροι, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιώτερα φαίνονται. Οκόσαι ἐν γασρὶ ἔχουσιν, ἔφηλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἴσχουσι, καὶ ἀρχόμεναι συλλαμβάνειν, μισοινοὶ γίνονται, καὶ κακόσιτοι, καὶ καρδιωγμοῦ μεσαὶ, καὶ πτυαλίζουσιν. Μίλτον καὶ ἄννησον τρίψαι ὡς λειότατα, εἶτα ἐν ὕδατι διεῖναι, καὶ δοῦναι, καὶ ἐᾶσαι ὑπνῶσαι, καὶ ἢν μὲν σρόφος γίνηται οἱ περὶ τὸν ὀμφαλὸν, κύει: ἢν δὲ μὴ γίνηται, οὐ κύει. Πάντων δὲ τουτέων, ὕστερον πίνειν ἄλητον, καὶ μέλι, καὶ ὀρίγανον ἐν οἴνῳ, καὶ ἐλαίῳ. * Οσαι ἐν γασρὶ ἔχουσαι, ἔφηλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἴσχουσιν, * ἄρρεν κύουσιν. Οσαι δὲ εὐχροοῦσαι διαμένουσι, * θῆλυ ὡς ἐπιτοπουλὺ * κύουσιν. Ην αἱ θηλαὶ ἄνω ἔωσιν ἐστραμμέναι, ἄρσεν κύει: ἢν δὲ κάτω, θῆλυ. Λαβὼν τοῦ γάλακτος, φυρῆσαι ἄλητον, καὶ ποιῆσαι ἀρτίσκον, καὶ ὀπτῆσαι ἐπὶ πυρὸς μαλθακοῦ. Καὶ ἢν μὲν κατακαυθῇ, ἄρρεν

κύει:

Vet. Cod.

* ὅτι εἰσὶν αἱ

* νήσει

* εἰδέναι εἰ ἄρρεν ἢ θῆλυ κύει

* θῆλυ

* ἄρρεν

* τίκτουσι.

Vet. Cod. κύειν: ἢν δὲ διαχανῇ, θῆλυ. τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπιτυλίξας ἐν φύλλοισιν ὅπαν. Καὶ ἢν μὲν πήγνυται, ἄρρεν κύει: ἢν δὲ διαχυθῇ, θῆλυ. Θεραπεῖαι κυήσιος πειρητήριοι, καὶ παιδογονίης ἥτις δεῖται, καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤδη κύουσα: ἐοῦσα δὲ ἀτεκνοῦσα. Ἐπὴν ὁ στόμαχος σκληρὸς ᾖ, ὅλος ἢ ἄκρος, καὶ ξυμμεμύκῃ, καὶ μὴ ὀρθὸς ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκύφῃ, ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτὸν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλῃ τοῦ στομάχου ἐφ' ἑωυτό. ὁπόθεν οὖν ἢ τρηχὺς ᾖ, ἢ πεπωρωμένος. σκληρὸς δὲ γίνεται, καὶ ἀπὸ ξυμμύσιος, καὶ ἀπὸ πωρώσιος. ταύτῃσι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, καὶ φαίνεται πολλῷ ἐλάσσονα, ἢ κακίονα τοῦ δέοντος, καὶ διὰ πλείονος χρόνου ἐπιφαίνεται. *καὶ *τὰ μὲν ἐπιμήνια καθ' ὑγείην τοῦ σώματος, καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται, κατά τε τὸ σύμφυτον, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ ἀπὸ θέρμης, καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τοῦ στομάχου οὐ κάρτα βεβλαμμένου. Τὴν δὲ γονὴν πάλιν οὐ δέχεται διὰ τὴν βλάβην, ἥτις ἂν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι. Ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, πιεῖν δοῦναι φάρμακον, καὶ κάθαρσιν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω, καὶ κάτω*, ἤν τε κάτω μοῦνον. *δὴ Καὶ ἢν μὲν ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν πρότερον τῆς καθάρσιος, ἀλλ' ὕστερον: πυριήσας δὲ μεταπῖσαι κάτω. Ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ, προπυριήσας κάτω πῖσαι. Ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν τὸ σῶμα, μετὰ τοῦτο πυριῆν ἐγκαθίζων τὰς μήτρας αὐτὰς πυκνὰ, ἐν ὅτῳ ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν. Ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὰ πυριήματα, κυπαρίσσου πρίσματα, δάφνης φύλλα κεκομμένα, καὶ λούειν πολλῷ, καὶ θερμῷ πολλάκις. Ὁκόταν δὲ νεόλουτος, καὶ νεοπυρίητος ᾖ, ἀνευρύνειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, μήλῃ κασσιτερίνῃ, καὶ ἀνορθοῦν *ὁμοῦ, ἐὰν δέηται, ἢ μολυβδίνης, ἀρξαμένης ἀπὸ λεπτῆς: εἶτα παχυτέρῃ, ἢν παραδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, βάπτειν δὲ, καὶ τὴν μήλην ἐν τῷ μαλθακτηρίῳ διειμένῳ ὅτι δοκέει ξυμφέρειν, ὑγρὸν ποιήσας. Τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὑπόπλατείας, εἶτα περὶ ξυλήφιοισι μακροῖσι περιαρμόσαι, καὶ οὕτως χρῆσθαι. Τὸν δὲ χρόνον τοῦτον ἑψῆσα ἐν οἴνῳ λευκῷ ὡς ἡδίστῳ γλυκεῖ, δᾷδα πινέτω ὡς πιοτάτην κατασχίσασα λεπτὰ, καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ *κάλαμον, καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. Τοῦτο πινέτω νῆστις ὁκόσον δοκέει μέτριον εἶναι πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια σιαλώδεα ἑφθὰ, καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθὸν γλυκυτάτῳ, καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω, καὶ κράμβην ἑφθὴν, καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω, καὶ μὴ δειπνείτω, καὶ λούεσθω δὶς τῆς ἡμέρης. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. Μετὰ δὲ ἢν μὲν προχωρήσῃ κατὰ τὸν στόμαχον, καὶ φαίνῃ τινὰ κάθαρσιν ἔξω, πίνειν τι τοῦ πόματος, ἡμέρην μίαν ἢ δύο, καὶ τῇσι μήλῃσι παύσασθαι χρεόμενον, καὶ πειρᾶσθαι καθαίρειν τὰς μήτρας, προσθέτοισι, καὶ φαρμάκοισιν. Ἥτινι δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ, καὶ μαλθακοῦ, καὶ ὑγιέος καὶ καλῶς ἔχοντος, καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν, ἢ ἐλάσσονα, καὶ διὰ

*καὶ *δὴ *ὅπη *καρπὸν

πλείονος

gestat: si vero hiet, ac diffundatur, fœmellam. A Aut idem hoc lac super folia emulctū contemplare. Et si quidem condensatur, masculum gestat: si vero diffusum fuerit, fœmellam. Curationes ad conceptionem experimento cognitæ. Si qua liberorum generationem expetat, q̄ sine liberis sit, & si qua iam antea prægnans fuerit, nūc autem non pariat. Quum stomachus vteri durus fuerit totus, aut summa parte, & conclusus ac nō rectus fuerit, sed ad alterā coxam auersus, aut ad intestinum rectū inclinatus, aut in seipsum cōtractus, aut labium stomachi sibijpsi incubuerit. Vndecunq; igit̄ aut asper fuerit, aut callosus. (fit aūt durus & à conclusione, & à callositate.) his mēses nō apparent, aut multo pauciores aut peiores q̄ oportet apparent, & per lōgius tēpus. & B menses quidē iuxta sanitatē corporis & vterorū, exitum inueniunt: itemq; iuxta naturalem ac iustū modū, & à calore & humiditate mensiū, et stomacho nō valde læso. At geniturā rursus nō suscipit, propter læsionē, quæcunque tandē impedierit susceptionē à stomacho nō bene habēte. Huic post somentū toto corpori adhibitum, pharmacū bibēdū dare oportet, & corporis purgationē primū facere, siue sursum & deorsum, siue deorsum solum. Et si quidē sursum purgans pharmacū dederis, ante purgationē fomentū ne adhibeto, sed postea: at somēto prius facto, pharmacū deorsum purgās bibēdū dato. Si vero sursum purgāte non opus habere videat̄, præmisso somēto, deorsum purgās bibēdū dato. Quū aūt C corpus probe habere visum fuerit, postea somētū adhibeto, ita vt vteros frequenter insidere facias, in somēto quod maxime cōferre visum fuerit. Inijcito aūt in somēta, cupressi ramēta, et lauri cōtusa, & multa calida sæpe lauato. Quū vero recēs lota & sota fuerit, vteri osculū dilatato, simulq; dirigito si opus fuerit, cū specillo stanneo aut plūbeo, à tenui auspicatus: deinde cū crassiore si admiserit, donec ꝓbe habere videt̄. Tingito aūt specillū in mollitorio diluto, quodcunq; liquidū factū cōferre videbit̄. Specilla vero retro lata facito: deinde lignis lōgis adaptato, ac sic vtitor. At verò hoc tp̄e, in vino albo dulci q̄ suauissimo, tædā pinguissimā in tenuia frusta cōcisam coquēs bibat, & apij semen cōtusum, & cumini D Aethiopici semē, & thus q̄ optimū. De hoc ieiuna bibat moderatā copia, per quot dies bene habere visa fuerit, & edat catulos pingues ꝓcoctos, & polypū in vino dulcissimo coctū, & de iuscu lo bibat, & brassicam coctam, & vinum album insuper bibat, & ne cœnet, & bis in die lauetur. A cibis vero hoc tempore abstineat. Postea vero si processerit secundum stomachū, & purgationē aliquā foras ostēderit, de potione aliquid bibat, per vnū atq; alterū diē, & à specillorū vsu cesset, & conet̄ vteros purgare subditit ijs & medicamētis. Cuicunque vero, stomacho recto, & molli, sano, & ꝓbe habēte, & ī debito loco sito, mēses oīno nō apparuerint, aut pauciores, et per

amplius

A amplius tẽpus, & non sani: morbũ perscrutatus quem vteri habẽt, & an corpus etiã aliquid conferat, comperies causam à qua prægnans nõ fit. Et quum quidẽ sic habet, curationẽ facito adhibẽs id quod conuenit, si admiserit, curationem incipiens à fortibus, prout tẽpestiuum esse videbit: desinẽs aũt in molliora, donec vterus probe purgatus esse visus fuerit, & stomachus cõsistere, recte habens in sufficiẽte loco situs. Si vero à pharmaco & à potione non processerit, neq; vbi ipsum bibit moderato tẽpore, à potione quidem hac cesset. Quũ vero probe habuerit, per vsum specillorũ os stomachi mollito, & vt hiet facito, ad viam subdititio præstandam, tum à medicamẽtis suffumigabilibus, tum à mollitorijs. Post-
B quam autem probe mollitum ac suffitũ esse videbitur, appositis pharmacis vteri purgationem facito, donec ꝓbe habere visum fuerit, incipiẽs à mollibus ad fortiora, desinens aũt rursus in mollia odorata. Pleraq; vero ex fortibus medicamẽtis stomachũ exulcerant, & prohibent ne rectus cõsistat, & probe habeat ad genituræ susceptionem, & vterum siccum faciunt. Si vero mulier à pinguedine vteros sibi læsos esse putet ad conceptionem, attenuato ipsam q̃ maxime, & ad reliqua gracilem facito. Vernũ aũt tempus optimum est ad conceptũ. At vir non sit ebrius, neque vinũ album bibat, sed fortius ac meracius, & cibos edat fortißimos, & calida ne lauetur, & robustus sit ac sanus, & à cibis abstineat qui ad rẽ
C non conducunt. Quum aũt mulier purgata visa fuerit, & stomachus vteri rectè habere, lauetur, & caput fricetur, & nihil oĩno illinatur. Postea linteo inodoro loto, capillis circũdato, reticulo loto nihil olẽte deliget, linteo primũ supposito: deinde vbi galbanũ ad ignem aut solẽ calefactũ, ac probe mollitũ subdidit, quiescat. Postea mane exoluto reticulo ac linteo, caput suum alicui olfaciẽdũ exhibeat, & si ꝓbe fuerit purgata, olet: sin minus, nõ olet. Verũ hęc à cibis abstinẽs faciat. Si vero nõ fęcũdæ apposueris, nunq̃ olet, neq; purgata, neq; aliàs, & si pgnãti apposueris, neq; sic olebit. Quæ vero sæpe cõcipit, & fęcunda est ac sana, ei si apposueris, etiãsi nõ purgaris, olebit ipsius vertex, alibi vero non. Quum vero
D cognoueris ipsam recte habere, ad virũ accedere iubeto, & mulier quidem à cibis abstineat: vir aũt non sit ebrius: verũ frigida lotus, & cibis paucis cõducẽtibus pastus. Et si mulier geniturã se cõcepisse cognouerit, primo tp̃e nõ amplius ad virũ accedat, sed quiescat. Cognoscet aũt, si quidẽ vir dixerit se emisisse: mulier aũt præ siccitate ignorat. Si vero vterus rursus reddiderit geniturã eadẽ die, humidus erit, & si humidus factus fuerit, rursus cum viro misceatur, donec concipiat. Alia curatio. Vbi fomẽtis toti corpori adhibueris, medicamentũ bibẽdum dato, sursum ac deorsum purgãs: deinde lacte asinino postea in potu exhibito, vteros per fistulã duobus diebus foueto, cũ vrina muliebri putrida, nitro iniecto.

πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιηρὰ, τὴν νοῦσον ἀνθρώπων ἢν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι, ἤν τε, καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι, ἐξευρήσεις τὸ αἴτιον ἀπὸ ὅτευ οὐ κυΐσκεται. Ὅτε μὲν οὕτως ἔχει, τὴν ἴησιν, ποιέεσθαι προσφέρων τὸ δέον, ἢν δὲ ἔχηται τὴν ἴησιν ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, τελευτᾶν δὲ μαλθακωτέροισιν* ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρα, καὶ ὁ στόμαχος καθεστάναι ὀρθῶς ἔχων ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. Ἢν δὲ ἀπὸ φαρμάκου, καὶ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ μὴ προχωρήσῃ, μὴ δὲ πινούσης χρόνου τὸ μέτριον, τοῦτε μὲν παύσασθαι τοῦ πόματος. Ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ, τὴν ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου μαλθάξαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου, καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνηται ἐς ὁδὸν τοῖσι προσθετοῖσιν, ἀπό τε τῶν θυμιητῶν φαρμάκων, καὶ μαλθακτηρίων. Ὁκόταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν, μαλθάξιος, καὶ θυμιήσιος προστιθεὶς φάρμακα, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν, ἐς ἰσχυρότερον, τελευτᾶν δὲ αὖθις, ἐς μαλθακὰ εὐώδεα. Τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα, ἑλκοῖ τὸν στόμαχον,* καὶ εἴργει τοῦ καθεστάναι ὀρθὸν, καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τῆς γονῆς τὴν ὑποδοχὴν, καὶ τὴν μήτραν ξηρὴν ποιέει. Ἢν δέ τις γυνὴ δοκέῃ τὰς μήτρας ὑπὸ πιμελῆς βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα, καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν. Ὥρη δὲ ἐαρινὴ, κρατίστη κυήσιος. Ὁ δὲ ἀνὴρ* μεθυσκέτω, μὴ δὲ οἶνον
3 λευκὸν πινέτω, ἀλλ᾽ ὡς ἰσχυρότερον, καὶ ἀκρητέστερον, καὶ σιτία σιτείσθω ἰσχυρότατα, καὶ μὴ θερμολουτείτω, καὶ ἰσχυέτω, καὶ ὑγιαινέτω, καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. Ὅταν δὲ δοκέῃ ἡ γυνὴ ἐκκεκαθάρθαι, καὶ τὸν στόμαχον καλῶς ἔχειν τῆς μήτρης, λουσάσθω, καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλὴν καὶ μὴ ἀλείφηται μηδέν. Ἔπειτα ὀθόνιον ἄνοδμον περιθεῖσα περὶ τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ μηδενὸς ὄζοντος καταδῆσαι, τὸ ὀθόνιον ὑποθεῖσα πρῶτον. ἔπειτα ἀναπαύεσθαι προσθεμένη χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, θερμήνασα πρὸς πῦρ ἢ ἥλιον, καὶ μαλθάξασα εὖ. ἔπειτα πρωῒ ἀπολύσασα τὸν κεκρύφαλον, καὶ* τὰ ὀθόνια, ὀσφραίνεσθαι παρεχέτω τινὶ ἑωυτῆς τὴν κεφαλὴν, καὶ ὄζει, ἢν καλῶς ἔχῃ τῆς καθάρσιος, εἰ δὲ μὴ, οὐκ ὄζει. Ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. Ἢν δὲ μὴ τεκούσῃ προσθῇς, οὐδέποτε ὄζει οὔτε καθαιρομένη, οὔτε ἄλλως, οὐδ᾽ ἢν κυούσῃ προσθῇς, οὐδ᾽ οὕτως ὀζέσει. Ἥτις δὲ κυΐσκεται πολλὰ, καὶ ἀεικύμων ἐστὶ, καὶ ὑγιαίνει, ἢν προσθῇς μηδὲ καθήρας, ὀζέσει αὐτὴ τῆς κορυφῆς, ἄλλο* δὲ οὔ. Ὅταν δὲ γνῷς καλῶς ἔχειν, παρὰ τὸν ἄνδρα, κέλευε ἰέναι, καὶ ἡ μὲν γυνὴ ἄσιτος* ἔστω, ὁ δ᾽ ἀνὴρ ἀθώρηκτος, ψυχρῷ δὲ λελουμένος, καὶ εὐωχημένος σιτία ὀλίγα, ξύμφορα. Καὶ ἡ γυνὴ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἐλθεῖν παρὰ τὸν ἄνδρα τοῦ πρώτου χρόνου, ἀλλ᾽ ἡσυχαζέτω. Γνώσεται δὲ ἢν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφικέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοῇ ὑπὸ ξηρότητος. Ἢν δὲ ἀποδῷ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ἔσται ὑγρὴ, καὶ ἢν γένηται ὑγρὴ, αὖθις μιγνύσθω τῷ ἀνδρὶ, μέχρις ἂν ξυλλάβῃ. Ἄλλη θεραπείη. Πυριήσας τὸ σῶμα ὅλον, πῖσαι, καθῆραι ἄνω, καὶ κάτω, εἶτα ὄνειον γάλα μεταπίσαντα πυριῆν τὰς μήτρας δι᾽ αὐλοῦ δύο ἡμέρας, οὔρῳ γυναικείῳ σαπρῷ, καὶ λίτρον ἐμβάλλειν.

Ve. Cod.
*ἕως
*καὶ δάκνει, ἔπειτα τε τὸν στόμαχον
*μεθυσκέσθω
*τὸ ὀθόνιον
*τε
*ἔστω

Vet. Cod. Τῇ δὲ τρίτῃ, βοείῳ οὔρῳ. Τῇ δὲ τετάρτῃ, καὶ πέμπτῃ, τρίψας μαράθρου σπέρμα, καὶ ἀκτῆς φύλλα, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου πρίσματα, ταῦτα ἑψῆσαι, ὕδωρ ἐπιχέαντα. Δεῖ δὲ μετὰ τὴν πυρίησιν λουσαμένην πολλῷ θερμῷ, προστιθέναι στέαρ ἡδυωτὸν ἐκ τῆς πυρίης εὐθὺς, καὶ ἐς νύκτα. Μετὰ δὲ σκευάζειν, ξυμμιγνὺς σμύρναν στακτὴν, καὶ βούτυρον, καὶ χηνὸς ἄλειφα, καὶ ἐλάφου μυελὸν, καὶ ῥητίνην, καὶ νέτωπον. Τουτέων ἴσον ἑκάστου ξυμμίξαντα * διατήξαντα προστιθέναι ἐν ἐρίῳ Μιλησίῳ μαλθακῷ ὡς εὐεργοτάτῳ: μετὰ δὲ ἀναστομοῦν τὴν μήτρην μολιβδίοις ἐληλασμένοις ὀκτωδακτύλοισι πέντε. Τὸ πρῶτον, ἔστω λεπτὸν, τὸ δὲ δεύτερον, παχύτερον, καὶ τἄλλα θάτερον θατέρου παχύτερον. Ἀναστομοῦνται δὲ πέντε ἡμέρας, αἰεὶ δὲ λουσαμένη, προστιθέσθω, καὶ ἀναδείσθω ἐκ τῆς ὀσφύος ὡς μὴ πίπτῃ, καὶ ὠθείτω τὰ μολύβδια, αἰεὶ ἀνωτέρω, τὸ δὲ τελευταῖον, ὡς ἀνωτάτω. Ἐπὴν δὲ ἀναστομώσῃ, προσθεῖναι καθαρτικὸν, τρίψας κανθαρίδας πέντε, καὶ σικυώνης μακρῆς σπόγγον, καὶ σμύρναν. Ταῦτα μέλιτι ἑφθῷ φορύξαντα, καὶ φυρήσαντα βαλάνιον, ἐρίῳ κατειλίξαι, πλὴν τοῦ ἄκρου: ἔπειτα εἰς ἄλειφα βάψαντα ὡς ἥδιστον, προσθεῖναι. Χρῆσθαι δὲ καθαρτικῷ, καὶ τούτῳ τῇ χολῇ τοῦ ταύρου, καὶ * ἄνθει ὀπτῷ, καὶ λίτρῳ, καὶ σμύρνῃ, μέλιτι ὀλίγῳ διέντα, ὀθόνιον λεπτὸν ἀποδήσαντα, καὶ ἄνω τὸ ὀθόνιον περιελίξαντα τῷ φαρμάκῳ, προστιθέναι. Χρῆσθαι δὲ, καὶ βουπρήστει ξὺν τῇ σμύρνῃ, καὶ ἐλατηρίῳ ξὺν τῷ μέλιτι ἑφθῷ, καὶ τῇσι κανθαρίσι ξὺν τῷ ἐλατηρίῳ τε, καὶ τῇ σμύρνῃ. Ἐπὴν δὲ καθαρθῇ, τῇ ὑστεραίῃ λούσαντα, κλύσαι τὴν μήτρην. Κύμινον Αἰθιοπικὸν τρίψας, καὶ μελάνθιον, καὶ ῥητίνην, καὶ ἄλειφα, καὶ μέλι, καὶ οἶνον γλυκύν· ταῦτα μίξας, καὶ ἀναχλιήνας, κλύσαι. Ἐπὴν δὲ κλύσῃς, ἀναστήσας, περιιέναι κελεύειν ὅκως τὸ κλύσμα διασείηται. Προσθεῖναι δὲ κρόκον, καὶ σμύρναν, καὶ λιβανωτὸν, ἐν ῥάκει λιναίῳ, ἀποδέοντα ξηρὸν ἴσον ἑκάστου, ξυμμίσγοντα χηνός τε ἄλειφα περιχρίοντα τὸ ῥάκος. Τοῦτο δὲ προστιθέναι, ἑπτὰ ἡμέρας. Τῇ δὲ ὀγδόῃ, θυμιῆσαι, σμύρνῃ, καὶ ἀσφάλτῳ, καὶ κριθῇ εὐώδει ἀλείφατι πεφυρημένα, ἐπὶ μαλθακὸν ἐπιβαλὼν πῦρ, θυμιῆν δι' αὐλοῦ. Ἐπὴν δὲ θυμιήσῃς, τῇ ὑστεραίῃ, τρίψαι κάστορος ὄρχιν, οἶνον λευκὸν παραχέων, καὶ αὐτὸν μήλῃ ἀμφιπλάσας, καὶ ἐρίῳ κατελίξας, προσθεῖναι ἐς νύκτα. Ὄρθρου δὲ ἀνελομένη, καὶ διαμαλαξαμένη, ἴτω παρὰ τὸν ἄνδρα, καὶ ξυγκοιμηθεῖσα, ἀτρεμείτω, καὶ ἢν μὴ ἐπὶ τοῦ πρώτου κυήσῃ, αὖθις προσθεμένη αὐτὸ τοῦτο, παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθέτω. Ἄρχεσθαι δὲ χρὴ φαρμακεύοντα, ἐπειδὰν ἔλθῃ τὰ καταμήνια, ληγόντων δὲ χρὴ τὸ κυητήριον προσθεμένη, ξυγκοιμᾶσθαι. Τοῦ δὲ πρόσθεν χρόνου μήτε ἡ γυνὴ ἴτω ἆσσον τοῦ ἀνδρὸς, μήθ' ὁ ἀνὴρ παρὰ τὴν γυναῖκα. Ὅταν δὲ ἡ γυνὴ μὴ κυΐσκηται εἰωθυῖα πρότερον κυΐσκεσθαι, τοῦ ἀνδρὸς δὲ τὴν γονὴν ἐσδέχονται αἱ μῆτραι ἐς ἑωυτὰς, ἀνάγκη * πάγχυ οὐρέειν τὴν γυναῖκα ταύτην. Ἐνίοτε μὲν γὰρ ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ πύον ἐγγίνεται. Τὸ δὲ πύον τὸ ἐν τῇσι μήτρῃσιν, ὑπὸ φυμάτων γίνεται. Διὰ δὴ τοῦτο ἡ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ὅταν μίσγηται, οὐχ ἅπτεται τῆς μήτρης, ἵνα δὴ πήγνυσθαι τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρός.

Τὸ

* καὶ

* κέρατα ἐρυθρὰ, καὶ ὕφαιμα

* παχὺ

A Tertia verò die, cum vrina bubula. Quarta autem & quinta, fœniculi semen tritum, & sambuci folia ac lauri, & cupressi ramenta: hæc coquito, aqua affusa. Oportet autem post fomentum, multa calida lotam, apponere adipem, aromatis imbutum, statim à fomento, & ad noctem. Postea vero hæc præparato: myrrham, stacté, butyrum, adipem anserinum, medullam cerui, resinam, & netopum. Horum singulorum æquales portiones permixtas ac liquefactas apponat in lana Milesia molli optime carminata: deinde plũbeis penicillis quinq; ad octo digitorũ longitudinẽ fabricatis, vterũ aperito. Primus ex his sit tenuis, alter crassior, & reliqui alius alio crassior sit. Aperiuntur aũt per dies quinque, & semper lota apponat, & ex lũbis deliget, vt ne excidat, B & semper vlterius intrudat: postremũ vero q̃ penitissime. Postquam aũt aperueris, purgatoriũ appone, cantharidas tritas quinque, & colocynthidis longę internam spongiosam partem, & myrrham. Hæc melle cocto subacta, & in glandem efformata, lana inuoluito, excepta summa parte: deinde in oleum suauissimum tingito ac apponito. Vtere autem & hoc purgatorio, felle tauri, & flore æris assato, & nitro, & myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis, et linteo superne pharmaco obducto apponito. Vtere & bupresti cum myrrha, & elaterio cum melle cocto, & cantharidibus cũ elaterio & myrrha. Postquam aũt purgata fuerit, postridie vbi lauit vterum colluito. Cuminum Aethiopicum tri- C tum, & melanthium, & resinam, & oleũ, & mel, ac vinum dulce: hæc mixta, & tepefacta infundito. Postquam vero infuderis, erectam obambulare iubeto, quo collutio infusa cõcutiatur. Subdito aũt crocum & myrrhã, & thus, singula paribus portionibus sicca linteo illigata, ita vt anserinã adipem ammisceas ac linteo oblinas. Atq; hæc apponito per dies septem. Octauo vero suffitum facito, cum myrrha, bitumine, & ordeo, oleo odorato subactis, his lento igni iniectis, ac suffitu per fistulam facto. Postquam autem suffitum feceris, postridie castoris testẽ terito, vino albo affuso, & ipsum melle oblitũ, & lanæ inuolutum, apponat in noctem. Mane vero eo sublato ac emollito, ad virum accedat, & vbi condor- D mijt quiescat, & si non prima vice cõceperit, eodem rursus apposito, virum adeat. Cæterũ hanc medicationis rationẽ incipere oportet vbi menses prodierint: desinentibus aũt mensibus, conceptorio medicamento apposito condormire. Priore vero tempore, neque mulier ad virũ accedat, neque vir ad mulierem. Quum autem mulier non conceperit, prius concipere solita, vteri vero viri geniturã in seipsos suscipiunt: penitus necesse est mulierem, hanc vrinam crassam reddere. Qñq; enim in vteris pus innascitur. Pus autem in vteris à tuberculis fit. Et sanè ob hoc genitura viri, qñ cum viro coit, vteros non contingit, quo videlicet ipsa viri genitura condensẽ.

Nam

A Nam pus ipsam dissipat, vt ne afferatur: mortificat enim pus, & putrefacit genituram. Proinde & pus ex vteris expurgare oportet, & tuberculum in vtero sedare, ne de cætero impediat genituram condensari ac afferri. Festinare itaque oportet ad expurgandum, priusquam pus in vteris in callum concrescat, & vteros colluere hoc modo. Lac equinum coctum exacte per sacculũ lineum tenuissimum, & purissimum colato, & hoc infundito, clysteris instrumento idoneo facto. Et summa quidem clysteris pars leuis sit, argentea velut specilli, & statim modico intercedente spacio foramẽ perforetur. Sint aũt & alia foramina, non magna, sed angusta, hinc atque hinc, ex trãsuerso clysteris æquali interstitio distantia, & clysteris quidẽ apex solidus sit: reliquũ
B verò totũ cauum sit, velut fistula. Alligare autẽ oportet vesicam suis fœminæ, atque hanc probe radere ac confricare. Postquam autem alligaris, lac in vesicã infundito, foramina vero tenui linteo obstruito, ne lac effluat. Vbi vero obturaueris, vesicã deligato, & ipsi mulieri dato, cui collutionem infundere paras. Illa vero exẽptis obturamentis, in vterum indat. Ipsa enim sciet vbi indere oportet. Postea autem tu vesicam manu premito, quandiu pus foras effluxerit. Manifestum aũt hoc erit, vbi non amplius pus simul cũ lacte exierit: palàm enim clarum est, quod non amplius inest. Atq; tunc cessare oportet, & post hoc vbi paululum recreata fuerit, ad modicũ tẽ-
C pus, cucurbitæ siccę fundum resecato, itemq; apicis summam partem, quo perforata sit, ita vt similem efficias in reliquis, excepto apice, velut clysterem: crassitudine vero paulo tenuior sit q̃ virile pudendum. Hanc cucurbitam sic formatã vasi circũponito, vase vino impleto. Sit aũt vinũ anthosmias vocatũ fragrantissimũ, & siccissimũ ac vetustissimum: deinde lapidem nigrũ pellucidũ in vinum inijcito: deinde cucurbitam ex ęre albo factam circumponito, & mulier circũinsideat, pudendũ circũ cucurbitæ glandẽ adhibens qualiter oportet, quo cucurbita vera super æream emineat, duorum digitorũ intra pudendum mesura. Quum mulier geniturã suscipere nõ poterit, necesse est membranã superexcreuis-
D se in osculo vterorum. Oportet igitur æruginẽ æris, & fel tauri, & serpentis adipẽ, simul miscere: deinde pharmaco hoc lanam imbuere, & in byssinũ linteũ inuoluere, linteo melle sublito, & facere subditititium magnitudine maximę oliuæ, & apponere ad pudendũ per totã noctẽ. Supina aũt iaceat, & in die auferat, & calida aqua lauetur q̃ plurima ex myrti decocto. Apponat autem & postea singulis noctibus, & deinde cũ viro coeat. Alia curatio. Marrubij foliorũ manus plenæ mensuram, in vas Atticum inijcito, & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito, & vbi per nouem dies præmacerauit, per alios nouem dies ieiuna, lota, duos cyathos de hoc bibat, pari mensura passi albi ammixta.

Τὸ γὰρ πύον ἀμαυροῖ, ὥστε μὴ προσφέρεσθαι, * τέθνηκε γὰρ τὸ πύον, καὶ σήπει τὴν γονήν. Δεῖ δὴ τό, τε πύον ἐκκαθῆραι τῶν μητρέων, καὶ τὸ φῦμα τὸ ἐν τῇ δελφῇ καταστῆσαι, ὅκως τὸ λοιπὸν μὴ κωλύῃ τὴν γονὴν πήγνυσθαι, καὶ * προσφέρεσθαι. Ταχύνειν δὲ χρὴ ἐκκαθαίροντα, πρὶν ἢ πωρωθῆναι τὸ πύον ἐν τῇσι μήτρῃσι. Κλύσαι δὲ χρὴ τὰς μήτρας ὧδε. ἵππειον γάλα ἑψήσας διεὶς διὰ * κρίτρης ὡς λεπτοτάτης, καὶ καθαρωτάτης, τούτῳ κλύζειν κλυστῆρα ἐπιτήδειον ποιησάμενος, τὸ μὲν ἄκρον τοῦ κλυστῆρος, λεῖον ἔσω, οἷον περ μήλης, ἀργύρεον, καὶ παρ' * αὐτὰ τετρυπήσθω τοῦ κλυστῆρος ἀπολεῖπον ὀλίγον τὸ τρῆμα, εἶναι δὲ, καὶ τὰς ἄλλας ἐκτρήσιας, διαλειπέτω δὲ ἴσον ἑκάστη ἔνθεν, καὶ ἔνθεν, ἐκ τοῦ πλαγίου τοῦ κλυστῆρος ἑκάστης ἴσον, καὶ μὴ μεγάλας, ἀλλὰ στενά, τοῦ μὲν κλυστῆρος ἡ κορυφὴ, στερεὴ ἔστω, τὸ δὲ ἄλλο πᾶν κοῖλον ἔστω ὡς αὐλίσκος, δῆσαι δὲ χρὴ κύστιν συὸς θηλείης. Ταύτην δὲ ἑψήσας εὖ μάλα, ἐπὴν δὲ προσδήσῃς, ἐγχέας τὸ γάλα ἐς τὴν κύστιν ἐς τὰς * μήτρας ἐνθεὶς ῥάκος λεπτῆς ὀθόνης, ὅκως μὴ τὸ γάλα ῥέῃ, ἐπὰν δὲ κλύσῃς τὴν κύστιν, ἀποδῆσαι, καὶ δοῦναι τῇ γυναικὶ αὐτῇ, ἣν μέλλεις κλύζειν. κείνη δὲ ἐξελοῦσα τὸ * κλύσμα, ἐς τὴν μήτρην ἐνθέσθω. αὐτὴ δὲ * εἰδήσει ὅκου δεῖ, ἔπειτα σὲ πιέζειν τῇ χειρὶ τὴν κύστιν, ἔστ' ἂν τὸ πύον ἐκρυῇ * ἔξω. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται, ἐπ' ἂν μηκέτι ἐξίῃ τὸ πύον ἅμα τῷ γάλακτι. δῆλον γὰρ ὅτι οὐκέτι ἔνεστι, τότε χρὴ παύεσθαι, καὶ μετὰ τοῦτο, ἐπὴν οὖν ἀναψυχθῇ ὀλίγον, ὀλίγον χρόνον σικυώνης ξηρῆς περιφυκυίας τὸν πυθμένα ἀποτρήσας, καὶ τῆς κορυφῆς τὸ ἄκρον ὡς ἂν τετρυμμένον ᾖ, τοῦτο ὅμοιον ποιήσας * τὸ ἄλλο πλὴν τὸ ἄκρον, καθάπερ τοῦ κλυστῆρος τὸν αὐτὸν τρόπον, πάχος δὲ λεπτότερον, ὀλίγον ὡς ἀνδρὸς αἰδοῖόν ἐστιν, * τοῦτο περιθεῖναι ἐς τεῦχος, οἴνου ἐμπλήσας τὸ τεῦχος. ὁ δὲ οἶνος ἔστω ἀνθοσμίας ὡς εὐωδέστατος, καὶ ξηρότατος, καὶ παλαιότατος, ἔπειτα λίθον μέλανα διαφανῆ ἐμβάλλειν εἰς τὸν οἶνον, ἔπειτα περιθεῖναι σικυώνην ποιήσας χαλκοῦ λευκοῦ, καὶ ἡ γυνὴ ἀμφικαθεζέσθω περὶ τὴν βάλανον τῆς σικύης, τὸ αἰδοῖον ποιήσασα ὁκοῖον δεῖ, ὅκως δὲ ὑπερέξαι τὴν χαλκῆν, καὶ ἔξωθεν σικυώνην, δύο δακτύλοιν ἔσω. Οταν μὴ δύνηται ἡ γυνὴ γονὴν δέχεσθαι, πᾶσα ἀνάγκη μήνιγγα ἐπιπεφυκέναι ἐν τῷ στόματι τῶν μητρέων. Δεῖ δὲ ἰὸν χαλκοῦ, καὶ χολὴν ταύρου, * καὶ ὄφιος στέαρ, ταῦτα ξυμμίξαι ὁμοῦ, εἶτα εἴριον λαβὼν ἀναδεῦσαι τῷ φαρμάκῳ, καὶ ἐνελίξαι ἐς ὀθόνιον βύσσινον, μέλιτι ὑποχρίσας τὸ ὀθόνιον, καὶ ποιῆσαι πρόσθετον ὅσον ἐλαίην τὴν μεγίστην, εἶτα προστιθέναι πρὸς τὸ αἰδοῖον νύκτα ὅλην. ὑπτίη δὲ κείσθω, τὴν δὲ ἡμέρην ἀφαιρείσθω, καὶ λουέσθω θερμῷ ὕδατι, ἀπὸ μυρσίνης ὡς πλείστῳ. ἔπειτα δι' ἡμέρης προστιθέσθω ἐν νυκτί: μετὰ δὲ συνέστω. Αλλη θεραπείη. Πρασίου τῶν φύλλων λαβόντα πλῆθος, ὥστε τὴν χεῖρα εὖ ἐμπλῆσαι, ἐμβαλεῖν ἐς ἀγγεῖον Αττικὸν, καὶ ἐπιχέαι ὕδατος ποτοῦ, κοτύλας Αττικὰς τέσσαρας, καὶ προβρέξαντας ἐννέα ἡμέρας, πίνειν ἑτέρας ἐννέα ἡμέρας νῆστιν, λουσαμένην δύο κυάθους τῆς ἡμέρης ἀπὸ τοῦ πρασίου γλυκέος λευκοῦ, ἴσον μίσγουσα.

Vet. Cod.
*τέγγει.
*προσγίνεσθαι
*κρησέρης
*αὐτὸ
*τρήσιας
*βύσμα
*εἰδήσει
*πᾶν
*τἄλλῳ
4 *ἐς αἰδοῖον
*ἠὖ καὶ

Vet. Cod. Ὅταν δὲ ἔσαι τριταίη πίνουσα, πυριήσθω κωνείου
*κωνείου φύλλοισιν ἐπὶ πῦρ ἐπιβάλλων ἐννέα ἡμέρας, καὶ
μετὰ τὴν πυρίην λούεσθαι, καὶ οὕτω πίνειν αὖθις τού-
των. Ὅταν δὲ τὰς τρεῖς πυριημένη ᾖ, προστιθέσθω
τοῦ πρασίου αὐτοῦ τετριμμένου λείου δι᾽ ἡμέρης,
ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, λινόζωστιν λείην τετριμμένην,
ἐν μέλιτι Ἀττικῷ, δὶς τῆς ἡμέρης, προβρεχέσθω
χρόοι δὲ ἐν οἴνου λευκοῦ τρυγὶ χοῖ, καὶ ἱππομαράθρου, καὶ
μαράθρου ῥίζα, καὶ δᾳδὸς ὡς πιοτάτης ὄζοι, καὶ ἐρυ-
θεδάνου τεταρτημόριον, καὶ μαράθρου σπέρμα, καὶ
περιστερεῶνος ῥίζαι πολλαί. Προβρεχέσθω δὲ ἡμέ-
ρας μὴ ἔλασσον τῶν ἐννέα, πίνειν δὲ μετὰ ταῦτα
λουσαμένην κατὰ κεφαλῆς, κοτύλην τῆς ἡμέρης
τοῦ ἀκρήτου βρεχομένου ἐν τῷ λουτρῷ ἐοῦσαν. Καὶ με-
τὰ ταῦτα κατακλιθεῖσαν ἐκθερμαίνειν ἑωυτήν,
καὶ προστιθέσθω ἐνταῦθα διὰ τρίτης μετὰ τὸ πο-
τὸν τὸ ἐκ τῆς χολῆς δι᾽ ἡμέρης, ἐπὶ ἡμέρας ἕξ.
Ὅτῳ δὲ μέλλει ἤδη προσιέναι καλῶς καθάρσιας
ἔχουσα, ὑοσκυάμου φύλλα, καὶ ῥίζας ἀναζέσας ἐν
ὕδατι, πυριήσθω τούτοισιν ὡς θερμοτάτοισιν ἐπὶ
τρεῖς ἡμέρας, ἐς νύκτας, καὶ λουσαμένη παρὰ τὸν ἄν-
δρα ἴτω. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν πυρίησιν, καὶ ἐλάφου
αἰδοῖον αὖον ὑποθυμιῆσαι, καὶ ὅταν ἴδῃς ἔχειν αὖον,
τοῦτο ἐπ᾽ οἶνον λευκὸν κεκριμένον, ἐπιξύων ἐπὶ
τρεῖς ἡμέρας, διδόναι πίνειν, καὶ ὅταν ὀδύνη ἔχῃ,
διδόναι πίνειν. Καὶ γὰρ ὠκυτόκιόν ἐστι τοῦτο. Ἄλλη
θεραπείη. Χολὴν ταύρου ἀναζέσαι, καὶ στυπτηρίην
Μηλίην, ἐλάφου δὲ κέρας κατακαύσας τρίψαι
λεῖον, καὶ ξυμμίξας βαλανίοις χρῆσθαι. Ἕτερον θε-
ραπευτικόν. Κύμινον ἐν οἴνῳ μέλανι ἑψήσας, τρί-
ψας λεῖον, βάλανον ποιῆσαι, καὶ ἐς νύκτα προσθεῖ-
ναι: μετὰ δὲ ταῦτα, κατακαύσας τρύγα οἴνου λευ-
λευκότατον κοῦ, τὸ λεπτότατον δηλονότι τῆς τρυγὸς, ἐπει-
δὰν κατακαύσῃς, ἀφαιρέειν τοῦτο ἐν πτερῷ, ἔπει-
τα ἐς ὀθόνιον ἀποδήσας, προσθεῖναι ἐς νύκτα, καὶ
πράσα ἑφθὰ ἐσθιέτω: μετὰ δὲ τοῦτο τράγιον τρί-
βων, καὶ μέλιτι διεὶς, προσθεῖναι ἐς νύκτα: μετὰ δὲ
τραγίου καρπὸν λεῖον τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, διεὶς
δᾷδα ἐπιξύων διδόναι πίνειν: μετὰ δὲ, ὀρίγανον
διὰ δευτέρης ὑποθυμιῆν, καὶ οὕτω πρὸς τὸν ἄνδρα
ἴτω. Ἄλλη θεραπείη ἐπὶ γυναῖκα μὴ δυναμέ-
νην τεκεῖν. Ἢν γυναῖκα μὴ δυναμένην τεκεῖν το-
κέουσαν ἐθέλῃς ποιῆσαι, σκέψασθαι χρὴ ἐν τοῖσιν
ἐπιμηνίοισιν, εἴτε χολώδης, εἴτε φλεγματώδης
εἴη. γνώσῃ δὲ τῶνδε ὁπότερον μᾶλλον, ψάμμον
οἱ ὑποβαλὼν λεπτὴν, καὶ ξηρὴν, ὅταν τὰ ἐπιμήνια γί-
νεται ἐν τῷ ἡλίῳ ἐπιχέαι ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἢν μὲν
χολώδης ᾖ, ἐπὶ τῇ ψάμμῳ ξηραινόμενον τὸ αἷμα
χλωρὸν γίνεται, ἢν δὲ φλεγματώδης ᾖ, οἷον μύ-
ξαι. Τούτων ὁπότερον ἂν ᾖ καθήρας τὴν κοιλίην,
ἤν τε ἄνω ἤν τε κάτω δοκέει σοι δεῖσθαι: ἔπειτα
διαλιπὼν ἡμέρας τινὰς, τὰς ὑστέρας καθαίρειν, καὶ
ἢν ὑγρότερον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ᾖ, προστιθέναι
τὰ δριμέα, ὅκως δηχθὲν, καὶ φλεγμῆναν τὸ στό-
μα τῶν ὑστερέων, σκληρὸν γένηται. Ἢν δὲ γυνὴ μὴ
πυρέσσῃ τὰ ἔνδοθεν, μὴ δὲ κυΐσκηται ὑπὸ τῶν
ὑστερέων, μὴ δὲ ἀνδρὶ μίσγεσθαι δύνηται, ἀλλ᾽
ὑπνώσσῃ τε, καὶ ἀσιτέῃ, μέλιτι μίξας οἶνον, ἐγχεέ-
σθω ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ σμύρναν ὑποθυμιήσθω.
Ἐς δὲ τὴν ἕδρην βαλάνους προστιθέσθω, μίσγουσα
χηνὸς

Quum autem tertiam diem potando transe- A
gerit, fomentum adhibeatur, cicutæ folijs in
ignem missis, per nouem dies: & post fomen-
tum lauetur. Atque sic rursus de hoc bibat.
Quum vero per triduum fomentum adhibue-
rit, marrubium ipsum tritum in die apponat
per triduum, & mercurialem tritam in mel-
le Attico bis in die: præmaceretur autem in vi-
ni albi congio hippomarathri, & fœniculi ra-
dix, & tædæ pinguissimæ ramuli, & rubiæ
quarta pars, & fœniculi semen, & verbena-
cæ radices multæ. Præmacerenturq; diebus
non minus quàm nouem, & postea loto capi-
te in balneo, heminam per diem meri mace-
rati bibat, & postea reclinata seipsam conca-
lefaciat. Atque hinc post potum, alternis die- B
bus id quod ex felle paratur, per diem ad dies
sex apponat. Quum autem iam virum acce-
dere vult probe purgata, hyoscyami folia, ac
radices in aqua feruefaciat, & ex his quàm ca-
lidissimis per triduum ad noctem fomentum
adhibeat, & lota virum accedat. Post hoc ve-
ro fomentum, etiam cerui pudendum siccum
suffito, & de hoc in vinum album dilutum de-
radens, per triduum bibendum, & quum par-
tus dolor institerit, bibendum dato. Nam hoc
partum accelerat. Alia curatio. Fel tauri fer-
uefacito, & alumen Melium, & cornu cerui
vstum terito, & permixtis, ac in glandulas ef-
formatis vtitor. Aliud curatiuum. Cumi-
num in vino nigro coctum tritum, in glandem C
efformato, & ad noctem apponito: post hęc ve-
ro fecem vini albi, tenuissimam videlicet fe-
cis partem, comburito, & combustam in pen-
na auferas, linteoq; illigatam, ad noctem sub-
das, & porrum coctum edat. Post hoc tragium
terat, & melle dilutum in noctem apponat, &
deinde tragij fructum tritum, in vino albo di-
lutum, tædæ ramentis adiectis, bibendum dato,
& postea origanum alternis suffito, & sic ad vi-
rum accedat. Alia curatio ad mulierem parere
nequeuntem. Si mulierem parere nequeun-
tem, puerperam facere velis, in mensibus con-
siderare oportet, an biliosa sit, siue pituitosa.
Cognosces autem vtrum horum magis sit, si vbi
menses prodeunt, arenam tenuem, & siccam in D
sole substraueris, & de sanguine infuderis, &
si quidem biliosa fuerit, sanguis in arena sicca-
tus, luteus fit: si vero pituitosa, velut mucus.
Vtrum igitur horum fuerit, ventrem purgabis,
siue sursum, siue deorsum opus habere videat:
deinde intermissis tribus diebus, vteros purga-
to, & si humidius vterorum osculum fuerit,
acria apponito, quo commorsum, & inflam-
matum os vterorum durum euadat. Si vero
mulier internis partibus non febriat, neque præ
vteris concipiat, neque viro misceri queat, sed
dormiat, & cibum auersetur, vinum melle am-
mixto pudendis infundatur, & myrrham suffi-
to. In sedem verò glandes indat, & vinum adipe
anserino

A anserino ammixto, in pudendum infundat: deinde etiam oleum pari melle mixtum infundat. Si mulieri vteri gracilescant, & osculum ipsorum exasperetur, & concludatur, & menses ipsi non appareant, neque concipiat. sed febris corripit lenta, & dolores incidunt ei in lumbos, & imum ventrem. (morbus autem hic maxime fit, quum quid in ipsa fuerit corruptum. fit autem & ex partu.) Hanc calida lauare oportet, & fouere. Quum autem lota ac fota fuerit, os vterorum dilatare cum specillo, & myrrham tritam cum pari netopo apponat: aut vnguentum, aut oleum rosaceum in linteo, & plumbum instar glandis formatũ apponat, felle bubulo illitum. (Et in quatuor diebus infœcundas cognosces,) & fomentum adhibeto, & pharmacum bibendum dato. Si vero præter naturã mulier fuerit crassefacta, in ventre non concipit. Nã omentum crassum ac multum incumbens, os vterorũ deprimit, & geniturã non suscipiunt. Hanc attenuare oportet, & pharmacũ deorsum purgans bibendũ dare, & ad vteros apponere quod purgat, ac flatum inducit. Si os vterorum durum fiat, aut ceruix, ex digiti contactu cognoscet: itemq; si ad coxam auersi vteri fuerint. Quum sic habuerit, nihil acre adhibeto. Si enim os vterorum exulceraueris, quum inflãmatum fuerit, omnino periculum est ne sterilis fiat. Verum apponito quæ non mordent, à quibus pituita purgatur. Quum menses mulieri non prodie-
C rint, & præterierint, primum quidem caput purgare oportet: deinde veratrum exhibere, siue semel siue bis opus fuerit. Postea vero fomentum adhibere, fomẽtatorio ex cucurbita cõstructo: sic aũt facto. Aquam marinam in vas infundito, & porro immisso, fistulã cucurbitæ imponito, & cum luto quàm optimo illinito, vt ne transpiret: deinde per sellam erectam quadrangularem, transmittito ipsam fistulam, quo duorum digitorum mensura emineat vltra sectionem: deinde prunas subaccendito, & in desessu caueat, & quum desidet, & quum surgit, vt ne comburatur. Sed desideat dum adhuc frigidum est fomẽtatorium, & surgat dum fistula est perfrigerata. In hoc vero fomento plurimam diei
D partem consumat, & in huiusmodi fomẽti vsu ad quinq; dies perseueret. Per decem vero dies pro porrò, allij cortices in fomẽtum immittito, & huius fasciculum contusum in aquam marinam inijcito. Postea vero reliquis diebus, ipsa sola aqua marina foueatur, vt vltra ne procedat per totam curationem. Cæterum postremum fomentum, quum à curatione desistere voles, sic facito. Catulum recentissimum resecato, & aromatum omnis generis odoratissimorum, ac siccissimorum species contundito, & interaneis catuli exemptis, aromata indito ac expleto. Subiectis autem lignis, & catulo in vas misso, vinum odoratissimum affundito, & fomentum per fistulam facito, & si vires permittunt, totam diem

χηνὸς ἄλειφα, καὶ εἴσω ἐγχεῖν ἐς τὸ αἰδοῖον, εἶτα, καὶ κλύζειν ἔλαιον, ἐν μέλιτι ἴσον μίξας. Ἢν αἱ μῆτραι γυναικὶ ἰσχνωθῶσι, καὶ τρηχύνηται τὸ στόμα αὐτέων, καὶ ξυμμεμύκῃ, καὶ τὰ ἐπιμήνια αὐτῇ μὴ φαίνηται, μὴ δὲ κυΐσκηται, ἀλλὰ πυρετὸς λαμβάνει μαλθακὸς, καὶ ὀδύναι αὐτὴν ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς ἰξύας, καὶ τὴν νείαιραν γαστέρα. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται μάλιστα, ὅταν τι τῶν ἐν αὐτῇ διαφθείρῃ. γίνεται δὲ, καὶ ἐκ τόκου. Ταύτην χρὴ λούειν θερμῷ, καὶ πυριῆν. Ὅταν δὲ λελουμένη, καὶ πεπυριημένη ᾖ, τῇ μήλῃ ἀνευρῦναι τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ προστιθέσθω σμύρναν τρίψασα, καὶ νετώπου τὸ ἴσον, ἢ μύρον, ἢ ῥόδινον ἐν ῥάκει. Καὶ μολύβδου προστιθέσθω, ποιήσαντα ὡς βάλανον καταξύοντα, καὶ καταλείφειν βοὸς* χολὴν, καὶ γνώσεται ἐν τέσσαρσιν ἡμέραις τὰς ἀγόνους, καὶ πυριῆν, καὶ φαρμακεύειν. Ἢν δὲ παχυνθῇ παρὰ φύσιν, οὐκ ἴσχει ἐν γαστρί. τὸ γὰρ ἐπίπλοον ἐπικείμενον παχὺ, καὶ πουλὺ, ἀποπιέζοι τὸ στόμα τῶν μητρέων, καὶ τὴν γονὴν οὐ δέχονται. Ταύτην χρὴ λεπτύνοντα, φάρμακον πῖσαι κάτω, καὶ πρὸς τὰς ὑστέρας προσθεῖναι, ὃ καθαίρει τε, καὶ φῦσαν ἐμποιέει. Ἢν τὸ στόμα τῶν μητρέων σκληρὸν γένηται, ἢ ὁ αὐχὴν, τῷ δακτύλῳ γνώσεται ψαύουσα· καὶ ἢν πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμέναι ἔωσιν. Ὅταν οὕτως ἔχῃ, μὴ προσφέρειν μηδὲν δριμύ. Ἢν γὰρ ἑλκώσῃ τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ὅταν φλεγμαίνῃ, οὐ πάμπαν κίνδυνος ἄτοκον γενέσθαι, ἀλλὰ προστιθέσθαι ἃ μὴ δάκνῃ, ὑφ᾽ ὧν φλέγμα καθαίρεται. Ὅταν γυναικὶ τὰ καταμήνια γένηται, καὶ παρέλθῃ, πρῶτα μὲν χρὴ κεφαλὴν καθῆραι: ἔπειτα ἐλλεβορίσαι, ἤν τε ἅπαξ ἤν τε δὶς δέῃ: μετὰ δὲ, πυριῆσαι πυριητήριον κατασκευάσας τὸ ἐκ τῆς σικύης. οὕτω δὲ πεποιημένον, ἐγχέας εἰς ἐχῖνον * θαλάσσης, καὶ πράσα ἐμβαλὼν, ἐπιθεῖναι τὸν αὐλὸν τῆς σικύης, καὶ περιαλεῖψαι πηλῷ ὡς βελτίστῳ, ὅκως μὴ διαπνέῃ: εἶτα διὰ χοινοτόνου δίφρου τῶν τετραγώνων διάγειν τὸν αὐλὸν, ὅκως ὑπερέξῃ δύο δακτύλους τοῦ τόνου. Εἶτα ὑποκαίειν ἄνθραξι, καὶ τὰς καθέδρας φυλάσσειν. Ὅταν δὲ καθίζηται, καὶ ὁκόταν ἀνίστηται, ὅκως μὴ κατακαυθῇ, ἀλλὰ καθίζειν ἔτι ψυχροῦ ἐόντος τοῦ πυριητηρίου, καὶ ἀνίστασθαι ἕως ἂν καταψυχθῇ ὁ αὐλὸς. Ἐπὶ δὲ τῇ πυρίῃ τὴν διατριβὴν ὅτι πλεῖστον τῆς ἡμέρης μέρος ποιέεσθαι, καὶ τῇ μὲν τοιαύτῃ πυρίῃ ἐπὶ πέντε ἡμέρας χρῆσθαι. Δέκα δ᾽ ἀντὶ τῶν πράσων, τῶν σκορόδων* τάδε πυρία, καὶ ταύτην τὴν δέσμην κατακόψας, ἐς τὴν θάλασσαν ἐμβαλεῖν. Μετὰ δὲ τὰς λοιπὰς τῶν ἡμερέων, αὐτῇ τῇ θαλάττῃ μόνῃ πυριήσθω, ὅκως πρόσω μὴ πρόσσιν ἐν πάσῃ τῇ θεραπείῃ. Τὴν τελευταίαν δὲ πυρίην ὅταν μέλλῃς ἀφιέναι τῆς θεραπείης, σκυλάκιον, ὅτι νεώτατον ἀναχίσας, ἀρωμάτων παντοδαπῶν εἴδη, ὅτι εὐωδεστάτων, καὶ ξηροτάτων κόψας, τὰ ἐντοσθίδια ἐξελὼν τοῦ σκυλακίου, ἐμπλῆσαι, καὶ σάξαι ὅτι μάλιστα τῶν ἀρωμάτων, ξυλήφια δὲ ὑποθεὶς ἐς τὸν ἐχῖνον ἐνθεὶς τὸ σκυλάκιον, οἶνον ὡς εὐωδέστατον ἐπιχέαι, καὶ πυριῆν διὰ τοῦ αὐλοῦ, καὶ ὅκως κατὰ δύναμιν εἶναι, ὅλην τὴν

Vet. Cod.
*χολῇ
*θάλασσαν
*ταλεπορία

Vet.Cod. τὴν ἡμέρην ἐπὶ ταύτης τῆς πυρίης, πυριῆσαί τε, καὶ ἐρωτᾶν αὐτήν, ἢν ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ στόματος δοκέῃ ὄζειν τῶν ἀρωμάτων, σημεῖον οὐ μικρὸν ἐς ξύλληψιν τῇ θεραπευομένῃ. Προσθέτοισι δὲ χρέο, κρόκου ὅσον ἂν βούλῃ, καὶ σμύρνης ὅσον δύο κυάμους, καὶ ἅλας συχνοὺς παράμισγε, πρὸς ταῦτα τεκμαιρόμενος, καὶ ταύρου χολῆς ὅσον δύο κυάμους. Ἢν δὲ πρηυτέρῳ βούλῃ χρῆσθαι, ἔλασσον μίσγειν τῆς χολῆς. ἢν δὲ ἰσχυροτέρῳ, πλέον. ταῦτα τρίψας λεῖα, καὶ μέλιτος παραστάξας, τρίβε *ἢ ἄχρις* ἂν σοι τριβόμενον γένηται, ὥστε δακτύλῳ ἐκμάξαι. Ὅσῳ δ' ἂν πλείονα χρόνον τρίβῃς, τοσοῦτον ξηρότερον, καὶ γλισχρότερον, καὶ βέλτιον ἔσται. Ποιήσας δὲ παχύτερον ἢ βάλανον, καὶ τὸ ἄκρον ὀξὺ ἐκ τοῦ μέσου παχύτερον: ἔπειτα δὲ ἀγόμενον ὅκως πρὸς τὴν ὑστέρην προστεθῇ, ἐς τοῦτο ἔμπηξον ξυλήφια ὀριγάνου δύο, ποιήσας λεῖα: ἔσω δὲ ἑξαδάκτυλα, εἶτα κατέλιξον τὰ *ξυλάρια *ξυλήφια εἰρίῳ ὡς μαλθακωτάτῳ: ἔπειτα ἄνωθεν ῥάμματι κατέλιξον λεπτῷ, καὶ ὑπερεχέτω τὸ ῥάμμα, ὅσον τέσσαρας δακτύλους τῶν ξυληφίων. προσχεαμένη δέ, καὶ καθαρὴν ἑωυτὴν ποιήσασα ὅτι μάλιστα, προσθέσθω αὐτὸ τὸ στόμα, ῥάκος ὑποβαλλομένη ὑπὸ τὰ ἰσχία, καὶ τὴν νύκτα προσκείσθω: Ἔσται δὲ αὐτῇ ἡ κάθαρσις, ὑδατώδης. Τῇ δευτεραίῃ ἀναστᾶσα, λουσάσθω, καὶ ἐπὶ τὴν πυρίην μὴ καθίσῃ ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ. Ὅταν δὲ πυριῆται, καὶ ἀναστῇ ἀπὸ τῆς πυρίης, κηρωτὴ ἔσω πεποιημένη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης, ὡς καλλίστη, καὶ ξυμμίξαι μάλιστα μὲν ἐλάφου μυελόν, εἰ δὲ μή, χηνὸς στέαρ, καὶ ὅταν ἀναστῇ ἀπὸ τῆς πυρίης, ἑκάστης ἡμέρης προσχεαμένη, καὶ καθαρὴν ἑωυτὴν ποιήσασα ἐς τὴν *κοίτην *κοιλίην, τῇ κηρωτῇ ἀλειφέτω τὴν ὑστέρην, ἑκάστης ἡμέρης, τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα πάντα ξύμμισγε, τοῖσιν ἔμπροσθεν, ἐκτὸς τῆς χολῆς, ὀριγάνου δὲ τρίβων ὡς λειοτάτης ξύμμισγε ἐς τὴν βάλανον, καὶ προστιθέσθω. Ἄλλο. Τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον πεποιημένα, ἀντὶ δὲ τῆς ὀριγάνου ἀψίνθιον συμμίξας, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον *ἄλλο ποιήσας, προστιθέσθω. *Ἐκ τῶν πυρῶν ἐκλέξας τὸ μελάνθιον, τρίψας τε λεῖον ἰσχυρῶς, καὶ μέλι παραμίξας, καὶ σφαιροειδὲς ποιήσας, προστιθέσθω. *ἄλλο πλὴν πυρετοὺς ἐμποιέει, καὶ τὸ ἄρθρον οἰδέει, καὶ δηκτικὸν ἰσχυρῶς ἐστὶ τοῦτο. *Μέλι ἑψήσας, καὶ ἐλλεβόρου κόψας τοῦ μέλανος τὸ λεπτὸν ἢν πλέον ἰσχυρῶς δηκτικὸν ἔσται. ἔστι δὲ πυρετῶδες, καὶ τοῦτο. Τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἑψήσας μέλι ξυμμίξας τε ἐλατηρίου ὅσον πόσιν, ἑψεῖν, καὶ ποιήσας βαλάνιον, τὸν αὐτὸν τρόπον διδόναι προστίθεσθαι, καὶ τοῦτο πυρετῶδες. ἄγει δέ, καὶ αἷμα, ἔνια δὲ τούτων, καὶ δέρματα. Ἢν δὲ βούλῃ, καὶ τὸ δρακόντιον ξύον, ἔστι δὲ πρηὺ ἐν μέλιτι ἑφθῷ ἢ ὠμῷ, καὶ τοῦτο σφαιροειδὲς ποιέειν, ὁκόσον κηκίδα μεγάλην. Πειρῶ δὲ φυσικὸς εἶναι, πρὸς τῆς ἀνθρώπου τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ἰσχὺν ὁρῶν. Τούτων γὰρ οὐδεὶς ἀσταθμός ἐστιν, ἀλλ' ἐξ αὐτέων τουτέων τεκμαιρόμενος πειρῶ ὅλου τοῦ σώματος, *ἢ κεφαλῆς καθάρσεσι, φαρμακείῃσι, *καὶ πυρίῃσι τῆς ὑστέρης, καὶ προσθέτοισι χρῆσθαι. Στοιχεῖα δέ σοι ταῦτα ἐστίν. ἡ δὲ θεραπεία τουτέων ἐστὶν ἐν μέρει ἑκάστῳ. Καὶ ὅτι ἂν μὴ ποιῇς τούτων, αἰεὶ ἐπὶ τῆς πυρίης δια-

diem cum hoc fomento ipsam foueto, ac interrogato, an odor aromatum per os olere videatur: non enim exiguum hoc signum est ei, quæ curatur, ad conceptionem. Subdititijs vero vtere, croci quantum voles, & myrrhæ magnitudinem fabarum duarum, & salem sufficientem permisce illorum respectu, & fellis taurini fabarum duarum magnitudinem. Si vero mitiore vti voles, minus fellis ammisce: si fortiore, plus: hæc trita melle instillato tere, donec id quod teritur fiat tale, vt digito efformare posis. Quanto autem magis triueris, tanto siccius, & viscosius, ac melius erit. Vbi autem efformaris crassius quàm glandem, & summam partem acutam, & medium crassius, & deinde consequenter, quo ad vterum apponatur, in hoc ipsum surculos origani duos leuigatos infigito. sint autem longitudinis sex digitorum: deinde lana mollissima surculos inuoluito, & filo tenui superne deligato, & præmineat filum quatuor digitorum longitudine præ surculis infixis. Postquam autem perfudit, & puram seipsam fecit, ipsum ad vteri os apponat, linteũ sub coxas subijciens, & per noctem appositum sinat. Erit autẽ ipsi purgatio aquosa. Postridie vbi surrexit, lauetur, & ea die super fomẽtum ne insideat. Quum autem fomentum adhibuerit, & de fomento surrexerit, ceratum sit quàm optimũ prima illa die factum, & in ipsum cerui maxime medullam commisceto: sin minus, adipem anserinum, & quum à fomẽto surrexerit, quotidie vbi se perfudit, & puram circa ventrem fecit, cerato vterum inungat: aut reliqua quidem omnia superioribus ammisceto, excepto felle: origanum verò leuissime tritum in glãdem permisce, & apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundẽ modum facta, verum pro origano absinthium ammisceto, & eodum modo efformata apponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito, & probe terito, melleq; ammixto in pilæ formam redactum apponat. Verum febres inducit, & articulum tumefacit, & vehementer mordax hoc est. Aliud. Mel, & veratrum nigrum tenue non multum, coquito. Vehementer enim mordax euadet. Sed & hoc febrificum est. Eodẽ modo mel coctum, & elaterij potionem coquito, & factam inde glandem subdendã dato, & hoc febrificum est. ducit autem & sanguinem: quædã vero ex his etiã pelliculas. Si vero voles, etiã dracontium derade (est autem lene) & hoc cum melle cocto aut crudo, in pilę figuram velut ma-
6 gnam gallam efforma. Cæterum conare vt physicus sis, ad hominis habitum ac robur respiciẽs. Ex his enim nullus est qui non omnia ad amussim faciat. Proinde ex his ipsis coniecturam faciens, totius corporis, & capitis purgationibus, medicamentis, & vteri fomentis, ac appositititijs vti conare. Hæc aũt elementa tibi sunt. Verum medela horum vnicuique particularis est. Et vbi horum quid non feceris, semper in fomento perse-

A perseueret. Hoc enim est quod mollit, & ducit
7 serosos ac saniosos humores. Postquam vero ab
hac curatione desineris, his quę secundum naturam fiunt desinentibus, sanguinē de manu detrahere oportet: si quidē fortis fuerit, de ambobus brachijs: si vero debilior, de altero sufficit: at vero diæta, qua in his curationibus vti oportet, alibi à me indicata est. Si vero suffire voles, loliū ex tritico deligito, & molito: factoq; igne sarmēticio lentissimo, in catinū mittito, & mulierē super sellam impositā, mollibus linteis instratā, sedere iubeto, cruribus q̃ maxime diductis. Atq; hæc curatio si quidem sufficiēs tibi fiat in quatuor mensibus, bene est: sin minus, ad hæc præcipe etiā vt ad virum ne accedat, eo tēpore
B quo curatur. Inter curandū aūt, tædā in aqua macerato, & ieiunæ cyathum bibendū dato, & penicillum stāneum assidue subditū habeat, & cotyledonas siue vmbilicos Veneris, vnà cū sale & cumino, in aqua coquito, & tepidam sorbendā exhibeto. Et latæ quidem fœmellas gignere videntur: paruæ vero & cōclusæ, masculos. Cōceptorium summū. Melanthium mulieri in vino nigro acerbo bibendū dato. Mulierē iuuenculā fluxus ruber infestabat, & medicamentis datis, & capite purgato ac vena secta, nihil melius habebat. Videbatur aūt hęc causa ipsi esse, vt ne cōciperet. Dabā itaq; ipsi vinum albū, in quo aspalathi radices efferbuerāt, mane & ante cœnā, & fluxus sedatus est, & non longe post cōcepit, &
C peperit masculum. Erat aūt corpore coloris candicantis, & probe carnosa. De mola. Molæ porrò cōceptus causa hęc est, quum multa mēstrua, modicū & morbosum semen conceperint, neq; fętus rectus fit, & vēter plenus est velut prægnātis. Nihil aūt in ventre mouetur, neq; lac in mā-mis generatur. Mammæ autē turgidæ sunt. Hæc itaque & ad duos annos, sępæ etiā tres sic habet. Et si quidem vna caro fiat, mulier perit. (neque enim fieri potest vt superstes maneat.) Si vero plures, erumpit ipsi per pudendum sanguis multus ac carnosus. Et si hoc moderate fiat, seruatur: sin minus, à fluxu correpta perit. Et morbus quidem talis est. Iudicare vero oportet ex pleni-
tudinis mole, & quòd in ventre non mouetur. 8
D Nam mas trimestris, fœmina quadrimestris motum habet. Postquam igitur tempore hoc prætergresso nō mouetur: nimirum hic morbus est. Est autem hoc magnum signum, q̃ lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidē ne curato, aut certe cum prædictione. Et primū quidem totum corpus foueto: deinde per sedē clysterem adhibeto, quo sanguis multus erumpat. Fortasis enim quod compactum est commoueris (id quod fœtus esse putatur,) muliere à pharmaco concalefacta. Sed & vteros colluito, quo sanguinem educas: sin minus, subdititijs vtatur è bupresti: & dictamnum Creticum in vino bibat: sin minus, castoris testem, & retro cucurbitā ipsi ad laterum mollitudinē affigito, & plurimum

διατριβέτω. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μαλθάσσουσα, καὶ ἄγουσα τοὺς ἰχῶρας. Ὅταν δὲ καταπαύσῃς τῆς θεραπείης ληγόντων τῶν κατὰ φύσιν, χρὴ αἷμα ἀφαιρέειν ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢν μὲν ἰσχύῃ, ἀπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων, ἢν δὲ ἀσθενεστέρη ᾖ, ἀπὸ τοῦ ἑτέρου ἀπόχρη. δίαιτη δὲ οἵῃ χρῆσθαι δεῖ ἐν τῇσι θεραπείῃσι ταύτῃσιν, ἑτέρωθί μοι δεδήλωται. *ἀποθυμιῆν ἢν βούλει, τὰς* αἴρας ἐκ τῶν κριθῶν ἐκλέξας, ἀλέσας λεπτὰ, καὶ κληματίνον πῦρ ποιήσας ὅτι μαλθακώτατον: ἔπειτα ἐμβαλὼν ἐς τρυβλίον, ἔνθες ἐς ἡμίεκτον, καὶ ῥάκεα περιθεὶς ἵνα μαλθακῶς κάθηται, καθέζεσθαι αὐτὴν κελεύειν ἐπὶ τῷ ἡμιέκτῳ, ὅτι μάλιστα διαγγοῦσαν τὰ σκέλεα. Ἡ δὲ θεραπείη ἢν μὲν ἱκανή σοι γένηται, ἐν τετραμήνῳ: εἰ δὲ μὴ, πρὸς ταῦτα σκέπτου, καὶ ὅκως πρὸς ἄνδρα μὴ προσίῃσιν, ἐν ᾧ θεραπεύεται χρόνῳ, ἐν δὲ τῇσι θεραπείῃσι διδόναι δᾷδα ἐν ὕδατι καταβρέχων νήστει, ὅσον κύαθον, καὶ τὴν κασσιτερίνην ξυνεχῶς ἔχειν, διδόναι δὲ κοτυληδόνας ἐν ὕδατι ἑψῶν, ἅλας, κύμινον συνεψῶν, καὶ χλιερὸν ῥοφεῖν. αἱ πλατεῖαι θηλύγονοι δοκοῦσιν εἶναι, αἱ δὲ σμικραὶ, καὶ συμμύουσαι, ἀρσενόγονοι. Ἐγκυτήριον. Ἄκρον μελανθίου, γυναικὶ διδόναι, ἐν οἴνῳ μέλανι στρυφνῷ. Γυναικὶ νέα ἐούσῃ, ῥόος ἐρυθρὸς ὄχλει, καὶ φαρμακευομένη, κεφαλὴν καθαιρομένη, φλεβοτομευμένη οὐδὲν ὠφελεῖ. Δοκεῖ δὲ τοῦτο οἱ αἴτιον εἶναι ὥστε μὴ ξυλλαμβάνειν. Ἐδίδουν δὲ αὐτῇ ἀσπαλάθου τῶν ῥιζῶν, ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀποζεόμενον πρωῒ, καὶ πρὸς δείπνου, ὅ, τε ῥόος ἐπαύσατο, καὶ οὐ βραδέως ἐκύησεν, ἔτεκεν ἄρσεν, τὸ χρῶμα, λευκόχρως, εὔσαρκος. Περὶ μύλης. Περὶ δὲ μύλης κυήσιος, τόδε αἴτιον: ἐπὴν πολλὰ τὰ ἐπιμήνια ἐόντα γονὴν ὀλίγην, καὶ νοσώδεα ξυλλάβωσιν, οὔτε κύημα ἰθαγενὲς γίνεται, ἥ τε γαστὴρ πλήρης, ὥσπερ κυούσης. Κινεῖται δ᾽ οὐδὲν ἐν τῇ γαστρί. Οὐδὲ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. σφριγᾷ δὲ τοὺς τιτθοὺς αὐτὴ, καὶ δύο ἔτεα, πολλάκις δὲ, καὶ τρία οὕτως ἔχει. Καὶ ἢν μὲν μία σὰρξ γένηται, ἡ γυνὴ ἀπόλλυται, οὐ γὰρ οἵη τέ ἐστι περιγενέσθαι: ἢν δὲ πολλὰ, ῥήγνυται αὐτέῃ κατὰ τὸ αἰδοῖον, αἷμα τε πολὺ, καὶ σαρκῶδες: καὶ ἢν μὲν μετριάσῃ, σώζεται: ἢν δὲ μὴ, ὑπὸ ῥόου ἁλοῦσα ἀπόλλυται. Τὸ μὲν νόσημα τοιοῦτόν ἐστι. Κρίνεσθαι δὲ χρὴ, τῷ πληρώματι, καὶ ὅ, τι οὐ κινεῖται ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ μὲν γὰρ ἄρσεν, τρίμηνον, τὸ δέ γε θῆλυ, τετράμηνον τὴν κίνησιν ἔχει. Ἐπὴν οὖν τοῦ χρόνου παρελθόντος, μὴ κινεῖται, δηλονότι τοῦτο ἐστί. Τὸ δέ τι τεκμήριον μέγα ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται. Ταύτην μάλιστα μὲν, μὴ ἰῆσθαι: εἰ δὲ μὴ, προειπόντα ἰῆσθαι. Καὶ πρῶτα μὲν πυριῆσαι τὴν γυναῖκα ὅλον τὸ σῶμα, ἔπειτα κατὰ τὴν ἕδρην κλύσαι ὅπως διακαθήρῃ. Πολλοὶ γὰρ ἴσως κλύσασαν κινήσειε τὸ ἔμβρυον τὸ δοκέον εἶναι τὸ ξυνεστηκὸς, διαθερμανθείσης τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. Κλύζειν δὲ, καὶ κατὰ τὰς μήτρας ὅκως αἷμα ἀγάγῃ, ἢν δὲ μὴ προσθέτοισι χρῆσθαι, τοῖσιν ἀπὸ τῆς βουπρήστιος, ὡς ἰσχυροτάτοισι, καὶ πιπίσκειν τὸ δίκταμνον τὸ Κρητικὸν ἐν οἴνῳ, εἰ δὲ μὴ, καὶ τὸν καστόριον ὄρχιν, καὶ ὄπισθεν αὐτῆς σικύην προσβάλλειν πρὸς τοὺς κενεῶνας, καὶ

Vet. Cod.
*ὑπὸ
*κρίθας ἐκ τῶν πυρῶν

Vet.Cod. ἀφαιρέειν ὅτι πλεῖστον, πρόσβαλλε δὲ ὅτι μάλιστα, καθάρσιος τεκμαιρόμενος πρὸς τὰς μήτρας. Ὅταν γὰρ μὴ γίνηται, ἤν τε ἐκ τόκου, ἤν τε καὶ ἄλλως, δᾶιδα ὡς πιοτάτην κόψαντα λεπτὴν, ἑψεῖν ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ ἀποχρῆσθαι ὡς τρισὶ κυάθοισι, γλυκυσίδης κόκκοι τέσσαρες, κυμίνου Αἰθιοπικοῦ, σμικρὸν, καὶ σεσέλιος πλεῖον, ἢ κεδρίδα. ἢν δὲ πνιγμοὶ ἔωσι, κάστορος σμικρόν. Ἢν δὲ ἐκ τόκου καθάρσιος γινομένης μετρίης ἡ γαστὴρ μένῃ, ἢ καὶ φῦσα ἀποκεκλεισμένη, καὶ ὀδυνώδης γίνεται, ἤν τε ξὺν πυρετῷ, ἤν τε ἄνευ πυρετοῦ, ὀποῦ σκαμμωνίης πέμπτον μέρος πόσιος, ἢ σεσέλιος, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν εὐωδέων, καὶ πήγανον ἐν οἴνῳ λευκῷ. Ἢν δὲ μὴ βούληται πιεῖν, πρὸς τὴν ἕδρην ἄλειμμα ποιέειν, οἷον ἐκ χολῆς ταυρείης, καὶ μέλιτος, καὶ λίτρου. Ἢν δ' ἐκ διαφθορῆς καθάρσιος, ὀδυνώδης ᾖ, καὶ τῶν εὐωδέων διδόμενον μηδὲν ὑπακούῃ, καὶ πυρετοῦ ἐόντος, γάλακτος αἰγείου δύο κοτύλας ἀφεψεῖν: εἶτα ψυχθέντος τὴν * ὑγρὴν ἀφελεῖν * διηθείσας, μελικρήτου ὅσον τρίτον μέρος μίξαι, ὅκως γλυκύτερον ἔσται. Πιεῖν δὲ τρεῖς νῆστιν. ἢν δὲ μὴ παύηται ἡ ὀδύνη, μηδὲ ἡ κοιλίη ὑποχωρήσῃ, ἐς τὴν δείλην ἐν σκάφῃ ἐς θερμὸν ὕδωρ ἐγκαθισάτω. Ὅταν δὲ διαπυριηθῇ, ἐξαναστήσαντα κλύζειν ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ μέλανι διεὶς, καὶ ὕδατι ἅπαξ ἐλαίου ἥμισυ, τὸ ὕδωρ χλιερῶς κλύζειν, καὶ ἐπικοιμηθήτω. Προσθετὸν ὑστερέων, ἢν ξυμμεμύκῃ, ἢ σκληρὸν ᾖ, τὸ στόμα. Σῦκον λευκὸν ἐκκαθήρας, καὶ λίτρον Αἰγύπτιον, τὸ καθαρώτατον μίξας λεῖον τετριμμένον, προσθετὸν ποιῆσαι ὅσον κηκίδα, μὴ μεγάλην ἐν εἰρίῳ μαλθακῷ, ἐς ἴρινον μύρον βάψασα, προσθέτω, ἤν τε τρεῖς ἤν τε πλείους ἡμέρας δοκέῃ. Πυρίησις μετὰ τοῦτο ξυμφέρει ἐν εὐώδει. Μετὰ δὲ, μαλθακόν τι δεῖ προσθετὸν, ὅ, τι ἰχωροειδέα ἄξει μάλιστα, μετὰ δὲ, λινόζωστις, ἢν ᾖ, ἁπαλὴ μύρῳ ῥοδίνῳ χρῆσθαι ἐν ὀθονίῳ ἐς ἡμέρην, καὶ νύκτα. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. Χολὴν ταύρου, καὶ ἅλας ἀναζέσαι, καὶ θεῖον λεῖον παραμίσγειν * πρὸς μακρὸν μῆκος μέγα σπύρην ψιλὴν προστίθεσθαι ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ νύκτας, πρὸς αὐτὰς τὰς ὑστέρας, πάλιν λινόζωστιν. Μετὰ τοῦτο ἐπιπάσσειν σμύρναν ἄκρητον μίξας διεῖναι ῥοδίνῳ ἄκρῳ, καὶ μύρῳ ἰρίνῳ διαχρίεσθαι τὸ στόμα ὡς ἐσωτάτω. Θεραπεία ἐπὶ τὸ αὐτὸ νόσημα. Ἶριν εὐώδεα κόψας, καὶ διασήσας χωρὶς, κυπέρου ἴσον, καὶ ἔκμαγμα ὅσον μαγίδα οἴνῳ ἀνθοσμίῃ διεῖναι: εἶτα ἀλειμματῶδες ποιέειν, καὶ ἐς * σπλῆνας ἀλείψας μῆκος σπιθαμῆς ἐς σμικρὴν σιπυίδα ἐνθεὶς, ὅκως μὴ διαπνέῃ προστιθέσθω. Ἢν δὲ ἑλκωθῶσιν αἱ μῆτραι, ἢ τρηχυνθῇ τὸ στόμα, ἢ ὑπὸ προσθέτου τινὸς δηχθῶσιν, ἐν εἰρίῳ χρίσαι στέαρ, καὶ ῥόδινον ἀλεῖψαι, καὶ κηροῦ μικρόν. Ὅταν ἴσχουσα ἐν γαστρὶ διαφθείρῃ, τὸ δὲ ἔμβρυον μηνιαῖον, καὶ ἐκφέρειν εἰς τέλος μὴ δύνηται, καὶ λεπτὴ παρὰ φύσιν γίνηται, ταύτην χρὴ καθήραντα τὰς ὑστέρας, καὶ αὐτὴν φαρμακεύειν, καὶ παχύνειν. Οὐ γὰρ δυνήσεται ἐκφέρειν ἐς τέλος, ἕως ἂν ἑωυτήν τε ἀναλάβῃ, καὶ αἱ ὑστέραι ἰσχύωσιν. Ἢν δὲ κυΐσκηται μὲν, διαφθείρῃ δὲ δίμηνα τὰ παιδία ἐς ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε πρότερον

*γρ. ἰλὺν
*καὶ
*ποιήσας
*ἐκπλῦναι

plurimum sanguinem detrahito, atque hoc maxime coniectura viriũ ipsius facta. Ad vteri purgationes, quum nõ fiunt, siue ex partu, siue etiã aliàs. tædam pinguisimã contusam in vino albo coquito, & trium cyathorũ mensura vtatur: aut pæoniæ grana quatuor, cumini Aethiopici parũ, & seselis paulò plus: aut cedri baccas: si vero suffocationes affuerint, castorij parum. Si vero purgatione moderata ex partu facta, venter maneat, aut etiã flatus conclusus, & dolore vexetur, siue cũ febre, siue citra febrem, succi scãmoniæ quintam potionis partẽ, aut seseli, aut aliud quoddã ex odoratis, & rutã in vino albo bibendam dato. Si aũt bibere nolit, illitionem ad sedẽ facito, velut, verbi causa, ex felle taurino, & melle, ac nitro. Si vero expurgationis corruptione dolore vexetur, & odoratis exhibitis nihil sedat & febris adsit, lactis caprini heminas duas decoquito: deinde eo perfrigerato pinguedinẽ detrahito, excolatoq; & aquæ mulsæ tertiã partẽ ammisceto, quo dulcius fiat. Bibat aũt hoc ter ieiuna: si vero dolor nõ quiescat, neq; vẽter subeat, ad vesperã in calidã aquã in solio insideat. Quũ aũt persota fuerit, vbi inde surrexit, cũ vino nigro austero aqua diluto, olei dimidia parte addita, tepide colluito, & inde dormiat. Subdititiũ vterorum: si conclusum fuerit, aut durum osculum vterorum. Ficum albã expurgato, & nitrũ Aegyptiũ purisimũ tritum ammisceto, & subdititium facito magnitudine gallæ non magnę, quod in lana molli in vnguentũ irinũ tinctum apponat, per tres aut quatuor dies, prout visum fuerit. Post hoc conducit fomentũ odoratũ. Postea vero molli quodã opus est subdititio, quod saniosa maxime ducat: deinde mercurialẽ si tenera fuerit, cũ vnguẽto rosaceo, in linteo ad diẽ ac noctẽ subdat. Ad idẽ. Fel taurinũ & salẽ feruefacito, & sulphure trito ammixto, in oblongã spirã ac tractũ efformato, & ad duos dies ac noctes nudã, ad ipsos vteros apponito: & deinde rursus mercurialẽ. post hoc myrrhã purã inspergito, & rosaceo ac irino vnguento ammixto diluito, indeq; vteri osculum q̃ penitissime illinat. Ad idẽ. Iridem odoratã contusam ac cribratã seorsim, & cyperi tantundẽ, & crocomagma magnitudine massæ manũ implentis, vino odorato diluito, & ad vnguẽti formã redigito, & splenijs palmi lõgitudine inducta ac illita, in paruã pyxidẽ reconde, vt ne trãspirent, & apponat. Si vero vlcerati fuerint vteri, aut osculũ exasperatũ fuerit, aut ab aliquo subdititio cõmorsi fuerint, adipẽ in lana illinito, & rosaceũ ac ceræ parũ inungito. Quũ prægnãs corruperit fœtum menstruũ, & ad finem perferre non poterit, & tenuis præter naturam fiat, huius vteros purgare oportet, & ipsam medicamẽtis curare, & crassefacere. Nõ.n. ad perfectionẽ gestare poterit, donec ipsam refecerit, & vteri robusti facti fuerint. Si vero concipiat quidem, corrumpat autem fętus bimestres, exacte eodem tempore, & neque prius

Margin letters and numbers beside the Latin column: A (beside "ximè coniectura"), B (beside "le, ac nitro. Si vero expurgationis corruptione"), C (beside "quod in lana molli in vnguentũ irinũ tinctum"), 8 (beside "bratã seorsim"), D (beside "gma magnitudine massæ manũ implentis"), 9 (beside "Si vero concipiat quidem")

A prius neque posterius: & hoc perpessa fuerit bis aut eodem modo, aut etiam ad amplius tẽpus progressum corrumpat eodem modo: huius vteri nõ amplius extẽduntur, fœtu in ipsis augescẽte, & ex bimestri, aut trimestri, ad ampliorem modum excedente. Verum fœtus quidem augescit, vteri vero non crescunt, & propterea multæ eodem tempore corrumpunt: huius vterum colluere oportet, & subdititijs quàm maxime inflare, aut hisce medicamentis. Colocynthidis internam partẽ tusam cribrato, & silphij parũ, cum paulò ampliore melle cocto ammisceto, & hæc circum specillum obducito, ea crassitudine quantam stomachus ad vteri os suscipere potest, & semper vltra protrudito, donec ad internam B vteri partem penetrarit. Quum autem pharmacum colliquerit, specillum eximito, & rursus eodem modo paratum elaterium, & colocynthidem syluestrem, similiter velut prius medicamentum apponito. Edat autem hoc tempore allium multum, & silphij caulem, & reliqua diæta vtatur, quæ flatũ maxime in ventre inducere potest. Apponat autem subdititium tertio quoque die, donec bene habere visa fuerit: quãdoq; vero pluribus diebus interpositis, & in summa, prout libẽter admiserit. Interiectis autẽ diebus, vtatur mollibus. Postquam vero per emollitoria osculum vteri præparauerit, & menses apparuerint, paulum remorata, vbi iam sicca fuerit, cum viro coeat. Quũ autem flatum in vterũ inducere C voles, allij caput integrum, & silphij succum, ad subditia ammisceto. Quod si qua prægnans decem menses perficere nõ posit, sed corrumpit, & hoc sæpe patitur, ex huius vtero aquam purgato, & ipsam medicamentis curato, quo aqua purgetur. Si vero geniturã continens, non prægnans fiat, (quod multis contingit: stomacho vteri præter naturam hiante) menses plures quàm conuenit, & humidiores prodeunt, vt & id quod à fœmina prodit semen, ad fœtificationem non concipiatur, & viri genitura insuper accedens corrumpatur. Contingunt autem hæc, & corpore, & vteris ægrotantibus. Verum oportet huic medicamenta deorsum purgantia dare, & interposito aliquo tempore, totum corpus fo D uere, & vteros cum aceto & aqua marina, specillis ac ferramentis ignitis immissis. Conijciantur aũt in fomentum cupressi ramenta, & lauri viridis folia cõtusa & polycnemi folia: faciendũ est hoc fomentũ tẽpore opportuno. Post hoc vero lauetur, & fomentũ adhibeatur ex loti ramẽtis, & rosis, ac polycnemi folijs aceto incoctis. Ad finem autem suffitus fiat, ex verbasci folijs contusis ac loti ramentis. Verum ante lotionem suffito myrrham & thus, vtraque æquis partibus trita, & myrti ac lauri folia. His permixtis, & in lentum ignem coniectis, recens adhibito fomẽto suffito, bis in die: fomentum autem adhibeatur recens lotæ. Sed & post suffitũ lauet, & vteri stomachum ad pristinã naturam reducat. Et si vires

τερον μήθ' ὕστερον, καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρὶς κατὰ ταὐτὰ, ἢ καὶ* πλέονα χρόνον γεγονότα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτο διαφθείρει, ταύτης αἱ μῆτραι οὐκ ἐπιδιδοῦσιν ἐπὶ τὸ μεῖζον, τοῦ παιδίου ἐν αὐτέῃσιν αὐξανομένου, καὶ ὑπερβάλλοντος ἐκ τοῦ διμήνου ἢ τριμήνου εἰς τὸ πλεῖον. Ἀλλὰ τὸ μὲν αὔξεται· αἱ δὲ μῆτραι, οὐδὲν ἐπιδιδοῦσι, διὰ δὴ τοῦτο διαφθείρουσιν αἱ πολλαὶ ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, ταύτην χρὴ κλύσαι τὴν μήτρην διαφυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθετοῖσιν, ἢ φαρμάκοισι τοῖσδε. Τῆς σικυώνης τὴν ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι, καὶ σίλφιον ὀλίγον παραμίξαι* ὀλίγα ἐν πλείονι, καὶ καθεφθοτέρῳ τῷ μέλιτι· τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλην, ποιέοντα τὸ πάχος ὅσον μέλλει παραδέξασθαι ὁ στόμαχος πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ ὦσαι πόρρω ἕως ἂν περήσῃ ἐς τὸ ἔξω τῆς μήτρης. Ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξελεῖν τὴν μήλην, καὶ πάλιν οὕτω τὸ ἐλατήριον, καὶ τῆς κολοκυντίδος τῆς ἀγρίης ποιέων ὡσαύτως τῷ προτέρῳ προστιθέναι. Ἐσθιέτω δὲ τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς πλεῖστα, καὶ καυλὸν σιλφίου, καὶ τῇ ἄλλῃ διαίτῃ χρήσθω, ὁκοίῃ ἂν μέλλοι φῦσαν ἐμποιῆσαι μάλιστα ἐν τῇ κοιλίῃ. Προστιθέσθω δὲ τὸ πρόσθετον διὰ τρίτης ἡμέρης ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν· ἐνίοτε δὲ, καὶ διὰ πλείονος. Τὸ δὲ ὅλον, ὅκως ἂν προσίηται. Τὰς δὲ μεταξὺ ἡμέρας, μαλθακοῖσι χρήσθω. Ὅταν δὲ καταστήσῃ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ φανῆται τὰ ἐπιμήνια ἐπιμείνασα, ὅταν ξηρὴ ἤδη ᾖ, μιγνύσθω τῷ ἀνδρὶ, ποιέειν δὲ φῦσαν ἐν τῇ μήτρῃ. Ὅταν δὲ βούλῃ σκορόδου μώλυζαν, καὶ ὀπὸν σιλφίου παραμιγνύναι πρὸς τὰ προσθετά. Καὶ ἥτις ἂν μὴ δύνηται διατελεῖν τοὺς δέκα μῆνας κύουσα, ἀλλὰ διαφθείρει, καὶ τοῦτο πάσχει πλεονάκις, ταύτης τῆς μήτρης καθαίρειν ὕδωρ, καὶ αὐτὴν φαρμακεύειν ὅκως ὕδωρ καθαίρηται. Ἣν δὲ κατέχουσα τὴν γονὴν μὴ κυΐσκηται, συμβαίνει δὲ τοῦτο πλείστῃσι τοῦ στομάχου χανέντος τῆς μήτρης παρὰ φύσιν, τὰ ἐπιμήνια πλείω γίνεται τοῦ προσήκοντος, καὶ ὑγρότερα, ὥστε τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς μὴ ξυλλαμβάνεσθαι πρὸς τὴν τέκνωσιν, τήν τε τοῦ ἀνδρὸς γονὴν ἐπιοῦσαν διαφθείρεσθαι. Γίνεται δὲ ταῦτα, τοῦ τε σώματος, καὶ τῶν μητρέων, νοσεόντων. Ἀλλὰ δεῖ ταύτῃ, κατωτερικὰ διδόναι διαλείποντα, καὶ πυριῆν ὅλον τὸ σῶμα, καὶ τὰς μήτρας, ὄξει, καὶ θαλάσσῃ, μήλας διαπύρους ἐμβάλλοντα. Ἐμβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα, κυπαρίσσου πρίσματα, καὶ δάφνης φύλλα κόψας χλωρῆς, καὶ πολυκνήμου αὐτοῦ φύλλα, πυριῆν δὲ ὁκοῖον ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι χρόνον. Μετὰ δὲ τοῦτον λουέσθω, καὶ ὄξει ἐνεψεῖν λωτοῦ τορνεύματα, καὶ ῥόδινον, καὶ πολυκνήμου αὐτοῦ τὰ φύλλα. Ἐπὶ τελευτῆς δὲ, θυμιῆν, φλόμου φύλλα κόψας, καὶ λωτοῦ τορνεύματα. Ἔμπροσθεν δὲ πρὶν ἐκλούσασθαι, θυμιῆσαι σμύρνῃ, καὶ λιβανωτῷ, τρίψας ἴσον ἑκατέρου, καὶ μυρσίνης, καὶ δάφνης φύλλα. Ταῦτα ἀναμίξας, καὶ ἐπιβαλὼν ἐπὶ μαλθακὸν πῦρ, θυμιῆν νεοπυρίητον ἐοῦσαν δὶς τῆς ἡμέρης, πυριῆν νεόλουτον ἐοῦσαν, καὶ τῆς θυμιήσεως ὕστερον, λουέσθω, καὶ τὸν στόμαχον καθιστάναι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν. Καὶ ἢν ἐξαρ-

Vet. Cod. * πλεονάκις, ἤν τε τρίμηνα, ἤν δὲ τετράμηνα καὶ

* ταῦτα μέλιτι ἑφθῷ μίξαι

Vet.Cod. ἐξαρδέουσα ἦ, πρόσθεν δὲ τούτων πάντων, τά-
μνειν τὴν ἐν τῇ χειρὶ φλέβα, τῇ ἀριστερῇ, καὶ οὕ-
τω τ' ἄλλα ποιέειν. Ην δὲ ὁ στόμαχος οὕτως ἔ-
χῃ, τὰ δ' ἐπιμήνια μὴ ἴῃ φλαύρως, ἢ ἐπὶ τοὔλατ-
πρὸς τον, ἢ πρὸς πλείονα κάθαρσιν τρέπεσθαι τοῖ-
σιν ἄλλοισιν ἅπασι, καὶ οὕτως θεραπεύειν, καὶ
καὶ προστιθέναι ἢν δέῃ, καὶ ἐκ τῶν πρόσθεν λούων,
καὶ θυμιῶν, καὶ ξηραίνων. Ην δὲ γυνὴ ἐκτιτρώ-
σκῃ ἀέκουσα, καὶ μὴ θέλῃ ἐκβάλλειν, πυροὺς πε-
φρυγμένους, καὶ καταληλασμένους, καὶ σταφίδα
κεκομμένην λευκὴν, μελικρήτῳ γλυκερῷ ταῦ-
τα διεὶς, ἐλαίου σμικρὸν παραχέων, νήστει πίνειν
διδόναι. Μετὰ δὲ ῥαφάνου σπέρμα τρίψας, καὶ
ὄξος, καὶ χηνὸς στέαρ, ταῦτα μίξας ἐσθιέτω, καὶ
προστιθέσθω δάφνης φύλλα τρίβουσα: μετὰ δὲ
πινέτω ὀρίγανον, καὶ γλήχωνα, καὶ ἄλφιτον ἐν
ὕδατι ἐπιπάσσουσα δάφνης φύλλα κεκομμένα,
καὶ τετριμμένα λεῖα κόμμι παραμίξας, καὶ διεὶς
*ἄλλο ὕδατι, πίνειν διδόναι. *Οἶος στέαρ, καὶ χηνὸς
ἄλειφα, καὶ μέλι, ἐς τὸ αὐτὸ μίξας, καὶ τρίψας,
*ἄλλο ἐλλικτὸν διδόναι. *Σταφυλῖνον τρίβων ὡς λειό-
τατον, καὶ γάλακτος ὑπόστασιν ἐν τούτῳ μί-
ξας, καὶ χηνὸς στέαρ τήξας, ταῦτα ἀνεψήσας,
*ἄλλο διδόναι ῥοφεῖν. *Οριγάνου τρίψας φύλλα ὡς
λειότατα: ἢν μὲν ἔχῃ, χλωρῆς, εἰ δὲ μὴ, ξηρῆς
*ἄλλο διεὶς ἐν ὕδατι πίνειν διδόναι. *Δάφνης καρπὸν
τρίψας ὡς λειότατον, καὶ ὑὸς θηλείης στέαρ τήξας,
καὶ μέλιτι ταῦτα ὁμοῦ πάντα μίξας, καὶ τρί-
*ἄλλο ψας, ἐλλικτὸν διδόναι. *Σταφυλῖνον τρίβων ὡς
λειότατον ἐν οἴνῳ διεὶς κεκρημένῳ, πίνειν διδό-
ναι. Ην αἱ μῆτραι μὴ κατέχωσι τὴν γονήν. Μό-
λυβδον, καὶ λίθον ἥτις τὸν σίδηρον ἁρπάζει, ταῦτα
τρίψας λεῖα, ἐς ῥάκος ἀπόδησον, καὶ ἐς γάλα γυ-
*ἄλλο ναικὸς ἐμβάψας, προσθετῷ χρήσθω. *Χαλ-
κοῦ ἄνθος τρίψας, μέλιτι διεῖναι, καὶ προστιθέ-
ναι, τοῦτο ὅταν αἱ μῆτραι τοῦ ἀνδρὸς τὴν γονὴν
ἐξερεύγωνται τρίτῃ ἡμέρῃ, πᾶσα ἀνάγκη τῆς
γυναικὸς, ἢν ταῦτα πάσχῃ, πώρου πεπληρωμέ-
νας εἶναι τὰς μήτρας, καὶ οὐ δύναται τοῦ ἀνδρὸς
ἡ γονὴ ἐμμένειν ἐν τῇσι μήτρῃσιν: ἀλλὰ ἀποκλείε-
οὐδὲ μὴν κυήσει ται, καὶ διὰ τούτων οὐ δύναται κυῆσαι ἕως ἂν ὁ
πῶρος ἐνῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι. τοῦ δὲ πώρου, ἥδε
ἡ ἐξέλασις, πτερὰ λαβὼν ὡς ἐλάχιστα, καὶ μαλ-
θακώτατα ξυνδήσας ὁμοῦ, τούτοισιν ἐπαλεί-
φειν τὰς μήτρας, ὡς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαλείφου-
ἐ σιν, ὁμαλύνας τὰ πτερὰ ἅμματι ὡς λεπτοτά-
ἐπὶ τῳ, καταδήσας τὰ ἄκρα, εἶτα ῥοδίνῳ πολλῷ
χρίσας αὐτὰ, ὑπτίην ἀνακλίνας, ὑπὸ τὴν ὀσφὺν
*προσθεῖναι μέσην ὑποθεῖναι προσκεφάλαιον, *ὑποθεῖναι
τὴν μήλην, τὰ σκέλεα τανύσας τῆς γυναικὸς,
καὶ διασείσας, τὸ μὲν ἔνθεν, τὸ δ' ἔνθεν, ἀναστρέ-
φειν ἄνω, καὶ κάτω τὴν μήλην, ἕως ἂν προκύψῃ:
ἐπὴν δὲ ἴδῃς ἐν τῷ στόματι τῆς μήτρης: ἢν μὲν
μὴ προσίσχηται ἐν τῷ ἰσχίῳ, καὶ ἐθέλῃ ἐπακολουθῆ-
σαι, πάντων ἄριστον τοῦτο. Ην δὲ ἐνδέχηται ἐν τῷ
στόματι τῆς μήτρης, λαβίδι ὡς λεπτοτάτῃ προ-
μηθεόμενος ἐξελκῦσαι ἡσυχῇ, καὶ μὴ βιαίως, καὶ
μετὰ ταῦτα, ξυγκοιμάσθω τῷ ἀνδρί. Ην κυού-
*ἄλλο σῃ ἐπιφαίνηται, ὀνίδα ξηρὴν, μίλτον, ὄστρακον ση-
*κόκκους πίης τρίψας λεῖα ἐς ῥάκος ἀποδήσας προστιθέναι. *Γλυκυσίδης τοὺς μέλανας* καρποὺς τρίβων ἐν οἴνῳ διδόναι

vires ſufficiant, ante hæc omnia venam in ma- A
nu ſiniſtra ſecato, atque ita reliqua facito: ſi
vero ſtomachus ſic habeat, menſes autem non
prodeant, aut vitioſe, aut minus, ad reliqua
omnia ampliorem purgationem adhibeto, &
ſic curato, ſubdititijs etiam vtens ſi opus ha-
beat, & ex prioribus lauans, & ſuffitum fa-
ciens, ac ſiccans. Si mulier inuita abortum fa-
ciat, nec ita eijcere velit, triticum torrefactum,
& molitum, & vuam paſſam albam contuſam,
aqua mulſa dulci diluta, modico oleo affuſo,
ieiunæ bibenda dato. Poſtea raphani ſemen
tritum, & acetum ac adipem anſerinum, per-
mixta bibat, & lauri folia trita apponat: dein-
de bibat origanum, & pulegium, & polentam
ex aqua, ita vt lauri folia tuſa ac trita, ammix- B
to gummi, aquæ inſpergat, diluat, ac bibat.
Aut adipem ouillum, & anſerinum, & mel ſi-
mul mixta ac trita delingenda præbeto: aut pa-
ſtinacæ ſemen leuiſsime terito, & lactis ſedi-
mentum ammiſceto, & adipem anſerinum eli-
quatum. hæc feruefacta ſorbenda dato. Aut
origani folia viridia, ſi haberi poſſunt: ſin mi-
nus, ſicca leuiſsime trita, ex aqua bibenda da-
to. Aut lauri baccas leuiſsime terito, & ſuis
fœminæ adipem liquatum, & mel ammiſce-
to, & ſimul omnia trita delingenda præbeto.
Aut paſtinacæ ſemen leuiſsime tritum ex vino
diluto bibendum dato. Si vteri genituram non
contineant, plumbum, & lapidem qui ferrum
ad ſe rapit, leuiter terito, & linteo illigato, quo C
in muliebri lacte tincto, ſubdititio vtatur. Aut
æris florem tritum, ac melle dilutum ſubdat.
Quum vteri genituram viri eructant tertia die,
neceſſe eſt mulieris, quæ hæc patitur, vteros
callo repletos eſſe, & non poteſt viri genitura
intus in vtero manere, ſed excluditur, & pro-
pterea concipere non poteſt, quandiu callus in
vtero fuerit. At calli expulſio ſic fit. Pennas
ſumito minutiſsimas, ac molliſsimas, hiſq; ſi-
mul colligatis vteros illinito, quemadmodum
oculos illinere ſolent, ita vt pennas exæques,
ipſarumq; ſummas partes tenuiſsimo filo deli-
ges, & multo roſaceo illinas. Sic autem faci-
to. Supinam reclinato, & ſub medios lumbos
puluinar ſubijcito, & ſpecillum immittito, ita D
vt cruribus mulieris extentis, & hinc atque il-
linc diductis, ſpecillum ſurſum ac deorſum ver-
tas donec promineat. Poſtquam autem vide-
ris in oſculo vteri callum, optimum quidem
hoc fuerit, ſi non adhæreat in coxa, ſed vltro ſe-
quatur: ſi itaque in oſculo vteri inhæret, vol-
ſella tenuiſsima prehenſum extrahere conare,
prouidus vt placide hoc fiat, & non violenter.
Et poſtea viro condormiet. Si prægnanti men-
ſes compareant, ſtercus aſininum ſiccum, &
rubricam, & ſepiæ teſtam terito, & linteo illi-
gata apponito. aut pęonię ſemina nigra, in vino
diluto

A diluto trita bibenda dato. Si vero inter coeun-
dum imum ventrem dolet, & sanguis recẽs ipsi
appareat, lini semen tusum, & muscum mol-
lem, & adipem anserinum, mixta ac molli lana
excepta imponito. Si vteri extra naturam pro-
gressi fuerint, calor habet maxime pudenda, &
sedem, & vrina paulatim destillat, & puden-
dum mordet: patitur autem hæc, si recens ex par
tu viro condormierit. Quum sic habuerit, myr-
ti baccas, & loti ramenta in aqua coquito, &
aquam per noctem sub dio exponito, atque sic
frigidissimam pudendis affundito, & trita hæc
apponito. Postea aquã lentium bibens, melle &
aceto ammixtis, vomat donec vteri fuerint re-
tracti, & lectus à pedibus altior sit, & graueolen
B tia sub pudenda suffito, odorata vero sub na-
res. Cibis vtatur quàm mollissimis ac frigidis, &
vinum aquosum album bibat, & non lauetur,
neque cum viro dormiat. Si verò omnino ex pu
dendis exciderint, dependent velut scrotum, &
dolor corripit. Hoc autem contingit quum ex
partu laborarit, & vteros concusserit, & cum vi-
ro dormierit in puerperij purgatione. Quum
sic habuerit, frigefactoria apponat, & quod fo-
ris est depurgatum, ac cum vino nigro vinoso,
in quo malum punicum coctum est ablutum,
intro detrudat: deinde mel & resina, pari men-
sura eliquata, in pudenda infundantur, & de-
cumbat supina pedes sursum extentos habens.
Postea spongias apponat, & ad lumbos deliget.
C Quãdiu vero sic habuerit, à cibis abstinere opor
tet: potu vero quàm paucissimo vti, donec se-
ptem dies prætereant. Et si quidem sic redire
voluerint, bene est: sin minus, summas vteri par
tes deradito, lauato, & cerato picato illinito:
deinde pedes ad scalam deligato, scalamq; iux-
ta caput pulsato, & cum manu intrudito. Postea
crura ipsius alternatim colligato, & diem ac no-
ctem finito in quiete, & modicum ptisanæ suc-
cum frigidum dato, aliud autem nihil. Postera
die ipsam reclinato, & cucurbitam quàm maxi-
mam ad coxam affigito, & multo tempore tra-
here finito, & quum detraxeris, reclinatam ia-
cere finito, & nihil aliud præter ptisanæ succum
exhibeto, donec septem præterierint dies. Ci-
D bis autem tunc mollissimis, ac paucissimis vta-
tur. Si verò ventrem exonerare voluerit, de-
cumbens id faciat, donec quatuordecim dies
prætereant. Postea surgat, & quàm parcissime
deambulet, & ne lauetur, & cibis modicis vta
tur: sub pudenda vero suffitus per graueolentia
fiat. Et postquam obambulare inceperit, custo- 11
dem gestet. 12

διδόναι πιεῖν κεκρημένω. Ην δὲ συνοῦσα ἀλγέει Ver. Cod.
τὴν νείεραν γαστέρα, καὶ αἷμα οἱ φαίνῃ νεαρὸν, λίνου
κόψας, καὶ βρύον ἁπαλὸν, καὶ χήνειον ἔλαιον, ταῦ-
τα μίξας οἴνῳ λευκῷ ὑδαρεῖ, δὶς διδόναι πί-
νειν. Ην αἱ μῆτραι προέλθωσιν ἔξω τῆς φύσιος,
πῦρ ἔχει, μάλιστα μὲν τὰ αἰδοῖα, καὶ τὴν ἕδρην,
καὶ τὸ οὖρον* τρύζει, κατ' ὀλίγον, καὶ δάκνεται τὰ *κλύζει
αἰδοῖα, ταῦτα πάσχει. Εἰς τὸ αὐτὸ πάθος. Ην
δὲ ἐκ τόκου ἐοῦσα τῷ ἀνδρὶ μὴ παρακοιμᾶται,
ὅταν οὕτως ἔχῃ, μύρτα, καὶ λωτοῦ πρίσματα ἑψή-
σας ἐν ὕδατι, καταθεὶς τὸ ὕδωρ ἐς τὴν ἕδρην,
προσχείσθω ὡς ψυχρότατον ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ τρί-
βων λεῖα προσπλάσσειν: ἔπειτα ὕδωρ πίνουσα,
φακὸν, μέλι, καὶ ὄξος ξυμμίσγουσα, ἐμείτω, ἕως
ἂν αἱ μῆτραι ἀνασπασθῶσιν, καὶ τὴν κλίνην ὑψη-
λοτέρην πρὸς ποδῶν κεῖσθαι, ὑποθυμιῆν δὲ
ὑπὸ τὰ αἰδοῖα κακώδεα, ὑπὸ δὲ τὰς ῥῖνας εὐώ-
δεα. Σιτίοισι δὲ χρήσθω ὡς μαλθακωτάτοισι, καὶ
ψυχροῖσι, καὶ τὸν οἶνον ὑδαρέα λευκὸν πινέτω, καὶ
μὴ λουέσθω, καὶ τῷ ἀνδρὶ ξυγκοιμάσθω. Ην δὲ
παντάπασιν ἐκ τῶν αἰδοίων ἐκπέσωσιν, ἐκκρέ-
μανται οἷον περ ὄσχη, καὶ ὀδύνη λαμβάνει. Τοῦτο
δὲ ὅταν ἐκ τόκου ταλαιπωρήσῃ, ὥστε σεῖσαι τὰς
ὑστέρας,* καὶ τῷ ἀνδρὶ* ξυγκοιμᾶται ἐν τῷ λο- *ἢ
χείῳ. Οταν οὕτως ἔχῃ, ψύγματα προστίθεσθαι *μὴ
πρὸς τὰ αἰδοῖα, καὶ τὰ ἔξωθεν ὑποκαθήρας, σί-
διον ἐν οἴνῳ μέλανι, οἰνώδει ἑψήσας οὕτω περιπλύ-
νας εἴσω ἀπωθέειν: ἔπειτα μέλι, καὶ ῥητίνην συν-
τήξας ἴσον ἑκατέρου, ἐγχεῖ ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ κεῖ-
σθαι ὑπτίην, ἄνω τὰ σκέλη ἔχουσαν ἐκτειναμέ-
νην: κἄπειτα σπόγγον προσθεὶς, ἀναδῆσαι ἐκ
τῶν ἰξύων: ἐς ὃ ἂν δ' οὕτως ἔχῃ, σιτίων δέον ἀπέ-
χεσθαι, ποτῷ δὲ ὡς ἐλαχίστῳ χρέεσθαι, μέχρις
ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσι. Καὶ ἢν μὲν οὕτως ἐθέ-
λωσιν ἰέναι: εἰ δὲ μὴ, ἄκρας περιξέσαι τὰς μήτρας,
καὶ ἀποπλύναι τῇ πιτύῃ ἑφθῇ: ἔπειτα πρὸς
κλίμακα δήσας τοὺς πόδας, κρέειν κατὰ τὴν κε-
φαλὴν, καὶ τῇ χειρὶ ἔσω θέειν: ἔπειτα* ξυνδήσας *ξυνμί-
τὰ σκέλεα, ἐπάλλαξ ἐᾶν ἡμέρην, καὶ νύκτα ἀτρέ- ξας
μα, διδόναι δὲ ὀλίγον χυλὸν πτισάνης, ψυχρὸν δὲ
διδόναι μηδέν. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐγκατακλίνας
ἐπὶ τὸ ἰσχίον, σικύην προσβάλλειν ὡς μεγίστην,
καὶ ἀνέλκειν πουλὺν χρόνον, καὶ ὅταν ἀφέλῃς κατα-
κλίνας, ἐγκεῖσθαι, καὶ* προσφέρειν ἄλλο μηδὲν, ἢ *μὴ
τὸν χυλὸν, ἐς ὃ ἂν ἑπτὰ ἡμέραι παρέλθωσιν. Σι-
τίοισι δὲ ὡς μαλθακωτάτοισι, καὶ ἐλαχίστοισι χρή-
σθω. Ην δὲ ἀποπατεῖν ἐθέλῃ, ἀποπατείτω ἀνα-
κειμένη, ἕως ἂν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι παρέλ-
θωσιν. Επειτα ἀνίστασθαι, καὶ περιέρχεσθαι ὡς ἐλά-
χιστα, καὶ μὴ λουέσθω, σιτίοισιν ὀλίγοισι χρήσθω.
τὰ αἰδοῖα τοῖσι κακώδεσι θυμιήσθω, καὶ ἐπὴν ἄρ-
χηται περιχωρέειν, τὴν σφενδόνην φορείτω. Εξαί-
ρεσις τοῦ ἐμβρύου.* Ην δὲ ἔμβρυον ἐναποθάνῃ ἐν *ἐπὴν
τῇσι γονῇσιν ἐς* τελεογονίην χρῆσθαι κατ' ὀλίγον *ὀστεολο-
τὸ φαινόμενον κατὰ λόγον θραύοντα. τὸ* δέρεον γίην
καταλιπόντα προβολὴν τῷ σιδήρῳ. *δέρμα

HIERONYMI MERCVRIALIS
Adnotationes in lib. de Sterilibus.

1 De ijs quidem. *Hæc verborum cum præcedentibus connexio argumentum certum facit, & hunc librum esse Hippocraticum, quo modo sunt antecedentes libri, nam & Gal. in interpretatione linguarum sæpius meminit libri de sterilibus, tanquam Hippocratici.*

2 Venæ enim sanguine. *Si fœtus in uteri spacio fit, qui fieri potest, ut in venis genitura recipiatur, quando vere concipiendum est? Atque ad conceptum tota vtriusque materia seminalis minimè requiritur, etiam Arist. testimonio, vnde quod superest conceptui à venis naturæ prouidentia trahitur, quæ si propter immensam satietatem minime trahant, proculdubio conceptus iam iam inchoatus veluti superabundanti materia obrutus minime perficitur. Adderet Gal. aliam causam sterilitatis in ijs, quibus menses non fluunt, quod scilicet sanguis menstruus, cum sit, & materia, & nutrimentum fœtus, eo deficiente, conceptus frustretur necesse est, hæc eadem causa posset assignari, cur nec fiat conceptus si menses fluant immodicè, siquidem & materia, & nutrimentum desiderantur.*

3 At vir non fit. *Arist. iij. probl. sect. prob. iiij. scribit ideo ebriorum semen, ἄγονιμον esse, quoniam valde humidum sit, vt autem fœcundum euadat, consistens, & crassum esse oportere. Cur autem Paulus dixerit, Nolite inebriari vino in quo est luxuria, puto rationem esse, quia vinum ad libidinem, quidem excitat sui caliditate, sed non tempore ebrietatis, neque tamen ad fœcunditatem facit, sed forsan vox illa, ἀσωτία, apud Paulum aliud quid significat.*

4 Sit autem vinum. *Græcus contextus habet, ὁ δὲ οἶνος ἔσω ἀνθοσμίας ὡς εὐώδεστατος, καὶ ξηρότατος. Caluus transtulit vinum vetus odoratissimum, Cornarius autem vinum odorum fragrantissimum. Cæterum quid esset, οἶνος ἀνθοσμίας, non admodum constat ex veterum scriptis, quando alij aliud scribant. Etenim Erotianus in Onomastico Hippocratico scribit, οἶνον ἀνθοσμίαν, esse odoratum vinum, & suaue, ad quod astruendum Aristophanis in ramis, & in Cerealia celebrantibus testimonio vtitur: Suidas eius fuit sententiæ, οἶνον ἀνθοσμίαν, fuisse vinum odoratum, sic appellatum, vel à loco, vel à vitis genere, quod immixtis floribus odoratum fieret. Sic Gal. in vocibus Hippoc.* Ἀνθινὸν οἶνον ἤτοι τὸν ἀνθοσμίαν ὀνομαζόμενον ἢ τὸν ἐκ τῶν ἀνήθων ἡδυσμένον, ὥσπερ, καὶ κυκεῶνα ἄνθινον ὀνομάζουσιν ἐν τῷ περὶ νούσων μείζονι. *Athenæus verò lib. j. Phaniam Eresium citat, qui ex certo vitis genere modo iunioris, modo vetustioris, atque quinquaginta musti partibus, vna maris commixta fieri anthosmiam vinum docet, ex quo loco Eustachius in ij. Odyssææ colligit, huiuscemodi vinum factitium fuisse, quemadmodum & ipse apud Hippocratem, aliud non fuisse existimo, nam si ἀνθοσμίας, simpliciter vinum odoratum, & non certum quoddam genus arte aliqua factum significaret, cur auctor addidisset, εὐώδεστατος? Quare satius puto retinere vocem græcam, quam latino vocabulo Hippocratem, male interpretari. Porro flos vini alius est, nempe vinum potens, & generosum. Vnde Ennius apud Iul. Gentium hæc anus admodum se frigutit, nimirum se saciauit flore liberi, & Plautus in Asin. Quid est, nisi hæc meraco, se vspiam percussit flore liberi.*

5 Quum menses. *Cur contra omnium cõtextuum testimonium putem addendam esse hic negatiuam particulam, ea potissimum est ratio, quod si medicamenta, & medicationis modum spectemus, omnia ad menses prouocandos non autem sistendos excogitata manifestè videntur. Iam vero, quæ menstrua, & sanguinem cient ijs offerre, quibus præter modum fluunt, sanè absurdum nedum à medici consumatissimi iudicio alienum est.*

6 Cæterum conare. *In capite, atque toto corpore purgando, semper & corporis ipsius habitus, scilicet, num crassum vel tenue, durum, an molle, densum an rarum, & vires eius spectandæ sunt, in hoc enim irrationalis à rationali medico, qui hic ab auctore physicus vocatur, maximè omnium dignoscitur. Hinc colligere licet apud veteres vocatum esse medicum physicum, qui arte, & ratione non experientia tantum curat, cum hodie hæc appellatio in vsu sit ad distinguendos à Chirurgo alios medicos.*

7 Postquam vero ab hac. *Missio sanguinis à brachio, vt sæpius est testatus Gal. menstruorum cursum retardat, atque aufert. quare nunquam ad huiuscemodi auxilium veniendum, nisi postquam alia omnia sint remedia tentata, atque tunc id agendum, vt sanguinis redundantia imminuatur, quod auctor planè respexisse videtur. Illud obiter notandum, in Hippoc. monumentis frequenter inueniri sectionis uenæ mentionem factam, sicut in posterioribus auctoribus, quod eo tempore non ita audaces essent, quemadmodum, & Gal. & nostra ætate, nascente enim tunc medicina haudquaquam præsidiorum omnium certa poterat esse approbatio.*

8 Et crocomagma. *Gal. in ling. exp. hunc locum citans, vocem, ἐκμάγμα, apud Hippocratem duo significare tradit,* τό, τε συνεστραμμένον φύραμα, καὶ τὸ κροκόμαγμα.

9 Si vero concipiat. *Hoc in loco auctor sicut, & in lib. de superfœt. & in lib. j. de morb. mulieb. inter causas abortus vteri angustiam recenset, de qua re fusius disputatum est à nobis cum muliebres morbos tractaremus.*

10 Quos si qua prægnans. *Cur Hippoc. velit ÿs, quæ in vltimis mensibus abortiuntur, aquam purgari, illa est causa, quòd fœtus iam grandiusculus nisi morbus acutus accedat, vix alia ratione potest necari, quàm quia aqua in tunicis fœtus semper colligi solita, ita copiosa euadat, vt fœtum suffocet. Sed periculosum est tempore conceptus hydragoga medicamenta, quæ solent esse potentissima, exhibere. Vnde præstabit id facere quo tempore vterus absque fœtu reperitur.*

11 Et postquam. *Gal. in vocum interpretatione de voce, σφενδόνην, verba faciens, inquit eam in lib. de artic. significare, id quod ad membra retrahenda accommodatum est, vocabulo deducto à funda, qua lapides iaciuntur. In libro vero de sterilibus significare φύλακα, custodem, seu γυναικεῖον περίσφυρον, aut quid simile. Nam Eustathius, σφενδόνην, scribit fuisse ornamentum muliebre in medio latum qua parte fronti apponebatur, extremis vero quibus retro ligabatur acutius, atque tenuius, & de hoc forsan intelligendus est auctor hoc in loco, vt etiam à Gal. in postremis illis verbis sit comprehensum.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE SVPERFOETATIONE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

Argumentum in lib. de Superfœtatione.

Post nonnulla de Superfœtatione, De extractione fœtus, motu, & signis agitur, & de notis conceptæ in vtero udo genituræ; ac plura ad conceptionem, vteri prolapsum, mensium profluuium, atque ad secundæ expurgationem remedia proponuntur.

A QVum superfœtarit mulier, si primùm puerũ in medio vteri habuerit, superfœtatio elabitur, à primo expulsa: si verò in altero cornu superfœtationẽ habuerit, posterius ipsam insuper parit nõ vitalẽ, nimirũ quod à vitali exoneratus vterus, laxatus & humectatus fuerit. Si vero nõ statim secedat superfœtatio, dolores exhibet, & fluxũ fœtidũ, ac febrẽ, et B facies intumescit, tibiæq; ac pedes, & si pereat, cibũ auersat donec exciderit. Superfœtãt aũt mulieres, quarũ stomachus, id est, vteri os, post primũ cõceptũ nõ claudit ita valde, idq; apparentibus vel nõ apparẽtibus signis cõstat, claudit autẽ post superfœtationes, q̃ posterius insuper pariuntur, si superfętatio nõdũ partiũ discriminationẽ habeat, sed caro sit, nõ quidẽ intumescit, sed putrescit

Ὁκόταν ἐπικυΐσκηται γυνὴ, ἢν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μήτρης τὸ πρῶτον ἔχῃ παιδίον, καὶ τὸ ἐπικύημα προαπίπτει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐξωθεύμενον. Ἢν δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἐπικύημα ἔχῃ, ἐπιτίκτει ὕστερον οὐ γόνιμον, ἐπὴν χαλάσῃ ἡ μήτρη, καὶ ὑγρανθῇ, τοῦ γονίμου ἀπολυθεῖσα. Ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ἀποχωρέῃ τὸ ἀποκύημα, ὀδύνας τε παρέχει, καὶ ῥεῦμα δυσῶδες, καὶ πυρετὸν, καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας, καὶ ἢν διάλληται, ἀσιτέει ἕως ἂν ἐκπέσῃ. ἐπικυΐσκονται δὲ τῶν γυναικῶν, ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ξυμμεμύκῃ, κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων,* συμμεμύκει δὲ τάδε ἐπικυήματα τὰ ἐπιτικτόμενα ὕστερον, ἢν μήπω διάκρισιν ἔχῃ, ἀλλὰ σὰρξ ᾖ, οἰδέει μὲν οὔ, ἀλλὰ κατασήπεται μέχρι ἂν ἐξέλθῃ

Vet. Cod.

* ἢ μὴ ἐπιφαινομένων

Vet. Cod. θῃ τῆς μήτρης. Ἢν τινι αὖ ἐκδύῃ τὸ χορίον τοῦ παιδίου ἐν τῇσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω ἄρχεσθαι χωρέειν τὸ παιδίον, δυστοκέει, μᾶλλον καὶ ἐπικινδύνως, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. Ἢν τινι δὲ ἴῃ ἔξω σὺν τῷ χορίῳ τὸ παιδίον, καὶ προχωρῆσαν πρὸς τὸν στόμαχον ἐκδύῃ τοῦ χορίου ῥαγέντος, εὐτοκέει μᾶλλον, καὶ τὸ μὲν παιδίον* θύρηφι χωρέει, τὸ δὲ χόριον ἴσχεται, καὶ ἀνασπᾷ ἑωυτὸ, καὶ μένει αὐτοῦ. Ὁκόταν γόνιμον γίνηται τὸ παιδίον, τουτέου ἡ σὰρξ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων, οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν, καὶ τῶν ποδῶν. Ὁκόταν γονίμου γινομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχῃ, πρῶτον ἀνωθέειν ὀπίσω, μέχρις ἂν ἀπώσῃς, καὶ ἢν ἀμφότεραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι. Καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχῃ, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο. Ὁκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μένῃ, καὶ μηθ' ἑτέρωσε προχωρέῃ, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπὸ τοῦ ὑγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη, ὀδμὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυρίημα. Καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῇ, τὸ δ' ἄλλο σῶμα ἐνῇ, καὶ ὧδε πυριῆν. Καὶ ὁκόταν τὸ μὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι τοῦ σώματος*, τὸ δὲ ἐν τοῖσι αἰδοίοισιν, τὸ δὲ ἔξω τῶν αἰδοίων οἰδέει, καὶ μένει, καὶ οὕτως πυριῆν. Καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μὴ, περιαλείψας τὸ στόμα τῆς μήτρης ἐλατηρίῳ παχεῖ, διεὶς ὕδατι, ὅκως ὠδῖνα ἐμποιήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν, καὶ ἐδεστῶν, ὠδῖνα ἐμποιέειν, καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ ἀλείφειν κηρωτῇ, ἢν σοι δοκέῃ ξηροτέρη εἶναι τοῦ καιροῦ. Ὁκόταν παιδίου τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐκ τοῦ στομάχου μηκέτι ἐθέλῃ τὸ ἄλλο σῶμα προχωρεῖν, τὸ δὲ παιδίον τεθνήκῃ, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς διαβύσας τὸν δάκτυλον ἐν κύκλῳ περιάγειν· εἶθ' ὑποβάλλων τὸν δάκτυλον ὑπὸ τὰ γένειον, διαβήσας ἐς τὸ στόμα ἔξω ἕλκειν. Ὁκόταν δὲ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα θύρηφι ᾖ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ εἴσω ἐπὶ πόδας φερομένου τοῦ ἐμβρύου, ἐπὴν περιάγῃς τὸν δάκτυλον ἐν κύκλῳ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας παρεὶς μεταξὺ τοῦ στομάχου, καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι ἐξελκύσαι. Ἢν δὲ τοῦ στομάχου ἔξω ᾖ, τῶν δὲ αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας περιλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἐξέλκειν. Ἢν δὲ τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένῃ τετελευτηκὸς, καὶ μὴ δύνηται μήτε αὐτόματον, μήτε διὰ φαρμάκων ἐκπεσεῖν κατὰ φύσιν, χρίσας τὴν χεῖρα κηρωτῇ, ἥτις ὀλισθητικὴ μάλιστα, ἔπειτα ἐνείρξας ἐς τὴν μήτρην, διελεῖν τοὺς ὤμους ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπερείσαντα τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ. Ἔχειν δὲ χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα, καὶ ὄνυχα ἐπὶ τῷ δακτύλῳ τῷ μεγάλῳ, καὶ διελόντα ἐξενεγκεῖν τὰς χεῖρας· ἔπειτα πάλιν ἐγείραντα τὴν κοιλίην ἀναχίσαι, καὶ ἀναχίσαντα, ἡσυχῇ ἐξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια· ἔπειτα ἐξελόντα συντρίψαι τὰ πλευρεία, ὅκως ξυμπεσὸν τὸ σωμάτιον, εὐσταλέστερον γίνηται, καὶ ῥᾷον ἐξίῃ, μὴ ὀγκῶδες ἐόν. Τὸ δὲ χόριον ἢν μὴ ῥηϊδίως ἐκπίπτῃ, μάλιστα μὲν ἐὰν πρὸς τὸ ἔμβρυον προσκρεμᾶσθαι, καὶ τὴν λέχω* προσίθεσθαι ὥσπερ ἐπὶ λασάνου. Ἔστω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόντι, ἵνα τὸ ἔμβρυον ἐκκρεμάμενον, συμπιάζηται τῷ βάρει ἔξω. Ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ

* ῥίμφα

* ᾖ.

* προκαθῆσθαι

trescit donec ex vtero exeat. Si cui exeat secũda A
pueri in vtero, priusquam puer foras procedere incipiat, ęgrè parit, & magis adhuc periculosè, si caput non præcedat. Si vero alicui vnà cum secunda puer foras exierit, & ad stomachũ, id est, os vteri progressus, rupta secunda emerserit, magis facile parit. Et puer quidẽ non celeriter prodit, secũda verò adhærescit, & seipsam retrahit, atque isthic manet. Quum puer non vitalis futurus nascitur, caro ipsius vngues supereminet, vngues verò tum in manibus, tum in pedibus deficiunt. Quum vitali puero nascẽte manus præminuerit, primùm retro retrudenda est, donec retruseris, & si ambæ præminuerint, ambas retrudes. Et si crus præminuerit, et hoc repelles. Vbi vero ambo crura in propatulo manserint, neq; B
aliò processerint, fomento vti opus est, à quo humectissimus vterus reddatur: habeat aũt odorẽ ipsum fomẽtum. Et quum caput prius apparuerit, reliquum vero corpus intus sit, etiam sic fomento vteris. Et quũ pars corporis in vtero, pars in pudendis, pars extra pudenda intumescit, ac manet, etiam sic fomentũ adhibebis. Et si quidẽ à fomento processerit, satis est: sin minus, os vteri elaterio crasso aqua diluto oblines, quo inducat parturitionem. Sed & à potibus ac cibis parturitio promouenda est, & pudenda ipsa cerato illinenda, si sicciora quàm ex re est, esse tibi videbuntur. Quum pueri capite ex stomacho apparente, reliquum corpus procedere non vult, puer autẽ mortuus est, digitos aqua madefactos C
inter stomachum ac caput immittito, & in orbẽ circunducito, deinde subditum sub mentum digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quum vero reliquum corpus extra pudenda fuerit, caput autẽ intus, in pedes videlicet prodeunte fœtu, postquam digitos in orbem circunduxeris, ambas manus inter stomachũ ac caput aqua pręmadefactus immittito ac extrahito. Si verò extra stomachum fuerit, verum intra pudẽda, immissis manibus apprehensum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & nõ possit neque sponte, neque per medicamenta secundũ naturam excidere, manu cerato maxime lubrificante vncta, deinde in vterum intrusa, humeros à collo magni digiti conamine deducito. D
Oportet autem ad huiusmodi etiam vnguem in magno digito habere, & distractione facta manus educere, deinde rursus immissa manu, ventrem diffindere, & ex diffisso intestina sensim eximere: deinde his exemptis latera cõfringere, quo considens corpusculum leuius ac expeditius fiat, & facilius exeat, non tumidũ existẽs. Cæterùm si secunda nõ facile excidat, maxime quidem ad fœtũ appendere sinenda est, & puerpera velut super sella ventri exonerando destinata, lasanum Græci vocant, locanda. Sit autem in altum extructa sella, vel simile quiddam, quo fœtus dependens grauitate sua secundam simul extrahat. Sensim autem hoc faciendum est, non violenter,

A violenter, ne præter naturã diuulsa, inflãmationem inducat. Substernere igitur lanas molles q̃ maxime altas, & recens carminatas fœtui oportet, quo paulatim remittãt ac considãt, aut vtres duos copulatos aqua plenos supponere, & supra vtres lanas insternere, & supra has puerũ: deinde vtrunq; vtrẽ stilo perforare, quo paulatim aqua effluat: effluente aũt aqua, vtres emittunt, ac cõsidunt: considentibus aũt vtribus, fœtus vmbilicũ attrahit, vmbilicus verò attrahit secundã. Si vero supra lasanũ, vel simile quiddã puerpera sedere nequeat, super reclinatã sellã perforatã collocet. Si vero adeò debilis est, vt omnino sedere non posit, lectum q̃ erectisimũ à capitis à partibus struemus, vt deorsum declinet ac repat, &
B sic fœtus grauitas q; maxime simul secundã trahat. Verùm puerperã sub alis, foris ad lectum fascia, aut loro lato ac molli, alligare oportet, vt ne quũ erectus sit lectus, corpus ipsius deorsum ferat. Iuxta eundẽ aũt modũ ẽt si vmbilicus abruptus sit, aut ẽt ante tẽpus recisus, moderate grauibus põderibus appensis, secundæ eductionem facere oportet. Optima enim hæc curatio in talibus existit, & minime lædit. Si cui puer in vtero immoriatur, & nõ egrediatur humido vtero existente, & quum iam nõ habeat amplius humiditatẽ, sed siccatus fuerit vterus, primùm quidẽ intumescit puer, deinde colliquescunt ac putrescũt carnes, forasq; effluunt, postremũ aũt ossa procedunt, & fluxus aliqñ corripit, si non prius
C moriat. Quum puer immortuus fuerit, tum alijs signis coniectare id licet, tum iubere, vt aliqñ in dextro latere iaceat, aliqñ in sinistrũ trãsmutet. Translabitur enim in vtero puer eò, quò mulier se vertit, velut lapis aut aliud quiddã, si mortuus fuerit, & pectinem frigidum mulier habet. Si vero viuat, & pectẽ calidus est, & vẽter totus trãslabitur vnà cũ reliquo corpore extẽtus, & in ipso nihil trãslabitur absq; reliquo corpore. Si cui ex partu laboranti fluxus multus sanguinolẽtus citra dolorem, ante puerum prodeat, periculum est puerum mortuum exoluendum esse, & non vitalem processurum. Prægnantibus mulieribus plerisq; stomachus vteri prope extat ante partũ. Mulier prægnans si nõ coitu vtatur, facilius à par
D tu liberabitur. Quæ gemellos gestat, eadem die parit velut concepit, habet autem vtrosque pueros in vna secũda. Muliere ægrè pariẽte, si puer in genitalibus locis hæreat, & non facile exeat, sed cum labore ac medici machinamentis, tales pueri modicæ vitæ sunt. horum vmbilicum secare non oportet, priusquam mingant, aut sternutent, aut vociferentur, sed sinendi sunt, & mulier proxime apud puerum permaneat, & si sitierit, aquam mulsam bibat, & si vmbilicus infletur velut stomachus, & moueatur, aut puer sternutet, aut vocem rumpat, tũc sanè secetur dum puer respirat. si verò non infletur vmbilicus, neque moueatur, tempore accedente viuet. Prægnantem mulierem si aliter nõ cognoscas, oculi

tracti

μὴ πρὸς βίην, ὅκως μὴ ἀποσπασθὲν* παρὰ φύσιν, φλεγμονὴν ἐμποιήσῃ. Vet. Cod. Ὑποκεῖσθαι οὖν δεῖ τῷ *τι ἐμβρύῳ εἴρια ὡς ὀγκωδέστατα νεόξαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ἐνδιδοῖ, ἢ ἀσκία δύο ἐζευγμένα ὕδατος μεστὰ, ἐπάνω δὲ τῶν ἀσκίων εἴρια, ἐπάνω δὲ τούτων, τὸ ἔμβρυον· ἔπειτα τρυπῆσαι ἑκάτερον τῶν ἀσκίων γραφίῳ, ὅκως ῥυῇ κατὰ μικρὸν τὸ ὕδωρ, ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος, ἐνδιδόασιν οἱ ἀσκοί, ἐνδιδόντων δὲ ἐπισπᾶται τὸ ἔμβρυον τὸν ὀμφαλὸν, ὁ δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκει τὸ χορίον. Ἢν δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ λασάνου, ἐπ' ἀνακλιτοῦ δίφρου τετρυπημένου καθήσθω. Ἢν δὲ ἀσθενέῃ τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθοτάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερῶν ἄραντες, ἵνα κάτω ῥέπῃ, ὡς μάλιστα* ξυνεπισπᾶται τὸ κάτω *καὶ βάρος. Ὑπὸ δὲ τὰς μασχάλας δῆσαι τὴν* λεχὼ *δὲ ἔξωθεν τῶν ἱμαντίων πρὸς τῇ κλίνῃ ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ, καὶ μαλθακῷ, ὅκως μὴ ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης, κάτω τὸ σῶμα φέρηται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἢν ἀπορραγῇ ὁ ὀμφαλὸς, κἢν ἀποτάμῃ τις πρὸ τοῦ καιροῦ, βάρεα σύμμετρα ἐκκρεμαννῦντα, τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χορίου ποιέεσθαι. Βελτίστη γὰρ αὕτη θεραπείη τῶν τοιῶνδε γίνεται, καὶ ἥκιστα βλάπτει. Ἢν δέ τινι ἐναποθάνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ μήτρῃ, καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐούσης τῆς μήτρης, καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρανθῇ ἡ μήτρη, πρῶτον μὲν οἰδίσκεται αὐτὸ, ἔπειτα τήκεται, καὶ σήπεται τὰς σάρκας, καὶ ῥέει θύρηφι, ὕστατα δὲ τὰ ὀστέα χωρέει, καὶ ῥόος ἐνίοτε λαμβάνει, ἢν μὴ πρότερον ἀποθάνῃ. Ὁκόταν τὸ παιδίον ἐτεθνήκῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐντεκμαίρεσθαι σημείοις, καὶ κελεύειν, τότε μὲν ἐπὶ δεξιὰ κεῖσθαι, τότε δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν. Μεταπίπτει γὰρ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον, ὁποτέρωθι ἂν, καὶ ἡ γυνὴ, ὥσπερ λίθος ἢ ἄλλό τι, ἢν τεθνήκῃ, καὶ τὸ ἦτρον ψυχρὸν ἔχει· ἢν δὲ ζώῃ, τό, τε ἦτρον θερμὸν ἔχει, καὶ ἡ μὲν γαστὴρ, ὅλη μεταπίπτει, τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος, ἐν αὐτῇ δὲ, οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τοῦ ἄλλου σώματος. Ἢν τινι ἂν ὠδινέσῃ περὶ τοῦ παιδίου ῥόος πολλὸς αἱματώδης γένηται ἀνώδυνος, κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι, ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. Κυουσέων τῶν γυναικῶν, ὁ στόμαχος τῶν πλείστων ἐγγὺς τυγχάνει ἐὼν, περὶ τοῦ τόκου. Κυέουσα ἡ γυνὴ, ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥήϊτερον ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου. Ἡ τὰ δίδυμα κύουσα, οὐ τίκτει τῇ αὐτῇ ὥσπερ συνέλαβεν· ἔχει δὲ ἐνὶ χορίῳ τὰ παιδία ἀμφότερα. Γυναικὶ δυστοκεούσῃ, ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι γονῇσιν* ἔχηται, καὶ μὴ εὐπορέως ἐξέλθῃ, ἀλλὰ *ἐν σὺν πόνῳ, καὶ μηχανῇσιν ἰητροῦ, ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα· τουτέων οὐ χρὴ τὸν ὀμφαλὸν ἀποτάμνειν πρὶν ἂν οὐρήσῃ, ἢ πτάρῃ, ἢ φωνήσῃ, ἀλλὰ ἐᾶν· προσχωρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ παιδίου, καὶ ἢν διψῇ, πινέτω μελίκρητον, καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὥσπερ στόμαχος, καὶ κινηθήσηται, ἢ πτάρηται τὸ παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου, ἢν δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς, μὴ δὲ κινῆται, χρόνου ἐγγινομένου, βιώσεται. Κυέουσαν γυναῖκα ἢν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἑλκυσμένοι

νοις

Vet. Cod. νοι, καὶ κοιλότεροι γίνονται, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλ-
μῶν, οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πε-
λιδνότερα. Ἤν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα, κοίλη δὲ τοὺς
ὀφθαλμοὺς, καὶ ὑποιδέῃ τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ ὅλη
αὐτὴ, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγμα-
τος λευκοῦ ἐχομένη φαίνεται, καὶ τὰ ὦτα λευκὰ, καὶ
τὴν ῥῖνα ἄκρην λευκὴν, καὶ τὰ χείλεα πελιδνὰ
*αὐταὶ ἢ *αὐτέῃ, τεθνηκότα φέρει ἃ τίκτει, ἢ ζῶντα, πονη-
ρὰ, καὶ οὐ βιώσιμα, καὶ ἄναιμα ὡς νοσηλεύοντα, ἢ
πρότερον ἔτεκεν οὐ γόνιμα. Ταύτῃσι τὸ αἷμα ἐξυδα-
τώθη. Δεῖ οὖν τῇ τοιαύτῃ μετὰ τὸν τόκον, τὰ εὐώ-
*καὶ σιτίοισιν ἀναλρέφειν δεα προστιθέναι, καὶ ἐσθίειν, καὶ πίνειν εὐώδεα, *καὶ
πρῶτον τοῦ προσώπου ἡ ῥὶς, ἔνσιμος γίνεται ἄκρη
καὶ χρῶμα λαμβάνει. Ἤν *τισι κυϊσκούσῃσι γῆν ἐπι-
*τὶς κυϊσκομένη γῆν ἐπιθυμέει ἐσθίειν θυμῆται ἐσθίεσθαι, ἢ ἄνθρακας, καὶ ἐσθίονται, ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ,
σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων. Γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν
μαζὸν ὁκότερός ἐστιν αὐτῇ μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμ-
βρυον. Ὁμοίως δὲ, καὶ τὸν ὀφθαλμόν. Ἔσται γὰρ μέ-
ζων, καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου
*ἢ ὁκότερος ἢ ὁ μαζὸς μέζων. *Ἤν τινι, καὶ ἀπὸ προ-
σθέτων μὴ λίην ἰσχυρῶν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφι-
κέωνται, καὶ βρυγμὸς ἔχῃ, καὶ σκορδινᾶται, καὶ χα-
σμᾶται, ἐλπὶς ταύτην κυῆσαι μᾶλλον, ἢ εἴ τις αὐ-
τέων μηδὲν πάσχῃ. Γυνὴ ἥτις παχεῖα παρὰ
φύσιν ἐγένετο, καὶ πιειρὴ, καὶ φλέγματος ἐπλή-
σθη, οὐ κυΐσκεται τούτῳ τῷ χρόνῳ. Ἥτις δὲ φύ-
σει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται τουτέων εἵνεκεν, ἢν μή
τι ἄλλο κωλύῃ αὐτήν. Τῶν γυναικῶν τῇσι πλεί-
στῃσιν ὅταν τὰ ἐπιμήνια μέλλῃ φαίνεσθαι, ὁ στόμα-
*αὐτῶν χος *αὐτὸς ἑωυτὸν ἀνέσπακε μᾶλλον ἢ ἄλλοτε.
Γυνὴ ἥτις ἀρικύμων ἐοῦσα πέπαυται κυϊσκομέ-
νη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν
*ἢ καὶ τῶν σκελέων. *Ἤν τινι ὀδύναι ἐν τῷ ἰσχίῳ, ἢ ἐν
τῇ κεφαλῇ, ἢ ἐν χερσὶν, ἢ ἄλλοθί που τοῦ σώματος,
ὅταν δὲ κύῃ ἐκλείπουσιν, ὁκόταν δ᾽ ἀπολυθῇ ἀπὸ
τῶν μητρέων ἔνεισι ξυμφέρει τὰ εὐώδεα, καὶ πίνειν,
καὶ προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. Ὅταν
τινα ἰητρεύῃς γυναῖκα κυήσιος εἵνεκεν, ὁκόταν δο-
κέῃ κεκαθάρθαι, καὶ τὸ στόμα καλῶς ἔχῃ τῆς μήτρης,
*καὶ λουσάσθω, καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλὴν, *μὴ ἀλεί-
ψάσθω δὲ μηδενί. Ἔπειτα ὀθόνιον ἄνοδμον πε-
ριθεῖσα περὶ αὐτὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυ-
φάλῳ πεπλυμένῳ, ἢ μηδενὸς ὄζοντι, καταδησά-
σθω, τὸ ὀθόνιον ἐπιθεῖσα πρῶτον, ἔπειτα ἀναπαυέ-
σθω προσθεμένη χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, ἑ-
ψήσασα, καὶ μαλθάξασα ἐς πῦρ, καὶ μὴ εἰς τὸν ἥλιον.
Ἔπειτα πρωῒ ἀποδυσαμένη τὸν κεκρύφαλον μετὰ τοῦ
ὀθονίου, ὀσφρανθῆναι παρεχέτω τινὶ τῆς αὐτῆς κορυ-
φὴν, καὶ ἢν μὲν ὄζῃ, καλῶς ἔχει τῆς καθάρσιος:
*οὐκ ὄζει ἢν δὲ μὴ, *κακῶς. Ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω, καὶ
ἢν μὴ τέκουσα ᾖ, οὐδέποτε ὀζέσει, οὔτε καθαιρο-
μένη, οὔτ᾽ ἄλλως: οὐδ᾽ ἢν κυεούσῃ προσθῇ, οὐδ᾽ οὕ-
τως καλῶς ὀζέσει. Ἥτις δὲ κυήσεται θαμέως, καὶ
ἀρικύμων ἐστὶ, καὶ ὑγιαίνει, ἢν μὴ προσθῇς μηδὲ κα-
θήρας ὀζέσει αὐτῆς ἡ κορυφὴ, ἄλλο δὲ οὐδέν. Ὅταν
δὲ δοκέει καλῶς ἔχειν πάντα, καὶ δεῖ παρὰ τὸν ἄν-
δρα ἐλθεῖν, ἡ μὲν γυνὴ, ἄσιτος ἔσω, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρη-
κτος ψυχρῷ λελουμένος, καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα.
*πρώτου Καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθῃ τοῦ *χρόνου
πρὸς

tracti & cauiores fiunt, & candidum oculorum A
albedinis naturam nõ habet, sed liuidius existit.
Si qua partui vicina sit, & oculos cauos habeat,
& facies intumescat, & ipsa tota itemq; pedes tu-
ment, vt velut à pituita alba apprehẽsa appareat,
& habeat aures albas, & summũ nasum albũ, &
labia liuida, ea ipsa mortuos gestat quos pariet,
aut viuos praue, & nõ vitales, & exãgues, vtpote
morbosos, aut prius peperit nõ vitales. Huic san-
1 guis in aquositatem conuersus est. Oportet igit
tali post partum odorata in vuluã apponere, &
comedere ipsam ac bibere odorata, nec nõ cibis
reficere, & primùm in facie nasus summus insi-
2 gnis euadit, ac colorẽ recipit. Si qua prægnans
terram edere cõcupiscat, aut carbones, eaq; edit,
in capite pueri vbi natus fuerit, signum à talibus B
apparet. Mulierem id nosse expedit, vtra mãma
ipsi maior est, illic enim fœtus existit. Similiter
autem & oculum considerabit. Maior enim &
splendidior omnino erit intra palpebrã, etiam
eius partis cuius mamma maior existit. Si cui ab
appositis in vuluam non valde fortibus, dolores
in articulos perueniant, & stridor dentium cor-
ripiat, & mẽbris tendatur, ac oscitat, hanc magis
cõcepisse spes est, q̃ eam quæ nihil tale patiatur.
3 Mulier q̃ præter naturam crassa est, ac pinguis,
& pituita repleta, non concipit hoc tẽpore. Quæ
verò ex natura talis est, horũ gratia cõcipit, si nõ
aliud quiddam ipsam impediat. Mulieribus ple-
risq; quum mẽses apparituri sunt, stomachus vte-
ri in seipsum contrahitur, magis q̃ aliàs. Mulier C
quæ facile concipiebat, si prægnãs esse desijt, bis
per annum à manibus ac cruribus venã secari si-
nat. Si cui dolores in coxẽdice, aut in capite, aut
manibus, aut aliqua alia corporis parte fuerint:
quũ verò pręgnans est desinunt, cõceptu autẽ ab
vtero exoluto rursus insunt: odorata & bibere,
& ad vteri os apponere cõducit. Quum mulieri
alicui conceptus gratia medeberis, vbi purgata
esse videbitur, & os vteri rectè habuerit, lauet,
& caput confricet, nullo aũt vnguine illinatur.
Deinde linteum inodorum lautũ circum capil-
los ipsos circundatũ, reticulo loto aut nihil olẽ-
ti obliget, ita vt primũ linteum ipsum capiti im-
ponatur, postea quiescat galbano ad vteri stoma-
chũ apposito, quod coctum ac mollitum sit ad D
ignẽ, & non ad solẽ. Deinde mane deposito reti
culo cũ linteo, verticem suum alicui olfaciendũ
exhibeat, & si quidẽ oluerit, p̃be purgatã est, sin
minus, male. Hæc aũt ieiuna faciat, & si nõ fœcũ
da fuerit, nunq̃ olebit, neq; purgata, neq; aliàs,
& si pgnanti idem medicamẽtũ apponatur, neq;
sic probe olebit. Quæ vero prægnans futura est,
frequẽter & facile cõcipit, ac sana existit, et si nõ
apposueris neq; purgaueris, vertex ipsius olebit
4 aliud vero nihil. Vbi autem omnia probe vide-
bũtur, & ad virum accedere oportuerit, mulier
ipsa ieiuna sit: vir aũt non ebrius, frigida lotus,
& cõmodo alimento nutritus. Et si cognouerit
mulier geniturã se cõcepisse, primis illis tpibus
virum

A virũ non accedat, sed quiescat. Cognoscet autẽ,
quidẽ vir si emisisse dixerit, ipsa vero ꝓ siccitate
ignorauerit. Si vero vterus rursus in pudẽda ge-
niturã reddat, ipsaq; humecta fiat, rursus cũ vi-
ro coeat, donec cõcipiat. Mulier q̃ cõcipit q̃dẽ,
perdit aũt fœtus bimestres, exacte in eodẽ tẽpo-
re, & neq; prius, neq; posterius, atq; hoc bis, ter-
ve, ac ẽt pluries perpessa fuerit, imo si ẽt trime-
stres aut quadrimestres, siue vetustiores perdide-
rit iuxta eundẽ modũ, talibus vteri (puero auge-
scente, & bimestre aut trimestre, aut quãtũcũq;
tp̃s transgrediẽte, si qñ etiã aliàs augescit) in ma-
iorẽ amplitudinẽ nõ porriguntur, ita vt nõ am-
plius sufficiãt capiẽdo fœtui, sed propterea per-
ditur eodẽ tẽpore. Huic cucumerariũ medica-
B mentũ in vterũ dare oportet, ipsumq; distẽdere
ac inflare pharmacis apposititijs hisce. Cucume-
ris syluestris medulla cõtundat̃ ac cribret̃: dein-
de modicũ de ipsa melle cocto copiosiori mi-
sceat̃, addito silphio modico: sit aũt velut dixi,
mel coctũ: hoc circũ specillũ (siue mauis spicil-
lũ, ꝓ tẽta) oblinat̃; crassitudine formata quantã
vteri stomachus suscipere põt: apponat̃ aũt ad os
vteri, & impellat̃ quo in internã vteri partẽ pe-
netret. Quũ vero colliquauerit medicamẽtum,
specillũ extrahat̃. Sed & elateriũ hoc modo ꝑpa
ratũ apponere potes: similiterq; colocynthidẽ
syluestrẽ. Per hoc aũt tp̃s edat allia q̃ plurima, &
silphij caulẽ, & quicquid flatũ in ventre inducit.
Hoc apposititiũ pharmacũ per tertiã diem appo
C nat̃, donec probè habere visa fuerit, copia quãtã
vterus admittit. Interiectis diebus, mollientibus
vtendũ est: postq̃ aũt ex mollientibus ꝑparatum
fuerit os vteri, post mẽsiũ apparitionẽ, vbi sicca
fuerit, cũ viro cõmisceat̃. Si cui vterus suppura-
tus fiat, aut post partũ, aut ex abortu, aut q̃uocũ-
que aliàs, & nõ in vase alio ac tunica, velut in tu-
berculo solet, pus fuerit: huic cõducit specillum
vnctoriũ ĩ vteri os demittere. Minus enim opus
fuerit vstura, si ad specillũ ꝓcesserit: deinde eru-
cas à tithymalide colliges: q̃ hñt aculeos quosdã,
ipsas leniter rescindes, ne pabulũ internũ ex ip-
sis elabat̃: deinde siccabis in sole, ac teres. Vermes
quoq; stercorarios silr̃ in sole siccabis ac teres, et
erucę quidẽ põdus duorũ obolorũ Aegineorũ,
D vermiũ vero duplũ miscebis, modico aniso ad-
dito, aut aliquo eius generis. Nã mali odoris me
dicamentũ euadit. Hæc aũt leuia facta ac cõtri-
ta vino albo odorato diluito. Et postq̃ biberit,
grauitas accedit, & torpor in ventrem irruit. Si
itaq; accedit, aquã mulsam modicã insuper bi-
bat. Si qua liberis carẽs, imprægnatione ac pue-
rorũ generatione indigeat, atq; ea iã ꝑgnãs fuit
ac peperit, & hoc ipsi cõtingat, aut quum stoma
chus vteri siccus, aut summa parte affect⁹, aut cõ-
clusus fuerit, aut nõ rectè habuerit, sed ad coxẽ-
dicẽ alterũ distortus, aut ad rectũ ĩtestinũ occul
tatus, aut ĩ seipsum cõtractus fuerit, aut labiũ sto
machi sibijpsi vtcũq; incubuerit, aut stomachus
vteri asper & callosus fuerit: (durus autẽ fit, & à
conclu-

πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ᾽ ἡσυχαζέτω. Γνώσεται δὲ, Vet. Cod.
ἣν μὲν ὁ ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοεῖ ὑπὸ ξη-
ρότητος. Ην δὲ ἀποδιδοῖ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γο-
νὴν ἐς τὰ αἰδοῖα, καὶ γίνηται ὑγρὴ, πάλιν ξυμμι-
γέσθω, μέχρις ἂν συλλάβη. Γυνὴ ἥτις κυΐσκε-
ται μὲν, διαφθείρει δὲ δίμηνα τὰ παιδία, ἀκρι-
βῶς ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ μήτε πρότερον, μήθ᾽
ὕστερον, καὶ τοῦτο πάθη δὶς ἢ τρὶς, * ἀλλὰ, καὶ ἣν *καὶ ταῦτα
* τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἤν τε πλέονα χρόνον γε- καὶ πλέονα *δὲ
γονότα, διαφθείρῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον,
ταύτῃσιν αἱ μῆτραι οὐκέτι διδόασιν ἐπὶ μέζον τοῦ
παιδίου αὐξανομένου, καὶ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐκ
τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου, ἢ ὁπηλίκου, ἤν ποτε * ἂν *ἣν
ἄλλοτε μὲν αὐξάνεται, αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν
ἱκαναὶ, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν
χρόνον. Ταύτῃ χρὴ * σικύην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μή- *ἐψῆσαι
τρην, δεῖ οὖν ἀποποιῆσαι, καὶ φυσῆσαι ὡς μάλιστα
προσθέτοισι φαρμάκοις τοῖσιδε. Τῆς σικύης τὴν
ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι: ἔπειτα ἐν μέλι-
τι ἑφθῷ * μῖξαι ὀλίγην πλείονι ὄντι τῷ μέλιτι,
καὶ σιλφίου ὀλίγον, τὸ δὲ μέλι κάθεφθον ἔσω, τοῦτο
περιπλάσαι περὶ μήλην, τὸ πάχος ποιέοντα, ὁκό-
σον παραδέχεται ὁ στόμαχος, προσιθέναι δὲ καὶ
πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης, καὶ ὦσαι ὅκως ἂν περή-
σῃ ἐς τὸ εἴσω τῆς μήτρης. ὅταν δὲ ἀποτακῇ τὸ φάρ
μακον, ἐξελεῖν τὴν μήλην. Καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε
ποιέων προσιθέναι, καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης
ὡσαύτως, καὶ ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς
πλεῖστα, καὶ καυλὸν σιλφίου, καὶ ὅτι φῦσαν ἐμποιέει
ἐν τῇ κοιλίῃ. Προσιθέσθω δὲ τὸ προσθετὸν, διὰ
τρίτης τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, καὶ
πλῆθος ὁκόσον * προσίηται. Τὰς δὲ μεταξὺ μαλ- *ἂν
θακτηρίοισι χρῆσθαι: ἐπειδὰν δὲ καταστῇ τοῖσι μαλ
θακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης μετὰ τὸ ἐπιφανῆ-
ναι ἐπιμείνασαν, ὁκόταν δὲ ξηρὴ, μίγνυσθαι. * Ην *ἤ τινι
τινι ἂν ἡ μήτρη ἔμπυος γίνηται, ἢ μετὰ * τόκον, ἢ *τὸν
ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἄλλως πως, καὶ μὴ * ἐν τῷ χιτῶνι ἑτέ- *ἐντεῦθεν ἑτέρῳ
ρῳ, καὶ χιτῶνι τὸ πύον ὥσπερ ἐπὶ φύματος ἦ, ξυμ-
φέρει ταύτην μήλην ὑπαλειπτρίδα καθιέναι ἐς τὸ
στόμα τῆς μήτρης. Ησσον γὰρ δεήσεται * καύσιος, εἰ *κλύσιος, ἴσως
χωρήσειε πρὸς τὴν μήλην: ἔπειτα κάμπας τὰς
ἀπὸ τῆς τιθυμαλίδος ξυλλέξας, * ὥσπερ δὲ κέν- *ὅσαι ἴσως
τρα ἔχουσιν, αὐτὰς ἀποτάμνειν ἡσυχῇ ὅκως ἂν ἡ φορ-
βὴ μὴ ἐκρυῇ, ἔπειτα ξηραίνειν αὐτὰς ἐν ἡλίῳ, καὶ
τρίβειν. Καὶ τοὺς σκώληκας δὲ τοὺς κοπρίωνας
ὡσαύτως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, ἔπειτα * τρίβειν, *λειοτριβέειν
καὶ τῆς μὲν κάμπης, δύο ὀβολοὺς σταθμῷ Αἰγιναίους.
τῶν δὲ σκωλήκων διπλάσιον, καὶ ἀνήσου ὀλίγον
παραμῖξαι, ἢ τῶν τοιουτρόπων τινός. κακῶδες γὰρ
γίνεται. Ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, διεὶς * οἴνῳ λευ- *ἐν
κῷ εὐώδει. καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ἐπιγίνεται, καὶ
νάρκη ἐμπίπτει ἐν τῇ γαστρί. Ην οὖν ἐπιγίνηται, με-
λίκρητον ἐπιπινέτω ὀλίγον. Κυήσιος δὲ, καὶ παιδο-
ποιΐης ἥτις δεῖται, καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα, καὶ ἤδη κυήσα-
σα, ἐοῦσα δὲ τέκνουσα, ἢ ὅταν ὁ στόμαχος ξηρὸς, ἢ * ἀ- *ἀκρόπλοος
κρόπαθος, ἢ ξυμμεμύκῃ, καὶ μὴ ὀρθὸς ᾖ, ἀλλὰ
πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν
ἀρχὸν κεκρύφῃ, ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτὸν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπι-
βάλλει τοῦ στομάχου, ὁκόθεν οὖν ἐφ᾽ ἑωυτὸν, ἢ τρη-
χὺς, καὶ πεπωρωμένος ᾖ, σκληρὸς δὲ γίνεται, καὶ ἀπὸ

Vet. Cod.

*καὶ πλέονα

*πρότερον

*ἴσως μεταπίσας

*ἐφθὸν ἢ

*μαλθακοῦ

συμμύσιος, καὶ ἀπὸ πωρώσιος, ταύτῃσι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, ἢ ἐλάσσονα* τοῦ δέοντος, καὶ διὰ πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. ἔστι δὲ ἐν ᾗσι τὰ ἐπιμήνια, καὶ κατὰ ὑγείην τοῦ σώματος, καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται, καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον, καὶ δίκαιον, καὶ ὑπὸ θερμότητος, καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων, καὶ τοῦ στομάχου μὴ κάρτα βεβλαμμένου, τὴν δὲ γονὴν διὰ τοῦτο οὐ δέχεται κατὰ τὴν βλάβην, ἤν τις ἦν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι, ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πιεῖν φάρμακον, καὶ καθαρὴν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω, καὶ κάτω δέηται, ἤν τε ἄνω μοῦνον, καὶ ἤν τε ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυρίην* τῆς καθάρσιος. πυριήσεις δὲ, *μεταπίσας κάτω: ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ προπυριήσας, κάτω πίσαι, ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα, μετὰ τοῦτο πυριῆν τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα αὐτὰς πυκνὰ ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν. ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα, κυπαρίσσου ῥινήματα, καὶ δάφνης φύλλα κόψας, καὶ λούειν πολλῷ, καὶ θερμῷ. ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ, καὶ νεοπυρίητος, ἀνευρύνειν τὸ στόμα τῆς μήτρης, τῇ μήλῃ τῇ κασσιτερίνῃ, καὶ ἀνορθοῦν ὅπῃ ἂν δέηται, ἢ μολιβδαίνῃ, ἀρξάμενος ἐκ λεπτῆς: εἶτα παχυτέρης εἰ παραδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, βάπτειν δὲ τὰς μήλας ἐν ἑνὶ τῶν μαλθακτηρίων διειμένῳ. ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμφέρειν ὑγρὸν ποιήσας. τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὄπισθεν κοίλας, εἶτα περὶ ξύλοισι μακροτέροισιν ἁρμόσαι, καὶ οὕτως χρῆσθαι. τὸν δὲ χρόνον τοῦτον πινέτω καθεψοῦσα ἐν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ, καὶ ὡς ἡδίστῳ γλυκεῖ, δᾷδα ὡς πιοτάτην καταχίσασα λεπτὰ, καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα, καὶ κυμίνου Αἰθιοπικοῦ καρπὸν, καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον, τουτέου πινέτω νῆστις ὁκόσον ἂν δοκέῃ μέτριον εἶναι πλῆθος, ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ ἅλις ἔχειν, καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθὰ, καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ* ἑφθῷ γλυκεῖ, καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω, καὶ κράμβην ἑφθὴν, καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω, καὶ μὴ διψήτω, καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. Σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. Μετὰ δὲ τοῦτον, ἢν μὲν χωρέει κατὰ τὸν στόμαχον, καὶ φαίνηταί τι ἔξω καθάρσιος, πίνειν τε ἔτι τοῦ πόματος ἡμέρην μίην, καὶ δύο, καὶ τῇσι μήλῃσι παύεσθαι χρεομένους, καὶ πειρῆσθαι καθαίρειν τὰς μήτρας προσθέτοισιν φαρμάκοισι. Ἢ τινὶ δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ, καὶ* μεγάλου, καὶ ὑγιέος ἐόντος, καὶ καλῶς ἔχοντος, καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου, τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν, ἢ ἐλάσσονα, καὶ διὰ πλείονος χρόνου, καὶ μὴ ὑγιεινὰ, τὴν νοῦσον ἀνευρεῖν, ἥν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι: ἤν τε, καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι ἐξευρεῖν τὸ αἴτιον, ἀφ' οὗπερ οὐ κυΐσκεται, καὶ ταῦτα οὕτως ἔχῃ, τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρειν ἢν δέχηται θεραπείην, ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, τελευτᾶν δὲ ἐς μαλθακώτερα ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρη, καὶ ὁ στόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων, καὶ ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. Ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ, καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ προχωρήσῃ

conclusione, & à callositate:) his menses nõ apparent, aut pauciores q̃ oportet, aut plures, & per longius tẽpus apparent. A Sunt aũt in quibus etiã menses iuxta corporis sanitatẽ, & vterorum exitũ reperiuntur, imo consueto, & iusto modo, & stomacho vteri prę caliditate ac humiditate mẽsiũ non valde lęso: verùm geniturã non suscipit ꝑꝑ hanc læsionem, quæ impedit susceptionem, stomacho non rectè habente. Huic per totũ corpus fomentũ adhibere oportet, & pharmacũ bibendũ dare, ac corpore primũ purgatã ac mundã reddere, siue superne & inferne opus habuerit, siue superne solũ. Et si quidẽ superne purgãs medicamentũ dederis, fomentũ ante purgationẽ nõ præmittes: verùm fomentũ adhibebis inferne purgaturus. Si vero superne purgãte medicamento non egere videbit, prę̃misso fomento, B inferne purgãs bibendũ dato. Quum aũt probe purgatũ corpus esse videbit, postea vero fomentũ adhibeto, frequẽtes insessus ipsis adornans, si ita cõferre videbit. Immittes aũt in fomentũ, cupressi ramẽta, & lauri folia cõtusa, lauabisq; multa & calida aqua. Vbi vero recens lota fuerit, & fomentum admiserit, vteri os dilatabis specillo stãneo, corrigesq; vbi opus fuerit: potes & plũbeo vti, initio per paruũ facto, deinde crassiore adhibito si suscipere põt, donec rectè habere videbit. Intinges aũt specilla in mollitorio quopiã diluto, aut ẽt liquido reddito, si conferre videbitur. Specilla ipsa retro caua faciẽda sunt, deinde circũ ligna lõgiora adaptãda, sicq; ipsis vtendũ. C Cæterũ hoc tẽpore bibat in vino albo odorato dulci, & q̃ suauissimo decoctã tædam q̃ pinguissimã, in tenuia segmenta concisam, & apij semẽ contusum, & cumini Aethiopici semen, & thus q̃ optimũ. ex hoc bibat ieiuna copia quanta moderata esse videbitur, tot diebus quot satis habere videbitur. Et edat catulos coctos, & polypum in vino dulci coctũ, iusculumq; ipsum bibat, & brassicam coctam, vinum autem album insuper bibat, & ne sitiat, & calida bis per diẽ lauet. A cibis aũt hoc tempore abstineat. Ab eo vero tẽpore si quidẽ processerit per stomachũ, & quid purgationis foris apparuerit, adhuc de potione bibẽdum est vnum atque alterũ diem, & à specillorũ vsu desistendũ, ac conandũ vt vteri apposititijs medicamentis purgentur. D Cuicunque autem, (stomacho recto, ac magno & sano existẽte, ac probe habente, & in loco vbi conuenit & oportet sito) menses nõ apparuerint ex toto, aut pauciores, & per lõgius tẽpus, & non sani, morbũ ipsum inuestigabis quemcunq; tandem vteri hñt, & si corpus quoq; aliquid conferat, causam perscrutaberis, ob quam non concipit, & hęc sic habeãt, & curationẽ facies si medelam suscipere volet, initio à fortioribus facto, prout opportunũ visum fuerit, ita vt desinas in molliorũ vsu, donec vterus visus tibi fuerit ꝑbe esse purgatus, & stomachus recto statu esse constitutus, & ritè situs. Si vero à potu ac medicamento menses nõ procef-

A processerint, etiã si moderato tempore id bibe-
rit, nequaquã à potu cessandũ est: vbi vero pro-
be habuerit, specillorũ vsu os stomachi mollien
dum est, & faciendum vt hiet, ac viam præbeat
appositito medicamento, idq; pharmacis suffi-
tui aptis ac mollientibus perficies. Quum aũt sa-
tis suffitum ac mollitum esse videbitur, apposito
medicamento subdititio, vteri purgationem fa-
cies, donec ritè habere videbitur, à mollibus ad
fortiora progressu facto, ita vt rursus ĩ mollibus
ac odoratis desinas. Nam pleraq; ex fortibus me
dicamentis stomachũ exulcerant, ac corrodunt.
Deinde vero tum stomachum ad rectum statũ
ac sanitatẽ redigito, quo aptus sit ad suscipiendã
genituram, tum vterum siccum reddito. Si mu- 6
B lier præ pinguitudine vterum ad concipiendũ
læsum habere videatur, attenuatio quàm maxi-
me, & gracilitas inducatur, supra reliquam cu-
ram. Tempus porro vernum aptissimum est ad
concipiendum. Vir autem non sit ebrius, neque
vinum album bibat, sed quod fortissimum est ac
meracissimum: itemq; edulia fortissima. & cali-
da non lauet: robustus autem sit, & sanus, & à ci
bis abstineat ad rem non conferentibus. Et vbi 7
marẽ generare voluerit, mensibus desinentibus
aut defectis misceat, & q̃ maxime impellat, do-
nec emittat semen. Vbi vero fœmellam generare
volet, quũ plurimi mẽses prodierint mulieri, &
dũ adhuc eunt, coeat, ac dextrũ testem obliget,
quantũ id tolerare poterit: sed si marẽ generare
C expetat, sinister testis obligãdus erit. Stomachus
vteri à suffimentis quidem, vbi conclusus fuerit,
hians redditur, ab emolliẽtibus vero mollescit.
Suffire autem oportet, loti corticẽ, lauri baccas,
& folia eiusdem viridia cõtusa, thus, myrrham,
artemisiæ semẽ aut folia: item anisum & adipẽ,
aut ceram simul contusa, sulphur, cupressi semẽ,
peucedani radicem, myrti folia viridia contusa,
fibri testem, asini masculi stercus, allia, styracem,
adipem suillum: sed & si distortum os vteri fue-
rit, his suffiendum est. Sic quidem igitur hians
redditur ac conuertitur. Mollire aũt per hæc vte
ri os oportet, sandarachã videlicet, adipẽ capri-
num, fici succum, silphij succum, cyclamini suc-
cum, thapsiam, succũ tithymalli, cardamomi se-
D men, herbam quæ peplos appellatur, fibri testẽ,
lini semẽ, nitrum, ari radicem, staphidem sylue-
strem, calaminthæ folia viridia, herbæ lanariæ
siue struthij semen, scillæ internam partem.

Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis purgatio fiat.

Thapsiæ radicẽ, medullã bouis, adipem anse-
rinũ, rosaceũ, hæc trita ac feruefacta per quatri-
duum apponat, & bibat porri succum, ac vinũ
dulce albũ. Item resinã, & oleum tepidũ, cumi-
nũ, nitrũ, mel, sordida lana excipiat, & per qua-
triduum vtatur, bibatq; apij semen, & thuris nu
cleos quinq;, & cuminũ Aethiopicum in vino
albo

χωρήσῃ, μὴ δὲ πινούσης χρόνον τὸν μέτριον, τυ- Vet. Cod.
τέου * δὲ οὐ παύεσθαι τοῦ πόματος: ὅταν δὲ κα- *δὴ ἴσως
λῶς ἔχῃ, τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου μαλθάξαι τὸ
στόμα τοῦ στομάχου, καὶ ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνη-
ται ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτῳ, ἀπό τε * θυμιημάτων, *ἐμήτων
καὶ φαρμάκων, καὶ μαλθακτηρίων. Ὅταν δὲ δοκέῃ
καλῶς ἔχειν μαλθάξιος, καὶ θυμιήσιος, προσιθεὶς
φάρμακον, κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης ὡς ἂν
δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν * ἐπὶ * καὶ
ἰσχυρότερα, τελευτᾶν δὲ αὖθις εἰς μαλθακὰ,
καὶ εὐώδεα. Τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖ-
στα ἑλκοῖ τὸν στόμαχον, καὶ δάκνει. Ἔπειτα τόν-
τε στόμαχον καθιστᾶν ἐς ὀρθὸν, καὶ ὑγιέα, καὶ
καλῶς ἔχοντα πρὸς τὴν δέξιν τῆς γονῆς, καὶ
τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν. Ἢν γυνὴ δοκέῃ
ὑπὸ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὴν
κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα, καὶ ἰσχναίνειν
πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν, ὥρη δὲ ἐαρινὴ ἀρίστη * κυή- *μὴ κυεέ-
σιος: ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέσθω, μὴ δὲ οἶνον σθω
λευκὸν πινέτω, ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος, καὶ ἀ-
κρητέστατος, καὶ σιτία ὡς ἰσχυρότατα, καὶ μὴ
θερμολουτείτω, ἰσχυέτω δὲ, καὶ ὑγιαινέτω, καὶ σι-
τίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρή-
γματι. Ὅταν βούληται ἄρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπι-
μηνίων ἀπολη γόντων, ἢ ἐκλελοιπότων μίγνυ-
σθαι, καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα, ἕως ἂν * ἐκμαίνηται. *ἐκμιαίνη
Ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γίνεσθαι, ὅταν πλεῖστα ται
ἐπιμήνια ἔῃ τῇ γυναικὶ, καὶ * ἔτι ῥεόντων, τὸν *ἔτι δὲ ὄν
δὲ ὄρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι, ὡς ἂν μάλιστα καὶ των
ἀνέχεσθαι δύνηται: ἐπὴν δὲ ἄρσεν βούληται φυ-
τεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι. Στόμαχος μή-
τρης ἀπὸ μὲν θυμιημάτων * ξυμμεμυκὼς, ἀναχά- * καὶ
σκει, ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων, μαλθάσσεται, θυ-
μιῆν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης, καὶ φύλλα
τῆς αὐτῆς χλωρὰ κεκομμένα, λιβανωτὸν, σμύρ-
ναν, ἀρτεμισίης καρπὸν, ἢ φύλλα, ἢ ἄννησον κό-
ψας, ἢ στέαρ, καὶ κηρὸν, καὶ θεῖον, καὶ κυπαρίσσου
σπέρμα, πευκεδανοῦ ῥίζαν, μυρσίνης φύλλα χλω-
ρὰ κεκομμένα, κάστορος ὄρχιν, ὀνίδας ἄρσενος
ὄνου, σκόροδα, στύρακα, ὑὸς στέαρ, κἂν ἀπεστραμ-
μένον ᾖ τὸ στόμα, τουτέοισι θυμιῆν. Ἀναχάσκει
μὲν οὖν οὕτως, καὶ στρέφεται. Μαλθάσσειν δὲ ἀπὸ
τουτέων τὸ στόμα τῆς μήτρης, σανδαράχην, στέαρ
αἰγὸς, ὀπὸν σικύης, ὀπὸν σιλφίου, κυκλαμίνου χυ-
λὸν, θαψίην, ὀπὸν τιθυμάλλου, * καρδαμώμου καρ- *καρδάμου
πὸν, ποίην ἣ καλεῖται πέπλος, κάστορος ὄρχιν,
* λίνου καρπὸν, λίτρον, ἄρου ῥίζαν, σταφίδα ἀγρίην, *κράδην.
καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ, στρουθίου καρπὸν, σκίλ- ὄξος
λης τὸ ἐκ τοῦ μέσου.

Φάρμακα μαλθακτήρια, καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρὴν κάθαρσιν γίνεσθαι ἀνακινῆσαι.

Θαψίης ῥίζαν, μυελὸν βοὸς, χήνειον στέαρ, ῥόδινον,
ταῦτα τρίψασα, καὶ ἀναζέσασα προσιθέσθω ἡμέ-
ρας τέσσαρας, καὶ πινέτω πράσου χυλὸν, καὶ οἶνον γλυ
κὺν λευκόν. καὶ ῥητίνην, καὶ ἔλαιον χλιαρὸν, καὶ κύμινον,
λίτρον, ῥητίνην, μέλι ἐν ῥυπαρῷ εἰρίῳ, χρήσθω ἡ-
μέρας τέσσαρας, πινέσα σελίνου καρπὸν, καὶ λιβα-
νωτοῦ πυρῆνας πέντε, καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ

Vet. Cod. λευκῷ ἀκρήτῳ γλυκεῖ, καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης. Σμύρνα, λίβανος, βοὸς χολὴ, ῥητίνη τερεβινθίνη, ἢ νέτωπον· τουτέων ἴσον ἑκάστου μίξασα, προσιθέσθω ἐν εἰρίῳ καθαρῷ, ἢ ῥάκει λεπτῷ, βάψασα δὲ τὸ ῥάκος ἐν μύρῳ λευκῷ Αἰγυπτίῳ εὐώδει, καὶ ἀποδήσασα λίνῳ, λουσαμένη προσιθέσθω, καὶ πώλυπον φλάσασα ἐσθιέτω, καὶ πινέτω σελίνου καρπὸν, καὶ ἀσπαράγου, καὶ οἶνον λευκὸν τρεῖς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα. σμύρνα, κασίη, λιβανωτὸς, κιννάμωμον, νέτωπον, τουτέων ἑκάστου τὸ ἴσον ἐν εἰρίῳ, ἢ βαλάνους ποιέουσα προσιθέσθω. κολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον πεφρυγμένον, ἀνήθου καρπὸν, κυπαρίσσου ῥίζαν, ταῦτα τρίψας λεῖα, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιέων δίδου * προσιθέναι, καὶ πινέτω γλυκυσίδης ῥίζαν, σελίνου καρπὸν, σιλφίου χυλὸν σὺν οἴνῳ, ἀλλὰ τὸ * βόλβιον, καὶ αὐτὸ καθαίρει προσιθέμενον, καὶ σμύρναν πρώτην, ἄνθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει προσίθει.

*προσιθέσθω

*δὲ

albo meraco dulci, lauetq; bis p diē. Itē myrrhā, thus, fel bouis, resinā terebinthinā, aut netopon A
siue metopiū vnguentū, horū singulorū æqualē mēsurā misceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat aūt linteum in vnguēto albo Aegyptio odorato, & filo obligatū, à balneo sudet, & polypū plagis mollitū edat, & apij ac sparagi semē ac vinū albū bibat, terī die ieiuna existēs. aut myrrhā, casiā, thus, cinamomū, netopū, singulorū æquas portiones lana exceptas, aut in glādes redactas apponat. Aut cucurbitæ syluestris interiora, cuminū tostum, anethi semē, cupressi radicē, trita ac melle cocto subacta in glādes cogito, easq; subdendas exhibeto, & bibat pæoniæ radicem, apij semen, ac silphij succum, cum vino. Sed & bulbium ipsum subditum pur B
gat. Item myrrham primariā, & florem æris modicum in vino albo odorato subdat.

Φάρμακα προσθετὰ εἰς τὸ μήτρην καθῆραι ἐπιτηδειότατα.

Medicamenta subdititia, ad vterum purgandum conuenientißima.

Λαβὼν ἄνθος χαλκοῦ, καὶ λίτρου τρίτον μέρος, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας, βαλάνους ποιῆσαι, ὁκόσαι ἂν δοκέωσι μέτριαι εἶναι μέγεθος, καὶ πάχος, οὕτως προσίθει πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον εἶναι, ἐλατήριον παραμίξαι, καὶ τὸ ἄνθος μοῦνον, καὶ οὕτως ποιέων, δίδου προσίθεσθαι, καὶ κράδης παραμιγνύναι φλοιὸν ξύων, καὶ τρίβων λεῖον, ὅταν τὸ στόμα δοκέῃ ξηρότερον εἶναι τῆς μήτρης τὸ ἥμισυ ὡσαύτως. Ἄλλο. Τρίψας ἐλατήριον, καὶ ἄνθος χαλκοῦ λεῖα, δύο μοίρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα διεῖσθαι, κυκλαμίνου τρίψας, ταύτῃ ἀναμίξαι, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι, καὶ ποιησαμένην προσθετὰ, προσίθεσθαι ἐν εἰρίῳ.

Accipe æris florem ac nitri tertiam partem, melleq; cocto subacta in glandulas iustę magnitudinis ac crassitudinis redige, atque sic ad vteri osculum appone. si verò fortius facere velis, elaterium ammisce, ad florem solum, & hoc modo coactas glandulas subdendas præbe. Potes & ramulorum fici corticē derasum ac tenuiter tritum ammiscere, quum os vteri siccius esse videbitur, dimidia portione eodem modo. Aliud. C
Elaterium & æris florem trita, duabus floris partibus, vna elaterij acceptis, dilue, & cyclaminum tritum, prout opportunum videbitur, ammisce, & in lana simul coacta subde.

Προσθετὰ λευκά.

Glandulæ album fluxum purgantes.

Κάθαρσιν ἀρτεμισίην τὴν ποίην, λίτρον, κυκλάμινον ἡμίξηρον, κύμινον. Ἕτερον. Ἀρτεμισίην ποίην χλωρὴν τρίψας, καὶ σμύρνης τρίτον μέρος, οἴνου ἀναμίξας εὐώδεος εἰρίῳ λευκῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν οἴνῳ τε βρέξας, δὸς προσίθεσθαι. Ὅταν δὲ χαλῶσιν αἱ μῆτραι, λίτρον, σικύης ἐντεριώνην, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν εἰρίῳ προσίθει.

Artemisiam herbam, nitrum, cyclaminum semiaridum, cuminum, subde. Alia. Artemisiam herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, ammixto vino odorato, in lana alba obuolue, eamq; vino tinctam apponendam præbe. Vbi verò hiauerit vterus, nitrum, cucumeris syluestris medullam, cyclaminum semiaridum, in lana appone. D

Προσθετὰ παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα.

Subdititia omnis generis purgare potentia.

Σταφίδα ἀγρίην τρίψας χλωρὴν περιπλάσας, ἀρτεμισίης ποίης τρίψας τὰ φύλλα, φλοιῷ περιπλάσας, καὶ ξηρήνας ἐν σκιῇ, ἀπὸ τουτέου ποίει προσθετὰ, καὶ δίδου τῇ γυναικὶ προσίθεσθαι. Ἄλλο. Ἄνθος μίσυος χαλκοῦ, ἢ στυπτηρίην Αἰγυπτίην διεὶς τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα ἐν ἑφθῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰσχάδι ποιήσας, καὶ σμύρνην ὀλίγην. Ἄλλο. Τὴν κυκλάμινον τρίψας τὴν λευκὴν οἴνῳ εὐώδει παραμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ λίνῳ καθαρῷ δίδου προσίθεσθαι. Ἄλλο. Κυκλάμινον ἡμίξηρον, λίτρον, κανθαρίδας, στέαρ, σανδαράχην.

Staphidem syluestrem viridem tritam, artemisiæ herbæ folia trita, melle cocto excipe, & in vmbra siccata in glandulas coge, ac subdēdas exhibe. Aliud. Florem æris, & alumen Aegyptium cū cyclamino dilue, & velut priora melle cocto excipe, aut in caricam inde, cum modica myrrha. Aliud. Cyclaminam tritam vino albo odorato ammixto, in linteo tenuissimo puro obliga, & subdendam præbe. Aliud. Cyclaminum semiaridum, nitrum, cantharidas, adipem, sandarachen, subde.

A *De virgine.*

Si virgini menses maturi non prodeant, & febricitat, & dolet, & sitit, & esurit, & vomit, & furit, & rursus resipiscit: vterus mouetur, & quum ad viscera vertitur, vomitus ac febris, & delirium accedit. vbi verò sedatur vterus, & hæc quiescunt, esurit, ac sitit, & febris lenis, hepialon Græci dicunt, tenet. Huic pelles agninas calidas ad ventrem apponere oportet, & suffitum facere in ipsa pudenda quàm penitissime, ita vt super amphoræ collo desideat, & fumum admittat. Fiat autem suffitus ex myrrha magnitudine fabæ, & thuris dupla portione, ammixta etiam zea fresa: hæc simul suffire debet, & in B ignem immittere, maxime dum ieiuna est, & multa calida lauare.

Περὶ παρθένου. — Ver. Cod.

Παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ χωρῆται, * πολλὰ, καὶ πυρεταίνει, καὶ ὀδυνᾶται, διψῇ, καὶ πεινῇ, καὶ ἐξεμεῖ, καὶ μαίνεται, καὶ πάλιν σωφρονέει, κινέονται αἱ μῆτραι, καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμέειν, καὶ πυρέσσειν, καὶ παραφρονεῖν αὐτῇ ἔρχεται. ὅταν δὲ ἀπολίπωσιν, πεινῇ, καὶ διψῇ, καὶ * ἠπίαλος πυρετὸς ἔχει. Χρὴ ταύτῃ γε ἀρνακίδας προστιθέναι θερμὰς πρὸς γαστέρα, καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ' ἀμφορέως αὐχένι καθίσας, σμύρνης ὅσον κύαμον, λιβανωτόν τε δὶς ὅσον, τοῦτο μίξας, καὶ ζέσας, ἐρηριγμένας ὁμοῦ θυμιῆν, καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα, καὶ λούειν πολλῷ θερμῷ.

(Marg.: * χολὰ; * ἠπαλῶς)

Medicamentum subdititium.

Alumen Aegyptium emollitum lana inuolutum subdat. Aliud. Artemisiam tritam, & vino albo subactam, apponendam præbe.

Προσθετόν.

Αἰγυπτίην στυπτηρίην, μαλθακτὴν, εἰρίῳ περιειλήσασα προστιθέσθω. Ἄλλο. Ἀρτεμισίην τρίψας, ἐν οἴνῳ τε λευκῷ δεύσας, δίδου προστιθέναι.

Puerpera recens enixa.

Rosaceum, myrrham, ceram, mixta in lana apponenda præbe. Vbi autem vterus ipsi prociderit, acida & acerba offerenda sunt, tum potanda, tum foris adhibenda, insuper purgatorium C exhibẽdum. Item ficum nigrã, allium, nitrum, cuminum, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato. Aliud. Sepiæ testam tusam, & vino imbutam, cum leporinis pilis, lana excipe, & apponendam præbe. Si verò post partũ vterus doleat, ptisanam, & porrum, ac adipem caprinum coquat, indeq́; modicum sorbeat.

Νεοτόκῳ γυναικί.

Ῥόδινον, σμύρναν, κηρὸν μιξάντα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. Ὅταν δὲ οἱ προπέσωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ, καὶ στρυφνὰ προσφέρειν, καὶ πίνειν, καὶ προσέχειν. * Σῦκον μέλαν, σκόροδον, λίτρον, κύμινον. ταῦτα πάντα τρίψας λεῖα, ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. Ἕτερον, σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον, ἐς οἶνόν τε δεύσας σὺν λαγωοῦ θριξὶ, καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι. Ἢν δὲ μετὰ τόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πτισάνην, καὶ πράσα, καὶ στέαρ αἴγειον ἑψήσασα, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον.

(Marg.: * καθαρτήριον)

Subdititium medicamentum.

Nitrum, cuminum, ficum, omnium æquas portiones subde.

Προσθετόν.

Λίτρον, κύμινον, σύκου τὸ ἴσον.

Subdititium purgans & molliens.

D Netopum, rosaceum vnguentũ, adipem anserinum, linteis tenuibus excipe. Si menses multi prodeunt, pæoniæ grana nigra bis septem numero, in vini cyathis duobus bibenda præbe. Si verò vteri frequenter prolabantur, vteros aqua tepida madefacies, ipsam verò mulierem supinã reclinabis, miscebisq́; malicoriũ, gallam, & rhoẽ rubram, hisq́; in vino albo tritis vteros illines ac immittes. Postea lauri folia in vino austero bibenda dabis. Quum autẽ mulier prægnans menses profluos habet, stercus asini siccum, & rubricam, ac sepiæ testam, trita simulq́; linteo illigata apponat. Si verò secunda non purgetur, elaterij oboli Attici pondus in vini albi cyathi mensura tritum bibendum præbe, & purgabitur.

Καθαρτήριον προσθετὸν, καὶ μαλθακτήριον.

Νέτωπον, ῥόδινον μύρον, χηνὸς ἄλειφαρ, ἐς ὀθόνια λεπτά. Ἢν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ χωρῆται, γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας δὶς ἑπτὰ πίνειν * ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. Ἢν δὲ ἐξέρχονται αἱ μῆτραι πυκναὶ, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπτίην ἀνακλίνας, μίξας σίδιον, κηκῖδα, ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν, ἐν οἴνῳ λευκῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας ἐντιθέναι. Ἔπειτα πίσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. Ὅταν γυνὴ κύουσα προσρέηται, ὀνίδα ξηρὴν, καὶ μίλτον, καὶ ὄστρακον σηπίης, ταῦτα τρίψασα λεῖα, ἐν ῥάκει ἀποδήσασα προστιθέναι. Ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον, λεᾶναι ἐν οἴνῳ λευκῷ, ὅσον κυάθου, καὶ τρίψας ὀβολὸν Ἀττικὸν διδόναι πίνειν, καὶ καθαίρεται.

(Marg.: * οἴνου)

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Superfœtatione.

1 Oportet igitur tali. *In Vaticano codice, duo verba leguntur, quæ nec vulgati, nec Caluus habent, neque etiam mihi prætermittenda videntur, quando odorata in potu, & cibo præbere non idem penitus sit, quod nutrimentis reficere. sic itaque legendum, καὶ ὀδμὴν, καὶ πίνειν εὐώδεα, καὶ σιτίοισιν ἀνατρέφειν. Illud hoc in loco non præteribo, libellum hunc forsan non rectè inscribi tantum, περὶ ἐπικυήσιος, sed cum plura in ipso de fœtatione, quàm de superfœtatione tractentur, multo accommodatius inscribi, περὶ κυήσεως, καὶ ἐπικυήσεως, id est, de fœtatione, & superfœtatione.*

2 Si quæ prægnans. *Quod matres varias res dum vtero gerunt, cupientes, sæpe fœtus aliquo signo afficiant, & experientia comprobatum, & ab alijs auctoribus traditum inuenio; sed quod carbones, vel terram cupientes, quem morbum picam vocari scripsit Arist. vij. de hist. anim. & post ipsum Gal. aliiq́ plurimi, potius caput quam aliud inficere debeant, à nemine proditum inuenio, neque item causam rectè intelligere queo. Id scio ab Arist. vij. polit. scriptum, prægnantium mentem contra quam corpus, in tranquillitate esse traducendam, quoniam fœtus à prægnante capere videntur, perinde ac plantæ à terra; pariter quod carbones, aut terram appetant non aliunde proficisci, quam à prauitate humorum in stomacho existentium, & sibi similes appetitus gignentium credidit Alex. j. probl. & post ipsum quamplures alij.*

3 Mulier quæ præter naturam. *Hæc eadem sententia habetur ab Hippocr. in lib. de nat. mul. in lib. de Sterilibus, & in v. Aph. quo in loco Gal. dictionem illam, παρὰ φύσιν, potius pro excellenter crassis, quam pro illis, quarum naturæ repugnat tales esse, accipi debere censet. Ego vero nec secundam, quam ibi affert expositionem, primæ vllo modo postponendam iudico, quando hoc ex loco clarè habetur sic Hippocratis mentem interpretandam esse. Imò Arist. in j. de gener. anim. cap. xviij. causam sterilitatis pinguium virorum & mulierum afferens, non eam quam Gal. ponit, sed quòd materia seminis vniuersa in pinguedinem, & carnem absumatur, indeq́ & paucitas & infœcunditas illius nascatur. Attamen videtur interdum insigniter crassas etiam concipere, & parere, sicut quoque obesos, & ventricosos.*

4 Vbi autem omnia. *Arist. iij. probl. sect. xxxij. tradit quosdam voluisse, vt, qui coitu vsuri essent in nocte, parce cænarent, lautius pranderent, ἵνα ᾖ αὐτοῖς ἐλάττω τὰ ἄπεπτα τῶν πεπεμμένων. Cur vero præstet, eos, qui concipere cupiunt ieiunos concumbere, explicuit idem Arist. v. probl. vbi scribit ieiunos foramina magis inania, atque expeditiora habere, vnde semina loculos facilius permeare queunt. Prægnantes porrò non debere primis conceptus temporibus venerem exercere, vt hoc in loco Vaticanus codex, valde rationi consentaneum est, cum fœtus tunc tenerrimi, qualibet vel minima concussione instar nouellorum fructuum deijciantur facillimè.*

5 Et edat catulos. *Plinius lib. xxix. cap. iiij. hæc scribit, Catulos lactentes adeo puros existimabant ad cibum, vt etiam placandis numinibus hostiarum vice vterentur, Genito manè Catulo res diuina fit, & in canis Deum etiamnum ponitur Catulina. ac ditioribus quidem Epulis celebrem fuisse, Plauti fabulæ indicio sunt. Nemo igitur miretur Hippocratem, & hoc in loco, & alibi sæpe catulinam carnem dare. Nam & Sextus Empiricus iij. hypoth. scribit in regionibus suis nefarium fuisse caninas carnes edere, Thracas vescei consueuisse, & fortasse etiam Græcos, quando Diocles eas quibusdam ægrotis dare præcepit.*

6 Tum vterum siccum. *In codicibus vulgatis legebatur, καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν, καὶ φῦσαν ἐμποιέειν, sed cum in vaticano vltima verba, καὶ φῦσαν ἐμποιέειν, deesse viderem, abradenda duxi, eo magis quod ad eam curationem, quæ hoc in loco instituitur, nullo modo tale opus pertinere videtur.*

7 Et vbi mare. *In vaticano, & vulgatis omnibus legitur, καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα ἕως ἐκμαίνηται, atqui potius, ἐκμιαίνηται legendum puto, quod Gal. in expos. vocum antiq. hanc Hipp. vocem propriam facit seminisq́ emissionem significare scribit. Quantum autem magis congruat dicere impellendum maximè quousque semen emittatur, quam quousque desæuiat, vt Cornarius interpretatus est, omnes facile iudicare possunt, sicut minime arduum est intelligere, lapsum fuisse facilem à voce ἐκμιαίνηται ad ἐκμαίνηται.*

8 Intingat autem. *Quod fuerit apud Hippocratem vnguentum Aegyptium album declarat Gal. in expos. voc. antiq. sic scribens. Αἰγύπτιον μῦρον λευκὸν, ὅπερ καὶ μενδήσιον ὀνομάζει, σκευαζόμενον διά τε κρίνων, καὶ ἀρωμάτων. διὰ τοῦτο, καὶ μῦρον οὐκ ἔλαιον προσαγορεύεται. τὸ δὲ αὐτὸ, καὶ κρινόμυρον, καὶ Σούσινον μῦρον ὠνόμασαι, quo vero pararetur fusius explicuit Theophrastus in lib. περὶ ὀσμῶν, illud autem scire oportet, vt ex Athenæi lib. xv. colligere licet, in Aegypto primum vnguentorum vsum esse excogitatum, ob myrrham ibi nascentem, quæ cum eo tempore, quo muscus, ambra, & Zibettus vocatus nondum, aut cogniti, aut in vsum recepti erant, iam propè vnguenta ingrederetur, inde & μύρα, & ægyptij nomen esse natum vero simile est.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VIRGINVM MORBIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΩΝ.

Argumentum in lib. de Virginum morbis.

De falsis spectris, & quam ob causam mulieres, virginesq́ potißimum ad mortem sibipsis inferendam adigantur. De Torpore, Delirio, Insania, atque eorundem curatione.

A PRincipium sit mihi compositionis eorū quæ perpetua sunt in arte medica. Non enim possibile est morborum naturā cognoscere: (si quidem artis est inuenire) nisi quis nouerit naturā in indiuisibili, ex qua in principio discreti sunt: primū de morbo sacro appellato, & de attonitis siue sydcratis, & de timoribus: ex quibus adeò fortiter pauent homines, vt delirēt, & dæmones quosdā videre se putent, ipsis infestos, qnq; nocte, qnq; interdiu, aliqn vero vtroque tēpore. Postea ab huiusmodi spectris multi iam strangulati sunt, plures aūt mulieres, q̄ viri. Est enim muliebris natura animi magis deiecti, magisq; mœroribus cōficitur. Cæterùm virgines nubiles, & maturæ viro, hoc

B magis patiuntur, vnà cū mensiū descensu, antea nō valde hinc afflictæ. tum enim sanguis in vtero confluit, velut effluxurus. Quū igitur osculū exitus non fuerit apertū, sanguis aūt amplius influxerit, pp cibos & corporis augmentum, tunc sanguis non habens effluxum, præ multitudine resilit ad cor, & ad septū transuersum. Quū igit hæc repleta fuerint, cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo, postea ex torpedine delirium apprehendit. Quemadmodū quum aliquo lōgo tēpore desidente, sanguis ex coxis ac femoribus depressus, in tibias ac pedes torporem inducit. A torpore autem pedes ad iter faciēdum impotentes fiunt, donec sanguis ad seipsum reuertatur. Reuertitur autē celerrime, quum steterit in aqua frigida, quæ vltra malleolos madefaciat.

Atque

Ἀρχή μοι τῆς ξυνθέσιος τῶν ἀειγενέων ἰητρικῆς. Οὐ γὰρ δυνατὸν τῶν νοσημάτων τὴν φύσιν γνῶναι, εἴπερ ἐστὶ τῆς τέχνης ἐξευρεῖν, ἢν μὴ γνῷ τὴν ἐν τῷ ἀμερεῖ, κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐξ ἧς διεκρίθη. Πρῶτον περὶ τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης, καὶ περὶ τῶν ἀποπλήκτων, καὶ περὶ τῶν δειμάτων, ὁκόσα φοβεῦνται οἱ ἄνθρωποι ἰσχυρῶς, ὥστε παραφρονέειν, καὶ ὁρῆν δοκέειν δαίμονας τινὰς ἐφ᾽ ἑωυτῶν δυσμενέας, ὁκότε μὲν νυκτὸς, ὁκότε δὲ ἡμέρης, ὁκότε δὲ ἀμφοτέρῃσι
1 τῇσιν ὥρῃσιν. Ἔπειτα ἀπὸ τῆς τοιαύτης ὄψιος, πολλοὶ ἤδη ἀπηγχονίσθησαν, πλέονες δὲ γυναῖκες, ἢ ἄνδρες. ἀθυμοτέρη γὰρ, καὶ * ὀλιγωτέρη φύσις ἡ γυναικείη. Αἱ δὲ παρθένοι ὁκόσῃσιν ὥρη γάμου παρανδρεμμέναι, τοῦτο μᾶλλον πάσχουσιν, ἅμα τῇ καθόδῳ τῶν ἐπιμηνίων, πρότερον οὐ μάλα ταῦτα κακοπαθέουσαι, ὕστερον γὰρ τὸ αἷμα ξυλλείβεται ἐς τὰς μήτρας, ὡς ἀπορευσόμενον. Ὁκόταν οὖν τὸ στόμα τῆς ἐξόδου μὴ ᾖ ἀνεστομωμένον, τὸ δὲ αἷμα πλέον ἐπιῤῥέῃ, διά τε σιτία, καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, τηνικαῦτα οὐκ ἔχων τὸ αἷμα ἔκρουν, ἀναΐσσει ὑπὸ πλήθεος, ἐς τὴν καρδίαν, καὶ ἐς τὴν διάφραξιν. Ὁκόταν οὖν ταῦτα πληρωθέωσιν, ἐμωρώθη ἡ καρδίη, εἶτα ἐκ τῆς μωρώσιος, νάρκη, εἶτ᾽ ἐκ τῆς νάρκης, παράνοια ἔλαβεν. Ὥσπερ ὁκόταν καθημένου πουλὺν χρόνον, τὸ ἐκ τῶν ἰσχίων καὶ μηρῶν αἷμα, ἀποπιεχθὲν ἐς τὰς κνήμας, καὶ τοὺς πόδας, νάρκην παρέχει. ὑπὸ δὲ τῆς νάρκης, ἀκρατέες οἱ πόδες ἐς ὁδοιπορίην γίνονται, ἔς τ᾽ ἂν ἀναχωρήσῃ τὸ αἷμα ἐς ἑωυτό. ἀναχωρέει δὲ τάχιστα, ὁκόταν στῇ ἐν ὕδατι ψυχρῷ, τεγγέτω δὲ ἄνω τῶν σφυρῶν.

Vet. Cod.

* λυπηροτέρη

Vet. Cod. *παχύτητα.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ νάρκη, εὐήνιος. Ταχὺ γὰρ παλιῤῥοεῖ, διὰ τὴν* ἰθύτητα τῶν φλεβῶν. Καὶ ὁ τόπος τοῦ σώματος, οὐκ ἐπίκαιρος. Ἐκ δὲ τῆς καρδίης, καὶ τῶν φρενῶν, βραδέως παλιῤῥοεῖ. Ἐπικάρσιαι γὰρ αἱ φλέβες, καὶ ὁ τόπος ἐπίκαιρος, ἔς τε παραφροσύνην, καὶ μανίην ἕτοιμος. Ὁκόταν δὲ πληρωθέωσι ταῦτα τὰ μέρεα, καὶ φρίκη ξὺν πυρετῷ ἀναΐσσει, πλανήτας τοὺς πυρετοὺς καλέουσιν. Ἐχόντων δὲ τουτέων ὧδε, ὑπὸ μὲν τῆς ὀξυφλεγμασίης, μαίνεται, ὑπὸ δὲ τῆς σηπεδόνος, φωνέει, ὑπὸ δὲ τοῦ ζοφεροῦ, φοβέεται, καὶ δέδοικεν, ὑπὸ δὲ τῆς περὶ τὴν καρδίην πιέξιος, ἀγχόνας κραίνουσιν, ὑπὸ δὲ τῆς κακίης τοῦ αἵματος, ἀλύων, καὶ ἀδημονέων ὁ θυμὸς κακὸν ἐφέλκεται. Ἕτερον δὲ, καὶ φοβερὰ ὀνομάζει, καὶ κελεύουσιν ἅλλεσθαι, καὶ καταπίπτειν ἐς τὰ φρέατα, καὶ ἄγχεσθαι, ἅτε ἀμείνονά τε ἐόντα, καὶ χρείην ἔχοντα παντοίην. Ὁκότε δὲ ἄνευ φαντασμάτων, ἡδονή τις, ἀφ᾽ ἧς ἐρᾷ τοῦ θανάτου, ὥσπερ τινὸς ἀγαθοῦ. Φρονησάσης δὲ τῆς ἀνθρώπου, τῇ Ἀρτέμιδι αἱ γυναῖκες ἄλλα τε πολλὰ, ἀλλὰ δὴ, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῶν ἱματίων καθιεροῦσι τῶν γυναικείων, κελευόντων τῶν μάντεων, ἐξαπατεώμεναι. Ἡ δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς θεραπεία, ὁκόταν τι μὴ ἐμποδίζῃ τοῦ αἵματος τὴν ἀπόῤῥυσιν, κελεύω δ᾽ ἔγωγε τὰς παρθένους ὁκόταν τὸ τοιοῦτον πάσχωσιν, ὡς τάχιστα ξυνοικῆσαι ἀνδράσιν. Ἢν γὰρ κυήσωσιν, ὑγιέες γίνονται. Εἰ δὲ μὴ ἐν αὐτέων ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ ὀλίγον ὕστερον, ἁλώσεται εἴπερ μὴ ἠνδρωθῶσι. Τῶν δὲ ἠνδρωμένων γυναικῶν, αἱ στεῖραι μᾶλλον ταῦτα πάσχουσιν.

Atque hic quidē torpor facile cedit. Cito enim A
propter venarum rectitudinem refluit. Et locus
corporis non est periculosus. At ex corde, & septo transuerso tarde refluit. Venę enim obliquę sunt, & locus periculosus, & ad delyrium ac insaniam paratus. Quum enim hæ partes repletæ fuerint, & horror cū febre ingruit, erroneas febres appellant. His autem sic habentibus, præ acuta quidem inflammatione insanit: præ putredine vero, clamat: præ caliginositate autem, timet ac formidat: præ cōpressione verò circa cor, strangulationes parat: præ sanguinis autem malitia, animus mœrens ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter cōpellat, & in puteos prosilire ac incidere iubet, & strangulari, tanquam
meliora sint hæc, & omnem vitæ vtilitatem ex- B
cedentia. Aliquando vero sine spectris ac phantasmatis, voluptas quædam adest, ex qua mortē,
3 velut bonum aliquod, amat. Postquam autem resipuit mulier, mulieres tum alia multa, tum preciosissimas muliebres vestes Dianæ consecrant, à vatibus adiubētibus deceptæ. Cæterùm curatio, vt hinc liberentur, est sanguinis detractio, si nihil fuerit, quod impediat. Ego vero iubeo virgines quum huiusmodi patiūtur, quàm citissimè viris cohabitare. Si enim conceperint, sanæ fiunt. Si vero huiusmodi nō affuerint ipsis, simul cum pubertate, aut paulo pòst corripientur, si nō viro nupserint. At verò ex mulieribus viro iunctis, steriles magis hæc patiuntur.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Virginum mobis.

1 Postea ab huiusmodi spectris. *Liber hic quantum hactenus percipere potui, à nemine, vt Hippocraticus citatur, quocirca fit, vt existimem esse quidem antiquum, sed ab alio conscriptum. Vulgati codices habent,* ἀθυμοτέρη, *&* ὀλιγοτέρη. *Manuscriptus vero,* ἀθυμοτέρη, *&* λυπηροτέρη, *& melius: etenim mulieres magis mœroribus obnoxias esse, nemo est, qui ignoret,* πᾶσα γυνὴ πρὸς δάκρυα ἔφυ, *dicitur apud Euripidem in Medea.* διάφραγμα, *vox quidem vsitatissima,* διάφραξις, *vero nequaquam pro diaphragmate vsurpatam facile inueneris, quocirca liber hic magis suspectus redditur.*

2 Reuertitur autem. *Quæ hic referuntur de stupore ad sanguinem depressum, videntur potius referenda ad neruos oppressos, per quos cùm non ferantur spiritus, seu potius radij facultatis vehicula, partes spiritibus orbatæ stupore tentantur, quocirca neque facile est videre, qua ratione frigidum partibus torpentibus adhibitum soluat stuporem, nisi potius adhibeatur partibus superioribus, vt ab his ad inferiora propellantur spiritus, & calor: aut nisi dicamus frigidum moderatum magis cogere calorem, qui subinde sic auctus impedimenta vincat. Manuscriptus codex habet,* διὰ τὴν παχύτητα τῶν φλεβῶν, *sed melius vulgati codices,* διὰ τὴν ἰθύτητα, *nam rectitudo viarum ad hoc valde confert, vt quid citius recurrat, sicut obliquitas non parum retardat.*

3 Postquam autem resipuit. *Qui fuit apud veteres mos, vestimenta Dijs, Deabus ve seruatricibus pro recuperata salute consecrare, nunc & durat sanctis omnibus consecrandis; non tamen, vt iure ab auctore is tanquam à cacodæmone factus damnatur, sic nostra hæc consuetudo, piæ cuidam religioni innixa, detestanda est. Steriles porro esse fœcundis morbosas magis, quemadmodum etiam initio lib. de morbis muliebribus scriptum habetur, non est dubitandum, sicut etiam easdem libidinosiores Arist. iiij. de gener. anim. cap. v. & Leonicus quæst. lx. demonstrauit. Vnde iure hic auctor ad morbos euitandos mulieres viris statim esse tradendas consulit.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MORBO SACRO.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΡΗΣ ΝΟΣΟΥ.

Argumentum in lib. de Morbo ſacro.

De ſacri morbi appellatione & natura, quos ſoleat corripere, quos minime, quæ illius ſedes, auctor, & cauſæ, tam internæ, quàm externæ, qua ratione fiat, quæ inferat ſymptomata, multaq́; ad illum pertinentia problemata explicantur, & curatio.

A DE morbo ſacro appellato ſic ſe res habet. Nulla re videtur mihi alijs diuinior eſſe morbis, neque ſacratior. Verùm naturã habet, quam etiam reliqui morbi, vnde fit. Homines vero naturã & cauſam eius diuinã eſſe putauerunt, præ inexperientia & admiratione, propterea ꝙ reliquis morbis nulla re ſimilis eſt. Et per inopiam quidem, ꝙ non cognoſcunt, diuinitas ipſi confereatur: per abundãtiam vero & parabilem modum ſanationis, medentur. Liberantur enim aut expiationibus aut incantamentis. Si vero propter admirationẽ diuinus cenſetur, multi morbi ſacri erunt, & non vnus: quẽadmodum ego demõſtrabo etiã alios nihil minus admirabiles, neque minus monſtroſos, quos nemo ſacros eſſe cenſet.
B Primũ etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, nihil minus mihi ſacri eſſe videntur, nec minus à Deo fieri, q̃ hic morbus, etiamſi nihil admirabile habeant. Deinde video inſanos hoĩes & delirantes à nulla manifeſta cauſa, & multa & ſimul importuna facere, vidiq; multos in ſomno plorare ac vociferari, alios vero ſuffocari, alios exilire & foras fugere, atq; ita delirare, donec expergiſcuntur: poſtea aũt etiam ſanos eſſe ac ſapiẽtes velut prius, eſſeq; ipſos pallidos ac debiles: atque hæc nõ ſemel, ſed ſæpe. Alijq; multi ſunt ac omnigeni morbi, in quibus ſingulis recenſendis in longum ſermo extenderetur. Cæterũ qui primi

hunc

1 ΠΕρὶ τῆς ἱερῆς νούσου καλεομένης, ὧδ' ἔχει. Οὐδέν τι μοι δοκέει τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων, οὐδὲ ἱερωτέρη, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα, ὅθεν γίνεται. Φύσιν δὲ αὐτῇ, καὶ πρόφασιν οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖον εἶναι, ὑπὸ ἀπειρίης, καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι, καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην αὐτοῖσι τοῦ μὴ γινώσκειν, τὸ θεῖον αὐτῇ διασώζεται, κατὰ δὲ τὴν εὐπορίην τοῦ τρόπου τῆς ἰήσιος, ἰῶνται. Ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν, ἢ ἐπαοιδῇσιν. Εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον, θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νοσήματα ἔσται, καὶ οὐχὶ ἕν, ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια, οὐδὲ τερατώδεα, ἃ οὐδεὶς νομίζει ἱερὰ εἶναι. τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημερινοὶ, καὶ οἱ τριταῖοι, καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσον μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι, καὶ ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι, ταύτης τῆς νούσου, κἂν οὐ θαυμασίως ἔχωσι. τοῦτο δὲ ὁρέω μαινομένους ἀνθρώπους, καὶ παραφρονέοντας, ἀπὸ μηδεμιῆς προφάσιος ἐμφανέος, καὶ πολλά τε ἅμα, καὶ ἄκαιρα ποιέοντας. ἔν τε τῷ ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας, καὶ βοῶντας, τοὺς δὲ, καὶ πνιγομένους, τοὺς δὲ, καὶ ἀναΐσσοντάς τε, καὶ φεύγοντας ἔξω, καὶ παραφρονέοντας μέχρις ἂν ἐξεγειρέωνται· ἔπειτα δὲ, καὶ ὑγιέας ἐόντας, καὶ φρονέοντας, ὥσπερ τὸ πρότερον. ἐόντας τε αὐτοὺς ὠχρούς τε, καὶ ἀσθενέας, καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. Ἄλλα τε πολλά ἐστι, καὶ παντοδαπὰ, ὧν ἕκαστον λέγειν, πολὺς ἂν εἴη λόγος. Ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι Ver.Cod.

τοῦτο

Vet.Cod. τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερώσαντες, τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι, οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε, καὶ καθάρται, καὶ ἀγύρται, καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι δὴ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι, καὶ πλέον τι εἰδέναι. Οὗτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι, καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον, τῆς ἀμηχανίης τὸ μὴ ἔχειν ὅ, τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν, οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι, καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδείους, τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν ἑωυτοῖσι, καθαρμοὺς προσφέροντες, καὶ ἐπαοιδάς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες, καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν, καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν, θαλασσίων μὲν τρίγλης, καὶ μελανούρου, κεστρέος, ἐγχέλυος. οὗτοι γὰρ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἐπικαιρότατοι. Κρεῶν δὲ, αἰγείου, καὶ ἐλαφείου, καὶ χοιρείου, καὶ κυνός. ταῦτα γὰρ κρεῶν ταρακτικώτατά ἐστι τῆς κοιλίης, ὀρνίθων δὲ, ἀλεκτρυόνος, καὶ τρυγόνος, ὠτίδος, ἔτι δὲ ὅσα νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι, λαχάνων δὲ μίνθης, σκορόδου, καὶ κρομύου, δριμὺ γὰρ ἀσθενέοντι οὐδὲν ξυμφέρει, ἱμάτιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, θανατῶδες γὰρ τὸ μέλαν, μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι, μὴ δὲ φορέειν, μὴ δὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν, μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρί. ταῦτα γὰρ πάντα, κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θείου εἵνεκεν προστιθέασιν, ὡς πλέον τι εἰδότες, καὶ ἄλλας προφάσιας προλέγοντες, ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δόξα εἴη, καὶ ἡ δεξιότης. εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθισταῖντο αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι, καὶ ἔχοιεν πρόφασιν, ὡς οὐκ αἴτιοι εἰσὶν αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ θεοί. οὔτε γὰρ φαγεῖν οὔτε πιεῖν ἔδοσαν φάρμακον οὐδὲν. οὔτε λουτροῖσι καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἴτιον εἶναι. ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων τῶν τὴν μεσόγειον οἰκεόντων, οὐδένα ὑγιαίνειν, ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακέονται, καὶ κρέασι αἰγείοισι χρῶνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε στρῶμα, οὔτε ἱμάτιον, οὔτε ὑπόδημα, ὅ, τι μὴ αἴγειόν ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἄλλο προβάτιον οὐδὲν, ἢ αἶγες, καὶ βόες: εἰ δὲ ταῦτα προσφερόμενα, καὶ ἐσθιόμενα τὴν νοῦσον* αὔξει, καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκ ἔστιν ἄρα ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά τε καὶ βλάπτοντα, τοῦ δὲ θείου ἀφανίζεται ἡ δύναμις, οὕτως οὖν ἔμοιγε δοκέουσιν οἵτινες τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐγχειρέουσιν ἰῆσθαι ταῦτα τὰ νοσήματα, οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶναι, οὔτε θεῖα. ὅπου γὰρ ὑπὸ καθαρμῶν τοιούτων μετάστατα γίνεται, καὶ ὑπὸ θεραπείης τοιῆσδε, τί κωλύει, καὶ ὑφ' ἑτέρων τεχνημάτων ὁμοίων τούτοισιν, ἐπιγίνεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι, καὶ προσπίπτειν; ὥστε μηκέτι τὸ θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλά τι ἀνθρώπινον. ὅστις γὰρ οἷός τε περικαθαίρων, καὶ μαγεύων ἀπάγειν τοιοῦτον πάθος, οὗτος κἂν ἐπάγῃ ἕτερα τεχνησάμενος. πάντως κἂν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ θεῖον ἀπόλλυται. τοιαῦτα λέγοντες, καὶ μεμηχανώμενοι, προσποιέονται πλέον τι εἰδέναι, καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατέουσι, προστιθέμενοι τούτοισιν ἁγνείας τε, καὶ καθαρότητας, ὅτε πολὺ αὐτοῖσι τοῦ λόγου ἐς τὸ θεῖον ἀφήκει, καὶ τὸ δαιμόνιον. Καίτοι ἔμοιγε οὐ περὶ εὐσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέεσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ περὶ

*τίκτεται καὶ

hunc morbũ sacrũ esse pronunciauerunt, tales A
homines mihi fuisse videntur, quales et nunc sunt
2 magi & expiatores & circulatores, & arrogãtes,
qui se vehementer pios esse profitentur, & amplius quid scire. Hi itaq; consilij ac mẽtis inopię obuelantes, ac ptexentes diuinitatẽ, quum nihil haberent quod exhibitũ prodesset, vt ne mani-
3 festa fieret ipsorũ ignorãtia, sacrã hanc affectionẽ esse pronunciarũt, & rationibus idoneis collectis, curationẽ constituerunt sibijpsis securã, expiamenta offerentes & incantamẽta, & à balneis abstinere iubẽtes, & à cibis multis ac ineptis
4 ad hoĩum ægrotorũ esum, velut ex marinis quidẽ à mullo, & melanuro, mugilię; ac anguilla, hi enim pisces periculosissimi esu sunt. Ex carnibus vero, à caprina, ceruina, suilla, ac canina: hæ B
enim carnes maxime aluũ turbãt. Ex volucrib' aũt, à gallo & turture, ac otide: insuperq; ab his q̃ robustissimæ esse censẽt. Ex oleribus, à mentha, allio, ac cepa. Nihil.n. acre infirmo cõducit. Palliũ prætera nigrũ habendũ non esse præcepere. Niger enim color mortalis est. Neq; in caprina pelle decumbendũ esse, neq; eandẽ gestare oportere: neq; pedẽ sũpra pedẽ habendũ esse, neque manum supra manũ. Hęc enim oĩa curationis impedimẽta esse. Oĩa aũt hæc diuinitatis gratia apponunt, velut amplius quid sciẽtes, & alios ptextus pferentes, quos si sanus ęger euadat, ipsis gloria & dexteritas adscribatur: sin moriatur, in tuto positę sint ipsorũ excusationes, habeãtq; prætextũ, q̃ nõ ipsi sint in caussa, sed Dei. C
Neq;.n. medicamentũ aliquod edendũ aut bibendũ exhibuerunt, neq; balneis tractãt, vt ipsi in caussa esse videri possint. Mihi aũt videtur nullũ ex his, qui mediterranea Africæ inhabitant, sanum esse posse, propterea q̃ caprinis pellibus ac carnibus vtũtur, quum neq; stratũ, neq; palliũ, neq; calceamentũ habeant, quod non sit caprinũ. Non.n. alia vlla ipsis sunt pecora, præter capras & boues. Si aũt hæc admota et comesta morbum augent, & non comesta sanant, nõ est sanè Deus alicuius auctor aut caussa, neq; psunt expiamẽta, sed edulia sunt, quæ & sanant & lædũt. Numinis vero vis dissipatur. Sic igitur mihi videntur hi, qui hoc modo hos morbos curare aggrediunt, neq; sacros ipsos putare, neq; diuinos. vbi D
enim præ talibus expiamentis ac tali curatione transmutantur, quid vetat etiã præ alijs artibus similibus illis, & discedere ab hominibus & accedere? Quare nõ Deus auctor est, sed aliquid humanũ. Quisquis enim lustrationibus & magicis incantamẽtis talẽ affectionem abducere potens est, is etiã alijs artibus abduxerit, & ex hac ratione diuinitatis opinio penitus pessũ it. Talia itaque dicentes ac excogitãtes, amplius quid se scire profitentur, & homines decipiunt, proponẽtes his lustrationes ac purificationes, quum verba ipsorũ magna ex parte se ad Deum ac dęmonium extendant. Atqui mihi sanè nõ de pietate verba facere videntur, velut ipsi putant, sed potius de

A de impietate, & q Dij nõ sunt, pietasq; ac diuinitas ipsorũ impia est ac scelesta, velut ego docebo. Si.n. & lunã abolere, & solẽ obscurare, tẽpestatemq; ac serenitatẽ facere, pluuias item ac siccitates, & mare sterile, itemq; terram & alia huiuscemodi oĩa, se scire profitentur: siue ex sacrorũ mysterijs, siue ex alia quadã professione aut meditatione, hanc potentiã iactent, qui talia studio hñt, impij sanè mihi esse vidẽtur, & deos nõ esse putare, neq; si sint, aliquid posse, neq; vllũ aliquod ẽt extremum malum prohibere. Quod quum faciant, qũo non ipsis infesti sint? Si enim homo incãtamentis ac sacrificijs vtens, & lunã abolebit, & solẽ obscurabit, & tempestatẽ ac serenitatẽ faciet, non vtiq; ego horum aliquid di-
B uinũ esse putauerim, sed humanũ, si sanè diuinitatis potentia ab humana volũtate superatur, & in seruitutẽ redacta est: fortasis aũt hæc nõ hoc se modo habent, sed hoĩes victus indigui multa & omnigena moliuntur & euariant, tum in alia oĩa, tum in hunc morbũ, in singulis affectionis speciebus caussam Deo adscribentes. Non.n. semel, sed sæpius eorundem mentionẽ faciunt. Si quidem enim capras imitentur, & si balatum edant, & frendant, & si dextris partibus conuellantur: matrem deorũ caussam esse aiunt. Si vero acutiorem & concitatiorẽ sonum emittant, equo assimilant, & Neptunum auctorẽ esse dicunt. Si vero ẽt aliquid stercoris emittant, quod sæpe quibusdam contingit præ morbo coactis:
C hecatès enodiæ appellatio addit. Si autẽ tenuiorem & densiorem vocem edant, velut auiculæ: Apollo Nomius, id est pastor: si verò spumã ex ore remittãt, ac pedibus calcitrẽt: Mars caussam habet. Quicunq; porrò pauores noctu ingruũt, timoresq;, ac deliria, & exsaltationes è lecto, terroresq; ac fugæ foras, Hecates insidias esse dicũt, & heroum insultus, expiamẽtisq; vtũtur, ac incantamẽtis, & scelestissimum ac impijssimum, meo sanè iudicio, faciunt numen. Expiãt enim morbo correptos sanguine, iteq; alijs sceleribus inquinatos, aut iniustos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui scelestũ aliquod facinus ꝑpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, sacrificare nimirũ ac precari, & ad templa progressos
D dijs supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, verùm expiant, & alia expiamẽta terra occultant, alia in mare projciunt, alia ad montes deferunt, vbi nemo attingat, neque conculcet. Oportebat autem ea ad templa deferre, ac Deo contribuere, si quidem Deus est auctor. Non tñ ego puto hominis corpus à Deo inquinari, sordidissimum scilicet à purissimo: verùm etiamsi contingat ab alio inquinatum, aut quid passum esse, vtique à Deo purgabitur, ac purificabitur, magis, q̃ inquinetur. Deus itaq; est, qui maxima ac sceleratissima peccata purgat ac purificat, & liberatio nostra existit, ipsiq; terminos tẽplorũ ac delubrorũ dijs designamus, vt nullus, qui nõ purus sit, eos transcendat, & ingressi respergimur,

non

περὶ δυσεβείης μᾶλλον, καὶ ὡς οἱ θεοὶ οὐκ εἰσί. τό τε δυσσεβὲς, καὶ θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς, καὶ ἀνόσιόν ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω. Εἰ γὰρ σελήνην τε καθαιρεῖν, καὶ ἥλιον ἀφανίζειν, χειμῶνά τε, καὶ εὐδίην ποιέειν, καὶ ὄμβρους, καὶ αὐχμοὺς, καὶ θάλασσαν ἄφορον, καὶ γῆν, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιουτότροπα πάντα, ἐπιδέχονται ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ ἐκ τελετέων, εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς γνώμης ἢ μελέτης φασὶν οἷοί τε εἶναι, οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσεβέειν ἔμοιγε δοκέουσι, καὶ θεοὺς οὔτε εἶναι νομίζειν, οὔτ' ὄντας, ἰσχύειν οὐδὲν, οὔτε εἴργεσθαι ἂν οὐδενὸς τῶν ἐσχάτων ποιέοντες*, ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἄρ αὐτοῖσιν εἰσίν; Εἰ γὰρ ἄνθρωπος μαγεύων τε, καὶ θύων σελήνην τε καθαιρήσει, καὶ ἥλιον ἀφανίσει, καὶ χειμῶνα, καὶ εὐδίην ποιήσει, οὐκ ἂν ἔγωγε τι θεῖον νομίσαιμι τούτων εἶναι, ἀλλ' ἀνθρώπινον, εἰ δὴ τοῦ θείου ἡ δύναμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται, καὶ δεδούλωται. ἴσως δὲ οὐχ οὕτως ἔχει ταῦτα, ἀλλ' ἄνθρωποι βίου δεόμενοι, πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται, καὶ ποικίλλουσιν, ἔς τε τ' ἄλλα πάντα, καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην, ἑκάστῳ εἴδει τοῦ πάθεος θεῷ τὴν αἰτίην προστιθέντες. Οὐ γὰρ καθάπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις τ' αὐτὰ μέμνηνται. Ἢν μὲν γὰρ αἶγα μιμῶνται, ἢν βρύχωνται, ἢν τὰ δεξιὰ σπῶνται, μητέρα θεῶν φασὶ αἰτίην εἶναι. Ἢν δὲ ὀξύτερον, καὶ εὐτονώτερον φθέγγηται, ἵππῳ εἰκάζουσι, καὶ φασὶ, Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. Ἢν δὲ, καὶ τῆς κόπρου τι παρίῃ, ὃ πολλάκις τισὶ γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, Ἐνοδίου πρόσκειται ἡ προσωνυμίη. Ἢν δὲ λεπτότερον, καὶ πυκνότερον, οἷον ὄρνιθες, Ἀπόλλων νόμιος. Ἢν δὲ ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀφίῃ, καὶ τοῖσι ποσὶ λακτίζῃ, Ἄρης τὴν αἰτίην ἔχει. Ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται, καὶ φόβοι, καὶ παράνοιαι, καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ φόβητρα, καὶ φεύξιες ἔξω, Ἑκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλὰς, καὶ ἡρώων ἐφόδους, καθαρμοῖσί τε χρέονται, καὶ ἐπαοιδῆσι, καὶ ἀνοσιώτατόν γε, καὶ ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκέει τὸ θεῖον, καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐχομένους τῇ νούσῳ, αἵμασι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, ἢ ἀλάστορας, ἢ πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἤ τι ἔργον ἀνόσιον ἠργασμένους, οὓς ἐχρῆν τἀναντία τούτοισι ποιέειν, θύειν τε, καὶ εὔχεσθαι, καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας ἱκετεύειν τοὺς θεούς. Νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδὲν, καθαίρουσι δὲ, καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν, γῇ κρύπτουσι, τὰ δὲ ἐς θάλασσαν ἐμβάλλουσι, τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπῃ μηδεὶς ἅψηται, μηδὲ ἐπιβήσηται. τὰ δ' ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας τῷ θεῷ ἀποδοῦναι, εἰ δὴ θεός γε ἐστὶν αἴτιος. Οὐ μέντοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ θεοῦ, ἀνθρώπου σῶμα μιαίνεσθαι, τὸ ὑποκηρότατον ὑπὸ τοῦ ἁγνοτάτου, ἀλλὰ ἢν τυγχάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον, ἤ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι ἂν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθαίρεσθαι, καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον, ἢ μιαίνεσθαι. τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἀνοσιώτατα, τὸ θεῖον ἐστὶ τὸ καθαῖρον, καὶ ἁγνίζον, καὶ ἔρυμα γινόμενον ἡμῖν. αὐτοί τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι, ἢ μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιρραινόμεθα,

οὐχ

Vet. Cod.

*ὤν

Vet. Cod.

οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ' εἴτι, καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀφαγνιούμενοι. Καὶ περὶ μὲν τῶν καθαρμῶν, οὕτω μοι δοκέει ἔχειν. Τὸ δὲ νούσημα τοῦτο, οὐδέν τι μοι δοκέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει, ἣν καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα, καὶ πρόφασιν, ὅθεν ἕκαστα γίνεται. Φύσιν δὲ τοῦτο, καὶ πρόφασιν, ἀπὸ ταὐτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι, ἀφ' ὅτου καὶ τ' ἄλλα πάντα.

* ἂν

Καὶ ἰητὸν εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅτι* μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ καταβεβιασμένον ἔη, ὥς τε ἤδη εἶναι ἰσχυρότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. Ἄρχεται δὲ ὥσπερ, καὶ τ' ἄλλα νουσήματα κατὰ γένος. Εἰ γὰρ ἐκ τοῦ φλεγματώδεος, φλεγματώδης, καὶ ἐκ χολώδεος, χολώδης γίνεται, καὶ ἐκ φθινώδεος, φθινώδης, καὶ ἐκ σπληνώδεος, σπληνώδης; τί κωλύει ὅτου πατὴρ, καὶ μήτηρ εἴχετο τούτῳ τῷ νοσήματι, τούτο, καὶ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι τινά; ὡς ὁ γόνος ἔρχεται πάντοθεν τοῦ σώματος,

* ἣν μὲν ἐν
* εἰ δὲ

*ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν, ὑγιηρὸς, *ἀπό τε τῶν νοσερῶν, νοσερός. Ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον, ὅτι οὐδὲν θειότερόν ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων· τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι φύσει γίνεται, τοῖσι δὲ χολώδεσιν οὐ προσπίπτει. Καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νοῦσον ταύτην, καὶ μὴ διακρίνειν μήτε χολώδεα, μήτε φλεγματώδεα. Ἀλλὰ γὰρ αὐτοῖσιν αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσπερ, καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. Ὁτέῳ δὲ τρόπῳ, καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου, ἐστὶ διπλόος, ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι. τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρέει μῆνιγξ λεπτή. Διότι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς ἀλγέει, ἀλλ' ἐν μέρει ἑκάτερον· ὁτὲ δὲ ἅπασαν. Καὶ φλέβες τὲ εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταὶ, δύο δὲ παχεῖαι, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. Καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ὧδ' ἔχει. Τὸ μέντοι τοῖς φλεβὸς, κάτω τείνει, διὰ τῶν ἐπὶ δεξιὰ παρ' αὐτὸν τὸν νεφρὸν, καὶ τὴν ψόην, ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα, καὶ καλέεται κοίλη φλέψ. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἄνω τείνει διὰ φλεβῶν τῶν δεξιῶν, καὶ τοῦ πνεύμονος. Ἀπέσχισται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίαν, καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. Τὸ δὲ λοιπὸν, ἄνω φέρει διὰ τῆς κληῖδος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα, ὥστε κατάδηλός ἐστι, παρὰ δὲ τὸ οὖς κρύπτεται, καὶ ἐνταῦθα σχίζεται. Καὶ τὸ μὲν παχύτατον, καὶ μέγιστον, καὶ κοιλότατον, ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ, τὸ δὲ ἐς τὸ οὖς τὸ δεξιὸν, φλέβιον λεπτὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. Ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος, οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. Διατέταται δὲ, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλὲψ, εἰς τὰ ἀριστερὰ, καὶ κάτω, καὶ ἄνω, ὥσπερ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, λεπτοτέρη δὲ, καὶ ἀσθενεστέρη. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας, καὶ ἐσαγόμεθα τὸ πολὺ τοῦ πνεύματος. αὗται γὰρ ἡμέων εἰσὶν ἀναπνοαὶ τοῦ σώματος, τὸν ἠέρα εἰς σφᾶς ἕλκουσαι, καὶ ἐς τὸ σῶμα τὸ λοιπὸν ὀχετεύουσαι, καὶ κατὰ τὰ φλέβια, καὶ ἀναψύχουσι, καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν. Οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πνεῦμα στῆναι, ἀλλὰ χωρέει ἄνω, καὶ κάτω.

non vt inquinemur, sed si quod etiam prius scelus habemus, purificemur. Et de expiationibus quidem sic se res habere mihi videtur. A Hic verò morbus nulla re diuinior reliquis mihi esse videtur. Sed naturam habet, quam etiam alij morbi, & caussam vnde singuli gignuntur. Naturam autem, & caussam, ab eodem diuinum fieri habet, à quo etiam alia omnia. Et sanabilis esse mihi videtur, nihilominus quàm alij; nisi iam præ temporis longitudine inualuerit, vt fortior sit medicamentis, quæ adhibentur. Incipit autem velut etiam alij morbi secundum genus. Si enim ex pituitoso pituitosus, ex bilioso biliosus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex splenico siue lienoso lienosus: quid prohibet vt cuius pater & mater hoc morbo correpti fuerint, etiã B posterorum ac nepotum aliquis eo corripiatur?

6 Semen enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, à sanis sanum, à morbidis morbosum. Aliud porrò signum magnum est, quòd nihilo diuinior reliquis sit morbis: pituitosis enim natura oboritur, biliosis vero non accidit: Atqui si diuinior est reliquis, similiter omnibus morbum hunc fieri oportebat, & nõ discrimen facere inter biliosos ac pituitosos. Sed enim ipsis cerebrum auctor est, & causa huius affectionis, velut etiam aliorum maximorum morborum. Quo verò modo, & ex qua caussa fiat, ego manifeste docebo. Cerebrum hominis duplex est, quemadmodum etiam alijs omnibus animalibus: medium autem ipsius diuidit membrana C tenuis. Quapropter non semper eandem capitis partem dolet, sed particulatim vtramuis, aliquando verò totum. Sed & venæ in ipsum tendunt ex vniuerso corpore, multæ & tenues: duę verò crassæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidem ab hepate venit, hoc modo se habet. Altera quidem venæ pars deorsum tendit, per partes ad dextram, iuxta ipsum renem ac lumbum, ad internam femoris partem, & descendit in pedem, & vocatur vena caua. Altera verò sursum tendit per venas dextras ac pulmonem. finditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum verò sursum fertur per clauiculam in dextram ceruicis partem, ad ipsam cutem, vt conspicua fiat. Iuxta auram verò D occultatur, atque hic finditur. Et crassissima quidem ac maxima & cauissima ipsius pars, in cerebrum desinit: alia verò pars in aurem dextram, quæ sanè venula tenuis est: alia autem in oculum dextrum, alia in ipsum nasum. Atque sic quidem venæ ab hepate habent. Tendit autem & à liene vena in sinistra sursum ac deorsum, velut ab hepate, verum tenuior & imbecillior. Cæterùm in has venas etiam spiritus copiam inducimus. Hæ enim corporis nostri respirationes sunt, aerem in seipsas trahentes, & reliquum corpus ac venulas deriuantes, refrigerantq; ac rursus dimittunt. Non enim possibile est spiritum stare, sed procedit sursum ac deorsum

A deorsum. Si enim alicubi constiterit ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars vbi constiterit. Cuius rei signum hoc est: quum enim desidenti aut decumbenti venulæ cōpressæ fuerint, vt spiritus à vena non discurrat, statim torpor occupat. Et de venis quidem reliquis sic habet. At verò morbus ipse fit in pituitosis, in biliosis verò non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in vtero existente. Purgatur enim & florescit cerebrum, velut etiā aliæ partes prius quàm in lucem edantur. In hac autem purgatione, si quidem probe ac moderate purgatum fuerit, & neque plus, neq; minus quàm oportet defluxerit, hic fœtus sanissimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio à toto cerebro facta B fuerit, morbosum caput augescens fœtus habebit, & sonitu plenum, & neque solem, neque frigus tolerabit. Si verò ab vna aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut vena aliqua simul gracilis facta fuerit, ille sic afficitur, qualiter sanè colliquatio contigerit. Si verò purgatio nō contingat, sed in cerebro spissetur ac cogatur, sic necesse est fœtus pituitosos esse. Et quibuscunque quidem pueris existentibus erumpunt vlcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus, & qui saliuosi fiunt ac mucosi, hi ipsi progressu ætatis facilime degūt: hic enim abit ac purgatur pituita, quam in vtero purgari oportebat, & qui sic purgati fuerint, comitiali siue sacro morbo ferè non apprehenduntur.

C Qui verò mundi sunt, & neque vlcus vllum, neque mucus, neque saliua vlla prodit, neque in vteris purgationem fecerunt, talibus periculum imminet, vt ab hoc morbo corripiantur. Si porrò ad cor progressum fecerit defluxus, palpitatio apprehendit, & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui verò etiam incurui fiunt. Quum enim descenderit pituita frigida ad pulmonem aut ad cor, perfrigeratur sanguis. Venæ autem violenter perfrigeratæ, ad pulmonem & cor assiliunt, & cor palpitat, vt præ hac necessitate anhelationes incidant, & spiratio ceruice erecta. Non enim spiritum suscipere potest, donec id quod influxit, à sanguine fuerit superatum, & calefactum in venas fuerit diffusum.

D Deinde & palpitatio & anhelatio sedatur, sedatur autem prout copia eius fuerit. Si enim amplius influxerit, tardius: sin minus, citius. Et si quidem densiores ac crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur, sin minus, rarius. Hæc itaque perpetitur homo, si ad pulmonem ac cor fluxus processerit. Si vero in ventrem, profluuia alui apprehendunt. Si vero ab his vijs exclusus fuerit, & in venas quas dixi defluxum fecerit, mutus fit & suffocatur, & spuma ex ore effluit, & dentes constringuntur, & manus conuelluntur, & oculi distorquentur, & nihil sapiunt, aliquibus etiam stercus inferne secedit. Atque hæc fiunt aliquando in sinistra, aliquando in dextra, aliquando vtrinque,

Quo-

κάτω. Ἢν γὰρ στῇ που, καὶ ἀποληφθῇ, ἀκρατὲς γίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὅπου ἂν στῇ. Τεκμήριον δὲ, ὁκόταν γὰρ καθημένῳ ἢ κατακειμένῳ φλέβια πιεσθῇ, ὥστε τὸ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, εὐθὺς νάρκη ἔχει. Περὶ μὲν τῶν φλεβῶν τῶν λοιπῶν, οὕτως ἔχει. Ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται, τοῖσι μὲν φλεγματίῃσι. τοῖσι δὲ χολώδεσιν, οὔ. ἄρχεται δὲ φύεσθαι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος. Καθαίρεται γὰρ, καὶ ἀνθέει, ὥσπερ τ' ἄλλα μέρεα πρὶν γενέσθαι, καὶ ὁ ἐγκέφαλος. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ καθάρσει, ἢν μὲν καλῶς, καὶ μετρίως καθαρθῇ, καὶ μήτε πλεῖον, μήτε ἔλασσον τοῦ δέοντος ἀποῤῥυῇ, οὕτως ὑγιεινοτάτην τὴν κεφαλὴν ἔχει. Ἢν δὲ πλείων ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐγκεφάλου γένηται ἡ ἀπότηξις, νοσώδεά τε τὴν κεφαλὴν ἕξει αὐξόμενος, καὶ ἤχου πλέην, καὶ οὔτε ἥλιον, οὔτε ψῦχος ἀνέξεται. Ἢν δὲ ἀπὸ ἑνός τινος γένηται, ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ, ἢ οὔατος, ἢ φλὲψ τὶς συνισχνανθῇ, ἐκεῖνος κακοῦται οὕτως, ὁκοίως ἂν, καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχῃ. Ἢν δὲ κάθαρσις μὴ ἐπιγένηται, ἀλλὰ ξυστραφῇ τῷ ἐγκεφάλῳ, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶναι. Καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐοῦσιν ἐξανθέει ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐς τὰ οὔατα, καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα, καὶ σιαλώδεα γένηται, καὶ μυξόῤῥοα, ταῦτα μὲν ῥήϊστα διάγει προϊούσης τῆς ἡλικίης: ἐνταῦθα γὰρ ἀφίει, καὶ καθαίρεται τὸ φλέγμα, ὃ ἐχρῆν ἐς τὴν μήτρην καθαρθῆναι, καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα, οὐκ ἐπίληπτα γίνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ἐπιτοπολύ. Ὁκόσα δὲ καθαρά ἐστι, καὶ μήθ' ἕλκος μηδὲν, μήτε μύξα, μήτε σίαλον προέρχεται μηδὲν, μήτε ἐν τῇσι μήτρῃσι πεποίηται τὴν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. Ἢν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίην ποιήσηται ὁ κατάῤῥους τὴν πορείην, παλμὸς ἐπιλαμβάνει, καὶ ἄσθματα, καὶ τὰ στήθεα διαφθείρεται, ἔνιοι δὲ, καὶ κυφοὶ γίνονται. Ὁκόταν γὰρ ἐπικατέλθῃ τὸ φλέγμα ψυχρὸν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, ἢ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἀποψύχεται τὸ αἷμα. αἱ δὲ φλέβες πρὸς βίην ψυχόμεναι, πρὸς τῷ πνεύμονι, καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι, καὶ ἡ καρδίη πάλλεται, ὥστε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄσθματα ἐπιπίπτειν, καὶ τὴν ὀρθοπνοίην. Οὐ γὰρ δέχεσθαι τὸ πνεῦμα ἐθέλει, μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος τὸ ἐπιῤῥυὲν, καὶ διαθερμανθὲν διαχυθῇ ἐς τὰς φλέβας. Ἔπειτα παύεται τοῦ παλμοῦ, καὶ τοῦ ἄσθματος, παύεται δὲ ὅκως ἂν τοῦ πλήθεος ἔχῃ. Ἢν μὲν γὰρ πλέον ἐπικαταῤῥυῇ, σχολαίτερον: ἢν δὲ ἔλασσον, θᾶσσον. Καὶ ἢν μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ κατάῤῥοι, πυκνότερα ἐπίληπτος γίνεται: ἢν δὲ μὴ, ἀραιότερα. Ταῦτα μὲν οὖν πάσχει, ἢν ἐπὶ τὸν πνεύμονα, καὶ τὴν καρδίην ἴῃ. Ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, διάῤῥοιαι λαμβάνουσιν. Ἢν δὲ τουτέων μὲν τῶν ὁδῶν ἀποκλεισθῇ, εἰς δὲ τὰς φλέβας ἃς προείρηκα τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται, καὶ πνίγεται, καὶ ἀφρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἐκρέει, καὶ οἱ ὀδόντες συνήρεισι, καὶ αἱ χεῖρες συσπῶνται, καὶ τὰ ὄμματα διαστρέφονται, καὶ οὐδὲν φρονέουσιν, ἐνίοισι, καὶ ὑποχωρέει ἡ κόπρος κάτω. Καὶ ταῦτα γίνεται, ὁτὲ μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιὰ, ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα.

Ὅκως

Vet.Cod.

Vet.Cod. Ὅκως δὲ τουτέων ἕκαστον πάσχει, ἐγὼ φράσω. Ἄφωνος μέν ἐστιν, ὁκόταν ἐξαίφνης τὸ φλέγμα ἐπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας, ἀποκλείσῃ τὸν ἀέρα, καὶ μὴ παραδέχηται, μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον, μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας, μήτε ἐς τὰς κοιλίας, ἀλλ' ἐπιλάβῃ τὴν ἀναπνοήν. ὅταν γὰρ ἐπιλάβῃ ἄνθρωπος κατὰ τὸ στόμα, καὶ τοὺς μυκτῆρας, τὸ πνεῦμα πρῶτον μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται, ἔπειτα δὲ ἐς τὴν κοιλίην τὸ πλεῖστον μέρος, τὸ δὲ ἐπὶ τὸν πνεύμονα, τὸ δὲ ἐπὶ τὰς φλέβας. Ἐκ τουτέων δὲ σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὰ τὰς φλέβας, καὶ ὅσον ἐς μὲν τὴν κοιλίην, διαψύχει, καὶ ἄλλο τι οὐδὲν ξυμβάλλεται. Τοῦτο δ' ἐς τὸν πνεύμονα. Ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἀὴρ, ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν, καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον. Καὶ οὕτω τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. ὥστε ἐπειδὰν ἀποκλεισθῶσιν αἱ φλέβες τοῦ ἠέρος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, καὶ μὴ παραδέχωνται, ἄφωνον καθιστᾶσι, καὶ ἄφρονα τὸν ἄνθρωπον. Αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται, καὶ σπῶνται, τοῦ αἵματος ἀτρεμίσαντος, καὶ μὴ διαχεομένου ὥσπερ εἰώθει, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ διαστρέφονται τῶν φλεβίων ἀποκλειομένων τοῦ ἠέρος, καὶ σφύζονται. Ἀφρὸς δὲ ἐκ τοῦ στόματος προέρχεται, ἐκ τοῦ πνεύμονος. ὅταν γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρίει, καὶ ἀναβλύει, ὥσπερ ἀποθνήσκων· ἡ δὲ κόπρος ὑπέρχεται ὑπὸ βίης πνιγομένου. Πνίγεται δὲ τοῦ ἥπατος, καὶ τῆς κοιλίης ἄνω πρὸς τὰς φρένας προσπεπτωκότων, καὶ τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. Προσπίπτει δὲ ὁκόταν τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς τὸ στόμα ὅσον εἰώθει. Λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν, ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι* μέλεσι, καὶ μὴ οἷός τε ἔῃ διεκδῦναι ἔξω, ὑπὸ τοῦ φλέγματος. ἀΐσσων διὰ τοῦ αἵματος, ἄνω καὶ κάτω σπασμὸν ἐμποιέει, καὶ ὀδύνην, διὸ λακτίζει, ταῦτα δὲ πάσχει πάντα, ὁκόταν τὸ φλέγμα ψυχρὸν παραῤῥυῇ, ἐς τὸ αἷμα θερμὸν ἐὸν, ἀποψύχει γὰρ, καὶ ἵστησι τὸ αἷμα· ἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πουλὺ ᾖ, καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει, κρατέει γὰρ τοῦ αἵματος τῷ ψύχει, καὶ πήγνυσιν. ἢν δὲ ἔλασσον ᾖ, τὸ μὲν παραυτίκα κρατέει, ἀποφράξαν τὴν ἀναπνοήν· ἔπειτα τῷ χρόνῳ, ὁκόταν σκιδνασθῇ κατὰ τὰς φλέβας, καὶ μιγῇ τῷ αἵματι πολλῷ ἐόντι, καὶ θερμῷ, ἢν κρατηθῇ οὕτως, ἐδέξαντο τὸν ἠέρα αἱ φλέβες, καὶ ἐφρόνησαν. καὶ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ καταληπτὰ γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἢν πουλὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιγένηται, καὶ νότιον ᾖ, τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα, οὐ δύναται παραδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος, καὶ πλήθεος, ἀλλ' ἀποψύχεται, καὶ πήγνυται τὸ αἷμα, καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. ἢν δὲ ὀλίγον ἐὸν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἢ ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται, ἐπίσημα ἐόντα, ἢ γὰρ στόμα παρέσπασται, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ αὐχὴν, ἢ χεὶρ, ὁκόθεν ἂν τὸ φλέβιον πληρωθὲν τοῦ φλέγματος, κρατηθῇ, καὶ ἀπισχνωθῇ, τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ, ἀνάγκη ἀσθενέστερον εἶναι, καὶ ἐνδεέστερον τοῦτο τοῦ σώματος τὸ βλαβέν, ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον, ὠφελέει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἢν ἅπαξ ἐπισημανθῇ διὰ τόδε. ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται, καὶ

*σκέλεσι

Quomodo verò singula hæc perpetiat, ego narrabo. Mutus quidẽ est, quum pituita derepente in venas delapsa, aerẽ excluserit, & non admiserit, neq; in cerebrũ, neq; in venas cauas, neq; in ventriculos, sed occuparit respirationẽ. Quũ.n. accipit homo per os & nares spiritũ, primũ quidem ad cerebrũ venit, deinde verò in ventriculũ magna ex parte, pars etiã ad pulmonẽ, & pars ad venas. Ex his verò ad reliquas partes in venas dispergitur, & quantũ quidem eius ad ventriculũ venit, perfrigerat, & nihil aliud cõfert. Idem præstat & qui ad pulmonem venit. Qui verò ad venas peruenit aer, cõfert ad vẽtriculos ingressus & ad cerebrũ. Atq; sic sapientiã & motum mẽbris exhibet. Quare vbi fuerit exclusus à venis aer præ pituita, eumq; non susceperint, mutũ ac desipientẽ hominem reddunt. At verò manus impotentes fiunt ac conuelluntur, sanguine quiescente, & dum non diffunditur velut solebat. Oculi quoq; distorquentur aere à venis excluso, & commouẽtur. Spuma verò ex ore prodit ex pulmone. Quum enim spiritus nõ ingrediatur in ipsum, spumescit & ebullit velut moriens: stercus verò subit, dum violenter suffocat. Suffocatur autẽ, hepate & vẽtre sursum ad septũ transuersum irruentibus, & ore ventriculi concluso. Irruunt autem, quum tãtum spiritus in os non ingreditur quantum solebat. Calcitrat aũt pedibus, quum aer in membris cõclusus fuerit, & foras penetrare non poterit præ pituita; verùm exiliẽs per sanguinem sursum ac deorsum, cõuulsionem ac dolorem inducit, & propterea sanè calcitrat. Porrò oĩa hæc perpetitur, quum pituita frigida defluxerit in sanguinem calidum existentem. Perfrigerat enim & sistit sanguinẽ. Et si quidem fluxus multus fuerit ac crassus, statim occidit: (dominatur enim sanguini per frigus, ipsumq; congelat.) si verò paucior fuerit, in præsens quidem dominatur, obturãs respirationem: deinde tẽporis progressu, quum dispersus fuerit per venas, & ammixtus sanguini, multo existenti ac calido, si sic superatus fuerit, venæ aerem suscipiunt, atque ita ægri resipiscunt. Et quicunque quidem pueri parui hoc morbo corripiuntur, vt plurimum moriũtur, si multus fluxus contingat, isq; humidus existat. Venæ enim tenues existẽtes pituitã præ crassitudine ac multitudine suscipere nõ possunt, sed perfrigeratur ac congelatur sanguis, & sic moriuntur. Si verò modica existens pituita in vtrasque venas defluxum fecerit, aut in alterius partis, superuiuunt: nota ex morbo impressa relicta: aut enim os cõuellit, aut oculus, aut ceruix, aut manus, vbicũq; sanè vena pituita repleta superata fuerit & gracilis reddita. Hanc itaq; venam necesse est debiliorem esse, & hanc corporis partem læsam defectuosiorem. Verùm ad longius tempus plerunq; prodest. Non enim amplius morbo apprehẽditur, si semel notã impressam susceperit. Quapropter necessario etiam reliquæ venæ affliguntur, ac

A B C D

A ac partim simul gracilescunt, vt aerem quidem suscipiant, pituitæ autem defluxus non amplius similiter illabatur. Debiliora tamen similiter membra esse verisimile est venis afflictis. Quibuscunque autem imperfectis, & valde modica pituita defluxerit, & ea in dextras partes, hi citra notæ impressionem superuiuunt: verùm periculum est, ne morbus connutriatur, ac simul augescat, si non his, quæ commoda sunt curentur. Pueris quidem igitur sic fit hic morbus, aut quàm proxime huic modo. Seniores vero non occidit si accedat, neque distorquet. Nam & venæ sunt cauæ, & sanguine calido refertæ, quapropter neque superare potest pituita, neque perfrigerare sanguinem vt congelet B ipsum, sed ipsa superatur, ac sanguini cito ammiscetur: atque sic venæ aerem suscipiunt, & sapientia contingit, signaq; prædicta minus inuadunt propter fortitudinem. At verò decrepitis si hic morbus accedat, propterea ipsos occidit, aut leuiter sideratos facit, quia venæ ipsis sunt euacuatæ, & sanguis modicus est ac tenuis & aquosus. Si igitur multum defluxerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suffocat enim respirationes, & sanguinem congelat, si in vtranque partem defluxus fiat. Si verò in alteram tantum, leuiter sideratum facit. Non enim potest sanguis pituitam superare, quum tenuis sit frigidusq;, ac modicus, sed ipse superatus congelatur, vt impotentes fiant illæ partes, iuxC ta quas sanguis fuerit corruptus. Ad dextras autem magis defluit, quàm ad sinistras, quia venæ sunt cauiores, & plures quàm in sinistris: ab hepate enim tendunt & liene. Defluit autem & eliquatur pueris maxime, quibus sanè caput fuerit percalefactum, siue à sole, siue ab igne, siue etiam derepente inhorruerit cerebrum, etiam tunc pituita secernitur. Eliquatur etenim per calorem, ac cerebri diffusionem, segregatur autem à frigore ac concretione, & sic defluit. Et quibusdam quidem defluxionis causa hæc est. Alijs verò etiam vbi derepente post aquilonares ventos auster flare cœperit, compactum ac debile cerebrum derepente soluit ac laxat, vt pituita redundet, & sic deD fluxum facit. Defluit insuper & ex ignoto timore, si quidem timuerint, aut aliquo vociferante, aut inter plorandum spiritum cito reuocare nô potuerint, id quod pueris frequenter contingere solet. Quicquid sanè horum ipsorum acciderit, statim horret corpus, & æger mutus factus spiritum nô trahit, sed spiritus quiescit, & cerebrum compingitur, & sanguis consistit, & sic secernitur ac defluit pituita. Et pueris quidem hæ ipsæ caussæ sunt, vt ab initio à sacro morbo corripiantur. At verò senibus hyems infestissima est. quum enim ad multum ignem senex caput & cerebrum percalfecerit, deinde in frigore versatus fuerit ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem accesserit, & ad ignem desederit, idem hoc

patitur,

ται, καὶ μέρος τι συνισχναίνονται, ὥστε τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸν δὲ τοῦ φλέγματος κατάρροον μηκέτι ὁμοίως παραρρέειν, ἀσθενέστερα μέντοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς εἶναι, τῶν φλεβῶν κακωθεισῶν. Οκόσοισι δ' ἂν τελείοισί τε, καὶ πάνυ ὀλίγον παραρρυῇ, καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίνονται, κίνδυνος δὲ ξυντραφῆναι, καὶ ξυναυξηθῆναι, ἢν μὴ θεραπευθῶσι τοῖσιν ἐπιτηδείοισι. Τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν οὕτω γίνεται, ἢ ὅτι τούτων ἐγγυτάτω· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους οὐκ ἀποκτείνει* ὁκόταν ἐπιγένηται, οὐδὲ διαστρέφει, αἵ τε γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι, καὶ αἵματος μεσταὶ θερμοῦ, διότι οὐδὲ δύναται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδ' ἀποψύξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι, ἀλλ' αὐτὸ κρατέεται, καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως, καὶ οὕτω παραδέχονται αἱ φλέβες τὸν ἠέρα, καὶ τὸ φρόνημα γίνεται, τά τε σημήϊα τὰ προειρημένα, ἧσσον ἐπιλαμβάνει διὰ τὴν ἰσχύν. Τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν, ὁκόταν ἐπιγένηται τοῦτο τὸ νόσημα, διὰ τοῦτο ἀποκτείνει, ἢ παράπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κεκένωνται, καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι, καὶ λεπτὸν, καὶ ὑδαρές. Ην μὲν οὖν πολὺ καταρρυῇ, καὶ χειμῶνος ᾖ καιρὸς, ἀποκτείνει. Απέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς, καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα, ἢν ἐπ' ἀμφότερα ὁ κατάρροος γένηται. Ην δὲ ἐπὶ θάτερα μοῦνον, παράπληκτον ποιέει. Οὐ γὰρ δύναται τὸ αἷμα ἐπικρατῆσαι τοῦ φλέγματος, λεπτὸν ἐὸν, καὶ ψυχρὸν, καὶ ὀλίγον, ἀλλ' αὐτὸ κρατηθὲν, ἐπάγη, ὥστε ἀκρατέα εἶναι ἐκεῖνα, καθ' ἃ τὸ αἷμα διαφθαρῇ. Ες δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καταρρέει, ἢ ἐς τὰ ἀριστερὰ, ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι, καὶ πλείονες, ἢ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσιν. Απὸ γὰρ τοῦ ἥπατος τείνουσι, καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνός. Επικαταρρέει δὲ, καὶ ἀποτήκεται, τοῖσι μὲν παιδίοισι, μάλιστα, οἷσι δ' ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ, ἤν τε ὑπὸ ἡλίου, ἤν τε ὑπὸ πυρὸς, ἤν τε καὶ ἐξαπίνης φρίξῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τότε ἀποκρίνεται τὸ φλέγμα. Αποτήκεται μὲν γὰρ ἐκ τῆς θέρμης, καὶ διαχύσιος τοῦ ἐγκεφάλου, ἀποκρίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιος τε, καὶ ξυστάσιος, καὶ οὕτως ἐπικαταρρέει. τοῖς μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γίνεται, τοῖσι δὲ, καὶ ἐπειδὰν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἀσθενέοντα ἔλυσεν, καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν κατάρροον ποιέεται, ἐπικαταρρέει δὲ, καὶ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, ἢν δείσῃ μὲν ἢ βοήσαντός τινος, ἢ καὶ μεταξὺ κλαίων, μὴ οἷός τε ᾖ τὸ πνεῦμα ταχέως ἀναλαβεῖν, οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις, ὅ, τι ἂν τούτων αὐτῶν γένηται, εὐθὺς ἔφριξε τὸ σῶμα, καὶ ἄφωνος γενόμενος, τὸ πνεῦμα οὐκ εἵλκυσεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμισε, καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη, καὶ τὸ αἷμα ἔστη, καὶ οὕτως ἀπεκρίθη, καὶ ἐπικατερρύει τὸ φλέγμα. τοῖσι μὲν παιδίοισιν, αὗται αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιος εἰσὶ τὴν ἀρχήν. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν. Οταν γὰρ παρὰ πυρὶ πολλῷ διαθερμανθῇ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται, καὶ ῥιγώσῃ, καὶ ἐκ ψύχεος εἰς ἀλέην ἔλθῃ, καὶ παρὰ πῦρ καθίσῃ, καὶ αὐτὸ τοῦτο πά-

χει,

Vet. Cod. * ἢν

Vet. Cod.

χει, καὶ οὕτως ἐπίληπτος γίνεται κατὰ τὰ προειρημένα. Κίνδυνος δὲ πολὺς, καὶ ἦρος παθεῖν, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἢν ἡλιωθῇ ἡ κεφαλή. Τοῦ δὲ θέρεος, ἥκιστα, οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπιναῖοι. Ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, οὐκ ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ἐπιλαμβάνει, ἢν μὴ ἐκ παιδίου σύντροφος ἔῃ, ἀλλ' ἢ ὀλίγους, ἢ οὐδένα. αἱ γὰρ φλέβες μεσταί εἰσιν αἵματος, καὶ ὁ ἐγκέφαλος συνέστηκεν, καὶ ἔστι στρυφνὸς, ὥστε οὐκ ἐπικαταρρέει ἐπὶ τὰς φλέβας: ἢν δ' ἐπικαταρρύῃ, τοῦ αἵματος οὐκ ἐπικρατέει, πολλοῦ, καὶ θερμοῦ ἐόντος: ᾧ δὲ ἀπὸ παιδίου συνηύξηται, καὶ συνέτροφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν, καὶ ἐπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν: ἥ τε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται. Ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος, καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοὺς μὲν καταρρόους, πυκνοτέρους γίνεσθαι, ἐκκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μηδὲ ἀναξηρανθῆναι τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ διαβρέχεσθαι, καὶ εἶναι ὑγρόν. Γνοίη δ' ἄν τις τόδε μάλιστα, τοῖσι προβάτοισι, τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης, καὶ μάλιστα τῇσιν αἰξὶν, αὗται γὰρ πυκνότατα λαμβάνονται. ἢν διακόψῃς τὴν κεφαλὴν, εὑρήσεις τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα, καὶ ἱδρῶτος περίπλεων, καὶ κακὸν ὄζοντα. Καὶ ἐν τούτῳ δηλονότι γνώσῃ, ὅτι οὐχ ὁ θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ' ἡ νόσος. Οὕτω δ' ἔχει, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. Ὁκόταν γὰρ ὁ χρόνος γένηται τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἰήσιμος γίνεται, διεσθίεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος, καὶ τήκεται. τὸ δὲ ἀποτηκόμενον, ὕδωρ γίνεται, καὶ περιέχει τὸν ἐγκέφαλον ἐκτὸς, καὶ περικλύζει, καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ἐπίληπτοι γίνονται, καὶ ῥᾷον. Διὸ δὴ πολυχρόνιος ἡ νοῦσος, ὅτι τὸ ἐπιρρέον λεπτόν ἐστιν ὑπὸ πολυπληθίης, καὶ εὐθὺς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος, καὶ διαθερμαίνεται. Ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι, καὶ φεύγουσιν ἐκ τῶν ἀνθρώπων, ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ἔῃ, οἴκαδε, ἢν δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπη μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα, εὐθύς τε ἐγκαλύπτεται: τοῦτο δὲ ποιεῖ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. Τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίπτουσιν ὅπη ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀηθίης. Ὅταν δὲ πλεονάκις κατάληπτοι γίνωνται, ἐπειδὰν προαίσθωνται, φεύγουσι παρὰ τὰς μητέρας, ἢ παρὰ ἄλλον ὅν τινα μάλιστα γινώσκουσιν, ὑπὸ δέους, καὶ φόβου τῆς πάθης, τὸ γὰρ αἰσχύνεσθαι παῖδες ὄντες, οὔπω γινώσκουσιν. Ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων, διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν: ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι, ταῦτα δὲ ἐστιν, ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι, καὶ ἀλλήλοισιν ἐναντιώτατα κατὰ τὴν στάσιν, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. Ὁ μὲν γὰρ βορέης, ξυνίστησι τὸν ἠέρα, καὶ τὸ θολερόν τε, καὶ τὸ νεφῶδες ἐκκρίνει, καὶ λαμπρότερον, καὶ διαφανέα ποιεῖ. κατὰ

κατὰ δὲ

patitur, ac sic à morbo sacro apprehenditur iux- A
ta prædictum motum. Periculum vero mul-
tum est, vt & vere patiantur idem hoc, si ca-
put fuerit insolatum. Minime autem æstate,
non enim fiunt repentinæ mutationes. Post-
quam vero viginti anni præterierint, non am-
plius hic morbus corripit, præterquam paucos
aut nullum, nisi ex puero connutritus fuerit.
Venæ enim plenæ sunt, & cerebrum compa-
ctum est, & adstrictum, quare nihil ab ipso de-
fluit in venas: si vero defluxerit, sanguinem
non superat multum ac calidum existentem.
In quo vero à puero augmentum cepit ac con-
nutritus est, in eo per consuetudinem facit, vt
in mutationibus ventorum patiatur, & vt plu-
rimum morbo sacro corripiatur, præcipue au- B
strali ac humida aeris constitutione. Et liberatio
difficulter contingit. Cerebrum enim humi-
dius quàm ex natura fit, & præ pituita inundat,
vt defluxiones quidem frequentiores fiant, non
autem amplius possibile sit pituitam excerni,
neque cerebrum resiccari, sed perrigatur & hu-
8 midum existit. Cognouerit autem hoc ipsum
quis maxime ex ouibus hoc morbo correptis, &
præsertim capris: hæ enim frequentissime cor-
ripiuntur. Si enim caput ipsarum dissecueris,
reperies cerebrum humidum esse, & sudore re-
fertum, ac male olens. Et in hoc nimirum co-
gnosces quod non Deus corpus affligit, sed mor-
bus. Sic vero se res habet etiam in homine.
Quum enim ætatem adeptus fuerit morbus, nõ C
amplius curabilis est, cerebrum enim eroditur
à pituita ac colliquatur. Id vero quod colliqua-
tur, aqua fit, & foris cerebrum ambit, ac cir-
cumalluit, & propterea frequentius ac facilius
à morbo hoc corripiuntur. Propterea vero diu-
turnus est morbus, quia id quod influit venis, te-
nue est præ multitudine, & statim superatur à
sanguine, ac calescit. Quicunque vero iam as-
sueti sunt morbo, præcognoscunt se corripien-
dos, & ex hominum frequentia fugiunt, si do-
mus ipsorum in propinquo fuerit, ad domum:
sin minus, in locum desolatissimum, vbi quàm
paucissimi ipsos lapsos sint visuri, statimq; se
obuelant, idq; faciunt præ pudore affectionis,
non præ timore, velut multi putant, dæmonij. D
9 At vero pueri primum quidem cadunt vbicun-
que tandẽ contigerit præ inassuetudine. Quum
autem sæpius à morbo corripiantur, postquam
præsenserint, confugiunt ad matres, aut ad aliũ
maxime notum, præ timore ac formidine affe-
ctionis, verecundari enim pueri nondum sciũt.
Cæterum in mutationibus ventorum propterea
morbo sacro corripi censeo, maxime quidem
austrinis, postea vero etiam aquilonaribus, de-
inde etiam reliquis ventis: hi autem sunt qui
fortissimi ex ipsis existunt, & inter se tum sta-
tione, tum viribus contrarijssimi. Etenim a-
quilo compingit aerem, & turbatum ac nubi-
losum excernit, & illustriorẽ ac pellucidũ facit.

Eodem

A Eodem modo etiam alij omnes venti ex mari, ac alijs aquis proficiscentes. Ex omnibus enim rebus, atque adeò ex ipsis hominibus humiditatem, ac tenebrositatem excernunt. Quapropter saluberrimus omnium ventorum aquilo existit. Auster autem contraria huic operatur: primum enim incipit aerem compactum liquare, ac diffundere, quapropter etiam non statim magnus spirat, sed primum lentus, ac lenis est, quoniam aerem statim superare non potest, qui prius densus est, & compactus, sed temporis progressu ipsum dissoluit. Idem porrò hoc etiam in terram operatur, & in mare, fluuiosq;, ac fontes & puteos, & quæ ex terra nascuntur, & in quibus

B humor inest. Est autem in omni, in alio plus, in alio minus: omnia autem hæc ventum hunc sentiunt, & ex splendidis tenebrosa fiunt, & ex frigidis calida, & ex siccis humida. Et quæcunque in domibus vasa fictilia iuxta terram sunt cum vino, aut alio quopiam liquore, ea omnia austrum sentiunt, & formam in aliam speciem transmutant. Solem vero, & lunam, ac sydera multo hebetiora, quàm ex natura sunt reddit. Quum igitur etiam his, quæ adeò magna sunt, ac fortia intantum dominetur, & corpus sentire faciat, vt ex horum ventorum alterationibus transmutetur, necesse est ab austris quidem solui, ac humectari cerebrum, & venas laxiores reddi: ab a-

C quilonis vero flatibus, quod sanissimum est in cerebro compingi, quod vero morbosissimum ac humidissimum est excerni, & forinsecus circumalluere, atque sic defluxus in horum ventorum mutationibus succedere. Hoc modo hic morbus fit & floret, tum ab accedentibus, tum à decedentibus, & nullatenus difficilior, aut cognitu, aut curatu est, quàm alij, neque etiam diuinior alijs. Porrò expedit homines nosse, quòd ex nulla alia nobis parte voluptates contingunt, & lætitiæ, & risus, & lusus, quàm ex cerebro: itemq; mœrores, & anxietates tristitiæq; ac eiulatus & querelæ. Et hoc sapimus maxime ac intelligimus, & videmus, & audimus, & cognoscimus turpia & ho-

D nesta, mala, & bona, iucunda & iniucunda, partim consuetudine discernentes, partim vtilitate percipientes. Eodem voluptates, & iniucunditates pro opportunitate dinoscimus, & non eadem nobis placent. Eodem, & insanimus & deliramus, & terrores & timores nobis accedunt, partim noctu, partim interdiu, & insomnia, & errores intempestiui, & curæ inanes, & vt non noscamus adstantes, & desuetudo, & inexperientia. Atque hæc omnia perpetimur à cerebro, quum sanum non fuerit: sed aut calidius quàm ex natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliud quid perpetiatur præter naturam, & consuetudinem. Et insanimus quidem præ humiditate. Quum

τὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τ' ἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα, καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων. ἐκκρίνει γὰρ ἐξ ἁπάντων τὴν νοτίδα, καὶ τὸ δνοφερὸν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. διὸ, καὶ ὑγιεινότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. Ὁ δὲ νότος τἀναντία τούτῳ ἐργάζεται: πρῶτον μὲν γὰρ ἄρχεται τὸν ἠέρα ξυνεστῶτα τήκειν, καὶ διαχέειν, καθότι καὶ οὐκ εὐθὺς πνέει μέγας, ἀλλὰ λαγανίζει πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ἐπικρατῆσαι τοῦ ἠέρος αὐτίκα, τοῦ πρόσθεν πυκνοῦ τε ἐόντος, καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διαλύει. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ τὰς κρήνας, καὶ τὰ φρέατα, καὶ ὅσα φύεται, καὶ ἐν οἷσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. Ἔστι δὲ ἐν παντὶ ἐν μὲν τῷ, πλέον, ἐν δὲ τῷ, ἔλασσον: ἅπαντα δὲ ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου, καὶ ἔκ τε λαμπρῶν, δνοφερώδεα γίνεται, ἔκ τε ψυχρῶν, θερμὰ, καὶ ἐκ ξηρῶν, νοτώδεα. Ὁκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεράμια κατὰ γῆς ἐστι μετὰ οἴνου, ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου, καὶ διαλλάσσει τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. Τὸν δὲ ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἄστρα, πουλὺ ἀμβλυωπότερα καθίστησι τῆς φύσιος. Ὅτε οὖν καὶ τούτων οὕτω μεγάλων ἐόντων, καὶ ἰσχυρῶν τοσοῦτον ἐπικρατέει, καὶ τὸ σῶμα ποιέει αἰσθάνεσθαι, καὶ μεταβάλλειν ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων ἐν τῇσι* μεταλλαγῇσιν, ἀνάγκη τοῖσι μὲν νοτίοισι λύεσθαί τε, καὶ φλοιδᾶν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι, τοῖσι δὲ βορείοισι, ξυνίστασθαι τὸ ὑγιηρότατον τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ δὲ νοσερώτατον, καὶ ὑγρότατον, ἐκκρίνεσθαι καὶ περικλύζειν ἔξωθεν, καὶ οὕτω τοὺς καταῤῥόους ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. Οὕτως ἡ νοῦσος αὕτη γίνεται, καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν προσιόντων τε, καὶ ἀπιόντων, καὶ οὐθέν ἐστιν ἀπορωτέρη τῶν ἄλλων, οὔτε ἰῆσθαι, οὔτε γνῶναι, οὔτε θειοτέρη, ἢ ὡς αἱ ἄλλαι. Εἰδέναι δὲ χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται, καὶ αἱ εὐφροσύναι, καὶ γέλωτες, καὶ παιδιαὶ, ἢ ἐντεῦθεν, καὶ λῦπαι, καὶ ἀνίαι, καὶ δυσφροσύναι, καὶ κλαυθμοὶ, καὶ τούτῳ φρονεῦμεν μάλιστα, καὶ νοεῦμεν, καὶ βλέπομεν, καὶ ἀκούομεν, καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ, καὶ τὰ καλὰ, καὶ τὰ κακὰ, καὶ ἀγαθὰ, καὶ ἡδέα, καὶ ἀηδέα, τὰ μὲν, νόμῳ διακρίνοντες, τὰ δὲ, τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. τῷ δὲ τὰς ἡδονὰς, καὶ τὰς ἀηδίας, τοῖσι καιροῖσι διαγινώσκοντες, καὶ οὐ ταῦτα ἀρέσκει ἡμῖν. τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ, καὶ μαινόμεθα, καὶ παραφρονέομεν, καὶ δείματα, καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῖν, τὰ μὲν, νύκτωρ, τὰ δὲ, μεθ' ἡμέρην, καὶ ἐνύπνια, καὶ πλάνοι ἄκαιροι, καὶ φροντίδες οὐχ ἱκνούμεναι, καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεστεώτων, καὶ ἀηθίη, καὶ ἀπειρίη. καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ, ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς φύσιος γένηται, ἢ ψυχρότερος, ἢ ὑγρότερος, ἢ ξηρότερος, ἤ τι ἄλλο πεπόνθῃ πάθος παρὰ τὴν φύσιν, ὃ μὴ εἰώθει. καὶ μαινόμεθα μὲν ὑπὸ ὑγρότητος. Ὁκό-

Vet. Cod.

*μεταβολῇσι

Vet. Cod. Ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἔῃ, ἀνάγκη κινέεσθαι, κινευμένου δὲ τοῦ πάθεος, μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοὴν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο ὁρᾷν, καὶ ἀκούειν, τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε, καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. Ὁκόσον δ' ἂν ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. Γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος, καὶ χολῆς, γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε. Οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσὶ, καὶ οὐ βοῶσιν, οὐδὲ θορυβέουσι. Οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, κεκράκται, καὶ κακοῦργοι, καὶ οὐκ ἀτρεμαῖοι, ἀεί τι ἄκαιρον δρῶντες. Ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνονται, αὗται αὐτοῖς αἱ προφάσιές εἰσιν. Ἢν δὲ δείματα, καὶ φόβοι παρίστωνται, ὑπὸ μεταστάσιος τοῦ ἐγκεφάλου· μεθίσταται δὲ, θερμαινόμενος, θερμαίνεται δὲ, ὑπὸ τῆς χολῆς, ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐκ τοῦ σώματος, καὶ φόβος παρέστηκε, μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας, καὶ τὸ σῶμα· ἔπειτα πέπαυται. Ἀνιᾶται δὲ, καὶ ἀσᾶται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος· τοῦτο δὲ ὑπὸ φλέγματος πάσχει, ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ πάθεος, καὶ ἐπιλήθεται. Ἐκνυκτῶν δὲ βοᾷ, καὶ κέκραγε, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται· τοῦτο δὲ πάσχουσι οἱ χολώδεες. Οἱ φλεγματώδεες δὲ οὐ διαθερμαίνονται· ἐπὴν δὲ τὸ αἷμα ἀπέλθῃ πουλὺ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐπιζέσῃ, ἔρχεται δὲ κατὰ τὰς φλέβας πολὺ τὰς προειρημένας. Ὁκόσαν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν, καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἔῃ, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἐγρηγόρει, τότε μᾶλλον τὸ πρόσωπον φλογιᾷ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθαίνονται, ὁκόταν φοβῆται, καὶ ἡ γνώμη ἐπινοέῃ τι κακὸν ἐργάσασθαι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. Ὁκόταν δὲ ἐπέγρηται, καὶ καταφρονήσῃ, καὶ τὸ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς φλέβας τὰς προειρημένας, πέπαυται. Κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Οὗτος γὰρ ἡμῖν ἐστι τῶν ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἑρμηνεὺς, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. Τὴν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰ οὔατα, καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ οἱ πόδες, οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπουργοῦσι. Γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος. Ἐς δὲ τὴν σύνεσιν, ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ διαγγέλλων. Ὁκόταν γὰρ σπάσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἄνθρωπος ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ οὕτως ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἀὴρ, καταλιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν ἀκμὴν, καὶ ὅτι ἂν ἔῃ φρόνιμόν τε, καὶ γνώμην ἔχον. Εἰ γὰρ ἐς τὸ σῶμα πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ ὕστερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ἐν τῇσι σαρξὶ, καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ, καταλελοιπὼς τὴν διάγνωσιν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἂν ἔῃ θερμὸς ἔτι ἐὼν, καὶ οὐχὶ ἀκραιφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν, καὶ τοῦ αἵματος, ὥς τε μηκέτι εἶναι ἀκριβής. Διότι φημὶ τὸν ἐγκέ-

Quum enim humidius fuerit quàm pro natura, necesse est moueri: vbi vero mouetur af- A
fectio, necesse est neque visum quiescere, neque auditum, sed aliàs aliud videre & audire, & linguam talia dicere, qualia semper ac singulis vicibus viderit ac audierit. Quanto verò tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam homo sapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriusque cognitio sic contingit. Qui enim à pituita insaniunt, quieti sunt, & non vociferantur, neque tumultuantur. Qui verò à bile, vociferatores sunt, & malefici, & non quieti, semper aliquid intempestiuum facientes. Si quidem igitur assidue insaniunt, hæ ipsis sunt caussæ. Si vero terrores, ac timores accedant, à cerebri transmutatione id con- B
tingit, transmutatur autem dum calescit, calescit autem præ bile, vbi ad cerebrum impetum fecerit ex corpore per venas hæmatitidas, hoc est sanguinarias appellatas, & timor adest donec rursus redierit in venas ac corpus, deinde quiescit. Angitur autem homo, & inquietudine multa iactatur intempestiue, dum cerebrum perfrigeratur, & præter consuetudinem compingitur: hoc verò à pituita perpetitur: ab hac autem affectione etiam obliuiosus euadit. Noctu verò clamat & vociferatur, quum derepente cerebrum percalefiat: hoc autem perpetiuntur biliosi: pituitosi enim non percalefiunt: quum sanguis multus ad cerebrum peruenerit, & efferbuerit, venit au- C
tem per venas prædictas. Quum contigerit, vt homo videat insomnium horrendum, & in timore fuerit, etiam si vigilet, tunc magis facies ignescit, & oculi rubescunt, quum timuerit, & mens meditatur aliquid mali operari, sic etiam in somno patitur. Vbi vero expergefactus fuerit, & resipuerit, atque sanguis rursus in venas prædictas dispersus fuerit, quiescit. Et propterea iudico, cerebrum vim plurimam in homine habere. Hoc enim est nobis eorum quæ ab aere fiunt interpres,
10 si sanum fuerit. Sapientiam autem ipsi exhibet aer. Oculi vero, & aures & lingua, & manus, & pedes, qualia cerebrum statuit, ac cognoscit, talia subministrant. Sapientia enim D
toti corpori contingit, prout aere participarit. Ad intelligentiam vero internuncius est cerebrum. Quum enim homo spiritum in seipsum attraxerit, primùm quidem ad cerebrum peruenit, & sic ad reliquum corpus aer dispergitur, relinquens in cerebro suum ipsius vigorem, & quicquid prudens ac sapientia præditum fuerit. Si enim in corpus primum perueniret, & posterius in cerebrum, relicta in carnibus, ac venis dinotione ac iudicio, ad cerebrum calidus iam existens perueniret, & non sincerus, ac purus, sed ammixto humore à carnibus, & sanguine, vt non amplius exacte sincerus esset. Quapropter dico cerebrum

A cerebrum intelligentiæ ac prudentiæ internuncium ac interpretem esse. Cæterùm præcordia 11
aliàs fortuitum nomen apud Græcos per consuetudinē habent, quum phrenes à sapiētia dicta videantur, reuera aūt non, neque ex natura. Neq; ego sanè noui, quā vim habeant præcordia, vt sapiant & intelligant, preter q̄ si homo ex improuiso nimio gaudio perfundatur, aut tristitia afficiatur, tūc sanè exiliunt & anxietatē exhibent præ tenuitate, & ꝙ distēta sunt maxime in corpore, & ventriculū non habent ad quē suscipiant, aut bonū, aut malū allabens, sed ab vtrisq; his turbant, propter naturæ debilitatē. Nā nullū sanè prius sentiūt ex his q̄ in corpore insunt, sed frustra hoc nomen & causam habent: quemad-
B modum quæ ad cor sitæ sunt, aures appellantur, quum nihil conferant ad auditū. Porro dicunt 12
quidam ꝙ corde sapimus, & ꝙ hoc est quod angitur, & quod curā gerit. Verùm hoc non ita se habet, sed conuellitur quidē velut præcordia, & magis etiā propter easdem caussas. Ex omni.n. corpore venæ ad ipsum tendunt, & conclusiones habet vt sentiat, si quis dolor, aut collectio homini cōtingat. Necesse est enim & dum angitur, inhorrere corpus ac distendi, & si quis nimio gaudio perfundatur, idē pati. Quapropter quidē & præcordia maxime sentiunt, sapientia tñ minime participant, sed omnium horū cerebrum caussa est. Quemadmodum igitur et prudentiā ac aerē omnium primùm ex his quæ in
C corpore insunt percipit cerebrū: sic etiam si qua mutatio fortior in aere contingat, præ temporibus anni, etiam ipsum à seipso diuersum redditur in aere. Etenim cerebrū propterea primùm 13
sentit, quia etiā morbi in ipsum irruunt acutissimi, & maximi ac præcipue lethales, & qui difficilem iudicationē habent apud inexpertos. Hic vero morbus sacer appellatus, ex ijsdē causis oritur, à quibus et reliqui, ab accedētibus nimirum ac decedentibus, velut frigore, sole, ventis, q̄ & transmutantur, & nunq̄ quiescunt. hæc aūt sunt diuina. Quare nequaq̄ hunc morbum ab alijs discriminare oportet, neq; reliquis morbis diuiniorem putare, sed oēs diuinos omnesq; humanos. Naturā aūt vnusquisq; habet et vim in seip-
D so, & nullus nec auxilij nec remedij expers est, et plerique his ipsis curantur, à quibus et nascūtur. Alterum enim alterius nutrimētum est, alterius vero pernicies ac afflictio. Hoc itaq; medicum nosse oportet, & temporis occasionē in singulis pernoscere, ꝙ alterum quidem per alimentum absoluet & augebit, alterū vero detrahet & minuet. Oportet autem tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, nō augere morbos, sed festinare vt ipsos exteramus, id quod aduersissimū est morbo exhibendo, non quod amicū & familiare. A familiari enim & consueto floret ac augescit, ab aduerso vero & hostili perit & dissipatur. Quisquis aūt talē mutationē in hominibus 14
nouit, & humidū ac siccū facere potest hominē,
calidum

ἐγκέφαλον εἶναι, τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. Αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ τύχῃ κεκτημένον, καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι οὐκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε, τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες, ὥστε φρονέειν τε, καὶ νοεῖν, πλὴν εἴ τι ὁ ἄνθρωπος ὑπερχαρῇ ἐξ ἀδοκήτου, ἢ ἀνιαθείη, πηδῶσι, καὶ * ἄσην παρέχουσιν ὑπὸ λεπτότητος, καὶ ὅτι ἀνατέτανται μάλιστα ἐν τῷ σώματι, καὶ κοιλίην οὐκ ἔχουσι πρὸς ἣν δέξονται ἢ ἀγαθὸν, ἢ κακὸν προσπίπτον, ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ἀμφοτέρων τούτων τεθορύβηνται διὰ τὴν ἀσθενίην τῆς φύσιος, ἐπεὶ αἰσθάνονταί γε οὐδενὸς πρότερον τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν, καὶ τὴν αἰτίην: ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ ἅπερ ὦτα καλέεται, οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. Λέγουσι δέ τινες ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐστι, καὶ τὸ φροντίζον, τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ σπᾶται μὲν ὥσπερ αἱ φρένες, καὶ μᾶλλον διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἐξ ἅπαντος γὰρ τοῦ σώματος, φλέβες ἐς αὐτὴν συντείνουσι, καὶ συγκλείσεις ἔχει ὥστε αἰσθάνεσθαι, ἤν τις πόνος ἢ σύστασις γίνηται τῷ ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ, καὶ ἀνιώμενον φρίσσειν τὸ σῶμα, καὶ συντείνεσθαι, καὶ ὑπερχαίροντα, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχειν. Διότι ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιστα, καὶ αἱ φρένες, τῆς μέντοι φρονήσιος οὐδετέρῳ μέτεστιν. Ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. ὥσπερ οὖν, καὶ τῆς φρονήσιος, καὶ τοῦ ἠέρος πρῶτος αἰσθάνεται ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, οὕτως, καὶ ἤν τις μεταβολὴ ἰσχυροτέρη γένηται ἐν τῷ ἠέρι, ὑπὸ τῶν ὡρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διάφορος γίνηται ἐν τῷ ἠέρι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, διότι, καὶ τὰ νουσήματα ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ ὀξύτατα, καὶ μέγιστα, καὶ θανατωδέστατα, καὶ δυσκριτώτατα τοῖσι ἀπείροισι. Αὕτη δὲ ἡ νοῦσος ἡ ἱερὴ καλεομένη, ἐκ τῶν αὐτῶν προφασίων γίνεται, ἀφ᾽ ὧν, καὶ αἱ λοιπαὶ, ἀπὸ τῶν προσιόντων, καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος, ἡλίου, πνευμάτων, μεταβαλλομένων τε, καὶ μηδέποτε ἀτρεμιζόντων. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ θεῖα, ὥστε μηδὲν διακρίνοντα τὸ νούσημα, θειότερον τῶν λοιπῶν νουσημάτων νομίζειν, ἀλλὰ πάντα θεῖα, καὶ ἀνθρώπινα πάντα. φύσιν δὲ ἔχει ἕκαστον, καὶ δύναμιν ἐν ἑωυτῷ, καὶ οὐδὲν ἄπορόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον, ἀκεστά τε τὰ πλεῖστά ἐστιν αὐτοῖσι τούτοισιν, ἀφ᾽ ὅτων καὶ γίνεται. ἕτερον γὰρ ἑτέρῳ τροφή ἐστι, τῷ δὲ, κάκωσις. Τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι, καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάστου, ὡς αὖ τὸ μὲν, ἀποδώσει τροφῇ, καὶ αὐξήσει. τὸ δὲ, ἀφαιρέσει, καὶ μειώσει. Χρὴ δὲ, καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι, μὴ αὔξειν τὰ νουσήματα, ἀλλὰ σπεύδειν τρύχειν, προσφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκάστῃ, μὴ τὸ φίλον, καὶ σύνηθες. Ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς συνηθείης, θάλλει, καὶ αὔξεται, ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμίου, φθίνει καὶ ἀμαυροῦται. ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν ἀνθρώποις τὴν τοιαύτην μεταβολὴν, καὶ δύναται ὑγρὸν, καὶ ξηρὸν

Vet. Cod.

* ἄλσιν

ποιέειν,

Vet. Cod. ποιέειν, καὶ θερμὸν, καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἄνθρωπον, οὗτος, καὶ ταύτην τὴν νοῦσον, ἰῷτο ἄν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγινώσκει τῶν ξυμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν, καὶ μαγευμάτων, καὶ πάσης ἄλλης βαναυσίης τοιαύτης.

calidum item, ac frigidum per diętam, hic vtiq; A & hunc morbum sanauerit, si occasionem eorũ quæ conferunt pernoscet, citra expiamenta ac incantationes, citraq; omnem aliam huiuscemodi machinamentorum absurditatem.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Sacro morbo.

1 De morbo sacro. *Galenus in primo prognost. tex. iiij. longa oratione probans quid ab Hippocrate in morbis diuinum vocetur, eos vehementer damnat, qui, nonnullos morbos à Dijs hominibus immitti putabant: cumq́ id ab Hippocratis opinione longè remotum probare nitatur, hunc locum citat, quasi voluerit librum hunc si non Hippocratis, saltem Hippocraticorum dogmatum refertum esse. Sunt alij quibus placeat Philotini esse, sub cuius titulo in antiquis nonnullis manuscriptis inuenitur. Qui vero censuram græcis vulgatis præposuerunt ex Gal. sententia, quam tamen explicatam nusquam habemus, germanum Hippocratis minime faciunt, quod neque Hippocratica sententiarum grauitas, neque tractandi ratio in ipso eluceat.*

2 Arrogantes. *In græco codice est,* ἀλάζονες, *cuius vocis significatio hoc in loco parum diuersa est ab ea, quam Aristot. affert in iiij. Etichorum Nichomach. sub his verbis,* δοκεῖ δὲ ὁ μὲν ἀλάζων προσποιητικὸς τῶν ἐνδόξων εἶναι, καὶ μὴ ὑπαρχόντων, καὶ μειζόνων ἢ ὑπάρχει. *Erotianus enim in suo Hippoc. Onomastico, interpretatur, mendaces, quasiq́ errore viuentes; quæ significatio Aristotelica non admodum est dissimilis.*

3 Sacram hanc affectionem. *Quot habuerit appellationes morbus sacer, explicuit Gal. in vj. Epid. commen. vj. Aphoris. ante quem Plato in Timæo, & Aristot. in xxx. par. problem. primo, diuersa sensisse videntur: cum ille à parte sacra, quæ laborat, hic vero ab Hercule viro sacro, ita vocatum eum affectum scribant. Aristot. autem citatur ab Erotiano,* ἐν κωμικοῖς, *sed puto legendum,* ἐγκυκλίοις, *vel* κυκλικοῖς, *sic enim librum problematum appellatum legimus.*

4 Velut ex marinis. *Cur inter pisces periculosissimos mullum adnumeret auctor, ignoro; nimirum cum sciamus veteres, tam medicos quàm obsonatores id genus piscis magnopere commendasse, adeo vt quandoque Romæ ob præstantiam pro mullo ad pondus tantundem auri penderetur, cariusq́ veniret, quam bos. Vel itaque textus corruptus est, vel sententia eorum hic vt falsa accipienda est.*

5 Sed homines. *Quod etiam prioribus sæculis homines aliqui essent, qui lucri gratia medicinam falso profiterentur, non solum hic auctor monstrat, verum etiam Arist. abundè indicauit in iiij. Ethicorum ad Nichomacum, vbi quosdam arrogantes inueniri scribit, qui profitentur se ea habere, quæ homines oblectant, quæve si non adsint facilè latere possunt, veluti medicinam, diuinationem, atque sapientiam. Hic obiter notandum, antiquissimis vsque temporibus homines templa Deorum ingredientes sese aqua conspergere consueuisse, vt à sceleribus commissis purificarentur, quo in loco etiam apparet auctorem hunc valde pium fuisse, & prout ea tempora patiebantur de Dijs religiosè sensisse.*

6 Semen enim. *Hæc sententia à Gal. in cap. ij. eius libri citata ad verbum inuenitur, qui inscribitur Quod animal sit id, quod in vtero est, nec non in adscriptis definit. prope finem.*

7 Hæc enim corporis. *Gal. in lib. an sanguis in arter. contineatur, veterum medicorum sententiam fuisse, memorat quod spiritus in arterias trahatur vndequaque, vbi simul Hippocratem citat. Sententia vero Hippocratis habetur quoque vj. Epidem. commen. vj. Aphoris. j. sed explicatior hoc in loco, vbi de stupore quod ait totum non venis, sed neruis, qui semper ijs subsunt, multo melius tribuunt medici.*

8 Cognouit autem hoc. *Quod de capris, & ouibus morbo epileptico laborantibus hic traditur, à nemine antiquorum confirmatum inuenio. Aristot. quidem oues ijsdem morbis quibus homines tentari scribit, atque in his epilepsiam facile generari posse constat, cum semper caput in terram detineant, vnde halitus prauos, ac humores facilè in caput trahunt: at capræ, quæ pascentes caput altius semper habent, siccæ sunt, perpetuoq́ febrire creduntur, quomodo huic morbo magis, quam oues obnoxiæ esse queant, non admodum intelligo. Eo magis quod Aristot. sect. probl. xxxj. quærens cur homines solis oculis peruertantur, respondet,* ἢ διότι μόνοι ἐν τῷ φύσει ἐπίληπτοι γίνονται τῶν ζώων, ἡ δὲ ἐπίληψις διαστροφὴν ποιεῖ, *id est, an quod soli in animalium genere epileptici fiunt, epilepsia autem peruersionem facit; quod etiam confirmauit sect. x.*

9 At vero pueri. *Hoc certe prudenter dictum est de pueris, in quibus, etsi interdum verecundiæ aliqua signa appareant, sunt tamen illa potius timoris cuiusdam, quam vllius pudoris argumenta.*

Est enim verecundia, vt dicit Arist. ij. rhet. dolor quidam, atque perturbatio ex malis, aut prӕsentibus, aut prӕteritis, aut futuris, quӕ infamiam inferant: at in pueris adhuc nullus, nec honoris, nec infamiӕ sensus dignoscitur, prӕsertim cum nondum ӕtatis annum septimum attigerint. Quod vero auster solem, lunam atque sydera hebetiora reddat, id ita interpretandum est, quod aerem, ac corpora nostra vehementer alterans, efficit ne cœlestis orbes adeo efficaciter in nos agant, alioquin eiusmodi corpora ab omni passione aliena reputantur, nec cum rebus nostris quidquam habent commune.

10 Sapientiam autem. *Cum vt plerique putarunt, omnis sapientiӕ, ac prudentiӕ vis in nobis fiat medio spirituum, hi autem ab aere ingredeunte recreentur, conseruentur, augeantur, atque alterentur, mirum nulli esse debet, si auctor aeri tantum tribuerit, quod etiam in lib. de flatibus apertissimè confirmatur, vt vterque liber eodem ingenio factus videri possit. Quod enim profitetur dogma, videlicet prius aerem in cerebrum trahi, & inde postea in cor, atque vniuersum corpus distribui, neque veritati, neque Hippocraticӕ doctrinӕ admodum conuenire videtur, siquidem & qui ore & qui arteriarum in ambitu existentium motu intro ducitur, totum prius ad cor refrigerandum, spiritusq́ reficiendos trahi constat.*

11 Cӕterum prӕcordia. *Multi ex veteribus in eam sententiam venerunt, vt crediderint septum transuersum ad sapientiam, atque intelligentiam magnopere conferre, & iccirco eam partem phrenas nuncuparunt, quorum sententiam visus est Plato sequutus, eam tamen pluribus refellere conatus est Gal. quemadmodum etiam hic auctor.*

12 Porrò dicunt. *Aristotel. iij. de part. animal. cap. x. septum transuersum non idcirco phrenes vocatum scribit, quod prudentiӕ participet, sed quia cum cordi, in quo sit prudentia, propinquus sit, sequitur vt ipso male affecto cor simul etiam patiatur, & inde prudentia lӕdatur; sed illud peripateticorum dogma de corde, à medicis omnibus & prӕsertim hoc in libro explosum est, hi enim vna cum Platone cerebrum ratiocinantis animӕ domicilium, non autem cor statuunt.*

13 Etenim cerebrum. *Hoc intellexisse puto Platonem in Timӕo, quando medullӕ morbum omnium maximum prodidit, sub medullӕ nomine cerebrum intelligens: quippe quod vniuersum osse, vt aliӕ medullӕ circumplectitur.*

14 Quisquis autem. *Ex hoc citatur Hippocr. à Cӕlio Aureliano lib. j. chron. pass. cap. iiij. vbi etiam ab ipso reprehenditur, quasi particularem curandi hunc morbum rationem non tradiderit; sed cum auctor in hoc libro id non intendat, certe poterat bonus Cӕlius ab huiuscemodi reprehensione abstinere. Id autem est adnotandum, antiquum scriptorem potissimam sacrum morbum tollendi vim in ratione victus collocasse, cuiusmodi consilium etiam Gal. in cura pueri epilepsiӕ videtur amplexus.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HAEMORRHOIDIBVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΙΜΟΡΡΟΙΔΩΝ.

Argumentum in lib. de Hæmorrhoidibus.

Quæ sit hæmorrhoidarum generationis ratio pulchrè explicatur, & varij curationis modi proponuntur.

1 Αἱμορροΐδων τὸ μὲν νόσημα, ὧδε γίνεται. Ἐπὴν χολὴ ἢ φλέγμα ἐς τὰς φλέβας, τὰς ἐν τῷ ἀρχῷ καταστηρίξῃ, θερμαίνει τὸ αἷμα, τὸ ἐν τοῖσι φλεβίοισι. (Vet.Cod.) Θερμαινόμενα δὲ τὰ φλέβια ἐπισπᾶται ἐκ τῶν ἔγγιστα φλεβίων τὸ αἷμα, καὶ πληρούμενα, ἐξοιδέει τὸ ἐντὸς τοῦ ἀρχοῦ, καὶ ὑπερέχουσιν αἱ κεφαλαὶ τῶν φλεβίων, καὶ ἅμα μὲν ὑπὸ τῆς κόπρου ἐξιούσης φλώμεναι, ἅμα δὲ ὑπὸ τοῦ αἵματος ἀθροιζομένου βιαζόμεναι, ἐξακοντίζουσιν αἷμα, μάλιστα μὲν ξὺν τῷ ἀποπάτῳ, ἐνίοτε δὲ, χωρὶς τοῦ ἀποπάτου. Θεραπεύειν δὲ δεῖ, ὧδε. Πρῶτον μὲν ὑπαρχέτω εἰδέναι ἐν οἵῳ χωρίῳ γίνονται, ἀρχὸν γὰρ, καὶ τάμνων, καὶ ἀποτάμνων, καὶ ἀναρράπτων, καὶ καίων, καὶ ἀποσήπων, ταῦτα γὰρ δοκέει δεινότατα εἶναι, οὐδὲν ἂν σίνοιο. Παρασκευάσασθαι δὲ κελεύω ἑπτὰ, ἢ ὀκτὼ σιδήρια, σπιθαμιαῖα τὸ μέγεθος, πάχος δὲ ὡσεὶ μήλης παχείης, ἐξ ἄκρου δὲ κατακάμψαι. Καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ, πλατὺ ἔστω, ὡς ἐπὶ ὀβολοῦ μικροῦ, προκαθήρας δὴ φαρμάκῳ τῇ πρότερον, αὐτῇ δὲ, ᾗ ἂν ἐπιχειρέῃς καῦσαι, ἀνακλίνας τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον, καὶ προσκεφάλαιον ὑπὸ τὴν ὀσφὺν ὑποθεὶς, ἐξαναγκάζειν ὡς μάλιστα τοῖσι δακτύλοισι τὴν ἕδρην ἔξω. Ποιέειν δὲ, καὶ διαφανέα τὰ σιδήρια, καὶ καίειν ἕως ἂν ἀποξηράνῃς, καὶ ὅκως μὴ ὑπαλείψῃς. Καίειν δὲ, καὶ μηδεμίην ἐᾶσαι ἄκαυστον τῶν αἱμορροΐδων, ἀλλὰ πάσας *ἀποκαύσεις. (* ἀποκαίειν) Γνώσει δὲ οὐ χαλεπῶς τὰς αἱμορροΐδας, ὑπερέχουσι γὰρ ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ ἀρχοῦ, οἷον ῥᾶγες πελιδναὶ, καὶ ἅμα ἐξαναγκαζομένου τοῦ ἀρχοῦ, ἐξακοντίζουσιν αἷμα. Κατεχόντων δ' αὐτῶν ὅταν καίηται, τῆς κεφαλῆς,

1 Hæmorrhoidū morbus hoc modo fit. Quum bilis aut pituita ad venas recti iteſtini decubuerit, ſanguinem qui in venis eſt calefacit. Caleſcentes autem venæ ex vicinis venulis ſanguinem attrahunt, & vbi replentur, interna ſedis pars intumeſcit, & capita venarum ſupereminent, & partim dum à ſtercore exeunte comprimuntur, partim dum à coaceruato ſanguine coguntur, ſanguinem eiaculantur: atque hoc maxime quidem vnà cum ſtercore, aliquando verò etiam ſine ſtercore. Curare autem oportet hoc modo. Primùm equidem noſſe oportet in quo loco ſint hæmorrhoides. Rectum enim inteſtinum & ſecans, & reſecans, & conſuens, & vrens, & putrefaciens, etiam ſi grauiſsima hæc eſſe videantur, nihil læſeris. Iubeo autem præparari ferramenta ſeptem, aut octo, magnitudine palmi, craſsitudine ſpicilli craſsi, ex ſumma parte reflexa ac lata, velut in obolo paruo. Et vbi priore die purgatorio medicamento purgaſti, ea qua rem aggrederis, vrito, & homine ſupino reclinato, & puluinari ſub lumbos ſubiecto, ſedem quàm maxime per digitos foras extrahito: ferramentaq; candentia facito, ac vrito, donec reſiccaueris, & hoc ita, vt ne contingas. Vrere enim oportet, & nullam hæmorrhoidem ſine vſtione ſinere, ſed omnes exurere. Cognoſces autem hæmorrhoidas non difficulter. Supereminent enim in internam recti inteſtini partem, velut vuæ acini, liuidæ, & ſimul vt ſedes extrahitur, ſanguinem eiaculantur. Detineant autem aliqui ipſius caput

A put, & manus, dum vritur, vt ne moueatur, & dum vritur vociferetur, sedes enim magis inde eminet. Postquam vero vsseris, lentes ac eruum coquito, & ex aqua trita imponito, ad quinque aut sex dies. Septima vero die spongiã mollem in tenuissima frusta concidito. Sit aũt latitudo spongiæ vndiquaq; sex digitorũ: deinde super spongiã linteũ tenue, ac leue, spongiæ æquale, melle illitũ imponito, & postea subiecto digito indice sinistræ manus, mediã spongiã in sedẽ q̃ penitissime protrudito, deinde supra spongiã lanã apponito, quo ĩ sede quieta permaneat. Et laterũ mollitudines præcingito, & retrorsum fasciã ex cingulo submittito, quã per media crura receptã, ad cingulũ circa vmbilicũ deligato. At

B pharmacũ de quo dixi, ad dẽsam ac robustã carnẽ faciendã ac producendã deligatur, & nõ minus q̃ viginti diebus hæc diligare oportet. Sorbenda aũt est semel in die farina, aut miliũ, aut furfurũ decoctũ, & aqua bibẽda. Si vero ad aluũ exonerandã desideat, aqua calida proluito, & tertio quoq; die lauet. Alia curatio. Extractã q̃ maxime sedẽ, aqua calida perfundito, deinde summas hæmorrhoidũ partes pæsecato. Pharmacũ aũt ad sectionem præparatũ sit hoc. In æreũ vas mingito, & in vrinã, æris florem tostum tritum, leuẽ inspergito, deinde diluito, ac vas agitato, & in sole siccato. Vbi vero siccatum fuerit, eradito, terito, & leuigatũ ad anum apponito, et splenia oleo imbuta addito, ac spongiam supra

C deligato. Alius modus. Adnascitur ad venã sanguifluã extuberãtẽ, velut mori fructus, & si quidẽ valde extra fuerit extuberantia, carnis tectoriũ circũ ipsam nascit. Hominẽ igitur flexis genibus in duo mortaria siue excisos lapides locato, ac videto. cõperies enim inflatas partes inter nates circa sedẽ, sanguinẽ vero intrinsecus procedere. Si itaq; mollis sit, & sub tectorio cedat extuberantia, digito ipsam auferre oportet. Nihil.n. plus difficultatis hęc res habet, q̃ si quis dum ouicula excoriatur, digitum inter cutem ac carnem adigat. Atque hæc interim dum loqueris, ægro non animaduertente facito. Postquam autẽ extuberantiam abstuleris, necesse est sanguinis cursus ex tota detractione promanare. Itaque vino

D austero in quo gallæ maceratæ sunt, cito abluere oportet, & vena sanguiflua vnà cũ extuberantia peribit, & tectorium sedabitur, & quanto vetustior affectio fuerit, tanto facilior sanatio erit. Si vero penitius intus delituerit extuberantia, per catopterem inspicito, & ne catoptere decipiaris videto. Dum enim aperitur, extuberantiã explanat, dum verò rursus cõtrahitur, recte ostendit. Auferre aũt oportet, veratro nigro in anũ sublito, deinde tertia die auferre, ac vino austero infuso colluere. Cæterùm quod sanguis non fluit, quũ abstuleris extuberantiã, mirari nõ oportet. Neq; enim si ĩ articulis disseces manus, aut crura, sanguis ꝓfluet. Si vero supra aut infra articulos secueris, cauas, ac sanguifluas venas comperies,

& dif-

λῆς, καὶ τὰς χεῖρας ὡς μὴ κινέηται, βοάτω καιόμενος, ὁ γὰρ ἀρχὸς μᾶλλον ἐξίσχει. Ἐπὴν δὲ καύσῃς, φακοὺς, καὶ ὀρόβους ἑψήσας, ἐν ὕδατι τρίψας λείους, καταπλάσσε πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας. Τῇ δὲ ἑβδόμῃ σπόγγον μαλθακὸν τάμνειν ὡς λεπτότατον. πλάτος δὲ εἶναι τοῦ σπόγγου, ὅσον ἓξ δακτύλων πάντῃ, ἔπειτα ἐπιθεῖναι ἐπὶ τὸν σπόγγον, ὀθόνιον ἶσον τῷ σπόγγῳ λεπτὸν, καὶ λεῖον, ἀλείψας μέλιτι, ἔπειτα ὑποβαλὼν τῷ δακτύλῳ τῷ λιχανῷ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς, μέσον τὸν σπόγγον ὦσαι κάτω τῆς ἕδρης ὡς προσωτάτω: ἔπειτα ἐπὶ τὸν σπόγγον προσθεῖναι εἴριον, ὡς ἂν ἐν τῇ ἕδρῃ ἀτρεμίζῃ. Διαζώσας δὲ ἐν τῇσι λαγόσι, καὶ ὑφεὶς ταινίην, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἀναλαβὼν ἐκ τῶν σκελέων τὸν ἐπίδεσμον, ἀναδῆσαι ἐς τὸ διάζωσμα παρὰ τὸν ὀμφαλόν. Τὸ δὲ φάρμακον ὃ εἶπον ἐπιδεῖτο πυκνὴν τὴν σάρκα ποιέειν, καὶ ἰσχυρὴν φῦσαι, ταῦτα δὲ δεῖ ἐπιδεῖν, μὴ ἔλασσον ἡμερῶν εἴκοσι. Ῥοφέειν δὲ ἅπαξ τῆς ἡμέρης ἄλευρον, ἢ κέγχρον, ἢ τὸ ἀπὸ τῶν πιτύρων, καὶ πίνειν ὕδωρ. Ἢν δὲ ἐς ἄφοδον ἵζηται, ὕδατι θερμῷ διανίζειν, λούεσθαι δὲ διὰ τρίτης ἡμέρης. Ἑτέρα θεραπείη. Ἐκβαλὼν τὴν ἕδρην ὡς μάλιστα, αἰονᾶν ὕδατι θερμῷ, ἔπειτα ἀποτάμνειν τῶν αἱμορροΐδων τὰ ἄκρα. Φάρμακον δὲ προσκατασκευάσθηναι πρὸς τὴν τομὴν, τόδε. Οὐρήσας ἐς χαλκεῖον ἐπίπασσον ἐπὶ τὸ οὖρον, χαλκοῦ ἄνθος ὀπτοῦ, καὶ τετριμμένου λείου, ἔπειτα διεὶς, καὶ κινήσας τὸ χαλκεῖον, ξήρανον ἐν τῷ ἡλίῳ. Ὅταν δὲ ξηρὸν γένηται, συνξύσας τρίψον λεῖον, καὶ προστίθει τῷ δακτύλῳ, καὶ σπληνία ἐλαιώσας προστίθει, καὶ σπόγγον ἐπάνω ἐπίδει. Ἕτερος τρόπος. Προσφύεται πρὸς τῇ αἱματίτιδι τῇ κονδυλώδει, οἷον συκαμίνου καρπὸς, καὶ εἰ μὲν ἔξω σφόδρα ᾖ ἡ κονδύλωσις, περιπέφυκεν αὐτῇ καλυπτὴρ ὁ τῆς σαρκός. Καθίσας οὖν τὸν ἄνθρωπον ὀκλὰξ ἐπὶ ὄλμων δύο, σκόπει. εὑρήσεις γὰρ πεφυσημένα τὰ μεσηγὺ τῶν γλουτῶν παρὰ τὴν ἕδρην, τὸ δὲ αἷμα ἐκχωρέειν ἔνδοθεν. Ἢν γοῦν ἐνδίδοι ὑπὸ τῇ καλυπτῆρι, ἢ τὸ κονδύλωμα τῷ δακτύλῳ ἀφελεῖν. οὐδὲν γὰρ χαλεπώτερον, ἤπερ προβάτου δειρομένου τὸν δάκτυλον μεταξὺ τοῦ δέρματος, καὶ τῆς σαρκὸς περαίνειν. Καὶ ταῦτα διαλεγόμενος, ἅμα λάνθανε ποιέων. Ἐπὴν δὲ ἀφέλῃς τὸ κονδύλωμα, ἀνάγκη *ῥέεσθαι δρόμους αἵματος ἀπὸ πάσης τῆς ἀφαιρέσιος. Τάχα χρὴ ἀποπλῦναι, οἴνῳ αὐστηρῷ κηκίδας ἐναποβρέξας, καὶ ἥτε αἱματῖτις οἰχήσεται σὺν τῷ κονδυλώματι, καὶ τὸ κάλυμμα καταστήσεται, καὶ ὅσῳ ἂν παλαιότερον ᾖ, ῥηϊδίως ἔσται ἡ ἴησις. Ἢν δὲ ἀνώτερος ᾖ ἡ κονδύλωσις, τῷ κατοπτῆρι σκέπτεσθαι, καὶ μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κατοπτῆρος. Διηγούμενος γὰρ ὁμαλύναι τὴν κονδύλωσιν, ξυναγόμενος δὲ πάλιν, δείκνυσιν ὀρθῶς. Ἀφαιρέειν δὲ χρὴ, ἐλλεβόρῳ μέλανι ὑπαλείφοντα τὸν δάκτυλον: ἔπειτα τριταίῳ οἴνῳ κλύζειν αὐστηρῷ. Τὸ δὲ αἷμα, ὅταν ἀφέλῃς τὴν κονδύλωσιν, ὅτι οὐ ῥέει μὴ θαυμάζειν. Οὐδὲ γὰρ ἢν ἐν τοῖσιν ἄρθροισι διατάμῃς τὰς χεῖρας ἢ τὰ σκέλεα, οὐ ῥυήσεται αἷμα. Ἢν δ᾽ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τάμῃς τῶν ἄρθρων, εὑρήσεις κοίλας φλέβας, καὶ αἱμόρρους,

Vet. Cod.

* χύεσθαι

 καὶ

Vet.Cod. ϗ χαλεπῶς ἂν ἴχοις ἐυπόρως. Οὕτω, ϗ τὴν ἐν τῇ ἕδρῃ αἱμοῤῥοΐδα, ἣν μὲν ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν τάμῃς, τῆς ἀφαιρέσιος τοῦ κονδυλώματος, αἷμα ῥεύσεται. Ην δὲ αὐτὴν ἀφέλῃς τὴν κονδύλωσιν ἐν τῇ προσφύσει, οὐ ῥεύσεται. Ην μὲν οὖν οὕτω καθίσταται, καλῶς ἂν ἔχοι: ἢν δὲ μὴ, καῦσαι, φυλασσόμενος ὡς μὴ ἅψῃ τῷ σιδήρῳ, ἀλλ' ἐγγὺς προσφέρων τὰ σιδήρια ἀποξηραίνειν, ϗ προσιθέναι τό τε χαλκοῦ ἄνθος τὸ ἐν τῷ οὔρῳ. Ετερος τρόπος ἰήσιος αἱμοῤῥοΐδων. Καυστῆρα χρὴ ποιήσασθαι, οἷον καλαμίσκον φαρμακίτην, σιδήριον δὲ ἐναρμόσαι καλῶς ἁρμόζον: ἔπειτα τὸν αὐλίσκον ἐνθεὶς ἐς τὴν ἕδρην, διάφαινον τὸ σιδήριον καθιέναι, ϗ πυκινὰ ἐξαιρέειν, ἵνα μᾶλλον ἀνέχηται θερμαινόμενος, καὶ οὔτε ἕλκος ἕξει ὑπὸ τῆς θερμασίης, ὑγιέα τε ξηρανθέντα τὰ φλέβια. Ην δὲ βούλῃ μήτε καίειν, μήτε ἀποτάμνειν, προκαταιονήσας ὕδατι πολλῷ θερμῷ, καὶ ἐκτρέψας τὴν ἕδρην, σμύρναν τρίψας λείην, καὶ κηκῖδα, καὶ συπτηρίην Αἰγυπτίην, κατακαύσας ἓν, καὶ ἥμισυ πρὸς τ' ἄλλα, καὶ μελαντηρίοισιν ἄλλο τοσοῦτον, τουτέοισι ξηροῖς χρῆσθαι. Η δὲ αἱμοῤῥοῒς τουτέοισι τοῖσι φαρμάκοισιν ἀποστήσεται, ὥσπερ σκύτος κατακεκαυμένον. Ταῦτα ποιέειν μέχρις ἂν πάσας ἀφανίσῃς. Καὶ χαλκίτιδος ἥμισυ κεκαυμένον τωυτὸ ἀπεργάζεται. Ην δὲ βούλῃ βαλάνοισιν ἰῆσθαι, σηπίης ὄστρακον, μολιβδαίνης τρίτον μέρος, ἄσφαλτον, συπτηρίην, ἄνθος ὀλίγον, κηκῖδα, χαλκοῦ ἰὸν ὀλίγον, τουτέων μέλι ἑφθὸν καταχέας, βάλανον ποιήσας μακροτέρην, προσιθεὶ, μέχρις ἂν ἀφανίσῃς. Γυναικείην αἱμοῤῥοΐδα, ὧδε θεραπεύειν. Πολλῷ ὕδατι θερμῷ αἰονήσας, συνέψε δὲ ἐν τῷ θερμῷ τῶν εὐωδέων τρίψας μυρίκην, λιθάργυρον ὀπτὴν, καὶ κηκῖδα, οἶνον λευκὸν παράχεε, καὶ ἔλαιον, καὶ χηνὸς στέαρ, τρίψας ὁμοῦ πάντα, διδόναι ὁκόταν αἰονηθῇ, διαχρήσασθαι. Αἰονᾶν δὲ, καὶ τὴν ἕδρην ἐξώσας ὡς μάλιστα.

difficile fuerit vt expedite sistas. Sic etiam hæmorrhoidem in sede, si supra aut infra extuberantiæ detractionem seces, sanguis profluet. Si verò ipsam extuberantiam in connexu abstuleris, non profluet. Si quidem igitur ita sedatur, bene habet: sin minus, vrito, cauendo, vt ne cõtingas ferro, sed prope admotis ferramentis resiccato, & florem æris ex vrina apponito. Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clysterem facere oportet, velut arundinem sepiariã, phragmiten appellatam, & in ipsum ferramentum probe congruum adaptare: deinde indita in sedem clysteris fistula, ferramentum candens immittere, ac frequenter eximere, quo magis calefieri sustineat, & neque vlcus ex calore habeat, & venæ resiccatæ sanæ fiant. At verò si neque vrere, neq; resecare voles, vbi multa calida aqua proluisti, & sedem euersam extraxisti, myrrhã tritam, leuigatam, & gallam, & alumen Aegyptium vstum, vna & dimidia ad reliqua parte, & melanteriç tantundem accipe, atque siccis his vtere. hæmorrhois enim ab his medicamentis decedet, velut corium combustum. Hæc facito donec omnes exstirpaueris. Et dimidia chalcitidis vstæ pars idem efficit. Si verò glandulis sanare voles, sepiæ testam, plumbaginis tertiam partem, bitumen, alumen, florem æris modicum, gallam, æruginem modicam commisceto, & mel coctum affundito, & formatã ex his glandem oblongiorem apponito, donec exstirpaueris. Muliebrem hæmorrhoidem hoc modo curato. Multa calida aqua proluito. In aqua vero, odorata, velut est myrica, trita, coquito: deinde spumam argenti tostam, & gallam misceto, & vinum album, & oleum, & anseris adipem affundito, omniaq; simul trita, post factam prolutionem illinenda dato. Proluere vero oportet sede quàm maxime extracta.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Hæmorrhoidibus.

1 Hæmorrhoidum morbus. *Gal. in expos. linguarum in vocibus* πήρινα, *&* στρεβλὴν, *citat hunc librum tanquam Hippocratis, verum ita citat, quasi hic idem sit cum libro de fistulis, vnde conijcio vtrunque libellum simul iunctum, atque conscriptum fuisse, habuisse vero inscriptionem,* περὶ αἱμοῤῥοΐδων, ϗ συρίγγων, *quanquam hac de re etiam non parum dubitandum est, cum illæ voces à Gal. propositæ nusquam horum librorum reperiantur nisi fortè sint, vel transmutatæ, vel corruptæ à librarijs ignaris.*

2 Vrere enim oportet. *Sententia hæc illi contraria videtur, quam Hippocr. tradidit Aph. xij. libri sexti, sub his verbis. Hæmorrhoidas curanti diuturnas nisi vna seruetur periculum imminet ne hydrops, aut tabes succedat. In fine etiam v. Epid. ita scriptum inuenitur.* Αλκίππος ἔχων αἱμοῤῥοΐδας ἐκωλύετο, θεραπευθῆναι θεραπευθεὶς ἐμάνη: πυρετοῦ ὀξέος ἐπιγινομένου ἐπαύσατο, *id est, Alcippus hæmorrhoidas habens curari vetabatur, nam curatus insaniuit, & febre acuta superueniente sedatus est. Aetius autem lib. xiiij. cap. v. vt huiuscemodi difficultatem tolleret, perspicuo affirmauit omnes hæmorrhoidas nulla relicta esse persanandas, idq; voluisse Hippocratem cum dixit, hæmorrhoidas sananti, quasi sanatio perfecta sit, qua omnes auferuntur, illud autem addidit, seruandam post omnium abscisionem esse ex Hippocratis præcepto rectam victus rationem. Atqui aduersus Aetium in primis est Gal. in comment. vbi summa cum ratione probat, ab Hippocrate præceptum esse in curandis*

randis hæmorrhoidibus, vt una semper relinquatur, quæ excrementa, quæ quotidie necessario accumulantur, excerni queant. Fuschius quoque copiosè satis Aetium damnat tanquam Hippocrati, & rationi, & experientiæ repugnet. Ego vero cum Hippocratem videam hoc in loco præcipientem, vt omnes vrantur, facere non possum, quin existimem interdum etiam omnes esse curandas, tum scilicet, quum corpus optimè purgatum sit, nec ex his sit, quæ natura succos melancholicos aggregant, ac præterea proba victus ratio seruetur, quæ non solum in cibo & potu, sed & in cunctis alijs posita sit; præsertim vero in paranda aliqua excrementorum ab ano in aliam partem diuersione.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE FISTVLIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΥΡΙΓΓΩΝ.

Argumentum in lib. de Fistulis.

Quibus ex causis, & qua ratione fiant fistulæ, quomodo item curandæ. De intestini recti inflammatione, humectatione, prolapsu, vrinæ stillicidio, saniei fluore, ac curandi ratione agitur.

A Fistulę fiunt quidem ex contusionibus & tuberculis, fiűt autem & ex remigatione ac equitatione, quum in natibus congregatus fuerit sanguis prope sedem. Putrescens enim distribuitur ad molles partes, nimirũ quum & intestinũ rectũ sit humidũ, & caro mollis, in quam distribuitur, donec tuberculum eruperit, & deorsum ad rectũ intestinũ cõputruerit. Postquam aũt hoc factum fuerit, in fistulã abit, ac sanie manat, & stercus per ipsam fluit, & flatus, & abominatio multa. Ex contusionibus itaque fit fistula, vbi aliquis circa rectũ intestinũ locus cõtusus fuerit ex plaga, aut ex casu, aut vulnere, aut equitatione, aut remigatione, aut quæcunq; talia sunt. Congregatur.n. sanguis. putrescẽs aũt suppuratur, à suppurato vero ea quę de tuberculis dicta sunt patitur. Primùm igitur quũ tale quoddam tuberculũ nascens senserit, crudum q̃ citissime secare oportet, priusq̃ suppuretur ad rectum intestinum. Si vero iam ægrotantẽ ex fistula assumpseris, allij caulem recentem accipe, & homine supino reclinato, diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulem immitte donec offendas ac impingas, & fistulæ profunditatẽ per caulẽ metire, tũ seselis radicẽ tenuissime

1

Vet.Cod.

Σύριγγες, γίνονται μὲν ὑπὸ φλασμάτων, καὶ φυμάτων, γίνονται δὲ, καὶ ὑπὸ ἐρέσιος, καὶ ἱππασίης, ὅταν ἀθροισθῇ ἐν τῷ γλουτῷ αἷμα πλησίον τῆς ἕδρης. Σηπόμενον γὰρ νέμεται εἰς τὰ μαλθακὰ, ἅτε ὑγροῦ ἐόντος τοῦ τε ἀρχοῦ, καὶ τῆς σαρκὸς μαλθακῆς ἐν ᾗ νέμεται, ἕως ἂν τὸ φῦμα ῥήξῃ, καὶ κάτω ἐς τὸν ἀρχὸν διασήψῃ: ἐπὴν δὲ τοῦτο γένηται, συριγγοῦται, καὶ ἰχωρέει, καὶ κόπρος ῥεῖ δι' ἑωυτῆς, καὶ φῦσα, καὶ βδελυγμίη πολλή. Ὑπὸ μὲν οὖν τῶν φλασμάτων γίνεται, ὁκόταν τι τῶν περὶ τὸν ἀρχὸν χωρίων φλασθῇ ὑπὸ πληγῆς, ἢ ὑπὸ πτώματος, ἢ ὑπὸ τρώματος, ἢ ἱππασίης, ἢ ἐρέσιος, ἢ ὅσα τοιουτότροπά ἐστι. ξυνίσταται γὰρ αἷμα. Σηπόμενον δὲ ἐκπυΐσκεται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἐκπυϊσκομένου πάσχει ἅπερ ἐπὶ τῶν φυμάτων εἴρηται. Πρῶτον μὲν οὖν ὅταν τι τοιοῦτον αἴσθῃ φυόμενον φῦμα, τάμνειν ὡς τάχιστα ὠμὸν πρὶν ἢ διαπυῆσαι ἐς τὸν ἀρχόν. Ἢν δὲ νοσέοντα ἤδη τὴν σύριγγα παραλάβῃς, λαβὼν σκορόδου φύσιγγα νεαρὴν, ἀνακλίνας τὸν ἄνθρωπον ὕπτιον, τὰ σκέλεα διαγαγὼν, τὸ μὲν ἔνθα, τὸ δὲ ἔνθα τὴν φύσιγγα καθιέναι ἕως ἂν προσκόψῃ, μετρῆσί τε τὸ βάθος τῆς σύριγγος τῇ φύσιγγι, καὶ σεσέλεος δὲ ῥίζαν κόψας ὡς λεπτοτάτην,

Vet. Cod. τὴν, ὕδωρ ἐπιχέας, βρέχειν τέσσαρας ἡμέρας, καὶ ϖρονῆς δύσας πινέτω, μέλιτι παραμίσγων τὸ ὕδωρ, κατὰ τρεῖς κυάθους. Ἐν τούτῳ κάθαιρε, καὶ τὰς ἀσκαρίδας. Ὁκόσοι δ' ἂν καταλειφθῶσιν ἀθεράπευτοι, θνήσκουσιν. 2 Ἔπειτα ὀθόνιον βύσσινον τιθυμάλλου ὀπῷ τοῦ μεγάλου δεύσας, καταπάσσων ἄνθος χαλκοῦ ὀπτὸν τετριμμένον, στροβίλην ποιήσας ἴσην τῇ σύριγγι τὸ μῆκος, ῥάμμα διεὶς δι' ἄκρας τῆς στροβίλης, καὶ αὖθις διὰ τῆς φύσιγγος ὕπτιον κατακλίνας τὸν ἄνθρωπον, κατοπτῆρι κατιδὼν τὸ διαβεβρωμένον τοῦ ἀρχοῦ, ταύτῃ τὴν φύσιγγα διεῖναι, καὶ ὁκόταν παρακύψῃ ἐς τὸν ἀρχὸν, ἐπιλαμβανόμενος ἕλκειν, ἄχρις οὗ ἡ στροβίλη διωσθῇ, καὶ ἰσωθῇ τῷ τε ἄνω, καὶ τῷ κάτω. ἐπὴν δὲ ἐσωσθῇ, βάλανον ἐνθεὶς κερατίνην ἐς τὸν ἀρχὸν, γῆ διαχρίσας σμηκτρίδι τὸν ἀρχὸν, ἐᾶν. Ἐπὴν δὲ ἀποπατέῃ, ἐξαιρέειν, καὶ αὖθις προστιθέναι, ἕως ἂν πεμπταίη γένηται. Ἕκτῃ δὲ ἡμέρῃ ἐξαιρέειν, ἕλκων τὴν στροβίλην ἔξω τῆς σαρκὸς, καὶ τρίψαι στυπτηρίην μετὰ ταῦτα, καὶ πλήσας τὴν βάλανον, καὶ ἐς τὸν ἀρχὸν ἐμβαλὼν, ἐᾶν ἄχρις οὗ ἡ στυπτηρίη ὑγρὴ γένηται. Τὸν δὲ ἀρχὸν, σμύρνῃ ἀλείφειν, ἄχρις οὗ ἂν δοκέῃ ξυμπεφωνηκέναι. Ἑτέρη θεραπείη. Ὠμόλινον λαβὼν ὡς λεπτότατον, συμβάλλειν ὅσον σπιθαμιαῖον πεντάπλουν, καὶ ξυμπεριλαβεῖν ἱππείην τρίχα: ἔπειτα ποιησάμενος μήλην κασσιτερίνην ἐπ' ἄκρου τετρημένην, ἐνείρας ἐς τὴν μήλην τὴν ἀρχὴν τοῦ ὠμολίνου συμβεβλημένου, καθιέναι τὴν μήλην ἐς τὴν σύριγγα, καὶ ἅμα τῆς ἀριστερῆς χειρὸς τὸν δάκτυλον τὸν λιχανὸν καθιέναι ἐς τὴν ἕδρην: ἐπὴν δὲ ψαύσῃ ἡ μήλη τοῦ δακτύλου, ἄγειν ἔξω τῷ δακτύλῳ, ἀποκάμψας τῆς μήλης τὸ ἄκρον, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐν τῇ μήλῃ, καὶ τὴν μὲν μήλην πάλιν ἐξαιρέειν, τοῦ δὲ ὠμολίνου τὰς ἀρχὰς ἅψαι δὶς ἢ τρὶς, καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ ὠμολίνου ἐπιστρέψας, ἐπιδῆσαι πρὸς τὸ ἅμμα. Ἔπειτα κελεύειν ἀπελθόντα, διαπρήσσεσθαι τὰ ἑωυτοῦ. Ὁκόσον δὴ σηπομένης τῆς σύριγγος χαλᾶται τοῦ ὠμολίνου, τοῦτο ἐπιτείνειν, καὶ ἐπιστρέφειν ἀεὶ καθ' ἑκάστην ἡμέρην. Ἢν δέ σοι τὸ ὠμόλινον διασαπῇ πρόσθεν, ἢ τὴν σύριγγα διαβρωθῆναι, πρὸς τὴν τρίχα προσάψας ἕτερον ὠμόλινον διεῖναι, καὶ ἅψαι. ἡ γὰρ θρὶξ διὰ τοῦτο παραβάλλεται τῷ ὠμολίνῳ, ὅτι ἄσηπτός ἐστιν. Ἐπὴν δὲ διασαπῇ ἡ σύριγξ, τάμνεσθαι χρὴ σπόγγον μαλακὸν ὡς λεπτότατον προστιθέντα: ἔπειτα ἐς μὲν τὴν σύριγγα, ἄνθος χαλκοῦ ὀπτὸν συχνὸν, τῇ μήλῃ ἐνθεῖναι, τὸν δὲ σπόγγον ἀλεῖψαι μέλιτι, καὶ ὑποβαλὼν μέσῳ τῷ λιχανῷ δακτύλῳ, τῆς ἀριστερῆς χειρὸς, ὦσαι πρόσω, καὶ προσθεὶς ἕτερον σπόγγον, ἀναδῆσαι, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῇσιν αἱμορροΐσιν, τῇ δὲ αὔριον ἀπολύσας, περιθεῖναι ὕδατι θερμῷ, καὶ σπόγγῳ τῷ δακτύλῳ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς, πειρᾶν διακαθαίρειν τὴν σύριγγα, καὶ αὖθις πάλιν τὸ ἄνθος ἐπιδῆσαι. Ταῦτα ποιέειν ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν ταύτῃσι γὰρ μάλιστα ὁ χιτὼν τῆς σύριγγος σήπεται, τὸ δὲ λοιπὸν ἐς ἂν ὑγιανθῇ τουτέῳ ἐπιδεῖν. Κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ τοῦ σπόγγου διαναγκαζομένη, καὶ ἀναπτυσ-

σομένη

tenuissime tritam, aqua affusa ad dies quatuor macerato, eamq; aquam trium cyathorum mensura, melle ammixto æger bibat ieiunus. Cum hac etiam ascaridas purgato. Quicunque vero relicti fuerint non curati, moriuntur. Postea linteum byssinum tithymalli magni succo imbutum, flore æris tosto trito insperso, in penicilli figuram intorque lõgitudine fistulæ æqualem, filo per summum penicillum transmisso, & rursus per summum caulem, & homine supino reclinato, adhibito catoptere instrumento sedem expandente, corrosam recti intestini partem inspicito, & sic caulem immittito, & vbi in intestinum inciderit, apprehensum retrahito, donec penicillus fuerit intrusus, & superiori ac inferiori parti adæquatus. Postquam vero fuerit intrusus, glandem corneam in intestinum indito, & podice ex terra cimolia oblito sinito. Vbi verò ventrem exonerat, eximito, ac rursus indito, donec ad quintum peruenerit diem. Sexta autem eximito, extrahens penicillum ex carne, & alumen terito, eoq; glandem expleto, & in intestinum indito ac sinito, donec alumen liquidum fiat. Podicem vero myrrha illinito, donec coaluisse visus fuerit. Alia curatio. Crudum linum tenuissimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circũdato: deinde facto specillo stanneo in summa parte perforato, & initio lini complicati in specillum immisso, specillum in fistulã demittito, & simul sinistræ manus digitum indicem in sedem indito: vbi vero specillum contigerit digitũ, inflexa summa spicilli parte, initiũ lini quod est in spicillo per digitum adducito, & spicillũ quidem rursus extrahito, lini vero initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Postea vero dimissum negocia sua obire iubeto. Cæterùm quantum putrescente fistula de lino laxatur, tantum intẽdere oportet, ac intorquere semper singulis diebus. Si vero linum crudum cõputrescat, priusquam fistula corrodatur, aliud linnm ad pilum innecte, immitte ac connecte. Pilus enim ea de causa ad crudum linum additur, quod non putrescit. Postquam vero fistula computruerit, spongiam mollem in tenuissima frusta concisam apponere oportet: deinde in fistulam quidem, florem æris tostum multum per spicillum immittere: spongiam vero melle illinere, & subiecto digito indice sinistræ manus, vltra protrudere, & appositam alteram spongiam deligare (eodem modo velut in hæmorrhoidibus.) postridie verò exoluere, & aqna calida abluere, & cum spõgia per sinistræ manus digitum fistulam purgare conari, & rursus æris florem immittere, ac spongiam deligare. Atque hæc facere oportet per dies septenos. (in his enim maxime tunica fistulæ computrescit:) de cætero verò donec sanata fuerit spongiam deligare. Nam dum per hunc modum fistula à spõgia cogitur

ac expli-

A ac explicatur, neq; rursus cõcidere poterit, neq; alia ipsius pars sanabitur, alia vero rursus cõplebitur, sed in seipsa tota sana erit. Verùm in hac curatione multa aqua calida proluere oportet, & fame macerare. Si verò nõ corrosa fuerit fistula, spicillo immisso secato, donec diduxeris, & æris florẽ inspergito, & ad dies quinq; sinito: deinde aquã calidã affundito, & polentã aqua subactam superimponito, & betarũ folia deligato. Vbi vero exciderit æris flos, & fistulę vlcus purũ fuerit, velut priorẽ curato. Si vero in loco sit vbi fieri id nõ possit, & profunda ẽt sit fistula, flore æris, & myrrha, & nitro in vrina dilutis colluito, & in fistulæ osculũ plũbeam glãdem indito, vt ne coalescat. Collutio vero facienda est, pen-
B næ fistula ad vesicã alligata, & fistula intro immissa, atq; sic collutione infusa. Verùm sanus nõ fit, si non secetur. Si intestinũ rectũ inflammatum fuerit, & dolor habeat et febris, & frequẽter ad exonerandũ aluum desideat, & nihil egerat, & præ inflammatione sedes exijsse videatur, & aliqñ vrinæ stillicidiũ corripiat: hic morbus fit, quum pituita ex corpore ad intestinum rectum decubuerit. Conferunt autem calida. Quum enim hæc adhibentur, pituitam attenuare ac cõsumere possunt, & simul acrimonia sua salsam pituitam aquosam reddere, vt non sit ardor, neque morsus aliquis in intestino. Curare itaque oportet hoc modo. Aegrum in calidam aquam collocato, & trita grani cnidij grana sexaginta
C in vini hemina, & olei hemina dimidia diluito, tepefacito, & infundito. Hæc & pituitã educũt & stercus. Si verò in aqua non sedet, oua cocta in vino nigro odorato, ad sedẽ apponito, calido quopiã inferne substrato, aut vesica aqua calida plena. Aut lini semen tostum, molitum, tritum, pari farina, in vino nigro odorato, & oleo ammixta, cataplasmatis modo calidissime imponito. Aut ordeũ & alumẽ Aegyptiũ tritum misceto, & glandem oblongã efformato, & ad ignem tepefaciẽs digitis effingito, deinde summe tepidam effectã in sedem indito. Forinsecus aũt cerato oblinito, & allium in vino nigro diluto coctum pro cataplasmate imponito. Postquã vero exemeris, in aquam calidam collocato, & solani
D succum, & anserinum ac suillum adipẽ, & chrysocollam, & resinam, & ceram albam commisceto, simulq; liquefacito, & cũ his illinito, & quãdiu inflammatio durauerit, allium coctum cataplasma adhibeto. Et si quidẽ ad hæc à dolore liberetur, satis sit: sin minus bibat album meconium, aut aliud quoddam quod pituitã purgat. Et quandiu durat inflammatio, edulijs leuibus nutriatur. Vrinæ stillicidiũ ex his incidit. Vesica ex intestino recto calescens, caliditate pituitam adducit: à pituita verò vrinæ stillicidium fit. Si quidem igitur vnà cum morbo sedetur (solet enim plerunque ita fieri) satis est: sin minus, medicamenta ad vrinæ stillicidium destinata exhibeto. Si vero sedes elabatur, fomento per mollẽ spongiam

σομβύη ἡ σύριγξ, οὔτε πάλιν ξυμπέσοι ἄν, οὔτε τὸ μὲν αὐτῆς ὑγιανθείη ἄν, τὸ δὲ πάλιν ξυμπληρωθείη, ἀλλ᾽ ἐν ἑωυτῇ πᾶσα ὑγιὴς ἔσαι. Εν τῇ θεραπείῃ δὲ προσαιονᾶν ὕδατι πολλῷ θερμῷ, καὶ λιμοκτονέειν. Ην δὲ μὴ διαβεβρώκῃ ἡ σύριγξ, προμηλώσας μήλῃ, τέμνε ἕως ἂν διέλθῃ, καὶ ἐπίπασσε ἄνθος χαλκοῦ, καὶ ἐᾶν ἐπὶ πέντε ἡμέρας, καταχέειν δὲ ὕδωρ θερμὸν, καὶ ἐπάνω ὕδατι φυρῶν, ἄλφιτον καταπάσσε, καὶ φύλλα τεύτλων ἐπιδεῖ. Επὴν δὲ ἐκπέσῃ τὸ ἄνθος τοῦ χαλκοῦ, καὶ καθαρὸν ᾖ τὸ ἕλκος τῆς σύριγγος, ἰῶ ὥσπερ τὴν ἔμπροσθεν. Ην δὲ ἐν χωρίῳ ᾖ, ὃ μὴ οἷόν τε, βαθείη δὲ καὶ ἡ σύριγξ, ἄνθει χαλκοῦ, καὶ σμύρνῃ, καὶ λίτρῳ οὔρῳ διεὶς, κλύζειν, καὶ ἐς τὸ στόμα τῆς σύριγγος, μολύβδιον ἐντιθέναι, ὅπως μὴ ξυμφύηται. Κλύζειν δὲ πτεροῦ σύριγγα, προσδήσας πρὸς κύστιν, καὶ καθεὶς ἐς τὴν σύριγγα, πρὸς τοῦτο διάγειν κλύζων. Υγιὴς δὲ οὐ γίνεται, ἢν μὴ τμηθῇ. Ην ὁ ἀρχὸς φλεγμήνῃ, καὶ ὀδύνην ἔχει, καὶ πυρετὸς, καὶ ἐς ἄφοδον θαμινὰ καθίζῃ, καὶ μηδὲν ὑποχωρέῃ, καὶ ὑπὸ τοῦ φλέγματος δοκέῃ ἐξιέναι ἡ ἕδρη, καὶ ἐνίοτε στραγγουρίη ἐπιλαμβάνῃ, τοῦτο τὸ νόσημα γίνεται, ὅταν φλέγμα ἐς τὸν ἀρχὸν κατασκήψῃ ἐκ τοῦ σώματος. Ξυμφέρει δὲ τὰ θερμὰ, δύναται γὰρ τάδε προσφερόμενα, λεπτύνειν, καὶ ἐκτήκειν τὸ φλέγμα, καὶ ἅμα τῷ δριμεῖ, τὸ ἁλμυρὸν, ἐξυδατοῦν, ὥστε μὴ εἶναι τὸ καῦμα, μὴ δὲ δῆξιν τινὰ ἐν τῷ ἐντέρῳ. Θεραπεύειν οὖν χρὴ, ὧδε. Καθίζειν ἐς ὕδωρ θερμὸν, καὶ τρίψαντα τοῦ κόκκου τοῦ κνιδίου ἑξήκοντα κόκκους, διεῖναι ἐν οἴνου κοτύλῃ, καὶ ἐλαίου ἡμικοτυλίῳ χλιήνας, κλύσον. Αγει δὲ ταῦτα, φλέγμα, καὶ κόπρον. Οταν δὲ μὴ ἐν τῷ ὕδατι καθίζει, ὠὰ ἑψήσας ἐν οἴνῳ μέλανι εὐώδει, προστιθέναι πρὸς τὴν ἕδρην, ὑποπετάσας τι κάτωθεν θερμὸν, ἢ κύστιν ὕδατος θερμοῦ πλήσας. Η λίνου σπέρμα πεφωσμένον ἀλέσας, τρίψας, καὶ μίξας ἴσον ἄλητον ἐν οἴνῳ μέλανι, καὶ εὐώδει, καὶ ἐλαίῳ, καταπλάσσειν ὡς θερμοτάτῳ. Η κριθὰς μίξας, ἢ στυπτηρίην Αἰγυπτίην τετριμμένην, ἔπειτα πλάσαι βάλανον μακρὴν, καὶ χλιαίνων πρὸς πυρὸς, καταπλάσσειν τε, καὶ πυρίην; καὶ τοῖσι δακτύλοισι περιπλάσσειν. Επειτα ἀκροχλίηρον ποιέων, ἐντιθέναι ἐς τὴν ἕδρην. Τὰ ἔξωθεν δὲ κηρωτῇ περιαλεῖψαι, καὶ καταπλάσσειν σκορόδοισιν ἑφθοῖσιν, ἐν οἴνῳ μέλανι κεκρημένῳ. Επὴν δὲ ἐξαιρέῃς, ἐς ὕδωρ θερμὸν ἐφίζειν, καὶ συμμίξας χυλὸν στρύχνου, καὶ χηνὸς, καὶ ὑὸς στέαρ, καὶ χρυσόκολλαν, καὶ ῥητίνην, καὶ κηρὸν λευκὸν: ἔπειτα διατήξας ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ξυμμίξας, τούτοισιν ἐγχρίειν, καὶ ἕως ἂν φλεγμαίνῃ, καταπλάσσειν τοῖσι σκορόδοισι θερμοῖσι. Καὶ ἢν μὲν πρὸς ταῦτα ἀπαλλάσσηται τῆς ὀδύνης, ἀρκείτω, ἢν δὲ μὴ, πῖσαι τὸ μηκώνιον τὸ λευκὸν, ἢν δὲ μὴ, ἄλλο ὅ, τι φλέγμα καθαίρει. Διαιτᾶν δὲ ἕως ἂν φλεγμήνῃ, τροφήμασι κούφοισιν. Η δὲ στραγγουρίη ἐπιπίπτει ἐκ τῶνδε. Θερμαινομένη ἡ κύστις ἐκ τοῦ ἀρχοῦ, προσάγεται τῇ θερμότητι φλέγμα, ὑπὸ δὲ τοῦ φλέγματος, στραγγουρίη γίνεται. Ην μὲν οὖν ἅμα τῇ νούσῳ παύηται, φιλέει γὰρ ὡς τὰ πολλὰ οὕτως γίνεσθαι, ἢν δὲ μὴ, δίδου τῶν φαρμάκων τῶν στραγγουρικῶν. Ην δὲ ὁ ἀρχὸς ἐκπίπτῃ, ἀνώσας

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἀνώσας σπόγγῳ μαλθακῷ, καὶ καταχείσας κογχλίην, τῶν χειρῶν δήσας, ἐκκρέμασον ὀλίγον χρόνον, καὶ εἴσεισιν. Ἢν δὲ μεῖζον ἐκπέσῃ, καὶ μένῃ ἔνδον, διαζώσας ἐν τῇσι λαγόσι, καὶ ὑφεὶς ὄπισθεν ταινίην, ὤσας ἔσω τὸν ἀρχὸν, προσθεῖναι σπόγγον μαλθακὸν βρέξας ὕδατι θερμῷ, ἐν ᾧ ἑψήσας λωτοῦ πρίσματα. Καταχέαι δὲ, καὶ κατὰ τοῦ ἀρχοῦ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὕδατος, τὸν δὲ σπόγγον ἐκπιέσαι· ἔπειτα ὑποτείνας τὴν ταινίην διὰ μέσων τῶν σκελέων, ἀναδῆσαι περὶ τὸν ὀμφαλόν. Ὅταν δὲ θέλῃ ἀφοδεύειν, ἐπὶ σανίσιν ὡς στενοτάτοισιν ἀφοδευέτω, ἢν δὲ παιδίον ᾖ, ἐπὶ γυναικὸς τῶν ποδῶν πρὸς τὰ γούνατα προσκλιθείς. Ὅταν δὲ ἀφοδεύῃ, τὰ σκέλεα ἐκτεινάτω, οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἐκπίπτοι ἡ ἕδρη. Ἢν δὲ ὑγραίνηται ὁ ἀρχὸς, καὶ ἰχὼρ ἀπορρέῃ, περινίψαι τρυγὶ κεκαυμένῃ, καὶ ὕδατι ἀπὸ μυρσίνης, καὶ ἀδίαντον ξηρήνας, καὶ κόψας, διασήσας, καταπάσσε. Ἢν δὲ αἱμορροῇ, περινίψας τοῖσι αὐτοῖσι χαλκῖτιν, καὶ πρίσμα κυπαρίσσου, ἢ κέδρου, ἢ πίτυος, ἢ τερμίνθου τρίψας, συμμίξας τῇ χαλκίτιδι ἴσον, καταπλάσσειν. Τὰ ἔξωθεν δὲ κηρωτῇ παχείῃ περιαλείφειν. Ὁκόταν ἀρχὸς ἐκπίπτῃ, καὶ μὴ θέλῃ κατὰ χώρην μένειν, σίλφιον ὅτι ἄριστον, καὶ πυκνότατον, ξύσας λεπτὸν καταπλάσσειν, καὶ τοῦ πταρμικοῦ φαρμάκου πρὸς τὴν ῥῖνα προστιθέναι, καὶ παροξύνειν τὸν ἄνθρωπον. Ἢ ὕδατι θερμῷ περιπλύνας σίδια, καὶ στυπτηρίην τρίψας ἐν οἴνῳ λευκῷ, καταχέαι τοῦ ἀρχοῦ· ἔπειτα ῥάκεα ἐμβαλεῖν, καὶ τοὺς μηροὺς ξυνδῆσαι ἡμέρας τρεῖς, καὶ νηστευέτω. Οἶνον δὲ πινέτω γλυκύν. Ἢν δὲ μηδὲ οὕτω διαχωρέῃ, μίλτον μίξας ὁμοῦ μέλιτι διαχριέτω. Ἀρχὸς ἢν ἐκπίπτῃ, καὶ αἱμορροῇ, ἄρου ῥίζης περιελὼν τὸν φλοιὸν, ἑψεῖν ἐν ὕδατι· ἔπειτα τρίβειν ἄλητον ξυμμίσγων, καὶ καταπλάσσειν θερμόν. Ἄλλο. Τῆς ἀμπέλου τῆς ἀγρίης, ἣν ἔνιοι καλοῦσι ψιλώθριον, τουτέστι τὰς ῥίζας τὰς ἁπαλωτάτας περιξέσαντα, ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ μέλανι ἀκρήτῳ αὐστηρῷ· ἔπειτα τρίψαντα, καταπλάσσειν χλιερόν. Ξυμμίσγειν δὲ, καὶ ἄλευρα, καὶ φυρῆν ἐν οἴνῳ λευκῷ, καὶ ἐλαίῳ χλιερῶς. Ἄλλο. Κωνείου καρπὸν τρίβοντα, παρασάζειν οἶνον λευκὸν εὐώδεα, ἔπειτα καταπλάσσειν χλιερόν. Ἢν δὲ φλεγμαίνῃ, κισσοῦ ῥίζαν ἑψήσας ἐν ὕδατι τρίψας λεῖον, ἄλευρον ξυμμίσγων ὡς κάλλιστον ἐν οἴνῳ λευκῷ φυρήσας, καταπλάσσειν, καὶ ἄλειφαρ πρὸς τούτοις ξυμμίξας. Ἄλλο. Μανδραγόρου ῥίζαν μάλιστα μὲν χλωρήν· εἰ δὲ μὴ ξηρὴν, τὴν μὲν οὖν χλωρὴν ἀποπλύναντα, καὶ ταμόντα, ἑψῆσαι ἐν οἴνῳ κεκρημένῳ, καὶ καταπλάσσειν, τὴν δέ γε ξηρὴν τρίψαντα, καταπλάσσειν ὁμοίως. Ἄλλο. Σικύου πέπονος τὸ ἔνδον τρίψας λεῖον καταπλάσσειν. Ἢν δὲ γίνηται ὀδύνη, καὶ μὴ φλεγμαίνῃ, λίτρον ὀπτήσας ἐρυθρὸν, καὶ τρίψας λεῖον, καὶ στυπτηρίην, καὶ ἅλας φώξας, καὶ τρίψας λείους, συμμίξαι ἴσον ἑκάστου, εἶτα πίσσῃ συμμίξας ὡς βελτίστῃ ἐς ῥάκος ἐναλείψας, ἐντιθέναι, καὶ καταδεῖν. Ἄλλο. Καππάριος φύλλα χλωρὰ τρίψας ἐς μαρσίπιον ἐμβαλὼν προσκαταδεῖν, καὶ ἐπὴν καίειν δοκέῃς, ἀφαιρέειν,

spongiam adhibito, & cochleæ muco illito, è A
manibus deligatum suspendito ad modicum tempus, & redibit. Si verò amplius excidat, & non maneat intus, laterum mollitudines præcingito, & retrorsum fasciam ex cingulo submittito, & vbi sedem intro protrusisti, spongiam mollem aqua calida, in qua loti ramenta cocta sunt, imbutam imponito. Sed & de aqua ipsa ad sedem affundito, spongiam verò exprimito: deinde fasciam per media crura subextentam, circa vmbilicum deligato. Vbi vero aluum exonerare volet, inter tabulas angustissimas insidens id faciat: si vero puer fuerit, intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem ventrem exonerat, crura extendat, sic enim minime sedes exciderit. At si intestinum rectum humidum fiat, B
& sanies defluat, fece vini vsta, & aqua ex myrti decocto abluito, & adiantum siccum, tusum, cribratum inspergito. Si vero sanguis profluat, ablutione ex ijsdem facta chalcitidem, & cupressi, aut cedri, aut pini, aut terebinthi ramenta inspergito, pari mensura de his ad chalcitidem ammixta. Forinsecus autem ceratum crassum oblinito. Quum sedes siue rectum intestinum exciderit, & in loco suo manere noluerit, silphium optimum ac densissimum derasum tenue inspergito, & sternutatorium medicamentum ad nares apponito, & hominem ad iram exacerbato. Aut vbi aqua calida abluisti, malicorium, & alumen, in vino albo trita, ad sedem affundito: deinde panniculos apponito, & fe- C
mora per dies tres colligato, & ieiunet. Vinum autem bibat dulce. Si verò neque sic retro cedat, minium mixtum cum melle illinat. Intestinum rectum si procidat, & sanguis profluat, de ari radice detractum corticem in aqua coquito, deinde tritum farina ammixta calidum imponito. Aliud. Vitis syluestris, quam aliqui psilotrium vocant, radices tenerrimas derasas in vino nigro meraco austero coquito, deinde tritas tepide imponito. Sed & farinam ammisceto, & in vino albo ac oleo subigito, & tepide imponito. Aliud. Cicutæ semen vino albo odorato instillato terito, deinde tepide imponito. Si verò inflammatum fuerit, hederæ radicem in aqua coctam, leuiter tritam, ammixta D
farina optima, in vino albo subactam imponito, & oleum ad hæc ammisceto. Aliud. Mandragoræ radicem maxime viridem: sin minus, siccam: viridem itaque lotam ac concisam, in vino diluto coquito, ac imponito: siccam verò tritam similiter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leuiter tritam imponito. Si verò dolor fiat, & inflammatum non sit, nitrum rubrum assato, ac leuiter terito, & alumen ac salem torreto ac leuiter terito, & pari mensura singula misceto, deinde ad picem optimam ammisceto, & linteo illita apponito ac deligato. Aliud. Capparis folia viridia trita, in marsupium coniecta adalligato, & vbi vrere

videberis

A videberis auferto, ac rursus apponito. Si vero folia non affuerint, corticem radicis capparis contusum, vino nigro subactum, eodem modo alligato. Hoc etiam ad splenis dolorem bonum est. Ex his cataplasmatis, quæ quidem frigefaciunt, fluere prohibent: quæ vero molliunt ac calefaciunt, diffundunt: quæ in sese trahunt, siccant & attenuāt. Porrò hic morbus fit, quum bilis & pituita ad hos locos decubuerit. At recto intestino inflammato, medicamento in quod resina, & oleum, & cera, & plumbago & adeps calidissimus commiscentur, illinere oportet.

ἀφαιρέειν, καὶ αὖθις προσιθέναι. Ην δὲ μὴ ἢ Vet.Cod.
φύλλα καππάρεος, τὸν φλοιὸν τῆς ῥίζης κόψας, φυρήσας ἐν οἴνῳ μέλανι, τὸν αὐτὸν τρόπον καταδεῖν. Τοῦτο καὶ πρὸς σπλήνων ὀδυνέων ἀγαθόν. Τούτων τῶν καταπλασμάτων, τὰ μὲν ψύχοντα, κωλύει ῥεῖν, τὰ δὲ μαλθάσσοντα, καὶ θερμαίνοντα, διαχεῖν: τὰ δὲ εἰς ἑωυτὰ ἕλκοντα, ξηραίνειν, καὶ ἰσχναίνειν. Τοῦτο δὲ τὸ νούσημα γίνεται, ὅταν χολὴ, καὶ φλέγμα ἐς τοὺς τόπους καταστηρίξῃ. Ἀρχοῦ δὲ φλεγμήναντος διαχρίειν τῷ φαρμάκῳ, ὅπη ἡ ῥητίνη, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ὁ κηρὸς, καὶ ἡ μολύβδαινα, καὶ τὸ στέαρ ὡς θερμότατον, διερρήθησαν καταπλάττεσθαι.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Fistulis.

1 Fistulæ fiunt quidem. *Librum hunc coniunctum esse antecedenti, de hæmorrhoidibus, etiam in censura significauimus, & quanquam præcipue de ani fistulis ab auctore sermo institutus videatur, possunt tamen præcepta hic tradita cunctis alijs accommodari. Id enim veteres institutum habere consueuerunt, vt prolixitatem vitantes vno rei exemplo allato cuncta alia eiusdem generis comprehenderent. Complura alia tractationi de fistulis addita sunt, quòd ab his fistulas potissimum oriri compertum sit.*

2 Postea linteum byssinum. *Græcè est,* ἔπειτα ὀθόνιον βύσσινον. *Byssi autem etsi apud græcos, hæbreos, atque latinos varia significatio inueniatur, duo tamen potissimum genera facta esse video, alterum marinum, alterum vero terrestre. Marina byssus apud Arist. lib. v. de animal. cap. xiij. nihil aliud est, quàm lanæ quoddam rudimentum, aut potius lanosa quædam filamenta, quibus punicæ conchæ ita saxis adnascuntur, quasi ex ipsis oriantur, licet Athenæus loco,* βύσσε, βύθε, *legisse falso videatur, quidquid Gesnerus hac de re contradicat; Ex hac fieri vestes consueuisse Rondeletius, Massarius, atque alij existimarunt, quibus forsan fauere potest grauissimus scriptor Tertullianus in lib. de Pallio, dum hunc in modum scribit. Nec fuit satis tunicam pangere, & serere, ni etiam piscari vestitum contigisset, nam & de mari vellera, quæ muscosæ lanositatis lautiores conchæ comant, Sed vtcunque sit, de hac bysso minime loquutus est auctor huius libri, quòd eiusmodi byssus minime facilis comparatu esset. Cæterum terrestrem, lini tenuissimi & preciosissimi genus extitisse non modo Plinius lib. xix. cap. j. verum etiam Pausanias in Eliacis, atque Achaicis manifestè docuerunt, ex hac bysso terrestri fecisse veteres diuersa vestimenta, atque ex eadem retorta redimicula, tentoria, atque cingula confecisse, præter græcos, atque latinos scriptores prophanos, sacra Biblia frequēter testantur. Atque de hac non tamen retorta intelligi debere scriptoris nostri verba puto, verumenimuero certum non adeo est, an hoc tempore simile lini genus habeatur: Scio eruditissimum virum Lypsium in suis ad Tacitum notis negasse byssum hodie reperiri, sed cùm adeo antiquitus vulgaris apud omnes penè Europæ nationes esset, vix persuadere mihi possum, vsque adeo preciosam rem penitus neglectam intercidisse. Sunt quoque alij magnæ doctrinæ viri, qui multis grauibus inducti argumentis existimant, byssum non aliud fuisse quàm gossypium, siue cotonem, aut bombacem populariter appellatum, sed cùm (præter alias graues rationes) gossypium candidissimum sit, & à Pausania Byssus flaua, & aurei coloris statuatur, difficiliter adduci in eam sententiam queo, ac propterea linum hoc, byssum vocatum & apud hæbreos, & in Eliaca, alijsq; regionibus nunc inueniri valde suspicor, tametsi forsan ad nos non perferatur, vel ob precium, vel ob raritatem, vel quòd etiam in regionibus nostris, tàm bonitate, quàm tenuitate simile lini genus habeatur. Est enim telæ quoddam subtilissimum genus à vulgo mussolus vocatum, quod forsan ex huiusmodi lino arte deinceps sicut & alijs, in Italia candefacto texitur. Nec pariter eidem Lypsio adhærere queo, quòd sericum Iulij Cæsaris ætate primùm in vsum venerit, atque id non sit, quod hodie vsque adeo frequens est, siquidem mentio, quæ sæpius in sacris libris de serico habetur, satis apertè indicat, multò ante in Europa serici vsum innotuisse. Iam vero, quæ Procopius etiam apud Volaterranum, & Zonaras narrant de ipsius faciendi prima sub Iustiniano Constantinopoli monstrata ratione, certum argumentum præstant non aliud quàm nostrum fuisse illud sericum. Quinimò hodie à Chinensibus, qui ipsimet seres sunt, & apud quos publicus est sericearum vestium vsus, quotidie & in Lusitaniam, & in alias regiones sericea, & gossypina vestimenta, ac telæ conuehuntur, quæ planè sericum nostrum ex toto representant. Neque amoueor ab hac opinione, quòd ex arboribus depecteretur sericum, quasi lana, vt scribant*

Virgilius, Strabo, Diodorus, Plinius, Marcellinus, & alij, aut quòd vermiculus serici auctor à Pausania alius, quàm noster describatur, quippe quem inter alia quintum annum viuere scribit, cùm noster vix annum, ac ne vix quidem attingat, quoniam fieri potest, vt vermiculorum eiusmodi plura fuerint, atque etiam nunc apud Chinenses sint genera, vnde omnis dubitatio solnatur, quanquam etiam nostri si supra arbores dimittantur, non modo sericum nent, verum etiam multò melius illud producunt, quod forsan hodie facere plerique omnes cauent, quia nostri cœli inclementia minimè id patitur, quod Chinensis regio facile fert. Neque minus contingere potuit, vt quod tot scriptores de arborum lanugine, quam ad sericum componendum ex arboribus depecti solitam dicunt, sit ab vno scriptore peccatum, ac ab alijs deinde imprudenter acceptum, quemadmodum non est dubitandum fefelisse Strabonem lib. xv. & Philostratum, confundentes byssum cum serico. Siquidem Pausanias, qui inter veteres diligenter vermiculum illum descripsit, non lanuginem producere, sed fila eo pacto quo nostri, narrat. Seneca poeta quoque hæc habet. Quæ fila ramis vltimis seres legunt. Et in Exodo vbi sæpe mentio vermiculi cum bysso habetur, nõ aliud pro vermiculo intelligere oportet, quam ipsum sericum: sicut in Ezechiele, vbi sericum nominatur, vermiculi nulla mentio habetur, quasi & vermiculus & sericum idem apud sacros scriptores semper fuerint, vt ob hoc pariter rationi consentaneum sit semen serici sub Iustiniano in Europam aduectum idem fuisse, quod apud seres aliosq́; indos, ac propterea nostrum nullum aliud esse quam illorum.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE SALVBRI DIAETA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

Argumentum in lib. de Salubri diæta.

Victus ratio qualis instituenda sit, pro corporum, anni temporum, ac ætatum varietate. De vomitu præterea, & exercitiorum generibus, quæ quando, & qua ratione conueniant.

Vet. Cod. Οὺς ἰδιώτας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι. Τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δ' ὡς ἐλάχιστα. Εἶναι δὲ* τὸ πόμα, οἶνον ὡς* ἀκρητέστατον: τὰ δὲ σιτία, ἄρτον, καὶ τὰ ὄψα, ὀπτὰ πάντα. Λαχάνοισι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι κατὰ ταύτην τὴν ὥρην. Οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ σῶμα ξηρόν τε εἴη, καὶ θερμόν. Ὁκόταν δὲ τὸ ἔαρ* ἐπιλαμβάνῃ, τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον, καὶ κατ' ὀλίγον, καὶ τοῖσι σιτίοισι μαλακωτέροισι χρέεσθαι, καὶ ἐλάσσοσι, καὶ τὸν ἄρτον ἀφαιρέοντα, μάζαν προστιθέναι, καὶ τὰ ὄψα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀφαιρέειν, καὶ ἐκ τῶν ὀπτῶν, πάντα ἑφθὰ

θὰ

*χρὴ
*ἀκρητέστερον
*ἐπιστάιη

A Os qui propria priuataq; negocia agũt homines, hac diæta vti oportet. Hyeme quidem comedere quàm plurima, bibere
1 autem q̃ parcissime. Sit potus vinum q̃ meracissimum: cibi, panis, & obsonia assata omnia. Oleribus q̃ paucissimis hoc tempore vtendum est. Sic enim corpus maxime siccũ ac calidum reddetur. Vbi verò ver apprehenderit, tunc sanè potum ampliorem assumere oportet, vinum dilutius & paulatim: cibis quoq; mollioribus, ac paucioribus tum vtẽdum est, & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem rationem obsonia detrahere, & loco assatorũ omnia

nia

A nia elixa facere. Oleribus vero paucis tunc vti oportet, donec ad æstatem perueniat homo, cibis mollioribus vtendo, & obsonijs elixis, & oleribus, tam crudis quàm coctis, similiterq; potibus quàm dilutißimis, ac plurimis: ita tamen vt paulatim non derepente his vtatur, ne videlicet magna mutatio fiat. At verò æstate maza molli nutriatur, & potu aquoso ac multo, obsonijs omnibus elixis. Sic autem his vbi æstas fuerit, vti oportet, vt frigidum sit corpus, & molle. Tempus enim calidum est, & siccum, & facit corpora æstuosa, ac squallida. Quapropter tali studio auxiliari oportet. Iuxta eandem vero rationem, quemadmodum ex hyeme ad ver, sic ex vere ad æstatem dedu-
B cendus est, cibo quidem detracto, potu verò aucto. Sic quoque contraria faciendo ex æstate ad hyemem perducatur. In autumno vero rursus cibi plures exhibendi sunt, & sicciores, & obsonia iuxta eandem rationem, potus verò pauciores, & meraciores, quo etiam hyems bona fiat, & homo in ipsa vtatur potibus meracioribus, ac paucis, cibis verò quàm plurimis, ac siccißimis. sic enim, & maxime sanus fuerit, & minime frigore impetetur. Nam tempus hoc valde frigidum, ac humidum existit. Porrò habitibus corporum carnosis, & mollibus, ac rubris, plurimo anni tempore siccioribus diætis vti conducit. Humida enim est ipsorum natura. Verum sic- 2
C cos, & graciles, fuluosq;, ac nigros, humidiore diæta maiore temporis parte victitare oportet. Corpora enim talia sicca existunt. Sed & iuuenibus corporibus, mollioribus, & humidioribus diætis vti confert. Nam ætas ipsorum sicca est, & corpora compacta sunt. Seniores autem sicciore victus modo, maiori temporis parte degere oportet. Corpora enim in hac ætate humida sunt, & mollia, ac frigida. Oportet igitur, & ad ætatem, & ad tempus anni, & ad corporum species, ac habitus, diætas constituere, ita vt consistentibus, & caloribus, & frigoribus nos opponamus. Sic enim maxime sani fuerint. Quin & ambulandum hyeme quidem velociter est, æstate
D autem leniter, nisi per solis æstum iter faciendum sit. Oportet autem & carnosos citius ambulare, 3
graciles verò tardius. Balneis quoque multis æstate vtendum est, hyeme paucioribus. Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnosis. Vestes autem puras induere hyeme oportet: oleo imbutas, ac sordidas, æstate. Siccos autem contrarium. Cæterùm pingues, & qui graciles fieri volunt, omnes labores ieiuni facere debent, & cibos assumere anhelantes adhuc ex fatigatione, & non refrigerati, præpoto vino diluto, & non valde frigido, & 4
obsonia præparata assumere ex sesamis, aut condimentis hortensibus, & alijs huiuscemodi. Sint autem obsonia pinguia quæ offeruntur, sic

θαι ποιέεσθαι, καὶ λαχάνοισι* ἤδη χρέεσθαι τοῦ ἦρος ὀλίγοισι, ὅκως ἐς τὴν θερείην καταστήσεται ὁ* ἄνθρωπος· τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι χρεώμενος, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν ἑφθοῖσι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι, καὶ ὠμοῖσιν, ὡσαύτως, καὶ τοῖσι πόμασιν ὡς* ὑδαρεστάτοισι, καὶ πλείστοισιν,* καὶ ὅκως μὴ μεγάλη ἡ μεταβολὴ ἔσται, κατὰ μικρὸν, μὴ ἐξαπίνης χρεωμένῳ. Τοῦ δὲ θέρεος, τῇ τε μάζῃ μαλακῇ τρέφεσθαι, καὶ τῷ ποτῷ ὑδαρεῖ, καὶ πολλῷ, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν πᾶσιν ἑφθοῖσι, καὶ οὕτω δεῖ χρέεσθαι τουτέοισιν, ὁκόταν τὸ θέρος ᾖ, ὅκως ψυχρὸν εἴη τὸ σῶμα, καὶ μαλακόν, καὶ γὰρ ἡ ὥρη, θερμή τε, καὶ ξηρὴ, καὶ ποιέει τὰ σώματα καυματώδεα, καὶ αὐχμηρά. Δεῖ οὖν τοῖσιν ἐπιτηδεύμασι τουτέοισιν ἀλέξασθαι, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, ὥσπερ ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἦρ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἦρος εἰς τὸ θέρος καταστήσεται, τῶν μὲν σιτίων, ἀφαιρέων, τῷ δὲ ποτῷ προστιθεὶς, καὶ οὕτω τὰ* ἐναντία ποιέοντα, καταστῆσαι ἐκ τοῦ θέρεος εἰς τὸν χειμῶνα. Ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ πάλιν, τὰ μὲν σιτία, πλείω ποιεύμενον, καὶ ξηρότερα, καὶ τὰ ὄψα κατὰ λόγον, τὰ δὲ ποτὰ, ἐλάσσω τε, καὶ ἀκρητέστερα, ὅκως ὅ τε χειμὼν ἀγαθὸς ἔσται* καὶ ἄνθρωπος διαχρήσεται τοῖσί τε πόμασιν ἀκρητεστέροισι, καὶ ὀλίγοισι, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλείστοισί τε, καὶ ξηροτάτοισιν. οὕτω γὰρ ἂν, καὶ ὑγιαίνοι μάλιστα, καὶ ῥιγώη ἥκιστα. Ἡ γὰρ ὥρη λίαν ψυχρή τε, καὶ ὑγρή. Τοῖς δὲ* εἴδεσι τοῖσι σαρκώδεσι, καὶ* μαλθακοῖσι, καὶ ἐρυθροῖσι, ξυμφέρει δὴ τὸν πλείονα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, ξηροτέροισι διαιτήμασι χρέεσθαι. Ὑγρὴ γὰρ ἡ φύσις τῶν εἰδέων τουτέων. Τοὺς δὲ* στρυφνοὺς, καὶ προσεσταλμένους, καὶ πυῤῥοὺς, καὶ μέλαινας, τῇ ὑγροτέρῃ διαίτῃ χρὴ τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου ἐνδιαιτᾶσθαι. Τὰ γὰρ σώματα τοιαῦτα, ὑπάρχει ξηρὰ ἐόντα. καὶ τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων ξυμφέρει, μαλακωτέροισί τε, καὶ ὑγροτέροισι χρέεσθαι τοῖσι διαιτήμασιν. Ἡ γὰρ ἡλικίη ξηρὴ, καὶ τὰ σώματα πέπηγε· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, τῷ ξηροτέρῳ χρὴ τρόπῳ, τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου διάγειν. Τὰ γὰρ σώματα ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίῃ, ὑγρὰ, καὶ μαλθακὰ, καὶ ψυχρά. Δεῖ οὖν πρὸς τὴν ἡλικίην, καὶ τὴν ὥρην, καὶ τὸ ἔθος, καὶ τὴν χώρην, καὶ τὰ εἴδεα, τὰ διαιτήματα ποιέεσθαι, ἐναντιούμενον τοῖσι καθισταμένοισι, καὶ θάλπεσι, καὶ χειμῶσι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιαίνοιεν. Καὶ ὁδοιπορέειν, τοῦ μὲν χειμῶνος,* ταχέως χρή· τοῦ δὲ θέρεος, ἡσυχῇ, ἢν μὴ διὰ καύματος ὁδοιπορέῃ. Δεῖ δὲ καὶ τοὺς σαρκώδεας, θᾶσσον ὁδοιπορέειν. Τοὺς δὲ ἰσχνοὺς, ἡσυχέστερον. Λουτροῖσι δὲ χρὴ πολλοῖσι χρῆσθαι, τοῦ θέρεος. τοῦ δὲ χειμῶνος, ἐλάσσωσι. Χρὴ δὲ τοὺς* στρυφνοὺς μᾶλλον λούεσθαι τῶν σαρκωδέων. Ἠμφιέσθαι δὲ χρὴ τοῦ* χειμῶνος, καθαρὰ ἱμάτια. Τοῦ δὲ θέρεος, ἐλαιοπινέα.* Τοὺς δὲ παχέας χρὴ, καὶ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γίνεσθαι, τὰς ταλαιπωρίας ἁπάσας, νήστιας ποιέεσθαι, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, ἔτι ἀσθμαίνοντας ἐκ τοῦ κόπου, καὶ μὴ ἀνεψυγμένους, καὶ προπεπωκότας οἶνον κεκρημένον, καὶ* μὴ σφόδρα ψυχρὸν, καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν σησάμοισιν, ἢ ἡδύσμασι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιουτοτρόποισι, καὶ πίονα ἔστω τὰ προσαγόμενα ὄψα, οὕτω

Vet. Cod.
*ἕως
*ἑφθῶ
*ἀλλ'
*ἐνιαύσια
*εἰ
*ἐν
*πλείω μαλακοῖσι
*στιφροὺς
*ταχύτερον
*ἰσχνοὺς
*μὲν
*τοὺς δὲ στρυφνοὺς τοὐναντίον
*πάνυ

Vet.Cod. ἂν
*περὶ ἐμέτων
*ὅσα
*τῶν
*ἑφθῶν ὑδάτων
*τῶν
*κράμβη
*ἀνεπιτήδειον
*ἀπεμέειν
*ὑγιέας

οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίμπλαιντο. Ἀλλὰ καὶ μονοσιτέειν, καὶ ἀλουτέειν, καὶ σκληροκοιτέειν, καὶ γυμνὸν περιπατέειν, ὅσον* οἷόν τε μάλιστα ᾖ. ὁκόσοι δὲ βούλονται λεπτοὶ ἐόντες παχέες γίνεσθαι, τά τε ἄλλα ποιέειν τἀναντία κείνοισιν οἷσιν ἔφην, καὶ νήστιας μηδεμίην ταλαιπωρίην ποιέεσθαι. * Τοῖσι δὲ ἐμέτοισι χρὴ, καὶ τοῖσι κατακλύσμασι τοῖσι τῆς κοιλίης, ὧδε χρέεσθαι, ἓξ μῆνας τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος φλεγματωδέστερος τοῦ θερινοῦ, καὶ τὰ νοσήματα γίνεται περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ περὶ τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ ὑπὲρ τῶν φρενῶν. Ὅταν δὲ ᾖ θάλπος, τοῖσι κατακλύσμασι χρέεσθαι. ἡ γὰρ ὥρη καυματώδης, καὶ τὸ σῶμα χολωδέστερόν ἐστι, καὶ βαρύτητες ἐν τῇ ὀσφύϊ, καὶ τοῖς γούνασι, καὶ θέρμαι γίνονται, καὶ ἐν τῇ γαστρὶ στρόφοι γίνονται. Δεῖ οὖν τὸ σῶμα ψύχειν, καὶ τὰ μετεωριζόμενα κάτω ὑπάγειν ἐκ τῶν χωρίων τουτέων. Ἔστω δὲ κατακλύσματα τοῖσι μὲν παχυτέροισι, καὶ ὑγροτέροισιν, ἁλμυρώτερα, καὶ λεπτότερα. τοῖσι δὲ ξηροτέροισι, καὶ προσεσταλμένοισι, καὶ ἀσθενεστέροισι, λιπαρώτερα, καὶ παχύτερα. Ἔστι δὲ τῶν κατακλυσμάτων τὰ λιπαρὰ, καὶ παχέα, * τὰ ἀπὸ τῶν γαλάκτων, καὶ ἀπὸ * ἐρεβίνθων * ὕδωρ, καὶ τῶν ἄλλων * τοιουτέων. τὰ δὲ λεπτὰ, καὶ ἁλμυρὰ, * ἅλμη καὶ θάλασσα, καὶ τὰ τοιαῦτα. Τοὺς δὲ ἐμέτους ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. Ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώπων παχέες εἰσὶ, καὶ μὴ ἰσχνοὶ, νήστιες ἐμεούντων, δραμόντες ἢ ὁδοιπορήσαντες διὰ τάχεος, κατὰ μέσον τῆς ἡμέρας. ἔστω δὲ ἡμικοτύλιον ὑσσώπου τετριμμένου ἐν ὕδατος χοέϊ, καὶ τοῦτο ἐκπιέτω, ὄξος παραχέων, καὶ ἅλας παραβάλλων, ὅκως ἂν μέλλῃ ἥδιστον ἔσεσθαι. πινέτω δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχέστερον, ἔπειτα δ' ἐπὶ θᾶσσον. οἱ δὲ λεπτότεροι καὶ ἀσθενέστεροι, ἀπὸ σίτων ποιεέσθωσαν τὸν ἔμετον, τρόπον τοιόνδε. λουσάμενος θερμῷ, προπιέτω ἀκρήτου κοτύλην, ἔπειτα σιτία παντοδαπὰ ἐσθιέτω, καὶ μὴ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ, μηδ' ἀπὸ τοῦ σιτίου, ἀλλ' ἐπισχέτω ὅσον δέκα στάδια διελθεῖν, ἔπειτα δὲ συμμίξας οἴνους τρεῖς, πίνειν διδόναι, αὐστηρὸν, γλυκὺν, καὶ ὀξὺν, πρῶτον μὲν ἀκρητέστερον, καὶ κατ' ὀλίγον, καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου, ἔπειτα δὲ ὑδαρέστερον, καὶ θᾶσσον, καὶ κατὰ πολλόν. ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους, ἐν δυσὶν ἡμέρῃσιν μᾶλλον, ἢ διὰ πεντεκαίδεκα. οἱ δὲ πᾶν τοὐναντίον ποιέουσιν. ὁκόσοισι δὲ * ἐπιτήδειον * ἀνεμέειν τὰ σιτία, ἢ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι οὐκ εὐδιέξοδοι, τούτοισι πᾶσι ξυμφέρει, πολλάκις τῆς ἡμέρης ἐσθίειν, καὶ παντοδαποῖσι βρώμασι χρέεσθαι, καὶ ὄψοισι πάντας τρόπους ἐσκευασμένοις, οἴνους τε πίνειν δισσοὺς καὶ τρισσούς. ὁκόσοι δὲ μὴ ἀνεμέουσι τὰ σιτία, ἢ καὶ κοιλίας ἔχουσιν * ὑγρὰς, τουτέοισι πᾶσι τοὐναντίον τουτέου τοῦ τρόπου ξυμφέρει ποιέειν. Τὰ δὲ παιδία χρὴ τὰ νήπια βρέχειν ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι ἐπὶ πουλὺν χρόνον, καὶ πίνειν διδόναι, ὑδαρέα τὸν οἶνον, καὶ μὴ ψυχρὸν παντάπασι. τοῦτον δὲ διδόναι, ὃς ἥκιστα τὴν γαστέρα μετεωρέει, καὶ φῦσαν παρέξει. ταῦτα δὲ ποιέειν, ὅκως οἵ τε σπασμοὶ ἧσσον ἐπιλάβωσι, καὶ

μείζωνα

sic enim à quàm paucissimis impleri poterint. A Sed & semel in die cibum sumere, & illotum manere, & stratum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantum eius maxime fieri potest. Quicunque verò graciles sunt, & pingues fieri volunt, tum alia his quæ dixi contraria facere, tum ieiunos nullum laborem subire oportet. At verò vomitibus, & alui per infusa elotionibus hoc modo vtendum est. Sex menses hybernos vomendum est. hoc enim tempus pituitosius est æstiuo, & morbi circa caput fiunt, & regionem eam quæ est supra septum transuersum. Quum verò æstas ac calor fuerit, infusis vtendum est. Hora enim hæc æstuosa est, & corpus biliosius, & lumbi ac genua grauantur, & calores oboriuntur, & in ventre tormina fiunt. B Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in sublime eleuantur, inferne subducere ex istis locis. Sint autem infusa pro crassioribus ac humidioribus salsiora & tenuiora, pro siccis verò & gracilibus ac debilioribus, pinguiora ac crassiora. Crassa autem & pinguia infusa sunt quæ ex lacte fiunt, & cicerum decoctum, & alia huiusmodi. Tenuia verò & salsa, sunt muria & aqua marina, & eiuscemodi. At vero vomitus sic facere oportet. Quicunque homines crassi ac pingues sunt, & non graciles, ieiuni vomant à cursu aut ambulatione cita, iuxta meridiem. Sit autem dimidia hemina hyssopi in aquæ congio contriti, atq; hoc ebibat affuso aceto & adiecto sale, quo iucundius euadat. C Bibat autem primùm sensim, ac lentius, postea citius. Qui verò graciliores sunt ac debiliores, à cibis vomitum faciant hoc modo. Lotus calida præbibat meri heminam, deinde cibos omnigenos edat, & neque dum cibum sumit, neque à cibo bibat, sed contineat se donec quatuor stadia quis percurrat: deinde vina tria permixta ipsi in potu offerantur, austerum, dulce, ac acidum, primum quidem meracius, & paulatim, & per multum temporis spacium, deinde verò dilutius, & citius, & multum. Quicunque autem bis in mense vomere consueuit, huic melius est vt consequenter in duobus diebus vomat, quàm per quintum & decimum. D Verum aliqui penitus contrarium faciunt. Quibuscunque verò commodum est reuomere cibos, aut quibus alui non probum transitum habent, his omnibus conducit sæpe in die comedere, & omnigenis edulijs vti, & obsonijs varijs modis præparatis, vinumq; bibere duplex aut triplex. Qui verò reuomunt cibos, aut aluos habent humectas, his omnibus con-

5 trarium huiusmodi facere conducit. Cæterum puerulos infantes per multum tempus in aqua calida lauare oportet, & vinum bibendum dare aquosum, & non penitus frigidum. Dandum est & id vinum quod minime ventrem eleuet, ac inflet. Hæc autem facere oportet, vt & conuulsionibus minus corripiantur, & maiores

fiant,

A fiant, ac meliorem colorem adipiscantur. Mulieres porrò ficcioris modi diæta vti oportet. Nam & cibi ficciores ad muliebrium carnium mollitiem commodiores sunt, & meraciores potus præstabiliores sunt ad vteros, ac fœtuum nutrimenta. Qui exercitijs vtuntur, hyeme currere ac luctari debent. Aestate vero luctari quidem parum, currere autem minime, sed multum deambulare secundum frigus. Quicunque ex cursibus fatigati fuerint, eos luctari oportet. Qui vero ex lucta fatigantur, eos currere expedit. Sic enim laborans, fatigata corporis parte vel maxime calfieri, componiq; ac recreari queat. Quoscunq; exercitijs vtentes alui profluuia corripiunt, & recrementa ciborum speciem referentia ac cruda habent, his exercitiorum non minus, quàm tertiam partem detrahere oportet, & ciborum dimidium saltem exhibere (palam est enim quòd ventriculus confouere non potest) quo ciborum multitudo concoquatur. Sint autem his cibi, panis quàm maxime assatus in vino intritus, & potus quàm parcissimi, ac temperati, & deambulationibus à cibo ne vtantur. Oportet autem sub hoc tempus semel dumtaxat in die cibum sumere. Sic enim quàm maxime concalescit ventriculus, & ea quæ ingesta sunt exsuperauerit. Fit hic profluuij alui modus maxime his corporibus quæ densam carnem habent, quum ad carnium esum homo cogitur, natura eiusmodi existente. Venæ enim densatæ cibos ingestos non suscipiunt. Est autem hæc natura acuta, & in vtranque partem vertitur, & ad modicum tempus viget bona habitudo in talibus corporibus. At vero rariores ac hirsutiores corporum species ac habitus, tum carnium esum suscipiunt, tum labores magis tolerant, & bonæ habitudines ipsis fiunt diuturniores. Quicunque postridie cibos eructant, & præcordia ipsis eleuantur, vtpote cibis crudis & incoctis existentibus, his longiori quidem tempore dormire conducit, verum & alijs laboribus corpora ipsorum cogere oportet. Vinum autem meracius & amplius bibant, & cibis paucioribus sub id tempus vtantur. Palàm est enim quòd ventriculus præ imbecillitate, ac frigiditate, ciborum multitudinem concoquere non potest. Quoscunque vero sitis corripuerit, his & cibi & labores detrahendi sunt, & vinum bibant aquosum, & quàm frigidissimum. Quibuscunque autem dolores fiunt ex visceribus, siue ex exercitijs, siue ex aliquo alio labore, his quiescere conducit cibis abstinentes, potione autem vtantur, quæ quàm parcissime in corpus assumpta, plurimam vrinam ducat, quo venæ visceribus insitæ non distendantur repletæ. Ex talibus enim tubercula oboriuntur ac febres. Quibuscunque verò morbi à cerebro fiunt, torpor primum caput occupat, & frequenter mingit æger, & reliqua velut in vrinæ stillicidio perpetitur, atq; hec sane ad dies nouem patitur.

(Marginal letters in Latin column: A, B, C, D; section numbers 6, 7, 8.)

6 μείζονα γίνηται, * καὶ εὐχροώτερα. * Τὰς δὲ γυναῖκας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι, τῷ ξηροτέρῳ τῶν τρόπων. Καὶ γὰρ τὰ σιτία τὰ ξηρὰ, ἐπιτηδειότερα πρὸς τὴν μαλθακότητα τῶν γυναικείων σαρκῶν, καὶ τὰ ἀκρητέστερα πόματα ἀμείνω πρὸς τὰς ὑστέρας, καὶ τὰς κυοτροφίας. * Τοὺς γυμναζομένους χρὴ τοῦ χειμῶνος, καὶ τρέχειν, καὶ παλαίειν. τοῦ δὲ θέρεος, παλαίειν μὲν ὀλίγα: τρέχειν δὲ, μή: περιπατέειν δὲ πολλὰ κατὰ * ψῦχος. Ὁκόσοι κοπιῶσιν ἐκ τῶν δρόμων, τούτους παλαίειν χρή. Ὁκόσοι δὲ παλαίοντες κοπιῶσι, τούτους χρὴ τρέχειν. Οὕτω γὰρ ἂν ταλαιπωρέων τῷ κοπιῶντι τοῦ σώματος διαθερμαίνοιτο, καὶ συνισοῖτο, καὶ διαναπαύοιτο μάλιστα. Ὁκόσους γυμναζομένους διάρροιαι λαμβάνουσι, καὶ τὰ ὑποχωρήματα σιτώδεα, καὶ ἄπεπτα, * τουτέοισι τῶν τε γυμνασίων ἀφαιρέειν μὴ ἔλασσω τοῦ τρίτου μέρεος, καὶ τῶν σιτίων τοῖσιν ἡμίσεσι χρέεσθαι: δῆλον γὰρ δὴ ὅτι ἡ κοιλίη ξυνθάλπειν οὐ δύναται ὥστε πέσσεσθαι τὸ πλῆθος τῶν σιτίων, ἔστω δὲ τούτοισι τὰ σιτία, ἄρτος ὡς ἐξοπτότατος, ἐν οἴνῳ ἐντετριμμένος, καὶ ποτὰ ὡς ἐλάχιστα, καὶ ἀκρητέστατα, καὶ περιπάτοισι μὴ χρεέσθωσαν ἀπὸ τοῦ σιτίου. Μονοσιτέειν δὲ χρὴ, ὑπὸ τοῦτον

7 τὸν χρόνον. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ξυνθάλποιτο ἡ κοιλίη, καὶ τῶν ἐσιόντων ἐπικρατοίη. Γίνεται δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαρροίης τῶν σωμάτων τοῖσι πυκνοσάρκοισι μάλιστα, ὁκόταν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κρεηφαγέειν, τῆς φύσιος ὑπαρχούσης τοιαύτης. Αἱ γὰρ φλέβες πυκνωθεῖσαι, οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν σιτίων τῶν ἐσιόντων. Ἔστι δὲ αὕτη μὲν ὀξέη ἡ φύσις, καὶ τρέπεται ἐφ᾽ ἑκάτερα, καὶ ἀκμάζει ὀλίγον χρόνον ἡ εὐεξίη, ἐν τοῖσι τοιουτοτρόποισι τῶν σωμάτων. Τὰ δὲ ἀραιότερα τῶν εἰδέων, καὶ δασύτερα, καὶ τὴν * κρεηφαγίην δέχεται, καὶ τὰς ταλαιπωρίας μᾶλλον ὑπομένει, καὶ χρονιώτεραι γίνονται αὐτέοισιν αἱ εὐεξίαι. Καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνερεύγονται τῇ ὑστεραίῃ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν, ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων, τούτοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει. τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρίῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ σώματα. Καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων, καὶ πλείω, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ ἀσθενίης, καὶ ψυχρότητος, οὐ δύναται τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσσειν. ὁκόσους δὲ δίψαι

8 λαμβάνουσι, τούτοισι τῶν τε σιτίων, καὶ ταλαιπωριέων ἀφαιρέειν, καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε, καὶ ὅτι ψυχρότατον. Ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίης, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ταλαιπωρίης, τούτοισι ξυμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσιτοῖσι. πόματι δὲ χρέεσθαι, ὅ, τι ἐλάχιστον εἰς τὸ σῶμα * ἐσελθὸν, πλεῖστον οὖρον διάξει. ὅπως αἱ φλέβες αἱ διὰ τῶν σπλάγχνων πεφυκυῖαι, * μὴ κατατείνωνται πληρεύμεναι. Ἐκ γὰρ τῶν τοιουτέων τά τε φύματα * γίνονται, καὶ οἱ πυρετοί. * Ὁκόσοισι δὲ νοῦσοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται, νάρκη πρῶτον ἴσχει τὴν κεφαλὴν, καὶ οὐρέει θαμινὰ, καὶ τ᾽ ἄλλα πάσχει, ὁκόσα ἐπὶ στραγγουρίῃ: οὗτος ἐφ᾽ ἡμέρας ἐννέα τοῦτο πάσχει.

Vet. Cod.
* καὶ ἰσχυρότερα
* περὶ γυναικῶν διαίτης
* περὶ τῶν γυμναζομένων
* τάχος
* μάλιστα
* ἀναγκυφαγίην
* ἐσιὸν
* πεπονηκῦαι
* φύονται
* γίνονται

Vet. Cod. χει. Καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ, ἢ βλέννα, ἀπαλλάσσεται τῆς νόσου, καὶ τῆς στραγγουρίης παύεται. Οὐρέει δὲ πολὺ, καὶ ἀπόνως, καὶ λευκὸν, ἐς ἂν εἴκοσιν ἡμέρας παρέλθῃ, καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐκλείπει τῷ ἀνθρώπῳ, *ἐσορέοντι δὲ* βλέπεται οἱ ἡ αὐγή. Ἄνδρα δὲ χρὴ ὅς ἐστι συνετὸς, λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιον ἐστὶν ἡ ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι.

* ἢ
* κλέπτηται

patitur. Et si quidem erumpat per nares aut aures aqua siue mucus, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidium sedatur. Mingit autem multum, & citra dolorem, idq; album, donec viginti præterierint dies, & capitis dolor hominem relinquit. Intendenti autem oculos splendor occultatur. Porrò virum prudentem id secum reputare oportet, quòd res preciosissima est sanitas, & proinde scire vt ex suo ipsius consilio in morbis vtilitatem percipiat. A

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Salubri diæta.

1 Sit potus vinum. *Hunc librum de diæta Galenus pri. acut. tex. decimo octauo, facit vel Euriphontis, vel Phaontis, vel Philistionis, vel Aristonis, vel alterius ex antiquis. cæterum hoc in loco illud est adnotandum, vbi codex Basiliensis ἀκητέστατον habet, in Aldino legi ἀκρητέστερον, sicut in Vaticano antiquissimo: idq; mihi magis probatur, tum quia in eodem Basiliensi in sequentibus fere semper ἀκρητέστερον legitur, tum quia maior hominum pars, cuius gratia hic victus instituitur, à vini meracissimi potu læditur; at nullas, aut exiguas subit molestias, si in hyeme, quàm in cæteris anni tempestatibus meracius bibat, qua in re tanto minus acceptanda est Hesiodi sententia, qui dixit, viginti dies ante, & totidem post canis exortum debere merum potari, nisi is loquatur de Agricolis tantum, quod quia tunc plures labores sustineant, potentiori vino egere videntur. Quid verò sit ἀκρητέστερον conÿcio ex septimo Aphorismorum decimosexto, si quidem vbi Hippocrates vinum ἶσον ἴσῳ, hoc est æquale vinum, æquali aquæ parti mixtum oscitationes, horrores, anxietudines soluere scribit, Galenus eam temperationem, ἀκρητέστερον vocat, vt etiam apud Athenæum inuenitur; sed hoc certo præscribi non potest, nisi varietatis vinorum, atque corporum magna ratio habeatur.*

2 Verum siccos. *In omnibus, quos viderim codicibus, στρυφνοῦς legitur, quæ vox mihi parum hoc in loco congruere videtur. iccirco magis placet, σιφροῦς legi, & hic, & apud Galenum in commentario, quam dictionem significare apud Hippocratem, ξηροῦς, καὶ προσεσταλμένους, testatur Galenus in expositione linguæ. sic etiam corrigo locum apud Oribasium libro secundo coll. vbi eo Xenocratis sermonem de alimento ex aquatilibus referente, codex Vaticanus habet, θρανὶς, ἢ ξιφίας κητώδες ἐστὶ, ἄστομος δὲ σιφρεὰς, cum legendum sit, quantum ipse iudico, ἄστομος δὲ σιφρὸς, δυσκατέργαστος.*

3 Nisi per solis. *Aristoteles quinta particula, problem. trigesimaquarta demonstrat, quomodo in sole magis calemus stantes, quàm ambulantes: de quare nos late satis in libris nostris de Gymnastica locuti sumus.*

4 Et non valde. *Vaticanus codex habet, οἶνον κεκρημμένον, καὶ πάνυ ψυχρὸν, quæ lectio non mihi absurda videtur, quoniam si coctionem impedire maxime refert ad extenuandos pingues, vini frigidi valde potio, vtique id præstat, vt etiam Galenus in libro de cibo boni, & mali succi testatus est.*

5 Cæterum puerulos. *Aristoteles cuius libros Galenus secundo de pueri natura, Hippocratica Philosophia commentaria esse scribit, septimo Politic. capitulo decimoseptimo in tradenda puerorum institutione commendauit, vt ÿ statim frigori assuefiant, earumq; nationum consuetudinem probauit, quæ statim natos gelidis fluminibus immergebant, aut paruis indumentis contegebant; ea namq; ætate ob caloris natiui magnitudinem facile frigora sustineri, & ad hac huiuscemodi assuefactionem, non modo ad sanitatem, verumetiam ad bellicam fortitudinem comparandam valde commodam esse. Atqui Aristoteli fortasse illud placuit, quòd barbaris, & duris corporibus rem minime infeliciter succedere obseruasset; Hippocrates autem, qui longa rerum experientia in pluribus secus euenisse intellexit, non potuit eam consuetudinem laudare, quòd sciret pueros conuulsionibus, & distensionibus valde obnoxios esse, quas si quid aliud maxime frigus efficere solet, sicut & vinum, quod Aristoteles quoque septimo de hist. animalium vltimo, ob eandem rationem pueris, ac nutricibus prohibuit; neque id solum frigus parere solet, immo & calorem extinguere; vnde color deperditur, & auctio corporis, quæ fit caloris ope, intercipitur. Vaticanus codex habet, καὶ μείζονα γένηται, καὶ ἰσχυρότερα, καὶ εὐχροώτερα, id est, & maiora fiant, & fortiora, & coloratiora; quæ lectio non multum mihi probatur, quoniam aquæ tepor vt molliores reddit carnes, sic & imbecilliores;*

videant

videant tamen alij an excussos sine dictione ἰσχυρότερα, magis sequendum sit, quod ego monstrasse sat duco, id certe animaduertendum, ab hoc libro multa Celsum transtulisse, præ cæteris, quod dixit ca. iij. primi libri: vomitus vtilior est hyeme, quàm æstate. Nam tum, & pituitæ plus, & capitis grauitas maior subest, illud quoque, qui vomere bis in mense vult, melius consulet, si biduo continuarit, quam si post quintum decimum diem vomuerit.

6 Mulieres. Miror Galenum dubitasse, an mulieres siccari expediat, & si enim natura humidæ sunt, ob caloris tamen imbecillitatem semper copiosa adscititia humiditate abundant, quàm exsiccandam esse nemo negaret; quomodo vero siccatio mollitiem carnium efficiat, satis explicuit Aristoteles, vbi menstruas mulierum effluxiones excrementa illa exinanire prodit, quæ meatibus carnium infarcta asperitatem inducunt; si quidem humores, vbi carnibus includuntur, alias partes tumidiusculas, alias depreßiores reddunt, vnde æqualitas planiciei corrumpitur, & asperitas subnascitur; illi humores si exsiccantur, nulla remanet inæqualitas asperitasve, & proinde mollicies carnibus propria sentitur.

7 Potus quam parcißimi. In Aldino codice legitur, καὶ ποτὰ ὡς ἐλάχιστα, καὶ ἀκρητίστερα, In Basiliensi, ἀκρητέστατα, Galenus legisse videtur, ὑδαρητέστερα, cui eo libentius adhæreo, tum quòd perspectum sit meracius vinum fatigatis ventriculis magnoperè obesse, οἶνος ἀκρατέστερος, dicebat Galenus alibi, τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις πλήττει, tum quod inferius auctor raris corporibus meri potionem commendat, vt argumentum esse poßit, contrarijs naturis nempe densis diuersum saltem potum nimirum temperatum conuenire.

8 Quibuscunque vero morbis. Hæc omnia quæ sequuntur non esse huic libro propria, facile intelliget quisquis principium secundi libri de morbis, & exordium libri de paßionibus perlegat, inde enim cuncta fere ad verbum esse capta cognoscet: quomodo vero huc translata fuerint, conijcio ex primi alicuius scribæ incuria id euenisse, qui annotationes ab aliquo in marginibus positas, seriei libri contexerit, sicq. cæteris ab eius exemplari mutuantibus, occasionem errati illius in posteriora sæcula propagandi dederit. At est in hac parte vox βλέννα, quam Galenus secundo de spermate libro tanquam propriam Hippocratis facit, id autem nihil refert, cum eadem inueniatur secundo Prædict. in libro de locis in hom. in libro de morbo sacro. vj. aphor. lib. tertio de arte tex. lxiij. vt non ob id hæc tanquam Hippocratis germana sint habenda.

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA,

Siue victus ratione. Lib. I.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

Argumentum in lib. Primum de Diæta.

Exposita consilij sui ratione, quæ victus rationem instituenti sint pernoscenda proponit, docetq́ ex quibus animantium corpora constituantur; Humanos artifices cum natura confert, nec non masculos & fœmellas inter sese, in corporis robore, auctione & nutritione. De temperamentis insuper ætatum sexusq́ agit, ac de varijs animorum morbis.

Vet.Cod.

Εἰ μὲν μοι τις ἐδόκεε τῶν πρότερον ξυγγραψάντων περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης τῆς πρὸς ὑγείαν, ὀρθῶς ἐγνωκὼς ξυγγεγραφέναι πάντα διὰ παντὸς, ὁκόσα δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ περιληφθῆναι, ἱκανῶς ἂν εἶχέ μοι ἄλλων ἐκπονησάντων, γνῶναι ὀρθῶς ἔχοντα, τούτοισι χρέεσθαι, καθότι ἕκαστον αὐτῶν ἐδόκεε χρήσιμον εἶναι. Νῦν δὲ πολλοὶ μὲν ἤδη ξυνέγραψαν, οὐδεὶς δὲ ἔγνω ὀρθῶς, καθότι ἦν αὐτοῖς ξυγγραπτέον. Ἄλλοι δὲ ἄλλο ἐπέτυχον, τὸ δὲ ὅλον, οὐδεὶς πω τῶν πρότερον. Μεμφθῆναι μὲν οὖν οὐδενὶ αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐδυνήθησαν ἐξευρεῖν. ἐπαινέσαι δὲ μᾶλλον πάντας, ὅτι ἀλλ᾽ ἐπεχειρέσαντο ζητῆσαι. ἐλέγχειν μὲν οὖν τὰ μὴ ὀρθῶς εἰρημένα, οὐ παρεσκεύασμαι, προσομολογέειν δὲ τοῖς ἱκανῶς ἐγνωσμένοισι, διανενόημαι. Ὁκόσα μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πρότερον εἴρηται, οὐκ οἷόν τε ἄλλως ὅκως ἐμὲ συγγράψαντα, ὀρθῶς συγγράψαι. Ὁκόσα δὲ μὴ ὀρθῶς εἰρήκασιν, ἐλέγχων μὲν ταῦτα διότι οὐχ οὕτως ἔχει, οὐδὲν περανῶ, ἐξηγούμενος δὲ καθότι αὐτῶν μοι δοκέει ἕκαστον ὀρθῶς ἔχειν, δηλῶσαι βούλομαι. Διὰ τοῦτο δὲ τὸν λόγον τοῦτον προκατατίθεμαι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὁκόταν τινὸς προτέρου ἀκούσωσι περί τινος ἐξηγουμένου, οὐκ ἀποδέχονται τὸν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγόμενον, οὐ γινώσκοντες ὅτι τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς εἰρημένα.

1

Si quis mihi ex prioribus qui de diæta humana ad sanitatem cōferente scripserunt, recte cognouisse, ac omnia per totum, quantū humanæ menti possibile est, conscripsisse videretur: satis esset mihi aliorum laboribus, quos nossem recte habere, vti, prout singula vtilia esse viderentur. Nunc vero multi quidem iam scripserunt, nullus autem recte nouit, quidnam fuerit ipsis scribendū. Et alij quidem aliud assequuti sunt: verùm totum nullus adhuc ex prioribus. Immerito autem vllus aliquis ipsorum reprehēdatur, propterea quòd inuenire nō potuerunt. Imò laudandi potius omnes, ꝙ inuestigare aggressi sunt. Itaque redarguere ea quæ non recte dicta sunt, minime institui: verū his quæ sufficienter cognita sunt, testimonium præbere animus est. Quæcunq; quidē igitur recte à prioribus dicta sunt, vt non sit possibile me aliter conscribere, recte conscribam. Quæcunq; vero nō recte dixerunt, si quidē redarguā hæc quod non sic se habent, nihil perfecero, verùm exponēdo qua de causa singula ipsorū recte mihi habere vidētur, declarare volo. Propterea vero hunc sermonē præpono, ꝙ multi homines vbi audierint aliquē prius de re aliqua exposuisse, eum, qui de his posterius disserit non recipiunt, non cognoscentes ꝙ eiusdē intelligētiæ est, ea quæ recte dicta sunt posse iudicare.

(Marginal letters: A, B)

A re. Ego igitur velut dixi, recte quidem dictis te-
stimonium præbebo, quæ vero non recte dicta
sunt, ac cognita, qualia sint declarabo. Quæ
autem nullus ex prioribus explanare tentauit,
ea etiam ipsa qualia sint demonstrabo. Porrò
eum, qui de victu humano scripturus est, cen-
seo primum quidem totius hominis naturam
nosse ac dijudicare oportere. Nosse quidem ex
quibus ab initio constitutus est, dijudicare vero
quæ in ipso partes dominiũ obtineant. Si enim
constitutionem ab initio non cognoscet, & id
quod in corpore dominatur, non poterit ea
quæ homini conducunt offerre: hæc igitur scri
ptorem cognoscere oportet. Deinde verò ci- 2
borum ac potuum omnium, ex quibus victum
B habemus, facultatem, quam tandem singula
habent, & secundum naturam, & secundum
necessitatẽ ac artem humanam. Oportet enim
scire quomodo fortium natura vim detrahere
oporteat, & quomodo debilibus robur per ar-
tem addere oporteat, prout singulorum occa-
sio se obtulerit. Et si relata iam etiam cognoue-
rit, nondum sufficiens est hominis curatio, pro-
pterea quod homo edens sanus esse non potest,
nisi etiam laboret. Contrarias enim inter se
vires habent cibi & labores: verum inter se mix-
ti conferunt ad sanitatem. Labores enim ea,
quæ insunt consumere solent, cibi autem & po-
tus ea, quæ euacuata sunt, explent. Oportet au-
tem velut par est laborum vim pernoscere, tum
C naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, &
qui ex ipsis carnes in augmentum præparant, &
qui in defectum: & non solum hæc, sed etiam
mensuram, ac proportionem laborum ad mul-
titudinem ciborum, & hominis naturam, &
corporum staturas ac ætates, & ad tempora an-
ni, & ad mutationes ventorum, & ad situs re-
gionum in quibus degunt, & ad anni constitu-
tionem ac statum. Sed & Astrorum ortus, &
occasus cognoscere oportet, quo mutationes,
& excessus ciborum ac potuum, & laborum, to
tiusq; diætetici ordinis, ex quibus sanè morbi
hominibus oriuntur, obseruare sciat. Quum
autem hæc omnia cognouerit, nondum suffi-
ciens inuentum est. Siquidem enim supra hæc 3
D inuenta fuerit ciborum mensura, & laborum
ad vnamquamque naturam numerus, ita vt ex-
cessus neque supra, neque infra modum fiat,
inuenta sanè exacte fuerit hominibus sanitas.
Nunc vero prædicta quidẽ omnia inuenta sunt,
qualia sint, hoc vero inuenire impossibile est. Si
quidem igitur præsens quis sit, & inspiciat, co-
gnouerit vtiq; hominem exuentẽ se & in gym-
nasijs exercitantem, vt custodire sanum possit,
alia detrahendo, alia apponendo. Verum nõ præ
senti impossibile est cibos ac labores exacte præ
scribere. Nam quantum possibile est inueni-
re, à me iam relatum est. At enim etiam si val-
de parum defectuosiora quàm alia fiant, in mul-
to tẽpore necesse est corpus ab excessu superari,
&ad

να. Ἐγὼ γοῦν ὥσπερ εἶπον, τοῖσι μὲν ὀρθῶς εἰ- Vet. Cod.
ρημένοισι, προσομολογήσω, τὰ δὲ μὴ ὀρθῶς
ἐγνωσμένα, δηλώσω ὁκοῖα τινά ἐστιν. Ὁκόσα δὲ
μὴ δὲ ἐπεχείρησε μηδεὶς τῶν πρότερον δηλῶ-
σαι, ἐγὼ ἐπιδείξω, καὶ ταῦτα ὁκοῖα ἐστί. Φημὶ
δὲ δεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ξυγγράφειν περὶ
διαίτης ἀνθρωπίνης, πρῶτον μὲν, παντὸς φύ-
σιν ἀνθρώπου γνῶναι, καὶ διαγνῶναι. Γνῶναι
μὲν, ἀπὸ τίνων συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς, διαγνῶ-
ναι δὲ, ὑπὸ τίνων μερῶν κεκράτηται. εἰ μὴ γὰρ
τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν ἐπιγνώσεται, * τὸ ἐπι- * καὶ
κρατέον ἐν τῷ σώματι, οὐχ οἷός τε εἴη τὰ ξυμ-
φέροντα τῷ ἀνθρώπῳ προσενεγκεῖν, ταῦτα
μὲν οὖν χρὴ γινώσκειν τὸν ξυγγράφοντα. Μετὰ
δὲ ταῦτα, σίτων, καὶ ποτῶν ἁπάντων, οἷσι
διαιτώμεθα, δύναμιν ἥν τινα ἕκαστα ἔχει, καὶ
τὴν κατὰ φύσιν, καὶ τὴν δι' ἀνάγκην, καὶ τέ-
χνην ἀνθρωπίνην. Δεῖ γὰρ ἐπίστασθαι τῶν τε ἰσχυ-
ρῶν φύσει, ὡς χρὴ τὴν δύναμιν ἀφαιρέεσθαι.
Τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν, ὅκως χρὴ ἰσχὺν προστιθέναι
διὰ τέχνης, ὅκου ἂν ὁ καιρὸς ἑκάστων παραγίνη-
ται. γνόντας δὲ τὰ εἰρημένα, οὔκω αὐτάρκης ἡ
θεραπείη τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὐ δύναται ἐ-
σθίων ἄνθρωπος ὑγιαίνειν, ἢν μὴ καὶ πονέῃ. ὑπε-
ναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν ἔχει τὰς δυνάμεις,
σῖτα καὶ πόνοι: ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς
ὑγείην. Πόνοι μὲν γὰρ, πεφύκασιν ἀναλῶσαι τὰ
ὑπάρχοντα, σιτία δὲ, καὶ ποτὰ, ἐκπληρῶσαι
τὰ κενωθέντα. Δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, τῶν πόνων δια-
γινώσκειν τὴν δύναμιν, καὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ
τῶν διὰ βίης γινομένων, καὶ τίνες αὐτῶν ἐς αὔξη-
σιν παρασκευάζουσιν σάρκας, καὶ τίνες ἐς ἔλ-
λειψιν. καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ, καὶ τὰς συμ-
μετρίας τὰς ἡμετέρας, τῶν πόνων τὴν βίην
πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σιτίων, καὶ τὴν φύσιν τοῦ
ἀνθρώπου, καὶ τὰς ἡλικίας τῶν σωμάτων, καὶ
πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ πρὸς τὰς με-
ταβολὰς τῶν πνευμάτων, πρὸς τὰς θέσεις τῶν
χωρίων ἐν ᾗσι διαιτέονται, πρός τε τὴν κατά-
στασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἄστρων τε ἐπιτολὰς, καὶ δύ-
σιας γινώσκειν δεῖ, ὅκως ἐπίστηται τὰς μεταβο-
λὰς, καὶ ὑπερβολὰς φυλάσσειν, καὶ σίτων, καὶ
ποτῶν, καὶ * πνευμάτων, καὶ τοῦ ὅλου κόσμου, * πονῶν
ἐξ ὧν περ αἱ νοῦσοι τοῖσιν ἀνθρώποισι φύονται.
Ταῦτα δὲ πάντα διαγνῶντι, οὔκω αὔταρκες τὸ
εὕρημά ἐστι. Ἦν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις
πρὸς ἑκάστην φύσιν, σίτου μέτρον, καὶ πόνων ἀρι-
θμος, μὴ ἔχον ὑπερβολὴν, μήτε ἐπὶ τὸ πλέον
μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀν-
θρώποισιν ἀκριβῶς. Νῦν δὲ τὰ μὲν προειρημέ-
να πάντα εὕρηται, ὁκοῖόν ἐστι, τοῦτο δὲ, ἀδύνατον
εὑρεῖν. Εἰ μὲν οὖν παρείη τις, καὶ ὁρῴη, γινώσκοι ἂν
τὸν ἄνθρωπον, ἐκδυόντα τε καὶ ἐν τοῖσι γυμνα-
σίοισι γυμναζόμενον, ὥστε φυλάσσειν ὑγιαίνοντα,
τῶν μὲν ἀφαιρέων, τοῖσι δὲ προστιθείς. Μὴ παρεόν-
τι δὲ, ἀδύνατον ὑποθέσθαι ἐς ἀκριβείην σῖτα,
καὶ πόνους. Ἐπεὶ ὁκόσον γε δυνατὸν εὑρεῖν, ἐμοὶ
ἤδη εἴρηται. Ἀλλὰ γὰρ εἰ, καὶ πάνυ σμικρὸν ἐνδεέ-
στερα τῶν ἑτέρων γίνοιτο ἂν, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀνά-
γκη κρατηθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς,

Vet. Cod. καὶ ἐς νοῦσον ἀφικέσθαι. Τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι,
μέχρι τούτου ἐπικεχείρηται ζητηθῆναι, εἴρηται
δὲ, οὐδὲ ταῦτα. Ἐμοὶ δὲ ταῦτα ἐξεύρηται πρὸ
τοῦ κάμνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς
ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν γίνηται προδιάγνωσις. οὐ γὰρ
εὐθέως αἱ νοῦσοι τοῖσι ἀνθρώποισι προσγίνονται,
ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμενα, ἀθρόως ἐκφαί-
νονται. Πρὶν οὖν κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ
ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ, ἃ πάσχουσιν ἐξεύρηταί
μοι, καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὴν ὑγείην.
Τούτου δὲ προσγενομένου πρὸς τοῖσι γεγραμ-
μένοισι τελέεται τὸ ἐπιχείρημα τῶν διανοημά-
των. Ξυνίσταται μὲν οὖν τὰ ζῶα τά τε ἄλλα πάν-
τα, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ δυοῖν, διαφόροις μὲν, τὴν
δύναμιν, συμφόροις δὲ, τὴν χρῆσιν, πυρὸς λέ-
γω, καὶ ὕδατος. Ταῦτα δὲ ξυναμφότερα αὐτάρ-
κεά ἐστι, τοῖσί τε ἄλλοισι πᾶσι, καὶ ἀλλήλοισιν,
ἑκάτερον δὲ χωρὶς, οὔτε αὐτῷ ἑωυτῷ, οὔτε ἄλ-
λῳ οὐδενί. Τὴν μὲν οὖν δύναμιν αὐτῶν ἑκάτε-
ρον ἔχει τοιήνδε. Τὸ μὲν γὰρ πῦρ δύναται πάν-
τα διὰ παντὸς κινῆσαι, τὸ δὲ ὕδωρ, πάντα διὰ
παντὸς θρέψαι. Ἐν μέρει δὲ ἑκάτερον κρατέει,
καὶ κρατέεται, ἐς τὸ μήκιστον, καὶ τὸ ἐλάχιστον,
ὡς ἀνυστόν. Οὐδέτερον γὰρ κρατῆσαι παντελῶς
δύναται, διὰ τόδε. Τὸ μὲν πῦρ ἐπεξιὸν ἐπὶ
τὸ ἔσχατον τοῦ ὕδατος, ἐπιλείπει τῇ τροφῇ, ἀπο-
τρέπεται οὖν ὅθεν μέλλει τρέφεσθαι. Τὸ δὲ
ὕδωρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ πυρὸς, ἐπιλεί-
πει ἡ κίνησις. Ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ. ὁκόταν δὲ
στῇ, οὐκ ἔτι ἐγκρατές ἐστιν, ἀλλὰ δὴ τῷ ἐμπίπτον-
τι πυρὶ ἐς τὴν τροφὴν καταναλίσκεται. Οὐδέ-
τερον δὲ διὰ ταῦτα, δύναται κρατῆσαι παντε-
λῶς, εἰ δέ κοτε κρατηθείη, καὶ ὁκότερον, οὐδὲν ἂν
εἴη τῶν νῦν ἐόντων ὥσπερ ἔχει νῦν. Οὕτω δὲ ἐχόν-
των αἰεὶ, ἔσται τὰ αὐτὰ, καὶ οὐδέτερα, καὶ οὐδὲ
ἅμα ἐπιλείψει. Τὸ μὲν οὖν πῦρ, καὶ τὸ ὕδωρ
ὥσπερ εἴρηταί μοι, αὐτάρκεα ἐστὶ πᾶσι διὰ παν-
τὸς ἐς τὸ μήκιστον, καὶ τοὐλάχιστον ὡσαύτως. τού-
των δὲ προσκέεται ἑκατέρῳ τάδε. Τῷ μὲν πυ-
ρὶ, τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ξηρόν: τῷ δὲ ὕδατι, τὸ ψυ-
χρὸν, καὶ τὸ ὑγρὸν, ἔχει δὲ ἀπ᾽ ἀλλήλων, τὸ μὲν
πῦρ, ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρόν. ἔνι γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕ-
δατος ὑγρότης, τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς, τὸ
ξηρόν: ἔνι γὰρ ἐν ὕδατι ἀπὸ τοῦ πυρὸς ξηρόν. οὕτω
δὲ τούτων ἐχόντων, πουλλὰς, καὶ παντοδαπὰς
ἰδέας ἀποκρίνονται ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ σπερμά-
των. καὶ ζώων οὐδὲν ὅμοιον ἀλλήλοισιν, οὔτε τὴν
ὄψιν, οὔτε τὴν δύναμιν. Ἅτε γὰρ οὔποτε κατὰ τὸ
αὐτὸ ἱσταμένων, ἀλλ᾽ αἰεὶ ἀλλοιουμένων, ἔπει-
τα, καὶ ἔπειτα ἀνόμοια ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι, καὶ
τὰ ἀπὸ τούτων ἀποκρινόμενα. ἀπόλλυται μὲν οὐ-
δὲν ἁπάντων χρημάτων, οὐδὲ γίνεται, ὅτι μὴ
καὶ πρόσθεν ἦν, ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διακρινόμε-
να, ἀλλοιοῦται. Νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώ-
πων, τὸ μὲν ἐξ ᾅδεω ἐς φῶς αὐξηθὲν, γίνεσθαι, τὸ
δὲ ἐκ τοῦ φάεος εἰς ᾅδην μειωθὲν, ἀπολέσθαι. ὀφ-
θαλμοῖσι δὲ δεῖ πιστεύεσθαι μᾶλλον, ἢ γνώμῃσιν.
Ἐγὼ δὲ τάδε γνώμῃ ἐξηγέομαι. Ζῶα γὰρ κἀκεῖνα,
καὶ τάδε, καὶ οὔτε τὸ ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ με-
τὰ πάντων, καὶ γὰρ ἀποθανεῖται, οὔτε τὸ μὴ ὂν γε-
νέσθαι

& ad morbum peruenire. Alij itaque hucusq; A
inquirere conati sunt, & neque hæc dixerunt ac
prodiderũt. A me vero hæc inuenta sunt prius-
quam homo ægrotet, vt ab excessu in vtrã tan-
dem partem factus fuerit, prænotio contingat.
Non enim derepente morbi hominibus acce-
dunt, sed paulatim collecti; aceruatim apparẽt.
Priusquam igitur in homine sanitas à morbo su-
peratur, quæ perpetiuntur homines à me inuen
tum est, & quomodò hæc in sanitatem restitue-
re oportet. Hoc autem vbi accesserit ad ea quæ
scripta sunt, ratiocinationum huius doctrinæ co
4 natus perficitur. Constituuntur quidem igitur
tum animantia alia omnia, tum homo ipse ex
duobus differentibus quidem facultate, concor-
dibus vero vsu, igne inquam, & aqua. Hæc autẽ B
ambo simul sufficiẽtia sunt, tum alijs omnibus,
tum mutuo sibijpsis: vtrũuis vero seorsum, neq;
sibijpsi, neque vlli alteri sufficiẽs est. Vim igitur
ac facultatem vtrumque ipsorum talem habet.
Ignis enim omnia per omnia mouere potest,
aqua verò omnia per omnia nutrire. Particula-
tim vero vtrumq; superat & superatur, ad sum-
mum ac minimum, quantum eius fieri potest.
Neutrum enim superare penitus potest, ob hãc
sanè causam. Igni quidem vbi ad extremitatem
aquæ peruenerit, deficit alimentũ: auertitur igi-
tur eò vnde nutriri potest. Aquæ verò vbi ad
extremitatẽ ignis peruenit, deficit motus. Sisti-
tur itaq; in hac, quum vero steterit, non amplius
potens est, sed ab illabente igne in alimentũ cõ- C
sumitur, & propterea neutrum penitus supera-
re potest. Si verò etiã alterutrũ superetur, nihil
sanè ex his quæ nunc sunt, fuerit velut nunc ha-
bet. Quum autem sic semper se habeãt, erunt &
eadem & neutra, & neque simul deficient. Ignis
igitur & aqua (velut à me dictũ est) sufficientia
sunt omnibus per omnia ad summum, ac mini-
5 mum similiter. Cæterum vtriq; horum hæc ad-
sunt: igni quidem caliditas & siccitas, aquę vero
frigiditas & humiditas. Habent autẽ inter se mu
tuo, ignis ab aqua humiditatem (inest enim ab
aqua humiditas) aqua vero ab igne siccitatẽ. in-
est enim in aqua ab igne siccitas. Quum aũt hęc
sic habeant, multas & omnigenas formas ac spe-
cies, tum seminũ, tum animalium, inter se secer- D
nunt, quæ nihil inter se simile habent, neque vi-
su, neq; facultate. Etenim quum nũquam simul
in eodem consistant, sed semper alterentur, ne-
cessariũ est etiam, ea quæ ab ipsis secernuntur ac
producuntur, dissimilia fieri. Equidẽ nulla om-
nino res perit, neq; fit quod prius non erat: ve-
6 rum permixta & discreta alterantur. Homines
aũt putant hoc quidem ex orco in lucem auctũ
generari, illud vero ex luce in orcum immunu-
tũ perire ac corrumpi. Oculis aũt magis credere
oportet, q̃ opinionibus. Ego vero hæc ex sentẽ-
tia exponam. Animalia enim sunt & illa & hæc,
& neque animal mori possibile est cum omni-
bus: (vnde enim moriatur?) neq; quod non est
generari,

A generari, quum non sit vnde generetur. Sed augentur omnia ac minuútur, ad summum & ad minimum, quantum eius fieri potest. Quid verò dicam generari & perire, vulgi gratia interpretabor; hæc autem commisceri & discerni significare declaro. Habet autem res hoc modo, Generari & perire siue corrumpi, idest, Idem est commisceri, & secerni. Generari idem est quod commisceri. Perire corrumpiq; ac minui idem est quod secerni: vnumquodque ad omnia, & omnia ad vnumquodque idem sunt. Cõsuetudo enim in his naturæ cõtraria est, seorsim omnia & diuina & humana sursum ac deorsum mutans: dies & nox ad summum ac minimum: sic & Luna ad summum ac minimum. Ignis accessus est & aquæ. Sol ad longissimum ac breuissimum.

B Rursus hæc, & non hæc. Lux Ioui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ Ioui. Accedunt & transmutantur illa huc, hæc illuc: omni tempore transigunt illa res horum, hæc autem illorum, & quæ quidem faciunt, non sciunt, quæ vero faciunt, scire sibi videntur, & quæ quidem vident, nõ cognoscunt. Attamen omnia ipsis fiũt per diuinam necessitatẽ, & quæ volunt, & quæ non volunt. Accedentibus aũt illis huc, his vero illuc, & inter se permixtis, vnumquodq; destinatum fatum explet, & ad maius, & ad minus. Corruptio autem omnibus mutuò inter se est, maiori à minore, & minori à maiore. Et augescit maius à minore. Reliqua aũt omnia, & ho-

C minis anima, & corpus, velut aĩa, ornantur ac gubernantur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum temperaturam habentia, ignis videlicet & aquæ, partim acceptura, partim datura: & quæ quidẽ accipiunt, plus faciũt, quæ vero dant, minus. Secant homines lignum per serram, alter trahit, alter protrudit. Idem autem hoc faciunt, & minus faciẽtes, plus laborãt ac faciunt. Sic & hominis natura, aliud protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud accipit, & alij dat, ab alio accipit, & alij quidem tãto plus dat, ab alio vero nihil minus accipit. Locum autem vnumquodque suum seruat, & quæ quidem ad minus eunt, ad minorẽ locum secernuntur, quæ vero ad maius vadunt, permixta in maiorem or-

D dinem mutantur. Peregrina vero non eosdem mores habentia, ex aliena regione protrudunt. Semper autem anima & maiora, & minora habens, suas ipsius partes circumambulat, non appositione, neq; detractione partiũ indigens, verum augmento & decremento earũ, quæ iã sunt opus habẽs. Locũ vero vnicuiq; perficit, ad quẽ perueniant, & allabentia suscipiant. Non enim potest id quod nõ similes mores habet, in discordibus locis permanere. Oberrant enim velut ignota, permixta vero inter se cognoscuntur. Concors enim concordi adhæret ac assidet, discordia autem rebellant, & pugnant, atq; inter se dissident. Quapropter anima hominis, in homine augetur, in alio vero nullo, & aliorum magnorum

γενέσθαι μὴ ὄντος ὅθεν παραγενήσεται. Ἀλλ' αὔξεται πάντα, καὶ μειοῦται ἐς τὸ μήκιστον, καὶ ἐς τὸ ἐλάχιστον, τῶν γε δυνατῶν. Ὅτι δ' ἂν διαλέγωμαι γίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπολέσθαι τῶν πολλῶν εἵνεκεν ἑρμηνεύω· ταῦτα δὲ καὶ ξυμμίσγεσθαι, καὶ διακρίνεσθαι δηλῶ. Ἔχει δὲ ὧδε. Γενέσθαι, καὶ ἀπολέσθαι τ' ωὐτὸ, ξυμμιγῆναι, καὶ διακριθῆναι τ' ωὐτό. Γενέσθαι ξυμμιγῆναι τ' ωὐτό. Ἀπολέσθαι, μειωθῆναι διακριθῆναι τ' ωὐτὸ, ἕκαστον πρὸς πάντα, καὶ πάντα πρὸς ἕκαστον τ' ωὐτό. Ὁ νόμος γὰρ τῇ φύσει περὶ τούτων ἐναντίος, χωρεῖ δὲ πάντα, καὶ θεῖα, καὶ ἀνθρώπινα ἄνω, καὶ κάτω ἀμειβόμενα, ἡμέρη, καὶ εὐφρόνη ἐπὶ τὸ μήκιστον, καὶ ἐλάχιστον, ὡς καὶ τῇ σελήνῃ, τὸ μήκιστον, καὶ τὸ ἐλάχιστον. Πυρὸς ἔφοδος, καὶ ὕδατος. Ἥλιος ἐπὶ τὸ μακρότατον, καὶ βραχύτατον. Πάλιν ταῦτα, καὶ οὐ ταῦτα. Φάος Ζηνὶ, σκότος ᾅδῃ. Φάος ᾅδῃ, σκότος Ζηνί. Φοιτᾷ, καὶ μετακινεῖται, κεῖνα ὧδε, καὶ τάδε κεῖσε πᾶσαν ὥρην διαπρησσόμενα, κεῖνά τε τὰ τῶνδε, τὰ δὲ ταῦτα, κείνων, καὶ θ' ἃ μὲν πρήσσουσιν, οὐκ οἴδασιν, ἃ δὲ πρήσσουσι, δοκέουσιν εἰδέναι, καὶ θ' ἃ μὲν ὁρῶσι, οὐ γινώσκουσιν. Ἀλλ' ὅμως αὐτοῖσι πάντα γίνεται, δι' ἀνάγκην θείην, καὶ ἃ βούλονται, καὶ μὴ βούλονται. Φοιτεόντων δ' ἐκείνων ὧδε: τῶν δέ τε κεῖσε, συμμισγομένων πρὸς ἄλληλα τὴν πεπρωμένην μοίρην ἕκαστον ἐκπληροῖ, καὶ ἐπὶ τὸ μέζον, καὶ ἐπὶ τὸ μεῖον, φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μέζονι ἀπὸ τοῦ μείονος, καὶ τῷ μείονι, ἀπὸ τοῦ μέζονος, αὐξάνεται. καὶ τὸ μέζον, ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος, τὰ δ' ἄλλα πάντα, καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου, καὶ σῶμα, ὁκοῖον ἡ ψυχὴ διακοσμέεται, ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον, μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς, καὶ ὕδατος, τὰ μὲν, ληψόμενα, τὰ δὲ, δώσοντα, καὶ τὰ μὲν λαμβάνοντα, πλεῖον ποιέει, τὰ δὲ διδόντα, μεῖον. Πρίουσιν ἄνθρωποι ξύλον, ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθέει, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιέουσι, μεῖον δὲ ποιέοντες, πλεῖον ποιέουσι. τὸ δ' αὐτὸ, καὶ φύσις ἀνθρώπων, τὸ μὲν, ὠθέει, τὸ δὲ, ἕλκει, τὸ μὲν, δίδωσι: τὸ δὲ, λαμβάνει, καὶ τῷ μὲν, δίδωσι: τοῦ δὲ, λαμβάνει, καὶ τῷ μὲν δίδωσι τοσούτῳ πλεῖον, ὁ δὲ λαμβάνει τοσούτῳ μεῖον, χώρην δὲ ἕκαστον φυλάσσει τὴν ἑωυτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἰόντα, διακρίνεται εἰς τὴν ἐλάσσονα χώρην: τὰ δὲ ἐπὶ τὸ μέζον πορευόμενα, συμμισγόμενα ἐξαλλάσσει ἐς τὴν μέζω τάξιν: τὰ δὲ ξεῖνα μὴ ὁμότροπα, ὠθέεται ἐκ χώρης ἀλλοτρίης. Ἑκάστω δὲ, τύχη μέζω, καὶ ἐλάσσω ἔχουσα περιφοιτᾷ τὰ μόρια τὰ ἑωυτῆς, οὐ προσθέσιος οὐδὲ ἀφαιρέσιος δεομένων τῶν μερέων, κατὰ δὲ αὔξησιν, καὶ μείωσιν τῶν ὑπαρχόντων δεομένη. Χώρην δὲ ἕκαστα διαπρήσσεται ἐς ἣν τινα εἰσέλθῃ, καὶ δέχηται τὰ προσπίπτοντα. Οὐ γὰρ δύναται τὸ μὴ ὁμότροπον ἐν τοῖσιν ἀσυμφόροισι χωρίοισιν ἐμμένειν. Πλανᾶται μὲν γὰρ ἀγνοεόμενα, ξυμμισγόμενα δὲ ἀλλήλοισι, συγγινώσκεται. Προσίζει γὰρ τὸ σύμφορον τῷ συμφόρῳ: τὸ δὲ ἀσύμφορον, πολεμεῖ, καὶ μάχεται, καὶ διαλλάσσει ἀπ' ἀλλήλων.
7 Διὰ τοῦτο ἀνθρώπου ψυχὴ, ἐν ἀνθρώπῳ αὐξάνεται, ἐν ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ, καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μεγάλων

Vet. Cod.

Vet. Cod. γάλων ὡσαύτως. Ὁκόσα δὲ ἄλλας ἀπ᾽ ἄλλων, ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται, περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων ἐάσω, περὶ δὲ ἀνθρώπου δηλώσω. Ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον ψυχὴ, πυρὸς καὶ ὕδατος ξύγκρησιν ἔχουσα, μοῖραν σώματος ἀνθρώπου. ταῦτα δὲ τὰ θήλεα, καὶ ἄρσενα, καὶ πολλὰ καὶ παντοῖα τρέφεται. Τρέφεται δὲ, καὶ αὔξεται διαίτῃ τῇ περὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἀνάγκη δὲ τὰ μέρεα ἔχειν πάντα τὰ εἰσιόντα. οὗ τινος γὰρ μὴ ἐνείη μοῖρα ἐξ ἀρχῆς, οὐκ ἂν αὐξηθείη, οὔτε πουλλῆς ἐπιούσης τροφῆς, οὔτε ὀλίγης. οὐ γὰρ ἔχει τὸ προσαυξόμενον. Ἔχον δὲ πάντα, αὔξεται ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἕκαστον. Τροφῆς ἐπιούσης ἀπὸ ὕδατος ξηροῦ, καὶ πυρὸς ὑγροῦ. τὰ μὲν, εἴσω βιαζόμενα, τὰ δὲ, ἔξω, ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίουσι, καὶ ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθέει, τὸ ωὐτὸ ποιέοντες. κάτω δὲ
* ἕλκει πιέζων, τὸν ἄνω *ἕρπει. οὐ γὰρ ἂν παραδέχοιτο κάτω ἰέναι. ἢν δὲ βιάζωνται, παντὸς ἁμαρτήσονται. τοιοῦτον τροφὴ ἀνθρώπου, τὸ μὲν, ἕλκει, τὸ δὲ, ὠθέει. εἴσω δὲ βιαζόμενον, ἔξω ἕρπει. Ἢν δὲ βιῆται παρὰ καιρὸν, παντὸς ἀποτεύξεται. χρόνον δὲ τοσοῦτον ἕκαστα τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἄχρι μηκέτι δέχηται ἡ χώρη, μὴ δὲ τροφὴν ἱκανὴν ἔχῃ ἐς τὸ μήκιστον τῶν ὑδάτων. ἔπειτ᾽ ἐναμείβει ἐς τὴν ἔξω χώρην, θήλεα, καὶ ἄρσενα, τὸν ἑωυτῶν τρόπον ὑπὸ βίης, καὶ ἀνάγκης διωκόμενα. ὁκότερα δ᾽ ἢν ἐμπλήσῃ τὴν πεπρωμένην μοίρην, ταῦτα διακρίνεται πρῶτα, καὶ ἅμα συμμίσγεται. ἕκαστον μὲν γὰρ, διακρίνεται. πάντα δὲ ταῦτα, ξυμμίσγεται. χώρην δὲ ἀμείψαντα, καὶ τυχόντα ἁρμονίης ὀρθῶς ἐχούσης συμφωνίας τρεῖς, ξυλλήβδην διεξιὼν διὰ πασέων, ζώει, καὶ αὔξεται τοῖσιν αὐτοῖσιν, οἷσι, καὶ πρόσθεν. Ἢν δὲ μὴ τύχῃ τῆς ἁρμονίης, μὴ δὲ ξύμφωνα βαρέα τοῖσιν ὀξέσι γένηται, ἡ πρώτη συμφωνίη. Ἢν δὲ δευτέρη γένεσις ᾖ, τὸ διὰ παντὸς ἑνὸς ἀπογινομένου, πᾶς ὁ τόνος μάταιος. οὐ γὰρ ἂν προσαείσειεν, ἀλλ᾽ ἀμείβει ἐκ τοῦ μέζονος εἰς τὸ μεῖον, πρὸ μοίρης. διότι οὐ γινώσκουσιν ὅ, τι ποιέουσιν. ἀρσένων μὲν οὖν, καὶ θηλείων διότι ἑκάτερα γίνεται, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. Τούτων δὲ ὁκότερον ἢν τύχῃ τῆς ἁρμονίης ὑγρὸν ἐὸν, κινέεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κινεόμενον δὲ, ζωπυρῆται, καὶ προσάγεται τὴν τροφὴν ἀπὸ τῶν ἐσιόντων ἐς τὴν γυναῖκα σιτίων, καὶ πνεύματος. τὰ μὲν πρῶτα,
* ἔτι πάντῃ ὁμοίως ἕως *ἄρτι ἀραιόν ἐστιν. ὑπὸ δὲ τῆς κινήσιος, καὶ τοῦ πυρὸς, ξηραίνεται, καὶ στερεοῦται. στερεούμενον δὲ, πυκνοῦται πέριξ, καὶ τὸ πῦρ ἐγκλειόμενον, οὐκ ἔτι τὴν τροφὴν ἱκανὴν ἔχει ἐπάγεσθαι, οὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐξωθέει, διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ περιέχοντος. ἀναλίσκει γὰρ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν εἴσω. τὰ μὲν οὖν στερεὰ τὴν φύσιν ἐν τῷ ξυνεστηκότι, καὶ ξηρῷ, οὐκ ἀναλίσκεται τῷ πυρὶ ἐς τὴν τροφὴν, ἀλλ᾽ ἐγκρατέα γίνεται, καὶ ξυνίσταται τοῦ ὑγροῦ ἐκλείποντος, ἅπερ ὀστέα, καὶ νεῦρα ἐπωνομάζεται. τὸ δὲ πῦρ ἐκ τοῦ συμμιγέντος κινουμένου τοῦ ὑγροῦ, διακοσμέεται τὸ σῶμα κατὰ φύσιν, διὰ τοιήνδε ἀνάγκην, διὰ μὲν τὸ στερεὸν, καὶ ξηρὸν, οὐ δύναται τὰς διεξόδους χρονίας ποιέεσθαι, διότι οὐκ ἔχει τροφὴν, διὰ δὲ τῶν ὑγρῶν

gnorũ animaliũ similiter. Quæcunq; vero aliter ab alijs per vim secernuntur, de alijs quidẽ aialibus prætermittã, de hoĩe vero declarabo. Irrepit in hominẽ aĩa, ignis & aquæ temperamentũ habens, partẽ corporis humani. Fœmellæ autem & masculi, & multi & omnigeni nutriuntur. Nutriũtur aũt & augescunt per diætam, qua homo vtit. Necesse est aũt oĩa quæ ingrediuntur, partes habere. Cuiuscunq; enim pars non inerit à principio, augeri non poterit, neq; multo, neq; modico alimẽto ingrediẽte. Non .n. habet quod augescere faciat. Id vero quod oĩa habet, augescit, vnũquodq; in suo loco. Alimẽto aũt ingrediẽte ab aqua sicca, & igne humido, alia quidẽ intro cogunt, alia vero foras ptrudunt. Quemadmodũ fabri lignarij lignũ serra dissecãt, & alter quidẽ trahit, alter ptrudit, idẽ sane faciẽtes; & q deorsum premit, superiorẽ trahit, neq; .n. alias admitteret deorsum ire. Si vero violẽter cogãt, toto opere aberrabũt. Similiter & circa hoĩs alimẽtũ se res hẽt: aliud trahit, aliud ptrudit: intro aũt coactũ, foras repit. Si vero importune & violẽter cogat, omni successu priuabit. Singula autẽ tãto tpe eundẽ ordinẽ hñt, donec locus nõ amplius suscipiat, neq; alimẽtũ aquarũ ac ignis sufficiẽs ad summũ habeat. Postea ad externam regionẽ trãseunt & fœmellæ & masculi, eodẽ modo præ violẽtia & necessitate impulsi. Quæcũq; autẽ destinatũ fatũ expleuerint, ea primũ secernunt, ac simul cõmiscent. Singula enim secernũtur, oĩa aũt hæc cõmiscentur. Postq̃ vero regionẽ permutauerint, & nacti fuerint harmoniã rẽcte habentẽ symphonias tres, cõprehẽsim penetrãtes per oĩa, viuunt & augescũt iisdẽ quibus etiã antea. Si verò harmoniã non assequuti fuerint, neq; grauia acutis cõsona fiant, prima symphonia perit. Et si ẽt secũda generetur, ppterea q̃ vnus per oĩa corruptus est, oĩs tonus vanus est. Non enim cõcentũ habuerit, sed transitio fit ex maiore ad minus, ante destinatũ fatũ: quod qui faciunt, nõ sciũt quid faciãt. Cur aũt vtriq; tum masculus, tum fẽmina fiat, in sermonis progressu declarabo. Vter aũt ipsorũ harmoniã assequetur humidus existens, mouet ab igne, motus aũt viuificat, & alimentũ attrahet ab ingredientibus in mulierẽ cibis ac spiritu, primum quidẽ vndiquaque similiter, donec recẽter rarus est: à motu aũt & igne siccat ac consolidat: consolidatus autẽ & firmatus circũ circa densat. Et ignis inclusus nõ amplius sufficiẽs alimentũ attrahere põt, neque spiritum expellit, pp ambientis corporis densitatẽ. Cõsumit .n. humorẽ intus existentẽ. Quæ igit solida natura sunt in cõpacto ac sicco, ea non consumunt ab igne in alimentũ: sed valida ac robusta fiũt, et cõsistunt humore deficiẽte, atq; hæc sanè ossa ac nerui nominant. Ignis aũt ex cõmixto ac moto humore corpus ẽm natu ã ordinat ac disponit, pp talem necessitatẽ. Nã per solidum & siccum non potest diutinos transitus facere, quia alimentum non habet: per humida

A humida vero & mollia pót, hæc.n. ipsius sunt alimentũ. Inest aũt & in his siccitas, q̃ ab igne non cõsumit. Hæc aũt inter se cõgregantur mutuo. Ignis igit penitissime ad intima obturatus, & plurimus est, & maximũ exitũ facit. plurimus.n. humor in ea parte inest, q̃ vẽter appellat, & excidit inde, vbi alimentũ non hẽt foras, & exitũ facit. Plurimus aũt humor in ventre inest, tum ꝓp alimenti ingestionẽ, tum propter concoctionem. Qui vero ĩ reliquũ corpus cõclusus est ignis, triplices circuitus facit. Etenim qđ humidissimum est in igne, in his locis q̃ venæ cauæ appellantur, existit. In media aũt horũ id quod reliquũ est aquæ cõgregatũ stabilit, atq; id vocant carnes. In summa, ignis oĩa q̃ in corpore sunt, ſm suum ipsius modũ exornauit, ad vniuersi imitationem, parua ad magna, & magna ad parua. Ventrẽ qui dẽ maximũ, sicco & humido prõptuariũ, vt det oĩbus, & accipiat ab oĩbus, iuxta maris facultatẽ quod est aĩalium in ipso nutritorũ, ac nutriri solitorũ alimentũ, discordiũ verò pernicies. Circũ hunc aũt aquæ frigidæ & humidæ cõgregatio, trãsitus spũs frigidi & calidi, ad terræ imitationẽ, oĩa q̃ in ipsam incidunt alterantis. Et alia quidẽ cõsumens, alia vero augẽs, aquæ tenuis ac ignis dispersionẽ fecit, insuperq; nõ obscuri & apparẽtis à cõpacto secretionẽ, ĩ quo delata oĩa in apertũ perueniũt, singula iuxta destinatũ fatũ. In hoc vero triplices circuitus ignis fecit, inter se mutuo intro ac foras terminãtes, alios qui dẽ ad cauitates humorũ lunæ facultate, alios vero ad externã circũferentiã, ad ambiẽtẽ soliditatẽ astrorũ facultate. Medij vero & intro & foras terminãtes, calidissimũ ac fortissimũ ignẽ hñt, qui sanè oĩbus dominatur, oĩa ſm naturã gubernãs, sine strepitu, tum ad visum, tum ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudẽtia, Augmẽtũ, Motus, Imminutio, Permutatio, Sõnus, Vigilia. Hic oĩa per oĩa gubernat, & hæc, & illa, nunq̃ quiescens. At verò hoĩes ex manifestis obscura considerare nõ nouerũt. Quum.n. artibus vtant similibus humanæ naturæ, idipsum ignorãt. Diuina enim Mens edocuit ipsos sua ipsorũ imitari, ita vt cognoscãt q̃ faciũt, & nõ cognoscãt q̃ imitentur. Oĩa enim similia sunt, dissimilia existentia, & oĩa cõcordia, discordia existẽtia: q̃ cõprobamus, nõ cõprobamus: æquitatem habẽtia, iniqua sunt: cõtrarius est modus singulorũ ei quẽ cõfitent. Lex enim & natura, quibus oĩa trãsigimus, nõ cõfitent q̃ confitentur. Legẽ enim posuerũt ac tulerũt hoĩes ipsi sibijpsis, nõ cognoscentes de quibus tulerũt. Naturã verò oẽs dij exornauerũt. Quæ igitur hoĩes sanciuerũt, nunq̃ eodẽ modo habent, neq; recte, neq; non recte. Quæ vero dij sanciuerũt, semper recte hñt. Et recta ac non recta intantũ differunt. Ego vero artes hominis manifestas, affectionibus & manifestis, & obscuris, siles esse declarabo. Vaticinatio tale quid est: ex manifestis quidẽ cognoscere obscura, ex obscuris verò manifesta, & ex pñtibus futura, & ex

Vet. Cod.

ὑγρῶν, καὶ μαλακῶν, δύναται, ταῦτα γὰρ ἐστὶν αὐτῷ τροφή. Ἔνι δὲ καὶ ἐν τούτοισι, ξηρότης οὐκ ἀναλισκομένη ὑπὸ τοῦ πυρός. ταῦτα δὲ ξυνίσταται πρὸς ἄλληλα: τὸ μὲν οὖν ἐσωτάτω καταφραχθὲν πῦρ, καὶ πλεῖστον ἐστὶ, καὶ μεγίστην τὴν ἔξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίη καλέεται, καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ εἶχε τροφὴν ἔξω, καὶ ἐποιήσατο, πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, καὶ τροφῆς ἐπαγωγὴν, καὶ διάπεψιν. τὸ δὲ ἀποκλεισθὲν εἰς ἄλλο σῶμα, περιόδους ἐποιήσατο τρισσάς, ὅπερ ἦν ὑγρότατον τοῦ πυρὸς, ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν, αἵτινες φλέβες καλέονται κοῖλαι. ἐς δὲ τὰ μέσα τούτων, τὸ ὑπολοιπόμενον τοῦ ὕδατος ξυνιστάμενον πήγνυται, ὅπερ καλέεται σάρκες. Ἐνὶ δὲ λόγῳ πάντα διεκοσμήσατο κατὰ τρόπον αὐτῷ ἑωυτὸ, τὰ ἐν σώματι τὸ πῦρ, ἀπομίμησιν τοῦ ὅλου, μικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ μεγάλα πρὸς μικρὰ, κοιλίην μὲν τὴν μεγίστην, ξηρῷ, καὶ ὑγρῷ, ταμεῖον δοῦναι πᾶσι, καὶ λαβεῖν παρὰ πάντων, θαλάσσης δύναμιν ζώων ἐντρόφων, τροφὴν. ἀσυμφόρων δὲ, φθορόν: περὶ δὲ ταύτην ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ, σύστασις, διέξοδος, πνεύματος ψυχροῦ, καὶ θερμοῦ, ἀπομίμησιν τῆς γῆς, τὰ ἐμπίπτοντα πάντα ἀλλοιούσης. καταναλίσκοντα δὲ αὔξον, σκέδασιν ὕδατος λεπτοῦ, καὶ πυρὸς ἐποιήσατο, περὶ οὐκ ἀφανέος, καὶ φανεροῦ, ἀπὸ τοῦ ξυνεστηκότος ἀπόκρισιν, ἐν ᾧ φερόμενα πάντα ἐς τὸ φανερὸν, ἀφικνέεται ἕκαστα μοίρῃ πεπρωμένῃ. Ἐν δὲ τούτῳ ἐποιήσατο, πυρὸς περιόδους τρισσὰς, περαινούσας πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἔσω, καὶ ἔξω: αἱ μὲν πρὸς τὰ κοῖλα τῶν ὑγρῶν, σελήνης δύναμιν. αἱ δὲ ἐς τὴν ἔξω περιφορὰν, πρὸς τὸν περιέχοντα πάγον, ἄστρων δύναμιν. αἱ δὲ μέσαι, καὶ ἔσω, καὶ ἔξω περαίνουσαι, τὸ θερμότατον, καὶ ἰσχυρότατον πῦρ, ὅπερ πάντων ἐπικρατέεται, διέπον ἅπαντα κατὰ φύσιν, ἄψοφον, καὶ ὄψει, καὶ ψαύσει. ἐν τούτῳ, ψυχὴ νόος, φρόνησις, αὔξησις, κίνησις, μείωσις, * διάλλαξις, ὕπνος, ἐγρήγορσις, τοῦτο πάντα διὰ παντὸς κυβερνᾷ, καὶ τάδε, καὶ ἐκεῖνα, οὐδέποτε ἀτρεμίζων. οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐκ τῶν φανερῶν, τὰ ἀφανῆ σκέπτεσθαι οὐκ ἐπίστανται. τέχνῃσιν γὰρ χρεόμενοι, ὁμοίῃσιν ἀνθρωπίνῃ φύσει, οὐ γινώσκουσι. θεῶν γὰρ νόος ἐδίδαξε μιμέεσθαι τὰ ἑωυτῶν, γινώσκοντας ἃ ποιέουσι, καὶ οὐ γινώσκοντας ἃ μιμέονται. πάντα γὰρ ὅμοια, ἀνόμοια ἐόντα, καὶ σύμφορα πάντα, καὶ διάφορα ἐόντα, διαλεγόμενα, οὐ διαλεγόμενα, γνώμην ἔχοντα, ἀγνώμονα, ὑπεναντίον ὁ τρόπος ἑκάστων ὁμολογουμένος. νόμος γὰρ, καὶ φύσις, οἷσι πάντα διαπρησσόμενα, οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογεόμενα. νόμον γὰρ ἔθεσαν ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑωυτοῖσιν, οὐ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν. φύσιν δὲ πάντες θεοὶ διεκόσμησαν, τὰ μὲν οὖν ἄνθρωποι ἔθεσαν, οὐδέποτε κατὰ τὸ ωὐτὸν ἔχει, οὔτε ὀρθῶς, οὔτε μὴ ὀρθῶς. Ὁκόσα δὲ θεοὶ * ἔθεσαν, ἀεὶ ὀρθῶς ἔχει. καὶ τὰ ὀρθὰ, καὶ τὰ μὴ ὀρθὰ, τοσοῦτον διαφέρει. Ἐγὼ δηλώσω τέχνας φανερὰς ἀνθρώπου, παθήμασιν ὁμοίας ἐούσας, καὶ φανεροῖσι, καὶ ἀφανέσι, μαντικὴ τοιόνδε, τοῖσι φανεροῖσι μὲν, τὰ ἀφανέα γινώσκειν, τοῖσι ἀφανέσι, τὰ φανερὰ, καὶ τοῖσι ἐοῦσι, τὰ μέλλοντα τοῖσι

* διάλαξις

* δὴ

Vet. Cod.

τοῖσι ἀποθανοῦσι, τὰ ζῶντα, καὶ τῶν ἀσυνέτων συνίασιν, ὁ μὲν εἰδὼς, ἀεὶ ὀρθῶς, ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἄλλοτε ἄλλως. φύσιν ἀνθρώπου, καὶ οἷον ταῦτα μιμέεται. ἀνὴρ γυναικὶ ξυγγινόμενος, παιδίον ἐποίεε· τῷ φανερῷ τὸ ἄδηλον γινώσκει, ὅτι οὕτως ἔσται. γνώμη ἀνθρώπου ἀφανὴς, γινώσκουσα τὰ φανερὰ, ἐκ παιδὸς εἰς ἄνδρα μεθίσταται· τῷ ἐόντι, μέλλον γινώσκει, οὐχ ὅμοιον ἀπὸ θανάτου ζώοντι τῷ τεθνηκότι τὸ ζῶον οἶδε ἀσύνετον. γαστὴρ ταύτῃ συνίεμεν, ὅτι διψῇ ἢ πεινῇ, ταῦτα μαντικῆς τέχνης, καὶ φύσιος ἀνθρωπίνης πάθεα, τοῖσι μὲν γινώσκουσιν ἀεὶ, ὀρθῶς, τοῖσι δὲ μὴ γινώσκουσιν αἰεὶ, ἄλλοτε ἄλλως. Σιδήρου ὄργανα τέχνης· τὸν σίδηρον πυρὶ τήκουσι, πνεύματι ἀναγκάζοντες τὸ πῦρ, τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν ἀφαιρέοντες, ἀραιὸν δὲ ποιήσαντες, παίουσι, καὶ συνελαύνουσιν· ὕδατος δὲ ἄλλου τροφῇ ἰσχυρὸν γίνεται· ταῦτα πάσχει ἄνθρωπος ὑπὸ παιδοτρίβου, τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν, πυρὶ ἀφαιρέεται, ὑπὸ πνεύματος ἀναγκαζόμενος. ἀραιούμενος δὲ, κόπτεται, τρίβεται, καθαίρεται· ὑδάτων δὲ ὑπαγωγῇ ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γίνεται. καὶ οἱ γναφέες, τὸ αὐτὸ διαπρήσσονται, λακτίζουσι, παίουσι, λυμαινόμενοι, κόπτουσιν, ἕλκουσι, λυμαινόμενοι, ἰσχυρότερα ποιέουσι, κείροντες τὰ ὑπερέχοντα, καὶ παραπλέκοντες καλλίω ποιέουσι, ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. Σκυτέες τὰ ὅλα κατὰ μέρεα διαιρέοντες. τέμνοντες δὲ, καὶ κεντέοντες, τὰ σαθρὰ ὑγιέα ποιέουσιν. καὶ ἄνθρωπος δὲ τὸ αὐτὸ πάσχει, ἐκ τῶν ὅλων, μέρεα διαιρέεται, καὶ ἐκ τῶν μερέων συντιθεμένων, ὅλα γίνεται, κεντεόμενοί τε, καὶ τεμνόμενοι, τὰ σαθρὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ὑγιαίνονται, καὶ ζώει, ἰητρικὴ τὸ λυπέον ἀπαλλάσσει, καὶ ὑφ' οὗ πονέει ἀφαιρέουσα, ὑγιέα ποιεῖν. ἡ φύσις αὐτομάτη ταῦτα ἐπίσταται, καθήμενος, πονέει ἀναστῆναι, κινεύμενος, πονέει ἀναπαύσασθαι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔχει ἡ φύσις ἰητρικῆς. τέκτονες πρίοντες, ὁ μὲν, ὠθέει, ὁ δὲ, ἕλκει, τὸ αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει· τρυπῶσι, ὁ μὲν, ἕλκει, ὁ δὲ, ὠθέει, πιεζόντων ἄνω ἕρπει. τὸ δὲ αὐτῷ, μεῖον, οἷοι ἐόντες, πλείω ποιέουσι, φύσιν τε ἀνθρώπου μιμέονται. πνεῦμα τὸ μὲν, ἕλκει. τὸ δὲ, ὠθέει, τὸ δ' αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει· σίτων, τὰ μὲν, κάτω πιέζεται· τὰ δὲ, ἄνω ἕρπει, ἀπὸ μιῆς ψυχῆς διαιρεομένης, πλείους, καὶ μείους, καὶ μέζονες, καὶ ἐλάσσονες. οἰκοδόμοι ἐκ διαφόρων σύμφορον ἐργάζοντες, τὰ μὲν ξηρὰ, ὑγραίνοντες· τὰ δὲ ὑγρὰ, ξηραίνοντες, τὰ μὲν ὅλα, διαιρέοντες, τὰ δὲ διῃρημένα, συντιθέντες, μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων, οὐκ ἂν ἔχοι ἰδίως, δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται, τὰ μὲν ξηρὰ, ὑγραίνοντες, τὰ δὲ ὑγρὰ, ξηραίνοντες, τὰ μὲν ὅλα, διαιρέουσι, τὰ δὲ διῃρημένα, *συντιθέασι, ταῦτα πάντα διάφορα ἐόντα, ξυμφέρει τῇ φύσει. μουσικῆς ὄργανον, ὑπάρξαι δεῖ πρῶτον ἐν ᾧ δηλώσει ἃ βούλεται, ἁρμονίη, συνταξίες ἐκ τῶν αὐτῶν, οὐχ αἱ αὐταὶ, ἐκ τοῦ ὀξέος, ἐκ τοῦ βαρέος, ὀνόματι μὲν, ὁμοίων, φθόγγῳ δὲ, οὐχ ὁμοίων· τὰ πλεῖστα διάφορα, μάλιστα ξυμφέρει, καὶ τὰ ἐλά-

χιστα

*συντιθέμενοι.

ex mortuis viuētia. Et ea q̄ intelligi nō possunt, vates intelligūt: qui quidē doctus est, semper recte, qui verò nō doctus est, aliàs aliter. Naturam hominis & hæc quantū possibile est imitantur. Vir mulieri concūbens puerū facit: hoc manifesto obscurū cognoscere datur, quod sic futurū est. Mens hoīs obscura, cognoscens manifesta, ex puero in virū transit, hoc p̄senti futurū cognoscit. Nō simile à morte vllū aliquod animal existit, neq; mortuo animal viuū. Vēter quod intelligi nōn pōt nouit: per hunc enim intelligimus quod sitit aut esurit. Hæ artis vaticinandi & humanæ naturæ affectiones, cognoscētibus quidē semper recte habēt, verū nō cognoscētibus aliàs aliter. Artis fabrilis ferrariæ instrumenta ferrum circūliquant, flatu ignē fabri cogūt, & alimentū iā præsens auferunt, vbi vero rarefecerint, feriūt ac tundūt. Aquę aūt alimento ferrū rursus roborat. Eadē patitur homo à pædotriba: præsens n. alimentū igne detrahit, quū præ spiritu homo cogatur, rarefactus aūt tunditur, atteritur, subuertit. Aquæ aūt aliunde accessione corroborat ac fortis euadit. Et fullones idem trāsigunt, calcitrant, feriunt, destruentes tundunt, trahūt destruētes, robustiora faciunt, deradētes superemi nentia, & attexentes pulchriora reddunt. Eadē etiā homo perpetit. Sutores coriarij tota in partes dissecātes, scindētes & pungētes, marcida ac lacera, sana & integra faciūt. & homo idē patit. Ex totis partes secantur, & ex partibus cōpositis tota fiūt. Punguñ & secañ à medicis marcida, C
8 sanāturq; ac viuit homo. Medicina id quod molestat tollit, & id à quo homo ægrotat auferēs, sanū facit. Natura eadē sua sponte nouit. Desidens conatur resurgere, currēs conatur requiescere, et alia eiuscemodi natura habet, q̄ medicinæ sunt. Fabri lignarij serra secātes, alter trahit, alter protrudit. Idem aūt vterq; facit, & in vtranque partē tendit. Ijdem terebrant, alter trahit, alter protrudit, & qui premit, superiorē deorsum trahit, & minus faciētes plus faciūt, naturamq; hominis imitant. Spiritus alter trahit, alter protrudit. Idē autē vterque facit, & in vtranq; partem tendit. Cibi partim deorsum premūtur, partim sursum vergūt. Ab vna anima diuisa, plures & maiores, & minores pauciores fiunt. Aedificatores ex di D
uersis rebus vnam concordē facientes, sicca quidem humectantes, humida vero siccātes, & tota diuidentes, diuisa vero cōponentes (si enim nō sic contingeret, nihil priuatim ac propriū constitui posset:) diætam humanā in hoc imitantur. Nā & in hac sicca humectantes, & humida resiccātes, tota quidem diuidunt, diuisa vero cōponunt. Hæc oīa diuersa ac discordia existentia, cū natura concordant. Musices autem organum primum producere oportet, in quo harmonia quæ vult declarabit. Constructiones ex ijsdem non eędem sunt, ex acuto, ex graui, nomine quidem similibus, sono autem non similibus. Quæ plurimum diuersa sunt, maxime concordant, & quæ

minimum

A minimū diuersa sunt, minime cōcordāt. Si vero quis similia oīa faciat, nō inest delectatio. Plurimæ ac multiformes trāsmutationes maxime delectāt. Coci obsonia hominibus parāt, oīs generis diuersa commiscētes, ex iisdē nō eadē, ad hominū cibū ac potū. Quòd si oīa similia facerēt, non haberēt delectationē, & si in eodē etiā oīa construerent, nō vtiq; recte haberēt. Pulsantur toni in musica partim superne, partim inferne. Lingua musicā imitat, cognoscēs quidē dulcedinē & acorē eorū, quæ allabunt, itemq; dissonantia: pulsat aūt sonos superne ac inferne, & neq; ea quæ superne pulsantur, si inferne pulsentur, recte habēt, neq; q inferne, si superne. Quū autē lingua probe fuerit attēperata, symphoniæ delectatio contingit: si vero discors fuerit ac incongrua, molestia. B Pelliū tinctores tēdunt, terūt, pectināt, lauāt. Eadē est puerorū curatio. Plicatores ac textores ducētes in orbē fila plicāt, à principio in principiū desinūt. Idē circuitus in corpore est: vnde incipit, in hoc desinit. Aurū operātes, tundūt, lauāt, molli igne liquāt: forti autē nō conflāt: vbi vero elaborarūt, ad oīa vtūntur. Homo frumētū tundit, lauat, molit, & vbi igne coxit, vtit, & forti quidē igne in corpore nō cōflat, verū molli ac lēto. Statuarij imitationē corporis faciūt, aīa excepta, mentē aūt habētia non faciūt. ex aqua & terra humida siccātes, & sicca humectātes, ab his q superabundāt detrahūt, & ad ea q deficiūt apponunt, ex minimo ad maxi- C mū augentes. Eadē patit homo, augescit à minimo ad maximū, ex superabundātibus detrahēs, & deficientibus apponens, sicca humectās & humida siccās. Figuli rotā versant, & neq; retrorsum, neq; antrorsum procedit, sed simul in vtrāque partē. Vniuersi hæc imitatrix circularis existit. In eadē aūt quum iam circunfertur, omnis generis opera efficiūt, vt alterū alteri nulla re simile existat. Ex iisdē homines eadē patiuntur, itemq; reliqua animalia in eadē circunferentia oīa operantur, & ex iisdem nihil simile, iisdē instrumentis ex humidis sicca faciētes, & ex siccis humida. Grāmatica tale quid est, figurarū cōpositio, signa ac notæ humanæ vocis, facultas reuocādi in memoriā præterita, & q faciēda sunt de- D clarandi per septē figuras notitia cōtingit. Eadē oīa homo transigit, siue sciēs literas, siue literarū rudis. Per septē figuras etiā sensus hominibus cōtingit, Auditus sonorū, Visus luce preditorum, Nasus odoris, Lingua voluptatis & iniucūditatis, Os sermonis, Corpus tactus calidi aut frigidi, Spiritus trāsitus intro ac foras. Per hæc cognitio hominibus cōtingit. Palestra & pędotribæ tale quiddā docēt, puaricari secundū leges, iniuriā facere iuste, defraudare, furari, rapere, violare honestissima ac turpissima. Qui hęc nō facit, malus: qui hęc facit, bonus est. ostētatio multorū ac vulgi est, desipiētię hęc esse vidēt, & vnū ex vniuersis bonū iudicāt, reliquos vero malos. Multi mirātur, pauci cognoscunt. Homines in foro

versantes

χιστα διάφορα, ἥκιστα ξυμφέρει. εἰ δὲ ὅμοια πάντα ποιήσει τις, οὐκ ἔνι τέρψις, αἱ πλεῖσται μεταβολαὶ, καὶ πολυειδέσταται, μάλιστα τέρπουσι. μάγειροι ὄψα σκευάζουσιν ἀνθρώποισι, ἐκ διαφόρων παντοδαπὰ ξυγκρίνοντες, ἐκ τῶν αὐτῶν οὐ τὰ αὐτὰ, βρῶσιν καὶ πόσιν ἀνθρώπων. ἢν δὲ πάντα ὅμοια ποιήσῃ, οὐκ ἔχει τέρψιν, οὐδ' εἰ ἐν αὐτῷ πάντα ξυντάξειεν, οὐκ ἂν ἔχοι ὀρθῶς. κρέεται τὰ κρούματα ἐν μουσικῇ, τὰ μὲν, ἄνω, τὰ δὲ, κάτω. Γλῶσσα μουσικὴν μιμέεται, διαγινώσκουσα μὲν, τὸ γλυκὺ, καὶ τὸ ὀξὺ τῶν προσπιπτόντων, καὶ τὰ διάφωνα. κρέεται δὲ τοὺς φθόγγους, ἄνω καὶ κάτω, καὶ οὔτε τὰ ἄνω κάτω κρουόμενα, ὀρθῶς ἔχει, οὔτε τὰ κάτω, ἄνω. καλῶς δὲ ἡρμοσμένης γλώττης, τῇ συμφωνίῃ τέρψις. ἀναρμόστου δὲ, λύπη. Σκυτοδέψαι, τείνουσι, τρίβουσι, κτενίζουσι, πλύνουσι, ταῦτα παιδίων θεραπείη. πλοκέες ἄγοντες, κύκλῳ πλέκουσιν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τελευτῶσι. τοῦτο περίοδος ἐν τῷ σώματι, ὁκόθεν ἄρχεται, ἐπὶ τοῦτο τελευτᾷ. χρυσίον ἐργάζονται, κόπτουσι, πλύνουσι, τήκουσι πυρὶ μαλακῷ, ἰσχυρῷ δὲ, οὐ συνίστανται, ἀπεργασάμενοι, πρὸς πάντα χρέονται. ἄνθρωπος σῖτον κόπτει, πλύνει, ἀλήθει, πυρώσας, χρῆται. ἰσχυρῷ μὲν πυρὶ, ἐν τῷ σώματι οὐ συνίσταται, μαλθακῷ δὲ. Ἀνδριαντοποιοὶ μίμησιν σώματος ποιέουσιν, πλὴν ψυχῆς. γνώμην δὲ ἔχοντα, οὐ ποιέουσιν, ἐξ ὕδατος, καὶ γῆς, τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες, ἀφαιρέονται ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων, καὶ προστιθέασι πρὸς τὰ ἐλλείποντα, ἐκ τοῦ ἐλαχίστου πρὸς τὸ μέγιστον αὔξοντες. ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος, αὔξεται ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἐς τὸ μέγιστον, ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀφαιρεόμενος, τοῖσιν ἐλλείπουσι προστιθεὶς, τὰ ξηρὰ ὑγραίνων, καὶ τὰ ὑγρὰ ξηραίνων. κεραμέες τροχὸν δινέουσι, καὶ οὔτε ὀπίσω, οὔτε πρόσω χωρεῖ, καὶ ἀμφοτέρωσε ἅμα τοῦ ὅλου μιμητὴς περιφορῆς. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐργάζονται, εἴδη περιφερομένων παντοδαπὰ, οὐδὲν ὅμοιον τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. Ἐκ τῶν αὐτῶν ἄνθρωποι ταῦτα πάσχουσι, καὶ τ' ἄλλα ζῶα ἐν τῇ αὐτῇ περιφορῇ πάντα ἐργάζονται, ἐκ τῶν αὐτῶν ὅμοιον οὐδὲν, τοῖσι αὐτοῖσι ὀργάνοισιν, ἐξ ὑγρῶν, ξηρὰ ποιέοντες, καὶ ἐκ τῶν ξηρῶν, ὑγρά. Γραμματικὴ τοιόνδε, σχημάτων σύνθεσις, σημήϊα φωνῆς ἀνθρωπίνης, δύναμις, τὰ παροιχόμενα μνημονεῦσαι, τὰ ποιητέα, δηλῶσαι, δι' ἑπτὰ σχημάτων ἡ γνῶσις, ταῦτα πάντα ἄνθρωπος διαπρήσσεται, καὶ ὁ ἐπιστάμενος γράμματα, καὶ ὁ μὴ ἐπιστάμενος. δι' ἑπτὰ σχημάτων, καὶ ἡ αἴσθησις ἡ ἀνθρώπων, ἀκοὴ, ψόφων, ὄψις, φανερῶν, ῥὶν, ὀδμῆς, γλῶσσα, ἡδονῆς, καὶ ἀηδίης, στόμα, διαλέκτου, σῶμα, ψαύσιος θερμοῦ ἢ ψυχροῦ, πνεύματος διέξοδοι, ἔσω καὶ ἔξω, διὰ τούτων, γνῶσις ἀνθρώποισιν. ἀγωνίη, παιδοτρίβαι, τοιόνδε διδάσκουσι, παρανομέειν κατὰ νόμον, ἀδικέειν δικαίως, ἐξαπατέειν, κλέπτειν, ἁρπάζειν, βιάζεσθαι τὰ κάλλιστα, καὶ αἴσχιστα, ὁ μὴ ταῦτα ποιέων, κακὸς. ὁ δὲ ταῦτα ποιέων, ἀγαθὸς, ἐπίδειξις τῶν πολλῶν, ἀφροσύνης θεῶνται ταῦτα, καὶ κρίνουσιν ἕνα ἐξ ἁπάντων ἀγαθόν. Τοὺς δὲ ἄλλους κακούς, πουλλοὶ θαυμάζουσιν, ὀλίγοι γινώσκουσιν, ἐς ἀγορὴν ἐλ-

θόντες

Vet. Cod.

Vet. Cod. θόντες ἄνθρωποι, ταῦτα διαπρήσσονται, ἐξαπατῶσι πωλέοντες, καὶ ὠνεόμενοι. ὁ πλεῖστα ἐξαπατήσας, οὗτος θαυμάζεται, πίνοντες, καὶ μαινόμενοι, ταῦτα διαπρήσσονται, τρέχουσι, παλαίουσι, μάχονται, κλέπτουσιν, ἐξαπατῶσιν, εἷς ἐκ πάντων κρίνεται, ὑποκριταὶ, καὶ ἐξαπατᾶται, πρὸς εἰδότας λέγουσιν ἄλλα, καὶ φρονέουσιν ἕτερα, οἱ αὐτοὶ ἐξέρπουσι, καὶ εἰσέρπουσιν οὐχ οἱ αὐτοί. ἐνὶ δὲ ἀνθρώπῳ, ἄλλα μὲν, λέγειν. ἄλλα δὲ, ποιέειν, καὶ τὸν αὐτὸν, μὴ εἶναι τὸν αὐτὸν, καὶ ποτὲ μὲν ἄλλην ἔχειν γνώμην, ὁτὲ δὲ, ἄλλην. οὕτω μὲν αἱ τέχναι πᾶσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐπικοινωνέουσιν. ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ μοι καὶ προείρηται, σύγκρησιν ἔχουσα πυρὸς, καὶ ὕδατος, μέρει δὲ ἀνθρώπου ἐσέρπει ἐς ἅπαν ζῶον, ὅτι περ ἀναπνέει, καὶ δὴ καὶ ἐς ἄνθρωπον πάντα, καὶ νεώτερον, καὶ πρεσβύτερον. αὔξεται δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοίως, ἀλλ᾽ ἐν μὲν τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων, ἅτε ταχέης ἐούσης τῆς περιφορῆς, καὶ τοῦ σώματος ὄντος αὐξήμου * ἐκπτερούμενα, καὶ λεπτυνόμενα καταναλίσκεται ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος. ἐν δὲ τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἅτε βραδέης ἐούσης τῆς κινήσιος, καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος, καταναλίσκεται ἐς τὴν μείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων ἀκμάζοντά ἐστι, καὶ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι τῇσι γονίμῃσι, δύναται τρέφειν, καὶ αὔξειν. δυνάσται δὲ ἄνθρωποι, ὅς τις δύναται πλείστους ἀνθρώπους τρέφειν, οὗτος ἰσχυρὸς. ἀπολειπόντων δὲ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ τρεφομένων, οὗτος ἀσθενέστερος, τοιοῦτον καὶ ἕκαστα τῶν σωμάτων πλεῖστα, ὁκοῖα πλεῖστα δύναται ψυχὰς τρέφειν, ταῦτα ἰσχυρότερα. ἀπελθόντων δὲ τούτων, ἀσθενέστερα. ὅ, τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ, οὐκ αὔξεται. ὅ, τι δὲ ἐς τὴν γυναῖκα, αὔξεται ἢν τύχῃ τῶν προσηκόντων. διακρίνεται δὲ τὰ μέλεα, ἅμα πάντα, καὶ αὔξεται, καὶ οὔτε πρότερον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου, οὔθ᾽ ὕστερον. τὰ δὲ μέζω φύσει, πρότερα φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, οὐδὲν πρότερα γινόμενα, οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ χρόνῳ πάντα διακοσμέεται, ἀλλὰ τὰ μὲν, θᾶσσον, τὰ δὲ, βραδύτερον, ὅκως ἂν, καὶ τοῦ πυρὸς ἕκαστα τύχῃ, καὶ τῆς τροφῆς. τὰ μὲν οὖν, ἐν τεσσαράκοντα, καὶ τρισὶν ἡμέρῃσιν ἴσχει. τὰ δ᾽ ἐν τετραμήνῳ, ὡσαύτως καὶ γόνιμα γίνεται. τὰ μὲν, θᾶσσον ἑπτάμηνα τελείως. τὰ δὲ βραδύτερον, ἐννέα μησὶ τελείως ἐς φάος ἀναδείκνυται ἔχοντα τὴν σύγκρισιν, ἥνπερ καὶ διὰ παντὸς ἕξει. ἄρρενα μὲν οὖν, καὶ θήλεα ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ γίνοιτ᾽ ἂν ὡς ἀνυστόν. τὰ δὲ θήλεα, πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ψυχρῶν, καὶ ὑγρῶν, καὶ μαλθακῶν αὔξεται, καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ ἐπιτηδευμάτων. τὰ δὲ ἄρσενα, πρὸς πυρὸς μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ξηρῶν δηλαδὴ, καὶ θερμῶν, σίτων τε, καὶ λοιπῆς διαίτης: ἢν οὖν θῆλυ τεκεῖν βούλοιτο, τῇ πρὸς ὕδατος διαιτήσει χρηστέον. ἢν δὲ ἄρσενα, τῇ πρὸς πυρὸς ἐπιτηδεύσει διαιτητέον, καὶ οὐ μόνον δὲ τὸν ἄνδρα δεῖ τοῦτο διαπρήσσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μοῦνον αὔξιμόν ἐστιν ἀποκριθὲν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, διὰ τόδε. ἑκάτερον μὲν τὸ μέρος, οὐκ ἔχει ἱκανὴν τὴν κίνησιν, τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ὥστε κατανα-

* ἴσως πεπλέμενα

versantes eadē perpetrant, defraudant vendētes A & ementes. Qui plurimū defraudauit, in admiratione est. Bibentes & insanientes eadē perpetrāt, currūt, luctant, pugnāt, furant, defraudant. Vnus ex oībus præfertur. Simulatores, & deceptores alia ad sciētes dicunt, & alia sentiunt, ijdē ereptant, & irrepunt non ijdem. Inest aūt homini, alia dicere, alia facere, & eundē non esse eundē, & nūc aliam habere mentē, nunc rursus aliā. Sic quidē artes oēs cum humana natura communicant. Cæterùm anima hominis, quemadmodum etiā antea à me dictū est, ignis & aquæ temperamentū habens, parte aūt hominis, irrepit in omne animal, quod sanè spirat, itemq; in omnē hominem, & iuniorem, & seniorem. Non autē similiter in omnibus augescit, sed in iuuenibus B corporibus, vtpote celeri circumuolutione existente, & corpore auctili, quæ cocta sunt, acattenuata, in corporis augmentum consumuntur. In senioribus autem, vtpote tardo existente motu, & corpore frigido, in decremētum hominis consumuntur. Quæcunq; autem corpora in vigore sunt, & in ętate fœcunda, eas nutrire & augere possunt. Potentes autem homines, vt quisque plurimos homines alere potest, ita fortis iudicatur ac potens: vbi verò defecerint quos alat, imbecillior censetur. Sic etiam circa singula se habet. Quæcunque plurimas animas nutrire possunt, ea fortiora sunt: vbi verò hæ discesserint, imbecilliora. Quicquid igitur in aliud corpus ingressum fuerit, non augescit: quicquid C verò in fœminam, augescit, si ea quæ ipsi congrua sunt, contingant. Discriminantur autem partes, & augescunt simul omnes, & neq; prius alteræ alteris, neque posterius. Verùm maiores natura priores apparent minoribus, quum non priores existant. Non autem in ęquali temporis spatio omnes fœtus exornātur, sed alij citius, alij tardius, prout singuli & ignem & alimentū fuerint nacti. Aliqui itaque in quadraginta ac tribus diebus scaturiunt ac formātur, aliqui in quatuor mensibus. Similiter etiam vitales fiunt, ac gignuntur, aliqui citius, septimo mēse perfecte: aliqui tardius, perfecte nono mense in lucē prodeunt, & ostendunt se temperamentum habere, quod semper habebunt. Masculi igitur & fœ D mellæ hoc modo gignuntur, quantum eius fieri potest. Cæterùm fœmellæ ab aqua magis, & à frigidis ac humidis & mollibus augescunt, tum cibis, tum potibus, itemq; studijs ac exercitijs. Masculi verò magis ab igne, à siccis videlicet, ac calidis cibis, & reliqua diæta. Si igitur fœmellam parere velit, diæta ad aquam vergente vtendum est. Si verò masculum, exercitijs ac victu ad ignem tendente vtetur. Et non solum virum hoc facere oportet, sed etiam mulierem. Non enim solum quod à viro secernitur auctile est, sed etiam quod à muliere, ob hanc sanè caussam. Vtraq; quidem pars sufficientem motū nō habet ad humoris multitudinē, vt quod influit consumat,

A consumat, & propter ignis debilitatẽ coaugmẽtantur. Quum verò ambę in idem coinciderint, mutuo inter se incurrunt & obuoluuntur, ignis ad ignẽ, & aqua similiter. Si quidẽ igitur in sicco loco circũuoluitur ignis, collapsam aquã superat, & ab hoc ignis augescit, ne ab illabente vnda extinguatur, aliamq; accedẽtem prior illa suscipiat ac sibi consociet. Si verò in humorẽ inciderit, statim ab initio extinguit ab illabente vnda, & in minorem ordinem dissoluitur. In vna autem die vniuscuiusq; mensis consociare ac superare ea, quæ accedunt potest, & hoc si coinciderint ab vtrisq; in vnum locum. Consistere aũt 9 possunt inter se & fœmella & masculus, propterea quod anima quidẽ idem est in omnibus animatis:

B corpus aũt vniuscuiusque differt. Anima quidẽ igitur semper similis, & in maiore, & in minore. Non enim alteratur neque per naturã, neq; per necessitatem. Corpus autem nũquam idem in vllo aliquo est, neq; secundũ naturam, neq; ex necessitate, propterea quod partim secernatur in oĩa, partim permisceatur ad omnia. Si quidẽ igitur mascula corpora ab vtrisq; secreta fuerint, 10 augescunt pro re præsenti, & fiunt hi viri animis splendidi, & corpore fortes, si non à diæta postea detrimentũ sentiant. Si verò à viro quidẽ masculum secernatur, à muliere verò fœmineũ, & superauerit si ita contingat masculũ, (genitura enim ammiscetur ad fortiorẽ aut debiliorẽ, non enim habet ex præsentibus aliquid

C ad quod familiarius secedere posit. suscipit .n. parua maiorẽ, & maior minorem, in commune autẽ super hæc quæ adsunt dominium exercẽt,) corpus sanè masculum augescit, fœmineũ verò minuitur, & in aliã sortem secernitur. Et hi quidem minus prioribus splendidi fiunt, tamẽ quia masculum à viro superauerit, viriles euadunt, & hoc nomen merito habẽt. Si verò à muliere quidem masculum secretum fuerit, à viro autẽ muliebre, superauerit autẽ masculum, augescit eodem modo sicut prius, fœmineum verò minuitur. Et fiunt hi Androgyni, id est, viri effœminati, atque sic rectè appellantur. Tres quidem igitur hæ sunt generationes hominum, differentes in eo quod magis, aut minus tales sint, ꝓpter par-

D tium aquæ temperamentum, & alimenta, & institutiones, ac consuetudines, declarabo autẽ in progressu sermonis etiam de his. Cæterùm fœmella eodem modo gignitur. Si enim ab vtrisq; fœmineum secretum fuerit, verissimæ fœminæ ac ingeniosissimæ fient. Si verò à muliere quidem fœmineũ, à viro autem masculum, superauerit autem fœmineum, audaciores quidẽ prioribus fient, veruntamẽ ornatæ ac moderatæ etiã ipsæ. Si verò à viro quidem fœmineum, à muliere verò masculum secretum fuerit, & fœmineum superauerit, augescit eodẽ modo, & fiunt hæ audaciores adhuc prioribus, & viriles ac viragines nominantur. Si aũt quis non credat animam animæ ammisceri, demẽs est. Si quis enim carbones

καταναλίσκειν τὸ ἐπιῤῥέον, καὶ ξυνίσαται δι᾽ ἀσθενείην τοῦ πυρός. Ὁκόταν δὲ κατὰ τοῦτο ἀμφότερα συνεμπεσόντα τύχῃ, περιπίπτει πρὸς ἄλληλα, τὸ πῦρ τε πρὸς τὸ πῦρ, καὶ τὸ ὕδωρ ὡσαύτως. Ἢν μὲν οὖν ἐν ξηρῇ τῇ χώρῃ περικινέεται, κρατέει τοῦ ξυνεμπεσόντος ὕδατος, καὶ ἀπὸ τούτου αὔξεται τὸ πῦρ, ὥστε μὴ κατασβέννυσθαι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, ἀλλὰ τό τε ἐπιὸν δέχεσθαι, καὶ συνιστάναι ὑπάρχον. Ἢν δὲ ἐς τὸ ὑγρὸν πέσῃ, εὐθέως ἀπ᾽ ἀρχῆς καταςβέννυταί τε ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, καὶ διαλύεται εἰς τὴν μείω τάξιν. Ἐν μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, δύναται συστῆναι, καὶ κρατῆσαι τῶν ἐπιόντων, καὶ ταῦτ᾽ ἢν τύχῃ ξυνεμπεσόντα παρ᾽ ἀμφοτέρων κατὰ τόπον. Ξυνίστασθαι δὲ δύναται καὶ τὸ θῆλυ, καὶ τὸ ἄρσεν πρὸς ἄλληλα, διότι ἡ μὲν ψυχὴ, τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖσι ἐμψύχοισι, τὸ δὲ σῶμα, διαφέρει ἑκάστου. Ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ ὁμοίη, καὶ ἐν μείζονι, καὶ ἐλάσσονι. οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται οὔτε διὰ φύσιν, οὔτε δι᾽ ἀνάγκην. Σῶμα δὲ, οὐδέποτε τ᾽ ὠυτὸ οὐδενὸς οὔτε κατὰ φύσιν, οὔθ᾽ ὑπ᾽ ἀνάγκης, τὸ μὲν, διακρίνεσθαι εἰς πάντα, τὸ δὲ, ξυμμίσγεσθαι πρὸς ἅπαντα. Ἢν μὲν οὖν ἄρσενα τὰ σώματα ἀποκριθέντα ἀμφοτέρων τύχῃ, αὔξεται κατὰ τὸ ὑπάρχον, καὶ γίνονται οὗτοι ἄνδρες λαμπροὶ τὰς ψυχὰς, καὶ τὸ σῶμα ἰσχυροὶ, ἢν μὴ ἀπὸ διαίτης βλαβῶσι τῆς ἔπειτα. Ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ, καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἄρσεν: ἢν μὲν τύχῃ, προσμίσγεται πρὸς τὴν ἰσχυροτέρην ἢ ἀσθενεστέρην, οὐ γὰρ ἔχει πρός τι ὁμοτροφώτερον ἀποχωρήσει τῶν παρεόντων, προσδέχεται γὰρ ἡ μικρὴ τὴν μείζω, καὶ ἡ μείζω τὴν ἐλάσσονα, κοινῇ δὲ τῶν ὑπαρχόντων κρατεῦσι, τὸ δὲ σῶμα, τὸ μὲν ἄρσεν, αὔξεται, τὸ δὲ θῆλυ, μειοῦται, καὶ διακρίνεται εἰς ἄλλην μοίρην. Καὶ οὗτοι μὲν ἧσσον τῶν προτέρων λαμπροὶ, ὅμως δὲ διότι, ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἄρσεν ἐκράτησεν, ἀνδρεῖοι γίνονται, καὶ τοὔνομα τοῦτο δικαίως ἔχουσιν: ἢν δὲ ἀπὸ μὲν τῆς γυναικὸς, ἄρσεν ἀποκριθῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, κρατήσῃ δὲ τὸ ἄρσεν, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ προτέρῳ, τὸ δὲ μειοῦται. γίνονται δὲ οὗτοι Ἀνδρόγυνοι, καὶ καλέονται τοῦτο ὀρθῶς. Τρεῖς μὲν οὖν, αὗται γενέσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφοροι δὲ, πρὸς τὸ μᾶλλον, καὶ ἧσσον τὸ τοιοῦτον εἶναι διὰ τὴν σύγκρησιν τῶν ὕδατος τῶν μερέων, καὶ τροφὰς, καὶ παιδεύσιας, καὶ συνηθείας, δηλώσω δὲ προϊόντι τῷ λόγῳ, καὶ περὶ τούτων. Τὸ δὲ θῆλυ, γίνεται κατὰ τὸν ὠυτὸν τρόπον. Ἢν μὲν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων θῆλυ ἀποκριθῇ, θηλυκώτατα, καὶ εὐφυέστατα γίνονται. Ἢν δὲ, τὸ μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς, θῆλυ, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ θρασύτεραι μὲν, τῶν πρόσθεν, ὅμως δὲ κόσμιαι, καὶ αὗται. Ἢν δ᾽ ἢν τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, θῆλυ, τὸ δ᾽ ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ἄῤῥεν κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν ὠυτὸν τρόπον, καὶ γίνονται τολμηρότεραι τῶν προτέρων, καὶ ἀνδρεῖαι ὀνομάζονται. Εἰ δέ τις ἀπιστέοι, ψυχὴν μὴ προσμίσγεσθαι ψυχῇ, ἄφρων ἐστὶν, ἄνθρακας

Vet. Cod.

Vet. Cod.

ἄνθρακας κεκαυμένους πρὸς κεκαυμένους προσβάλλων, ἰσχυροὺς πρὸς ἀσθενέας, τροφὴν αὐτοῖσι διδοὺς, ὅμοιον τὸ σῶμα πάντες παρασχήσονται, καὶ οὐ διάδηλος ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἐν ὁκοίῳ σώματι ζωπυρέονται, τοιοῦτον ἀπὸ πάντων ἔσται: ὁκόταν δ' ἀναλώσωσι τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν, διακρίνονται ἐς τὸ ἄδηλον, τοῦτο καὶ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πάσχει. Περὶ δὲ τῶν διδύμων γινομένων, ὁ λόγος ὧδε δηλώσει. Τὸ μὲν πλεῖστον τῆς γυναικὸς ἡ φύσις αἰτίη τῶν μητρέων. Ην γὰρ ὁμοίως ἀμφοτέρωσε πεφύκασι κατὰ τὸ στόμα, καὶ ἢν ἀνάσχωσιν ὁμοίως, καὶ ξηραίνωνται ἀπὸ τῆς καθάρσιος, δύνανται τρέφειν, ἢν τὰ τοῦ ἀνδρὸς ξυλλαμβάνῃ, ὥς τε εὐθὺς ἀποσχίζεσθαι. Οὕτω γὰρ ἀνάγκη σκίδνασθαι ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς μήτρας ὁμοίως. Ην μὲν οὖν πολὺ ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα, καὶ ἰσχυρὸν ἀποκριθῇ, δύναται ἐν ἀμφοτέρῃσι τῇσι χώρῃσιν αὔξεσθαι, κρατέει γὰρ τῆς τροφῆς τῆς ἐπιούσης. Ην δὲ κως ἄλλως γένηται, γίνονται δίδυμα. Οκόταν μὲν οὖν ἄρσεν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποκριθῇ, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἀμφοτέροισιν ἄρσενα γίνεσθαι: ὁκόταν δὲ θήλεα ἀπ' ἀμφοτέρων, θήλεα γίνεται, ὁκόταν δὲ τὸ μὲν θῆλυ, τὸ δὲ ἄρσεν, ὁκότερον ἂν ἑκατέρου κρατήσῃ, τοιοῦτον ἐπαύξει. Ομοια δὲ ἀλλήλοισι τὰ δίδυμα, διὰ τόδε γίνεται. Οτι πρῶτον μὲν ἴσα τὰ χωρία ἐν οἷς αὔξεται: ἔπειτα ὅτι, καὶ ἅμα ἀπεκρίθη: ἔπειτα τῇσιν αὐτῇσι τροφῇσιν αὔξεται, γόνιμά τε ἀνάγεται ἐς φάος. Επίγονα δὲ, τῷδε τῷ τρόπῳ γίνεται. Οκόταν αἵ τε μῆτραι θερμαὶ, καὶ ξηραὶ φύσει ἔωσιν, ἥ τε γυνὴ τοιαύτη, τό, τε σπέρμα ξηρὸν, καὶ θερμὸν ἐμπέσῃ, οὐκ ἔτι γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑγρασίη οὐδεμίη, ἥτις τὸ ἐπεισπῖπτον σπέρμα κρατήσῃ. Διὰ τοῦτο ξυνίσταται ἐξ ἀρχῆς, καὶ ζώει, διατελέειν δὲ οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον προσδιαφθείρει, διότι οὔτ' αὐτὰ ξυμφέρει ἀμφοῖν. ὕδατός τε τὸ λεπτότατον, καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαβόντα ἐν ἀνθρώπου σώματι, ὑγιεινοτάτην ἕξιν ἀποδεικνύει, διὰ τάδε, ὅτι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶν ὡρέων τῇσι μεγίστῃσιν, οὔτε τὸ ὕδωρ ἐς τὸ πυκνότατον ἔξει τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν. οὔτε τὸ πῦρ, ἐν τοῖς τοῦ πυρὸς: οὔτε τῶν μικρέων, ἐν τῇσι μεταστάσεσιν, οὔτε τῶν σιτίων, καὶ ποτῶν, ἐν τοῖσι διαιτήμασι. Δύνανται γὰρ γενέσιν τε πλείστην δέξασθαι ἀμφότερα, καὶ πλησμονὴν. Χαλκὸς ὁ μαλακώτατός τε, καὶ ἀραιότατος, πλείστην κρῆσιν δέχεται, καὶ γίνεται κάλλιστον, καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον, καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον, σύγκρησιν λαμβάνοντα ὡσαύτως. Οἱ μὲν οὖν ταύτην ἔχοντες τὴν φύσιν, ὑγιαίνοντες διατελέουσι τὸν πάντα χρόνον, μέχρι τεσσαράκοντα ἐτέων. οἱ δὲ, καὶ μέχρι γήρως τοῦ ἐσχάτου. Οκόσοι δ' ἂν ληφθῶσιν ὑπὸ νουσήματός τινος, ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτεα, οὐ μάλα διαφυγγάνουσιν. Οκόσα δὲ τῶν σωμάτων σύγκρησιν λαμβάνει πυρὸς τοῦ ἰσχυροτάτου, καὶ ὕδατος τοῦ πυκνοτάτου, ἰσχυρὰ μὲν, καὶ ἐρρωμένα τὰ σώματα γίνεται, φυλακῆς δὲ πολλῆς δεόμενα.

Μεγάλας

carbones ardentes ad ardentes adijciat, fortes ad debiles, & alimentum ipsis præbuerit, simile corpus omnes exhibebunt, & alter præ altero non cognoscitur, sed in qualicunq; corpore ignem susceperint, tale in omnibus erit: vbi verò præsens alimentum consumpserint, secernuntur ac obscurantur: idem hoc anima hominis patitur. At verò quomodo gemini nascantur, hoc sermone declarabo. Equidem natura vterorum in fœminis vt plurimū in caussa est. Si enim similiter in vtranq; partem iuxta osculum dispositi à natura fuerint, & similiter hiauerint, & à purgatione siccātur, alere possunt, si semen viri cōceperint, ita vt statim discindatur. Sic enim necesse est dispergi in vtrunque vterum similiter. Si quidem igitur multum semen ab vtrisque & forte secretum fuerit, in vtrisq; locis augeri potest, dominium enim habet in alimētum quod accedit. Si verò aliter contingat, gemini non fiunt. Quum itaque masculum ab vtrisq; secretum fuerit, necessarium est in vtrisq; masculos gigni: quum verò fœmineum ab vtrisq;, fœmellæ fiunt: quum autem alterum fœmineum, alterum masculum fuerit, vtrum altero præualescet,
11 id ipsum augescet pro ea ratione. Similes porrò inter se fiunt gemelli, ob hanc caussam. Primùm quidem quòd æquales sunt loci, in quibus augescunt: deinde quòd simul secreti sunt: postea quòd iisdem alimentis augescunt, vitalesq; in lucem prodeunt. Cæterùm superfœtationes hoc modo fiunt. Quum vteri calidi & sicci natura fuerint, ipsaq; mulier eiusmodi, & semen calidum ac siccum illapsum fuerit, non fit amplius vlla aliqua humiditas in vteris, quæ semen superillabens vincat. Quapropter consistit ab initio ac viuit, perseuerare autem non potest, sed etiam id quod iam adest insuper corrūpit, quia non eadē vtrisq; conferunt. Etenim quod tenuissimum est in aqua, & quod rarissimum in igne, si in hominis corpore temperamentū acceperint, sanissimum habitum constituunt. Propterea quod neque in temporum anni maximis mutationibus, neque in regionum permutationibus, neq; in ciborum ac potuum alterationibus, aqua densissima euadit in aquæ impetuosis incursibus, neque ignis in ignis impetu. Possunt enim ambo & generationem & satietatem plurimam suscipere. Æs mollissimum ac rarissimum, plurimum temperamentum suscipit, ac optimum euadit. Eodem modo etiam quod tenuissimum est in aqua, ac rarissimū in igne, vbi
12 temperamentū acceperint. Qui igitur hanc naturam habent, sani perseuerant omni tempore vsque ad quadragesimum annum, aliqui verò etiam vsq; ad extremam senectutem. Qui verò à quadragesimo anno, à morbo aliquo correpti fuerint, nunquam ferme euadunt. Quæcunque autem corpora ignis fortissimi, & aquæ densissimæ temperamentum acceperint, fortia & robusta fiunt, verùm multa custodia opus habent.

Magnas

A Magnas enim transmutationes in vtranque partem habent, & in aquæ incursibus in morbos incidunt, & in ignis consimiliter. Qui igitur eiusmodi naturam habet, eum victu vti conducibile est temporibus anni contrario. Et aquæ quidem incursu cōtingente, vti oportebit eum ab his, quæ ab aqua sunt, paulatim pro temporũ ratione discedendo. Sane vbi aquæ crassissimæ & ignis tenuissimi in corpore mixtura facta est, talia contingunt. Ex quibus frigidam & humidam naturam cognoscere oportet. Talia corpora in hyeme morbosiora sunt, quàm in æstate, & in vere quàm in autumno. Cæterùm quod ad ætates attinet, sanissimi ex talibus pueri sunt: deinde adolescentes, morbosissimi autem senes, &

B his vicini, & hæ naturæ cito senescunt. Talibus in victu conferunt quæ calfaciunt ac siccāt, tum in cibis, tum in exercitijs: & externas corporis partes magis quàm internas exercere conducit. Si verò densissimum in igne, & humidissimũ in aqua, in corpore mixturam acceperint, ex his humidam ac calidam naturã cognoscere oportet. Laborant quidē ex morbis huiusmodi maxime in vere, minime in autumno: quia in vere excessus est humiditatis, in autũno verò symmetria & moderatio siccitatis. Ex ætatibus verò morbosissime sunt iuniores. Corpora autem cito augescunt, & tales distillationibus obnoxij sunt. His conducit exhibere quæcunq; siccant ac frigefaciunt, & in cibo, & in potu ac laboribus.

C Verùm labores intra corpus his facere maxime confert. Si verò mixturã acceperint, fortissimũ in igne, & tenuissimũ in aqua, sicca & calida est natura, & talibus morbus in ignis accessionibus contingit, sanitas verò in aquæ. Et in ætatibus vigentes ad carnis bonam habitudinem comparandam inepti, ac morbosissimi sunt, sanissimi autem senes. Ita etiam vtrisque proximi. Diætę quæ frigefaciunt ac humectant, & ex laboribus qui minime excalfaciunt ac colliquant, plurimã frigiditatem exhibebūt. Huiusmodi naturæ lōgissimæ vitę ac sanissimæ existunt. Si autē mixturã acceperint corpora ignis rarissimi, & aquæ siccissimæ, sicca & frigida talis natura est: morbosa quidem in autumno, sana verò in vere, &

D vicinis temporibus. Similiter ætates ad annos quadraginta morbosæ, pueri sanissimi, ita & vtrisque proximi. Diætæ his conferunt quæ calidæ existentes humectant, & labores sensim adhibiti, leniter calfacientes, & non multum ab his quæ adsunt auferentes. De naturæ igitur cognitione sic à prima constitutione cognoscere oportet. Cæterùm ætates ipsæ ad seipsas hoc modo habent. Puer itaque ex calidis, & humidis temperatus est, quia ex his constitutus est, & in his augmentum accepit. Humidissima igitur, & calidissima sunt corpora proxima generationi, & augescunt quàm plurimum, & quæ his proxima sunt eodem modo. Adolescens autem calidus quidem est, quia ignis impetus

Μεγάλας γὰρ τὰς μεταβολὰς ἔχει ἐπ' ἀμφότερα, καὶ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν, ἐς νουσήματα πίπτουσι, καὶ ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς, ὡσαύτως. Τοῖσιν οὖν διαιτήμασι ξυμφέρει χρέεσθαι τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος ἐναντιούμενον. Ὕδατος μὲν ἐφόδου γινομένης, τοῖσι πρὸς ὕδατος χρέεσθαι κατὰ μικρὸν μεθιςάντα. Τὰ μὲν, ἀπὸ τῆς ὥρης ὕδατός τε τοῦ παχυτάτου, καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου ξυγκρηθέντων ἐν τῷ σώματι, τοιαῦτα ξυμβαίνει. Ἐξ ὧν διαγινώσκειν χρὴ, ψυχρὴν φύσιν, καὶ ὑγρήν. Ταῦτα τὰ σώματα ἐν τῷ χειμῶνι νοσερώτερα, ἢ ἐν τῷ θέρει, καὶ ἐν τῷ ἦρι, ἢ ἐν τῷ φθινοπώρῳ. Τῶν ἡλικιέων ὑγιηρότατοι τῶν τοιούτων οἱ παῖδες, δεύτεροι νεανίσκοι, νοσερώτατοι δὲ, οἱ πρεσβύτατοι, καὶ οἱ ἔγγιςα, καὶ ταχέως γηράσκουσιν αἱ φύσιες αὗται. Διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν, ὁκόσα θερμαίνει, καὶ ξηραίνει, καὶ πόνοισι, καὶ σιτίοισι, καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σώματος μᾶλλον τοῦ πόνου ποιέεσθαι, ἢ πρὸς τὰ εἴσω. Ἢν δὲ λάβῃ πυρός τε τὸ ὑγρότατον, καὶ ὕδατος τὸ πυκνότατον, ξύγκρησιν ἐν τῷ σώματι, τοῖσι δὲ γινώσκειν ὑγρὴν, καὶ θερμὴν φύσιν. Κάμνουσι μὲν μάλιςα οἱ τοιοῦτοι, ἐν τῷ ἦρι, ἥκιςα δὲ, ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὅτι ἐν μὲν τῷ ἦρι, ὑπερβολὴ τῆς ὑγρασίης, ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ, συμμετρίη τῆς ξηρασίης. Τῶν δὲ ἡλικιέων, νοσερώταται ὁκόσαι νεώτεραί εἰσιν. Αὔξεται δὲ τὰ σώματα ταχέως, καταρροώδεις τε οἱ τοιοῦτοι γίνονται. Διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει, ὁκόσα ξηραίνοντα ψύχει, καὶ σίτων, καὶ ποτῶν, καὶ πόνων. Τοὺς δὲ πόνους τούτοισιν εἴσω τοῦ σώματος ποιέεσθαι ξυμφέρει μάλιςα. Εἰ δὲ σύγκρησιν λάβοι πυρὸς τὸ, τε ἰσχυρότατον, καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον, καὶ ξηρὴ ἡ φύσις, καὶ θερμὴ, νόσος μὲν τοῖσι τοιούτοισιν ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ἐφόδοισιν. Ὑγείη δὲ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος, ἡλικίῃσιν, ἀκμαζούσῃσι πρὸς σαρκὸς εὐεξίην, νοσερώτατοι. Ὑγιηνότατοι δὲ οἱ πρεσβύτατοι, καὶ τὰ ἔγγιςα ἑκατέρων. Δίαιται ὁκόσαι ψύχουσι, καὶ ὑγραίνουσι, καὶ τῶν πόνων, ὁκόσοι 13 ἥκιςα ἐκθερμαίνοντες, καὶ συντήκοντες, πλείςην ψύξιν παρέξουσι. Αἱ τοιαῦται φύσιες, μακροβιώτατοι, καὶ ὑγιηρότατοι γίνονται. Ἢν δὲ σύγκρησιν λάβῃ πυρὸς τοῦ ἀραιοτάτου, καὶ ὕδατος τοῦ ξηροτάτου, ξηρὴ καὶ ψυχρὴ ἡ τοιαύτη φύσις, νοσερὴ μὲν, ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὑγιηρὴ δὲ, ἐν τῷ ἦρι, καὶ τοῖσιν ἔγγιςα. Ὡσαύτως ἡλικίαι πρὸς ἔτεα τεσσαράκοντα, νοσεραὶ, παῖδες ὑγιηρότατοι, καὶ τὰ προσέχοντα ἑκατέροισι. Δίαιται ὁκόσαι θερμαὶ ἐοῦσαι, ὑγραίνουσι, καὶ πόνοι ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι ἡσυχῇ διαθερμαίνοντες, μὴ πουλὺ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων φέροντες. Περὶ μὲν οὖν φύσιος διαγνώσιος, οὕτω χρὴ διαγινώσκειν τῆς ἐξ ἀρχῆς ξυςάσιος. Αἱ δὲ ἡλικίαι αὗται πρὸς ἑωυτὰς, ὧδε ἔχουσι. Παῖς μὲν οὖν κέκρηται ὑγροῖσι, καὶ θερμοῖσι, διότι ἐκ τούτων ξυνέςηκε, καὶ ἐν τούτοισιν ηὐξήθη. Ὑγρότατα μὲν οὖν καὶ θερμότατα ὁκόσα ἔγγιςα γενέσιος, καὶ αὔξεται ὡς πλεῖςον, καὶ ἐχόμενα ὡσαύτως. Νεηνίσκος δὲ, θερμὸς μὲν, ὅτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατέει ἡ ἔφοδος

Vet. Cod.

Vet. Cod. ἔφοδος τοῦ ὕδατος, ξηρὸς δὲ, ὅτι τὸ ὑγρὸν ἤδη κατανάλωται τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς, τὸ μὲν, εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, τὸ δὲ, ἐς τὴν κίνησιν τοῦ πυρὸς, τὸ δὲ, ὑπὸ τῶν πόνων. Ἀνὴρ, ὁκόταν στῇ τὸ σῶμα, ξηρὸς καὶ ψυχρὸς. διότι τοῦ μὲν θερμοῦ ἡ ἔφοδος οὐκ ἔτι ἐπικρατέει, ἀλλ᾽ ἕστηκεν ἀτρεμίζον τὸ σῶμα τῆς αὐξήσιος, καὶ κατέψυκται, ἐκ δὲ τῆς νεωτέρης ἡλικίης, τὸ ξηρὸν ἔνι: ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιούσης ἡλικίης, καὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἐφόδου, οὐχ ὁ ἔχων τὴν ὑγρασίην, διὰ ταῦτα ξηροῖσι, καὶ ὑγροῖσι κρατέεται. οἱ δὲ πρεσβῦται, ψυχροὶ, καὶ ὑγροὶ, διότι πυρὸς μὲν ἀποχώρησις, ὕδατος δὲ, ἔφοδος, καὶ ξηρῶν μὲν, ἀπάλλαξις, ὑγρῶν δὲ, κατάστασις. τῶν δὲ πάντων, τὰ μὲν ἄρσενα, θερμότερα, καὶ ξηρότερα, τὰ δὲ θήλεα, ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα διὰ τόδε. ὅτι τε ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐν τοιούτοισιν ἑκάτερα ἐγένετο, καὶ ὑπὸ τοιούτων αὔξεται, γενόμενά τε τῇσι διαίτῃσιν ἐπιπονωτέρῃσι χρέεται, ὥς τε ἐκθερμαίνεσθαι, καὶ ἀποξηραίνεσθαι. τὰ δὲ θήλεα ὑγροτέρῃσι, καὶ ῥαθυμοτέρῃσι τῇσι διαίτῃσι χρέονται, καὶ κάθαρσιν τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἑκάστου μηνὸς ποιέονται. Περὶ δὲ φρονήσιος ψυχῆς, καὶ ἀφροσύνης ὀνομαζομένης, ὧδε ἔχει. πυρὸς τὸ ὑγρότατον, καὶ ὕδατος τὸ ξηρότατον, κρῆσιν λαβόντα ἐν τῷ σώματι, φρονιμώτατα: διότι τὸ μὲν πῦρ ἔχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρὸν: τὸ δὲ ὕδωρ, ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρὸν. ἑκάτερον δὲ, οὕτως αὐταρκέστατον; οὔτε τὸ πῦρ, τῆς τροφῆς ἐνδεέστερον ἐπὶ πουλὺ φοιτᾷ, οὔτε τὸ ὕδωρ, τῆς κινήσιος ἐπὶ πουλὺ κουφοῦται, αὐτό τε οὖν ἑκάτερον, οὕτως αὐταρκέστατόν ἐστι, πρός ἄλληλά τε κριθέντα. ὅτι γὰρ ἐλάχιστα τῶν πέλας δέεται, τοῦτο μάλιστα τοῖσι παρεοῦσι προσέχει, πυρός τε τὸ ἥκιστα κινεύμενον, μὴ ὑπ᾽ ἀνάγκης, καὶ ὕδατος, τὸ μάλιστα μὴ ὑπὸ βίης. ἐκ τούτων δὲ ἡ ψυχὴ συγκρηθεῖσα, φρονιμωτάτη, καὶ μνημονικωτάτη. εἰ δέ τινι ἐπαγωγῇ χρεομένη, τούτων ὁκότερον οὖν αὐξηθείη, ἢ μαραίνοι, ἀφρονέστατον ἂν γένοιτο. διότι οὕτως ἔχοντα αὐταρκέστατα. εἰ δὲ πυρὸς τοῦ εἰλικρινεστάτου, καὶ ὕδατος σύγκρησιν λάβοι, ἐνδεέστερον δὲ τὸ πῦρ εἴη τοῦ ὕδατος ὀλίγον, φρόνιμοι μὲν καὶ οὗτοι. ἐνδεέστεροι δὲ τῆς προτέρης, διότι κρατεόμενον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ βραδεῖαν τὴν κίνησιν ποιεύμενον, νωθρότερον προσπίπτει πρὸς τὰς αἰσθήσιας. παραμόνιμοι δ᾽ εἰσὶ ἐπιεικέως αἱ τοιαῦται ψυχαὶ, πρὸς ὅ, τι ἂν προσέχωσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷντο, καὶ φρονιμώτεροι, καὶ ὀξύτεροι γένοιντο παρὰ τὴν φύσιν. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, τοῖσι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι μᾶλλον χρέεσθαι, καὶ μὴ πλησμονῇσι, μήτε σιτίων, μήτε πομάτων. δρόμοισιν οὖν χρέεσθαι ὀξέσιν, ὅκως τοῦ τε ὑγροῦ κενῶται τὸ σῶμα, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπιστᾶται θᾶσσον. πάλῃσι δὲ, καὶ τρίψεσι, καὶ τοῖσι τοιούτοισι γυμνασίοισιν, οὐ ξυμφέρει χρέεσθαι, ὅκως μὴ κοιλοτέρων τῶν πόρων γινομένων, πλησμονῆς πληρῶνται. βαρύνεσθαι γὰρ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τὴν κίνησιν ὑπὸ τῶν τοιούτων, τοῖσί τε περιπάτοισι ξυμφέρει χρέεσθαι, καὶ ἀπὸ δείπνου, καὶ ὀρθρίοισι, καὶ ἀπὸ τῶν δρόμων, ἀπὸ δείπνου μὲν, ὅκως

impetus aquæ dominatur: siccus autem, quia humidum ex puero cõsumitur, partim in augmẽtum corporis, partim in motum ignis, partim præ laboribus ac exercitijs. Vir quum steterit iã corpus, siccus est & frigidus, quia caliditatis impetus nõ amplius dominatur, sed stat corpus ab augmento quiescẽs, ac perfrigeratum: verùm ex adolescenti ætate, siccitas inest: ab insequenti autem ætate, & aquæ accessu, humiditatem non habet: qua propter ex siccis & frigidis exuperatus est. Senes autem frigidi sunt & humidi: quia ignis quidem recessus contigit, aquæ aũt accessus, & siccorum quidem sublatio, humidorũ autem status. Ex omnibus autem masculi calidiores sunt & sicciores, fœminæ verò humidiores, ac frigidiores. Propterea ꝙ ab initio vtriq; in talibus geniti sunt, & à talibus augescunt. Vbi verò in lucem editi sunt masculi, victu ac diæta laboriosiore vtuntur, vt excalescant ac resiccẽtur. Fœminæ verò humidioribus ac pigrioribus diętis vtũtur, & caliditatis purgationem ex corpore singulis mensibus faciunt. Porrò de animæ sapientia ac desipientia, hoc modo se res habet. Quod humidissimum est in igne, & siccissimũ in aqua, si in corpore temperamentũ acceperint sapientissima sunt. Quia ignis quidẽ habet humiditatẽ ab aqua, aqua autem siccitatẽ ab igne: vterque aũt sic sufficientissimus est. Neque ignis alimenti indigentior multum procedit, neq; aqua motus indiga multum leuis redditur. Sic itaque vtraq; & per se sufficientissima sunt, & inter se permixta. Quod enim minime vicinis indiget, hoc maxime præsentibus obtẽperat, velut ignis qui minime mouet, nõ præ necessitate: & aqua quæ maxime, non præ violentia. Ex his aũt anima tẽperata, sapientissima est, & memoria valẽtissima prædita. Si verò aliquo ascitamẽto vtẽs, alterutrũ horum augescat, aut contabescat, desipientissima redditur, propterea ꝙ quum sic habeant, sufficientissima existunt.

14 Si aũt ignis sincerissimi, itemq; aquæ temperamentum anima sortiatur, sit aũt ignis paulo inferior ac defectuosior q̃ aqua, sapiẽtes quidem sunt etiã hi, verùm defectuosiores, q̃ in priore temperamento: propterea ꝙ ignis ab aqua superatus, & tardiorem motũ faciens, segnius sensibus allabitur: constantes aũt cum mãsuetudine sunt eiusmodi animę, ad quamcunque tandem rem animum applicuerint. Si verò recto victu vtantur, & sapientiores & acutiores contra naturæ inclinationes fieri queant. Talibus confert victu vti ad ignem magis tendente, & non repletionibus, neque ciborum, neq; potuum. Cursibus itaq; vtendum est velocibus, quo & corpus humore euacuetur, & humor amplius citius sistatur. Luctis aũt & frictionibus & eiusmodi exercitijs vti nõ cõducit, vt ne meatus cauiores redditi repleantur. A talibus enim animæ motum grauari necesse est. Confert & deambulationibus vti, tum à cœna, tum mane, itemq; à cursibus. A cœna quidem, quo

A quo alimentum siccius anima suscipiat ab ingredientibus ac ingestis: mane verò, quo transitus humoris euacuentur, & meatus animæ non obturentur: ab exercitijs verò, vt ne in corpore relinquatur quod secretum est à cursu, neque animæ cõmisceatur, ne quid transitus obturet, neq; alimentum conturbet. Cõfert & vomitibus vti, quo corpus depurgetur, si quid defectuosius labores transegerunt: à vomitu autem paulatim adijciendo cibus offerendus est, minimũ ad quatuor dies. At verò vngi conducibilius est quàm lauari. Coitu vtendum est, aquæ accessibus contingentibus, frequentiore, in ignis autem impressionibus pauciore. Porrò si in aliqua anima 15
defectuosiorem vim ignis accipiat quàm aqua,
B eam tardiorem esse necesse est, & appellantur tales stolidi. Nam & tardiore existente circuitu, sensus paulatim allabuntur, & qui acuti existũt, parum commiscentur, propter circuitus tarditatem. Sensus enim animæ, qui per visum ac auditum contingunt, acuti sunt: qui verò per tactum, tardiores & facilius percipiũtur. hos quidem igitur percipiunt etiam tales nihilominus, velut sunt frigida & calida ac consimilia. Quæ verò per visum aut auditum percipere oportet, quæ non prius sciunt, percipere non possunt. Si enim non commota fuerit anima ab igne allabente, non percipere poterit quale quid tandem sit. Tales igitur animæ non perpetiuntur hoc ob celeritatem. Si autem rectâ diæta vtatur, etiam
C talis homo melior fieri posit. Cõferunt itaque huic eadẽ quæ priori, verùm siccioribus ac paucioribus cibis vtetur, laboribus autem pluribus & acutioribus, ac velocioribus. Confert & fomentis vti, & vomitibus à fomentis, & exhibitionibus ciborum à vomitibus ex longiori tempore, si defectuosius contigerint vomitus. Et sanè hæc faciens, sanior ac sapientior fuerit. Si verò amplius adhuc superetur ignis à præsenti aqua, hos iam alij desipientes, alij attonitos siue stupidos appellant: & hæc insaniæ quædam species tardior existit. hi plorant nemine molestãte aut verberante, formidantq; non formidanda, & tristantur in rebus nihil ad se pertinentibus, & sentiunt ea, quę non conueniunt sapien-
D tibus. Confert itaque his, fomentis vti, & à fomentis veratris expurgari, ac diæta vti quã prius dixi, indigetq; talis homo attenuatione spiritus 16
ac siccitate. Si autem aqua defectuosiorem vim accipiat quàm ignis, quum aliàs sincerum temperamentum habeant, sani sunt homines corporibus, & sapientes. Talis autem anima cito percipit allabentia, & non sæpe ab vna re ad aliam transit. Natura quidem igitur talis, animæ bonæ est. Melior autem reddetur rectæ diætæ vsu, & peior prauæ. Confert huic, diætę vsus ad aquam magis vergentis, ita vt excessus vitet & ciborum, & potuum, & laborum. Vtetur & cursibus tam obliquis, q̃ rectis, & cum reuersione factis, luctisq; ac reliquis exercitijs, ita vt in nullo excessum

ὅκως τροφὴν ξηροτέρην ἡ ψυχὴ δέχηται ἀπὸ τῶν εἰσιόντων, ὄρθρου δὲ, ὅκως αἱ διέξοδοι κενῶνται τοῦ ὑγροῦ, καὶ μὴ φράσσωνται οἱ πόροι τῆς ψυχῆς: ἀπὸ δὲ τῶν γυμνασίων, ὅκως μὴ ἐγκαταλείπηται ἐν τῷ σώματι τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τοῦ δρόμου, μὴ δὲ ξυμμίσγηται τῇ ψυχῇ, μὴ δὲ ἐμφράξῃ τὰς διεξόδους, μὴ δὲ συνταράξῃ τὴν τροφήν. Ξυμφέρει δὲ, καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι, ὅκως ἀποκαθαίρηται τὸ σῶμα, εἴτι ἐνδεέστερον οἱ πόνοι διαπρήσσονται, προσάγειν δὲ ἀπὸ τῶν ἐμέτων, κατὰ μικρὸν προστιθέντα τὸ σιτίον, ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὰς ἐλαχίστας. Χρίεσθαι δὲ ξυμφορώτερον ἢ λοῦσθαι, λαγνεύειν δὲ, ὕδατος ἐφόδων γινομένων, πλείονα, ἐν δὲ τῇσι τοῦ πυρὸς ἐπιφορῇσι, μείονα. Εἰ δέ τινι ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν τὸ πῦρ λάβοι τοῦ ὕδατος, βραχυτέρην ἀνάγκη ταύτην εἶναι, καὶ καλέονται οἱ τοιοῦτοι ἠλίθιοι. ἅτε γὰρ βραδείης ἐούσης τῆς περιόδου, κατὰ βραχύ τι προσπίπτουσιν αἱ αἰσθήσιες, καὶ ὀξεῖαι ἐοῦσαι, ἐπ' ὀλίγον ξυμμίσγονταί τε διὰ βραδύτητα τῆς περιόδου. αἱ γὰρ αἰσθήσιες τῆς ψυχῆς ὁκόσαι μὲν δι' ὄψιος, καὶ ἀκοῆς εἰσὶν, ὀξεῖαι. ὁκόσαι δὲ διὰ ψαύσιος, βραδύτεραι, καὶ *εὐαισθητότεραι, τούτων μὲν οὖν αἰσθάνονται, καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐδὲν ἧσσον, οἷον τῶν ψυχρῶν, καὶ θερμῶν, καὶ τῶν τοιούτων. ὁκόσα δὲ δι' ὄψιος ἢ ἀκοῆς αἰσθέεσθαι δεῖ, ἃ μὴ πρότερον ἐπίστανται, οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι. Ἢν γὰρ μὴ σεισθῇ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ πυρὸς προσπεσόντος, οὐκ ἂν αἰσθάνοιτο ὁκοῖόν τί ἐστιν. αἱ οὖν τοιαῦται ψυχαὶ οὐ πάσχουσι τοῦτο διὰ ταχυτῆτα. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷτο, βέλτιον γένοιτο ἂν, καὶ ὁ τοιοῦτος. ξυμφέρει δὲ τὰ διαιτήματα ἅπερ τῷ προτέρῳ. Ξηροτέροισι δὲ χρῆσθαι, καὶ ἐλάσσοισι τοῖσι σιτίοισι, τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσι, καὶ ὀξυτέροισι, συμφέρει δὲ, καὶ πυριῆσθαι, καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων, καὶ προσαγωγῇσιν ἐκ τῶν ἐμέτων ἐκ πλείονος χρόνου, ἢν ποιέει ἐνδεέστερον. καὶ ταῦτα ποιέων, ὑγιεινότερος ἂν, καὶ φρονιμώτερος εἴη. Ἢν δὲ κρατηθείη ἐπὶ πλεῖον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἐόντος ὕδατος, τούτους ἤδη οἱ μὲν, ἄφρονας ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ, ἐμβροντήτους: ἔστι δ' ἡ μανίη τοιοῦτον ἐπὶ τὸ βραδύτερον, οὗτοι κλαίουσί τε, οὐδενὸς λυπεῦντος, ἢ τύπτοντος: δεδοίκασί τε τὰ μὴ φοβερὰ, λυπέονται ἐπὶ τοῖς μὴ προσήκουσι, καὶ αἰσθάνονται, οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρονέουσι. Ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτοισι πυριῆσθαι, καὶ ἐλλεβόροισιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων, καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ἣ εἶπον πρότερον, ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται, καὶ ξηρασίης. εἰ δὲ τὸ ὕδωρ ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν λάβοι τοῦ πυρὸς εἰλικρινῆ τὴν σύγκρασιν ἐχόντων, ὑγιαίνουσι σώμασι φρονίμοις. Ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ ταχέως αἰσθανομένη τῶν προσπιπτόντων, καὶ οὐ μεταπίπτουσα πολλάκις ἐστί. Φύσις μὲν οὖν ἡ τοιαύτη ψυχῆς ἀγαθῆς. Βελτίων δὲ γένοιτο, ὀρθῶς διαιτεύμενος, καὶ κακίων μὴ ὀρθῶς. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ, τῇ διαίτῃ χρέεσθαι τῇ πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ὑπερβολὰς φυλασσόμενον, καὶ σιτίων, καὶ πομάτων, καὶ πόνων. Καὶ δρόμοισι καμπτοῖσι, καὶ διαύλοισι, καὶ πάλῃσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι γυμνασίοισιν, ὑπερβολὴν οὐδενὸς ποιεύ-

Vet. Cod.

*ἀναισθητότεραι ἴσως

Vet. Cod. ποιεύμενον. Ἢν γὰρ ἔχῃ ὑγιηρῶς τὸ σῶμα, καὶ μὴ ὑπ' ἄλλου τινὸς ξυνταράξηται, τῆς ψυχῆς φρόνιμος σύγκρησις. Εἰ δὲ ἐπὶ πλεῖον κρατηθείη ἡ τοῦ ὕδατος δύναμις ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξυτέρην μὲν τοσούτῳ ἀνάγκη εἶναι τὴν ψυχὴν, ὅσῳ θᾶττον κινέεται, πρὸς τὰς αἰσθήσιας θᾶσσον προσπίπτειν. ἧσσον δὲ μόνιμον τῶν πρότερον, διότι κρίνεται τὰ παραγινόμενα, καὶ ἐπὶ πλεῦνα ὁρμᾶται διὰ ταχυτῆτα. Συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ διαιτῆσθαι τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ μᾶλλον, ἢ τῇ προτέρῃ, καὶ μάζῃ μᾶλλον, ἢ τῷ ἄρτῳ, καὶ ἰχθύσιν, ἢ κρέασι: τῷ ποτῷ ὑδαρεστέρῳ, καὶ λαγνείῃσιν ἐλασσόνως χρέεσθαι, καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα, καὶ πλείστοισι. τοῖσι δ' ὑπὸ βίης χρέεσθαι μὲν ἀνάγκη. Ἐλάττοισι δὲ, καὶ ἐμέτοισιν ἐκ τῶν αὐτῶν πλησμονῶν, ὅκως κενῶται μὲν τὸ σῶμα, θερμαίνηται δὲ ὡς ἥκιστα. Συμφέρει δὲ, καὶ ἀσαρκέειν τοῖσι τοιούτοισι, πρὸς τὸ φρονίμους εἶναι. πρὸς γὰρ σαρκὸς εὐεξίην, καύματος φλεγμονὴν ἀνάγκη γίνεσθαι. Ὁκόταν δὲ τοιοῦτον πάθῃ ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἐς μανίην καθίσταται, κρατηθέντος τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπισπασθεῖσα. Ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι, καὶ τὰς πρήξιας πρήσσειν, βεβρωκόσι μᾶλλον ἢ ἀσίτοισι. Στασιμωτέρη γὰρ ἡ ψυχὴ τῇ τροφῇ καταμισγομένη συμφόρῳ μᾶλλον, ἢ ἐνδεὴς οὖσα τροφῆς. Εἰ δέ τι πλέον ἐπικρατηθείη τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξεῖη ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἄγαν, καὶ τούτους ὀνειρώσσειν. Καλέουσι δὲ αὐτοὺς ὑπομαινομένους. Ἔστι γὰρ ἔγγιστα μανίης τὸ τοιοῦτον, καὶ γὰρ ἀπὸ βραχείης φλεγμονῆς, καὶ ἀσυμφόρου μαίνονται, καὶ ἐν τῇσι μέθῃσι, καὶ ἐν τῇσιν εὐεξίῃσι τῆς σαρκὸς, καὶ ὑπὸ τῶν κρεηφαγιῶν. Ἀλλὰ χρὴ τὸν τοιοῦτον, τούτων μὲν πάντων ἀπέχεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης πλησμονῆς, καὶ γυμνασίων τῶν ἀπὸ βίης γινομένων. Μάζῃ δὲ ἀτρίπτῳ διαιτᾶσθαι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καθαρτικῶν, καὶ ἰχθυδίοισιν ἐν ἅλμῃ, καὶ ὑδροποτέειν βέλτιστον, ἢν δύναιτο. εἰ δὲ μὴ, ὅ, τι ἐγγυτάτω τούτου, ἀπὸ μαλακοῦ οἴνου, καὶ λευκοῦ, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν τοῖσι ὀρθρίοισι πουλλοῖσι. Ἀπὸ δείπνου δὲ ὁκόσον ἐξαναστῆναι, ὅκως τὰ μὲν σῖτα μὴ ξηραίνωνται ἀπὸ τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων, τὸ δὲ σῶμα κενῶται ὑπὸ τοῦ ὀρθρίου. Λούεσθαι δὲ χλιαρῷ ὕδατι περικλύδην μᾶλλον, ἢ χρίεσθαι. Ξυμφέρει δὲ, καὶ ἐν τῷ θέρει τῆς ἡμέρας ὕπνοισι χρέεσθαι βραχέσιν, ἢ πολλοῖσιν, ὅκως μὴ ἀποξηραίνηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὥρης. Ἐπιτήδειον δὲ τοῦ ἦρος, καὶ ἐλλεβόροισι καθαίρειν προπυριηθέντας, εἶτα ἐπάγειν πρὸς τὴν δίαιτην ἡσυχῆ, καὶ μὴ ἄσιτον τὰς πρήξιας μὴ δὲ τοῦτον ποιέεσθαι. Ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείης ἡ τοιαύτη ψυχὴ φρονιμωτάτη ἂν εἴη. Περὶ μὲν οὖν φρονίμου, καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αἰτίη, ὥσπερ μοι, καὶ γέγραπται. καὶ δύναται ἐκ τῆς διαίτης, καὶ βελτίων, καὶ χείρων γίνεσθαι. Δρόμοισι δὲ πυρὸς ἐπικρατέοντος τῷ ὕδατι προστιθέντα, ἀδύνατον ἂν ἴσως, καὶ τοῦ ὕδατος ἐπικρατέοντος, ἐν τῇ συγκρήσει τὸ πῦρ αὐξῆσαι. Ἐκ τούτων δὲ φρονιμώτεραι, καὶ ἀφρονέστεραι γίνονται.

Τῶν

cessum faciat. Si enim sanum fuerit corpus, & A
non ab aliquo alio perturbetur, animi temperamentum sapiens existit. Si verò amplius aquæ vis ab igne superetur, tali homini necesse est tanto acutiorem animam esse, quanto citius mouetur, & ad sensus citius allabi, verùm minus constantem priore, propterea quod iudicat ea, quæ obueniunt, & in pulmonem procedit ob celeritatem. Confert tali homini diæta vti magis ad aquam vergente, quàm priori, & maza magis quàm pane, & piscibus magis quàm carnibus, & potu aquosiore, & Venere rarius vtatur, & laboribus qui sunt maxime secundum naturam quàm plurimis, violentis autem vti non est necesse. Vtetur & vomitibus paucioribus ex repletionibus, quo corpus quidem eua- B
17 cuetur, quàm minime verò calescat. Conducit etiam talibus ad sapientiam, vt minime carnosi sint. Nam ad carnis bonam habitudinem, ardoris inflamationem fieri necesse est. Quum autem tale quid huiusmodi anima perpetitur, ad insaniam adigitur, ex superata aqua adacta. Talibus confert actiones obire, ac transigere à cibo accepto magis quàm ieiunis. Stabilior enim redditur anima alimento commodo ammixto, quàm alimenti indiga. Si verò adhuc amplius superetur aqua ab igne, talis anima valde acuta est, & tales necesse est somnia videre, vocant autem ipsos subfuriosos. Nam res valde propinqua insaniæ est. Etenim à breui, & incommoda inflammatione insaniunt, & C
in ebrietatibus, & carnis bona habitudine, & præ carnium esu. Verùm talem oportet ab his omnibus abstinere, itemq; à reliqua repletione, ac exercitijs violentis. In victu vtendum est maza non subacta, & oleribus coctis, sed non purgantibus, & pisciculis ex muria: & aquam bibere præstantissimum est, si fieri possit: sin minus, vinum molle & album, quod aquæ sit proximum. Deambulationibus quoq; multis mane vtendum, à cœna verò satis est exsurgere, quo cibi quidem non resiccentur à deambulationibus post cœnam, corpus autem euacuetur à matutinis. Lauare autem magis conducit aqua tepida circumaffusa, quàm vngi. D
Confert, & in æstate interdiu somno vti breui non multo, vt ne corpus ab anni tempore resiccetur. Conueniens est etiam vere veratris purgare, fomentis antea præparatos, deinde sensim ad diætam inducere, & neque hunc ieiunum actiones obire oportet. Et ex hac sanè cura, huiusmodi anima sapientissima fuerit. Sapientis quidem igitur ac desipientis animæ hoc temperamentum caussa est, quemadmodum à me scriptum est, potestq; ex diæta & melior & deterior fieri. Cæterùm cursus impetu igne præualescente, impossibile fortè fuerit aquæ aliquid apponere: similiterq; aqua præualente in temperamento, ignẽ augere. Ex his verò & sapientiores & desipientiores animæ fiũt.

At

A At verò talium non amplius temperamentum 18 est, qualis est, Iracundus, Segnis, Dolosus, Simplex, Infestus, Beneuolus. Talium omnium natura meatuũ, per quos anima meat, caussa est: per qualia enim vasa secedit, & ad qualia allabitur, & qualibus ammiscetur, talia sapiunt. Ob id itaq; imposibile est talia ex diæta transmutare. Naturam enim obscuram transformare non est posibile. Similiter autem & vocis qualiscunq; tandẽ fuerit, meatus spiritus caussa sunt: per qualescunq; enim aer mouetur, & ad qualescunq; allabitur, talem necesse est esse vocem, & hanc quidem tum deteriorem, tum meliorem facere posibile est, quia leuiores ac breuiores meatus spiritus facere posibile est. Verùm illa ex diæta alterare, imposibile existit.

Τῶν δὲ τοιούτων, οὐκ ἔστιν ἡ σύγκρησις ἔτι, οἷον ὀξύθυμος, ῥάθυμος, δόλιος, ἁπλοῦς, δυσμενής, εὔνους. Τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων δι' ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αἰτίη ἐστί. δι' ὁκοίων γὰρ ἀγγείων ἀποχωρεῖ, καὶ πρὸς ὁκοῖα τινα προσπίπτει, καὶ ὁκοίοισι τισὶ καταμίσγεται, τοιαῦτα φρονέουσι. Διὰ τοῦτο γοῦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἐκ διαίτης μεθιστάναι. Φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐχ οἷόν τε. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς φωνῆς ὁκοίη τις ἂν εἴη, οἱ πόροι αἴτιοι τοῦ πνεύματος, δι' ὁκοίων γὰρ ἄν τινων κινέηται ὁ ἀήρ, καὶ πρὸς ὁκοίους τινὰς προσπίπτῃ, τοιαύτην ἀνάγκη τὴν φωνὴν εἶναι, καὶ ταῦτα μὲν δυνατὸν, καὶ χείρω, καὶ βελτίω ποιέειν, διότι λειοτέρους καὶ βραχυτέρους τοὺς πόρους τῷ πνεύματι δυνατὸν ποιῆσαι. Κεῖνο δὲ ἀδύνατον ἐκ διαίτης ἀλλοιῶσαι. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. Primum de diæta.

1 Si quis. *In libro de arte vetere indicauit Hippocrates, primam medicinæ partem inuentam fuisse eam, quæ circa victus rationem versatur, igitur qui de ipsa primum scripserint auctores, ante Hippocratem multo extitisse vero consonat, an vero rectè scripserint, credendum est Hippocrati, qui modestia sua vsus, male dicta non refellere, rectè scripta se commendaturum promittit. Qui enim prius de re noua scribunt, quod placeant rationi consentit, quoniam quæ quisque primum audit, magna voluptate cupit, vt difficile postmodum aures alijs præbeat, & iccirco Aristot. x. Polit. refert, histrionem quendam ante alios semper in scena partes suas facere voluisse.*

2 Deinde vero ciborum. *Alimenta duplicem imò triplicem facultatem habere possunt, secundum Hippocratem, vnam naturalem, alteram secundum necessitatem; tertiam artificialem: vltima & prima, quæ sint, neminem latere existimo. De secunda certe obscurum est, existimo tamen, δυνάμιν διὰ ἀνάγκην, ab Hippocrate vocari eam, quæ ex mutatione, vel corruptione quapiam in cibis paulatim, atque etiam aceruatim gignitur. Nam interdum cibi, vel ab aere, vel à natura loci in quibus conseruantur, vel aliunde vim passi facultatem quandam induunt, quam neque naturalem, neque vlla arte ab hominibus paratam appellare possumus, cum necessitate potius quadam contingat; nempe quod perpetuo, & necessario corpora quælibet commutentur.*

3 Si quidem enim. *Antiqui de cibis multa quidem præclare tractarunt, sed mensuras, ac modos, qui maximè referunt, penitus dimiserunt. Vnde Hippocrates se deficientia suffecturum pollicetur, interim hìc notatu dignum est, apud Hippocratem, τὴν ὑπερβολὴν, non modo de excessu, verum etiam de defectu dici.*

4 Constituuntur autem. *Omnia primario fieri à calido, & humido inuicem se conseruantibus, & temperantibus, quibus demum frigiditas, & siccitas cooperantur, nullus philosophorum negabit, immo cum omnium aliorum primus Hippocrates hoc tradiderit, hic & in lib. de nat. hum. quicquid posteriores in eiusmodi materia reliquerunt, ab ipso mutuasse vero simile est, quemadmodum sæpius Galenus comprobare ausus videtur, præsertim vero in lib. de elementis, in quo Galenum demonstrationibus esse vsum confessus est cap. j. secundi collect. Auerroes, qui alioquin rationes illius vanas, & nullius momenti reputare solet.*

5 Cæterum vtrique. *Quod sæpius dixi, hoc etiam loco inculcare placet, nimirum veteres vsque ad Hippocratem, scientias, atque artes obscuris verbis plerunque inuoluisse, vt hìc patet; quanquam omnium fere aliqua ratio potest reddi, veluti quod igni insit humiditas; si enim ignis corpus continuum existit, nihilq; partes continuas, & iunctas absque humiditate habet, iure igni humiditatem inesse colligitur, quod fusius in lib. de natura probare conatus est Bernardinus Tilesius. Ex aduerso cum omnia, quæ continentur, beneficio siccitatis contineantur, si quidem humiditas suapte natura, semper lubrica, & fluxa est; aquam siccitate omnino priuare non possumus, alioquin nunquam contineretur. Hoc verò ad id pertinet, vt intelligatur rerum naturam in elementis nullam simplicitatem pati posse.*

6 Homines autem putant. *Arist. in j. Physic. hoc maximum totius philosophiæ axioma profitetur, nihil ex nihilo generari, & nihil in nihilum corrumpi, sed corrupta in minima resolui, & genita ad*

maxima possibilium peruenire, quod hoc in loco ante ipsum Hippocrates, vel quicunque fuerit auctor asserit: nam ea verba, οὔτε τὸ ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ μετὰ πάντων, perinde valent, ac si dicas, haud fieri potest, vt animal cum omnibus intereat, nam duæ negationes illæ, vt plerunque apud Græcos magis negant. Quod autem dicitur mortuos in Orcum abire, & natos ex Orco educi, secundum popularis sermonis consuetudinem dictum est. Sic quoque loquendi apud multos hodie vsus viget, intelligentes pro Orco abyssum, vel tenebras nihilo æquiualentes.

7 Quapropter anima. *Quæ superius scripta leguntur, & quæ inferius sequuntur, vsque adeo obscura, concisa, inordinata & cæteris in hisce libris contentis dissimilia sunt, vt diuinitatore potius quam interprete opus habeant. Quare ab aliquo veterum excerpta omnia, quæ in hoc primo libro continentur, & Hippocrate indigna, cum Gal. in j. de aliment. facult. cap. j. esse puto. Quod autem hic dicitur animam hominis in homine augeri, idem propè est, atque illud, quod in vj. comm. vj. Epid. sic legitur, ἀνθρώπου ψυχὴ ἀεὶ φύεται ἄχρι θανάτου, ἢν δὲ ἐκπυρωθῇ ἅμα τῇ νόσῳ, καὶ ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα φέρεται, alias φέρβεται, vbi pro φύεται αὐξάνεται, interpretari posse Gal. in commentatione significat, Hippocratem enim nullam aliam substantiam animæ, quam calorem natiuum credidisse cum ibidem attestetur Gal. ex hoc quoque libro passim confirmari potest, vbi animam ex igne, & aqua temperamentum habere συμβολικῶς asserit. Ignis humidus, & aqua sicca quomodo φιλοσοφικῶς dicantur superius explicuimus.*

8 Medicina id quod. *Contrarijs per contraria mederi, in quo vno tota medicinæ vis consistit, cum natura hominem doceat quotidie, nemo negauerit, & eam naturalem, & homini quodammodo innatam esse, vt hac ratione quoque Hippocrates illud dixerit, αἱ φύσιες ἰητρεῖαι, immo vero Plutarchus in quæst. nat. probat etiam brutis quædam esse medicinæ semina à natura insita.*

9 Consistere autem. *Animam idem esse in omnibus animatis, sic quoque interpretari potest, vt in cunctis generibus, vterque sexus, mas scilicet & fœmina eandem habeat animam, corpora autem differentia. Et Plato inter cæteras rationes, quibus probat mulieres ad eadem aptas nasci studia, ad quæ viri, hac vtitur, quod vtrique eandem habeant animam, eademq; ipsius instrumenta, corpora autem in mulieribus infirmiora, in viris fortiora sint. Vnde cur Hippocrates dixerit in aphor. mulieres non fieri ambidextras, sæpe dubitaui, cum præsertim experientia constet, æquè viros, atque mulieres ambabus manibus vtendo idoneas oriri.*

10 Si quidem igitur mascula corpora. *Plato in Timæo tria esse, quæ animorum inclinationes ad contraria penè deflectant, asserit, disciplinam videlicet, conuersationem, atque educationem, sub educationis vero nomine etiam per cibos & potus factam nutritionem à diuino Philosopho complecti nemo sanus neget, quando Hippocrates id ipsum docuisse videtur, quum ab ortu fortes, splendidosq; creatos diæta corrumpi, & in habitus diuersos commutari posse moneat.*

11 Similes porrò. *Et si quandoque geminos dissimiles nasci contingat, vt scribit Arist. vij. de hist. anim. cap. vj. plerunque tamen secus accidit. Id autem fere semper obseruatum est, Geminorum, quando alter mas, alter fœmina sit, vel alterum, vel vtrunque pauco tempore in genere hominum superstites viuere, in brutis vero secus. Rationem afferebat Arist. x. par. probl. xxx. & iiij. de gener. ani. vj. quoniam homini contra naturam est sic geminos nasci: propterea, quod fœmina tardius, mas citius perficitur, vnde necesse est alterum, vel immaturum prodire, vel nimis, quam par sit morari, quod cæteris animalibus non euenit, in quibus pari tempore mas, ac fœmina perficiuntur.*

12 Qui igitur hanc. *Corpora calida & humida omnibus meliora esse à Galeno sæpius scriptum est, quod hoc in loco significasse auctorem puto; quæ vero humiditate tenui, atque calore mitiore contemperantur, cur à morbis post quadragesimum annum interimantur eam causam affero: quoniam facile humiditas eiusmodi corrumpatur in morbis, & à febrium immodico calore absumatur, secus in habentibus humidum crassum, & viscidum, quod vt difficile morbos & calores nimios recipit sic non leuiter resistit, duratq;. Arist. enim lib. de long. & breu. vita ad vitam maxime producendam exigi scribit humidum purum, copiosum, ac tenax.*

13 Huiusmodi naturæ. *Qui calidam, atque siccam corporis temperaturam sortiti sunt, eos diutius cæteris viuere, & Hippocrates alibi, & Arist. xiiij. probl. sect. & in lib. de long. & bre. vita prodidit, vbi hac ratione habitatores plagarum calidarum & siccarum longioris vitæ fecit. Cur autem id cótingat duæ potissimæ inter cæteras causæ extant, tum quia paucissima excrementa, ex quibus morborum origo ferè tota dependet, in ipsis gignuntur, tum quia accedente ætate simul etiam quasi remedium ac temperamentum, cuiusq; ipsorum excessus nempe frigiditas et humiditas accedit, à quibus calori & siccitati commixtis illud in senectute resurgit temperamẽtum, quod vitam longè, lateq; satis prorogare aptum est. Vitruuius autem lib. j. cap. iiij. septentrionales regiones cæteris in salubritate & vita rerum tuenda anteponendas esse duxit.*

14 Si autem ignis. *Hæc omnia quamuis ænigmatibus inuoluta videantur, nihilominus haud arduum est auctoris sententiam percipere, quæ in hoc tota collocatur, nimirum animam nostram ipsissimam corporis temperaturam, vel esse, vel sequi: quod & Aristotelem, & Galenum confirmasse omnibus perspectum habetur. Quod vero victus ratio maximopere conferat cùm ad mutandas animorum prauas*

inclinationes, tum ad optimos mores excolendos augendosq; aliàs ex Platonis Timæo monstrauimus, quem Placita Hippocratis sequutum fuisse, semper putaui. Coitu autem vtendum esse in aquæ accessibus idem est, ac illud quod aliàs Hippoc. vj. Epidem. atque Arist. in probl. scripserunt, nempe in morbis à pituita genitis coitum non parum conferre.

15 Porrò si in aliqua anima. *Summa totius præsentis speculationis in hoc consistit, quòd qui calidam, ac siccam moderatè temperiem habent, prudentiores sunt,* ξηρὴ ψυχὴ σοφωτάτη, *dicebat Heraclitus, qui vero humidam, dementes, atque immemores, vt plurimum degunt. Hoc Plato in Timæo, ac Thæeto, Arist. atque Gal. vbique professi sunt, siccitatis autem, ac humiditatis gradus, prout pauciores, vel plures existunt, similiter prudentiam, atque amentiam maiores, vel minores euadere par est. Cur ergo Arist. ij. de par. animal. cap. ij. dixit, animalia frigidioris, & tenuuioris sanguinis magis valere ingenio & sensu? nisi dicamus eum loqui comparatiuè ad habentia sanguinem crassum, non autem simpliciter.*

16 Indigetq; talis homo. *Quamuis omnes codices, quos vidi, sic habeant,* ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται, καὶ ξηρασίης, *magis tamen placet, vt legatur,* πνεύματος, *ratio vero est, quoniam pulmonem ad prudentiam conferre nulli asserunt; at spiritus necessarios esse omnes fatentur, qui quanto subtiliores, tanto acutiorem mentem reddunt, sicut crassi obtusam faciunt. Porrò crassos spiritus in humidioribus corporibus suboriri, nemo negabit, vt iure Hippocrates præcipere, potuerit in eiusmodi temperaturis attenuari debere spiritus, quod enim dicitur adagio quodam, ventrem crassum minime tenuem mentem producere, ita putauit intelligendum esse eruditissimus, atque religiosissimus Basilius libro de vera Virginitate, vt qui gulæ intemperantia, non natura pinguem ventrem habent, necessario, quoque spiritus, & pingues, & crassos gerant, ac propterea hebete mente sint.*

17 Conducit etiam talibus. *Platonis sententia in Timæo fuit, Deum, vel naturam cum posset vitæ longioris hominem reddere, si caput ipsi carnosius effecisset, maluisse excarneum, & caducum conformare, quòd sic ad prudentiam, ac cæteras animæ operationes perfectiores reddendas magis expediret; præligendam namque esse vitæ diuturnitati mentis perfectionem, atque expetendam magis, vt dicebat Arist. ix. Ethic. cap. viij. vitam honestam anno vno, quam aliam, quamlibet multis.*

18 At verò talium. *Cùm mentis totiusq; rationalis partis temperamentum, cibis, potibus, reliquisq; vitæ regulis excoli, & melius reddi queat, cur non item iræ, segnitiei, & aliorum enumeratorum excessus diætæ beneficio corrigi queant, sanè non admodum intelligo, sicut nec id, quod de voce scribit, quam viuendi ratione permutari Galenus exemplo tragœdorum, balneis, & laxantibus cibis gratia vocis vtentium monstrauit, ne multa alia ad id proferam confirmandum.*

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA,

Siue victus ratione. Lib. II.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Argumentum in lib. Secundum de Diæta.

De ventorum, regionumq́; singularum naturis, ac situ pernoscendis. Tum de alimentorum facultatibus ac differentijs ex omnibus plantarum, animantiumq́; generibus petitis copiose agitur. De balneis præterea, atque externis occurrentium rerum iniurijs. De laboribus denique, omniq́; exercitiorum, laborum, ac lassitudinum generibus & differentijs.

Vet. Cod.

Χωρείων δὲ θέσιν, καὶ φύσιν ἑκάστων, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν, κατὰ παντὸς μὲν εἰπεῖν, ὧδε ἔχει. Ἡ πρὸς μεσημβρίαν κειμένη, θερμοτέρη, καὶ ξηροτέρη τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους κειμένης, διότι ἐγγυτέρω τοῦ ἡλίου ἐστίν: ἐν δὲ ταύτῃσι τῇσι χώρῃσιν ἀνάγκη, καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ξηρότερα, καὶ θερμότερα, καὶ ἰσχυρότερα εἶναι, ἢ ἐν τῇσιν ἐναντίῃσιν, οἷον τὸ Λιβυκὸν ἔθνος πρὸς τὸ Ποντικόν, καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. Αὗται δὲ καθ' ἑαυτὰς αἱ χῶραι, ὧδε ἔχουσι. Τὰ ὑψηλὰ, καὶ αὐχμηρὰ, καὶ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα, ξηρότερα τῶν πεδίων τῶν ὁμοίως κειμένων, διότι ἐλάσσους ἰκμάδας ἔχει, τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἔχει στάσιν τῷ ὀμβρίῳ ὕδατι, τὰ δὲ ἔχει. Τὰ δὲ λιμναῖα, καὶ ἑλώδεα, ὑγραίνει, καὶ θερμαίνει. Θερμαίνει μὲν, διότι κοῖλα, καὶ περιεχόμενα, καὶ οὐ διαπνέεται, ὑγραίνει δὲ, διότι τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, ὑγρότερα, οἷσιν ἐκτρέφονται ἄνθρωποι. τό, τε πνεῦμα ὃ ἀναφέρομεν, παχύτερον διὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκινησίης. Τὰ δὲ κοῖλα, καὶ μὴ ἔνυδρα, ξηραίνει, καὶ θερμαίνει. Θερμαίνει μὲν, ὅτι κοῖλα, καὶ περιέχεται, ξηραίνει δὲ, διά τε τῆς τροφῆς τὴν ξηρότητα, καὶ διότι τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν ξηρὸν ἐὸν, ἕλκει ἐκ τῶν σωμάτων τὸ ὑγρὸν, ἐς τροφὴν ἑωυτῷ, οὐκ ἔχων πρὸς ὅ,τι ἂν ὑγρὸν προσπίπτον τρέφηται. Ὅκου δὲ τοῖσι χωρίοισιν ὄρη προσκέεται πρὸς νότου, ἐν τούτοισιν αὐχμώδεες οἱ νότοι, καὶ νοσεροὶ προσπνέουσιν.

Ὅκου

1

Regionum singularum situm & naturã hoc modo cognoscere oportet. Et in summa res hoc modo se habet. Regio ad meridiẽ sita calidior est, & siccior, q̃ ea quæ ad septentriones iacet, propterea ꝙ soli propinquior est. Et in his regionibus necesse est & hominũ genera, & nascentia ex terra, sicciora ac calidiora & fortiora esse, q̃ in contrarijs: velut Libyca gẽs adPonticã & vtrisq; vicinę. Ipsa aũt loca iuxta seipsa hoc modo habẽt. Alta & squallida & ad meridiẽ sita, sicciora sunt, q̃ campestria simili situ posita, propterea ꝙ pauciores humores habent: illa enim stationem pro aqua pluuia nõ habent, hæc habent. At verò lacustria ac palustria humectant & calfaciunt. Et calfaciunt quidem quia caua sunt & circundata, & nõ perflantur, humectant aũt, quia nascẽtia ex terra quibus homines alũtur, humidiora sunt, & spiritus quẽ attrahimus crassior est, propter aquæ stationem ac immobilitatẽ. Verùm caua loca & nõ aquosa, siccant & calfaciunt. Et calfaciunt quidẽ quia caua sunt & circundãtur: siccant aũt, tum propter alimenti siccitatem, tum ꝙ spiritus quẽ inspiramus siccus existens, humorem ex corporibus trahit in alimentum sibijpsi, quum non habeat alium humorẽ, ad quem allapsus nutriatur. Vbi autem regionibus montes adiacent ad austrum, in his squallidi austri & morbosi afflant.

A

B

Vbi

A Vbi autem ab Aquilone montes adiacent, in his aquilones perturbant, ac morbos faciunt. Vbi verò ab Aquilone caua loca vrbibus adiacent, ab æstiuis ventis calida, & morbosa hæc regio existit, propterea quòd neque aquilo perflans puram spiritus inductionem exhibet, neque ab æstiuis ventis perfrigeratur. Cæterùm insulæ propinquæ continenti tempestuosiores sunt, & ægre in ipsis hybernamus. Marinæ verò hyeme tepidiores sunt, propterea quòd niues & glacies in continenti stationes habent, & ventos frigidos in vicinas insulas mittunt. Verùm insulæ intra pelagus positæ non habent in hyeme nimium stationem. Porrò de ventis quam naturam ac facultatem singuli habent, hoc modo cognoscere oportet. B Naturã quidem habent omnes venti humectandi ac frigefaciendi, tum animalium corpora, tum nascentia ex terra, ob hãc caussam. Necesse est omnes ventos spirare à niue, à glacie, & gelu vehementi, & fluminibus, & stagnis, terraq; humecta ac perfrigerata, & fortiores quidē ventos, à maioribus & fortioribus, debiliores verò à minoribus & debilioribus. Quēadmodum enim animalibus spiritus inest, sic etiam alijs omnibus, alijs quidem minor, alijs verò iuxta magnitudinem. Naturam quidem igitur habent humectandi ac frigefaciendi omnes venti: verùm propter situm regionum, ac locorum, per quæ venti ad singulas regiones accedunt, diuersi inter se fiunt, frigidiores, calidiores, C humidiores, sicciores, morbosiores, salubriores. Singulorum autem caussam sic cognoscere oportet. Boreas siue aquilo frigidus spirat, ac humidus, quia progreditur à talibus regionibus, meatq; per tales locos, ad quos non accedit sol ipse, neque aerem resiccans, humorem ebibit ac exhaurit: quare ad terram habitabilem accedit suam ipsius vim habens, vbi non per regionis situm corrumpitur, & his quidem qui proxime habitant frigidissimus est: qui verò remotissime, minime. Auster autem à similibus aquiloni natura regionibus spirat. Ab Australi enim polo spirans, & à niue multa glacieq; ac gelu fortibus procedens, necessario his qui prope ipsum illic habitant, talis spirat, qualis D nobis est Aquilo: verùm omnem non item similis accedit regionum. Nam quum per solis iter & in meridiem spiret, humiditas ipsius à sole ebibitur, & resiccatus rarescit: quapropter necesse est ipsum calidum ac siccum huc accedere. In proximis igitur regionibus necesse est ipsum talem vim calidam ac siccam exercere, & hoc sanè in Libya facit. Nam & terræ nascentia exarescunt, & homines latenter resiccat. Quum enim non habeat nec mare, nec fluuium vnde humiditatem accipiat, ex animantibus ac plantis humorem exhaurit. Vbi verò pelagus transit, tanquam calidus & rarus existens, multa humiditate regionem in quam illabitur implet, & necesse est ipsum calidum ac humidum esse, vbi

non

Ὅκου δὲ βορέαθεν ὄρη πρόσκειται, ἐν τουτέοισιν οἱ βόρειαι ταράσσουσι, καὶ νόσους ποιέουσιν. Ὅκου δὲ βορέαθεν κοῖλα χωρία τοῖσιν ἄστεσι προσκέεται, πρὸς τῶν θερινῶν πνευμάτων, θερμὸν, καὶ νοσερὸν τοῦτο τὸ χωρίον, διότι οὔτε βορέας διαπνέων καθαρὴν τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ πνεύματος παρέχει, ἔτε ὑπὸ τῶν θερινῶν πνευμάτων διαψύχεται. Τῶν δὲ νήσων, αἱ μὲν ἐγγὺς ἠπείρων, δυσχειμερώτεραί εἰσιν. αἱ δὲ πόντιαι, ἀλεεινότεραι τὸν χειμῶνα, διότι αἱ χιόνες, καὶ πάγοι, ἐν μὲν τῇσιν ἠπείροισιν ἔχουσι στάσιν, καὶ τὰ πνεύματα ψυχρὰ πέμπουσιν ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους, τὰ δὲ πελάγια, οὐχ ἔχει στάσιν ἐν χειμῶνι. Περὶ δὲ
2 πνευμάτων ἣν τινα φύσιν ἔχει, καὶ δύναμιν ἕκαστα, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. Φύσιν μὲν ἔχει τὰ πνεύματα πάντα, ὑγραίνειν, καὶ ψύχειν τά τε σώματα τῶν ζώων, καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς, διὰ τάδε. Ἀνάγκη δεῖ τὰ πνεύματα ταῦτα πάντα πνέειν, ἀπὸ χιόνος, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν, καὶ ποταμῶν, καὶ λιμνέων, καὶ γῆς ὑγρανθείσης, καὶ ψυχρανθείσης, καὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα τῶν πνευμάτων, ἀπὸ μεζόνων, καὶ ἰσχυροτέρων, τὰ δὲ ἀσθενέστερα, ἀπὸ μειόνων, καὶ ἀσθενεστέρων. Ὥσπερ γὰρ καὶ τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστιν, οὕτως, καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι, τοῖσι μὲν ἔλασσον πνεῦμα, τοῖσι δὲ, κατὰ μέγεθος. Φύσιν μὲν οὖν ἔχει ψύχειν, καὶ ὑγραίνειν τὰ πνεύματα πάντα, διὰ θέσιν δὲ χωρίων, καὶ τόπων, δι' ὧν παραγίνεται τὰ πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἑκάστας, διάφορα γίνεται ἀλλήλων, ψυχρότερα, θερμότερα, ξηρότερα, νοσερώτερα, ὑγιεινότερα. Τὴν δὲ αἰτίην ἑκάστων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. Ὁ μὲν βορέας, ψυχρὸς πνέει, καὶ ὑγρὸς, ὅτι ὁρμᾶται ἀπὸ τοιουτέων χωρίων, πορεύεταί τε διὰ τῶν τοιούτων τόπων, * ὡς τινας ὁ ἥλιος οὐχ ἕρπει, οὐδ' ἀποξηραίνων τὸν ἀέρα, ἐκπίνει τὴν ἰκμάδα, ὥστε παραγίνεται ἐπὶ τὴν οἰκουμένην, τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἔχων, ὅκου μὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρης διαφθείρεται, καὶ τοῖσι μὲν οἰκέουσιν ἔγγιστα, ψυχρότατος, τοῖσι δὲ προσωτάτω, ἥκιστα. Ὁ δὲ νότος, πνέει μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὴν φύσιν, τῷ βορέᾳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νοτίου πόλου πνέων, ἀπὸ χιόνος πουλλῆς, καὶ κρυστάλλου, καὶ πάγων ἰσχυρῶν ὁρμώμενος, τοῖσι μὲν ἐκεῖσε πλησίον αὐτοῦ οἰκοῦσιν, ἀνάγκη τοῖον πνέειν, ὁκοῖον ἐν ἡμῖν ὁ βορέας, ἐπὶ δὲ πᾶσαν χώρην, οὐκ ἔτι ὅμοιος παραγίνεται. Διὰ γὰρ τῶν ἐφόδων τοῦ ἡλίου, καὶ ἐπὶ τὴν μεσημβρίην πνέων, ἐκπίνεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀποξηραινόμενος γὰρ, ἀραιοῦται, διὸ ἀνάγκη θερμὸν αὐτὸν, καὶ ξηρὸν ἐνθάδε παραγίνεσθαι. Ἐν μὲν οὖν τοῖσιν ἔγγιστα χωρίοισιν, ἀνάγκη τοιαύτην δύναμιν ἀποδιδόναι θερμὴν, καὶ ξηρὴν, καὶ ποιέει τοῦτο ἐν τῇ Λιβύῃ. Τά τε φυόμενα ἐξαυαίνεται, καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνει ἀποξηραίνων. ἅτε γὰρ οὐκ ἔχων, οὔτε ἐκ θαλάσσης ἰκμάδα λαβεῖν, οὔτε ἐκ ποταμοῦ, καὶ ἐκ τῶν ζώων, καὶ τῶν φυομένων, ἐκπίνει τὸ ὑγρόν. Ὁκόταν δὲ τὸ πέλαγος περαιώσῃ, ἅτε θερμὸς ὢν, καὶ ἀραιὸς, πολλῆς ὑγρασίης ἐμπιπλῆσι τὴν χώρην ἐμπίπτων, ἀνάγκη δὲ τὸν νότον, θερμόν τε, καὶ ὑγρὸν εἶναι, ὅκου

Vet. Cod.

* ἐς

μὴ

Vet. Cod. μὴ τῶν χωρίων αἱ θέσιες αἴτιαί εἰσιν: ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πνευμάτων αἱ δυνάμεις ἔχουσιν. Κατὰ δὲ χώρας ἑκάστας, τὰ πνεύματα ὧδε ἔχει. Τὰ μὲν ἐκ θαλάσσης πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἐμπίπτοντα, ξηρότερά πως ἐστί. Τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος ἢ πάγων, ἢ λιμνέων, ἢ ποταμῶν, ἅπαντα ὑγραίνει, καὶ ψύχει, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα, καὶ ὑγείην τοῖς σώμασι παρέχει, ὁκόσα μὴ ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι. Ταῦτα δὲ βλάπτει, διότι μεγάλας τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖσι σώμασι ἐμποιέει τοῦ θερμοῦ, καὶ τοῦ ψυχροῦ. Ταῦτα δὲ πάσχουσιν ὅσοι ἐν χωρίοις οἰκέουσιν ἑλώδεσι, καὶ θερμοῖς, ἐγγὺς ποταμῶν ἰσχυρῶν. Τὰ δ' ἄλλα τῶν πνευμάτων ὁκόσα πνέει ἀπὸ τῶν προειρημένων, ὠφελέει, τόν τε ἠέρα καθαρὸν, καὶ εἰλικρινέα παρέχοντα, καὶ τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ ἰκμάδα διδόντα. Ὁκόσα δὲ τῶν πνευμάτων κατὰ γῆν παραγίνεται, ξηρότερα ἀνάγκη εἶναι, ἀπό τε τοῦ ἡλίου ἀποξηραινόμενα, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐκ ἔχοντα δὲ τροφὴν ὁκόθεν ἐπισπάσηται, τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ζώντων ἕλκοντα τὸ ὑγρὸν, βλάπτει, καὶ τὰ φυτὰ, καὶ τὰ ζῶα πάντα. Καὶ ὁκόσα περ τὰ ὄρεα καταλιπόντα παραγίνεται ἐς τὰς πόλιας, οὐ μόνον ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ ταράσσει τὸ πνεῦμα, ὃ ἀναπνέομεν, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπίνοσα ἐμποιέει. Φύσιν μὲν οὖν, καὶ δύναμιν ἑκάστων, οὕτω χρὴ γινώσκειν. Ὅκως δὲ χρὴ πρὸς ἕκαστα παρασκευάζεσθαι, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. Σιτίων δὲ, καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων, καὶ τὴν κατὰ φύσιν, καὶ τὴν διὰ τέχνης, ὧδε χρὴ γινώσκειν. Ὁκόσοι μὲν οὖν κατὰ παντὸς ἐπεχείρησαν εἰπεῖν, ἢ περὶ τῶν γλυκέων, ἢ λιπαρῶν, ἢ ἁλικῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως, οὐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. Οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν, οὔτε τὰ γλυκέα ἀλλήλοισιν, οὔτε τὰ πικρὰ, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. Πολλὰ γὰρ τῶν τοιούτων, ἃ καὶ διαχωρέει, καὶ ἵστησι, καὶ ξηραίνει, καὶ ὑγραίνει. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐστὶ δὲ ὅσα στύφει, καὶ διαχωρέεται, καὶ οὐρέεται. τὰ δὲ οὐδ' ἕτερα τούτων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν θερμαντικῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἄλλην ἄλλα δύναμιν ἔχει. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων, οὐχ οἷόν τε δηλωθῆναι, ὁκοῖά τινά ἐστι, καθ' ἕκαστα δὲ ἣν τινα δύναμιν ἔχει διδάξω. Κριθαὶ, φύσει μὲν, ψυχρὸν, καὶ ξηρόν. ἔνι δὲ καὶ καθαρτικὸν τι, ἀπὸ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀχύρου, τεκμήριον δὲ, ἢν μὲν θέλῃς κριθὰς ἀπτίστους ἑψῆσαι, καθαίρει ὁ χυλὸς, ἰσχυρῶς. εἰ δὲ ἐπτισμένας, ψύχει μᾶλλον, καὶ συστήσει. Ὁκόταν δὲ πυρωθῶσι, τὸ μὲν ὑγρὸν, καθαρτικὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς οἴχεται. τὸ δὲ ψυχρὸν, καὶ ξηρὸν, καταλείπεται. Ὁκόσα δὲ δεῖ ψύξαι, καὶ ξηρῆναι, ἄλφιτα διαπρήσσεται ὧδε. Χρώμεθα μάζῃ παντοδαπῇ, δύναμιν δὲ ἔχει ἡ μᾶζα αὕτη, τοιήνδε: τὰ συγκομιστὰ ἄλευρα, τροφὴν μὲν ἔχει ἐλάσσω, διαχωρέει δὲ, μᾶλλον, τὰ δὲ καθαρὰ, τροφιμώτερα, ἧσσον δὲ διαχωρέει. Μᾶζα προφυρηθεῖσα, ῥαντὴ, ἄτριπτος, κούφη, καὶ διαχωρέει, καὶ ψύχει. Ψύχει μὲν, ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο, διαχωρέει δὲ, ὅτι ταχέως πέσσεται, κούφη δὲ, ὅτι πολλὴ τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται.

Στενο-

nõ regionũ ſitus alterius qualitatis cauſa exiſtãt. A
Eodẽ modo ẽt aliorũ ventorũ facultates ſe hñt. Cæterũ iuxta ſingulas regiones vẽti hoc modo ſe hñt. Vẽti ex mari in regiones illabẽtes, ſicciores quodammodo ſunt. Qui verò à niue aut glacie, aut ſtagnis, aut fluminibus procedũt, oẽs humectant ac frigefaciunt, tũ plãtas, tũ animantia, & ſanitatẽ corporibus exhibẽt qui nõ frigiditate ſuperexcellũt. Hi enim lædunt, ꝓpterea ꝙ magnas mutationes calidi ac frigidi in corporibus inducũt. Hæc aũt perpetiunt hi qui ĩ regionibus habitãt paluſtribus ac calidis prope flumina magna. Reliqui verò vẽti qui à ꝑdictis ſpirãt, vtiles ſunt, tũ aerẽ purũ ac ſincerũ exhibẽtes, tũ aĩę calori humiditatẽ ꝑbentes. Quicunq; verò vẽti ex terra accedũt, eos neceſſe eſt ſicciores eſſe, tum à B
ſole, tũ à terra reſiccatos. Quum aũt nõ habeant vẽti vñ alimentũ trahãt, à viuẽtibus humorẽ trahẽtes, & plãtas & aĩalia oĩa lædunt. Et quicunq; vẽti relictis mõtibus ad vrbes accedũt, non ſolũ ſiccant, ſed ẽt turbant ſpiritum quẽ inſpiramus, & corpora hominũ morboſa faciũt. Naturã quidẽ igitur & vim ſingulorũ ſic cognoſcere oportet. Quo autẽ ad ſingulos ſe preparare oporteat, in ſermonis progreſſu declarabo. At verò ciborum ac potuũ ſingulorũ vim, tum eam quæ ſm naturam eſt, tum eã quæ per artem acceſſit, hoc
4 modo cognoſcere oportet. Quicunq; igitur in ſumma dicere aggreſſi ſunt, aut de dulcium, aut pinguium, aut ſalſorũ, aut alterius cuiuſdã conſimilis facultate, nõ recte iudicãt. Non enim eã- C
dem vim habent, neq; dulcia inter ſe, neq; amara, neq; vlla aliqua eiuſmodi. Multa enim ex talibus ſunt, q & aluum emolliũt, & ſiſtunt, ſiccãtq; & humectãt. Similiter autẽ etiã in reliquis omnibus. Sunt & quæ adſtringunt, itemq; aluũ mouent, & vrinã cient. Sunt quæ neutrũ horum faciunt. Similiter & ex calfacientibus, ac reliquis oĩbus, alia aliam facultatem habẽt. De omnibus quidẽ igitur impoſsibile eſt qualianam ſint declarare: verùm quã vim ſingulatim habeãt, docebo. Ordeum natura quidem frigidum eſt & ſiccũ. Ineſt & purgatoriũ quiddã à ſucco palearũ. Eius ſignũ habebis, ſi voles ordeum non purgatũ coquere. Purgat enim is ſuccus fortiter. Si verò decorticatũ coxeris, perfrigerabit magis ac D
aluũ ſiſtet. Quũ aũt toſtum fuerit, humor quidẽ purgatorius præ igne perit: frigiditas aũt & ſiccitas relinquit. Quæcunq; verò perfrigerare ac ſiccare oportet, id ipſum farinæ ordei tranſigunt. Maza omnis generis ſic vtimur, facultatem autẽ habet maza hæc talẽ. Farinæ ex toto collatæ alimentum quidẽ minus habent, verùm magis per aluum ſecedunt. Puræ aũt magis nutriũt, minus verò per aluum ſecedũt. Maza prius ſubacta, reſperſa, vino dulci non emollita, leuis eſt, & per aluum ſecedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidẽ, quia frigida aqua madefacta eſt: per aluum autẽ ſecedit, quia cito concoquitur: leuis autem eſt, quia multum alimenti cũ flatu foras excernitur.

Quum

A Quum enim transitus alimenti angustiores sint,
aliud insuper accedēs nō suscipiūt, & quod qui-
dē cū flatu attenuatū est, foras excernitur, quod
verò intus manet, flatū inducit, & partim super-
ne eructat, partim inferne secedit. Multū itaque
alimēti à corpore difflat. Si vero velis mazā sta-
tim vt subacta est exhibere, talis reficcatoria est.
Quū enim hordei farina sicca existat, & aqua sit
madefacta, atq; sic pparata in vētrē illabat, humo-
rē ex ipso trahit calidū existentē. (solet. n. calidū
attrahere frigidū, & rursus frigidū calidū.) con-
sumpto aūt humore de vētre, necesse est siccari.
A qua vero q vnà cū maza ingressa est, frigefa-
cit. Quæcunq; igit siccare oportet, aut frigeface-
re, aut vētris pfluuio diffusum, aut alia quapiam
B eiusmodi caliditate, maza efficax existit. At ve-
ro sicca, vino dulci emollita ac trita maza, siccat
quidē non similiter, propterea q vehemēter est
adstricta, alimētū verò plurimū corpori pbet, nā
vt leniter liquescētis alimētū trāsitus suscipiūt.
Per aluū quidē igit tarde secedit, flatū aūt nō in-
ducit, neq; eructat. Quæ vero & aqua, & vino
dulci emollita, ac prius subacta est, nutrit quidē
minus, per aluū aūt secedit, & flatū magis indu-
cit. Cyceon aūt solū in aqua quidē frigefacit ac
nutrit, in vino vero calfacit ac nutrit, & aluū si-
stit. In melle aūt calfacit quidē minus ac nutrit,
per aluum verò magis secedit, si nō meracū mel
fuerit: sin minus, nō secedit, sed aluū sistit. In la-
cte vero bene alunt oēs Cyceones. Veruntamen
C ouillū aluum sistit, caprinū vero magis per aluū
secedit: bubulū vero minus: equinū aūt & asini-
nū magis secedūt. Triticum fortius est ordeo &
magis nutrit, minus aūt per aluū secedit, tum ip-
sum, tum succus. Panis aūt ex tota farina collata,
siccat & per aluū secedit. Purus aūt magis nutrit,
minus vero secedit. Ex ipsis porro panibus, fer-
mētatus quidē leuis est & secedit. (& leuis qui-
dē est, quia à fermēti acore humiditas cōsumpta
est, q sanè alimentū existit: secedit aūt, quia cito
cōcoquitur.) non fermentatus secedit quidē mi-
nus, nutrit aūt magis. Qui succo subactus est, le-
uior est, & multū nutrit, ac per aluū secedit. Nu-
trit, quia purus est: leuis est, quia leuissimè sub-
actus est, & fermētatus ac tostus ab eodē est: per
D aluū secedit, quia passo, & aluum mouēte tritici
parte, permixtus est. Ex ipsis aūt panib. maximi
maxime alūt, ppterea quod minime exurit hu-
miditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt,
q focarij & veruarij, propterea q minus exurun-
tur ab igne. Clibano autē cocti & subcinericij
siccissimi sunt, hi quidē p p cinerē, illi vero per
testā humore priuati. Similaginei omnium ho-
rum fortissimi sunt, & adhuc magis qui ex alica
fiunt, valdeq; nutriūt, verùm non similiter se-
cedunt. Farina pura in aqua pota frigefacit, &
lotura pollinis tritici. Furfurū succus coctus, le-
uis per aluū secedit. Verū farinę i lacte datæ ma-
gis per aluum secedūt, q in aqua, propter serum,
& maxime inter aluum mouentia numerantur.
Quæ-

Στενοπώτεροι γὰρ αἱ διέξοδοι τῆς τροφῆς οὖσαι, Vet. Cod.
ἄλλην ἐπιοῦσαν οὐ δέχονται, καὶ τὸ μὲν ξὺν τῷ
πνεύματι λεπτυνόμενον, ἀποκρίνεται ἔξω, τὸ
δ' αὐτοῦ ἐμμένον, φῦσαν ἐμποιέει, καὶ τὸ μὲν,
ἄνω ἐρυγγάνεται, τὸ δὲ, κάτω ὑποχωρέει, πολ-
λὴ οὖν τῆς τροφῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποπνέεται.
Ην δὲ θέλῃς τὴν μᾶζαν εὐθέως φυρήσας διδόναι,
ἡ τοιαύτη ξηραντική. ἅτε γὰρ τὸ ἄλφιτον ξηρὸν ἐὸν
καὶ ὑπὸ τοῦ ὕδατος διάβροχον οὕτω γεγενημένον
ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἕλκει ἐξ αὐτῆς τὸ ὑ-
γρὸν, θερμὸν ἐόν. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν, ψυ-
χρὸν ἕλκειν. τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμόν. ἀναλισκομέ-
νου δὲ τοῦ ὑγροῦ ἐκ τῆς κοιλίης, ἀνάγκη ξηραίνε-
σθαι, τοῦ δὲ ὕδατος, τοῦ σὺν τῇ μάζῃ ἐσελθόν-
τος, ψύχει ἐπαγόμενον. ὅσα οὖν δεῖ ξηρῆναι ἢ
ψῦξαι, ἢ διαῤῥοίῃ χεόμενον, ἢ ἄλλῃ τινὶ θερμασίῃ
τοιαύτῃ, μᾶζα διαπορήσεται. ἢν δὲ ξηρὴ τριπτὴ,
ξηραίνει μὲν οὐχ ὁμοίως, διὰ τὸ πεπιλῆσθαι ἰσχυ-
ρῶς. τροφὴν δὲ, τῷ σώματι πλείστην δίδωσιν,
ἅτε δὴ ἡσυχῇ τηκομένης δέχονται τροφὴν αἱ διό-
δοι. διαχωρεῖ μὲν οὖν, βραδέως. φῦσαν δὲ, οὐκ
ἐμποιέει, οὐδὲ ἐρυγγάνεται. ἡ δὲ προφυρηθεῖσα
τριπτὴ, τρέφει μὲν ἧσσον, διαχωρέει δὲ, καὶ ἐμποιέει
μᾶλλον φῦσαν. Κυκεὼν δὲ μόνον, ἐφ' ὕδατι μὲν,
5 ψύχει, καὶ τρέφει. ἐπ' οἴνῳ δὲ, θερμαίνει, καὶ τρέφει,
καὶ ἵστησιν, ἐπὶ μέλιτι δὲ, θερμαίνει μὲν, ἧσσον, καὶ
τρέφει, διαχωρέει δὲ μᾶλλον, ἢν μὴ ἄκρητον ᾖ τὸ
μέλι. ἢν δὲ μὴ, οὐ διαχωρέει, ἀλλ' ἵστησιν. Ἐπὶ δὲ
γάλακτος, τρόφιμοι μὲν πάντες, πλὴν ἀλλὰ
τὸ μὲν ὄϊον, ἵστησι, τὸ δὲ αἴγειον μᾶλλον διαχωρέει.
τὸ βόειον, ἧσσον. τὸ δὲ ἵππειον, καὶ τὸ ὄνειον, μᾶλ-
λον διαχωρέει. Πυροὶ ἰσχυρότεροι κριθῶν, καὶ τρο-
φιμώτεροι. διαχωρέουσι δὲ ἧσσον, καὶ αὐτοὶ, καὶ
ὁ χυλός. Ἄρτος δὲ ὁ μὲν συγκομιστὸς ξηραίνει, καὶ
διαχωρέει. ὁ δὲ καθαρὸς, τρέφει μὲν μᾶλλον, δια-
χωρέει δὲ ἧσσον, αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων ὁ μὲν ζυμί-
της, κοῦφος, καὶ διαχωρέει. καὶ κοῦφος μέν ἐστιν,
ὅτι ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ὀξέος, τὸ ὑγρὸν προσανά-
λωται, ὅπερ ἐστὶν ἡ τροφή, διαχωρέει δὲ, ὅτι τα-
χέως πέσσεται, ὁ δὲ ἄζυμος, διαχωρέει μὲν ἧσσον,
τρέφει δὲ μᾶλλον. ὁ δὲ τῷ χυλῷ πεφυρημένος,
κουφότερος, καὶ τρέφει ἱκανῶς, καὶ διαχωρέει. τρέφει
μὲν, ὅτι καθαρός. κοῦφος δὲ ἐστιν, ὅτι τῷ κουφοτά-
τῳ πεφύρηται, καὶ ἐζύμωται ὑπὸ τούτου, καὶ πε-
πύρωται. διαχωρέει δὲ, ὅτι τῷ γλυκεῖ, καὶ δια-
χωρητικῷ τοῦ πυροῦ συμμέμικται. αὐτῶν δὲ τῶν
ἄρτων οἱ μέγιστοι, τροφιμώτατοι, διότι ἥκιστα
ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, τὸ ὑγρόν. καὶ οἱ ἰπνῖται
ἄρτοι, τροφιμώτεροι τῶν ἐσχαρειτῶν, καὶ ὀβελιέων,
διότι ἧσσον ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός. οἱ δὲ κλι-
βανῖται, καὶ οἱ ἐγκρυφίαι, ξηρότατοι, οἱ μὲν, διὰ τὴν
σποδὸν, οἱ δὲ, διὰ τὸ ὄστρακον, ἐκπινόμενοι, τὸ ὑ-
6 γρόν. οἱ δὲ σεμιδαλῖται, ἰσχυρότατοι πάντων τού-
των. ἔτι δὲ μᾶλλον, καὶ οἱ ἐκ τοῦ χόνδρου, καὶ τρόφι-
μοι σφόδρα, πλὴν οὐ διαχωρέουσιν ὁμοίως. Ἄλη-
τον καθαρὸν πινόμενον ἐν ὕδατι, ψύχει, καὶ πλύ-
μα σταιτὸς ἐπὶ πυρί. πιτύρων χυμὸς ἑφθὸς,
κοῦφος διαχωρέει. τὰ δὲ ἐν γάλακτι διδόμενα
ἄλητα, διαχωρέει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὕδατι, διὰ
τοὺς ὀῤῥοὺς, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι διαχωρητικοῖσιν.
Ὁκόσα

Vet. Cod.

Ὁκόσα δὲ ξὺν μέλιτι, καὶ ἐλαίῳ ἕψηται ἢ ὀπτῆται ἐξ ἀλήτων, πάντα καυσώδεα, καὶ ἐρυγμώδεα. Ἐρυγμώδεα μὲν, ὅτι τρόφιμα ἐόντα, οὐ διαχωρητικά ἐστι· καυσώδεα δὲ, διότι λιπαρὰ ἐόντα, καὶ γλυκέα, καὶ ξύμφορα ἀλλήλοις, οὐ τῆς αὐτῆς καθεψήσιος δεόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστί. Σεμίδαλις, καὶ χόνδρος ἑφθὸς, ἰσχυρὰ, καὶ τρόφιμα, οὐ μέντοι διαχωρέει. Ἡ τρύγις, κουφοτέρα πυρῶν, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γινόμενα ὁμοίως, ἐκ τῶν πυρῶν, καὶ διαχωρητικὰ μᾶλλον. Ὁ βρόμος, ὑγραίνει, καὶ ψύχει ἐσθιόμενος, καὶ ῥόφημα γινόμενος. τὰ πρόσφατα ἄλφιτα, καὶ ἄλητα, ξηρότερα τῶν παλαιῶν. Ὅτι ἔγγυον τοῦ πυρὸς, καὶ τῆς ἐργασίης εἰσὶ, παλαιούμενα δὲ, τὸ μὲν θερμὸν ἐκπνέει, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐπάγεται. Ἄρτοι θερμοὶ μὲν ξηραίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἧσσον, ἰσχνασίην δέ τινα παρέχουσιν. Κύαμοι, τρόφιμόν τι, καὶ στατικὸν, καὶ φυσῶδες. φυσῶδες μὲν, ὅτι οὐ δέχονται οἱ πόροι τὴν τροφὴν ἄλλην ἐπιοῦσαν. στάσιμον δὲ, ὅτι ὀλίγην ἔχει τὴν ὑπόστάθμην τῆς τροφῆς. Οἱ πισσοὶ, φυσῶσι μὲν ἧσσον, διαχωρέουσι δὲ, μᾶλλον. Ὦχροι δὲ καὶ δόλιχοι, διαχωρητικώτεροι τουτέων, ἧσσον δὲ φυσώδεα, τρόφιμα δέ. Ἐρέβινθοι λευκοὶ, διαχωρέουσι, καὶ οὐρέονται, καὶ τρέφουσι. Τρέφει μὲν, τὸ σαρκῶδες. Οὐρέεται δὲ, τὸ γλυκὺ, διαχωρέεται δὲ, τὸ ἁλμυρόν. Κέγχρων χόνδροι, κυβήεια, ξηρὰ, καὶ στάσιμα μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πόνοισιν. Αὐτοὶ δὲ οἱ κέγχροι ἑφθοὶ τρόφιμοι, οὐ μέντοι διαχωρέουσιν. Φακοὶ δὲ καυσώδεες, καὶ ταραχτικοὶ, καὶ οὔτε διαχωρέει, οὔθ' ἵστησιν. Ὄροβοι, στάσιμόν, καὶ ἰσχυρὸν, καὶ παχύνει, καὶ πληροῖ, καὶ εὔχρουν ποιέει τὸν ἄνθρωπον. Λίνου καρπὸς ἐσθιόμενος, στάσιμον· ἔχει δέ τι, καὶ ψυκτικόν. Ὁρμίνου καρπὸς, παραπλήσια τῷ λίνῳ διαπρήσσεται. Θέρμοι, φύσει μὲν ἰσχυρὸν, καὶ θερμὸν, διὰ δὲ τὴν ἐργασίην, κουφότερον, καὶ ψυκτικώτερόν ἐστι, καὶ διαχωρέει. Ἐρύσιμον ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει. Σικύου σπέρμα, διουρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρέει· πληροῖ δὲ, καὶ παχύνει. διαχωρέει μὲν, διὰ τὸ ἄχυρον τὸ ἔξω, πληροῖ δὲ, καὶ παχύνει δὲ, διὰ τὴν σάρκα. Πεπλυμένον δὲ διαχωρέει μὲν ἧσσον δὲ, παχύνει δὲ, καὶ πληροῖ μᾶλλον, ὑγραίνει δὲ, καὶ *καίει διὰ τὸ λιπαρὸν, καὶ πῖον. Κνῆκος διαχωρέει. Μήκων, στάσιμον, μᾶλλον δὲ ἡ μέλαινα μήκων, ἀτὰρ καὶ ἡ λευκὴ, τρόφιμον δὲ, καὶ ἰσχυρόν. Τουτέων δὲ ἁπάντων, οἱ χυμοὶ τῆς σαρκὸς διαχωρητικοί. Δεῖ οὖν ἐργασίῃ φυλάσσειν, ὁκότα μὲν βούλει ξηραίνειν, τοὺς χυμοὺς ἀφαιρέοντα, τῇ σαρκὶ χρῆσθαι· ὁκόσα δὲ διαχωρέειν, τῷ μὲν χυμῷ, πλείονι, τῇ δὲ σαρκὶ, ἐλάσσονι, καὶ εὐχυμοτέρα. Περὶ δὲ ζώων τῶν ἐσθιομένων, ὧδε χρὴ γινώσκειν. Βόεια κρέα, ἰσχυρὰ, καὶ στάσιμα, καὶ δύσπεπτα τῇσι κοιλίῃσι, διότι παχύαιμον, καὶ πολύαιμόν ἐστι τοῦτο τὸ ζῶον, καὶ τὰ κρέα βαρέα ἐς τὸ σῶμα, καὶ αὐταὶ αἱ σάρκες, καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὸ γάλα. Ὁκόσων δὲ τὸ γάλα λεπτὸν, καὶ τὸ αἷμα ὅμοιοι, καὶ αἱ σάρκες παραπλήσιαι. Τὰ δὲ αἴγεια κρέα, κουφότερα τουτέων, καὶ διαχωρέει μᾶλλον. Τὰ δὲ ὕεια, ἰσχὺν μὲν τῷ σώματι ἐμποιέει μᾶλλον τουτέων, διαχωρέει δὲ ἱκανῶς, διότι λεπτὰς τὰς φλέβας ἔχει καὶ ὀλιγαίμους, σάρκα δὲ πολλήν.

*κενοῖ ἴσως

Τὰ

Quęcũq; verò farinæ cũ melle & oleo coquunt, A
aut assant, oẽs æstuosæ sunt, & ructũ ciẽt. Et ru-
ctũ quidẽ ciẽt, quia ꝓbe alẽtes nõ secedũt. æstuo
sæ aũt sunt, qa pinguia, & dulcia, & inter se di-
scordia, nõ eadẽ coctura indigẽtia, in eodẽ sũt.
Similago & alica cocta, fortia sunt & alũt, nõ tñ
ꝑ aluũ secedũt. Trygis, id est, tragus siue olyra,
leuior est tritico, & q̃ ex ipsa fiunt siñr, vt ea q̃ ex
tritico parant, & magis per aluũ secedũt. Auena
comesta humectat ac ꝑfrigerat, itẽq; ĩ sorbitio-
ne accepta. Polẽtæ ac farinæ recẽtes ſicciores sũt
vetustis, qa igni & ꝑparationi ꝓpinquiores exi-
stũt. Vbi verò vetustæ fiũt, calor exhalat, & frigi
ditas inducit. Panes calidi siccãt, frigidi minus,
gracilitatẽ aũt quãdã inducũt. Fabæ alũt, aluum
sistũt, & inflãt. Inflãt, qa meatus aliud ĩsuper ac- B
cedẽs alimentũ nõ suscipiũt. Aluũ sistũt, quia to
7 tã alimẽti fecẽ hñt. Pisa inflãt quidẽ minus, per
aluũ aũt magis secedũt. Ochri siue eruiliæ, & do
lichi siue phasioli ac siliquę, his magis per aluum
secedunt, minus inflãt, sed magis alunt. Cicer al-
bũ per aluũ secedit, & per vrinã eijcit, & alit. Et
alit quidẽ, carnosum in ipso. per vrinã verò eij-
cit, dulce: per aluũ aũt secedit, salsuginosum. Mi
lij grana ac paleæ siccãt, & vẽtrẽ sistũt, & cũ ficu-
bus, fortibus doloribus cõferũt. Ipsum aũt miliũ
coctum alit, non tñ aluo secedit. Lentes æstuosæ
sunt & turbatiuæ, & neq; per aluũ secedunt, ne-
que ipsam sistunt. Eruum aluum sistit, & robu-
stum est, & crassefacit, & explet, & boni coloris
hominẽ facit. Lini semen comestũ aluum sistit: C
habet & quiddam frigefactoriũ. Hormini semẽ
cõsimilia lini semini facit. Lupini natura robu-
sti sunt & calidi, verùm per præparationes leuio
res ac frigidiores fiũt, & aluo secedunt. Irio hu-
mectat & aluo secedit. Cucumeris semẽ per lo-
tiũ magis abit q̃ secessum. explet aũt & crassefa-
cit. & secedit quidẽ per aluũ, ꝑꝑ paleã externã:
explet aũt & crassefacit, ꝑꝑ carnem. Lotum ve-
rò secedit quidẽ, verùm minus, crassefacit aũt &
explet magis: humectat autẽ & vrit, propter pin-
gue & oleosum. Cnicus aluum mouet. Papauer
aluũ sistit, magis aũt nigrũ hoc facit, sed & albũ
8 idem agit, alit aũt, & robustum est. Horũ porrò
omniũ succi magis quã caro aluũ mouet. Opor-
tet itaq; in ꝑparatione id obseruare, vt q̃ siccare D
velis, ab his succos detrahas, & carne vtaris, q̃ ve-
rò aluũ mouere velis, vt succo copiosiore, carne
verò pauciore & succulentiore vtaris. Cæterùm
de aĩalibus q̃ in ciborũ vsum veniunt, sic cogno-
scere oportet. Carnes bubulæ robustę sunt, & al-
uũ sistũt, & ægrè in vẽtre coquunt, propterea q̃
crassi, ac multi sanguinis est hoc animal, & car-
nes graues, itemq; sanguis ac lac. Quorũ aũt aĩa-
liũ lac tenue est, & sanguis siñr, eorũ etiã carnes
cõsimiles sunt. Caprinę carnes his leuiores sunt,
& magis aluo secedunt. Suillæ quidẽ robur ma-
gis q̃ hæ corpori inducunt: multum autem aluo
secedunt, propterea quòd tenues & modici san-
guinis venas sues habent, carnem verò multam.

Agninæ

A Agninæ leuiores sũt ouillis, & hędinæ caprinis, q̃a exãguiores sũt & humidiores. Quæ.n. sicca et robusta natura sunt aĩalia, dũ quidẽ tenera sunt carnes eorũ, aluo secedũt, vbi verò augmẽtũ sũpserint, non sic̃. Et vitulinæ carnes eodẽ modo se ad bubulas hñt. Verũ porcelli carnes suillis grauiores sũt. Quũ.n. aĩal sit natura carnosũ & exãgue, humiditatis excessũ in tenella ætate habet. Quũ igit̃ meatus superaccedẽs alimẽtũ nõ suscipiãt, intus manẽs calfacit ac pturbat vẽtrẽ. Asininæ carnes aluo secedũt, & pullorũ adhuc magis. Equinę leuiores sunt. Caninę calfaciũt ac siccãt, & robur inducũt, nõ tñ aluo secedũt. Catulinæ verò humectãt & secedũt. Suis syluestris caro siccat & robur exhibet, ac secedit. Cerui siccat, mi-
B nus aũt secedit, magisq; vrinã plicit. Leporinæ siccæ sũt & aluũ sistũt, vrinę aũt citamẽtũ quoddã faciũt. Vulpinæ humidiores sũt & vrinã ciẽt. Et erinaceorũ terrestriũ carnes humidiores sũt, ac vrinã ciẽt. Porrò de volucriũ generib⁹ sic res se hẽt. Oĩa ferme volucriũ genera sicciora sũt q̃ quadrupeda. Quæcũq;.n. vesicã nõ habẽt, neq; mingũt, neq; sputũ aut saliuã fundũt, oĩno sicca sunt. Propter caliditatẽ.n. ventris, humiditas ex corpore cõsumit̃ĩ alimẽtũ caliditatis, quare neq; mingũt, neq; sputũ aut saliuã fundũt. Cui autẽ tales humiditates nõ insunt, id ipsum necessario siccat. Siccissima igit̃ caro est palũbis, deinde colũbæ: tertio loco pdicis, ac galli & turturis: humidissima verò anseris. Seminileges autẽ volu-
C cres pdictis sicciores sunt. Verũ anatis carnes, & reliquarũ auicularũ, q̃ in paludibus degũt, aut ĩ aquis, oẽs humidæ sunt. At verò ex piscib⁹ siccissimi sunt hi, scorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thrissa. Leues aũt sunt petrosi fermè oẽs, velut turdus, phuca, elephetis, gobio. Tales aũt & pdicti itidẽ leuiores sũt erronibus. Nã hi vt quiescẽtes rarã ac leuẽ carnẽ hñt. Errones aũt & vndas verberãtes laboribus fracti, solidiorẽ carnẽ hñt. Torpedines aũt & squatinæ ac rhõbi, & hmõi sunt leuiores. Quicunq; verò pisces in lutosis & aquosis locis alimẽta hñt, velut capitones, mugiles, anguillæ, & reliqui eiusmodi, grauiores sunt, ppterea q̃ ab aqua & luto, & ĩ his nascẽtibus, alimẽta hñt, à quibus ẽt spũs ĩ ho-
D minẽ ingrediẽs ipsum lædit ac grauat. Fluuiatiles aũt & palustres his adhuc grauiores sunt. Polypi verò & sepiæ, & eiusmodi pisces, neq; leues velut videnť sunt, neq; p aluũ secedũt: quapropter etiã oculos comesti grauãt, iuscula tñ horũ aluũ mouẽt. Cæterũ cõchylia velut sunt pinnæ, purpurę, patellæ, buccina, ostrea, ipsa quidẽ sicca sunt, succi aũt ipsorũ aluũ mouent. Mituli verò & pectines ac tellinæ magis aluo secedũt. Vrticæ autẽ & chartilaginosi generis pisces, maxime humectãt ac aluũ mouẽt. Cæterũ erinaceorũ oua, & locustarũ humor, & musculi, & vrsæ, ac cancri, magis quidẽ fluuiatiles, sed & marini, aluũ mouẽt & vrinã ciẽt. Salsamẽta siccãt & attenuant, pteraque etiam aluum leniter mouẽt.

Ex

Τὰ δὲ ἄρνεια, κουφότερα τῶν οἴων, καὶ τὰ ἐρίφεια τῶν αἰγείων, διότι ἀναιμότερα, καὶ ὑγρότερα. Ξηρὰ γὰρ, καὶ ἰσχυρὰ φύσει ὄντα τὰ ζῶα, ὁκόταν μὲν ἁπαλὰ ᾖ, διαχωρέει. ὁκόταν δὲ αὐξηθῆ, οὐχ ὁμοίως. Καὶ τὰ μόσχεια τῶν βοείων ὡσαύτως. Τὰ δὲ χοίρεια τῶν συείων, βαρύτερα. Φύσει γὰρ εὔσαρκον ὂν τὸ ζῶον, καὶ ἄναιμον, ὑπερβολὴν ἐργασίης ἔχει τέως ἂν νέον ᾖ. Ὁκόταν οὖν πόροι μὴ δέχωνται τὴν τροφὴν ἐπιοῦσαν, ἐμμένον θερμαίνει, καὶ ταράσσει τὴν κοιλίην. Τὰ δὲ ὄνεια, διαχωρέει, καὶ τῶν πώλων ἔτι μᾶλλον. Καὶ τὰ ἵππεια κουφότερα. Κύνεια δὲ, θερμαίνει, καὶ ξηραίνει, καὶ ἰσχὺν ἐμποιέει. Οὐ μέντοι διαχωρέει, σκυλάκια δὲ ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει. Συὸς ἀγρίη, ξηραίνει, καὶ ἰσχὺν παρέχει, καὶ διαχωρέει. Ἐλάφου δὲ ξηραίνει, ἧσσον δὲ διαχωρέει, οὐρέεται δὲ μᾶλλον. Λαγῶα, ξηρὰ, καὶ στάσιμα, οὔρησιν δέ τινα παρέχει. Ἀλωπέκων δὲ ὑγρότερα, καὶ ἐχίνων χερσαίων, οὐρητικὰ, ὑγραίνει δέ. Περὶ δὲ ὀρνίθων, ὧδε ἔχει. σχεδὸν ἅπαντα τὰ ὀρνίθια, ξηρότερα, ἢ τὰ τετράποδα. ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει, οὔτε οὐρέει, οὔτε σιαλοχοέει, πάντως ξηρά. διὰ γὰρ θερμότητα τῆς κοιλίης, ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος ἐς τὴν τροφὴν τοῦ θερμοῦ, ὥστε οὔτε οὐρέεται, οὔτε σιαλοχοέει. Ὅτῳ δὲ μὴ ἔνεισι τοιαῦται ὑγρασίαι, ξηραίνει ἀνάγκη. Ξηρότατον μὲν οὖν κρέας, φάσσης, δεύτερον, περιστερᾶς, τρίτον, πέρδικος, καὶ ἀλεκτρυόνος, καὶ τρυγόνος, ὑγρότατον δὲ, χηνός. ὅσα δὲ σπερμολογέει, ξηρότερα τῶν προτέρων, νήσσης δὲ καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσα ἐν ἕλεσι διαιτῆται, ἢ ἐν ὕδασι, πάντα ὑγρά. Τῶν δὲ ἰχθύων, ξηρότατοι μὲν οὗτοι, σκορπίος, δράκων, καλλιώνυμος, κόκκυξ, γλαῦκος, πέρκη, θρίσσα. κοῦφοι δὲ οἱ πετραῖοι σχεδὸν ὅντι πάντες, οἷος κίχλη, φυκὶς, ἐλεφιτὶς, βωβιός. οἱ τοιοῦτοι δὲ, καὶ οἱ πεφορημένοι, κουφότεροι τῶν πλανήτων. ἅτε γὰρ ἀτρεμίζοντες οὗτοι ἀραιὴν τὴν σάρκα, καὶ κούφην ἔχουσιν. οἱ δὲ πλανῆται, καὶ κυματοπλῆγες τεθρυμμένοι τῷ πόνῳ, στερεωτέρην τὴν σάρκα ἔχουσιν. νάρκαι δὲ, καὶ ῥῖναι, καὶ ψῆσσαι, καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἐλαφρότερα. Ὁκόσοι δὲ τῶν ἰχθύων ἐν τοῖσι πηλώδεσι, καὶ ὑδρηλοῖσι χωρίοισι τὰς τροφὰς ἔχουσιν, οἷον κέφαλοι, κεστρεῖοι, ἐγχέλυες, καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι, βαρύτεροι, διότι ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ τοῦ πηλοῦ, καὶ τῶν ἐν τουτέοισι φυομένων, τὰς τροφὰς ἔχουσιν, ἀφ᾽ ὅτων, καὶ τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐς τὸν ἄνθρωπον, βλάπτει, καὶ βαρύνει. οἱ δὲ ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι, ἔτι βαρύτεροι τουτέων. πολύποδες δὲ, καὶ σηπίαι, καὶ τὰ τοιαῦτα, οὔτε κοῦφα ὡς δοκέει εἶναι, οὔτε διαχωρητικὰ, διὸ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς βαρύνουσιν ἐσθιόμενοι, πλὴν οἱ ζωμοὶ τουτέων, διαχωρέουσι. τὰ δὲ κογχύλια οἷον πῖναι, πορφύραι, λεπάδες, κήρυκες, ὄστρεα, αὐτὰ μὲν ξηρὰ, οἱ δὲ χυμοὶ τούτων, διαχωρητικοί. μύες δὲ καὶ κτένες, καὶ τελλῖναι, τουτέων μᾶλλον διαχωρέουσιν, αἱ δὲ κνίδαι μάλιστα, καὶ τὰ σελάχεα, ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει. Τῶν δὲ ἐχίνων τὰ ὠὰ, καὶ τὸ ὑγρὸν καράβου, μύες, καὶ ἄρκτοι, καὶ καρκίνοι, μᾶλλον μὲν οἱ ποτάμιοι, ἀτὰρ καὶ οἱ θαλάσσιοι, διαχωρέει, καὶ οὐρέεται. Οἱ τάριχοι, ξηραίνουσι, καὶ ἰσχναίνουσι, τὰ δὲ πλείονα, καὶ διαχωρέει ἐπιεικῶς, Ver. Cod.

ξηρότατοι

Vet. Cod.

ξηρότατοι μὲν τῶν ταρίχων, οἱ θαλάσσιοι, δεύτεροι, οἱ ποτάμιοι. Ὑγρότατοι δὲ, οἱ λιμναῖοι. Αὐτέων δὲ τῶν ταρίχων, οἱ λεγόμενοι πέρκαι ἰχθύες, ἰσχυρῶς ξηρότεροι. Τῶν δὲ ζώων τῶν τιθασσῶν, τὰ ἐλόνομα, καὶ ἀγρόνομα τῶν ἔνδον τρεφομένων ξηρότερα, ὅτι πονεῦντα ξηραίνεται, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχεος, καὶ τῷ πνεύματι ξηροτέρῳ τρέφεται. Τὰ δὲ ἄγρια τῶν ἡμέρων, ξηρότερα, καὶ τὰ ὠμοφάγα, καὶ τὰ ὑλοφάγα, καὶ τὰ ὀλιγοφάγα τῶν πολυφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα, τῶν ποηφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα, τῶν μὴ καρποφάγων, καὶ τὰ ὀλιγόποτα, τῶν πολυπότων, καὶ τὰ πολύαιμα, τῶν ἀναίμων, καὶ ὀλιγαίμων, καὶ τὰ ἀκμάζοντα μᾶλλον, ἢ τὰ λίην παλαιὰ, καὶ τὰ νέα, καὶ τὰ ἄρσενα, τῶν θηλείων, καὶ τὰ ἄνορχα, τῶν ἐνόρχων, καὶ τὰ μέλανα, τῶν λευκῶν, καὶ τὰ δασέα, τῶν ψιλῶν, τὰ δ' ἐναντία, ὑγρότερα. αὐτῶν δὲ τῶν ζώων, ἰσχυρόταται μὲν αἱ σάρκες αἱ κάλλιστα πονοῦσαι, καὶ ἐναιμόταται ἐν οἷσι κατακλίνεται. Κουφόταται δὲ τῶν σαρκῶν, καὶ ἥκιστα πονεῦσαι, καὶ ἐν τῆς σκιῆς, ὅσαι ἐσώταται τοῦ ζώου. Τῶν δὲ ἀναίμων, ἐγκέφαλος, καὶ μυελὸς, ἰσχυρότατα, κουφότατα δὲ* τὰ* ὑπογάστρια, μύες, κτένες, πόδες. Τῶν δὲ ἰχθύων, ξηρότατα ἐστὶ τὰ ἄνω, κουφότατα δὲ, τὰ ὑπογάστρια. Καὶ κεφαλαὶ ὑγρότεραι, διὰ τὴν πιμελὴν, καὶ τὸν ἐγκέφαλον. Τὰ ὠὰ δὲ ὀρνίθων, ἰσχυρὸν μέν τι ἔχει, καὶ τρόφιμον, καὶ φυσῶδες. Ἰσχυρὸν μὲν, ὅτι γένεσίς ἐστι ζώου, τρόφιμον δὲ, ὅτι γάλα ἐστὶ τοῦτο τῷ νεοττῷ. φυσῶδες δὲ, ὅτι ἐκ μικροῦ ὄγκου, εἰς πολὺ διαχέεται. Ὁ τυρὸς, ἰσχυρὸν, καὶ καυσῶδες, καὶ τρόφιμον, ἰσχυρὸν μὲν ὅτι ἔγγιστα γενέσιος, τρόφιμον δὲ, ὅτι τοῦ γάλακτος τὸ σαρκῶδές ἐστιν ὑπόλοιπον, καυσῶδες δὲ, ὅτι λιπαρὸν, στάσιμον δὲ, ὅτι ὀπῷ, καὶ πιτύῃ ξυνέστηκεν. Ὕδωρ, ψυκτικόν. Οἶνος, θερμὸν καὶ ξηρόν. ἔχει δέ τι, καὶ καθαρτικὸν ἀπὸ τῆς ὕλης. Τῶν δὲ οἴνων οἱ μέλανες, καὶ αὐστηροὶ, ξηρότεροι, καὶ οὐ διαχωρεῦνται, οὔτε οὐρέονται, οὔτε πτύουσι. Ξηραίνουσι δὲ καὶ τὴν θερμασίην, τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος καταναλίσκοντες. Οἱ δὲ μαλακοὶ μέλανες, ὑγρότεροι, καὶ φυσῶσι, καὶ διαχωρέουσι μᾶλλον. Οἱ δὲ γλυκέες μέλανες, ὑγρότεροι, θερμαίνουσι δὲ καὶ φυσῶσιν, ὑγρασίην ἐμποιεῦντες. Οἱ δὲ λευκοὶ, καὶ αὐστηροὶ, θερμαίνουσιν, οὐρέονται δὲ μᾶλλον, ἢ διαχωρέουσι. Οἱ νέοι μᾶλλον τῶν οἴνων διαχωρέουσι, διότι ἐγγυτέρω τοῦ γλεύκεός εἰσι, καὶ τρόφιμοι, καὶ οἱ ὄζοντες, τῶν ἀνόσμων τῆς αὐτῆς ἡλικίης, διότι ἐκπεπεπέστεροί εἰσι, καὶ οἱ παχέες τῶν λεπτῶν. Οἱ δὲ λεπτοὶ γλυκέες, οὐρέονται μᾶλλον, καὶ διαχωρέουσι, καὶ ὑγραίνουσι τὸ σῶμα, καὶ τὸ αἷμα ἀσθενὲς ποιέουσιν, αὔξοντες δὲ τὸ ἀντίπαλον τοῦ σώματος αἷμα ἐν τῷ σώματι. Γλεῦκος φυσᾷ, καὶ ὑπάγει, καὶ ἐκταράσσεται ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διαχωρέει. φυσᾷ μὲν, ὅτι θερμαίνει, ὑπάγει δὲ ἐκ τοῦ σώματος, ὅτι καθαίρει, ταράσσει δὲ, ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ διαχωρέει. Οἱ ὀξυνάιοι οἶνοι, ψύχουσι, καὶ ἰσχναίνουσι, καὶ ὑγραίνουσι, ψύχουσι μὲν, καὶ ἰσχναίνουσι, κενῶσιν τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ σώματος ποιεύμενοι, ὑγραίνουσι δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐσιόντος ὕδατος σὺν τῷ οἴνῳ. Ὄξος, ψυκτικὸν, διότι τῆκον τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καταναλίσκει. Ἵστησι δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέει,

*τῶν σαρκῶν.
*κεφαλέα

Ex salsamētis siccissima sunt marina, deinde fluuiatilia. Humidissima aūt sunt palustria. Ex ipsis aūt salsamētis pisces percæ appellati, valde sicci sunt. Aīaliū porrò cicurū ea, q̄ in syluis & agris pascunt, sicciora sunt his, q̄ intra ædes nutriunt, quia labore resiccātur, itemq; præ sole ac frigore, & spiritu sicciore nutriunt. Verùm syluestria sicciora sunt mansuetis, & crudiuora ac syluarum materie pasta, itemq; parū edacia, sicciora sunt edacibus. Et frugiuora herbiuoris sicciora sunt, & frugiuora nō frugiuoris, & paucibiba multibibis, & sanguine referta exanguibus, ac paucū sanguinē habētibus, & quæ in vigore sunt vetu-
9 stis valde ac iuuenculis, & mascula fœmineis, & castrata nō castratis, & nigra albis, & hirta nudis: cōtraria verò his, humidiora sunt. Ex ipsis autē aīalibus carnes hæ fortiores sunt, q̄ optime exercētur ac sanguinolētissimę sunt, & i quibus recūbunt. Leuissimæ aūt carnes sunt, q̄ minime exercent, & in vmbra degunt, & in intimis aīalis partibus sitæ sunt. Exanguiū aūt partiū robustissimæ sunt, cerebrum & medulla. Leuissimæ verò carniū partes sunt capitales, & sub vētre, musculi, pectines, pedes. Ex piscibus siccissimæ sunt supernæ partes, leuissimæ sub ventre. Et capita ipsorū humidiora sunt, p̄p pinguedinem ac cerebrū. Oua volucrū robustū quid hn̄t, & alunt, & inflant. Robustū quid habet, quia generatio est aīalis: alunt, quia hoc est pulli lac: inflant, quia ex parua mole in multā diffundunt. Caseus robustus est, & æstuosus, & alit. Robustus quidem, quia proximus est generationi: alit autem, quia carnosæ reliquiæ sunt lactis: æstuosus est, quia pinguis: aluū autem sistit, quia succo & coagulo cōpactus est. Aqua frigefacit. Vinū calidū est & siccū: habet & purgatoriū quiddā à materia.
10 Vina nigra & austera sicciora sunt, & aluū non mouet, neq; vrinā ciēt, neq; saliuā faciūt. Siccāt aūt & calfaciūt, humiditatē ex corpore cōsumētia. Mollia verò nigra humidiora sunt, & inflant atq; aluū magis mouēt. Dulcia nigra humidiora sunt, calfaciūt aūt & inflāt humiditatē inducentia. At verò alba & austera calfaciunt, magisq; vrinā cient, q̄ aluū mouēt. Noua vina aluū magis mouēt, quia ppiora musto sunt, itemq; alūt, & odorata magis q̄ inodorata eiusdē ætatis, quia magis cōcocta sunt, & crassa magis q̄ tenuia. Verùm tenuia dulcia magis vrinā ciēt, & aluū mouēt, & humectāt corpus, & sanguinē debilē faciūt, & aduersariū corporis sanguinē in corpore augēt. Mustū inflat, & subducit, ac conturbat feruēs in vētre, & aluo secedit. Inflat quidem, quia calfacit: subducit autē ex corpore, quia purgat: conturbat aūt, quia feruet in vētre, atq; ita aluo secedit. Vina acida frigefaciūt, attenuāt & humectāt. Frigefaciunt quidē & attenuāt, humiditatis
11 euacuationē à corpore facientia: humectāt autē per aquā vnà cū vino ingredientē. Acetū frigefacit, quia colliquans humiditatē in corpore cōsumit. Sistit autem magis quàm mouet aluum, quia

A B C D

A quia nõ alit, & acre est. Sapa calfacit & humectat
ac subducit. Calfacit, quia vinosa est: humectat,
quia alit: subducit, quia dulcis est. Vinũ recẽs sub
torculari expressum, & nondũ excolatũ, hume-
ctat, subducit, & inflat, quia et mustũ idẽ facit.
Mel calidũ est & siccũ, si meracũ sit: cũ aqua aũt
humectat, & aluũ mouet biliosis, pituitosis ve-
rò sistit. Dulce verò vinum pituitosis magis aluo
secedit. De oleribus porrò hoc modo res se hẽt.
Alliũ calidum est, & aluũ mouet, & vrinã ciet 12
oculis verò nõ est cõmodũ. Multã enim corpo-
ris purgationẽ faciẽs, visum hebetat: aluũ aũt &
vrinã mouet, ꝓp vim purgatoriã: coctũ debilius
est q̃ crudũ, flatũ aũt inducit, ꝓp spiritus inten-
tionẽ. Cepa visui cõmoda est, corpori verò ma-
B la, quia calida & æstuosa est, & aluo secedit, &
alimentũ quidẽ nullũ corpori ꝓbet, neq; vtilita-
tẽ, calfaciẽs aũt siccat ꝓp succum. Porrũ calfacit
quidẽ minus, vrinã verò ciet, & aluũ mouet: hẽt
& quid purgatoriũ: humectat aũt & ructũ aci-
dũ sedat. Præstat à reliquis cibis postremũ ipsum
edere. Raphanus siue radicula, humectat, pitui 13
tã diffundẽs sua acrimonia: folia ꝓsunt, ꝑterq̃ ad
articularẽ morbum: radix vitiosa est, innatans ac
ægre cõcoctilis. Nasturciũ calidũ est, & carnẽ li-
quat: sistit aũt pituitam albam, quare vrinę stilli-
cidium inducit. Sinapi calidũ est & aluum mo-
uet, sed & hoc vrinæ difficultatẽ facit. Quin &
Eruca idẽ facit. Coriandrũ calidũ est, & aluum
sistit, & ructum acidum sedat, & somnũ conci-
C liat, si postremũ edat. Lactuca frigidissima est,
prius q̃ succum habeat, debilitatem aũt quandã
corpori inducit. Anethum calidũ est, & aluum
sistit, & sternutamenta sedat olfactu. Apium ma
gis vrinam ciet q̃ aluum mouet, & radices magis
q̃ ipsum, aluum mouẽt. Ocymum siccum est &
calidum, & aluũ sistit. Ruta vrinã magis, quàm
aluum mouet. Habet & vim quandam conden-
sandi, & ad medicamẽta noxia cõmoda est præ-
potata. Asparagus siccus est & aluum sistit. Sal-
uia sicca est, & aluum sistit. Solanum frigefacit,
& semen in somnis effundere nõ permittit. Por
tulaca fluuiatilis frigefacit, sale verò cõdita ac ser
uata, calfacit & purgat. Calamintha calfacit &
purgat. Mintha calfacit & vrinam ciet, & vomi 14
D tus sistit, & si quis sepe comedat, semen genitale
colliquefacit vt diffluat, & arrigere prohibet, &
corpus debile facit. Rumex calfacit ac aluũ mo-
uet. Atriplex humida est, non tamen aluum mo-
uet. Blitum calidũ est, nõ mouens aluũ. Brasica
calfacit ac aluũ mouet, & biliosa ducit. Betæ suc-
cus quidem aluum mouet, ipsum autem olus co-
mestum sistit: radices verò magis aluum mouẽt.
Cucurbita frigefacit & humectat, & aluum mo-
uet. Rapũ æstuosum est, humectat aũt & contur
bat corpus, non tñ aluo secedit, & vrinæ difficul
tatẽ inducit. Pulegium calfacit & aluũ mouet.
Origanum calfacit, & biliosa subducit. Thym-
bra similia origano efficit. Thymum calidũ est,
per aluũ secedit & mingitur, ducit & pituitosa.

Hyssopum

χωρέει, διότι οὐ τρόφιμον, καὶ δριμύ. Ἕψημα, θερ- (Vet. Cod.) μαίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ ὑπάγει. Θερμαίνει μὲν, ὅτι οἰνῶδες. ὑγραίνει δὲ, ὅτι τρόφιμον, ὑπάγει δὲ, ὅτι γλυκύ. Αἱ τρύγες στεμφυλίτιδες, ὑγραίνουσι, καὶ ὑπάγουσι, καὶ φυσῶσι, διότι καὶ τὸ γλεῦκος τὸ αὐτὸ ποιέει. Μέλι θερμὸν, καὶ ξηρὸν, ἄκρητον, σὺν ὕδατι δὲ, ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει τοῖσι χολώδεσι, τοῖσι δὲ φλεγματώδεσιν, ἵστησιν. Ὁ δὲ γλυκὺς οἶνος, διαχωρέει μᾶλλον τοῖσι φλεγματώδεσιν. Περὶ δὲ λαχάνων ὧδε ἔχει. Σκόροδον, θερμὸν, καὶ διαχωρέει, καὶ οὐρέεται, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἀγαθόν. Κάθαρσιν γὰρ τοῦ σώματος πολλὴν ποιεύμενον, τὴν ὄψιν ἀπαμβλύνει. διαχωρέει δὲ, καὶ οὐρέεται, διὰ τὸ καθαρτικὸν, ἑφθὸν ἀσθενέστερον, ἢ ὠμὸν, φῦσαν δὲ ἐμποιέει, διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐπίτασιν. Κρόμμυον, τῇ μὲν ὄψει ἀγαθόν. τῷ δὲ σώματι, κακὸν, διότι θερμὸν, καὶ καυσῶδές ἐστι, καὶ διαχωρέει, τροφὴν μὲν οὐδεμίην δίδωσι τῷ σώματι, οὐδὲ ὠφελίην. θερμαῖνον δὲ ξηραίνει διὰ τὸν ὀπόν. Πράσον, θερμαίνει μὲν ἧσσον. οὐρέεται δὲ, καὶ διαχωρέει. ἔχει δέ τι καθαρτικὸν, ὑγραίνει δὲ, καὶ ὀξυρεγμίην παύει, καλὸν δὲ ὕστατον τῶν ἄλλων βρωμάτων ἐσθίειν αὐτό. Ῥαφανὶς, ὑγραίνει, διαχέουσα τὸ φλέγμα, τῇ δριμύτητι. τὰ δὲ φύλλα, ἧσσον, πλὴν πρὸς τοὺς ἀρθριτικοὺς, μοχθηρὸν ἡ ῥίζη, ἐπιπολάζον δὲ, καὶ δύσπεπτον. Κάρδαμον, θερμὸν, καὶ τὴν σάρκα τῆκον. ἵστησι δὲ φλέγμα λευκὸν, ὥστε στραγγουρίην ἐμποιέειν. Νάπυ, θερμὸν, διαχωρητικὸν δὲ, πλὴν δυσουρέεται καὶ τοῦτο. ἀλλὰ, καὶ τὸ εὔζωμον παραπλήσια ποιέει. Κορίανον, θερμὸν, καὶ στατικὸν, καὶ τὴν ὀξυρεγμίην παύει, καὶ ὑπνωτικὸν, ἐὰν ὕστατον ἐσθιόμενον ᾖ. Θρίδαξ, ψυχρότατον, πρὶν τὸν ὀπὸν ἔχειν, ἀσθενείην δέ τινα ποιέει ἐν τῷ σώματι. Ἄνηθον, θερμὸν, καὶ στατικὸν, καὶ πταρμὸν παύει ὀσφραινόμενον. Σέλινον, οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρέει, καὶ αἱ ῥίζαι μᾶλλον ἢ αὐτὸ διαχωρέουσιν. ὤκιμον, ξηρὸν, καὶ θερμὸν, καὶ στάσιμον. Πήγανον, οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρέει, καὶ συστρεπτικόν τι ἔχει, καὶ πρὸς τὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ, ὠφέλιμον προπινόμενον. Ἀσπάραγος, ξηρὸν, καὶ στάσιμον. Ἐλελίσφακον, ξηρὸν, καὶ στατικόν. Στρύχνος, ψύχει, καὶ ἐξονειρώσσειν οὐκ ἐᾷ. Ἀνδράχνη, ψύχει ἡ ποταμίη, ταριχευομένη δὲ, θερμαίνει, καὶ καθαίρει. Καλαμίνθη, θερμαίνει, καὶ καθαίρει. Μίνθη θερμαίνει, καὶ οὐρέεται, καὶ ἐμέτους ἵστησι, καὶ ἢν πολλάκις ἐσθίῃ τις, τὸν γόνον αὐτοῦ τήκει ὥστε ῥέειν, καὶ ἐντείνειν κωλύει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ποιέει. Λάπαθον, θερμαῖνον διαχωρέει. Ἀνδράφαξις ὑγρὸν, οὐ μέντοι διαχωρέει. Βλῆτον θερμὸν, οὐ διαχωρητικόν. Κράμβη θερμαίνει, καὶ διαχωρέει, καὶ τὰ χολώδεα ἄγει. Τεύτλου, ὁ μὲν χυλὸς, διαχωρέει, τὸ δὲ λάχανον ἐσθιόμενον, ἵστησιν, αἱ δὲ ῥίζαι τῶν τεύτλων, διαχωρητικώτεραι. Κολοκύντη, ψύχει, καὶ ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει. Γογγυλὶς, καυσώδης, ὑγραίνει δὲ, καὶ ταράσσει τὸ σῶμα, οὐ μέντοι διαχωρέει, δυσουρέεται δέ. Γλήχων, θερμαίνει, καὶ διαχωρέει. Ὀρίγανον θερμαίνει, ὑπάγει δὲ καὶ τὰ χολώδεα. Θύμβρη, παραπλήσια τῷ ὀριγάνῳ διαπρήσσεται. Θύμον, θερμὸν, διαχωρέει καὶ οὐρέεται, ἄγει δὲ, καὶ φλεγματώδεα.

Ὕσσωπον

Vet. Cod. Ὕσσωπον, θερμὸν, καὶ φλεγματῶδες. Τῶν δὲ ἀγρίων λαχάνων, ὁκόσα τῷ στόματι θερμαντικὰ, καὶ εὐώδεα, ταῦτα θερμαίνει, καὶ οὐρέεται μᾶλλον, ἢ διαχωρέει. Ὁκόσα δὲ ὑγρὴν φύσιν ἔχει, καὶ ψυχρὴν, καὶ μωρὴν, καὶ ὀσμὰς βαρείας, ὑποχωρέεται μᾶλλον, ἢ οὐρέεται. Ὁκόσα δὲ ἐστι στρυφνὰ, καὶ αὐστηρὰ, στάσιμα. Ὁκόσα δὲ δριμέα, καὶ εὐώδεα, οὐρέεται. Ὁκόσα δὲ δριμέα, καὶ ξηρὰ ἐν τῷ στόματι, ταῦτα πάντα ξηραίνει. Ὁκόσα δὲ ὀξέα, ψυκτικά. Οἱ δὲ χυμοὶ διουρητικοὶ, κρήμνου, σελίνου, σκορόδου ἀποβρέγματα, κυτίσου, μαράθρου, πράσου, ἀδιάντου, στρύχνου, ψύχει. Σκολοπένδριον, μίνθη, σέσελι, καυκαλίδες, ὑπερικὸν, κνίδαι, διαχωρητικὰ, καὶ καθαρτικὰ, ἐρέβινθοι, φακὴ, κριθαὶ, τεῦτλα, κράμβη, λινόζωσις, ἀκτὴ, κνῖκος. Ταῦτα πάντα ὑποχωρέεται μᾶλλον, ἢ διουρέεται. Περὶ δὲ ὀπώρης ὧδε ἔχει. Τὰ μὲν ἐγκάρπια, διαχωρητικώτερα· τὰ δὲ χλωρὰ, τῶν ξηρῶν. Ἡ δὲ δύναμις εἴρηται αὐτέων. Μόρα, θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει. Ἄπιοι πέπειροι, θερμαίνουσιν, καὶ ὑγραίνουσι, καὶ διαχωρέουσιν: αἱ δὲ σκληραὶ, στάσιμοι. Ἀχράδες χειμέριοι, πέπειροι, διαχωρέουσι, καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί: αἱ δὲ ὠμαὶ, στάσιμοι. Μῆλα γλυκέα, δύσπεπτα, τὰ δὲ ὀξέα, καὶ πέπονα, ἧσσον. Κυδώνια, στυπτικὰ, καὶ οὐ διαχωρέουσιν. Οἱ δὲ χυλοὶ τῶν μήλων, πρὸς τοὺς ἐμέτους στατικοὶ, καὶ οὐρητικοὶ, καὶ ὀδμαὶ πρὸ τῶν ἐμέτων. Τὰ δὲ ἄγρια μῆλα, στατικά. ἑφθὰ δὲ ἐσθιόμενα, μᾶλλον διαχωρητικά. Πρὸς δὲ τὴν ὀρθοπνοίην, οἵ τε χυλοὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὰ πινόμενα ὠφελέει. Οὖα δὲ, καὶ Μέσπιλα, καὶ Κράνια, καὶ ὅση ἄλλη τοιαύτη ὀπώρη, στατικὴ, καὶ στρυφνὴ, καὶ ῥοιῆς γλυκέης ὁ χυλὸς, διαχωρέει, καυσῶδες δέ τι ἔχει: αἱ οἰνώδεες τῶν ῥοιῶν, ἧσσον καυσώδεες, αἱ δὲ ὀξεῖαι, ψυκτικώτεραι. Οἱ δὲ πυρῆνες πάντων στάσιμοι. Σίκυοι ὠμοὶ ψυχροὶ, καὶ δύσπεπτοι. Οἱ δὲ πέπονες, οὐρέονται, καὶ διαχωρέονται, φυσώδεες δέ. Βότρυες, θερμοὶ, καὶ ὑγροὶ, καὶ διαχωρητικοὶ, μάλιστα οἱ λευκοί. Οἱ μὲν οὖν γλυκέες, θερμαίνουσιν ἰσχυρῶς, διότι πολὺ ἤδη τοῦ θερμοῦ ἔχουσιν. οἱ δὲ ὀμφακώδεες, ἧσσον θερμαίνουσι. καθαίρουσι δὲ μᾶλλον, πινόμενοι. Σῦκα, καὶ σταφίδες καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. Σῦκον χλωρὸν, ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει, καὶ θερμαίνει. ὑγραίνει μὲν, ὅτι ἔγχυλόν ἐστι, θερμαίνει δὲ διὰ τὸν ὀπὸν, διαχωρέει δὲ, διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ὀποῦ. Τὰ πρῶτα τῶν σύκων, κάκιστα, ὅτι εἰσὶν ὀπωδέστατα, βέλτιστα δὲ, τὰ ὕστατα. Ξηρὰ σῦκα καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. Αἱ ἀμυγδάλαι καυσώδεες, τρόφιμοι δέ εἰσι διὰ ταῦτα. καυσώδεες μὲν, διὰ τὸ λιπαρὸν, τρόφιμοι δὲ, διὰ τὸ σαρκῶδες. Καὶ κάρυα τὰ στρογγύλα, παραπλησίως ταύταις ἔχουσι. Τὰ δὲ πλατέα πέπονα, τρόφιμα, καὶ διαχωρητικά. καθαρὰ δὲ ἐόντα, καὶ φῦσαν ἐμποιέουσιν. Οἱ δὲ χιτῶνες αὐτέων στάσιμοι. Ἄκυλοι, καὶ βάλανοι, καὶ φηγοὶ, στατικὰ ὠμὰ, καὶ ὀπτὰ, ἑφθὰ δὲ, ἧσσον. Τὰ πίονα τῶν κρεῶν, καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. Κρέα ταριχηρὰ, ἐν οἴνῳ μὲν ὄντα, ξηραίνει, καὶ τρέφει, ξηραίνει μὲν, διὰ τὸν οἶνον, τρέφει δὲ, διὰ τὴν σάρκα, ἐν ὄξει δὲ τεταριχευμένα

Hyssopum calidũ est, & pituitã ducit. Porrò sylvestria olera, q̃ ori calefactoria, & odorata sunt, (A) ea calfaciunt, & mingunt magis, q̃ per aluũ secedũt. Quæ verò humidã hñt naturã frigidãq; ac fatuã, & odores graues, magis per aluũ secedũt, q̃ per vrinã. Quæ aũt acerba & austera sunt, aluũ sistũt. Quæ acria & odorata sunt, vrinam cient. Quæ acria & sicca in ore sunt, ea oĩa siccãt. Quæ acida sunt, frigefaciũt. Cæterũ succi vrinã ciẽtes sunt, crethmi, apij, allij cremor, cytisi, fœniculi, porri, adiãti, solani, qui & frigefacit. Itẽ scolopendriũ, mintha, seseli, caucalides, hypericũ, vrticæ. Aluũ aũt mouẽt & purgãt, cicer, lenticula, ordeũ, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cnicus. Hæc oĩa aluũ magis mouẽt q̃ vrinã. At verò de pomis hoc modo se res hẽt. Quæ quidẽ seminibus referta sunt, ea magis aluũ mouẽt. (B) Itẽ viridia magis q̃ sicca. Verũ vis & facultas ipsorũ referat. Mora calfaciũt & humectãt ac aluo secedũt. Pira matura calfaciũt & humectãt, ac aluũ mouent: dura verò sistũt. Pira syluestria, hyberna, matura, aluũ mouent ac purgãt: cruda verò sistunt. Mala dulcia ægre cõcoquuntur: acida verò & matura, minus. Cydonia adstringũt, & nõ mouẽt aluũ. Succi aũt malorũ, vomitus sistũt, & vrinã ciẽt, & ante vomitũ odores ipsorũ idem pstãt. Mala syluestria aluũ sistunt. Cocta comesta magis aluũ mouẽt. Verùm ad respirationem q̃ erecta ceruice fit, & succi ipsorũ, & ipsa quoq; hausta psunt. Sorba, Mespila & Corna, & quæcũq; alia huius generis poma, aluũ sistũt & acerba sunt. (C) Mali Punici dulcis succus aluũ mouet; hẽt aũt quid æstuosum. Mala Punica vinosa, minus æstuosa sunt. Acida verò magis frigefactoria. Nuclei aũt omniũ aluum sistũt. Cucumeres crudi, frigidi sunt & ęgre cõcoctiles. Maturi aũt & pepones, mingunt & per aluũ secedunt: verũ flatuosi sunt. Botri vuarũ calidi sunt, & humidi, ac aluũ mouẽt, maxime albi. Dulces quidẽ igit calfaciũt fortiter, propterea q̃ multũ iã caliditatis habẽt. Immaturæ verò minus calfaciũt, magis aũt purgant potatæ. Ficus & vuæ passæ æstuosæ sunt, sed aluũ mouẽt. Ficus viridis humectat, & aluũ mouet, ac calfacit: humectat, quia succo plena est: calfacit, propter succũ itidẽ: aluũ mouet, propter succi dulcorẽ. Primę ficus pessimę sunt, (D) quia succulẽtissimæ: optimæ aũt sunt postremæ. Ficus aridæ æstuosę sunt, sed aluo secedũt. Amygdalæ æstuosæ sunt, verũ probe nutriũt. æstuosæ quidẽ sunt ppter pinguitudinẽ, nutriunt aũt propter carnositatẽ. Nuces rotundæ similes his sunt. Latæ verò maturæ probe alũt, & aluũ mouẽt. depuratæ verò ẽt flatũ inducũt. Tunicæ verò ipsarum aluum sistunt. Acyli ilicis glandes, & quercinæ ac fagineæ glãdes, aluũ sistunt crudæ, & assatæ, coctæ verò minus. Pingues carnes æstuosæ sunt, sed aluum mouent. Carnes conditæ ac asseruatæ, in vino quidem siccant, & alũt: & siccant quidem propter vinum, alunt autem propter carnem. In aceto autem asseruatæ calfaciunt

A faciunt quidē, verùm minus propter acetū: multū aūt nutriunt. At verò sale seruatæ minus quidem alunt, humiditate per salē priuatę: attenuāt autem & siccant, ac sufficienter aluum mouent. Cæterū vires singulorū detrahere, & addere ac augere, hoc modo oportet. Ex igne & aqua oīa constituuntur, & animalia, & terra nascētia, & & ex his augescunt, & in hæc secernuntur ac resoluuntur. Fortium quidem igitur eduliorum vim sæpe coquendo ac frigefaciendo detrahere oportet, & vice versa augere hoc modo: Humidorū, torrendo ac assando humiditatē eximere: Siccorum vero rigādo ac madefaciendo: Salsorum, rigando & coquēdo: Amarorum & acriū, dulcium mixtura: Acerborum, pinguium tēperamēto,
B & de reliquis omnibus ex prædictis iudicium facere oportet. Quæcunq; tosta aut assata sunt, aluum magis sistunt, q̄ cruda, propterea ꝗ humiditas itemq; pinguitudo per ignem ablata sunt. Quum itaq; in ventrē inciderint, humiditatem ex ventre trahunt, & oscula venarum concludunt, siccantq; ac calfaciūt, quare transitus humiditatis sistunt. Quæ vero ex inaquosis, ac siccis & æstuosis locis veniunt, ea oīa licciora ac calidiora sunt, & robur amplius corporis exhibent, propterea ꝗ pari mole ac copia grauiora sunt & densiora, & maiorem redditum tribuūt, q̄ quę ex humidis & riguis ac frigidis. Hæc enim humidiora sunt, & leuiora ac frigidiora. Nō igitur solùm ipsius cibi & potus, & animalium ip-
C sorum vim nosse oportet, sed etiam patriæ vnde sunt. Quum igitur validum alimentū corpori offerre voles, & ex iisdem cibis, his quæ ex inaquosis locis veniunt vtendum est, & cibis, & potibus, & animalibus. Vbi vero leuiore & humidiore, his quæ ex riguis veniūt vteris. Dulcia & acria, & salsa, & amara, & austera, & carnosa, 16 calfacere solent, tum quæ sicca sunt, tum quæ humida. Quæcunq; igitur de sicca parte plus in se hebent, ea siccant & calfaciunt. Quæ verò humidæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectant, & aluum magis mouent q̄ sicca. Nā vbi alimentum amplius corpori præbuerunt, reuulsionē in ventre faciunt, & humectantia aluo secedunt. Quæ autem excalfacientia siccant, tum
D edulia tum pocula, neque saliuam, neque vrinā, neque secessum facientia, corpus siccāt, idq; ob hanc caussam. Corpus calfactum humore vacuatur, & pars eius ab ipsis cibis, pars in alimentum caloris ipsius animæ consumitur: pars etiam calfacta & attenuata per ipsum corpus expellit. Dulcia & pinguia ac oleosa replent, quia ex modica mole multum diffunduntur. Calfacta autem & diffusa, caliditatem in corpore replent, ac tranquillam esse faciunt. At verò acida, & acria, & austera, & acerba, & ex toto collata, & sicca, non replent: propterea quòd oscula venarum aperiunt & expurgant, & partim siccantia, partim mordentia, ac adstringentia, humiditatem carnis horrere ac cōsidere, & in modicam molē

contrahi

μένα θερμαίνει μὲν, ἧσσον δὲ διὰ τὸ ὄξος. τρέφει δὲ ἱκανῶς. Vet. Cod. ἐν ἁλσὶ δὲ κρέα ταριχηρὰ τρεφόμενα μὲν ἧσσον, διὰ τὸ ἅλες, τοῦ ὑγροῦ ἀπεστερημένα, ἰσχναίνει δὲ, καὶ διαχωρέει ἱκανῶς. Τὰς δὲ δυνάμιας ἑκάστων ἀφαιρέειν, καὶ προστιθέναι ὧδε χρή. Πυρὶ καὶ ὕδατι πάντα ξυνίσταται, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ, καὶ ὑπὸ τουτέων αὔξεται, καὶ ἐς ταῦτα διακρίνεται. Τῶν μὲν οὖν ἰσχυρῶν σιτίων, ἕψοντα πολλάκις, καὶ διαψύχοντα, τὴν δύναμιν ἀφαιρέειν, καὶ προστιθέναι* πάλιν ὧδε χρή: τῶν δὲ ὑγρῶν πυροῦντα, καὶ φώζοντα, τὴν ὑγρασίην ἐξαιρέεσθαι: τῶν δὲ ξηρῶν, βρέχοντα, καὶ νοτίζοντα: τῶν δὲ ἁλμυρῶν, βρέχοντα, καὶ ἕψοντα: τῶν δὲ πικρῶν, καὶ δριμέων, τοῖσι γλυκέσι διακιρνῶντα: τῶν δὲ στρυφνῶν, τοῖσι λιπαροῖσι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων, ἐκ τῶν προειρημένων χρὴ γινώσκειν. Ὁκόσα πυρέμενα, ἢ φωζόμενα, στάσιμά ἐστι μᾶλλον τῶν ὠμῶν, διότι τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφήρηται, καὶ τὸ πυρῶδες, καὶ τὸ λιπαρόν. Ὁκόταν γοῦν ἐς τὴν κοιλίην ἐμπέσῃ, ἕλκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, ἐπ᾽ αὐτὰ συγκλείοντα τὰ στόματα τῶν φλεβίων, ξηραίνοντα, καὶ θερμαίνοντα, ὥστε ἴσχει τὰς διεξόδους τοῦ ὑγροῦ. Τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀνύδρων, καὶ ξηρῶν, καὶ πνιγηρῶν χωρίων, ἅπαντα ξηρότερα, καὶ θερμότερα, καὶ ἰσχὺν πλείω παρέχεται ἐς τὸ σῶμα: διότι ἐκ τοῦ ἴσου ὄγκου, βαρύτερα, καὶ πυκνότερα, καὶ πολυῶος ἀ ἐστιν, ἢ τὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν, καὶ ἀρδομένων, καὶ ψυχρῶν. Ταῦτα δὲ ὑγρότερα, καὶ κουφότερα, καὶ ψυχρότερα. Οὐκοῦν δεῖ τὴν δύναμιν μόνον αὐτέων γνῶναι τοῦ τε σίτου καὶ τοῦ πόματος, καὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος ὁπόθεν εἰσίν. Ὁκόταν γοῦν βούλωνται τροφὴν ἰσχυρὴν τῷ σώματι προσενέγκειν, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σίτων, τοῖς ἐκ τῶν ἀνύδρων χωρίων χρηστέον, καὶ σίτοισι, καὶ πόμασι, καὶ ζώοισιν. Ὁκόταν δὲ κουφοτέρῃ τῇ τροφῇ, καὶ ὑγροτέρῃ, τοῖσιν ἐκ τῶν ἀρδομένων χρηστέον. Τὰ γλυκέα, καὶ τὰ δριμέα, καὶ τὰ ἁλυκὰ, καὶ τὰ πικρὰ, καὶ τὰ αὐστηρὰ, καὶ σαρκώδεα θερμαίνειν πέφυκε, καὶ ὅσα ξηρά ἐστι, καὶ ὅσα ὑγρά. Ὁκόσα μὲν οὖν ξηροῦ μέρεος πλεῖον ἔχει ἐν αὐτέοισιν, ταῦτα μὲν ξηραίνει, καὶ θερμαίνει. Ὁκόσα δὲ ὑγροῦ μέρεος ἔχει πλέον, ταῦτα πάντα θερμαίνοντα ὑγραίνει, καὶ διαχωρέει μᾶλλον, ἢ τὰ ξηρά. Τροφὴν γὰρ μᾶλλον ἐς τὸ σῶμα διδόντα, ἀντίσπασιν ποιέεται ἐν τῇ κοιλίῃ, καὶ ὑγραίνοντα διαχωρέει. Ὁκόσα δὲ διαθερμαίνοντα, ἢ σῖτα, ἢ ποτὰ, οὔτε πτύσιν, οὔτε οὔρησιν, οὔτε διαχώρησιν ποιεῦντα, ξηραίνει τὸ σῶμα, διὰ τάδε. Θερμαινόμενον τὸ σῶμα, κενοῦται τοῦ ὑγροῦ, τὸ μὲν, ὑπ᾽ αὐτέων τῶν σιτίων, τὸ δὲ, εἰς τροφὴν τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται: τὸ δὲ, διὰ τοῦ χρωτὸς ἐξωθέεται, θερμαινόμενον, καὶ λεπτυνόμενον. Τὰ γλυκέα, καὶ τὰ πίονα, καὶ τὰ λιπαρὰ, πληρωτικά ἐστι, διότι ἐξ ὀλίγου ὄγκου, πολύχοά ἐστι. Θερμαινόμενα δὲ καὶ διαχεόμενα, πληροῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ σώματι, καὶ γαληνιάζειν ποιέει. Τὰ δὲ ὀξέα, καὶ δριμέα, καὶ αὐστηρὰ, καὶ στρυφνὰ, καὶ συγκομιστὰ, καὶ ξηρὰ, οὐ πληροῖ: διότι τὰ στόματα τῶν φλεβῶν, ἀνέῳξέ τε, καὶ διεκάθηρε, καὶ τὰ μὲν, ξηραίνοντα, τὰ δὲ δάκνοντα, καὶ στύφοντα φρίξαι, καὶ

συστῆ-

* δὲ

Vet. Cod. συστῆσαι ἐς ὀλίγον ἐποίησεν ὄγκον, τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ σαρκὶ, καὶ τὸ κενὸν πουλὺ ἐγένετο ἐν τῷ σώματι. Ὁκόταν γοῦν βούλῃ ἀπ' ὀλίγων πληρῶσαι, ἢ ἀπὸ πλειόνων κενῶσαι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. Τὰ πρόσφατα πάντα, ἰσχὺν πλείονα παρέχεται τῶν ἄλλων διὰ τόδε, ὅτι ἔγγιον τοῦ ζῶντός ἐστι. Τὰ δὲ ἕωλα, καὶ σαπρὰ, διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἔγγιον τῆς σηπεδόνος ἐστί. Τὰ δὲ ἔνωμα τροφώδεα, καὶ ἐρευγμώδεά ἐστι, διότι δεῖ τῷ πυρὶ κατεργασθῆναι· ταῦτα ἡ κοιλίη διαφρήσσεται, ἀσθενεστέρα ἐοῦσα τῶν ἐσιόντων. Τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ὑποτρίμμασιν ὄψα σκευαζόμενα, καυσώδεα, καὶ ὑγρὰ, ὅτι λιπαρὰ, καὶ πυρώδεα, καὶ θερμὰ, καὶ ἀνομοίους τὰς δυνάμιας ἀλλήλοισιν ἔχοντα, ἐν τῷ αὐτέῳ ἵζει· τὰ δὲ ἐν ἅλμῃ, βελτίω, καὶ οὐ καυσώδεα. Περὶ δὲ λουτρῶν, ὧδε ἔχει. Ὕδωρ πότιμον, ὑγραίνει καὶ ψύχει· δίδωσι γὰρ τῷ σώματι ὑγρασίην. Τὸ δὲ ἁλμυρὸν λουτρὸν, θερμαίνει καὶ ξηραίνει· φύσει γὰρ ἐὸν θερμὸν, ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. Τὰ δὲ θερμὰ λουτρὰ, νῆστιν μὲν, ἰσχναίνει καὶ ψύχει, φέρει γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν τῇ θερμασίῃ, κενουμένης δὲ τῆς σαρκὸς τοῦ ὑγροῦ, ψύχεται τὸ σῶμα. Βεβρωκότα δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει, διαχέοντα τὰ ὑπερέχοντα ἐν τῷ σώματι, εἰς πλείονα ὄγκον. Ψυχρὰ δὲ λουτρὰ, τοὐναντίον, κενῷ μὲν τῷ σώματι, δίδωσι* θερμόν τι ψυχρὸν, βεβρωκότι δὲ, ἀφαιρέεται ὑγροῦ ἐόντος, καὶ πληροῖ ψυχρὸν ἐὸν τοῦ ὑπάρχοντος ξηροῦ. Ἀλουσίη ξηραίνει, καταναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ. Ὡσαύτως δὴ, καὶ ἡ ἀναλειψίη. λίπη δὲ, θερμαίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ μαλάσσει. Ἥλιος δὲ, καὶ πῦρ, ξηραίνει διὰ τάδε, θερμὰ ἐόντα, καὶ ξηρὰ, ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. Σκιὰ δὲ καὶ ψύχεα, τὰ μέτρια ὑγραίνει, δίδωσι γὰρ μᾶλλον, ἢ λαμβάνει. Ἱδρῶτες πάντες ἀπιόντες, καὶ ξηραίνουσι, καὶ ἰσχναίνουσιν, ἐκλείποντος τοῦ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σώματος. Λαγνείη, ἰσχναίνει, καὶ ὑγραίνει, καὶ θερμαίνει, θερμαίνει μὲν, διὰ τὸν πόνον, καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ, ἰσχναίνει δὲ, διὰ* κένωσιν, ὑγραίνει δὲ, διὰ τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ σώματι τῆς συντήξιος ὑπὸ τοῦ πόνου. Ἔμετοι, ἰσχναίνουσι διὰ τὴν κένωσιν τῆς τροφῆς, οὐ μέντοι ξηραίνουσιν, ἢν μή τις τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύῃ ὀρθῶς, ἀλλ' ὑγραίνουσι διὰ τὴν πλήρωσιν, καὶ διὰ τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου. Ἢν δέ τις ἐάσῃ ταῦτα καταναλωθῆναι, τῇ ὑστεραίῃ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ, καὶ τῇ διαίτῃ ἡσύχως προσάγῃ, ξηραίνουσι. Κοιλίην δὲ συνεστηκυῖαν, λύει ἔμετος, καὶ διαχωροῦσαν μᾶλλον τοῦ καιροῦ ἵστησι· τὴν μὲν διυγραίνων, τὴν δὲ ξηραίνων. Ὁκόταν μὲν οὖν στῆσαι βούληται τὴν ταχίστην, φαγόντα, χρὴ ἐξεμέειν πρὶν ἂν διυγρανθῆναι τὸ σῖτον* κατασπασθῆναι κάτω, καὶ τοῖσι στρυφνοῖσι, καὶ τοῖσιν αὐστηροῖσι σιτίοισι μᾶλλον χρέεσθαι. Ὁκόταν δὲ λῦσαι τὴν κοιλίην βούληται, ἐνδιατρίβειν ἐν τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλεῖστον χρόνον ξυμφέρει, καὶ τοῖσι δριμέσι, καὶ ἁλμυροῖσι, καὶ λιπαροῖσι, καὶ γλυκέσι, καὶ τοῖσι σιτίοισι, καὶ πόμασι χρέεσθαι. Ὕπνοι δὲ, νῆστιν μὲν ἰσχναίνουσι, καὶ ψύχουσιν, ἢν μὴ μακροὶ ἔωσι, κενοῦντες τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ. Ἢν δὲ μᾶλλον, ἐκθερμαίνοντες, συντήκουσι τὴν σάρκα, καὶ διαλύουσι τὸ σῶ-

μα

*ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἴσως

*τὴν

*καὶ

contrahi faciunt, atque ita vacuum multum in A
corpore fit. Quum igitur voles à modicis imple-
re, aut à pluribus euacuare, talibus vtaris. Recētia
omnia maius quam alia robur præbent, propte-
rea quòd propinquiora viuo sunt. Verum anti-
qua & marcida magis, q̃ recentia aluum mouēt,
quia propiora putredini sunt. At verò cruda a-
lunt & ructus cient, propterea quòd quę ignem
coquere oportebat, ea venter transigit, debilior
quàm ea quæ ingesta sunt existens. Cæterū ob-
sonia ex varijs intritis præparata, æstuosa & hu-
mida sunt: propterea quòd pinguia, & tosta, &
calida, & inæquales inter se vires habētia, in eo-
dem cohærent. Verum quæ in muria præparan-
tur, meliora sunt, & non æstuosa. Porrò de bal-
neis hoc modo habet. Aqua potabilis humectat B
17 & frigefacit, exhibet enim corpori humiditatē.
Salsum autem balneum calfacit ac siccat. Quū
enim natura calidum sit, trahit à corpore humi-
ditatem. Calida autem balnea ieiunum atte-
nuant ac frigefaciunt: per caliditatem enim hu-
miditatem de corpore auferunt: euacuatā autē
de carne humiditate, corpus perfrigeratur: à ci-
bo accepto eadem calfaciunt, ac humectant, ea
quæ supereminent in corpore diffundentia in
maiorem molem. Balnea autem frigida vice ver
sa, vacuo quidem corpore præbent quādam hu-
midam frigiditatem: vbi autē cibus ingestus est,
ab humido existente detrahunt, & frigidum exi-
stens siccitate replent. Lotionis abstinentia sic-
cat, quum humiditas consumatur. Similiter etiā C
vnctionis neglectus. Vnctio verò calfacit, hume-
ctat, ac mollit. Sol & ignis siccant, ꝓpterea quòd
quum calida sint & sicca, humiditatem ex corpo
re trahūt. Vmbra & frigus moderate humectāt,
dant enim magis quàm accipiunt. Sudores om-
nes abeuntes siccant & attenuāt, humore ex cor
pore deficiente. Coitus attenuat, humectat &
calfacit: calfacit quidem, propter laborem & ex-
cretionem frigiditatis: attenuat autem propter
euacuationem: humectat, propter colliquatio-
nē reliquias in corpore præ labore. Vomitus at-
tenuant propter cibi euacuationem, non tamē
siccāt, si quis postride recte curet, sed humectāt,
propter repletionem, & colliquationem carnis
præ labore. Si vero quis sinat hæc postridie con- D
sumi in alimentum caliditati, & diætam sensim
18 adhibeat, siccant. Ventrem autem compactum
vomitus soluit, & egerentem magis quàm opor
tet, sistit: illum quidem humectās, hunc verò sic-
cans. Quum igitur aluum quis sistere volet, mā-
ducare, deinde cibum euomere oportet, prius
quā humescat & infra detrahatur, & magis acer-
bis & austeris edulijs vti. Vbi verò soluere aluū
quis velit, plurimo tempore cibis immorari cō-
fert, & acribus, ac salsis, & pinguibus, ac dulci-
bus, tum cibis, tum potionibus vti. Somni ieiu-
19 num attenuant & frigefaciunt, si non longi fue-
rint, præsentem humiditatem euacuantes. Qui
vero magis calfaciunt, colliquant carnē, & cor-
pus

A plus diffundentes exoluunt, ac debiles faciunt. à cibo vero sumpto calfacientes humectãt, alimẽtum in corpus diffundentes: à matutinis autem deambulationibus somnus maxime siccat. Vigilia in exsatiatis cibo noxia est, non permittens cibum liquari: ieiunos autem attenuat quidem, verum minus lædit. Segnicies ac ocium humectat, & corpus debile facit. Anima enim quiescens humiditatem ex corpore non consumit. Labor siccat, & corpus robustum facit. Semel in die cibum capere attenuat, & siccat, & aluum sistit, propterea ꝙ per animæ caliditatem humiditas ex ventre & carne consumitur. Prandium contraria facit. Aquæ potus calidus attenuat, similiter & frigidus. At vero & spiritus, & cibus,
B & potus, humiditatem in corpore congelant, si excellenter frigida fuerint, & per congelationẽ ac frigiditatem aluos sistunt. Nam animæ humiditatem superant. Rursus autem etiã caliditatis excessus eandem congelant, in tantum vt diffundi nequeat. Quæcunq; vero calfacientia corpus, & alimentum non præbentia, carnem humiditate euacuant etiã excessum non facientia, ea frigiditatem homini exhibent. Nam præsente humiditate mota, flatu ab ipsa repletur ac perfrigeratur. Cæterùm quam vim labores habeant, nũc exponam. Sunt enim alij naturales, alij violenti. Naturales igitur sunt, Visus, labor, auditus, vocis, curarum. Visus quidem igitur talis vis est: Anima in id quod videtur intenta, mouetur, &
C calescit. Calfacta vero, euacuata humiditate siccatur. Per auditum vero allabente sono, anima concutitur & laborat, laborans autem calescit & siccatur. Quæcunque fiunt hominibus in cura, anima etiam ab his calescit ac siccatur, & humiditatem consumens laborat, & carnes attenuat, & hominem euacuat. Quicunque labores vocis sunt, velut sermo, aut lectio, aut cantus, omnes hi animam mouent, mota autem siccatur, & calescit, & humiditatem in corpore consumit. At verò deambulationes etiã ipsæ maxime præ reliquis naturales sunt. Habent autẽ quid violentum. vis ipsarum talis est. Deambulatio à cœna, & aluum, & corpus, & ventrem siccat, ipsumq; amarum fieri non finit, ob hanc causam:
D quum mouetur homo, calefit corpus, itemq; cibi. Attrahit igitur humiditatem caro, & aluum amaram fieri non finit. Corpus quidem igitur repletur, aluus vero attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hanc caussam: quum corpus mouetur & calescit, quod tenuissimum est alimenti consumitur, partim per insitum calorem, partim verò cum flatu foras excernitur, partim etiã per lotium eijcitur. Quod vero siccissimum est de cibis, relinquitur. Quare vnà cum aluo etiam caro resiccatur. Matutinæ deambulationes attenuant, & partes circa caput leues, & agiles, ac promptas reddunt, & aluum soluunt. Attenuant quidem, quia motu corpus calescit, & humiditas attenuatur, ac purgatur, partim per

spiritum

μα διαχέοντες, καὶ ἀσθενὲς* ποιέουσι, βεβρωκότα δὲ, θερμαίνοντες ὑγραίνουσι, τὴν τροφὴν ἐς τὸ σῶμα διαχέοντες, ἀπὸ δὲ τῶν ὀρθρείων περιπάτων ὕπνος μάλιστα ξηραίνει. Ἀγρυπνίη δὲ, ἐν μὲν τοῖσι σιτίοισι βλάπτει, οὐκ ἐῶσα τὸ σιτίον τήκεσθαι, ἀσίτοισι δὲ, ἰσχναίνει μὲν, βλάπτει δὲ ἧσσον. Ῥαθυμίη, ὑγραίνει, καὶ ἀσθενὲς τὸ σῶμα ποιέει, ἀτρεμίζουσα γὰρ ἡ ψυχὴ, οὐκ ἀναλίσκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος. Πόνος δὲ, ξηραίνει, καὶ τὸ σῶμα ἰσχυρὸν ποιέει. Μονοσιτίη, ἰσχναίνει, καὶ ξηραίνει, καὶ τὴν κοιλίην ἵστησι, διότι τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ, τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, καὶ τῆς σαρκὸς καταναλίσκεται. Ἄριστον δὲ τἀναντία διαπρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ. Ὕδωρ πόμα θερμὸν, ἰσχναίνει, ὡσαύτως δὲ καὶ ψυχρόν. τὸ δὲ ὑπερβάλλον ψυχρὸν, καὶ πνεῦμα, καὶ τὸ σιτίον, καὶ τὸ ποτὸν, πήγνυσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν σώματι, καὶ τὰς κοιλίας ξυνίστησι τῇ πήξει, καὶ ψύξει, κρατέει γὰρ τοῦ τῆς ψυχῆς ὑγροῦ. καὶ τοῦ θερμοῦ δὲ πάλιν αἱ ὑπερβολαὶ, πηγνύουσι, καὶ τοσοῦτοι, ὡς μὴ διάχυσιν ἔχειν. Ὁκόσα δὲ θερμαίνοντα τὸ σῶμα τροφὴν μὴ διδόντα, κενοῖ τοῦ ὑγροῦ τὴν σάρκα, μὴ δ' ὑπερβολὴν ποιέοντα, ψύξιν τῷ ἀνθρώπῳ παραδίδωσι, κινουμένου γὰρ τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ, πνεύματος* ὑπ' αὐτοῦ πληρούμενον ψύχεται. Περὶ δὲ τῶν πόνων ἣν τινα ἔχει δύναμιν, διηγήσομαι, εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν κατὰ φύσιν, οἱ δὲ διὰ βίης. οἱ μὲν οὖν κατὰ φύσιν αὐτῶν εἰσιν, ὄψιος πόνος, ἀκοῆς φωνῆς, μερίμνης. ὄψιος μὲν οὖν δύναμις τοιαύτη, προσέχουσα ψυχὴ τῷ ὁρεομένῳ, κινέεται, καὶ θερμαίνεται, θερμαινομένη δὲ, ξηραίνεται κενωμένου τοῦ ὑγροῦ. διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἐσπίπτοντος τοῦ ψόφου, σείεται ἡ ψυχὴ, καὶ πονέει, πονέουσα δὲ, θερμαίνεται, καὶ ξηραίνεται. ὁκόσα ἐν μερίμνῃ ἀνθρώποισι γίνεται, ἡ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τουτέων θερμαίνεται, καὶ ξηραίνεται, καὶ τὸ ὑγρὸν καταναλίσκουσα, πονέει καὶ λεπτύνει τὰς σάρκας, καὶ κενοῖ τὸν ἄνθρωπον. Ὁκόσοι δὲ πόνοι φωνῆς, οἷον λέξις, ἢ ἀνάγνωσις, ἢ ᾠδὴ, πάντες οὗτοι κινέουσι τὴν ψυχὴν, κινουμένη δὲ, ξηραίνεται, καὶ θερμαίνεται, καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὑγρὸν καταναλίσκει. Οἱ δὲ περίπατοι κατὰ φύσιν μὲν εἰσὶ, καὶ οὗτοι μάλιστα τῶν λοιπῶν, ἔχουσι δέ τι βίαιον. δύναμις δὲ αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε. ὁ ἀπὸ δείπνου περίπατος, ξηραίνει τήν τε κοιλίην, καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γαστέρα, καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν γίνεσθαι διὰ τάδε, κινουμένου τοῦ ἀνθρώπου, θερμαίνεται, καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὰ σιτία, ἕλκει οὖν τὴν ἰκμάδα ἡ σὰρξ, καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν κοιλίην ξυνίστασθαι. τὸ μὲν οὖν σῶμα πληροῦται, ἡ δὲ κοιλίη λεπτύνεται, ξηραίνεται δὲ, διὰ τάδε, κινουμένου τοῦ σώματος, καὶ θερμαινομένου, τὸ λεπτότατον τροφῆς καταναλίσκεται, τὸ μὲν, ἀπὸ τοῦ ξυμφύτου θερμοῦ, τὸ δὲ, σὺν τῷ πνεύματι ἀποκρίνεται ἔξω, τὸ δὲ, καὶ οὐρέεται, ὑπολείπεται δὲ τὸ τὸ ξηρότατον ἀπὸ τῶν σιτίων, ὥστε τῇ κοιλίῃ ἀποξηραίνεσθαι τὴν σάρκα, καὶ οἱ ὄρθριοι περίπατοι ἰσχναίνουσι, καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν κοῦφα τε, καὶ εὐπαγέα, καὶ εὐήκοα παρασκευάζουσι, καὶ τὴν κοιλίην λύουσιν, ἰσχναίνουσι μὲν, διότι κενούμενον τὸ σῶμα θερμαίνεται, καὶ τὸ ὑγρὸν λεπτύνεται, καὶ καθαίρεται, τὸ μὲν ὑπὸ

Vet. Cod. *ποιέοντας

*ἐκπακτοῦ

Vet. Cod

τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ, μύττεταί τε, καὶ χρέμπτεται, τὸ δ᾽ ἐς τὴν τροφὴν, τῷ τῆς ψυχῆς θερμοῦ καταναλίσκεται. τὴν δὲ κοιλίην λύουσι, διότι θερμὴ ἐοῦσα, τοῦ θερμοῦ πνεύματος ἐπιπίπτοντος ἄνωθεν ὑποχωρέει τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. κοῦφα δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ποιέει, διὰ τάδε. ὅταν κενωθῇ ἡ κοιλίη, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ὑγρὸν, θερμὴ ἐοῦσα, κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, ἀποκαθαίρεται, ἥτε ὄψις, καὶ ἡ ἀκοὴ, καὶ γίνονται διαγέες οἱ ἄνθρωποι. Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν γυμνασίων περίπατοι, καθαρὰ τὰ σώματα παρασκευάζουσι, καὶ ἰσχναίνουσιν. οὐκ ἐῶντες τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς, τὴν ὑπὸ τοῦ πόνου, ξυνίστασθαι, ἀλλ᾽ ἀποκαθαίρουσι. τὰ δὲ ἐκ τῶν δρόμων γίνονται, οἱ μὲν μακροὶ, καὶ καμπτοὶ, ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι, θερμαίνοντες τὴν σάρκα, συνέψειν, καὶ διαχέειν δύνανται, καὶ τὴν δύναμιν τῶν σιτίων τὴν ἐν τῇ σαρκὶ καταπέσσουσι, βραδύτερά τε, καὶ παχύτερα τὰ σώματα παρασκευάζουσι τῶν *τροχῶν, τοῖσι δὲ τὰ πολλὰ ἐσθίουσι, ξυμφορώτεροι, καὶ χειμῶνος μᾶλλον, ἢ θέρεος. Οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ δρόμοι, τὴν μὲν δύναμιν, τὴν αὐτὴν ἔχουσι, μᾶλλον δὲ διαθερμαίνουσι, καὶ ὑγρότερα τὰ σώματα ποιέουσιν, ἀχροώτερα δὲ, διότι οὐκ ἀποκαθαίρει προσπίπτον τὸ πνεῦμα τὸ εἰλικρινὲς, ἀλλ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ γυμνάζεται πνεύματι. συμφέρει οὖν, καὶ τοῖσι ξηροῖσι, καὶ τοῖσι πολυσάρκοισιν, ὅστις καθαιρεῖν τὴν σάρκα βούλεται, καὶ τοῖσι πρεσβυτέροισι διὰ ψῦχος τοῦ σώματος. Οἱ δὲ δίαυλοι, καὶ ἤπειροι ἵπποι, τὴν μὲν σάρκα ἧσσον διαχέονται, ἰσχναίνουσι δὲ μᾶλλον, διότι τοῖς ἔξω τῆς ψυχῆς μέρεσιν οἱ πόνοι ὄντες, ἀντισπῶσιν ἐκ τῆς σαρκὸς τὸ ὑγρὸν, καὶ τὸ σῶμα λεπτύνουσι, καὶ ξηραίνουσιν. Οἱ δὲ τροχοὶ, τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαχέουσιν, ἰσχναίνουσι δὲ, καὶ διατέλλουσι τὴν σάρκα, καὶ τὴν κοιλίην, μάλιστα διότι ὀξυτάτῳ τῷ πνεύματι χρώμενοι, τάχιστα τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν ἐφ᾽ ἑωυτούς. Τὰ δὲ παρασείσματα, ξηραίνουσι μὲν ἐξαπίνης, οὐκ ἐπιτήδεια δὲ, καὶ ἀξύμφορα, σπάσματα γὰρ ἐμποιέεται, διὰ τόδε. διατεθερμασμένον τὸ σῶμα, τὸ μὲν δέρμα, ἰσχυρῶς λεπτύνει, τὴν δὲ σάρκα, ἧσσον συνίστησι τῶν τροχῶν, κενοῖ δὲ τὴν σάρκα τοῦ ὑγροῦ. Τὰ δὲ ἀνακινήματα, καὶ ἀνακουφίσματα τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαθερμαίνουσι, παροξύνει δὲ τὸ σῶμα, καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τοῦ πνεύματος κενοῦσι. Πάλη δὲ, καὶ τρῖψις τοῖσιν ἔξω τοῦ σώματος, παρέχει μᾶλλον τὸν πόνον, θερμαίνει δὲ τὴν σάρκα, καὶ στερεοῖ, καὶ αὔξεσθαι ποιέει διὰ τάδε, τὰ μὲν* στερεὰ φύσει τριβόμενα, συνίστησι, τὰ δὲ κοῖλα, αὔξεται, τῆς γοῦν σαρκὸς, τὸ μὲν πυκνὸν τριβόμενον, ξυνίσταται, τὰ δὲ κοῖλα, αὔξεται, καὶ ὁκόσα φλέβες εἰσί, θερμαινόμεναι γὰρ αἱ σάρκες, καὶ ξηραινόμεναι, ἕλκουσιν ἐφ᾽ ἑωυτὰς τὴν τροφὴν διὰ τῶν φλεβῶν, εἶτα αὔξονται. Ἀλίνδησις, παραπλήσια τῇ πάλῃ διαπρήσσεται, ξηραίνει δὲ μᾶλλον διὰ τὴν κόνιν, καὶ σαρκοῖ ἧσσον. Ἀκροχειρίη ἰσχναίνει, καὶ τὰς σάρκας ἕλκει ἄνω, καὶ κωρυκομαχίη, καὶ χειρονομίη τὰ παραπλήσια διαπρήσσεται. Πνεύματος δὲ κατάσχεσις, τοὺς πόρους διαναγκάσαι, καὶ

τὸ

*ἴσως τρόχων

*γὰρ

ſpiritum ac flatum, partim vero emungitur, & exſcreatur: ſed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ conſumitur. Aluum autem ſoluunt, quia quum calida ſit, frigido ſpiritu ſuperne allabente, caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faciunt, ob hanc A
20 cauſam: quum euacuata eſt aluus, ex reliquo corpore, & capite humiditatem in ſeipſam attrahit, nimirum calida exiſtens. Euacuato autem capite, & viſus & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autem poſt exercitia, corpora pura reddunt, & attenuant, non permittentes carnis colliquationem fieri præ labore, ſed ipſam depurgant. Cæterum curſus longi, ac obliqui ſenſim facti, calfacientes carnem, concoquere, ac diffundere B
poſſunt, & vim ciborum in carne concoquunt: verum corpora tardiora, ac craſſiora reddunt quàm curſus circulares. Et multa comedentibus commodiores ſunt, & hyeme magis quàm
21 æſtate. Qui vero in veſte fiunt, eandem vim habent, magis autem excalfaciunt, & corpora humidiora faciunt, & decoloratiora: quia ſincerus ſpiritus allabens ipſa non depurgat, ſed in eodem ſpiritu exercentur. Conferunt itaque & ſiccis, & carnoſis, qui carnem minuere volunt, itemq; ſenioribus, propter corporis frigiditatem. Curſus autem recti reuertentes, & equeſtres in planitie facti, carnem minus diffundũt, attenuant autem magis, propterea quòd externis animæ partibus hi labores ſunt, & humidi- C
tatem ex carne reuellunt, & corpus attenuant, ac ſiccant. Circulares vero curſus carnem minime diffundunt, attenuant autem, & diſtendunt carnem & ventrem maxime, propterea quod acutiſsimo ſpiritu vtentes, humiditatem in ſeipſos celerrime trahunt. At vero concuſſiones ſiccant quidem derepente, non ſunt autem idoneæ, neq; commodæ. nam conuulſiones inducunt: quia excalfactum corpus, cutem quidem fortiter attenuat, carnem vero minus coagmentat q̃ curſus circulares, carnem autem humore euacuant. Commotiones & alleuationes carnem quidem minime excalfaciunt, corpus autem & animam irritãt, & ſpiritu euacuãt.
22 Lucta & fricatio, externis corporis partibus magis laborem exhibent: D
calfaciũt autem carnem, & corroborant, ac augeri faciunt, ob hanc cauſam. Quæ ex natura ſolida ſunt, confricta cõſidunt ac coagmentantur, quę vero caua ſunt, augeſcunt. Quod itaque denſum eſt in carne, id confrictum coagmentatur, caua vero augeſcũt, itemq; venæ. Nam carnes calfactæ ac ſiccatæ, alimentũ in ſeipſas per venas trahũt, deinde augeſcunt. Volutatio in puluere conſimilia luctæ efficit. Magis autem ſiccat propter puluerẽ, & minus incarnat. Micatio per ſummas manus attenuat, & carnes ſurſum trahit. Coryci exercitatio, & manuum ad rythmum motus, conſimilia faciunt. Spiritus detentio, meatus diſparare, &

cutem

A cutē attēnuare, & humiditatē sub cutē extrudere pōt. Exercitia in puluere & oleo in tantū differunt, quod puluis quidē est frigidus, oleū autē calidū. In hyeme igitur oleū corpus magis auget, propterea φ frigus prohibet à corpore quid auferre. In æstate vero caliditatis excessum faciēs, carnē liquat, quum & à tēpore, & oleo, ac labore, corpus calefiat. At verò puluis, q inter exercendū accedit, in æstate quidē magis auget (nam frigefaciēs corpus, in excessum calfieri non permittit) in hyeme vero frigus & algorē inducit. Morari in puluere post exercitia in æstate, modico tpe, cōfert frigefaciēdo. Verū lōgior mora superresiccat, & corpora dura ac lignosa efficit. Frictio ex oleo & aqua mollit, & nō vehemēter 23
B excalfieri finit. Porrò de lassitudinibus q ī corpore fiūt, hoc modo res se habet. Homines inexercitati ab omni labore lassantur. Nulla.n. corporis pars exercitata est ad vllū aliquē laborē. Corpora aūt exercitata, ab insuetis laboribus delassantur. Aliqua vero etiā à cōsuetis exercitijs lassantur, si modū excesserint. Species quidē igitur lassitudinū eiusmodi sunt. Vis aūt ipsarū sic habet. Etenim inexercitati humidā carnē habētes, quum laborauerint, corpore calefacto, multam colliquationē remittunt. Quicquid igitur exsudauerit, aut cū corpore depurgatū fuerit, nō exhibet magis laborē in corporis parte præter cōsuetudinē euacuata. Quicquid vero ab excretione intus remanserit, non solū huic laborē exhi- 24
C bet, sed etiā ei parti, quæ humiditatem suscepit. Non enim cōmoda est corpori, sed infesta. Et in carnes quidē corporū non similiter cōgregatur, verū in carnosas partes: quare his laborē exhibet, donec exiuerit. Tanquā enim transitum non habens, quiescens calefit tum ipsa, tum quæ allabuntur. Si igitur multū fuerit quod excretū est, etiā sanū corpus exsuperat, vt totū concalescat, & febrē fortē inducit. Calefacto enim sanguine & attracto, celerem transitum faciunt ea quæ in corpore sunt, & tum reliquū corpus præ spiritu purgatur, tum quod compactum est calescens attenuatur, & simul ex carne foras sub cutē extruditur, atque hoc sudor calidus vocatur. Hoc aūt excreto, & sanguis in naturalē statum
D restituitur, & febris remittit, & lassitudo sedat, maxime tertia die. Cæterū eiusmodi lassitudinē sic curare oportet, vt fomētis & balneis id, qđ cōpactū est dissoluamus, & deambulationibus vehementibus depurgemus, & modico cibo, ac attenuationibus carnis euacuationē cogamus, ac coagmentemus, & oleo sensim multo tēpore fricemus, vt ne violenter excalefcat. Vnguentis etiā tum exsudatorijs, tum mollientibus, vngere ac mollire conducit. At verò exercitatis, ab insuetis laboribus propterea lassitudo cōtingit. Quum corpus non fuerit laboribus exercitatū, necesse est carnē humidam esse ad eum locū, ad quē nō est adsuetus se laboribus exercere, quēadmodū etiā ad singula exercitationū genera. Carnem

τὸ δέρμα λεπτύναι, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐξῶσαι δύναται. Εν κόνει, καὶ ἐλαίῳ γυμνάσια διαφέρει τοσόνδε. κόνις μὲν ψυχρὸν, ἔλαιον δὲ θερμόν. Εν μὲν τῷ χειμῶνι τὸ ἔλαιον, αὐξιμώτερον, διότι τὸ ψύχος κωλύει φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ σώματος. Εν δὲ τῷ θέρει, ἔλαιον ὑπερβολὴν θερμασίης πεποιημένον, τήκει τὴν σάρκα: ὁκόταν καὶ ὑπὸ τῆς ὥρης θερμαίνηται, καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ πόνου. Η δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερος, ψύχουσα γὰρ τὸ σῶμα, οὐκ ἐᾷ εἰς ὑπερβολὴν θερμαίνεσθαι, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, διαψυκτικὸν, καὶ κρυμνῶδες. Διατρίβειν δὲ ἐν τῇ κόνει μετὰ τοὺς πόνους ἐν τῷ θέρει, ὀλίγον μὲν χρόνον, ὠφελέει ψύχουσα. πολὺν δὲ ὑπερξηραίνει, καὶ τὰ σώματα σκληρὰ, καὶ ξυλώδεα ἀποδεικνύει. Τρίψις ἐλαίου σὺν ὕδατι μαλάσσει, καὶ οὐ δεινῶς ἐᾷ διαθερμαίνεσθαι. Περὶ δὲ κόπων τῶν ἐν τοῖσι σώμασιν ἐγγινομένων, ὧδε ἔχει. Οἱ μὲν ἀγύμναστοι τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ παντὸς κοπιῶσι πόνου. οὐδὲν γὰρ τοῦ σώματος διαπεπόνηται πρὸς οὐδένα πόνον. Τὰ δὲ γεγυμνασμένα τῶν σωμάτων, ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων κοπιᾷ. Τὰ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων κοπιᾷ, ὑπερβολῇ χρησάμενα. Τὰ μὲν οὖν εἴδεα τῶν κόπων, τοιαῦτά ἐστιν. Η δὲ δύναμις αὐτέων ὧδε ἔχει. Οἱ μὲν γὰρ ἀγύμναστοι ὑγρὴν τὴν σάρκα ἔχοντες, ὁκόταν πονῶσι θερμαινομένου τοῦ σώματος, σύντηξιν πολλὴν ἀφιᾶσιν. ὅ, τι μὲν οὖν συνεξιδρώσῃ, ἢ ξὺν τῷ σώματι ἀποκαθαρθῇ, οὐ παρέχει πόνον μᾶλλον ἐν τῷ κενωθέντι τοῦ σώματος παρὰ τὸ ἔθος, ὅ, τι δ' ἂν ἐμμένῃ τῆς ἀποκρίσιος,* τοῦτο τῷ παρέχει τὸν πόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεξαμένῳ τὸ ὑγρόν. οὐ γάρ ἐστι ξύμφορον τῷ σώματι, ἀλλὰ πολέμιον. εἰς μὲν δὴ τὰς σάρκας τῶν σωμάτων, οὐ ξυνίσταται ὁμοίως, εἰς δὲ τὰ σαρκώδεα, ὥστε τουτέοις πόνον παρέχει, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. ἅτε δὴ οὐκ ἔχον* περίοδον, ἀτρεμίζον θερμαίνεταί αὐτό τε, καὶ τὰ προσπίπτοντα. Ην μὲν οὖν πολὺ γένηται τὸ ἀποκριθὲν, ἐκράτησε, καὶ τοῦ ὑγιαίνοντος, ὥστε συνεκθερμᾶναι ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐνεποίησε πυρετὸν ἰσχυρόν. Θερμανθέντος γὰρ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπισπασθέντος, ταχείην ἐποίησε τὴν * περίοδον τὰ ἐν τῷ σώματι, καὶ τό, τε ἄλλο σῶμα καθαίρεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ συνεστηκὸς θερμαινόμενον, λεπτύνεταί τε, καὶ συνεξωθέεται ἐκ τῆς σαρκὸς ἔξω ἐπὶ τὸ δέρμα, ὅπερ ἱδρὼς καλέεται θερμός. Τούτου δ' ἀποκριθέντος, τό, τε αἷμα καθίσταται ἐς τὴν κατὰ φύσιν σύστασιν, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνίησι, καὶ ὁ κόπος παύεται μάλιστα τριταῖος. Χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον κόπον, ὧδε θεραπεύειν, πυρίῃσι, καὶ λουτροῖσι θερμοῖσι διαλύοντα τὸ ξυνεστηκὸς, καὶ περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρωνται, τῇσιν ὀλιγοσιτίῃσι, καὶ ἰσχνασίῃσι, συνιστάναι τῆς σαρκὸς τὴν κένωσιν, καὶ τρίβεσθαι τῷ ἐλαίῳ ἡσυχῇ πουλὺν χρόνον, ὅκως μὴ βιαίως ἀναθερμαίνηται, καὶ τοῖσι χρίσμασι, καὶ τοῖσιν ἱδρωτικοῖσι, καὶ μαλακτικοῖσι χρέεσθαι, καὶ μαλακύνειν ξυμφέρει. Τοῖσι δὲ γυμναζομένοισιν ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων, διὰ τάδε γίνεται. Οκόταν μὴ πεπονήκῃ τὸ σῶμα, ὑγρὴν ἀνάγκη τὴν σάρκα εἶναι πρὸς τοῦτον τὸν τόπον, πρὸς ὃν μὴ εἴθισαι πονέειν, ὥσπερ καὶ τῶν γυμνασίων, πρὸς ἕκαστα. Τὴν

Vet. Cod.
* ε
* πάροδον
* πάροδον

Vet. Cod. Τὴν μὲν οὖν σάρκα, ξυντήκεσθαι ἀνάγκη, καὶ ἀποκρίνεσθαι, καὶ συνίστασθαι ὥσπερ τῷ προτέρῳ. Ξυμφέρει δὲ θεραπεύεσθαι ὧδε. Τοῖσι μὲν γυμνασίοισι χρῆσθαι, τοῖσι συνήθεσιν, ὅκως τὸ ξυνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνηται, καὶ ἀποκαθαίρηται, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα μὴ ὑγραίνηται, μηδ' ἀγύμναστον γίνηται. Τοῖσι δὲ λουτροῖσι τοῖσι θερμοῖσι ξυμφέρει, καὶ τοῦτον χρέεσθαι, καὶ τῇ τρίψει ὁμοίως, ὡς καὶ τὸν πρόσθεν. Τῆς δὲ πυριήσιος οὐδὲν δέεται. Οἱ πόνοι γὰρ ἱκανοὶ θερμαίνοντες, λεπτύνειν, καὶ ἀποκαθαίρειν τὸ συστάν. Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων πόνοι, τόνδε τὸν τρόπον γίνονται, ἀπὸ μὲν συμμέτρου πόνου, κόπος οὐ κινέεται. Ὁκόταν δὲ πλείων τοῦ καιροῦ πόνος ᾖ, ὑπερξηραίνει τὴν σάρκα, κενωθεῖσα δὲ τοῦ ὑγροῦ, θερμαίνεται, καὶ ἀλγέει, καὶ φρίσσει, καὶ ἐς πυρετὸν καθίσταται μακρότερον, ἢν μή τις ἐκθεραπεύσῃ ὀρθῶς. Χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸν τῷ λουτρῷ, μὴ σφόδρα πολλῷ, μηδὲ θερμῷ ἄγαν λούεσθαι, εἶτα πίσας αὐτὸν ἐκ τοῦ λουτροῦ μαλακὸν οἶνον, δειπνεῖν ὡς πλεῖστα, καὶ παντοδαπὰ σιτία, καὶ ποτῷ ὑδαρεῖ, οἴνῳ δὲ μαλακῷ χρέεσθαι πολλῷ. εἶτ' * ἐντρῖψαι χρόνῳ πλέω, μέχρις ἂν αἱ φλέβες πληρωθεῖσαι ἀρθῶσιν. εἶτα δὴ ἐξεμείτω, καὶ ἀναστάντα ὀλίγον, καθεύδειν μαλακῶς. εἶτα προσάγειν ἡσυχῇ, τοῖσι σιτίοισι, καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι συνήθεσιν ἡμέρας ἕξ, ἐν ταύτῃσι δὲ καταστῆσαι ἐς τὸ σύνηθες, καὶ σίτου, καὶ ποτοῦ. δύναμιν δὲ ἔχει ἡ θεραπείη, τοιήνδε, ἐξηρασμένον τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν, ἐξυγρῆναι δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς. Ἦν μὲν οὖν ᾖ δυνατὸν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι ὁκόση τίς ἐστι τοῦ σίτου τῇ συμμετρίῃ ἀκέσασθαι, εὖ ἂν εἶχε τοῦτο. Νῦν δὲ τὸ μὲν ἀδύνατον, τὸ δὲ, ῥᾴδιον. Ἐξηρασμένον γὰρ τὸ σῶμα τῶν ἐμπεσόντων παντοδαπῶν, ἀφ' ὧν λαμβάνει τὸ ξυμφέρον αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ, ἕκαστον τοῦ σώματος ἑκάστου σίτου, πληρωθὲν δὲ, καὶ ὑγρανθὲν κενωθείσης τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, ἀφίησι πάλιν τὴν ὑπερβολήν. Ἡ δὲ κοιλίη κενὴ ἐοῦσα ἀντισπᾷ. Τὸ μὲν οὖν ὑπερβάλλον ὑγρὸν, ἐξερεύγεται ἡ σάρξ. τὸ δὲ σύμμετρον, οὐκ ἀφίησιν, ἢν μὴ διὰ βίης, ἢ πόνων, ἢ φαρμάκων, ἢ ἄλλης τινὸς ἀντισπάσιος. τῇ δὲ προσαγωγῇ χρησάμενος, καθίστησι τῷ σώματι τὴν δίαιταν ἡσυχῇ.

*ἀνατρῖψαι

Carnem igitur necesse est colliquari, & excerni, considereq; ac contrahi, velut priori. Confert autem hoc modo curari. Exercitationibus vtendum est consuetis, quo id, quod compactum est, calescens extenuetur, ac depurgetur, & reliquum corpus non humectetur, neque inexercitatum maneat. Vtile est & hunc balneis calidis vti, itemq; frictione similiter vt priorem. Verum fomentis nihil habet opus. Labores enim calfacientes sufficientes sunt attenuare, & depurgare id, quod compactum est. Lassitudo autem à consuetis exercitijs hoc modo fit. A moderato quidem labore lassitudo non mouetur. Quum vero maior quàm oportet labor fuerit, carnem superexsiccat, euacuata autem humore caro, calefit, & dolet, & horret, & ad febrem perducitur longiorem, si non quis recte curet. Oportet autem primum quidem ipsum balneo non valde multo, neque nimis calido lauari: deinde exhibito à balneo molli vino, in cœna offerre plurima, & omnigena edulia, & potu aquoso, vino verò molli, ac multo vti. Postea longo tempore fricare, donec venæ repletæ attollantur. Deinde vero vomat, & modice sese erigens deinceps, molliter dormiat. Postea per dies sex sensim ad cibos, & labores consuetos procedat, atque ita ad consuetum cibum, ac potum perducatur. Vim autem habet hæc curatio talem. Resiccatum excellenter corpus, humectare potest citra excessum. Si quidem igitur possibile esset, laboris excessum nosse, quantus is esset, commodum foret ipsi proportione cibi seruata mederi. Nunc vero illud impossibile est, hoc vero facile. corpus enim resiccatum, ab ingestis omnigenis edulijs id quod conducibile sibijpsi est, sumit vnaquæque pars de singulis cibis: repletum autem & humectatum, aluo per vomitum euacuata, rursus excessum remittit. Aluus autem vacua existens reuellit. Excedentem itaque humiditatem caro eructat, moderatam vero non remittit, nisi per vim, aut labores, aut medicamenta, aut aliam quandam reuulsionẽ. Qui autem additione cibi sensim crescente vtitur, is corpori diætam placide constituit.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. Secundum de diæta.

1 Regionum singularum. *Gal. in j. de alim. facul. cap. j. quinque circa hos libros scitu digna scribit, vnum est, diuersas fuisse de ipsis sententias, quoniam alij ad Hippocratem auctorem, alij ad Philistionem, aut Aristonem, aut Euriphontem, aut Philetam omnes antiquos scriptores retulerunt: alterum est, quod hi libri interdum libris de natura humana adnexi, interdum separati circunferebantur, & cum his de natura humana, & de victus ratione: separati vero de victus ratione inscribebantur. Tertium est, primum librum Hippocrate indignum esse. Quartum: quod secundus hic, vbi de cibis agitur, non indignus fortasse Hippocrate sit. Postremum. duo huiusce secundi fuisse principia, quoniam alij inchoarunt ab ista oratione,* χωρίων δὲ θέσιν. *i. locorum autem situm. alij ab ea,* σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν. *i. ciborum & potuum facultatem. Quod enim secundus liber potuerit ab Hippocratis schola nasci, Celsi auctoritas etiam me impellit vt credam, qui cum plurima ex veris Hippocr. libris acceperit*

acceperit huic multa in caput iij. primi sui libri transtulit. Puto tamen, quæ de locis, & ventis in principio huius scripta sunt, magis ad librum de aere, aq. & loc. spectare, & iccirco non sine ratione fecisse eos, qui potius auspicabantur ab ea parte, vbi de cibis & potibus tractare incipit.

2 Porrò de ventis. *Arist. ij. metheorol. ventos exhalationes frigidas & siccas esse profitetur, quæ ex terra, & aquis separatim emanantes, tandemq; in vnum cumulatæ, & motum & naturam eiuscemodi pariunt. Appellat siccas, non quod humiditate prorsus destituantur, sed quia in ipsis humectatoria facultas ab exsiccatoria superatur, si illi exhalationi humidæ, ex qua fiunt imbres, comparetur; quocirca Hippocrati ipsum nequaquam contradicere existimandum, nempe qui ventorum originem, & effectus expendens, nullius alterius ratione habita, eos simpliciter frigidos, atque humidos facit.*

3 Qui verò à niue. *Quæ hîc dicuntur de ventis magna ex parte vera sunt, & ab omnibus philosophis recepta: nonnulla item valde suspecta habentur, sicuti quod venti à paludibus, stagnis & fluuijs perspirantes, sanitatem afferant, ideo hæc pars non prorsus Hippocrate digna est iudicanda, nam Vitruuius lib. j. cap. iiij. ventos per paludes transeuntes, morbidos, atque noxios esse magnis argumentis, ac exemplis demonstrauit.*

4 Quicunque igitur. *Tametsi sapores ad cognoscendas ciborum, ac medicamentorum potestates magnoperè conferant, nihilominus ex illis solis veram certitudinem comparare nequaquam possumus, itaque ad statuendas rerum facultates necesse est singulas species separatim ex affectibus perscrutari, neque sensibilibus facultatibus adeo credere, vt ab illis solis, quod cognoscere quærimus, tanquam certum æstimemus.*

5 Cyceon autem. *Erotianus in Onomastico κυκεῶνα potionem farinæ commixtam, & κυκᾶν miscere significare scribit. Gal. vero vj. de morb. vulg. com. vj. tex. v. Homerum, Hippocratem, & veteres omnes Cyceonis nomen pro mixtione cibi, atque potus, necnon polentæ, atque uini, siue aliarum rerum vsurpasse monstrat, nec est ignorandum, quod scriptum est apud Platonem iij. de republ. Homeri tempore non fuisse catarros, quod Cyceon cum seo destillationibus aduerso factus ægrotantibus, tunc à medicis præberetur.*

6 Horum porrò omnium. *In vulgatis omnibus, atque etiam manuscriptis legitur, οἱ χυμοὶ τῆς σαρκὸς διαχωρητικοὶ, sed διαχωρητικότεροι, legendum esse verba sequentia facile monstrant, vnde miror quomodo Germanus interpres hoc non viderit. Caluus τροφιμότεροι, legisse videtur.*

7 Similaginei omnium. *Gal. in j. de alim. facul. cap. vj. hunc locum citans, vt Hippocraticum, monet huiuscemodi panes esse vitandos, & præsertim illis, quibus iecur facile obstruitur, aut renes calculis gignendis sunt appositi.*

8 Pisa inflant quidem. *Citat Gal. hunc locum j. de alim. facul. xxviij. sed paulo diuersius, vbi enim in vulgatis codicibus Hippocratis legitur, ἧσσον δὲ φυσώδεα, τρόφιμα δὲ, apud Galenum, & melius legitur, ἧσσον δὲ φυσώδεις, τροφιμότεροι δέ.*

9 Et castrata non castratis. *Quomodo castrata animalia sint sicciora non castratis certè non video, eò magis, quod scio Aristotelem prodidisse in probl. Idcirco castratos homines non caluescere, quoniam humidiores sunt: coitum itidem exsiccare omnes sciunt. adhæc non castrata animalia calidiora cum sint, necessario etiam sicciora: quare vel dictiones hoc in loco transmutatæ sunt, vel apud Hippocratem, hæc vox, ξηρότερα, idem valet, atque ἀμείνω, sic quoque tueri possumus vigentia animalia senioribus, & referta sanguine exanguibus esse sicciora. Quod deinceps scribit de carnibus fortioribus & leuissimis, non caret aliquo crimine.*

10 Vina nigra. *Nigredo in vinis nihil, quod ad aluum mouendam, vel sistendam pertineat, operatur, nisi aliud ipsi hanc facultatem habens adnectatur, quare fallitur vulgus omne nigrum vinum statim adstringere iudicans.*

11 Acetum frigefacit. *Arist. xxxiiij. sect. probl. xvij. aceti vim calefactoriam esse palam profitetur, quod quoque Gal. iij. de symp. caus. cap. ij. confessus videtur. At Hippocr. & hîc, & iij. de acut. vict. ibiq; Gal. acetum frigidum faciunt, nisi dicamus materiam aceti calidam quidem esse, cum sit vinum, cæterum adscititiam frigiditatem habere, sic enim Arist. modo dixit semen esse frigidum, modo calidum, vt notat Philoponus, seu Michael Ephesius ij. de gen. anim. cap. ix. Quomodo vero hoc in loco asserat acetum ideo exsiccare, quoniam colliquans humiditates in corpore consumit, non est difficile captu, etsi id exsiccare potius, quam frigefacere dixerim, neque enim necessum est semper, consumpto humido calorem interire, siquidem in materia sicciore acrior plerunque calor euadit.*

12 Allium calidum est. *Quin magnam purgandi facultatem allio concedat Hippocrates certe negare non possumus, cùm ea ratione visum imminuere scribat, sed experientia huic non admodum attestatur. Cepam vero visum acuere, cum lachrymas cieat, & humiditates oculorum consumat, non est rationi dissentaneum, cum idem etiam scripserit Arist. xxxij. sect. probl. xxix. Cur vero ea lachrymas moueat Arist. quoque xx. probl. sect. probl. xxij. rationem affert, quoniam suo lentore adhæret, sua acredine virtutem expulsiuam stimulat, sicq; humorem excutit.*

13 Raphanus siue. *Multa sunt calida & acria, quæ hoc pacto humectare dici poterit; est enim huiuscemodi operatio, quam græci vocant, κατὰ συμβεβηκός.*

14 Mentha calfacit. *Hanc Hippocratis de mentha sententiam expressisse videtur Arist. xx. problem. sect. ij. vbi idcirco tempore belli, nec serere, nec comedere mentham fuisse vetitum scribit, propterea quod semen corrumpit, & hominum corpora debilia reddit, quando illa fortia & robusta esse præstaret, hæc enim ratio potior est, quam alia, scilicet quod mentha libidinem excitans homines ad venerem incitatiores, quam ad bellum faciat.*

15 Solani. *Cum omnia vrinam prouocantia calida potius, & sicca esse debeant, de solano, quasi res mira sit, cum frigiditate vim vrinam prouocandi stare, addidit (qui & frigefacit) sed quæ frigida sunt minimè vrinam verè prouocant, imò potius eam facere dicuntur, atque sic vina aquosa sæpe scripsit Gal. esse diuretica.*

16 Et austera, & carnosa. *Vereor ne vox illa austera, ab aliquo imprudente, atque ignaro sit addita, ratio est, quod austera refrigerare à Gal. in iij. & iiij. de simpl. med. constitutum habetur, quippe quæ ex terreo & aqueo simul commixtis constent.*

17 Exhibet enim corpori. *Hoc dixit Hippocrates, quoniam aliqua humectant, licet nullam humiditatem impartiant, vt superius dixit de raphanitide, quem pituitam sua acredine eliquando humectare scripsit.*

18 Ventrem autem. *Hunc locum Celsus lib. j. cap. iij. sic interpretatus est. Illud quoque scire oportet, quod ventrem vomitus solutum comprimit, compressum soluit, itemq; comprimit is vomitus, qui statim post cibum est, soluit qui tarde superuenit.*

19 Si non longi fuerint. *Quæstione dignum est, cur Hippocr. hanc particulam addiderit, siquidem videtur maxime rationi consentaneum, vt ieiunorum somni quanto longiores sunt, tanto magis attenuent, sed credo additam, quoniam somni huiusmodi, non modo attenuant, ac frigefaciunt, verum etiam grauiora mala inducunt: aut potius, quia ieiuna corpora somnis longiusculis nimis incalescunt duplicato ferè calore, & à ieiunio, & à somno. Quod porrò hìc scribit semel in die cibari, siccare, attenuare, & aluum sistere, id est, quod ex Hippocrate prodidit Plinius lib. xxviij. cap. v. non prandentium exta citius senescere.*

20 Cum euacuata est. *Hac ratione dicebat Gal. in ij. de comp. medic. s. l. clysteres etiam à capite euacuare; & hac eadem ratione, aluum lubricam habere magnopere ad capitis sanitatem conferre persuaderi potest.*

21 Qui vero in. *Hunc locum Arist. tractauit ij. probl. sect. probl. iij. & sect. xxxviij. probl. iij. vbi ita dilucidè, atque accommodate totam Hippocratis sententiam breui sermone comprehensam explicuit, vt eam interpretari voluisse iure alicui videri possit.*

22 Lucta & fricatio. *Arist. xxxvij. par. probl. de frictionibus egit, vbi omnia, quæ hìc scribit Hippocrates, & multo plura adhuc fusè, & diligenter tradidit, quemadmodum Hippocraticum interpretem decebat.*

23 Frictio ex oleo. *Arist. v. probl. par. probl. vj. quærens cur frictio ex oleo, & aqua magis lassitudines tollit, iccirco fieri scribit, quoniam sic oleum magis penetrat, quam per se solum adhibitum, præterea minus calefacit exsiccatve. Sed qui de his, atque omnibus exercitationibus copiosiorem tractationem optat, nostros de arte gymnastica libros perlegat.*

24 Quidquid igitur exsudauerit. *Hæc est ea, quam medici vlcerosam lassitudinem appellant, cuiusve causa & generatio, ita præclare ab Hippocrate explicatur, vt nemo sit, qui de ea, quidquam dubitare debeat. In græcis codicibus scribitur,* ἅτε δὴ ἕλκος ἔχον περιόδον, *sed magis placet legatur* πάροδον, *& hìc & paulo infra.*

25 Postea longo tempore. *Non me latet in codicibus græcis legi,* εἶτ' ἐντείψαι χρόνῳ πλέω, *sed legendum esse,* ἀνατείψαι, *vt putem, præter calui auctoritatem, ea etiam potissima ratio me impellit, quod finis est totius curationis exsiccatum membrum humectare, quam rem frictiones post cibum præstant nimirum, quibus alimentum, & humiditas à ventriculo in habitum corporis trahantur, ita vt venæ repletæ intumescant, est enim absurdum velle post cibum tandiu morari, donec venæ repletæ tumescant, & deinceps vomitum præcipere. Nam Hippocrates, vt citius exsiccationi prouideatur, multum prandere iubet, sed ne cruditas venarum, & ventriculi ex cibi copia periculum inferat, vomendum iubet, quasi non multo post faciendum sit, alioquin si venas repletas tumefieri expectandum esset, cum id non fiat nisi peracta omni coctione, & alimento per membra distributo, vix fieri posset vomitus, vel saltem inutilis foret, vt enim est stomacho pleno vomitus plerisque facilis, ita vacuo omnibus ferè difficilis.*

HIPPOCRATIS COI DE DIAETA,

Siue victus ratione Lib. III.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Argumentum in lib. Tertium de Diæta.

Quàm arduum sit diætam præscribere laboribus correspondentem præfatur; Quæ singulis anni partibus, hyeme, inquam, vere, æstate, autumnoq; victus ratio in cibis, atque laboribus, quæ item diuitibus, & multitudini sit accommodata explicat. Tum de repletionibus, laßitudine, earumq; signis & curatione agit, alijsq; ciborum ingestiones sequentibus; alui profluuijs, cruditatibus, faciei decolorationibus, ructibus, stercoris vomitione, & id genus alijs.

A DE diæta humana exacte quid cõscribere, vt ad ciborum copiam, laborum cõmensurata proportio fiat, non est poßibile, quemadmodum etiam antea à me relatũ est. Multa enim sunt impedimenta. Primũ quidem hominum naturæ, diuersæ existentes: (nã & siccæ ipsæ ad seipsas, & ad alia collatæ magis ac minus siccæ sunt & humidæ, similiter etiã aliæ omnes.) deinde ætates non ijsdem indigẽtes: insuper & regionum situs, & ventorũ mutationes, & tẽporũ alterationes, & anni cõstitutiones. Est & inter ipsos cibos multa differentia: tri-
B ticum enim à tritico differt, & vinum à vino, & reliqua omnia, ex quibus victum facimus, diuersa existentia, impediunt quo minus poßibile sit exacte de dieta conscribere. At enim prænotiones inuẽtæ sanè à me sunt eorum quæ in corpore dominantur, siue labores cibos, siue cibi labores superẽt, & quõ singulis mederi oporteat, prędiscereq; sanas naturas, & vt non accedant morbi, nisi quis valde multũ delinquat ac sæpe: hæc autem medicamentis iam opus habent. Sunt autem quæ neq; per medicamenta sanari poßunt. Quantum quidem igitur inueniri poßibile est quæ maxime ad rem faciunt, à me inuẽtum est:

verùm

1 ΠΕρὶ διαίτης ἀνθρωπίνης ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἰρέαται, ξυγγράψαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐς ἀκρίβειαν, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σίτου, τὴν συμμετρίαν ποιέεσθαι τῶν πόνων. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα. Πρῶτον μὲν αἱ φύσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφοροι ἐοῦσαι. καὶ γὰρ αἱ ξηραὶ αὗται ἑωυτῶν πρὸς ἑωυτὰς, καὶ πρὸς ἄλλα μᾶλλον, καὶ ἧσσον, ξηραὶ, καὶ ὑγραί. ὡσαύτως, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι. ἔπειτα, καὶ αἱ ἡλικίαι, μὴ τῶν αὐτῶν δεόμεναι, ἔτι δὲ, καὶ τῶν χωρίων αἱ θέσιες, καὶ τῶν πνευμάτων αἱ μεταβολαί. τῶν τε ὡρέων, αἱ μεταστάσιες, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, αἱ καταστάσιες, αὐτῶν τε τῶν σίτων, πολλὴ διαφορά, πυροί τε γὰρ, πυρῶν, καὶ οἶνος, οἴνου, καὶ τἄλλα ὅσα διαιτεόμεθα πάντα διάφορα ἐόντα, ἀποκωλύει δυνατὸν εἶναι ἐς ἀκρίβειαν ξυγγραφῆναι. Ἀλλὰ γὰρ αἱ προγνώσιες ἐξευρημέναι ἔμοιγε τῶν ἐπικρατεόντων ἐν τῷ σώματι, ἤν τε οἱ πόνοι κρατέωσι τῶν σίτων, ἤν τε τὰ σιτία τῶν πόνων, καὶ ὡς χρὴ ἕκαστα ἐξακέεσθαι, προκαταμανθάνειν τε ὑγιείας τὰς φύσεις, μὴ προσπελάζειν τε τὰς νόσους, εἰ μή τις μεγάλα πάνυ ἐξαμαρτάνοι, καὶ πολλάκις. Ταῦτα δὲ φαρμάκων δέεται ἤδη, ἔστι δ' ἅσσα οὐδ' ὑπὸ τῶν φαρμάκων δύναται ὑγιάζεσθαι. Ὡς μὲν οὖν δυνατὸν εὑρεθῆναι ἔγγιστα τοῦ * ὅρου, ἐμοὶ εὕρηται:

Vet. Cod.

* ἔργου, ὅρου

Vet. Cod. τὸ δ' ἀκριβὲς, οὐδενί. Πρῶτον μὲν οὖν τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων συγγράψω, ἐξ ὧν μάλιστα ἂν ὠφελοῖντο, οἵτινες σιτίοισι προστυχοῦσι χρέονται, πόνοισί τε τοῖσιν ἀναγκαίοισιν, ὁδοιπορίῃσί τε τῇσι προσαναγκῃσι, θαλασσουργίῃσί τε τῇσι πρὸς τὴν συλλογὴν εὑρεθείσῃσι τοῦ βίου, θαλπόμενοί τε, παρὰ τὸ σύμφορον, ψυχόμενοί τε, παρὰ τὸ ὠφέλιμον, τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ ἀκαταστάτῳ χρεόμενοι. Τούτοισι δὴ ξυμφέρει, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὧδε διαιτᾶσθαι. Τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρεα διαιρέουσιν, ἅπερ μάλιστα γινώσκουσιν οἱ πολλοὶ, χειμῶνα, ἦρ, θέρος, φθινόπωρον. Καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ πλειάδων δύσιος, ἄχρι ἰσημερίης ἐαρινῆς. ἔαρ δὲ, ἀπὸ ἰσημερίης μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. θέρος, ἀπὸ πλειάδων μέχρι ἀρκτούρου ἐπιτολῆς, φθινόπωρον δὲ, ἀπὸ ἀρκτούρου μέχρι πλειάδων δύσιος. Ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι ξυμφέρει πρὸς τὴν ὥρην, ψυχρήν τε, καὶ ξυνεστηκυῖαν ὑπεναντιούμενον τοῖσι διαιτήμασιν, ὧδε χρέεσθαι. Πρῶτον μὲν μονοσιτίῃσι χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηρὰν τις τὴν κοιλίην ἔχῃ. εἰ δὲ μὴ, μικρὸν ἀριστῆν. τῇσι δὲ διαιτήμασι χρέεσθαι, τοῖσι ξηροῖσι, καὶ αὐστηροῖσι, καὶ θερμαντικοῖσι, καὶ συγκομιστοῖσι, καὶ ἀκρήτοισιν. Ἀρτοσιτέειν δὲ μᾶλλον, καὶ τοῖσιν ὀπτοῖσι τῶν ὄψων μᾶλλον, ἢ τοῖσι ἑφθοῖσιν χρέεσθαι. Καὶ τοῖσι πόμασι μέλασιν ἀκρητεστέροισι, καὶ ἐλάσσοσι. Λαχάνοισιν δὲ ὡς ἥκιστα, πλὴν τοῖσι θερμαντικοῖσι, καὶ ξηροῖσι, καὶ χυλοῖσι, καὶ ῥοφήμασι ὡς ἥκιστα. Τοῖσι δὲ πόνοισι πουλλοῖσιν ἅπασι, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα, καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ, μακρῇ, ἀπὸ κούφων προσαναγκάζοντα. τοῖσι μὲν περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ὀξέσιν. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου, βραδέσιν ἐν ἀλέῃ. Ὀρθοῖσί τε πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενον, προσάγοντα σφοδρόν. Ἀποπαύοντά τε ἡσυχῇ, καὶ σκληροκοιτίῃσι, καὶ νυκτοβατίῃσι, καὶ * χοινοβατίῃσι, καὶ κυνοδρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει. Πάντα γὰρ ταῦτα ἰσχναίνει, καὶ θερμαίνει. Χρέεσθαί τε πλείω. Ὁκόταν δὲ ἐθέλῃ λούεσθαι, ἢν μὲν ἐκπονήσῃ ἐν παλαίστρῃ, ψυχρὸν λουέσθω. Ἢν δὲ ἄλλῳ τινὶ πόνῳ χρήσηται, τὸ θερμὸν ξυμφορώτερον. Χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοὺς μὲν ὑγροτέρους, τρεῖς τοῦ μηνὸς, τοὺς δὲ ξηροτέρους, δὶς ἀπὸ σιτίων παντοδαπῶν. ἐκ δὲ τῶν ἐμέτων, προσάγειν ἡσυχῇ πρὸς τὸ εἰθισμένον σιτίον, ἐς ἡμέρας τρεῖς, καὶ τοῖσι πόνοισι χρῆσθαι κουφοτέροισι, καὶ ἐλάττοσι, τοῦτον τὸν χρόνον, ἀπὸ δὲ βοείων, καὶ χοιρείων κρεῶν, ἢ τῶν ἄλλων ὅ,τι ἂν ὑπερβάλλῃ πλησσόμενον, ἐμέειν, καὶ ἀπὸ τυρωδέων, καὶ γλυκέων, καὶ λιπαρῶν ἀνεθίστων πλησμονῆς, ἐμέειν συμφέρει, καὶ ἀπὸ μέθης, καὶ σιτίων μεταβολῆς, καὶ χωρίων μεταλλαγῆς, ἐμέειν. Διδόναι δὲ, καὶ τῷ ψύχει καθαρὸν ἑωυτὸν, πλὴν ἀπὸ τῶν σιτίων, καὶ γυμνασίων. ἀλλ' ἔν τε τοῖσιν ὀρθρίοισι περιπάτοισιν, ὁκόταν ἄρξηται τὸ σῶμα διαθερμαίνεσθαι, καὶ τοῖσι δρόμοισι, καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ χρόνῳ ὑπερβολὴν φυλαξόμενος. Ἀγαθὸν γὰρ τῷ σώματι χειμάζεσθαι ἢ γυμνάζεσθαι ἐν τῇ ὥρῃ. Οὐδὲ γὰρ τὰ δένδρεα μὴ χειμασθέντα ἐν τῇ ὥρῃ δύνανται καρπὸν φέρειν, οὐδ' αὐτὰ ἐρρῶσθαι. Χρέεσθαι δὲ, καὶ τοῖσι πόνοισι πουλλοῖσι

* κονιβαθείησι δρομίῃσι

ταύτην

verùm exacte à nullo. Primum igitur multis ac A
vulgaribus hominibus conscribã, ex quibus ma
xime vtilitatẽ capere posint, qui sanè cibis vul-
garibus vtuntur, ac laboribus necessarijs, profe-
ctionibusq́; necessarijs, ac operis marinis ad vi-
tam degendã repertis: quiq́; calescunt plusq̃ ex-
pedit, perfrigeranturq́; præter commoditatem,
& reliqua diæta inconstanti vtuntur. His itaque
ex præsentibus sic victum facere conducit. An-
num equidem in quatuor partes diuidunt, quas
pleriq́; omnes nouerunt, hyemem, ver, æstatem,
autumnum, & hyemem quidem à pleiadũ occa
su, vsq́; ad æquinoctiũ vernum: Ver aũt ab æqui
noctio vsq́; ad pleiadũ exortum: Aestatem verò
à pleiadum ortu vsq́; ad arcturi exortũ: Autum-
num ab arcturi ortu, vsq́; ad pleiadum occasum. B
In hyeme quidem igitur tempori frigido & cõ-
2 pacto se opponendo, hoc victu vti cõducit. Pri-
mum quidem semel tãtum in die cibum capere
conuenit, nisi quis valde siccum ventrẽ habeat:
id vero si fieri non posit, modicũ prandere. Vi-
ctu autem vtendum est sicco & austero, & calfa-
ctorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autẽ
magis vti expedit, & obsonijs assatis potius, q̃ co-
ctis. Et potionibus nigris meracioribus, ac pau-
cioribus. Oleribus minimum, præterq̃ calfacien
tibus & siccis. Succis item ac sorbitionibus mini-
me vtẽdum est. Laboribus aũt multis omnibus,
cursibusq́; curuis sensim crescente accesione, et
lucta in oleo longa, à leuibus ordiẽdo ac sensim
addẽdo. Et deambulationibus ab exercitijs, acu C
tis ac celeribus: à cęna vero, tardis in tepore. Ma
ne autem multis, leni initio facto, ac sensim cre-
scente accesione, ita vt placide rursus desinas.
3 Vtendum est & strato duriore, & nocturnis iti- A
neribus, & cursibus in alto puluere factis vti con
fert. Omnia enim hæc attenuant ac calfaciunt.
Vtendum etiam nauigatione. Vbi autem quis
lauari velit, si quidem in palæstra se exercuerit,
frigida lauetur. Si verò alio quopiam exercitio
vsus fuerit, calida commodior existit. Vtendum
& vomitibus, si humidiores sint ter in mẽse, si
sicciores, bis à cibis omnis generis: à vomitibus
sensim perueniendum est ad cõsuetum cibum
per tres dies, eoq́; tempore laboribus leuioribus
ac paucioribus vtendum: à bubulis autẽ & por- D
cinis carnibus, aut alijs, quicquid tandem modũ
excesserit, repletus vomat: & à caseosis, & dul-
cibus ac pinguibus, eum qui non est adsuetus re-
4 pleri, vomere conducit, & ab ebrietate, ac cibo-
rũ varietate, & regionum permutatione vomẽ-
dum est. Oportet autem frigori seipsum purum
exhibere, præterquam à cibis ac exercitijs. Sed
& in matutinis deambulationibus vbi corpus ca
lefieri cœperit, itemq́; in cursibus etiam in alio
tempore, excessum vitare oportet. Melius est
enim corpori hyemẽ ferre, quàm exerceri hoc
tempore: Nam neque arbores quæ hyemẽ non
pertulerũt hoc tempore, fructum ferre posiunt,
neque ipsæ sanæ esse. Vtendum est & laboribus
hoc

A hoc tempore multis vsque ad excessum, nisi las-
situdines succedant. Signum autem docebo
idiotas, ostendamq; quapropter hæc ita se ha-
bent. Tempore existente frigido, ac compa-
cto, consimilia patiuntur etiam animalia ipsa.
Necesse igitur est corpora tarde calefieri à la-
bore, & modicam quandam humiditatis præ-
sentis partem excernere. Deinde modicum
tempus concessum est quo laborent, multum
autem quo quiescant. Dies enim breuis est, nox
vero longa: propterea igitur neque tempus, ne-
que labor excessum habet. Ob hanc itaque cau-
sam hoc tempore sic diætam instituere oportet,
à pleiadum occasu vsque ad solstitium hyber-
num diebus quadraginta quatuor. Circa sol-
B stitium autem maxime in custodia, ac tutela es-
se, & à solstitio alios totidem dies eadem diæta
vti. Postquam autem tempus adduxerit fauo-
nium, & mollius factum fuerit, oportet etiam
cum tempore diætam sequi, diebus quindecim,
quum arcturus oritur & hirundo volat. Sequens
vero tempus magis varie transigere oportet vs-
que ad æquinoctium diebus triginta duobus.
Oportet igitur etiam diæta vti hoc tempore va-
riegatiore, mollioreq;, ac leuiore, & cibo, &
potu, & labore, atque ita sensim ad ver perdu-
cere. Quum autem æquinoctium iam factum
fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes bre-
uiores, & tempus calidum, ac siccum constite-
rit, etiam præsens victus probe nutriens, ac me-
C racus sit. Quemadmodum igitur arbores ratio-
nem non habentes, hoc tempore præparant si-
bi ad æstatis commoditatem, tum incremen-
tum, tum vmbram: sic oportet hominem, quum
sanè mente, ac ratione præditus sit, carnis in-
crementum salubre sibi præparare. Oportet igi-
tur, vt, ne derepente diæta transmutetur, tem-
pus in sex partes diuidere, per octo dies. In pri-
ma itaque parte & labores detrahere oportet, &
reliquis quoque velocioribus vti. Cibis autem
mollioribus, & potibus aquosioribus, ac albio-
ribus, & lucta cum oleo in sole vtendum est. In
singulis autem temporibus singulas diætas pau-
latim transmutare oportet, & deambulationes
detrahere à cœna plures, matutinas pauciores,
D & mazam pro pane offerre, & olera cocta ex-
hibere, & obsonia elixa assatis adæquare, &
balneis vti, & parum prandere, & re venerea
pauca vti, & vomitibus primum quidem quar-
to quoque die, deinde per longius tempus, quo
& corpus pura carne incarnatum constituas, &
diætam in hoc tempore mollem, vsque ad ple-
iadum exortum. Aestas. In hoc quoque diæ-
tam habita huius temporis ratione instituere
oportet. Quum itaque Pleias exorta fuerit, ci-
bis mollioribus, ac paucioribus vti oportet. De-
inde maza magis quàm pane, atque ea prius
subacta, & vino dulci non emollita: potibus
autem mollibus albis aquosis, prandio modico,
& somnis à prandio breuibus, & repletionibus
ex

ταύτην τὴν ὥρην ἐς ὑπερβολὴν, ἢν μὴ οἱ κόποι Vet. Cod.
ἐγγίνωνται: τοῦτο τεκμήριον διδάσκω τοὺς ἰδιώ-
τας. διότι τάδε οὕτως ἔχει, φράσω. Τῆς ὥρης οὔ-
σης ψυχρῆς, καὶ συνεστηκυίης, παραπλήσια πέπον-
θε, καὶ τὰ ζῶα. Βραδέως οὖν ἀνάγκη διαθερμαί-
νεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ πόνου, καὶ τοῦ ὑγροῦ μι-
κρόν τι μέρος ἀποκρίνεσθαι τοῦ ὑπάρχοντος. εἶτα
τοῦ χρόνου ὅν τινα μὲν πονέει, ἀποδέδοται ὀλίγος,
ὅν τινα δὲ ἀναπαύεται, πουλύς. Η μὲν γὰρ ἡμέρη,
βραχείη: ἡ δὲ νὺξ, μακρή. διὰ ταῦτα οὖν οὐκ ἔχει
ὑπερβολὴν ὁ χρόνος, καὶ ὁ πόνος. χρὴ οὖν διὰ ταῦ-
τα τὴν ὥρην ταύτην οὕτω διαιτῆσθαι, ἀπὸ πλειά-
δων δύσιος μέχρις ἡλίου τροπῶν, ἡμέρας τεσσα-
ράκοντα τέσσαρας. Περὶ δὲ τὴν τροπὴν, ἐν φυ-
5 λακῇ ὅτι μάλιστα εἶναι, καὶ ἀπὸ τροπῆς ἡλίου, ἄλ-
λας τοσαύτας ἡμέρας, τῇ αὐτῇ διαίτῃ χρέεσθαι.
Επὴν δὲ* ὥρη ἐπανάγῃ τὸν ζέφυρον, καὶ μαλα- *ἡ
κωτέρη γίνηται, δεῖ καὶ τῇ διαίτῃ μετὰ τῆς ὥρης
ἕπεσθαι, ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅτε ἡ ἀρκτούρου
ἐπιτολὴ, καὶ χελιδὼν ἤδη φέρηται. τὸν ἐχόμενον
δὲ χρόνον, ποικιλώτερον ἤδη διάγειν μέχρις ἰση-
μερίης, ἡμέρας τριάκοντα δύο. Χρὴ οὖν, καὶ τοῖσι
διαιτήμασι, χρέεσθαι τῇ ὥρῃ, διαποικίλλοντα φαυ-
λοτέροισι, καὶ κουφοτέροισι, τοῖσί τε σιτίοισι, καὶ
τοῖσι ποτοῖσι, καὶ πόνοισι, προσάγοντα ἡσυχῇ
πρὸς τὸ ἔαρ. Οκόταν δὲ ἰσημερίη γίνηται ἤδη μα-
λακωτέρη, καὶ αἱ ἡμέραι μὲν μακρότεραι, αἱ νύκτες
δὲ, βραχύτεραι, καὶ ἡ ὥρη θερμή τε, καὶ ξηρὴ κατα-
στῇ, καὶ ἡ παρεοῦσα τρόφιμός τε, καὶ ἄκρητος. Δεῖ
οὖν ὥσπερ τὰ δένδρεα παρασκευάζεται ἐν ταύ-
τῃ τῇ ὥρῃ αὐτοῖσιν ὠφελείην ἐς τὸ θέρος, οὐκ ἔ-
χοντα γνώμην, αὔξησίν τε, καὶ σκιὴν, οὕτω, καὶ τὸν
ἄνθρωπον, ἐπεὶ γὰρ γνώμην ἔχει, τῆς σαρκὸς τὴν
αὔξησιν δεῖ ὑγιηρὴν αὐτὴν παρασκευάζειν. Χρὴ
οὖν, ὡς μὴ ἐξαπίνης τὴν δίαιταν μεταβάλλειν,
διελεῖν τὸν χρόνον ἐς μέρεα ἕξ, κατὰ ὀκτὼ ἡμέ-
ρας. Εν γοῦν τῇ πρώτῃ μοίρῃ χρὴ τῶν τε πόνων
ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὀξυτέροισι χρέεσθαι.
τοῖσι δὲ σιτίοισι, μαλακωτέροισί τε, καὶ πόμα-
σιν ὑδαρεστέροισι, καὶ λευκοτέροισι, καὶ τῇ πάλῃ
σὺν ἐλαίῳ ἐν τῷ ἡλίῳ χρέεσθαι. Εν ἑκάστῃ δὲ τῇ
ὥρῃ, ἕκαστα τῶν διαιτημάτων μεθιστάναι κατὰ μι-
κρὸν, καὶ τῶν περιπάτων ἀφαιρέειν, τῶν ἀπὸ τοῦ δείπνου,
τοὺς πλείους, τῶν δὲ ὀρθρίων, ἐλάττους, καὶ τῆς μάζης
ἀντὶ τῶν ἄρτων προστίθεσθαι, καὶ τῶν λαχάνων τῶν
6 ἑψάνων προσάγειν, καὶ τὰ ὄψα ἀνισάζειν τὰ ἑφθὰ
τοῖσιν ὀπτοῖσι. λουτροῖσί τε χρέεσθαι, καὶ ἐναριστῆν
μικρὸν, ἀφροδισίοισί τε ἐλάττοσι, καὶ τοῖσιν ἐμέτοι-
σι, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν δύο ποιέεσθαι, εἶτα διὰ
πλείονος χρόνου, ὅκως ἂν καταστήσῃ τε τὸ σῶμα
σεσαρκωμένον καθαρῇ σαρκὶ, καὶ τὴν δίαιταν
μαλακὴν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, μέχρι πλειά-
δων ἐπιτολῆς. Εν τούτῳ, ἤδη θέρος, καὶ τὴν
δίαιταν ἤδη χρὴ πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι. Χρὴ οὖν
ἐπειδὰν πλειὰς ἐπιτείλῃ, τοῖσί τε σιτίοισι μα-
λακωτέροισι, καὶ ἐλάττοσι χρέεσθαι. εἶτα τῇ μά-
ζῃ πλεῖον, ἢ τῷ ἄρτῳ, ταύτῃ δὲ προφυρητῇ ἀ-
τριπτοτέρῃ. τοῖσι δὲ πόμασι μαλακοῖσι, λευ-
8 κοῖσιν, ὑδαρέσιν, ἀρίστῳ δὲ, ὀλίγῳ, καὶ ὕπνοισιν
ἀπὸ τοῦ ἀρίστου, βραχέσι, καὶ πλησμονῇσιν ὡς
ἥκιστα,

Vet. Cod. ἥκιστα, τῶν σιτίων τε, καὶ ποτῶν. Ἱκανῶς ἐπὶ τῷ σίτῳ χρέεσθαι, δι' ἡμέρης δὲ ὡς ἥκιστα πίνειν, ἢν μὴ ἀνάγκη τινὶ ξηρασίη τὸ σῶμα χρήσηται. Χρέεσθαι δὲ, τοῖσι λαχάνοισι τοῖσιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καυσωδέων, καὶ ξηρῶν. Χρέεσθαι δὲ, καὶ τοῖσιν ὠμοῖσι, πλὴν τῶν θερμαντικῶν, καὶ ξηρῶν. Ἐμέτοισι δὲ, ἢν μή τις πλησμονὴ ἐγγίνηται, μὴ χρέεσθαι. Τοῖσι δὲ ἀφροδισίοισιν, ὡς ἥκιστα, λουτροῖσι δὲ, χλιηροῖσι χρέεσθαι. Ἡ δὲ ὀπώρη, ἰσχυρότερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος. Βέλτιον οὖν, ὀπωρῶν ἀπέχεσθαι. Εἰ δὲ χρῷτό τις, μετὰ τῶν σιτίων χρεόμενος, *ἥκιστ' ἂν ἐξαμαρτάνοι. Τοῖσί τε πόνοισι τοῖσί τε τροχοῖσι, χρὴ γυμνάζεσθαι, καὶ διαύλοισιν ὀλίγοισι πολὺν χρόνον, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἐν σκιῇ, τῇ τε πάλῃ ἐν κόνει, ὅκως ἥκιστα ἐκθερμαίνηται. Ἡ γὰρ ἀλίνδησις βέλτιον, ἢ οἱ τροχοί. Ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα, κενοῦντες τοῦ ὑγροῦ. Ἀπὸ δείπνου τε μὴ περιπατέειν, ἀλλ' ἢ ὅσον ἐξαναστῆναι. περὶ δὲ χρέεσθαι τοῖσι περιπάτοισιν, ἡλίους δὲ φυλάσσειν καὶ τὰ ψύχεα, τά τε ἐν *πρωῒ, καὶ τὰ ἐν τῇ ἑσπέρῃ, ὁκόσα ποταμοὶ ἢ λίμναι, ἢ χιόνες ἀποπνέουσι. Ταύτῃ δὲ τῇ διαίτῃ προσανεχέτω, μέχρις ἡλίου τροπέων, ὅκως ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, ἀφαιρήσῃ πάντα, ὁκόσα ξηρὰ, καὶ θερμὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἄκρητα, καὶ τοὺς ἄρτους, πλὴν εἴ τι μικρὸν ἡδονῆς παρέχειν εἵνεκα. Τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον διαιτήσεται τοῖσι μαλακοῖσι, καὶ ὑγροῖσι, καὶ ψυκτικοῖσι, καὶ λευκοῖσι, μέχρις ἀρκτούρου ἐπιτολῆς, καὶ ἰσημερίης, ἡμέρας ἐννενήκοντα τρεῖς. Ἀπὸ δὲ ἰσημερίης, ὧδε χρὴ διαιτεῖσθαι, προσάγοντα πρὸς τὸν χειμῶνα ἐν τῷ φθινοπώρῳ, φυλασσόμενον τὰς μεταβολὰς τῶν ψυχέων, καὶ τῆς ἀλέης ἐσθῆτι παχείῃ. Χρέεσθαι δὲ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ἱματίῳ προκινήσαντα τῇ τε τρίψει, καὶ τῇ πάλῃ, ἐν ἐλαίῳ ἡσυχῇ προσάγοντα, καὶ τοὺς περιπάτους ποιέεσθαι ἐν ἀλέῃ. Θερμολουσίῃ τε χρέεσθαι, καὶ τοὺς ἡμερινοὺς ὕπνους ἀφαιρέειν, καὶ τοῖσι σιτίοισι θερμοτέροισι, καὶ ἧσσον ὑγροῖσι, καὶ καθαροῖσι, καὶ τοῖσι πόμασι μελανωτέροισι, μαλακοῖσι δὲ, καὶ μὴ ὑδαρέσι. Τοῖσί τε λαχάνοισιν ἧσσον, τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ προσάγειν πάσῃ τῶν θερινῶν ἀφαιρεῦντα, τοῖσι χειμερινοῖσι χρέεσθαι μὴ ἐς ἄκρον, ὅκως καταστήσῃ ὡς ἔγγιστα τῆς χειμερινῆς διαίτης, ἐν ἡμέρῃσι δυοῖν δεούσαιν, ἢ πεντήκοντα μέχρι πλειάδων δύσιος ἀπὸ ἰσημερίης. Ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης, εἰκῇ τὸν βίον διατελέειν ἐστὶ, μὴ δ' ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσαντας τῆς ἑαυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι. οἷσι δὲ τοῦτο παρεσκεύασται, καὶ διέγνωσται, ὅτι οὐδὲν ὄφελός ἐστιν, οὔτε χρημάτων, οὔτε σώματος, οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενὸς, ἄτερ τῆς ὑγιείης, πρὸς τουτέους ἐστί μοι δίαιτα ἐξευρημένη, ὡς ἀνυστὸν πρὸς τὸ ἀληθέστατον τῶν δυνατῶν προσηγμένη. ταύτην μὲν οὖν περιϊόντι τῷ λόγῳ, δηλώσω. τόδε δὲ τὸ ἐξεύρημα, καλὸν μὲν ἐμοὶ τῷ εὑρόντι. ὠφέλιμον δὲ, τοῖσι μαθοῦσιν. οὐδεὶς δέκω τῶν προτέρων, οὐδὲ ἐπεχείρησε ξυνθεῖναι, ὃ πρὸς ἅπαντα τὰ ἄλλα πολλοῦ κείνῳ εἶναι ἄξιον. Ἔστι *προδιάγνωσις μὲν πρὸ τοῦ κάμνειν, διάγνωσις δὲ τῶν σωμάτων, τί πέπονθε, πότερον

*ἐβλαβέσεται

*τῷ

*δὲ

ex cibis ac potibus q̃ minimis. Potu inter edendum vtẽdum est sufficiẽte: per diem vero minime bibendū, nisi necessaria aliqua siccitate corpus vtatur. Vtẽdū est & oleribus coctis, exceptis æstuosis ac siccis. Vtendū etiā crudis, exceptis calfaciẽtibus ac siccis. Vomitibus, nisi si qua repletio cõtingat, vtendū non est. Re aūt Venerea mini- A
7 me. Balneis aūt tepidis vti licet. At verò poma fortiora sunt q̃ pro humana natura. Melius est igitur à pomis abstinere. Si verò quis cum cibis vtatur, minime deliquerit. Laboribus quoque ac cursibus circularibus exerceri oportet, & cursibus rectis reuertentibus modicis multo tẽpore, & deambulationibus in vmbra, lucta autem in puluere, quo q̃ minime excalescat. Verùm volutationes in puluere meliores sunt q̃ cursus circulares. Frigefaciunt enim corpus humorẽ euacuantes. A cœna deambulãdum non est, sed saltem surgendum. Mane verò deambulationibus vtendū. Soles vitandi sunt, itemq; frigora, tum mane, tum vespere, quæ flumina, aut stagna, aut niues exhalant. Hanc aūt diætam tolerare oportet vsque ad solstitium æstiuum, quo in hoc tempore adimas omnia, quæ sicca sunt & calida, & nigra, ac meraca, itemq; panes, prçterq̃ si parum quid voluptatis gratia concedere velis. Sequẽti verò tẽpore vtetur mollibus & humidis, & perfrigerantibus ac albis, vsque ad arcturi exortum ac æquinoctiū per dies nonaginta tres. Cæterū ab æquinoctio sic diætã instituere oportet, per autumnum ad hyemem adducendo, ita vt mutationes frigorū ac teporis vites veste crassa. Vtendum autem hoc tempore motu in veste, frictioneq; ac lucta in oleo, ita vt sensim accessio crescat. Deambulationes quoq; in tepore faciendæ sunt, & calidis lauacris vtendum, & somni diurni detrahendi. Cibis autem vtẽdum est calidioribus, ac minus humidis, & puris, & potibus nigrioribus, verùm mollibus, & non aquosis: oleribus vero minus. Reliquam item diætam oẽm sic cõsonam adhibere oportet, vt ab æstiuis detrahas, hybernis aūt vtaris nõ ad summum, quo hybernum victum q̃ proxime cõstituas, in diebus duodequinquaginta, vsq; ad pleiadum occasum, ab equinoctio. Hęc porrò multitudinis cõmonendę gratia ac vulgi, hominū causa prodo, qui ex necessitate vitã temere trãsigunt, neq; licet ipsis aliorū negligentes esse, ac suã ipsorū sanitatem curare. Quibus vero iam hoc certum ac percognitum est, φ neq; diuitiarū, neq; corporis, neq; vllius alterius rei vlla vtilitas est, citra sanitatem, ad hos inuenta est à me diæta, quãtum possibile est, ad veritatẽ ac certitudinem possibilium rerum adducta. Hanc itaque in sermonis progressu declarabo. Inuentum autẽ hoc honestum quidem mihi repertori, vtile verò discentibus, nullus adhuc priorū ne attentauit quidem cõponere, quod ad omnia alia magni æstimandum duco. Est autem præcognitio antequam

B

C

D

8 ægrotent cognitio, quid corpora perpetiantur: vtrum

A Vtrum cibus superat labores, aut labores cibos, aut moderate inter se habeant. Vtrum enim tandem superetur, morbi fiunt: ab æqualitate autem inter ipsa mutua, sanitas adest. Ad hæc sanè commemoranda accingor, & demonstrabo qualia fiunt hominibus, qui sani sibi esse videntur, & iucunde commedunt, laborareq; possunt, & corporis ac caloris satis habent. Nares citra causam apertam à cœna implentur, & repletæ esse videntur, emungunt autem nihil. Vbi autem deambulare mane incipiunt ac exerceri, tunc emungunt, ac spuunt, & progressu temporis etiam palpebras graues habent, & pruritus frontem occupat, & à cibis abstinent, & bibere minus possunt, & color fit decolor, & B aut destillationes mouētur, aut febres horridæ, iuxta quodcunque tempus repletio fuerit mota. Quicquid autem eo tempore fecerit, in id ipsum culpam, ac causam reijcit, quum id ipsum causa non sit. Huic enim cibi superant labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipsum adduxit. Sed non huc vsque differre oportet, verum vbi prima signa cognouerit, scire quod cibi labores superant, & paulatim collecta repletio existit. Mucus enim & 9 saliua repletionis indices sunt ac signa, & quiescente quidem corpore, meatus spiritus obturant, multa repletione existente: vbi vero calefactum est præ labore, attenuata excernuntur. Talem autem sic curare oportet. Exer- C citatum in consuetis exercitijs citra lassitudinem, calidaq; lotum, cibis omnigenis expleto, ac vomere facito. ex vomitu verò os, & 10 fauces colluat vino austero, quo oscula venarum constringantur, & nihil amplius diuellatur, velut à vomitu fieri solet: deinde surgens modice deambulet in loco tepido. Postridie vero deambulationibus quidem vtendum est: exercitijs autem paucioribus, & leuioribus, quàm prius, & si æstas fuerit, impransus degat: sin minus, parum comedat, & de cœna quam sumere solebat, dimidium detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes consuetos, ac deambulationes, verum cibos sensim ingerat, quo quinta die à vomitu D consuetum cibum assumat. Et si quidem ab hoc satis bene habuerit, de cætero cibis quidem paucioribus, laboribus autem pluribus curetur. Si vero signa repletionis non quieuerint, interpositis duobus diebus ab ea, qua consuetos cibos assumpsit, rursus vomat, & eodem modo sensim ad consuetos cibos redeat. Quod si non successerit, etiam tertium eadem repete, donec à repletione liberetur. Sunt autem homines qui vbi labores superantur à cibis, talia patiuntur. Incipiente quidem repletione somni longi, & dulces ipsis contingunt, & interdiu etiam dormiunt. Somnus autem contingit quando caro humectatur, & sanguis funditur, & spiritus diffusus tranquillus est.

Quum

Vet. Cod.

Ὁπότερον τὸ σιτίον κρατέει τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία, ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἄλληλα. Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ κρατέεσθαι ὁκοτερονοῦν, νοῦσοι ἐγγίνονται, ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσάζειν πρὸς ἄλληλα, ὑγείη πρόσεστιν. Ἐπὶ ταῦτα δὴ τὰ εἴδεα ἐπέξειμι, καὶ δείξω ὁκοῖα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ὑγιαίνειν δοκέουσι, καὶ ἐσθίουσί τε ἡδέως, πονέειν τε δυναμένοισι, καὶ σώματος, καὶ χρώματος ἱκανῶς ἔχουσιν. αἱ ῥῖνες ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ἐμπλήσσονται ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ δοκέουσι μὲν πλήρεες εἶναι, μύσσονται δὲ οὐδέν. Ὁκόταν δὲ περιπατέειν ἄρξωνται τοῦ ὄρθρου, καὶ γυμνάζεσθαι, τότε μύσσονται, καὶ πτύουσι, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τὰ βλέφαρα βαρέα ἴσχουσι, καὶ τὸ μέτωπον ξυσμὴ λαμβάνει, τῶν τε σίτων ἀπέχονται, καὶ πίνειν ἧσσον δύνανται, ἀχροίη τε τουτέοισιν ἡ χροιὴ γίνεται, καὶ ἢ κατάρροοι κινέονται, ἢ πυρετοὶ φρικώδεες, καθ' ὅτι ἂν τύχῃ τοῦ χρόνου ἡ πλησμονὴ κινηθεῖσα. Ὅτι δ' ἂν τύχῃ ποιήσας κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, τοῦτο αἰτιῆται, οὐκ αἴτιον ἐόν. Τουτέῳ γὰρ κρατεῦντα τὰ σιτία τοὺς πόνους, κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη ἡ πλησμονὴ, ἐς νοῦσον ἤγαγεν. Ἀλλ' οὐ χρὴ προΐεσθαι μέχρι τουτέου, ἀλλ' ὁκόταν γνῷ τὰ πρῶτα τῶν τεκμηρίων, εἰδέναι ὅτι κρατέει τὰ σιτία τοὺς πόνους κατὰ μικρὸν ξυλλεγόμενα, πλησμονή ἐστι. Μύξαι γὰρ, καὶ σίελα, πλησμονῆς ἐστι κρίσις, ἀτρεμίζοντος μὲν δὴ τοῦ σώματος, φράσσουσι τοὺς πόρους τοῦ πνεύματος, πολλῆς ἐνεούσης τῆς πλησμονῆς, θερμαινομένου δὲ ὑπὸ τοῦ πόνου, ἀποκρίνεται λεπτυνόμενον. Χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον ἐκθεραπεύεσθαι ὧδε. Διαπονήσαντα ἐν τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσιν εἰθισμένοισιν ἀκόπως, θερμῷ λουσάμενον, σιτίσαι παντοδαποῖσι, καὶ ποιῆσαι ἐμέσαι, καὶ δὲ τοῦ ἐμέτου κλύσαι τὸ στόμα, καὶ τὴν φάρυγγα οἴνῳ αὐστηρῷ, ὅπως ἂν συστύφῃ τὰ στόματα τῶν φλεβῶν, καὶ μηδὲν ἐπικατασπασθῇ, ὁκοῖα γίνεται ἀπὸ ἐμέτων, εἶτα ἀναστὰς, περιπατησάτω ἐν ἀλέῃ ὀλίγα. Ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην, τοῖσι μὲν περιπάτοισι, χρέεσθαι, τοῖσι δὲ γυμνασίοισιν, ἐλάσσοσι, καὶ κουφοτέροισιν ἢ πρόσθεν, καὶ ἀνάριστος διαγέτω ἢν θέρος ᾖ, ἢν δὲ μὴ θέρος ᾖ, μικρὸν ἐπιφαγέτω, καὶ τοῦ δείπνου ἀφελεῖν τὸ ἥμισυ, οὗ ἤθελε δειπνεῖν. Τῇ δὲ τρίτῃ τοὺς μὲν πόνους ἀποδότω τοὺς εἰθισμένους πάντας, καὶ τοὺς περιπάτους, τοῖσι δὲ σιτίοισι προσαγέτω ἡσυχῇ, ὅκως τῇ πέμπτῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου κομιεῖται τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. Ἢν μὲν ἀπὸ τουτέου ἱκανῶς ἔχῃ, θεραπευέσθω τὰ ἐπίλοιπα, τοῖσι μὲν σιτίοισιν, ἐλάσσοσι, τοῖσι δὲ πόνοισι, πλείοσιν. Ἢν δὲ μὴ καθεστήκῃ τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, διαλιπὼν δύο ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐκομίσατο τὰ σιτία, ἐμεσάτω πάλιν, καὶ προσαγέτω κατὰ τὰ αὐτά. Ἢν δὲ μὴ, ἐκ τρίτου, μέχρις ἂν ἀπαλλαγῇ τῆς πλησμονῆς. Εἰσὶ δέ τινες τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ὁκόταν κρατέωνται οἱ πόνοι ἀπὸ τῶν σιτίων, τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀρχομένης μὲν τῆς πλησμονῆς, ὕπνοι μακροὶ, καὶ ἡδέες αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται, καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐπικοιμῶνται. ὁ δὲ ὕπνος γίνεται τῆς σαρκὸς ὑγρανθείσης, καὶ χέεται τὸ αἷμα, καὶ γαληνίζει διαχεόμενον τὸ πνεῦμα.

Ὁκόταν

Vet. Cod. Ὁκόταν δὲ μὴ δέχηται ἔτι τὸ σῶμα τὴν πλησμονὴν, ἀπόκρισιν ἤδη ἀφίησιν εἴσω ὑπὸ βίης τῆς περιόδου, ἥτις ὑπεναντιουμένη τῇ τροφῇ, τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων, ταράσσει τὴν ψυχὴν, Οὐκέτι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἡδεῖς οἱ ὕπνοι, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ταράσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ δοκέει μάχεσθαι. Ὁκοῖα γάρ τινα πάσχει τὸ σῶμα, τοιαῦτα ὁρῇ ἡ ψυχὴ, κρυπτομένης τῆς ὄψιος. Ὁκόταν οὖν ἐς τοῦτο ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐγγὺς ἤδη τοῦ κάμνειν ἐστίν. Ὅτι δὲ ἥξει τὸ νούσημα, μάλα δῆλον. Ὁκοῖα γὰρ ἂν ἔλθῃ ἀπόκρισις, καὶ ὅτου ἂν κρατήσῃ, τοῦτο ἐνόσησεν. Ἀλλ᾽ οὐ χρὴ προέσθαι τὸν ἀφρονέοντα, ἀλλ᾽ ὁκόταν ἐπιγνῷ τῶν τεκμηρίων τὰ πρῶτα, τῆς θεραπείης ἔχεσθαι, καὶ δὴ τοῦτον ὥσπερ τὸν πρότερον ἐκθεραπεύεσθαι. πλείονος δὲ χρόνου, καὶ λιμοκτονίης δέεται. Ἔστι δὲ, καὶ τοιάδε τὰ τεκμήρια πλησμονῆς. Ἀλγέει τὸ σῶμα, οἷς μὲν ἅπαν, οἷς δὲ, μέρος τι τοῦ σώματος, ὅ, τι ἂν τύχῃ. Τὸ δὲ ἄλγος ἐστὶν, ὁκοῖον κόπος, καὶ δοκέουσι κοπιῇν, ῥαθυμίῃσί τε, καὶ πλησμονῇσι θεραπεύονται, μέχρις ἂν ἐς πυρετὸν ἀφικνῶνται, καὶ οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀλλὰ λουτροῖσί τε, καὶ σιτίοισι χρησάμενοι, ἐς περιπλευμονίην κατέστησαν τὸ νούσημα, καὶ ἐς κίνδυνον τὸν ἔσχατον ἀφικνέονται. Ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι πρὶν ἂν ἐς τὰς νούσους ἀφικνέωνται, καὶ θεραπεύεσθαι τῷδε τῷ τρόπῳ, μάλιστα μὲν πυριηθέντα μαλακῇσι πυρίῃσι τὸν ἄνθρωπον, εἰ δὲ μὴ, λουσάμενον πολλῷ, καὶ θερμῷ, διαλύσαντα τὸ σῶμα, ὡς μάλιστα χρησάμενον τοῖσι σιτίοισι, πρῶτον μὲν τοῖσι δριμέσι, καὶ πλείστοισιν, εἶτα τοῖσιν ἁλυκοῖσιν, ἐξεμέσαι εὖ, καὶ ἐξαναστάντα περιπατῆσαι ὀλίγον χρόνον ἐν ἀλέῃ, ἔπειτα καταδαρθεῖν. Πρωῒ δὲ τοῖσι περιπάτοισιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα χρέεσθαι, καὶ τοῖσι γυμνασίοισι κούφοισι, καὶ τῇσι προσαγωγῇσι, καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. Ἰσχνασίης δὲ τοῦτο πλείστης δέεται, καὶ περιπάτων. Ἢν δὲ μὴ προνοηθεὶς ἐς πυρετὸν ἀφίκηται, προσφέρειν μηδὲν ἄλλο, ἀλλ᾽ ἢ ὕδωρ ἡμερέων τριῶν. Ἢν μὲν οὖν ἐνταῦθα παύσηται, εἰ δὲ μὴ, πτισάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι, καὶ ἢ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος ἐκστήσεται, εἰ ἐξιδρώσει. Ἀγαθὸν δὲ τοῖσι χρίσμασι χρέεσθαι τοῖσιν ἱδρωτικοῖσιν, ὑπὸ τὰς κρίσιας, ἐξαναγκάζουσι γάρ. Πάσχουσι δέ τινες, καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. Τὴν κεφαλὴν ἀλγέει, καὶ βαρύνεται, καὶ τὰ βλέφαρα πίπτει αὐτέοισιν ἀπὸ τοῦ δείπνου, ἔν τε τοῖς ὕπνοις ταράσσονται, καὶ δοκέει θέρμη ἐνεῖναι, ἥ, τε κοιλίη ἐφίσταται ἐνίοτε. Ὁκόταν δὲ ἀφροδισιάσῃ, δοκέει κουφότερος εἶναι ἐς τὸ παραυτίκα, *ἐξ ὑστέρου δὲ μᾶλλον βαρύνεται. Τούτοισιν ἡ κεφαλὴ τὴν πλησμονὴν ἀντισπῶσα, τήν τε κοιλίην ἐφίστησι, καὶ αὐτὴ βαρύνεται, Κίνδυνοι δὲ ὑπόκεινται, ὅκη ἂν ῥαγῇ ἡ πλησμονὴ τοῦτο διαφθείρει. Ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. Ἢν βούληται τὴν θεραπείην ταχείην ποιέεσθαι ἐλλεβόρῳ καθαρθῆναι, εἶτα προσάγειν τοῖσι σιτίοισι κούφοισι, καὶ μαλακοῖσιν, ἡμέρας δέκα, τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν, ὅκως κρατήσῃ ἡ κάτω κοιλίη, τὴν κεφαλὴν κάτω ἀντισπᾶσαι. Καὶ τοῖσιν δρόμοισι βραδέσι, καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἱκανοῖσι: τῇ τε ἐν ἐλαίῳ πάλῃ, ἀρίστῳ τε χρέεσθαι, καὶ ὕπνῳ ἀπὸ τοῦ ἀρίστου μακρῷ,

* ὕστερον

A Quum vero non suscipiat amplius corpus repletionẽ, secretionẽ iam remittit intro, præ circuitus violentia, quę sanè secretio contraria alimẽto à cibis, animã perturbat. Quo tẽpore non amplius iucũdi ipsis sunt somni, sed necesse est hominem perturbari, & videtur sibi cũ aliquo pugnam committere. Qualiacunque enim patitur corpus, talia videt animã, visu iam cõcluso. Quũ igitur ad hoc peruenerit homo, prope iam est vt ægrotet. Quòd aũt veniet morbus, valde manifestũ est. Qualis enim secretio venerit, & quãcunque partem superauerit, eam ipsam morbo affligit. Verũ non oportet ita desipientẽ esse, & hucusq; differre, sed statim vbi prima signa cognouit, curã aggredi & hunc velut priorem curare: longiori aũt tempore, ac fame opus habet. Sunt B præterea etiã talia repletionis signa. Dolet corpus aliquibus totum, aliquibus pars quædã, quęcunque tandem. Dolor aũt est velut lassitudo, & delassati esse sibi videntur, segnicie ac repletione; curantur donec ad febrem perueniãt, & adhuc nondum hoc cognoscunt, sed balneis ac cibis vtentes, ad pulmonis inflammationẽ morbum deducunt, & ad extremum periculum deueniunt. Verùm oportet prouidere antequã ad morbos perueniant, & hoc modo curare, vt maxime mollibus fomentis hominẽ foueamus: aut si id fieri nequeat, multa calida lauemus, ac corpus dissoluamus, & à multis ingestis cibis, primũ quidem acribus ac plurimis, deinde salsis, probe vomere faciamus: quo facto exurgat, ac modico C tempore deambulet in tepido loco: deinde dormiat. Mane vero deambulationibus sensim crescentibus vtendũ est, & exercitijs leuibus, & ciborum exhibitionibus sensim crescentibus, velut prius. Attenuatione autem plurima opus habet, itemq; deambulationibus. Si vero prouidẽtia non adhibita ad febrẽ peruenerit, nihil aliud offerre oportet præter aquã per dies tres. Si quidem igitur ex hac sedetur, bene est: sin minus, ptisanæ succo curandus est, & aut quarta aut septima die decedet febris, si exsudabit. Bonũ aũt est & vnguentis exsudatorijs vti, sub iudicationes: exsudare enim cogunt. Quidam vero etiam talia à repletione perpetiuntur. Caput ipsis do- D let ac grauatur, & palpebræ ipsis à cœna concidunt, & in somnis turbantur, & calor inesse ipsis videtur, & aluus aliquãdo sistitur. Et talis vbi venere vtitur, leuior statim esse sibi videtur, postea vero magis grauatur. His caput repletionem reuellens, & aluum sistit, & ipsum grauatur. Periculum autem subest, vt quò erumpat ipsa repletio, id ipsum corrumpat. Verum prouidere hoc modo oportet. Si curã celerem facere velit, veratro purgandus est: deinde exhibẽdi cibi leues ac molles ad dies decem: atque hi aluum mouẽtes, quo venter inferior superet, & de capite reuellere valeat. Vtendum & cursibus tardis, ac matutinis, & deambulationibus multis: item lucta in oleo, & prandio, & somno à prandio nõ longo:

A longo: à cœna vero exurgere satis est, & partim
balneis, partim vnctione vtendum, balneis vero
tepidis, à venere autem abstinendum. Hæc qui-
dem velocior cura est. Si vero medicamentum
bibere nolit, multa calida lotus, à cibis dulcibus,
ac salsis vomat: à vomitu vero satis est vt exur-
gat: mane autem deambulationibus adhibendus
est, & exercitijs præscriptis ad dies sex: die septi-
ma repletione corporis facta à similibus cibis vo
mitū faciat, & eodem modo cibi rursus sensim
adijciendo exhibeantur: atque his hoc modo ad
quatuor hebdomadas vtatur. In tanto enim tē-
pore maxime sedatur. Deinde cibi exhibendi,
quo corpus reficiatur, & diæta paulatim ad con-
suetum morem redigenda est. Fiunt etiam ta-
B lia à repletione. Quibusdā venter quidem con-
coquit cibum, carnes autem non suscipiunt. Ali
mentum autem intus manens flatum inducit.
Vbi verò pransi fuerint, sedatur. Nam à fortio-
re id quod leuius est expellitur, & videntur sibi
liberati esse. Verùm malum multo maius po-
stridie accedit. Quum autem quotidie augescēs
fortius inualuerit, id quod prius inest superin-
gesta superat, & calfacit ac perturbat corpus, &
profluuium ventris facit. Sic enim nominatur,
quandiu ipsum solum alimentum putrefactum
secedit. Vbi autem corpore calefacto purgatio
acris fiat, tunc & intestinum raditur ac exulce-
ratur, & sanguinolenta egeruntur. hoc autem
dysenteria, à mala intestinorum affectione ap-
C pellatur, morbus grauis & periculosus. Sed pro-
uidere oportet, & prandium detrahere, & cœ-
næ tertiam partem: cursibus autem pluribus, &
luctis, ac deambulationibus vti, tum ab exerci-
tijs, tum mane: quum vero dies decem præte-
rierint, dimidium cibi detracti apponere, ac vo
mitu vti, atque sic ad dies quatuor cibum augen-
do exhibere: vbi autem alij decem dies præte-
rierint, etiam reliquum cibum apponere, ac vo-
mitum facere. Atque sic ad consuetum cibum
reducens, & talem laboribus confidenter occu-
pans, in hoc tempore sanum facies. Fit etiam ta-
lis repletio. Postridie cibum eructant crudum,
citra ructum acidum. Aluus autem egerit, pau-
ciora quidem quàm pro ratione ciborum, atta-
D men multum. Dolor vero nullus intus est. His
ventriculus frigidus existens, cibos in nocte cō-
coquere non potest. Quum igitur motus fue-
rit, cibum crudum eructat. Oportet itaque huic
præparare ventriculi caliditatem, tum ex victu,
tum ex laboribus. Primùm quidem igitur vtē-
dum est pane ex tota farina collata, fermentato,
diffracto in vinum nigrum, aut in iusculum suil
læ carnis: piscibus vero coctis in muria acri.
Vtendum etiam carnosis, velut extremitatibus
percoctis, & suillis carnibus coctis pluribus, &
porcinis non multis, & catulorum, ac hœdo-
rum: ex oleribus verò porro, & allio cocto, ac
crudo, blitoq; cocto, & cucurbita. Potionibus
vero meracioribus, somnisq; longis citra pran-
dium

μακρῷ, ἀπὸ τοῦ δείπνου δὲ, ὁκόσον ἐξαναστῆναι. Vet. Cod.
ἱκανὸν, καὶ τὸ μὲν λούεσθαι, τὸ δὲ χρίεσθαι, λού-
εσθαι δὲ χλιερῷ, λαγνείης δὲ ἀπέχεσθαι. Αὕτη
μὲν ἡ ταχυτέρη θεραπείη. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο φαρ-
μακοποτέειν, λουσάμενον πολλῷ, ἐμέσαι ἐκ σι-
τίων γλυκέων, καὶ ἁλυκῶν, ἐξ ἐμέτου δὲ, ὅσον
ἐξαναστῆναι, πρωῒ δὲ, τοῖσι περιπάτοισι προ-
σάγειν, καὶ τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσι προγεγραμ-
μένοισιν, ἐς ἡμέρας ἕξ. τῇ ἑβδόμῃ πλησμονὴν
προσθέντα, ἔμετον ποιήσασθαι, ἀπὸ τῶν ὁμοίων
σιτίων, καὶ προσάγειν κατὰ τὸ αὐτὸ, χρέεσθαι δὲ
τούτοισιν, ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας. μάλιστα
γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καθίσταται. εἶτα προσάγειν
ὅκως τὸ σῶμα κομίσηται, καθιστάναι δὲ τὴν δίαι-
ταν ἐς τὸ συνήθες κατὰ μικρόν. Γίνεται δὲ, καὶ
τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. Ὁκόσοισι μὲν ἡ κοιλίη
καταπέσσει τὸ σιτίον, αἱ δὲ σάρκες μὴ δέχονται,
ἐμμένουσα ἡ τροφὴ, φῦσαν ἐμποιέει. Ὁκόταν δὲ
ἀριστήσῃ καθίσταται. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἰσχυροτέρου, τὸ κου-
φότερον ἐξελαύνεται, καὶ δοκέουσιν ἀπηλλάχθαι.
Τὸ δὲ πολὺ πλέον, ἐς τὴν ὑστεραίην παραγίνεται.
Ὁκόταν δὲ καθ' ἡμέρην ἑκάστην αὐξανόμενον ἰσχυ-
ρὸν γένηται, ἐκράτησε τὸ ὑπάρχον τῶν ἐπεισενε-
χθέντων, καὶ ἐξεθέρμηνε, καὶ ἐτάραξε ἂν τὸ σῶμα,
καὶ ἐποίησε διάῤῥοιην. τοῦτο γὰρ ὀνομάζεται, ἕως
ἂν αὐτὴ μούνη σαπεῖσα ἡ τροφὴ ὑποχωρέει. Ὁκό-
ταν δὲ θερμαινομένου τοῦ σώματος κάθαρσις δρι-
μέα γένηται, τό, τε ἔντερον ξύεται, καὶ ἑλκοῦται, καὶ
διαχωρέεται αἱματώδεα, τοῦτο δὲ δυσεντερίη κα-
λέεται, νοῦσος χαλεπή τε, καὶ ἐπικίνδυνος. Ἀλλὰ
χρὴ προμηθέεσθαι, καὶ τὸ ἄριστον ἀφαιρέεσθαι, καὶ τοῦ
δείπνου τὸ τρίτον μέρος, τοῖσι δὲ δρόμοισι πλείο-
σι, καὶ τῇσι πάλῃσι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι χρέεσθαι,
II ἀπό τε τῶν γυμνασίων, καὶ ὄρθρου. Ὁκόταν δέκα γί-
νωνται, προσθεῖναι τοῦ σίτου τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέν-
τος, καὶ ἔμετον ποιήσασθαι, καὶ προσαγαγεῖν ἐς ἡμέ-
ρας τέσσαρας: ὁκόταν δὲ ἄλλη δεκὰς γένηται, τόν-
τε σῖτον τὸν λοιπὸν προσθέσθαι, καὶ ἔμετον ποιήσα-
σθαι, καὶ προσάγων πρὸς τὸν σῖτον, ὑγιέα ποιήσεις
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. τοῖσι δὲ πόνοισι θαῤῥεῖν τὸν
τοιοῦτον πιέζων. Γίνεται δὲ καὶ τοιάδε πλησμονή.
ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν σῖτον ἐρυγγάνεται ὠμὸν, ἄ-
τερ ὀξυρεγμίης. τὴν δὲ ἡ κοιλίη διαχωρέει, ἐλάσσω
μὲν, ἢ πρὸς τὰ σιτία. Ὅμως δὲ ἱκανῶς. Πόνος δὲ
οὐδεὶς ἐγγίνεται, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ψυχρὴ ἐοῦ-
σα, οὐ δύναται καταπέσσειν τὰ σιτία ἐν τῇ νυ-
κτί. Ὁκόταν γοῦν κινηθῇ, ἐρυγγάνεται τὸν σῖ-
τον ὠμόν. Δεῖ οὖν τούτῳ παρασκευάσαι τῇ κοι-
λίῃ θερμασίην, ἀπό τε τῆς διαίτης ἀπό τε τῶν
πόνων. Καὶ πρῶτον μὲν οὖν χρὴ, ἄρτῳ συγκο-
μιστῷ χρέεσθαι ζυμίτῃ: διαθρύπτοντα δὲ ἐς οἶνον
μέλανα, ἢ ζωμὸν ὑείων κρεῶν: τοῖσι δὲ ἰχθύσιν
ἑφθοῖσιν ἐν ἅλμῃ δριμέῃ. Χρέεσθαι μὲν καὶ τοῖ-
σι σαρκώδεσιν, οἷον ἀκρεοκωλίοισί τε διέφθοισι,
τοῖσιν ὑείοισιν πλείοσι, καὶ τοῖσι ὑείοισι ἑφθοῖ-
σι, τοῖσί τε χοιρέοισι μὴ πολλοῖσι, καὶ σκυλά-
κων, καὶ ἐρίφων, λαχάνοισι δὲ, πράσοισί τε, καὶ
σκορόδοισιν ἑφθοῖσι, καὶ ὠμοῖσι, βλίτῳ τε ἑφ-
θῷ, καὶ κολοκύντῃ. Πόμασί τε ἀκρητεστέροι-
σιν, ὕπνοισί τε μακροῖσιν, ἀναριστίησι τὴν πρώ-
την,

Vet.Cod. τὴν, ὕπνοισί τε ἀπὸ τῶν γυμνασίων, τοῖσί τε δρό-
μοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου, προσάγειν τε πάλην
μαλακὴν ἐν ἐλαίῳ, λουτροῖσί τε ὀλίγοισι, χρίσμα-
σι πλείοσι. τοῖσί τε περιπάτοισι πλείοσιν.
ἀπὸ δείπνου τε ὀλίγοισι, καὶ τὸ σῦκον μετὰ τῶν σιτίων
ἀγαθὸν, ἄκρητόν τε ἐπ' αὐτέῳ. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς
θεραπείης καθίσταται τοῖσι μὲν θᾶσσον, τοῖσι δὲ
βραδύτερον. Ἄλλοι δέ τινες τοιάδε πάσχουσιν.
Ἀχροοῦσι τὴν ὄψιν, καὶ ὁκόταν φάγωσιν, ἐρυγγάνου-
σιν ὀλίγον ὕστερον ὀξέα, καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει τὸ
ὀξύ. Τούτοισι τὰ σώματα οὐ καθαρά ἐστιν· ὑπὸ γὰρ
τοῦ πόνου, πλεῖον τὸ συντηκόμενον τῆς σαρκὸς,
ἢ τὸ ἀποκαθαιρόμενον ὑπὸ τῆς περιόδου. Ἐμμένον
δὴ τοῦτο, ἐναντιοῦται τῇ τροφῇ, καὶ βιάζεται, καὶ ἀπο-
ξύνει. Ἡ μὲν οὖν τροφὴ, ἐρυγγάνεται, αὐτὸ δὲ ὑπὸ
τοῦ δέρματος ἐξωθέεται, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἀχροίαν
ἐμποιέει, καὶ νόσους ὑδρωποειδέας ἀποκυΐσκει. Ἀλ-
λὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. Ἡ μὲν οὖν ταχυτέρη θε-
ραπείη, ἐλλέβορον πίσαντα προσάγειν, ὥσπερ
γέγραπταί μοι, ἡ δὲ ἀσφαλεστέρη, ὑπὸ τῆς διαί-
της, ὧδε. Πρῶτον μὲν λουσάμενον θερμῷ, ἔμετον
ποιήσασθαι, εἶτα προσάγειν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἐμέτου
ἑπτὰ, τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον, δεκάτῃ δὲ ἡμέρῃ
ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, αὖθις ἐμεέτω, καὶ προσαγέτω κατὰ
τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ τρίτον ὡσαύτως ποιησάτω. Καὶ δρό-
μοις, τοῖσι μὲν τροχοῖσιν ὀλίγοισι, καὶ ὀξέσι, καὶ ἐν
κινήμασι, καὶ ἐν τρίψει, καὶ ἐν διατριβῇ πολλῇ χρή-
σθω ἐν τῷ γυμνασίῳ. Καὶ ἀλινδήσει χρέεσθω
τοῖσι περιπάτοισι πολλοῖσιν, ἀπὸ τῶν γυμνασίων,
ἀλλὰ μὴν, καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου. Πλείστοισι δὲ τοῖσιν
ὀρθρίοισιν ἐγκεκονιωμένοισι χρεέσθω. Ὁκόταν δὲ
λούεσθαι θέλῃ, θερμῷ λουέσθω, ἀνάριστος δὲ διατε-
λεέτω τοῦτον τὸν χρόνον. Καὶ ἢν μὲν ἐνὶ μηνὶ καθι-
στῶνται, θεραπευέσθω τὸ λοιπὸν τοῖσι προσήκου-
σιν. Ἢν δέ τι ὑπόλοιπον ᾖ, χρεέσθω τῇ θεραπείῃ.
εἰσὶ δέ τινες οἷσιν ἐς τὴν ὑστεραίην ὀξυρεγμίαι γί-
νονται. Τούτοισιν ἐν τῇ νυκτὶ ἡ ἀπόκρισις ὑπὸ τῆς
πλησμονῆς γίνεται. Ὁκόταν οὖν κινηθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου
τὸ σῶμα, πυκνοτέρῳ τῷ πνεύματι χρησάμενον,
βιάζεται ἔξω σὺν τῷ πνεύματι, θερμόν τε, καὶ ὀξὺ
καὶ ἐκ τούτου νόσοι γίνονται, ἢν μή τις προμηθείῃ χρέη-
ται. Ξυμφέρει δὲ καὶ τούτοισιν ὡς καὶ τῷ προτέρῳ
τὴν θεραπείην ποιήσασθαι. Τοῖσι δὲ πόνοισι,
πλείοσι χρὴ τούτους χρέεσθαι. Γίνεται δέ τισι, καὶ
τοιάδε. Ἐν τοῖσι πυκνοσάρκοισι τῶν σωμάτων,
ὅταν τὰ σιτία διαθερμαίνηται, καὶ διαχέηται, καὶ ἀπὸ
πρώτου ὕπνου θερμαινομένης τῆς σαρκὸς, ὑπό τε τῶν
σιτίων διὰ τὸν ὕπνον ἀπόκρισις γίνεται ἀπὸ τῆς σαρ-
κὸς πολλὴ ὑγρατίη. εἶτα τὴν μὲν τροφὴν ἡ σὰρξ οὐ
δέχεται, πυκνὴ ἐοῦσα, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀπο-
κριθὲν, ἐναντιούμενον τῇ τροφῇ, καὶ βιαζόμενον ἔξω,
πνίγει τὸν ἄνθρωπον, καὶ θερμαίνει, μέχρις ἂν ἐξεμέ-
σῃ. ἔπειτα κουφότερος ἐγένετο, πόνος δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ
σώματι φανερός. Ἀχροία δὲ αὐτῷ ἔνεστι. Περιϊόν-
τος δὲ τοῦ χρόνου, πόνοι τε γίνονται, καὶ νόσοι. Πάσχου-
σι δὲ τούτοισι παραπλήσια, καὶ ὁκόσοι ἀγύμναστοι
ἐόντες, ἐξαπίνης πονήσαντες, σύντηξιν τῆς σαρ-
κὸς βιαίην, καὶ πολλὴν ἐποίησαν. Χρὴ δὲ τοὺς τοιού-
τους, ὧδε θεραπεύειν. Ἀφελεῖν τῶν σίτων τὸ τρί-
τον μέρος. Τοῖσι δὲ σιτίοισι χρέεσθαι, τοῖσι δριμέ-
σι,

dium prima die, itemq; somnis ab exercitijs, A
cursibus autem curuis sensim accessione auge-
scente, luctaq; molli in oleo, balneisq; modicis
& vnguentis pluribus. Mane etiam deambula-
tionibus pluribus, à cœna paucis. Est & ficus
cum cibis bona, & meracum vinum ab ipsa. Ex
hac autem curatione alijs citius, alijs tardius re-
pletio sedatur. Alij porrò quidam talia patiun-
tur. Faciem decolorem habent, & vbi come-
derint, paulo post eructant acida, & acor in na-
res proserpit. His corpora pura non sunt, &
plus est quod de carne colliquatur præ labore,
quàm quod depurgatur præ circuitu. Et hoc sa-
nè intus manens alimento contrarium est, ip-
sumq; violat ac acidum facit. Alimentum qui-
dem igitur eructatur, illud ipsum vero sub cu- B
tem expellitur, & hominem decolorem facit,
& morbos similes aquæ inter cutem parit. Ve-
rum prouidere oportet hoc modo. expeditior
quidem curatio est poto veratro, exhibere ci-
bos, quemadmodum à me scriptum est: verùm
tutior à diæta, hoc modo. Primùm quidem
calida lotus vomitum faciat, deinde septem à
vomitu diebus cibum consuetum capiat: deci-
ma autem à vomitu die rursus vomat, & simili-
ter cibum assumat, & tertium similiter faciat.
Et cursibus quidem circularibus paucis, ac velo-
cibus vtatur, & motibus, ac frictione, & mora
longa in gymnasio. Vtatur & volutatione in
puluere, & deambulationibus multis, ac exer-
citijs, sed & à cœna. Plurimis autem matuti- C
nis in puluere vtatur. Quum autem lauari vult:
calida lauetur, & eo tempore impransus degat.
Et si quidem vno mense restituitur, de cætero
conuenientibus curetur. Si vero quid reliquum
fuerit, medela vtatur. Sunt autem quidam
quibus postridie ructus acidi fiunt. His in no-
cte secretio præ repletione fit. Quum igitur
motum fuerit corpus ex somno densiore spiri-
tu vsum, calidum, ac acidum vnà cum spiritu
foras expellit, & ex hoc morbi fiunt, nisi quis
prouidentia vtatur. Conducit autem etiam his
facere velut priori. Verum laboribus pluribus
hos vti oportet. Quibusdam etiam talia fiunt.
In corporibus densa carne præditis, quum cibi
concalescunt, ac diffunduntur, & à primo som- D
no, & præ cibis carne calescente, secretio per
somnum fit à carne multæ humiditatis. Dein-
de caro densa existens alimentum non suscipit:
id vero quod à carne secretum est, alimento cō-
trarium, ac foras protrusum, hominem suffo-
cat, ac calfacit, donec euomuerit. Postquàm
autem leuior factus est, dolor nullus in corpo-
re manifestus inest, sed decoloratur. Progres-
su verò temporis, & dolores, & morbi fiunt.
His consimilia patiuntur etiam, qui inexercita-
ti derepente laborauerunt, & colliquationem
carnis violentam, ac multam fecerunt. Hos
autem sic curare oportet. De cibo detrahen-
da est tertia pars. Vtendum autem cibis acri-
bus,

A bus, & siccis, & austeris, ac odoratis, & vrinam cientibus. Cursibus vero plurimis curuis in vestitu: rectis autem reuertentibus & circularibus, exutis vestibus, frictione & lucta modica. Micatio per summas manus commodior est quàm Corycus. Vtendum & deambulationibus ab exercitijs multis, itemq; matutinis. A cœna vero etiam vocis exercitatio valde commoda est: humiditatis enim euacuationem faciens rarefacit carnem. Conducit & impransum degere. His autem cibis vtendum est per dies decem, deinde dimidiũ ablati apponendum est ad dies sex, & vomitus faciendus: ab vnoquoque verò vomitu, ad dies quatuor sensim adijciendo exhibendus est cibus. Quum autem dies decem
B à vomitu transierint, omnem detractum cibum assumat, laboribusq; ac deambulationibus deditus sit, & sanus euadet. Talis autem natura copiosiore labore quàm cibo opus habet. Quidam etiam talia perpetiuntur. Secedit ipsis cibus per aluum liquidus incoctus, velut ex intestinorum læuitate, & dolorem nullum exhibet: patiuntur autem hoc ventres maxime qui humidi, ac frigidi sunt, & propter frigiditatem quidem non concoquunt: propter humiditatem vero secessus fit. Corpus igitur contabescit, alimentum conueniens ac debitum nõ accipiens: ventresq; corrumpuntur, & in morbos incidunt: verum prouidere oportet. Confert huic de cibis tertiam partem auferre. Sint autem 12
C cibi, panes non fermentati, ex tota farina collata, clibano cocti, aut subcinericij calidi, in vinum austerum tincti, & piscium partes ex dorso ac cauda. Verum capitales & sub ventre sinendę sunt velut humidiores, & coctos quidem pisces in muria edere oportet, assatos autem in aceto. Vtendum etiam carnibus sale, & aceto conditis, & caninis assatis, & de palumbe, ac reliquis eiusmodi volucribus, assatis, ac elixis. Oleribus verò minime. Vino vtendum est nigro, & deambulationibus à cœna, ac matutinis, à deambulatione autem dormiat. Cursibus vero curuis sensim accessione augescente vtatur. Sit & frictio multa, & lucta tarda, & in oleo, & in puluere, quo caro concalescens resiccetur, &
D humiditatem ex ventre reuellat. Vngi autem magis cõducit quàm lauari, impransus vero degat. Quum autem dies septem transierint, dimidium cibi apponatur, & ad quatuor dies exhibeatur, & vomat. Post alios vero septem dies, omnem cibum assumat, & vomitu rursus facto, cibus eodem modo exhibeatur. Quibusdam vero alijs talia fiunt. excrementum non concoctũ per aluum abit, & corpus contabescit cibis non fruens, hi verò progressu temporis in morbos incidunt. His ventres frigidi ac sicci sunt. Quum itaque neq; conuenientibus cibis, neq; exercitijs vtuntur, talia perpetiuntur. Conducit autẽ sic affecto, panibus puris furnaceis vti, & piscibus coctis cum intritis, & carnibus coctis suillis, & extre-

σι, καὶ ξηροῖσι, καὶ αὐστηροῖσι, καὶ εὐώδεσι, καὶ οὐρητικοῖσι. Τοῖσι δὲ δρόμοισι, τοῖσι μὲν πλείστοισι καμπτοῖσιν, ἐν ἱματίῳ, γυμνοῖσι δὲ τοῖσι διαύλοισι, καὶ τοῖσι τροχοῖσι. Τρίψεσι δὲ, καὶ πάλῃ ὀλίγῃ. Ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχείρηξι, πλέω κωρυκομαχίη ξυμφερωτέρη. Τοῖσι δὲ περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, πολλοῖσι, καὶ τοῖσι δι' ὄρθρου, καὶ ἀπὸ δείπνου δὲ ὁ τῆς φωνῆς πόνος, μάλα ἐπιτήδειος, κένωσιν γὰρ τοῦ ὑγροῦ ποιούμενος, ἀραιοῖ τὴν σάρκα. ξυμφέρει δὲ ἀνάριστον διάγειν. Χρέεσθαι δὲ τοῖσι σιτίοισιν ἐν ἡμέρῃσι δέκα, εἶτα προσθέσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐς ἡμέρας ἕξ, καὶ ἔμετον ποιήσασθαι. ἑκάστου ἐμέτου προσάγειν ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον. Ὅταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, κομισάσθω τὸ ἀφαιρεθὲν σιτίον ἅπαν, τοῖσι δὲ πόνοισι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι προσεχέτο, καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις πόνου πλείονος δέεται ἢ σίτου. Ἑτέρα πλησμονή. Πάσχουσι δέ τινες, καὶ τοιάδε. Διαχωρέει τὸ σιτίον αὐτέοισι, ὑγρὸν ἄπεπτον, οἷον ἐκ λειεντερίης, καὶ πόνον οὐδένα παρέχει. πάσχουσι δὲ τοῦτο μάλιστα αἱ κοιλίαι, ὅσαι ὑγραὶ, καὶ ψυχραί εἰσιν, διὰ μὲν τὴν ψυχρότητα, οὐ ξυνέψοι, διὰ δὲ τὴν ὑγρότητα, διαχωρέει. Τὸ οὖν σῶμα τρύχεται, τροφὴν οὐ λαμβάνον τὴν προσήκουσαν, αἵ τε κοιλίαι διαφθείρονται, ἐς νόσους τε ἐμπίπτουσιν, ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι. ξυμφέρει δὲ τούτῳ, τῶν μὲν σιτίων ἀφελεῖν τὸ τρίτον μέρος. Ἔστω δὲ τὰ σιτία, ἄρτοι ἄζυμοι συγκομιστοὶ, κλιβανῖται, ἢ ἐγκρυφίαι, θερμοὶ ἐς οἶνον αὐστηρὸν ἐμβαπτόμενοι, καὶ τῶν ἰχθύων τὰ νωτιαῖα, καὶ οὐραῖα. τὰ δὲ κεφάλαια, καὶ ὑπογάστρια, ἐᾶν ὡς ὑγρότερα, καὶ τοὺς μὲν ἑφθοὺς, ἐν ἅλμῃ ἐσθίειν, τοὺς δὲ ὀπτοὺς, ἐν ὄξει, καὶ τοῖσι κρέασι τεταριχευμένοισιν, ἐν ἁλσὶ, καὶ ὄξει, καὶ τοῖσι κυνείοισι ὀπτοῖσι, καὶ ἀπὸ φάττης, καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων ὀρνίθων, ὀπτοῖσι, καὶ ἑφθοῖσι. λαχάνοισι δὲ ὡς ἥκιστα. οἴνῳ μέλανι, καὶ τοῖσι περιπάτοισιν, ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου, καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκ τοῦ περιπάτου, κοιμᾶσθαι. δρόμοισι δὲ καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς, ἔστω δὲ καὶ τρῖψις πολλὴ, καὶ πάλη βραδείη, καὶ ἐν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἐν τῇ κόνει, ὅκως διαθερμαινομένη ἡ σὰρξ, ἀποξηραίνηταί τε, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης ἀντισπᾷ. Ἀλείφεσθαι δὲ ξυμφέρει μᾶλλον, ἢ λούεσθαι, ἀνάριστος δὲ διαγέτω. Ὅταν δὲ γένωνται ἡμέραι ἑπτὰ, προσθέσθω τὸ ἥμισυ τοῦ σίτου, καὶ προσαγέσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸν σῖτον, τῇ δὲ ἄλλῃ ἑβδόμῃ, κομισάσθω ἅπαν τὸ σιτίον, καὶ ἔμετον πάλιν ποιησάμενος, προσαγέσθω κατὰ ταῦτα. Ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε, τὸ διαχώρημα, ἄσηπτον διαχωρέει, καὶ τὸ σῶμα τρύχεται, τῶν σίτων οὐκ ἐπαυρισκόμενον. οὗτοι δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς νόσους. τούτοισιν αἱ κοιλίαι, ψυχραὶ, καὶ ξηραί. Ὁκόταν γοῦν μήτε σίτοισι προσήκουσι χρέωνται, μήτε γυμνασίοισι, πάσχουσι ταῦτα. ξυμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ, ἄρτοισί τε καθαροῖσιν ἰπνοίτῃσι χρέεσθαι, καὶ τοῖσιν ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ὑποτρίμμασι, καὶ κρέασιν ἑφθοῖσιν ὑείοισι, καὶ

Vet. Cod.

Vet. Cod. καὶ τοῖσιν ἀκροκωλίοισι διέφθοῖσι, καὶ τοῖσι πλείστοισιν ὀπτοῖσι, καὶ τῶν δριμέων, καὶ τῶν ἁλυκῶν, τοῖσιν ὑγραίνουσι, καὶ τοῖσιν ἁλμυροῖσιν. οἴνοισι δὲ, μέλασι μαλακοῖσι, καὶ τῶν βοτρύων, καὶ τῶν σύκων ἐμφορεῖσθαι, ἔντε τοῖσι σιτίοισι. χρὴ δὲ, καὶ ἀναρίστῳ μικρόν. τοῖσι δὲ γυμνασίοισι, πλείοσι χρέεσθαι καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς, ὑστάτοισι δὲ τροχοῖσι, καὶ μετὰ τὸν δρόμον, πάλῃ σὺν ἐλαίῳ. περιπάτοισι δὲ μὴ πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἀπὸ δὲ ὕπνου, ὅσον ἐξαναστῆναι, ὄρθροισι δὲ πλείοσι περιπάτοισι χρῆσθαι. λουέσθω δὲ θερμόν. χρέεσθω δὲ πόνοισι, καὶ χρίσμασιν, ὕπνον δὲ πλείονα διδότω, καὶ μαλακευνεέτω. χρὴ δὲ καὶ ἀφροδισιάσαι τι. τῶν δὲ σίτων ἀφελεῖν τὸ τέταρτον μέρος, ἐν ἡμέρῃσι δέκα, καὶ προσάγειν αὐτὸν πρὸς τὰ σιτία. Εἰσὶ δέ τινες, οἷσι τὸ διαχώρημα ὑγρὸν διαχωρέει, καὶ σεσηπὸς, τοῖσι δὲ ἄλλως ὑγιαίνουσι, καὶ γυμναζομένοισιν, οὐδὲ πόνον παρέχει. Οἱ δέ τινες, ἀποκλείονται τῶν προσηκόντων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰς σάρκας ἐπισπᾶται τῇ θερμασίῃ ἡ κοιλίη, καὶ πόνον δὴ παρέχει, καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείονται, ἥτε κοιλίη ἐξελκοῦται. στῆσαι δὲ χαλεπὸν ἤδη γίνεται αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γνόντα τὴν κοιλίην θερμὴν, καὶ ὑγρὴν παρὰ τὸ προσῆκον, πόνων τε ὑπερβολὴν, ἀξύμφορον γεγενημένην. Τῇ οὖν διαίτῃ, χρὴ ψῦξαι, καὶ ξηρᾶναι, καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἡμίσεια γυμνάσια ἀφελεῖν, καὶ τῶν σιτίων, τὸ τρίτον μέρος. χρήσθω δὲ μάζῃ προφυρητῇ τριπτῇ, καὶ τοῖσιν ἰχθύσι, τοῖσι ξηροτάτοισιν ἑφθοῖσι, καὶ μήτε λιπαροῖσι, μήτε ἁλμυροῖσι. χρήσθω δὲ ὀπτοῖσι κρέασι, τοῖσιν ὀρνιθίοισιν, ἑφθοῖσι μὲν, φάττης, περιστερῆς, ὀπτοῖσι δὲ, περδίκων, καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀνηδύντοισι, λαγῴοισι δὲ, ἑφθοῖσιν ἐν ὕδατι, καὶ τοῖσιν ἀγρίοισιν ἅπασι. λαχάνοισι δὲ, ὅσα ψυκτικὰ, οἷον τοῖσι τεύτλοισι καθέφθοισιν ὀξυροῖσι. Οἴνῳ δὲ μέλανι αὐστηρῷ. Γυμνασίοισι δὲ, τροχοῖσιν ὀξέσιν, ἀλλὰ τρῖψις μὴ πολλὴ προσαγέσθω, ἀλλ' ὀλίγη, μηδὲ πάλη. ἀκροχείρισις καὶ χειρονομίη, καὶ κωρυκομαχίη, καὶ ἀλίνδησις ἐπιτήδεια, ἀλλὰ μὴ* πολλή. τοῖσι δὲ περιπάτοισι, καὶ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου χρήσθω ἱκανοῖσι κατὰ τὸν πόνον, καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου, πλείοσι κατὰ τὰ σιτία, καὶ πρωῒ, ξυμμέτροις πρὸς τὴν ἕξιν, λουέσθω δὲ χλιαρῷ, καὶ ἀτρεμεέτω. οὕτω διαιτηθεὶς ἡμέρας δέκα προσθέσθω τοῦ τε σιτίου τὸ ἥμισυ, καὶ τῶν πόνων τὸ τρίτον μέρος, καὶ ἔμετον ποιησάσθω, ἀπὸ σιτίων ξηρῶν, καὶ στρυφνῶν, καὶ μὴ διατριβέτω ἐν τῷ σίτῳ, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐμεέτω, ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου, προσαγέσθω εἰς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον, καὶ τὸν πόνον μείζω. Ὅταν δὲ ἡ δεκὰς τῶν ἡμερέων γένηται, προσθέσθω τὸν σῖτον λοιπὸν, καὶ τῶν οἴνων τὸ πότιμον, πλείω τῶν πόνων ἐνδεέστερον, καὶ ἔμετον ποιησάμενος, προσαγέτω καθάπερ γέγραπται. μονοσιτέειν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ξυμφέρει μέχρις ἂν καταστήσῃ. Ἄλλοισι δέ τισι, ξηρόν τι, καὶ διακεκαυμένον τὸ διαχώρημα γίνεται, καὶ τὸ στόμα ξηρὸν, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ πικρὸν γίνεται, καὶ ἡ κοιλίη ἵσταται, καὶ ἡ οὔρησις. Ὅταν γὰρ μὴ ἔχῃ τὸ ἔντερον ὑγρασίην, περὶ τὸν ἀπό-

*καλὰ πλησμονὴ

πατον

& extremitatibus percoctis, & plurimis assatis, A
& ex acribus ac salsis his quę humectant, & salsu
ginosis. Vinis autem nigris mollibus, & inter ci-
bos vuis ac ficubus impleri confert. Oportet &
modicum prádere, & exercitationibus pluribus
vti, cursibusq; curuis sensim crescentibus, postre
mum autẽ cursibus circularibus, & post cursum
lucta cum oleo: deambulationibus vero nõ mul
13 tis ab exercitijs, à cœna vero satis est exurgere.
Matutinis autẽ pluribus deambulationibus vta-
tur. Lauetur calida, & vtaĩ laboribus ac vnctio-
nibus, somnoq; longiori indulgeat, molliter cu
bet. Oportet & venere aliquo modo vti. Verũ
de cibis quarta pars detrahenda est, & post dies
decem rursus ad consuetos cibos reducẽdus est.
Sunt etiã quibus secessus liquidus ac putrefactus B
per aluum abit, & qui aliàs sani sunt ac exercen-
tur, nullum dolorem res exhibet. Quibusdã ve-
rò excluduntur ea quæ conueniebant, progres-
suq; tẽporis venter per caliditatem carnes attra-
hit, & dolorem exhibet, & cibi excluduntur, &
venter exulceratur, & ipsum sistere iam opero-
sum, ac difficile est. Verũ prius prouidere opor-
tet, ac nosse ventrem calidum, ac humidum ma
gis q̃ debet esse, laborumq; incommodorũ ex-
cessum factum esse. Per diætam igitur frigeface-
re ac siccare oportet, & primùm quidem exerci-
tia ex dimidia parte detrahere, & de cibis tertiã
partem. Vtatur autem maza antea subacta, ac vi-
no dulci emollita, & piscibus siccissimis coctis,
& neque pinguibus neque salsis. Vtatur & carni C
bus assatis volucrium, coctis quidem, palumbis
ac columbæ, assatis autẽ perdicum & gallorum,
citra condimenta: leporinis verò coctis in aqua,
itemq; ferinis omnibus. Ex oleribus autem quę
frigefactoria sunt, velut beta cocta acida. Vino
vero nigro austero. Gymnasijs autem, cursibus
circularibus velocibus: verum frictio non mul
ta adhibeatur, sed modica, neque lucta. Micatio
per summas manus, & manuum ad rythmũ mo
14 tus, & Coryci lusus, & volutatio in puluere, cõ-
moda sunt, sed nõ multa. Deambulationibus ab
exercitijs vtatur sufficientibus iuxta laborem, &
à cœna pluribus, iuxta cibum, & mane mode-
rate, iuxta habitum. Lauet autem tepida, ac
quiescat. Sic vbi in hac diæta transegit dies de- D
cem, apponatur cibi dimidium, & laborum ter-
tia pars, & vomitum faciat à cibis siccis & acer-
bis, & in cibo ne moretur, sed quàm celerrime
vomat: à vomitu ad dies quatuor & cibus, & la-
bor partitus exhibeatur. Vbi aũt dies decem præ
terierint, reliquum cibi apponatur, & vinum po
tabile, verum labores pauciores, & vbi vomitum
fecit, cibus velut scriptum est exhibeatur. Hoc
verò tempore semel tantum in die cibum cape-
re conducit, donec malum sedetur. Alijs porrò
quibusdam siccus, & perustus secessus fit, & os
siccum, & progressu temporis etiam amarũ fit,
& aluus sistitur, itemq; vrina. Quum enim non
habeat intestinum humiditatem circa excremẽ-
tum

A tum, intumescens transitus obturat, & dolorem exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit, aut ederit homo, id ipsum reuomit. Postremũ verò etiam stercus vomit. Atque hic non superuiuet, quum ad hoc peruenerit. Verùm prouidere oportet, ac nosse, quòd caliditas, & siccitas in homine prædominantur. Victum igitur ipsi constituere oportet ex maza prius subacta respersa, & pane ex tritico trimestri, succo furfurum fermentato. Oleribusq; vtendum, exceptis acribus & siccis, atque illis coctis, & piscibus leuissimis coctis, & partibus capitalibus tum piscium, tum locustarum, & mitylis, & herinaceis, & cancris, & conchyliorum succis, ipsisq; liquidissimis: carnibus autem suillis, & ex-
B tremitatibus anterioribus coctis, & hœdorum, & agnorum, ac catulorum coctis: piscium verò fluuiatilium, ac in stagnis degentium coctis: vino molli aquoso. Laboribus autem vtendum est non multis, neque velocibus, sed omnibus quietis. Deambulationibus verò mane vtatur, iuxta habitum sufficientibus, & ab exercitij laboribus, moderatis, à cœna verò ne deambulet. Balneis vtatur & somnis mollibus, & prandio, & somno à prandio non longo. Pomis etiam humectantibus vnà cum cibis vtatur, & cicere viridi, ac sicco in aqua macerato. De laboribus vero prioribus dimidium detrahat etiam hic à principio, & vomitum faciat à dulcibus & pinguibus ac salsis, hisq; plurimis: moretur autem
C plurimum tempus in cibis vsque ad vomitum. Deinde cibum exhibeat ad triduum, & nõ maneat impransus. Quum vero dies decem præterierint, labores sensim adijciendo augeat, & si quidem repletio inerit à cibo, aut ventris vitio, vomat: sin minus, sic reliquo tempore curetur. Fiunt insuper etiam talia. Horrores à deambulationibus matutinis accedũt, & caput grauatur. Huic plures fiũt deambulationes, quàm modus requirit. Corpus enim & caput humore euacuatum horret ac grauatur. progressu verò temporis ad febrem perueniunt horrores. Sed non huc usq; differre oportet, verũ prius curare hoc modo: Quam primũ aliqua signa apparuerint, vnctus ac frictus modice prandium amplius solito
D faciat, & vinum multum bibat molle, deinde somno vtatur à prandio sufficienter: ad vesperã vero, vbi exercitijs leuibus vsus est, calidaq; lotus, cõsueto more cœnet: deambulationibus autem à cena ne vtatur, verùm ad tempus differat. Postridie in aqua lauetur, & somnis mollibus tempus transigat. Et per dies quinque paulatim ad consuetos cibos, ac labores procedat. Sunt autem quidam, qui horrent ex gymnasijs, & quum se exuunt donec decertent: vbi vero perfrigerati sunt, rursus horrent, & stridor dentium tremulus corpus occupat, somnoq; talis grauatur. Vbi autem expergiscitur, sæpe oscitat, & à cena palpebræ ipsi graues sunt: progressu vero temporis etiam febres malignæ accedunt. Verum

πατον περιοιδήσαν*, ἀποφράσσει τὰς διεξόδους, Vet. Cod. ὀδύνην τε παρέχει, καὶ θέρμη λαμβάνει, καὶ ὅ,τι ἂν πίνῃ ἢ φάγῃ, ἐξεμέει. τελευτῶν δὲ, καὶ κόπρον ἐμέει. Οὗτος οὐ βιώσιμος, ὅταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ. Ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι, γινώσκοντα ὅτι ξηρῇ τῇ θέρμῃ κρατέεται ὁ ἄνθρωπος. Διαιτῆσθαι οὖν χρὴ αὐτὸν, τῇ τε μάζῃ προφυρητῇ ῥαντῇ, καὶ ἄρτῳ σιτανίων πυρῶν, τῷ χυλῷ τῶν πιτύρων ἐζυμωμένῳ. Λαχάνοισί τε χρῆσθαι, πλὴν τῶν δριμέων, καὶ ξηρῶν, καὶ ἑφθοῖσι, καὶ τῶν ἰχθύων τοῖσι κουφοτάτοισιν ἑφθοῖσι, καὶ τοῖσι κεφαλαίοισι τῶν τε ἰχθύων, καὶ καράβων, μυσὶ καὶ ἐχίνοισι, καὶ τοῖσι καρκίνοισι, καὶ τῶν κογχύλων, τοῖσι χυλοῖσι, καὶ αὐτοῖσι ὑγροτάτοισι, κρέασι δὲ τοῖσιν ὑείοισι ἀκροκωλίοισιν ἐμπροσθίοισιν ἑφθοῖσιν, καὶ ἐρύφων, καὶ ἀρνῶν, καὶ σκυλάκων ἑφθοῖσιν, ἰχθύσιν δὴ τοῖσι ποταμίοισι, καὶ λιμναίοισιν ἑφθοῖσιν, οἴνῳ μαλακῷ, ὑδαρεῖ. Τοῖσι δὲ πόνοισι μὴ πολλοῖσι, μὴ δὲ ταχέσι, ἀλλ' ἡσύχεσι πᾶσι. Τοῖσι δὲ περιπάτοισι πρωῒ μὲν χρήσθω, πρὸς τὴν ἕξιν ἱκανοῖσι, καὶ ἀπὸ γυμνασίου πόνων ξυμμέτροισιν, ἀπὸ δείπνου δὲ, μὴ περιπατείτω. Λουτροῖσι δὲ χρήσθω, καὶ ὕπνοισι μαλακοῖσι, καὶ ἀρίστῳ, ὕπνῳ τε μετὰ τὸ ἄριστον, οὐ μακρῷ. Ὀπώρῃ τε τῇ ὑγραινούσῃ, μετὰ τῶν σιτίων χρήσθω, καὶ τοῖσιν ἐρεβίνθοισι τοῖσι χλωροῖσι, καὶ ξηροῖσι βρέξας ἐν ὕδατι. Ἀφελέσθω δὲ τῶν πόνων τῶν πρόσθεν τοὺς ἡμίσεας. καὶ οὗτος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ γλυκέων, καὶ λιπαρῶν, καὶ ἁλμυρῶν, καὶ πλειόνων. ἐνδιατριβέτω δὲ τέως πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι σιτίοισι πρὸς τοὺς ἐμέτους. Εἶτα προσαγέτω τὸ σιτίον εἰς ἡμέρας τρεῖς, καὶ μὴ μενέτω ἀνάριστος. Ὁκόταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται τῶν πόνων, προσαγέτω πλείονα. κὴν μὲν οὖν ἡ πλησμονὴ ἐνῇ, καὶ ἀπὸ σιτίου ἢ τῆς κοιλίης πλημμέλεια, ἐμεσάτω, ἢν δὲ μὴ, οὕτω θεραπευέσθω τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. Γίνεται δὲ καὶ τοιάδε, φρῖκαι ἀπὸ τῶν περιπάτων ἐγγίνονται τῶν τοῦ ὄρθρου καὶ τὴν κεφαλὴν βαρύνεται. Τούτῳ πλείονες οἱ περίπατοι τῆς ξυμμετρίας. Κενούμενον γὰρ τὸ σῶμα, καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὑγροῦ, φρίσσει καὶ βαρύνεται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἐς πυρετὸν ἀφικνέεται φρικώδεα. Ἀλλ' οὐ χρὴ προϊέσθαι ἐς τοῦτο, ἀλλ' ἐκθεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. Ὅταν γένηται τάχιστα τῶν τεκμηρίων τινὰ χρισάμενον, καὶ ἀνατριψάμενον ὀλίγα, τὸ ἄριστον ποιήσασθαι πλεῖον τοῦ εἰθισμένου, καὶ πιεῖν ἱκανὸν, οἶνον μαλακὸν, εἶτα ὕπνῳ χρήσασθαι ἀπὸ τοῦ ἀρίστου ἱκανῶς, ἐς τὴν ἑσπέρην δὲ κούφοισι χρησάμενον γυμνασίοισι θερμῷ τε λουσάμενον, δειπνῆσαι τὸ ἠθισμένον, περιπάτοισι δὲ μὴ χρῆσθαι ἀπὸ δείπνου, διατρίβειν δὲ χρόνον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελέσθω ἐν τῷ ὕδατι. ἐν ὕπνοισί τε μαλακοῖσι διαγέσθω. Ἡμέρῃσι δὲ πέντε,* τοὺς προσαγέσθω κατὰ μικρόν. * τούτους Εἰσὶ δέ τινες οἳ φρίσσουσιν ἐκ τῶν γυμνασίων, καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται μέχρις ἂν διαγωνίσηται, ὅταν δὲ ψύχηται, πάλιν φρίσσει, βρυγμός τε τὸ σῶμα ἔχει, ὑπνώσσει τε. Ὅταν δὲ ἐξέγρηται, χασμᾶται πολλάκις, ἐκ δὲ τοῦ δείπνου τὰ βλέφαρα βαρέα αὐτῷ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται φαῦλοι.

Vet. Cod. Φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ, μὴ προϊέσθαι ἐς τοῦτο, ἀλλὰ θεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. Πρῶτον μὲν τῶν γυμνασίων ἀφελέσθω πάντων τὰ ἡμίσεα. τοῖσι δὲ σιτίοισιν ἅπασι χρήσθω ὑγροτέροισί τε, καὶ ψυχροτέροισι, καὶ τοῖσι πόμασι μαλακωτέροισι, καὶ ὑδαρεστέροισιν. Ὅταν δὲ παρέλθωσιν ἡμέραι πέντε, τῶν πόνων προσθέσθω τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀφαιρεθέντων: τοῖσι δὲ σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτοῖσι. Πέμπτη δὲ ἡμέρη ἄλλη, τοὺς ἡμίσεας τῶν λοιπῶν πόνων προσθέσθω. αὖθις δὲ πέμπτη, μετὰ τοῦτο ἀπόδος τοὺς πόνους πάντας, καὶ κουφοτέρους τε, καὶ ἐλάσσονας, ὡς μὴ πάλιν ὑπερβολὴ γένηται. Τοῖσι γὰρ πάσχουσι ταῦτα τὰ τεκμήρια, οἱ πόνοι κρέσσους εἰσὶ τῶν σιτίων. Ἀνισάζειν οὖν χρή. ἔνιοι δὲ, οὐ ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. Πάντων δὲ τουτέων τῶν τεκμηρίων, οἱ πόνοι κρατέουσι τῶν σίτων, καὶ ἡ θεραπείη ἡ αὐτή. ξυμφέρει δὲ τούτοισι, θερμολουτέειν, καὶ μαλακῶς εὐνάζεσθαι, μεθυσθῆναι δὲ ἅπαξ ἢ δὶς, πλὴν ἀλλὰ μὴ ἐς ὑπερβολήν. ἀφροδισιάσαι τε ὅταν ἐπιγίνηται, ῥαθυμῆσαι πρὸς τοὺς πόνους. Περιπάτους δὲ μὴ ποιῆσαι ὅλως.

Verum cauere oportet & non huc usque differre, sed prius curare hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitijs dimidium auferatur. A Cibis vero omnibus humidioribus ac frigidioribus vtatur, & potibus mollioribus ac dilutioribus. Vbi vero præterierint dies quinque, tertia pars laborum ablatorum apponatur: cibis vero iisdem vtatur. Post alios autem quinque dies, dimidium reliquorum laborum apponatur. Et rursus post alios quinque, omnes labores, & leuiores & pauciores reddito, vt ne rursus excessus fiat. Nam his, qui hæc signa perpetiuntur, labores maiores sunt quàm cibi. Adæquare igitur hæc oportet. Quidam vero non hæc patiuntur, sed aliqua ex his, aliqua vero non. In omnibus autem his signis, labores superant cibos, & curatio eadem est. B Et confert his calida lauare, ac molliter cubare, & semel atque iterum inebriari, verum non vsque ad excessum, & venere vti, vbi excessus contigerit, & segnem esse ad labores. Deambulationes autem in totum non sunt faciendæ.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. Tertium de diæta.

1 De diæta humana. *Dixi superius hos tres de diæta libros ab aliquo discipulorum, vel sequacium Hippocratis fuisse conscriptos, excepto tamen secundo, quem fortasse Hippocratis legitimum esse scribit Galenus primo de alimen. facult. Hunc vero tertium non modo verè Hippocraticum non agnoscimus, imò neque secundo aduertendum credimus, quandoquidem proœmium, quo vtitur auctor certam fidem facere potest, esse principium alicuius propriæ, & non præcedenti coniunctæ tractationis; vnde Gal. in exposit. ling. in voce ἀχόνη, non immerito hæc omnia lib. de diæta addita vocat, quanquam grauissimus auctor, & magnus Hippocratis sequax Celsus, multa, vt proprijs locis demonstrabitur hinc transtulerit.*

2 Primum quidem. *Hunc locum sic Celsus lib. j. cap. iij. interpretatus est, Hieme plus esse conuenit, minus sed meracius bibere, multo pane vti, carne potius assa, modice oleribus: semel die cibum capere, nisi si nimis venter adstrictus est, vbi illud aduertendum est, præcipere Hippocratem & Celsum, ijs qui aluum durā habent, in die bis comedere, quod etsi paulo paulo plus cibi ingeratur, aut nihil, aut minus detrimenti corpori accedit. modo quotidie per aluum fæces excernat; tanti est ad optimam valetudinem tuendam aluus mollis.*

3 Vtendum est. *In Aldino codice legitur,* καὶ κοινοβατίῃσι, καὶ κωνοδρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει. *In Basiliensi vero,* χοινοβατίῃσι καὶ. *Caluus alium textum habuisse videtur. Hunc, quemadmodum non multum probo, sic absurda puto, quæ Germanus interpres de funambulationibus, & cursibus per funes transtulit. Igitur quousque melior lectio sese mihi offerat, sic legendum credo,* καὶ κονιβαθείῃσι δρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει, *cum enim cursus, qui in alto puluere fiunt, corpus magis fatigent, magisque incalescere faciant, dubio procul eos, & non funambulationes contrarium efficientes hieme conuenire clarum est. De his plura in lib. de Gymnastica.*

4 Et regionum permutatione. *Celsus ita lib. j. cap. iij. similiterque ei vomitus vtilis est, qui vel cælum, vel locum mutat, ratio est, quod mutationes temporum, & aeris mutent corpora, sed ea multo minus, quæ per vomitum aliave ratione fuerint euacuata, vnde prudenter sibi consulunt, qui peregrinaturi prius purgantur.*

5 Circa solstitium autem. *In lib. de aere aq. & loc.* καὶ ἐπικινδυνώταται ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι, καὶ μᾶλλον θεριναί, *id est, periculosissima sunt solstitia vtraque, & præsertim æstiuum. Vnde apud Plautum, & alios quasi prouerbio dicitur, morbus solstitialis, qui valdè periculosus est, quòd soleant eo tempore qualibet ægritudines ferè interimere.*

6 Et mazam pro pane. *Celsus loco citato, paulo diuersius hæc interpretatur, in hunc modum. At vere paulo cibo demendum, adijciendumque potioni, sed dilutius tamen bibendum est; magis carne vtendum,*

dum,

dum, magis oleribus: transeundum paulatim ad assa ab elixis. Venus eo tempore anni tutissima est, Hesiodus ἔργα ἡμ. *æstate sub cane meracius bibendum, sed illud agricolis, & rusticis præcipit, vt quo tempore magis laborant, vino potentiori vires robustiores conseruent.*

7 At vero poma. *Celsus loco citato hunc locum ita explicasse videtur. Poma nocere quidam putant, quæ immodicè toto die plerunque sic assumuntur, vt ne quid ex densiore cibo remittatur. Ita non hæc, sed consummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxæ est, sed his vti non sæpius, quàm alio cibo conuenit. Quod vero dicit Hippocrates, post æquinoctium vtendum esse veste crassiore, dixit Celsus. Itaque neque sine veste, neque sine calceamentis prodire oportet, præcipueq́ diebus frigidioribus. Nam veteres æstate, maiori ex parte nudi ambulabant, vnde balneorum frequentiam natam in primo Gymnasticæ nostræ libro monstrauimus, calceamenta vero vtplurimum fasciæ erant, quibus soleis alligatis crura & pedes ornatè circundabant.*

8 Est autem præcognitio. *Dixi aliàs, ante Hippocratis tempora medicinam merè empyricam extitisse, ipsum vero eam ad methodos, ac rationem traduxisse, multisq́ inuentis illustrasse. Inter cætera nemo ante Hippocratem docuerat modum, corpora in ægritudinem casura, quæ appellant neutra, dignoscendi, & præcognoscendi, quod non immerito sibi inuentori gloriam peperisse prædicat.*

9 Mucus enim, & saliua. *Auctor est Xenophon iiij. de Cyr. exped. apud persas expuere, nares emungere, crepitus edere, maximè ignominiosum habitum, quod argumento esset huiusmodi omnes immodicè comedere, atque parum laborare, quæ duo, vt secundum Hippocratem (qui alias dixit sanitatis exercitationem esse non satiari cibis, & laborare) valetudinem lædunt, sic corporum fortitudini non exiguum detrimentum afferunt.*

10 A vomitu vero. *In codicibus vulgatis legitur,* καὶ μηδὲν ἐπικαταπλάσθαι, *quod certè male quadrat, & male etiam interpretatum à Caluo & Germano conuenit, igitur sic legendum puto,* μηδὲν ἔτι καταπλασθῇ, *ita nanque sensus congruus & verus erit, vino austero colluenda ora esse, vt venarum oscula constringant, vt nec vllum eorum diuellatur, quemadmodum sæpenumero à vomitu contingit, à quo venas deuelli interdum experientia docet.*

11 Tum ab exercitijs. *Demonstratum est à nobis in libris de Gymnastica, veteres post vehementiores exercitationes, ambulationibus quibusdam leuibus vti consueuisse, atque eas,* γυμνάσιον ἀποθεραπευτικὸν *vocasse.*

12 Sunt autem cibi. *Quæ hic ab Hippocrate de pane præcipiuntur, certè non admodum congruere videntur, quando panes omnes non fermentati difficilius concoquuntur, subcinerítij multis de causis pro sanitate damnantur: nihilominus Celsus quoque lib. ij. cap. xxiiij. stomaco panem sine fermento idoneum facit, sicut & carnem bubulam, qua vero ratione, adhuc rectè intelligere mihi non licuit, nisi quod in stomacis calidis, & biliosis vtile esse docuit Gal. initio lib. de ali. facult. id ad quoscunque Celsum malè transtulisse dicatur.*

13 A cœna vero. *Hoc verbo,* ἐξανασῆναι, *vtitur Hippocrates in his, qui surgunt post cœnam, quoniam etiam tempore eius iacentes in stratis cœnabant, quem morem ad Romanos quoque transiisse, & longo tempore durasse ex auctorum scriptis, & antiquis lapidibus clarissimè constat. De illo cœnantium more decumbendi plura, nec aspernanda à nobis in primo de Gymnastica libro dicta sunt.*

14 Et follis. Κωρυκομαχίῃ, *non esse id exercitationis genus, quod follem dicunt latini, copiosè in libris nostris de Gymnastica disputauimus, itaque melius faciunt, qui corycum transferunt.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HVMIDORVM VSV.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΥΓΡΩΝ ΧΡΗΣΙΟΣ.

Argumentum in lib. de Humidorum vsu.

Aquarum calidarum, frigidarumq́, nec non maris aquæ, vini, acetiq́ effectus in corpore nostro prosequitur, ostendens quænam partes, & affectus calidis magis, quæ frigidis delectentur, afficianturq́.

Vet. Cod.

Ὕδωρ ποτὸν, ἁλμυρὸν, θάλασσα. Ποτὸν μὲν, κατ' ἰητρεῖον κράτιστον. καὶ γὰρ σιδηρείοισι, καὶ χαλκείοισι κράτιστον, καὶ φαρμάκοισι τοῖσι πλείστοισι παλαιομένοισι κοινότατον. ἐς δὲ χρῶτα γνῶναι δεῖ, ὅτι τοῦτο ἢ τέγξει, ἢ ψύξει, ἢ θερμαίνει. ἄλλως δὲ οὐδενὶ ὠφελέει, ἢ βλάπτει ποτόν. ὅπου ὀλίγου ποτοῦ σπόγγῳ χρήσεις ἄριστον ὀφθαλμοῖσιν. Αὐτὸ τὸ δέρμα ἐφήλκωται, θερμοῦ αἰονήσει, πυρίη τοῦ σώματος ἅπαντος ἢ μέρεος. δέρματος σκληροῦ, μάλθαξις, συντεταμένου, χάλασις, νεύρων, σαρκῶν ἐγχύμωσις, ἱδρῶτος ἄφοδος, ὑγρῆναι προσκλύσει οἷον ῥῖνας, κύστιν, φύσας, σαρκῶσαι, ἀπαλῦναι, τῆξαι, μινυθῆσαι, χροιὴν ἀνακαλέσαι, χροιὴν ἀνασκεδάσαι. ὑπνικὸν, καὶ κατὰ κεφαλῆς, καὶ ἄλλων, σπασμῶν, τετάνων παρηγορικὸν, ὀδύνας κωφοῖ, ὠτὸς, ὀφθαλμῶν, ὅσα τοιαῦτα τὰ ψυχρὰ θερμῆναι, οἷον πίσσα, ἕλκεσιν, πλὴν τοῖσιν αἱμορραγεῦσιν, ἢ μέλλουσι, κατήγμασιν, ἐκπτώμασι, τοῖσιν ἄλλοισι, οἷσιν ἂν ὀθόνια ἰητρὸς, καρηβαρίῃ. Τὸ μέτριον ἑκάστῳ, μὴ πρόσω οἷδ' ἀμὲν βασανίζειν, οἷον τὸ θερμὸν τῷ χρωτὶ ἐξ ὑπερβολῆς ἐφ' ἑκάτερα, ὡς ἀμφοῖν μὴ ἁμαρτάνῃ, σημαινόμενος ταῖς βλάβαις, ἢ οὐκ ὠφελείαις, οἷον χλιαροῦ. Δεῖ γὰρ τῇσιν βλάβῃσιν, ἢ τῇσιν ὠφελείῃσιν κἢν ὦσι, χρῆσθαι μέχρι τοῦ ὠφελέοντος, ἢ μέχρι τοῦ βλάπτοντος. τέγξις μὲν οὖν, ἀσθενές. ψύξις δὲ, καὶ θάλψις, ἰσχυρὸν, ὡς ἐξ ἡλίου. τὸ δὲ ψυχρὸν, θερμὸν ἐὸν ὡς ποτὸν ἀσθενέοντι. ἀλλὰ τὸ μὲν θερμὸν, μὴ πρόσω καίειν. κρίνει δ' αὐτὸς, πλὴν τοῖσιν ἀφώνοισιν ἢ παραπληγικοῖσιν, ἢ νεναρκωμένοισιν, ἢ οἷα ἐπὶ

τρώμασι,

Aqua potabilis, salsuginosa, mare. A
Potabilis quidẽ ĩ officina medica optima. nã & ferramentis & æramẽtis optima, & medicamẽtis plurimis ĩueteratis cõissima. Verũ ad corpus nosse oportet, ꝙ hæc aut madefacit, aut frigefacit, aut calfacit. Aliter vero nulli cõmodat, aut detrimẽto est potata. Vbi modica potabili in spõgia vteris, optimũ oculis est. Cutis ipsa superne exulcerat calidæ aspersione.
1 Fomẽtũ corporis totius aut partis. Cutis duræ mollitio, distẽtę laxatio, neruorũ, carniũ, humorum B
sub cutẽ effusio, sudoris secretio. Humectare ꝑlutione, velut nares, vesicã, flatus. Incarnare, attenuare, liquefacere, minuere, colorẽ reuocare, colorẽ dispergere. Sõniferũ & ĩ caput, & ĩ alia: cõuulsionũ, tẽsionum, mitigatiuũ: dolores alleuiat auris, oculorũ, & ꝗcunq; talia: frigida calfacere, velut pix vlceribus, pręterꝗ̃ à quibus sanguis erũpit, aut erupturus est, fractis, luxatis, reliquis quibus linteola sunt medicus, capitis grauitati. Moderatio ĩ vno quoq;, ne vltra torqueamus: velut calida corpori, ex excessu in vtranq; partẽ, vt ab vtraq; nõ aberret, cõiectatiõe ex detrimẽto, aut C
inutili facta, velut ĩ tepida. Oportet.n. detrimẽtis aut vtilitatib⁹ ẽt si sint, vti, vsq; quo iuuẽt, aut donec lædãt. Madefactio itaq; debile quid est, frigefactio vero & calfactio, forte: velut ex sole. Verũ frigida calida existẽs, velut potabilis aqua, debile quid est. Calida aũt ne vlterius pergat, vt vrat. Iudicat autem de his ipse, exceptis mutis, aut leuiter syderatis, aut stupefactis, aut velut in

vulneribus

A vulneribus perfrigerās, aut nimio dolore vexa-
tis:his enim hæc sensu nō percipiunt. Nā nō sen
tiūt hi perusti. Iteq; ꝓfundæ ac magnæ luxatio-
nes. Iā vero etiā pedes deciderūt perfrigetati, ex
calidæ perfusione. Sed his corpus perfundētis iu
dex est, sic̄t etiā frigidę. Harū aūt vtrarunq; pau
citas, debile quid est:multitudo verò, forte. ve-
runtamē sinere oportet, donec fiat id, cuius gra-
tia fiūt:antea verò q̄ postremū fiat, cessandū est.
Harū porrò vtraq; lædit: & calida quidem am- 2
plius ea vtentibus has læsiones inducit, carnium
effœminationē, neruorū debilitatē, mētis stupo
rē, sanguinis eruptiones, animi deliquia hæc ad
mortē. Frigida verò conuulsiones, tensiones, ni-
grores, rigores febriles. Mediocritates vero ex
B his cōpositæ alia antedictorū dāna, aliasq; vtili-
tates afferūt voluptatibus, & iucūditatibus, & do
loribus, ac molestijs, quæ secundū vniuscuiusq;
cōuenientiā sanæ sunt. Corpus tegi ac velari ad-
suetū, quicquid insuetū est, quicquid lōgissime
à familiari calore abest, & peregrino frigori pro-
pinquissimū, id ipsum auersat, & ꝓpterea sanè
calida gaudet, & ferre pōt. Cerebrū, & q̄ ab hoc
oriunt, frigida quidē tristantur, calida vero gau-
dent, si sanè frigidius & solidius à natura fuerit.
Propterea ossibus, dētibus, neruis frigida inimi- 3
ca, calida verò amica: quia ab illa cōuulsiones, tē-
siones, rigores febriles, q̄ sanè frigida facit, calida
verò sedat. Ob id etiā à calida voluptates, & ille-
cebræ, à frigida vero dolores, & auersationes.
C Ideoq; spina, pectus, dorsum, ꝑcordia, magis fri-
gida aggrauant, calida vero gaudēt, & ferre ipsā
pñt; ꝓpterea sanè spina, pectus, dorsum, ꝑcordia,
cōtraria perpessa sunt, quia sunt cōtraria. Propte
rea sanè in hoc loco anxietatē ex calida obortā,
frigida sedat: ꝓpterea sanè frigidæ potu gaudet:
propterea sanè cibis calidis delectatur: propter-
ea sanè & in animi deliquijs frigidam extremis
partibus affundere prodest. Quòd aūt posterio-
res partes calidā magis sufferūt, quā anteriores, q̄
relata sunt in causa sunt. Quòd vero ēt frigidæ,
recte hēt. Nā & extremæ partes anteriores sunt,
& tegi nō adsuetæ: velut ēt interna pars se habet
ad externā. Cogitandū aūt quod vtraq; in vno-
quoq; corpore potior est externa cute, q̄ & sibi-
D ipsi, & neruo sanguineo cōtinua ac cohærēs, eo
quod extra propriū calorē, in externo frigore
est, ab vtrisq; frequēter superatur, & vtrisq; fre-
quēter opus habet, frequentius aūt calida ad vo-
luptatem. Perpetiuntur aūt & extremę partes ta
le quid, quare cito multa percipiunt, tarde autē
primum attolluntur. Et venæ quoq; aliæ prius,
aliæ posterius. Atq; sic oīa apparet, & vbi frige-
fiunt extremæ partes, & vbi calefiunt, in vasorū
euacuationibus, in animi deliquijs. Et iuxta ra
tionē merito etiā venas sequunt, ea q̄ ab his eue-
niūt. Et calefacit primū calida, velut in manib⁹,
internas partes. At vlcera calida gaudēt ex cōfes-
so, quia tegi adsueta sunt: merito itaq; ex altera
grauat. Merito igit̄ & ipsæ venæ, quia sunt in ca-
lido.

τρώμασι, κατεψυγμένοισιν, ἢ ὑπερωδυνέουσι: Vet.Cod.
τούτοισι δὲ ἀναίσθητα. λάθοις γὰρ ἂν κατακαύ-
σας. Καὶ τὰ ἐκπτώματα δὲ τὰ βαθέα. καὶ τὰ με-
γάλα, ἤδη καὶ πόδες ἀπέπεσον καταψυχθέντες,
ἐκ καταχύσιος θερμοῦ, ἀλλὰ τούτοισιν ὁ τοῦ κα-
ταχέοντος χρὼς, κριτής. καὶ ψυχροῦ δὲ ὡσαύ-
τως. τούτων δ' αὐτῶν τὸ ὀλίγον ἑκατέρου, ἀσθενές.
τὸ δὲ πολὺ, ἰσχυρόν. ἀλλὰ μὴν ἐὰν μέχρι γένη-
ται οὗ ἕνεκα ποιέεται. τὸ ἔσχατον προπαύειν, πρὶν
2 γενέσθαι. τούτων δὲ ἑκάτερον βλάπτει. βλά-
πτει δὲ ταῦτα τὸ θερμὸν πλέον χρεομένοισι, σαρ-
κῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης ναρ-
κωσιν, αἱμορραγίας, λειποθυμίας. ταῦτα ἐς
θάνατον. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, με
λασμοὺς, ῥίγεα πυρετώδεα, αἱ μὲν μετριότητες
ἐκ τούτων, τὰ δ' ἄλλα βλάπτει, καὶ ὠφελέει τὰ
εἰρημένα, ἡδονῆσι, καὶ εὐφορίῃσι, καὶ ἀχθηδόσι,
καὶ δυσφορίῃσιν, αἳ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ὁμολο-
γοῦσαι φαίνονται ὑγιέος. Σῶμα τὸ μὲν ἐν σκέπῃ
εἰθισμένον, ὅτι ἀηθες, ὅ,τι προσωτάτω τοῦ οἰκείου
θάλπεος. ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀλλοτρίου ψύχεος:
διὰ ταῦτ' ἄρα τῷ θερμῷ ἥδεται, καὶ φέρειν δύνα-
ται, ἐγκέφαλος, καὶ ὅσα ἀπὸ τούτου, ψυχρῷ μὲν ἄ-
χθεται, θερμῷ δ' ἥδεται, καὶ ἣν ἄρα ᾖ ψυχρότερον,
καὶ στερεώτερον φύσει, καὶ πρὸς ὅτου οἰκείου θάλ-
3 πεος, καὶ πλεῖστα αὐτῶν. διὰ τοῦτο ὀστέοισιν, ὀδοῦ-
σι, νεύροισι, τὸ ψυχρὸν πολέμιον. τὸ δὲ θερμὸν,
φίλιον, ὅτι ἀπὸ τούτου, σπασμοὶ, τέτανοι, ῥίγεα πυ
ρετώδεα, ἃ, τὸ μὲν ψυχρὸν, ποιέει. τὸ δὲ θερμὸν
παύει, διὰ τοῦτο, καὶ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, ἡδοναὶ, καὶ προ-
κλήσιες, ἀπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἀλγηδόνες, καὶ ἀποτρέ-
ψιες, διὰ τοῦτο ὀσφὺς, στῆθος, νῶτον, ὑποχόνδρια,
μᾶλλον ψυχρῷ ἄχθεται, θερμῷ δ' ἥδεται, καὶ φέ-
ρειν δύναται. διὰ τοῦτ' ἄρα ὀσφὺς, νῶτον, στῆθος,
ὑποχόνδρια τὰ ἐναντία πέπονθεν, ὅτι ἐναντία ᾖ.
διὰ τοῦτ' ἄρα τούτῳ τῷ χωρίῳ, ἀσώδεες ἐνταῦθα
χρεομένοισι τῷ θερμῷ, τὸ δὲ ψυχρὸν, παύει, διὰ
τοῦτ' ἄρα ποτῷ ψυχρῷ ἥδεται, διὰ τοῦτ' ἄρα
βρώμασι τοῖσι θερμοῖσιν ἥδεται, διὰ τοῦτ' ἄρα, καὶ
κατὰ ἀκρέων ἐν λειποθυμίαις, τὸ ψυχρὸν κατα-
χεόμενον, ὠφελέει, ὅτι δὲ τὰ ὄπισθεν τῶν ἔμπρο-
σθεν τὸ θερμὸν μᾶλλον ἀνέχεται. τὰ εἰρημένα αἴ-
τια, ὅτι δὲ καὶ τὰ ψυχρὰ ὀρθῶς. τά τε γὰρ ἄκρεα
ἔμπροσθεν, καὶ οὐκ ἐν σκέπῃ εἰθισμένα, ὥσπερ τὸ ἔν-
δον τοῦ ἔξω. μνηστέον δὲ, καὶ ὅτι ἑκάτερον ἐφ' ἑκατέ-
ρου τοῦ σώματος, κρέσσον τοῦ δέρματος τοῦ ἔξω, ὅτι
συνεχές τε ἑωυτῷ, καὶ νεύρῳ ἐναίμῳ διὰ τὸ ἔξω
τοῦ οἰκείου θερμοῦ, ἐν τῷ ἔξω ψυχρῷ εἶναι, ἐπ' ἀμφοῖν
πυκνὰ κρατέεται, καὶ ἑκατέρου πυκνὰ δεῖται,
πυκνὰ δὲ μᾶλλον θερμοῦ ἐς ἡδονήν. πάσχει δὲ καὶ
ἄκρεα τοιοῦτο, ὥστε ταχέως ἐπαΐειν πολλῶν, βρα-
δέως δὲ πρῶτον ἐπαείρεται, καὶ φλεβῶν δῆλον αἳ
πρότερον, καὶ ὕστερον. οὕτως πάντα φαίνεται, ὅκου τε
ψύχεται ἄκρεα, ὅκου τε θερμαίνεται, ἐν κενεαγγι-
κοῖσι, ἐν λειποθυμικοῖσι, καὶ κατὰ λόγον, εἰκότως
ἄρα φλέβας, καὶ τὰ ἀπὸ τουτέων ἕπεται, καὶ θερ-
μαίνει. Πρῶτον τὸ θερμὸν, οἷον τῶν χειρῶν τὰ
εἴσω. τὰ δ' ἕλκεα θερμῷ ἥδεται ὁμολογουμέ-
νως ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται, εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ
ἄχθεται: εἰκότως ἄρα, καὶ αὗται αἱ φλέβες, ὅτι ἐν

Ver. Cod.
θερμῷ εἰσιν. εἰκότως ἄρα, καὶ αὐτὸς ὁ θώρηξ, καὶ
αὕτη ἡ κοιλίη κρατευμένη ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ μάλιστα
ἀγανακτεῖ, καὶ θανατοῖ, ὅτι μάλιστα ἀήθεα. ἀλλὰ
πλεῖστον ἀπέχει τοῦ παθεῖν. τούτου γὰρ ἐγγύτα-
τα τοῦτο τὸ δεῖσθαι, εἰκότως ἄρα ποτῷ ψυχρῷ
ἥδεται, οὕτω ὁμολογέει ταῦτα πάντα. Ὅτι δὲ μά-
λιστα πάντα τὰ ἀποσύρματα, καὶ τὰ ἐπικαύματα
ἐπιπολῆς οὐ μάλιστα εἰθισμένα ἐν σκέπῃ, μάλι-
στα ἐν ψυχρῷ ἀγανακτεῖ, εἰκότως. τάχιστα γὰρ κρα-
τέεται, καὶ τὰ βαθύτατα εἰ κρατοῖτο, μάλιστ' ἂν
ἄχθοιτο: ἔπειτα, καὶ τῆς φύσιος τῆς νευρώδεος με-
τέχει. ὅτι ὑπογάστριον ἥδεσθαι δοκέει θερμῷ, σκε-
πτέον τὸ χωρίον, καὶ μετέχει, καὶ ἄκρεα, καὶ κύστις,
καὶ γονὴ, καὶ ἄλλος γόνος ὁ γυμνὸς ἐστὶ τῇ φύσει
ψυχρότερος, ἢ ὥς τις οἴεται: ἄνω γὰρ οὐ κάτω θερ-
μὸν ἀΐσσει. διὰ ταῦτα ἥδεται, ὅτι μετὰ τὸ θερμὸν
ψύχεται τὸ σῶμα διαψυχθὲν μᾶλλον. μετὰ δὲ
τὸ ψυχρὸν, ἀναθερμαίνεται μᾶλλον συσταλὲν, οἷον
καὶ τὰ ὕδατα ψυκτέα θερμαντέα διὰ λεπτότη-
τα: ὅτι μετὰ τὸ θερμὸν σκληρύνεται μᾶλλον ἐπι
ξηρανθὲν, οἷον ὀφθαλμοὶ μετὰ τὸ ψυχρόν. τὸ μὲν
γὰρ ὅμοιον τῷ περιέχοντι, τὸ δὲ οὔ. Θάλασσα δὲ
τοῖσι κνησμώδεσι, καὶ δακνώδεσιν, καὶ λούειν, καὶ
πυριῆν θερμῇ. τοῖσι μὲν ἀήθεσιν ὑπολιπαινόν-
ται. πρὸς ἕλκεα δὲ πυρίκαυτα, καὶ ἀποσύρματα,
καὶ ὅσα τοιαῦτα, πολέμιον. ἐπιτήδειον δὲ, τοῖσι
καθαροῖσι, ἀγαθὸν, καὶ ἰσχναίνειν εὖ ὡς τὰ τῶν ἁ-
λιέων ἕλκεα. ταῦτα γὰρ οὐδ' ἐκπυεῖ, ἢν μὴ ψαύῃ,
καὶ πρὸς ὑποδεσμίδας, καὶ τὰ νεμόμενα παύει,
καὶ ἵστησιν, ὡς ἅλες, καὶ ἁλμυρίδες, καὶ λίτρον.
πάντα δὲ ταῦτα σμικρῷ μὲν χρωμένῳ, ἐρεθιστι-
κά. προσνικῶντι δὲ, ἀγαθὰ, βέλτιον δὲ θερμὴ
πρὸς τὰ πλεῖστα. Ὄξος δὲ χρῶτι μὲν, καὶ ἄρθροι-
σι, παραπλήσιον θαλάσσῃ, καὶ δυνατώτερον,
καταχέειν, καὶ πυριῆν, καὶ ἕλκεσι τοῖσι νεοτρώτοι-
σι, θρόμβοισιν οὗ μέλασμα αἰδοίων, καῦσις οὐά-
των, ἢ καὶ ὀδόντων. θερμῷ δὲ ταῦτα, τάτε ἄλλα,
καὶ τῇ ὥρῃ συντεκμαίρεσθαι ἐκ τήξεως ἅλες, καὶ
πρὸς ἄλλα δὲ ὅσα λειχῆσι, λέπρῃσιν, ἀλφοῖσι,
συντείνει παχυνθὲν ἐν ἡλίῳ θερμῷ. μάλιστα δὲ
ὄνυξι λεπροῖσι, κρατέει γὰρ μετὰ χρόνον, μυρμη-
κίας ἀπαλύνει, καὶ τοὺς ἐν ὠσὶν ἰᾶται ῥύπους, μα-
λάσσει δὲ καὶ χρῶτα. πολλαχῇ δὲ, καὶ ἄλλῃ, εἰ μὴ
ὀδμὴ ἔβλαπτε, καὶ μάλιστα γυναῖκας, ἐδύνατο δ'
ἂν, καὶ ποδαγρίῃ, εἰ μὴ ὁ χρὼς ἐτιτρώσκετο, ταῦ-
τα καὶ τρὺξ ὄξους ποιέειν. Οἶνος δὲ γλυκὺς ὅσα
χρόνια τρώματα συνεχέως χρωμένῳ αὐτάρκης,
ἀτὰρ, καὶ ἐς φαρμακοποσίην: αὐστηρὸς δὲ ὁ λευκὸς
καὶ μέλας οἶνος, ψυχρὸς ἐπὶ τὰ ἕλκεα ἐνδέχεται,
ψυχρὸς διὰ τὴν θέρμην. εἰρία δὲ ὅσα μὲν ψύ-
ξιος εἵνεκα, ἢ καταχεῖται, ἢ ἐνίεται, ἢ ἐνβάπτηται
ὡς ὕδωρ ψυχρότατον. ὅσα δὲ ψύξιος, ὁ μέλας
οἶνος, καὶ εἴρια καταρῆναι, ῥῖον, καὶ φύλλα τεῦ-
τλίων, ἢ ὀθόνια βάπτεται ἐπὶ τὰ πλεῖστα. Ὅσα δ'
ἔνι στύψιος, οἷον κισσοῦ φύλλα, ὁ λευκὸς, καὶ ὅσα
στρυφνότερα, ἢ ψαυθηρότερα οἷον κισσός τε, καὶ
βάτος, ῥοῦς σκυτοδεψικὴ, ἐλελίσφακος, καὶ ὅσα
μαλθάσσειν δεῖ οἷον ἄλητον ἑφθὸν, τὸ ψυχρὸν
ἀφελέει τὰ ἐρυθρὰ οἷα ἄλλῃ, καὶ ἄλλῃ ἐκθύει ὑπο
πλάτῃ, οἷα οἱ τοὺς σπλῆνας ὀλκηροὺς ἀνίσχουσιν,
εὐσάρ-

lido. Merito ẽt ipse thorax, & vẽtriculus ipse à A
frigida superatus, moleste fert, & mortẽ minat,
quia maxime desuetus est. Verũ plurimũ abest
ab eo vt patiat: propinquissima aũt inter se sunt,
egere & pati. Merito igit frigidæ potu delectat.
Et sic cõsentiũt inter se oĩa hæc. Quòd vero oĩa
desquamata & ambusta in superficie, nõ valde
tegi adsueta, maxime frigidã moleste ferũt, par
est. citissime.n.superant. Et pfundissima si supe
rent, maxime vtiq; grauentur: deinde ẽt natura
neruosa participat. Qm̃ imus venter calida dele-
ctari videt, cõsiderãdus locus est, & postea extre
mæ partes, & vesica, & genitales partes, & virilis
mẽbri glãs natura frigidior est, q̃ quis putat. Sur
sum.n.nõ deorsum exilit caliditas, & propterea
calida delectat, considerandũ ẽt, ꝙ post calidã B
frigescit corpus magis perfrigeratũ: post frigidã
vero recalescit magis cõtractũ: velut ẽt aquæ fri-
gefaciẽdæ & calefaciẽdæ sunt, pp tenuitatẽ: &
quod post calidã durescit corpus magis resicca-
tũ, velut oculi post frigidã. Altera.n. sĩlis est aeri
ambiẽti, altera nõ. Maris aqua pruriginosis, & q
ab acribus humoribus vellicant prodest, vt & la
4 uẽt, & foueant sese calida. Qui verò non adsueti
sunt, vngit ẽt aliquantisper. Verum ad vlcera, &
ambusta, ac desquamata, & q̃cunq; talia, contra-
5 riũ est. Aptum est aũt puris. bona est & ad atte-
nuandũ, & ad piscatorũ vlcera. Hæc.n.neq; sup-
purant, si nõ vellices, & ad vlcera cuniculosa, &
depascẽtia pserpẽdo sedat, ac sistit, velut sal, sal-
sugo, nitrũ. Oĩa aũt hæc si quis parũ vtat, irritat: C
si excellẽter, bona sunt. Melius aũt est calidũ ad
plurima. Acetũ ad corpus & articulos, simile est
mari, & potẽtius, ad perfundendũ & ad fomẽtũ,
& ad vlcera recẽs vulneratis, & ad sanguinis gru
mos, vbi nigredo pudẽdorũ, vstio auriũ, & dẽ-
tiũ. Calido aũt hæc fiũt, & alia, sed & ex tpe cõie
cturã facere oportet: eliquati sales, & ad alia q̃ im
petigini, lepris ac vitiliginibus ĩ sole calido craf-
sefacti cõstringunt: maxime vero conducũt vn-
guibus leprosis. Superat.n.post tps: verrucas for-
micarias attenuat, & sordes ĩ auribus sanat. Mol-
liunt aũt & corpus, & multos alios locos, si non
odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerint
& ad podagrã, si nõ corpus vulneraret. Eadẽ ẽt
fex aceti facit. Vinũ dulce ad diuturna vulnera D
cõmodũ est assidue vtẽti. Sed & ad medicamẽ-
torũ potionẽ. Austerũ aũt & albũ, & nigrũ vi-
nũ, frigidũ ad vlcera cõmodũ est, frigidũ pp ca-
liditatẽ. Lanæ q̃ frigiditatis gratia, aut pfundunt,
aut induunt, aut intinguntur, aquã frigidissimã
postulat. Quæ verò adstrictionis gratia, vinũ ni-
grũ ẽt lanas aspergere põt, velut ẽt betarũ folia,
aut linteola intingunt, in plurima quibus adstri
ctio inest, velut sunt hederæ albæ folia, & q̃ acer
biora sunt, aut friabiliora, aut hedera & rubus,
rhus coriarius, saluia, & in ea q̃ mollire oportet,
velut farina cocta. Aqua frigida prodest papulis
rubicũdis, quales alia atq; alia parte sublatæ erũ-
pũt, qualesve in tumidas lienes habẽtibus emer-
gunt;

A gunt: in carnosis vero & tenera carne præditis subrubicūdæ sunt: in nigris aūt rotūdæ, dothienes hoc est furūculi appellati, & quales ī ipsis calidis lauacris oboriunt, & mulieribus ex mensiū sub cutē recursu fiūt, & ab irritamētis cutis, aut insolita vestimētorū asperorū gestatione, & ex sudoris exitu, aut vbi quis ex frigore, derepente ad ignē, aut calida lauacra accesit. Nā si hæc posterius fecerit, nequaquā amplius erūpūt. Alioqui q̄ ex frigore fiunt, aut q̄ exasperant instar milij, deinde exulcerant, eas frigida lædit: calida vero pdest. Tumores in articulis, & dolores sine vl 6 cere, ac podagricos, & conuulsa, plurima ex his frigida multa affusa leuat ac extenuat, & dolorē torpefacit: torpor aūt moderatus, dolorē soluit.

B Sed & calida aqua attenuat ac mollit. Podagricis resolutis, ante ac retro distētis, conuulsis, talia accedūt, distētiones, tremores, leues sideratiōes talibus laxatis, claudicationes, torpores, vocis interceptiones, ad talia, excretiones p infernas partes suppressæ. Caueudū aūt est in frigidæ vsu, ne quōmodū excedamus. Articulos induratos, aut ab inflāmatione aliqñ oborta, aūt à distortiōe, operæprecium est sanare, aqua calida in vtriculū infusa. Manū deligare, & oculos, lachrymas lenit, ita vt ad acres, stillamētū lene infundat quis, vt ne salsuginosa contactu lædat. Et fossulis vlceribus oculorū elotio pdest, & repletio ad naturā reducēs. Calida oculis cōuenit, doloribus, suppurationibus, lachrymis mordacibus, siccis oībus.

C Frigida doloris exortibus, valde rubicundis, & qui collectiones tuberculorū iuxta venas habere solēt, qualia sunt vlcuscula capitis manātia, circa thoracē, & alia dura. Verū podici & vtero, nō 7 valde cōmoda est, neq; sanguinē in frigore min gentibus. Vlceribus quidē frigida mordax, cutē obdurat, dolorosa nō suppurari facit, liquefacit, nigrefacit, rigores febriles facit, conuulsiones, ante ac retro distentiones. Quandoq; vero in hac 8 distentione, sine vlcere iuueni carnoso, media æstate, multæ frigidæ aquæ affusio, caloris reuocationē facit. Calor aūt hæc soluit. Calida suppu 9 ratoria est, nō in omni vlcere, maximū signū ad securitatē, cutē mollit, attenuat, dolorē eximit, rigores, cōuulsiones, ante ac retro distentiones

D lenit, capitis grauitatē soluit, plurimū cutē conducit ossiū fracturis, magis aūt denudatis, & ex his maxime his, qui in capite vulnera hn̄t volūtaria & inuolūtaria, & quæcūq; præ frigore, aut moriunt, aut vlcerant: itemq; in vlcerationibus volūtarijs, ac inuolūtarijs, qualia sunt desquamata: herpetibus serpendo exedentibus, denigratis aut in gingiuis, aut in aure, aut in sede, aut vtero. His oībus calida amica est ac iudicatoria: frigida vero inimica & occidens, præterquā in quibus sanguinem fluxurum esse timor est. Atque hoc modo vtendum est liquidorum perfusionibus, inunctiliū illitionibus, foliorū impositionibus, aut linteorū cataplasmatis, quæcunq; aut frigiditate, aut caliditate prosunt, aut nocent.

εὐσάρκοισι δὲ, καὶ ἁπαλοσάρκοισιν ὑπέρρυθρα, Vet. Cod. μέλασι δὲ, καὶ οἷαι στρογγύλαι ἐοῦσαι, θολικὰς λέγουσι, καὶ ἐν αὐτῇσι τῇσι θερμολουσίῃσιν ἀνίσταται γινόμενα, καὶ γυναιξὶν ἐκ γυναικείων ἀναδρομὴ, ὑπὸ χρῶτα, καὶ ὑπὸ ἐρεθισμὸν δέρματος, ἢ ἱματίων τρηχείων ἀήθει φορήσει, καὶ ἐξ ἱδρώτων ἐξόδου, ἢ ἐκ ψύχεος, ἐξαίφνης πρὸς πῦρ ἐλθόντι, ἢ λουτρὰ θερμὰ, ταῦτα ἣν ὕστερον ποιήσει. Ἔτι οὐδαμῶς ἐκθύει, ἐπεὶ ὁκόσα γε ἐκ ψύχεος γίνεται, ἢ ὁκόσα τρηχιοῦται, κεγχρώδεα. εἶτ᾽ ἐφελκοῦται, τὸ μὲν ψυχρὸν, βλάπτει. τὸ δὲ θερμὸν, ὠφελέει. Ἃ δὲ, ἄμφω ὠφελέει, τὰ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα, καὶ ἄνευ ἕλκεος ποδαγρικὰ, καὶ σώματα πλεῖστα, τοῦτο ψυχρὸν πολλὸν καταχεόμενος ἱδρῶσιν, ἰσχναίνει, καὶ ὀδύνην ναρκοῖ. νάρκη δὲ μετρίη, ὀδύνης λυτικὸν, καὶ τὸ θερμὸν ἰσχναίνει, καὶ μαλθάσσει. Τοῖσι δὲ ποδαγρικοῖσι, παρέσεσι, τετάνοισι, σπασμοῖσι, τὰ τοιαῦτα, συντάσιες, τρόμοι, παραπληγίαι, τὰ τοιαῦτα χαλῶσι, ἢ χωλώσιες, νάρκαι, ἀναυδίαι, τὰ τοιαῦτα, κάτωθεν ἀπολήψιες, φυλάσσεσθαι δὲ ἐν τῇ ψυχρῇ χρήσει, ψυχροῖσι χρεόμενος μᾶλλον, ἢ τἀναντία. Τὰ δὲ ἐς τὰ ἄρθρα ἐσκληρυσμένα, ἢ ὑπὸ φλεγμονῆς ὁκότε γινομένης ἢ ἀγκύλης, προὔργου ἰᾶσθαι ἐς ἀσκίον θερμὰ ἐγχέοντας, τὴν χεῖρα ἐναποδῆσαι, καὶ ὄμματα, δακρύου παρηγορικὸν, καταλείφοντα, πρὸς τὰ δριμέα, λίπος προσηνὲς ὥστε μὴ ἅπτεσθαι τὸ ἁλμῶδες. καὶ τοῖσι βοθρίοισι διάνιψις, καὶ πλήρωσις ἐς φύσιν ἄγουσα. ὀφθαλμοῖσι θερμὸν, ὀδυνήσιν, ἐμπυήσεσι, δακρύων δακνωδέων ξηροῖσιν ἅπασι, τὸ ψυχρὸν, ἀνωδυνοῦσιν, ἐξερυθροῖσι. τοῖσι δὲ εἰθισμένοισι συστροφὰς κατὰ φλέβας ποιέειν, οἷα ἀχυρώδεα, κατὰ θώρηκα, καὶ ἄλλα σκληρά. ἀρχῷ δὲ, καὶ ὑστέρῃσιν οὐ πάνυ ἐνδέχεται, αἷμα ἐν ψύχει οὐρέουσιν, ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες: * θέρμα περισκληρύνει, ὀδυνώδεα, ἀνεκπύητα ποιέει, πελιαίνει, μελαίνει, ῥίγεα πυρετώδεα, σπασμοὺς, τετάνους. ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνῳ ἄνευ ἕλκεος νέῳ εὐσάρκῳ θέρεος μέσου ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις, θέρμης ἐπανάκλησιν ποιέει. θέρμη δὲ ταῦτα ῥύεται. τὰ δὲ ἐν κεφαλῇ, καὶ καρηβαρίας, τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν, οὐκ ἐπὶ παντὶ ἕλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφάλειαν, δέρμα μαλθάσσει, ἰσχναίνει ἀνώδυνον, ῥιγέων, σπασμῶν, τετάνων παρηγορικόν. τὸ δ᾽ ἐν κεφαλῇ, καὶ καρηβαρίαν λύει. πλεῖστον δὲ διαφέρει ὀστέων κατήγμασι, μᾶλλον δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι. τούτων δὲ μάλιστα τοῖσιν ἐν κεφαλῇ τρώμασιν ἑκουσίοισι, καὶ ἀκουσίοισι, καὶ ὅσα ὑπὸ ψύχεος ἢ θνήσκει ἢ ἑλκοῦται. ἔτι ἑλκώμασι θ᾽ ἑκουσίοισι τὲ, καὶ ἀκουσίοισιν. οἷσιν ἀποσύρματα, ἕρπησιν ἐσθιομένοισι, μελαινομένοισιν, ἢ ἐν νούσοισιν, ἢ ἐν ἀκοῇ, ἢ ἐν ἕδρῃ, ἢ ὑστέρῃ, τούτοισι πᾶσι τὸ θερμὸν, φίλιον, καὶ κρίνον. τὸ δὲ ψυχρὸν, πολέμιον, καὶ κτεῖνον, πλὴν ὁκόσα αἱμορραγέειν ἔλπις, οὕτω κατὰ χύσησιν ὑγρῶν, ἐπιχρίσησιν ἀλείπτων, ἐπιθέσησι φύλλων, ἢ ὀθονίων, καταπλάσεις, ὁκόσα ἢ ψύξις ἢ θέρμη ὠφελέει, ἢ βλάπτει.

* δέρμα

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Humidorum vsu.

1 Cutis duræ mollitio. *Quamuis Galenus hunc librum nominatim nusquam, quod sciam, citet, nonnulla tamen Hippocratis verba in medium profert, quæ ex hoc solo libro, & non aliunde ni fallor accepta esse possunt, qualis est præsens sententia, cuius vt Hippocraticæ meminit lib. v. de simpl. med. c. xj. & vij. de comp. medic. per genera, cap. ix. & iij. de san. tuen. cap. vj. Itaque si non ab Hippocrate editum, & scriptum putauit Gal. saltem eius doctrinam aliquo pacto sapere non negauit; nam breuitatis fractarum sententiarum, ac grauitatis senis lumina quædam in ipso apparent.*

2 Et calida quidem. *Eadem hæc habentur in v. aphor. xvj. & xvij. Aphorismi enim, vt perspectum est, in id volumen ab Hippocrate iam sene fuerunt ex varijs ipsius libris coaceruati, vt quidquid alibi certum ab ipso, vel ratione, vel experientia inuentum esset, in Enchyridio, tanquam in sinopsi quodam posset vno propè intuitu conspici.*

3 Propterea ossibus. *Et hæc quoque scripta inueniuntur v. aphor. xviij. frigidum, vt dentibus per se inimicum, sic gingiuis, quas constringit, atque consolidat, & per accidens dentibus salutare est, idcirco non malè Serenus medicus ita cecinit:*

Sæpe etiam gelida gingiuas collue lympha,
Dentibus vt possis validum firmare tenorem;

id quod etiam confirmatum reperi apud Plinium, cum scripsit veteres existimasse salubre singulo mane oculos & dentes gelida lauare.

4 Qui vero non adsueti sunt. *Hæc litera cum subobscurior esset, ita mihi placuit, vt paucissimis mutatis restitueretur,* θερμὴ τοῖς μὲν ἀήθεσιν ὑπολιπαίνει τε πρός; *nisi quis legere malit,* ὑπολαπάττει τε. *nam Arist. xxiij. probl. part. xxxix. & xl.* τὴν θάλασσαν λιπαρωτέραν, καὶ λίπος ἔχουσαν *dicit. præterea, qui in mari natant,* λαπαρὲς γίνεσθαι, & λαπάττεσθαι, *ait.*

5 Bonum est. *Mare corpora hominum valde exsiccare Arist. xxiij. probl. part. pluribus mõstrauit, vnde xxxviij. par. probl. ij. piscatores ruffo colore esse scribit. Gal. vero hunc auctorem forsan sequutus in vj. de comp. med. s. l. scripsit, piscatorum habitus duros, ac siccos esse, eorumq́ ulcera perinde exsiccata continuo apparere, ac si salita forent.*

6 Tumores in articulis. *Hic locus ferè totus xxv. aphor. v. libri habetur, quamuis aliquantisper diuersus: Germanus tamen interpres non hunc Hippocratis contextum, sed aphorismorum prædictum sequi maluit.*

7 Verum podici. *Gal. v. aphor. xxj. vbi Hippocratis similem sententiam habet, reddens causam, ob quam frigidum sedi, atque vtero aduersatur, duas affert, tum quod hæ partes neruis constant, quibus frigidum valde nocere constat, tum quòd per huiuscemodi ductus facile frigus in intimas partes penetrat. Veruntamen vj. epid. com. v. tex. xxvij. docens quomodo frigus induret, quæ sunt in ventre, vt ibidem tradit Hippocrates, non vt externum id facere monet, sed potius calore intestino aucto cibos optimè coqui, humiditatesq́ indispertiri, & consequenter excrementa sicca, & dura fieri.*

8 Quandoque vero. *Hæc eadem habentur v. aphor. xxj. & citantur ex ij. lib. de morbis, à Cælio Aureliano iij. de acutis cap. viij.*

9 Calida suppuratoria est. *v. aphor. xxij. eadem scripta inueniuntur, sed aliquantulum diuersius: Vnde patet hunc librum ab aliquo discipulorum Hippocratis ex eius placitis, & fortasse scriptis fuisse conflatum. Quæ autem appellet vulnera, & vlcera voluntaria, atque inuoluntaria, forsan ab aliquo dubitari posset, attamen puto voluntaria dici, tum quæ sponte oriuntur, tum quæ à nulla extrinseca causa fiunt, sed melioris finis gratia ab ægro, seu medico inducuntur, contra autem inuoluntaria. Illud quoque in medicina facienda est adnotandum, vbi vlcera, seu vulnera nimium sanguine manant; quæ adhibentur medicamenta esse frigida debere, quòd potior sit indicatio, quæ à sanguine præcipuo vitæ thesauro, quam quæ ab vlcere sumitur.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE IUDICATIONIBUS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΕΩΝ.

Argumentum in lib. de Iudicationibus.

De iudicationibus morborum, quæ in salutem, quæ in pernitiem tendant, quorum iudicia quomodo ab excrementis, tam naturalibus, quàm præter naturam, vt vrina, sudoribus, lumbricis, abscessibus peti debeant, ostenditur, & quæ in febribus alijsq; morbis signa bona sint, quæ mala.

A DE Iudicationibus, quæ cito ad melius tendunt, plerunque eadem signa sunt, quæ etiam sanitatis. Sudores enim optimi sunt, & celerrime febrem sedant, qui in indicatorijs diebus fiunt, & febrem perfecte summouent. Boni quoque sunt, qui per totum corpus oborientes, morbum facilius ferre faciunt. Qui vero nihil horum faciunt, incommodi sunt. Densari vero oportet alui egestionem, morbo ad iudicationem tenden-

B te. Sit autem subfulua, & non valde graueolens. Commodum est, & lumbricos exire ad iudicationem. Vrina autem optima est, quæ habet albisimam subsidentiam, & leuem, ac æqualem, per totum tempus, donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim securum, ac breuem fore morbum. Si sudore aborto morbus deficiat, & vrina fulua albam subsidentiam habens conspiciatur: his eadem die recidiua febris fiet, atque hæc quinta die citra periculum iudicatur. His qui in breuissimo tempore sa-

C ni euadent, omnia maxima signa fiunt. Nam magis sine dolore degunt, & extra periculum, & noctu dormiunt, & alia signa secura præ se ferunt. Quibus in febre non lethali capitis dolor, & alia signa circumstant, in his bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta, ac quinta magis premuntur, hi septima à febre liberantur. Febres iudicantur in ijsdem numero diebus, ex quibus, & superstites

Περὶ κρισίων ξυντόμως ἐπὶ τὸ ἄμεινον, τὰ μὲν πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶν ἅπερ ὑγιείης σημεῖα. Ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοί εἰσι, καὶ τάχιστα πυρετὸν παύοντες, οἱ ἐν τοῖσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσι γινόμενοι, καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες. Ἀγαθοὶ δὲ, καὶ ὅσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι, εὐπετέστερον τὸ νόσημα φέρειν ποιήσωσιν. οἳ δ' ἂν τουτέων τι μὴ ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέουσιν γινόμενοι. Παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα, πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. ἔστω δὲ τὸ ὑπόπυρρον, καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ, καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν. Οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν, ὃ ἂν ἔχῃ λευκότατον ὑπόστημα, καὶ λεῖον, καὶ ὁμαλὸν παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἕως ἂν κριθῇ τὸ νόσημα. σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα, καὶ ὀλιγοχρόνιον τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. ἢν ἱδρῶτος ἐγγενομένου ἡ νοῦσος ἐκλίπῃ, καὶ τὸ οὖρον πυῤῥὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὗτος, καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι μέγιστα σημεῖα ἅπαν γίνεται. ἀπονώτεροι γὰρ διατελοῦσιν, καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέωνται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα. Οἷς ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει, κεφαλῆς ἄλγημα, καὶ τὰ ἄλλα παρέστηκε σημεῖα, χολὴ τουτέων κρατεῖ. οἷς ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, τεταρταῖοί τε μᾶλλον, καὶ πεμπταῖοι πιέζονται, ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται τοῦ πυρετοῦ. Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν ἀπόλ- Vet. Cod.

Vet.Cod. ἀπόλλυνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. Οἵτε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. Οἵτε φονικώτατοι, καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρταῖοι κτείνουσι, ἢ πρόσθεν. Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτως τελευτᾷ. Ἡ δὲ ἑτέρη, ἐς ἑπτὰ περιάγει. Ἡ δὲ τρίτη, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. Ἡ δὲ τετάρτη, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην. Ἡ δὲ πέμπτη, ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην. Ἡ δὲ ἕκτη, ἐς τὴν εἰκοστήν. Αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσι προσθέσεις. Οὐ δύναται δὲ ὅλαις ἡμέραις οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοί τε, καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις πεφύκασιν, οὐδὲ ξυνεστήκασιν. Ἐν τοῖσι καύσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τῇσιν ὑγιείνοισι γέγραπται: μείονα μὲν ἐόντα, ἐς τρίτην ἄνεσιν δηλοῖ, ταχυτέρα δὲ αὔριον πάνυ. παχέα δὲ αὐθημερὸν ἐν τοῖσι καύσοισιν. ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος δῆλον ἱδρῶτος. τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλη ἀφίστασθαι οὐδαμῆ, ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἀνάγκη τοῦ θερμοῦ ἀπιόντος ἐφ᾽ ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν ἑλκύσαντος, τοῦ πυρετοῦ κρίσιν γενέσθαι, καὶ τὰ οὖρα τὰ ἀποχωρέοντα, ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ
διαῤῥοίην τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλὴν, ἢ διὰ ὑγρὴν ἰσχυρὴν, ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον. Γυναιξὶ δὲ, καὶ ἐπιμηνίων ὁδόν. Μάλιστα μὲν οὖν, ταῦτα ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ,τι ἂν τουτέων ἐγγὺς γίνεται: ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσεις, ἧττον μὲν τουτέων. Ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται, ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ, καὶ δυσχερεία σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔντε τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γινομένων, ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος, ἢ τηκεδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ. Κρίσιες δὲ, καὶ ἀφέσιες τῶν καῦσον σημαινόντων, μακροτέρα ἡ νοῦσος, τῶν δὲ ἰσχυρῶν, θάνατος ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. Οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καῦσοι, ἑβδομαῖοι ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, φιλέει δὲ καὶ ἐς λιπυρίην περιΐστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ ἐξηπιαλοῦται, καὶ ἡ λιπυρίη τῆς αὐτῆς ἡμέρης, λαμβάνει τε, καὶ μεθίησι. Γίνεται δὲ, καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη. Ἐὰν δὲ μὴ μεθίῃ αὐτὸν ἡ λιπυρίη ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις, ἀλλ᾽ ἄχθη, καὶ ὀδύνη ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέῃ, ἐπικάθηρον αὐτόν. Λήγοντος δὲ καύσου ἂν ἐπιγένηται ἴκτερος, οὐ φιλέει ἔτι ἱδροῦν, οὐδὲ ἄλλη ἐφίστασθαι οὐδαμῆ, ἀλλ᾽ ὑγιὴς γίνεται. Τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. Ὁκόσοις ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ ἢ τῇ ἐνάτῃ ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι γίνωνται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν γένηται, εἰ δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν. τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. Ἱδρῶτες πυρεταίνοντι ἢν γίνωνται τριταίοις, καὶ πεμπταίοις, καὶ ἑβδομαίοις, καὶ ἐναταίοις, καὶ ἑνδεκαταίοις, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίοις,

stites euadunt homines, & ex quibus pereunt. A
Etenim placisſimæ febres, & ſignis ſecuriſsimis contingentes, quarto die deſinunt, aut
1 prius. Lethaliſsimæ vero, & ſignis horrendiſsimis contingentes, quarto die aut prius occidunt. Primus igitur ipſarum inſultus ſic deſinit. Alter ad ſeptimum deducit. Tertius ad vndecimum. Quartus ad decimumquartum. Quintus ad decimumſeptimum. Sextus ad vigeſimum. Atque hæ in acutiſsimis morbis, per quatuor ad viginti, appoſitiones fiunt. Non poteſt autem quicquam horum integris diebus exactè numerari: neque enim anni ac menſes totis diebus conſtant. In febribus ardentibus bona ſigna apparentia, qualia in ſanis ſcripta ſunt, ſi quidem minora fuerint, ad tertium B
diem remiſsionem indicant: craſsiora vero, in craſtinum: craſſa autem, eadem die. In febribus ardentibus ſi poſterius ſeptimo die morbus regius accedat, indicium eſt ſublati ſudoris. Nam morbus non ſolet exudare, neq; vſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Neceſſe autem eſt vbi calor febris diſceſsit, & humorem in ſeipſum attraxit, febri contingere iudicationem, per vrinas prodeuntes, aut etiam alui egeſtiones, aut ſanguinis ex naribus fluxum, aut mictionem multam, aut per vehementem alui fluxum, ſudorem, aut vomitum. Mulieri vero etiã per menſium viam. Maximè igitur hæc iudicationem faciunt, & quicquid his propinquum
contingit. Facit autem & alias iudicationes, ſed C
minus quàm has. Si verò ſeptimo die morbus regius accedat, aut poſterius, in febre ardente, & difficilis multi ſputi ſeceſſus, tum in ardentibus, tum in alijs febribus; ſi nullo talium ſignorum contingente dimiſerit febris, neceſſe eſt tales iudicationes pro illis fieri, aut magnorum tuberculorum abſceſſum, aut dolores ex abſceſſu vehementes, aut colliquationes humorum ex calore. Iudicationes, & remiſsiones eorum, quæ febrem ardentem ſignificant, morbus longior. Si verò fortia fuerint, mors plerunque ſequitur. Reliquæ vero ardentes ſecurè deſinunt ſeptimo aut decimoquarto die. Solet autem & ad lipyriam deuenire, & detinet maxime XL. dies, & in epialum tranſit, & lipyria eadem quoque die D
corripit ac dimittit. Fit autem & capitis dolor. Si verò lipyria non dimiſerit in XL. diebus, ſed producta fuerit, & dolor habuerit caput, & delyret æger, ipſum purgato. Deſinente verò febre ardente ſi accedat morbus regius, non ſolet amplius exudare, neque vſquam alibi abſceſſum facere, ſed ſanus fit. Tertiana in ſeptem cir-
2 cuitibus plerunq; iudicatur. Quibuſcunq; in febribus intolerabilibus ſeptima, aut nona, aut decimaquarta morbus regius accedit, bonum: ſi non dextrum præcordium durum fiat: ſin minus, ambiguum. Acuti morbi quatuordecim diebus plerunque iudicantur. Sudores febricitanti ſi fiant tertia die, & V. & VII. & IX. & XI. &

καταίοις, XIIII.

A xiiii. & xxi. & xxxi. hi sudores morbos iudicant. Qui verò nõ sic fiunt, dolores significãt. Concoctiones vrinarũ paulatim maturescẽtes, si in iudicatorijs diebus concoctæ fuerint, morbum soluunt. Exemplum vrinarum vlcera facere oportet. Nam vlcera si repurgãtur pure albo, celerem curationem indicãt: si verò in saniosos humores transmutatio fiat, maligna fiunt. Eodem modo & vrinæ significant. Si ex dolore tenues fiant, ex occasione ratiocinari oportet, ex qua morbus accessit, & hanc inspicere vbi sedatur. Nam hac deficiente, alijs signis qualia cõuenire accedentibus, non putandũ est morbo liberationem contingere. Si doluerit caput, & ex hoc febris accedat, & hinc nõ sedetur: dolore nõ
B cessante febris non iudicatur, & plurima talia iudicationis longæ sunt ad melius, etiã in his quæ ad sanitatẽ tendunt. In præcordijs tumores molles, & doloris exortes, & ad contactum cedentes, diuturniores quidem iudicationes faciunt, minus autem horrendas tuberculis his contrarijs. Eodem modo habet & de tuberculis in reliquo ventre. Ex vrinis si quidem id, quod mictum est, non purum fuerit: subsidentiã vero albam ac leuẽ habuerit, diuturnior fit morbus, & minus quàm optima secura est hæc vrina. Si verò & vrina subrubra fuerit, & subsidentia subrubra ac leuis: diuturniorem quidem hæc morbũ quàm prior significat, sed valde salutarem. Quicunque podagrici morbi fiunt, hi in quadragin-
C ta diebus ab inflammatione liberi sedantur. Sed in his pleraq; longæ iudicationis ad melius sunt. Quæ ad mortem tendunt, in die ac nocte iudicantur, quæ videlicet debilitationis signa sunt, velut epoti medicamenti, exturbationis alui, & sursum, & deorsum, anxietatis, & aliorum huiusmodi. Si igitur horum signa in die ac nocte submoueantur, bene est: sin minus, lethalia esse putanda sunt. Sudores pessimi sunt frigidi, & circa ceruicem contingentes. Hi enim mortes, & morborum longitudinem præsignant. Alui egestiones variæ, diuturniores quidem sunt nigris & alijs lethalibus egestionibus, nihilo verò minus perniciosæ. Sunt autem tales, ramentosę, biliosæ, cruentæ, porraceæ, nigræ, & aliquando
D simul omnes prodeunt, aliquando singulæ particulatim. Vrina si quandoq; pura micta fuerit, quandoq; subsidentiã albam, ac leuem habens, diuturnæ tales sunt, & minus securę quàm optima vrina. Si verò fulua, ac tenuis fuerit vrina multo tempore, periculum est ne sufficere homo posit, donec cõcoctã fuerit vrina, & si aliàs superstitis futuri signa fuerint, his abscessum affore expecta ad locos infra septum trãsuersum. In febribus si mutationes habeat vrina, diuturnitatem temporis significat, & necesse est ægrotum mutari, & ad deteriora, & ad alteram partem. Si vrinæ ab initio non similes fuerint, sed ex tenuibus crassæ fiant, & penitus tenues, tales ægrè iudicant, ac inconstantes sunt. Frigidi

κατάιοις, καὶ μίῃ, καὶ εἰκοστάιοις, καὶ τριηκοσταίοις, Vet.Cod. οὗτοι οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι, πόνους σημαίνουσιν. Αἱ πεπάνσιες τῶν οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι ἐν τοῖς κρισίμοισιν ἐὰν πεπανθῶσι, λύουσι τὴν νοῦσον. Παράδειγμα δεῖ τῶν οὔρων τὰ ἕλκεα ποιέεσθαι. τάτε γὰρ ἕλκεα, ἢν μὲν ἀνακαθαίρηται πύῳ λευκῷ, ταχεῖαν θεραπείαν δηλοῖ. Ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶρας, κακοήθη γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ τὰ οὖρα σημαίνει. ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ γένηται, ἀπὸ τῆς προφάσιος δεῖ λογίζεσθαι, ἢν τὸ νόσημα παρεγένετο, καὶ ταύτην ὁρᾶν ἐπὶ παύεται, ὡς ταύτης ἐπιλειπομένης τῶν ἄλλων σημείων ἐπιγινομένων οἵων δεῖ, οὐκ εἶναι ἀπαλλαγὴν τῇ νούσῳ οἰητέον. Ἐὰν ἀλγέῃ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ τουτέου πυρετὸς ἐπιγένηται, τουτέου μὴ καταπαύσηται, μὴ δὲ τῆς ὀδύνης παυομένης, οὐ κρίσιμος ὁ πυρετὸς κρίσεως μακρῆς ἔτι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ' ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τουτέων ἅπερ ἐς ὑγιείην ἐόντα. Ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν οἰδήματα μαλθακὰ, καὶ ἀνώδυνα, καὶ ὑπείκοντα ἐπὶ θιγγάνῃς αὐτέου, χρονιωτέρας μὲν τὰς κρίσιας ποιέει. ἧσσον δὲ φοβερὰς τῶν ἐναντίων τουτέοις φυμάτων. ὡσαύτως δὲ ἔχει, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. Οὔρων δὲ ἢν τὸ μὲν οὐρηθὲν, μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ δ' ὑπόστημα λευκόν τε, καὶ λεῖον ἔχῃ, χρονιωτέρη ἡ κρίσις, ἢ καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς τοῦ βελτίστου οὔρου. Ἢν δέποτε ὑπέρυθρον οὖρον, καὶ τὸ ὑπόστημα ὑπέρυθρον, καὶ λεῖον, πουλυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου, σωτήριον δὲ κάρτα. ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίνεται, ταῦτα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις ἀφλέγμαντα καθίσταται κρίσεως μακρᾶς ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἐπὶ τουτέων τὰ πλεῖστα ἐστίν. Ἅπερ ἐς θάνατον, ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται. ἅπερ ἀσθενεώσεως σημεῖα, οἷον φαρμακοποσίης, κοιλίης ἐκταράξιος, καὶ ἄνω, καὶ κάτω, ἄσης, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων. ἢν μὲν οὖν ἀπαλλάσσηται τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡμέρῃ, καὶ νυκτί. εἰ δὲ μὴ, θανατώδη νομίζειν εἶναι. τῶν ἱδρώτων κάκιστοί εἰσιν, οἱ ψυχροί τε, καὶ περὶ τὸν αὐχένα γενόμενοι, οὗτοι γὰρ θανάτους, καὶ μῆκος νούσων προσημαίνουσιν. Τὰ ποικίλα ὑποχωρήματα, χρονιώτερα μὲν τῶν μελάνων, καὶ τῶν ἄλλων θανασίμων ὑποχωρημάτων. οὐδὲν δὲ ἧσσον, ὀλέθρια. ἐστὶ δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, μέλανα, καὶ τότε μὲν ὁμοῦ πάντα διαχωρέει, τότε δὲ κατὰ μέρος ἕκαστον. οὖρον δὲ ἐὰν τότε μὲν καθαρὸν οὐρηθῇ, τότε δὲ ὑπόστημα ἔχῃ λευκόν τε, καὶ λεῖον, χρονιώτερα, καὶ ἧσσον ἀσφαλῆ ταῦτ' ἐστὶ, τοῦ βελτίστου οὔρου. ἐὰν πυῤῥὸν, καὶ λεπτὸν ᾖ τὸ οὖρον πολλὴν χρόνον, κίνδυνος μὴ οὐ δύνηται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον, καὶ ἢν ἄλλως περιεσομένου σημεῖα ᾖ προσδέχου τουτέοις ἀπόστασιν προσεσομένην ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβολὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνον τε σημαίνει, καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν, καὶ ἐπὶ τὰ χείρω, καὶ ἐπὶ θάτερα. Ἢν ἀρχόμενα οὖρα μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γένηται παχέα ἐκ λεπτῶν, καὶ παντελῶς λεπτὰ, δύσκριτα, καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα. Ψυ-

Vet.Cod. χροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ, θανάσιμοι, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος σημαίνουσι τῆς νούσου. Καὶ *ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος, καὶ τουτέῳ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται. Καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλληται, μῆκος νούσου σημαίνουσιν. Κἢν πυρέσσοντι, ἱδρὼς ἐπιγένηται, μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακὸν, μηκύνει γὰρ ἡ νοῦσος, καὶ ὑγρασίην σημαίνει. Πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ἐπιγενόμενοι, μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσιν. Ἱδρὼς πουλὺς ἀκρίτως γινόμενος ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει, θέρεος μὲν μείω. ψύξεος δὲ πλείω ἐς τὸ αὐτὸ χωροῦντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι, ὑφίσταται ὁκοῖον ξύσματα: ἢν ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος, ἢν πολλὰ, πολλή, τουτέοισι ξυμφέρει τὴν κοιλίην ἐπικλύζειν. Ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς μελαίνης ὕπεστιν, ἢν πλεῖον, πλείων ἡ νοῦσος: ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσων: ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐρρωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. Καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυντόμου ἐπὶ τὸ κάκιον, καὶ ἐπὶ τούτων τὰ πλεῖστα ἅπερ ἐς θάνατον. Τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι, μέγιστα σημεῖα ἀπ᾽ ἀρχῆς γίνεται. δυσπνόητοι γάρ εἰσιν, καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας, καὶ τὰ σημεῖα προφαίνουσι ἐπικίνδυνα. Ξυνεχοῦς δὲ πυρετοῦ ἐὰν τεταρταῖος πονεῖται, καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἑνδεκαταῖος, ὀλέθριος ὡς τὰ πολλά. Ὅσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις ἀπόλλυνται. Ἢν δὲ ταύτας ἀποφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. Ἐν τοῖσι καύσοισιν ἐὰν ἐπιγένηται ἴκτερος, καὶ λύγξ ἢ πεμπταίῳ ἐόντι, θανατῶδες. Ὑποστροφαὶ λαμβάνονται, οἷς ἂν ἀπυρέτοισιν γενομένοισιν, ἀγρυπνίαι ἐρρωμέναι προσγίνωνται, ἢ ὕπνοι ταραχώδεες, ἢ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ ἀλγήματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων, καὶ ὅσοις ἂν οἱ πυρετοὶ παύσωνται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτ᾽ ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἱδρῶτος ἐπιγενομένου πυῤῥὸν οὖρον οὐρήσει, λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ὑποστροφὴν πυρετοῦ αὐθημερόν. *αἱ Αὗται δὲ * καὶ ὑποστροφαὶ, πεμπταῖαι κρίνονται ἀκίνδυνοι. Καὶ ἢν κρίσιος ἐκγενομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐρήσει, ὑπόστασιν ἔχον ἐρυθρὴν, καὶ τουτέοις ὑποστροφὴ γίνεται τοῦ πυρετοῦ αὐθημερὸν, καὶ ὀλίγοι ἐκ ταύτης σῴζονται. Ὅταν ὑποστρέφῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ καὶ ἐξιδροῖ. Καὶ ἢν *μέσας *ἡμέρας λάβῃ ὑποστρέψας ὅσας τὸ πρῶτον, ὑποτροπιάζει δὲ καὶ τρὶς πυρετὸς, ἢν μὴ περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ ὑποτροπιάσας τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ κατὰ λόγον ἐόντων ἡ νοῦσος κρισίμῃ ἡμέρῃ ποτροπιάζει. Ὅταν δὲ καὶ ὑποστρέφει ἐν κρισίμῃ ἡμέρῃ τουτέων καταλειπομένων τοιούτων. Τὰ παρ᾽ οὖς οἷς ἀμφὶ κρίσιν γενόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέων ἀπαλλασσομένων, ὑποστροφὴ γίνεται

di sudores cum acuta quidem febre, lethales sunt: cum mitiore vero, longitudinem morbi significant. A Et vbi in corpore caliditas aut frigiditas, hic morbus est, & ibi in toto corpore mutationes repentinæ fiunt, & si corpus perfrigeretur, aut rursus calefiat, aut color alius ex alio transmutetur, morbi longitudinem significat. Si febricitanti sudor accedat, febre non deficiente, malum: prolongatur enim morbus, & humiditatem significat. Febricitanti frigidi sudores accedentes, longam febrem significant. Sudor multus spontè oboriens sano, morbum significat, æstate minorem, hyeme maiorem. Alui egestiones si in idem concedere, ac consistere permiseris, velut ramenta subsident: si pauca, modicus est morbus: si multa, multus: his B infusum per clysterem adhibere conducit. Quibus vero in egestione inferne bilis atra subsidet, si copiosior, maior est morbus: si paucior, mi-
3 nor. Si venæ pulsarint, & facies sana fuerit, & præcordia non mollia, sed in tumorem eleuata, diuturnus est morbus, & absque conuulsione non soluitur, aut multa sanguinis ex naribus fluxione, aut vehementi dolore. Et palpitationes in manibus, diuturnæ febris signum sunt, aut breuis iudicationis in deterius, & in his pleraque quæ ad mortem tendunt. His qui breuissimo tempore perituri sunt, maxima signa ab initio fiunt. Nam & difficulter spirant, & noctu non dormiunt, & signa periculosa præ se ferunt. In febre continua si quis quarta C die, & septima affligatur, & vndecima non iudicatus fuerit, plerunque perit. Quicunque à distentione antrorsum ac retrorsum corripiuntur, in quatuor diebus pereunt. Si verò hos effugerint, sani fiunt. In febribus ardentibus si accedat morbus regius, & singultus quinto die, lethale est. Recidiuæ fiunt in his, quibus febribus desinentibus vigiliæ fortes accedunt, aut somni turbulenti, aut corporis robur, aut dolores vniuscuiusque membri: & quibus febres sedantur, neque signis solutorijs contingentibus, neque in iudicatorijs diebus, & si deficiente febre, & sudore accedente, vrinam fuluam minxerint, albam subsidentiam habentem, his febris recidiuam eadem die expecta. Hæ verò recidi- D uæ quinto die iudicantur extra periculum. Etsi ex iudicatione facta vrinam rubicundam, rubram subsidentiam habentem minxerint, etiam his recidiua febris fit eadem die, & pauci ex hac seruantur. Quum recidit febris ardens, plerunque etiam exudat. Et si reuertens tot diebus detineat quot prius, etiam tertio recidiuat, si non impari die dimiserit reuersa. Plerunque si crudæ sint vrinæ, & alia signa non secundum rationem eueniant, morbus in die iudicatoria recidiuat. Quandoque vero etiam reuertitur in die iudicatoria, his talibus relictis. Abscessus circa aurem quibus circa iudicationem oborientes nõ suppurantur, his submotis recidiua fit

A fit iuxta recidiuarum ratione, similis circuitui: in his spes est ad articulos abscessum fieri: aut vrina crassa, qualis est alba in quartanis delassatorijs, liberat ab abscessu. Quibusdã verò horum etiam sanguinis è naribus eruptiones fiunt. Hæc autẽ sanguinis eruptio quartanas nõ soluit, neq; morbos, qui per alui egestiones sanari solet. Atrabiliarijs cũ phrenitide occupatis, si hæmorrhoides oboriant, bonũ est. Quicunq; insaniunt sua spõte liberati ex morbis, his insaniã soluit dolor ad pedes progressus, aut ad pectus: aut tussis vehemẽs oborta. Si verò horũ nihil fiat, insania soluta oculi priuatio cõtingit. Qui lingua offendũt, 4
& in disserẽdo resumẽtes, & labiorũ nõ sunt potẽtes, si hæc sedata fuerint, suppurati fiũt. Dolo-
B re in locis infernis fortem soluit aut surditas, aut sanguis multus è naribus erũpẽs. Insania, magni morbi ex more cõtingẽtis solutio. Quibus in febribus ardẽtibus coxarũ dolor, oculorũ distortio, aut cæcitas, aut testiũ tumores, aut mãmarũ eleuatio, febrẽ ardentẽ soluit, aut etiã sanguinis ex naribus fluxus. In febre ardenti si insuper corripiat rigor, exudare solet. A febre ardẽte occupato, rigore accedente, solutio fit. Quibus in febribus ardẽtibus tremores oboriunt, mẽtis emotio soluit. Quibus ĩ febribus aures obsurduerũt, his non soluta febre, insanire necesse est. Soluit autẽ sanguis ex naribus erũpens, aut aluus biliosa egerens, aut dysenteria accedẽs, aut coxarum, aut genuũ dolor. Quibus febribus rigor accedit,
C febris soluitur. Quibus dolores fiunt derepente, præcordium eleuatum est superne, & si circa spuriam costam graues dolores fiunt, his solutio fit venæ sectio, & purgatio deorsum. nõ enim corripit febris vehemens locis impotentibus. In his 5
qui ab hydrope detinentur, secundum venas, si aquositas ad vesicam aut ventrẽ fluat, solutio fit. Si à pituita alba occupato, alui profluuium vehemens accedat, solutio fit. Qui ab alui profluuio 6
multo tẽpore detinentur vnà cũ tussi, non liberantur, si non dolores vehemẽtes in pedibus inciderint. Si verò vult cõmutatio ac correctio naturæ fieri, postq̃ nõ amplius aluus profluit, aut inanem oẽm egestionem habuerit, flatus foras prodeuntes accidũt. nullũ itaq; humorẽ manifestũ
D habent. Quare ei, qui ita habet, securè exhibere scies ea q̃ conueniunt, & si voluulus accedat, vinũ frigidum multũ meracũ paulatim bibendũ dato, donec somnus, aut crurũ dolor fiat. Soluit aũt & febris, aut dysenteria. Caput circumcirca dolenti ac ægrotanti, si pus per aures, aut per nares fluxerit, soluit morbũ. Quibuscunq; sanis derepentè dolores oboriuntur in capitibus, & statim voce priuãtur, ac stertunt, hi in septem diebus pereunt, si non febris corripuerit. Caput circũcirca dolenti, quicunq; ex supernis locus doluerit, cucurbitã affige. Soluit dolor ad coxas, & genua, & anhelatio, quicquid horũ factũ fuerit. Lippienti, ab alui profluuio corripi, bonũ est. A conuulsione aut distẽtione, neruorũ vexato, febris

ται κατὰ λόγον τῶν ὑποστρόφων ὁμοία περιόδῳ, ἐπὶ τουτέοις ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι, * ἢν οὖρον Vet. Cod. * ἢ
παχὺ οἷον τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. Ἐνίοις δὲ τουτέων, καὶ αἱμορραγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων. Ἥτις τεταρταίοις, οὐ λυτική, καὶ τοῖς διὰ ὑποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις. Τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις, αἱμορροΐδες ἐγγενόμεναι ἀγαθόν. Ὅσοι μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὴν μανίην, ὀδύνη ἐς τοὺς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς στῆθος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ γενομένη λύει, ἐὰν * τουτέων μηδὲν γένηται * δὲ
λελυμένης τῆς μανίης, στέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται. Ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι, τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται. Ἡ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρίοις λύει, ἢ κωφότης, ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυέν. ἢ μανίη τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ἤθει γενομένου λύσις. Ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη, ὀφθαλμῶν διαστροφὴ ἢ τύφλωσις, ἢ ὀρχέων οἰδήσεις, ἢ τιτθῶν ἄρσις, καῦσον λύει, ἢ καὶ αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσις. Ἐν καύσῳ ἐὰν ἐπιλάβῃ ῥῖγος, φιλέει ἐξιδροῦν. Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ, ῥίγεος ἐπιγενομένου, λύσις. Ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι ἐγγίνονται, παρακοπὴ λύει. Ὅσοις ἂν ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ, μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυέν, ἢ κοιλίη ἐνταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. Ὅσοισι πυρετοῖσι ῥῖγος ἐπιγένηται, ὁ πυρετὸς λύεται. Ὅσοισιν ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἀπῆρται ἄνω, καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόθον πλευρὴν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη, καὶ κάθαρσις κάτω. οὐ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατέντων τῶν χωρίων. Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν ἢ κοιλίην ὑδατώδεος ῥυέντος, λύσις. Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάρροια ἐπιγίνηται ἰσχυρή, λύσις. * Ὅσοι ὑπὸ διαρροίης πολλὸν χρόνον λαμβάνονται ξὺν βηχί, οὐκ ἀπαλλάσσονται, ἐὰν μὴ ὀδύναι ἰσχυραὶ ἐν τοῖς ποσὶν ἐμπέσωσιν. εἰ βούλεται διαστροφὴ γίνεσθαι φύσιος ἐπειδὰν μὴ διαρροίῃ, ἢ κενεὴν διαχώρησιν πρὸς πᾶσαν λάβῃ. ἐπιγίνονται γὰρ φῦσαι ἔξωθεν ἔσω. Δῆλον τοίνυν οὐκ ἔχουσιν οὐδὲν ὑγρόν, ὥστε προσφέρειν εἰδήσει τὰ ἀσφαλῶς τῷ οὕτως ἔχοντι. Εἰλεοῦ ἐπιγενομένου, οἶνον ψυχρὸν δίδου πίνειν πολλὸν ἄκρατον κατ' ὀλίγον, ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γίνεται. Λύει δὲ καὶ πυρετὸς ἢ δυσεντερίη. Κεφαλὴν περιωδυνέοντι, καὶ νοσέοντι πύου ῥέοντος, ἢ κατὰ τὰ ὦτα ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νόσημα. Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγγίνονται ἐν ταῖς κεφαλαῖς, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγκουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. Κεφαλὴν περιωδυνέοντι ὅ, τι ἂν τῶν ἄνω χωρίων πονήσῃ, σικύην πρόσβαλε. Λύει ὀδύνη ἐς ἰσχία, καὶ γούνατα, καὶ ἆσθμα, ὅ, τι ἂν τουτέων γίνηται. Ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαρροίης ἁλῶναι, ἀγαθόν. Ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐχομένῳ, πυρετὸς

* ὑπὸ διαρροίης ἐχομένῳ ἰσχυρῆς ἔμετος ἐπιγενόμενος ἀπὸ τ' αὐτομάτης, λύσις.

Vet. Cod. τοῖς ἐπιγινόμενος, λύει τὸ νόσημα. ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ: ὁπόταν ξυντεταμένος τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς πόδας, μανίην ἐμποιέουσιν. ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν ταῖς χερσὶν, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ.

febris accedens soluit morbum. Si à febre detentum conuulsio corripuit, sedatur febris eadem die, aut postridie, aut tertia die: quando quis secundum manus & pedes distentus fit maniacus, si manuum venæ pulsant, faciesq; robusta, nec non hypochondria non mollia, sed eleuata sint, diuturnus morbus est, absque conuulsione. A

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Iudicationibus.

1 Lethalissimæ verò. *Febres, quæ quarta die, aut citius signis horrendissimis iugulant, sunt pestiferæ appellatæ, quoniam adeo cito mors contingere nequit, quin ingens, & valde exitiosa putredo sit coniuncta.*

2 Quibuscunque in febribus. *Hanc eandem sententiam habemus traditam iiij. aphor. lxiij. Sed in tribus nonnihil variare videtur, primum, quia hìc* πυρετοῖσι *addita est vox,* ἀφορήτοις*, i. intolerabilibus, quæ in aphorismis non habetur: deinde quod ibi est particula,* ἢ τῇ ἐνδεκάτῃ*, quæ hoc in loco desideratur. Postremo ubi in aphorismis scriptum est,* ἐκ ἀγαθὸν*, hoc in loco habetur,* ἐνδοιαστὸν*, quam vocem vsurpauit etiam in principio primi libri de morbis in his ægritudinibus, quæ dubiam salutem, aut mortem habent, est itaque hæc sententia comparata aphorismo, superflua, diminuta, & permutata. Immo vero cum hic liber totus ex aphorismis, & prognosticis conflatus videatur, multa huiusmodi in ipso inueniuntur.*

3 Si venæ pulsarint. *Pulsum venarum appellat hìc auctor vehementem temporalium arteriarum motum, nam veteres medici, & præsertim Hippocrates, vix quenquam alium in venis motum obseruasse compertum est, an ignorantia, an quòd negligerent, nondum mihi satis constat. Varia autem est apud Gellium lib. xviij. cap. x. illa Tauri de venis & arterijs disceptatio, neque medicus ille reprehendendus fuit, quod dixisset, tangendam esse venam, quoniam vt sæpenumero dixit Gal. veteres medici, atque etiam ipse Plato venas appellarunt, tam arterias motu concitatas, quàm venas immotas. Quæ vero sint palpitationes manuum, neque id planè certum, nisi velimus, sic etiam venarum brachiorum pulsationes insignes esse vocatas: quanquam etiam non inconuenit veras palpitationes significasse, quæ cum fiant, vt ait Gal. ij. de caus. sympt. ij. refrigerata corporis particula aliqua, haud præter rationem est, ex ipsis morbi longitudinem prænosci, quippe, quæ frigidas affectiones, cuiusmodi est palpitatio semper sequi consueuit.*

4 Qui lingua offendunt. *Gal. in linguis in voce,* παφλάζωσι*:* ὠνομάτοπεποίηκε*, inquit,* τοὺς πταίοντας, καὶ ἐπαναλαμβάνοντας ἐν τῷ διαλέγεσθαι δηλῶσαι βουλόμενος*, ex quo loco fit, vt hunc librum ab Hippocraticis nequaquam esse prorsus reijciendum existimē, cum vox,* παφλάζουσι*, hìc fere solummodo inueniatur. Sunt antem* παφλάζοντες*, qui in disserendo, voce labuntur, & sæpius eadem repetunt, haud illis dissimiles, quos alias Hippocrates, atque Aristoteles vocat,* ἰσχνοφώνους*. Homerus de Thersite loquens dixit,* ἀμαρτοεπεῖς*.*

5 In his qui ab hydrope. *Neque Caluus, neque Cornarius loci huiusce sententiam satis assecuti videntur. Nam colligi aquam in venis, tantum in cachexia quadam. In venis autem & extra venas in spacijs carnis in Anasarcha, nemo fere dubitat: sicut etiam satis manifestum est, quæ sunt in venis commode & per vesicam & per aluum excerni. Igitur duo hìc nos docet Hippocrates, alterum est si huiusmodi aqua per aluum, seu per vesicam sponte effluat hydropem venarum solui, quod etiam repetit subsequentibus hisce verbis,* ἢν ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγίνηται ἰσχυρὴ λύσις*, quod q; scriptum habetur vij. aphor. xxix. Vnde Horatius:*

Crescit indulgens sibi durus hydrops
Nec sitim pellit, nisi causa mali
Fugerit venis & aquosus albo
Corpore languor.

Alterum est, conferre, si medicus id, natura non operante, moliatur, quandoquidem naturam bene operantem in omnibus imitari, ad artem ipsam medicam valde pertinet. Sic enim remedia complura inuenta scimus, quod ea prius natura verè medicatrix, vel in brutis, vel in hominibus docuerit.

6 Qui ab alui. *In codice antiquo manuscripto ante hæc verba scriptus inuenitur aphorismus xiiij. lib. vij. qui etiā lib. j. de morb. habetur hunc in modum,* ὑπὸ διαῤῥοίας ἐχομένῳ ἰσχυρῆς ἔμετος ἐπιγινόμενος ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου λύσις*, i. à vehementi alui fluxu correptum spontaneus vomitus superueniens liberat.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE DIEBVS IVDICATORIIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

Argumentum in lib. de diebus Iudicatorijs.

Magnam medicæ artis partem esse iudicia. Quæ cognoscenda sint medico, vt de morbis pronuntiare rectè possit. De varijs signis, & affectibus, ex quibus iudicia desumi possunt. Qui sint dies iudicatorij.

A MAgnam artis partẽ esse arbitror,
de his, q̃ rectè scripta sunt pos-
se cõsiderationem facere ac iu-
dicare. Qui enim hoc nouit, &
his vtitur, non videtur mihi in
arte multum falli posse. Oportet autem exactè
perdiscere vnamquamq; temporum et morbo-
rum cõstitutionem, & qui morbus sit bonus, &
qui periculosus, aut in constitutione, aut in mor
bo, & qui morbus lõgus sit & lethalis, & qui lõ-
gus, & nõ perniciosus ad vitã, & qui acutus ac le
B thalis, & qui acutus, & salutaris. Ex his enim ordi
nem dierum iudicatoriorũ considerandi ac præ
dicẽdi facultas datur, & ex his cognoscere datur,
quibus, & quando, & quomodo victum præscri
bere oportet. Maximum itaq; signũ in ægrotis
qui victuri sunt, si nõ præter naturã fuerit febris
ardẽs, & alij morbi eodẽ modo. Nihil enim hor
rẽdũ, neq; lethale fit in his, quæ s̃m naturã sunt.
Secundum est, si non etiã ipsum tẽpus simul cũ
morbo impugnet. Plerunq; enim hominis natu
ra, vniuersi potestatẽ non superat. Postea vero si
partes circa faciẽ gracilescant, & venæ in mani-
C bus, & in oculorum angulis, & supercilijs quietẽ
habeant, quũ prius non quieuissent. Huic si vox
fuerit debilior, & sit leuior, & spiritus rarior, ac
tenuior, sequenti die remissio morbi cõtingit.
Hæc igitur cõsiderare oportet ad iudicationes,
& an bifida linguę pars velut saliua alba obduci-
tur, & an in summa lingua hoc idẽ factum sit,
verùm minus. Si quidẽ igitur parua hęc fuerint,
ad tertium diem remissio fit morbi. Si verò ali-

ΜΕγα μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶ- Vet. Cod.
ναι, τὸ, δύνασθαι κατασκοπέεσ-
θαι περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρ-
θῶς. ὁ γὰρ γνοὺς, καὶ χρεόμενος
τούτοισιν, οὐκ ἄν μοι δοκέει μέγα
σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην. Δεῖ δὴ καταμαν-
θάνειν τὴν κατάστασιν τῶν ὡρέων ἀκριβῶς, καὶ τῶν
νούσων ἑκάστην ὅ,τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ,τι κινδυ-
νῶδες, ἢ ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ. μακρὸν,
ὅ,τι νόσημα, καὶ θανάσιμον. μακρὸν, ὅ, τι περιεστι-
κὸν, ὀξὺ, ὅ,τι θανάσιμον, ὀξὺ, ὅ, τι περιεστικόν.
τάξιν τῶν κρισίμων ἐκ τουτέων σκοπέεσθαι, καὶ τὸ
προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορέεται. ἔτι δὲ ἀπὸ τού-
των εἴσῃ οὓς, ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτῆν. μέγιστον τοί-
νυν σημεῖον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων
1 βιώσασθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ἦ ὁ καῦσος. καὶ τ'
ἄλλα δὲ νουσήματα ὡσαύτως. οὐδὲν γὰρ δεινὸν
τῶν κατὰ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θανατῶδες. Δεύ-
τερον δὲ ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι ξυμ-
μαχήσῃ. Ως γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώ-
που φύσις τὴν τοῦ ὅλου δύναμιν. ἔπειτα δὲ ἢν
2 τὰ περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες
αἱ ἐν τῇσιν χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ
τῇσιν ὀφρύσιν, ἡσυχίην ἔχωσι, πρότερον μὴ ἰσυ-
χάζουσαι. τούτῳ δὲ ἢν ἡ φωνὴ ἦ ἀσθενεστέρη, καὶ
λειοτέρη γίνεται, καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον, καὶ
λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς
νούσου. Ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν, πρὸς τὰς κρί-
σιας, καὶ ἐς τὸ παράδικρουν τῆς γλώττης ὥσπερ
σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφεται, καὶ ἐν ἄκρῃ τῇ γλώτ-
τῃ, ταυτὸ τοῦτο γεγένηται. ἧσσον δὲ εἰ μὴ οὖν σμι-
κρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου. ἢν δέ

Vet. Cod.

τι παχύτερον, αὔριον. Ἢν δέ τι παχύτερον, αὐθημερινόν. Τοῦτο δὲ ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου, ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. Ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα, τελείην ὑγείην δηλοῖ, ἀτρέμα μὲν βραδύτερον, σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. Τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιρρυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. Τάδε οὖν πάσχει. τὸ ἧπαρ οἰδέει, καὶ ἀναπτύσσεται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος, καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει, μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους, καὶ τοῖσί τε ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει. Πολλάκις δὲ καὶ τοῖσι ὀφθαλμοῖσιν οὐχ ὁρῇ, καὶ φρίκη, καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. Ταῦτα μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτέῳ γίνεται διαλιμπάνοντα, τότε μὲν σφόδρα, τότε δὲ ἧσσον. Ὁκόσῳ δ' ἂν ὁ χρόνος τῆς νούσου προΐῃ, ὅ,τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυγέει, καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθήσεται διὰ τὸ μὴ ὁρῇν. τοῦτο δ' ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ. οὐ γὰρ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου, καὶ τὰς κροκύδας ἀφαιρέει ἀπὸ τῶν ἱματίων, ἤνπερ ἴδῃ, δοκέων φθεῖρας εἶναι. καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπτυχθῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει, καὶ προσφαίρεσθαί οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἑρπετὰ, καὶ ἄλλα παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι, καὶ τοιαῦτα λέγει ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλέει, ἢν μή τις αὐτὸν ἐῶῃ διεξιέναι. καὶ ἢν ἀναστῇ, οὐ δύναται αἴρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει. οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροί. καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ φοβερά. τοῦτο δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει, καὶ φοβέεται, ὅταν ἔννοος γένηται. ἀφηγέεται γὰρ τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα ὁκοῖα, καὶ τῷ σώματι ἐποίει τε, καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε: ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πάσχει. ἔστι δ' ὅτε, καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλην τὴν ἡμέρην, καὶ τὴν νύκτα ἀναπνέων πολὺ ἀθρόον πνεῦμα. ὅταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς ἔννοος γίνεται. καὶ ἢν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται, καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα, εἶτα πάλιν ὀλίγῳ ὕστερον ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει, μάλιστα ἐν ἀποδημίῃ, καὶ ἤν πη ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ. Λαμβάνει δὲ, καὶ ἄλλως. Τέτανοι δύο ἢ τρεῖς. ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται, πάσχει τάδε: αἱ γνάθοι πήγνυνται, ὥσπερ ξύλα, καὶ τὸ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύνανται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ, καὶ ἕλκονται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύναται ξυγκάμπτειν οὐδὲ τὰς χεῖρας, καὶ τὴν ῥάχιν. Ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν, καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκεεν, ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἐνίοτε ἔρχεται. Ὁ δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα πάσχει διὰ πλῆθος τὰ αὐτὰ, γίνεται δὲ ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. Νοσέει δὲ, ἢ ἀπὸ συνάγχης, ἢ ἀπὸ σταφυλῆς, ἢ τῶν ἀντιβραγχίων ἐμπύων γινομένων. Ἐνίοισι δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγενομένων, σπασμὸς ἐπιγίνεται. ἤδη δὲ, καὶ ὑπὸ τρωμάτων οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ με-
τάφρενον

quanto crassior sit saliua, in crastinũ. Si verò adhuc crassior, eadẽ die. Quin & albas oculorũ par- A
tes ĩ principio morbi denigrari necesse est, si inualuerit morbus. Hæ igitur si puræ fiant, perfectam sanitatem indicant: leniter quidẽ, tardius:
3 vehementer autem, citius. Cæterùm acuti morbi fiũt à bile, vbi in hepar influxerit, & ad caput cõstiterit. Hæc igitur patitur hepar. Intumescit & expanditur ad septum trãsuersum præ tumore, & statim ad caput dolor irruit, maximè vero ad tempora, & æger auribus non acutè audit. Sæpe etiã oculis non videt, & horror, & febris corripit. Atq; hi quidem ab initio morbi ipsi fiunt ex interuallo, quandoque vehementer, quandoque minus. Quanto autem morbi tempus magis progressum fecerit, tanto maior fit dolor in
corpore, & pupillæ oculorum spargũtur, & ob- B
tuse vident, & si digitum admoueris ad oculos, non sentit, eo ꝙ non videt. Quòd autem nõ videat, inde cognoueris. Non enim nictat dum digitus admouetur, & floccos aufert de stragulis, si quidem viderit, pediculos esse putans. Et quũ hepar magis expãsum fuerit ad septum trãsuersum, delirat & ob oculos sibi obuersari putat reptilia, & alia omnigena animantia fera, & milites armatos pugnantes, & ipse aduersus ipsos pugnare sibi videt, & talia dicit velut qui videat, & egreditur, & minatur si quis ipsum aggredi non permittat. Et vbi surrexerit, crura eleuare non potest, sed cadit. Pedes autem semper fiunt
frigidi. Et quum dormierit, exilit à somno, & C
insomnia horrenda videt. Hoc autem cognoscimus, ꝙ ab insomnijs exilit ac perterretur, postq̃ ad sanam mentem redijt. Exponit enim insomnia hæc, qualiaq; & corpore fecit, & lingua lo-
4 quutus est: atque hæc quidem sic patitur. Quandoque vero etiam voce priuatur, per totam diẽ ac noctẽ multum aceruatum spiritum respirãs. Postq̃ verò delyrare cessauit, statim ad sanã mentem redit. Et si quis ipsum interroget, rectè respondet, & intelligit omnia quæ dicuntur: deinde rursus paulo pòst in ijsdem afflictionibus iacet. Hic morbus accidit maximè in peregrinatione, & si alicubi desertã viam iuerit. Corripit etiam alijs modis. Tetani tres. Si quidem ex vul-
nere tetanus, siue distentio neruorũ antrorsum, D
ac retrorsum fiat, æger hæc patitur: maxillæ cõgelantur, velut ligna, & os aperire nõ potest, & oculi frequenter lachrymãtur ac distrahuntur, & dorsum riget, & crura flectere non pôt, neq; manus, neq; spinã. Quum verò lethalis fuerit, potus & cibi, quos prius accepit, per nares quãdoq; redeunt. At opisthotonos, retrorsum contingẽs distentio, reliqua quidem eadem ægro inducit vt plurimum: fit autẽ quum in ceruice ſm tendines retrorsum ægrotarit. Aegrotat aũt ab angina, aut ab vua, aut locis circa tõsillas suppuratis. Aliqñ etiam à capite febribus accedentibus conuulsio succedit. Iam verò etiã à vulneribus. Hic trahitur in posteriorẽ partẽ, & præ dolore dor-
sum

A sum ac pectora rigent, & eiulat. Hic cõuellitur vehementer, vt vix detineatur à præsentibus, ne è lecto excidat. Alius tetanus est minus lethalis prioribus: fit autem ab iisdem, & totum corpus similiter conuellitur. Febris ardens prædictis non similiter fit. Vrit enim semel, vt necesse sit febricitare. Sitis igitur multa homines tenet, & febris vehemens: lingua verò rumpitur exasperata, & sicca fit, & color ipsius primùm quidem pallidus est, velut solet: progressu verò temporis nigrescit. Et si quidem in principijs nigrescat, citiores iudicationes fiunt: si verò posterius, diuturnior et. Coxendicum morbus ex his maximè causis fit in plerisque: si quis diutius in sole versetur, & coxendices fuerint calfacti, & B humor, qui est in articulis, à calore fuerit resiccatus. Quòd autem id quod resiccatur condensatur ac compingitur, hoc magnum signum est. æger enim articulos vertere, ac mouere non potest, præ dolore articulorum, & eo quòd verticula sunt compacta. Dolet autem magis lumbos, & verticula ea, quæ sunt ex obliquo coxarum, & genua. Consistit autem dolor plurimo tempore in inguinibus simulq; coxendicibus, acutus, ac æstuosus, & si quis ipsum erigat aut transmoueat, eiulat præ dolore quàm maximè potest. Quandoque verò etiam conuulsio accedit, & rigor ac febris. Fit autem à bile & pituita, fit etiam à sanguine, & dolores consimiles ab omnibus morbis, & rigor & febris aliquando C corripit debilis. Morbus regius acutus est, & celeriter occidens. Color totus malicorij speciem refert, & est vehementer cum virore pallidus, quemadmodum lacerti cum virore pallidiores: consimilis autem est cutis. Et in vrina subsidet velut eruum fuluum, & febris, & horror debilis habet. Quandoque etiam stragula habere non sustinet, sed mordetur ac raditur matutino tempore, vbi nondum cibum accepit, internis partibus: deinde viscera plerunque fugiunt. Et si quis erigat ipsum aut alloquatur, non sustinet. Hic vt plurimum moritur intra quatuordecim dies. Has autem vbi effugerit, sanus fit. Peripneumonia talia facit. Febris vehemens tenet, & spiritum densum, ac calidum D respirat: & anxietas adest, & impotentia, & iactatio, & dolores circa scapulas, & clauiculas, & mammam, & grauitas in pectoribus, & delyrium. Quandoque verò doloris exors æger est, donec tussire inceperit. Verùm hic morbus diuturnior ac difficilior illo est. Saliuam autem albam & spumosam primùm spuit. Lingua flaua est, verùm progressu temporis nigrescit. Si quidẽ igitur in principio nigrescat, citius morbus finitur: si verò posterius, tardius. Tandem verò etiam rumpitur lingua, & si digitum appo nas, inhæret. At liberationem à morbo significat lingua, similiter velut in pleuritide. Hæc autem pátitur æger minimùm diebus quatuordecim: ad summum vna & viginti, & tussit hoc tempore

τάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ στήθεα οἰμώζει. Οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν: γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ σπᾶται πᾶν τὸ σῶμα ὁμοίως. Vet. Cod. Καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. φύσει γὰρ ἅπαξ, ὡς ἀνάγκη ἐστὶ πυρειάσαι. Δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει* τὸ ἄνθρωπον, καὶ πυρετὸς σφοδρός: γλῶσσα δὲ ῥήγνυται, τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται, καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς, τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷόν περ εἴωθε, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, μελαίνεται. Καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θάσσους αἱ κρίσιες εἰσίν: ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. Ἰσχιάδες δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ, καὶ τὸ ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ, τὸ ἐνεὸν τοῖς ἄρθροισιν, ὑπὸ τοῦ καύματος. Ὡς δὲ ἀναξηραίνεται, καὶ πήγνυται, τόδε μέγα τεκμήριον. Ὁ γὰρ νοσέων, ἐνστρέφεσθαι, καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἄρθρων, καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. Ἀλγέει δὲ μᾶλλον τὴν ὀσφῦν, καὶ τοὺς σπονδύλους, τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων, καὶ τὰ γούνατα. Ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξείη, καὶ καυματώδης, καὶ ἤν τις αὐτὸν ἀνιστῇ, οὐ μετακινέεται, οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον ἂν μέγιστον δύνηται. Ἐνίοτε δὲ, καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετός. Γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς, γίνεται δὲ, καὶ ἀπὸ αἵματος, καὶ ὀδύναι παραπλήσιοι ἀπὸ πάντων τῶν νουσημάτων, καὶ ῥῖγος. καὶ πυρετὸς ἐνίοτε δὲ ἐπιλαμβάνει βληχρός. ἀλλὰ χρὴ, ὧδε μελετᾶν. Ἴκτερος δὲ ἐστιν, ὀξὺς, καὶ ταχέως ἀποκτείνων, ἡ χροιὴ δὲ ὅλη σιδιοειδής, σφόδρα δὲ ἐστι χλωροτέρη, καθὰ καὶ οἱ σαῦροι οἱ χλωρότεροι, παρόμοιος δὲ οἱ ὁ χρώς. καὶ ἐν τῷ οὔρῳ ὑφίσταται οἷον ὀρόβιον πυρρὸν, καὶ πυρετὸς, καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται, καὶ ξύεται τὰ ἑωθινὰ, ἄσιτος ἐὼν τὰ ἔνδοθεν: ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα ὡς ἐπιτοπουλύ. καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. Οὗτος ὡς ἐπιτοπουλὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. ταύτας δὲ διαφυγὼν, ὑγιαίνει. Ἡ δὲ περιπλευμονίη τοιάδε ποιέει, πυρετός τε ἰσχυρὸς ἴσχει, καὶ πνεῦμα πυκνὸν, καὶ θερμὸν ἀναπνέει, καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίην ἔχει, καὶ ῥιπτασμὸς, καὶ ὀδύναι περὶ ὠμοπλάτην, καὶ τὴν κληῖδα, καὶ τὸν τιτθὸν, καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ παραφροσύναι. Ἔστι δ' ὅτε, καὶ ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξηται βήσσειν. πολυχρονιωτέρη δὲ ἐκείνης, καὶ χαλεπωτέρη. Τὸ δὲ σίαλον, λευκὸν, καὶ ἀφρώδες πτύει τὸ πρῶτον. Ἡ δὲ γλῶσσα, ξανθὴ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. Ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνοιτο, θάσσους αἱ ἀπαλλαγαί: ἢν δὲ ὕστερον, χολώτεραι, Τελευτῶσα δὲ, καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα: καὶ ἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται, τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ἅπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. Ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον, τὸ πλεῖστον δὲ εἴκοσι, καὶ μίαν, καὶ βήσσει τοῦτον

* τὸν

Vet. Cod. τοῦτον τὸν χρόνον σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχί. Τὸ μὲν πρῶτον, πουλὺ, καὶ ἀφρῶδες σίαλον. Ἑβδόμῃ δὲ, καὶ ὀγδόῃ, ὅταν ὁ πυρετὸς ἀκμάζῃ, καὶ ὑγρὴ εἴη ἡ περιπλευμονίη, παχύτερον: ἢν δὲ μὴ, οὔ. Ἐνάτῃ δὲ, καὶ δεκάτῃ, ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον. Δωδεκάτῃ δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ, καὶ πυῶδες. ὧν ὑγραί εἰσιν αἱ φυσικαὶ διαθέσιες τοῦ σώματος, καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. ὧν δὲ ἥ τε φύσις, καὶ ἡ στάσις τῆς νούσου ξηρὴ, ἧσσον ἐστι. Περὶ δὲ κρισίμων ἡμερέων, ἤδη μέν μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται. Κρίνονται δὲ οἱ πυρετοὶ, τεταρταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἑνδεκαταῖοι, τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, ἑπτακαιδεκαταῖοι. εἰκοστῇ πρὸς τῇ μιῇ. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων, τριακοσταῖοι, εἶτα τεσσαρακοσταῖοι, εἶτα ἑξηκοσταῖοι. Ὅταν δὲ τούτους τοὺς ἀριθμοὺς ὑπερβάλλῃ, χρονίη ἤδη γίνεται ἡ κατάστασις τῶν πυρετῶν.

tépore vehemēter, & vnà cū tussi purgatur. Primùm quidem saliua multa ac spumosa. Septima vero & octaua die, vbi febris in vigore fuerit, & humida sit peripneumonia, crassior: sin minus, non. Nona vero & decima, cū virore pallida, ac subcruēta. Duodecima aūt vsq; ad decimāquartā, multa & purulenta. Atq; hoc in his cōtingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidę sunt, & morbus fortis est. Quorū vero & natura, & morbi cōstitutio sicca est, in his minus.
5 Cęterùm de iudicatorijs diebus, étiā antè à me dictū est. Iudicant aūt febres quarta die, septima, vndecima, decimaquarta, decimaseptima, vigesimaprima. Ex his autem acutis quædam etiam trigesima: deinde quadragesima, postea sexagesima. Quum verò hos numeros excesserint, diuturna iam febrium constitutio fit.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de diebus Iudicatorijs.

1 Maximum itaque. *Totus hic locus videtur idem esse cum eo, qui habetur ij. aphor. xxxiiij. minus scilicet periculosè eos ægrotare quorum, vel naturæ, vel ætati, vel consuetudini, vel tempori familiaris morbus est, quàm quibus horum nulli affinis cognatusq; existit, ratio omnium est, quia neque multus recessus factus apparet, neque ad curandum difficile est remedia comparare, sicut contra in morbis dissimilibus.*

2 Postea vero. *Hoc etian in loco videtur auctor nescio quid de pulsu significare, quasi ex quiete arteriarum augurandum sit de salute; nam constat vbi illæ celeriter, & vehementer prius notæ quiescunt, febris aut remissionis insignis, aut absentiæ argumentum firmum esse, sicut & respirandi facilitas, quam pulsui prætulit Hippocrates in dignotione morborum, in omni autem morbo, si febris absit optimum est, illud certe verum absentiam febris, acutiei etiam ægritudinis absentiam monstrare, cum Hippoc. in j. de rat. vict. acut. febrem continuam acutorum morborum perennem sequacem statuat.*

Cæterum acuti morbi. *Arist. iij. de part. anim. cap. ij. inuehitur contra Anaxagoram, quod prodiderit vesiculam bilis acutorum causam esse, nimirum quæ humorem biliosum in se ipsa exuberantem, pulmonem, venas (phrenas Albertus magnus legit, & antiquus interpres) ac membranam costas succingentem effundat, vtitur autem aduersus ipsum tribus rationibus, vna est, omnia fere, quæ acutis tentantur, ea vesicula carere, altera quòd id in anatome spectaretur. Tertia quòd bilis alibi genita in abscessibus comparata ei, quæ est in vesica, multo copiosior est. Sed hæ Aristotelis rationes, vt nequaquam ipso dignæ sunt, sic verum est acutos morbos fere ex bile procreari, atque eam interdum à vesicula in partes ab Anaxagora dictas profundi, licet sæpius fiant ex ea, quæ in venis reperitur, aut aliquo viscere, aut quæ tumorem alicubi faciens, vel flagrat, vel putrescit.*

4 Quandoque vero. *Vbi præ iecinoris tumore diaphragma afficitur, necessario offenditur respiratio, immo vero aucta eiusmodi læsione, etiam vox cuius materia est expiratio, magnopere offenditur. Cur hoc genus delirij, quod diaphragmate à iecinoris tumore affecto oritur, dicat fieri ex peregrinatione, & ambulatione per deserta, certè diuinari non possum, neque etiam hoc ex toto adscribendum putaerim timori, vt Cornarius auctori verbis superadditis adscripsit, quandoquidem is affectus potius melancholicos, & sedatos, quàm maniacos comitatur. Illud quidem verissimum est, septo transuerso vehementer affecto, facultatem imaginatricem insigniter lædi, ob communicantiam, quæ inter ipsum, & cerebrum est, ac proinde varia deliriorum, ac spectrorum genera suboriri. Immo hanc partem nonnulli veteres ob id animæ sedem effecerunt, quòd ipsa inflammata, mens protinus lædatur, vnde etiam phrenas vocarunt, quæ tamen ratio vana est, cùm, vt Gal. docet vj. epid. com. iiij. tex. xxv. etiam affecto ventriculi ore animus valde turbetur, nec propterea sit eius domicilium.*

5 Cæterum de iudicatorijs. *Hoc in libro, quæ habentur de diebus decretorijs ita pauca, & ieiuna sunt, vt nullo modo titulus ei conueniens videatur.*

HIPPOCRATIS COI PRAEDICTIONVM LIBER I.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ Α'.

Argumentum in lib. Primum Prædictionum.

Quid in morbis salutare, quid pernitiosum sit, quid item bonum, quid malum prænuntiet sigillatim prosequitur, singulis exactè propositis, quæ in omnibus penè morbis circa ægrotantes euenire solent.

A Soporosi in principijs euadentes, cum capitis, lumborum, præcordij, colli dolore, vigilantes, num phrenitici sunt? Nasus in his destillans, perniciosus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Alui proluuium valde rubicundum, malum quidem est in omnibus morbis, non minimè verò in prædictis. Linguæ asperæ, & resiccatæ, phreniticæ. In turbatis vigilantibus, vrinæ decolores, nigræ, innatantes, in sudoribus, phreniticæ. B Insomnia etiam in phreniticis manifesta sunt. Screatio frequens, si sanè & aliud quoddam signum affuerit, phrenirica sunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali sunt, tum aliàs, tum in sudoribus. Prædebilitatorum desipientiæ pessimæ, velut etiam Thrasynonti. Phreniticæ vehementer affectiones, tremulæ desinunt. Vomitus in capitis doloribus æruginosi, cum surditate, & vigilijs, cito insaniam affore denunciant. Loci circa fauces in acutis morbis dolorosi, graciles, C parui, suffocatorij, quando hiarit æger, vt os claudere, & aperire non facile posit, mentis emotionem portendunt. Ex talibus phrenitici fiunt, & perniciose affecti. In phreniticis in principio mansuetudo. Verũ frequenter transmutari malum id est, & sputatio mala est. In phreniticis alba alui egestio, malum: quemadmodum & Archecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his pessimus. Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedũt, malignum

1

Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, ὑποχονδρίου, τραχήλου ὀδύνης ἀγρυπνέοντες, ἆρά γε φρενιτικοί εἰσιν; Μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε, καὶ ἢν τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν. *Κοιλίης περίπλυσις ἐξέρυθρος, κακὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νοσήμασι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τοῖς προειρημένοις. Αἱ δασεῖαι γλῶσσαι, καὶ κατάξηροι, φρενιτικαί. Τὰ ἐπὶ ταραχώδεσιν ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα μέλανα ἐναιωρούμενα ἐφ' ἱδρῶσι, φρενιτικά. Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ. Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά. Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακὸν, ἄλλως τε κἂν ἐφιδρῶσιν. Αἱ *προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι, κάκισται, οἷον καὶ Θρασυνόντι. Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς, τρομώδεα τελευτᾷ. Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα, ταχὺ ἐκμαίνει. Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ὀδυνώδεα, ἰσχνὰ, σμικρὰ, πνιγώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνάγειν τε, καὶ κλείειν τὸ στόμα, παρακρουστικὰ, ἐκ τοιουτέων, φρενιτικοὶ, καὶ ὀλέθριοι. Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν, κακὸν τοιοῦτον, καὶ πτυελισμὸς, κακόν. Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώρησις, κακὸν, ὡς καὶ Ἀρχεκράτει, ἆρά γε ἐπὶ τούτοισι, καὶ νωθρότης γίνεται; Ῥῖγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον. Τοῖσιν ἐξισταμένοισιν μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται,

Vet.Cod.

*τὰ κατὰ μικρὸν ἐν πυρετῷ ἀλγήματα ἔχει τι παρακρουστικόν: ἄλλως τε, καὶ ἢν ἔρον ἐναιωρηθῇ λεῖον, καὶ ὁκόσα περὶ κύστιν, ἰσχουσι τοιαῦτα ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπῳ χολερῷ, κωματώδεις νωθροὶ οὐ πάνυ περὶ αὐτοῖσιν

*προαπαυδησάντων

Vet.Cod. κακόηθες. Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται. 2 Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι τρομώδεες. Τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα, μανικὰ, οἷον καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως ἄφωνος, ἀπέθανε. Ἐν πυρετῷ καυσώδει ἤχων προσγενομένων μετὰ * ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας προσελθόντος βάρεος, ἐξίστανται μελαγχολικῶς. Αἱ παρακρούσιες σὺν φωνῇ κλαγγώδει, γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες, καὶ αὗται τρομώδεες γενόμεναι, ἐξίστανται, σκληρυσμὸς τουτέουσιν ὀλέθριον. Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης. Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι, τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακὸν, ἄλλως τε, καὶ ὀσφὺν προηλγηκότι, καὶ παρενεχθέντι. Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλευρὸν ἐν τουτέοισιν ἀλγήματα, παραφροσύνην σημαίνει. Αἱ μετὰ λυγγὸς ἀφωνίαι, κάκιστον. Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι, κάκιστον. Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι πρόχειρον, πονηρὸν, ἆρά γε, καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον; Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεές εἰσιν. * Αἱ μετὰ καταψύξεως, οὐκ ἀπυρέτῳ ἐφιδροῦντι τὰ ἄνω, δυσφορίαι φρενιτικαὶ, ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μέντοι καὶ ὀλέθριαι. 3 Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα. Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων, ὀλέθρια: ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται, οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ἀναταράξειας; Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου, ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν; Τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα μέλανα ἀνεμεῖται. Κώφωσις, καὶ οὖρα ἀκατάστατα, ἐξέρυθρα, ἐναιωρούμενα, παρακρουστικὰ, τοῖσι τουτέοισιν ἰκτεροῦσθαι, κακόν. Κακὴ δὲ, καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις, τούτους ἀφώνους μὲν αἰσθανομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι, οἶμαι δὲ, καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τουτέοισιν, οἷον ἐγένετο Ἑρμίππῳ, καὶ ἀπέθανεν. Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν. Αἱ τρομώδεες ἀσάφεες ψηλαφώδεες παρακρούσιες, πάνυ φρενιτικαὶ, ὡς καὶ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν Κῷ. Αἱ ἐκ ῥίγεος νωθρότητες, οὐ πάνυ παρ' ἑωυτοῖσιν. Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφρονον, περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἅλις ξὺν τόνῳ διέρχεται, καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι, ἐν τουτοισιν γνώμης παράφοροι. Ἢν ἐναιωρηθῇ τι τῷ οὔρῳ, τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν ἀλγήματος ἀφανισθέντος παρακρουστικὸν, καὶ οἷα περὶ ἤχους τοιαῦτα. Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι. Οἱ ἐφιδροῦντες, καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν ὑποδύσφοροι, κακὸν, ἄλλως τε, καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι, καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα ἐπὶ τουτέοισι κακόν. Αἱ παρὰ λόγον κενεαγγικὸν ἀδυναμίαι, οὐκ ἐούσης κενεαγγείης, κακόν. Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τουτέοισι ῥηγνύμενος, κακόν. Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ἐπὶ πολὺ, μετὰ καύματος ἀσώδεος, ἐφιδροῦντες οὗτοι, κακὸν,

* δὲ ἀμβλυωτισμοῦ

* καὶ μόνον ἐὰν ἐπ' ὀλίγον χρόνον γενῶνται

δ' ἕτερον βιβλίον

malignũ hoc eſt. Mẽte moti acute, vbi inſup̃ febrierint, cũ ſudore phrenitici fiunt. A Phrenitici paucibibi, ſtrepitũ valde pcipiẽtes, tremuli. Ex vomitu nauſeabũdo oborta clãgoroſa vox, oculi puluillũ incũbẽtẽ habẽtes, inſaniã portẽdũt: queadmodũ ẽt Hermozygæ vxor, inſania acutè correpta, voce deſtituta mortua eſt. In febre ardẽti ſonitibus auriũ accedẽtibus, cũ viſus hebetudine, & grauitate ĩ naribus accedẽte, melãcholico modo mẽte mouent. Mẽtis perculſiones cũ voce clãgoroſa, linguæ cõuulſiones tremulæ, & voces tremulæ euadẽtes, mẽtẽ alienãt: duricies ĩ his pernicioſa eſt. Linguæ tremulæ ſignũ ſunt mẽtis nõ firmæ. In bilioſis meracis alui egeſtionibus, ſpumoſa florulẽtia, mala, tũ aliàs, tũ ſi cui lũbi antea doluerint, & mẽte motus fuerit. Rari B circa latus ĩ his dolores, deſipiẽtiã ſignificãt. Vocis ĩterceptiones cũ ſingultu, peſſimæ. Vocis interceptiones cũ exolutiõe, peſſimæ. In vocis interceptiõe, ſpũs velut his, qui ſtrãgulant̃ p manibus expoſitus, malus eſt. Nũ & talis mẽtẽ emouet? Modicè feroces mẽtis emotiões, ferinæ ſũt. Moleſtè ferre morbũ cũ perfrigeratione, ſi nõn ſine febre exſudẽt partes ſupnę, phrenitim portẽdit: queadmodũ ẽt Ariſtagorę. ſed & pnicioſum hoc eſt. Frequẽtes in phreniticis pmutationes, cõuulſorię. Vrinæ q̃ mingunt à nõ recordãtibus, nec cõmonefactis, pernicioſæ. nã his mingunt velut ſi ſubſidẽtiã cõturbaſſes? Palpitantes per totũ, nũ voce deſtituti moriunt̃? Sputatiões in phreniticis cũ perfrigeratione, nigrę reuomũ C tur. Surditas, & vrinæ nõ cõſidẽtes, valde rubicũdæ, innatãtes, mẽtis emotionẽ portendunt. His morbo regio corripi malũ ẽ. Mala eſt & ex morbo regio fatuitas. Hos voce quidẽ deſtitui, verũ ſentiẽtes eſſe cõtingit. Arbitror aũt & aluos his prũpere, velut cõtingit Hermippo, & mortuus eſt. Surditas in morbis acutis & turbulẽtis cõſequẽs, mala. Mẽtis emotiones tremulæ, obſcuræ, palpatorię, valde phreniticæ ſunt. velut & Didymaco in Co. Torpores ex rigore, nõ valdè apud ſeipſos ſunt. Dolores circũ vmbilicũ palpitãtes, hñt quidẽ aliquid quod mẽtẽ emouet. verũ circa iudicationẽ his ſpũs aceruatus cũ prõpta tẽſione penetrat. Et dolores circa ſurã, in his mentis emotionẽ faciũt. Si innatarit quid ĩ vrina, dolo- D re circa femur diſſipato, mẽtis emotionẽ portẽdit, & qualia circa auriũ ſonitus cõtingũt, talia exiſtũt. In aluo liquida, laſſato, caput dolẽti, ſiticuloſo, vigilãti, obſcurè loquẽti, impotẽti, quibus talia ſunt, his timor ẽ vt mẽte moueant̃. Exudantes & maximè circa caput, in morbis acutis ſubmoleſtè ferẽtes, malũ, tũ aliàs, tũ in vrinis nigris, & turbidus ſpũs in his malus. Impotẽtiæ p̃ter vacuatorũ vaſorũ rationẽ cõtingẽtes, nõ exiſtẽte vaſorũ vacuatione, malũ. Alui interceptę, ſed parua, nigra, velut caprarũ ſtercora ad neceſſitatẽ coactè emittẽtes, naſus in his ſanguinẽ manãs, malũ. Quibus lũborũ dolor diutinus, cum ardore faſtidioſo ac nauſeabundo, hi ſi exudẽt, malum

A malum est. Num his tremores fiunt? Sed & vox velut in rigore conspicua. Extremitates si in vtranq; partẽ cito transmutentur, malũ est. Et sitis huiusmodi, mala est. Ex moderato ferox responsio, malum. Vox acuta, his præcordia intro trahuntur. Oculus hebes, malus, & fixus ac caliginosus, malus. Vox acuta clangorosa, mala. Dẽtium stridor perniciosus est, quibus non & sanis familiaris est. Suffocatio ĩ his valde mala. Faciei bonus color, & vultus vehementer tristis, malũ. Egestiones alui desinẽtes in spumosas meracas, exacerbatoriæ sunt. Vrinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, pessimæ. Perniciosa si citra signa, leuia facta fuerint, mortem significant. In morbis acutis biliosis valde albæ,
B spumosæ, circumbiliosæ egestiones, malæ. Malę itẽ & vrinæ eiusmodi. Num his hepar dolorosum est? Vocis interceptiones in febribus cõuulsorio modo contingentes, si ad mentis emotionẽ cum silentio deueniunt, perniciosum. Vocis ex dolore interceptiones, dolorosam mortem inducunt. Febres ex præcordiorũ doloribus malignæ. Sitis præter rationẽ soluta in acutis morbis, mala est. Sudor multus cum febribus acutis oboriens, malus est. Et vrinæ dolorosæ, malæ sunt. Et rubicũdæ ex his florulẽtię detentę, itẽq; æruginosæ, malæ sunt, & paruas apparere veluti stillas. Et vomitus cũ varietate mali sũt, tũ aliàs, tũ si propius inter se prodeãt. Quæcunq; in diebus iudicatorijs, cum anxietudine, absq; sudore
C perfrigerant, malũ est, & quæ ex his insuper riguerint, mala sunt. Vomitus meraci, anxiosi, mali. Sopor num vbiq; malus est? Ignorantia cũ rigore, malũ. Malũ itẽ obliuio. Perfrigerationes ex rigore nõ recalescẽtes, malæ sunt. Sudãtes ex perfrigeratione recalescẽtes, malũ. In his ardor dolorosus in lateribus, & insuper rigere, malũ est. Aestuosi rigores aliquatenus perniciosi, & flãmea facies cũ sudore in his mala est: in his posteriorũ partiũ frigiditas, cõuulsionem accersit. Exudãtes vigiles recalescentes, malũ. Ex lũborũ recursu, oculi distortio, malum. Dolor in pectus firmatus cũ torpore, malus. Hi si insuper febriãt, acutè ardẽtes, moriuntur. Qui nigra reuomũt, cibos auersantur, deliri sunt, iuxta pubẽ pa-
D rũ dolorosi, oculũ ferocẽ aut clausum hñt, eos medicamẽtis purgare nõ oportet (perniciosum enim est:) neq; intumescẽtes, vertiginosos, in leuiter vagãdo deficiẽtes, cibos auersantes, decolores: neq; ĩ febre fractos, si soporosi fuerint. perniciosum.n.est. Oris ventriculi dolor, cũ ꝑcordio distẽto, & capitis dolor, malignũ, & quippiã anhelosum. Num hi repẽte moriunt? velut in Dysode. Huic etiã vrinæ vehemẽter fermẽtatæ, erãt valde rubicũdæ. Colli dolor malũ quidẽ in omni febre, pessimũ aũt his, quibus timor est vt insaniãt. Febres soporosæ, lassatorię, caliginosę, vigilias inducẽtes, exudãtes, malignæ. Horrores frequẽtes ex dorso, celeriter translabẽtes, molesti, vrinæ interceptionẽ dolorosam significant.

Qui

κακόν. Ἆρά γε τουτέοισι τρομώδεα γίγνεται; καὶ φωνὴ δὲ ὡς ἐν ῥίγει αὐτοπτική. Ἄκρεα ἐπ' ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτοντα, κακόν. Καὶ δίψα τοιαύτη πονηρόν. Ἐκ κοσμίου, θρασεῖα ἀπόκρισις, κακόν. Φωνὴ ὀξείη, ὑποχόνδρια τουτέοισιν ἔσω εἰρύαται. Ὄμμα ἀμαυρούμενον φλαῦρον, καὶ τὸ πεπηγὸς, καὶ ἀχλυῶδες κακόν. Ὀξυφωνίη κλαγγώδης, πονηρόν. Ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον, οἷσι μὴ συνήθες, καὶ ὑγιαίνουσι. Πνιγμὸς ἐν τούτοισι, πάνυ κακόν. Προσώπου εὔχροια, καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν, πονηρόν. Τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα, ἄκρητα, παροξυντικά. Αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὔρων ἀπολήψιες, κάκισαι. Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα, θάνατον σημαίνει. Τὰ ἐν ὀξέσι χολώδεσιν ἔκλευκα, ἀφρώδεα, περίχολα διαχωρήματα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ οὖρα τοιαῦτα. ἆρα τουτέοισιν ἧπαρ ἐπώδυνον; Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐξίσαντα σιγῇ, ὀλέθριον. Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι. Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγημάτων πυρετοὶ, κακοήθεες. Δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι, κακόν. Ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος, φλαῦρος. Καὶ οὖρα δ' ἐπίπονα, πονηρόν. Καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τουτέων ἐπανθίσματα κατεχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα, πονηρά, καὶ τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, διονστάξιας. Καὶ ἔμετοι μετὰ ποικιλίας, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντων. Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμῷ ἀνιδρωτὶ περιψύχεται, κακόν, καὶ τὰ ἐπιρριγώσαντα ἐκ τουτέων κακά. Ἐμέσματα ἄκρητα ἀσώδεα, πονηρά. Τὸ καρῶδες, ἆρά γε πανταχοῦ κακόν; Μετὰ ῥίγεος ἄγνοια, κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη. Αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες, μὴ ἀναθερμαινόμεναι, κακαί. Οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν, ἐπὶ τούτοις ἐν πλευροῖς καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ τὸ ἐπιρριγῶσαι, κακόν. Τὰ καυματώδεα ῥίγεα, ὑπό τι ὀλέθρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μετ' ἱδρῶτος ἐν τούτοις κακὸν, ἐπὶ τούτοις ἡ ψύξις τῶν ὄπισθεν, σπασμὸν ἐπικαλέεται. Οἱ ἐφιδρῶντες ἄγρυπνοι, ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς, ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις κακόν. Ὀδύνη ἐς στῆθος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι, κακὸν, ἐπιπυρετήναντες οὗτοι καυσικοὶ, ὀξέως ἀποθνήσκουσιν. Οἱ ἐπανεμέοντες μέλανα, ἀπόσιτοι, παράφοροι, καθ' ἥβην μικρὰ ὀδυνώδεες, ὄμμα θρασὺ, κεκλεισμένον, τούτους μὴ φαρμακεύειν, ὀλέθριον γάρ. Μηδὲ τοὺς ἐποιδέοντας, σκοτώδεας, ἐν τῷ πλανᾶσθαι ἐκλείποντας, ἀποσίτους, ἀχρόους. Μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ, εἰ κωματώδεες, κατακεκλασμένους, ὀλέθριον γάρ. Καρδίης πόνος ἅμα ὑποχονδρίῳ συντόνῳ, καὶ κεφαλαλγίη κακόηθες, καί τι ἀσθματῶδες. ἆρά γε ἐξαίφνης οὗτοι τελευτῶσιν; ὡς ἐν Δυσώδει. τούτῳ, καὶ οὖρα ἐζυμωμένα, ἐγένετο βιαίως ἐξέρυθρα. Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷσιν ἐκμανῆναι ἐλπίς. Κωματώδεες, κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, ἐφιδρῶντες πυρετοὶ, κακοήθεες. ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ, ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι, οὔρων ἀπόληψιν ἐπώδυνον σημαίνουσιν.

Vet. Cod.

Vet.Cod. Καὶ οἱ ἀσώδεες ἀνεμέτως παροξυνόμενοι, κακόν. Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ, σημεῖον ὀλέθριον. Ἀπὸ κοιλίης λεπτὰ μὴ αἰσθανομένῳ διϊέναι, ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακόν, οἷον τῷ ἡπατικῷ. Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα χολώδεα, κακόν, ἄλλως τε, καὶ ἢν ἐπαγρυπνήσωσιν. μυκτὴρ ἐν τουτέοισι ἀποστάζων ὀλέθριον. Αἷς ἐκ τόκου γε λευκὰ, ἐπιστάντα δ' ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευρὸν ὀδύνη ὀξείη, ἐξίστανται, ὀλεθρίως. Ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασιν, ὑδατοχόλοις, συχνοῖσιν, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, σημεῖον κακόν, ἄλλως τε, καὶ ἢν κάτοχοι γίνωνται. Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως, ἐπιπυρεταίνοντι χρονίως ὀλέθρια, οἷόν τι ἐπεπόνθει ὁ Νουμηνίου υἱός. Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ εἰς καρδίην, πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμοῦσαι ὑδατώδεα, λεπτὰ, πλέονα, παρενεχθεῖσαι ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶσιν. Ὄμματος κατάκλεισις, ἐν ὀξέσι κακόν. Ἆρά γε τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, ὀσφυαλγέσιν, ἢν θρασέως παρακρούσωσιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν; Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης, πνιγώδης ὀλεθρίη ὀξέως. Οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται. φωνὴ δὲ πνιγώδης ὁ σπόνδυλος ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῷ τελευτῶν, ὡς συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται. Οἱ κεφαλαλγικοὶ κατόχως παρακρούοντες κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμμα θρασυνόντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται. Ἐπ' ὀμμάτων διαστροφῇ πυρετώδει, κοπιώδει, ῥῖγος ὀλέθριον, καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι, πονηρόν. Αἱ ἐν πυρετοῖσι πρὸς ὑποχόνδριον ὀδύναι, ἀναύδως, ἱδρῶτι λυόμεναι, κακοήθεες. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα καυσώδει πυρετῷ, καὶ ἢν κοιλίη καταρραγῇ, ὀλέθριον. Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν, τρομώδεες, καὶ κωματώδεες τελευτῶσιν. Οἷσι καυστικὰ, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλονται ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, σίτων ἀπολελαμμένων, ἐφ' ἱδρῶσι, ἆρα τούτοις τὸ θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, λύγγα διασημαίνει; καὶ κοιλίη δὲ ἔπαφρα χολώδεα προσδιέρχεται, τὸ λαμπῶδες ἐν τούτοισιν ὠφελέει οὐρηθὲν, κοιλίη δὲ τούτοισιν ἐπιταράσσεται. Οἷς κῶμα γίνεται ἐπ' ἀφρῶν περιελθόντων, πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς. Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶσι πυρετώδεες χαλῶνται ἐφ' ἑαυτοὺς, ἐπανιέντα χρονιώτερον ἐπιρριγῶσαι τούτοισιν οὐ πονηρόν. Χεῖρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώδεες, ὑπόκωφοι, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, οἷσιν ταῦτα ᾖ, μέλανα προσδέχεσθαι ἥξειν, ὀλέθριον. Αἱ μετ' ἐκλύσεως κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριαι. Πλευροῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίστανται. Ἐπὶ τραχήλου ἀλγήματι κωματώδει ἱδρώδει κοιλίη φυσηθεῖσα, εἰ δέ τι πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ, χαλῶσα, ὑποπεριπλευθεῖσα, ἐκ τουτέων ἄχολα ἐξίστανται, τὰ τοιαῦτα διασωζόμενα μακροτέρως διανοσέει, ἆρά γε εἰσὶν ἄχολοι περιπλύσιες εὐηθέστεραι, καὶ τὸ φυσῶδες ὄγκῳ προσωφελέοι; Κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ, χαλῶσα, ταχὺ ὀγκουμένη, ἔχει τι σπασμῶδες, οἷον καὶ τῷ Ἀσπασίου υἱῷ, τὸ ἐπιρριγοῦν τούτοις ὀλέθριον.

Ex

Qui anxiè se iactātes, citra vomitū exacerbant, A malè hñt. Perfrigeratio cū duricia, signū malū. A vētre tenuia nō sentiēti ꝑdire, ei qui est apud seipsum, perniciosum: velut hepatico. Vomitiones exiguæ biliosæ, malæ, tū aliàs, tū si insuper vigilauerint ægri. Nasus in his destillās, perniciosum est. Quibus ex partu alba detinent cū febre, surditasq; adest, & ī latere dolor acutus, hæ pniciose mēte mouent. In febribus ardētibus sub ꝑfrigerātib⁹, egestiōibusq; alui biliosis, aquosis, frequētibus, oculorū distortio, signū malū est, tū aliàs, tū si stupore ꝑhēsi detineant. Siderationes repētinæ ei q exolutè ac diutinè īsuꝑ febrijt, pniciosę sunt: quale quiddā passus est Numenij filius. Ex lūborū dolore ad os vētriculi recursiōes febriculosæ, horridę, reuomentes aquosa tenuia B multa, mēte motæ, voce destitutæ, nigrorū vomitu facto moriunt. Oculi clausio ī morbo acuto, mala. Nū anxiè se iactātibus citra vomitū, lūbos dolētib⁹, si ferociter mēte moti fuerint, spes est vt nigra p aluū ꝑdeāt? Fauces dolorosæ, graciles, cū ægre tolerabili molestia, strāgulatoriæ, perniciosæ acutè. Quibus spūs retrahit, vox aūt strāgulatoria est, & vertebra intrò cōsidet; his in fine velut cōtrahēte quodā spūs fit. Caput dolētes, & stupore detēti delirātes, aluo intercepta, oculū ferocē p se ferētes, florescētes, posteriorū partiū cōuulsoria distētione corripiunt. In oculorū distortione, febriculoso, lassato, rigor pniciosus. Et soporosi ī his, malū. In febribus ad præcordiū dolores, sine voce, si sudore nō soluant, C maligni sūt. His dolores ad coxas, vnà cū febre ardēte, & si aluus aceruatim eruperit, pniciosū. Quibus voces cū febribus deficiētes post iudicationē, hi tremētes ac soporosi moriunt. Quibus affectiones ardētes, fatuitatē inducētes, stuporis detētionē inferētes, pcordia variātia, & vētris tumor, cibis īterceptis, ī sudoribus: nū his turbidus spūs, & genituræ sīle quid supueniēs, singultū indicat? Sed & aluus spumosa, biliosa, insuper egerit? Splēdidū in his mictū ꝑdest. Vēter aūt his insuper turbat. Quibus sopor fit spumosis ꝑdeūtib⁹, his febris exacerbat acuta. Ex capitis dolore vocis interceptiones si sint, cū sudoribus febriculosi laxant in seipsos, fiūtq; morbi reuertētes, diutius durātes: his insuper rigere, nō malū D est. Manus tremulę, caput dolētes, collū dolētes, subsurdi, mingētes nigra dēsata: qbus hæc sunt, his nigra vētura esse expectare oportet, pniciosum. Vocis interceptiones cū exolutione, stupore detinēte, perniciosæ. Lateris dolor, ex sputis biliosis, citra rōnem si euanuerit, mēte mouent. Ex colli dolore, soporoso, sudāti, aluus inflata, si sanè ad necessitatē liquida demiserit, īfuso immisso subluta: ex his ea q biliosa nō sunt supprimunt. Talia verò si seruent retēta, lōgi⁹ ęgrotat. Nū itaq; pluuia, q biliosa nō sunt, meliora sunt? & flatuoso tumori ꝑfuerint? Alui circūtēsio, ad necessitatē liqda demittēs, cito intumescēs, hēt qd cōuulsoriū, velut et Aspasij filio. Superrigere

his

A his perniciosum. Ex his cõuulsus ac inflatus, vbi diutius ægrotasset, ori putrefactio viridis superuenit. Quibus circa lũbos tenus diuturni dolores, ad præcordiũ se reuoluentes, & ciborum fastidiũ inducentes vnà cũ febre: his ad caput dolor intentus progressus, repentè cõuulsorio modo occidit. Affectiones insuper rigentes, & quę ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum vigilijs, & delirio in somnis, aliq̃n vrinas inuolũtariè emittentes, in cõuulsiones soporosas desinunt. A principio exudãtes vrinis concoctis, ardẽtes, qui citra iudicationẽ perfrigerãtur, breui circum circa ardẽtes: torpidi item, soporosi, cõuulsi, perniciose affecti sunt. Vterũ gerentibus capitis dolores, soporosi, cũ grauitate oboriẽtes, B mali sunt. Fortassis aũt his etiam conuulsorium quid pati contingit. In faucibus gracilibus dolores strãgulatorij, habent quid conuulsoriũ, tum aliàs, tum à capite oborti: velut ẽt Thrasynontis consobrinæ. Tremores conuulsorij, contingentes in sudoribus, reuerti solent. Iudicatio his fit vbi superriguerint. Superrigent hi ardore circa ventrẽ prouocati. Lumborũ dolor, & capitis dolor, & oris vẽtriculi dolor, cũ exscreatione violenta, conuulsoriũ quid habet. A ventre subliuida, turbulẽta, & lotia tenuia ac aquosa, suspecta. Fauces exasperatæ parũ, & venter murmurans inanibus ad egerendũ surrectionibus, & frontis dolores, & palpantes, delassati, in stragulis ac vestimentis dolorosi. quæ ex his augentur, difficiC lia sunt. Sõnus multus in his conuulsorius, & dolores in frontẽ graues, & mictio difficilis. Vrinæ suppresio quibus rigores, & in conuulsorijs affectiõibus: velut & ipsa vbi inhorruit, sudauit. Meracę desinentes purgationes, oĩbus quidẽ exacerbatoriæ sunt: his verò ẽt valde. Ex talibus ẽt circa aurẽ abscessus exurgunt. Turbulentæ ferocissimæ è somno excitationes, conuulsorię sunt, tũ aliàs, tum cũ sudore. Et colli, & dorsi perfrigerationes apparentes, sed & per totũ corpus: in his etiam spumosæ mictiones, vnà cum animi deliquio, & oculorũ obscuratio, conuulsionem prope adesse significant. Cubiti ac colli dolores, cõuulsorij. A facie aũt hi. In faucibus sonitus frequentes, cũ copiosa saliuæ sputatione. In his in D somnis sudores, boni. Nũ & sudore leuari, plurimis non malum est? Dolores ad infernas partes, his toleratu faciles. In febribus exudantes caput dolentes, aluo intercepta, cõuulsi fiunt. Subfriabiles liquidæ alui egestiones, perfrigerantes non sine febre, malæ sunt. Rigores ex his vesicam & ventrem occupantes, dolorosi. Proinde soporem his habere aliquid conuulsorij, non sane mirum apud me fuerit. Quæ in acutis vomitorio modo trahuntur, mala sunt. Et albæ alui egestiones, difficiles. Nõ viscosa ex his progressa, cum multo ardore ad mentis emotionẽ perueniunt. Num ex his soporosi torpidi fiunt? Morbi ex talibus diutius durant. Num circa iudicationem hi arescentes difficulter spirantes?

Quæ

Εκ τουτέων σπασμώδης γλυνηθεὶς, καὶ ἐμφυσηθεὶς μακρότερον διανοσήσας, σόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγλύετο. Τὰ κατ᾽ ὀσφὺν κατὰ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα πρὸς ὑποχόνδριον γειφόμενα ἀποσιτικὰ ἅμα πυρετῷ, τούτοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει. Τὰ ἐπιρριγοῦντα, καὶ ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα ἄγρυπνα, φλεβοδονώδεα ὄντα ἐν τοῖς ὕπνοις, ἔστιν ὅτε οὖρα ὑφ᾽ ἑαυτοὺς χαλῶντα, ἐς σπασμοὺς ἀποτελευτᾷ κωματώδεας. Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρῶντες οὔροισι πέποσι, καυστικοὶ, ἀκρίτως περιψύχοντες, διὰ ταχέως περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες, ὀλέθριοι. Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι, καὶ σπασμῶδές τι παθεῖν ὀφείλει. Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα, ἔχει τι σπασμῶδες, ἄλλως τε, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα, οἷον, καὶ τῇ Θρασυνόντος ἀνεψιῇ. Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γινόμενα ἐφ᾽ ἱδρῶσι φιλυπόστροφα, τούτοις ἡ κρίσις ἐπιρριγώσασιν: ἤτοι ἐπιρριγέουσι περὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες. Ὀσφύος πόνος, καὶ κεφαλαλγικὸς, καὶ καρδιαλγικὸς μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες. Ἀπὸ κοιλίης ὑποπέλια ταραχώδεα, καὶ οὖρα λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα, ὕποπτα. Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ᾽ ὀλίγον, καὶ κοιλίη διαβορβορύζουσα κεναῖς ἐξαναστάσεσι, καὶ μετώπου ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, κοπιώδεες, ἐν στρώμασι, καὶ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες. τὰ ἐκ τούτων αὐξανόμενα, δύσκολα. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης, καὶ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα. Οὔρου ἐπίστασις, καὶ οἷσι ῥίγεα ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι, οἷον καὶ αὐτὴ φρίξασα ἐφίδρωσεν. Αἱ ἄκρητοι τελευτῶσαι καθάρσιες, ἐν πᾶσι παροξυντικαί. τούτοισι δὲ καὶ πάνυ ἐκ τοιούτων, καὶ τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστανται. Αἱ ταραχώδεες θρασύταται ἐπεγέρσιες σπασμώδεες, ἄλλως τε, καὶ μεθ᾽ ἱδρῶτος. Καὶ αἱ τραχήλου, καὶ αἱ μεταφρένου καταψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, ἐν τούτοισι, καὶ ἀφρώδεες οὐρήσιες ἅμα ἀψυχίῃ, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμὸν ἐγγὺς σημαίνει. Πήχεος ἀλγήματα μετὰ τραχήλου, σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ φάρυγγα, ἦχοι συχνοὶ σιελίζοντες. ἐν τούτοισι ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες, ἀγαθοί. ἆρά γε, καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείστοις οὐ πονηρόν; οἱ εἰς τὰ κάτω μέρη πόνοι, τούτοισιν εὔφοροι. Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρῶντες, κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, σπασμώδεες. Τὰ ὑποψάθυρα ὑγρὰ διαχωρήματα περιψύχοντα, οὐκ ἀπύρως, φλαῦρα, τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα, κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνοντα ὀδυνώδεα, ἆρα τὸ κωματῶδες τούτοισιν ἔχει τι σπασμῶδες; οὐκ ἂν θαυμάσαιμι. Τὰ ἐν ὀξέσι ἐμετωδέως ἑλκόμενα φλαῦρα, καὶ αἱ λευκαὶ διαχωρήσιες δύσκολοι, ἄγλισχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα ἐξίστανται καύματι πολλῷ. οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροὶ, ἀπογίνονται. τὰ ἐκ τοιούτων μακροτέρως ἐπινοσέει, ἆρα περὶ κρίσιν οὗτοι ξηρώδεες δύσπνοοι;

Vet. Cod.

Vet.Cod. Τὰ ἐξ ὀσφύος εἰς τράχηλον, καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα, καὶ παραλύσαντα παραπληκτικὸν τρόπον σπασμώδεα, παρακρουστικά, ἆρά γε, καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμῷ; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως διανοσέουσι, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες. Οἱ ἐν ὑστερικοῖσιν ἀπύρεφς σπασμοὶ εὐχερέες, οἷον, καὶ Δορκάδι. Κύστις ἀποληφθεῖσα ἄλλως τε, καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκωδέως ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια, ἆρά γε, καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον; ἆρά γε, καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; ἢ τὸ, μεθύοντα πληγῆναι; ἢ τὸ, ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦτο ποιεῖ σπασμώδεα. Ἐν ἱδρῶτι πτύελα παραρρέοντα πυρεταίνοντι, ἀήθεα, ἆρά γε τουτέοισιν ἐπί τινας ἡμέρας κοιλίαι καθυγραίνονται; οἶμαι, ἆρά γε τούτοισιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι; Τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά. ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων ᾖ, θηριώδεα. ἐπὶ πλεῖον δὲ ταῦτα συμπίπτει, ἆρά γε, καὶ σπασμώδεες αὗται; ἆρά γε, καὶ αἱ μετὰ κάρου ἀφωνίαι, σπασμώδεες αὗται; οἷον τῇ τοῦ σκυτέος θυγατρὶ, ἤρξατο γυναικείων παρεόντων. Οἷσιν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλάμπουσιν ἀτενέως, οὔτε παρ᾽ ἑωυτοῖσιν εἰσὶν, διανοσέουσί τε μακροτέρως. Τὰ ἀνάπαλιν αἱμορραγέοντα κακόν. οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ, ῥέειν, καὶ τὰ καθ᾽ ὑποχόνδριον ὡσαύτως, ἐφιδροῦντι δὲ κάκιον. Ἐκ ῥινῶν μικροῖς ἱδρῶσιν περιψυχόμενα κακοήθεα μοχθηρά. Μεθ᾽ αἱμορραγίαν μελάνων διόδος, κακὸν, πονηρὰ δὲ, καὶ τὰ ἐξέρυθρα, εἰ δὲ ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμορραγέει, κωματώδεες; ἐκ τοιούτων σπασμῷ τελευτῶσιν: ἆρα μελάνων προδιελθόντων, καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης; Τὰ αἱμορραγέοντα ἐφιδροῦντα τρώματα, κακοήθεα, οὗτοι διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσιν. Ἡ μεθ᾽ αἱμορραγίαν βραχεῖαν, καὶ μελάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι, ὀλέθριον. κώφωσιν δὲ λύει. Ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσιόντα σημεῖα αἱμορραγώδεα. οἶμαι δὲ, καὶ προσγεγενημένον σημεῖον. Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμορραγέοντα, διψώδεα, δύσκολα, ἐκλυόμενα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ἐπιληπτικὰ τελευτᾷ. Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυπνα, ἀποστάξαντα ἑκταῖα κουφισθέντα, νύκτα πονήσαντα, εἰς τὴν αὔριον ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα, αἱμορραγήσει λάβρως, ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει; Οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους παρεληλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα πεπανθῇ. Ἐν κρισίμοις περιψύξεσι τῶν αἱμορραγιῶν αἱ νεανικαὶ κάκισται. Οἱ καρηβαρικοὶ κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμορραγικοὶ, ἄλλως τε, καὶ ἤν τι ἐν τραχήλῳ ἐντείνει. Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμορραγεῖ, ἄλλως τε, καὶ ἢν μήτι προερρύη, ἆρά γε φρίξαντα; Τραχήλου ὀδυνώδεα ὄμματα ἐξέρυθρα αἱμορραγικά. Οἷσι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμορραγέει, καὶ ἐπιριγέει: ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερα; Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ χεῖρας, ναρκώδεες,

Quæ ex lũbis ad collũ ac caput ꝑgressa sũt, & leuis syderatiõis mõ resoluerũt, cõuulsoria fiũt, & mẽtẽ emouẽtia. Nũ & soluunt talia cõuulsione? A Ex talib⁹ variè ęgrotãt, & ꝑ eadẽ ꝑgressi. Cõuulsiões ĩ his q̃ ab vtero strãgulant sine febre, faciles sunt, velut ẽt Dorcadi. Vesica ĩtercepta tũ aliàs, tũ cũ capitis dolore, hẽt quid cõuulsoriũ. Quę in his cũ torpore exoluunt, difficilia sunt, nõ tñ ꝑniciosa. Nũ id qđ tale est ẽt mẽtẽ emouet? Num & ossiũ circa tp̃a dissectiones, cõuulsionẽ accersunt? aut si quis ebrius verberet, aut sanguis multus effluat ĩ principijs, nũ hoc facit cõuulsionẽ? In sudore sputa defluẽtia febricitãti, leuia sunt. Nũ ad dies aliquot alui humectant? arbitror. Nũ his ad articulos abscessus fiet? Quæ modicè ferociter mẽtẽ emouẽt, melãcholica sunt. Si verò à B muliebriũ purgationũ retẽtione fuerint, ferina. Hæc verò sæpius accidũt. Nũ & cõuulsæ fiũt hæ? Nũ & vocis ĩterceptiões cũ sopore, cõuulsoriæ sũt? velut coriarij filię, q̃ muliebribus purgationibus p̃sentibus affici cępit. Quibus cõuulsis oculi intẽte relucẽt, neq; apud seipsos sunt, & diuti⁹ ægrotãt. Sãguinis eruptiões ex cõtrario, malæ sũt: velut ĩ splene magno, si ex dextra nare fluat. Et circa ꝑcordia eodẽ mõ res se hẽt. Verũ cũ sudore hoc peius ẽ. Ex naribus erũpẽte sanguine, cũ exiguis sudorib⁹, ꝑfrigescẽtia maligna ac praua. Post sanguinis eruptionẽ, nigrorũ ꝑ aluũ trãsitus, malus. Praua sunt ẽt valde rubra. Nũ verò quarto die hæc sãguinis eruptio cõtingit? Soporosi ex his cõuulsiõe moriunt. Nũ nigris ꝑegres- C sis, & vẽtre tumefacto? Vulnera sanguinẽ fundẽtia, exudãtia, maligna. Sic affecti loquẽtes latẽter moriunt. Post modicã sanguinis eruptionẽ, & nigrorũ egestionẽ, in acutis surditas malũ. Sãguinis egestio ĩ his ꝑniciosa. Verũ surditatẽ soluit. Lũbis dolẽtibus oris vẽtriculi dolores accedẽtes, signa hæmorrhoidũ fluxionis futuræ sũt. Arbitror aũt & hos ꝑgressæ hæmorrhoidũ eruptionis signũ esse. Sãguinis eruptiones statis tꝑibus cõtingẽtes, siticulosę, difficiles ac exoluẽtes, si sanguinẽ nõ effuderint, ĩ comitialẽ morbũ finiũt. Morbi qui statim turbulẽti sunt, insomnes, sanguinẽ de narib⁹ stillãtes, sexta die alleuati, nocte afflixerũt, postridie exudarũt, ĩ somnũq; delati mentẽ emouerũt, hi largè sanguinẽ fundũt. D Nũ & aquosa vrina tale qđ significat? Quib⁹ sanguinis eruptiões plures, his tꝑis ꝑgressu alui male afficiunt, si nõ vrinæ cõcoctæ fuerint. In indicatorijs ꝑfrigerationibus, sanguinis eruptiões fortes pessimę sũt. Capite grauati, iuxta sinciput dolẽtes, ĩsomnes, sanguinẽ ꝑfundũt tũ aliàs, tũ si qđ ad collũ cõtẽdat. Vigilijs ĩfestati, derepẽtè cũ inquieta iactatione, sanguinẽ fundũt, tũ aliàs, tũ si quid ꝑfluxerit. Nũ vbi inhorruerũt? Colli dolores, oculi valde rubicũdi, sanguinis eruptionẽ significãt. Quibus aluo suppressa sanguinis eruptio fit, & ĩsuper rigẽt: nũ aluus intestinorũ leuitate corripit, et obdur[illegible] fit, aut ascarides ĩsunt, aut vtrũq;? Quibus ex lũbis recursus fit ad caput, & manus,

A manus, hi torpidi, os vētriculi dolētes, saniosis ac serosis humoribus pleni, largè sanguinē profundunt. Sed & aluus his turbulētis erūpit. Quibus ex sanguinis eruptione larga ac frequēti, nigrorū multorū fit egestio, hi suppressa aluo dolorosi sanguinē ꝓfundunt. Cū quadā verò fluxione, facilè ferūt. Num hi multo frigidos sudores excludūt? Cōturbata in his vrina, nō mala, neq; id quod genituræ simile in ipsa residet. verū frequēter hi aquosa mingūt. Quibus in surditate & torpore parua est à naribus destillatio, ea hēt q̃d difficultatis. Vomitus his cōfert, & alui perturbatio. Quib⁹ ex rigore febres cū lassitudine, his mēses muliebres decurrūt. At collū in his dolorosum, sanguinis eruptionis è naribus signū est. Et

B per nares sanguinē effundere spes est ea q̃ caput cōcutiūt, & q̃ auriū sonitū faciūt, sanguinē ꝓfundūt, aut mēses deducūt, tū aliàs, tū si iuxta spinā ardor cōsequet̃. Fortassis aūt & dysenteriā faciēt. Et circa vētrē palpitationes, cū ꝑcordij intēsione sublōga ac tumēte, sanguinis eruptionē significāt. Inhorrescūt aūt hi. Quæ larga, violēta, multa ex naribus fluxerint, aliq̃n ad cōuulsiones adducūt. Venæ sectio soluit. Frequentes & pauca egerētes surrectiones, subflauæ, viscosę, modica stercoracea habētes, cū ꝑcordij ac lateris dolore, morbū regiū ꝓnunciāt. Nū aūt his suppressis hi exoluunt̃? arbitror sanè, & sanguinē ꝓfundūt. His tēsio lūborū, & dolores in his, sanguinis eruptionē significāt. Præcordij tēsio, cū capitis gra

C uitate ac surditate, & q̃ ad hæc cōsequēter diuexāt, sanguinis eruptionē indicāt. Vndecimo die sanguinis stillicidia difficilia, tū aliàs, tū si sup̃stillauerint. Qui ĩ horroribus simul iudicatoriè exudarūt, postridie verò postq̃ inhorruerūt ꝑter rationē vigilant, eos sanguinē effusuros esse arbitror. Quibus ab initio largæ sanguinis eruptiones, rigor fluxionē sistit. Ex sanguinis eruptiōe, rigores lōgi. Quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotentia q̃dā, sanguinis eruptiōes soluūt. Sed & t̃pe sic soluunt̃. Vrinæq; in his, qui iuxta aures abscessus hñt, cito & modicè concoquunt̃, malæ sunt. Et perfrigerari hoc modo malū est. Subsoporati, morbo regio affecti, nō valde sentientes, quibus singultus, his

D aluus erūpit, fortassis, & suppressa est. Hi exoluunt̃. Nū his et abscessus iuxta aures fiūt? Suppressæ cū rigore vrinæ, malæ, tū aliàs, tum si antea sopor apprehenderit. Nū iuxta aures abscessus parotides dictos, in his fore spes est? Ex torminoso subsidētia limosa subliuida, mala ē. Nū ex ꝑcordijs dolet puto dexterū? & exoluit̃? Nū abscessus iuxta aures talib⁹ parū dolorosi? Aluus erūpēs his in oībus perniciosa est. In anxiosis quibusdā vigilijs abscessus circa aures maxime. Ex voluulis graueolentibus, in febre acuta, ꝑcordijs sublimibus diutius permanentibus, abscessus circa aures oborti occidūt. Ex surditate leniter abscessus circa aures fiūt, tū aliàs, tū si anxiosum q̃ppiā succedat, & soporosis ĩter hos adhuc magis.

Abscessus

ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, ἰχωρώδεες, αἱμορ- Vet.Cod.
ραγέουσι λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ καταρήγνυται, τουτοισι ταραχώδεσιν. Οἷς ἐφ' αἱμορραγίῃ λαύρως πυκινῇ, μελάνων, συχνῶν διαχώρησις, ἐπίστασις αἱμορραγοῦσιν, οὗτοι, κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δὲ τινι ῥύσει εὔφοροι, ἆρα οὗτοι ψυχροῖς ἐφιδροῦσι πολλοῖς; τὸ ἀναταραγμένον ἐν τούτοισιν οὖρον πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον γονοειδὲς, ἐπίσυχνον δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν. Οἷς ἂν ἀπὸ ῥινῶν ἐπικώφωσις, καὶ νωθρείη μικρὰ ἡ ἀπόσταξις, ἔχει τι δύσκολον, ἔμετος τούτοις συμφέρει, καὶ κοιλίης ταραχή. Οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες γυναικεῖα κατατρέχει, τράχηλος δ' ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν. Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμορραγῆσαι ἐλπίζειν τὰ σείοντα κεφαλὴν, καὶ τὰ ἠχώδεα, αἱμορραγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει, ἄλλως τε, καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθήσῃ, ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικόν. Καὶ οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ, ὑποχονδρίου ἐντάσει ὑπομάκρῳ, ὀγκώδει, αἱμορραγικοὶ, φρικώδεες οὗτοι. Ἐκ ῥινῶν λαῦρα βίαια πολλὰ ῥυέντα ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς προσάγεται, φλεβοτομία λύει. Αἱ πυκναὶ, καὶ κατὰ μικρὰ ἐπαναστάσιες ὑπόξανθοι, γλίσχραι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου ἀλγήματος, καὶ πλευροῦ ἰκτερώδεες, ἆρα δὲ ἐπιστάντων αὐτῶν οὗτοι ἐκλύονται; οἶμαι τὲ, καὶ αἱμορραγέει, τούτοις τάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμορραγικά. Ὑποχονδρίου τάσις μετὰ καρηβαρίης, καὶ κωφώσεως, καὶ τὰ πρὸς αὐτὰς ὀχλέοντα αἱμορραγικά. Ἑνδεκαταίοισι στάξιες δύσκολαι, ἄλλως τε, καὶ ἢν ἐπίσταξις. Τὰ ἐν φρίκῃσιν ἅμα ἱδρώσαντα κρισίμως, εἰς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα παραλόγως ἀγρυπνέοντα, τὰ πεπαινόμενα αἱμορραγήσειν οἴομαι. Οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμορραγίαι λαῦραι, ῥῖγος ἵστησιν ῥύσιν. Ἐξ αἱμορραγίας, ῥίγεα μακρά. Οἷσι κεφαλαλγίαι, καὶ τραχήλου πόνοι, καὶ ὅλου δέ τις ἀκράτεια τοῦ σώματος τρομώδης, αἱμορραγικὰ λύουσιν, ἀτὰρ καὶ χρόνῳ οὕτω λύονται. Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ, καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα, καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν. Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα οὐ πάνυ αἰσθανόμενα οἷσι λύγγες κοιλίη καταῤῥήγνυται, ἴσως, καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκλύονται, ἆρα τούτοισι, καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα; Τὰ ἐπεχημένα μετὰ ῥίγεος οὖρα πονηρὰ, ἄλλως τε, καὶ προκαρωθέντα τὰ παρ' οὖς. ἆρα ἐπὶ τούτοισιν ἐλπίς. Ἐκ στροφώδεος ὑπόστασις ἰλυώδης, ὑποπέλιος, κακὴ, ἆρά γε ἐκ τῶν ὑποχονδρίων ὀδυνᾶται; δοκέω δὲ δεξιὰ ἐκλύονται. ἆρα τὰ παρ' ὦτα τοιούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ' ὀλίγω; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τούτοισιν ἐν ἅπασιν ὀλέθριον. Ἐν τισιν ἀσώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ' οὖς μάλιστα. Ἐπὶ εἰλεοῖσι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίω μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα κτείνει. Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ' ὦτα, ἄλλως τε, καὶ ἢν ἀσῶδές τι ἐπιγίνηται, καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ τούτοισι μᾶλλον.

Τὰ

Vet. Cod. Τὰ παρ' ὦτα φλαῦρα τοῖσι παραπληγικοῖς. Τὰ σπασμώδη τρόπον παροξυνόμενα κατόχως, τὰ παρ' οὖς ἀνίστησιν. Τὸ σπασμῶδες, τρομῶδες, ἀσῶδες, κατόχως, μικρὰ παρ' οὖς ἐπιπαροξυνόμενα. Ἀρά γε εἰσὶ τὰ παρ' ὦτα κεφαλαλγικοί; ἆρά γε, καὶ ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω: εἶτα καὶ κοιλίη καταρρήγνυται, καί τι κωματῶδες; ἆρά γε καὶ ὑδατώδεα οὖρα ἐναιωρεύμενα λευκοῖς, καὶ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιέει τὰ παρ' οὖς, ἆρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί, ἆρά γε, καὶ γλῶσσα τούτοις λείη; Οἷσι πνευματουμένοισιν ἐοῦσιν ἴκτεροι, καὶ πυρετοὶ ὀξέες μεθ' ὑποχονδρίων σκληρῶν κατέψυχθαι, εἶτα παρ' ὦτα μεγάλα ἵσανται. Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, αἱματώδεα μικρά, ἐν τούτοισι τὰ παρ' οὖς ἐπανίσανται, πρόσθεν δὲ καὶ τὰ περὶ πρόσωπον. Κοιλίης μέλανα κοπρώδεα διείσης, κῶμα ἐπιφανὲν τὴ παρ' οὖς ἀνίστησιν. Βήχια μετὰ πτυελισμοῦ ὄντα τὸ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει. Εν κεφαλαλγίῃ κῶμα, καὶ κώφωσις παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται. Ὑποχονδρίου σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος, καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμωλυνθέντα φλαῦρα.

Abscessus iuxta aures leuiter syderatis mali sũt. A
Quæ cõuulsorio modo exacerbant, cũ stuporis detẽtione, abscessus iuxta aures ꝑducũt. Cõuulsio, tremor, anxietas, cũ stuporis detẽtione, paruos circa aures abscessus exacerbãt. Num quibus abscessus sunt iuxta aures, capitis dolore affecti sunt? Nũ & supernis partibus exudãt? nũ insuper rigẽt quoq; aliquo modo? Deinde & aluus erũpit, & soporosum quippiã hñt? Nũ & aquosę vrinæ alba innatãtia habentes, & q̃ variæ exalbidæ sunt, ac fœtidæ, abscessus iuxta aures faciũt? Nũ quibus tales vrinæ, frequẽtes sanguinis è naribus stillæ profluũt? nũ & lingua his leuis est? Quib' magnũ & frequẽtẽ spũm habẽtibus, morbus regius, & febres acutę cũ ꝑcordijs duris perfrigeratę sunt, nũ his abscessus magni ad aures cõsistũt? Soporosa, anxiosa, ꝑcordia dolẽtia, vomitoria B
parua symptomata. In his abscessus iuxta aures oboriunt. Antea verò & ea q̃ circa faciẽ fiũt. Aluo nigra stercoracea egerẽte, sopor insuper apparẽs, abscessum iuxta aures ꝑducit. Tussiculæ q̃ sunt cũ sputatione, abscessum circa aurẽ submouẽt. In capitis dolore sopor et surditas, circa aurẽ abscessum aliquem eructat. Præcordij distentio cum sopore anxioso, ac capitis dolore, abscessus circa aurem attollit. Dolorosi aurium abscessus, citra iudicationem dissipati, mali sunt.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. Primum Prædictionum.

1 Soporosi in principijs. *Gal. ij. in iij. Epid. tex. j. hunc librum à genuinis Hippocratis prorsus ablegare videtur, cum in ipso plura asserat praue dicta esse, multa vniuersaliter licet rara, multa indeterminata, quæ alioquin determinationibus egeant. Porrò in vetusto codice deest primus Aphorismus, & hæc scripta sunt,* τὰ κατὰ μικρὸν ἐν πυρετῷ ἀλγήματα ἔχει τι παραχερσικόν, ἄλλως τε, καὶ ἢν οὖρον ἐναιωρηθῇ λεῖον, καὶ ὅκοσα περὶ κύστιν ἴσχουσι, τοιαῦτα ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπῳ χολερῶν, κωματώδεες νωθροί, οὐ πάνυ περὶ αὐτοῖσιν. *id est, dolores in febre paulatim subeuntes, aliquid turbatorium habent, tum aliàs, tum maxime si in vrina leuis suspensio appareat, & quæcunque circa vesicam talia habent, venter turbatus cum febre in modum choleræ, comatosi, pigri, non admodum sibi constantes.*

2 Phrenitici paucibibi. *Cælius Aurelianus lib. iij. acut. cap. xv. hoc in loco Hippocratem hydrophobiam affectum, seu canis rabidi morsum insinuasse scribit, sed fallitur, cùm aliud planè intelligat, vt Galenus ostendit, hoc est phreniticos parum bibere, & tremere: quod etsi omnia penè arentia habeant, ob mentis tamen errorem, neque sitim percipiunt, neque potum quærunt. Veteres autem hydrophobiam morbum penitus ignorasse, in lectionibus de canis rabidi morsu satis clare ostendimus.*

3 Frequentes in phreniticis. *Galenus inter cætera præclara, quæ in huiusce sententiæ explicatione prodidit, illud est, permutationem apud auctorem esse, quotiescunque modo vna actio cerebri, modo altera offenditur ob fluxum materiæ, nunc ad hanc, nunc ad illam cerebri partem defluentis, ex quibus verbis elicitur ipsum etiam voluisse in diuersis cerebri partibus diuersas perfici actiones, quam sententiam complures scriptores graues Arabes omnes, maioremq; latinorum partem sectari, atque rationi, & sensui apprimè congruere, aliàs in publicis lectionibus copiosissimè monstrauimus, neque hic locus postulat, vt iterum ea disputatio instituatur.*

HIPPO.

HIPPOCRATIS COI PRAEDICTIONVM LIBER II.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ Β'.

Argumentum in lib. Secundum Prædictionum.

Præfatus quot prædicendi modi apud veteres fuerint, quosque ipse sit propositurus, & quàm magni ad artem momenti sit futurorum in morbis prædictio, signa in morbis bona & mala, ut superiore libro, sigillatim proponit.

A Medicorum prædictiones narrantur multæ, & pulchræ & admirandæ, quales ego quidem neque ipse prædixi, neque alium aliquem prædicere audiui. Sunt autem aliquæ ex ipsis huiuscemodi. Hominem perniciose affectum esse, & medico ipsum curanti, & alijs videri. Verùm medicum alterum superuenisse ac dixisse, non peribit hic homo, verùm cęcus euadet. Item ad alium qui omnino male habere videbatur, ingressum prædixisse, hominem quidem euasurum esse, verùm ma-

B num claudam habiturum. & ad alium quendam qui similiter superstes fore non putabatur, dixisse, ipsum quidem sanum fore, verùm pedum digitos nigrefactos putrefactione corrũpendos esse. Et aliæ huiuscemodi prædictiones in tali prædictionis specie dicuntur. Alius autem prædictionis modus est, emẽtibus ac negotiationes tractantibus prædicere, alijs mortem, alijs insaniam, alijs alios morbos, & ad hæc omnia, etiã ea quæ prioribus temporibus facta sunt, prædice-

C re, ac omnia vera narrare. Alia porrò adhuc forma prædictionũ est, athletas & eos, qui morborum causa exercentur ac se fatigant, cognoscere, si quid aut circa cibum deliquerint, aut alteratũ quippiam ederint, aut potu vberiore vsi fuerint aut deambulationem intermiserint, aut res venereas quasdam exercuerint. Horum omnium nihil illos latet, adeò vt etiam minima quæque, in quibus nõ paruerit homo, exacte cognoscãt.

Hi

1

Τῶν ἰητρῶν προῤῥήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε, καὶ καλαὶ, καὶ θαυμασαὶ, οἵας ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ αὐτὸς προεῖπον, οὔτ᾽ ἄλλού του ἤκουσα προλέγοντος. Εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν, αἱ μὲν τοιαῖδε. Ἄνθρωπον δοκέειν ὀλέθριον εἶναι, καὶ τῷ ἰητρῷ τῷ μελεδαίνοντι αὐτέου, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν: ἐπεισιόντα δὲ ἰητρὸν ἕτερον εἰπεῖν, ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπωλεῖται, ὀφθαλμῶν δὲ τυφλὸς ἔσται. καὶ παρ᾽ ἕτερον δοκέοντα παγκάκως ἔχειν, εἰσελθόντα προειπεῖν, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀναστήσεσθαι, χεῖρα δὲ χωλὴν ἕξειν, καὶ ἄλλῳ τῳ δοκέοντι οὐ περιέσεσθαι, εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τῶν δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας, ἀποσαπήσεσθαι, καὶ τ᾽ ἄλλα τοιουτότροπα προῤῥήματα λέγεται ἐν τοιουτέῳ τῷ εἴδει. Ἕτερος δὲ τρόπος προῤῥήσιος ὠνεομένοισί τε, καὶ διαπρησσομένοισι προειπεῖν, τοῖσι μὲν θανάτους, τοῖσι δὲ μανίας, τοῖσι δὲ ἄλλας νόσους, ἐπὶ πᾶσι τούτοισί τε, καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι, προφητίζειν, καὶ πάντα ἀληθεύειν. Ἄλλο δὲ σχῆμα προῤῥήσεων, τάδε λέγεται, τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν, καὶ τοὺς τῶν νούσων εἵνεκα γυμναζομένους τε, καὶ ταλαιπωρέοντας, ἤν τι, ἢ τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρήσωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τι πρήξωσι. Τούτων πάντων οὐδὲν λανθάνει, οὐδ᾽ εἰ σμικρόν τι εἴη ἀπειθήσας ὤνθρωπος, οὕτως ἐξηκριβῶσθαι. Οὗ- Vet.Cod.

τοι

Vet. Cod.

τοι πάντες οἱ τρόποι λέγονται τῶν προῤῥήσίων. Εγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύσομαι: σημεῖα δὲ γράφω, οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τούς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, τούς τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἢ ἐν πολλῷ ὑγιέασομένους, ἢ ἀπολουμένους. γέγραπται δέ μοι, καὶ περὶ ἀποστασίων, ὡς χρὴ ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστας. δοκέω δὲ καὶ τοὺς προειπόντας περί τε τῶν χωλωσίων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων ἤδη ἀποστηριζομένου τοῦ νοσήματος προειπεῖν, καὶ δήλου ἐόντος, ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἴπερ νόον εἶχον πολὺ μᾶλλον, ἢ πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην. Ελπίζω δὲ, καὶ τ' ἄλλα προῤῥηθῆναι* θανάτους τὲ, καὶ νοσήματα, καὶ μανίας. Ταῦτα δέ μοι δοκέει τοιαῦτα γενέσθαι, καὶ οὐδὲν τι δοκέει χαλεπὰ εἶναι προειπῶν τῷ βουλομένῳ τὰ τοιάδε διαγωνίζεσθαι. Πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ὑδρωπας τὲ, καὶ φθινώδεας τίς οὐκ ἂν γνοίη; Ἔπειτα τοὺς παραφρονήσαντας ἐστὶ μὴ πολὺ λανθάνειν, εἴτις εἰδείη οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο ἢ ξυγγενές ἐστιν, ἢ πρόσθεν πότ' ἐμάνησαν. εἰ γὰρ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οἰνόφλυγες εἶεν, ἢ κρεηφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῷ ψύχει ἢ τῷ θάλπει ἀλογίστως ὁμιλέοιεν, πολλαὶ ἐλπίδες ἐκ τουτέων τῶν διαιτημάτων, παραφρονῆσαι αὐτούς. τούς τε τὰς αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντας, εἴτις ὁρῴη τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε, καὶ εὐχρόους ἐόντας, ἔστι προειπεῖν ἀμφὶ τούτων, ἐς γὰρ τὸ ἔαρ καταῤῥαγῆναι τὸ αἷμα πολλαὶ ἐλπίδες, ὥστε ἀχρόους τὲ, καὶ ὑδαλέους ὑπὸ τὴν θερείην τούτους εἶναι. Αλλὰ χρὴ προλέγειν καταμανθάνοντα πάντα ταῦτα, ὅστις τῶν τοιουτέων ἐπιθυμέει ἀγωνισμάτων. Εστι γὰρ ἐκ τῶν γεγραμμένων προειπεῖν, καὶ θάνατον, καὶ μανίην, καὶ εὐεξίην. εἴποιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ εὐγνωστότατα ἔδοξέ μοι γράψαι. συμβουλεύω δὲ ὡς σωφρονεστάτους εἶναι, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τέχνῃ, καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι προῤῥήμασι, γνόντας ὅτι ἐπιτυχὼν μὲν ἄν τις τοῦ προῤῥήματος, θαυμασθείη ὑπὸ τοῦ ξυνιέντος ἀλγέοντος. ἁμαρτὼν δ' ἄν τις, πρὸς τῷ μισεῖσθαι, τάχ' ἂν καὶ μεμηνέναι δόξειεν. ὧν δὴ ἕνεκα κελεύω, σωφρόνως τὰ προῤῥήματα ποιέεσθαι, καὶ τ' ἄλλα πάντα, καὶ ταῦτα. καίτοιγε ἀκούω, καὶ ὁρῶ οὔτε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε, καὶ ποιεύμενα ἐν τῇ τέχνῃ, οὔτ' ἀπαγγέλλοντας. Αμφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων, καὶ ταλαιπωρεόντων, τὰς μὲν ἀτρεκείας τὰς λεγομένας ὡς λέγουσιν οἱ λέγοντες, οὔτε δοκέω εἶναι, οὔτ' εἴτις δοκέει, κωλύω δοκέειν. ὑπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα, οὔτε καλοῦ, οὔτε κακοῦ, ᾧ χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι, εἴτε ὀρθῶς ἀπήγγελται, εἴτε οὔ. ἄλλως δὲ ἐκποιέει τῷ βουλομένῳ πιστεύειν. οὐ γὰρ ἐμποδὼν ἵσταμαι. δοκέω δὲ αὐτῶν εἴτι ἀληθὲς λέγεται, ἢ τῶν δὲ τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ ἐκείνων τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τῶν σημείων τεκμήρασθαι τοῦτον γνόντα: ἔπειτα ἐνδοιαστῶς τε, καὶ ἀνθρωπίνως προειπεῖν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τερατωδεστέρους διηγεῖσθαι ἢ ὡς ἐγένοντο. ἐπεὶ οὐδὲν τῇσι νούσοισιν εὐπετὲς γινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καίτοι κατάκεινται

γεοί

* ἀνθρωπινοτέρως, ἢ φῶς ἐπαγγέλλεται, αἱ δὲ τοῖς ὠνεομένοισι λ' περαμένοισι λέγεται προῤῥηθῆναι

Hi omnes prędictionũ modi esse feruntur. Ego A
verò talia quidem non vaticinabor: verũ signa
scribam, ex quibus & sanos futuros homines, &
morituros coniectare oportet, & tum breui tẽ-
pore, tum longiore, sanos futuros, aut perituros.
Scriptum est autem à me & de abscesibus, quo-
modo singulos cõsiderare conueniat. Arbitror
aũt & eos, qui de claudicationibus prædixerunt,
alijsq; eiusmodi, confirmato iam morbo prædi-
xisse, & quum iam manifestum esset, q abscef-
sus non esset recursurus, si modo intelligentiã
habuerunt: multo sanè magis q̃ priusquã abscef-
sus fieri inciperet. Spero item & alia prædixisse,
magis humano more, q̃ refertur (quæ videlicet
ementibus & negociationes tractantibus prędi-
xisse dicũtur) mortes, & morbos, & insanias. At-
que hæc mihi videntur talia facta esse, & nulla B
mihi videtur esse difficultas prædicendi, si quis
circa talia studium ac curã adhibere velit. Primũ
etenim aqua inter cutem laborantes, & tabidos
quis nõ cognouerit? Deinde delirаturi nõ diu
latere possunt si quis nouerit quibus hic morbus
cognatus est, aut prius aliquãdo insaniuerunt. Si
2 enim hi hoies ebriosi fuerint, aut carnes voraue-
rint, aut vigilauerint, aut i frigore, aut calore in-
cõsiderate versati fuerint, multus timor est ex ta
li victus ratione ipsos deliraturos esse. Et eos qui
hęmorrhoidas habẽt, si quis hyeme multo potu
vti viderit, & bono colore præditos, de his præ-
dicere licet, q ad ver multa spes sit sanguinis eru
ptionis, & vt decolores & aqua pleni sub æstatẽ C
fiãt. Verùm oĩa hæc addiscere ac prędicere opor
tet, si quis in talibus studijs palmã ferre expetat.
Licet enim ex scriptis pdicere, & mortẽ, & insa-
niã, & bonã habitudinẽ. Possem aũt referre, &
alia multa hmõi, sed q facilima cognitu sunt vi-
sum est mihi scribere. Consulo aũt, vt q̃ prudẽ-
tisimè agant, tũ in reliqua arte, tũ in hmõi prę-
dictionibus, illius probe memores: q si cui suc-
cesserit prædictio, is apud ægrotũ intelligentia
prędituũ in admiratione fuerit. Si verò quis aber
rarit, supra hoc quod odio habetur, fortasse etiã
insanire videbit. Quapropter iubeo, vt tũ alias
oẽs, tum has pdictiones prudenter faciant: q̃q̃ sa-
nè & audiã, & videam, neq; iudicare recte hoĩes
ea quæ dicũtur ac fiunt in arte, neq; narrare. Cę- D
terùm de his qui exercentur ac laboribus se fati-
gãt, eas asseuerationes, quas afferunt hi qui ipsas
asserũt, neq; esse puto, neq; si quis putat, phibeo.
A nullo enim signo, neq; bono, neq; malo, læ-
dunt suspiciões, cui signo fide habita quis sciat,
an recte pnunciatũ sit, aut secus: alioqui p me li
cet, vt si qs velit credat. Nõ.n. ego impedimẽto
sum. Arbitror aũt si qd veri ab ipsis dicit, aut his
q de his qui exercent asseuerãt, aut illis qui prius
scripti sunt: primũ quidẽ hũc q cognouit, ex si-
gnis cõiectasse: deinde verò ambigue & huma-
no more pdixisse, & simul eos qui id narrãt, mõ
strosius q̃ factũ fuit recensere. Nam neq; in mor
bis facile est peccata cognoscere, etiã si decũbant
homines,

A homines, & victu parum nutriente vtantur, vt non adeò multa intueri opus sit eũ, qui hęc considerandi curam suscepit. Alij enim bibunt solum. Alij ad hoc quod bibunt, aut sorbitionem, aut cibum paucissimum assumunt. Necesse igitur est eos, qui vberiore potu vsi sunt, magis difficulter spirare, & plus vrinæ eijcere. eos verò qui sorbitionem aut cibum auxerunt, magis & sitire, & febrire. Si verò quis vtrisque, & potu & cibo, immodice vsus fuerit, ad hoc quod febrit, & difficulter spirat, etiam ventrem circumtentum & maiorẽ habebit. Licet porrò & hæc, & alia omnia experimentis optime explorare, quæ & habemus, & omnibus recte vtimur. Primùm equidem & intelligentia, & oculis cogno-

B scere facile est, hominem in eodem loco decumbentem, & exacta victus ratione vtentem, si nõ paruerit, aut obambulando, aut multa edendo. Deinde qui manibus contrectauit ventrem, ac venas, minus falli potest, quàm qui non contrectauit. Et nares in febrientibus quidem, & multa & bene significant. Odores enim multum inter se differunt. At verò in sanis & recto victu vtentibus, haud scio qua re vel in hoc experimento faciendo vti possim. Postea audiendo vocem & spiritum auribus cognoscere datur, quę in sanis nõ similiter sunt manifesta, sed qualiter etiam antea. Quòd si etiam mores morborum ac ægrotorum didicerit medicus, non tamen quicquam prædicere oportet. Non enim

C difficilius spirabit homo, morbo adhuc errãte, & febriet acutiore febre, & venter intentus fuerit. Quare propter hæc non tutum est prędicere, priusquam statum accipiat morbus. Verùm post hoc tempus, quicquid præter rationẽ acciderit, dicere oportet. Manifesta vero sunt mala, quæ 3
propter ægri inobedientiam fiunt. Nam & spirandi difficultates, & alia huiusmodi postridie sedabuntur, si ob peccatum fiunt. Si igitur quis hanc iudicationem considerans dixerit, non delinquet. Atque ego quidem hunc considerandi modum nunc cõsulo, tum de his, qui domi manent, tum de his qui exercentur, itemque de alijs omnibus, qualia peccata committant. At exactã illam narrantes rationem & audio, & derideo.

D Quum enim parum inobedientes fuerint homines, haud scio quomodo id deprehendere possim. Si vero maiora fuerint peccata, quem in modum cũsiderare oporteat scribam. Oportet aũt primùm hominem, in quo quis per inobedientiã admissa cognoscere volet, per totũ diem intueri, & in eodẽ loco, & eadem hora, sole præsertim recens orto, hoc enim tẽpore subeuacuatus fuerit, & adhuc ieiunus est, & nullo labore fatigatus est, præterquam matutinis deambulationibus, in quibus minime inobediẽs est, si sanè vbi de somno surrexit homo, ad deambulandũ prodierit. Quare necesse est eũ, qui iusta victus rõne vtit, hac hora maxime æqualiter habere, & coloris, & totius corporis cõstitutionẽ. Quapropter is qui

γε οἱ ἄνθρωποι, καὶ διαιτήμασιν ὀλιγοτρόφοισι χρέωνται· ὥστε μὴ πάμπολλα δεῖ ὁρᾶσθαι ὑποσκεπτόμενον τὸν μελεδαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον, οἱ δὲ πρὸς τῷ πίνειν, ἢ ῥόφημα ἢ σιτίον * βέλτιστον ἐπιφέρονται. ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ τοιούτῳ, τοὺς μὲν τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμένους, δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, καὶ οὐρέοντας πλέον φαίνεσθαι. τοὺς δὲ τῷ ῥοφήματι ἢ τῷ σιτίῳ πλεονάσαντας, διψᾶν τε μᾶλλον, καὶ πυρεταίνειν, εἰ δέ τις ἀμφοτέροις, καὶ τῷ ποτῷ, καὶ τοῖσι περὶ τὰ σιτία ἀμέτρως χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν, καὶ δυσπνοεῖν, καὶ τὴν γαστέρα περιτεταμένην ἂν, καὶ μείζω ἔχειν. Ἔξεστι δὲ, καὶ ταῦτα πάντα καταβασανίζειν κάλλιστα, καὶ τ' ἄλλα τοῖσιν δοκιμίοισι, οἷσιν ἔχομέν τε, καὶ χρεόμεθα εὖ πάντα. Πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἄνθρωπον κατακείμενον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ ἀτρεκέως διαιτώμενον, ῥᾶον ἐστὶ γνῶναι, ἢν τι ἀπειθήσῃ, ἢ περιοδοιπορέοντα, καὶ πάμπολλα ἐσθίοντα. Ἔπειτα τῇσι χερσὶ ψαύσαντα τῆς γαστρός τε, καὶ τῶν φλεβῶν, ἧσσόν ἐστιν ἐξαπατᾶσθαι, ἢ μὴ ψαύσαντα. αἵ τε ῥῖνες, ἐν μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι, πολλά τε, καὶ καλῶς σημαίνουσιν. αἱ γὰρ ὀδμαὶ, μέγα διαφέρουσιν. Ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχύουσί τε, καὶ ὀρθῶς διαιτωμένοισιν, οὐκ οἶδα τί ἂν χρησαίμην, οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ. ἔπειτα τοῖς ὠσὶ, τῆς φωνῆς ἀκούσαντα, καὶ τοῦ πνεύματος ἐστὶ διαγινώσκειν, ἃ ἐν τοῖσιν ἰσχύουσιν, οὐχ ὁμοίως ἐστὶ δῆλα. ἀλλ' οἵως πρόσθεν: ἢν τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε, καὶ τῶν ἀλγεόντων ἐκμάθῃ ὁ ἰητρὸς, οὐ χρὴ προλέγειν οὐδέν. Οὐ γὰρ ἂν δυσπνούστερος ὥνθρωπος γένοιτο, ἔτι πλανωμένης τῆς νόσου, καὶ πυρετήνειεν ὀξυτέρῳ πυρὶ, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπιταθείη. ὥστε διὰ ταῦτα, οὐκ ἀσφαλὲς προλέγειν πρόσθεν, πρὶν ἂν κατάστασιν λαβεῖν τὸ νόσημα. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅτι ἂν παράλογον γένηται λέγειν χρή. Δῆλα δὲ τὰ διὰ τὴν * ἀπειρίην γινόμενα κακά. Αἵ τε γὰρ δύσπνοιαι, καὶ τ' ἄλλα ταῦτα, τῇ ὑστεραίῃ πεπαύσεται, ἢν δι' ἁμαρτάδα γένηται. Ἢν οὖν τις ταύτην τὴν κρίσιν περιειδὼν λέγῃ, οὐχ ἁμαρτήσεται. Ἐγὼ μὲν νῦν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ἐπισκέψιων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ἐξαμαρτάνουσιν, καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τε, καὶ τῶν ἄλλων πάντων. Τὰς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε, καὶ καταγελῶ τῶν ἀπαγγελλόντων. σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπειθέντων τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἐλέγξαιμι. εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμαρτήματα, ὅντινα τρόπον ὑποσκέπτεσθαι χρὴ, γράφω. Χρὴ δὲ πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐν ᾧ μέλλει τις γνώσεσθαι τὰ ἀπυθδυμένα, ἅπασαν ἡμέρην ὁρᾶν, ἐν τῷ αὐτῷ τε χωρίῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ὥρην, μάλιστα τ' ἦμος ἥλιος νεωστὶ καταλάμπει, τοῦτο γὰρ τὸν χρόνον ὑποκεκενωμένος ἂν εἴη, καὶ νῆστις ἂν ἔτι ἐστὶ, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐδὲν, πλὴν τῶν ὀρθρινῶν περιπάτων, ἐν οἷς ἥκιστα ἀπηθεῖ, ἤν γε ἀπανεγερθεὶς ὥνθρωπος ἐς τὴν περίοδον καταστῇ. ὥστε ἀνάγκη τὸν δικαίως διαιτώμενον μάλιστα ταύτην τὴν ὥρην, ὁμαλῶς ἔχειν τὴν κατάστασιν τοῦ χρώματός τε, καὶ τοῦ ξύμπαντος σώματος, διὸ καὶ ὁ ἐπι-

Vet.Cod.
*ὀλίγιστον
*ἀπειθείην

Vet. Cod. ἐπιμελούμενος ὀξύτατος τ' ἂν εἴη, καὶ τὸν νόον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. Ἐνθυμέεσθαι δὲ, χρὴ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν γνώμην, τοὺς τρόπους, τοῦ σώματος τὴν δύναμιν. Ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηϊδίως ἐπιτελοῦσι τῶν προστασσομένων, καὶ χαλεπῶς. Πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα φάγῃ τε, καὶ πίῃ, τούτοισι δῆλος ἔσται, καὶ ὀγκηρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα φανεῖται, καὶ λιπαρότερον, καὶ εὐχρούστερον ἔσται, ἢν μὴ κακῶς διαχωρήκῃ τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς αὐτῷ. Ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ. Σκεπτέον δὲ, καὶ ἤν τι ἐρυγγάνῃ, ἢ ὑπὸ φύσης ἔχηται. Ταῦτα γὰρ προσήκει γίνεσθαι τοῖσι ὧδε διακειμένοισι, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἁμαρτάδι. Ἢν δὲ ἐσθίειν τε ἤδη ἀναγκαζόμενος συχνὰ, καὶ ταλαιπωρέειν ἰσχυρῶς, ἢ τὸ σιτίον μὴ καταφάγῃ, ἢ θωρηχθῇ, ἢ μὴ περιέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συχνοῦ, ὧδε ὑποσκέπτεσθαι. Τὸ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καταφάγοι, περιπατῆσαι δὲ τὰ μεμαθηκότα, ἡδίων τε ἂν προσιδεῖν, ὀξύτερός τε, καὶ ἐργαστικώτερος, ἐν τοῖσι γυμνασίοισι. Ὁ δ' ἀπόπατος, σμικρότερός τε, καὶ ξυνεστηκὼς μάλιστ' ἂν τούτῳ γένοιτο. Ἢν δὲ τὸ δεῖπνον καταφαγὼν μὴ περιπατήσῃ, ἐρυγγάνοι τ' ἂν, καὶ φυσώδης εἴη, καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο, καὶ ἱδρώσῃ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ, καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύς. Αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης, μέζονές τε, καὶ ἧσσον γλίσχραι τουτέων γένοιτ' ἄν. Εἰ δὲ μήτε τὸ σιτίον καταναλώσειε, μήτε περιπατήσειε, νωθρότερος ἂν εἴη, καὶ ὀγκωδέστερος. Εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώῃ τ' ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν, καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ, καὶ ὑγρότερος εἴη δ' ἂν, καὶ εὐθυμότερος, ἢν μή τι αὐτῷ ἡ κεφαλὴ ἀνιῷτο. Γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ, ὀξύτερός τ' ἂν εἴη, καὶ λελυμένος μᾶλλον. Εἰ δὲ πλειστάκις διαπρήξαιτο, σκληρότερος ἂν γένοιτο, καὶ αὐχμηρόν τι ἔχων, καὶ ἀχρούστερός τε, καὶ κοπιώδης μᾶλλον. Ἀποπάτους δὲ χρὴ διαχωρέειν τοῖσι ταλαιπωρέουσιν, ἐς ἂν ὀλιγοσιτέωσί τε, καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικρούς τε, καὶ σκληρούς. Ἢν δὲ πᾶσαν ἡμέρην, ἤν τε, καὶ διὰ τρίτης, ἢ τετάρτης, ἢ διὰ πλέονος χρόνου διαχωρέειν, κίνδυνος, ἢ πυρετὸν, ἢ διάρροιαν ἐπιλαβεῖν. Ὅσα δὲ ὑγρότερα ἐστὶ τῶν διαχωρημάτων, ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι ἐν τῇ διεξόδῳ, ταῦτα δὲ πάντα τοῖσι κακίω. Τοῖσι δὲ συχνὰ ἐσθίουσιν ἤδη, καὶ πολλὰ ταλαιπωρέουσι, τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν ἐοῦσαν, ξηρὴν εἶναι. Πλῆθος τῶν τε εἰσιόντων κατὰ λόγον τῆς ταλαιπωρίης, διαχωρέει δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων, τοῖσι μὲν ἐλάχιστα ταλαιπωρέουσι, πλεῖστα, τοῖσι δὲ ταλαιπωρέουσι πλεῖστα, σμικρὸν, ἢν ὑγιαίνωσί τε, καὶ δικαίως διαιτῶνται. Ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι. Αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν διαχωρήσεων, καὶ ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ ἑβδομαῖαι, καὶ θᾶσσον κρινόμεναι, λυσιτελέες ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμεναι, καὶ μὴ ὑποστρέφουσαι. Εἰ δ' ἐπιπυρεταίνοιεν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑποστρέφοιεν αἱ διάρροιαι, εἰ μακραὶ γίγνοιντο, πάντως πονηραὶ, εἴτε χολώδεες ἦσαν, εἴτε φλεγματώδεες, εἴτε ὠμαὶ, καὶ διαιτημάτων τε ἰδίων

is qui huius considerationis curam gerit, acutissimus fuerit, & mente, & oculis, eo tempore. A
Contemplari præterea oportet hominis mentem, & mores, & corporis vires. Alij enim alius facilius aut difficilius imperata faciunt. Primùm igitur, is cui inedia imperata est, si plura comederit & biberit, per hæc manifestus fiet, & tumidius corpus ipsius apparebit, & plenius, ac coloratius erit, si non excrementa alui male ipsi processerint. Erit item animosior ad ferendum laborem. Considerandum etiam an ructum edat, aut à flatibus vrgeatur. Hæc enim fieri solent his, qui ita affecti sunt, propter hoc peccatum. Si verò dum edere multa cogitur, & fortiter laborare, aut cibum imperatum non ederit, aut ebrius factus fuerit, aut à cœna larga B
non obambulauerit, hoc modo explorare oportet. Si quidem cœnam non ederit, solito autem more deambulauerit, iucundiorem aspectum præ se feret, & vegetior, ac operosior in exercitijs erit. Verùm alui egestio modica & compacta maxime in hoc fuerit. Si verò cœna sumpta non deambulauerit, ructum vtique edet, & flatuosus fuerit, & plenitudo non minor apparebit, & inter laborandum magis quàm antea sudabit, & difficulter spirabit, ac grauis erit, & transitus alui maiores, ac minus viscosi his fuerint. Quòd si neque cibum consumpserit, neq; deambulauerit, pigrior vtique fuerit, ac tumidior. Si verò ebrius factus fuerit, sudabit magis quàm antea, & difficulter spirabit, & ipse seipso gra- C
uior erit ac humidior. Sed & lætior erit, si non caput ipsi affligatur. Quod si vxore semel vsus fuerit, vegetior vtique erit, & magis solutus. Si verò sæpius rem peregerit, & durior euadet, & squallorem quendam habebit, & decoloratior, ac magis lassatus erit. Porrò egestiones alui educi oportet his, qui laboribus exercentur, quandiu parum ederint, ac parum potauerint, modicas, & duras, atque hoc quotidie. Si verò tertio quoque die, aut quarto, aut ex longiore interuallo prodierint, periculum est aut febri, aut alui profluuio corripiendos esse. Quæcunque verò egestiones liquidiores sunt, quàm vt in transitu conformentur, hæ sanè omnes peiores sunt. At verò his qui multum edunt, & multum laborant, D
egestionis transitum mollem, oportet esse siccum, & copiam ciborum ingestorum pro ratione laboris. Procedunt autem ab æquali ciborum copia, his quidem qui minimum laborant, plurimæ egestiones, his verò qui plurimum laborant, modicæ, si sani fuerint, & iusta victus ratione vtantur. Nam ad hæc coniecturã facere oportet. Liquidiores autem egestiones, & sine febribus contingentes, & quæ septima die, aut citius
4 iudicantur, cõmodæ sunt, si semel vna vice omnes fiant, & non reuertantur. Si verò insuper febrierint homines, aut alui profluuia redierint, si longa fuerint, penitus mala sunt, siue biliosa fuerint, siue pituitosa, siue cruda, & victus ratione propria,

A ppria, singula opus hñt, itemq; medicamẽtis alia alijs. Cæterũ vrinã iuxta potionis copiã mingere oportet, & semper æqualẽ, & q̃ maxime acervatim, & momẽto paulò crassiorẽ, q̃ id, quod in potu acceptũ fuit. Si verò fuerit aquosa, & copiosior q̃ pro eo, quod bibi imperatũ est, significat hominẽ non obedire, sed copiosiore potu vti: aut nõ posse renutriri, q̃ diu talia vrinã faciũt. Si verò paulatim stridat vrina, aut medicamentis hominẽ opus habere significat, aut morbũ aliquẽ circa vesicã habere. At sanguinẽ mingere, si raro quidẽ & sine febre ac dolore, nihil mali significat, sed lassitudinũ solutio fit. Si vero sępius mingat, & aliquid ex his accesserit, malũ est. Verũ p̃dicere oportet, siue cũ dolore mingat, siue
B cũ febre, fore vt insuper pus mingat, atq; ita dolores ac afflictiones quiescãt. Crassa verò vrina albã subsidentiã hñs, aut circa articulos dolorẽ aliquẽ, aut tumorẽ significat. Aliæ verò oẽs subsidẽtiæ in vrinis eorũ qui exercent, à morbis circa vesicã fiũt, id quod ipsi manifestũ facient. cũ doloribus.n. erũt, & tales vt difficulter quis ab ipsis liberari possit. Atq; hæc quidẽ de his scribo, & hmõi alia dico. Cæterũ ex his qui exactã, ac certã prædictionũ rationẽ prædicant, cũ aliquibus ipse cõuersatus sum, cũ aliquorũ verò filijs, ac discipulis rẽ cõtuli, quorundã verò scripta accepi. Quare quũ probe sciã qualiter quisq; ipsorũ sentiat, & exactas certitudines nusquã cõpererem, hæc scribere aggressus sum. At verò de
C aqua inter cutẽ, & tabidis, & podagris, & his qui à morbo sacro appellato corripiunt, hæc dico: ex aliqua quidẽ parte de oĩbus idem (nam qui hos morbos hæreditarios habet, is ægrè ab ipsis liberari potest.) reliqua verò singulatim scribam de singulis. Eũ qui ab hydrope, siue aqua inter cutẽ correptus est, & superstes est futurus, bonis visceribus p̃ditũ esse oportet, ita vt natura se exerat, simulq; facile cõcoquat, & bene spiret, sitq; sine dolore, & totũ corpus æqualiter tepidũ habeat, & non circa extremas partes colliquatũ. Melius est aũt, vt tumores potius habeat ĩ extremis partibus. Optimũ verò est neutrũ horũ habere. Nã molles ac graciles esse cõuenit extremas partes, itemq; ventrẽ ad contactũ mollẽ. Tussim verò
D adesse nõ oportet, neq; sitim, neq; linguã resiccari, tũ reliquo tẽpore, tum post somnos, qñ hęc valde fieri solẽt. At cibos libẽter accipere oportet, & vbi multũ satis comedit, nõ affligi. Aluũ verò ad medicamenta quidem celerem habere, reliquo autẽ tempore egerere recrementũ molle efformatũ. Vrinam autẽ apparere conuenit, pro studiorũ ratione, & vinorũ mutatione trãseunte. Laborẽ verò ferre oportet facile, & lassitudinis exortem esse. Ac optimũ quidem est hominẽ ita per omnia dispositũ esse, & sic securissime sanus fieri poterit: sin minus, plurima ex gis habeat. Nã spes erit, vt superstes euadat. Qui verò nihil horum habuerit, sed contraria, eum desperatum esse scito. Qui autem pauca horũ habuerit,

ἰδίων προσδέονται ἕκασται, καὶ φαρμακοσίων Vet. Cod.
ἄλλαι ἄλλων. Οὐρέειν δὲ χρὴ κατά τε τὸ τοῦ πι-
νομένου πλῆθος διουρέεσθαι, καὶ ἴσον αἰεὶ, καὶ ἀ-
θρόον ὡς μάλιστα, καὶ ῥοπῇ ὀλίγον παχύτερον,
ἢ οἷον ἐπόθει. Εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδές τε, καὶ πλεῖον
τοῦ προσαασσομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ πεί-
θεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πλείονι ποτῷ χρῆ-
σθαι, ἢ οὐ δύνασθαι ἀνατραφῆναι, ἐς ἂν τὰ τοιαῦ-
τα ποιέῃ τὸ οὖρον. Εἰ δὲ κατ' ὀλίγον τρύζοι τὸ
οὖρον, σημαίνει, ἢ φαρμακείης δεῖσθαι τὸν ἄν-
5 θρωπον, ἢ νόσημά τι τῆς περὶ κύστιν ἔχειν. Αἷμα
δὲ οὐρῆσαι, ὀλιγάκις μὲν, καὶ ἄτερ πυρετοῦ, καὶ
ὀδύνης οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων λῆσις
γίνεται. εἰ δὲ πολλάκις οὐρέοι, ἤ τι τούτων προ-
σγίνοιτο, δεινόν. Ἀλλὰ προλέγειν ἤν τε ξὺν ὀ-
δύνης οὐρέηται, ἤν τε ξὺν πυρετῷ, πύον ἐπι-
διουρήσειν, καὶ οὕτω παύεσθαι τῶν ἀλγεόντων.
Παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει, ἢ
περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην, καὶ ἔπαρσιν. Αἱ δ'
ἄλλαι ὑποστάσεις αἱ ἐν τοῖσιν οὔροισι τῶν γυμνα-
ζομένων πᾶσαι ἀπὸ τῶν νοσημάτων γίνονται τῶν
περὶ τὴν κύστιν. δῆλον δὲ ποιήσουσι: ξὺν ὀδύνη-
σί τε γὰρ ἔσονται, καὶ δυσαπάλλακτοι. καὶ ταῦτα
μὲν γράφω περὶ τούτων, καὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα.
ὧν δὲ δι' ἀκρίβειαν κατηγορέονται τῶν προῤῥή-
σεων, τοῖσι μὲν αὐτῶν αὐτὸς ξυνεγενόμην, τῶν
δὲ παισί τε, καὶ μαθητῇσιν ἐλεγχὴν ἐδωσάμην. τῶν
δὲ ξυγγράμματα ἔλαβον. ὥς τε εὖ εἰδὼς οἷα ἕκα-
στος αὐτῶν ἐφρόνει, καὶ τὰς ἀκριβείας οὐδαμοῦ εὑ-
6 ρὼν, ἐπεχείρησα τάδε γράφειν. Περὶ δὲ ὑδρώ-
πων τε, καὶ φθισίων, καὶ τῶν ποδαγρῶν, τῶν τε
λαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης,
τάδε λέγω, κατὰ μέν τι περὶ πάντων, τὸ αὐτό.
Τὸ γὰρ ξυγγονέα τουτέων τῶν νοσημάτων ἐστὶν εἶδέ-
ναι δυσαπάλλακτον ἐόντα. τὰ δὲ ἄλλα καθ' ἕ-
καστον γράφω. Χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐχό-
μενον, καὶ μέλλοντα περιέσεσθαι, εὔσπλαγχνόν
τε εἶναι, καὶ ἀνατείνεσθαι, καὶ φύσιν ἅμα πέπτε-
σθαί τε εὐπετέως: εὔπνοόν τε ὄντα, ἀνώδυνον
εἶναι, καὶ χλιαρόν. ὁμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχειν
καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔσχατα, κρέσσον δὲ
ἐπάρματα μᾶλλον ἔχειν ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοι-
σι. Ἄριστον δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλα-
κά τε χρὴ, καὶ ἰσχνὰ εἶναι τὰ ἀκρωτήρια, καὶ τὴν
γαστέρα μαλθακὴν εἶναι, ψαυομένην. Βῆχα δὲ
μὴ προσεῖναι, μὴ δὲ δίψαν, μὴ δὲ τὴν γλῶσ-
σαν ἐπιξηραίνεσθαι, ἔν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ, καὶ με-
τὰ τοὺς ὕπνους, γίνεται δὲ ταῦτα, κάρτα. Τὰ
δὲ σιτία ἡδέως δέχεσθαι, καὶ ἐσθίοντα ἱκανὰ, μὴ
πονεῖσθαι. Τὴν δὲ κοιλίην πρὸς μὲν τὰ φάρμα-
κα, ὀξέην εἶναι, τὸν δ' ἄλλον χρόνον διαχωρέειν
μαλθακὸν ἐκτετυπωμένον. Τὸ δὲ οὖρον φαίνε-
σθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ
τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. Τὴν δὲ ταλαιπω-
ρίην εὐπετῶς φέρειν, καὶ ἄκοπον εἶναι. Ἄριστον
μὲν οὕτω πάντα διακεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀ-
σφαλέστατ' ἂν γένοιτο ὑγιής. Εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα
τουτέων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι.
Ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία,
ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. Ὃς δ' ἂν τούτων ὀλίγα
ἔχῃ,

Vet. Cod. ἔχῃ, ἅ φημι χρηστὰ εἶναι τῷ ὑδρωπιῶντι προσόντα, ὀλίγαι ἐλπίδες αὐτῷ. ᾧ δ᾽ ἂν αἱμορραγέη πολλὸν ἄνω, καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγένηται, ὕδατος ἐμπλησθῆναι, πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον, καὶ τῶν ὑδρώπων, οὗτος ὀλιγοχρονιώτατός τε, καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. Ἄλλῳ δὲ προσημαίνων περὶ τούτου. Οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, οὗτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναρρήξιος ἐμπιπραμένων. Ἐξαπατέουσι δὲ τοὺς ἀλγέοντας οὗτοι οἱ ὕδρωπες, ὥστε ποιέουσιν αὐτοὺς ἀπιόντας τοῖσιν ἰητροῖσιν ἀπόλλυσθαι. Περὶ δὲ τῶν φθινόντων, κατὰ μὲν τὸ πτύελον, καὶ τὴν βῆχα, ταῦτα λέγω, ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων ἔγραφον. Χρὴ γὰρ τὸ πτύελον τῷ μέλλοντι καλῶς ἀπαλλάξειν, εὐπετέως τε ἀναβήσσεσθαι, καὶ εἶναι λευκὸν, καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον. Τὸ δ᾽ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταρρέον, εἰς τὰς ῥῖνας τρέπεσθαι, πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνειν, ὥστε τῶν δείπνων μὴ κωλύεσθαι, μὴ δὲ διψῆν. Ἡ δὲ γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην, καὶ τὸ ὑποχωρέον ἔστω σκληρόν: πλῆθος δὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα. Τὸν δὲ ἄνθρωπον ὡς ἥκιστα λεπτὸν εἶναι. Τὸ δὲ στῆθος ἐπαινεῖν χρὴ, τετράγωνόν τε ἐὸν, καὶ λάσιον, καὶ ὁ χόνδρος αὐτοῦ μικρὸς ἔστω, καὶ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. ὅστις μὲν γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, περιεστικότατος γίνεται. ὃς δ᾽ ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλεθριώτατος. Ὅσοι δ᾽ ἂν ἔμπυοι γένωνται, νέοι ἐόντες ἐξ ἀποσκήψιος, ἢ σύριγγος, ἢ ἀπ᾽ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων, ἢ ἐκ παλινδρομίης ἀποστάσιος, οὐ περιγίνονται, ἢν μὴ πολλὰ κάρτα αὐτοῖσιν ἐπιγένηται τῶν ἀγαθῶν σημείων. Ἀπόλλυνται δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἐς τὸ φθινόπωρον. Ἰσχυρῶς δὲ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν, ἐς τὴν ὥραν ταύτην τελευτῶσιν οἱ πλεῖστοι. τῶν δ᾽ ἄλλων ἥκιστα περιγίνονται, αἵ τε παρθένοι, καὶ αἱ γυναῖκες, ἧσιν ἀπολήψει ἐπιμηνίων ἡ φθίσις γένηται. Εἰ δὲ μέλλοι τὶς περιέσεσθαι τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν, τῶν τε ἄλλων σημείων τῶν τε ἀγαθῶν δεῖ πολλὰ ἐπιγενέσθαι, καὶ τὰ ἐπιμήνια λαμπρῶς τε, καὶ καθαρῶς ἐπιφαίνεσθαι, ἢ οὐδεμία ἐλπίς. Οἱ δὲ ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναρρήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε ἀνδρῶν, καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν παρθένων, περιγίνονται μὲν οὐχ ἥσσον. Τὰ δὲ σημεῖα χρὴ πάντα ξυναλογισάμενον τά τε περὶ τῶν ἐμπύων καὶ τῶν φθινόντων προλέγειν, τόν τε περιεσόμενον, καὶ τὸν ἀπολλύμενον. Μάλιστα δὲ περιγίνονται, ἐκ τῶν τοῦ αἵματος ἀναρρήξεων, οἷσιν ἂν ἀλγήματα ὑπάρχῃ μελαγχολικὰ, ἔν τε τῷ νώτῳ, καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ μετὰ τὴν ἀνάρρηξιν ἀνωδυνώτεροι γένωνται. Βῆχές τε γὰρ οὐ κάρτα ἐπιγίνονται, καὶ πυρετοὶ, οἱ πλεῖστοι διατελέουσιν ἐόντες, δίψαν εὐπετέως φέροντες. Ὑποστροφαὶ δὲ τῆς ἀναρρήξιος μάλιστα γίνονται τούτοισιν, εἰ μὴ ἀποστάσιες ἐπιγένωνται. Ἄρισται δὲ τῶν ἀποστασίων, αἱ αἱματηρόταται. Ὁκόσοισι δὲ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἀλγήματα ἔνεσι, καὶ διὰ χρόνου λεπτύνονταί τε, καὶ βήσσουσι, καὶ δύσπνοιαι γίνονται, οὔτε πυρετῶν ἐπιλαμβανόντων, οὔτε ἐκπυημάτων ἐπιγινομένων, τούτους ἐπανέρεσθαι, ὁκόταν βήσσωσι

buerit, quæ bona esse dixi, si hydrope laboranti adsint, huic exiguæ spes restant. Cui verò multum sanguinis sursum, ac deorsum eruperit, & febris insuper accesserit, eum multa aqua repletum iri timor est, atque hic hydrops breuissimi temporis est, & ex quo paucissimi euadût. Verùm de hoc alteri prius significare oportet. At quibus magni tumores facti emarcescût ac rursus attolluntur, hi magis conualescunt, quàm illi, qui ex sanguinis eruptione implentur. Verùm fallunt hi hydropes ipsos ægrotos, faciuntq; vt ipsi à medicis discedant ac pereant. De tabescentibus, quod ad sputum, ac tussim attinet, eadem dico, quæ de pectore suppuratis scripsi. Oportet enim eum qui probe liberandus est, facile sputum per tussim reijcere, & id esse album, & æquale, & eiusdem coloris, & ab inflammatione alienum. Quod vero à capite defluit, ad nares conuerti: febrem autem non inuadere, vt ne à cœnis prohibeatur, neque sitiat. Venter autem egerat quotidie, & id quod egerit sit durum, copia pro ratione ciborum ingestorum. Hominem verò quàm minime tenuem esse oportet. Pectus autem laudare conuenit quadratum, & hirsutum, & os ipsius paruum sit, & robuste carnosum. quicunque enim hæc omnia habuerit, maxime superstes erit. qui vero nihil horum habet, interitui proximus. Quicunque vero pectore suppurati facti fuerint, dum iuuenes sunt, ex humorum illapsu, aut fistula, aut alio quopiam huiuscemodi, aut ex abscessus recursu, hi non euadunt, nisi valde multa bona signa ipsis accesserint. Pereunt autem homines hi ad autumnum.
7 Sed & ex alijs morbis longis plerique ad hoc têpus maxime moriuntur. Cæterum ex alijs minime superstites manent, & virgines, & mulieres, quibus ex suppresis mensibus tabes oborta est. Si vero aliqua virgo, aut mulier euasura est, & aliorum signorum bonorum multa accedere oportet, & menses splendide, ac pure apparere, aut nulla spes est. Qui vero ex sanguinis eruptione, pectore suppurati fiunt, & viri, & mulieres, & virgines, non minus euadunt. Verùm signis omnibus, tum suppuratorum, tum tabescentium collectis, & superstitem futurum, & periturum prædicere oportet. Maxime vero euadunt ex sanguinis eruptione, hi quibus dolores sunt melancholici, & in dorso, & in pectore, & qui post eruptionem minus dolent. Nam & tusses non valde insuper accedunt, & febres pleræque perseuerant, sitim facile ferentes. At reuersiones eruptionis sanguinis maxime fiunt his, si non abscessus succedant. Optimi vero sunt abscessus sanguinolentissimi. Quibus autem in pectoribus dolores insunt, & per tempus attenuantur, & tussiunt, ac difficulter spirant, neque febribus insuper corripientibus, neque suppurationibus succedentibus, eos interrogare oportet, quum tussiant,

Vet.Cod.

A fiant, & difficulter spirent, an & compactum quiddam & modicũ odorem habens tussiendo reijciant. De podagricis hæc dico. Quicunque aut senes sunt, aut circa articulos callos tofaceos concretos habẽt, aut laboriosam vitam degunt siccum aluum habentes: hi omnes sani fieri non possunt humana arte, quantũ ego noui. Sanant quidem hos optime, dysenteriæ si successerint. Sed & aliæ eliquationes valde prosunt, quæ ad infernos locos repunt. Qui vero iuuenis est, & circa articulos nondum tofaceos callos concretos habet, & accurate viuit, & laboris amãs est, & aluum bonã habet ad obediendum pro studiorum ratione, hic sanè medicũ intelligẽtiam habentẽ nactus, sanus fieri poterit. Ex his porrò qui à sacro morbo corripiuntur, difficillime

B quidẽ liberanť hi, quibus à puero contigit morbus, & simul ad virilem ætatẽ peruenit: deinde hi, quibus corpore in vigore ætatis cõstituto factus est, & fuerit à viginti quinque annis, vsque ad annũ quadragesimum quintũ. Post hos autẽ, quibus factus fuerit morbus, nullã significationem præbens, ex qua corporis parte initium sumat. At quibus ex capite initiũ capere videtur, aut à latere, aut à manu, aut pede, facilius curãť. Verum differunt etiam hæc morbi genera. Qui enim à capite initium sumũt, ex his grauissimi sunt: deinde qui à latere. Qui vero à manibus ac pedibus, maxime sanari possunt. Cæterũ horum curam aggredi oportet medicum, qui me-

C dendi modũ nouit, si homines fuerint iuuenes, & laboris amãtes, nisi mens mali aliquid habuerit, aut quis stupore attonito sideratus fuerit. Nã hæ atrabiliariæ mentis emotiones non sunt cõducibiles. Alij vero, qui ad infernas partes conuertũtur abscessus, boni sunt. Longe vero optimi & hic sunt, qui sunt sanguinolẽtissimi. Quicunque vero senes apprehẽdi incipiunt, maxime moriuntur. Et si nõ pereant, statim celerrimeq; per se liberãtur, à medicis autem minime opem ferunt. At quibus pueris oculi repentè distorti fuerũt, aut maius quoddam malũ perpessi sunt, aut tubercula sub ceruicẽ oborta sunt, aut loquelam impeditã adepti sunt, aut tusses siccæ diuturnæ adhærent, aut maioribus factis dolor

D procedit ad ventrẽ, & nõ exturbatur, aut in lateribus distortiones habẽt, aut venas crassas circa ventrem varicosas, aut omentum descendit, aut testis magnus factus est, aut manus tenuis, & impotẽs, aut pes, aut tibia tota clauda facta est, citra aliam causam: his omnibus morbũ antea factum fuisse, scire oportet, præ his vniuersis. Et plurimi qui pueros educant, si interrogent confitebũtur: quosdam vero etiã res latet, negantq; se scire quicquam tale factũ esse. Qui porrò de vlceribus cognoscere volet, quomodo singula finient, eũ primum hominũ species perscrutari oportet, tum eas quæ meliores sunt ad vlcera, tũ quæ deteriores: deinde ætates nosse in quibus singula vlcera curatu difficilia existũt. Locos itẽ in cor-

σωσί τε, καὶ δύσπνοοι ἐῶσι, καὶ ξυνεστραμμένον τι καὶ μικρὸν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσωσι. Περὶ δὲ ποδαγριώντων τάδε. ὅσοι μὲν ἢ γέροντές, ἢ περὶ
8 τοῖσιν ἄρθροισιν ἐπιπωρώματα ἔχουσιν, ἢ τρόπον ταλαίπωρον ζῶσι κοιλίας ξηρὰς ἔχοντες, οὗτοι μὲν πάντες ἀδύνατοι ὑγιέες γίνεσθαι ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, ὅσον ἐγὼ οἶδα. ἰῶνται μὲν τούτους, ἄριστα μὲν δυσεντερίαι, ἢν ἐπιγίνωνται, ἀτὰρ καὶ ἄλλαι ἐκτήξιες ὠφελέουσι κάρτα, αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι. ὅστις δὲ νέος ἐστὶ, καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθροισιν οὔπω ἐπιπωρώματα ἔχει, καὶ τὸν τρόπον ἐστὶν ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος, καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων, ὑπακούειν πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, οὗτος δὴ ἰητροῦ γνώμην ἔχοντος ἐπιτυχὼν, ὑγιὴς ἂν γένοιτο. Τῶν δ' ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου λαμβανομένων, χαλεπώτατοι μὲν ἐξίστασθαι. ὁκόσοισι δ' ἂν ἀπὸ παιδὸς ξυμβήσεται, καὶ συνανδρωθῇ τὸ νόσημα, ἔπειτα δὲ ὅσοισιν ἂν γένηται ἐν ἀκμάζοντι τῷ σώματι τῆς ἡλικίης, εἴη δ' ἂν ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα. μετὰ δὲ τούτους, ὅσοις ἂν γένηται τὸ νόυσημα μηδὲν προσημαῖνον, ὁκόθεν ἄρχεται τοῦ σώματος. οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει ἄρχεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, εὐπετέστερα ἰᾶσθαι. διαφέρει γὰρ καὶ ταῦτα. τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα. ἔπειτα τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι. ἐπιχειρέειν δὲ χρὴ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδῶτα τὸν τρόπον τῆς ἰήσιος. ἢν ἔωσιν οἱ ἄνθρωποι νέοι τέ καὶ φιλόπονοι, πλὴν ὅσον αἱ φρένες τι κακὸν ἔχουσιν. ἢ εἴ τις ἀπόπληκτος γέγονεν. αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὗται ἐκστάσιες ἀλυσιτελέες. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ εἰς τὰ κάτω τρεπόμεναι, πᾶσαι ἀγαθαί. ἄρισται δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ, αἱ αἱματηρόταται. ὁπόσοι δὲ γέροντες ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα, καὶ ἢν μὴ ἀπόλλωνται, τάχιστα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου. ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται. Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα ἔφυ, ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γινομένοισιν ὀδύνη φοιτᾷ, καὶ οὐκ ἐκταράσσεται, ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα ἔχουσιν, ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας. ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει. ἢ ὄρχις μέγας γέγονεν, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατής. ἢ πούς. ἢ κνήμη ξύμπασα ἐχωλώθη, ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τουτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος προεγένετο, πρὸ τούτων ἁπάντων. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία, ἐρωτώμενοι ὁμολογήσουσι, τοὺς δὲ καὶ λανθάνει, καὶ οὐ φασὶν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γενόμενον. Τὸν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώσεσθαι, ὅκως ἕκαστα τελευτήσῃ, πρῶτον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων ἐξεπίστασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα καὶ τὰ κακίω. ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι, ὅποι ἦσιν ἕκαστα τῶν ἑλκέων, δυσαπάλλακτα γίνεται. τά τε χωρία ἐπισκέψασθαι τὰ ἐν τοῖσι σώ-

Vet. Cod.

μασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέρων, τά τε ἄλλα ὁκοῖα τε ἐφ' ἑκάστοισιν ἐπιγίνεται ἀγαθά τε καὶ κακὰ εἰδέναι. εἰδὼς μὲν γάρ ἄν τις ταῦτα πάντα, εἰδείη ἂν καὶ ὅκως ἕκαστα ἀποβήσεται. μὴ εἰδὼς δὲ ταῦτα, οὐκ ἂν εἰδείη, ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ τῶν ἑλκέων. εἴδεα μὲν γὰρ ἀγαθά ἐστι τὰ τοιάδε. ἐλαφρὰ καὶ ξύμμετρα καὶ εὔσπλαγχνα. καὶ μήτε σαρκώδεα ἰσχυρῶς, μήτε σκληρά. κατὰ δὲ χρῶμα ἔστω λευκόν, ἢ μέλαν, ἢ ἐρυθρόν. ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθά, ἄκρητα ἐόντα. εἰ δ' εἴη μιξόχλωρον, ἢ χλωρόν, ἢ πελιδνὸν τὸ χρῶμα, κάκιον γίνεται. τάδε εἴδεα ὅσα ἂν τοῖσι προγεγραμμένοισι τἀναντία πεφύκῃ, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα. περὶ δὲ ἡλικιῶν, φύματα μὲν ἔμπυα γίνεται. καὶ τὰ χοιράδεα ταῦτα πλεῖστα τῶν παιδίων ἴσχουσι. καὶ ῥᾷστα ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων, καὶ νεηνίσκοισιν, φύεται μὲν ἐλάσσω, χαλεπώτερον δὲ ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι, τὰ μὲν τοιαῦτα φύματα, οὐ κάρτα ἐπιγίνεται. τὰ δὲ κηρία, δεινά. καὶ οἱ κρυπτοὶ καρκίνοι οἱ ὑποβρύχιοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπινυκτίδων ἕρπητες ἐς ἂν ἑξήκοντα ἔτεα συχνῷ ὑπερβάλλωσι. τοῖσι δὲ γέρουσι τῶν μὲν τοιουτοτρόπων φυμάτων, οὐδὲν ἐπιγίνεται. οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοί, καὶ οἱ ἀκρόπαθοι γίνονται, καὶ ξυναποθνήσκουσι. τῶν δὲ χωρίων, μασχάλαι δυσιητότεραι. καὶ κενεῶνες τε καὶ μηροί. ὑποστάσιές τε γὰρ ἐν αὐτοῖσι* γίνονται, καὶ ὑποστροφαί. Τῶν δὲ περὶ ἄρθρα, ἐπικινδυνότατοι οἱ μεγάλοι δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. οἷσι δὲ τῆς γλώττης ἐν τῷ πλαγίῳ ἕλκος γίνεται πολυχρόνιον, καταμαθεῖν τῶν ὀδόντων, ἢν τις ὀξὺς τῶν κατ' αὐτό. Τὰ δὲ τρώματα, θανατωδέστερα μέν, τὰ ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ τε καὶ βουβῶσιν. ἔπειτα ἐς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα τὰ ἐς ἔντερον καὶ ἐς κύστιν. ἔστι δὲ ταῦτα πάντα ὀλέθρια, ἐόντα ἰσχυρῶς, οὐκ οὕτως ἄφυκτα ὡς δοκέει. τά τε γὰρ χωρία ὀνόματα ἔχοντα ταῦτα, μέγα διαφέρει. καὶ οἱ αὐτοὶ τρόποι. πολὺ δὲ διαφέρει, τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος ἡ παρασκευή. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε οὔτ' ἂν πυρετήνειεν, οὔτε φλεγμήνειεν τρωθείς. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνευ προφάσιος, ἐπυρέτηνεν ἄν, καὶ φλεγμανθείη τι τοῦ σώματος πάντως. ἀλλ' ἢν ὅτε ἕλκος ἔχων παραφρονέῃ, εὐπετέως τε φέρῃ τὸ τρῶμα, ἐγχειρέειν χρὴ τῷ τρώματι ὡς ἀποβησομένῳ κατὰ λόγον τῆς ἰητρείης τε, καὶ τῶν ἐπιγινομένων. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τρωμάτων παντοίων. πολλαὶ μὲν γὰρ φλέβες εἰσί, καὶ λεπταὶ καὶ παχεῖαι, αἵτινες αἱμορραγοῦσαι ἀποκτείνουσιν, ἢν αὐτῷ τύχωσιν ὀργῶσιν. ἃς ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διακόπτοντες, ὠφελέουσι τὰ σώματα. πολλὰ δὲ τῶν τρωμάτων ἐν χωρίοισι εἶναι εὐηθέσι, καὶ οὐδέν τι δεινὰ φαινόμενα, οὕτως ὀδυνήσεν ἡ πληγή, ὥς τε μὴ δύνασθαι ἀναπνεῦσαι. ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ τρώματος, οὐδὲν δή τι δεινοῦ ἐόντος, τὸ μὲν πνεῦμα ἀνήνεγκαν, παρεφρόνησαν δὲ καὶ πυρετήναντες ἀπέθανον. ὅτου γὰρ ἂν ἡ τὸ σῶμα πυ-

ρετῶ-

* ἥκονται

in corporibus perspectos habere, quantum alij ab alijs differût. Sed & alia qualia in singulis accedunt tum bona, tum mala, nosse oportet. Si quis enim omnia hæc nouerit, is sanè sciet etiã quomodo singulorum euentus continget. Qui vero non nouerit hæc, non nosse poterit quales fines vlcerum erût. Species equidem bonæ sunt hæ; Leues, & commoderatę, & bonis visceribus præditæ, & neq; valde carnosæ, neq; duræ. Iuxtã colorẽ vero sit species alba, aut nigra, aut rubens. Hæ enim omnes bonæ sunt, si puræ sunt. Si vero pallidus color ammixtus fuerit, aut color ipse pallidus aut liuidus fuerit, peius est. Species vero quæ præscriptis contrariæ sunt, eas deteriores esse scito. At vero quod ad ætates attinet, tubercula quidem suppurata fiunt, & strumosa hæc plurimos pueros occupant, & facillime ex ipsis liberantur. Senioribus vero pueris & adolescentibus, minus quidem oriuntur, verum difficilius ab ipsis liberantur. Viris autem talia quidem tubercula non valde fiunt, verum ceria Grecis dicta, ad modum saui concreta, & horrenda: & cancri occulti profundi, & ex pustulis nocturnis herpetes, donec sexaginta annos transmiserint. Senibus autem nihil talium tuberculorum accedit, verùm cancri & occulti, & summas partes occupãtes, & commoriuntur. Cæterum ex locis subalares difficiliores curatu sunt, & laterum mollitudines, ac femora. Nam & moræ in ipsis fiunt, & recidiuæ. Ex articulis periculo maxime obnoxij sunt magni digiti, & præsertim pedum. Quibus autẽ in obliqua linguæ parte vlcus fit diuturnum, in his dentes cõsiderare oportet, an quis iuxta illam vlceris partẽ acutior sit. Vulnera magis lethalia sunt, quæ in venas crassas in collo ac inguinibus infliguntur: deinde quæ in cerebrũ, & in hepar. Postea quæ in intestinum & vesicã. Sunt autẽ hæc omnia pernitiosa valde, non tamen ita, vt nemo ex his euadat, velut putatur. Nã & loci qui hęc nomina habent, multũ inter se differunt, & ijdem modi. Multum etiam differt corporis ipsius hominis structura. Aliquãdo enim neque febricitat, neque inflãmatur sauciatus. Aliquando etiã citra causam febricitat, & aliqua corporis pars omnino inflãmatur. At quando is qui vlcus habet delirat, & facile fert vulnus, tunc vulnus aggredi oportet, velut iuxta medicinę & accedẽtium rationẽ, euentum habiturum. Moriuntur enim hoĩes ab omnis generis vulneribus. Multæ enim venę sunt & tenues, & crassæ, quæ sanguinẽ fundentes occidunt, si turgere ac eo ferri ipsas contigerit: quas alia tẽporis occasione si quis pertundat, corporibus prodesse sentiat. Multa vero vulnera in locis vilibus, ac nõ malis esse, & nulla re grauia videtur, & tamẽ sic dolore affligit plaga, vt respirare non possit. Alij vero præ vulneris dolore, quod sanè graue nulla re erat, spiritũ quidẽ duxerũt, verùm delirarunt, & febriẽtes mortui sunt. Quicunq; enim aut corpus

febri-

A febricitans habent, aut mentē turbatā, talia patiunt. Sed neq; hæc admirari oportet, neq; formidare, illud expendēdo, ꝙ & animę & corpora hoīum plurimum differunt, & vim maximā habēt. Quęcunq; igitur vulnera tēpus nāciscuntur, aut corpus & mentē huiusmodi: aut ita turgentē sanguinē, aut magnitudine tanta fuerint, vt homo ad curationē adduci ab eius cōtemptu non posit, ab his quidē discedere oportet, qualiacunq; tandem fuerint, diarijs animi deliquijs exceptis: alia vero omnia aggredi, quæ recens sunt incussa, quo & febres effugiant homines, & sanguinis eruptiones, & nomas vlcerū proserpentes, hi qui euadēt. Exactisime vero & ad plurimum tēpus, eorū quæ grauissima sunt, cu-

B stodiā facere oportet. Nā ita facere iustū est. At vero nomæ lethalisimæ sunt, quarū putredines profundisimæ & nigerrimæ ac siccisimæ existunt. Prauæ etiā sunt ac periculosæ, quæ nigram saniē remittunt. Albæ vero ac mucosæ putredines, minus quidē occidunt, magis autē reuertūtur, & diuturniores sūt. Herpetes autē minimę omniū vlcerū, quę depascēdo proserpunt, periculosi sunt, verùm maximè difficulter submoueri possunt, quemadmodū cācri occulti. In omnibus autē talibus febrē superuenire vna die cōfert, & pus q̃ albisimū ac crassisimū. Cōmodat & corruptio nerui, aut etiā osis, aut etiā amborū, tū in profundis, tum in nigris putredinibus. Nā in corruptionibus pus multū fluit, & putre-

C dines soluit. Porrò ex capitis vulneribus lethalisima sunt quę ad cerebrū pertingunt, velut ēt antea scriptū est. Grauia sunt & huiusmodi oīa, os nudū magnū, os infarctū, os diffractū. Si vero etiā osculū vlceris paruū fuerit, fissura vero osis aliquādiu permāserit, periculosius est. Hæc autē oīa grauiora fiūt, si & iuxta suturā sunt: & ex locis semꝑ periculosiores sūmi in capite existunt. Cæterū in oībus memorabilibus vulneribus interrogare oportet, si adhuc recentes fuerint plagæ, aut etiam iactus fuerint, an cōciderit homo, aut an in soporē altiorē collapsus sit. Si enim horū quippiā factū fuerit, ampliore custodia opus habet, nimirū quum cerebrū vulnus tunc perceperit. Si verò nō recens sauciatus fuerit, ad alia si-

D gna respicere oportet, ac consiliū capere. Optimū quidem igitur est, neq; febrire eū qui vlcus in capite habet, neq; sanguinē insuper ipsi erupisse, neq; inflammationem, neq; simul vllum aliquem dolorē accesisse. Si verò quid horum apparuerit, securisimū est vt in principio fiat, & modico tēpore permaneat. Conducit autem in doloribus, etiam inflāmationes ex vlceribus accedere: In sanguinis autē eruptionibus, pus in venis apparere. Quæ vero in acutis morbis conferre febribus scripsi, ea etiā in his fieri cōducit, & eadē hic quoque bona esse assero, contraria vero mala. At incipere febrem in capitis vulnere quarta die aut septima, aut vndecima, valde lethale est. Iudicatur autē plerisque, si quidem

quarta

ρετώδεες ἔχουσιν, ἢ τὰς γνώμας θορυβώδεας, τὰ τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀλλὰ χρὴ μήτε ταῦτα θαυμάζειν, μήτε ὀῤῥωδέειν, κεῖνα εἰδότα, ὅτι αἱ ψυχαί τε καὶ τὰ σώματα, πλεῖστον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δύναμιν ἔχουσι μεγίστην. ὅσα μὲν ἐν τῶν * τρωμάτων καιρῷ ἔτυχεν, ἢ σώματός τε καὶ γνώμης τοιαύτης, ἢ ὀργῶντος οὕτω τοῦ σώματος, ἢ μέγεθος τοσαῦτα ᾖ, ὥς τε μὴ δύνασθαι καταστῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἴησιν καταφρονέοντα, τοῖσι μὲν ἐξίστασθαι χρὴ ὁποῖα ἂν ᾖ, πλὴν τῶν ἐφημέρων λειποθυμιῶν. τοῖσι δ' ἄλλοισι πᾶσιν ἐπιχειρέειν, νεοτρώτοισι ἐοῦσιν, ὡς αὐτούς τε πυρετοὺς διαφεύγωσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὰς αἱμοῤῥαγίας τε καὶ τὰς νομὰς περιεσομένων. ἀτρεκέστατα δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον τὰς φυλακὰς αἰεὶ τῶν δεινοτάτων ποιέεσθαι. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως. αἱ δὲ νομαὶ, θανατωδέσταται μὲν, ὧν αἱ σηπεδόνες βαθύταται, καὶ μελάνταται καὶ ξηρόταται. πονηραὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι, ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. αἱ δὲ λευκαὶ καὶ μυξώδεες τῶν σηπεδόνων, ἀποκτείνουσι μὲν ἧσσον, ὑποστρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ χρονιώτεραι γίνονται. οἱ δ' ἕρπητες, ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὅσα νέμεται. δυσαπάλλακτοι δὲ μάλιστα, κατάγε τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι, πυρετὸν τε ἐπιγενέσθαι ξυμφέρει μίην ἡμέρην, καὶ πύον ὡς λευκότατον, καὶ παχύτατον. λυσιτελεῖ δὲ καὶ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ καὶ ὀστέου, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ἐπί τε τῇσι βαθείῃσι σηπεδόσι καὶ μελαίνῃσι. πύον γὰρ ἐν τοῖσι σφακελισμοῖσι ῥεῖ πουλὺ, καὶ λύει τὰς σηπεδόνας.

Τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων, θανατωδέστατα μὲν, τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον ὡς καὶ προγέγραπται. δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα. ὀστέον ψιλὸν μέγα. ὀστέον ἐμπεπλασμένον. ὀστέον κατεῤῥωγός. εἰ δὲ καὶ τὸ στόμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἡ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺ παραμένοι, ἐπικινδυνώτερον ἐστι. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται, καὶ κατὰ ῥαφήν τε ὄντα. καὶ τῶν χωρίων αἰεὶ, τὰ ἐν τοῖσι ἀνωτάτω τῆς κεφαλῆς. πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεότεροι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, εἰ κατέπεσεν ὥνθρωπος, ἢ εἰ ἐκαρώθη. ἢν γάρ τι τούτων ᾖ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσακούσαντος τοῦ τρώματος. εἰ δὲ μὴ νεότρωτος εἴη, ἐς τ' ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. ἄριστον μὲν οὖν μήτε πυρετῆναι, τὸν τὸ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ, μήθ' αἷμα ἐπαναῤῥαγῆναι αὐτῷ, μὴ δὲ φλεγμονὴν, * μηδ' ἅμα μηδεμίην ὀδύνην ἐπιγενέσθαι. εἰ δέ τι τούτων ἐπιφαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσι τε γίνεσθαι ἀσφαλέστατον καὶ ὀλίγον χρόνον παραμένειν. ξυμφέρει δὲ ἐν τῇσιν ὀδύνῃσιν καὶ τὰς φλεγμονὰς τὰς ἐπὶ τοῖσιν ἕλκεσιν ἐπιγίνεσθαι. τῇσι δ' αἱμοῤῥαγίῃσι, πύον ἐπὶ τῇσι φλεψὶ φαίνεσθαι. τοῖσι δὲ πυρετοῖσιν ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν ἔγραψα, ξυμφέρει ἐπὶ τούτοισι γίνεσθαι. ταῦτα, καὶ ἐνθάδε λέγω ἀγαθὰ εἶναι. τὰ δ' ἐναντία, κακά. ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ἐπὶ κεφαλῆς τρώσει τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ, ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατῶδες μάλα. κρίνεται δὲ τοῖσι πλείοσιν, ἢν μὲν

Ver. Cod.

* τραυ-

* μὴ δὲ μίην

Vet. Cod. τεταρταίου ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς τὴν ἑνδεκάτην. ἢν δ' ἑβδομαῖος ἐὼν πυρετήνῃ, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἢ ἑπτακαιδεκάτην. ἢν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς τὴν εἰκοστὴν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι διαγέγραπται, τοῖς ἄνευ * προφάσεων ἐμφανέων γινομένοισι. τῇσι δ' ἀρχῇσι τῶν πυρετῶν, ἤν τε παραφροσύνη ἐπιγένηται, ἤν τε ἀπόπληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἄνθρωπον ἀπολλύμενον, ἢν μὴ παντάπασι ἢ τῶν καλλίστων τι σημεῖον ἐπιγένηται, ἢ σώματος ἀρετὴ ὑπόκειται, ἀλλ' ὑποσκέπτεσθαι τὸν τρόπον τῷ ἀνθρώπῳ, ἔτι γὰρ αὐτῇ ἐλπὶς γίνεται σωτηρίας. χωλὸν δὲ γενέσθαι τὸ ἄρθρον ἐς ὃ ἀπεστήριξεν, ἀναγκαῖον ἐστὶν, ἢν ἄρα καὶ περιγένηται ὁ ἄνθρωπος. Τὰ δὲ τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι, μεγάλα μὲν ὄντα καὶ τελέως ἀποκόπτοντα τὰ νεῦρα τὰ συνέχοντα, δῆλον ὅτι χωλοὺς ἀποδείξει. εἰ δὲ ἐνδοιαστὸν εἴη ἀμφὶ τῶν νεύρων, ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα εἶναι ἄμεινον ἐπικαρσίου. εἰ δ' εἴη βαρύ τε καὶ ἀμαλυ τὸ τρῶσαν, οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' ἔσαι βαθέος τε τῆς πληγῆς σκέπτεσθαι, καὶ τ' ἄλλα σημεῖα. ἐστὶ δὲ τάδε. πύον ἢν ἐπιγένηται ἐπὶ τὸ ἄρθρον, σκληρότερον ἀνάγκη γενέσθαι. ἢν δὲ καὶ οἰδήματα συμπαραμένῃ, σκληρὸν ἀνάγκη πολὺν χρόνον τοῦτο τὸ χωρίον γίνεσθαι. καὶ τὸ οἴδημα ὑγιέος ἐόντος τοῦ ἕλκεος παραμένειν ἀνάγκη συγκάμπτεσθαί τε καὶ ἐκτείνεσθαι, ὁκόσα ἂν τοῦ ἄρθρου καμπύλου ἐόντος θεραπεύεται. οἷσι δ' αὖ καὶ νεῦρον δέει ἐκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεστέρως τὰ περὶ τῆς χωλώσιος ἢ προλέγειν, ἄλλως τε καὶ ἢν τῶν κάτωθεν νεύρων ἢ τὸ ἐκλυόμενον. γνώσῃ δὲ τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν. πύον λευκόν τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑπορρέει. ὀδύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται περὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇσι. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνεται, καὶ ὀστέου μέλλοντος ἐκπεσεῖσθαι. Τὰ δὲ ἐν τοῖσι ἀγκῶσι διακόμματα ἐν φλεγμονῇ μάλιστα ἐόντα, ἐς διαπύησιν ἀφικνεῖται, καὶ τομάς τε καὶ καύσιας. ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσήσῃ ἤν τε ἐκ πτώματος, ἤν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπὸ αὐτομάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥς τε μηδὲ θιγγανόμενος ἐπαΐειν καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος. ὥς τε τοὺς μὲν πρώτους χρόνους, μήτε κόπρον, μήτε οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην. ὅταν δὲ παλαιότερον γένηται τὸ νούσημα οὐκ ἐπιόντι τῷ ἀν- * θρώπῳ, ἥ τε κόπρος διαχωρέει, καὶ τὸ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ. ᾧ δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ, πολλάκις τῆς ἡμέρης τε καὶ τῆς νυκτὸς ἑκάστης, οὔτε κεφαλὴν προαλγήσαντι, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμέοντι, οὔτε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχούσης, οὔτε τοῦ στήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρένου, τούτου κατιδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φάρυγγα, ἢν ἕλκος τι ἔχων φαίνηται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν. Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες ἄριστα ἐπαλλάττουσιν, ἢν τό, τε δάκρυον, καὶ ἡ λήμη, καὶ τὸ οἴδημα, ἄρξηται ὁμοῦ γινόμενα. ἢν δὲ τὸ μὲν δάκρυον τῇ λή-

quarta vulneris die febris inceperit, ad vndecimam: Si vero septima die febris inchoarit, ad decimamquartam, aut decimamseptimam; Si vero vndecimo febrire inceperit, ad vigesimã: quemadmodum in febribus descriptũ est, quæ absq; manifestis causis fiunt. Cæterùm in principijs febrium, siue delirium accesserit, siue alicuius membri sideratio, periturum hominem sciendum est, si non omnino aut ex optimis signis aliquod accedat, aut corporis vires adsint: Verùm considerabis modum. Nam homini adhuc spes salutis est, sed claudum fieri articulum in quem incubuit necesse est, etiam si superstes maneat homo. Porrò vulnera in articulis, quæ quidem magna sunt, & neruos con- A

iungentes penitus præsecant, clarum est quòd claudos efficient. Si vero ambiguum fuerit de neruis, quomodo se habeant, si quidem fuerit acutum telum, quod rectum vulnus fecit, melius est obliquo. Si vero graue & obtusum fuerit id quod vulnerauit, nihil refert. Sed plagæ profunditatem & alia signa considerare licebit: Sunt autem hæc: Pus si insuper accedat ad articulum, duriorem fieri necesse est. Si vero etiam tumores simul permanserint, hunc locum ad multum tempus durũ esse necesse est; & quum sanum iam est vlcus, tumorem permanere necessarium est, simulque flecti ac extendi, quæcunque dum articulus incuruus est, curantur. B

Quibus verò etiam neruus elapsurus esse videtur, securius de claudicatione prædicere licet, C tum aliàs, tum si inferiorum neruorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognosces neruum qui excidet. Pus album & crassum, multo tempore defluit, doloresque ac inflammationes circa articulum in principijs fiunt. Eadem fiunt etiam si os elabetur. At vero dissectiones in cubiti gibbis, præsertim quæ fiunt cum inflammatione, ad supurationem perueniunt, ad sectionesque ac vstiones. Medulla verò spinæ si ægrotarit, siue ex lapsu, siue ex alia aliqua causa, siue sua sponte, homo & cruribus impotens fit, vt neque si tangatur percipiat, & ventre ac vesica, vt circa prima tempora, neque stercus, neque vrinam egerat, nisi ad necessitatem. Quum autem vetustior D factus fuerit morbus, non vrgente homine, & stercus prodit, & vrina. Moritur autem postea, non multo interposito tempore. Quòd si vero cuipiam fauces implentur sanguine sæpe singulis diebus ac noctibus, cui neque caput antea doluit, & qui neque tussim habuit, neque vomuit, neque febre correptus fuit, neque dolorem habuit, nec pectoris, nec dorsi, huius considerandæ sunt nares, & fauces, an vlcus aliquod habere compareat in hoc lo-

9 co, aut hirudinem. Oculi porrò lippientes optimè permutantur, si & lachryma, & sordes. & tumor, simul fieri inceperint. Si vero lachryma, sordi fuerat permixta, & non valde calida;

A calida: Sordes autem alba fuerit & mollis, & tumor leuis solutus: Si ita hæc se habuerint, oculus conglutinabitur ad noctes, vt doloris exors sit, atque hoc modo res minimè periculosa fuerit, ac minimè diuturna. Si vero lachryma procedit multa & calida, cum paucissima sorde, ac paruo tumore, atque hoc ex altero oculo tantum, tunc diuturnum valde fit malum, verùm non periculosum, & doloris exors est hic modus. Et iudicationem in his maximè expectare oportet, primam quidem ad vigesimam diē. Si verò hoc tempus transmittat, ad quadragesimam expectanda est. Si verò neque in his diebus sedetur, in sexaginta iudicatur. Per totum autem tempus hoc, sordem considerare oportet, an in digito misceatur, & alba ac mollis fiat, maximè sub iudicationis tempus. Si enim B desinet, hæc faciet. At si vtrique oculi hæc perpetiantur, in maiori periculo sunt, ne vlcerentur. Verùm iudicatio breuioris temporis erit. Sordes autem siccæ valde dolorosæ sunt, sed cito iudicantur, si non vulnus acceperit oculus. Si vero tumor magnus fuerit, dolorisque exors & siccus, periculo vacat. Si verò cum dolore fuerit, malus est si siccus sit, & periculum est ne vlceretur oculus ac concrescat. Sed & grauis est tumor, si lachrymam coniunctam habeat itemque dolorem. Si enim lachryma procedit calida ac salsa, periculū est & pupillam exulcerari & palpebras. Si verò tumor consederit, C sed lachryma multa multo tēpore effundatur, & sordes fuerint: viris quidem palpebrarum euersionem prædicere oportet, mulieribus autem & pueris exulcerationem ac euersionē palpebrarum. At si sordes pallidæ aut liuidæ fuerint, & lachryma multa ac calida, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & vigiliæ his accesserint, necesse est vlcus in oculo factum esse, & timor est quoque vt talis rumpatur. Prodest autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere verò his futura oportet, ita vt respectus & ad tēpus habeat, & ad ea quæ ex oculo fluunt, & ad dolores itemque vigilias. Postquam vero & oculum contueri datum fuerit, si quidem D compertus fuerit ruptus, & per fissuram prominuerit oculus, malum est & difficile vt sedetur. Si verò & putredo tali suberit, penitus inutilis oculus redditur. At vero alios vlcerum modos prædicere oportet, locos considerando, & putredines, & profunditates. Necessarium enim est iuxta vlcerum vehementiam cicatrices fieri. Quibus igitur rumpuntur oculi, & postea prominent, vt extra locum oculus sit, his & tempore, & arte, opem ferre non datur, ad hoc vt videant. Paruæ verò oculorum transmotiones sedari possunt, si nihil mali accesserit, & homo iuuenis fuerit. At vlcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes, & à temporibus, & ab arte, opem ferre posse putandum est, ma-

τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ, καὶ μὴ θερμὸν ἰσχυρῶς. Vet. Cod. ἡ δὲ λήμη λευκή τε ᾖ καὶ μαλθακὴ, τὸ, τε οἴδημα ἐλαφρόν τε καὶ λελυμένον, εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ' ἔχοι, ξυμπλάσοιτ' ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας, ὥστ' ἀνώδυνος εἶναι, καὶ ἀκινδυνότατον οὕτως ἂν εἴη, καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. εἰ δὲ τὸ δάκρυον χωρέῃ πουλὺ καὶ θερμὸν ξὺν ὀλιγίστῃ λήμῃ, καὶ σμικρῷ οἰδήματι. εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, χρόνιον μὲν κάρτα γίνεται, ἀκίνδυνον δέ. καὶ ἀνώδυνος οὗτος ὁ τρόπος. ἐν τοῖσι μάλιστα τὴν δὲ κρίσιν ὑποσκέπτεσθαι. τὴν μὲν πρώτην, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας. ἢν δ' ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαράκοντα προσδέχεσθαι. ἢν δὲ μὴ δ' ἐνταύτῃσι παύηται, ἐν τῇσιν ἑξήκοντα κρίνεται. παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, ἐνθυμεῖσθαι τὴν λήμην, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τε μίσγηται, καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνεται, μάλιστα δ' ὑπὸ τοὺς χρόνους τοὺς κρισίμους. ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, ἐπικινδυνώτεροι γίνονται ἑλκωθῆναι. ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται. λῆμαι δὲ ξηραὶ, ἐπώδυνοι κάρτα. κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ τρῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλμός. οἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν, ἀκίνδυνον. εἰ δὲ εἴη ξὺν ὀδύνῃ, κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν, καὶ ἐπικίνδυνον ἑλκῶσαι τε τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ξυμφῦσαι. δεινὸν δὲ καὶ ξὺν δακρύῳ τε ὂν καὶ ὀδύνῃ. εἰ γὰρ δάκρυον χωρέει θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν, κίνδυνος τήν τε κόρην ἑλκωθῆναι, καὶ τοῖσι βλεφάροισιν. εἰ δὲ τὸ μὲν οἴδημα καταστάίη, δάκρυον δὲ πολὺ ἐπιχέεται πολὺν χρόνον, καὶ λῆμαι ἔωσι, τοῖσι μὲν ἀνδράσι, βλεφάρων ἐκτροπὴν προλέγειν. τῇσι δὲ γυναιξὶ, καὶ τοῖσι παιδίοισιν, ἑλκώσιν, καὶ τῶν βλεφάρων ἐκτροπήν. ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ ἢ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμόν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καῦμα ᾖ, καὶ διὰ τοῦ κροτάφου ὀδύναι ἐς τὸν ὀφθαλμὸν κατασκείξωσι. καὶ ἀγρυπνίη τουτέοισιν ἐπιγίνηται, ἕλκος ἀνάγκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. ἐλπὶς δὲ καὶ ῥαγῆναι τὸ τοιοῦτον. ὠφελέει δὲ καὶ πυρετὸς ἐπιγενόμενος ἢ ὀδύνη, ἐς τὴν ὀσφὺν στηρίξασα. προλέγειν δὲ δεῖ τούτοισι τὰ ἐσόμενα, ἔς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον, ἔς τε τὰ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, ἐς τὰς περιωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. ἐπὴν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ᾖ κατιδεῖν, ἢν μὲν εὑρεθῇ ἐρρωγώς τε καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρύσαι. εἰ δὲ καὶ σηπεδὼν ἐπῇ τῷ τοιούτῳ, τελέως ἄχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται. τοὺς δ' ἄλλους τρόπους τῶν ἑλκέων ἐς τὰ χωρία σκεπτομένους προλέγειν, καὶ τάς τε σηπεδόνας καὶ βαθύτητας, ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ἑλκέων τὰς οὐλὰς γίνεσθαι. οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ μετὰ ὑπερίσχουσιν ὥς τε ἔξω τὴν ὄψιν τῆς χώρης εἶναι, ἀδύνατοι ὠφελέεσθαι καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ εἰς τὸ βλέπειν. τὰ δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὄψεων οἷά τε καθιδρύεσθαι, ἢν μήτε κακὸν ἐπιγίνηται μηδὲν, ὅ, τε ἄνθρωπος νέος ᾖ. αἱ δὲ ἐκ τῶν ἑλκέων οὐλαὶ, οἷσιν ἂν μὴ κακόν τι ἄλλο προσῇ, πᾶσαι οἷαί τε ὠφελέεσθαι καὶ ὑπὸ τῶν χρόνων, καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης. μάλ-

Vet. Cod.

μάλιστα δὲ αἱ νεώταταί τε, καὶ ἐν τοῖσι νεωτάτοισι τῶν σωμάτων. τῶν δὲ χωρίων, μάλιστα μὲν αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκόμεναι. ἔπειτα τὸ ὑπεράνω τῶν ὀφρύων. ἔπειτα δὲ καὶ ὅ,τι ἂν ἄγχιστα ᾖ τούτων τῶν τόπων. αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι, ἢ ἀργυροειδέες γινόμεναι, ἢ κυάνεαι, οὐδὲν χρηστόν, τουτέων δὲ, ὀλίγαι ἀμείνους. ὁκόσαι ἢ σμικρότεραι φαίνονται, ἢ εὐρύτεραι, ἢ γωνίας ἔχουσαι, εἴτ᾽ αὐτόμαται. ἀχλύες, καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίδες, ἐκλεαίνονταί τε καὶ ἀφανίζονται, ἢν μὴ τρῶμα τι ἐπιγένηται ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ. ἢ πρόσθεν τύχῃ οὐλὴν ἔχων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ πτερύγιον. ἢν δὲ παράληψις γένηται ἀπολευκαίνῃ τοῦ μέλανος μόριόν τι, εἰ πουλὺν χρόνον παραμένῃ, καὶ τρηχείη τε καὶ παχείη, καὶ μνημόσυνον ὑποκαταλιπεῖν. αἱ δὲ κρίσιες ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγραψα, οὕτω καὶ ἐνθάδε ἔχουσιν. ἀλλὰ χρὴ τὰ σημεῖα ἐκμαθόντα προλέγειν. τὰς μὲν διαφορὰς τῶν ὀφθαλμιῶν, ὅταν τὰ κάκιστα τῶν σημείων ἐπιγένηται, τὰς δὲ πολυχρονίας τῶν ὀφθαλμιῶν, ὡς διαγέγραπται ἐφ᾽ ἑκάστῃσι. τὰς δὲ ὀλιγοχρονίας, ὅταν τὰ σημεῖα προφαίνηται τὰ ἄριστα, τότε προλέγειν ἑβδομαίας παύσασθαι, ἢ ἐγγὺς τουτέων, καὶ ἄλλως ἀσφαλῶς νομίζειν ἔχειν. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, οἷσιν ἂν ῥαστῶναι γίνωνται, μήτ᾽ ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα τὴν κατάστασιν τοῦ οὔρου, ἐν τοῖσι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθυμεῖσθαι. οἱ γὰρ καιροὶ ὀξέες.

10 Αἱ δὲ δυσεντερίαι ξὺν πυρετῷ μὲν ἢν ἐπίωσιν, ἢ ποικίλοισί τε διαχωρήμασιν, ἢ ξὺν φλεγμονῇ ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίου, ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσα τῶν σιτίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψαν τε παρέχουσιν, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ ὃς ἂν πλεῖστα ἔχῃ τούτων τῶν κακῶν, τάχιστα ἀπόλλυται. ᾧ δ᾽ ἂν ἐλάχιστα τῶν τοιούτων προσῇ, πλεῖσται αὐτῷ ἐλπίδες. ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ ταύτης τῆς νόσου μάλιστα παιδία, τὰ πενταετέα, καὶ γεραίτερα ἔς τε τὰ δεκαετέα. αἱ δ᾽ ἄλλαι ἡλικίαι ἧσσον. ὅσαι δὲ τῶν δυσεντεριῶν λυσιτελέες, τὰ μὲν κακὰ ταῦτα οὐκ ἐμποιέουσιν. αἷμα δὲ καὶ ξύσματα διαχωρήσαντα, ἐπαύσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖα, ἢ εἰκοσταῖα, ἢ τεσσαρακονθήμερα, ἢ ἐντὸς τούτων τῶν χρόνων. τὰ τοιαῦτα γὰρ διαχωρήματα καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖσι σώμασι, νοσήματα ὑγιάζει. τὰ μὲν παλαιότερα, ἐν πλείονι χρόνῳ, τὰ δὲ νεώτερα, δύναται καὶ ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσι ἀπαλλάσσειν. ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, καὶ αὗται περιγίνονται, μᾶλλον ἔς τοὺς τόκους τε καὶ ἐκ τῶν τόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα διασώζουσιν, αἵματός τε καὶ ξύσματος διαχωρεόντων, καὶ πολλοὺς μῆνας, ἢν μή τις ὀδύνη αὐτῇσι προσῇ, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι, ἐπιγένοιτο. εἰ δὲ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο, τῷ τε ἐμβρύῳ ὄλεθρον σημαίνει, καὶ τῇ ἐχούσῃ κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τοῦ ἐμβρύου τὴν ἀπόφευξιν, καὶ τοῦ ὑστέρου τὴν ἀπόλυσιν, ἡ δυσεντερίη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ᾽ ὀλίγον χρόνον. αἱ δὲ λειεντερίαι, ξυνεχέες

est, maximè recentissimas, & in iuuenum corporibus. Cæterum ex locis maximè oculi læduntur, si exulcerantur: deinde pars quæ est supra supercilia, postea quicquid vicinissimũ his locis fuerit. Pupillæ verò glauescentes, aut argẽti speciem referentes, aut ceruleæ, non bonæ sunt. His autẽ paulò meliores sunt, quæ aut minores apparent, aut ampliores, aut angulos habẽtes, siue ex causis tales factæ fuerint, siue sua sponte. Caligines & nubeculæ, & cicatrices subalbicantes, leuigantur, ac delentur, si non vulnus aliquod in eo loco accesserit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco, aut vnguem pterygion dictum. Si verò splendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat, partem aliquam nigredinis dealbat, adeo vt si multo tempore permaneat, & aspera & crassa, etiam memoriam sui relinquat. Porrò iudicationes quemadmodum in febribus scripsi, ita & hic se habẽt. Verum signa edoctum, iuxta differentias lippitudinum prædictionem facere oportet, quum pessima signa accesserint, diuturnarum lippitudinũ, velut de singulis perscriptum est: quum vero apparuerint optima signa, breuium. Tunc enim septima die desituras esse prædicendum est, aut prope hoc tẽpus, & alioqui securas esse putandum est. Recidiuas autem expectare oportet his, quibus melius habere contingit, neque in diebus iudicatorijs, neque signis bonis conspectis. Omnium verò maximè vrinæ statum in oculorum affectionibus considerare oportet. Nam temporum occasiones repẽtinæ sunt. A B

10 Dysenteriæ si quidem cum febre inuaserint, aut varijs alui egestionibus, aut cum hepatis inflãmatione, aut præcordij, aut ventris: aut quæ dolorosæ fuerint, aut cibos intercipiunt, sitimq; inducunt: hæ omnes malæ sunt. Et qui sanè plurima horum malorum habuerit, citissimè peribit: Cui verò paucissima talium affuerint, huic plurimæ spes sunt. Moriuntur autem ex hoc morbo maximè pueri quinquennes, & seniores adhuc, decẽnes: Reliquæ vero ętates minus. At quæ dysenteriæ cõmodæ sunt, hæ mala hæc non inducunt. Verũ sanguine & ramentis egestis, desiuerunt septima die, aut decimaquarta, aut vigesima, aut quadragesima, aut intra hæc tempora. Huiusmodi enim egestiones, etiam eos qui prius sunt in corporibus, morbos sanat, antiquiores quidem diutiore tempore, recentiores autẽ in paucis diebus submouere possũt. Nam & quæ vterum gestant, etiam ipsæ euadunt superstites magis ad partum, & ex partu, & fœtus conseruant, sanguine & ramentis egestis, etiam per multos menses: nisi dolor ipsis affuerit, aut aliud quoddam malum signum ex his, quæ in dysenterijs fieri scripsi, accesserit. Si verò aliquod illorum apparuerit: & fętui perniciem significat, & prægnanti periculum, si non post fœtus effugium, & secundæ exolutionẽ, ipsa dysenteria eadẽ die, aut post modicum tẽpus desinat. C D

A desinat. Leuitates porrò intestinorum, lienteriæ Græcis appellatæ, quæ quidem sunt continuæ & diuturnę, & per omnem horam, & cum strepitibus, & sine strepitibus exturbantur, & similiter noctu ac interdiu incumbentes, & egestione subeunte aut valde cruda, aut nigra, & leui ac graueolente: hæ omnes malę sunt. Nam & sitim inducunt, & potum non ad vesicam promouent, vt per vrinam eijciatur: & os exulcerāt, & ruborem eleuatum in facie efficiunt, & maculas solares varios colores habentes. Simul autem & ventres emollitos, & sordidos ac rugosos reddunt. Ex talibus autem homines impotētes fiunt, ad cibum capiendum, ad deambulandū, ad faciendum alia quæ facere debent. Estque
B morbus hic grauissimus senioribus. Vehemens est etiam viris. Reliquis autem ætatibus multo minor. Quisquis autem neque in ætatibus his est, quas male tractari ab hoc morbo dixi, & paucissima ex signis habet, quæ mala esse scripsi, hic securissimè dispositus est. Indiget autē curatione hic morbus, donec & vrina pro ratione eius quod in potu acceptū est, procedat, & corpus ab ingestis cibis augmentum capiat, & à malis coloribus liberatum fuerit. At verò alia profluuia alui, quæ sine febre sunt, & breui tempore durant, & mitia existūt. Aut enim eluta sedabuntur, aut sua sponte. Prædicere autem oportet excretionem subtus erumpentem desituram esse, quum tangenti ventrem manu nul-
C lus motus occurrerit, & in fine egestionis flatus penetrarit. Sedes autē euertuntur ac procidunt, viris quidem, quos vbi hæmorrhoidas habent, alui profluuium corripit: pueris autem calculo laborantibus, & in dysenterijs longis ac meracis: Senibus vero quibus muci agglutinati insūt. Porrò ex mulieribus, quæ magis aut minus in vtero concipere solent, ita considerationem facere conuenit: primum quidem specierū: paruæ enim ad conceptionem præstantiores sunt maioribus, tenues crassis, albæ rubicundis, nigrę liuidis. Quæ item venas conspicuas habent, meliores sunt, quàm quibus non apparēt. Carnem autem vberiorem habere, aniculæ malum est; mammas autem tumidas ac magnas, bonum.
D Atque hæc quidem ad visum exposita sunt. Verum interrogare oportet etiā de menstruis purgationibus, an omnibus mensibus compareant, & an copia satis magna, & an boni coloris sint, & æquales in singulis temporibus, & in iisdem mensium diebus. Sic enim has fieri optimū est. Locum verò in quo cōceptio fit, quem sanè vterum nominamus, sanum esse oportet, & siccū, ac mollem. Sit item neque retractus, neq; pronus, neque os ipsius sit auersum, neque conclusum, neque euersum. Fieri enim non potest vt conceptio fiat, quodcunque tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcunque igitur mulieres in vtero concipere non possunt, verùm pallidæ apparent, neque febre, neque visceribus in cau-

χέες μὲν καὶ πολυχρόνιοι, καὶ πᾶσαν ὥρην ξὺν ψόφοισί τε, καὶ ἄνευ ψόφων ἐκταρασσόμεναι, καὶ ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπικείμεναι. καὶ τοῦ διαχωρήματος ὑπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, ἢ μέλανός τε καὶ λείου, καὶ δυσώδεος: αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ γὰρ δίψαν παρέχουσι, καὶ τὸ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν τρέπουσιν, ὥς τε διουρέεσθαι. καὶ τὸ στόμα ἐξελκοῦσι. καὶ ἔρευθος ἐξηρμένον ἐπὶ τῷ προσώπῳ ποιέουσι. καὶ ἐφήλιδας παντοῖα χρώματα ἐχούσας. ἅμα δὲ καὶ τὰς γαστέρας ἀποζύμους τε καὶ ῥυπαρὰς ἀποδεικνύουσι, καὶ ῥυτιδώδεας. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων, ἐσθίειν τε ἀδύνατοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ τῇσι περιόδοισι χρῆσθαι, καὶ τ' ἄλλα τὰ πρασσόμενα ποιέειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο, δεινότατον μὲν τοῖσι πρεσβυτέροισιν. ἰσχυρὸν δὲ γίνεται καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡλικίῃσι, πολλῷ ἧσσον. ὅστις δὲ μήτε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν ἐστὶ ταύτῃσιν, ἧσι φημὶ, ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου κακῶς περιέπεσθαι, ἐλάχιστά τε τῶν σημείων ἔχει τῶν πονηρῶν ἃ ἔγραψα εἶναι, ἀσφαλέστατα διάκειται οὗτος. θεραπείης δὲ προσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἐς ἂν τό, τε οὖρον χωρέηται τοῦ πινομένου κατὰ λόγον, καὶ τὸ σῶμα τῶν σιτίων εἰσιόντων αὔξηται, καὶ τῶν χροιῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλλαχθῇ. Αἱ δὲ ἄλλαι διάρροιαι, ὅσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐήθεες. ἢ γὰρ κατανιφθεῖσαι πεπαύσονται, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. προσαγορεύειν δὲ χρὴ παύεσθαι τὴν ὑπέξοδον, ὅταν τῇ τε χειρὶ ψαύοντι τῆς γαστρὸς, μηδεμία κίνησις ὑπῇ: καὶ φῦσα διέλθοι ἐπὶ τελευτῇ τοῦ διαχωρήματος. Ἕδραι δὲ ἐκτρέπονται, ἀνδράσι μὲν, οὓς ἂν διάρροια λάβῃ ἔχοντας αἱμορροΐδας. παιδίοισι δὲ λιθιῶσί τε, καὶ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι τῇσι μακρῇσι τε καὶ ἀκρήτοισι. πρεσβυτάτοισι δὲ, οἷς ἂν προσπήγματα μύξης ἐνῇ. Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μᾶλλον, καὶ ἧσσον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν, ὧδε ὑποσκέπτεσθαι. πρῶτον μὲν τὰ εἴδεα, σμικραί τε γὰρ μειζόνων, ἀμείνονες ξυλλαμβάνειν. λεπταὶ παχειῶν. λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέλαιναι πελιδνῶν. φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔχουσιν, ἀμείνονες, ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνονται. σάρκα δὲ ἐπίθρεπτον ἔχειν πρεσβυτικῇ πονηρόν. μαζοὺς δὲ ὀγκηρούς τε, καὶ μεγάλους, ἀγαθόν. ταῦτα μὲν πρὸς τῇ ὄψει δῆλά ἐστι. πυνθάνεσθαι χρὴ καὶ περὶ τῶν καταμηνίων. ἢν πάντας μῆνας φαίνωνται. καὶ ἢν πλῆθος ἱκανόν. καὶ ἢν εὔχροά τε καὶ ἴσα ἐν ἑκάστοισι τῶν χρόνων, καὶ ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσι τῶν μηνῶν. οὕτω γὰρ ταῦτα γίνεσθαι ἄριστον. τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλληψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν, ὑγιές τε χρὴ εἶναι, καὶ ξηρὸν, καὶ μαλθακὸν, καὶ μήτ' ἀνεσπασμένον ἔσω, μήτε προπετὲς, μήτε τὸ στόμα αὐτοῦ ἀπεστράφθω, μήτε ξυμμεμυκέτω, μήτ' ἐκπεπλήχθω. ἀμήχανον γὰρ ὅτι ἂν ἦ τῶν τοιούτων κωλυμάτων σύλληψιν γενέσθαι. ὁκόσαι μὲν οὖν τῶν γυναικῶν, μὴ δύνανται ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυρετοῦ, μήτε τῶν σπλάγχνων αἰτίων ἐόντων, αὗται φήσουσι κε-

Vet. Cod.

Vet. Cod. φαλὴν ἀλγέειν. καὶ τὰ καταμήνια πονηρά τε σφῖσι καὶ ἀκρήτως γίνεσθαι. καὶ ὀλίγως δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇσιν οὕτω διακειμένῃσιν ἀφανέα. ἢ αἱ μῆτραι καθάρσιος ταύτῃσι προσχρήζουσιν. ὁκόσαι τε εὔχροιοί τε εἰσι, καὶ σάρκα πολλήν τε καὶ πίειραν ἔχουσι, καὶ φλέβια κεκρυμμένα, ἀνώδυνοί τέ εἰσι, καὶ τὰ καταμήνια ταύτῃσιν, ἢ παντάπασιν οὐ φαίνεται, ἢ ὀλίγα τε καὶ ἀκρήτως γίνεται. τῶν τρόπων οὗτος ἐν τοῖσι χαλεπωτάτοισιν ἐστὶ καταναγκάσαι ὡς ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. ἢν δὲ ἐπιφαινομένων τῶν καταμηνίων ἀπροφασίστως, τότε σῶμα ὧδε διάκειται ἡ γυνὴ, κἂν μὴ συλλαμβάνῃ, τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ μήτρη, αἴτιον, ὥς τε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα. ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐστὶν, ἢ ἐκπεπληγμένον. τὰ γὰρ ἄλλα καταγινόμενα ἐνταῦθα ξὺν ὀδύνῃσί τε γίνεται, καὶ ἀχροίῃσί τε καὶ τήξει. Ἢν δ' ἂν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν, εἴτε ἐκ τόκου, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, πυρετούς τε καὶ βουβῶνας ταύτῃσιν ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι, καὶ ὀδύνας ἐν τοῖσι χωρίοισι τούτοισιν. εἰ δὲ καὶ τὰ λοχεῖα συναπολειφθείη, ταῦτα ὑπάρχοντα κακὰ πάντῃ ἀκριτότερά τε καὶ χρονιώτερα. καὶ πρὸς τούτοισιν ὑποχόνδριόν τε, καὶ κεφαλῆς ὀδύναι. ἕλκεος δὲ γινομένου, καὶ ἐξυγιασθέντος, τὸ χωρίον τοῦτο ἀνάγκη λειότερον, καὶ σκληρότερον γίνεσθαι, καὶ ἧσσον δύνασθαι ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. εἰ δὲ μοῦνον ἐν τοῖσιν ἐπ' ἀριστερὰ γένοιτο ἕλκος, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ λάβοι, εἴτε τὸ ἕλκος ἔτι ἔχουσα, εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον τεκεῖν αὐτὴν ἐλπίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τοῖσιν ἐπὶ δεξιὰ τὸ ἕλκος γένοιτο, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον τὸ ἔκγονον χρὴ δοκέειν ἔσεσθαι. ἢν δὲ πυρετοὶ γένωνται, οὐ δυναμένῃ ἐν γαστρὶ λαβεῖν, καὶ λεπτῆς βηχὸς ἐχούσης, πυνθάνεσθαι χρὴ, μήτι αἱ μῆτραι ἕλκος ἔχουσιν, ἢ ἄλλό τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα. εἰ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μηδὲν ὑπεὸν κακὸν φαίνοιτο αἴτιον τῆς λεπτύνσιός τε, καὶ τοῦ μὴ συλλαμβάνειν δύνασθαι, αἷμα ἐμέσαι τὴν γυναῖκα προσδόκιμον. τὰ δὲ καταμήνια τῇ τοιαύτῃ ἠφανίσαι ἀνάγκη. ἢν δὲ ὁ πυρετὸς λυθῇ ὑπὸ τῆς ῥήξιος τοῦ αἵματος, καὶ τάτε καταμήνια φανῇ, ἐν γαστρὶ λήψεται. ἢν δὲ τὰ τῆς γαστρὸς ῥεῖν, ἢ τὸ αἷμα ἀναρραγῆναι, ὑγρὰ γένηται πονηρὸν τρόπον, κίνδυνος ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἔμπροσθεν, ἢ τὸ αἷμα ἐμέσαι. Ὁκόσαι δὲ ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, καὶ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται τῶν καταμηνίων οὐ φαινομένων, καὶ τὰς γαστέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τε καὶ κινεομένας, αὗται κεφαλήν τε ἀλγέουσι, καὶ τράχηλον, καὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ ἐγγίνεται σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον τι καὶ ὑδαρές, ἐπὴν δὲ τὸ κύρτωμα τὸ τῆς γαστρὸς ἀπολυθῇ, καὶ λαπαραὶ γένωνται, αὗται ἐν γαστρὶ λήψονται, ἢν μήτι ἄλλο κώλυμα γένηται σφῖσιν. ἐπεὶ τὸ πάθος γε τοῦτο ἀγαθόν ἐστι, μεταβολὴν ποιῆσαι ἐν τῇ ὑστέρῃ, ὥς τε μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. τῇσι δ' ἐχούσῃσιν ἐν γαστρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα οὐ γίνεται, ἢν μὴ

A in causa existentibus, hæ capite se dolere dicent, & menses sibi malè ac meracos prodire. Siue autem breui, siue longo tempore, ipsis sic affectis menses non comparuerint, vteri in his purgatione opus habent. Quæcunque verò bene coloratæ sunt, & carnem multam ac pinguem habent, & venulas occultatas, & dolore carent: & menses his aut omnino non apparent, aut modici & meraci prodeunt: hic modus difficilimus est ad cogendum, vt concipiant. Si verò mensibus comparentibus inculpate, & mulier sic corpore disposita fuerit, & non conceperit, locus in quo est vterus in causa est, vt fecunda fœtu fieri non posit. aut enim reuulsus est, aut euersus. Nam & alia quę isthic fiunt, cum doloribus decolorationeque B ac colliquatione fiunt. Quibus porrò vlcus factum fuerit in vtero, siue ex partu, siue ex tuberculo, siue ex alia quadam causa, his febres & inguinum tumores succedere necesse est, & dolores in his locis. (Si verò & puerperij purgamenta simul fuerint intercepta, hæc mala si fuerint, omnino meraciora sunt & diuturniora.) Et ad hæc præcordiorum ac capitis dolores. Vlcere autem facto & sanato, locum hunc leuiorem ac duriorem fieri necesse est, & minus concipere posse. Si verò solum in sinistra parte fiat vlcus, & mulier in vtero concipiat, siue dum adhuc habet vlcus, siue vbi iam sana est, masculum magis enixuram esse spes est. Si C vero in dextra parte vlcus fiat, & mulier concipiat, fœmineum magis fore fœtum expectandum est. At si febres corripiant concipere non potentem, & attenuata sit muliercula: interrogare oportet, an vteri vlcus aliquod habeant, aut aliud quippiam ex malis de quibus scripsi. Si enim in hoc loco nihil mali subesse apparuerit, quod causa sit attenuationis, & quòd concipere non posit, sanguinem vomituram esse mulierem expectandum est, menses autem tali necessario euanuerunt. Si verò febris soluta fuerit à sanguinis eruptione, & menses comparuerint, in vtero concipiet. Si vero priusquàm sanguis erumpat, alui excrementa liquida facta fuerint prauo modo, D periculum est perituram esse mulierem antea quàm sanguinem vomat. Quæcunque in vtero se concepisse putant, & non conceperunt, & per multos menses falluntur, menstruis purgationibus non apparentibus, & ventres augeri ac moueri vident: hæ & caput dolent, & collum, & præcordia, & in mammis lac ipsis non est, nisi modicum quiddam, atque id aquosum. Postquàm vero ventris tumiditas exoluta fuerit, ac molles factæ fuerint, in vtero concipient, si non aliud quoddam impedimentum ipsis fiat. Nam hæc affectio bona est ad mutationem in vtero faciendam, vt post hoc tempus in vtero concipiant. At his quæ conceperunt, dolores hi non fiunt, nisi

A nisi familiares his fuerint capitis dolores, & lac
mammis gignitur. At vero eas, quæ à diutur-
nis muliebribus fluoribus vexantur, interroga-
re oportet an caput doleant, & lumbos & infer-
nam ventris partem. Interrogandæ sunt etiam
de dentium stupore, & visus hebetudine, & au-
rium sonitu. Quæcunque autem dum ieiunæ
sunt, subbiliosa vomunt per multos dies, quum
neque vterum gestent, neque febricitent, eas
interrogare oportet an lumbricos rotundos si-
mul vomant. Si enim hoc non confitentur,
prædicendum est ipsis futurum esse. Fit autem
hic morbus maximè quidem mulieribus: dein-
de verò etiam virginibus, alijs autem hominibus
minus. Quibuscunque verò sine febribus do-
B lores fiunt, mortem quidem non inducunt, ve-
rum plerique diuturni sunt, & multas mutatio-
nes ac recidiuas habent. Modi autem hi sunt.
Primùm quidem ex capitis doloribus aliqui
sunt leues, aliqui multo grauiores. Vtrosque
vero hoc modo considerare oportet. Quicunq;
hebetem visum habent, & rubor quidam ipsis
fit in oculis, & pruritus frontem vexat, his san-
guis sua sponte manans opitulatur. Atque hic
modus necessario simplex est. Quibus vero do-
lores circa caput & frontem, ex magnis ventis
fiunt, & ex frigoribus, quum vehementer cal-
facti fuerint, eos grauedines quidem maximè
perfecte liberant: prosunt autem & sternuta-
tiones, & muci in naribus oborti, magis qui-
C dem sua sponte: sin minus, coacte. Graue-
dines autem fiunt perfecte, adeo vt & tusses suc-
cedant: & sternutationes succedentes si dolo-
res non sedauerint, necesse est tubercula & de-
colorationes his succedere. Quibus autem do-
lores sine manifestis causis fiunt, & diuturni, &
in toto capite, suntque ipsi & graciles, & debi-
les, his prædicendum est morbum longe gra-
uiorem priore esse. Si verò etiam ad collum,
& ad dorsum dolor descendat, caput relin-
quens, & rursus ad caput recurrat, adhuc gra-
uior fit. Verùm omnium horum grauissimus
est: si ex capite ad collum ac dorsum tendat.
Vtilitates autem his ex abscessibus fore expectan
dum est, aut vbi pus per tussim reiecerint, aut
D hæmorrhoidas habent, aut pustulas in corpo-
ribus enatas. Confert etiam caput furfures ha-
bens. Torpores & puncturæ pruriginosæ ve-
lut ab vrtica, quibus per caput discurrunt, ali-
quando per totum, aliquando per aliquam par-
tem: Sępe verò & frigiditas aliqua ab ipsis sen-
tiri putatur, velut per caput discurrere: hos
interrogare oportet, an etiam ad summam lin-
guam punctura illa procedat. Si enim hoc fe-
cerit, perfectus morbus fit, & qui difficilius
submoueri posit. Verum absque hoc facilis est
Modi vero vtilitatum consequendarum ex ab-
scessibus contingent, veluti antea scriptum est.
Sed tamē abscessus minus in his succedūt, quàm
in illis. Quoscunque vero vnà cum doloribus
verti-

ἢν μὴ ξυνήθεα ἔωσι, ταύτῃσιν αἱ κεφαλαλγίαι, Vet. Cod. καὶ γάλα ἐν τοῖσιν τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. Τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥόων πολυχρονίων ἐχομένας, ἐρωτᾶν, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι, καὶ ὀσφὺν, καὶ τὸ κάτω τῆς γαστρὸς, ἐρέσθαι δὲ καὶ περὶ αἱμωδίας, καὶ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ ἤχων. ὁκόσαι δὲ νήστιες ἐοῦσαι, ὑπόχολα ἐμέουσι πολλὰς ἡαέρας, μήτε ἐν γαστρὶ ἔχουσαι, μήτε πυρεταίνουσαι, πυνθάνεσθαι ἕλμινθας στρογγύλας εἰ ξυνεμέουσιν. ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέουσι, προλέγειν αὐτῇσι τοῦτο ἔσεσθαι. φίνεται δὲ μάλιστα μὲν, τῇσι γυναιξὶ τὸ νόσημα τοῦτο. ἔπειτα δὲ καὶ παρθένοις. τοῖσι δ' ἄλλοισι ἀνθρώποισιν ἧσσον. Οσαις δὲ ἄνευ πυρετῶν ὀδύναι γίνονται, θανάτους μὲν οὐκ ἐξεργάζονται. πολυχρόνιοι δὲ αἱ πλείους εἰσὶ καὶ πολλὰς μεταστάσιας ἔχουσι, καὶ ὑποστροφάς. οἱ δὲ Τρόποι πρῶτον μὲν, τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγημάτων, τὰ μὲν εὐήθεα, τὰ δὲ, χαλεπώτερα πολλῷ. χρὴ δὲ ὑποσκέπτεσθαι ἑκάτερα αὐτῶν, ὧδε. ὁκόσαι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι, καὶ ἐρευθός τι ἔχουσιν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται, καὶ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπον, τούτοισιν ἀρρήγει, αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. καὶ ἐξ ἀνάγκης ἁπλοῦς οὗτος ὁ τρόπος. οἷσι δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ μέτωπον, ἔκ τε τῶν ἀνέμων τῶν μεγάλων γίνονται, καὶ ἐκ τῶν ψυχέων ὅταν θαλφθῶσιν ἰσχυρῶς, τούτους δὲ κόρυζαι μὲν τελείως μάλιστα ἀπαλλάσσουσιν. ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ βλένναι ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης. κόρυζαι γίνονται τελέως, ὥς τε καὶ βῆχας ἐπιγενέσθαι. οἵ τε πταρμοὶ ἐπιγινόμενοι, τὰς ὀδύνας ἢν μὴ παύωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπιγενέσθαι, καὶ ἀχροίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι ἄνευ προφασίων τε γίνονται, καὶ πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ ἰσχνοῖσί τε ἐοῦσι, καὶ ἀμενηνοῖσι προορᾶσθαι, τούτοισιν τὸ νόσημα, πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν νῶτον, ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις πάλιν παλινδρομέει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινότατον, εἰ ξυντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ τὸν νῶτον, τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων ἔσεσθαι. ἢ πύον βήξασιν. ἢ αἱμορροΐδας ἔχουσιν. ἢ ἐξανθήματα ἐν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει δὲ καὶ πιτυρωθεῖσα ἡ κεφαλή. Νάρκαι δὲ, καὶ κνιδώσιες οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τότε μὲν διὰ πάσης, τότε δὲ διὰ μέρους τινός, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν εἰ διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, τούτους ἐπανερέσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνεῖται ἡ κνίδωσις. [illegible] γὰρ τοῦτο ποιέοι, τέλεον τὸ νόσημα γίνεται, καὶ χαλεπώτερον ἀπαλλάξαι. εὐπετὲς δὲ ἄνευ τούτου. οἱ δὲ τρόποι τῶν ὠφελειῶν, ἐξ ἀποστασίων οἷς περ προγέγραπται. ἧσσον μὲν τοι ἐπιγίνονται ἀποστάσιες ἐπὶ τούτοισιν, ἢ ἐκείνοισιν. Ὁκόσους δὲ ξὺν τῇσιν ὀδύνῃσιν σκοτόδινοι λαμβάνουσι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν. γέρουσι δὲ ὁ τρό-
πος

Vet. God. πος οὗτος μάλιστα γίνεται. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν, ἀσφαλῶς ἰσχυρόταται, καὶ πολυχρονιώτεραι. γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε, καὶ παρθένοισι, τῇσιν ἐν ἡλικίῃ, καὶ μάλιστα τῶν καταμηνίων ἐς τὴν πρόοδον. τῇσι δὲ γυναιξὶν, ἐν τῇσι κεφαλαλγίῃσι, τὰ μὲν ἄλλα πάντα γίνεται, ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν. αἱ κνιδώσιες δὲ, καὶ τὰ μελαγχολικὰ, ταύτῃσιν ἧσσον, ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἢν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ᾖ. Οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοισιν ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, κεφαλὴν ἀλγέουσι. καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι. καὶ αἱμορροΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ χρώματα, ὅσα χρόνια εἰσὶ, καὶ μὴ ἰσχυρῶς ἰκτεροὶ εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιέειν αὐτοῖσι ξυμβαίνει. ἀντὶ δὲ τῶν λίθων τούτους, καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον, ἢ τοὺς ἑτέρους. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων φαινομένων, οὐχ ἕν τι τούτων τῶν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰ, ἢ καὶ πάντα. Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες, οὓς δὴ νυκτάλωπας καλέομεν, οὗτοι ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος νέοι, ἢ παῖδες, ἢ καὶ νεανίσκοι. καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου. οἱ μὲν, τεσσαρακονθήμεροι. οἱ δὲ, ἑπτάμηνοι. τισὶ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον παρέμεινε. σημαίνεσθαι χρὴ περὶ τοῦ χρόνου, ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, ἔς τε τὴν ἡλικίην τοῦ νοσέοντος. αἱ δὲ ἀποστάσιες, ὠφελέουσι μὲν τούτους ἐπιφαινόμεναί τε, καὶ ἐς τὰ κάτω ῥεόμεναι. ἐπιγίνονται δὲ οὐ κάρτα, διὰ τὴν νεότητα. αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου. οὐδὲ παρθένοι ᾗσι τὰ ἐπιμήνια φαίνονται. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ᾖ, νυκτάλωπες γίνονται, τούτους ἐπανερωτᾶν, ἢν τὴν κεφαλήν τι προηλγηκότες ἔωσι, πρὸ τῶν ἀποκηρυγμάτων τουτέων. Ὁκόσοι δὲ μήτε πυρετήναντες, μήτε ἄχροοι ἐόντες, ἀλγέουσι πολλάκις τήν τε κορυφὴν, καὶ τοὺς κροτάφους. ἢν μὴ τὴν ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τούτοισιν αἷμα ῥαγῆναι διὰ τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷδ' ὑγιαίνειν τ' ἄλλα, τούτους δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντάς τε, καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσιν. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων ἅμα καὶ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς οὕτως ἔχοντα φαίνεται, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σπληνός. Οὖλα δὲ πονηρὰ, καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμορραγίαι γίνονται, μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι. καὶ οὐλὰς μελαίνας. ἢν δ' ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ,

ἢ βαρὺ

vertigines corripiunt, malum ægrè exolubile A
ac furiosum existit. Senibus autem maximè hic modus fit. At alij morbi circa caput, & viris, & mulieribus, cum securitate vehementissimi sunt, & diuturniores: fiunt autem & adolescentibus, & virginibus, in ea pubertatis ætate, & maximè circa mensium progressum. Mulieribus verò in capitis doloribus, alia quidem omnia fiunt, quæ & viris. Verùm puncturæ illæ pruriginosæ, & affectiones atrabiliariæ, his minus quàm viris, si non menses penitus aboliti fuerint. Quibus colores dum iuuenes sunt, praui sunt ad multum tempus, & continenter, non tamen morbi regij modo: hi siue viri sint, siue fœminę, caput dolent, & lapides ac terram comedunt, & hæmorrhoidas B
habent. Pallidi vero cum virore colores qui diuturni sunt, & morbus regius vehemens non est, alia quidem eadem facere solent: verum pro lapidum ac terræ esu, præcordia hos magis affligunt, quàm alteros. Quicunque vero multo tempore pallidi apparent, & facies in tumorem eleuatas habent, eos caput dolere sciendum est, aut circa viscera dolorem habere, aut in sede malum aliquod in seipsis. Ex his autem apparentibus, plerisque non vnum aliquod horum malorum apparet, sed plerunque multa, aut etiam omnia. Qui nocte vident, quos sanè nyctalopas vocamus, hi morbo corripiuntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adolescentes, & liberantur sua sponte, aliqui in quadraginta C
diebus, aliqui septimo mense: quibusdam vero & per totum annum permansit. Quapropter de tempore coniectare oportet, ita vt & ad morbi robur, & ad ægri ætatem respicias. Abscessus autem his prosunt insuper apparentes, & ad infernas partes fluentes. Verum non valde accedunt, propter iuuentutem. At mulieres non corripiuntur ab hoc morbo, neque virgines, quibus menses comparent. Quibus autem lachrymarum fluxiones diuturnæ fuerint, & hi nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, an caput doluerint, antea quàm hæc reuelarunt. Quicunque dum neque febricitant, neque decolores sunt, sæpe & verticem, & tempora dolent, si non alium ma- D
nifestum habuerint abscessum in facie, aut grauiter loquantur, aut dentes doleant, his sanguinem per nares erupturum esse expectandum est. Quibus vero ex naribus sanguis fluit, hi alioqui sani esse videntur, hos autem vel splenem in tumorem eleuatum habere comperies, vel caput dolere, & splendicans quiddam ipsis ob oculos obuersatur. Plerisque verò horum simul & caput, & splen hoc modo se habere apparent. Gingiuæ vitiatæ, & ora graueolentia his, quibus sunt splenes magni. Quicunque verò habent splenes magnos, & neque sanguinis eruptiones ipsis contingunt, neque oris graueolentia, horum tibiæ

vlcera

A vlcera praua habent, & cicatrices nigras. si verò
vel grauiter loquuntur, manifestũ aliũ habeant
abscessum in facie, vel dentibus dolent, his san-
guinis fluxio ex naribus expectãda. Quibus par-
tes sub oculis vehementer attolluntur, eos ma-
gnos habere lienes comperies. Si vero etiam in
pedibus tumores accesserint, aquam etiã habe-
re videbuntur. Verum & ventrẽ, & lumbos in-
spicere oportet. At vero distortiones in facie, si
nulli alij corporis parti cõmunicent, cito sedã-
tur, aut sua sponte, aut ad necessitatẽ coactæ: re-
liqui verò syderati fiunt, quibus vnà cum hoc
quod mouere non possunt, morbosa corporis
pars attenuatur, hi in sanitatẽ restitui nõ possũt.
Quibus autẽ colliquationes non accesserint, hi
B sani euadent. Cæterum de tempore quãdo sani
erunt prædicendũ est, respectu habito ad vim
morbi, & ad tẽpus, & ad ætatem hominis, & ad
anni tẽpus, ita vt eius rei memor sis, ꝙ vetustissi
mi morbi, & pessimi, & qui reuoluunt, grauis-
simè obediunt: itemq; hi qui sunt in vetustissi-
mis corporibus. Sed & autumnus, & hyems, ad
tales morbos submouendos minorẽ cõmodita-
tẽ exhibent, q̃ ver & æstas. Dolores porrò in hu
meris oborientes, qui quidẽ ad manus descen-
dunt, torporesq; ac dolores inducũt, his absces-
sus non succedunt, verũ nigram bilẽ vomentes
sanant. Qui verò isthic in humeris manent, aut
etiã ad dorsum progrediũtur, eos puris, aut atræ
bilis vomitu effugiunt. Verùm de his ita cõside-
C rationẽ facere oportet. Si quidẽ enim facilè spi-
rauerint, ac graciles fuerint, atrã bilem ipsos vo-
mituros esse spes est. Si verò difficilius spiraue-
rint, & in faciẽ ipsis color incurrit, qui prius nõ
erat, siue rubicundus, siue niger, eos magis pus
sputuros esse sperandũ est. Ad hæc verò cõside-
randũ est etiam, an in pedibus tumores sint. Nã
& hoc signũ in his consentit. Atq; hic morbus
viris vehementissimus esse solet, à quadragesi-
mo anno vsq; ad sexagesimũ. Qua ætate etiam
coxendicum morbus maximè affligit. Porrò de
coxendicũ morbo sic cõsiderationẽ facere opor-
tet. Quibuscunq; senioribus, & torpores vehe-
mentissimi sunt, & perfrigerationes tũ lumbo-
rum, tum crurũ: & qui pudendũ arrigere non
D possunt: & quibus aluus nõ egerit, nisi ad neces-
sitatẽ coacta, & prodit ipsis multus stercoraceus
mucus: his maximè diuturnus morbus erit,
prædicendumq; est, annũ vt minimũ duraturũ
esse morbũ, ab eo tẽpore quo incepit, & opẽ ad
ver & æstatẽ expectandam esse. At verò iuueni-
bus nõ quidẽ minus doloris inducit coxendicũ
morbus, verũ breuior est: nã quadragesimo die
liberantur. Sed neq; torpores vehementes acce-
dunt, neq; perfrigerationes crurũ ac lumborũ.
Quibus autem hic morbus est quidem in lũbis
ac cruribus, non autẽ affligit adeò vt decumbãt,
considerare oportet, an alicubi sint collectio-
nes in coxa, & interrogare an ad inguen dolor
progrediatẽ. Si enim ambo hæc habet, diuturnus
fit mor-

ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τουτέοι- Vet. Cod.
σιν αἱμοῤῥαγίην διὰ ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι
δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς,
τούτους σπλῆνας μεγάλους εὑρήσεις ἔχοντας. εἰ
δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται,
καὶ ὕδωρ φανήσονται ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὴν γα-
στέρα, καὶ τὴν ὀσφὺν ἐπισκοπεῖν δεῖ. τὰ δὲ ἐν τοῖσι
προσώποισι διαστρέμματα ἢν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ
σώματος ἐπικοινωνέῃ, ταχέως παύεται, καὶ αὐ-
τόματα καὶ πρὸς ἀνάγκας. οἱ δ' ἄλλοι ἀπόπληκ-
τοι. οἷσι μὲν τῷ μὴ δύνασθαι κινέειν, λεπτύνε-
ται τὸ νενοσηκὸς τοῦ σώματος, οὗτοι ἀδύνατοι
εἰς τοῦτο καθίστασθαι. οἷσι δὲ ξυντήξιες μὴ ἐπι-
γένονται, οὗτοι δὴ ἔσονται ὑγιέες. περὶ δὲ τοῦ χρό-
νου ὁπότε ἔσονται, προλέγειν ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ
νοσήματος ὁρῶντα, καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν
ἡλικίην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰς τὴν ὥρην, εἰδὼς
ὅτι τὰ παλαιότατα τῶν νοσημάτων, καὶ τὰ κά-
κιστα καὶ κυλινδούμενα, βαρύτατα ὑπακούει. καὶ
τὰ ἐν τοῖσι γεραιτάτοισι τῶν σωμάτων. ἔστι δὲ
καὶ τὸ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν τοῦ ἦρος τε καὶ
τοῦ θέρεος, ἀνεπιτηδειότερος ταῦτα τὰ νοσή-
ματα ἀφιέναι. Αἱ δὲ ἐν τοῖσιν ὤμοισι γινόμεναι
ὀδύναι, ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαί-
νουσαι, νάρκας τε καὶ ὀδύνας παρέχουσιν, ταύτῃ-
σιν ἀποστάσιες μὲν οὐκ ἐπιγίνονται. ὑγιάζονται
δὲ, μέλαινας χολὰς ἐμέοντες. ὁκόσαι δὲ αὐτοῦ
μένουσι ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικ-
νέονται, ταύτας πύον ἐμέσαντες, ἐκφυγγάνου-
σιν, ἢ μέλαιναν χολήν. καταμανθάνειν δὲ περὶ του-
τέων, ὧδε. ἢν μὲν γὰρ εὔπνοι ἔωσι, καὶ ἰσχνοὶ, μέ-
λαιναν χολὴν αὐτοῦ μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι. εἰ δ'
αὖ δυσπνοώτεροι, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιτρέ-
χει τι αὐτοῖσι χρῶμα, ὃ πρόσθεν οὐκ ἐπεγίνετο,
ὑπέρυθρον, εἴτε μέλαν, τούτους πύον ἐλπὶς μᾶλ-
λον πτύσειν. σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ εἰ
ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα ἔνεστι. καὶ γὰρ τοῦτο τὸ
σημεῖον, τούτοισι ὁμολογέον ἐστί. τὸ δὲ νόσημα
τοῦτο, τοῖσιν ἀνδράσι προσγίνεται ἰσχυρότατον,
τοῖσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων, ἐς τὰ ἑξήκοντα.
τὴν ἡλικίην δὲ ταύτην μάλιστα ἰσχιάδες βιάζον-
ται. Σκέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε περὶ ἰσχιάδων. ὁκό-
σοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵ τε νάρκαι ἰσχυρότα-
ται, καὶ καταψύξιες τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων,
καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπαίρειν ἀδυνατέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ
οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, καὶ κοπρώδης
μύξα πολλὴ διεξέρχεται, τουτέοισι χρονιώτα-
τον τὸ νούσημα ἔσται, καὶ προλέγειν ἐνιαυτὸν τὸ
ἐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο τὸ νούσημα γί-
νεσθαι. καὶ τὰς ὠφελείας ἐς τὸ ἔαρ τε καὶ τὸ θέ-
ρος προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν, ἐπώ-
δυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες, βραχύτεραι δέ.
καὶ γὰρ τεσσαρακονθήμεροι ἀπαλλάσσονται.
ἀλλ' οὐδὲ αἱ νάρκαι ἐπιγίνονται ἰσχυραὶ, οὔτε αἱ
καταψύξιες τῶν σκελέων τε καὶ τῆς ὀσφύος. οἷσι δὲ
τὸ νόσημα τοῦτο ἐστὶ μὲν ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τῷ σκέλει,
βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥς τε κατακέεσθαι, ξυστρέμ-
ματα σκέπτεσθαι μὲν ἤπου ἐν τῷ ἰσχίῳ, καὶ ἐπα-
νέρεσθαι, εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ ὀδύνη ἀφικνεῖ-
ται. ἢν γὰρ ταῦτ' ἔχει ἄμφω, χρόνιον τὸ νούσημα
γίνεται.

Vet. Cod. γίνεται. ἐπανέρεσθαι δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ μηρῷ νάρκαι ἐγγίνονται, καὶ ἐς τὴν ἰγνύην ἀφικνοῦνται. καὶ ἢν φῇ αὖθις ἐρέεσθαι, καὶ ἢν διὰ τῆς κνήμης ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός. ὁπόσοι δ' ἂν τουτέων τὰ πλεῖστα ὁμολογέωσι, εἰπεῖν αὐτοῖσι, ὅτι τὸ σκέλος σφιν τότε μὲν θερμὸν γίνεται, τὸ δὲ ψυχρόν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη, ὁκόσοισι μὲν ἀνὰ τὴν ὀσφὺν ἐκλείπουσα ἐς τὰ κάτω τρέπεται, θαρσύνει. ὁκόσοισι δὲ τά τε ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω τρέπεται, προλέγειν δεινὰ εἶναι. οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ὀδύναι τε γίνονται, καὶ ἐπάρσιες καὶ καταπαύονται, οὐκ ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τά τε σπλάγχνα μεγάλα. καὶ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν ὑπόστασιν. καὶ τοὺς κροτάφους ἢν ἐπαίρῃ, φήσει πολλάκις ἀλγέειν. φήσει δὲ καὶ ἱδρῶτας αὐτῷ γίνεσθαι νυκτερινούς. ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται, ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο, οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται. ἐπανέρεσθαι οὖν περὶ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος, εἰ ἐγένετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνηδώσιες ἔν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ, εἰ ἔνωσι. καὶ ὁκόσοις αἱ κοιλίαι ἰσχυρὰς ὀδύνας παρέχουσιν ἄνευ ἐκταραξίων. καὶ ὁκόσοισιν αἱμοῤῥοΐδες γίνονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν νοσημάτων τούτων. ἢν δὲ κακόχροοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φαίνωνται, ἐπανέρεσθαι, καὶ κεφαλὴν εἰ ὀδυνῶνται. φήσουσι γάρ. τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι ἐπώδυνοι, ἔν τε τοῖς δεξιοῖς εἶεν, τὰ ἀλγήματα ἰσχυρότερα γίνεται. καὶ μάλιστα ὅταν πρὸς τῷ ὑποχονδρίῳ κατὰ τὸ ἧπαρ τοὐπόλειμμα τῆς ὀδύνης ᾖ. ὠφελέει δὲ ταύτας τὰς ὀδύνας, τὸ παραυτίκα ψόφος ἐν τῇ γαστρὶ γινόμενος. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, τὸ οὖρον παχὺ καὶ χλωρὸν οὐρέουσιν. ἔστι δὲ θανατώδης μὲν οὐδαμῶς ὁ τρόπος οὗτος. χρόνιος δὲ κάρτα. ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ᾖ τὸ νούσημα, ἀμβλυώσσουσιν οἱ ἄνθρωποι ὑπ' αὐτοῦ. ἀλλ' ἐπανέρεσθαι περὶ τοῦ αἵματος, εἰ νέῳ ἐόντι ἔῤῥει, καὶ περὶ τοῦ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ περὶ τοῦ οὔρου τῆς κενώσιος χλωρότητος. καὶ ἀμφὶ τῶν ψόφων εἰ ἐγγίνονταί τε, καὶ ὠφελέουσιν ἐπιγινόμενοι. φήσουσι γὰρ πάντα ταῦτα, εἴτε ἐρυθρόν τε εἴτε μέλαν, τουτέοισι πῦον ἐλπίζειν μᾶλλον ἢ πτύειν. σκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι, καὶ ἐν τοῖσι πόσιν οἰδήματα. τοῦτο τὸ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογον ἐστίν. Λειχῆνες δὲ καὶ λέπραι καὶ λεῦκαι, οἷσι μὲν νέοισιν, ἢ παισὶν ἐοῦσιν ἐγένετό τι τούτων, ἢ κατὰ μικρὸν φανὲν, αὔξεται ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπόστασιν νομίζειν τὸ ἐξάνθημα, ἀλλὰ νόσημα. οἷσι δὲ ἐγένετο τούτων τι πολύ τε καὶ ἐξαπίνης, τοῦτο ἂν εἴη ἀπόστασις. γίνονται δὲ λεῦκαι μὲν, ἐκ τῶν θανατωδεστάτων νοσημάτων. οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη. αἱ δὲ λέπραι καὶ οἱ λειχῆνες, ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. ἰῆσθαι δὲ τουτέων εὐπετέστερά ἐστιν, ὅσα νεωτάτοισί τε γίνεται, καὶ νεώτατά ἐστι, καὶ τοῦ σώματος ἐν τοῖσι μαλθακωτάτοισι, καὶ σαρκωδεστάτοισι φύεται.

fit morbus. Interrogandum insuper est, an in femore torpores insint, & ad poplitem progrediantur: & si hoc confiteatur, rursus interrogandum, an & per tibiam ad summum pedē procedant. Quicunque enim pleraque horū confessi fuerint, his dicendum est, quòd crura ipsis aliquando calida, aliquādo frigida fiant. Quòd si morbus hic lumbos relinquens, aliquibus ad infernas partes vertatur, eos confidentes esse iube. Quibuscunque verò coxas & lumbos nō relinquens, ad supernas partes conuertitur, malū id esse prædicendum est. At quibus circa articulos dolores fiunt, & tumores, & sedantur, non podagrico modo; in his comperies viscera magna, & in vrina subsidentiam albam. Et talis si tēpora eleuarit, dicet se sæpe dolere, dicet etiā sudores sibi nocturnos oboriri. Si verò neque in vrina subsidet talis subsidētia, neque sudores fiunt, periculum est ne aut claudi fiant articuli, aut affectio abscessus humore melli similis, quē melicerida vocant, sub ipsis nascatur. Fit autem hic morbus his quibus in pueritia, & iuuentute sanguis ex naribus fluere solitus desijt. Proinde interrogandum est de sanguinis eruptione, an in iuuentute facta fuerit: & an pruriginosæ velut ab vrtica puncturæ, & in pectore, & in dorso insint: & quibus alui dolores fortes inducant, citra exturbationes: & quibus hæmorrhoides fiant. Hoc enim horum morborum principiū est. Si vero etiam malo colore præditi sint hi homines, interrogandum est an caput doleant: Hoc enim fatebuntur. Quibus verò ex his alui dolores in dextris fuerint, dolores his vehementiores fiunt, & presertim quum ad præcordium iuxta hepar, reliquiæ doloris fuerint. His autem doloribus prodest strepitus statim in aluo obortus. Postquam autem dolor quieuerit, vrinam crassam ac cum virore pallidam mingunt. Atq; hic modus nequaquam lethalis est, verùm valde diuturnus. Quum autem iam vetustus fuerit morbus, homines ab ipso cæcutiunt. At de sanguine interrogare oportet, an in iuuētute fluxerit, & de visus hebetudine, & de vrinæ euacuationis pallore, itemq; de strepitibus an insint, & succedentes prosint. Hęc enim omnia fatebun-

1 itur. Impetigines & lepræ, & vitiligines albæ, leucæ appellatæ, quibus quidem iuuenibus aut pueris aliquid horum factum est, aut paulatim conspectum in multo tempore augescit: his nō putare oportet abscessum esse, eam papularem eruptionem, sed morbum. Quibus vero horū aliquid factum est multum & derepentè, hoc sanè fuerit abscessus. Fiunt autem leucæ quidē ex lethalissimis morbis, qualis est & morbus tabidus appellatus: Lepræ vero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his autem facilius sanantur ea, quę in maximè iuuenibus fiūt, & quæ recentissima sunt, & in mollissimis, ac carnosissimis corporis partibus producuntur.

A B C D

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Secundum Prorrhet.

1 Medicorum prædictiones. *Cum hic liber solemnem præfationem habeat, alterum horum necessarium est, aut non esse eiusdem auctoris cum priore, nec propterea ipsi continuandum, aut præponi debere. non esse enim Hippocratis germanum, & Galenus & res ipsa docet, cum id præ cæteris insigne peccatum, & ab Hippocratis ingenio alienum sæpe committat, vt ex vna vel altera, atque interdum fallaci experientia, præcepta & vniuersales prædicendi regulas effingat; nam ex multis ijsq. firmis experimentis artes cunctas constitui, cuivis manifestum est.*

2 Aut carnes vorauerint. *Quomodo ex solo carnium esu quis delirare possit, quantumcumque illarum edatur, non est facile perspicere, nisi peculiare aliquod carnis genus intelligamus, vt de cerebro mustellarum, de Hippomane & de carne taurina fertur, quas comestas homines dementare scribunt. Sic Auenzoar in febribus carnis esum damnabat. quod putredinem & consequenter febrem augeat. Illud hic animaduertendum, quod Hippocrates infra videtur cognitioni pulsuum multum tribuere, cum scribit ex tactu ventris, atque venarum facilius quàm ex alijs, errores hominum in victu commissos perspici.*

3 Manifesta sunt mala. *Omnes actiones dicebat Galenus 3. de sympt. causis primo, læduntur aut læsa facultate, aut ob externum errorem. Errores autem nisi magni & continui sint, haudquaquam continuas læsiones facere possunt, sed quandiu impressio ab illis facta durat, tandiu etiam durat actionum læsio, illa vero cessante, quod fit vna vel altera die, protinus actiones suæ integritati restituuntur. Veruntamen illud interest semper, quod læsiones insignes & permanentes ab erroribus solis numquam immediatè proficiscuntur, sed semper morbo mediante, cum Galenus vbiq. dicat actiones læsas semper morbos partium sequi.*

4 Liquidiores autem egestiones. *Hunc locum videtur Celsus æmulatus vbi scribit. Vna die fluere aluum sæpe pro valetudine est, atq. etiam pluribus, modo febris absit & malum intra septimam diem finiatur. Quod porro scriptum est retro, aluus si quotidie non respondeat, vel alui fluorem, vel febrem secuturam, non est ex toto verum. Etenim multos noui qui licet vix quinta, interdum septima, aut octaua die faces egererent, semper tamen sani vixerunt. Cur autem aliquando contingat, vel febrem sequi vel diarchiam, est quoniam bilis ad stimulandam intestinorum facultatem expultricem missa quotidie facibus mixta, vt deberet non exit, retenta in copia colligitur, ob quod postmodum vel impetu erumpens alui fluorem facit, vel ibi contenta, aut in venas regressa putrescens febrem inducit. Debere labores ciborum copiæ proportione respondere aliàs Hippoc. 4. de morbis docuit dicens ἄνθρωπος ἐσθίων οὐχ ὑγιαίνει, ἢν μὴ πονέῃ, id est homo qui comedit nisi laboret, sanitate frui minimè potest.*

5 At sanguinem mingere. *Cornelius Celsus lib. 4. cap. de tussi hanc sententiam videtur interpretatus, vbi scribit. Neque ignorari oportet eis, quibus fluere sanguis solet, aut quibus spina dolet, coxá ve aut post cursum vehementem, vel ambulationem dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluuium, idq. per vrinam redditum ipsam quoque lassitudinem soluere. Nam huiusmodi sanguinis fluorem vena alia renum effracta fieri, ac propterea potius prodesse, quam obesse, ex Hippocrate 4. Aphoris. 28. & Gal. intelligere licet.*

6 At vero de aqua. *Plutarchus in lib. de tarda numinis vindicta scribit, filios melancholicorum podagricorum, & comitialium esse statim curandos, quod ob seminalia contagia sint ijsdem morbis obnoxij: Immo etiam scribit filios eorum qui Tabe, & Hydrope moriuntur, dum parentes sepulturæ mandantur si pedes in aqua contineant prohibere quo minus eorundem vitiorum contagia in ipsos transeant. Sic enim hoc in loco vocem ab Hippocrate vsurpatam τὴν ξυγγονίαν, interpratari debemus de huiuscemodi morbis qui à parentibus transeunt in filios, non autem de congenitis: quandoquidem non solum hi propositi, verum etiam quiq. alij si à principijs generationis inuadant, non difficiles modo curatu, sed etiam irremediabiles existunt. Secus vero est de ijs qui paterna quadam hæreditate, sed multo post natiuitatem contrahuntur, quiq. cura & studio priusquam incrementum suscipiant aut etiam erumpant, sopiri & extingui solent.*

7 Sed & ex alijs. *Morbos omnes diuturnos in Autumno maximè occidere est rationi consentaneum, quandoquidem eo tempore vires debiliores sunt, tum ob anteactam æstatem, tum ob illius tempestatis inæqualitatem, tum potissimum quia frigus accedit quod vires alioqui infirmæ nequaquam sustinere possunt, vnde ab omnibus iure Autumnus morbosus appellatur, Iuuenalis.*

Quot Themison ægros Autumno occiderit vno.

8 De podagricis. *Cælius Aurel. libr. 5. pass. cap. 1. citat Hippocratem tanquam is dicat Ischiadicis dysenteriam conferre, cui similis est sententia quam hoc in loco habet. Porro quod scribit difficiliorem*

ciliorem esse eum comitialem morbum, cuius origo ignoratur, quam eum qui à capite sit, non admodum vero consonat, cum nullus esse posit, & lethalior, & periculosior eo cuius initium sit in capite. Nisi difficultatem in curando intelligamus, quòd ignorata sede & origine morbi remedia, aut nulla aut importuna adhibere liceat.

9 Aut hirudinem. Βδέλλαν *Galenus in vocum explan. & in 4. de loc. affect. interpretatur Hirudinem. Dioscorides vero quem Galenus sæpe vocat veterum scripturarum corruptorem venam varicosam interpretabatur. Atqui Dioscoridem aduersus Galenum sequutus est in Dialogis suis Alexander Petronius, quasi vero aut Galenum de lingua Græce ignoratione accusare, aut ipsis purum & ineruditum grammaticum ponere posimus.*

10 Omnium vero. *Vrinarum in affectibus capitis considerationem nihil propè conferre aliàs scripsit Galenus, nec sine ratione cum ex his venarum atq. arteriarum status duntaxat intelligi queat. Cur igitur auctor hic in oculorum affectionibus eas esse maximè spectandas dicat non satis intelligo, nisi velit maximè conferre statum venarum ex vrinis scire, quod oculi multis venulis referti sint, atque à sanguine plurimum affici soleant, aut magis placeat dicere eo pacto vrinarum considerationem in affectibus oculorum esse vtilem quo etiam in pleuritide, nempe ad cognoscendum reliqui corporis statum qui magnopere refert, bonus an malus sit.*

11 Impetigines, & lepræ. *Quid sit abscessum esse, & non morbum atque è conuerso forsan non omnes intelligunt. Verum intelligetur faciliter si sciatur tumores, vel sponte oriri atque ex sese operationes lædere. Si enim primo modo fiant, morbi sunt, vt docet Galenus lib. de differen. morborum cap. 9. Sin autem secundò modo symptomata potius quam morbi sunt appellandi, quod itidem & in lichenibus, & lepris statuendum est, quæ si sint symptomata abscessus esse scribit auctor, sicuti si fiant citra aliàs ægritudines vocat morbos.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI COACAE PRAENOTIONES.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

Argumentum in lib. de Coacis Prænotionbus.

Signa ex quibus ſanos futuros aut morituros ægrotantes coniectare liceat, ex omnibus iudiciorum fontibus, copioſius & luculentius, quàm ſuperioribus libris proſequitur, quæ in ſingulis morbis ſalutaria, quæ pernitioſa ſint proponens.

A QVI ex rigore perfrigerantur, caput ac collum dolẽtes voce destituti, inſuper exudantes, poſtquã ſe recollegerint, moriunt̃. Moleſte ferre morbũ cũ pfrigeratione, peſſimũ eſt. Perfrigeratio cũ duricia, pnitioſa eſt. Ex perfrigeratione, timor, & triſtitia preter rationẽ, in conuulſionẽ finit. Ex pfrigeratione vrinas intercipi, peſſimũ eſt. Ignorãtia cũ rigore, malũ. Malũ itẽ obliuio. Soporoſi rigores aliquatenus pernicioſi, & flãmeus ĩ facie color, cũ ſudore, ĩ his malignus eſt. In his frigiditas poſteriorũ partiũ conuulſionem accerſit. Etĩ ſũma, poſteriorũ partiũ frigiditas, conuulſoria eſt. Ex dorſo horrores frequẽtes, & citro trãſeũtes, ægrè tolerari poſſũt. Vrinę enim interceptionẽ doloroſã ſignificãt. Inſuper inſu-
B dare, his peſſimũ eſt. Rigor cõtinẽter vexãs, corpore iã debili exiſtẽte, lethalis eſt. Qui frequenter exudãt, ac inſu p rigẽt, pernicioſũ hoc eſt, & in fine ſuppurationẽ habere cõperiunt̃, vẽtreſq; perturbatos. Rigores ex dorſo, moleſtiores ſũt. Qui vero decimaſeptima die rigorẽ habuit, & quarta ac viceſima inſu p riguerit, malignũ hoc eſt. Horrore affecti, caput dolẽtes, exudãtes, malignũ id eſt. Horrore affecti, multũ inſup exudãtes, difficili malo implicant̃. Rigores multi torpidi, maligni ſũt. Quibus ſexta die rigores fiũt, hi ægrè iudicant̃. Quibus ſanis horrores frequẽter ſunt, hi ex ſanguinis fluxione ſuppurantur. Horror & ſpirandi difficultas in doloribus, ſigna tabis ſũt. Ex pulmonis ſuppuratione, & circa ventrẽ aliquãdo ac clauiculã dolores, & anxie ſtertere, ſputi copiã in pulmone ſignificat.

Horrore

ΟΙ ἐκ ῥίγεος περιψυχόμενοι, κεφαλαλγέες, τράχηλον ὀδυνώδεες, ἄφωνοι, ἐφιδροῦντες, ἐπανενέγκαντες, θνήσκουσιν. αἱ μετὰ καταψύξιος δυσφορίαι κάκισται. Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ, ὀλέθριον. Ἐκ καταψύξιος φόβος καὶ ἀθυμίη ἄλογος, ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾶ. αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων ἀπολήψιες, κάκιστον. Μετὰ ῥίγους ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη. Τὰ κωματώδεα ῥίγεα ὑπολέθρια. καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακόηθες. ἐπὶ τουτέοισι ψύξις τῶν ὄπισθεν, σπασμὸν ἐπικαλέεται. καὶ ὅλως δὲ ψύξις τῶν ὄπισθεν, σπασμῶδες. αἱ ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ, καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι, οὔρου γὰρ ἀπόληψιν καὶ ἐπώδυνον σημαίνουσι. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κάκιστον. Ῥῖγος ἐκ συνεχείας τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος, θανάσιμον. οἱ πυκνὰ ἐφιδροῦντες καὶ ἐπιρριγέοντες, ὀλέθριον. καὶ ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν ἀναφαίνονται ἐμπύημα ἔχοντες, καὶ κοιλίας ταραχώδεας. τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα. ὃς δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ ἐπιρριγοῖ, δύσκολον. Οἱ φρικώδεες κεφαλαλγικοὶ ἐφιδρῶντες κακοήθεες. οἱ φρικώδεες ἐφιδροῦντες πολλῷ, δύσκολοι. τὰ πολλὰ νωθρώδεα ῥίγεα, κακοήθεα. Οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτον. Ὁκόσοισι φρῖκαι πυκναὶ ὑγιαίνουσιν, οὗτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυΐσκονται. τὸ φρικῶδες καὶ τὸ δύσπνοον ἐν τοῖσι πόνοισι, σημεῖα φθινώδεα. Ἐξ ἐμπυήσιος πλεύμονος, καὶ κατὰ κοιλίην ἐνίοτε ἀλγήματα καὶ κληῖδα, καὶ τὸ ὑπορέγχειν ἀσώδεα, σημαίνει πτυέλου πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι. Ver.Cod.

Οἱ φρι-

Vet. Cod. Οἱ φρικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, ὀσφυαλγέες, κοιλίας καθυγραίνονται. Τὰ ἐπιρριγέοντα ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα ἄγρυπνα, φλεγματώδεα. Ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ἔξω ὅτε οὖρον ὑπ' ἑωυτοὺς χαλῶντα φλεβοδονώδεα, ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾶ. Τὰ ξυνεχέα ῥίγεα ἐν ὀξέσι, πονηρόν. αἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλύσιες ὀλέθριον. τὰ αἱματώδεα οὖρα ἐν τούτοισι πονηρόν. Ῥίγος ὀπισθοτονῶδες κτείνει. Τὰ φρικώσαντα καὶ ἀνιδρώσαντα κρισίμως, ἐς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα παραλόγως, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενον, αἱμορραγήσειν οἴομαι. Τὰ μετὰ ῥίγεος ἐπισχόμενα οὖρα, πονηρὰ καὶ σπασμώδεα, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντι. ἐλπὶς δὲ ἐπὶ τούτοισι, καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα τριταιοφυέα ῥίγεα, ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ πάνυ κακοήθεα. τἀναντία δὲ παροξυνόμενα τῶν ἀπιόντων, τῶν μετὰ ῥίγεος καὶ πυρετοῦ ὀλέθριον. αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι, τρόμῳ λύονται. καὶ τοὺς ἐπιρριγέοντας τρομώδεα γινόμενα κρίνει. Οἱ ἐκ ῥίγεος μὴ* κεφαλαλγίης ἐκλυόμενοι, *σφαλεροί. Τὸ αἱματῶδες οὖρον τουτέοισι κακόν. Οἷσι ῥῖγος, οὔρου ἐπίστασις. Σπασμὸς ἐν πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακοήθεες. κακοήθες δὲ καὶ ἐκ *ληροῦ ὁρμὴ ἀλγήματος. ἀλλ' οὐδὲ γουνάτων πόνος, χρηγυον. ἀτὰρ καὶ γαστροκνημιῶν πόνοι, κακοήθεες. καὶ γνώμης παραφορή. ἄλλως τε καὶ οὖρον ἢν ἐνεωρηθῇ. Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρετοὶ, κακοήθεες. τὸ καρῶδες ἐπὶ τούτοισιν κάκιστον. Οἱ μὴ διαλείποντες ἐφιδροῦντες πυκνὰ μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσεως, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κακοήθεες. καὶ τὰ ἐς ἀκρώμιον καὶ κληῖδα στηρίζοντα ἀλγήματα ἐν τούτοισι πονηρά. Οἱ τριταιοφυέες ἀσώδεες πυρετοὶ κακοήθεες. αἱ ἐν πυρετῷ ἀναυδίαι, κακόν. Κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδροῦντες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. Οἱ κοπιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώσαντες, χρησίμως ἀναθερμανθέντες ἐν ὀξέσι, κακόν. ἄλλως τε κἢν ταῦτα ἐπιστάζωσι, περὶ ταῦτα ἰκτερώδεες κατακορέες, θνήσκουσι. λευκὸν διαχώρημα τουτέοισι προσέρχεται. Οἱ τριταιοφυέες πλανώδεες, ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες δύσκολοι. Οἱ ἐν κρισίμοισιν *ἀλυσμὸν ἀνιδροῦντες περιψυχόμενοι, καὶ ἅπαντες δὲ οἱ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυχόμενοι ἀκρίτως, κακόν. Καὶ οἱ ἐπιρριγώσαντες ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα, ἀσώδεες, τρομώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν. καὶ φωνὴ δὲ ἐκ ῥίγεος. Τὰ δὲ ἐκ ῥιγῶν μικρῶν ἱδρῶσι περιψύχοντα, κακόν. οἱ ἐφιδροῦντες ἄγρυπνοι ἀναθερμαινόμενοι, κακόν. οἱ ἐφιδροῦντες ἐν πυρετῷ κακοήθεες, οἷσι χολώδεος διαχωρήσιος ἐούσης, περὶ στῆθος *δῆξις καὶ πικρότης, κακόν. Ἐν πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ διεκπίπτον, κακόν. Κοπιώδεες, λυγγώδεες, κάτοχοι, κακοί. *Ἐκ νώτου πυκινῆσι καὶ λεπτῇσι φρίκῃσιν ἐφιδροῦντες, δύσφοροι. οὔρου ἀπόληψις, ἐπώδυνον σημαίνει. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κακόν. Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, οἷον προθυμέεσθαι τι, πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον παρακοπῆς. τὰ ἐν

Marginalia: * ἀσφαλέως; * σφαλεροὶ; * μηροῦ; * ἀλυσμοὶ; * ῥῆξις; * nõ habet

A Horrore affecti, anxij, delassati, lumbos dolẽtes, aluos humectas habẽt. Affectiones insuper rigẽtes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cũ vigilijs ac delirio in somnis, aliquando vrinas inuoluntariè emittentes, in conuulsionẽ desinunt. Continui rigores in acutis, praui sunt. Ex rigore, cũ capitis dolore exolutiones, perniciosæ. Cruẽtæ, in his vrinæ, prauæ. Rigor cũ distentione neruorũ in posteriora, occidit. Qui inhorruerũt & exudarũt iudicatorio modo, & postridie præter rationẽ horruerunt, si qs nõ vigilijs infestetur, neq; cõcoxerit, ei sanguinẽ erupturũ esse puto. Vrinæ cũ rigore suppressæ, malæ & conuulsoriæ, tũ aliàs, tũ si quis antea graui sopore pressus fuit. Spes autẽ in his est abscessus retro aures fore. Rigores velut in febre B tertiana, si in media inordinata febre exacerbẽtur, valde maligni sunt. Si vero contrario cõualentibus modo exacerbẽtur, cũ rigore & febre, perniciosum est. Vocis interceptiones ex rigore, soluunt tremore. Et insuper rigentes tremores succedentes iudicãt. Qui ex rigore cũ capitis dolore exoluuntur, in periculo versant. Cruẽta vrina his mala est. Quibus rigor, his vrinæ suppressio. Conuulsio in febre, manuũ ac pedũ dolores, maligni sunt. Malignus est & doloris ex femore progressus. Neq; genuum dolor bonus est. Sed & surarũ dolores maligni sũt, mentẽq; emouent, tũ aliàs, tũ si vrinę subsidentia in medio innatet. Febres ex præcordiorũ dolore malignæ sunt, sopor in his pessimus est. Qui frequẽ C ter exudare cũ præcordij intẽtione nõ cessant, plerunq; maligne habẽt, & dolores in summũ humerũ ac claviculam incumbentes, in his praui sunt. Febres tertianæ naturã referentes, cum anxietudine, malignæ sunt. Vocis interceptiones, in febre malæ sunt. Lassati, caligantes, vigilãtes, soporosi, exudantes, recalescẽtes, male habẽt. Lassati cũ horrore si exudarunt, iudicatorio modo, recalfacti in morbo acuto, male habent, tũ aliàs, tũ si circa hæc sanguis de naribus stillarit. E regio morbo abũde colorati, moriuntur, alba verò alui egestio in his præcedit. Febres tertianæ naturã referẽtes erroneæ, in pares dies translapsæ, difficiles sũt. Anxietudines in diebus iudicatorijs, si in his sine sudore perfrigerẽ D tur, & omnes qui sine sudore perfrigerantur citra iudicationẽ, male habent. Et qui insuper riguerunt ex his, vbi vomuerũt meraca, anxij, tremuli in febre, malũ. Qui ex rigoribus paruis sudoribus perfrigerantur, malum. Exudantes, vigilantes, recalescentes, malum. Qui insuper exudant in febre, maligne habẽt. Quibus biliosa est alui egestio, his circa pectus morsus, & amaritudo, malum est. In febribus inflata aluo flatus nõ erumpere, malum. Lassati, singultientes, stupore detenti, mali. Præter cõsuetudinem quid facere, velut est, proponere sibi aliquid, & expectare aliquid, prius non consuetũ, aut contrarium, malum est, & mentis emotioni proximũ, Qui

A Qui morbi in malis signis leuant, & q in bonis nõ remittũt, difficiles sũt. Qui exudãt, & maximè capite, in morbis acutis submoleste ferẽtes, malũ, tũ aliàs; tũ si vrinæ sunt nigre, & turbidus spũs in his malus. Extremæ partes si in vtràque partẽ cito transmutent, malũ est. Sed & sitis huiusmodi mala est. Ex moderato ferox respõsio, malũ. Vox acuta, malũ. Præcordia his intro trahunt. Qui ex pfrigeratione sudorosa cito recalescũt, malũ. Qui in acutis exudant submoleste ferẽtes, malũ. Qui præter rationẽ nulla existẽte vasorũ euacuatione, impotẽtes fiũt, malũ. In febre tractus velut à vomitu, in screationẽ desinẽs malũ. Torpor in vtranq; partẽ cito trãslabens, malũ. Sãguinis stillæ pusillæ male. In acuto morbo sitis pter rationẽ soluta, malũ. Qui ad manũ exiliũt, male habẽt. Quibus cũ febre ardẽte, tumores sõnolẽti, torpidi fiũt, his dolor i latus superueniẽs leuis siderationis ac resolutionis modo occidit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, pniciosa. In pniciosis iã parui tremores, & vomitus æruginosus. Qui in potib^9 substrepũt, & submurmurãt in siccis: & q difficulter deglutiũt spiritu tussiẽte, pniciose habẽt i acutis pfrigeratis. Rubores in manibus ac pedibus, pniciosi. Efflãtes & refracti, in sõnis leuiter suspicientes, morbo regio abũde colorati moriunt. alba alui egestio in his pcedit. In febrib^9 mẽtis emotiões taciturnæ, in eo q voce priuatus nõ est, pnitiose sũt. Liuores oboriẽtes in febre, breui mortẽ affore

C significãt. Quib^9 i febre dolore lateris oboriẽte, aluus multa aquosa ac biliosa egerit, hi alleuant. Quibus verò inediæ cõsequẽter accedũt, ac sudores, cũ bono faciei colore, & aluo liquida, ita vt adsit etiã aliqs cordis, seu potius oris ventris dolor, hi vbi lõgius ægrotarũt, peripneumonicorũ modo moriunt. Febriẽti si atra bilis i principio, sursũ aut deorsũ pdierit, lethale est. Qui cũ pfrigerationibus, nõ sine febre, supnè exudãt, moleste ferẽtes; & phrenitici, i acuto morbo pniciose habẽt. Dolores modice acuti, ad clauiculã ac sursũ trãseũtes, pniciosi. In lõgis pniciosis morbis, sedis dolor lethalis est. Si debiliter iã affecti, nõ videãt, aut nõ audiãt, aut labiũ, aut ocul^9, aut nasus ipsis distorqueat, lethale est. In febrib^9 ingui-

D nis, & glãdularũ dolor, morbũ diuturnũ significat. In febribus iudicatiões impeditæ ac sublatæ, tpis quidẽ diuturnitatẽ inducũt, nõ aũt pniciosæ sũt. Febres ex doloribus vehemẽtibus diuturnæ. Mẽtis emotiones tremulæ, palpatoriæ, phreniticæ sunt, & dolores circa surã, in his mẽtem emouent. Quicunque in febre continua, voce destituti iacentes, oculis conniuẽtes nictant, hi si postquam sãguis ipsis ex naribus fluxit, & vbi vomuerunt loquãtur, & ad seipsos redeant, seruantur: Si vero hæc non fiant, difficulter spirantes facti breui moriuntur. Qui melius habuerunt, si postridie exacerbẽtur, malum est. Si tertia die cohibiti, quarta exacerbẽtur, malum est. Num & tales exacerbationes phrenitice sunt?

Quibuscun-

τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζονται, καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα, δύσκολα. οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσι ὑποδύσφοροι, κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι. καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τούτοισι πνεῦμα, κακόν. ἄκρεα ταχὺ ἐπ' ἀμφότερα μεταπίπτοντα, καὶ δίψα δὲ τοιαύτη, πονηρόν. Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξεῖα κακόν. ὑποχόνδρια τουτέοισιν ἔσω εἰρύαται. τὰ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα, κακόν. οἱ ἐν ὀξέσι ἐφιδροῦντες ὑποδύσφοροι, κακόν. οἱ παραλόγως κενεαγγείης μὴ ἐούσης ἀδύνατοι, κακόν. Ἐν πυρετῷ ἕλξις οἷον ἀπὸ ἐμέτου ἐς ἀνάχρεμψιν τελευτῶσα, κακόν. Νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα, κακόν. Στάξιες αἱ ἐλάχισται, κακαί. κακὸν δὲ πάντως ἐν ὀξεῖ δίψα παραλόγως λυθεῖσα κακόν. οἱ πρὸς χεῖρα ἀναΐσσοντες, κακοί. οἷσιν ἅμα πυρετῷ καυσώδει, οἰδήματα ὑπνώδεα νενωθευμένα, ἐς πλευρὸν ὀδύνη ἐπελθοῦσα παραπληκτικῶς κτείνει. *Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν ἐλθοῦσι ἰσχνοῖσιν, ὀλέθριον. Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη ὀλεθρίοισι τὰ σμικρὰ τρομώδεα, καὶ ἰώδης ἔμετος οἷον τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες, καὶ ὑποβορύζοντες ξηροῖσι. καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμένοισι. τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήματα, ὀλέθρια. οἱ ἐκφυσῶντες καὶ ἀνακεκλασμένοι ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντες, ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι. λευκὸν διαχώρημα τούτοισι προέρχεται. αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐκστάσιες σιγῶσαι μὴ ἀφώνω, ὀλέθριαι. τὰ *πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ, συντομον θάνατον σημαίνει. Οἷσιν ἐν πυρετῷ ἀλγήματος πλευροῦ γενομένου, κοιλίης ὑδατόχολα πολλὰ διαδιδούσης, ῥηΐζει. ἀσιτίαι δὲ παρακολουθοῦσι, καὶ ἱδρῶτες μετὰ προσώπου εὐχροίης, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, οὗτοι μακροτέρως νοσήσαντες, περιπλευμονικῶς τελευτῶσι. Πυρέσσοντι ἐν ἀρχῇ, μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα, θανάσιμον. οἱ μετὰ καταψύξίων οὐκ ἀπύρων ἐφιδροῦντες ἄνω, δύσφοροι, φρενιτικοί τε, καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξεῖ. τὰ ἐπ' ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα ἐς κληῖδα, καὶ τὰ ἄνω πίπτοντα, ὀλέθρια. Ἐν μακροῖσι ὀλεθρίοισιν νούσοις ἕδρης ἄλγημα, θανάσιμον. τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη διακειμένοισι, μὴ βλέπειν, ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ διαστρέφεσθαι χεῖλος, ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον. Ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα, νοῦσον χρονίην σημαίνει. αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀκρασίαι, χρόνους μὲν ἐμποιέουσιν, ἀτὰρ οὐκ ὀλέθριαι. Οἱ ἐξ ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ πολυχρόνιοι. αἱ τρομώδεες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες, φρενιτικαί. καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης παραφοροι. ὅσοι ἐν ξυνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι μύοντες σκαρδαμύσσουσιν, ἢν αἵματος ῥυέντος *ἐκ ῥινῶν ἐμέσαντες φθέγξωνται, παρ' αὐτοῖσι γένωνται, σώζονται. μὴ γενομένων δὲ τούτων δύσπνοοι γενόμενοι, θνήσκουσι συντόμως. οἱ λαβόντες ἐς τὴν αὔριον παροξυνθέντες, κακόν. τρίτην ἐπισχόντες τετάρτην παροξυνθέντες, κακόν. ἆρά γε καὶ φρενιτικοὶ οἱ τοιοῦτοι παροξυσμοί.

Vet. Cod.

* πυρετὸς

* πελιαινόμενα

* ῥοῆς

Vet.Cod.

ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισί-
μους, ὑποτροπικόν. Οἱ ἐν ἀρχῇ λεπτοὶ μετὰ κεφα
λῆς σφυγμοῦ καὶ οὔρου λεπτοῦ, πρὸς κρίσιν πα-
ροξυνόνται, θαῦμα δὲ οὐδὲν εἰ καὶ παρακοπὴ, καὶ
ἔτ' ἀγρυπνίη γένοιτο. Εν ὀξέσι. κίνησις. ῥιπτασ-
μός. ὕπνος ταραχώδης, σπασμὸν ἐνίοισι σημαί-
νει. αἱ ταραχώδεες θρασύτητι ἐγέρσιες παράφο-
ροι, πονηρὸν, καὶ σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ'
ἱδρώτων. σπασμώδεες δὲ καὶ τραχήλου καὶ με-
ταφρένου δοκέουσι ψύξιες, ἀτὰρ καὶ ὅλου τοῦ σώ-
ματος. ἐν τούτοισιν μενώδεες οὐρήσιες. αἱ ἐν καύ-
ματι παρακρούσιες, σπασμώδεες. αἱ ἐπ' ὀλίγον
θρασεῖαι παρακρούσιες, θηριώδεες. καὶ σπασμοὺς
δὲ προσημαίνουσιν. Εν τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλο
γοι ἐπάρσιες, σπασμώδεες. Τὰ αὐθὺ ταραχώδεα,
ἄγρυπνα, ἐπιστάζοντα ἐκ ῥινῶν ἑκταῖα κουφισθέν-
τα νύκτα, πονήσαντα δὲ ἐς τὴν αὔριον, ἐφιδρώ-
σαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα, αἱμορ-
ῥοεῖ λάβρως, καὶ λύει τὰ πάθεα. τὸ ὑδατῶδες οὖ-
ρον, τοιαῦτα σημαίνει. Μετὰ τῶν εἰρημένων τῶν
ἐξισταμένων μελαγχολικῶς. οἱ τρομώδεες γενό-
μενοι κακοήθεες. Παραφροσύνη *ἐμπυήματι καὶ
ἱδρῶτι θανατώδης. Θανατώδης δὲ καὶ ἐμπυή-
ματι καὶ λυγμῷ. Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ,
ἀγαθόν. Εν φρενίτιδι διαχωρήσιες λευκαί, καὶ νω-
θρότης, κακόν. ῥῖγος τουτέοισι, κάκιστον. Εν τοῖ-
σι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇσι τὰ ἐπιεικῶς ἔχοντα,
πυκνὰ τὲ μεταπίπτοντα, κακόν. Τῶν ἐξισταμέ-
νων μελαγχολικῶς οἷς τρόμοι ἐπιγίνονται κα-
κόν. Οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς τρομώδεες
γινόμενοι καὶ πτυαλίζοντες, ἦ ῥά γε φρενιτικοί;
οἱ ἐκστάντες ὀξέως ἐπιπυρέξαντες, φρενιτικοὶ
1 γίνονται. Οἱ φρενιτικοὶ βραχύποται ψόφου καθα
πτόμενοι, τρομώδεες ἢ σπασμώδεες. τὰ ἐν φρε-
νιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα, θανάσιμα. αἱ πε-
2 ρὶ ἀναγκαῖα παραφροσύναι, κάκισται. αἱ ἐκ τού-
των παροξυνόμεναι ὀλέθριοι. αἱ παρακρούσιες,
φωνὴ κλαγγώδεες, γλῶσσα σπασμώδεες. καὶ
αὐτοὶ τρομώδεες γινόμενοι ἐξίστανται. σκληρυσ-
μὸς ταύτῃσιν, ὀλέθριον. αἱ προεξαδυνατη-
σάντων παραφροσύναι, κάκισται. τὰ ἐν φρενιτι-
κοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα σπασμώδεα, πο-
νηρά. Οἱ ἐν φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος πτυα-
λίζοντες, μέλανα ἔμετον δηλοῦσι. τοῖσι ποι-
κίλως διανοσέουσι καὶ παρακρούουσι πυκινὰ κω-
ματώδεσι, προσδέχεσθαι λέγε μέλανα ἔμε-
τον. τὰ παροξυνόμενα τρόπον σπασμώδεα,
κάτοχα. Τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα ἐν μακροῖσι μι-
κρά. αἱμορρώδεα καὶ σκοτώδεα ἐπιφαινόμενα,
ὀλέθρια. οἱ ἰλιγγώδεες πυρετοί, καὶ ἄνευ *ἰδέων,
καὶ μετὰ ἰδέων ὀλέθριοι. τοῖσι πνευματίοισιν
ἐοῦσι πυρετὸς ὕστερον, ὀξύς. Μετὰ ὑποχονδρίου
ξυντόνου καταψυχθεῖσι, παρ' οὖς μέγα ἔπαρμα.
Οἷσιν ἂν ἐν πυρετῷ ὀδῦναι γενόμεναι, περὶ ὀσφῦν,
καὶ τὰ κάτω χωρία, φρενῶν ἅπτονται. Ἐκλείπου-
σαι τὰ κάτω, ὀλέθρια, ἄλλως τε, κἢν ἄλλο τι ση-
μεῖον προσγένηται πονηρόν. ἢν δὲ τ' ἄλλα σημεῖα
μὴ πονηρὰ γένηται, ἔμπυον γενήσεσθαι ἐλπίς.
παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς, καὶ κοιλίης ὑπόστα-
σις μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ τὸ *ἐκλακτίζειν, καὶ
τὸ χρῶ-

*ἐμπνεύματι

*ἱλεῶν

ἐκλύζειν

Quibuscunq; desinunt febres, nõ in diebus iu- A
dicatorijs, his recidiuæ fiunt. Qui in principio
tenues, cũ capitis pulsu, & vrina tenui, ad iudi-
cationẽ acerbantur, his nihil miri est si & mẽtis
emotio, insuperq; vigiliæ accedant. In morbis
acutis, motus iactatio, somnus turbulentus, qui-
busdã conuulsionẽ significat. Turbulẽtæ cũ fe-
rocia excitationes mentẽ emouentes, malæ sũt,
itemq; conuulsoriæ, tũ aliàs, tũ cum sudoribus.
Conuulsorię etiã videnť colli ac dorsi perfrige-
rationes, imò etiã totius corporis. In his mictio-
nes sunt pelliculosæ. Deliria cũ sopore, conuul-
soria. Mentis emotiones modice feroces, ferinæ
sunt, sed & conuulsiones significant. In morbis
longis, ventris præter rationẽ tumores, conuul-
sorij. Affectiones statim turbulẽtę, vigilias indu- B
centes, sanguinẽ de naribus stillantes, sexta die
alleuãtes per noctẽ, verùm postridie rursus affli
gentes, exudãtes, in somnũ delatæ, mentẽ emo-
uentes, large sanguinẽ fundunt, & morbos sol-
uunt. Aquosa vrina talia significat. Qui cũ rela-
tis, ab atra bile mẽte moti, tremuli fiũt, maligne
habent. Deliriũ in spiritu & sudore, lethale est.
Lethale est & in spiritu ac singultu. Insomnia
in phrenitide euidẽtia, bona sũt. In phrenitide
egestiones alui albæ, & torpor, malũ. Rigor his
pessimus est. In phreniticis ĩ principijs affectio-
nes mãsuetæ, ac frequenter transmutationẽ ha-
bentes, malæ sũt. Quib' ab atra bile mẽte motis,
tremores fiunt, malũ est. Qui ab atra bile mẽte
moti, tremuli fiunt, ac saliuã fundunt, nũ sanè C
phrenitici sunt? Mẽte moti, acute insup febrien-
tes, phrenitici fiũt. Phrenitici parũ bibentes, stre
pitũ valde percipientes, tremuli, aut cõuulsi. In
vehemẽter phreniticis, tremores lethales sunt.
Deliria circa necessaria, pessima. Quæ ex his ex-
acerbanť, lethalia sunt. Mentis percussiones, vo-
ces clangorosæ, linguæ conuulsiones tremulæ,
& voces tremulæ factæ, mentẽ alienãt. Duricies
in his perniciosa est. Prædebilitatorum deliria,
pessima. Affectiones in phreniticis frequenter
transmutationẽ habentes, conuulsoriæ, prauæ.
Phrenitici cũ perfrigeratione saliuã fundentes,
vomitũ nigrum indicant. Qui varie ægrotãt, &
frequenter soporosi mente mouenť, his nigrum
vomitum expectandũ esse dicito. Quę conuul- D
sorio modo exacerbanť, stupefactoria sunt. Tu-
mores iuxta aurẽ, in morbis longis parui sunt:
Sãguinis fluxiones ac vertigines insuper appa-
rẽtes, perniciosæ. Febres vertiginosæ, & cũ vol-
uulis, & sine voluulis, perniciosæ. Anhelosis fe-
bris postea acuta. Cum præcordio intento per-
frigeratis, magnus circa aurem tumor. Quibus
in febre dolores circa lumbos, & infernas par-
tes oborti, septum transuersum contingunt, in-
fernas partes relinquentes, perniciosi sunt, tum
aliàs, tum si aliud quoddam signum prauum ac-
cedat. Si vero alia signa non fuerint praua, sup-
puratum fore timor est. Pueris febris acuta, &
aluus suppressa cum vigilijs, & calcitrare, &
colorem

A colorẽ mutare, & ruborẽ habere, cõuulsoriũ est. Affectiões statim turbulẽtæ, vigilias inducẽtes, & nigra cõpacta egerẽtes, partim sanguinẽ fundũt. Affectiones cũ vigilijs, & anxietudine repẽtina, sãguinẽ fundũt, tũ aliàs, tũ si qd etiã antea ꝓfluxerit. Nũ & q modice ꝑfrigerati postea horruerũt? At, q circa exacerbationes tussiũt, & parũ exudãt, maligne habẽt. Ad latus dolore ac suffocatione accedẽte, hi suppurant. Quib⁹ in febribus cõtinuis pustulæ ꝑ totũ corpus erũpunt, lethale, si nõ purulentus abscessus fiat, maximè aũt circa aurẽ his fieri solet. In morbo acuto externas partes perfrigerari, internas aũt ardere, & sitire, malũ est. Febres continuæ ꝑ tertiã diẽ augescẽtes, periculosę. Quib⁹ febris aliqñ intermit- B tit, periculo vacat. In febribus lõgis, aut tubercula, aut dolores, in articulis fiũt: vt si facti fuerint, nõ sunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, præcordiũ reuulsũ, nõ ꝓfluẽte ex naribus sãguine, ad phrenitidẽ deuenit. Febres lypiricæ, bilis sursũ ac deorsũ effusione nõ accedẽte, nõ soluũtur. Morbus regius ante septimũ diem accedẽs, malum. Septimo vero ac nono, & vndecimo ac decimoquarto, iudicatorius est, si nõ præcordia induret: Sin minus, ambigua res est. Frequentes per eadẽ recidiuę, circa iudicationẽ sãguinolentæ, nigrorũ vomitũ faciũt, fiũt autẽ & tremulę. Dolores, q ĩ tertianis febribus exacerbant, tertianarũ generis morbũ faciũt, & grumosũ sanguinẽ egerũt. In febribus secũdũ venã q est ĩ collo, C pulsus ac dolor, ĩ dysenteriã desinit. Color, q sæpe in colore trãsmutat, vtilis est. In biliosis spũs magnus, & febris acuta, cũ præcordij intẽsione, iuxta aurẽ abscessũ facit. Qui ex morbis lõgis se refocillãtes bene cibũ accipiũt, & nihil ꝓficiunt, hi maligne recidiuã incidũt. Quibus in febribus venæ in tpibus pulsant, & facies sana est, & præcordiũ nõ molle, diuturnũ morbũ significat, & nõ desinẽtẽ citra multi sãguinis ex naribus fluxũ, aut singultũ, aut cõuulsionẽ, aut coxendicũ dolorẽ. In febre ardẽte, si alu⁹ eruperit, mortale est. Ex alui dolore laborioso, febris ardẽs, perniciosa. In febribus ardẽtibus, si auriũ sonitus accedãt, cũ visus hebetudine, & grauitate secundũ nares, melãcholico modo mẽte mouẽt, sangui- D ne ipsis nõ erũpẽte. Tremores in febribus ardentibus, mẽtis perculsio soluit. In febre ardẽte fluxio sãguinis ex narib⁹, quarta die, mala est, si nõ aliud qd boni coinciderit: Verũm quinta, min⁹ periculosa est. Qui ex febrib⁹ ardẽtibus aliquãtulũ ꝑfrigerãtibus, cũ egestionibus alui aquosis ac biliosis laborãt, oculis malũ est, tum aliàs, tũ si stupidi fiãt. Febris ardẽs rigore sũpaccedẽte soluit. Febres ardẽtes recidiuare solẽt, & vbi ꝑ dies quatuor significationẽ de se præbuerunt, postea exudãt: Sin minus septima die. Febres ardentes quatuordecim dies dijudicant, aut alleuantes, aut perimentes. Ex febre ardẽte, abscessu purulento circa aurem nõ oborto, nõ valde seruantur. Lethargici, tremuli ex manibus, somnolẽti disco-

τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, καὶ ἴσχειν ἔρευθος, σπασμῶδες. Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, μέλανα δὲ τὰ συνέθεα, αἱμορροεῖ ἔνια. Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ, αἱμορροέει. ἄλλως τε καὶ ἤν τι προερρυήκῃ. ἦ ἆρά γε καὶ μεταφρίξαντες οἱ ἐπ' ὀλίγον περιψύχοντες; περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς βήσσοντες, καὶ ἐξιδροῦντες μικρὸν, κακοήθεες. Ες πλευρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ προσγινομένου, οὗτοι ἐμπυΐσκονται. Οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύει, θανάσιμον, μὴ γινομένου πυώδους ἀποστήματος. μάλιστα δὲ εἰθίσαται τούτοισι γίνεσθαι παρ' οὖς. Ἐν ὀξέι τὰ μὲν ἔξωθεν περιψύχεσθαι, τὰ δὲ εἴσωθεν καίεσθαι, καὶ διψῆν, κακόν. Οἱ συνεχέες διὰ τρίτης ἐπιτείνοντες, ἐπικίνδυνοι. Οἷσιν ἂν ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνον. Ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢ ἐς ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται, καὶ ἢν γένονται, οὐκ ἄχρηστοι. Κεφαλαλγίην ἐν ὀξέι, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ ῥυέντος αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐσταται. Τὰ λειπυρικὰ μὴ χολέρας ἐπιγινομένης οὐ λύεται. Ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγενόμενος κακόν. ἑβδόμῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ καὶ ἐνδεκάτῃ καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κρίσιμον μὴ σκληρυνόντων ὑποχόνδρια. ἢν δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν. Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ, περὶ κρίσιν αἱματώδεες, μελάνων ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες. Τὰ ἐν τριταίοισι πυρετοῖσι ἀλγήματα παροξυνόμενα τριταιογενῆ ποιέεται. καὶ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέει. Ἐν πυρετοῖσι κατὰ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ σφυγμὸς καὶ πόνος, ἐς δυσεντερίην ἀποτελευτᾷ. τὸ μεταβάλλον πολλάκις χρῶμα, καὶ θερμασίην, χρήσιμον. τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσιος παρ' οὖς ἀφίστησιν. Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβάνοντες εὔσιτοι, μηδὲν ἐπιδιδόντες ἐπιστρέφουσι κακοήθεις. οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ πρόσωπον ἐρρωμένον καὶ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸν, χρόνιον. καὶ οὐ παύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλῆς, ἢ λυγγὸς, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων. Ἐν καύσῳ κοιλίη καταρραγεῖσα, θανάσιμον. Ἐκ κοιλίης ἀλγήματος ἐπιπόνου πυρετὸς καυσώδης, ὀλέθριον. Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων προσγινομένων μετὰ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας βάρους, ἐξίστανται μελαγχολικῶς μὴ αἱμορραγήσαντες. τοὺς ἐν καύσεσι τρόμους, παρακοπὴ λύει. Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ, ἢν μή τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπέσῃ: πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες. οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασι ὑδατοχόλοισι συχνοῖσιν ὀφθαλμοῖσι κακόν, ἄλλως τε ἢν κάτοχοι γίνωνται. Καῦσος ῥίγεος ἐπιγινομένου λύεται. Καῦσοι ὑποτροπιάζειν εἰώθασι. καὶ ἡμέρας τέσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσι. εἰ δὲ μὴ τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ. τοὺς καυσώδεας διακρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι κουφίζουσαι, ἢ ἀναιροῦσαι. Ἐκ καύσου μὴ γινομένου πυώδους παρ' οὖς ἀποστήματος, οὐ πάνυ σώζονται. οἱ ληθαργικοὶ τρομώδεες ἀπὸ χειρῶν, ὑπνώδεες, δύσ-

Vet. Cod.

Vet. Cod. χροιῇ. οἰδηματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ἐπιγίνονται. καὶ κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας, καὶ ἀκρητέας. Ην καταξήρους ἴσχωσιν οὖρα, καὶ διαχωρήματα προϊόντα λαθραίως, τὸ οὖρον ὑποζυγίου, πιεῖν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ θάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ γενόμενοι, τράχηλον ἐπώδυνον φασὶν ἔχειν. καὶ διὰ τῶν ὠάτων ἤχους διαΐσσειν. ὁκόσοι δὲ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ἐπιτοπολὺ γίνονται. ὁκόσοισι ἐν πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ τρομώδεα παύεται, τουτέοισι χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης ἐκπύουσα, καὶ κύστις ἐπώδυνος. τῶν πυρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπων, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἆσαι, καὶ καρδιωγμοὶ, καὶ πτυαλισμοὶ, ἔμετος. οἷσι δὲ ἐρυγμοὶ, φῦσαι, ψόφοι κοιλίης καὶ ἐπάρσιες. καὶ ἐκτάραξις κοιλίης, τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως. Εν πυρετῷ ξυνεχεῖ χωρὶς πόνου. ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι. πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ
* μέρεα κάτω* χωρία, προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τριήκοντα ἔτεα μᾶλλον. ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες, καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον ἐπιεικέως μεθίστανται, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γεγονόσιν. αἱ δὲ ἀποστάσιες τοῦ χειμῶνος γίνονταί τε μᾶλλον, καὶ παύονται βραδύτερον, καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι. Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑποτροπιασθεῖσιν ἢν ἑξάμηνον ὑπερβάλλωσιν, ἰσχιαδικὴ φθίσις ἐπιεικέως γίνεται. Οκόσα πυρετῷ ἀντιδίδοται, καὶ μὴ ἀποστηματώδεα σημεῖα, κακοήθεα. Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημείου λυτηρίου ἀφιέντες, ὑποτροπιάζουσι. Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων, ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα. Τριταῖος ἀκριβὴς, ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται. Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵματος στάξιες ἐκ ῥινῶν πταρμοῦ γενομένου, λευκὴν ὑπόστασιν τὸ οὖρον ἴσχει ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει. Τὰ δὲ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥυέντος, ἐν κρισίμῳ. καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ γενομένου. καὶ οὔρου πυώδεος καὶ ὑαλώδεος γενομένου, ὑπόστασιν χρηστὴν ἔχοντος. καὶ ἀθρόου γενομένου. καὶ ἀποστήματος ἀξιολόγου. καὶ κοιλίης μυξώδεος καὶ αἱματώδεος. καὶ ἐξαπίνης καταρραγείσης, καὶ ἐμέτων οὐ μοχθηρῶν κατὰ κρίσιν. ὕπνοι βαθέες μὴ ταραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν. οἱ δὲ ταραχώδεες μετὰ ἀλγήματος σώματος, ἀβέβαιοι. ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι, ῥύσιες ἐκ ῥινέων, λύουσιν ὡς ἐπιτοπολὺ τοὺς πυρετούς. ὁμοίως δὲ καὶ κοιλίης ῥύσις, χολώδης, καὶ δυσεντεριώδης, καὶ πόνος γουνάτων, ἢ ἰσχίων. καὶ οὖρον πεπανθὲν, πρὸς τὴν κρίσιν. ἐν γυναιξὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ῥύσις. Οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμορραγήσαντες ἱκανῶς, ὁκόθεν οὖν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι

discolores, tumidi, pulsibus tardi sunt, & partes A
sub oculis eleuatas habẽt, & sudores insuper accedunt, & aluos biliosas, intemperatas, & subtumidas habẽt. Si vero obaridas habuerint, vrinæ & egestiones alui latẽter ipsis pgrediunt: vrina velut iumẽtorũ est: potũ nõ expetũt, neq; aliud quicquã. Postquã vero resipuerint, collũ dolorosũ se habere dicũt, & sonitus p aures transire. Qui vero ex lethargicis seruanĩ, plerũq; pectore suppurati fiũt. Quibuscũq; in febribus tremores citra iudicationẽ cessãt, his tẽporis pgressu, abscessus dolorosus suppuratus in articulos fit, & vesica dolorosa. Febriẽtibus qbus rubores sũt in facie, & dolor capitis fortis, & venarũ pulsus, his sanguinis fluxio plerunq; cõtingit. Quibus autẽ anxietates sunt, & oris vẽtriculi morsus, & mul B
tũ saliuę, his vomitus fit. Quibus vero ructus adsunt, & flatus, strepitus ac eleuationes vẽtris, his fit alui exturbatio. Qui diutius secure ex febre cõtinua laborãt, citra dolorẽ aut inflãmationẽ, aut aliã causam, his abscessus expectãdus est cũ dolore ac tumore, & magis in infernis partibus. Expectare autẽ oportet abscessus, his magis qui trigesimũ annum egressi sunt, & tũc expectare abscessus oportet, vbi viginti dies febris trãsmiserit. Senioribus autẽ minus fiunt, & vbi multo tẽpore febres durant. At intermittẽtes & erroneo modo inuadẽtes, autumno maximè ĩ quartanã leniter trãseunt, & hoc magis qui triginta annos excesserint. Abscessus autẽ hyeme magis fiunt, & tardius desinunt, & minus recurrunt. C
Quibus verò sæpe recidiua contigit, his si semestre tẽpus trãsmiserint, tabes coxendicũ leniter accedit. Quęcunq; signa febri se opponũt, & nõ abscessus significationẽ habẽt, maligna sũt. Febres quæ neq; in diebus iudicatorijs, neque post solutoriũ signum decesserunt, recidiuãt. Acuti morbi in diebus quatuordecim iudicanĩ. Tertiana exquisita in quinq; aut septẽ circuitibus, aut ad summũ in nouẽ iudicaĩ. Quibus febriẽtibus incipientibus, sanguis de naribus sternutatione cõtingente destillat, & vrina subsidentiã albam in quarta die habet, his in septima die solutionẽ significat. Morbi acuti iudicanĩ, sanguine de naribus fluente, in die iudicatorio: & sudore multo oborto, & vrina purulẽta ac vitri formã D
referẽte, prodeunte, & bonã subsidentiã habente, & aceruatim exeunte. Abscessu itẽ memorabili oboriente, & aluo mucosa, & cruenta derepẽte egerẽte: & vomitibus nõ prauis cõtingentibus circa iudicationẽ. Somni profundi, nõ turbulẽti, firmã iudicationẽ significãt: Turbulenti vero cũ dolore corporis, incõstãtes sũt. Septima die, aut nona, aut decimaquarta, fluxiones sãguinis à naribus cõtingẽtes, plerũq; febres soluũt: Similiter & alui fluxio biliosa, & qualis in dysẽteria fieri solet: & genuũ ac coxendicũ dolor: & vrina concocta ad iudicationẽ. In muliere vero etiã menstruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus sanguis abũde vndecunq; profluit, his in refectio-

A refectionibus à morbo alui humectãtur. Qui in febribus exudant, caput dolẽtes, aluo suppressa, conuulsi fiũt. Mentis emotiones modicè feroces, & ferinũ, & conuulsionẽ significant. Conuulsio in febre oboriens, & eadem die desinẽs, bona est. Conuulsio in febre oboriẽs, sedat febrem eadẽ die, aut postera, aut tertia. Si vero tẽpus, in quo incepit transgrediat, & non desinat, malum est. Febres intermittentes, verùm inæqualiter calescentes, aluo inflata, pauca egerẽte, in his post iudicationem lumborum dolore sequuto, alui erumpunt. At amburẽtes ad manũ, torpidæ, siticulosæ, anxiosæ, in his aluo suppressa grauati exoluuntur. Quandoq; vero & rubicundæ in pedibus ambustiones, eadẽ significat.

B Hybernæ febres quartanæ, leniter ĩ acutos morbos transeunt. Capitis dolor pertinax cũ febre acuta, & alio signo maligno, lethale est. Cæterũ sine signo malo, transgrediens vigesimũ diem, sanguinis aut puris fluxũ è naribus, aut abscessus ad infernas partes significat: fluxiones quidẽ iunioribus trigintaquinque annis, senioribus vero, abscessus: Si vero circa frontẽ ac tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones. Quibus capitis sũt dolores, & sonitus aurium, citra febrẽ, & vertigo, & vocis tarditas, & manuũ torpor, eos aut syderatos, aut comitiales, aut obliuiosos fore expecta. Qui caput dolẽt, stupore correpti, delyrantes, aluo suppressa, oculo ferociente, florulenti, hi in posteriorem partem cõuelluntur.

C Capitis succusiones, oculi rubicundi, mentem manifestè emouentes, perniciosę sunt. Non cõmoriuntur hæc, sed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum sedis & pudendorum dolore, & torporem, & impotentiam inducit, & vocem resoluit. Hęc horrenda non sunt, verum somnolẽti ac singultientes fiunt nono mẽse, ex quibus soluta voce, in idem restituuntur. Qui in capitis dolore ascaridas habẽt, his surditas & sopor consequens, abscessus circa aurem exsuscitat. Qui caput dolent, stupore detenti, dolorosi, oculum rubicundum habentes, sanguinem effundunt. Capitis concussiones, & aurium sonitus, sanguinem effundunt: aut mulieri menses deducunt, tum aliàs, tum si iuxta spi-
D nam ardor consequatur: fortassis autem dysentericis fluxiones. Capite grauati, iuxta sinciput dolentes, vigilijs infestati, sanguinẽ effundunt, tum aliàs, tum si quid ad collum se extendat. Vomitus in capitis doloribus æruginosi, cum surditate, vigilantibus, cito insaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolor est, sed & totius corporis tremula quędã impotentia, sanguinis eruptio soluit. Quin & tẽpore hæc soluuntur. Verùm vesicæ in hoc supprimuntur. In acutis capitis doloribus, & in torpidis cũ grauitate, conuulsiones fieri solent. Capitis dolorẽ soluit pus p nares, aut sputa crassa, & nõ olẽtia. Soluit itẽ vlcerum eruptio. Quandoq; & somnus, & alui fluxus. Capitis dolor moderatus cũ siti ci-

λήψεσι κοιλίας καθυγραίνονται. Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρώοντες κεφαλαλγέες, κοιλίην ἀπολελαμμένοι, σπασμώδεες. Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέως παρακρούσιες, καὶ θηριώδη, καὶ σπασμὸν σημαίνουσι. Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γινόμενος, καὶ παυόμενος αὐθημερόν, ἀγαθόν. Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γινόμενος, παύει τὸν πυρετὸν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὑπερβάλλων δὲ τὴν ὥρην ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος, κακόν. Οἱ διαλείποντες, ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι, κοιλίης ἐμφυσωμένης μικρὰ διαδιδούσης, ὀσφυαλγίσασι μετὰ κρίσιν, τουτέοισι κοιλίαι καταῤῥήγνυνται. οἱ δὲ περικαέες πρὸς χεῖρα νωθροί. διψώδεες. ἀσώδεες. κοιλίης ἀπειλημμένης, βαρυνόμενοι ἐκλύονται. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἐν ποσὶ κατακαύματα, τὰ αὐτὰ σημαίνει. Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐπιεικέως μεθίστανται ἐς τὰς ὀξείας νούσους. Κεφαλῆς πόνος σύντονος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων, θανάσιμον. ἄνευ δὲ σημείου φαύλου, ὑπερβάλλων τὰς εἴκοσιν ἡμέρας, αἵματος ῥύσιν, ἢ πύον ἐκ ῥινός, ἢ ἀποστασίας ἐς τὰ κάτω σημαίνει, μάλιστα μὲν νεωτέροισι τῶν τριηκονταπέντε, τὰς ῥύσιας. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι τὰς ἀποστάσιας προσδέχεσθαι. Περὶ μέτωπον δὲ καὶ κροτάφους ὄντος τοῦ πόνου, καὶ συντόμου, ῥύσιας. Οἷσι κεφαλαλγίαι, καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτοδίνη, καὶ φωνῆς βραδυτής, καὶ νάρκη χειρῶν, ἢ ἀποπλήκτους, ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας. Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀποληφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροί, ὀπισθοτονώδεες γίνονται. Τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα ἐξέρυθρα παρακρούοντα σαφῶς, ὀλέθρια. οὐ ξυναποθνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ' οὖς οἴδημα ποιέει. Κεφαλαλγίαι μεθ' ἕδρης, καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρασίην παρέχει, καὶ φωνὴν παραλύει, ταῦτα οὐ χαλεπά, ὑπνώδεες δὲ καὶ λυγγώδεες γίνονται ἐνάτῳ μηνὶ ἐκ τούτων. φωνῆς λυθείσης ἐς τὸ αὐτὸ καθίστανται. Ασκαριδώδεες δὲ γινόμενοι ἐν κεφαλαλγίῃ, κώφωσις καὶ κῶμα παρακολουθοῦντα, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον αἱμοῤῥοεῖ. τὰ σείοντα κεφαλὴν τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥοεῖ, ἢ γυναικὶ τὰ γυναικεῖα καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθέῃ, ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικά. Οἱ καρηβαρικοὶ κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες ἄγρυπνοι αἱμοῤῥαγέουσιν, ἄλλως τε καὶ ἢν τις ἐς τράχηλον συντείνει. Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρύπνοισι ταχὺ ἐκμαίνει. Οἷσι κεφαλῆς καὶ τραχήλου πόνος, καὶ ὅλου δέ τις ἀκρατίη τρομώδης, αἱμοῤῥαγίη λύει, ἀτὰρ καὶ οὕτω χρόνῳ λύονται, αἱ δὲ κύστιες ἐν τουτέῳ ἀπολαμβάνονται. Εν τῇσιν ὀξείῃσι κεφαλαλγίῃσι, καὶ τῇσι ναρκώδεσι μετὰ βάρεος, ἐθέλει σπασμώδεα γίνεσθαι. Κεφαλαλγίην λύει πύον διὰ ῥινῶν, ἢ πτύελα παχέα, καὶ ἄνοσμα. Λύει δὲ καὶ ἑλκέων ἔκθυσις, ποτὲ δὲ καὶ ὕπνος, καὶ κοιλίης ῥύσις. Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετὰ δίψης

Vet. Cod.

Vet. Cod.

νηδιούσης, ἢ μετὰ ἱδρῶτος μὴ λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποστασίας ἐν οὔλοισιν, ἢ παρ᾽ οὖς σημαίνει, μὴ κοιλίης ἐκταραχθείσης. Κεφαλαλγίη καρώδης μετὰ βάρεος, ποιεῖ τι σπασμῶδες. Οἱ κεφαλαλγικοὶ διψώδεες, ὑπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδυνάτοι, ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ κοπιώδεες, ἦρά γε ἐξαΐσσονται; κεφαλαλγέες, ὑπόκωφοι, χεῖρας τρομώδεες, τράχηλον ὀδυνώδεες, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, ἐμέοντες μέλανα, ὀλέθριοι. Οἱ κεφαλαλγέες ἐφιδροῦντες, κοιλίην ἀπειλημμένοι, σπασμώδεες. Τὸ καρῶδες πανταχοῦ κακόν. Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι, μετὰ κεφαλῆς ὀσφύος, τραχήλου, ὑποχονδρίου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἦρά γε φρενιτικοί; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων, ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, ἢ ἀρχομένοισι. Κακὸν δὲ καὶ κοιλίης περίπλευσις ἐξέρυθρος. Οἱ κωματώδεες ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρώσαντες, οὔροισι πέπεσι καυσικοὶ, ἀκρίτως δὲ περιψύχοντες, διὰ ταχέων παλινκαέες νωθροὶ, κωματώδεες, ὀλέθριοι. Οἱ κωματώδεες ὕπνοι, καὶ αἱ καταψύξιες, ὀλέθριον. Κωματώδεες κοπιώδεες κεκωφωμένοι κοιλίης καταῤῥωγείσης, ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν, ὠφελέει. Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόνδριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ ἐμετώδεες τὰ παρ᾽ οὖς ἴσχουσι, πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα μετὰ κώματος. Τὰ ἐξαίφνης παρακρούσαντα ἀλυσμῷ αἱμοῤῥαγικά. Τὰ κωματώδεα ἀσώδεα ὀδυνώδεα ὑποχόνδρια, θαμινὰ σμικρὰ πτύοντα, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπάρματα κωματώδεες, ἦρά τι ἔχει σπασμῶδες; κωματώδεα μεμωρωμένα κάτοχα ποικίλλοντα. Ὑποχόνδρια καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, ἀπόσιτοι. Ἀπολελαμμένοι ἐφιδροῦντες, ἦρα τουτέοισι τὸ θολερὸν πνεῦμα καὶ τὸ γονοειδὲς διελθὸν, λύγγα σημαίνει; κοιλίη δὲ ἦρα χολώδης προσδιέρχεται; τὸ λαμπρῶδες ἐν τουτέοισιν οὐρηθὲν ὠφελέει, καὶ κοιλίαι δὲ τουτέοισιν ἐπιταράσσονται. Ἐγκεφάλου σφακελίσαντος, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρίτῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι, τελευτῶσι, ταύτας δὲ διαφυγόντες, σώζονται: οἷσι δὲ ἀνατμηθεῖσι, τῶν τοιουτέων διεστηκὸς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον, ἀπόλλυνται. Τοῖσι κεφαλαλγικοῖσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν ὄπισθεν, ῥῦσις ἐκ μυκτῆρος λαύρος παχεῖα, κακόν. ὀφθαλμὸν προαλγήσαντες οὗτοι, ῥιγέουσιν. ἦρα αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέων διαῤῥωγαὶ σπασμώδεες; Ὠτὸς πόνος σύντονος, μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, καὶ ἄλλου τοῦ σημείου τῶν ὑποδυσκόλων, τοὺς μὲν νέους, ἑβδομαίους κτείνει, καὶ συντομώτερον παραφρονήσαντας. μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ ῥινῶν αἵματος, μὴ δὲ ἄλλου τοῦ σημείου χρηστοῦ γινομένου. Τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, βραδύτερον καὶ ἧσσον ἀναιρεῖ, τάτε γὰρ ὦτα, φθάνει ἐκπυέειν, καὶ παραφρονέουσιν ἧσσον. ὑποστρέφουσι δὲ οἱ πολλοὶ τουτέων, καὶ οὕτως ἀπόλλυνται. Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα, κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν. ἄγει δὲ τουτέοισι καὶ ἐς ἰσχία πόνους. Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις, κοιλίην ἐφίστησιν. Ὦτα ψυχρὰ καὶ διαφανέα καὶ συνεσταλμένα, ὀλέθριον. Βόμβος ἐν ὀξέσι, καὶ ἦχος ἐν

siti cibum capiente, aut cũ sudore non soluente A febrem, abscessus in gingiuis, aut circa aurẽ significat, aluo non exturbata. Capitis dolor soporosus cum grauitate, conuulsorium quid facit. Caput dolentes, siticulosi, aliquatenus vigilantes, obscuri cognitu, impotentes, ex aluo liquida delassati, num mente mouentur? Caput dolẽtes, surdastri, manibus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra condensata, vomentes nigra, perniciose habent. Caput dolentes, exudantes, aluum suppressum habentes, conuulsioni obnoxij sunt. Sopor vbique malus est. Soporosi in principijs euadentes, cum capitis, lumborum, colli, præcordij dolore, vigilantes, nũ phrenitici sunt? Nasus in his destillans, perniciosus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Malum est B etiam alui proluuium valde rubicundum. Soporosi ab initio exudantes, vrinis concoctis ardentes, verùm circa iudicationem perfrigescentes, & breui rursus ardentes, torpidi, soporosi, conuulsi, perniciose habent. Sõni soporosi, & perfrigerationes, perniciosi sunt. Soporosis delassatis, surdis factis, aluo erũpente si rubicunda egesta fuerint circa iudicationem, prosunt. Soporosi, anxiosi, præcordiũ dolentes, parum vomentes, abscessus iuxta aurem habẽt: antea verò circa faciem tumores cum sopore. Morbi derepente mentem percellentes, cum anxietudine, sanguinem profundunt. Soporosa, anxiosa, dolorosa præcordia, frequenter parum spuentia: tumores circa aurem habent. Soporosi num aliquid con- C uulsorij habent? Affectiones soporosæ, fatuitatẽ inducentes, stuporis detentionem inferentes, præcordia variantia, & ventrem tumidum habentes, cibum fastidientes, aluo suppressa exudantes, num his turbidus spiritus, & genituræ simile quid pertransiens, singultum significat? Num & aluus biliosa insuper egerit? Splendidũ in his mictum prodest. Ventres quoq; his insuper turbantur. Cerebro corrupto alij in tribus diebus, alij in septem moriũtur. Has verò si effugerint, seruant. Quibus autem ex his resectis, os disparatum, repertum fuerit, hi pereunt. Caput dolentibus ex posteriore parte ossa rupta habentibus, fluxio è nare larga crassa, mala est. Hi vbi oculum antea doluerint, rigent. Num & iuxta D tempora ossium diruptiones conuulsoriæ sunt? Auris dolor pertinax, cum febre acuta, & alio quodã signo aliquantũ maligno, iuuenes quidẽ septima die occidit, & citius delirio correptos, si nõ multũ pus effluxerit ex aure, aut sanguis è naribus, neq; aliud quoddam bonũ signum cõpareat: Seniores aũt tardius & minus tollit. Nã & aures suppuratione præueniũt, & minus delirãt. Verùm multi ex his recidiuant, atq; sic pereunt. Surditas in acutis ac turbulentis cõsequẽs malũ. Malũ etiã in longis. In his autem dolores etiam ad coxas deducit. In febribus surditas, aluum sistit. Aures frigidæ, & pellucidæ, & cõtractæ, perniciosæ. Tinnitus in acutis, & sonitus in auribus,

A auribus, lethale. Sonitus auriũ, cũ visus hebetudine, & nariũ grauedine, mentẽ emouet, & sanguinem profundit. Quibus surditas cum capitis grauitate, & præcordij intẽsione, & ad splendorem turbatio, sanguinẽ profundit. In febre acuta aures obsurdescere, furiosum est. Valde surdi, in accipiendo tremuli, linguã resoluti, torpidi, malum. Accedẽte ægritudine surditas, & vrina subrubicundam subsidentiã non habens, sed id quod in medio innatat, mentẽ emouet. Morbo regio corripi, in his malum est. Mala est & ex morbo regio fatuitas. Hos voce priuari, sentiẽtes tamen esse cõtingit. Fortassis autem & aluus male his afficit. Quę circa aurem dolorose excitantur, perniciosa sunt. Rubores circa aurem ex prægresso dolore, in febribus oborientes, signũ
B quidẽ sunt erysipelatis in facie futuri. Sed & cõuulsiones ex talibus fiunt, cũ vocis interceptione ac exolutione. Tumores circa aurẽ ex plurimis graueolẽtibus cũ febre acuta, & præcordio intento, tardius excitati, occidũt. Tumores circa aurẽ leuiter syderatis, mali. Tumores circa aurem in longis morbis nõ suppurantes, lethales. Alui verò his deorsum ferunt. Num quibus abscessus sũt iuxta aures, caput dolẽt? Nũ & supernis partibus exudãt? Nũ & insuper rigẽt? Num & alui erũpunt, & quid soporosũ habẽt? Nũ & aquosa est vrina, alba innatantia habens, & aliquantũ varia, ex albida, graueolẽtia? Abscessus iuxta aurẽ submouent tussiculæ, cũ sputationibus cõtingentes. Vrinæ in abscessibus retro au-
C res cito, & modice maturescentes, malæ sunt, & sic perfrigerari, malũ est. Abscessus circa aurẽ in morbis diuturnis suppurati, non valde albo & inodoro pure, occidunt, & maximè mulieres. Abscessus iuxta aurẽ, ex acutis morbis maximè in febribus ardẽtibus fiunt, & si nõ indicationẽ fecerint, & maturescãt, aut ex narib⁹ sãguis fluxerit, aut vrinæ subsidentiam crassã habuerint, ægri pereunt. Pleriq; verò taliũ tumorũ antea propulsant. Verùm cõsiderare oportet insuper etiã ipsas febres, siue augescãt, siue remittãt, atq; sic pronunciare. In surditate, ac torpore, de naribus aliquid destillare, difficultatis aliquid habet. Vomitus his cõueniet, & alui turbatio. Ex surditate leniter abscessus iuxta aures fiũt, tum
D aliàs, tũ si quid nauseæ accedat. Sed & soporosis ex his etiã magis abscessus ad aurẽ fiũt. Surditatẽ ex febribus, sanguinis è naribus fluxio soluit: itẽq; alui turbatio. Faciesq; ex tumida subsidet, & vox lenior, ac debilior euadẽs, & spũs rarior ac leuior, remissionẽ in sequentẽ diẽ significat. Faciei corruptio, lethalis. Verũ minus, si pp vigilias, aut famẽ, aut alui exturbationẽ fiat: Et si id qđ pp hæc corruptũ est, sedet p noctẽ ac diẽ. Talis autẽ fuerit, oculi caui, nasus acutus, tẽpora collapsa, aures frigidæ ac cõtractę, cutis dura, color pallid⁹, aut niger. Liuescẽs verò ex his palpebra, aut labiũ, aut nasus, breui lethale est. Faciei bonus color, & toruitas, ĩ morbo acuto, malum est. Frõtis ex his cõtractio, phrenitidis signũ est.

Circa

ὦσι, θανάσιμον. Ἦχοι μετὰ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας, βαρέως παρακρουστικὸν, καὶ αἱμορραγέει. Οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρείης, καὶ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, καὶ πρὸς αὐγὰς ἐνοχλεῖν, αἱμορροεῖ. Ἐν ὀξεῖ πυρετῷ ὦτα κωφοῦσθαι, μανικόν. Οἱ δύσκωφοι, ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, γλῶσσαν παραλελυμένοι, νωθροὶ, κακόν. Περιεστηκούσης ἀρρωστίης κώφωσις καὶ οὖρον ὑπέρυθρον ἀκατάστατον ἐναιωρεύμενον, παρακρουστικόν. Τὸ ἰκτεροῦσθαι ἐν τούτοισι κακόν. κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρου μώρωσις. τούτους ἀφώνους αἰσθανομένους, ξυμβαίνει γίνεσθαι. τάχα δὲ καὶ κοιλίη πονηρεύεται τούτοισι. Τὰ δὲ ὀδυνηρῶς παρ᾽ οὖς ἀνιστάμενα, ὀλέθρια. Τὰ παρ᾽ οὖς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἀλγήματος ἐρυθήματα ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου. ἀτὰρ καὶ σπασμοὶ ἐκ τῶν τοιούτων γίνονται μετὰ ἀφωνίης, καὶ ἐκλύσιος. Τὰ παρ᾽ οὖς ἐπὶ πλείστοισι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ συντόνῳ χρονιώτερα ἀρθέντα, κτείνει. Τὰ παρ᾽ οὖς, φαῦλα τοῖσι παραπληκτικοῖς. Τὰ παρ᾽ οὖς ἐν μακροῖσι μὴ ἐκπυοῦντα, θανάσιμον. κοιλίαι δὲ τοῖσι τουτέοισι τάχα φέρονται. ἆρά γε οἷσι τὰ παρ᾽ ὦτα κεφαλαλγικοῖσιν; ἦ ἄρά τι ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω; ἦ ἄρά τι καὶ ἐπιρριγέουσιν; ἦ ἄρά γε αἱ κοιλίαι καταρρήγνυνται, καί τι καὶ κωματώδεες; ἆρα καὶ τὸ ὑδατῶδες οὖρον ἐναιωρεύμενον λευκοῖσι, καὶ τὰ ὑποποίκιλα ἔκλευκα δυσώδεα; Τὰ παρ᾽ οὖς λαπάσσει βηχία μετὰ πτυαλισμῶν ἰόντα. οὖρα τοῖσι παρ᾽ ὦτα ταχὺ, καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα. καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν. Τὰ παρ᾽ οὖς ἐν τοῖσι χρονίοισιν ἐκπυούμενα μὴ λευκῷ, σφόδρα καὶ ἀνόδμῳ κτείνει: καὶ μάλιστα γυναῖκας. Τὰ παρ᾽ οὖς μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων ἐν τοῖσιν καυσώδεσι γίνεται, κἢν μὴ κρίσιν ποιήσῃ καὶ ἐκπεπαίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόστασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται. τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων προαποκαθίστανται. Προσεπιθεωρέειν δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς, ἤν τε ἐπιτείνωσιν, ἤν τε ἀνιῶσι, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. Ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρίῃ, ἐκ ῥινῶν ὑποστάξιν ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τουτέοισιν ἁρμόσει, καὶ κοιλίης ταραχή. Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικέως τὰ παρ᾽ ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι γίνηται. ἀτὰρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν ἐπὶ τουτέοισι, καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ᾽ ὦτα. Κώφωσιν ἐκ πυρετῶν, ῥύσις ἡ ῥινῶν λύει καὶ κοιλίης ταραχή. πρόσωπον ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ φωνὴ λειοτέρη καὶ ἀσθενεστέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανώτερον, καὶ λειότερον, ἄνεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει. Προσώπου διαφθορὴ, θανάσιμον. ἧσσον δ᾽ εἰ διὰ ἀγρυπνίην, ἢ λιμὸν, ἢ κοιλίης ἐκτάραξιν γένηται. καθίσταται δὲ ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ, τὸ διὰ ταῦτα διαφθαρέν. γένοιτο δ᾽ ἂν τοιοῦτον, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι. ῥὶς ὀξεῖα. κρόταφοι συμπεπτωκότες. ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα. δέρμα σκληρόν. χρῶμα ὠχρὸν ἢ μέλαν. πελιαινόμενον δὲ ἐπὶ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, συντόμως θανάσιμον. Προσώπου εὔχροια, καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξεῖ, κακόν. μετώπου ξυναγωγὴ ἐπὶ τουτέοισι, φρενιτικόν.

Vet. Cod.

Vet.Cod. Περὶ πρόσωπον εὔχροια, καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κόπρανα παλαιὰ ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ δίαιτης ἀταξίην. Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυθήματα, κοιλίης ὑγραινομένης σημεῖα. Τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια, ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισιν ἐμπυημένοισι, κακόν. Ὀφθαλμῶν καθαρότης, καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων ἢ πελίων καθαρὰ γίνεσθαι, χρήσιμον. ταχέως μὲν οὖν καθαιρομένων, ταχεῖαν σημαίνει κρίσιν. βραδέως δὲ βραδυτέραν. Τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πληρούμενον, οὐκ ἀστεῖον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαστρέφεσθαι. καὶ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι, πονηρόν. καὶ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαρριπτεῖν. ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτὰς, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἴσχειν. ἢ τὸ λευκὸν, μέζω γίνεσθαι. τὸ δὲ μέλαν, ἐλάσσω. ἢ κρύπτεσθαι τὸ μέλαν, ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. πονηρὸν δὲ καὶ κοιλότης ὀμμάτων. καὶ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, καὶ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι. καὶ βλεφαρίδων καμπηλότης. καὶ πῆξις ὀμμάτων. συνεχέως τε μύειν, καὶ χρώματα μεταβάλλειν, καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν, ὀλέθριον. κακὸν δὲ καὶ ἰλλαίνων ὀφθαλμός. Ὀφθαλμῶν ἔρευθος ἐν πυρετῷ γινόμενος, κοιλίης πονηρίην χρονίην σημαίνει. Αἱ παρ' ὀφθαλμῶν ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, κοιλίην καταρρηγνύουσιν. Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ, κοπιώδει, πυρετώδει, ῥῖγος ὀλέθριον, καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τουτέοισι, κακόν. Ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ, πυρετοῦ ἐπιγινομένου, λύσις. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα. Οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, καὶ παρακολουθεῖ χρόνον πολλὸν, κίνδυνος τυφλωθῆναι. Ὀφθαλμιῶντι διάρροια ἀπὸ ταυτομάτου, χρήσιμον. Ὀμμάτων ἀμαύρωσις καὶ τὸ πεπηγὸς ἀχλυῶδες, κακόν. Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ, σπασμῶδες συντόμως. Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξείη, καὶ ὕπνος ταραχώδης, ἀγρυπνίη. ποτὲ δὲ καὶ στάσεις ἐκ ῥινῶν, πρὸς τὴν ἁφὴν μὴ περικαέες, φρενιτικοὶ γίνονται. καὶ μᾶλλον ἢν αἷμα ῥυῇ. Γλῶσσα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πεφρικυῖα. τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τραχυνομένη καὶ πελιαινομένη, καὶ ῥηγνυμένη, θανάσιμον. σφόδρα δὲ μελαινομένη ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, κρίσιν γίνεσθαι δηλοῖ. χαλεπωτάτη δὲ ἐστιν, ἡ μέλαινα καὶ χλωρή. Γλώσσης παρὰ τὸ δίκρουν, ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ καταλείφεσθαι, σημεῖον ἀνέσεως. Πυρετοῦ παχέος, μένοντος τοῦ ἐπιγινήματος αὐθημερόν, λεπτοτέρου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην, ἔτι λεπτοτέρου τριταίην, τὰ δ' αὐτὰ σημαίνει, καὶ ἐπ' ἄκρην τὴν γλῶσσαν γινόμενα, ἧσσον δέ. Γλῶσσα τρομώδης μετὰ ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα, πονηρά. καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίας σημαίνει. Γλῶσσα παρὰ λόγον ἁπαλυνομένη, καὶ ἀσώδης μεθ' ἱδρῶτος ψυχροῦ ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, μελάνων ἐμέτων ἐστὶ σημεῖον. τὸ κοπιῶδες ἐν τουτέοισι κακόν. Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι

τισὶ

A Circa faciē color bonus, & sudores nōn febrientibus, stercora vetusta subesse significat, aut victus rationem inordinatā. Rubores circa nasū, alui humescentis signa sunt. Dolores circa præcordia, aut pulmonē si suppurentur, malū est. Oculorū puritas, & albas ipsorū partes, ex nigris aut liuidis puras fieri, iudicatoriū est. Si igit cito purgentur, celerem iudicationē significat: Si tarde, tardiorē. Caligo oculorū, aut si alba ipsorum pars rubescat, aut liuescat, aut venulis nigris impleat, bonū non est. Malum est etiā lucis splendorē fugere, aut lachrymari, aut distorqueri. Et alterū minorē fieri, malū est: & oculos frequenter agitare, ac iactare, aut paruas lemas, ac sordes circa ipsos, aut concretionē tenuē albicātem habere: aut albā partem maiorē fieri, nigrā

B verò minorē, aut nigram sub palpebrā supernā occultari. Mala est etiam oculorū cauitas, & expressio valde foras, & splendoris extritio, vt pupilla extēdi nō posit. Et extremitatū palpebrarū curuitas, & oculi fixi, & assiduè nictare, & colores permutare, & palpebras inter dormiendū non cōmittere, perniciosū est. Malus est & oculus peruersus. Oculorū rubor in febre oborĕs, alui diuturnā malignā affectionē significat. Circa oculos pustularū eruptiones in virium refectionibus, aluum prorūpere faciunt. In oculorū distortione, febrienti, lassato, rigor perniciosus: & soporosi in his, male habent. Viro lippienti, febre superueniēte, solutio: Sin minus, periculū est ne cæcus fiat, aut pereat, aut vtrunque. Qui-

C bus lippiētibus capitis dolor accedit, & ad multū tempus concomitatur, periculum est ne cęci fiant. Lippienti alui profluuium sua spōte prodiens, vtile est. Oculorum obscuratio, & oculus fixus caliginosus, malum. Oculorū obscuratio, cū animi deliquio, breui conuulsionē inducit. Oculorum rectitudo in morbo acuto, & motus velox, & sōnus turbulentus, & vigiliæ; & quandoq; sanguinis è naribus stillationes, nihil boni. Qui febres ad tactum non adurentes habēt, phrenitici fiūt: & magis si sanguis fluxerit. Lingua quæ in principio quidē inhorruit, in colore verò permanet: pgressu autē tēporis exasperat, & liuescit, & rūpitur, læthalis est. Si verò valde nigrescat, in quartadecima die iudicationē fore significat. Periculosissima aūt est nigra, & cū vi-

D rore pallida. Linguā circa bifidā sui partē, velut saliua alba obduci, febris remissionis signū est, si quidē id quod superinductū est, crassum fuerit, eadē die: Si verò tenuius, postridie. Si verò adhuc tenuius, tertia die. Eadē significāt etiā huiusmodi, si circa summā linguam fiāt, verū minus. Lingua tremula cū rubore iuxta nasum, & aluo liquida, si reliqua sine signis sint, circa pulmonē malū est, & celeres purgationes, pniciosas significat. Lingua citra rōnē tenera euadens & cum cibi fastidio nauseabunda, cum frigido sudore, ex aluo liquida, nigrorū vomituum signū est: lassitudo ī his mala est. Linguæ tremulę

quibus-

A quibusdā etiā aluū liqdā qnq; faciūt. Denigratæ verò ī his, celerē mortē significāt. Nū lingua tremula mētē nō firmā significat? Linguę asperę & resiccatæ, phreniticæ sūt. Dētes collidere, aut stridere, qb' nō familiare, id est à pueris, furiosū ac lethale est: Iā verò delirās si hoc faciat, penit' lethale ē. Perniciosū aūt est et resiccari dētes. Dētis corruptio, abscessū circa gingiuā factū soluit. Ex dētis corruptiōe vehemēs febris sup accedēs & delyriū, lethale est. Si verò seruent, vlcera suppurabūt, & ossa discedēt. Quibus circa palatū humoris collectio fit, plerūq; suppurat. Dolores vehemētes circa maxillas, periculū est ne ad ossis eductionē deueniāt. Labiū cōtractū, alui biliosæ eruptionē significat. Sāguis de gingiuis, ex al-
B uo liqda, pniciosus. Sputi exscreationes ī febre, liuidæ, nigrę, biliosæ, si quidē supprimant, malę sunt: secedētes verò pro ratione, vtiles. Quibus salsuginosa sputa, ac tussis supprimunt, his corpus velut à pustulis rubescit: Verùm ante obitū exasperatur. Screatio frequens, si sanè & aliud quoddā signū affuerit, phrenitidē indicat. Vocis interceptiones cū exolutione, pessimæ. Modicè feroces mētis emotiones, malæ & ferinæ sūt. Quibus vox cū febre deficit, & cū iudicatione intercepta, tremuli moriunt. Vocis interceptiones in febre conuulsorio modo cōtingētes, q ad mētis emotionē cū silētio deueniūt, perniciosum. Vocis ex dolore interceptiones, dolorosā mortē inducūt. Vocis interceptiones cū exolu-
C tione stupefactorio modo, pniciosæ sūt. Voces cōfractæ post medicamēti sumptionē, nū prauæ sunt? Pleriq; horū exudant, & vētres humectos habēt. In vocis interceptione spiritus, velut his q strāgulant, præ manibus expositus, malus est. Nū & mētē emouet? Ex capitis dolore vocis interceptiōes si sint, febricitātes cū sudore laxant seipsos, fiūtq; morbi reuertētes diutius durātes: his insup rigere, malū nō est. Mentis emotiones cū vocis interceptiōe, pniciosę. Vocis ītercepriones īsup rigētibus, lethales. Tales aūt leniter caput dolēt. Vocis ītercepriōes cū exolutione, ī febre acuta, sine sudore, sūt qdē lethales, minus verò q cū sudore. Verùm diuturnitatē tpis significāt: fortassis aūt & q ex recidiua tale qd patiunt,
D tutissimi sūt. Perniciosissimè aūt ex talib' habēt qb' sāguis ex narib' fluit, & qb' alui humectant. Vox acuta, plāctū referēs, & oculorū obscuratio cōuulsoriū est. Dolores his ad īfernas partes, toleratu faciles sunt. Cū voce tremula, solutio alui pter rōnē, ī his morā trahētib' diuturnis, pnicies est. Frequētes subsoporatæ vocis interceptiōes cōsistētes, tabē psignāt. Spūs q dēsus qdē & paruus est, īflamationē & dolorē ī locis pricipalib' significat: Magn' aūt & p multū tps, delyriū aut cōuulsionē. Et frigid' qdē lethalis est, lethalis aūt est & febriculos', & fuliginos': verū min' q frigidus. Et q magn' foras exspirat, paru' verò ītro: & paru' foras, magn' verò intro, pessim' sanè est, & morti ppiquus. Itēq; extēdēs, & vrgēs, & obscur'

& du-

τοῖσι καὶ κοιλίην ὑγρὴν ποτὲ ποιέουσι, μελανθεῖσαι δὲ ἐν τουτέοισι, ταχὺν θάνατον σημαίνουσι. ἦ ἄρα γε τρομώδης γλῶσσα σημαίνει οὐχ ἱδρυμένην γνώμην; Αἱ δασεῖαι κατάξηροι φρενιτικαί. Ὀδόντας συνερείδειν, ἢ πρίειν, ᾧ μὴ συνήθες ἐκ παιδίου, μανικὸν καὶ θανάσιμον. ἤδη δὲ παραφρονῶν ἢν ποιέῃ τοῦτο, παντελῶς ὀλέθριον. ὀλέθριον δὲ καὶ ξυραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας. Ὀδόντος σφακελισμὸς, ἀπόστημα περὶ οὖλον γινόμενον, λύει. Ἐπὶ ὀδόντος σφακελισμῷ πυρετὸς ἐπιγινόμενος σφοδρὸς, καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον. ἢν δὲ σώζωνται, ἕλκεα ἐκπυήσει, καὶ ὀστέα ἀφίσταται. Οἷσι περὶ τὴν ὑπερῴην ὑγροῦ σύστασις γίνεται, ὡς τὰ πολλὰ πυεῖται. Τὰ περὶ γνάθους ἀλγήματα σφοδρὰ, κίνδυνος εἰς ὀστέου ἀνάπλωσιν ἐλθεῖν. Χεῖλος συσπώμενον σημαίνει κοιλίης χολώδεος κατάρρηξιν. Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, ὀλέθρια. Πτυάλου ἀναχρέμψιες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χολώδεες, ἐπιστᾶσαι μὲν κακόν· ἀποχωρεῦσαι δὲ κατὰ λόγον, χρήσιμοι. Οἷσιν ἁλμώδεα πτύελα, καὶ βὴξ ὑφίσταται, τουτέοισι χρὼς ἐρυθραίνεται, οἷον ἐξανθίσματα. πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς, τετρηχύνεται. Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἤν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικόν. Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκισται. Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασέες παρακρούσιες, πονηρὸν καὶ θηριῶδες. Οἷσι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ἐκλείπει μετὰ ἀκρισίας, τρομώδεες θνήσκουσιν. Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι, σπασμώδεα τρόπον ἐκστᾶσαι σιγῇ, ὀλέθριον. Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι, δυσθάνατοι. Αἱ μετ' ἐκλύσεος κατόχως ἀφωνίαι, ὀλέθριοι. Αἱ κατακλώμεναι φωναὶ μετὰ φαρμακείην ἆρα πονηρόν; τουτέων οἱ πλεῖστοι ἐφιδροῦσι, καὶ κοιλίας καθυγραίνονται. Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι, πρόχειρον, πονηρόν. ἆρά γε καὶ παρακρουστικόν; Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες χαλῶντα, ἐπ' αὐτοὺς ἀνιέντα, χρονιώτερα ἐπιρριγοῦντα τουτέοισιν, οὐ πονηρόν. Αἱ μετὰ ἀφωνίης ἐκστάσιες, ὀλέθριαι. Αἱ τοῖσιν ἐπιρριγέουσιν ἀφωνίαι, θανάσιμον. εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ἐπιεικέως. Αἱ μετ' ἐκλύσιος ἀφωνίαι ἐν πυρετῷ ὀξεῖ ἀνιδρωτὶ, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι· ἧσσον δὲ τῷ ἐφιδροῦντι. χρόνον δὲ σημαίνει. ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἐπιστροφῆς παθόντες τι τοιοῦτον, ἀσφαλέστατοι. ὀλεθριώτατοι δὲ τῶν τοιούτων οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων, καὶ οἷσι κοιλίαι καθυγραίνονται. Ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμώδες, οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι, τουτέοισιν εὔφοροι. Ἅμα φωνῇ τρομώδει, λύσις κοιλίης παράλογος ἐν τουτέοισι δ' ἐς νούσοισι χρονίοισιν, ὀλέθριον. Αἱ πυκναὶ ὑποκαρώδεες ἀφωνίαι ξυστᾶσαι, φθινώδεα προσημαίνουσι. Πνεῦμα πυκνὸν μὲν, καὶ σμικρὸν ἐὸν, φλεγμονὴν καὶ πόνον, ἐν τοῖσι καιρίοισι τόποισι σημαίνει. μέγα δὲ καὶ διὰ πολλοῦ, παραφροσύνην, ἢ σπασμόν. ψυχρὸν μὲν θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες, καὶ λιγνυῶδες πνεῦμα. ἧσσον δὲ τοῦ ψυχροῦ. καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον, σμικρὸν δὲ εἴσω. καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὴ καὶ πλησίον θανάτου. καὶ τὸ κατεῖνον καὶ κατεπεῖγον, διάμαυρον. καὶ διπλῆ

εἴσω

Vet. Cod.

Vet. Cod. εἴσω ἐπανάκλησις ὁποῖον ἐπεισπνέουσιν. εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν, ὁκόσα ἐν πυρετῷ ὀξεῖ, κἢν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται, μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἐς σωτηρίην. Τράχηλος σκληρὸς καὶ ἐπώδυνος, καὶ γνάθων σύνδεσις, καὶ φλεβῶν σφαγιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, καὶ τενόντων ξυντασις, ὀλέθριον. Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα ἀπὸ κεφαλῆς ἀλγηδόνος ὁρμώμενα, σπασμώδεα. Αἱ τραχήλου καὶ μεταφρένου ψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος σπασμώδεες, ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσιες. Οἷς κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ἐπιεικέως τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα. Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης, ὀλέθριον ὀξέως. Οἷσιν πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ πνιγμώδης σπόνδυλος ἐγκάθηται τουτέοισιν, ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν, οἷον συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται. Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, καὶ κοιλίη κενεῇσιν ἀναστάσεσι, μετώπῳ ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα δύσκολα. Τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ' οὖς ἔπαρμα, καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται, καὶ τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα. Μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, σπασμοὶ ὀλέθριον. Τραχήλου καὶ πήχεων ἀλγήματα, σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ φάριγγα. Ὠχροί. ἰσχνοί. πτυαλίζοντες, ἐν τουτέοισιν ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἆρά γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεται; τοῖσι πλείστοισιν οὐ πονηρόν. οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφοροι. Ἐν ἀλγήματι νώτου, καὶ στήθεος αἱματώδης οὔρησις ἐπιστᾶσα, ὀλέθριος ἐπιπόνως. Τραχήλου πόνος, κακὸν μὲν ἐπὶ πυρετῷ παντὶ, κάκιστον δὲ ἐν οἷσι, καὶ ἐκμανῆναι ἐλπίς. Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώδει, καὶ κοιλίη ταραχώδης, ναρκώδης, σημεῖα μελάνων ὑποχωρησίων. Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ἰσχνὴν μικρὰ ὀδυνώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηιδίως συνάγοντι ἰσχνῷ, παρακρουστικά. ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ, ὀλέθριον. Φάρυγξ ἑλκουμένη ἐν πυρετῷ μετ' ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων, κινδυνώδες. Ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι χωρὶς οἰδήματος κακόν. Τράχηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά. Ὑποχόνδριον δὲ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ ἄπονον, καὶ ὁμαλές. φλεγμαῖνον δὲ ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγούμενον, σημεῖον ἀρρωστίης ἐστὶν οὐκ εὐηθέως. Οἴδημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν, καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν εἰ παρὰ* πάντων εἴη τῶν μερέων. τῶν δὲ ἐκ τοῦ ἑνὸς μερέος, ἀκινδυνότερον τὸ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. σημαίνει δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα, θάνατον σύντομον. ὑπερβάλλοντα δὲ τὰς εἴκοσι τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπύησιν. γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ. Ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν κάρτα ὠφελέει. τὰ γὰρ πολλὰ, κεφαλὴν οὗτοι πονέουσιν, καὶ ὄψις ἀμαυροῦται. καὶ μᾶλλον εἰς τ' αὐτὰ προσγίνεσθαι προσδέχου τὴν ῥῆξιν. ἡλικίῃσι δὲ λε ἐτέων. Τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν, ἧσσον. Τὰ μαλθακὰ δὲ καὶ ἀνώδυνα τῶν οἰδημάτων. χρονιώτερα δὲ τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσον ἐστὶν ἐπικίνδυνα. Τὰς δὲ ἑξήκοντα, καὶ ταύτας ὑπερ-

* πάντι τῶν

& dupla intro reuocatio, veluti superinspiran- A tibus. Bona autem spiratio, in omnibus morbis qui cum febre acuta sūt, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad salutē habet. Collum durum & dolorosum, & maxillarum colligatio, & venarum iugularium palpitatio fortis, & tendinū distentio, perniciosū. Dolores in faucibus gracilibus strangulatorij, à capitis dolore originem trahentes, conuulsorij sunt. Frigiditates colli, ac dorsi apparētes: sed & totius corporis conuulsoria: In his mictiones fiunt, crassiorē farinam referentes. Quibus circa fauces irritamēta sunt, his tumores circa aurem leniter erūpunt. Fauces dolorosæ, graciles, cum ægrè tolerabili molestia, perniciosæ acutè sūt. Quibus spiritus retrahitur, & vox strāgulatoria B est, & vertebra intrò cōsidet, his in fine velut contrahente quodā spiritus fit. Fauces modicè exasperatæ, & aluus vanis conatibus nitens, frōtis dolores, ægri palpādo cōtrectantes, dolorosi: quæ ex his augescūt, difficilia sunt. Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurē, & conuulsiones efficiunt. Colli itē ac dorsi dolores. Cum febre acuta conuulsiones, perniciosæ. Colli & cubitorū dolores, conuulsorij. A facie autem hi, & secundū fauces. Pallidi, graciles, saliuā sputātes: In his in somnis sudores, boni sunt. Num & sudore leuari, plurimis nō malum est? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles sunt. In dorsi ac pectoris dolore, mictio cruēta suppressa, perniciosa est dolorosè. Colli dolor malum C quidem in omni febre, pessimum autē his, quibus timor est, vt etiā insaniant. In pectoris dolore febriculoso, aluus turbata, torpida, nigrarum egestionum signa sunt. Dolores parui in acutis iuxta fauces graciles, in gracili vbi hiarit, non facile os contrahente, mentem emouent: Ex his phrenetici perniciosè habent. Fauces exulceratæ in febre, cum alio signo ex his quæ difficilia sunt, periculosæ sunt. In febribus derepentè suffocari, & deglutire nō posse, citra tumorem, malū est. Collum conuertere nō posse, neq; deglutire, vt plurimum lethale est. Præcordiū molle esse conuenit, & doloris exors, & æquale. At inflammatū, aut inæqualiter se habēs, D aut dolens, signū est ægritudinis non leuis. Tumor verò in præcordijs durus, & dolorosus, pessimus quidē est, si iuxta omnes partes fuerit. Ex his autē qui ab vna parte sūt, minus periculosus est qui à sinistris est. Significāt autē in principio quidem tales mortem citam: Si verò viginti dies transmittant, febre manēte, suppurationē. Contingit autem his in primo circuitu, etiā sanguinis eruptio è naribus, & valde prodest. Plerūq; enim hi caput dolēt, & visus obscurat: & magis in his sanguinis eruptionem affore expecta. In ætatibus autē annorū trigintaquinque: Senioribus verò minus. At verò molles, & doloris exortes tumores, diuturniores iudicationes faciunt, & minus periculosi sūt. Sed & hi sexaginta dies transgre-

A transgredientes, febre manente, suppurant. Cõsimilia verò significãt, & tumores circa ventrẽ, his qui sunt in præcordijs. Verùm minus suppurantur hi q̃ illi. Minimè verò qui sub vmbilico cõsistunt: & fiunt etiã hi quidẽ in tunica, illi verò sursum diffusi. Lethales autẽ sũt ex ipsis, quicunq; intrò rupti fuerint: ex reliquis autẽ suppurationibus, quæ quidẽ foras rũpunt, optimũ est, vt in breuissimã & acutissimã molẽ colligãtur: q̃ verò intro, vt neq; mole, neq; dolore, neq; colore, foris se manifestas faciãt. Contrariũ autem pessimũ est. Quædã verò ex his pp puris crassitudinẽ, nullã de se significationẽ præbẽt. Porrò recẽtes in præcordijs tumores, si non cũ inflãmatione fuerint, & dolores ab ipsis, soluit murmur B in precordio obortũ, & maximè quidẽ si pertrãsierit per vrinas, & alui egestiones. Sin minus, si etiã ipsũ pertransierit. Prodest autẽ & si subdescẽderit ad infernos locos. Pulsus in præcordio cũ tumultu, mẽtis emotorius est, & magis si oculi frequenter moueant. Oris vẽtriculi dolor, & pulsus præcordiorũ febre perfrigerata, malũ, tũ aliàs, tũ si insuper exudarint. Dolores ad præcordiũ irruẽtes, tũ aliàs mali sunt, tũ si aluos humectẽt. Peiores autẽ sũt, si breui fiãt: & tumores circa aurẽ ex his emergẽtes, maligni sũt, & aliæ suppurationes. Oris ventriculi dolores cũ tormine, vẽtris animalcula erũpere faciũt. Oris vẽtriculi dolor seniorẽ frequẽter impetẽs, mortẽ repentinã significat. Quibus precordia eleuantur, aluo C suppressa, malũ est, maximè aũt in morbis tabidis lõgis: & quibus alui humectant, ĩ præcordio inflãmatio suppuratoria est, quibus ante mortẽ nigra p aluũ subeunt. Præcordiorũ distẽtio cũ sopore anxioso, in caput dolẽte, abscessus circa aurẽ attollit. Post præcordiorũ tumorẽ, biliosis spiritus magnus, & febris acuta, abscessus circa aurẽ attollit. In dolore precordiorũ submurmurãti, lũborũ dolor superaccedens in febribus, ventres vt plurimũ humectat, si non flatus eruperit, aut vrinæ copia prodierit. Ex præcordio diutinè afflicto, & aluo graueolẽti abscessus circa aurẽ, occidit. Quibus à præcordiorũ doloribus, aluus paulatim subuicosa egerens, pauca stercoracea effundit, nũ etiã sanguinẽ effundit? Quibus D derepẽte dũ sine febre sunt, præcordij & oris vẽtriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & aluus in tumorẽ eleuata est: soluit venæ sectio, & alui fluxio. His febrire nociuũ est. Longæ enim & vehemẽtes febres fiunt, & tusses, & spũs & singultus fiũt. His aũt ad solutionẽ tẽdẽtibus, dolor fortis coxarũ, aut crurũ, aut puris sputũ, aut oculorũ priuatio succedit. Quib⁹ dolores p̃cordiorũ, oris vẽtriculi, hepatis, partiũ circa vmbilicũ, hi sãguine p aluũ egesto, seruant: nõ aũt egesto, moriunt. Quib⁹ p̃cordia nõ mollia, facies sana, nõ liberant citra multi sãguinis ex narib⁹ fluxũ, aut cõuulsionẽ, aut coxẽdicũ dolorẽ. Dolores ad p̃cordia ĩ febre, voce ĩtercepta, sine sudore soluti, malũ est. his ad coxẽdices dolores fiũt.

Iuxta

λοντα, τȣ͂ πυρετȣ͂ μένοντος, ἐμπυεῦται, παραπλήσια δὲ σημαίνει, τοῖσι ἐν ὑποχονδρίοισι, καὶ τὰ περὶ κοιλίην, πλὴν ἧσσον ἐκπυεῦται ταῦτα ἐκείνων. ἥκιστα δὲ ὑπ' ὀμφαλὸν, καὶ γίνεται δὲ ταῦτα μὲν ἐν χιτῶνι. τὰ δ' ἄνω κεχυμένα. θανάσιμα δ' ἐστὶν αὐτῶν, ὅσα αὖ ἔσω ῥαγῇ, τῶν δὲ λοιπῶν ἐμπυημάτων τὰ μὲν ἔξω ῥηγνύμενα, βέλτισον μὲν ὡς εἰ ἐλάχιστον, καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι. τὰ δὲ ἔσω, μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, μήτε χρώματι διάδηλον ἔξω ποιέει. τὸ δὲ ἐναντίον κάκιστον. τινὰ δὲ τȣ́των διὰ πάχος πύου ȣ̓ διασημαίνει. τὰ δὲ πρόσφατα τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισι ἐπαρμάτων, ἢν μὴ σὺν φλεγμονῇ ᾖ, καὶ τȣ̀ς ἀπ' αὐτῶν πόνȣς λύει βορβορυγμὸς γενόμενος ἐν ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλισα μὲν διεκπεσὼν δι' οὔρων, καὶ διαχωρημάτων. εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς διαπερεωθείς. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου, παρακρουστικὸν, καὶ μᾶλλον ἢν ὄψιες πυκνὰ κινέωνται. Καρδίης πόνος καὶ σφυγμὸς ὑποχονδρίων, πυρετȣ͂ περιψυχθέντος, κακὸν, ἄλλως τε κ' ἢν ἐφιδρώσιν. Ες ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα, ἄλλως τε πονηρὸν, καὶ ἢν κοιλίας καθυγραίνῃ. κάκιω δὲ ἐν ὀλίγῳ γινόμενα. καὶ τὰ παρ' ȣ̓͂ς τε ἀνιστάμενα ἐκ τȣτέων κακοήθεα, καὶ τὰ ἄλλα ἐκπυήματα. Καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ στρόφου, κοιλίης θηρία, καταῤῥήγνυται. Καρδίης ἄλγημα πρεσβυτέρῳ πυκνὰ ἐπιφοιτέον, θάνατον ἐξαπίνειον σημαίνει. Οἷσιν ὑποχόνδρια μετεωρίζεται, κοιλίης ὑπόστασις κακόν, μάλιστα δὲ ἐν φθινώδεσι τῶν μακρῶν. κ᾽ οἷς κοιλίαι ὑγραίνονται ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητικὴ ἐστὶν, οἷς πρὸ τῶν θανάτων μέλανα διαχωρέει. Υποχονδρίων σύντασιν μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικῷ, τὰ παρ' ȣ̓͂ς ἐπαίρει. Μετὰ ὑποχονδρίων ἔπαρσιν, τοῖσι χολώδεσιν πνεῦμα μέγα καὶ πυρετὸς ὀξὺς, τὰ παρ' ȣ̓͂ς ἐπαίρει ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι. Υποβορβορύζοντι ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγενόμενον ἐν πυρετοῖς, κοιλίας ἐπιτοπολὺ καθυγραίνει, ἢν μὴ φῦσα καταῤῥαγῇ, ἢ οὔρων πλῆθος ἔλθοι. Επὶ ὑποχονδρίῳ χρονίῳ, καὶ κοιλίῃ δυσώδει, παρ' ȣ̓͂ς ἀπόσημα, κτείνει. Τοῖσιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασιν κοιλίη κατὰ μικρὸν ὑπόγλισχρα διαδιδȣ͂σα βραχέα κοπρώδεα ἐκχλοιοῖ, ἆρα καὶ αἱμοῤῥαγεῖ; Οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐȣ͂σι ὑποχονδρίῳ, καὶ καρδίης πόνος, καὶ περὶ σκέλεα καὶ τὰ κάτω μέρεα, καὶ κοιλίη ἐπῆρται, λύει φλεβοτομίη, κ᾽ κοιλίης ῥῦσις, πυρέξαι βλαβερὸν τȣτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ, κ᾽ ἰσχυροὶ γίνονται, κ᾽ βῆχες, καὶ πνεῦμα κ᾽ λυγμοὶ γίνονται. λύεσθαι δὲ μελλόντων τȣ́των, πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων. ἢ πύου πτύσις, ἢ ὀφθαλμῶν στέρησις ἐπιγίνεται. Οἷσι πόνοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἢ ἥπατος, τῶν περὶ ὀμφαλὸν μερῶν, αἵματος διαχωρήσαντος, σώζονται. μὴ διαχωρήσαντος δὲ θνήσκουσιν. Οἷσιν ὑποχόνδρια λαπαρὰ, πρόσωπον ἐῤῥωμένον, ȣ̓ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλȣ͂. ἢ σπασμοῦ. ἢ ὀδύνης ἰσχίων. Αἱ πρὸς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναύδῳ, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακόν, τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα.

Οἱ κατὰ

Vet. Cod.

Οἱ κατὰ κοιλίην ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστάσιας ποιέουσιν, αἱμορροίη δὲ φρικώδης. Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσσουσαι ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες. Τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα, ἅμα πυρετῷ καυσώδει, κοιλίη καταρραγεῖσα, ὀλέθριον. Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παραφορῆς, περὶ κρίσιν δ' ἐν τουτέοισι φλέγμα ἀλὲς συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται. Μετὰ κοιλίης ὑπόστασιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν, μάλιστα δὲ τοῖσι φθινώδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται. Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ τὰ παρ' οὖς ἐπαρθέντα, κτείνει. Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα, μετὰ πόνων, πυρετοῖσι φρικώδεσιν, ἀποσίτοισι, σμικρὰ ἐφυγραινομένης, κάθαρσιν οὐ διδόντα, ἐς ἐμπύησιν ἥξει. Ὑπὲρ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὕδρωπα ξηρὸν ἀποτελευτᾷ. Τὰ δὲ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώτερα, πυρετῷ παροξυνόμενα τριταιογενῶς, ποιέει τὰ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέειν. Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα, αἱμορροϊκά. Αἱ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος, αἱμόρροιαι λάβραι. Οἷσι ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλήν, καὶ χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικὰ, καὶ ἠχώδεα, αἱμορροϊκὰ λάβρα, καὶ κοιλίαι καταρρήγνυνται τούτοισι, καὶ γνῶμαι ταραχώδεες ἐπιπολύ. Αἱ ἐκ νώτου ἀλγήματος ἀρρωστίης ἀρχαὶ, δύσκολοι. Ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλέονι, ἀπ' ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα συχνὰ, ὠφελεῖ. Ῥάχιος διαστροφὴν καὶ δύσπνοιαν, αἵματος ῥύσις λύει. Ἐν ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα, αἱμορροώδη, ἢ καὶ προγεγενημένα. Τὰ ἐξ ὀσφύος ἐς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα, παραλύοντα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα, παρακρουστικὰ, ἆρα καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμοῖσιν; ἢ τῶν τοιούτων κοιλίαι νοσέουσιν διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων; Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, κακόν. Πόνος ἐς στῆθος ἱδρυθεὶς νωθρότητι, κακὸν ἐπὶ πυρετῷ, ἤτοι ὀξέως ἀπόλλυνται. Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ ἐς καρδίην πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμέοντες λεπτὰ ὑδατώδεα, παρενεχθέντες ἄφωνοι, ἐμέσαντες μέλανα, τελευτῶσιν. Τὰ κατ' ὀσφὺν καὶ τὸ λεπτὸν, χρόνια ἀλγήματα, καὶ πρὸς ὑποχόνδρια πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυρετῷ τούτοισι ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως τρόπον σπασμώδεα. Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι κακοί. ἆρα τούτοισι τρομώδεα γίνεται, καὶ φοινίκεες ἐν ῥίγει; ἆρα τοῖς ὀσφυαλγέουσιν, ἀσώδεσιν, ἀνεμέτοισιν, ὀλίγα θρασέως παρακρούσασιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν; Ὀσφύος πόνος καρδιαλγικῷ μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες. Ὑπὸ ἀφώνων ἅμα κρίσει ῥῖγος. Ὀσφύος ἄλγημα, ἄνευ προφάσιος, πυκνὰ ἐπιφοιτέον κακοήθεος ἀρρωστίης σημεῖον. Ὀσφύος ἄλγημα μετὰ καύματος ἀσώδεος, πονηρόν. Ὀσφύος σύντασις ἐκ γυναικείων πλήθεος, ἐκπυητικόν, καὶ τὰ ποικίλως ἰόντα γλίσχρα δυσώδεα, πνιγώδη ἐπὶ τοῖσι προειρημένοισιν, ἐκπυητικόν, οἶμαι δὲ καὶ παρακρούειν τι τὰς τοιαύτας.

Οἷσιν

A Iuxta vẽtrẽ in febre palpitatiões, mẽtis emotiones inducũt: sãguinis aũt fluxio horrorẽ efficit. Dolores in febre ad p̃cordia exiliẽtes, sine sudore soluti, maligni sũt. His ad coxendices dolores fiũt, & ipsis vnà cũ febre ardẽte, aluus deorsũ erũpẽs, p̃niciosũ est. Dolores circa vmbilicũ palpitatorij, habẽt quidẽ & aliq̃d mẽtis emotoriũ, verũ circa iudicationẽ pituita his aceruatim copiosa cũ dolore penetrat. Post aluũ suppressã, p̃cordia subleuata ĩ tumorẽ, mala sũt, maximè tabescẽtibus iã diu, & q̃bus alui humectant̃. Anxietatẽ ĩ p̃cordio sẽtiẽtibus, tumores circa aurẽ oborti, ipsos occidũt. Duricies circa vẽtrẽ cũ dolore, in febriẽtibus cũ horrore, cibũ auersãtibus, si aluo insup̃ parũ humectata, purgationẽ nõ faciãt, ad suppuratiõẽ p̃ueniẽt. B Dolor supra vmbilicũ, & lũborũ dolor, si medicamẽtis nõ soluant̃, in hydropẽ siccũ desinũt. Dolores ex lũbis diuturniores, q̃ febre tertianæ generis modo exacerbãtur, grumosũ sãguinẽ egerere faciũt. Dolores ĩ lũbis, sãguinis fluxionẽ inducũt. Ex lũborũ dolore sãguinis fluxiones largę fiũt. Quibus ex lũborũ dolore, recursus ad caput, & manus torpidę, & oris vẽtriculi dolores, & auriũ sonitus, his sãguis largè p̃fluet. Sed & alui his deorsũ erumpũt, & mẽs turbata est vt plurimũ. Ex dorsi dolore ægritudinis principia difficilia sũt. In lũborũ dolore p̃tinaci, & ampliore alui subductione, à veratro vomere spumosa multa prodest. Spinę distortionẽ ac spirãdi difficultatẽ, sãguinis fluxio soluit. C In lũbis dolentibus oris vẽtriculi dolores insup̃ accedẽtes, signa sãguinis fluxiõis sũt, etiã p̃gressæ. Affectiones ex lũbis ad collũ, & caput trãseuntes, leuis sideratiõis modo resoluẽtes, cõuulsoriæ, mẽtis emotoriæ sũt. Nũ tales et̃ soluũtur cõuulsionibus? Aut taliũ alui ægrotãt p̃ eadẽ prodeũtia? Ex lũborũ doloris recursu, oculorũ distortio, malũ. Dolor ĩ pectus firmatus torpore malus ĩ febre est. Hi repẽtè p̃eũt. Ex lũborũ dolore recursiões ad os vẽtriculi febriculosę, horrorẽ ĩducẽtes: sic affecti remouẽtes tenuia aquosa, mente moti, voce destituti, nigrorũ vomitu facto moriunt̃. Diuturni circa lumbos, & tenue ĩtestinũ dolores, & ad p̃cordia dolores, si ægri cibos auersent̃ vnà cũ febre, his dolor ĩtẽtus ad caput p̃gressus, repẽte ipsos occidit cõuulsorio modo. D Quibus lũborũ dolor est, hi male habẽt. Nũ his tremores fiũt, & circuli rubicũdi ĩ tibijs ĩ rigore? Nũ lũbos dolẽtibus, cibos fastidiẽtibus, nõ vomẽtibus, modicè ferociter mẽte motis, spes est nigra p̃ditura esse? Lũborũ dolor ĩ vẽtriculi os dolẽte, cũ exscreatione violẽta, habet q̃d cõuulsoriũ. Rigor vnà cũ iudicatiõe aliquatenus horrẽdus est. Lũborũ dolor sine causa manifesta sępe ĩpetẽs, maligni morbi signũ est. Lũborũ dolor cũ sopore anxioso, malus est. Lũborũ distentio ex muliebriũ mẽsiũ multitudine, ad suppurationẽ tẽdit: & variè p̃deũtes viscosi, graueolẽtes, strãgulatorij mẽses ex p̃dictis, ad suppurationẽ tẽdũt. Arbitror aũt tales etiã aliquãtũ delirare.

Quibus

A Quibus lũborũ dolor, & lateris, sine causa manifesta, hi regiũ morbũ ĩcurrũt. Perfrigerationes ex sãguinis eruptionib⁹ in diebus iudicatorijs vehemẽtes, pessimę sũt. Vice versa sãguinẽ erũpere, malũ est: veluti ĩ splene magno ex dextris: & circa pcordia eodẽ modo se res habet. Vulnera sãguinẽ fundẽtia, insup rigẽtia, maligna. Sic affecti loquẽtes latẽter moriunt. Affectiões q̃ qnta die sãguinẽ largè fũdũt, sexta insup riguerũt, septima pfrigeratę fuerũt, & repẽtè recalefactę ĩ his alui malè afficiunt. Post sãguinis eruptionẽ nigrorũ p aluũ egestio, mala. Mala aũt sũt & rubicũda valde & æruginosa. Quarta die tales fiũt sãguinis eruptiones. Soporosi ex talibus cõuulsi moriunt, nigris prægressis, & vẽtre tumefacto.

B Post sãguinis eruptiones, & nigrorũ egestiões, ĩ acuto surditas, malũ. Sãguinis egestio his pnicio sa. Surditas aũt soluit. Quib⁹ sãguinis eruptiões plures, his tpis pgressu alui malè afficiunt, si nõ vrina cõcocta pdierit. Nũ & aquosa vrina tale qd significat? Quibus ex sãguinis eruptiõe larga frequẽti, multa fit alui cũ nigris egestio, ea autẽ suppssa, sãguinis fluxiones: hi aluũ dolẽt: vnà verò cũ quibusdã flatibus, facilè tolerant. Nũ tales multis frigidis sudoribus exudãt? Cõturbata in his vrina, mala nõ est: neq; id qđ geniturae simile in ipsa residet, verùm plerũq; hi aquosa mingũt. Quibus de narib⁹ ĩ surditate ac torpore pauca destillãt, habẽt qd difficultatis. Vomit⁹ his cõducit, & alui pturbatio. Magnę in principijs sã-

C guinis eruptiones, circa refectionẽ aluos humectãt. Fluxiões ex naribus largæ p vim suppressę, qnq; cõuulsionẽ puocãt: Venę sectio soluit. Vndecima die cõtingẽtes sãguinis distillatiões, difficiles sũt, tũ aliàs, tũ si bis supstillauerint, & rursus stillauerint. In sãguinis fluxiõe multa, aut singultus, aut cõuulsio, mala est. In his q decolores vsq; ad septẽ annos vires recolligũt, & spũs ĩ viis aceruatus, & terræ cõcupiscẽtia, sãguinis corruptionẽ ac exolutionẽ significat. In morbis lõgis paruæ cõparẽtes sãguinis fluxiões, pniciosæ sũt. Vertigines ab initio sanguinis nariũ fluxio soluit. Ex narib⁹ erũpẽte sãguine, cũ exiguis sudoribus, pfrigescẽtia, maligna sunt. Sãguinis detractio ĩ pfrigeratione torpida, mala est. Qui aluo

D suppssa sãguinẽ effundũt, & vnà cũ sãguinis effusiõe insup rigẽt, his aluũ velut ex intestinorũ leuore lubricã hęc faciũt, itẽq; durã, & ascaridas aut ambo. Sãguinis fluxiones statis tpibus cõtingẽtes, siticulosæ, si sãguinẽ nõ effuderint, comitialis morbi mortẽ iducũt. Ex hæmorrhoide parũ apparente, vertigines obortę, paruã ac modicã siderationẽ significant: soluit venæ sectio, & qcqd hoc modo apparuerit, mali aliqd significat. Palpitãtes p totũ, nũ etiã sine voce moriunt? Tremores cõuulsorij oboriẽtes ĩ sudorib⁹, reuerti solẽt. Iudicatio his fit, vbi sup riguerint. Suprigẽt aũt hi ardore circa vẽtrẽ puocati. Sõnus multus ĩ his cõuulsorius, & ad frõtẽ grauitates, & mictio difficilis. Cõuulsiones antea nõ cognitæ in strangu-

Vet. Cod.

Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα καὶ πλευρῆς ἄνευ προφάσιος, ἰκτεριώδεες γίνονται. Αἱ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῶν αἱμορραγιῶν περιψύξιες νεανικαὶ κάκισαι. τὸ ἀνάπαλιν αἱμορραγέειν, πονηρὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δεξιῶν καὶ ὑποχόνδρια ὡσαύτως. τὰ αἱμορραγεῦντα ἐπιρριγοῦντα τρώματα, κακοήθεα, διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσι. τὰ πεμπταῖα αἱμορραγοῦντα λάβρως, ἕκτῃ ἐπιρριγώντα, ἑβδόμῃ περιψυχθέντα, ἀναθερμανθέντα ὀξέως, τούτοισι κοιλίαι πονηρεύονται. Μεθ' αἱμορραγίην μελαίνων διαχώρησις, κακόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἰώδεα. τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμορραγίαι, κωματώδεες. ἐκ τοιούτων σπασθέντες θνήσκουσι, μελαίνων προδιελθόντων καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης. Μεθ' αἱμορροίας καὶ μελαίνων διαχωρήσιας ἐν ὀξέσι, κώφωσις, κακόν. αἵματος διαχώρησις τούτοισιν, ὀλέθριον. κώφωσις δὲ λύει. Οἷσιν αἱμορραγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ οὖρον πέπον ἔλθῃ, ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει; Οἷσιν ἐπὶ αἱμορραγίῃ λάβρῳ πυκνῇ, καὶ μελαίνων συχνὴ διαχώρησις, ἐπιστάσις δὲ αἱμόρροοι, οὗτοι κοιλίας ὀδυνώδεες. ἅμα δὲ τῇσι φύσησιν εὐφορέουσι, ἆρα οἱ τοιοῦτοι ἐφιδροῦσι πολλοῖσι ψυχροῖσι; τὸ ἀνατεταραγμένον οὖρον, ἐν τούτοισιν οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ἐφιστάμενον γονοειδὲς. ἐπιπολὺ δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν. Οἷσιν ἐκ ῥινῶν ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρότητι μικρὰ ἀποστάζει ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τούτοισι συμφέρει, καὶ κοιλίης ταραχή. Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμορραγίαι περὶ ἀνακομιδὴν κοιλίας καθυγραίνουσι. τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίῃ ἀποληφθέντα ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλέεται, φλεβοτομίη λύει. Αἱ ἑνδεκαταῖαι στάξιες δύσκολοι, ἄλλως τε καὶ ἢν δὶς ἐπιστάξῃ, καὶ ἢν ἐπιστάξῃ. Ἐπὶ αἵματος ῥύσει πολλῇ ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμὸς, κακόν. τοῖσιν ἕως ἐτῶν ἑβδόμων δυνάμιν καὶ ἀχροίης, καὶ πνεῦμα ἀλιζόμενον ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, καὶ γῆς ἐπιθυμίην, αἵματος φθορὴν καὶ ἔκλυσιν σημαίνει. Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ἐπιφαινόμενα, αἱμορροώδεα ὀλέθρια. Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς αἱμόρροιη ῥινὸς λύει. Τὰ ἐκ ῥινῶν σμικροῖς ἱδρῶσι περιψυχόμενα, κακοήθεα. Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νενωθρωμένῃ κακόν. ὅσοι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμορροέουσι, καὶ ἐπιρριγοῦσιν ἅμα τῷ αἱμορροεῖν, τουτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιέει. καὶ ἐπισκληρὸν καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα. Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμορροώδεα διψώδεα, μὴ αἱμορραγήσαντα, ἐπιληπτικῶς θνήσκει. Ἐξ αἱμορροΐδος ὅσον ἐπιφανείσης, σκοτώδεα ἐλθόντα παραπληγικὸν μικρὸν καὶ ἐπ' ὀλίγον συμαίνει, λύει φλεβοτομίη. καὶ πᾶν τὸ οὕτως ἐπιφαινόμενον κακόν τι σημαίνει. Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου ἆρα καὶ ἄφωνοι τελευτῶσι; Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γινόμενα ἐφιδροῦσι, φιλυπόστροφα. τούτοισι κρίσις ἐπιρριγώσασιν. ἐπιρριγοῦσι δ' οὗτοι ἐπὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης: καὶ τὰ ἐς μέτωπον βάρεα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα. Οἱ ἐν ὑστέροισιν ἄπειροι σπασμοὶ, δύσχερεις. Τὰ σπασμώδεα ἀνιδροῦντι πτύελα παραρέοντα πυρετώδει ἐόντι εὐήθεα. τούτοισι ἐπεὶ κοιλίαι τι καθυγραίνονται, τάχα δέ τι καὶ ἐς ἄρθρα

Vet. Cod.

ἄρθρα ἀποστήσονται. Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν, ὀφθαλμοὶ ἐκλειμπάνεσιν ἀτενέες, οὔτε παρ' ἑωυτοῖσιν εἰσὶ, διανοσέεσι τε μακροτέρως. Τὰ σπασμώδεα τρόπον παροξυνόμενα, κατόχως, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει. Τρομώδεσιν ἀσώδεσι μικρὰ τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα σπασμὸν σημαίνει κοιλίης πονηρευμένης. Τὰ σπασμώδεα, καὶ τετανώδεα πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει. Σπασμὸς ἐπὶ τρώματι, θανάσιμον. Σπασμὸς ἐπὶ πυρετῷ γενόμενος ὀλέθριον. ἥκιστα δὲ παιδίοισι. Οἱ πρεσβύτεροι ἑπτὰ ἐτέων ἐν πυρετῷ οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον. Σπασμοῦ λυτικὸν, πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς μὴ πρότερον γεγονώς. εἰ δὲ εἴη ἢ πρότερον γεγονὼς, παροξυνθεὶς δέ. ὠφελέει καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς πολλὴ, καὶ ῥύσις κοιλίης, καὶ ὕπνοι. Τῶν δὲ ἐξαπίνης σπασμῶν λυτικὸν, πυρετὸς κοιλίης ῥύσις ἐν τοῖσι σπασμοῖσιν. Ἀναυδίη ἐπὶ πολὺ, κακόν. τὸ δὲ ἐπὶ μικρὸν, ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίην, ἢ βραχίονος καὶ τῶν ἐπὶ δεξιὰ σημαίνει. λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν πολλοῖσιν ἀθρόοισιν. Ἱδρῶτες δὲ οἱ μὲν κατὰ μικρὸν ὠφελέουσιν. οἱ δὲ ἀθρόοι, καὶ αἱ τῶν αἱμάτων ἀφαιρέσιες αἱ ἀθρόοι, βλάπτουσιν. Ἐν τοῖσι τετάνοισι καὶ ὀπισθοτόνοισι γένυες λυόμεναι, θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ ἱδροῦν ἐν ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι. καὶ ἀνεμεῖν ὀπισθοτόνῳ διὰ ῥινῶν. ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν, ἢ φλυηρεῖν. ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην, θάνατον σημαίνει. Πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι. τὰ κυναγχικὰ τὰ μήτε ἐν τῷ τραχήλῳ, μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν ἐπίδηλον ποιέοντα, πνιγμὸν δὲ νεανικὸν καὶ δύσπνοιαν παρέχοντα, αὐθημερὸν, καὶ τριταίους κτείνει. τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ τραχήλῳ λαμβάνοντα, τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, χρονιώτερα δέ. Ὅσοισι δὲ συνεξερευθέει ἥ τε φάρυγξ, καὶ ὁ αὐχὴν, καὶ τὸ στῆθος χρονιώτερα, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται, ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα. ἢν δὲ ἀφανίζηται, μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου ῥηϊδίως καὶ ἀπόνως, μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται. ἄρα γε ἔμπυοι γίνονται, ἀσφαλέστατον δὲ τὸ ἔρευθος, καὶ τὰς ἀποστάσιας ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. Ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι, χρήσιμον. εἴσω δὲ τρέπεσθαι, θανάσιμον. τρέπεται δὲ ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθήματος, βαρύνεται τὸ στῆθος καὶ δυσπνοώτερος γίνεται. Οἷς δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται, οἱ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, οἱ δὲ διαφυγόντες ἔμπυοι γίνονται. μὴ γινομένης αὐτῆς ἀναγωγῆς φλεγματώδεος. Οἷσι διὰ σφοδρότητος σφυγμοῦ κόπριον ἐξαπίνης διαχωρέει θανάσιμον. Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ὑπόξηρα πτύσματα ἰσχνῶν κακόν. Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσσαις οἰδήματα ἀσήμως ἀφανιζόμενα ὀλέθρια. καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος, ὀλέθρια. Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσιν οἱ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα, ὀλέθριοι. Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως, εἰς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια. Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ, ὀλέθρια.

Ἐκ κυ-

stragulatis ab vtero, faciles sunt. Cõuulsoria sine A sudore sputa defluẽtia in febriẽte, leuia sũt. His insup alui aliquãtũ humectant: fortassis autẽ & ad articulos aliqd abscedet. Quibus cõuulsis oculi intẽtè relucẽt, neq; apud seipsos sunt, & diutius ęgrotãt. Quæ cõuulsorio modo exacerbãtur, cũ stuporis detẽtione, abscessus iuxta aurem excitãt. Tremulis, anxiosis, parui iuxta aurẽ tumores cõuulsionẽ significant, aluo malè affecta. Cõuulsiones & tetanicas distẽtiones febris accedẽs soluit. Cõuulsio ex vulnere lethalis est. Cõuulsio ĩ febre cõtingẽs, pniciosa est: minime verò pueris. Seniores septẽ annis ĩ febre nõ corripiunt cõuulsione: Sin minus, pniciosũ est. Cõuulsionẽ soluit febris superueniẽs acuta, q̃ prius nõ fuit: Si verò fuit prius, iã exacerbata. Prodest B & vrinæ trãsitus vitri speciẽ referẽs, copiosus, & alui fluxus, & sõni. At repẽtinas cõuulsiones soluit febris, alui flux⁹. In cõuulsionib⁹ vocis interceptio diu durãs, mala est: parua autẽ, aut linguę siderationẽ, aut brachij, aut dextrarũ partiũ significat. Soluit aũt vrinis multis aceruatis derepẽtè pdeũtibus. Sudores autẽ paulatim oborientes psunt: Aceruati verò, itemq; sãguinis detractiones aceruatæ lædũt. In distẽtionibus & ante & retro cõtingẽtibus, & ĩ tergũ solũ cõtingẽtibus, si maxillæ soluant, lethale est. Lethale est & sudare ĩ distẽtione in dorsũ cõtingẽte, & corp⁹ dissolui, & ĩ eadẽ affectione reuomere p nares, aut clamare, aut nugari, si ab initio vox intercepta fuit. In posterã enim diẽ mortẽ significat. Fe- C briles in dorsũ distẽtiones, vrinæ geniturę similes soluũt. Anginæ q̃ neq; in collo, neq; in faucibus, quicquã cõspicuũ faciũt, verũ suffocationẽ vehemẽtẽ ac spirandi difficultatẽ inducũt, eadẽ die & tertia occidunt. Quæ verò tumores & ruborẽ in collo accipiũt, in cæteris qdẽ consimiles sũt, verũ diuturniores. Quibuscunq; verò & fauces, & ceruix, & pectus, simul rubuerint, diuturniores sũt: & ex ipsis maximè seruantur, si nõ recurrerint rubores. Si verò dissipent, neq; tuberculo foras cõuerso ac collecto, neq; pure leniter ac sine dolore exscreato, neq; ĩ diebus iudicatorijs, pniciosæ sũt. Nũ etiã suppurati sũt? Securissimũ autẽ est, ruborẽ & abscessus q̃ maximè foras verti. Erysipelas verò foris quidẽ accedere, D cõmodũ est, intro aũt cõuerti, lethale. Cõuertit aũt intro, quũ disparẽte rubore pect⁹ grauat, & difficilẽ spirationẽ habet. Quibus verò anginæ ad pulmonẽ vertunt, partim in septẽ diebus pereunt, partim euadẽtes suppurati fiũt, si nõ eductio pituitosa sursũ ipsis fiat. Quib⁹ p pulsationis venarũ vehemẽtiã, stercus derepẽte p aluũ secedit, lethale est. In anginis sputa graciliũ subarida malũ. Anginosi ĩ linguis tumores, citra signa disparẽtes, pniciosi: & dolores disparẽtes citra manifestã causã, pniciosi sũt. In anginis, q nõ breui cõcocta expuũt, pniciose habet. In angina dolores ad caput, citra notas, cũ febre, pniciosi. In ãgina dolores ad crura, citra notas cũ febre, pniciosi.

Ex

A Ex anginis citra iudicationẽ præcordij dolor,
cũ impotentia ac torpore oboriens, occidit oc-
culte, etiamsi valde mansuete se habere putent.
Ex anginosis citra notas attenuatis, dolor ad pe-
ctus & ad aluũ progressus cõcitatus, pus egerere
facit: aliàs autẽ eius, qui exoluitur tale est. In angi
nis omnia perniciosa sunt, quæ nõ manifestum
dolorẽ faciũt. Sed & ad crura dolores diuturni
procedunt, & difficulter suppurant. Ex angina
sputa viscosa, crassa, valde alba, quę violẽter edu
cunt, mala sunt. Et omnis eiusmodi maturatio,
mala. Purgatio multa deorsũ, tales leuis sidera-
tionis modo perimit. Ex angina, subarida fre-
quentia sputa, cũ tussi, lateris dolorẽ inducen-
tia, perniciosa: itemq; ea, quæ inter potandũ per
B tussim subemergũt: & deglutitio violẽta, mala.
Pleuritici, quibus in principio sputationes pe-
nitus purulentæ sunt, tertia die moriunt, aut qn
ta. Si verò has effugerint, nõ multo melius habẽ-
tes, septima, aut nona, aut vndecima suppurari
incipiunt. Quibus supra aurẽ rubor, & similiter
veluti pleuritici calescũt, & aluus biliosis ac gra-
ueolentibus exturbat, hi vigesima ac quadrage-
sima die periclitant: vbi vero has effugerint, ser-
uãtur. Pleuritides siccæ ac sine sputo, difficillimę
sunt. Horrendæ quoq; hæ in quibus dolores su
pernè sunt. Pleuritides sine diuulsionibus, gra-
uiores sunt his, quæ cũ diuulsionibus fiunt. Qui-
bus pleuriticis in principio lingua biliosa fit, hi
septima die iudicantur: Quibus autẽ tertia aut
C quarta die, circa nonã. Bulla subliuida oriẽte in
lingua, ĩ principio, qualis est ferri tincti in oleũ,
difficilior solutio cõtingit: & iudicatio quidem
ad decimumquartũ diem peruenit, sanguinem
autẽ plerunq; spuunt. Sputũ in pleuriticis tertia
die maturari ac exspui incipiẽs, citiores solutio-
nes facit: Verùm posterius, tardiores. In dolori-
bus pleuriticorũ commodum est aluũ molliri,
sputa colorari, strepitus in pectore nõ fieri, vri-
nã bene procedere: (His autẽ cõtraria, difficilia
sunt:) itemq; sputũ dulce fieri. Biliosæ simul &
sanguineæ pleuritides, plerunq; nona aut vnde-
cima die iudicantur, & maxime sanãtur. Quibus
autẽ pleuriticis in principio quidẽ dolores mol-
les sunt, quinta vero aut sexta die exacerbãtur,
D hi magis ad duodecimã perueniũt, & nõ valde
seruãtur: periclitãtur autẽ maximè septima die
ac duodecima. Vbi vero bis septem dies effuge-
rint, seruantur. Quibus pleuriticis strepitus sputi
multus in pectore est, & facies tristis, & oculus
morbi regij colore infectus, ac caliginosus, hi
pereũt. Qui ex pleuritide suppurati fiũt, ĩ qua-
draginta à ruptione dieb⁹ expuunt. Sputũ in oĩ-
bus pleuriticis, ac peripneumonicis facilè ac cito
expui cõuenit, & flauum sputo ammixtũ esse.
Quòd verò lõgè post dolorem educitur flauũ,
aut non mixtum, & multã tussim inducens, ma-
lum est. Prauum autem penitus est flauũ mera-
cum, & viscosum, & albũ, & rotundũ, & cũ vi-
rore pallidũ valde, & spumosum, & liuidum, &
ærugi-

Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγημα, μετὰ ἀκρασίης, καὶ νωθρότητος γινόμενον, κτείνει λαθρέως, εἰ καὶ πάνυ δοκοῖεν ἐπιεικῶς ἔχειν. Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως ἰσχνανθέντων ἐς στῆθος ἄλγημα, καὶ ἐς κοιλίην ἐλθὸν σύντονον ποιέει πυώδεα διαχωρέειν, ἄλλως δὲ λυομένου, τὸ τοιοῦτον. Ἐκ κυναγχικῶν πάντα ὀλέθρια ὅσα μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἄλγημα. ἀτὰρ καὶ ἐς σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φοιτᾷ καὶ ἐκπυοῦται δυσκόλως. τὰ ἐκ κυνάγχης πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα, κακόν. καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπασμὸς, κακόν. κάθαρσις πολλὴ κάτω τοὺς τοιούτους παραπληκτικῶς ἀπόλλυσιν. ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα βηχώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα ὀλέθρια. καὶ τὰ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα, καὶ κατάποσις βιαία πονηρόν. Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. φυγόντες δὲ ταύτας, μὴ πολὺ ῥᾶον ἔχοντες ζ. ἢ θ. ἢ ια, ἄρχονται ἐμπυοῦσθαι. Οἷσι δὲ ἄνω ὠτὸς ἔρευθος, τῶν πλευριτικῶν καὶ ὁμοίως θερμαίνονται, καὶ κοιλίη ταράσσεται χολώδεα καὶ δυσώδεα, εἰκοσταῖοι, καὶ τεσσαρακοσταῖοι, κινδυνεύουσι. φυγόντες δὲ ταύτας σώζονται. Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυσοι, χαλεπώταται, φοβεραὶ δὲ ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα. Αἱ ἄνευ σπασμάτων πλευρίτιδες χαλεπώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων. Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται. οἷσι δὲ γ ἢ δ περὶ τὴν θ. Πομφόλυγος δὲ ὑποπελίου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ, οἵη σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται. καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὴν ιδ ἀφικνεῖται. αἷμα δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πτύουσι. Πτύαλον δ' ἐν τῇσι πλευρίτισι. γ μὲν ἀρχόμενον πεπαίνεσθαι, καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας. ὕστερον δὲ βραδυτέρας. Τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι, χρήσιμον κοιλίην μαλάσσεσθαι: πτύαλα χρωματίζεσθαι. ψόφους ἐν τῷ στήθει μὴ γίνεσθαι. τὸ οὖρον εὐοδεῖν. τὰ δὲ τούτων ἐναντία δυσχερέα. καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον. Αἱ δὲ χολώδεες ἅμα καὶ αἱματώδεες πλευρίτιδες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρίνονται ἐναταῖαι, ἢ ἑνδεκαταῖαι. καὶ μάλιστα ὑγιάζονται. Οἷσι δὲ τῶν πλευριτικῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ πόνοι μαλθακοὶ, ε δὲ ἢ ϛ παροξύνονται, μᾶλλον πρὸς τὰς ιβ ἀφικνέονται, καὶ οὐ πάνυ σώζονται. κινδυνεύουσι δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, καὶ δωδεκαταῖοι. τὰς δὲ δὶς ἑπτὰ φυγόντες, σώζονται. Ὁσοισι τῶν πλευριτικῶν ψόφος τοῦ πτυάλου πολὺς ἐν τῷ στήθει. καὶ πρόσωπον κατηφές. καὶ ὀφθαλμὸς ἰκτεριώδης, καὶ ἀχλυώδης ἀπόλλυνται. Οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γινόμενοι, ἐν τῇσι μ ἡμέρῃσιν ἀναπτύουσιν ἀπὸ τῆς ῥήξιος. Πτύαλον δὲ χρὴ πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι, καὶ περιπλευμονικοῖσι εὐπετέως τε, καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι. μεμῖχθαί τε τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ. τὸ δ' ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν, ἢ μὴ μεμιγμένον καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον, πονηρόν. πονηρὸν δὲ πάντως, καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον. καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ λευκόν. καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα. καὶ τὸ ἀφρῶδες. καὶ τὸ πελιῶδες καὶ ἰῶδες. Vet. Cod.

Vet. Cod.

ἰώδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. αἵματι δὲ μὴ πολλῷ συμμεμιγμένον, τὸ ξανθὸν ἐν ἀρχῇ μὲν σωτήριον. ἑβδομαίῳ δ' ἢ παλαιοτέρῳ, ἧσσον ἀσφαλές. αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πελιὸν εὐθέως ἐν ἀρχῇ κινδυνῶδες. πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἰώδεα, καὶ ἰξώδεα, καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται. τὰ δὲ μυξώδεα καὶ λιγνώδεα, καὶ χρωματίζεται ταχέως, καὶ ἔστιν ἀσφαλέστερα. τὰ δ' ἐν τοῖς πέμπτης ἐς πέψιν χρωματιζόμενα, βελτίω. Πᾶν δὲ πτύαλον μὴ λύον τὴν ὀδύνην πονηρὸν, λύον δὲ χρήσιμον. Ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ χολώδεος πυώδες ἀνάγουσιν, ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένον ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι θνήσκουσιν, ἢν μήτι κακὸν, ἢ ἀγαθὸν ἐπιγένηται τῶν προγεγραμμένων. εἰ δὲ μὴ κατὰ λόγον, μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαίοισιν, ἄρχεται τὸ τοιοῦτον πτύαλον. Ἐστὶ δὲ ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι, καὶ πᾶσι τοῖσι περιπλεύμονα, φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα. τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι. τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν. εὔπνοον εἶναι. καὶ ἄδιψον. τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι. καὶ μαλθακὸν εἶναι καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, ἱδρῶτας, οὖρον, διαχώρησιν χρηστὴν γίνεσθαι. κακὰ δὲ τἀναντία τούτων. εἰ μὲν οὖν πάντα προσγένοιτο τῷ πτύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ' ἄν. εἰ δὲ τὰ μὲν, τὰ δὲ μὴ, πλείους τῶν ιδ´ βιώσας. τῶν δ' ἐναντίων σημείων ἐπιγενομένων συντομώτερον. Ὅσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τοῖσι τόποισι μὴ παύσηται, μήτε πρὸς τὰς ἀναπτύσιας, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας, ἐμπυοῦται. Ὅσοισι δὲ ἐκ περιπλευμονίης ἀποστάσιες παρ' οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνεται, καὶ ἐκπυοῦσί τε, καὶ ἐκσυριγγοῦνται, περιγίνονται δὲ οἷσιν ἂν ὅ, τε πυρετὸς καὶ ὁ πόνος παρακολουθῇ, καὶ τὸ πτύαλον χωρέῃ κατὰ λόγον. μὴ δὲ χολώδεες αἱ διαχωρήσιες εὔλυτοί τε, καὶ ἄκριτοι γίνονται. μὴ δὲ οὖρον παχύ τε σφόδρα, καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον. τάτε ἄλλα σωτηρίως ἔχοιεν. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω οἷσιν ἂν περὶ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνεται. αἱ δὲ ἐς τὰ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον ᾖ. δύσπνοοι δέ τινα χρόνον γενόμενοι, παύσωνται χωρὶς προφάσιος. Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν προφασίων, ἐν τῇσιν ἐπικινδύνοισι περιπλευμονίῃσι, λυσιτελέες μὲν πᾶσαι. βέλτισαι δὲ αἱ τοῦ πτυέλου πυώδεος ἀντὶ ξανθοῦ γενομένου. μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πτυέλου κατὰ λόγον, μὴ δὲ οὔρου χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλωθῆναι τὸν ἄνθρωπον. ἢ καὶ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. Ἢν δὲ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες πυρετοῦ παρακολουθοῦντος, καὶ τοῦ πτυάλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν καὶ παραφρονῆσαι. ὅσοι δὲ τῶν περιπλευμονικῶν μὴ ἀνεκαθάρθησαν ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παρακόψαντες διέφυγον τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, κίνδυνος ἐμπύους γενέσθαι. Τῶν περιπλευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταστᾶσαι, τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων, ἀσφαλέστεραι. Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα καὶ πυκνὰ θᾶσσον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν καὶ περιπλευμονικῶν ἀπόλλυνται, τῶν ἀγυμνάστων.

Κόρυζας

æruginosum. Peius autem aliquãto est id quod ita meracum est, vt nigrũ appareat. At sanguine nõ multo permixtum flauum, in principio quidem salutare est, septima vero die, aut posterius, minus tutum. Sãguineũ vero valde, aut liuidum, statim in principio periculosum est. A
Praua sunt etiam sputa spumosa, & flaua, & nigra, & æruginosa, ac viscosa, & quæcunque cito colorantur. At mucosa, ac fuliginosa, & cito colorantur, & securiora sunt. Quæ vero intra quintum diem ad coctionem colorantur, meliora sunt. Omne porrò sputũ non soluens dolorem, malum est: soluens autẽ, bonum. Quicũque vero cũ bilioso purulentũ educũt, aut seorsim, aut permixtũ, plerunque decimaquarta die moriũtur, si non mali, aut boni quippiã ex præscriptis superueniat. Sin minus, p ratione, maxime autẽ his quibus eiusmodi pus septima die incipit. B
Bonum vero est & in his & in omnibus circa pulmonẽ morbis, facile ferre morbum, à dolore liberatũ esse, sputum facile educere, bene spirare, & sine siti esse, & totũ corpus æqualiter calescere, ac molle esse. Et ad hæc somnos, sudores, vrinas, alui egestiones, bonas esse. Mala autẽ sunt his contraria. Si quidem igitur omnia bona ad hoc sputũ accesserint, seruari homo poterit. Si verò partim affuerint, partim nõ, non vltra decimũquartũ vita producta peribit. Quod si contraria signa accedant, citius etiã. Quicunque vero dolores in his locis non sedantur, neque ad exspuitiones, neq; ad venarũ sectiones, ac victus rationes, suppurantur. C
Quibuscunque autẽ ex peripneumonia abscessus circa aurẽ, aut ad infernas partes fiunt, & suppurantur ac fistulantur, hi superstites euadunt. Fiunt autem his quibus & febris, & dolor affuerit, & sputũ pro ratione nõ prodierit, neq; biliosæ alui egestiones, solutæq; faciles ac meracæ fiunt, neq; vrina crassa valde, & multam subsidentiam habẽs: & alia salutaria habuerint. Fiunt autẽ ad infernas quidẽ partes, hi quibus circa præcordia inflammatio fit: ad supernas vero, quibus præcordiũ molle, & doloris exors fuerit, & vbi per tẽpus aliqđ difficulter spirauerint, ac citra manifestã causã cessauerint. At abscessus ad crura in periculosis inflammationibus pulmonis, omnes quidẽ commodi sunt, optimi autẽ, sputo purulẽto pro flauo euadente. D
Non procedẽte vero sputo secundum rationẽ, neq; vrina bonam subsidentiã habente, periculum est claudum fore hominẽ, aut multum molestiarum exhibitura res est. Si verò recurrerint abscessus, febre cõsequẽte, & sputo non procedente, periculũ est ne moriatur, ac deliret. Quicunq; vero peripneumonici nõ purgati sũt iudicatorijs diebus, sed mẽte moti quatuordecim dies effugerũt, eos periculũ est suppuratos fieri. Peripneumoniæ ex pleuritide trãsmutatæ, securiores sũt his q̃ ab initio fiũt. Corpora exercitata ac dẽsa citius à pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt, q̃ inexercitata.

Graue-

A Grauedines & sternutationes in morbis circa pulmonem, & antecessisse, & succedere, malũ est. Reliquis autem sternutatio non incommoda est. Peripneumonicis quibus lingua tota alba ac aspera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ sunt: Quibus vero dimidium, vna, iuxta quam apparet. Et quibus ad vnam clauiculam dolor fit, his superna pulmonis ala vna ægrotat. Quibus autem ad ambas clauiculas dolor fit, ambæ supernæ pulmonis alæ ægrotãt: Quibus iuxta mediam costam, media. Quibus ad discriminationem, inferna: At totam vnam partem dolentibus, omnia iuxta hanc partem dolẽt. Si quidem igitur aortæ appellatæ, vtrinque appendentes pulmonis partes, valde inflammatæ sunt, vt
B ad latus assideant, hac corporis parte resoluuntur, & liuores foris circa costam habent. Hos autem veteres ictos, siue syderatos vocabãt. Si verò non valde inflammatæ sunt, vt non assideãt: dolor quidem fit per totum, non tamen resoluuntur, neque liuores habent. Quibus verò totus pulmo inflammatus fuerit, vnà cum corde, vt ad latus allabatur, hi toti resoluuntur, & iacet æger frigidus, sensus exors. Moriturque secunda aut tertia die. Si verò etiam sine corde contigerit, minus diu viuunt. Quidam autem etiam seruantur. Qui suppurati fiũt maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdiu tenues, noctu vehementiores, & nihil memoratu dignum spuunt, & circa collũ
C ac clauiculam sudant, & oculi caui fiunt, maxillæ vero rubent, digiti summi deterius calescunt ac asperãtur: Vngues curuantur, ac perfrigerant, & circa pedes tumores habẽt, & circa corpus pustulas, & abstinent à cibis. Diuturnæ igitur suppurationes, signa hæc habent. Quæ vero breui rumpuntur, ex notis ad eas consequentibus cognoscere oportet, & ex doloribus in principio. Simul autem & si aliquãto difficilius spirauerit homo. Rumpuntur autem plurimę suppurationes, partim vigesima die, partim quadragesima, partim sexagesima. Quibus igitur dolor in principio incumbit intentus, & spirãdi difficultas, & tussis cum sputatione, ad vigesimum diem, aut citius, eruptionem expecta: Quibus autem
D leuiora hęc sunt, iuxta rationem. Supputare autem opprtet tempus, à quo primum doluit, aut grauatus fuit, aut febrijt, aut si quãdo rigor corripuit. Necesse est autem præcedere & dolorem, & spirandi difficultatem, & sputationem, ante ruptionem. Quibus igitur & febris statim post ruptionem decedit, & cibum appetunt, & pus facile educitur album, inodorum, leue, eiusdem coloris, & à pituita liberum, & aluus parua compacta egerit, plerumque breui seruantur. Quos vero & febres sequuntur, & sitis, & cibi fastidium, & pus liuidũ, aut cum virore pallidũ, aut pituitosũ, aut spumosum, & aluus insuper liquida fit, moriuntur. At quibus aliqua ex prędictis accesserint, aliqua non, horum aliqui pereunt,

Κόρυζαι καὶ πταρμοὶ τοῖσι περὶ πλεύμονα, καὶ προγίνεσθαι, καὶ ἐπιγίνεσθαι, πονηρόν· τοῖσι δὲ λοιποῖσι, πταρμὸς οὐκ ἀλυσιτελής. Τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ, καὶ τρηχεῖα γίνεται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ μέρεα τοῦ πλεύμονος. οἷσι δὲ τὸ ἥμισυ, ἓν καθ' ὃ φαίνεται, καὶ οἷσι μὲν πρὸς τὴν κληῗδα, ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρυξ τοῦ πλεύμονος, ἡ μία νοσεῖ. οἷσι δὲ πρὸς ἄμφω τὰς κληῗδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἄμφω νοσέουσιν. οἷσι κατὰ μέσην τὴν πλευρὴν, ἡ μέση. οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάτασιν ἡ κάτω. οἷσι δὲ πᾶν τὸ ἓν μέρος πονέουσι, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρος νοσέει. Ην μὲν οὖν σφόδρα φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταὶ, ὥστε προσκαθίζειν πρὸς τὸ πλευρὸν, παραλύονται τὸ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σώματος, καὶ πελιώματα περὶ τὴν ἔξω γίνεται, τούτους δὲ ἐκάλεον οἱ ἀρχαῖοι βλητούς. ἢν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥστε μὴ προσκαθῆσαι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ' ὅλον, οὐ μὴν παραλύονταί γε, οὐδὲ πελιώματα ἴσχουσιν. Οἷσι δ' ἅπας ὁ πλεύμων φλεγμήνη μετὰ τῆς καρδίης ὥστε, καὶ προσπεσεῖν πρὸς τὴν πλευρὴν, παραλύεται πᾶς, ὁ νοσέων καὶ κεῖται ψυχρὸς, ὁ νοσέων ἀναίσθητος, θνήσκει δὲ δευτεραῖος, ἢ τριταῖος. ἢν δὲ καὶ χωρὶς τῆς καρδίης συμβῇ, καὶ ἧσσον πλείονα χρόνον ζῶσιν. ἔνιοι δὲ καὶ διασώζονται. Τοῖς ἐμπύοις γινομένοισι, μάλιστα δὲ ἐκ πλευριτικοῦ, καὶ περιπλευμονικοῦ, θέρμαι παρακολουθοῦσι. τὴν μὲν ἡμέρην λεπταί, τὴν δὲ νύκτα, συντονώτεραι, καὶ πτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἱδροῦσί τε περὶ τράχηλον, καὶ κληῗδα. καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς κοιλαίνονται, τὰς δὲ γνάθους ἐρεύθονται, χεῖρον δὲ θερμαίνονται μὲν δακτύλους ἄκρους καὶ τραχύνονται. γρυποῦνται δὲ ὄνυχας καὶ καταψύχονται. περί τε τοὺς πόδας ἐπάρματα ἴσχουσι, καὶ κατὰ τὸ σῶμα φλυκταινίδια, σιτίων τε ἀφίστανται. τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα τῶν οἰδημάτων ἴσχει τὰ σημεῖα ταῦτα. τὰ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα σημειοῦσθαι. τούτων τε τοῖσι ἐπιγινομένοισι. καὶ τοῖσι ἐν ἀρχῇ πόνοισι, ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνοώτερος γίνηται, ῥήγνυνται δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐμπυημάτων. τὰ μὲν εἰκοσταῖα. τὰ δὲ τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑξήκοντα. οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇ ἔγκειται σύντονος, καὶ δύσπνοια, καὶ βὴξ μετὰ πτυαλισμοῦ, πρὸς τὰς εἴκοσι ἢ συντομώτερον προσδέχου τὴν ῥῆξιν. οἷσι δὲ ἐλαφρότερα ταῦτα ἐστὶν, κατὰ λόγον. λογίζεσθαι δὲ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ πρῶτον ἤλγησεν. ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε ῥῖγος ἔλαβεν. προγίνεσθαι δ' ἀνάγκη, καὶ πόνον, καὶ δύσπνοιαν, καὶ πτυαλισμὸν, πρὸ τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ, τε πυρετὸς εὐθέως ἀπογίνεται μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ἐπιθυμέουσιν. καὶ τὸ πῦον ἀνάγεται ῥηιδίως λευκὸν ἐόν. καὶ ἄοσμον, καὶ λεῖον, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, κοιλίη τε μικρὰ συνεστηκότα ὑποχωρέει, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ σώζονται συντόμως. οἷσι δὲ πυρετοί τε παρακολουθοῦσι, καὶ δίψα, καὶ ἀποσιτίη, καὶ τὸ πῦον πελιὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ φλεγματῶδες, ἢ ἀφρώδες. κοιλίη τε ἐφυγμαίνεται, τελευτῶσι. οἷσι δὲ τὰ μὲν ἐπιγίνεται ἐκ τῶν προειρημένων. τὰ δὲ μὴ, τούτων οἱ μὲν ἀπο-

Vet. Cod.

Vet.Cod. θνήσκουσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώζονται. Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι, πτύουσιν, τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρόν, εἶτα, γλυκύτερον. Οἷσι δ' ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, τὸ πύον ἀνάγουσι, ἐς μ ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν. Ταύτας δὲ ὑπερβάλλοντες, ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γίνονται. Ἐπὶ πλευροῦ ἀλγήματι, στάξις ἀπὸ ῥινῶν αἵματος κακόν. Οἷσιν ἐμπύοισιν ἐπιεικέστερον ἔχουσιν, δυσωδίαι τῶν πτυσμάτων παρακολουθοῦσιν, τούτους ὑποτροπὴ κτείνει. Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες πυώδεα, ὑπόχολα, στρογγύλα, ἢ πυώδεα ὕφαιμα, προελθόντος χρόνου ὀλέθριοι. ὀλέθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος γίνεται πτύσματα. Ὅσοι αἷμα ἀφρώδες πτύουσιν, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιόν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσιν, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται. Οἷσι σειομένοισι πύον βορβορῶδες ἔρχεται, καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά. Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πύου, ἡ μήλη χρωματίζεται καθάπερ ἀπὸ πυρὸς, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά. Μετὰ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοῦ δὲ, καὶ ταραχωδέων λεπτῶν ἐπιεικῶν, οὗτοι φρενιτικοὶ ἀποβαίνουσιν. Ἐν τοῖσι κατὰ πλεύμονα αἱ λίην ἐξέρυθροι ἀποστάξιες, πονηρόν. Μετὰ βράγχου πτύελα γλίσχρα ἁλμυρώδεα, κακόν, ἢν δέ τι καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος ἐπὶ τούτοισι κακόν. τὰ ἐς τράχηλον ἀλγήματα τούτων ἰσχνανθέντων, ὀλέθριον. Βράγχος μετὰ βηχὸς, καὶ κοιλίης ὑγρῆς πύον ἀνάγει. Οἷσιν ἐν περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς τετράδος λεπτύνεται, θανάσιμον. Οἱ ἐν ξηροῖσι περιπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πέπονα ἀνάγοντες, φοβεροί. Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐρυθήματα ὑποπλάτεα γίνεται, τοῖς τοιούτοισιν ὀλέθρια. Πλευροῦ ἐν πτύσει χολώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίσταται. Οἱ δ' ἐμπύησιν πυρετοὶ διαλείποντες, ἐφιδρωῦντες οἱ πολλοί εἰσι. Τοῖσιν ἐμπύοισι κώφωσις γενομένη, αἱματώδεα διαχώρησιν σημαίνει, τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλανα διαχωρέει. Πλευροῦ ἄλγημα* μετὰ πυρετοῦ χρονίου σημαίνει πύου ἀνάξειν. Οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔρχονται, ἀτὰρ καὶ πυρετὸς τὸν τοιοῦτον ἄγει ἐς ἐμπύησιν. Οἷσιν ἐκ πλευροῦ ἀλγήματος ἀσιτίαι παρακολουθοῦσιν ὑπό τι καρδιαλγικοὶ ἱδρώδεες. Ἔχοντος δὲ προσώπου ἄνθη καὶ κοιλίης ὑγροτέρης, ἐκπυήματα κατὰ πλεύμονα ἴσχουσι. Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει, ὑδρωπιώδεα σκληρά. Τὰ σπάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ γίνεται, καὶ πόνους τε ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχοι, καὶ ἐξυστέρου ἐνίους ὑπομιμνήσκει, δυσκολώτατα δὲ τὰ περὶ θώρηκα, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν. Οἷς ἔμετος αἵματος, πυρετὸς πολλύς, καὶ πόνος, περὶ μαζὸν καὶ θώρηκα καὶ μετάφρενον. οἷσι γὰρ γίνεται πάντα ταῦτα, συντόμως θνήσκουσιν. οἷσι δὲ μὴ πάντα μηδὲ σφόδρα, βραδύτερον, φλεγμαίνει δὲ τὸ μακρότατον ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα. Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν ἀπυρέτοις, εἶναι συμφέρει, καὶ βήσσειν, καὶ πονέειν ἐλαφρῶς, καὶ τὸ πτύαλον λεπτύνεσθαι πρὸς τὰς δὶς ἑπτά.

πυρέσσειν

pereunt, aliqui multo tempore seruantur. Qui A suppurati futuri sunt, primùm salsuginosum spuunt, deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta post ruptionem. Has vero transgredientes plerunque tabidi fiunt. In lateris dolore, stillatio sanguinis de naribus, mala est, Quos suppuratos mitius habentes, sputorum graueolentiæ sequuntur, eos recidiua occidit. Qui ex pleuriticis exspuunt purulenta, subbiliosa, rotunda: aut purulenta subcruenta progresso tempore, perniciose habent. Perniciose item qui nigra fuliginosa spuunt, aut quibus velut à vino nigro sputa fiunt. Quicunque sanguinem spumosum spuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate spuunt, & multi pereunt. B Quibus dum concutiuntur, pus cœnosum & graueolens prodit, plerunque pereunt. Quibus à pure spicillum coloratur, velut ab igne, plerunque pereunt. Cum lateris dolore, non tamen pleuritico, & turbulentis tenuibus lenibus, hi phrenitici euadunt. In morbis pulmonis valdæ rubicundæ sanguinis stillæ, malæ sũt. Cum raucedine, sputa viscosa, salsuginosa, mala. Si verò etiam quid attollatur iuxta pectus, in his malum est. Dolores ad collum his attenuatis, perniciosi. Raucedo cum tussi, & aluo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia vrinæ crassæ in pricinpio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale est. Qui in peripneumonijs siccis pauca concocta educunt, C horrenda res est. Rubores in pectoribus sublati, talibus perniciosi sunt. Lateris dolor in sputo bilioso, præter rationem euanescens, mentem emouet. Febres intermittentes ob suppurationem, pleræque sudorificæ sunt. Suppuratis surditas oborta, cruentam egestionem significat. His ad finem nigra prodeunt. Lateris dolor cum febre diuturna, puris eductionem fore significat. Horrore affecti frequenter ad suppurationem deueniunt. Sed & febris tales ad suppurationem perducit. Quos ex lateris dolore cibi fastidia sequuntur, oris ventriculi dolore, ac sudore aliquantulum vexantur. Faciei flores habente, & aluo liquidiore, suppurationes circa pulmonem habent. Erectæ ceruicis spirationes facit hydrops siccus. D Conuulsiones omnes quidem molestæ sunt, & dolores in principio intentos inducunt, & postea quoque aliquos commonefaciunt. Verùm difficillimæ sunt circa thoracem, & maximè periculosæ. Quibus est vomitus sanguinis, febris multa, & dolor circa mammam, thoracem, & dorsum: quibus hæc omnia fiunt: breui moriuntur. Quibus autem non omnia, neque valde, tardius. Inflammari autem sunt diebus quatuordecim ad summum. Sanguinem spuentibus confert, vt sint sine febre, & tussiant, ac doleant leuiter, & vt sputum tenue fiat ad dies bis septem. Febri-

re vero

A re vero & tussire, ac dolere pertinaciter, & san-
guinem recentem semper spuere, incommo-
dum est. Quibus latus subleuatum in tumo-
rem, ac calidius est, & inclinatis in alterum, gra-
uitas aliqua impendere videtur, his pus ex vna
parte est. Suppuratis pulmonem per aluum pus
secedere, lethale est. Quicunque vulnerati in
thoracem, externa vulneris parte sanati sunt,
interna non, periclitantur ne suppurati fiant.
Quibus autem debilis inducta est intus cicatrix,
facile refringitur. Ex peripneumonicis suppu-
rationibus seniores magis pereunt, ex reliquis
iuniores. Quibus suppuratis dum cõcutiuntur,
multus strepitus de humeris fit, minus puris ha-
bent hi, quàm quibus paucis, si difficilius spi-
B rent & meliorem colorem habeant. Quibus au-
tem strepitus quidem nullus fit, verum difficul-
tas spirandi fortis, & vngues liuidi, hi pleni sunt
pure, & perniciose habent. Qui spumosum san-
guinem vomunt, dolore infra septum transuer-
sum non existẽte, de pulmone vomunt. Et qui-
bus quidẽ magna in ipso vena rumpitur, mul-
tum vomunt, & in periculo versantur: Quibus
vero minor, minus educunt, & securiores sunt.
Quibus tabidis sputum in igne grauem nidorẽ
olet, & capilli de capite fluunt, pereunt. Quibus
tabidis in aquam marinam expuentibus, pus ad
fundum vadit, breui pereunt. Sit autem marina
in æneo vase. Quibus tabidis capilli ex capite
defluunt, à profluuio alui moriuntur. Et qui-
C bus tabidis alui profluuia accedunt, moriuntur.
In tabescentibus sputa suppressa, mentem ad nu-
gas garriẽdas emouent: his spes est hæmorrhoi-
dē apparere posse. Tabes periculosissimæ sunt,
à ruptione venarum crassarum, & à defluxu de
capite. Aetates periculosissimæ sunt ad tabem,
ab anno decimooctauo, vsq; ad trigesimũquin-
tum. Pruriginosa corpora post aluum suppres-
sam, in tabidis mala sunt. In habitibus tabescen-
tibus cum febre, fluxiones ad gingiuas & dentes
comparentes, malę sunt. In omnibus in tumo-
rem eleuata pręcordia, mala sunt, in tabidis au-
tem pessima. Ex his, qui diutina tabe perniciose
cõsumpti sunt, aliqui ante finem rigore appre-
henduntur. Pustularum eruptiones velut fer-
D ro lancinatæ, habitus tabem significant. Diffi-
culter spirantes ex putredine, multa cruda e-
ducentes in tabe, perniciose habent: Quibus
hepaticis multum est sputum cruentum, siue
subputridum, siue biliosum meracum, statim
perniciosum est. In hepatico colliquatio cum
raucedine, malum, tum aliàs, tum si aliquan-
tum tussiat. Hepar dolentes, os ventriculi do-
lentes, soporosi, rigorem habentes, & aluum
turbatam, tenues, cibum auersantes, multum
exsudantes, purulenta per aluum egerunt. He-
par derepente circumcirca dolẽtibus, febris ac-
cedens dolorem soluit. Qui sanguinem spumo-
sum spuunt, pręcordium dextrum dolentes, de
hepate spuunt, & moriuntur. Quibus hepar
vstis,

πυρίασειν δὲ καὶ βήσσειν καὶ πονέειν συντόνως· καὶ αἷμα πρόσφατον αἰεὶ πτύειν, ἀσύμφορον. Ὁκόσοισι τὸ πλευρὸν μετέωρον, καὶ θερμότερον ὅταν ἐγκεκλιμένοισιν ἐπὶ θάτερον, βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέει, τούτοισι τὸ πύον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρεος ἐστίν. Τοῖσιν ἐμπύοισιν τὸν πλεύμονα κατὰ κοιλίην πύον ὑποχωρέειν, θανάσιμον. Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὸν θώρακα τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ τρώματος ὑγιάνθησαν, τὸ δ' ἐντὸς μὴ, κινδυνεύουσιν ἔμπυοι γενέσθαι. ὅσοις δ' ἂν ἀσθενὴς ἔνδοθεν ἡ οὐλὴ γένηται, ῥηιδίως ἀναρρήγνυται. Ἀπόλλυνται δὲ ἐκ μὲν τῶν περιπλευμονικῶν ἐμπυημάτων, οἱ γεραίτεροι μᾶλλον. ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἱ νεώτεροι. Τῶν ἐμπύων οἷσι σειομένοισιν ἀπὸ τῶν ὤμων πολλὺς γίνεται ψόφος, ἔλασσον ἔχουσι πύον, ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισι ἐοῦσιν καὶ εὐχροωτέροισιν. οἷσι δὲ ψόφος μὲν μὴ δὲ εἷς ἐγγίνεται, δύσπνοια δὲ ἰσχυρὴ καὶ ὄνυχες πελιοὶ, πλήρεες οὗτοι εἰσὶ πύου, καὶ ὀλέθριοι. Ὅσοι ἀφρώδεες αἷμα ἐμέουσι πόνου μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ἐμέουσι. Καὶ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ ἐν αὐτῷ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέουσι καὶ εἰσὶν ἐπικίνδυνοι. οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἔλασσόν τε ἀνάγουσιν, καὶ εἰσὶν ἀσφαλέστεροι. Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄζει τὸ πτύαλον κνίσσῃ βαρὺ, καὶ αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπόλλυνται. Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσιν ἐς τὸν πυθμένα βαδίζει τὸ πύον, ὀλέθριον συντόμως. ἔσω δὲ ἐν χαλκῷ ἡ θάλασσα. Ὁκόσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν ὑπὸ διαῤῥοίης, ἀπόλλυνται. Καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι, θνήσκουσιν. Αἱ ἐν φθινώδεσιν ἐπισχέσιες πτυάλων ἐξιστᾶσι ληρωδῶς, αἱμοῤῥοΐδα τούτοισιν ἐλπὶς ἐπιφανῆναι. Φθίσιες ἐπικινδυνώταται, αἵ τε ἀπὸ ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχείων, καὶ ἀπὸ καταῤῥόου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς. Τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυνώταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ ιη ἐτέων, μέχρι ε καὶ λ. Τὰ κνησμώδεα σώματα μετὰ κοιλίης στάσιν ἐν φθισικοῖσι, κακόν. Ἐπὶ τῆσι φθινώδεσιν ἕξεσι μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα ἐπιφαινόμενα, κακόν. Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια μετέωρα, κακόν. κάκιστον δὲ ἐπὶ τοῖσι φθισικοῖσι. Τῶν μακρῶν ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν ἔνιοι περὶ τῶν τελευτῶν ἐπιῤῥιγοῦσι. Τὰ ἀμυχώδεα ἐξανθήσματα, φθίσιν ἕξιος σημαίνει. Οἱ δύσπνοοι σηπεδόσει πολλὰ ἄπεπτα ἀνάγοντες ἐν φθίσει, ὀλέθριοι. Οἷσιν ἡπατικοῖσι πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ὑπόσαπρον, εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον εὐθέως. Ἐφ' ἡπατικῷ τῆξις ἅμα βράγχῳ, κακὸν, ἄλλως τε ἢν ὑποβήσσῃ. Οἱ καθ' ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοί, καρώδεες, ῥιγώδεες, κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοί, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κατὰ κοιλίην προΐενται. Τοῖσιν ἧπαρ ἐξαπίνης περιοδυνῶσιν πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει. Ὅσοι δὲ ἀφρώδεες αἷμα πτύουσι πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσιν, καὶ θνήσκουσιν. Οἷσιν ἧπαρ καυθεῖσιν

Vet. Cod.

Vet. Cod. θεῖσιν οἷον ἀμόργης ἔρχεται, θανάσιμον. Οἱ δὲ ὕδρωπες, οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐπίπονοι γίνονται, καὶ ὀλέθριοι. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων. οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι παρακολουθοῦσιν, οὐ λαπάσσουσαι κοιλίην. οὐδὲ τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων. ὅσοι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος βὴξ ἔτ' ἐτύμως ἐγγίνεται. καὶ οἱ πόδες νιδέουσι. καὶ ἡ κοιλίη σκληρὰ διαδίδωσι. καὶ πρὸς ἀνάγκην οἰδήματά τε περὶ αὐτὴν γίνεται, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιά, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερά. καὶ πάλιν καταπαύεται. Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ στραγγουρικὰ, μοχθηρόν. φλαῦρα δὲ καὶ τὰ μικρὰς ὑποστάσιας ἔχοντα. Τοῖσιν ὑδρωπιωείδεσιν ἐπιληπτικὰ ἐπιγινόμενα, ὀλέθριον, ἀλλήλων τε σημείων μοχθηρῶν καὶ κοιλίας ἐξυγραίνουσιν. Ἐν τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης διαδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, καὶ πόνον περὶ ἦτρον ἐμποιέοντα, καὶ οὖρα οὐκ εὐλύτως ἰόντα, ἐς ὕδρωπα ἀποτελευτᾶ ἐκ τῶν τοιούτων. Ὑδεριῶντι πυρετώδει, οὖρον μικρὸν καὶ τεταραγμένον ὀλέθριον. Ἐπὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ διαῤῥοια γινομένη ὑδατώδης χωρὶς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα. Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι προσημαίνουσι στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες, κακόν. Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιληπτικὰ, ὀλέθρια. Ὕδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς παλινδρομέων, ἀνέλπιστον. Τοῖσιν ὑδροπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος λύσις. Δυσεντερίη ἀκαίρως ἐπιστᾶσα, ἀπόστασιν, ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ ἐν ἄρθροισιν ποιέει, ἆρα, ἡ μὲν χολώδης ἐν ἄρθροισιν, ἡ δὲ αἱματώδης, ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισιν; Δυσεντερικοῖσι ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ, κακόν. Οἷσιν ἐκ δυσεντερίης ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει τὸ ὑγρὸν, τὸ δ' ἐφιστάμενον ἔκλευκον ἔσται καὶ πολύ. Τὰ δυσεντεριώδεα, ὑπέρυθρα, ἰλυώδεα, λάβρα διαχωρήματα ἐπὶ φλογώδεσιν, ἐξερύθροισι χρώμασι λυώμενα, ἐλπὶς ἐκμανῆναι. Δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρῆσι, χρήσιμον, μακρὴ δὲ πονηρὸν, λυγούσης γὰρ εἰ ὕδρωπες, ἢ λειεντερίαι γίνονται, θανάσιμον. Ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων ὀδύναι στρόφῳ λυόμεναι, τὰ περὶ ἄρθρα μετεωρίζουσιν. ἐκ τοιούτων λέπια ἐξέρυθρα φλυκταινούμενα, ἐφιδρώσαντες οὗτοι διαφοινίσσονται οἷα μάστιξιν. Οἱ ἐν λειεντεριώδεσι μακροῖσι ἅμα θηρίοισι στροφώδεες, ὀδυνώδεες, λυομένων ἐποιδέουσι, τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισι κακόν. Λειεντερικὰ μετὰ δυσπνοίης καὶ πλευροῦ τῇ κεντήσει ἐς φθίσιν ἀποτελευτᾶ. Εἰλεώδεσιν ἔμετος, καὶ κώφωσις κακόν. Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι πάντων μὲν κακὸν, κάκιστον δὲ πυρετῷ συνεχεῖ. καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν. καὶ κοιλίαι τουτέοισιν, οὐ πάνυ διαχωρέουσιν. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν, καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν, μὴ λυομένων δὲ τούτων, μὴ δὲ τῆς κύστιος λαπασσομένης ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι ἐλπὶς ἀπολέσθαι τὸν νοσέοντα. μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο, τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων μέχρι πεντεκαίδεκα.

Οἱ λι-

vstis, velut amurca prodit, lethale est. Hydropes ex morbis acutis dolorosi fiūt, ac perniciosi. Incipiunt autē plerique à laterū mollitudine, aliqui etiā ab hepate. His igitur quibus à laterum mollitudine initium sumunt, pedes tument, & alui profluuia diuturna sequuntur, aluum non mollientia, neque dolores ex lumbis & laterum mollitudine soluentia. Quibus vero ab hepate, tussis adhuc prompte oboritur, & pedes tumēt, & aluus dura egerit, eaq; ad necessitatē coacta, & tumores circa ipsam fiunt, partim in dextra, partim in sinistra, & rursus sedantur. In hydropicis siccis, vrinæ stillicidia, mala. Malæ etiā vrinæ paruas subsidentias habētes. Hydropicis comitialis morbi affectiones accedētes, perniciosę sunt, & inter se signa praua sunt, & aluos humectant. In biliosis aluus turbata, egerens parua geniturae similia, mucosa, & dolorē circa pubem inducētia, & vrinæ nō facile solubiles prodeuntes, ex talibus in hydropē desinunt. Hydropico febrienti, vrina parua, & turbata, perniciosa est. In aqua inter cutem incipiēte, alui profluuium aquosum oboriens, citra cruditatē, morbū soluit. In hydropē sicco sui significationē præmittente, tormina circa intestinū tenue incidētia, mala sunt. Ex hydropicis comitiales, perniciosi. Hydrops, q ad curationē remisit, recurrens, desperatus est. Hydropicis, circa venas aqua, in aluum prolapsa, solutio fit. Dysenteria intēpestiue suppressa, abscessū in costis, aut viscerib⁹, aut in articulis facit. Nū igitur biliosus abscessus in articulis, sanguineus in costis aut visceribus fit? Dysentericis vomitus biliosus in principio, malus est. Quibus ex dysēteria acuta, humor ad purulentiam deuenit, his id quod superstat, valde albū ac multū erit. Dysentericæ, subrubræ, limosæ, largæ egestiones alui, in flāmeis valde rubicundis coloribus solutæ, insaniæ timorē inducunt. Dysenteria nō longa splenicis commodā est, lōga vero mala: desinēte enim, si hydropes, aut intestinorū leuitates fiunt, lethale est. In intestinorum leuitatibus, cū animalculis, dolores tormine soluti, partes circa articulos tumefaciūt, ex talibus squamulæ rubicūdæ pustulosæ: hi vbi exudarūt, velut flagris cæsi rubescunt. Qui in lōgis intestinorū leuitatibus, vnà cū animalculis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his solutis intumescunt. Insuper rigere his malum est. Intestinorum leuitates cum spirādi difficultate, & lateris pūctura, in tabem desinunt. Volulosis vomitus, & surditas, malum. Vesicæ duræ & dolentes, omnino quidem malę sunt, pessimæ vero cum febre continua. Nam dolores ab ipsis vesicis, ad occidendum sufficiunt, & alui his non valde egerunt. Soluit autem hos vrina purulenta prodiens, albam ac leuem subsidentiam habens. His verò non solutis, neque vesica mollescente, in primis circuitibus, ægrum moriturū esse timor est. Fit autem hoc maxime à septem annis, vsque ad decimumquintum.

Calculosi

Vet. Cod.

A Calculosi ita figurati, vt lapis ad vrinariũ meatũ non illabatur, facile mingunt. Quibus tuberculũ est circa vesicã, quod mingẽdi difficultatem inducit, ad omnis generis figuras vexãtur: huius autẽ solutio fit, pure erumpente. Quibus vrina clandestine allabitur ad pudendũ, exoluuntur desperati. In vrinæ stillicidio voluulus accedẽs, septima die perimit, si nõ febre accedente vrina aceruatim prodeat. Torpores, & sensus stupiditates, præter morẽ contingentes, futuræ syderationis signũ sũt. Qui ex vulnere impotẽtes fiũt corpore, febre quidẽ accedente citra rigorẽ sanantur: non autẽ accedente, syderati fiũt dextra aut sinistra parte. Syderatis si hæmorrhoides accedant, vtile est: Si verò frigiditates & torpores,
B malum. In syderatis ex spiritus ęgra latione, sudor accedẽs, lethale. Rursus autẽ in his ipsis si febris accedat, solutio fit. Syderationes derepente exolutorio modo cõtingentes, febre insuper tẽporis progressu accedente, perniciosę sunt. Quibus ex aliqua ægritudine, ad aquã intercutẽ res deuenit, his alui siccæ excremẽta caprini stercoris pilulis similia egerũt; cũ eliquatione mucosa, & vrina nõ bona: & distẽtiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa ventrẽ, & dolores circa laterũ mollitudinẽ; & iuxta spinæ musculos accidũt: febres item, & sitis, & tusses siccæ sequunt̃, & circa mot⁹ spirãdi difficultas; & crurũ grauitas: & à cibis abstinẽt: & paucis ingestis explent̃. Hydropas (leucophlegmatias appella-
C tos) alui profluuiũ sedat. At tristitię cũ silentio, & hominũ auersationes, leniter eo modo affectos occidũt. Qui ex timore cũ perfrigeratione mẽte mouent̃, febres cũ sudoribus, & sõni vocẽ aliquantũ intercipiẽtes, hæc soluunt. Ex insania ad raucedinẽ, cũ tussi, fit discessus. In furiosis cõuulsio accedẽs, dissipationem facit. Mẽtis emotiones taciturnæ, nõ quiescẽtes, oculis circũspiciẽtes, spiritũ extra efferẽtes, perniciosæ sũt. Faciũt autẽ & leues syderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad insaniã deueniunt. Qui vero in vẽtris turbatione ita exacerbant̃, his nigra circa iudicationẽ prodeunt. Quibus sanis hyeme circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui causa, & aluus suppressa, superno ventriculo probe officiũ
D suũ præstante, his coxendicũ morbus, aut renũ dolor, aut vrinæ stillicidium fortassis cõtigerit. Quib⁹ infernæ partes affligunt̃, pruritibus antea fortibus obortis, his arenosa vrina fit, & supprimit̃. Qui vero ex his perniciose habẽt, his mens obtorpescit. Qui circa articulos rubicũdas in superficie pustulas habẽt, insuperq; rigorem, hi circa ventrẽ & inguina rubefiũt, velut ex plagis dolorosis, & moriunt̃. Morbo regio affecti, nõ ita subtili sẽsu pditi, qbus singultus sũt, his alui erũpũt. Fortassis autẽ & suppsio fit, hi viridãti pallore inficiunt̃. Dolores iuxta latus, in febrib⁹ tenuiter cõsistẽtes, citra notas, venę sectio lęserit, siue cibũ auerset æger, siue pcordiũ sublime habuerit: & ĩ pfrigeratione, nõ sine febre torpidos,

Οἱ λιθιῶντες σχηματισθέντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὸν οὐρητῆρα, ῥηιδίως οὐρέουσιν. Οἷσι δὲ φῦμα περὶ τὴν κύστιν ἐστὶ τὸ παρέχον τὴν δυσουρίην, παντοίως σχηματισθέντες, ὀχλέονται. λύσις δὲ τούτου γίνεται, πύου ῥαγέντος. Οἷσι λανθάνει τὸ οὖρον προσπίπτον εἰς τὸ αἰδοῖον, ἕλκονται ἀνέλπιστοι. Ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγενόμενος, ἑβδομαίους ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου, ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ. Νάρκαι καὶ ἀναισθησίαι γινόμεναι παρὰ τὸ ἔθος, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον. Ὅσοι ἐκ τρώματος ἀκρατέες γίνονται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὲν ἐπιγενομένου χωρὶς ῥίγεος, ὑγιάζονται, μὴ γενομένου δὲ, ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ, ἢ τὰ ἀριστερά. Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμορροΐδες ἐπιγενόμεναι, χρήσιμον, ψύξιες δὲ καὶ ναρκώσιες, πονηρόν. Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ἐπὶ τῇ δυσφορίῃ τοῦ πνεύματος ἱδρὼς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον, ἐν αὐτοῖσι δὲ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ἐπιγένηται λύσις. Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρετήναντα χρόνῳ ὀλέθρια. Οἷσιν ἔκ τινος ἀρρωστίης ἐς ὕδερον περιίσταται, τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ σπυραθώδεες ἔρχονται μετὰ περιτήξιος μυξώδεος, καὶ οὔρου καλῶ. Διατάσιες τε περὶ ὑποχόνδρια καὶ πόνοι· καὶ ἐπάρματα περὶ κοιλίην· καὶ πόνοι περὶ κενεῶνας· καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας προσπίπτουσι. πυρετοὶ τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ παρακολουθοῦσιν· καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας· καὶ σκελέων βαρύτης. σιτίων τε ἀφεστᾶσι, καὶ προσενεγκάμενοι μικρὰ πληροῦνται. Τοὺς λευκοφλεγματοῦντας, διάρροια παύει. αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι, καὶ ἀπανθρωπίαι ἐπιεικῶς αὐτῶν κατεργαστικαί. Οἷσι φόβου μετὰ καταψύξιος ἐξίστανται πυρετοὶ μεθ' ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι οἱ πάναυδοι ταῦτα λύουσιν. Ἐκ μανίης ἐς βράγχον μετὰ βηχὸς ἀπόστασις. Ἐν τοῖσι μανικώδεσι σπασμὸς προσγινόμενος, ἀμαύρωσιν ἴσχει. αἱ σιγῶσαι ἐκστάσιες οὐχ ἡσυχάζουσαι, ὄμμασι περιβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι, ὀλέθριαι. ποιοῦσαι δὲ παραπληκτικὰ χρόνια, ἀτὰρ καὶ ἐκμαίνονται οὗτοι. Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῇ κοιλίης οὕτω παροξύνονται, περὶ κρίσιν μέλανα διέρχεται. Οἷσιν ὑγιαίνουσι χειμῶνος ἐόντος περὶ τὴν ὀσφὺν ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ βραχείης προφάσιος, καὶ κοιλίης ἐπίστασις τῆς ἄνω καλῶς ὑπηρετεούσης, ἰσχίας ἢ νεφρῶν πόνος, ἢ στραγγουρίης τάχα ἂν συμβαίη. Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται κνησμῶν ἐγγενομένων ἔμπροσθεν ἰσχυρῶν, τούτοισιν ἀμμῶδες οὖρον γίνεται καὶ ἐφίσταται, τοῖσι δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀποναρκοῦται. Οἱ τὰ ἄρθρα φλυκταινούμενοι ἐξερύθροισιν ἐπιπολαίοις ἐπιρριγώσαντες, οὗτοι κοιλίας καὶ βουβῶνας διαφοινίσσονται οἷα πληγῇσιν ἐπωδυνοῖσι, καὶ ἀποθνήσκουσιν. Τὰ ἰκτερώδεα οὐ πάνυ τι ἐπαισθανόμενα, οἷσι λύγγες, κοιλίαι καταρρήγνυνται, ἴσως δὲ καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκχλοιοῦνται. Τὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν πυρετοῖσιν ἰσχνῶς ἑστηκῶτα ἄσημα, φλεβοτομίη βλάπτοι, κ' ἢν ἀπόσιτος ᾖ, κ' ἢν ὑποχόνδριον μετέωρον, καὶ ἐν καταψύξει. οὐκ ἀπύρους κενωθρωμένους ἅμα-

Vet. Cod.

τος ἀφαίρεσις βλάπτει. καὶ δοκέοντες δὲ ἐπιεικέστερον ἔχειν, οὗτοι θνήσκουσιν. κεφαλὴν καὶ πόδας καὶ χεῖρας κατεψύχθαι, κοιλίης καὶ πλευρέων θερμῶν ἐόντων, κακόν. βέλτιστον δὲ πᾶν ὁμοίως τὸ σῶμα θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν. Στρέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. βαρύτης δὲ ὅλου τοῦ σώματος καὶ ποδῶν, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει πελιοὶ γίγνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες, πλησίον ὁ θάνατος. μελαινόμενα δὲ παντελῶς, ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελιῶν, ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρει τὸ νόσημα, καὶ ἄλλο τι τῶν χρησίμων ὑποδεικνύει, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τρέπεται. καὶ τὰ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπίπτει. Ὄρχιες καὶ αἰδοῖον ἀνεσπασμένα, πονηρὸν σημαίνει. Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου περδήσιος διεξιέναι βέλτιστον. κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καίτοι τὸν τοιοῦτον τρόπον διελθοῦσα, σημαίνει πονηρὸν καὶ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν ποιῆται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης. Ἕλκος πελιὸν καὶ ξηρὸν ἢ χλωρὸν γινόμενον, θανάσιμον. Ἀνάκλισις βελτίστη μὲν, ὡς εἴθισταί τις ὑγιαίνων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, οὐκ ἀστεῖον. εἰ δὲ καὶ καταρρέοι προπετὴς ἐπὶ πόδας, χεῖρον. θανάσιμον δὲ καὶ κεχηνέναι καὶ καθεύδειν ἀεί. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. τὸ δ' ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι οἷσι μὴ σύνηθες, παραφροσύνην σημαίνει, καὶ πόνους περὶ κοιλίην. Πόδας δὲ γυμνοὺς ἔχειν καὶ χεῖρας μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, καὶ τὰ σκέλεα διερρίφθαι, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι, κακὸν ἐν τοῖσιν ὀξέσι. κάκιστον δὲ ἐν περιπλευμονικοῖσι, καὶ πλευριτικοῖσι. Καθεύδειν δὲ χρὴ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι. τὸ δ' ἐναντίον, πονηρόν. ἥκιστα δ' ἂν βλάπτοι τὸ περὶ κοιμώμενος ἕως τοῦ τρίτου τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ὕπνοι, πονηροί. κάκιστον καὶ μὴ καθεύδειν, μήτε ἡμέρης μήτε νυκτός. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε, καὶ πόνου ἀγρυπνοίη ἂν, ἢ παραφρονήσει ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου. Ὁκόσοισι κρόταφος τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται. Ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σφαλεῖ καὶ πονέσει πληγεῖσιν, ἢ ἄλλως πίπτουσιν, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται. καὶ οὔτε ὁρῶσιν, οὔτε ἀκούουσιν, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν. Οἷς ἐγκέφαλος τιτρώσκεται, πυρετὸς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι. τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων χαλεπώτατον γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. ῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα. καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίου φερομένων καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. τὰ δ' ἀπορεύμενα πότερον ἔρρωγεν ἢ οὔ, κρίνειν δεῖ, διαμασᾶσθαι διδόντα ἐφ' ἑκατέρην τὴν σιαγόνα, ἀνθέρικον, ἢ νάρθηκα. καὶ προσέχειν κελεύειν εἴ τι ψοφεῖν αὐτῷ δοκέει τὸ ὀστέον. τὰ γὰρ κατεηγότα δοκέει ψοφεῖν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἐρρωγότα μὲν ζ. τὰ δὲ ιδ. τὰ δὲ καὶ ἄλλως διασημαίνει. ἥ τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου γίνεται. καὶ τὸ ὀστέον πελιὸν καὶ πόνοι, ἰχῶρος ὑπορρέοντος. γίνεται δὲ ταῦτα

ἤδη

sanguinis detractio lædit: & putantes se melius A
habere, hi moriuntur. Caput & pedes, & manus perfrigerari, aluo & lateribus calidis, malũ est. Optimum autem est, totũ corpus similiter calidum ac molle esse. Conuerti autem cõuenit facile ægrotum, & in attollendo se leuem esse. At grauitas totius corporis, & manuum ac pedũ, mala est. Si verò etiam ad grauitatem liuidi fiat digiti ac vngues, mors propinqua est. Si verò penitus nigrescant, minus perniciosi sunt liuidis. Verum etiam alia considerare oportet. Si enim facile fert morbũ, & aliud quoddã ex bonis signis subindicat, morbus ad abscessum vertitur, & partes corporis nigræ factæ decidunt. Testes & pudenda reuulsa, malũ significant. Flatũ sine strepitu ac crepitu prodire, optimum est. Melius B
autẽ est & cum strepitu exire, q̃ isthic reuolui, etiamsi tali modo progressus, dolorẽ, & desipiẽtiam significet: si nõ volens homo vltro flatum ita emittat. Vlcus liuidũ & siccum, aut cũ virore pallidũ, lethale est. Decubitus optimus est, velut quis sanus solitus fuit. At supinũ iacere, cruribus extentis, bonum nõ est. Si verò etiam delabat pronus ad pedes, deterius est. Lethale autẽ est & hiare, & dormire semper, & crura supine iacentis valde incuruata esse ac cõplicata. In vẽtrem autem decumbere, si quis nõ sit adsuetus, delyrium significat, & dolores circa ventrẽ. At pedes nudos habere & manus, si quis nõ vehementer calidus sit, & crura disiecta, malum est. Anxietatem enim significat. Cæterum erectũ C
sedere velle, malum est in acutis, pessimum autẽ peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire verò oportet noctu, interdiu vigilare. Contrariũ autẽ, malum est. Minime verò lædi æger poterit, si dormiat mane ad tertiam diei partẽ. Verùm postea somni mali sunt. Pessimum autẽ est non dormire, neque die, neque nocte: aut enim præ dolore & afflictione vigilarit, aut ab hoc signo delirabit. Quibus tempora secantur, conuulsio ex contrarijs sectioni partibus oboritur. Quibus cerebrũ cõcussum fuerit & doluerit, percussis, aut aliàs lapsis, hi statim voce priuãtur, & neque vident, neq; audiũt, & plerunq; moriunt. Quibus cerebrũ vulneratur, febris plerunq; ac bilis vomitus accedit, & corporis syderatio, atq; tales perniciose habent. Ex ruptis capitis ossibus, dif- D
ficillima cognitu sũt ea, quæ circa suturas rũpuntur. Rumpuntur autem maxime à grauibus ac rotundis telis, & ex his quæ ex subcontrario afferuntur, & non ex plano loco. At verò de quibus ambignum est, rupta'ne sint an nõ, iudicare oportet, exhibito ad manducandũ in vtranque maxillam asphodeli caule, aut ferula, ita vt animaduertere iubeas, an os aliqđ ipsi strepere videatur. Nam fracta strepere videtur. Progressu vero tẽporis, fracta partim septima, partim decima quarta, partim etiam aliter significationem præbent. Nam & carnis ab osse discessus fit, & os liuidũ, & dolores sanie effluente. Hęc autem

ægrè

A ægrè iam auxiliũ admittũt. Quibus omentũ excidit, necesse est putrefieri. Si intestinũ quoddã ex gracilibus dissectũ fuerit, nõ coalescit. Neruus dissectus, aut genę tenuis pars, aut preputiũ, non coalescit. Quodcunq; os in corpore resectũ fuerit, aut cartilago, nõ augescit. Ex vulnere cõuulsio accedẽs, mala est. Ex vulnere bilis vomitus accedẽs, malũ: & maximè in capitis vulneribus. Nerui crassi si vulnerãtur, plerunq; claudi fiũt, & si obliqui vulneranť præsertim, & si musculorũ capita, maximè in femoribus. Moriunť maximè ex vulneribus, si quis cerebrũ sauciatus fuerit, aut spinalẽ medullã, aut hepar, aut septũ trãsuersũ, aut cor, aut vesicã, aut venã crassã. Moriť autẽ etiã, si in arteriã & pulmonẽ valde

B magnæ plagæ fiãt, ita vt pulmone pcusso, paucior spiritus p os procedat, q̃ is est q ex vulnere elabiť. Moriũtur autẽ qui in intestina vulnerati sũt, siue ex tenuibus aliquod, siue ex crassis vulneratũ fuerit, si p trãsuersũ fiat plaga, & magna: Si vero parua & recta, quidã euadunt. Minime vero moriunť vulnerati in partib⁹ corporis, vbi hæc nõ sunt, aut ab his q̃ lõgissime absũt. At vero visus obscurať in vulnerib⁹ incussis in superciliũ, & paulo altius. Prout autẽ vulnus recẽtius est, maxime videť: cicatrice vero diutius tardante ac senescẽte, magis obscurari cõtingit. Fistulæ difficillimæ sũt, quæ in cartilaginosis, & ex carnibus locis sunt, & cauæ sũt, & pcedunt ac saniẽ manãt semper, & carũcula in oscnlo ipsis inest.

C Curatu autẽ faciliores sunt, q̃ in mollibus & carnosis, & nõ neruosis existũt. Morbi in ante pubertatẽ nõ fiũt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, varix circa tibiã, fluxus sãguine⁹, cãcer nõ cõgenitus, vitiligo (leuce dicta) nõ à natura insita, defluxus medullæ spinalis, hæmorrhois, voluulus (chordapsus appellatus) non cognatus. Horũ morborũ nullũ ante pubertatẽ fore expectãdũ est. Verùm ab anno decimoquarto, vsq; ad quadragesimũ secũdũ, natura corporis morborũ omnis generis ferax fit. Rursus ab hac ætate, vsq; ad annos sexagintatres, non fiunt strumę, neq; lapis ĩ vesica, nisi prius existat, neq; defluxus medullæ spinalis, neque nephritis, nisi ex alia ætate comiteť, neq; hemorrhoides, neq;

D fluxus sanguineus, nisi prius fuerit. Hi vsque ad senectutem absunt morbi. In mẽsibus muliebribus, qui aquosi ante partus prodeũt, mali sunt. Ora feruido apthę vlcere affecta, vterũ gestantibus, nõ sũt bona. Nũ & alui humectanť? Dolores ex laterũ mollitudine, ad intestinum tenue trãseũtes, in morbis lõgis, ex corruptione fœtus nõ valde purgata, perniciosi sunt. Quæ ex partu ac fœtus corruptione multa repẽte cõcitata, supprimunť, difficilia sunt. Rigor his infestus est, & alui turbatio, tũ aliàs, tum si precordiũ doleant. Vterũ gestãtibus dolores ac capitis, soporosi, cũ grauitate oborti ac conuulsione, plerunq; mali sũt. Quibus dolores pertinaces ex mẽsibus, circa supernam partem, & intestinum tenue, aluos hume-

ἤδη δυσβοήθητα. Ὅσοισιν ἐπίπλοον ἐκπίπτει, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι. Ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται. Νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται. Ὅτι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται. Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγινόμενος, κακόν. Ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγινόμενος, κακόν. καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖσι κεφαλικοῖσι. Νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται, ὡς ἐπιτοπολὺ χωλοῦνται. καὶ λοξὰ τιτρωσκόμενα. μάλιστα καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν. ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἤν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ. ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ καρδίην, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν. θνήσκει δὲ κ' ἢν ἐς ἀρτηρίην, καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γίνωνται ὥς τε τοῦ πλεύμονος πληγέντος ἔλασσον προερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι, ἢ τὸ ἐκπίπτον ἐκ τοῦ τρώματος. θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρωθῶσιν, ἤν τε τῶν παχέων ἢν ἐπίκαρσις ἡ πληγὴ γένηται, καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ εὐθεῖα, περιγίνονται ἔνιοι. ἥκιστα δὲ θνήσκουσιν οἱ τιτρωσκόμενοι ἐν οἷσι ταῦτα μὴ ἔνι τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων προσωτάτω. Τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται ἐν τοῖσι τρώμασιν τοῖσιν ἐς τὴν ὀφρὺν. καὶ μικρὸν ἐπάνω. ὅσῳ δ' ἂν τὸ τρῶμα νεώτερον ᾖ, μάλιστα βλέπουσιν. χρονιζομένης δὲ τῆς οὐλῆς, ἀμαυροῦσθαι μᾶλλον συμπίπτει. Αἱ σύριγγες χαλεπώταταί εἰσιν ὅσαι ἐν τοῖσι χονδρώδεσίν τε, καὶ ἀσάρκοισι τόποισι πεφύκασιν. εἰσί τε κοῖλαι μολοῦνται, καὶ ἰχωρορροοῦσιν ἀεὶ, σαρκίον τε ἐπὶ τῷ στόματι ἔπεστιν αὐταῖς. εὐθεραπευτότεραι δὲ ὅσαι μαλθακοῖσι τόποισι, καὶ σαρκώδεσι τε, καὶ ἀνεύροισι πεφύκασι. Τὰ δὲ πρὸ ἥβης οὐ γίνεται νοσήματα περιπλευμονικά. περιπλευριτικά, ποδαγρικά, νεφρῖτις, κιρσὸς περὶ κνήμην, ῥοῦς αἱματηρός, καρκῖνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενής, κατάρρους νωτιαῖος, αἱμορροΐς, μὴ σύμφυτος χορδαψός. τούτων τῶν νοσημάτων πρὸ ἥβης οὐ χρὴ προσδέχεσθαι, γινησομένων οὐδέν. ἀπὸ ιδ, μέχρι β καὶ μ ἐτέων πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώματος γίνεται. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ξγ ἐτέων οὐ γίνονται χοιράδες, οὐδὲ λίθος ἐν κύστει ἢν μὴ τύχῃ πρότερον ὑπάρχων. οὐ δὲ κατάρρους νωτιαῖος. οὐ δὲ νεφρῖτις. ἢν μὴ παρακολουθοῦσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης. οὐ δὲ αἱμορροΐδες, οὐ δὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ἢν μὴ πρότερον τύχῃ γενόμενος. ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα. Ἐν γυναικείοισι τὰ πρὸ τῶν τόκων ἰόντα ὑδατώδεα, κακόν. στόματα ἀφθώδεα, τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν. ἆρα καὶ κοιλίαι καθυγραίνονται; Ἐκ κενεώνων μεθιστάμενα ἀλγήματα ἐς τὸ λεπτὸν, ἐν μακροῖσιν ἐκ διαφθορῆς, καὶ μὴ λίην καθαρθείσης, ὀλέθριον. τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ὀξέος ὁρμήσαντα, ἐπιστάντα, δύσκολα. ῥῖγος ταύτῃσι πολέμιον καὶ κοιλίης ταραχή. ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώδεος τῇσι ἐπιφόροισι. Κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, καὶ σπασμοῦ, φλαῦρα ὡς ἐπιτοπολύ. Ἧσιν ἐκ γυναικείων περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι σύντονοι κοιλίας καθυ-

Vet. Cod.

Vet.Cod. ὑγραίνουσιν, ὑπνώδεες ταύτῃσι περὶ κρίσιν καταφοραὶ, καὶ ἀδύνατοι κεφαλαλγικῶς ἐφιδροῦσι καὶ περιψύχουσιν. αἱ τοιαῦται ὑποστροφαὶ τῇσι πλείστῃσι γινόμεναι μετὰ τὴν ἄφεσιν ταχέως κτείνουσι. τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, καὶ τῆξις παράλογος τῇσιν ἐπιφόροισιν, ἐκτιτρώσκει. Ὀδύνη κοιλίης μετὰ τόκον ἐπὶ ταύτῃσι, πυώδεα καθαίρει. αἱ ναρκώδεες καὶ μάλιστα ἐν τῇσι κινήσεσι μετὰ ἀδυναμίης κατακεκλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχληθεῖσαι, ἀσώδεες, ἐφιδροῦσι πολλῷ, κοιλίαι καθυγρανθεῖσαι ταύτῃσι κακόν. τὰ δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιστῆναι, χρήσιμον, ἐπιληπτικὰ ἐκ τῶν τοιούτων, οἴομαι. ἐνίῃσι δὲ ὑποφοραὶ μακραί. ἐνίῃσι δὲ, αἱμορροΐδες. τῇσι ἐπιφόροισιν ὑποχονδρίου ἄλγημα κακόν. καὶ κοιλίαι ταύτῃσι φερόμεναι, κακόν. καὶ τὸ ἐπιρριγοῦν ταύτῃσι κακόν. ὀδύνη κοιλίης ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἧσσον κακόν, ἢν ἰλυώδεα καθαίρῃ. Ἧσι ῥηιδίως τῶν τοιούτων τίκτεται, μετὰ τόκον δύσφορα σφόδρα. τῇσι κυούσῃσι φθινώδεσιν ᾗσιν ἔρευθος ἐπὶ προσώπου γίνεται, αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποστάξιες τοῦτο ἀποτρέπουσι γινόμεναι. Ἧσιν ἐκ τόκου λευκὰ, ἐπιστάντων δὲ ἅμα πυρετῷ κώφωσις, καὶ ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖα ἐξίστανται, ὀλέθριοι. τὰ ἐν τῇσιν ἐπιφόροισι ἁλμυρώδεα, σημαίνει μετὰ τόκον δύσκολα λευκοῖσιν δακνώδεσιν, αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνουσιν, λὺγξ ἐπὶ τούτοισι φλαῦρον, καὶ * πτύσις ὑστερέων καὶ συντείνει. Ἐς πόδας καὶ ἐς ὀσφὺν συντάσιες, ἐκ γυναικείων, ἐκπυητικόν. καὶ τὰ ἀπὸ κοιλίης γλίσχρα δυσώδεα ἐπιπόνως ἰόντα, πνιγμοὶ ἐπὶ τοῖσι προγεγραμμένοισιν, ἐκπυητικόν. τὰ ὑστερικὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως ὀλέθριον. τῇσιν ἐπιφόροισιν ἤδη ἀφθώδεα ῥεύματα ἐπώδυνα, πονηρόν. αἱμορροῒς ταύτῃσι κάκιστον. Ἧσι κοιλίης ἐπαρθείσης ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθεν, γυναικείων λευκῶν ὑγρῶν κατελθόντων ἐξαπίνης, ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι. Σπασμῶν, γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ μὴ ἐπιγενομένου, λύσις. Οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα, ῥῖγος σημαίνει. Ἢν ἀπὸ τῆς τετράδος αἵματος ῥύσις γίνηται, χρόνια σημαίνει, καὶ κοιλίη καταρρήγνυται, καὶ σκελέων οἰδήματα. Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρεος γινόμενα, φλαῦρα. ἴσως δὲ ταύτῃσι, καὶ ἅμα σπασμῶδές τι ὠφελέει. Αἱ προαλγήσασαι τρόπον χολερώδεα πρὸ τῶν τόκων, τίκτουσι μὲν ῥηιδίως, πυρέξασαι δὲ κακοήθεες. ἄλλως τε καὶ ἤν τι κατὰ φάρυγγα ὀχλῇ, ἤ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοήθων ἐπιφανῇ σημεῖον. Τὰ πρὸ τῶν τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα φλαῦρα. τῇσιν ἐπιφόροισι κατὰ φάρυγγα ἁλμυρώδεες ῥύσιες, πονηρόν. Τὸ πρὸ τῶν τόκων ἐπιρριγοῦν, καὶ τὰ ἀνωδύνως τικτόμενα, κινδυνώδεα. τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ ἀφθώδεα ῥεύματα, πονηρόν, σπασθεῖσαι, ἐκλυθεῖσαι, μετὰ καταψυχθεῖσαι, ἐκθερμαίνονται ὀξέως. καὶ μέντοι, καὶ δύσκολα ἀποβαίνει τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα. οἷα τὰ περὶ τὰς ὀχίας γίνεται ἀπολαμβανόμενα ὀρθοπνοίῃσιν, ἆρα τὰ τοιαῦτα οἰδήματα

humectant, aliquantum cibos auersantur. His A
circa iudicationem delationes in somnū fiunt, & impotētes ex capitis dolore exsudant, ac perfrigerantur. Tales recidiuæ plerisque contingentes post remissionē, cito occidunt. Spiritus qui cū suspirijs extra ferunt, & colliquatio pręter rationē, in vterū gestātibus abortū facit. Dolor vētris post partū, in his puruléta purgat. Torpidę, & pręsertim in motibus, cū impotentia fractæ, circa iudicationē vexatæ, anxiosæ, multū exsudāt. Alui his humectę malū. Menses nō supprimi commodū est: ex talibus comitiales morbi fiunt, vt arbitror, quibusdam vero ventris subductiones diuturnæ, quibusdam hæmorrhoides. Prægnantibus præcordij dolor, malum: & alui his subeuntes, malum: & insuper rigere, B
his malum. Dolor ventris in talibus, minus malum, si limosa purgentur. Quæ ex talibus facile pariunt, post partum vehementer molestātur. Prægnantibus tabescētibus quibus rubor in facie fit, stillationes de naribus obortæ hunc auertunt. Quibus ex partu prodeunt alba, his vero suppressis cum febre surditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & perniciose habēt. In gestantibus vterum salsuginosa, significant post partum molestias ex albis mordacibus. Tales purgationes indurant: singultus in his, malum. Ad pedes, & ad lūbos distentiones ex mensibus, suppurationem inducunt, itemq; ea, quæ de aluo viscosa graueolētia cū dolore prodeūt. Strangulationes quoque ex pręscriptis suppura- C
tionē faciunt. Vterinę in vētriculis duricies dolorosæ acutæ, perniciosum. Vterum iam gestantibus ex feruido vlcere, fluxiones dolorosę, malum. Hæmorrhois his, pessimum. Quibus aluo tumefacta, ad pudendum rubor deuenit, mēsibus albis humidis derepente progressis, in lōgis febribus moriuntur. Conuulsionis, si menses in principio apparuerint, febre non accedente, solutio fit. Vrinæ tenues cum aliquātula nubecula in medio consistente, rigorem significant. Si à quarta die sanguinis fluxus fiat, diuturnitatē significat, & aluus erumpit, & crurum tumores. Vterum gerentibus capitis dolores, soporosi, cum grauitate contingentes, mali sunt: fortassis autem his etiam conuulsorium quid pati cōtin- D
git. Quæ ante partum, iuxta modum bilis sursū ac deorsum erumpētis, doluerunt, facile quidē pariunt, verùm si febricitēt, maligne habēt: tum aliàs, tum si circa fauces quid vexet, aut aliquod signum in febre malignū appareat. Aquosa ante partus erumpentia, malà. Vterum gestātibus salsuginosæ iuxta fauces fluxiones malū. Ante partum rigorem habere, & partus citra dolorē, periculosi. Vterum gerentibus ex feruido vlcere fluxiones, malū: conuulsę, exolutæ, & postea perfrigeratę, excalescunt acutè. Sed & difficiles fiunt pręgnantibus tumores circa tenue intestinū, quales circa eminētias osculi vteri fiūt, erectæ ceruicis spirationem inducentes. Num tales tumores

A tumores gemellorum partũ significãt? Num & conuulsionẽ tales tumores faciũt? Quę suspiriosum efferũt spiritũ in febribus, abortiunt. Horrorẽ habẽtibus, lassitudine affectis, capite grauatis, menses erũpunt. Ad manũ torpidę, obaridę, sitis exortes, mẽses multos emittẽtes, suppuratæ fiunt. Alba derepẽtè ex abortu decurrẽtia, si aliquantũ riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis est. Ora feruida, aphtha appellato, vlcera affecta, vtero gestantibus aluos humectãt. Prægnãtes præegrotantes ante partus insup rigẽt. Torpefactoriæ exolutiones difficiles quidẽ ex partubus cõtingunt, & mentẽ emouẽtes, nõ tamẽ perniciosæ. Sed & mensiũ copiã præsignificãt. Quæ in partu os vẽtriculi prædolue-
B re, paulò post eijciũt. Horrores, lassitudines, capitis grauitates, colli dolores, mẽses extrudunt. Circa iudicationẽ talẽ cõtingens cũ tussicula rigorẽ insuper inducit. Quibus puellis erectæ ceruicis spiratio cõtingit vterũ gestãtibus, his mammæ suppurant, & mẽses apparere in principio, malũ est. Insaniæ febres acutas turbulẽtas nõ bilioso os vẽtriculi dolẽti, soluũt. In sterilibus, & nõ parientibus, sanguinis vomitus ad cõceptionẽ prodest. Caligines mẽsibus multis cõparentibus soluunt. Quibus mulierib⁹ ex febribus dolor mammarũ fit, sputatio cruenta nõ feculenta oborta, soluit dolores. Cõuulsiones ex vtero affecto sine febre faciles sunt, velut etiã Dorcadi. Quibus ex rigore febris lassatoria, mẽses decur-
C rũt: collũ in his dolorosum, sanguinis eruptionẽ inducit. Vomitus minimè molest⁹ est ex pituita ac bile pmixtus: verùm ne valde multus vomat. At meraciores vomitiones deteriores sunt. Prasinus autẽ vomitus, & niger, & liuidus, malus est. Si verò etiã omnes colores idẽ vomuerit, perniciosũ est. Celerrimã autẽ mortẽ significat liuidus, & male olens. Est etiã lethalis ruber vomitus, & maximè si cũ necessitate dolorosa vomatur. Qui anxiè se iactãtes, citra vomitũ exacerbãtur, male habẽt, itemq; q lãcinant citra vomitũ. Parui vomitus biliosi sunt, tũ aliàs, tum si vigilauerint. In nigris vomitibus surditas non nocet. Pauci, celeres, biliosi, meraci vomitus, mali sunt in alui subductione vberiore, & pertinaci lũbo-
D rũ dolore. Ex vomitibus anxietates, clangores, oculi cõcretionẽ lanuginosam habẽtes, furiosa. Acutè insania correpti, voce intercepta, ita affecti moriũtur. In vomitu si quis siticulosus sit, & sitis exors fiat, malum est anxiosis vigilantibus. Abscessus iuxta aurem maximè fiunt anxiosis. Aluo turbata suppressa, breui velut culicũ puncturæ erumpunt, & ad oculos lachrymosus abscessus deuenit. In meracis vomitibus singultus, malus, mala etiam conuulsio. Similiter etiam in nimijs purgationibus ex medicamentis. Qui vomituri sunt, antea sputationes faciunt. Ex veratro conuulsio, perniciosa. In omni purgatione redundante, frigiditas cũ sudore, perniciosa est: & qui insuper vomunt siticulosi in his, malum.

Anxiosi,

οἰδήματα διδυμοτοκεῖ; ἆρα καὶ σπασμώδεες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιέει; τὰ μυχθώδεα ἐξαναφέροντα πνεῦμα, ἐν πυρετοῖσιν ἐκτιτρώσκονται. φρικώδεσιν, κοπιώδεσι, καρηβαρικοῖσι, γυναικεῖα καταῤῥήγνυται. Αἱ πρὸς χεῖρα νωθραὶ, κατίξηροι, ἄδιψοι, γυναικεῖα πολλὰ χαλῶσαι, ἐκπυητικαί. Τὰ ἐξαίφνης λευκὰ καταρρέοντα ἐπὶ τεφσμῷ ἤν τι ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμαὶ, τρόμος δύσκολον. τὰ ἀφθώδεα στόματα τῇσιν ἐπιφόροισι κοιλίας καθυγραίνει. ἦσι δὲ τῶν κυουσέων προνοσέουσαι πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤῥιγέσι. αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες δύσκολοι μὲν ἐκ τῶν τόκων ἀποβαίνουσι, καὶ παρακρουστικαὶ, οὐ μέντοι ὀλέθριοι, ἀτὰρ καὶ πλῆθος γυναικείων προσημαίνουσιν. αἱ ἐν τόκῳ καρδίην προαλγήσασαι ὀλίγῳ ὕστερον ἀποβάλλουσι. τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα, καρηβαρικὰ, τραχήλου ὀδυνώδεα, γυναικεῖα καταῤῥήγνυσι, περὶ κρίσιν τὸ τοιοῦτον γινόμενον μετὰ βηχίου ἐπιῤῥιγεῖ. Ἧσι κόρῃσιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει ἐν τῇσιν ἐπιφόροισι, τιτθοὺς ἐκπυοῦνται, γυναικεῖα ἐπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ, κακόν. τὰ μανικὰ πυρετοὺς ὀξεῖς ταραχώδεας ἀχόλῳ καρδιαλγικῷ λύουσιν. τῇσιν ἀτόκοισιν αἵματος ἔμετος πρὸς τὸ συλλαβεῖν ὠφελεῖ. τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν ἐπιφανέντων λύεται. Ὁκόσῃσι γυναιξὶν ἐκ πυρετῶν ἄλγημα τιτθῶν γίγνεται, πτύσις αἱμάλωπος οὐ τρυγώδης γενομένη λύει τοὺς πόνους. Οἱ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπύρεσι σπασμοὶ εὐχερέες, οἷον καὶ Δορκάδι. Ἧσιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυναικεῖα καταρρέει, τράχηλος ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμορραγικόν. Ἔμετος δὲ ἀλυπότατος φλέγματος, καὶ χολῆς συμμεμιγμένος, μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω. τὰ δὲ ἀκρητέστερα τῶν ἐμομένων κακίω. πρασοειδὴς δὲ ἔμετος καὶ μέλας, καὶ πελιὸς, πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον. τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει, ὁ πελιὸς καὶ κακώδης. ἔστιν δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μετὰ ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνου. Οἱ ἀσώδεες ἀνημέτως παροξυνόμενοι, κακόν, καὶ οἱ σπαράσσόμενοι ανημέτως. τὰ μικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, ἄλλως τε κἢν ἀγρυπνέωσιν. Ἐπὶ μελάνων ἐμέτων κώφωσις οὐ βλάπτει. Οἱ κατὰ μικρὰ ταχέες, χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι, κακόν, ἐν ὑποφθορῇ πλείονι καὶ ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ. τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα κλαγγώδεα ὄμματα ἐπίχνουν ἴσχοντα, μανικά. ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν ἄφωνοι. Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα ἄδιψον γενέσθαι, κακόν. Ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις τὰ παρ' οὖς μάλιστα τοῖς ἀσώδεσι, κοιλίης ταραχώδης ἐπίστασις διὰ ταχέων ἐξανθεῖ, οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόστασις ἔρχεται. Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγμὸς, κακόν, κακὸν δὲ καὶ σπασμός. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ὑπερκαθάρσεσι, τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων οἱ μέλλοντες ἐμέειν πτυαλίζουσι ἔμπροσθεν. Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς ὀλέθριον. Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει πλεοναζούσῃ ψύξις μεθ' ἱδρῶτος, ὀλέθριον. καὶ οἱ ἐπανεμέοντες διψώδεες ἐν τούτοισι κακόν.

οἱ δὲ

Vet. Cod.

Vet.Cod. οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες κοιλίην καθυγραίνονται. αἱ ἐξερυθρῶν μελάνων ὑπὸ ἐλλεβόρου καθάρσιες, πονηραί. καὶ ἔκλυσις δὲ μετὰ τοιούτων, κακόν. ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἐρυθρὰ ἀφρώδεα ὀλίγα, ὠφελέει. ποιέει μέν τοι σκληρύσματα, καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν. εἰσὶ δὲ οἱ τοιαῦτα ἐμέοντες ἄλλως τε, καὶ στῆθος ἐπώδυνοι, καὶ ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἐφιδροῦντες, καὶ ὄρχιας ἐπαίροντα, τούτοις προσγινομένοις ἐπιρριγέουσι καὶ ἰσχναίνονται. αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ ἐμετώδεες περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι, γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες. ἱδρὼς ἄριστος μὲν, ὁ λύων τὸν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ κουφίζων. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ μοῦνον περὶ κεφαλὴν, καὶ τράχηλον γινόμενος, φλαῦρος. καὶ γὰρ χρόνον καὶ κίνδυνόν σημαίνει. ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς ἐν ὀξεῖ μὲν πυρετῷ, θανάσιμος, ἐν πρηϋτέρῳ δὲ, χρόνον σημαίνει. ἱδρὼς ἅμα πυρετῷ γινόμενος ἐν ὀξεῖ φλαῦρον. Οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὴν ἔχον καὶ λείην ὑπόστασιν ἱδρυμένην, ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει, ταχεῖαν δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἴσχοντι ἐξυδατούμενον. τὸ δ' ὑπέρυθρον καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε, καὶ λείην πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γινόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει. μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, χρονιώτερον, ἢ πάντως χρόνιον. τό, τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον, ἑβδομαῖον ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες καὶ τὸ μόλις γλίσχρον, ἔχον ὑπόστασιν. καὶ τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον, καὶ χεῖρον, χρόνιον. ἐπὶ πλεῖον δὲ τοῦτο ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων γινομένων, οὐκ ἀκίνδυνον. ὑδατῶδες δὲ καὶ λευκὸν διατελέως ἐν χρονίοισι δύσκριτον γίνεται, καὶ οὐκ ἀσφαλές. Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν καὶ κάτω, λυσιτελέες, ἐρυθραὶ δὲ καὶ μέλαιναι καὶ πελιαὶ, δύσκολοι. κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐστὶν τὸ χολῶδες μὴ ὑπέρυθρον ἐν τοῖσιν ὀξέσι. καὶ τὸ κριμνῶδες λευκὰς ἔχον ὑποστάσιας. καὶ τὸ ποικίλον χροιῇ καὶ ὑποστάσει, καὶ μάλιστα τοῖσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥευματισμοῖσι. κινδυνῶδες δὲ καὶ τὸ ἐκ μέλανος μεθιστάμενον ἐς λεπτὸν χολῶδες. καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διασπώμενον. καὶ τὸ ἐκ τροφιώδεος ὑπόστασιν ἴσχον ὑποπέλιον ἰλυώδεα. ἆρα ἐκ τοιούτων ὑποχόνδριον ὀδυνῶνται; δοκέω δεξιόν, ἢ καὶ χολώδεες γίνονται. καὶ τὰ παρ' οὖς ὀδυνώδεες. τούτοισιν ἐπὶ βραχὺ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα, ὀλέθριον. Οὖρα ἐξαίφνης παραλόγως ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ ὅλως τὸ παράλογος πέπον ἐν ὀξεῖ φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τούτων ἐπάνθισμα ἰῶδες κατεχόμενον. λευκὸν δὲ καὶ καταχεόμενον, διαφανὲς οὖρον, πονηρὸν, μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον, καὶ μάλιστα πλευριτικοῖσι, καὶ περιπλευμονικοῖσι. πόνηρον δὲ καὶ τὸ πρὸ ῥίγους ἐλαιῶδες οὐρούμενον. πονηρὸν δ' ἐν τοῖσιν ὀξέσι, καὶ τὰ χλοιώδεα μὴ ἐπὶ χροιῇ ἐόντα. Ὀλέθριον δὲ ἐστιν τῶν οὔρων τό, τε μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχον, καὶ τὸ μέλαν. μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ τὸ λεπτὸν τοῦ παχέος. τοῖσι δὲ λεπτοῖ-

σιτο

Anxiosi lumbos dolentes, aluo humectantur. A Purgationes valde rubicundorum, nigrorum, à veratro, malæ sunt: & cũ talibus exolutio, mala. A veratro vomere rubicunda, spumosa, pauca, prodest: facit tamen duricias, & suppurationes magnas abducit. Sunt autẽ hi, q̃ talia vomunt, aliàs & pectus dolorosi, & in rigoribus exudantes, & testes intumescũt: quod si cõtigerit, insuper rigent & gracilescunt. Frequentes per eadẽ recidiuæ vomitoriæ, circa iudicationẽ nigrorũ vomitum faciunt: fiunt itẽ tremulę. Sudor optimus quidẽ est, qui febrẽ in die iudicatorio soluit: cõmodus autem est & qui leuat: frigidus verò, & circa caput solum ac collũ contingẽs, malus est. Nam & tẽporis diuturnitatẽ, & periculũ significat. At frigidus in febre quidem acuta, lethalis est: B in mitiore vero diuturnitatem significat. Sudor vnà cũ febre in acuto morbo, malus est. Vrina in febre albã habens, & leuẽ subsidentiam firmatã, celerem dimisionẽ significat. Celerem etiã ea quæ ex indiscreta, pinguedinem quandã habens, exaquescit. At subrubra, & subsidentiã subrubram habens & leuem, si quidem ante septimũ diẽ prodeat, septima die liberat. Post septimũ vero tardius, aut omnino post tẽpus aliquod diuturnius: Et quæ in quarto die nubeculã subrubrã habet, septimo liberat, si reliqua iuxta rationẽ habeant. Cæterum tenuis & biliosa, & vix tenuem ac exiguã subsidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diuturna est. Hæc autẽ diutius consequens, aut C tẽporis diuturnitate circa iudicationẽ trahente, periculo non vacat. Aquosa verò & alba perpetuò, in diuturnis morbis difficulter iudicat, & secura non est. Nubeculę in vrinis albæ quidem & inferne, commodæ sunt: rubicundæ verò, & nigræ, ac liuidæ, difficiles sunt. Periculosa vrina est biliosa, nõ subrubra, in acutis: & quę crassiores farinæ partes refert, albas habẽs subsidentias: & quæ varia est colore ac subsidẽtia, & maximè in fluxionib9 de capite. Periculosa est & quæ ex nigra in tenuẽ biliosam trãsmutatur: & quæ ex subsidentia diuellit: & quæ ex cõpactis quibusdã innatantibus, subsidentiã habet subliuidã, limosam. Num ex talibus pręcordiũ dolent? dextrum arbitror, aut etiã cum virore pallidi fiunt? D & abscessus circa aurẽ dolentes? His paululum erumpens aluus, perniciosa est. Vrinæ quę derepentè citra rationẽ paulatim concoquunt, malę sunt: & in summa, quæ citra rationẽ matura est, in morbo acuto, mala est. Mala est etiã valde rubicunda ex his, florulentiã æruginosã continẽs. Alba verò & diffusa pellucida vrina, mala est, maximè si in phreniticis cõparet. Mala est quoque q̃ post potũ cito mingit, & præsertim pleuriticis ac peripneumonicis. Mala est & quę ante rigorẽ oleosa mingit. Malæ sũt & in acutis viridatis palloris, nõ existentes in colore. Perniciosa est vrina nigrã subsidentiã habens, & nigra. In pueris vero tenuis, magis q̃ crassa. Verum in te-

nuis

A nubus vice versa q̃ in crassis. Et grandinosa geniture similis diffusa, eademq; dolorosa. Perniciosa etiã est oĩs, quæ latenter mingit. At peripneumonicis perniciosa est quæ in principio q̃dem cocta est, post quartũ vero diẽ attenuatur. Pleuriticis vrina crueta, caliginosa, cũ subsidentia varia, indiscreta, lethalis est plerunq; in quatuordecim diebus. Lethalis est itẽ in pleuriticis breui prasina, nigrã subsidentiã habẽs, aut furfuraceam. Verum in febre ardẽti stupefactorio modo detẽtis, pessima est vrina valde alba. Vrina cruda multo tẽpore manens, alijs signis salutaribus, abscessũ & dolorem significat, & magis in partibus sub septo transuerso. Si vero dolores in lũbis oberrarint, ad coxã, & in febre, &
B sine febre. At quæ emittitur vrina pinguedinẽ habẽs in subsidẽtia febrẽ significat. Cruẽta vero in principio micta, diuturnã: turbata, cũ sudore, recidiuã: Alba velut iumẽtorũ, capitis dolorẽ: pelliculosa, conuulsionẽ. Quę sputo similes subsidẽtias, aut limosas habet, rigorem indicat: Quæ aranei telis similes, colliquationẽ. At in febribus erroneis nigræ nubeculæ, quartanã indicant. Decolores autẽ, nigra innatãtia in medio habẽtes, cũ vigilijs & turbatione, phrenitidem: puluerulẽtæ cũ spirandi difficultate, aquã inter cutẽ. Vrina aquosa aut turbata friabili asperitate, aluũ liquidã fore significat. Verum tenuis valde vrina si dẽsa fiat, num sudorẽ futurũ indicat? iã vero factũ, spumosa in seipsã cõsidens. In ter-
C tianis cũ horrore velut nubeculæ nigræ, horroris inconstãtis indicia sũt. Et pelliculosæ vrinæ, & cũ horrore subsidẽtes, conuulsoriæ sũt. Vrina bonã habens subsidentiã, derepentè nõ habens, dolorẽ & mutationẽ significat: At subsidẽtiam habens turbata desinens, rigorẽ circa iudicationẽ: Fortassis autẽ & in tertianã, aut quartanam transitionẽ. In pleuriticis vrina subrubrã habẽs leuẽ subsidentiã, securã iudicationẽ significat; Cũ leui virore ac pallore florulenta, albã subsidentiã habens, etiã celerẽ: At rubicũda valde & florulenta, subsidentiã cũ virore pallidam, leuẽ, sincerã habens, diuturnũ valde turbulentũ morbũ, qui in alium transmutat, non tamẽ perniciosum. Alba vero aquosa, subsidentiã crassas fari-
D næ partes referentẽ, fuluã habẽs, dolorẽ & periculũ significat, & quæ cũ virore pallida est, fuluã, crassas farinæ partes referentẽ subsidentiã habens, tẽpus & periculũ significat. Vrinæ, quæ in his q iuxta aures abscessus habẽt, cito & modicè concoquunt, malæ sunt: & perfrigerari hoc modo, malũ est. Vesica intercepta tũ aliàs, tũ cũ capitis dolore, habet quid cõuulsoriũ. Quæ in his cum torpore exoluunt, difficilia sunt, nõ tamen perniciosa. Nũ & aliquantũ mente mouentur? Renũ dolor repẽtinus, cũ vrinæ suppressione, calculorũ aut vrinarũ crassarũ mictionẽ significat. Tremores senioribus ĩ febre fiũt, atq; sic cõparẽtes, fortassis calculos per vrinã ægri eijciũt. Vrinæ suppressio, & grauitas in imo ventre,

σι τὸ ἀνάπαλιν οἷσι συνεστραμμένοις. καὶ τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπίπονον. ὀλέθριον δ' ἐστὶ καὶ πᾶν τὸ λαθραίως οὐρεόμενον. περιπλευμονικοῖσι δ' ἐστὶν ὀλέθριον, καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον: μετὰ δὲ τὴν τετάρτην, λεπτυνόμενον. πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζοφῶδες, μεθ' ὑποστάσιος ποικίλης ἀδιακρίτου, θανάσιμον ἐν δὲ καὶ ι ἡμέρῃσιν ὡς ἐπιτοπολύ. θανάσιμον δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι συντόμως, καὶ τὸ πρασοειδὲς μέλαιναν ἔχον ὑπόστασιν, ἢ πιτυρώδεα. καυσώδεσιν δὲ κατόχως, κάκιστον οὖρον ἐστὶν τὸ ἔκλευκον. Οὖρον δὲ ὠμὸν πλείονι χρόνον γινόμενον, τῶν ἄλλων σωτηρίων ἐόντων, ἀπόστασιν καὶ πόνον σημαίνει. καὶ μᾶλλον ἐν τοῖσι ὑπὸ φρένα. ἀλγημάτων δὲ ἐν ὀσφύϊ πλαζομένων ἐς ἰσχίον, καὶ ἐν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ. τὸ δὲ ἐκπεμπόμενον λίπος ἴσχον οὖρον ὑπόστασιν σημαίνει πυρετόν. τὸ δὲ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ οὐρηθὲν, χρόνιον. τὸ δ' ἀνατεταραγμένον μεθ' ἱδρῶτος, ὑποτροπήν. τὸ δὲ λευκὸν οἷον τῶν ὑποζυγίων, κεφαλαλγίην. τὸ δ' ὑμενῶδες, σπασμόν. τὸ δὲ πτυαλώδεις ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεις, ῥίγεος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες, συντήξιος. τὰ δ' ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλανα νεφέλια, τεταρταῖον. τὰ δ' ἄχροα μέλασιν ἐνεωρούμενα μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ ταραχῆς, φρενιτικά. τὰ δὲ κονιώδεα μετὰ δυσπνοίης, ὑδατώδεα. οὖρον ὑδατῶδες ἢ τεταραγμένον ψαφερῇ τρυχύτητι, κοιλίην ὑγρὴν ἐσομένην σημαίνει. τὸ δὲ ἐκλεπτὸν οὖρον δασυνόμενον, ἆρα ἱδρῶτα μέλλοντα δηλοῖ; γεγενημένον δὲ, τὸ ἀφρῶδες ἐφ' αὐτὸ ἐφιστάμενον. Τὰ δ' ἐν τριταίοισι μετὰ φρίκης, οἷα νεφέλια μέλανα, φρίκης ἀκαταστάτου δηλωτικά. καὶ ὑμενώδεες οὐρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ὑφιστάμεναι, σπασμώδεες. οὖρον χρηστὴν ἔχον ὑπόστασιν ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον καὶ μεταβολὴν σημαίνει. τὸ δὲ ὑπόστασιν ἔχον ἐπιταραχθὲν καθιστάμενον, ῥῖγος περὶ κρίσιν. τάχα δὲ καὶ ἐς τριταῖον, ἢ τεταρταῖον μετάστασιν. Ἐν πλευριτικοῖς οὖρον ὑπέρυθρον ἔχον λείην ὑπόστασιν, ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει. τὸ δ' ὑπόχλωρον ἐξανθὲς λευκὴν ἔχον ὑπόστασιν, καὶ ταχεῖαν. τὸ δὲ ἐρυθρὸν σφόδρα, καὶ ἐξανθὲς ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον λείην εἰλικρινέα, πολυχρόνιον. σφόδρα ταραχώδεα νοῦσον μεταβάλλουσαν ἐς ἄλλην οὐ μὴν ὀλέθριον. τὸ δὲ λευκὸν ὑδατῶδες κριμνώδεα πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν, πόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. καὶ τὸ χλωρὸν πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα, χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. Οὖρα τοῖσι παρ' ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ' ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρον. καὶ τὸ κατεψύχθαι ὧδε πονηρόν. κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα ὀλέθρια. ἆρά τι, καὶ παρακρούουσιν; Νεφρῶν ἐξαπιναῖον ἄλγημα μετὰ οὔρου ἐπισχέσιος, λιθιδίων οὔρησιν, ἢ παχέων οὔρων σημαίνει. τρομώδεα πρεσβυτέροισιν ἐν πυρετῷ καὶ οὕτως ἐπιφαινόμενα λιθίδια που διουρέει. Οὔρου ἀπόληψις, καὶ βάρος ἐν νειαίρῃ σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ

Vet. Cod.

Vet. Cod.

τὰ πολλὰ στραγγουρίην. εἰ δὲ μὴ ἄλλην ἀρρωστίην ἣν εἴωθεν ἀρρωστεῖν. Ἐν χολώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτείνει συντόμως. Οὖρον ἐν πυρετῷ διάστασιν ἔχον διεσπασμένον, ὑποστροφικὸν, ἢ ἱδρῶδες. Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι λεπτοῖσι πλανώδεσι λεπτῶν οὔρων οὐρήσιες, σπληνώδεες. Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων οὐρήσιες, μηκύνουσι. τὰ οὐρούμενα ὑπομνησάντων, ἄλλως δὲ ὀλέθρια. ἆρα τούτοισιν οὐρεῖται, οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ταράξειας; Οἷσιν οὖρα ὀλίγα θρομβώδεα οὐκ ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐκ τούτων ἐλθὸν λεπτὸν, ὠφελεῖ, ἔρχεται δὲ τοιούτοις ἐξ ἀρχῆς ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἴσχει. Οἷσιν οὖρα ταχέως ὑπόστασιν ἴσχει, ταχέως οὗτοι κρίνονται. Ἐπιληπτικοῖς οὖρα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα παρὰ τὸ ἔθος ἄνευ πλησμονῆς, ἐπίληψιν σημαίνει, ἄλλως τε κἢν τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ τράχηλον, ἢ μετάφρενον πόνος, ἢ σπασμὸς ἐμπέπτωκῃ, ἢ νάρκη περιγίνηται τοῦ σώματος, ἢ ταραχῶδες ἐνύπνιον ἑωράκῃ. Τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι οἷον στάξιας, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα, κακὸν μὲν πάντως, κάκιστον δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα. Διαχώρημα κοιλίης βέλτιστον, μαλθακὸν συνεστηκὸς, ὑπόπυρρον, μὴ σφόδρα δυσῶδες, διαχωρέειν τὴν εἰθισμένην ὥρην, πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων, παχυνέσθω δὲ πρὸς τὴν κρίσιν. χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι πρὸς κρίσιν προσάγον. Ἐν ὀξέσι τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα, κακόν, κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔκλευκον, ἔτι δὲ καὶ κάκιον τὸ ἀλητοειδὲς, κοπριῶδες, κάρος ἐπὶ τούτοισι κακὸν, καὶ αἱματώδης διαχώρησις, καὶ κενεαγγείη παρὰ λόγον. Κοιλίης ἀπόληψις μικρὴ μέλαινα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσα, μυκτὴρ τούτοισι ῥηγνύμενος, κακόν. Γλίσχρον ἄκρητον ἢ λευκὸν διαχώρημα φλαῦρον, φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἄδην ἐζυμωμένον ὑποφλεγματῶδες, πονηρὸν δὲ καὶ ἐκ τρυφωδέων ὑπόστασις ὑποπέλιος, πυώδης μετὰ χολώδεος. αἷμα λαμπρὸν διαχωρέειν κακόν, ἄλλως τε κἢν τις ὀδύνη παρῇ. Τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα φλαῦρον, καὶ ἰκτεριοῦνται δὲ ἐκ τοιούτων. Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα, κακόν, μάλιστα δὲ ὀσφὺν πεπονηκότι, καὶ παρενεχθέντι; ἆρα δὲ τούτοισι τὰ ἀλγήματα; Λεπτὸν ἔπαφρον διαχώρημα, ὑδατόχλοον ἴσχον ὑπόστασιν πονηρόν, πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πυῶδες, καὶ τὸ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ καὶ ἄλλως. καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς διαχώρημα φλαῦρον, καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείῃσι, ἐν δὲ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον μὴ πλήθει ὑπερβάλλον. καὶ τὸ ψαφαρὸν μαλθακὸν ἐν πυρετῷ διαχώρημα φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ξηρὸν, ψαθαρὸν, ἄχλοον, καὶ ἄλλως, καὶ ἢν κοιλίην καθυγραίνῃ, μελάνων δὲ προδιελθόντων, κτείνει. Ὑγρὸν διαχώρημα καὶ ἀθρόον κατὰ μικρὸν, κακόν. τὸ μὲν γὰρ κακὸν καὶ ἀγρυπνίην· τὸ δὲ ἔκλυσιν τάχ᾽ ἂν ποιήσῃ. Ἔνυγρον ὑπόψαφαρον διαχώρημα περιψυχόμενον μὴ ἀπύρῳ, φλαῦρον· τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα κύστιν, κοιλίην ἐπιλαμβάνει. ὑδατῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμενον

plerunq; stillicidiũ vrinæ significat futurã: Sin A
minus, aliũ morbũ ex quo ęgrotare solet. In bi-
liosis vrinæ interceptio, breui occidit. Vrina in
febre dẽsitatẽ habẽs diuulsã, recidiuã aut sudorẽ
significat. In febribus lõgis, tenuibus, erroneis,
vrinarũ tenuiũ mictiones, splenicę sũt. In febrẽ
aliàs aliarũ vrinarum mictiones, morbũ produ-
cunt. Vrinæ quæ mingũtur à non recordantibus
nec cõmonefactis, perniciosę sunt. Nũ his min-
guntur velut si subsidentiã cõturbasses? Quibus
vrinæ paucæ, grumosæ, non sine febre, copia ex
his progressa tenuis prodest. Prodit autẽ talibus
ab initio, aut breui subsidentiam habet. Quibus
vrinæ cito subsidentiã habent, hi cito iudicant.
Comitiali morbo laborantibus vrinæ tenues &
crudæ, præter morẽ, sine repletionẽ, morbi in- B
uasionẽ significant, tũ aliàs, tũ si quis dolor, aut
conuulsio, in summũ humerum, aut collũ, aut
dorsũ incidat, aut torpor corporis fiat, aut tur-
bulentũ insomniũ viderit. Parua cõparere, velu
ti sanguinis stillas, & vrinam, & vomitũ, & alui
egestiones, penitus quidẽ malũ est. Pessimũ ve-
ro si propinquè inter se prodeant. Alui egestio
optima est mollis, cohærẽs ac cõpacta, subsulua,
nõ valde graueolens, prodiens hora cõsueta, cõ
pia pro ratione ciborũ ingestorũ. Spissum autẽ
fiat ad iudicationẽ. Commodũ est & lumbricos
rotundos exire simul, vbi ad iudicationẽ tendit.
In acutis spumosa, circũbiliosa alui egestio, ma-
la est. Mala itẽ valde alba. Adhuc vero peior est
quæ farinæ ac sterquilinij speciẽ refert. Sopor in C
his malus est, & cruẽta egestio, & vasorũ vacua-
tio pręter rationẽ. Alui interceptio parua nigra,
velut caprarum stercora, ad necessitatem coacta
emittẽs, nasus his erumpẽs, malũ. Viscosa mera-
ca, aut alba alui egestio, mala est. Mala est & abũ
de multũ fermentata, subpituitosa. Praua etiã ex
cõpactis quibusdã innatãtibus, subsidẽtia sub-
liuida, puruleta, cũ biliosa. Sanguinẽ splendidũ
egerere, malũ est, tum aliàs, tũ si quis dolor affue
rit. Spumosa, circũbiliosa alui egestio, mala est.
Sed & morbũ regiũ ex talibus incurrunt. In bi-
liosis alui egestionibus spumosa florulẽtia, malã
est, maximè ei, cui lũbi doluerint, & mẽte mo-
tus fuerit. Nũ autẽ his dolores? Tenuis spumosa
alui egestio, aquosam cũ virore pallidã habens D
subsidentiã, mala est. Mala etiã purulenta: & ni-
gra cruẽta, mala, cũ febre, & aliàs: & varia, abun-
de bile colorata egestio, mala est, tãtoq; deterior
quantũ colore magis horrẽda est, præterquã in
medicamentorũ vsu. In hoc enim periculo va-
cat, si nõ copia excedat: & tenuis, mollis egestio,
in febre mala est. Mala quoq; sicca friabilis, de-
color, tũ aliàs, tũ si aluum humectet. Nigris verò
antea egresis, occidit. Liquida alui egestio, &
aceruatim, & paulatim contingens, mala est: al-
tera enim vigilias, altera exolutionem facere po
terit. Liquida subtenuis alui egestio perfrige-
scẽs, nõ sine febre, mala est. Rigores in his vesicã
& ventrẽ corripiunt. Aquosa vero valde nõ de-
sinens

Vet. Cod.

A sinens in acutis, mala: & magis si etiã sitim non habuerit. Valde rubicunda egestio in alui profluuio, mala est. Mala quoq; valde cũ virore pallida, aut alba, aut spumosa, aut aquosa: & parua, & viscosa, & leuis, & cũ virore subpallida, mala est. Et soporosis torpefactis liquida egestio, pessima est. Lethale autẽ & aluũ sanguine manare, multa grumosa egestione, itemq; alba ac liqda, cũ ventre in tumorẽ eleuato. Egestio alui nigra velut sanguis, & cũ febre, & sine febre, mala est. Malæ itẽ omnes variæ, abunde ex bile coloratæ. Egestiones desinẽtes in spumosas meracas, oẽs quidẽ exacerbãt, cõuulsos autẽ etiã valde. Ex talibus abscessus iuxta aurẽ emergunt. At q̃ valde liqdæ fiũt, & rursus cõpactæ, meracæ, stercora-

B ceæ egestiones, lõgitudinẽ morbi significãt: Valde rubicũda, in febre delyriũ. Alba stercoracea morbo regio difficilis est, itemq; liquida, q̃ sepo sita ruborẽ capit. In sãguinis eruptionibus viscosa egestio nigris variegata, maligna est, maximè autẽ valde albidis. Valde alba egestio ĩ febre, nõ bene iudicat. Aluus turbulẽta paruis frequẽtib⁹ ad egerendũ ꝓgressibus, maxillas intẽdit. Soluit etiã rubores in facie obortos. Stercoracea cũ cõtẽtione egestio, alui afflictionẽ significat: Pituitosa verò acutè cũ oris vẽtriculi dolore, dysenteriã: fortassis autẽ & lumborũ dolorẽ. Talibus alui circũtensio ad necessitatẽ liquida demittẽs, citius restitẽs, habet quid cõuulsoriũ: Insuprigere his perniciosũ est. Quibus nigra ꝑ aluũ pro-

C deunt, frigidũ sudorẽ excludunt. Quibus aluus ab initio turbat, vrinæ verò paucæ sunt, & progressu tẽporis aluus quidẽ siccat, vrina vero tenuis redũdat, his abscessus ad articulos fiũt. Progressus ad egerendũ paulatim cõntingẽtes, horrorẽ ac rigorẽ inducũt: & quibus larga fit egestio, difficillimũ est quartanis incipiẽtibus. Frequẽtes ad egerendũ progressus paulatim cõtingẽtes, pauca stercoracea subuiscosa habentes, cũ præcordij & lateris dolore, morbũ regiũ denotãt. Nũ his suppressis hi cũ virore pallidi fiunt? Arbitror autẽ & hoc sanguinẽ effundere. At dolores in lumbis, in his sanguinẽ fundẽtibus, sanguinẽ egerunt splendidũ. Cũ sopore, & capitis dolore, calescere insuper, perniciosũ est. Visco-

D sæ, biliosæ, magis abscessus iuxta aurem faciunt. Quicunq; tumores aluo humecta eleuant, cũ doloribus, malũ: Aluo vero suppressa, & nulla alia renouata, cito rũpunt, & malignius est. Vomitiones in his, malæ & ferinæ. Quibus & flãmeis & valde rubicũdis solutis, grau eolẽs, larga, subrubra fit, hi ne insaniãt timor est. Corpus squallidũ aluũ malè affectã significat: in his valde rubicundæ, instar purulẽtæ carunculæ, egestiones maximè prodeũt. Ad aluũ biliosã mollẽ stercoracea egerẽtem, ardores cõparẽtes tumorẽ iuxta aurẽ faciũt. Biliosas egestiones surditas sedat, & surditatẽ sedat biliosa alui egestio. Pustulæ serpiginosæ supra inguina, ad laterũ mollitudinẽ ac pubẽ oborientes, aluũ malè affectã significant.

Exolutio

μένον ἐν ὀξέσι, κακόν· καὶ μᾶλλον ἢ καὶ ἀδιψήσει. Ἐξέρυθρον ἐν περιπλύσει, διαχώρημα φλαῦρον, φλαῦρον δὲ καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ὑδαρές. καὶ τὸ μικρόν τε καὶ γλίσχρον, καὶ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον, κακόν. καὶ τὸ κωματώδεσιν νενωθρευμένοισιν ὑγρὸν διαχώρημα, κάκιστον. θανατῶδες δὲ καὶ αἱμορροεῖν αἱματῶδες πολὺ θρομβῶδες, λευκόν τε καὶ ὑγρὸν μετὰ κοιλίης μετεώρου. Διαχώρημα μέλαν οἷον αἷμα καὶ σὺν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ, πονηρόν, πονηρὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ κατακόρεα πονηρά. Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα διαχωρήματα, παροξυντικὰ μὲν πᾶσι. τοῖσι δὲ σπασμώδεσι καὶ πάνυ ἐκ τοιούτων τὰ παρ' οὖς ἀνίσταται. τὰ δὲ ἐξυγραινόμενα καὶ πάλιν συνιστάμενα κρητὰ κοπρώδεα, μῆκος νόσου σημαίνει. τὸ δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ παρακοπήν. τὸ δὲ λευκὸν κοπρῶδες, ἰκτέρῳ δύσκολον. τὸ δὲ ὑγρὸν ἐν τῷ τεθεῖναι λαῦρον ἔρευθος. αἱμορραγέσι γλίσχρον διαχώρημα μέλασι διαποίκιλον κακόηθες, μάλιστα δ' ἐκλευκοῖς. Ἐκλευκὸν διαχώρημα ἐν πυρετῷ οὐκ εὐκρινές. Κοιλίη ταραχώδης σμικρῇσι πυκνῇσιν ἀναστάσεσι σιηγόνας ἐντείνει, λύει δὲ καὶ ἐπὶ προσώπου γινόμενα ἐρυθήματα. Κοπρώδης μετὰ τόνου διαχώρησις, κοιλίης πονηρίην σημαίνει· φλεγματώδης δὲ ὀξέως μετὰ καρδιωγμοῦ, δυσεντερίην, τάχα δὲ καὶ ὀσφυαλγίην. τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης περίστασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα τάχιον κυλλομένη, ἔχει τι σπασμῶδες. τὸ ἐπιρρίγουν τούτοισι ὀλέθριον. Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς. οἷσι κοιλίη κατ' ἀρχὰς ταράσσεται, τὰ δὲ οὖρα μικρὰ προαγόντων κοιλίη μὲν ξηραίνεται, τὸ δ' οὖρον πληθύει λεπτὸν, τούτοισιν ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα. αἱ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες, ῥιγώδεες, καὶ οἷς φλαῦρον διαχώρημα, δυσκολώτατον τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν. αἱ πυκναὶ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ὑπόγλισχροι ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτερώδεες. ἆρα ἐπισάντων οὗτοι ἐκχλοιοῦνται; οἶμαι δὲ καὶ αἱμορροεῖν τούτους. τὰ δ' ἐς ὀσφὺν ἀλγήματα, ἐν τούτοισιν αἱμορροοῦσιν αἷμα διαχωρέει λαμπρὸν, μετὰ κάρου καὶ κεφαλαλγίης, τὸ ἐπιχλιαίνεσθαι ὀλέθριον. τὰ γλίσχρα, χολώδεα μᾶλλόν τι τὰς ἀποστάσιας παρ' οὖς ποιέει. Ὅσα κοιλίης καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται, μετὰ ἀλγημάτων, κακόν, κοιλίης δ' ἐπιστάσης, ἄλλου δὲ τινος μὴ νεωτερισθέντος, ταχέως καταρρήγνυται, καὶ κακοηθέστερον. τὰ ἐμούμενα ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα. οἷσιν ἐπὶ φλογώδεσι καὶ ἐξερύθροις λυομένοις δυσώδες, λάβρον, ὑπέρυθρον, ἐλπὶς ἐκμανῆναι. ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην, ἐπὶ τούτοισιν ἐξέρυθρα σαρκόπυα μάλιστα διέεισιν. Ἐπὶ κοιλίῃ χολώδει μαλθακῇ κοπρώδη καύματα ἐπιφανέντα παρ' οὖς ἔπαρμα ποιέει. Χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα. Τὰ ἑρπυστικὰ ὑπεράνω βουβῶνος πρὸς κενεῶνα, καὶ ἥβην γινόμενα, σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην.

Ἔκλυσις

Vet. Cod.

Ἔκλυσις ὀδύνην λύουσα κοιλίην μάλα καθυγραίνει. Τὰ καθ' ἕδρην ὀδυνώδεα ἐκπυήματα κοιλίην ἐπιταράσσει. Θανατώδεά ἐστι τῶν διαχωρημάτων, τὸ λιπαρόν, καὶ τὸ μέλαν καὶ τὸ πελιὸν μετὰ δυσωδίης, καὶ τὸ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωυτῷ, φακῶν ἢ ἐρεβίνθων ἐρίγμασι παραπλήσια, ἢ οἷον θρόμβους αἵματος εὐανθεῖς. κατὰ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τῷ τῶν νηπίων. καὶ τὸ ποικίλον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ χρόνιον. γίνοιτο δ' ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶδες, χολῶδες, μέλαν. πρασοειδὲς καὶ ὁμοῦ, καὶ ἐναλλάξ, θανατῶδες δὲ καὶ πᾶν ἐστι τὸ ἀναισθήτως διεξιόν. ποτὸν χαλεπῶς καταβρογχίζοντι πνεύματι βηχώδει, ἐρυγμὸς ὑποσπώμενος εἴσω καὶ εἰλούμενος σημαίνει πόνον κοιλίης. πονηρὸν δὲ καὶ ἐξέρυθρα ἰώδεα τεταρταίοισι, καὶ αἱ τοιαῦται αἱμορροίαι κωματώδεες, ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι μελάνων προδιελθόντων. Οἷσι μέλανα διαχωρέει ἐφιδροῦσι ψυχροῖς. αἱ ἐξαίφνης παράλογοι ἐκλύσιες κοιλίης ἐν τοῖσι τετηκόσι χρόνοισιν ἅμα ἀφωνίῃ τρομώδει, ὀλέθριοι. αἱ λεπταὶ μελάνων διαχωρήσιες αἱ φρικώδεες, βελτίους τοῖσι τοιούτοισιν. αἱ τοιαῦται ὠφελοῦσι μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίην ἢ προακμάζουσι. πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελάνων διαχώρησιν σημαίνει. καὶ ἔμετον θρομβώδεα καὶ τρομώδεα, σὺν δηγμῷ μετὰ κεφαλαλγίης, τὰ μέλανα διαχωρήματα. πρὸ τῶν τοιούτων ἔμετος διέρχεται καὶ ἐμέσασι, συχνὰ τοιαῦτα προσκατασπᾶται. Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῇς κοιλίης παροξύνεται περὶ κρίσιν, κάτω μέλανα διέρχεται. Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι, χολώδεσιν ἀποσίτοις ἱδρὼς πολὺς μετὰ ἀδυναμίης ἐξαπίνης, κτείνει. ἐν φαρμακείῃσιν ἐν περιρρόῳ λεπτὸν συχνῶς αἷμα ἐκτηκόμενον. ἔπειτα δὲ φλαῦρον τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου. πυρετοῖσιν ἅμα φρικώδεσιν ἀποσίτοις σμικρὰ ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν. ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπον ἁλμυρώδεα κωματώδεσι νωθροῖς οὐ πάνυ παρέπεται. Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπιώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει ἀγρύπνοις, ἐξερύθρῳ χρώματι λυομένους, ἐλπὶς ἐκμανῆναι. ἢν δύσπνοοι ἔωσι πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι εὔπνοον σινόν τε κοιλίης ἐπεισελθούσης. Τὰ κωματώδεα διαχωρήματα τόνον ἴσχοντα, κοιλίην πονηρευομένην σημαίνει. τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης μικρὰ πυκνὰ διαδιδοῦσα τονώδεα μικροῖσι, μυξώδεσι, πόνον περὶ τὸ λεπτὸν ποιέουσι, καὶ οὖρον οὐκ εὐλύτως ἰὸν, ἐς ὕδερον ἐκ τοιούτων ἀποτελευτᾷ. αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον ἐνίοισι κοιλίης καταρραγησομένης. Οἷσι καῦμα γίνεται, ἐφιδροῦσι δὲ ἐλθόντων, πυρετὸς παροξύνεται. Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσιν κατάψυξις μεθ' ἱδρῶτος, φλαῦρον. Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι, τὰ ἀπ' οὔλων αἵματα ἐπιρρυέντα, θανατῶδες. Διαχώρημα καθαρὸν ἐπιγινόμενον, λύει πυρετὸν ὀξὺν μεθ' ἱδρῶτος.

Exolutio dolorem soluens, aluum maxime hu- A
mectat. Iuxta sedem dolorosæ suppurationes
aluum turbant. Lethales egestiones sunt, pin-
guis, nigra, liuida cum graueolentia, & biliosa,
habes in se simile quiddam ciceri aut lentibus,
aut veluti floridos sãguinis grumos, & quæ odo
re similis est egestioni infantiũ, & varia eadẽq;
diuturna. Talis autem fuerit cruenta, ramẽtosa,
biliosa, nigra, prasina, & simul, & permutatis
vicibus. Lethalis quoq; omnis est quæ sensum
ægri fugiens exit. Qui potum difficulter deglu-
tiunt spiritu tussiente, eructatio subtracta intrò
reuoluta dolorem ventris significat. Malæ sunt
etiã egestiones valde rubræ æruginosæ in quar-
tanis. Et tales sanguinis fluxiones soporosę sũt:
ex his conuulsione moriuntur, nigris antea e- B
gressis. Exolutiones alui repentinæ pręter ratio-
nem, in diuturintate temporis consumptis, vnà
cum vocis tremula interceptione, perniciose ha
bent. Tenues nigrorum egestiones horrificæ,
meliores talibus sunt. Tales prosunt maximè in
ætate antè vigorẽ. Pruriginosæ affectiones om-
nibus nigrorum egestionem significant, & vo-
mitum grumosum. Et tremulæ affectiones cum
morsu ac capitis dolore, nigras egestiones signi-
ficãt. Ante tales, vomitus prodit: & vbi vomue-
runt, multæ tales insuper detrahuntur. Quibus
in alui turbatione exacerbatur morbus, circa iu-
dicationẽ nigra inferne prodeunt. Ex aluo diu-
tinè affecta, vomentibus, biliosis, cibũ fastidien-
tibus, sudor multus cũ impotentia repẽtina, oc- C
cidit. In medicamentorum vsu, in defluxione,
tenuis abundè sanguis eliquescens, malum est.
Duricies circa vẽtrem cum dolore, in febribus
cum horrore cibos auersantibus, aluo parum ad
purgationẽ humectata, non suppurantur. Vnà
cum febre aluus turbata salsuginoso modo, so-
porosos, torpidos nõ valde comitatur. Ex aluo
liquida lassatos, caput dolẽtes, siticulosos, vigi-
lantes, valde rubicũda egestione solutos, timor
est ad insaniã deuenturos esse, si difficulter spi-
rauerint. Ad hoc vbi quis cum virore pallescit,
bene spirare noxium nõ est, aluo insuper probè
gerente. Adustæ egestiones contentionẽ habẽn-
tes, aluum malè affectã significant. Biliosis aluus
turbata, parua, frequenter egerens distendentia D
cum paucis mucosis, dolorem circa tenue inte-
stinum hæc faciũt, & vrinã non facilè prodeun-
tem, ex talibus ad hydropem desinuut. Linguæ
tremulæ quibusdã alui eruptionis futuræ signũ
sunt. Quibus ardor fit, & ad egressas egestiones
alui, insuper exsudant, his febris exacerbatur.
Ex aluis liquidis perfrigeratio cum sudore: ma-
la. Ex aluis liquidis, sanguis de gingiuis defluẽs,
lethalis est. Alui egestio pura superueniens, sol-
uit febrem acutam cum sudore.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Coacas Prænotiones.

1 Phrenetici parum bibentes. *Hic liber bis à Galeno citatus reperitur in linguis tanquam Hippocraticus, multas quoque sententias alias hinc traxisse videtur. Sed cum raro alibi expresse citet, fit vt existimem, ex his libris esse qui non ab Hippocrate sunt editi, sed ex eius obseruationibus à discipulis conflati. Cælius Aurelianus, vbi de canina rabie tractat, ex hoc loco, cui similis sententia etiam habetur in Prorrheticis, conuincere nititur eum morbum minimè Hippocrati ignotum fuisse, sed cum hac de re complura scripserim scitu digna in primo libro Variarum Lectionum, tunc ea silentio transibo. Sed bene ex hoc loco colligi potest, commorsis à cane rabido mentem errare ac propterea symptomata adeo varia apparere, vt in lectionibus de hydrophobia fusius probauimus.*

2 Deliria circa necessaria. *Id ferè videtur à natura comparatum, vt licet animus erret circa alia, tamen non adeo erret circa ea quæ saluti, ac vitæ sunt necessaria: sic videre est stultos, atque insanos vbi fames, vel sitis vrget, eos mirificè sapere, & iccirco si quando etiam in huiuscemodi delirent, pessimum habetur, tum quia signum est ingens esse vitium, tum quod non admittentes vitæ necessaria, facilè deficiant.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE INSOMNIIS,

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ.

Argumentum in lib. de Insomnijs.

Quæ sit iudiciorum ex somnis præstantia præfatur, tum sigillatim, quid in somnis quæque portendant explicat, ac primum ea quæ quis extra, vt in aëre, cœlo, & terra, tum quæ circa seipsum solito more fieri in somnis videt, quatenus hominis valetudinem significant, integram vel aduersam.

Vet. Cod.

Περὶ δὲ τῶν τεκμηρίων τῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, ὅστις ὀρθῶς γινώσκει, μεγάλην ἔχοντα δύναμιν εὑρήσει πρὸς ἅπαντα. ἡ γὰρ ψυχὴ ἐγρήγορεν, ὅταν μὲν τῷ σώματι ὑπηρετοῦσα ᾖ, ἐπὶ πολλὰ μεριζομένη, οὐ γίνεται αὐτὴ ἑωυτῆς, ἀλλ' ἀποδίδωσί τι μέρος ἑκάστῳ τοῦ σώματος, ἤγουν τοῖσιν αἰσθητηρίοισιν, ἀκοῇ, ὄψει, ψαύσει, ὁδοιπορίῃ, πρήξεσι, καὶ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος διακονίῃ. αὐτὴ δ' ἑωυτῆς ἡ διάνοια, οὐ γίνεται. ὁκόταν δὲ τὸ σῶμα ἡσυχάσῃ, ἡ ψυχὴ κινευμένη, καὶ ἐπεξέρπουσα τὰ μέρη τοῦ σώματος, διοικεῖ τὸν ἑαυτῆς οἶκον. καὶ τὰς τοῦ σώματος πρήξιας ἁπάσας αὐτὴ διαπρήσσεται. Τὸ μὲν γὰρ σῶμα καθεῦδον, οὐκ αἰσθάνεται. ἡ δὲ ἐγρηγορέουσα, γινώσκει. καθορῇ τε τὰ ὁρατὰ, καὶ διακούει τὰ ἀκουστὰ, βαδίζει, ψαύει, λυπεῖται, ἐνθυμέεται. ἐν ὀλίγῳ, ὁκόσαι τοῦ σώματος ὑπηρεσίαι, ἢ τῆς ψυχῆς, ταῦτα πάντα, ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ὕπνῳ διαπρήσσεται. 1

ὅστις οὖν ἐπίσταται κρίνειν ταῦτα ὀρθῶς, μέγα μέρος ἐπίσταται σοφίης. ὁκόσα μὲν οὖν τῶν ἐνυπνίων θεῖά ἐστι, καὶ προσημαίνει τινὰ συμβησόμενα, ἢ πόλεσιν, ἢ τῷ ἰδιώτῃ λαῷ, ἢ κακὰ, ἢ ἀγαθὰ, μὴ δι' αὐτῶν ἁμαρτίην, εἰσὶν οἳ κρίνουσι περὶ τῶν τοιούτων ἀκριβῆ τέχνην ἔχοντες. ὁκόσα δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος παθήματα προσημαίνει, πλησμονῆς ἢ κενώσιος ὑπερβολὴν τῶν ξυμφύτων, ἢ μεταβολὴν τῶν ἠθέων, κρίνουσι μὲν καὶ ταῦτα. καὶ τὰ μὲν, τυγχάνουσι. τὰ δὲ, ἁμαρτάνουσι, καὶ οὐδέτερα τούτων γινώσκουσι. διότι οὖν γίνεται, οὐδ' ὅτι ἂν ἐπιτύχωσιν, οὐθ' ὅτι ἂν ἁμάρτωσι. φυλάσσεσθαι δὲ παραινεῦντες, μή τι κακὸν λάβῃ. οἱ δ' οὖν οὐ διδάσκουσιν ὡς χρὴ φυλάξασθαι, 2

ἀλλὰ

QVISQVIS de his quæ in somnis obueniunt rectè coniectat, is ea magnam habere vim ad omnia reperiet. Anima enim vigilat, & quũ quidẽ corpori inseruit, in multas partes distributa, non sui iuris est, sed partem aliquam singulis corporis partibus siue sensibus distribuit, auditui, visui, tactui, gressui, actioni, ac omni corporis seruitio: Ipsa autem animæ cogitatio sui iuris non est. Quum autem corpus quiescit, anima in motu est, & corporis partes perreptans, domũ suam gubernat, & omnes corporis actiones ipsa perficit. Nam corpus dormiens non sentit, ipsa verò vigilans cognoscit, ac visibilia videt, & audibilia audit, vadit, tangit, tristatur, animaduertit. In summa, quæcunque corporis, aut animæ munia, ea omnia anima ipsa in somno obit. Quicunque igitur hæc rectè iudicare nouit, magnam sapientiæ partem nouit. Quæcunque quidem igitur somnia diuina sunt, & quædam euentura significant, aut vrbibus, aut populo priuato, siue bona, siue mala, non ob ipsorum delictum, de huiusmodi sunt qui iudicant certam artẽ habentes. Quæcunq; autẽ corporis affectiones sunt, & anima p ipsas repletionis, aut euacuationis rerũ à natura insitarũ excessũ, aut consuetorũ mutationẽ præmõstrat, de his quidem itidẽ iudicant, & partim assequunt, partim aberrant, & de neutris rectè cognoscunt cur nã eueniant vt qñque non assequantur, qñque non aberrent, cauere admonẽtes ne quid mali accidat. Atque hi nõ docent qũo cauere oporteat,

verùm

A (in the right margin beside the first line of the Latin column)

B (in the right margin beside the line "animæ munia, ea omnia anima ipsa in somno")

A verùm dijs supplicare iubet. Et supplicare quidem decorum ac valde bonum est: Oportet autem etiam ipsum opitulari, & Deos inuocare. De his igitur res hoc modo se habet. Quæcunque insomnia mens hominis in noctẽ per somnũ offert de diurnis actionibus, & reddit quomodo facta sunt, ea quæ seria ac iusta in re per diem facta sunt, aut de quibus cõsilium initum est: hæc homini bona sunt, sanitatem enim significant, propterea quòd anima in diurnis cõsilijs perseuerat, neque repletione, neque euacuatione aliqua alia forinsecus allapsa rè victa. Quum autem insomnia diurnis actionibus aduersantur, & de ipsis pugna oboritur, quum sanè hoc contigerit, turbationem in corpore significat. B Et si quidem fortis fuerit, forte est malum: si vero leuis, debilius. De actione quidem igitur, an auertenda sit, siue non, nihil decerno. Verùm corpus hominis curari consulo. Repletione enim aliqua intus facta, secretio quædam contigit, quæ animam perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas, vomitum facere conducit, & cibos leues exhibere sensim adijciendo aliquid ad dies quinque, & deambulationibus multis ac velocibus sensim augescentibus vti, & exercitijs exerceri moderatis, pro ciborum assumptorum ratione. Si verò debilior fuerit contrarietas, detracto vomitu, tertiam cibi partem adime, atque hanc sensim rursus ad dies quinque adijce, & deambulationibus preme. C Sed & vocis exercitijs vtatur, & Dijs supplicet, & turbatio ipsi sedabitur. At verò solem & lunam, & cęlum, ac stellas, pura atque agilia solito more videre, singula bona sunt. Sanitatem enim corpori significant ab omnibus præsentibus. Verùm talem habitum præsenti diæta conseruare oportet. Si verò quid contrariũ his fiat, morbum quẽdam corpori significat: à fortibus quidem, fortiorem: à debilioribus verò, leuiorem. Et astrorum quidẽ exterior est in corpore circuitus, solis verò medius, lunæ autẽ ad cauitates. Quodcunque igitur horum astrorum extingui, aut lædi, aut disparere, aut sisti à circuitu suo videtur, iuxta illam ipsam partem morbum redundare significat: & si quidem ab aere, aut D nebula, aliquod ex ipsis astris pati quid horum videt, debiliorem: si verò ab aqua, aut grandine, fortiorem. Significat autem secretionem in corpore humidam ac pituitosam factam esse, & in externam circumferentiam illapsam esse. Conducit itaq; huic & cursibus in omni vestitu vti multis, sensim augescentibus, vt quàm maxime exudet. Item deambulationibus ab exercitio multis citra prandium vti, & detracta ciborum tertia parte, ad dies quinque sensim adijciendo rursus exhibere. Si verò fortius videatur malum esse, etiam fomẽtis vti: nam per corporis cuticulam purgationẽ facere expedit, propterea quod in externa circũferentia offensa ac læsio existit. Cibis vero vtendum est siccis, acribus, austeris,

meracis,

ἀλλὰ θεοῖσιν εὔχεσθαι κελεύουσι. καὶ τὸ μὲν εὔχεσθαι πρέπον, καὶ λίην ἐστὶν ἀγαθόν. δεῖ δὲ καὶ αὐτὸν ξυλλαβάνοντα, τοὺς θεοὺς ἐπικαλέεσθαι. ἔχει οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ὧδε. ὁκόσα τῶν ἐνυπνίων τὰς ἡμερινὰς πράξιας τοῦ ἀνθρώπου ἡ διάνοια ἐς τὴν εὐφρόνην ἐνυπνιάζεται ἑσπέρην, καὶ ἀποδίδωσι κατὰ τρόπον γενόμενα, ἅπερ τῇσιν ἡμέρῃσιν ἐπρήχθη, ἢ ἐβουλεύθη ἐν δικαίῳ πρήγματι, ταῦτα τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθά. ὑγείην γὰρ σημαίνει, διότι ἡ ψυχὴ παραμένει ἐν τοῖσιν ἡμερινοῖσι βουλεύμασιν, οὔτε πλησμονῇ τινι κρατηθεῖσα, οὔτε κενώσει, οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ ἔξωθεν προσπεσόντι. ὅταν δὲ πρὸς τὰς ἡμερινὰς πρήξιας ὑπεναντιῶται τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐγγίνηται περὶ αὐτέων ἡ μάχη, ἢ νίκη ἂν τοῦτο συμβαίνῃ, ταραχὴν σημαίνει ἐν τῷ σώματι. καὶ ἢν μὲν ἰσχυρὴ ᾖ, ἰσχυρὸν τὸ κακόν. ἢν δὲ φαύλη, ἀσθενέστερον. περὶ μὲν οὖν τῆς πρήξιος, εἴτε δεῖ ἀποτρέπειν, εἴτε μὴ δεῖ, οὐ κρίνω. τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου θεραπεύεσθαι ξυμβουλεύω, πλησμονῆς γάρ τινος ἐγγινομένης, ἀπόκρισις ἐγένετό τις, ἥτις ἐτάραξε τὴν ψυχήν. ἢν μὲν οὖν ἰσχυρὸν ᾖ τὸ ἐναντιωθέν, ἔμετόν τε ξυμφέρει ποιήσασθαι, καὶ τοῖσι σιτίοισι κούφοισι προσάγειν ἐς ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι περιπάτοισι πολλοῖσι, καὶ ὀξέσιν ἐκ προσαγωγῆς χρέεσθαι. καὶ τοῖσι γυμνασίοισιν ἐπιγυμνάζεσθαι συμμέτροισι πρὸς τὴν προσαγωγὴν τῶν σιτίων. ἢν δὲ ἀσθενέστερον τὸ ἐναντιωθὲν γένηται, ἀφελὼν τὸν ἔμετον, τὸ τρίτον μέρος ἄφελε τοῦ σιτίου. καὶ τοῦτο ἡσυχῇ προσάγου πάλιν ἐς τὰς πέντε ἡμέρας. καὶ τοῖσι περιπάτοισι πιέζειν. καὶ τοῖσι τῆς φωνῆς πόνοισι χρέεσθω. καὶ τοῖσι θεοῖσιν εὐχέσθω. καὶ καταστήσεται αὐτῷ ἡ ταραχή. ἥλιον δὲ καὶ σελήνην, καὶ οὐρανὸν καὶ ἀστέρας, καθαρὰ καὶ εὐαγέα, κατὰ τρόπον ὁρώμενα ἕκαστα, ἀγαθά. ὑγείην γὰρ τῷ σώματι σημαίνει, ἀπὸ πάντων τῶν ὑπαρχόντων. ἀλλὰ χρὴ διαφυλάσσειν ταύτην τὴν ἕξιν, τῇ παρεούσῃ διαίτῃ. εἰ δέ τι τούτων ὑπεναντίον γένοιτο, νοῦσόν τινα τῷ σώματι σημαίνει. ἀπὸ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἰσχυροτέρην. ἀπὸ δὲ τῶν ἀσθενεστέρων, κουφοτέρην. καὶ ἄστρων μὲν οὖν ἡ ἔξω περίοδος. ἡλίου δέ, ἡ μέση. σελήνης δέ, ἡ πρὸς τὰ κοῖλα. ὅ, τι μὲν οὖν δοκοίη τούτων τῶν ἄστρων σβέννυσθαι, ἢ βλάπτεσθαι, ἢ ἀφανίζεσθαι, ἢ ἐπέχεσθαι τῆς περιόδου, κατ᾽ αὐτὸ τὸ μέρος, καὶ τὴν νοῦσον προσγίνεσθαι. καὶ ἢν μὲν ὑπὸ ἀέρος ὁρᾶται, ἢ νεφέλης τι τῶν ἄστρων τούτων πάσχον, ἀσθενέστερον. ἢν δὲ ὑπὸ ὕδατος, ἢ χαλάζης, ἰσχυρότερον. σημαίνει δὲ ἀπόκρισιν ἐν τῷ σώματι ὑγρὴν καὶ φλεγματώδεα γενομένην, ἐς τὴν ἔσω περιφορὴν ἐμπεπτωκέναι. ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτῳ, τοῖσί τε δρόμοισιν ἐν τοῖσιν ἱματίοισι κεχρῆσθαι πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα, ὅκως ἐξιδρώσῃ ὡς μάλιστα. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀπὸ τοῦ γυμνασίου, πολλοῖσι καὶ ἀναρίστοισι χρῆσθαι. τῶν τε σιτίων ἀφελόμενος τὸ τρίτον μέρος, προσάγειν ἐς πέντε ἡμέρας. εἰ δὲ δοκοίη ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ πυριῆσαι. τὴν γὰρ κάθαρσιν διὰ τοῦ χρώματος* ξυμφέρει ποιέεσθαι, διότι ἐν τῇ ἔξω περιφορῇ ἐστὶ τὸ βλάβος. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρῆσθαι ξηροῖσι, δριμέσιν, αὐστηροῖσιν,

Vet. Cod.

* ἀντὶ δέρματος, χρωτός.

Vet.Cod. χρήστοισι. καὶ τοῖσι πόνοισι, τοῖσι ξηραίνουσι μάλι-
στα. εἴ τι δὲ τούτων ἡ σελήνη πάσχοι, εἴσω τὴν ἀν-
τίσπασιν ποιέεσθαι ξυμφέρει, ἐμέτῳ χρησάμενον
ἀπὸ τῶν δριμέων καὶ ἁλμυρῶν, καὶ μαλακῶν σι-
τίων. τοῖσι δὲ τροχοῖσιν ὀξέσι, καὶ τοῖσι περιπά-
τοισι ὀξέσι. τοῖσι δὲ τῆς φωνῆς πόνοισι, καὶ ἀνα-
ρισίησι, καὶ τοῦ σίτου τῇ ἀφαιρέσει, καὶ προσαγω-
γῇ ὡσαύτως. διὰ τοῦτο δὲ εἴσω ἀντισπαστέον, διό-
τι πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ σώματος βλαβερὸν ἐφάνη.
εἰ δὲ ὁ ἥλιος τοιοῦτό τι πάσχει ἰσχυρότερον τοῦτο
ἤδη καὶ δυσεξαγωγότερον. δεῖ δὲ ἀμφοτέρως τὰς
ἀντισπάσιας ποιέεσθαι καὶ τοῖσι δρόμοισι, τοῖσί τε
καμπτοῖσι τροχοῖσι χρῆσθαι, καὶ τοῖσι περιπάτοισι,
καὶ τοῖσι ἄλλοισι πόνοισι πᾶσι. τῶν δὲ σίτων τῇ
ἀφαιρέσει, καὶ τῇ προσαγωγῇ ὡσαύτως. ἔπειτα
ἐξεμέσαντα, αὖθις προσάγειν πρὸς τὰς πέντε.
εἰ δὲ αἰθρίης ἐούσης θλίβεται, καὶ ἀσθενέα δοκοίη εἶναι
ὑπὸ τῆς ξηρασίης, καὶ τῆς περιόδου κρατέεσθαι, ση-
μαίνει κίνδυνον εἰς νοῦσον πεσεῖν. ἀλλὰ χρὴ τῶν
πόνων ἀφαιρέειν, τῇ τε διαίτῃ ὑγροτέρῃ, καὶ μαλα-
κῇ χρέεσθαι. καὶ λουτροῖσι, καὶ ῥαθυμίῃ πλείονι, καὶ ὕπ-
νῳ πολλῷ, μέχρις ἂν καταστήσῃ. εἰ δὲ πυροειδὲς
δοκοίη εἶναι τὸ ἐναντιούμενον καὶ θερμὸν, χολῆς
ἀπόκρισιν σημαίνει. εἰ δὲ καὶ ἀφανίζοιτο τὰ κρατέ-
μενα, κίνδυνος ἐς θάνατον ἐκ τῆς νούσου ἐλθεῖν. εἰ
δὲ τρεφθῆναι δοκοίη, τραπῆναι ἐς φυγὴν τὸ ὕπαρ-
* ἀστέρας. χον. φεύγειν δὲ ταχέως, * τοὺς δὲ διώκειν, κίνδυ-
νος μανῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἢν μὴ θεραπευθῇ. ξυμ-
* μάλιστα. φέρει δὲ τούτοισι πᾶσι. * κάλλιστα μὲν, ἐλλεβόρῳ
* καθαρ. κρατηθέντας διαιτῆσθαι. ἢν δὲ μὴ, τῇ πρὸς ὕ-
δατος διαίτῃ χρῆσθαι ξυμφέρει. οἶνον δὲ μὴ πίνειν,
εἰ δ' οὖν λευκόν, λεπτόν, μαλακόν, ὑδαρῆ, ἀπέχεσθαι
δὲ δριμέων, ξηραντικῶν, θερμαντικῶν, ἁλμυρῶν,
πόνοισι δὲ τοῖσι κατὰ φύσιν πλείστοισι χρέεσθαι, καὶ
δρόμοισιν ἐν ἱματίῳ πλείστοισι, τρῖψις δὲ μὴ
ἔστω, μηδὲ πάλη, μηδὲ ἀλίνδησις, ὕπνοισι μα-
λακοῖσι διδεέτω, καὶ ῥαθυμείτω, πλὴν τῶν κατὰ φύ-
σιν πόνων, ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου περιπατείτω, ἀγα-
θὸν δὲ καὶ πυριῆσθαι, ἐμέειν δὲ ἐκ τῆς πυρίης, τριή-
κοντα δὲ ἡμερέων μὴ πληρωθῇ. ὅταν δὲ πληρω-
θῇ, δὶς ἐν τῷ μηνὶ ἐμεσάτω ἀπὸ τῶν γλυκέων, καὶ
ὑδαρῶν, καὶ κούφων. ὁκόσα δὲ τούτων πλανᾶται
ἄλλοτε ἄλλῃ μὴ ὑπ' ἀνάγκης, ψυχῆς τινα ταρα-
ξιν σημαίνει ὑπὸ μερίμνης, ξυμφέρει δὲ τούτῳ ῥα-
* ἀρέψαι. θυμῆσαι καὶ τὴν ψυχὴν τραπῆναι πρὸς θεω-
ρίας, μάλιστα μὲν πρὸς τὰς φερούσας γέλωτας. εἰ
δὲ μὴ, ὅτι μάλιστα ἡσθήσεται θεασάμενος, ἡμέρας
δύο ἢ τρεῖς, καὶ καταστήσεται. εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος ἐς
νοῦσον πίπτειν. ὅτι δ' ἂν ἐκ τῆς περιφορῆς ἐκπίπτειν
δοκέῃ τῶν ἄστρων, ὁκόσα μὲν καθαρὰ καὶ λαμπρὰ
καὶ πρόσω δοκεῖ φέρεσθαι, ὑγείην σημαίνει. ὅ,τι γὰρ
ἐν τῷ σώματι καθαρὸν ἐὸν, ἐκκρίνεται ἐκ τῆς πε-
* ἠῶ ὄρθρον. ριόδου κατὰ φύσιν ἀφ' ἑσπέρας, πρὸς * ἢ ὀρθῶς
* ἐς τὴν κοιλίην. ἔχει. καὶ γὰρ τὰ * ἐν τῇ κοιλίῃ ἀποκρινόμενα, καὶ τὰ
ἐς τὴν σάρκα ἀπερευγόμενα, ἅπαντα ἐκ τῆς πε-
ριόδου ἐκπίπτει. ὅτι δ' ἂν τούτων μέλαν καὶ ἀμυ-
δρὸν, καὶ πρὸς ἑσπέρην δοκέῃ φέρεσθαι, ἢ ἐς τὴν
θάλασσαν, ἢ ἐς τὴν γῆν, ἢ ἄνω, μᾶλλον ταῦτα ση-
μαίνει τὰς νόσους. τὰ μὲν ἄνω φερόμενα, ῥεῦμα
κεφαλῆς ἐστι δηλοῦντα. ὁκόσα δὲ ἐς θάλασσαν,
κοιλίης

meracis, & laborib⁹ maxime siccātibus. Si vero A
quid horū luna patiať, reuulsionē intro facere
cōducit, vtiq; vomitu ab acrib⁹, & salsuginosis,
ac mollibus cibis, cursibus autē circularibus cele
ribus, & deambulationibus velocibus. Vtendū
& vocis exercitijs, & prādiū auferendū, cibiq;
detractione, ac rursus appositione, eodē modo
vtendū est. Ob id autē intro reuellēdū est, quia
ad cauitates corporis offensa apparet. Si autē sol
tale qđ pati videať, fortius iā malū est, & diffici-
lius exigi potest. Oportet autē in vtraq; partem
reuulsiões facere, & rectis cursibus, & curuis, &
circularibus vti, & deambulationibus, & alijs la
boribus oībus. Ciborū autē detractione, ac rur-
sus appositiōe, eodē modo: deinde vomere, &
rursus sensim cibos augere, ad dies quinque. Si B
vero serenitate existēte prēmanť hæc, & debilia
esse videanť, & p̄ siccitate à circuitu suo impedi
ri, periculū significāt delabēdi in morbū. Verū
oportet labores detrahere, & diæta humectiore
ac molli vti, & balneis ac ocio ampliori, & sōno
lōgo ac multo, donec malū sedeť. Si autē igneū
ac calidū esse videať, qđ se illis opponat, bilis se-
cretionē significat. Si vero superata hæc dispa-
reāt ac euanescāt, periculū est ad mortē p̄ueniē-
di ex morbo. Si vero versa ac mutata hęc esse vi-
deanť, præsentē statū in fugā verti significāt. Fu
gere autē ipsa celeriter, esseq; q̄ ea p̄sequanť, pe-
riculū denūciāt futuræ insaniæ hoīs, si nō cura-
tus fuerit. Oībus autē his cōducit, vt veratro pur
gati optimā victus rationē instituāt: sin minus, C
vt victu ad aquā tēdēte vtanť. Vinū vero nō bi-
bāt, aut omnino albū, tenue, molle & aquosum.
Abstineāt autē ab acribus, resiccātibus, calfacien
tibus, ac salsuginosis. Laboribus secūdū naturā
plurimis vtanť, & cursibus in vestitu plurimis.
Frictio verò ne fiat, neq; lucta, neq; volutatio in
puluere. Sōnis vtať mollibus, & in ocio degat,
exceptis laboribus naturalibus, à cœna deambu
let. Bonū est & fomētis vti, à fomentis verò vo-
mere: p̄ triginta verò dies nō repleať. Quū autē
repletus fuerit, bis in mēse vomat à dulcibus, &
aquosis ac leuibus. Quæcūq; aūt ex his aliàs aliò
p̄ nulla necessitate errāt, aīæ turbationē quandā
p̄ cura significāt. Cōfert aūt huic ociū, & animū
cōuerti ad spectacula, maxime risum mouētia: D
qđ si fieri non possit, ad id ex quo ad biduū aut
triduū maxime voluptatē capiat, & sedabit. Sin
minus, periculū est delabēdi ī morbū. Quęcūq;
astra ex circūferētia excidere videnť, suntq; pu-
ra & splēdida, & vltra ac prorsū ferri videnť, sa-
nitatē significāt. Quicquid enim ī corpore purū
ex circuitu excernit secundū naturā, à vespera ī
aurorā, id ipsū recte habet. Nā & q̄ in ventrē se-
cernunť, & q̄ in carnē eructanť, oīa ex circuitu
ac circūferētia excidūt. Quæcūq; verò nigra &
obscura sūt, & ad vesperā ac occasū ferri viden-
tur, aut in mare, aut in terrā, aut sursū, ea magis
morbos significāt. Et quæ quidem sursū ferun-
tur, fluxū capitis significant. Quæ vero in mare,
ventris

A ventris morbos: Quæ in terram, tubercula maxime significant ex carne enascentia. His conducit tertiam cibi partem detrahere & à vomitu, ad dies quinq; eandē rursus sensim adijciendo exhibere; in alijs autem quinq; diebus cibos omnes assumere, & vomitu facto, rursus eodem modo cibus sensim auctus exhibeatur. Quæcūque verò ex his pura & candida in cœlo hærere videbuntur, sanū esse significant, quia quod in hominē descendit, ex æthere est. Tale autem videt anima, quale sanè descenderit. Quæ autem nigra fuerint, & nō pura, neq; cōspicua, morbū significant, nō propter repletionē, neq; euacuationē, sed forinsecus inductū. Huic confert cursibus circularibus velocibus vti, quo q̄ minima

B corporis colliquatio fiat, & spiritu q̄ densissimo vtens, id quod inductu est excernat: à cursibus autē deambulationibus celeribus vtendum est. Victus autē mollis, & leuis ad dies quatuor offeratur. Quicquid porrò à Deo accipere quis sibi videtur purum, bonū est ad sanitatē. Significat enim ea quæ in corpus ingesta sunt pura esse. Quicquid verò huic contrariū videre quis putat, non est bonū. Morbum enim in corpus venisse significat. Oportet igitur velut priorē etiā hunc curari. Si quis se cōplui putet clemēti cœlo, aqua molli, & non valde madefieri, neq; vehementē tempestatē ingruere, bonū est: significat enim moderatum ac purū spiritum ex aere ingressum esse. Si verò vice versa, valde cōplui

C quis sibi videatur, & tempestatē ac turbinē esse, ijsque aqua nō pura, morbum designat à spiritu qui in ipso est. Verum oportet etiā hunc simili diæta vti, & omnes hos pauco cibo ali. De significationibus quidē igitur astrorū sic iudicare oportet, prouidereque, ac dietam statuere, & dijs supplicare, in secundis quidē rebus Soli, Ioui cœlesti, Ioui possessori, Mineruæ opulentæ, Mercurio, Apollini: In contrarijs verò, dijs malorū auersoribus, & terræ, & heroibus, quo mala ac grauia omnia auertant. Cæterum & hæc sanitatē præsignant. Nimirū ea quæ in terra fiūt, acute videre, & secure iter facere, & secure ac citra timorē currere: & videre terram leuem ac probe cultā, & arbores florentes, fructuosasque

D ac satiuas, & flumina solito more fluentia, & aqua pura, neq; copiosiore, neq; pauciore quàm conueniens est: Itē fontes & puteos eodē modo. Hæc oīa sic visa, sanitatē hoī designāt, & corpus recte habere, omnesq; circuitus, & exhibitiones ciborū, ac secretiones, integras esse. Si verò quid his cōtrariū videat, detrimētū aliqđ in corpore significat. Et visus quidē ac audit⁹ læsus, morbū circa caput significat. Itaq; matutinis deambulationib⁹, itēq; à cena plurib⁹ vtēdū est, ad superiorē diætā. Crurib⁹ verò læsis, vomitib⁹ reuellēdū est, & lucta ampliore vtēdū, vltra superiorē dietā. Terra autē aspera, carnem nō purā significat; quare deambulationib⁹ ab exercitijs plurib⁹ vtēdū est. Arborū verò sterilitas, seminis humani corru-

κοιλίης νουσήματα. ὁκόσα δὲ ἐς γῆν, ἐκφύματα μάλιστα σημαίνει, τὰ ἐν τῇ σαρκὶ φυόμενα. τούτοισι ξυμφέρει, τὸ τρίτον μέρος τοῦ σίτου ἀφελέσθαι. ἐμέσαντα δὲ προσάγειν ἐς ἡμέρας πέντε, ἐν ἄλλῃσι δὲ πέντε, κομίσασθαι τὰ σιτία πάντα· καὶ ἐμέσαντα πάλιν προσαγέσθω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅτι δ᾽ ἂν τούτων οὐρανίοισιν ἐφίζεσθαι δόξει σοι καθαρὸν καὶ ὑγρὸν ἐὸν, ὑγιαίνειν σημαίνει, διότι ἐκ τοῦ αἰθέρος ἐς τὸν ἄνθρωπον κατελθόν ἐστι. τοιοῦτον δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ὁρᾷ, οἷόν περ ἐσελθῇ. ὅ, τι δ᾽ ἂν μέλαν ᾖ καὶ μὴ καθαρὸν, μὴ δὲ διεμφανὲς νοῦσον σημαίνει, οὔτε διὰ πλησμονὴν, οὔτε διὰ κένωσιν, ἀλλ᾽ ἔξωθεν ἐπαγωγῆς. ξυμφέρει δὲ τούτῳ τροχοῖσιν ὀξέσι κεχρῆσθαι, ὅκως σύντηξις ὡς ἐλαχίστη τοῦ σώματος γίνηται. πνεύματι δὲ ὡς πυκνοτάτῳ χρησάμενος, ἐκκρίνῃ τὸ παρελθόν. ἀπὸ δὲ τῶν τροχῶν, περιπάτοισιν ὀξέσιν. ἡ δὲ δίαιτα, μαλακὴ καὶ κούφη προσαχθήτω ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὅ, τι δ᾽ ἂν λαμβάνειν παρὰ θεοῦ δοκῇ καθαρὸν, ἀγαθὸν πρὸς ὑγείην. σημαίνει γὰρ τὰ ἐσιόντα ἐς τὸ σῶμα, εἶναι καθαρά. ὅ, τι δ᾽ ἂν τούτου τὸ ἐναντίον δοκῇ ὁρᾷν, οὐκ ἀγαθόν. νόσον γὰρ ἐς τὸ σῶμα σημαίνει ἐληλυθέναι. χρὴ οὖν ὡς τὸν πρότερον, θεραπευθῆναι καὶ τοῦτον. εἰ δὲ δοκοίη ὕεσθαι ὕδατι μαλθακῷ ἐν εὐδίῃ, καὶ μὴ σφόδρα βρέχεσθαι, μὴ δὲ δεινῶς χειμάζειν, ἀγαθόν. σημαίνει γὰρ σύμμετρον, καὶ καθαρὸν τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ ἠέρος εἰσεληλυθέναι. εἰ δὲ τούτων τἀναντία, σφόδρα ὕεσθαι καὶ χειμῶνα, καὶ ζάλην εἶναι, ὕδατί τε μὴ καθαρῷ, νόσον σημαίνει ἀπὸ πνεύματος τοῦ ἐπακτοῦ. ἀλλὰ χρὴ καὶ τοῦτον ὡσαύτως διαιτηθῆναι σιτίοισί τε ὀλίγοισι πάντας τούτους. περὶ μὲν τῶν οὐρανίων σημείων ἄστρων, οὕτω χρὴ γινώσκοντα προμηθέεσθαι, καὶ ἐκδιαιτῆσθαι, καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι. ἐπὶ μὲν τοῖσιν ἀγαθοῖσιν, ἡλίῳ, Διὶ οὐρανίῳ. Διὶ κτησίῳ. Ἀθηνᾷ κτησίῃ. Ἑρμῇ, Ἀπόλλωνι. ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐναντίοισι τοῖσιν ἀποτροπαίοισι, καὶ γῇ, καὶ ἥρωσιν ἀποτρόπαια γίνεσθαι τὰ χαλεπὰ πάντα. προσημαίνει δὲ καὶ τάδε πρὸς ὑγείην τῶν ἐπὶ γῆς ὀξὺ ὁρῇν καὶ ἀκούειν. ὁδοιπορέειν τε ἀσφαλῶς, καὶ τρέχειν ἀσφαλῶς, καὶ ἄτερ φόβου. καὶ τὴν γῆν ὁρῇν λείην καὶ καλῶς εἰργασμένην. καὶ τὰ δένδρεα θαλέοντα, καὶ πολύκαρπα, καὶ ἥμερα, καὶ ποταμοὺς ῥέοντας κατὰ τρόπον, καὶ ὕδατι καθαρῷ μήτε πλείονι μήτε ἐλάττονι τοῦ προσήκοντος. τάς τε κρήνας, καὶ τὰ φρέατα ὡσαύτως. ταῦτα πάντα οὕτως ὁρώμενα, σημαίνει ὑγείαν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ σῶμα κατὰ τρόπον. πάσας τε τὰς *περιόδους, καὶ τὰς προσαγωγὰς, καὶ τὰς ἀποκρίσει εἶναι. εἰ δέ τι τούτων ὑπεναντίον ὁρῷτο, βλάβος σημαίνει τι ἐν τῷ σώματι. ὄψεως μὲν καὶ ἀκοῆς βλαπτομένων, περὶ τὴν κεφαλὴν νόσον σημαίνει. τοῖσιν οὖν ὀρθρίοισι περιπάτοισι, καὶ τοῖσιν ἀπὸ δείπνου πλέοσι χρηστέον, πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. τῶν σκελέων δὲ βλαπτομένων, ἐμέτοισι ἀντισπαστέον, καὶ τῇ πάλῃ πλείονι χρηστέον πρὸς τῇ προτέρῃ διαίτῃ. *τῇ δὲ τραχείῃ, οὐ καθαρὴν τὴν σάρκα σημαίνει. τοῖσιν οὖν ἀπὸ γυμνασίων περιπάτοισι πλείοσι πονητέον. Δένδρων δὲ ἡ ἀκαρπία, *σπέρματος τοῦ ἀνθρωπίνου διαφθορὴν

Vet. Cod.

*ἀντὶ ἀναδόσεις.

*γῇ.

*σώματος

Vet. Cod.

φθορὴν δηλοῖ. ἢν μὲν οὖν φυλλοῤῥοοῦντα ἦ τὰ δένδρεα, ὑπὸ τῶν ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν βλάπτεται. ἢν δὲ τεθηλημένα, ἄκαρπα δὲ ᾖ, ὑπὸ τῶν θερμῶν καὶ ξηρῶν. τὰ μὲν οὖν, τοῖσι διαιτήμασι χρὴ ξηραίνειν καὶ θερμαίνειν. τὰ δὲ, ψύχειν καὶ ὑγραίνειν. Ποταμοὶ δὲ μὴ κατὰ τρόπον γινόμενοι, αἵματος περίοδον σημαίνουσι, πλέον μὲν ῥέοντες, ὑπερβολήν. ἔλαττον δὲ ῥέοντες, ἔλλειψιν. δεῖ δὲ τῇ διαίτῃ, τὸ μὲν αὐξῆσαι. τὸ δὲ μειῶσαι. μὴ καθαροὶ δὲ ῥέοντες, ταραχὴν σημαίνουσι. καθαίρονται δὲ ὑπὸ τῶν τροχῶν, καὶ τῶν περιπάτων, πνεύματι πυκνῷ ἀνακινεύμενα. κρῆναι δὲ καὶ φρέατα θεώμενα, πνεύματα περὶ τὴν κύστιν σημαίνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσιν οὐρητικοῖσιν ἐκκαθαίρειν. Θάλασσα ταρασσομένη, κοιλίης νοῦσον σημαίνει. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι διαχωρητικοῖσι καὶ κούφοισι, καὶ μαλακοῖσιν ἐκκαθαίρειν. Γῆ κινευμένη θεωμένη, ἢ οἰκίη, ὑγιαίνοντι μὲν ἀνδρὶ, ἀσθένειαν σημαίνει. νοσέοντι δὲ, ὑγείην καὶ μετακίνησιν τοῦ ὑπάρχοντος. τῷ μὲν οὖν ὑγιαίνοντι, μεταστῆσαι τὴν δίαιταν ξυμφέρει. ἐμεσάτω πρῶτον, εἶ προσδέξηται αὖθις κατὰ μικρόν. ἀπὸ γὰρ τῆς ὑπαρχούσης κινέεται ἅπαν τὸ σῶμα. τῷ δὲ ἀσθενέοντι ξυμφέρον χρῆσθαι τῇ αὐτῇ διαίτῃ. μεθίσταται γὰρ δὴ τὸ σῶμα, ἐκ τοῦ παρεόντος. κατακλυζομένην γῆν ἀπό τινος ὕδατος, ἢ θαλάσσης ὁρῆν, νοῦσον σημαίνει, ὑγρασίης πολλῆς ἐνεούσης ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι ἐμέτοισι, καὶ ἀναριστήσει, καὶ τοῖσι πόνοισι, καὶ τοῖσι ξηροῖσι διαιτήμασι χρῆσθαι, ἔπειτα προσάγειν ἐξ ὀλίγων, καὶ ὀλίγοισιν. ἀλλ' οὐδὲ μέλαιναν ὁρᾷν γῆν, οὐδὲ κατακεκαυμένην, δοκεῖ ἀγαθὸν, ἀλλὰ κίνδυνος ἰσχυροῦ νοσήματος ἀντιτυχεῖν, καὶ θανασίμου. ξηρασίης γὰρ ὑπερβολὴν σημαίνει εἶναι ἐν τῇ σαρκί. ἀλλὰ χρὴ τούς τε πόνους ἀφελεῖν, τοῦ τε σίτου ὁκόσα ξηρά τε, καὶ θερμὰ καὶ δριμέα, καὶ οὐρητικά. διαιτῆσθαί τε τῆς τε πτισάνης καθέφθω τῷ χυλῷ, καὶ πᾶσι τοῖς μαλακοῖσι, καὶ κούφοισιν ὀλίγοισι. ποτῷ χρέοντι ὑδαρεῖ λευκῷ πλείονι. λουτροῖσι πολλοῖσι θερμοῖσιν, ἀλλὰ μὴ ἄσιτος λουέσθω, μαλακευνείτω, ῥαθυμείτω, ψῦχος καὶ ἥλιον φυλασσέσθω, εὔχεσθαι δὲ γῇ, καὶ ἑρμῇ καὶ τοῖσιν ἥρωσιν. εἰ δὲ κολυμβᾷν ἐν λίμνῃ, ἢ ἐν θαλάσσῃ, ἢ ἐν ποταμοῖσι δοκέει, οὐκ ἀγαθόν. ὑπερβολὴν γὰρ ὑγρασίης σημαίνει. ξυμφέρει δὲ τούτῳ, τῇ διαίτῃ τοῖσί τε πόνοισι χρῆσθαι. πυρέττοντι δὲ ἀγαθὸν, σβέννυται γὰρ τὸ θερμὸν ὑπὸ τῶν ὑγρῶν. ὅτι δ' ἄν τις περὶ αὑτοῦ ὁρᾷ κατὰ τρόπον γινόμενον πρὸς τὴν φύσιν τὴν ἑωυτοῦ, μήτε μείζω μήτε ἐλάσσω, ἀγαθὸν πρὸς ὑγείην ἐστί. καὶ ἐσθῆτα λευκὴν ἐνδεδύσθαι, καὶ ὑπόδεσιν τὴν καλλίστην, ἀγαθόν. ὅτι δ' ἂν εἴη μεῖζον τῶν μελῶν, οὐκ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐδ' ὅπερ ἂν εἴη ἔλασσον. καὶ χρὴ τὸ μὲν αὔξειν τῇ διαίτῃ. τὸ δὲ μειοῦν. τὰ δὲ μέλανα νοσερώτερά τε, καὶ ἐπικίνδυνα. ἀλλὰ χρὴ μαλάσσειν καὶ ὑγραίνειν. καὶ τὰ καινὰ μεταλλαγὴν σημαίναι. τοὺς ἀποθανόντας ὁρῆν καθαροὺς ἐν ἱματίοισι λευκοῖσιν, ἀγαθόν. καὶ λαμβάνειν τι παρ' αὐτῶν καθαρὸν, ἀγαθόν. ὑγείην γὰρ σημαίνει, καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν ἐσιόντων. ἀπὸ γὰρ τῶν ἀποθανόντων, αἱ τροφαὶ, καὶ αὐξήσιες, καὶ σπέρματα

corruptionem indicat. Si igitur folia arboribus decidant, ab humidis, ac frigidis corpus lęditur. Si vero frondosę sint arbores, verùm infructuosæ, à calidis & siccis: hæc igitur per diætam frigefacere ac humectare oportet, illa vero siccare ac calfacere. Flumina autem nõ solito more fluentia, sanguinis notam significãt, & auctiora quidem fluentia, excessum: imminuta verò, defectum. Oportet itaque per diætam hunc quidem augere, illum vero imminuere. Nõ pura autem fluentia, turbationẽ significant, quæ à cursibus circularibus & deambulationibus, corpore per densum spiritũ moto, purgatur. Fontes vero & putei cõmoti conspecti, flatus circa vesicã significant, quos medicamentis vrinã cientibus expurgare oportet. Mare perturbatũ, vẽtris morbum significat, sed oportet aluum mouẽtibus, leuibusq; ac mollibus expurgare. Terram aut domũ moueri videre, sano quidem viro debilitatẽ significat, ægrotanti vero sanitatẽ, & ex præsenti statu transmotionẽ. Sano itaque transmutare diætam cõducit. Itaque primùm vomat, & rursus, vbi paulatim cibũ assumpsit: à præsenti enim diæta totũ corpus mouetur. Debili vero eadẽ diæta vti conducit: nã corpus ex præsenti statu trãsijt. Terrã ab aqua aliqua aut mari inundatã videre, morbũ significat, humiditate multa in corpore existente. Verum oportet vomitibus, & prãdij detractione, & laboribus, & sicco victu vti, deinde sẽsim adijciẽdo, ac modico cibo renutrire. Sed neq; nigrã, neq; cobustã terrã videre bonum est, sed periculũ est delabendi in fortẽ ac lethalem morbũ. Siccitatis enim excessum in carne esse significat. Verũ oportet & labores detrahere, & cibos qui sicci & calidi, & acres ac vrinã cientes sunt: nutireq; ptisanæ succo decocto, & omnibus mollib⁹ ac leuibus modicis: & potu vti aquoso, albo, copiosiore: & balneis multis calidis: sed ieiunus ne lauet, molliter cubet ac dormiat, & in ocio degat, frigus & solẽ vitet. Supplicet autẽ terræ, & Mercurio, & Heroibus. Si vero in stagno, aut in mari, aut in fluminibus natare quis sibi videat, nõ est bonũ, humiditatis enim excessũ significat. Cõfert autẽ huic & diæta sicca, & laboribus vti: febricitãti vero id bonũ est, extinguit enim caliditas ab humoribus. Quicquid porro qs circa seipsũ videt solito more fieri, ad naturã suiipsius, neq; maius, neq; minus, bonũ est ad sanitatẽ. Et vestitũ albũ indutũ esse, & calciamentũ pulcherrimũ, bonũ est. Quicquid vero mẽbris maius fuerit, bonũ nõ est, sed neq; quodcũq; tãdẽ fuerit minus: & oportet hoc quidẽ p diætã augere, illud vero minuere. Nigra autẽ morbosiora sũt, & periculosa. Mollire itaque oportet & humectare. Noua quoq; trãsmutationẽ significãt. Mortuos videre puros in vestib⁹ albis, bonũ est, & accipere aliquid ab ipsis purũ, bonũ est. Sanitatẽ enim significat corporum, & salubritatẽ ingestorum: à mortuis enim nutrimenta, & incrementa, ac semina

A

C

C

D

A semina fiunt. Hæc autē pura in corpus irrepere,
sanitatē significat. Si vero contrà quis videat ip-
sos nudos, aut nigris vestibus indutos, aut nō pu
ros, aut aliquid accipientes, aut ex domo portā-
tes, nō est cōmodū. Morbū enim significat: quæ
enim in corpus ingeruntur, nociua sūt. Verū o-
portet cursibus circularibus & deambulationi-
bus depurgari, & alimētò molli ac leui à vomi-
tu sēsim nutriri. Quæcūq; vero formæ peregri-
næ corpora in sōnis apparēt, & hominē perter-
rent, ciborū inconsuetorū repletionē, & secre-
tionē, & bilis superne ac inferne eruptionē, &
morbū periculosū significāt. Verū oportet vo-
mitum facere, & ad dies quinq; cibos q̄ leuissi-
mos nō multos, neq; acres, neq; siccos, neq; cali-
dos sensim adijciēdo accipere, & laboribus na-
turalibus maxime vti, exceptis deambulationi-
bus à cœna. Vtendū etiā balneis ac calidis laua-
B cris, & ocio: Solē vero & frigus vitet. Si vero qs
p somnū edere aut bibere cōsuetos cibos ac po-
tus sibi videat, inopiā alimenti significat, & ani-
mæ tristitiā. Et si carnes robustissimas qs edere
se putet, maximū alimēti excessū designat: Si ve
ro debilissimas, minorē. Quemadmodū enim
id quod edit bonū est, sic etiā id quod videtur.
Cibos igit detrahere cōducit. Nā alimēti exces-
sū hoc significat. Sed & panes ex caseo ac melle
facti p sōnū comesti, similiter significant. Aquā
autē puram bibere bonū est, reliqua oīa nociua
sunt. Quæcunq; homo ex cōsuetis ac familiarib⁹
se videre putat, ea aīæ concupiscentiā significāt.
Quæcunq; vero fugit perterrefactus, sanguinē
sisti ac præ siccitate coerceri significāt. Confert
itaq; frigefacere ac humectare. Quū vero qs pu-
gnat, aut pungit, aut ab alio ligat, secretionē cir-
C cuitui contrariā corpori cōtigisse significat. Cō-
ducit igit vomere, & attenuare ac deambulare,
& cibis leuibus vti, & à vomitu ad dies quinq;
sensim renutrire. Quin & oberrationes & ascen
sus in somnis visi, grauia significāt. Fluminum
trāsitiones, & hostes armati, mōnstra formæ pe-
regrinæ, morbū aūt insaniā significant. Confert
itaq; his qui talibus insomnijs vexant, cibis mo-
dicis vti, leuibusq; ac mollibus, itēq; vomitibus,
atq; sic sensim rursus ad dies quinq; cibū exhi-
bere. Vtendū, & laboribus naturalibus multis,
præterq̄ à cœna: Calida lauacra, & ociū, frigusq;
ac solē vitēt. Qui igit his quemadmodū cōscri-
pta sunt vtet, vitā sanus deget. & inuēta est sanè
à me hæc ipsa diæta: quantū possibile est huma-
no ingenio excogitare, dijs auxiliantibus.

σπέρματα γίνονται. ταῦτα δὲ καθαρὰ εἰσέρπειν Vet. Cod.
ἐς τὸ σῶμα, ὑγείην σημαίνει. ἢν δὲ τοὐναντίον
τίς ὁρέῃ, γυμνοὺς ἢ μελανοείμονας, ἢ μὴ καθα-
ροὺς, ἢ λαμβάνοντάς τι, ἢ φέροντας ἐκ τῆς οἰκίας,
οὐκ ἐπιτήδειον. σημαίνει γὰρ νοῦσον. τὰ γὰρ ἐσιόν-
τα ἐς τὸ σῶμα βλαβερά. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι τρο-
χοῖσι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἀποκαθαίρεσθαι. καὶ τῇ
τροφῇ τῇ μαλακῇ τε, καὶ κούφῃ προσάγειν ἐμέ-
σαντα. ὁκόσα δὲ ἀλλόμορφα σώματα φαίνεται ἐν
τοῖσιν ὕπνοισι καὶ φοβέει τὸν ἄνθρωπον, σιτίων
ἀσυνήθων σημαίνει πλησμονὴν καὶ ἀπόκρισιν,
καὶ χολέραν, καὶ νοῦσον κινδυνώδη. ἀλλὰ χρὴ ἔμε-
τον ποιήσασθαι, καὶ προσαγαγεῖν ἐς ἡμέρας πέν-
τε, σιτίοισιν ὡς κουφοτάτοισι μὴ πουλλοῖσι. μὴ
δὲ δριμέσι, μήτε τοῖσι ξηροῖσι, μήτε τοῖσι θερ-
μοῖσι. καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα,
πλὴν τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων. χρῆσθαι δὲ καὶ
λουτροῖσι καὶ θερμολουτίῃσι, καὶ ῥαθυμίῃσιν. ἥλιον
δὲ καὶ ψύχος, φυλαττέσθω. Ην δὲ ἐν τῷ ὕπνῳ ἐσ-
θίειν δοκῇ, ἢ πίνειν τῶν συνήθων σιτίων ἢ πομά-
των, ἔνδειαν σημαίνει τροφῆς. καὶ ψυχῆς ἀθυμίην,
κρέα δὲ τὰ μὲν ἰσχυρότατα, μεγίστης ὑπερβολῆς.
τὰ δὲ ἀσθενέστατα, ἧσσω. ὥσπερ γὰρ ἐσθιόμενον
ἀγαθὸν, οὕτω καὶ ὁρώμενον. ἀφαιρέειν οὖν τῶν σιτίων,
ξυμφέρει, τροφῆς γὰρ ὑπερβολὴν τοῦτο σημαίνει.
ἀλλὰ καὶ ἄρτοι τυρῷ καὶ μέλιτι πεποιημένοι
καθ' ὕπνους ἐσθιόμενοι, ὡσαύτως σημαίνουσιν.
ὕδωρ δὲ καθαρὸν πινόμενον, ἀγαθόν. τὰ δὲ ἄλλα
πάντα, βλάπτει. Ὁκόσα δὲ δοκέει ὁ ἄνθρωπος
θεωρέειν τῶν συνήθων, ψυχῆς ἐπιθυμίην σημαί-
νει. ὁκόσα δὲ φεύγει πεφοβημένος, ἐπίστασιν τοῦ
αἵματος σημαίνει ὑπὸ ξηρασίης, ξυμφέρει δὲ ψύ-
ξαι καὶ ὑγρᾶναι τὸ σῶμα. ὁκόσα δὲ ἢ μάχεται, ἢ
κεντέεται, ἢ ξυνδέεται ὑπ' ἄλλου, ἀπόκρισιν ση-
μαίνει ὑπεναντίην τῇ περιόδῳ γεγονέναι τῷ σώ-
ματι, συμφέρει οὖν ἐμέειν καὶ ἰσχναίνειν καὶ περιπα-
τεῖν, καὶ σιτίοισι κούφοισι χρῆσθαι, καὶ προσάγειν ἐκ
τοῦ ἐμέτου, ἐς ἡμέρας πέντε. ἀλλὰ καὶ πλάνοι, καὶ
ἀναβάσιες ἐκ φαντασμάτων, χαλεπὰ ταῦτα ση-
μαίνουσι. ποταμῶν διαβάσιες. καὶ ὁπλῖται, καὶ
πολέμιοι. καὶ τέρατα ἀλλόμορφα, νοῦσον σημαί-
νει, ἢ μανίην. ξυμφέρει οὖν τοῖς ἐν τοιούτοισιν
ἁλωμένοισι, σιτίοισιν ὀλίγοισι, κούφοισί τε, καὶ
μαλακοῖσι χρέεσθαι. καὶ ἐμέτοισι προσάγειν ἡσυ-
χῇ, ἐπὶ ἡμέρας πέντε. καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι κα-
τὰ φύσιν πουλλοῖσι χρέεσθαι, πλὴν ἀπὸ δείπ-
νου, θερμολουσίην δὲ, ῥαθυμίην, ψύχος, ἥλιον,
φυλάσσεσθαι. τούτοισι χρώμενος, ὡς γέγρα-
4 πται, ὑγιαίνει τὸν βίον. καὶ εὕρηταί μοι δίαιτα,
ὡς δυνατὸν εὑρεῖν ἄνθρωπον ὄντα ξὺν τοῖσι
θεοῖσιν.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Insomnijs.

1 Quicunque. *Circa huiusce libri principium magnam inuenio varietatem. In Aldino codice hæc pars aduertitur tertio de Diæta libro, vsque ad ea verba ὁκόσα τῶν ἐνυπνίων, siue, quæcunque insomnia, vnde liber de insomnijs inchoatur. In Basiliensi, ab hac parte sumitur initium. Caluus vero totum de insomnijs librum, tertij de Diæta partem effecisse videtur, qui etiam malè illum de insomnijs languentium inscripsit, cum non minus ad sanos quàm ad ægros hæc tota spectet tractatio.*

2 Quæcunque quidem. *Apud veteres tam Iudaicæ, quàm Ethnicorum religionis professores magna semper extitit somniorum auctoritas, quando & homines erant, qui iudicandi somnia artem exercerent, vt ex Aristotile colligitur, qui ait* τεχνικώτατος δ' ἐστὶ κριτὴς τῶν ἐνυπνίων ὅς τις δυνάται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν. *id est artificiosissimus somniorum iudex est, qui rerum similitudines contemplari valet. Oraculorum etiam quædam præter alia super insomnia respondebant, quemadmodum Plutarchus in lib. de Oracul. defectu monstrat; Quod porrò Hippoc. de insomnijs diuinis ait ab Aristotele damnatum videtur, qui in lib. de Diuinatione per somnium ita concludit* ὅλως δὲ ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὀνειρώττει τινα, θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε τούτου χάριν, δαιμόνια μέντοι, ἡ γὰρ φύσις δαιμονία ἀλλ' οὐ θεῖα: σημεῖον δέ: πάνυ γὰρ ἀγενεῖς ἄνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθυόνειροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος. *idest, in vniuersum autem cum alia quadam animalia somnient, haud à Deo insomnia mittentur, neque huiusce gratia erunt: Dæmonia tamen ea dicam, quoniam natura Dæmonia est non diuina, idq; signum est, quod homines ignobiles prauidendi atque rectè somniandi potestate valent, tanquã Deus non mittat: quomodo vero natura Dæmonia sit, luculenter docuit Proculus in præfatione ad Timaũ Platonis. Sed de insomnijs plura Plutarchus. Sat est Hippoc. & hoc loco pietatem, rectamq; de Dijs, Deorumq; prouidentia opinionem apparere, quàm etiã multis alijs locis monstrasse, & Scaliger in coment. & nos prout occasio se se offert notamus.*

3 Quæcunque homo. *Aristoteles in lib. de Diuin. per som. scribit amicos de amicis sæpenumero vera somniare, quod icciro euenit, quoniam id etiam vigilantes expetunt, & quasi semper considerant: vnde Poeta ille*

Nam mens humana quod optat
Dum vigilat sperat, & somno cernit idipsum.

4 Et inuenta est sanè. *Quod supra scripsi, idem repeto, & ex hoc loco magis confirmo, nempe ab vno & eodem auctore primum & tertium de diæta, nec non librum de insomnijs esse conscriptas, & propterea neutrum Hippocratis esse, librumq; de insomnijs tertio de Diæta (vt fecit Caluus) debere connecti, vt enim hic scribit à se inuentam esse dijs auxiliantibus diætam, qua sanus quis degat, sic in primo illo ijsdem prope verbis ita scriptum habetur* ἐμοὶ δὲ ταῦτα ἐξεύρηται πρὸ τοῦ κάμνειν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐφ' ὁκότερον ἂν γένηται, *& paulo post,* πρὶν ἂν κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ ἃ πάσχουσιν ἐξεύρηταί μοι, καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὴν ὑγίην, *quo in loco & clarius adhuc in sequentibus aliquanto post, cùm diuinatoriam se traditurum polliceatur in hoc libro, totum explicuit, vbi corpora in morbum casura prænoscere, & præseruare docet. Interim quoque adnotare licet in verbis citatis, & in alijs quibusdam superioribus hanc vocem (ὑπερβολὴν) auctorem tam in defectu significando, quàm in excessu vsurpasse.*

Finis Tertiæ Classis.

OPERVM HIPPOCRATIS COI

Quarta Classis.

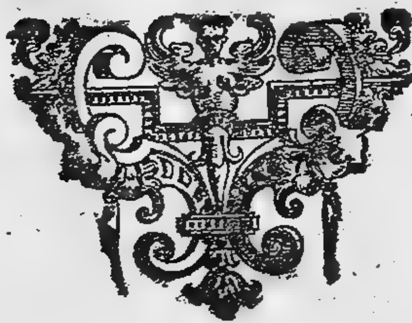

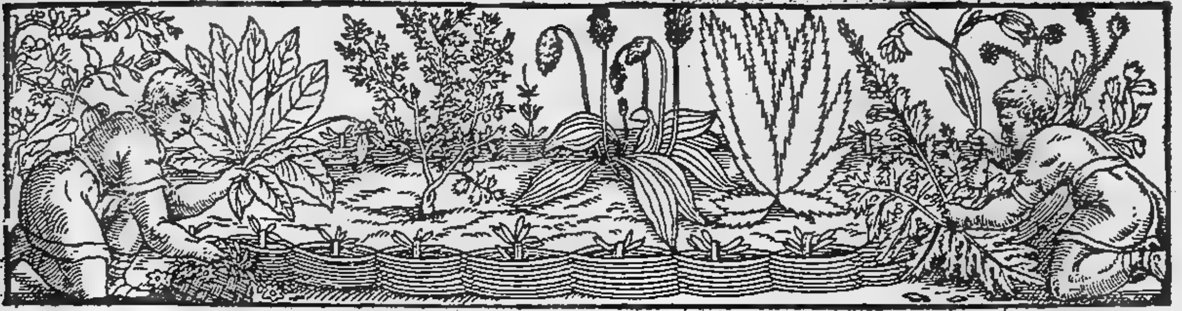

QVAE CONTINENTVR IN QVARTA CLASSE.

HIPPOCRATIS COI IVSIVRANDVM.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

Argumentum in Iusiurandum.

Quæ medici esse debeat erga præceptorem obseruantia & cultus, quæ vitæ integritas: quæ apud ægros præstare, quæ vitare ipsum oporteat.

A POLLINEM Medicum, & Aesculapiũ, Hygeãq; & Panaceã iuro, deosq; oẽs iteq; deas testes facio, me hoc iusiurãdũ, & hanc cõtestationẽ cõscriptã pro virib⁹, & iudicio meo integrè seruaturũ esse. Præceptorẽ sanè q̃ me hãc edocuit artẽ, parẽtũ loco habiturũ, vitã cõmunicaturũ, eaq; quibus opus habuerit impertiturũ: eos itẽ q̃ ex eo nati sũt, pro fratrib⁹ masculis iudicaturũ, artẽq; hãc si discere voluerint, absq; mercede, & pacto edocturũ: pręceptionũ, ac auditionũ, reliquæq; totius disciplinæ participes facturum, tũ meos, tũ p̃ceptoris mei filios, imò & discipulos, q̃ mihi scripto cauerint, & medico iureiurãdo addicti fuerint, alij verò prẹter hos nulli. Cęterũ qđ ad ægros attinet sanãdos, diætã ipsis cõstituã
B p̃ facultate & iudicio meo cõmodã, omneq; detrimẽtũ, & iniuriã ab eis p̃hibebo. Neq; verò vllius p̃ces apud me adeò validæ fuerint, vt cuipiã venenũ sim p̃pinaturus, neq; etiã ad hãc rẽ cõsiliũ dabo. Similiter aũt neq; mulieri pessũ pro faciẽdo abortu dabo. Porrò castè & sanctè vitã & artẽ meã cõseruabo. Nec verò calculo laborãtes secabo, sed viris chirurgiæ operariis eius rei faciẽdæ locũ dabo. In quascũq; aũt domos ingrediar, ob vtilitatẽ ęgrotãtiũ intrabo: ab oĩq; iniuria volũtaria inferẽda, & corruptiõe, quũ alia, tũ p̃sertim operũ venereorũ, abstinebo: siue muliebria, siue virilia, liberorũ've hoĩum aut seruorũ corp̃a mihi cõtigerint curãda. Quęcũq; verò inter curãdũ videro aut audiero, imò ẽt ad medicã dũ nõ adhibit⁹, ĩ cõi hoĩum vita cognouero, ea, si q̃dẽ efferre nõ oportuerit, tacebo, & tãquã arcana apud me cõtinebo. Hoc igiť iusiurãdũ mihi integrè

1 Μνυμι Ἀπόλλωνα ἰητρὸν, καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγείαν, καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας, καὶ πάσας, ἵστορας ποιούμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν, καὶ κρίσιν ἐμὴν, ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε. Ἡγήσασθαι* μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην, ἴσα* γενέτῃσιν ἐμοῖσιν, καὶ* βίου κοινώσασθαι. καὶ* χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι. καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου, ἀδελφοῖς ἴσον ἐπικρινέειν ἄῤῥεσι. καὶ διδάξειν τὴν τέχνην ταύτην, *ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς. παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος, καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος, μετάδοσιν ποιήσασθαι υἱοῖσί τε ἐμοῖσι, καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος. καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε, καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ. ἄλλῳ δὲ οὐδενί. διαιτήμασί τε χρήσομαι, ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. ἐπὶ δηλήσει δὲ, καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν. οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς, θανάσιμον. οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε.
2 ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν, οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας. ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ' ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης, καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης, καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρῴων, ἐλευθέρων τε, καὶ δούλων. ἃ δ' ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω, ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκλαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα

Vet. Cod. * ὀμνύω. * τε. * δὲ. * γονέσιν. * βίον. * χρέους. * ἢν.

Vet. Cod. τελέα ποιέοντι, καὶ μὴ ξυγχέοντι, εἴη ἐπαύρεσθαι, καὶ τέχνης, δοξαζομένω παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι, τἀναντία τουτέων.

integrè seruant, & non confundenti, contingat & vita arte feliciter frui, & apud oẽs homines in perpetuũ gloriã meã celebrari. Transgredienti autẽ & peieranti, his contraria eueniant. A

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes ad Iuramentum.

1 Hygeam. *Sanitatem pro Dea coluerunt antiqui, de qua extat apud Athenæum elogium pulcherrimum, & suauissimum* Ὑγίεια πρεσβύστα μακάρων μετὰ σοῦ ναίοι τὸ λοιπὸν βιοτᾶς, σὺ δέ μοι πρόφρων σύνοικος εἴης. Εἰ γάρ τις, ἢ πλούτου χάρις, ἢ τεκέων τᾶς εὐδαιμόνας τ' ἀνθρώποισι βασιληΐδος ἀρχᾶς, ἢ πόθων, οὓς κρυφίοις ἀφροδίτης ἄρκυσιν θηρεύομεν, ἢ εἴτις ἄλλα θεόθεν ἀνθρώποισι τέρψις, ἢ πόνων ἄμπνοα πέφανται, μετὰ σεῖο μάκαιρα ὑγίεια τέθηλε πάντα, καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ, Σεθὲν δὲ χωρὶς ἔτις εὐδαίμων.

2 Pessum corruptorium. *Hippocrates tamen in libro de septimestri partu fatetur se mulieri cantatrici consuluisse, vt saltaret post coitum, quo effluens semen in vitam non conformaretur, apud veteres enim religionis veræ expertes piaculum erat fœtum iam perfectum interficere, at aliqua arte impedire quin fieret, minus verebatur hoc indicauit Aristot. 7. Politicorum, vbi ne filiorum numerus augeatur, concedit fœtum priusquam sensum, & animam induat, interstingui, ad quod valere scribit in 7. Historiarum animalium, si mulier ante & post coitum locos inungat oleo cedrino, aut simplici cum thure, vel cerussa, secus autem est apud Christianos, cum in Apologetico scribat Tertullianus esse festinationem homicidij, prohibere non nasci. Miror cur Gal. in libro de Theriaca ad Pisonem scribat, se quandoque puero cuiusdam suasu Theriacam propinasse, quam illi futuram lethalem sciebat, nisi dicamus eum librum ab ipso iuniore conscriptum, & qui ipsum à Galenicis separant forsan hoc locum ad id comprobandum aptiorem non habent, quamquam aut non viderunt, aut neglexerunt, quod porrò Hippocrates, se nunquam lapidem vesicæ per sectionem extracturum iurat magno illi AuenZoar ita placuit, vt neque etiam alios extrahentes videre debere medicum dixerit in fine cap. 1. tract. 6. lib. 2.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI PRAECEPTIONES.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

Argumentum in Præceptiones.

Præcepto medico vtilia traduntur, alia quidem in genere de artis ipsius, tum acquisitione, tum exercitatione, ex parte medici, ægri, & adstantium; alia verò particularia, paucis quibusdam exemplis propositis, de victu ægrotantium, ætate, vociferatione, exercitijs, morbo, & loco.

A TEMPVS est, in quo occasio est,
Occasio verò in qua tempus nõ
multum. Medela tempore, ali-
quando etiã occasione contin-
git. Hæc sanè nosse oportet, &
non ratiocinationi prius probabili intentũ cu-
ram aggredi, sed exercitationi cũ ratione. Ra-
tiocinatio enim memoria quædam est, quæ cõ-
ponit ea quæ per sensum sunt percepta. Imagi-
natione enim cõcepta est euidenter. Sensus autẽ
perpessus iam delegator est eorũ quę subiacent
ac obueniunt ad ipsã cogitationẽ. Qui verò sen-
sus sæpe mala perpessus est, & suscepit, quibus,
quãdo, qualiter læsus sit obseruãs, & in seipsum
reponẽs recordatur. Collaudo quidẽ igitur etiã
ratiocinationẽ, si ab experiẽtia principiũ facit,
& comprehensionẽ ex apparentibus dirigit. Si
B enim ex his, quæ palàm perficiũtur, ratiocinatio
principiũ fecerit, in mentis potentia esse cõperi-
tur, ita vt ipsa ab alijs singula assumat: Proinde
statuendũ est, naturã à multis ac omnigenis re-
bus moueri ac doceri, violẽtia quadã subeũte.
Mens autẽ vbi ab ipsa accepit, velut dixi, postea
ad veritatẽ perducit. Si verò nõ ex euidenti ag-
gresione, verùm ex probabili rationis figmen-
to, sæpe graue & molestam inuehit affectionẽ.
Tales autẽ inuiam viã arripiũt. Quid enim tan-
dem erat mali, si mercedẽ auferrent hi, qui me-
dicinæ opera male administrãt? Nũc verò ægro-
tis, qui extra culpã sunt, nõ sufficiẽs esse apparet
violẽtia morbi, nisi medici quoq; imperitia ac-
cedat. Et de his quidẽ hæc dicta satis sint. At his,
quę ex sola ratione perficiũtur, frui non dat: ve-
rùm his, quę ex operis indicatione. Fallax enim
est &

Ρόνος ἐστὶν, ἐν ᾧ καιρός· καὶ καιρὸς, Vet. Cod.
ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. ἄκεσις
χρόνῳ ἐστὶ δὲ ἤνικα, καὶ καιρῷ,
δεῖ γε μὴν ταῦτα εἰδότα, καὶ μὴ
λογισμῷ πρότερον πιθανῷ προ-
σέχοντα ἰητρεύειν. ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λόγου. ὁ
γὰρ λογισμὸς, μνήμη τίς ἐστι ξυνθετικὴ τῶν μετ'
αἰσθήσεως ληφθέντων. ἐφαντασιώθη γὰρ ἐναρ-
γέως. ἥ τε αἴσθησις προπαθὴς, καὶ ἀναπομπὸς
1 ἐοῦσα εἰς διάνοιαν τῶν ὑποκειμένων: ἡ δὲ παρα-
δεξαμένη πολλάκις, * ἧς, ὅτε, καὶ ὁκοίως, ταῦ- * ἧς.
τα τηρήσασα, καὶ ἐς ἑωυτὴν καταθεμένη, ἐμ-
νημόνευσε. ξυγκαταινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λογισμὸν,
ἤνπερ ἐκ περιπτώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ
τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ.
ἐκ γὰρ τῶν ἐναργέως ἐπιτελεομένων, ἢν τὴν
ἀρχὴν ποιήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν διανοίης δυ-
νάμει ὑπάρχων εὑρίσκεται, παραδεχομένης αὐ-
τῶν ἕκαστα παρ' ἄλλων. ὑπολυπτέον οὖν τὴν
φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν, καὶ παντοίων πρηγ-
μάτων, κινηθῆναί τε καὶ διδαχθῆναι, βίης ὑ-
πεούσης: ἡ δὲ διάνοια παρ' αὐτῆς λαβοῦσα ὡς
προεῖπον, ὕστερον εἰς ἀλήθειαν ἤγαγεν. εἰ δὲ
μὴ ἐξ ἐναργέος ἐφόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς ἀνα-
πλάσιος λόγου, πολλάκις βαρεῖαν καὶ ἀνια-
ρὴν ἐπήνεγκε διάθεσιν. οὗτοι δὲ ἀνοδίην χει-
ρίζουσι. τί γὰρ ἂν ἦν κακὸν, ἢν τὰ ἐπιχείρια
ἐκομίζοντο, οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς
δημιουργέοντες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦ-
σι τῶν καμνόντων, ὁκόσοισιν οὐκ ἱκανὴ ἐφαίνε-
το ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι τῇ
τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίῃ. περὶ μὲν οὖν τουτέων, ἅ-
λις ἔσω διειλεγμένα. τῶν δ' ὡς λόγου μό-
νου ξυμπεραινομένων, μὴ εἴη ἐπαύρασθαι. τῶν δὲ

Vet. Cod. ὡς καὶ ἔργον ἐνδείξιος. σφαλερὴ γὰρ καὶ δύσπαι-
στος ἡ μετ᾽ ἀδολεσχίης ἰσχύρησις. διό καὶ καθό-
λου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων. καὶ περὶ ταῦ-
τα μὴ ἐλαχίστως γίγνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξειν ῥηϊ-
δίην, καὶ ἀναμάρτητον ἕξιν, ἣν δὴ ἰητρικὴν προ-
σαγορεύομεν. κάρτα γὰρ μεγάλην ὠφελίην
περιποιήσει τοῖσί γε νοσέουσι, καὶ τοῖσι τουτέων
δημιουργοῖσιν. μὴ ὀκνέειν δὲ καὶ παρὰ ἰδιωτέων
ἱστορέειν, ἤν τι δοκέει ξυμφέρον, ἐς καιρὸν θε-
ραπείης. οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξύμπασαν τέχ-
νην ἀναδειχθῆναι, διὰ τὸ ἐξ ἑκάστου τοῦ τέλους
αὐτό. τηρηθῆναι, καὶ εἰς ταῦτα ξυναλισθῆναι. προ-
σέχειν οὖν δεῖ περιπτώσει τε τῇ ὡς ἐπιτοπολύ.
καὶ μετ᾽ ὠφελίης καὶ ἠρεμαιότητος μᾶλλον, ἢ ἐ-
παγγελίης, καὶ ἀπολογίης, τῆς μετὰ πρήξιος.
χρήσιμος δὲ καὶ ποικίλος, τῶν προσφερομένων
τῷ νοσέοντι, ὁ προορισμὸς. καὶ ὅτι μόνον τι
προσενεχθὲν ὠφελήσει. οὐ γὰρ ἰσχυρήσιος δεῖ.
πάντα γὰρ τὰ πάθη διὰ πολλὰς περιστάσιας,
καὶ μεταβολὰς μονῇ τινι προσκαθίζει. παραι-
νέσιος δ᾽ ἂν καὶ τοῦτο ἐπιδεηθείη τῆς θεωρίης. 2
περὶ. εἰ γὰρ ἄρξαιο παρὰ μισθαρίων, ξυμβάλλει
κυμένῳ παντὶ, γάρ τι, καὶ τῷ ξύμπαντι, τῷ μὲν ἀλγέοντι
τοιαύτην διανόησιν ἐμποιήσεις, τὴν ὅτι οὐκ ἀ-
πολιπὼν αὐτὸν πορεύσῃ, μὴ ξυνθέμενος. καὶ
ὅτι* οὐκ ἀμελήσεις, καὶ οὐχ ὑποθήσεις τινὰ τῷ
παρεόντι. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ οὖν περὶ στάσιος μι-
σθοῦ. ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα ἐνθύμησιν ὀχλεο-
μένου τὴν τοιαύτην. πολὺ δὲ μᾶλλον, ἐν ὀξεῖ
νοσήματι. νόσου γὰρ ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦ-
σα ἐς ἀναστροφὴν, οὐκ ἐποτρύνει τὸν καλῶς ἰη-
τρεύοντα, ζητεῖν τὸ λυσιτελὲς. ἔχεσθαι δὲ δόξης
μᾶλλον. κρέσσον οὖν σωζομένοισιν ὀνειδίζειν, ἢ ὀλε-
θρίως ἔχοντας προμύσσειν. καίτοι ἔνιοι νοσέοντες
ἴσως. ἄ. ἀξιοῦσι τὸ ξενοπρεπὲς, καὶ τὸ ἄδηλον προκρί-
νοντες, ἄξιοι μὲν ἀμελίης, οὐ μέντοι γε κολάσιος
προκρίνοντες. διὸ τουτέοισιν ἀντιτάξῃ εἰκότως 3
μεταβολῆς ἐπὶ σάλου πορευομένοισι. τίς γὰρ ὦ
πρὸς Διὸς, ἠδελφισμένως ἰητρὸς, ἰητρεύει πί-
στει ἢ ἀτεραμνίῃ, ὥστ᾽ ἐν ἀρχῇ ἀνακρινέοντας πᾶν
πάθος, μὴ ὑποθέσθαι τινὰ ξυμφέροντα ἐς θερα-
πείην. ἀποθεραπεῦσαί τε τὸν νοσέοντα, καὶ μὴ πα-
ριδεῖν. τῆς δ᾽ ἐπικαρπίης μὴ ἄνευ τῆς ἐπισκευα-
ζούσης πρὸς μάθησιν ἐπιθυμίης. παρακελεύο-
μαι δὲ, μὴ λίην ἀπανθρωπίην εἰσάγειν. ἀλλ᾽
ἀποβλέπειν ἔς τε περιουσίην καὶ οὐσίην. ὁτὲ δὲ
προῖκα, ἀναφέρων μνήμην εὐχαριστίης προτέ-
ρην, ἢ παρεοῦσαν εὐδοκιμίην. ἢν δὲ καιρὸς εἴη
χορηγίης, ξένῳ τε ἐόντι καὶ ἀπορέοντι, μάλιστα
ἐπαρκέειν τοῖσι τοιουτέοισιν. ἢν γὰρ παρῇ φιλαν-
θρωπίη, πάρεστι καὶ φιλοτεχνίη. ἔνιοι γὰρ νοσέον-
τες, ᾐσθημένοι τὸ περὶ ἑωυτοὺς πάθος μὴ ἐὸν ἐν
ἀσφαλείῃ, καὶ τῇ τοῦ ἰητροῦ ἐπιεικείῃ, εὐδοκιμέου-
σι μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείην. εὖ δ᾽ ἔχει νοσεόν-
των μὲν, ἐπιστατέειν, ἕνεκεν ὑγιείης. ὑγιαινόντων
δὲ, φροντίζειν, ἕνεκεν ἀνοσίης. φροντίζειν καὶ
ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐσχημοσύνης. οἱ μὲν οὖν
ἐόντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης, τῶν προλελεγμέ-
νων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο. καὶ γὰρ οὗτοι ἀνίητροι
ἐόντες, ἔλεγχοι ἐκ ποδὸς ὑψεύμενοι. τύχης
γε μὴν

est & ad errorē procliuis asseueratio, q̄ fit cū gar- A
rulitate. Quapropter vt in vniuersū dicā, his quę
fiūt inhærere oportet, & circa hæc vel maxime
versari, si qs facilē ac minime delinquētē habitū
quē sanè medicinā appellamus, sibi cōparere vo
let. Valde enim magnā vtilitatē afferet, tū ægro-
tātibus, tū horū artificibus. Nō tn̄ cūctādū est &
ab idiotis inqrere, si qd cōferre visū fuerit ad cu
rationis occasionē. Sic enim arbitror vniuersā
artē commonstratā esse, eo ꝙ ex vnoquoq; fine
obseruatio facta est, & cōsonātia in idē cōcurre
rit. Attēdere igit̄ oportet experiētiæ, q̄ vt in plu
ribus sese ostēdit, atq; hoc cū vtilitate ac leni ꝓ-
gressione potius, q̄ cū ꝓmissione, & excusatiōe
ea q̄ fit cū actione. Vtilis est aūt & varia determi
natio eorū, q̄ ægroto offerunt̄, & qđ aliqd solū B
exhibitū ꝓderit ꝓpterea nō est quicq̄ asseueran-
dū. Oēs enim affectiones, ꝑp multas casuū cir-
cūstantias ac mutationes, mora quadā diutiore
adhærēt. Et hoc sanè admonitione opus habue
2 rit, ad diligētē cōsiderationē faciendā. Si enim à
mercede inceperis (cōducit.n.hoc vniuerso ne-
gocio) ęgroto quidē hmōi cogitationē inducis,
ꝙ videlicet nō ipso relicto abibis, qm̄ non sis de
mercede pactus: & qđ nō ipsū negliges, neq; p̄-
senti quēquā tibi suppones. Curare igit̄ oportet
de cōstituēda mercede, inutile nāq; putam᷒ esse
de ægroto illo cōsiderationē habere, q̄ talē mer-
cedē impertiat tāto magis ī acuto morbo: celeri-
tas.n. morbi tēpus ad reuersionē nō p̄bēs, nō im-
pellit bonū medicū ad quęrēdū suā cōmoditatē C
sed vt magis existimationis suæ rōnem habeat.
Itaq; tūc melius est vt seruatis exprobret, q̄ vt le
taliter affectos pręcōturbet, Quāquā aliq ęgroti
id expetūt, hospitij ius, & facilē mali depulsio-
nē ꝓducētes, digni quidē q negligant̄, nō tn̄ qui
3 affligant̄. Quapp his te meritò oppones, nēpe q
temere cū iactatiōe in maris turbati fluctib᷒ iter
faciāt, qs.n, medicus adeo fraterno amore p̄dit᷒,
q tales duritie potius q̄ fide nō medicet̄. Quare ī
principio totā affectionem indagare oportet, &
q̄dā suggerere cōducētia ad curationē, curareq;
ægrotū, & nō negligere. At verò remuneratiōis
exigēdę acerbitatē, absq; p̄parante ad disciplinā
cupiditate, hortor vt ne valde īducas, sed & ad
opulētiam & facultates respicias. Qn̄q; verò ēt D
gratis cures, ita vt gratitudinis memoriā potio-
rē, q̄ p̄sentē existimationē referas. Si verò occa-
sio ferēdæ opis se obtulerit, & peregrino, & ege
no maxime talibus, opituleris. Si.n. affuerit erga
hoīes amor, adest ēt amor erga artē. Quidā.n. ę-
grotātes vbi ꝑceperūt affectionē circa se nō esse
ī tuto, ꝑ medici ꝓbitatē ac māsuetudinē gloriāt̄,
sanitati restitutos se esse: Laudabile est aūt, ęgro
rū qdē curā gerere, gratia sanitatis: sanorū verò
curā sucipe, ea gratia vt sine morbis degāt. Sed
& sanorū cura habēda est gratia boni ac decori
ornat᷒, Qui igit̄ ī ꝓfundo ignorātię artis versant̄,
prædicta minime ꝑceperint. Nā hi quū sint nō
initiati, miserabilesq; ac à pede exaltati: fortunę
tamen

A tamen indigi, à diuitibus quibusdam, & vilibus expensam, semperq; ob opera gloriantes, & in deterius dilabentes deliciantur, artis operū sinceritatē negligentes, ob quam bonus Medicus, qui ab artis cōiunctione socius artis appellatur, florere posit. Hic autē medelas sine errore facile perficiens, nihil horū transilierit, non præ facultatis inopia. Nō enim infidus est velut in iniustitia. Nā ad curationē hi nō accedunt, vbi affectionē perniciosam esse vident, vitātes aliorū medicorū superinductionē, laudantes ægrotos propter praui auxilij odiū. At ægrotātes afflicti in altera fluctuant improbitate, eo ꝙ potiori in arte curationi seipsos nō cōmiserunt ad finē vsque. Remissio enim morbi alicuius magnū æ- B groto solatiū præbet. Quapropter sanā affectionē cupientes, eundē vsum semper admittere nō volūt, medici varietati se assimilātes. Sumptuū equidē opulentia ęgroti carent, morū improbitate adorantes, & ingrati euadētes. Quum autē cōsequi possunt vt ditētur, de mercede asseueranter affirmāt, sani esse volētes, quæstū nimirū ex vsura, aut agricultura assore producentes, & postea de ipsis quæstū facere negligentes. Et de huiusmodi quidem declaratione hæc sufficiāt. Remissio enim & intēsio ęgrotātis, medicā administrationē requirunt. Nec verò indecore se ille geret medicus, qui in rei præsentis angustia circa ægrū aliquē dubitans obfuscatus, & imperitia, alios quoq; accersere iusserit, quo ex cōmu C ni cōsideratione, res circa ægrū inquirant ac cognoscant, & illi cooperatores fiāt ad auxilij ferēdi facultatē. Nā in afflictionis assiduitate, augescēte affectione, ob cōsilij inopiā, plurima ad rē præsentē effugiūt. In eiusmodi igitur tēporis occasione cōfidendū est. Nūquā enim ego tale quid decerno, quod ars ipsa iudicauit. Nunquā cōtendendū esse ac mutuis inter se cōuicijs decertandū. Hoc enim iureiurādo affirmare possim, ꝙ Medici ratiocinatio nūquā alteri inuidere poterit. Imbecillis enim hoc modo apparuerit. Sed hęc magis expedite faciūt hi qui circa forēsia negotia ac quæstus versant. Quanquā neq; falso hoc cognitū fert, ꝙ in omni cōpia, inopia inest. At verò cū his omnibus magnū signū es- D sentiæ artis apparuerit, si quis recte medicās, ab eiusmodi cōpellatione nō destiterit, iubēs ægrotos mēte nō turbari, in eo quod ad salutis tēpus peruenire gestiūt. Hoc enim nō inutile esse dicimus, & hoc sanè præcipiēs nō peccabit. Ipsi enim ægroti pp dolorificā affectionē desperantes, seipsos vita exuunt. Qui verò ægrū sibi cōmissū habet, si artis inuēta demōstrauerit, cōseruans nō mutans naturā, præsentē auferet remunerationē, aut contrà, fidem suā statim amittet. Hominis enim bonus habitus natura quędā est, naturæ addita non per motū alienum, sed valde congrua, & spiritu, & calore, & humorū concoctione vndiquaque, & vniuersa victus rōne, & alijs oībus cōposita ac cōstructa: nisi qd defectus ex nati-

γε μὴν δεόμενοι ὑπό τινων ἀπόρων, καὶ ξενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβάνονται. ἑκάτεροι ἐπὶ τεύχεσιν εὐδοκιμέοντες, καὶ διαπίπτοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, καταχλιδῶσι καταμεμεληκότες τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα. ἐφ' οἷς ἂν ἰητρὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καλεόμενος. ὁ δὲ τὰς ἀκέσιας ἀναμαρτήτως ῥηϊδίως ἐπιτελέων, οὐθὲν τουτέων παραβαίη, οὐ παντὶ ἀπάνει τοῦ δύνασθαι. οὐ γὰρ ἄπιστός ἐστιν ὡς ἐν ἀδικίᾳ. πρὸς γὰρ θεραπείην οὐ γίνονται σκοπέοντες διάθεσιν. φθεγγώδεα φυλασσόμενοι, ἑτέρων ἰητρῶν ἐπεισαγωγήν· αἰνοῦντες ἐν μισοπονηρίῃ βοηθήσιος. οἵ τε νοσέοντες ἀνιώμενοι, νήχονται ἐπὶ *ἑκατέρῃ μοχθηρίῃ, μὴ ἐγκεχειρικότες ἑωυτοὺς ἕως τέλευς τῇ ἐν τῇ τέχνῃ πλείονι θεραπείῃ. ἄνεσις γὰρ νούσου τινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν. διὸ δεόμενοι τὴν ὑγιεινὴν διάθεσιν, οὐκ ἐθέλουσι τὴν αὐτὴν χρῆσιν αἰεὶ προσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰητροῦ ποικιλίην. πολυτελείης γὰρ ἀπορέουσιν οἱ νοσέοντες, κακοτροπίην προσκυνεῦντες, καὶ ἀχαριστέοντες. ἐξευτυχεῖν δυνατοὶ δ' ἐόντες, εὐπορέειν διαντλίζονται. περὶ μισθαρίων ἀτρεκέως ἐθέλοντες ὑγιέες εἶναι, εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφροντιστέοντες περὶ αὐτέων λαμβάνειν. παρασημασίης τοιαύτης ἅλις ἔστω. ἄνεσις γὰρ καὶ ἐπίτασις νοσέοντος, *ἐπινέμησιν ἰητρικὴν κέκτηνται. οὐκ ἀσχήμων *δή, οὐδ' ἤν τις ἰητρὸς στενοχωρέων τῷ παρεόντι ἐπί τινι νοσέοντι καὶ ἐπισκοτεόμενος τῇ ἀπειρίῃ κελεύῃ, καὶ ἑτέρους εἰσάγειν εἵνεκα τοῦ ἐκ κοινολογίης ἱστορῆσαι τὰ περὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνεργοὺς γενέσθαι ἐς εὐπορίην βοηθήσιος. εἰ γὰρ κακοπαθείης παρεδρείης, ἐπιτείνοντος τοῦ πάθεος δι' ἀπορίην τὰ πλεῖστα, ἐκκλίνουσι τῷ παρεόντι. θαρρητέον οὖν ἐν καιρῷ τοιουτέῳ. οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ τὸ τοιοῦτο ὁρίζομαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκρικε. περὶ τουτέου μηδέποτε φιλονεικέειν. προσκυρέοντας ἑωυτοῖσι κατασιλλαίνειν. ὃ γὰρ ἂν μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ. ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανείη. ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχιστεύοντες, ἀγοραίης ἐργασίης πρήσσουσι ταῦτα εὐμαρέως. καίτοι γε οὐδὲ ψευδέως κατανενόηται. πάσῃ γὰρ εὐπορίῃ, ἀπορίη ἔνεστι. μετὰ τουτέων δὲ πάντων, μέγα ἂν τεκμήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, εἴ τις καλῶς ἰητρεύων, προσαγορεύσιος τοιαύτης μὴ ἀποσταίη. κελεύων τοῖσι νοσέουσι, μηδὲν ὀχλεῖσθαι κατὰ διάνοιαν, ἐν τῷ σπεύδειν ἀφικέσθαι εἰς καιρὸν σωτηρίης. ἡγεύμεθα γὰρ ἀχρηστίην, καὶ προστασσόμενος γε οὐ διαμαρτήσει. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διάθεσιν ἀπαυδέοντες, ἑωυτούς τε μεταλλάσσουσι τῆς ζωῆς. ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης ἐξευρέματα, σώζων οὐκ ἀλλοιῶν φύσιν, ἀποίσει τὴν παρεοῦσαν ἐπικαρπίην, ἢ τὴν παραυτίκα ἀπιστίην. ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου εὐεξίη, φύσις τίς ἐστι φύσει περιπεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην. ἀλλὰ λίην τε εὐαρμοστεῦσαν πνεύματί τε, καὶ θέρμασιν, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ· πάντῃ τε καὶ πάσῃ διαίτῃ, καὶ τοῖσι ξύμπασι δεδημιουργημένη. ἤν μὴ* τις ἐκ γε-

Vet. Cod.
* ἑτέρῃ.
* ἐπὶ νέμεσιν.
* δὲ.
* τι ἴσ.

νετῆς

Vet. Cod.

νέτης, ἢ ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἔλλειμμα ἦ. ἢν δ᾽ ἂν γένηταί τι ἐξιτήλου ἐόντος, πειρῆσθαι ἐξομοιοῦν τῇ ὑποκειμένῃ. παρὰ γὰρ φύσιν τὸ μινύθημα καὶ διὰ χρόνου. φευκτέη δὲ καὶ τρίψις ἐπικρατίδων, διὰ προσκύρησιν ἀκέσιος. ὀδμή τε περίεργος. διὰ γὰρ ἱκανὴν ἀξυνεσίην, διαβολὴν κέκτησαι. διὰ δὲ τὴν ὀλίγην, εὐσχημοσύνην. ἐν γὰρ μέρεϊ, πόνος ὀλίγος. ἐν πάσῃ, ἱκανός. εὐχαριστίην δὲ οὐ περιαιρέω. ἀξίη γὰρ ἰητρικῆς προστασίης. προσθέσιος δὲ δι᾽ ὀργάνων, καὶ σημαντικῶν ἐπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτοτρόπων μνήμην παρεῖναι. ἢν δὲ καὶ εἵνεκα ὁμίλου θέλῃς ἀκρόασιν ποιήσασθαι, οὐκ ἀγακλεῶς ἐπιθυμέεις. μὴ μέντοι γε μετὰ μαρτυρίης ποιητικῆς, ἀδυναμίην γὰρ ἐμφαίνει φιλοπονίης. ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς χρῆσιν, ἑτέρην φιλοπονίην μετὰ πόνου* ἱστοριευμένην. διὸ ἐν ἑωυτῇ μούνη, αἵρεσιν ἔχουσαν χαρίεσσαν, περιποιήσῃ γὰρ κηφῆνος μετὰ παραπομπῆς ἑτοιμοκοπίην, φευκτέη δὲ καὶ διάθεσις, ἐκτὸς ἐοῦσα ὀψιμαθίης, παρεόντων μὲν, οὐδὲν ἐπιτελέει, ἀπεόντων δὲ, μνήμη ἀνεκτή. γίνεται τοίνυν πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ λοιμικῆς νεαρῆς, ἀφροντιστεῦσα εὐπρεπίης, ὁρισμοῖς τε καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τε παμμεγεθέσι θεῶν εἵνεκεν ἰητροῦ προσαλέοντος νούσου, ἀναγνώσιος ξυνεχέης. κατηχήσιός τε ἰδιωτέων* φιλαλυσέων λόγους ἐκ μεταφορῆς, διαζηλευομένων, καὶ* περὶ νούσω καταπορέων ξυνηθροισμένοι. τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι ἂν καὶ ἐπιστατήσαιμι, οὐκ ἂν ἐπὶ θεραπηΐης ξυλλόγου, αἰτήσαιμι δ᾽ ἂν θαρσαλέως βοήθειην, ἱστορίης γὰρ εὐσχήμονος σύνεσις ἐν τουτέοισι διεσπαρμένη. τουτέων οὖν δι᾽ ἀνάγκην ἀξυνέτων ἐόντων, παρακελεύομαι χρησίμην εἶναι τὴν τριβὴν μεθ᾽ ὑστέρησιν δογμάτων ἱστορίης. τίς γὰρ ἐπιθυμεῖ δογμάτων μὲν πολυσχεδίην, ἀτρεκέως ἐθέλειν ἱστορέειν, μήτε χειροτριβίης ἀτρεμεότητι. διὸ παραινέω τουτέοισι, λέγουσι μὲν, προσέχειν. ποιέουσι δὲ, ἐγκόπτειν ξυνεσταλμένης διαίτης, μὴ μακρὴν ἐγχειρέειν. τοῦ κάμνοντος χρονίην ἐπιθυμίην ἀνίστησι. καὶ ξυγχωρίη ἐγχρονίη νούσου, ἤν τις προσέχῃ τυφλῶ τὸ δέον ὡς μέγας φόβος φυλακτέος. καὶ χάριν δι᾽ ἧς ἑνότης. ἠέρος αἰφνιδίη ταραχὴ φυλακτέη. ἀκμὴ ἡλικίης, πάντα ἔχει χαρίεντα. ἀπόληξις δὲ, τοὐναντίον. ἀσαφίη δὲ γλώττης γίνεται, ἢ διὰ πάθος, ἢ διὰ τὰ οὔατα. πρίν τε πρότερα ἐξαγγεῖλαι, ἕτερα ἐπιβαλεῖν. ἢ πρὶν τὸ διανενοημένον εἰπεῖν, ἕτερα ἐπιδιανοεῖσθαι. τὸ μὲν ἄνευ πάθους ὁρατοῦ* λελεγμένου μάλιστα ξυμβαίνει, φιλοτεχνοῦσιν. ἡλικίῃ σμικροῦ ἐόντος τοῦ ὑποκειμένου, δύναμις ἐνίοτε πάμπολυς. νούσου ἀταραξίη, μῆκος σημαίνει, κρίσις δὲ, ἀπόλυσις νούσου, μικρὴ αἰτίη, ἄκεσιν λύεται, ἢν μή τι περὶ τόπον καίριον πάθη. διότι ξυμπάθησιν ὑπὸ λύπης ἐοῦσα ὀχλέει, ἐξ ἑτέρου συμπαθείης τινὲς ὀχλεῦνται, καταύδησις λυπέει, φιλοπονίης κρατερῆς ὕπο, παραίτησις ἀλυώδης, τόπος ὀνησιφόρος.

* ἱστοριευμένα.
* φιλαληθέων.
* λελογισμένου.

ex natiuitate, aut ex principio adfuerit. Si verò etiam quis fuerit, is si exilis est, conandū est vt A subiectæ naturæ assimiletur, præter naturam enim est id quod imminutū est, etiā per tēpus. Porrò fugienda est & frictio per lintea sudaria, propter parandam medendi autoritatē, itemq; odor curiosè ascitus. Propter multā enim peregrinitatem, in calumniā incides: propter modicam verò, decētem ornatū consequeris. In parte enim dolor modicus: in toto, multus. Gratiam autē qua hominibus complaceas, non tollo. Digna enim est medico præsidio. At verò appositionis per instrumenta, & indicationis eorum quæ significant, & eiusmodi rerum memoriam adesse oportet. Si verò etiam vulgi gratia velis dissertationē ad audiendū te facere, non valde B gloriosè id captes: non tamen cū testimonio ac ostentatione poetica. Impotentiam enim industrij laboris ostēdit. Auersor enim ad aliū vsum transferri industriā cum labore partā, quæ propterea in seipsa sola gratiosæ sectæ electionē habet. Cōsequeris enim instar fuci promptā cum comitatus deductione elationē. Optanda est & eiusmodi dispositio, quę aliena sit ab ingenij tarditate Hoc enim pręsentiū quidem nihil perficit, absentium verò tolerabilis memoria existit. Fit itaq; omnia tentans infortuniū, cum recenti pernicie, quæ negligit decorū, & in præfinitis terminis, & in professione, & in maximis iuramentis deorū gratia factis: dū Medicus præest morbo, cū assidua lectione, instructioneq; impe C ritorū fugitiuorū, ita vt sermones translatitios imitetꝰ, q etiā antea q̄ in morbo incertꝰ aīo esset, collecti fuerūt. Taliū igitꝰ vbi etiā præfectus exēplo, nō sanè in collectitia curatione id facerē, verùm cōfidēter auxiliū peterē. Cognitiōis enim decoræ sciētia in his dispersa est. Quum igitꝰ hi necessario sint inscij ac imprudētes, hortor eos vt cōmodā habeant exercitationē, post dogmatū cognitionis penuriam. Quis enim multifidā dogmatū sectionē se vere recēsere velle præsumpserit, citra exercitatiōis cōstantiā? Quapropter hoc admoneo, vt dicentibus quidē attendant, facietibus autē incūbant, & cōtractā victus rationē non diu præscribāt. Aegrotātis enim diuturnā cōcupiscentiā erigit indulgentia quoque, in D morbo diuturno. Si quis cęco animū aduertat, velut res magni timoris cauendus est, & gratia desperāda, p quā vnitas constat. Aeris repentina turbatio vitāda est. Vigor ætatis oīa habet gratiosa, Decrepita verò ætas, vice versa. Obscuritas linguæ nō satis claræ fit, aut pp affectionem, aut pp aures, ita vt priusquā priora enunciarit, alia adijciat: aut priusquā id qđ mēte cōcepit dicat, alia insup cogitet, & q̄ quidē citra affectionē visibilē appellatā, cōtingit linguę obscuritas, his maxime q artiū studio tenentꝰ accidit. Aetati etiā quū paruū est aliqn subiectū, valde magna vis inest. In morbo trāquillitas, lōgitudinē significat. Iudicatio verò est morbi exolutio. Parua causa medelis exsoluit, nisi qđ circa locū principalē affectū fuerit. Qn quidē affectio p consensū à tristitia inducta vexat, quidā sanè ex alterius cōsensu vexantꝰ. Vociferatio affligit, Fortis laboris studiū subterfugiendū est. Maritimus locus ad sanitatē cōmodus est.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Præceptiones.

1 Sensus autem perpessus. *Hippocrates ita videtur animæ potentias ordinasse, quod primo sensus rerum sensilium species ab ijs patiendo in se recipiat, quas postea* πρὸς τὴν διάνοιαν *perferat:* διάνοια *vero eas quomodo, quando, & quorum oportet recipiens, conseruat, atque ita memoria enascitur, quæ nil aliud esse videatur, nisi potentia cogitatiua, siue discursiua species à sensibus sibi demandatas retinens, vt etiam Galenus secundo de motu muscul. 6. existimasse videtur. Peripatetici aliud sentire putantur, qui facultatem discursiuam, & memoratiuam distingunt. Discursiua autem tunc rectè operatur, ac veritatem in se gignit; quando principia, nec non conclusiones à rebus sensibilibus, & manifestis sumit, alioquin si principia aliunde capiantur, tota ratiocinatio claudicet, necesse est: hac enim ratione à philosophis scientiarum, & artium principia dicuntur indemonstrabilia, & omnium certissima, quia à sensibus capta sunt. Itaque medicus, vt optimus, verus, ac sine errore artifex euadat, sensibus inhærere debet, hoc est in rebus quæ fiunt, vel facta sunt, sedulo versari: sic enim experientiam in eo multum valere, & rationem, quæ à sensibus principia sumit, sine experientia nullam ferè esse probatur.*

2 Si enim à mercede. *Cum scriptum sit ab Aristot. 30. sect. probl. 12. certaminibus quidem reliquis proposita ab antiquis fuisse præmia; nequaquàm autem in virtutis, seu sapientiæ certamine; quoniam ipsa virtute nullum inueniatur maius præmium; sic videtur in medicina esse faciendum, vt nullum statuatur præmium, quòd opus in medendo à prudente medico præstitum ulla æquali mercede compensari queat; repugnat enim hoc præceptum illi Hippocratici iuramenti vocati, ibi autem medicos iurare cogit, se artem sine mercede edocturos.*

3 Quapropter. *Qui mari perturbato nauigant, quiescere, & nullo modo se iactare debent; ne agitatæ à vento nauis temerariæ motiones crescant, quod si qui se se iactantes melius facere putent, non est mirum, quando ipsi cum naue perditum eunt: his postremis assimilantur ægroti illi, qui grauibus malis detenti, præmium medico dare recusant, quasi præter morbi perturbationem, sibi quoque medici odium sponte quærant.*

4 Hominis bonus habitus. εὐεξία *siue bonus habitus est veluti quadã noua natura, veteri superaddita, non vllis alienis motibus (sic enim potius habitus prauus inducitur,) sed spiritibus, calore & humoribus congrue composita à recta victus ratione, exercitationibus, atque alijs opportune administratis genita, quod Galenus intellexit quando scripsit 2. de tu. val. hunc in modum* πολλοὶ μοχθηρῶς φύντες βίῳ σώφρονι, καὶ γυμνασίοις εὐκαίροις πολλὰ τῶν τῆς φύσεως ἐλαττωμάτων ἐπανορθώσαντο, *idest multi praue à natura constituti, temperata vita opportunisque exercitationibus multa naturæ errata correxerunt. id tamen sciatur, non posse in eo bonum habitum vnquàm induci, cui vel à generatione ipsa, vel à principio generante defectus quispiam insit insignis, nam pusillus defectus, vt faciliter potest, sic debet corrigi.*

5 Obscuritas linguæ. *Qui ita loquuntur, vt ab auditoribus ægrè intelligi queant, aut id agunt ob aliquam præter naturalem affectionem in lingua; vel in auribus, aut propter mentis errorem. si propter linguæ affectionem, aut fit ex eius figura quod sit nimis breuis, siue nimium lata, ob idque circumagi quantum ad dearticulationem necesse est, non valeat; aut ex larga ipsius humiditate, quæ eam velut immobilem reddit, aut ex nimia siccitate extensionem ipsius intercipiente. de qua Hippoc. 7. epid. non longe à principio* καὶ γλῶσσα ὑπὸ ξηρότητος ὑπότραυλος. *idest lingua præ siccitate balbutiens, aut ex neruis eam mouentibus qui resoluti, siue nimis repleti, munere proprio fungi nequeunt. Hi omnes communi quodam nomine ab Hippoc. 6. Aphoris.* τραυλοὶ *nominantur; si sit propter aures, id nascitur, quoniam vt priuati omnino auditu, nunquàm loqui didicerunt; sic eundem imminutum, & deprauatum habentes male verba nouerunt: fit enim sermo in nobis per disciplinam, disciplina autem per auditum: Quod si locutionis obscuritas à mente ortum ducat, ideo euenit, quoniam cum sermo sit nota eorum, quæ in mente sunt, lingua quæ semper animi conceptus sequatur, vbi mens obscure, vel nimis velociter concipit, obscuritas in sermone suboritur, quandoquidem lingua indistincte, & vno tractu conceptus plures celeri mentis operatione sibi oblatos expromere cogitur; quò fit vt illi cumulatim, & sine ordine prolati minus internosci possint cuiusmodi: melancholicos esse alibi ex Hippocrate, & Aristotele demonstrabimus.*

HIPPOCRATIS COI LEX.

ΝΟΜΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ.

Argumentum in lib. de Lege.

Medicinam per ſe clariſsimam quid viliſsimam reddiderit; quæ item ad ipſius perceptionem requirantur, ſigillatim proponuntur.

Vet. Cod. Ἰητρικὴ, τεχνέων μὲν πασέων
ἐστὶν ἐπιφανεστάτη. διὰ δὲ ἀμα-
θίην τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ, καὶ
τῶν εἰκῆ τοὺς τοιούσδε κρινόντων,
πολύ τι πασέων ἤδη τῶν τεχ-
νέων ἀπολείπεται. ἡ δὲ ἁμαρτὰς, τὰ μάλιστά
μοι δοκέει ἔχειν αἰτίην τοιήνδε. πρόστιμον γὰρ
ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρισται, 1
πλὴν ἀδοξίης. αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει τοὺς ἐξ
αὐτέης συγκειμένους, ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ
τοιοίδε, τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώποισιν
*καὶ. ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. * ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα
μὲν, καὶ στολὴν, καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔ- 2
χουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταὶ, οὕτω καὶ οἱ ἰη-
τροὶ, φήμῃ μὲν, πολλοὶ, ἔργῳ δὲ, πάγχυ
βαιοί. χρὴ γὰρ καὶ ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύ-
*ἐπήβο- νεσιν ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι, τῶν δὲ μιν ἐπιβό-
λος. λον γενέσθαι, φύσιος, διδασκαλίης, τρόπου*
*τόπου. εὐφυέος, παιδομαθίης, φιλοπονίης, χρόνου. 3
πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος. φύσιος
γὰρ ἀντιπρηττούσης, κενεὰ πάντα, φύσιος 4
δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης, διδασκαλίη τέ-
χνης γίνεται. ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιή-
*τόπῳ, σασθαι, παιδομαθέα γενόμενον ἐν * τρόπῳ,
ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. ἔτι δὲ φι- 5
λοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πουλ-
λὺν, ὅκως ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα, δεξιῶς
τε καὶ εὐαλδέως τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται.
ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη, τοιή-
δε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύ-
σις ἡμέων, ὁκοῖον ἡ χώρη. τὰ δὲ δόγματα
τῶν διδασκόντων, ὁκοῖον τὰ σπέρματα. ἡ δὲ
παιδομαθίη, τὸ, καθ' ὥρην αὐτὰ πεσεῖν
τόπος, εἰς τὴν ἄρουραν. ὁ δὲ τρόπος ἐν ᾧ ἡ μάθη-
σις, ὁκοῖον ἡ ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τρο-
φὴ γινομένη τοῖσι φυομένοισιν. ἡ δὲ φιλοπο-
νίη, ἐργα-

Medicina omniũ artium præ- A
clariſsima eſt: Verùm ꝑp ignorãtiá eorũ, qui eá exercẽt, & ob vulgi ruditaté, ꝙ tales ꝑ Medicis iudicat & habet, iam eò res deuenit, vt oĩum artiũ lógè viliſsima cẽſeat. At verò hoc peccatũ ob hác potiſsimũ cauſá mihi cõmitti videt. Soli nãq; Medicinæ nulla pęna in Rebus publicis ſtatuta eſt, ꝑterq̃ ignominię: verùm hæc ipſa nõ afficit, neq; cõtingit eos, q ex cõpoſito perſoná ipſius induerũt: Simillimi enim hmói Medici sũt pſonis q̃ in tragœdijs introducũt. Queádmodũ enim illi figurá qdẽ & habitũ ac pſoná eorũ, quos referũt habẽt, illi ipſi autẽ verè nõ sũt: ſic & Medici fama quidẽ & noīe multi, re autẽ & ope valde pauci. Quiſq́s enim Medicinę ſciẽtiá ſibi verè cõparare volet, eũ his ducibus voti ſui cõpotẽ fieri oportet, Natura,
Doctrina, Moribus generoſis, Loco ſtudijs ap- B
to, Inſtitutiõe à puero, Induſtria, & tpe. Primũ quidem igit oĩum natura opus eſt. Natura enim repugnãte, irrita oĩa fiũt. Si verò natura ad optima viá demonſtret, artis Doctrina facilè cõtingit: quá ſanè cũ prudẽtia ſibi cõparare oportet, ita vt à puero inſtitutio accedat, atq; id in loco à natura ad diſciplinã apto. Amplius autẽ & Induſtriá adhibere oportet: eamq; ad multũ oĩno tẽpus, quo diſciplina ipſa inſita, feliciter & cũ pfectu fructus ſuos ꝑducat. Qualis enim eorũ q̃ terra ꝑducit cõſideratio eſt, eiuſmodi etiá diſciplina Medicinæ ꝑ omnia ſimiliter exiſtit. Natura enim noſtra, velut ager eſt: dogmata pceptorũ, velut ſemina sũt: Inſtitutioni à puero cũ eo cõuenit, ꝙ opportuno tpe ſemina in aruũ cadere oportet. Locus aũt ĩ quo diſciplina cõtingit, eſt velut ambiẽs aer, à quo è terra naſcẽtibus nutri-
mentum

A mentum accedit. Industria autem, cultura est. Tempus postremum hæc omnia corroborat, vt perfectè enutriantur. His igitur ad artem Medicam allatis, & vera ipsius cognitione comparata, tandem per vrbes obambulando, non sermone tantum, sed & opere Medicos haberi cõuenit. Imperitia verò malus thesaurus est, & infelices opes his qui eam repositam habent, tam somniando, quam vigilãdo alacritatis fiduciæq; ac veræ exultationis expers, timiditatisq; & audaciæ nutrix. Timiditas equidem impotentiã, audacia verò ignorantiam artis significat. Duo enim sunt, Scientia & opinio, quarum altera quidem scire facit, altera verò ignorare. Cæterùm res sacræ sacris hominibus demonstrantur: prophanis id fas non est, prius quàm scientiæ orgijs initientur.

νίη, ἐργασίη. ὁ δὲ χρόνος, ταῦτα ἐνισχύσει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως. ταῦτα* ὦν χρὴ, ἐς
6 τὴν ἰητρικὴν τέχνην* ἐνεγκαμένους, καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πολίας φοιτεῦντας, μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. ἡ δὲ ἀπειρίη, κακὸς θησαυρὸς, καὶ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτὴν, καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ. εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη. δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει. θρασύτης δὲ, ἀτεχνίην. δύο γὰρ ἐπιστήμη τε, καὶ δόξα. ὧν τὸ μὲν, ἐπίστασθαι ποιέει. τὸ δὲ, ἀγνοεῖν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει τὸ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα, ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται. βεβήλοισι δὲ, οὐ θέμις, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης.

Vet Cod. *οὖν. ἰτ. *ἐπ. ἐς.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes ad Legem.

1 Soli. *Plinius lib. 29. cap. 1. ex hoc loco eam sententiam mutuasse visus est. Nulla præterea lex quæ puniat inscitiam capitalem, nullum exemplum vindictæ. Discunt periculis nostris, & experimenta per mortes agunt, medicoq; tantum hominem occidisse impunitas summa est.*

2 Quemadmodum. *Ante tempora Hippocratis, nec non multis post annis consuetudo ea perdurauit, vt histriones personati comœdias, ac tragœdias recitarent, nunc secus est.*

3 Natura. *Quæcunque hoc in loco vetustissimus auctor medicis futuris necessaria esse statuit, ea etiam in omnibus, qui boni viri esse studeant requiri scriptum est ab Aristot. 7. Polit. illud tantum interest, quod Philosophus omnia sub tribus solis complexus est φύσει ἔθει καὶ λόγῳ.*

4 Natura enim repug. *Hinc Celsus lib. 3. In nullo quidem morbo minus fortuna, sibi vendicare quam ars potest, vtpote cum repugnante natura nihil medicina proficiat. quanquam alij codices habent, repugnante fortuna, sed mihi placet magis, vt vtrobique, Natura, legatur, quod in morbis verè natura nihil minus arte possit, fortunam verò apud vulgares tantum valere multum credatur, non apud eos qui prudenter & ex arte operentur. Hippocrates enim alibi dicebat, naturas esse medicos, fortunæ autem parum tribuisse in morbis semper visus est.*

5 Atque in id loco. *Aldinus & Basilienses codices Græci τρόπου, & τρόπῳ semper habent hoc in loco, Vaticanus τόπου, & τόπῳ, quàm lectionem interpres sequitur, nec malè.*

6 His igitur. *ἀτρεκέως voce vsus inuenitur Hippocrates varijs in locis, ac vario significatu, vt Erotianus indicat, quòd verò medicus per vrbem obambulando non sermone, sed re fieri debeat, explicauit Gal. in libello, quod bonus medicus sit & bonus Philosophus, vbi ex professo locum hunc Hippocratis illustrans hunc in modum scribit.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΙΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

Argumentum in lib. de Arte.

Aduersus artis calumniatores, tum sophistas, tum plebeios disputat, in genere primùm, deinde in specie, ad medicinam sese conuertens, quam certam esse artem demonstrat; & plurima tum ad medicum ipsum, tum ad ægrotantes morbosq; spectantia proponit.

Vet. Cod.

ΟΙσί τινες, οἳ τέχνην πεποίηνται, τὸ τὰς τέχνας αἰσχροποιεῖν. ὡς μὲν οἴονται, οὐ τοῦτο διαπρησσόμενοι ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ᾽ ἱστορίης οἰκείης ἐπίδειξιν ποιεύμενοι. ἐμοὶ δὲ τὸ μέν τι τῶν μὴ εὑρισκομένων ἐξευρίσκειν, ὅ, τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι. καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. τὸ δὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ τὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦντα μὲν μηδὲν, διαβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκέει ξυνέσιος ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ καταγγελίη μᾶλλον φύσιος, ἢ ἀτεχνίη. μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν, ἡ ἐργασίη αὕτη ἁρμόζει, φιλοτιμουμένων μὲν, οὐδαμῶς δὲ δυναμένων κακίης ὑπουργέειν, εἰς τὸ τὰ τῶν πέλας ἔργα, ἢ ὀρθὰ ἐόντα διαβάλλειν, ἢ οὐκ ὀρθὰ μωμέεσθαι. τοὺς μὲν οὖν εἰς τὰς ἄλλας τέχνας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας, οἷσι μέλει τε, καὶ ὧν καὶ ἐν οἷς μέλει, οἱ δυνάμενοι κωλυόντων. ὁ δὲ παρεὼν λόγος, τοῖς ἐς ἰητρικὴν οὕτως ἐμπορευομένοις, ἐναντιώσεται, θρασυνόμενος μὲν, διὰ τούτους οὓς ψέγει, εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην ᾗ βοηθεῖ, δυνάμενος δὲ, διὰ σοφίην, ᾗ πεπαίδευται. δοκέει δή μοι τὸ μὲν σύμπαν τέχνη εἶναι οὐδεμία οὐκ ἐοῦσα. καὶ γὰρ ἄλογον τῶν ἐόντων τι ἡγεῖσθαι μὴ ἐόν. ἐπεὶ τῶν γε μὴ ἐόντων, τίνα ἄν τις οὐσίην θεασάμενος, ἀπαγγείλειεν ὡς ἔστιν. εἰ γὰρ δὴ ἔστι γ᾽ ἰδεῖν τὰ μὴ ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἄν τις αὐτὰ νομίσειε μὴ ἐόντα, ὥσπερ τὰ ἐόντα, ἅ γε εἴη* καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, καὶ γνώμῃ νοῆσαι ὡς ἔστιν, ἀλλ᾽ ὅπως μὴ οὐκ εἴη τοῦτο τοιοῦτον. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόντα, αἰεὶ ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται.

κεφ. ὅτι ὑπάρχουσι καὶ εἰσὶν αἱ τέχναι.

*κἂν.

1 NON desunt qui artes vituperare, tamquàm artẽ quandã professi sunt: atqui id quidẽ, veluti putant, nõ transigunt, vt ego sanè assero, sed propriam cognitionẽ ac scientiã ambitiosè ostentãt. Mihi verò inuenire aliqd eorũ, q nõdũ inuẽta sũt, qđ ipsũ A
2 notũ q̃ occultũ esse præstet, intelligẽtiæ votũ ac opus esse videt: similiterq; & semi pfecta ad finẽ pducere & absoluere. At verò verborũ inhonestorũ arte ad ea q ab alijs inuẽta sũt cõfundẽda, prõptũ esse, nihil qdẽ corrigẽdo: eorũ verò, q aliqd sciũt inuẽta apud ignaros calũniãdo, nõ sanè intelligẽtiæ votũ aut opus esse videt, sed pditio magis naturæ suæ, aut ignorantia artis. Solis enim artis ignaris hoc ipsũ factũ cõuenit, q cõtẽtiosè quidẽ gestiũt ac conantur, nequaquã verò possũt maliciei sufficere, ad hoc vt aliorũ opa, q qdẽ recta sũt, calũnient: q verò nõ recta sunt, reprehẽdãt. B Eos qdẽ igit, q in alias artes hoc modo irruũt, qbus hæ curę sũt, quorũq; id interest, & pstare hoc possũt, phibeãt. Præsẽs verò sermo his q medicinã eo modo inuadũt auersabit, audẽs qdẽ pp vtilitatẽ eorũ, quos insectat: copios' verò ob artẽ, qua pstat & auxiliat: potẽs autẽ ob sapiẽtiã, qua est eruditus. In vniuersũ itaq; nulla videt mihi ars esse q nõ existat. absurdũ enim est aliquid esse putare, qđ nõ est: quoniã eorũ q nõ sũt, quã nã essẽtia cõspecta aliqs denũciare possit q sint? Si.n. nõ existẽtia videre nõ dat, quẽadmodũ existẽtia, haud eqdẽ scio qũo qs mẽte cõcipere queat ea q nõ sunt, quẽadmodũ ea q sũt, q certè oculis videre est, mẽteq; intelligere q sũt. Verũ vt ea nec videas, nec intelligas, nõ similiter cõtingere põt. Sed existẽtia qdẽ sẽper vident, ac cogno-

A cognoscuntur: nō existentia autē, neq; videnī,
neq; cognoscunī. Cognoscunī itaq; demōstra-
tis iā artibus, & nulla est ars, q̄ nō ex specie qua-
dā rerū videaī, arbitrorq; sanè ego etiā noīa ar-
tibus ex speciebus accipi & imponi. Absurdum
enim est, existimare ex noībus species rerū ger
minare & prouenire: imò etiā impossibile exi-
stit. Noīa enim lege quadā naturæ indita sunt:
species autē rerū nō lege sācitæ sunt, sed naturæ
germina existūt: Atq; hæc quidē si q̄s ex prædi-
ctis nō ad plenum intelligat, in alijs sermonibus
fortassis clarius edocebiī. De medicina verò, vt-
pote de qua hic institutus est sermo, claram de-
mōstrationē faciā: & primū sanè definiā quod
sentio: Medicinā esse, morbos ab ęgris in totum
B tollere, & morborū vehemētes impetus obtun-
dere, & eorū q̄ à morbis victi sūt, curationē nō
aggredi, quū id in cōfesso sit, q medicina tales
sanare nō possit. Qūo igiī hæc medicina faciat,
& quali oīno facultate pręstet, de hoc iā reliquū
sermonē instituā. Cæterū in artis demōstratio-
ne simul etiā sermones illorū, q̄ eā dehonestare
cōtēdunt, quatenus quisq; eorū sibi q̄d trasegis-
se visus est, reuellā. Principiū itaq; sermonis hoc
erit, cui oēs assēsuros scio. Quòd quidē aliqui à
medicina curati sanitati restituunī, confitenī: q
verò nō oēs, ob hoc iā ars ipsa vituperaī: aiuntq;
hi q̄ eā peius incessunt, q hi q̄ à morbis apprehē
dunī, eosq; euadūt, fortunæ ope euadāt, & non
auxilio ipsius artis. Ego verò nō priuabo quidē
C ipse fortunā, tanquā nihil operæprecij faciat. pu
to enim morbis, q̄ malè curanī, vt plurimū infor
tuniū accedere: q̄ verò bene, eos bonā fortunā
nancisci. Postea verò interrogo, qūo possibile
est, sanatos aliud quā artem causari, si quidē eius
vsu & ministerio sūt sanati? Nudā enim fortu-
næ speciē eos respicere ac sequi noluisse, ex hoc
apparet, q se ipsos arti cōcrediderūt. quare à gra-
tia fortunæ referēda liberi sūt: ab ea verò q̄ arti
debeī, minimè se vēdicare possūt, quo minus ei
sanitatē acceptū ferāt. In hoc enim q ei se cōmi-
serūt ac cōcrediderunt, palàm est ipsos speciem
eius esse cōteplatos: vim verò eius patrato opere
cognouerūt. Dicet sanè hic aduersarius, q multi
iā ægri etiā citra medicorū vsum sunt sanati: &
D ego id dicētibus credo. Videī aūt mihi oīno fie-
ri potuisse, vt & q̄ medicis nō vsi sunt, in medi-
cinā inciderint, nō tamē vt scierint q̄d in ipsa re
ctū fuerit, & q̄d nō rectū: alioq; cōtigisset q se ip
sos eodem penitus modo curasent, quo curati
fuissēt, si medicos adhibuissēt. Et hoc tandē ma
gnū signū est essentię ipsius artis: nēpe artē esse,
& quidē magnā: q̄n sanè etiā hi, q̄ eā esse nō pu-
tant, p̄ ipsam seruati apparent. Valde enim ne-
cessariū est, nosse eos qui medicis etiā non sunt
vsi, si ægrotauerūt & cōualuerunt, q aut facien-
tes aliquid, aut non facientes sanati sunt. Aut
enim inedia, aut edacitate, aut vberiore potu,
aut siti, aut balneis, aut alluuie, aut laboribus, aut
quiete, aut somnis, aut vigilia, aut his omnibus
promiscuè

σκέεται· τὰ δὲ μὴ ἐόντα, οὔτε ὁρᾶται, οὔτε γινώσκε-
ται. γινώσκεται τοίνυν δεδειγμένων ἤδη τῶν τεχ-
νέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἥγε ἔκ τινος εἴδεος οὐχ ὁρᾶ-
ται. οἶμαι δ' ἔγωγε καὶ τὰ ὀνόματα* αὐτῆς, διὰ τὰ
3 εἴδεα λαβεῖν, ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ
εἴδεα ἡγεῖσθαι βλαστάνειν, καὶ ἀδύνατον. τὰ μὲν
γὰρ ὀνόματα, φύσιος νομοθετήματά ἐστι. τὰ δὲ
εἴδεα, οὐ νομοθετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. περὶ
μὲν οὖν τούτων εἴγέ τις μὴ ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων ξυνίησιν, ἐν ἄλλοις* ἂν λόγοις σαφέστερον δι-
δαχθείη. Περὶ δὲ ἰητρικῆς, ἐς ταύτην γὰρ ὁ λό-
γος, ταύτης οὖν τὴν ἀπόδειξιν ποιήσομαι. καὶ
πρῶτόν γε δὴ ὁριεῦμαι, ὃ νομίζω, ἰητρικὴν εἶ-
ναι, τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων
4 τοὺς καμάτους, καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότη-
τας ἀμβλύνειν. καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρα-
τημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, εἰδότας ὅτι ταῦ-
τα οὐ δύναται ἰητρική. ὡς οὖν ποιέει τε ταῦτα,
καὶ οἵη τέ ἐστι διὰ παντὸς ποιέειν, περὶ τούτου μοι
δὴ ὁ λοιπὸς ἔσται λόγος. ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀπο-
δείξει, ἅμα καὶ τοὺς λόγους τῶν αἰσχύνειν αὐτὴν οἰο-
μένων ἀναιρήσω, ᾗ ἂν ἕκαστος αὐτῶν πρήσσειν τι
οἰόμενος τυγχάνῃ. ἔστιν οὖν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου, ἣ
καὶ ὁμολογηθήσεται παρὰ πᾶσιν. ὅτι μὲν ἔνιοι
ἐξυγιαίνονται τῶν θεραπευομένων ὑπὸ ἰητρικῆς,
ὁμολογέεται. ὅτι δὲ οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη ψέγε-
ται ἡ τέχνη. καὶ φασὶν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, διὰ
τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων, καὶ τοὺς ἀ-
ποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν, καὶ οὐ διὰ
τὴν τέχνην. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτὸς
τὴν τύχην, ἔργου οὐδενός. ἡγεῦμαι δὲ, τοῖσι μὲν
κακῶς θεραπευομένοισι νουσήμασι, τὰ πολλὰ
τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι. τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην.
ἔπειτα δὲ καὶ πῶς οἷόν τε ἐστὶ τοῖς ὑγιανθεῖσιν ἄλ-
λό τι αἰτιάσασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἴπερ χρεώμενοι
αὐτῇ, καὶ ὑπουργέοντες, ὑγιάνθησαν. τὸ μὲν γὰρ τῆς
τύχης εἶδος ψιλὸν, οὐκ ἠβουλήθησαν θεήσασθαι,
ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέτρεψαν σφᾶς αὐτούς. ὥστε τῆς
μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς, ἀπηλλαγμένοι εἰσί.
τῆς μέντοι ἐς τὴν τέχνην, οὐκ ἀπηλλαγμένοι. ἐν
ᾧ γὰρ ἐπέτρεψαν καὶ ἐπίστευσαν αὐτῇ σφᾶς αὐ-
τοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος ἐσκέψαντο, καὶ
τὴν δύναμιν περανθέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν. ἐρεῖ
δὴ ἐνταῦθα ὁ τἀναντία λέγων, ὅτι πολλοὶ ἤδη
καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ νοσέοντες ὑγιάνθησαν. καὶ
ἐγὼ τῷ λόγῳ οὐκ ἀπιστέω. δοκέει δέ μοι οἷόν τε
εἶναι καὶ ἰητρῷ μὴ* χρεωμένους ἰητρικῇ περιτυχεῖν.
οὐ μὴν ὥστ' εἰδέναι ὅτι ὀρθὸν ἐν αὐτῇ ἐνείη, καὶ ὅτι
μὴ ὀρθόν.* ἀλλ' ὥστ' ἂν ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα θε-
ραπεύσαντες ἑωυτοὺς ὁποῖάπερ ἂν ἐθεραπεύ-
θησαν, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρῶντο. καὶ τοῦτό γε τέως τεκ-
μήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐοῦσά τέ
ἐστι καὶ μεγάλη. ὅπου γε φαίνονται καὶ οἱ μὴ νο-
μίζοντες αὐτὴν εἶναι, σωζόμενοι δι' αὐτήν. πολ-
λὴ γὰρ ἀνάγκη, καὶ τοὺς μὴ χρεωμένους ἰητροῖ-
σιν, νοσήσαντας δὲ καὶ ὑγιασθέντας, εἰδέναι, ὅτι
ἢ δρῶντές τι, ἢ μὴ δρῶντες, ὑγιάνθησαν. ἢ γὰρ
ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ δίψῃ,
ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ ἡσυχίῃ,
ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, ἢ τῇ ἁπάντων τούτων
παρέχῃ

Ver. Cod.
* αὐτῶν ὡς τά.
* ἀναλόγους.
κεφ. περὶ ὑπάρξεως ἰητρικῆς, ὅρος ἰητρικῆς.
ἐροῦσι δέ τινες οἱ τὴν ἰατρικὴν διαβάλλοντες μὲν εἶναι τέχνην.
* χρεόμενος.
* ἀλλ' ὥστε.

Vet. Cod. * ταραχῇ. * ἴσ. ἀποχῇ. * ὅτι. * καὶ ὅτι τὸ βλάψαν ἐν τῷ βλαβῆναι.

* παροχῇ χρώμενοι, ὑγιάνθησαν. καὶ τῷ ὠφελεῖσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτοὺς ἐστὶν ἐγνωκέναι, * ὅ, τι ἦν τὸ ὠφελῆσαν. καὶ εἴ τι τὸ ἐβλάβησαν, καὶ * τὸ βλαβῆναι. καὶ ὅ, τι ἦν τὸ βλάψαν. τὰ γὰρ τῷ ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τῷ βεβλάφθαι ὡρισμένα, οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. εἰ τοίνυν ἐπιστήσεται, ἢ ἐπαινέειν, ἢ ψέγειν ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων τι, οἷσιν ὑγιάνθη, πάντα ταῦτα τῆς ἰητρικῆς ὄντα εὑρήσει. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τῶν ὠφελησάντων μαρτύρια τῇ τέχνῃ, εἰς τὸ εἶναι. τὰ μὲν γὰρ ὠφελήσαντα, τῷ ὀρθῶς προσενεχθῆναι ὠφέλησαν. τὰ δὲ βλάψαντα, τῷ μηκέτι ὀρθῶς προσενεχθῆναι, ἔβλαψαν. καίτοι ὅπου τὸ ὀρθόν, καὶ τὸ μὴ ὀρθὸν, ὅρον ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγέ φημι ἀτεχνίην εἶναι, ὅπου μήτε ὀρθὸν ἔνι μηδὲν, μήτε οὐκ ὀρθόν. ὅπου δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνης ἔργον, ἀλλ' ἀτεχνίης εἴη; ἔτι τοίνυν εἰ μὲν ὑπὸ φαρμάκων τῶν τε καθαιρόντων, καὶ τῶν ἱστάντων ἡ ἴησις, τῇ τε ἰητρικῇ καὶ τοῖς ἰητροῖσι μούνον ἐγένετο, ἀσθενὴς ἦν ἂν ὁ ἐμὸς λόγος. Νῦν δὲ δὴ φαίνονται τῶν ἰητρῶν οἱ μάλιστα ἐπαινεόμενοι, καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι, καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν, ἃ οὐκ ἄν τις φαίη, μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης ἀνεπιστήμων ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. ὅπου οὖν οὐδὲν οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τῶν ἰητρῶν, οὔτε ἐν τῇ ἰητρικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοισι τῶν τε φυομένων, καὶ τῶν ποιουμένων, ἔνεστι τὰ εἴδεα τῶν θεραπειῶν, καὶ τῶν φαρμάκων, οὐκ ἔστιν ἔτι οὐδενὶ τῶν ἄνευ ἰητροῦ ὑγιαζομένων, τὸ αὐτόματον αἰτιάσασθαι ὀρθῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ αὐτόματον, οὐδὲν φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. πᾶν γὰρ τὸ γινόμενον, διά τι ἀνευρίσκοιτ' ἂν γινόμενον, καὶ ἐν τῷ διά τι. τὸ δὲ αὐτόματον, οὐ φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην, ἀλλ' ἢ οὔνομα μοῦνον. ἡ δὲ ἰητρικὴ, καὶ ἐν τοῖς διά τι προνοουμένοισι φαίνεταί τε, καὶ φανεῖται ἔτι οὐσίην ἔχουσα. τοῖσι μὲν οὖν τῇ τύχῃ τὴν ὑγιείην προστιθεῖσι, τῆς δὲ τέχνης ἀφαιρέουσι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι. τοὺς δ' ἐν τῇσι τῶν ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας θαυμάζω ὅτῳ ἐπαιρεόμενοι ἀξιοχρέῳ λόγῳ, τὴν μὲν τῶν ἀποθνησκόντων ἀκρασίην, οὐκ αἰτίην καθιστᾶσι, τὴν δὲ τῶν ἰητρικὴν μελετησάντων σύνεσιν, αἰτίην. ὡς τοῖσι μὲν ἰητροῖσιν ἔνεστι, τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάξαι. τοῖσι δὲ νοσέουσιν, οὐκ ἔστι τὰ προσταχθέντα παραβῆναι. καὶ μὴν, καὶ πολύ γε εὐλογώτερον τοῖσι κάμνουσιν ἀδυνατέειν τὰ προστασσόμενα ὑπουργέειν, ἢ τοῖσιν ἰητροῖσι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάσσειν. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσῃ γνώμῃ, μεθ' ὑγιαίνοντος σώματος ἐγχειρέουσι, λογισάμενοι τά τε παρεόντα, τῶν τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως διατιθέντα τοῖσι παρεοῦσιν. ὥστε ποτὲ θεραπευθέντα εἰπεῖν, ὅτι ἀπήλλαξαν. οἱ δὲ οὔτε ἃ κάμνουσιν, οὔτε δι' ἃ μὴ κάμνουσιν, οὐθ' ὅ, τι ἐκ τῶν παρεόντων ἔσται, οὐθ' ὅ, τι οὖν ἐκ τῶν τούτοισιν ὁμοίων γίνεται εἰδότες ἐπιτάσσονται. ἀλγέοντες μὲν τῷ παρεόντι, φοβεύμενοι δὲ τὰ μέλλον. καὶ πλήρεες μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σιτίων. ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον ἡδέα μᾶλλον, ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι. οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ

promiscuè vtētes cōualuerūt. Et sanè ꝑpterea q̄ opē senserūt, valde necessariū est ipsos nosse, q̄ fuerit aliq̄d qđ opē tulerit. Et rursus si q̄d detrimēti acceperūt, necesse est & detrimētū nosse, & q̄ fuerit aliquid qđ dānū dedit, ac læsit. Non enim quiuis cognoscere pōt ea q̄ cōmoditate & detrimēto sūt disparata. Si igit̄ is q̄ ægrotauit, siue laudare, siue vituperare nouerit q̄d ex diæta, ꝑ quā cōualuit, oīa hæc medicinæ esse cōperiet: & sunt nihil minus ea, q̄ dāno fuerūt, q̄ ea q̄ opē tulerūt, in testimoniū arti, q̄ ars ipsa sit. Quæ enim ꝓfuerūt, ob rectū vsū profuerūt: q̄ verò nocuerūt, ob id q̄ nō rectè vsurpata sūt, nocuerūt. Atqui vbi rectū, & nō rectū, vtrūq; suū finē habet, qūo quis hoc artē esse neget? Hoc enim ego artis expers esse dico, vbi neq; rectū, neq; nō rectū aliq̄d existit. Vbi verò vtrūq; horū inest, qūo hoc nō artis opus, sed potius imperitiæ existat? Amplius aūt si ex pharmacis purgātibus, & aluū sistētibus solū, tū medicina, tū medici sanationē facerēt, infirmus sanè sermo meus meritò iudicaret. Nunc verò hi, q̄ inter medicos maximè laudati sūt, & diæta, & alijs medicaminū formis sanāt, quas ne idiota quidē artis ignar⁹ si audiat, nedū medicus, artis esse negare queat. Vbi igit̄ nihil neq; in ipsis bonis medicis, neq; i arte medica inutile est, sed in plurimis eorum, q̄ ex terra nascunt̄, & eorū etiā q̄ fiūt, species & formæ insunt medelarū & pharmacorū: nō est qđ ampli⁹ aliq̄s eorū q̄ sine medico cōualuerūt, casū spōtaneū vero sermōe vehere possit, tāquā causā suæ sanationis. Spontaneū equidē nihil esse apparet ac deprehēdit̄. Oē enim qđ fit, ꝑ q̄d fieri cōperit, atq; etiā in singulis adeò ꝑ q̄d fieri videt̄: spōtaneū vero nullā essentiā habere cōperit, sed nudū tātum nomē. Medicina aūtē tū ex his, quę ꝑ q̄d de idustria excogitata sūt, esse apparet, tū essentiā amplius habere cōspicit̄. Quare his q̄dē q̄ fortunæ sanitatē acceptā ferūt, artiq; derogāt, hæc q̄ dixi rñdere q̄s posit. Cęterū eos q̄ ob morietiū calamitatē, artē demoliri cōtēdūt, miror quā nā memorabili rōne cōmoti, intēperātiam quidē morietiū causā mortis nō statuūt: intelligētiā vero eorū q̄ medicinā exercēt accusāt, tāquā sanè medici q̄dē ea q̄ nō couēniāt, imperare possint: ęgri verò q̄ imperata sūt, trāsgredi nō possint. Atqui lōgè magis rōni cōsentaneū est, ægros nō posse facere quę imperant, q̄ medicos nō couenietia iubere. Medici nāq; sana mēte sanoq; corpore rē aggredietes, & præsētia cōsiderāt, & de pteritis similiter iuxta ꝑsētia rōcinant, in tātū etiā vt aliqñ palàm gloriari soleāt ęgri, se illorū opera sanitati restitutos esse. Aegri vero neq; qua parte laborēt, neq; ob quā causā laborēt, neq; q̄d ex pręsentibus futurū sit, neq; q̄d ex horū similib⁹ fiet sciētes, medici imperio subiacēt, dolētes quidē ob pręsētia, timētes aūt futura: & pleni quidē morbo, inanes autem ciborū, ea quæ morbo grata sunt, q̄ quæ ad sanitatē faciūt, assumere malunt, mori quidem non amantes, sed tole-

A sed tolerare tñ non potẽtes. Hoc modo autẽ affectos, vtrũ verisimilius est, hos à medicis imperata facere, an alia facere, q̃ medici nõ iusserunt? aut medicos tales, quales superiori sermone declaraui, nõ cõueniẽtia imperare? Non'ne multo magis hos quidẽ, q̃ cõueniãt iubere? illos autẽ temere & impotẽter nolle obedire? atq; sic inobediẽtes in mortẽ incidere? Quę sanè q̃ nõ rectè cõsiderãt, caussas ad hos q̃ inculpabiles sunt, referũt: eos verò q̃ maxime accusãdi sũt, à culpa liberãt & defendũt. Porrò sunt itẽ quidã, q̃ ob eos q̃ victis à morbis curã adhibere nolunt, medicinã ipsã reprehẽdunt, dicũtq;, ꝙ morbi quos sanare aggrediũtur illi, ꝑ seipsos fuissẽt sanati. Qui verò auxilio opus habẽt, eos nõ cõtingũt. Oportebat

B autẽ inquiũt, siquidẽ ars erat, oĩbus æquè morbis sanitatẽ afferre. Qui igitur hęc dicunt, si medicis indignarentur, ꝙ ipsorũ talia dicẽtiũ, nõ vt delirãtium curã habeãt, meritò sanè succẽsuerint magis, q̃ illa reprehendẽtes. Si quis enim ab arte potentiã in ea q̃ nõ profitetur, aut à natura facultatem in ea, ad quæ nata non est, exigat: is insania quadã ignorantiæ potius, q̃ imperitiæ simili laborat. Quorũ enim instrumentorũ siue naturæ, siue artiũ facultatẽ obtinemus, ꝑ ea sanè opifices esse possum⁹, ꝑ alia verò minime licet. quũ igitur homo morbo afficitur, q̃ vehemẽtior est q̃ medicinæ instrumẽta, ne sperare q̃dẽ oportet vt à medicina exuperetur. Exẽpli enim gratia: Inter ea q̃ ĩ medicina vrẽdi vim habẽt, ignis extremę vrit,

C verũ eo minus ẽt alia multa. An verò ex eis pręstãtiora leuiores morbos curare nõ possint, nõdũ satis cõstat, valẽtissimos autẽ morbos potentissima etiã instrumẽta curare nõ posse, quõ nõ sit manifestũ? Quæ enim ignis nõ efficit, quõ ea q̃ ab illo nõ sunt domita nõ ostẽdãt, ꝙ alia Arte opus habeãt, & nõ ea in qua ignis instrumentũ existit? Idẽ sẽtio & de alijs instrumẽtis, quæcũq; medicinæ opus adiuuãt, quorum oĩum singulatim successũ si nõ assequitur medicus, vim affectionis accusare oportet, mea quidẽ sentẽtia, nõ ipsã artẽ. Qui igitur eos reprehẽdũt q̃ victis à morbo manũ adhibere recusãt, hortantur etiã, vt ea q̃ nõ cõueniũt attingãt, nõ minus q̃ ea q̃ cõtingere interest artis: q̃d quũ faciũt, his quidẽ q̃ noĩe

D medici sũt admirationi sũt, ab his verò q̃ arte ꝑstãt deridentur. Nec vero adeò desipiẽtes huius artis experti sũt, neq; vituperatorib⁹ indigẽt, neq; laudatoribus, sed potius id cõsiderãtibus in q̃d opificũ operationes terminãtes absolutæ sũt, & à qua deficiẽtes imperfectę existũt. Amplius verò ẽt defectus aliquos quidẽ opificib⁹ imputare oportet, aliquos verò ipsis operibus. Quæ quidẽ igitur ad alias artes ꝑtinent, aliud tp̃s, aliũq; sermonẽ reqrũt. Quæ verò ad medicinã, qualia sũt, & quõ iudicãda, partim q̃dẽ supiori sermone ostẽdimus, partim verò præsẽti oratione docebim⁹. Sũt.n. his q̃ hãc artẽ ꝓbe norũt, morbi partim nõ in obscuro positi, & nõ multi, partim ĩ manifesto loco hærẽtes, & multi sũt. Qui enim ad interna vertuntur, in obscuro siti sũt: q̃ verò ad supficiẽ corporis erũpũt, aut tumescũt, manifesti sũt. exhibẽt enim

sese

ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. οὕτω διακειμένους, πότερον εἰκὸς τούτους τὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐπιτασσόμενα ποιέειν, ἢ ἄλλα ποιέειν, ἃ οὐκ ἐπετάχθησαν. ἢ τοὺς ἰητροὺς τοὺς ἐκείνως διακειμένους, ὡς ὁ πρόσθεν λόγος ἡρμήνευσεν, ἐπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα. ἆρ' οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν, δεόντως ἐπιτάσσειν. τοὺς δὲ, εἰκότως ἀδυνατέειν πείθεσθαι; μὴ πειθομένους δὲ περιπίπτειν τοῖσι θανάτοισιν, ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι, τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀνατιθέασι, τοὺς αἰτίους ἐλευθεροῦντες. Εἰσὶ δέ τινες, οἳ καὶ διὰ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων, μέμφονται τὴν ἰητρικήν. λέγοντες, ὡς ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ ὑφ' αὑτῶν ἂν ἐξυγιάζοιτο, ἃ ἐγχειρέουσιν ἰᾶσθαι. ἃ δ' ἐπικουρίης δεῖται, οὐκ ἅπτονται. δεῖν δὲ εἴπερ ἦν ἡ τέχνη, πάνθ' ὁμοίως ἰᾶσθαι. οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες, εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰητροῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων, οὐκ ἐπιμελοῦνται ὡς παραφρονεόντων, εἰκότως ἂν ἐμέμφοντο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνα μεμφόμενοι. εἰ γάρ τις τέχνην, ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν, ἐς ἃ μὴ πέφυκεν, ἀξιώσειε δύνασθαι, ἀγνοεῖ μανίην ἁρμόζουσαν ἀγνοίῃ μᾶλλον, ἢ ἀμαθίῃ. ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν τοῖσί τε τῶν φυσίων, τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τούτων ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι. ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθοι ἄνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσόν ἐστι τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐδὲ προσδοκᾶσθαι δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. αὐτίκα

6 γὰρ τῶν ἐν ἰητρικῇ καιόντων, πῦρ ἐσχάτως καίει. τούτου δὲ ἧσσον, καὶ ἄλλα πολλά. τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων, τὰ κρέσσω οὔπω δῆλον ὅτι καὶ ἀνίητα. τῶν δὲ κρατίστων, τὰ κρέσσω πῶς οὐ δηλονότι ἀνίητα; ἃ γὰρ πῦρ οὐ δημιουργέει, πῶς οὐ τὰ τούτῳ μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ, ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, ἧς ἔνι τὸ πῦρ ὄργανον, ωὑτὸς δέ μοι λόγος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὅσα τῇ ἰητρικῇ *ξυνεργεῖ, ὧν ἁπάντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὴν δύναμιν αἰτιᾶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην. οἱ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχειρέουσι,* παρακελεύονται, καὶ ὧν μὴ προσήκει ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον, ἢ ὧν προσήκει. παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα, ὑπὸ μὲν τῶν τῷ ὀνόματι ἰητρῶν, θαυμάζονται). ὑπὸ δὲ τῶν καὶ τέχνῃ, καταγελῶνται. οὐ μὴν οὕτως ἀφρόνων οἱ ταύτης τῆς δημιουργίας ἔμπειροι, οὔτε μωμητῶν, οὔτ' αἰνετῶν δέονται, ἀλλὰ λελογισμένων, πρὸς ὅ, τι ἂν αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελευτώμεναι, πλήρεις εἰσί. καὶ ὅτευ ὑπολειπόμεναι ἐνδεεῖς. ἔτι τε τῶν ἐνδειῶν, ἅς τε τοῖς δημιουργοῦσιν ἀναθετέον, ἅς τε τοῖσι δημιουργουμένοισι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας, ἄλλος χρόνος μετ' ἄλλου λόγου δείξει. τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰητρικὴν, οἷά τέ ἐστιν, ὥστε κριτέα. τὰ μὲν, ὁ παρῳχημένος, τὰ δὲ, ὁ παρὼν διδάξει λόγος. ἔστι γὰρ τοῖσι ταύτην τὴν τέχνην ἱκανῶς εἰδόσι, τὰ μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα, καὶ οὐ πολλά. τὰ δ' οὐκ ἐν* εὐδήλῳ, καὶ πολλά ἐστι. τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ. τὰ δ' ἐξανθεῦντα εἰς τὴν χροιὴν, ἢ *οἰδέοντα, ἐν εὐδήλῳ. παρέχει γὰρ ἑωυτῶν τῇ τε

ὄψει,

Vet. Cod.

* ξυμβαίνει.

* λέγουσι.

vel abundat, vel ἀδήλῳ legendum.

* ἤμασι.

Vet.Cod. ὄψει, τῷ τε ψαῦσαι, τῆς στερεότητος, καὶ τῆς ὑγρό-
τητος αἰσθάνεσθαι. καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυ-
χρὰ, ὧν τε ἑκάστου, ἡ παρουσίη, ἢ ἀπουσίη, τοιαῦ-
τη ἐστι. τῶν μὲν δὴ τοιούτων πάντων ἐν ἅπασι
τὰς ἀκέσιας ἀναμαρτήτες δεῖ εἶναι. οὐχ ὡς ῥηϊ-
δίας, ἀλλ' ὅτι ἐξεύρηνται. ἐξεύρηνταί γε μὴν
οὐ τοῖσι βεληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖ-
σι. δύνανται δὲ, οἷσι τά τε τῆς παιδείης μὴ ἐκπο-
δὼν, τά τε τῆς φύσιος μὴ ταλαίπωρα. πρὸς μὲν
οὖν τὰ φανερὰ τῶν νοσημάτων, οὕτω δεῖ εὐπορέειν
τὴν τέχνην. Δεῖ γε μὴν αὐτὴν, μὴ δὲ πρὸς τὰ
*ἥσσονα. *ἧσον φανερὰ ἀπορέειν. ἔστι δὲ ταῦτα, ἃ πρός τε
τὰ ὀστέα τέτραπται, καὶ τὴν νηδύν. ἔχει δὲ τὸ σῶ-
μα, οὐ μίαν, ἀλλὰ πλείους. δύο μὲν γὰρ αἳ τὸν σῖ-
τον δεχόμεναί τε, καὶ ἀφιεῖσαι, ἄλλαι δὲ τουτέων
πλείους. ἃς ἴσασιν, οἷσι τουτέων ἐμέλησεν. ὅσα
γὰρ τῶν μελέων ἔχει σάρκα περιφερέα, ἣν μῦν κα-
λέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. πᾶν γὰρ τὸ ἀσύμφυ-
τον, ἤν τε δέρματι, ἤν τε σαρκὶ καλύπτηται, κοῖλόν
ἐστι. πληροῦταί τε ὑγιαῖνον μὲν, πνεύματος. ἀσθε-
νῆσαν δὲ, ἰχῶρος. ἔχουσι μὲν τοίνυν οἱ βραχίονες,
σάρκα τοιαύτην. ἔχουσι δ' οἱ μηροί. ἔχουσι δ' αἱ
κνῆμαι. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀσάρκοισι, τοιαύτη ἔνε-
στιν, οἵη καὶ ἐν τοῖσιν εὐσάρκοισιν εἶναι δέδεικται.
ὅ, τε γὰρ θώρηξ καλεόμενος, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ στε-
γάζεται. ὅ, τε τῆς κεφαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέ-
φαλος. τό, τε νῶτον, πρὸς ὃ ὁ πνεύμων, τούτων οὐ-
*ἔτι οὐ. δὲν *ὅ, τι οὐ καὶ αὐτὸ κενόν ἐστι, πολλῶν διαφύσιων
μεσόν: ἐστὶν οἷσιν οὐδὲν ἀπέχει πολλὸν ἀγγεῖα
εἶναι. τῶν μέν τοι βλαπτόντων, τὸν κεκτημένον. τῶν
δὲ, καὶ ὠφελούντων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι, καὶ φλέβες
πολλαὶ, καὶ νεῦρα, οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ
πρὸς τοῖς ὀστέοισι προστεταγμένα, σύνδεσμός
ἐστι τῶν ἄρθρων. καὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν οἷσιν αἱ συμ-
βολαὶ τῶν κινεομένων ὀστέων ἐγκυκλέονται. καὶ τού-
των οὐδὲν, ὅ, τι οὐχ ὑπαφρόν ἐστι, καὶ ἔχον περὶ αὐ-
τὸ θαλάμας, ἃς καταγγέλλει ἰχὼρ, ὃς ἐκ διοιγο-
μένων αὐτέων, πολύς τε καὶ πολλοὺς λυπήσας
ἐξέρχεται. οὐ γὰρ δὴ ὀφθαλμοῖσί γε ἰδόντι τού-
των τῶν εἰρημένων, οὐδενὶ οὐδὲν ἐστιν εἰδέναι. διὸ
δὴ καὶ ἄδηλα ἐμοί τε ὠνόμασται, καὶ τῇ τέχνῃ κέκρι-
*ἢ. ἴσως, ται εἶναι, οὐ μὴν ὅτι ἄδηλα κεκράτηκεν, ἀλλ' *εἰ
*ὅσαι. δυνατὸν κεκράτηται. δυνατὸν δὲ, *ὅσον αἵ τε
τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς τὸ σκεφθῆναι παρέχουσιν,
*σεν. αἵ τε τῶν *ἐρευνησόντων ἐς τὴν ἔρευναν πεφύκασι.
μετὰ πλείονος μὲν γὰρ πόνου, καὶ οὐ μετ' ἐλάσσο-
*ἑωρᾶτο. νος χρόνου ἐν: ἢ ὀφθαλμοῖσιν *ὁρᾶταί τε, καὶ
γινώσκεται. ὅσα γὰρ τὴν τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἐκ-
φεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει κεκράτηται. καὶ
ὅσα δὲ ἐν τῷ μὴ ταχὺ ὀφθῆναι οἱ νοσέοντες πάσχ-
ουσιν, οὐχ οἱ θεραπεύοντες αὐτοὺς αἴτιοι, ἀλλ' ἡ φύσις
ἥ τε τοῦ νοσέοντος, ἥ τε τοῦ νοσήματος. ὁ μὲν γὰρ ἐπεὶ
οὐκ ἦν αὐτῷ ὄψει ἰδεῖν τὸ μοχθέον, οὐδ' ἀκοῇ πυ-
*περ. θέσθαι, λογισμῷ μετῄει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἃ *πειρῶνται
οἱ τὰ ἀφανέα νοσέοντες ἀπαγγέλλειν περὶ τῶν νο-
σημάτων τοῖσι θεραπεύουσιν, δοξάζοντες μᾶλ-
λον ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσιν. εἰ γὰρ ἠπίσταντο, οὐκ
ἂν περιέπιπτον αὐτοῖς. τῆς γὰρ αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, 8
ἧσπερ τὸ εἰδέναι, τῶν νούσων τὰ αἴτια, καὶ τὸ θεραπεύ-
ειν αὐτὰς ἐπίστασθαι πάσῃσι τῇσι θεραπείῃσιν,
αἳ κωλύουσι

sese vt tũ visu, tũ tactu, & soliditas & humiditas A
ipsorũ pcipiat, q̃ calida sũt, q̃ frigida, tũ quorũ
vniuscuiusq; psẽtia, vel absẽtia talia existũt itelli
gat. Atq; horũ qdẽ oĩum ĩ oĩbꝰ certas ac infallibi
les medelas esse oportet, nõ ob id q̃ faciles sint,
sed q̃ certo iuẽto cõstẽt. Neq; vero à qbusuis vo
lẽtibꝰ inueniunt, sed ab his, q̃ volũt, itẽq; posũt,
posũt aũt qbꝰ tũ educatio nõ fuit impedimẽto,
tũ natura nõ infelix liberaliter accessit. Ad ma-
nifestos qdẽ igit morbos hoc modo artẽ diuite
facultate pditã esse oportet. Neq; verò ad minꝰ
manifestos eã inopẽ ac dubiã hęrere cõuenit. Sũt
aũt morbi minꝰ aperti, quiq; ad ossa, quiq; ad vẽ
triculũ sũt cõuersi. Habet autẽ corpus nõ vnũ vẽ
triculũ, sed plures. Duo.n. sunt, q̃ cibũ suscipiũt
& demittũt, alijq; præter hos plures, quos norũt B
hi qbꝰ hæc res curæ fuit. Quæcũq; enim mẽbra
carnẽ in orbẽ circũsitã habent, quã musculũ ad-
pellãt, ea oĩa vẽtriculũ habẽt. Omne enim incõ
cretũ, & qđ nõ coaluit, siue pellicula, siue carne
cõtegat, cauũ est. Implet autẽ dũ sanũ est flatu,
dũ ęgrotat sanie. Habẽt itaq; brachia talẽ carnẽ,
habẽt & femora, habẽt tibiæ. Quin & in excar-
nibus partibꝰ eiusmodi caro inest, similiter vt in
carnosis esse demõstratũ est. Nã & q̃ thorax ap-
pellat, in quo hepar cõtinet, & capitis circulus,
in quo cerebrũ cõcludit: ipsũq; adeò dorsũ, ad
qđ pulmo vergit: horũ membrorũ nullũ est, qđ
non & ipsũ vacuũ sit, ac multis segmẽtis plenũ
ac quasi discriminatũ existat, q̃ parũ abest vt va-
sa existãt, quorũ tñ aliqua habẽtẽ lædũt, aliqua C
verò ẽt psunt. Præter hæc aũt & venæ multæ, &
nerui nõ ĩ carne sublimes, sed ad ipsa ossa ptẽti
ligamẽtũ sũt articulorũ. Ipsi ẽt articuli in qbus
ossiũ, q̃ mouent, cõmissuræ inuoluunt, & horũ
nullũ est qđ nõ subspumosũ sit, & circa se caui-
tates habeat, quas sanies prodit: q̃ deductis ipsis
multa & magno multorũ mærore egredit. Ex p-
dictis itaq; oĩbus nullũ est, qđ oculis cõspiciẽti
cognoscere cõtingat: quapp ẽt obscura mihi ap
pellata sũt: & ab arte quoq; obscura esse iudicata
sũt: nõ tñ q̃ obscura pmaneãt & nos, sed quãtũ
possibile vincãt, fuit ipsa victa sũt. Possibile aũt
est, quãtũ ęgrorũ naturæ ad cõsiderãdũ cõferũt,
& quãtũ eorũ q̃ pscrutaturi sũt naturę ad pscru
tãdũ aptę sũt. Cum multo.n. labore, & nõ modi D
co tpe cognoscerent, etiã si oculis conspicerent.
Quæcũq;.n. oculorũ cõspectũ effugiũt, ea mẽtis
oculis obtinent, & supant. Quæcũq; verò ob id
q̃ nõ stati cognoscant, ęgri mala ppetiunt: ea nõ
ad medicos curãtes ipsos, tãquã ad ipsorũ auto-
res referẽda sũt, sed ad naturã ipsiꝰ ægri, itidẽq;
ipsiꝰ morbi. Medicꝰ.n. quũ nõ posit malũ neq;
visu asseq, neq; audiẽdo ex aliorũ narrationibꝰ
cognoscere, rõcinatione ipsũ psequit. Etenĩ ip-
si quoq; ęgri, q̃ obscuro morbo laborãt, si conent
medicis de morbis suis narrare, ex opiniõe ma-
gis q̃ scia narrãt. Nã si sciuissẽt, ĩ ipsos sanè medi
cos nõ ĩcidissẽt, cũ eiusdẽ ĩtelligẽtię sit morborũ
causas nosse, & morbos ipsos oĩbus medicamẽtis
quæ

A quæ augescere morbũ ꝓhibet, curare posse. Qñ
igit neq; ex ægri narrationib⁹ ad infallibilẽ cer-
titudinẽ ꝓuenire posit, alio certè respicere me-
dicũ necesse est. Quare huius tarditatis nõ ars ip
sa, sed corporum natura causa existit. Hęc enim
malũ sẽtiẽs, mederi magnopere gestit, cõsiderãs
tñ ne temeritate magis q̃ cõsilio, & vt facultate
magis q̃ violẽtia medeat. Medicus verò si quidẽ
suffecerit ad cognoscẽdũ, sufficiet etiã ad sanan
dũ. Si verò is in quo morbus cognoscit, superet,
ob id sanè q serius medicũ accesit, aut ob mor
bi celeritatẽ peribit. Si enim ex æquo ꝓcesserit
morb⁹ cũ medicina, velocior nõ est. Si verò prę-
occupauerit velocior oĩno existit. præoccupat
aũt tũ ꝑp corporũ angustiã, in qua nõ in cõspi-
B cuo inhabitãt morbi, tũ ꝑp ægrorũ negligẽtiã.
Differũt enim atq;, vbi iã à morbis ipsis appre-
hẽsi sũt, tũ demũ curari volũt ac expetũt. Qua-
re artis potentiã magis ex merito admiremur, si
quẽ ex clãdestino morbo ægrũ restituat, q̃ si im
posibilibus & desperatis opẽ ferre moliat. Ne-
quaquã verò in vlla aliqua iã inuẽtarũ artiũ tale
quiddã inest: sed q ex eis igne opificiũ exercẽt,
igne nõ præsẽte, ociosę sũt. Vbi verò illũ cõtige-
rũt, operosæ. Quæ itẽ tractabili rerũ materia ar-
tẽ suã exercẽt, veluti alię quidẽ lignis, alię corijs
alię sculpẽdo tũ ære, tũ ferro, alijsq; similibus re
bus earũ quãplurimæ. opera porrò q ex hac ma-
teria, & cũ hui⁹ materię instrumẽtis fiũt, tametsi
facile retractari ac corrigi posint, tñ non magis.
B velocitate, q̃ velut decet, & nil trãsgrediẽdo ꝑfi
ciunt: Quod si instrumẽtũ desit qescere necesse
est, & quanq̃ in illis tarditas vtilitati incommo
det, ea tñ præeligit, talis profectò medicina est
in Empicis, nec nõ ijs qui Hepate renibusq; la-
borant, ac demũ in q̃busuis cauitatũ morbos oc
cupatis, nẽpe cũ intueri partes affectas nequeat,
(hæc oĩa omns norunt) alias tñ facultates coad-
iutrices adinuenit. Vocis nimirũ claritatẽ & tar
ditatẽ, itemq; fluxiones q singulis locis per quos
exitus eis dant, destillare cõsueuerunt, quas flu-
xiones partim odorib⁹, partim colorib⁹, partim
tenuitate crassitieq; expendẽs cõiectura conse-
quant, ex eisq; signa tũ eorũ quæ ægri iã perpe-
tiunt, tũ quæ perpeti posint, colligit. Quũ verò
hæc significationẽ de se præbeat, neq; ipsa natu-
D ra spõte dimittat, vires ampli⁹ ac necesitates me
dicina ipsa inuenit, q̃b⁹ natura coacta indẽnis tñ
cõcedat. Natura aũt stimulata, & impulsa, artis
peritis q faciẽda sũt demõstrat. Cogit aũt partim
coalitũ ĩ nobis calorẽ, pituitã ꝑ ciborũ ac potũ
acrimoniã diffundere, quo ĩtelligat q̃d sibi visũ
sit de illis, q vt viderent ipsa machinata est: partĩ
verò spũm velut delatorẽ, tũ vis arduis, tũ cursi-
bus accusare ac ꝓdere cogit. Quin & sudores ꝑ
ꝑdicta ducẽs ac excludẽs, humorũ calidorũ ex-
pirationib⁹ ꝓuestigat. Sũt præterea q ꝑ vesicã ꝑ-
gressa magis morbũ ostẽdere posũt, q̃ quæ per
carnẽ exhalarunt. Inuenit igit & tales potiones
itẽq; cibos, q calidiores aliàs calefacientibus exi-
stentes,

αἱ κωλύεσι τὰ νουσήματα μεγαλιωεῦθαι. ὅτε ἐν — Vet. Cod.
ἐδὲ ἐκ τῶν * ἐπαγγελλομένων * ἐστὶ τὴν ἀναμάρ- — * ἀ. ἴσως. * ἐπὶ.
τητον σαφηνείην ἀκῦσαι, προσοπτέον τι, καὶ ἄλλο
τῷ θεραπεύοντι. ταύτης οὖν τῆς βραδυτῆτος
οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ' ἡ φύσις, αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων.
ἡ μὲν γὰρ αἰσθανομένη, ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκο-
πεῦσα ὅπως μὴ τόλμη μᾶλλον, ἢ γνώμη, καὶ ῥα-
στώνη μᾶλλον, ἢ βίη θεραπεύη. ὁ δ' ἢν μὲν ἀρκέ-
ση πρὸς τὸ ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει καὶ πρὸς τὸ ἰα-
θῆναι. ἢν δ' ἐν ᾧ τῦτο ὁρᾶται, κρατηθῇ, διὰ τὸ
βραδέως αὐτὸν ἐπὶ τὸν θεραπεύσοντα ἐλθεῖν,
ἢ διὰ τὸ τῦ νοσήματος τάχος, οἰχήσεται. ἐξ ἴσου
μὲν γὰρ ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, ἐκ ἔστι θᾶσσον.
προλαβὸν δὲ, θᾶσσον. προλαμβάνει δὲ, διά τε
τὴν τῶν σωμάτων * στενότητα, ἐν ᾗ ἐκ ἐν εὐόπτῳ — * στεγνότητα.
οἰκέεσιν αἱ νῦσοι, διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλι-
γωρίην. ἐπιτίθενται * γὰρ, λαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ — * οὐ.
9 τῶν νοσημάτων, ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι. ἐπεὶ τῆς
γε τέχνης τὴν δύναμιν, ὁκόταν τινὰ τῶν τὰ ἄδη-
λα νοσεόντων ἀναστήσῃ, θαυμάζειν ἀξιώτερον,
ἢ ὁκόταν ἐγχειρέῃ τοῖς ἀδυνάτοις. οὔκουν ἐν
ἄλλῃ δημιουργίῃ τῶν ἤδη εὑρημένων ἐδεμίῃ ἔνε-
στιν ἐδὲν τοιῦτον. ἀλλ' αὐτέων ὅσαι πυρὶ δημιουρ
γεῦνται, τύτε μὴ παρέοντος ἀεργοί εἰσι. μετὰ
* δὲ τῦ τύτε ἀφθῆναι ἐνεργοί. καὶ ὅσαι, καὶ τοῖσιν — * καὶ ὅσαι.
εὐεπανορθώτοισι τοῖσι σώμασι δημιουργεῦνται.
αἱ μὲν, μετὰ ξύλων. αἱ δὲ, μετὰ σκυτέων. αἱ δὲ,
γραφῇ, χαλκῷ τε, καὶ σιδήρῳ. καὶ τοῖσι τούτων
ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσται. τὰ δ' ἐκ τύτων καὶ μετὰ
τούτων δημιουργεύμενα, καὶ εὐεπανόρθωτα, ὅμως
οὐ τῷ τάχει μᾶλλον, ἢ τῷ ὡς δεῖ δημιουργεῖται,
οὐδ' ὑπερβατῶς. ἀλλ' ἢν ἀπῇ τι τῶν ὀργάνων,
ἐλλινύει. καίτοι κἀκείναις τὸ βραδὺ πρὸς τὸ λυ-
σιτελέστερον ἀσύμφορον. ἀλλ' ὅμως προτιμᾶ-
ται. Ἰητρικὴ δὲ, τῦτο μὲν, τῶν ἐμπύων. τῦτο δὲ,
* τὸ ἧπαρ ἢ τοὺς νεφρὺς, τῦτο δὲ, τῶν ἐκ ξυμπάν- — * τῶν.
των ἐν τῇ νηδύϊ νοσεόντων, ἀποστερεομένη τῇ δει-
νοψίῃ. * τὰ πάντα πάντες ἱκανωτάτως ὁρῶσιν. — * ἃ.
ὅμως ἄλλας εὐπορίας συνεργὺς ἐφεῦρε. φωνῆς τε
γὰρ λαμπρότητα*, καὶ βραδυτῆτα*, καὶ ῥευμά- — * τι * τι
τα*, ἃ διαῤῥεῖν εἴωθεν ἑκάστοισι, δι' ὧν ἔξοδοι δέ- — * των.
δονται. ὧν τὰ μὲν, ὀδμῇσι. τὰ δὲ, * χροίῃσι. τὰ — * χρόησι.
δὲ, λεπτότητι καὶ παχύτητι διασταθμωμένη τεκ-
μαίρεται. ὧν τε σημεῖα ταῦτα, ἅ τε πεπονθότων,
ἅ τε παθεῖν δυναμένων. ὅταν δὲ ταῦτα μηνύων-
ται, μὴ δ' αὐτὴ ἡ φύσις ἑκοῦσα ἀφίῃ, ἀνάγκας
εὕρηκεν, ᾗσιν ἡ φύσις ἀζήμιος βιασθεῖσα μεθίη-
σιν. ἀνεθεῖσα δὲ δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης ἰδό-
σιν, ἃ, ποιητέα. βιάζεται δὲ τῦτο μὲν πῦρ
τὸ συντροφον φλέγμα διαχεῖν, σιτίων δριμύ-
τητι*, καὶ πομάτων. ὅπως τεκμαρῆταί τι ὀφθὲν — * τα.
περὶ ἐκείνων, ὧν αὐτὴ ἐμηχάνωτο ὀφθῆναι. * τῦτο — * πότε Ιοτ
δ' αὖ πνεῦμα ὃν κατήγορον, * ὁδοῖσι τὲ προσάν- — * ὁδοῦσι.
τεσι, καὶ δρόμοις ἐκβιᾶται κατηγορέειν. * ἱδρῶ- — * ἰδόνται.
τάς τε τούτοισι τοῖσι προειρημένοισιν ἄγουσα,
ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίῃσι τεκμαίρεται. ἔστι δὲ
ἃ καὶ διὰ τῆς κύστιος διελθόντα, ἱκανώτερα τὴν
νοῦσον δηλῶσαί ἐστιν, ἢ διὰ τῆς σαρκὸς ἐξιόντα.
ἐξεύρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα, καὶ βρώμα-
τα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερμότερα γιγνόμενα,
τήκει

Vet. Cod. *ἐξιόντα. *τὰς ἀπι- *μένοις. *τὴν ἀλη-θῆ.

τήκει τε ἐκεῖνα, καὶ διαῤῥεῖν ποιέει. ἃ οὐκ ἂν διεῤῥύη, μὴ τοῦτο παθόντα. ἕτερα μὲν οὖν πρὸς ἑτέρων, καὶ ἄλλα δι᾽ ἄλλων ἐστὶ, τά τε* διϊόντα, τά τ᾽ ἐξαγγέλλοντα. ὥστ᾽ οὐ θαυμάσιον αὐτῶν, *τάς τε πίστιας, χρονιωτέρας γίνεσθαι, τάς τ᾽ ἐγχειρήσιας, βραχυτέρας, οὕτω δι᾽ ἀλλοτρίων ἑρμηνειῶν πρὸς τὴν θεραπεύουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. Ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωυτῇ εὐπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητρικὴ, καὶ οὐκ εὐδιορθώτοισι δικαίως οὐκ ἂν ἐγχειρέοι τῇσι νούσοισιν, ἢ *ἐγχειρευμένας, ἀναμαρτήτους ἂν παρέχῃ, οἵ τε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν, αἵ τε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς ἐκ τῶν ἔργων ἥδιον, ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν. οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες, ἀλλὰ τὴν πίστιν *τῷ πλήθει ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγεύμενοι, ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

ſtentes, illaq; & eliquant, & profluere faciunt, A quæ ſanè non profluxiſſent, ſi non hoc modo tractata fuiſſent. Alia itaque ex alijs, & alia per alia prodeunt, quæ corpus pergreſſa morbum ipſum produnt. Vt nihil miri ſit, ipſis ſerius fidem haberi, & medendi conatus ac aggreſſiones tardiores eſſe, quum ſic per peregrinas interprætationes ad medẽdi ſcientiam, ac cognitionem medici perueniãt ac erudiantur. Quòd igitur & rationes in ſeipſa plenas, & ad ferendũ auxilium abundantes habeat medicina, & quòd morbis, qui corrigi nõ poſſunt meritò auxiliares manus negat, aut ſi fortè opem ferre molita eſt, citra culpam eam exhibet, id ipſum tũ iam habitus ſermo manifeſtum facit, tum etiam artis peritorũ demonſtrationes palàm documentum præbent, quas ſanè ex operibus iucundius quàm ex ſermonibus oſtendunt: vtpote qui in dicendo minime ſtuduerint, ſed eam fidem ſinceriorem putarint, quæ potius rerum ſcitarum, quàm auditarum copia conſtet.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes ad Artem.

1 Non deſunt. *Nonnulli homines eo naſcuntur ingenio, ut ſemper à communi ſapientiorum via recedere ſtudeant, quod ſiue bonum, ſiue malum ab alijs exiſtimetur, nihil ipſis curæ eſt, atque huiuſmodi fuiſſe Aſclepiadem ſignificat Galenus, vbi eum exercuiſſe contradictorum habitum teſtatus eſt. Alij enim res viliſsimas, & nulla cognitione dignas celebrare ſibi propoſuerunt, alij quæ ab omnibus habentur in honore, communemq; hominibus vtilitatem afferunt, acerbiſsimis conuitijs inſequi non erubuerunt, quod cum temporibus Hippocratis euenerit, quando hominum non adeo creuerat prauitas, cur miremur ſi hiſce temporibus impuriſsimus Agrippa, atque aliqui alij in bonas artes linguæ ſuæ venenum effundere auſi ſint, quando iam nullis ſceleribus via clauditur.*

2 Intelligentiæ. *ξύνεσις, ſiue σύνεσις, ut ſcribit Ariſtot. 6. Ethic. ἐστὶ καθ᾽ ἣν λέγομεν συνετοὺς, ſiue ξυνετοὺς οὔτε ὅλως τὸ αὐτὸ ἐπιστήμῃ, ἢ δόξῃ. iccirco nunquam mihi placuit, ut hac vox pro ſcientia transferatur, eo magis apud Hippocratem, qui inter veteres omnium maximè proprias vocum ſignificationes fere ſemper obſeruaſſe reperitur, intelligentiam vero ſi quis transferat, vim Græci nominis latiniore, & magis propria voce exprimere credam.*

3 Abſurdum. *τὰ γὰρ ὀνόματα φύσιος νομοθετήματα ἐστὶ, cum natura vis quædam ſit rebus inſita, ratione carens & à non errante intelligentia gubernata, ſiue ſecundum Ariſtotelis ſententiam τὶς ἀρχὴ καὶ αἰτία τοῦ κινεῖσθαι, καὶ ἠρεμεῖν ἐν ᾧ ὑπάρχει πρώτως καθ᾽ αὐτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός. verè nomina naturæ νομοθετήματα, ſiue conſtitutiones vocari nequeunt; ſic tamen ab auctore vocata videntur, quòd primi illi nominum fictores naturæ rerum eadem accommodarint, quæ poſtmodum longa annorum ſerie (ſicut in Cratylo diſputat Plato) ita immutata fuerunt, vt vix plerumque recognoſcantur à quopiam; multa in hoc genere dicta ſunt à Scaligero in varijs ſuis commentarijs, & præcipuè in libello de principijs linguæ Latinæ.*

4 Medicinam eſſe. *Hanc non eſſe medicinæ definitionem ſcriptum reperitur in eo libello, qui Galeno de finitionibus medicis falsò adſcribitur; cui ſententiæ planè adſtipulor, quoniam eſt potiùs medici muneris quædam rudis explicatio, quàm deſcriptio, ſiue definitio. Deploratos enim ſolis prognoſticis relinquendos eſſe Galenus quoque 2. Aphoriſ. 29. & xi. Metho. cap. 9. ne præſidijs auctoritas minuatur, poſt Hippocratem memoriæ mandauit; non defuerunt tamen qui humanius hanc rem æſtimarint, veluti Soranus Epheſius, & Aetius, quorum alter ita ſcriptum reliquit in introductorio Medicinæ. rectiſsimum ergo eſt huiuſmodi homines, qui defecti ſunt viribus, non quidem deſerendos*
„ exiſtimare, ſed alijs medicinalibus rebus curare, quæ in culpam venire non poſſunt, vt & artis hu-
„ manitas, & perſeuerans medici peritia poſsit ſtare. Alter verò ſic ait, vbi de Elephantiaſi tractat.
„ humanum enim & plenum beneuolentiæ ſignum eſt, in extremis etiam malis vſque ad experimentum
„ procedere ad difficultatem affectionis compeſcendam. Horum verò ſententias ſemper ſaniores putaui, quòd (vt dicebat Auerroes) in medicina, ſicut in natura fiant monſtra, & ſæpius à medicis relictos tam medicamentis, quàm ſine, reſurgere videamus, qui euentus quantum auctoritatis, & gloriæ Aſclepiadi Pruſienſi vindicarint, teſtes ſunt Cornelius Celſus, Plinius, atque Apuleius.

5 Aut enim inedia. *Medicinam à multis, vt inutilem habitam atque vituperatam eſſe alibi quoque ſcripſit*

scripsit Hippocrates, sed posterioribus temporibus Plinius lib. 29. cap. 1. omnium copiosissimè disputationem hanc habuit, interim nemo ferè inuenitur, qui in morbis medicinæ sese non concredat, tuncque maxime quiuis medicinæ opera sanatur, quando potissimum medicamenta cuncta respuere pergit, ac certam viuendi rationem sibi proponit, est enim potissima medicinæ pars ea, quæ circa victus leges versatur, quam etiam aliarum primam ab hominibus quodam naturæ ductu inuentam, et exercitam fuisse auctor est Hippocrates.

6 Quum igitur homo. *Eam sententiam videtur ex hoc loco accipere Aretæus Hippocraticæ doctrinæ obseruantissimus, quam habuit in curatione elephantiasis sub his verbis* τῶν νούσων μέζονα χρὴ τὰ ἄκεα ἐς λύσιν αὐτάων ἔμμεναι, ἐλέφαντος δὲ τηλίκου κακοῦ τίς ἀξιόνικος γίγνοιτ᾽ ἂν ἰητρεῖν.

7 Sunt in his. *Codices vulgati atque etiam Vaticani omnes habent* τὰ μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα, καὶ οὐ πολλά, τὰ δ᾽ οὐκ ἐν ἐνδήλῳ, καὶ πολλά ἐστι. *Quæ lectio mihi sanè non admodum probatur, quippe qui particulam* οὐκ *negatiuam vbique expungendam putem, motus ijs verbis quæ statim sequuntur sine vlla negatione, nisi enim legantur et ea sine vlla negatione, quomodo hæc ipsis rectè accommodari queant non video* τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ τὰ δ᾽ ἐξανθοῦντα εἰς τὴν χροιήν, ἢ οἰδαίνοντα ἐν εὐδήλῳ, *quamquam & ipsa, si cui placet, ferri potest, Porrò in morbis sensui obscuris cum medicus signis quibusdam, si non prorsus firmis saltem nō omnino incertis abundet, rectè & absque errore tam in cognoscendis, quàm curandis ipsis se gerere tenetur, quod si quandoque oberret, magis excusatur, quam ille, cuius studium in claris, & sensui expositis languoribus totum versatur. quod deinde in fine huius textus legitur* ὅτι οὐχ ὕπαφρόν ἐστι καὶ ἔχον περὶ αὑτὸ θαλάμας, *ab Erotiano citatur sub dictione* ὕπαφρον, *sed paullò diuersius, vt necesse sit alterum horum contextuum esse mendosum.*

8 Nam si sciuissent. *Videatur fortasse alicui hæc sententia minus vera, scilicet eū qui cognoscat morbos, etiam curare ipsos scire, quandoquidem curationi fortuna, atque experientia necessariæ sunt, cognitionem verò scientia, atque iudicium efficiunt, sed huiuscemodi ratio minus obstat, verissimumque est neminem rectè curare, nisi qui morbos probè cognoscat, et rursum cum qui eorum caussas, mores, & consequentia perfectè intelligit, curationem etiam, quæ ab omnibus ijs petitur, necessariò intelligere vniuersali saltem intelligentia, vt puta qui febris caussam perspirationes corporis impeditas fuisse sciat, sciet etiam hanc caussam auferendam esse, quibus verò priuatis præsidijs id obtineatur, meo iudicio ignorare is poterit, quæ res experientiam, vel auctorum lectionem medicinæ magnopere necessarias facit.*

9 Si verò is. *Quando morbus à medico cognoscitur, ac præsidia conuenientia adhibentur, si intereat ægrotus, vel sit ob ægri negligentiam, qui medicum intempestiuè acciuerit, aut ei non obedierit, vel ob morbi celeritatem, nam vt Cornelius Celsus scribit, in morbis longis, vbi deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet, rarò si inter initia medicus accessit, obsequens æger sine illius vitio perit, in acutis verò ignoscendum est medico parum proficienti, quoniam præ illorum celeritate breue spatium est, intra quod (si quod auxilium non profuit) æger extinguitur; longus tamen morbus, cum penitus insedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par est, & acutus quidem quo vetustior est: longus autem quo recentior eo facilius curatur; oportet itaque vbi aliquid non respondet, subinde experiri aliud atque aliud, sic tamen, vt in acutis morbis citò mutetur, quod nihil prodest, in longis quos tempus vt facit, ita soluit etiam, non statim condemnetur, si quid non statim profuit, minus verò remoueatur, si quid paulum saltem iuuat, qui profectus tempore expletur.*

9 Sunt præterea. *Sudor cum vt plurimum nil aliud sit, quàm vapor humidus caloris vi ad cutem transmissus, ibique ambientis frigiditate in aquam concretus, vt in libro de sudoribus disputat Theophrastus, humorum corporis statum exactè prodere minimè potest, nempe, qui ex subtilissima dumtaxat eorum parte educatur, quod si interdum euenit, vt spississimi humores per dilatatos cutis meatus transmittantur, quemadmodum euenisse potuit illis, quos Aristot. 3. de part. animal. & 3. de hist. sanguinem sudasse ob morbos scribit: id præterquàm quod rarissimè fit, est etiam non admodum graue & certum signum, quoniam soli attenuati minus humores emanant, qui perfectè crassiorum conditiones exprimere nequeunt: ceterùm vrina, quæ ex venis, atque arterijs ipsis, in quibus ceteris humoribus commixta residet, tota educitur, fereque totius sanguineæ massæ portio quædam est, quin ipsorum status firmum argumentum sit certè nemo inficietur, quādo & Galenus in libris de Crisibus tanti fecit vrinarum indicia, vt pulsuum signis clarissimè illa prætulerit, quod fecisse Hippocratem rationi cōsonum est, cum de pulsibus nihil ferè memoriæ tradiderit, de vrinis autem pluribus in locis, & præsertim in Aphorismis, ac prognosticis, vberrimè tractarit.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VETERI MEDICINA.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ΙΗΤΡΙΚΗΣ.

Argumentum in lib. de Veteri Medicina.

De artis Medicæ antiquitate, inuentione, certitudine, ac præstantia; De victus ratione quadam in genere, tum in specie de sorbitione, potu, pane, ac vino, de qualitatibus primis, ac secundis, ac postremo, de fluxionibus, humoribus, flatibus nonnulla.

Vet. Cod.

*ἐν βραχεῖ.

*ὁμοίως ἄν.

*διῳκεῖτο.

Ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν, ὑπόθεσιν σφίσιν αὐτέοισιν ὑποθέμενοι τῷ λόγῳ, θερμὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ᾽ ὅ, τι ἂν ἐθέλωσιν* ἐς βραχὺ ἄγοντες, τὴν ἀρχὴν τῆς αἰτίης τοῖσιν ἀνθρώποισι τῶν νόσων τε καὶ τοῦ θανάτου, καὶ πᾶσι τὴν αὐτὴν ἓν ἢ δύο προθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν καὶ οἷσι λέγουσι καταφανέες εἰσὶν ἁμαρτάνοντες. μᾶλλον δὲ ἄξιον μέμψασθαι ἀμφὶ τέχνης ἐούσης, ᾗ χρέονταί τε πάντες ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι, καὶ τιμῶσι μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. εἰσὶ δὲ δημιεργοὶ, οἱ μὲν, φλαῦροι. οἱ δὲ, πολὺ διαφέροντες. ὅπερ εἰ μὴ ἦν ἰητρικὴ ὅλως, μὴ δ᾽ ἐν αὐτῇ ἔσκεπτο, μὴ δὲ εὕροιτο μηδὲν. οὐκ ἂν ἦν, ἀλλὰ πάντες* ἂν ὁμοίως αὐτῆς ἄπειροί τε καὶ ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν *διοικεῖτο. νῦν δ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων οἱ δημιουργοὶ πολλὸν ἀλλήλων διαφέρουσι κατὰ χεῖρα, καὶ κατὰ γνώμην, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ ἰητρικῆς. διὸ οὐκ ἠξίουν ἔγωγε κενῆς αὐτὴν ὑποθέσιος δεῖσθαι, ὥσπερ τὰ ἀφανέα τε, καὶ ἀπορεόμενα. περὶ ὧν ἀνάγκη ἤν τις ἐπιχειρέῃ λέγειν ὑποθέσει χρῆσθαι. ὃ περὶ τῶν μετεώρων ἢ τῶν ὑπὸ γῆν εἰ λέγοι τὶς καὶ γινώσκοι ὡς ἔχει, οὔτ᾽ ἂν αὐτῷ τῷ λέγοντι, οὔτε τοῖς ἀκούουσι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθέα ἐστὶν, εἴτε μή. οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὅ, τι χρὴ ἐπανενέγκαντα εἰδέναι τὸ σαφές. ἰητρικῇ δὲ πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ, καὶ ὁδὸς εὑρημένη, καθ᾽ ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά τε καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται, ἐν πολλῷ χρόνῳ. καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἤν τις ἱκανός τε ὢν, καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς, ἐκ τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. ὅστις δὲ ταῦτα ἀποβα-

λὼν

QVICVNQVE de medicina di- A
cere aut scribere aggressi, dicẽ-
di scopũ sibijpsis, ac fundamen-
tũ supposuerunt, calidũ aut fri-
gidũ, aut humidũ, aut siccũ, aut
aliud quodcunq; voluerint, rẽ in cõpendiũ cõ-
trahentes, principiũ caussæ, tũ morborũ, tũ mor
tis hoĩbus oĩbus idem, vnũ aut duo proponẽtes:
hi in multis quidẽ quæ dicunt, manifestò errasse
deprehendunt. Iustior autem querela est de ar-
te præsenti, quà omnes in maximis vtuntur, &
bonos artifices maxime colunt. Sunt aũt opifi-
ces alij viles, alij longe præstantes: quod sanè, si
nõ esset omnino medicinæ ars, neq; in ipsa ob-
seruationes essent, neq; quicquã inuentorũ, nõ
vtiq; extaret, sed omnes æqualiter eius ignari &
inexperti essent, & p fortunã omnes ægrotorũ
res gubernarent. Nunc vero res nõ sic se habet, B
sed quemadmodũ aliarum oĩum artiũ opifices
multũ inter se differunt, tũ manu, tũ mente, sic
etiã in medicina. Quapp nõ censeo ego ipsam
inani fundamẽto indigere, velut obscura & du-
bia, de quib⁹ siquis dicere conet, necesse est fun-
damento vti. Velut si quis de sublimibus in aere
rebus, aut de subterraneis dicat, & quo habeant
sciat, tñ neq; dicenti, neq; audientibus manife-
stũ satis fuerit vera ne sint, an secus. Neque.n. est
ad qđ quis se cõferat, cuiq; innitat, vt veritatem
1 cognoscat. Medicinæ aũt iã ab antiquo inest, &
principiũ & via inuenta, per quã inuẽta, & mul
ta & probe habentia cõperta sunt, per multum
adeò tempus & reliqua deinceps inueniẽtur, si
quis idoneus sit, & iã inuentorũ gnarus, ex his
ad perquirendũ procedat. Quicunque verò his
reiectis

A reiectis, ac omnibus reprobatis, alia via aliaque forma inquirere conatur, & quid inuenisse gloriatur, falsus est & fallitur. impossibile enim id est. Verùm ob quas necessitates impossibile sit, ego demonstrare conabor, docens ac demonstrans quid ars existat. Ex hoc autẽ palàm fiet, impossibile esse aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maxime, de hac arte dicturũ oportere vulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neque enim de alio quopiã, neque quærere, neque dicere conuenit, quàm de affectionibus, ex quibus illi ipsi ægrotant. Ipsos quidẽ igitur suas ipsorum affectiones cõdiscere, quomodo fiunt ac desinũt, & quibus occasionibus augescunt, ac deficiunt, quum idiotæ sint, non B est facile, verùm ab alio inuentas ac proditas, procliue. Nihil enim aliud quisque recordatur quam quæ sibiipsi accidisse audit. Si quis autem idiotarum sententia destituetur, & audientes non afficiet, ille etiam veritatis compos nõ fiet, & propterea neque fundamento, neque scopo opus habet. Etenim ars medica, neque inuenta ab initio fuisset, neque quæsita. Nihil enim ea opus erat ægrotis hominibus, si eadẽ diæta vterentur, & assumerent quæ sani edunt, ac bibũt, imò etiam alterius cuiusdam dietæ vsus eis profuisset, si nõ alia fuissent his meliora. Nunc autem ipsa necessitas homines coegit medicinam inquirere ac inuenire. Quoniam ægrotis eadem in cibo assumentibus, quæ sani solent, non fuit C vtile, velut neque nunc vtile existit. Vt autem ego opinor, neque ipsa sanorum diæta, ac alimonia qua nunc vtuntur, inuenta fuisset, si sufficeisset homini idem cibus ac potus, qui boui ac equo, & omnibus alijs præter hominem, veluti sunt ex terra nascentia, fructusque ac herbæ & fœnum. ex his enim nutriuntur, & augescunt, & illæsi degunt, non indigentes alia diæta. Quanquam ego sanè ab initio etiam hominem tali victu vsum esse putem. Quæ verò nũc inuenta sunt edulia, multa arte excogitata, & multo tempore producta esse mihi videntur, quum multa & grauia ex robusto ac ferino victu homines paterentur, qui intemperatus, & magnas vires habens ingerebatur. qualia sanè D etiam nunc ex ipso paterentur, doloribus vehementibus, & morbis obnoxij, & breui etiam morti. Verisimile est autem hæc mala tunc minus perpessos ipsos esse, propter consuetudinẽ: quanquam etiam tunc consentaneum est valida quam plurimos, & debiliore natura præditos perdidisse, eos vero qui victum illum superare poterant longiori tempore durasse ac restitisse. Quemadmodum etiam nunc ex validis edulijs aliqui facile liberantur, aliqui cũ multis doloribus ac malis. Ob hanc itaq; necessitatem etiã illi mihi videntur quæsiuisse victũ naturæ conuenientẽ, & inuenisse hunc, quo nunc vtimur. Ex tritico igitur macerato, & à cortice purgato, molitoq; ac cribrato, & subacto ac assato, panem

λων, καὶ ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέρῃ ὁδῷ, καὶ ἑτέρῳ σχήματι ἐπιχειρέειν ζητέει, καὶ φύσει τι εὑρηκέναι, ἐξηπάτηται, καὶ ἐξαπατᾶται. ἀδύνατον γάρ. δι' ἃς δὲ ἀνάγκας ἀδύνατον, ἐγὼ πειράσομαι ἐπιδεῖξαι. λέγων καὶ δεικνὺς, τὴν τέχνην ὅ, τί ἐστιν. ἐκ δὲ τούτου καταφανὲς Vet. Cod.

2 ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἄλλως πως εὑρίσκεσθαι. μάλιστα δέ μοι δοκέει περὶ ταύτης δεῖν λέγοντα τῆς τέχνης, γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότῃσιν. οὐ γὰρ περὶ ἄλλου τινὸς, οὔτε ζητέειν προσήκει, οὔτε λέγειν, ἢ περὶ τῶν παθημάτων, ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέουσιν. αὐτοὺς μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν παθήματα καταμαθεῖν, ὥστε γίνεται, καὶ παύεται, καὶ δι' οἵας προφάσιας αὔξεταί τε, καὶ μαθεῖν ὥστε γίνεται, καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥάδιον. ὑπ' ἄλλου δ' εὑρημένα καὶ λεγόμενα, εὐπετές. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀναμιμνήσκεται ἕκαστος ἀκούων τῶν ἑωυτῷ ξυμβαινόντων. εἰ δέ τις τῆς τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀποτεύξεται, καὶ μὴ διαθήσει τοὺς ἀκούοντας, οὗτος τοῦ ἐόντος ἀποτεύξεται. καὶ διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ὑποθέσιος. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὔτ' ἂν εὑρέθη τέχνη ἡ ἰητρικὴ, οὔτ' ἂν ἐζητήθη. οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἔδει τοῖσι κάμνουσι τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ προσφερομένοισιν, ἅπερ ὑγιαίνοντες ἐσθίουσι καὶ πίνουσι, καὶ κατ' ἄλλα διαιτωμένοις ξυ-

3 νέφερε, εἰ μὴ ἦν ἕτερα τουτέων βελτίω. νῦν δ' αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἰητρικὴν ἐποίησε ζητηθῆναί τε, καὶ εὑρεθῆναι ἀνθρώποισιν. ὅτι τοῖσι κάμνουσιν τὰ αὐτὰ προσφερομένοισιν, ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες, οὐ ξυνέφερεν. ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. ὅτι δ' ἄνωθεν ἔγωγε ἀξιῶ, οὐδ' ἂν τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιτάν τε, καὶ τροφὴν ᾗ νῦν χρέονται εὑρεθῆναι, εἰ ἐξήρκει τῷ ἀνθρώπῳ ταὐτὰ ἐσθίοντι, καὶ πίνοντι, βοΐ τε καὶ ἵππῳ, καὶ πᾶσιν ἐκτὸς ἀνθρώπου: οἷον τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα καρπούς τε, καὶ ὕλην, καὶ χόρτον. οἱ ἀπὸ τουτέων τε καὶ τρέφονται, καὶ αὔξονται, καὶ ἄπονοι διάγουσιν, οὐδὲν προσδεό-

4 μενοι ἄλλης διαίτης. καί τοι τὴν ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ, καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι. τὰ δὲ γε νῦν διαιτήματα εὑρημένα,* τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκέει. ὡς γὰρ ἔπασχον πολλά τε, καὶ δεινὰ, ἀπὸ ἰσχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, καὶ ἄκρητα, καὶ μεγάλας δυνάμεις ἔχοντα ἐσφερόμενοι, οἷάπερ ἂν καὶ νῦν ὑπ' αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰσχυροῖσι, καὶ νούσοισι περιπίπτοντες, καὶ διὰ ταχέος θανάτοισιν. ἧσσον μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἦν πάσχειν, διὰ τὴν συνήθειαν. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας, ἀπόλλυσθαι εἰκός. τοὺς δὲ τουτέων ὑπερέχοντας, πλείω χρόνον ἀντέχειν: ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ, μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν. διὰ δὴ ταύτην τὴν χρείην, καὶ οὗτοι μοι δοκέουσι ζητῆσαι τροφὴν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν ταύτην, ἣ νῦν χρώμεθα. ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαν-

5 τες, καὶ πτίσαντες πάντα, καὶ καταλέσαντες, καὶ διασήσαντες, καὶ φορύξαντες, καὶ ὀπτήσαντες, ἀπετε-

* χρασμένα

Vet. Cod.

ἀπετέλεσαν ἄρτον. ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μά-
ζαν, ἄλλα τε συχνὰ περὶ ταύτην πρηγματευ-
σάμενοι, ἥψησάν τε, καὶ ὤπτησαν, καὶ ἔμιξαν,
καὶ ἐκέρασαν ἰσχυρά τε, καὶ ἄκρητα τοῖσιν ἀσθε-
νεστέροις, πλάσσοντες πάντα πρὸς τὴν τοῦ
ἀνθρώπου φύσιν τε, καὶ δύναμιν. ἡγεύμενοι,
ὅσα μὲν ἂν ἰσχυρότερα ᾖ, οὐ δυνήσεται κρατέειν
ἡ φύσις, ἢν ἐσβάληται. ἀπὸ τούτων δ᾽ αὐτῶν,
πόνους τε καὶ νόσους, καὶ θανάτους ἔσεσθαι. ὅσων
δ᾽ ἂν δύνηται ἐπικρατέειν, ἀπὸ τουτέων τροφήν
τε, καὶ αὔξησιν, καὶ ὑγιείην. τῷ δ᾽ εὑρήματι,
τί ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον ἄν τις, καὶ προσῆ-
κον μᾶλλον θεῖτο, ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ἐπὶ
τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑγιείῃ τε καὶ τροφῇ, καὶ σω-
τηρίῃ, ἄλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ
πόνοι, καὶ νοῦσοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ τέχνη αὐτὴ
νομίζεται εἶναι, οὐκ ἀπεικός. ἧς γὰρ μηδείς ἐστιν
ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ἐπιστήμονες διὰ τὴν χρῆ-
σίν τε, καὶ ἀνάγκην, οὐ προσήκει ταύτης οὐδέ-
να τεχνίτην καλέεσθαι. ἐπεὶ τόγε εὕρημα καὶ
μέγα, καὶ πολλῆς τέχνης τε καὶ σκέψιος. ἔτι
γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε, καὶ ἀνακ-
τήσιων ἐπιμελούμενοι, ἀεί τι προσεξευρίσκου-
σι. κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες, ὅ, τι ἔ-
δων τε καὶ πίνων, ἐπικρατήσει τε αὐτέων μά-
λιστα, καὶ ἰσχυρότερος ἑωυτοῦ ἔσται. Σκεψώ-
μεθα γοῦν, καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν,
τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, εἰ καὶ οὔ-
νομα καὶ τεχνίτας ἔχει, καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν
αὐτέων ἐθέλοι, καὶ ὁπόθεν ποτε ἦρκται. ἐμοὶ
μὲν γὰρ, ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ᾽ ἂν ζητῆσαι 6
δοκέει ἰητρικὴν οὐδείς, εἰ ταυτὰ διαιτήματα
τοῖσί τε κάμνουσιν, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἥρ-
μοζεν. ἔτι γοῦν καὶ νῦν, ὅσοι ἰητρικῇ μὴ χρέον-
ται, οἵτε βάρβαροι, καὶ τῶν ἑλλήνων * ὅμοροι,
τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ὑγιαίνοντες διαιτέον-
ται, πρὸς ἡδονήν. καὶ οὔτ᾽ ἂν ἀπόσχοιντο οὐδε-
νὸς ὧν ἐπιθυμέουσιν, οὐδὲ στείλαιντο. οἱ δὲ ζητή-
σαντές τε, καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν, τὴν αὐτὴν
κείνοισι διάνοιαν ἔχοντες, περὶ ὧν μοι ὁ πρότε-
ρος λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν οἶμαι, ὑφεῖλον
τοῦ πλήθεος τῶν σιτίων αὐτέων τουτέων, καὶ ἀν-
τὶ πλεόνων ὀλίγα ἐποίησαν. ἐπεὶ δ᾽ αὐτέοισι
τοῦτό ἐστι μὲν ὅτε πρός τινας τῶν καμνόντων ἤρ-
κεσε, καὶ φανερὸν ἐγένετο ὠφελῆσαν, οὐ μέντοι
πᾶσί γε, ἀλλ᾽ ἦσάν τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς
μηδ᾽ ὀλίγων σιτίων δύνασθαι ἐπικρατέειν, ἀσ-
θενεστέρου δή τινος ἐδόκεον οἱ τοιοῦτοι δεῖσθαι,
εὗρον ῥοφήματα, μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰσχυρῶν
πολλῷ τῷ ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι τὸ ἰσχυ-
ρὸν τῇ κρήσει τε καὶ ἑψήσει. ὁκόσοι δὲ μηδὲ
τῶν ῥοφημάτων ἐδύναντο * ὑποκρατέειν, ἀφεῖ- 7
λον καὶ ταῦτα. καὶ ἀφίκοντο ἐς πόματα, καὶ
ταῦτα τῇσι τε χρήσεσι, καὶ τῷ πλήθει δια-
φυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχῃ, μήτε πλείω τῶν
δεόντων, μήτε ἀκρητέστερα προσφερόμενοι, μὴ
δ᾽ ἐνδεέστερα. εὖ δὲ χρὴ εἰδέναι τοῦτο, οἷσι τὰ
ῥοφήματα ἐν τῇσι νούσοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ᾽
ἄντικρυς ὅταν τοῦτο ποιήσωσι, παροξύνονται
σφίσιν οἵ, τε πυρετοὶ, καὶ τὰ ἀλγήματα. καὶ δῆ-

λον τὸ

* ὅμοιοι

panem fecerunt. Ex hordeo vero mazam, aliaque A
multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & assa-
runt, & miscuerunt, fortiaque & intemperata
debilioribus temperarunt, effingentes omnia
iuxta hominis naturam ac vires, quæ quidem
fortiora essent, ab ipsa natura non posse supe-
rari, si ingesta essent, existimantes: ab his ipsis
quoque dolores, & morbos ac mortes oriri iu-
dicantes: contrà ab his, quæ natura domare pos-
set, alimentum & augmentum & sanitatem.
Porrò inuento huic quod'nam iustius, aut ma-
gis conueniens nomen quis imposuerit quàm
medicinæ? quandoquidem ad hominis sanita-
tē alimentumque, ac salutem inuēta est permu-
tatio illius victus, ex quo dolores & morbi fiūt.
Si vero ars ipsa esse non putatur, nihil absur- B
di est. Nam cuius nemo ignarus est, sed scien-
tes omnes, ob vsum & necessitatem, eius non
conuenit aliquem artificem appellari. Atqui
inuentum ipsum & magnum & multæ artis, ac
considerationis existit. Quinetiam in hunc
vsque diem exercitiorum, & reparandarum
virium curam gerentes, semper aliquid am-
plius adinueniunt, iuxta eandem viam inue-
stigantes, quod quis edens, ac bibens maxime
superet, ac seipso fortior euadat. Considere-
mus itaque & confessam ab omnibus medici-
nam, eam videlicet, quæ propter ægros inuen-
ta est, an & nomen & artifices habeat, & ip-
sa dominari ipsis velit, & vnde tandem ini-
tium sumpsit. Mihi equidem, velut in prin-
cipio dixi, nemo ne quæsiuisse quidem me- C
dicinam videtur, si idem victus, & ægrotis, &
sanis conuenisset. Itaque vsque in hunc diem
hi, qui medicina non vtuntur Barbari, ac Græ-
cis confines, eodem modo quo sani victitant
ad voluptatem, & à nulla re quam concupi-
scunt abstinent, neque quicquam deuitant.
Cæterum qui medicinam quæsiuerunt, ac inue-
nerunt, eandem cum illis, de quibus superiori
sermone dictum est, sententiam habuerunt, &
primum quidem ex his ipsis cibis copiam detra-
xerunt, & pro multis paucos statuerunt. Quum
vero ipsis aliquando hoc ad aliquos ægros suf-
ficeret, palamque fieret quod prodesset, non
tamen omnibus, sed essent quidam ita haben-
tes, vt neque modicos cibos superare possent, D
imbecilliore sanè quopiam tales indigere il-
lis visi sunt, sorbitionesque inuenerunt, pau-
ca ex fortibus multa aqua permiscentes, & ro-
bur ipsum temperatura, ac coctura detrahentes.
Quod si qui neque sorbitiones superare pos-
sent, his detraxerunt etiam ipsas, & ad potio-
nes peruenerunt, obseruaruntque, vt & hæ tum
vsu, tum copia moderate haberent, & neque
plures quàm oportet, neque meraciores, & in-
temperatiores, neque defectuosiores offerentes.
Probe autem nosse oportet, quibus sorbitiones
in morbis non conducunt. Nam statim vbi hoc
fecerint exacerbantur ipsis febres ac dolores, &

mani-

A manifestum sit, quòd assumptum morbo quidem alimentum ac incrementum præbet, corpori vero tabes & infirmitas existit. Quicunque vero homines in hac affectione existentes siccum cibum assumunt, aut mazam, aut panem, etiamsi valde modicum, decuplo magis & manifestius læduntur, quàm si sorbitione vsi essent, ob nullam aliam caussam quàm fortitudinem edulij ad affectionem, in quo sorbere conducit, edere autem non. Sin plura comederit, plus vtique lædetur: si vero pauca, dolebit tamen omnino. Omnes itaque doloris caussæ ad idem reducuntur, nimirum fortisima edulia maxime & manifestisime hominem lædere, siue sanus sit, siue ægrotus. Quid igitur aliud
B cogitasse videri queat hic appellatus medicus, & confessus artifex, qui ægrorum diætam ac victũ adinuenit, quàm ille, qui ab initio omnibus hominibus victum, quo nunc vtimur, ex agresti illo ac ferino reperit ac subornauit: Mihi equidem videtur idem modus, & vnum quoddam ac simile esse inuentum. Hic enim ea quæ natura humana sana superare non potuit incidentia, & ingesta, propter feritatem intemperantiamque: ille vero quorum affectio, qua vbique quiuis detinebatur, superare non poterat, ab illis eadem detrahere quæsiuit ac instituit. Quid hoc ab illo differt? præterquàm quod multiplicior & variegatior, ac maioris negotij est hæc species. Verum principium fuit illa, quæ prius
C est producta. Si verò quis consideret, quæ sit ægrotorum diæta, comparatione ad sanorum diætam facta, is inueniet hanc ægris nocentiorem, quàm eam quæ ferarum est, & aliorum animalium sanis. Etenim vir laborans morbo neque difficili & intolerabili, neque rursus leui & despicabili, si panem aut carnem, aut aliud quid ex his, quæ sani edentes iuuantur, comedere volet, non multum, sed multo minus quàm sanus poterat, contingat autem vt nec sit qui eum delinquere admoneat: Alius contrà sanus naturam habens non omnino debilem, neque rursus fortem, si comederit quid eorum quæ bos aut equus comedens iuuatur, & edat sanè eruum aut hordeum, aut aliud quid hu-
D iuscemodi, non multum, sed multo minus quàm potest: Sanus vtique qui hoc fecerit, minus & dolebit, & periclitabitur quàm ægrotus ille, qui panem, aut mazam intempestiue ingessit. Hæc itaque omnia signa sunt, quòd ipsa ars medica via, aut methodo quæsita inueniri posit. Si quidem igitur simpliciter, velut aliqui putant, quæ fortiora sunt nocerent, quæ debiliora prodessent, & nutrirent tum ægrum, tum sanum, facilis sanè res erat, oportuisset enim vt tutiorem partem amplectentes ad imbecillimum egissent. Nunc autem non minus delictum, nec minus lædit hominem si pauciora, & defectuosiora quàm satis est assumantur. Fames enim magnam potentiam

λον τὸ προσενεχθὲν, τῇ μὲν νούσῳ, τροφή τε καὶ αὔξησις γινόμενον, τῷ δὲ σώματι φθίσις τε Vet. Cod.
8 καὶ ἀρρωσίη. ὁκόσοι δ' αὖ τῶν ἀνθρώπων, ἐν ταύτῃ τῇ διαθέσει ἐόντες, προσενέγκωνται ξηρὸν σιτίον, ἢ μᾶζαν, ἢ ἄρτον, καὶ ἢν πάνυ σμικρὸν, δεκαπλασίως ἂν μᾶλλον, καὶ ἐπιφανέστερον κακωθεῖεν, ἢ ῥοφέοντες, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ βρώματος πρὸς τὴν διάθεσιν. καὶ ᾧ γε ῥοφεῖν συμφέρει, ἐσθίειν δ' οὔ. εἰ γὰρ πλείω φάγοι, πολὺ ἂν ἔτι κακωθείη. καὶ εἰ ὀλίγα, πονήσειεν ἄν. πάντα δὴ τὰ αἴτια τοῦ πόνου, ἐς τὸ αὐτὸ ἄγεται, τὰ δ' ἰσχυρότατα μάλιστά γε, καὶ ἐπιφανέστατα, λυμαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ὑγιέα ἐόντα, καὶ τὸν νοσέοντα. τί οὖν φαίνεται ἑτεροῖον διανοηθεὶς, ὁ καλεύμενος ἰητρὸς, καὶ ὁμολογημένως χειροτέχνης, ὃς ἐξεῦρε τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας, δίαιτάν τε, καὶ τροφὴν, ἢ κεῖνος, ὁ ἀπ' ἀρχῆς τοῖσι πᾶσιν ἀνθρώποισι τροφὴν, ἣ νῦν χρεόμεθα, ἐξ ἐκείνης τῆς ἀγρίης, καὶ θηριώδεος, εὑρών τε, καὶ παρασκευάσας διαίτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται ωὐτὸς τρόπος, καὶ ἕν τι καὶ ὅμοιον τὸ εὕρημα. ὁ μὲν, ὅσων μὴ ἠδύνατο ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐπικρατέειν ὑγιαίνουσα, ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε, καὶ ἀκρησίην. ὁ δὲ, ὅσων ἡ διάθεσις ἐν οἵῃ ἂν ἑκάστοτε ἕκαστος τύχῃ διακείμενος, μὴ ἦν δυνατὸς ἐπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. τί δὴ τοῦτο ἐκείνου διαφέρει; ἀλλ' ἢ πλέον τό, τε εἶδος, καὶ ὅτι ποικιλώτερον, καὶ πλείονος πραγματείης. ἀρχὴ δὲ κείνη, ἡ πρότερον γινομένη. εἰ δέ τις σκέπτοιτο τὴν τῶν καμνόντων δίαιτα πρὸς τὴν τῶν ὑγιαινόντων, εὕροι ἂν βλαβερωτέρην, ἤπερ τὴν ἥ τις τῶν καμνόντων θηρίων τε, καὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἀνὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι, μήτε τῶν χαλεπῶν τε, καὶ ἀφόρων, μήτ' αὖ παντάπασιν εὐηθέων, ἀλλ' οὔτε αὐτέῳ ἁμαρτάνοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι, εἰ ἐθέλει καταφαγεῖν ἄρτον, κρέα, ἢ ἄλλο τι, ὧν οἱ ὑγιαίνοντες ἐσθίοντες ὠφελέονται, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ ἂν ἔλασσω, ἢ ὑγιαίνων ἠδύνατο. ἄλλος τε τῶν ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε παντάπασιν ἀσθενέα, μήτ' αὖ ἰσχυρὴν, φαγὼν τί ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν, ὠφελοῖτό τε, καὶ ἐσθίει ὀρόβους, ἢ κριθὰς, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιουτέων μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ μεῖον, ἢ δύναιτο. κἂν ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειέ τε, καὶ κινδυνεύσειε, κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τὸν ἄρτον ἢ τὴν μᾶζαν ἀκαίρως προσηνέγκατο. ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι αὐτὴ ἡ τέχνη ἡ ἰητρικὴ τῇ ὁδῷ ζητεομένη, εὑρίσκοιτο ἄν. καὶ
9 εἰ μὲν ἦν ἁπλῶς ὥσπερ ὑφηγεῖται, ὅσα μὲν ἦν ἰσχυρότερα, ἔβλαπτεν. ὅσα δ' ἦν ἀσθενέστερα, ὠφέλει τε, καὶ ἔτρεφε τὸν κάμνοντα, καὶ τὸν ὑγιαίνοντα, εὐπετὲς ἂν ἦν τὸ χρῆμα. πολλὸν γὰρ τοῦ ἀσφαλέος ἂν ἔδει περιλαμβάνοντας, ἄγειν ἐπὶ τὸ ἀσθενέστατον. νῦν δὲ οὐκ ἔλασσον ἁμάρτημα, οὐδὲ ἧσσον λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἢν ἐλάσσονα, καὶ ἐνδεέστερα τῶν ἱκανῶν προσφέρηται. τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ μένος,

Vet.Cod. δύναται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὑγιῶσαι, καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι, καὶ ἀποκτεῖναι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κακὰ ἑτεροῖα μὲν τῶν ἀπὸ πληρώσιος, οὐχ ἧσσον δὲ ἅμα δεινὰ κενώσιος. διʼ ὧν πολλὸν ποικιλωτέρη τε, καὶ διὰ πλέονος ἀκριβείης ἐστί. δεῖ γὰρ μέτρου τινὸς στοχάσασθαι. μέτρον δὲ, οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα ἄλλον πρὸς ὃ ἀναφέρων εἴσῃ τὸ ἀκριβὲς, οὐκ ἂν εὑροίης ἄλλο, ἢ τοῦ σώματος τὴν αἴσθησιν. διὸ ἔργον οὕτω καταμαθεῖν ἀκριβῶς, ὡς μικρὰ ἁμαρτάνειν ἔνθα, ἢ ἔνθα.

*καί. *κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι, τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα. τὸ δʼ ἀκριβὲς ὀλιγάκις ἐστὶ κατιδεῖν. ἐπεὶ οἱ πολλοί γε τῶν ἰητρῶν, ταυτά μοι δοκέουσι τοῖσι κακοῖσι κυβερνήτῃσι πάσχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν ἐν γαλήνῃ κυβερνῶντες ἁμαρτάνωσιν, οὐ καταφανέες εἰσίν. ὅταν δὲ αὐτοὺς κατάσχῃ ἄνεμός τε μέγας, καὶ χειμὼν, φανερῶς ἤδη πᾶσιν ἀνθρώποισι διʼ ἀγνωσίην καὶ ἁμαρτίην δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. οὕτω δὴ καὶ οἱ κακοί τε, καὶ πλεῖστοι ἰητροί, ὅταν μὲν θεραπεύωσιν ἀνθρώπους μηδὲν δεινὸν ἔχοντας, ἐς οὓς ἄν τις καὶ τὰ μέγιστα ἁμαρτάνων, οὐδὲν δεινὸν ἐργάσαιτο (πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα, καὶ πολὺ πλέον τῶν δεινῶν ἀνθρώποισι συμβαίνει) ἐν μὲν δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμαρτάνοντες, οὐ καταφανέες εἰσὶ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ, καὶ ἐπισφαλεῖ νοσήματι, τότε σφέων τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἡ τέχνη πᾶσι καταφανὴς ἐστιν. οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ τιμωρίαι, ἀλλὰ διὰ ταχέος πάρεισιν. ὅτι δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακοπάθειαι γίνονται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμανθάνειν καλῶς ἔχει, ἐπαναφέροντας ἐπὶ τοὺς ὑγιαίνοντας. ἐστὶ γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει μονοσιτέειν. καὶ τοῦτο διὰ τὸ ξυμφέρον τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐτάξαντο. ἄλλοισί τε ἀριστᾶν, διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην. οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τούτοισιν οἳ διʼ ἡδονὴν, ἢ διʼ ἄλλην τινὰ συγκυρίην, ἐπετήδευσαν ὁπότερον αὐτέων. τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν διαφέρει πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾶν, τουτέῳ τῷ ἔθει χρῆσθαι. εἰσὶ δὲ τινες οἳ οὐκ ἂν δυναίατο ἔξω τοῦ συμφέροντος ποιέοντες, ῥηϊδίως

* συμφέρειν. ἀπαλλάσσειν. ἀλλὰ *ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι, παρʼ ἡμέρην μίην καὶ ταύτην, οὐ σχολῇ μεταβάλλουσιν, ὑπερφυὴς κακοπάθεια. οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀριστήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς βαρέες, καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα, καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε, καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρεις. ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, καὶ φῦσα, καὶ στρόφος, καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥήγνυται. καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νούσου αὕτη μεγάλης ἐγένετο, ἢν τὰ αὐτὰ σιτία ἃ μεμαθήκει ἅπαξ ἀναλίσκειν,

*μηδὲν τί δὶς προσενέγκηται, καὶ *μηδὲν ἔτι πλέον. τοῦτο δὲ εἰ ἀριστᾶν μεμαθηκώς τις, καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρον, μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίη δεινὴ, τρόμος, ἀψυχίη-

tentiam in naturam hominis habet, & ſanandi A & debilitandi, & occidendi. Multa vero etiam alia mala, diuerſa quidem ab his, quæ ex repletione fiunt, non minus autem grauia vacuationis ſunt. quapropter multa varietate plena eſt, & maiorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquẽ coniectare. Modum autem neque pondus, neque numerum aliquem alium, ad quem referẽs exactum cognoſcas, non reperiens, quàm corporis ſenſum. Quapropter operoſum eſt ita exacte condiſcere, vt parum in alterutram partem delinquas: quanquam ego etiam eum medicum vehementer laudarim, qui parum delinquat: Certitudinem autem exactã raro videre contingit. Quare plerique medici eadem, quæ mali guberna- B tores in ſe admittere mihi videntur. Etenim illi, quum in trãquillitate gubernãtes delinquunt, non fiunt manifeſti: quum vero deprehenderit ipſos ventus magnus, & tempeſtas, palàm iam conſpicui ſunt omnibus hominibus, quòd ignorantia & culpa erroris ſui nauem perdiderunt. Sic ſanè etiam mali & plurimi medici, quum curant homines nihil graue patientes, in quos ſiquis etiam maxime delinquat, nihil graue faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo ſæpius, quàm graues hominibus accidunt. In talibus ſanè delinquentes, non fiunt manifeſti idiotis hominibus. Vbi vero obtigerit magnus & fortis, & periculoſus morbus, tunc ipſorum delicta, & ars omnibus in conſpicuo ſunt. Ne- C que enim longe abſunt ſingulorum pœnæ, ac cruces, ſed breui adſunt. Quòd autem non minores afflictiones ab intempeſtiua vacuatione, quàm à repletione hominibus contigant, probe diſcemus, ſi in ſanis rem expẽderimus. Sunt itaque aliqui ipſorum, quibus ſemel in die cibũ capere conducit, & hoc propter vtilitatem ſic obſeruant. Alij etiam prandent, propter eandem neceſsitatem; ſic enim ipſis conducit, & non his, qui aut ob voluptatem, aut ob alium aliquem caſum alterutrum faciunt. Plurimorũ enim hominum nihil intereſt vtrum tandem faciant, ſiue ſemel tantum edant, ſiue etiam prandeant, hac conſuetudine vti. Sunt autem quidam qui non poſsint extra vtilitatem facien D tes facile degere, ſed contingit vtriſque ipſorum, per diem vnum atque eum non ocioſe permutantibus, immenſa afflictio. Alteri enim ſi pranſi fuerint, idque eis non conducat, ſtatim graues, & corpore ſegnes fiunt, itemque mẽte pigri, hiatuque ac oſcitatione, & dormitatione, & ſiti pleni. Si verò etiã inſuper cœnauerint, & flatus, & tormina, & aluus effringitur & multis magni morbi principium hoc fuit, ſi eoſdẽ cibos, quos ſemel inſumere cõſueuerũt, bis aſſumant, & nihil his amplius. Alteri verò ſi prãdere cõſueuerunt, idq; ipſis cõducat, & non prãſi fuerint, mox vbi tẽpus præterierit, ſtatim impotẽtia vehemẽs, tremor, animi deliquium,

poſtea

A postea oculi pallidi, vrina crassa, & calida, os
amarum, & viscera pendere ipsis videntur, ver-
tigo, iracundia, tristitia. hæc autem omnia vbi
cœnare tentauerit. Deinde autem pransuri cō-
sumere non possunt, quæ prius cenarunt, atque
hæc ipsa cum tormine ac strepitu descendentia
aluum concludunt, ipsique ægre dormiunt, in-
somniaq; cōturbata, ac tumultuosa habent, ple-
risque vero etiam horū morbi hoc ipsum prin-
cipium fuit. Cōsiderare porrò oportet ob quas
causas hæc ipsis acciderūt. Et sanè puto his, qui
cibum sumere consueuerunt, quòd nō expecta- 12
uerunt iustum tempus, donec ipsorum venter
pridie ingestos cibos perfecte consumpsisset &
exuperasset, euacuatusque esset, ac quieuisset,
B sed in feruentem adhuc & fermentatum nouos
ingesserunt. Eiusmodi autem ventres multo
tardius cōcoquunt, & maiori opus habent ces-
satione ac quiete. His vero qui pandere assueti
fuerunt, quòd non vbi citissime alimento cor-
pus indigebat, & iam priora consumpta erant,
nec habebat aliquam amplius fruitionem, sta-
tim ipsi nouum alimentum suppeditatum est.
deficit & consumitur præ fame. Nā omnia quæ
tales homines perpeti dixi, fami imputo. Dico
autem etiā alios omnes homines, qui duos aut
tres dies inediam pertulerint, eadem passuros
esse, quæ de impransis dixi. Cæterum tales na-
turas, quæ cito & fortiter eiusmodi delictis of-
fenduntur, imbecilliores alijs esse censeo, pro-
C ximus est autem imbecillis languenti: verū im-
becillior est languens, & plus laborare cōtingit
ipsum, vbi iustum tempus non est assequutus.
Quum itaque non eiusmodi exacta certitudo 13
circa artē existat, difficile est semper quod exa-
ctissimum assequi. Multæ autem species in me-
dicina ad tantam certitudinem perueniunt, de
quibus dicetur. Non censeo itaque propter hoc
artem velut non existētem, neque probe inue-
stigatam, veterem oportere reijci, quòd nō ha-
beat circa omnia certitudinē exactam. Verùm
multo magis propterea, ꝙ propinqua est exa-
ctissimo, simulque ratione posit ad ipsum per-
uenire, admirari oportere censeo ea, quæ ex
multa ignorantia sunt eruta & inuenta, quòd
C probe & recte adinuenta sunt, & non à fortuna
aut casu. Porrò ad eos, qui nouo modo artem
ex scopis, ac fundamentis suppositis quærunt,
sermonem reducere volo. Si enim calidum est
aut frigidum, aut siccum, aut humidum, quod
hominem lædit, & oportet recte medentem
auxiliari, calido quidem in frigidum permuta-
to, frigido verò in calidum, sicco in humidum,
humido in siccum: contingat mihi homo non
fortis naturæ, sed ex debilioribus, hic autem
triticum edat, quod ex area sustulit crudum,
& non elaboratum, & carnes crudas, & bi-
bat aquam. Hoc victu vtens satis scio, quòd
multa & grauia perpetietur. Nam & doloribus
vexabitur, & corpus debile euadet, & venter
corrum-

ἐπὶ τούτοισιν, ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι. οὖρον πα- Vet. Cod.
χὺ καὶ θερμόν. στόμα πικρόν. καὶ τὰ σπλάγ-
χνα οἱ δοκέει κρεμᾶσθαι, σκοτοδίνη, δυσοργίη,
δυσθυμίη, ταῦτα δὲ πάντα, ὅταν δειπνεῖν ἐπι-
χειρήσῃ. ἀναλίσκειν δὲ οὐ δυνατὸς ὁ ἀριστιζό-
μενος, ἃ πρότερον ἐδείπνει. ταῦτα δὲ αὐτὰ με-
τὰ στρόφου τε, καὶ ψόφου καταβαίνοντα συγ-
κλείει τὴν κοιλίην. δυσκοιτέουσί τε, καὶ ἐνυπ-
νιάζονται τεταραγμένα, καὶ θορυβώδεα. πολ-
λοῖσι δὲ καὶ τουτέων, αὕτη ἀρχὴ νούσου ἐγένετο.
σκέψασθαι δὲ χρὴ διὰ τίνας προφάσιας αὐτέοι-
σι ταῦτα ξυνέβη. τῷ μὲν οἶμαι μεμαθηκότι μο-
νοσιτέειν, ὅτι οὐκ ἀνέμεινε τὸν χρόνον τὸν ἱκανὸν
μέχρις αὐτέου ἡ κοιλίη, τῶν τῇ προτεραίῃ προ-
σενηνεγμένων σιτίων *ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ *ἀπολύ-
ἐπικρατήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε, καὶ ἡσυχάσῃ, σῃ.
ἀλλ᾽ ἐπιζέουσάν τε, καὶ ἐζυμωμένην, καινὰ ἐ-
πεισηνέγκατο. αἱ δὲ τοιαῦται κοιλίαι, πολλῷ
τε βραδύτερον πέσσουσι, καὶ πλέονος δέονται
ἀναπαύσιός τε, καὶ ἡσυχίης. ὁ δὲ μεμαθηκὼς
ἀριστίζεσθαι, ὅτι οὐκ ἐπειδὴ τάχιστα ἐδεήθη
τροφῆς τὸ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατανάλω-
το, καὶ οὐκ εἶχεν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν, εὐθέως
αὐτέῳ παρεγένετο καινὴ τροφή. φθίνει δὲ καὶ συν-
τήκεται ὑπὸ λιμοῦ. πάντα γάρ, ἃ λέγω πά-
σχειν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, λιμῷ ἀνατίθη-
μι. φημὶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαν-
τας, οἵ τινες ἂν ἄσιτοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας γέ-
νωνται, ταῦτα πείσεσθαι, οἷα περὶ τῶν ἀναρί-
στων γενομένων εἴρηκα. τὰς δὲ τοιαύτας φύσιας
ἔγωγέ φημι, ταχέως τε, καὶ ἰσχυρῶς τῶν ἁμαρ-
τημάτων *ἀπολαυούσας, ἀσθενεστέρας εἶναι τῶν *ἀπολυέ-
ἑτέρων. ἐγγύτατα δὴ τοῦ ἀσθενέοντος ἐστιν, ὁ σας.
ἀσθενής. ἔστι δὲ ἀσθενέστερος, ὁ ἀσθενῶν, καὶ μᾶλ-
λον αὐτῷ προσήκει, ὅ, τι ἂν τοῦ καιροῦ ἀπο-
τυγχάνῃ πονέειν. χαλεπὸν δὲ τοιαύτης ἀκρι-
βίης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην, τυγχάνειν αἰεὶ
τοῦ ἀτρεκεστάτου. πολλὰ δὲ εἴδεα κατ᾽ ἰη-
τρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβίην ἥκει, περὶ ὧν
εἰρήσεται. οὔ φημι δὴ διὰ τοῦτο δεῖν τὴν τέχ-
νην ὡς οὐκ ἐοῦσαν, οὐδὲ καλῶς ζητεομένην
τὴν ἀρχαίην ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχει περὶ πάν-
τα ἀκριβίην. ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τὸ ἐγ-
γὺς εἶναι τοῦ ἀτρεκεστάτου ὁμοῦ δύνασθαι ἥκειν
λογισμῷ, ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης, θαυμάζειν τὰ
ἐξευρημένα, ὡς καλῶς, καὶ ὀρθῶς ἐξεύρηται,
καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. ἐπὶ δὲ τῶν τὸν καινὸν τρό-
πον τὴν τέχνην ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων τὸν
λόγον ἐπανελθεῖν βούλομαι. εἰ γάρ ἐστι θερμόν,
ἢ ψυχρόν, ἢ ξηρόν, ἢ ὑγρόν, τὸ λυμαινόμενον
τὸν ἄνθρωπον, καὶ δεῖ τὸν ὀρθῶς ἰητρεύοντα
βοηθεῖν, *τῷ μὲν θερμῷ, ἐπὶ τὸ ψυχρόν. τῷ *τό.
δὲ ψυχρῷ, ἐπὶ τὸ θερμόν. τῷ δὲ ξηρῷ, ἐπὶ *τῷ *τὸ.
ὑγρόν. τῷ δ᾽ ὑγρῷ, ἐπὶ τὸ ξηρόν. ἔστω μοι ἄν-
θρωπος, μὴ τῶν ἰσχυρῶν φύσει, ἀλλὰ τῶν ἀσθε-
νεστέρων. οὗτος δὲ πυροὺς ἐσθιέτω οὓς ἂν ἀπὸ
τῆς ἅλω ἀνέλῃ, ὠμοὺς καὶ ἀργούς, καὶ κρέα
ὠμά. καὶ πινέτω ὕδωρ. ταύτῃ χρώμενος τῇ
διαίτῃ, εὖ οἶδ᾽ ὅτι πείσεται πολλὰ καὶ δεινά.
καὶ γὰρ πόνους πονέσει. καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς

Vet.Cod.

ἔσται, καὶ ἡ κοιλίη φθαρήσεται, καὶ ζῆν πολὺν χρόνον οὐ δυνήσεται. τί δεῖ τοι γὰρ οὖν βοήθημα παρασκευάσασθαι τῷ δ' ἔχοντι; θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν. ἁπλοῦν γὰρ τούτων τι. εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον αὐτῶν ἐστι τουτέων τὸ ἕτερον, τῷ ὑπεναντίῳ προσήκει λῦσαι, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε καὶ προφανέστατον φάρμακον, ἀφελόντα τὰ διαιτήματα, οἷσιν ἐχρῆτο. ἀντὶ μὲν τῶν πυρῶν, ἄρτον διδόναι. ἀντὶ δὲ τῶν ὠμῶν κρεῶν, ἑφθά. πίνειν τε ἐπὶ τούτοισιν οἶνον. ταῦτα μεταβάλλοντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι, ἤν γε μὴ παντάπασιν ᾖ διεφθαρμένος ὑπὸ χρόνου τε, καὶ τῆς διαίτης. τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέῳ ὑπὸ ψυχροῦ κακοπαθέοντι θερμὰ ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλὴν ἀπορίην ἐρωτηθέντι παρασχεῖν. τὸ γὰρ τὸν ἄρτον σκευάζων τῶν πυρῶν, τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο. ὁ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δίδοται, καὶ πολλοῖσιν ἄλλοισιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίην δύναμιν, καὶ φύσιν ἔχει. καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀποβέβληκεν. ἄλλοισι δὲ κέκρηται, καὶ μέμικται. οἶδα μὲν γὰρ καὶ τάδε δήπου, ὅτι διαφέρει εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, καθαρὸς ἄρτος ἢ συγκομιστὸς, ἢ ἀπτίστων πυρῶν, ἢ ἐπτισμένων, ἢ πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος, ἢ ἀφύρητος, ἢ ἔξοπτος, ἢ ἔνωμος, ἄλλά τε πρὸς τουτέοισι μυρία. ὡς δ' αὕτως καὶ περὶ μάζης. καὶ αἱ δυνάμιες δὲ μεγάλαι τε ἑκάστου, καὶ οὐδὲν ἡ ἑτέρη τῇ ἑτέρῃ ἐοικυῖα. ὅστις δὲ ταῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς ἄν τι οὗτος δύναιτο τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον παθημάτων εἰδέναι; ὑπὸ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τουτέων, πάσχει τε, καὶ ἑτεροιοῦται ὥνθρωπος, ἢ τοῖον, ἢ τοῖον. καὶ διὰ τουτέων πᾶς ὁ βίος, καὶ ὑγιαίνοντι, καὶ ἐκ νούσου ἀνατρεφομένῳ, καὶ κάμνοντι. οὐκ ἂν οὖν ἕτερα τουτέων χρησιμώτερα, οὐδ' ἀναγκαιότερα εἴη εἰδέναι δήπου. ὡς δὲ καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες, πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν εὗρον αὐτὰ, οἱ πρῶτοι εὑρόντες, καὶ ᾠήθησαν ἀξίην τὴν τέχνην θεῷ προσθεῖναι, ὡς καὶ νομίζεται. οὐ γὰρ τὸ ξηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τὸ θερμὸν, οὐδὲ τὸ ψυχρὸν, οὐδ' ἄλλο τουτέων οὐδὲν ἡγησάμενοι, οὔτε λυμαίνεσθαι, οὔτε προσδέεσθαι οὐδενὸς τουτέων τὸν ἄνθρωπον. ἀλλ' ὅ, τι ἰσχυρὸν ἑκάστου, καὶ τὸ κρέσσον τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, οὗ μὴ ἠδύνατο κρατέειν, τοῦτο βλάπτειν ἡγήσαντο. καὶ τοῦτο ἐζήτησαν ἀφελέειν. ἰσχυρότατον δέ ἐστι, τοῦ μὲν γλυκέος, τὸ γλυκύτατον. τοῦ δὲ πικροῦ, τὸ πικρότατον. τοῦ δὲ ὀξέος, τὸ ὀξύτατον. ἑκάστου δὲ πάντων τῶν ἐόντων, ἡ ἀκμή. ταῦτα γὰρ ἑώρων καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεόντα, καὶ λυμαινόμενα τὸν ἄνθρωπον. ἔνι γὰρ ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ πικρὸν, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ γλυκὺ, καὶ ὀξὺ, καὶ στρυφνὸν, καὶ πλαδαρὸν, καὶ ἄλλα μυρία παντοίας δυνάμιας ἔχοντα, πλῆθός τε, καὶ ἰσχύν. ταῦτα μὲν μεμιγμένα, καὶ κεκρημένα ἀλλήλοισιν, οὔτε φανερά ἐστιν, οὔτε λυπέει τὸν ἄνθρωπον. ὅταν δέ τι τουτέων ἀποκριθῇ, καὶ αὐτὸ ἐφ' ἑωυτοῦ γένηται, τότε καὶ φανερόν ἐστι,

corrumpetur, & multo tempore viuere nō poterit: A Quod igitur auxilium præparare oportet sic habenti? calidum an frigidum, vel siccū, vel humidū? simplex enim est quodcunque ex istis. Si enim id quod ipsum lædit, aliquod ex his est, contrario soluere oportet ac liberare, quemadmodum ipsorum sermo testatur. At qui certissimum & manifestissimum medicamētum est, victum quo vtebatur auferre, & pro tritico panem dare, pro crudis verò carnibus coctas, insuperq; vinū propinare. His permutatis impossibile est non fieri sanum, nisi penitus fuerit tempore ac victu corruptus. Quid itaque dicemus? Num quòd ipsi à frigido afflicto calida hęc oblata auxilium tulerūt, aut contrà? Equidem opinor me multam hæsitationem interrogato præ- B biturum esse. Nam qui panē ex tritico parauit, calidum, aut frigidū, aut siccum, aut humidum abstulit: panis enim & in ignem & in aquā datur, & multis alijs elaboratus est, quorum singula propriam vim & naturam habent, & aliqua quidem à natura in ipso existentia abijcit, alijs autem temperatur, ac permiscetur. Sed & hoc scio, ꝙ in corpus hominis refert, panis purus, aut cui nihil furfurum decessit, & ex tritico non decorticato, aut decorticato, & multa aqua subactus, aut contrà, & superassatus aut crudior, aliaq; præterea infinita. Similiter etiam de maza, & singulorum adeò vires magnæ, alteraque alteri nihil simile habet. Quicunque autem hæc non considerans non nouit, haud scio quomo- C do ille affectiones in homine cognoscere possit: ab vnoquoque enim horum afficitur & alteratur homo, vel hoc, vel alio modo, & ex his omnis vita & sano, & ex morbo conualescenti, & ægroto. Nihil igitur vtilius, neque magis necessarium quàm hæc cognouisse: quod & probe & cōuenienti ratiocinatione inuestigantes, iuxta hominis naturam hæc primi inuentores inuenerunt. Iudicauerūtq; artem dignam, quæ Deo adscriberetur, quemadmodū etiam est receptū.

12 Non enim siccum, neque humidum, neque calidum, neque frigidum, neque aliud quicquam ex his putauerunt hominē lædere, neque aliquo horum homini opus esse opinati sunt, sed quod in vnoquoq; forte & humana natura potentius D est, quodq; nō possit superare, hoc ipsum lædere duxerunt, & hoc auferre quæsierunt. fortissimum autem est inter dulcia, dulcissimum, inter amara, amarissimum, inter acida, acidissimum, & in omnibus adeò rebus vigor ipse ac summum. Hæc enim & in homine inesse viderunt, & hominem lædere. Inest enim in homine & amarum, & salsum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidum, & alia infinita, omnigenas facultates habentia, copiamque ac robur. Atque hęc quidem mixta inter se temperata, neque conspicua sunt, neque hominem lædunt. Vbi verò quid horum secretum fuerit, atque ipsum in seipso fuerit, tunc & conspicuum est,

A est,& hominem lædit. Quin & ex cibis quicun-
que nobis incommodi sunt,& ingesti hominẽ
lædunt, horum vnusquisque, aut amarus est &
meracus ac intemperatus, aut salsus, aut acidus,
aut alius quis intẽperatus & fortis: & propterea
turbamur ab ipsis, quemadmodum etiam ab his
quæ ex corpore excernuntur. Omnia autẽ quæ 15
edit aut bibit homo, talia edulia palàm est mini-
me hoc intemperato, & dissidente ac exceden-
te succo participare, velut sunt panis & maza &
his similia, quibus adsuetus est homo plurimis
& semper vti. Exceptis his, quæ ad voluptatem
ac delicias condiuntur ac præparantur: & ab his
plurimis in hominẽ ingestis turbatio, ac secre-
tio corporis facultatum minime contingit. Ve-
B rùm robur & augmentum, ac alimentum præ-
sertim, per nihil aliud cõtingit, quàm quod pro-
be temperatũ est, & nihil habet intemperatũ,
neque forte, sed totum vnum factum est, & sim-
plex, & non forte. Et valde sanè dubito ego,
quo'nam modo hi, qui talem sermonem profe-
runt, & artẽ ex hac via ad scopum abducunt, cu 16
raturi sint homines, quemadmodũ proponũt.
Non enim est ipsis, velut ego opinor, inuẽtum
quid ipsum in seipso calidum, aut frigidũ, aut
siccũ, aut humidũ, quod nulla alia specie cõmu-
nicaret. Verùm arbitror eosdem potus ac cibos
ipsis esse, quibus omnes vtimur. Apponunt au-
tem alij quidem, quòd sit calidus, alij frigidus,
alij ꝙ siccus, alij humidus. Quoniam illud sanè 17
C dubium est, imperare ægroto calidum quid assu
mere: statim enim interrogabit, quid sit illud, vt
nugas producere necesse sit, aut ad aliquid eo-
rum, quæ fiunt cõfugere. Si autem est calidum
quoddam acerbum existẽs, aliud vero calidum
fluidum, aliud calidũ turbulentum motũ habẽs
(sunt enim & alia calida etiã alias vires subcon-
trarias sibiipsis habentia) quod igitur ipsorũ as-
sumere oportebit? calidũ & acerbũ, aut calidũ 18
& fluidum, aut simul frigidũ & acerbũ? Nã &
hoc est, itemq; frigidũ & fluidũ. Etenim quod
ego scio, totum contrarium ab vtroq; ipsorum
euenit, idq; non solum in homine, sed etiam in
corio ac ligno, & alijs multis rebus, quæ magis
stupidũ sensum habẽt, quàm homo. Non enim
D calidum est quod magnã vim habet, sed ipsum
acerbum & fluidũ, & alia quæ à me relata sunt,
tum in homine, tum extra hominem, siue edan
tur, siue bibantur, siue forinsecus illinantur, aut
quomodocunque formata adhibeantur. Frigi-
ditatem autẽ & caliditatem ego omniũ faculta-
tum minime potẽtes esse in corpore existimo,
ob has sanè caussas. Quo equidem tempore ip-
sa inter se permixta simul frigidum, ac calidum
fuerint, nõ lędunt. Temperamentũ enim & mo
deratio cõtingit frigido à calido, & vicissim ca-
lido à frigido. Vbi vero seorsim vtrunq; secretũ
fuerit, tũc affligit. In hoc itaq; tẽpore quum fri-
gidũ intus generatur, & cito hominem affligit,
primũ propter hoc ipsũ adest calidũ, inde adeò
ex homi-

ἐστι, καὶ λυπέει τὸν ἄνθρωπον. τοῦτο δὲ τῶν βρωμάτων ὅσα ἡμῖν ἀνεπιτήδειά ἐστι, καὶ λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἐμπεσόντα, τουτέων ἕκαστον, ἢ πικρόν τι καὶ ἄκρητόν ἐστιν, ἢ ἁλμυρόν, ἢ ὀξύ, ἢ ἄλλο τι ἄκρητόν τε, καὶ ἰσχυρόν. καὶ διὰ τοῦτο ταρασσόμεθα ὑπ' αὐτέων. ὥσπερ καὶ ὑπὸ* τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀποκρινομένων. πάντα δὲ ὅσα ἄνθρωπος ἐσθίει ἢ πίνει, τὰ τοιαῦτα βρώματα ἥκιστα τουτέου χυμοῦ ἀκρήτου τε, καὶ διαφέροντος, δῆλα ἐστὶ μετέχοντα. οἷον ἄρτος τε καὶ μᾶζα, καὶ τὰ ἑπόμενα τουτέοισιν, οἷσιν εἴθισται ἄνθρωπος πλείστοισί τε, καὶ αἰεὶ χρέεσθαι. ἔξω τῶν πρὸς ἡδονήν τε, καὶ κόρον, ἠρτυμένων τε, καὶ ἐσκευασμένων. καὶ ἀπὸ τουτέων πλείστων ἐσιόντων ἐς τὸν ἄνθρωπον, ταραχή τε καὶ ἀπόκρισις τῶν ἀμφὶ τὸ σῶμα δυναμίων, ἥκιστα γίνεται. ἰσχύς τε, καὶ αὔξησις, καὶ τροφὴ μάλιστα. δι' οὐδὲν ἕτερον γίνεται, ἢ ὅτι εὖ τε συγκέκρηται, καὶ οὐδὲν ἔχει ἄκρητον, οὐδὲ ἰσχυρόν. ἀλλ' ὅλον ἕν τε γέγονε, καὶ ἁπλόον, καὶ ἰσχυρόν. ἀπορέω δ' ἔγωγε, οἱ τὸν λόγον ἐκεῖνον λέγοντες, καὶ ἀπάγοντες ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὑπόθεσιν τὴν τέχνην, τίνα ποτὲ τρόπον θεραπεύσουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ ὑποτίθενται. οὐ γάρ ἐστιν αὐτέοισι, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐξευρημένον αὐτό τι ἐφ' ἑωυτοῦ θερμὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, μηδενὶ ἄλλῳ εἴδει κοινωνέον. ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε ταῦτα πόματα, καὶ βρώματα αὐτέοισιν ὑπάρχειν, οἷσι πάντες χρεόμεθα. προστιθέασι δὲ τῷ μὲν, εἶναι θερμῷ. τῷ δὲ, ψυχρῷ. τῷ δὲ, ξηρῷ. τῷ δὲ, ὑγρῷ. ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ἄπορον προστάξαι τῷ κάμνοντι, θερμόν τι προσενέγκασθαι. εὐθὺς γὰρ ἐρωτήσει τί ἐστι, ὥστε τηρεῖν ἀνάγκη, ἢ ἐς τουτέων τι τῶν γινομένων καταφυγεῖν. εἰ δὲ δὴ τυγχάνει τὸ μὲν θερμὸν ἐὸν στρυφνόν. ἄλλο δὲ θερμὸν, πλαδαρόν. ἄλλο δὲ θερμὸν, ἄραδον ἔχον. ἐστι γὰρ καὶ ἄλλα τε θερμὰ, καὶ ἄλλας δυνάμιας ὑπεναντίας ἑωυτοῖσιν ἔχοντα, δεήσει δὲ τι αὐτέων προσενεγκεῖν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ στρυφνόν. ἢ τὸ θερμὸν καὶ πλαδαρόν. ἢ ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ στρυφνόν. ἐστι γὰρ καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ψυχρόν τε, καὶ πλαδαρόν. ὡς μὲν γὰρ ἔγωγε οἶδα, πᾶν τοὐναντίον ἐφ' ἑκατέρου αὐτέων ἀποβαίνει. καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν σκύτεϊ, καὶ ἐν ξύλῳ, καὶ ἐν ἄλλοισι πολλοῖσι, ἅ ἐστιν ἀνθρώπου ἀναισθητότερα. οὐ γὰρ τὸ θερμόν ἐστι τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν, καὶ τἄλλα ὅσα μοι εἴρηται, καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ ἔξω τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐσθιόμενα, καὶ πινόμενα, καὶ ἔξωθεν ἐπιχριόμενά τε, καὶ πῶς πλασσόμενα. ψυχρότητα δ' ἔγωγε, καὶ θερμότηται πασέων ἥκιστα τῶν δυναμίων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι, διὰ τάσδε τὰς προφάσιας. ὃν μὲν ἂν δήπου χρόνον μεμιγμένα αὐτὰ αὐτέοισιν, ἅμα τὸ ψυχρὸν, καὶ θερμὸν ᾖ, οὐ λυπέει. κρῆσις γὰρ καὶ μετριότης, τῷ μὲν ψυχρῷ, γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ. τῷ δὲ θερμῷ, ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ὅταν δὲ ἀποκριθείη χωρὶς ἑκάτερον, τότε λυπέει. ἐν δὲ δὴ τουτέῳ τῷ καιρῷ, ὅταν τὸ ψυχρὸν ἐγγένηται, καὶ λυπήσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ ταχέος, πρῶτον

δι' αὐτὸ

Vet.Cod.

*ἐν τῷ σώματι.

Vet. Cod.

δι' αὐτὸ τοῦτο πάρεστι τὸ θερμὸν αὐτόθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. οὐδεμιῆς βοηθείης, οὐδὲ παρασκευῆς δεόμενον. καὶ ταῦτα καὶ ἐν ὑγιαίνουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀπεργάζεται, καὶ ἐν κάμνουσιν. τοῦτο μὲν, εἴ τις θέλει ὑγιαῖνον χειμῶνος διαψύξαι τὸ σῶμα, ἢ λουσάμενος ψυχρῷ, ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ, ὅσῳ ἂν αὐτὸ ἐπιπλέον ποιήσῃ. καὶ ἤν γε μὴ παντάπασιν παγῇ τὸ σῶμα, ὅταν εἵματα λάβῃ, καὶ ἔλθῃ ἐς τὴν σκέπην, μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον θερμαίνεται τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ εἰ ἐθέλοι

* ἰσχυρῶς

ἐκθερμανθῆναι* στερεῶς, ἢ λουτρῷ θερμῷ, ἢ

* εἶδος.

πολλῷ πυρί. ἐκ δὲ τουτέου, τὸ αὐτὸ* εἷμα ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν διατριβὴν ποιέεσθαι.

* ἐν ᾧπερ.

* ὥσπερ ὁ διεψυγμένος πολὺ φανεῖται, καὶ ψυχρότερος, καὶ ἄλλως φρικαλεώτερος, ἢ ῥιπιζόμενός τις ὑπὸ πνίγεος, καὶ παρασκευάζων αὐτὸς ἑωυτῷ ψῦχος ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου

* παύσαιτο.

* διαπαύσαι. τῷ τοῦτο ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι τὸ καῦμα καὶ τὸ πνῖγος, ἢ τῷ μηδὲν τουτέων ποιέοντι. τὰ δὲ δὴ καὶ πουλὺ μείζω, ὅσοι ἂν διὰ χιόνος ἢ ἄλλης ψύξιος βαδίσαντες, ῥιγώσωσι διαφερόντως, πόδας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλὴν,

* οἷ ἀπέχουσιν.

* οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, ὅταν περισταλέωσί τε, καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται ὑπὸ καύματος, καὶ κνησμοῦ, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκταῖναι ἀνίστανται, ὡς ἀπὸ πυρὸς κατακεκαυμένοισι. καὶ οὐ πρότερον τοῦτο πάσχουσιν, πρὶν ἢ θερμανθῶσιν. οὕτως ἑτοίμως ἑκάτερον αὐτέων ἐπιθάτερα παραγίνεται. μυρία δ' ἂν καὶ ἕτερα ἔχοιμι εἰπεῖν. τὰ δὲ κατὰ τοὺς νοσέοντας, οὐχ οἷσιν ἂν ῥῖγος γένηται τουτέοισιν ὀξύτατος ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει. καὶ οὐκ οὕτως ἰσχυρὸς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι' ὀλίγου, καὶ ἄλλως τὰ πολλὰ ἀσινὴς, καὶ οἷον ἂν χρόνον, παρῇ διάθερμος, καὶ διεξιὼν διὰ παντὸς τελευτᾷ ἐς τοὺς

* ᾧπερ.

πόδας μάλιστα, * οὗπερ τὸ ῥῖγος, καὶ ἡ ψῦξις νεηνικωτάτη, καὶ ἐπὶ πλέον ἐχρόνισε. πάλιν δὲ ὅταν ἱδρώσῃ, καὶ ἀπαλλαγῇ ὁ πυρετὸς, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν, ἢ εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ᾧ οὖν διὰ ταχέος οὕτω παραγίνεται τὸ ἐναντιώτατόν τε, καὶ ἀφελόμενον τὴν δύναμιν ἀπὸ ταυτομάτου, τί ἂν ἀπὸ τουτέου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δεῖ πολλῆς ἐπὶ τουτέῳ βοηθείας; εἴποιεν ἄν τις. ἀλλ' οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι καύσοισί τε, καὶ περιπλευμονίῃσι, καὶ ἄλλοισιν ἰσχυροῖσι νουσήμασιν, οὐ ταχέως ἐκ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. οὐδὲ πάρεστιν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ψυχρόν. ἐγὼ δὲ τουτό μοι μέγιστον τεκμήριον ἡγεῦμαι εἶναι, ὅτι οὐ διὰ τὸ θερμὸν ἁπλῶς πυρεταίνουσιν, οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲ τοῦτο εἴη τὸ αἴτιον τῆς κακώσιος μοῦνον. ἀλλ' ἔστι καὶ πικρὸν, καὶ θερμὸν τὸ αὐτὸ. καὶ θερμὸν καὶ ὀξὺ, καὶ ἁλμυρὸν, καὶ θερμόν. καὶ ἄλλα μυρία. καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυνάμιων ἑτέρων. τὰ μὲν οὖν λυμαινόμενα, ταῦτά ἐστι. συμπάρεστι δὲ καὶ τὸ θερμὸν, ῥώμης μετέχον. ὡς ἂν τὸ ἡγεύμενον, καὶ παροξυνόμενον, καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνῳ. δύναμιν δὲ οὐδεμίην πλείω τῆς προσηκούσης δηλαδή. ταῦτ' ὧδε ἔχει. ἐπὶ τῶνδε τῶν σημείων, πρῶτον μὲν ἐπὶ φανερώτατα, ὧν πάντες ἔμπειροι πολλάκις ἤδη ἐς

μέν τε

ex homine ipso, nullo alio auxilio, neque præparatione opus habens. atque hoc & in sanis hominibus, & in ægrotis operatur. Itaque si quis sanum hyeme corpus perfrigerare velit, aut frigidæ lotione, aut alio quopiam modo, quo id melius obtinetur faciet, sique non omnino corpus geletur, vbi se vestierit, & tegerit, magis corpore incalescetur. Rursum si quis valde calefieri velit, aut calido lauacro, aut igne id faciet: idem etiam eueniet, si eandem vestem habens in eodem loco permaneat. Quemadmodum perfrigeratus, frigidior've, & horridior longe apparebit, si quis præ æstu ventilationem sibi faciens, frigusque in eum modum, sibi præparans recreetur. Nam qui hoc facit, decuplo maiorem æstum, ac ardorem percipit, quàm is, qui nihil tale facit. Verum sunt adhuc testimonia multo maiora.

17 Quicunque per niuem, aut aliud frigus iter facientes excellenter frigescunt, aut pedibus, aut manibus, aut capite. Qualia, vbi cooperti, & in tepore fuerint, ab æstu, & pruritu patiuntur, sunt etiam quibus bullæ velut ambustis ab igne exurgunt, neq; prius hoc patiuntur quàm calfiant: adeò prompte vtrunque ipsorum ad alterum accedit. possem & alia innumera recensere.

18 Cæterùm circa ægrotos, quibus rigor contingit, his acutissima febris non relucet; neque adeò fortiter, verùm pauco tempore quiescens, & aliàs ferè innoxia, & quo tempore affuerit, percalida, & per totum corpus penetrans, desinens maxime in pedes, vbi sanè rigor & frigus validissimum diutissime durauit. Rursus cum sudor prodierit, & febris decesserit, multo magis frigescit æger, quàm si ne apprehendisset quidem ab initio. Cui igitur breui adeò contrarium accedit, cuique vis adimitur sua spôte, quid nam ab hoc magnum aut graue fiat? aut quid opus est multo ad hoc auxilio? Verum, dixerit aliquis: Qui ardenti febre febricitant, itemque peripneumonijs, & alijs fortibus morbis, non cito ex calore liberantur, neque adest hic frigidum aduersus calidum. Atqui ego hoc maximum signum esse puto, quòd non propter calidum simpliciter homines febricitent, neque hoc sit simpliciter afflictionis caussa: sed est & amarum, ac calidum idem, & calidum ac acidum, & salsum ac calidum, & alia infinita, & rursus frigidum cum alijs facultatibus coniunctum, hæc itaque sunt quæ lædunt. Simul adest autem & calidum robore participans, nimirum ducens, & exacerbans, & augens simul cum illis, verùm nullam potentiam, maiorem quàm conuenit videlicet, habens. Atque hæc quidem sic se habent. Signa porrò primum quidem manifestissima producemus, quorum omnes iam sæpe experientiam sumpsimus. Itaque quibuscunque nostrum grauedo innascitur, & fluxus per nares mouetur, hic vt

pluri-

A plurimum acrior est eo, qui prius erat, & quotidie ex naribus prodibat, & tumescere facit nasum, & exurit calentem & extreme ignitum. si verò manum admoueas, & diutius perseuerauerit, etiam exulceratur locus minime carnosus, & durus existens. Sedatur autem aliquo modo ardor in naribus, non quum fluxus prodit, & inflammatio consistit: sed postquam fluxus crassior, & minus acris, concoctusque & magis permixtus priore fuerit, tunc sanè iam etiam ardor cessat. Rursus autem alijs ex frigiditate ipsa sola manifeste grauedo fit, nullo alio accedente. Omnibus autem liberatio hæc est, vt ex frigiditate quidem affecti percalfiant, ex ardore verò perfrigerentur, atque hæc breui
B accedunt, & concoctione nulla opus habent. Reliquæ autem omnes fluxiones quas propter humorum acrimonias, & intemperantias ego fieri sentio, restituuntur & curantur, vbi temperatæ fuerint, & concoctæ. Rursus quæcunque fluxiones ad oculos vertuntur, vt fortes & omnigenas acrimonias habentes, exulcerant quidem palpebras, erodunt autem aliquorum genas, & sub oculis partes, ad quascunque tandem influxerint, rumpunt etiam & peredunt eam, quæ oculum ambit tunicam: dolores autem & ardor, & inflammatio extrema adsunt aliquandiu, donec fluxiones fuerint concoctæ, & crassiores redditæ, & lemæ ab ipsis exstiterint. Fit autem concoctio ex permixtione, tempe-
C raturaque mutua, & quasi coctura. Quinetiam fluxiones in fauces delabentes, ex quibus raucedines fiunt, anginæ, erysipelata, peripneumoniæ: Omnes hæ primum quidem salsæ, & humidæ, acresq; descendunt, & in talibus morbi firmantur. Vbi verò crassiores & maturiores factæ fuerint, & ab omni acrimonia liberatæ, tunc iam & febres, & alia hominem lædentia soluuntur. Oportet autem vtique caussas vniuscuiusque ea putare, quæ quum adsunt, talem modum fieri necesse est, quum permutantur in aliud temperamentum, cessare. Quando igitur ab ipsa caliditate sincera, aut frigiditate fluxiones contigerint, & nulla alia facultate participauerint, sic sanè sedabuntur, vbi ex
D frigido in calidum permutatæ fuerint, & ex calido in frigidum. Permutantur autem eo quem dixi modo. Amplius porrò etiam alia quæcunque mala homo patitur, omnia à facultatum potentijs proficiscuntur. Itaque quum amaritudo quædam diffusa fuerit, quam bilem flauam appellare solemus, quales statim anxietates, & æstus, & impotentiæ occupant? Verum vbi liberati fuerimus ab illa, & purgati, aut sponte, aut per medicamentum, si modo tempestiuè quid ipsorum fiat, manifestè & à doloribus & à calore liberamur. Quanto autem tempore eadem eleuata fuerit, & cruda & meraca ac intemperata, nulla arte neque dolores, neque febres sedare possis. Et quos quidem

acuta

μὴν τε, καὶ γινόμεθα. τοῦτο μὲν ὅσοισιν ἂν ἡμέων κόρυζα ἐγγένηται, καὶ ῥεῦμα κινηθῇ διὰ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τοῦ προτέρου γινομένου τε καὶ ἰόντος, ἐκ τῶν ῥινέων καθ' ἑκάστην ἡμέρην. καὶ οἰδέειν μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συγκαίει θερμήν τε, καὶ διάπυρον ἐσχάτως. ἢν δὲ τὴν χεῖρα προσφέρῃς, καὶ πλείω χρόνον παρῇ, καὶ * ἐξελκοῦται τὸ χωρίον, ἄσαρκόν τε, καὶ σκληρὸν ἐόν. παύεται δὲ πως τό γε καῦμα ἐκ τῆς ῥινός, οὐχ ὅταν τὸ ῥεῦμα γίνηται, καὶ ἡ φλεγμονὴ ᾖ, ἀλλ' ἐπειδὰν παχύτερόν τε, καὶ ἧσσον δριμὺ, * πέπον τε, καὶ μεμιγμένον μᾶλλον, τῷ πρότερον γινομένῳ, τότ' ἤδη καὶ τὸ καῦμα πέπαυται. ἄλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος, φανερῶς αὐτοῦ μόνου γίνεται, μηδενὸς ἄλλου ξυμπαραγινομένου. πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐκ μὲν τῆς ψύξιος διαθερμανθῆναι, ἐκ δὲ τοῦ καύματος, διαψυχθῆναι. καὶ ταῦτα ταχέως παραγίνεται. καὶ πέψιος οὐδεμιῆς προσδεῖται. τὰ δ' ἄλλα πάντα ὅσα διὰ χυμῶν δριμύτητας, καὶ ἀκρησίας φημὶ ἔγωγε γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκαθίστανταί τε κρηθέντα, καὶ πεφθέντα, ὅσα τ' αὖ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρέπεται τῶν ῥευμάτων, ὡς ἰσχυρὰς καὶ παντοίας δριμύτητας ἔχοντα. ἑλκοῖ μὲν, βλέφαρα. κατεσθίει δὲ ἐνίων γνάθους τε, καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς, ἐφ' ὅ, τι ἂν ἐπιῤῥυῇ, ῥήγνυσί τε, καὶ διεσθίει τὸν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα. ὀδύναι δὲ καὶ καῦμα, καὶ φλογμὸς ἔσχατος κατέχει μέχρι τινὸς, μέχρις ἂν τὰ ῥεύματα πεφθῇ, καὶ γίνηται παχύτερα, καὶ λήμη ἀπ' αὐτέων εἴη. τὸ δὲ πεφθῆναι γίνεται, ἐκ τοῦ μιχθῆναι, κρηθῆναί τε ἀλλήλοισι, καὶ συνεψηθῆναι. τοῦτο δ' ὅσα ἐς τὴν φάρυγγα, ἀφ' ὧν βράγχοι γίνονται. κυνάγχαι, ἐρυσιπέλατα, περιπλευμονίαι, πάντα ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρά τε, καὶ ὑγρὰ, καὶ δριμέα ἀφίει. καὶ ἐν τοῖσι τοιουτέοισιν, ἔῤῥωται τὰ νοσήματα. ὅταν δὲ παχύτερα, καὶ πεπαίτερα γένηται, καὶ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα, τότ' ἤδη καὶ οἱ πυρετοὶ λύονται, καὶ τ' ἄλλα τὰ λυπέοντα τὸν ἄνθρωπον. δεῖ δὲ δήπου ταῦτα αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι. ὧν παρεόντων μὲν, τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γίνεσθαι. μεταβαλλόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν, παύεσθαι. ὁκόταν οὖν ἀπὸ αὐτέης τῆς θέρμης εἰλικρινέος, ἢ ψύξιος γίνηται, καὶ μὴ μετέχῃ ἄλλης δυνάμεως μηδεμιῆς, οὕτω παύοιτ' ἂν, ὅταν μεταβάλλῃ ἐκ τοῦ ψυχροῦ, ἐς τὸ θερμόν. καὶ ἐκ τοῦ θερμοῦ, ἐς τὸ ψυχρὸν. μεταβάλλει δ' ὅν μοι προείρηται τρόπον. ἔτι τοίνυν τἆλλα ὅσα κακοπαθέει ἄνθρωπος, πάντα ἀπὸ δυνάμιων γίνεται. τοῦτο μὲν, ὅταν πικρότης τὶς ἀποχυθῇ, ἣν δὴ χολὴν ξανθὴν καλέομεν, οἷαι καὶ ἆσαι. καὶ καῦμα καὶ ἀδυναμίαι κατέχουσιν. ἀπαλλασσόμενοί τε τουτέου ἐνίοτε, καὶ καθαιρόμενοι, ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ τί αὐτέων γίνηται, φανερῶς καὶ τῶν πόνων, καὶ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. ὅσον δ' αὖ χρόνον ταῦτα μετέωρα ᾖ καὶ ἄπεπτα, καὶ ἄκρητα, μηχανὴ οὐδεμίη, οὔτε τῶν πόνων παύσασθαι, οὔτε τῶν πυρετῶν. καὶ οἷσι μὲν ὀξύ-

τητες

Vet. Cod.

* ἐξογκοῦται.

* πεπεμμένον.

* δ. ἴσως.

Vet.Cod.

τες προσίστανται δριμεῖαί τε, καὶ ἰώδεες, οἷαι λύσσαι, καὶ δήξιες σπλάγχνων, καὶ θώρηκος, καὶ ἀπορίη, οὐ παύεται τουτέου πρότερον πρὶν ἢ ἀποκαθαρθῇ τε, καὶ καταστορεσθῇ, καὶ μιχθῇ τοῖσιν ἄλλοισι. πέσσεσθαι δὲ, καὶ μεταβάλλειν, καὶ λεπτύνεσθαι, καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, διὰ πολλῶν εἰδέων καὶ παντοίων. διὸ καὶ αἱ κρίσιες, καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων, ἐν τοῖσι τουτέοισι μέγα δύνανται. πάντων δὴ τουτέων, ἥκιστα προσήκει θερμῷ ἢ ψυχρῷ πάσχειν. οὔτε γὰρ ἂν τοῦτόγε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. τί δ' αὖ αὐτὸ φαίημεν εἶναι; κρῆσις τε αὐτέων ἐστὶ, ἄλλην πρὸς ἄλληλα ἔχουσα δύναμιν. ἐπεὶ ἄλλῳ γε οὐδενὶ τὸ θερμὸν μιχθὲν παύσεται τῆς θέρμης, ἢ τῷ ψυχρῷ. οὐδέ γε πάλιν τὸ ψυχρὸν, ἢ τῷ θερμῷ. τὰ δ' ἄλλα πάντα περὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅσῳ ἂν πλείοσι μίσγηται, τοσούτῳ ἠπιώτερα, καὶ βελτίο α. πάντων δὲ ἄριστα διάκειται ὤνθρωπος ὅταν πέσσηται, καὶ ἐν ἡσυχίῃ ᾖ, μηδεμίην δύναμιν ἰδίην ἀποδεικνύμενος. περὶ μὲν οὖν τουτέων, ἱκανῶς μοι ἡγεῦμαι ἐπιδεδεῖχθαι. Λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ, τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον. καὶ ὅπως συνεπάγη. ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσιος, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ. νομίζω δὲ ὅτι περὶ φύσιος γνῶναί τι σαφὲς, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἔσται, ἢ ἐξ ἰητρικῆς. τοῦτο δὲ οἷόν τε καταμαθεῖν, ὅταν αὐτήν* τις τὴν ἰητρικὴν, ὀρθῶς πᾶσαν περιλάβῃ. μέχρι δὲ τουτέου πολλοῦ μοι δοκέει δεῖν. λέγω δὲ τὴν ἱστορίην ταύτην εἰδέναι, ἄνθρωπος τί ἐστι, καὶ δι' οἵας αἰτίας γίνεται, καὶ τἄλλα ἀκριβέως. ἐπεί τοι γέ μοι δοκέει ἀναγκαῖον εἶναι παντὶ ἰητρῷ, περὶ φύσιος εἰδέναι. καὶ πάνυ σπουδάσαι ὡς εἴσεται, εἴπερ τι μέλλει τῶν δεόντων ποιήσειν. ὅ, τί ἐστιν ἀνθρώπος πρὸς τὰ ἐσθιόμενα, καὶ πινόμενα. καὶ ὅ,τι ἀφ' ἑκάστου ἑκάστῳ συμβήσεται. καὶ μὴ ἁπλῶς οὕτω δοκέειν, ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός· πόνον γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτέου. ἀλλὰ τίνα τε πόνον, καὶ διατὶ, καὶ τίνι τῶν ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ βρώματα, καὶ πόματα φύσει πονηρὰ, καὶ διατίθησι τὸν ἄνθρωπον, οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως ἔν μοι ἔστω τῷ λόγῳ οἷον οἶνος ἄκρητος πολὺς ποθεὶς, διατίθησί πως τὸν ἄνθρωπον, ἀσθενέα. καὶ ἅπαντες ἂν ἰδόντες, τοῦτο γνοίησαν. ὅτι αὕτη ἡ δύναμις οἴνου, καὶ αὐτός ἐστιν αἴτιος. καὶ οἷσί γε τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο μάλιστά γε δύναται, οἴδαμεν. τοιαύτην δὴ βούλομαι ἀληθείην καὶ περί τῶν ἄλλων φανῆναι. τυρὸς γὰρ, ἐπειδὴ τουτέῳ σημείῳ ἐχρησάμην, οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται. ἀλλ' εἰσὶν οἵτινες αὐτέου πληρεύμενοι, οὐδ' ὁτιοῦν βλάπτονται. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχνοῖσιν ἂν ξυμφέρειν θαυμασίως παρέχεται. εἰσὶ δὲ οἳ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. διαφέρουσι δὲ τουτέων αἱ φύσιες. διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐν τῷ σώματι ἔνεστι πολέμιον

* πᾶς.

acuta acrisque ac æruginosa bilis affligit, quales A mox rabies, & morsus viscerum ac pectoris, & desperatio? Non sedantur autem hæc, priusquã eadem expurgetur & prosternatur, & alijs permisceatur. Concoqui autem & permutari, attenuariq; ac crassescere in humorum speciẽ, per multas & omnigenas species cõtingit. Quapropter & iudicationes, & numeri temporũ, in talibus multũ possunt. Hæc vero omnia minime contingit calidũ aut frigidũ perpeti. neq; enim hoc putrescere, neque crassescere poterit. Quid autem ipsum esse diceremus? & temperamentũ ipsorum est, veruntamen inter ipsa mutuo vim habens, quoniam nulli alij permixtum calidũ, desinit esse calidum, quàm frigido: sic rursus nõ permutatur alio frigidũ quàm calido. Reliqua B omnia in homine, quanto pluribus miscentur, tanto mitiora ac meliora fiunt. At verò homo omniũ optime dispositus est, vbi concoquit & in quiete est, nullam peculiarẽ vim præ se ferẽs. De his igitur videor mihi abunde demonstra-

19 tionẽ fecisse. Porrò medici quidam, itemq; Sophistæ dicũt, ꝙ impossibile est medicinam cognoscere eum, qui non nouit quid sit homo, & quomodo primum factus & compactus sit. Ego verò ea quæ alicui sophistæ, aut medico, de natura dicta sunt aut scripta, minus censeo medicæ arti cõuenire, quàm pictoriæ. Iudico autẽ de natura aliquid manifestũ ac euidẽs cognoscere, ex nulla parte aliunde cõtingere, quàm ex medicina, atque hoc tunc condiscere possibile est, C vbi quis ipsam medicinam totã rectè cõprehenderit. Verũ quatenus illi prodiderũt, multi mihi cognouisse videntur. cognouisse autẽ dico, narrationẽ scilicet hanc, Quid est homo, & ob quas caussas nascitur, & reliqua diligẽter. Atqui mihi necessariũ esse videtur, vt omnis medicus de natura sciat, & omni studio annitatur vt cognoscat, si modo aliquid eorũ, quæ fieri debent reste præstare velit. Quid est homo ad ea quę comeduntur, ac bibuntur cõparatus, & quid cuiq; ab vnoquoq; continget ac accidet, & nõ simpliciter sic existimare, ꝙ malũ edulium est caseus. Dolorẽ enim affert repletio ex ipso. Sed quem dolorẽ, & propter quid, & cui parti intra hominẽ existenti incõmodũ existit. Nã & alia multa D edulia ac pocula natura mala sunt, & afficiũt hominem non eodẽ modo. Proferatur autẽ mihi verbi caussa aliquid, velut vinum meracũ multum potũ hominẽ aliquo modo debilẽ reddit, & omnes q viderint hoc fatenẽ, & cognoscũt, ꝙ hæc est vis vini, & ꝙ ipsum est caussa, & in quas in hoĩe partes maxime possit nouimus. Talem itaq; veritatẽ etiã de alijs ostẽdere volo. Etenim caseus (qñ quidẽ hũc in exẽplũ adsumpsi) nõ omnes hoĩes lædit, sed sũt q ex ipso repleti, ne tãtillũ quidẽ offendunt, imò gracilib9 mirabiliter et cõferre prodit. Sunt aũt qui ipso vtẽtes difficulter à noxia liberãtur. Horũ verò naturæ differũt, differuntq; etiã iuxta hoc, quod est in corpore

A caseo contrarium. Nam à caseo excitatur & cómouetur, in his quibus eiusmodi humor multus in corpore existit, & quo magis hic potens est, eo magis verisimile est ipsos male affligi. Si verò toti humanæ naturæ malus esset, omnes vtique læderet. Hæc autem si quis nouisset, non recurreret ea neque sanè pateretur. In refectionibus porrò conualescentium ex morbis, insuperque in longis ægritudinibus, multæ conturbationes & præuaricationes sunt, partim sua spóte, partim à quibuslibet temere admissis. Noui autem medicos multos velut idiotas, qui vbi Aegroti die aliqua noui quippiam fecissent, velut si lauissent, aut deambulassent, aut quid alienum comedissent, atque hæc omnia melius esset

B adhibuisse quàm non: nihilominus tamen causam alicui ex his contribuebant, veram quidem caussam ignorátes, & fortasis id quod cómodissimum erat damnátes. Quod ipsum certe facere non oportet, sed scire quid balneũ intempestiue adhibitum operetur, quid item fatigatio & lassitudo. Nunquam enim eadem afflictio ab his prouenit, neque ab alio, neque etiã ex repletione, neq; ex cibo tali vel tali. Quisquis igitur hæc non cognoscet, quomodo singula se habeant ad hominem comparata, is neque cognoscere quæ ab ipsis fiunt, potest, neque rectè vti. Cæterum & hęc cognoscere oportere mihi videtur, nimirũ quæ affectiones homini ex facultatibus ac potentijs, quæ item ex figuris ad-

C ueniunt. Quod autem dico tale est, Nempe facultatem quidem humorum summas vires cognoscere esse, ac robur nosse. Figuras autem dico quæ in ipso homine insunt. Aliæ enim cauæ sunt, & ex amplitudine in arctum coactæ, aliæ expassæ, aliæ solidæ & rotundæ, aliæ latæ & pensiles, aliæ extentæ, aliæ longæ, aliæ densæ, aliæ raræ & hiantes, aliæ spongiformes ac tenues. Quæ igitur ex his trahere ad sese allicereque humiditatem ex reliquo corpore maxime possũt? Num cauæ & expassæ, an solidæ & rotundæ, aut cauæ & in arctum ex amplitudine coactæ? Equidem puto tales esse, quę ex cauitate & amplitudine in arctũ sunt coactæ. Id quod ex manifestis forinsecus condiscere oportet, partim 21

D quidem quòd ore hians nihil sanè humoris attraxeris, vbi verò labra foras produxeris, cótraxerisque ac compresseris, insuperque fistulam admoueris, facile sanè attraxeris quicquid volueris. partim verò quòd cucurbitæ quæ corpori adponi solent, ex amplitudine in angustiam arctatæ ad hoc factæ sunt, ad trahendũ videlicet & alliciendũ ex carne. Sunt autem & alia multa eiuscemodi. Verũ intra hominẽ natura, & figura talia, sũt vesica, & caput, & vterus in mulieribus: atq; hęc manifeste maxime trahũt, & semp plena sũt, attractæ humiditatis. At verò cauæ & expassæ figurę, influentẽ quidẽ humorẽ maxime oĩum susceperint, nó autẽ similiter attraxerint. Solidę autẽ & rotundę, neq; attraxerint, neque

μυον τυροῦ, ὑπὸ τοιουτέου ἐγείρεταί τε, καὶ κινέεται. οἷσιν ὁ τοιοῦτος χυμὸς τυγχάνει πλείων ἐνεὼν, καὶ μᾶλλον ἐνδυνασεῦον ἐν τῷ σώματι, τουτέους μᾶλλον καὶ κακοπαθέειν εἰκός. εἰ δὲ πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἦν κακόν, πάντας ἂν ἐλυμαίνετο. ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδοίη, οὐκ ἂν πάσχοι. τὰ δ' ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι, τῇσιν ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι τῇσι μακρῇσι, γίνονται πολλαὶ συμπαρατάξιες. αἱ μὲν, ἀπὸ ταυτομάτου, αἱ δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν προσενεχθέντων τῶν τυχόντων. οἶδα δὲ τοὺς ἰητροὺς τοὺς πολλοὺς, ὡς τοὺς ἰδιώτας, ἢν τύχωσι περὶ τὴν ἡμέρην ταύτην τί κεκαινουργηκότες, ὡς λουσάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τι ἑτεροῖον, ταῦτα δὲ* πάντα βελτίω προσενηνεγμένα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τὴν αἰτίην τουτέων, τινὶ ἀνατιθέντας. τὸ μὲν αἴτιον ἀγνοεῦντας. τὸ δὲ συμφορώτατον, ἢν οὕτως τύχωσιν, ἀφανίσαντας. δεῖ δὲ οὔ, ἀλλ' εἰδέναι τί λουτρὸν ἀκαίρως προσγενόμενον ἐργάσεται, ἢ τί κόπος. οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπαθίη τουτέων, οὐδ' ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πληρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος, τοίου ἢ τοίου. ὅστις οὖν ταῦτα μὴ εἴσεται, ὡς ἕκαστα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὔτε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ' αὐτέων δυνήσεται, οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς. δεῖν δέ μοι δοκέει, καὶ ταῦτ' εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυναμίων ἔρχεται, καὶ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. λέγω δὴ τί τοῦτο. δύναμιν μὲν εἶναι, τῶν χυμῶν εἰδέναι, τὰς ἀκρότητάς τε, καὶ ἰσχύς. σχήματα δὲ λέγω, ὅσα ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. τὰ μὲν γὰρ, κοῖλά τε, καὶ ἐξ εὐρέος ἐς στενὸν ἐστι συνηγμένα. τὰ δὲ, καὶ ἐκπεπταμένα. τὰ δὲ, στερεά τε καὶ στρογγύλα. τὰ δὲ, πλατέα καὶ ἐπικρεμάμενα. τὰ δὲ, διατεταμένα. τὰ δὲ, μακρά. τὰ δὲ, πυκνά. τὰ δὲ, μανά τε καὶ τεθηλότα. τὰ δὲ, σπογγοειδέα, καὶ ἀραιά. τοῦτο μὲν ἑλκύσαι ἐφ' ἑωυτὸ, καὶ ἐπισπάσασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, πότερον τὰ κοῖλά τε, καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ στερεά τε, καὶ στρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε, καὶ ἐς στενὸν ἐξ εὐρέος συνηγμένα, δύναιτ' ἂν μάλιστα. οἶμαι μέντοι τὰ τοιαῦτα ἐς στενὸν συνηγμένα, ἐκ κοίλου τε, καὶ εὐρέος, καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. τοῦτο μὲν γὰρ, τῷ στόματι κεχηνὼς, ὑγρὸν οὐδὲν ἀνασπάσαις. προσμυλλήνας δὲ καὶ συστείλας, πιέσας τε τὰ χείλεα. ἔτι τε αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως ἀνασπάσαις ἂν, ὅτι θέλεις. τοῦτο δὲ, αἱ σικύαι προσβαλλόμεναι ἐξ εὐρέος ἐς στενότερον ἐστενωμέναι, πρὸς τοῦτο τεχνέαται, πρὸς τὸ ἕλκειν ἀπὸ τῆς σαρκὸς, καὶ ἐπισπᾶσθαι, ἄλλα τε πολλὰ τοιουτότροπα. τῶν δ' ἔσω τοῦ ἀνθρώπου, φύσις καὶ σχῆμα τοιοῦτον: κύστις τε καὶ κεφαλὴ, καὶ ὑστέρα γυναιξί. καὶ φανερῶς ταῦτα μάλιστα ἕλκει. καὶ πλήρεά ἐστιν ἐπάκτου ὑγρότητος αἰεί. τὰ δὲ κοῖλα, καὶ ἐκπεπταμένα, ἐπιρρυεῖσαν μὲν ἂν ὑγρότητα μάλιστα δέξαιτο πάντων. ἐπισπάσαιτο δ' ἂν, οὐχ ὁμοίως. τὰ δέ γε στερεὰ, καὶ στρογγύλα, οὔτ' ἂν ἐπισπάσαιτο, οὔτ' ἂν ἐπιρ-

Vet. Cod.

* πάντας ἐναντίας.

Vet. Cod. ἂν ἐπιρρυεῖσαν ἐδέξατο. περιολισθάνοι τε γὰρ ἄν, καὶ οὐκ ἔχοι ἕδρην, ἐφ' ἧς μένει. τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν, πνεύμων, καὶ μαζοὶ προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίοι, καὶ σκληρυνθείη, καὶ αὐξηθείη ὑγρότητος προσγενομένης* ταῦτα μάλιστα. οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐν κοιλίη* ἐνῇ τὸ ὑγρὸν, ἔξω τε περιέχει, αὐτὴν ἡ κοιλίη ἐν ᾗ τὸ ὑγρὸν, καὶ ἐξαγγίζοιτ' ἂν καθ' ἑκάστην ἡμέρην. ἀλλ' ὅταν πίῃ καὶ δέξηται αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν τὰ κενὰ, καὶ ἀραιὰ καὶ τὰ σμικρὰ πάντη. καὶ ἀντὶ ἀραιοῦ τε καὶ μαλθακοῦ, σκληρός τε καὶ πυκνὸς ἐγένετο, καὶ οὔτ' ἐκπέσσει, οὔτ' ἀφίησι. ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν φύσιν τοῦ σχήματος. ὅσα δὲ φῦσάν τε καὶ ἀνειλήματα ἐνεργάζονται ἐν τῷ σώματι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε, καὶ εὐρυχωρήσεσιν. οἷον κοιλίῃ τε καὶ θώρηκι, ψόφον τε, καὶ πάταγον ἐμποιέειν. ὅτι γὰρ ἂν μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥστε στῆναι, ἀλλ' ἔχει μεταβολάς τε, καὶ κινήσεις, ἀνάγκη ὑπ' αὐτέων καὶ ψόφον, καὶ καταφανέας κινήσιας γίνεσθαι. ὅσα δὲ, σαρκώδεά τε, καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι τουτέοισι νάρκαι τε καὶ πληρώματα, οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται. ὅταν δ' ἐγκύρσῃ πλατέϊ τε καὶ ἀντικειμένῳ, καί τι πρὸς αὐτὸ ἀντιπέσῃ, καὶ φύσει τοῦτο τύχῃ, μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥστε δύνασθαι ἀντέχεσθαι τῆς βίης, καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν: μήτε μαλθακόν τε, καὶ ἀραιὸν, ὥστ' ἐκδέξασθαί τε, καὶ ὑπεῖξαι, ἁπαλόν τε καὶ τεθηλὸς, καὶ ἔναιμον καὶ πυκνὸν οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα, καὶ πλατύτητα, ἀνθέστηκέ τε, καὶ οὐχ ὑπείκει, φῦσα δὲ ὑποδεχομένη, αὔξεταί τε, καὶ ἰσχυροτέρη γίνεται, καὶ ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ ἀντιπαῖον. διὰ δὲ τὴν ἁπαλότητα, καὶ τὴν ἐναιμότητα, οὐ δύναται ἄνευ πόνων εἶναι. καὶ διὰ ταύτας τὰς προφάσιας, ὀδύναι τε ὀξύταται, καὶ πυκνόταται πρὸς τοῦτο τὸ χωρίον γίνονται, ἐμπυήματά τε, καὶ φύματα πλεῖστα. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ φρένας ἰσχυρῶς. ἧσσον δὲ πολλόν. διάτασις μὲν γὰρ φρενῶν πλατεῖη, καὶ ἀντικειμένη, φύσις δὲ* νευρωδεστέρη τε, καὶ ἰσχυροτέρη. διὸ ἧσσον ἐπώδυνά ἐστι. γίνονται δὲ καὶ περὶ ταῦτα, καὶ πόνοι καὶ φύματα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἔσω τοῦ σώματος εἴδεα σχημάτων, ἃ μεγάλα ἀλλήλων διαφέρει πρὸς τὰ παθήματα, καὶ νοσέοντι, καὶ ὑγιαίνοντι. οἷον κεφαλαὶ σμικραὶ ἢ μεγάλαι. τράχηλοι λεπτοὶ ἢ παχέες. μακροὶ ἢ βραχέες. κοιλίαι μακραὶ ἢ στρογγύλαι. θώρηκος καὶ πλευρέων πλατύτητες ἢ στενότητες. καὶ ἄλλα μυρία, ἃ δεῖ πάντα εἰδέναι ᾗ διαφέρει: ὅπως τὰ αἴτια ἑκάστων εἰδὼς, ὀρθῶς τηροίης. περὶ δὲ δυναμίων χυμῶν, αὐτέων τε ἕκαστος ὅ, τι δύναται ποιέειν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται τὰς ξυγγενείας ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. λέγω δὲ τὸ τοιοῦτον. εἰ γλυκὺς χυμὸς μεταβάλλοι ἐς ἄλλο εἶδος, μὴ ἀπὸ ξυγκρήσιος, ἀλλ' αὐτὸς ἐξιστάμενος, ποῖός τις πρῶτος γένοιτο. πικρὸς, ἢ ἁλμυρὸς, ἢ στρυφνὸς, ἢ ὀξύς. ἢ ἄρα ὀξὺς χυμὸς

ἀνεπι-

* τούτοις.

* ἐν ᾗ.

* νεύρων στερεή.

neque susceperint: dilabitur enim & non habet sedem in qua maneat. Spongiformes verò & tenues, velut lien, pulmo, & mammæ, vbi admotæ maxime fuerint & adhæserint, ebibũt, duraque fiunt, ac augescunt, humore accedente, maxime pulmo. Non enim in ventriculo inest, in quo humorem extrinsecus contineat ipse ventriculus in quo est humor, vt quotidie exhauriatur: sed quum biberit, & susceperit ipse in seipsum humorem, & vacua & rara, ac parua penitus explentur, & pro raro ac molli, durus ac densus euadit, & neque concoquit, neque dimittit. Atque hæc patitur propter figuræ naturam. Quæcunque autem flatum & reuolutiones operãtur in corpore, ea in cauis ac amplis, veluti ventre ac pectore strepitum ac sonitum facere solent. Etenim quòd non sic repleant vt stent, sed habent transmutationes & motus, necesse est vt ab ipsis, & strepitus, & manifestæ commotiones fiant. Quæcunque verò carnosa sũt & mollia, in talibus torpores & excrescentia, velut in trucidatis fiunt. Cæterum quum inciderit flatus in latum ac renitens, & aliquid ipsi restiterit, idque natura fuerit neque forte, vt aduersus violentiam durare posit, & nihil mali pati: neque molle & rarum, vt excipere ac cedere queat: verum tenerum & floridum & sanguineum ac densum, velut hepar, quod propter densitatem quidem ac latitudinem resistit ac non cedit, flatus verò subiens augescit ac fortior euadit, & aduersum reluctans

22 maxime impetum facit. Propter teneritudinẽ autem & sanguineitatem, absque doloribus esse nõ potest, & propter has caussas dolores acutissimi ac frequentissimi circa eum locũ contingunt, suppurationesque ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa septum transuersum fortiter, sed multo minus. Distentio enim septi transuersi lata est & renitens, natura autem neruosior, & robustior, quapropter minus dolore affligitur, fiunt tamen & dolores, & tubercula circa ipsum. Multæ verò etiam aliæ, & extra & intra corpus figurarũ species sunt, quæ magnopere inter se differunt, quod ad affectiones pertinet, tum ægroto, tum sano: velut capita parua aut magna, colla tenuia, aut crassa, longa aut breuia, ventres longi, aut rotundi, pectoris & costarum latitudines, aut angustiæ, & alia infinita, quæ omnia nosse oportet quatenus differant, quo caussas singulorũ cognitas probe obserues. De potentijs autem humorum perspectum habere oportet, quid singuli ipsorum in homine facere possint, quemadmodum etiam prius dictum est, quomodo cognationes inter

23 se habeant. Quod dico tale est, An videlicet dulcis humor in aliam speciem mutetur, non à contemperamento, sed ipse à natura propria exiens qualitatẽ aliquam trahat, nempe si sponte fiant, amarus, aut salsus, aut acerbus, aut acidus. sique acidus, num acidus, præcellens;

maxime

A maximè incommodus sit, si quidem dulcis, omnium commodissimus existit. Id quod si quis forinsecus quærens consequi posit, is semper quod melius est ex omnibus eligere queat. Optimum autem est, quod longissime ab incommodo abest.

ἀνεπιτήδειος προσφέρειν ἂν τῶν λοιπῶν μάλιστα εἴη. εἴπερ ὁ γλυκύς γε πάντων ἐπιτηδειότατος. οὕτως εἴ τις δύναιτο ζητέων ἔξωθεν ἐπιτυγχάνειν, δύναιτ᾽ ἂν πάντων ἐκλέγεσθαι αἰεὶ τὸ βέλτιον. βέλτιστον δὲ ἐστι, τὸ προσωτάτω τοῦ ἀνεπιτηδείου ἀπέχον. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Artem veterem.

1 Medicinæ autem. *Quamuis Hippocratis ætate medicina rudis admodum, atque inculta foret, nempe quæ paulò antè vix nasci cœperit, erat tamen cum Aesculapij inuentionibus, tum ipsius opera in eam formam, atque regulas redacta, vt non modo humanis languoribus accommodatè illius vsu succurrere posset, verum etiam vias ac modos ipsammet prouehendi, illustrandi, ac amplificandi posterioribus abundè præstaret: hac ratione sapienter scriptum est à Galeno, Hippocratem medicinæ semina, ac veluti fundamenta iecisse, ipsum verò eadem explicasse, & ad meliorem clarioremq́ formã traxisse. Neque sane Varronem, Strabonem, atque Plinium ferre possum, qui vt tantorum bonorum auctori detraherent, artem suam ex tabellulis ægrotantium ab Aesculapij templi incendio surreptis constituisse memoria mandarunt.*

2 Videtur autem. *Medicina cum sit sanorum, atque ægrotantium corporum scientia quædam: sanitas autem ac morbus sensibus ipsis ita subijciantur, vt nullus sit ex populo, qui in seipsis illas affectiones non sentiat, is qui medicinam tractaturus est, ante cetera studeat oportet, ne res sensibus contrarias proponat, sed omnia semper illis adaptet, quæ vulgares in seipsis quotidie experiuntur, non enim vniuersalia tantum & abstrusas rationes solis eruditis notas persequi debent, quin & vulgarium, quorum magna ex parte rem agunt, sensibus & iudicijs sese accommodent, quod enim in plurimorum ore continuò versatur, id verum esse Aristot. quoque & Auerroes crediderunt, ne vulgi iudicium prorsus fugiendum esse putemus.*

3 Nunc autem. *Quæ vulgò semper rerum magistra appellata fuit, necessitas, non solum ad inueniendam medicinam, sed & quascunque alias artes homines impulit. Sic Aristoteles conuentus hominũ primò fieri cœptos, & in ipsis omnia humanæ fœlicitatis adminicula paulatim succreuisse testatur.*

4 Quamquàm etiam. *Aldinus, Basiliensis, & Vaticani codices in hac parte omnes ita habent* ἰσχυρῶς δὲ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε, καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας ἀπόλλυσθαι εἰκός, *ego verò* ἰσχυρὰ *potius legendum puto, vt subintelligatur* βρώματα, *vt hæc sit sententia, quamquàm etiam tunc consentaneum est valida quàmplurimos, & debiliore natura præditos perdidisse: nam paullò supra dixerat edulia illa propter consuetudinem antiquitus non nocuisse, & paullò infrà sic quoque ait,* ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν, *quasi hæc omnia perbellè respondeant, antiquitus edulia valida siue (vt Celsus loquitur) valentis materiæ plurimos, & imbecilliores occidisse, alios verò perdurasse, sicut nunc alij validis impunè vtuntur, alij ab ijsdem non parum offenduntur: validis igitur illis alimentis vtentes homines cum interdum ægrotarent, atque à continuato eorundem vsu nihil subleuarentur, talem victus rationem mutare, & nouam quæ morbis depellendis inseruiret, reperire coacti sunt: eam postmodum delicatiorem, iucundiorem, & magis salutarem experti, non tantum infirmis, sed & bene valentibus commendarunt, sicq́ necessitas simul & delectatio, meliorem victum subministrarunt, qui vtinam hisce temporibus in maximum luxum, & sanitati valde perniciosum non esset mutatus.*

5 Ex tritico igitur. *Si sit hic liber Hippocratis, quod non credo, cum ipsius à Galeno nulla inueniatur facta mentio, clarè patet eius ætate eam panes conficiendi in vsu rationem extitisse quam hodie passim obseruari videmus, an verò tot panum genera cognouerint antiquiores, quot à Plinio atque Athenæo recensentur, mihi compertum non est, puto tamen quo tempore delicijs, atque luxui nullus erat locus, nullam quoque eduliorum ob solas voluptates excogitatorum oblectamenta extasse: sed ea tantum inuenta atque vsitata fuisse, quæ hominis saluti, ad quam cuncta dirigebantur, accommodata essent, cæterum panem eum dumtaxat apud veteres nuncupatum, qui ex tritico fieret, mazam verò qui ex hordeo, præter hunc locum & interpretis Aristophanis in pacis fabula auctoritatem, Aristot. in 21. Probl. sectione manifestè demonstrat, vnde etiam clarum fieri potest, ab his duobus pauca alia frumentaceorum eduliorum genera loco panis olim fuisse, & apud Homerum pro pane semper ex tritico factum intelligi debere.* II

6 Mihi equidem. *Nullam artem principio totam simul inuentam, ac perfectam esse, sed primò minimam cuiuslibet partem repertam, paulatim varijs temporibus, atque diuersis hominum ingenijs*

magnos progressus magnaq́; incrementa cœpisse ita clarum est, vt in controuersiam reuocari non expediat. illud hoc in loco minimè prætereundum duco, medicinam inter ceteras artes fortasse citius perfectam, quòd maxima eius necessitas, ac vtilitas homines vrgeret. Quæ verò eius pars ante alias apparuerit, variæ extiterunt hactenus sententiæ: non defuerunt, qui chirurgicam prius diætetica, & clinice inuentam maluerint illo vsi argumento, quod Machaon in bello Troiano vulnera curarit, nulla victus ratione seruata, nullave medicamentorum mentione habita: horum item sententiæ adstipulari visus est Plato in 3. de Repub. vbi sub persona Socratis Herodicum Selymbrianum Hippocratis præceptorem diæteticam adinuenisse memoriæ mandauit. Ego verò ratione qua libri huius auctor vtitur, inductus, semper existimaui homines, qui olim more ferarum victitabant, ad compescendos morbos primum ciborum modum & qualitates mutasse, quippe quos tunc solos haberent notos, quibus tandem in difficilioribus morbis parum proficiētes, pro vulneribus, quæ frequentius quàm spontaneos morbos in bellis subibant, curandis chirurgicam excogitasse, quod factum ab Aesculapio ante bellum Troianum auctores plerique perhibent, sed nec his hominum malo finiendo sufficientibus, pharmaceutica adiuncta est, quam clinicen vocatam existimo, quoniam tunc temporis in ijs tantum ea medicina vtebantur, qui grauiter oppressi decumberent, atque hanc ab Hippocrate primò manifestatam esse Varroni credo, tametsi non furto (vt ipse, & Strabo dixerunt) sed suapte ingenio, ac disciplinarum quibus valebat, opera id effecisse verò similius videatur. euenit postea, vt inferioribus seculis, alia ab alijs maximè exculta, & perfecta fuerit, quemadmodum Diætetica ab Herodico, & Hippocrate, Chirurgica ab Hippoc. Diocle, & Herophilo, quem Tertullianus, cap. 4. lib. de anima, scribit septingentos execuisse, vt naturam scrutaretur, Clinice, ab Empiricis, ac Methodicis, simul adiuncto Galeno. Quod si Machaon Chirurgus Diæteticam non caluisse visus est (quemadmodum est, apud Platonem) forsan contigit, vel quia eo in casu, vt etiam hodie fit, præsertim in bello, vbi ciborum selectioni nō datur locus, victus exactam rationem neglexit, vel quia nil melius in promptu habuit, vel quia cyceon ille respectu quotidianorum ciborum, veluti quædam non parua attenuatio, seu abstinentia ab ipso iudicabatur, nam ῥοφήματα, quorum in morbis curandis celebris est mentio apud Hippoc. non multum à cyceonis mixtura distasse opinabitur quicunque auctoris in hoc loco verba considerare voluerit.

7 Quod si. *Qui in Hippocratis disciplina versati sunt facile cognoscere possunt, apud ipsum ῥοφήματα & πόματα in hoc diuersa extitisse, quod ea ex crassiore, et valentiore materia, hæc verò ex imbecilliore constarent, iccirco vbi tenuiorem victus morbus postulabat, potiones administrabat, quale melicratum, aut aqua. vbi verò paullo plenior victus requirebatur, sorbitiones commendabat, sicuti ptisanam. Sorbitiones autem in febricitantibus cibis solidioribus semper prætulisse, & febre absente cibos solidos in alijs morbis indulsisse Hippocratem ex ipsius cōmentarijs non est arduum perdiscere.*

8 Quicunque verò. *Victum humidum febricitantibus omnibus conuenire in 1. Aphoris. scriptum est ab Hippocrate. ratio vna est, vt siccitas febrilis ignis extinguatur, altera est quam hoc in loco exponit, scilicet quod edulia sicca non possint ab affectione superari, siquidem coctio calido, atque humido (vt scribit Aristot.) peragitur, nam in cunctis prouidendum est, vt cibi quam facillimè digeri queant, sed præcipuè in ægrotantibus, quorum calor natiuus læditur, & in quibus offensio quantumuis minima detrimentum maximum inferre solet, vnde quantum peccetur ab ijs, qui vberrimè ægros alere nullo tempore desistunt, facile vident qui & veterum consuetudinem medicorum, & rei naturam æstimare volunt.*

9 Si quidem igitur. *Quamuis errata quæ committuntur in intempestiuis repletionibus maximam habeant ad nocendum vim errores tamen in immodica inanitione commissi valde maiorem obtinēt, ratio est, quod exinanire facilius est replet, & vires oppressas à multitudine leuare, quàm easdem exinanitas, & dissipatas reficere, quocirca non immeritò auctor tantum fami tribuit, vt dicat ipsam ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου δύνασθαι, καὶ ὑγιεῶσαι, καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι, καὶ ἀποκτῆναι, qui etiā in 1. Aphoris. 5. dixit, si errandum est leuius peccari in replendo, quàm extenuando, mensura verò et exinaniendi, & replendi tutius capitur à sensu, quàm à ratione, quæ duo sola rerum κρίτηρια à Platone, Aristotele, & medicis ponuntur.*

10 Quare plerique. *Si quid est, quod despicatissimam debeat efficere medicinam, eamq́; fortunæ potius, quam prudentiæ subijcere, certè hoc vnum est, quod illitterati, atque rudes medici, si salutaribus morbis crebrius curandis, rarius grauibus vocentur, & si sæpius errent haudquaquàm produntur, immo quod natura morbi fuit, id ipsorum experientiæ, atque sedulitati adscribitur, vt non mirandum sit Asclepiadem Prusiensem ætate Magni Pompeij ex Rhetore statim medicum factum, fortunæ solius beneficio maximam sibi post hominum memoriam auctoritatem, atque gloriam apud Romanos comparasse.*

11 Sunt itaque aliqui. *Plato cum in Siciliam nauigasset, miratus est Syracusanos bis in die saturari in more habuisse, non ob id tamen quispiam inferat, Græcos semel dumtaxat in die comedere solitos fuisse, quandoquidem præter quamplurima Hippocratis testimonia, qui prandere, & cænare quàm plures consueuisse sæpenumero tradit, accedit & Aristotelis auctoritas, qui in Probl. scribit veteres*

medi:os

medicos ijs, qui noctu venire debebant vti præcepisse, vt parcius vespere quàm mane comederent, quasi omnes bis manducarent, sed parcius mane, largius vespere, quod Syracusani non agebant. Hoc autem assero de antiquiorum illorum moribus: nam posterioribus sæculis ita penes Græcos, atque Romanos luxus creuit, vt multi reperirentur, qui & bis & ter vna die ad satietatem comederent, nonnulli essent qui totam diem, atque etiam noctem in commessationibus potationibusve consumerent, vt in initio Meth. plorat Galenus. res tandem huc tendit, vt sciamus consuetudinem (quod alias Hippocrates monuit) in cunctis maximè valere, & sicuti dicebat Celsus, periclitari eum, qui semel & qui bis die cibum incontinenter contra consuetudinem assumit. Vnde forsan sua accepisse Plinius potuit lib. 38. cap. 5. cùm scripsit, ex sententia Hippocratis non prandentium exta senescere, nisi hoc innuisse Hippocratem malumus in eo libro, quem de ptissana, vel de victu acutorum edidit.

12 Et sanè puto. *τῷ μὲν οἶμαι μεμαθηκότι μονοσιτέειν; μεμαθήκασι, & μεμαθηκῶς voces propriæ Hippocrati in significanda consuetudine, quasi consuetudo sit veluti disciplina quædam sæpius exercita, & qui consuetudinem aliquam habent, eam ex frequenti vsu didicerint. Erotianus in Onomastico hoc totum explicuit breuiter, vbi locum ex quarto de victu acutorum citat. Hic autem corrigendus est locus ex Erotiano, apud quem leguntur hæc verba citata ex veteris medicinæ libro. χαλεπὸν δὲ μὴ τοιαύτης ἀκριβείης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην τυγχάνειν τοῦ ἀτρεκεστάτου, cùm in omnibus codicibus legatur sine particula negatiua. Quis enim est qui nesciat, artem medicam ita incertam esse, vt ab omnibus pro coniecturali potiùs quàm pro scientifica disciplina habeatur? præter quàm quod legentibus sequentia verba facile apparere potest, non secus quàm apud Erotianum esse legendum.*

13 Quam itaque. *Scriptum inuenitur ab Aristotele in probl. corpora σύμμετρα facilius in morbos incidere, quã quæ vtrisque extremis sint viciniora. non repugnat tamen, eos qui à leuibus delictis, & præsertim in toleranda fame commissis læduntur, imbecilliores alijs existere: quandoquidem fortium naturarum proprium est iniurijs omnibus resistere, nempe quæ humores, spiritus, ac solida membra optime conformata gerant, & propterea damna illata generosè repellant. Qui verò imbecillus est proximè infirmo aut ægrotanti accedit, quòd sanitas & fortitudo corporis libenter simul cohabitent: ἀτρεκεστάτου voce & ἀτρεκέως varijs modis vtitur Hippocrates, sed hoc in loco pro exactissimo interpratandum esse monstrat Erotianus in Onomastico, vbi hunc librum tamquam Hippocratis genuinum citat. Erotiani verba sunt. τὸ ἀτρεκὲς ἐπὶ τοῦ διὰ τάχες καὶ πρὸς ἀκρίβειαν διηρημένου ὀστέου τίθησιν, ὡς καὶ τῷ περὶ ἀρχαίας ἰατρικῆς φησί, χαλεπὸν μὴ τοιαύτης ἀκριβείης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην τυγχάνειν τοῦ ἀτρεκεστάτου, πολλὰ οὖν εἴδεα κατ' ἰητρικὴν ἐστὶν ἐς τοιαύτην ἀκριβείην. i. hanc vocem τὸ ἀτρεκὲς vsurpat in osse cito, & exacte fracto, quemadmodun & in lib. de arte vetere dicit, difficile est, cum ars hæc huiusmodi certitudine careat, consequi quod est exactissimum, complures igitur in medicina formæ sunt ad talem certitudinem.*

14 Non enim siccum. *Nemo est, qui non videat Hippocratem hoc in libro primam medicinæ partem inuentam fuisse diæteticam declarasse, quam etiam veterem medicinam nominasse constat: de hac igitur plurimum tractans, ciborum ferè semper disputationem habet, quod sciri oportet, ut cõsequenter intelligatur antiquiorum opinionem fuisse, alimenta parum aut nihil vnquam primarum, quas vocant qualitatum ratione obesse, sed ob totam eorum temperiem, ac materiæ conditionem, quæ saporibus vt plurimum ostenduntur, quæque potissimum in causa sunt, vt dum modum excedunt, ab hominis natura minime vincantur. Nam cibi omnes ita debent esse constituti, vt non solum superentur, verum etiam in substantiam nutriendi corporis aliqua saltem, vel potiùs magna ex parte conuertantur, quando tota conuerti minime possunt.*

15 Omnia autem. *Vt cibi, qui & ab homine, & à cunctis animalibus assumuntur, ijs multum prodesse, nihil aut parum obesse debeant, necessarium est, has tres conditiones habeant, vel omnes, vel aliquam saltem ex his. prima est, vt naturæ hominis, vel illius animalis occulta quadam virtute conueniant; sic enim Aristot. 21. sect. prob. 13. & Theophrastus 4. de causis plantarum scribunt triticum homini conuenire, iumentis non, quæ fœnum alioq; homini incongruum perbelle conficiunt, sic cerui vescuntur serpentibus, Gallinæ scorpijs, & cannabino semine, quod ipsas fœcundas reddit, hominis genituram absumit. sic dicebat Lucretius,*

Quippe videre licet, pinguescere sæpe cicuta
Barbigeras pecudes, homini, quæ est acre venenum,

Altera conditio est, vt temperata sint, neque vllum excedentem saporem retineant, veluti sunt panis, & mora: quibus scripsit Aristot. 21. probl. nos multo tempore absque fastidio vti posse, quòd naturæ nostræ conueniant, conuenire autem iccirco panem ex tritico: quoniam mediocrem habet lentitiam, quæ cibo inesse debet, si corpori eum adhærere, adglutinariq; velimus: Nam quæ excellentem aliquem saporem habent edulia, possunt quidem suauitate quapiam delectare palatum; at cum plusquàm decet, alterent, ac intemperata sint, vix à natura hominis superantur, & ideò detrimenta, ac morbos non paucos pariunt: minimũ vero nutrimenti, ac roboris afferunt. Vnde clarum efficitur eos vehementer errare, qui sola dulcia nutrire putant, quando Aristot. ea præter naturam esse dicit, solisq; apibus ingenita quadam proprietate conuenire fatetur; nisi eorum sententiam sic interpretemur,

mur, quasi sub nomine dulcium grata ori intelligant, aut modice dulcia, quemadmodum intellexit Galenus, vbi scripsit eos, qui dulcibus non delectantur, haud sanos haberi. Tertia conditio est, vt sint cibi secundum consuetudinem: Nam vt Hippocrates, Aristoteles, ac Theophrastus scribunt, consueta edulia, præterquàm quod placent, reddita etiam naturæ familiaria sunt, & ob id etiam si sint paulo deteriora, probe conficiuntur, sicuti inassueta licet meliora sint, fastidium pariunt, & damnum.

16 Itaque siquis sanus. *Hoc in loco, interpretem errasse, & sensum obscuriorem reddidisse vnius litteræ occasione puto, vbi enim habetur ἢ ειπιζόμενος, si ἐι legatur non modo clarior sententia, vt ex nostra interpratatione apparet, efficietur, verumetiam id, quod Aristoteles in problematibus scripsit, Hippocratem imitatus dixisse facile videri poterit, is enim sect. 8. quærens cur hyeme currentes magis rigemus, quam stantes; ideo contingere respondet, quoniam aer nostra ambiens corpora, cum stamus, vbi semel calefactus est, nullam præterea molestiam infert, cum autem currimus, alium, atque alium subinde frigidum occurrere, sicq; effici vt rigeamus. Ad hæc aerem, cum mouetur frigidiorem reddi; quæ verba eandem sententiam, quam Hippocrates hoc in loco repræsentare nemo non videt.*

17 Quicunque per niuem. *Hic duplex scriptura. Aldinus codex, ἢ κεφαλὴν οἳ ἀπέχουσιν εἰς τὴν νύκτα: Basiliensis οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, quæ verba, si cum interrogatione legantur, vt ipse interprætor, clarior vtique sententia euadit. Est enim ferè illud, quod quisque in se ipso quotidie experitur, cum post graue frigus igni accedentes, subitanea illa ad contraria mutatione vehementissime offenditur, quod non aliunde planè euenit, nisi quia cutis à frigore valde constipata, & veluti constricta, dum statim ab ignis vi dissoluitur, fit quædam quasi continuitatis dissipatio, cuius soboles est dolor. Hanc rationem intellexisse credo Aristotelem; quamuis in Probl. 8. sectione, paullo diuersius sensisse aliquibus videatur.*

18 Ceterum circa ægrotos. *Nemini videatur mirum, quod auctor dicat, quibus fiunt rigores, ijs acutissimas febres nequaquàm oriri. Quandoquidem alibi scriptum est, si rigores ardentibus febribus superfiant, eas finire; Rigores enim gignuntur, quòd frigidi, vel acres humores à venis ad partes neruosas pertingentes eas veluti pertundunt; vnde duo sequuntur, nempe febres vt plurimum intermittentes succedere, nec non humores dissipari, quæ omnia acutiem morbi præsentem remittere, & futuram prohibere medicis perspectum est.*

19 Porrò medici. *Ante Hippocratis tempora pauci admodum medici, atque etiam alij, de natura quicquàm dignum tradiderunt. Qui vero ex poetis, ac sophistis aliquid scriptis mandarant, ieiune admodum, aut inepte id egerunt. Primus Hippocrates, vel Democritus naturæ tractationem, vt decebat, aggressi sunt, quam ille ita necessariam medico putauit, vt neminem optimum futurum medicum, si philosophiam ignoret, dixerit: medicumq; Philosophum Deo æqualem fecerit, haud secus, atque Plato dixit, Philosophia humano generi nil esse à Deo preciosius tributum.*

20 Proferatur. *Vinum proprietate quadam vt primo probl. sect. 30. perhibet Aristot. caput præ cæteris, magnopere tentat: à capite vero cum spiritus in vniuersum corpus defluant, eo male affecto, & confuso, spiritus confunduntur, & propterea vires, quæ maiori ex parte in spiritibus collocantur, non parum deprimuntur. Caseum pituitam augere etiam Socrates apud Platonem in 3. de Repub. fatetur. Quare autem possit corporibus extenuatis mirifice prodesse, hanc puto rationem, quòd Caseus recens de quo sermo est Hippocrati, non mali succi est, quemadmodum scribit Galenus 3. de alimen. fac. præterea crassum, ac viscidum sanguinem gignit, quo corpora extenuata opus habent; vt is membris tenacius vnitus, queat commodius assimilari, & assimilatus in carnem verti.*

21 Equidem puto. *Ea corpora, quæ figuram habeant latam, & ventricosam in angustum os desinentem, ad attrahendum aptissima omnium esse nullus inficiatur, cur vero ita contingat, non omnibus manifestum: Nam quæ trahunt, vel vi quadam occulta, vt magnes, vel calore, vt ignis, & quæ eius participant, vel vi, vt robustus debiliorem, vel ratione vacui, vt cucurbitula, & quæ figuram superius descriptam habent; cur vero hæc ob similem figuram illud operentur, causam existimo, quoniam facile ob angustiam oris prohibetur, quominus aer ingrediatur, quo non ingrediente ventreq; satis capaci existente, ne vacuum detur corpora viciniora, & faciliora eo trahuntur, vbi deberet aer esse. Notauit Erotianus vocem φῦσαν hoc in lib. spiritum nobis inexistentem designare, quod an verum sit, valde dubito; ille enim auctor sæpius grammatici, quam medici munere fungitur.*

22 Propter tener. *Cum iecur magnam in se continuo sanguinis copiam habeat; si quos tumores vnquàm patitur, eos à sanguine potius ortum ducere, quam à quoque alio humore rationi consentaneum est. Nam Galenus cap. 4. quarti de præcognit. ex puls. scribit iecur non suscipere tumorem à pituita tum ob densitatem, sicuti nec thorax, tum quia sua naturali facultate, illud faciliter alterat: quamquàm eiusdem lib. cap. 9. scribat pati ædematosam affectionem, quæ vt auctor est Erotianus, ab Hippoc. 4. epid. ἥπατος ζύμωσις nuncupata est. Cum itaque sanguis in iecore sæpius inflammetur, dolores magnos parit, quoniam magnæ fiunt ex huiuscemodi humore inflammationes, iecorisq; substantia ob mollitiem maxime sensibilis est. Erotianus hunc librum citans declarat vocem ἀραιὰ apud Hippocratem tenuia significare.*

23 An videlicet. *Humores mutantur, vel quia à cibis, aut medicamentis temperantur, vt ex salsis fiant dulces, ex amaris acidi, & similia, vel quia sponte, & solius caloris interni facultate mutant & qualitates, & interdum species, ita vt ex alijs alij fiant. In his vero mutationibus, vt ea melior à medicis censetur, quando aliæ qualitates in dulcedinem transeunt; sic deterior illa habetur, quæ in acorem siue salsedinem efficitur, hi enim sapores fieri consueuerunt ex putredine, vel combustione, quæ ipsi præter quandam prauam, & latentem qualitatem, etiam corrodendi vim impertiunt: vnde post modum membris infinita prope accedunt damna.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE MEDICO.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

Argumentum in lib. de Medico.

Chirurgiæ hic præcepta prosequitur, tirones medicos, & chirurgos instruens qua ratione quoad animum & corpus se componere debeant, vt personam medico dignam assuetudine sibi comparent. Tum de chirurgicis instrumentis præcepta tradit, qualis scilicet esse debeat deligationum, sectionum, cucurbitarum, scarificationumq; ac cataplasmatum ratio.

A HIc liber medici institutio est, & præceptũ quo officinã medicã instruere oportet. Medici eadẽ institutionẽ esse putamus, vt videat quo modo colore, & bona ac carnosa corporis habitudine pditus sit, quatenus ipsius natura patiť. Vulgus. n. existimat, eos q nõ sic bene dispositũ corpus habẽt, neq; alijs bene prospicere posse. Deinde vt in extrinsecis pure se habeat vestitu decoro, & vnguẽtis odoratis, nõ suspectũ odorẽ ad oĩa habẽtibus. Inde enim ęgrotos iucũde affici cõtingit. Postea animaduertere ipsũ oportet, vt aĩum habeat mode-
B stũ, nõ solũm qđ ad taciturnitatẽ attinet, sed ẽt circa reliquã vitã probe cõpositũ. Maxime.n. ad opinionẽ ac autoritatẽ cõparãdã cõducit, bonis ac honestis moribus præditũ esse. Nã quũ talis fuerit, grauis quoq; simul, & human⁹ esse debebit. Prõptitudo.n. temeraria, & facilitas cõtẽnũtur, ẽt si valde cõmoda existãt. Oportet ẽt in auctoritate cõstitutus, vt aduertat, qđ raro eadẽ ab ijsdẽ amanť. Figurã faciei habeat meditabũdã ac subtristẽ, nõ tñ amarulẽte. Cõtumax.n. esse videbiť & hoĩes odio habẽs. Qui verò in risũ exolutus est, ac nimiũ hilaris, molestus iudicať. Hoc itaque

ΤΟ μὲν γράμμα ἐστὶν ἰητροῦ προστασίη καὶ παράγγελμα πῶς χρὴ κατασκευάζειν ἰητρεῖον. ἰητροῦ Vet.Cod.
μὲν εἶναι προστασίην, ὁρῆν* εὔχρους τε καὶ εὔσαρκος ἔσται πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ φύσιν. ἀξιοῦνται γὰρ * ὡς. ἴσως.
ὑπὸ τῶν πολλῶν, οἱ μὴ εὖ διακείμενοι τὸ σῶμα οὕτως, ὡς οὐδ' ἂν ἑτέρων ἐπιμεληθῆναι καλῶς. ἔπειτα περὶ αὐτῶν* καθαίρειν ὡς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ, καὶ χρίσμασιν εὐόδμοις. ὀδμὴν ἔχουσιν ἀνυπόπτως πρὸς ἅπαντα. τοῦτο γὰρ ἡ- *καθαρῶς
δέως ἔχειν ξυμβαίνει τοὺς νοσέοντας. δεῖ δὲ ἴσως.
τοῦτον σκοπέειν τάδε περὶ τὴν ψυχὴν σώφρονα. μὴ μόνον τὸ σιγᾶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον πάνυ εὔτακτον. μέγιστα γὰρ ἔχει πρὸς δόξαν ἀγαθά. τὸ δὲ ἦθος εἶναι καλὸν, καὶ ἀγαθόν. τοιοῦτον δ' ὄντα πᾶσι, καὶ σεμνὸν καὶ φιλάνθρωπον. τὸ γὰρ προπετὲς καὶ τὸ πρόχειρον καταφρονεῖται, κἂν πάνυ χρήσιμον ᾖ. σκοπὸν δὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίης. τὰ γὰρ αὐτὰ παρὰ αὐτέοις σπανίως ἔχουσιν, ἀγαπᾶται. σχήμασι δὲ ἀπὸ μὲν προσώπου, συννοίῳ μὴ πικρῶς. αὐθάδης γὰρ δοκέει εἶναι καὶ μισάνθρωπος. ὁ δὲ εἰς γέλωτα ἀνιέμενος, καὶ λίην ἱλαρὸς, φορτικὸς ὑπολαμβάνεται. φυλακτέον

Vet.Cod. δὲ τὸ τοιοῦτον, οὐχ ἥκιστα, δίκαιον δὲ, πρὸς πᾶσαν ὁμιλίην εἶναι. χρὴ γὰρ πολλὰ ἐπικουρέειν, δικαιοσύνην. πρὸς δὲ ἰητρὸν, οὐ μικρὰ συναλλάγματα τοῖσι νοσεῦσίν ἐστιν. καὶ γὰρ αὐτοὺς ὑποχειρίους ποιέουσιν τοῖς ἰητροῖς. καὶ πᾶσαν ὥρην ἐντυγχάνουσιν γυναιξὶν, παρθένοις, καὶ τοῖς ἀξίοις πλείστου κτήμασιν. ἐγκρατέως οὖν δεῖ πρὸς ἅπαντα ἔχειν ταῦτα. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, οὕτω διακεῖσθαι. τὰ δὲ εἰς τὴν ἰητρικὴν τέχνην παραγγέλματα, δι' ὧν ἐστιν εἶναι τεχνικὸν, ἀπ' ἀρχῆς συνοπτέον, ἀφ' ὧν καὶ μανθάνειν ἄνθρωπος ἄρξαιτο. τὰ τοίνυν ἐν ἰητρείῳ θεραπευόμενα, σχεδὸν μανθανόντων ἐστίν. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν, τόπον ἔχειν τῆς οἰκίης. ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν παργινόμενον ἐνοχλῇ, μήθ' ἥλιος ἢ αὐγὴ λυπέει. φῶς δὲ τηλαυγὲς τοῖς μὲν θεραπεύουσι ἄλυπον, οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ὑπάρχει. πάντως μὲν οὖν τοιαύτην τὴν αὐγὴν μάλιστα φευκτέον, δι' ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. τὸ μὲν οὖν φῶς, τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται. τοῦτο δὲ ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἔχῃ τῷ προσώπῳ τὰς αὐγάς. προσενοχλεῖ γὰρ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. πᾶσα δ' ἱκανὴ πρόφασις, ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιταράξαι. τῷ μὲν οὖν φωτὶ, τοῦτον τὸν τρόπον χρηστέον ἐστίν. Τοὺς δὲ δίφρους, ὁμαλοὺς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ' αὐτοὺς ὦσιν. χαλκώματι δὲ, πλὴν τῶν ὀργάνων, μηδενὶ χρήσθω. καλλωπισμὸς γάρ τις εἶναί μοι δοκεῖ 2 φορτικός, σκεύεσι τοιουτέοισι χρῆσθαι. τὸ δ' ὕδωρ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις, καὶ καθαρόν. τοῖς δὲ ἀπομάγμασιν, καθαροῖς καὶ μαλθακοῖς χρῆσθαι. πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀθονίοις, πρὸς δὲ τὰ τραύματα, σπόγγοις. αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. τὰ δ' ὄργανα πάντα εὐήρη πρὸς τὴν χρείαν ὑπάρχειν δεῖ τῷ μεγέθει, καὶ βάρει, καὶ λεπτότητι. τὰ δὲ προσφερόμενα ἅπαντα μὲν χρὴ συνορῆν ὅπως συνοίσῃ. μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τῷ νοσοῦντι μέρει. ταῦτα δὲ ἐστιν ἐπιδέσματα, καὶ φάρμακα. καὶ τὰ περὶ τὸ ἕλκος ὀθόνια, καὶ τὰ καταπλάσματα. πλεῖστον γὰρ χρόνον ταῦτα περὶ τοὺς νοσέοντάς ἐστι τόπους. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα, ἀφαίρεσις τούτων. ἀνάψυξίς τε καὶ περικάθαρσις. καὶ τῶν ὑδάτων καταντλησις, ὀλίγου τινός ἐστι χρόνου. καὶ τί ποιῆσαι, ὅπου χρὴ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον ἐσκέφθαι δεῖ. τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις εὔκαιρός τε, καὶ μὴ γινομένων, μεγάλην ἔχει διαφορήν. ἔστι δὲ οἰκείη ἐπίδεσις τῆς ἰητρικῆς, ἀφ' ἧς ὠφελεῖσθαι τὸν θεραπεύοντα. μέγιστα δὲ ὠφελεῖ δύο ταῦτα, οἷς ἐστι χρηστέον, πιέσαι ὅκου δεῖ, καὶ ἀνειμένως ἐπιδῆσαι, πρὸς δὲ τοὺς χρόνους τῆς ὥρης, πότε δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῆν ὅκως μὴ δὲ ἀσθενῆ λεληθὼς ποτέρῳ τούτων ἐνισχοῦ χρηστέον. εὐρύθμους δὲ ἐπιδέσιας καὶ θεατρικὰς μηδὲν ὠφελούσας, ἀπογινώσκειν. φορτικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον καὶ παντελῶς ἀλαζονικόν. πολλάκις τε βλάβην οἶσον τῷ θεραπευομένῳ. ζητεῖται ὁ νοσέων, οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ συμφέρον. ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν

itaq; vitandũ est, vel maximè. Iustũ aũt ad oẽm A conuersationẽ esse cõuenit. iustitia. n. multum auxiliatur. Non exigua aũt cõmercia ægris cum medico sunt. Nam seipsos medicis subditos faciunt, & omni hora mulieribus, virginibus, & opibus maximi precij illi occurrũt. cõtinenter igitur ad oĩa hæc se habere oportet. Animo itaque ac corpore sic dispositũ esse cõuenit. Porrò præcepta ad artẽ medicã, ꝑ quę artificiosus esse videbitur, ab initio considerabimus, ex quo primũ homo discere incipit. Quę igitur in officina medica curant, ferè ad discentes pertinent. Primum quidẽ locũ domus habere oportet, qui sanè talis sit, vt neq; ventus ad ipsum accedẽs molestus sit, neq; sol, neq; splendor infestet. Lux. n. splendida medentibus quidẽ non est molesta, B non similiter aũt ægrotantibus. Itaq; talẽ splendorẽ penitus fugere oportet, ꝑ quẽ oculos ægrotare cõtingit. Tale igit præceptũ de luce obseruetur. Deinde vt nequaquam faciem aduersum splendori habeat. infestat enim visum debilẽ. Oĩs autẽ occasio sufficiens est ad debiles oculos cõturbandos. Luce itaq; hoc modo vtendũ est. Sellæ aũt æquales altitudine sint quantum eius fieri potest, vt in ipsis ægri collocentur. Aeramento, exceptis instrumentis, nullo vtatur. Ornatus. n. onerosus mihi esse videt, talibus vasis vti. Aqua exhibenda est ęgris potablis & pura.
2 Extersorijs vtẽdũ est puris ac mollibus, ad oculos qdẽ, linteis, ad vulnera vero, spõgis. hęc. n. sponte nascentia probe auxiliari videntur. Oĩa C aũt instrumẽta rite fabrefacta ad vsum esse oportet, magnitudine, grauitate, ac tenuitate. Quæ vero adhibentur omnia considerare oportet, vt conferant, maximè si ægrotæ parti adhibebuntur. Talia autem sunt, ligamẽta, & medicamenta, & lintea circa vulnus, & cataplasmata, hæc enim longissimo tempore circa ęgrotantes locos sunt. At vero ablatio horum, refrigeratioq; ac mundificatio, & aquarum affusio, pauco tempore absoluuntur. Diligenter autẽ cõsiderare quid horum faciendũ sit oportet, & vbi magis, aut minus ea adhiberi conuenit. Vtrorumque enim vsus opportunus, itemque negligentia magnam differentiam habet. Est autem propria & genuina medicinæ deligatio, ex qua D æger opem sentit. Maxime autem prosunt duo hæc, quibus vtendum est, comprimere videlicet vbi oportet, & remissè deligare. Iuxta horæ vero tempus, quando integere oporteat & non, videndum est, ne ignorans vtro horũ sit vtendum male afficiatur. Concinnas autẽ deligationes ad spectaculũ comparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet. Onerosæ enim sunt & omnino petulantes, sæpe vero etiam damnum dederunt. Quærit autem æger non ornatum, sed auxilium. Cæterum in chirurgijs, quæ per sectionem, aut vstionem fiunt; velocitas ac tarditas æqualem laudem merentur. Est enim vtriusque vsus. Nam in quibus per vnicam sectionem

A sectionem chirurgia absoluitur, velocem dissectionem facere oportet. quum enim contingat eos qui secantur dolere, id quod dolorẽ affert quàm minimo tempore adesse conuenit, quod ipsum continget veloci sectione facta. Vbi verò multas sectiones fieri necesse est, tarda chirurgia vtendum est. Velox enim continuũ & multum dolorem inducit. Tardus verò & intermittens, requiem aliquam his qui curãtur exhibet. Idem de instrumentis quoque dici potest. gladiolis enim acutis ac latis vti, non in omnibus similiter præcipimus. Nam partes quædam sunt corporis, quæ celerem sanguinis fluxum habẽt, & non facile est eum sistere. Tales autẽ sunt varices, & quædam aliæ venæ. Itaque in talibus an-

B gustas sectiones facere oportet: neq; enim possibile est, vt fluxus in his, quantũ satis est fiat. Cõducit autẽ aliquando à talibus sanguinis detractionem facere. At verò ad locos non periculosos, & circa quos non tenuis est sanguis, latioribus gladiolis vtendum est: sic enim sanguis prodierit, aliter nequaquam. valde autem turpe est non contingere à chirurgia quod velis. Cucurbitarum porrò duo modi commodi existunt. Quando enim fluxus procul ab apparente carne cõpactus fuerit, circulum ipsius breuẽ esse oportet, ipsamq; non ventrosam, sed prolixam partẽ ad manum vergentẽ, non grauẽ. Quæ enim talis est, in directũ trahet, atque remotos ichores probe ad carnem adtrahet. Maiore autẽ dolore per carnem disperso, in reliquis quidem consi-

C milem cucurbitam esse oportet, sed circulũ magnũ. Sic enim ex plurimis partibus id quod dolorem facit, educere comperies ad locum conuenientem. Neque enim magnum esse circulum putant, si non ex pluribus locis caro comprehẽdatur ac cõtrahatur. At si grauis sit, ad supernos locos repit, inferne autem magis detractionem facit, vt sæpe morbi relinquantur. Lati itaq; circuli, vnà cum incũbentibus fluxionibus, & longe distantibus à supernis locis, multa simul adtrahunt de alia carne. Contingit igitur humiditatem inde detractam, apponi collecto inferne sub cucurbita ichori, & quæ quidem infestant, relinqui: quæ verò nihil molestant, detrahi. Magnitudinem porrò cucurbitæ, quæ commo-

D da sit, iuxta corporis partes, quibus admouere oportuerit, coniectare oportet. Vbi verò scarificationem subter cucurbitam adhibere velis, sanguinem scarificandorum locorum conspicuum esse oportet, aliàs neque circulum adtractum scarificare, ac pertundere oportet. tensa magis namque est caro loci dolore affecti. Scalpris autem incuruis, in summo non valde angustis vtendum est. Aliquando enim serosi ac saniosi humores viscosi, ac crassi veniunt: periculum igitur est ne in fissuris substent, vbi arctæ fuerint incussæ. Porrò venas in brachijs funiculorũ apprehensionibus constringere oportet. Caro enim contegens in multis non probe coaptata

γιῶν ὅσα διὰ τομῆς εἰσὶν ἢ καύσιος, τὸ ταχέως ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. χρῆσις γὰρ ἐστὶν ἀμφοτέρων αὐτῶν. ἐν οἷς μὲν γὰρ ἐστὶ διὰ μιῆς τομῆς ἡ χειρουργία, χρὴ ποιέεσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πονέειν, τὸ λυπέον μὲν ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι. τοῦτο δὲ ἔσται, ταχέης τῆς τομῆς γινομένης. ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρηστέον τῇ χειρουργίᾳ. ὁ μὲν γὰρ ταχὺς, ξυνεχῆ ποιέει τὸν πόνον καὶ πουλύν. ὁ δὲ διαλιπὼν, ἀνάπαυσιν ἴσως παρέχει τινὰ *τοῦτον τοῖς θεραπευομένοις. τὸ δ᾽ αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὀργάνων λέγοιτ᾽ ἄν. τοῖς δὲ μαχαιρίοις, ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν, οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοίως παραγγέλλομεν. μέρη γὰρ τινά ἐστιν τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος, καὶ καταχεῖν ἐστὶν οὐ ῥηΐδιον. ταῦτα δὲ ἐστὶν, οἵ τε κιρσοὶ, καὶ τινὲς ἄλλαι φλέβες. τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἶναι τῶν τοιουτέων στενάς. οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν γίνεσθαι κατακορῆ. ξυμφέρει δὲ ποτὲ ἀπὸ τῶν τοιουτέων, αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἀκινδύνους τόπους, καὶ περὶ οὓς μὴ λεπτόν ἐστι
3 τὸ αἷμα, πλατυτέροισι χρῆσθαι τοῖς μαχαιρίοισι. τὸ γὰρ αἷμα πορεύοιτ᾽ ἄν. ἄλλως δὲ, οὐδαμῶς. πάνυ δ᾽ ἐστὶν αἰσχρὸς μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅτι θέλει. Σικύων δὴ δύο τρόπους εἶναι χρησίμους. ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξυνεστηκὸς πόῤῥω τῆς ἐπιφαινομένης σαρκὸς, τὸν μὲν κύκλον αὐτῆς εἶναι δεῖ βραχὺν. αὐτὴν δὲ μὴ γαστρώδη. προμήκη τὸ πρὸς τὴν χεῖρα μέρος, μὴ βαρεῖαν. τοιαύτην γὰρ οὖσαν, ἕλκειν ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τοὺς ἀφεστῶτας ἰχῶρας καλῶς ἀνεσπᾶσθαι πρὸς τὴν σάρκα. τοῦ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς σαρκός. τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίην. τὸν δὲ κύκλον μέγαν. οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὑρήσεις ἄγουσαν ἐς ὃν δεῖ τὸ λυπέον τόπον, οὐ γὰρ οἷόν τε μέγαν εἶναι τὸν κύκλον, μὴ συναγομένης τῆς σαρκὸς ἐκ πλείονος τόπου. βαρεῖα δ᾽ οὖσα ῥέπει, καὶ ἐς τοὺς ἄνω τόπους. κάτω δὲ μᾶλλον τὴν ἀφαίρεσιν. καὶ πολλάκις ὑπολείπεσθαι τὰς νόσους. τοῖσι μὲν οὖν ἐφεστῶσι ῥεύμασιν, καὶ μακρὰν ἀπέχουσιν ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων, οἱ πλατεῖς κύκλοι πολλὰ ξυνεπισπῶνται παρὰ τῆς ἄλλης σαρκός. ἐπιπρεσθεῖν οὖν ξυμβαίνει τὴν ἐντεῦθεν εἱλκομένην νοτίδα τῷ ξυναγομένῳ κάτωθεν ἰχῶρι. καὶ τὰ μὲν ἐνοχλέοντα, ὑπολείπεσθαι. τὰ δ᾽ οὐδὲν λυπέοντα, ἀφαιρεῖσθαι. Μέγεθος δὲ σικύης τί χρήσιμον στοχάζεσθαι χρὴ πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἷς ἂν δέῃ προσβάλλειν. ὅταν δὲ κατακρούειν κάτωθεν δέχεσθαι. τὸ γὰρ αἷμα φανερὸν εἶναι δεῖ τῶν χειρουργουμένων τόπων. ἄλλως δὲ οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἑλκυσθέντα χρὴ κατακρούειν. εὐτονωτέρη γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ τοῦ πονήσαντος. μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύλοις ἐξ ἄκρου μὴ λίην στενοῖς. ἐνίοτε γὰρ ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι καὶ παχέες. κίνδυνος οὖν ἐστὶν ὑποστῆναι τῇσι τομῇσιν, ὅταν στεναὶ τμηθέωσιν. τὰς δ᾽ ἐπὶ τῶν βραχιόνων φλέβας τῇσι καταλήψεσιν χρὴ φυλάσσειν. ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς οὐ καλῶς συνήρμοσται

Vet. Cod.

*τόνου.

coaptata τῇ

Vet. Cod. τῇ φλεβί. τῆς γὰρ σαρκὸς ὀλισθηρῆς οὔσης, οὐ καθ' ἑαυτὰς ξυμβαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. τὴν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει καλυφθεῖσαν, καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος κωλύεσθαι. πολλοῖσι δὲ καὶ πύος διὰ τοῦτο ξυνίστασθαι. δὴ δοκεῖ δύο βλάβας φέρειν ἡ τοιαύτη χειρουργίη. τῷ μὲν τμηθέντι, πόνον. τῷ δὲ τέμνοντι, πολλὴν ἀδοξίην. τὸ δ' αὐτὸ κατὰ πασῶν παρήγγελται γίνεσθαι. τὰ μὲν οὖν κατ' ἰητρεῖον ἀναγκαῖα ὄργανα, καὶ περὶ ἃ δεῖ τεχνικὸν εἶναι τὸν μανθάνοντα, ταῦτ' ἐστίν. ὀδοντάγρησι γὰρ καὶ σταφυλάγρησι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστίν. ἁπλῆ γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δοκεῖ. περὶ δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων, ὁκόσα μειζόνων ἐστὶ νοσημάτων: τὰ μὲν φύματα, τεχνικώτατον ὑπειλῆφθαι* καὶ δύνασθαι διαλύειν. καὶ τὰς συστάσεις αὐτῶν κωλύειν. ἐχόμενον δὲ τουτέων στέλλειν εἰς τὸν ἐπιφανῆ τόπον, ὡς εἰς βραχύτατον. καὶ τὴν σύστασιν ὁμαλῶς διὰ παντὸς ποιεῖσθαι τοῦ φύματος. ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ, ῥαγῆναί τε, καὶ δυσθεράπευτον τὸ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι. ἐξομαλίζειν τε χρὴ πέσσοντα παρομοίως. καὶ μήτε διαιρεῖν πρότερον, μήτε αὐτόματον ἐᾷν ῥαγῆναι. τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. Τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας: μίαν μὲν εἰς βάθος: ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συριγγώδη. καὶ ὅσα ὕπουλα ἐστι. καὶ ἔντοθεν κεκοιλασμένα. ἡ δ' ἑτέρη, εἰς ὕψος, τὰ ὑπερσαρκέοντα. τρίτη δὲ ἐστὶν εἰς πλάτος. ταῦτα δὲ ἐστι τὰ καλεόμενα ἑρπιστικά. τετάρτη ὁδός ἐστιν. αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἶναι δοκέει κίνησις. αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκός εἰσιν. πᾶσαι δὲ κοινὰ τοῦ ξυμφέροντος. καὶ τὰ μὲν τούτων, ἐν ἑτέροις σημεῖα δεδήλωται. καὶ ἣ χρηστέον ἐστὶν ἐπιμελείᾳ. δι' ὧν δὲ τὸ ξυμφυόμενον, διαλυθήσεται: καὶ τὸ πληρούμενον, ἢ κοῖλον γινόμενον, ἢ τὴν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον, προσηκόντως περὶ τουτέων ἐν ἄλλοις εἴρηται σημεῖα. Περὶ δὲ καταπλασμάτων ὧδε. τῶν ἐπιτιθεμένων ὀθονίων ὅκως ἂν ἡ χρῆσις κατὰ τοῦ νοσήματος ἀκριβὴς εἶναι δοκέῃ, καὶ τῷ ἕλκει ἁρμόζον τὸ ἐπιτιθέμενον ὀθόνιον. τῷ δὲ καταπλάσματι πρὸς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ ἕλκεος χρῶ. χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε, καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. ἐδόκει γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ τῶν περιτιθεμένων δύναμις. τὸ δ' ὀθόνιον; φυλάσσειν. τὰ δ' ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος, τὸ κατάπλασμα ὠφελέει. τὴν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων, εἶναι δεῖ τοιαύτην. περὶ δὲ καιρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστί: καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν. παραλέλειπται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπεὶ πλεῖον προῆκται τῆς κατ' ἰητρικὴν ἐπιμελείας. καὶ πόρρω τοῦ τῆς τέχνης ἤδη προεληλυθότος ἐστίν. Ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστὶ καὶ κατὰ στρατιὴν γινομένων τραυμάτων χειρουργίη περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων. ἐν τῇσι κατὰ πόλιν διατριβῇσι βραχεῖά τις τουτέων ἡ χρῆσις. ὀλιγάκις γὰρ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ καὶ πολεμικαί. ξυμβαίνει δὲ

νει δὲ

* δεῖ.

coaptata est venę: vbi enim lubrica fuerit caro, A
non cõtingit sectiones vtrorumq; iuxta seipsas fieri. Nam venam contectam inflari contingit, & sanguinis fluxũ impediri. multis verò etiam propter hoc pus congregatur. Quapropter duo nocumenta talis chirurgia inducit, secto quidẽ dolorem, secanti verò multam ignominiam. Idem in omnibus venis fieri præceptũ est. Hęc quidem igitur necessaria sunt in officina medica instrumẽta, & circa quorum vsum artificiosum esse oportet addiscentẽ. Volsellis autẽ tum dentium, tum vuarum, quilibet vti potest. simplex enim vsus ipsorum esse videtur. Cæterum de tuberculis, & vlceribus, quę maiorũ morborũ sunt, amplius videndũ est. Tubercula equidem deprehẽdere, & dissoluere posse, maxime B
artificiosum habetur, itemq; collectiones ipsorũ impedire. Consequens est, ea in conspicuum & q̃ breuissimum locum cõtrahere, & compagem ipsam æqualem per totũ tuberculũ facere: vbi enim inæqualiter se habuerit, periculũ est vt rumpatur, & vlcus ægre curabile reddatur: exæquare itaq; oportet, similiterq; totum maturũ facere, & neq; prius diducere, neq; sinere, vt sponte rũpatur. Quæ verò maturũ facere ęqualiter possint, in alijs libris relata sũt. At verò vlcera quatuor vias habere videntur. Vna in profundũ, hæc autẽ sunt fistulosa, & quæ sanie plena sunt, ac intus excauata. Alteram in altũ; quæ videlicet carne superexcrescũt. Tertia via est in latitudinẽ, atq; hæc sunt, quæ appellantur serpiginosa. Quarta via est quæ sola secundũ naturã C
motus esse videtur. Carnis itaq; calamitates hæ sunt, omnes autẽ communẽ rationẽ habent ad hoc, quod ipsis conducit: & signa quidem horũ in alijs relata sunt, itemq; quã vtẽdum sit curatione: per quę autẽ concretũ dissoluatur, similiterq; id, quod carne excrescente repletũ, aut cauum factũ est, aut quod in latitudinẽ iter fecit, de his oĩbus in alijs scriptis nostris abũde dictũ est. Amplius verò de cataplasmatis sic res habet. Linteorũ, quę imponuntur ac induntur alicubi in morbo, vsus exactus esse videtur, & est sanè vlceri conueniens linteolorum impositio. Verum cataplasmate per ambitũ vlceris vtaris. Nã hic vsus cataplasmatis & artificiosus, & multũ prodesse potest. Videtur enim vlceri opitulari vis eorũ, quæ circũponuntur. Linteum autẽ conseruare. Verũ partibus extra vulnus circumsitis cataplasma prodest. Talẽ igitur ipsorũ vsum esse oportet. Porrò de temporũ occasionibus, quãdo singulis horũ vtendũ est, & quomodo præscriptorũ vires condiscere oporteat, in præsens relictũ est. Talia enim longe præstantissima in studio medicinę sunt, & procul in arte iã progressi existũt. His cõsequens est chirurgia vulnerũ in militia acceptorum, circa extractionem telorũ. Nã in vrbanis cõuersationibus modicus horũ vsus existit. Rarò enim ꝑ omne tempus ciuiles, ac hostiles expeditiones fiunt. D

huiusmodi

A huiusmodi autem sæpe ac frequentissime circa externas militias fieri solet. Qui igitur hac chirurgia vti volet, eum militare oportet, & externos exercitus sequi. Sic enim exercitatus fieri poterit ad eiusmodi vsum ac necessitaté. Quod verò circa hæc artificiosissimum esse mihi videtur, referetur. Etenim signa exquirere ac inuenire telorum in corpore existentium, maxima artis & chirurgiæ huc pertinentis pars existit. Vbi enim hoc cognitũ fuerit, nõ relinqui potest vulneratus ex ignorantia neglectus, quum non cõuenienter tractetur. Solus auté is, qui signorũ expertus est, hanc chirurgiam rite aggredietur. Verùm de his omnibus in alijs scriptũ habetur.

νει δὲ τὰ τοιαῦτα, πλειςάκις καὶ ξυνεχέςατα περὶ τὰς ξενικὰς ςρατιὰς γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν, ςρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι ςρατεύμασι ξενικοῖς. οὕτω γὰρ ἂν εἴη γεγυμνασμένος πρὸς ταύτην τὴν χρείαν. ὃ δὲ εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα τεχνικώτερον, εἰρήσεται. τῶν γὰρ ὅπλων ἐνόντων καὶ σημεῖα περιπορίσθαι, τέχνης ἐςὶ πλεῖςον μέρος, καὶ τῆς πρὸς ταῦτα χειρουργίης. τούτου γὰρ ὑπάρξαντος, οὐκ ἂν παραλίποιτο τετρωματίας ἀγνοηθεὶς, ὅταν χειρουργῆται μὴ προσηκόντως. μόνος δ᾽ ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ἐπιχειρέειν. περὶ δὲ τουτέων ἁπάντων ἐν ἑτέροις γεγραμμένον ἐςίν. Vet. Cod.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Medico.

1 Hic liber Med. *Hippocrates statim hoc in libro, quod rarò alibi fecit, intentionem suam explicat, & ob id apud plerosq; pro genuino minime habetur, eò magis quod nullibi citatus à Galeno inuenitur; codices vulgati habent* ἔπειτα περὶ αὐτῶν καθαρειῶς ἔχειν, *quæ verba cũ cohærere nequeant, sic ego restituo* ἔπειτα τὰ περὶ αὐτὸν καθαρῶς ἔχειν ἐσθῆτι χρήσει, *& quæ sequuntur, qui enim dixerat de corpore, non sine ratione de ijs, quæ circa corpus sunt ipsum loqui statim decebat. Quod autem dixit Hippocrates medicum carnosum, & optimi coloris esse debere, quoniam male dispositi alijs non posse auxiliari putantur, diuersum est ab eo, quod in 3. de Repub. scriptum est apud Platonem; scilicet medicos, fieri excellentissimos* εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τὸ μανθάνειν τὴν τέχνην, ὡς πλείςοις, καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσειαν αὐτοὶ πάσας νόσους κάμοιεν, καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει. *id est, si à pueritia artem ediscere aggreßi, cum plurimis, ac deterrimis corporibus, sint conuersati, simulq; omnes ægritudines sint experti, nec naturali valetudine fruantur.*

2 Extersorijs vtendum. Αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς, *ea dicuntur* αὐτόματα, *quæ sponte nascantur, nullo apparente effectore, sicut animalia, quæ ex putri materia oriuntur. Inter hæc sunt spongiæ marinæ* ζωόφυτα *à Philosophis nuncupata, quæ hic probantur; possunt & alia ratione spongias vocatas esse* αὐτόματα *remedia, quoniam prout natura producuntur sine vlla artis opera, in vsum medicum ponuntur, perinde ac illa, quæ in Epistola Paeti ad Artaxersem* φυσικὰ βοηθήματα *nuncupantur.*

3 Cucurbitul. *Curbitularum vsum propter insignem ex profundis partibus trahendi facultatem inuectum esse testatur Galenus 13. Methodi: de quibus extat apud Athanaeum hoc ænygma* Ἄνδρ᾽ εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ᾽ ἀνέρι κολλήσαντα, οὕτω συγκόλως ὥςε σύναιμα ποιεῖν, *cucurbitularum namq; varia fuit apud veteres materia, si quidem ex aere primum, interdum ex cornibus, aliquando ex vitro factæ reperiuntur; similiter earumdem varia fuit figura, quando aliæ productiores, & angustiores quas balneatores corniculos appellant, quasque oua medica apud Heronem in spiritalibus vocari puto; aliæ latiores, & magis ventricosæ, aliæ & latiores simul & productiores extiterunt; cur autem Hippocrates eas magis ex profundo trahere; has vero latius à cute scripserit, reddenda est hæc ratio, quoniã vbi angustum os habetur, & simul multa vis trahendi cum ea tota scilicet se agat, ac paucum sit in latitudine spacium in quod agit, necessum, vt actionem suam multa vis ad partes profundiores extendat, alioquin ea non scilicet se totam imprimeret, ex aduerso in latioribus contingit, nempe quæ maius corporis spacium amplectentes efficiunt, vt vis ingenita trahendi vires suas in id fundat, nec altius penetrare opus habeat, quæ porrò simul, & latæ sunt, & longæ, ijsdem rationibus, tam ex profunda, quàm à lata corporis complexi parte trahere poßunt.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE DECENTI ORNATV.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗΜΟΣΥΝΗΣ.

Argumentum in lib. de Ornatu Medici.

Medici ornatus quisnam qualisq́ esse debeat, qui mores ipsius, & animus, quæ scire ipsum atque in promptu habere oporteat; quæ in visendis curandisq́ ægrotantibus illi obseruanda sint, tum ex parte ægrotantium, tum ipsius, tum assidentium & exteriorum.

Vet.Cod.

Οὐκ ἀλόγως, οἱ προβαλλόμενοι τὴν σοφίην πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμην, ταύτην δὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ. αἱ γὰρ πολλαὶ, πρὸς περιεργίην φαίνονται γεγενημέναι. λέγω δὲ αὐταὶ, αἱ μηδὲν χρέος, τῶν πρὸς ἃ διαλέγονται. ληφθείη δ' ἂν τουτέων μέρεα ἐς ἐκεῖνα. ἢ ὅτι οὐκ ἀργείη,* οὐδὲ μὴν κακίη. τὸ γὰρ σχολάζον καὶ ἄπρηκτον, ζητέει ἐς κακίην καὶ ἀφέλκεται. τὸ δ' ἐγρηγορὸς καὶ πρός τι τὴν διάνοιαν ἐντεταχὸς, ἐφειλκύσατό τε τῶν πρὸς καλλονὴν βίου τεινόντων ἑωυτοῦ. τουτέων τὰς μηδὲν ἐς χρέος περιπιπτούσας διαλέξιας. χαριεστέρη γὰρ καὶ πρὸς ἑτέρων μέν τι ἐς τέχνην πεποιημένην. τέχνην δὲ τὴν πρὸς εὐσχημοσύνην καὶ δόξαν. πᾶσαι γὰρ αἱ μὴ μετ' αἰσχροκερδείης καὶ ἀσχημοσύνης, κἀκείνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ ἐργάζεται, ἀλλ' εἴγε μὴ προσαναιτίην δημεύεται. νέοι τε γὰρ αὐτέοισιν ἐμπίπτουσιν. ἀκμάζοντες δὲ δι' ἐντροπίην, ἰδρῶτας τίθενται βλέποντες, πρεσβῦται δὲ, διὰ πικρίην, νομοθεσίην τίθενται, ἀναίρεσιν ἐκ τῶν πολέων. καὶ γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι, μετὰ βαναυσίης ἀπατέοντες. καὶ ἐν πόλεσιν ἀνακυκλέοντες οἱ αὐτοί. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ' ἐσθῆτος, καὶ τῇσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. κἢν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι, πολὺ μᾶλλον φευκτέοι, καὶ μισητέοι τοῖσι θεωμένοισίν εἰσι. τὴν δὲ ἐναντίην χρειῶδες σκοπέειν οἷς οὐ διδακτὴ κατασκευὴ, οὐδὲ περιεργίη. ἔκ τε γὰρ περιβολῆς, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης, καὶ ἀφελείης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην, τό, τε σύννουν, καὶ τὸ ἐν-

νῶ πρὸς

* οὐδεμίη

A Non sine ratione faciunt, qui sapientiã ad multa vtilẽ esse prætendunt, eã videlicet, quæ inter hoĩes existit. Multæ enim ad superfluã curiositatem factę apparẽt, dico autẽ eas, quę de nulla re vtili disserunt. Assumi aũt vtiq; possũt etiã harũ partes ad illas, vel propterea ꝙ neq; cessatio est, neq; malicia. Ociũ enim & ignauia maliciã quærũt, & ad eã distrahunt: vigilãtia verò & mẽs ad aliqd intenta, trahũt ad se quid eorũ, quæ ad vitæ honestatẽ pertinẽt, etiã ex disputationibus nihil vtile spectãtibus. Gratiosior est.n. sapiẽtia, & ab alijs q. qusdã in artẽ cõstituta, artẽ videlicet ad parãdũ honestũ ornatum ac opinionẽ. Omnes.n. nõ cũ turpi lucro & turpitudine cõsistũt, et illis methodus quædã est artificialis q̃ operaẽ. qđ si non

B innocẽter fiat, raptores sũt: adolescẽtes enim in ipsos incidũt, verũ in vigore cõstituti, ꝑꝑ verecundiã, vidẽtes ipsos idiotas ducunt. Senes verò ꝑꝑ amarulentiã, legislationẽ in ipsos cõstituũt, ex ciuitatibus videlicet expulsionẽ. Hi enim sũt q fora frequentãt, ruditate ac inscitia sua imponẽtes, & in circulis ciuitatũ versãtes. Cognouerit autẽ qs ex vestitu, & alijs lineamẽtis. Quamuis.n. fuerint splendide ornati, multo magis fugiẽdi sũt, & à cõspiciẽtib⁹ odio habẽdi. Qui verò cõtrario modo se gerũt, frugi hoĩes iudicãdi sũt qb⁹ nõ est excogitatus apparatus, neq; supflua curiositas. Ex vestitu.n. cognosces, & decẽti ĩ ipso ornatu ac frugalitate, non ad supfluitatẽ parato, sed magis ad bonã opinionem, & meditationẽ,

animumq;

A animumq; intra se compositū, & ad profectionē. Imò quocunq; vestitu ac ornatu, tales sunt minime diffluentes, non curiosi, amarulenti ad occursus & obuiā itiones, appositi ad responsiones, graues aduersus resistētes, ad sui similes solertes, & familiares, ac affabiles, tēperati ad omnes, ad seditiones taciturni, ad tacendū aīo obfirmato & cōtinentes, ad tempus appositi, & ad occasionē arripiendā accōmodati, ad victū frugales & cōtenti, patiētes ad tēporis expectationē, ad sermones expediti, omne demōstratum proferētes, suauiloquentia vtētes, gratijs affecti, & gloria horū omniū corroborati, ac fortificati, ad veritatē ac demonstrationem audentes ac cōfisi. Principalissimū quidē igitur horū oīum
B prædictorū est natura. Nā si hæc affuerit his, qui artibus animū applicāt, per omnia prædicta penetrare poterunt. Incognita enim vtilitas, tū in sapiētia, tū in arte adhibita, ad principiū capiendū edoceri potest. Natura autē defluit, & cōfunditur cū sapiētia, ad cognoscendū ea, quæ ab ipsa natura facta sunt. Etenim in vtrisq; sermonibus multi conuicti, nullatenus vtrisq; rebus vsi sunt ad demonstrationē. postquā igitur quispiā ipsorū expenderit ad veritatē ea, quæ retulimus, nullatenus naturæ bona ipsis procedent. Cōperiunt itaq; hi nō consimili cū illis via progressi, quapropter denudati, omnē induūt maliciā ac ignominiā. honestus est enim ex opere qđ quis edoctus est sermo. Quicquid enim artificiosè
C factū est, ex ratione prolatum est ac productū. Quicquid autē artificiosè dictum est, non autē factū, methodi inartificialis demonstratiuum existit: Nam putare quidē, non autē facere, ignorantiæ & inertiæ signū est. Opinio enim maxime in medicina in crimen vertitur eā adhibentibus: his verò, q ea in se vsi sunt, perniciē affert. Etenim si sibiipsis in sermonibus persuaserint, & opus ex disciplina se scire putauerint, quemadmodū aurū adulterinū in igne iudicatū, tales seipsos esse demōstrant. quanquā talis prędictio nihil cōmouet ad prudentiā eos, qui sūt eiusdē generis. ꝙ autē rectus sit finis, cognitio manifestū facit. Tempus porrò etiā artem facilē, ac peruiam facit, aut in consimilē viam incidentibus
D processus manifestos facit. Quapropter singula prædicta suscipere oportet, & sapientiā trāsferre ad medicinā, & medicinā ad sapiētiam. Medicus enim philosophus, est Deo æqualis. Neq; enim multa est inter ipsas differētia. Nā omnia quę ad sapientiā requirunt, insunt in medicina: argēti contēptus, reuerentia, verecūdia, habitus submissus, autoritas, iudiciū, quies, obuiā itio, mūdicia, doctrina, cognitio ad vitam vtiliū, ac necessariarū purificationum, alienitas à mercimonijs, alienitas à supstitione, præeminētia diuina. Habēt enim quæcūq; habēt ad coercendā intēperantiā, inscitiā, auaritiā, cōcupiscētiā, rapinasq; ac impudētiā. Hęc enim est cognitio accedētiū, & vsus eorū q ad amicitiā ptinēt, & quō ad libe-

νῶ πρὸς ἑωυτοὺς διακεῖσθαι, πρός τε τὴν φορείην, οἵ τε ἑκάστῳ σχήματι τοιοῦτοι. ἀδιάχυτοι, ἀπερίεργοι, πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας. εὔθετοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας. χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπτώσιας, πρὸς τὰς ὁμοιότητας εὔστοχοι καὶ ὁμιλητικοί. εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας. πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί. πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοί. πρὸς τὸν καιρὸν, εὔθετοι καὶ ληματικοί. πρὸς τὰς τροφὰς, εὔχρηστοι καὶ αὐτάρκεες. ὑπομονητικοὶ πρὸς καιρὸν πρὸς ὑπομονήν. πρὸς λόγους ἀνυστοί. πᾶν τὸ ὑποδειχθὲν ἐκφέροντες. εὐεπίῃ χρεόμενοι. χάριτι διατιθέμενοι. δόξῃ τῇ ἐκ τουτέων διϊσχυριζόμενοι. ἐς ἀληθείην πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν, ἀποτελματιζόμενοι. ἡγεμονικώτατον μὲν οὖν τουτέων ἁπάντων τῶν προειρημένων, ἡ φύσις. καὶ γὰρ οἱ ἐν τέχνῃσιν ἢν προσίῃ αὐτέοισι τοῦτο, διὰ πάντων τουτέων προαπορεύωνται τῶν προειρημένων. ἀδίδακτον γὰρ τὸ χρέος ἔν τε σοφίῃ, καὶ ἐν τῇ τέχνῃ. προσθεμένη διδαχθῇ, εἰς τὸ ἀρχὴν λαβεῖν. ἡ δὲ φύσις κατερρύη καὶ κέχυται. τῇ δὲ σοφίῃ, ἐς τὸ εἰδῆσαι τὰ ἀπ᾽ αὐτέης τῆς φύσιος ποιεύμενα. καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροισι λόγοισι πολλοὶ κρατηθέντες, οὐδαμῇ σὺν ἀμφοτέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πρήγμασιν ἐς δεῖξιν. ἐπὴν οὖν τις αὐτέων ἐξετάζῃ τε πρὸς ἀληθείην τῶν ἐν ῥήσει τιθεμένων, οὐδαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χωρήσει. εὑρίσκονται γοῦν οὗτοι παραπλησίην ὁδὸν ἐκείνοισι πεπορευμένοι. διόπερ ἀπογυμνούμενοι, τὴν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κακίην καὶ ἀτιμίην. καλὸν γὰρ ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἔργου λόγος. πᾶν γὰρ τὸ ποιηθὲν τεχνικῶς, ἐκ λόγου ἀνηνέχθη. τὸ δὲ ῥηθὲν τεχνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου δεικτικὸν ἐγενήθη. τὸ γὰρ οἴεσθαι μὲν, μὴ πρήσσειν δὲ, ἀμαθίης καὶ ἀτεχνίης σημεῖόν ἐστιν. οἴησις γὰρ μάλιστα ἐν ἰητρικῇ αἰτίην μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν, ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεομένοισιν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ ἢν ἑωυτοὺς ἐν λόγοισι πείσαντες, οἰηθῶσιν εἰδέναι ἔργον τὸ ἐκ μαθήσιος, καθάπερ χρυσὸς φαῦλος ἐν πυρὶ κριθεὶς τοιούτους αὐτοὺς ἀπέδειξε. ἤτοι γε τοιαύτη ἡ πρόρρησις. ἀπαρηγόρητον εἰς σύνεσιν ὁμογενέσιν ὡς ἐστιν εὐθὺ τὸ πέρας ἐδήλωσε γνῶσις. τῶν δ᾽ ὁ χρόνος, καὶ τὴν τέχνην εὔοδα κατέστησεν, ἢ τοῖσιν ἐς τὴν παραπλησίην οἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δήλους ἐποίησε. διὸ δεῖ ἀναλαμβάνοντα τουτέων τῶν προειρημένων ἕκαστα, μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρικήν. καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην. ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος, ἰσόθεος. πολλὴ γὰρ διαφορὴ ἐπὶ τὰ ἕτερα. καὶ γὰρ ἔνι τὰ πρὸς σοφίην, ἐν ἰητρικῇ πάντα, ἀφιλαργυρίη, ἐντροπὴ, ἐρυθρίησις, καταστολὴ, δόξα, κρίσις, ἡσυχίη, ἀπάντησις, καθαριότης, γνωμολογίη. εἴδησις τῶν πρὸς βίον χρηστῶν καὶ ἀναγκαίων καθαρσίων, ἀπεμπόλησις, ἀδεισιδαιμονίη, ὑπεροχὴ θεία. ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς ἀκολασίην, πρὸς βαναυσίην, πρὸς ἀπληστίην, πρὸς ἐπιθυμίην, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς ἀναιδείην ἐκιδεῖν. αὕτη γὰρ ἡ γνῶσις τῶν προσιόντων, καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φιλίην, καὶ ὡς καὶ ὁκοίως τε, πρὸς

Vet.Cod.

Vet. Cod.

τὲ, πρὸς τέκνα, πρὸς χρήματα. ταύτῃ μὲν οὖν ἐπικοινωνὸς, σοφίῃ τις. ὅτι καὶ ταῦτα τὰ πλεῖστα ὁ ἰητρὸς ἔχει. καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις ἐν νόῳ αὐτῇ ἐμπλέκεται. ἐν γὰρ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι, καὶ ἐν συμπτώμασιν εὑρίσκεται τὰ πολλὰ πρὸς θεῶν ἐντίμως κειμένη ἡ ἰητρική. οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν. οὐ γὰρ ἔνι περιττὸν ἐν αὐτέῃ τὸ δυναστεῦον. καὶ γὰρ οὗτοι πολλὰ μὲν μεταχειρέονται, πολλὰ δὲ καὶ κεκράτηται αὐτέοισι δι' ἑωυτέων. ἃ δὲ καταπλεονεκτεῖ νῦν ἡ ἰητρική, ἐντεῦθεν παρέξει. τίς γὰρ ὁδὸς τῆς ἐν σοφίῃ, ὧδε. καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοισιν, οὕτω δ' οὐκ οἴονται ὁμολογέουσιν ὧδε, τὰ περὶ σώματα παραγιγνόμενα. ἃ δὴ διὰ πάσης αὐτῆς πεπόρευται, μετασχηματιζόμενα ἢ μεταποιούμενα. ἃ δὲ, μετὰ χειρουργίης ἰώμενα. ἃ δὲ, βοηθούμενα, θεραπευόμενα ἢ διαιτώμενα. τὸ δὲ κεφαλαιωδέστατον ἔστω, εἰς τὴν τουτέων εἴδησιν. ὄντων οὖν τοιουτέων, τῶν προειρημένων ἁπάντων, χρὴ τὸν ἰητρὸν ἔχειν τινὰ ἐς εὐτραπελίην παρακειμένην. τὸ γὰρ αὐστηρὸν, δυσπρόσιτον, καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι, καὶ τοῖσι νοσέουσι. τηρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων. μὴ δὲ πολλὰ διηγεύμενον τοῖσιν ἰδιώτῃσιν, ἀλλ' ἅτ' ἀναγκαῖα, νομίζει γὰρ τοῦτο βίην εἶναι ἐς πρόσκλησιν θεραπείης. ποιέειν δὲ κάρτα μηδὲν περιέργως αὐτέων, μὴ δὲ μετὰ φαντασίης. ἐσκέφθω δὲ ταῦτα πάντα ὅκως ᾖ σοι προκατηρτισμένα εἰς τὴν εὐπορίην, ὡς δέοι. εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τοῦ χρέους, ἀπορίη ἀεὶ δή. μελετᾶν δὲ χρὴ ἐν ἰητρικῇ ταῦτα, μετὰ πάσης καταστολῆς. περὶ ψηλαφίης, καὶ ἐγχρείσιος, καὶ ἐγκαταντλήσιος πρὸς τὴν εὐρυθμίην τῶν χειρέων. περὶ τιλμάτων. περὶ σπληνῶν. περὶ ἐπιδέσμων. περὶ τῶν ἐν καταστάσιος. περὶ φαρμάκων, ἐς τραύματα, καὶ ὀφθαλμικὰ. καὶ τουτέων τὰ πρὸς τὰ γένεα. ἵν' ᾖ σοι προκατηρτισμένα ὄργανά τε, καὶ μηχαναὶ, καὶ σίδηρος ὁ ἑξῆς. ἡ γὰρ ἐν τουτέοισιν ἀπορίη, ἀμηχανίη, καὶ βλάβη ἐστίν. ἔστω δέ σοι ἑτέρη παρέξοδος ἡ λιτοτέρη πρὸς τὰς ἐπιδημίας, 2 ἡ διὰ χειρέων. ἡ δ' * εὐχερεστάτη, διὰ μεθόδων. οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι πάντα τὸν ἰητρόν. ἔστω δέ σοι πάντα εὐμνημόνευτα, φάρμακά, καὶ τε δυνάμιες ἁπλαῖ, καὶ ἀναγεγραμμέναι, εἴπερ ἄρα ἐστὶν ἐν νόῳ, καὶ τὰ περὶ νούσων ἴησιος, καὶ οἱ τουτέων τρόποι, ὁσαχῶς, καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάστων ἔχουσιν. αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ, καὶ μέσα, καὶ τέλος. προκατεσκευάσθω δέ σοι, καὶ μαλαγμάτων γένεα, πρὸς τὰς ἑκάστων χρησίας. ποτήματα τέμνειν δυνάμενα, ἐξ ἀναγραφῆς ἐσκευασμένα πρὸς τὰ γένεα. προητοιμάσθω δὲ καὶ τὰ πρὸς φαρμακίην ἐς τὰς καθάρσιας εἰλημμένα, ἀπὸ τόπων τῶν καθηκόντων ἐσκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον πρὸς τὰ γένεα, καὶ τὰ μεγέθεα ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα. τὰ δὲ πρόσφατα ὑπὸ τὸν καιρὸν, καὶ τἆλλα κατὰ λόγον. ἐπὴν δὲ ἐσίῃς πρὸς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα μὴ ἀπορῇς, εὐθέτως ἔχων ἕκαστα πρὸς τὸ ποιησόμενον. ἴσθι

*εὐσθενεστάτη.
*εὐθεστάτη.

ad liberos, ac quascũque res se gerere oporteat. A Quatenus igitur cum hac societatem habet, sapientia quædã est. Nam & plurima ex his etiã medicus habet. Etenim scientia de dijs vel maxime animo ipsius implexa est. Etenim in alijs affectionibus & in symptomatis accidentibus, medicina erga deos valde reuerenter se habere comperitur. Medici verò deis concedunt. Non enim est potentia in ipsa redundans. Nam & hi multa quidẽ aggrediuntur, multa verò etiã per seipsa ipsis superant. Quæ verò nunc possidet medicina, hinc exhibebit. Quæ enim via ipsius sit in sapiẽtia, hactenus dictũ est. Nã & illis ipsis hoc modo se res habet. Quæ verò putãt, & cõfitentur ac profitent, sic habet. Quæ circa corpora adsunt & aduenĩũt, quæ sanè per omnẽ ipsã artẽ procedunt, dũ illa transformant, aut transmutant. B Quæ itẽ per chirurgiã sanãt. Et quæ auxilijs & medelis aut victu curant. Sũma verò horũ omniũ tendat ad horũ cognitionem. Quum igit relata oĩa tali modo se habeant, conuenit vt medicus comitatẽ quandã sibi adiũctã habeat. Austeritas enim & sanis, & ęgris difficilẽ accessũ præbet. Maxime adseruare ipsum seipsũ cõuenit, vt ne multas corporis partes ostẽdat, neq; cũ imperitis multa fabulet, sed necessaria. Hoc enim violentia esse cõsueuit ad curationis prouocationẽ. Facere autẽ nihil horũ debet valde curiosè, neque ex imaginatione. Hæc verò oĩa cõsiderato, quo tibi præparata sint ad abundantiã, prout opus fuerit. Sin minus, instãte necessitate sẽper penuria fuerit. C meditari autẽ oportet hæc in medicina, cũ oĩ submissione, defrictione, illitione, & perfusione, ad manuũ cõcinnitatẽ: de linamẽtis vulsis, de splenijs, de ligamentis, de his q̃ pro tẽporis cõstitutione requirunt, de medicamentis ad vulnera, & ocularia, & ex his ea q̃ ad singula genera pertinent: quo tibi præparata sint, & instrumẽta, & machinæ, & cõsequenter ferrũ. Nã in his penuria detrimẽtosa est, & artẽ mancã facit. Sit autẽ tibi alter apparatus simplicior ad peregrinationes instructus, ad manus prõptus. Expeditissimus autẽ p methodi rationem. Neq; enim fieri potest vt medicus oĩa percurrat. Firma itẽ memoria teneto medicamẽta, & simplices facultates, & descriptas, si modo tales extãt. D Sint & in memoria tibi morborũ curationes, & harum modi, quot supliciter, & quo in singulis se habent. Hoc enim principiũ est in medicina, & mediũ, & finis. Præparata quoq; tibi sint malagmatũ genera ad singulos visus. Potiones q̃ incidere possũt, ex descriptione præparatæ iuxta genera. In prõptu sint, & q̃ ad medicationẽ ptinẽt, ad purgationes, sũpta de locis cõgruis, & parata eo, quo cõuenit modo, iuxta genera, & magnitudines, ad vetustatẽ ferẽdã curata. Recẽtia verò iuxta tpis occasionẽ, & aliã iuxta rõnẽ. His aũt tibi pparatis hoc cõmodi erit, vt vbi ad ęgrotũ introieris, aĩo incertus nõ sis, quũ apposite habeas singula ad id quod faciẽdũ est.

Antea

A Antea verò hoc cognitum habeas quod facere oportet, quàm ad ægrum ingrediaris. Pleraque enim neque ratiocinatione, sed auxilio rerum opus habent. Itaque euentũ ex experiẽtia prius discernere oportet. Est enim hoc gloriosum, & facile cognosci potest. In ingressu verò meminisse conuenit & sessionis, & habitus submissi, amictus compositi, auctoritatis, breuiloquẽtiæ, vt nihil cum perturbatione facias, assessus, diligentiæ, responsionis ad ea quę occurrunt, & ad tumultus oborientes cõpescendos, constantiæ apud teipsum, increpationis ad turbas castigandas, prõptitudinis ad ministeria. Et ad hæc memor sis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra errorem fiant, quæ ad promptitudinẽ parandam
B præcipiuntur. Ingressu vtere frequẽter, visita diligentius, his quæ à deceptis per errorem sunt occurrens, vt mutetur. Facilius enim cognosces, simulque expeditior eris. Instabilia enim sunt quæ in humidis consistunt. quapropter etiã facile & à natura, & à fortuna trãsmutantur. Neglecta enim ea quæ circa tẽporis occasionem administrare oportebat, impetu suo progressa occupant, ac perimunt. Non enim est quod opem ferat. Multa enim sunt quæ simul mali aliquid faciũt. Nã quod singulatim iuxta consequentiã fit, magis opportunũ & frequentius est. Obseruare autem oportet ægrotorum quoq; experientias, in quibus multi circa exhibendorum administrationem mentiti sunt, cũ
C exosas potiones sumentes, aut pharmacis datis, aut alia curatione adhibita, perempti sũt. Et factum quidem hoc non ad ipsorũ cõfessionem vertitur, verùm medico culpa imputatur. Cõsiderare verò oportet etiam decubitus, quosdã ex ipsis iuxta anni tẽpus, quosdã iuxta genera. Quidam enim in altis sedibus, quidã in subterraneis ac tenebrosis decumbũt. Strepitus quoq; & odores, maxime vini, deterior enim hic est, fugere ac trãsmutare oportet. Et omnia hæc facere placide, expedite, cum ministerio, ita vt pleraq; ægroto occultes, & hilari ac sereno vultu ipsum consoleris, simulq; cum commonefactione ac dexteritate suscipias, ac consoleris, nõ tamen vt quicquam futurorum, aut præsentium
D ipsis indices. Pleriq; enim ob hãc causã, in vtrãlibet partẽ cõpulsi sũt, propter relatã videlicet prædictionẽ psẽtiũ, aut futurorũ. Sit autẽ ex discipulis aliquis præsens, q instet vt præceptis nõ amarulẽtè vtat, & quod mandatũ est faciat. Deligito autẽ ex ipsis eos, q iã in arte progressũ fecerunt, quo ea quę vtilia sunt addãt, aut securè offerãt, vt & in interuallis nihil te lateat. At verò imperitis nunquã quicquã procurãdũ cõmittes. Sin minus, eius quod male factũ est, vituperiũ in te recidet, si nõ ambiguè res habeat. ex quibus id qđ recta methodo tractatũ est, procedet, & vituperationẽ tibi non afferet. Sed & qđ factũ fuerit, ad genus referetur. Proinde oĩa hec prædicito in his, quæ fiũt, his quibus ea cognouisse

τον. ἴσθι δὲ γινώσκων, ὃ χρὴ ποιέειν πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν πραγμάτων. προδιαγνῶναι οὖν χρὴ τὸ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης. ἔνδοξον γὰρ καὶ εὐμαθές. ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ μεμνῆσθαι καὶ καθέδρης. καὶ καταστολῆς, περιστολῆς, ἀνακυριώσιος, βραχυλογίης, ἀταρακτοποιησίης, προσεδρείης, ἐπιμελείης, ἀντιλέξιος πρὸς τὰ ἀπαντώμενα. πρὸς τοὺς ὄχλους, τοὺς ἐπιγινομένους, εὐσταθίης τῆς ἐν ἑαυτῷ. πρὸς τοὺς θορύβους ἐπιπλήξιος. πρὸς τὰς ὑπουργίας ἑτοιμασίης. ἐπὶ τουτέοισι μέμνησο παρασκευῆς τῆς πρώτης. εἰ δὲ μὴ, τὰ κατ' ἄλλα ἀδιάπτωτον, ἐξ ὧν παραγγέλλεται εἰς ἑτοιμασίην. ἐσόδῳ χρέο πυκνῶς. ἐπισκέπτεο ἐπιμελέστερον, τοῖσιν ἀπατεωμένοισιν ἐπὶ τὰς μεταβολὰς ἀπαντῶν. ῥᾷον γὰρ εἴσῃ. ἅμα δὲ καὶ εὐμαρέστερος ἔσῃ. ἄστατα γὰρ τὰ ἐν ὑγροῖσι. διὸ καὶ εὐμεταποίητα ὑπὸ φύσιος, καὶ ὑπὸ τύχης. ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα καὶ ἀνελόντα. οὐ γὰρ ἦν τὸ ἐπικουρῆσον. πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντά τι χαλεπόν. τὸ γὰρ καθ' ἓν κατ' ἐπακολούθησιν εὐθετώτερον, καὶ ἐμπειρότερον. ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν καμνόντων, δι' ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύσαντο, ἐν τοῖσι προσάρμασι τῶν προσφερομένων. ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες, ἢ φαρμακευόμενοι, ἢ θεραπευόμενοι, ἀνηρέθησαν. καὶ αὐτῶν μὲν οὐχ ὡς ὁμολογίαν τρέπεται τὸ ποιηθέν. τῷ δὲ ἰητρῷ τὴν αἰτίαν προσῆψαν. ἐσκέφθαι δὲ χρὴ, καὶ τὰ περὶ ἀνακλίσεων. ἃ μὲν αὐτέων πρὸς τὴν ὥρην, ἃ δὲ καὶ πρὸς τὰ γένεα. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων, ἐς* θρόνους. οἱ δὲ, ἐς καταγείους, καὶ σκοτεινοὺς τόπους. τά τε ἀπὸ ψόφων καὶ ὀσμῶν, μάλιστα δ' ἀπὸ οἴνου. χειριστοτέρη γὰρ αὕτη. φυγεῖν δὲ ἢ μετατιθέναι. πρήσσειν δ' ἅπαντα ταῦτα, ἡσύχως. εὐσταλέως. μεθ' ὑπουργίης τὰ πολλὰ τὸν νοσέοντα ὑποκρυπτόμενον ὧδε χρὴ, παρακελεύοντα ἱλαρῶς, καὶ εὐδιεινῶς, σφέτερα δὲ ἀποτρεπόμενον. ἅμα μὲν ἐπιπλήσσειν μετὰ πικρίης, καὶ ἐντάσεως, ἅμα δὲ παραμυθέεσθαι μετ' ἐπιστροφῆς, καὶ ὑποδέξιος, μηδὲν ὑποδεικνύοντα τῶν ἐσομένων, ἢ ἐνεστώτων αὐτέοισι. πολλοὶ γὰρ δι' αἰτίην ταύτην, ἐφ' ἑκάτερα ἀπεώσθησαν, διὰ τὴν πρόῤῥησιν τὴν προειρημένην τῶν ἐνεστώτων, ἢ ἐπεσομένων. τῶν δὲ μανθανόντων, ἔστω τις ὁ ἐφεστὼς, ὅκως τοῖσι παραγγέλμασιν οὐ πικρῶς χρήσηται. ποιήσῃ δὲ ὑπουργίην τὸ προσταχθέν. ἐκλέγεσθαι δὲ ἀπ' αὐτέων ἤδη, τοὺς ἐς τὰ τῆς τέχνης εἰλημμένους προσδοῦναί τι τῶν ἐς τὸ χρέος, ἢ ἀσφαλέως προσενεγκεῖν. ὅκως τε ἐν διαστήμασι μηδὲν λανθάνῃ σε. ἐπιτροπὴν δὲ τοῖσιν ἰδιώτῃσι μηδέποτε διδοὺς περὶ μηδενός. εἰ δὲ μὴ, τὸ κακῶς πρηχθὲν, εἰς σὲ χωρήσει τοῦ ψόγου, ἐὰν μή ποτ' ἀμφιβόλως ἔχῃ. ἐξ ὧν τὸ μεθοδευθὲν χωρήσει, καὶ οὐ σοὶ τὸν ψόγον περιάψειε, καὶ τευχθὲν δὲ, πρὸς τὸ γένος ἔσται. προλέγε οὖν ταῦτα πάντα, ἐπὶ τῶν ποιευμένων, οἷς καὶ τὸ ἐπεγνῶσθαι

[margin: 1, 5, 2; * πόνους]

Vet.Cod. σθαι πρόκειται. τουτέων οὖν ἐόντων, τὴν πρὸς εὐδοξίην καὶ εὐσχημοσύνην, τὴν ἐν τῇ σοφίῃ, καὶ ἰητρικῇ, καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τέχνῃσι, χρὴ τὸν ἰητρὸν διειληφότα τὰ μέρεα περὶ ὧν εἰρήκαμεν, περιεννύμενον πάντοτε τὴν ἑτέρην διατηρέοντα φυλάσσειν, καὶ παραδιδόντα ποιέεσθαι. εὔκλεα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισιν, διαφυλάσσεται. οἵτε δι' αὐτέων ὁδεύσαντες, δοξαστοὶ, πρὸς γονέων καὶ τέκνων. κἢν τινες αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκωσιν, ὑπ' αὐτέων τῶν πρηγμάτων ἐς σύνεσιν καθίσανται.

uisse propositum est. His igitur ita habentibus, ad bonam existimationem ac decentem ornatum, & in sapientia, & in medicina, & in alijs artibus oportet medicum distinctis partibus, de quibus diximus, semper vtrisque amictum, ea conseruare, ac custodire, & tradere ac facere. Quum enim apud omnes homines inclyta sint, conseruantur. Et qui per ipsa procedunt, celebres sunt & parentibus & liberis. Et si quidã ipsorum non multa cognitione prædìti sint, ab ipsis tamen rebus ad intelligentiam deueniunt.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Ornatu medico.

1 Medicus enim Philosophus. *Aurea sane sententia, quæ doctißimum Galenum aliquando coegit, vt integrum librum componeret ad demonstrandum vix fieri posse, vt quis sit optimus medicus nisi idem sit quoque philosophus optimus. Quò magis miror in eo libro huiusce sententiæ mentionem habitam esse nullam à Galeno, nisi dicamus hunc librum, neque Hippocratis, neque cuiusquàm ex eius sequacibus fuisse, si quidem phrasis insueta, obscuritas tanto auctore indigna, importuna prolixitas, rerum vana, & confusa tractatio, id omnibus persuasum facere possunt.*

2 Obseruare autem. *Codex Aldinus ἐμπειρίας habet, vbi Basiliensis, quem interpres est secutus, ἁμαρτίας. Ego vero Aldinum sequi malo, vt hæc habeatur sententia, medicum debere id quod ægrotus in se ipso alias expertus sit, maxime obseruare; nempe cum aliqui acceptis interdum exosis (hoc sine negatione, vt est vterque textus, lego) potionibus, alijsve pharmacis interempti sint; quod non eueniet, si medicus summopere caueat ea administrare, quæ ægrotus sibi alias nocuisse se expertum dicat.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE EXECTIONE FOETVS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΓΚΑΤΑΤΟΜΗΣ ΕΜΒΡΥΟΥ.

Argumentum in lib. de exect. fœtus.

Fœtum non secundum naturam editum extrahendi, ac prolapsum retrudendi ratio. Uterorumq; foras prolabentium curatio.

A DE his, qui non iuxta naturalem modum pariuntur, sed excinduntur, hoc modo se res habet. Primùm quidẽ sindone supra mulierẽ iniecta, eã supra mammas circundato, & caput obuelato, ne videns quod facturus es, timeat ac exhorrescat. Si itaque fœtus oblique prolapsus manum protensam habuerit, manu apprehensa, foras producere quàm maxime conare, & brachium ipsum excoriato: atque vbi os brachij denudaueris, squatinæ pellem circum duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate sua elabatur. Deinde verò carnem circa humerum rescinde, ipsumque iuxta iuncturam exime, postea caput iuxta naturam protrusum foras produ-
B cere tenta. fœtum verò ipsum intrò protrudito, ferramento per latus & costas, aut per clauiculam adacto, quo flatum emittat fœtus, & considat ac contrahatur, atque ipsi facilior exitus pateat. Cæterùm caput si fieri potest iuxta naturam extrahe, sin minus, confringe: atque sic fœtum vnà subextrahe. Postea calida large perfusam, & oleo illitam decumbere iubeto, pedum situ alternatim variato. Bibat autem vinum dulce album, meracius temperatum. Sed & resina melle trita, ac vino ammixta, in potu præbeatur. De cætero verò curanda est, velut dixi, iuxta ea, quæ relata sunt. Quum verò parienti mulieri fetus oblique prolapsus fuerit (id quod contingit dum vertitur puer) & vmbilicus circum collũ obuoluitur, & exitum

ΠΕρὶ δὲ τῶν μὴ κατὰ τρόπον κυϊσκομένων, ἀλλ' ἐγκατατεμνομένων, οὕτως. πρῶτον μὲν ἐπὶ τὴν γυναῖκα σινδόνα ἐπιβαλὼν, κατάζωσον ἀνωτέρω * τῶν μαζῶν. καὶ τὴν κεφαλὴν κατακαλύψαι χρὴ τῇ σινδόνι, ὅκως μὴ ὁρῶσα φοβῆται, ὅ, τι ἂν ποιήσῃς. ἢν οὖν ἐξίσχῃ τὴν χεῖρα τὸ ἔμβρυον, παραπλάγιον παραπεσὸν, καὶ τῆς χειρὸς ἐπιλαβόμενος, προάγειν ἔξω ἐπιχείρει ὡς μάλιστα. περιδεῖραι δὲ καὶ τὸν βραχίονα, καὶ ἀποψιλώσας αὐτοῦ τὸ ὀστέον, ἰχθύην περίδησον περὶ τοὺς δακτύλους τῆς χειρὸς τοὺς δύο, ὅκως μὴ ἀπολισθάνοι ἡ σάρξ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν ὦμον περισάρκισον, καὶ ἄφελε κατὰ τὸ ἄρθρον. ἔπειτα τὴν κεφαλὴν κατὰ φύσιν παρώσας, ὑπάγειν ἔξω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου. τῷ δὲ δακτύλῳ τὸ ἔμβρυον εἴσω ἀπῶσαι, ἢ μαχαιρίῳ διὰ τῶν πλευρέων, ἢ διὰ τῆς κληῖδος ὅκως τὴν φῦσαν ἀφῇ, καὶ ξυμπέσῃ τὸ ἔμβρυον, καὶ ἡ ἔξοδος αὐτέῳ εὐπετεστέρη ᾖ. τὴν δὲ κεφαλὴν, ἢν μὲν δύνασαι κατὰ φύσιν ἔξω ὦσαι. ἢν δὲ μὴ, * ξυνθλάσαι. καὶ οὕτως ὑπεξαγαγεῖν ἔξω τὸ ἔμβρυον. ἔπειτα τῷ θερμῷ πολλῷ καταχέας, καὶ ἀλείψας ἐλαίῳ, κατακεῖσθαι κελεύειν, ἐπαλ-
I λάξασαν τὼ πόδε. καὶ μεταπίσαι οἶνον γλυκὺν κεράσας, εὐζωρέστερον, καὶ λευκόν. ἀλλὰ μὴν καὶ ῥητίνην, μέλιτι διατρίψας, μίξας τῷ οἴνῳ, διδόναι πιεῖν. τὰ δ' ἄλλα θεραπεύειν ὥσπερ λέγω, κατὰ τὰ εἰρημένα. ὅταν δὲ τῇ τικτούσῃ γυναικὶ πλάγιον παραπέσῃ τὸ ἔμβρυον, γίνεται δὲ ὁκόταν στρέφηται τὸ τοιόνδε, καὶ ὁ ὀμφαλὸς περὶ τὸν τράχηλον περιελίσσηται, καὶ ἐπίσχῃ τὴν

Vet. Cod.
* τοῦ μαζοῦ
* συνθλάσαι.

Vet. Cod. χῃ τὴν ἔξοδον τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἐς τὸ ἰσχίον ἐπεμβάλλῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἡ χεὶρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔξω γίνεται. ἢν μὲν οὖν ἤδη τεθνηκὸς ἔξω γένηται, τοῦτο προσημαίνει. ᾗσι δὲ μὴ ἔξω ἡ χεὶρ τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζῇ τὸ ἔμβρυον. κίνδυνος δὲ καὶ οὕτως. ἔνιαι δὲ καὶ τὰ λόχια πρὸ τοῦ ἐμβρύου ἀφιᾶσιν. ἀναγκαῖον οὖν δὲ γινώσκειν εἶναι τὴν ὠδῖνα ξηρὰν ἀνίεναι καὶ ἐπίπονον. ὅσαι δὲ τὰ λόχια μὴ προκαθαίρονται, ῥᾶον ἀπαλλάττουσιν ἐν τῷ τόκῳ. ἀνασείειν δὲ δεῖ ὧδε. σινδόνα ὑποστορέσασαν, ἀνακλῖναι τὴν γυναῖκα. καὶ ἑτέρην ἐπιβαλεῖν, ὅκως ἂν αὐτῆς τὸ αἰδοῖον κεκρυμμένον ᾖ. καὶ περικαλύψαι περὶ ἑκάτερον τὸ σκέλος τὴν σινδόνα, καὶ περὶ ἑκάτερον τὸ γυῖον. γυναῖκας δὲ δύο λαβέσθαι τοῦ σκέλεος ἑκατέρου, καὶ τῆς χειρὸς ἑκατέρης, ἑτέρας γυναῖκας δύο. ἔπειτα διασείειν λαβούσας ἐγκρατῶς, μὴ ἔλασσον ἢ δεκάκις. ἔπειτα δὲ ἐς κλίνην ἀνακλῖναι τὴν γυναῖκα ἐπὶ κεφαλήν. τὰ δὲ σκέλεα ἄνω ἔχειν. καὶ τὰς γυναῖκας πάσας λαβέσθαι τοῖν σκελέοιν, ἀφείσας τὰς χεῖρας, ἔπειτα σείειν ἰσχυρῶς πολλάκις ποιεῖν τὰς γυναῖκας ἐπὶ τοὺς ὤμους, καὶ ποιεῖν ἀναβολὰς ἐπὶ τὴν κλίνην, ὅκως ἐς τὴν εὐρυχωρίην ἐπανασεισθὲν τὸ ἔμβρυον στραφῇ, καὶ δύνηται ἐπὶ φύσιν ἰέναι. καὶ ἢν ἔχῃς δίκταμνον κρητικὸν, μεταπῖσαι δός. εἰ δὲ μὴ, κάστορας ἐνεψῆσαι τῷ οἴνῳ χίῳ. ἢν δὲ αἱ ὑστέραι ἔξω χωρέωσι, κἄν τε ἐκ πόνου, κἄν τε ἐκ τόκου. ἢν μὲν οὖν παραλάβοις νέας, ἄξιον ἐπιχειρεῖν. εἰ δὲ μὴ, ἐᾶν. ἐπιχειρεῖν δὲ χρὴ ὧδε. ἐπιταμὼν τὸν ὑμένα τῆς ὑστέρης, κατὰ φύσιν, καὶ κατὰ πλάγιον, τρῖψαι ὀθονίῳ ὡς φλεγμαίνῃ. καὶ καταλείψας φώκης ἐλαίῳ, ἢ πίσσῃ καταπλάσας, *ἢ κυτίνοισι, καὶ μαλθακοὺς σπογγοὺς ἐν οἴνῳ ῥένας προσθεὶς ἀναδῆσαι ἐκ τῶν ὤμων, καὶ ἀνακείσθω ὡς ἀνωτάτω τὰ σκέλεα ἔχουσα. ἐσθιέτω δὲ, σιτία μέτρια.

*ἅμα κινῆσαι,

exitum fœtus impedit, & caput in coexendicem incumbit, & manus vt plurimũ foras prominet, quod ipsum mortui fœtus signum est. Quibus autem manus non exerta est, vt plurimum viuunt fœtus: periculum autem etiã hoc modo est. Aliquæ enim purgamenta ante partum mittunt, necesse est igitur partum siccum & laboriosum futurum intelligere. Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt, hæ in pariendo facilius liberantur. Concutere porrò oportet hoc, Sindone substrata mulierẽ reclinabis, & aliam superiniicies, quo pudendũ ipsius sit obuelatum, obuoluesq; sindonem circum vtrunque crus, & circum vtranque manũ. Mulieres autem duæ vtrunque crus apprehendant, & aliæ duæ vtranque manum, deinde concutiant valide ipsam tenentes, nõ minus quàm decies. Postea in lectum reclinetur mulier in caput, ita vt crura sursum vergant, & mulieres omnes ipsam pedibus corripiant, manibus dimissis, sæpeq; concutiant, ac reiectionem in humeros faciant in lecto, quo fœtus in spaciosiorem locum retrusus vertatur, & naturaliter prodire possit. Et si dictamnum Creticum habueris, ipsum bibendum dabis: sin minus, fibri testem in vinum Chium derades. Si verò vteri foras prodierint, siue ex dolore, siue ex partu, si quidem iuuenculæ fuerint, aggressionem facito: sin minus, finito. Aggressio autem hoc modo fiat: Pelliculam vteri iuxta naturalem modum & oblique incisam, linteo confricato donec inflammetur, & illinito phocæ oleo siue adipe, aut pice, aut mali Punici flore integito, & molles spõgias vino respersas apponito, & ex humeris ipsas alligato. Mulier verò decumbat cruribus, quàm maxime sursum versus porrectis. Moderatis autem edulijs vescatur.

(margin: A at line 1; 2 at "modo est"; B at "nes ipsam pedibus")

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de exect. fœtus.

1 Bibat autem. *Hac voce ζωρότερον vsus primo fuit Homerus, deinde empedocles, quid vero significarit, disputat Plutarchus 5. symp. probl. 4. unde etiam colligere quis possit quomodo hoc loco accipi debeat, cur autem nec Erotianus nec Gal. in linguis meminerint huiusce vocis, ea forsan est ratio quod plerique Hippocrate vetustiores ipsa fuerint vsi, vt ei minime familiaris, aut propria videatur, aut saltem nihil ab alijs diuersum ipsis significet.*

2 Aliquæ purgamenta ante partum. *In vaticano codice legitur ἀναγκαῖον οὖν τὴν ὠδῖνα ξηρὰν ἀνίεναι, καὶ ἐπίπονον: quæ lectio etiam in D. Augustini bibliotheca codice Romæ habetur; vulgata tamen mihi magis probatur.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE CORPORVM RESECTIONE

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΟΜΗΣ.

A ARTERIA ex vtraque faucium parte exortum faciens, in summitatem pulmonis desinit, circulis composita consimilibus rotundis, in superficie se mutuo contingentibus. Ipse autem pulmo testitudinẽ coadimplet, in sinistram cõuersus, quinque apices habens, quos lobos & summitates vocãt, cinereo colore præditus, notis cauernosis cõpunctus, naturaq; antrosus existens. Ad mediũ verò ipsius cor situm est, rotondius ac oblongius quàm in omnibus animalibus. A corde verò ad hepar multa chartilaginosa arteria procedit, & cum ipsa vena magna appellata, per quam totũ corpus nutritur. Hepar autem similitudinẽ quidem cum omnibus alijs habet, verũ sanguino-
B lẽtius quàm alia existit, apices habẽs duos, quos portas appellãt, in dextris locis sitas. Ab hoc verò obliqua vena inferne ad renes tendit. Renes autem cõsimiles colore, malorum speciem præ se ferunt. Ab his canales obliqui ac fermè triangulares in summum vesicæ apicẽ tendũt. Vesica autem tota neruosa est, magnaque ac latè se extendens capacitas intra eam à natura disposita est. Et has sex partes intus per medium corpus natura disposuit. Gula autẽ à lingua principiũ faciens, in vẽtrem desinit, quam sanè Græci stomachum in ventre putrefactio, significanter appellant. Cæterùm à spina retro hepar, septum transuersum productum est. Ex latere verò no-
C tho, sinistro videlicet, lien initio sumpto extentus est ad humani vestigij similitudinem. Vẽter autem hepati adiacens iuxta sinistram partem, totus quidem est neruosus. A ventre verò extat intestinum ventri consimile, longum cubitorũ non minus duodecim, pampino formiter in sinibus inuolutum, quod aliqui colum vocant, per quod alimenti delatio contingit. A colo autem situm est rectum ac princeps intestinũ postremum, carnem copiosam habẽs, & in summũ anum desinens. Reliqua porrò natura ipsa ordinauit, ac disposuit.

Ἀρτηρίη ἐξ ἑκατέρης φαρυγγέθρου τὴν ἔκφυσιν ποιουμένη ἐς ἄκρον πνεύμονος τελευτᾶ, κρίκοις ξυγκειμένη ὁμορυσμοῖς, τῶν περιηγέων ἁπτομένη κατ' ἐπίπεδον ἀλλήλων. αὐτὸς δὲ ὁ πνεύμων συνεξαναπληροῖ τὴν χέλυν, τετραμμένος ἐς τὰ ἀριστερά, πέντε ὑπερκορυφώσιας ἔχων, ἃς δὴ καλέουσι λοβούς, τεφρείνης χροιῆς τυχὼν, στίγμασιν ὀφρυναγέσι κεκεντημένος, φύσει ἐὼν τεθριωώδης. μέσῳ δ' αὐτέῳ ἡ καρδίη ἐγκαθίδρυται, στρογγυλωτέρη καθεστεῶσα πάντων ζώων. ἀπὸ δὲ καρδίης ἐς ἧπαρ, βρογχίη πολλὴ καθήκει. καὶ μετὰ βρογχίης φλὲψ μεγάλη καλουμένη, δι' ἧς οὖλον τὸ σκῆνος τρέφεται. τὸ δὲ ἧπαρ ὁμορυσμίην μὲν ἔχει τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, αἱμορρωδέστερον δέ ἐστι τῶν ἄλλων, ὑπερκορυφώσιας ἔχον δύο, ἃς καλέουσι πύλας, ἐν δεξιοῖς τόποις κειμένας. ἀπὸ δὲ τουτέου, σκαληνὴ φλὲψ ἐπὶ τὰ κάτω νεφρῶν ἀποτείνουσα. νεφροὶ δὲ ὁμοιορυσμοὶ τὴν χροιὴν δὲ, ἐναλίγκιοι μήλοισιν. ἀπὸ δὲ τουτέων ὀχετοὶ σκαληνοειδέες ἄκρην κορυφὴν κύστιος κεῖνται. κύστις δὲ νευρώδης οὖλη καὶ μεγάλη. *ἑκάσταθε κύστιος, μετοχὴ εἴσω πέφυκε. καὶ *ἑκαθε. χό. ἴσως.
τὰ μὲν ἓξ ἀνὰ μέσον ἐντὸς φύσις ἐκοσμήθη. οἰσοφάγος δὲ ἀπὸ γλώσσης τὴν ἀρχὴν ποιούμενος, ἐς κοιλίην τελευτᾷ, ὃν δὴ καὶ ἐπὶ σηπτικῆς κοιλίης, στόμαχον καλέουσιν. πρὸς δὲ ἀκάνθης ὄπισθεν ἥπατος φρένες πεφύκασιν. ἐκ δὲ πλευρῆς νόθης, λέγω δὲ ἀριστερῆς, σπλὴν ἀρξάμενος ἐκτέταται, ὁμοιορυσμὸς ἴχνει ποδός. κοιλίη δὲ ἥπατι παρακειμένη κατ' εὐώνυμον μέρος οὐλομένη ἐστὶ νευρώδης. ἀπὸ δὲ κοιλίης, πέφυκεν ἔντερον, ὁμοιορυσμὸν μικρὸν πηχέων οὐκ ἔλασσον δώδεκα ἑλικηδὸν ἐν κόλποις ἐνειλούμενον, ὃ καλέουσιν ἔνιοι κῶλον, δι' οὗ ἡ διαφορὰ τῆς τροφῆς γίνεται. ἀπὸ δὲ κώλου, πέφυκεν ἀρχὸς ἰθὺς, σάρκα περιπληθέα ἔχων ἐς ἄκρον δακτυλίου τελευτῶν. τὰ δὲ ἄλλα, ἡ φύσις διετάξατο.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE CORDE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ.

Argumentum in lib. de Corde.

Cordis figura, structura, positio, substantia, orificia, inuolucra, tunicæ, & partium denique ipsius omnium exacta explicatio.

Vet.Cod.

Καρδίη, σχῆμα μὲν ὁκοίη πυραμίς, χροιὴν δὲ κατακορὴς φοινικέα, καὶ περιβέβληται χιτῶνα λεῖον. καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν ὁποῖον οὖρον. ὥστε δόξεις ἐν κύστει τὴν καρδίην ἀναστρέφεσθαι. γεγένηται δὲ τούτου ἕνεκα, ὅκως θάλληται ῥωσκομένως ἐν φυλακῇ. ἔχει δὲ τὸ ὕγρασμα, ὁκόσον μάλιστα καὶ πυρουμένη ἄκος: τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν διουρέει ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανομένη, καὶ ἀναλίσκουσα, λάπτουσα τοῦ πνεύμονος τὸ ποτόν. πίνει γὰρ ὥνθρωπος τὸ μὲν πολλὸν, ἐς νηδύν. ὁ γὰρ στόμαχος, ὁκοῖον* χῶνος. καὶ ἐκδέχεται τὸ πλῆθος, καὶ ὅσα προαιρούμεθα. πίνει δὲ καὶ ἐς φάρυγγα. τυτθὸν δὲ οἷον καὶ ὁκόσον ἂν λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν. πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς κἂν διήσει μεῖζον ποτοῦ οὐδέν. σημήιον τοῦτο, ἢν γάρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φορύξας ὕδωρ, δοίη δεδιψηκότι πάνυ πιεῖν (μάλιστα δὲ συΐ) τὸ γὰρ κτῆνος, οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς οὐδὲ φιλόκαλον ἔπειτα δὲ εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμνοις τὸν λαιμὸν, εὕροις ἂν τοῦτον κεχρωσμένον τῷ ποτῷ. ἀλλ᾽ οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἡ χειρουργία. οὔκουν ἀπιστητέον ἡμῖν περὶ τοῦ ποτοῦ εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα τοῦ ἀνθρώπου. ἀλλὰ πῶς ὕδωρ ἀναιδὲς ἔνουρον ὄχλον καὶ βῆχα παρέχει πολλὴν οὕνεκα φημὶ ἀπάντικρυ τῆς ἀναπνοῆς φέρεται. τὸ γὰρ διὰ τῆς ῥύμης ἐσρέον, ἅτε παρὰ τοῖχον ἰὸν, οὐκ ἐνίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ ἠέρος. ἀλλά τινα καὶ λείην ὁδὸν οἱ παρέχει ἐπίτεγξις. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν, ἀπάγει τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ ἠέρι. τὸν μὲν οὖν ἠέρα χρὴ γενόμενον θεραπείην, ἀνάγκη ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκβάλλειν, ἔνθεν ἤγαγεν. τὸ δ᾽ ὑγρὸν τὸ μὲν εἰς τὸν κουλεὸν αὐτῆς, ἀποπίει. τὸ δ᾽ αὖ

ξιὼ

* βόθυνος

COR figura velut pyramis est, colore autē abūdè puniceū, & tunicā leuē circūdatam habet, & est ī ipsa humor modicus velut vrina, vt putare possis in vesica cor diuersari. Facta est aūt ea gratia, vt sanum in custodia florescat. Habet autē humiditatē tātā, quāta satis est æstuāti in medelā. Cæterùm hūc humorē cor emingit, bibēdo ipsū assumens, ac cōsumēs, pulmonis nimirū potū lābēs. Etenim homo multo maximā partē in vētrē bibit. Gula enim siue stomachus velut īfundibulū, fouea copiā & quęcūq; volumus excipit. Bibit autē & in guttur ac arteriā, minus verò & quātū latere posit ꝑ rimā illapsum. Operculū.n. exactū epiglosis, lingula siue minor lingua appellata, ne ꝑmiserit quidē aliqd amplioris potus penetrare. Signū autē huius rei hoc est. Si quis enim aquā cæruleo colore, aut rubrica tēperatā, sitienti valde bibēdā dederit, maxime sui (hoc.n. pecus nō est curiosū, neq; mundiciei deditū:) deinde dū adhuc bibit, ipsius guttur resecet, hoc colore ipsū tinctū reperiet: sed nō est cuiusuis hæc chirurgiæ aggresio. Nequaquā igiť fides nostra suspecta esse debet de potu, ꝙ hoī in guttur vergat. Sed qūo aqua aceruatim irruēs, turbationem ac tussim multā exhibet? ꝑpterea inquā, ꝙ cōtra respirationē fert. Qđ enim ꝑ rimā illabiť, tāquam iuxta parietem delabēs, aeris elationi nō instat, sed leuē ac lubricā quandā viā humectatio ipsi ꝑbet. Hūc itaq; humorē cor de pulmone vnà cū aere abducit. Aerē quidē igiť vbi in medelā cessit, necessario oportet retrò per eādē viam, qua adduxit, reijcere. Verùm humorem partim in culeum ac vaginam suam expuit, partim rursus

vnà

A vnà cum aere foras propellit. Quapropter etiam palatum eleuat, quum spiritus recurrit. Meritò autẽ recurrit. Nõ enim humanæ naturæ alimenta hæc sunt. Quomodo enim hoĩs alimentũ sint ventus & aqua cruda? sed sunt magis cognatæ affectionis castigatio & medela. Porrò vt ad institutũ sermonẽ reuertamur. Cor musculus est valde fortis non neruo, sed densitate ac constrictione carnis, & duos ventriculos habet discretos in vno amiculo, ab vtraq; parte vnũ: nihil autẽ inter se similes sunt. Alter enim in dextris ad osculũ situs est, contingens alteram venã, alter in sinistris. Totum enim cor in his sedẽ suam firmauit. Sed ille etiam omnino amplioris vẽtris, & magis inanis quàm alter est, neque extremi-
B tatem cordis attingit, sed caudam eius ambit: solidus item est, veluti extrinsecus assutus. Alter autem subter sinistram mammã maxime in directũ situs est, vbi etiã saltus ipsius significationẽ sui præbet. Amiculum autem habet crassum, itemq; foueã. Foueæ enim speciẽ præ se fert similẽ mortario. Sed enim hic etiam pulmonem subit cum mansuetudine: & circumiectu ipsius, caloris intemperantiam castigat. Etenim pulmo natura frigidus est, sed & inspiratione perfrigeratur. Ambo autem densi ac asperi sunt interna sui parte, & velut subcorrosi, magisque sinister quàm dexter. Nam insitus à natura ignis nõ est in dextro. Quare mirũ est sinistrũ asperiorem fieri, vbi intemperatũ aerem inspirauerit. Qua-
C propter etiã roboris caloris custodiendi gratia crassius intus cõstrictus est. Oscula autẽ ipsis nõ sunt aperta, nisi si quis cordis auriculas præsecet, aut caput cordis præcidat. Si autẽ quis præsecet, apparebũt duplicia oscula in duobus vẽtriculis. Crassa enim vena ex altero excurrens visũ decipit, si fuerit resecta. Hi fontes sunt humanę naturæ, & hic flumina sunt quibus totũ corpus irrigatur: atq; hi etiã vitã homini conferunt, & vbi resiccati fuerint, homo moritur. At verò prope exortũ venarũ, corpuscula circum ventriculos consurgunt, mollia, cauernosa, quæ auriculę appellant. Non sunt autẽ foramina auriũ, nõ enim clamorẽ exaudiunt. Verùm sunt organa quibus natura aerẽ rapit. Et sanè videtur mihi boni ac
D præstantis artificis opificium esse. Quum enim considerasset figuram solidã futuram ipsius visceris, propter sãguinis ex venis effusi collectionem ac concretionem, deinde attractorium ipsum esse totũ vidisset, folles ipsi apposuit, quemadmodum fabri ferrarij fornacibus solent, quo per ipsos spiritum apprehenderet. Signum autẽ sermonis hoc est. Etenim cor videas ex toto vẽtilari, aures verò priuatim, tum inflari, tum cõsidere ac contrahi. Et propter hoc etiam dico, quòd venæ quidem operantur respirationẽ in sinistrum ventriculum, arteria autem in alterũ. Molle enim magis attrahit, & incrementum capit. Oportebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari. Est enim calor in dextris

ξὺν τῷ ἠέρι, θύραζε χωρέειν ἔτι. ταύτῃ καὶ διαίρει τὸν οὐρανὸν, ὁκόταν παλινδρομέῃ τὸ πνεῦμα. παλινδρομέει δὲ κατὰ δίκην. οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπου φύσιος τροφὴ ταῦτα. πῶς γὰρ ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος, καὶ ὕδωρ τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον τιμωρίη ξυγγενέος πάθης. περὶ δὲ οὗ ὁ λόγος. ἡ καρδίη μῦς ἐστιν κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός. καὶ δύο γαστέρας ἔχει διακεκριμένας ἐν ἑνὶ περιβόλῳ. τὴν μὲν ἔνθα, τὴν δὲ, ἔνθα. οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλῃσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἐπὶ στόμα κέεται ὁμιλέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβί. ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ τῶν ἐν λαιοῖς. ἡ γὰρ πᾶσα καρδίη, τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται. ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος, καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, ἀλλ᾽ ἐγκαταλείπει τὸν οὐραχὸν καὶ στερεόν ἐστιν, ὥσπερ ἔξωθεν προσερραμμένη. ἡ δὲ ἑτέρη κέεται ὑπένερθεν μὲν μάλιστα, καὶ κατ᾽ ἰθυωρίην. μάλιστα μὲν μαζῷ ἀριστερῷ, ὅπῃ καὶ διασημαίνει τὸ ἅλμα. περίβολον δὲ ἔχει παχὺν καὶ βόθρον, ἐμβεβόθρωται τὸ εἶδος εἴκελον ὅλμῳ. ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ τοῦ πνεύμονος ἐνδύεται μετὰ προσηνείης τε, καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην τοῦ θερμοῦ περιβαλλομένη. ὁ γὰρ πνεύμων φύσει ψυχρός. ἀτὰρ καὶ ψυχόμενος τῇ εἰσπνοῇ. ἄμφω γε μὴν δασεῖαι τὰ ἔνδον, καὶ ὥσπερ ὑποδιαβεβρωμέναι μᾶλλον* τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. τὸ γὰρ ἔμφυτον πῦρ οὐκ ἐν τῇ δεξιῇ, ὥστε θαῦμα τρηχυτέρην γίνεσθαι τὴν λαιὴν ἐσπνέουσαν ἀκρήτου. ταύτῃ καὶ παχὺ τὸ ἔνδον δέδμηται φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἰσχύος τοῦ θερμοῦ. στόματα δ᾽ αὐτέοισιν, οὐκ ἀνεώγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρῃ τῶν οὐάτων τὴν καρδίην: καὶ τῆς καρδίης τὴν κεφαλήν. ἢν δ᾽ ἀποκείρῃ, φανήσεται καὶ δισσὰ στόματα ἐπὶ δυσὶ γαστέρων. ἡ γὰρ παχείη φλὲψ ἐκ μιῆς ἀναθέουσα, πλανᾷ τὴν ὄψιν ἢν ἀνατμηθῇ. αὗται πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου. καὶ οἱ ποταμοὶ ἐν ταῦθα ἀνὰ τὸ σῶμα τοῖσιν ἄρδεται τὸ σκῆνος. οὗτοι δὲ καὶ τὴν ζωὴν φέρουσιν τῷ ἀνθρώπῳ. κἢν αὐανθῶσιν, ἀπέθανεν ὤνθρωπος. ἀγχοῦ δὲ τῆς ἐκφύσιος τῶν φλεβῶν σώματα τοῖσι κοιλίῃσιν ἀμφιβεβήκασιν, μαλθακὰ σηραγγώδεα, ἃ κληΐσκεται μὲν οὔατα. τρήματα δὲ οὐκ ἔστιν οὐάτων. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐσακούουσιν ἰαχῆς. ἔστι δὲ ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἁρπάζει τὸν ἠέρα. καίτοι δοκέω τὸ ποίημα χειρώνακτος ἀγαθοῦ. κατασκεψάμενος γὰρ σχῆμα στερεὸν ἐσόμενον τὸ σπλάγχνον διὰ τὸ πλαστικὸν τοῦ ἐγχύματος, ἔπειτα, πᾶν ἐὸν ἑλκτικὸν, παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκέες. ὥστε διὰ τουτέων χειροῦσαι τὴν πνοήν. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου. τὴν μὲν γὰρ καρδίην, ἴδοις ἂν ῥιπταζομένην οὐλομελῆ. τὰ δὲ οὔατα κατ᾽ ἰδίην ἀναφυσώμενά τε, καὶ ξυμπίπτοντα. διὰ τοῦτο δὲ φημὶ καὶ φλεβία μὲν ἐργάζεται τὴν ἀναπνοὴν ἐς τὴν ἀριστερὴν κοιλίην. ἀρτηρίη δ᾽ εἰς τὴν ἄλλην. τὸ γὰρ μαλακὸν, ἑλκτικώτερον, καὶ ἐπιδόσιας ἔχον. ἔχρη δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης διαψύχεσθαι βεβλήματα. ἔστι γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τοῖσι

Vet. Codi.

* δὲ ἴσως.

Vet. Cod. δεξιοῖσιν. ὥστε διὰ τὴν πάθην οὐκ ἔλαβεν ἀπερτὲς ὄργανον, ἵνα μὴ πάμπαν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐσιόντος. λοιπὸς ἐστὶν ὁ λόγος ὁ τῆς καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον * ἀξιαγαπητότατον. ὑμένες γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐν τοῖσι κοίλοισιν, ὁκοῖον ἀράχναι διαπετέες ζώσαντες πάντῃ τὰ στόματα, κτηδόνας ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν στερεὴν καρδίην. οὗτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ σπλάγχνου, καὶ τῶν ἀγγείων ἀρχαὶ τῇσιν ἀορτῇσιν. ἔστι δὲ αὐτέων ζεῦγος. οἱ θύρῃσι μεμηχάνηνται τρεῖς ὑμένες ἑκάστῃ περιφερέες ἐξ ἄκρου περ ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου, οἵ τε ξυνιόντες θαυμάσιοι ὡς κλείουσι τὰ στόματα τῶν ἀορτέων πέρας. καὶ τὴν καρδίην ἀποθανόντος ἤν τις ἐξεπιστάμενος τὸν ἀρχαῖον κόσμον, ἀφελόντων δὲ τὸν μὲν ἀποστήσῃ, τὸν δὲ ἐπανακλίνῃ, οὔτε ὕδωρ ἂν διέλθοι εἰς τὴν καρδίην, οὔτε φῦσα ἐμβαλλομένη, καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀριστερῆς. τοιγὰρ ἐμηχανήθησαν ἀτρεκέστερον κατὰ δίκην. γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. τρέφεται δὲ, οὔτε σιτίοισιν, οὔτε ποτοῖσιν τοῖσιν ἀπὸ τῆς νηδύος. ἀλλὰ καθαρῇ καὶ φωτοειδεῖ περιουσίῃ γεγονυίῃ ἐκ τῆς διακρίσιος τοῦ αἵματος. εὐπορέει δὲ τὴν τροφὴν, ἐκ τῆς ἔγγιστα δεξαμενῆς τοῦ αἵματος, διαβάλλουσα τὰς ἀκτῖνας. καὶ νεμομένη, ὥσπερ ἐκ νηδύος τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν οὐκ οὖσαν κατὰ φύσιν. ὅκως δὲ μὴ ἀνακοχῇ τὸ σιτίον τὸ ἐνεόντα ἐν τῇ ἀρτηρίῃ ἐν ζάλῃ ἐὸν, ἀποκλείει τὴν ἐπ' αὐτὴν κέλευθον. ἡ γὰρ μεγάλη ἀρτηρίη βόσκεται τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα καὶ γέμει τροφῆς οὐχ ἡγεμονικῆς. ὅτι δὲ οὐ τρέφεται βλεπομένῳ αἵματι ἡ μεγάλη ἀρτηρίη δῆλον ὧδε. ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου, σχισθείσης τῆς ἀριστερῆς κοιλίης ἐρημίη φαίνεται πᾶσα. πλὴν ἰχῶρός τινος, καὶ χολῆς ξανθῆς, καὶ τῶν ὑμένων, περὶ ὧν ἤδη μοι πέφανται. ἡ δὲ ἀρτηρίη ἐλειφαιμοῦσα, οὐ δὲ ἡ δεξιὴ κοιλίη. τουτέων μὲν οὖν τῷ ἀγγείῳ κατ' ἐμὸν νόον ἤδη πρόφασις τῶν ὑμένων. τὸ δ' αὖ φερόμενον ἐκ τῆς δεξιῆς, ζυγοῦται μὲν καὶ τοῦτο τῇ ξυμβολῇ τῶν ὑμένων, πλὴν οὐ κάρτα ἐθέρμαινεν ὑπὸ ἀσθενείης, ἀλλ' ἀνοίγεται μὲν, ἐς πνεύμονος αἷμα παρέχειν αὐτοῖς τὴν τροφὴν. κλείεται δὲ, ἐς τὴν καρδίαν οὐχ ἁρμῷ. ὅκως ἐσίῃ μὲν ὁ ἠὴρ, οὐ πάνυ δὲ πολὺς. ἀσθενὲς γὰρ ἐνταῦθα τὸ θερμὸν, δυναστευόμενον χρήματι ψυχροῦ. τὸ αἷμα γὰρ οὐκ ἔστι τῇ φύσει θερμόν. οὐ δὲ γὰρ ἄλλο τι ὕδωρ, ἀλλὰ θερμαίνεται. δοκέει δὲ τοῖσι πολλοῖσιν φύσει θερμόν. περὶ δὲ καρδίης, τοιαῦτα εἰρήσθω.

in dextris; quare pp hanc affectionẽ, nõ accepe- A
rũt amplũ organũ, vt ne in totũ ab ingrediente aere superarent. Restãt dicẽdæ cordis pelliculæ latẽtes, opꝰ dignissimũ cognitione. Sũt. n. & aliæ q̃dã in vẽtriculis pelliculæ, velut araneorũ telæ extẽtæ, quę vndiquaq; oscula cingũt, & strias ac segmẽta ĩ solidũ cor inserũt. Hæ mihi nerui ipsius visceris, & vasorũ principia aortis esse videtur: est aũt ipsarũ par vnũ. Cęterũ osculis singulis tres pelliculæ subornatæ sũt, rotũdę in sũmo, velut circulꝰ semisectus. Et q̃ rei intelligẽtes sũt admirant, q̃uo oscula & aortarũ fines claudũt. Et si qs vẽteris, eximẽdi cor mortui, moris gnarus, aliã auferat, aliã reclinet, neq; aqua, neq; flatus immissus in cor penetrarit: atq; hę magis ĩ sinistri ventriculi osculis exactius, & meritò sanè B
subornatę sũt. Mẽs. n. hoĩs ĩ sinistro vẽtriculo insita est, & reliquę aĩæ imperat. Nutrit aũt neq; cibis neq; potibus à vẽtre, sed pura & illustri substãtia ex sãguinis discretione nata. Adsumit aũt alimẽtũ ex pxima sãguinis cisterna, radios suos eò immittẽs, & depascẽs, velut ex vẽtre intestinorũ alimẽtũ nõ naturale existat. Quo verò nõ ĩ mora sit, q in arteria est ĩ fluctuatiõe cõstitutus cibus, viã ĩ ipsã occludit. Magna. n. arteria vẽtrẽ depascit ac ĩtestina, plenaq; est alimẽto nõ principali. Quòd aũt nõ nutrit sãguine apparẽte, & quẽ videmus, arteria ipsa magna, ex hoc manifestũ existit. Mactato. n. aĩali, & sinistro vẽtriculo dissecto, tota desolata apparet, modico seroso humore excepto, flauaq; bile, ac pelliculis, de qbꝰ iã C
mihi dictũ est. Arteria aũt altera sanguine nõ est destituta, neq; ventriculus dexter. Hoc q̃dẽ igit vas caussa fuit, mea sanè sẽtẽtia, vt pelliculæ pducerent. Id vero, q̃d ex dextro fert ventriculo, et ipsũ q̃dẽ cõmissura pellicularũ claudit, verũ nõ valde salit p̃ imbecillitate: Sed apent q̃dẽ in pulmonis vasa, sãguinẽ exhibẽs ipsis ĩ alimẽtũ: claudit aũt in cor, nõ tñ cõfestim, quo ingrediat quidẽ aer, non autẽ multus. Debilis enim est hic calor, frigiditatis facultate superatus. Sãguis enim non est natura calidus, (neque enim alia aliqua aqua) sed calescit. Multis autem videtur natura calidus esse. Et de corde sanè talia dicta sint.

Hieronymi Mercurialis Adnotationes in lib. de Corde. D

1 Signum autem huius rei. *Fuit antiqua de potu quaestio, an in ventriculum per gulam, an in pulmones per arteriam pertingeret, qui hanc postremam sententiam sunt sequuti, ab Hippocrate siue Polybo in lib. 4. de morbis refelluntur: hic vero quomodo aliquid roris instar in pulmonẽ desudet, potus autem totus in uẽtriculum feratur clare ostendit, unde fortasse Galenus ea desumpsit, qua in calce octaui de Plac. Hippoc. & Plat. scripta reliquit, disputauit etiam hac de re Plutarchus in symp. & à Plutarcho mutuatus Macrobius, qui complures veteres docent existimasse potum in pulmones duci, & Plutarchus in repugnantijs Stoicorum hoc etiam Hippocrati tribuit.*

2 Cor musculus. *Multa sunt in quibus Aristot. circa cordis tractationem medicorũ placita deseruit, sed illud praecipuum est, quod ipse nõ in quouis animali cor duos habere ventriculos voluit, sed in alijs vnum, in alijs duos, in alijs vero nempe magnis animalibus tres esse professus est, illud autem videre licet 3. de part. anim. cap. 3. Atque duram esse factam illius substantiam, ne vita principium quibuslibet iniurijs exponeretur 4. de morbis habetur, an vero vsque ad quinquagesimum annum augeatur in homine, totidemq; decrescat, et factum statim drachmam pendeat, singulisq; annis vsque ad quinquagesimum vnius accessio fiat, viderit Plinius, qui hoc scripsit ex Pythagoricis lib. XI. cap. 37.*

HIPPOCRATIS COI LIBER DE GLANDVLIS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

Argumentum in lib. de Glandulis.

De Glandularum in corpore consistentium natura, substantia, vsu, differentijs, ac passionibus, de plerisque item corporis affectionibus, & morbis.

A DE Glandularum tota natura sic habet, Natura ipsis est spōgiosa. Sunt enim raræ & pingues, & neq; carnes sūt reliquo corpori similes, neque aliud quid simile corpori. Sed friabiles sunt, & venas multas habēt. Si verò dissecēs, sāguis largus erumpit, specie albus, & velut pituita. Tāgēti aūt velut lanæ apparēt. Et si multa vi ipsas digitis cōpresseris, glādula humorē oleosū remittit, q & ipse cōteritur vt plurimum, ac disperit. Aegrotāt autem nō valde, sed vnà cū reliquo corpore. Quum verò ꝓprio morbo ægrotāt (nā parū etiā cū reliquo corpore ægrotāt) morbi tubercula fiūt, & strumæ resultant, & febris corpus occupat. perpetiunt autē hæc, vbi humiditate repletæ fuerint, ex reliquo corpore in ipsas influēte. Influit au
B tē ex reliquo corpore ꝑ venas, q ꝑ ipsas extētæ sūt multæ & cauæ, vt humor quecūq; tādē traxerint, facile in ipsas sequat. Et si multa ac morbosa fuerit fluxio, glādulæ reliquū corpus in se distendūt, atq; sic febris incendit, & eleuant ac inflāmant glādulæ. Cæterū glādulæ ī corpore sūt plures siue maiores, in cauis ipsius partibus, q̄ in articulis, & quecūq; in alijs humectis, ac sāguinolētis locis cōsistūt: atq; illæ qdē, vt qđ supne in cauas partes influit, suscipiētes ī se trahāt, hæ verò vt rursus nascētē ꝑ laboribus humiditatē ī articulis, siquā articuli remittant, eius multitudinē susceptēt: & sic nimia humectatio in corpe nō inest. Nā si ēt qd gignat humiditatis, nō statim nimia humectatio inde successerit. reflectit enim & cōsumit tū multa, tū modica, in ipsas glā-
C dulas. atq; sic reliq corpis redūdātiā glādulæ sibi lucrifaciūt, & alimētū hoc est ipsis coalescēs. Quare vbi cœnosæ partes sūt & humectæ, ibi ēt glādulæ, cui⁹ signū est, Quòd vbi est glādula, ibi ēt pili. Natura.n. facit glādulas & pilos, vtraq; eadē vtilitate participātes: illas qdē vt qđ influit (velut antea dictū est,) suscipiāt. Pili vero ex glādulis oportunitatē habētes nascunt, & augescūt, colligātes id qđ in extremitates redūdat ac efferuescit. Vbi aūt corpus siccū est, neq; glādula, neq; pilus inest. At verò teneræ & exercitatæ, & humectæ partes, glandulosæ sūt ac pilosæ. Glādulæ porrò sūt ab vtraq; auriū partæ iuxta ingulares colli venas, & pili etiā ibidem. Item sub alis vtrinq; & glādulæ, & pili sunt. Inguina & pubes siſr vt alæ, & glādulas, & pilos habēt. Et hæ quidē cauæ corporis partes sūt, & ad humoris redūdantiā expositæ. Nā & laborāt hæ, & ex oībus corporis partibus maxime mouent. Reliquo verò q glādulas tātū habēt velut intestina. (Habēt.n. & hæc glādulas ī omētū maiores) pilos nō habēt. Nā & in cœnosis achu-

Vet.Cod.

Περὶ δὲ ἀδένων οὐλομελίης, ὧδε ἔχει. φύσις μὲν αὐτέοισιν ἡ σπογγώδης. ἀραιαὶ μὲν καὶ πίονες. καὶ ἔστιν οὔτε σαρκία ἴκελα τῷ ἄλλῳ σώματι, οὔτε ἄλλο τι ὅμοιον τῷ σώματι, ἀλλὰ ψαφαρά, καὶ φλέβας ἔχει συχνάς. εἰ δὲ διαταμοίης, αἱμοῤῥαγίη λάβρος. τὸ εἶδος λευκαὶ, καὶ οἷον φλέγμα, ἐπαφωμένῳ δὲ οἷον εἴρια. κἢν ἐργάσῃ τοῖς δακτύλοις ἐπιπολὺ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες. καὶ αὐτὸ θρύπτεται πολλὰ καὶ ἐξαπόλλυται. πονέουσι δὲ οὐ κάρτα, ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι. ἐπὴν πονέουσι δὲ ἢ δι' ἰδίην νοῦσον. ταῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν. αἱ νοῦσοι φύματα γίνονται, καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσιν. καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῶμα. πάσχουσι δὲ ταῦτα, ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιῤῥεούσης εἰς αὐτάς. ἐπιῤῥέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν. αἳ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥστε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν ὅτι ἂν ἕλκωσιν εὐπετέως αὐτάς. κἢν πουλὺ ἔῃ καὶ νοσῶδες ἡ ῥοὴ, ξυντείνουσιν αἱ ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα, οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται. καὶ ἀείρονται, καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες. ἀδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι, πλείους ἢ μείζους ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου, ἢ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν. καὶ ὁκόσα ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὑγρηδὸν, καὶ κατὰ τὰ αἱματώδεα χωρία. αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιῤῥέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας ἕλκωσιν. αἱ δὲ ὥστε τὴν αὖθις γινομένην ὑπὸ τῶν πόνων ὑγρασίην ἐκδεχόμεναι ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν τὴν πληθὺν, ἤν τινα μεθίησι τὰ ἄρθρα, οὕτω πλάδος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σώματι. εἰ γάρ τι καὶ γίνοιτο παραυτίκα, οὐκ ἂν ἐπιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω. καταναισιμοῦται γὰρ καὶ τὸ πουλὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐς τὰς ἀδένας. καὶ οὕτως τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένες κέρδος ποιεύμεναι, τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐστίν. ὥστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες. σημεῖον· ὅκου ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες. ἡ γὰρ φύσις ποιέει ἀδένας καὶ τρίχας, ἄμφω χρέος ταὐτὸ λαμβάνουσιν. αἱ μὲν ἐς τὸ ἐπιῤῥέον, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται. αἱ δὲ τρίχες, τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι τό, τε περισσὸν καὶ ἐκβρασσόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατιάς. ὅκου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν, οὔτε θρίξ. τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πονεύμενα, καὶ καθυγρα, ἀδὴν ὧδε καὶ τρίχες. ἀδένες δὲ καὶ κατὰ τὸ οὖς τοῖν ἔνθα καὶ ἔνθα ἑκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ τραχήλου. τρίχες τε ἐν ταῦθα.

Vet.Cod.

ἑκατέρωθεν ἐπὶ ταῖς μασχάλῃσιν ἀδένες, καὶ τρίχες. βουβῶνες καὶ ἐπίσειον ἰκέλως μασχάλῃσιν ἀδένας καὶ τρίχας. ταῦτα μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι ῥηΐδια ἐς περιουσίην ὑγροῦ. καὶ γὰρ πονέει ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι. τὰ δ' ἄλλα ὁκόσα ἀδένας ἔχει μοῦνον, οἷον ἔντερα. ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἀδένας ἐς τὸ ἐπίπλοον μείζονας, τρίχας οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῆς γῆς, καὶ καθύγροισιν, οὐ φύεται τὸ σπέρμα, οὔτ' ἐθέλει ἀναβαίνειν τῆς γῆς ἄνω, ἀλλ' ἀποσήπεται καὶ ἀποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ. βιᾶται γὰρ τὸ σπέρμα. βιᾶται δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθὺς, καὶ τὸ ὑγρὸν πολὺ, καὶ οὐκ ἂν φύσαι τρίχας. αἱ δὲ ἀδένες μείζονες ἤπερ ἄλλοθι τοῦ σώματος, καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐκπιεζόμεναι τὸ πλάδον. τὰ δὲ ἔντερα, ἐκ τῶν ἀγγέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐκδέχεται, καὶ καθίησι τὴν ὑγρασίην. τὸ δὲ ἐπίπλοον διαδιδοῖ τῇσιν δὲ ἀδένησιν. ἔχουσιν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας, καὶ γὰρ οὗτοι κορίσκονται πολλῆς ὑγρασίης. μείζους δὲ αἱ ἀδένες ταύτῃ, ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ἔασι. οὐ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσιν τὸ ἐπιρρέον, ἀλλὰ διαρρέει ἐπὶ κύστιν κάτω. ὥστε ὁτιοῦν ἀποκερδαίνωσιν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν, τοῦτο ἕλκουσι πρὸς σφέας. καὶ ἄλλαι δὲ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἀδένες σμικραὶ καὶ πάνυ. ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους ἡ γραφή. νῦν δὲ ἀναβήσομαι τῷ λόγῳ, καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων ὁλομελίης τραχήλου. τράχηλος τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκατέρα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει, καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὗται χροιῇ τοιῇδε. ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ἄνω κοίλη ἐοῦσα, καὶ περιφερής. καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ἅμα ἀναπέμπει τὸ σῶμα ἀτμοὺς ἐς τὴν κεφαλὴν παντοίους ἄνω, ἐς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ἀφίησιν. οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν τὸ ἐπιρρέον, οὐκ ἔχον ἔνθα ἕδρην, ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν πονέῃ, τότε οὐκ ἀνίησιν, ἀλλ' αὐτοῦ κρατέει. ἐπὴν δὲ ἀνῇ τὴν ἕλξιν, ἐς τὰς ἀδένας ἡ ῥοὴ γίνεται, καὶ οὐδὲν λυπέει τὸ ῥεῦμα, ἐς ἂν ὀλίγον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον, καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες. ἢν γὰρ πολὺ ἐπιρρυῇ δριμὺ, ἢν μὲν δριμὺ καὶ κολλῶδες, φλεγμαίνει, καὶ ἀνοιδίσκεται, καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος· καὶ οὕτω ποιέει ἐς οὖς. κἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μερέα, ἑκάτερον. ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. ἢν δὲ ἡ φλεγματώδης καὶ πολὺ καὶ ἀργὸν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε. καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες ἐγγίνονται. αὗται* χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. μασχάλῃσι δὲ, ξυρρέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅταν πλῆθος ᾖ, δριμέες ἰχῶρες, καὶ ὧδε γίνονται φύματα κατὰ ταῦτα. καὶ ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδὴν. ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται, καὶ διαπυΐσκεται, καὶ φλεγμαίνει ἰκέλως μασχάλῃσί τε, καὶ τραχήλῳ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε. τὰ δὲ ἔντερα, ἔχει κόρον πολλὸν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν. ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην. αὕτη πᾶσα ἀπαναισιμοῦται ἰκέλη τῇ πρόσθεν. νούσους δὲ οὐ ποιέει τὰ πολλὰ, ὅκωσπερ καὶ ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν γίνεται. συχναὶ γάρ τοι ἀδένες, καὶ ἀναπεπτέες, καὶ οὐ κοῖλαι, καὶ οὐ πολὺ πλῆθος ἐπαυρίσκονται ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης. ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα, οὐδὲ μὴν τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυρρέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν.

* χρειήσεις χοίρων. ἴσως.

ac humectis terræ locis, semē nō nascit̃, neq; supra A
terrā ascēdere conat̃, sed ꝑ redūdantiā putrescit ac
suffocat̃. Violat.n.semē. Violat aūt & ĩ intestinis co
pia ac multitudo humoris, & pilos enasci nō sinit.
Glādulę aūt ĩ intestinis maiores sūt, q̄ alibi ĩ corpe:
& pascunt̃ humectationē nimiā ex intestinis expri
mētes. Intestina vero ex vasis in omētū suscipiunt
ac remittūt humiditatē: Omētū aūt in glādulas di-
stribuit. Habēt præterea ēt renes glādulas. Nā & hi
multa humiditate exsatiant̃. Maiores verò etiā hac
parte q̄ alia glādulæ existūt. Influēs.n.humor in re
nes nō imbibit̃, sed ꝑfluit infra ĩ vesicā. Quare qc-
qd eius lucrifaciūt de canalibus, hoc ad se trahūt.
Sed & aliæ in corpe glādulæ sūt paruę valde. Verū
nō volo hūc sermonē lōgius euagari ꝑmittere. Nā
earū q̄ alicui⁹ momēti sūt gratia, hoc scriptū insti- B
tutū est. Nūc itaq; sermone ꝑgressū faciā, & dicā
de tota natura glādularū colli. Collū ab vtraq; sui
parte hinc & hinc glādulas habet, & vocant̃ hę glā
dulæ tōsillæ, in hunc vsū atq; vtilitatē. Caput suprà
situ est, sursū cauū, ac rotūdū existēs, & humidita-
tē ex reliquo corpore cōplectēs, & corpus simul va
pores oīs generis sursū ĩ caput demittit, quos caput
rursus retro dimittit. Non.n.immorari ac manere
pōt id qđ influit, nō habēs vbi sedē firmet. nisi sa-
nè caput ægrotet. Tūc.n.nō remittit, sed isthic reti-
net. Postquā verò attractionē remiserit, ĩ glādulas
fluxio vergit: & nihil molestat, donec pauca & mo
derata fluxio fuerit, & ipsæ glādulæ validæ, ac potē
tes extiterint. Si.n.multa & acris influxerit, manse- C
ritq; acris & glutinosa, iflāmat ac tumescit, & col-
lū distēdit, atq; sic ad aurē ꝑgredit̃. & si qdē ĩ vtraq;
partē ꝑcesserit, vtraq; auris: sin ad alterā, altera tātū
ęgrotat. Si aūt pituitosa, & multa ac lēta fuerit flu-
xio, ēt sic inflāmat̃. & iflāmatio, quū stabilis humor
existat, strumas pessimū colli morbū efficit. In alas
aūt ēt tūc qđ cōfluit. Sed vbi copiosi fuerit acres &
serosi humores, ēt sic ĩ ipsis tubercula ꝑducunt. Sed
& ĩ inguinibus glādula à partib⁹ suprà sitis humidi
tatē trahet: sed vbi multitudo ei⁹ occupauerit, ĩgui
na tumescūt, & suppurant ac inflāmant, similiter
vt alæ ac collū. Atq; hæc sanè tū bona, tū mala glā-
dulę exhibere vident̃. & de his qdē hęc suffecerint.
Porro intestina multā satietatē ex cibis ac potibus
habēt, & præterea humiditatē sub cuticula habēt.
Sed & hæc tota reflectit ac cōsumit ĩ glādulas, simi- D
liter velut supior. Morbos aūt nō facit fere, queád-
modū in articulis cōtingit. Frequētes.n.glādulę &
expansæ, ac nō cauę sūt, & altera alteri⁹ multitudine
nō multū fruit̃, & alias si qua ēt plus habere velit,
copiā ei⁹ habere nō pōt: Sed qđ ĩ paucas ac singulas
cōfluit ĩ articulis, id ĩ multas hīc diuidit̃, & æquali-
tas ipsis existit. Caput ēt ipsū glandulas habet, cere-
brū nimirū simile glādulæ. Est.n.cerebrū albū ac
friabile, queádmodū ēt glādulæ. Et ob id ĩ cōmodi
tatē capitis glādulas facit, & ꝑ relatas à me cerebrū
auxiliū ferēs humiditatē aufert, & ĩ extremitates fo
ras ablegat, ꝑ fluxiōes ex magna parte. Mai⁹ aūt ē ce
rebrū q̄ alię glādulę, & capilli ēt maiores q̄ alij pili.

Ἡ κεφαλὴ καὶ αὐτὴ τὰς ἀδένας, ἔχει τὸν ἐγκέφαλον ἴκελα δὲ ἀδέσιν. ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκωσπερ καὶ ἀδένες. καὶ ταῦτα ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι ποιέει τὴν κεφαλὴν ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα

μοι τιμω-

A Maius enim est cerebrũ, & in amplo spacio ĩ capite situ est. Facit aũt morbos & minores, & maiores, q̃ aliæ glãdulæ. facit aũt, quum in infernas corporis partes redũdãtiã, ac su pfluitatẽ suã ablegarit. Fluxiones porrò de capite vsq; ad secretionẽ cõtingũt, p aures secũdũ naturã, p oculos p nares. atq; hæ tres sũt, & aliæ p palatũ ĩ guttur, & in gulã, & alia p venas in medullã spinalẽ, & in sanguinẽ. Quæ oẽs septẽ numero existũt, hæ fluxiones cerebri sordes, ac purgamẽta discedẽtes existũt, & si nõ discesserint, morb⁹ ipsi inde oborit̃. Sic aũt & reliquo corpori aliq morbi accedũt, si intrò abierint ac discesserint hæ fluxiones, & nõ foras. Et rursus turbatio multa oborit̃, si hiãter ac affatim attrahat, & acrẽ qdẽ fluxionẽ

B cerebrũ demittat, q̃ influxiões corrodit & exulcerat. Et si id qđ cerebro influit, copiosũ fuerit, fluxio descẽdẽs nõ desinet, donec multitudinẽ influẽtis exhauserit: atq; sic id qđ ĩfluit foras demittẽs, & aliud suscipiẽs, ac semp ĩ cõsimili statu consistẽs, & humores trahit, & morbos facit. Ambo aũt magno tædio, ac molestia naturã frãgũt, q̃ si fuerit affecta, dolorosa afflictio existit. Affectiones.n. naturę sũt pdictę fluxiões, & multitudinẽ molestè ferũt, & morsũ ac rosionẽ pcepiũt, ex eo qđ præter rõnẽ, & nõ cõsuetũ existit. Cerebrũ aũt cladẽ pfert, ẽt ipsũ nõ sanũ existẽs: sed siqdẽ rodat̃, turbationem multã sustinet, & mẽs desipit, & cerebrũ cõuellit, ac distrahit totũ hoiem, q in seipso vocem nõ edit, ac suffocat̃, &

C hæc affectio sideratio, ac Græce apoplexia appellat̃. Aliqñ vero acris qdẽ nõ est fluxio, sed copiosa in cerebrũ irruẽs, ipsũ affligit, & mẽs pturbat̃, & homo circũ ambulat, aliena cogitãs, & aliena vidẽs, pferẽs morbi mores, visis, risu, & pegrinis imaginationib⁹. Alia fluxio ad oculos ophthalmia Græcis, Latine lippitudo appellat̃, & oculi ĩ ipsa intumescũt. Si verò ad nares defluxio fiat, arroduñt nares, & nihil aliud graue accedit: nã viæ ipsarũ amplæ sũt, & sibi auxiliari posũt, insup q; nõ cõpactũ est qđ ab ipsis discedit. At verò aures intortus qdẽ meat⁹ & angustus, cerebrũ aũt pꝑe ipsũ ipsis aurib⁹ apprimit̃. Aegrotãs verò hoc morbo, plurima excernit: & auris à frequẽti fluxiõe p tps vexat̃; & pus graueolens effluit.

D Sic ẽt fluxiões ad oculos foris cõspicuæ sũt, & nõ lethales in totũ. Si verò fluxio retrò pcesserit p palatũ, & ĩ vẽtrẽ pituita puenerit, fluũt qdẽ horũ vẽtres, nõ aũt ægrotãt. Si verò ĩferne maneat pituita, affectiones voluulosæ fiũt diuturnæ. Alij aũt si p palatũ in guttur multa fluxio cõtingat, vt plurimum morbi tabis oriuñt, replenẽt.n. pulmões pituita, atq; ea ipsa pus fit, id qđ pulmões exedit, & ægroti nõ facile superstites manẽt, & mẽs medici (si bonus est & intellectus acumine valet) vt plurimũ caussã intelligit. Ali⁹ morbus orit̃ ex defluxione capitis p venas in spinalẽ medullã. Inde aũt ĩ sacrũ os impetũ facit, quò medulla ipsa fluxionẽ pducit, & in coxendicũ acetabula, siue iũcturas deponit. & si tabem fecerit, homo

μοι τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην. καὶ ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ῥόων. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων, καὶ αἱ τρίχες μείζους ἢ αἱ ἄλλαι τρίχες. μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέει δὲ νούσους, καὶ ἥσσονας καὶ μείζονας, ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλῃ. ῥόοι δὲ, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν. τρεῖς οὗτοι, καὶ ἄλλοι δι' ὑπερώης ἐς φάρυγγα, ἐς στόμαχον. ἄλλοι διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον, ἐς τὸ αἷμα. οἱ πάντες ἑπτά. οὗτοι τοῦ τε ἐγκεφάλου λύματα εἰσιν ἀπιόντες. καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν νοῦσος αὐτέῳ. οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἢν ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι, καὶ μὴ ἔξω. καὶ αὐτοῖς ὄχλος πολὺς χανδόθεν ἕλκοι καὶ ἀδριμὺ μένει πρόοιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα ὃ τὰς ἐπιρροὰς ἐσθίει, καὶ ἑλκοῖ. καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν ἢν ἢ πλῆθος κατιὸν, ἄλλος οὐκ ἀνέχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἂν εἰς ἀεία τε τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος. καὶ τὸ μὲν ἐπιρρέον ἀποπέμπων ἔξω. ἕτερον δὲ εἰς δεχόμενος ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος. τά τε ὑγρὰ ἕλκει καὶ ποιέει νούσους. ἄμφω δὲ ἐν ἀχθηδὶν καταγνύει τὴν φύσιν, καὶ ἢν πάθῃ δύσεον κακίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πάθη τῆς φύσεως οἱ προαιρημένοι ῥόοι δυσφορέουσιν τὸ πλῆθος. καὶ ὀδάξονται τὸ ἄλογον, καὶ οὐ ξυνήθες ὄν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος, πῆμα ἴσχει. καὶ αὐτὸς οὐχ ὑγιαίνων. ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πολλὸν ἴσχει. καὶ ὁ νόος ἀφρονεῖ. καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται, καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον, ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ φωνέει, καὶ πνίγεται, ἀποπληξίη τῷ πάθει τοὔνομα. ἀλλ' ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα. πλῆθος δ' ὂν τὸ ἐμπεσὸν πονέει τοῦτο, καὶ ἡ γνώμη ταράττεται. καὶ παρίησιν ἀλλοῖα φρονῶν, καὶ ἀλλοῖα ὁρέων. φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου σεσηρόσι μειδήμασι, καὶ ἀλλοκότοισι φαντάσμασιν. ἄλλος ῥόος ἐπ' ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμίη. καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψεις. εἰ δὲ ἐπὶ ῥῖνας ὁ κατάρρους, ὀδάξονται μυκτῆρας, καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν. αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἱκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν. πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέησι. τὰ δὲ οὔατα σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στενός. ὁ δ' ἐγκέφαλος, πλησίον αὐτέῳ αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. νοσέων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολλὰ ἀποκρίνει. καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ῥοῆς ἀνὰ χρόνον ὠρίσατε, καὶ ῥέει δυσῶδες πύον. οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῶν ὀφθαλμῶν ῥόοι, καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. ἢν δὲ τὸ ὀπίσω ῥεῦμα ἢ δι' ὑπερώης τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην, ῥέουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νοσέουσι δὲ, οὔ. ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος, εἰλεοὶ τὰ πάθη χρόνια. ἄλλοις δι' ὑπερώης ἐπὶ φάρυγγα, ἢν πουλὺ ῥυῇ. καὶ ἐπὶ πουλὺ αἱ νοῦσοι φθινάδες. πορίσονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες. καὶ γίνεται τὸ πύον τοῦτο ὃ διεσθίει τοὺς πνεύμονας. καὶ οἱ νοσέοντες, οὐ ῥᾴον περιγίνονται. καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἰητροῦ, καὶ ἢν ἀγχίνοος τὰ πολλὰ ξυνιέει τῆς προφάσιος. ἀλλ' ἡ νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ καταρρόου κεφαλῆς, ἀΐσσει δὲ ἐνταῦθα ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγων τὴν ἐπιρροὴν ὁ νωτιαῖος, καὶ ἐναπέθετο τῇσι κοτύλῃσι τῶν ἰσχίων. καὶ ἢν ποιέῃ φθίσιν καὶ

Vet. Cod.

Vet. Cod. σιν, καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε. καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπάθην, καὶ ἄμφω τὼ πόδε καὶ μήρεα παρέπονται. καὶ αἰεὶ τελέως ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ μελεδαινόμενοι, καὶ οὔτε ἀπήνθηκε καὶ θνήσκει. ταῦτα μοι ῥόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. καὶ πάθεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι, καὶ μανίαι, καὶ πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ἔχει γὰρ καὶ πόνον, καὶ ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ καλέονται, καὶ διείρονται καὶ γάλα ποιέουσιν· οἷς δὲ οὐ ποιέουσιν γάλα, ποιέουσι μὲν αἱ γυναῖκες. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέουσι. τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιή τε ἡ φύσις καὶ κατὰ τὴν ἀδένων, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα, καὶ τὴν τροφὴν ἥν τινα ἕλκουσιν ἐπὶ σφᾶς, ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα. καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίῳ τροφὴν, ἥν τινα ἀποπιέζει, εἰ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. τοῖσι δὲ ἄρρεσι, καὶ ἡ στενοχωρίη καὶ ἡ πυκνότης τοῦ σώματος μετασυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας. τὸ γὰρ ἄρρεν, ναστόν ἐστι, καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν καὶ ὁρέοντι καὶ ἐπαφωμένῳ. τὸ δὲ θῆλυ ἀραιὸν καὶ χαῦνον, καὶ οἱονεὶ ῥέον ὁρέοντι καὶ ἐπαφωμένῳ. ὥστε τὴν ὑγρασίην, οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν. τὸ δὲ ἄρσεν, οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν καὶ ἀστεργὲς, καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα. ὥστε οὐκ ἔχει δι' οὗ λήψεται τὸ τῶν περιουσιῶν. οὕτως ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος καὶ στήθεα καὶ μαζοὺς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τῇσι γυναιξὶν, χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι, καὶ διὰ τὴν ἀργείην, καὶ διὰ τὰ προειρημένα. τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναντία. ποιέουσιν καὶ μαζοὶ φύματα, φλέγμονας, τὸ γάλα ἀποσήποντες. ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια. ἀποσκεδάζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῇσι γυναιξὶν, ᾗσιν ἀφαιρεῖται νοῦσος ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορῇ μαζός. καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα καὶ ὑγρὰ ἐς στόμαχον, καὶ πτυελίζουσιν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν. ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μήτρας καὶ ἐπιῤῥέον τὸ γάλα, ὥσπερ μέθιη καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων τεύχεα, συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος, καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

homo marcescit, atq; hoc modo contabescit, & viuere non expetit. Statim enim scapulæ dolēt, amboq; pedes ac crura cōsequuntur, & semper tandem pereūt multo tempore curis cōsumpti atque sic deflorescit homo ac moritur. Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta sunt. Sunt autem affectiones cerebri, etiam alij morbi, deliria, insaniæ, omnia periculosa, & ægrotat cerebrū, & aliæ glandulæ. Habet enim & dolorem, & alius congressus corporis hinc contingit. Quin & glandulæ in pectoribus māmæ appellantur, & attolluntur, ac lac faciunt aliquibus vero lac non faciunt. Et faciunt quidem lac mulieres, viri vero non faciunt. Mulieribus enim rara est glandularum natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habet, & alimentū quod in se trahunt, in lac permutant. Et ab vtero accedit ad mammas, quod post partum puero cessurum est in alimentum, quod ipsum sanè exprimit ac sursum mittit omentum, ad supernas partes ab ipso fœtu coarctatū. Verum maribus locorum angustia, & corporis insuper densitas conducit ad hoc, vt glandulæ non sint magnæ. Mas enim plenus est, & velut palliū dēsus, tū ad visū, tū ad tactū: fœmina vero rara, & laxa, & velut fluida, tum ad visum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit, id quod est rarum & molle. Mas autem non amplius quid eius susceperit, quum densus existat ac cohærens & compactus, sed & labor corpus ipsius corroborat, vt non sit locus vbi redundantia, ac superfluitates recipiat. Atque hoc modo cogit ac cōcludit hæc ratio, & pectora & mammas, & reliquum corpus mulieribus laxa ac mollia esse, tū ob ocium ac segniciem, tum ob alia prædicta. Viris autem vice versa. Porro faciunt etiā mammæ tubercula ac inflammationes, lac ipsum putrefacientes. Commoda autem habent superioribus similia, & reliqui corporis redundantiam auferunt: testimonium abunde præbent mulieres, quibus morbus, aut alia quædam calamitas mammas adimit. Nam & vox ipsarum aspera redditur, & humores in gulam ferūtur, & multo sputo vexātur, & caput dolent, & ab his ægrotant. Lac enim proficiscens ac influens ab vtero, quemadmodū etiā antea in superna vasa transibat, quum propria vasa non habeat, nec reperiat, vtpote ipsis per mammarum ademptionem priuatim, in principales corporis partes incurrit, cor videlicet ac pulmonem, atque sic suffocantur.

A

B

C

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in lib. de Glandulis.

1 De Glandularum tota natura. οὐλομελίην, *totam naturam ab Hippocrate esse vocatam Erotianus, & post ipsum Galenus testati sunt, qui cum in primo de articulis tex. 46. scribat librū Hippocratis de tota natura glandularum ab ipso met eo in loco citatum non extare, hunc librum non ab Hippocrate, sed ab aliquo iuniore scriptum, nec ipsum germanum esse facilè conijcere licet.*

2 Has enim. *Mulieres densioribus corporibus esse quam viros, multa testari possunt, ab Aristot. x. probl. & alibi proposita, pilorum scilicet priuatio, sudorum paucitas, carnis læuor, & quod ab ambiente minus offendantur. Itaque cum auctor nullis penè rationibus suam hanc sententiam confirmet de corporum muliebrium raritate, atque leuitate, relinquitur falsam & ex Hippocratis schola minimè captam esse.*

HIPPO-

HIPPOCRATIS COI LIBER DE DENTITIONE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ.

Argumentum in lib. de Dentitione.

De vario puerorum habitu, natura & nutritione, deq; his, quæ ad nutritionem, ac lactationem pertinent, & in ipsis contingunt.

A PVERI natura habitiores, non pro carnositatis ratione etiam lac sugũt. Voraces verò & multum lactis trahentes, nõ pro ratione carnosi fiunt. Pueri sugẽtes si multum mingant, minime annum attingunt. Quibus aluus multum profluit, & bene concoquunt, hi saniores sunt. Quibus modicè profluit, & voraces sunt, & non pro ratione similiter nutriuntur, morbosi. Quibus multum lactei nutrimenti reuomitur, his aluus supprimitur. Quibus in dentitione aluus amplius subducit, minus conuelluntur, quàm quibus parũ. Quibus in dentitione febris acuta accedit, parũ conuelluntur. Quicunque dentientes habitiores manent, & altiore somno vtũtur, periculum est ne conuulsione corripiatur. Qui hyeme dẽ-

B tiunt, reliquis similibus existentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione conuulsi moriuntur, sed multi etiam seruantur. Qui cũ tussicula dentiunt, tardius dentes producunt, in perpunctione autem magis gracilescunt. Quicunque in dentiendo hyemem habet, si prudẽter educentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus mingunt quàm egerunt, pro ratione habitiores sunt. Qui non pro ratione mingunt, verùm aluus frequẽter cruda à pueris egessit, morbosi sunt. Qui bene dormiũt, & habitiores sũt, multũ alimentum adsumunt, idq; adiacet, non sufficienter distributũ. Qui dũ sugunt interim cibũ adsumũt, facilius ablactationem ferũt. Qui sæpe crueta ac cruda per aluum egerũt, plurimi in febre sõmniculosi sũt. Vlcera in tonsillis citra febrẽ facta, securiora sunt. Quibus infantibus in sugendo tussis instat, vuã maiorẽ habere solẽt.

Quibus

ΤΑ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων, οὐκ ἀνάλογον τῆς σαρκώσεως καὶ τὸ γάλα θηλάζει. τὰ βορὰ καὶ πολὺ ἕλκοντα γάλα, οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται. τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων, ἥκιστα ἐνιαύσια. ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη, καὶ εὐπεπτοῦσιν ὑγιεινότερα. ὁκόσοισιν ὀλίγη, βοροῖσιν ἐοῦσι, καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα. ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται. ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυίῃ ἡ κοιλίη πλείω ὑπάγει, ἧσσον σπᾶται, ἢ οὕτως ὀλιγάκις. ὁκόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυίῃ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίγνεται, ὀλιγάκις σπῶνται. ὁκόσα ὀδοντοφυεῦντα εὔτροφα μένει, καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαβεῖν. τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα, τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων, βέλτιον ἀπαλλάσσει. οὐ πάντα τὰ ἐπὶ ὀδοῦσι σπασθέντα, τελευτᾷ. πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται. τὰ μετὰ βηχὸς ὀδοντοφυεῦντα χρονίζει. ἐν δὲ τῇ διακεντήσει, ἰσχναίνεται μᾶλλον. ὁκόσα ἐν τῷ ὀδοντοφυέειν χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἠγμένα, ῥᾷον φέρει ὀδοντοφυίαν. τὰ διουρεῦντα πλέον ἢ διαχωρεῦντα πρὸς λόγον εὐτροφώτερα. ὁκόσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνῶς ὠμὸν ἐκ παιδίων παρέθη, ἐπίνοσα. τὰ εὔυπνα, καὶ εὔτροφα πουλὺ ἀναλαμβάνειν, καὶ παράκειται, οὐχ ἱκανῶς διῳκημένον. τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν, ῥᾷον φέρει ἀπογαλακτισμόν. τὰ πολλάκις παριθεῦντα δίαιμον καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα. τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γιγνόμενα, ἀσφαλέστερα. ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βὴξ προσίσταται, σταφυλὴν εἰώθει μείζονα ἔχειν. Vet.Cod.

Vet. Cod. ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις νομαὶ ἐφίσανται, τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι, κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσοι δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι, πολὺ τὸ χολῶδες ἀνεμεῖσθαι, ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες. ἐν τοῖσιν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν, ἀραχνιῶδές τι ἐὸν οὐκ ἀγαθόν. ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσιν μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους, διαῤῥεῖν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος πρότερον οὐκ ὄν, χρήσιμον. ὅμως ἀνακτέον. ἢν δὲ ἄρξηται ξυνδιδῷ πάντως, ἀσμενιστέον. τὸ δὲ μὴ οὕτως διαῤῥέον, εὐλαβητέον. ῥευματιζομένοις παρίσθμια, κοιλίη κατενεχθεῖσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆχας. παιδίοισιν ἀνενεχθὲν τι πεπεμμένου, πλείω λύει. τὰ πολλὴν χρόνον ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἀναυξῆ μένοντα, ἀκίνδυνα πρὸ τῶν πέντε ἢ ἓξ ἡμερέων. τὰ πουλὺ γάλα τῶν θηλαζόντων ἀναλαμβάνοντα, ὡς τὸ πολὺ ὑπνώδη. τὰ μὴ εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων, ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα. ἕλκεα ἐν θέρει γιγνόμενα ἐν παρισθμίοις, χείρονα τῶν ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. τάχιον γὰρ νέμεται. τὰ περὶ σταφυλὴν νεμόμενα ἕλκεα ἐν παρισθμίοισιν, σωζομένοισι τὴν φωνὴν ἀλλοιοῖ. τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα, χαλεπώτερα καὶ ὀξύτερα, ὡς ἐπιπολὺ δύσπνοιαν ἐπιφέρει.

Quibus cito in tonsillis vlcera serpentia considunt, febribus ac tussi permanentibus, periculum est ne rursus vlcera redeant. Vlcera tonsillarum in infantibus periculosa. Pueris, si vlcera effatu digna in tonsillis sint, & deglutire possint, salutis signum est. Quum verò maiores prioribus deglutire in tonsillarum vlceribus nõ possunt, his multam bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculosum est. In vlceribus tõsillarum si quid araneosum inest, non bonum. In tonsillarum vlceribus post prima tempora, pituitam per os effluere, si prius non fuit, commodum est, & tamen reducenda est. Si verò incipiat, & omnino remittat, gaudendum est. Si autem non sic effluat, vereri oportet. Qui tonsillas destillatione vexatas habent, his aluus amplius subducta, siccas tusses soluit. Verum pueris si quid concocti superne prodierit, amplius soluit. Vlcera multo tempore in tonsillis citra augmentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculosa non sunt. Sugentes qui multum lactis adsumunt, vt plurimum somniculosi sunt. Sugentes qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & ægrè vires recolligunt. Vlcera in tonsillis æstate facta, peiora sunt quàm alijs temporibus, citius enim proserpunt. Vlcera in tonsillis circa vuam proserpentia, in his qui seruantur vocem alterant. Vlcera proserpentia circa fauces, grauiora & magis acuta, vt plurimum spirandi difficultatem inducunt.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE VISV.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΨΙΟΣ.

Vet. Cod.

ΑΙ ὄψιες αἱ διεφθαρμέναι, αὐτόμαται μὲν κυανίτιδες γιγνόμεναι, ἐξαπίνης γίνονται. καὶ ἐπειδὰν γένωνται, οὐκ ἔστιν ἴησις τοιαύτη. αἱ δὲ θαλασσοειδέες γιγνόμεναι κατὰ μικρὸν, ἐν πολλῷ χρόνῳ διαφθείρονται, καὶ πολλάκις ὁ ἕτερος ὀφθαλμὸς, ἐν πολλῷ χρόνῳ ὕστερον διεφθάρη. τουτέου δὲ χρὴ καθαίρειν τὴν κεφαλὴν, καὶ καίειν τὰς φλέβας. καὶ ἢν ἀρχόμενος θεραπευθῇ ταῦτα, ἵσταται τὸ κακὸν, καὶ οὐ χωρέει ἐπὶ τὸ φαυλότερον. αἱ δὲ μεταξὺ

τῆς

QVIBVS corrupti sponte quidem cærulei euadentes, derepente tales fiunt: & vbi facti fuerint, nõ est talium sanatio. Qui verò maris speciem referũt, paulatim per multum tempus procedẽdo corrumpuntur: & sæpe alter oculus in multo tempore postea corruptus est. Huius caput purgare oportet, & venas vrere. Et si quis ab initio curatus fuerit hoc modo, malum sedatur, & in deterius non procedit. At qui colorem inter cæruleum A

ac ma-

A ac marinum medium referunt, si quidem puero tales fiant, vbi senior fit, sedatur. Si vero seniori septimum annum egressio fiant, melius videt magna valde & splendida: & videt quidem procul, sed non clare: & si quid valde ad oculum admouerit, etiam hoc videt, aliud autem nihil. Confert autẽ huic capitis purgatio, & capitis vstio. Sanguinem vero his detrahere non cõducit, neque cæruleo, neque maris speciem referenti. Et visum oculorum, oculo sano existẽte, in iunioribus hominibus, tum fœmellis, tum masculis, quicquam faciendo nihil iuueris, quãdiu adhuc augescit corpus. Quum autem nõ amplius augescit, ipsius oculi palpebras intuitus radendo attenuato, & si opus esse
B visum fuerit, etiam ferramentis nõ admodum candẽtibus intrinsecus inurito.

Vet. Cód.

τῆς τε κυανίτιδος καὶ τῆς θαλασσοειδοῦς, ἢν μὲν νέῳ ἐόντι γένωνται, πρεσβυτέρῳ γινομένῳ καθίστανται. ἢν δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι γίγνωνται ἐτέων ἑπτὰ, βέλτιον ὁρῇ. τὰ μεγάλα δὲ πάνυ καὶ λαμπρὰ, καὶ ἀπὸ πρόσθεν ὁρῇ μὲν, σαφῶς δὲ οὔ, καὶ ὅ, τι ἂν πάνυ πρὸς ἑωυτὸν τὸν ὀφθαλμὸν προσθῇ, καὶ τοῦτο, ἄλλο δὲ οὐδέν. ξυμφέρει δὲ τουτέῳ κάθαρσίς τε, καὶ καῦσις τῆς κεφαλῆς. αἷμα δὲ τουτέοισιν, οὐ ξυμφέρει ἀφιέναι, οὔτε τῇ κυανίτιδι, οὔτε τῇ θαλασσοειδεῖ. καὶ τὸ ὄμμα ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι, τῆς ὄψιος ὑγιέος οὔσης τῶν νεωτέρων ἀνθρώπων, ἤν τε θήλεια ᾖ ἤν τ' ἄρσην, οὐκ ἂν ὠφελέῃς ποιέων οὐδὲν, ἕως ἂν αὔξηται τὸ σῶμα ἔτι. ὅταν δὲ μηκέτι αὐξάνηται, αὐτέῳ τῷ ὀφθαλμῷ σκεψάμενος τὰ βλέφαρα λεπτύνειν, ξύων, ἢν δοκέῃ προσδέεσθαι καὶ ἐπικαίων ἔνδοθεν μὴ διαφανέσιν.

[ἔπειτα ἀναδήσας τὰ σκέλεα ἐκτείνας, δίφρον ὑποθεὶς, ἀφ' οὗ στηρίζεται τῇσι χερσί. μέσον δέ τις ἐχέτω. ἔπειτα διασημήνασθαι τὰς νωτιαίας φλέβας, σκοπεῖν δὲ ὄπισθεν. ἔπειτα καίειν παχέσι σιδήροισι. καὶ ἡσυχῇ διαθερμαίνειν, ὅκως ἂν μὴ ῥαγῇ αἷμα καίοντι. προαφιέναι δὲ τοῦ αἵματος ἢν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καίειν δὲ πρὸς τὸ ὀστέον ὄπισθεν, ἔπειτα ἐνθεὶς σπόγγον ἠλαιωμένον ἐγκατακαίειν, πλὴν τὸ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ ὀστέῳ. ἢν δὲ προσδέχηται τῷ καυστηρίῳ τὸν σπόγγον, ἕτερον λιπαρώτερον ἐνθεὶς, ἐγκατακαίειν. ἔπειτα τοῦ ἄρου ἐν μέλιτι διδόντων, ἐντιθέναι τῇσιν ἐσχάρῃσιν. ὅταν δὲ φλέβα παρακαύσῃς, ἢ διακαύσῃς, ἐπειδὰν ἐκπέσῃ ἐσχάρη, ὁμοίως τέταται ἡ φλὲψ, καὶ πεφύσηται καὶ πλήρης φαίνεται. καὶ σφύζει ὅτε κάτωθεν τὸ ἐπιρρέον. ἢν δὲ διακεκαυμένος ᾖ ὁ κάτωθεν, ταῦτα πάντα ἧσσον πάσχει. διακαίειν δὲ χρὴ αὖθις, ἢν μὴ τὸ πρότερον διακαύσῃς. τά τε σπόγγια χρὴ ἰσχυρῶς ἐγκατακαίειν, πρὸς τῆς ῥεούσης φλεβὸς μᾶλλον. αἱ ἐσχάραι αἱ μᾶλλον ὀπτηθεῖσαι, τάχει ἐκπίπτουσιν. αἱ καιόμεναι οὐλαὶ πρὸς τὸ ὀστέον καλλίονες γίνονται. ἐπειδὰν δὲ τὰ ἕλκεα ὑγιέα γίνονται, αὖθις ἀναφυσῶνται καὶ ἐπαίρονται. καὶ ἐρυθραί εἰσι παρὰ τὸ ἄλλο. καὶ ὥσπερ ἀναιρησόμεναι φαίνονται, ἕως ἂν χρόνος ἐπιγένηται. καὶ κεφαλῆς καυθείσης καὶ στήθεος, ὁμοίως δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι, ὅκου ἂν καυθῇ.]

Verba his signis [ ] inclusa nõ habet latinus interpres.

C Quũ vero palpebras oculi raseris, lana Milesia, crispa, pura, circũfusum obuoluta, radito, ipsam oculi coronã vitando, vt ne ad cartilaginem vsque peruras. Signum autem sufficientis rasuræ est, non amplius splendidus sanguis exit, sed sanies cruenta aut aquosa. Tunc vero liquido aliquo medicamento, in quo flos æris est, defricare oportet. Postea autem vbi & rasionis, & vstionis crustæ exciderint, & vlcera purgata fuerint ac germinauerint, fissuram per sinciput secare oportet, & quum sanguis defluxerit, medicamento cruentis vulneribus idoneo illinere: deinde vero & huius, & omnium caput purgare operæprecium est. Palpebræ si crassiores quàm pro natura fuerint, ex inferna parte car-
D ne quãtum potes quàm expeditissime resecta, postea palpebram inurito, nõ candentibus ferramentis, vitando naturam pilorum: aut flore æris tosto tenui adstringito. Quum autẽ crusta exciderit, velut reliqua curato. Quum palpebrę scabie laborant, & pruritus habet, floris æris glebulam ad cotem terito, & ex ipso palpebrã defricato. Et tunc squamam æris quàm tenuissime terito, deinde vuæ immaturæ succum excolatum affundito, ac leuiter simul terito: & postea reliquum succũ in vase æris rubri affundẽs, paulatim terito, donec crassitudo fiat velut allij intritũ: & vbi resiccatũ fuerit medicamentum, leuiter trito vtere. Nyctalops medicamentum bibat deorsum purgãs, & caput purgetur, & ceruiπ

ὅταν δὲ ξύῃς βλέφαρα ὀφθαλμοῦ, ξύειν ἐρίῳ μιλησίῳ, οὔλῳ, καθαρῷ, περὶ ἄτρακτον περιειλῶν, αὐτὴν τὴν στεφάνην τοῦ ὀφθαλμοῦ φυλασσόμενος, μὴ διακαύσῃς πρὸς τὸν χόνδρον. σημεῖον δὲ ὅταν ἀπόχρη τῆς ξύσιος, οὐκ ἔτι λαμπρὸν αἷμα ἐξέρχεται, ἀλλὰ ἰχὼρ αἱματώδης, ἢ ὑδατώδης. τότε δὲ χρὴ τινὶ τῶν ὑγρῶν φαρμάκων, ὅκου ἄνθος ἐστὶ χαλκοῦ, τουτέῳ ἀνατρῖψαι. ὕστερον δὲ τὸ τῆς ξύσιος, καὶ τὸ τῆς καύσιος, ὅταν αἱ ἐσχάραι ἐκπέσωσι, καὶ κεκαθαρμένα ᾖ τὰ ἕλκεα καὶ βλαστάνῃ, τάμνειν τομὴν διὰ τοῦ βρέγματος. ὅταν δὲ τὸ αἷμα ἀπορρυῇ, χρὴ διαχρίειν τῷ ἐναίμῳ φαρμάκῳ. ὕστερον δὲ τουτέου ἔργον καὶ πάντων τὴν κεφαλὴν καθῆραι. τὰ βλέφαρα τὰ παχύτερα τῆς φύσιος τὸ κάτω ἀποταμὼν, τὴν σάρκα ὁκόσην δυνατὸν μάλιστα δύνῃ. ὕστερον δὲ τὸ βλέφαρον ἐπικαῦσαι, μὴ διαφανέσι, φυλασσόμενος τὴν φύσιν τῶν τριχῶν. ἢ τῷ ἄνθει ὀπτῷ λεπτῷ προσεῖλαι. ὅταν δὲ ἀποπέσῃ ἡ ἐσχάρα, ἰητρεύειν τὰ λοιπά. ὁκόταν δὲ βλέφαρα ψωριᾷ, καὶ κνησμὸς ἔχῃ, ἄνθος χαλκοῦ βώλιον πρὸς ἀκόνην τρίψας, ἔπειτα τὸ βλέφαρον ἀποτρίψας αὐτέου, καὶ τότε τὴν φολίδα τοῦ χαλκοῦ τρίβειν ὡς λεπτότατα. ἔπειτα χυλὸν ὄμφακος διηθημένον παραχέας καὶ τρίψας λεῖον. τὸ δὲ λοιπὸν ἐν χαλκῷ ἐρυθρῷ
2 παραχέων, κατ' ὀλίγον ἀνατρίβειν, ἕως ἂν πάχος γένηται ὡς μυττωτός. ἔπειτα ἐπειδὰν ξηρανθῇ τρίψας λεῖον, χρῆσθαι. Νυκτάλωπος φάρμακον πινέτω ἐλατήριον. καὶ τὴν κεφαλὴν καθαι-

καθαιρέσθω. καὶ κατάξας τὸν αὐχένα ὡς μάλιστα, πιέσας πλεῖστον χρόνον. ἐπανιεὶς δὲ, διδόναι ἐν μέλιτι βάπτων ἧπαρ βοὸς ὠμὸν καταπιεῖν μέγιστον ὡς ἂν δύνηται, ἓν ἢ δύο. ἢν τινι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑγιέες ὄντες διαφθείρωσιν τὴν ὄψιν, τούτῳ χρὴ ταμόντα κατὰ τὸ βρέγμα ἐπανδείραντα, ἐκπρίσαντα τὸ ὀστέον, ἀφελόντα τὸν ὕδρωπα, ἰῆσθαι. καὶ οὕτως ὑγιέες γίνονται. ὀφθαλμίης τῆς ἐπετείου καὶ ἐπιδημίου, ξυμφέρει κάθαρσις κεφαλῆς, καὶ τῆς κάτω κοιλίης. καὶ εἰ ἔχοι τὸ σῶμα, αἵματος ἀφαίρεσις ξυμφέρει πρὸς ἔνια τῶν τοιούτων ἀλγημάτων. καὶ σικύαι κατὰ τὰς φλέβας. σῖτος ὀλίγος ἄρτος, καὶ ὕδατος πόσις. κατακεῖσθαι δὲ ἐν σκότῳ, ἀπό τε καπνοῦ, καὶ πυρὸς, καὶ τῶν ἄλλων λαμπρῶν, πλαγίων. ἄλλο τε ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἄλλοτε ἐπ' ἀριστερά. μὴ τέγγειν τὴν κεφαλὴν, ἐπειδὴ οὐ ξυμφέρει. κατάπλασμα ὀδύνης μὴ ἐνιούσης, ἀλλ' ὡς ῥεύματος ἐπέχοντος οὐ συμφέρει. οἰδημάτων ἀνωδύνων, καὶ μετὰ τὰ δριμέα φάρμακα τῆς ὀδύνης ἐπαλειφόμενα, ἐπειδὰν ἤτε ὀδύνη παύσηται, καὶ διαχωρισθῇ μετὰ τὴν ἐπάλειψιν τοῦ φαρμάκου, τότε συμφέρει καταπλάσσειν τῶν καταπλασμάτων ὅ, τι ἄν σοι δοκέῃ ξυμφέρειν. οὐδὲ διαβλέπειν ξυμφέρει πουλὺν χρόνον· δάκρυον γὰρ προκαλέεται οὐ δυνάμενος ὁ ὀφθαλμὸς πονέειν πρὸς τὰ λαμπρὰ, ἀλλ' οὐδὲ ξυμμύειν πουλὺν χρόνον, ἢν ἔχῃ ῥεῦμα θερμὸν μάλιστα. θερμαίνει γὰρ τὸ δάκρυον ἰσχόμενον. ῥεύματος δὲ μὴ ἔχοντος μετά γε τοῦ ξηροῦ, τὴν ὑπάλειψιν ξυμφέρει ποιέεσθαι.

& ceruicem eius quàm maximè scarificato, & fame ad multum tempus premito. Vbi vero remiserit, vnum aut duo frusta, prout maxima deuorare potest, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Si cui oculi dum sani sunt, visum corrumpant, huic sectione & insuper excoriatione in sinciput facta, os exscindere, & aquam auferre oportet, sicque curare; & ita sani fiunt. Ad lippitudinem annuam ac popularem conducit purgatio capitis, & ventris inferni. Et si corpus habeat, sanguinis detractio ad quosdam eiusmodi dolores confert. Conferunt & cucurbitæ circa venas affixæ. Cibus modicus panis, & aquæ potus. Decumbat autem æger in tenebris, procul à fumo, & igne, & alijs splendidis, atque hoc in obliquum, modo in dextram, modo in sinistram partem. Caput verò ne humectet, neque enim conducit. Cataplasma, si dolor nõ adest, verum velut ad fluxionem cohibendam, non confert, quum tumores sint doloris exortes. Verum post acria medicamenta, quæ ad dolorem illinũtur, postquã dolor sedatus fuerit, ac separatus, post medicamẽti illitionẽ, tũc cataplasmata imponere cõducit, si quod cõmodum fore visum fuerit. Nec verò ad multum tempus contente intueri confert. Lachryma enim prouocatur, quũ nõ possit oculus ad splẽdida officio suo fungi. Sed neq; ad multũ tẽpus claudere oculos conducit, maxime si fluxionẽ calidã habeat. Lachryma enim suppressa, calefacit. Si vero fluxionũ sit, cũ puluillo sicco sublitionem facere conducit.

A

B

HIPPOCRATIS COI EPISTOLAE.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Argumentum in Epistolis.

Pestilentiæ in exercitu grassatio. Hippocratis genus, familia, summa existimatio & sapientia; auri & diuitiarum contemptus; profectionis ad Regem Persarum recusatio. Democriti insania, & de ipso Hippocratis insomnium. De herbis quædam. Medico fines duo propositi. Bilis effectus. Democriti de infinitate mundi sententia. Auaritiæ detestatio. Humanæ naturæ ad aliorum animantium naturam collatio. Aesculapij mors. Hominis miseria. Medicinæ & medicorum contemptus atque odium; De veratro, purgatione & inflammatione quædam. Geometriæ cognitionis in medicina necessitas. Naturæ humanæ, & corporis partium descriptio. Athieniensium decretum. Honores in Hippocratem delati; Ipsius oratio & de Atheniensibus præsagium.

Rex Regum magnus Artaxerxes,
Pæto gaudium.

A MORBVS pestilens appellatus, inuasit exercitus nostros: & quũ nos sæpe multa fecerimus, nihil adhuc remisit. Quare magnopere, & per omnia tibi à me data dona, te rogo, vt aut aliquid ex natura tua excogitatum, aut aliquam ex arte actionem, aut aliquod alterius viri mederi potentis consilium, celerrime ad nos mittas. Propulsa oro hoc malum. Multa enim anxietas populũ corripuit, quæ spiritum magnum ac densum habet. Non belligerantes debellamur: quum inimicã habemus bestiam illam ouilia deuastantẽ. Sauciauit multos; ægre curabiles fecit; amara spicula immittit. Consilii inops sum. Non amplius habeo quod cum viris natura prudẽtibus consultem. Solue hæc omnia, neque nos bono tuo consilio destituas. Vale.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Πᾶιτῳ χαίρειν. Vet.Cod.

ΝΟῦσος προσεπέλασεν, ἡ καλουμένη λοιμικὴ, τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν. καὶ πολλὰ πολλάκις ποιησάντων ἡμῶν, ἔνδοσιν οὐκ ἔδωκεν. ὅθεν ἀξιῶ παντοίως, καὶ πάσαις ταῖς παρ' ἐμοῦ διδομέναις δωρεαῖς, ἤτι τῶν ἐκ φύσεως σου ἐπινοημάτων, ἤτι τῶν ἐκ τέχνης πρήξεων, ἢ τινὸς ἑτέρου ἀνδρὸς ἑρμηνείην δυναμένου ἰήσασθαι, πέμπε τάχος: μάστιξον ἀξιῶ τὸ πάθος. ἄλωκε γὰρ κατὰ τὸν ὄχλον, καὶ πολὺς ἄλυς, πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν ἔχων. οὐ πολεμοῦντες, πολεμούμεθα, ἐχθρὸν ἔχοντες τὸν θῆρα, λυμαινόμενον τὰ ποίμνια. τέτρωκε πολλούς. δυσιάτους ἐποίησε. πικρὰ βέλη βελῶν καταπέμπει. οὐ φέρω γνώμην. οὐκ ἔτι ἔχω μετ' ἀνδρῶν γονίμων βουλεύσασθαι. λῦε ταῦτα πάντα, μὴ διαλείψας ἀγαθῇ συνειδήσει. ἔρρωσο.

A

Παῖτος βασιλεῖ βασιλέων τῷ μεγάλῳ Ἀρταξέρξῃ χαίρειν.

Vet. Cod. ΤΑ φυσικὰ βοηθήματα, οὐ λύει τὴν ἐπιδημίαν λοιμικοῦ πάθους. ἃ δὲ ἐκ φύσεως γίγνεται νοσήματα, αὐτὴ ἡ φύσις ἰᾶται κρίνουσα. ὅσα δὲ ἐξ ἐπιδημίας, τέχνη, τεχνικῶς κρίνουσα τὴν τροπὴν τῶν σωμάτων. Ἱπποκράτης δὲ ἰητρὸς, ἰῆται τοῦτο τὸ πάθος· τῷ γένει μὲν ἐστι Δωριεύς. πόλεως δὲ Κῶ. πατρὸς δὲ Ἡρακλείδα τοῦ Ἱπποκράτους, τοῦ Γνωσιδίκου, τοῦ Νέβρου, τοῦ Σωστράτου, τοῦ Θεοδώρου, τοῦ Κλεομυττάδα, τοῦ Κρισάμιδος. οὗτος θείᾳ φύσει κέχρηται. καὶ ἐκ μικρῶν καὶ ἰδιωτικῶν, εἰς μεγάλα καὶ τεχνικὰ προήγαγε τὴν ἰητρικήν. γίνεται μὲν ἐν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης, ἔνατος μὲν ἀπὸ Κρισάμιδος τοῦ βασιλέως. ὀκτωκαιδέκατος δὲ ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ. εἰκοστὸς δὲ ἀπὸ Διός. μητρὸς δὲ Πραξιθέας, τῆς Φαιναρέτης, ἐκ τῆς οἰκίας τῶν Ἡρακλειδῶν. ὥστε κατ' ἀμφότερα τὰ σπέρματα, θεῶν ἀπόγονός ἐστιν ὁ θεῖος Ἱπποκράτης. πρὸς μὲν πατρὸς, Ἀσκληπιάδης ὤν. πρὸς δὲ μητρὸς, Ἡρακλείδης. ἔμαθε δὲ τὴν τέχνην, παρά τε τῷ πατρὶ Ἡρακλείδῃ, καὶ παρὰ τῷ πάππῳ Ἱπποκράτει. ἀλλὰ παρὰ μὲν τούτοις, ὡς εἰκὸς, τὰ πρῶτα ἐμυήθη τῆς ἰητρικῆς, ὅσα πίθανον ἦν καὶ τούτους εἰδέναι· τὴν δὲ σύμπασαν τέχνην, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐδίδαξεν. θείᾳ φύσει κεχρημένος. καὶ τοσοῦτον ὑπερβεβηκὼς τῇ τῆς ψυχῆς εὐφυΐᾳ τοὺς προγόνους, ὅσον διενήνοχεν αὐτῶν, καὶ τῇ τῆς τέχνης ἀρετῇ. καθαίρει δὲ οὐ θηρίων μὲν γένος. θηριωδῶν δὲ νοσημάτων καὶ ἀγρίων πολλὴν γῆν καὶ θάλατταν, διασπείρων πανταχόθεν, ὥσπερ ὁ Τριπτόλεμος τὰ τῆς Δήμητρος σπέρματα, τὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ βοηθήματα. τοιγαροῦν ἐνδικώτατα καὶ αὐτὸς ἀνιέρωται πολλαχοῦ τῆς γῆς. ἠξίωταί τε τῶν αὐτῶν Ἡρακλεῖ τε καὶ Ἀσκληπιῷ ὑπὸ Ἀθηναίων δωρεῶν. αὐτὸν μετάπεμψαι κελεύων, ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν βούληται δόσειν αὐτῷ. οὗτος γὰρ ἐπίσταται οὐχ ἕνα τρόπον τῆς ἰήσιος τοῦ πάθους. οὗτος πατὴρ ὑγείας. οὗτος σωτήρ. οὗτος ἀκεσωδύνος. οὗτος ἁπλῶς ἡγεμὼν τῆς θεοπρεποῦς ἐπιστήμης. ἔρρωσο.

Patus Regi regum magno Artaxerxa gaudium.

1 NAturalia auxilia pestilentis morbi popularem grassationẽ nõ soluunt. Qui enim ex natura fiunt morbi, eos ipsa natura iudicans sanat. Qui vero ex populari grassatione, eos ars curat, artificiosè iudicans corporum mutationem. Hippocrates autem medicus curat hoc
2 malum. Et genere quidem est Doriensis, ex ciuitate vero Co, patre Heraclida, qui filius fuit Hippocratis, qui Gnosidici, qui Nebri, qui Sostrati, qui Theodori, qui Cleomittadæ, qui Crisamidis. Hic diuina natura præditus est, & ex paruis, ac vulgaribus, ad magna, ac artificiosa, medicinam euexit. Est igitur diuinus Hippocrates, nonus quidem à Crisamide rege, decimus autem & octauus ab Aesculapio, vigesimus vero à Ioue: ex matre vero Praxithea Phænaretes filia, ex familia Heraclidarum. Quare ex vtroque semine à dijs ortum habet diuinus Hippocrates: vt qui à patre quidem Aesclepiades est, à matre vero Heraclides. Didicit autem artem, cum à patre Heraclida, tum ab auo Hippocrate. Verum ab his quidem primum, velut verisimile est, in re medica initiatus est, quantum sanè credibile est hos nouisse. Vniuersam vero artem ipse seipsum docuit, diuina natura vsus, & intantum animi industria progenitores transgressus, quantum etiam artis præstantia eosdem superauit. Tollit autem non bestiarum genus, sed ferorum, ac agrestium morborum, per magnam terræ ac maris partem, Aesculapij auxilia (quemadmodum Triptolemus Cereris semina) dispergens. Proinde iustissime in multis terræ locis diuinos honores etiam ipse consequutus est, & ijsdem donarijs cum Hercule, & Aesculapio ab Atheniensibus dignus factus est. Hunc ipsum accerse, & auri atque argenti quantum voluerit, ipsi dari iube. Hic enim non vnum modum curationis huius morbi nouit. Hic est sanitatis pater, hic seruator, hic dolorũ curator. In summa, hic diuinæ scientiæ princeps est. Vale.

B C D

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Ὑστάνει Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ.

ΙΠποκράτης ἰητρὸς Κῷος, ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ γεγονότος, καὶ ἐς ἐμὲ κλέος ἀφῖκται τῆς τέχνης. δὸς οὖν αὐτῷ χρυσὸν ὁκόσον ἂν βούληται. καὶ τὰ ἄλλα χύδην ὧν σπανίζει. καὶ πέμπε ἐς ἡμέας. ἔσται γὰρ ἰσότιμος Περσέων τοῖς ἀρίστοις. καὶ εἴτις ἐστὶν ἄλλος ἀνὴρ κατ' Εὐρώπην ἀγαθὸς, φίλον οἴκῳ βασιλέως τίθεσο, μὴ φειδόμενος ὄλβου. ἄνδρας γὰρ εὑρεῖν δυναμένους τὶ κατὰ συμβουλίην, οὐ ῥηΐδιον. ἔρρωσο.

Rex Regum magnus Artaxerxes, Hystanidi Hellesponti præfecto.

HIppocratis medici Coi ab Aesculapio originem ducentis, gloria artis etiam ad me peruenit. Dato igitur ipsi auri quantum voluerit, & reliqua abunde, quibus opus habet, & ipsum ad nos mittito. Nam optimatibus Persarum æqualis erit. Et si quis alius bonus vir est in Europa, eum domus regiæ amicum facito, nil diuitijs parcens. Viros enim inuenire, qui consilio præstent, non est facile. Vale.

A *Hystanis Hellesponti Præfectus, Hippocrati ex Asclepiadis prognato gaudium.*

MAgnus rex Artaxerxes te opus habet, & misit ad nos præfectos, iubens tibi argentum & aurum, & reliqua quibus opus habes, & quæcunque voles, dare, & breui ad se mittere. Fore enim te optimatibus Persarum æqualem. Tu itaque cito adsis. Vale.

Υστάνης ὕπαρχος Ἑλλησπόντου Ἱπποκράτει Ἀσκληπιαδῶν ὄντι ἀπογόνῳ χαίρειν.

ΒΑσιλεὺς μέγας Ἀρταξέρξης σοῦ χρήζων, ἔπεμψε πρὸς ἡμέας ὑπάρχους. κελεύων σοι ἀργύριον καὶ χρυσὸν, καὶ τὰ ἄλλα χύδην, ὧν σπανίζεις, καὶ ὅσα θέλεις διδόναι. καὶ πέμπειν πρὸς ἑωυτὸν ἐν τάχει· ἔσεσθαι γὰρ Περσέων τοῖς ἀρίστοις ἰσότιμον. σὺ οὖν παραγίνου ξυντόμως. ἔρρωσο. Vet.Cod.

Hippocrates medicus, Hystanidi Hellesponti Præfecto gaudium.

B AD epistolam, quam misisti, à rege venisse adferens, remitte Regi quæ dico, quàm celerrimè scribens: Quòd & victu, & vestitu, & domo, & omni ad vitam sufficienti opulentia fruimur. Persarum autem diuitijs vti, fas mihi non est: neque barbaros homines à morbis liberare, qui hostes sunt Græcorum. Vale.

Ἱπποκράτης ἰητρὸς Υστάνει Ἑλλησπόντου ὑπάρχῳ χαίρειν.

Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔπεμψας, φάμενος παρὰ βασιλέως ἀφῖχθαι, πέμπε βασιλεῖ ἃ λέγω, γράφων ὅτι τάχος. ὅτι καὶ προσφορῇ, καὶ ἐσθῆτι, καὶ οἰκήσει, καὶ πάσῃ τῇ ἐς βίον ἀρκεούσῃ οὐσίῃ χρεόμεθα. Περσέων δὲ ὄλβου, οὔ μοι θέμις ἐπαύρασθαι. οὐδὲ βαρβάρους ἄνδρας, νούσων παύειν, ἐχθροὺς ὑπάρχοντας Ἑλλήνων. ἔρρωσο.

Hippocrates Demetrio sanitatem.

PErsarum Rex nos accersiuit, ignarus quòd apud me maior est sapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Ἱπποκράτης Δημητρίῳ ὑγιαίνειν.

ΒΑσιλεὺς Περσέων ἡμέας μεταπέμπεται, οὐκ εἰδὼς ὅτι λόγος ἐμοὶ σοφίης χρυσοῦ πλέον δύναται. ἔρρωσο.

Regi Regum meo magno domino Artaxerxe, Hystanis Hellesponti Præfectus gaudium.

C QVam misisti epistolam, iubens demittere ad Hippocratē Coum ab Aesculapio originem ducentem, demisi. Sed & ab ipso responsum tuli, quòd scriptum tradidit, & ad domum tuam transmittere iussit. Itaque eius latorem ac nuncium Gymnasben Dieutychen ad te misi. Vale.

Βασιλεῖ βασιλέων τῷ ἐμῷ μεγάλῳ δεσπότῃ Ἀρταξέρξῃ Υστάνης Ἑλλησπόντου ὕπαρχος χαίρειν.

ΗΝ ἔπεμψας ἐπιστολὴν, λέγων πέμψαι Ἱπποκράτει ἰητρῷ Κῴῳ, ἀπὸ Ἀσκληπιαδῶν γεγονότι, ἔπεμψα. καὶ παρ' αὐτοῦ δὲ ἐκομισάμην ἀπόκρισιν, ἣν γράψας ἔδωκε, καὶ ἐκέλευσεν εἰς σὸν οἶκον πέμπειν. φέροντα οὖν ἀπέστειλά σοι φάναι Γυμνάσβην Διευτύχη. ἔρρωσο.

Rex Regum magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

DAte meis nuncijs Hippocratem Medicum malignis moribus præditum, & in me, & D in Persas petulanter se gerentem: Sin minus, cognoscetis, etiam primi peccati pœnā vos daturos esse. Vrbem enim vestram deuastatam, & insulam distractam, in pelagus conuertam, vt in posterum tēpus nemo sciat, an in hoc loco fuerit insula, aut vrbs Cos.

Βασιλεὺς βασιλέων μέγας Ἀρταξέρξης Κῴοις τάδε λέγει.

Δότε ἐμοῖς ἀγγέλοις Ἱπποκράτην ἰητρὸν κακοὺς τρόπους ἔχοντα, καὶ εἰς ἐμὲ, καὶ εἰς Πέρσας ἀσελγαίνοντα, εἰ δὲ μὴ, γνώσεσθε καὶ τῆς πρώτης ἁμαρτίας τιμωρίαν τίσοντες. δηϊώσας γὰρ τὴν ὑμετέραν πόλιν, καὶ νῆσον κατασπάσας, εἰς πέλαγος ποιήσω, μὴ δὲ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον γνῶναι, εἰ ἦν ἐπὶ τούτῳ τῷ τόπῳ νῆσος, ἢ πόλις Κῶ.

Coorum responsum.

VIsum est populo, respondere nuncijs ab Artaxerxæ missis. Coi nihil indignum facient neque Merope, neque Hercule, neque Aesculapio. Quapropter omnes ciues non dabunt Hippocratem, etiam si pessima morte

Ἀπόκρισις Κῴων.

ΕΔοξε τῷ δάμῳ, ἀποκρίνασθαι τοῖς παρὰ Ἀρταξέρξου ἀγγέλοις, ὅτι Κῷοι οὐδὲν ἀνάξιον πράξουσιν, οὔτε Μέροπος, οὔτε Ἡρακλέους, οὔτε Ἀσκληπιοῦ, ὧν ἕνεκεν πάντες οἱ πολῖται, οὔτε δώσουσιν Ἱπποκράτεα, οὐδὲ εἰ μέλλοιεν ὀλέθρῳ τῷ κα-

Vet.Cod. τοῦ κάκισω ἀπολέσθαι. καὶ γὰρ Δαρείου καὶ Ξέρξου ἀπὸ πατέρων ἐπιςολὰς γραψάντων γᾶν καὶ ὕδωρ αἰτεόντων, οὐκ ἔδωκεν ὁ δᾶμος. ὁρέων αὐτὲς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις θνητὲς ἐόντας, ἐπ' αὐτὲς ἰόντας. καὶ νῦν τὰν αὐτὰν ἀποκρισιν διδοῖ, ἀπὸ κώων ἀναχωρεῖτε, ὅτι Ἱπποκράτην οὐ δίδοντι ἔκδοτον. ἀπαγγέλλετε οὖν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι, ὅτι οὐδ' οἱ θεοὶ ἀμελήσουσιν ἁμέων.

morte sint interituri. Nã quum Darius & Xerses epistolas scripserint, & terrã ac aquam à patribus nostris petiuerint, populus non dedit: quum eos ipsos se impetentes, similiter velut alios homines, mortales esse viderent. Et nunc idem responsum dat. A Cois discedite: quoniã Hippocratem in manus vestras non dant. Renunciate igitur ipsi vos nuncij, quòd neq; Dei ipsi nostri negligentes erunt. A

Ἀβδηριτῶν ἡ βουλὴ καὶ ὁ δᾶμος Ἱπποκράτει χαίρειν.

Κινδυνεύεται τὰ μέγιςα τῇ πόλει νῦν, Ἱππόκρατες, ἀνὴρ ἡμέτερος, ὃς καὶ τῷ παρεόντι χρόνῳ, καὶ τῷ μέλλοντι ἀεὶ κλέος ἠλπίζετο τῇ πόλει. μὴ δέῳ πάντες θεοὶ φθονηθεῖν. ἔτος ὑπὸ πολλῆς τῆς κατεχούσης αὐτὸν σοφίης νενόσηκεν, ὥςτε φόβος ἐχ ὁ τυχὼν ἂν φθαρῇ τὸν λογισμὸν Δημόκριτος, ὄντως δὴ τὴν πόλιν ὑμῶν Ἀβδηριτῶν καταλειφθήσεσθαι. ἐκλαθόμενος γὰρ ἁπάντων, καὶ ἑωυτοῦ πρότερον, ἐγρηγόρεε, καὶ νύκτα καὶ ἡμέρην γελῶν ἕκαςα μικρὰ καὶ μεγάλα, καὶ μηδὲν οἰόμενος εἶναι τὸν βίον ὅλον διατελεῖ. γαμεῖ τις, ὁ δὲ ἐμπορεύεται. ὁ δὲ δημηγορεῖ. ἄλλος ἄρχει πρεσβεύει, χειροτονεῖται, ἀποχειροτονεῖται, νοσεῖ, τιτρώσκεται, τέθνηκεν. ὁ δὲ γελᾷ πάντα. τὲς μὲν κατηφεῖς τε, καὶ σκυθρωποὺς, τοὺς δὲ χαίροντας ὁρῶν. ζητεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ, καὶ τὰ ἐν ἅδου. καὶ γράφει ταῦτα. καὶ εἰδώλων φησὶ πλήρη τὸν ἠέρα εἶναι. καὶ ὀρνέων φωνὰς ὠτακουςεῖν. καὶ πολλάκις νύκτωρ ἐξανιςὰς, μόνος ἡσυχῇ ᾠδὰς ᾄδοντι ἔοικε. καὶ ἀποδημεῖν ἐνίοτε λέγει, εἰς τὴν ἀπειρίην, καὶ Δημοκρίτους εἶναι ὁμοίως ἑωυτῷ ἀναριθμήτους. καὶ συνδιαφθορέει τῇ γνώμῃ τὸ σῶμα ζῇ. ταῦτα φοβέμεθα Ἱππόκρατες. ταῦτα ταραττώμεθα. ἀλλὰ σῶζε. καὶ ταχὺς ἐλθὼν νουθετήσων τὴν πατρίδα, μὴ δὲ ἡμᾶς ἀποβάλῃς, ἢ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοί ἐσμεν, καὶ ἐν ἡμῖν μαρτυρία κεῖται. οὐκ ἂν ἁμάρτοις, οὔτε δόξης τῆς ἐπ' αὐτῷ περισωθέντι, οὔτε χρημάτων, οὔτε παιδείας. καίτοι τὰ παιδείης, πολλῷ σοι βελτίω τῶν τῆς τύχης. ἀλλ' οὖν καὶ ταῦτα συχνὰ παρ' ἡμῶν, καὶ ἄφθονα χωρήσεται. τῆς γὰρ Δημοκρίτεω ψυχῆς, ἀλλ' οὐδ' εἰ χρυσὸς ἦν ἡ πόλις, ἀντάξια βουλήσιος. οὐδ' ὁτιοῦν ἀφυςερήσαντα τοὺς νόμους ἡμῶν δοκέομεν νοσεῖν Ἱππόκρατες τοὺς νόμους παρανόπτειν. ἴθι θεραπεύσων ἄνδρα φέρεις, ἄνδρα ἀρίσημον. οὐκ ἰατρὸς, ἀλλὰ κτίσης ἐὼν ὅλης τῆς Ἰωνίης, περιβάλλων ἡμῖν ἱερώτερον τεῖχος. πόλιν, οὐκ ἄνδρα θεραπεύσεις. βουλὴν δὲ νοσοῦσαν καὶ κινδυνεύουσαν ἀποκλεισθῆναι, μέλλοις ἀνοιγνύναι αὐτὸς νομοθέτης. αὐτὸς δικαςής. αὐτὸς ἄρχων. αὐτὸς σωτήρ. καὶ τούτων τεχνίτης ἀφίξῃ. ταῦτά σε προσδοκῶμεν Ἱππόκρατες, ταῦτα καὶ γίνοιο ἐλθών. μία πόλεως οὐκ ἄσημος μᾶλλον δὲ ἡ Ἑλλὰς ὅλη, δεῖταί σου φυλάξαι σῶμα σοφίης. αὐτὴν δὲ δόκει παιδείαν πρεσβεύειν

Senatus populusq; Abderitarum Hippocrati gaudium.

NVnc maxime vrbi nostræ in periculo versatur vir noster, ò Hippocrates, qui & præsenti tempore & futuro semper gloria vrbi spe rabatur. (Neque nunc, ò vos Dei omnes, nobis inuideatur.) Hic præ multa quæ detinet ipsum sapientia ægrotat, vt timor non vulgaris sit; si Democritus mente motus fuerit, reuera vrbem nostrã Abderitarum pessum iturã esse. Etenim oblitus omniũ, & primum sui ipsius, vigilans & noctu & interdiu, & singula parua, ac magna deridens, & totã vitam nihil esse putans, vitam trãsigit. Ducit aliquis vxorẽ, alius mercaturam exercet, alius cõcionatur, alius imperat, alius legatũ agit, eligitur, abrogatur, ęgrotat, vulneratur, moritur: At hic ridet omnia, dũ alios mœstos ac tristes, alios gaudẽtes videt. Quin & de his, quæ apud inferos sunt, hic vir perscrutatur, hæc & scribit. Et idolis aërẽ plenum esse dicit. Et volucrum voces intentis auribus explorat. Et sæpe noctu exsurgens solus cãtilenas sensim canenti similis est. Et se aliquando in rerum immẽsitatem proficisci dicit, & Democritos esse similes sibi ipsi innumerabiles. Et corpus vnà cũ mente corrumpens viuit: hæc timemus ò Hippocrates, ob hæc perturbati sumus. Quapropter nos serua, & patriæ nostræ consulturus cito adsis: neq; nos contempseris. Nam neq; ita viles sumus: & in nobis testimonium sitũ est. Ob ipsum enim conseruatum, & gloriã, & pecunias, & doctrinæ famam consequeris: quanquam doctrinæ ratio multo potior apud te est, quàm fortunæ. Attamen & huius bona multa, ac lucculenta tibi à nobis obueniet. Etenim animæ Democriti gratia, etiam si vrbs aurum esset, nõ nostræ voluntati responderet, aut quacunq; tandem te illi carẽdum esset. Leges nostras putamus ægrotare, ò Hippocrates, leges præuaricari. Adsis optime vir, curaturus virum insignem. Nõ medicus, sed conditor, sacratiorem totã Ionia murũ nobis circundabis. Ciuitatem, non virum curabis: & Senatũ ægrotãtem, & ne claudatur periclitãtem, aperies. Ipse legislator, ipse iudex, ipse princeps, ipse seruator, & horum artifex aduenies. Ob hæc te expectamus, ò Hippocrates, atque hæc etiam fient vbi veneris. Vna ciuitas nõ ignobilis, imò tota Græcia rogat te, serua corpus sapientiæ: Quin potius ipsam apud te legationem

B C D

A tionē agere puta doctrinā ab hac ꝑuaricatione
liberari supplicātē. Cognata eadē res est oībus,
velut apparet, sapiētia. Verū his, q̄ ꝑpius ipsā cō-
plexi sūt, velut nobis, etiā lōge amplius. Et, sicut
probe nosti, gratificaberis ēt futuro seculo, si nō
destitueris Democritū ꝑp veritatē, cui⁹ primas
se laturū esse sperat. Tu enim & genere, & arte
coniunctus es Aesculapio. Hic vero Herculis est
ex fratre nepos. A quo est & Abderus, quemad-
modū oīno audiuisti, cuius cognomē vrbs no-
stra refert. quare ēt illi grata fuerit Democriti
sanatio. Quū igit̄ videas o Hippocrates, & popu
lū, & virū insignē, ad stupiditatē diffluētē: festi-
na, rogamus, ad nos. Heu vt ēt bona redūdātia,
morbi existūt. Quantū.n. Democritus ad sūmā
B sapiētiā generose ꝑuenit, tantū nūc pariter peri-
clitat̄, ne mētis stupore & stoliditate affligat̄. At
reliquū vulgus Abderitarū, qđ māsit absq; eru-
ditiōe, cōmunē sanè sēsū habet. Imò nūc prudē
tiores sūt ad sapiētis morbū iudicādū, q̄ pri⁹ desi
puerūt. Adsis igit̄ cū Aesculapio patre. Adsis cū
Herculis filia Epione. Adsis cū Aesculapij filijs,
q̄ ad Iliū militarūt. Adsis nūc Pæonias adferens
morbi medellas. Nūc terra radicibus, & herbis,
& auxiliarib⁹ floribus, insaniæq; medicamētis fę-
cūda est. Fermè igit̄ nūquā fertili⁹ ꝓducēt, neq;
terra, neq; montiū cacumina, q̄ nūc proferēt ea
quæ pertinent ad Democriti sanitatem. Vale.

Hippocrates Senatui populoq; Abderitarum gaudium.

C Ciuis vester Amelessagoras venit in Co, &
erat tūc in illa die Virgæ assumptio, & an-
nua festiuitas, ac publicus (velut nostis) conuen-
tus, & pōpa sumptuosa fiebat, quā mos est eos,
qui Deo dicati sunt, ad Cyparissum deducere.
Quandoquidē autē & ex verbis, & ex aspectu,
Amelessagoras festinare videbatur, credens, ve-
lut erat, rē ipsam vrgere: epistolā vestrā legi, &
admiratus sum, q̄ ob vnum hoīem, velut si vnus
homo esset ipsa ciuitas, turbati estis. Et beati ꝑ-
fecto sūt populi, qui sciunt bonos viros sua esse
munimenta, & non turres, neque muros, sed sa-
pientium virorum sapiētia consilia. Ego vero,
D qui credo artes quidē esse Deorum dona, hoīes
autem naturæ opera (& ne ægre feratis viri Ab-
deritæ) non vos puto, sed ipsam naturā me vo-
care, ad conseruandū ipsius opus, quod pericli-
tatur, ne prę morbo collabatur. Quare prę vobis
ego nūc, naturæ ac Dijs obediens, festino ægro-
tantem Democritum sanare: si quidem sanè &
hoc morbus est, & non potius error vobis tene-
bras offundit: id quod opto. Atque vtinam sit
hoc vberius vestrę beneuolentię signum, quod
etiam ad suspicionem turbamini. Argētum au-
tem mihi venienti, neq; natura, neq; Deus pro-
mittere poterit. Quare neq; vos viri Abderitæ
cogatis: sed liberæ artis etiam opera libera esse
sinatis. Qui vero mercedē capiunt, hi scientias

seruire

πρεσβεύειν πρὸς σὲ τῆς παρακοπῆς ταύτης ἀ-
παλλαγῆναι δεομένην. ξυγγενὲς μὲν οὖν ὡς ἔοι-
κε πᾶσιν σοφία. τοῖς δ' ἐγγυτέρω κεχωρηκό-
σιν αὐτῆς ὥσπερ ἡμῖν, καὶ μάλα πλέον. εὖ ἴσθι
χαριεῖ, καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι μὴ προεκλιπεῖν
Δημόκριτον, ἧς ἐλπίζει προτερήσειν ἀληθείης.
σὺ γὰρ Ασκληπιῷ προσπέπλεξαι γένος καὶ τέχ-
νην. ὁ δὲ Ηρακλέους ἐστὶν ἀδελφιδοῦς. ἀφ' οὗ
Αβδηρος, ὡς που πυνθάνῃ πάντως, ᾧ ἐπώ-
νυμος ἡ πόλις. ὥστε κἀκείνῳ χάρις, ἡ Δημοκρί-
του γένοιτ' ἂν ἴησις. ὁρῶν οὖν ὦ Ιππόκρατες εἰς
ἀναισθησίαν ἀποῤῥέοντα, καὶ δῆμον, καὶ ἄνδρα ἀ-
ρίσημον, σπεῦδε πρὸς ἡμέας δεόμεθα. φεῦ ὡς
καὶ τὰ ἀγαθὰ περιττεύσαντα, νόσοι τυγχάνου-
σιν. ὁ Δημόκριτος γὰρ ὅσον ἐῤῥώσθη πρὸς ἄκρα
σοφίης, ἴσα κινδυνεύει νῦν, ἀποπληξίᾳ δια-
νοίας, καὶ ἠλιθιότητι κεκακῶσθαι. οἱ δ' ἄλλοι ὅσοι
πολλοὶ δ' εἰσὶν Αβδηριτῶν μείναντες ἐν ἀπαι-
δευσίῃ, τόν γε κοινὸν κατέχουσι νοῦν. ἀλλὰ νῦν
γε φρονιμώτεροι νόσον σοφοῦ κρίνειν, οἱ πρὶν ἄ-
φρονες. ἴθι οὖν μετὰ Ασκληπιοῦ πατρός. ἴθι
μετὰ Ηρακλέους, θυγατρὸς Ηπιόνης. ἴθι μετὰ
παίδων τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσαμένων. ἴθι νῦν
παιώνια νούσου φέρων ἄκη. εὐκαρπίσαι δὲ γῆ ῥί-
ζας καὶ βοτάνας ἀλεξιφάρμακα μανίης ἄνθη. σχε-
δὸν οὖν οὐδέποτε γονιμώτερον εὐφορήσουσιν, οὔτε
γῆ, οὔτε ὀρῶν ἀκρώρειαι, ἢ νῦν Δημοκρίτῳ τὰ
πρὸς ὑγείαν. ἔῤῥωσο.

Ιπποκράτης Αβδηριτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν.

Ο Πολίτης ὑμέων Αμελησαγόρης ἦλθεν εἰς
Κῶ, καὶ ἔτυχε τότ' ἐοῦσα τῆς ῥάβδου ἡ
ἀνάληψις ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρῃ, καὶ ἐτήσιος ἑορ-
τή. ὡς ἴστε πανήγυρις ἡμῖν. καὶ πομπὴ πολυ-
τελὴς, ἐς κυπάρισσον ἣν ἔθος ἀνάγειν τοῖς τῷ
θεῷ προσήκουσιν. ἐπεὶ δὲ σπουδάζειν ἐῴκει,
καὶ ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἐκ τῆς προσόψιος ὁ ἀμε-
λησαγόρας, πειθεὶς ὥσπερ ἦν ἐπείγειν τὸ πρῆγ-
μα, ἀνέγνων τε ὑμέων τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἐθαύμα-
σα ὅτι περὶ ἑνὸς ἀνθρώπου, ὡς εἷς ἄνθρωπος ἡ
πόλις θορυβεῖσθε. καὶ μακάριοί γε δῆμοι ὁκό-
σοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐρύματα ἑωυ-
τῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους, οὐδὲ τὰ τείχεα, ἀλλὰ
σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας. ἐγὼ δὲ πειθόμε-
νος τέχνας μὲν εἶναι θεῶν χάριτας. ἀνθρώπους
δὲ ἔργα φύσιος, καὶ μὴ νεμεσήσετε ἄνδρες Αὐδη-
ρῖται, οὐχ ἡμᾶς δοκέω, ἀλλὰ φύσιν αὐτὴν κα-
λέειν με, ἀνασώσασθαι ποίημα ἑωυτῆς, κινδυ-
νεῦον ὑπὸ νόσου διαφθαρῆναι. ὥστε πρὸ ὑμέων
ἐγὼ νῦν φύσει καὶ θεοῖς ὑπακούων σπεύδω νο-
σέοντα Δημόκριτον ἰήσασθαι. εἴπερ δὴ καὶ τοῦτο
νοῦσος ἐστὶν, ἀλλὰ μὴ ἀπάτη συσκιάζεσθε, ὅπερ
εὔχομαι. καὶ γένοιτο πλέον τῆς ἐν ἡμῖν εὐνοίας
τεκμήριον, καὶ πρὸς ὑπόνοιαν ταραχθῆναι. ἀρ-
γύριον δέ μοι ἐρχομένῳ, οὔτ' ἂν φύσις, οὔτ' αὖ
θεὸς ὑπόσχοιτο. ὥστε μὴ δ' ὑμεῖς ἀνέρες Αβδη-
ρῖται βιάζεσθε, ἀλλ' ἐᾶτε ἐλευθέρης τέχνης,
ἐλεύθερα καὶ τὰ ἔργα. οἱ δὲ μισθαρνεῦντες, δου-

λεύσιν

Vet. Cod. λεύειν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας. ὥσπερ ἐξανδραποδίζοντες αὐτὰς, ἐκ τῆς προτέρης παῤῥησίης. εἶθ' ὡς εἰκὸς καὶ ψεύσαιντο ἂν, ὡς περὶ μεγάλης νούσου, καὶ ἀρνηθεῖεν ἂν ὡς περὶ μικρῆς. καὶ οὐκ ἂν ἔλθοιεν ὑποσχόμενοι. καὶ πάλιν ἔλθοιεν μὴ κληθέντες. Οἰκτρός γε ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὅτι δι' ὅλου αὐτοῦ, ὡς πνεῦμα χειμέριον, ἡ ἀφόρητος φιλαργυρίη διαδέδυκεν. ἐφ' ἣν εἴθε μᾶλλον ἅπαντες ἰητροὶ ξυνήεσαν ἐλθόντες ἀποθεραπεῦσαι χαλεπωτέρην μανίης νοῦσον. ὅτι καὶ μακαρίζεται νοῦσος ἐοῦσα, καὶ κακοῦσα. οἶμαι δὲ ἔγωγε καὶ τὰ ψυχῆς νουσήματα πάντα, μανίας εἶναι σφοδρὰς, ἐμποιούσας δόξας τινὰς, καὶ φαντασίας τῷ λογισμῷ. ὧν ὁ δι' ἀρετῆς ἀποκαθαρθεὶς, ὑγιάζεται. ἐγὼ δὲ εἰ πλουτέειν ἐξ ἅπαντος ἐβουλόμην ὦ ἄνδρες Ἀβδηρῖται, οὐκ ἂν εἵνεκα δέκα ταλάντων διέβαινον πρὸς ὑμέας, ἀλλ' ἐπὶ τὸν μέγαν ἠρχόμην Περσέων βασιλέα, ἔνθα πόλιες ὅλαι προσίεσαν τῆς ἐξ ἀνθρώπων εὐδαιμονίης γεγεμισμέναι. ἰώμην δ' ἂν τὸν ἐκεῖσε λοιμὸν αὐτῶν. ἀλλ' ἀπηρνησάμην ἐχθρὴν ἑλλάδι χώρην, ἐλευθερῶσαι κακῆς νόσου. κἀγὼ τό γε ἐπ' ἐμοὶ, κατεναυμάχουν τοὺς βαρβάρους. εἶχον δ' ἂν αἰσχύνην, τὸν παρὰ βασιλέως πλοῦτον, καὶ πατρίδος ἐχθρὴν περιουσίην. περιεκείμην δ' ἂν αὐτὰ, ὡς ἑλέπολις τῆς ἑλλάδος ὑπάρχων. οὐκ ἔξεστι πλουτοῦντος, τὸ πανταχόθεν χρηματίζεσθαι. μεγάλα γὰρ ἱερὰ τῆς ἀρετῆς ἐστιν ὑπὸ δικαιοσύνης οὐ κρυπτόμενα, ἀλλ' ἐμφανέα ὄντα. ἢ οὐκ οἴεσθε ἴσον ἁμάρτημα εἶναι σώζειν πολεμίους, καὶ φίλους ἰᾶσθαι μισθοῦ; ἀλλ' οὐχ ὧδε ἔχει τὰ ἡμέτερα ὦ δῆμε. οὐ καρποῦμαι δὲ νούσους. οὐδὲ δι' εὐχῆς ἤκουσα τὴν Δημοκρίτου παράκρουσιν. ὃς, εἴτε ὑγιαίνει φίλος ἔσται, εἴτε νοσέει θεραπευθεὶς, πλέον ὑπάρξει. πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν, ἐμβριθέα καὶ στεῤῥὸν τὰ ἤθεα. καὶ τῆς ὑμετέρης πόλιος ἐόντα κόσμον, ἔῤῥωσθε.

serui̇re cogunt, velut captiuas facientes ipsas ex A priore libertate; deinde, velut verisimile est, mentiri etiã poterunt, velut de magno morbo: & negarint, velut de paruo: & polliciti non venerint, & rursus venerint nõ vocati. Misera est profectò humana vita: quoniam per totã ipsam intolerabilis auaricia, velut hybernus ventus, distributa est ac penetrauit. Ad quam vtinã potius omnes medici cõuenissent, quo grauiorẽ insania morbum curarent: quoniam quum morbus sit, & affligat, etiam laudatur. Ego vero arbitror etiã animæ morbos omnes vehementes esse insanias, quæ opiniones quasdã ac imaginationes rationi inducunt. A quibus qui per virtutẽ depurgatus est, sanus euadit. Quòd si ego omnino ditescere voluissem, viri Abderitæ, non vtique B decem talentorũ gratia ad vos proficiscerer: sed ad magnum accessissem Persarum regẽ, vbi totæ ciuitates humanis opibus refertæ mihi obtigissent: sanassem autẽ illic ipsorum pestẽ. Verũ denegaui, inimicam Græciæ regionem à malo morbo me velle liberare. Et ego, quantũ in me fuisset, Barbaros expugnassem. Habuissem autẽ ignominiam ipsas à rege diuitias, & opulẽtiam patriæ inimicam. Hęc vero mihi adfuissent, velut ei qui vrbium Græciæ deuastator esset. Non sunt diuitiæ, vndiquaque lucrari. Magna enim sunt sacra virtutis, quæ à iustitia non occultantur, sed manifesta existunt. Aut non ęquale peccatũ esse putatis, hostes seruare, & amicos mercede sanare? At non hoc modo se res nostræ habẽt, C ò Abderitæ. Non cupio fructum ex morbis, neque libenter audiui Democritum mente motũ esse. Qui siue sanus est, amicus est: siue ægrotat, curatus magis amicus erit. Audio autem ipsum grauibus, ac solidis moribus præditum esse, & vrbis vestræ ornamentum. Valete.

Ἱπποκράτης Φιλοποίμενι χαίρειν.

Οἱ τὴν τῆς πόλιος ἐπιστολὴν ἀποδόντες μοι πρέσβεις, καὶ τεὴν ἀπέδοσαν. ἥσθην τε κάρτα, καὶ ξενίην ὑπισχνεομένου σέο, καὶ τὴν ἑτέρην δίαιταν. ἔλθοιμεν δ' ἂν αἰσίᾳ τύχῃ. καὶ ἀφιξόμεθα ὡς ὑπολαμβανόμεν, χρηστοτέρῃσιν ἐλπίσιν, ὡς ἐν τῇ γραφῇ παραδεδήλωται. οὐ μανίην, ἀλλὰ ψυχῆς τινα ῥῶσιν ὑπερβάλλουσαν διασαφηνέοντος τοῦ ἀνδρὸς, μήτε παίδων, μήτε γυναικὸς, μήτε ξυγγενέων, μήτε οὐσίης, μήτε τινὸς ὅλως ἐν φροντίδι ἐόντος. ἡμέρην δὲ καὶ εὐφρόνην, πρὸς ἑωυτῷ καθεστεῶτος, καὶ ἰδιάζοντος. τὰ μὲν πολλὰ ἐν ἄντροισι, καὶ ἐρημίῃσιν, ἢ ὑποσκιάσεσι δενδρέων ἢ ἐν μαλθακῇσι ποίῃσιν, ἢ παρὰ σύχνοισιν ὑδάτων ῥεέθροις. συμβαίνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ τῆς μελαγχολικοῖς τὰ τοιαῦτα. σιγηροί τε γὰρ ἐνίοτε εἰσὶ, καὶ * μονήρεες, καὶ φιλέρημοι τυγχάνουσιν. ἀπανθρωπέονταί τε ξύμφυλον ὄψιν, ἀλλοτρίην νομίζοντες. οὐκ ἀπεοικὸς δὲ καὶ τοῖσι περὶ παιδείην ἐσπουδακόσι, τὰς ἄλλας φροντίδας ὑπὸ μιῆς

* μανήρεις

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

Legati qui vrbis epistolã mihi reddiderunt, etiam tuam tradiderunt. Et valde gauisus sum, & hospitium, & reliquum victum te promittente. Veniemus autem bona fortuna: & & meliore spe, velut arbitramur, accedemus, prout in literis est declaratum: quum non insa- D niam, sed quandam excellentem mentis sanitatem vir ille declaret, dum neque liberorum, neque vxoris, neque cognatorum, neque rei familiaris, neque omnino alicuius curam gerit: sed & diu & noctu apud seipsum consistit, & priuatim vitam degit, plerunque in antris & solitudinibus, aut sub arborum vmbris, aut in mollibus herbis, aut apud tacita aquarum fluenta. Contingunt igitur talia plerunque atra bile percitis: taciturni enim aliquando sunt, & solitarij, ac deserti amantes, & rerum familiarium conspectum auersantur, alienum putantes. Nec verò dissimile vero est, etiam his qui circa disciplinas versantur, ab una erga sapientiam

A ab vna erga sapientiam adfectione, alias curas exclusas esse. Quemadmodum enim famuli ac ancillæ in domibus tumultuãtes, & seditionem agentes, vbi derepente ipsis hera cõparuit, consternati conquiescunt: sic etiam reliquæ in anima cupiditates malorum sunt hominibus ministræ. postquam autem sapientiæ cõspectus seipsum ingesserit, reliquæ affectiones velut famulę discedunt. Non autem omnes insani antra & quietem expetunt: sed etiam hi qui humana negotia cõtemnunt, ob tranquillitatis cupiditatẽ. Cũ enim mens ab externis curis vexata, corpus reficere voluerit, tunc cito ipsum quieti tradit: deinde recta exsurgẽs, circumcirca veritatis regionẽ collustrat, in qua non est pater, non mater, non vxor, non liberi, non frater, nõ cognati,
B non famuli, non fortuna, non omnino quicquam ex his, quæ tumultum inducunt. omnia autẽ perturbantia, exclusa stant præ timore: & neque appropinquare audent præ reuerẽtia eorum, quæ isthic habitant. habitant autem illam regionem, & artes, & virtutes omnis generis, & Dei, & dæmones, & senatus, & consilia. Et magnus polus in illa regione, stellis multũ mobilibus coronatus est: in quam fortaßis etiã Democritus prę sapientia transmigrauit: deinde quum non videat amplius eos qui sunt in vrbe, vtpote procul profectus, insaniæ morbo laborare putatur, propter solitudinis amorẽ. Studẽt autem Abderitæ argenti amorem & studiũ detegere, & in se manifestum facere, eo ꝙ Democritum
C non intelligũt. At tu hospitium nobis ô amice Philopœmen prępara. Nõ enim volo perturbatæ vrbi molestiam exhibere, quum veterem te proprium hospitem, velut nosti, habeam. Vale.

Hippocrates Dionysio gaudium.

AVt in Halicarnasso me expecta, aut ipse ad me venire ô amice, festina. Per summam enim necessitatem abeundum est mihi in Abderam, Democriti caussa, ad quem ęgrotantem vrbs me accersiuit. Cæterùm admirãda est hominum, ô Dionysi, per consensum adfectio: velut vna anima cũ ciue coægrotant. Quare mihi videntur etiã ipsi curatione opus habere. Ego vero neq; morbum ipsum esse puto, sed immo-
D dicã doctrinã, quæ reuera nõ est immodica, sed ab idiotis putatur. Nã nunquã nociua est virtus immodica. Excellẽtia vero, morbi opinionẽ de se prębet, propter iudicantiũ imperitiam. Vnusquisq; enim ex his quæ ipse non habet, iudicat id quod in alio abundat, superfluũ esse. Sic sanè etiã timidus fortitudinẽ immodestiã putat, & auarus magnanimitatẽ. Et oĩs defectus, virtutis moderationẽ excedere putat. Illũ igit vbi viderimus cũ prænotione hinc cõtingẽte, & vbi sermones eius audiuerimus: melius cognoscemus. Tu verò, ô Dionysi, studio habe, vt ipse accedas. Volo enim te in patria mea cõmorari donec rediero: quo & rerũ nostrarũ, & imprimis

μιῆς τῆς σοφίης διαθέσεως σεσοβῆσθαι. ὥσπερ Vet. Cod.
γὰρ δμῶές τε, καὶ δμωΐδες ἐν τῇσιν οἰκίῃσι θορυβέοντες καὶ στασιάζοντες, ὁκόταν ἐξαπιναίως αὐτοῖς ἡ δέσποινα ἐπιστῇ, πτοηθέντες ἀφησυχάζουσι. παραπλησίως καὶ αἱ λοιπαὶ κατὰ ψυχὴν ἐπιθυμίαι ἀνθρώποις, κακῶν ὑπηρέτιδες. ἐπὰν δὲ σοφίης ὄψις ἑωυτὴν ἐπιστήσῃ, ὡς δοῦλα τὰ λοιπὰ πάθεα ἐκκεχώρηκεν. ποθέουσιν ἄντρα, καὶ ἡσυχίην οὐ πάντες οἱ μανέντες, ἀλλὰ καὶ οἱ τῶν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων ὑπερφρονήσαντες, ἀταραξίης ἐπιθυμίῃ. ὁκόταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ τῶν ἔξω * φροντίδων *θορύβων.
κοπτόμενος, ἀναπαύσαι θελήσῃ τὸ σῶμα, τότε ταχέως εἰς ἡσυχίην μετήλλαξε. εἶτα ἀναστὰς ὄρθιος, ἐν ἑωυτῷ περιεσκόπει κύκλῳ χωρίον ἀληθείης. ἐν ᾧ οὐ πατήρ. οὐ μήτηρ. οὐ γυνή. οὐ τέκνα. οὐ κασίγνητος. οὐ συγγενέες. οὐ δμῶες. οὐ τύχη. οὐθ' ὅλως οὐδὲν τῶν θόρυβον ἐμποιησάντων. πάντα δ' ἀποκεκλεισμένα τὰ ταράσσοντα, ἕστηκεν ὑπὸ φόβου. οὐδὲ πλησιάσαι τολμέοντα, ὑπ' εὐλαβείης τῶν αὐτόθι ἐνοικεόντων. οἰκέουσι δὲ τὸ χωρίον ἐκεῖνο, καὶ τέχναι, καὶ ἀρεταὶ παντοῖαι, καὶ θεοί, καὶ δαίμονες, καὶ βουλαί. καὶ γνῶμαι. καὶ ὁ μέγας πόλος ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τοὺς πολυκινήτους ἀστέρας κατέστεπται. εἰς ὃ τάχα καὶ Δημόκριτος ὑπὸ σοφίης μετῴκισαι. ἔπειθ' οὐκ ἔτι ὁρέων τοὺς ἐν τῇ πόλει ἅτε τηλοῦ ἐκδεδημηκώς, δοξάζεται μανίης νοῦσον, διὰ τὸ φιλέρημον. σπεύδουσι δὲ Ἀβδηρῖται, ἀργυρίου ἐξελεγχθῆναι, ὅτι οὐ ξυνίασι Δημόκριτον. ἀλλὰ σύ γε ἡμῖν κατάρτυε τὴν ξενίην ὦ ἑταῖρε Φιλοποίμην. οὐ γὰρ ἐθέλω τεταραγμένῃ τῇ πόλει παρέχειν ὄχλωσιν ἐκ παλαιοῦ ἴδιον ἔχων ξένον σε ὡς οἶσθα. * ἔρρωσο. *σύ.

Ιπποκράτης Διονυσίῳ χαίρειν.

ΗΠεριμεινόν με ἐν Ἁλικαρνασσῷ. ἢ φθᾶσον αὐτὸς ἐλθεῖν ὦ ἑταῖρε, κατὰ πᾶσαν γὰρ ἀνάγκην ἀπιτέον εἰς Ἄβδηραν μοι Δημοκρίτου χάριν. ἐφ' ὃν νοσέοντα, μετεπέμψατο με ἡ πόλις. ἀλλ' ἔκτοπός τις ἡ συμπαθείη τῶν ἀνθρώπων Διονύσιε, ὡς μιᾷ ψυχῇ ξυννοσέει τῷ πολίτῃ. ὥστε μοι δοκέουσι καὶ αὐτοὶ θεραπείης δέεσθαι. ἐγὼ δὲ οἶμαι οὐδὲν νόσον * αὐτὴν εἶναι, ἀλλ' ἀμε- *αὐτό.
τρίην παιδείης, οὐκ οὖσαν γε τῷ ὄντι ἀμετρίην, ἀλλὰ νομιζομένην τοῖσιν ἰδιώτῃσιν. ἐπεὶ οὐδὲ ποτε βλαβερὸν, τὸ ἀρετῆς ἄμετρον. Δόξα δὲ νούσου γίνεται τοὐπερβάλλον διὰ τὴν τῶν κρινόντων ἀπαιδευσίην. δοκιμάζει δὲ ἕκαστος, ἐξ ὧν αὐτὸς οὐκ ἔχει, τὸ ἐν ἄλλῳ πλεονάζον περισσεύειν. ὥσπερ καὶ ὁ δειλὸς, ἀμετρίην τὴν ἀνδρείην ὑπείληφε. καὶ ὁ φιλάργυρος τὴν μεγαλοψυχίην. καὶ πᾶσα ἔλλειψις ὑπερβάλλειν δοκέει, τὸ ἀρετῆς ξύμμετρον. ἐκεῖνον μὲν οὖν αὐτὸν εἰδόντες μετὰ τῆς ἐνθένδε προγνώσιος, καὶ ἀκούσαντες τῶν λόγων αὐτοῦ, ἄμεινον εἰσόμεθα. σὺ δὲ ἔπειξον ὦ Διονύσιε αὐτὸς παραγενέσθαι. βούλομαι γὰρ ἐνδιατρίψαι σε τῇ πατρίδι μου, μέχρις ἂν ἐπανέλθω. ὅκως τῶν τε ἡμετέρων φροντίσῃς, καὶ πρῶτον ἡμέων

Vet.Cod. τῆς πόλιος, ἐπειδὴ οὐκ οἶδ' ὅκως ἐκ συντυχίης ὑγιεινὸν τὸ ἔτος ἐςὶ, καὶ τὴν ἀρχαίην φύσιν ἔχον. ὥςτε οὐδὲ πολλαὶ παρενοχλήσουσι νοῦσοι, πλὴν ὅμως, πάριθι. οἰκήσεις δὲ τὴν ἐμὴν οἰκίην ὑπέρην καιρέουσαν, ἅτε ἐ τῆ γυναίου μένοντος πρὸς τοὺς γονέας, διὰ τὴν ἐμὴν ἐκδημίην. ἐπισκόπει δὲ ὅμως καὶ τὰ ἐκείνης. ὅκως διάγῃ σωφρόνως, καὶ μὴ τῇ ἀνδρὸς ἀπουσίῃ, ἄλλους ἄνδρας νομίσῃ. κόσμιον μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἦν. καὶ γονέους ἀςείας εἶχεν. τὸν δὲ πατέρα ἐκτόπως ἀνδρικόν τε, καὶ μάλα μισοπόνηρον ὑπερφυῶς γερόντιον. ἀλλ' ὅμως ἀεὶ χρῄζει γυνὴ σωφρονίζοντος. ἔχει γὰρ φύσει τὸ ἀκόλαςον ἐν ἑωυτέῃ. ὅπερ εἰ μὴ καθ' ἡμέραν ἐπικόπτοιτο, ὡς τὰ δένδρα καθυλομανέει. ἐγὼ δὲ φίλον οἴομαι ἀκριβέςερον γονέων, εἰς φυλακὴν γυναικός. οὐ γὰρ ὡς ἐκείνοις, καὶ τουτέῳ ξυνοικέει πάθος εὐνοίης, δι' οὗ πολλάκις ἐπισκιάζονται τὴν νουθεσίην. φρονιμώτερον δὲ ἐν παντὶ τὸ ἀπαθέςερον, ἅτε μὴ ἐπικλώμενον ὑπ' εὐνοίης. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Δαμαγήτῳ χαίρειν.

Οἶδα παρά σοι γενόμενος ἐν Ῥόδῳ Δαμάγητε τὴν ναῦν ἐκείνην, ἥλιος ἐπιγραφὴ ἦν αὐτῇ, πάγκαλόν τινα καὶ εὔπρυμνον, ἱκανῶς τε τετροπισμένην. καὶ διάβασιν εἶχε πολλήν. ἐπῄνεις δὲ καὶ τὸ ναυτικὸν αὐτῆς, ὡς ὀξὺ, καὶ ἀσφαλὲς, καὶ εὔτεχνον ὑπουργῆσαι. καὶ τοῦ πλοῦ τὴν εὐδρομίην. ταύτην ἔκπεμψον ἡμῖν. ἀλλ' εἰ οἷόν τε, μὴ κώπαις, ἀλλὰ πτεροῖς ἐρετμώσας αὐτήν, ἐπείγει γὰρ τὸ πρῆγμα καὶ φιλότης, μάλα εἰς Ἄβδηρα διαπλεῦσαι πάνυ ταχέως. βούλομαι γὰρ νοσέουσαν ἰήσασθαι πόλιν, διὰ νοσέοντα ἕνα Δημόκριτον. ἀκούεις πότ' ἀνδρὸς τὸ κλέος, τοῦτον ἡ πατρὶς ᾐτίηται μανίῃ κεκρατῆσθαι. ἐγὼ δὲ βούλομαι, μᾶλλον δὲ εὔχομαι, μὴ ὄντως αὐτὸν παρακόπτειν, ἀλλ' ἐκείνοισι δόξαν εἶναι. γελῇ φασὶν ἀεὶ, καὶ οὐ παύεται γελῶν ἐπὶ παντὶ πρήγματι. καὶ σημεῖον αὐτοῖσι μανίης τοῦτο δοκέει. ὅθεν λέγε τοῖσιν ἐν Ῥόδῳ φίλοισι μετριάζειν ἀεὶ. καὶ μὴ πολλὰ γελῆν. μηδὲ πολλὰ σκυθρωπάζειν. ἀλλὰ τουτέων ἀμφοῖν τὸ μέτριον* κτήσασθαι. ἵνα τοῖς μὲν χαρίςατος εἶναι δόξειας. τοῖς δὲ φροντιςὴς περὶ ἀρετῆς μερμηρίζων. ἔνι μέντοι τι Δαμάγητε κακὸν, παρ' ἕκαςον αὐτοῦ γελῶντος. εἰ γὰρ ἡ ἀμετρίη φλαῦρον, τὸ διὰ παντὸς φλαυρότερον. καὶ εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, Δημόκριτε. καὶ νοσέοντος καὶ κτεινομένου, καὶ τεθνεῶτος. καὶ πολιορκουμένου. καὶ παντὸς ἐμπίπτοντος κακοῦ, ἕκαςον τῶν πρησσομένων, ὕλη σοι γέλωτος ὑπόκειται. οὐ θεομαχέεις δὲ εἰ δύο ἐόντων ἐν κόσμῳ, χαρᾶς καὶ λύπης, σὺ θάτερον αὐτῶν ἐκβέβληκας; μακάριος τ' ἂν ἦς, ἀλλ' ἀδύνατον, εἰ μήτε μήτηρ σοι νενόσηκεν, μήτε πατὴρ, μήτε τὰ ὕςερον τέκνα. ἢ γυνὴ ἢ φίλος, ἀλλὰ διὰ τὸν σὸν γέλωτα ἵνα διασώζηται εὐτυχέες πάντα. ἀλλὰ νοσεόντων γελᾷς. ἀποθνησκόντων χαίρεις. εἴ τι που

*γυνή.

urbis nostræ curam geras. Nam haud scio quomodo ex casu contigit, vt saluber sit annus, & pristinam naturā habeat. Quare neq; multi infestabunt morbi: attamen venito. Inhabitabis autem meam domum nimis quàm opportunā, nimirū quum & vxor apud parētes maneat propter meam profectionē. Attamē & illius res inspecta, quo pudice degat, & nō ob viri absentiā, alios viros approbet. Honesta equidē ab initio fuit, & parentes bonos habuit. patrem autē mirificè virilem, & malos valde odio habentem, egregie senem. Attamē semper opus habet mulier moderatore. Habet enim à natura in se lasciuiā: quæ, nisi quotidie resecet, velut arbores, in materiæ multæ effusionem exuberat. Ego vero amicū parētibus diligentiorē puto ad vxorē custodiendā. Nō enim, velut illis, etiā huic cohabitat beneuolētiæ adfectio, per quā sępe vmbra admonitioni obtēditur. In omnibus autē rebus prudentior est alienitas ab adfectione, vt quæ minime à beneuolentia infringatur. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

CVm apud te Rhodi essem, Damagete, vidi nauem illā, cui Solis inscriptio erat, penitus pulchrā, & in puppi probe instructam, & sufficientē carinā habentē. Habebat & transtra multa. Et tu laudabas etiā in ipsā nauigādi præstantiā, ꝙ velox esset, & tuta, & ad inseruiendū artificiosa. Et insuper prædicabas probū in ipsa nauigationis cursū. Hanc mitte nobis: verum, si fieri potest, nō remis, sed alis ad remigiū instructam. Vrget enim res ipsa, ò amice, vt valdè cito in Abderam nauigem. Volo enim ægrotantem curare vrbem, propter vnum ęgrotantē Democritū, si vnquā viri fama ad aures tuas peruenit. De hoc patria dicit, ꝙ insania adflictus sit: ego autem cupio, imò magis opto, nō reuera ipsum insanire, sed illos ita putare: Ridet, inquiunt, semper, & ridere non cessat in omnibus negotijs. Et hoc ipsis insaniæ signum esse videtur. Quare tuis in Rhodo amicis dicito, vt semper moderatè se gerant, & non multū rideant, neque multum tristes sint: sed inter ambo hæc modū teneant: vt alijs comis esse videaris, alijs solicitus, de virtute cogitās. Est profecto mali quiddam, dū ad singula ille ridet. Si enim immodestia malum est: ea sanè perpetua longe peior est. Et dicam sanè ad ipsum: Democrite, & siquis ægrotat, & occiditur, & mortuus est, & obsidetur, & quoduis malū ingruit: singula quæ fiunt, materiā risus tibi præbent. Non autē repugnas Deo, si, quum duo sint in mūdo, Gaudium, & Tristitia, tu alterū ipsorum eiecisti? Beatus profecto fueris, (verùm impossibile est) si neque mater, tibi ægrotat, neque pater, neque postea liberi, aut vxor, aut amicus: sed propter tuū risum conseruantur, penitus fęlix es. At si, dum ægrotant, rides: dum moriuntur, gaudes: & si quid

A quid mali audieris, exhilararis: pessimus es ô Democrite, & procul sanè à sapientia. Si vero putas hæc ipsa neque mala esse, certe atra bile percitus es Democrite, periclitans ne & ipse Abderita sis: prudentior autem sit ipsa ciuitas. Ceterũ de his exactius illic dicemus Damagete. At vero nauis etiam hoc tempus, quo hæc tibi scribo, remoratur. Vale.

Hippocrates Philopœmeni gaudium.

Cogitans ac sollicitus de Democrito, illa ipsa nocte dormiens, sub ipsius auroræ initiũ, somniũ mihi oblatũ habui, ex quo puto nihil valde periculosi fore. Mirabiliter enim exper-
B gefactus sum. Videbar mihi videre Aesculapiũ ipsum corã, & iam ad ipsas Abderitarum portas aderamus: Aesculapius autẽ nõ vt imagines cũ aliàs ostendunt, mitis ac blandus apparebat: sed habitu cõcitato, & aspectu horrẽdo. Sequebant autẽ ipsum dracones reptiliũ generis immanes, longũ tractum ducẽtes, & horribile quiddã velut in desertis ac saltibus subsibilãtes. Sequebant & socij, pyxides medicamentarias probe obsignatas gestantes: deinde porrexit mihi manum Deus: quam vbi libentissime apprehendissẽ, rogabã vt simul mecũ pergeret, & ne me in medẽdo destitueret. Verũ is: Nihil, inquit, in præsens me opus habes: sed hæc immortaliũ ac mortaliũ cõmunis Dea te peregrinũ deducet. Et ego cõ-
C uersus video mulierẽ pulchrã ac magnã, simpliciter ornatã, splendidã, cuius oculorum circuli puro lumine micabant, vt stellarũ fulgorẽ putares. Et Deus quidẽ disparuit. Mulier verò illa apprehensũ me manu, læto gradu benigniter per vrbem ducebat. Et vbi prope domũ essemus, in qua hospitiũ mihi paratũ esse putabã, velut spectrũ disparuit, hoc saltẽ dicẽs: Cras te apud Democritũ deprehendã. Cum vero iã se illa cõuerteret: Rogo, inquã, optima fœmina, quæ nã es, & quo nõie vocari debes? Veritas, inquit illa. Cæterũ quã accedentẽ vides (& derepẽte altera quædã mihi apparuit) neque ipsa mala videtur, audacior autem aspectu & cõcitatior: Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderitas. Ego
D igit vbi de somno surrexissem, mihiipsi somniũ interpræatus sum, ꝙ nõ indigeret medico Democritus, qñ sanè ipse medẽdi Deus discessisset, velut qui medendi occasionẽ & materiã nõ haberet. Sed ipsa quidẽ Veritas, quod Democritus sanus sit, apud Democritum manet: Opinio vero, quòd Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. Atque hæc vera esse, mi Philopœmen, credo, & sunt sanè. Et non contemno somnia, maxime vbi etiam ordinem conseruãt. Medicina autem & vaticinatio valdæ cognatæ sunt: quandoquidem & pater ambarum artium vnus est Apollo progenitor noster, & præsentes, & futuros morbos prædicens, & ægrotos & ægrotaturos sanans. Vale.

Hippo-

τι που πύθοιο κακὸν, εὐφραίνη. ὡς πονηρότατος εἶ ὦ Δημόκριτε, καὶ πόῤῥω γε σοφίης. ἢν νομίζεις αὐτὰ μὴ δὲ κακὰ εἶναι, μελαγχολᾶς οὖν Δημόκριτε, κινδυνεύων καὶ αὐτὸς Ἀβδηρίτης εἶναι. φρονιμωτέρη δὲ ἡ πόλις. ἀλλὰ περὶ μὲν δὴ τουτέων, ἀκριβέστερον ἐκεῖ λέξομεν, Δαμάγητε. ἡ δὲ ναῦς καὶ τὸν χρόνον, ὃν ἐπιστέλλω σοι, χρονίζει. ἔῤῥωσο. Vet. Cod.

Ιπποκράτης Φιλοποίμενι χαίρειν.

Σύννους καὶ περιφροντικῶς ὑπὲρ Δημοκρίτου αὐτέῃ ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ καταδαρθὼν, πρὸς ἀρχομένην τὴν ἕω, ὄναρ ἐφαντάσθην. ἐξ οὗ νομίζω κάρτα μηδὲν ἐπισφαλὲς γενήσεσθαι. ἐκπάγλως γὰρ διηγέρθην. ἐδόκεον γὰρ αὐτὸν τὸν Ἀσκληπιὸν ὁρῆν φαίνεσθαι αὐτέου πλησίον. ἤδη δὲ πρὸς ταῖς τῶν Ἀβδηριτῶν πύλαις ἐτυγχάνομεν. ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς, οὐχ ὡς εἰώθεσαν αὐτοῦ αἱ εἰκόνες, μειλίχόν τε καὶ πρᾶον ἰδέσθαι κατεφαίνετο. ἀλλὰ διεγηγερμένος τῇ σχέσει, καὶ εἰδέσθαι φοβερώτερος. εἵποντο δὲ αὐτῷ δράκοντες, χρῆμά τι ἑρπετῶν ὑπερφυὲς. ἐπειγόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ μακρῷ τῷ ἐπισύρματι, καίτι φρικῶδες ὡς ἐν ἐρημίῃσι ἢ νάπῃσι κοίλῃσιν ὑποσυρίζοντες. οἱ δὲ κατόπιν ἑταῖροι κίστας φαρμάκων εὖ μάλα περιεσφηκωμένας ἔχοντες, ἦεσαν. ἔπειτα ὤρεξέ μοι τὴν χεῖρα ὁ θεὸς. κἀγὼ λαβόμενος ἀσμένως, ἐλιπάρεον ξυνέρχεσθαί καὶ μὴ καθυστερεῖν μου τῆς θεραπείης. ὁ δὲ οὐδέν τι ἔφη ἐν τῷ παριόντι ἐμεῦ χρήζεις, ἀλλά σε αὐτὴ τανῦν ξεναγήσει θεὸς, κοινὴ ἀθανάτων τε καὶ θνητῶν. ἐγὼ δὲ ἐπιστραφεὶς, ὁρέω γυναῖκα, καλήν τε καὶ μεγάλην, ἀφελὲς περιπλοκισμένην, λαμπρήμονα. διέλαμπον δ' αὐτέης, οἱ τῶν ὀμμάτων κύκλοι, καθαρόν τι φῶς, οἷον ἀστέρων μαρμαρυγὰς δοκέειν. καὶ ὁ μὲν δαίμων ἐχωρίσθη. κείνη δὲ ἡ γυνὴ πιέσασά με τοῦ καρποῦ μαλθακῇ τινι εὐτονίῃ, διὰ τοῦ ἄστεος ἦγε φιλοφρονεομένη. ὡς δὲ πλησίον τῆς οἰκίης ἦμεν, ἵνα τὴν ξενίην ἐδόκεον εὐτρεπεῖσθαι, ἀπήει ὡς φάσμα.* οἷον εἰποῦσα· αὔριόν σε παρὰ Δημοκρίτου καταλήψομαι. ἤδη δὲ αὐτῆς μεταστρεφομένης, δέομαι φημὶ ἀρίστη τίς εἶ, καὶ τίνα σε καλέομεν. ἡ δὲ Ἀλήθεια ἔφη αὐτὴ δὲ ἣν προσιοῦσαν ὁρῇς, καὶ ἐξαίφνης ἑτέρη τις κατεφαίνετό μοι, *οὐ κακὴ μὲν οὐδ' αὐτὴ, θρασυτέρη δὲ ἰδέσθαι καὶ σεσοβημένη, Δόξα ἔφη καλέεται. κατοικέει δὲ παρὰ τοῖσιν Ἀβδηρίταισιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἀναστὰς, ὑπεκρινάμην ἐμαυτῷ τὸ ὄναρ, ὅτι οὐ δέοιτο ἰητροῦ Δημόκριτος. ὅπου γε αὐτὸς ὁ θεραπεύων θεὸς ἀπέστη, ὡς οὐκ ἔχων ὕλην θεραπείης. ἀλλὰ ἡ μὲν ἀλήθεια, τοῦ ὑγιαίνειν παρὰ Δημοκρίτῳ μένει. ἡ δὲ τοῦ νοσέειν αὐτὸν δόξα, παρὰ Ἀβδηρίταις ὄντως κατῴκηκε. ταῦτα πιστεύω ἀληθέα εἶναι Φιλοποίμην, καὶ ἔστιν. καὶ οὐκ ἀπογινώσκω τὰ ὀνείρατα. μάλιστα δὲ ὁκόταν καὶ
4 τάξιν διαφυλάττει. ἰητρικὴ δὲ καὶ μαντικὴ, καὶ πάνυ ξυγγενές εἰσιν. ἐπειδὴ καὶ τῶν δύο τεχνέων πατὴρ εἷς Ἀπόλλων, ὁ καὶ πρόγονος ἡμέων, ἐούσας καὶ ἐσομένας νούσους προαγορεύων, καὶ νοσέοντας καὶ νοσήσαντας ἰώμενος. ἔῤῥωσο.

*μόνον.

*οὐκ ἀκαλὴς.

Vet.Cod.

Ἱπποκράτης κρατεύᾳ χαίρειν.

Ἐπίσαμαί σε ῥιζοτόμον ἄριστον ὦ ἑταῖρε, καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν, καὶ διὰ προγόνων κλέος. ὡς μηδὲν ἀποδεῖν σε δυνάμει τοῦ προπάτορος Κρατεύα. νῦν οὖν εἰ καίποτε ἄλλοτε, βοτανολόγησον, ὁκόσα τὲ καὶ ὁκοῖα δύνασαι. ἀναγκαίη γὰρ ἐπείγει. καὶ διάπεμψαί μοι ταῦτα, ἐπ' ἄνδρα, ὅλῃ πόλει ἰσοστάσιον, ἀβδηρίτην μὲν, ἀλλὰ Δημόκριτον. νοσέειν γὰρ φασιν αὐτόν. καὶ καθάρσιος μάλα χρήζειν, ἐντὸς μανίης ἐόντα. μὴ χρησαίμεθα μὲν οὖν τοῖς φαρμάκοις ὥσπερ καὶ πέπεισμαι, ἀλλ' ὅμως εὐτρεπεῖσθαι χρὴ πανταχόθεν. τὸ δὲ χρῆμα τῶν βοτανῶν, παρὰ σοὶ πολλάκις ἐθαύμασα: ὡς καὶ τὴν τῶν ὅλωνγε φύσιν τὲ καὶ διάταξιν, καὶ τὸ ἱερώτατον γῆς ἵδρυμα. ἐξ ἧς ζῶα. καὶ φυτά, καὶ τροφαί. καὶ φάρμακα. καὶ τύχη. καὶ ὁ πλοῦτος αὐτὸς ἀναφύεται. οὐ δὲ γὰρ ἂν εἶχεν ἐπιβῆ ἡ φιλαργυρίη. οὐδ' ἂν Ἀβδηρῖται με νῦν δέκα ταλάντοις ἐδελέαζον, ἀντὶ ἰητροῦ μισθωτὸν ἐλέγχοντες. εἰ δ' ἐδυνάσο Κρατεύα τῆς φιλαργυρίης τὴν πικρὰν ῥίζαν ἐκκόψαι, ὡς μηδὲν λείψανον αὐτῆς ἀφεῖναι, εὖ ἴσθι ὡς ἐκαθήραμεν ἂν τῶν ἀνθρώπων, μετὰ τῶν σωμάτων καὶ τὰς ψυχὰς νοσεούσας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εὐχαί. σὺ δ' ἡμῖν τὸ παρεὸν, μάλιστα τὰς ὀρεινὰς, καὶ ὑψηλόφους βοτάνας, ῥιζοτόμει, στερεώτεραι γὰρ τῶν ὑδρηλοτέρων εἰσὶν, καὶ δριμύτεραι μᾶλλον, διὰ τὴν τῆς γῆς πυκνότητα, καὶ τὴν λεπτότητα τοῦ ἠέρος. ὅτι γὰρ ἕλκουσιν ἐμψυχότερόν ἐστι. πειρήθητι δ' ὅμως καὶ τὰς παρὰ λίμναις ἑλίεις πεφυκυίας ἀνθολογῆσαι. καὶ τὰς ποταμίους ἢ κρηνίτιδας, ἢ πιδακίτιδας παρ' ἡμῖν καλεομένας, ἃς δὴ ἀσθενέας καὶ ἀτόνους, καὶ γλυκυχύλους εἶναι πέπεισμαι. πάντα δὲ ὁκόσα χυλοί τε, καὶ ὁποὶ ῥέοντες ἐν ὑαλινοῖσιν ἀγγείοισιν φερέσθωσαν. ὁκόσα δ' αὖ φύλλα ἢ ἄνθεα, ἢ ῥίζαι ἐν κώθωσι καινοῖσι περιεσφηκωμένοις. ὅπως μὴ διαυγαζόμενα τῇσι πνοῇσι ἐκλείπῃ, τὸν τόνον τῆς φαρμακείης, ὥσπερ ἀπολειποψυχήσαντα, ἀλλ' εὐθὺς ἡμῖν ταῦτα πέμψον. καὶ γὰρ ἡ ὥρη τοῦ ἔτεος ἁρμόδιος. καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς λεγομένης μανίης, ἐπείγει. τέχνης μὲν γὰρ πάσης ἀλλότριον, ἀναβολή. ἰητρικῆς δὲ καὶ πάνυ ἐν ᾗ ψυχῆς κίνδυνος, ἡ ὑπέρθεσις. ψυχαὶ δὲ τῶν θεραπειῶν οἱ καιροί. ὧν ἡ παραφυλακὴ τὸ τέλος. ἔλπομαι μὲν οὖν, ὑγιέα εἶναι τὸν Δημόκριτον καὶ δίχα ἰήσιος. εἰ δ' ἄρα τι σφάλμα φύσεως, ἢ καιροῦ, ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίης, γένοιτο (πολλὰ γὰρ ἡμέας θνητοὺς ἐόντας λάθει, ἅτε μὴ πάγχυ δι' ἀτρεκίης εὐτονέοντας) ἐπὶ τὸ ἄδηλον πᾶσαν χρέος δύναμιν ἠθροῖσθαι. οὐ γὰρ ἀρκέεται ὁ κινδυνεύων, οἷς δυνάμεθα. ἀλλ' ἐπιθυμεῖ καὶ ἃ μὴ δυνάμεθα. καὶ σχεδὸν πρὸς δύο στρατευόμεθα τέλεα. τὸ μὲν ἀνθρώπου, τὸ δὲ τέχνης, ὧν τὸ μὲν ἄδηλον, τὸ δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ὥρισται. δεῖ δὲ ἐν ἀμφοτέροισιν τουτέοισι, καὶ τύχης. τὸ γὰρ ἀτέκμαρτον ἐν

Hippocrates Crateuæ gaudium.

Scio te, ô amice, optimum radicisecam esse, & propter tuam ipsius exercitationẽ, & propter progenitorum gloriã, adeò vt in hac facultate, Crateuæ proauo minime cedas. Proinde nunc, si vnquam aliàs, herbas collige, quot & quales poteris: vrget enim necessitas: atque has mihi transmitte, ad virum toti ciuitati comparandum, Abderitam quidẽ, verùm Democritũ. Aegrotare enim ipsum dicunt, & purgatione valde opus habere, vt qui insania sit correptus. Non vtemur fortassis medicamentis, quemadmodum etiam credo. Attamẽ vndiquaque instructũ esse oportet. At vero rẽ herbariã apud te sæpe admiratus sum, quemadmodũ etiã vniuersorum naturam ac cõstitutionem, & sacerrimum terræ fundamentum, ex qua animalia, & plantæ, & alimenta, & medicamenta, & fortuna, & ipsæ diuitiæ exoriuntur. Neque enim aliàs haberet vbi consisteret Auaricia, neque sanè Abderitæ nunc decẽ talentis inescassent me, pro medico mercenarium declarantes. Si vero possis Crateua amaram auaritię radicem exscindere, vt nullæ ipsius reliquiæ restẽt: probe scito ꝙ hominum vnà cum corporibus etiã animas ægrotantes purgassemus. At hæc quidem vota sunt. Tu vero quod fieri potest, nobis mõtanas maxime, & in altis collibus nascẽtes herbas radicitus reseca. Sunt enim aquosioribus solidiores D & acriores, propter terræ densitatem, & aeris tenuitatẽ. Nam quod attrahunt, frigidius est. Conare tamen vt etiam de his, quę circa stagna nascunt, & de palustribus, & fluuiatilibus, aut fontanis, flores colligas: quas sanè debiles, & exsolutas, ac dulcis succi esse scio. Omnia autẽ medicamẽta, quæ succi & liquoris fluidi sunt, in vitreis vasis ferantur: quæ vero folia, aut flores, aut radices sunt, in fictilibus nouis probe obturatis: vt ne ventis perflata, medicamenti vigorẽ, velut in animi deliquium collapsa, amittant. Cæterũ statim nobis hæc mittito. Nam & tempus anni congruũ est, & necessitas dictæ insaniæ vrget. Ab omni equidẽ arte aliena res est dilatio, verũ maxime à medicina, in qua dilatio est animæ D periculũ. Curationũ vero animę sũt tẽporũ opportunitates, quarũ obseruatio finis est. Spero quidẽ sanum esse Democritũ, etiã citra medelã. Si verò aliquis error naturæ, aut tẽporis, aut alterius alicuius causæ cõtingat (multa enim nos, qui mortales sumus, latent, vtpote non omnino per veritatem corroboratos) ad id quod obscurum est, omnem vim cõgregatam esse oportet. Nõ enim cõtentus est is, qui in periculo versaẗ, his quæ possumus: sed cõcupiscit etiam ea, quæ non possumus. Et fermè semper ad duos fines militamus, alterum hominis, alterũ artis. Quorũ alter obscurus est, alter scientiæ determinatus. Opus est autem in vtrisque his etiam fortuna.

Incerta

A Incerta enim est coniectura eorum, qui in pur-
gationibus caute procedunt. Nam & stomachi
adflictionẽ veremur, & medicationis congruen
tiam, ad naturam ignotam coniectamus. Non
enim vna & eadem est omniũ natura, & aliud
semper sibiipsi decernẽs adsimilat, ac familiare
facit: Aliqñ vero totũ perdit. Sed & herbis mul-
ta reptilia venenũ immittũt, & hiatu suo inter-
næ ipsarũ teneritudini adflictionẽ pro auxilio
inspirant. Et huius rei ignorantia erit, nisi sanè
nota aliqua, aut macula, aut odor ferus & gra-
uis rei factæ indicationem fecerit. Deinde ipsa
ars, propter fortunæ casum, à recte faciendi pro-
posito aberrat. Tutiores autẽ semper sunt purga
tiones per veratrũ, quibus etiam Melampus in
B Prœti filiabus, & Anticyreus in Hercule vsi esse
narrãtur. Minime vero vtemur nos vllo aliquo
ex his in Democrito: sed contigerit opto illi sa-
piẽtia, efficacissimorum ac medicatissimorum
pharmacorum finis. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

HOc erat illud Damagete, quod coniecta-
bamus: non insanit Democritus, sed super
omnia sapit, & nos sapientiores effecit, & per
nos omnes homines. Remisi autem tibi amice,
reuera Aesculapeam nauẽ: cui cum Solis signo
etiam sanitatis insigne apponito. Nã reuera se-
cũdo numine vela fecit: & illa die in Abderam
C nauigauit, qua scripseram ipsis, me peruenturũ
esse. Omnes igitur ante portas cõgregatos inue-
nimus, nos, velut verisimile est, expectantes, nõ
viros solũm, sed etiam mulieres: insuperque
senes & pueros (per Deos) tristes, itemque in-
fantes. Atque hi quidem sic habebant, velut
ob Democritum insanientem. Ille verò synce-
re tunc in philosophãdo excellebat. Postquam
autem me vidissent, visi sunt mihi paululum ad
seipsos redijsse, & bonas spes ostentabant. At
Philopœmen me ad hospitium ducere gestie-
bat, & hoc ab illis comprobabatur. Ego vero:
O viri Abderitæ, inquam, nullum mihi maius
operæprecium est, quàm Democritum videre.
Illi verò hoc audito, collaudarũt, & gauisi sunt,
D & compendio duxerunt me per forum, partim
sequentes, partim præcurrentes, alij ab vtraqua
parte: Serua, clamãtes, auxiliare, medicare. Et
ego adhortabar ipsos vt confiderent, tanquam
fortasis nihil esset mali: aut si quid esset, modi-
cum id esset: & correctũ facile, confisus horis an
ni Etesiis. Et simul hæc dicens ibã. Neque enim
procul erant ædes: immo neque tota ciuitas.
Aderamus igitur: propinquę enim muro erant,
& me placide eò deducũt. At retro turrim col-
lis erat altus, longis ac densis populis nigris vm-
brosus, vnde Democriti habitacula cõspiciebã-
tur. Et ipse Democrit⁹ sub ampla ac humillima
platano sedebat, in veste crassa citra humeros
desinẽte, solus, discalceatus, super lapidea sede,
valde

τον ἐν ταῖς καθάρεσι δι' εὐλαβείης ἰόντων. καὶ Vet. Cod.
γὰρ καὶ ςομάχου κάκωσιν ὑφορεόμεθα, καὶ ξυμ-
μετρείην φαρμακείης, πρὸς ἀγνοουμένην φύσιν
ςοχαζόμεθα. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μία φύσις
ἁπάντων. ἕτερον δ' αἰεὶ καὶ πρὸς ἑωυτὴν ὀρέ-
ζουσα οἰκιεῖον, ἐνίοτε δὲ τὸ πᾶν ἀπώλεσε, καὶ
ταῖς βοτάναις πολλὰ τῶν ἑρπετῶν ἐνιοβόλησε,
καὶ περιχανόντα τῇ ἐντὸς ἅβρῃ, κάκωσιν ἀντ'
ἀλεξήσιος αὐτοῖς προσέπνευσεν. καὶ τούτου
ἄγνοια ἔςαι, εἰ μήτις ἄρα κηλὶς ἢ σπίλος, ἢ
ὀδμὴ θηριώδης καὶ ἀπηνὴς, τοῦ γινομένου ξύμ-
βολον φανείη. εἶθ' ἡ τέχνη διὰ τὸ ξύμπτωμα τῆς
τύχης, τῆς κατορθώσιος ἀφήμαρτε. βεβαιότε-
ραι δ' ἂν αἰεὶ αἱ δι' ἐλλεβόρων διὰ τοῦτο καθάρ-
σιες εἰσὶ: αἷς καὶ Μελάμπους ἐπὶ τῶν Προίτου θυ-
γατέρων, καὶ Αντικυρεὺς ἐφ' Ηρακλέους, ἱςο-
ρέονται κεχρῆσθαι. μὴ χρησαίμεθα δὲ ἡμεῖς ἐπὶ
Δημοκρίτεω μηδενὶ τούτων. ἀλλὰ γένοιτο ἐκεί-
νω τῶν δραςικωτάτων καὶ ἰητρικωτάτων φαρμά-
κων σοφίη τέλος. ἔῤῥωσο.

Ιπποκράτους Δαμαγήτω χαίρειν.

ΤΟῦτ' ἐκεῖνο Δαμάγητε ὅπερ εἰκάζομεν, οὐ
παρέκοπτε Δημόκριτος, ἀλλὰ πάντα ὑπε-
ρεφρόνεε. καὶ ἡμᾶς ἐσωφρόνιζε, καὶ δι' ἡμέων πάν-
τας ἀνθρώπους. ἐξέπεμψα δὲ σοι φιλότης ὡς
ἀληθέως, τὴν ἀσκληπιάδα νῆα. * ἣ πρόσθες *ἣν πρόσθ.
μετὰ τοῦ ἁλίου ἐπίσημον, καὶ ὑγιείην. ἐπεὶ κα-
τὰ δαίμονα τῷ ὄντι ἱςιοδρόμηκε. καὶ ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρῃ κατέπλευσεν εἰς Αβδηρα, ἧπερ αὐ-
τέοις ἐπεςάλκειν ἀφίξεσθαι. Πάντας οὖν ἀο-
λέας πρὸ τῶν πυλῶν εὕρομεν ὡς εἰκὸς, ἡμέας
περιμένοντας, οὐκ ἄνδρας μόνους, ἀλλὰ καὶ γυ-
ναῖκας, ἔτι δὲ καὶ πρεσβύτας καὶ παιδία, νὴ
θεοὺς κατηφέα καὶ τὰ νήπια. οὗτοι μέντοι ὧδε
εἶχον, ὡς ἐπὶ μαινομένω τῷ Δημοκρίτω. ὁ δὲ
μετ' ἀκριβείης τότε ὑπερεφιλοσόφει. ἐπεὶ δὲ
με εἶδον, ἔδοξάν που σμικρὸν ἐφ' ἑαυτοῖς γεγο-
νέναι. καὶ χρηςὰς ἐλπίδας ἐποιοῦντο. ὁ δὲ Φι-
λοποίμην, ἄγειν ἐπὶ τὴν ξενίην με ὥρμητο. κα-
κείνοις ξυνεδόκεε τοῦτο. ἐγὼ δὲ ὦ ἄνδρες ἔφην
Αβδηρῖται, οὐδὲν ἔςι μοι προύργου, ἢ Δημόκρι-
τον θεήσασθαι. οἱ δ' ἐπήνουν ἀκούσαντες, καὶ
ἥσθησαν, ἦγόν τε με ξυντόμως διὰ τῆς ἀγορῆς,
οἱ μὲν ἑπόμενοι, οἱ δὲ προθέοντες, ἑτέρωθεν ἕτε-
ροι σῶζε λέγοντες, βοήθει, θεράπευσον. κἀγὼ
παρῄνεον θαῤῥεῖν. ὡς τάχα μὲν οὐδενὸς ἐόν-
τος κακοῦ, πίσυνος ἐτησίαις ὥραις. εἰ δ' ἄρα
καί τινος βραχέος εὐδιορθώτου. καὶ ἅμα ταῦ-
τα λέγων, ᾔειν, οὐ δὲ γὰρ πόῤῥω ἦν ἡ οἰκίη,
7 μᾶλλον δ' οὐδ' ἡ πόλις ὅλη. παρήειμεν οὖν,
πλησίον γὰρ τοῦ τείχους ἐτύγχανεν. καὶ ἀνά-
γουσί με ἡσυχῇ. ἔπειτα κατόπιν τοῦ πύρ-
γου, βουνὸς ἦν τις ὑψηλός. μακρῇσι καὶ δα-
σείῃσιν αἰγείροισιν ἐπίσκιος. ἔνθεν τε ἐθεωρεῖ-
το τὰ τοῦ Δημοκρίτου καταγώγια. καὶ αὐτὸς
ὁ Δημόκριτος καθῆςο ὑπό τινι ἀμφιλαφεῖ,
καὶ χθαμαλωτάτῃ πλατανίςῳ, ἐν ἐξωμίδι
παχείῃ, μουνὸς ἀνυπόδετος ἐπὶ λιθίνω θώκω,

Vet. Cod. ὠχρινιῶς πάνυ καὶ λιπόσαρκος, κουρείων τὰ γένεια. παρ' αὐτὸν δ' ἐπὶ δεξιῆς, λεπτόρρυτον ὕδωρ κατὰ πρηνέος τοῦ λόφου θεῖον ἠρέμως ἐπελάρυζεν. ἦν δέ τι τέμενος ὑπὲρ ἐκεῖνον τὸν λόφον, ὡς ἐν ὑπονοίῃ κατεικάζοντι, νυμφέων ἱδρυμένον, αὐτοφύτοις ἐπηρεφὲς ἀμπέλοις. ὁ δ' εἶχεν ἐν εὐκοσμίῃ πολλῇ ἐπὶ τοῖν γουνάτοιν βιβλίον, καὶ ἕτερα δέ τινα, ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μερέοιν αὐτέῳ παρεβέβλητο. σεσώρευντο δὲ καὶ ζῶα συχνά, ἀνατετμημένα δι' ὅλων. ὁ δὲ ὅτε μὲν ξυντόνως ἔγραφεν ἐγκείμενος. ὅτε δὲ ἠρέμει πάμπολύ τι ἐπέχων, καὶ ἐν ἑωυτῷ μερμηρίζων. εἶτα μετ' οὐ πολὺ τουτέων ἐρδομένων, ἐξαναστὰς περιεπάτει, καὶ τὰ σπλάγχνα τῶν ζώων ἐπισκόπει, καὶ καταθεὶς αὐτὰ μετελθὼν, πάλιν ἐκαθέζετο. οἱ δὲ Ἀβδηρῖται περιεστῶτες με κατηφέες, καὶ οὐ πόρρω τὰς ὄψεις δακρυόντων ἔχοντες, φασὶν, ὁρῇς μέντοι τὸν Δημοκρίτου βίον ὦ Ἱππόκρατες, ὡς μέμηνεν, καὶ οὔτε ὅτι θέλει οἶδεν, οὔτε ὅτι ἔρδει; καί τις αὐτέων ἔτι μᾶλλον ἐνδείξασθαι βουλόμενος τὴν μανίην αὐτοῦ, ὀξὺ ἀνεκώκυσεν, εἴκελον γυναικὶ ἐπὶ θανάτῳ τέκνου ὀδυρομένῃ. εἶτ' ἀνῴμωξεν πάλιν ὑποκρινόμενος παροδίτην ἀπολέσαντά τι ὧν διεκόμιζεν. καὶ ὁ Δημόκριτος ὑπακούων, τὰ μὲν ἐμειδία, τὰ δὲ ἐξεγέλα, καὶ οὐκ ἔτι οὐδὲν ἔγραφε. τὴν δὲ κεφαλὴν θαμινὰ ἐπέσεισεν. ἐγὼ δὲ ὑμεῖς μὲν ἔφην, ὦ Ἀβδηρῖται, αὐτόθι μίμνετε, ἐγγυτέρω δ' αὐτὸς καὶ λόγων καὶ σώματος τ' ἀνδρὸς γενηθεὶς, ἰδών τε καὶ ἀκούσας, εἴσομαι τοῦ πάθεος τὴν ἀλήθειαν. καὶ ταῦτ' εἰπὼν, κατέβαινον ἡσυχῇ. ἦν δὲ ὀξὺ καὶ ἐπίφορον ἐκεῖνο τὸ χωρίον, καὶ μόλις δ' ἦν διασπειζόμενος ἦλθον. ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἔτυχεν ὅτε ἐπῆλθον αὐτέῳ, ὅτε δή ποτε γράφων ἐνθουσιωδῶς καὶ μεθ' ὁρμῆς. εἱστήκειν οὖν αὐτόθι περιμένων αὐτέου τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσιος. ὁ δὲ μετὰ μικρὸν τῆς φορῆς λήξας τοῦ γράφειν, ἀνέβλεψέ τε εἰς ἐμὲ προσιόντα, καί φησι. χαῖρε ξένε, κἀγώ, πολλά γε καὶ σὺ Δημόκριτε ἀνδρῶν σοφώτατε. ὁ δὲ αἰδεσθεὶς οἶμαι, ὅτι οὐκ ὀνομαστὶ προσεῖπέ με, σὲ δὲ ἔφη τί καλέομεν. ἄγνοια γὰρ τοῦ σοῦ ὀνόματος, ἦν πρόφασις τῆς τοῦ ξένου προσηγορίας. Ἱπποκράτης ἔφην ἔμοιγε τοὔνομα ὁ ἰητρός. ὁ δὲ εἶπεν. ἡ τῶν Ἀσκληπιαδῶν εὐγένεια, πολύ τε σου τὸ κλέος τῆς ἐν ἰητρικῇ σοφίης πεφοίτηκεν, καὶ ἐς ἡμέας ἀφῖκται. τί δὲ χρέος ἑταῖρε δεῦρο σε ἤγαγε. μᾶλλον δὲ πρὸ πάντων, κάθησο, ὁρῇς δὲ ὡς ἐστιν οὗτος οὐκ ἀηδὴς φύλλων θῶκος, ἔτι χλωρὸς καὶ μαλθακὸς ἐγκαθίσαι προσηνέστερος τῶν τῆς τύχης ἐπιφθόνων θώκων. καθίσαντος δέ μου, πάλιν φησὶν, ἴδιον ἦν, ἢ ἐπιδήμιον πρᾶγμα διζήμενος δεῦρο ἀφίξαι. φράζεο σαφῶς, καὶ γὰρ ἡμεῖς ὅ τι δυναίμεθα, συνεργοῖμεν ἄν. κἀγὼ, τὸ μὲν καθ' ἀλήθειαν ἔφην αἴτιον, δεῦρο σέο χάριν ἥκω ξυντυχεῖν σοφῷ ἀνδρί. ἔχει δὲ πρόφασιν ἡ πατρίς, ἧς πρεσβείην τελῶ. ὁ δὲ ξενίῃ τοίνυν φησὶ τὰ πρῶτα κέχρησο ἡμετέρῃ. περιεργόμενος δὲ κἀγὼ κατὰ πάντα τ' ἀνδρὸς, καίπερ ἤδη μοι καταδήλου μὴ παρανοπέειν ἐόντος, φιλοποιεύ-

μενα

valde pallidus, ac macilentus, promissa barba. Iuxta ipsum vero à dextra, tenuis aqua p decliuem collē decurrēs leniter resonabat. Erat autē delubrum quoddā super illū collem, quantū equidē cōiectura assequor, Nymphis dicatū, spōte enatis vitibus circundatū. Ipse verò cū multo ornatu super genibus librū habebat. Sed & alij quidā ex vtraq; parte adiacebant: accumulata erāt etiam animalia multa per totū resecta. Et ipse aliquando cōcitate incumbens scribebat, aliqñ quiescebat, diu multúq; se continēs, & in seipso meditans. Deinde nō lōge pòst, his peractis, exsurgens deambulabat, & viscera animaliū inspiciebat, & depositis ipsis digressus, rursus desidebat. At Abderitæ circūstantes me tristes, & nō procul à lachrymantibus oculos habentes, Vides, inquiunt, Hippocrates, Democriti vitam, quàm insanit, & neq; quod vult nouit, neque quod facit. Et quidam ex ipsis adhuc amplius ostendere volens ipsius insaniam, alta voce plorauit instar mulieris ob filij mortem lamentantis. Deinde rursus cum gemitu eiulauit, personam agens viatoris, qui aliquid ex his, quæ portabat, amisit. Verùm Democritus cùm hęc audisset, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius scribebat. Caput autem frequenter concutiebat. Ego vero: Vos, inquā, ò Abderitæ, hìc manete: ipse vero vbi & verbis, & corpori viri propior factus fuero, videroque ac audiero, cognoscam adfectionis veritatem. Et hæc loquutus, placite descendebā. Erat autē locus ille asper ac decliuis. Itaq; vix me fulciēs penetraui. Cum autē appropinquassem, incidi in ipsum, nescio quid, quasi ex numinis adflatu, & cum concitatione, scribentem. Stabam igitur isthic expectans tēpus quietis ipsius. Ipse verò paulopost, intermisso scribendi impetu, & stilo scriptorio deposito, respexit ad me accedentem, &: Salue, inquit, hospes. Et ego: Plurimum & tu, inquam, Democrite vir sapiētissime. At ille, verecundans arbitror, φ non nomine me compellasset: Te autē, inquit, quo nomine vocabimus? Ignorantia enim tui nominis, causa erat cur te hospitem appellarem. Hippocrates, inquam, Medicus est mihi nomē. Is verò: Asclepiadarū, inqt, nobilitas, & magna sapiētiæ tuæ in re medica gloria multū celebris etiā ad nos peruenit. Quid aūt negocij, ò amice, te huc perducit? Imò potius præ oībus cōside. Vides autē φ hæc sedes folijs instrata nō est inimicūda, viridis adhuc, ac mollis, & ad insidēdū lenior inuidiosis fortunæ sellis. Cū aūt cōsedissē, rursus inquit: Priuatūne, aut publicū negociū agēs huc peruenisti? Dic aperte, nā nos, quantū poterimus, adiuuabimus. Et ego: Quę vera causa est, inquā, tui gratia huc venio, vt sapiētē virū cōueniā. Habet aūt causam patria, cuius legatū ago. Ille vero: Hospitio itaq;, inquit, primū vtere nostro. Ego verò per oīa virū pertētās, etiā si iā mihi manifestū esset, ipsum nō insanire, Philopœmenum,

A menum, inquam, nosti ciuem vestrum? Etiam, inquit, valde: Damonis filium dicis, qui habitat apud Hermaidem fontem? Hūc ipsum inquā, cuius ego sum ex patribus peculiaris amicus. At tu Democrite potiore me hospitio excipe, & primū sanè quid sit hoc, quod hic scribis dicito. Ille vero vbi paululū se cōtinuisset: De insania, inquit. Et ego: O rex Iupiter inquā, opportune profectò scribis contra ciuitatem. At ille: Qualē, inquit, ciuitatē Hippocrates? Ego vero: Nihil, inquā, ò Democrite, sed haud scio quō hoc verbū mihi excidit. Verū qd de insania scribis? Quid enim, inqt, aliud q̃ qd sit, & quō ī hoībus generet, & quō alleuet. Nā aīalia hæc, q̄ vides, inqt, huius gratia reseco, nō qđ odio habeā
B opera Dei, sed bilis naturā ac sedē quęrēs. Nosti enim ꝙ hæc furoris hoīum causa est, vbi nimiū redundarit. In omnibus equidē à natura inest: sed in quibusdā minus, in quibusdā amplius. At immoderatio ipsius morbi sūt, ipsa velut materia aliqñ bona, aliqñ mala subiacente. Et ego, Per Iouem, inquā, ò Democrite, vere hæc & sapienter dicis. Quare beatū te iudico, q̄ tāta quiete frueris. Nobis autē huius participes esse non permissum est. Interrogāte verò illo: Cur, ò Hippocrates, permissū nō est? Quoniam, inquā, aut agri, aut res domesticæ, aut liberi, aut vsuræ, aut morbi, aut mortes, aut famuli, aut nuptiæ, aut eiusmodi quædā, opportunitatē nobis cōmodā eripiunt. Hic sanè vir ille ad solitam affectionē
D delatus est, & valde effuse risit, ac cachinnatus est. Et de cetero quiescebat. Et ego: Quid vero, inquā, Democrite rides? vtrum bona, quæ dixi, aut mala? Ille vero adhuc magis ridebat. Et Abderitæ de colle id vidētes, partim capita sua cædebāt, partim frōtē: alij vero capillos euellebāt. Nā, velut postea dixerunt, ampliorē, q̃ aliàs solitus esset, risū effuderat. At vero inquā, sapientū optime Democrite, cupio causam huius tuæ adfectionis cognoscere: quo risu ego tibi dign⁹ visus sum, aut ea quæ dixi: quo hoc cognito, à causa desistā, aut tu reprehensus, intēpestiuos risus coerceas. Ille vero: O Hercules, inquit, si me reprehēdere potes, curationē perficies, qualem nullā vnquā, ò Hippocrates. Et quomodo non
D reprehēdaris, ò optime? Aut nō absurdū te esse putas, dū rides hoīs mortē, aut morbū, aut mētis emotionē, aut insaniā, aut atrā bilē, aut cædē, aut aliud qd peī⁹? Aut vice versa nuptias, aut festiuitates, aut liberorū p̄creationē, aut mysteria, aut magistratus, aut honores, aut aliud quid oīno boni? Nam quorū misereri oportet, ea tu derides: & ob q̄ lætari cōueniebat, ea itidē derides, adeò vt neq; bonū, neq; malū apud te sit discretū. At ille, Hæc qdē, inqt, rectè dicis ò Hippocrates: sed nō nouisti risus nostri causam. Vbi verò cognoueris, satis scio ꝙ meū risū, meliorē legatione medelam ac curationē, tuæ patriæ & tibiipsi auferes, & alios prudentes facere poteris. Et pro hoc fortasis me vicissim medicinam doce-

μὲν ἀλλὰ οἶδα ἔφην, πολίτην ἐόντα ὑμέτερον; ὁ δὲ καὶ μάλα εἶπεν, τὸν Δάμωνος λέγεις υἱόν. τὸν οἰκοῦντα παρὰ τὴν Ἑρμαΐδα κρήνην. τοῦτον εἶπον. οὗ καὶ τυγχάνω ἐκ πατέρων ἴδιος ξένος. ἀλλὰ σὺ Δημόκριτε, τῇ κρείσσονί με ξενίῃ δέχου. καὶ πρῶτόν γε τί τοῦτο τυγχάνεις γράφων φράζε; ὁ δ' ἐπισχὼν ὀλίγον, περὶ μανίης ἔφη. κἀγώ, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ φημι. εὐκαίρως γε ἀντιγράφεις πρὸς τὴν πόλιν. ὁ δὲ ποίην φησὶ πόλιν Ἱππόκρατες. ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἔφην ὦ Δημόκριτε. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως προσέπεσεν. ἀλλὰ τί περὶ μανίης γράφεις; τί γὰρ εἶπεν ἄλλο, πλὴν εἴ τις τε εἴη, ὅκως ἀνθρώποις ἐγγίνεται. καὶ τίνα τρόπον *ἀπολωφέοιτο. τά τε γὰρ ζῶα ταῦτα ὁκόσα, ἔφη, ὁρῇς, τουτέων μέντοι γε ἀνατέμνω ἕνεκα, οὐ μισέων θεοῦ
8 ἔργα. χολῆς δὲ διζήμενος φύσιν καὶ θέσιν. οἶδα γὰρ ἀνθρώπων παρακοπῆς, ὡς αἰτίη ἐπιπολὺ αὕτη πλεονάσασα, ἐπὶ πάσῃ μὲν φύσει ἐνυπάρχει. ἀλλὰ παρ' οἷς μὲν ἔλαττον, παρ' οἷς δέ τι πλέον. ἡ δ' ἀμετρίη αὐτέης, νοῦσοι τυγχάνουσιν, ὡς ὕλης, ὁτὲ μὲν ἀγαθῆς, ὁτὲ δὲ φαύλης ὑποκειμένης. κἀγὼ νὴ Δία, ἔφην, ὦ Δημόκριτε, ἀληθέως γε καὶ φρονίμως λέγεις. ὅθεν εὐδαίμονά σε κρίνω, τοσαύτης ἀπολαύοντα ἡσυχίης. ἡμῖν δὲ μετέχειν ταύτης οὐκ ἐπιτέτραπται. ἐρεομένου δὲ, διὰ τί ὦ Ἱππόκρατες οὐκ ἐπιτέτραπται, ὅτι ἔφην, ἢ ἀγροὶ, ἢ οἰκίη, ἢ τέκνα, ἢ δάνεια, ἢ νοῦσοι, ἢ θάνατοι, ἢ δμῶες, ἢ γάμοι. ἢ τοιαῦτά τινα τὴν εὐκαιρίην ἡμῶν ὑποτέμνεται. ἐνταῦθα δὴ ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ εἰωθὸς πάθος κατηνέχθη. καὶ μάλα ἀθρόον τι ἀνεκάγχασε. καὶ ἐπετώθασε. καὶ τὸ λοιπὸν ἡσυχίην ἦγε. κἀγὼ τί μέν τοι Δημόκριτε ἔφην γελᾷς; πότερον τὰ ἀγαθὰ ὧν εἶπον, ἢ τὰ κακά. ὁ δὲ ἔτι μᾶλλον ἐγέλα. καὶ ἄποθεν ὁρέοντες οἱ Ἀβδηρῖται, οἱ μὲν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἔπαιον, οἱ δὲ τὰ μέτωπα. οἱ δὲ τὰς τρίχας ἔτιλλον, καὶ γὰρ ὡς ὕστερον ἔφησαν, πλεονάζοντι παρὰ τὸ εἰωθὸς τῷ γέλωτι ἐχρήσατο. ὑποτυχὼν δ' ἐγώ, ἀλλὰ μὴν ἔφην σοφῶν ἄριστε Δημόκριτε, ποθέω γὰρ αἰτίην τοῦ περὶ σὲ πάθεος καταλαβέσθαι, τίνος ἄξιος ἐφάνην ἐγὼ γέλωτος, ἢ τὰ λεχθέντα, ὅκως μαθὼν παύσωμαι τῆς αἰτίης ἢ σὺ ἐλεγχθεὶς, διακρούσῃ τοὺς ἀκαίρους γέλωτας. ὁ δὲ ἡράκλεις ἔφην. εἰ γὰρ δυνήσῃ με ἐλέγξαι, θεραπείην θεραπεύσεις, οἵην οὐδένα οὐδεπώποτε ὦ Ἱππόκρατες. καὶ πῶς οὐκ ἐλεγχθείης ἔφην ὦ ἄριστε. ἢ οὐκ οἴει ἄτοπος γε εἶναι γελῶν ἀνθρώπου θάνατον. ἢ νοῦσον, ἢ παρακοπήν. ἢ μανίην. ἢ μελαγχολίην. ἢ σφαγήν, ἢ ἄλλό τι χεῖρον. ἢ τοὔμπαλιν γάμους, ἢ πανηγύρεις ἢ τεκνογονίην, ἢ μυστήρια. ἢ ἀρχὰς, ἢ καὶ τιμὰς, ἢ ἄλλό τι ὅλως ἀγαθόν. καὶ γὰρ ἃ δέον οἰκτείρειν, γελᾷς. καὶ ἐφ' οἷς ἥδεσθαι χρὴ, καταγελᾷς τουτέων. ὥστε μήτε ἀγαθὸν, μήτε κακὸν παρὰ σοὶ διακεκρίσθαι. ὁ δὲ ταῦτα μὲν, ἔφη, εὖ λέγεις ὦ Ἱππόκρατες. ἀλλ' οὐκ οἶδά πω τοῦ ἡμετέρου γέλωτος αἰτίην. μαθὼν δ' εὖ οἶδ' ὅτι κρέσσονα τῆς πρεσβείης ἀντιφορτισάμενος ἀποίσεις θεραπείην τὸν ἐμὸν γέλωτα τῇ πατρίδι, καὶ ἑωυτέῳ, καὶ τοὺς ἄλλους δυνήσῃ σωφρονίζειν. ἀνθ' ὧν ἴσως κἀμὲ

Vet. Cod. * ἀπόλοιτο.

Vet.Cod.

διδάξεις ἰατρικὴν ἀμοιβηδόν. γνοὺς ὅσῃ σπουδῇ περὶ τὰ ἀσπούδαστα φιλοτιμούμενοι πρήσσειν τὰ μηδενὸς ἄξια πάντες ἄνθρωποι τὸν βίον ἀναλίσκουσι, γελώτων ἄξια διοικεῦντες. Ἐγὼ δέ φημι. λέγε πρὸς θεῶν, μήποτε γὰρ διαλανθάνει ἅπας ὁ κόσμος νοσέων; καὶ οὐκ ἔχει ὅκου διαπέμψηται πρεσβείην πρὸς θεραπείην. τί γὰρ ἂν εἴη ἔξω αὐτέου; ὁ δ' ὑπολαβών, πολλαί γε φησὶν ἀπειρίαι κόσμων εἰσὶν Ἱππόκρατες, καὶ μηδαμῶς ἑταῖρε κατασμικρολόγει πλουσίην τὴν φύσιν ἐοῦσαν. ἀλλὰ ταῦτα ἔφην Δημόκριτε, διδάξεις ἐν ἰδίῳ καιρῷ. εὐλαβοῦμαι γὰρ μήπως καὶ τὴν ἀπειρίην διεξιὼν, γελᾶν ἄρξῃ. ἴσθι δὲ νῦν περὶ τοῦ σέο γέλωτος τῷ βίῳ λόγον δώσων. ὁ δὲ μάλα τεχνὸν ἀπιδών με, δύο φησὶ τοῦ ἐμοῦ γέλωτος αἰτίας δοκέεις, ἀγαθὰ καὶ φαῦλα. ἐγὼ δὲ ἕνα* γελῶ τὸν ἄνθρωπον. ἀνοίης μὲν γέμοντα, κενεὸν δὲ πρηγμάτων ὀρθῶν πάσαις ἐπιβουλαῖς νηπιάζοντα. καὶ μηδεμιῆς εἵνεκεν ὠφελείας ἀλγέοντα τοὺς ἀνηνύτους μόχθους. πείρατα γῆς, καὶ ἀορίστους μυχοὺς ἀμέτροισιν ἐπιθυμίῃσιν ὁδεύοντα. ἄργυρον κτίζοντα καὶ χρυσόν. καὶ μὴ παυόμενον τῆς κτήσεως ταύτης. αἰεὶ δὲ θορυβεύμενον περὶ τὸ πλέον ὅκως αὐτὸς ἐλάσσων μὴ γένηται, καὶ οὐδὲ αἰσχύνεται μὴ λεγόμενος εὐδαίμων. ὅτι χάσματα τῆς γῆς ὀρύσσει διζήμενος χερσὶν, ὧν οἱ μὲν ὑπὸ συμφορῆς ἐπιπιπτούσης* τῆς γῆς ἐφθάρησαν, οἱ δὲ πολυχρονίως ταύτην ἔχοντες τὴν ἀνάγκην, ὡς ἐν πατρίδι τῇ κολάσει παραμένουσιν. ἀργύρεον καὶ χρυσίον, μαστεύοντες, ἴχνη κόνεως, καὶ ψήγματα ἐρευνῶντες. ψάμμον ἄλλην ἀλλαχόθεν ἐγείροντες, καὶ τῆς γῆς φλέβας ἐκτέμνοντες. ἐς πλουσίην αἰεὶ βωλοποιέοντες ἐκ γῆς τῆς μητρὸς πολεμίην γῆν, καὶ τὴν αὐτὴν ἐοῦσαν, καὶ θαυμάζοντες πατεῦσιν. ὅσος γέλως ἐπὶ μόχθου, καὶ κρυφίης γῆς ἐρῶσι, τὴν φανερὴν ὑβρίζοντες. κύνας ὠνεῦνται, οἱ δ' ἵππους. οἱ δὲ χώρην πολλὴν περιορίζοντες, ἰδίην ἐπιγράφουσιν. καὶ πολλῆς ἐθέλοντες δεσπόζειν, οὐδὲ αὐτέων δύνανται. γαμεῖν σπεύδουσιν, ἃς μετ' ὀλίγον ἐκβάλλουσιν. ἐρῶσιν, εἶτα μισοῦσι. μετ' ἐπιθυμίης γεννῶσιν. εἶτ' ἐκβάλλουσι τελείους. τίς ἡ κενὴ σπουδὴ καὶ ἀλόγιστος, μηδὲν μανίης διαφέρουσα; πολεμοῦσιν ἔμφυλον, ἠρεμίην οὐχ αἱρετίζοντες. ἀντενεδρεύουσι βασιλέας. ἀνδροφονοῦσι. γῆν ὀρύσσοντες, ἀργύρεον ζητοῦσιν. ἀργύρεον εὑρόντες, γῆν ἐθέλουσι πρίασθαι. ὠνησάμενοι γῆν, καρποὺς πιπράσκουσι. καρποὺς ἀποδόμενοι, πάλιν ἀργύρεον λαμβάνουσιν, ἐν ὅσαις μεταβολαῖς εἰσιν, ἐν ὅσῃ κακίῃ; οὐσίην μὴ ἔχοντες, οὐσίην ποθέουσιν, ἔχοντες, κρύπτουσιν, ἀφανίζουσιν. καταγελῶ, ἐφ' οἷς κακοπραγέουσιν. ἐπιτείνω τὸν γέλωτα, ἐφ' οἷς δυστυχέουσι. θεσμοὺς γὰρ ἀληθείας παραβεβήκασι. φιλονεικέοντες ἔχθρην πρὸς ἀλλήλους δῆριν ἔχουσι, μετὰ δὲ ἀδελφῶν καὶ τοκήων, καὶ πολιτῶν, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τοιούτων κτημάτων, ὧν οὐδεὶς θανὼν δεσπότης ἐστὶν, ἀλληλοκτονεύουσιν. ἀθεσμόβια φρονεῦντες φίλων καὶ πατρίδων ἀπορίην ὑπερορῶσι. πλουτίζουσι τὰ ἀνάξια καὶ τὰ ἄψυχα. ὅλης τῆς οὐσίης ἀνδριάν-

* γέλωτα τῶ ἀνθρώπου.

* πεσούσης.

docebis, vbi cognoueris quanto studio circa res A nullo studio dignas versantes, & ea quæ nullius precij sunt, facere conantes, omnes hoĩes vitam cõsumunt, risu digna tractantes. Ego vero, Dic, inquã, per deos, nũquid vniuersus mũdus ęgrotare se nõ animaduertit? & nõ habet quo legationẽ demittat ad sui curationẽ? Quid enim extra ipsum esse poterit? Ille vero excipiens: Multæ, inquit, sunt mundorũ infinitates, & nequaquã, ô amice, diuitẽ naturã maligne extenues. At hæc quidẽ, inquã, Democrite, suo tẽpore docebis. Vereor enim ne forte dũ infinitatẽ recensens, ridere incipias. Scias autẽ nunc, de tuo risu, rationem vitæ te reddere debere. Ille autẽ torue me intuitus: Duas, inquit, risus mei causas esse putas, bona & mala. Ego autẽ vnum hoĩem rideo, B dementia quidem plenũ, rectis autẽ actionibus vacuũ, in omnibus consilijs pueriliter, ac stulte se gerentẽ, & nullius vtilitatis gratia labores nunquã absoluẽdos tolerantẽ, fines terrę, & infinitos recessus ex immodicis cupiditatib' penetrantẽ, argentũ & aurũ quærentẽ, & nunquã ab his adquirendis interquiescentẽ; sed semper circa plura adipiscẽda tumultuãtẽ, quo ipse inferior nõ sit, & neque pudefiat, si nõ fęlix appelletur. Rideo itẽ ipsum, eo quod hiatũ terræ effodit, manibus eorũ perquirens, qui partim à laxa irruẽte terra oppressi sunt, partim diutissime in hac necessitate detẽti, in supplicio, velut in patria permanent, argentũ & aurũ inquirẽtes, uestigia pulueris ac ramenta perscrutãtes, arenam C aliã aliunde eruentes, & terræ venas exscindentes, ad opulentiã semper glebas cõflantes, ex matre terra hostilem terrã, quum tamẽ eadẽ sit, faciẽtes, & hanc admirãtes pedibus calcant. Quanto vero risu dignũ est, quod ęrumnosam & occultam terrã amant, manifestã contumelia afficiẽtes? Alij vero canes emũt, alij equos: alij multã regionẽ circumscribẽtes, propriã sibi inscribunt; & multis imperare volentes, neq; sibiipsis imperare possũt. Vxores ducũt, quas paulò post eijciunt. Amãt, deinde odio habent. Cũ magna cupiditate liberos generant: deinde adultos eijciũt. Quæ est illa vana ac absurda diligẽtia, nihil ab insania differẽs? Bellũ intestinũ gerũt, quietẽ nõ amplectẽtes. Reges alios deponunt, alios surrogãt: occidũt hoĩes. Terrã fodiẽtes argẽtũ quærũt. D Argento reperto, terrã emere volunt. Empta terra, fructus vẽdũt: fructibus diuẽditis, rũrsus argentũ accipiũt. In quot mutationibus versantur? in quãta malicia? dũ opes nõ habẽt, opes expetunt: dũ habẽt, occultãt, dissipãt. Rideo, dũ improbe agẽtes video. Intẽdo risũ, dũ infeliciter agẽtes cerno. Veritatis. n. leges trãsgrediunt. cõtẽtiõis studio hostilẽ inter se litẽ habẽt, & cũ fratribus, & parẽtibus, & ciuibus: atq; ad hæc, ꝑ eiusmodi opibus, quarũ nemo, vbi mortuus est, dominus est, se mutuo occidũt: illicitã vitã degẽtes, amicorũ ac patriæ penuriã cõtẽnunt. Res indignas & inanimatas diuitiarũ loco habẽt: ꝑ vniuersa

A vniuersa opulentia statuas emunt, quoniã effigies ita expressa est, vt loqui videatur: eos verò qui verè loquuntur, odio habẽt. Res insuper nõ faciles expetunt. Nã continentẽ habitantes, mare cupiũt. Et rursus, cũ in insulis sunt, cõtinentẽ desiderant, & omnia peruertunt ad propriã cupiditatem. Et in bello quidẽ fortitudinẽ laudare videntur: Vincuntur autẽ quotidie à petulantia, ab auaritia. Ex omnibus adfectionibus egrotant. Thersitæ vero vitæ omnes sunt. Cur vero meũ risũ reprehẽdisti ò Hippocrates? Nõ enim quispiam suã ipsius dementiã, sed alius alterius deridet: hi quidẽ ebrios, cum ipsi sibi sobrij esse videntur: alij vero amãtes, quum ipsi grauiore morbo laborent: alij nauigantes: alij eos, qui B circa agriculturã occupati sunt. Non enim concordant, neq; artibus, neq; operibus. Ego verò: Hęc quidem, inquã, vera sunt Democrite: neq; alius aliquis cõuenientior sermo esse poterit, ad mortalium miseriam declarandam: verùm ipsę res sanciunt necessitatem, & domesticæ dispensationis, & nauium fabricationis gratia, reliquæ item vitæ, in qua necesse est hominem esse. Nõ enim ad ociũ natura ipsum genuit. Ex his autẽ rursus ambitio effusa, multorum rectè sentientẽ animam decepit, qui omnia quidem rectè ac serio agere student, velut re certa ac stabili futura: Non autem ita validi sunt, vt obscuritatẽ prævidere possint. Si enim quis ò Democrite, vxorem ducens, separationem aut mortẽ timeret: aut quispiam liberos educãs, ipsorum interitũ; C imò neque in agricultura, & nauigatione, & regno, & magistratu, & omnibus quę sunt in vita, vllus vnquã de errore præsũpsit, sed vnusquisq; horum bona spe alitur, deteriorũ vero ne meminit quidem: nũquid igitur risus tuus his minime conuenit? At Democritus: Valde, inquit, tardo ingenio præditus es, & longè à sententia mea abes, ò Hippocrates, qui tranquillitatis, & perturbationis modum nõ consideras, prę ignorantia. Si enim hæc ipsa prudenti mente disponerent: & ipsi facile liberarentur, & meũ risum leuarent. Nũc autem, velut rebus in vita firmis, demẽtes illi superbiũt, ob rõcinationis expertẽ mentẽ, inordinatũ impetũ suũ ægre discentes. Sufficiẽs enim admonitio ipsis esset, Omnium D rerũ vicissitudo, q̃ subitis mutationibus irruit, & derepẽte oĩgenam circumrotationẽ inducit. At ipsi, velut hęc firma sit ac stabilis, obliti adfectionũ assidue incidẽtiũ, alter aliàs ea, q̃ tristitiã inferũt, cupiẽtes, & q̃ nõ cõferũt, quærẽtes, multis calamitatibus inuoluũtur. Si verò quis iuxta propriã facultatẽ oĩa facere cogitaret, stabilẽ sanè vitã custodiret, seipsũ cognoscẽs, & sui ipsius comparationẽ clare cõsiderãs, & nõ cupiditatis studiũ in infinitũ extẽdẽs, sed opulentã naturã, & oĩum nutricẽ, p̃ sufficientiã intuẽs. Quemadmodũ aũt in optimo corporis habitu, adfectionũ periculũ manifestũ est: ita successuũ fortunę magnitudo periculosa est. Insignes autẽ palã in infeli-

ἀνδριάντα ὠνέονται, ὅτι δοκέει λαλεῖν τὸ ἄγαλμα. τοὺς δὲ ἀληθέως λαλέοντας, μισοῦσι. τῶν γὰρ μὴ ῥηϊδίων ἐφίενται. καὶ γὰρ ἤπειρον οἰκεῦντες, θάλασσαν ποθέουσι. καὶ πάλιν ἐν νήσοις ἐόντες, ἤπειρον γλίχονται. καὶ πάντα διαστρέφουσιν ἐς ἰδίην ἐπιθυμίην. καὶ δοκέουσι μὲν ἐν πολέμῳ ἀνδρείην ἐπαινεῖσθαι. νικῶνται δὲ καθ' ἡμέρην, ὑπὸ τῆς ἀσελγίης. ὑπὸ φιλαργυρίης, ὑπὸ τῶν παθέων πάντων νοσέουσι. Θερσῖται δ' εἰσὶ τοῦ βίου πάντες. τί δὲ τὸν ἐμὸν Ἱππόκρατες ἐμέμψω γέλωτα; οὐ γὰρ αὐτὸς τῆς ἰδίης ἀνοίης, ἀλλὰ ἄλλος ἄλλου καταγελῆται. οἱ μὲν τῶν μεθυόντων, ὅταν αὐτοὶ δοκέουσι νήφειν. οἱ δὲ τῶν ἐρώντων, χαλεπωτέρην νόσον νοσεῦντες αὐτοί. οἱ δὲ τῶν πλεόντων. ἄλλοι δὲ τῶν περὶ γεωργίην ἀσχοληθέντων. οὐ συμφωνέουσι γὰρ οὔτε ταῖς τέχναις, οὔτε τοῖς ἔργοις. Ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν ἔφην κρήγυα Δημόκριτε. οὐδ' ἄλλος τὶς ἂν εἴη λόγος ἁρμοδιότερος ἐξαγγέλλων ταλαιπωρίην θνητῶν. ἀλλ' αἱ πρήξιες νομοθετοῦσι τὴν ἀναγκαίην. οἰκονομίης τε εἵνεκα καὶ ναυπηγίης, καὶ τῆς ἑτέρης πολιτείης, ἐν ᾗ χρεὼν εἶναι τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ εἰς ἀργίην αὐτὸν ἡ φύσις ἐγέννα. ἐκ τουτέων δὲ πάλιν φιλοδοξίη χυθεῖσα, ἔσφηλε πολλῶν ὀρθογνώμονα ψυχήν: σπουδαζόντων μὲν ἅπαντα, ὡς ἐπὶ ἀδιαπτωσίῃ, μὴ κατευτονεόντων δὲ τὴν ἀδηλότητα προορῆσθαι. εἴπε γάρ τις ὦ Δημόκριτε γαμέων, ἢ χωρισμὸν, ἢ θάνατον προσεδόκησεν, τὶς δ' ὁμοίως παιδοτροφέων ἀπώλειαν. ἀλλ' οὐδ' ἐν γεωργίῃ, καὶ πλοίῳ, ἢ βασιλείῃ, καὶ ἡγεμονίῃ, καὶ πάνθ' ὅσ' ὑπάρχει κατὰ τὸν αἰῶνα. οὐδεὶς γὰρ προὔλαβεν πταῖσαι. ἀλλ' ἀγαθοῖσιν ἕκαστος τουτέων ἐλπίσι φέρβεται. τῶν δὲ χερειόνων οὐδὲ μέμνηται. μὴ ποτ' ἦν ὁ σὸς γέλως τουτέοις ἀνάρμοστος; ὁ δὲ Δημόκριτος, μάλα ἔφη νωθὴς τὸν νόον ὑπάρχεις, καὶ μακράν γε τῆς ἐμῆς γνώμης ἀπόδημος Ἱππόκρατες, ἀταραξίης καὶ ταραχῆς μέτρα μὴ ἐπισκοπέων, δι' ἄγνοιαν. ταῦτα γὰρ αὐτὰ, διανοίῃ φρενήρει διοικέοντες, αὐτοί τε ῥηϊδίως ἀπήλλασσον, καὶ τὸν ἐμὸν ἐλώφεον γέλωτα. νῦν δ' ὡς ἐπ' ἀρηρόσι τοῖς ἐν τῷ βίῳ φρενοβλαβέες τετύφλωνται ἀσυλλογίστῳ διανοίῃ τῆς ἀτάκτου φορῆς δυσδίδακτοι. νουθεσίη γὰρ αὐτάρκης ὑπῆρχεν ἡ τῶν ξυμπάντων μεταβολὴ. ὀξείῃσι τροπῇσιν ἐμπίπτουσα. αἰφνίδιον τροχηλασίην παντοίην ἐννοέουσα. οἱ δ' ὡς ἐπ' ἀρηρυίῃ καὶ βεβαίῃ ἐκλελησμένοι, παθέων κατὰ τὸ ξυνεχὲς ἐμπιπτόντων, ἄλλοτε ἄλλος ποθεῦντες τὰ λυπέοντα, διζήμενοι τὰ μὴ ξυμφέροντα, ἐγκαλινδεῦνται πολλῇσι ξυμφορῇσιν. εἰ δέ τις ἐμερμήριζεν κατὰ δύναμιν ἰδίην, τὰ ξύμπαντα ἔρδειν, ἀδιάπτωτον ἐφρούρεε ζωὴν, ἑωυτὸν ἐξεπιστάμενος. καὶ ξύγκρισιν ἰδίην σαφῶς κατανοήσας, καὶ μὴ τῆς ἐπιθυμίης τὴν σπουδὴν ἀόριστον ἐκτείνων. τὴν δὲ πλουσίην φύσιν, καὶ πάντων τιθηνὸν, δι' αὐταρκείης ὁδοιπορέων. καθάπερ δὲ τῶν παθέων εὐεξίη κίνδυνος πρόδηλος, οὕτω τὸ μέγεθος τῶν εὐτυχημάτων σφαλερόν ἐστιν. ἀρίσημοι δ' ἐν τῇσι κακοδαιμονίῃσι ξυμ-

Vet. Cod.

Vet. Cod. * πέλας θεοροῦντες.

* ἐνέδρης.

σι ξυνθεωρεῦνται. ἄλλοι δὲ τὰ τῶν *παλαιῶν μὴ ἱστορέοντες ὑπὸ τῆς ἰδίης κακοπραγίης ἀπώλλοντο. τὰ δῆλα καθάπερ ἄδηλα μὴ προθεωρεῦντες, ὑπόδειγμα τὸν μακρὸν βίον ἔχοντες, γινομένων καὶ μὴ γινομένων. ἐξ ὧν καὶ τὸ ἐσόμενον ἐχρῆν κατανοῆσαι. ταῦθ' ὁ ἐμὸς γέλως ἄφρονες ἄνθρωποι. πονηρίης δίκας ἐκτίνοντες. φιλαργυρίης. ἀπληστίης. ἔχθρης *ἐνέδρης. ἐπιβουλίης. βασκανίης, ἀργαλέον ἐξειπεῖν πολυμηχανίην κακῶν. ἀπειρίη γάρ τις ἐστὶ κἀν τουτέοις δολοπλοκίησιν, αὖθ ὁμιλεῦντες σκολιόφρονες, ἀρετῆς δὲ παρ' αὐτέοις τρόπος ἐστὶ, τὸ χέρειον. φιλοψευδίην γὰρ ἀσκέουσι, φιληδονίην κοσμέουσι, νόμοις ἀπειθεῦντες. ὁ δὲ αὐτέων κατακρίνει τὴν ἀπροαιρεσίην. μήτε ὁράσεως, μήτε ἀκοῆς μετέχοντας, μούνη δ' αἴσθησις ἀνθρώπου ἀτρεκείη διανοίη τηλαυγής, τότε ὂν καὶ τὸ ἐσόμενον προορεομένη. δυσαρεστεῦνται πᾶσι, καὶ πάλιν τοῖς αὐτέοις ἐμπελάζονται. ἀρνησάμενοι πλόον, πλέουσι. γεωργίην ἀπωσάμενοι, αὖθις γεωργοῦσιν. ἐκβάλλοντες γαμετὴν, ἑτέρην εἰσάγονται. γεννήσαντες, ἔθαψαν. θάψαντες, ἐγέννησαν. πάλιν τρέφουσι. γῆρας ηὔξαντο. ἐς αὐτὸ δ' ἀφικόμενοι στενάζουσιν. ἐν οὐδεμίῃ καταστάσει βέβαιον ἔχοντες τὴν γνώμην. ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς μακαρίζουσι τὸν ἰδιώτην. ὁ δὲ ἰδιώτης, ὀρέγεται βασιλείης. ὁ πολιτευόμενος, τὸν χειροτεχνεῦντα, ὡς ἀκίνδυνον. ὁ δὲ χειροτέχνης ἐκεῖνον, ὡς εὐτονεῦντα κατὰ πάντων. τὴν γὰρ ὀρθὴν κέλευθον τῆς ἠρεμίης οὐ θεωροῦσι καθαρὴν καὶ λείην, καὶ ἀπρόσπταιστον, εἰς ἣν οὐδεὶς τετόλμηκεν ἐμβαίνειν. φέρονται δὲ ἐπὶ τὴν ἀπειθῆ καὶ σκολιὴν τρηχυβατέοντες καταφερόμενοι. καὶ προσκόπτοντες. οἱ δὲ πλεῖστοι ἐκπίπτοντες. ἀσθμαίνοντες ὡς διωκόμενοι. ἐρίζοντες. ὑστερέοντες, προηγούμενοι. καὶ οὓς μὲν αὐτέων, ἔρωτες ἀτάσθαλοι ὑποπεπρήκασιν ἀλλοτρίης εὐνῆς φθορῇ, ἀναιδείης πιστιώους. οὓς δὲ τήκει φιλαργυρίης νοῦσος ἀόριστος. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀντεπιτίθενται. οἱ δ' ὑπὸ φιλοδοξίης εἰς ἠέρα ἀνενεχθέντες, βρίθει κακίης, εἰς βυθὸν ἀπωλείας καταφέρονται. κατασκάπτουσιν. εἶτα ἐποικοδομοῦσι. χαρίζονται. εἶτα μετανοοῦσιν. ἢ ἀφαιρεῦνται τὰ φιλίης δίκαια, κακοπραγεῦντες εἰς ἔχθρην τὰ ξυγγενίης πολεμοποιεῦντες. καὶ τουτέων πάντων αἰτίη φιλαργυρίη. τί νηπίων ἀθυρόντων διαφέρουσι; παρ' οἷς ἄκριτος μὲν ἡ γνώμη, τὸ δὲ προσπεσὸν τερπνόν. ἐν δὲ τοῖς θυμοῖς, τί πλεῖστον ζώοις ἀλόγοις παραλελοίπασιν; πλὴν ὅτι ἐν αὐταρκείῃ μένουσιν οἱ θῆρες. τίς γὰρ λέων ἐς γῆν κατέκρυψε χρυσόν; τίς ταῦρος πλεονεξίην ἐκορύξατο; τίς πάρδαλις ἀπληστίην κεχώρηκε; διψῇ μὲν ἄγριος σῦς, ὅσον ὕδατος ὠρέχθη. λύκος δὲ δαρδάψας τὸ προσπεσὸν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἀναπέπαυται. ἡμέρῃσι δὲ καὶ νυξὶ ξυναπτομένῃσιν, οὐκ ἔχει θοίνης κόρον ὥνθρωπος. καὶ χρόνων μὲν ἐνιαυσίων τάξις ὀχείης, ἀλόγων τέρμα ἐστίν. ὁ δὲ τὸ διηνεκὲς, οἰστρομανίην ἔχει τῆς ἀσελγείης, Ἱππόκρατες.

infelicitatibus conſpiciunt. Alij verò velut pro- A
ximorũ facta nõ videntes, à proprijs malefactis pereunt, tam manifeſta, q̃ obſcura nõ præuidentes, quum longã vitam exemplũ habeant eorũ; quæ fiunt, & quæ nõ fiũt, ex quibus etiã futurũ conſiderare oportebat. Hęc ſunt quæ mihi riſus materiã præbẽt. O clemẽtes hoĩes, prauitatis pœnas pendentes, auaritiæ, inſatiabilitatis, inimicitiæ, inſidiarũ, doli, inuidentię (difficile eſt enumerare multiplices malorũ verſutias: sũt enim infinitæ) & in his doloſis verſutijs viciſsim cõuerſantes, & maligne ſentiẽtes. At virtutis apud ipſos modus eſt, id quod deterius eſt. Mẽdacij enim ſtudiũ exercẽt, voluptatẽ cõſectant, legibus nõ obediẽtes. Quidã vero ex ipſis prẽuidentiam in hoĩbus eſſe negãt, vt qui neq; viſus, neq; B
auditus partici pes ſunt. Solus aũt ſenſus hoĩs recta intelligẽtia lucidus, & præſẽs & futurũ præuidet. In omnibus diſplicentiã habent: & rurſus ad eadẽ accedũt: abnegata nauigatione, nauigãt: reiecta agricultura, rurſus agrũ colũt: eiecta vxore, aliã inducunt: genitos ſibi liberos ſepeliũt: & his ſepultis, alios generãt, ac rurſus educãt. Senectã optant: ad ipſam autẽ perueniẽtes, gemũt: in nullo rerũ ſtatu, conſtantẽ mentẽ habẽtes. Principes ac Reges priuatũ prædicant: priuatus autẽ regnũ appetit. Qui reipublicæ magiſtratũ gerit, artificẽ laudat, velut extra periculũ conſtitutũ: artifex autẽ illũ, velut ꝑ oĩa poteẽtẽ. Rectã enim virtutis viã, purã & leuẽ ac inoffenſam, non vident, quam nemo ingredi audet. Feruntᷣ autẽ in C
contrariã, difficilẽ & tortuoſam; ꝑ aſpera incedentes, lapſantes ac offendentes: plerique vero excidentes, anhelantes velut ſi qui perſequatur, litigantes, modo poſteriores exiſtentes, modò præcedentes. Et quidam ipſorũ petulanti alieni cubilis corrumpẽdi amore ardent, per impudẽtiam inducti, alios auariciæ morbus infinitus cõſumit, alij mutuo inſidias ſtruunt, alij ab ambitionis ſtudio in aerẽ ſublati, per malitiæ grauitatem in profundũ perniciei præcipites deferuntur. Quidã deſtruunt, deinde rurſus ædificant: largiuntur, deinde pœnitẽtia ducti; amicitiæ iura tollunt, malefici per inimicitiã cognationis iura bello impetentes. Et horũ omnium cauſa eſt Auaricia. Qua in re hi à pueris ludenti- D
bus differunt? apud quos conſiliũ quidem indicio caret: quod vero ſe forte fortuna obtulit, id iucundum eſt. At vero in deſiderijs quid brutis animantibus reliqui faciũt, quàm q̃ intra ſufficientiã feræ ipſæ ſe cõtinent? Quis enim leo aurũ in terra occuluit? Quis taurus vberioris alimenti gratia depugnauit? Quã pardalim vnquã inſatiabilitas cepit? Sitit quidẽ aper, ſed vſque ad aquę appetentiã. Lupus autẽ, deuorato neceſſario alimẽto oblato, quieſcit. Si dies ac noctes cõiungat homo, non ſentit conuiuandi ſatietatẽ. Et annuorũ quidẽ temporũ ordo, terminus eſt brutis ad coitum: at homo perpetuo inſano libidinis œſtro ſtimulat. Quæſo te Hippocrates, non ri-

A non ridere debeo plorantem propter amorem, eo, ꝙ commodo suo exclusus est? maxime vero si quis periculorũ contẽptor sit, & per pcipitia, aut pelagi profunditates feratur, risum non extendã? Nõ ridebo aũt eũ, qui nauẽ multis mercibus onustam demersit, deinde mari indignat, ꝙ ipsam plenã submersit? Ego quidem nequaquam mihi ridere videor. Vellẽ autẽ potius aliquid molesti contra ipsos excogitare. At neq; medicinam pro his esse oportebat, neq; aliquẽ peæonia pharmaca præparantẽ: atque huius rei documentũ prębeat tibi tuus ille primogenitor Aesculapius, qui dum seruaret homines, fulminis ictus gratiã accepit. Non vides ꝙ & ego maliciei pars sum. dũ insanię causam inquirens, ani

B malia macto ac reseco? Oportebat autẽ ex hominibus causam perscrutari. Nõ vides ꝙ etiam ipse mundus odio in hoĩes plenus est? Infinitas enim contra ipsum adflictiones accumulauit. Totus homo ex natiuitate morbus est. Dũ educatur, inutilis est, & alienũ auxilium implorat: Dũ crescit, proteruus, insipiẽs, pędagogo opus habẽs. Dũ in vigore est, audax est. Dum decrescit, miserabilis, vbi labores suos imprudẽter recolit ac iactat. Ex maternis. n. vteri inqnamẽtis talis pdijt. Et propterea alij indignatione ac immodica ira pleni, in calamitatibus ac pugnis versantur: alij semp in adulterijs & corrumpendis puellis: alij in ebrietatibus: alij in rerũ alienarum cupiditatibus: alij in suis profũdẽdis. Vtinã facul

C tas esset nobis, vniuersorũ habitatiões reuelare & nullũ rerũ in ipsis velamentũ dimittere, atq; ita ea, quæ intus aguntur, videre: videremus vtique alios edẽtes, alios vomentes, alios suppliciis torquẽtes, alios pharmaca miscẽtes, alios isidias cõstruẽtes, alios supputãtes, alios gaudẽtes, alios plorantes, alios amicos accusantes, alios ppter ambitionẽ amentes. Quãquã sint quædã actiones profundiores, quę in animo occultantur. Et ex his quidã sunt iuuenes, quidam senes: petentes, negantes, pauperes, opulenti: fame pressi, luxu grauati, sordidi, vincti: alij delicijs diffluentes, famulitiũ magnũ alentes: alij trucidãtes, alij sepelientes: alij ea q̃ habent contẽnentes, & speratis possessionibus inhiãtes: alij impudẽtes: alij

D parci, alij inexplebiles: alij decidẽtes, alij vapulãtes: alij superbiẽtes, alij vana gloria elati. Et ex his aliqui apud equos spectatores cõsistunt: aliq apud viros, aut canes, aut lapides, aut ligna, aut æs, aut picturas. Et aliqui legationibus, aliqui militiæ, aliqui sacerdotijs præsunt. Et alij coronas gestant, aliqui armati sunt, aliqui occidunt. Singuli verò ex his feruntur, partim ad pugnã naualem, partim ad militiam, partim ad rusticationem: alij ad onerarias naues, alij ad forum, alij ad concionem, alii ad theatrum, alii ad fugam, alii aliò. Et rursus, quidam ad voluptatẽ deliciasque, ac intemperantiam: quidã ad ociũ ac socordiam. Quũ igitur tot indigenas ac infelices animas videamus, qũo non vitam ipsarum eiusmodi

μὴ γελάσω τὸν κλαίοντα δι' ἔρωτα, ὅτι ξυμφερόντως ἀποκέκλεισαι; μάλιστα δ' ἢν ῥιψοκίνδυνος ᾖ, καὶ φέρηται κατὰ κρημνῶν, ἢ βυθῶν πελάγους ἐπιτενῶ τὸν γέλωτα; μὴ γελάσω τὸν τὴν νῆα πολλοῖσι φορτίοισι βαπτίσαντα, εἶτα μεμφόμενον τῇ θαλάττῃ ὅτι κατεβύθισεν αὐτὴν πλήρη; ἐγὼ μὲν οὐδαμῶς δοκέω γελῆν, ἐξευρεῖν δὲ κατ' αὐτέων ἤθελον τὶ λυπηρόν. ἀλλ' οὐδὲ ἰητρικὴν ὑπὲρ τουτέων ἐχρῆν εἶναι, μήτε ἰωμένην παίονα φάρμακα. ὁ σὸς πρόγονος ἀσκληπιὸς νουθετείη σοι γινέσθω, σώζων ἀνθρώπους, κεραυνοῖς ἠυχαρίστηται. οὐχ ὁρῇς ὅτι κἀγὼ τῆς κακίης μοῖρα εἰμί, μανίης διζήμενος αἰτίην, ζῶα κατακτείνω καὶ ἀνατέμνω, ἐχρῆν δὲ ἐξ ἀνθρώπου τὴν αἰτίην ἐρευνῆσαι. οὐχ ὁρῇς ὅτι καὶ ὁ κόσμος μισανθρωπίης πεπλήρωται; ἄπειρα κατ' αὐτέων πάθεα ξυνήθροικεν. ὅλος ἄνθρωπος ἐκ γενετῆς νοῦσός ἐστιν. τρεφόμενος ἄχρηστος ἱκέτης βοηθείης. αὐξανόμενος, ἀτάσθαλος, ἄφρων, ἐνδεὴς παιδαγωγίης. θρασὺς ἀκμάζων. παρακμάζων, οἰκτρός, τοὺς ἰδίους πόνους ἀλογιστίῃ γεωργήσας. ἐκ μητρώων γὰρ λύθρων, ἐξέθορε τοιοῦτος. διὰ τοῦτο οἱ μὲν θυμικοὶ καὶ ὀργῆς ἀμέτρου γέμοντες, ἐν ξυμφορῇσι καὶ μάχῃσι, οἱ δ' ἐν φθορῇσι καὶ μοιχείῃσι διὰ παντός. οἱ δ' ἐν μέθῃσιν. οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίῃσι τῶν ἀλλοτρίων. οἱ δ' ἐν ἀπωλείῃσι τῶν σφετέρων. ὄφελον δύναμις ὑπῆρχε τὰς ἁπάντων οἰκήσεις ἀνακαλύψαντα μηθὲν ἀφεῖναι τῶν ἐντὸς παρακάλυμμα. εἶθ' οὕτως ὁρῆν τὰ πρησσόμενα ἔνδον. εἴδωμεν ἂν οὓς μὲν ἐσθίοντας. τοὺς δὲ ἐμέοντας, ἑτέρους δ' αἰκίῃσι στρεβλοῦντας. τοὺς δὲ φάρμακα κυκῶντας. τοὺς δὲ ξυννοέοντας ἐπιβουλὴν. τοὺς δὲ ψηφίζοντας. ἄλλους χαίροντας, τοὺς δὲ κλαίοντας. τοὺς δὲ ἐπὶ κατηγορίην φίλων ξυγγράφοντας. τοὺς δὲ διὰ φιλοδοξίην ἐκφρονας. καί γε τινὲς βαθύτεραι πρήξιες τῶν κατὰ ψυχὴν κευθομένων. καὶ τουτέων ὁκόσοι μὲν νέοι, ὁκόσοι δὲ πρεσβῦται, αἰτεῦντες. ἀρνεόμενοι. πενόμενοι. πλουσιάζοντες. λιμῷ θλιβόμενοι. οἱ δὲ ἀσωτίῃ βεβαρυμένοι. ῥυπῶντες. δέσμιοι. οἱ δὲ τρυφῇσι γαυριῶντες. τρέφοντες, ἄλλοι σφάζοντες. ἄλλοι θάπτοντες. ὑπερορέοντες ἃ ἔχουσι, πρὸς τὰς* ἐλπιζομένας κτήσιας ὁρμημένοι. οἱ μὲν ἀναίσχυντοι. οἱ δὲ φειδωλοὶ, οἱ δὲ ἄπληστοι. οἱ μὲν φονεῦντες, οἱ δὲ τυπτόμενοι. οἱ δὲ ὑπερηφανεῦντες. οἱ δὲ ἐπτοημένοι κενοδοξίῃ. καὶ οἱ μὲν ἵπποισι παρεστῶτες, οἱ δὲ ἀνδράσιν, οἱ δὲ κυσὶν, οἱ δὲ λίθοις ἢ ξύλοις, οἱ δὲ χαλκῷ. οἱ δὲ γραφῇσι. καὶ οἱ μὲν πρεσβείαις, οἱ δὲ στρατηγίαις, οἱ δὲ ἱερωσύνῃσιν. οἱ δὲ στεφανοφορέοντες. οἱ δὲ ἔνοπλοι. οἱ δ' ἀποκτεινόμενοι. φέρονται δὲ αὐτέων ἕκαστοι, οἱ μὲν ἐπὶ ναυμαχίην, οἱ δὲ ἐπὶ στρατείην, οἱ δὲ ἐπ' ἀγροικίην. ἕτεροι δὲ ἐπὶ φορτίδας ναῦς. οἱ δὲ εἰς ἀγορήν. ἕτεροι δ' ἐπ' ἐκκλησίην. οἱ δὲ ἐπὶ θέητρον. οἱ δὲ φυγήν. ἄλλοι δὲ ἀλλαχόσε. καὶ οἱ μὲν ἐς φιληδονίην καὶ ἡδυπαθείην καὶ ἀκρασίην. οἱ δὲ εἰς ἀργίην καὶ ῥαθυμίην. τὰς ἀναξίους οὖν καὶ δυστήνους* ψυχὰς ὁρεῦντες καὶ τοσαύτας, πῶς μὴ χλευάσομεν τὸν τοιήνδε

* ὑπερορίους.

* σπουδάς.

Vet.Cod. τοιήνδε ἀκρασίην ἔχοντα βίον αὐτέων; κάρτα γὰρ ἔλπομαι μὴ δὲ τὴν σὴν ἰητρικὴν ἁνδάνειν αὐτέοισιν. δυσαρεστέονται γὰρ ὑπ' ἀκρασίης ἅπασι. καὶ μανίην τὴν σοφίην νομίζουσιν. ἤπου γὰρ ὑπονοέω ὡς σαφῶς λωβᾶσθαί σου τὰ πολλὰ τῆς ἐπιστήμης, ἢ διὰ φθόνον, ἢ δι' ἀχαριστίην. οἵτε γὰρ νοσέοντες ἅμα τῷ σώζεσθαι, τὴν αἰτίην θεοῖς, ἢ τύχῃ προσνέμουσι. πολλοὶ δὲ τῇ ἰδίᾳ φύσει προσάψαντες, ἐχθαίρουσι τὸν εὐεργετήσαντα, μικροῦ δεῖν προσαγανακτέοντες, εἰ νομίζονται χρεωφειλέται. οἵτε πολλοὶ τὸ τῆς ἀτεχνίης ἐφ' ἑωυτέοις ἔχοντες, ἀΐδριες ἐόντες, καθαίρουσι τὸ κρέσσον. ἐν ἀναισθήτοις γάρ εἰσιν αἱ ψῆφοι, οὔτε δ' οἱ πάσχοντες συνόμιλοι εἶναι θέλουσιν, οὔτε οἱ ὁμοτεχνεῦντες μαρτυρεῖν. φθόνος γὰρ ἐνίσταται. οὐκ ἄπειρος σὺ τῶν τοιουτέων λεσχημάτων. σαφέως δὲ εἰδὼς ταῦτα ἐν ἀξιοπαθείῃσι σὲ πολλάκις γυμνηθέντα, καὶ οὐδὲ αἰτίην ἢ βασκανίην φιλοτωθάσσοντα. ἀτρεκίης γὰρ οὐδεμία οὔτε γνῶσις οὔτε μαρτυρίη. ἐπεμειδία δὲ λέγων ταῦτα. καί μοι Δαμάγητε, θεοειδής τις κατεφαίνετο, καὶ τὴν προτέρην αὐτέου μορφὴν ἐκλελησμένος. καὶ φημὶ ὦ Δημόκριτε μεγαλόδοξε, μεγάλας γε τῶν σῶν ξενίων δωρεὰς εἰς Κῶ ἀποίσομαι. πολλοῦ γάρ με τῆς σοφίης θαυμασμοῦ πεπλήρωκας, ἀπονοστέω γάρ σου κῆρυξ ἀληθείης ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξιχνεύσαντος καὶ νοήσαντος. θεραπείην δὲ λαβὼν τῆς ἐμῆς διανοίης, παρὰ σεῦ ἀπαλλάσσομαι τῆς ὥρης τοῦτο ἀπαιτούσης, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείης. αὔριον δὲ καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς, ἐν ταυτῷ γενησόμεθα. ἀνιστάμην ταῦτα εἰπών. καὶ ὃς ἦν ἕτοιμος ἀκολουθεῖν. προσελθόντι δέ τινι οὐκ οἶδ' ὁκόθεν, ἀπεδίδου τὰ βιβλία. κἀγὼ ξυντονώτερον ἤπειξα, καὶ πρὸς τοὺς ὄντας Ἀβδηρίτας ἐπὶ τῇ σκοπιῇ ἀναμένοντάς με, ἄνδρες ἔφην, τῆς πρὸς ἐμὲ πρεσβείης, χάρις ὑμῖν πολλή. Δημόκριτον γὰρ εἶδον, ἄνδρα σοφώτατον, σωφρονίζειν ἀνθρώπους μοῦνον δυνατώτατον. ταῦτ' ἔχω σοι περὶ Δημοκρίτου Δαμάγητε φράζειν, γηθοσύνως πάνυ. ἔρρωσο.

Δημόκριτος Ἱπποκράτει εὖ πράττειν.

Ἐπῆλθες ἡμῖν ὡς μεμηνόσιν ὦ Ἱππόκρατες, ἐλλέβορον δώσων, πεισθεὶς ἀνοήτοις ἀνδράσι, παρ' οἷς ὁ πόνος τῆς ἀρετῆς, μανίη κρίνεται. ἐτυγχάνομεν δὲ τότε, περὶ κόσμου διαθέσεως, καὶ πολογραφίης, ἔτι δὲ ἀστρουρανίων ξυγγράφοντες. γνώσας δὲ τὴν ἐπὶ τούτοις φύσιν, ὡς εὐκαίρως κάρτα εἴη ἐπιδεδημιουργημένα, καὶ ὡς τηλοῦ μανίης, καὶ παραφρονήσιος καθέστηκεν, ἐμοῖο μὲν φύσιν ἐπῄνεσας. ἄφρονας δὲ καὶ ἀπηνέας καὶ μεμηνότας κείνους ἔκρινας. ὁκόσα γὰρ ἰνδαλμοῖς διαλλάττοντα ἀνὰ τὸν ἠέρα πλάζει ἡμέας, ἃ δὴ κόσμος ξυνορᾶται καὶ * ἀμείβοντα τέτυχε, ταῦτα νόος ἐμὸς φύσιν ἐρευνήσας ἀτρεκέως, εἰς φῶς ἤγαγεν. μάρτυρες δὲ τουτέων, βίβλοι ὑπ' ἐμοῖο γραφεῖσαι. χρὴ οὖν σε ὦ Ἱππόκρατες, μὴ τοιουτοτρό-

* ἀψιμόροις μήσοντα.

eiusmodi intemperantiã præditam risu exsibilarimus? A Quin & valde timeo, neque medicinã tuam ipsis placere. Nam præ intemperantia omnia ipsis displicent, & insaniam sapientiã putãt: profecto suspicor pleraque in sciẽtia tua palàm contumelia adfici, aut propter inuidiã, aut propter ingratitudinem. Aegrotantes enim simul vt seruãtur, causam dijs aut fortunę attribuunt. Plerique verò suæ naturæ hoc adscribentes, benefactorem odio habẽt, & parum abest, vt indigne ferant, si debitores esse putẽtur. Sed & plerique artis ignorantiam in seipsis habẽtes, & imperiti existentes, id quod melius est, purgant. Inter stupidos enim fiunt suffragia, & neque ægroti attestari volunt, neq; eiusdẽ artis artifices testimonium præbere. Inuidia enim obstat. Nõ B autem inexpertus es tu talium nugarũ: imò probe scio, ob hæc te sæpe in memorabilibus adflictionibus accersitum fuisse, & neque causã, aut inuidiam, libẽter derisisse. Veritatis enim neq; cognitio vlla est, neq; vllum testimonium. Hæc autẽ cum diceret, subridebat, & mihi, ò Damagete, diuina specie apparebat, & velut qui priorem suam formã exuisset. Et ego: O magnifice Democrite, inquã, magna xenia, & hospitalitatis tuæ munera, in Co mecum auferam. Multa enim me sapientiæ admiratione impleuisti. Discedo enim veritatis tuæ preco, qui humanã naturam inuestigasti ac cõsiderasti. Quum autem mentis meæ medelã à te acceperim, abeo nunc, tẽpore hoc expetente, itẽq; corporis curatione. C Cras verò, & deinceps hoc loco rursus cõueniemus. Atq; hęc loquutus, surrexi. Et ille paratus erat me seq. Cũ verò quidã accederet, haud scio vnde, tradebat ipsi libros. Et ego cõcitatius festinaui, & ad Abderitas in specula me exspectãtes: Viri, inquã, pro legatiõe vestra ad me, magna sit vobis gratia. Vidi.n. Democritũ virũ sapiẽtissimũ, q solus potẽtissimus est hoĩes prudẽtes facere. Hęc habui, Damagete, q de Democrito valde magna animi lętitia tibi recẽsere volui. Vale.

Democritus Hippocrati fœlicitatem.

Accessisti ad nos velut insanos, ò Hippocrates, veratrum nobis daturus, persuasus à viris stolidis, apud quos labor virtutis insania D iudicatur. Tunc autem de mundi dispositione, & de polis ac astris cœlestibus scribebamus. Cum verò horum naturam cognouisses, quod omnia valde commode essent creata, & quod procul ab insania ac desipientia abessent: meam quidem naturam laudasti: desipientes autem & crudeles, ac furiosos illos iudicasti. Nam quæ simulachris per aerem vagantia nos decipiunt, & quæ sane mundus esse comprehenduntur, & vicissitudinem habentia creata sunt: ea mens mea, naturam perscrutata, vere in lucem produxit. Cuius rei testes sunt libri à me conscripti. Oportebat igitur te, ò Hippocrates, cum viris eiusmodi

A eiusmodi moribus præditis minime congredi ac cóuersari, quorũ mens superficiaria & inconstás est. Si enim ab illis persuasus, mihi, velut insano, veratrũ bibẽdũ dedisses, prudẽtia insana facta fuisset: & artẽ tuã reprehẽdissẽt, velut quæ insaniæ fuisset causa. Veratrum enim sanis datũ, menti tenebras offundit. Insanis aũt valde prodesse consueuit. Arbitror equidẽ, si non deprehendisses me scribentẽ, verùm recumbentẽ, aut fortè deambulantẽ, & mecũ colloquentem, & nunc quidẽ indignantẽ, nunc verò ridẽtem, ob ea, quæ mente reuoluam, & familiaribus me alloquentibus nõ attendentẽ, sed cogitationi instantem, & mirũ in modũ speculantẽ: putasses sane Democritũ, iuxta oculorũ iudiciũ, ex his
B quæ vidisses, insaniæ imaginẽ præ se ferre. Oportet igitur medicum nõ solùm visu adfectiones iudicare, sed etiã reipsa: & rythmos ac cõsonantias vt plurimũ indagare: & vtrũ incipiat morbus, aut medium teneat, aut desinat, perscrutari: & differentia, ac anni tẽpore, & ætate obseruata, adfectionem curare: itemque totius corporis naturam considerare. Ex his enim omnibus facile morbũ inuenies. Porrò remisi ad te de insania tractationem à te conscriptam. Vale.

τοτρόποισιν ἀνδράσιν ξυνέρχεσθαι, καὶ ξυνομιλέειν, ὧν νόος ἀκρόπλοος, καὶ ἀβέβαιος καθέστηκεν. εἰ γάρ τοι πεισθεὶς ὡς μεμηνότα με ἐπότισας ἐν ἐλλεβόρῳ, *ἡ πινυτὴ μανίη ἂν ἐγεγόνει. καὶ σεο τέχνην κατεμέμψαντο, ὥσπερ αἰτίην παρακοπῆς γεγενημένην. ἐλλέβορος γὰρ ὑγιαίνουσι μὲν δοθεὶς, ἐπισκοτεῖ διάνοιαν. μεμηνότας δὲ κάρτα ὠφελεῖν εἴωθεν. ᾤηθην γὰρ εἰ μὴ κατειλήφεις με γράφοντα, ἀνακείμενον δὲ ἢ σχεδὸν περιπατοῦντα, καὶ προσομιλέοντα ἐμαυτῷ, ὅτε μὲν δυσχεραίνοντα, ὅτε δὲ μειδιῶντα ἐπὶ τοῖς ἐννοουμένοις ὑπ᾽ ἐμοῖο. καὶ τοῖς προσομιλέουσι τῶν γνωρίμων, οὐ προσέχοντα. ἐφιστάντα δὲ τὴν διάνοιαν καὶ σκεπτόμενον ἐκπάγλως, ᾠήθεις ἂν Δημόκριτον, κατά γε ὄψιος κρίσιν ἐκ τῶν ὁρεομένων, μανίης εἰκόνι ἐοικέναι. χρὴ οὖν τὸν ἰητρὸν, μὴ μόνον ὄψει τὰ πάθη κρίνειν, ἀλλὰ καὶ πρήγματι. τούς τε ῥυθμοὺς ἀνακρίνειν ὡς ἐπιτοπλεῖσον. καὶ πότερον ἄρχοιτο τὸ πάθος, ἢ μεσάζοι, ἢ λήγοι. καὶ διαφορὴν καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην παρατηροῦντα ἰητρεύειν τὸ πάθος, οὐλομελίην τε τοῦ σκήνεος. ἐκ γὰρ τουτέων ἁπάντων, εὐχερέως τὴν νοῦσον εὑρήσεις. ἀπέσταλκα δὲ σοι τὸν περὶ μανίης λόγον. ἔρρωσο.

Vet. Cod. * ἐν πινυτῇ μανίῃ ἐγεγόνειν.

Hippocratis Coi, de insania scriptum.

QVemadmodum in libello de Morbo sacro dixi, Insanienti necesse est præ humiditate 9
C cerebrum, in quo animæ sunt opera, moueri: vbi videlicet humidius quàm pro natura fuerit: Eo verò commoto, neque visum, neque auditum quiescere, sed aliàs alia, & videre & audire: & linguã talia loqui, qualia singulis vicibus viderit ac audierit. Quãdiu verò cerebrum quieuerit, tamdiu etiam homo sapit. Fit autẽ corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriusque verò cognitio sic contingit. Etenim qui à pituita insaniunt, quieti sunt, & non vociferantur, neque tumultuãtur. Qui verò à bile, percussores sunt, & malefici, ac non quieti. Et si quidem assidue insaniant, hæ causæ sunt. Si verò terrores & timores fuerint, à transmutatione fiunt, cerebro à bile calescẽte, quæ ad ipsum per venas sangui-
D narias procedit. Cum autem bilis discesserit rursus in venas, etiam corpus quiescit. Tristatur autem & angitur homo, & præter temporis rationem obliuiosus fit, dũ cerebrum à pituita perfrigeratur, & præter solitũ morem compingitur. Postquam verò cerebrum derepente à bile calefactum fuerit, sanguine in prædictis venis efferuescente: insomnia vident horrẽda, & facies velut in vigilante flammescit, & oculi rubescũt, & mens aliquid mali operari cogitat. Atq; hoc in somno homo patitur. Cùm autem sanguis rursus ad venas dispersus fuerit, quiescit. Porrò in quinto Popularium morborum libro quendam recensui, cui fiebat vocis interceptio, ignorantia, frequentes delirationes, & reuersiones: lingua

Ὁ περὶ μανίης λόγος.

ΜΑινομένῳ δὲ ὡς ἔφην, ἐν τῷ περὶ ἱερῆς νούσου, ὑπὸ ὑγρότητος τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν ᾧ ἐστι τὰ τῆς ψυχῆς ἔργα, ὅταν ὑγρότερος τῆς φύσιος ᾖ, ἀνάγκη κινεῖσθαι. κινευμένου δὲ μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν, μήτε τὴν ἀκοήν. ἀλλὰ ἄλλοτε ἀλλοῖα ὁρᾶν τε, καὶ ἀκούειν. τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι, οἷα ἂν βλέπῃ τε, καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. ὅσον δὲ ἂν ἀτρεμίσῃ ὁ ἐγκέφαλος, τοσοῦτον καὶ φρονεῖ χρόνον ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὰ τοῦ ἐγκεφάλου, ὑπὸ φλέγματος, καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα, ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ φλέγματος μαινόμενοι, ἥσυχοί τε εἰσί, καὶ οὐ βοῶνται, οὐδὲ θορυβώδεες. οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς, πρῆκται καὶ κακοῦργοι καὶ οὐκ ἠρεμαῖοι. ἢν μὲν ξυνεχῶς μαίνωνται, αὗται αἱ προφάσιες εἰσίν. ἢν δὲ δείματα, καὶ φόβοι, ὑπὸ μεταστάσιος γίνεται τοῦ ἐγκεφάλου θερμαινομένου ὑπὸ χολῆς, ὁρμώσης ἐπ᾽ αὐτὸν κατὰ φλέβας, τὰς αἱματίτιδας. ὅταν δὲ ἀπέλθῃ ἡ χολὴ πάλιν ἐς τὰς φλέβας, καὶ τὸ σῶμα πέπαυται. ἀνιῆται δὲ καὶ ἀσῆται, καὶ ἐπιλήθεται παρὰ καιρὸν, ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος, καὶ ξυνισαμένου παρὰ τὸ ἔθος. ὅταν δὲ ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται ὑπὸ χολῆς κατὰ τὰς φλέβας τὰς εἰρημένας ἐπιζέσαντος τοῦ αἵματος, ἐνύπνια ὁρεῦσι φοβερά. καὶ ὡς ἐγρηγορότος τὸ πρόσωπον φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρυθραίνονται. καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάζεσθαι. τοῦτο καὶ ἐν τῷ *ὕπνῳ πάσχει. ὅταν δὲ τὸ αἷμα σκεδασθῇ πάλιν ἐς τὰς φλέβας, πέπαυται. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἱστορήσας, ὡς ἐγίνετο ἀφωνίη, ἄγνοια. παραληρήσεις συχναὶ καὶ ὑποστροφαί, ἡ δὲ

Vet. Cod. ἡ δὲ γλῶσσα σκληρή. καὶ εἰ μὴ διακλύσαιτο, λαλεῖν οὐχ οἷόν τε ἦν, καὶ σφόδρα πικρὴ τὰ πολλά. φλεβοτομίη ἔλυσεν. ὑδροποσίη μελίκρητον, ἐλλεβόρων πόσιες. οὗτος ὀλίγον ἐπιζήσας χρόνον, ἐτελεύτησεν. ἄλλος ἦν, ὃς ὅτε εἰς πότον ὁρμῴη φόβος τῆς αὐλητρίδος ἐλάμβανεν, εἰ ἀκούσειεν αὐλεύσης. ἡμέρης δὲ ἀκούων οὐδὲν ἔπασχε.

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ εὖ πράττειν.

Ἰητρικῆς τέχνης ὦ Δημόκριτε, κατορθώματα μὲν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐ παντάπασιν ἐπαινοῦσι. θεοῖς δὲ πολλάκις προσαρτῶσιν. ἢν δέ τι ἡ φύσις ἀντιπρήξασα ἀπολέσῃ τὸν θεραπευόμενον, ἰητροὺς καταμέμφονται, παρέντες τὸ θεῖον. καὶ ἔγωγε δοκέω πλείονα μεμψιμοιρίην, ἢ τιμὴν κεκληρῶσθαι τὴν τέχνην. ἐγὼ μὲν γὰρ ἰητρικῆς ἐς τέλος οὐκ ἀφίγμαι. καίπερ ἤδη γυραλέος καθεστώς. οὐδὲ γὰρ ὁ τῆσδε εὑρετὴς Ἀσκληπιός. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν πολλοῖς διεφώνησε, καθάπερ ἡμῖν αἱ τῶν ξυγγραφέων βίβλοι παραδεδώκασιν. ἡ μὲν οὖν ὑπὸ σέο ἐπισταλεῖσα ἡμῖν ἐπιστολή, κατεμέμφετο περὶ τῆς φαρμακείης τοῦ ἐλλεβόρου. εἰσήχθην μὲν οὖν ὦ Δημόκριτε ὡς μεμηνότα ἐλλεβορίσων. οὐ καταμαντευσάμενος ὅστις ποτ᾽ εἴης. ὡς δ᾽ ἐντυχὼν ἔγνων, οὐ μὰ Δία παραφρονήσεος ἔργον, ἀλλὰ σχεδὸν ἀποδοχῆς πάσης, κάρτα σὴν φύσιν ἐπῄνεσα. ἄριστόν τε φύσεως ἑρμηνευτὴν καὶ κόσμου ἔκρινα. τοὺς δὲ εἰσαγαγόντας με, ἐμεμψάμην ὡς μεμηνότας. φαρμακείης γὰρ αὐτοὶ ἔχρηζον. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ αὐτόματον ἡμέας εἰς τὸ αὐτὸ συνήγαγεν, ὀρθῶς ποιήσεις ἐπιστέλλων ἡμῖν πυκνότερον, καὶ μεταδιδοὺς τῶν ὑπὸ σέο γραφομένων ξυνταγμάτων. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ αὐτὸς τὸν περὶ τοῦ ἐλλεβορισμοῦ λόγον. ἔρρωσο.

Ἱπποκράτης Δημοκρίτῳ περὶ ἐλλεβορισμοῦ.

Τοῖς μὴ ῥηϊδίως ἄνω καθαιρομένοις πρὸ τῆς πόσιος προϋγραίνειν τὰ σώματα, πλείονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει. ἐπὴν δὲ πίῃ ἐλλέβορον, πρὸς τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν, μὴ πρὸς ὕπνους. δηλοῖ δὲ ἡ ναυτιλίη. ὅτι ἡ κίνησις τὰ σώματα ταράσσει. ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν ἐλλέβορον, κίνει τὰ σώματα. ἐλλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι. ὅσοι ἐν ταῖς φαρμακοποσίαις μὴ διψῶσι, καθαιρόμενοι οὐ παύονται, πρὶν ἢ διψήσωσι. σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον. ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγινόμενος κακόν. ἐν ταῖς ταραχαῖς τῆς κοιλίης, καὶ τοῖσι ἐμέτοις τοῖς αὐτομάτοις γινομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν. εἰ δὲ μή, τοὐναντίον. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προγνωστικῷ, κάθαρσις εὐθετεῖ ἡ ἄνω ἐφ᾽ ἀπυρέτῳ. ἀσιτίη, ἢ καρδιωγμός, ἢ σκοτοδινός, ἢ στόμα ἐπιπικρούμενον καθόλου ταῖς ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδύναις. ἡ δὲ κάτω ὅπου χωρὶς

πυρετοῦ

lingua autem erat dura: (&, nisi collatione vsus A esset, loqui nõ poterat) & plerunq; etiam valde amara. Venæ sectio exsoluit, aquæ potus, aqua mulsa, veratrorũ potiones. Hic vbi modicũ tẽpus superuixisset, mortuus est. Erat & alius quidã, quẽ, vbi noctu ad conuiuiũ progrederet, timor tibicinæ corripiebat, vbi audiret ipsã tibia canentẽ. Interdiu verò audiẽs, nihil patiebatur.

Hippocrates Democrito fœlicitatem.

ARtis Medicæ recta facta, ò Democrite, plerique è vulgo hominum non omninò laudant, verùm Dijs sæpe attribuunt. Si verò natura reluctata perdiderit eum, qui curatur: medicos reprehendunt, numen prætereuntes. Et B ego sane mihi videor, maiorem reprehensionẽ quàm honorem artis me assequutum esse. Ego enim ad finem medicinæ non perueni, etiam si iam senex sim. Neque enim ipsius inuentor Aesculapius: sed & ipse in multis à seipso dissensit, quemadmodum nobis scriptorum libri tradiderunt. Proinde epistolam à te ad nos missa, veratri medicinam reprehendebat. Inductus equidẽ sum, ò Democrite, velut insanienti veratrum daturus, nõ perscrutatus qualis quis tandem esses. Vbi verò tecum congressus, cognoui non per Iouem desipientiæ opus, sed fermè omni laude ac commendatione dignum, valde laudaui naturam tuam, optimumq; naturę ac mundi interpretem te iudicaui. C Eos verò qui me induxerunt ad te, velut insanientes reprehendi. Nã ipsi medicamẽto opus habebant. Quandoquidẽ igitur casus nos in idem coniunxit, recte feceris si ad nos frequentius literas dederis, & libros à te conscriptos impertiueris. Misi autem etiam ipse tibi de Veratri vsu libellum. Vale.

Hippocratis de Veratri vsu libellus.

HIs qui non facile sursum purgantur, ante potionẽ corpora præhumectare oportet vberiore alimẽto & quiete. Vbi verò quis bibit veratrũ, ad motus corporũ magis ducere, quàm ad somnos. Declarat autem nauigatio, q̃ motus D corpora turbat. Cum veratrũ magis ducere voles, corpora moueto. Veratrũ periculosũ est sanas carnes habẽtibus. Quicunq; in pharmacorũ potionibus nõ sitiunt, dum purgantur, nõ cessant purgari prius quàm sitierint. Conuulsio ex veratro, lethale. In nimia purgatione, conuulsio aut singultus succedens, malũ. In turbationibus ventris, & vomitibus spontaneis, siquidem qualia purgari oportet, purgentur, conducit, & leuiter ferũt: Sin minus, vice versa. Quemadmodum autem in Prænotionibus dixi, purgatio sursum versus cõmodat ei, in quo sine febre est cibi fastidium, aut stomachi pũctura, aut vertigo, aut os amarũ, & in summa doloribus supra septũ transuersum: at deorsum versus, vbi sine

febre

A febre est tormen, lumborũ dolor, genuũ grauitas, mẽses ægre prodeuntes, dolores in partibus sub septo trãsuerso. Vitare verò oportet in pharmacorũ potionibus eos, qui bona habẽt corpora, maximè aũt nigros, & humida carne præditos, sed & subsiccos, & balbos, ac blesos. Quicũq; verò inflãmata ĩ principio morbi, velut in libello de ptisana dixi, statim medicamento soluere aggrediunt̃, hi de eo quidẽ, qđ distẽtũ est ac inflammatũ, nihil auferunt (neq; enim remittit q crudus est affectus) ea verò quæ morbo resistũt, & sana sunt, cõsumũt. Corpore verò debili fiente, morbus superat, & immedicabile malum habẽt. Cæterùm veratrũ his dare oportet, qbus de capite fluxus fert̃. Non autẽ dandum est pectore B suppuratis. Neq; medicamẽta dãda sunt decoloratis, raucosis, lienosis, exsãguibus, spirituosis & siccũ tussientibus, siticulosis, flatuosis, & his qui præcordia, & latera, ac dorsũ distẽta habent, & torpẽtibus, & obscure vidẽtibus, & quibus auriũ sonitus sunt, & vrinæ meatus impotẽtibus: neq; itẽ morbo regio laborãtibus, aut vẽtre debilibus, aut his q sãguinis eruptiones, aut tubercula habẽt. Si verò medicandũ esse videbit̃, veratro securus sursũ purga, deorsũ verò nõ. Optimũ aũt his est victus rationẽ cõstituere. Quemadmodũ autẽ in prædictionibus dixi, non sunt medicamẽta danda his, q nigra euomũt, neq; cibũ auersantibus, neq; delyris & parũ dormientibus, neq; dolore vexatis, neq; visum temera- C rium inclinatũ habẽtibus, neq; tumefactis, neq; vertiginosis, neq; decoloratis, neq; his qui in febre æstuosi sunt ac cõfracti. Sicut autẽ de ptisana dixi, Sesamoides sursũ purgat, potio eius est drachma dimidia in aceto mulso trita. Cõmiscet̃ etiã veratris tertia potionis pars, & minus suffocat. Purgat itẽ quartanas diuturnas, & diuturna febri lipyria vexatos: & eos, in quibus nõ est sitis, neq; excretio (hos verò non ante tres hebdomadas) aliquãdo etiã pleuriticos ac voluulosos. Et sicut in muliebribus morbis dixi, purgãdum est etiam, si vteri purgatione opus habuerint.

πυρετοῦ στρόφος· ὀσφύος ὀδύνη· γουνάτων βάρεος· καταμήνια δυσεργοῦντα· ὀδύναι ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ διάφραγμα. φυλάσσεσθαι δὲ ἐν ταῖς φαρμακοποσίαις τοὺς ἀστείους τὰ σώματα. μάλιστα δὲ τοὺς μέλανας καὶ ὑγροσάρκους. καὶ τοὺς ὑποξήρους δὲ καὶ ψελλούς, καὶ τραυλούς. ὁκόσοι δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου, ὡς ἔφην, ἐν τῷ περὶ πτισάνης, αὐθέως ἐπιχειροῦσιν λύειν φαρμακείῃ, τοῦ μὲν ξυντεταμένου καὶ φλεγμαίνοντος οὐδὲν ὠφελέουσιν. οὐδὲ γὰρ διαδίδωσιν ὠμὸν ἐὸν τὸ πάθος. τὰ δὲ ἀντέχοντα τῷ νοσήματι καὶ ὑγιεινὰ ξυντήκουσι. ἀσθενέως δὲ τοῦ σώματος γινομένου, τὸ νόσημα ἐπικρατεῖ, καὶ ἀνιήτως ἔχουσι. ἐλλεβορίζειν δὲ χρὴ οἷς ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται ῥεῦμα. μὴ διδόναι δὲ ἐπὶ ἐμπύων, μὴ φαρμακεύειν τοὺς ἀχρόους. τοὺς βραγχώδεας. τοὺς σπληνώδεας. τοὺς ἀναίμους. τοὺς πνευματώδεας καὶ ξηρὰ βήσσοντας. διψώδεας, φυσώδεας, ἐντεταμένους ὑποχόνδρια, καὶ πλευρὰς, καὶ μετάφρενα. τοὺς ἀπονεναρκωμένους, καὶ ἀμαυρὰ βλέποντας. καὶ οἷς ἦχοι τῶν ὤτων καὶ τῆς οὐρήθρας ἀκρατεῖς. μὴ δὲ τοὺς ἰκτερώδεας. ἢ κοιλίης ἀσθενέας. ἢ αἱμορρώδεας. ἢ ἐν φύμασιν. ἢν δὲ φαρμακεῦσαι δοκεῖ, ἐλλεβόρῳ ἀσφαλὴς ἄνω κάθαιρε. κάτω δὲ μή. κράτιστον δὲ τούτοις διαιτῶν. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ προρρητικῷ, μὴ φαρμακεύειν μὴ δὲ τοὺς ἐπανεμοῦντας μέλανα, ἀποσίτους, καὶ παραφόρους, καθεύδειν μικρὰ ὀδυνώδεας. ὄμμα θρασὺ κεκλιμένον ἔχοντας, ἀποιδοῦντας. σκοτώδεας, ἀχρόους, μὴ δὲ τοὺς ἐν πυρετῷ καυματώδεας κατακεκλασμένους. ὡς δὲ ἔφην περὶ πτισάνης, σησαμοειδὲς ἄνω καθαίρει. ἡ πόσις ἥμισυ δραχμῆς ἐν ὀξυμέλιτι τετριμμένῳ. ξυμμίσγεται δὲ καὶ τοῖς ἐλλεβόροις τὸ τρίτον μέρος τῆς πόσιος, καὶ ἧσσον πνίγει. καθαίρει δὲ καὶ τοὺς ἐν χρονίοις τεταρταίοις, καὶ τοὺς ἐν λιπυριώδει πυρετῷ χρονίους. καὶ ὧν οὐκ ἔστι δίψος μὴ δὲ ἀπόκρισις. τούτους δὲ μὴ πρότερον τῶν τριῶν ἑβδομάδων. ποτὲ δὲ καὶ πλευριτικοὺς, καὶ εἰλεώδεις. ὡς δὲ ἔφην ἐν τῷ περὶ γυναικείων, καθαίρειν καὶ ἢν αἱ μῆτραι καθάρσεως δέωνται.

Vet. Cod.

Hippocrates ad Thessalum filium.

D AD cognoscẽdam Geometriã, & Numerorũ sciẽtiã, mi fili, multũ studij adhibeto. Non.n. solũ vitã tuã illustrẽ, & ad multa cõmodã, in humanarũ rerũ statu efficient: sed etiã aĩam acutiorẽ & clariorẽ reddẽt, ad oĩum, quorũ vsus ĩ medicina expetit̃, vtilitatẽ cõsequẽdã. Etenim Geometrię cognitio, q multiformis ac varia est, & oĩa cũ demõstratiõe trãsigit, vtilis erit & ad osiũ situs, & ad exarticulationes, & reliquũ membrorũ ordinẽ. Nã ad multiplicẽ horũ affectionẽ, & articulorũ luxatorũ repositiõe, & osiũ cõtritorũ refectiõe, & pforatiõe, & cõpositiõe, & exẽptiõe, ac reliqua curatiõe, maiore industria vtet̃ qsqs nouerit qualis est locus, & quale est os, qđ ex eo eluxatũ est. At verò Numerorum ratio, & ad circuitus, & ad trãsmutationes

Ἱπποκράτης πρὸς τὸν υἱὸν Θεσσαλόν.

Ἱστορίης δὲ μελέτω σοι ὦ παῖ, Γεωμετρικῆς, καὶ ἀριθμήσιος. οὐ γὰρ μόνον σέο καὶ τὸν βίον εὐκλέα καὶ ἐπὶ πολλὰ χρήσιμον ἐς ἀνθρωπίνην μοίρην ἐπιτελέσει. ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὀξυτέρην τε, καὶ τηλαυγεστέρην κατὰ τὸ ἐν ἰητρικῇ ὀνῆσθαι πᾶν ὅτι χρήζει. καί τοι ἡ μὲν τῆς Γεωμετρίης ἱστορίη ἐοῦσα πολύσχημός τε καὶ πολυειδὴς, καὶ πᾶν μετ᾽ ἀποδείξεως περαινομένη ἔσται χρησίμη πρός τε τὰς τῶν ὀστέων θέσεις, καὶ ἐξαρθρήσεις. καὶ τὴν λοιπὴν τῶν μελέων τάξιν. εἰς τὴν γὰρ τούτων πολυτροπίην δ᾽ ἐπιγνωστότερον ἐμβολῆς τε ἄρθρων καὶ τῇ τῶν ὀστέων τῶν συντριβομένων ἀναπείσει τε, καὶ ἐκτρυπήσει, καὶ συνθέσει, καὶ ἐξαιρέσει. καὶ τῇ λοιπῇ θεραπείῃ χρῆσθαι, εἰδότι ὁκοῖόν τε χωρίον ἐστὶ, καὶ τὸ ἐκ τούτου ἐξορθρώμενον

Vet. Cod.

μένον ὀστέον. ἡ δὲ τῆς ἀριθμήσιος τάξις, πρός τε τὰς περιόδους καὶ ἀλόγους τῶν πυρετῶν μεταστάσιας, καὶ τὰς κρίσιας τῶν νοσεόντων, καὶ τῆς ἐν νούσοις ἀσφαλείης ἀρκέουσα ἔσται. μάλα γὰρ σεμνὸν ὑπηρεσίαν ἔχειν ἐν ἰητρικῇ τοιήνδε ἥτις σοι τὰ μέρεα τῆς ἐπιτάσιος, καὶ τῆς ἀνέσιος, ὅταν ἄνισα ὄντα τὴν μοῖραν εὔγνωστα παρέχεται, χωρὶς ἀμπλακίης. διὸ δὴ κάρτα ἐς δύναμιν ἀφίκνεο τῆς τοιῆσδε ἐμπειρίης. ἔρρωσο.

Δημόκριτος Ἱπποκράτη περὶ φύσιος ἀνθρώπου.

Χρὴ πάντας ἀνθρώπους ἰητρικὴν τέχνην ἐπίστασθαι ὦ Ἱππόκρατες. καλὸν γὰρ ἅμα καὶ ξυμφέρον ἐς τὸν βίον. τουτέων δὲ μάλιστα, τοὺς παιδείας καὶ λόγων ἴδριας γεγενημένους. ἱστορίην σοφίης γὰρ δοκέω ἰητρικῆς ἀδελφὴν καὶ ξυνοίκον. σοφίη μὲν γὰρ ψυχὴν ἀναρύεται παθῶν. ἰητρικὴ δὲ νόσους σωμάτων ἀφαιρέεται. αὔξεται δὲ νόος, παρεούσης ὑγείης. ἣν καλὸν προνοέειν τοὺς ἐσθλὰ φρονέοντας. ἕξιος δὲ σωματικῆς ἀλγεούσης, οὐδὲ προθυμίην ἄγει νόος, ἐς μελέτην ἀρετῆς. νοῦσος γὰρ παρεοῦσα, δεινῶς ψυχὴν ἀμαυροῖ, φρόνησιν ἐς συμπαθείην ἄγουσα. φύσεως δὲ ἀνθρωπίνης ὑπογραφὴ, θεωρίην ἔχει τοιήνδε. ὁ μὲν ἐγκέφαλος φρουρέει τὴν ἄκρην τοῦ σώματος ἀσφάλειαν ἐμπεπιστευμένος. ὑμέσι νευρώδεσι συνοικέων. ὑπὲρ ὃν, ὀστέων διπλῶν φύσιες ἀναγκαῖαι ἀρηρῦαι, δεσπότην φύλακα διανοίης, καλύπτουσιν ἐγκέφαλον. τριχῶν εὐκοσμία, χρῶτα κοσμῶσαι. τὸ δὲ τῶν ὀμμάτων ὁρητικὸν, ἐν πολυχίτωνι φωλεῦον ὑγροῦ ἐνστασίαις ὑπὸ μετώπων, κολασίην συνίδρυται. θεωρίης δὲ αἴτιον. ἀκριβὴς δὲ κόρη, φύλακα ταρσὸν εὐκαιρίης ὑπομένει. διπλοῖ δὲ ῥώθωνες ὀσφρήσιος ἐπιγνώμονες, διορίζουσιν ὀφθαλμῶν γειτνίην. μαλακὴ δὲ χειλέων ἁφὴ στόματι περιπτυσσομένη, ῥημάτων αἴσθησιν, ἀκριβῆ τε διάρθρωσιν παρέσχηκε κυβερνωμένη. γένειον δὲ, ἀκροτελὲς καὶ χελιώνειον γόμφοις συνηρμοσμένον. ἐνδοχεῖα δὲ μύθων ὦτα, δημιουργὸς ἀνέῳξεν. οἷς ἐπεὼν ὁ θυμὸς, οὐκ ἀσφαλὴς διήκονος ἀλογιστίης γίνεται. λαλιῆς μήτηρ γλῶσσα, ψυχῆς ἄγγελος, πυλωρεῦσα τὴν γεῦσιν, ὀχυροῖς ὀδόντων θριγκοῖσι πεφρούρηται. βρόγχος δὲ καὶ φάρυγξ, ἡρμοσμένοι ἀλλήλοις, γειτνιῶσιν. ὁ μὲν γὰρ ἐς κέλευθον πνεύματος. ὁ δὲ, εἰς βυθὸν κοιλίης, τροφὴν προπέμπει. λάβρον ὠθεύμενος. κωνοειδὴς δὲ, καρδίη βασιλὶς, ὀργῆς τιθηνὸς, πρὸς πᾶσαν ἐπιβουλὴν ἐνδέδηκε θώρηκα. θαμινὰ δὲ πνευμάτων σήραγγες ἠέρι διοδύμεναι, φωνῆς αἴτιον πνεῦμα τίκτουσι. τὸ δὲ χορηγὸν αἵματος, καὶ μεταβάλλον εἰς τροφὴν, σὺν λοβοῖς πολλάκις κοίλη περίπλοος ἐστι, ἧπαρ ἐπιθυμίης αἴτιον. χλωρὴ δὲ χολὴ πρὸς ἥπατι μένουσα καὶ διαφθορὴ σώματος ἀνθρωπηΐου ὑπερβλύσασα γίνεται. βλαβερῶς δὲ σώματος ἀνθρωπίνου καὶ ἀνωφελὴς ἔνοικος, σπλὴν ἀπέναντι εὕδει πρᾶγμα μηδὲν αὐτουργεόμενος.

febrium præter rationem fientes, & ad iudi- A
cia ægrotantium, ac securitatis in morbis,
sufficiens erit. Præclara enim res est, tale mi-
nisterium in medicina habere, quod tibi par-
tes intensionis, ac remissionis, cum ex par-
te inæquales fuerint, facile cognobiles exhi-
bet, citra errorem. Quapropter ad huiusmo-
di experientiæ facultatem peruenire sedulo stu-
de. Vale.

Democritus Hippocrati, De natura humana.

OMnes homines artem medicã nosse opor-
tet, ò Hippocrates: (est enim res honesta
simul ac vtilis ad vitã:) & ex his maximè eos, q B
eruditionis ac eloquẽtiæ cognitionẽ habẽt. Nã
sapiẽtiæ cognitionẽ medicinæ sororẽ ac contu-
bernalẽ esse puto. Sapiẽtia enim aĩam ab affecti
bus liberat: Medicina verò morbos à corporib⁹
aufert. Augescit aũt intelligẽtia, præsẽte sanita-
te: cuius prouidentiã habere, honestũ est, eos q
recte sentiunt. At vbi corporis habitus ægrotat:
neq; mẽs ipsa alacritatẽ habet ad virtutis medi-
tationẽ. Morbus enim præsens aĩam vehemẽter
obscurat, intelligentiã ad adfectionẽ p cõsensũ
dućes. Cæterũ naturæ humanæ descriptio, eius-
modi speculationẽ habet. Cerebrũ quidẽ supre-
mã corporis partẽ custodit, & securitatis tutelã
sibi cõmissã habet, intra mẽbranas neruosas cõ-
habitãs. Super qđ duplicatorũ ossiũ naturæ ne- C
cessariæ firmatæ, dominũ mẽtis custodẽ, ipsum
cerebrũ tegunt. Pilorũ decor est, cutem ornare.
Oculorũ verò vis visiua in multiplici tunica la-
titãs, ob humoris instãtias, sub frontẽ in medelã
collocata est, & est videndi causa. Pupilla verò
syncera, palpebrę marginẽ opportunitatis custo
dẽ sustinẽt. Duplices autẽ nares olfactũ dinoscẽ-
tes, oculorũ vicinitatẽ dirimũt. Mollis verò la-
biorũ cõtactus os circũplicãs, verborũ sensũ, exa
ctãq; articulationẽ gubernãs exhibet. Mẽtũ aũt
in extremitatẽ desinẽs, ac lyræ simile, dẽtiũ cla-
uis coaptatũ est. At sermonũ receptacula aures,
opifex aperuit: in qbus dũ est sermo, nõ certus
tẽmeritatis minister existit. Loquelę mater lin-
gua, aĩę nũcius, gustũ custodiẽs, munitis dẽtiũ D
septis custodita est. Guttur aũtẽ & gula inter se
cõiũcta, vicina sũt. Illud enim in viã spiritũs: hęc
in pfundũ vẽtris, alimentũ demittit, largè id p-
pellẽs. Regiũ verò cor, cono ac pineæ nuci simi
le, irã nutriens, aduersus oẽs insidias thoracẽ in-
duit. Frequenter aũt flatuũ cauernæ, aëre p ipsas
erũpẽte, vocis causã flatũ pariũt. Qđ verò sãgui
nẽ suppeditat, & in alimẽtũ trãsmutat, cũ apici-
bus sæpe vena caua circũfluũ, hepar est, cõcupi-
scẽtiæ causa. Viridis aũt bilis iuxta hepar manẽs
vbi supebullijt, humani corpis corruptio est, &
nociuus, ac inutilis corporis humani inquilin⁹.
Lien vice versa dormit, nullũ negociũ exhibẽs.
Inter hæc aũt medius oĩa suscipiens vẽter chorũ
ducit,

A ducit, & accumbit, concoctionem gubernans. Obnoxia verò ventris compoſitioni, per opificium conuoluta, circum ventrem euoluuntur inteſtina, adſumptionis, & excretionis cauſæ. Gemini autem renes in coxis firmati, & pinguedine intecti, ab vrinarum excretione non ſunt alieni. At dominus totius ventris, qui Omentum vocatur, totum ventrem complectitur, ſolo ſplene excepto. Conſequenter, neruoſa veſica in coxa oſculum firmatum habens, venis complicatis, vrinarum excretionis cauſa eſt. Huic autem vicina mater puerorum, vehemens illud malum, infinitarum ærumnarum in muliere cauſa, vterus ipſe latitat. Pylorus autem ſiue Ianitor, ex coxarũ receſſu emer-
B gens caro, neruis adſtringitur. Verùm de plenitudine naturæ vẽtris effundit, ex opificij prouidentia. Porrò extra corpus penſiles domum incolunt, ad generationẽ deſtinati, conditores teſticuli, multis tunicis prædití. Iucundum ex venis, ac neruis plicamentum eſt pubes, quæ vrinarum effuſionem facit, & ad coitus miniſterium à natura creata eſt, & pubertatis appetẽtiam tegit. Crura verò & brachia, & extremæ partes his annexę, totum miniſterij principium coaceruatum habentes, tutum neruorum miniſterium perficiunt. At verò incorporea in receſsibus natura, omnifaria viſcerum genera fabricauit: Quæ ſanè mors inſtans, celeriter à miniſterio quieta reddit.

C

Hippocrates Cous, Demetrio Regi gaudium.

NOs equidem etiam prius, ò rex, ſtudio habentes naturæ humanæ partes in ſumma conſiderare, has conſcriptas quemadmodum voluiſti demiſimus. Nunc autem ea, quorum maxime ſtudioſos eſſe oportet prudentes, partim à prioribus tranſſumpta, partim nunc per nos ipſos comperta, tibi conſcripſimus. Quæ ſi tu priorum morborum ſignis fientibus ſequutus, & iiſdem ſæpe vſus fueris: per omne vitæ tempus morborum exors eſſe poteris. Duo ſunt morborum vniuerſorũ animalium
D genera: alterum ſecundum genus, alterum ſecundum affectionem, inter ſe diſsimilia. At verò concupiſcentias iuxta alimentum, ex ſubcontrarijs cognoſces, dum eà quæ euacuantur, indicant ea quæ plena ſunt: & quæ implent, coniecturam præbent eorum quę vacua ſunt. Morbos autem omnes ex ſubcontrarijs conſtitutos cognoſces, & morbos à morbis fieri. In conuulſionibus febris ſuccedens, ſiſtit morbum: capitis autem dolores, ſanguis ex auribus erumpens, aut ex naribus. Conuulſiones omnibus morbis atræ bilis ſuccedentes, atram bilem ſedant. Et in ſumma, radix humanorum morborum eſt caput, & maximi morbi ex hoc accedunt. Quum

μενος. μέση δὲ τουτέων, χορηγεῖ πανδέκτειρα κοιλίη. κατασκευάζεται διοικέουσα τὴν πέψιν. ἔνοχα δὲ κοιλίης συνθέσεως δημιουργίῃ συνδονεύμενα, εἱλεῖται περὶ κοιλίην ἔντερα, λήψεως καὶ ἀποκρίσεως αἴτια. δίδυμοι δὲ νεφροὶ, ἰσχίοισιν ἐνιδρυσμένοι, καὶ ἠμφιεσμένοι δημῷ, οὔρων ἐκκρίσεως οὐκ ἀλλότριοι πεφύκασι. κύριος δὲ ἁπάσης κοιλίης, ὁ καλούμενος ἐπίπλους, γαστέρα πᾶσαν ἐμπεριείληφε, μόνου σπληνὸς ἄτερ. ἑξῆς νευρώδης κύστις ἰσχίῳ στόμα ἐνιδρυσμένη συμπεπλεγμένων ἀγγείων, οὔρων ἐκκρίσεως αἰτίη γίνεται. ἡ δὲ γειτνιῶσα ταύτῃ μήτηρ βρεφέων, ἡ δεινὸν ἄλγος τῶν ἐν γυναικὶ μόχθων μυρίων παραιτίη, μήτηρ πεφώλευκεν. ἡ πυλωρὸς μυχοῖς ἰσχίων βράσασα σὰρξ, σφίγγεται νεύροισιν. ἐκ δὲ πλήθους ἐκχέουσα γαστρὸς φύσιος, ἐκ τόκου προνοίης. ἐκ δὲ σώματος κρεμαστοὶ ἐκτὸς, οἰκίην νέμονται ἔκγονοι κτίσαι ὄρχεις, πουλυχίτωνες ἐόντες. εὔνοον ἥβη ἀπὸ φλεβέων τε, καὶ νεύρων πλέγμα, οὔρων ἔκχυσιν ποιεύμενον, συνουσίας ὑπουργὸν φύσιος ὑποδεδημιούργηται. ὄρεξιν ἥβης πυκαζόμενον. σκέλη δὲ καὶ βραχίονες, καὶ τὰ προσηρτημένα τουτέοις ἄκρα, διηκονίης πᾶσαν ἀρχὴν συνηθροισμένα ἔχοντα, νεύρων τε ἀσφαλῆ λειτουργίην τελέουσιν. ἡ δὲ ἀσώματος ἐν μυχοῖς φύσις, ἐξέτευξε παντάμορφα σπλάγχνων γένη. ἃ δὴ θάνατος ἐπισταθεὶς, ὠκέως ἔπαυσε λειτουργίης. Vet. Cod.

Ἱπποκράτου ὑγιεινὸν πρὸς Δημήτριον βασιλῆα.

ΙΠποκράτης Κῷος βασιλεῖ Δημητρίῳ χαίρειν. Ἡμεῖς καὶ πρότερον σπουδάζοντες ὦ βασιλεῦ περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐν κεφαλαίῳ θεωρῆσαι τὰ μέρη, ταῦτα συγγράψαντες καθάπερ ἠξίωσας, ἀπεστείλαμεν. νῦν δὲ περὶ ὧν δεῖ μάλιστα σπουδάζειν τοὺς ἔμφρονας, ἡμεῖς τὰ μὲν, καὶ παρὰ τῶν πρότερον παρειληφότες, τὰ δὲ, καὶ νῦν αὐτοὶ προσεξευρίσκοντες, γεγράφαμέν σοι. οἷς σὺ τῶν προτέρων ἀῤῥωστημάτων σημείοις γινομένοις ἐπακολουθῶν, καὶ χρώμενος πλειστάκις, ἄνουσος ἂν εἴης τὸν ἅπαντα χρόνον. ἔστι δὲ, δύο γένη ἀῤῥωστιῶν ἁπάντων ζώων. ἡ μὲν, κατὰ γένος. ἡ δὲ, κατὰ πάθος, ἀνόμοιαι. τὰς δ᾽ ἐπιθυμίας τὰς κατὰ τὴν τροφὴν, ἐκ τῶν ὑπεναντίων ὄψει. ξυραινομένων τῶν κενουμένων. τὰ δὲ πλήρη πληρούντων δὲ κενά. τὰς δὲ νούσους ἁπάσας, ἐξ ὑπεναντίων ὄψει καθεστηκυίας, καὶ νούσους ὑπὸ νούσων γινομένας. ὑπὸ σπασμῶν πυρετὸς ἐπιγενόμενος, ἵστησι τὸ νόσημα κεφαλῆς. πολλῆς δὲ περιωδυνίας αἷμα κατὰ τὰ ὦτα ῥαγὲν, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας. σπασμοὶ πᾶσι τοῖς μελαγχολικοῖς ἐπιγιγνόμενοι, παύουσι τὰς μελαγχολίας. καὶ καθόλου μέν ἐστι καὶ ῥίζα τῶν ἀνθρωπίνων νοσημάτων, ἡ κεφαλὴ, καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα τὰ μέγιστα, ἐκ ταύτης παραγίνεται.

Vet. Cod. ται. ἐπικειμένην γὰρ αὐτὴν τῷ σώματι, ὥσπερ σικύαν τῶν εἰσφερομένων ἁπάντων συμβαίνει αὐτὴν ἕλκειν περιττώματα, καὶ τοὺς λεπτομερεῖς χυμούς. δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἰδίως ζῶν αὐτὸν παρασκευάσαντα εἰς ταῦτα τὰ μέρη. ὅπως μηδεμίαν αὔξησιν λαμβάνοντα, τὰ προπίπτοντα τῶν ἀρρωσημάτων, διά τε τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς εὐταξίης τῆς παρὰ σοὶ γινομένης. ἢ μήτε ταῖς τῶν ἀφροδισίων ἀκρασίαις, μήτε ταῖς τῶν διαφόρων ἐδεσμάτων, μήτε τοῖς ὕπνοις τοῖς ὑπερκολασικοῖς ἀγυμνάστου ὄντος τοῦ σώματος χρώμενος, ἀλλ' ἐπακολουθοῦντα τοῖς σημείοις τοῖς γινομένοις ἐν τῷ σώματι, διατηρεῖν τὸν καιρὸν ἑκάστου σώματος. ὅπως ἂν φυλαξάμενος τὸ ἀρρώσημα τὸ μέλλον ἐπιφέρεσθαι, ταῖς θεραπείαις, αἷς ἂν ἐγὼ γράφω χρώμενος, διατελεῖς ἄνουσος ἐών.

Quum enim ori velut cucurbita medica incumbat: contingit, vt ipsum omnium eorum, quæ ingeruntur, superfluitates attrahat, & tenues humores. Oportet autem animũ aduertere, & peculiariter viuere, vbi teipsum præparaueris in has partes, quo morbi accidentes nullum augmentum capiant, per curam diligentem, & per bonum ordinem apud te fientem. ita vt neque rei venereæ intemperantia, neque diuersorum eduliorum incontinentia, neque somnis immodicis, inexercitato corpore vtaris: sed signa in corpore contingentia sequaris, & vniuscuiusque corporis occasionem conserues: quo morbum irruere parantem vites, & medelis, quas ego perscribo, vtens, à morbis exors perseueres. Vale. B

Δόγμα ἀθηναίων.

Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων. ἐπειδὴ Ἱπποκράτης Κῷος ἰατρὸς ὑπάρχων, καὶ γεγονὼς ἀπὸ Ἀσκληπιοῦ, μεγάλην εὔνοιαν μετὰ σωτηρίας ἐνδέδεικται τοῖς ἕλλησι. ὅτε καὶ λοιμοῦ ἰόντος ἀπὸ τῆς βαρβάρων ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, κατὰ τόπους ἀποστείλας τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, παρήγγειλε τίσι χρὴ θεραπείαις χρωμένους ἀσφαλῶς διαφεύξασθαι τὸν ἐπιόντα λοιμόν. ὅπως τε ἰατρικὴ δοθεῖσα τοῖς ἕλλησι ἀσφαλῶς σώζει τοὺς κάμνοντας αὐτῶν. ἐξέδωκε δὲ καὶ συγγράψας ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης, πολλοὺς βουλόμενος εἶναι τοὺς σώζοντας ἰατρούς. τοῦ τε Περσῶν βασιλέως μεταπεμπομένου αὐτὸν ἐπὶ τιμαῖς ταῖς κατ' αὐτὸν ἴσαις, καὶ δωρεαῖς ἐφ' οἷς ἂν αὐτὸς Ἱπποκράτης αἱρῆται, ὑπερεῖδε τὰς ὑποσχέσεις τοῦ βαρβάρου, ὅτι πολέμιος καὶ κοινὸς ἐχθρὸς ὑπῆρχε τοῖς ἕλλησι. ὅπως οὖν ὁ δῆμος Ἀθηναίων φαίνηται προαιρούμενος τὰ χρήσιμα διὰ παντὸς ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων, καὶ ἵνα χάριν ἀποδῷ πρέπουσαν Ἱπποκράτει ὑπὲρ τῶν εὐεργετημάτων, δεδόχθαι τῷ δήμῳ μυῆσαι αὐτὸν τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα δημοσίᾳ καθάπερ Ἡρακλέα τὸν Διός. καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν στεφάνῳ χρυσῷ ἀπὸ χρυσῶν χιλίων. ἀναγορεῦσαι τε τὸν στέφανον παναθηναίοις τοῖς μεγάλοις ἐν τῷ ἀγῶνι, τῷ γυμνικῷ. καὶ ἐξεῖναι πᾶσι κῴων παισὶν ἐφηβεύειν ἐν Ἀθήναις καθάπερ παισὶν ἀθηναίων. ἐπειδή περ ἡ πατρὶς αὐτῶν ἄνδρα τοιοῦτον ἐγέννησεν. εἶναι δὲ Ἱπποκράτει καὶ πολιτείαν καὶ σίτησιν ἐν πρυτανείῳ διὰ βίου.

Decretum Atheniensium.

Visum est ac decretum Senatui & populo Atheniensium. Quandoquidem Hippocrates Cous Medicus, & ab Aesculapio originem ducens, magnam beneuolẽtiam vnà cum salute Græcis ostendit, quando etiam peste à Barbaris in Græciam proficiscente, discipulis suis ad locos dimißis, indicauit quibus medelis vti oporteat, & accedentem pestem securè effugere, quo medicina Græcis data, ipsorum ægrotos tuto seruaret. Sed & scripta sua de Arte medica exacta edidit, multos esse volens medicos qui seruare possent. Et Persarum rege ipsum accersente, & honores optimatibus Persarum æquales promittente, & dona quæcunque tandem ipse Hippocrates vellet offerente, Barbari promißiones contempsit, eo quòd hostis & communis inimicus Græcis esset. Quo igitur appareat, populum Atheniensium semper ea, quæ vtilia sunt Græcis consultare: & vt gratiam condignam Hippocrati pro benefactis referat: Visum est populo, ipsum publicè magnis mysterijs initiare, quemadmodum Herculem filium Iouis: & coronare ipsum corona aurea mille aureorum: & ipsam coronam Quinquatrijs magnis Mineruæ festis, in certamine gymnico per præconem proclamare. Et licere omnibus Coorum liberis, vt Athenis pubescant, quemadmodum liberi Atheniensium: quandoquidem patria ipsorum huiusmodi virũ genuit. Esse verò Hippocrati, & vitam, & victum prouisum in Pritaneo per omnem vitam.

A

Oratio Hippocratis ad aram consistentis.

O Vos multi & multarū vrbiū habitatores, in magna dignitate cōstituti, cōmuni noīe Thessali, omnibus hoībus amara necessitas incūbit, vt q̃ à fatis statuta sunt ferāt. Quapp ego nūc cedēs cū mea sobole, oleæ ramulis coronatus, ad Mineruæ arā supplex consisto. Quis sim ignorātibus dicere oportet. Hippocrates, ò viri, Medicus Cous, non per piā & honestā causam, meipsum & liberos meos vobis cōmendo. Cognoscitis me ò plebs. Nā profectò vos estis viri mihi familiares, inter quos, vt verum dicā, inter plerosque vestrū & in multis vrbibus vestris cognitus sū, vt in sūma dicā. At verò nomē meum
B longe vlterius, q̃ formæ meæ aspectus, processit. Atq; hæc causa ex arte mea sanitatis ac vitæ, ortū habuisse videt̃, quod nō solùm hoībus vestrā regionē habitantibus, sed etiā multis Græcis vobis vicinis cognitus sū. Iā verò qua de causa tantū negociū opere peragendū adsumpsi, referā. Athenienses male habebūt, ò viri Thessali, qui Metropolim ac patriā nostrā Co deuastātes, in seruitutē redigunt ea, q̃ libera sūnt ex pgenitorū adquisitione, priuatim sibi parta faciētes: neq; cognationē reueriti, quę ipsis est ab Apolline & Hercule, q̃ sanè ad Aeniū & Suniū filios illorū puenit: neq; Herculis malorū domitoris beneficia mēte recolūt, q̃ illæ cōis & vobis & nobis be
C ne faciēs Deus, ĩ illos cōtulit. At vos p Ioué supplicationib⁹ colēdū, & p cognatos deos egredimini, vindicate, liberate, pprię virtutis memores, & nihil ad gloriā vestrā spectās ĩtermittētes.

Oratio Legati Thessali filij Hippocratis, ad Athenienses.

COnuenire arbitror viri Athenienses, constitutū apud vos, qui nō omni multitudini cognitus est, primū indicare quis sit, & vnde sit: postea verò reliquam orationē persequi. Mihi equidē pater est Hippocrates: qui quantā in medicina facultatē habeat, vos nouistis. Nomē aūt est Thessalus. Cognitus verò & ego sū nō in po-
D stremis, neq; paucis vestrū. Patria verò est mihi Co: quæ quomodo vobis cognata sit ab antiquo, alij dicūt, qui in recēsenda historia sūt pręstantiores. Veni aūt missus à patre, quatuor beneficia à nobis in vos collata platurus. Primū q̃dē vetus quoddā, tpe progenitorū nostrorū, cō munē ĩ oēs Amphictyonas, quorū vos nō minima pars estis. Alterū verò illo adhuc maius, & ad plurimos Gręcorū pgressū. Atq; hęc q̃dē vrbis, & pgenitorū meorū esse apparebūt. Tertiū aūt patris propriū est, & tantū, quantū nemo vnus vir, & vobis & multis Græcis cōtulit. Postremū verò ex quatuor commune est patris & meū, & quod non ad plures, sed ad vos ipsos peruenit. Quod quidem priorū beneficiorū cōparatione exiguum

Ἐπιβώμιος. Vet. Cod.

Ὦ πολλοὶ καὶ πολλῶν πολίων οἰκηταί. ἐν ἀξίῃ μεγάλῃ γεγονότες. κοινὸν οὔνομα Θεσσαλοί, πᾶσιν ἀνθρώποισι πικρὴ ἀνάγκη τὰ μεμοιραμένα φέρειν. καρτερεῖ γὰρ βιάζεσθαι ἃ βούληται. ἢ καὶ νῦν ἐγὼ εἴκων ξὺν ἐμῇ γονεᾷ θαλλοῦ στέψας, ἐπ' Ἀθηναίης βωμοῦ ἱκέτης ἵδρυμαι, τίς ἐὼν χρὴ λέγειν τοῖς ἀγνοέουσιν. Ἱπποκράτης ὦ ἄνδρες ὁ ἰητρὸς ὁμοίως οὐ διὰ σεμνῆς καὶ καλῆς αἰτίης, ἐμὲ ἑωυτὸν καὶ παῖδας, ὑμῖν ξυνίστημι. γινώσκεσθαι ὦ πλῆθος. καὶ γὰρ δὴ ὦ ἄνδρες οἰκεῖοι ἐν οἷς ὡς εἰπεῖν ἀληθὲς πολλοῖσιν ὑμέων, καὶ πολίων ὑμετέρων γινώσκομαι ὡς τύπῳ εἰπεῖν. οὔνομα δ' ἰδέης καὶ προσωτέρω κεχώρηκε. δοκέει δὲ τοῦτο ἐκ τέχνης ἐμῆς ὑγιείης τε καὶ ζωῆς, αἴτιον ἀνθρώποισιν. οὐ μόνον τοῖσι τὴν ὑμετέρην οἰκέουσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοῖσιν Ἑλλήνων, ἐγγὺς ὑμέων γινώσκομαι. ἤδη δὲ ὅτι ἐγὼ ὑπέμεινα τὸ τηλικοῦτον πρῆγμα, ἔργῳ πρᾶξαι ἐρέω. Ἀθηναῖοι ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ κακῶς ἔξουσι χρεώμενοι μητρόπολιν ἡμετέρην Κῶ. ἐν δούλης μέρει τίθενται, τὰ ἐλεύθερα διὰ προγόνων κτήσιος, ἰδιόκτητα ποιεύμενοι. οὔτε ξυγγενείην αἰδεσθέντες ἥ ἐστιν αὐτέοις ἀπὸ Ἀπόλλωνός τε, καὶ Ἡρακλέους, ἥτις ἐς Αἰνιόν τε καὶ Σουνίον τοὺς κείνων παῖδας ἱκνέεται. οὐθ' Ἡρακλέους εὐεργεσιῶν εἵνεκεν ἀπειρικὸς νόον βαλόμενοι, ἃς ὁ κοινὸς ὑμῖν τε, καὶ ἡμῖν ὀρθῶς ποιέων θεὸς, ἐς ἐκείνους κατέθετο. ὑμεῖς τε ἀλλὰ πρὸς Διὸς ἱκεσίου καὶ θεῶν ὁμογνίων ἐξέλθετε. ἀμύνατε, ἐλευθερώσατε τῆς ἰδίης φιλοτιμίης μηδὲν ἐλλείποντες.

Πρεσβευτικὸς Θεσσαλοῦ Ἱπποκράτους υἱοῦ.

Προσήκειν ἡγέομαι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν καθιστάμενον εἰς ὑμέας, καὶ μὴ γινωσκόμενον παντὶ τῷ πλήθει, πρῶτον δηλῶσαι μὲν ὅστις, καὶ ὅθεν ἐστί, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ἄλλων λόγων ἅπτεσθαι. ἐμοὶ μὲν πατὴρ, Ἱπποκράτης. ὃν ὑμεῖς γινώσκετε ἐν ἰητρικῇ ἡλίκην δύναμιν ἔχει. οὔνομα δὲ Θεσσαλός. γινώσκομαι δὲ κἀγὼ, οὐκ ἐν δευτέροις ὑμέων, οὐδ' ὀλίγοις. πατρὶς δέ μοι, Κῶς. ἣν ὅπως ὑμῖν οἰκείη ἐστὶν ἐξ ἀρχαίων, ἕτεροι ἐροῦσιν, οἵ τινες ἱστορίην ἐξηγήσασθαι δυνατώτεροι. ἦλθον δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός. τέσσαρας ἔχων εὐεργεσίας εἰπεῖν παρ' ἡμῶν εἰς ὑμᾶς γεγενημένας. τὴν μὲν τινα παλαιὰν ἐπὶ τῶν προγόνων, κοινὴν ἐς ἅπαντας τοὺς ἀμφικτύονας ὧν ὑμέες οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα. τὴν δὲ ἑτέρην ἔτι μείζω ταύτης, καὶ διϊκνευμένην ἐς Ἑλλήνων τοὺς πλείστους. καὶ αὗται μὲν φανήσονται τῆς πόλιος καὶ τῶν προγόνων τῶν ἐμῶν οὖσαι. ἡ δὲ τρίτη, τοῦ πατρὸς ἰδίη. καὶ τηλιαύτη, ὅσην εἷς ἀνὴρ οὐθεὶς ὑμῖν τε καὶ πολλοῖς Ἑλλήνων κατέθετο. ἡ δ' ὑστάτη τῶν τεσσάρων, κοινὴ τοῦ πατρὸς καὶ ἐμή. καὶ οὐκ ἔτι ἐς πλείονας, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς διϊκνεομένη. ἣ πρὸς μὲν τὰς προτέρας εὐεργε-

Vet. Cod. σίας, μικρὴ ἂν φανείη. πρὸς δὲ ἑτέρων χάριτας μετρεομένη μεγάλη. αἱ μὲν δὴ εὐεργεσίαι τοιαῦται, οὕτως ἔχουσιν ἃς ἔφην εἶναι. ὡς συνελόντι εἰπεῖν. δεῖ δὲ μὴ μοῦνον φάναι, ἀλλὰ καὶ ἀποδεῖξαι ὡς εἰσὶν ἀληθέες. ἀρχὴν οὖν τῷ λόγῳ, τὴν ἀρχὴν τῶν ὑπουργιῶν ποιήσομαι. τὰ δὲ ἀρχαιότατα πρῶτα λέξω. ἐν οἷς τάχ᾽ ἄν με καταλάβοιτε μακρότερα, καὶ μυθωδέστερα εἰπεῖν, ποθεῖ δὲ πᾶς ἀρχαῖος λέγεσθαι. Ἦν γὰρ ὁ χρόνος ὅτ᾽ ἦν Κρισαῖον ἔθνος. ᾤκεον μὲν περὶ τὸ Πυθικὸν ἱερόν. γῆν δ᾽ εἶχον ἥ γε νῦν τῷ Ἀπόλλωνι καθιέρωται. καλέεται δὲ τὸ μὲν Κρισαῖον πεδίον ᾧ Λοκροὶ παροικέουσι, καὶ ᾧ Μέλαινα πρόσεισι. τὸ δὲ Κίρφιον ὄρος ᾧ Φωκέες παράκεινται. οὗτοι δὲ οἱ Κρισαῖοι γενόμενοι τότε πολλοὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, τουτέοις τοῖς ἀγαθοῖς, ἐπὶ κακῷ ἐχρήσαντο. ἐξυβρίσαντες γὰρ, πολλὰ δεινὰ καὶ παράνομα πράγματα εἰργάσαντο εἰς τὸν θεὸν ἀσεβοῦντες. Δελφοὺς καταδουλούμενοι. περσοίκους ληϊζόμενοι, γεωργοὺς συλέοντες: γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας* ἄγειν ἐόντες. καὶ εἰς τὰ σώματα ἐξυβρίζοντες. ἀνθ᾽ ὧν ἀμφικτύονες, ὀργισθέντες, καὶ στράτευμα ἐς τὴν γῆν ἐμβαλόντες αὐτέων, καὶ μάχῃ νικήσαντες, τὴν χώρην ἐδῄουν, καὶ τὰς πόλιας ἐπόρθουν. ἔνθα πολλὰ καὶ ἀνόσια ποιήσαντες, σχετλίως ἀπήντησαν, καὶ οὐ μείω, ὧν ἔπρηξαν τίνοντες. μακαριστοὶ δ᾽ ἦσαν αὐτέων οἱ ἐν χερσὶ τελευτήσαντες, δεύτεροι δὲ οἱ δορυάλωτοι γενόμενοι, οἵτε ἐς ἑτέρην χώρην καὶ πόλιας ἐπεραιώθησαν. τὰ γὰρ σφέτερα κακὰ, οὐκ εἶχον ἐν ὀφθαλμοῖς. οἱ δὲ αὐτοῦ μείναντες τῶν αἰχμαλώτων, ἀτυχέστατοι ἦσαν, ὅσοι οἰκίζοντο ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτῶν, ξὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἀγρούς τε καὶ ἄστεα πυρὶ παραδιδόμενα ἐθεώρουν. ἔτι δὲ τουτέων κάκιον διῆγον οἱ τείχεσι διαρκέοντες, ὁκότε τῶν εἰρημένων κακῶν, ἃ μὲν ἔβλεπον, ἃ δ᾽ ἐπυνθάνοντο, πλέον ἀκούοντες τῶν ἀληθέων. οὕτω γὰρ που ἔθος γίνεσθαι. καὶ δὴ κακὰς ἐλπίδας σωτηρίης εἶχον. ἦν δὲ σφι πόλις ἐγγὺς τούτου τοῦ τόπου μεγίστη, ὅκου νῦν ὁ ἱππικὸς ἀγὼν τίθεται. ἧς τὰ τείχη ἐπεσκευάζοντο, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πολέων διαφεύγοντας ἐδέχοντο. τὰ δὲ ἀχρεῖα ἐξέβαλον, καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐσεκομίζοντο. καὶ διενοεῦντο ὑπομένειν, ἐλπίσαντες μήτε ἐφ᾽ ὧν μάχῃ τὴν πόλιν αἱρεθῆναι, μήτε κατὰ μῆκος χρόνου. οἱ δ᾽ Ἀμφικτύονες τά τε ἄλλα καθεῖλον, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πόλει φρούριον ποιησάμενοι. καὶ ἐς πολιορκίην σκευάσαντες, τὸ ἄλλον στράτευμα, κατὰ πόλιας ἀφῆκαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ λιμοῦ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐμπεσόντος, καὶ τῶν στρατιωτῶν νοσεόντων, τινῶν δὲ καὶ ἀποθνησκόντων, τῶν δὲ καὶ ἐκλιπόντων τὸ φρούριον διὰ τὴν νοῦσον, οἱ ἀμφικτύονες ἐταράσσοντο. καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐβουλεύοντο. φιλεῖ δὲ τὰ κοινὰ οὕτω πως γίνεσθαι. τέλος δὲ ἀγανακτέοντες τῷ πάθει, καὶ ἀπογνωσιμαχήσαντες, τῷ θεῷ ἐπέτρεψαν, καὶ ἤροντο ὅτι χρὴ ποιεῖν. ὁ δ᾽ ἐκέλευσε πολεμεῖν, καὶ ὑπι-

* συναγαγόντες.

χνεῖτο

exiguum videri poterit: verùm ad aliorum beneficia collatum, magnum est. Et sanè huiusmodi beneficia sic se habent, quemadmodum esse dixi, vt summatim dicam. Oportet autem non solùm dicere, sed etiã demõstrare ꝙ vera sunt. Principium igitur sermonis, ipsum ministeriorum nostrorum principium faciam. Vetustissima verò primùm referam: in quibus fortasis lõgiora altius repetita me dicere deprehẽderitis. At quisque vetus dici expetit. Erat enim tẽpus quando Crisæa gens erat, & habitabat quidem circa Pythicum templum: terram verò habebat, quæ sanè nunc Apollini consecrata est. Appellatur autem Crisæus quidem campus, iuxta quẽ Locri habitant, & cui Melęna adsunt: Cirrhęus verò mons, cui Phocenses adiacent. Hi porrò Crisæi cũ essent aliquando populosi, & fortes, & opulenti, his bonis ad malũ vsi sunt. Per insolentiã enim multa horrẽda, ac iniqua facta perpetrarunt, in Deum impietatẽ exercentes, Delphos in seruitutẽ redigentes, vicinos deprædantes, agricolas spoliantes, vxores ac liberos abducentes, & corpora ipsorũ constuprantes. Qua de causa Amphictyones ira cõmoti, & exercitu in terrã ipsorũ inducto, & ipsis pugna deuictis, regionẽ deuastarunt, & vrbes expugnarũt. Vbi sanè illi, qui multa & impia perpetrarunt, miserè accepti sunt, non minores pœnas persoluentes, q̃ ipsi alijs intulerãt. Felicissimi verò ex ipsis fuerunt, qui intra manus hostiũ perierunt: Secũdo loco, qui manu capti sunt, & qui ad aliã regionem ac vrbes trãsiuerũt. Sua enim mala ob oculos non habuerunt. Qui verò ex captiuis isthic mãserunt, infelicissimi fuerunt, quicunq; in sua ipsorũ regione torquebantur. Nã cũ vxoribus & liberis, agros & vrbes igni tradi videbãt. His verò adhuc peius degebãt hi, q intra mœnia pseuerabãt, quãdo relata mala partim videbant, partim percunctabãtur, plura veris audiẽtes. Sic enim fieri solet. Et sanè malã salutis spem habebãt. Erat aũt ipsis vrbs prope hũc locũ maxima, vbi nũc certamen equestre peragitur: cuius muros exstruxerant, & eos q ex alijs vrbibus trãsfugerant, exceperãt. Inutilia verò eiecerãt, & necessaria importauerant. Et cogitabant obsidionem sustinere, bona spe præditi, neq; manuum pugna, neq; longi tẽporis obsidione, vrbem capi posse. At verò Amphictyones, tum alia deuastarunt, tum ad hanc vrbem præsidio cõstructo, & ad expugnationem præparato, reliquum exercitum per vrbes dimiserunt. Temporis autem progressu, cum pestis in exercitum illapsa esset, & milites ægrotarent: quidam verò etiam morerentur; alij verò, propter morbum, præsidiũ reliquissent: Amphictyones turbabantur. Et alij alia consultabant. Solet autem in rebus cõmunibus sic ferè fieri. Tandem verò afflictionem molestè ferentes, & de bello desperantes, Deo rem commiserunt: & quid facere oporteret, interrogarunt. Ille verò bellũ gerere iussit, & vi-

& vi-

A victores fore promittebat, si ad Co profecti, cerui filium in auxilium adducerent, cũ auro, atq; hoc festinabundi, vt ne Crisæi prius adyto tripodem deprædarentur: Sin minus, vrbem capi nõ posse. Ipsi verò, his auditis, & ad Co profecti, oraculum proposuerunt. Cum autẽ Coi dubitarent, & oraculum non intelligerent: surrexit vir genere quidẽ Asclepiades, progenitor autẽ noster: medicus verò Græcorũ eius tẽporis omniũ confessione optimus, nomen autẽ ipsi erat Nebrus: qui oraculum dicere inquit, vt ad seipsum venirent. Nã Deus, inquit, admonuit vos, vt profecti ad Co, cerui filium in auxiliũ adducatis. Cos equidẽ hæc est. Ceruorum autẽ filij Nebri appellantur: hoc est hinnuli. Nebrus autem est mihi nomen. Quod verò aliud auxiliũ
B potius contigerit exercitui ægrotãti, quàm medicus? Et profectò nõ videtur mihi id cõsequẽs esse, quod in tantũ diuitijs Græcos omnes superãtes, Deus ad Co proficisci iusserit, & aureum numisma petere. Verùm hoc oraculũ in meam domũ progreditur. Chrysos enim, hoc est, aurũ, vocatur masculus meus filius natu minimus. Est autem omnino, & corporis specie, & animi virtute, quantum patri dicere licet, inter omnes ciues præcellens. Ego quidem igitur, nisi vobis aliud videatur, & ipse proficiscar, & filiũ mecũ adducam, naue quæ quinquaginta remis agatur instructa meis sũptibus, & ministerijs medicis, ac bellicis referta, quo in vtraq; partẽ auxilium
C feramus. Et hic quidem dixit: illi verò approbauerunt, qui missi fuerũt. At Nebrus hic etiã virũ Calydonium apud se educatum, in nauẽ adsumpsit: de quo statim, vbi res tulerit, dicemus. Cum igitur peruenissent hi viri ad castra, Deus gaudebat. nã & mortes militum cessabãt, & cũ diuina fortuna equus Eurylochi (qui belli dux erat, Thessalus genere, & ex Heraclidis ortũ ducens) canalem, per quem aqua in vrbẽ ducebatur, vngula percussisset, vbi in puluere volutari voluisset, Nebrus aquã medicamẽtis infecit, vnde ventres Chrysæorũ corrupti sunt: & sanè multũ cõtulit ad hoc, vt ciuitas caperetur. Atq; hinc iam animi obsidẽtiũ elati sunt, velut Deo iã manifeste auxiliũ ferẽte. Cũ autẽ impetus facerẽt, &
D præmia proponerẽt his, qui primi muros cõscẽdissẽt: certamẽ erat fortissimũ, & vrbs capiebatur. Primus enim muros conscẽdit Chrysus, & turrim occupauit. Sequebatur autẽ ipsũ e vestigio vir ille Calydonius, sub cõmuni scuto auxiliũ ferens, de quo antea dixi. Et Chrysus quidẽ hasta percussus cecidit ex sũma turri, percussus est aũt à Mermode Lyci fratre, q lapidib' obrutus mortuus est, cũ in adytũ irrupisset, tripodẽ deprędaturus. Hi igitur ciuitatẽ sic cęperunt: & Nebri auxilium cũ Chryso, & secundũ medicã, & secundũ bellicã facultatẽ rectè successit: & Deus vera dixit, & quæ promiserat fecit. Qua de causa Amphictyones Apollini quidẽ templũ consecrarunt, quod nunc est in Delphis: & certamen gymni-

χνεῖτο κρατήσειν, ἢν ἐς Κῶ ἐλθόντες ἐλάφου παῖδα ἐς ἐπικουρίην ἀγάγωνται· ξὺν χρυσῷ σπεύσαντες, ὡς μὴ πρότερον οἱ Κρισαῖοι ἐν τῷ ἀδύτῳ τὸν τρίποδα συλήσωσιν. εἰ δὲ μή, τὴν πόλιν οὐχ ἁλώσεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ ἐλθόντες ἐς Κῶ, τὰ μαντευθέντα ἀπήγγελλον. ἀπορεύντων δὲ τῶν Κώων καὶ ἀγνοεύντων τὸ ἀπομάντευμα, ἀνέστη ἀνήρ, γένος μὲν Ἀσκληπιάδης, πρόγονος δὲ ἡμέτερος, ἰητρὸς δὲ Ἑλλήνων κράτιστος ὁμολογούμενος τῶν τότε. ὄνομα οἱ ἦν Νεβρός, ὅστις ὀνομάζειν ἔφη τὸ θέσφατον ἥκειν πρὸς ἑωυτόν. εἴπερ ὁ Θεὸς οὕτως παρήνεσεν ὑμῖν, ἐλθόντας ἐς Κῶ, ἐλάφου παῖδα ἐς ἐπικουρίην ἀγαγεῖν. Κῶς μὲν γὰρ αὕτη. τὰ δὲ ἐλάφων ἔκγονα, Νεβροὶ καλέονται. Νεβρὸς δέ μοι οὔνομα. ἐπικουρίη δ' ἂν ἄλλη τὶς προτέρα γένοιτο στρατοπέδῳ νοσέοντι, ἰητροῦ. καὶ μὴν τότε εὐθὺ ἑπόμενον οὐ δοκέω, ὅτι τοὺς τοσοῦτον Ἑλλήνων ὄλβῳ ὑπερέχοντας, ἐς Κῶ προελθόντας ἔταξεν ὁ Θεός, νόμισμα χρυσοῦν αἰτεῖν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ θέσφατον, ἐς τὴν ἐμὴν οἰκίην ἔρχεται. Χρυσὸς γάρ μοι κεκλέαται ἀρρένων παίδων ὁ νεώτατος, ἔστι δὲ πάντη καὶ ἰδέην καὶ ἐς ψυχήν, ἀρετῇ, ὥσπερ θεὸς λέγει, διὰ πάντων τῶν πολιτῶν. ἐγὼ μὲν οὖν εἰ μὴ ὑμῖν ἄλλο δοκέῃ, αὐτός τε εἶμι, καὶ τὸν παῖδα ἄξω, πεντηκόντορον πληρώσας τοῖς ἐμοῖς τελίσμασιν, ὑπηρεσίας τε ἰητρικὰς καὶ πολεμικάς, ἵνα εἰς ἀμφότερα βοηθῶμεν. ὁ μὲν εἶπε, τοῖς δὲ ἔδοξεν. οἱ δὲ ἀπεστάλησαν. συνανέβησε δὲ ὁ Νεβρὸς οὗτος, καὶ Καλυδώνιον ἄνδρα, παρ' ἑωυτέῳ τρεφόμενον. ὑπὲρ οὗ αὐτίκα ὁ λόγος δηλώσει, ὅταν ἡ χρῆσις ἔλθῃ. ὅτε δ' οὖν ἀφίκοντο οὗτοι οἱ ἄνδρες οὗ τὸ στρατόπεδον ἐπετελεῖτο, ὁ Θεὸς ἔχαιρεν. οἵ τε γὰρ θάνατοι τῶν στρατιωτῶν ἔληξαν. καὶ θείῃ τύχῃ ἵππου τοῦ Εὐρυλόχου ὃς ἡγεῖτο τοῦ πολέμου, Θεσσαλὸς ἐὼν καὶ ἄνωθεν ἐξ Ἡρακλειδῶν, κρούσαντος τὸν σωλῆνα τῇ ὁπλῇ δι' οὗ τὸ ὕδωρ ἤγετο ἐς τὸ τεῖχος, ὁκότε διακονίεσθαι ἤθελεν, Νεβρὸς φαρμάκοισιν ἔμιξε τὸ ὕδωρ, ἔνθεν αἱ κοιλίαι τῶν Κρισαίων ἐφθάρησαν. καὶ μεγάλα δή τι ξυνεβάλετο, πρὸς τὸ ἁλῶναι τὴν πόλιν. καὶ ἐντεῦθεν αἱ γνῶμαι ἐπήρθησαν τῶν πολιορκεόντων, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐπικουρέοντος ἤδη σαφῶς. προσβολὰς δὲ ποιευμένων, καὶ ἆθλα προτιθέντων τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβήσασιν, ὁ ἀγὼν ἦν ὁ καρτερώτατος. καὶ ἡ πόλις ᾑρεῖτο. ἀνέβη γὰρ πρῶτος ἐπὶ τὸ τεῖχος Χρυσός, καὶ κατέλαβε τὸν πύργον. ξυνείπετο δὲ αὐτέῳ ἐκ ποδὸς ξυνασπίζων, ὁ ἀνὴρ ὁ Καλυδώνιος, περὶ οὗ προέλεξα. ὁ μὲν Κρυσὸς δόρατι πληγείς, ἔπεσε, κατ' ἄκρα ἐκ τοῦ πύργου, ὑπὸ Μερμοδέω, τοῦ Λύκου δὲ ἀδελφεοῦ, ὃς ἀπέθανεν λευσθεὶς ὅτε ἦλθεν εἰς τὸ ἄδυτον τὸν τρίποδα συλήσων. οἱ δ' οὖν πόλιν οὕτως εἷλον. ἥ, τε τοῦ Νεβροῦ ἐπικουρίη, σὺν Χρύσῳ ὀρθῶς ἀπήντησεν, καὶ κατὰ τὰ ἰατρικά, καὶ κατὰ τὰ πολεμικά. ὅ, τε Θεὸς ἠλήθευσε. καὶ ἃ ὑπέσχετο ἐποίησεν. ἐφ' οἷς οἱ Ἀμφικτύονες, τῷ μὲν Ἀπόλλωνι ναὸν ἀνέθεσαν, τὸν νῦν ἐόντα ἐν Δελφοῖς. ἀγῶνα τε γυμνι- Vet. Cod.

Vet.Cod. γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν πρότερον οὐ τιθέντες, νῦν τιθέασι. τήν τε τῶν Κρισαίων χώρην ἅπασαν καθιερώσαντο, δόντι ἃ δέδωκε διδόντες, καθ' ὅτι ἔχρησε. τόν τε τοῦ Νεβροῦ παῖδα Χρύσον ἔθαψαν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. καὶ ξυνέταξαν δημοσίῃ Δελφοὺς ἐναγίζειν. Ἀσκληπιάδαις δὲ τοῖς ἐν Κῷ ἐδόθη Νεβροῦ χάριτι, προμήθεια πρὸς μαντείην. καθάπερ τοῖσιν ἱερομνήμοσι. Καλυδωνίοις δὲ ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐκείνης τῆς ὑπουργίης, καὶ νῦν ἐν Δελφοῖς προμαντείη, καὶ δὴ σιτίη δέδοται. ἀλλ' ἐπάνειμι ἐπὶ τὰ ἡμέτερα. ὅτι γὰρ ἀληθέα λέγω τοῦ πατρὸς καὶ ἐμοῦ ἐπελθόντων Ἀμφικτύωνες ἀνενεώσαντο ταῦτα καὶ ἀπέδωσαν, καὶ ἐν στήλῃ ἀναγράψαντες ἐν Δελφοῖς ἀνέθεσαν, καὶ τούτου μὲν μοι τοῦ λόγου τέλος. ἐνταῦθα καθαρῶς δείκνυσι τοὺς ἡμετέρους προγόνους ὑμέων εὐεργέτας. τοῦτον δὲ καθέμενος, ἄλλον αἱρήσομαι περὶ τῶν αὐτῶν, οὐ τὸν αὐτόν. Ὅτε γὰρ βασιλεὺς ὁ μέγας ξὺν Πέρσαισι, καὶ τοῖς ἄλλοις Βαρβάροις ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς μὴ διδόντας ὕδωρ καὶ γῆν Ἑλλήνων, ἡ πατρὶς ἡ ἡμετέρη εἵλετο μᾶλλον πανδημεὶ ἀπολέσθαι, ὡς μὴ καθ' ὑμέων τε καὶ τῶν ταὐτὰ ὑμῖν γινωσκόντων ὅπλα πολέμια λάβῃ, καὶ ἐν νηυσὶ στρατείην ἀποστείλῃ, ἀλλ' ἀνένευσε καλόν τι καὶ ἄξιον πατέρων μεγαλοφρονευμένη, οἳ λέγονται γηγενέες τε εἶναι, καὶ Ἡρακλεῖδαι. ἔδοξεν οὖν σφιν τεσσάρων ἐόντων τειχέων ἐν τῇ νήσῳ, πάντ' ἐκλείπειν, καὶ ἐς τὰ ὄρεα καταφυγοῦσιν ἀντέχεσθαι σωτηρίης. ὅθεν δὴ τί κακὸν οὐκ ἀπήντησε, χώρης λεηλατευομένης, καὶ σωμάτων ἐλευθέρων ἀνδραποδιζομένων, καὶ κτεινομένων ἐχθρῶν νόμῳ, τῆς τε πόλιος καὶ τῶν ἄλλων ἐρυμάτων καὶ ἱερῶν καταιθαλουμένων. Ἔτι δὲ καὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ Λυγδάμιος Ἀρτεμισίῃ κατὰ πατέρων νῖκος δοθέντων ἐκσαγηνεῦσαι πάντα ὅσα λοιπὰ ἦν. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἔοικε, θεοῖς οὐκ ἠμελεύμεθα. χειμώνων δὲ γενομένων ἐξαισίων, αἵ τε νῆες τῆς Ἀρτεμισίης ἐκινδύνευσαν ἅπασαι ἀπολέσθαι. πολλαὶ δὲ καὶ ἀπώλλοντο. ἔς τε τὸ στράτευμα αὐτῆς πολλοὶ κεραυνοὶ ἐνέπεσον, σπάνιόν τι τῆς νήσου κεραυνουμένης. λέγεται δὲ καὶ φάσματα ἡρώων τῇ γυναικὶ ὀφθῆναι. ἃ δὴ πάντα φοβηθεῖσα, ἀπέστη ἔργων ἀεικέων, ὁμολογίην πικρὴν ποιησαμένη, καὶ λίην πικρὴν λέγεσθαι. ὥστε ἀφείσθω. ἀποδώσω δὲ καὶ ἐνταῦθα προγόνοις τοῖς ἐμοῖς κυριώτατα οὐ ψευδέα, τοῦ μήτ' ἐφ' ὑμέας, μήτ' ἐπὶ Λακεδαιμονίους, ἢ ἑτέρους ἄλλους Ἑλλήνων, Κῴους ἑκούσια ὅπλα λαβεῖν. καί περ πολλῶν τῶν ὁμοῦ νήσους τε καὶ Ἀσίην οἰκεόντων συναψαμένων τοῖς Βαρβάροις τοῦ πολέμου οὐ βίῃ. οἱ γὰρ προεστῶτες τότε τῆς πόλεως ἦσαν, Κάδμος τε καὶ Ἱππόλοχος. ἔστ' ἀληθεῖ δὲ κεῖται προγόνους ἐμοὺς εἶναι, τόν τε Κάδμον καὶ τὸν Ἱππόλοχον. ὁ μὲν γὰρ Κάδμος ὃς καὶ τὴν βουλὴν αὐτὴν ἤρτυσεν, ἐστι τῆς ἐμῆς μητρός. ὁ δ' Ἱππόλοχος ἐξ Ἀσκληπιαδέων τέταρτος ἀπὸ Νέβρου, τοῦ Κρισαίους συγκαθελόντος. ἡμεῖς δ' Ἀσκληπιάδαι κατ' ἀνδρογένειαν. ὥστε καὶ τοῦ-

gymnicum ac equestre prius non peragentes, A
nunc peragunt: & Chrysæorum regionem vniuersam dicarunt Deo contributori, reddẽtes ea quæ dedit in eo quod oraculũ dedit. Et Nebri filium Chrysum in circo equestri sepelierũt: & Delphis publice ipsi parẽtare præceperũt. Asclepiadis vero in Co attributa est prudentia vaticinandi, quemadmodũ his qui mittũtur ex vrbibus ad sacrum Amphictyonum concilium: atq; hoc Nebri gratia. Calydonijs autẽ ab illo viro, & illo ministerio, etiam nunc in Delphis primę vaticinandi partes, & alimenta dantur. Verum redeo ad nostra. Nam quod vera dico, hinc clarum est. Cum enim pater & ego accessissemus, Amphictyones hæc renouarũt, & attribuerũt, & in colũna descripta in Delphis dedicauerunt. B
Atque huius quidem sermonis finis clare ostendit, nostros progenitores esse vestros benefactores. Cæterum hoc relicto, alium de ijsdem, non eundem sermonem adsumam. Cum enim magnus ille rex cum Persis, & alijs Barbaris bellum gereret contra Græcos, qui aquam & terrã non dedissent: patria nostra maluit in totũ pessundari, vt ne contra vos, & eos qui vobiscum sentirent, hostilia arma sumeret, & in nauibus militarem expeditionem mitteret. Sed abnuit, honestum quid, & dignum patribus meditata, qui Gigantes, & Heraclidæ esse dicuntur. Visũ igitur est ipsis, cum quatuor essent muri in insula, omnes relinquere, & ad mõtes confugere, & salutẽ tutari. Vnde sanè quid non mali obuenit? C
dũ regio fuit deuastata, & corpora libera mãcipata, & hostili lege occisa, & vrbs, & alia munimenta, ac templa, ad fauillã exusta. Insuper autẽ & filiæ Lygdamis Artemisiæ, circa patrũ victoriã datũ est, omnia quæ reliqua essent expiscari ac exportare. At enim, velut apparet, à Dijs non sumus neglecti: verum tempestatibus ingẽtibus exortis, & naues Artemisiæ omnes in periculo fuerunt, & multæ perierũt: & in exercitũ ipsius multa fulmina inciderunt, quum insula nostra paucis fulminibus impeteretur. Dicitur etiã spectra Heroum mulieri conspecta esse. Quorum sanè omniũ timore perterrefacta, ab immedicabilibus cœptis destitit, amara confessione facta, quæ & relatu amara est: Quare omittatur. D
Attribuam autem & hic progenitoribus meis proprijssimè minime falsa, quod neque contra vos, neque contra Lacedæmonios, aliosq; Græcorum socios, Coi volũtaria arma sumpserint: & quidem quum multi, tũ insulas, tum Asiam habitantes, cum Barbaris in bello cõiuncti fuerint, nulla violentia coacti. Equidem præfecti vrbis tunc fuerunt Cadmus, & Hippolochus. Verum autem est, & Cadmum & Hippolochũ meos progenitores esse. Nam Cadmus, qui & & Senatũ regebat, matris meæ progenitor est: Hippolochus vero ex Asclepiadis, quartus à Nebro, cuius auxilio Chrysęi sunt deuastati. Nos autẽ ex virili genere Asclepiadæ sumus. Quare & hoc

A & hoc bonum à progenitoribus nostris profectum amplectimini. Redeo ad Cadmum. Hic sanè vir adeò cõmodi Græcorũ studiosus fuit, vt cum regio ab Artemisiæ obsidione liberata esset, isthic relicta vxore ac sobole, abiuerit cũ his, qui eadem sentirent in Siciliam, quo Gelonem & fratres eius prohiberet, ne amicitiam cum Barbaris contraherent cõtra Græcos. Perpetrauit & alia multa egregia facta, quæ longius producere non est tempestiuum. Atque hæc quidem & huiusmodi multa sunt publica progenitorum nostrorũ in vos & alios Græcos beneficia. nam deficit me dicendi facultas. Venio autem iam ad hoc, vt beneficium Hippocratis patris mei apud eos, qui id sciunt, producam: quod hoc modo recensens, vera dicere
B cognoscar. Cum pestis ex Barbaria adflueret, quæ supra Illyrios, ac Pæonas sita est, & cum malum in hanc regionem venisset: harum gentium Reges ad famam medicam, quæ vera erat, & vndiquaque processerat, & ad patrem meũ, nuncios miserunt in Thessaliam (illic enim pater meus & prius, & nunc domum habet) vocantes ipsum ad auxilium ferendum. Et non solum argentũ, & aurum, & alias opes se missuros esse receperunt, sed etiam reportaturum esse quæcunque ipse vellet, si auxilium tulisset. Ipse vero cum interrogasset quales motus partiales fierent, & æstus, ac ventos, & caligines perscrutatus, itemque alia, quæ habitus ex præ-
C senti statu commouere solent: cum sanè omnia didicisset, illos quidẽ retro discedere iussit, & nullam sibi facultatem esse ad illorum regionem proficiscendi, pronunciauit. Verùm ipse quàm citissime Thessalis denunciare studuit, quibus modis malum accedens cauerent: & medelam conscriptam per vrbes proponebat. Me vero in Macedoniã emisit. Cum regibus enim Heraclidarum, qui isthic imperium obtinent, paterna nobis intercedit amicitia. Et ego quidem ibam à Thessalia eò, quò me pater iussit, auxilium his, qui isthic essent laturus. Iniunxit autem mihi vt etiam vrbi vestræ opem ferrem. At fratrem meum Draconem ex Pagasis profectum, in Hellespontum nauigare iussit, consi-
D simili consilio instructum, quali etiam ipse vtebatur. Non enim omnes loci eadem auxilia ferunt, eo quòd non omnis ambiens nos aer similis est. Polybium vero, qui filiam ipsius, meam autem sororem habet, & alios discipulos, ad alios aliorum conuentus, & vias profecturos emisit, quo quàm plurimis opitularetur. Postquam autem ipse res in Thessalia perfecit, ad vicinas gentes auxilium laturus proficiscebatur, & ad Pylas profectus, Doriensibus, & alijs, simulque Phocensibus auxilium tulit. Et cum sanè ad Delphos peruenisset, supplicationem Deo pro Græcis fecit: & sacrificio facto, iter ad Bœotos arripuit. Et cum ipsis opem tulisset, similiter ad vos progressus est, & sufficientia vobis

καὶ τοῦτο τὸ καλὸν τῶν ἡμετέρων προγόνων προκαλέεσθαι. ἐπάνειμι δ' ἐπὶ τὸν Κάδμον. οὗτος γὰρ δὴ ὁ ἀνὴρ οὕτως ἐσπούδεσε τὰ τῶν ἑλλήνων καλὰ, ὥστε ὁκότε ἔληξεν ἡ χώρη πολιορκεομένη ὑπὸ Ἀρτεμισίης, αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν γυναῖκα καὶ γενεὴν, ᾤχετο ξὺν τοῖς τὰ αὐτὰ αἱρεομένοις ἐπὶ Σικελίης, ὅπως Γέλωνα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς κωλύσει φιλίην ξυνθέσθαι κατὰ ἑλλήνων πρὸς τοὺς Βαρβάρους. διεπρήξατο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ καλὰ ἔργα, ἃ μηκύνειν οὐ πρόσκαιρον. αἱ μὲν δὴ δημόσιαι, καὶ ἡμέων προγόνων ὑπουργίαι ἐς ὑμέας καὶ ἐπὶ ἄλλους ἕλληνας, αὗται καὶ τοιαῦται. καὶ γὰρ ἐκλείπει ἡ δύναμις τοῦ λόγου. ἔρχομαι δ' ἤδη ἐν εἰδόσιν, εὐεργεσίην Ἱπποκράτευς πατρὸς ἐμεῦ προσέχεσθαι. λέγων δ' ἂν ἀληθεύοιμι οὕτως. ὁκότε λοιμοῦ ῥέοντος διὰ τῆς Βαρβάρου, ἣ ὑπέρκειται Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων. ὁκότε δὲ ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην ἧκεν τὸ κακὸν, οἱ τούτων τῶν ἐθνέων βασιλῆες, κατὰ δόξαν ἰητρικὴν, ἣ ἀληθὴς ἐοῦσα, πανταχόθεν ἴσχυεν ἔρχεσθαι, καὶ κατὰ πατρὸς τοῦ ἐμεῦ, πέμπουσιν ἐπὶ Θεσσαλίης. ἐκεῖ γὰρ δὴ ὁ ἐμὸς πατὴρ καὶ πρότερον καὶ νῦν οἴκησιν εἶχε, καλέοντες αὐτὸν ἐς ἐπικουρίην, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου, καὶ ἄλλων κτεάνων, οὐ μόνον ἔφασαν πέμψειν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἀποίσασθαι ὁκόσα αὐτὸς θέλει ἐπαμύναντα. ὁ δὲ ἐρώτησιν ποιησάμενος, ὁκοῖαί τινες ἐν μέρει κινήσιες γίνονται. καὶ τά τε καύματα. καὶ ἀνέμους. καὶ ἀχλύας. καὶ τ' ἄλλα ἃ πέφυκε τὰς ἕξιας κινεῖν παρὰ τὸ καθεστηκός. ὁκότε δὴ πάντων μαθήσιας ἀνείλετο, τοὺς μὲν χωρεῖν ἐκέλευσεν ὀπίσω, ἀποφηνάμενος μὴ οἷός τε εἶναι ἐς χώρην τὴν ἐκείνων ἰέναι. ὅκως δὲ εἶχε ταχίως αὐτὸς μὲν Θεσσαλοῖς ἥρειτο παραγγέλλειν, ὁκοίοις χρὴ τρόποις κακοῦ τοῦ προσιόντος εὐλαβείην ποιέεσθαι. καὶ ξυγγράφων θεραπείην ἐξετίθει περὶ τὰς πόλιας. ἐμὲ δὲ ἐπὶ Μακεδονίης ἐξαπέστειλε. βασιλεῦσι γὰρ Ἡρακλειδέων, οἳ ἐκεῖ κατέχουσι, πατρικὴ ξενίη ὑπῆρχεν ἡμῖν. κἀγὼ μὲν ἤειν ἵνα με ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν, ἀπὸ Θεσσαλίας, ἀρήξων τοῖς ἐκεῖ. συνετέτακτο δέ μοι ξυμβαλεῖν ἐς πόλιν τὴν ὑμετέρην. ἀδελφεὸν δὲ τὸν ἐμὸν Δράκοντα ἐκ Παγασέων ὁρμηθέντα, πλοῦν ποιέεσθαι ἐφ' Ἑλλησπόντου ἐκέλευσε. παραπλησίην δοὺς ὑποθήκην, ἣ αὐτὸς ἔπρησσεν. οὐ γὰρ πάντες τόποι τὰ αὐτὰ φέρουσι βοηθήματα. διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ περιέχοντα ἐξ ἀέρος, ὅμοια εἶναι. Πολύβιον δὲ τὸν τὴν θυγατέρα ἔχοντα, ἐμὴν δὲ ἀδελφεὴν, καὶ ἄλλους τῶν μαθητέων, διέπεμπεν ἐς ἑτέρας ἑτέρων, καὶ πρὸς ἀγορὰς καὶ ὁδοὺς πορευσομένους. ὅπως ὅτι πλείσσοις ἐπαρήξαι. ὡς δὲ δὴ τὰ κατὰ Θεσσαλίην ἠνύσατο, ἐπορεύετο τοῖς ἐχομένοις ἔθνεσι βοηθέων. ἐπὶ Πύλας δὲ ἐλθὼν, Δωριεῦσι καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ Φωκέων ἐπήρκεσε. καὶ ὁκότε δὴ ἐς Δελφοὺς ἀφίκετο, ὑπὲρ ἑλλήνων ἱκεσίην ἔθετο τῷ θεῷ. καὶ θύσας ἤνυε τὴν ἐπὶ Βοιωτῶν. τοῖς δ' ἐκεῖ ἐπαμύνας ἀναλόγως, ἐν τῇ ὑμετέρῃ ἥκει. καὶ ἱκανὰ ἃ νῦν ἐγὼ ἐπαγορεύω τὰ ὑμῖν

Vet. Cod.

Vet.Cod. ὑμῖν σωτήρια ἐνθυμεῦ πάντως εἶπε. δοκέω δ' ὑμῶν ὅτι ἀληθέω, πολλοὺς γινώσκειν. οὐ γὰρ πάλαι, ἀλλ' ἔτος ἐστὶ τοῦτο ἔνατον, ἐξ οὗ διελυθα, καὶ ἐπὶ Πελοπόννησον ἐστελλόμην. καὶ τοῖς ἐκείνῃ οἰκέουσι βοηθήσων. πάντοθεν δ' ἡμῖν καὶ λόγῳ, καὶ ἔργῳ ἀξίη τιμὴ ἀπήντα, ὥστε μὴ μεταμέλεσθαι ὅτι οὐκ ἠλλαξάμεθα χρηματισμοῦ τοῦ ἐξ Ιλλυριῶν, καὶ Παιόνων. πάρα δὲ τὰς ἄλλας πόλιας τὰ παρ' ὑμέων δοθέντα μεγάλα ἦν. ἥ τε γὰρ πολιτείη ἡ ὑμετέρη ὑπερῆγε τὰς ἑτέρας. αἱ γὰρ Ἀθῆναι ὑψηλότερόν τι τῶν ἄλλων πολέων ἐς δόξαν. καὶ ὁ ἐν τῷ ὑμετέρῳ θεάτρῳ χρύσεος στέφανος ἐπιτεθεὶς, ζῆλον πρὸς τὸ ἄκρον ἦγε. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ὑπερεβάλεσθε, μυήσαντες τὰ Δήμητρος, καὶ κόρης μυστήρια, καὶ ὄργια, καὶ τὸν πατέρα καὶ ἐμὲ δημοσίᾳ. τρεῖς μὲν αὗται μοι οἷον ἀνύοντι ἐξέλκειν τε τοὺς λόγους, καὶ χοινίων περιέχεσθαι, πόλιός τε, καὶ προγόνων, καὶ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ χάριτας ξὺν πολλοῖς ἕλλησιν. τετάρτην δ' ἀναλήψομαι λέγειν ὑπεργίην, ἣν ὡς ὑπεθέμην εἰς ὑμᾶς ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς κατεθέμεθα. ὅτε γὰρ Ἀλκιβιάδην ἐξέπεμπεν ἐπὶ Σικελίης, πολλῇ μὲν δυνάμει, οὐχ οὕτω δὲ πολλῇ ὡς θαυμαστῇ, εἰ γὰρ ὡς ἔργα λόγου, ἐν ἐκκλησίῃ ὑπὲρ ἰητροῦ περιπεσόντος ὃν δέοι ἀκολουθεῖν τῷ στρατεύματι, παρελθὼν ὁ πατὴρ ὑπέσχετο ἐμὲ ἐπὶ τὰ ὑμέτερα σώματα δώσειν τοῖς ἰδίοις δαπανήμασι κατεσκευασμένον. καὶ ἄτερ μισθῶν αἰτήσιος, ἕως ἂν ὁ στόλος ἀποδημῇ. ἐν ἐλάσσονι τιθέμενος τὸ λυσιτελὲς ἀξιόχρεως ἐὼν, τῆς ὑμῶν χρείης ἐσομένης. ἐγὼ γὰρ οὐχ ὅπως ἂν τὰ ὑπάρχοντα κατεδαπάνων. ὃ ἐποίεον ὑμῖν ὑπουργέων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοισι μεγάλοισιν ἔργοισιν ἐτετάγμην. καὶ τοῦτο ἐλάχιστον τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι. προείλετο γὰρ μᾶλλον ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ τῷ υἱεῖ καὶ ἐν γῇ ὀθνείᾳ σαλεύειν, καὶ κατὰ θάλασσαν καὶ κατὰ κινδύνους πολεμικούς. καὶ κατὰ ἀρρωστίας, αἳ τοῖς ἐν πλανώδεσι βίοις εἰθισμέναι εἰσὶ μᾶλλον προσκαθίζειν, ἢν τοῖς ἐν τεταγμένῃ ζόῃ. ἠπίστατο γὰρ χάριτα χάριτι μετρεῖσθαι. καὶ μὴ οἷον περτιωνεύμενοις, ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρας συναλλάξας ἅπαξ ἀπιέναι. ὁ μὲν δὲ τοιούτων ὑπῆρξεν. ἐγὼ δὲ ἅτε παῖς ἐὼν ἐκείνου, οὐδὲν ἐλλείπων φιλοτιμίης, καὶ τέχνης βοηθέων, καὶ κινδυνεύων σὺν ὑμῖν ὁκότε που καιρὸς εἴη. καὶ ἐς ταῦτα με ἀμφότερα οὔτε νοῦσος, οὔτε κακοπαθείη, οὔτε φόβος ἐν θαλάσσῃ καὶ ὁ ἐν χερσὶ πολεμίων εἴργει. μαρτυρίην δὲ οὐκ ἐν ἄλλοις τισὶν, ἐν δ' ὑμῖν αὐτοῖς κεῖται. ὥστε εἴτω ἀντιλεκτέον, ἀνιστήτω μηδὲν ὀκνήσας. ἀλλ' οὐ δοκέω ψεύδεσθαι. ταῦτα δὲ πρήξας ἐπὶ τρία ἔτεα, στεφανωθείς τε χρυσέῳ στεφάνῳ. καὶ ἔτι κάλλιον εὐφημεύμενος, ἐς τὴν ἰδίην ἀπῆλθον ἐπὶ γάμον. ὡς διαδόχους καταστήσαιμι καὶ τέχνης, καὶ γένεος ἡμετέρης. ἃ μὲν δὴ παρὰ πόλιος προγόνων, πατρός τε, καὶ ἐμέο ὑμῖν ὑπάρχει, ταῦτ' ἐστίν. εἴρηται δὲ καὶ ὧν ἡμεῖς παρ' ὑμέων ἐπαυρέμεθα. δοκέω δὲ πολλοὺς ὑμέων θαυμάζειν, ὅτεων χάριν ταῦτα ἀναμεμνήσκω. ὡς οὖν καὶ ὑμέες εἰδῆτε, καὶ ἐμοὶ γίνηται ἃ ἐγὼ ἐπιθυμέω, καιρὸς λέγειν. Ὁ πατὴρ ὦ ἄνδρες

vobis ad salutem, quæ sanè nunc ego produco, A
ex animo penitus dixit. Arbitror autē multos vestrū nosse, ꝙ vera dico. Non enim ita diu est, sed nonus hic est annus, quādo abiui, & in Peloponnesū missus sum, isthic habitantibus opē laturus. At vero vndiquaq; nobis, & verbis, & re ipsa, dignus honor contigit, vt minime pœniteat nos, quod nō hūc cū quæstu ex Illyricis, ac Pæonibus oblato permutauimus. Verū præ reliquis ciuitatibus magna sūt, quæ à vobis data sunt. Nā & respublica vestra alias excedit. Athenæ enim altius quiddā sūt alijs vrbibus, quantū ad gloriā attinet. Et corona illa antea in vestro theatro patri imposita, ad summā æmulationē, ac fœlicitatē ipsum euexit. Sed & hoc beneficiū superastis, dū & patrē, & me publice Cereris, & B
Proserpinæ mysterijs ac sacris initiastis. Atque hæc quidē tria sūt beneficia, quantū ego verbis cōsequi potui, & fracta voce proferre, vrbis, & progenitorū, & patris mei, in vos simulq; multos Græcos. Quartū nunc dicere aggrediar, qđ, velut antea dixi, in vos ego & pater meus collocauimus. Cū enim Alcibiadē mitteretis in Siciliam, multa quidē potentia, nō autē ita multa, velut admirāda: & sermo in cōcione incidisset de medico, quē exercitū seq oporteret: pater meus progressus, me ad curāda corpora vestra se daturū esse promisit, proprijs sūptibus instructū, & citra mercedis exactionē, quàmdiu classis abesset, paruipendēs suā vtilitatē, vt qui sibi persuasisset, hoc in vestrū cōmodū cessurū esse. C
Ego enim nō solū res meas insumebā, id qđ faciebā vobis inseruiens sed etiam ad alia magna opera destinatus fui. Et hoc minimū est ex his, q̄ sū dicturus. Decreuit enim pater in me filiū fortunæ fluctibus agitari, & in terra aliena, & in mari, & in periculis bellicis, & in ægritudinibꝰ, q̄ his q erroneā vitā degunt, magis accedere solēt, q̄ his qui ordinatę vitę rationē habēt. Nouit enim beneficiū beneficio metiri: & nō, velut q aliqd emisset, cōtractu ex manu in manū facto semel, discedere. & hic qdē talia præstitit. Ego vero, vt q filius illius sim, nihil studij & artis ꝑtermisi, auxiliū ferens, & periclitatus vobiscū, si qñ occasio tulisset. Et ad hæc ambo præstanda, D
neq; morbus, neq; adflictio, neq; timor ī mari, & intra hostiū manus, me ꝓhibuit. Testes autē huius rei non alios aliquos, sed vos ipsos habeo. Quare siquis cōtradicere volet, is nihil cūctatus exsurgat. Verū nō puto me mētiri. Cū aūt hæc ꝓstitissē ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus: domū redij ad nuptias, quo & artis, & generis nostri successores ꝑducerē. Et q̄ qdē à ciuitate, à ꝓgenitoribꝰ, à patre, & à me, vobis obtigerūt, hęc sunt. Dictū est aūt & q̄ nos à vobis oblata tulimꝰ. Arbitror aūt multos è vobis admirari, qua de causa hęc à me ex tā lōginquo principio repetita sūt. Quo igit & vos cognoscatis, & mihi ea q̄ cupio cōtingāt: tempestiuum est vt hoc dicā. Pater meus, ò viri

A viri Athenieſẽs, & ego, petimus vos (ſic.n. liberos & amicos loq; decet, quo id qđ petũt ab amicis liberis cõſequant̃) cõtra patriã noſtrã hoſtilia arma ne ſumatis. Si verò oportet, quemadmodũ fortaſsis oportet, eos q ſua ipſorũ cauſa ꝓgreſsi sũt, ẽt rogamus, vt ne nos, q eiuſmodi & tã magna beneficia in vos priores cõtulimus, ſeruorũ loco habeatis. Inſup aũt (nã ſic dicere cõueniet) ſupplicam᷒, vt ne noſtra faciatis vobis ipſis ĩ bello captiua, ſi cõtigerit vt multo inferiores ſuperetis. Verũ & hoc cõſiderare, ꝙ fortuna aliàs alia cito verſat: & aliqñ magni paruis op᷒ habuerũt: & fortes ꝑ debiles ſalutẽ adepti sũt. Puto aũt clarũ eſſe, vt ne clariſsimũ dicã, ꝙ ob vnũ virũ nõ ciuitas, ſed multę gẽtes iã qñq; vtilitatẽ in rebus
B bellicis cõſequutæ sũt. Et vbi ars ĩ ꝑcio eſt, neq; nos cõtẽnere poteritis. Nã neq; ita viles ac cõtẽnẽdi ſumus, quẽadmodũ ĩ vobis teſtimoniũ ſitũ eſt. Verũ ab initio qdã dei, vnde gen᷒ noſtrũ eſſe gloriamur, Aeſculapi᷒ & Hercules ĩ hoĩum vtilitatẽ ꝓgnati sũt. Et hos ꝓp virtutẽ, quã hic exercuerũt, oẽs deorũ loco habẽt. Vrbs aũt mea, & ego q ad vos verba facio, ad tales originẽ noſtrã referim᷒, quẽadmodũ ſane hoĩum traditiones habẽt. Vnde ꝑfectò ẽt pro Græcis ambo hac parte, & ĩ oĩ bono, ad ipſos tutãdos ſtetiſſe apparebimus. Nõ.n. fabula sũt res ad Troiã geſtę, ſed facta, ĩ qb᷒ Cos cũ ĩſulis ſuis nõ minima, ſed maxima ad ferendũ auxiliũ exiſtit. Sic verò ẽt Aeſculapij filij, nõ arte ſolũ, ſed ẽt armis, Græcis au-
C xiliũ tulerũt. Machaon eqdẽ aĩam ĩ Troade depoſuit, qñ, velut ſcriptores de his ꝓdẽtes dicunt, ex equo ĩ Priami vrbẽ venit. Proinde neq; eo ꝙ contribules, neq; eo ꝙ ex auxiliariorũ numero, auxiliares ẽt ipſi Græcis ſumus, nos iniuria adfeceritis. Nõ ĩ longũ extẽdã ſermonẽ, res Criſæorũ, aut Perſicas iterũ repetẽdo, qñ & ipſas audiuiſtis, & ĩ manibus magis sũt, q̃ ea q paulò antè relata sũt. Quin & ſic cogitate, minimè piũ eſſe benefactores iniuria adficere. Nos aũt benefactores eſſe, facta ipſa clamãt. Ex qbus patrib᷒ ꝓgnati eſſe videbimini (quẽadmodũ fabulatores dixerunt) ſi iniuria adficere, q̃ benigni eſſe malueritis? Neq;.n. amarulẽtius qcquã dicere volo. Illi enim, ò viri Athenienſes, Heraclidis qdẽ gratias
D repẽderũt: Alijs aũt multis, beneficio adfecti, viciſsim auxiliati sũt. Deficiat ꝑfectò me dies longius narrãtẽ, ſi recẽſere velim quot hoĩb᷒ quãta bona obuenerint, q nihil de vobis bene meriti fuerũt. Circũſpicite vos ipſos, & me nullo dicẽte, cõſiderate qualia ꝑpetretis. Mala res eſt poteſtas, ò viri Athenieſẽs. Non.n. q ſua sũt, mẽſura diſponere nouit. Sed & vrbes quaſdã & gẽtes iã ꝑdidit. Si verò ad alios velut in ſpeculũ reſpexeritis, videritis ipſi q facitis, & ego vera dico. Quĩ & lex noua eſt: Quicũq; felici rerũ ſucceſſu cõfiſus, nõ ẽt ad rerũ difficultates reſpicit: nõ eſt hoc veſtrũ viri Athenieſẽs. Multũ.n. ẽt ſic deũ tẽtaretis. Nullã vobis iniuriã ĩtulim᷒. Si verò ẽt ĩtulim᷒ nõ armis, ſed verbis iudicemur. Deprecamur aũt vos etiam

δρες ἀθηναῖοι καὶ ἐγὼ, αἰτεόμεθα ὑμέας, οὕτω γὰρ εἰπεῖν ἐλευθέρους καὶ φίλους παρὰ φίλων τυχεῖν ἐλευθέρων, ἐκ πατρίδος τῆς ἡμετέρης ὅπλα πολέμια μὴ ἄρασθαι. εἰ δὲ δεῖ, ὥσπερ ἴσως δεῖ, τοὺς ὑπὲρ τῆς αὐτῶν προεληλυθότας, καὶ δεόμεθα μὴ ἡμέας ἐόντας ἀξιωμάτων μεγάλων καὶ τοιουτέων προϋπάρξαντας, ἐν δούλων μοίρῃ τιθήσεσθαι. ἔτι δὲ, καὶ γὰρ οὕτως ἁρμόσει λέγειν, ἱκετεύομεν μὴ ποιήσεσθαι τὰ ἡμέτερα, ὑμῖν αὐτοῖς δουρίκτητα. πολὺ μειόνων ἦν ἐπάνω γενήσεσθαι. ἀλλ' ὑπιδέσθαι καὶ τοῦτο, ὅτι ἑτέρα ἡ τύχη ταχύνει. καὶ ποτὲ μικροὶ μεγάλοι προσεδεήθησαν. καὶ οἱ καρτεροὶ δι' ἀσθενέας σωτηρίης ἔτυχον. δοκέω δὲ σύνδηλον, ὡς μὴ ἐνδηλότερον εἴπω, ὅτι ἐφ' ἑνὶ ἀνδρὶ, οὐ πόλις, ἀλλὰ πολλὰ ἔθνεα ἤδη ποτὲ ὤφθη ὠφεληθέντα, ἐν πολεμικοῖς. καὶ ἔνθα τέχνη ἰσχύει, μὴ δὲ ἡμέας ἀποβάλησθε. καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπόβλητοι ἐσμὲν ὡς ἐν ὑμῖν μαρτυρίη κεῖται. ἀλλ' ἀρχὴν μὲν οἱ θεοὶ ἔνθεν γένος εὐχόμεθ' εἶναι ἀσκληπιὸς καὶ ἡρακλῆς ἐπ' ὠφελείῃ ἀνθρώπων ἐγένοντο. καὶ τούτους δι' ἀρετῆς τῆς ἐνταῦθα ἐν θεῶν χώρῃ ἔχουσι πάντες. πόλις δὲ ἐμὴ καὶ ἐγὼ ὁ λέγων, ἐν τοιούτους ἀνερχόμεθα, ὡς ἀνθρώπων λόγοι κατέχουσιν. ὅθεν δὴ καὶ ὑπὲρ ἑλλήνων φανεύμεθα ἀμφότεροι ταύτῃ προῖς ἄμυνοι, καὶ ἐπὶ παντὶ καλλίστῳ. οὐ γὰρ μῦθος τὰ Τρωϊκὰ ἀλλ' ἔργα, ἐν οἷς ἡ Κῶς σὺν τοῖς ἑωυτοῖσιν νήσοισιν οὐ πολλοστή. μεγίστη δ' ἐς συμμαχίην ἐστίν. οὕτως δὲ καὶ Ἀσκληπιοῦ παῖδες, οὐ τέχνῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπλοις ἐπήρκεσαν ἕλλησι. Μαχάων γέ τοι ψυχὴν κατέθετο ἐν τῇ τρῳάδι. ὅτε ὡς οἱ ταῦτα γράφοντες λέγουσιν, ἐξ ἵππου ἐς πόλιν τὴν Πριάμου εἰσῆλθε. μὴ δὴ μήτε καθότι ἔμφυλοι, μήτε καθότι ἐξ ἐπαρηγόντων, ἐπαρήγοντες γεγόναμεν ἕλλησιν, ἀδικήσητε ἡμέας. οὐ μηκυνέω δὲ, οὐδὲ τὰ κρισαῖα αὖθις, οὔτε τὰ περσικὰ λέγων. ὁκότε καὶ ἀκηκόατε, καὶ ἐν χερσὶν μᾶλλον τῶν ἀρτίως εἰρημένων ἐστίν. ἐν θυμῷ δὲ λάβετε καὶ οὕτως εὐεργέτας μὴ ὅσιον ἀδικεῖν. ἡμέας δὲ εὐεργέτας ὡς τὰ ἔργα φησί. τίνες φανεῖσθε εἰ πατέρων γεγονότες, οἵων οἱ μυθολόγοι εἶπον, τὸ ἀδικεῖν ἀντὶ τοῦ χρηστοὶ εἶναι αἱρεῖσθε. οὐ γὰρ ἐθέλω πικρότερον λέγειν. κεῖνοι γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἡρακλείδαις μὲν ἔτινον χάριτας. ἑτέροις δὲ πολλοῖς εὐεργετηθέντες ἐπήρκεσαν. ὑπολείποι δ' ἄν με ἡ ἡμέρη μακρὰ λέγοντα, εἰ διεξίοιμι ὁκόσοις ὁκόσα ἀπήντηκεν ἀγαθὰ οὐδὲν ἐν χρείῃ ὑμῖν ἐγγεγονόσι. περιβλέψατε δὲ ἑωυτούς. καὶ μηδὲ ἐμεῦ εἰπόντος, γνῶτε ὁκοῖα πρήσσετε. κακὸν ἐξουσίη ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. οὐ γὰρ ἐπίσταται τὰ ἑωυτῆς, μέτρῳ ταμιεύεσθαι. ἀλλὰ δή τινας, καὶ πόλιας, καὶ ἔθνεα ἐλυμήνατο. ἐς ἑτέρους δὲ οἷον ἐς κάτοπτρον βλέψαντες, ἴδετε αὐτοὶ ἃ ποιέετε. καὶ ἐγὼ ἀληθέα λέγω. καὶ νέος δὲ νόμος, ὅς τις εὐτυχίῃ πεποιθὼς, μὴ καὶ ἐς τὰ δυσπετέα βλέπειν, οὐχ ὑμέτερον. πολλὰ γὰρ καὶ ὧδε δαίμονας πεπείρησθε, οὐδὲν ὑμέας ἀδικέομεν. εἰ δὲ καὶ ἀδικέομεν, μὴ ὅπλοις ἀλλὰ λόγῳ κριθῶμεν. παραιτέομαι δὲ ὑμέας καὶ τοῦτο,

Vet. Cod.

Vet. Cod. καὶ τοῦτο, μὴ ποιῆσαι χάριν ἑτέροις ὀφλῆσαι, ἐπικουρήσασιν ἡμῖν. ἐπικουρήσουσι γὰρ ἢν ὀρθῶς ποιέωσιν, οἵ τε ἐν τοῖς Θεσσαλίης. Αργεος. Λακεδαίμονος, Μακεδονίης βασιλεῖς. εἴπου ἕτεροι Ἡρακλεῖδαι, ἢ Ἡρακλειδέων συγγενέες οἰκέουσι. κρεῖσσον ἄτερ βίης τὰ δίκαια ποιέειν, ἢ βιασθέντας. οὐκ εἶπον δ' ἐπανάστασιν. τοῦτο δὲ φανερὸν ποιέω, ὅτι πολλοῖσι μελόμεθα, ἢ μελησόμεθα, εἰ μὴ πανταχόθεν οἴχεται τὸ χρηστοὺς ἀνθρώπους ἔτι εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν μικρὴ γάρ μοι δύναμις λόγου, ἅτε πρὸς ἑτέρην ἐπιμέλειαν ἡρμοσμένῳ, ἐνταῦθα καταπαύσω. ἀξιῶ δὲ πρὸς ξένους ἡμετέρους, καὶ τοὺς ἡμῖν συμβούλους εἰθισμένους εἶναι, καὶ θεῶν καὶ ἡρώων ἕνεκα καὶ χαρίτων, αἳ ἀνθρώποις παρ' ἀνθρώπων γίνονται, ἔχθρας μὲν εἴργειν τὰς ἡμῶν ἐς ὑμέας. ἐς δὲ φίλα προτρέπεσθαι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τῇ ὑμετέρῃ πόλει τουτέων ἐπιτευξόμεθα, οὐκ οἶδ' ὅκου ἐλθόντες, ὧν ἱμείρομεν, ἐγκυρήσομεν.

vos et hoc, vt ne faciatis nos alijs gratiã debere, A q̃ nobis auxiliũ ferẽt. auxiliũ.n. nobis ferẽt, si recte fecerint, & q̃ intra Thessaliã, Argos, Lacedemona, Macedoniã, sunt reges, & sicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidarũ cognati habitant. Præstat citra violentiã, q̃ vi coactos facere quæ iusta sunt. Nõ dico de insolenti aduersũ vos rebellatione: verũ hoc vobis manifestũ facio, q̃ multi nostri curã gerunt, aut certe curã habebũt, nisi vndiquaq; de terra perijt, benignos adhuc esse hoĩes. Ego quidẽ igit (exiguæ enim mihi sũt ad dicendũ vires, vtpote q̃ aliarũ rerũ studio sim addictus) hic desinã. Rogo autẽ vos ꝑ hospites nostros, & ꝑ eos q̃ nobis cõsiliarij esse cõsueuerunt, & per Deos, & Heroas, ac gratias, quæ hominibus ab hominibus cõtingũt, vt inimicitias B quidẽ vestras aduersũ nos deponatis: ad amicitiã vero vos cõuertatis. Si enim non in vestra ciuitate hęc cõsequemur: haud scio quò progressi, eorum, quæ cupimus compotes fiemus.

HIERONYMI MERCVRIALIS

Adnotationes in Epistolas, & primum in Epistolam Pæti.

1 Naturalia auxilia. *Petierat Artaxerses à Paeto, vt remedia, vel naturalia, vel artificialia ad profligandam pestem, qua ipsius exercitus premebatur, perscriberet, ille contra respondit Epidemiæ pesti minime naturalia præsidia auxiliari. Cæterum quæ sint auxilia naturalia hoc in loco proposita non ita certum videtur; quoniam si ea intelligantur quæ non indicatione, sed sola experientia inuenta sunt, queue arcana, & naturali facultate varijs morbis medentur, sententia falsissima est, cum bolus armena, Theriacha, atque huiuscemodi alia pesti conferant, quæ potius naturali proprietate iuuant quam alia re. Quare in eam sententiam venio, vt existimem naturalia præsidia ea Paeto vocari, quæ aperta facultate hoc est proprio temperamento, nimirum calido, frigido, aut huiusmodi vtilitatem afferunt; morbi etenim natura facti sunt illi qui ab aliqua intestina intemperie oriuntur, & à quibus solis pestem vi cæli orientem minime curari, sed theriacis alijsq; arte inuentis præsidijs.*

2 Et genere Doriensis. *Aelianus in varia historia memoriæ prodidit Hippocratem genere quidem fuisse Doricum, sed Ionice scripsisse, quod ita à Democrito fuerit edoctus. Addo & ego linguam Ionicam fuisse eum amplexum, quia ad tradendas disciplinas, & breuitate, & perspicuitate sit accommodatissima.*

3 Nam haud scio. *Scripsit hanc epistolam Hippocrates anno qui subsequutus est magnam illam pestem etiam à Thucidide lib. 2. & à Lucretio lib. 6. descriptam. Cumq; asserat veluti casu factum esse vt saluber esset ille annus, atque pristinam aer naturam retineret; indicat id nulla humana cura, sed vi cæli factum esse; vt hinc intelligere liceat pestem fieri, atque abire non alia quam cœlestis dispositionis facultate, aut potius diuina vi. Est autem illud admirandum, quomodo Hippocrates, qui Democritum humanas res contemnentem tanti faciebat, adeo ipse de ijs sit sollicitus; præsertim verò de vxoris castitate, quam alioquin forma valuisse hinc coniçi potest, & quam cur potius sub amici cura, quàm sub parentum custodia tutiorem fore speret, non admodum rationi consentaneum est. Etsi enim beneuolentia videatur paternos oculos obnubilare, sunt tamen & alia quæ amicorum fidem magis suspectam reddant.*

4 Medicina autem. *Aristot. in libr. de diuin. per somnium scribit, medicos elegantes ex insomnijs consueuisse futura circa ægrotos præcognoscere, quasi & hæc ab ipso pro quadam diuinationis specie habeatur.*

5 Abderitam quidem. *Abdera ciuitas Thraciæ, siue fuerit vi cæli, siue aliqua alia ratione, putata est semper stupida atque insana ingenia ferre, nam & Aristoteles Thracas, vsque ad quatuor tantum numerare sciuisse scribit, & Marcus Tullius lib. de nat. Deorum, ait Abderitanis peculiarem semper fuisse mentis stuporem, vnde Martialis, Abderitana pectora mentis habes. Hoc itaque innuere*

voluisse puto Hippocratem, quando scribit Crateuæ, se iturum ad Abderitam quidem sed Democritum, sicut etiam supra in fine epistolæ ad Damagetum, ait se dicturum Democrito eum videri Abderitam esse.

6 Nam & tempus anni congruum. *Vernum tempus fuisse, cum scriberet hanc epistolam Hippocrates, ex eo colligi potest, quod tunc herbæ, atque flores sunt meliores quam vnquam aliàs, & quod verè quando humores, qui in corporibus latuerunt sopiti hyeme magno impetu agitantur, insaniæ fieri solent. Sic enim 3. Aphor. 20. cum vernales morbos recenseret, insaniæ primum locum detulit, quanquam autumnalem quoque iure facit eam Galenus.*

7 Confisus horis. *Ad iudicium de morbis firmiter ferendum magnoperè confert anni præsentem constitutionem spectare: quoniam vt & corpora nostra aeris continuo attracti qualitatibus afficiuntur, sic siue bonæ, siue malæ sint æ morbos, aut dementes, aut sauos afferunt, vt iure Hippocrates hoc in loco scripserit se iudicasse Democritum tunc non insanire, quod iamdudum Etesiæ spirarent, est autem dubium quomodo cum Etesiæ venti sint, qui decima, vel duodecima caniculæ ortus die perflare incipiant, & vsque ad æstatis finem perdurent, quo tempore fieri insanias, & in canibus rabiem ob aeris incendium omnes medici fatentur, Hippocrates tamen cognouerit ex hoc non posse Democritum insanire, nisi dicamus, vt ipsemet 3. Aphoris. 20. insanias fieri vere, & melancholias, æstate phrenitides, & similes qui à bile fiunt affectus, Democritum verò ab Abderitis melancholicum & insanum, non phreneticum fuisse, existimatum esse.*

8 Noui enim quod. *Bilem esse furoris, atque insaniæ causam, tam naturalem si excedat, quam exustam, omnes medici fatentur, sed communis hominum quam detestabatur Democritus dementia, & cuius causam inuestigabat, non sane ab vlla bile, sed potius à pituita fieri videtur, cum amentia stupiditas, & fatuitas causæ frigidæ potius, quam calidæ videantur esse tribuendæ.*

9 Quemadmodum in libello. *Et hoc scriptum de insania, & quod sequitur de ellebori vsu minime Hippocratis esse multa persuadent, quorum vnum est, modus citandi sua scripta, alterum quia cum citentur libri de sacro Morbo, & de morbis muliebribus, & quintus Epidemiorum, eos minime Hippocratis legitimos esse etiam Galenus monet. Accedit librum de elleboro esse veluti centonem quendam ex pluribus aphorismis alijsq; Hippocratis libris satis inconcinnè conflatum. Iam verò insaniam non omnem fieri à pituita, sed potius eam quæ stupiditas, & amentia vocatur, satis clarum est. Etenim & Hippocrates, & Cornelius Celsus eius sectator quodlibet delirij genus insaniam vocasse videntur. Memoriæ verò iacturam à frigore fieri, satis copiosè docuit Galenus, & Auicennas. Quanquam id intelligendum est, vbi per se & principaliter memoria læditur, nam vbi læditur læsijs alijs facultatibus, etiam à caliditate eam offendi, non est præter rationem.*

HIPPOCRATIS COI OPERVM,
quæ ad nos extant, omnium
FINIS.

HIPPOCRATIS COI DE MEDICAMENTIS PVRGANTIBVS.

Medicamentorum purgātium res non ita se habet, quemadmodum vulgo putatur. Eodem enim medicamento purgantur & non purgantur: Quandoque vero alia purgat, quàm quæ purgare solet: aliquando nimium purgat: aliquando ea quæ debet facit. Quare fieri non potest vt quis medicamentis confisus, ea temere exhibeat. Nam & cibos nos alentes, medicamenta esse putandum est, verum minus quàm illa. Homines enim, qui his recte in cibo vtuntur, sani sunt: qui non rectè, ægrotant: qui vero modum excedunt, purgantur quidem velut à sinceris medicamentis, verum minus, & tardius, quàm à sinceris medicamentis. Clarum igitur est, quòd & hi medicamenta existunt. At verò hi tardiores, qui & familiares nobis sunt, & quotidie in corpus ingrediuntur, si temere & negligenter exhibeantur, temere homines turbant, & quodammodo morbos inducunt. Quin & sinceros & acidos cibos si quis citra delectum, ac inconsiderate exhibeat, nihil commodi perficient. Oportet igitur primum biliosis dare, quod bilem purgat: pituitosis quod pituitam: hydropicis quod aquam: atrabiliarijs, quod bilem atram. Si vero extra hæc purgaueris, quæ quidem purgari debent, non purgabis: quæ vero non debent, ea euacuabis. Quare in vtramque partem peccabis. Quum itaque pharmacum alicui dare voles, siue deorsum siue sursum purgans, interrogare ipsum oportet, an prius biberit medicamentum, & an aluus ex deorsum purgantibus cita sit, & celeriter obediat, aut dura. Et si citam ac facilem solutu esse dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet: si vero dura fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in sursum purgantibus requiritur. At si nunquam neque sursum, neque deorsum se purgatum esse dixerit, neque medicamentum bibisse: cognoscere oportet an ad ea, quæ sanus in corpus ingessit, aluus deorsum solutu facilis fuerit, aut sursum versus apposita ad vomitionem, & an ad repletionem aliquam alui profluuium ipsi successerit. Hæc omnia interrogare oportet, quò recte consulere posis. Turpis enim est calamitas, medicamento purgante dato hominem occidere. Quicunque igitur à febribus fortibus corripiuntur, his mendicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris: sin minus, saltem non intra quatuordecim dies. Carnes enim ipsorum, & ventres quum calidi sint, medicamentum assumunt, & nihil depurgantur, & febris maior fit, & color euertitur, & morbi regij speciem præ se ferunt. Commota enim bile, & non purgata, non sorbere vult æger, neque bibere, sed omnia abominatur, & plerunque perit. Si vero detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur, à meridie vero nimium purgatur, & perit. At si hac die superstes maneat, & vnà cum purgatione remittat febris, sanus fit. Quapropter in febribus vehementibus medicamēta purgatoria exhibere non oportet. Verùm si alicui opus fuerit, infusum per clysterem adhibere potes, quotiescunque volueris, hoc enim minoris periculi est. Iuxta eandem rationem etiam tempore æstatis, à canis ortu, per dies quinquaginta vitare oportet, & non dare medicamentum, sed infusis per clysterem vti. Idem enim periculum imminet.

HIPPOCRATIS COI LIBER DE HOMINIS STRVCTVRA,

Ad Perdiccam Macedonum Regem.

MVndus quatuor ex elementis cõsistit, igne, aere, terra, & aqua: calido videlicet, humido, frigido, & sicco. Iisdem ex elementis quatuor totidemq; humoribus, & homo consistit: sanguine scilicet, pituita, flaua, & atra bili. Et sanguis quidem aeri, pituita aquæ, flaua autem bilis igni, atra verò terræ similatur. Sanguis enim gustu dulcis est: pituita, salsa: flaua bilis, amara: atra vero acetosa, & flauescens. Sanguinis autem locus, & spiritus in corde est: A dextris quidem eius sanguis, à sinistris vero, spiritus consistit. Flauæ bilis in iecinore: atræ in liene: pituitæ quidẽ in cerebro locus. Sanguis autem calidus, & humidus: pituita frigida, & humida: flaua bilis, calida & sicca: atra vero sicca & frigida. Arteriæ quidem à corde purum sanguinem, & spiritum recipiunt. Venæ autem & ipsæ à corde sanguinem sumunt: per quas corpori distribuitur. Sed iecur cordi sanguinem non præter veri fidem, affatim suppeditat. Nam ignis absque materia permanere neutiquã potest. Quo fit vt nonnulli hominum semper quasi rideant, quidam vero tristentur: huius rei ex elementis causam esse dicimus. Qui enim puri sanguinis non inexpertes sunt, hi vsquequaque rident, & aspectu ac corpore floridi, necnon perspicui coloris existunt. Qui vero flauæ bilis participes sunt, desides, pusillanimes, pauidi, imbecillesq; esse solent. Pituitosi vero inertes, & frigidi sunt. Reminisci autem, & esse prudentia præditum, ex cerebro, inter calidum, frigidumq; admodum temperato prouenit. Obliuio vero, ex cerebri frigiditate procedit. Passio autem, quæ phrenesis nuncupatur, ex perurentibus febribus fit. Vaporibus enim, ex visceribus per dorsum ad cerebrum emissis, eius humidum arescit, & homo mente captus efficitur: & cerebrum oleo quocunq; frigidæ qualitatis per aures, vomitusq; humectare oportet. Lethargus vero & ipse cerebri passio est: cùm enim cerebrum frigidis humoribus, repletum fuerit, hinc passio quæ Lethargus appellatur, hominem occupat: & calefacientibus cerebro opitulari expedit. Paralysis vero fit à frigido, crudoque humore, qui à cerebro demissus in oculum, siue in aliquam labiorum partem, seu in totam dimidiam'ue faciem descendit. Per nares cerebrum purgantia adhibere oportet: & extrinsecus isobrium contusum (herba est quæ & Maros, & Origanis dicitur) ignis suffitu, seu cauterijs per aures applices.

Quæcunque autem passiones in capite fiunt, ex stomacho oriuntur, exempli caussa: Vomicæ, strumæ, dentium dolores, tonsillæ, angina, suffocationes, anhelitus difficultas, & reliqua. Caput autem suturas habet tres: inuenitur & solidum absque suturis caput, & hoc quidem humidum est. Crispos vero capillos habere, calidioris capitis signum est. At recti crines, ex superuacuo qui in capite est humore fiunt. Flauedo capillorum, ex flaua bile: caluities vero ex caliditate prouenit. Articulatæ vocis species tres habentur: Grauis, acuta, & media: hæc à spiritu procedunt. Iecur autem, ipsum alimentum triplici digestione in succum redigit. Ex prima digestione cor alimenti qualitatem, saporem videlicet, suscipit, & puri sanguinis procreatio fit. Secundam digestionem iecur desumit, & corporis partibus alimentum largitur: vnde flauæ bilis constitutio fit: lien verò ex sanguinis fece alitur: vnde & melancholicum humorem cõstitui certum est. Cerebrum autem à stomacho humectatur, & pituitæ exuberantiam peragit. Tertia digestione alimentum superne in stomacho in succum vertitur: & tunc reseratur ianitor qui ventriculus nuncupatur, quoniam transitus tantum facultatem subministrat. Inde alimentum in inferiorem ventrem demittitur. Aluus vero à pituita ciborum acerbitatis gratia, oblectamentum sentit. Humidum autem excrementum, per renes, ac seiunctos ipsius excrementi meatus in vesicam, id est in phuscam descendit: in vesicam enim aqua ingreditur: Sensus in homine quinque habentur, visus, olfactus, auditus, gustus, & tactus. Nam visus ex æthere: olfactus ex aere: auditus ex igne: gustus ex humido: tactus vero ex terra fit. Homo autem ex quatuordecim quibusdam consistit: Neruis, venis, arterijs, sanguine, spiritu, carne, adipe, chartilagine, vnguibus, ossibus, medullis, capillis, membranis, humoribus.

ribus. Horum autem excretiones, maribus quidem ſicco, & humido excremento, vomitibus, oculis, naribus, ſputis, ſudoribus, venereis, incertis meatibus, capillis & vnguibus fiunt. Fœminis verò ad hæc duo adduntur, purgationes, lactis videlicet, & menſtruorum. Lac autem & eodem modo genitale ſemen hominis ex ſanguine gignuntur. & hoc certum eſt: ſi enim homo genitali plus nimio vtetur, ſanguinem pro ſemine emittet. Similiter autem & fœminæ, ſi plus nimio lactare cogentur, ſanguis elicitur. Spina autem hominis habet vertebras xxiiij. coſtas totidem. Dentes cum maxillaribus duo ſupra xxx. ſunt, anteriores autem diuidentes, qui & ſecantes appellantur. Stomachus palmos habet quinque.

Inteſtina cubitos treſdecim. Nomina digitorum, Pollex, Index, Medius, Annularis, Auricularis. Vngues frigidi ſiccique temperamenti ſunt. Anni vero tempora quatuor habentur, ver, æſtas, autumnus, & hyems. Ver, calidum & humidum eſt: ideo ſanguinis in corpore incrementum fit. Æſtas calida & ſicca: ideo flauam auget bilem. Autumnus ſiccus & frigidus: ideo atram bilem, & ſaniem auget. ſanies quidem ſanguinea & aquoſa eſt. Hyems vero pituitam in corpore adauget. Nam quatuor hominis elementa, id eſt humores, ad tempora quatuor diuiduntur. Ideo ſolarem conuerſionem ſpeculari, & affecti temperamentum, & adhæc curationibus vti opus eſt.

Si enim verno tempore iuuenis aduerſa pręmetur valetudine, ſanguinis exuperantiæ cauſa patitur, quem per venæ ſectionem emittere opus eſt. Et ſi pleureſi vnius die ſpatio, vel duorum ſeu trium laborauerit, venæ ſectione affecto opitulandum, priuſque ipſum opprimat paſsio, & affecti vires deficiant. Homini vero venæ ſectio perutilis eſt: & tempus quidem, quo ipſa vtendum, à Februario incipit: & rurſus à Septembri principium ſumendo, ad ſeptimam eiuſdem perduret. Æſtate aliquo ægrotante, ad paſsionis initia purgamina adhibenda. Si conſiderantes (ò Rex) & aliorum curam agentes, quid ad vitæ rationem corporibus præſtet, & quod congruè alimenta ſuggerat, ac debito apponat ordini, non ſatis pro diligentia noſtra, & qui humana aggrediuntur corpora, morbos deprehenderimus, nunc accuratius perſpicientes, ſummatimq; deſcribentes, medicinalem ſphæram ad te mittimus, per quam ægritudines, quæ humana corpora occupare ſolent, pernoſcere, & ad præſentem horam, ac decurrentis anni tempora, huiuſmodi calamitatibus opitulari queas. Si autem hæc accuratius egeris, diu citra omnem aduerſam valetudinem per omne tempus vita frueris. Et ſi hæc, quæ potiſsimum optimæ valetudini tuæ vim præbeant, quæq; hominum generi conducant, peregeris, ita in omnibus te incolumem vitam deprehendes elegiſſe. Et quamuis ardua admodum ſphæræ ratio habeatur, eam tamen perſcriptam tibi præbemus. A Vergiliarum occaſu ad hyemale ſolſtitium, dies IL. hoc eſt, à XII. Nouembris, ad Decembris finem ſunt. Hi quidem dies pituitam augent. Balneis autem ieiunus, ſudores excitando, detergendoque, & venereis, ac laboribus vteris. Ab hyemali ſolſtitio, ad vernale æquinoctium, dies LXXXIIII. à prima videlicet Ianuarij ad quintum ſupra XX. Martij. hi dies humiditatum, & ſanguinis exuberantiam peragunt: Deambulationibus, & ſiccis quę ad victum pertinent, delicijsq;, ac venereis, beneq; alentibus vtendum.

A vernali ęquinoctio, ad Vergiliarum ortum, dies IL. à XXV. Martij ad XIII. Maij, hi dies ſanguinem augent: Redolenti vino, & venereis, ac laboribus vteris. A Vergiliarum autē exortu ad ęſtiuum ſolſtitium, dies XXXXII à tertia decima Maij, ad XXIIII. Iunij, hi enim dies flauę bilis augendę facultatem obtinent, dulcibus & aquoſis vtendum, ducendę alui cura agenda, & à venereis, ac laboribus abſtinendum eſt.

Ab ęſtiuo verò ſolſtitio, ad ęquinoctium autumnale, dies XCIII. ab XXIIII. Iunij, ad XXV. Septembris: hi dies atram bilem augent. frigidis & aquoſis, redolenti vino, ac ſalitis vti opus eſt: à venereis vero abſtinendum cenſemus. Ab autumnali ęquinoctio, ad Vergiliarum occaſum, dies IIL. à XXV. Septembris ad XII. Nouembris: hi enim dies ſaniem augent. acetoſis, acerbiſque, & venereis, ac laboribus vti expediet: Si ad hęc obſeruanda curam, ò Rex, impenderis, citra omnem triſtitiam doloremque in reliquum vita frueris. Hac ſe diuiſione ſic habente, annus in dies quinque, ac ſexaginta ſupra trecentos colligitur.

FINIS.

L
A
FLOS
IVSTITIAE

LINGVARVM, HOC EST, OBSOLETARVM HIPPOCRATIS VOCVM EXPLANATIONES GRÆCO LATINÆ, GALENI, EROTIANI, ET HERODOTI.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΤΩΝ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΓΛΩΣΣΩΝ ΕΞΗΓΗΣΙΣ.

CVM volueris ô Theutra linguas, {hoc est voces obsoletas,} quæ apud Hippocratẽ reperiũtur, q̃ breuissime fieri posset, à nobis exponi, libẽter & prompte tibi paruimus, hmõi studijs pulcherrime morem gerere, pulcherrimũ existimantes. Erit aũt, vt ipse iussisti, ordo orationis nostræ ex ordine literarũ, à quib⁹ ipsę linguę initiũ capiũt: si prius tamẽ illud definierimus, inter expositionẽ oĩum verborũ Hippocratis, & solarũ ipsius linguarũ, q̃d intersit. Quæcunq; igit̃ voces antiquis tẽporibus erãt in vsu, nũc autẽ nõ amplius sũt, huiuscemodi voces linguas vocãt; & ad has exponẽdas accedimus. Alias vero omnes, quęcũq; inquisitionẽ quidẽ nõ minorẽ desiderant, vsitatæ tamẽ in hũc vsq; diẽ sũt, in ipsorũ librorũ expositionibus sup̃ his inspicere cõmodius fuerit. Quid.n. iudiciũ, & q̃d diuinũ, & q̃d integre, & q̃s in sũmo bon⁹ habitus, & oĩa, q̃ talia sũt, oratione q̃dẽ lõgissima ad explanãdũ indigẽt, ĩ cõmuni tamẽ vsu versant̃ nihilo min⁹, q̃ vita, & breuis, & ars, & lõga, & opportunitas tp̃is, & velox: quanquã & harũ vocũ nõnullæ expositiõis alicuius egẽt. Ex quo mihi in mentẽ venit admirari eos, q̃ oĩa Hippocratis verba se exposituros pollicent̃, si q̃dẽ nõ intelligũt, plura se p̃terire, q̃ docere. Dioscorides quidẽ, nõ Herophylius ille cognomẽto Phacas, sed iunior quidã patrũ nostrorũ memoria multis libris scriptis, nõ modo dimidiã, sed ne tertiã q̃dẽ, aut quartã partẽ oĩum verborũ Hippocratis exponit. Ac p̃ter alia multa, cumulus ẽt accedit horũ duorũ, q̃ ab eodẽ in toto op̃e peccant̃: primũ q̃a de manifestissimis noĩb⁹ mẽtionẽ facit, ad q̃ intelligẽda nõ modo multa, sed ne minima q̃dẽ explanatiõe op⁹ est: deinde, q̃ hoc ipsum nõ semel tãtũ, sed sæpissime facit. Hæc igit̃ nos cõtẽpsimus, & p̃ter hęc ẽt omisim⁹ exponere formã vniuscuiusq; arboris, & herbæ, & eorũ, q̃ ex metallicis fodinis eruunt̃, tũ aũt & piscium,

A ΤΑΣ παρ' Ἱπποκράτει γλώσσας ὦ Τεῦθρα, βουληθέντι σοι διὰ βραχυτάτων ἡμᾶς ἐξηγήσασθαι, προθύμως ὑπήκουσα, τοῖς τοιούτοις ἐπιθυμήμασιν ὑπηρετεῖσθαι τὰ κάλλιστα, κάλλιστον εἶναι νομίζων. Ἔσται δὲ ὡς αὐτὸς ἐκέλευσας, ἡ τάξις τοῦ λόγου κατὰ τὴν τῶν γραμμάτων τάξιν, ἀφ' ὧν αἱ γλῶτται τὴν ἀρχὴν ἔχουσι, πρότερόν γε διωρισαμένοις ἡμῖν, ὅτι διαφέρει τοῦ πᾶσαν ἐξηγήσασθαι τὴν Ἱπποκράτους λέξιν, τὸ τὰς γλώττας μόνον. Ὅσα τοίνυν τῶν ὀνομάτων ἐν μὲν τοῖς πάλαι χρόνοις ἦν συνήθη, νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐστὶ,
B τὰ μὲν τοιαῦτα γλώττας καλοῦσι, καὶ ταύτας ἐξηγησόμενος ἔρχομαι. τὰ δὲ ἄλλα πάντα ὅσα ζητήσεως μὲν οὐχ ἧττονος προσδεῖται, συνήθη δὲ ἐστιν, εἰς τάδε κατὰ τὰς τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν ἐξηγήσεις ἄμεινον ἐπισκοπεῖσθαι. τί γὰρ ἡ κρίσις, καὶ τί τὸ θεῖον, καὶ τί τὸ ἀρτίως, καὶ τίς ἡ ἐπ' ἄκρον εὐεξία, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτα, λόγου μὲν παμμήκους εἰς ἐξήγησιν δεῖται, συνήθη δὲ ἐστιν, οὐδὲν ἧττον ἢ βίος, καὶ βραχὺς, καὶ τέχνη, καὶ μακρὰ, καὶ καιρὸς, καὶ ὀξύς, καίτοι, καὶ τούτων ἔνια δεῖταί τινος ἐξηγήσεως. ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἐπῆλθε τῶν ἅ-
C πασαν ἐξηγῆσθαι τὴν Ἱπποκράτους λέξιν ἐπαγγειλαμένων, εἰ μὴ συνίασιν ὅτι πλείω παραλείπουσιν ὧν διδάσκουσι. πολλὰ γοῦν βιβλία Διοσκουρίδης γράψας, οὐχ ὁ ἐπικληθεὶς Φακᾶς ὁ Ἡροφίλιος, ἀλλ' ὁ νεώτερος ὁ κατὰ πατέρας ἡμῶν, οὐχ ὅπως τὸ ἥμισυ μέρος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἐξηγήσατο τῆς ὅλης λέξεως. τοῦτο μέν γε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ δύο ταῦτα ἐξ ἐπιμέτρου καθ' ὅλον πεπλημμέληται τὸν λόγον, ὀνομάτων τε σαφεστάτων μνημονεύειν μὴ ὅτι πολλῆς, ἀλλὰ μηδὲ ἐλαχίστης ἐξηγήσεως δεομένων, καὶ τούτων αὐτῶν πλεονάκις. ταῦτά τε οὖν ἡμεῖς παρείδομεν, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τὸ διηγεῖσθαι τὴν ἰδέαν ἑκάστου φυτοῦ, καὶ βοτάνης, καὶ τῶν μεταλλευομένων. ἤδη δὲ καὶ τῶν ἰχθύων,

ἰχθύων, καὶ τῶν ζώων ὅλων ἂν ἑκάστοτε τύχῃ μεμνημένος ὁ Ἱπποκράτης, ἅπερ ὁ Διοσκουρίδης οὐκ αἰδεῖται μεταγράφων ἐκ τῶν Νίγρου τε, καὶ Παμφίλου, καὶ Διοσκουρίδους τοῦ Αναζαρβέως, καὶ πρὸ τούτων Κρατεύατου καὶ Θεοφράστου, καὶ Ηρακλείδου τοῦ Ταραντίνου, καὶ ἄλλων μυρίων. οὕτως δὲ καὶ πόλεων ὀνόματα διηγεῖται γνωριμωτάτων, καὶ Ἀστρῶν ὁμοίως ἐπιφανεστάτων, ἃ μὴ δὲ ἂν παῖς ἀγνοήσειεν. ταῦτα δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐξηγησαμένων ἁμαρτάνουσιν. Εἰ τοίνυν ταῦτα τις περιέλοι πάντα, τὰς γλώττας ἂν ἐξηγήσατο μόνας, ὥσπερ ὁ Ηρόφιλος ἐποίησε καὶ Βακχίος, Ἀριστάρχου τοῦ Γραμματικοῦ, τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν ταραδειγμάτων ἀθροίσαντος ὥς φασιν. Ημεῖς δὲ ὡς οἶσθα πλείω κἀκείνων ἐκλείψαντες ἐν ὑπομνήμασιν ἔχομεν, ἃ τάχα ἂν εἰ βουληθείης καὶ αὐτὰ διὰ μακροτέρας διεξόδου συνθείημέν σοι. Νυνὶ δὲ τὸ κεκριμένον καὶ δι' ἐκείνων τῶν μακρῶν ὑπομνημάτων ἀποδεδειγμένον ἀξιώσαντί σοι διὰ κεφαλαίων ἔχειν, ὁ λόγος ὅδε σύγκειται, περιέχων οὐ μόνον ὅσα τοῖς ἄλλοις παλαιοῖς ὑπάρχοντα συνήθη τῶν ὀνομάτων, οὐκ ἔτι ἐστὶν ἐν ἔθει νῦν, ἀλλὰ καὶ ὅσα κατά τινα τρόπον ἴδιον αὐτὸς ἐποίησεν ὁ Ἱπποκράτης, ἢ μετενέγκων ἀπὸ τοῦ συνήθους, ἢ σχῆμα περιθεὶς ἕτερον, ἢ τὸ σημαῖνον ὑπαλλάξας. Ὅτι γὰρ ἐποίουν οἱ παλαιοὶ πολλὰ τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς, δέδεικται μὲν ἱκανῶς καὶ πρὸς Ἐρατοσθένους, ἐν τοῖς περὶ ἀρχαίας κωμῳδίας. δείξαιμι δὲ ἂν σοι κἀγὼ νῦν διὰ βραχέων ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγων ἐχόντων γινώσκειν ἐναργέστερον, οἷον μέν τι ἡ γλῶττα ἐστὶν, οἷον δέ τι καὶ τὸ παραπλήσιον αὐτῇ, τὸ γεγονὸς ὑπό τινος τῶν παλαιῶν. νομίζω δέ σοι τὰ ὑπὸ Ἀριστοφάνους ἀρκέσειν, τὰ ἐκ τῶν Δεταλέων ὧδέ πως ἔχοντα. πρὸς ταῦτα σὺ λέξον Ὅμηρε, γλῶττην τινὶ καλοῦσι κόρυκα. Προβάλλει γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ δράματι, ὁ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Δεταλέων πρεσβύτης τῷ ἀκολάστῳ υἱεῖ, πρῶτον μὲν τὰ κόρυκα τί ποτ' ἐστὶν ἐξηγήσασθαι, μετὰ δὲ τοῦτο τί καλοῦσιν ἀμενηνὰ κάρηνα. κἀκεῖνος μέν τοι ἀντιπροβάλλει τὸν ἐν τοῖς Σόλωνος ἄξωσι γλωττὸν εἰς δίκας διαφερούτας ὧδέ πως. Ὁ μὲν οὖν σὸς, ἐμὸς δὲ οὗτος ἀδελφός, φρασάτω τί καλοῦσιν ἰδοῦσί τε. Ἐφεξῆς προβάλλει, τί ποτέ ἐστι τὸ εὖ ποιεῖν. ἐξ ὧν δῆλον ὡς ἡ γλῶττα παλαιόν ἐστιν ὄνομα τῆς συνηθείας ἐκπεπτωκός. Ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς ἕκαστος τῶν παραλόγως ἐχόντων ἔξει οὐ ποιεῖν ὀνόματα καινὰ, δηλοῖ μὲν καὶ Ἀντιφῶν ἱκανῶς, ὅσγε ὅπως αὐτὰ ποιητέον ἐκδιδάσκει. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτός οὗτος ὁ Ἀριστοφάνης ἐν ταυτῷ δράματι διὰ τῶνδε. ἅλις, ὀρέλη, καὶ μύρον, καὶ ταινίαι. εἶτα ὁ πρεσβύτης ἐπισκώπτων, ἦδυ σωρέλη. τοῦτο παρὰ Λυσιστράτου. πάλιν δὲ αὐτοῦ τοῦ ἀκολάστου υἱέος εἰπόντος, ἡμῶν ἴσως οὐ καταπληγήσῃ τῷ χρόνῳ, καὶ τοῦθ' υἱοῦ ὁ πρεσβύτης ἐπισκώπτων ἐρεῖ, τὸ καταπληγήσῃ τοῦτο παρὰ τῶν ῥητόρων. εἶτ' αὖθις ἐκείνου φαντὸς, ἀποβήσεταί σοι ταῦτα ποι τὰ ῥήματα, πάλιν ὁ πρεσβύ-

A piscium, & animalium omnium, de quibus frequenter mentionem facit Hippocrates. Quæ quidem Dioscorides is, de quo loquor, non erubescit transcribere ex libris Nigri, & Pamphili, & Dioscoridis Anazarbæi, atque ante hos Crateuæ, & Theophrasti, & Heraclidæ Tarentini, & aliorum innumerorum. Idem quoque notissimarum vrbium nomina exponit, similiterque Astrorum manifestissimorum, quę ne puer quidem ignorare posset. Atque in his exponendis non hic solus, sed etiam alij complures peccant. Hæc igitur omnia si quis amputet, linguas explanauerit solas, vt Herophylus fecit, & Bacchius, cui Aristarchus Grammaticus multitudinem exemplorum congessit, vt aiunt: B nos autem (vt scis) plura etiam, quàm illi, excerpsimus, eaq; in commentarijs habemus. Quæ celeriter, & ipsa, si volueris, latiore enarratione colligemus tibi. Nunc autem, quod iudicatum est, & longioribus illis commentarijs A demonstratum, roganti tibi, vt per capita habeas, præsens liber compositus est, complectens non solum omnia nomina, quę cum ab alijs antiquis vsurpata fuerint, nunc amplius in vsu nō sunt; sed etiam quæcunque ipse Hippocrates proprio aliquo modo sibi fecit, vel transferens à consuetudine, vel figuram accōmodans aliā, vel significationem mutans: nanque antiquos multa sibi nomina fecisse ostensum quidem satis est ab Eratosthene in libris De antiqua cōmœdia, C [a] † sed ego quoque idem tibi paucis per exempla possum demonstrare, cum pauci admodum facultatem habeant euidentius discernendi, quid nam lingua sit, & quid linguę simile ab antiquo aliquo factum. Puto autem tibi Aristophanis exempla ex Dætaleis abūde satisfactura, quæ ferè ad hunc modum habent: Ad hæc tu dic Homere, qua nam lingua vocant κόρυκα: in illa enim fabula senex quidam ex Dætaleis proponit procaci filio primum, κόρυκα quid sint, vt exponat: postea vero, quid vocent ἀμενηνὰ κάρηνα: Et ille quidē vicissim proponit linguā, quæ in tabulis Solonis est [b] † ad causas differentes, hoc modo. Tuus quidem, meus autem hic frater dicat, quid vocent, ἰδοῦσί τε. D Deinceps proponit, quid nam sit bene facere: ex quibus manifestum est linguam antiquū esse nomen, quod ex cōsuetudine decidit. Quod autem vnusquilibet eorum qui [c] † in studijs doctrinæ versabantur, putabat licere sibi facere noua vocabula, satis indicat & Antiphon, qui, quomodo ea facienda sunt edocet. Indicat etiā, & ipse Aristophanes in eadem fabula his verbis, ἅλις, ὀρέλη καὶ μύρον καὶ ταινίαι. Postea senex irriden, ἦδυς σωρέλη istud est ab Lysistrato. Rursus autem, cum procax filius dixisset, fortasse à nobis non perterreberis tempore: & hoc filij dictum senex irridens, ait, hoc perterreberis à rethoribus est: tum rursus cum ille dixisset, quo tanquam tibi hæc verba euadent, Rursus senex,

A † Hoc in loco, vbi codices Græci impressi habent, ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγων ἐχόντων γινώσκειν ἐναργέστερον οἷον μέν τι &c. manuscripti duo habēt. ἐπὶ παραδειγμάτων ὀλίγων ἐπεὶ τῶν γινώσκειν, &c. vt sic postea vertatur. Sed & ego quoq; nūc tibi breuiter possum per pauca exēpla ostēdere, quo euidentius cognoscas quid nam lingua, &c.

B † Aliqui cod. habēt, εἰς δίκας διαφέρουσαν. i. ad indicia, seu causas spectantem.

C † ἐπὶ λόγοις.

A ſenex, & hoc, euadent tanquam ab Alcibiade ſumptum carpit, ac filius quidem nondũ deſinens, neque reuerens ſenem, quid coniectas? etiam malos viros diceres eos, qui exercẽt probitatem. Poſtea ſenex, ò Traſymache, quis horum patronorum te liberat? Manifeſtum igitur puto ex hoc tibi factum eſſe, vt dixi, eſſe modũ linguarum, cum nomen commune omnibus à conſuetudine ſuperãte cecidit, vel factum ab aliquo antiquorum, nõ omnino receptum fuit in conſuetudinem. Sic igitur, & Hippocrates, ex nominibus, quæ vſitata non ſunt, aliqua aſſumit, aliqua ipſe facit, aliqua autem ᵈ † nouis adiunctis ſententijs } mutat, quorum vnumquodque vnà cum linguis exponendum cenſemus, cum ex conſuetudine, quæ nunc eſt, cecidiſſe videbitur. Sic igitur, ſi cuius etiã ſtirpis nomen vel animalis, vel vrbis valde obſcurum fuerit, hoc tibi inter ipſas linguas exponemus. & omnino hoc ſpectabimus, vt non tibi ſoli, ſed etiam alijs, qui modo primas literas attigerint, liber vtilis exiſtat. B ſi vero quiſpiam neſcit, quid ſit *ἀνερήσομεν*, & *ἀπὸ πρόσω*, & *ἄμφω*, & *ἀμφίσμα*, & alia, quæcunq; talia ſunt, ad Dioſcoridem eum, & ad illius ſimiles remittemus, vt ad eos, qui talia docere non indignum putant. Cum igitur aperte definitum ſit à nobis, quid nam ſit lingua, quid vox vſitata, & cũ dictum ſit exiſtimaſſe nos idipſum, quod indicatum eſt à nobis, & demonſtratum in alijs libris, hic tibi ſolũ ſine demonſtratione eſſe ſcribendum, ad explanationem iam ipſarum linguarum accedamus, eligẽtes ipſas ex omnibus libris non ſolum vere Hippocraticis, ſed etiam ex ijs, qui Hippocrati quoquomodo ſunt inſcripti. Quod autem multæ à Bacchio prætermiſſæ linguæ hic ſcriptæ ſunt, quodque nullam nos pretermiſimus, ipſe liber docebit, quemadmodũ, & illud, quod prout videtur oratio poſtulare, ᵉ † aliquando quidem interpretamur ipſam locutionẽ, qua cum expoſuimus linguam } in plurimis autem id facere negligimus, cum ᶠ † ſine interpretatione } ſperamus ipſam explanationem fore manifeſtam.

D† ſignificat,

E† ποτὲ μὲν παραγράφομεν αὐτὴν ῥῆσιν ἐξ ἧς ἐξηγησόμεθα τὴν γλῶτταν. i. aliquando quidem adſcribemus ipſam orationẽ, ex qua exponemus linguam.

F† χωρὶς ἐκείνης.

A ὁ πρεσβύτης ἐπὶ τοῦτο σκώπτει, παρ' Ἀλκιβιάδου τοῦτο ἀποβήσεται. καὶ μὴν γε καὶ ὁ υἱὸς οὐδέπω παυόμενος οὐδὲ αἰδούμενος τὸν γέροντα φησὶ, τί ὑποτεκμαίρῃ καὶ κακούς ἄνδρας λέγοις καλοκαγαθεῖον ἀσκοῦντας. εἶτα ὁ πρεσβύτης, οἴμαι ὦ Θρασύμαχε τίς τούτων τῶν ξυνηγόρων περιέσεται. Δῆλον οὖν ἐκ τούτων οἶμαί σοι γεγονέναι, ὡς εἶπον εἶναι τρόπον τῶν γλωττῶν, ἢ τοῦ κοινοῦ πᾶσιν ὀνόματος ἐκπεσόντος τῆς ἐπικρατούσης συνηθείας, ἢ τοῦ γινομένου πρός τινος τῶν παλαιῶν μὴ παραδεχθέντος ὅλως εἰς τὴν συνήθειαν. οὕτως οὖν καὶ Ἱπποκράτης τὰ μὲν ἐκ τῶν ὄντων οὐ συνήθων ὀνομάτων παραλαμβάνει, τὰ δὲ αὐτὸς ποιεῖ, τὰ δὲ καὶ τοῖς συμαινομένοις ὑπαλλάττει. καὶ δίκαιον ἕκαστον αὐτῶν ἡμᾶς ἐξηγεῖσθαι μετὰ τῶν γλωττῶν, ὅταν γε φαίνηται τοῦ νῦν ἔθους ἐκπεπτωκὸς. οὕτως οὖν εἰ καί τινος ὄνομα φυτοῦ, καὶ ζώου, καὶ πόλεως, ἀσαφὲς ἱκανῶς εἴη, καὶ τοῦτό σοι ἐν ταῖς γλώτταις ἐξηγησόμεθα, καὶ καθόλου στοχασόμεθα, ὡς μή σοι μόνον, ἀλλὰ καὶ B τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰ πρῶτα γράμματα μεμαθηκόσι χρήσιμον ἔσαι τὸ βιβλίον. Εἰ δέ τις οὐκ οἶδε τί ποτ' ἐστὶν, ἀνερήσομεν, καὶ ἀπὸ πρόσω, καὶ ἄμφω, καὶ ἀμφίσμα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα, πρὸς Διοσκουρίδην τε καὶ τοὺς ὁμοίους ἀποπέμψομεν, ὡς ἂν οὐκ ἀξιοῦντες οὐδὲ ταῦτα ἐκδιδάσκειν. Διωρισμένου δὲ σαφῶς, τί μὲν ἐστι γλῶττα, τί δὲ λέξις, εἰρημένου δὲ καὶ ὅτι χωρὶς ἀποδείξεως, αὐτὸ μόνον ἠξίωσα γράφειν σοι τὸ κεκριμένον τε καὶ ἀποδεδειγμένον ἡμῖν ἐν ἑτέροις, ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν ἤδη τῶν γλωττῶν ἀφιξόμεθα, πάντων τῶν Ἱπποκράτους ἐπιγεγραμμένων βιβλίων ἐκλέγοντες αὐτάς, οὐκ ἐκ τῶν γνησίων μόνον. Ὅτι δὲ πολλαὶ τῶν Βακχείῳ παραλελειμμένων ἐνταῦθά εἰσι γεγραμμέναι, καὶ ὅτι μηδὲ μίαν ἡμεῖς γλῶτταν παρελίπομεν, αὐτὸ διδάξει τὸ βιβλίον, ὥσπερ καὶ ὅτι κατὰ τὴν χρείαν τοῦ λόγου, ποτὲ μὲν παραγράφομεν αὐτὴν τὴν ῥῆσιν ἐξ ἧς ἂν ἐξηγησόμεθα τὴν γλῶτταν, ἐν πλείστοις δὲ παραλείπομεν, ὅταν καὶ χωρὶς ἐκείνης ἐλπίζομεν ἔσεσθαι σαφῆ τὴν ἐξήγησιν.

INITIVM VERBORVM LITERAE A.

A

a† Ἀγκυλιδωτὸν. Ansulam vel anulum habens, dictum est autem de [b] curru.*

c† ἀγκυρομήλη. Speciū siue specillū hamatum.

d* ἀγλιθὲς. Partes capitis allij.

ἀγρίη κολοκύνθη. Colocynthis.i.agrestis cucurbita, vt Crateuas, & Dioscorides, & Pāphyl'.

ἀγεφφὸν. Montanum, syluestre.

ἄγυια. Imbecillia, {quasi membris carentia.}

ἀγχόμενος. Qui suffocatur.

ἀδάξαϑαι. Morderi cum pruritu.

ἀδηνέως. Negligenter, sine cura.

ἀέτωμα. Pars tecti in sublime erecta, vt triangulus. B

ἀϑέλγεται. Remittitur, resoluitur.

ἀϑὴρ. Et tuberculi, quod in palpebra oculi natū à similitudine hordei Crithe dicitur, pars acuta est, vt in secundo de morbis minore, & eius partis summum, quæ in cuspide sagittæ πώγων, hoc est barba appellatur, vt in quinto de morbis popularibus.

ἀϑώρηκτος. Qui non ebrius est.

ἀγλίη. In oculis albicans cicatrix, vt in maiori de prædictione, & albescentes humores concreti, vt in Coacis prænotionibus.

αἰγοκέρας. Quod & βουκέρας, τῆλις, i. fœnugrecum.

αἰγύπτιον ἔλαιον. Aegyptiū oleū, quod ipsi vocāt cicinū: veteres quidē ex ricino ricininū. C

αἰγύπτιον ἔλαιον λευκὸν. Aegyptium oleū albū, quod ex lilijs conficitur, & lilinum, & susinum nominatum est.

αἰγύπτιον μύρον λευκόν. Aegyptium vnguentū album, quod & mendesium nominatū est, confectum ex lilijs, & aromatibus, propterea que vnguentū non oleum vocatur, ideóq; lilinunguentum, & susinum vnguentum appellatum est.

αἰγύπτιον μύρον. e† Aegyptium vnguentum ex flore Aegyptiæ spinæ, quod & metopium nominatum est.

αἰγυπτίαν συπτηρίαν. Aegyptium alumen, quod & scissile, & triscissile nominamus. D

αἰεὶ. Significat aliquando, apud Hippocratem etiam donec, & apud multos alios antiquos.

αἰϑάλη. Idem quod { fumus vel } fuligo.

αἰϑιοπικόν. Subaudiendum est cuminum.

αἰϑόλικες. In summa cute circuli, similes circulis rubris, qui ab igne excitantur, ab αἴϑειν, quod est vrere nominati, & αἰϑυληκώδεα. videlicet his circulis similia, quæ multi vocant αἱμάλωπα.

αἱματοφλοισβοισάσιες. Sic enim Dioscorides scribit, cōpresiones supertumescētis sanguinis existimans significari. Quoniam & alibi ait, in in flāmatis sanguinis effusionibus retētio opportuna. plures tamen scribunt αἱματοφλεβοισάσιες, & venas inflatas sanguinis plenas ex nomine significari putant.

αἱμοκέρχνα. In sanguinis effusione asperitatem* inducentia, hoc autem est morsus quidā subasper irritans in aspera arteria.

αἰνειάτης. Ab Aenea ciuitate Thraciæ, quē eundem, & αἰνειωτικὸν aliquando vocat.

αἰόλασϑαι. Quasi vagari, & errare.

αἰών. Vita.

ἀκαλήφη. Quæ quidem, & vrtica.

ἀκεσὰ. Curabilia, nam ἄκη, medicamenta sunt.

ἀκήρατος. Incorruptibilis.

ἀκὶς. Sic nominatur ferrum sagittæ.

ἀκόνην. In adiunctis libro de ratione victus, sic nominauit mortariū, similiterq; Theophrastus in libro de stirpibus octauo.

ἄκουσα. Repleta.

ἀκράλεα. †Filia fœmina, Minerua, Venus.}

ἀκρέσπερον. Summa vespera, hoc est, prima, & incipiente.

ἄκρητον. Impermistū. sic enim nominatur omne, quod cum altero mistum non est, & purā suam seruat naturam.

ἀκρητοχόλους. Puram contrahentes bilem.

ἄκειτον πάγος. Velut immensum spatium. dictum est autē in libro de hebdomade de eo, quod est extra mundū, vel infinito, vel inani, quod cogitatione informari non potest.

ἀκεόπλοα. Superne, & tanquā in sūmo* nauigātia, sic & ἀκεόπλοοι, in sūmo* nauigātes.

ἀκροαπὶς. Lingua sic dicta est in septimo de morbis popularibus, tanquam sua ipsius extrema non informans, hoc est inarticulata propter motus difficultatem.

ἀκροσαπὲς. In superficie* mutatum.

ἀκρόψιλον. In summo glabrum, hoc est nudū.

ἀλαπασφϑίσις. Incomprehensibilis* corruptio. Sic nominata est in libro de locis in homine, tanquam cæca, & inuisibilis.

ἀλάπτης. Qui est ex Alaptis, Alapta enim oppidum est Thraciæ.

ἀλάστορες. Et ipsi homines, qui talia perpetrant, ob quæ cruciari mereantur, & vindices dei, qui eos persequuntur.

ἀλγήματα. { Aegrotationes, nam } sæpe & de ipsa ægrotatione nomen inducit, & τὸ ἀλγεῖν similiter pro ęgrotare, & aliquid pati, & alia ab ipso.

ἀλεαζειν. Calefacere.

ἀλιὸν ὕδωρ. Aqua conferto imbre congregata.

ἀλῖον. Congregatum, confertum.

ἀλεξητήεια. Remedia, & auxilia, quæ malis arcendis adhibentur, nam & ἀλέξασϑαι auxiliari est.

ἀλέουσιν. Congregant.

ἄλειφα. Oleum, vel adeps.

ἀλέος. Collectim.

ἀλεοτήτα. Congregationem.

ἀληϑέωσιν. Decipiant, imponant: dictum est autem, & in errore.

ἀλϑεῖν.

A† Quasi dicas, ansulatum, vel annulatū, ea forma qua ἁλυσειδωτὸν catenatum, & chiridotō, manicatū dicimus.

B* Cod. Henrici Stephani viri grecæ & latinæ linguæ peritissimi habet κυρτώματος. i. gibbositate.

C † Quo medici vulnera, vel vlcera aptērāt.

D * Vulgo spicas vocant.

E† Dū hūc librū præ manib' haberē, Melchior Guiladinus rei herbariæ pfessor celebris, hæc ad me de hoc vnguēto scripsit. duplex hoc loco error elucet, tum quia vnguētum Aegyptiū nō est Metopiū: tum quia Metopium haudquaq̄ cōficiebatur ex floribus spinæ Aegyptiæ: quā spinā Dioscorides Acaciā nuncupat. Cæterū vnguentū Aegyptiū idē esse, quod Stactē, quā sacræ Hebreorum literę veteris versionis Guttā vocant, testis est Didym' apud Atheneū δειπνοσοφιστῶν decimoquinto. Vnde vero constaret, q̄d Metopium dicebatur, perspicue docet Dioscorides, Paulus, ceteri. Hęc Melchior,

* τέχνην.

† ἀκμαῖα.

* ἐμπλέοντα, quā dictionē alij vertunt natantia, vel fluitantia.

* ὀξυπαλὲς est in aliquib' cod. vt vertit interpres, in alijs ἀπαρεχῶ, idest parum.

* tabes.

ἀλθεῖν. Curare, sanare.
ἄλθεξις. Curatio, sanatio.
ἀλθίσκειν. Curare, sanare.
ἄλκαρ. Remedium, Auxilium.
ἀλλογνοῶν. Desipiẽs, & tanquã alia percipiens, quam quæ sunt, sic & ἀλλοφρονήσας dictum est ab ipso, de eo, qui mente alienata est.
ἀλλοιοτροπέεται. Vertitur varie.
ἀλλόκοτον. Obscurum, & incognitum.
ἀλλοφάσσοντες. Desipientes, insanientes.
ἀλαοί. Cæci, quod & ἀλαός cæcus est.
ἁλυκόν. Salsum.
ἀκρητόχολον. Sic nominat eum, quem & ἀκρόχολον, hoc est, qui puram congregat bilem.
ἀλύζει. Fluctuat, iactatur: sic & ἀλύζει in futuro dictum est.
B
*Hen. Ste. legendum putat τινες, i. quidam. ἀλυσμόν. Quod & fluctuationem quãdam, * & hæsitationem, quin & agitationem vocant, & ἄλυξις hoc idem.
ἄλφιτα. Non solum ex hordei farinæ sic vocantur: nam in primo de morbis mulierum ἄλφιτα πύρινα, hoc est farinæ triticeæ dictũ est: in secundo autem de morbis maiore, & lentium, & eruorum siccatorum. Omnis igitur moliti grani mediocri magnitudine fragmentum ἄλφιτα appellãt, nam maiora fragmenta, κρήμνα, hoc est crassiores farinæ, minora autem ἄλευρα, hoc est tenuiores farinæ nominantur.
ἄλφιτα προκώνια. Quæ ante coni siue metæ constructionem fiunt, hoc est ex recentibus, & teneris hordeis: conus enim quidã in areis nunc erigitur, & maxime in pluuiosis regionibus, lignum rectum, circa quod cõponuntur fructus in coni, vel metæ formam.
C
ἀμαλδύνεται. Ipsi vsitatũ est, quasi offuscatur, & quasi obscuratur, vt in secundo de morbis mulierum, oculi offuscantur.
ἀμαλῶς. Et molliter, quod idẽ valet, quod nõ valde, vt in libro de purulentis. Hoc autem molliter vitant: Et facile vt in primo de morbis maiore, Et oculis non facile* videt. & in secundo maiore, Et cibos non facile *recipit. *ἁμαλῶς.
ἀμαμηλίδας. Genus quoddam mespili, plurimum in Italia nascẽs, vt Dioscorides ait, quidam autem ἐπιμηλίδας aiunt esse poma parua syluestria. †de ijs, quę in medicatrina fiũt.
D
ἄμβη. Altior eminentia.
ἀμβλυωσμός. Scilicet abortio, ab eo quod est, abortire, † sed & ἀμβλυωπία, hebetudo visus, vt maiori de prædictione.
ἀμβλυωπώτερα. Obtusius videntia, hoc est obscurius.
ἀμέρον. Auferens, & accipiens.
ἀμενηνόν. Inualidum.
ἄμη. Quodam modo, ex aliqua parte, mediocriter.
ἀμήνας. Qui elisit, & laniauit.
ἀμοίη. Sic in libro † de ijs, quæ ad chirurgiã pertinent, Dioscorides * scribit, Mediocri compressu vicissim declinent ad augmentum, & reformationem carnium faciant. Cæteri autem scribunt ἀλλοίη. Ait autem Dioscorides ἀμοίη, mediocria esse, sed testimonium nullum apponit.

* Codices quidẽ omnes græci quos viderim, habẽt Dioscorides. Galenus tamen ĩ procemio libri de ijs, quę in medicatrina fiunt, citat librũ Diodis de ijs, quę in medicatrina fiũt.

A *
ἄμυσι. Totum simul, sine clausione labrorum.
ἀμφιβραγχίων. Locorum, quę sic vocantur, circa tonsilas.
ἀμφίδεον. Oris vuluæ rotunda extremitas, quæ labris cucurbitulæ similis est, per metaphorã à mulierum armillis nominata, quæ & ipsæ ἀμφίδεα vocantur ab eo, quod est cõprehendere circulariter, & tanquam circumligare.
ἀμφιδέξιος. Tanquam vtrinque dextra: hoc est vtrisque manibus, vt dextra vtens: talis enim est & apud poetã ambidexter, sic Hipponax dicebat, ambidexter enim sum, & nõ pecco. Quidã ἀμφιδέξιον intelligunt, non recte, eã, quæ in dextris partibus vuluæ * concepit. * concepta est, vide etiam 7. aphor. 43.
ἀμφιμήτριον σημεῖον. Sic nominauit in secũdo de morbis popularibus, quod affectionum vuluæ significatiuum est.
ἄμως. Quodam modo, ex quadã parte, mediocriter, ἄμη, de quo supra dictum est.
ἀναγνῶναι. Sententiam mutare, veteribus dediscendis noua discere.
ἀνάκαρ. In superiorem partem, vt ἐπίκαρ, in inferiorem partem ex montibus.
ἀνακικύουσιν. Resiliunt.
ἀνακῶς. Caute, vel apte ad custodiendum.
ἀνακοχή. Intermissio, dilatio.
ἀναλδές. Quod non alitur, quod non augetur.
ἀνάλμυροι. Insulsi, vel nõ salsi, Dioscorides sic, Multi diuidentes legunt.
ἄναλτον. Sine salibus, & non salsum.
ἀναπλάξεις. Illinitiones, Inunctiones.
ἀναπλῆσαι. Forare, perforare.
ἀνάρ ῥινον. Per nares retro versum iens. Quidam diuidunt, ἀνὰ ῥινόν, vt sit per cutem.
ἄναυδος. Qui bene, & apte verba facere nequit: ἄφωνος autem, qui omnino vocem emittere nõ potest. In tertio morborum popularium deinceps, inuicẽ de Pythione dicta sunt: sic habet, & illud apud poetã de equo. Loquentem autem fecerat Dea alba vlnas Iuno.
ἀναφέρειν. Significat interdum, & subsingultire respirãtem, vt in primo de morbis minore, & ἀναφέρειν, vt pueri cubantes, flentesque, & in nares retrahentes spiritũ: hoc idẽ est, cum spiritus in aliqd impingens, dũ extra fert, retro duplici reuocatione, atq; intro recipitur.
ἀναχάινεται. Suscitatur.
ἀνδρογένειαν. Per viro successio generis: nam per mulieres successio tale aliud nullum nomen habet simile.
ἀνέβηξατο. Cum tussi expuit.
ἀνειλύματα. Tormina, στρόφος.
ἀνειλιχθῶσιν. Sursum verterint, conuoluerint.
ἀνειρυσθέωσιν. Euulsi fuerint.
ἀνείσας. In sublime maxime sursum pendens,

compositum est ex sursum, & profectis,

ἀνεμοῦται. Inflatur.

ἀνερείκτων. Inconcussorum.

ἀνεστραμμένα. Perturbata, dictum est de vrinis.

ἄνεος. Mutus, & mente perculsus.

ἀνήνιος. Carens molestia, & illæsus.

ἀνηρίκτῳ. Non diuiso in minuta, sed ex vltimis farinæ crassioribus partibus composito.

ἄνθεα. Flores non solum hos ad coronas, sed ad alia omnia sic nominat: ac semina similiter aliquando vocat, vt secundo de morbis mulierum: sed & rubores, vt in Coacis prænotionibus, & sputa ἀνθηρὰ rubra, & subcruenta dicit in sexto de morbis popularibus.

ἀνθίνην οἶνον. Hoc est, florulentum, quod ita nominatur, vel ex floribus grato odore præditum. quemadmodũ, & κυκεῶνα ἀνθινόν, hoc est potionẽ quandam floribus cõditam nominauit in secundo de morbis maiore.

ἀνθινὸν ἔλαιον. Lilinum, vel irinũ dicitur, quod ipsum etiam susinum vocatur.

ἀνθινὸν μύρον. Quòd & susinum vnguentum, & lilinum vnguentum. Differt autem à florato oleo ante scripto varietate odoramentorũ.

ἀνίθυντο. Videlicet sursum direxerunt.

ἀνωργισμένον. Quod est, & remollitum: quoniã ὀργάσαι est mollire, & tanquam subactũ, & emollitũ, *vt in secundo de morbis maiore. (* ἠργοῦν.)

ἀντικοντώσιος. Reuerberationis eius, quę remo fit. Quod & σκίμπων vocatur.

ἀντίῤῥινα. Herba quædam, quam bucranion, & lychnida agrestem vocant.

ἄορτρον. Pulmonis pars separata ex vtraque parte, vt in libro de morbis maiore: præterea ἀορτρὴν, hoc idẽ aliquando appellat, vt Dioscorides arbitratur: sed hoc nõ satis constat.

ἀπαρτίως. Perfecte & exacte. Dioscorides autẽ ait hoc verbum totũ contrariũ significare, vt in libro de ratione victus acutorum, vbi ait, Et plerunque perfecte in talibus temporibus transeunt ad sorbitiones. Mihi autem & hoc loco videtur perfecte, & exacte significare: atque hoc modo Attici hoc nomine vtuntur: cuius plurima exempla in paruis commentarijs habere possis.

ἀπεβεβάσετο. In quinto de morbis popularibus sic scribit Dioscorides, & ait ipse hoc ἀπεβεβάσετο verbo significari & ἀπεβήσετο, cum alij ferè omnes ἀπεβήσετο, hoc est euenit scribant. Dioscorides enim, & Artemidorus cognomine Capito, ex eo quod alijs vsitatum erat, nomina multa transmutauerunt, nihil diuersum ab antiqua scriptura indicatiua: quorum nobis quoque necesse est meminisse.

ἀπιλλήθη. Exclusus fuit, ἴλλειν, enim claudere.

ἀπερχθῆ. Exclusus est.

ἀπόγονα. Fœcunda, quidam intellexerunt infœcunda.

ἀποκεκαρπωκός. Quod oĩ fructu exhaustũ est.

A ἀποκεκριμένοισι. Separatis.

ἀποκηδέστερον. Negligentius.

ἀποκναίειν. Maxime quidẽ abradere, sed & corrumpere, & extenuare.

ἀπομυλήνας. Protendens labra compressim.

ἀπονενοημένως. Sine reuersione, {siue irreuertibiliter, vt ita dicam.

ἀποπαλλήσιος. Expulsionis, hinc & ἀποπαλλήσεται. i. expelletur, aliqñ quidem actiuũ ἀποπάλλειν. i. expellere significat, vt ĩ primo de morbis mulierũ: aliqñ & passiuũ ἀποπαλλήσεται expelletur, vt in libro de natura hoĩs.

ἀπορέγει. Porrigit.

ἀποσαείς. Extinctus.

ἀποσιτικά. Quæ fastidium cibi, & inappetentiam faciunt.

B ἀποσκήψεις. Scarificationes {siue venarum sectiones,} vt in primo de morbis maiore.

ἀποσκληρύνει. Exiccat, *indurat. (* [illegible] τύει.)

ἀποσπαρθάζουσιν. Palpitant, vel saliunt, *vt in secundo de morbis. (* σκίζουσι.)

ἀπόσφαγμα. Fœculenta colatura, quod & ὑπόσφαγμα dicitur.

ἀπτίσων. Integrorum, in integras farinas diuisorum, imperfecte fractorum, parte furfuracea non secreta.

ἀπυρομήλη. Acumen non habenti, hoc est, auriculario specillo.

ἀραχίδας. Triticea legumina minuta: legumen enim est aracos.

C ἀρβύλαι. Calcei alti.

ἄργης. Serpens quidam sic nominatus.

ἄρδας. Sordes quædam, & spurcitia, & ἀρδαλῶσαι. Fœdare.

ἀρθρικὸν. Articulis accommodatum.

ἀρικύμων. Quæ cito prægnans fit.

ἀρὶς. Non solum instrumentum, sed etiam herba quædam sic nominatur.

ἀρκτιὸς. A septentione spirans, quidam autem ἀρκτιῳν omnino scribunt.

ἁρμὴς. Suturæ in capite.

ἁρμίως. Statim, Dorica vox.

ἀῤῥοίας. Suppressiones menstruorum.

ἀρτίζωα. Paruo tempore viuentia.

ἀρτίσωμα. Vndecunque plana, æqualia.

D ἀσκαρίδες. Vermes tenues, & longi in recto intestino geniti.

ἀσκοὺς. Figulinas ollas, quas & πυριάτους, & φακοὺς nominant.

ἀσᾶται. Et ignescit, *vt in primo de morbis mulierum, & fastidiosa satietate, ac grauiter affectus est, vt in secundo de morbis maiore. (* συρῶται codices duo manuscripti habent πληρῶται. i. repletur.)

ἀτέραμνα. Difficilia ad conficiendum, & dura.

ἄτρακτον. Non solum eum, qui ad lanificium vtilis est, hoc est fusum, significat, sed etiam lignum sagittę.

ἀττικὸν ἀγγεῖον. Atticã ollã, aliquando quoq; echinum appellatam.

αὐαντὴ, vel ἀναψή. Quidam desiccans morbus.

αὐτίτην οἶνον. Vinum huius anni, pręsentis anni.

αὐτόδρο-

αὐτόδρομον. Quod per se mouetur, vt in libro de Hebdomadibus. A

αὔτως. Stulte.

ἀφάς. Vincula, παρὰ τὸ ἅψαι. i. ab eo quod est vincire.

ἀφασσόμενα. Fricata, & ἀφησαμένη, quæ fricauit, vel contrectauit.

ἀφάζει. Desipit, intelligendi expers est.

ἀφρῶντα. Spumantia, bullæ modo tumescentia.

ἀφύει. Dealbatur, & tanquam aphyæ colorem habet, sic & ἀφυώδης vocat aphyæ colore simile.

ἀχιλληίδας κριθάς. Bene nutrita hordea, & magna, à quodam Achille nominata, vt aiũt, agricola Babronij.

ἀψίρροον. Retrofluens.

ἀψυχεῖ. Animo deficit, & ἀψυχίη animi defectus.

B

Βακχάρις. Lydium quoddam vnguentum.

βάλβις. Concauitas oblonga.

βαλοῖος. Qui ex Valœa vrbe Macedoniæ.

βδέλλῳ. In maiori de prædictione, & secundo, vt quidam inscribunt, varicosam venam ait sic nominari Dioscorides: mihi autem videtur proprie dici nomen de ipso animali: etenim affui olim cum hoc diceretur in eo libro, & dubitãtibus multis de his, quæ fieret, solus ego ex scripto aggrediens præcognoui veritatem. B

βηκείοις. Ouibus.

βησσιακή. Ex Bessis in Thracia.

βλακεύειν. Paruipendere.

βλεβεραί. Humidæ, mucosæ.

βληχρόν. Legumen quoddam, quod & βλήχιον scribitur.

βοάνθεμον. Bouis oculus, quod idẽ chrysanthemon nominatur.

βόλβιον. Quale ipsum est Hippocrates docet in [a] libro * de morbis mulierum: male igitur quidam bulbi nomine narcissum significari putauerunt.

βολβίτια. Quæ à multis βομβύλια appellantur, genus autem est hoc paruorum polypodum.

βολιτόν. Stercus boum.

βομβύλιον. Poculum quoddam angustum os habens, vel potio, siue poculum à resonando dictum.

βοὸς θαλασσίη. Bouis marini, chartilaginosus est hic piscis.

βουβάλιος. Cucumer agrestis.

βουκέρας. Fœnum græcum, Menitheus * in appellationibus medicamentorum, & anagallidem sic appellari ait.

βουπρήστις. Et animal cantharidi simile, est & quoddam olus agreste, cuius mentionem facit [b] Dioscorides * in primo de sanitate tuenda, & in libro de oleribus.

A * secũdo.
B * μενηθεὺς, est in impressis quã quam inferius in dictione, Indica legit̃ in impressis μενεθεύς. Illic tamẽ in manuscrip. legit̃ μενεσθεύς.
C * Co: duo vetustissimi græci habent in loco Diocles, cuius Galenus sępius meminit in libris de Alimentorũ facultatibus, citãs librum eius de sanitate tuenda, & in quarto de Articulis com. 3. citãs librum de Oleribus.

βρῆγμα. Quod cum tussi expuitur, in primo de morbis maiore, & βρήσσειν cum tussi expuere, quidam hæc sine litera rho scribunt.

βρόγχος. Chartilagineæ arteriæ.

βοτράχου. Ranæ dicit, quidam autem omnino βατράχου scribunt.

βρυγμός. Stridor, qui ex dentibus collisis efficitur, & βρύχειν sic stridere. C

βύζην. Cumulate, vel [a] dense. *

A * συχνῶς, quã dictionem aliqui vertũt frequenter.

Γ

Γαλιάγκωνες. Qui paruum, & gracile habent brachium, partes autem circa cubitum turgidiores, vt mustellæ: qui autem aiunt γαλὸν brachium nominari, & hoc positum esse nomine, fortassis videri possint male intelligere, non enim γαλιάγκωνας, sed γαλιοβραχίονας oportebat ipsos nominari. D

γαμψός. Curuaturas habentes quasdam.

γαυσός. Curuatus in partem exteriorem.

γιγγλύματα. Cõtrario modo ineunt inter se, vt in ianuis cardines.

γῆ σμηκτίδι. Cimoliæ, idest albæ cretę.

γῆ κεραμιτίδι. Argillæ.

γῆ χαλκίτιδι. Nihil plus significat, quàm chalcitis lapis.

γήχυτον. Exterior pars terræ, quæ mollis est, & minime lapidea.

γλαμυροί. Aquosi, & humidi.

γλοιάζειν. Cõniuentes versare oculos, & γλοιώδως per similitudinem, dormitanter, {vt eo vtar vocabulo,} dicebant.

[b] γλυκύμης βοτάνης. * Glycyrrhizæ, vel dulcis radicis appellatæ.

γόγγρωνα. [c] Tumorem * gulæ, } ab eminentijs rotundis, quę in truncis arborum nascuntur, vt Theoprastus in primo de stirpibus, sic inquiens, Nonnullę autem gongros à quibusdam vocatos habent, [d] † vel quod pro arboris natura respondeat, } vt olea.

[e] † γογγύλιον. Rotundum, } & [f] γογγυλίδια, parui globuli, vt pilulę.

γριφόμενα. Quę inuoluuntur, dictum à gripho, quod est rete piscatorium.

Δ

Δακτύλιος. Circulus, Rotula, in libro de sterilibus.

δαιτίδες. [g] Magnę * lampades, [h] † ardentesque vocantur, } abutentibus autem aliquando significat etiam allij caput, eo quod ex multis spicis compositum colligatur, vt lampades.

διεδρος. Transparens. In secundo de morbis maiore.

διακνέει. Idem quod mœrore afficit, quod ipsum, & διακναίει dicitur.

διαπεπληγμένα. Multum circa crurũ exortum diuaricata, πληχὰς enim quod inter exortũ crurum,

B * Al. γλυκυσίδης.
C * brõchocelen.
D † ἢ τὸ ἀνάλογον. id est, vel qd̃ proportione respondeat. s. gongris.
E † Quidã cod. habẽt γογγυλίς. στρογγύλη, i. rotunda.
F * Al. γογγύλια.
C * Aliqui cod. μικραί. i. paruæ.
H † καιομέναι ταὶ δ'εἶται. est in impressis Aldinis. manuscripti quidã cod. habent καιόμεναι δ'αὗται. i. ardentesque lampades. Locus Homeri Iliados λ, & ρ.

crurum inter est.

διάσημα. Tanquam lanis similem corporũ ipsorum compositionem.

διαστομωτρίδα. Specillum dilatans.

διαφλύξιες. Effusiones.

διαφλυχθεῖσα. Perfusa humectata.

διαφλυχθέν. Humectatum.

διαφλύοντα. Humectantia.

δίαφρος. Spumans.

διαχωρίου. Ex interuallo.

διδύμη. Radix herbæ, quæ & ὄρχυς nominatur.

διαβλήθησαν. Decepti fuerunt.

διῆσαι. Concutere, in secundo de morbis mulierum significat transcolare, & diuidere.

δίυδρος. Humida, exudans.

δίκλειδος. Bipartitus*, vt possit inferiore parte clausa superpositam aperire.

* Hen. Ste. legit διμεροῦς idest bipartitæ. sportæ, genitiuo casu.

δίκρυν. Tanquam biceps, quod & bifidum dicitur, quod ipsum etiam ἤδικρον significat.

δίοπος. Templi curator, παρὰ τὸ διοπτεύειν ἢ δίεπειν, i. à dispiciendo, vel curando, quæ sunt in ipso.

διορρώσιος. In serosum, & aquosum mutationis.

δίπνον. Foramen paruum eorum, quæ ad vacua perforata sunt, & tanquam duobus oribus respirant.

δόρπου. Cœnæ.

δραπτά. Dilacerata.

δυσανίης. Critias in libro † de manu amoris, vel virtutum, sic exponit nomen, δυσανίης autẽ est quicunque propter parua tristatur, & propter magna magis, quàm alij homines, vel diutius.

† Eundem librũ duas inscriptiones tã diuersas habere verisimile non est. vel igitur de natura ἔρωτος. i. amoris tantum legendũ est, vel de natura ἀρετῶν. i. virtutũ prior tamen lectio videt᷑ pbabilior. Error est ĩ nominis similitudine: & alterũ videtur esse glossema.

δυσήνιος. Qui non facile tristatur, est autem & difficulter frenabilis, & morosissimus.

E

Εβλημάθη. Mollificatus est, molle factum est.

ἐγγαστρίμυθοι. Qui clauso ore loquuntur, quia videntur ex ventre loqui.

ἐγκάμψει. Innixu, & ἐγκεκαμμένοι inflexi, innitentes, incumbentesve, & adunci, dictum est autem de vnguibus.

ἐγγενὲς Congenitum proprium.

ἐγκάς. In profundo.

ἐγχαλίνωται. Frenis velut circundatus est.

ἐκλελευκισμένος. Qui subterrestris, & subliuidus est, qui desijt albus esse.

ἔγρησις. Vigilantia.

εἴρχαται. Constringunt.

ἔθρασσεν. Pungebat, stimulabat.

ἐκβρήσσει. Eijcit, expellit.

ἔκδεξιν. Successionem.

ἐκκολύψας. Qui corticem detraxit.

ἐκλέσθω. Significat aliquando, & inundetur, vt in libro de sterilibus, & in adiunctis libro de vulneribus capitis.

A ἔκμαγμα. Et subacta massa, & crocomagna, vt in libro de sterilibus.

ἐκμάξαι. Et formare: aliquando etiam aliud facere, & mutare, vt in libro de sterilibus, digito formare, hoc est tanquam rotulam effingere, sed & exprimere, vt in libro de morbis primo maiore, de spongia, & mercuriali herba, & sambuci folijs.

ἐκματεῖσθαι. Inuestigare.

† ἐκμιαίνεται. Emundat semen.

† ὑπεκμιαίνει τὸ σπέρμα. i. excernit semen, hæc vox plerunque à Cor. perperam apud Hippocratem trãsfertur, & Caluo, vt libr. de Fœtat. & Superfœt.

ἐκνεφίας ὄμβρος. Imber cum sole factus.

ἐκνεφίας πυρετός. Humida simul, & inflammata febris, quemadmodum & sol, cum quo simul imber fit.

ἔκνυζεν. Strepebat, nomen formatum est à strepitu. B

ἐκνύπη. Explicata, explanata.

ἐκπεπληγμένοι. Detortum.

ἐκρήγμασιν. Scissuris pannorum.

ἐκσυριγγοῦνται. Aperiuntur.

ἐκτόμου. Veratri nigri.

ἐκτρίψιν. Ad viscera mutationem.

ἐκφυσάει. Erũpit, sic autẽ & ἐκφλύει i. ebullit.

ἐκχύμωσις. Effusio humorum.

ἔλαιον ῥόδινον. Oleum rosarum, quod aromatibus conditum non est.

ἐλατήριον. Non solum ex agresti cucumere factum sed etiam omne, quod deorsum ventrem purgat.

ἔλεια. Agrestia.

C εἱλιθερές. Tanquam à sole calidum.

εἱλιθερείσθω. Insoletur.

ἐλιννύειν. Quiescere.

ἐληχνευσάμην.* Plurimum disserui.

* Hen. Ste. legendum putat ἐλεηχνευσάμην.

ἑλκυστῆρι. Instrumento quoddam ad infantem ex vtero extrahendum.

ἔλυτρα. Velamenta.

ἐμβάφιον. Acetabulum.

ἔμιαι. Vomitus, Atticum nomen.

ἔμπλην. Propè.

ἐμπίας μοτοὺς. Linamenta* concepta, {quæ circumuoluuntur, & vulneribus induntur, ad saniem purgandam,} vel lemniscos.

ἐμυκώθη. Dioscorides quidem ait, conclusit, plurimi autem, adnascẽtias habuit humidas, vt & fungi.

D ἐμυλώθη. Induruit.

ἐμυλάνθη. Contabuit.

ἐνθλάσσει. Infringit.

ἐνθεάσσει. Vrgens pungit.

ἐξαλείπτης. Illitor, vnctor.

ἐξαλίζοιτο. Exinaniretur.

ἐξάντης. Sanus.

ἐξαράγμα. Confractio, collisio.

ἐξαρύαται. Euacuatur, exprimitur. Quidam vero, hostiliter aggreditur, minas facit.

ἐξάρυσις. Exhaustio.

ἐξασίας. Quidam lina exurgẽtia à summis linteis scissis, & à pannis vilibus fila, mihi autem etiam ante quàm scindantur extãtia eodem modo

modo videtur appellare.

ἐξηττελασμένον. Panno tenui colatum, est autem ἤτελον tenuis quidã, & agrestis pannus.

ἐξεῖνει. Euacuat.

ἔξυρα. In angustum contracta, quæ & μύοπα nominant.

ἔπακρα. In angustum desinentia, quæ & ἔξουρα.

ἐπαλύνων. Spargens: apponitur autem, & ad magis.

*Hen. Ste. legendum putat μύκ-

*ἐπικέρας. Fœnum græcũ, quidam aliam quandam herbam sic nominatam.

ἐπικτένιον. In mulieribus pubes, quæ vocatur, nam supra pectinem est, in stuppa autem, vel lino pectini insidentem puluerem in opificio.

†Vide supe rius in dictione ἀμαμηλίδας.

ἐπιμηλίδα. Dioscorides quidem in primo de materia, genus Mespili σιτάνιον, etiam appellatum, quidam autem mala parua syluestria, quæ & ἀμαμηλίδεις nominantur.

† τὴν ἐπιγονατίδα, τὴν μύλην.

ἐπιμυλίδα. † Os, ceu conchula quædam genu tegens, latum, & rotundum, quo genuum commissura obtegitur, vulgo patellam vocant.

ἐπισκληροῖς. Induratis.

ἐπίσημος. Cunctatrix, cogitabunda, hæsitans.

ἐπίχνουν. Humorem concretum lanuginosum.

ἐπορυξάμεναι. Extensæ, in longum porrectæ.

ἐπόχιον. Palmes, ex quo natum est quippiam, vt ex colocynthide.

ἐπώδες. Fœtens, & tanquam male olens.

† Al. ἐπωκεστέρη.

ἐπωκεστέρη. † Aceto multo vtens.

ἐρυγάνει. Abijcit, repudiat.

ἐρευγῆ. Ructus, eiectio.

ἐρίκιδες. In crassiores partes diuisa hordea, quidam bifariam diuisa, nam & ἐριγμὸν, hoc est legumen fresum ab eo, quod est bifariam diuidi, aiunt nominatum esse: mihi autem παρὰ τὸ ἐρείκειν, idest, ab eo, quod scinduntur omnia talia, videtur nomen factum esse, quod non bifariam diuidere est, sed frangere simpliciter, vnde placenta etiam ipsa ex sesamo, & melle ἐρείκιον nominatur, quoniã facile frangitur.

ἐρίξ. Dicitur quidem, & de iecinore, scriptũ est in plurimis θρίξ, significat autem partem hepatis superiorem, qua iecinoris fibræ à se mutuo diuiduntur.

ἐρυγματώδης. Ructuum effectiuus, morbus flatuosus.

ἐρυθρὸν στέαρ. Sanguinolentus adeps.

ἐσαφάσας. Ad interiorem partem molliens, vel aperiens, vt μασᾶσθαι, quod est, queratur.

ἐσφηκωμένα. Colligata, constricta.

ἐς χεῖρα. Significat & propè.

ἔτνος. Omne ex legumine fracto decoctum.

εὐάνθημον. Quod & ἄνθεμις dicitur, & chamæmelum.

εὐθεσίην. Ingenitum corporis habitum, quemadmodum alicubi, & annus εὐθεσίης vocatur, qui fertilitatem efficit.

εὐκάρδιον. Stomacho vtile.

εὐνή. Non solum significat lectum, sed & coitũ, vt in secundo de morbis mulierum, & ostenditur vehementissime coitu.

εὐοργητοτέρα. Moratior, ὀργαὶ enim mores sũt.

ἔφλυσαν. Depressi fuerunt.

ἐχέτρωσις. Alba Bryonia.

ἕψημα. Quòd & σίραιον, hoc est mulsum ad tertiam partem decoctum, id est sapa.

ἑψηλόν. Autem genus piscium.

†Cod. quidã manuscriptus habet ἰψυτὸν, quæ lectio, & à viris doctis probat. de hac etiam voce plura Hēr. Stepha.

Z

Ζείας. * Farris. *Olyra.

H

Ἠγκίστρευται. Implicatus est.

ἠγκυροβόληται. Intus adhæsit, vt in anchora.

ἤδη. Insuper.

ἠδέλφισαι. Amicus familiaris, & tanquam frater factus est.

ἠδυνθὴν πίσσαν. Odoribus conditam picem, coquitur autem cum aqua, & aromatibus.

ἡδυνθὸν στέαρ. Adeps in aqua, & aromatibus coctus, & aromata, & vnguenta odorifera.

ἡμίοπον. Dimidium.

ἡμιτύβιον. Lintei crassioris pars.

ἦναι. Percutere, & ἠνίων, percucientium.

ἠοίας. Matutinas horas.

ἠραχνίωκεν. Tenuibus simul, & multis venulis, cuiusmodi sunt aranearum telę, implicauit.

ἠρμᾶσθαι. Firmatum esse, innixum esse, vel aptatum esse.

ἦσας. Consueuisti.

Θ

Θαλερόν. Calidum vt à sole, nã ab eo, quod est θέρεσθαι, hoc est calefieri, nomẽ factum est.

θέρετρον. Locus ad commorationem estatis idoneus, quidam θέντρον scribunt.

θημὼν Aceruus.

θηρίον. Lumbricum, & sęuum vlcus, vt in libro de locis hominis, sęuum vlcus in corpus aduenit propter hoc, & cum aduenerit sanies defluēs, putrefacit, & tumefacit, cùm in libro de humoribus, vnde curatur, ante dixisset, Postea in alijs, tùm θηρίον dixerit, animalia in intestinis cõsistentia significat, lumbricos scilicet, & ascaridas, quemadmodum & cùm dixerit autumnorum τὸ θηριῶδες, ab aliquo dictorum nominat: videtur autẽ & aliquando φθινῶδες, sic appellare.

† Al. ἰστίερον.

θλάσιν. Fœtus infractorem, quod & † πίεστρον vocatur, nomen in primo de morbis mulierum.

θλασπόσιος. Pro Thlaspis, sic appellatæ herbę.

θολερόν.

θολερὸν πνεῦμα. Spiritus magnus, & impellẽs. A

† ἀφοδευτικόν. i. qua vtuntur ad deijciendã aluum.

θεᾶνον. Sedem † vtrinque peruiam.

θράσσεται. Pungitur, stimulatur.

θρὶξ. Scribitur, & τρὶξ, Pilos vocant sacerdotes, cum apparuerit in simo iecinoris in dextra pinnula venula angusta, recta, nigra.

θύη. Suffitus, Odoramenta.

θύματα. Suffimenta.

θυμβραίαν. Sic nominat satureiam.

θύμου. Ex Thymis, gens autem est hæc ex Thracia.

θώρηξις. Vinolentia, vel ebrietas.

I

Ἰδνῶται. Obliquatur in se residet. B

ἰθαγενὲς. Ingenuum, vt ait sapiẽs, Sed me ęque, atque ingenuos honorabat.

ἴκθαρ. Propè apud Atticos: Apud Hippocratem vero in secundo de morbis mulierum, mulieris testiculus vocatur.

ἰλλαίνειν. Distorquere, vel circumagere oculos.

ἱμερθεῖσαι. Cum viro mistæ.

† Hippocrates in secundo de morbis mulierum, prope finem, hæc verba habet. Indicũ (quod Persę piper vocant, & in hoc est rotundum, quod appellant Myrtidanũ) cũ lacte, &c. vide etiam infra ĩ dict. μυρτίδανον, & dict. στρογγύλον.

† ἰνδικὸν. Qui scripserunt nomina medicinarũ, vt Mnesthæus, & Andreas Chrysaris, & Xenocrates, & Dioscorides Alexandrinus Indicum nominant Zingiberi, decepti ex eo, quod quidam putant ipsum Piperis radicem esse, sed Dioscorides Anazarbæus aperte distinxit, & definiuit de zingibere, & pipere. Dioscorides igitur iunior, qui linguas scripsit, stirpem esse ait in India similem stirpi piperis, cuius fructus appellatur Myrtidanum, quia myrto similis est. C

ἰνέει. Euacuat, & ἴνηθμος. Euacuatio, & ἰνεῖται. Euacuatur.

ἰξάλην. Perfectæ capræ corium.

ἶξιαι. Varices.

ἶξιν. Rectum progressum, vel accessum.

ἰξίον. Folium albi Chamæleontis.

ἰξύας. Pars, quæ est inter vertebras coxarum, & lumbum.

ἶπος. Potio in curatione ossis luxati.

ἱππόφαεως. Hoc nõ solũ lappago, nominatur, sed & carduus, & stybum.

ἰσεύσαι. Adæquantes, mediæ ætatis existentes. D

ἰσάλην. Pellem capræ, corium.

ἰσχαλέαι. Tenues, & ἰσχαλέον, tenue.

ἰχθυήματα. Squamulæ corticum.

ἰχθύην. Squatinæ marinæ pellem aridam: potest etiam ferreum vnguem significare, quo in extractione, vel sectione infantis immaturi adhuc in vtero existentis vtimur, propter squamarum piscis similitudinem.

K

Καθαπτόμενοι. Sentientes vehementer.

καθετῆρι. Tortili linamento vulneratio, ab eo, quod demittatur in vulnus, in secundo de morbis mulierum, † in vulnus indere tortile linamentum ex linteis factum.

† μοτῷ ἢ μοτοῖς λίνου ποιηθεῖσι. *[illegible]*

καταγγελίη. Maledicentia, procacitas.

κακοήθεα. Maligna. *

κακοσινώματα. Nocentissima.

καλλίφυτον. Quod & capillus veneris, & adiantum nominatur.

καλλιωνύμου. Piscis cuiusdam sic vocati.

κάμμορον. Et animal paruæ scillæ simile, & aconitum, ab eo quòd illius radices sunt huius animalis similes, sed neutrum horũ intelligi potest in libro de locis hominis, inflammatis assumpto cammoro, vnde [a] Erotianus * non solum ipsum animal cammoro, sed adhærentem ipsi muscum, sic vocari ait: Leno autem Herophylius cicutam: Zeuxis autem medicinam refrigerantem.

A * Hoc ego non inuenio ĩ Erotiano. cod. Aldin⁹ habet Ἐρωτιανὸν * cũ asterisco. Aliqui manuscripti Ἐρωτιανὸς. Aliqui Ἐρωτιανὸς, vt etiã Hen. Step. Germanicus ἠρέμας.

κακόνιαι. Qui rectis, & [b] promissis * ventribus sunt.

B * προεσταλμένοι. Hen. Ste. legẽdũ putat προεσταλμένοι.

[c] καρικὸν. * Edulium quoddã ex nucibus sic nominat, cuius & confectionem scribit in [d] primo * libro de vlceribus.

C * καρικὸν, καρί κοντι οὕτως ὀνομάζει est in Aldino. in Germanico autẽ, & alijs. καρικὸν. καρικοντι ἐδέσμα οὕτως ὀνομάζει. sed iudicio meo non recte: in libro enim de Vlceribus, medicamenti cuiusdã efficacis καρικοῦ appellati cõfectio describitur nõ edulij: arbitror ergo legendũ καρικὸν φαρμάκοντι οὕτως ὀνομάζει, vt illic habet.

καρυκοειδέα. Sanguinea, vocant autem id proprie medici.

καρύκη. Lydium edulium varium ex sanguine confectum.

καρχήσιον. In summo velo habens rotulam, καρχήσιοι in ipso funes extenti nominati.

καταβλακεύουσιν. Paruipendunt.

κατάβλημα. Indumentum data opera factũ ad regendum subiectas partes.

καταγνυοι. Ad extremum inutilitatis, vel imbecillitatis ducit.

κατακορέα. Vocat sic, & nimis biliosa excremẽta, & pectora κατακορέα, talis humoris generatiua: quidam pilosa intellexerunt, sed & κατακορεῖς ἀνθρώπους similiter nominat: pharmacũ quidẽ κατακορὲς, vel propter euacuatũ ab ipso humorẽ, vel propter propriũ colorem: appellat autem, & sitim quodam in loco κατακορεῖ, quæ. s. propter talem humorẽ facta est vehementior, vel ad summũ intensam, sic igitur, & eneruare κατακορεῖν.

κατὰ κούρην. Nouaculæ tonsuram, sic melius est scribere, inquit Dioscorides, κατὰ κορυφὴν κορηΐην τομὴν. i. in vertice puellarem tonsurã, τὸ κείρειν. i. tondere hinc, & apud Theophrastum κεκαρμένη, idest tonsa abies pro secta.

κατακρούειν. Diffringere, vel discindere.

καταλείφειν. Illinere, vel iungere.

καταμώσας. Qui demisit causa quærendi, facta enim est vox à quærendo, quemadmodum & qui quæritur.

D * Delẽda est hæc dictio, primo cũ nec etiã in græcis cod. inueniatur.

καταναισιμοῦται. Consumitur.

κατάσημα. Confirmatio, & animaduersio, in secundo de morbis popularibus, & κατασῆσαι animaduertere.

καταφρονέοντα. Remissæ sentientem, in maiori de prædictione.

κατάχλοα. Valde virentia.

κατιαλ-

κατιαλλόμεναι. Colligatæ.
κατινόει. Resipiscebat, quasi expergiscebatur.
κατεπλήσσετο. Stupidus factus est.
κατηβολίσι. Circularibus initijs paroxysmorũ.
κατήρτητο. Placidum, & temperantem reddebat.
κατ᾽ ἰητρεῖον. Ad chirurgiam pertinentia.
κατωπτῆρι. Eo instrumento, quod ἕδρ εὐρυσμὸν, i. sedem dilatans vocant, vt & διόπτρα instrumentum, quo mulierum natura dilatatur, & inspicitur.
κατὰ ὠμησάδεω. Subaudiendum est vici, vt κατὰ σωσίλεω.
καυλός. Radix quidem herbæ Silphiũ proprie vocatur, Caulis autem, & succus, vt aliorum. Scribit igitur ipse in libro de ratione victus acutorum, vel Silphium, vel caulis, vel succus. †

† Additur in cod. Hẽ. Stepha. ἔστι καὶ καῦλος τις τόπος, i. est, & Caulus, locus quidam.

καύσωμα. Inflammationem, in primo de morbis minore.
καυτῆρα. Aeneum Calamulum quendam perforatum in fundo, per quem cauteriolũ apparens demissum vrere potest.
κάγχρυος ῥίζαν. Thureæ radicem: cum autem pluraliter dixerit τὰς κάγχρυς, tosta hordea intelligenda sunt.
κέδματα. Ex fluxu diuturnas affectiones, vel in omnibus articulis, vel præcipue circa vertebrum coxarum: proprie * autem tibi hoc exposuimus, sicut & alia quædam verba.

*ἰδίᾳ, idest separatim.

κεκωμῶσθαι. In somno esse, vel veterno.
κερχναλέον. † Asperitatis effectiuum: sic & asperitas nominatur gutturis, & in pulmone strepitus, & asperum, & asperari, & asperationes similiter significant.

† κερχναλέον, Cerchni effectiuũ: sic autẽ tũ asperitas nominatur fauciũ: tũ strepitus, q̃ in pulmone fit. Sic & τὸ κερχνεται, & οἱ κερχνασμοί, proportionale significant.

κεφαλοειδοῦς. Caput habentis.
κιγκλισμός. Breuis, continuata motio, à Cinclo animali.
κιθαρὸν. Pectus.
κιῶν. Bestiolarum congregatio, quæ triticum comedunt, quarum vnaquæque cion nominatur, in fine secundi de morbis mulierum nomen est.
κλεῖθρον. In gula locus sub tonsillis.
κλιμακτῆρος. Transuersi in scalis ligni: quidam autem κλιμακίου scribunt, sine ε, & per climacium, altera quædam talis.
κλισμόν. Lectum, in secundo de morbis mulierum.
κνημαίου. † Cruralis, si ita dici posset.}

† τοῦ τῆς κνήμης.

κνήματα. Rasuræ, & κνῆσαι radere.
κνῆστρον. Idem quod κνέωρον, instrumentũ scalptorium.
κνήστρῳ. † Cultello quodam } est autem cultellus quo raditur caseus.

† τοῦ στρογγύλου.

κνιδώσεις. Puncturæ quædam vellicationis modo, quales ab vrtica herba fiunt.
κνιπότητα. Vellicationem: quidam autem ariditatem oculorum intellexerunt.
κνύμα. Factum nomen est ad imitationem stre-

A pitus. Sed & leniter suspirans, κνυζόμενος dicitur ab eodem, & in canibus mugitus, κνυζηθμός, id est gannitus.
κόγχην κεραμίδα. Hoc est figlinum vas, nihil plus significat, quam κέραμις, idest Figlinum vas.
κόγχον. Concham hiatulam.
κόκκαλον. Plurimi nucleum nucis pineæ. Dioscorides autem Cnydium coccum diminutiue.
κόκκωνα. Coccum communiter appellatũ, non Cnydium, quod ipsum aliquando coccum sine additione nominat.
κόλλικας. Rotulas, & illud { Aristophanis } in Acharnensibus, κολλικοφάγε. i. Rotuliuora
B Bœotiole, de paruis panniculis dictum est.
κολοκύνθην ἀγρίην. Colocynthidem.
κοπρείων. Fauorum: plurimi autem scribunt κηρείων. Significat autem expressorum.
κορὴν. Herbam, quæ hypericon nominatur: habet autem fructum κορίῳ similem.
κορύς. Ex ramis adnascentias, nouas germinationes.
κορυφάδων. Orarum * contractionis ad vmbilicum. † τῶν κορυφῶν.
κοτίδι. † Neruo ceruicis, } cerebello. † τῷ ἰνίῳ.
κότινον. Syluestrem oleam, siue oleastrum.
κοτυλίδα. Concauitatem vertebri coxæ, & ita adiunctis libro † de curandis luxatis, } & in secundo de morbis maiore. † Mochlico. e. ita inferius.
C κοτυληδόνας. Ora vasorũ in vuluas descendentium, vt in libris de Hippocratis Anatome demonstratum est.
κοχώνην. Iuncturã in vertebris coxarum ad sedem, propter quam omnis locus circa sedem sic vocatur.
κράδαι. Fici rami maiores.
κραίνουσι. Desinunt.
κραμβίῳ. Crambes decocto.
κρέκην. Nomen factum est, odiosum sonum, in secundo de morbis maiori.
κρήγιον. Bonum.
κρημνοί. Labra vlcerum, vt in libro de locis hominis: & alæ pudendi muliebris.
κρήσερα. * Farinæ tritici, euolatio quã vocant, & sacculum quidam lineus. * Ant. cod. habet κρησέρα, & ita Erotianus.
D κριμνά. Crassiores farinas: cum autem dixerit, κριμνὰ ἀλφίτου ἁδρὰ crassissimas farinas significat.
κρότωνας. In pulmone chartilagineæ concauitates. In primo de morbis.
κρότωνος ῥίζα. Crotonis radix: hoc Aegyptij cicion nominant.
κυάμου καρπόν. Fabæ fructum. Dioscorides * ait ipsum hyoscyami dicere: sic enim in primo de morbis mulierum. Quidam autem Aegyptiæ intelligunt.

*Cod. quidẽ omnes græci, quos viderim, habẽt, Dioscorides. Scio tamẽ Galenũ citare libros Dioclis de morbis mulierum 6. Epi. sect. 2. com. 44.

κύαρ. Acus foramen.
κύβιτον. † Os cubiti, qui & cubitus. } Dioscorides autem nodum brachij sic nominari ait. † τὸ ἀλέκρανον, ὅπερ καὶ ἀγκών.

κύκλοι προσώπου. Malæ, in primo de morbis maiori.
κυλιχνίδα. Et paruum calicem, & vasculũ medicinale.
κυρβασίην. Pileum acutum, quem, & Tiaram.
κυρήβια. Paleæ, significat & furfures, & hordei purgamenta.
κυρίησιν. Diebus quibus ad talia iudicanda creditur.
κύρσεον. Podicem.
κύστιγγα. Vesicam paruam.
κώδεις. Capita papaueris.
κωλεός. Concauum in vulnere, aliter membrũ in vulnere. ἢ βέλτιον ἐξαιρέσιος.
† καταφορά. κῶμα. † Somni vehementis impetus: scriptus est autem, vt scis, à nobis de hoc libellus.
κωνίαν. Vinum picatum, inijcitur cum cortice piceæ semihemina in vas figlinum: & aliqui quidem excolant, postquam ebulliuit, alij vero prætermittunt.
κωφοί. Languidi, inualidi, κωφοῖ vero verbum tertiæ personæ tertiæ coniugationis, langue facit, & retundit, significat.

Λ

Λαβή. Initium accessionis febris, maxime autẽ ex circuitione.
λαγνείη. Significat aliquando etiam ipsum semen, vt in libro De natura pueri. Sic, & τὸ λάγνευμα, id est semen.
† Al. λαγώπυρος. λαγόπυρος. † Lagonate appellata herba.
λαμπτήρ. Quem multi φανὸν, hoc est pharum, vel lampadem nominãt. In secundo de morbis maiore. Apud alios, & maxime atticos, in quo ligna comburebantur præbentia lumen. sed & fax, & lucerna aliquando λαμπτὴρ nominatur.
λαπαχθῆναι. Proprie quidem euacuari, propter hoc autem, & μαλαχθῆναι, id est mollire.
λαμπυρά. Spumosa, splendet enim spuma.
λάσιον. Sindon, Linteum.
λεβηρίδα. Serpentis exuuium. Quidam autem concham vacuam.
λέγνα. Extremitates oris vuluæ ex translatione: sic enim vocantur, ab extremitatibus indumentorum: nominat, & alibi extremitates has ἀμφίδεα.
λέκιθον. Quod est intra lentis corticem.
λεπάδες. Petris adhærentes conchæ.
λεμπτά. Sic aliquanto vocat rara, vt in libro de locis hominis.
λευκὴν ῥίζαν. Albam radicem dracunculi.
λευκοῖυ καρπόν. Albæ violę semen sic vocari ait Dioscorides.
λεῶς. Omnino, * omnia.
λιβανωτῦ καρπόν. Ipsum forte appellatum sic thus, quoniam semen thuris arboris in vsum venire nescimus.
λιβηρῷ. Humido.
λίβος. Destillatio quædam oculorum fluida, facta est autẽ vox παρὰ τὸ λίβειν, i. ab eo quod est stillare, quod proprie videtur significare guttatim cadere.
λιγνώδης. Denigrans, λιγνὺς enim nigra.
λίθον μέλανα. Quem & molarem vocant, cochlacem.
λιμακώδεις. Humidi & herbacei.
λίπα. Oleum. In secundo de morbis mulierum.
λιρίον. Lilium, Oleum autem ex eo aliqui λίρινον, cum litera ν, scribunt, aliqui vero sine, ν λίριον. Vocatur autem non solum κρίνινον, id est, lilinum, sed susinum, & anethinum. — De hoc supra dictum est in litera ἀνθιν: vnde hic legẽdum puto ἀνθινον, non autem anethinum.
λοῦν. Non solum lauare, sed, & humectare: sic λοῦσθαι, id est lauari duo significat apud ipsum; & alia similia.
λυπρά. Nuda, & arida loca.
λύσιας. Interualla, quibus articuli inter se disiũcti sunt.
λυῶδες. Insaniens.

M

Μαγίδα. Et velut offam, & massam, & magnã magdaliam.
μακρόπνους. Scilicet valde spirans, vel per longum interuallum spirans.
μαλακέιοισιν. Sic vocantur quæcunque aquatilium * spinam non habent, vt polypus, & loligo, & sepia, & vrtica: hæc * enim, & sanguine, & visceribus carent. — *Al. spinas *Al. i. autẽ.
μαλθώδεα. Mollientia, † & velut cerea, μάλθη enim cera est, & maxime mollita. — † ἢ κηρώδη, i. vel cerea.
μαρίλη. Quam multi θερμοσποδιὰν, id est cinerem calidum vocant.
μάσθλης. Caloris.
μάσσειν. Non solum miscere vel subigere, sed etiam exprimere, vt in primo de morbis maiori.
μάσσον. Plus, in maiori de prædictione.
μάτος. Quæstio, & inquirere * ματᾶσθαι. — † Al. ματεῖσθαι.
μαχαιρίδι ὀξυβελεῖ. Cultello acuto, phlebotomo.
μαχαιρίδι σηθοειδεῖ. Scalpello medico ventroso.
μέλαινα. Dicitur & morbus sic ex nigra bile constans.
μέλαιναν ῥίζαν. Asphalathi aromatici appellati radicem.
μελαῖνις. Cum accentu circumflexo Dioscorides legendum putat, μελαῖνις capra, μελαῖνις, vacca, & significari ait ex Melenis. Vrbs autem ipsa ad Chrysæum campum sita ante Criphium, pascua bona habet, & bonum lac gignentia, vt inquit Dioscorides.
μελάνιον. Quod est in Prognostico. Quidam coniunctim

coniunctim legunt, vt sit denigrans: quidam autem distingunt, viride vel nigrum ἐὸν, pro eo quod est existens.

μέλανι φαρμάκῳ. Nigro medicamento: hoc quomodo paretur, in libro De Vlceribus ipse docuit.

μέλαν τὸ Κύπριον. Cyprium cinerem, quo ad oculos vtimur.

μελεδαίνοντι. Curam habenti, curanti, & μελαιδὼν. cura, non vt apud Homerum tristitia.

μελιηδέα. Non solum suauem, sed & cum mel le mistum, vt in primo de morbis maiori, in eodem autem, & μελίχρουν nominat huiusmodi vinum.

μεμύρηκεν. Conuoluit, à lanis, quæ nentur.

μεμιασμένον. Fœdatum, vt est apud poetam.

μεμολυσμένους. Quidam refrigeratos, quidam autem induratos, & lapideos putauerunt.

μεμωρωμένα. Carentia sensu.

μεσοδμή. Obstaculum trabis ligneæ separans in vna domo in duas partes diuisa, tanquam *columna quædam in medio posita, quidam autem, & superpositum tectum μεσόδμην vocant.

μεσόβλημα. †Vt si, *μεσέντη, dixisset.

μετακύρας. In libro De ratione victus acutorũ, lactea commistio.

μηκώνιον. Peplum vocatum, quem, &† succum papaueris} nominat.

*μεσοδμὰ. *Hen. Ste. legendum putat μεσοδμὰ. † Al. μεσόβλητον. *Al. μεσεντέριον. †μηκώνιον.

μήλην διαστομωτρίδα. Specillũ ad diducendũ, adaperiendumque idoneum.

μήλην ἐξωτίδα. Specillum auricularium.

μήλην ἰσχυρήν. Specillum vulnerarium.

μήλη πλατείη. Specillo lato in modum rudiculæ.

μήλης τῷ πλάτει. Cyathulo oculari spicilli.

μῆλα*. Ouiculæ.

†Al. μάλεια.

μηλιάς. Ex Mele insula.

μηλιάδος ὠμῆς. Chalciditis, vel aluminis ex Melo.

μηλιάδι. In primo de morbis minore, μηλιάδι inquit, à Melo insula.

μήτρη. Tegmen, & tãquam inuolucrum quoddam ἐπιδιδυμὶς nominata: est autem varicosus quidam tumor in summo imminens didymo.

*μηνίειν. Mandere, edere.

μύκη. Præclusio, suffocatio.

μυοχάνη. Epitheton hiantis, Si autẽ μυελοχάνη scribatur, in millibus fuerit hians.

μύρραν. Apud Aeoles σμύρναν, id est mirrham, duplici ρ scribitur.

μυρτίδανον. Plurimi quidem piper, Dioscorides autem Anazarbeus in primo de materia, adnascentiam inæqualem, & tumidam circa myrti ramum. Atque Hippocrates fructũ sic nominat ex arbore, quã ipse ait † ab alijs} appellari piper.

*Cod. antiqui duo habent μασᾶν. † ὑπὸ ϛερσῶν habet cod. Aldinus, alij ὑπὸ ἑτέρων. Ego vero legendum puto ὑπὸ περσῶν, i. à Persis. vide supra in dictione ἀσθμαν in margine, & inferius in dict. στρογγύλον.

μύτις. Vocatur quidẽ sic, & in ore sæpiæ atramentum, & piscis, quidam ab Hippocrate significatur.

μυτλωτόν. Intritum Dioscorides esse ait alliorũ vel ceparum.

μώλυζα. Allium simplex caput habens, & non diuisum in spicas: quidam autem moly herbam.

μωλυόμενα. Paulatim extabescentia.

N

Ναυσιώσιες. Effusiones sanguinis, quas & ἐκχυμώσεις appellat: translatum est autem nomen ab ijs, qui in nausea sanguinem vomunt.

νεῖον. Nuper, vel nouum.

νεόμενον. Natantem, aduenientem, ab eo, quod est νεῖσθαι, hoc est venire, in primo de morbis mulierum, vtrunque, alterum in* loco, alterum in {partu imperfecto.}

* χωρίῳ. † ἐμβρύου.

νηπέλει. † Impotens est.

† Al. νηπόλει.

νυκτάλωπες. Per noctem non videntes.

Ξ

Ξηρῇ σηπεδονώδει. Videlicet grangræna, vel aliquo hoc generaliori morbo.

ξύμι. Quod vocatur pruritus.

O

Oά. Quæ à multis οὖα vocantur, id est sorba.

οἰναρέῳ. Viti.

οἰναρίδων. Palmitum vitis.

*οἴασπη αἰγός. Sordes inter pilos capræ nascens, & maxime in eis, qui circa sedem sunt, consistens.

* οἰσύπη legit Henri. Steph.

οἰσοφάγος. Ventris stomachus, tanquam *guttur quoddam existens.

* οἰσοφάγος quã dictionem suspectã habet Hen. Steph.

οἰσυπίδας. Ouis sordem, hoc est lanam sordidam.

οἰσυπίδες. Ouis sordes conglobatæ, significat, & lanæ sordidæ vellus.

ὄκεις. Eminentia oblonga.

ὀλερόν. Male olens, vel nigrũ, à sepiarum atramento*.

* θολόν.

ὀλισθεάζοντα. Labentem.

ὀλοκωνίτης. Herba quædam agrestis oleracea.

ὄλον. Atramentum sepiæ.

ὀλώδεα. Turbida vel nigra.

ὀλοφλυκτίδες. Pustulæ, quæ subito erumpunt.

ὀνεύεσθαι. Per * axium conuersionem extendere, ὄνοι enim & ὀνίσκοι axes, scribitur, & κατονεύεσθαι.

* forte axem legendum.

ὄπλα. Funes ex stuppa, vel lino, vel canabe.

ὀπός. Succus silphij per excellentiam, quemadmodum, & * thyrsus: vocat autem silphium etiam radicem solam.

* καυλὸς.

ὀποῦ

ὀποῦ καρπόν. Silphij semen, quod & folium singulariter, & magydaris à quibusdam vocatur.
ὀργάσασθαι. Commiscere, contemperare.
ὀρθοπεΐονι. Cibo tanquam in diem satis sit.
ὀρειχομπίδιον. Alia scriptura, ὀρειχωνίτιδος, de qua ante dictum est: ait autē Dioscorides in monte natam ὀρειχωνίτιδα nominari.
ὀρρωδέων. Vsque ad caudam extensorum.
ὄρρος. Sacri ossis extremitas, quod etiam ὀρροπύγιον vocatur.
ὄρχεα. Sacculus testiculorum.
ὀσχίῳ. Circa os vuluæ flexuosa extuberantia: ὄσχος enim, & μόσχος, palmites, & claviculæ: idem autem, & ἀμφίδιον, & λέγνα, nominat.
ὀτίδος. Auis, Aristoteles, ὠτίδα per ω, vocat, Xenophon autē in primo Cyri expeditionis ὀτίδα per o, scribit.

Π

Παλινόσκια. A sole auersa.
παλῦναι. Inspergere.
παράλαμψις. In nigro oculorum splendens cicatrix, eo quod aliquanto crassior sit ægide.
παράλιον. Species tithymali: vocatur autem, & quædam brassicula παράλιον marina.
παραστάτας. † Quædam vasa spermatica, } in libro De venis, qui adiectus est libro de curandis luxatis. († τὰς ἐπιδιδυμίδας.)
παραφᾶσαι. † Aberrāte manu attingere, } cum deceptione, vt, & ἐσαφᾶσαι iniiciente manū attingere: hinc & occulta loca iuxta muliebre pudendum παραφάσιας nominat. († παράψασθαι μετὰ καθέσεως.)
παραφάσσειν. Desipere, vt, & ἀλλοφάσσειν, tumultuari, cum tenui autem legendū est, nō vt quod est ante ipsum παραφᾶσαι, inest enim in eo τῆς ἀφῆς, id est tactus nomen.
παρθένιον. Millefoliū, vocatur autē παρθένιον, & anthemis, & helxine, & mercurialis, & amaracum, sed & Dioscorides * nunquā ait intelligenda est vel helxines, vel mercurialis species parua habens folia. (* μήποτε, id nunquid p interrogationem.)
πασπαλέτης. † Panis vel farina milii subtilis } († ἐγχυγχαλέτης.)
πασπάλη, vel πάσπαλος enim milium est.
πασσαλίσκῳ. Paruo palo, diminutiue.
παφλάζειν. Nomen fecit, errantes, & resumētes in disserendo significare volens.
πέζαι. In secundo de morbis mulierum sic scriptum est, & pedes tumescunt* pueri maxime. Zenodotus quidem in gentium vocabulis πέζαν ait pedem vocare Arcades, & Dores: Hippocrates autem videtur vel planitiem appellatam pedis sic nominasse, vel talos pedum. (* παῖδες.)
πέλλα πελιδνὰ ὑπόκιρρα. Liuores subfului, hæc eadem, & πελιὰ vocat. Zenodotus autem in vocabulis gentium Sicyonios ait giluum πέλλον nominare.

A πεμφιγώδεες. Vel humore, & humiditate pleni vel ventosi.
πέπλιον. Quod, & peplis, & portulaca agrestis.
πέπλος. Idem, & humilis ficus, & papauer spumeum, & † succus papaueris. } († μηκώνιον, cuius medicamēti purgatorij sæpius habetur mētio ab Hippocr. vt in fine lib. quarti de diæta acut. & in lib. de fistulis, & in 7. Epid. non procul à fine.)
περητηνείῳ. Terebro recto, & acuto: est enim, & aliud chœnicis.
περιεΐλλετο. Indumentis seipsum tegebat.
περικεκαμμένοι. Inflexi, adunci, & curuati.
περινήματος. Circuminundationis.
περινεῖ. Circuminundat, circumnatat.
περινῷ. Perineo, est autem locus inter scrotum & anum, vbi vesicæ collum est.
περιξύσας. Qui circumlacerauit.
περιποδίην. Circulariter sub pedibus existentē, & infra. B
περιρρῆδες. Perfractum vtrinque.
*περηναί. Nigricantes, & liuentes. (*Hen. Ste. arbitratur legendum esse σιμαὶ ex Erotionis auctoritate.)
περόνην. Aliquando quidem os totum coli, aliquando quidem adnascētiam ossis, aliquando adnascentiæ tumorem.
περσύας. Anni præteriti vinum, tanquā περυσύας, hoc est anni præteriti quoddā existens, vt αὐτίτην nominat τὸν αὐτοετίτην, id est, eiusdem anni.
πήρινα. Perineum, in libro autē de hemorrhoidibus, & fistulis, & sedem dicere videtur.
πιέστρῳ. Instrumento, quod † fœtus imperfecti infractorem } vocant. († ἐμβρυοθλάσταν.)
πικέριον. Butyrum.
G πιτυΐδι. Picea resina.
πιτύλοις. Remigationibus, vel remis.
πλαταμῶν. Eminens in mari petra læuis, & * humilis, circa quam dilatantur fluctus. *
πλεκτανέων. Cirrhorum, apprehensionem circumplicantem.
πλεννεραί Mucosæ, & πλέννα mucus.
πλευμονοῖ. Pulmonarius fit, vel tabescit.
πλεύμος. *Corruptio, vel pulmonaris affectio. (* φθεὶ)
πλήμνην. Modiolus rotæ.
πλήσιγγας. Ferulas, ab eo quod est πλήσσειν, idest percutere.
πνευματώδης. Et inflatus, & difficulter spirās: vocat enim sæpe, & ipsam difficultatem spirandi, spiritum.
D πόιη. Primæ lactis partes ex se ipsis coagulatæ.
ποίην. Quæ habet folium simile viti natura, vt cissampeli appellatæ species.
πολυγεάῳ. Multiuoræ, καὶ γόνος αἰζηῶν ἔγραψε κηδεμόνα. Callimachus pro eo, quod est deuorauit.
πολύκαρπον. Crategogonon appellatū, { genus herbæ. }
πομφοί. Pustulæ cutis tumētes, simul & liuidæ, & rubentes.
πόσῳ. Modico.
ποταίνια. Recentia Dores.
πότι. Aliquando.
πρός. Præterea autem.
πράμνιος. Vinum quoddam sic appellatur, nigrum

grum, & austerum. A

ϖρηνές. Ad terram pronum.

ϖρῆσμα. Inflatio, & ϖρησίως, inflationis & ϖρηςικώτατον maxime inflatiuum.

ϖροαυξέας. Morbos quosdã sic nominat, qui in prouectis ętate fiunt, nam & ipsos sic aliquando vocat ætate prouectos.

ϖρόκα. Repente.

ϖροκώνια. Ex nouis hordeis farinas: quidã autem ex non siccatis solas.

ϖροχίδι: μαχαιριδίῳ. † Phlebotomo.

† al. φλεβοτόμῳ μαχαιρίδι.

ϖρομυλλαίνει. Procidit, prominet in anteriorem partem.

ϖρομυλλήνας. Protendens extra labra.

ϖροσέχει ἡ νοῦσος. Pro eo, quod est permanet morbus, in secundo de morbis maiore.

ϖροτρέπεσθαι. Mutari.

ϖροσωδέςερον. Graueolentius sine iota, cũ iota autem ϖροσῳδέςερον à tumore facto tumidius significat, vt in secundo de morbis maiori.

ϖροτιθέμενοι. Protendentes.

ϖρόφυσιν. Germinationem.

ϖυθμενόθεν. † Non omnino } factum est autẽ nomen à fundo vasorum, tanquam si, integre, diceret, vel perfecte, vel planè, vel ab initio, vel omnino.

† Nescio quid sibi velint hæc verba οὐδὲ ὅλως, cum Gal. 2. de dięta acut. 42. dicat ϖυθμένοθεν Hippocra. significari vel τὸ παντελῶς, i. penitus, vel τὸ ἐξ ἀρχῆς, i. ab initio: vel igitur delẽda sũt hæc verba, vel pro οὐδὲ ὅλως legendum videtur παντελῶς.

ϖυρίας. Feruentes[a] panes*, vel fragmenta accensa ex scoria ferri.

[a] Ἀπόχλιαρος.

ϖυρήνας. Grana, dictum est de Thure.

ϖυρὸς ἀγρίου. Erysipelatis.

P

Ραγεῖσα. Significat aliquando collectim impetum faciens, vt in secundo de morbis maiore, & αἱμοῤῥαγία ipsa, hoc est sanguinis effusio, ab hoc composita est.

ῥαιβοειδέα. Retortum.

ῥᾶον. Paratius, & facilius, non nulli quidẽ feracius, copiosiusve intellexerunt.

ῥαφίῳ. Subula, qua perforantes artifices talium commodos vsus lini traiectioni faciunt.

ῥέγξιν & ῥέγχος. Ronchus, nomina facta sunt ab eo strepitu, qui in stertẽdo fit, vt & ῥέγχειν. id est stertere.

ῥέμβει. Errat.

ῥέμβην. Errationem & quædã alia, ab eo quod est ῥέμβεσθαι, hoc est circumagi.

Quidã codi. habent ῥέμβῃ πλάνητι καὶ ὅλῃ, i. ῥέμβῃ, erratione quadam, & vacatione cuius etiã lectionis meminit. Hẽ. Steph.

ῥηγμοῖσι. Scissuris, Fracturis.

ῥημεσιν. Agnis.

ῥινέσιν. Agnis.

ῥήνικας. Pelles agninas.

ῥηνός. Agnis.

ῥηχίησι. Tanquam inundationibus: nam ῥηχὶν tanquam inundatio quædam est.

ῥίζα. Sic vocatur herbula quædam sine caule, & sine flore, & sine fructu, habens tria folia ex omni parte oblonga humi iacentia duorum digitorum magnitudine, similia folijs anchusæ, radicem autem tenuem leuiter purgantem.

ῥίζαν λευκήν. Radicem dracunculi.

ῥικνόν. Rugosum.

ῥοικά. Retorta.

ῥόμματος. Liquoris ad sorbendum, vel actus ipsius sorbendi, hoc est sorbitionis.

ῥόα. Ex moro mora immatura, & siccata, & contusa, vt obsonijs inspergatur, vt & propriè appellatus rhus, vt Dioscorides in primo de materia inquit.

ῥοφήμ͂ων. Sorbitionum, vel omnium, quæ quoquo modo sorbentur.

ῥύματα. Ab eo quod est ῥύεσθαι, id est seruare, remedia.

B ῥωγματίης. Fractum aliquid intus habens, quẽ & ῥηγμητίαν nominat.

Σ

Σαράπους. Quæ distractos, & distantes habet digitos pedum.

σαρκάζειν. Proprie quidem per labrorũ morsum subsannare. Hippocrates autẽ, & summis labris contactis vellere aliquid.

σατυρισμοί. Circũ aures prolixi tumores † durarum concretionũ carnis in se ipsam conuolutæ. } Quidam autem pudendorum intensiones intellexerunt.

† τῶν ἀδένων

σαυρίδιον. Nasturtium herba à figuræ similitudine, eadem, & cardamum vocatur. C

σελάχεσιν. Sic vocatur omnes pisces, qui squamas non habent, & animal pariunt.

σεσηρός. Deflexum & plurium distans labris, quod, & * ἐκπεπληγμένον nominatur.

* Hen. Ste. coniectat, legendum esse ἐκπεπταμένον.

σηριγγώδη. Laxa, rara, multis foraminibus diuisa: hęc enim foramina σήριγγες, & σήραγγες vocantur, & tale corpus σηριγγῶδες, & σηραγγῶδες, hoc est foraminosum.

σησαμίς*. Sesamidis appellatæ.

Hen. Step. arbitratur legendum esse σησάμης genitiuo casu.

σιτανίῳ. Præsentis anni tritico, hoc est, vere sato.

σιτανώδει. Vel ex præsentis anni frumẽtis, vel ex excussis, & tenuibus farinis, hoc est purgatis.

D σιάλου δαιδὸς καὶ σιάλου αἰγός. Pinguis conuiuij, & pinguis capræ.

σιαλώδεα. Pinguia, opima.

σιδιοειδέες. Luteas † vt cortex mali granati.

† vel pallidas.

σικύην ἄτμητον. Cucurbitam agrestem indiuisam.

σικυώνην. Quatuor significat apud ipsum, colocynthidem, Pyro similem cucurbitam, medicinalem cucurbitam fundo carentem, & coni similem cucurbitam.

συκυώνης ϖόγγον. Colocynthidis iterior pars.

σικυίδα. Pyxidem, significat etiam aliàs nomen hoc, fictile quoddam vas, in quod farina inijcitur.

σινόμωρα. Quæ mali moris sunt.

σιραίῳ.

† Hen. Steph. non sine ratione suspicatur legendum esse γλυκεῖ, ἑψήματι.

σιεχίῳ. † Dulci decocto.
σικανός. Malitia insidiatoria, causa occulta.
σκαφίδα. Attici quidem pastoralē mulctram vt aliquādo dicunt, situlæ, & mulctralia facta, quibus mulgebant: Hippocrates autem marinam concham prolixiorē, quam multi μύακα, id est mutilum vocant.
σκέθρη. Exacto.
σκελιφρός. Aridus, contractus.
σκεπαρνηδόν. Effracte, nam σκέπαρνος ipse fascia à fabrilibus nominatus esse ascijs videtur.
σκήμψις. Consideratio, conclusio, in sexto de morbis popularibus.
σκιαυγεῖ. Cæcutit.
σκιμπτέσθω. * Concludatur.
σκίμφθη. Duo significat apud ipsū, & diuisum fuit, & admotum fuit.
σκληλήματι. Arefactione, contractione.
σκληρά. Desiccata, & ab eo omnia eadem ratione.
σκληρύνει. Desiccat, & σκληρύνεται, desiccatur.
σκορδινᾶσθαι. Extēdi, & maxime cum * hiatu. (* χάσμης.)
σκῦρος. Callus, & σκυρωθῶσι, occalluerit.
σκύψαι. Verberare, secare, diuidere.
σκύτα. Quæ in articulo ceruicis sunt.
σμηκτίδα γῆν. † Cretam terram albā, qua fullones vtuntur. } († κιμωλίαν.)
σμωδικοῖς. Ad vibices sanandas apti, ad σμώδικας, hoc est liuores, qui ex percussione fiunt, proficientis.
σπάδων. Conuulsio, fœmininum nomen.
σπαργᾷ. Luxuriatur, turgescit.
σπατίλη. Humidum excrementum.
σπέρμα. Significat etiam fructum.
σπερχνή. Festināns, assidua.
σπόγγοι. In faucibus * tonsillæ, quarto de morbis popularibus. (* ἀμίνε.)
σποδίτη ἄρτῳ. Pane subcinericio vocato.
σποράδες. Differentes, non eiusdem generis aliæ alijs * conuenientes. (* συμβαίνουσαι, id est cōuenientis.)
σταδιεύς. Dioscorides ait, stadijs mēsurans ambulationes.
σταλαγμοῦ. Destillationis à capite.
στεαρ ἡδυντόν. Adeps in aromatibus quibusdā, & aqua coctus.
στεῖλαι. Supertegere, inungere.
στενυγρῶσαι. Angustare. Quidam autem claudere humidorum exitus, & siccare.
στηθοειδεῖ μαχαιρίῳ. Scalpello medico latiore.
στηπῶδες. Adipe obesum.
στίον. Calculus, lapillus, στίαι enim sunt iuxta mare calculi, & στιῶδες hinc, durum.
στίφραι. Aridæ contractæ.
στοίβης καρπόν. Lappaginis semen.
στολιδωδέστερον. Rugosius.
στομάργε. In secundo de morbis popularibus Dioscorides sic scribit, & significari ait, loquentis furiose. Alij συμάργε scribunt, &

A nomen proprium intelligunt.
στόμβον. Grauisonum, grauiter sonans.
στρεβλοί. Quos & Strabones nominant.
στρέφει. Dolorem intestinorum præbet.
στρέφεται. Tanquam inhabitat, in libro De aeribus, & locis, & aquis.
στρογγύλον μήλην. Spathomelen specilli genus.
στρογγύλου. * Piperis, ipse enim sic scribit, & Indicum, quod vocant Persæ piper in hoc autem est quiddam rotundum, quod vocāt Myrtidanum {id est piper.} (* Myrticani. vide supra in dictione Indicū, & in dict. Myrtidanum.)
στροβλήιν. Vertibilē, in libro De hæmorrhoidibus, & fistulis.
στρυμάργε. Agnoscit, & hanc scripturam Dioscorides non solū στομάργε. Atque hoc nō
B vt propriū nomen exponit, sed furiose affectum circa rem venereā significari ait, dicta enim esse apud Hippocratem, & alia eodem modo epitheta, vt myochane, sarapos ῥυπαλώπεξ, vel gripalopex, sed & apud Erasistratum ait Rhinocoluros, hoc est qui mutilatis naribus est.
στυπτηρίη χαλκῖτις. Quam simpliciter vocamus chalcitim {vulgo vitriolum vocatur.}
συγκομιστοὶ ἄρτοι. Sordidi panes, quod omnes simul farinæ colliguntur, & non secernuntur.
σῦκα. Tumores carnosi in partibus palpebrarum facti.
C σύκιον. Ficorum aridarum decoctum.
συκῆς. In primo de morbis mulierum, & fomentum συκῆς à radice, æque atque συκύας hoc est mori, quod alibi tanquam exponēs ait mori radicis.
συλλοχίας. {Congregationes translatio à congregatis {in exercitibus.}
σύναγμα. Vel humor quidam concretus, vel † internus tumor, } vel hypostasis, vel * callus, & melius in sexto de morbis popularibus dicit. († εἰς τοὺς ἀ... χους. † ἐναιώρημα * πῶρος.)
συναρθροῦται. Coaptatur.
σύνδεσις. Significatur aliquando, & tanquam densitas, & astrictio.
συνδιαίνεται. Conduplicatur.
D συνεκχυμοῦν. Commiscere, & contemperare sanis succis.
συνέρξει. Velut conclusione.
συνηρεφές. Obtectum, adumbratum.
συνηρεισμένα. Coaptata, vt in libro De curandis luxatis.
συννενωμένα. Coniuncta, vel coeuntia.
συρμαΐζα. Moderata eorum, quæ in vētre sunt, purgatio.
σύσταθμον. Par pondere.
συστρεφάς. Tubera, Durities.
σφαδάζει. Aegre fert.
σφάκελος. Corruptio omnis quocunque fiat modo: scis autem, & de hoc à nobis pluribus demonstratum esse.

σφάκερος. In adiunctis libro de vulneribus capitis, dolens caput autem, & sideratus si fuerit, cepæ contrarium, in plurimis autem manifeste σφαλερὸς scribitur.

σφενδόνην. In libro de articulis à funda lapides iaciente appellatum, ad restitutionem membri vtile, in libro autem de sterilibus vocatum custodem. significat autem, & muliebre pedum tegumẽtum, & quæcunque huic similia.

σπυράδες. Caprarum, & ouium excrementa.

σχάσαι. Tria significat, laniare, excernere, relaxare.

σχεδζάδα. Anchusam, herbæ genus, dicitur enim & sic.

σχέσει. Compresśione in continendo, & detẽtione, & alligatione, & presśione. cum autẽ dixerit, differt quidem aliquid, & * habitu corporis, tanquam habitum significat.

σχινδυλήσει. Figura calami, sic enim videtur * calamus dictus esse παρὰ τὸ σχίζεσθαι, id est ab eo, quod scinditur.

σχῖνον. Non solum fruticosam stirpem, sed etiã speciem quandam scillæ, vel potius omnis scillæ bulbum.

σχοῖνον ἡδύοσμον. Iuncum odoratum.

T

Τάμισον. Coagulum.

τέγγειν. Humectcre.

τελεῖν. Consumere, vt in libro de affectionibus dicit.

τέλσον. Finem & vltimum.

τέρμινθοι. Terminthi arboris fructui similes in cute præter naturam consistentes tumores.

τέρθρον. Proprie quidem sic nominatur summitas antennæ, & τέρτριοι ipsi rudentes inde in summum velum peruenientes. Hippocrates autem in secundo de morbis mulierum, cũ hic inquit, Τέρτρον fuerit morbi, ęque vt si diceret, summum, & supremum, & curationis maxime egens.

τετάρσωνται. Dilata fuerunt, ταρσὸς enim omne dilatatum est.

τετεάγωνα βέλει. Sagittæ quatuor habentes cuspides.

Al. τετραγωνω... * τετραγώνω. Quidam exponunt, inuentis in stibio crustis. Quidam autem ipsum stibium.

τετεαμένει. Tremit.

τετεομός. Tremor cum frigore.

τέως. Donec, & tunc, & prius.

τηλέφιον. Genus herbæ, quod semperuiuũ agreste, & portulacam agrestem vocant, Romani autem illecebram.

τὴν ἐν τῷ ἀλεύρῳ, βοτάνην ῥοφέουται. In farina herbam sorbent, Mercurialem herbam visus est dicere, quoniam & alibi ait, sorbiturum autem mercurialem.

A τομεῖον. Incisor, sic vocatur ferreum instrumentum bilabrum, quod fabri ferrarij, & ad alia multa, & ad tollendos, & commouendos clauos vtuntur.

τοξεύματα. Sagittæ.

τορνεύματα. Ramenta.

τροφής. Bene nutritus, pinguis.

τροφιώδες. Habens illata quædam infixa, à τρέφεσθαι, quod est infigi.

τροχοὶ. Cursus.

τρυχνεῖν. Domare, Attenuare.

τρώειν. Vulnerare, † secare venam, } vt in secũdo de morbis mulierum. †ἀποσχάζειν

τρωθῇ. Læsa fuerit, male affecta fuerit, & τρῶμα læsio.

B τρώσκεσθαι. Parere abortum.

τρωκτοῖσιν. Crudis deuoratis, vel immaturis.

τύρσιν. Turrim, & præcipue, quæ est in muris.

τυφώδης. Qui mente alienatus est, ceritus.

τυφωμανίη. Mistus ex phrenitide, & lethargo morbus.

Υ

Ὕβοὶ. Gibbosi, & ὕβαμα, gibbositas.

ὑδαταμνούσησιν. Hydrope laborantibus, vel in aquam mutantibus sanguinem, & aquosa tollentibus, purgantibusve.

ὑδατόχλοα. Vt si aquiuiridia dixisset.

ὑδατώδεας. Hydropicos.

C ὕδειον. Parua situla, Diminutiue.

ὑδερῷ. Dioscorides in secundo de morbis popularibus cum accentu in vltima syllaba legit, & significari ait ὑδροποειδῆ, hoc est, speciem hydropis præ se ferentem.

ὑπάλειπτροι. Frustulum, quo aliquis sublinere posset oculos.

ὑπάλειπτον. Medicamentum, quod illini potest.

ὑπεζύγωται. Subiectum est.

ὑπειλληθέωσιν. In se subuoluantur.

ὑπερινός. Vltra modum vacuatus homo, & ipsa vltra modum euacuatio. sic igitur exponunt quidam, & vltra modum vacuatur, vel attenuatur. videtur autem longum spirans, & breue spirans dupliciter sic dici.

D ὑπερτονεῖ. Vltra modum extenditur.

ὑπέρυδρον. Valde plenum infusa aqua.

ὑπερχολήσει. Multa repletione bilis.

ὑπεψύχθη. Mediocriter remissus est à calore febrili.

ὑπνοοῦσα. Somnolenter habens, somno sopita.

ὑπολείβεται. Destillat, Defluit.

ὕπομβρον. Subhumidum, subpingue.

ὑπομύσαρα. Male olentia, & digna, quæ omnes abominentur.

ὑποννησαμένη. Quæ subnatauit, quæ subiuit.

ὑπόξηρα. Subcaua, humiliora.

ὑπόξηρος. Aduncus nasũ, quia humiliora sunt, quæ circumcirca sunt, quàm ipsa sublimitas.

ὑποξήρες. Humiliores, contractos, dictũ est autem de ventribus in maiori de prædictione.

ὑπόσφαγμα. Totius atramenti sepiæ tanquam subsidens fex.

ὑποτροπή. Non solum reuersio, sed & vicissim mutatio, vt cum dixerit,* lasciuiens in mutatione per vicem.

*κωμωτάδης

ὑποψάφαρα. Caliginosa, subobscura.

ὑποψάφαρα. Asperiora, nam ψαφαρὸν, hoc est cano situ obductum inest in nomine.

ὑπωμέη. Subiectũ sic dici posset vel in *humerali vel humero.

*ἐπωμίδη.

ὑφύδρες. Aqua inter cutem laborantes.

Φ

Φαγεδαίνη. Vlcere excedenti.

φαίνηται. Significat & transparens in igne fiat, vt in secundo de morbis mulierum.

φαλακρὰ. Rotunda cum læuitate.

φαρκιδῶδες. Rugosum.

φαύσιγγες. Proprie quidem ab igne in cruribus exorientes circuli rubri, abusiue autem, & reliqui circuli.

φέρβεται. Exest consumit.

φήρεα. Oblongæ sub auribus glandulosæ eminentiæ, quales, & Satyri habent. Quidam autẽ, & φῆρες, & θῆρες vocantur, vt sit tanquam ferine * dictum.

*φημακτικῶς Hen. Step. putat legẽdũ esse φαρμακτικῶς, vt sit nomen possessiuũ.

φθίνει. Significat, colliquefit, attenuatur, minuitur, non nutritur.

φθόεις. Rotulas.

φιάρην. Splendens ob humiditatem.

φιβάλιος. Genus fici.

φιλεταίριος. Quam & lappam in lente nascentem vocant.

φιλίσιον. Idem & hoc videtur esse, quod Aparine, & philæterium id est, lappa.

φλάζουσιν. Obscure, & indistincte loquuntur, factum est nomen.

φλεβοτομίαν. Non solum cõsuetæ sectionis venæ hoc est, sed & aliam quomodocunque distinctam à venis euacuationem sanguinis significat, & φλεβοτομηθῆναι hoc est phlebotomari similiter.

φλέγμα. Non solum humorem hunc album, & frigidum, sed & inflammationem significat.

φλέγυρον. Ignitum, & tanquam ardens.

φλεδονώδεα. Nugacem, φλεδόνες enim nugæ.

φλέου. Verbasco similis quædam est hæc, & papyracea stirps, quæ texta circũponitur olearijs fictilibus.

φληνύουσα. Nugans.

φληναφώδεις. Nugaces.

φλίας. Ligna recta è regione fixa, vt & neruorum * parastatas.

*φλιαὶ aliter φλίβες.

φλογεαί. Rubræ.

φλογιᾷ vel φλογεῖται. Ignitur cum rubore.

φλυδᾷ. Humectatur, * putrescit.

*μυδᾷ.

A φληδάρην. Humidam.

φλύεται. Humectatur.

φλυζούσησιν. Scaturientibus.

φλυζάκια. † Pustulæ genus quoddam.

*ψυδράκια.

φλύσιος. Eruptionis pustularum, in superabundantia existentis in corpore humidi.

φοινίκινος. A colore sic dictam esse elephantiasin suspicari vtique posset aliquis.

φοινικίη. Morbus in Phœnicia, & in alijs Orientalibus partibus abũdans, significari autem, & hic videtur elephantiasis.

φολλικώδεα. Tanquam folliculosa, & laxa.

φονᾷ. Necare cupit.

φορίνη. Pellis.

φόρος. Facilis captu.

B φορύξαντες. Cum miscuissent.

φύλλα. Hortensia, & herbacea viridia odoramenta.

φύλλα. Odoramenta hortensia, quæ ementibus olera addunt, vt coriandrum, menta, ruta, apium.

φύλλον. Silphij semen, eo quod latum est, in secundo de morbis mulierum, addit autem & ipse in oratione aliquando quidem Libycũ, aliquando Aethyopicum.

φύσιγγα. * †. Caulium exortus qui vocatur, } & maxime concauus.

*al. φύσιγγα. † τὸ καυλῶμα ἐκκοίλωμα.

φυτάνη. Serendi tempus.

φυτευτυρίων. Lignorum quæ in terram ferũtur, panguntur ve.

C φωίδες. † Ab igne in cruribus exurgentes circuli rubri, } de quibus dictum est.

†φαύσιγγες vel φαύσιγγες

φονὴ περιπνευμονική. Vox * aspera.

X

Χαλκίτις συμπληρίη. Aeque valens, vt chalcitis.

χαραδραθέωσι. Bifidum habuerint.*

χαράκτωρι. Exacerbato ob characterem.

χάσκων. † In diuersum trahens } Dioscorides legit, & ait sic dici vuluas ex eo, quod aperiuntur.

† χάσκων cũ accentu circumflexo.

χειμίη. Frigus, {gelus} rigor.

*rigore.

χειμίουσα. Infrigidata * gelu correpta.

D χελίσκιον. Aridum, Diminutine dictum est χελίσκιον parua tussicula, arida autem est, cum nihil humoris, qui excreetur, in os accedit.

* χαραδρέως. Confertim, Factum est autem à * torrente.

A * χαράδρας. *χαράδρας.

χῆς. Qui effudit.

χήλην. Specillum bifidum in summo, dissectum vt forfex.

χήλωμα. Bifidam cauitatem sagittæ, qua parte in sagittando sagittam neruo applicant.

χήμην χηραμίδα. Cauatiorem concham, & maiorem.

χλοροῖσι λαχάνοις. Hortensibus odoramentis.

χλοιοῦνται. Vt si, virescunt, dixisset.

χλούς. Viriditas.
χλοῶδες. Virens.
χλώερισμα. Viriditas clare fulgens, & ad aqueũ colorem declinans.
χολήιον. Bilis eductiuum.
χυτλάζηται. Vt ſi, inundetur, dixiſſet.
χυτειδέαν. Ollam.
χυτείδιον. Ollam.
χύτειον. Ollam.
χωλεύσειεν. Mutilum aliquo articulo faceret:

Ψ

Ψάγδας. Genus quoddam vnguenti.
ψαίρειν. Innatare, attingere.
ψεστὴν μάζαν. In melle, & oleo ſubactam, quoniam & *liba ſic madefiunt. *ψαιστὰ

ψαφαρόν. Fragilem.
ψέφαρα. Tenebroſa, nigricantia, ψέφος enim tenebræ.

A ψόφου καθαπτόμενοι. Strepitum facile ſentiẽtes, & timentes, vt ſi, formidoloſos, dixiſſet.

Ω

Ωδεῖ. In malo, Arceſilao autem, malum, ſic *videlicet ſine iota ſcribitur, non cum iota, vt id quod ſequitur. *ὤδει

ὠδεῖ. Tumeſcit: manifeſtum autem eſt, cum iota hoc ſcribi, quoniam & οἰδεῖν, hoc eſt
B tumere.
ὠμήλυσιν. Ex non ſiccatis hordeis farinæ craſſiores, farinæ tenuiores: nam velut crudam farinam, proprie aiunt ὠμήλησιν nominari, magis abuſiue autẽ omnem aliam farinam.
ὠρεόντων. Curantium, nam, & cura ὤρα.
ὤρου. *Anno.
ὤρουσαν. Impetum fecerunt.
ὠτειλάς. Non ſolum cicatrices, ſed etiã vlcera.
ὠχέτευται. Effluxiones, & exitus poſſedit.

*Hen. Ste. arbitratur legendũ eſſe ὤρου, citatque locum ex lib. de ſeptimeſtri partu.

EROTIANI ONOMASTICVM VOCVM HIPPOCRATIS ANTIQVARVM GRÆCOLATINVM.

Principium A. A

A'Λυσμὸν, mentis anxietatem, consilij indigentiam. vt Homerus in quinto Iliadis, quum loquitur de Venere vulnerata, sic dixit, Illa vero ἀλύουσα discessit, id est anxia. Bacchius vero in primo Dictionum libro, τὸ ἀλύειν interprætatur imbecillum esse, mente vagari, ægre ferre. Verum nō recte. non enim si quis ægre fert, mente errat, vel omnino est imbecillus, & animo cadit. Siquidem ἀλύοντες ægre ferūt dum dolent, non autem dolent, qui errant. Iam vero, vt rationi consentaneum videtur, Herophylus eum in errore induxit, qui synonymū esse dixit τὸ ἀλύειν τῷ πλανᾶσθαι. Extat hæc dictio in quarto de morbis popularibus, & in primo de Muliebribus, & in Aphorismis.

'Απεδείξαμεν, fecimus.

'Αλλη κοιλίη, id est, reliqua. sæpe enim ipse τὸ ἄλλο pro reliquo ponit, vt est in libro de Articulis.

'Ατρεκέως. Bacchius quidem in primo libro interprætatur, vere, satis, exacte. Philenus tantum exacte: Epicles autem, manifeste, vere. Hippocrates quidem dictione hac, non ad vnum tantum significandum vti videtur: sed sæpe ad exacte, raro refert ad vere, quum sic inquit. Nihil enim horum totis seu integris diebus numerari potest ἀτρεκέως exacte. C Eodemq; modo in libro de Articulis, quum ait. Clauicula vero fracta, siquidem ἀτρεκέως exacte hoc contigerit, curatu facilior est: si vero secundum longitudinem, difficilior. Nunc autem differentiam fracturæ ῥαφανιδὸν, instar raphani, & velut καυλιδὸν, caudicis, opponens τῇ σχιδακηδὸν, illi, quæ fit assulatim, hanc vocem ἀτρεκὲς, dixit de osse fracto, celeriter & exacte: sicut etiam dicit in libro de Veteri arte medendi. Difficile, inquit, est, quū non eiusmodi exacta certitudo circa artem existat, consequi τῦ ἀτρεκεσάτου, quod exactissimum est. multæ ergo formæ in arte medendi sunt, quæ eiusmodi exactam diligentiam requirunt. Similiter & & hoc in loco opponit ἀληθεῖ vero: quod Homerus testatur dicens. Veniens ad tentorium Agamemnonis Atridæ, omnia μάλ' ἀτρεκέως, valde exacte cōcionari. Et rursus, Ego omnia μάλα ἀτρεκέως, valde exacte dicam. Et Euripides in Clauibus Tragœdia, inquit. Venio, diuina relinquens templa, quæ iterum Eunis incisa rectas trabes, reddit obtusas secures, & taurino glutine adiungens ἀτρεκεῖς, exacte factas compagines. Nō dixit, veras compagines, sed exactas. In libro vero de Locis in homine, & de Muliebribus morbis primo, pro significatione veri hac voce vtitur.

B 'Αλλοφάσοντες dubitātes, & animo turbati, vt ait Bacchius. Xenocritus vero Cous ait, apud Iones τὸ ἀλλοφάσειν in mentis alienatione dici: probabiliter scribens, παρὰ τό ἀλλοφάσειν, καὶ ἄλλο φρονεῖν, hoc est, ab eo, quod est, aliud dicere, & aliud cogitare.

'Αραιά. Bacchius quidem subtilia est interprætatus: Nonnulli vero densa & angusta, vt est apud Homerum. ἀραιὴ, id est, angustus aditus est. Et rursus, lambentes linguis ἀραιῇσι tenuibus nigram aquam. Qui hæc dicunt, ignorant hanc vocē apud Hippocratem non vnū tantum rem significare, sed hoc quidem loco, & in primo de Popularibus morbis ἀραιοῦ dicit, quod ex interuallo est, & non cum celeritate fit. & hic quidem dolorem significat, ibi vero spiritum. In libro autem de Articulis inquit, ἀραιὰ ossa inter se distantia. In primo vero de Morbis muliebribus, & in libro de Veteri arte medendi, dicit corpora ἀραιὰ, id est teuuia, & εὔμανα, hoc est satis rara.

'Αλις. Satis.

'Απολελαμμένοι. Bacchius quidem duobus in locis, pleni existētes: Epicles vero nutrimento referti, vel inaniti, vel intercepti. Videtur autem vox hæc non vnum tantum significare, sed hic quidem, & in primo de Muliebribus morbis, quum inquit, ἀπολελαμμέναι

κοιλίαι, idem significare videtur, quod ἀπειλημμέναι καὶ ἐστεγνωμέναι, hoc est, ventriculi intercepti, & astricti. In libro vero de Articulis, quum de vertebra loquitur, inquit τὸ ἀπολελαμμένον, hoc est, interceptũ, & quasi cuneo obstructum.

Ἀχλυῶδες. Ἀχλὺς dicitur obscuritas, & obtenebratio circa oculos, quemadmodũ ait Homerus in quinto Iliadis, ἀχλὺν, id est, caliginem iterum ab oculis substulit, quæ prius insidebat.

Ἀσήμως ῥαστωνήσαντα. Non manifeste melius habentem, hoc est, sine manifesto auxilio in melius declinantem.

Ἀσκαρίδες. Minuti lumbrici, qui omnino in edacium puerulorum excremẽtis inueniuntur. Scriptorum vero clarissimi hos vermiũ speciem esse, qui in putribus aquis reperiuntur, memoriæ prodiderunt.

Ἀπαρτὶ. Accuratè, perfectè, integrè.

Ἀυασμὸν. Siccitatem. & Αὖον siccum dicitur, quemadmodum Homerus. Lignumq; αὖον, id est, siccum, quantum ὀργυίη vlna.

Αἴρεται. Attollitur.

Ἀκτῆ. Herbæ nomen.

Ἀέκουσιν. Nolunt.

Ἀνθεῖν. In vigore esse.

Ἀρκτοῦρος. Quem nonnulli Arctophylacem appellant. οὖροι enim custodes dicuntur. est autem hæc stella fulgens in zona Bootis posita.

Ἀρχαίη φύσις. Antiqua natura, hoc est, quę ante morbum est, & secundum naturam.

Ἀμαρτωλίην. Errorum cognitionem.

ἀλύκη. Hæsitatio cum oscitatione.

ἀφθώδεα. ἄφθα dicitur pustularum species, quæ in summo ore puerulorum nascuntur.

ἄναυδος. Sine voce. αὐδὴ enim vox, vt ait Homerus. αὐδήεντα loquentem reddidit Dea habens cæsios oculos Minerua.

ἀνεκὰς. Desuper. Composita est enim ab ἄνω, quod est supra, & ἑκὰς, quod est, procul. quemadmodũ Aristophanes in Dædalo ait. Machinarum faber, quando vis rotã dimittere, quamuis ἑκὰς, id est, procul, dic, salue splendor Solis.

ἀμοκέρχνα. Dicuntur ea, quæ & cruẽta & arida sunt. κέρχνον enim Attici siccum dicebant.

ἀκολαστότατον. Impudentissimum.

ἀνάπλοον. Leue, & patentem quandam habens latudinem.

ἀπόξεα. Poliendo detracta & amputata. intelligens ea, quæ ex latitudine in angustum redacta sunt.

ἀκμὴ πάθεος. Earum, quæ magnitudinẽ declarant notarum præsentia.

ἀπαυδῆσαι. Idem est, quod vocis expertem fieri.

ἀμφιδέξιος. Bacchius inquit ambidexter, vt ἀμφήκης, vtrinque acutus. Explicat autem hoc Euripides in Hippolyto, dicens, ἀμφιδέξιον ferrum, pro vtrinque incidens. Hippocrates vero non ad vtrinque acutum, sed ad id, quod ad vtranque partem facile potest accommodari, refert. Docet autem & Poeta illud esse περιδέξιον, quo non secundum vnam solam partem facile vti possimus, dicens. Heros Asteropæus quoniam περιδέξιος circundexter erat. Eodem modo & Hipponax ait, ἀμφιδέξιος, id est, ambidexter ego sum, & percutiẽdo nõ erro. Meminit quoq; huius vocis Herodotus. Verũ Hippocratem audire oportet dicentem. Mulierem nõ esse agilem vt vtraque corporis parte vtatur. εὔχρηστος enim refertur ad agendum, quemadmodum multi homines. Glaucias vero ait, quòd τὸ ἀμφιδέξιον intelligere ita oportet, quòd in dextris vteri partibus muliebre corpus nõ gignitur, eo quòd mas in dextris partibus, fœmina vero in sinistris. veruntamen non recte demonstrauit. quo enim modo fieri posset, vt mulier binos, vel ternos parere posset?

ἀμόργη. Vt plurimum sedimen olei, (amurcam dicunt) aliquando etiam serum dicitur.

ἀμαλδύνεται. Deletur, & extenuatur: sicut in secundo de Morbis muliebribus inquit. Oculi ἀμαλδύνεται, id est, tabescunt.

ἀρμῷ. Quiete, paulatim, vt Pherecrates in Metallicis.

ἀρυθέντι. Exhaurienti.

ἀπαυρίσκεται. Dissoluitur.

ἀσκαρίζει. Idẽ est quod σκαρίζει, saltat vel calcitrat. vt ἄσαφις, σαφὶς, quæ vuam passam, ἄσταχυς, στάχυς, quæ spicam significat.

ἀτρεμαίοις. His, quæ difficulter mutantur.

ἀναλδέες. Quæ non crescunt.

ἄναλκες. Nonnulli effœminatum, & imbecillũ. melius est autem hoc intelligere de eo, cui auxiliũ pręstari non potest. ἀλκὴ enim apud ipsum auxilium dicitur.

ἀεράβη. Detrimentum.

ἀργὰ. Quę inexercitata sunt, vel alba.

ἀὴρ. Aer quatuor modis dicitur. & qui omnibus communiter splendet, & aer caliginosus, vt est apud Homerum. ἀὴρ enim apud naues profundus, neque Luna è cœlo fulgebat. dicitur & spiritus in nobis: & per sedem graue olens flatus.

ἀναΐσσοντος. Irruentis. ἀΐσσειν enim idem est, quod irruere.

ἀλαζόνες. Dicuntur eo quòd cum errore viuãt. ἄλη autem error; & ἀλήτης, errans. quo etiã nomine mendaces appellantur.

ἀντεόνθεον. Hominem, quem damni alieni authorem futurum suspicamur. ἀντέον autem veteres continentem appellabãt, vt est apud Sophoclem in Clytemnestra. Nonne vidistis hunc ἄντεον obuersantem, & metum spirantem ἀντέας, id est, continentis Deæ.

ἀλάστορες. Bacchius quidem in primo libro

homicidas interpretatur, ex Euripide in Melanippe. Fortasse ἀλάςορας, id est, homicidas non ausa est interficere. Nonnulli vero eos, qui impium quoddam ac scelestum patrarũt, quamuis homicidæ nõ sint, quemadmodum committentes quædam, quę erroris plena sunt, circa itinera .. eo quòd, hæc vox deriuetur παρὰ τὸ ἀλητεῖν, quod est peccare.

αἰόνησις. Fomentũ seu exhaustio. Bacchius vero inquit prouocatio.

αἰθόλικες. Quæ in corporis superficie nascuntur pustulæ, siue ab igne, siue ab alia quauis causa ἀπὸ τοῦ αἴθειν, id est, ab vrendo, nominatæ. Alij autem αἰθόλικας dixerunt rotunda in corporis superficie tubera. hæc autem ex calore gignuntur, frigore vero expelluntur. Sed hoc non vult dicere Hippocrates. calidum enim non fit rotundum, nisi valde feruidum sit. & quamuis eiusmodi sit, nõ fit tamen rotũdum, sed potius obdurescit. Nonnulli vero dixerunt bullas, quæ in superficie nascuntur, quæ sanè vt plurimum in rotundum tendunt. Glaucias vero quum rem totã ignoraret, non pauca scripsit, dicens αἰθόλικας rubores esse, qui ex calidis lauacris nascuntur.

ἄλητον. Farina.

ἀλέξασθαι. Auxiliari, succurrere, vnde & τὸ ἀλεξιφάρμακον, cum auxilio remedium.

ἄρδει. Irrigat.

ἀνακῶς. Diligenter & caute. est autem hæc vox Dorica.

ἀρροίη. Imbecillitas.

ἀπεσυριγγώθη. Quod ad summum intumuit, quemadmodum fistulæ inflatæ.

ἄργεμον. Affectio quædam in oculis, alba colore, quæ sanè à sequenti albedine nominata est.

ἀψυχέειν. Animo deficere.

ἀορτέων. Bacchius quidem in tertio inquit: De arterijs cõmuniter hęc vox intelligitur. Epicles autem & Lycus Neapolitanus dicunt bronchia pulmonis, & asperæ arteriæ sic appellari. Melius autem est intelligere arterias, vt Bacchius dixit, quasi ἀεροτηρίας τινὰς, id est, vasa quædam spiritum in se seruantia, secundum vulgarem literarum mutationem sic nominatas esse dicit.

ἄρθρα. Proprie ossium coniunctiones appellat his verbis. Manus autem ἄρθρα, id est, iunctu ras, seu articulos habet multos. Quæcunque enim ossibus committũtur, omnia articulos faciunt aliquando autem vtraque pars, hoc est, os, ex quo articulus confici debet, vbi dicit. In coxendicibus ἄρθρα duo sunt, quæ κοτύλαι, id est, acetabula appellantur.

ἀπίςων. Sine squama, seu cortice. πτίσσειν enim dicitur decorticare, & contundere.

ἄραδον. Turbulentum motum, & maris æstum.

A ἀσκητέον, ἀθλητέον, id est, certandum. Athletas enim ἀσκητὰς Attici dicunt.

ἀκέσιας. Medelas. & ἀκεςὰ, medicabilia, & Attici acus ἀκεςρίας appellãt, eo quòd medeantur, & quasi sana faciant vestimenta.

ἀδιαρροίη. Diffluentium exacta retentio.

ἀγαθῶς. Vtiliter.

ἀθελγηται. Bacchius inquit lactat, vel attrahit. Epicles vero, exprimit & elidit, vt etiã Nicander interpretatur.

ἀναλελάφθαι. Vires reficere.

ἅλις. Bacchius in secundo, satis, affatim, vt etiã Homerus inquit. Diues rerum copia, ἅλις, id est, satis autem ei erant arua.

ἀνακώχησις. Bacchius in primo ait, casus, seu B symptosis. Glaucias vero ἀνάπαυσις requies & sustentatio. non recte, vt opinor, intelligens. naues enim, quum in sublimi aguntur, ἀνακωχεῖσθαι dicimus, quod est, sursum tendere. Epicles autem interpretatur ἀνακοχλῶ simul cecidisse, errãs cum Bacchio. Manifeste enim Hippocrates in libro de Articulis sic ait. Imponere autẽ in axilla puram lanã circumuoluentem, & explementum cõcaui facientẽ, vt sit firmamentum dũ vincula damus, & vt ἀνακωχέη τὸ ἄρθρον, id est, articulus sustentetur, & sustineatur.

αἰὼν. Spinalis medulla. ait enim, Si quis passus est sphacelũ τὸν αἰῶνα, id est, in spinali medulla. Et in libro de Telis, & Vulneribus in-C quit. Quidam ęgrotans τὸν αἰῶνα, secundum spinalem medullam, septimo die obijt. Et Pindarus in Saltationibus: Cecidere sanguine mixta, multa autem vlcera intulit costis, & pręduro humero, denique extollens, duras costas abscidit: αἰὼν, id est, spinalis vero medulla per ossa corrupta est.

ἀσήμοις τόμοις, vel τόποις per antiphrasin, πολυσήμοις, id est, insignibus, vt etiam ἀγαλάκτοις, πολυγαλάκτοις id est, lacte abundantibus, & sylua ἀξύλῳ, id est, lignosa. πολυσήμους τόμους autem dicit multas incisiones, in venis, & arterijs, & neruis.

αὐτίκα. Bacchius interpretatur in primo libro, D iam. Epicles vero, statim. Significat etiã hęc vox, posthæc.

ἀποκεκάρπωκεν. Germinauit genuit.

ἀποσυριγγώσασα τὴν χολὴν. Id est, inflata.

ἄχνη ὀθονίου. Apud nos ramentum dicitur, ex quo fit vulnerarius pennicillus, qui ξυσμὸς vocatur.

ἄγχιςα. Est quidem proxime. Ipse vero vocem hanc pro maxime ponit.

ἄναλλις. Herbæ nomen.

ἁρμη. Omnis vulnerum coniunctio dicta est ab ἡρμόσθαι, quod compingere significat.

αἰάζειν. Lugere.

ἀλθέσθαι. Sanari.

ἀψόῤῥοον. Retro fluens.

ἀναχελδύσεται. Respirat.

ἀνδρεῖος οἶνος. Vel vinum potens, vel ab Andro insula, vt Lesbyus à Lesbo. Andrius ab Andro.

ἀπορέγει. Extendit.

ἀλόκοτον. Immutatum.

ἀκάματος. Indefessus.

ἀναψύχειν. Nudare.

ἀποτανύσας. Extendens.

ἀνάθλασις. Elisio.

ἀπολύσιας. Vel fasciarum relaxationes, vel mẽbrorum solutiones.

ἀσηρὸν. Molestiam inferens.

ἀρκέει. Opem fert.

ἀποργέστερον. Crudelius.

ἀπαιωρέεται. Suspensus est.

ἀτρεμέοντα. Quiescentem.

ἀποπαλήσει. Quatiet, & valde mouebit.

ἀποκαυλισθῆ. Quod caulis in modum frangitur.

ἀναγνῶναι. Dissuadere, dedocere.

ἀνάγκη. Bacchius in libro tertio pro vi positum dicit esse hanc vocem.

ἀμφισβάλλουσαι. Seducentes, seu quæ alios in errorem inducunt.

ἄμβην. Strato quidem Erasistrateus inquit τὴν ἄμβην vectem rotundum esse. Philinus vero ξυστροειδῆ eminentiam strigilis speciẽ referentem. Asclation vero, angulum. Zenon autem Herophylius, eminentiam similem μανδάλῳ, hoc est, obici ianuarum. Apollonius vero senior, eminentiam rotundã sphæræ similem. Menesthæus vero Stratonicus, firmamentum. Erasistratus, eminẽtiam ex subuectione à parte inferiori, & rotũda. Diocles in libro de Officina medendi, concauã quandam regionem. Apollonius Memphites in libro de Articulis, eminentiam ad reliquum lignum. Apollonius Fera, eminentiã. Apollonius Cittieus in libro de Articulis, sectionem sigmæ literæ speciem referentem. Perigenes vero Organicus in tertio Mechanicorum inquit, ἄμβην consimilem vecti formã habere, cuius latitudo vnius digiti est, longitudo vero dimidij. Nos autem hos omnes reijcientes, Bacchio assentimur, qui in tertio inquit, ἄμβην appellari eminentiã supercilij formam repræsentantẽ. Etenim Rhodij ἄμβωνας vocant montium ascensus supercilio similes. Meminit vero huius vocis & Aeschylus, & Aristophanes Grammaticus in libro de vocibus Atticis. Thersis vero in libro secundo de vocibus ait, ἄμβωνα esse vasis labrum, & partem illam scuti, quæ est prope ipsam circumferẽtiam. Aristophanes autem Comicus in Autolyco inquit. Nouis formis Asebium flagitiosus confricabas. quàm multarum ollarum ἄμβονας circumlambẽs, hoc est, labra circa ollas. dicitur autem quasi ascensus quidam.

ἀγωνιστικὸν. Turbulentum, etenim ὁ ἀγὼν, id est, certamen, ἀπὸ τῆς ὀχλήσεως, hoc est, à turbatione.

ἀνακλισμοῦ. Accubitus.

ἀπολίποντα. Distantia.

ἀγάλλεται. Bacchius in secũdo ait, delectatur, non recte. est enim præ nimio gaudio gestire, vt est etiam apud Homerum. μὴ δ᾽ ἐπαγαλλόμενος gaudio non elatus ob hanc pugnam.

ἀμφώδοντα. Supra infraq; dentes habentia.

ἄκρην. Quod in summo est.

ἀποσυρμαΐσμοῦ. Σύρμαϊα dicitur procerus raphanus. quem nonnulli cum marina aqua comẽdentes purgantur, atque huiusmodi purgationis modus συρμαϊσμὸς appellatur.

ἀπόπτωσιν. Vinculorum excidentiam.

ἀντικοτάνυσι. In contrarium coguntur.

ἀπόπατοι. Excrementa.

ἀέτωμα. Domus fastigium.

ἀπὸ τόκου νοσημάτων. A generatione dicit.

ἀλθέξεσι. Curationibus.

ἄνοδον, Gradus, & quasi ἐδὸν, id est, limẽ, quod etiam φλιὰν appellamus.

ἀπομυλλαίνειν. Hoc fit, quum contorsio & quasi conuulsio in gena μετὰ παραίσεως, hoc est, indecore, vel vt aliud exemplar habet, μετὰ παρέσεως, hoc est, cum relaxatione fit, maxime vero ex percusione.

ἀνήκεστον. Immedicabile, intolerabile.

ἀρβύλαι. Calceorum genus.

ἁνδάνει. Placet.

ἀριθμοὺς. Nomina sic vocat.

ἄκεσιν. Medicamentis.

ἀνάκεστον. Insanabile.

ἀκρόπλοα. In superficie natantia.

ἀφραίνοντος. Delyrantis.

ἀεικὲς. Turpe, Ridiculum.

ἀναΐσσει. Impetuose fertur.

ἀείρειν. Ori admouere.

ἀρτίως. Exactè.

ἀχιλληΐδες. Hordei species, de qua meminit Aristophanes & Sophocles.

ἀθέρα. Superiores hordei partes tenuissimæ.

ἀλυκτέει. Non quiescit.

ἄναλτον ἄλφιτον. Paruum, & quod non crescit.

ἄρτον ἐγκρυφίαν. Ab Atticis ita appellatur panis, qui constat ex pinguibus palmulis, farina & aqua. consentaneum vero est dicere, hunc in calido cinere tectum coqui, quem etiam Τέρταν appellant.

ἀνδράπαξ. Herbæ nomen.

ἀνάσσυτος. Animo concitatus.

ἄναυδος. Sine voce αὐδὴ enim vox.

ἄρδαλον. Sordes, vel inquinamentum. etenim inquinare, vel sordere ἀρδαλῶσαι dicitur, & ἄρδαλος homo, qui non pure viuit. Meminit huius vocis & Pherecydes in Mari.

& Philemon in Panegyrico.

Ἀνάινονται. Recusant.

ἀργηθῶσαι αἱ μῆτραι. Venationis indigent, id cóceptionis, à menstrua purgatione. Sic etiá intelligẽdum est καὶ τὸ ὀδαξηθῶσι, hoc est, dentibus corrodentur. facta est autẽ hæc vox ab animalibus venatione captis.

ἄλφιτα προκώνια, quæ fiũt ex hordeo torrido, sic Attici vocant.

ἀμφίδεον. Id quod est circa collum vuluæ.

ἀιολᾶται. Vagatur.

ἄγνι. Viticis. Est autem nomen plantæ, vt etiá testatur Nicander in Theriacis. Viticis germina alba colligantia Onogyrum.

ἀγλαΐζεται. Ornatur, & pulchrum se reddit.

ἀεικύμων. hoc est, μεγαλοκύμων. Maximis vndis tumens.

ἀχώρ. Pustulæ species, ex qua contingit glutinosam humiditatem, & quasi furfuraceas squamas superferri. maxime vero in capite nasci consueuit.

Principium B.

Βιώμενον. Viuentem.

Βαιόν. Parum.

Βοθείας. Vlcera concaua in oculis nunc dicit.

Βολιτα. Parui bulbi.

Βρύχιον, quasi βυθίον, id est, Summersum, & in profundo iacens.

Βηχία. Herbæ species, quam βήχιαν & βήχιον appellamus.

Βρυγμὸς. Idioma alicuius strepitus.

Βλιχῶδες, alij vero, γλισχρῶδες. Epicles quidẽ inquit, quod est impinguatũ humiditate lubrica & impura. Euphorion vero, quod expressum est, & aridum. Bacchius vero & Lysimachus per π. scribunt, πλήχωδες, significare volentes quod detectum est.

Βλακεύειν. Paruifacere, etenim ita dicitur plurimum immorari. est enim genus piscis, qui dicitur βλακὸς, qui in coeundo δυσαπολύτως, id est, difficile auellitur. cuius meminit etiam Aristophanes in Auibus. dicitur autẽ recto casu βλὰξ. Βλακεύειν autem est cum segnitie ac negligentia aliquid facere, vt inquit Plato in primo libro de Republica. Βλακικὸν δὲ ἡμῖν τὸ πλῆθος. Βλακικὸν, hoc est, torpens & negligens.

Βομβυλίε. Est quidem βομβύλιον apis species. Significat etiá tibicinẽ, eo quòd tibijs βομβεῖ, id est, strepat. Est autem & vasculi species angusti oris.

Βρύξαι τὰς ὀδόντας, hoc est, Vehemẽter firmare dentes inferiores cum superioribus, vt strepitus quidam fiat.

Βύζην. Cumulate.

Βδελύξειν. Odio habere, odio prosequi.

Βάκχαρις. Herbæ species, & vnguenti, cuius etiam meminit Aristophanes.

A Βδελλάζονται. Emulget. dicitur autem ab hirudinibus.

Βολβὸν. Herbe nomen.

Βατίδος. Piscis nomen.

Βρίσῃ. Onerat.

Principium Γ.

Γαργαρεών. Proprium nomen. nunc autẽ quod sub palato est, intelligit. Vua enim, & Columella, & ἱμὰς, id est, Lorum, γαργαρεῶνος, hoc est, gurgulionis sunt affectus. Dictus est autem γαργαρεὼν παρὰ τὸν γινόμενον γαργαλισμὸν τῇ τραχείᾳ ἐξ αὐτοῦ ἀρτηρίᾳ, hoc est, à titillatione, quæ ab ipso fit in trachea

B arteria.

Γονίμη ἡμέρα. hoc est, περιττή. Impar, quoniá impares dies vt plurimum sunt critici, & vtilitatem aliquam nobis afferunt. Vnde etiam γόνιμον mensem τὸν περιττὸν, hoc est, imparem, appellant.

Γονοειδὲς. Simile γόνῳ, id est, semini. sic enim inquit in libro de Locis in homine. γονοειδὲς igitur vrina alba, & crassa. Si vero γονοειδὲς πνεῦμα scribatur, significat respirationem cum labore, & quadam contentione.

Γονή. Aliquando semen: aliquando vuluam significat. reperitur hæc vox multis in locis apud Hippocratem.

C Γλῶσσα λιγνυώδης. Lingua nigra, cinerea. est autem appellata παρὰ τὴν λιγνὺν, quæ est fumosa fauilla. fit autem huiusmodi ex nimia inflammatione. inquit enim, πελίη δὲ γεγονυῖα, videlicet λιγνυώδης, id est, fuliginosa.

Γλισχρόχροα. Sunt corpora, quæ retinent colorem tendentem in deterius cum cõtactu mucoso instar glutinis.

Γῆν μεταμείβειν. Solum vertere. ἀμείβειν enim est mutare, de loco in locum proficisci.

Γυῖον. Bacchius in primo, corpus inquit, vel mẽbrum; verum non recte: ad membra enim proprie refertur, vt etiá testatur Homerus, γυῖα, id est, membra posuit agilia.

Γαργαλισμὸς. Dicitur γάργαλος, ἢ γαργάλη, irritatio. Ducta est autem vox à pruriẽtibus

D fœminis, vt etiam testatur Aristophanes ἐν γηρυτάδει, & Dijphilus in Danais.

Γογγυλίδα. Paruæ pilulæ. dictæ autẽ sunt à formæ similitudine.

Γάλα καὶ λίπα τέγγειν, id est, Abunde perfundere.

Principium Δ.

Δυσήνιος. Aegre, ac difficulter molestias ferentis.

Διοπῷ. Nauis gubernatori. παρὰ τὸ διοπτεύειν, quod est omnia perspicere. Attica autem dictio est, quæ est apud Aristophanem in Atticis dictionibus, & apud Aeschylũ in Sisypho,

pho, & apud Euripidem in Hippolyto.

Δόρπα. Vespertini temporis, ab hasta deponenda dicti. quod enim nos ἄριστον, id est, prandium appellamus, veteres δεῖπνον, id est, cœnam nominant, post quam laborare opus est.

Δίκραια. In duo diuisa, & quasi bifida. & δικόρυφα, hoc est, bicipitia inuenitur in libro de Locis in homine.

Διαρθρῶν. Informare.

Διαθέσιας. Diuisiones.

Διεβλήθησαν. Decepti sunt, vt etiam Euripides in Hippolyto inquit. Quòd autem si fueris solutus, me διαβαλεῖς, id est, decipies, pati te oportet. Meminit quoque huius vocis & in Polyido, & in Oreste.

Δίκαιον. Hoc quidem in loco rationi consentaneum. In libro vero de Articulis, simile, quũ inquit: Quoniam δίκαιον simile habent homines & reliquum corpus, & manus, & crura, exẽplo vtens sani ad non sanũ. Ad æquale etiam & vtile refertur, quum ait. Valde optimus repositionis (modus) æqualis est: δικαιότατον æquissimus quidem vecte submouendi modus est, si tãtum interius sit capite brachij: δικαιότατον æquissimus vero per ęquilibriũ gratia securitatis ossis. Quando vero vtilitatem significat, dicit in libro de Fracturis, Oportebat medicum & luxationum & fracturarum quàm rectissimas facere extẽsiones. hæc enim δικαιοτάτη vtilissima natura, sicut lex iusta. In libro autem de Articulis vtitur hac voce ad significandum vim. Qualenam δίκαιον per vectem molitio non moueret? hoc est, ἰσχυρὸν robustum. Solum δίκαιον igitur & rationi consentaneum. & simplex, & robustum, & vtile est.

Διαφερδές. Manifestum.

Διαροχάς. Fasciarum respirationes, atque inter has interualla, dicta autẽ sunt παρὰ τὴν ῥέγχην, quæ est respirationis species.

Δῖνος. Vertigo, vt videantur ferri quæ videntur. est autem & saltationis species. & ὁ σκοτόδινος idem significat, & σκοτοδινία.

Διατρίβειν. Immorari.

Διέβασκον. Traijciebant.

Διαμπερὲς. Vtrinque.

Δακρυώδης ἕλκος. Humidũ & ichorẽ reijciens.

Δυσθεσίην. Morositatem, vel difficilem placationem.

Δικλεῖδες. Proprie dicuntur δικλεῖδες fores bifariam diuisæ: vt posit earum vna parte clausa, altera aperiri.

Διαφανέσι. Ignitis.

Διαιρῆσαι. Pertransire.

Δῆθεν. Nempe.

Διακναισθὲν. Corruptum.

Δοχμὴ. Obliqua.

Δεινὸν αὐτίτην. Non dilutum. Sicut & Polyzelus in Demotyndareo dicit. Temere enim non dilutũ omnibus & aduenis apponebat.

Διαπτερώσεις. Purgationes auriũ. vtimur enim pennis aliquando aures purgare volentes, quemadmodum & tibicines tibias.

Δειμώδεος. Timẽdi, & Δεῖμα, timor. Attica dictio est.

Δαῦκος. Nonnulli laurum esse putauerunt, nõ recte. est enim herbæ species.

Διιπέτης ὁ γόνος. Pro pellucidum & purum, vt ait Euripides in Phœnice. Seruis mei dixi, vt apponerent panes frumentaceos, & διιπέτη puros.

Δελφύη. Vuluæ.

Δέτιδα. Facem. παρὰ τὸ δεσμεύεσθαι, quod est, ligare.

Δρακόντιον. Herbæ species. sicque & ari thyrsus appellatur, ex similitudine, quam cum animali habet.

Διαρκεῦντες. Succurrentes.

Principium E.

Ἐπανέρεσθαι. Interrogare.

Ἐυπετέστερον. Facilius.

Ἐυηθέστατοι. Non maligni.

Εἰρύεται. Trahitur. vt est apud Homerum, Mortuum quidem denuo ἐρύοντα, id est, trahentem.

Ἐγχλοιέμενα. Bacchius in secundo libro, pallida intellexit. Factum est autem ἀπὸ τῆς χλόης, id est, gramine, quæ est περιαγωγὴ φυτώδης, id est, circunductio plantosa.

Ἔρειψις. Casus, & ἐρείπειν, decidere. Idemque significat & τὸ ἐξήρειπεν, cecidit.

Εἶρος. Nonnulli formam duri tumoris circa lienem esse aiunt: nonnulli vero circa totũ corpus affectionem: vtrique non recte. est enim ὁ εἶρος febris species.

Ἕρπει. Sensim incedit, & ἑρπετὰ, τὰ εἰς τὴν ἔραν, id est, in terram incedentia.

Ἑλκεα περιμάδαρα. Idem quod ἀνώμαλα καὶ ἄτροφα, hoc est, inæqualia, & quę nõ alũtur.

Ἔπαφρα. Subalbida, & velut spumosa.

Ἔκρυν. Prauum, vel effluxionem.

Ἐνυδρέονται. Madefiunt.

Ἐκχύματα. Feruidæ eruptiones, vt inquit Bacchius. & ἐκχύσεις, papulæ.

Ἐπαναιώρημα. Nebulosum supernatans in vrina, & excrementis, & velut suspensum, vario colore præditum. appellat enim proprie eiusmodi supernatationes, nebulas.

Ἐλάπαξεν. Emolliuit.

Ἐξέρυθρον. Nonnulli interpretantur valde rubrum, nonnulli vero, extra ruborem natũ. In quorum numero fuit Philonides Siculus.

Ἔμυξεν. Suspirauit. De hac voce scriptum reliquit Menander in Scuto.

Ἐλατήρια. Communiter pharmaca inferioris ventris partes purgantia.

Ἐπέδυεν. Diffluebat, & prosiliebat.

Ἐπιτάμνετο. Concrescit.

Ἐχθή-

Ἐκθήλυνσις. Liquefactio & extenuatio, Nicander vero pro mollitie eam posuit.

Ἐπίθημα ἔχειν. id est, Operculum habere. Attici enim proprie epithema operculum appellant.

ἐκλαπήσεται, pro Exculpetur, ac in lucem edetur, vt inquit Aristophanes ἐν Γηρυτάδει. Fama igitur ego hominum omnes ἐκλαπῆναι exculpi. Semel dictum est, & à nobis solum interpretatum.

ἐναυλιζόμενον. Immanens.

εὐπετίην. Facilitatem.

ἐξαυαίνεται. Exiccatur.

ἐκπεπταμένα. Idem quod ἐξεστιγμένα, expansa & explicata.

ἔργματα. Firmamenta.

εὐσταλέως. Succincte.

ἑδραίως. Bacchius in tertio, perseueranter, Epicles vero, assidue, diu, & constanter. Vtrique autem, vt arbitror, errant. non enim vnum tantum hæc vox significat; sed hic quidē cathedram significat. hinc enim & sellæ dicuntur, in quibus sedemus. In libro igitur de Vulneribus capitis ipse interpretatur dicēs. Intercisio autem & ἕδρη sedes idem est. tota quidem bene, valde, & sæpe. Similiter & in Mochlico. Cogere vero quæ supereminent in ἕδρην sedem suam calcaneo, vel planta; hoc est, in proprium locum.

ἐξήρειπεν. Decidit.

ἐξαρύεται. Bacchius in tertio, Exprimitur & exhauritur.

ἐξάσις. Fila, quæ in reuolutionibus fasciarum eminent apud ipsum appellantur ἐξάσις.

ἐκθήλυνσις. Liquefactio & extenuatio.

ἐμβατεύόμενον. Bacchius in secundo, Inuadens, vel æmulans, vel cadēs. Verum melius esset, vt significet inhærens. Est autem dictio Attica, quæ per β τ scribitur, & pronuntiatur.

ἕδος, Sella, vel currus, vt Bacchius in primo. dicitur autem παρὰ τὸ ἐπ' αὐτῷ ἕζεσθαι, hoc est, ab eo quòd in ipsa sedeamus. Testatur autē Hippocrates in libro de Articulis, quum ait. Valde quidem satis habet, circa magnam ἕδος sedem Thessalicam, pro circa currum Thessalicum. vnusquisque enim currus locum sedendi habens, Thessalicus apud antiquos dicebatur.

ἑδικραιώθη. In duas partes diuisa.

ἐνεχρέκωσεν. Submersit.

ἐνεφλεβοτόμησε. Bacchius in tertio inqt, quod pluribus in locis venas separauit, & quasi in partes diuisit.

ἐξαμελγόμεναι. Emulsæ.

ἕλκος μυξονοειδές. Vlcus nonnulli quidem humidum & mucosum, quoniā tale quiddam nares videntur esse.

ἐπίδοξοι. Probati.

ἐκπεπλησμένον. Explicatum.

A ἐγγωνίῳ. πήχει. Cubitus ἐγγώνιος, dicitur, quando flexus in angulum redigitur secundum ἀγκῶνα.

εὐθυωρίδα. Rectitudinem.

εἰσάσθω, pro, Sedeat.

εὐθετισάμενος. Contrahens. vel scribēdum καταστορέσας, prosternens.

ἐθανατώθη. Mortuus est.

ἐτιταίνετο. pro Extendit, vt Homerus, ἐτιταίνετο extendit curuos arcus.

ἐπεσοφίσαντο. Elaborauerunt.

ἐκχάυνων. Decipiens, & eleuans.

εὔαλθα. Sanabilia, & ἄλθεσις, medela, & curatio.

ἐπίσαιντο. Possunt, vt ait Homerus. Qui-

B cunque ἐπίσαιτο posset suis præcordijs recta dicere.

ἐπιεικῶς. Satis, & ἐπιεικῆ idoneum Attici dicunt.

ἐγκύρσαι. Occurrere.

ἐπουλωθεῖν. Ad cicatricem perducta.

ἐλλωρδή. In recto obliqua.

ἐπιτρεχώτερον. Agilius ad motum.

ἐλύτροισιν. Dicuntur ἔλυτρα ea, quæ corpora continent, & sunt ceu velamenta.

ἐσμασάμενος. Injiciens.

ἐπιστορέσαι. Sternere.

ἐκπαλήσαντος. Cui sorte aliquid contigit.

ἐγχρίμπτεσι. Appropinquant.

ἐπικάρσιον. Obliquam.

C ἔμπηροι. Πηρὸν Bacchius inquit claudum esse. Potest etiam intelligi hæc dictio de quouis, qui ad naturales operationes obeundas sit impeditus.

ἐσκεδασμένη. Sparsa.

εὐφρόνας. Noctes.

ἔκλαψας. Corticem detraxisti.

ἐμυλώθη pro Occaluit. Μύλον enim medici nascentem in vulua scirrhum appellant.

εὐλῶν. Vermium.

Ἐλαιονύός. Suillus adeps.

Ἐκτόμος. Diocles inquit sic nigrum elleborum appellari.

Ἐκθέωσιν. Excurrunt.

Ἐγχρίπτειν. Insilire.

D Ἐκθύει. Erumpit.

ἐπηλυγάζονται τὰ ἐπιμήνια, id est, Menstrua sunt impedita. ἡ λύγη enim apud Atticos vmbra dicitur. Et Thucydides in sexto ait, communi metu sua res ἐπηλυγάζονται, id est, tegunt.

ἐσαφάσσῃ τῷ δακτύλῳ. hoc est, Tangens. Dicta est autē hæc dictio παρὰ τὸ ἐσαφᾶσθαι, quod est contrectare.

ἐκπατίως. Extra modum, & viam ignorantes. Nonnulli scribunt ἐκπάγλως, & ἐκπλαγίως, hoc est, supra modum, seu mirum in modum.

ἐχῖνον καινόν. Ollam nouam. est enim ἐχῖνος ollæ species magnum os habentis, atque amplæ.

amplæ. Meminit huius vocis & Eupolis, & Menander in Ἐπιτρέπουσι, & Philemon in Myrmidonibus.

Ἐναγίζειν. Mortuis, vel subterraneis sacrificare.

Ἐρυμάτων. Firmamentorum. vel Munimentorum.

Εἶργεν. Prohibuit.

Ἐξίτηλος. Imbecillus.

Principium Z.

ZΩνη. Locus, quo cingimur. Nonnulli vero lumbum esse putauerunt.

Principium H.

Ἤπατος ζύμωσις. Oedematosus tumor.

Ἠπιαλώδεις πυρετοὶ. Febres, quæ cum horrore ac rigore sunt.

Ἤρκησεν. Opem tulit.

Ἡδύσμασι. Viridibus ac siccis condimentis. Attica autẽ vox est, vt Aristophanes in Equitibus, & Eupolis in Furtis, & Menander in Dardano. Hinc & σέαρ ἡδὺ, adeps suauis, dicit in secundo de Morbis muliebribus, τὸ ἠρτυμένον, hoc est, conditum.

Ἡμίτομος. Vinculi nomen.

Ἥρμοσαι. Firmatum est, confirmatum est. Ducta est autem metaphora ἀπὸ τῶν ἑρμασμάτων, hoc est, à substentaculis, quæ nauis malũ sustinent, non ad onerandum, sed ad firmandum tantum. ἕρμα igitur, & ἕρμασμα, & ἕρμασις idem significant.

Ἠγκίστρωται. Hami instar coaluit: vel implicite adhæsit.

Ἠγκυροβόλησε. Occurrit. metaphora autem ducta est à nauibus, quæ ad portũ applicant.

Ἡμιμοίριον. Dimidium drachmæ.

Ἠρύγγη. Πόλιον. Herbarum nomina.

Ἠνάγκαζεν. Cogebat.

Ἠδελφισμένα. Similia.

Ἡρακλέους νόσου. Epilepsiæ, ob fortitudinem morbi, & difficultatem expugnandi, vt testatur Aristoteles in Comicis. Nonnulli μανίαν appellatã esse dicũt, quum hoc ex antiquioribus solus Heros correptus fuerit.

Ἡμιεκτέα, id est, Sextarij dimidium. Ἑκτεὺς autem dicitur Attica mensura, sex choenicos continens, vt inquit Menander in Bæotia. Non est ἑκτεὺς hoc per Aesculapium. & Aristophanes, Ἑκτεὺς autem est sex choenicum mensura.

Principium Θ.

Θορύξαι. Vinum bibere: quoniam vini potatio ab ipso θώρηξις appellatur, atque vsq; in hodiernum diem eos, qui non admodum vino implentur, ἀκροθώρηκας appellamus.

A Θαμινὰ. Densæ, seu Frequenter. Vtitur hac voce in libro de Hæmorrhoidibus.

Θερμωλὴ. Febris. Nonne quiuis calor ab eo θερμωλὴ dicitur?

Θαλάμαι. Cubilia.

Θράσσει. Bacchius inquit, Mouet, pungit. Heraclides Tarantinus, irritat, quod est, perturbat: vt etiam Sophocles ait in Helenæ repetitione. Mulierem autem recipientes, quæ θράσσει, id est, turbat genam, ὡς τοῦ μὲν ἑώλου γραφίοις ἐνημένοις.

Θριάσειν. Furere, vt est etiam apud Aristophanem Grammaticum. Θειάσειν autem interpretatur animo alienari.

Θυημάτων. Aromatum.

B Θύνων. Ruens, vt inquit Homerus. Θῦνε, hoc est, currebat enim per campum, abundanti fluuio similis.

Θεωρὲς. Dicuntur θεωροὶ, qui oraculorum cõsulendorum causa ad Deos mittuntur.

Principium I.

ἸΗτρείην. Medelam.

Ἴσχειν. Concipere.

Ἰδίειν. Sudare.

Ἰπνοῦ. Camini. nonnulli vero furni: etenim furnus ἰπνὸς dicitur, vt Aristophanes in Auibus. Intus apud caminum in postrema parte.

Ἱμείρομαι. Desydero, vel appeto. Ἵμερος enim C desyderium, vel appetentia, sicut Homerus. Vt nunc te amo, & me dulce ἵμερος desyderium tenet.

Ἰκέλη. Similis.

Ἰκμαλέα. Humida & Ἰκμαλὴν, idoneum humorem habentia.

Ἰχθύην. Ramentum, vel scobem.

Ἱππάκη. Equinus caseus.

Ἶνες. Nonnulli neruos, nonnulli vero hos componentes fibras.

Ἰνηθμὸς. Ventris purgatio.

Ἰνήσιον. Medicamentum purgans; & ἴνησις purgatio.

Ἰθαγενὲς. Indigenum.

Ἰσάτις. Herbæ nomen.

D Ἰσοχνήμου δι᾽ ὕδρυος. Per syluam æqualem & planam.

Ἵδρυτο. Insidebat. Epicles vero constitutus erat firmissime. Dicitur autem magis proprie, insedit, vt etiam Homerus inquit, Primus Nestorides Pisistratus cominus accedens, amborum cœpit manus, ἵδρυσε sedere iussit ad conuiuium.

Ἰξυῖ. Lumbo.

Ἰξάλη. Perfectæ capræ pellis, quam μηλωτὴν appellant.

Ἰδνώθη. Reflexus est, seu inclinatus. vt Homerus, Percussit ille autẽ ἰδνώθη inclinatus est.

Ἴκταρ. Prope, apud Atticos, vt Aeschylus ἐν Ἐκμηνύεσι inquit. Salue vrbane popule ἴκταρ, prope

prope sedentes Iouis. Meminit quoque huius vocis ipse in Hedonis. Ischomachus vero, & Cydias Mylaseus scripserunt ἴχμαρ. cuius sanè rei causa fuit vocis ignoratio.

Principium K.

Καμπύλον. Non rectum, sed flexuose incuruatum. Dictum est autem ab incuruatis lignis.

Καρδαμύσσειν, & σκαρδαμύσσειν scribitur. Frequenter palpebras mouere, & claudere proprie Attici dicunt. Dicitur autẽ ἀπὸ τοῦ καρδάμου, id est, nasturtio, quod si quis admoueat, frequenter palpebras claudit.

Κόσμου. Ordinis. Attica autem vox. etenim κοσμίους dicimus decoros, & κοσμήτας quibus adolescentium est curæ.

Καρδιώσσειν. Καρδίαν veteres appellabant os ventriculi, quod etiam stomachum communiter appellamus. Καρδιώττειν igitur & καρδιαλγεῖν dicitur, cum nausea & dolore stomachum discruciari: hincque καρδιωγμός, id est, stomachi morsus. Est autẽ & alter καρδιωγμὸς, cordis proprie visceris erosio, id est παλμὸς palpitatio, quę frequenter, & vehementer in ipso fit.

Κωματώδεες. Obdormientes altiori somno. Κῶμα enim somnus, & quasi κοίμημα dormitio: Qui igitur cum quodam torpore deiecti sunt, κωματώδεες, id est, somniculosi appellantur.

Κλαγγώδη. Demetrius quidẽ Epicureus κλαγγώδη oculos putauit facile mobiles, valde errans: non enim de oculis dictum est, quum κλαγγὴ sit quædam vocis eruptio, qualem molestus vomitus maxime efficit. incipit enim à graui, & desinit in acutum, tanquam si aliquis voce deficeret. Bacchius vero inquit, κλαγγώδη esse vocem continuam, & indesinentem. Apollonius autem Cittieus, interruptam & inæqualem, & præterea obscuram, qualis maxime accidit ebrijs.

Καρῶδες. Caput aggrauans, vel capiti noxium.

Κερχνώδεα. Nonnulli vero scribũt καρυκώδεα, & κερκώδεα. Sunt autem asperas eminentias habentia: & ab Atticis κερχνώδη vasa dicuntur, quæ asperas habent inæqualitates, quemadmodum Sophocles de Confidente inquit, Piscis asper, cui adnascitur κέρχνος asperitas testudinis.

Κορδίνημα. Scribitur etiam σκορδίνημα. Significat autem καρηβαρίαν, id est capitis grauitatem, eo quòd τὸ καρηδινεῖσθαι, id est caput in orbẽ vertatur, vt Aristophanes in Ἀχαρνεῦσι.

Κόλλικες. Ientaculorum species, instar placentarum, quarum meminit Aristophanes ἐν Ἀχαρνεῦσι, quum sic inquit, salue κολλικοφάγε. nonnulli vero ἴτρια liba, seu placentam nominarunt.

A καρφαλέον. Aridum.

κενέβρεια Præmortuæ carnes sic appellantur, vt Aristophanes. Non sit κενέβρειον, id est, caro moribunda, quando sacrificas, quid me vocas? Et forum, vbi talia venduntur, κενέβρειον appellatur.

καρυκοειδέα. καρύκη speties est intriti, ex pluribus condimentis compositi. καρυκεύειν autẽ est commiscere. quam καρύκην dicunt habere sanguineum colorẽ. nonnulli verò quam nos vocamus αἱματείαν, id est, farcimen sanguineum, καρύκην nominarunt: non recte. Quòd autem intriti species sit ex condimentis, testatur & Philocrates Samius, & alij.

κοιλίης ταραχὴ ἠλεκτρώδης, id est, Splendida B & nitens. dicta est autem eiusmodi expurgatio ἠλεκτρώδης ab electro.

κεδματώδεα. Κέδματα dicuntur affectus in articulis diuturni.

κυκεὼν. Potio cum farina mixta: & κυκᾶν, miscere.

κοτυληδόνας. Has non solum Hippocrates, verum etiam Diocles scribit in vtraque parte vuluæ concauitates quasdam hæmorrhoidibus similes esse, in quibus ait embryonem nutriri: verum eos esse mentitos alibi monstrabimus.

κλαυθμώδεες ἀναπνοαί. hoc est, continuæ respirationes. ducta est autem metaphora à puerulis lugentibus.

C κίσσαρον. Hæderam.

καταμηνίων λύσιν, id est, accessum.

κοιλίη πυρετώδης. Calidissimus.

κατεφρόνεε. Considerabat. φρονεῖν enim dicebant veteres considerare, vt Euripides in Antiope inquit, φρονῶ δὲ, id est, considero autẽ, quod patior: hoc autem non paruum malũ. Meminit quoque Sophocles ἐν ἀχαιάδι, & in Amphiarao.

κανόνιαι. Epicles dicit longi & proceri sunt autem potius recti ac graciles.

κατ' ἐρυθμίην. Secundum naturam, secundum magnitudinem.

κωφοῖ. Soluit & sedat dolores.

κωφώθη. Læsus est, impeditus est.

D κίθαρος. Apud Dorienses sic thorax appellatur.

κυβιτῷ. Bacchius inquit cubi formam habenti ossiculo in calcaneo. plurimi vero, cubito.

καταχρέειν. Discindere.

κνιπότητα. Aridam lippitudinem.

καμμάρῳ. Hæc vox in earum numero ponenda, quæ semel dictæ sunt, sic continens. Ardores quidem potibus & sorbitionibus, veluti febrẽ refrigeratorio pharmaco soluere καμμάρῳ videlicet, vel alio quopiam tali. &, si nauseam contrahat à refrigeratorio, percalfacietibus vtere consequẽter. Atqui Zeusis in secũdo libro Explanationũ, pharmacũ quoddam refrigeratorium sic ait appellari. Diosco-

A Dioscorides autem in quinto Materialiũ inquit, aconitũ à nõnullis κάμμαρον esse appellatũ, vt θηλύφονον, hoc est, thelyphonon. Lycus vero Neapolitanus in secũdo huius scriptionis cõmentario, vocẽ hãc per simplex μ ait scribi, vt sit καμάρα, quod interpretatur vntorium, vaporariũ, deducta voce ab ædificio instar fornicis cõstructo. Subiungit igitur Hippocrates dicens si frigida non adhibueris, in sudoribus, sume Strattim, in venatoribus dicentem. Diodorus Grammaticus τὸ κάμαρον, & Zeno Herophylius κάμμορον, vel κάμαρον inquiunt Dorienses, qui Italiam incolunt cicutam appellare, tãquam sit aliquid κακόμορον, hoc est, mortẽ malam afferẽs. Melius autẽ arbitror, scripsisse existẽtes circa Zeusim & postea Zenonẽ. rationi enim consentaneum est τὸν κάμμορον refrigeratorium quoddam pharmacum esse, vel fortasse cicutam. etenim hæc in multo refrigerantium malagmatum numero est. nã Lycus à veritate prorsus aberrauit, quum dicat Hippocrates κάμμορον refrigerãtium quandam speciem esse. addens enim & ventres, & sorbitiones, intulit febrẽ refrigeratorio pharmaco dissoluere, vel καμμόρῳ, vel alio eiusmodi, tanquam κάμμορον in refrigeratorijs sit. coniunctio enim non sine disiunctione ponitur. quum vero addiderit, refrigeratorium, vel cammorum, finem non facit, sed infert. & postquam non dissolueris pharmaco refrigeratorio, vtere calido. oportebat enim si dixisset cammorum (nempe esse calidum) addidisse, videlicet, vtere cammoro. Quam nam autem rationem habet in febribus vnguenta assumere, hoc dicere esset forte opus mentis Lyci.

Καλῶς. id est Decenter.

Κενεών. A costis pars vsque ad ilia.

Κάπετος. Fossa, Sepulchrũ, in organo quidem ὄρυγμα, id est, effossionem significat.

Κοιλίη. Omnis latitudo sub septo transuerso. aliquando verò latitudo thoracis. quandoq; & venter ipse. & vulnerum concauitates.

Κράδας. Nonnulli ficus folia, nonnulli vero ramos interpretantur.

D Καταστάσιας. Repositiones.

Κεάξαι. Ligare.

Κυκλέοντα. Circumuolentem, & circumeuntẽ.

Καταινύσεις. Contendis.

Κατηπορήθη. Debilitatus est.

Κρέμα. Suspende.

Κομψευόμενος. Dolose agens. Siquidem Attici fraudem κομψείαν, & fraudolentum κομψὸν appellant, vt est apud Euripidem.

Κατατείναι. Hippocrates non vtitur hac voce pro extensione, sed pro collocatione. hoc ex his patet. Hominem vero si susceperit fomẽtum, multa calida lauare, deinde pronum κατατεταμένον extentũ, hoc est collocatum.

Et paulo inferius inquit. Deinde principia alligentur ad lignum pistilloforme, congrua longitudine τῷ ὑποτεταμένῳ extenso, hoc est subiacenti. Et in libro de Fracturis, quum dicit. Cognoscet autem quis ipsius manum κατατείνας extendẽs, quàm molesta sit figura. & nunc hoc κατατείνας pro σχηματίσας posuit, hoc est, cum aliqua figura disponens, & locãs ipsam supinam. positionẽ enim manus apte non facile potest efficere.

κατανασιμοῦται. Consumitur.

καταναγκάζεται. Vim facit.

κιγκλισμὸς ἀκρωμίης, id est, Motus acromij.

κιγκλος vero est auis species valde mobilis, & quæ facile perturbatur.

B κραίνεσι. Dominantur regnant.

κυφοῦται ῥάχις, id est, Curuatur.

κλέπτεται ἡ ῥαφὴ, id est, Decipit, vt ait in quinto de Morbis vulgaribus, ἔκλεψαν, deceperunt mentem meam futurę continentes in se læsionem iaculi.

καμπυλοῦσθαι. Flecti.

κατάπηροι. Mutilati. Πηροὶ enim mutilati dicuntur.

κόκκαλος. Nux pinea.

κεκρύφαλος. Velum capitis. est autem hoc species ligamenti capitis, vt Homerus. Vittam κεκρύφαλόν τε velum & reticulum, quo capilli colligantur.

κεκράκται. Clamatores, & vociferatores.

C κάσειον οἶνον. Vinum casium, fortasse Syriacum dicit. mouetur à Casio monte.

καταιγίζωσι. Subuertant. καταιγίζειν enim subuertere dicitur. Nonne magis ordinanda esset dictio pro ὁρμήσωσι, hoc est, impetum faciant, ab Aegiocho.

κνείων. Dicuntur κνεῖαι lati lumbrici.

κατηπεδανὸς. Iners, vt Homerus ἠπεδανὸς id est, Iners autem seruus, tardi autem equi.

κυρκανᾶται. Turbatur.

κραμβίον. Siculi cicutam sic appellant.

κώφωσις ὀφθαλμῶν. Nunc κώφωσιν pro impedimento posuit. proprie enim auditui accommodatum est.

κνήσρει. κνησηρός. Nicander inquit. Laserpitij, quam κνησῆρι conterent dentes.

κυρβασίην. quæ dicitur Mitra. Ecatæus autem inquit pileum barbaricum à Comicis appellari.

κνησέρης. dicit κνησέρην vestẽ crassam & raram, per quam nonnulla tãquam per collum stillant. Meminit etiam huius Aristophanes in Atticis vocibus.

κιχάθη. Quæ sunt mali moris, ac maligna.

κλισίην. Lectum, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κατακλίνεσθαι, id est eo quod in ipso accubamus.

κυρηβίων. Palearum & furfurũ. Attica vox est.

κεάσει. Scindet.

καρκινοῦσθαι. Indurescere.

κρήμνη. Labra pudendi muliebris.

Κρύωξα. Olus apio ſimile, quod propè mare oritur.
κεδρίνῳ ἐλαίῳ. Cedri reſina.
κάτοπτρον, hoc eſt, ἡ μηλωτὶς, ſpecillum auricularium.
χρήγυον. Verum. Nonnulli, bonum, vt Homerus. Vates malorum nunquam mihi τὸ κρήγυον bonum dixiſti.

Principium Λ.

Λ'Εγων. Colligens, dinumerans, vt Homerus. Spinoſasq; ſepes λέγων colligens, & arbores proceras plantans. Et rurſus. Nos autem primos λέγε connumeres cetis.
Λιμωδέστερόν σχεῖ αὐτόν. id eſt, Magna nutrimenti indigentia.
Λαπάσσουσαι. Mollientes, euacuantes. rationi vero conſentaneum eſt, ἀπὸ τοῦ λαπάθου hanc vocem eſſe dictam, quod ventrem mollem reddit.
Λαπάρην. Latus.
Λιβύη, Δήλῳ, Σκυθίῃ. nunc Hippocrates voluit tria climata orbis habitabilia declarare. Λιβύην quidem aperte dicens, Aſiam vero per Delum, Europam autem per Scythiam.
Λύγγος. Singultus.
Λαπῶδες. Bacchius in ſecundo libro interpraetatur ſplendidum, & purum, per μ, primam ſyllabam ſcribens, vt ſit λαμπῶδες. non recte perpendens. λάμπη enim dicitur craſsior illa ſuperficies, quae apparet in aceto ex vino adulterato. praeterea quaſi pinguedo glutinoſa, quae in oliuis apparet, aqua conditis. Quare hinc λαμπώδη dicenda ſunt omnia, quae habent quaedam innatantia ſimilia λάμπῃ.
Λαιλαπώδης. Λαῖλαψ dicitur imber, qui cum vehementi vento fit.
Λέποι. Cortices. παρὰ τὸ λέπεσθαι, id eſt, à decorticare dicti.
Λίως. Perfecte.
Λάπαρα. Tenera.
Λοχείη. Purgatio, quae fit poſt partum.
Λιμακέστεροι. Λιμακώδεις dicuntur paluſtria, & arboribus conſita, & plana loca.
Λιβερῷ. Tenebroſo & nigro.
Λείβονται. Libant.
Λάπτει. Bacchius ſcribit, λάζεται, ſignificat autem capit.
Λέμμα, quae ſumma cuticula appellatur.
Λόπῳ. Libro cortici.
Λελυγισμένα. Contorta. Epicles vero, complicata. ſunt autē magis, vt inquit Bacchius, inflexa. Ducta eſt autem vox ἀπὸ τῶν λυγῶν, à viminibus, quae ſunt plātae facile flexibiles.
Λώτου ἰχθυήματα, id eſt, ramenta, vel ſcobes.
Λορδότατον, hoc eſt, τὸ ἀποσεσιμωμένον, id eſt, quod ſimum effectum eſt, & curuo contrarium, λορδὸν appellatur, quod etiam & plantam vocat.

A Λάσιον. Linteum. ſicut Theopompus in Odyſſea, & Artemidorus Grammaticus in libro de Vocibus dicit eſſe texturam lineā dēſam.
Λεχλωευομένε. Verſantis.
Λύματα. Ablutionis ſordes.
Λεβηρίδος. Υμενώδη ἀποσύρματα, quod eſt ſerpentum vocata ſenecta, vt Ariſtophanes in Amphiarao, & Strates in Phaeniſsis. Polemachus vero grammaticus imperitius δυσαγωνιστοῦ & λιμοποιοῦ ζώου parui animalis intractabilis, & famelici nomen eſſe τὴν λεβηρίδα inquit, paruo lepori ſimilis, quem Romani cuniculum appellant. Maſsilienſes vero λεβηρίδα.
Λάπυρον. Humidum.
B Λείριον. Herbae ſpecies, quam liliū appellamus. Nigrus in libro de Materia, narciſſum etiam à nonnullis λείριον inquit appellari.

Principium M.

MΑρμαρυγαὶ. Splendores crebri, quaſi coruſcationes crebrae, repentinae, igneae, vt inquit Homerus. Μαρμαρυγὰς crebros pedum motus admirabatur.
Μηλιοχάνη. Mulieris nomen.
Μειοῦσι. Diminuunt.
Μυττωτόν. Attici quidem dicunt eſſe quid cōtritum cum allio. Eupolis vero in Laconibus ἄμυλον dicens, inquit vaſcula fecerunt
C multum μυττωτὸν, hoc eſt, amylū. Nonnulli autem placentam ex olere factam, nonnulli zitum. Nos vero iis aſſentimur, qui dicunt μυττωτὸν eſſe, quod cum allio contritū eſt. Dictum eſt autē παρὰ τὸ μυσάττεσθαι, quod eſt abominari malum odorem, vt ſit μυσαρωτὸν, id eſt, odio dignum.
Μεγαλόσπλαγχνον. Habentem viſcera tumida ob inflammationem.
Μοδοσαίως. Loci nomen.
Μεθίησι. Epicles quidem inquit, irruit, eſt vero magis, dimittit.
Μεμιασμένον. Peſtilens factum.
Μᾶσσον. Bacchius quidem interpraetatur, minus. Heraclides vero Tarantinus, plus.
D Μεῖον. Minus.
Μάζα. Maſſa quaedam ex farina facta, aliquando cum oxymelite, aliquando vero cum poſca, vel aqua mulſa, vel aqua: habet vero nutriendi vim.
Μανδραγόρου ῥίζαν. per circunſcriptionem mandragoram.
Ματεῖσθαι. Quaerere, & Μάτος inquiſitio appellatur.
Μωμητέον. Reprehendendum, & Μῶμος reprehenſio dicitur.
Μεμινύθηκασι. Extenuati ſunt.
Μεμαθήκασι, hoc eſt, εἰώθασι, id eſt, Conſuevere, quia ἡ μάθησις, id eſt, diſciplina eſt exercitatio conſuetudinis.

Μέσεγγυ. In medio.

Μετεξέτεροι. Bacchius in tertio interpretatur ἕτεροι allij. Sed rectius quidẽ est ἔνιοι, hoc est, nonnulli, sicut & Herodotus in secũdo libro inquit, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι, id est, quas nonnulli ζειὰς, hoc est, zeam appellant.

Μελέτη. Actio.

Μελεδώνας. Curas.

Μετάρσιον. Sublime.

Μῦρον αἰγύπτιον. Nonnulli approbarunt esse id, quod dicitur ἀπὸ σκάφης. est enim calefactiuum. Nonnulli vero μαλαβάθρινον. Alij τὸ μενδήσιον. etenim in secundo de Morbis muliebribus idem dicit oleum Aegyptium.

Μῶλυξ. Allij caput glebæ instar, neque in spicas distinctum.

Μαριλεῦνοι, appellantur à nonnullis carbones φρυγανώδεις surculosi & minuti. Potius vero calidus cinis μαρίλη dicitur, vt Aristophanes ἐν ἀχαρνεῦσι inquit. Præ timore autem τῆς μαρίλης cinerem mihi densum Larcus effundit, vt sepia. Et Hipponax ait, πολλὴν μαρίλην, hoc est, multũ cinerem carbonũ.

Μαράσσει. Strepit.

Μήλην. Specillum sic appellat. quod enim nos μήλην appellamus, ipse ὑπάλιπτον vocat.

Μελεδαινθέων. Curarum & medelarum. Μελεδαίνειν enim dicitur curare & mederi.

Μνῶται. Mouetur, vel interficitur. etenim sic vocem hanc scriptam reperimus.

Principium N.

NΕίαιρα. Venter. Bacchius colon dicit. quod inferiorem ventrem nonnulli appellant.

Νεφέλαι. Subpinguia quædam excrementis supernatantia, aliquando viridia, aliquãdo vero flaua, vel quouis alio modo colorata. Ducta est autem vox metaphorice à nubibus, quæ in cœlo mouentur.

Ναρκώδεις. Indurati & stupidi: dicuntur autẽ ab affectu Νάρκης, id est, torpedinis.

Νίωπον. Ex amarulentis nucibus oleum, quemadmodum & Petronius in Materialibus. & Diodotus in secũdo libro Ratiocinationum fabularum inquit. Nonnulli quidem igitur νίωπον summa cum diligẽtia sic faciunt. Nucum amarulentarum chœnices Atticas quatuor capientes frangunt, & quod in medio est, bene exiccant, atq; in mortarium mittũt, & contundunt. facultatem vero hanc τὸ νίωπον habet. nomen autem amygdalarũ amararum oleum.

Ναρκῶσαι. Mitigare, & velut doloris sensum auferre.

Νυκτοειδὲς, id est, Nigrum.

Νεῦρα φλέβες. id est, Venæ.

Νόμον. Rationem, vel indignationem, vel morem.

A Νηδὺν. Hoc nomine appellat omnem cauitatem dicens, Quæcunque enim membra habent carnem rotundam, quam musculum appellant, omnia νηδὺν, hoc est, cauitatem habent, omne enim consitum siue pelle, siue carne tectum sit, concauum est.

Νόμος δίκαιος. Ratio vtilis.

Νεοχμὸν. Recentissimum, vt ait Alcmam in primo Modulationum.

Principium Ξ.

Ξυντεκμαίρεσθαι. Certo signo conijcere. Τέκμαρ enim & τεκμήριον proprie certũ signum dicitur.

B Ξυσμῷ. Pruritu, sic enim inquit Hippocrates. Descendens in Melum ad calida lauacra τῷ μὲν κνησμῷ, hoc est, à pruritu quidem cessauit, & à cutis crassitie. Inuenitur etiam hæc vox in Aphorismis.

Ξυνίεναι. Intelligere. Inuenitur etiam in libro de Ptisana.

Ξενοπρεπές. Mutatũ est. In libro de Fracturis.

Ξύντασις ὑπολάπαρος. hoc est, Submollis, & sine violentia.

Principium O.

ΟΡφνῶδες. Tenebrosum. Ὄρφνη enim tenebræ dicuntur.

C Ὀγκυλωμένη. Attici quidem ὀγκύλεσθαι interpretantur, valde & elate sapere. Hippocrates vero ὀγκυλωμένην vẽtriculum inquit esse, qui cito intumescit.

Ὀξυρεγμίην. Acidum ructum, qui eos, qui non concoquunt, subsequitur.

Ὁμαλῶς. Similiter. Vtitur vero hac voce in libro quarto de Morbis vulgaribus.

Οὖρα αἱμαλώδεα. In nonnullis exemplaribus scriptum inuenimus οὖρεα αἱματώδη, in pluribus vero αἱμαλώδη, quæ vox idem significat, quod αἱματώδη. Dicta est autem vox παρὰ τὸν αἱμάλωπα, hoc est, à vibice, qui est circumscriptio sanguinea, quæ vt plurimum ex percussione fit circa corneam oculi tunicam.

D Οἰνεάδα. Ciuitas Aetoliæ, quæ posita est ad fontes fluminis Acheloi.

Οὐρεὺς. Mulus, sicut inquit Homerus, Οὐρῆας hoc est, Mulos quidem primum inuasit.

Ὄμματα ἐπιδεδινημένα. Epicles τὸ ἐπιδεδινημένον ad obtenebratum, & caput dolentẽ refert, quũ non recte intellexerit. Hippocrates enim non omnino ad hominem hãc vocem accõmodauit. nam in sexto de Morbis vulgaribus id aperte declarat, hãc ipsam vocẽ proprie ad oculorum partẽ referens. Quomodo igitur quis recte τὰ ἐνδεδινημένα inuersa interpretabitur? ducitur enim παρὰ τὴν δίνησιν, quæ quidem est circularis conuersio.

Ὀργή-

Ὀργήσασθαι. Ad aliquid agendum impelli. & terram Ὀργᾶν turgere ad fructus emittẽdos. Ὀργήσασθαι igitur dixit, ad assistentiam congregare humida, & ad emissionẽ præparare. A

Οἰκεῖς. Famulæ, nonnulli vero βίας, hoc est, violentias. Posita est hæc vox in libro de Natura pueri.

Ὁμιλίη. tria significat; hoc quidem in loco hominum cõsuetudinem, eo quòd vna versentur. In libro vero de Articulis, simpliciter appositionem & vicinitatem, quum inquit, ὁμιλέει, id est, adhærescit autem brachiũ cotylæ scapulæ. Exercitationem autem, quum ait. Hanc artem non solum sermone exercere oportet, verum etiam τῇ ὁμιλίῃ, id est exercitatione. Est vero in libro de Anni temporibus & loco. B

Ὁλκάδες. Oneraria nauigia.

Ὀδύνας ναρκοῖ, id est, Minuit. quandoquidem νάρκη est sensus compressio.

Ὠτίδος. Auis species, quam nonnulli ὠτίδα appellant.

Οἶος στόμαχον. Gulam προβάτου pecoris. nam οἶς ouis, τὸ πρόβατον est. cõmuniter autem hominis.

Ὅριον. Confinium.

Ὀγχεῖν καὶ Ὀγχεύειν, scriptum reperimus, est autem ferre, vt inquit Bacchius.

Ὄκλασις. Dicitur Ὀκλάσαι in tibias & calcanea flectentem genua sedere.

Ὀκνέειν. Non posse. inquit enim οὔτοι κατοκνέουσιν ὀρθοῦσθαι, id est, non possunt erigi. C

Ὄνος. Axis, fortasse ob conuersionem motus in orbem.

Ὀῤῥὸν πίσσης. Quod est picis maxime humidũ. In primo vero de Morbis muliebribus, & in libro de Ptisana, lactis serum intelligendũ esse scribit, quod inest ijs, quæ in caseum coguntur.

Ὠκνήθη. Reueritus est.

Ὀῤῥωδέειν. Trepidare, timere.

Οἶνος ἀνδρεῖος. Generosum vinum, vel ab Andro Insula, vt Lesbium à Lesbo.

Vide Ἀνδρεῖος.

Οὔλῳ ἐρίῳ. Molli lana.

Ὀξύϊ. Lumbo.

Ὀχλώδεα. Molesta.

Οἶδος. Tumor.

Οἰνοῦσθαι. Bibere.

Ὄπωπα. Vidi.

Οὐλομελίης. Totius naturæ.

Ὄχνις. Asperitas, verum non angulus, vt ait Bacchius.

Ὅπλα. Bacchius interpætatur stuppeos funes: sed nõ recte. sunt enim communiter funes, qui detinent malum rectum in naue.

Ὀχετοὺς. Aquarum ductus, vt etiam inquit Homerus. Sicut autem quando vir ὀχετηγὸς, irrigator à fonte profundæ aquæ.

Οὖλον ὀρόβιον. Ruffum. nonnulli magnitudine æqualem orobo verrucam.

Οἶνον οἰνώδεα. non, vt nonnulli, delicatum, & solam vini ἔμφασιν præse ferens, verum potius austerum & generosum. Inquit enim, Dulce vinum, & οἰνώδεα vinosum, & albũ, & nigrum. Quum autem distinguit, ait, Dulce quidẽ minus graue reddit caput τοῦ οἰνώδεος vinoso.

Οἴνῳ σιραίῳ. Sapa dicto.

Ὀλοφλυκτίδες. Pustulæ. nonnulli φλυκτίδες tubercula: nonnulli papulas varis similes.

Οὐλὰς. Hordeola.

Οὐ παιδοκτίσει. Non faciet filios. κτίσαι enim facere dicitur.

Οἰναρίδες. Palmites vitium, sic Attici appellãt. ὄναρα vero vitis folia dicuntur.

Οἰσύπη αἰγὸς. Οἰσύπη proprie dicitur excremẽtum ouis τὸ πρόβατον est οἶς (id est ouis.) Veтamen ipse abusiue οἰσύπην capræ etiam excrementũm appellauit. ob id & lanas οἰσυπηρὰς eas vocauit, quæ participes sunt τῆς οἰσύπης œsypes, vel τοῦ οἰσύπου œsypi: vtroque enim modo dicitur.

Οἱ πικρόχολοι τὰ ἄνω. id est, Vitioso habitu deprauati, atque ob hanc rem acres, & facile mobiles. illi enim, qui habent partem biliosam propinquam, læduntur ab inedia secundum stomachum.

Οἰάδος. Bryoniæ dictæ. est autem vitis agrestis species.

Οἶνος ἀνθοσμίας, odoratum & suaue, vt Aristophanes in Ranis, & in Cerealia celebrãtibus.

Ὄργια. Mysteria.

Π

Προπετής. Præceps. & hæc dictio metaphorice dicta est. etenim homines in viuendo προπετεῖς appellamus, qui sepsos non continẽt, & quasi ante tẽpus actionibus sese accingũt.

Πνεῦμα. nũc Respiratio. ex his, quæ dicit, Πνεῦμα respiratio dẽsa existens laborẽ significat.

Περιεκτικὸν. Salutare.

Πελάσει. Appropinquabit. Πέλας enim prope dicitur.

D Προαπαυδησάντων. Prius deficientium, ex quo declaratur viriũ debilitas. inquit enim προαπαυδησάντων παραφροσύναι κάκισαι hoc est, Phrenitides, quæ fiunt viribus defatigatis, pessimæ.

Παρενεχθέντι. In mẽtis alienationem inducto.

Παρακρουστικὸν. Quod hominem de mentis statu deijcit. Παρακρούειν enim veteres dicebant breui tempore delirare.

Πεπασμὸς. Proprie de arborum fructibus dicitur, quum ex immaturitate maturitatẽ sunt consecuti. Improprie vero de nostris corporibus, quum succi sunt concocti.

Πινώδεσι. Sordibus. Πίνος enim sordes, & Πινηρὰ ἔρια quum inquit, sordidas lanas intelligere

gere oportet. In nonnullis vero commenta- A rijs πίνον scriptum inuenimus, quod maculam significat.

Πρὸ τοῦ ἦρος. pro Ante ver ὁρᾶν videre.

Πῦρ, id est, Febris. Attica autem vox est.

Πλάδος, quasi mollis & laxa, & humida constitutio corporis, cuius nulla pars carnis est solida.

Περιαίτερον. Ante opportunum tempus.

Παρελύθη. proprie appellat παράλυσιν eam, quę maxime in dextra corporis parte fit.

Παλιγκοτωτάτοις. Aegritudinibus, quæ facile reuertuntur.

Πέπλος. Herbæ species, quam nõnulli πέπλιον appellant: nonnulli vero σύμφυτον.

Πτερυγώδεες. Qui procero sunt collo, & vt B plurimum habentes satis lata & eminentia pectora.

Παρέλεγε. Delirabat.

Πνεῦμα μινυνθῶδες. Debilis & paruus.

Πρόσω. id est, Ante.

Παρθένον. Nunc παρθένον filiam interpretatur.

Πόνος καταιγίζων, id est, Labor vehementer irruens. Dictus est autem ἀπὸ τῆς καταιγίδος. quæ est violentus, & repentinus venti impetus.

Πτοιώδεσι. Πτοίαν nonnulli periculũ, nonnulli perturbationem; nonnulli autem timorem interprætantur.

Πόνοι. Actiones. C

Περιμάδαρα ἕλκεα. Quæ non aluntur, & inæqualia.

Προσάρματα. Nutrimenta.

Πόνοι σιτίων ἡγείσθωσαν. id est, Labores cibum præcedant. Πόνος tria significat. Hic quidem exercitationem, vbi inquit. Exercitatio pro sanitate conseruanda, insatietas nutrimenti, alacritas πόνου ad laborẽ. Pro dolore autem, quum ait. Duobus πόνων laboribus simul ortis, non in eodem loco. In detrimento autẽ, quum inquit. In quo morbo somnus πόνον laborẽ facit, mortale. Si vero somnus iuuat, non mortale. Quum autem Asclepiades Herois interprætantis mentem nõ perpenderit, ex his, quæ infert. Si autem somnus iuuat, nõ D mortale, Inquit, quonam modo potest hoc esse verum, quum πόνος id est, detrimentũ, cum incremẽto sensus fiat, somnus vero per sensus dissolutionem.

Πίαρ. Maxime pingue, & saluberrimum, & πίερον pingue.

Πίλοισι. A Laconibus πίλοι ea appellantur, quę operimenta vmbræ causa sunt facta.

Πρόβατα. Sic quadrupedia omnia communiter nunc appellat.

Παραμπεχόμενοι. Contecti. Ducitur autem παρὰ τὴν ἀμπεχόνην, quæ est integumentum.

Παιδικὸν πάθος. Παιδίαν nunc sumit pro educatione puerorum. Hinc Sophocles in Pelia ait. Album ipsam hoc ἐπαίδευσε nutriuit lac.

Περόνα. διατροπὴν mutationem.

Πλάτας. Scapulas.

Παρήκεσι. Porrecti sunt.

Πιπίσκοντα. Potantem.

Περόνας. Nodosas ossium eminentias. Sic nunc positum est. Aliquando vero pro radio vocem accommodat. Diagoras vero Cyprius inquit, περόνας neruos arbitror voluntarios ipsum appellare.

Πλανώδεστατα. Quæ nullo ordine facta sunt. hinc etiã febres Πλανῆτες dicuntur, quę nullo ordine inuadunt.

Πλήμνας. Modioli rotæ, in quibus axis vertitur.

Περαιωθεῖσαι εἰς ἀλλήλας. Assentientes, vt vtraque finem consequatur.

Πέλον. Subfuscum. ignorantes autem nonnulli, πέλλιον scribunt, vt etiam Sophocles in Pastoribus, & in Amphiarao inquit, canis πέλλης hoc est, cinerei coloris, mugientisque bouis.

Προμηθέεσθαι. Prouidere cogitare.

Περκνὸν. Nigrum.

Προβουλεύοντες. Præscientes, & præcauentes.

Πηχέδιον. Taurum. Nonnulli vero περίναιον. hoc est, partẽ inter anum & testes. Bacchius autem transitum quendam.

Πελάσει. Appropinquabit.

Πισσηρὴν κηρωτὴν, quod Tetrapharmacum appellatur.

Πικνή. Densa.

Πλοώδης. Eurycles interpretatur latum, patentem hiatum habentem; & quasi ἐμπλέουσαν innatantem.

Περρίσαι. Vtrinque vt luna incuruatũ. Nonnulli vero dicunt circulare.

Περιτενὲς. Circunductum.

Πρόσαρσιν. Exhibitionem.

Πρήγματα. Possessiones.

Ποταίνια. Bacchius in secundo libro recentia interprætatur.

Πυθμηνόθεν. Bacchius in secundo libro, à principio, exponit. Verum rectius esset ab imo, & quasi à profundo. Dicta est enim hęc vox ἀπὸ τοῦ πυθμένος, id est, à fundo.

Πεντάφυλλον. Herbæ nomen.

Πικερίῳ. Butyro. sicut & Aristophanes in Cõmentarijs inquit. Thoantem Ithacesium scriptum reliquisse πικέριον apud Phryges butyrum appellari.

Πήρα. Scrotũ sic ait appellari Antigonus Grãmaticus, παρὰ τὸ ὡς ἐν πήρα, hoc est, ab eo, quod est velut in pera. φυσὶ καὶ ἐξ ἐλάφοιο, καὶ πηνάρα θοραίην.

Παλύνων. Spargens, vt etiam inquit Homerus. Deinde farinas albas πάλυνεν, id est, aspergebat.

Πίσσα ἡδυντή. Ἡδυντὴν πίσσαν dicit cõditam picem.

Πάλης ἀλφίτου. Dicitur πάλη quod est farinæ maxime candidum,& tenuissimum.

Πόλφοι. Bulbi, vt Metagenes ait. Raphani, placentæ, leguminum, nucũ, iuris πολφῶν, id est, bulborum, vini, colocynthes. Nonnulli vero cibũ quendam e pulte factũ esse aiunt.

Πρόμαλον φῶξας. Est πρόμαλον plãtæ species, cuius etiam Eupolis meminit in Capris.

Προσθῆναι. Incrassare,& coagulare.

Πύλας. Thessaliæ locus, in quo etiam πυλαίας Cereris sacrum est exædificatum.

Περνάς. Vendens, sicut & Homerus inquit. Interficiens,& περνὰς, hoc est, vendens, transportans ad insulas longe remotas.

Προξένους. Sic antiquiores appellabant eos, qui in alijs ciuitatibus manebant, & hospitio excipiebantur, & qui curam habebant amicorum, qui ciues non essent.

Principium P.

Ῥέγχος. Strepitus stertentis, sicut & in libro de Ptisana.

Ῥινοωνυχογραφηθεῖσα. Nasus ab vngue scalptus. nam γράψαι dicitur τὸ ξέσαι, hoc est, notare, sicut & Homerus inquit, Νῦν δέ μ᾽ ἐπιγράψας ταρσὸν ποδὸς, hoc est, Nunc autem quum mihi pedis tarsum leuiter notarit. Ῥινὸς τὸ δέρμα, hoc est, nasi cutis.

Ῥομβός. Est vinculi nomen.

Ῥεβοειδέστατον. Maxime curuum. nam ῥεβὸν & γαῦσον dicitur distortum.& ipse quidem inquit. Hominis costæ καμπυλώταται, hoc est, maxime curuæ sunt, ῥεβοειδέα τρόπον, id est, πλαγίως, hoc est, oblique. Dicitur de aliqua re partim concaua, partim incuruata, sicut Cinesias ponit dictionem.

Ῥοωδέα ὀστέα. Ossa, quorum alterum ab altero separatur: metaphorice dicta ἀπὸ τοῦ ῥεῖν, quod est, fluere.

Ῥοικώδεα. Quæ & γαῦσα & στρεβλὰ, hoc est, distorta & peruersa appellauit.

Ῥίζη ἀλθαίης. Agrestis scilicet maluæ, quã Romani ibiscum appellant.

Ῥυβδοειδέα τρόπον, id est, ἀγκυροειδῶς instar anchoræ. nam huiusmodi figura ῥῆβδον appellatur.

Principium Σ.

Συχνόν. Bacchius in tertio libro inquit multũ: non recte, est enim continuum.

Σπληνὸς κατ᾽ ἶξιν. Bacchius in primo inquit, κατὰ συνέχειαν, hoc est, per cõtinuationem. Glaucias vero, secundum rectitudinẽ. Vterque vero imperfecte scripserunt: Quandoquidem hæc vox non est ex ijs, quæ vnum significant. Sed hic quidem continuationem. In Officina vero medica, & in libro de Fracturis inquit, ἶξιν τοῦ ἕλκεος, ἢ τοῦ κατάγματος τὸ πέρας, hoc est, itionem vlceris, vel fracturæ terminus. παρὰ τὴν ἄφιξιν κινηθεὶς, id est, motus secundum itionem, quæ est terminus motionis. In secundo vero & quarto Epidemiorum τὴν ἶξιν pro rectitudine ponit.

Σιάλοχοι. Illi, qui congregant sputum amarũ.

Σπαργᾷ. Appetit, pro desiderat.

Σκοδίνημα. scribitur & σκορδίνημα. Sic autem antiquiores dicebant τὸ καρηβαρεῖν capite grauari, sicut & Aristophanes.

Σήψ. Putredo.

Σπογγοειδές. Sic appellat inflammationes, quæ fiunt circa paristhmia cum lentissima quadã febre. Nonnulli vero & vlcera furfuracea in capite. alij vero tumores quasi fungosos & habentes quædam foramina.

Στλεγγίδα. Heraclides quidem Tarantinus cũ ρ. scribit στρεγγίδα in secunda explicatione quarti de Morbis vulgaribus, dicit esse quasdam fascias aureas, quibus vtuntur nonnulli τῶν θεωρῶν, hoc est, oraculi cõsultores. quod non recte intellexit. neque enim per ρ. sed per λ. scribitur. & non est fasciola aurea, vt ipse opinatur, sed consuetus strigil, sicut & Menander meminit, & antiquorum reliqui.

Σκεθρή. Similis.

Σαπρά. Putrida, sicut & Hipponax in primo Iambo inquit, humectãtem,& σαπρον; hoc est, putridum.

Σῖτος πονηρός. Nunc frumentum putrefactũ, instar fimi dicit.

Στενυγρῶσαι. Arefacere,& constringere aliquẽ locum, in quo humiditas est.

Σκελιφρούς. Graciles,& instar sceleti.

Στόμαχος κύστεως. Sic appellat collum vesicæ:& collum vteri in primo de Morbis muliebribus stomachum appellat.

Συνασκήσει, hoc est, συναρμόσει, Coaptabit.

Στριφνούς. Strictos seu difficiles.& Aristophanes ἐν Ἀχαρνεῦσι. Στριφνοὶ γέροντες, hoc est, morosi & difficiles senes, duri, indomiti, Marathoni pugnatores, funditores.

Σομφόν. Laxum.

Σπεῖσαι. Irrigare.

Συκιώνην. Agrestem ficum.

Σοφίην. Aliquando quidem Artem; aliquando vero curiositatem. Nunc autem artem significans, inquit, σοφίην παιδεύεται, artem docetur.

Σκέπαρνος. Species vinculi est ὁ σκέπαρνος, quũ vinculũ oblique ducitur. testatur autẽ Asclepiades in expositione libri, qui Officina medica inscribitur, dicẽs. Est enim ὁ σκέπαρνος quando vinculum sibi ipsi incumbens instar χ efficit quandam flexionem & angulũ, scilicet quum simul recto blique ligatur.

Συνοχωκὴ, συνοχὴ, καὶ σύνοδος. Concursus, & A quasi contractio, sicut & Homerus inquit Gibbosi ad pectus συνοχωκότε contracti.
Σίδης. Corticis mali Punici.
Σαυρίδιον, quam nonnulli καρδαμίδα appellant, nasturtio similem, facultate calefactiuam.
Σκύτα. Partem, quæ est inter tendines & ceruicem, vt Petronius in Care inquit. αἰγάδες ὑπέκνεον. καὶ πάλαι τὰ σχήματα εὐθὺς ἰδὼν καὶ τὰ σκύτα. Et Archilochus inquiẽs. Quomodo secuit τὰν σκύταν. Nonnulli vero dicunt σκύταν appellari medullam spinalem; nonnulli vero occiput: nonnulli vero spaciũ inter frontem & supercilia, quod ἐπισκύνιον appellamus. Nonnulli vero σκύτα dixerunt capitis cutem, vnde ἡ σκύτος dicta est.
Σκηρὸν καὶ σπογγῶδες, hoc est, Fungosũ molle.
Σπερχνόμενος. Nonnulli vero sine ν σπερχόμενος. est autem Properans.
Συριγγῶδες. Perforatum.
Σάφα. Manifeste, sicut Euripides in Oreste, inquit. Mane miser quiete tuis in cubilibus. Vides enim nihil eorum, quæ opinaris σάφα, hoc est, manifeste videre.
Σκύλλης τὸ ὀπῶδες. hoc est. Scillæ radicis succus.
Σύκης ἐρρίμενος. Agrestis ficus.
Σπουδῆ. Ingens labor, sicut Homerus, σπουδῆ, hoc est, ingẽti labore expulerunt, postea saturatus est pabulo.
Σείρῃ. Loro.
Σκυτίον ὑποκεφάλαιον. Pelliceũ puluinar, quod etiam πύλειον dicitur.
Σίναιτο. Reprehenderet, & accusaret, & læderet.
Σεσιοῖ. Putresceret.
Σεσήρισαι. Putrefactum est, corruptum est.
Συνθεῖν. Concurrere.
Στρωτῆρα. Trabem.
Σαρκάζειν. Nonnulli carnem inducere; nonnulli vero superiorem maxillam extendere. Vsus est autem specie generis loco. est enim τὸ σαρκάζειν extensionis species.
Στερρωθείη. Dirigeretur, inquit Bacchius in libro tertio.
Συμπορσύνοι. Concederet.
Συγκλέπτεται ἡ ῥαφὴ, id est, Decepit futura, vt ait in quinto de Morbis vulgaribus, ἔκλεψαν δὲ deceperunt autem mentem meam futuræ, iaculi læsionem in se continentes.
Σιναρὸν. Nocumentum habens, & damnum.
Σινόμωρα. Noxia. Dicta sunt autẽ παρὰ τὸ σινωμεμορῆσθαι, quod est fœdari.
Σκεθροτέρης. Bacchius in primo, verioris, sed non recte. ponitur enim σκεθρὸν aliquando pro veritate: aliquando autem pro diligenti cõsideratione, sicut Euripides in Alcmæone dicit. Γυναῖκες ὁρμήθητε μηδ᾽ ἀτιμίαν σκεθρὴν τις ὑμῶν. Ταῦτα γὰρ σκεθρέστερον

ἡμᾶς ἀνάγκη τοὺς νομίζοντας τέχνην.
Σχάσματα. Conuulsiones, quæ fiunt circa mentum ex percussione, & quasi torturæ.
Σποραδὲς νοῦσοι. Morbi qui non sunt similes, neque continue multis in locis atque hominibus accidunt.
Σπατάλη, ex eorum numero est, quæ semel dicta sunt. Posita autem est hæc vox in diarrhæa.
Σηπαμοειδές. Diocles sic inquit in Ancyra elleborum appellari. nonnulli vero aliã quandam herbam.
Σπάδων. Corporis contractio.
Σικύου πάλης. Quæ ex cucumere fit farina minuta.
B Σκυρρωθῶσι, id est, σκληρυνθῶσι, hoc est, obduruerunt, & quasi σκιρρωθῶσιν, quod idẽ est. Quoniã σκίρρον σκύρρον appellat. quum inquit. Si σκυρρωθέωσι, id est, obduruerint, melius est adhibere acria, mordacia enim & tenuia, & ignea existentia adurunt scirrhũ, & si molluerit, emollientibus medendum.
Σφαδάζει. Irascitur, moleste fert. Attica vox est.
Σελαχίοισι. Minutis pisciculis, vel testaceam cutem habentibus, vt locustis, cancris, buccinis. Meminit huius vocis Eupolis in Capris, quũ inquit. ὡς ἤ ποτε αὐτοὶ ἦν κάμη τις εὐθέως ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν πριόνοι σελάχιον, τὶ δὲ ἦν λύκον κεκράξεται, φράσειται πρὸς τὸν αἰπόλον.
C Στέατι μηλείῳ. pro ouillo. Μῆλα enim oues dicuntur.
Σικύου λέμματος. Corticis cucurbitæ syluestris.
Σφυγμοὶ πρὸς χεῖρα ψαίροντες. Non robusti, verum per interualla imbecilliter pulsantes. Dictum est autem ἀπὸ τῶν ψαιρόντων ἀρμένων, hoc est, à velis, quæ sanè à ventis non æqualiter inflata, aliquãdo quidẽ flaccescunt, aliquando vero implentur.
Σπερχνὸν. Continuum.
Σκορδίου. Herbæ nomen.
Στέαρ ὄϊος. Ouis.
Σκαφίδα. Pastoralem scyphum sic Attici appellant.
Σκυτίνην. Constructam & condensatam.
D Συναριθμεῖται. Coaptatur, & cõiungitur, ἀριθμὸς enim dicitur beneuolentia & amicitia, vt inquit etiam Callimachus, ἀριθμὸν δὲ, id est, beneuolentiam, & amicitiam cum vtrisque iniui.
Σμηκτρίδα γῆν. Cimoliam.
Σκόροδου φύσιγγα. Qui foris est cortex.
Σκυλάκια σιαλώδεα. Caninæ carnes pingues.
Συνέβησε. Coniecit.

Principium T.

TOλμᾶν. Sustinere. Vnde Τολμηροὺς eos, qui omnia sustinent, appellamus.

Τρύζειν. nonnulli vero στρύζειν. Est autem cum strepitu obscuro effluere. Dicitur autem ἀπὸ τῆς τρυγόνος, id est, à turture, quæ obscure & gemitus instar strepit, vt inquit quoque Homerus: Vt ne mihi τρύζητε, hoc est, obstrepatis hinc & hinc sedentes, id est, obscure & cũ gemitu loquamini. Bacchius vero in secundo inquit τρύζειν esse eum aliqua vehemẽti animi perturbatione & angore effluere.

Τεφριωδέων. Cinereorum. Τεφρία enim cinis appellatur.

Τὸ θηριῶδες. Nonnulli dicunt ipsum vocem hanc ad vlcera mali moris accõmodasse, quæ etiam θηριώματα appellantur, quæ quidem vt plurimum in autumno augentur propter aeris inæqualitatẽ. Nonnulli vero ad paruos lumbricos referendum esse existimarũt. tunc enim & ipsi generantur. Nonnulli vero φθίσιν esse putarunt.

Τόνοι. Corpora extensa cum carnibus, vt venas & neruos, & huiusmodi τόνους appellat, ἀπὸ τοῦ περιτετάσθαι, quod est circumextẽdi, aliquando autẽ neruos solum, nonnulli autem membranas dixerunt.

Τίτανος. Calx.

Τυφώδεες. Dicuntur τυφώδεις febres, quæ cũ torpore fiunt, & quibus laborantes cum vehementia alienantur.

Τειταιοφυεῖς. Hippocrates quidem Ionicus inquit τειταιοφυεῖς tertianas appellari, euphoniæ causa. Philonides vero Siculus febres, quæ continuæ sunt inordinationem ostendentes. indicare vero inordinationem in sinceritate, facta intermisione, propriũ est τειταίου tertianæ, recte quidem indicantes inordinationem, non habentes sincerum mediũ interuallum ita nominauit: quandoquidem multam similitudinem habet ad τριταῖον tertianam. Sunt autem febres, quæ appellantur μικροὶ ἡμιτριταῖοι, hoc est, semitertianæ paruæ.

Τεῦχος. Vasculum intelligendum est, quod carnes & neruos continet. cutis autem integumentum τοῦ τεύχους vasis appellandum est.

Τέγξις. Madefactio.

Τὰ φηρέα. Nonnulli cõtractè legentes, radicem esse aiunt condensantem. Alij vero vltimum ᾱ. produxerunt, vt sit Aeolicum nomen τοῦ ταφηρίες. proprie autẽ τὰ φύρατα dicit pro φάρεα, quæ sunt vestimenta.

Τετάρσωται. Dilatatum est, extensum est.

Τράμιν. Caudam, quam ἱππόταυρον appellamus, sicut inquit Hipponax. Euellat aliquis ipsius τὴν τράμιν, hoc est, caudam, ita vt se stercore fœdet. Meminit huius etiam Archilochus. Lysimachus vero σφιγκτῆρα podicem, ceu constrictorem.

Τεθρεμμένον. Coagulatum. θρέψαι enim Attici coagulari dixerunt, & τρόφαλιν caseum coagulatum.

A Τάχα. Velociter.

Τύρβη. Perturbatio.

Τιμωρέουσα. Auxilians, sicut & Euripides ἐν Οἴνῃ inquit. Ego autem patris sanguinem ἐτιμωρησάμην, id est, vltus sum cum pubescentibus & mortuorum.

Τυχεσάμενον. Scopum attingentem.

Τηλοτέρῳ. Longiori.

Τύρσις. Bacchius in primo interpretatur scenã vel turrim, vel propugnaculum.

Τραχέων ἐρέων. Laneorum fragmentorum.

Ταλαιπωρήσιν. Actionibus.

Τέκμαρσις. Significatio.

Τέτραμος. Tremor.

Τάφις. Vua passa.

B Τραυλισμός. Vox effecta à quodam strepitu.

Τὸ χρῶμα ἀφυῶδες, καὶ τὸ πρόσωπον μετάρσιον. ἀφυῶδες μὲν χρῶμα dicitur λευκοπέλιον, hoc est, color albus, & plumbeus, dictus ab ἀφύης aphya pisciculo. Μετάρσιον autẽ proprie quidem elatum dicitur, abusiue autem, quod in tumorem elatum est, nominauit.

Τοὺς ὀδόντας ἐρήρωται. Inhærentes & strictos dentes habet.

Τὸ τέρθρον τοῦ πάθεος. id est, Finis. Τέρθρον enim dicebant veteres vltimum & in fine. vt etiam Euripides in Euristeo Herculem hũc in modum loquentem facit. Mittes viuentẽ ad inferos, & nõ mortuum, & mihi τέρθρον id est, finem certũ ingrediar. Et Apollodorus, qui hymnos scripsit, ait. Et quæ nam hora venit ἐπὶ τέρθρον θυρέων, id est, in fine portarum. Præterea rei nauticæ periti τερθρίους κάλους appellant eos, qui in summitate mali sunt.

Τὰ λέγνα τῆς ὑστέρης, id est, Superflua. λέγνα enim veteres vestium extremitates appellarunt, vt testatur etiam Callimachus, quum inquit, τὸν τῶν κανόνων ἐπιπερὶξ λεγνωτὸν χιτῶνα. hinc declarans, quòd τὸ λέγνον orã significat, & velut extremitatem.

Τὰ ἐπιμήνια ἐπηλυγάζονται. Detinentur & impediũtur ἡ λυγὴ enim apud Atticos vmbra dicitur, sicut & Thucydides in sexto inquit, vt communi timore proprium ἐπηλυγάζονται, hoc est, obumbrent.

D Τάμισον. Coagulum sicut & Nicander in Theriacis.

Τριχιάσηται. Dicitur τριχίασις scissura in mammillis.

Τὰ διαφανέα σιδήρεα. Ignita cauteria.

Principium Υ.

Υποφάσιας. Subapparentes oculorũ motus.

Ὕσματα. id est, ὕματα, quæ sunt madefactiones. ὕειν enim pluere. ducta est autem vox ἀπὸ τοῦ ὑετοῦ, id est, pluuia.

Υπόβρεχα. In profundo posita, & quasi ὑποβύθια, hoc est, profunda. Dicitur autem ἀπὸ τῶν

τῶν

τῶν καταδυομένων πλοίων, hoc est, à submersis nauibus. A

Ὑδατόχροα χρῶα. Aquæ colorem habentes.

Ὑδαταγωγίῃσι. Hydropisijs.

Ὑπερινωμένος. Eximie purgatus. ἴνησις enim purgatio dicitur.

Ὕδερον. Hydropem. Epicles vero dicit, aquosum locum appellari, quum non viderit hãc vocem de hydrope dici.

Ὑγιηρὸς γόνος, id est, Semen sanum.

Ὑπερτέρη. Supereminens & superagens.

Ὑπόφορον. Latens, vt inquit Tarantinus. Confirmat hoc etiam Sophocles in Smerigone, quum inquit, Nunc autem εἰρὴ ὕποφρος, hoc est, clam ex ipsis, donec perdidit, & ipsemet perijt. Huius meminit etiam in Iphegenia. B Et Hippocrates planè declarat, quum ait. Nihil est ὕποφορον, hoc est, occultũ, & quod habeat circa se θαλάμας, id est, cellulas. Si igitur latibula θαλάμαι appellantur, iure omne, qđ tegitur, appellatur κρύφιον & ὕποφρον.

Ὑπόξηρα. Ex latitudine in caudam muris, id est, in angustum ducta.

Ὑπονησαμένη. Quæ accumulauit, quæ subijt.

Ὑπωκρίσεται. Seiungitur, & attollitur.

Ὑπένερθεν. pro Infra.

Ὑπόμβρον ὀστέον. Cõcauum & humidũ factũ.

Ὑπηλάτη. Inferiorem ventrem purgãti, παρὰ τὸ ὑπελαύνειν, hoc est, à ciere dictum.

Ὑποκρινέσθω. Respondeat.

Ὑποτεῖναι. Supponere. & ὑποτεταμένον suppositum lignum, & quasi fundamentũ, vt Phrinicus in Saturno inquit. Ipsa memoria teneat lignum ὑποτεταγὸς, hoc est, suppositũ. C

Ὑπενέγκασθαι. Deponere.

Ὑποτοπέεσθαι. Suspicari.

Ὑπερέοντας. Commutantes.

Ὑποφθάλμιον. Concauum oculi.

Ὑπείλλει. Voluebat, vt Euripides etiã in Oedipo inquit. Οὐρὰν ὑπείλλει. Caudã voluebat sub incessu leonino.

Principium Φ.

Φῦσαν. Nunc quidem, & in Aphorismis, & in primo, & quarto de Morbis vulgaribus, graueolentem spiritum ab ano emissum dicit. D In libro vero de Flatibus, & de Veteri arte medendi, eos, qui in nobis sunt spiritus. In libro autẽ de Humoribus inflationẽ appellat.

Φακῶν ἐρέγματα. id est, Diuisiones. etenim ἐρεγμὸς proprie dicitur seorsim diuisa faba.

Φλενοδώδεα. Igitur φλενοδώδεα appellauit quę excernuntur cum nugis & perturbatione flatuosa. Alij vero dicunt nõ esse scribendum φλενοδώδεα, sed φλεβονώδεα, ita vt sint tumores cum dolore. Alij vero cum pulsatione venarum, quum Hippocrates nullibi nominauerit dolorem. Sunt igitur quæ in motu & perturbatione quadam versantur, etenim antiqui arterias venas appellabãt. inquit enim ipse. Rigores, qui sunt die noctuq; dũ augentur, vigiliam faciunt, & φλέβας venas quatiunt, & perturbant, & frequẽtiorem ac vehementiorem motum efficiunt. φλέβας autem non dici solitas, sed arterias nominauit. Et Democritus etiam φλεβοπαλίην appellat arteriarum motum.

Φλαῦρος. Vbique τὸ φλαῦρον ad prauum refert.

Φωναὶ κατείλλουσαι. id est, Occupatæ, seu cõtētæ, εἴλλειν enim continere, & claudere Attici dicunt. Bacchius vero non rectè vocem est interpretatus, παρεγκεκλιμένας demissas dicẽs. Phacas vero Dioscorides κατείλλειν inquit esse cohibere, & claudere, ita vt significet vocis tenuitatem, & quæ vix audiatur.

Φολλικώδεα, hoc est, τὰ ἐφηλλώδη καὶ λεπρώδη idest, squamosa & aspera. Antiqui enim φόλλικας appellabant scabiosas asperitates.

Φλεγμονὴ ὑπολάπαρος. Inflammatio, quæ fit sine tensione.

Φοξοί. Acutum caput habentes, & προμέτωποι frontem eminentem.

Φλυδᾶν. Pertransire, & lasciuire, & propinare.

Φαρμάκῳ ἰσχητηρίῳ. pro sanguinẽ cohibente

Φρένας vocabant veteres septum transuersum

Φιλεῖ. Consueuit.

Φολίδα χαλκοῦ. Squamam.

Φαλακροῖσι. Rotundis.

Φαρμακοῖσι. Medicamentis, quæ laros reddunt oculos. Sic inquit Epicles appellari τὰ στίμμι antimonium, & Nigrus.

Φλιαὶ. Ligna recta, quæ sunt in vtraque parte liminis, in quibus axes, id est, cardines continentur.

Φορινοῦς. Densæ, sic inquit Aristophanes Grammaticus.

Φλαῦρον ξυναλθέεται. Aegre sanatur.

Φῴδες. Est quidem vox Dorica. appellant autẽ φῴδας notas rotundas ex ignẽ contractas, præsertim quum ex frigore apud ignem sederint. Ducta est autem vox à luce & rubore, vt Diocles Carystius inquit. Aliquãdo vero & pustulæ rubræ velut φῴδες, quæ in thorace nascuntur. Hipponax vero inquit. Ad μαρίλην cinerem calidum pedes calefacere nõ desinit. Et Aristophanes in Assentatore inquit. Ades, conterebat vestes, & postea quomodo φῴδας maculas rubras in cruribus tantas habebat tota hyeme. Nonnulli vero esse putarunt φλυκτίδας, hoc est, bullas seu ampullas.

Φθοΐσκος, καὶ φθοΐς. Est autem species farciminis, vel placentarum, quas sic Attici appellant. quibus etiam in sacrificijs vtuntur forma similibus καρδάμῃ.

Φαρκιώδες. Rugosum; φάρκις enim dicitur ruga.

Φωρὰς ἐλαίας. Non maturæ, verum ob immaturitatem asperæ.

Principium

Principium Χ.

Χλοώδει. Viridi & icterico. Ducta est autem vox ἀπὸ τῆς χλόης, id est, herba.

Χάριτες. Gaudia, vt & Sophocles in Elegia. Meminit & Apollodorus in secũdo de Dijs, appellarique inquit ipsas χάριτας, hoc est, gratias, ἀπὸ μὲν τῆς χαρᾶς, id est, à gaudio. Poetę enim sæpe τὴν χάριν, χαρὰν, id est, gaudium appellãt. Nonnulli vero χάριτας persuasiones nominarunt dicentes, quòd vsque in hanc ætatem Attici τὸ ἀπειθεῖν non persuadere ἀχαριστεῖν dicunt.

Χλωός. Viriditatis.

Χέδροπα. Legumina. sic enim Attici appellãt. nonnulli vero per κ scribunt, κέδροπα. Aristophanes Grammaticus per χ scribens, inquit, χέδροπα, quæ apud alios ὄσπρια, id est, legumina. Dicta sunt autem παρὰ τὸ τῇ χειρὶ αὐτὰ δρέπεσθαι, id est, quòd manu ipsa carpantur, vt etiam Nicander in Georgicis, χειροδρόποι manu carpẽtes, vt homines sine falce colligant.

Χαλκίον. Aeneum vas, vel velum.

Χαράδρεωσιν, id est, Lutosum. Χαράδραι enim dicuntur lutosa loca.

Χολῆγον. Bilem ciens.

Χρηστῶς. Bene.

Χέλωμα. Iactum interpraetatur Apollodorus.

Χαμαιζῆλε. Humilis, vt inquit Nicander in Theriacis. Decet considerare χαμαιζήλοιο hoc est, humilis conyzæ.

Χλαίνας. Noua pallia.

A Χεῖαι. Epicles inquit, animæ: non recte. χεῖαι enim sunt muliebris calceamenti species, quemadmodũ inquit Eratosthenes, & Callistratus in sexto Miscellaneorum.

Χελίσκον. Ollula.

Χειρωνάκται. Artifices.

Χηραμύδα. Concham cauam, quam μύακα appellamus. Dicta est autem παρὰ τὸν χηραμὸν, qui concauus est locus, vt etiam inquit Nicander in Theriacis. Quibus quidem χηραμὰ id est, antra concaua, & frondosa cubilia.

Χυτλάζηται ἄλφιτα. Dicuntur enim χύτλα vnctiones, quæ multa aqua & oleo fiunt.

Principium Ψ.

B Ψαυόμενον. Tactum.

Ψάδα. Vnguenti species, cuius meminit Eupolis in Marica.

Principium Ω.

Ὤιξα. Aperui, incidi, vt & Homerus inquit. Omnes autem ὤιγνυντο, id est, apertæ sunt portæ, & impetuose egressus est populus. Et rursus. Ὤιξε, id est, Aperuit autẽ portas thalami affabre facti.

Ὡρέοντα. Inueterata. ὧρος enim tempus, & ὡρογράφοι historici q̃ de tẽporibus scribunt.

Ὠτίδα καὶ Ὠτίδος. vtroque enim modo scribitur. Est autẽ auis species, quæ vt plurimum in Thracia, & Macedonia inuenitur.

HERODOTI DICTIONARIVM VOCVM HIPPOCRATIS ANTIQVARVM GRÆCOLATINVM.

Ἀ Νέλη. Vsui.
Ἀναξυρίδας. Alta, ac regia calciamenta.
Ἀυλός. Lasciuę saltationis species.
Ἀνακῶς. Accuratè, cautè.
Ἀβρόν. Honestum, audax, tenerum.
Ἀναισιμοῦν. Impendere, consumere.
Ἀνέγνωσεν. Persuasit præcepit.
Ἀντίξον. Aduersans.
Ἀλεξομένους. Vltos.
Ἄρδις. Pharetra, atque telum.
Ἀπίσας. Perueniens.
Ἀφιδέας. Catenas, sunt q̃ interpretãtur armillas.
Ἀποφρῶ. Honorem, quo serui heros afficiũt.
Ἀποτιμοτέρους. Abiectos.
Ἀπεμάταισεν. Desipiebat.
Ἀπηλικέστερον. Antiquius.
Ἀμύσσειν. Turbare, vlcerare, radere.
Ἀνδρόσφιγγα. Homo & sphinx compositum opificium.
Ἀτιμωρητί. Scilicet paruifaciens.
Ἀνδρόγυνος. Hermaphroditus.
Ἀμβολάδην. Per hyperbolen.
Αἰγίς. Quam Libyes serpentes pellẽ gestant.
Ἀυθέρικας. Caules asphodelorum.
Ἀγηλατέειν. Expellere, fugare, cogere, violare.
Ἀχαιρησίη. Auram captare popularem, pecunijsque donari.
Ἄφλαστον. Extremitas puppis.
Ἀρθμία. Amicitia.
Αἰωρηθέντες. In sublime elati.
Ἀναιρεόμενον. Quod in ventre conceptum est.
Ἀκανθοπλήξ. Armatus.
Ἄβιος. Longæuus, veluti ἄξυλος multis lignis refertus.

Β Υσσός. Profunditas.
Βάρις. Nauis.
Βουπόρας. Magna verua.
Βαλανάγρα. Clauis.
Γαυλός. Nauigium Phænicium, hydria putei, mulctra lactis.
Γεωπεῖναι. Ij sunt, quibus parum, aut nihil agri est, & censu sunt destituti.
Γνωσιμαχεῖν. Propriam ægritudinem noscere, contrariorumque vim.
Γοργύρη. Subterraneus carcer.
Γυμνοπαιδία. Festum Spartæ, in quo nudi tripudiant.

A Δημιοεργοί. In ærario laborantes.
Διθύραμβος. Hymnus ad Dionysium.
Διασφᾶγες. Seiuncti lapides.
Διφροφορούμενους. Sella gestatorum.

Ε Γχεῖψαι. Incidere, accedere.
Ἐσηθίσαντες. Inferentes.
Ἐλιβατήρια. Cœnacula.
Ἐλόχισεν. Insidiatus est.
Εὐλέων. Vermium.
Ἐπιφορήματα. Secundæ mensæ.
Ἐπίλαμπος. Conspicuus.
Ἐπαϊστος. Manifestus.
Ἔπιπλα. Haud firma adeptio, sed leuis: ἔπιπλα præterea supernæ partes stragulorum.
Εὔτυκτα. Quæ facilè sunt conserta.
Ἐννώσας. Considerans.
B Εὐμαρία. Quies, facilitas.
Ἔμβολος. Aes circa nauium puppim situm.
Ἐνάριες. Armigeri.
Ἔφεδρον. Hæreditarium.
Ἐπίστιον. Hospitale, diuersorium.
Ἐκνίζεν. Pungebat ἀπὸ τῆς ποάς hoc est ab herba.
Ἐναγίζειν. Defunctis inferias afferre.
Ἐδώλοισι. Fascibus naui suppositis.
Ἐκύρησεν. Obtinuit.
Ἐπικάρσιον. Obliquum.
Ἐπιστρεφέως. Diligenter.
Ἐλῶν. Abigens.
Ἐπαμησάμενος. Exagitans.
Ἐνωμοτία. Turma apud Athenienses.
Ἑρμίς. Lectipes.
C Ἔλυτρον. Velamen pellis.
Εἰρήν. Apud Lacedæmonios primo anno puer ῥωβίδας nuncupatur: altero anno προκομιζόμενος: tertio μικιζόμενος: quarto πρόπαις: quinto παῖς: sexto μελείρην. pubescit apud eosdem à 14. anno vsque ad 20. Proferatur autem cum graui acento τὸ μελείρην veluti πυθμὴν. i. imum, ἀπύθμην, αὐχὴν, id est ceruix ὑψαύχην.
Ἐπίδοξα. Hoc est approbata.
Εὐεστώ. Optatus dierum exitus, annus periodus prosperus, annorũ optima transactio. Diogenianus citra hanc literulam σ conscribit.
Εἰρά. Mitra, zona.

Ζ Υγᾶις. Subsellijs.
Ζώνη. Purpureum indumentum.

Ζάκορος.

Ζάκορος. Aedituus, antistes.
Ἠμεκτέων. Aegrè ferens.
Ἡβηδόν. Cum vi, cum lasciuia, saltuatim.
Ἤλυσιν. Accessum, discessum.
Ἴλη. Turma equestris coitio.
Ἰθαγενεῖς. Legitimi filij.
Ἰσία. Cœnas.
Ἰακχάζεσιν. Loquuntur, fabulantur.
Κνάφος. Spina laniens indumenta.
Κατατέλεα. Sumptus, conuentus.
Κνυζημάτων. Lugubrium documentorum.
Κορώνη. Lignum curuum.
Κρέξ. Inauspicata auis nubentibus.
Κάπτοντες. Suscipientes.
Καινοῦν. Noua oratione vti.
Κομιδή. Instauratio, sedulitas.
Κέρκουρος. Nauis species.
Κληρέχους. Agricolas.
Κρησφύγετον. Refugium, munimen.
Καταγινέων. Diruens.
Καλλιερῆσθαι. Sacrificare.
Κυματωγή. Subductio, littus.
Κυρβασίας. Tiaras.
Λεύκη. Passio circa totum corpus.
Λαῦραι. vici, biuia.
Λίνον. Lyræ chorda, vel cantilenæ nomen.
Λάξιν. Desinentiam, diuisionem, sortem.
Λάθη. Dedecus.
Μετεξέτεροι. Nonnulli.
Μύδρον. Ferrum illaboratum.
Μελεδωνοί. Procuratores.
Μυχοί. Abditi loci.
Νεοχμῶσαι. Recenter mouere.
Ναυλόχιον. Portum.
Ξεινίην συνεθήκατο. veluti amicitiã largitus est.
Ὄρθιος νόμος. Modus venustæ cantationis.
Οὖροι. Termini.
Ὄχανα ἀσπίδων. Ansæ, vincula.
Οὐ καταπροΐξεσθαι. Dotem facere.
Ὀργίσας. Subigens.
Οἰσύπη. Succidæ lanæ ouium.
Οὐκ ἰκνεομένως. Nequaquam decenter.
Ὄνος. Vermiculus, qui circa aquaria vasa nascitur, & in semetipsum contrahitur.
Ὀρχηδόν. Lasciuiter.
Πυκτίς. Instrumentum musicum.
Πέσσοι. Calculi.
Πρυτανεῖον. Thesmothetium, locus Athenis erat publicus, in quo scripturas retinebant, & qui ex Prytaneo forent, comedere consueuerunt, tholus, camera.
Πρόχυσις. Litare.
Πρόπολος. Antistes, cum σ verò seruus dicitur.
Πάταικοι. Dei Punici in puppibus collocati.
Παλάθας. Figmenta ex fœce, propriè autem caricarum mutua positio.

A Περιφορητά. Versatilia.
Πρόξενοι. Hospites publici.
Πολέμαρχος. Dux belli.
Πρόκα. Statim.
Ῥηπίς. Rete.
Ῥηχίης. Sepis, fasciculi sepum.
Ῥῆχος. Sepes.
Σπερχθείς. Turbatus.
Σκεύη. Armatum, & stola.
Συμψήσας. Conterens.
Σαγάρεις. Bipennes.
Σχοινοτενές. Longum.
Συρμαΐζειν. Purgare potione ex aqua & zea.
Σπαδίξας. Excorians, nam σπάδιξ cortex est radicis iliceæ: sunt etiam qui autumant pal-
B mę esse baculum: cęterùm σπάδικες adhuc canes vocantur. pręterea σπάδιξ instrumentum quoddam cytarestum existit.
Συρμαία. Edulium ex adipe & melle conflatũ, aut olus, quod apio assimilatur.
Σκυτάλαις. Virgis.
Σῶστρα. Liberalia, redemptionis pretia.
Σώχουσι. Terunt.
Σχοίνου συμβολεῖς. Rectiones, deprauatè legitur in Gręco codice ψιθοπλόκοι. nam aut σχοινοπλόκοι scribendum est, aut ψιαθοπλόκοι hoc est rectiones, aut storearum cõtextores. dictio enim ψιθόπλοκοι nullibi reperitur aut storearum contextores.
Στρόφος. Fascia capitis, aut corona.
C Σταθμός. Viæ mensura diuersorium.
Σινάμωριον. Malè feriatum.
Σαυρωτήρ. Hasta, iaculum, aut manubriũ hastę, quod Graece nonnulli οὐρίαχον appellant.
Τριηκάδας. Cœnæ ad multitudinem triginta virorum.
Ταρσοὶ καλάμων. Areola, in qua laterem exsiccabant.
Τριφάσιοι. Triuoces, triplices.
Τόρνιον. Foramen, & quod in hoc inseritur.
Τέμπεα. Angustiæ montium, loca arboribus consita.
Ταινίαν. Diadæma.
Ταρσός. Auium ala.
Φαρμάκοις. Tincturis.
D Φάλαρα. Quę circa genas apponunt operimẽta.
Φάρσος. Fructum, fragmentum.
Φρενήρης. Sapiens.
Φριμάξασθαι. Fremere, inflare.
Φόρμος. Rete, corbis.
Φυλάξαντες. Obseruantes.
Φερέγγυος. Præs, stipulator.
Χρήματος. Negotij.
Χοιράδες. Lapides leues in mari.
Χορδεύων. Scindens.
Ψῆνες. Calicis, qui in caprificis oboriuntur.

FINIS.